

KUNGL. MAJ:TS PROPOSITION

TILL RIKSDAGEN

ANGÅENDE

STATSVERKETS TILLSTÅND OCH BEHOV UNDER BUDGETÅRET 1970/71

Jämlikt grundlagens bud avger Kungl. Maj:t härmed proposition angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1970/71.

Med åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet angående statsverkspropositionens justering vill Kungl. Maj:t föreslå riksdagen att godkänna i protokollet berörda förslag och alltså uppta statsverkets inkomster och utgifter i enlighet med följande förslag till riksstat.

RIKSSTAT FÖR BUD-

TOTAL-

A. Skatter, avgifter, m. m.:

I. Skatter	39 167 200 000	
II. Uppbörd i statens verksamhet	954 474 000	
III. Diverse inkomster	598 500 000	40 720 174 000

B. Inkomster av statens kapitalfonder:

I. Statens affärsverksfonder	742 200 000	
II. Riksbanksfonden	200 000 000	
III. Statens allmänna fastighetsfond	137 151 000	
IV. Försvarets fastighetsfond	89 868 000	
V. Statens utlåningsfonder	1 056 761 000	
VI. Fonden för låneunderstöd	36 666 000	
VII. Fonden för statens aktier	20 000 000	
VIII. Fonden för beredskapslagring	60 700 000	
IX. Statens pensionsfonder	90 101 000	
X. Diverse kapitalfonder	48 992 000	2 482 439 000

C. Beräknad övrig finansiering:

I. Avskrivningar och övriga kapitalmedel inom kapitalfonderna:		
Statens affärsverksfonder	1 322 002 000	
Övriga kapitalfonder	266 210 000	1 588 212 000
II. Övrig kapitalåterbetalning		42 874 000
		1 631 086 000
		Summa kr. 44 833 699 000

Underskott		798 941 000
		Summa kr. 45 632 640 000

GETÅRET 1970/71

BUDGETEN

A. Utgiftsanslag:

I. Kungl. hov- och slottsstaterna	7 759 000	
II. Justitiedepartementet	1 782 236 000	
III. Utrikesdepartementet	972 906 000	
IV. Försvarsdepartementet	5 835 773 000	
V. Socialdepartementet	12 934 068 000	
VI. Kommunikationsdepartementet	3 704 084 000	
VII. Finansdepartementet	2 340 430 000	
VIII. Utbildningsdepartementet	8 359 234 000	
IX. Jordbruksdepartementet	1 064 507 000	
X. Handelsdepartementet	941 853 000	
XI. Inrikesdepartementet	4 103 254 000	
XII. Civildepartementet	756 319 000	
XIII. Industridepartementet	989 542 000	
XIV. Oförutsedda utgifter	1 000 000	
XV. Riksdagen och dess verk m. m.	89 675 000	
XVI. Riksgäldsfonden	1 750 000 000	45 632 640 000

B. Beräknad övrig medelsförbrukning:

I. Tillkommer: Minskning av anslagsbehållningar	700 000 000	
II. Avgår: Minskad disposition av rörliga krediter	700 000 000	—

Summa kr. 45 632 640 000

DRIFT-

A. Skatter, avgifter, m. m.:

I. Skatter	39 167 200 000	
II. Uppbörd i statens verksamhet	954 474 000	
III. Diverse inkomster	598 500 000	40 720 174 000
	<u> </u>	

B. Inkomster av statens kapitalfonder:

I. Statens affärsverksfonder	742 200 000	
II. Riksbanksfonden	200 000 000	
III. Statens allmänna fastighetsfond	137 151 000	
IV. Försvarets fastighetsfond	89 868 000	
V. Statens utlåningsfonder	1 056 761 000	
VI. Fonden för låneunderstöd	36 666 000	
VII. Fonden för statens aktier	20 000 000	
VIII. Fonden för beredskapslagring	60 700 000	
IX. Statens pensionsfonder	90 101 000	
X. Diverse kapitalfonder	48 992 000	2 482 439 000
	<u> </u>	

Summa inkomster på driftbudgeten **43 202 613 000**

Summa kr. **43 202 613 000**

BUDGETEN*A. Egentliga statsutgifter:*

I. Kungl. hov- och slottsstaterna	7 759 000	
II. Justitiedepartementet	1 695 985 000	
III. Utrikesdepartementet	968 806 000	
IV. Försvarsdepartementet	5 574 254 000	
V. Socialdepartementet	12 814 066 000	
VI. Kommunikationsdepartementet	2 568 483 000	
VII. Finansdepartementet	2 238 476 000	
VIII. Utbildningsdepartementet	7 266 974 000	
IX. Jordbruksdepartementet	899 313 000	
X. Handelsdepartementet	226 558 000	
XI. Inrikesdepartementet	2 183 753 000	
XII. Civildepartementet	747 872 000	
XIII. Industridepartementet	237 262 000	
XIV. Oförutsedda utgifter	1 000 000	
XV. Riksdagen och dess verk m. m.	89 675 000	37 520 236 000
		<hr/>

B. Utgifter för statens kapitalfonder:

I. Riksgäldsfonden	1 750 000 000	
II. Avskrivning av nya kapitalinvesteringar .	1 123 522 000	
III. Avskrivning av oreglerade kapitalmedels- förluster	1 000 000	2 874 522 000
		<hr/>
Summa utgifter på driftbudgeten	40 394 758 000	

Beräknat överskott på statsregleringen:

Överskott av inkomster		2 807 855 000
Därav:		
Avsättning till budgetutjämningsfonden av kom- munalskattemedel	725 000 000	
Beräknat överskott på statsregleringen	2 082 855 000	
		<hr/>
Summa kr.	43 202 613 000	

KAPITAL-

Lånemedel 3 606 796 000

Summa kr. **3 606 796 000**

BUDGETEN

I. Statens affärsverksfonder:		
Postverkets fond	28 098 000	
Televerkets fond	9 800 000	
Statens järnvägars fond	97 200 000	
Luftfartsverkets fond	27 498 000	
Fabriksverkens fond	38 379 000	
Statens vattenfallsverks fond	304 999 000	
Domänverkets fond	9 291 000	515 265 000
II. Statens allmänna fastighetsfond		138 945 000
III. Försvarets fastighetsfond		27 269 000
IV. Statens utlåningsfonder		1 820 854 000
V. Fonden för låneunderstöd		264 377 000
VII. Fonden för förlag till statsverket		—4 800 000
VIII. Fonden för beredskapslagring		855 000 000
IX. Diverse kapitalfonder:		
Statens vägverks förrådsfond	5 599 000	
Sjöfartsverkets fond	11 223 000	
Statens datamaskinfond	18 000 000	
Jordfonden	1 000	
Förrådsfonden för ekonomisk försvarsberedskap	—1 063 000	33 760 000
		3 650 670 000
Avgår kapitalåterbetalning:		
Avsättning till fonden för oreglerade kapitalmedelsförluster	1 000 000	
Övrig kapitalåterbetalning	42 874 000	43 874 000
	Summa kr.	3 606 796 000

Stockholms slott den 2 januari 1970

GUSTAF ADOLF

G. E. Sträng

INKOMSTER PÅ DRIFTBUDGETEN

SPECIFIKATION AV INKOMSTERNA PÅ DRIFTBUDGETEN FÖR BUDGETÅRET 1970/71

A. Skatter, avgifter, m. m.

I. Skatter:

1. Skatt på inkomst, förmögenhet och rörelse:		
a) Skatt på inkomst och förmögenhet m. m., bevillning	18 000 000 000	
b) Kupongskatt, bevillning	18 000 000	
c) Utskiftningsskatt och ersättningsskatt, bevillning	1 000 000	
d) Skogsvårdsavgifter, bevillning	10 200 000	
e) Bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter, bevillning	3 000 000	
f) Arvsskatt och gåvoskatt, bevillning	260 000 000	
g) Lotterivinstskatt, bevillning	105 000 000	
h) Stämpelskatt och stämpelavgift, bevillning	260 000 000	18 657 200 000
2. Automobilskattemedel:		
a) Fordonsskatt, bevillning	1 210 000 000	
b) Bensin- och bränsle- oljeskatt, bevillning	2 005 000 000	3 215 000 000
3. Allmän arbetsgivaravgift, bevillning		890 000 000
4. Tullar och acciser:		
a) Tullmedel, bevillning	1 060 000 000	
b) Mervärdeskatt, bevillning	8 500 000 000	

c) Särskilda varuskatter, <i>bevillning</i>	430 000 000		
d) Omsättningskatt på motorfordon, <i>bevillning</i>	525 000 000		
e) Tobaksskatt, <i>bevillning</i>	1 770 000 000		
f) Rusdrycksförsäljningsmedel av partihandelsbolag, <i>bevillning</i>	30 000 000		
g) Rusdrycksförsäljningsmedel av detaljhandelsbolag, <i>bevillning</i>	50 000 000		
h) Skatt på sprit, <i>bevillning</i>	1 900 000 000		
i) Skatt på vin, <i>bevillning</i>	235 000 000		
j) Skatt på malt- och läskedrycker, <i>bevillning</i>	640 000 000		
k) Energiskatt, <i>bevillning</i>	1 015 000 000		
l) Särskild skatt på motorbränslen, <i>bevillning</i>	250 000 000	16 405 000 000	39 167 200 000

II. Uppbörd i statens verksamhet:

1. Expeditionsavgifter	83 000 000
2. Bidrag till kostnader för polis-, domstols- och uppbördsväsendet m. m.	83 000 000
3. Vattendomstolsavgifter	1 000 000
4. Inkomster vid kriminalvården	8 400 000
5. Inkomster vid flygtekniska försöksanstalten	12 200 000
6. Bidrag till riksförsäkringsverket och försäkringsrådet	8 300 000
7. Inkomster vid statens institut för folkhälsan	1 400 000
8. Inkomster vid statens farmaceutiska laboratorium	2 625 000
9. Inkomster vid statens rättskemiska laboratorium	1 257 000
10. Inkomster vid karolinska sjukhuset ...	132 000 000
11. Inkomster vid statens vårdanstalter för alkoholmissbrukare	400 000
12. Inkomster vid arbetsmedicinska institutet	500 000

13. Inkomster vid statens vägverk, <i>att tillföras automobilskattemedlen</i>	2 000 000
14. Inkomster vid statens trafiksäkerhetsverk, <i>att tillföras automobilskattemedlen</i>	16 340 000
15. Avgifter för registrering av motorfordon	19 000 000
16. Försäljning av sjökort m. m.	1 850 000
17. Fyr- och båkmedel	45 000 000
18. Lotspenningar	30 800 000
29. Skeppsmätningsavgifter	1 500 000
20. Inkomster vid Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut	13 400 000
21. Ersättning för visst värderingsförfarande	40 000
22. Inkomster vid statens geotekniska institut	3 100 000
23. Pensionsmedel m. m.	296 000 000
24. Inkomst av myntning och justering ...	33 600 000
25. Kontrollstämpelmedel	1 500 000
26. Bidrag till statens bränslekontrollerande verksamhet	175 000
27. Bidrag till bankinspektionen	3 730 000
28. Bidrag för revision av sparbankerna ...	975 000
29. Bidrag till försäkringsinspektionen ...	2 322 000
30. Avgifter för granskning av biograffilm .	250 000
31. Inkomster vid riksantikvarieämbetet ..	2 610 000
32. Inkomster vid statens maskinprovningar	500 000
33. Inkomster vid lantbruksnämnderna ...	3 300 000
34. Inkomster vid statens hingstdepå och stuteri	974 000
35. Inkomster vid statens jordbruksnämnd.	630 000
36. Inkomster vid statens centrala frökontrollanstalt	5 300 000
37. Avgifter för växtskyddsinspektion m. m.	1 500 000
38. Inkomster vid statens lantbrukskemiska laboratorium	1 000 000
39. Avgifter vid köttbesiktning	7 200 000
40. Inkomster vid statens veterinärmedicinska anstalt	4 000 000
41. Inkomster vid veterinärhögskolan	1 300 000
42. Avgifter för statskontroll av krigsmaterieltillverkningen	166 000
43. Inkomster av statens gruvegendom ...	6 200 000
44. Inkomster vid statens institut för konsumentfrågor	1 600 000
45. Inkomster vid patent- och registreringsväsendet	37 400 000
46. Avgifter för registrering i föreningsm. fl. register	1 200 000
47. Exekutionsavgifter	14 000 000
48. Restavgifter	50 000 000

49. Inkomster vid statens planverk	1 980 000	
50. Inkomster vid Sveriges geologiska under- sökning	950 000	
51. Ersättning för vissa komplementkostna- der vid vissa myndigheter m. m.	7 000 000	954 474 000

III. Diverse inkomster:

1. Bötesmedel	95 000 000	
2. Totalisatormedel	108 000 000	
3. Tipsmedel	150 000 000	
4. Lotterimedel	153 000 000	
5. Övriga diverse inkomster	92 500 000	598 500 000
		40 720 174 000

B. Inkomster av statens kapitalfonder*I. Statens affärsverksfonder:*

1. Postverket	12 600 000	
2. Televerket	151 000 000	
3. Statens järnvägar	149 000 000	
4. Luftfartsverket	17 600 000	
5. Förenade fabriksverken	17 000 000	
6. Statens vattenfallsverk	375 000 000	
7. Domänverket	20 000 000	742 200 000

II. Riksbanksfonden 200 000 000

III. Statens allmänna fastighetsfond:

1. Slottsbyggnadernas delfond	1 000	
2. Kriminalvårdsstyrelsens »	7 360 000	
3. Beskickningsfastigheternas »	3 880 000	
4. Karolinska sjukhusets »	3 340 000	
5. Akademiska sjukhusets »	2 115 000	
6. Byggnadsstyrelsens »	120 200 000	
7. Generaltullstyrelsens »	255 000	137 151 000

IV. Försvarets fastighetsfond 89 868 000

V. Statens ullaåningsfonder:

1. Utrikesförvaltningens lånefond	75 000
2. Biståndsförvaltningens lånefond	31 000
3. Statens bosättningslånefond	8 000 000
4. Vattenkraftslånefonden	290 000
5. Luftfartslånefonden	3 300 000
6. Statens lånefond för den mindre skepps- farten	1 800 000

7. Statens lånefond för universitetsstudier .	800 000	
8. Allmänna studielånefonden	10 000 000	
9. Lånefonden för inventarier i studentbo- städer	1 525 000	
10. Lånefonden för studentkårlokaler	150 000	
11. Jordbrukets lagerhusfond	160 000	
12. Jordbrukets maskinlånefond	900 000	
13. Statens sekundärlånefond för jordbru- kare	22 000	
14. Fonden för supplementär jordbruks- kredit	3 000	
15. Kraftledningslånefonden	130 000	
16. Egnahemslånefonden	1 800 000	
17. Statens avdikningslånefond	1 700 000	
18. Fiskerilånefonden	1 000 000	
19. Lånefonden till främjande av beredning och avsättning av fisk m. m.	80 000	
20. Skogsväglånefonden	40 000	
21. Lånefonden för insamling av skogsfrö . .	60 000	
22. Statens hantverks- och industrilånefond	16 000 000	
23. Statens sekundärlånefond för rederinä- ringen	27 000	
24. Lånefonden för bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer . .	1 400 000	
25. Lånefonden för främjande av bostads- byggande på landsbygden	5 000	
26. Lånefonden för bostadsbyggande	1 000 000 000	
27. Lånefonden för maskinanskaffning inom byggnadsindustrien	950 000	
28. Lånefonden för kommunala markförvärv	4 500 000	
29. Lånefonden för allmänna samlingsloka- ler	2 000 000	
30. Övriga utlåningsfonder	13 000	1 056 761 000

VI. Fonden för låneunderstöd:

1. Statskontorets delfond	16 000 000	
2. Lantbruksstyrelsens »	1 000	
3. Arbetsmarknadsstyrelsens »	19 000 000	
4. Bostadsstyrelsens »	415 000	
5. Riksbankens »	90 000	
6. Riksgäldskontorets »	1 160 000	36 666 000

VII. Fonden för statens aktier 20 000 000

VIII. Fonden för beredskapslagring 60 700 000

IX. Statens pensionsfonder:

1. Folkpensioneringsfonden	68 300 000
2. Civila tjänstepensionsfonden	2 050 000
3. Militära tjänstepensionsfonden	210 000

4. Allmänna familjepensionsfonden	6 300 000	
5. Statens pensionsanstalts pensionsfond .	13 200 000	
6. Pensionsfonden för vissa riksdagens verk	41 000	90 101 000
	<hr/>	

X. *Diverse kapitalfonder:*

1. Fonden för kreditgivning till utlandet . .	4 040 000	
2. Övriga diverse kapitalfonder	44 952 000	48 992 000
	<hr/>	
		2 482 439 000
	<hr/>	
Summa kr.	43 202 613 000	

Bilaga 1 till Specifikation av inkomsterna på driftbudgeten

FÖRSLAG TILL
STAT FÖR STATENS ALLMÄNNA FASTIGHETSFOND
FÖR BUDGETÅRET 1970/71

Inkomster*A. Ersättning för till statsmyndigheter upplåtna lokaler:*

1. Slottsbyggnadernas	delfond	6 800 000	
2. Kriminalvårdsstyrelsens	»	17 479 000	
3. Beskickningsfastigheternas	»	24 591 000	
4. Karolinska sjukhusets	»	10 422 000	
5. Akademiska sjukhusets	»	6 067 000	
6. Byggnadsstyrelsens	»	322 497 000	
7. Generaltullstyrelsens	»	6 422 000	394 278 000

B. Hyror och arrenden för till enskilda upplåtna lokaler och markområden:

1. Slottsbyggnadernas	delfond	700 000	
2. Kriminalvårdsstyrelsens	»	1 100 000	
3. Beskickningsfastigheternas	»	397 000	
4. Karolinska sjukhusets	»	2 000 000	
6. Byggnadsstyrelsens	»	19 000 000	
7. Generaltullstyrelsens	»	290 000	23 487 000

C. Diverse inkomster:

1. Slottsbyggnadernas	delfond	101 000	
2. Kriminalvårdsstyrelsens	»	1 000	
3. Beskickningsfastigheternas	»	1 000	
4. Karolinska sjukhusets	»	1 000	
5. Akademiska sjukhusets	»	646 000	
6. Byggnadsstyrelsens	»	12 080 000	
7. Generaltullstyrelsens	»	1 000	12 831 000
			Summa kr.	430 596 000

Utgifter

A. Reparations- och underhållskostnader m. m.:

1. Slottsbyggnadernas	delfond	7 600 000	
2. Kriminalvårdsstyrelsens	»	7 892 000	
3. Beskickningsfastigheternas	»	5 690 000	
4. Karolinska sjukhusets	»	4 600 000	
5. Akademiska sjukhusets	»	1 913 000	
6. Byggnadsstyrelsens	»	56 800 000	
7. Generaltullstyrelsens	»	123 000	84 618 000

B. Avsättning till värdeminskningskonto:

2. Kriminalvårdsstyrelsens	delfond, förslagsvis ..	2 628 000	
3. Beskickningsfastigheternas	» , förslagsvis ..	419 000	
4. Karolinska sjukhusets	» , förslagsvis ..	2 383 000	
5. Akademiska sjukhusets	» , förslagsvis ..	2 684 000	
6. Byggnadsstyrelsens	» , förslagsvis ..	34 577 000	
7. Generaltullstyrelsens	» , förslagsvis ..	85 000	42 776 000

C. Hyres- och arrendeutgifter m. m.:

2. Kriminalvårdsstyrelsens	delfond, förslagsvis ..	700 000	
3. Beskickningsfastigheternas	» , förslagsvis ..	15 000 000	
4. Karolinska sjukhusets	» , förslagsvis ..	2 100 000	
5. Akademiska sjukhusets	» , förslagsvis ..	1 000	
6. Byggnadsstyrelsens	» , förslagsvis ..	142 000 000	
7. Generaltullstyrelsens	» , förslagsvis ..	6 250 000	166 051 000

Överskott att tillföras riksstatens driftbudget:

1. Slottsbyggnadernas	delfond	1 000	
2. Kriminalvårdsstyrelsens	»	7 360 000	
3. Beskickningsfastigheternas	»	3 880 000	
4. Karolinska sjukhusets	»	3 340 000	
5. Akademiska sjukhusets	»	2 115 000	
6. Byggnadsstyrelsens	»	120 200 000	
7. Generaltullstyrelsens	»	255 000	137 151 000
		Summa kr.	430 596 000

Bilaga 2 till Specifikation av inkomsterna på driftbudgeten

**FÖRSLAG TILL
STAT FÖR FÖRSVARETS FASTIGHETSFOND
FÖR BUDGETÅRET 1970/71**

Inkomster

<i>A. Ersättning för till statsmyndigheter upplåtna lokaler:</i>			
1. Kasernbyggnaders delfond	220 160 000		
2. Befästningars »	82 050 000		
3. Försvarets forskningsanstalts delfond	4 702 000		306 912 000
		<hr/>	
<i>B. Hyror och arrenden för till enskilda upplåtna lokaler och markområden:</i>			
1. Kasernbyggnaders delfond	7 200 000		
2. Befästningars »	425 000		7 625 000
		<hr/>	
<i>C. Inkomster av övnings- och skjutfält:</i>			
1. Kasernbyggnaders delfond	4 900 000		
2. Befästningars »	260 000		
3. Försvarets forskningsanstalts delfond	—		5 160 000
		<hr/>	
<i>D. Diverse inkomster:</i>			
1. Kasernbyggnaders delfond	15 100 000		
2. Befästningars »	935 000		16 035 000
		<hr/>	
	Summa kr.		335 732 000

Utgifter

<i>A. Reparations- och underhållskostnader m. m.:</i>			
1. Kasernbyggnaders delfond	132 660 000		
2. Befästningars »	56 956 000		
3. Försvarets forskningsanstalts delfond	1 142 000		190 758 000
		<hr/>	
<i>B. Avsättning till värdeminskningskonto:</i>			
1. Kasernbyggnaders delfond, förslagsvis	14 600 000		
2. Befästningars », förslagsvis	8 102 000		
3. Försvarets forskningsanstalts delfond, förslagsvis	743 000		23 445 000
		<hr/>	
<i>C. Hyres- och arrendeutgifter m. m. för av fonden förhyrda lokaler och arrenderade markområden:</i>			
1. Kasernbyggnaders delfond, förslagsvis	26 400 000		
2. Befästningars », förslagsvis	4 800 000		
3. Försvarets forskningsanstalts delfond, förslagsvis	461 000		31 661 000
		<hr/>	
<i>Överskott att tillföras riksstatsens driftbudget:</i>			
1. Kasernbyggnaders delfond	73 700 000		
2. Befästningars »	13 812 000		
3. Försvarets forskningsanstalts delfond	2 356 000		89 868 000
		<hr/>	
	Summa kr.		335 732 000

UTGIFTER PÅ DRIFTBUDGETEN

EGENTLIGA STATSUTGIFTER

I. KUNGL. HOV- OCH SLOTSSTATERNA

A. Kungl. Hovstaten

1	Kungl. Maj:ts hovhållning	3 400 000
2	Hennes Kungl. Höghet Hertiginnan av Västerbotten	225 000
3	Hans Kungl. Höghet Hertigen av Halland	150 000
4	Underhåll och vård av möbler samt andra staten tillhöriga inventarier i de kungl. slotten	605 000
		4 380 000

B. Kungl. Slotsstaten

1	De kungl. slotten: Administration	2 574 000
2	De kungl. slotten: Uppvärmning	805 000
		3 379 000
	Summa kr.	7 759 000

II. JUSTITIEDEPARTEMENTET

A. Justitiedepartementet m. m.

1	Statsrådsberedningen, <i>förslagsanslag</i>	2 712 000	
2	Justitiedepartementet, <i>förslagsanslag</i>	11 207 000	
3	Svensk författningssamling, <i>förslagsanslag</i>	650 000	
4	Justitiekanslern, <i>förslagsanslag</i>	916 000	
5	Lagberedningen, <i>reservationsanslag</i>	741 000	
6	Fideikommissnämnden, <i>reservationsanslag</i>	99 000	
7	Ombuden för tillsyn av tryckta skrifter, <i>förslagsanslag</i>	50 000	
8	Kommittéer m. m., <i>reservationsanslag</i>	8 600 000	
9	Centralnämnden för fastighetsdata, <i>reservationsanslag</i>	5 250 000	
10	Efterutbildning inom justitiedepartementets verksamhetsområde, <i>reservationsanslag</i>	300 000	
11	Extra utgifter, <i>reservationsanslag</i>	635 000	
			31 160 000

B. Polisväsendet

1	Rikspolisstyrelsen, <i>förslagsanslag</i> , varav 3 900 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen		44 100 000
	Polisverket:		
2	Inköp av motorfordon m. m., <i>reservationsanslag</i> , varav 18 150 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen	31 600 000	
3	Underhåll och drift av motorfordon m. m., <i>förslagsanslag</i> , varav 28 470 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen	44 600 000	
4	Särskild polisverksamhet för hindrande och uppdragande av brott mot rikets säkerhet m. m., <i>förslagsanslag</i>	33 675 000	
5	Diverse utgifter, <i>förslagsanslag</i>	1 500 000	111 375 000
	Lokala polisorganisationen:		
6	Förvaltningskostnader, <i>förslagsanslag</i> , varav 188 200 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen	818 250 000	
7	Utrustning, <i>reservationsanslag</i> , varav 2 675 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen	15 200 000	833 450 000
8	Statens kriminaltekniska laboratorium, <i>förslagsanslag</i>		4 100 000
			993 025 000

C. Åklagarväsendet

1	Riksåklagaren, <i>förslagsanslag</i>	2 730 000
2	Läns- och distriktsåklagarmyndigheterna, <i>förslagsanslag</i>	64 437 000
		67 167 000

D. Domstolarna

1	Högsta domstolen m. m., <i>förslagsanslag</i>	9 452 000
2	Regeringsrätten, <i>förslagsanslag</i>	3 884 000
3	Regeringsrättens årsbok, <i>förslagsanslag</i>	150 000
4	Hovrätterna, <i>förslagsanslag</i>	33 786 000
5	Underrätterna, <i>förslagsanslag</i>	161 567 000
6	Ersättningar till nämndemän m. m., <i>förslagsanslag</i>	14 000 000
7	Tekniska hjälpmedel m. m. vid domstolsväsendet, <i>reservationsanslag</i>	740 000
8	Anskaffande av blanketter och fastighetsböcker m. m. för domstolsväsendet, <i>förslagsanslag</i>	805 000
		224 384 000

E. Rättegångsväsendet i allmänhet

1	Ersättning åt domare, vittnen och parter, <i>förslagsanslag</i>	22 000 000
2	Kostnader enligt lagen om fri rättegång, <i>förslagsanslag</i>	13 800 000
3	Understöd för utomprocessuell rättshjälp, <i>förslagsanslag</i>	3 300 000
4	Tornedalens rättshjälpsanstalt, <i>förslagsanslag</i> ..	487 000
		39 587 000

F. Kriminalvården

1	Kriminalvårdsstyrelsen, <i>förslagsanslag</i>	16 742 000
2	Fångvårdsanstalterna, <i>förslagsanslag</i>	228 986 000
3	Frivården, <i>förslagsanslag</i>	39 485 000
4	Maskin- och verktygsutrustning m. m., <i>reservationsanslag</i>	1 450 000
5	Engångsanskaffning av inventarier m. m., <i>reservationsanslag</i>	2 650 000
6	Anskaffning, montering och transport av båracker m. m., <i>reservationsanslag</i>	860 000
7	Utbildning av personal m. fl., <i>reservationsanslag</i> ..	1 660 000
8	Kriminologisk forskning, <i>reservationsanslag</i>	400 000
9	Frivillig kontaktverksamhet m. m., <i>reservationsanslag</i>	100 000
		292 333 000

G. Diverse

1	Bidrag till utgivande av författningskommentarer m. m., <i>reservationsanslag</i>	50 000
---	---	--------

2	Bidrag till vissa internationella sammanslutningar m. m. inom privaträttens område, <i>förslagsanslag</i>	90 000
3	Bidrag till Nordisk Domssamling, <i>reservationsanslag</i>	24 000
4	Bidrag till politiska partier, <i>förslagsanslag</i>	24 500 000
5	Hyresnämnderna, <i>förslagsanslag</i>	11 665 000
6	Vissa kostnader i anledning av allmänna val, <i>förslagsanslag</i>	12 000 000
		48 329 000
		<hr/>
	Summa kr.	1 695 985 000

III. UTRIKESDEPARTEMENTET

A. Utrikesdepartementet m. m.

1	Utrikesförvaltningen, <i>förslagsanslag</i>	*118 270 000
2	Representationsbidrag till utlandstjänstemän ..	3 650 000
3	Inventarier för beskickningar, delegationer och konsulat, <i>reservationsanslag</i>	3 460 000
4	Kursdifferenser, <i>förslagsanslag</i>	1 000
5	Ersättningar åt olönade konsuler, <i>förslagsanslag</i>	1 650 000
6	Särskilda förhandlingar med annan stat eller inom internationell organisation, <i>förslagsanslag</i>	4 045 000
7	Kostnader för vissa nämnder m. m., <i>förslagsanslag</i>	100 000
8	Kommittéer m. m., <i>reservationsanslag</i>	75 000
9	Extra utgifter, <i>reservationsanslag</i>	100 000
10	Tillfälliga representationskostnader, <i>förslagsanslag</i>	950 000
		<hr/>
		132 301 000

B. Bidrag till vissa internationella organisationer

1	Permanent skiljedomstolens internationella byrå i Haag, <i>förslagsanslag</i>	5 000
2	Förenta Nationerna, <i>förslagsanslag</i>	11 500 000
3	Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD), <i>förslagsanslag</i>	5 050 000
4	Europeiska frihandelssammanslutningen (EFTA), <i>förslagsanslag</i>	2 150 000
5	Europarådet, <i>förslagsanslag</i>	1 400 000
		<hr/>
		20 105 000

C. Utvecklingsbistånd

1	Vissa FN-organs biståndsprogram	133 320 000
2	Fältverksamhet, <i>reservationsanslag</i>	275 000 000
3	Finansiellt utvecklingsbistånd, <i>reservationsanslag</i>	363 967 000
4	Rekrytering och utbildning av fältpersonal samt informationsverksamhet, <i>reservationsanslag</i>	8 725 000
5	Styrelsen för internationell utveckling (SIDA), <i>förslagsanslag</i>	18 656 000
		<hr/>
		799 668 000

D. Information om Sverige i utlandet

1	Information om Sverige i utlandet, <i>reservationsanslag</i>	*12 600 000
---	--	-------------

* Beräknat belopp.

E. Diverse

1	Gottgörelse av kostnader för sjöfolk och nödställda svenska medborgare m. fl., <i>förslagsanslag</i>	450 000
2	Bestridande av resekostnader för inom Förenta Nationerna utsedda svenska stipendiater, <i>reservationsanslag</i>	15 000
3	Information om mellanfolkligt samarbete och utrikespolitiska frågor	965 000
4	Bidrag till Stockholms internationella fredsforskningsinstitut	2 702 000
		<hr/>
		4 132 000
	Summa kr.	968 806 000

IV. FÖRSVARSDEPARTEMENTET

A. Försvarsdepartementet m. m.

1	Försvarsdepartementet, <i>förslagsanslag</i>	7 170 000
2	Vissa nämnder m. m., <i>förslagsanslag</i>	2 220 000
3	Kommittéer m. m., <i>reservationsanslag</i>	2 500 000
4	Extra utgifter, <i>reservationsanslag</i>	600 000
		<hr/>
		12 490 000

B. Armén

1	Arméstaben, <i>förslagsanslag</i>	22 475 000
	Armén:	
2	Avlöningar till aktiv personal m. fl., <i>förslagsanslag</i>	437 700 000
3	Avlöningar m. m. till värnpliktiga, <i>förslagsanslag</i>	*111 700 000
4	Sjukvård m. m., <i>förslagsanslag</i>	14 300 000
5	Reseersättningar m. m., <i>förslagsanslag</i>	17 500 000
6	Rekryteringskostnader, <i>reservationsanslag</i> ...	435 000
7	Bränsle m. m., <i>förslagsanslag</i>	20 700 000
8	Renhållning, <i>förslagsanslag</i>	8 800 000
9	Telefon m. m., <i>förslagsanslag</i>	3 500 000
10	Tvätt, <i>förslagsanslag</i>	6 200 000
11	Övriga expenser m. m., <i>förslagsanslag</i>	3 000 000
12	Mathållning, <i>förslagsanslag</i>	56 000 000
13	Furagering, <i>förslagsanslag</i>	770 000
14	Övningar m. m., <i>reservationsanslag</i>	77 000 000
15	Förhyrning av motorfordon m. m., <i>förslagsanslag</i>	12 000 000
16	Beklädnad m. m., <i>reservationsanslag</i>	61 500 000
17	Inventarier m. m., <i>reservationsanslag</i>	16 500 000
18	Sjukvårdsmateriel, <i>reservationsanslag</i>	10 000 000
19	Ökning av drivmedelslagringen, <i>reservationsanslag</i>	1 000
20	Drivmedelsutrustning, <i>reservationsanslag</i>	3 730 000
21	Drivmedelsförråd m. m., <i>förslagsanslag</i>	1 900 000
22	Remontering, <i>reservationsanslag</i>	1 000
23	Uttagning av hästar, <i>förslagsanslag</i>	40 000
24	Veterinärvård, <i>reservationsanslag</i>	50 000
25	Hundväsendet, <i>reservationsanslag</i>	1 000
26	Förband med särskild budget, <i>förslagsanslag</i>	148 000 000
		<hr/>
		1 011 328 000

* Beräknat belopp.

27	Anskaffning av tygmateriel m. m., <i>reservationsanslag</i>		*495 000 000
28	Underhåll av tygmateriel m. m., <i>reservationsanslag</i>		90 000 000
29	Uttagning av motorfordon och motorredskap, <i>förslagsanslag</i>		90 000
	Hemvärnet:		
30	Förvaltningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	*3 015 000	
31	Övningar, <i>reservationsanslag</i>	*4 710 000	
32	Intendenturmateriel m. m., <i>reservationsanslag</i>	*2 000 000	
33	Tygmateriel m. m., <i>reservationsanslag</i>	*7 060 000	16 785 000
			1 635 678 000

C. Marinen

1	Marinstaben, <i>förslagsanslag</i>		16 040 000
	Marinen:		
2	Avlöningar till aktiv personal m. fl., <i>förslagsanslag</i>	159 400 000	
3	Avlöningar m. m. till värnpliktiga, <i>förslagsanslag</i>	*17 190 000	
4	Sjukvård m. m., <i>förslagsanslag</i>	3 700 000	
5	Reseersättningar m. m., <i>förslagsanslag</i>	5 400 000	
6	Rekryteringskostnader, <i>reservationsanslag</i>	390 000	
7	Bränsle m. m., <i>förslagsanslag</i>	7 900 000	
8	Renhållning, <i>förslagsanslag</i>	3 380 000	
9	Telefon m. m., <i>förslagsanslag</i>	2 340 000	
10	Tvätt, <i>förslagsanslag</i>	1 365 000	
11	Övriga expenser m. m., <i>förslagsanslag</i>	2 500 000	
12	Mathållning, <i>förslagsanslag</i>	13 850 000	
13	Övningar m. m., <i>reservationsanslag</i>	29 000 000	
14	Beklädnad m. m., <i>reservationsanslag</i>	8 600 000	
15	Inventarier m. m., <i>reservationsanslag</i>	4 000 000	
16	Sjukvårdsmateriel, <i>reservationsanslag</i>	2 100 000	
17	Ökning av drivmedelslagringen, <i>reservationsanslag</i>	1 000	
18	Drivmedelsutrustning, <i>reservationsanslag</i>	470 000	
19	Drivmedelsförråd m. m., <i>förslagsanslag</i>	400 000	
20	Materialförråd m. m., <i>förslagsanslag</i>	210 000	
21	Hundbevakningstjänsten, <i>reservationsanslag</i>	10 000	
22	Förband med särskild budget, <i>förslagsanslag</i>	68 000 000	330 206 000
23	Anskaffning av fartygsmateriel m. m., <i>reservationsanslag</i>		*230 000 000
24	Underhåll av fartyg m. m., <i>reservationsanslag</i> ..		81 000 000
25	Anskaffning av vissa maskiner m. m., <i>reservationsanslag</i>		700 000
26	Bidrag till sjövärnsskåren, <i>reservationsanslag</i> ...		*665 000
			658 611 000

* Beräknat belopp.

D. Flygvapnet

1	Flygstaben, <i>förslagsanslag</i>		19 810 000
	Flygvapnet:		
2	Avlöningar till aktiv personal m. fl., <i>förslagsanslag</i>	208 500 000	
3	Avlöningar m. m. till värnpliktiga, <i>förslagsanslag</i>	*15 070 000	
4	Tjänstepremier m. m., <i>förslagsanslag</i>	2 200 000	
5	Sjukvård m. m., <i>förslagsanslag</i>	2 600 000	
6	Reseersättningar m. m., <i>förslagsanslag</i>	10 700 000	
7	Rekryteringskostnader, <i>reservationsanslag</i> ...	450 000	
8	Bränsle m. m., <i>förslagsanslag</i>	9 650 000	
9	Renhållning, <i>förslagsanslag</i>	4 770 000	
10	Telefon m. m., <i>förslagsanslag</i>	6 075 000	
11	Tvätt, <i>förslagsanslag</i>	1 350 000	
12	Övriga expenser m. m., <i>förslagsanslag</i>	1 900 000	
13	Mathållning, <i>förslagsanslag</i>	10 000 000	
14	Övningar m. m., <i>reservationsanslag</i>	19 250 000	
15	Beklädnad m. m., <i>reservationsanslag</i>	11 400 000	
16	Inventarier m. m., <i>reservationsanslag</i>	3 600 000	
17	Sjukvårdsmateriel, <i>reservationsanslag</i>	900 000	
18	Ökning av drivmedelslagringen, <i>reservationsanslag</i>	1 000	
19	Drivmedelsutrustning, <i>reservationsanslag</i> ...	1 800 000	
20	Drivmedelsförråd m. m., <i>förslagsanslag</i>	6 260 000	
21	Hundbevakningstjänsten, <i>reservationsanslag</i> .	70 000	
22	Förband med särskild budget, <i>förslagsanslag</i>	88 000 000	404 546 000
23	Anskaffning av flygmateriel m. m., <i>reservationsanslag</i>		*971 817 000
24	Drift och underhåll av flygmateriel m. m., <i>reservationsanslag</i>		232 000 000
25	Understöd åt segelflygverksamhet m. m., <i>reservationsanslag</i>		430 000
			1 628 603 000

E. Gemensamma staber m. m.

	Försvarsstaben:		
1	Förvaltningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	22 410 000	
2	Särskilda förvaltningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	7 330 000	
3	Övningar, <i>reservationsanslag</i>	480 000	
4	Vissa bostadskostnadsersättningar, <i>förslagsanslag</i>	600 000	30 820 000
	Militärområdesstaber:		
5	Förvaltningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	28 000 000	
6	Övningar, <i>reservationsanslag</i>	700 000	28 700 000
7	Militärområdesstaber med särskild budget, <i>förslagsanslag</i>		16 100 000

* Beräknat belopp.

8	Militärområdenas byggnadskontor: Avlöningar, <i>förslagsanslag</i>	7 900 000	
9	Militärområdenas intendenturförvaltningar: Avlöningar, <i>förslagsanslag</i>	7 200 000	
10	Militärområdenas tygförvaltningar: Avlöningar, <i>förslagsanslag</i>	14 200 000	
			104 920 000

F. Centrala förvaltningsmyndigheter m. m.

1	Försvarets civilförvaltning, <i>förslagsanslag</i>	12 200 000	
2	Försvarets sjukvårdsstyrelse, <i>förslagsanslag</i>	5 500 000	
3	Fortifikationsförvaltningen, <i>förslagsanslag</i>	14 920 000	
4	Försvarets materielverk, <i>förslagsanslag</i>	*162 000 000	
5	Försök med gemensam datadrift, <i>förslagsanslag</i>	1 000	
			194 621 000

G. Institutioner m. m.

Försvarets forskningsanstalt:			
1	Förvaltningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	31 700 000	
2	Forskningsverksamhet, <i>reservationsanslag</i> ...	51 500 000	83 200 000
Försvarets radioanstalt:			
3	Förvaltningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	31 370 000	
4	Anskaffning och underhåll av materiel, <i>reservationsanslag</i>	9 000 000	40 370 000
Krigsarkivet:			
5	Förvaltningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	1 349 000	
6	Samlingars konservering m. m., <i>reservationsanslag</i>	10 000	
7	Inredning av vissa arkivaliemagasin, <i>reservationsanslag</i>	21 000	1 380 000
Armémuseum:			
8	Förvaltningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	1 075 000	
9	Samlingars konservering m. m., <i>reservationsanslag</i>	35 000	1 110 000
Marinmuseet och modellkammaren i Karlskrona:			
10	Förvaltningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	230 000	
11	Samlingars konservering m. m., <i>reservationsanslag</i>	30 000	260 000
12	Militärpsykologiska institutet, <i>förslagsanslag</i> ...		1 694 000
13	Värnpliktsverket, <i>förslagsanslag</i>		17 400 000
14	Militärapoteket, <i>förslagsanslag</i>		845 000
15	Försvarets sjukvårdsförråd, <i>förslagsanslag</i>		1 495 000
16	Försvarets tandvård, <i>förslagsanslag</i>		4 250 000
17	Militärmedicinska undersökningscentralen, <i>förslagsanslag</i>		245 000
18	Försvarets medicinalkår: Övningar, <i>reservationsanslag</i>		400 000

* Beräknat belopp.

Militärmusiken:			
19	Förvaltningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	19 400 000	
20	Materiel, <i>reservationsanslag</i>	325 000	19 725 000
Försvarets intendenturkår:			
21	Förvaltningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	1 970 000	
22	Övningar, <i>reservationsanslag</i>	175 000	2 145 000
Försvarets personalvård:			
23	Förvaltningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	4 075 000	
24	Fritidsverksamhet m. m., <i>reservationsanslag</i> .	2 250 000	6 325 000
25	Försvarets rationaliseringsinstitut, <i>reservationsanslag</i>		6 030 000
			186 874 000

H. Utbildningsanstalter

1	Försvårshögskolan, <i>förslagsanslag</i>		1 020 000
Militärhögskolan:			
2	Förvaltningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	6 830 000	
3	Övningar, <i>reservationsanslag</i>	1 720 000	
4	Militärhistorisk forskning, <i>reservationsanslag</i> .	100 000	8 650 000
5	Försvarets läroverk, <i>förslagsanslag</i>		3 635 000
6	Försvarets brevskola, <i>förslagsanslag</i>		850 000
			14 155 000

I. Fastighetskostnader

Ersättning till statens allmänna fastighetsfond:			
1	Slottsbyggnadernas delfond, <i>förslagsanslag</i> ..	17 000	
2	Byggnadsstyrelsens delfond, <i>förslagsanslag</i> ..	37 000	54 000
Ersättning till försvarets fastighetsfond:			
3	Kasernbyggnaders delfond, <i>förslagsanslag</i> ...	205 165 000	
4	Befästningars delfond, <i>förslagsanslag</i>	82 050 000	287 215 000
5	Borttagande av pansarhinder m. m., <i>reservationsanslag</i>		400 000
			287 669 000

J. Viss materielanskaffning m. m.

1	Utredningar rörande tillämnade materielanskaffningar m. m., <i>reservationsanslag</i>		1 000 000
2	Utredningar rörande tillämnade byggnadsföretag m. m., <i>reservationsanslag</i>		800 000
3	Fortifikatorisk forskningsverksamhet, <i>reservationsanslag</i>		800 000
4	Försvarsmedicinsk forskning, <i>reservationsanslag</i>		2 700 000
5	Underhåll av sjukvårdsmateriel, <i>reservationsanslag</i>		1 400 000
6	Vissa signalförbindelser m. m., <i>reservationsanslag</i>		29 000 000
7	Signalskyddsmateriel, <i>reservationsanslag</i>		2 400 000
8	Anskaffning av fortifikatorisk materiel, <i>reservationsanslag</i>		4 000 000

9	Anskaffning av krigskartor, <i>reservationsanslag</i> .		1 350 000
10	Årskostnader för industriell krigsberedskap, <i>förslagsanslag</i>		530 000
11	Engångskostnader för industriell krigsberedskap, <i>reservationsanslag</i>		1 800 000
	Byggnads- och reparationsberedskapen:		
12	Övningar m. m., <i>reservationsanslag</i>	550 000	
13	Materiel, <i>reservationsanslag</i>	570 000	1 120 000
			<hr/>
			46 900 000

K. Bidrag till frivilliga organisationer m. m.

1	Frivilliga befälsutbildningsrörelsen m. m., <i>reservationsanslag</i>		*5 721 000
2	Lottaorganisationen, <i>reservationsanslag</i>		*2 472 000
3	Frivilliga sjukvårdsväsendet i krig, <i>reservationsanslag</i>		*366 000
4	Frivilliga djursjukvården i krig, <i>reservationsanslag</i>		*55 000
5	Bidrag till Centralförbundet Folk och Försvar .		515 000
6	Understöd åt vissa föreningar m. m.		110 000
			<hr/>
			9 239 000

L. Övriga gemensamma ändamål

1	Familjebidrag, <i>förslagsanslag</i>		71 000 000
2	Inskrivningskostnader, <i>förslagsanslag</i>		3 150 000
3	Vissa specialundersökningar m. m., <i>förslagsanslag</i>		590 000
4	Reseersättningar till värnpliktiga m. fl., <i>förslagsanslag</i>		31 000 000
5	Vissa hälsovårdsåtgärder m. m., <i>förslagsanslag</i> .		215 000
6	Vissa ersättningar i anledning av skador vid militär verksamhet m. m., <i>förslagsanslag</i>		4 100 000
7	Ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring m. m., <i>förslagsanslag</i> .		17 500 000
8	Omskolning av i militärtjänst skadade, <i>förslagsanslag</i>		100 000
9	Vidareutbildning av viss civil personal, <i>reservationsanslag</i>		530 000
10	Arbetarskydd, <i>reservationsanslag</i>		140 000
11	Förslagsverksamhet, <i>förslagsanslag</i>		100 000
12	Försvarsupplysning, <i>reservationsanslag</i>		637 000
13	Publikations- och blankettryck, <i>förslagsanslag</i> .		4 825 000
14	Beredskapskostnader vid förenade fabriksverken, <i>förslagsanslag</i>		3 300 000
15	Ersättning för automobilskatt, <i>förslagsanslag</i> . .		15 300 000

* Beräknat belopp.

16	Ersättning för rustning och rotering, <i>förslagsanslag</i>	5 000
17	Täckande av vissa medelsbrister, <i>förslagsanslag</i>	30 000
		<hr/>
		152 522 000

M. Flygtekniska försöksanstalten

1	Flygtekniska försöksanstalten: Uppdragsverksamhet, <i>förslagsanslag</i>	12 200 000
2	Bidrag till flygteknisk forskning, <i>reservationsanslag</i>	3 400 000
		<hr/>
		15 600 000

N. Civilförsvaret m. m.

1	Civilförvarsstyrelsen, <i>förslagsanslag</i>	10 256 000
2	Statens civilförvarsskolor, <i>förslagsanslag</i>	11 431 000
3	Avlöningar till civilförvarspliktiga m. m., <i>förslagsanslag</i>	*8 000 000
4	Vissa kostnader för civilförvarsutbildning m. m., <i>förslagsanslag</i>	8 698 000
5	Civilförvarsfilm, <i>reservationsanslag</i>	50 000
6	Försöksverksamhet, <i>reservationsanslag</i>	900 000
7	Anskaffning av civilförvarsmateriel, <i>reservationsanslag</i>	19 800 000
8	Förvaring och underhåll av civilförvarsmateriel m. m., <i>förslagsanslag</i>	14 876 000
9	Bidrag till byggande av skyddsrum, <i>reservationsanslag</i>	*39 567 000
10	Drift av skyddsrum, <i>förslagsanslag</i>	810 000
11	Bidrag till kommuner för anordnande av branddammar för civilförvarsändamål, <i>reservationsanslag</i>	3 000 000
12	Signalskyddsmateriel för civila myndigheter, <i>reservationsanslag</i>	420 000
13	Vissa teleanordningar, <i>reservationsanslag</i>	400 000
14	Kostnader för anskaffande av identitetsbrickor m. m., <i>förslagsanslag</i>	241 000
15	Lokalhyror för vissa skyddsrumsanläggningar, <i>förslagsanslag</i>	1 960 000
16	Beredskapsnämnden för psykologiskt försvar, <i>förslagsanslag</i>	873 000
		<hr/>
		121 282 000

O. Diverse

1	Reglering av prisstegringar	167 000 000
2	Lönekostnadspålägg för militära ramen, <i>förslagsanslag</i>	325 000 000

* Beräknat belopp.

3	Lönekostnadspålägg för civilförsvarsramen, <i>förslagsanslag</i>	4 000 000
4	Beredskapsstyrka för FN-tjänst, <i>förslagsanslag</i>	6 900 000
5	Kostnader för projektilröjning på Järvafältet, <i>reservationsanslag</i>	1 500 000
6	Seismologiska multipelstationen, <i>förslagsanslag</i>	690 000
		<hr/>
		505 090 000
	Summa kr.	5 574 254 000

V. SOCIALDEPARTEMENTET

A. Socialdepartementet m. m.

1	Socialdepartementet, <i>förslagsanslag</i>	6 900 000
2	Kommittéer m. m., <i>reservationsanslag</i>	6 000 000
3	Försöksverksamhet m. m., <i>reservationsanslag</i> ..	2 000 000
4	Extra utgifter, <i>reservationsanslag</i>	350 000
		<hr/>
		15 250 000

B. Allmän försäkring m. m.

1	Försäkringsdomstolen, <i>förslagsanslag</i>	2 000 000
2	Försäkringsrådet, <i>förslagsanslag</i>	1 322 000
3	Riksförsäkringsverket, <i>förslagsanslag</i>	35 470 000
4	Folkpensioner, <i>förslagsanslag</i>	*7 200 000 000
5	Ersättning till postverket för pensionsutbetalningar, <i>förslagsanslag</i>	15 000 000
6	Bidrag till sjukförsäkringen, <i>förslagsanslag</i>	625 000 000
7	Vissa yrkesskadeersättningar m. m., <i>förslagsanslag</i>	1 400 000
		<hr/>
		7 880 192 000

C. Ekonomiskt stöd åt barnfamiljer m. m.

1	Allmänna barnbidrag, <i>förslagsanslag</i>	1 885 000 000
2	Ersättning till postverket för utbetalning av allmänna barnbidrag, <i>förslagsanslag</i>	4 800 000
3	Bostadstillägg för barnfamiljer, m. m., <i>förslagsanslag</i>	415 000 000
4	Ersättning för bidragsförskott, <i>förslagsanslag</i> ..	85 000 000
5	Omkostnader för statens bosättningslån, <i>förslagsanslag</i>	475 000
		<hr/>
		2 390 275 000

D. Sociala serviceåtgärder

1	Bidrag till social hemhjälp, <i>förslagsanslag</i>	175 000 000
2	Bidrag till anordnande av barnstugor, <i>reservationsanslag</i>	40 000 000
3	Bidrag till driften av barnstugor, <i>förslagsanslag</i>	77 000 000
4	Bidrag till kommunala familjedaghem, <i>förslagsanslag</i>	23 000 000
5	Bidrag till ferievistelse för barn, <i>förslagsanslag</i>	4 000 000
6	Bidrag till semesterhem m. m., <i>förslagsanslag</i> ..	1 800 000
		<hr/>
		320 800 000

E. Myndigheter inom hälso- och sjukvård, socialvård m. m.

Centrala och regionala myndigheter m. m.

1	Socialstyrelsen, <i>förslagsanslag</i>	35 100 000
---	--	------------

* Beräknat belopp.

2	Giftnämnden, <i>förslagsanslag</i>	1 212 000
3	Nämnden för sjukvårds- och socialvårdsbyggnader, <i>förslagsanslag</i>	238 000
4	Bidrag till sjukvårdens och socialvårdens planerings- och rationaliseringsinstitut, <i>förslagsanslag</i>	6 400 000
5	Länsläkarväsendet m. m., <i>förslagsanslag</i>	6 992 000
6	Statens socialvårdskonsulenter, <i>förslagsanslag</i> . .	1 880 000
7	Länsnykterhetsnämnderna, <i>förslagsanslag</i>	5 420 000
		<hr/> 57 242 000

Vissa laboratorier m. m.

8	Statens strålskyddsinstitut, <i>förslagsanslag</i>	4 553 000
9	Statens institut för folkhälsan, <i>förslagsanslag</i> . .	11 480 000
	Statens bakteriologiska laboratorium:	
10	Uppdragsverksamhet, <i>förslagsanslag</i>	1 000
11	Driftbidrag, <i>reservationsanslag</i>	1 400 000
12	Centrallaboratorieuppgifter, <i>förslagsanslag</i> . .	3 620 000
13	Försvarsmedicinsk verksamhet, <i>förslagsanslag</i>	1 063 000
14	Utrustning, <i>reservationsanslag</i>	800 000
		<hr/> 6 884 000
15	Kostnader för statlig läkemedelskontroll, <i>förslagsanslag</i>	*3 850 000
16	Statens rättskemiska laboratorium, <i>förslagsanslag</i>	5 413 000
17	Statens rättsläkarstationer, <i>förslagsanslag</i>	3 842 000
		<hr/> 36 022 000
		<hr/> 93 264 000

F. Öppen hälso- och sjukvård

1	Läkemedel åt vissa kvinnor och barn, <i>förslagsanslag</i>	2 900 000
2	Abortförebyggande åtgärder, <i>förslagsanslag</i> . . .	800 000
3	Bidrag till försöksvis anordnad familjerådgivning, <i>förslagsanslag</i>	430 000
4	Bidrag till psykisk barna- och ungdomsvård, <i>förslagsanslag</i>	1 600 000
5	Bidrag till S:t Lukasstiftelsen	60 000
6	Allmän hälsokontroll, <i>förslagsanslag</i>	1 670 000
7	Skyddssympningar, <i>förslagsanslag</i>	5 200 000
8	Hälsovårdsupplysning, <i>reservationsanslag</i>	2 500 000
9	Bidrag till driften av folktandvården, <i>förslagsanslag</i>	14 200 000
10	Bidrag till utrustning av polikliniker för folktandvård, <i>reservationsanslag</i>	50 000
11	Bidrag till nordiskt institut för odontologisk materialprovning, <i>reservationsanslag</i>	100 000
12	Epidemiberedskap m. m., <i>förslagsanslag</i>	4 300 000
		<hr/> 33 810 000

* Beräknat belopp

G. Universitetssjukhus m. m.

Karolinska sjukhuset:			
1	Driftkostnader, <i>förslagsanslag</i>	202 500 000	
2	Utrustning, <i>reservationsanslag</i>	7 100 000	209 600 000
Akademiska sjukhuset i Uppsala:			
3	Avlöningar till läkare, <i>förslagsanslag</i>	18 430 000	
4	Driftkostnader, <i>förslagsanslag</i>	25 000 000	
5	Utrustning, <i>reservationsanslag</i>	5 200 000	48 630 000
6	Bidrag till viss utbildning m. m. vid Kungsgårdets sjukhus i Uppsala, <i>förslagsanslag</i>		1 000 000
7	Avlöning av vissa läkare vid sjukhus i Stockholm, <i>förslagsanslag</i>		6 845 000
8	Bidrag till kommunala undervisningssjukhus, <i>förslagsanslag</i>		140 000 000
9	Utbildnings- och forskningsverksamhet vid läkarstationen i Dalby läkardistrikt, <i>reservationsanslag</i>		1 700 000
10	Vidareutbildning av läkare, <i>förslagsanslag</i>		2 100 000
11	Efterutbildning av viss sjukvårdspersonal m.m., <i>förslagsanslag</i>		570 000
12	Kurser för vissa utländska läkare och tandläkare m. m., <i>förslagsanslag</i>		1 500 000
13	Stipendier till studerande vid odontologisk fakultet, <i>förslagsanslag</i>		1 100 000
14	Nordiska hälsovårdshögskolan, <i>förslagsanslag</i> ..		1 550 000
			414 595 000

H. Övrig sjukhusvård m. m.

1	Rättspsykiatriska stationer och kliniker, <i>förslagsanslag</i>		11 870 000
2	Utrustning av vissa kliniker för psykiskt sjuka m. m., <i>reservationsanslag</i>		400 000
3	Bidrag till anordnande av kliniker för psykiskt sjuka m. m., <i>reservationsanslag</i>		79 000 000
4	Bidrag till driften av kliniker för psykiskt sjuka m. m., <i>förslagsanslag</i>		927 000 000
5	Bidrag till viss hälso- och sjukvård, <i>reservationsanslag</i>		109 000 000
6	Bidrag till anordnande av radioterapeutiska kliniker, <i>förslagsanslag</i>		340 000
7	Förvaring och underhåll av viss sjukvårdsmateriel m. m., <i>förslagsanslag</i>		1 700 000
8	Utrustning m. m. av beredskapssjukhus vid krig eller krigsfara, <i>reservationsanslag</i>		3 000 000
9	Viss krigssjukvårdsutbildning m. m., <i>förslagsanslag</i>		1 390 000
			1 133 700 000

I. Ungdomsvård m. m.

Ungdomsvårdsskolorna:		
1	Driftkostnader, <i>förslagsanslag</i>	63 820 000
2	Vård utom skola, <i>förslagsanslag</i>	8 215 000
3	Engångsanskaffning av inventarier m. m., <i>reservationsanslag</i>	900 000
4	Personalutbildning, <i>reservationsanslag</i>	410 000
5	Ersättningar för skador vållade av vissa rym- lingar m. fl., <i>förslagsanslag</i>	450 000
6	Ersättningar till kommunerna enligt social- hjälps- och barnavårdslagarna m. m., <i>förslags- anslag</i>	16 000 000
		89 795 000

J. Nykterhetsvård m. m.

Statens vårdanstalter för alkoholmissbrukare:		
1	Driftkostnader, <i>förslagsanslag</i>	23 540 000
2	Utrustning m. m., <i>reservationsanslag</i>	550 000
3	Bidrag till anordnande av erkända vårdanstal- ter för alkoholmissbrukare m. m., <i>reservations- anslag</i>	6 100 000
4	Bidrag till driftkostnader vid erkända vårdan- stalter för alkoholmissbrukare m. m., <i>förslags- anslag</i>	70 000 000
5	Bidrag till kommunala nykterhetsnämnder m. m., <i>förslagsanslag</i>	85 000 000
6	Utbildning och samverkan inom nykterhets- vården, <i>reservationsanslag</i>	350 000
7	Bidrag till Länkrörelsen m. m.	2 000 000
		187 540 000

K. Viss rehabiliteringsverksamhet

1	Statens arbetsklirik, <i>förslagsanslag</i>	1 545 000
2	Invaliditetsförebyggande åtgärder m. m., <i>för- slagsanslag</i>	28 650 000
3	Bidrag till handikappinstitutet	3 900 000
4	Bidrag till vissa hjälpmedel för handikappade, <i>förslagsanslag</i>	90 000 000
5	Kostnader för viss utbildning av handikappade, <i>förslagsanslag</i>	4 800 000
6	Bidrag till vanförestalter m. m., <i>förslagsan- slag</i>	10 400 000
7	Bidrag till Eugeniahemmet, <i>förslagsanslag</i>	3 900 000
8	Bidrag till anordnande av vissa institutioner för psykiskt utvecklingsstörda, <i>reservationsanslag</i> ..	10 000 000
9	Bidrag till driften av särskolor m. m., <i>förslags- anslag</i>	57 000 00
10	Bidrag till De handikappades riksförbund	450 00
11	Bidrag till Hörselfrämmandets riksförbund	485 00

12	Bidrag till De blindas förening	1 815 000
13	Bidrag till Sveriges dövas riksförbund	100 000
14	Ersättning till postverket för befordran av blindskriftsförsändelser, <i>förslagsanslag</i>	1 300 000
		<hr/>
		214 345 000

L. Arbetarskydd m. m.

1	Arbetarskyddsstyrelsen, <i>förslagsanslag</i> , varav 157 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen	8 365 000
2	Yrkesinspektionen, <i>förslagsanslag</i> , varav 1 070 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen	16 000 000
3	Arbetsmedicinska institutet, <i>förslagsanslag</i>	7 800 000
		<hr/>
		32 165 000

M. Internationell samverkan

1	Socialattachéer, <i>förslagsanslag</i>	650 000
2	Internationellt socialpolitiskt samarbete, <i>förslagsanslag</i>	2 925 000
3	Bidrag till världshälsovårdsorganisationen m. m., <i>förslagsanslag</i>	4 535 000
4	Vissa internationella resor, <i>reservationsanslag</i>	75 000
5	Vissa internationella kongresser i Sverige, <i>reservationsanslag</i>	150 000
		<hr/>
		8 335 000

Summa kr. **12 814 066 000**

VI. KOMMUNIKATIONSDEPARTEMENTET

A. Kommunikationsdepartementet m. m.

1	Kommunikationsdepartementet, <i>förslagsanslag</i> .	5 553 000
2	Kommittéer m. m., <i>reservationsanslag</i> , därav hälften att avräknas mot automobilskattemedlen	1 560 000
3	Extra utgifter, <i>reservationsanslag</i>	260 000
		<hr/> 7 373 000

B. Vägväsendet

1	Statens vägverk: Ämbetsverksuppgifter, <i>förslagsanslag</i> , att avräknas mot automobilskattemedlen	4 100 000
2	Drift av statliga vägar, <i>reservationsanslag</i> , att avräknas mot automobilskattemedlen	774 000 000
3	Byggande av statliga vägar, <i>reservationsanslag</i> , att avräknas mot automobilskattemedlen	683 900 000
4	Bidrag till drift av kommunala vägar och gator, <i>förslagsanslag</i> , att avräknas mot automobilskattemedlen	107 100 000
5	Bidrag till byggande av kommunala vägar och gator, <i>reservationsanslag</i> , att avräknas mot automobilskattemedlen	331 000 000
6	Bidrag till drift av enskilda vägar m. m., <i>reservationsanslag</i> , att avräknas mot automobilskattemedlen	54 500 000
7	Bidrag till byggande av enskilda vägar, <i>reservationsanslag</i> , att avräknas mot automobilskattemedlen	23 400 000
8	Tjänster till utomstående, <i>förslagsanslag</i> , att avräknas mot automobilskattemedlen	8 400 000
9	Avsättning till statens automobilskattemedelsfond, <i>förslagsanslag</i>	1 000
		<hr/> 1 986 401 000

C. Trafiksäkerhet

Statens trafiksäkerhetsverk:

1	Förvaltningskostnader, <i>förslagsanslag</i> , att avräknas mot automobilskattemedlen	10 630 000
2	Uppdragsverksamhet, <i>förslagsanslag</i> , att avräknas mot automobilskattemedlen	13 648 000
		<hr/> 24 278 000

3	Registrering av motorfordon, <i>förslagsanslag</i> . . .	1 000
4	Bidrag till trafiksäkerhetsfrämjande åtgärder vid järnvägs korsningar, <i>reservationsanslag</i> , att avräknas mot automobilskattemedlen	6 500 000
5	Trafiksäkerhetsforskning, <i>reservationsanslag</i> , att avräknas mot automobilskattemedlen	3 300 000
6	Bidrag till nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande, att avräknas mot automobilskattemedlen	2 200 000
		<hr/>
		36 279 000

D. Sjöfart*Sjöfartsverket*

1	Allmänna sjövägar, <i>förslagsanslag</i>	106 290 000
2	Säkerheten på fartyg, <i>förslagsanslag</i>	6 175 000
3	Övrig verksamhet, <i>förslagsanslag</i>	3 882 000
	<i>Övriga sjöfartsändamål</i>	
4	Handelsflottans pensionsanstalt	1 000
5	Bidrag till vissa resor av sjöfolk, <i>förslagsanslag</i>	365 000
6	Avsättning till handelsflottans välfärdsfond, <i>förslagsanslag</i>	650 000
7	Understöd åt skärgårdsrederier m. m., <i>förslagsanslag</i>	625 000
		<hr/>
		117 988 000

E. Institut m. m.

1	Transportnämnden, <i>förslagsanslag</i> , därav tre fjärdedelar att avräknas mot automobilskattemedlen	889 000
	Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut:	
2	Förvaltningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	18 244 000
3	Underhåll av materiel m. m., <i>förslagsanslag</i>	1 022 000
4	Nyanskaffning av instrument m. m., <i>reservationsanslag</i>	400 000
5	Uppdragsverksamhet, <i>förslagsanslag</i>	3 850 000
6	Väderlektjänst för luftfarten, <i>förslagsanslag</i> .	8 611 000
		<hr/>
7	Bidrag till väderleksstationer i Nordatlanten och på Grönland m. m., <i>förslagsanslag</i>	1 453 000
8	Statens väginstitut, <i>förslagsanslag</i> , att avräknas mot automobilskattemedlen	3 461 000
9	Statens väginstitut: Utrustning, <i>reservationsanslag</i> , att avräknas mot automobilskattemedlen	170 000

	Statens geotekniska institut:		
10	Förvaltningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	2 245 000	
11	Uppdragsverksamhet, <i>förslagsanslag</i>	2 617 000	
12	Utrustning, <i>reservationsanslag</i>	100 000	4 962 000
			<u>43 062 000</u>

F. Diverse

1	Ersättning till statens järnvägar för drift av icke lönsamma järnvägslinjer m. m.		231 200 000
2	Ersättning till trafikföretag för drift av icke lönsamma busslinjer, <i>reservationsanslag</i> , att avräknas mot automobilskattemedlen		11 200 000
3	Driftbidrag till luftfartsverket		7 800 000
4	Ersättning till postverket för befordran av tjänsteförsändelser, <i>förslagsanslag</i> , därav 2 600 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen		125 000 000
5	Bidrag till vissa internationella sammanslutningar m. m., <i>förslagsanslag</i>		1 340 000
6	Beredskap för civil luftfart, <i>reservationsanslag</i> .		800 000
7	Kostnader för visst värderingsförfarande, <i>förslagsanslag</i>		40 000
			<u>377 380 000</u>
			Summa kr. 2 568 483 000

VII. FINANSDEPARTEMENTET

A. Finansdepartementet m. m.

1	Finansdepartementet, <i>förslagsanslag</i>	16 220 000
2	Gemensamma ändamål för statsdepartementen, <i>förslagsanslag</i>	15 320 000
3	Ekonomiska attachéer, <i>förslagsanslag</i>	400 000
4	Kommittéer m. m., <i>reservationsanslag</i>	5 500 000
5	Extra utgifter, <i>reservationsanslag</i>	400 000
		<hr/>
		37 840 000

B. Allmänna centrala ämbetsverk m. m.

1	Kammarkollegiet, <i>förslagsanslag</i>	3 740 000
2	Kammarrätten, <i>förslagsanslag</i>	9 414 000
	Statistiska centralbyrån:	
3	Statistik, register och prognoser, <i>förslagsanslag</i>	70 000 000
4	Statistisk uppdragsverksamhet, <i>förslagsanslag</i>	1 000
5	Teknisk uppdragsverksamhet, <i>förslagsanslag</i> .	1 000
	<hr/>	70 002 000
	Konjunkturinstitutet:	
6	Verksamheten i allmänhet, <i>förslagsanslag</i> ...	2 195 000
7	Särskilda undersökningar, <i>reservationsanslag</i> .	770 000
	<hr/>	2 965 000
8	Statskontoret, <i>förslagsanslag</i>	21 060 000
9	Datamaskincentralen för administrativ databehandling, <i>förslagsanslag</i>	1 000
10	Viss försöksverksamhet inom statsförvaltningen m. m., <i>förslagsanslag</i>	4 000 000
11	Inköp av stansutrustning, <i>reservationsanslag</i> ..	1 300 000
12	Riksrevisionsverket, <i>förslagsanslag</i>	18 735 000
13	Byggnadsstyrelsen, <i>förslagsanslag</i>	20 900 000
14	Utredningar rörande byggnadsföretag m. m., <i>reservationsanslag</i>	3 000 000
15	Inredning av byggnader för statlig förvaltning, <i>reservationsanslag</i>	4 000 000
16	Statens förhandlingsnämnd, <i>förslagsanslag</i>	1 260 000
17	Statens avtalsverk, <i>förslagsanslag</i>	*7 327 000
18	Statens personalpensionsverk, <i>förslagsanslag</i> ...	12 340 000
19	Statens personalbostadsdelegation, <i>förslagsanslag</i>	291 000
20	Statens personalutbildningsnämnd, <i>förslagsanslag</i>	2 840 000
		<hr/>
		183 175 000

* Beräknat belopp.

C. Skatte- och kontrollväsen

	Tullverket:	
1	Förvaltningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	186 542 000
2	Anskaffning av viss materiel, <i>reservationsanslag</i>	2 265 000
3	Kontrollstyrelsen, <i>förslagsanslag</i>	
	Mynt- och justeringsverket:	
4	Förvaltningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	5 099 000
5	Nyanskaffning av vissa maskiner m. m., <i>reservationsanslag</i>	450 000
6	Statens justerare, <i>förslagsanslag</i>	
7	Riksskattenämnden, <i>förslagsanslag</i>	
8	Centrala folkbokförings- och uppboränsnämnden, <i>förslagsanslag</i>	
9	Folkbokföringen: Ersättningar till kyrkobokföringsinspektörer, <i>förslagsanslag</i>	
10	Avsättning till banktillsynens fond, <i>förslagsanslag</i>	
11	Avsättning till fondtillsynens fond, <i>förslagsanslag</i>	
12	Avsättning till jordbrukskassetillsynens fond, <i>förslagsanslag</i>	
13	Avsättning till sparbankstillsynens fond, <i>förslagsanslag</i>	
14	Revision av sparbankernas förvaltning, <i>förslagsanslag</i>	
15	Avsättning till försäkringsinspektionens fond, <i>förslagsanslag</i>	
16	Stämpelomkostnader, <i>förslagsanslag</i>	
17	Kostnader för årlig taxering m. m., <i>förslagsanslag</i>	
18	Kostnader för allmänna fastighetstaxeringen år 1970, <i>förslagsanslag</i>	
19	Ersättning till postverket m. fl. för bestyret med skatteuppbörd m. m., <i>förslagsanslag</i>	
		<u>17 150 000</u>
		302 588 000

D. Bidrag och ersättningar till kommunerna

1	Ersättning till städerna för mistad tolag, <i>förslagsanslag</i>	5 844 000
2	Skatteutjämningsbidrag till kommunerna m. m., <i>förslagsanslag</i>	
		<u>1 680 000 000</u>
		1 685 844 000

* Beräknat belopp.

E. Diverse

1	Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Slottsbyggnadernas delfond, <i>förslagsanslag</i>	6 652 000
2	Bidrag till vissa internationella byråer och organisationer m. m., <i>förslagsanslag</i>	900 000
3	Statens krigsförsäkringsnämnd m. m., <i>förslagsanslag</i>	39 000
4	Bidrag till Föreningen Fruktdrycker	25 000
5	Bidrag till vanföra ägare av motorfordon, <i>förslagsanslag</i>	1 700 000
6	Bidrag till Institutet för storhushållens rationalisering	200 000
7	Samdistributionsrabatt för dagstidningar, <i>förslagsanslag</i>	10 000 000
8	Statligt förarskydd, <i>förslagsanslag</i>	750 000
9	Avlöningar till personal på indragningsstat m. m., <i>förslagsanslag</i>	150 000
10	Viss utbildningsverksamhet, <i>reservationsanslag</i>	4 132 000
11	Lönekostnader vid viss omskolning och omplacering, <i>förslagsanslag</i>	1 200 000
12	Kostnader för vissa nämnder m. m., <i>förslagsanslag</i>	700 000
13	Kostnader för personalvård, <i>reservationsanslag</i> .	2 500 000
14	Viss förslagsverksamhet m. m., <i>förslagsanslag</i> . .	80 000
15	Täckning av merkostnader för löner och pensioner m. m., <i>förslagsanslag</i>	1 000
		<hr/>
		29 029 000
	Summa kr.	2 238 476 000

VIII. UTBILDNINGSDEPARTEMENTET

A. Utbildningsdepartementet m. m.

1	Utbildningsdepartementet, <i>förslagsanslag</i>	9 392 000
2	Kommittéer m. m., <i>reservationsanslag</i>	13 200 000
3	Extra utgifter, <i>reservationsanslag</i>	550 000
		<hr/>
		23 142 000

B. Kulturändamål

a) Konst, litteratur, musik, teater m. m.

1	Konstnärstipendier, <i>reservationsanslag</i>	6 574 000
2	Konstnärbelöningar, <i>förslagsanslag</i>	1 060 000
3	Statens konstråd, <i>förslagsanslag</i>	150 000
4	Förvärv av konst för statens byggnader m. m., <i>förslagsanslag</i>	2 500 000
5	Ersättning åt författare m. fl. för utlåning av deras verk genom bibliotek m. m., <i>förslagsanslag</i>	6 772 000
6	Statens biografbyrå, <i>förslagsanslag</i>	498 000
7	Teater- och musikrådet, <i>förslagsanslag</i>	546 000
8	Bidrag till Operan och Dramatiska teatern, <i>för- slagsanslag</i>	46 361 000
9	Bidrag till Svenska riksteatern, <i>förslagsanslag</i> .	25 719 000
10	Bidrag till stadsteatrar och därmed likställda teatrar, <i>förslagsanslag</i>	22 805 000
11	Rikskonsertverksamhet, <i>reservationsanslag</i>	11 600 000
12	Bidrag till särskilda kulturella ändamål, <i>reserva- tionsanslag</i>	20 580 000
		<hr/>
		145 165 000

b) Arkiv, museer m. m.

Riksarkivet:

13	Förvaltningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	6 145 000
14	Inköp av arkivalier och böcker m. m., <i>reserva- tionsanslag</i>	73 000
		<hr/>
15	Landsarkiven, <i>förslagsanslag</i>	4 462 000
16	Vissa kostnader för landsmåls- och ortnamnsar- kiven m. m., <i>förslagsanslag</i>	*2 725 000
	Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum:	
17	Förvaltningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	8 705 000
18	Underhåll och ökande av museets samlingar m. m., <i>reservationsanslag</i>	249 000
19	Vård och underhåll av fornlämningar och kulturhistoriskt värdefulla byggnader, <i>reser- vationsanslag</i>	642 000

* Beräknat belopp.

20	Uppdragsverksamhet, <i>förslagsanslag</i>	2 610 000	12 206 000
21	Bidrag till avlöningar inom landsantikvarieorganisationen, <i>förslagsanslag</i>		2 080 000
	Nationalmuseet:		
22	Förvaltningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	5 940 000	
23	Underhåll och ökande av samlingarna m. m., <i>reservationsanslag</i>	805 000	
24	Utställningar av nutida svensk konst i utlandet, <i>reservationsanslag</i>	320 000	7 065 000
25	Livrustkammaren, <i>förslagsanslag</i>		963 000
	Naturhistoriska riksmuseet:		
26	Förvaltningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	5 014 000	
27	Materiel m. m., <i>reservationsanslag</i>	580 000	5 594 000
	Statens sjöhistoriska museum:		
28	Förvaltningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	3 391 000	
29	Underhåll och ökande av samlingarna, <i>reservationsanslag</i>	10 000	3 401 000
30	Etnografiska museet, <i>förslagsanslag</i>		1 197 000
31	Medelhavsmuseet, <i>förslagsanslag</i>		382 000
32	Skoklosters slott, <i>förslagsanslag</i>		1 064 000
33	Bidrag till Nordiska museet, <i>förslagsanslag</i>		6 791 000
34	Bidrag till Tekniska museet, <i>förslagsanslag</i>		1 403 000
35	Bidrag till Skansen, <i>förslagsanslag</i>		1 988 000
36	Bidrag till vissa museer och arkiv		2 051 000
37	Svenskt biografiskt lexikon, <i>förslagsanslag</i>		566 000
	Stifts- och landsbiblioteken:		
38	Förvaltningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	1 018 000	
39	Bokinköp och bokbindning m. m., <i>reservationsanslag</i>	163 000	1 181 000
40	Inköp av vissa kulturföremål, <i>förslagsanslag</i>		100 000
			61 437 000

c) Ungdoms- och folkbildningsverksamhet

41	Bidrag till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet		6 900 000
42	Bidrag till ungdomsledarutbildning, <i>reservationsanslag</i>		5 000 000
43	Bidrag till ungdomens fritidsverksamhet, <i>förslagsanslag</i>		14 500 000
44	Statens ungdomsråd, <i>reservationsanslag</i>		1 400 000
45	Bidrag till hemgårdsrörelsen		325 000
46	Bidrag till folkbibliotek, <i>reservationsanslag</i>		6 515 000
47	Bidrag till föreläsningverksamhet m. m.		2 490 000
48	Bidrag till speciella folkbildningsåtgärder, <i>reservationsanslag</i>		500 000
49	Bidrag till Centralförbundet för nykterhetsundervisning, <i>reservationsanslag</i>		1 475 000

50	Bidrag till nykterhetsorganisationer m. m., <i>reservationsanslag</i>		2 742 000
51	Bidrag till de handikappades kulturella verksamhet		3 075 000
			<hr/> 44 922 000
	<i>d) Utbildning inom kulturområdet</i>		
	Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan:		
52	Utbildningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	2 980 000	
53	Undervisningsmateriel m. m., <i>reservationsanslag</i>	453 000	3 433 000
		<hr/>	
	Konstfackskolan:		
54	Utbildningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	7 053 000	
55	Undervisningsmateriel m. m., <i>reservationsanslag</i>	443 000	7 496 000
		<hr/>	
	Musikaliska akademien med musikhögskolan:		
56	Utbildningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	*7 749 000	
57	Undervisningsmateriel m. m., <i>reservationsanslag</i>	*294 000	*8 043 000
		<hr/>	
58	Bidrag till vissa musikkonservatorier, <i>förslagsanslag</i>		*2 642 000
59	Statens scenskolor, <i>förslagsanslag</i>		6 056 000
60	Statens dansskola, <i>förslagsanslag</i>		*1 565 000
61	Dramatiska institutet, <i>förslagsanslag</i>		4 950 000
			<hr/> 34 185 000
	<i>e) Radio- och TV-verksamhet</i>		
62	Viss beredskapsutrustning m. m. <i>reservationsanslag</i>		650 000
63	Ersättning för viss rundradioverksamhet		33 690 000
			<hr/> 34 340 000
			320 049 000

C. Kyrkliga ändamål

	Domkapitlen och stiftsnämnderna m. m.:		
1	Förvaltningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	3 124 000	
2	Reparationsarbeten på domkapitelsbyggnader	45 000	3 169 000
		<hr/>	
3	Ersättningar till kyrkor m. m., <i>förslagsanslag</i> ..		140 000
4	Vissa ersättningar till kyrkofonden		5 051 000
5	Kurser för utbildande av kyrkomusiker m. m., <i>förslagsanslag</i>		222 000
6	Stipendier till blivande präster för utbildning i finska och lapska språken		9 000
7	Bidrag till restaurering av äldre domkyrkor, <i>reservationsanslag</i>		*1 500 000
8	Bestridande i vissa fall med allmänna medel av kostnader, förenade med friköp av lägenheter å kyrklig jord, <i>förslagsanslag</i>		1 000
9	Bidrag till svenska ekumeniska nämnden		70 000
10	Bidrag till de svenska utlandsförsamlingarna ..		100 000

* Beräknat belopp.

11	Bidrag till reparationsarbeten på de svenska utlandsförsamlingarnas kyrkobyggnader, <i>reservationsanslag</i>	13 000
----	---	--------

10 275 000
D. Skolväsendet*a) Centrala och regionala myndigheter m. m.*

1	Skolöverstyrelsen, <i>förslagsanslag</i>	42 981 000
2	Länsskolnämnderna, <i>förslagsanslag</i>	22 118 000
3	Läroboksnämnden, <i>förslagsanslag</i>	473 000
4	Bidrag till vissa elevorganisationer	255 000
5	Bidrag till vissa föräldraorganisationer	130 000

65 957 000
b) Pedagogiskt utvecklingsarbete

6	Pedagogiskt utvecklingsarbete inom skolväsendet, <i>reservationsanslag</i>	18 150 000
7	Information om skolreformerna, <i>reservationsanslag</i>	870 000

19 020 000
c) Det obligatoriska skolväsendet m. m.

8	Bidrag till driften av grundskolor m. m., <i>förslagsanslag</i>	2 932 000 000
9	Nomadskolor, <i>förslagsanslag</i>	4 452 000
	Specialskolan m. m.:	
10	Utbildningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	35 597 000
11	Utrustning m. m., <i>reservationsanslag</i>	2 562 000
12	Resor för elever jämte ledsagare, <i>förslagsanslag</i>	1 170 000
13	Bidrag till förskolverksamhet m. m. för vissa handikappade barn, <i>förslagsanslag</i>	1 050 000

2 976 831 000
d) Gymnasiala skolor m. m.

14	Bidrag till driften av kommunala gymnasiala skolor, <i>förslagsanslag</i>	1 118 000 000
15	Statliga realskolor, <i>förslagsanslag</i>	18 095 000
16	Bidrag till driften av högre kommunala skolor, <i>förslagsanslag</i>	7 000 000
	Privatskolor:	
17	Bidrag till vissa privatskolor, <i>förslagsanslag</i> .	*23 335 000
18	Bidrag till vissa internatskolor m. m., <i>förslagsanslag</i>	*1 150 000
	Sjöbefälsskolorna:	
19	Utbildningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	8 357 000
20	Utrustning m. m., <i>reservationsanslag</i>	705 000
21	Bidrag till Bergsskolan i Filipstad, <i>förslagsanslag</i>	968 000
22	Bidrag till Specialgymnasiet för lantbruks-, mejeri- och skogsstuderande, <i>förslagsanslag</i>	194 000

* Beräknat belopp.

23	Bidrag till driften av enskilda yrkesskolor m. m., <i>förslagsanslag</i>	23 900 000	
24	Främjande av lärlingsutbildning hos hantverks- mästare m. m., <i>förslagsanslag</i>	4 204 000	
25	Bidrag till kostnader för granskning av utförda gesällprov	45 000	
26	Vissa kurser för ingenjörer m. m., <i>reservations- anslag</i>	650 000	
			<u>1 206 603 000</u>

e) *Investeringsbidrag*

27	Bidrag till byggnadsarbeten inom skolväsendet m. m., <i>förslagsanslag</i>	267 000 000	
28	Bidrag till vissa fullbordade byggnadsarbeten för folkskoleväsendet, <i>förslagsanslag</i>	1 400 000	
29	Bidrag till bostäder för lärare inom det obliga- toriska skolväsendet, <i>förslagsanslag</i>	220 000	
30	Bidrag till byggnadsarbeten vid folkhögskolor, <i>reservationsanslag</i>	6 000 000	
			<u>274 620 000</u>
			4 543 031 000

E. Högre utbildning och forskning

a) *Centrala myndigheter m. m.*

Universitetskanslersämbetet:

1	Förvaltningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	7 440 000	
2	Utredningar m. m., <i>reservationsanslag</i>	1 266 000	8 706 000
3	Utrustningsnämnden för universitet och hög- skolor, <i>förslagsanslag</i>		<u>1 608 000</u>
			10 314 000

b) *Universiteten m. m.*

Humanistiska fakulteterna:

4	Avlöningar till lärarpersonal, <i>förslagsanslag</i> . .	61 582 000	
5	Driftkostnader, <i>reservationsanslag</i>	10 000 000	71 582 000
	Teologiska fakulteterna:		
6	Avlöningar till lärarpersonal, <i>förslagsanslag</i> . .	3 581 000	
7	Driftkostnader, <i>reservationsanslag</i>	550 000	4 131 000
	Juridiska fakulteterna:		
8	Avlöningar till lärarpersonal, <i>förslagsanslag</i> . .	9 846 000	
9	Driftkostnader, <i>reservationsanslag</i>	1 200 000	11 046 000
	Samhällsvetenskapliga fakulteterna m. m.:		
10	Avlöningar till lärarpersonal, <i>förslagsanslag</i> . .	71 880 000	
11	Driftkostnader, <i>reservationsanslag</i>	11 000 000	82 880 000
	Medicinska fakulteterna m. m.:		
12	Avlöningar till lärarpersonal, <i>förslagsanslag</i> . .	84 859 000	
13	Driftkostnader, <i>reservationsanslag</i>	56 800 000	141 659 000

	Odontologiska fakulteterna m. m.:		
14	Avlöningar till lärarpersonal, <i>förslagsanslag</i> ..	24 903 000	
15	Driftkostnader, <i>reservationsanslag</i>	8 250 000	
16	Vissa tandsjukvårdskostnader, <i>förslagsanslag</i>	16 158 000	49 311 000
	Farmaceutiska fakulteten m. m.:		
17	Avlöningar till lärarpersonal, <i>förslagsanslag</i> ..	3 837 000	
18	Driftkostnader, <i>reservationsanslag</i>	2 600 000	6 437 000
	Matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna m. m.:		
19	Avlöningar till lärarpersonal, <i>förslagsanslag</i> ..	87 870 000	
20	Driftkostnader, <i>reservationsanslag</i>	39 760 000	127 630 000
	Tekniska fakulteterna m. m.:		
21	Avlöningar till lärarpersonal, <i>förslagsanslag</i> , varav 1 130 000 kr. att avräknas mot auto- mobilskattemedlen	107 220 000	
22	Driftkostnader, <i>reservationsanslag</i>	50 400 000	157 620 000
	Vetenskapliga bibliotek:		
23	Avlöningar, <i>förslagsanslag</i>	30 273 000	
24	Bokinköp m. m., <i>reservationsanslag</i>	12 740 000	43 013 000
25	Förvaltningarna m. m. vid universiteten och vis- sa högskolor, <i>förslagsanslag</i>		30 688 000
26	Universiteten m. m.: Gemensamma driftkost- nader, <i>förslagsanslag</i>		138 900 000
27	Decentraliserad akademisk utbildning m. m., <i>reservationsanslag</i>		1 000 000
28	Bidrag till Handelshögskolan i Stockholm.....		1 578 000
			<u>867 475 000</u>
	<i>c) Vissa högskolor m. m.</i>		
29	Socialhögskolorna, <i>förslagsanslag</i>		19 000 000
30	Fortbildning av socionomer, journalister m. m., <i>reservationsanslag</i>		252 000
31	Bidrag till Svenska diakonsällskapets sociala utbildningsverksamhet		323 000
32	Journalisthögskolorna, <i>förslagsanslag</i>		4 366 000
	Nordiska afrikainstitutet:		
33	Avlöningar m. m., <i>förslagsanslag</i>	398 000	
34	Driftkostnader, <i>reservationsanslag</i>	293 000	691 000
35	Latinamerika-institutet i Stockholm, <i>förslags- anslag</i>		1 000
36	Vissa kurser för utländska studerande, <i>förslags- anslag</i>		1 510 000
			<u>26 143 000</u>
	<i>d) Gemensamt för universitet och högskolor</i>		
37	Ersättning åt vissa opponenter vid disputa- tioner, <i>förslagsanslag</i>		500 000
38	Ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden, <i>förslagsanslag</i>		2 300 000
39	Gästföreläsningar, <i>reservationsanslag</i>		439 000

40	Särskilda åtgärder för forskarutbildning	4 400 000
41	Stipendier för främjande av högre vetenskapliga studier, <i>reservationsanslag</i>	11 402 000
42	Pedagogiskt utvecklingsarbete m. m. vid universitet och högskolor, <i>reservationsanslag</i>	4 877 000
43	Universitetens datamaskincentraler, <i>förslagsanslag</i>	5 000
44	Kostnader för datamaskintid, <i>förslagsanslag</i>	21 300 000
45	Extra utgifter vid universitet och högskolor, <i>reservationsanslag</i>	1 035 000
		<hr/> 46 258 000

e) Vissa forskningsändamål

46	Medicinsk forskning, <i>reservationsanslag</i>	40 100 000
47	Humanistisk forskning, <i>reservationsanslag</i>	7 660 000
48	Samhällsforskning, <i>reservationsanslag</i>	8 250 000
49	Naturvetenskaplig forskning, <i>reservationsanslag</i>	41 850 000
50	Atomforskning, <i>reservationsanslag</i>	16 000 000
51	Europeiskt samarbete inom kärnforskningen, <i>förslagsanslag</i>	17 860 000
52	Europeiskt samarbete inom rymdforskningen, <i>förslagsanslag</i>	15 282 000
53	Institutet för arbetsmarknadsfrågor, <i>förslagsanslag</i>	519 000
	Forskningsinstitutet för atomfysik:	
54	Förvaltningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	1 844 000
55	Materiel m. m., <i>reservationsanslag</i>	202 000
56	Nordiska institutet för samhällsplanering, <i>förslagsanslag</i>	362 000
57	Bidrag till centralinstitutet för nordisk asienforskning, <i>förslagsanslag</i>	205 000
58	Bidrag till nordiska institutet för sjö rätt, <i>förslagsanslag</i>	109 000
59	Bidrag till nordiska institutet för teoretisk atomfysik, <i>förslagsanslag</i>	924 000
60	Bidrag till Institutet för internationell ekonomi	704 000
61	Bidrag till Konung Gustaf V:s forskningsinstitut	622 000
62	Bidrag till Internationella meteorologiska institutet i Stockholm	320 000
63	Bidrag till Riksföreningen mot cancer, <i>reservationsanslag</i>	3 000 000
		<hr/> 155 813 000

f) Inredning och utrustning

64	Inredning och utrustning av lokaler vid universitet, högskolor m. m., <i>reservationsanslag</i>	*60 000 000
		<hr/> 60 000 000
		<hr/> 1 166 003 000

* Beräknat belopp.

F. Lärarutbildning

Lärarhögskolorna:			
1	Utbildningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	208 515 000	
2	Materiel m. m., <i>reservationsanslag</i>	9 805 000	218 320 000
Folkskoleseminarierna:			
3	Utbildningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	8 729 000	
4	Materiel m. m., <i>reservationsanslag</i>	170 000	8 899 000
Förskoleseminarierna:			
5	Utbildningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	21 386 000	
6	Materiel m. m., <i>reservationsanslag</i>	1 293 000	22 679 000
Gymnastik- och idrottshögskolorna:			
7	Utbildningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	6 179 000	
8	Materiel m. m., <i>reservationsanslag</i>	280 000	6 459 000
Seminarierna för huslig utbildning:			
9	Utbildningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	16 394 000	
10	Materiel m. m., <i>reservationsanslag</i>	396 000	16 790 000
Slöjdlärarseminariet:			
11	Utbildningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	1 039 000	
12	Materiel m. m., <i>reservationsanslag</i>	56 000	1 095 000
13	Yrkespedagogiska instituten, <i>förslagsanslag</i>		7 063 000
14	Ersättning till deltagare i utbildning av lärare vid yrkesundervisningen, <i>förslagsanslag</i>		5 896 000
15	Statens institut för högre utbildning av sjuksköterskor, <i>förslagsanslag</i>		11 182 000
16	Särskilda lärarutbildningsåtgärder, <i>reservationsanslag</i>		1 584 000
17	Lärares fortbildning m. m., <i>reservationsanslag</i>		33 621 000
18	Bidrag till Ericastiftelsen, <i>förslagsanslag</i>		612 000
			334 200 000

G. Vuxenutbildning

1	Viss utbildning via radio och television m. m., <i>reservationsanslag</i>		10 580 000
Statliga skolor för vuxna:			
2	Utbildningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	5 579 000	
3	Material för självstudier, <i>reservationsanslag</i>	4 300 000	
4	Undervisningsmateriel m. m., <i>reservationsanslag</i>	303 000	10 182 000
5	Bidrag till driften av kommunala skolor för vuxna, <i>förslagsanslag</i>		*98 000 000
6	Bidrag till studiecirkelverksamhet, <i>förslagsanslag</i>		*98 000 000
7	Bidrag till studieförbund		*8 400 000
8	Bidrag till driften av folkhögskolor, <i>förslagsanslag</i>		73 800 000

* Beräknat belopp.

9	Bidrag till engångsanskaffning av utrustning m. m. till folkhögskolor, <i>reservationsanslag</i>	3 000 000
10	Bidrag till löntagarorganisationernas centrala kursverksamhet, <i>förslagsanslag</i>	*2 500 000
		304 462 000

H. Studiesociala åtgärder

1	Centrala studiehjälpsnämnden m. m., <i>förslagsanslag</i>	6 511 000
2	Studiebidrag m. m., <i>förslagsanslag</i>	*547 500 000
3	Kostnader för avskrivning av vissa studielån med statlig kreditgaranti, <i>förslagsanslag</i>	1 000 000
4	Ersättning till postverket och riksbanken för deras bestyr med studiesocialt stöd, <i>förslagsanslag</i>	907 000
5	Bidrag till avlönande av föreståndare vid elevhem vid gymnasier m. m., <i>förslagsanslag</i>	250 000
6	Bidrag till hälso- och sjukvård för studerande, <i>förslagsanslag</i>	1 146 000
		557 314 000

I. Internationellt-kulturellt samarbete

1	Kulturellt utbyte med utlandet, <i>reservationsanslag</i>	868 000
2	Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco m. m., <i>förslagsanslag</i>	2 321 000
3	Sveriges anslutning till vissa internationella vetenskapliga sammanslutningar m. m., <i>förslagsanslag</i>	165 000
4	Bidrag till bestridande av kostnader för vissa internationella kongresser i Sverige, <i>reservationsanslag</i>	400 000
5	Bidrag till svenska institut i utlandet m. m. . . .	954 000
6	Främjande av nordiskt-kulturellt samarbete, <i>reservationsanslag</i>	2 550 000
7	Nordiska kulturfonden, <i>reservationsanslag</i>	1 240 000
		8 498 000

Summa kr. **7 266 974 000**

* Beräknat belopp.

IX. JORDBRUKSDEPARTEMENTET

A. Jordbruksdepartementet m. m.

1	Jordbruksdepartementet, <i>förslagsanslag</i> .	5 256 000
2	Lantbruksrepresentanter, <i>förslagsanslag</i> .	488 000
3	Kommittéer m. m., <i>reservationsanslag</i> ..	2 000 000
4	Extra utgifter, <i>reservationsanslag</i>	270 000
		<hr/>
		8 014 000

B. Jordbrukets rationalisering m. m.

1	Lantbruksstyrelsen, <i>förslagsanslag</i>	11 241 000
2	Lantbruksnämnderna, <i>förslagsanslag</i> ...	78 100 000
3	Kursverksamhet för jordbrukets rationalisering m. m., <i>förslagsanslag</i>	3 145 000
4	Bidrag till jordbrukets rationalisering, m. m., <i>förslagsanslag</i>	15 000 000
5	Bidrag till trädgårdsnäringsens rationalisering m. m., <i>reservationsanslag</i>	1 000
6	Täckande av förluster på grund av statlig kreditgaranti, <i>förslagsanslag</i>	500 000
7	Bidrag till särskilda rationaliseringsåtgärder i Norrland, m. m., <i>förslagsanslag</i>	12 000 000
8	Odlings- och byggnadshjälp åt innehavare av vissa kronolägenheter m. m., <i>förslagsanslag</i>	1 400 000
9	Befrämjande av husdjursaveln m. m., <i>reservationsanslag</i>	1 300 000
10	Statens hingstdepå och stuteri, <i>förslagsanslag</i>	1 478 000
11	Särskilt stöd åt biskötsel och växtodling, <i>reservationsanslag</i>	96 000
12	Bidrag till Svensk matpotatiskontroll, <i>reservationsanslag</i>	110 000
13	Restitution av bensinskatt till trädgårdsnäringsen, att avräknas mot automobilskattemedlen	400 000
		<hr/>
		124 771 000

C. Jordbruksprisreglering

1	Statens jordbruksnämnd, <i>förslagsanslag</i>	9 160 000
2	Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område, <i>förslagsanslag</i>	116 000 000
3	Kostnader för beredskapslagring av livsmedel och fodermedel m. m., <i>förslagsanslag</i>	34 300 000

4	Särskilt stöd åt det mindre jordbruket, <i>förslagsanslag</i>	50 300 000
5	Bidrag till bokföringsverksamheten inom jordbruket, <i>reservationsanslag</i>	1 218 000
6	Bidrag till permanent skördeskadeskydd	30 000 000
7	Administration av permanent skördeskadeskydd m. m., <i>förslagsanslag</i>	10 400 000
		251 378 000

D. Skogsbruk

1	Skogsstyrelsen, <i>förslagsanslag</i>	6 021 000
2	Bidrag till skogsvårdsstyrelserna, <i>förslagsanslag</i>	41 134 000
3	Bidrag till skogsförbättringar, <i>förslagsanslag</i>	8 000 000
4	Vägbyggnader på skogar i enskild ägo, <i>förslagsanslag</i> , att avräknas mot automobilskattemedlen	13 500 000
5	Åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland m. m., <i>förslagsanslag</i>	8 500 000
6	Kursverksamhet för skogsbrukets rationalisering m. m., <i>förslagsanslag</i>	1 285 000
		78 440 000

E. Fiske

1	Fiskeristyrelsen, <i>förslagsanslag</i>	5 470 000
2	Fiskeriintendenter m. m., <i>förslagsanslag</i>	875 000
3	Främjande i allmänhet av fiskerinäringen, <i>reservationsanslag</i>	265 000
4	Kursverksamhet på fiskets område, <i>reservationsanslag</i>	285 000
5	Bidrag till fiskehamnar m. m., <i>reservationsanslag</i>	1 000
6	Isbrytarhjälp åt fiskarbefolkningen, <i>förslagsanslag</i>	20 000
7	Restitution av bensinskatt till fiskerinäringen, <i>reservationsanslag</i> , att avräknas mot automobilskattemedlen	934 000
8	Särskilt omställningsstöd till fiskare, <i>förslagsanslag</i>	3 000 000
9	Täckande av förluster vid statlig kreditgaranti till fritidsfiske, <i>förslagsanslag</i>	1 000
10	Kostnader för fiskeutredningar i vattenmål m. m., <i>förslagsanslag</i>	1 000
11	Ersättning till strandägare för mistad fiskerätt m. m., <i>förslagsanslag</i>	2 000 000
12	Fiskeriundersökningsfartyg, <i>reservationsanslag</i>	*3 000 000
		15 852 000

* Beräknat belopp.

F. Rennäring

1	Lappväsendet, <i>förslagsanslag</i>	1 670 000
2	Rådgivningsverksamhet för rennäringens främjande, <i>reservationsanslag</i>	100 000
3	Kompensation för bensinskatt till rennärningen, att avräknas mot automobilskattemedlen	100 000
		<hr/>
		1 870 000

G. Service och kontroll

1	Veterinärstyrelsen, <i>förslagsanslag</i>	3 147 000
2	Anskaffande av viss laboratorieutrustning m. m., <i>reservationsanslag</i>	125 000
3	Veterinärstaten, <i>förslagsanslag</i>	19 161 000
4	Täckande av vissa kostnader för köttbesiktning vid kontrollslakterier, <i>förslagsanslag</i>	7 325 000
5	Statens veterinärmedicinska anstalt, <i>förslagsanslag</i>	11 096 000
6	Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar, m. m., <i>förslagsanslag</i>	1 400 000
7	Bidrag till djursjukvård i vissa fall, <i>förslagsanslag</i>	400 000
8	Veterinärinrättningen i Skara, <i>förslagsanslag</i>	437 000
	Statens centrala frökontrollanstalt:	
9	Förvaltningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	8 143 000
10	Utrustning, <i>reservationssanslag</i>	150 000
		<hr/>
11	Statens växtskyddsanstalt, <i>förslagsanslag</i>	5 989 000
12	Bekämpande av växtsjukdomar, <i>förslagsanslag</i>	150 000
13	Statens lantbrukskemiska laboratorium, <i>förslagsanslag</i>	2 631 000
14	Statens maskinprovningar, <i>förslagsanslag</i>	2 144 000
		<hr/>
		62 298 000

H. Utbildning och forskning

Lantbrukshögskolan:

1	Förvaltningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	29 632 000
2	Driftkostnader, <i>reservationsanslag</i>	9 402 000
3	Bokinköp m. m., <i>reservationsanslag</i>	587 000
4	Försöksverksamheten, <i>reservationsanslag</i>	14 642 000
5	Lantbruksdriften vid försöksstationerna m. m., <i>förslagsanslag</i>	1 000
		<hr/>
	54 264 000	
	Veterinärhögskolan:	
6	Förvaltningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	11 991 000
7	Driftkostnader, <i>reservationsanslag</i>	5 706 000
8	Bokinköp m. m., <i>reservationsanslag</i>	126 000
9	Försöksverksamhet, <i>reservationsanslag</i>	300 000
10	Lantbruksdriften vid försöksgården, <i>förslagsanslag</i>	1 000
		<hr/>
		18 124 000

Skogshögskolan:			
11	Förvaltningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	12 875 000	
12	Driftkostnader, <i>reservationsanslag</i>	9 453 000	
13	Bokinköp m. m., <i>reservationsanslag</i>	138 000	22 466 000
			<hr/>
14	Inredning och utrustning av lokaler vid jordbrukets högskolor m. m., <i>reservationsanslag</i>		*5 000 000
15	Ersättningar till sakkunniga i befordringsärenden, m. m., <i>förslagsanslag</i>		130 000
16	Jordbruksforskning, <i>reservationsanslag</i>		6 760 000
17	Stöd till kollektiv jordbruksteknisk forskning, <i>reservationsanslag</i>		935 000
18	Bidrag till Sveriges utsädesförening, <i>förslagsanslag</i>		4 542 000
19	Bidrag till viss praktiskt vetenskaplig växtförädling		255 000
20	Skoglig forskning, <i>reservationsanslag</i>		2 750 000
21	Bidrag till Institutet för skogsförbättring, <i>förslagsanslag</i>		836 000
22	Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien, <i>förslagsanslag</i>		237 000
Alnarpsinstitutet:			
23	Förvaltningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	2 682 000	
24	Materiel m. m., <i>reservationsanslag</i>	315 000	2 997 000
			<hr/>
25	Trädgårdsskolan i Norrköping, <i>förslagsanslag</i>		864 000
26	Bidrag till driften av lantbrukets yrkeskolor m. m., <i>förslagsanslag</i>		29 973 000
27	Bidrag till byggnadsarbeten vid lantbrukets yrkesskolor, <i>reservationsanslag</i>		3 000 000
28	Statens skogsmästarskola, <i>förslagsanslag</i>		1 116 000
29	Statens skogsinstitut, <i>förslagsanslag</i>		2 116 000
30	Bidrag till vissa skogsbrukskurser, m. m., <i>förslagsanslag</i>		4 510 000
31	Bidrag till byggnadsarbeten vid skogsbrukets yrkesskolor, <i>reservationsanslag</i>		100 000
32	Reseunderstöd för studier m. m., <i>reservationsanslag</i>		39 000
33	Bidrag till viss ungdomsverksamhet		500 000
			<hr/>
			161 514 000

I. Miljövård

1	Statens naturvårdsverk, <i>förslagsanslag</i>		11 968 000
2	Koncessionsnämnden för miljöskydd, <i>förslagsanslag</i>		516 000
3	Miljövårdsinformation, <i>reservationsanslag</i>		*2 150 000
4	Ersättningar vid bildande av naturreservat m. m., <i>reservationsanslag</i>		9 000 000
5	Vård av naturvårdsområden m. m., <i>reservationsanslag</i>		4 700 000

* Beräknat belopp.

6	Stöd till idrotten: Idrotts- och friluftsanläggningar m. m., <i>reservationsanslag</i>	*16 500 000
7	Miljövärdsforskning, <i>reservationsanslag</i> . .	11 000 000
8	Stöd till kollektiv forskning på vatten- och luftvårdsområdet, <i>reservationsanslag</i>	1 200 000
9	Bidrag till kommunala avloppsreningsverk m. m., <i>reservationsanslag</i>	84 000 000
10	Bidrag till vatten- och luftvårdande åtgärder inom industrin, <i>reservationsanslag</i>	50 000 000
11	Ersättning för vissa skador av rovdjur, m. m., <i>förslagsanslag</i>	750 000
		<hr/>
		191 784 000

J. Diverse

1	Arrendenämnder och servitutsnämnder, m. m., <i>förslagsanslag</i>	180 000
2	Bidrag vid förlust på grund av naturkatastrof m. m., <i>reservationsanslag</i>	1 000
3	Bidrag till vissa internationella organisationer m. m., <i>förslagsanslag</i>	3 172 000
4	Ersättning för förvaltningen av vissa lånefonder, <i>förslagsanslag</i>	34 000
5	Ersättningar för vissa besiktningar och syneförrättningar, <i>förslagsanslag</i>	5 000
		<hr/>
		3 392 000
	<hr/>	
	Summa kr.	899 313 000

* Beräknat belopp.

X. HANDELSDEPARTEMENTET

A. Handelsdepartementet m. m.

1	Handelsdepartementet, <i>förslagsanslag</i>	4 100 000
2	Krigsmaterielinspektionen, <i>förslagsanslag</i>	164 000
3	Kollegiet för Sverige-information i utlandet, <i>förslagsanslag</i>	1 091 000
4	Handelssekreterare, <i>reservationsanslag</i>	5 800 000
5	Kommittéer m. m., <i>reservationsanslag</i>	1 500 000
6	Extra utgifter, <i>reservationsanslag</i>	50 000
		<hr/>
		12 705 000

B. Utrikeshandel m. m.

1	Kommerskollegium, <i>förslagsanslag</i>	9 235 000
2	Sprängämnesinspektionen, <i>förslagsanslag</i>	1 118 000
3	Främjande av utrikeshandeln m. m., <i>reservationsanslag</i>	7 850 000
4	Administrationskostnader för nordiskt ekonomiskt samarbete, <i>reservationsanslag</i>	130 000
5	Bidrag till Svenska slöjdföreningen	200 000
6	Bidrag till vissa internationella byråer m. m., <i>förslagsanslag</i>	291 000
7	Exportfrämjande åtgärder för textil- och konfektionsindustrierna, m. m., <i>reservationsanslag</i>	*5 200 000
		<hr/>
		24 024 000

C. Pris-, konkurrens- och konsumentfrågor

1	Näringsfrihetsrådet, <i>förslagsanslag</i>	*1 300 000
2	Ombudsmannen för näringsfrihetsfrågor, <i>förslagsanslag</i>	1 391 000
3	Statens pris- och kartellnämnd, <i>förslagsanslag</i> . Statens institut för konsumentfrågor:	9 136 000
4	Förvaltningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	6 282 000
5	Undersökningar och upplysningsmateriel m. m., <i>reservationsanslag</i>	344 000
6	Konsumentvaruforskning och konsumentupplysning, <i>reservationsanslag</i>	4 294 000
7	Bidrag till Varudeklarationsnämnden	1 000 000
		<hr/>
		23 747 000

D. Patent- och registreringsväsendet

1	Patent- och registreringsverket, <i>förslagsanslag</i> .	30 515 000
2	Särskilda kostnader för förenings- m. fl. register, <i>förslagsanslag</i>	1 400 000
		<hr/>
		31 915 000

* Beräknat belopp.

E. Ekonomiskt försvar

1	Överstyrelsen för ekonomiskt försvar, <i>förslagsanslag</i>	6 643 000
2	Omkostnader för statlig lagerhållning m. m., <i>förslagsanslag</i>	82 340 000
		<u>88 983 000</u>

F. Diverse

1	Bidrag till Svenska turisttrafikförbundet.....	4 600 000
2	Turistpropaganda i Amerikas förenta stater ...	154 000
3	Stöd till idrotten: Organisationsstöd m. m., <i>reservationsanslag</i>	*40 400 000
4	Kostnader för vissa nämnder m. m., <i>förslagsanslag</i>	30 000
		<u>45 184 000</u>

Summa kr. **226 558 000**

* Beräknat belopp.

XI. INRIKESDEPARTEMENTET

A. Inrikesdepartementet m. m.

1	Inrikesdepartementet, <i>förslagsanslag</i>	7 142 000
2	Kommittéer m. m., <i>reservationsanslag</i>	5 000 000
3	Extra utgifter, <i>reservationsanslag</i>	200 000
4	Bidrag till bestridande av kostnader för vissa internationella kongresser i Sverige, <i>reservationsanslag</i>	1 000
		<hr/>
		12 343 000

B. Arbetsmarknad m. m.

1	Arbetsmarknadsstyrelsen, <i>förslagsanslag</i>	43 100 000
2	Arbetsförmedlingen, <i>förslagsanslag</i>	171 600 000
3	Allmänna beredskapsarbeten m. m., <i>reservationsanslag</i> , varav förslagsvis 100 000 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen	380 000 000
4	Särskilda beredskapsarbeten m. m., <i>reservationsanslag</i> , varav förslagsvis 50 000 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen	450 000 000
5	Förläggningsbyggnader m. m., <i>förslagsanslag</i> ..	32 500 000
6	Kostnader för arbetsmarknadsstyrelsens förrådsverksamhet, <i>reservationsanslag</i>	1 000
7	Arbetsmarknadsutbildning m. m., <i>förslagsanslag</i>	505 000 000
8	Kontant stöd vid arbetslöshet, <i>förslagsanslag</i> ..	226 000 000
9	Särskilt stöd åt erkända arbetslöshetskassor, <i>reservationsanslag</i>	5 000 000
10	Bidrag till anordnande av verkstäder för handikappade, <i>förslagsanslag</i>	25 000 000
11	Bidrag till driften av verkstäder för handikappade, <i>förslagsanslag</i>	75 000 000
12	Vissa kostnader för vapenfria tjänstepliktiga, <i>förslagsanslag</i>	12 700 000
13	Statens invandrarverk, <i>förslagsanslag</i>	9 800 000
14	Omhändertagande av flyktingar, <i>förslagsanslag</i>	10 000 000
15	Anpassningsåtgärder för invandrare, <i>reservationsanslag</i>	2 600 000
16	Undervisning för invandrare i svenska språket m. m., <i>förslagsanslag</i>	20 000 000
17	Arbetsdomstolen, <i>förslagsanslag</i>	529 000
18	Statens förlikningsmannarexpedition, <i>förslagsanslag</i>	543 000
19	Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar, <i>förslagsanslag</i>	9 000
		<hr/>
		1 969 332 000

C. Regional utveckling

1	Lokaliseringsbidrag, <i>reservationsanslag</i>	*10 000 000
2	Bidrag till lokaliseringutbildning	*25 000 000
3	Särskilda stödåtgärder i glesbygder, <i>reservationsanslag</i>	5 000 000
4	Bidrag till företagareföreningar m. fl.: Administrationskostnader, <i>reservationsanslag</i>	7 500 000
5	Täckande av förluster i anledning av statligt stöd till hantverks- och industriföretag m. fl., <i>förslagsanslag</i>	9 000 000
		<hr/>
		56 500 000

D. Bostadsbyggande m. m.

1	Bostadsstyrelsen, <i>förslagsanslag</i>	11 692 000
2	Länsbostadsnämnderna, <i>förslagsanslag</i>	21 751 000
3	Statens hyresråd, <i>förslagsanslag</i>	1 796 000
4	Statens nämnd för samlingslokaler, <i>förslagsanslag</i>	189 000
5	Räntebidrag, <i>förslagsanslag</i>	2 000 000
6	Bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet, <i>förslagsanslag</i>	105 000 000
7	Byggnadsforskning	2 400 000
8	Rekonstruktionsbidrag till allmänna samlingslokaler, <i>reservationsanslag</i>	700 000
		<hr/>
		145 528 000

Summa kr. **2 183 753 000**

* Beräknat belopp.

XII. CIVILDEPARTEMENTET

A. Civildepartementet m. m.

1	Civildepartementet, <i>förslagsanslag</i>	5 254 000	
2	Kommittéer m. m., <i>reservationsanslag</i>	3 000 000	
3	Extra utgifter, <i>reservationsanslag</i>	55 000	
			<u>8 309 000</u>

B. Länsstyrelserna m. m.

1	Länsstyrelserna, <i>förslagsanslag</i>	386 790 000	
2	Lokala skattemyndigheterna, <i>förslagsanslag</i>	121 660 000	
3	Kronofogdemyndigheterna, <i>förslagsanslag</i>	114 400 000	
			<u>622 850 000</u>

C. Planväsendet

1	Statens planverk, <i>förslagsanslag</i>	23 330 000	
2	Bidrag till upprättande av regionplaner m. m., <i>reservationsanslag</i>	100 000	
			<u>23 430 000</u>

D. Lantmäteriväsendet

Lantmäteriet:

1	Myndighetsutgifter, <i>förslagsanslag</i>	25 595 000	
2	Förrättnings- och uppdragsverksamhet, <i>förslagsanslag</i>	1 000	
3	Bidrag till förrättnings- och uppdragsverksamhet, <i>förslagsanslag</i>	11 507 000	
4	Uppläggande av nytt fastighetsregister, <i>reservationsanslag</i>	2 993 000	
5	Utrustning, <i>reservationsanslag</i>	1 150 000	
			<u>41 246 000</u>
			41 246 000

E. Kartväsendet

Kartverket:

1	Allmänna kartarbeten, <i>reservationsanslag</i>	40 771 000	
2	Försvarsberedskap, <i>reservationsanslag</i>	909 000	
3	Uppdragsverksamhet, <i>förslagsanslag</i>	1 000	
4	Utrustning, <i>reservationsanslag</i>	2 745 000	
			<u>44 426 000</u>
			44 426 000

F. Räddningstjänst m. m.

1	Statens brandinspektion, <i>förslagsanslag</i> .	960 000
2	Statens brandskola, <i>förslagsanslag</i>	1 751 000
3	Bidrag till förebyggande och släckning av brand, <i>förslagsanslag</i>	1 900 000
4	Bidrag till kostnader för kommunal beredskap, <i>reservationsanslag</i>	500 000
5	Beredskap för oljebekämpning till sjöss, <i>förslagsanslag</i>	2 500 000
		<hr/>
		7 611 000
	Summa kr.	747 872 000

XIII. INDUSTRIDEPARTEMENTET

A. Industridepartementet m. m.

1	Industridepartementet, <i>förslagsanslag</i>		6 930 000
2	Teknisk-vetenskapliga attachéer, <i>förslagsanslag</i>		150 000
3	Kommittéer m. m., <i>reservationsanslag</i>		3 500 000
4	Extra utgifter, <i>reservationsanslag</i>		200 000
			<hr/>
			10 780 000

B. Industri m. m.

	Statens institut för företagsutveckling:		
1	Förvaltningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	4 287 000	
2	Bidrag till främjande av företagsutveckling m. m., <i>reservationsanslag</i>	<hr/> 2 000 000	6 287 000
3	Befrämjande av hemslöjden, <i>reservationsanslag</i> . .		825 000
4	Utbildningsstöd till textil- och konfektionsindu- strierna, m. m., <i>reservationsanslag</i>		*2 500 000
			<hr/>
			9 612 000

C. Bergsbruk

	Sveriges geologiska undersökning:		
1	Förvaltningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	7 800 000	
2	Kartarbeten m. m., <i>reservationsanslag</i>	3 200 000	
3	Utrustning, <i>reservationsanslag</i>	700 000	
4	Prospektering, <i>reservationsanslag</i>	18 000 000	
5	Uppdragsverksamhet, <i>förslagsanslag</i>	<hr/> 800 000	30 500 000
6	Bergsstaten, <i>förslagsanslag</i>		820 000
			<hr/>
			31 320 000

D. Energiförsörjning

1	Statens elektriska inspektion, <i>förslagsanslag</i> . . .		2 450 000
2	Kostnader för vissa nämnder, <i>förslagsanslag</i> . . .		43 000
3	Befrämjande av landsbygdens elektrifiering, <i>reservationsanslag</i>		<hr/> 5 000 000
			7 493 000

E. Teknisk utveckling m. m.

	Styrelsen för teknisk utveckling:		
1	Teknisk forskning och utveckling, <i>reservations- anslag</i>	95 000 000	
2	Drift av forskningsstationer, <i>förslagsanslag</i> . .	<hr/> 1 000	95 001 000

* Beräknat belopp.

3	Statens provningsanstalt: Uppdragsverksamhet, <i>förslagsanslag</i>	1 000
4	Bidrag till statens provningsanstalt, <i>reservationsanslag</i>	4 900 000
5	Statens provningsanstalt: Utrustning, <i>reservationsanslag</i>	900 000
6	Statens skeppsprovninganstalt: Uppdragsverksamhet, <i>förslagsanslag</i>	1 000
7	Bidrag till statens skeppsprovninganstalt, <i>reservationsanslag</i>	2 000 000
8	Statens skeppsprovninganstalt: Utrustning, <i>reservationsanslag</i>	500 000
9	Bidrag till Ingenjörsvetenskapsakademien.....	535 000
10	Bidrag till Sveriges standardiseringskommission	1 840 000
11	Delegationen för atomenergifrågor, <i>förslagsanslag</i>	*610 000
12	Atomenergiverksamhet inom Aktiebolaget Atomenergi, <i>reservationsanslag</i>	60 000 000
13	Internationellt atomenergisamarbete, <i>förslagsanslag</i>	3 500 000
14	Utvecklingsarbete rörande utvinning av uran, <i>reservationsanslag</i>	8 100 000
		<u>177 888 000</u>

F. Domänverket

1	Ersättning till domänverkets fond för utgifter för övertalig personal, <i>förslagsanslag</i>	169 000
		<hr/>
	Summa kr.	237 262 000

XIV. OFÖRUTSEDDA UTGIFTER

1	Oförutsedda utgifter, <i>förslagsanslag</i>	1 000 000
---	---	-----------

* Beräknat belopp.

XV. RIKSDAGEN OCH DESS VERK M. M.

A. Riksdagen

Riksdagen:			
1	Arvoden m. m. till riksdagens ledamöter, <i>förslagsanslag</i>	21 167 000	
2	Reseersättningar m. m. till riksdagens ledamöter, <i>förslagsanslag</i>	5 385 000	
3	Riksdagsledamöters deltagande i Europarådets verksamhet, <i>förslagsanslag</i>	236 000	
4	Riksdagsutskottens studieresor m. m., <i>förslagsanslag</i>	650 000	
5	Bidrag till studieresor, <i>reservationsanslag</i>	100 000	
6	Representation m. m., <i>förslagsanslag</i>	275 000	
7	Kostnader för riksdagens interparlamentariska grupp, <i>förslagsanslag</i>	100 000	
8	Bidrag till Sällskapet Riksdagsmän och forskare	20 000	
9	Bidrag till Europarörelsens riksdagsgrupp ..	30 000	
10	Bidrag till riksdagspartiernas kostnader för gruppkanslier, <i>förslagsanslag</i>	1 370 000	
11	Pensioner åt f. d. riksdagsledamöter m. fl., <i>förslagsanslag</i>	3 800 000	
12	Utgivande av otryckta ständsprotokoll, <i>reservationsanslag</i>	75 000	33 208 000
			33 208 000

B. Den inre riksdagsförvaltningen

Den inre riksdagsförvaltningen:			
1	Förvaltningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	*20 000 000	
2	Kostnader för riksdagstrycket m. m., <i>förslagsanslag</i>	4 165 000	
3	Utgivande av särskilda publikationer, <i>reservationsanslag</i>	135 000	
4	Utredning om riksdagens hus m. m., <i>reservationsanslag</i>	560 000	
5	Kostnader för provisoriska lokaler, <i>reservationsanslag</i>	12 300 000	37 160 000
			37 160 000

C. Allmänt kyrkomöte

1	Allmänt kyrkomöte, <i>förslagsanslag</i>	1 107 000
---	--	-----------

D. Riksdagens verk

Riksgäldskontoret:		
1	Förvaltningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	5 016 000

* Beräknat belopp.

2	Kostnader vid emission av statslån m. m., <i>förslagsanslag</i>	3 370 000	8 386 000
	Riksdagsbiblioteket:		
3	Förvaltningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	1 301 000	
4	Bokinköp och bokbindning, <i>reservationsanslag</i>	325 000	1 626 000
5	Riksdagens ombudsmannaexpedition, <i>förslagsanslag</i>		3 129 000
6	Riksdagens revisorer och deras kansli, <i>förslagsanslag</i>		1 037 000
	Nordiska rådets svenska delegation och dess kansli:		
7	Förvaltningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	1 125 000	
8	Andel i gemensamma kostnader för Nordiska rådet, <i>förslagsanslag</i>	286 000	
9	Andel i kostnaderna för tidskriften Nordisk Kontakt, <i>förslagsanslag</i>	75 000	1 486 000
			15 664 000

E. Diverse

1	Vinstutlottning i samband med ungdomens lönsparande, <i>förslagsanslag</i>		1 300 000
2	Vinstutlottning i samband med allmänt lönsparande, <i>förslagsanslag</i>		1 200 000
3	Kommittéer m. m., <i>förslagsanslag</i>		35 000
4	Täckning av merkostnader för löneroch pensioner m. m., <i>förslagsanslag</i>		1 000
			2 536 000
		Summa kr.	89 675 000

UTGIFTER FÖR STATENS KAPITALFONDER

I. RIKSGÄLDSFONDEN¹

1 Underskott på riksgäldsfonden **1 750 000 000**

II. AVSKRIVNING AV NYA KAPITALINVESTERINGAR

A. Statens affärsverksfonder

Kommunikationsdepartementet:

1	Posthus m. m. (I: A: 1), <i>förslagsanslag</i>	1 000	
2	Teleanläggningar m. m. (I: B: 1), <i>förslagsanslag</i>	7 600 000	
3	Järnvägar m. m. (I: C: 1), <i>förslagsanslag</i>	15 600 000	
4	Flygplatser m. m. (I: D: 1), <i>förslagsanslag</i> ...	1 000	23 202 000

Jordbruksdepartementet:

5	Byggnadsarbeten m. m. vid vissa till sambruksföreningar upplåtna kronoegendomar (I: G: 2), <i>förslagsanslag</i>		1 000
---	--	--	-------

Industridepartementet:

6	Byggnader och utrustning (I: E: 1) <i>förslagsanslag</i>	1 000	
7	Kraftstationer m. m. (I: F: 1), <i>förslagsanslag</i>	1 000	
8	Förvaltningsbyggnad för domänstyrelsen (I: G: 4), <i>förslagsanslag</i>	1 000	3 000
			23 206 000

B. Statens allmänna fastighetsfond

Justitiedepartementet:

1	Polishus m. m. (II: 1), <i>reservationsanslag</i>	12 500 000	
2	Renovering av byggnad för regeringsrätten (II: 2), <i>reservationsanslag</i>	313 000	
3	Vissa byggnadsarbeten för kriminalvården (II: 3), <i>reservationsanslag</i>	2 500 000	
4	Nybyggnad i kvarteret Kronoberg i Stockholm (II: 4), <i>reservationsanslag</i>	11 375 000	26 688 000

Utrikesdepartementet:

5	Inköp, uppförande och iståndsättande av fastigheter för utrikesrepresentationen (II: 5), <i>reservationsanslag</i>		1 000 000
---	--	--	-----------

¹ Stat för riksgäldsfonden se Bilaga till Utgifter för statens kapitalfonder sid. 70.

Försvarsdepartementet:			
6	Vissa skyddsrumsanläggningar (II: 6), <i>reservationsanslag</i>	3 500 000	
7	Uppförande av förrådsbyggnader för civilförsvaret (II:7), <i>reservationsanslag</i>	1 500 000	
8	Vissa byggnadsarbeten vid statens civilförsvarskola i Rosersberg (II: 8), <i>reservationsanslag</i>	268 000	5 268 000
Socialdepartementet:			
9	Utbyggande av karolinska sjukhuset (II: 9), <i>reservationsanslag</i>	3 000 000	
10	Utbyggande av akademiska sjukhuset i Uppsala (II: 10), <i>reservationsanslag</i>	6 500 000	
11	Vissa byggnadsarbeten m. m. inom socialdepartementets verksamhetsområde (II: 11), <i>reservationsanslag</i>	7 000 000	16 500 000
Finansdepartementet:			
12	Sanering m. m. inom Djurgårdsstaden i Stockholm (II: 12), <i>reservationsanslag</i>	150 000	
13	Byggnadsarbeten för statlig förvaltning (II: 13), <i>reservationsanslag</i>	7 688 000	
14	Statlig förvaltningsskola (II: 15), <i>reservationsanslag</i>	176 000	
15	Vissa byggnadsarbeten vid tullverket (II: 16), <i>reservationsanslag</i>	63 000	8 077 000
Utbildningsdepartementet:			
16	Byggnadsarbeten för vissa kulturändamål (II: 17), <i>reservationsanslag</i>	*750 000	
17	Byggnadsarbeten vid specialskolan m. m. (II: 19), <i>reservationsanslag</i>	30 000	
18	Byggnadsarbeten vid universiteten och vissa högskolor m. m. (II: 20), <i>reservationsanslag</i> ..	*65 000 000	65 780 000
Jordbruksdepartementet:			
19	Byggnadsarbeten vid jordbrukets högskolor m. m. (II: 21), <i>reservationsanslag</i>		*3 050 000
Civildepartementet:			
20	Byggnadsarbeten för länsstyrelserna (II: 22), <i>reservationsanslag</i>		1 437 000
Industridepartementet:			
21	Byggnadsarbeten för teknisk utveckling m.m. (II: 23), <i>reservationsanslag</i>		474 000
			128 274 000

C. Försvarets fastighetsfond

1	Kasernbyggnaders delfond (III: 1—6), <i>reservationsanslag</i>	49 931 000
2	Befästningars delfond (III: 7—12), <i>reservationsanslag</i>	

* Beräknat belopp.

	<i>tionsanslag</i>		108 955 000
3	Försvarets forskningsanstalts delfond (III: 13), <i>reservationsanslag</i>		884 000
			<u>159 770 000</u>

D. Statens utlåningsfonder

Utbildningsdepartementet:

1	Studiemedelsfonden (IV: 5), <i>reservationsanslag</i>	*756 000 000	
2	Lånefonden för studentkårlokaler (IV: 7), <i>reservationsanslag</i>	3 750 000	759 750 000

Inrikesdepartementet:

3	Lånefonden för allmänna samlingslokaler (IV: 13), <i>reservationsanslag</i>		7 000 000
			<u>766 750 000</u>

E. Fonden för låneunderstöd

Socialdepartementet:

1	Lån till byggande av sjukhem (V: 2), <i>reservationsanslag</i>	10 000 000	
2	Lån till nybyggnader vid erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m. (V: 3), <i>reservationsanslag</i>	3 000 000	13 000 000

Finansdepartementet:

3	Pressens lånefond (V: 7), <i>reservationsanslag</i> ..		7 500 000
---	--	--	-----------

Handelsdepartementet:

4	Lån till utbyggnad av oljelagringen (V: 8), <i>reservationsanslag</i>		11 500 000
---	---	--	------------

Inrikesdepartementet:

5	Räntefria lån till bostadsbyggande (V: 10), <i>reservationsanslag</i>		7 125 000
---	---	--	-----------

Industridepartementet:

6	Lån till Aktiebolaget Atomenergi för uppförande av en atomkraftstation i Marviken (V: 11), <i>reservationsanslag</i>		2 600 000
			<u>41 725 000</u>

F. Diverse kapitalfonder

Kommunikationsdepartementet:

1	Vägmaskiner m. m. (IX: 2), <i>förslagsanslag</i> ..	1 000	
2	Sjöfartsmateriel m. m. (IX: 3), <i>förslagsanslag</i> ..	1 000	2 000

* Beräknat belopp.

Handelsdepartementet:

3	☒ Förrådsanläggningar m. m. (IX:6), reservationsanslag	3 795 000
		<hr/>
		3 797 000
		<hr/>
	Summa kr.	1 123 522 000

III. AVSKRIVNING AV OREGLERADE KAPITALMEDELSFÖRLUSTER

1	Avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster	1 000 000
---	--	------------------

Bilaga till Utgifter för statens kapitalfonder

**FÖRSLAG TILL STAT FÖR RIKSGÄLDSFONDEN
FÖR BUDGETÅRET 1970/71**

Utgifter**A. Räntor på statsskulden:**

1. Ränta på räntelöpande obligationslån, <i>förslagsvis</i>	865 417 000	
2. Vinster på premieobligationslån, <i>förslagsvis</i>	148 890 000	
3. Ränta på statsskuldförbindelser, <i>förslagsvis</i>	55 000 000	
4. » » sparobligationer, <i>förslagsvis</i>	125 000 000	
5. » » av staten övertagna lån, <i>förslagsvis</i>	225 000	
6. » » lån hos statsinstitutioner och fonder m. m., <i>förslagsvis</i>	60 000 000	
7. Årsanslaget till Hans Maj:t Konungen	300 000	
8. Ränta på köpeskillingen för fastigheten nr 1 i kvarteret Lejonet i Stockholm	90 000	
9. » » konung Carl XIII:s hemgiftskapital	7 500	
10. » » Göta kanals reparationsfond	7 045	
11. » » kortfristig upplåning hos banker m. fl., <i>förslagsvis</i> .	50 000 000	
12. » » skattkammарväxlar, <i>förslagsvis</i>	325 000 000	
13. » » beräknad ny upplåning, <i>förslagsvis</i>	202 075 455	
	1 832 012 000	

B. Provisioner m. m.:

1. Försäljningsprovisioner m. m., <i>förslagsvis</i>	5 000 000	
2. Inlösningsprovisioner m. m., <i>förslagsvis</i>	2 000 000	
3. Kursförluster, <i>förslagsvis</i>	1 000	7 001 000
	Summa kr. 1 839 013 000	

Inkomster**A. Räntor:**

1. Ränta på uppköpta obligationer	10 000	
2. » » rörliga krediter	75 000 000	
3. » » kortfristig utlåning till banker m. fl.	10 000 000	
4. » » övriga utlånade medel	700 000	85 710 000

B. Uppgäld och kursvinster:

1. Uppgäld	1 000	
2. Kursvinster	1 000	2 000

C. Diverse inkomster:

1. Preskriberade obligationer och kuponger m. m.	3 000 000	
2. Dragningslistor på premielånen	300 000	
3. Övriga diverse inkomster	1 000	3 301 000
	89 013 000	

Underskott att avföras på riksstatens driftbudget

1 750 000 000**Summa kr. 1 839 013 000**

KAPITALBUDGETEN

INKOMSTERNA PÅ KAPITALBUDGETEN

1 Lånemedel **3 606 796 000**

FÖRSLAG TILL
INVESTERINGSSTATER FÖR BUDGETÅRET
1970/71

I. STATENS AFFÄRSVERKSFONDER

A. Postverkets fond

Avskrivningsmedel		Investeringsanslag . . .	41 300 000
från riksstaten	1 000		
inom fonden	13 200 000		
Övriga kapitalmedel ..	1 000		
Investeringsbemyndigande	28 098 000		
	41 300 000		41 300 000

B. Televerkets fond

Avskrivningsmedel		Summa investerings-	
från riksstaten	7 600 000	anslag	669 300 000
inom fonden	650 900 000		
Övriga kapitalmedel ..	1 000 000		
Investeringsbemyndigande	9 800 000		
	669 300 000		669 300 000

C. Statens järnvägars fond

Avskrivningsmedel		Investeringsanslag . . .	367 600 000
från riksstaten	15 600 000		
inom fonden	242 800 000		
Övriga kapitalmedel ..	12 000 000		
Investeringsbemyndigande	97 200 000		
	367 600 000		367 600 000

D. Luftfartsverkets fond

Avskrivningsmedel		Investeringsanslag . . .	48 000 000
från riksstaten	1 000		
inom fonden	20 500 000		
Övriga kapitalmedel ..	1 000		
Investeringsbemyndigande	27 498 000		
	48 000 000		48 000 000

E. Fabriksverkens fond

Avskrivningsmedel från riksstaten	1 000	Summa investerings- anslag	54 980 000
inom fonden	16 500 000		
Övriga kapitalmedel ..	100 000		
Investeringsbemyndigande	38 379 000		
	54 980 000		54 980 000

F. Statens vattenfallsverks fond

Avskrivningsmedel från riksstaten	1 000	Investeringsanslag . . .	670 000 000
inom fonden	360 000 000		
Övriga kapitalmedel ..	5 000 000		
Investeringsbemyndigande	304 999 000		
	670 000 000		670 000 000

G. Domänverkets fond

Avskrivningsmedel från riksstaten	2 000	Summa investerings- anslag	9 293 000
Investeringsbemyndigande	9 291 000		
	9 293 000		9 293 000

Summa investeringsbemyndiganden för statens affärsverksfonder 515 265 000

II. STATENS ALLMÄNNA FASTIGHETSFOND

Avskrivningsmedel från riksstaten	128 274 000	Summa investerings- anslag	313 145 000
inom fonden	42 776 000		
Övriga kapitalmedel ..	3 150 000		
Investeringsbemyndigande	138 945 000		
	313 145 000		313 145 000

III. FÖRSVARETS FASTIGHETSFOND

Avskrivningsmedel från riksstaten	159 770 000	Summa investerings- anslag	236 484 000
inom fonden	23 445 000		
Övriga kapitalmedel ..	26 000 000		
Investeringsbemyndigande	27 269 000		
	236 484 000		236 484 000

IV. STATENS UTLÅNINGSFONDER

Utrikesförvaltningens lånefond

Investeringsbemyndigande	100 000	Investeringsanslag ...	100 000
--------------------------------	---------	------------------------	---------

Statens bosättningslånefond

Investeringsbemyndigande	1 000	Investeringsanslag ...	1 000
--------------------------------	-------	------------------------	-------

Statens lånefond för den mindre skeppsfarten

Investeringsbemyndigande	1 000	Investeringsanslag ...	1 000
--------------------------------	-------	------------------------	-------

Allmänna studielånefonden

Investeringsbemyndigande	111 000 000	Investeringsanslag ...	111 000 000
--------------------------------	-------------	------------------------	-------------

Studiemedelsfonden

Avskrivningsmedel från riksstaten	756 000 000	Investeringsanslag ...	756 000 000
---	-------------	------------------------	-------------

Lånefonden för inventarier i studentbostäder

Investeringsbemyndigande	5 500 000	Investeringsanslag ...	5 500 000
--------------------------------	-----------	------------------------	-----------

Lånefonden för studentkärlokaler

Avskrivningsmedel från riksstaten	3 750 000	Investeringsanslag ...	5 000 000
Investeringsbemyndigande	1 250 000		
	<u>5 000 000</u>		<u>5 000 000</u>

Lånefonden till främjande av beredning och avsättning av fisk m. m.

Investeringsbemyndigande	1 000	Investeringsanslag ...	1 000
--------------------------------	-------	------------------------	-------

Statens hantverks- och industrilånefond

Investeringsbemyndigande	20 000 000	Investeringsanslag ...	20 000 000
--------------------------------	------------	------------------------	------------

Lånefonden för bostadsbyggande

Investeringsbemyndigande	1 650 000 000	Investeringsanslag . . .	1 650 000 000
------------------------------------	----------------------	--------------------------	----------------------

Lånefonden för maskinanskaffning inom byggnadsindustrien

Investeringsbemyndigande	1 000	Investeringsanslag . . .	1 000
------------------------------------	--------------	--------------------------	--------------

Lånefonden för kommunala markförvärv

Investeringsbemyndigande	30 000 000	Investeringsanslag . . .	30 000 000
------------------------------------	-------------------	--------------------------	-------------------

Lånefonden för allmänna samlingslokaler

Avskrivningsmedel från riksstaten	7 000 000	Investeringsanslag . . .	10 000 000
Investeringsbemyndigande	3 000 000		
	10 000 000		10 000 000

Summa investeringsbemyndiganden för statens utlåningsfonder 1 820 854 000

V. FONDEN FÖR LÅNEUNDERSTÖD

Avskrivningsmedel från riksstaten	41 725 000	Summa investeringsanslag	348 602 000
Övriga kapitalmedel	42 500 000		
Investeringsbemyndigande	264 377 000		
	348 602 000		348 602 000

VII. FONDEN FÖR FÖRLAG TILL STATSVERKET

Övriga kapitalmedel	40 000 000	Summa investeringsanslag	35 200 000
Investeringsbemyndigande	—4 800 000		
	35 200 000		35 200 000

VIII. FONDEN FÖR BEREDSKAPSLAGRING

Investeringsbemyndigande	855 000 000	Summa investeringsanslag	855 000 000
------------------------------------	--------------------	------------------------------------	--------------------

IX. DIVERSE KAPITALFONDER

A. Statens vägverks förrådsfond

Avskrivningsmedel		Investeringsanslag ...	56 200 000
från riksstaten	1 000		
inom fonden	50 400 000		
Övriga kapitalmedel ..	200 000		
Investeringsbemyndigande	5 599 000		
	56 200 000		56 200 000

B. Sjöfartsverkets fond

Avskrivningsmedel		Investeringsanslag ...	22 900 000
från riksstaten	1 000		
inom fonden	11 626 000		
Övriga kapitalmedel ..	50 000		
Investeringsbemyndigande	11 223 000		
	22 900 000		22 900 000

C. Statens datamaskinfond

Avskrivningsmedel		Summa investeringsanslag.....	43 000 000
inom fonden	25 000 000		
Investeringsbemyndigande	18 000 000		
	43 000 000		43 000 000

D. Jordfonden

Investeringsbemyndigande	1 000	Investeringsanslag ...	1 000
--------------------------------	-------	------------------------	-------

E. Förrådsfonden för ekonomisk försvarsberedskap

Avskrivningsmedel		Investeringsanslag ...	3 795 000
från riksstaten	3 795 000		
inom fonden	1 062 000		
Övriga kapitalmedel ..	1 000		
Investeringsbemyndigande	-1 063 000		
	3 795 000		3 795 000

Summa investeringsbemyndiganden för diverse kapitalfonder 33 760 000

SUMMA INVESTERINGSSTATER

Avskrivningsmedel		Summa investerings-	
från riksstaten	1 123 522 000	anslag	6 362 404 000
inom fonden	1 458 209 000		
Övriga kapitalmedel . .	130 003 000		
Investeringsbemyndigande	3 650 670 000		
	<u>6 362 404 000</u>		<u>6 362 404 000</u>

KAPITALINVESTERING

I. STATENS AFFÄRSVERKSFONDER

A. Postverket

1	Posthus m. m.	41 300 000
---	--------------------	------------

B. Televerket

Kommunikationsdepartementet:		
1	Teleanläggningar m. m.	592 100 000
Utbildningsdepartementet:		
2	Rundradioanläggningar	77 200 000
		<u>669 300 000</u>

C. Statens järnvägar

1	Järnvägar m. m.	367 600 000
---	----------------------	-------------

D. Luftfartsverket

1	Flygplatser m. m.	48 000 000
---	------------------------	------------

E. Förenade fabriksverken

1	Byggnader och utrustning	54 200 000
2	Teckning av aktier i ett bolag för produktion och försäljning av sjukvårdsutrustning m. m. . .	780 000
		<u>54 980 000</u>

F. Statens vattenfallsverk

1	Kraftstationer m. m.	670 000 000
---	---------------------------	-------------

G. Domänverket

Justitiedepartementet:		
1	Förvärv av jordbruksfastigheter för kriminal- vården	1 000
Jordbruksdepartementet:		
2	Byggnadsarbeten m. m. vid vissa till sam- bruksföreningar upplåtna kronoegendomar ..	92 000
3	Markförvärv för naturvårdsändamål, m. m. . .	4 000 000
		<u>4 092 000</u>
Industridepartementet:		
4	Förvaltningsbyggnad för domänstyrelsen ...	5 200 000
		<u>9 293 000</u>

Summa kr. **1 860 473 000**

II. STATENS ALLMÄNNA FASTIGHETSFOND

Justitiedepartementet:			
1	Polishus m. m.	45 000 000	
2	Renovering av byggnad för regeringsrätten .	1 250 000	
3	Vissa byggnadsarbeten för kriminalvården ..	5 000 000	
4	Nybyggnad i kvarteret Kronobergi Stockholm	<u>35 000 000</u>	86 250 000
Utrikesdepartementet:			
5	Inköp, uppförande och istandsättande av fastigheter för utrikesrepresentationen		4 000 000
Försvarsdepartementet:			
6	Vissa skyddsrumsanläggningar	3 500 000	
7	Uppförande av förrådsbyggnader för civilförsvaret	3 000 000	
8	Vissa byggnadsarbeten vid statens civilförsvarskola i Rosersberg	<u>535 000</u>	7 035 000
Socialdepartementet:			
9	Utbyggande av karolinska sjukhuset.....	6 000 000	
10	Utbyggande av akademiska sjukhuset i Uppsala	13 000 000	
11	Vissa byggnadsarbeten m. m. inom socialdepartementets verksamhetsområde	<u>14 000 000</u>	33 000 000
Finansdepartementet:			
12	Sanering m. m. inom Djurgårdsstaden i Stockholm	600 000	
13	Byggnadsarbeten för statlig förvaltning ...	30 750 000	
14	Inköp av fastigheter m. m.....	1 000	
15	Statlig förvaltningsskola	352 000	
16	Vissa byggnadsarbeten vid tullverket	<u>250 000</u>	31 953 000
Utbildningsdepartementet:			
17	Byggnadsarbeten för vissa kulturändamål ..	*3 000 000	
18	Radio- och televisionshus	4 500 000	
19	Byggnadsarbeten vid specialskolan m. m. ...	60 000	
20	Byggnadsarbeten vid universiteten och vissa högskolor m. m.	<u>*130 000 000</u>	137 560 000
Jordbruksdepartementet:			
21	Byggnadsarbeten vid jordbrukets högskolor m. m.		*6 100 000
Civildepartementet:			
22	Byggnadsarbeten för länsstyrelserna		5 747 000
Industridepartementet:			
23	Byggnadsarbeten för teknisk utveckling m.m.		1 500 000
		<u>Summa kr.</u>	313 145 000

* Beräknat belopp.

III. FÖRSVARETS FASTIGHETSFOND

<i>Kasernbyggnaders delfond:</i>			
1	Byggnadsarbeten för gemensamma ändamål.	17 800 000	
2	Byggnadsarbeten för armén	53 300 000	
3	Byggnadsarbeten för marinen	16 000 000	
4	Byggnadsarbeten för flygvapnet	14 600 000	
5	Nybyggnad av kasernetablissemant m. m. för Svea livgarde och Svea ingenjörregemente ..	6 161 000	
6	Markförvärv för övningsfält m. m.	*17 900 000	125 761 000
<i>Befästningars delfond:</i>			
7	Befästningsarbeten för gemensamma ändamål	29 200 000	
8	Befästningsarbeten för armén	4 100 000	
9	Befästningsarbeten för marinen	38 900 000	
10	Befästningsarbeten för flygvapnet	11 655 000	
11	Flygfältsarbeten m. m.	25 100 000	
12	Markförvärv för befästningar	1 000	108 956 000
<i>Försvarets forskningsanstalts delfond:</i>			
13	Byggnadsarbeten för försvarets forskningsanstalt		1 767 000
		Summa kr.	236 484 000

IV. STATENS UTLÅNINGSFONDER

<i>Utrikesdepartementet:</i>			
1	Utrikesförvaltningens lånefond		100 000
<i>Socialdepartementet:</i>			
2	Statens bosättningslånefond		1 000
<i>Kommunikationsdepartementet:</i>			
3	Statens lånefond för den mindre skeppsfarten		1 000
<i>Utbildningsdepartementet:</i>			
4	Allmänna studielånefonden	*111 000 000	
5	Studiemedelsfonden	*756 000 000	
6	Lånefonden för inventarier i studentbostäder	5 500 000	
7	Lånefonden för studentkårlokaler	5 000 000	877 500 000
<i>Jordbruksdepartementet:</i>			
8	Lånefonden till främjande av beredning och avsättning av fisk m. m.		1 000
<i>Inrikesdepartementet:</i>			
9	Statens hantverks- och industrilånefond ...	20 000 000	
10	Lånefonden för bostadsbyggande	1 650 000 000	

* Beräknat belopp.

11	Lånefonden för maskinanskaffning inom bygg-		
	nadsindustrien	1 000	
12	Lånefonden för kommunala markförvärv ...	30 000 000	
13	Lånefonden för allmänna samlingslokaler ...	10 000 000	1 710 001 000
			<hr/>
		Summa kr.	2 587 604 000

V. FONDEN FÖR LÅNEUNDERSTÖD

Socialdepartementet:

1	Lån till anordnande av barnstugor	24 000 000	
2	Lån till byggande av sjukhem	60 000 000	
3	Lån till nybyggnader vid erkända vårdan-		
	stalter för alkoholmissbrukare m. m.	3 000 000	
4	Lån till utländska läkare för viss efterutbild-		
	ning	1 000	87 001 000
			<hr/>

Kommunikationsdepartementet:

5	Garanti till Aktiebolaget Aerotransport för		
	1969/70		7 500 000

Finansdepartementet:

6	Lån för inrättande av alkoholfria restauranger	1 000	
7	Pressens lånefond	25 000 000	25 001 000
			<hr/>

Handelsdepartementet:

8	Lån till utbyggnad av oljelagringen		11 500 000
---	---	--	------------

Inrikesdepartementet:

9	Lokaliseringslån	*200 000 000	
10	Räntefria lån till bostadsbyggande	9 500 000	209 500 000
			<hr/>

Industridepartementet:

11	Lån till Aktiebolaget Atomenergi för uppfö-		
	rande av en atomkraftstation i Marviken ...	2 600 000	
12	Lån till Aktiebolaget Atomenergi	5 500 000	8 100 000
			<hr/>

Summa kr. **348 602 000**

VII. FONDEN FÖR FÖRLAG TILL STATSVERKET

Finansdepartementet:

1	Vissa projekteringskostnader	20 000 000
---	------------------------------------	------------

Civildepartementet:

2	Förskott till vissa plankostnader m. m.	2 700 000
---	--	-----------

Industridepartementet:

3	Statliga gruvor m. m.	12 500 000
		<hr/>

Summa kr. **35 200 000**

* Beräknat belopp.

VIII. FONDEN FÖR BEREDSKAPSLAGRING

Jordbruksdepartementet:		
Statens jordbruksnämnds delfond:		
1	Lagring av jordbruksprodukter för beredskaps- ändamål	155 000 000
Handelsdepartementet:		
Överstyrelsens för ekonomiskt försvar delfond:		
2	Lagring för beredskapsändamål	700 000 000
		<hr/>
Summa kr.		855 000 000

IX. DIVERSE KAPITALFONDER

Försvarsdepartementet:		
Statens datamaskinfond:		
1	Anskaffning av datamaskiner för försvaret..	18 000 000
Kommunikationsdepartementet:		
Statens vägverks förrådsfond:		
2	Vägmaskiner m. m.	56 200 000
Sjöfartsverkets fond:		
3	Sjöfartsmateriel m. m.	<u>22 900 000</u>
		79 100 000
Finansdepartementet:		
Statens datamaskinfond:		
4	Anskaffning av datamaskiner	25 000 000
Jordbruksdepartementet:		
5	Jordfonden	1 000
Handelsdepartementet:		
Förrådsfonden för ekonomisk försvarsbered- skap:		
6	Förrådsanläggningar m. m.	3 795 000
		<hr/>
Summa kr.		125 896 000

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 2 januari 1970.

Närvarande:

Statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, HOLMQVIST, ASPLING, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDKVIST, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG, BENGTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, fråga om *proposition angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1970/71* och anför.

Kungl. Maj:t fattar denna dag på hemställan av vederbörande föredragande beslut om de förslag till riksdagen i frågor om statsverkets inkomster och utgifter för budgetåret 1970/71 som skall ingå i nämnda proposition. Utdrag av statsrådsprotokollet i dessa ärenden bör bifogas propositionen som bilagor 1—23. I fråga om bilagorna 4—15 har föredragandena upprättat översikter över sina förslag. Dessa översikter torde få tryckas först i resp. bilaga.

Förslag till nämnda proposition har den lydelse *bilaga* till detta protokoll utvisar med därvid fogade specifikationer av inkomsterna och utgifterna på riksstaten. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att godkänna förslaget till riksstat för budgetåret 1970/71 och uppta statsverkets inkomster och utgifter i enlighet med detta.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Britta Gyllensten

BILAGA I TILL STATSVERKSPROPOSITIONEN 1970

FINANSPLANEN

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 2 januari 1970.

Närvarande:

Statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, HOLMQVIST, ASPLING, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDKVIST, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG, BENGTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *finansplan och beräkning av inkomster för budgetåret 1970/71 m. m.* samt anför.

Finansplanen

1. Den internationella utvecklingen

Den allmänna konjunkturuppgången, som inleddes under senare delen av 1968, fortsatte 1969 med en betydande expansion i nästan alla västeuropeiska länder. En viktig drivkraft i den pågående expansionen har utgjorts av industrins investeringar. Efter hand har även den privata konsumtionens ökningstakt tilltagit. Särskilt snabbt steg produktionen i de större EEC-länderna samt i Danmark och Finland. Från den allmänna trenden skiljer sig i första hand Storbritannien. Den hårda åtstramningspolitiken som där förts i syfte att stärka den yttre balansen ledde till en tydlig dämpning av tillväxttakten. I Förenade staterna minskade tillväxten från 5 % 1968 till ca 3 % 1969 under inflytande av en restriktiv ekonomisk politik. I Japan fortsatte den snabba expansionen och produktionsökningen uppgick till ca 12 %.

För ett år sedan förutsågs allmänt att världshandeln efter den kraftiga expansionen 1968 skulle komma att sakta av 1969. Främst grundades detta

anlagande på att importefterfrågan från Storbritannien och Förenta staterna genom den restriktiva politiken där skulle komma att dämpas. I viss utsträckning skedde också detta, men effekten motvägdes av tillväxten i handeln mellan övriga länder. Volymökningen 1969 blev sålunda obetydligt svagare än 1968, eller ca 11 % mot 12 %. Eftersom världshandelspriserna sjönk med ca 1 % 1968 och steg med 2—3 % 1969 innebär detta en något större värdemässig ökning 1969 än 1968. Trots förbättrade prisrelationer för u-ländernas utrikeshandel försvagades deras handelsbalans med OECD-länderna ytterligare under 1969.

Den snabba expansionen av produktion och handel under 1969 har ägt rum trots en fortsatt oro på den internationella valutamarknaden och en kontinuerlig press uppåt på den internationella räntenivån. Det internationella betalningssystemet har utsatts för påfrestningar av kortfristiga kapitalrörelser som främst orsakats av spekulationer om förestående växelkursförändringar i Västtyskland och Frankrike. Över- och underskott i handel och övriga löpande betalningar har endast i ringa omfattning fördelats på det sätt som allmänt betraktats som önskvärt och på längre sikt nödvändigt för en stabil utveckling i den västliga industrivärlden. Den utjämning av de internationella betalningarna som inträffat har därför, liksom under föregående år, skett via kapitalrörelserna.

Som ett led i en efterfrågebegränsande politik men också i syfte att främja kapitalimport har underskottsländerna höjt sina räntor. Andra länder har, för att skydda sina valutareserver, i stor utsträckning följt efter i sin räntepolitik. Samtidigt har i många länder det tilltagande efterfrågetrycket i och för sig föranlett en restriktiv kreditpolitik. I flera länder, däribland Sverige, har man i fråga om kapitalrörelserna vidtagit kvantitativa restriktioner för att i någon mån begränsa trycket på den inhemska penningpolitiken. Ytterligare en ränteuppdrivande faktor har varit den begränsning av tillskottet på internationell likviditet som transaktionerna på eurodollarmarknaden inneburit. Främst är det Förenta staterna som via eurodollarmarknaden kunnat dra till sig internationellt kortfristigt kapital. Därigenom har man, trots underskott på bytesbalans och långfristiga kapitalrörelser, inte behövt vidkännas ett utflöde av dollar till andra centralbanker.

I Storbritannien har under 1969 den yttre balansen markant förbättrats. Detta resultat har uppnåtts genom den strama politik som förts efter devalveringen och som i fjol förstärktes genom en åtstramning av kreditpolitiken. Det under flera år stigande underskottet i bytesbalansen förbyttes i fjol till ett överskott. Nettoexporten av långfristigt kapital har reducerats, och genom att pundet i motsats till närmast föregående år endast i begränsad omfattning varit utsatt för spekulativa kapitalrörelser har Storbritanniens betalningsläge förstärkts. Målsättningen är att nå en ytterligare förstärkning av bytesbalansen och de långfristiga kapitalrörelserna

1970. Därigenom skulle det bli möjligt att återbetala en del av de omfattande skulder som landet ådragit sig i samband med de olika internationella stödaktionerna för pundet.

Den restriktiva ekonomiska politik som man strävade efter att föra även i Frankrike kunde inte förhindra en snabb expansion av den inhemska efterfrågan. Detta ledde bl. a. till en markant försvagning av handelsbalansen, vilket bidrog till att francen återigen utsattes för en kraftig spekulation. I början av augusti offentliggjorde den nya franska regeringen sitt beslut att devalvera francen med 11,1 %. Beslutet följdes senare upp med ytterligare en rad restriktiva finans- och penningpolitiska åtgärder. Målet är att detta redan under mitten av 1970 skall resultera i en balanserad utrikeshandel.

Trots att den inhemska efterfrågan expanderade snabbare i Västtyskland under 1969 än under 1968, och trots de åtgärder som vidtogs för att främja importen och dämpa exporten, blev bytesbalansöverskottet också i fjol betydande. Under våren och sommaren spred sig förväntningarna om en kommande uppskrivning av D-marken. Fram till slutet av september skedde på grund härav ett kortfristigt kapitalinflöde av samma stora omfattning som den långfristiga kapitalexporten. I samband med det västtyska förbundsdaysvalet släpptes kursbildningen på D-marken fri, för att i oktober fastställas till en kurs som med 9,3 % översteg den tidigare. Därefter har en betydande del av det kortfristiga kapitalet lämnat landet. Den likviditetsåtkomst som utflödet av kapital innebär har till en del motverkats av vissa lättnader i kreditpolitiken.

Vid sidan av Västtyskland utgörs överskottsländerna främst av Japan och Italien. Japans bytesbalansöverskott fördubblades 1969 och översteg därmed Västtysklands. Italien har, trots ett fortsatt mycket betydande överskott på bytesbalansen, under 1969 fått vidkännas relativt omfattande valutareservförluster. Till stor del beror dessa på en omfattande illegal sedelutförsel.

Av stor betydelse för den internationella konjunkturutvecklingen 1970 blir utformningen av den ekonomiska politiken i Förenta staterna. Där är den reala tillväxten f. n. svag, samtidigt som den strama ekonomiska politiken ännu inte lett till den eftersträvade prisdämpningen och förstärkningen av bytesbalansen. Bibehålls den restriktiva politiken med nuvarande styrka till dess att den önskade förändringen i prisutveckling och bytesbalans uppnåtts, kan detta leda till en uttalad recession. Man bör emellertid kunna räkna med att de amerikanska myndigheterna, inför risken av en allvarlig försämring av sysselsättningsläget, lättar något på åtstramningen under loppet av året, även om det härigenom tar längre tid att närma sig de övriga balansmålen. Under denna förutsättning skulle den amerikanska konjunkturedgången bli relativt kortvarig och spridningseffekten av den till övriga OECD-stater begränsad.

Inför 1970 präglas den ekonomiska situationen i de flesta länder i Väst-europa av ett högt kapacitetsutnyttjande och tilltagande pris- och kostnadsökningar. Med få undantag gäller nu att produktionskapacitet och arbetskraftstillgång snarare än efterfrågeläget begränsar tillväxten. I detta läge kan man räkna med att den restriktiva utformning som gavs den ekonomiska politiken 1969 bibehålls även under 1970. Under förutsättning att den ekonomiska politiken inte drastiskt skärps förefaller det dock troligt att kapacitetsutnyttjandet blir fortsatt högt under större delen av året och att tillväxttakten kommer att dämpas endast måttligt. Produktionen i Väst-europa kan därmed väntas öka med ca 4,5 % 1970 mot ca 6 % 1969. I första hand kan dämpningen härledas från en nedgång i lagerinvesteringarna och svagare tillväxt av bostadsbyggandet. Näringslivets investeringar förväntas fortsätta att expandera snabbt trots det strama kreditmarknads-läget. Bidragande till detta är att vinstmarginalerna förstärkts under de senaste åren i flera länder. För Storbritannien, där den hårda kreditpoli-ken börjat verka tidigare, kan emellertid svårigheter att finansiera en investeringsökning uppstå.

Under förutsättning att produktionsökningen fortgår i den takt som här bedömts såsom den troliga, kan man räkna med att världshandeln värde-mässigt kommer att expandera med ca 10 % 1970 mot ca 13 % i fjol.

De farhågor som i tidigare finansplaner uttalats över att en expansiv utveckling skulle kunna hota att brytas på grund av valutaoro och en där-av föranledd restriktiv politik ter sig i dagens läge av flera anledningar mindre framträdande. De västtyska och franska växelkursförändringarna under hösten 1969 bör verksamt bidra till en stabilare utveckling av de in-ternationella betalningarna under 1970, i första hand genom att motiven för spekulativa kapitalrörelser mot dessa valutor undanröjts. Situationen på valutamarknaden har också efter dessa kursförändringar präglats av lugn. Ett tecken på att förtroendet för det internationella betalningssyste-met förstärkts är även nedgången av guldpriset på den fria marknaden. Av betydelse är också att man 1970 kommer att börja dela ut de särskilda dragningsrätterna, SDR, inom valutafondens ram.

Med hänsyn till växelkursförändringarna under 1969 och den förväntade utformningen av den ekonomiska politiken bör man vidare kunna räkna med att de löpande betalningarna för de flesta av de större OECD-länderna kommer att utvecklas i eftersträvad riktning. Förändringarna kan dock inte bli av den omfattningen att respektive länders mål för bytesbalansen upp-nås. Kapitalrörelserna kommer därmed att även 1970 spela en väsentlig roll för att utjämna de internationella betalningarna. Det finns anledning räkna med att Japan blir det dominerande överskottslandet under en god tid framöver.

Jag har i tidigare finansplaner uttalat att det vore önskvärt om den inter-nationella räntenivån kunde sänkas. Bedömningen av utvecklingen på den

internationella kapitalmarknaden under 1970 är emellertid i hög grad beroende på vilken utveckling som kan förväntas för Förenta staternas betalningsbalans och den delvis därmed sammanhängande utformningen av den amerikanska kreditpolitiken. Den förbättring av den amerikanska bytesbalansen som kan förutses för 1970 är inte större än att den troligen motvägs av en ökning netto av den långfristiga kapitalexporten.

Ett sätt att finansiera det underskott i betalningsbalansen som därmed kvarstår är att öka dollarutflödet till andra centralbanker. Effekten av detta skulle bli ett tillskott till den internationella likviditeten som sannolikt skulle verka dämpande på räntenivån. Myndigheterna i Förenta staterna strävar emellertid efter att begränsa dollartillgodohavandena hos centralbanker i andra länder. Anledningen är att man vill undgå ett upprepande av den misstro mot dollarn som reservvaluta som för ett par år sedan kulminerade i samband med guldcrisen. Mot denna bakgrund förefaller det sannolikare att man även under 1970 söker undvika en ökning av dollarbalanserna genom att huvudsakligen med kortfristig upplåning finansiera det sammanlagda underskottet på bytesbalansen och de långfristiga kapitalrörelserna. Detta skulle i sin tur leda till en begränsning av omvärldens likviditetstillskott och en fortsatt hög internationell räntenivå.

2. Konjunkturutveckling och ekonomisk politik i Sverige 1969

Den konjunkturuppgång som inleddes i slutet av 1968 ledde till en åtstramning av den ekonomiska politiken. Efter att under avmattningsåren 1967 och 1968 ha inriktats på selektiva, sysselsättningsstimulerande åtgärder, lades huvudvikten i politiken från början av år 1969 vid att motverka tendenserna till överhettning i ekonomin.

Den mest trängande uppgiften inom sysselsättningspolitiken var att söka nå en bättre regional balans på arbetsmarknaden. Andra väsentliga mål för den ekonomiska politiken var att nå en förbättring av bytesbalansen och att upprätthålla pris- och kostnadsstabiliteten. Investeringspolitiken inriktades särskilt på att en utbyggnad skulle komma till stånd av den svenska industrins produktionskapacitet.

Enligt den bedömning av konjunkturutvecklingen, som jag redovisade i fjolårets finansplan, skulle den ekonomiska tillväxten i vårt land under 1969 uppgå till ca 4 %. Efterhand som den ekonomiska aktiviteten ökade, visade det sig att denna bedömning hade underskattat tillväxttakten i den svenska ekonomin under 1969. Särskilt under första halvåret växte efterfrågan och produktion snabbt. I den reviderade finansplanen våren 1969 redovisade jag att aktiviteten tenderade att bli avsevärt starkare än som ursprungligen förutsetts. Detta avlästes främst i en snabbt stigande efterfrågan på arbetskraft, som i stora delar av landet medförde svårigheter

Tabell 1. Försörjningsbalans för år 1969

	1969 Miljarder kr.	Volymförändringar i % från föregående år	
		1968	1969
<i>Tillgång</i>	177,7	+ 4,9	+ 6,6
Bruttonationalprodukt	147,3	+ 4,0	+ 5,0
Import	30,4	+ 8,6	+ 13,1
<i>Användning</i>	177,7	+ 4,9	+ 6,6
Bruttoinvestering	33,4	- 0,9	+ 4,5
därav: näringsliv.....	12,8	- 8,3	+ 3,0
stat	4,8	+ 3,3	+ 9,1
kommuner	8,1	+ 7,6	+ 10,7
bostäder	7,7	+ 2,9	- 1,6
Lagerförändring	1,8	.	.
Privat konsumtion	78,0	+ 4,3	+ 3,9
Offentlig konsumtion	34,7	+ 8,3	+ 5,8
Tjänstenetto	0,5	.	.
Export	29,2	+ 8,2	+ 12,0

att möta industrins personalbehov. Redan under våren 1969 var antalet till arbetsförmedlingarna anmälda lediga platser lika högt som motsvarande tid det utpräglade högkonjunkturåret 1965.

Kraven på den ekonomiska politiken skärptes under inverkan av denna utveckling. Strävandena fick i ökad utsträckning inriktas på att bevaka tendenserna till rubbning av den samhällsekonomiska balansen. Den ekonomiska politiken gavs generellt en restriktiv prägel, och de selektiva stimulansåtgärderna minskades successivt i omfattning.

Sysselsättningspolitiken inriktades på att uppnå en säsongmässig omfördelning av efterfrågan från sommar- till vinterhalvåret samt på en utjämnning av de regionala skillnaderna på arbetsmarknaden. Särskild uppmärksamhet ägnades utvecklingen på byggarbetsmarknaden, som erfarenhetsmässigt är av strategisk betydelse för pris- och kostnadsutvecklingen. Regeringens och arbetsmarknadsmyndigheternas prövning av igångsättnings-tillstånd för oprioriterat byggande skärptes under våren 1969. Detta gällde särskilt storstadsområdena, där bristen på arbetskraft var markant. Särskilda åtgärder vidtogs också för att begränsa det statliga byggandet under sommarhalvåret och att förskjuta det mot vintern.

En annan åtgärd i samma syfte var att affärsverk och andra statliga myndigheter anmodades att ge uppskov med sådana leveranser från industrin som inte oundgängligen behövdes vid avtalad tidpunkt. Statliga industribeställningar för drygt en halv miljard kr. kunde härigenom senareläggas. Arbetsmarknadsmyndigheterna intensifierade under våren ansträngningarna att öka tillgången på arbetskraft i regioner och branscher med hög efterfrågan.

Kreditpolitiken har under 1969 successivt stramats åt. Åtstramningen får i första hand ses mot bakgrund av det höga internationella ränteläget och den betydande avtappningen av vår valutareserv. Men den har också motiverats av en strävan att förebygga tendenser till överhettning i vår inhemska konjunktur. Diskontot har höjts i två etapper, från 5 till 6 % i februari och från 6 till 7 % i juli. I samband med räntehöjningen i februari ersattes riksbankens rekommendation om likviditetskvoter med något skärpta kvoter enligt likviditetskvotlagen. Dessa åtgärder har under hösten kompletterats för att mera direkt begränsa bankernas utlåning. Med användning av den kreditpolitiska beredskapslagstiftningen har sålunda förordnats om kassakvoter för affärsbankerna. Dessa har därvid bl. a. ålagts att hålla ett belopp motsvarande 1 % av inlåningen på räntelöst konto i riksbanken. Verkan av dessa åtgärder har förstärkts genom att individuella tak har satts för varje banks upplåningsmöjligheter i riksbanken.

Trots den dämpande inverkan av den ekonomiska politiken skedde en snabb tillväxt av efterfrågan under fjolåret. Tillväxten steg från 5 % 1968 till 7 % 1969. Uppgången berodde på en snabbare stegring av såväl den inhemska efterfrågan som den externa, dvs. exporten. Accelerationen av den inhemska efterfrågans tillväxt sammanhängde främst med en omsvängning i utvecklingen av näringslivets investeringar, som efter en nedgång 1968 åter ökade 1969. Denna omsvängning berodde såväl på en kraftig lageruppbyggnad som på en expansion av näringslivets fasta investeringar. Det väntade omslaget i industriinvesteringarna kom sålunda till stånd i fjol. Ökningen uppgick volymmässigt till 6 %.

För de offentliga investeringarna registreras en något snabbare uppgång 1969 än 1968. Ökningen blev i fjol 10 % mot 6 % året innan. Statens investeringar ökade med 9 % och de kommunala investeringarna med närmare 11 %.

Tillväxten av den inhemska efterfrågan härrörde främst från investeringssidan. Konsumtionens ökningstakt var däremot mera dämpad. För den offentliga konsumtionen skedde en markant uppbromsning, och sammantaget för stat och kommun stannade ökningen vid knappt 6 %. Den kommunala konsumtionen steg med över 8 %, medan tillväxten av den statliga konsumtionen begränsades till ett par procent. Avsakningen för den privata konsumtionens tillväxt var mera måttlig. Ökningen uppgick till 3,9 % mot 4,3 % 1968.

Produktionsökningen i fjol blev betydande. Nationalprodukten ökade med 5 %. Tendenserna i efterfrågeutvecklingen var i och för sig sådana att en ännu snabbare produktionsökning hade kunnat uppnås om de kapacitetsmässiga förutsättningarna förelegat.

Konjunkturuppgången resulterade i en starkt ökad efterfrågan på arbetskraft, ökad rörlighet på arbetsmarknaden och en kraftig minskning av arbetslösheten. Efterfrågan på arbetskraft, mätt i antalet obesatta platser, steg

nästan oavbrutet från hösten 1968. Arbetslösheten minskade kraftigt under första halvåret i södra och mellersta Sverige, medan mera påtagliga nedgångar i skogslänen kom till stånd först under fjärde kvartalet. Den registrerade arbetslösheten i dessa län låg då i genomsnitt 10 % lägre än under motsvarande period 1968.

Till följd av den ökade arbetskraftsefterfrågan steg också takten i löneglidningen. Inom industrin uppgick denna till 4 1/2 % i fjol jämfört med 3 1/4 % 1968. För samtliga löntagare beräknas löneglidningen 1969 ha uppgått till 2,3 %. Den totala lönesumman steg 1969 med 7,3 %, vilket var något mera än året innan. Härtill medverkade också en högre sysselsättning.

Prisstegringstakten, som 1968 var lägre än något annat år under 1960-talet, steg ånyo under fjolåret. Uppgången av konsumentpriserna under loppet av 1969 beräknas till 3,5 % mot 2 % under 1968. Den snabbare prisstegringen kan främst återföras till bostadsposten i anledning av det höjda ränteläget och ökade förvaltningskostnader samt prisstegringsimpulser från utrikeshandeln. Frånvaron av starkare kostnadsgenomslag i konsumentpriserna tyder på att de under året från handelns sida gjorda ansträngningarna att hålla tillbaka prishöjningarna till följd av höjda lönekostnader har varit framgångsrika.

Bytesbalansens utveckling under senare år har gjort det till ett huvudmål för den ekonomiska politiken att skapa förutsättningar för en uppgång av exporten. Kravet att uppnå ett gradvis minskat underskott i handelsbalansen har accentuerats av den fortgående försämringen av vårt nettoutbyte med utlandet i fråga om tjänster och de snabbt ökande transfereringarna till utlandet.

Världshandelns starka expansion ledde till en exportökning under 1969 med 12 % i volym. Importens uppgång blev emellertid ännu större än exportens eller ca 13 %. Tack vare en inte oväsentlig förbättring i bytesförhållandet med utlandet kunde underskottet i handelsbalansen bibehållas på en i huvudsak oförändrad nivå i jämförelse med 1968.

Balansen i fråga om utbytet av tjänster och transfereringar försämrades i fjol väsentligt mera än under de närmast föregående åren eller med mer än en halv miljard kr. Detta sammanhängde med flera faktorer. Under inverkan bl. a. av stigande kostnader och lägre fraktpriser minskade sjöfartsnettot med ca 75 milj. kr. Vidare ökade det negativa turistnettot med ca 150 milj. kr. Underskottet i transfereringarna till utlandet fortsatte att växa, delvis till följd av det ökade biståndet till u-länderna.

Sammanfattningsvis gäller att bytesbalansens underskott ökade från ca en halv miljard kr. 1968 till drygt 1,1 miljard kr. 1969.

Den utströmning av valuta från Sverige som tog sin början de sista månaderna 1968, fortsatte under större delen av 1969. Valutautflödet under perioden januari—november uppgick till ungefär 2 miljarder kr. Under årets

Tabell 2. Betalningsbalans 1967—1969

(milj. kr.)

	1967	1968	1969
Handelsbalans (korrigerad).....	- 740	- 885	- 1 015
Tjänstebalans inkl. transfereringar	+ 590	+ 380	- 105
Bytesbalans	- 150	- 505	- 1 120
Kapitalbalans	+ 620	+ 545	- 800
Restpost	- 665	- 125	+ 20
Förändring i valutareserven	- 195	- 85	- 1 900

sista månader skedde emellertid en omsvängning och ett visst valutainflöde ägde rum.

I allt väsentligt motsvaras valutautflödet av försämrat utfall för de statistiskt registrerade betalningarna. En avgörande roll torde sålunda utvecklingen av kapitalbalansen ha spelat. Denna, som redovisar de kända kapitaltransaktionerna, uppvisade i fjol ett nettoutflöde av kapital med ca 800 milj. kr. mot ett nettoinflöde med ca 550 milj. kr. 1968, en omsvängning i negativ riktning med ca 1 350 milj. kr. Det torde framför allt ha varit två faktorer som medverkat till denna omsvängning. Den ena är de differenser i ränteläget som gällde trots diskontohöjningarna i Sverige. Den andra hade samband med spekulationer i paritetsförändringar av vissa utländska valutor, främst den västtyska.

Bland förändringarna på kapitalbalansen märks särskilt utvecklingen av utlandsinvesteringarna. Uppgången av de svenska investeringarna i utlandet beräknas sålunda ha medfört ett ökat kapitalutflöde med ca 450 milj. kr.

Tabell 3. Kapitalbalans 1968—1969

(+ = kapitalinflöde, - = kapitalutflöde)

	1968	1969	Förändring
1. Statliga kapitaltransaktioner.....	- 60	- 270	- 210
2. Värdepappershandel	+ 10	- 150	- 160
3. Privata långfristiga lån	- 115	+ 225	+ 340
4. Utlandsinvesteringar.....	+ 310	- 450	- 760
a. Svenska investeringar i utlandet			
— nyinvesteringar	- 690	- 1 150	- 460
— desinvesteringar ¹	+ 460	+ 180	- 280
b. Utländska investeringar i Sverige			
— nyinvesteringar	+ 680	+ 620	- 60
— desinvesteringar.....	- 140	- 100	+ 40
5. Vissa handelskrediter	+ 410	+ 65	- 345
6. Övrigt privat kapital	- 10	- 220	- 210
Totalt	+ 545	- 800	- 1 345

¹ Med uttrycket »desinvestering» avses t. ex. försäljning av intressen i företag i utlandet.

i förhållande till 1968. Den kraftiga ökningen av utlandsinvesteringarna får delvis ses som ett led i företagens ansträngningar att främja sin ställning på utlandsmarknaderna, men delvis också som ett uttryck för att man i vissa fall förlagt sin produktion till länder med lägre kostnadsläge. De valutapolitiska åtgärder som vidtagits har skett för att begränsa valutautflödet och att därvid nå en ökad finansiering utomlands av dessa investeringar. I fråga om de statistiskt redovisade handelskrediterna inträffade en minskning av valutainflödet med ca 350 milj. kr. Det berodde väsentligen på en omsvängning av de svenska varvens kreditgivning till utlandet. Även för övrigt privat kapital redovisades ett kraftigt valutautflöde. Vidare ökade utflödet via de statliga kapitaltransaktionerna kraftigt i fjol, vilket främst berodde på ökade biståndskrediter till u-länderna.

3. Den ekonomiska politiken 1970

3.1 Mål och förutsättningar

Efter den snabba konjunkturuppgången under fjolåret väntas tillväxten i den svenska ekonomin bli något lägre 1970. Efterfrågan ligger dock fortfarande på en hög nivå och vi kan räkna med att våra produktionsresurser kommer att utnyttjas fullt ut. De tillgängliga resurserna beräknas medge en ökning av bruttonationalprodukten med drygt 4 %.

Utgångsläget inför 1970 kännetecknas emellertid, som jag redan berört, av vissa spänningar i vår ekonomi. De gör sig gällande på arbetsmarknaden med betydande efterfrågeöverskott inom vissa sektorer och vissa regioner av vårt land. De återfinns även i vårt varu- och tjänsteutbyte med utlandet, som utvecklats på ett klart otillfredsställande sätt trots den gynnsamma kostnads- och produktivitetsetvecklingen inom industrin. Slutligen har tendenser till en press uppåt på priser och kostnader åter uppstått, ehuru betydande kapacitetsreserver stod till förfogande vid övergången till en mera aktiv konjunktur.

Huvuduppgiften för den ekonomiska politiken under den överblickbara framtiden blir att söka lösa upp dessa spänningar i vår ekonomi utan att ge avkall på de grundläggande målen full sysselsättning, fortsatt ekonomisk tillväxt och en jämnare inkomstfördelning.

De arbetsuppgifter som står i förgrunden gäller den svenska utrikeshandels utveckling. Jag har i tidigare finansplaner betonat, att de rubbningar i den utrikes balansen som uppstått under 60-talets senare hälft måste mötas med en rad åtgärder, som verkar på både kort och lång sikt. Till den försämring av bytesbalansen som inträffade i fjol bidrog visserligen flera tillfälliga faktorer, däribland den kraftiga uppgången av lagerinvesteringarna med deras stora importinnehåll. Men de tendenser till en generellt sett för hög efterfrågan, som kan spåras i utvecklingen under fjolåret, torde

komma att bestå också i år, om inte effektiva motåtgärder vidtas. Jag kommer senare att redogöra för de konsekvenser detta får för finanspolitiken.

En dämpning av efterfrågetrycket ter sig således angelägen att uppnå på kort sikt. Men det är dessutom nödvändigt att fullfölja och utveckla de insatser och åtgärder som kan leda till en mera långsiktig och bestående förbättring av den utrikes balansen. Det förhållandet att handelsbalansens underskott ökat åren 1967—1969, samtidigt som tjänste- och transfereringsbalansen fortsatt att försämrats tyder på att även vissa strukturella förändringar i den svenska ekonomin ligger bakom problemen med den utrikes balansen.

I korthet kan dessa förändringar beskrivas så, att vår interna efterfrågan successivt fått ett ökat importinnehåll. Det mest påtagliga exemplet är det snabbt växande inslaget av utlandsturism i den privata konsumtionen. Men den snabba strukturomvandlingen inom näringslivet torde också spela en stor roll.

Med det hårdare konkurrensläge som rått under senare år har strävandena i vårt näringsliv ökat att tillvarata stordriftens fördelar genom koncentration av produktionen, genom fusioner och produktbyten. Den större effektivitet som följer av detta ger inte endast ökade möjligheter att möta konkurrensen på världsmarknaden utan i många fall även en större lönebetalningsförmåga. Den viktiga och oavvisliga del av vår jämlikhetspolitik som den solidariska lönepolitiken utgör, innebär att speciella påfrestningar uppstår för de företag som har en långsammare produktivitetsstegring och är utsatta för utländsk konkurrens. Det gäller framför allt de företag, som i huvudsak inriktat sin produktion för avsättning på vår begränsade hemmamarknad och därmed framställer sina produkter i ganska korta serier men ofta med ett brett produktsortiment. Tendensen till företagsnedläggningar har varit stark under de senaste åren. Detta produktionsbortfall har i stor utsträckning träffat företag av den nämnda typen och därmed inneburit att vi för vår försörjning blir mer beroende av import.

Regeringen har vid utformningen av näringspolitiken i allmänhet och investeringspolitiken i synnerhet sökt länka utvecklingen in i sådana banor, att en fortsatt expansion och utbyggnad av den utlandskonkurrerande industrin kan genomföras. Efter ett par års stagnation började industrins investeringar ånyo öka under 1969. Denna uppgång synes komma att fortsätta också i år, då industrins bruttoinvesteringar beräknas öka med drygt 10 %. Jag anser det vitalt för vår ekonomis styrka och expansionsförmåga på sikt att dessa investeringsplaner kan realiseras. En viktig förutsättning härför är en real och finansiell återhållsamhet inom övriga sektorer av ekonomin. Årets budgetförslag har utformats med sikte därpå och leder till en väsentlig reduktion av statens upplåningsbehov.

Samtidigt görs insatser inom näringspolitiken för att skapa grundförutsättningar för förnyelse och utveckling på längre sikt av vår industri. De

tar sikte på förbättrade möjligheter till finansiering av långsiktiga riskbärande projekt. Det gäller i hög grad sådana projekt som har ett stort inslag av forskning och tekniskt utvecklingsarbete. En aktivering och utveckling av de statliga företagen ingår också som ett led i denna politik.

Dynamik och expansion i näringslivet är nödvändiga inte minst för att den eftersträfvade snabba tillväxten av produktion och reallöner skall uppnås. Men det bör också understrykas, att en alltför snabb strukturomvandling skapar vissa problem. Med en hög takt i industrins rationalisering och i företagskoncentrationen följer en ökad omställning av sysselsättningen branschvis och regionalt. Trygghets- och sysselsättningsfrågorna blir därmed mer brännande. Visserligen kan en vikande sysselsättning inom industrin motverkas av den snabbt växande efterfrågan på arbetskraft från tjänstesektorn och den offentliga verksamheten. Men risken ökar då för att produktionen för export- och importkonkurrens inte växer i en takt som svarar mot den interna efterfrågans tillväxt.

Jämsides med intresset att upprätthålla exportindustrins konkurrenskraft riktas uppmärksamheten därför också mot den sida av näringspolitiken, som avser att söka främja en snabbare effektivitetsökning inom de importkonkurrerande näringarna och öka deras konkurrenskraft. Ett omfattande arbete har nedlagts på att söka kartlägga situationen inom t. ex. textil- och konfektions-, sko- och glasindustri samt att finna vägar för att förbättra dessas ställning. Tänkbara åtgärder måste sökas inom den begränsade ram som sätts av vårt hävdande av en klar frihandelspolitik. Även om detta gör att insatsernas omfattning måste bli begränsad är det angeläget att de vägar som står öppna prövas. Förslag om viss försöksverksamhet av denna art avses föreläggas årets riksdag.

De frågor som jag här berört har även en regional anknytning. I den mån spänningar och ojämnheter i utvecklingen mellan olika branscher och näringar kan mildras, ökar även möjligheterna att komma till rätta med regionala skevheter i sysselsättnings- och inkomsthänseende. Visserligen har under senare tid situationen utvecklats i gynnsam riktning. Företagsnedläggningarna är väsentligt färre än tidigare och sysselsättningsläget i skogslänen har förbättrats. Detta får emellertid inte tas som skäl för att avstå från en fortsatt utbyggnad av arbetsmarknads- och lokaliseringpolitiken. Också i gynnsamma konjunkturlägen föreligger betydande regionala ojämnheter i arbetstrygghet och inkomstbildning. Erfarenheten visar att utvecklingen i sådana lägen lätt går mot en överhettning i storstadsområdena. Skulle denna utveckling motverkas enbart med generella medel, uppstår risk för arbetslöshet i andra delar av landet. Strävandena att bygga ut och förbättra de regionalpolitiska insatserna måste sålunda föras vidare oavsett konjunktursituationerna.

Regionalpolitiken bör ha till syfte att förbättra jämvikten i den näringsgeografiska utvecklingen så att förutsättningar skapas för ökad jämlikhet

i ekonomiskt och socialt avseende mellan de människor som bor i olika regioner. De regionalpolitiska medlen måste innefatta både stimulansåtgärder för att öka den ekonomiska tillväxten och socialpolitiska åtgärder för att ge acceptabla levnadsförhållanden åt människorna i sådana bygder där tillväxtfrämjande åtgärder har ringa effekt.

De tillväxtfrämjande åtgärderna bör ha till uppgift att långsiktigt göra den näringsmässiga strukturen mera robust inför ekonomiska påfrestningar. Politiken måste inriktas på orter och områden, som bedöms kunna få en differentierad företagsstruktur och arbetsmarknad. Dessa skall också ge arbetstagarna goda valmöjligheter och bilda underlag för en väl utvecklad samhällsservice. De regionalpolitiska insatserna bör således söka skapa nya eller utveckla redan existerande tillväxtbetingelser för ett antal sådana tätortsregioner i olika delar av vårt land utanför storstäderna. Detta innebär givetvis inte att en tillväxt av mindre orter skulle vara utesluten eller hindras. Men möjligheterna att föra en politik som leder till en ekonomisk expansion i ett stort antal mindre orter måste vid en realistisk bedömning anses vara begränsade. Mot en politik med sådan inriktning talar också att den är förbunden med en stor osäkerhet och ett högt risktagande i fråga om de enskilda människornas trygghet för arbete och inkomster.

Även i fortsättningen kommer koncentrerade insatser som varaktigt förbättrar tillväxtbetingelserna i en region att sättas i främsta rummet. Det paket av åtgärder som nyligen lagts fram av regeringen och som omfattar bl. a. utbyggnad av de statliga företagen, lokalisering av militära förband till Norrland, uppbyggnad av industriföretag inom tekniskt avancerade branscher och vidgad lokaliseringspolitisk stödverksamhet är exempel på sådana insatser.

Utvärderingen av den hittills förda regionalpolitiken tyder på att de använda medlen i stort sett givit goda resultat. Samtidigt står dock klart att en differentiering av medlen är behövlig med hänsyn till de skilda utvecklingsmål som sätts upp för de enskilda regionerna och områdena. Förslag om såväl en utbyggnad som nya former för lokaliseringspolitiken är avsedda att senare föreläggas årets riksdag.

Med den expansion av sysselsättningen inom servicenäringar och offentlig sektor man har anledning räkna med framöver är det uppenbart att dessa näringar måste ges en större vikt än hittills i de regionalpolitiska övervägandena. Lokalisering och omlokalisering av bl. a. statliga verksamheter och företag måste sålunda bli en mer integrerad del i regionalpolitiken. Bearbetningen av material och förslag i dessa frågor bedrivs med sikte på att förslag snarast möjligt skall kunna föreläggas riksdagen.

Enligt de nu föreliggande bedömningarna kommer världshandeln att öka i något långsammare takt 1970 än den gjorde i fjol. Det förefaller dock rimligt att räkna med en uppgång av den svenska exportvolymen med 8 à 9 % under 1970 (uppgången 1969 var ca 12 %). Denna bedömning ligger

något högre än den prognos av konjunkturinstitutet, som redovisas i den preliminära nationalbudgeten. Jag anser dock, att utsikter bör finnas att genom en kombination av stram finanspolitik och en aktiv närings- och arbetsmarknadspolitik öka kapacitetsutrymmet och minska förekomsten av sådana flaskhalsar i industriproduktionen, som av konjunkturinstitutet bedömts förhindra en annars möjlig ytterligare exportökning.

Samtidigt bör man räkna med en fortsatt förhållandevis snabb importökning, ehuru den av flera skäl bör gå i betydligt lugnare takt än i fjol. Visserligen väntas en inriktning av efterfrågan 1970, som är relativt importkrävande i och med att tillväxten främst bärs upp av näringslivets investeringar och av privat konsumtion. Emellertid blir den totala efterfrågetillväxten avsevärt lägre än i fjol, samtidigt som lagerinvesteringarna, som har ett högt importinnehåll, beräknas öka mycket måttligt. I samband med den skattereform som avses träda i kraft vid årsskiftet 1970/71, kan dock importen av konsumtionsvaror kortsiktigt drivas upp som ett resultat av en köprush i syfte att undgå effekten av den höjda mervärdesskatt som utgör ett led i reformen. Jag ämnar emellertid föreslå åtgärder, som är avsedda att i möjligaste mån minska motiven för en sådan förskjutning av konsumtionen.

Med hänsyn till dessa olika faktorer förefaller det rimligt att räkna med en påtaglig förbättring av handelsbalansen under 1970. Till en sådan utveckling bidrar också en väntad fortsatt förbättring av bytesförhållandet. Ett minskat underskott i utrikeshandeln kan dock inte väntas leda till en reduktion av bytesbalansens underskott i samma omfattning, eftersom vi har att räkna med en fortsatt ökning av underskottet i våra transaktioner på tjänsteområdet. Ett negativt saldo på bytesbalansen 1970 i storleksordningen 700 milj. kr. ter sig sålunda sannolikt.

Det hade i och för sig varit önskvärt att nå en snabbare avveckling av bytesbalansens underskott, särskilt mot bakgrunden av den kraftiga omsvängningen i negativ riktning av kapitalbalansen, som ägde rum under fjolåret och den stora avtappning av valutareserven som den medförde. Det är emellertid inte möjligt att på kort sikt nå en snabbare förbättring av handelsbalansen än den jag tidigare redogjort för utan att riskera icke acceptabla konsekvenser för sysselsättningen. Det är dock självklart att utvecklingen på detta område måste följas med den största uppmärksamhet och en hög handlingsberedskap upprätthållas för den händelse fjolårets ogynnsamma utveckling av kapitalrörelserna skulle komma att fortsätta även i år. Den minskade oron på de internationella valutamarknaderna bör dock främja en återgång till ett mera normalt läge vad gäller kapitalrörelserna till och från vårt land.

Den åtstramning av finanspolitiken, som det föreliggande budgetförslaget innebär, har som ett annat av sina syften att förhindra att den senaste tidens tendenser till ett ökat pris- och kostnadstryck slår igenom. En fortsatt

i hög grad aktiv arbetsmarknadspolitik, som i budgetförslaget ges ökade resurser, utgör också ett led i strävandena att få en väl fungerande arbetsmarknad, där bristfenomen och flaskhalsar elimineras så snabbt som möjligt. Den restriktiva politiken beträffande tillståndsgivningen för vissa byggnadsinvesteringar kommer att fortsätta.

En starkare finanspolitik och ett väsentligt reducerat statligt upplåningsbehov ingår också i regeringens strävanden att nå en bättre balans mellan den ekonomiska politikens olika medel. Allt eftersom statens upplåningsbehov minskar bör det — under förutsättning att valutasituationen och den internationella monetära utvecklingen så medger — vara möjligt att successivt lätta på kreditpolitiken.

Det föreliggande budgetförslaget präglas av återhållsamhet på utgiftssidan. Utrymme har likväl skapats för en fortsatt aktiv reformpolitik. Inom en begränsad ram för den totala utgiftsökningen har det, som jag senare kommer att visa, genom en hård prioritering varit möjligt att göra väsentliga insatser på de områden, som bedömts ha den största betydelsen för den enskilde medborgarens trygghet och frihet och för en utveckling mot ökad jämlikhet. Dessa insatser görs främst på utbildningsområdet, inom familjepolitiken och den sociala omvårdnaden samt inom arbetarskyddet och arbetsvården.

Av den totala ökningen av statens inkomster med drygt 4 miljarder kr. har omkring hälften använts för att minska det statliga upplåningsbehovet. Jag har tidigare redogjort för de skäl som gör en sådan användning av resurserna nödvändig. Detta har i sin tur lett till att budgetförslagets andra huvudkomponent — sänkningen och omfördelningen av inkomstskatterna — måste finansieras genom en höjning av mervärdeskatten. Skattereformen har med andra ord utformats så, att den statsfinansiellt sett är i huvudsak neutral och inte påverkar finanspolitikens allmänna restriktivitet.

3.2. Skattereformen

Förslag till reformering av skattesystemet för enskilda personer är avsett att med verkan fr. o. m. 1 januari 1971 föreläggas riksdagen senare under våren. Jag vill i detta sammanhang i korthet redovisa motiven för och huvuddragen av reformen.

Syftet med förslaget är främst att åstadkomma en omfördelning av skattebördan till förmån för låginkomsttagarna och att genomföra en individuell beskattning av arbetsinkomster. Dessutom föreslås en väsentlig lättnad i beskattningen för folkpensionärer med smärre biinkomster.

Företagsbeskattningen berörs inte av den nu aktuella omläggningen av skattesystemet. Den bör bli föremål för en särskild utredning.

En lättnad i beskattningen för låginkomstgrupperna är en given utgångspunkt vid en reformering av vårt skattesystem. Kravet på en omfördelning

i denna riktning har växt sig allt starkare under senare år. Som de stora löntagarorganisationerna har hävdad måste en fortsatt utjämning komma till stånd genom en kombination av lönepolitiska uppgörelser på arbetsmarknaden och offentlig skatte- och utgiftspolitik. Årets budgetförslag och skattereformen har utformats efter detta synsätt. Omläggningen av skattesystemet innebär för stora grupper en betydande inkomst- och standardhöjning genom att skattebördan lättar.

För ca 90 % av alla skattebetalare är kommunalskatten den tyngsta skatten. För att åstadkomma en omfördelning till låginkomsttagarnas förmån omfattar därför skattereformen inte bara den statliga beskattningen utan även den kommunala.

Skattereformen innebär vidare att den nuvarande sambeskattningen av arbetsinkomster slopas och att en individuell inkomstbeskattning, s. k. särbeskattning, genomförs för sådana inkomster. Jag har redan i anslutning till förslaget om frivillig särbeskattning till 1965 års riksdag deklarerat att både från arbetsmarknadspolitiska synpunkter och från synpunkten om likställighet mellan könen starka principiella skäl talar för en individuell beskattning. Förslaget om frivillig särbeskattning var att anse som ett provisorium i avvaktan på ytterligare prövning av de problem som var förenade med övergång till en allmän individuell beskattning.

Till grund för förslagen i denna del ligger familjeskatteberedningens betänkande. Remissyttrandena har visat en klart positiv inställning till en övergång till individuell beskattning.

En beskattning, som görs oberoende av kön och civilstånd, är ett grundläggande drag i den individuella beskattningen. Som familjeskatteberedningen framhåller har nuvarande skatteregler sin bakgrund i en gången tids arbetsförhållanden, som gav mycket begränsade utkomstmöjligheter för gifta kvinnor med en bestämd rollfördelning mellan könen som följd. Skattereformen innebär en anpassning av skattesystemet till de ändrade förhållandena i samhället.

Jag vill särskilt understryka den arbetsmarknadspolitiska aspekten på inkomstbeskattningen. F. n. deltar ca en tredjedel av alla gifta kvinnor i förvärvsarbete. Det är väsentligt att de gifta kvinnorna kan göra en arbetsinsats utanför hemmet. Arbetsmarknadspolitiska åtgärder och samhällets insatser för barntillsyn medverkar till att möjliggöra det. Även omläggningen av skattesystemet bör utformas så att en utveckling i denna riktning främjas. Nuvarande regler för frivillig särbeskattning har endast för vissa grupper undanröjt de för inträde på arbetsmarknaden hämmande effekterna av sambeskattningen. Skattereformen innebär i dessa avseenden en betydande förbättring.

Förslaget till omläggning av inkomstbeskattningen innebär bl. a. att de nuvarande skilda skatteskalorna för gifta och ogifta slopas och ersätts av en enda skatteskala. Ett annat väsentligt led i omläggningen till särbeskatt-

ning är att ortsavdragen — i fortsättningen kallade grundavdragen — bestäms individuellt och utan hänsyn till civilstånd.

Reformen medför en skattesänkning för flertalet ensamstående skattskyldiga, bl. a. därigenom att deras skatt kommer att beräknas efter en lindrigare skatteskala än hittills. I äktenskap där endast en är förvärvsarbetande skulle reformen däremot få en motsatt verkan eftersom den nya gemensamma skatteskalan innebär ett högre skatteuttag än vad som i dag gäller för gifta samtidigt som det dubbla ortsavdraget upphör. I många äktenskap är det emellertid omöjligt att kompensera denna skattehöjning genom att den make, som hittills inte haft inkomst, går ut i arbete. Vårdnaden av barn och anhöriga hindrar i många fall att båda makarna förvärvsarbetar. På många orter saknas dessutom arbetstillfällen för båda makarna. Med hänsyn härtill måste övergången till särbeskattning göras mjukare för familjer där endast ena maken förvärvsarbetar. Det sker genom ett särskilt avdrag på den skatt som påförs den förvärvsarbetande maken. Den omständigheten att detta särskilda avdrag bortfaller när den andra maken erhåller arbetsinkomst medför en tröskeleffekt. Denna mildras genom att avdraget reduceras successivt i relation till ökningen av den andra makens inkomst.

En annan förändring i inkomstbeskattningen avser det nu vid statsbeskattningen gällande avdraget för erlagd kommunalskatt. Avdragsrätten bör slopas för enskilda personer. Därav följer att även det schabloniserade kommunalskatteavdraget slopas. Det argument som tidigare gällde för avdragsrätten har förlorat i styrka på grund av den relativa jämnhet som numera råder i fråga om den kommunala utdebiteringen. Man åstadkommer genom denna förändring såväl en förenkling i taxeringen som en rättvisare beskattning. Nuvarande avdragsrätt verkar regressivt, dvs. avdraget är mera värt vid högre inkomster. Hänsyn till att avdraget för erlagd kommunalskatt bortfaller för enskilda personer tas genom utformningen av den nya skatteskalan.

En skattereform med det innehåll som jag här angivit, kraftigt sänkt inkomstskatt får låginkomstgrupperna och övergång till särbeskattning, kan inte genomföras utan skattebortfall för stat och kommun. Det statsfinansiella läget kräver att detta bortfall kompenseras genom ökade uttag av andra skatter, främst mervärdeskatten.

För den prishöjning, som kan föranledas av en höjning av mervärdeskatten, erhåller folkpensionärerna automatiskt compensation genom den uppräknings av pensionerna som gällande indexreglering utlöser. Dessutom bör barnbidragen höjas. För att återställa barnbidragets realvärde sedan detta senast fastställdes och för att därutöver förstärka barnfamiljernas standard bör barnbidraget höjas med sammanlagt 300 kr. till 1 200 kr. En motsvarande uppräknings bör även göras inom studiehjälpsystemet, näm-

ligen av det s. k. förlängda barnbidraget och av studiebidraget i mellanskolan och motsvarande skolformer.

Vid en bedömning av skattereforens effekter för den enskilde skattebetalaren bör samtliga här nämnda faktorer vägas in, dvs. omläggningen av inkomstbeskattningen, höjningen av mervärdeskatten och den särskilda kompensation som ges till vissa grupper för prisstegringen i anslutning till höjningen av den indirekta beskattningen.

Tas hänsyn till enbart omläggningen av inkomstbeskattningen och effekterna på levnadskostnaderna av den höjda mervärdeskatten ligger den övre gränsen för skattelättnad vid 30 000 kr. i årsinkomst för gifta, där bara den ena maken arbetar. För ensamstående och familjer med båda makarna i förvärvsarbete går gränsen för skattelättnad vid en icke oväsentligt högre inkomst. Det är min avsikt att i en kommande skatteproposition vid 1970 års vårriksdag utförligt illustrera skatteomläggningens verkningar för personer i olika civilstånd och inkomstgrupper.

Den lättnad i den totala skattebördan för svagare inkomstgrupper, som skattereforens innebär, leder givetvis till ökade bördor för högre betalda grupper. Ett solidariskt ansvar för reformen måste prägla löntagarorganisationernas handlande. Krav på kompensation för den prisstegring som blir följden av höjningen av mervärdeskatten och som i sak inte är någonting annat än ett medel för omfördelningen skulle äventyra såväl den åsyftade omfördelningen som den samhällsekonomiska stabiliteten.

Kostnaden för skattereforens uppgår till mellan 3,5 och 4 miljarder kr. räknat på helår och vid fullt genomslag av hela reformen. Dessa kostnader avser dels det inkomstbortfall för staten som uppstår genom omläggningen av inkomstbeskattningen, dels den kompensation som måste utgå till kommuner och försäkringskassor för det inkomstbortfall dessa drabbas av. Därtill kommer utgifter för kompensationen till folkpensionärer, barnfamiljer m. fl. grupper. För att täcka samtliga dessa kostnader kommer jag att föreslå en skärpning av skatten på större förmögenheter och arv samt en höjning av mervärdeskatten från 10 till 14 %. Totalt sett kan skattereforens sägas balanseras, dvs. vara budgetmässigt neutral. Under budgetåret 1970/71 uppstår dock ett underskott om ca 100 milj. kr. på grund av vissa tidsförskjutningar mellan uppbörd och utbetalningar. Vid beräkningen av underskottet har jag tagit hänsyn till den tidigareläggning av höjningen av mervärdeskatten för vissa varor, som jag senare ämnar föreslå. Redan budgetåret 1971/72 räknar jag med att underskottet elimineras.

I samband härmed vill jag erinra om att kapitalskatteberedningen nyligen avlämnat sitt betänkande där man föreslår en lindring av skatten på de mindre förmögenheterna och en skärpning av skatten på större förmögenheter och arv. Förslaget är f. n. föremål för remissbehandling. Sedan den är avslutad har jag för avsikt att till vårriksdagen återkomma med för-

slag som i huvudsak motsvarar utredningens intentioner. Någon nämnvärd budgeteffekt får inte denna skattereform förrän budgetåret 1971/72.

Skattereformen är som jag tidigare nämnt avsedd att träda i kraft den 1 januari 1971. I likhet med vad som inträffade bl. a. vid höjningen av den allmänna varuskatten 1965 kan en köprush och en tidigareläggning av konsumtion väntas under tiden fram till årsskiftet. En icke obetydlig påfrestning på samhällsekonomin kan bli följden av en alltför stor koncentration av inköpen. Erfarenheterna från 1965 visar att det framför allt är inköpen av varaktiga konsumtionsvaror som tidigareläggs. Dessa varor svarade sålunda för mer än hälften av den extra konsumtionen vid 1965 års skattehöjning, medan de samma år utgjorde endast 1/5 av den totala privata konsumtionen. En begränsning av detta slag av inköp i tillräcklig omfattning torde uppnås genom att en tidigareläggning av mervärdeskattehöjningen genomförs för varaktiga konsumtionsvaror. Av praktiska skäl bör åtgärden endast avse ett begränsat antal varor, företrädesvis sådana med ett relativt högt styckepris. De varor som bör komma i fråga är personbilar, motorcyklar, snöskotrar, fritidsbåtar och motorer till dessa, campingvagnar, diskmaskiner, tvättmaskiner, kylskåp, frysboxar och TV-apparater. Den närmare preciseringen av beskattningsområdet lämnas i särskild proposition.

Höjningen bör vara densamma som den som föreslås bli genomförd för alla varor den 1 januari 1971, dvs. från 10 till 14 %. Den bör genomföras den 1 februari 1970.

Den föreslagna höjningen kan beräknas tillföra statsverket merinkomster på 130 milj. kr. under år 1970.

Som jag nämnt kommer senare förslag att läggas fram om en skärpning av beskattningen för stora arv och förmögenheter. I samband härmed kommer jag också att föreslå en höjning av det skattefria bottenbeloppet vid förmögenhetsbeskattningen bl. a. med hänsyn till den stegring av fastighetstaxeringsvärdena som kan väntas genom 1970 års fastighetstaxering.

En annan åtgärd som kommer att föreslås som följd av 1970 års allmänna fastighetstaxering är en justering av bestämmelserna för inkomstberäkning av en- och tvåfamiljsfastigheter, den s. k. villaschablonen. De justeringar som erfordras för att undvika icke önskvärda skatteeffekter av fastighetstaxeringen kan närmare bedömas när resultaten av fastighetstaxeringen föreligger. Denna fråga kommer att anmälas senare under vårriksdagen.

3.3 Finanspolitiken

Statens upplåningsbehov under det senaste tilländalupna budgetåret, 1968/69, uppgick som framgår av följande tabell till ca 2,6 miljarder kr. eller något mindre än den kalkyl jag redovisade i den reviderade finansplanen. Nedgången i förhållande till beräkningarna kan i allt väsentligt

Tabell 4. Totalbudgeten 1968/69—1970/71. Milj. kr.

	1968/69 Utfall	1969/70 Nu beräknat utfall	1970/71 Statsverks- propositionen
Inkomster	36 240	40 520	44 830
Utgifter	38 880	43 590	45 630
Budgetsaldo	— 2 640	— 3 070	— 800

återföras på att utgifterna något understeg de beräknade. Delvis berodde detta på att utbetalningarna av statliga bostadslån blev mindre än väntat.

För innevarande budgetår, 1969/70, räknade jag i den reviderade finansplanen med ett statligt upplåningsbehov på drygt 1,5 miljard kr. Jag underströk emellertid att de beräkningar av utgiftsutvecklingen som ledde fram till detta upplåningsbehov inte var fullständiga. Vid den aktuella tidpunkten var nämligen utfallet av de statliga löneförhandlingarna inte känt, varför någon hänsyn till höjda löner för de statsanställda inte kunde tas. Vidare var det då inte möjligt att överblicka behovet av anslag på tilläggsstat.

Utgiftsutvecklingen under innevarande budgetår kan nu överblickas med större säkerhet än i våras. De nya beräkningarna visar att utgifterna underskattades med sammanlagt ca 1,5 miljard kr. Huvuddelen härav eller i det närmaste 900 milj. kr. hänför sig till de två faktorer som nyss nämndes, nämligen höjda löner för de statsanställda och tillkommande utgifter på tilläggsstat. Härtill kommer att utbetalningarna av statliga bostadslån nu kan antas uppnå ett belopp som är väsentligt större än tidigare beräknat. Detta beror delvis på en förskjutning av utbetalningarna från 1968/69. Vidare torde ianspråktagandet av rörliga krediter komma att öka mer än tidigare beräknat. Ökningen torde i viss utsträckning vara betingad av det strama kreditmarknadsläget.

Statsinkomsterna under innevarande budgetår uppgår till ett belopp som endast obetydligt avviker från det som tidigare beräknats.

Sammanfattningsvis innebär de nya kalkylerna för innevarande budgetår att det statliga upplåningsbehovet skulle komma att uppgå till ca 3 miljarder kr. Detta innebär en ökning med ca 400 milj. kr. jämfört med 1968/69. Mot bakgrund av konjunkturutvecklingen är ett statligt utgiftsoverskott av denna storlek i och för sig ägnat att inge vissa betänkligheter. Vid bedömningen av huruvida utgiftsoverskottet skall anses acceptabelt i nuvarande konjunkturläge är det emellertid viktigt att notera bl. a. följande två omständigheter.

Den första av dessa är att betydande delar av utgifterna är av sådan karaktär att de inte medför någon direkt stimulans av den totala efterfrå-

gan. Detta gäller t. ex. utbetalningarna av statliga bostadslån, som hänförs till redan färdigställda bostäder. Om budgetsaldot sålunda beräknas med bortseende från finansiella transaktioner av typen utlåning, aktieköp m. m., erhålls statens finansiella sparande. Detta uppgick 1968/69 till ett obetydligt belopp, men ökar 1969/70 till mer än en halv miljard kr. Det anförda illustrerar att det totala utgiftsöverskottet inte ger ett helt adekvat uttryck för den efterfrågestimulans som utgår från statsbudgeten innevarande budgetår.

Den andra omständigheten är att en mycket kraftig omsvängning i budgetutvecklingen regelmässigt inträffar mellan hösten och våren. Medan budgeten under hösthalvåret 1969 uppvisade ett underskott på ca 5,9 miljarder kr. beräknas ett överskott på ca 2,8 miljarder kr. uppkomma under vårhalvåret 1970. Väsentligen beror omsvängningen på att stora belopp i överskjutande skatt utbetalas under hösten medan ännu större belopp i form av fyllnadsskatt och kvarstående skatt inbetalas under vårhalvåret. Utbetalningarna av överskjutande skatt under november—december förra året uppgick till ca 2,5 miljarder kr. Under mars—maj i år kommer enligt riksrevisionsverkets beräkningar att inflyta sammanlagt över 4 miljarder kr. i form av fyllnadsbetalningar och betalningar av kvarstående skatt. Denna utveckling innebär att statsbudgeten under första halvåret i år kommer att ha en kontraktiv verkan.

En väsentlig förutsättning för beräkningarna av budgetutfallet för innevarande budgetår är att inbetalningarna av fyllnadsskatt sker i beräknad omfattning. I syfte att stimulera till inbetalning av fyllnadsskatt har jag för avsikt att föreslå en väsentlig höjning av räntan på kvarstående skatt. Denna räntesats är f. n. 9 % och har bestämts med utgångspunkt från ett avsevärt lägre ränteläge än det som gäller f. n. En höjning bör även göras av räntan på överskjutande skatt.

Det allmänna konjunkturläget och situationen på kreditmarknaden visar, som jag redan anfört, på behovet av en skärpning av finanspolitiken. Den tidigareläggning av höjningen av mervärdesskatten på vissa varaktiga konsumtionsvaror som jag berört i det föregående bör ses även i detta sammanhang. Vidare kommer jag att föreslå en höjning av tobaksskatten samt av skatten på öl fr. o. m. den 1 februari i år. Tillsammans innebär dessa åtgärder en inkomstökning för staten med inmot 150 milj. kr. innevarande budgetår. För 1970/71 kan höjningen av tobaksskatten och maltdrycksskatten beräknas medföra en ökning av statsinkomsterna med ca 330 milj. kr.

Enligt budgetförslaget för 1970/71 begränsas det statliga upplåningsbehovet till ca 800 milj. kr. eller ca 2,3 miljarder kr. mindre än det nu förutsedda upplåningsbehovet för löpande budgetår. Statens finansiella sparande ökar från drygt en halv miljard kr. 1969/70 till över 2 miljarder kr. 1970/71.

Utgiftsprövningen har kännetecknats av restriktivitet. Utrymme för reformer har dock kunnat beredas inom ett antal utgiftsområden med särskilt hög angelägenhetsgrad. Utgifterna ökar enligt budgetförslaget med 2 miljarder kr. eller med ca 5 % i förhållande till det beräknade utfallet för innevarande budgetår. Denna ökning understiger väsentligt den för innevarande budgetår beräknade förändringen på 4,5 miljarder kr. eller 12 %. En bidragande orsak till att utgiftsökningen 1970/71 kunnat hållas på nämnda nivå är att vissa relativt stora utgifter av engångskaraktär bortfaller.

Som jag tidigare redovisat är utgifterna enligt riksstaten för 1969/70 ungefär 1,5 miljarder kr. lägre än det nu beräknade utfallet. Om utgiftsökningen till 1970/71 räknas från riksstaten för 1969/70 blir den således väsentligt större än vad jag tidigare angav. Då jag senare redogör för utgiftsprogrammet måste jämförelserna av praktiska skäl göras med riksstaten för 1969/70. I förhållande till denna innebär budgetförslaget en utgiftsökning av 3,5 miljarder kr.

Statsinkomsterna beräknas nästa budgetår stiga i ungefär samma takt som innevarande budgetår eller med nära 11 %, motsvarande 4,3 miljarder kr. Till grund för inkomstberäkningen ligger bl. a. antaganden om ökning i den totala lönesumman med 7,5 % innevarande kalenderår och med 7 % nästa år. Detta innebär en fortsatt ökning i ungefär samma takt som 1969, då ökningen beräknas ha varit 7 %.

De förändringar i statens utgifter och inkomster som jag nu redogjort för innebär som nämnts att det statliga upplåningsbehovet för nästa budgetår begränsas till ca 800 milj. kr. Jag vill dock understryka att utgiftsberäkningen är ofullständig. Några belopp för löneökningar och andra regelmässigt tillkommande utgifter på tilläggsstat har inte kunnat medräknas. Sålunda har i avvaktan på särskild proposition någon anslagsökning inte beräknats för den aviserade utbyggnaden av lokaliseringpolitiken. Upplåningsbehovet kan således komma att överstiga det nu beräknade. Med hänsyn härtill och till de expansiva tendenser som föreligger inom andra områden av ekonomin skulle ett större budgetunderskott enligt min mening äventyra en balanserad utveckling av ekonomin samtidigt som förutsättningarna för en önskvärd lättnad i kreditpolitiken skulle undanryckas.

3.4. Försörjningsbalans, prisutveckling och bytesbalans

I följande försörjningsbalans sammanfattas den produktionstillväxt och resursanvändning som, med beaktande av den ekonomiska politikens effekter, kan förutses för 1970.

Bruttonationalprodukten beräknas växa med drygt 4 % mot ca 5 % 1969. En viss uppbromsning i ökningstakten kunde förmärkas redan under sista delen av år 1969. Den något långsammare tillväxten 1970 får ses mot

Tabell 5. Preliminär försörjningsbalans för 1970

	Miljarder kr. 1969	Förändring 1969—1970	
		miljarder kr. i 1969 års priser	proc. volym- förändring
<i>Tillgång</i>	177,7	8,5	4,8
Bruttonationalprodukt	147,3	6,3	4,3
Import	30,4	2,2	7,5
<i>Användning</i>	177,7	8,5	4,8
Bruttoinvesteringar	33,4	1,9	5,5
därav: näringsliv	12,8	1,3	10,0
stat	4,8	0,2	3,5
kommuner	8,1	0,4	5,0
bostäder	7,7	— 0,1	— 1,0
Lagerförändringar	1,8	+ 0,1	.
Privat konsumtion	78,0	2,8	3,5
Offentlig konsumtion	34,7	1,4	4,0
Tjänstenetto	0,5	— 0,1	.
Export	29,2	2,5	8,5

bakgrund av den lugnare efterfrågeutvecklingen och att kapacitetsutnyttjandet nu är avsevärt högre än för ett år sedan.

Den totala inhemska efterfrågan beräknas stiga med ca 4 %. Den mest expansiva posten utgörs av *näringslivets investeringar* som beräknas öka med ca 10 %. *Industrins* investeringar (exkl. lager) väntas öka med ca 10,5 %, fördelade med 12,5 % på byggnader och 9,5 % på maskiner. Uppgången blir särskilt markerad för verkstadsindustrin, järn- och stålverk samt kemisk industri. Även för massa- och pappersindustrin förutses en ökning efter nedgången 1969. Det förutsedda uppsvinget ter sig önskvärdt för att öka vår exportkapacitet och stärka de utlandskonkurrerande näringarnas konkurrenskraft.

För de *statliga investeringarna* väntas en uppgång med 3,5 %. *Kommunerna* väntas öka sina investeringar med ca 5 % vilket är avsevärt mindre än vad som varit vanligt under senare år. Den lägre ökningstakten sammanhänger bl. a. med att sjukhusbyggandet efter en kraftig expansion på senare år sedan någon tid kommit in i ett lugnare tillväxtskede. Kommunernas investeringsökning torde också bromsas av att deras likviditets-situation nu är mer ansträngd än för ett år sedan.

Den balans som under 1967 och 1968 präglad utvecklingen på byggarbetsmarknaden utsattes 1969 för vissa påfrestningar. Under 1970 väntas *byggnadsinvesteringarna* växa avsevärt långsammare än i fjol eller med 3 %, vilket borde medföra att tendenserna till balansrubbing upphör. Prognosen för *bostäder* baseras på en igångsättning om 100 000 nya lägenheter. Tyngdpunkten för igångsättningen av bostäder kommer att läggas på and-

ra och tredje kvartalen för att uppnå en säsongmässigt så jämn fördelning av sysselsättningen som möjligt. I volym beräknas bostadsinvesteringarna minska med ca 1 %.

Lageruppbbyggnaden förutses försiggå i ungefär samma takt som under 1969. Färdigvarulagren inom industrin beräknas öka efter den avtappning som skedde förra året. Detta motvägs av en långsammare lagerökning för råvaror och varor i arbete.

Den *offentliga konsumtionen* beräknas stiga med knappt 4 %. Den återhållsamma finanspolitiken avspeglas i, att för den statliga konsumtionen registreras praktiskt taget oförändrad nivå. Utgifterna för löner och omkostnader stiger med endast ca 2 % räknat i fasta priser. Denna ökning motvägs i stort sett av en minskning av de militära materielinköpen, vilka numera inräknas i den statliga konsumtionen i stället för som tidigare bland investeringarna.

Den kommunala konsumtionen förutses öka med ca 6 % vilket är avsevärt lägre än 1969 och 1968. Liksom i fråga om investeringarna torde kommunernas ansträngda finansiella läge verka återhållande.

Konsumentpriserna beräknas stiga i ungefär samma takt 1970 som 1969 eller med 3,5 %. Den svenska prisutvecklingen under senare år framstår som mycket gynnsam vid en internationell jämförelse.

Den *privata konsumtionen* väntas öka med ca 3,5 %, medan den disponibla realinkomsten stiger med knappt 3 %. Detta innebär att sparkvoten minskar något. Härtill torde bl. a. bidra att en viss köprush inte kan utslutas mot slutet av året för de varor som inte omfattas av tidigareläggningen av moms-höjningen.

Exporten beräknas under 1970 stiga med 8,5 % medan motsvarande siffror förra året var ca 12 %. Den lägre tillväxten sammanhänger med att världshandeln växer långsammare. Exportökningen bärs i första hand upp av en fortsatt hög efterfrågan i de nordiska länderna samt Västtyskland, där revalveringen väntas ge ytterligare ökad stimulans åt importefterfrågan. De största uppgångarna förutses för verkstadsprodukter, järn och stål samt papper.

För *importen* förutses en uppgång med ca 7,5 %. Importökningen blir därmed väsentligt mindre i förhållande till den totala efterfrågeökningen än under 1969 då importen steg dubbelt så snabbt som efterfrågan. Flera faktorer bidrar till denna utveckling. Den lägre ökningen av industriproduktionen medför en minskad ökningstakt för råvaruimporten och den importkrävande lageruppbbyggnaden av råvaror väntas minska. Importen av pappersmaskiner minskar med 150 milj. kr., varför den totala importökningen av investeringsvaror blir tämligen moderat (6 %) trots industriinvesteringarnas ökning. Importtillväxten för personbilar förutses gå ned från ca 14 % till ca 5 % dels som ett resultat av de finanspolitiska åtgär-

Tabell 6. Bytesbalansen 1967—1970. Milj. kr. Löpande priser

	1967	1968	1969 (prel.)	1970 (prognos)
Export	23 422	25 403	29 235	32 890
Import	— 24 319	— 26 516	— 30 435	— 33 400
Handelsbalans	— 897	— 1 113	— 1 200	— 510
Sjöfartsnetto.....	1 803	1 958	1 885	1 900
Turistnetto	— 920	— 1 029	— 1 190	— 1 350
Övriga tjänster, m. m. netto	— 328	— 418	— 590	— 765
Transfereringar	— 407	— 603	— 825	— 850
Korrigeringspost	600	700	800	900
Bytesbalans	— 149	— 505	— 1 120	— 675

derna dels därför att bilhandeln, efter den oväntat svaga försäljningsutvecklingen under 1969, f. n. har stora lager.

Handelsbalansen förbättras enligt prognosen med knappt 700 milj. kr. varav 400 milj. kr. kan återföras på en förbättring av bytesförhållandet. Exportpriserna väntas stiga med ca 3,5 % och importpriserna med ca 2,5 %. På exportsidan förväntas starka prisökningar framför allt för massa. Importpriserna stiger bl. a. till följd av den västtyska revalveringen.

Turistnettot förutses försämrats i ungefär samma takt som under 1969, dvs. med ca 150 milj. kr. Det negativa nettot för övriga tjänster ökar med ca 175 milj. kr. Transfereringsnettot väntas endast öka med ca 25 milj. kr. jämfört med 1969. I siffrorna för 1969 ingår emellertid nedskrivningen med 100 milj. kr. av Sveriges kredit till Finland. Exkluderas denna post stiger således det negativa transfereringsnettot med ca 125 milj. kr.

Totalt förutses en förbättring av bytesbalansen med ca 450 milj. kr.

3.5. Utgiftsprogrammet

En snabb tillväxt av våra resurser är en förutsättning för att kunna förverkliga det viktiga mål för den ekonomiska politiken som en jämnare inkomst- och standardfördelning utgör. Den strama finanspolitik, som i det föregående presenterats, är i sig ett uttryck för övertygelsen att balans i ekonomin är en förutsättning för fortsatt inkomst- och standardutjämnning. Den budget som nu läggs fram syftar till att under fortsatt snabb produktionsökning och ekonomisk stabilitet ge resurser för betydande jämlikhetsinsatser. Detta synsätt präglar såväl budgetens utgiftssida som den skattereform som håller på att utarbetas.

Genom en hård prövning av de totala utgiftsanspråken har utrymme skapats för nya insatser. De från fördelningspolitisk synpunkt strategiska områdena har prioriterats. Framför allt förs reformarbetet vidare på utbildningsområdet, inom familjepolitiken och den sociala omvårdnaden samt inom arbetarskyddet och arbetsvården.

Inom utbildningsområdet har under 60-talet grunden lagts för hög utbildningsnivå och likvärdig grundutbildning för den uppväxande generationen. Nu bör i växande grad resurser avdelas för att ge bättre möjligheter till *utbildning för vuxna*.

En kvantitativt mycket omfattande vuxenutbildning pågår inom arbetsmarknadspolitikens ram. Bland personer som saknar arbete återfinns en stor grupp människor som tenderar att slås ut i arbetslivet som följd av bristfällig skol- och yrkesutbildning. Denna grupp nås lättast med utbildningsinsatser inom ramen för arbetsmarknadspolitikens. Arbetsmarknadsutbildningen rymmer därför vid sidan av yrkesutbildningen även teoretiska moment, ägnade att fylla ut brister i den grundläggande skolutbildningen.

Utgifterna för arbetsmarknadsutbildningen beräknas nästa budgetår öka med 65 milj. kr. och därmed överstiga en halv miljard kr.

Över utbildningshuvudtiteln sker en mycket betydande vidgning av vuxenutbildningens resurser. Statens utgifter för vuxenutbildningen ökar med ca 70 milj. kr. Det statliga stödet till studiecirklar förstärks kraftigt. De kommunala vuxenskolornas expansion fortsätter. Den fackliga utbildningen får statligt stöd.

För *barnfamiljer* innebär budgetförslaget avsevärda förbättringar. Höjningen av barnbidraget med 300 kr. den 1 januari 1971 ingår i den skattepolitiska omläggningen men är samtidigt ett led i en familjepolitisk reformgiv, som omräknat för helår innebär drygt 600 milj. kr. i ökade utgifter. Betydande förbättringar görs av studiehjälpen. Driftbidragen till barndaghem höjs från 1 600 till 2 800 kr. per plats och till fritidshem från 600 till 1 500 kr. per plats. Samtidigt sker en betydande ökning av elevintagningen vid förskoleseminarierna.

För *pensionärer* föreslås en rad insatser. Pensionär med ingen eller låg ATP kan under loppet av budgetåret 1970/71 beräknas få sin pension höjd med ca 550 kr. för ensamstående och med ca 950 kr. för makar. Härav utgår i standardtillägg fr. o. m. den 1 juli 1970 för ensamstående pensionär 180 kr. och för makar 360 kr. Förtidspensioneringen reformeras. Ökade möjligheter att erhålla pension före 67 års ålder ges till arbetstagare med tungt eller pressande arbete. Förslag härom avses föreläggas årets riksdag. Utgifterna över folkpensionsanslaget för den vidgade rätten till förtidspensionering beräknas till 50 milj. kr. Statens totala kostnader för folkpensioneringen beräknas för nästa budgetår öka med 690 milj. kr. till 7 200 milj. kr. Den sociala hemhjälpn byggs ut och kommer under året att omfatta 275 000 åldringar och handikappade. Det ränte- och amorteringsfria belopp

som kan utgå till ombyggnad av åldringsbostäder höjs från högst 10 000 kr. till högst 12 000 kr.

Av reforminsatserna på socialhuvudtiteln bör vidare nämnas den enhetliga läkarvårdsavgiften på 7 kr. som införts den 1 januari i år och som innebär en ökning av statens bidrag till sjukförsäkringen med ca 50 milj. kr.

Arbetskyddet förstärks kraftigt. Yrkesinspektionen ges ökade resurser för sin inspekterande verksamhet samtidigt som arbetarskyddsstyrelsens verksamhet i fråga om bl. a. anvisningar och information utvidgas. Verksamheten vid arbetsmedicinska institutet byggs ut. Sammanlagt tillförs arbetskyddet och arbetsmedicinen ett 50-tal nya tjänster.

Anslagen till arbetsmarknadspolitik har fyrdubblats under 1960-talet. I synnerhet under senare delen av perioden har insatserna för i *arbetslivet handikappade* personer förstärkts kraftigt. Särskilda stödformer har införts för äldre arbetslösa. Denna inriktning av politiken förs nu vidare. Större delen av de nya resurserna på arbetsmarknadspolitikens område tillförs arbetsvård och skyddad sysselsättning. Samtidigt medger det förbättrade konjunkturläget en viss överföring av medel från allmänt konjunkturstimulerande åtgärder till särskilda insatser för handikappade. Skyddade verkstäder och näringshjälp prioriteras genom förbättrade statsbidrag.

I det följande inskränker jag mig till att kommentera större förändringar av budgetförslagets ändamålsgrupper.

I tabell 7 anges utgiftsförändringen mellan innevarande riksstat och förslaget till riksstat för 1970/71. Grupperna har ordnats efter anslagsökningarnas storlek i absoluta tal.

Folkpensioner m. m. Av ökningen hänför sig 690 milj. kr. till folkpensioner, därav 185 milj. kr. i standardtillägg, 335 milj. kr. för höjda basbelopp och 120 milj. kr. på grund av ökat antal pensionärer. Den reformerade förtidspensioneringen beräknas budgetåret 1970/71 kosta 50 milj. kr. Statens bidrag till sjukförsäkringen ökar med 90 milj. kr. till 625 milj. kr.

Utbildning och forskning. Anslagen till grundskolan och mellanskolan inklusive skolbyggnadsbidraget ökar med ca 180 milj. kr. till 4 300 milj. kr. Högre utbildning och forskning ökar med 260 milj. kr. och vuxenutbildningen med 70 milj. kr. De studiesociala utgifterna beräknas till totalt 1 430 milj. kr., ca 150 milj. kr. mer än innevarande budgetår.

Stöd till barnfamiljer uppvisar en ökning med 350 milj. kr. varav 270 milj. kr. hänför sig till den barnbidragshöjning som sker den 1 januari 1971. Anslagen till daghem och fritidshem räknas upp med ca 35 milj. kr.

Utgifterna inom anslagsgruppen *totalförsvar* avser till övervägande delen det militära försvaret. Genom tidigare beslut av statsmakterna har den ekonomiska ramen för det militära försvaret fastlagts för budgetåren 1968/69—1971/72. För nästa budgetår föreslås en utgiftsram om ca 5 600 milj. kr., vilket innebär en ökning i förhållande till innevarande budgetår med drygt 310 milj. kr. Därav är 50 milj. kr. en real förbättring i enlighet med för-

Tabell 7. Statsutgifterna budgetåret 1970/71

(avrundade belopp)

	Riksstats- förslag 1970/71	Förändring från riksstat 1969/70	
		Milj. kr.	%
Folkpensioner m. m.	7 910	+ 790	+ 11,0
Utbildning och forskning	8 750	+ 660	+ 8,1
Stöd till barnfamiljer	2 610	+ 350	+ 15,4
Totalförsvaret	6 450	+ 350	+ 5,7
Bostäder	1 720	+ 250	+ 17,0
Rättsväsende	1 850	+ 180	+ 10,7
Internationellt utvecklingsbistånd	800	+ 170	+ 26,2
Hälso-, sjuk- och socialvård	2 220	+ 160	+ 7,8
Skatteutjämningsbidrag	1 680	+ 150	+ 9,8
Kommunikationer och energiförsörjning	4 320	+ 100	+ 2,3
Arbetsmarknads- och lokaliseringpolitik	2 190	+ 80	+ 3,6
Övrigt	5 130	+ 260	+ 5,3
Totalt	45 630	+ 3 500	+ 8,3

svarsbeslutet medan återstoden väsentligen utgör kompensation för pristegringar enligt nettoprisindex samt ökad reservationsmedelsförbrukning.

Totalt ökar anslagen till *bostadspolitiska ändamål* med 250 milj. kr. Utbetalningarna avseende nya lån från lånefonden för bostadsbyggande beräknas nästa budgetår överstiga 2 500 milj. kr.

På *rättsväsendets område* ökar anslagen med 190 milj. kr. till 1 590 milj. kr. Därav erfordras 45 milj. kr. för ny polisskola och för nybyggnad i kvarteret Kronoberg i Stockholm, avsedd för bl. a. rättspsykiatrisk klinik och för rikspolisstyrelsen. Polisen tillförs totalt 300 polistjänster. Domstolar och kriminalvård får tillsammans drygt 200 tjänster, varav 55 avser kriminalvården i frihet.

Till *internationellt utvecklingsbistånd* anslås nästa budgetår 800 milj. kr., en ökning med ca 170 milj. kr. eller 26 %. Vid beräkningen har hänsyn tagits till att biståndet beräknas netto, dvs. med kompensation för återflödet i form av räntor och amorteringar på biståndskrediterna. Fältverksamheten får ytterligare 65 milj. kr. och når 275 milj. kr. Kreditbiståndet föreslås öka med 75 milj. kr. till 215 milj. kr.

Inom *hälso-, sjuk- och socialvårdens område* kan ökningen om 160 milj. kr. hänföras till en rad ändamål. Bland större utgiftsförändringar kan nämnas bidragen till hjälpmedel för handikappade, vilka beräknas till 90 milj. kr., en ökning med 30 milj. kr. Statens bidrag till nykterhetsvården ökar med ca 25 milj. kr. bl. a. som följd av höjda anordnandebidrag till vårdanstalter för alkoholmissbrukare.

Kommunikationsväsende och energiförsörjning uppvisar en relativt begränsad ökning, huvudsakligen hänförlig till utbyggnadsbehov för statens

vattenfallsverk. Väganslagen ökar reellt med närmare 80 milj. kr. men av anslagstekniska skäl är i budgetförslaget ökningen 30 milj. kr.

För *arbetsmarknads- och lokaliseringpolitiska ändamål* hänförs sig ökningen om 80 milj. kr. huvudsakligen till insatser inom arbetsmarknadsutbildning och skyddad sysselsättning. Anslagen till lokaliseringspolitik har i avvaktan på särproposition uppförts med oförändrade belopp i förhållande till innevarande riksstat.

Inom gruppen *övrigt* kan nämnas en ökning med ca 40 milj. kr. till länsstyrelserna, vilket bl. a. medger en väsentlig utbyggnad och effektivisering av taxeringsarbetet. Stödet till idrotten förstärks kraftigt och anslagen härför ökas med 15 milj. kr.

4. Sammanfattning

Det gångna året 1969 framstår som ett i många avseenden framgångsrikt år. Bruttonationalproduktens ökning med 5 % och en exportökning om 12 % vittnar om en hög och full sysselsättning och en mot omvärlden väl bibehållen industriell konkurrenskraft. Av speciellt värde är att den under ett par år negativa utvecklingen av industriinvesteringarna brutits för att under året vändas till en uppgång med 6 %, en uppgång som under 1970 beräknas fortsätta i ännu starkare takt.

Den privata konsumtionsökningen på ca 4 % innebär en standardstegring som får betraktas som tillfredsställande. Den offentliga sektorns expansionstakt är ett uttryck för hur kraven på kollektiva insatser ökar i ett samhälle präglad av så stark expansionstakt som vårt.

Vidare har vi under det gångna året, trots pressen från en påtaglig högkonjunktur, kunnat hålla prisutvecklingen på en nivå, som vid en internationell jämförelse ter sig tillfredsställande.

I det föregående har skildrats hur snabbt konjunkturomsvängningen ägt rum från 1968 till 1969. Efterfrågan har rent allmänt legat högt och arbetskraftsbristen, framför allt i södra och mellersta Sverige, har varit kännbar. Även om exporten hållit sig väl uppe så har även importen ökat i samma höga takt. Bytesbalansens ökade underskott under det gångna året framstår som det klart negativa inslaget i landets ekonomiska utveckling. Valutaorn i samband med växelkursförändringar i en del för världens handelsutbyte viktiga nationer har föranlett en kraftig omsvängning av kapitalrörelserna i en för Sverige negativ riktning. Resultatet blev en betydande nedgång i den svenska valutareserven.

Utvecklingen under året, inte minst i fråga om våra utrikes betalningar, har gjort hårda restriktioner nödvändiga inom kredit- och räntepolitikens område. Om dessa restriktioner består en längre tid kan de få negativa verkningar för investeringsexpansionen i de näringar som vårt land med hän-

syn till handelsutbytetts betydelse i så hög grad är beroende av för sitt välstånd.

Det framstår således som ett oavvisligt krav att finanspolitiken stramas åt för att garantera stabilitet i den fortsatta utvecklingen samt för att åstadkomma en bättre balans mellan de ekonomisk-politiska medlen.

En noggrann prövning har skett av anslagskrav samtidigt som skattepolitiska åtgärder i restriktiv riktning vidtas. Härigenom har uppnåtts att den statliga upplåningen, som innevarande budgetår beräknas uppgå till ca 3 miljarder kr., väsentligt kan reduceras under budgetåret 1970/71.

Den strama finanspolitiken har emellertid kunnat förenas med en fortsatt utbyggnad av samhällsverksamheten på områden som är av avgörande vikt och betydelse för landets medborgare. Sålunda fullföljs programmet för ökad standard till våra folkpensionärer. Familjepolitiken ställs i förgrunden genom en avsevärd förstärkning av de allmänna barnbidragen och en kraftig förbättring av statens bidrag till barndaghem och fritidshem. De höjda barnbidragen motiveras även av den skattereform som här skisserats i grova drag och som finansieras genom en ökad indirekt beskattning. Arbetarskyddet och yrkesinspektionen upprustas. Ungdomsverksamheten och idrotten är områden där viktiga reformer genomförs. Den påbörjade upprustningen av miljövården och naturskyddet fortsätter. Ökade resurser ställs till förfogande för kulturpolitiken och vuxenutbildningen och de studietidbidragen räknas upp.

De snabba konjunkturväxlingarna, strukturförändringarna inom näringslivet och den regionala obalansen i fråga om sysselsättningen ställer alltså arbetsmarknadspolitiken i förgrunden. Omskolningsverksamheten expanderar ytterligare och organisationen ges även i övrigt ökade resurser. En utbyggd lokaliseringspolitisk insats kommer att föreslås i en särskild proposition.

Andra områden där en förstärkning framstår som ofrånkomlig är polis- och rättsväsendet. Med hänsyn till behovet av bättre skattekontroll kommer skatteförvaltningen att väsentligt byggas ut. I fråga om u-hjälpen fullföljs det av riksdagen fastlagda programmet med en uppräknings om drygt 25 %, varigenom anslagen för nästkommande budgetår uppgår till 800 milj. kr. Administrationen för det svenska utvecklingsbiståndet förstärks.

Den kommunalekonomiska utvecklingen leder till ett ökat statsfinansiellt engagemang via skatteutjämningsbidragen, som beräknas öka med 150 milj. kr. till nära 1 700 milj. kr. En konsekvens av skatteutjämningsbidragen är att de tidigare så markerade skillnaderna i den kommunala utdebiteringen numera i hög grad utjämnats.

Den av staten reglerade investeringsverksamheten — bostäder, vägar, kommunikationer och kraftutbyggnad — hålls på en i stort sett oförändrad nivå. Detta sker för att skapa utrymme för en expansion inom den indu-

striella sektorn. Vidare fortsätter utbyggnaden av statens insatser för forskning och teknisk utveckling.

Den skattereform vars huvudlinjer jag tidigare redovisat kommer att presenteras i detalj i särskild proposition till vårriksdagen. Övergången till särbeskattning och omfördelningen av skattebördan till de lägre inkomsttagarnas förmån möter krav som allt större grupper av vårt folk under senare år givit uttryck för. Omläggningen kommer i och för sig att orsaka vissa problem och måhända även föranleda protester, eftersom en skattereform för ökad jämlikhet inte kan genomföras utan att de bättre ställda i samhället får bidra här till. Här ställs otvivelaktigt medborgarnas solidaritet på prov. I solidaritetskravet ligger att den kostnadsökning som föranleds av den höjda mervärdeskatten accepteras utan krav på lönekomensation.

Även om budgeten för nästkommande år i åtskilliga stycken har karaktär av reformbudget innebär den ändå en stark finanspolitisk åtstramning. Den är nödvändig för att bevara den ekonomiska stabilitet utan vilken reformarbetet och strävan till ökat välstånd blir en skrift i vatten.

Vårt näringsliv är starkt och har god internationell konkurrenskraft. De offentliga investeringarna har på ett i stort sett friktionsfritt sätt harmoniserats med näringslivets utbyggnad. Den form för samverkan som vår blandekonomi representerar har gett oss en levnadsstandard som internationellt sett är hög. Våra gemensamma insatser bör ge oss de reala möjligheterna att följa med även i en framtida hård internationell konkurrens. Vi har också goda utsikter att komma till rätta med de avsnitt i vårt samhälle där kvarstående trygghets- och jämlikhetsproblem kräver en lösning. Dessa frågor får i framtidspolitiken sättas i centrum och angripas i den takt som våra gemensamma ansträngningar ger förutsättningar för. I sista hand är det medborgarnas vilja, solidaritet och framtidstro som avgör nationens framtid.

Särskilda frågor

Totalbudgetens utgiftsanslag

Totalbudgetens utgifter, exklusive förändringar i anslagsbehållningar och rörliga krediter, är i riksstaten för budgetåret 1969/70 upptagna med 41 724 milj. kr., varav 36 309 på driftbudgeten och 5 415 på kapitalbudgeten. Riksdagen har därefter på tilläggsstat I anvisat 128 milj. kr. Bland större medelsanvisningar kan nämnas 17 milj. kr. för drift och byggande av statliga vägar, 7 milj. kr. till kostnader för svenska FN-styrkor, 25 milj. kr. för kapitaltillskott till postbanken, 21 milj. kr. för aktieteckning i Uddcomb Sweden AB samt 50 milj. kr. för aktieteckning i AB Kabi. På tilläggsstat II

föreslås denna dag anslag med sammanlagt 31 milj. kr. De beloppsmässigt största anslagen är 11 milj. kr. till uppförande av ett personalbostadshus för karolinska sjukhuset och 7 milj. kr. för nybyggnad i kvarteret Kronoberg i Stockholm.

Inklusive de nu nämnda beslutade medelsanvisningarna och de som föreslagits på tilläggsstat II uppgår sålunda totalbudgetens utgiftsanslag för budgetåret 1969/70 till 41 883 milj. kr., varav 36 345 milj. kr. på driftbudgeten och 5 538 milj. kr. på kapitalbudgeten.

För budgetåret 1970/71 uppgår totalbudgetens utgiftsanslag till 45 633 milj. kr., varav 39 271 milj. kr. på driftbudgeten och 6 362 milj. kr. på kapitalbudgeten (bilaga 5, tabell 1).

Totalbudgetens inkomster samt investeringsplan

Riksrevisionsverket har med skrivelse den 12 december 1969 lämnat bl. a. beräkningar av totalbudgetens inkomster under budgetåren 1969/70 och 1970/71. För en närmare redogörelse härför hänvisar jag till verkets skrivelse (bilaga 2).

Avgörande för beräkningar av statsinkomsternas utveckling är de antaganden som görs om inkomstutvecklingen i samhället under prognosperioden. Riksrevisionsverket har i sina beräkningar, i anslutning till konjunkturinstitutets prognoser för åren 1969 och 1970, utgått från att inkomsten av tjänst för fysiska personer kommer att öka med 7 % år 1969, 8 % år 1970 och 7 % år 1971. All föreliggande information tyder på att ökningen för år 1969 blev ca 7 %. Med tanke på att en förkortning av arbetstiden för stora grupper genomfördes under år 1969 och att en förkortning av arbetstiden kommer att genomföras även under år 1971 men inte under år 1970 finns det anledning att räkna med att inkomstökningen blir något större sistnämnda år. Om man utgår ifrån att löneglidningen under år 1970 blir ungefär densamma som under år 1969, vilket förefaller rimligt, så kan den totala ökningen under år 1970 uppskattas bli omkring en halv procentenhet större än under 1969. Jag har således stannat för en antagen inkomstökning på 7,5 %, vilket alltså ligger en halv procentenhet under riksrevisionsverkets antagande. Beträffande år 1971 ansluter jag mig till verkets bedömning.

Riksrevisionsverket, som i sina beräkningar helt naturligt inte kunnat ta hänsyn till effekterna av den tidigare nämnda skattereformen, har på grundval av nämnda inkomstantaganden beräknat inkomsterna under titeln *skatt på inkomst och förmögenhet m. m.* till 16 700 milj. kr. för budgetåret 1969/70 och till 19 200 milj. kr. för budgetåret 1970/71. Det något försiktigare inkomstantagande som jag stannat för medför att beloppet för budgetåret 1969/70 bör minskas med 50 milj. kr.

Beträffande budgetåret 1970/71 tillkommer självfallet effekterna av de nya skatteregler som enligt skattereformen skall tillämpas från och med den 1 januari 1971. Det inkomstbortfall under titeln skatt på inkomst och förmögenhet m. m. för budgetåret 1970/71 som är hänförligt till skattereformen och effekterna av det något lägre inkomstantagandet beräknar jag till ca 1 200 milj. kr. Inkomsterna under denna titel skulle således för budgetåret 1970/71 uppgå till 18 000 milj. kr.

I detta sammanhang vill jag ta upp frågan om *skogsvårdsavgiftens* storlek. Enligt förordningen (1946: 324) om skogsvårdsavgift skall sådan avgift utgå för jordbruksfastighet, som vid fastighetstaxering åsatts särskilda värden för skogsmark och växande skog, med högst 1,5 promille av summan av dessa värden. För varje år bestäms med vilket promilletal skogsvårdsavgiften för året skall utgå. Jag finner ingen anledning till ändring av det tal som gällde för år 1969 och förordar sålunda att promilletalet även för år 1970 sätts till 0,9. Min beräkning av uppbörden överensstämmer med riksrevisionsverkets.

Riksrevisionsverket har på basis av nu gällande mervärdeskattebestämmelser beräknat inkomsterna av mervärdeskatt till 6 700 milj. kr. för budgetåret 1969/70 och till 7 300 milj. kr. för budgetåret 1970/71. Den höjning av mervärdeskatten från 10 % till 14 % den 1 januari 1971, som är avsedd att föreslås inom ramen för skattereformen, samt den tidigareläggning av mervärdeskattehöjningen för vissa varugrupper som är avsedd att föreslås senare denna dag, beräknas öka inkomsterna av mervärdeskatt för budgetåret 1970/71 med ca 1 200 milj. kr. Inkomstiteln *mervärdeskatt* under rubriken *tullar och acciser* bör således för budgetåret 1970/71 beräknas till 8 500 milj. kr. Den nämnda tidigareläggningen av mervärdeskattehöjningen för vissa varor kommer att medföra en förstärkning av finanspolitiken redan under budgetåret 1969/70 av storleksordningen 75 milj. kr. Av uppbördstekniska skäl torde emellertid ökningen av statsinkomsterna för budgetåret 1969/70 komma att begränsa sig till 50 milj. kr.

Jag kommer senare denna dag att föreslå en höjning av tobaksbeskattningen den 1 februari 1970. Under budgetåret 1969/70 torde merinkomsterna av denna skattehöjning komma att uppgå till 60 milj. kr. För budgetåret 1970/71 räknar jag med en inkomstökning på ca 190 milj. kr. i förhållande till riksrevisionsverkets beräkning och jag föreslår att inkomstiteln *tobaksskatt* för detta budgetår uppförs med 1 770 milj. kr.

Senare denna dag kommer jag även att föreslå en höjning av skatten på öl den 1 februari 1970. De merinkomster som denna skattehöjning ger upphov till beräknar jag för budgetåret 1969/70 till 40 milj. kr. och för budgetåret 1970/71 till 140 milj. kr. Inkomstiteln *skatt på malt- och läskedrycker* beräknar jag således för budgetåren 1969/70 och 1970/71 till 490 milj. kr. resp. 640 milj. kr.

Jag övergår nu till att redovisa de fall, där jag funnit skäl att frånga

riksrevisionsverkets beräkningar beträffande de inkomstitlar som tas upp under rubriken *uppbörd i statens verksamhet*. I flertalet fall beror förändringarna på anslagstekniska omläggningar eller på att nya inkomstitlar bör inrättas.

Vissa av de myndigheter som deltar i försöksverksamheten med programbudgetering föreslås för nästa budgetår få sin verksamhet redovisad på nytt sätt. Några av dessa myndigheter bedriver en relativt omfattande uppdragsverksamhet. Detta gäller framför allt statens bakteriologiska laboratorium, lantmäteriet, kartverket, statens provningsanstalt och statens skeppsprovninganstalt. Kostnader och intäkter för uppdragsverksamheten föreslås bli redovisade över förslagsanslag som tas upp med formella belopp på 1 000 kr. Hittills har medel för utgifterna för uppdragsverksamheten anvisats under anslag på driftbudgeten och inkomsterna har redovisats på inkomstitlar under uppbörd i statens verksamhet. Det föreslagna systemet innebär alltså en övergång till nettoredovisning och de inkomstitlar där inkomsterna nu redovisas skall följaktligen, såsom riksrevisionsverket framhållit (bilaga 2, s. 69—70), utgå. Således bör de i riksrevisionsverkets inkomstberäkning upptagna inkomstitlarna *inkomster vid statens bakteriologiska laboratorium*, *inkomster vid lantmåteriväsendet*, *inkomster vid rikets allmänna kartverk*, *inkomster vid statens provningsanstalt* och *inkomster vid statens skeppsprovninganstalt* utgå. Härigenom minskar inkomsterna under rubriken uppbörd i statens verksamhet med totalt ca 106,6 milj. kr. för budgetåret 1970/71.

Patent- och registreringsverket är också en av de myndigheter som bedriver försöksverksamhet med programbudgetering och berörs således av nyssnämnda omläggning. Således bör inkomstiteln *inkomster vid patent- och registreringsverket* till följd av att nettoredovisning föreslås för delprogrammet nyhetsgranskning räknas ned med 500 000 kr. i förhållande till vad riksrevisionsverket tagit upp. Denna inkomstitel beräknar jag alltså för budgetåret 1970/71 till 37,4 milj. kr.

Vissa av de i försöksverksamheten deltagande myndigheterna som bedriver uppdragsverksamhet föreslås få särskilda utrustningsanslag. Kostnaderna för avskrivning och förräntning av det kapital som lagts ned i utrustning bör till den del de hänför sig till uppdragsverksamheten inlevereras till statsverket. Jag förordar därför att en ny inkomstitel benämnd *ersättning för komplementkostnader vid vissa myndigheter m. m.* tas upp under uppbörd i statens verksamhet. Denna inkomstitel bör för budgetåret 1970/71 tas upp med ett belopp av 7,0 milj. kr.

I övrigt förordar jag följande ändringar av riksrevisionsverkets beräkningar under rubriken uppbörd i statens verksamhet. Inkomstiteln *inkomster vid arbetsmedicinska institutet* bör för budgetåret 1970/71 räknas upp med 150 000 kr. till 500 000 kr. *Inkomster vid statens trafiksäkerhetsverk* beräknar jag för budgetåret 1970/71 till 16 340 000 kr. vilket innebär

en uppräknning med 40 000 kr. i förhållande till riksrevisionsverkets beräkning. Inkomsttiteln *försäljning av sjökort m. m.* bör räknas ned med 50 000 kr. både för budgetåret 1969/70 och 1970/71 och således tas upp med 1 850 000 kr. för vart och ett av dessa budgetår. Med anledning av vissa taxehöjningar som den 1 januari i år genomfördes för uppdragsverksamheten vid Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, i syfte att bättre anpassa taxorna till kostnaderna, bör inkomsttiteln *inkomster vid Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut* räknas upp med 200 000 kr. för budgetåret 1969/70 och med 400 000 kr. för budgetåret 1970/71. Denna inkomsttitel skulle därmed komma att uppgå till 12,8 milj. kr. för budgetåret 1969/70 och till 13,4 milj. kr. för budgetåret 1970/71. I anslutning till beräkningen av vissa utgiftsposter bör inkomstitlarna *avgifter för granskning av biograffilm* och *inkomster vid riksantikvarieämbetet* räknas upp med vardera 10 000 kr. till 250 000 kr. resp. 2 610 000 kr. för budgetåret 1970/71. Under inkomsttiteln *inkomster vid statens planverk* skall i fortsättningen, förutom inkomster vid uppdragsverksamhet, redovisas inkomster av verkets publiceringsverksamhet. Bl. a. av denna anledning har jag funnit skäl att räkna upp denna inkomsttitel med 580 000 kr. Inkomsttiteln *inkomster vid statens planverk* bör således tas upp med 1 980 000 kr. för budgetåret 1970/71. Med anledning av riksdagens beslut att inrätta en bussvärderingsnämnd, som skall fastställa värdet vid inlösen av bussföretag och vars kostnader skall bestridas av den part som begär inlösen (prop. 1969: 155, 3 LU 63, rskr. 394), bör slutligen en ny inkomsttitel inrättas under rubriken *uppbörd i statens verksamhet*. Denna nya inkomsttitel bör benämnas *ersättning för visst värderingsförfarande* och jag beräknar inkomsterna under denna titel till 40 000 kr. för budgetåret 1970/71.

Totalt innebär de förändringar som jag förordat under rubriken *uppbörd i statens verksamhet* en uppräknning av inkomsterna med 150 000 kr. till 1 033 001 000 kr. för budgetåret 1969/70. För budgetåret 1970/71 innebär de föreslagna förändringarna en nedräkning med 98 880 000 kr. Inkomsterna under rubriken *uppbörd i statens verksamhet* beräknar jag således till 954 474 000 kr.

De myndigheter som i sin verksamhet utnyttjar vapenfria tjänstepliktiga skall erlagga ersättning för detta. Det samlade ersättningsbeloppet har jag efter samråd med cheferna för försvars- och inrikesdepartementen beräknat till 2,5 milj. kr. Inkomsttiteln *övriga diverse inkomster* under rubriken *diverse inkomster* bör räknas upp med detta belopp till 92,5 milj. kr. för budgetåret 1970/71.

Inkomsttiteln *postverket* under rubriken *statens affärsverksfonder* bör för budgetåren 1969/70 och 1970/71 tas upp med 20,7 milj. kr. resp. 12,6 milj. kr. Detta innebär en ökning jämfört med riksrevisionsverkets beräkning med 500 000 kr. för innevarande budgetår och med 1,6 milj. kr. för budgetåret 1970/71. Ökningarna motsvarar förräntning av det särskilda

kapitaltillskott till postbanken som anvisades på tilläggsstat I för innevarande budgetår.

Riksrevisionsverket har med hänvisning till merkostnader på grund av höstens stormskador räknat ner televerkets inleveranser av överskott för budgetåret 1969/70 med 30,3 milj. kr. i förhållande till riksstatens belopp. Jag förordar att riksstatens belopp bibehålls till dess en säkrare beräkning av kostnadernas storlek kan göras. Inkomsttiteln *televerket* under rubriken *statens affärsverksfonder* bör således fortfarande beräknas till 176,3 milj. kr. för budgetåret 1969/70. Chefen för kommunikationsdepartementet kommer senare denna dag att föreslå en höjning av ramen för televerkets rörliga kredit med 75,0 milj. kr. fr. o. m. den 1 juli 1970. Detta medverkar till att televerket i större utsträckning än tidigare kan inleverera balanserade överskottsmedel. Mot denna bakgrund vill jag föreslå att inkomsttiteln *televerket* för budgetåret 1970/71 räknas upp med 31,0 milj. kr. till 151,0 milj. kr.

I samband med den omläggning av finansieringen av beredskapslagringen som jag senare kommer att föreslå bör en ny inkomstrubrik, benämnd *fonden för beredskapslagring*, inrättas under *inkomster av statens kapitalfonder*. Finansieringen av beredskapslagringen föreslås i framtiden ske över investeringsanslag och för dessa skall erläggas ränta motsvarande statens normalränta. Det sammanlagda beloppet för beredskapslagring som skall förräntas föreslås för budgetåret 1970/71 vara 971,2 milj. kr. Inkomster på fonden för beredskapslagring beräknar jag alltså till 60,7 milj. kr.

Beträffande *inkomsterna på kapitalbudgeten* beräknar jag efter samråd med chefen för kommunikationsdepartementet avskrivningsmedlen inom *statens vägverks förrådsfond* till 50,4 milj. kr. för budgetåret 1970/71. Under *förrådsfonden för ekonomisk försvarsberedskap* beräknar jag övriga kapitalmedel till 1 000 kr. Detta innebär att kapitalbudgetens inkomster minskar med 1 099 000 kr. jämfört med riksrevisionsverkets beräkning.

Riksrevisionsverkets beräkningar i övrigt föranleder inte någon erinran från min sida. Totalt innebär de av mig förordade avvikelserna en uppräknings av totalbudgetens inkomster i förhållande till riksrevisionsverkets beräkning med 131 milj. kr. för budgetåret 1969/70 och en uppräknings med 326 milj. kr. för budgetåret 1970/71 (tabell 8). Jag beräknar således totalbudgetens inkomster för budgetåret 1969/70 till 40 519 milj. kr. och för budgetåret 1970/71 till 44 834 milj. kr.

Jag vill nu ta upp frågan om investeringsplan och investeringsstater för budgetåret 1970/71. För varje kapitalfond fastställs årligen en investeringsstat. På statens ena sida redovisas den sammanlagda bruttoinvesteringen, investeringsanslagen, och på andra sidan upptas de medel som står till förfogande för finansiering härav. Dessa medel utgörs dels av avskrivningsmedel inom fonderna samt övriga inom fonderna tillgängliga kapitalmedel, dels av avskrivningsmedel anvisade på driftbudgeten. De medel som härutöver behövs betecknas investeringsbemyndigande. Investeringsbemyndi-

Tabell 8. Justering av riksrevisionsverkets beräkning av totalbudgetens inkomster. 1 000 kr.

	1969/70		1970/71	
	Riksrevisionsverket (ny ber.)	Förändring enligt dep.ch.	Riksrevisionsverket	Förändring enligt dep.ch.
<i>A. Skatter, avgifter, m. m.</i>				
I. Skatter				
Skatt på inkomst och förmogenhet m.m.	16 700 000	— 50 000	19 200 000	—1 200 000
Mervärdeskatt	6 700 000	+ 50 000	7 300 000	+1 200 000
Tobaksskatt	1 570 000	+ 60 000	1 580 000	+ 190 000
Skatt på malt- och läskedrycker	450 000	+ 40 000	500 000	+ 140 000
II. Uppbörd i statens verksamhet				
Inkomster vid statens bakteriologiska laboratorium	—	—	22 000	— 22 000
Inkomster vid arbetsmedicinska institutet	—	—	350	+ 150
Inkomster vid statens trafiksäkerhetsverk	—	—	16 300	+ 40
Försäljning av sjökort m.m.	1 900	— 50	1 900	— 50
Inkomster vid Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut	12 600	+ 200	13 000	+ 400
Ersättning för visst värderingsförfarande	—	—	—	+ 40
Avgifter för granskning av biografilm	—	—	240	+ 10
Inkomster vid riksantikvarieämbetet	—	—	2 600	+ 10
Inkomster vid patent- och registreringsväsendet	—	—	37 900	— 500
Inkomster vid statens planverk	—	—	1 400	+ 580
Inkomster vid lantmäteriväsendet	—	—	63 000	— 63 000
Inkomster vid rikets allmänna kartverk	—	—	7 000	— 7 000
Inkomster vid statens provningsanstalt	—	—	9 540	— 9 540
Inkomster vid statens skeppsprovningssanstalt	—	—	5 020	— 5 020
Ersättning för komplementkostnader vid vissa myndigheter m. m.	—	—	—	+ 7 000
III. Diverse inkomster				
Övriga diverse inkomster	—	—	90 000	+ 2 500
<i>B. Inkomster av statens kapitalfonder</i>				
I. Statens affärsverksfonder				
Postverket	20 200	+ 500	11 000	+ 1 600
Televerket	146 000	+ 30 300	120 000	+ 31 000
VIII. Fonden för beredskapslagring	—	—	—	+ 60 700
<i>C. Beräknad övrig finansiering</i>				
Summa förändring enligt departementschefen		+ 130 950		+ 325 821

gandena sammanställs till en investeringsplan, vars summa — sedan avdrag skett för medel som tillförs kapitalbudgeten över fonden för oreglerade kapitalmedelsförluster samt för övrig kapitalåterbetalning avseende lån från icke revolverande fonder — utvisar det ytterligare medelstillskott som behövs för investeringarnas genomförande. Investeringsplanen utgör kapi-

talbudgetens utgiftssida enligt riksstaten. På motsatta sidan tas för kapitalbudgetens finansiering under beteckningen lånemedel upp en balanspost med samma belopp som investeringsplanens slutsumma. Det bör emellertid understrykas, att det på detta sätt framräknade lånemedelsbeloppet inte är detsamma som statsverkets faktiska upplåningsbehov, eftersom här inte medräknats driftbudgetens över- eller underskott och hänsyn inte heller tagits till förändringar i anslagsbehållningar och i dispositionen av rörliga krediter.

För budgetåret 1970/71 beräknas investeringsanslagen till totalt 6 362 milj. kr. För dessa investeringar skall i första hand anlitas dels de avskrivningsanslag som i annat sammanhang denna dag begärs på driftbudgeten, dels kapitalbudgetens inkomster. Avskrivningsmedlen från riksstaten uppgår till drygt 1 123 milj. kr. och inom kapitalfonderna tillgängliga medel till 1 588 milj. kr. Med utgångspunkt härifrån kan investeringsbemyndigandena preliminärt beräknas till 3 651 milj. kr. Efter avdrag för kapitalåterbetalning (inklusive oreglerade kapitalmedelsförluster) blir investeringsplanens slutsumma ca 3 607 milj. kr. Kapitalbudgetens utgifter och finansiering budgetåret 1970/71 framgår av sammanställning i tabell 9.

Ett preliminärt förslag till investeringsplan och investeringsstater för budgetåret 1970/71 med specifikation av de i planen angivna investeringsbemyndigandena har upprättats (bilaga 4). Det slutliga förslaget till investeringsplan bör anstå i avvaktan på de definitiva förslag om investeringsanslag, som kan komma att framläggas under vårriksdagen.

Beräkning av anslagsbehållningarnas utveckling

Anslagsbehållningarna beräknades i prop. 1969: 115 komma att öka med 200 milj. kr. under *budgetåret 1968/69*. Detta innebar en förändring av den bedömning som gjordes i statsverkspropositionen 1969 enligt vilken en minskning av anslagsbehållningarnas storlek med 100 milj. kr. bedömdes som sannolik. Huvudorsaken till denna ändrade bedömning var att jag räknade med en betydande ökning av medelsbehållningen på lånefonden för bostadsbyggande. Det slutliga utfallet enligt budgetredovisningen blev — efter justering för effekten av indragna reservationer — en ökning av anslagsbehållningarna på totalbudgeten med ca 425 milj. kr., dvs. med omkr. 225 milj. kr. mer än vad jag beräknade i prop. 1969: 115. Denna ökning av anslagsbehållningarna beror i första hand på att förbrukningen under lånefonden för bostadsbyggande blivit mindre än beräknat.

De mera långsiktiga förändringarna i anslagsbehållningarna redovisas i sammanställningen i tabell 12. Under perioden i fråga har behållningarna nära nog tredubblats. Särskilt stora ökningsrum ägde rum under budgetåren 1964/65 och 1967/68. Denna långsiktiga ökning i medelsbehållningarna

Tabell. 9. Kapitalbudgetens utgifter och finansiering budgetåret 1970/71

Fond	Investerings- anslag	Finansiering			
		Avskrivning inom fon- derna	Övriga kapi- talmedel inom fonderna	Avskrivning från drift- budgeten	Investerings- bemyndi- gande
I. Affärsverksfon- derna	1 860 473 000	1 303 900 000	18 102 000	23 206 000	515 265 000
II. Statens allmänna fastighetsfond ..	313 145 000	42 776 000	3 150 000	128 274 000	138 945 000
III. Försvarets fastig- hetsfond	236 484 000	23 445 000	26 000 000	159 770 000	27 269 000
IV. Statens utlå- ningsfonder	2 587 604 000	—	—	766 750 000	1 820 854 000
V. Fonden för låne- understöd	348 602 000	—	42 500 000	41 725 000	264 377 000
VII. Fonden för förslag till statsverket ..	35 200 000	—	40 000 000	—	— 4 800 000
VIII. Fonden för be- redskapslagring	855 000 000	—	—	—	855 000 000
IX. Diverse kapital- fonder	125 896 000	88 088 000	251 000	3 797 000	33 760 000
Summa kr.	6 362 404 000	1 458 209 000	130 003 000	1 123 522 000	3 650 670 000
			Avgår kapitalåterbetalning:		
			Oreglerade kapital- medelsförluster		1 000 000
			Övrig kapitalåterbetal- ning		42 874 000
			Länemedel		3 606 796 000

torde väsentligen höra samman med den statliga verksamhetens expansion med åtföljande ökade behov av kassamedel. Såsom framgår av nämnda tabell har uppbyggnaden av anslagsbehållningarna i stort skett parallellt med ökningen av de anvisade reservations- och investeringsanslagen. De kortsiktiga förändringarna är svårare att ge en entydig tolkning. Till en del torde de vara beroende av variationer i konjunkturläget och i tillgången på lediga resurser för att tillfredsställa den statliga efterfrågan. I många fall synes dock mera speciella faktorer inverka.

För *budgetåret 1969/70* antas i riksstaten anslagsbehållningarna komma att minska med 300 milj. kr. Genom riksrevisionsverkets försorg har sedermera inhämtats uppgifter rörande myndigheternas bedömning av anslagsbehållningarnas utveckling. En sammanfattning härav liksom min egen bedömning återges i tabell 13. Vid min bedömning har jag beaktat att myndigheterna regelmässigt överskattar sina möjligheter att förbruka reserverade medel.

Den ökning av reservationsmedelsförbrukningen som jag nu räknar med i jämförelse med beräkningen i prop. 1969:115 hänför sig huvudsakligen

Tabell 10. Sammanställning över behållningar på riksstatsanslag: Driftbudgeten. Milj. kr.

Huvudtitel	Reservation 30.6.68	Reservation 30.6.69	Ökning (+) minskning (—) under budget- året 1968/69
Justitiedepartementet	41,2	44,7	+ 3,5
Utrikesdepartementet	10,8	25,1	+ 14,3
Försvarsdepartementet	1 001,7	1 167,6	+ 165,9
Socialdepartementet	108,5	99,0	— 9,5
Kommunikationsdepartementet	971,4	1 001,3	+ 29,9
Finansdepartementet	341,6	348,5	+ 6,9
Utbildningsdepartementet	57,0	60,7	+ 3,7
Jordbruksdepartementet	49,9	53,7	+ 3,8
Handelsdepartementet	4,6	5,7	+ 1,1
Inrikesdepartementet	374,5	256,8	— 117,7
Övriga huvudtitlar	1,8	2,1	+ 0,3
Summa	2 963,0	3 065,1	+ 102,1
Tillkommer: indragna reservationer			+ 60,7
Summa egentliga statsutgifter	2 963,0	3 065,1	+ 162,8
Avskrivning av nya kapitalinvesteringar	541,6	237,4	— 304,2
Summa driftbudgeten	3 504,6	3 302,5	— 141,4

Tabell 11. Sammanställning över behållningar på riksstatsanslag: Investeringsanslag. Milj. kr.

Anslagsgrupp	Behållning 30.6.68	Behållning 30.6.69	Ökning (+) minskning (—) under budget- året 1968/69
Statens affärsverksfonder:			
Försvarets fabriksverks fond	3,6	8,3	+ 4,7
Postverkets fond	1,6	2,1	+ 0,5
Televerkets fond	63,0	53,8	— 9,2
Statens järnvägars fond	41,9	21,1	— 20,8
Luftfartsverkets fond	17,5	8,4	— 9,1
Statens vattenfallsverks fond	20,2	40,2	+ 20,0
Domänverkets fond	8,4	4,4	— 4,0
Summa statens affärsverksfonder	156,2	138,5	— 17,7
Statens allmänna fastighetsfond	190,4	239,2	+ 48,8
Försvarets fastighetsfond	257,8	109,8	— 148,0
Statens utlåningsfonder	637,5	1 022,6	+ 385,1
Fonden för låneunderstöd	262,0	257,0	— 5,0
Fonden för statens aktier	0,1	0,1	—
Fonden för förlag till statsverket	68,1	38,6	— 29,5
Diverse kapitalfonder	33,6	46,3	+ 12,7
Summa	1 605,6	1 852,1	+ 246,5
Tillkommer: Indragna anslagsbehållningar			+ 13,8
Summa investeringsanslag	1 605,6	1 852,1	+ 260,2

Tabell 12. Medelsbehållning vid utgången av budgetåren 1959/60—1968/69. Miljarder kr.

	1959/60	1960/61	1961/62	1962/63	1963/64	1964/65	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69
Reservationer på driftbudgeten (exkl. avskrivningar av nya kapitalinvesteringar)	1,14	1,41	1,47	1,57	1,50	2,11	2,25	2,48	2,96	3,07
Outnyttjade belopp på investeringsanslag	0,77	0,98	0,94	1,01	1,41	1,39	1,21	1,33	1,61	1,85
Summa	1,91	2,39	2,41	2,58	2,91	3,50	3,46	3,81	4,57	4,92
Ökning (+) resp. minskning (—) under budgetåret	+ 0,23	+ 0,48	+ 0,02	+ 0,17	+ 0,33	+ 0,59	— 0,04	+ 0,35	+ 0,76	+ 0,35
Behållning i procent av under budgetåret anvisade:										
reservationsanslag	31,8	36,7	36,5	37,6	32,3	38,1	39,8	40,9	43,4	45,2
investeringsanslag	26,4	34,3	34,8	35,4	46,2	44,8	32,6	30,1	33,2	34,6
reservations- och investeringsanslag	29,3	35,7	35,8	36,7	37,8	40,5	36,9	36,3	39,2	40,5

Tabell 13. Beräknade förändringar i anslagsbehållningar under budgetåret 1969/70. Milj. kr.
(Ökning +, minskning —)

	Anslagsbe- hållningar 30.6.69	Beräknad förändring till 30.6.70		
		Prop. 1969: 115	Myndig- heterna	Dep.ch.
Driftbudgeten (exkl. avskrivningar)	3 065	— 100	—	— 100
Investeringsanslag	1 852	— 200	—1 060	— 600
Summa	4 917	— 300	—1 060	— 700

till att medelsförbrukningen på lånefonden för bostadsbyggande sannolikt blir väsentligt större än vad man tidigare hade anledning att räkna med. Med tanke på att en ökning av behållningarna kan förutses på andra anslag bedömer jag en total reservationsmedelsförbrukning på 700 milj. kr. som sannolik.

För *budgetåret 1970/71* förutser jag att anslagsbehållningarna kommer att minska med ytterligare ca 700 milj. kr. Jag räknar därvid med en förbrukning av reservationsmedel för myndigheterna inom försvarsdepartementets verksamhetsområde på ca 260 milj. kr. Jag vill dock understryka, att beräkningar av anslagsbehållningarnas utveckling måste omges med betydande osäkerhetsmarginaler.

Beräkning av dispositionen av rörliga krediter

Budgetutfallet och därmed statens upplåningsbehov påverkas av förändringar i dispositionen av de rörliga krediter hos riksgäldskontoret, vilka enligt riksdagens beslut ställts till förfogande för vissa myndigheter och bolag. De beviljade krediterna samt de belopp som tagits i anspråk framgår av sammanställningen i tabell 14.

Under budgetåret 1968/69 ökade dispositionen av rörliga krediter med ca 72 milj. kr. till 1 210 milj. kr. Ökningar i de ianspråktagna beloppen noteras för televerket, Svensk Kötthandel AB, Svensk Spannmålshandel och överstyrelsen för ekonomiskt försvar medan domänverket, förenade fabriksverken och Norrbottens Järnverk AB har minskat utnyttjandet av rörliga krediter.

För budgetåret 1969/70 räknade jag i prop. 1969: 115 med att det ianspråktagna beloppet av rörliga krediter skulle öka med 100 milj. kr. Enligt uppgifter som insamlats av riksrevisionsverket förutser nu berörda myndigheter och bolag en uppgång i de disponerade beloppen med ca 240 milj. kr. Ökningar beräknas för bl. a. televerket (90 milj. kr.), överstyrelsen för

Tabell 14. Ianspråktagande av rörliga krediter. Milj. kr.

Låntagare	Av riksdagen medgivet 30.6.68	Ianspråk- taget 30.6.68	Av riksdagen medgivet 30.6.69	Ianspråk- taget 30.6.69
Televerket.....	200,0	95,0	325,0	205,0
Statens järnvägar	150,0	—	150,0	—
Vattenfallsstyrelsen	200,0	45,0	200,0	50,0
Domänstyrelsen	130,0	64,0	130,0	14,0
Luftfartsverket	3,0	—	3,0	—
Förenade fabriksverken	40,0	10,0	40,0	3,0
Försvarets materielverk	5,0	—	5,0	—
Överstyrelsen för ekonomiskt för- svar	740,0	618,4	740,0	625,4
Svenska Reproduktions AB.....	0,7	—	0,7	—
Karlskronavarvet AB	8,0	—	8,0	—
Svenska Tobaks AB	10,0	—	10,0	—
AB Vin- och Spritcentralen.....	10,0	—	10,0	—
Svensk Spannmålshandel	190,0	165,0	190,0	175,0
Svensk Kötthandel AB	50,0	22,8	50,0	50,0
Allmänna Bevaknings AB.....	3,0	—	3,0	—
Norrbottnens Järnverk AB	125,0	118,0	125,0	88,0
Kungl. Maj:t (prop. 1946: 308)	5,0	—	5,0	—
Summa	1 869,7	1 138,2	1 994,7	1 210,4

ekonomiskt försvar (65 milj. kr.), vattenfallsstyrelsen (22 milj. kr.), Norrbottens Järnverk AB (22 milj. kr.) och statens järnvägar (20 milj. kr.). Vid en samlad bedömning finner jag det befogat att räkna med att dispositionen av rörliga krediter kommer att öka med 200 milj. kr.

Jag vill i detta sammanhang ta upp frågan om en budgetteknisk omläggning beträffande finansieringen av den beredskapslagring av olika produkter, som handhas av jordbruksnämnden, överstyrelsen för ekonomiskt försvar och Svensk Spannmålshandel. Den lagring som sker i jordbruksnämndens regi finansieras med medel som anvisats under fonden för förslag till statsverket. Svensk Spannmålshandel disponerar för sin beredskapslagring enligt riksdagens medgivande en rörlig kredit hos riksgäldskontoret. För sådan beredskapslagring som handhas av överstyrelsen för ekonomiskt försvar har riksdagen medgivit att en rörlig kredit hos riksgäldskontoret utnyttjas, varav 696,6 milj. kr. av Kungl. Maj:t ställts till överstyrelsens förfogande.

Här ifrågavarande lagringsverksamhet är av sådan natur att den bör finansieras med medel som anvisas över kapitalbudgeten. Jag förordar därför efter samråd med cheferna för berörda departement att en fond för beredskapslagring inrättas fr. o. m. budgetåret 1970/71. Till denna fond bör överföras de medel som anvisats för beredskapslagring under fonden för förslag till statsverket. Under den nya fonden bör vidare anvisas 700 milj. kr. för den lagring som handhas av överstyrelsen för ekonomiskt försvar, varvid riksdagens medgivande att disponera en rörlig kredit för detta ända-

mål bör upphöra. Slutligen bör under fonden anvisas 155 milj. kr. för beredskapslagring i Svensk Spannmålshandels regi, varvid motsvarande rörliga kredit kan minskas med samma belopp. För här berörda investeringsmedel bör erläggas ränta motsvarande statens normalränta.

Jag hemställer nedan om inrättande av en fond för beredskapslagring. De förslag som i övrigt erfordras för genomförande av den här redovisade budgettekniska omläggningen kommer senare denna dag att anmälas av cheferna för jordbruks- och handelsdepartementen.

Som jag tidigare angett föreslås vissa myndigheter få programinriktade anslag för nästa budgetår. Som jag därvid berörde förutsätts kostnader och intäkter för den uppdragsverksamhet som bedrivs vid vissa av dessa myndigheter bli redovisade över förslagsanslag som tas upp med formella belopp på 1 000 kr. Avsikten är att dessa anslag inte skall få uppvisa någon belastning vare sig under löpande budgetår eller vid budgetårsskiften. För vissa av dessa myndigheter kommer det att uppstå tillfälliga eller säsongmässiga likviditetsproblem. Med hänsyn till att anslagen i princip inte får uppvisa någon nettobelastning förordar jag att berörda myndigheter ges möjlighet att utnyttja en rörlig kredit i riksgäldskontoret för att lösa likviditetsproblemen. Krediten bör även övergångsvis få användas för att tillgodose behov av rörelsekapital. Jag uppskattar behovet av rörlig kredit för dessa ändamål till sammanlagt 60 milj. kr. för de berörda myndigheterna tillsammans. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att föreskriva i vilken omfattning de olika myndigheterna får utnyttja krediten. Med hänsyn till att myndigheterna får erlägga ränta för denna kredit bör de också få möjlighet att placera tillfälliga kassamässiga överskott räntebärande i riksgäldskontoret.

I detta sammanhang vill jag ta upp frågan om den rörliga kredit som 1946 års riksdag ställde till Kungl. Maj:ts förfogande (prop. 1946: 308, SU 252, rskr 466) för erforderliga kostnader till återuppbyggnad m. m. i anledning av eldsvåda eller annan olyckshändelse, som drabbat statlig anläggning. Om dylika utgifter uppkommer regleras de numera inom kollektivt byggnadsanslag eller över fastighetsfondsstat i den mån kostnaderna avser byggnader. Krediten utnyttjas därför inte. Något behov av bemyndigandet synes alltså inte längre föreligga varför det kan upphöra.

Dessa anslagstekniska omläggningar innebär tillsammans att behovet av rörliga krediter minskar med ca 800 milj. kr. I övrigt räknar jag dock med att de ianspråktaga beloppen kommer att öka med ca 100 milj. kr. vilket ansluter sig till den genomsnittliga årliga ökningen under senare år. Totalt bör alltså de ianspråktaga beloppen av rörliga krediter för budgetåret 1970/71 minska med 700 milj. kr. Jag vill dock även här erinra om den osäkerhet som måste gälla detta slag av beräkning.

Förslag till riksstat för budgetåret 1970/71: Totalbudgeten

A. Skatter, avgifter, m. m.:			
I. Skatter	39 167 200 000		
II. Uppbörd i statens verksamhet	954 474 000		
III. Diverse inkomster	<u>598 500 000</u>	40 720 174 000	
B. Inkomster av statens kapitalfonder:			
I. Statens affärsverksfonder	742 200 000		
II. Riksbanksfonden	200 000 000		
III. Statens allmänna fastighetsfond	137 151 000		
IV. Försvarets fastighetsfond	89 868 000		
V. Statens utlåningsfonder	1 056 761 000		
VI. Fonden för låneunderstöd	36 666 000		
VII. Fonden för statens aktier	20 000 000		
VIII. Fonden för beredskapslagring	60 700 000		
IX. Statens pensionsfonder	90 101 000		
X. Diverse kapitalfonder	<u>48 992 000</u>	2 482 439 000	
C. Beräknad övrig finansiering:			
I. Avskrivningar och övriga kapitalmedel inom kapitalfonderna:			
Statens affärsverksfonder ..	1 322 002 000		
Övriga kapitalfonder	<u>266 210 000</u>	1 588 212 000	
II. Övrig kapitalåterbetalning	42 874 000	1 631 086 000	
	Summa kr.	44 833 699 000	
<i>Underskott</i>		798 941 000	
	Summa kr.	45 632 640 000	
A. Utgiftsanslag:			
I. Kungl. hov- och slottsstaterna	7 759 000		
II. Justitiedepartementet	1 782 236 000		
III. Utrikesdepartementet	972 906 000		
IV. Försvarsdepartementet	5 835 773 000		
V. Socialdepartementet	12 934 068 000		
VI. Kommunikationsdepartementet	3 704 084 000		
VII. Finansdepartementet	2 340 430 000		
VIII. Utbildningsdepartementet	8 359 234 000		
IX. Jordbruksdepartementet.....	1 064 507 000		
X. Handelsdepartementet.....	941 853 000		
XI. Inrikesdepartementet	4 103 254 000		
XII. Civildepartementet	756 319 000		
XIII. Industridepartementet	989 542 000		
XIV. Oförutsedda utgifter	1 000 000		
XV. Riksdagen och dess verk m. m.	89 675 000		
XVI. Riksgäldsfonden	<u>1 750 000 000</u>	45 632 640 000	
B. Beräknad övrig medelsförbrukning:			
I. <i>Tillkommer:</i> Minskning av anslagsbehållningar	700 000 000		
II. <i>Avgår:</i> Minskad disposition av rörliga krediter	<u>700 000 000</u>		—
	Summa kr.	Summa kr.	45 632 640 000

Beräkning av totalbudgeten

De utgiftsbelopp som redovisas i riksstaten för budgetåret 1969/70 är beräknade i 1968 års löner. På grundval av de nu kända avtalsöverenskommelserna kan den utgiftsökning som sammanhänger med dessa löneökningar beräknas till ca 720 milj. kr. Till följd av det höga ränteläget kommer vidare underskottet på riksgäldsfonden att bli större än det i riksstaten angivna. Mot denna bakgrund kan totalbudgetens utgifter för budgetåret 1969/70 beräknas till ca 43 600 milj. kr. Eftersom de samlade statsinkomsterna beräknas till ca 40 500 milj. kr. innebär detta att totalbudgeten för detta budgetår torde komma att utvisa ett underskott på ca 3 100 milj. kr.

På grundval av min redovisning i det föregående beräknar jag totalbudgeten för budgetåret 1970/71 på sätt som framgår av följande uppställning (s. 45). Kalkylen utvisar ett totalbudgetunderskott om ca 800 milj. kr., vilket innebär en nedgång i förhållande till det nu beräknade underskottet för innevarande år med ca 2 300 milj. kr. En tabell som utvisar totalbudgetens utveckling under en längre tidsperiod ingår i bilaga 5.

Till statsrådsprotokollet i detta ärende torde få fogas såsom

Bilaga 1: Preliminär nationalbudget för år 1970

Bilaga 2: Riksrevisionsverkets inkomstberäkning

Bilaga 3: Specifikation av inkomsterna på driftbudgeten för budgetåret 1970/71

Bilaga 4: Preliminärt förslag till investeringsstater för budgetåret 1970/71

Bilaga 5: Vissa tabeller rörande den statsfinansiella utvecklingen

Hemställan

Under återopande av vad jag har anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

1. medge att avsättning av kommunalskattemedel sker till budgetutjämningsfonden för 1970/71 för att där särredovisas;

2. besluta att skogsvårdsavgift enligt förordningen (1946:324) om skogsvårdsavgift skall utgå med 0,9 promille för år 1970;

3. besluta om inrättande av en fond för beredskapslagring;

4. bemyndiga Kungl. Maj:t att disponera en rörlig kredit

i riksgäldskontoret på 60 000 000 kr. att på sätt Kungl. Maj:t bestämmer ställas till förfogande för myndigheter som bedriver uppdragsverksamhet;

5. i avvaktan på särskild proposition i ämnet för budgetåret 1970/71

a) godkänna min preliminära beräkning av driftbudgetens inkomster,

b) godkänna min preliminära beräkning av förändringar i anslagsbehållningar,

c) godkänna min preliminära beräkning av förändringar i dispositionen av rörliga krediter,

d) godkänna det preliminära förslaget till investeringsplan och investeringsstater samt därvid på kapitalbudgeten beräkna den mot investeringsplanen svarande inkomstiteln *Lånemedel* till 3 606 796 000 kr.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen

Ur protokollet:
Britta Gyllensten

Tabellförteckning

1. Försörjningsbalans för år 1969	6
2. Betalningsbalans 1967—1969	9
3. Kapitalbalans 1968—1969	9
4. Totalbudgeten 1968/69—1970/71	20
5. Preliminär försörjningsbalans för 1970	23
6. Bytesbalansen 1967—1970	25
7. Statsutgifterna budgetåret 1970/71	28
8. Justering av riksrevisionsverkets beräkning av totalbudgetens inkomster	37
9. Kapitalbudgetens utgifter och finansiering budgetåret 1970/71	39
10. Sammanställning över behållningar på riksstatsanslag: Driftbudgeten	40
11. Sammanställning över behållningar på riksstatsanslag: Investeringsanslag	40
12. Medelsbehållning vid utgången av budgetåren 1959/60—1968/69 ..	41
13. Beräknade förändringar i anslagsbehållningar under budgetåret 1969/70	42
14. Lansspråktagande av rörliga krediter	43

**Preliminär
nationalbudget för år 1970**

PRELIMINÄR NATIONALBUDGET FÖR ÅR 1970

Inledning

Den preliminära nationalbudgeten för 1970 som härmed läggs fram är utarbetad inom finansdepartementets sekretariat för ekonomisk planering och konjunkturinstitutet. Nationalbudgeten bygger på material som erhållits från fackdepartement och olika verk och institutioner. Vidare har utredningsrådet hörts. Av praktiska skäl har dock varken avsnittet om den statliga verksamheten eller kapitel VI, De enskilda konsumenternas ekonomi eller den sammanfattande översikten i deras slutgiltiga avfattningar kunnat föreläggas utredningsrådet. Dess ledamöter bär ej heller något ansvar för nationalbudgetens utformning och bedömningar.

Kapitlen III, Utrikeshandeln samt VII, Investeringarna och IX, Kreditmarknaden har helt sammanställts inom konjunkturinstitutet. Institutet har även sammanställt avsnitten om industriproduktion och skogsbruk i kapitel IV och i huvudsak avsnitten om de disponibla inkomsterna och den privata konsumtionen i kapitel VI. Ansvaret för bedömningen av Sveriges ekonomi 1970 — med undantag för de avsnitt eller punkter där konjunkturinstitutet uttryckligen åberopas — vilar på finansdepartementets sekretariat för ekonomisk planering där arbetet med nationalbudgeten letts av tf planeringschefen Lars Lindberger.

I. Sammanfattande översikt

1. Den ekonomiska utvecklingen 1968—1969

Den ekonomiska utvecklingen 1968—1969 har präglats av fortsatt intensifiering av den högkonjunktur som mera klart började framträda under hösten 1968. Inom produktionen har kapacitetsbegränsningar under senare delen av 1969 medfört en avsaktning av tillväxten. På arbetsmarknaden har samtidigt efterfrågetrycket förblivit högt.

Tabell I: 1. Försörjningsbalans 1967—1969

Milj. kr.

	Löpande priser				1959 års priser			
	1967	1968	1969	procentuell förändring 1968-1969	1967	1968	1969	procentuell förändring 1968-1969
<i>Tillgång</i>								
Bruttonationalprodukt	127 143	135 828	147 263	8,4	88 403	91 974	96 536	5,0
Import av varor ¹	24 319	26 516	30 436	14,8	21 694	23 570	26 651	13,1
Import av tjänster ²	3 801	4 159	5 020	20,7	3 109	3 308	3 895	17,7
Summa tillgång	155 263	166 503	182 719	9,7	113 206	118 852	127 082	6,9
<i>Efterfrågan</i>								
Privat bruttoinvestering	13 012	12 376	12 753	3,0	9 470	8 688	8 951	3,0
Statlig bruttoinvestering	4 059	4 299	4 830	12,4	2 827	2 919	3 185	9,1
Kommunal bruttoinvestering . . .	6 389	7 126	8 106	13,8	4 490	4 831	5 349	10,7
Bruttoinvestering i bostäder . . .	7 131	7 503	7 742	3,2	4 942	5 085	5 006	-1,6
Lagerförändring	+121	+513	+1 758	.	+36	+419	+1 485	.
Privat konsumtion	69 003	73 124	78 042	6,7	50 729	52 895	54 940	3,9
Offentlig konsumtion	27 470	31 138	34 730	11,5	15 877	17 190	18 180	5,8
Export av varor ¹	23 422	25 403	29 235	15,1	20 913	22 621	25 334	12,0
Export av tjänster ²	4 656	5 021	5 523	10,0	3 922	4 204	4 652	10,7
Summa efterfrågan	155 263	166 503	182 719	9,7	113 206	118 852	127 082	6,9

¹ Enligt handelsstatistiken.² Här ingår även sådan handel som faller utanför handelsstatistiken. Nettot av transfereringar till och från utlandet påverkar bytesbalansen i kapitel III men ej ovanstående försörjningsbalans.

Den totala produktionens (bruttonationalproduktens) tillväxt 1968—1969 uppskattas preliminärt till 5 % mot 4 % 1967—1968. Produktionsutvecklingen har i stora drag motsvarat prognoserna för 1969 eller i någon

mån överträffat dessa fastän de tillgängliga arbetskraftstillgångarna visat sig vara mera begränsade än vad som tidigare antagits. Däremot utgör det en besvikelse att bytesbalansen fortsatt att försvagas trots en oväntat gynnsam utveckling av världshandeln och den internationella efterfrågan.

Totala efterfrågevolymens tillväxt har stigit från 5 % (5,0 %) till knappt 7 % (6,9 %). Uppgången kan återföras på snabbare stegring av såväl exporten som den inhemska efterfrågan. Den sistnämnda har stigit något mera än den totala produktionen. För 1968—1969 beräknas sålunda den inhemska resursförbrukningens tillväxt till över 5 % (5,5 %) mot drygt 4 % (4,1 %) 1967—1968. Accelerationen av den inhemska efterfrågans tillväxt kan liksom vid många liknande tillfällen tidigare till stor del återföras på lagerinvesteringarnas utveckling. Den s. k. slutliga inhemska efterfrågan — dvs. bortsett från lagerförändringar — har i själva verket haft en någorlunda jämn procentuell volymökning sedan 1965 medan däremot tillväxten av efterfrågan inklusive lager i högre grad varit präglad av påtagliga konjunkturvariationer.

	1964— 1965	1965— 1966	1966— 1967	1967— 1968	1968— 1969
Procentuell tillväxt för:					
total inhemska efterfrågan	6,3	2,2	1,8	4,1	5,5
inhemska efterfrågan exkl. lagerinvesteringar ..	4,9	3,6	3,5	3,7	4,4

Den slutliga efterfrågans tillväxt inrymmer väsentliga förändringar i utvecklingstakten för särskilda komponenter. Investeringarna som 1967—1968 minskade i volym med en knapp procentenhet har 1968—1969 återgått till en normal tillväxt med över 4 %. Konsumtionens utvecklingstakt har däremot dämpats. Avsaktningen är för den privata konsumtionens del måttlig eller från 4,3 % i volymökning 1967—1968 till 3,9 % 1968—1969. Den offentliga konsumtionen visar i stället en markant uppbromsning från nära 8,5 % i volymökning 1967—1968 till knappt 6 % 1968—1969.

Till investeringarnas tillväxt har såväl näringslivet som offentliga myndigheter bidragit. De offentliga investeringarnas ökning har accelererat från 6 % till 10 %, medan utvecklingen av näringslivets investeringar har slagit om från en volymnedgång med hela 8 % 1967—1968 till en volymökning med 3 %. Enbart för industrins del noteras en omkastning från 4 % i volymminskning 1967—1968 till en investeringstillväxt om 6 % 1968—1969. Bostadsinvesteringarnas utveckling har däremot gått från måttlig ökning, med 3 % 1967—1968, till obetydlig minskning — eller med 1,5 % 1968—1969. Antalet inflyttningsfärdiga lägenheter 1969 beräknas till ca 107 000 eller obetydligt flera än 1968. Trots denna utveckling av bostadsbyggandet är uppsvinget för investeringarna totalt sett lämpligen jämnt fördelat mellan byggen och maskinanskaffning. Byggnadsinvesteringarna som i volym

hölls praktiskt taget oförändrade 1967—1968 har nämligen ökat med 5,4 % 1968—1969, under det att anskaffningen av maskiner och inventarier skiftat från nedgång med 3,3 % 1967—1968 till förnyad ökning med 3,2 % 1968—1969.

Sammanfattningsvis har det kraftigaste bidraget till accelerationen i den inhemska efterfrågans tillväxt utgått från näringslivet vars investeringsutveckling inklusive lager slagit om från en volymminskning med 4 % 1967—1968 till en volymökning med 14,5 % 1968—1969. Den offentliga efterfrågans utveckling har i någon mån gått i dämpande riktning liksom även bostadsbyggandets. Sammanlagt för denna »samlingsbehärskade» sektor — dvs. offentlig konsumtion och investeringar samt bostadsbyggande — noteras en avtagande tillväxt från knappt 7 % 1967—1968 till drygt 5,5 % 1968—1969.¹ Den privata konsumtionens ökningstakt förefaller också att ha avtagit, om än obetydligt, men uppsvinget för näringslivets investeringar och lageruppbyggnad har haft det dominerande inflytandet på utvecklingen av den totala inhemska efterfrågan och dennas tillväxt har som tidigare framhållits stigit från 4 % till 5,5 %.

Allmänt sett kan konstateras att efterfrågans tillväxt 1969 tenderat att bli större än vad som kunnat tillgodoses med bibehållen inre och yttre balans. En första fråga blir härefter hur yttringarna av denna balansrubbnings fördelat sig mellan interna symptom såsom ökad anspänning av läget på arbetsmarknaden, stigande löneglidning och tilltagande prisstegringstakt och externa symptom, främst en försvagning av bytesbalansen. Vidare borde om möjligt klargöras i vad mån de yttre balansrubbnings symptom som onekligen i viss utsträckning föreligger helt kan återföras på en alltför hög intern efterfrågan.

Med den kraftiga ökningen av exportvolymen — 12 % — som faktiskt kunnat uppnås har den totala resursförbrukningens tillväxt 1968—1969 blivit betydande. En avsevärd importökning måste därmed framstå som ett normalt led i utvecklingen redan av den anledningen att möjligheterna att öka den totala inhemska produktionen var begränsade. Hade det disponibla utbudet av arbetskraft motsvarat de förväntningar som man ännu under hösten 1968 ansåg sig ha anledning att hysa — dvs. 1 à 1,5 % — skulle emellertid en större produktionsökning ha varit möjlig vid den efterfrågan som faktiskt uppkom. Den faktiska ökningen av sysselsättningen förefaller att ha stannat vid ca 3/4 % och sysselsättningens totala tidvolym har efter arbetstidsförkortning stigit obetydligt eller inte alls. Därmed har en gräns satts för den praktiskt möjliga produktionstillväxten och den betydande importvolymökning som inträffat — med drygt 13 % — framstår såtillvida som en ofrånkomlig följd av efterfrågans totala tillväxt. En annan fråga är i vilken grad importökningen skulle ha modererats om den totala efterfråge-

¹ För enbart statlig konsumtion och investering framträder denna dämpning i en nedgång från 4,8 % till 3,9 %.

ökningen blivit mera dämpad. Detta spörsmål skall närmare beröras i det följande.

Den ökade efterfrågan på arbetskraft har åtföljts av rekordhöga noteringar för antalet obesatta platser och en nedgång i den registrerade arbetslösheten. Löneglidningen har ökat jämfört med 1968 men med ett beräknat genomsnitt för samtliga löntagare om 2,3 % förefaller den snarare att ha hållit sig på 1966 och 1967 års nivå än på 1965 års som var ett par procentenheter högre. Prisstegringen — en faktor som i och för sig verkat begränsande på den i fasta priser redovisade efterfrågevolymen — har ånyo börjat öka. För konsumentpriserna beräknas uppgången under loppet av 1969 till 3,5 % mot 2 % under 1968. Den snabbare prisökningen kan främst återföras på bostadsposten samt den beräknade effekten av höjda importpriser och andra prisstegringsimpulser från utrikeshandeln. Det finns inte något som tyder på ett snabbare kostnadsgenomslag inom de från internationell konkurrens skyddade näringsområdena.

Trots något ökad löneglidning har lönenivåns ökning för samtliga löntagare till följd av avtalsrörelsen blivit förhållandevis obetydligt högre 1969 än 1968 eller 6 3/4 % mot 6 1/4 %. En mera positiv sysselsättningsutveckling har gjort skillnaden i fråga om lönesummeutveckling mellan dessa år mera markerad eller ca en procentenhet. Nettoinbetalningarna till det offentliga (dvs. skatter minus transfereringar) har emellertid ökat väsentligt snabbare 1969 än 1968. För de disponibla inkomsternas tillväxt framträder som följd härav endast obetydlig skillnad och den höjda prisstegringstakten har medfört att de reallt disponibla inkomsternas tillväxt blivit en halv procentenhet lägre 1968—1969 än 1967—1968. Konsumtionens procentuella volymökning har samtidigt blivit påtagligt högre än de reallt disponibla inkomsternas tillväxt. Konsumtionen har nämligen stigit med 3,9 % mot 2,8 % för realinkomsterna.

Med denna höga konsumtionsbenägenhet har den omläggning av den offentliga finanspolitiken i dämpande riktning som i någon mån skett inte kunnat förhindra att en förhållandevis snabb stegring av den inhemska efterfrågan ägt rum i samband med det kraftiga omslaget i utvecklingen av näringslivets investeringar i byggnader, maskiner och lager. Inte heller har helhetsintrycket kunnat förändras genom den skärpning av kreditpolitiken som med särskild styrka satte in sommaren 1969. Efterfrågans tillväxt har sålunda blivit större än den praktiskt möjliga produktionsökningen. Spänningen mellan produktionsökning och efterfrågetillväxt har tagit sig uttryck i en försvagning av bytesbalansen.

Exportens utveckling 1968—1969 kan i och för sig synas tillfredsställande med en volymökning om 12 % och en beräknad genomsnittlig prisuppgång om 3 %. Detta innebär att den svenska exportens tillväxt varit väl i nivå med utvecklingen av handeln inom Västeuropa och mellan OECD-länderna. Den svenska exportens ökning har varit stark inom de flesta varuområden.

Massaexportens tillväxt har emellertid på grund av kapacitetsbrist blivit blygsam, trots stark efterfrågan.

Exportens ökning har åtföljts av en väl så snabb tillväxt av importen. Med en fortsatt betydande försvagning av tjänste- och transfereringsnettona — med i runt tal en halv miljard kr. — har bytesbalansens negativa saldo stigit med ca 600 milj. kr. Härvid är att märka att handelsbalansen 1969 skulle ha blivit 400 å 500 milj. kr. svagare i fall en inträffad förbättring av bytesvillkoren jämfört med 1968 skulle ha uteblivit. Även om den kraftigt ökade införseln i rådande läge varit en ofrånkomlig följd av efterfrågans starka tillväxt finns det anledning att misstänka att tendensen till importstegring skulle ha varit betydande, också i fall den inhemska efterfrågan kunnat begränsas så mycket som varit önskvärt med hänsyn till den inre balansen och läget på arbetsmarknaden. Ett indicium härpå utgör det förhållandet att importbenägenheten synes ha stigit avsevärt redan under 1967 och i synnerhet 1968 då det inte — i varje fall under de tre första kvartalen — rädde något övertryck inom den svenska ekonomin. Det kan vidare nämnas att importen av varor och tjänster 1968—1969 tillgodosåg 44 % av totala efterfrågans tillväxt mot 41 % för 1964—1965. Det är onekligen ett tecken på strukturell försvagning av bytesbalansen att denna för 1969 visat ett underskott som är ett par hundra milj. kr. större än under det klart överhettningbetonade året 1965.

Det är sannolikt att den försvagning av bytesbalansen som inträffat sedan första hälften av 60-talet har ett samband med den snabba strukturomvandling som f. n. försiggår inom det svenska näringslivet. Denna kännetecknas bl. a. därav att mindre konkurrenskraftig produktion slås ut och till stora delar ersätts av billigare import. Samtidigt utvecklas kapaciteten inom sådana företag och produktionsgrenar som är konkurrenskraftiga på exportmarknaderna. Det förefaller emellertid som om den positiva sidan av omvandlingsprocessen tenderat att gå något trögare än den negativa som innebär att svensk produktion läggs ned och ersätts med import. En snabb utveckling av de konkurrenskraftiga sektorerna inom ekonomin är bl. a. beroende av att tillräckliga investeringar skall kunna ske. Vilka möjligheter som finns att bereda utrymme härför sammanhänger delvis med hur effektivt övrig efterfrågan kan begränsas. Ur denna synvinkel blir alltså möjligheterna att korrigera utrikesbalansen på sikt beroende av det finansieringsutrymme som kan skapas för denna typ av investeringar.

Utvecklingen under senare hälften av 60-talet har inte utövat någon odelat positiv inverkan på utrymmet för extern finansiering av företagens investeringar. En bidragande orsak härtill är att hushållssparandet, att döma av det nationalräkenskapsmaterial som nu är tillgängligt, synes ha stagnerat sedan mitten av 60-talet. Vid en jämförelse mellan förhållandena 1963 och 1964 och läget 1968 och 1969 kan man finna att AP-fondsparandets tillväxt under den mellanliggande perioden kalkylmässigt absorberats av en

ungefär lika stor tillväxt av statens, kommunernas och bostadssektorns finansieringsbehov. Nettofinansieringsbehovet för den offentliga sektorn i vid bemärkelse har alltså hållits tämligen oförändrat samtidigt som hushållssparandet i stort sett upphört att ge något nettotillskott. Under senare delen av 60-talet och i synnerhet under åren 1967, 1968 och 1969 skulle hushållssparandet t. o. m. ha minskat avsevärt, men det är svårt att få hela denna nedgång att passa ihop med övriga data om den finansiella utvecklingen. Redan med ett oförändrat hushållssparande skulle det emellertid — residualt sett — helt ha fått ankomma på företagssparandet att skapa utrymme för inhemsk finansiering av företagens ökade investeringar.

Den finansiella utvecklingen sedan 1962 kan i viss mån belysas av följande uppställning som visar utfallet av statens och kommunernas utgiftssaldon frånsett utlåning, av sparandet inom AP-fonderna och av den totala bostadsfinansieringen. Dessa poster sammantagna ger en föreställning om nettofinansieringsbehovet för en vidare offentlig sektor. Vid sidan härav redovisas även det beräknade hushållssparandet. Den del av hushållssparandet som går utöver den offentliga sektorns nettofinansieringsbehov motsvarar till sitt belopp summan av extern finansiering av företagssektorn — detta under förutsättning att bytesbalansen inte visar vare sig över- eller underskott. Uppgifterna avser miljarder kr. i löpande priser.

	Statens utgifts- överskott (-)	Kommu- nernas utgifts- överskott (-)	Sparandet inom AP- fonderna	Bostads- finansie- ring (-)	Netto- finansie- ringsbehov (-)	Hushålls- sparande	Rest- post
1962.....	1,6	-0,6	1,4	-4,1	-1,7	4,0	2,3
1963.....	0,7	-0,8	2,0	-4,6	-2,7	4,1	1,4
1964.....	0,8	-1,0	2,6	-5,4	-3,0	5,0	2,0
1965.....	1,4	-1,3	3,1	-5,9	-2,7	4,2	1,5
1966.....	0,7	-0,8	3,8	-6,0	-2,3	4,4	2,1
1967.....	-0,6	-0,7	4,6	-7,2	-3,9	4,0	0,1
1968.....	-0,9	-1,0	5,7	-7,5	-3,7	3,5	-0,2
1969.....	0,3	-1,6	6,3	-7,9	-2,9	2,8	-0,1

Den sålunda kalkylerade restposten visar fram till de senaste åren en påtaglig stagnation räknad i löpande priser. De låga värdena för 1967 och följande år får förses med speciella reservationer, eftersom implikationerna för företagssparandets utveckling förefaller tveklaktiga. Vid en residualberäkning gentemot bytesbalansens saldo visar det sig nämligen att företagens självfinansieringsgrad enligt denna kalkyl skulle ha stigit synnerligen kraftigt 1967 i samband med den nedgång som det året skedde i lagerinvesteringarna. Tendensen förefaller obestridlig men det är svårt att få storleken av den beräknade förändringen att passa ihop med de uppgifter som i övrigt är tillgängliga om företagssparandets utveckling detta år.

Självfinansieringsgraden skulle därefter ha förblivit oförändrat hög 1968 men synes ha avtagit 1969 i samband med den kraftiga uppgången i företagens totala investeringar inklusive lager. — Även nedanstående uppgifter avser miljarder kr. i löpande priser.

	Restpost	Residualberäknat netto för extern företags- finansiering	Bytesbalansens saldo
1962.....	2,3	2,0	0,3
1963.....	1,4	1,2	0,2
1964.....	2,0	1,6	0,4
1965.....	1,5	2,4	-0,9
1966.....	2,1	2,9	-0,8
1967.....	0,1	0,2	-0,1
1968.....	-0,2	0,3	-0,5
1969.....	-0,1	1,0	-1,1

Oavsett hur företagens självfinansieringsgrad faktiskt må ha utvecklats vittnar bytesbalansens negativa saldo om att de samlade finansieringsbehov som gjort sig gällande inom den svenska ekonomin varit större än vad som skulle ha kunnat tillgodoses med inhemska medel.

Det redovisade utfallet av bytesbalansen 1969 visar som tidigare framhållits ett underskott om ca 1 100 milj. kr., vilket innebär en ökning med 600 milj. kr. i förhållande till 1968. Med hänsyn till biståndskrediter som lämnats 1969, och villkoren för dessa, kunde det för övrigt ha varit plausibelt att kalkylmässigt öka belastningen på bytesbalansen med ett belopp om ca 200 milj. kr. som nu — i anslutning till internationella redovisningsnormer — har upptagits under kapitalbalansen. Denna har oavsett detta i väsentligt högre grad än bytesbalansen bidragit till den omkastning som 1968—1969 inträffat i Sveriges betalningsläge och som kommit till uttryck i en kraftig nedgång av valutareserven. För kända kapitaltransaktioner redovisas nämligen en omsvängning i negativ riktning om ca 1 350 milj. kr. Ett inflöde om ca 550 milj. kr. 1968 har följts av ett utflöde om ca 800 milj. kr. 1969. Tillsammans med det beräknade underskottet i bytesbalansen om ca 1 100 milj. kr. skulle härigenom ett valutautflöde om ca 1 900 milj. kr. 1969 kunna förklaras. Eftersom den faktiska nedgången i valutareserven inte torde ha varit större finns knappast anledning att förmoda att andra betalningsförskjutningar — varibland främst sådana som avser icke kända handelskrediter — skulle ha inverkat negativt på valutaställningen 1969. Därmed är inte uteslutet att en viss eftersläpning i betalningarna till Sverige kan ha uppkommit under 1967 och 1968. Det framgår av uppställningen nedan att de stora negativa förändringarna i kapitalbalansen i nu nämnd ordning kan återföras på posterna utlandsinvesteringar, varvens exportkrediter, statliga kapitaltransaktioner och värdepappershandel (till följd av utländskt utbud av svenska värdepapper), un-

Tabell I: 2. Kapitalbalans 1968 och 1969

Milj. kr.

	1968	1969	1968—1969 Förändring
1. Statliga kapitaltransaktioner	— 60	—270	—210
2. Värdepappershandel	10	—150	—160
3. Privata långfristiga lån	—113	225	+338
4. Utlandsinvesteringar	310	—450	—760
4. 1. Svenska investeringar i utlandet			
4. 1. 1. Nyinvesteringar	—691	—1 150	—459
4. 1. 2. Återfört kapital	462	180	—282
4. 2. Utländska investeringar i Sverige			
4. 2. 1. Nyinvesteringar	680	620	— 60
4. 2. 2. Återfört kapital	—141	—100	+ 41
5. Varvens exportkrediter	175	—136	—311
6. Vissa kända handelskrediter	235	201	— 34
7. Övrigt privat kapital	— 12	—218	—206
Summa	545	—798	—1 343

Anm. Negativt tecken anger kapitalutflöde.

Källa: Riksbanken.

der det att posten privata långfristiga lån visar förändring i motsatt riktning. I fråga om vissa av de poster, som förändrats i negativ riktning kan den uppkomna differensen i räntenivå mellan internationell och svensk kreditmarknad ha varit en bidragande omständighet.

Ändrad nationalbokföring

De uppgifter som i det föregående anförts om utvecklingen av nationalprodukten och dess komponenter är klassificerade och sammanställda enligt det nya nationalräkenskapssystemet SNR som antagits av statistiska centralbyrån. I huvudsak innebär detta system en anpassning till FN:s System of National Accounts (SNA). Systemet medför vissa förändringar i presentationen av nationalprodukten och dess sammansättning. Detta torde i huvudsak framgå av nedanstående tablå som visar hur försörjningsbalansen 1967 ter sig enligt såväl det nya som det gamla systemet.

Försörjningsbalans 1967. Procentuell fördelning av komponenternas relativa storlek

	Andel enligt äldre system	Andel enligt SNR	Andelsför- ändring
Privat konsumtion	51,5	54,3	+2,8
Statlig konsumtion	5,8	8,8	+3,0
Kommunal konsumtion	10,0	12,8	+2,8
Bruttoinvestering	32,7	24,1	—8,6
Lagerförändring	0	0	0
Bytesbalansens saldo	0	0	0
Bruttonationalprodukt	100,0	100,0	0

1. Totalt sett sjunker bruttonationalproduktens omslutning med 5,5 % genom omläggningen, främst som en följd av att företagens underhåll betraktas som en produktionskostnad och inte som komponent i nationalprodukten i form av investering. (Den lägre omslutningen framgår inte av tablån.)

2. Den offentliga konsumtionens andel stiger från 15,8 % till 21,6 % som följd av att den militära materielanskaffningen klassificeras som offentlig konsumtion och inte som investering och vidare som följd av att värdet av det offentligas »output» justeras upp med hänsyn till en viss beräknad kapitalförslitning och insatta underhållskostnader.

3. Investeringarnas andel av bruttonationalprodukten sjunker från 32,7 % till ca 24,1 % beroende på att underhåll och militär materielanskaffning bortfaller.

4. Den i absoluta tal så gott som oförändrade privata konsumtionen ökar sin andel från 51,5 % till drygt 54 % på grund av den totalt sett lägre bruttonationalprodukten.

2. Sveriges ekonomi 1970

Den ekonomiska utvecklingen 1969 medförde en förhållandevis snabb ökning av den totala produktionen och ledde till ett alltmera fullständigt kapacitetsutnyttjande av såväl arbetskraft som produktionsanläggningar. Inför 1970 förefaller det under sådana omständigheter mer eller mindre givet att produktionen inte kan väntas fortsätta att stiga i samma tempo. Hur markant den av kapacitetsskäl ofrånkomliga avsaktningen måste bli råder emellertid en viss osäkerhet om liksom beträffande den möjliga produktivitetsutvecklingen. I övrigt har osäkerhetsmomenten i framtidsbedömningen traditionellt brukat gälla de internationella konjunkturutsikterna, företagets investeringsvilja och hushållens konsumtionsbenägenhet. I nuvarande situation har de oklara utsikterna för såväl inhemskt som internationellt kreditmarknadsläge medfört en ytterligare villkorlighet i de prognoser som kunnat göras för den reala aktivitetsutvecklingen.

Vid ingången av 1970 var den ekonomiska utvecklingen inom de OECD-anslutna industriländerna alltfjämt expansiv med undantag för Förenta staterna där stagnationstendenser framträtt under andra halvåret 1969. Nyckelfrågor vid bedömningen av den internationella konjunkturutvecklingen under 1970 blir under sådana omständigheter dels hur varaktiga och djupgående avmattningstendenserna kan komma att visa sig i Förenta staterna, dels hur starka spridningseffekterna härav kan komma att bli i synnerhet med avseende på Västeuropa. Den bedömning som görs i det följande innebär att avmattningen i Förenta staterna blir förhållandevis övergående och spridningseffekterna begränsade. Vid ett mera pessimistiskt utvecklingsalternativ, som dock förefaller avgjort mindre sannolikt, skulle ett mera

fördjupat och långvarigt bakslag kunna inträffa i Förenta staterna och en påtaglig avmattning framträda i Västeuropa under senare delen av 1970. Ett sådant utfall skulle kunna tänkas bero på delvis fördröjda effekter av den restriktiva kredit- och räntepolitik som allmänt förts under 1969 och som alltjämt bedrivs. En dämpning av investeringskonjunkturen med särskild tonvikt på bostadssektorn skulle härvid i Västeuropa kunna tänkas sammanfalla med ett omslag i lagerinvesteringarnas utveckling.

Övervägande skäl talar emellertid för en mera optimistisk bedömning. Även med en sådan grundsyn torde få förutsättas att den ekonomiska politiken i Förenta staterna tills vidare kommer att vara restriktivt inriktad. Möjligen kan den komma att behålla denna orientering ända till dess att man får klara indikationer på att prisstegringstakten dämpats och att utrikesbalansen kunnat stärkas. Det är vidare möjligt att den önskvärda förändringen av prisutveckling och bytesbalans kan komma att ske förhållandevis långsamt. Därmed finns onekligen risker att den ekonomiska politiken inte lättas förrän senare under året och att den väntade uppgången i produktionen till följd härav låter vänta på sig. Med tanke på konsekvenserna för läget på arbetsmarknaden har det emellertid verkat rimligare att anta att regeringen lättar något på åtstramningarna även om det härigenom kan komma att ta längre tid att närma sig de övriga balansmålen. Konjunkturedgången i Förenta staterna skulle härmed kunna bli både svag och kortvarig — och någon tillväxt skulle kunna påräknas även 1970.

Redan med hänsyn till rådande kapacitetsbegränsningar är en svagare produktionstillväxt att vänta i Västeuropa 1970. En restriktiv ekonomisk politik torde samtidigt bidra till en viss dämpning i efterfrågeökningen. Trots negativa effekter av kreditpolitiken, i synnerhet på bostadsbyggandet, beräknas emellertid de fasta investeringarna totalt sett växa snabbt också 1970. Härvid väntas näringslivets investeringar svara för den starkaste tillväxten. Den troliga dämpningen av efterfrågans tillväxt väntas i första hand föranledas av en svagare utveckling i lagerinvesteringarna, speciellt vad avser Västtyskland och Frankrike. Konsumtionen väntas öka ungefär lika snabbt som 1969, huvudsakligen på grund av en stegrad löneökningstakt inom EEC-länderna och en sannolik återgång till en normal konsumtionsökningstakt i Storbritannien. Den väntade mindre konjunkturedgången i Förenta staterna kan också beräknas få en återhållande effekt på den ekonomiska utvecklingen i Västeuropa. Denna påverkan blir dock troligen relativt begränsad, även om utfallet i Förenta staterna skulle visa sig bli något mera depressivt än vad som här antagits. Avmattningen i efterfrågans tillväxt kan med hänsyn till kapacitetsutrymmet inte förmodas bli så kännbar att någon mera påfallande förändring i det ekonomiska klimatet är att vänta i Västeuropa, i varje fall inte under större delen av 1970.

Konjunkturinstitutets prognos för *exporten* 1970 utgår från en sådan bedömning av den internationella efterfrågeutvecklingen. — Totala exporten

exklusive fartyg beräknas i volym öka ca 8 % 1970, vilket är 4 procentenheter mindre än 1969. För hela exporten väntas tillväxten 1970 på grund av obetydlig ökning av fartygsleveranserna bli något lägre eller 7,5 % mot 12 % föregående år.

En avsevärt svagare utveckling 1970 än 1969 är att vänta för råvaror och skogsindustriprodukter. Trävaror, massa och papper samt malm ökade tillsammans med 8,5 % i volym 1969 men beräknas endast stiga ungefär 3,5 % 1970. En avsakning förefaller ofrånkomlig med hänsyn till kapacitetsbegränsningar, men även den dämpade utländska efterfrågan kan för vissa varugrupper utgöra en bidragande faktor. I värde räknat blir skillnaden i ökningstakt endast några procentenheter eftersom prisutvecklingen för både skogsprodukter och malm väntas bli betydligt mera gynnsam 1970. Exporten av färdigvaror såväl i volym som värde beräknas totalt sett öka betydligt långsammare 1969—1970 än 1968—1969, eller i volym med drygt 9,5 % mot knappt 13,5 %. Även för denna del av exporten väntas leveransförmågan utgöra en begränsningsfaktor. Ökningstakten beräknas för verkstadsprodukter exklusive fartyg bli 12,5 % och för »övrivaror» 10 %, medan exporten av järn och stål väntas öka 9,5 % och fartygsleveranserna 2 %. För livsmedel och andra metaller än järn och stål väntas en minskning.

I värde beräknas exporten totalt stiga med 11,5 % mot 7,5 % i volym. I genomsnitt räknar man med en något större prisökning än föregående år. De mest betydande prisökningarna väntas för skogsprodukter och malm.

Det *privata näringslivets investeringar i byggnader och maskiner* väntas öka med 10 % från 1969 till 1970. För industrins del förutses en volymmässig ökning på 10,5 % totalt sett. Maskininvesteringarna svarar härvid för en drygt 9-procentig ökning, medan byggnadsinvesteringarna ökar ännu snabbare (12,5 %). Uppjusteringarna av de i novemberenkäten angivna planerna för 1970 är något mindre än genomsnittet tidigare år, särskilt vad gäller maskininvesteringar där kapacitetsläget i investeringsvaruindustrin beräknas bli ansträngt. Investeringsuppgifterna på branschnivå pekar mot att verkstäderna och slålverken kommer att öka sina investeringar också 1970. För massa- och pappersindustrin väntas också investeringarna öka något 1970, efter nedgången 1969. Övriga branschens investeringsnivå förväntas komma att i stort sett ligga kvar på 1969 års nivå. — Handelns investeringar beräknas komma att öka med 5,5 %, dvs. i några procentenheters långsammare takt än 1969.

Lagerinvesteringarna väntas 1970 komma att uppgå till ca 1 900 milj. kr. eller något hundratal milj. kr. mera än 1969. I fråga om råvaror, halvfabrikat och varor i arbete väntas lageruppbyggnaden avsakta något. För industrins färdigvaror väntas däremot ett omslag från nedgång 1969 till ökning 1970. Det är framför allt verkstadssektorn, järn- och metallverk samt träindustrin som väntas bidra till uppgången i lagerinvesteringarna. — För näringslivets totala realkapitalbildning blir ökningen 1969—1970 10 % att jämföra med en uppgång på nästan 14,5 % 1968—1969.

För *statliga investeringar* väntas en ökning på 3,5 % 1970. Uppgången för de statliga byggnadsinvesteringarna 1969 väntas fortsätta 1970 men i lägre takt huvudsakligen på grund av minskade beredskapsarbeten. De statliga maskininvesteringarna förväntas också stiga i lägre takt 1970.

Kommunernas investeringar förutses öka med drygt 5 % 1969—1970 mot 10,5 % 1968—1969. Särskilt markerad är nedgången i tillväxttakten för byggnadsinvesteringarna från föregående år, eller från 11,5 % till 5 %. Delvis antas den lägre tillväxttakten orsakas av en förutsatt stram kreditpolitik. Man kan också notera att sjuk- och hälsovårdsutbyggnaden inte längre ökar i lika snabb takt.

För *bostadsbyggandet* beräknas en igångsättning om totalt 103 000 lägenheter (motsvarande 100 000 »normallägenheter») komma att medföra en minskning av investeringsvolymen med 1 % 1969—1970. Härvid förutsätts att tyngdpunkten av igångsättningen liksom de senaste tre åren kommer att ligga på andra och tredje kvartalet. I övrigt har räknats med ett något lugnare läge på byggarbetsmarknaden och fr. o. m. andra halvåret 1969 en återgång till 1968 års byggnadstider för påbörjade flerfamiljshus. Det har också antagits att den genomsnittliga lägenhetsytan hålls oförändrad vid 1969 års lägre nivå. Antalet inflyttningsfärdiga lägenheter 1970 väntas minska något och uppgå till ca 103 000.

Den *totala fasta investeringsvolymen* väntas stiga med 5,5 % 1969—1970. Byggnadsinvesteringarna ökar väsentligt långsammare än maskininvesteringarna, eller med 3 % mot 9,5 % för de senare. Inberäknat lager blir den totala investeringsökningen knappt 6 % 1969—1970.

Beträffande *inkomster, priser och konsumtion* framläggs följande kalkyler. Den totala lönesumman väntas stiga i något snabbare takt än mellan 1968 och 1969 eller med drygt 8 %. För de enskilda företagarkinkomsterna väntas ett omslag jämfört med 1968—1969 till en ökning om knappt 7 %. Totalt beräknas faktorinkomsterna stiga med drygt 8 %, vilket innebär en ökningstakt som är drygt 1,5 procentenheter högre än 1968—1969. Tillväxten i de disponibla inkomsterna stannar dock vid 6,5 % mot 5,5 % 1968—1969. Hushållens nettoinbetalning till det offentliga beräknas nämligen stiga betydligt snabbare 1969—1970 än 1968—1969.

Vid bedömningen av *prisutsikterna* för 1970 har en utgångspunkt varit att arbetsgivarens kostnad per timme i genomsnitt för samtliga anställda antas stiga med ca 9 %. För lönekostnadernas genomslag inom de för internationell konkurrens skyddade områdena förutsätts ett för den väntade lönestegringstakten normalt värde, dvs. något högre än föregående år. Enligt den prisprognos som sålunda utarbetats kan konsumentprisnivån under loppet av 1970 antas stiga med 3,0 %. Mellan genomsnittslägena för kalenderåren 1969 och 1970 kan den troliga förändringen väntas bli något högre eller 3,2 %.

Vid den förutsatta prisuppgången 1970 kan de reala disponibla inkomsterna beräknas öka med 3,3 % mot knappt 3 % 1968—1969.

Den privata konsumtionen har prognoserats på basis av ett antagande om en fortsatt stram kreditmarknad, vilket förmodas tvinga fram en viss normalisering av förhållandet mellan inkomst- och konsumtionsutveckling. Den totala privata konsumtionens volym har sålunda, inklusive turistnettot, beräknats komma att öka med ca 3 1/2 % 1969—1970 mot nästan 4 % 1968—1969. Med tanke på att hushållens disponibla inkomster i fast pris kan väntas öka något mindre än 3 1/2 % innebär emellertid detta alltså en fortsatt ökad konsumtionskvot. Det är framför allt konsumtionen av varaktiga varor som förväntas fortsätta att hålla sparandet nere.

Den offentliga konsumtionen väntas öka med knappt 4 % varav den kommunala med drygt 6 % och den statliga med knappt 0,5 %.

Sammanlagt innebär detta att den totala efterfrågevolymens tillväxt 1969—1970 väntas uppgå till 4,7 %, att jämföra med 6,6 % 1968—1969. Den förväntat svagare tillväxten förklaras i första hand av lägre exportökning och en övergång till endast måttligt stigande lagerinvesteringar.

Med ledning av den förväntade efterfrågans tillväxt kan importvolymen beräknas stiga med 7,5 % 1969—1970, vilket är väsentligt lägre än uppgången 1968—1969 som var 13 %. Importen av konsumtionsvaror väntas öka 9,5 %, en dämpning i förhållande till 1969 som delvis kan återföras på en förväntad minskad importtillväxt av personbilar. Importen av investeringsvaror väntas öka relativt starkt också 1970, men ökningstakten torde stanna vid 6 %, eftersom den stora importen av pappersmaskiner 1969 nästan helt faller bort 1970.

Eftersom importvolymens tillväxt beräknas nära sammanfalla med exportvolymens men importpriserna stiger svagare än exportpriserna (2 1/2 % mot 3 1/2 %) förutses underskottet i handelsbalansen sjunka med drygt 400 milj. kr. 1969—1970. Nettot av tjänster och transfereringar beräknas komma att minska med ytterligare 350 milj. kr. jämfört med 1969 med de stora minusutslagen främst på posterna turistnetto och övriga tjänster m. m. — Bytesbalansens underskott, inklusive korrigeringsposten, kommer enligt dessa beräkningar — sådana som de redovisas i tabell III: 3 — att minska med drygt 150 milj. kr. 1969—1970.

Denna beräkning av utrikeshandelns utfall ger tillsammans med de förutsatta förändringarna i försörjningsbalansens övriga delposter till resultat att nationalproduktens tillväxt 1969—1970 blir 4 %.

I de hitintills redovisade prognoserna ingår inte effekter av förändringar som nu föreslås i den indirekta beskattningen med verkan från 1 februari 1970. Höjda skatter på tobak och öl och ökad mervärdeskatt på bilar och vissa andra konsumtionskapitalvaror kan beräknas medföra en ytterligare uppgång av konsumentpriserna med 0,5 %. Konsumentprisnivån kan följaktligen under loppet av 1970 väntas stiga med 3,5 %. Mellan genomsnittslägena för kalenderåren 1969 och 1970 kan den troliga förändringen under rådande omständigheter anges till 3,7 %. För reallt disponibla inkomster ned-

justeras den väntade ökningen från 3,3 % till 2,8 %. Normalt skulle under sådana förhållanden en neddragning ha varit motiverad även för konsumtionsprognosen.

Som följd av mervärdeskattens höjning — vilken för flertalet varuområden aviseras till 1 januari 1971 — har man emellertid anledning att räkna med att en del inköp kommer att tidigareläggas särskilt under andra halvåret 1970. Att döma av tidigare erfarenheter skulle »momsrushen» inom det aktuella varuområdet — dvs. det som inte omfattas av mervärdeskattens särskilda höjning 1 februari 1970 — kunna tänkas bli av ungefär samma storlek som det konsumtionsbortfall som kan väntas på grund av skattehöjningarna i februari 1970. Prognosen om 3,5 % i ökning av konsumtionsvolymen 1970 synes därför kunna bibehållas oförändrad. Skatteomläggningarna kan emellertid förmodas verka sänkande på konsumtionen första halvåret och höjande andra halvåret. Konsumtionskvoten för 1970 kommer med dessa antaganden att stiga ytterligare något.

Om sysselsättningsnivån 1970 hålls uppe i anslutning till de tendenser som nu kan överblickas kommer en ökning av den totala produktionen som stannar vid 4 % att åtföljas av en avsevärd nedgång av produktivitetens tillväxt. En återblick på de närmast föregående åren kan ge ett perspektiv på utvecklingstendenserna.

Mellan 1967 och 1968 redovisas en ökning av nationalprodukten med 4 % i volym. Samtidigt minskade enligt ännu preliminära beräkningar antalet utförda arbetstimmar med 2 % och produktivitetstillväxten kan därmed anges till ca 6 %.

Produktivitetstillväxten 1968—1969 förefaller att ha blivit klart lägre än närmast föregående år. Nationalproduktens tillväxt beräknas till 5 %. Antalet arbetstimmar har enligt ett beräkningsalternativ ökat med drygt 1/2 % medan annan beräkningsmetodik ger oförändrad arbetsvolym. Produktivitetens ökning skulle följaktligen ha kunnat uppgå till 4 1/2 à 5 %, vilket skulle vara 1 à 1 1/2 procentenhet lägre än 1967—1968.

För 1969—1970 indikerar de bedömningar som gjorts att den insatta arbetsvolymen skulle fortsätta att stiga i samma eller obetydligt högre takt än 1968—1969. Produktivitetstillväxten skulle därmed bli ca en procentenhet lägre än under 1969 och uppgå till ungefär 3 1/2 à 4 %.

Ett sådant antagande om produktivitetens tillväxt förefaller i och för sig plausibelt. För en sådan utveckling talar det förhållandet att den utförda arbetsvolymen under loppet av 1969 jämfört med 1968 synes ha gått mot en ökning, medan produktionen snarast tillväxt i minskad takt. Jämfört med utfallet under tidigare år av 60-talet kan produktivitetstillväxten synas låg. Vad gäller balansen på arbetsmarknaden pekar detta alternativ mot att den totala arbetskraftsefterfrågan blir väl så stor som ett beräknat utbud.

Det har emellertid förefallit rimligare att räkna med en produktivitetstillväxt 1970 som understiger föregående års i något mindre grad än vad den

Tabell I: 3. Bytesbalansen 1968—1970

Milj. kr., löpande priser

	1968	1969 prel.	1970 prognos
Export av varor	25 403	29 235	32 890
Import av varor	26 516	30 435	33 400
Handelsbalans	— 1 113	— 1 200	— 510
Sjöfartsnetto	1 958	1 885	1 900
Turistnetto	— 1 029	— 1 190	— 1 350
Övriga tjänster m. m., netto ¹	— 418	— 590	— 765
Transfereringar	— 603	— 825	— 850
Korrigeringspost ²	700	800	900
Bytesbalans	— 505	— 1 120	— 675

¹ Motsvaras av posterna »korrigerings av handelsstatistiken» och »övriga tjänster, netto» i tabell III: 3.

² Uppskattning av i statistiken icke redovisade löpande betalningar.

skisserade utvecklingen antyder. Man får då också räkna med att en något större ökning av den totala produktionen blir möjlig. Under förutsättning av ett fortsatt stramt kreditmarknadsläge är det motiverat att anta att i första hand exporten kommer att ta det ytterligare produktionsutrymmet i anspråk. Det är främst utbudet av verkstadsprodukter och s. k. »övrig»-varor som skulle kunna ge ett tillskott. I försörjningsbalansen har därför uppförts en exportvolymökning med 8,5 %, dvs. en procentenhet mera än enligt konjunkturinstitutets prognos. En förutsättning för denna upprevidering är att bruttonationalprodukten eller den totala produktionen kan ökas med 4,3 %, vilket har bedömts som genomförbart. — Bytesbalansen 1970 kan härigenom väntas få ett något gynnsammare utfall än vad som framgår av kapitel III. Underskottet i bytesbalansen beräknas sålunda sjunka från drygt 1 100 milj. kr. 1969 till knappt 700 milj. kr.

Osäkerhetsmomenten i den bedömning av utsikterna för Sveriges ekonomi 1970 som här framlagts är otvivelaktigt betydande. Ett av skälen härtill utgör de förhållandevis ovissa framtidsperspektiven på kreditmarknaden. Prognoserna för konsumtion och investeringar utgår från ett antagande om ett fortsatt stramt kreditmarknadsläge. Detta utesluter dock inte att en mycket hård kreditmarknadspolitik skulle kunna rubba de finansiella förutsättningarna för att dessa prognoser skulle kunna förverkligas.

Ett karakteristiskt inslag i den ekonomiska utvecklingen under senare hälften av 60-talet har varit en successiv dragning uppåt av såväl konsumtions- som importbenägenheten. Det är inte otänkbart att denna tendens under 1970 kan komma att framträda med större kraft än som förutsatts i nationalbudgetprognoserna, i all synnerhet om den s. k. momsrushen skulle

Tabell I: 4. Preliminär försörjningsbalans för 1970

1969 års priser

	Milj. kr. 1969	Förändring 1969—1970	
		milj. kr. i 1969 års priser	procentuell volymförändring
<i>Tillgång</i>			
Bruttonationalprodukt	147 263	6 300	4,3
Import	30 436	2 200	7,5
Summa tillgång	177 699	8 500	4,8
<i>Efterfrågan</i>			
Bruttoinvesteringar	33 431	1 850	5,5
<i>därav:</i> privat	12 753	1 300	10,0
stat	4 830	200	3,5
kommuner	8 106	400	5,0
bostäder	7 742	— 50	—1,0
Lagerförändring	+1 758	+150	.
Privat konsumtion	78 042	2 750	3,5
Offentlig konsumtion	34 730	1 350	4,0
Tjänstenetto	+503	—100	.
Export	29 235	2 500	8,5
Summa efterfrågan	177 699	8 500	4,8

bli mera omfattande än som antagits. De skäl som talar mot en ytterligare uppskrivning av konsumtionsbenägenheten 1970 är dels det förutsatta strama kreditmarknadsläget, dels en föreställning om att redan konsumtionsbenägenheten 1969 på sina håll var baserad på en betydande likviditetsförbrukning. Vad gäller importbenägenheten bör särskilt understrykas att importprognosen i och för sig utgår från ett antagande om en stark utvecklingstrend för importen. Vad som har i någon mån bedömts verka återhållande på importen 1970 har varit övergången från kraftigt stigande lagerinvesteringar till ett läge med nästan oförändrade sådana. Sannolikheten av att importefterfrågan skall dämpas 1970 ökar ju mera uppdriven lagerinvesteringsnivån 1969 visar sig vara. Lagerstatistiken är ännu bristfällig och beräkningen av lagerinvesteringarna därför osäkra. Det förefaller dock väl så troligt att 1969 års lagerinvesteringar skulle vara underskattade som att de skulle vara överskattade.

Bortsett från tänkbara underskattningar av import- och konsumtionsbenägenheterna eller eventuellt av investeringsviljan skulle givetvis även en mera påtaglig försvagning av den internationella ekonomiska utvecklingen kunna medföra påfrestningar för utrikesbalansen. Riskerna för en konjunkturavmattning i Västeuropa under första halvåret 1970 får bedömas som obetydliga. Eventualiteten av en sådan utvecklingstendens under andra halvåret kan inte avvisas med lika stor säkerhet.

Även om bytesbalansens utveckling kan inge bekymmer såväl med hänsyn till innehållet i den prognos som framlagts som med tanke på de osäkerhets-

marginaler som omger densamma, är det emellertid först i kombination med de ovissa utsikterna för kapitalbalansen som framtidsperspektiven för bytesbalansen framstår i en mera oroande dager. Efter det betydande omslag i negativ riktning som inträffat i kapitalbalansen har denna för 1969 visat ett underskott om ca 800 milj. kr. Beträffande de statliga kapitaltransaktionerna, dvs. i huvudsak biståndskrediter, kan med stor säkerhet sägas att utvecklingen 1970 inte medför någon minskad belastning. För fartygskrediterna väntas inte någon större förändring. För företagens utlandsinvesteringar kan nettoutflödet möjligen komma att bli lägre, sedan valutaregleringen i detta hänseende börjat tillämpas mera restriktivt. För övriga poster i kapitalbalansen är hållpunkterna för en framtidsbedömning mera sparsamma. Sammanfattningsvis skulle emellertid även en måttlig förstärkning av kapitalbalansen kunna åtföljas av ett visst valutautflöde 1970, ifall utfallet av bytesbalansen detta år är rätt bedömt och restposten blir obetydlig.

II. Det internationella läget

1. Sammanfattande översikt

Utvecklingen 1969

I Västeuropa behöll produktion och efterfrågan under hela 1969 den snabba tillväxttakt som uppnåddes andra halvåret 1968. Produktionstillväxten som för helåret 1968 angivits till 4,9 % beräknas sålunda 1969 ha varit 6,0 %. Produktionen ökade mera 1969 än året innan i nästan alla de till området hörande länderna. En särskilt bidragande orsak till den högre tillväxten i Västeuropa 1969 var utvecklingen i Frankrike. Efter de omfattande strejkerna och de därefter avtalade stora löneökningarna tilltog den privata konsumtionen snabbt hösten 1968 och denna utveckling förstärktes ytterligare under 1969. Samtidigt ökade investeringarna mycket starkt. Produktionstillväxten var därför mycket snabb under slutet av 1968 och den höga produktionsnivån bibehölls och höjdes ytterligare under loppet av 1969. Bruttonationalprodukten beräknas ha ökat med inemot 9 % 1969 mot 4,2 % 1968. I Västtyskland och Italien fortsatte den snabba tillväxten under 1969, även om man i Västtyskland mer och mer började lida av kapacitetsbrist. Storbritannien var ett av de få länder där en försvagning av tillväxttakten inträffade. Produktionsutvecklingen var också i de flesta mindre länderna i Västeuropa mycket stark 1969 och ökningen i tillväxt jämfört med 1968 betydande. I OECD-området, som förutom länderna i Västeuropa omfattar främst Förenta staterna, Kanada och Japan beräknas däremot tillväxttakten ha sjunkit från 1968 till 1969 med knappt en procentenhet till ca 5 %. Detta berodde nästan helt på Förenta staterna, där en återhållande ekonomisk politik medverkade till en uppbromsning av tillväxten från 4,9 % 1968 till knappt 3 % 1969. Det kan tilläggas att Förenta staterna svarar för ungefär hälften av den totala produktionen inom OECD. I Japan medförde en svag produktionsutveckling i början av 1969 att tillväxttakten för hela året, fastän fortfarande mycket hög, eller ca 12 %, blev något lägre än under 1968.

Den ekonomiska politiken hade under 1969 genomgående en restriktiv prägel. Överhettningstendenser med åtföljande risker för snabbare prisstegring gjorde i flertalet länder en återhållande politik motiverad. I åtskilliga länder gav omsorgen om den yttre balansen kraven på en effektiv stabiliseringspolitik speciell skärpa. I synnerhet har det internationella betalningsläget och kapitalrörelsernas utveckling i många länder framtvingat en skärpning av kreditpolitiken och räntestegring i en omfattning som knap-

Tabell II: 1. Försörjningsbalansens poster i olika länder och länderområden 1968—1970

Procentuella volymförändringar från närmast föregående år. Uppgifterna för 1968 och 1969 avser utfall (preliminära), för 1970 prognoser.

	Bruttonationalprodukt	Import av varor och tjänster	Export av varor och tjänster	Konsumtion		Fasta bruttoinvesteringar			Lagerinvesteringar
				privat	offentlig	totalt	byggnader	maskiner	Förändring i miljarder dollar
<i>Förenta staterna</i>									
1968.....	4,9	16,1	8,3	5,2	6,0	5,5	7,2	4,3	—0,3
1969.....	3,0	8,0	5,5	3,0	1,5	4,5	1,5	7,0	± 0
1970.....	2,5	6,0	7,0	3,0	0,0	3,0	0,5	5,0	—0,3
<i>Västtyskland</i>									
1968.....	7,0	15,7	15,1	3,6	0,1	7,8	5,7	10,2	+3,0
1969.....	7,5	17,0	11,0	7,0	4,0	15,0	7,5	23,0	± 0
1970.....	5,0	13,5	10,0	6,0	4,0	13,0	8,0	17,0	—1,5
<i>Frankrike</i>									
1968.....	4,2	11,2	8,8	4,5	4,2	5,6	3,2	8,8	—0,2
1969.....	9,0	18,0	13,5	7,0	5,0	9,5	4,0	15,0	+2,3
1970.....	4,0	6,5	10,5	4,5	2,0	6,0	2,5	10,0	—1,2
<i>Italien</i>									
1968.....	5,4	7,1	15,2	4,3	4,1	7,4	8,9	5,1	—0,7
1969.....	6,5	23,0	17,5	6,0	4,5	10,0	10,5	9,5	± 0
1970.....	7,0	17,0	11,0	7,0	4,0	9,0	6,5	13,0	+0,7
<i>EEC¹</i>									
1968.....	5,7	12,6	13,6	4,1	2,1	7,0	5,5	8,9	+2,1
1969.....	7,5	18,5	13,0	7,0	4,5	12,0	7,0	18,0	+2,3
1970.....	5,0	12,5	10,5	6,0	3,5	10,0	5,5	14,0	—2,0
<i>Storbritannien</i>									
1968.....	3,6	7,1	11,5	2,5	0,5	3,3	4,8	1,7	+0,5
1969.....	2,0	2,5	7,5	0,5	1,0	1,0	—1,0	3,0	+0,3
1970.....	3,0	5,0	6,0	3,0	2,0	4,0	2,5	6,0	± 0
<i>Norge</i>									
1968.....	3,8	² —1,0	³ 10,2	3,6	6,5	—8,6	1,4	⁴ —16,4	—0,0
1969.....	4,5	² 4,0	³ 6,5	6,0	4,5	—2,0	4,0	⁴ —14,5	—0,0
1970.....	5,0	² 8,0	³ 1,5	4,5	2,5	12,0	5,0	⁴ 20,0	+0,1
<i>Västeuropa¹</i>									
1968.....	4,9	10,5	11,0	3,7	1,8	5,8	5,3	6,4	+2,6
1969.....	6,0	13,5	11,5	5,0	3,5	9,5	5,5	13,5	+2,6
1970.....	4,5	10,0	9,0	5,0	3,0	8,5	5,0	12,5	—1,9

¹ Bruttonationalproduktens förändringstal avser samtliga till området hörande länder, de olika komponenternas endast de separat redovisade länderna.

² Exkl. fartyg var ökningstalen 6,1, 9,5 resp. 5,0 %.

³ Exkl. fartyg var ökningstalen 9,5, 5,0 resp. 4,5 %.

⁴ Exkl. handelsflottans investeringar var ökningstalen — 0,7, 5,0 resp. 6,5 %.

Källor: OECD, EEC, nationell statistik, nationella prognoser och uppskattningar gjorda inom sekretariatet för ekonomisk planering.

past under andra omständigheter hade kunnat ifrågakomma. Mekanismerna i denna internationellt utbredda räntestegrings- och kreditåtstrammingsprocess skall något beröras i det följande. Bortsett från Förenta staterna hade åtstrammingspolitiken ännu mot utgången av 1969 lämnat den expansiva utvecklingstendensen obruten. Bland investeringarna påverkades i första hand bostadsbyggandet, i synnerhet i sådana länder där bostadsfinansieringen är förhållandevis svagt avskärmad från den övriga kreditmarknaden. Stora prisökningar 1969 var ett gemensamt fenomen för flertalet industriländer, även om en del av ökningen i vissa fall berodde på högre indirekta skatter.

I Förenta staterna lyckades visserligen den åtstramade ekonomiska politiken bromsa tillväxttakten i produktionen, men den yttre balansen förbättrades inte och inte heller kunde man observera några nämnvärda tecken på en minskning i prisernas ökningstakt. Den skärpta kreditpolitiken medförde att bostadsbyggandet minskade i volym jämfört med 1968 medan där emot det privata näringslivets investeringar inte påverkades i så hög grad av finansieringssvårigheter, delvis beroende på en ökad upplåning på Eurodollarmarknaden. Konsumtionens tillväxttakt dämpades emellertid, särskilt under andra halvåret 1969, huvudsakligen till följd av att den 10-procentiga extraskatten förlängdes att gälla även andra halvåret. Budgetpolitiken medverkade till den inträdda dämpningen också genom en begränsning av de statliga utgifterna.

Den återhållande ekonomiska politiken i Storbritannien förde med sig en stagnation för den privata konsumtionen 1969. Även de totala fasta investeringarna beräknas ha ökat ytterst svagt. Den låga inhemska efterfrågan tillsammans med en gynnsam exportutveckling ledde emellertid till en markant förbättring av den yttre balansen under 1969.

Redan i november 1968 och sedan under våren 1969 skärptes kredit- och finanspolitiken i Frankrike, men dessa åtgärder kunde inte hindra att den inhemska efterfrågan steg snabbt under 1969. Detta medförde också att importen ökade starkt och förorsakade stora underskott i handelsbalansen. Valutautflödet, som 1968 hade varit mycket starkt, fortsatte under första halvåret 1969, delvis till följd av spekulationerna om en uppskrivning av D-markens värde, men också på grund av osäkerheten om den inhemska ekonomins fortsatta utveckling. I syfte att möjliggöra en gynnsammare utveckling av utrikesbalansen och lägga grunden till ett förnyat förtroende för valutan devalverade regeringen i augusti francen med 11,1 %, vilket motsvarar en uppskrivning av främmande valutors värde med 12,5 %. Några veckor senare presenterades ett stabiliseringsprogram som via återhållsamhet i de statliga utgifterna, en ytterligare skärpt kreditpolitik och något högre företagsbeskattning verkade återhållande på konsumtion och investeringar.

En mycket stark inhemsk efterfrågan medförde också i Västtyskland att

Tabell II: 2. Konsumentpriser 1960—1969

Procentuella förändringar

	1960— 1967 per år	1967— 1968	3 kv. 1968— 3 kv. 1969
Västtyskland	2,7	1,8	2,7
Frankrike	3,5	4,6	6,3
Italien	4,3	1,4	3,4
Belgien	2,8	2,7	3,9
Nederländerna	3,5	3,7	7,2
Storbritannien	3,4	4,7	5,0
Danmark	5,8	8,7	3,1
Finland	5,1	8,5	1,2
Norge	4,1	3,4	3,5
Sverige	4,1	1,9	2,9
Schweiz	3,5	2,5	2,7
Österrike	3,7	2,6	3,4
Förenta staterna	1,7	4,2	5,7
Kanada	2,2	4,2	4,9

Anm. Prisutvecklingen har i vissa fall påverkats av förändringar i indirekt beskattning och subventionering.

Källor: OECD och nationell statistik.

den ekonomiska politiken stramades åt under 1969. Ett problem var att de olika ekonomisk-politiska åtgärderna som insattes för att dämpa efterfrågetrycket ofta samtidigt förstärkte det redan tidigare mycket stora handelsbalansöverskottet. Till viss del löstes detta problem genom att den länge väntade revalveringen av D-marken genomfördes i oktober 1969. Både konsumtion och investeringar steg dock mycket snabbt 1969. Investeringsverksamheten tycks inte, trots kreditpolitiken, i någon större utsträckning ha hindrats av finansieringssvårigheter, delvis på grund av näringslivets höga självfinansieringsförmåga.

Även i de flesta av de mindre länderna i Västeuropa tvingades man skärpa den ekonomiska politiken för att bromsa den inhemska efterfrågeökningen och därav härledda prisstegringar och underskott i utrikesbalansen.

I Västeuropa medförde den snabba produktionsökningen 1969 att arbetslösheten sjönk i de flesta länderna. Den svagare produktionsutvecklingen i Förenta staterna fick emellertid till följd att arbetslösheten där ökade, särskilt under andra halvåret. I oktober uppgick arbetslösheten till 3,9 %. Kapacitetsutnyttjandet var högre än någonsin i Västtyskland och antalet lediga platser var nästan fem gånger så stort som antalet arbetslösa sent på våren 1969. Även i Frankrike var kapaciteten högt utnyttjad och arbetslösheten sjönk. Antalet lediga platser ökade också snabbt under året.

Tabell II: 3. Lönekostnader och förtjänster per arbetad timme för industriarbetare 1960—1969
Procentuella förändringar

	Total lönekost- nad	Timförtjänst		
	1960—1968 per år	1960—1968 per år	3 kv. 1967— 3 kv. 1968	3 kv. 1968— 3 kv. 1969
Västtyskland	8,8	7,8	5,6	4,7
Frankrike ¹	7,9	7,8	15,3	8,1
Italien ²	8,6	8,1	3,3	9,0
Belgien	7,7	7,8	5,6	² 6,6
Nederländerna ¹	10,3	8,9	6,5	² 8,7
Storbritannien	5,1	5,1	6,3	5,7
Danmark	9,0	10,6	13,4	³ 12,8
Finland	6,3	8,8	12,4	³ 10,1
Norge	8,0	7,3	9,6	² 12,1
Sverige	9,0	8,0	6,5	6,8
Schweiz ¹	5,3	4,0	² 4,7
Österrike	8,0	8,3	6,6	² 5,0
Förenta staterna	3,8	3,6	7,0	6,6
Kanada	3,3	4,8	7,3	² 7,6

¹ För förtjänstutvecklingen föreligger endast tarifflöner.

² 2 kv. 1968—2 kv. 1969.

³ 1 kv. 1968—1 kv. 1969.

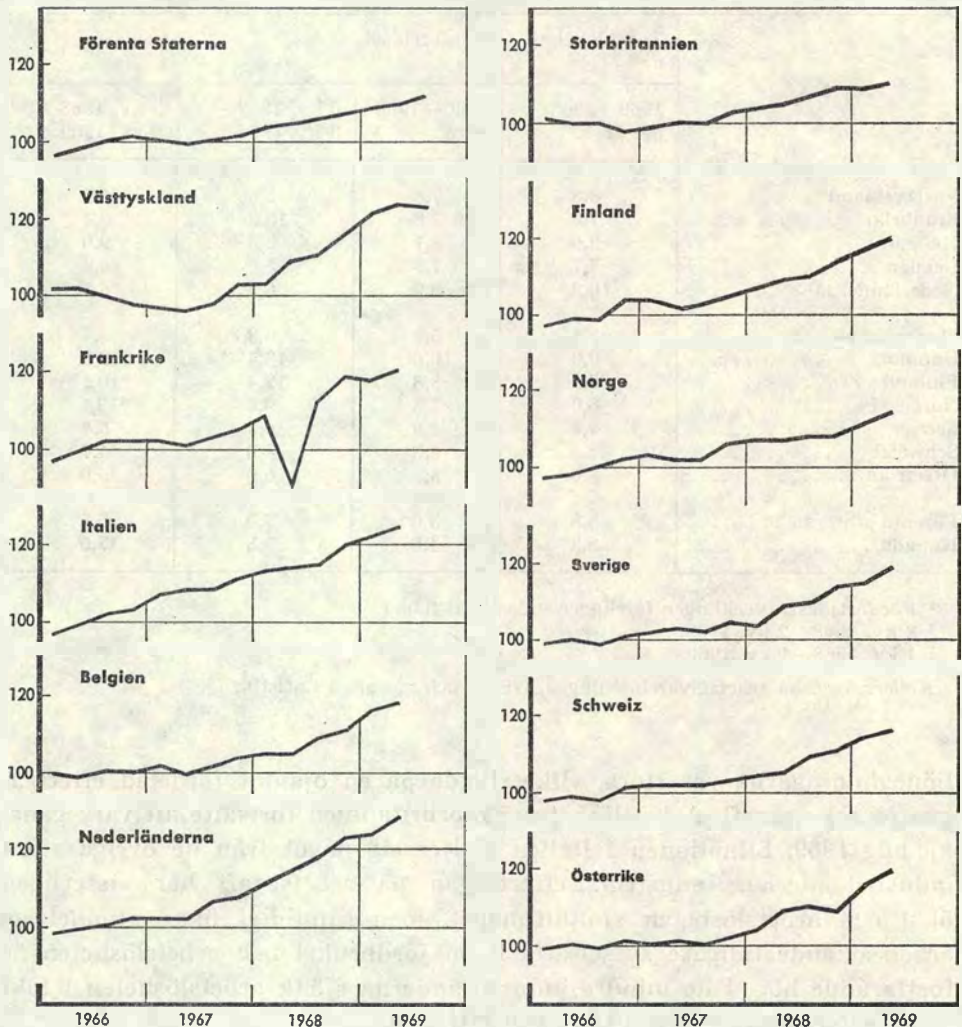
Källor: Svenska arbetsgivareföreningen, OECD och nationell statistik.

Löneglidningarna var stora, vilket tydde på en ojämnt fördelad efterfrågan på arbetskraft. Arbetslösheten i Storbritannien fortsatte att vara ganska hög 1969. Situationen i Italien skiljer sig något från de övriga stora industriländerna. Industrins efterfrågan på arbetskraft har visserligen ökat och arbetslösheten sjunkit något, men samtidigt ökar utbudet av arbetssökande tidigare sysselsatta inom jordbruket och arbetslösheten är fortfarande hög. I de mindre industriländerna sjönk arbetslösheten i takt med en högre grad av kapacitetsutnyttjande.

Den snabba tillväxten i världshandeln 1968 fortsatte 1969. Visserligen hade både Förenta staterna och Storbritannien en dämpad utveckling av importefterfrågan, men detta uppvägdes mer än väl av den mycket expansiva efterfrågan på importvaror i nästan alla övriga industriländer. Världshandeln 1969 beräknas sålunda ha ökat med drygt 13 % i värde mot 11 % 1968. Med hänsyn till den annorlunda prisutvecklingen beräknas emellertid världshandelns volymtillväxt ha blivit obetydligt lägre 1969, eller 10—11 %. Tillväxten av handeln inom OECD torde ha ökat med inemot 16 % i värde, dvs. tre procentenheter snabbare än under 1968 och den snabbaste ökningen sedan Korea-kriget. Priserna torde i genomsnitt ha ökat

Diagram II:1. Industriproduktionen i olika länder 1966—1969

Index: 1966 = 100. Säsongrensade kvartalssiffror

Källor: OECD och nationell statistik.

med 2—3 %. Uppgången i handeln 1969 var mera jämnt fördelad på länderna än 1968, då en mycket stor del av ökningen kunde tillskrivas importutvecklingen i Förenta staterna och Västtyskland.

Från slutet av 1967 har OECD:s handel med länderna utanför OECD visat en uppåtgående trend. Särskilt starkt har exporten från OECD-området ökat och handelsbalansöverskottet, som var stort redan 1968, ökade ytterligare och beräknas ha uppgått till 4 1/2 miljarder dollar 1969 mot ett årligt genomsnitt under 60-talet på ca 2 1/2 miljarder dollar. Råvaruländer-

nas handelsbalans gentemot OECD-länderna försvagades följaktligen 1969, men trots detta tycks valutareserverna ha ökat ganska avsevärt, vilket tyder på att kapitalflödet från OECD-länderna legat kvar på samma höga nivå som 1968. Detta torde också innebära att man kan räkna med en fortsatt hög importefterfrågan i råvaruländerna på varor från OECD-området under 1970. Östeuropas handel med OECD, som bara utgör ungefär 2 % av totala världshandeln kan beräknas ha ökat avsevärt långsammare än världshandeln under 1969. Ett kännetecknande drag i handeln mellan OECD och Östeuropa har annars under 60-talet varit att ökningstakten varit högre än för världshandeln. Till stor del kan den långsammare handelsutvecklingen 1969 återföras på en importminskning mellan andra halvåret 1968 och första halvåret 1969. Orsaken till detta torde vara att söka i det förhållandet att Östeuropas import ökade snabbare än exporten 1968 och att man med hänsyn till låga valutareserver därför iakttog en återhållsamhet i importen under 1969.

Medan den ekonomiska politiken medverkade till att importen till Förenta staterna och Storbritannien begränsades, kunde man i övriga stora industriländer notera en mycket kraftig importökning, mer än 20 % i Frankrike, Västtyskland och Italien. I Japan liksom i de mindre industriländerna i Västeuropa beräknas tillväxttakten i importen ha varit omkring 15 %.

För Förenta staterna var även exportökningen under 1969 begränsad. Stora löneökningar och en svag produktivitetsutveckling resulterade i snabba prisstegringar och betydande andelsförluster på exportmarknaderna. Delvis orsakades detta också av en omfattande hamnarbetarstrejk i början av 1969. Storbritanniens export expanderade däremot relativt snabbt 1969. En bidragande omständighet synes bl. a. ha varit att långa leveranstider på grund av kapacitetsbrist rådde i vissa konkurrentländer, främst Västtyskland, och att importörerna därför i viss utsträckning i stället placerade sina order i Storbritannien. Det kan emellertid inte uteslutas att eftersläpande effekter av devalveringen ökade den brittiska konkurrensförmågan. Övriga stora industriländer hade betydande exportframgångar 1969, särskilt gäller detta Japan och Italien.

Betalningsläge och kapitalrörelser

Från hösten 1968 har den internationella valutamarknaden under ett års tid präglats av påfallande oro samtidigt som en dramatisk räntestegring försiggått på den internationella kreditmarknaden. Båda dessa företeelser har djupare sett sin grund i en sedan länge rådande brist på stabil balans i de internationella betalningarna. Under åren närmast före punddevalveringen hösten 1967 och den i början av 1968 kulminerande guldskrisen ytttrade sig balansbristen i betalningsunderskott för de s. k. reservvalutaländerna, Förenta staterna och Storbritannien, och betalningsöverskott för i

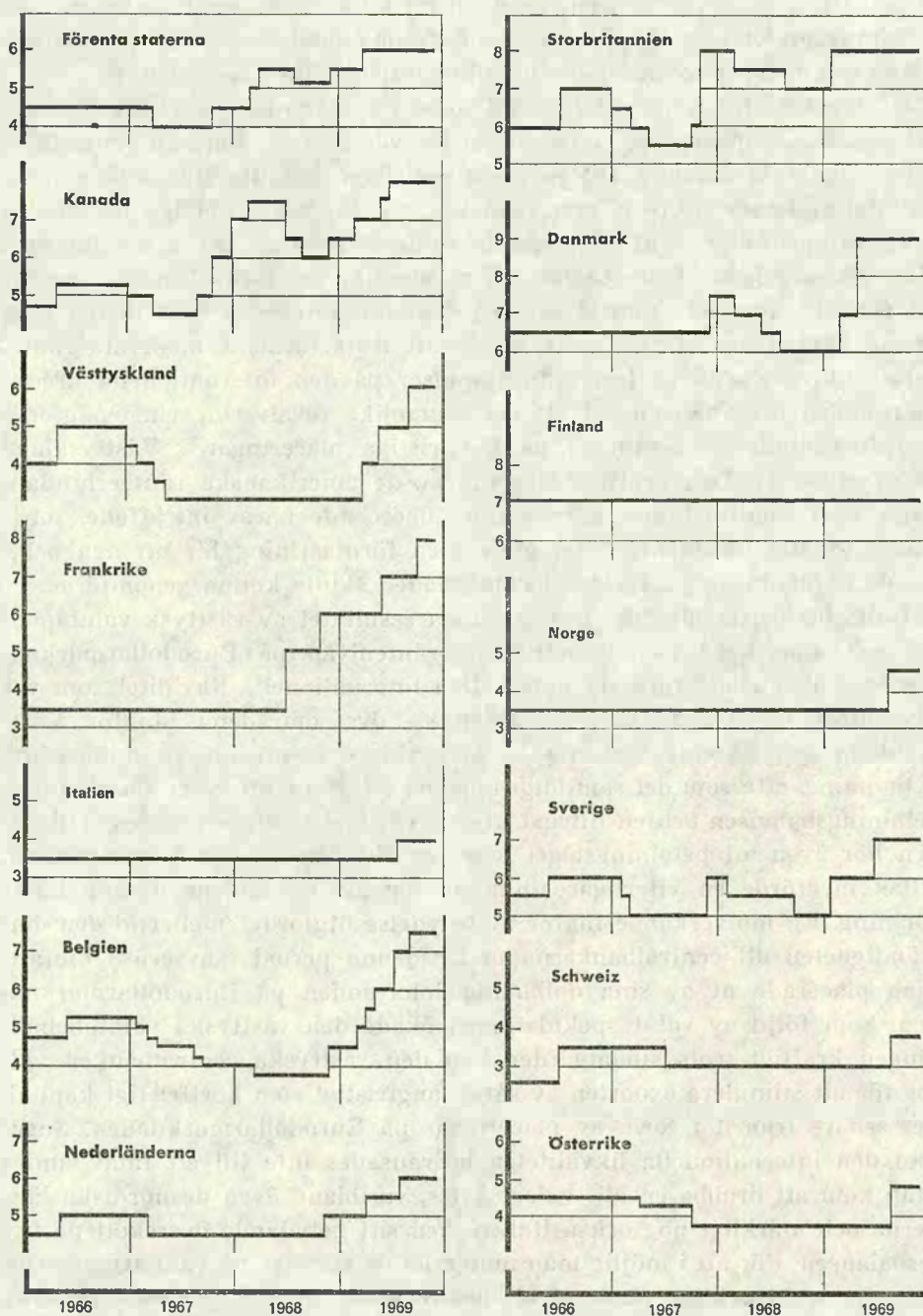
första hand Västtyskland och Italien, senare även Japan. Reservvalutaländernas betalningsunderskott gav i och för sig upphov till ökad internationell likviditet, men det var en delvis problematisk likviditetsökning som föranledde kritik inte minst från utomstående centralbankshåll. Det brukade sålunda framhållas att tillskotten var alltför stora och representerade ett hot mot den internationella prisstabiliteten. Vidare riktades principiella invändningar mot att reservvalutaländerna ensidigt skulle ha möjlighet att förfoga över den finansieringskälla som skapandet av internationellt gångbara monetära tillgångar innebär. Reservvalutaländernas ökade betalningsunderskott gav dessutom anledning till en tilltagande spekulation i höjda guldpriser med åtföljande avtappning av centralbankernas guldreserver.

Genom den uppgörelse som ledde till införandet av det dubbla guldpris-systemet tidigt på våren 1968 stoppades den avtappning av centralbankernas guldreserver, som vållats av spekulationerna i ett förhöjt guldpris. Så länge centralbankerna avhöll sig från inbördes guldtransaktioner var det ledande reservvalutalandet, Förenta staterna, därmed i sak befriat från hotet att de monetära tillgodohavandena i dollar, de s. k. dollarbalanserna, i betydande omfattning skulle behöva lösas in i guld. Å andra sidan förväntades tydligen att dollarbalanserna inte skulle tillåtas stiga i någon väsentlig grad. Erforderliga likviditetstillskott borde i princip frambringas genom det tillkommande SDR-systemet. Vad som herefter skulle ha inträffat om dollarbalanserna faktiskt hade fortsatt att stiga mera avsevärt är vanskligt att bedöma. Frågan gäller om och vid vilken punkt oviljan mot att tolerera ensidigt skapande av internationell likviditet kunde tänkas leda fram till krav på utestående dollarbalansers inlösen i guld eller — om sådan skulle visa sig utesluten — i vad mån appreciering i förhållande till dollarn mera allmänt kunde komma att övervägas.

Den påkallade saneringen av den amerikanska betalningsbalansen skulle stabilast ha kunnat ske genom en restaurering av den s. k. grundbalansen, vilket skulle ha förutsatt att den långfristiga nettokapitalexporten begränsades till vad som kunde täckas av ett överskott i bytesbalansen. Faktiskt skedde emellertid en utjämning genom en omfattande kortfristig kapitalimport i form av upplåning på Eurodollarmarknaden.¹ Denna upplåning blev så betydande att det uppkom ett amerikanskt betalningsöverskott, vilket i och för sig verkade neddragande på den internationella likviditeten. Det märkliga är emellertid att denna omkastning i de kortfristiga kapitalrörelserna under en period av inemot ett halvt år kunde försiggå utan väsentlig stegring av räntesatserna och utan att något större antal länder fick kännning av ett sug riktat mot deras internationella likviditet. En bidragan-

¹ Eurodollarmarknaden omfattar in- och utlåning av amerikanska dollar. Denna förmedlas av kreditinstitut utanför Förenta staterna inberäknat amerikanska bankers utländska avdelningskontor, filialer m. m. I avsevärt mindre skala föreligger motsvarande marknader för övriga större valutor.

Diagram II:2. Diskontot i olika länder 1966—1969

Källor: IMF och BIS.

de orsak här till var att den s. k. oron på valutamarknaden under denna period i hög grad var koncentrerad till *ett* land, nämligen Frankrike, vars betalningsunderskott föranledde organiserade stödaktioner från centralbankerna och kom att verka som ett likviditetstillskott för omvärlden.

Hösten 1968 markerade emellertid slutet på denna period av förhållandevis godartad anpassning. Vad som skedde var dels att Förenta staterna av inre balansskäl övergick till en mera restriktiv kreditpolitik, vilken dessutom stimulerade till ökad amerikansk upplåning på Eurodollarmarknaden även till priset av kraftigt stegrade räntesatser, dels att utvecklingen i Västtyskland ledde fram till att en revalvering av D-marken på ungefär ett års sikt kom att framstå som en sannolik företeelse. Mot denna bakgrund kom den västtyska marknaden att trots formellt moderata räntesatser utöva starka räntestegringsimpulser på den internationella kreditmarknaden med hänsyn till att den sannolika revalveringsvinsten gjorde den förväntade avkastningen på kortfristiga placeringar i Västtyskland extra attraktiv. Den kraftiga stegring av de amerikanska ränteerbjudandena, som samtidigt mer eller mindre oberoende härav inträffade, torde under sådana förhållanden ha utgjort en förutsättning för att den betydande upplåningen på Eurodollarmarknaden skulle kunna genomföras.

I alla händelser blev det gemensamma resultatet av västtysk valutapolitik och amerikansk kreditpolitik att räntenivån på Eurodollarmarknaden snabbt började röra sig uppåt. Den internationella likviditet som var disponibel för återstoden av världen — dvs. områdena utanför Västtyskland och Förenta staterna — blev vidare utsatt för en dubbelsidig avtappning, eftersom det samtidigt uppstod ett överskott i den amerikanska betalningsbalansen och en tillväxt av den västtyska valutareserven. Till bilden hör även att betalningsläget omsider förbättrades för Storbritannien, vilket medförde en ytterligare inknappning av omvärldens likviditetsförsörjning. En motverkande faktor av betydelse utgjorde emellertid den omständigheten att centralbankerna under denna period i avsevärd omfattning placerade ut av sina dollartillgodohavanden på Eurodollarmarknaden. Som följd av valutaspekulationen ökade den västtyska valutabehållningen kraftigt trots stödåtgärder som den västtyska centralbanken vidtog för att stimulera exporten av såväl långfristigt som kortfristigt kapital, det senare främst i form av placeringar på Eurodollarmarknaden. Suget mot den internationella likviditeten begränsades inte till ett fåtal länder utan kom att drabba en allt vidare krets, varibland även de nordiska länderna och märkligt nog också Italien med sitt betydande överskott på bytesbalansen. För att i möjlig mån motverka de effekter på valutareserverna som denna utveckling tenderat att medföra har myndigheterna i flertalet berörda länder tvingats att höja den inhemska räntenivån. Även kvantitativa restriktioner har införts. Speciellt problematiskt har läget blivit för sådana företag som för finansieringen av sina långfristiga leverantörskrediter gjort sig beroende av upplåning på Eurodollarmarknaden.

Efter det västtyska revalveringsbeslutet i oktober har ett återflöde skett av kortfristiga medel, vilket även medfört ett tillskott till omvärldens internationella likviditet. Redan tidigare hade räntenivån på Eurodollarmarknaden sjunkit något tillbaka. En bidragande förklaring härtill torde ha varit att den amerikanska betalningsbalansen under september månad visade ett underskott, vilket alltså medförde ett mindre tillskott till dollarbalanserna. Härefter har suget från den amerikanska marknaden ånyo tilltagit och räntenivån på Eurodollarmarknaden har på nytt rört sig uppåt. Det finns i huvudsak tekniska förklaringar till denna nya vändning av utvecklingen men det kan ifrågasättas om inte ambitionen att förhindra en mera varaktig och avsevärd tillväxt av dollarbalansen kan ha inverkat på utformningen av den amerikanska kapitalmarknadspolitiken.

Mot denna allmänna bakgrund kan en mera teknisk förklaring vara motiverad till kreditströmmarnas utveckling i Västtyskland, Förenta staterna samt på Euromarknaderna.

I Västtyskland sökte myndigheterna — före revalveringen — neutralisera de finansiella effekterna av bytesbalansöverskottet genom att medverka till en omfattande långfristig kapitalexport. En av svårigheterna var därvidlag att den inhemska högkonjunkturen tilltog under loppet av 1969, vilket gjorde det svårt att hålla nere den västtyska räntenivån. Av större betydelse var emellertid det av revalveringsförväntningar föranledda inflödet av kortfristigt kapital. Under de första nio månaderna av 1969 uppgick detta inflöde till ca 14 miljarder DM, dvs. till ungefär samma belopp som den totala långfristiga kapitalexporten. Genom överskottet i bytesbalansen ökade dessutom den västtyska valutareserven med drygt 8 miljarder DM. Vid tidpunkten för revalveringen beräknas det kortfristiga inflödet ha stigit till drygt 20 miljarder DM. Regeringens åtgärder för att motverka denna utveckling inriktades i första hand på att genom ogynnsamma räntevillkor göra utländska kapitalplaceringar mindre attraktiva. Eftersom detta visade sig vara otillräckligt uppmuntrades dessutom bankerna att slussa redan influtet kapital vidare till främst Eurodollarmarknaden. De förmånliga villkor som de västtyska affärsbankerna beviljades för en sådan reexport av kapital resulterade i stor utsträckning i amerikansk kapitalimport via Eurodollarmarknaden, men även i upplåning från andra intressenter, vilka till stor del åter placerade kapitalet i Västtyskland. Marknadsoperationerna förefaller inte ha medfört någon nämnvärd lättnad för de länder som i första hand drabbades av valutautflöde till följd av spekulatjonen i D-mark. — Utvecklingen av kapitalrörelserna till och från Västtyskland efter revalveringen berörs i det följande specialavsnittet om Västtyskland.

I Förenta staterna har den åtstramande kreditpolitiken medfört att såväl diskonto som affärsbankernas utlåningsräntor rört sig uppåt för att kring mitten av 1969 vara i nivå med rekordnoteringarna från de första åren under 30-talet. Inlåningsräntorna däremot har av myndigheterna hållits nere i avsikt att försvåra bankernas medelanskaffning. Medan räntenivån för

större tidsbundna insättningar uppgått till 6 1/4 % under 1969 har utlåningsräntan till de mest solventa företagen stigit till 8 1/2 %. Som ett resultat av att insättarna under dessa betingelser placerat en del av sitt kapital utanför banksektorn sjönk insättarbehållningen på de längre räkningarna med ca 12 miljarder dollar under de tre första kvartalen 1969. Den starka kreditefterfrågan från det amerikanska näringslivets sida har emellertid inneburit att såväl banker som företag sökt anskaffa kapital på andra vägar och då i första hand genom att utnyttja möjligheten till upplåning på Eurodollarmarknaden. För bankernas del krävde inte heller denna upplåningsform fram till oktober 1969 någon reservtäckning i centralbanken. Under första halvåret 1969 synes den totala amerikanska Eurodollarupplåningen i det närmaste ha fördubblats jämfört med utgången av 1968 för att vid halvårsskiftet beräknas ha uppgått till ca 18 miljarder dollar. Detta motsvarade ungefär halva marknadsens utbud. Under tredje kvartalet 1969 torde upplåningen ha stigit med ytterligare 2 miljarder dollar. Det kassareservkrav på 10 % för bankernas Eurodollarupplåning som infördes i oktober 1969 kan emellertid förmodas ha inneburit en viss uppbromsning under fjärde kvartalet 1969. Huvudparten av Eurodollarmedlen eller närmare 80 % härrör från källor utanför Förenta staterna¹. Sett från utbudssidan har tillskotten kommit ojämnt och tenderat att växa långsammare än efterfrågan. Detta förefaller bl. a. ha varit att hänföra till snabba omkastningar mellan Eurodollarmarknaden och den västtyska marknaden varvid återflödet till Eurodollarmarknaden inte nått samma omfång som de av revalveringsrykten föranledda tillfälliga överföringarna.

Eurodollarmarknadens motsvarighet på den långfristiga sidan — den s. k. Eurobondmarknaden — har under 1969 inte vuxit i samma omfattning som 1968. Under de första elva månaderna 1969 emitterades nya obligationer till ett värde av 2,5 miljarder dollar att jämföra med 3,1 miljarder motsvarande period 1968. Den något lägre tillväxten 1969 kan hänföras till en avsevärt svagare ökning av den amerikanska upplåningen. Den amerikanska andelen av nyemissionerna har sålunda sjunkit mellan samma tidsperioder från ca 60 % till drygt 30 %. Detta torde bl. a. kunna förklaras av att räntenivån ur låntagarnas synpunkt upplevts som för hög samtidigt som — ur långgivarnas synpunkt — konverteringslånen² genom de relativt låga amerikanska aktiekurserna förlorat mycket av sin dragningskraft. Den senare lånetypen har emellertid i stor utsträckning un-

¹ Denna siffra kan emellertid vara tilltagen något i överkant genom att en del av medeltillskotten från Förenta staterna inte registrerats. Speciellt synes detta gälla överföringar från amerikanska banker till dessas filialer i Europa.

² Konverteringslånen innebär en rätt att efter en viss tid utbyta obligationerna mot aktier varvid aktiekursen fixeras till ett visst procenttal över den vid emissionstillfället gällande. Utbytet får vanligtvis ske tidigast efter 6—18 månader och »överkursen» uppgår i normalfallen till mellan 10 och 15 %. Under de 10 första månaderna 1968 emitterades dylika lån till ett värde av ca 1,5 miljarder dollar mot ca 0,8 miljarder dollar för motsvarande period 1969.

der 1969 ersatts av emissioner i västtyska mark. Att den totala upplåningen på marknaden trots färre amerikanska emissioner kunnat hållas uppe under 1969 torde i första hand få tillskrivas en ökad upplåning från främst Storbritannien, Japan och Kanada.

Utsikter för 1970

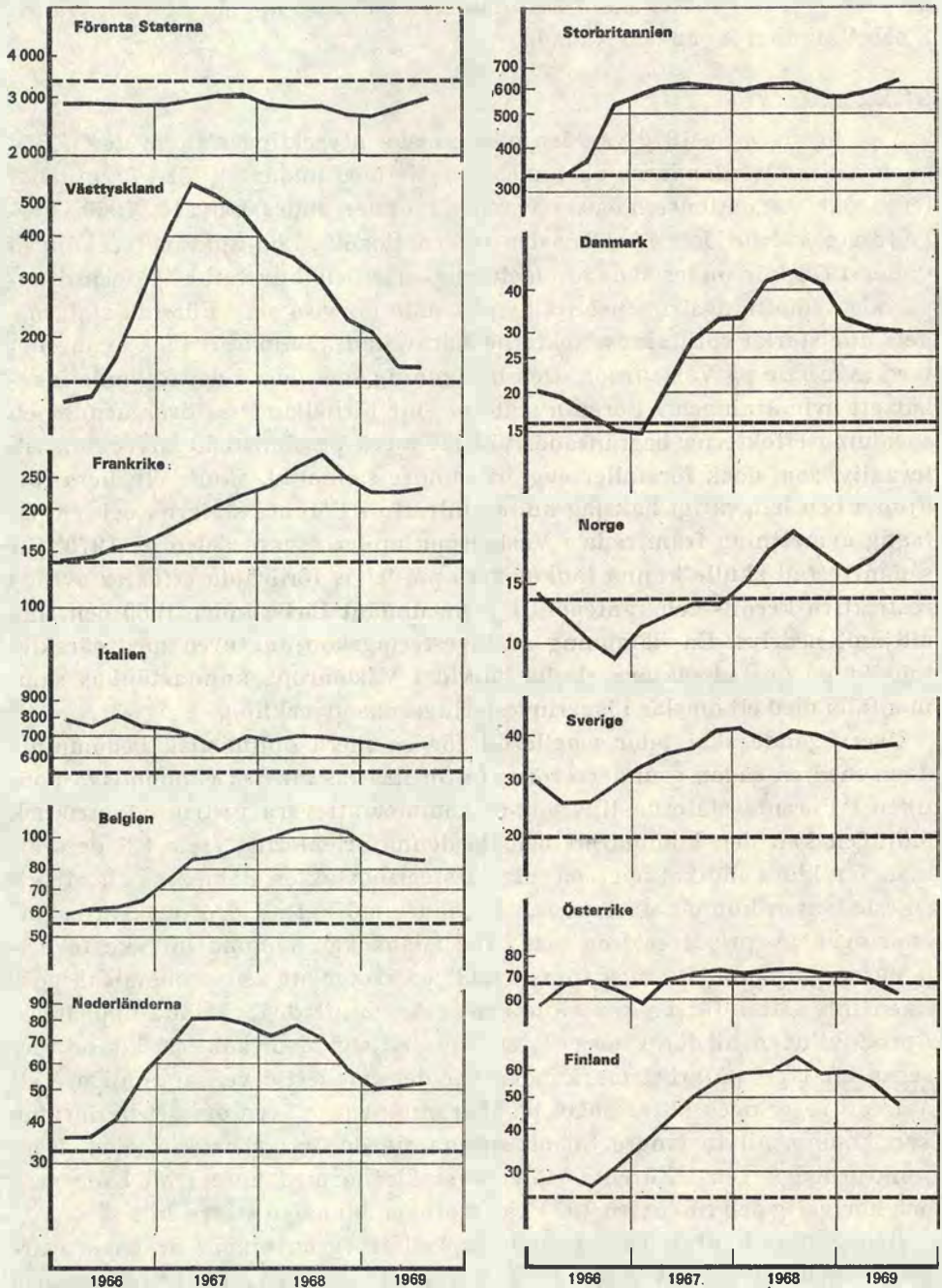
Vid ingången av 1970 var den ekonomiska utvecklingen inom de OECD-anslutna industriländerna alltjämt expansiv med undantag för Förenta staterna där stagnationstendenser framträtt under andra halvåret 1969. Nyckelfrågor vid bedömningen av den internationella konjunkturutvecklingen under 1970 blir under sådana omständigheter dels hur varaktiga och djupgående avmattningstendenserna kan komma att visa sig i Förenta staterna, dels hur starka spridningseffekterna härav kan komma att bli i synnerhet med avseende på Västeuropa. Den bedömning som görs i det följande innebär att avmattningen i Förenta staterna blir förhållandevis övergående och spridningseffekterna begränsade. Vid ett mera pessimistiskt utvecklingsalternativ, som dock förefaller avgjort mindre sannolikt, skulle ett mera fördjupat och långvarigt bakslag kunna inträffa i Förenta staterna och en påtaglig avmattning framträda i Västeuropa under senare delen av 1970. Ett sådant utfall skulle kunna tänkas bero på delvis fördröjda effekter av den restriktiva kredit- och räntepolitik som allmänt förts under 1969 och som alltjämt bedrivs. En dämpning av investeringskonjunkturen med särskild tonvikt på bostadssektorn skulle härvid i Västeuropa kunna tänkas sammanfalla med ett omslag i lagerinvesteringarnas utveckling.

Övervägande skäl talar emellertid för en mera optimistisk bedömning. Även med en sådan grundsyn torde få förutsättas att den ekonomiska politiken i Förenta staterna tills vidare kommer att vara restriktivt inriktad. Möjligen kan den komma att behålla denna orientering ända till dess att man får klara indikationer på att prisstegringstakten dämpats och att utrikesbalansen kunnat stärkas. Det är vidare möjligt att den önskvärda förändringen av prisutveckling och bytesbalans kan komma att ske förhållandevis långsamt. Därmed finns onekligen risker att den ekonomiska politiken inte lättas förrän senare under året och att den väntade uppgången i produktionen till följd härav låter vänta på sig. Med tanke på konsekvenserna för läget på arbetsmarknaden har det emellertid verkat rimligare att anta att regeringen lättar något på åtstramningarna även om det härigenom kan komma att ta längre tid att närma sig de övriga balansmålen. Konjunkturedgången i Förenta staterna skulle härmed kunna bli både svag och kortvarig och tillväxten 1970 kan möjligen bli något större än 2 %.

Redan med hänsyn till rådande kapacitetsbegränsningar är en svagare produktionstillväxt att vänta i Västeuropa 1970. En restriktiv ekonomisk politik torde också bidra till en viss dämpning i efterfrågeökningen. Trots negativa effekter av kreditpolitiken, i synnerhet på bostadsbyggandet, be-

Diagram II: 3. Arbetslöshet i olika länder 1966—1969

Tusental. Säsongrensade kvartalsdata. Log. skala

Anm. Den streckade vågräta linjen anger genomsnittet för det senaste högkonjunkturåret 1965; för Italien dock 1964.

Källor: OECD och nationell statistik.

räknas emellertid de fasta investeringarna totalt sett växa snabbt också 1970. Härvid väntas näringslivets investeringar svara för den starkaste tillväxten. Den troliga dämpningen av efterfrågans tillväxt väntas i första hand föranledas av en avsevärd nedgång i lagerinvesteringarna, speciellt vad avser Västtyskland och Frankrike. Konsumtionen väntas öka ungefär lika snabbt som 1969, huvudsakligen på grund av en stegrad löneökningstakt inom EEC-länderna och en sannolik återgång till en normal konsumtionsökningstakt i Storbritannien. Den väntade mindre konjunkturedgång-
en i Förenta staterna kan också beräknas få en återhållande effekt på den ekonomiska utvecklingen i Västeuropa. Denna påverkan blir dock troligen relativt begränsad, även om utfallet i Förenta staterna skulle visa sig bli något mera depressivt än vad som här antagits. Avmattningen i efterfrågans tillväxt kan med hänsyn till kapacitetsutrymmet inte förmodas bli så kännbar att någon mera påfallande förändring i det ekonomiska klimatet är att vänta i Västeuropa, i varje fall inte under större delen av 1970.

En bidragande orsak till de fasta investeringarnas väntade fortsatt snabba expansionstakt är den höga likviditeten hos näringslivet, framför allt i Västtyskland och Frankrike. Denna kan till stor del neutralisera kreditpolitikens negativa inverkan på finansieringsmöjligheterna. I Storbritannien, där den hårda kreditpolitiken varit i kraft en längre tid, är däremot svårigheterna att finansiera investeringar betydligt större. Investeringssvårigheterna där hindras i högre grad av den förda kreditpolitiken, men det är möjligt att regeringen under loppet av 1970 kan tänkas lätta något på åtstramningarna.

Ett problem för sådana länder som tvingats till en långvarig åtstramningspolitik är att investeringsutvecklingen härigenom tenderar att hämmas. Detta hindrar kapacitetsutbyggnaden men försvagar härutöver också på längre sikt produktivitetsökningar och konkurrensförmåga. Samtidigt pågår i andra länder, däribland främst Japan och Västtyskland, snabba investeringsökningar som leder till hög produktivitet och förbättrad internationell konkurrensförmåga. En motverkande kraft i dessa länder är dock snabbt ökande lönekostnader.

Trots ett något lägre efterfrågetryck kan priserna väntas öka snabbt också under 1970. En lägre prisstegringstakt än 1969 torde visserligen kunna väntas i Förenta staterna, Storbritannien och Japan, men häremot kan ställas en trolig högre prisökningstakt i Västtyskland, Italien och möjligen också i Frankrike. Effekten på priserna av en måttlig dämpning i efterfrågetrycket torde bli begränsad och dessutom tidsförskjuten. Ett starkare inflytande torde under 1970 komma att utövas av den högre löneökningstakt som väntas i flera av de stora industriländerna.

Världshandelns tillväxttakt kan väntas avta något 1970. En lägre tillväxt i importefterfrågan i Frankrike och i nästan alla av de mindre industriländerna bidrar i hög grad till den väntade handelsutvecklingen, liksom

förväntningen om en ej fullt så snabb importökning i Västtyskland som 1969. Importen till Förenta staterna torde öka lika långsamt som under 1969, medan övriga stora industriländers import kan väntas öka något snabbare. Paritetsförändringarna av francen och D-marken stöder i hög grad exporten från Frankrike som beräknas öka snabbt också 1970. En väl hävdad exporttillväxt kan också väntas för Västtyskland eftersom den höga konkurrensförmågan i exportindustrin inte i så hög grad motverkas av revalveringen. I flertalet övriga industriländer torde exportökningarna avta. En följd av dämpningen i handelsutvecklingen under 1970 kan bli att OECD-ländernas handel med Östeuropa kommer att öka. Detta fenomen har tidigare observerats i de fall svårigheter uppstår att avsätta produkterna på de traditionella exportmarknaderna.

Utvecklingen av handeln 1970 beräknas leda till samma uppdelning i överskotts- respektive underskottsländer som 1969, låt vara att en viss utveckling i utjämnande riktning kan beräknas ske. Överskottet på bytesbalansen i Västtyskland och Italien kommer troligen att reduceras påtagligt i förhållande till de närmast föregående åren. Japans överskott väntas däremot bli minst lika stort som 1969. I OECD:s stora underskottsländer Förenta staterna, Storbritannien och Frankrike beräknas en klar förbättring i bytesbalansen ske. Däremot är det mindre troligt att respektive regeringars målsättning angående storleken av dessa förbättringar kan nås under 1970.

Med en sådan utveckling av de stora industriländernas bytesbalanser är det möjligt att behovet av utjämnande kortfristiga kapitalrörelser avtar. Det spekulativt betingade intresset för kapitalplacering i Västtyskland har vidare bortfallit. Behovet av kortfristiga kapitalrörelser torde dock alljämt bli betydande med tanke på bristen på stabil balans i utgångsläget.

Läget på den internationella kreditmarknaden kommer härutöver att i hög grad påverkas av uppläggningsen av den amerikanska kreditpolitiken samt dess inverkan på utvecklingen av den internationella likviditeten.

Inför 1970 förefaller sålunda en av de centrala frågorna vid en bedömning av utsikterna för den internationella kreditmarknaden att bli om Förenta staternas nettoimport av främst Eurodollarmedel kan hållas uppe i samma utsträckning som 1969 och i lika hög grad utgöra en återhållande faktor på omvärldens tillskott av internationella betalningsmedel. Den förbättring av den amerikanska bytesbalansen som i och för sig förfaller sannolik är inte mera betydande än att den troligen motvägs av en beräknad ökning av den långfristiga nettokapitalexporten. Om balans i de utrikes betalningarna bedöms som önskvärd synes därför en fortsatt stark import av kortfristigt kapital alltjämt vara nödvändig. I vilken omfattning *utfallet* blir en sådan, torde i hög grad vara en ekonomisk-politisk fråga. Även om inre balansskäl skulle tala för en lättnad av den amerikanska kreditpolitiken, är det tänkbart att myndigheterna ytterligare förstärker den diffe-

rentierade inriktningen av denna, i så måtto att införsel av utländska dollartillgodohavanden liksom 1969 mer eller mindre avsiktligt underlättas, samtidigt som man söker tillvarata möjligheterna att i möjligaste mån lätta på trycket på den inhemska kreditmarknaden. Motiveringen för en sådan politik skulle kunna vara en strävan att bibehålla eller eventuellt minska dollarbalanserna och därigenom motverka de tendenser till brislande förtroende för dollarns värde som främst från europeiskt centralbankshåll har ansetts kunna bli följden av ett på sikt ökat dollarutflöde.

Skapandet av internationell likviditet skulle med dessa utgångspunkter främst åvila det nya systemet med de s. k. speciella dragningsrätterna som träder i kraft under 1970. Detta tillskott till den internationella likviditeten beräknas under första året uppgå till 3,5 miljarder dollar eller till ca 4 %. Vid ett fortsatt lågt guldpris på den fria marknaden framstår nu även guldköp från valutafondens sida i någon utsträckning som en likviditetsskapande möjlighet. Som ett motsatt alternativ till det här skisserade kunde vidare tänkas att den tidigare motviljan från vissa europeiska staters sida mot en ökning av dollarbalanserna avtagit i takt med nedgången av respektive valutareserver, varför man från amerikanskt håll därmed kunde vara beredd att medverka till en sådan ökning. Sammanfattningsvis synes den internationella likviditetens utveckling 1970 bli beroende av motstridiga och delvis svårbedömbara faktorer av mer eller mindre politisk innebörd. Den västtyska respektive franska växelkursändringen har emellertid i sig inneburit att möjligheterna till en lugnare utveckling på valuta- och kreditmarknaderna ökat.

2. Länderöversikter

Förenata staterna

De främsta målen för den amerikanska regeringens ekonomiska politik har under 1969 varit att söka bromsa prisstegringstakten samt att förbättra bytesbalansen. Den därav föranledda stabiliseringspolitiken, vilken i första hand har inriktats på att dämpa de privata investeringarna och den privata konsumtionen, har resulterat i en markant uppbromsning av den totala produktionens tillväxttakt. Medan ökningen av bruttonationalprodukten 1968 uppgick till 4,9 % var motsvarande uppgång under tolv månadersperioden t. o. m. halvårsskiftet 1969 ca 3,5 %. Under andra halvåret 1969 torde tillväxten ha sjunkit ytterligare för att för 1969 som helhet troligen ha stannat vid knappt 3 %. Ökningen i produktionskapacitet torde ha uppgått till 4 å 4 1/2 %. Trots skillnaden mellan tänkbar och faktisk produktionsökning började prisökningstakten inte visa tecken till att avta förrän under hösten 1969. För konsumentprisernas del uppgick ökningen under tolv månadersperioden t. o. m. september 1969 till 5,6 % och kan under loppet av 1969 förmodas ha stannat något över 5 %.

Bakom denna höga prisstegringstakt torde i första hand ligga ett starkt kostnadstryck i kombination med en svag produktivitetsutveckling. Arbetskostnaderna har pressats upp genom relativt stora löneökningar både inom näringslivet och den offentliga sektorn. Under de tre första kvartalen 1969 låg den genomsnittliga lönenivån ca 8 % högre än motsvarande period 1968. Under första delen av 1969 var även den privata konsumtionsefterfrågan relativt stark, vilket tillsammans med en tendens till lagerökning kom att medföra en höjning av kapacitetsutnyttjandet. Under andra halvåret 1969 synes emellertid inverkan från efterfrågesidan ha varit betydligt mera dämpad.

Huvudvapnet i den amerikanska regeringens antiinflationspolitik har varit en markant skärpning av kreditpolitiken. Visserligen har även finanspolitiken kommit till användning men detta i avsevärt mindre grad. Preferensen för kreditpolitiken kan delvis ha sin förklaring i den långa behandlingstiden av finanspolitiska förslag i kongressen.

Den offentliga konsumtionen väntas 1969 endast ha ökat med ca 1,5 % mot 6 % 1968. Bakom den långsamma tillväxten låg bl. a. en i april 1969 beslutad nedskärning av budgetutgifterna med 4 miljarder dollar för budgetåret 1969/70. Totalt kommer budgetöverskottet enligt regeringens beräkningar att uppgå till 6 miljarder dollar, eller nästan dubbelt så mycket som föregående finansår. Nedskärningarna har i första hand drabbat försvaret och den sociala sektorn. Åtgärder har naturligt nog främst berört den federala sidan. Genom minskade sociala transfereringar har emellertid även den lokala och delstatliga nivån påverkats.

Kreditpolitiken har främst inriktats på att söka dra ned investeringsvolymen. Tonvikten har lagts på en begränsning av det totala penningutbudet, varmed menas hushållens och företagens kassa- och banktillgodohavanden. Därvid har en maximering av räntenivån för bankernas inlåning varit ett medel som utnyttjats för att hålla tillbaka inlåningen och därmed också bankernas kreditkapacitet. Även det statliga budgetöverskottet har i sig verkat kontraktivt. Det officiella diskontot höjdes med en halv procent i december 1968 och med ytterligare en halv procent till 6 % i april 1969. Den senaste höjningen kompletterades med en ökning om en halv procentenhet av de reserver som bankerna enligt lag måste hålla hos centralbankerna. Affärsbankernas utlåningsräntor har successivt rört sig uppåt. Den lägsta utlåningsränta som bankerna beviljar sina bästa kunder, den s. k. prime rate, har sålunda stigit under 1969 från 6 3/4 % till 8 1/2 %.¹ Bankerna har trots dessa skärpningar i betydande utsträckning lyckats kringgå effekterna främst genom att låna upp medel på Eurodollarmarknaden. Under de tre första kvartalen 1969 steg de amerikanska bankernas Eurodollarupplåning från 6 till knappt 15 miljarder dollar, vilket ungefär

¹ Ökningen av »prime rate» är i realiteten större eftersom bankerna sedan en tid kräver att 20 % av det utlånade beloppet hålls inestående på ett räntelöst konto.

motsvarade halva marknadens utbud. Under hösten 1969 har emellertid myndigheterna infört ett kassareservkrav på 10 % för bankernas upplåning av sådana medel över en viss gräns. Detta synes ha fått en viss dämpande effekt. På det finanspolitiska fältet har vidare beslutats om ett delvis upphävande av den 7-procentiga skattekrediten¹ vid inköp av maskiner och inventarier med retroaktiv verkan fr. o. m. våren 1969.

De mest påtagliga effekterna av den återhållande kreditpolitiken har framträtt inom bostadssektorn vars investeringsvolym synes ha sjunkit med ca 3 %. Antalet igångsättningar under tredje kvartalet 1969 låg drygt 15 % under nivån för första kvartalet. På grundval av antalet byggnadstillstånd synes denna tendens ha stått sig året ut. Det privata näringslivets fasta investeringar har däremot inte påverkats i samma utsträckning, delvis tack vare företagets direkta upplåning av Eurodollarmedel. Detta kortfristiga kapital förefaller ha använts till att finansiera investeringsprojekten för att längre fram kunna avlyftas mot inhemskt långfristigt kapital. Enligt de senaste officiella investeringsundersökningarna beräknas en värdemässig uppgång om ca 11 % ha ägt rum att jämföra med i februari 1969 förväntade 14 %. År 1968 var motsvarande ökning ca 4 %. Huvudparten av tillväxten på industrisidan synes ha fallit på maskininvesteringarna. Den totala fasta investeringsvolymens ökningstakt beräknas ha fallit från drygt 5 % 1968 till drygt 4 % 1969.

De privata konsumtionsutgifterna torde 1969 ha ökat med drygt 3 % i volym, vilket innebär en uppbromsning av tillväxttakten med 2 procentenheter jämfört med 1968. En orsak till detta har troligtvis varit förlängningen av den 10-procentiga extraskatten till utgången av 1969 liksom höjningar av vissa socialavgifter. Den stramare kreditpolitiken har också spelat in genom de ökade svårigheterna att erhålla konsumtionskrediter. Medan hushållens inkomster beräknas ha stigit under 1969 med omkring 9 % synes de disponibla inkomsterna ha ökat med endast 5 %. Beaktas även ökningen av konsumentpriserna torde uppgången i real köpkraft ha varit obetydlig. Att den privata konsumtionen trots detta låg på en hög nivå under första halvåret 1969 är sålunda att hänföra till en sänkning av sparkvoten. För året som helhet torde sparkvoten ha fallit från 6,5 % till strax under 6 %.

Den kanske mest påtagliga omsvängningen jämfört med 1968 har ägt rum på arbetsmarknaden. Arbetslösheten har varit stigande för att i september 1969 nå den gräns på 4 % som tidigare enligt officiell uppfattning helst inte borde överskridas. Det föreligger därmed en tydlig konflikt mellan sysselsättningsmålet och prisstabiliseringsmålet. Uttalanden från officiellt håll tyder på att man under första hälften av 1970 skulle vara redo att

¹ Den s. k. skattekrediten, vilken ursprungligen tillkom 1962, har inneburit en rätt till skattefri direktavskrivning med åtföljande omedelbar nedsättning av företagsskatten med belopp motsvarande 7 % av investeringsvärdet.

godta ytterligare någon ökning av arbetslösheten som ett led i antiinflationspolitiken. — I november sjönk den redovisade arbetslösheten till 3,4 %, vilket var överraskande med hänsyn till produktionsutvecklingen.

Regeringens målsättning att förbättra handelsbalansen har inte kunnat uppfyllas under 1969. En orsak har varit den hamnarbetarstrejk som utbröt i början av 1969 och som i högre grad påverkade exporten än importen. Enligt amerikanska uppgifter skulle bortfallet i utlandsvaluta netto ha uppgått till ca 500 miljoner dollar. Under de tio första månaderna 1969 var såväl export- som importvärdet 9 % högre än motsvarande period året innan. Med antagande om en likartad utveckling under de två sista månaderna 1969 pekar detta mot att handelsbalansen vid årets utgång stannade vid ett överskott på drygt 800 miljoner dollar. Det skulle i så fall vara ungefär samma belopp som 1968, dvs. det år då handelsbalansen uppfattades som oroväckande svag. Det bör dock nämnas att exportleveranserna inför strejkhottet i särskild grad påskyndades under fjärde kvartalet 1968 — ett förhållande som också försvårar jämförelser mellan de två åren. Bytesbalansen inklusive transfereringarna har liksom 1968 varit negativ, bl. a. på grund av de höga räntekostnaderna för Eurodollarupplåningen.

Alltsedan andra världskrigets slut har Förenta staterna haft en betydande nettokapitalexport samtidigt som bytesbalansen uppvisat ett kraftigt överskott. Under senare år har bytesbalansens överskott avsevärt reducerats för att under 1967 och 1968 förbytas i ett underskott. Även kapitalrörelsernas karaktär har förändrats. Ett tidigare kraftigt utflöde av kortfristigt kapital har under 1968, och i än högre grad 1969, ersatts av ett inflöde främst genom de ovan nämnda transaktionerna på Eurodollarmarknaden. Den långfristiga kapitalexporten däremot synes ha fortsatt under 1969 i ungefär samma omfattning som 1968. Trots detta har utvecklingen under de två åren varit något skiljaktig. Främst avses effekten av de regleringar av dollarutflöde i form av direkta utlandsinvesteringar som infördes i början av 1968. Efter en påtaglig uppbromsning under 1968 beräknas under 1969 denna typ av investeringar ha stigit med inemot 20 %. I gengäld har den del som finansierats utomlands stigit till inemot 90 %, varför nettoresultatet ur betalningsbalanssynpunkt torde ha blivit detsamma för de två åren. Kombinationen av ett direkt utflöde av långfristigt kapital och en fortsatt negativ bytesbalans har inneburit ett underskott i betalningsbalansen — på likviditetsbasis — under de tre första kvartalen 1969 om knappt 8 miljarder dollar. Genom att centralbankerna i olika länder inte direkt berörs av dessa transaktioner har de officiella dollartillgodohavandena utomlands endast påverkats i mindre omfattning. Betalningsbalansen uttryckt på officiell transaktionsbasis, dvs. förändringen av nettoställningen mot centralbanker och liknande institutioner utomlands, synes tvärtom ha varit positiv under 1969. De tillgodohavanden på amerikanska personer, företag och inrättningar som uppkommit till följd av den passiva grundbalansen har

nämligen genom den kortfristiga amerikanska upplåningen kunnat placeras hos affärsbanker och andra kreditgivare utanför centralbankerna och således inte gett upphov till någon ökning av dessas dollarinnehav.

Från amerikanskt håll räknar man med en fortsatt minskning av tillväxttakten till fram emot sommaren 1970. Därefter väntas produktionen åter ta fart för att under sista kvartalet nå en kvartalsvis tillväxttakt på 4—5 %. Antalet arbetslösa beräknas fortsätta att stiga till mitten av 1970, då arbetslöshetsprocenten antas komma uppgå till 4,5 %. Den ökade arbetslösheten tillsammans med gapet mellan verklig och möjlig tillväxt samt ett antagande om en lugn efterfrågeutveckling väntas successivt leda till lägre prishöjningar än 1969. Inflationstakten beräknas sjunka till 2,5 % mot slutet av 1970. Bruttonationalprodukten väntas endast öka med 1,7 % för året som helhet.

Huruvida prognosen kommer att visa sig vara riktig torde i hög grad bero på dels hur snabbt prisutveckling och utrikesbalans kan komma att vridas i den önskade riktningen, dels hur den ekonomiska politiken kommer att reagera i händelse av en trögare anpassning i fråga om priser och arbetslöshet. Det kan finnas skäl att räkna med att den officiella bedömningen är alltför optimistisk i fråga om priser och bytesbalans. Detta skulle i och för sig kunna tala för att den restriktiva ekonomiska politiken kommer att bibehållas under en betydande del av 1970. Kommer lättnaden alltför sent kan det även föreligga en risk för en längre nedgångsperiod än vad man från amerikanskt håll räknat med. Speciellt bör i detta fall faran för en depressivt verkande neddragning av lagernivån observeras. Denna har alltsedan 1966 varit historiskt sett hög. De privata investeringarna kan vidare komma att minska med tanke på att effekterna av kreditpolitiska åtgärder först efter en viss tid blir synliga. Å andra sidan talar åtskilligt för att den ekonomiska politiken lättas redan i början av 1970, dels för att hindra en alltför kraftig uppgång av arbetslösheten, dels för att motverka en ren stagnation av den totala tillväxttakten. Skulle detta visa sig bli fallet borde en högre tillväxt av bruttonationalprodukten inte möta något hinder från efterfrågesidan samtidigt som förutsättningar i form av produktionskapacitet föreligger. Möjligheterna till en högre totalefterfrågan torde i första hand kunna hänföras till den privata konsumtionen, bostadsbyggandet samt näringslivets investeringar.

Med tanke på de faror som ett alltför påtagligt fasthållande av prisstabiliserings- och utrikeshandelsmålet kan innebära ur sysselsättningssynpunkt förefaller det senast nämnda alternativet vara det mest sannolika. Med denna mera optimistiska förutsättning kan bruttonationalprodukten komma att stiga med någon procentenhet mera än de beräknade 1,7 %. Skillnaden förklaras främst av en antagen svagare dämpning under första halvåret 1970. Tillväxten skulle emellertid alltjämt vara lägre än genomsnittet för de senaste 10 åren. Det borde under dessa betingelser vara möjligt

att begränsa uppgången av konsumentpriserna till mellan 3 och 4 %. Det är visserligen mer än vad man från amerikanskt håll hoppas på men det innebär trots detta en nedgång av prisökningstakten jämfört med 1969. Arbetslösheten torde kunna hållas nere vid ca 4 %, något som knappast förefaller möjligt vid en mera begränsad produktionsökning.

Det synes troligt att den privata konsumtionen stiger 1970 i ungefär samma takt som 1969, dvs. med drygt 3 % i volym. Från amerikanskt håll förväntas ökningen stanna något under 3 %, men det gradvisa borttagandet av den 10-procentiga extraskatten i kombination med redan fastställda löneökningar pekar snarare mot en ökning något över nämnda procenttal.

Det privata näringslivets fasta investeringar har i löpande priser beräknats öka under 1970 med ca 5 %. Mot bakgrund av vad som tidigare sagts synes den prognosen vara tilltagen i underkant. Den hittillsvarande utvecklingen tyder visserligen på en viss nedrevidering av företagens investeringsplaner men något kraftigare omslag har inte spårats. En något lättande kreditpolitik samt en svag ökning av sparkvoten kan komma att innebära fortsatta möjligheter till medelanskaffning. I och med att kostnadspressen torde bestå ökar dessutom drivkraften till rationaliseringsinvesteringar. Bostadsbyggandet har som tidigare nämnts drabbats hårt av kreditknappheten och beräknas göra detta även under 1970. I den mån utrymmet på kreditmarknaden vidgas är det emellertid sannolikt att denna sektor suger upp ledigt kapital.

Utrikesbalansen torde komma att stärkas något under 1970 om än inte i den omfattning som man från amerikansk sida hoppas på. Man har från detta håll räknat med att exporten kommer att stiga med 10 % i värde och importen med drygt 6 %, vilket skulle ge ett överskott i handelsbalansen på inemot 1,5 miljarder dollar. Det kan ifrågasättas om inte denna prognos innebär en överskattning av elasticiteten i det amerikanska utrikessaldot vid förutsatt begränsning av det interna efterfrågetrycket. Mot bakgrund av den något mera expansiva bedömning av den totala efterfrågans utveckling som här angivits finns det än större skäl att räkna med en mera blygsam förstärkning av handelsbalansen. I första hand synes importtillväxten vara underskattad. Vid en antagen kraftigare ökning av den privata konsumtionen och de privata investeringarna förefaller importuppgången kunna bli ytterligare några procentenheter högre. En viss förstärkning av handelsbalansen jämfört med 1968 och 1969 är emellertid trolig. Med fortsatta höga transfereringar i huvudsak i form av räntebetalningar är det däremot tveksamt om bytesbalansen blir positiv.

Storbritannien

Huvudmålsättningen för den ekonomiska politiken i Storbritannien har alltsedan devalveringen hösten 1967 varit att förbättra den yttre balansen. Under 1968 lyckades inte detta. Exporten ökade visserligen efter brittiska

förhållanden snabbt, men det gjorde också importen, eftersom den hårda finans- och kreditpolitiken inte tillräckligt lyckades begränsa den inhemska efterfrågan och i synnerhet som en betydande lagerökning av speciellt importvaror ägde rum. En oväntat hög konsumtionsökning 1968 orsakades väsentligen av en snabbare tillväxt av inkomsterna än väntat och det faktum att ökade omkostnader i ovanligt liten grad slog igenom i höjda konsumentpriser. Bytesbalansen 1968 visade ett större underskott än 1967. Den ekonomiska aktiviteten under första halvåret 1969 var ovanligt dämpad, till stor del som en följd av de ytterligare skärpningar i den ekonomiska politiken som skett i november 1968 och under våren 1969. Både den privata konsumtionen, importen och de totala fasta investeringarna minskade i förhållande till andra halvåret 1968. Den totala produktionen stagnerade. Under sommaren 1969 skedde en plötslig förändring. Exporten började stiga väsentligt snabbare än tidigare under 1969, investeringarna tilltog och även den privata konsumtionen och importen började sakta växa. Den totala produktionen 1969 kan därför, trots utvecklingen under första halvåret, beräknas ha ökat med 2 %. Till följd av den gynnsamma exportutvecklingen och den svaga importökningen förbättrades den yttre balansen avsevärt under 1969.

Den märkliga utveckling som exporten visade under 1969 skulle till viss del kunna härledas från den kraftiga utländska efterfrågeökningen på brittiska verkstadsprodukter som blev särskilt märkbar under andra halvåret och som delvis hade sin grund i de kapacitetsbegränsningar med åtföljande långa leveranstider som under samma tid kunde registreras i flera konkurrentländer, däribland särskilt Västtyskland. Under de första elva månaderna 1969 steg värdet av exporten med 13,2 % jämfört med motsvarande period 1968. Det kan förtjäna påpekas att man under 1969 upptäckte att exporten under ett flertal år registrerats med någon procentenhet för lågt värde. Orsaken var att exportörerna inte alltid fullgjort sin uppgiftsskyldighet. Till följd av den genom en rad kredit- och finanspolitiska åtgärder mycket svaga konsumtionsökningen under 1969 blev importökningen 1969 begränsad. Till en del anses emellertid importutvecklingen, speciellt under tredje kvartalet, ha influerats av den väntade avvecklingen av importdepositionerna i december 1969. Denna motivation att fördröja viss import till december 1969 och början av 1970 avlägsnades i och med att regeringen i oktober 1969 beslöt att förlänga reglerna om importdepositioner ännu ett år från den 5 december 1969. Deponeringsavgiften har dock sänkts från 50 % till 40 % av den importerade varans värde. Deponeringstiden på sex månader är oförändrad. Under de första elva månaderna 1969 steg värdet av importen med 4,3 % i förhållande till samma månader 1968. Varuhandeln ledde till en väsentligt förbättrad handelsbalans 1969. Under de första elva månaderna uppstod ett underskott i handelsbalansen på ca 200 miljoner pund jämfört med ett underskott på mer än 600 miljoner pund under samma tid

1968. Även tjänstebalansen utvecklades mycket gynnsamt under 1969, speciellt i fråga om vinster och avkastningar från utlandet. Bylesbalansen torde därför ha visat ett överskott på inemot 350 miljoner pund 1969.

Nettoexporten av långsiktigt kapital från Storbritannien minskade avsevärt under 1969, till en del beroende på den ökade upplåning på den internationella kreditmarknaden som både privata och offentliga företag ägnade sig åt. Förutsättningar för denna upplåning torde ha varit restriktionerna och det höga ränteläget på den inhemska kreditmarknaden. Nettoexporten av långsiktigt kapital — som 1968 uppgick till ungefär 150 miljoner pund — beräknas under de tre första kvartalen 1969 ha uppgått till ungefär 10 miljoner pund. Under samma period beräknas betalningsbalansen, exklusive kortsiktliga kapitalrörelser, (den s. k. grundbalansen) ha visat ett överskott, för första gången sedan 1962, på ungefär 225 miljoner pund. Storbritannien tycks inte under 1969 i någon högre grad ha varit utsatt för spekulativa kapitalströmmar, trots den internationella valutaoron.

För att ytterligare begränsa den privata konsumtionen skärptes finans- och kreditpolitiken än mer under våren 1969. Flera olika former av skattehöjningar infördes och diskontot höjdes till 8 %. Vidare började man att inom kreditpolitikens ram medvetet inrikta sig på att begränsa penningutbudet. Detta skulle enligt regeringens beslut inte genom interna åtgärder få öka mer än 400 miljoner pund per år jämfört med en ökning 1967 och 1968 på 2 400 respektive 1 200 miljoner pund. Under första halvåret 1969 till och med minskade penningutbudet. Detta försvårade givetvis ytterligare kreditmöjligheterna. Som ett resultat av alla restriktiva åtgärder minskade den privata konsumtionen under första halvåret 1969 och även under resten av 1969 visade den en svag utveckling. För helåret 1969 beräknas den privata konsumtionen nästan ha stagnerat och den offentliga konsumtionen torde ha ökat med ungefär 1 %.

Trots målsättningen visade även de totala fasta investeringarna en nedgång mellan andra halvåret 1968 och första halvåret 1969, huvudsakligen orsakad av minskat bostadsbyggande. Till en del kan nedgången också förklaras av att vissa investeringar tidigare lades till 1968 på grund av de högre bidrag som utgick för investeringar utförda före utgången av detta år. Under andra halvåret 1969 skedde emellertid en uppgång i investeringsverksamheten. Den från exportökningen härledda högre industriproduktionen föranledde ökade investeringar, eftersom kapacitetsutnyttjandet särskilt i exportindustrin var högt och lagren dessutom under våren 1969 hade dragits ned. Den hårda kreditpolitiken var dock alltså ett svårt hinder speciellt för mindre företag och bostadsbyggandet. Många röster höjdes för att förmå regeringen att lätta något på kreditpolitiken och därigenom underlätta finansieringen av industrins planerade investeringar. Trots finansieringssvårigheter beräknas industriinvesteringarna ha stigit med 6 % under 1969, medan bostadsbyggandet minskade med ungefär 5 %. De

offentliga investeringarna var fortfarande låga och torde ha minskat med någon procentenhet under 1969. Totala fasta investeringar kan därför beräknas ha ökat med bara 1 % mellan 1968 och 1969.

Arbetslösheten har sedan 1967 varit ganska hög och legat omkring 2,4 % av den arbetsföra befolkningen. Under första halvåret 1969 ökade arbetslösheten men under hösten stabiliserades läget. Den procentuella arbetslösheten uppgick i oktober till 2,4 % samtidigt som man kunde registrera ett ökat antal lediga platser i förhållande till antalet arbetslösa.

Lönerna beräknas totalt ha stigit med ungefär 8 % 1969. Visserligen presenterade myndigheterna under våren 1968 normer för en ny pris- och inkomstpolitik enligt vilken lönerna genomsnittligt inte skulle få stiga med mera än 3 1/2 % per år, men man kunde i löneavtalen komma överens om högre genomsnittlig löneökning om produktiviteten var hög eller om särskilda förstärkningar av minimilöner skedde. I någon mån tycks de avtalsmässiga löneökningarna ha begränsats av dessa normer och i genomsnitt ökade de 4 1/2 % under 1969. Därutöver tillkom löneglidningar som var ganska stora, till viss del beroende på att efterfrågan på arbetskraft varit ojämnt fördelad. Under 1969 tycks ökade kostnader i större utsträckning än under 1968 ha slagit igenom i ökade priser. Konsumentpriserna steg under tolv månadersperioden fram t. o. m. september 1969 med 5,1 % och lika stor ökning torde ha inregistrerats för bruttonationalproduktens prisdeflation för hela 1969.

Man måste under 1970 räkna med en fortsatt restriktiv ekonomisk politik i syfte att kontrollera den inhemska efterfrågan. Investeringsviljan inom industrin tycks ha ökat fr. o. m. andra halvåret 1969 och en något snabbare ökning i industriinvesteringarna än 1969 är att vänta under 1970, trots den hårda kreditpolitiken. Det är möjligt att de kapacitetsbegränsningar som nu finns, speciellt i exportindustrin, kan förmå regeringen att något omformulera och lätta på kreditpolitiken och därigenom bidra till en ytterligare ökning i industriinvesteringarna. Bostadsbyggandet väntas hämta sig något under 1970 och visa en ökning på ett par procentenheter. Stimulansen från den offentliga sektorn blir under 1970 ganska svag även om man kan räkna med att de offentliga investeringarna kommer att öka något 1970. De totala fasta investeringarna kan väntas öka med ungefär 4 % 1970.

Den privata konsumtionen började öka snabbare mot slutet av 1969 och den utvecklingen torde fortsätta under 1970 med en årlig tillväxttakt på inemot 3 %. Även den offentliga konsumtionen kan beräknas öka snabbare 1970.

Den gynnsamma exportutvecklingen under andra halvåret 1969 torde mattas av under 1970 beroende på en lägre tillväxt i världshandeln och speciellt en lägre importefterfrågan i Förenta staterna. Trots detta verkar det möjligt att värdet av exporten kan komma att öka inemot 8 %. Importökningen kan även för 1970 väntas bli svag, eftersom reglerna om import-

depositioner skall gälla fram till december 1970 och eftersom den ekonomiska politiken i övrigt primärt är inriktad på att begränsa importen. Dock kan man räkna med att importen ökar värdemässigt med 6—8 % under 1970 eftersom både konsumtions- och investeringsefterfrågan beräknas bli högre än 1969.

Den här skisserade utvecklingen skulle leda till en tillväxt i totala produktionen på inemot 3 % 1970. I en prognos utförd av National Institute of Economic Research i november 1969 väntade man sig en ökning i totala produktionen mellan fjärde kvartalet 1969 och 1970 på bara 1,4 %. Detta skulle leda till att antalet arbetslösa mot slutet av 1970 var uppe i 700 000 (mot 572 000 i mitten av oktober 1969). Prognosen baserades på antaganden om en fortsatt svag konsumtionsutveckling, en mycket liten investeringsökning, orsakad främst av den hårda kreditpolitiken, och ett antagande om fortsatt restriktivitet i offentliga utgifter. Samtidigt förutspåddes en fortsatt gynnsam, fastän något svagare, exportutveckling. Tillsammans med antagandet om en under 1970 begränsad importökning beräknades överskottet på bytesbalansen 1970 bli mycket stort, eller 850 miljoner pund. Emellertid tydde den ekonomiska utvecklingen i Storbritannien mot utgången av 1969 på ett annorlunda utfall för 1970 än vad National Institute har förutspått. Möjligheten finns visserligen att den under andra halvåret 1969 allmänna förbättringen i ekonomin var av tillfällig karaktär men då kanske särskilt vad avser utrikeshandeln. Exportens tillväxt skulle kunna avta samtidigt som en snabbare ökning i konsumtion och investeringar skulle medföra en högre importtillväxt. Bytesbalansen skulle då återigen försvagas.

En förbättring av Storbritanniens bytesbalans verkar klart möjlig under 1970. Däremot är det tveksamt om förbättringen skulle bli så markant att man 1970 når det av finansministern uppställda målet om ett överskott i betalningsbalansen på 500 miljoner pund.

Västtyskland

Det markanta uppsving i den ekonomiska aktiviteten som började ge sig till känna under andra halvåret 1968 har även under 1969 präglat den västtyska ekonomin. I motsats till 1968 har högkonjunkturen inte enbart vilat på exporttillväxten och den höga investeringsviljan inom industrin. Under framför allt andra hälften av 1969 har även den privata konsumtionsefterfrågan tilltagit i styrka. Några kapacitetsmarginaler torde inte längre föreligga och arbetslösheten är i det närmaste helt eliminerad. Tendenser till överhettning av ekonomin har börjat framträda samtidigt som de höga överskotten på bytesbalansen i huvudsak består. Leveranstiderna har förlängts och priserna på råvaror till industrin har rört sig uppåt. Den takt med vilken konjunkturförbättringen fortskridit har varit oväntat snabb.

Sålunda räknade den västtyska regeringen i sin årliga januarirapport med en real tillväxt av bruttonationalprodukten 1969 om 4,5 %, en nominell om 6,5 % och därmed en prisstegringstakt om ca 2 %. Dessa siffror har successivt räknats upp och motsvarande tal för det faktiska utfallet 1969 har vid årets utgång uppskattats till 7,5, 10,5 respektive 3 %.

Den stora svårigheten för den ekonomiska politikens utformning har varit att kombinera strävandena att dämpa den inhemska högkonjunkturen med åtgärder ägnade att minska överskottet i bytesbalansen. Problemet har uppkommit som en följd av att konkurrenskraften gentemot utlandet varit synnerligen stark, vilket har medfört att varje ansats till dämpning av den inhemska efterfrågan kommit att utöva en konserverande inverkan på överskottet i bytesbalansen. Det senare har sålunda under 1969 endast svagt understigit nivån från 1967 och 1968. Vidare har den högre prisstegringstakten i de övriga industriländerna genom export- och importpriserna smittat av sig på Västtyskland samtidigt som överskottet i bytesbalansen i sig gett upphov till en likviditetsförstärkning. De finansiella effekterna härav på Västtysklands inre ekonomi har myndigheterna sökt neutralisera genom att medverka till en omfattande kapitalexport. Syftet har varit att hindra en påspädning av företagets och bankernas likviditet men satsningen på en betydande kapitalexport kan också ha inneburit ett försök att avleda det internationella trycket på en västtysk revalvering. Den långfristiga kapitalexporten har emellertid i stor utsträckning motvägts av ett inflöde av kortfristigt kapital föranlett av förväntningar om en framtida paritetsändring. Under de nio första månaderna 1969 uppgick den långfristiga kapitalexporten till knappt 14 miljarder DM mot ett överskott i bytesbalansen om drygt 5 miljarder. Trots detta steg den officiella västtyska valutareserven med drygt 8 miljarder DM. Med en rimlig skattning av den »normala» storleken på restposten pekar detta mot ett kortfristigt kapitalinflöde om ca 14 miljarder DM under denna period.

I strävandena att dämpa tendenser till överhettning inom landet samt att komma tillrätta med utrikesbalansen har den västtyska regeringen använt en stor arsenal av ekonomisk-politiska vapen. Emellertid saknades fram till förbundsdagsvalen i september 1969 politiska förutsättningar att genomföra en revalvering. En sådan kunde eljest åberopas som strategisk stabiliseringsåtgärd för en ekonomi som förenade kroniska överskott i den yttre balansen med interna överhettningstendenser. Däremot vidtog myndigheterna i övrigt en rad åtgärder under våren 1969. Diskontot höjdes i april med 1 % till 4 %, vissa importliberaliserande åtgärder kom till stånd, företagets skatteterminer tidigarelades och en konjunkturutmjänningsfond, till vilken stalliga och delstalliga skattemedel kan avsättas, inrättades. Under sommaren 1969 visade det sig att dessa åtgärder inte var tillräckliga. Myndigheterna tvingades därför strama åt finans- och penningpolitiken ytterligare. Diskontot höjdes i juni och september med 1 % vardera gången, bankernas

kassakvotsbestämmelser skärptes i två etapper och de offentliga utgiftsramarna skars ned med 2 miljarder DM. Vidare fastställdes att 5 miljarder DM av statsinkomsterna för budgetåret 1969 skulle utnyttjas till dels en amortering av statsskulden, dels insättningar i den nyinstittade konjunkturutjämningsfonden. Först efter de västtyska valen i september revalverades marken, efter en tids frisläppande av kursen, med 9,3 %.¹ I samband därmed borttogs den speciella exportskatten respektive importsubventionen på 4 % som införts i slutet av 1968.

Effekten av de åtgärder som vidtogs före revalveringen framstår nu som begränsade och delvis motstridande. Diskontohöjningarna t. ex., vilka motiverats med behovet att bromsa överhettningstendenserna i den inhemska ekonomin, har försvagat incitamentet till privat kapitalexport genom att differensen gentemot den internationella räntenivån minskat. I stor utsträckning kan emellertid de riskgarantier centralbanken beviljade kapitalexportörerna ha motverkat en sådan reaktion. De försök som före revalveringen gjordes från officiellt håll att direkt påverka export och import — den 4-procentiga exportskatten respektive importsubventionen samt vissa importlättanden för företrädesvis östblocket och u-länderna — har visat sig vara för svaga, om än inte helt verkningslösa. Under de första tio månaderna 1969 växte exporten med 15 % i värde och importen med 19 % jämfört med motsvarande period 1968. Utrikeshandeln under årets två sista månader kan endast i ringa grad ha hunnit påverkas av revalveringen. Likväl förefaller exportuppgången under dessa båda månader relativt sett ha varit mindre stark än året innan, då köprushen inför extraskattens införande påverkade statistiken. För helåret 1969 torde därför exporten ha ökat med 14 % i värde och importen med ca 20 %. Genom de kraftiga nivåskillnaderna i utgångsläget innebar detta ändå ett överskott på handelsbalansen som inte låg särdeles mycket under 1968 års.

De privata konsumtionsutgifterna, vilka under 1968 ökade relativt måttligt, har under 1969 varit en av de mest expansiva faktorerna. Ökningen kan reallt beräknas ha uppgått till 7 %, vilket innebär en dubbelt så snabb tillväxt som 1968. Bakgrunden var bl. a. de löneökningar på inemot 10 % som blev resultatet av de förnyade kollektivavtalen. De därigenom höjda produktionskostnaderna har i kombination med den höga efterfrågan resulterat i ett pristryck uppåt i producentledet. Konsumentpriserna däremot påverkades endast i mindre omfattning. Vid utgången av oktober 1969 var levnadskostnadsindex 2,8 % högre än ett år tidigare. Från västtysk sida har man uppfattat det senare som ett orosmoment men i jämförelse med övriga länders utveckling framstår uppgången som synnerligen moderat.

Överhettningstendenserna avspeglade sig främst på arbetsmarknaden. I

¹ I valutatekniskt avseende kan uppskrivningen av D-marken uttryckas på två sätt. Räknat utifrån andra valutor har D-markens värde skrivits upp med 9,3 %. Ur D-marksinnehavarens synvinkel har emellertid övriga valutor skrivits ned med 8,5 %.

oktober 1969 var arbetslösheten nere i 0,5 % mot 0,9 % motsvarande tid 1968. Den sysselsatta arbetsstyrkan var vid samma tidpunkt ca 2 % högre än ett år tidigare. Antalet utländska arbetare uppgick vidare till 1,55 miljoner, vilket var den dittills högsta noteringen under hela efterkrigstiden.

Trycket på kapaciteten har tillsammans med den ökande inhemska efterfrågan inneburit en fortsatt stark stimulans till privata investeringar. Finansieringsmöjligheterna har varit goda. Den starkt förbättrade lönsamheten under 1968 och 1969 har medfört en tämligen hög självfinansieringsgrad, vilket gjort främst industrin relativt oberoende av kreditpolitiska åtgärningar. Produktiviteten torde under samma period ha stigit med 6 à 7 % per år. Totalt förefaller den fasta investeringsvolymens ökningstakt ha fördubblats jämfört med 1968, dvs. vuxit med ca 15 %. Speciellt höga ökningstal har noterats på maskinsidan där investeringarna 1969 väntas ha stigit med över 20 %. Enligt den senaste investeringsundersökningen har investeringarna inom t. ex. verkstadsindustrin stigit med 25 %. Byggnadsinvesteringarna har efter ett relativt svagt första halvår ökat markant och förefaller att vid 1969 års utgång ha vuxit med någon procentenhet mer än under 1968. De offentliga investeringarna har stigit kraftigt från ett nära nog stillastående 1968. Även den offentliga konsumtionen har ökat snabbare än ett år tidigare. Uppgången har främst gällt den delstatliga nivån. Detta pekar mot ett delvis misslyckande i den offentliga utgiftspolitikens i så måtto att en lägre tillväxttakt inte använts som motvikt mot överhettningstendenserna i ekonomin.

Inför 1970 ter sig en viss dämpning av expansionstakten som ofrånkomlig av utbudsskäl. Någon egentlig arbetskraftsreserv finns inte längre disponibel. En större uppgång av produktiviteten inom ramen för den befintliga kapaciteten är inte heller trolig. Ökningen i totalproduktion torde främst vara avhängig av utvidgningar och moderniseringar av produktionsapparaten. De senare kan å andra sidan bli kraftiga med tanke på den höga investeringsviljan. OECD-sekretariatet har för Västtysklands del räknat med en ökning av bruttonationalprodukten om 4,5 %. Möjligen är denna prognos snarast tilltagen i underkant. Den höga investeringsvolymen torde ha resulterat i en markant utbyggnad av produktionsapparaten, varför en ökning av totalproduktionen om 5 % förefaller vara möjlig att uppnå. Sett från efterfrågesidan skulle, med den bedömning som redovisas i det följande, inte några hinder möta för en sådan utveckling. Investeringsvolymen inom det privata näringslivet kan väntas bli fortsatt hög under 1970 och tillsammans med exporten den mest tillväxtfrämjande faktorn. Kombinationen av en hög inhemska efterfrågan och kapacitetsbegränsningar inom produktionsapparaten medför att en ökning av nationalproduktens prisdeflator på omkring 4 % förefaller trolig. Det skulle innebära att prisökningstakten 1970 trots revalveringen blir högre än 1969. Överhettningstendenserna torde således kvarstå åtminstone över första halvåret 1970

och sålunda alltjämt kräva en stram ekonomisk politik. Först under andra halvåret kan en något mera dämpad utveckling vara att vänta.

Osäkerheten i denna bedömning gäller i första hand de finansiella effekterna av revalveringen främst vad avser utflödet av kortfristigt kapital. Ett massivt utflöde av medel kan innebära en automatisk åtstramning av kreditmarknaden med åtföljande svårigheter på investeringssidan. Det kan nämnas att under de tre första veckorna efter revalveringen synes brutto ca 14 miljarder DM ha lämnat landet. Även en nedgång av överskottet på bytesbalansen kan verka monetärt åtstramande. I avsikt att motverka en sådan utveckling lättade regeringen i november 1969 på kreditpolitiken. Kraven på affärsbankernas kassakvoter sänktes samtidigt som särbestämmelserna om utländska tillgodohavanden upphävdes. Däremot har den s. k. lombardräntan höjts från 7,5 till 9 %. Detta synes i första hand syfta till att avhålla bankerna från korta kapitalplaceringar på den internationella marknaden. Huruvida lättnader av kreditpolitiken är att vänta även under 1970 torde i hög grad komma att sammanhålla med graden av balans i de utrikes betalningarna. Genom att den västtyska hemtagningen av kort kapital inte varit av samma storleksordning som motsvarande utflöde av utlandsägt kapital har den västtyska valutareserven — i motsats till läget efter revalveringen 1961 — minskat med 8 miljarder DM, eller med ca 20 %.¹ Ett fortsatt högt internationellt ränteläge 1970 kan visserligen, vid en oförändrad västtysk räntenivå, medföra att tendensen i de korta kapitalrörelserna blir bestående. Åtskilligt talar å andra sidan för en avsevärd nedgång av den långfristiga nettokapitalexporten. I avsikt att underlätta en sådan anpassning av det långfristiga kapitalutflödet utfärdade centralbanken i slutet av november en rekommendation om en nedskärning av de utländska obligationsemissionerna i Västtyskland med 40 %.

Under antagande av att valutasituationen sålunda inte kommer att framtinga några drastiska skärpningar av kreditpolitiken kan industrins investeringar väntas hållas relativt väl uppe under 1970. Möjligheterna till självfinansiering är goda även om företagsvinsterna kan förväntas pressas samman något som ett resultat av de ökade lönekostnaderna. Jämfört med 1969 är en viss nedgång av ökningstakten trolig men tillväxten behöver knappast falla under 10 %. Svårigheter med kapitalanskaffning gör det troligt med en relativt svag eller obefintlig uppgång av bostadsinvesteringarna. Nedgången i den totala fasta investeringsvolymens ökningstakt torde inskränka sig till ett par procentenheter.

Den privata konsumtionen kan i löpande priser förmodas komma att öka i ungefär oförändrad takt. Visserligen kommer de avtalsmässiga löneökningarna att slå igenom under 1970 men å andra sidan är något större tillskott i arbetsstyrkan inte att räkna med. En nedgång av sparkvoten är tro-

¹ Fram t. o. m. 5 december 1969. Nedgången i valutareserven har till en del motvägts av hemtagningar av Västtysklands överinsättningar hos IMF.

lig genom att löneökningarna till stor del berör kategorier med hög konsumtionsbenägenhet. Den antagna högre inflationstakten implicerar en något svagare konsumtionsökning volymmässigt räknat än 1969. De offentliga konsumtionsutgifterna torde knappast växa mindre än under 1969, dvs. med ca 4 %. En något högre ökningstakt är möjlig med tanke på eventuella tendenser till ett svagare konjunkturläge under senare delen av 1970.

Utsikterna för den västtyska utrikeshandeln 1970 är självfallet i viss mån beroende av den effekt revalveringen kan komma att få. Rent allmänt kan sägas att revalveringsprocenten visserligen uppgick till 9,3 men att den tidigare 4-procentiga extraskatten på exporten respektive momsreduktionen på importen borttogs. Sätillvida uppgick den effektiva revalveringen sålunda till ca 5 %. Med tanke på att extraskatten inte nämnvärt synes ha påverkat exporten samt att kostnadsutvecklingen i Västtyskland bör ha lämnat vissa marginaler kan en relativt kraftig tillväxt på exportsidan väntas även 1970. Det är tänkbart att importen till vissa delar kan komma att få en avsevärd stimulans av själva revalveringen men avgörande för importens, liksom för handelsbalansens, utveckling blir av allt att döma graden av efterfrågetryck inom landet. Med den bedömning som här redovisas bör efterfrågetrycket framkalla en ökning av importen som procentuellt är påtagligt större än för exporten. I första hand torde konsumtionsvaruimporten beröras. Den jämfört med 1969 svagare tillväxten av investeringsvolymen verkar dock i modererande riktning. Även om importen sålunda beräknas stiga kraftigare än exporten — eller med 18 % respektive 12 % — medför de stora nivåmässiga skillnaderna i utgångsläget att handelsbalansen även under 1970 kommer att visa ett överskott. Det negativa saldot av tjänster och transfereringar kan antas öka främst genom en uppgång av turistutgifterna. Trots detta är ett överskott på bytesbalansen troligt om än avsevärt reducerat i jämförelse med 1969. En nedgång från ca 8 miljarder till ca 4 miljarder DM förefaller sannolik.

Frankrike

I samband med förtroendekrisen för francen i november 1968 vidtog regeringen en rad restriktiva ekonomisk-politiska åtgärder för att stärka den yttre balansen och hejda valutautflödet. Kredit- och finanspolitiken skärptes avsevärt för att dämpa det inhemska efterfrågetrycket. Trots åtgärderna minskade inte efterfrågetrycket under första halvåret 1969. Industriproduktionen fortsatte att öka, delvis stimulerad av den sedan strejkerna 1968 onormalt låga lagernivån. Kapacitetsutnyttjandet var högt och de privata investeringarna började öka markant. Den privata konsumtionen steg också, till viss del finansierad av minskat sparande. Arbetslösheten fortsatte att minska. En snabbt ökande import försämrade kraftigt handelsbalansen under våren 1969. Tillsammans med växande förhoppningar om revalvering av D-marken kombinerat med osäkerheten om den kommande politi-

ken i Frankrike fick detta till följd att francen återigen blev utsatt för en kraftig valutaspekulation. Under första halvåret 1969 minskade den officiella valutareserven med nästan 3 miljarder franc. I början av maj 1969 fann sig regeringen föranlåten att vidta ytterligare steg för att bromsa den inhemska efterfrågeutvecklingen. Dels höjdes bankinstitutens inlåningsräntor och dels åtstramades avbetalningshandeln. I mitten av juni 1969 höjdes också diskontot från 6 till 7 % och en månad senare, då den nya franska regeringen tillträtt, beslöts också att inemot hälften av de offentliga investeringar som planerats för andra halvåret 1969 skulle uppskjutas.

Under sommaren 1969 var underskottet i handelsbalansen fortfarande stort. Den inhemska efterfrågan fortsatte att växa och det inträffade ytterligare, om än mera begränsade, valutareservförluster. Regeringen offentliggjorde härefter den 8 augusti sitt beslut att devalvera francen med 11,1 % fr. o. m. den 10 augusti 1969. I någon mån kom beslutet överraskande, särskilt vad avser tidpunkten, eftersom de flesta ekonomiska bedömare höll för troligt att en eventuell devalvering var att vänta först i samband med en trolig revalvering av D-marken efter de västtyska förbundsdaysvalen i slutet av september 1969. Det fanns också förespråkare för åsikten att en nedskrivning av francen inte var påkallad eftersom valutautströmningen endast till begränsad del var en följd av bytesbalansens försvagning och i övrigt hade sin grund i en ren förtroendekris. Däremot syntes obesträtt att devalveringen av francen borde göra det möjligt att snabbare nå en fördelaktig utveckling av bytesbalansen förutsatt att man lyckades stävja tänkbara tendenser till kostnadsuppdrivande kedjeeffekter. Regeringen räknade dessutom med att förtroendet för valutan skulle stärkas och återuppbyggnaden av valutareserverna underlättas.

För att hindra otillbörliga prisökningar till följd av devalveringen införde regeringen ett allmänt prisstopp för industrivaror och vissa jordbruksvaror fram till 15 september 1969. På jordbruksmarknaden, vilken i princip är gemensam för EEC, skulle en mekanisk tillämpning av marknadsordningen ha inneburit att devalveringen medfört en betydande uppjustering av prisnivån i fransk valuta räknad. Problemet löstes några dagar senare så att de franska jordbrukspriserna isolerades från de övriga fem medlemsländernas fram till 1971. Vidare belades omkring 200 franska jordbruksvaror med en exportavgift på 12,5 %, medan importen subventionerades med motsvarande belopp. Därmed upphörde den gemensamma marknaden för jordbruksprodukter temporärt att fungera, vad gäller Frankrike. Det stod vidare klart att devalveringen, för att ge åsyftad effekt, måste kombineras med restriktiva finans- och kreditpolitiska åtgärder i syfte att bringa den inhemska utvecklingen av efterfrågan och kostnader under kontroll. Regeringen lade därför i början av september 1969 fram ett s. k. sänkningsprogram. Avsikten var att man härigenom skulle kunna uppnå en

balanserad statsbudget för 1970, jämvikt mellan utbud och efterfrågan på varor senast den 1 april 1970 och slutligen jämvikt i bytesbalansen före den 1 juli 1970. Statsutgifterna för 1969 skars ned ytterligare, varigenom ett beräknat underskott på statsbudgeten på 6,5 miljarder franc reducerades till 4 miljarder franc. (En första nedskärning av underskottet, från 12 till 6,5 miljarder franc, hade skett redan vid åtstramningarna i november 1968.) Flera under 1969 planerade offentliga investeringar, motsvarande en utgift på 1,6 miljarder franc uppsköts. Dessa, tillsammans med redan tidigare under året uppskjutna offentliga investeringar, tillsammans motsvarande 5,5 miljarder franc, skall genomföras när de kan tjäna ett konjunkturutmjämmande syfte. För statsbudgeten 1970 gällde att utgifterna fick öka högst 6 % i förhållande till 1969. Kreditpolitiken skärptes ytterligare, speciellt vad gäller avbetalningshandeln, där kontantinsatserna höjdes från 30 till 50 % för bilar och från 30 till 40 % för andra varaktiga konsumtionsvaror. Samtidigt förkortades den stipulerade avbetalningstiden. Företagsbeskattningen skärptes något. Särskilt gällde detta bankerna som pålades en ny skatt på de stora räntevinster som gjorts på grund av det höga ränteläget. För de lägre inkomsttagarna infördes däremot vissa skattelättnader och även socialpolitiken förstärktes. I syfte att befrämja sparandet skulle dels extra räntegottgörelser ske för sparmedel insatta på konton av kapitalsamlingstyp, dels skulle avdrag i skattedeklarationen få göras, upp till en viss gräns, för tecknade livförsäkringar och slutligen gavs vissa förmåner vid bostadssparande. När prisstoppet hävdades den 15 september 1969 förstärktes i stället den redan tidigare gällande prisövervakningen.

Importen fortsatte att stiga snabbt även under september och oktober men mattades av i november. Handelsbalansen, som för september visade ett större underskott än någon tidigare månad under året förbättrades under oktober och november till följd av en gynnsam exportutveckling. Under de första elva månaderna 1969 steg värdet av importen med hela 30 % jämfört med samma period 1968. Exportens i och för sig betydande tillväxt stannade vid 23 %, varför underskottet på handelsbalansen blev mer än 11 miljarder franc mot ett underskott på ungefär 5 miljarder franc samma tid 1968. Under de 3 veckorna närmast efter devalveringen ökade valutareserven med ca 1 miljard franc, men under september och fram till revalveringen av D-marken i början av oktober minskade valutareserven med ungefär lika stort belopp till följd av spekulationerna om en revalvering av D-marken. Valutareserven var alltså lika låg som vid devalveringen, även om Frankrikes internationella likviditet härutöver erhållit ett tillskott med över 14 miljarder franc, genom att dragningsrätten i internationella valutafonden ställts till förfogande och krediter från främst utländska centralbanker utlovats. För att underlätta återflöde till valutareserven och för att ytterligare skärpa kreditpolitiken höjdes diskontot i oktober med 1 %

till 8 %. Genom en kraftig ökning i november uppgick valutareserven i slutet av denna månad till 21,7 miljarder franc, eller 0,7 miljarder franc mer än vid tidpunkten för devalveringen.

Många av de nämnda åtgärderna i saneringsprogrammet kan väntas få full effekt först under 1970, men en viss avmattning i den inhemska efterfrågan tycktes bli märkbar redan under hösten 1969, huvudsakligen beroende på de minskade offentliga utgifterna. Den privata konsumtionen fortsatte att växa och torde under hela 1969 ha ökat med omkring 7 % samtidigt som den offentliga konsumtionen stigit med 5 %. Trots den hårda kreditpolitiken ökade de privata investeringarna mycket kraftigt under 1969, till stor del beroende på den höga likviditeten i de franska företagen. Däremot drabbades bostadsbyggandet hårt av kreditrestriktionerna och kan beräknas ha haft samma volym under 1969 som 1968. Investeringarna i statliga företag beräknas ha sjunkit medan övriga offentliga investeringar ökat svagt 1969. De totala fasta investeringarna torde dock ha ökat med inemot 10 % 1969.

Tillväxttakten i produktionen avtog något under andra halvåret 1969, men bruttonationalprodukten kan trots detta beräknas ha ökat inemot 9 % 1969. Arbetslösheten sjönk 1969 och var i september ungefär 20 % lägre än samma månad 1968, eller procentuellt sett 1,7. Samtidigt ökade antalet lediga platser snabbt och en brist inom vissa yrkeskategorier blev märkbar. Lönerna torde ha ökat snabbt också 1969, eller totalt med ungefär 13 %. För de statsanställda var löneökningarna betydligt mindre. Regeringen beslöt under våren 1969 att löneökningarna inom den statliga sektorn skulle bli 2 % i april och 2 % i oktober. I september uppjusterades den senare siffran till 3 %. Den lagstadgade minimilönen höjdes också i september med 3,8 %. Arbetsmarknadens parter inledde sina löneförhandlingar under hösten 1969 och regeringen manade arbetstagarna att inte ställa högre lönekrav än vad som svarade mot de ökade levnadsomkostnaderna. Konsumentpriserna steg under tolv månadersperioden fram till oktober 1969 med 5,7 %. Till följd av prisstoppet under en månad efter devalveringen och den sedan intensifierade prisövervakningen tycktes inte tillväxttakten hos priserna ha ökat något väsentligt under återstoden av 1969.

Statsbudgeten för 1970, vars utformning präglades av de i saneringsprogrammet uppställda målen, lades fram i oktober 1969. Genom en kraftig uppbromsning av de statliga utgiftsökningarna och en viss beräknad ökning av skatteintäkterna har man åstadkommit en balanserad budget. Den begränsade statliga utgiftsökningen tillsammans med den i övrigt restriktiva ekonomiska politiken, kommer verksamt att bidra till en dämpning av den inhemska efterfrågeutvecklingen under 1970. Det kan här förtjäna nämnas att man i november 1969 beslöt att förlänga de för kreditinstitutionerna under 1969 gällande reglerna om begränsning av utlåningsvolymen fram till 1 juli 1970. I officiella prognoser för 1970 räknar man med att den

privata konsumtionen kommer att öka med 3 1/2 %, medan den offentliga väntas öka med 2 %. Genom att de offentliga investeringarna begränsas och industriinvesteringarna, men framför allt bostadsbyggandet, drabbas hårt av finansieringssvårigheter, räknar man med att tillväxten av de totala fasta investeringarna kommer att begränsas till 5 1/2 % under 1970. Den inhemska efterfrågan 1970 väntas därigenom öka väsentligt långsammare än under 1969, vilket stärker möjligheterna till en gynnsammare utveckling av utrikeshandeln. Värdet av exporten väntas 1970 komma att öka med 11 %, medan importvärdet beräknas stiga ytterst lite, eller med 1 %. Både export- och importpriser väntas bli ungefär oförändrade räknat i utländsk valuta 1969—1970. Med den här prognoserade utvecklingen av import och export skulle underskottet på handelsbalansen kraftigt reduceras och medföra att bytesbalansen blir positiv för 1970. Den totala produktionen väntas växa med 4 %.

Emellertid finns det faktorer som talar för att den ovannämnda prognosen är alltför optimistisk i flera avseenden. Det finns anledning att vänta sig att fackföreningarna hårt kommer att pressa arbetsgivarna för att få kompensation för de starka prisstegringar som skett under 1969. Det är inte sannolikt att regeringens yttrande om oförändrad köpkraft som norm för lönesättning skulle vinna odelat gehör hos arbetstagarna. Därmed är det heller inte uteslutet att nya oroligheter kan uppstå på arbetsmarknaden om lönekraven inte tillgodoses. En löneökning på kanske 12 % verkar därför möjlig under 1970. Därmed kan det tyckas rimligt att anta att också den privata konsumtionen ökar snabbare än 3 1/2 % 1970. Den höga likviditeten i det franska näringslivet kan vidare få till följd att de privata investeringarna ökar fortsatt snabbt och därigenom medför en högre ökning i de totala fasta investeringarna än vad ovan angetts. Den inhemska efterfrågan skulle då bli större än vad man räknat med i de officiella prognoserna och detta skulle förstärka prisökningarna men framför allt också försämra handelsbalansens utveckling. Mot den här skisserade bakgrunden verkar det troligt att importen kommer att växa med 6—8 %, medan exporten kan väntas öka med kanske 12 %. Handelsbalansen 1970 kommer då att visa ett underskott, visserligen betydligt mindre än 1969, men ändå så stort att det uppsatta målet om jämvikt i bytesbalansen i juli 1970 inte skulle kunna nås.

Italien

Mellan 1966 och 1968 växte den italienska bruttonationalprodukten mer än de genomsnittliga 5 % per år som förutsatts i femårsplanen 1966—1970. De årliga siffrorna döljer emellertid den utplaning av tillväxten som började bli påtaglig fram emot sommaren 1967. Under de första månaderna 1968 upphörde de privata investeringarna och privata konsumtionen helt att växa samtidigt som lagren kraftigt skars ned. En rad expansiva finanspoli-

tiska åtgärder vidtogs fram emot sommaren 1968, vilka med den fördröjning i genomförandet som sedvanligt präglat den italienska ekonomiska politiken, började ge resultat mot slutet av detta år. Redan dessförinnan hade emellertid tecken till en konjunkturuppgång börjat visa sig främst genom en stark tillväxt av exporten, bostadsbyggandet och lagerinvesteringarna. Under loppet av 1969 har även övriga efterfrågekomponenter tilltagit i styrka. Totalt torde bruttonationalprodukten för 1969 ha vuxit med drygt 6 %. Det är mer än den förväntade tillväxten i kapacitet, men den outnyttjade tillgången på arbetskraft har tillsammans med de relativt stora kapacitetsmarginalerna sørjt för att ökningen under huvudparten av året kunnat uppnås utan större prisstegringar. Under de sista månaderna har emellertid priserna visat tecken till att stiga snabbare som en följd av främst oron på arbetsmarknaden. Arbetslösheten har visserligen sjunkit något men är fortfarande enligt nordeuropeiska mått hög. Efterfrågan på arbetskraft från industrins sida har genomgående vuxit under senare år men avgången från jordbruket och tjänstesektorerna är stor. Att söka absorbera detta utbud i mera räntabla sektorer torde vara en av huvuduppgifterna för italiensk ekonomi.

Som ett resultat av bl. a. de investeringsstödjande skattekrediter som varit i kraft torde de privata investeringarna 1969 ha stigit med inemot 8 %. Bostadsinvesteringarna har liksom 1968 ökat med 12 %, medan de offentliga investeringarna vuxit med 10 %. Den totala fasta investeringsvolymen har ökat med ca 10 % att jämföra med drygt 7 % året dessförinnan.

Med tanke på den strukturella uppbyggnaden av landets ekonomi torde på sikt en kraftigare ökningstakt av investeringsvolymen vara nödvändig. Kontrasten mellan de norra industrialiserade delarna och de södra industriellt outvecklade antyder ett statligt och privat investeringsbehov av stora mått. Förutom en kvantitativ ökning bedöms även en starkare dirigering till de södra delarna bli nödvändig. Det kan i detta sammanhang nämnas att den totala investeringsvolymens andel av bruttonationalprodukten är lägre än genomsnittet för de västeuropeiska länderna.

Exportvärdet steg under första halvåret 1969 med 24 % jämfört med motsvarande period 1968. Officiella italienska prognoser har räknat med en dämpning av tillväxttakten till 20 % för året som helhet. Den fortsatt starka tillväxten under de första månaderna av andra halvåret 1969 pekar dock mot en något högre siffra. Importen har som ett resultat av lageruppbyggnaden i början av 1969 och den höga investeringsvolymen ökat i ungefär samma omfattning som exporten. Ett stort dilemma för den italienska ekonomin 1969 har liksom tidigare år varit det stora överskottet i bytesbalansen, vilket trots uppenbara behov inte kunnat disponeras för snabba uppbyggnad av den inhemska produktionsapparaten. Samtidigt har betalningsbalansen paradoxalt nog försvagats genom en omfattande kapitalexport. Bytesbalansöverskottet beräknas 1969 ha representerat 3 % av hela

bruttonationalprodukten, vilket är ungefär samma procentsiffra som under de föregående fyra åren. I de officiella långsiktiga målsättningarna har naturligt nog inte en sådan utveckling önskats. Där har man förutsatt ett svagt överskott motsvarande Italiens bidrag till u-landsbiståndet. Kapitalexporten har huvudsakligen skett längs tre vägar; sedelutförsel — till stor del i illegala former — placeringar i utländska värdepapper samt slutligen kortfristig kapitalexport från banksystemets sida. Under första halvåret 1969 var kapitalutflödet extra stort. Medan bytesbalansen visade ett överskott på 625 miljoner dollar uppgick underskottet i betalningsbalansen till knappt 900 miljoner dollar. De italienska myndigheterna har reagerat med en rad ekonomiska restriktioner. Bland de viktigaste märks en diskontohöjning om en halv procent kombinerat med skärpta villkor för kreditinstitutens rediskontering i centralbanken, ett åliggande för bankerna att upphöra med sin korta utlåning till utlandet samt hårdare krav för utländska låntagare som önskar utnyttja den italienska kapitalmarknaden. En viss förbättring av betalningsbalansen kunde spåras under hösten 1969, men detta var helt att hänföra till det ökande överskottet på bytesbalansen. Det får anses tveksamt om någon långsiktig lösning av betalningsbalansfrågan ännu är i sikte. Som en av orsakerna till den bristande viljan till kapitalplacering inom landet har angetts bristen på attraktiva placeringsobjekt. Vissa åtgärder, ägnade att underlätta kapitalströmmarna inom landet, har emellertid vidtagits mot slutet av 1969, bland dem tillstånd att upprätta inhemska aktiefonder.

Under 1970 väntas bruttonationalprodukten stiga med knappt 7 %. Det är en tillväxttakt som är avsevärt högre än genomsnittet för OECD-länderna, men den ligger i linje med utvecklingen under de närmast föregående åren. Den mest osäkra faktorn är hur den privata konsumtionen kommer att utvecklas. Det i sin tur sammanhänger med att kollektivavtal för ca 5 miljoner arbetstagare gick ut under hösten 1969. Kraven på löneökningar har varit stora vartill kan läggas önskemål om olika sociala förbättringar. Dessutom kommer under 1970 återstående regionala skillnader i minimilönerna att halveras. Även om betydande höjningar av lönekostnaderna sålunda är att emotse — dessa lär för 1970 kunna skattas till inemot 15 % — torde den produktivets- och lönsamhetsförbättring som ägt rum under senare år innebära att konkurrenskraften för landets produkter hålls uppe. Prisökningstakten bör kunna begränsas till 4 à 5 %, vilket är någon procentenhet mer än 1969. En implicit förutsättning är då att de omfattande strejkerna hösten 1969 inte fortsätter i samma skala under 1970. Uppskattningsvis uppgick den nationalekonomiska förlusten av dessa till ca en procentenhet av den totala tillväxttakten 1969. Den privata konsumtionen i reala termer synes under dessa förutsättningar komma att öka något snabbare än den totala produktionen, dvs. med drygt 7 %.

Officiella italienska prognoser pekar mot en exportökning om 12 % i vär-

de 1970, vilket är någon procentenhet lägre än genomsnittet under de senaste 5 åren. Den lägre tillväxttakten skulle främst motiveras av den ökade inhemska efterfrågan samt de importbegränsande åtgärderna i det näst största avnämjarlandet Frankrike. Det kan vara befogat med en uppjustering om ett par procentenheter. Dels har exporten tidigare visat sig växa relativt oberoende av hemmamarknadsefterfrågans styrka, dels torde utsikterna på den största exportmarknaden Västtyskland vara gynnsamma.

De privata investeringarna exklusive bostadsbyggandet förefaller under 1970 nära nog komma att fördubbla sin ökningstakt i förhållande till 1969. Speciellt markant synes uppgången av maskininvesteringarna bli. Den totala investeringsvolymen väntas trots detta avta i ökningstakt. Orsaken kan uteslutande hänföras till en svagare tillväxt av bostadsbyggandet. Importen beräknas bli fortsatt hög främst genom inverkan från de ökade privata investeringarna och den privata konsumtionen. Även en återuppbyggnad av lagren, vilka föll kraftigt som ett resultat av strejkerna, torde komma att verka importhisörjande.

Ovanstående innebär att handelsbalansöverskottet 1969 helt uteblir 1970. Några utsikter till att även bytesbalansöverskottet elimineras föreligger däremot inte. De höga intäkterna från turism och emigrantvaluta lär komma att innebära ett överskott på bytesbalansen med inemot 1,5 miljarder dollar. Det vore sålunda ur såväl inhemsk som internationell synpunkt önskvärdt med en ytterligare ökning av den italienska importen för att än mer underlätta industrialiseringsprocessen.

Danmark

Den konjunkturuppgång som började under senare delen av 1968 fortsatte och förstärktes kraftigt under 1969. Den inhemska efterfrågan ökade mycket starkt och efterfrågan från utlandet låg kvar på en hög nivå. Redan i mars 1969 skärptes kreditpolitiken något bl. a. genom att diskontot höjdes från 6 % till 7 % och därigenom att kommunernas möjligheter att upptaga obligationslån ytterligare begränsades. Den internationella valutaöron smittade av sig på Danmark och medförde mycket kraftiga valutaförluster framför allt under april och den första veckan i maj 1969. För att vända valutaströmmen höjdes diskontot den 12 maj 1969 från 7 % till 9 %. Några dagar senare vidtogs en rad finans- och kreditpolitiska åtgärder för att dämpa det inhemska efterfrågetrycket och förbättra den yttre balansen. Skatten höjdes på bilar och bensin och taxehöjningar skedde för statsjärnvägarna och posten. Stegringstakten i den offentliga konsumtionen skulle bromsas, bl. a. genom att statens byggnadsverksamhet skars ned samtidigt som vissa kommunala byggnadsarbeten uppsköts. En skärpt övervakning av pris- och kostnadsutvecklingen skulle vidare den 1 juli 1969 avlösa den till detta datum gällande prislagsstiftningen. Utöver diskontohöjningen skärptes kreditpolitiken genom att bankernas depositionskvot höj-

des från 10 % till 30 % av nyinlåningen och genom att staten emitterade ett obligationslån på 100 miljarder danska kronor.

Trots de åtgärder som vidtogs i maj 1969 tycks den ekonomiska aktiviteten ha stigit oförändrat snabbt under andra halvåret 1969. Givetvis har restriktionerna haft en viss dämpande effekt på utvecklingen, men effekten har motverkats dels av lönehöjningar i september och oktober dels också av ökad likviditet hos konsumenterna till följd av omläggningen till källskatt den 1 januari 1970. Övergångsbestämmelserna medför nämligen betydligt lägre skatteinbetalningar sista kvartalet 1969 än vad annars vore fallet. Den totala produktionen torde ha ökat knappt 7 % 1969.

Den gynnsamma exportutvecklingen 1968 fortsatte under 1969, särskilt vad avser industrivaror. För de första tio månaderna 1969 noterades en ökning i exporten av sådana varor på ca 20 % jämfört med samma tidsperiod 1968 och den redan tidigare tydliga förskjutningen i exporthänseende från jordbruksprodukter till industrivaror fortsatte. Under de första tio månaderna 1969 ökade värdet av exporten med 13,8 % och för helåret 1969 torde exporten ha ökat med drygt 14 %. Exportpriserna beräknas ha stigit med ungefär 3 % under 1969. Särskilt är att notera att exportpriserna för jordbruksvaror steg 1969 efter att ha sjunkit under 1968. På grund av den höga inhemska efterfrågan steg importen värdemässigt under de första tio månaderna 1969 med 18,0 % och den procentuella ökningen för hela 1969 torde ha uppgått till ca 17 %. Särskilt stark var importen av järn, stål och bilar. Importpriserna har i genomsnitt ökat ungefär 2 %. Handelsbalansens underskott för 1969 torde därmed ha uppgått till mer än 6 miljarder danska kronor, en försämring på mer än 1,3 miljarder danska kronor i förhållande till 1968. Bytesbalansen beräknas ha visat ett underskott på ca 3 miljarder danska kronor 1969 gentemot ett underskott på 1,85 miljarder danska kronor 1968. Under påverkan av de internationella valutaoroligheterna, speciellt spekulationerna om en uppskrivning av D-marken, ökade valutautströmningen från Danmark mycket kraftigt under våren 1969. Från början av 1969 fram till och med den första veckan i maj 1969 minskade den totala valutareseven från 3,7 miljarder danska kronor till 1,6 miljarder danska kronor. Den prekära situationen hade uppstått genom att Danmarks låneupptagning på den internationella kreditmarknaden, som var nödvändig mot bakgrund av det stora underskottet i de löpande betalningarna i utrikeshandeln, hade försvårats. Samtidigt fullgjorde importörerna sina betalningar till utlandet så snart de kunde, medan exportörerna i det längsta dröjde med hemtagningen av sina leveranskrediter. Mot denna bakgrund kan man se diskontohöjningen på 2 % och införandet av vissa valutarestriktioner. För att öka valutalikviditeten utnyttjades dragningsrätten i internationella valutafonden samtidigt som krediter ställdes till förfogande av den internationella regleringsbanken, BIS, och den amerikanska centralbanken, vilket tillhoppa ökade Danmarks kreditmöjligheter

utomlands med 1,8 miljarder danska kronor. Samtidigt upptog den danska staten ett lån på 450 miljoner danska kronor på den västtyska kapitalmarknaden. Under resten av 1969 tycks inte Danmark ha gjort några större valutaförluster. På längre sikt måste emellertid bytesbalansens underskott reduceras om Danmark vill bli mindre beroende av kreditupptagning utomlands och därmed förknippade svårigheter och risker. De i maj 1969 introducerade åtgärderna var, i varje fall under 1969, otillräckliga för att förbättra den yttre balansen.

Investeringarna ökade kraftigt under 1969 och man kan beräkna att både industriinvesteringarna och de totala fasta investeringarna ökade med mer än 10 %. De offentliga investeringarna torde till följd av en betydlig ökning i kommunala byggnads- och anläggningsarbeten ha ökat väsentligt snabbare än de privata. Det kan noteras att jordbruksinvesteringarna 1969 tycks ha stabiliserat sig på en låg nivå. Bostadsbyggandet expanderade mycket snabbt under 1969 och torde ha ökat ungefär 15 %.

Trots de under våren 1969 insatta restriktiva åtgärderna märktes, som tidigare omtalats, ingen väsentlig tillväxtdämpning i den privata konsumtionen under andra halvåret, förmodligen beroende dels på lägre skatteinbetalningar sista kvartalet 1969, dels också på löneökningar under hösten 1969 orsakade av dyrtidstillägg på grund av prishöjningarna. Den privata konsumtionen beräknas ha ökat 6—7 % 1969 och lika snabbt torde den offentliga konsumtionen ha stigit.

Antalet arbetslösa har sjunkit väsentligt 1969. Under årets första månader var arbetslösheten fortfarande hög, delvis orsakad av dålig väderlek, men sjönk sedan kraftigt för att i september 1969 uppgå till endast 1,5 %. Den genomsnittliga arbetslösheten under tolv månadersperioden t. o. m. september 1969 var 4,3 % mot 4,6 % för den närmast föregående tolv månadersperioden. Ett nytt tvåårigt kollektivavtal för löner slöts under våren 1969 avseende perioden fram till 1 mars 1971. De avtalsmässiga lönerna skulle totalt under denna period öka med ungefär 7 %, varav 3 % under 1969. Dessutom behölls reglerna om speciella lönetillägg för att skydda reallönen mot prisstegringar. Med hänsyn till att arbetslösheten sjönk relativt kraftigt under 1969, kan man anta att löneglidningarna var större än under 1968. Löneökningarna totalt under 1969 torde ha uppgått till ca 12 %. Prisökningarna mellan 1968 och 1969 blev inte påfallande stora trots den starka inhemska efterfrågan. Konsumentpriserna beräknas ha stigit ungefär 4 % 1969.

Den inhemska efterfrågeutvecklingen torde komma att dämpas väsentligt under 1970, dels på grund av att de insatta finans- och kreditpolitiska åtgärderna kommer att få större effekt än under 1969, dels också därför att skattebeloppen blir väsentligt högre efter källskattesystemets införande den 1 januari 1970. Det kan nämnas att man räknar med en ökning på 25—30 % i statens intäkter av personlig inkomstbeskattning. Den privata

konsumtionen kan därför väntas öka med bara några procent 1970. Tillväxttakten för de totala fasta investeringarna väntas också avta 1970. Speciellt kommer kommunala investeringar och bostadsbyggandet att drabbas av den restriktiva kreditpolitiken. Det kan också tilläggas att bankerna redan i oktober 1969 införde utlåningstak för finansiering av bostadsbyggande. Stimulansen från den offentliga sektorn kan vidare antas bli mindre under 1970 än 1969. Exportutvecklingen under 1970 förväntas bli mindre gynnsam än under 1969 med hänsyn till den förutspådda världshandelsutvecklingen och särskilt jordbruksvaruexporten kan väntas bli drabbad. Det verkar dock rimligt att anta att värdet av exporten 1970 kan komma att öka med 9—10 %. Den väntade nedgången i den inhemska efterfrågan gör att importen torde öka mindre snabbt under 1970, kanske med 7—8 %. De här skisserade förväntningarna om den ekonomiska utvecklingen skulle leda till att den totala produktionen ökar med 3—4 % 1970. Prognosen för utrikeshandeln skulle leda till ett underskott i handelsbalansen, i det närmaste lika stort som 1969. Mot den bakgrunden är det möjligt att regeringen under 1970 kommer att vidta ytterligare åtgärder för att förbättra den yttre balansen och därigenom på lite sikt minska Danmarks beroende av den internationella kreditmarknaden.

Finland

Devalveringen hösten 1967 kom inte att medföra någon omedelbar förbättring av den finländska ekonomins utveckling. Under första halvåret 1968 växte industriproduktionen endast obetydligt, vilket delvis förklaras av den restriktiva finanspolitik som fördes. Efter halvårsskiftet 1968 visade emellertid den ekonomiska aktiviteten tecken till att tillta och under 1969 har expansionen ytterligare ökat i styrka. Industriproduktionen beräknas ha vuxit med 10 % 1969 att jämföra med knappt 6 % ett år tidigare. Produktionsuppgången gäller så gott som alla branscher men har varit mest påtaglig inom trä- och pappersindustrin. Ökningen av den totala produktionen beräknas 1969 ha uppgått till 8 %. Drivkraften har främst varit en kraftig ökning av exporten och investeringarna men under speciellt senare delen av 1969 har även konsumtionsefterfrågan successivt tilltagit, vilket ytterligare förstärkt högkonjunkturen. Prisutvecklingen har varit lugn till stor del tack vare effekterna av stabiliseringsavtalet om reglering av priser och löner som undertecknades under våren 1968.

En av den ekonomiska politikens huvuduppgifter 1969 har varit att söka öka investeringarna, speciellt inom industrin. De senare har i stort legat stilla under de tre föregående åren. De första tecknen på en förbättring, vilka kan hänföras till slutet av 1968 kom emellertid att gälla den bostadsproduktion som finansieras med statslån. En viss inverkan synes därvidlag det speciella finansieringsstöd som Finlands Bank tillämpat sedan våren

1968 ha haft. De förbättrade marknadsutsikterna och den mindre strama kreditmarknaden kom även att medföra att industrins investeringar tog fart. Det rörde såväl nyanskaffningar i rationaliseringssyfte som, i synnerhet från senare delen av 1969, utvidgningar av produktionsapparaten. Totalt beräknas de fasta investeringarna ha stigit med drygt 13 %, vilket helt kan hänföras till den privata sektorn. De offentliga investeringarna däremot har sjunkit med knappt 4 %.

Förutsättningarna för en exportökning har under 1969 varit goda. Devalveringen och stabiliseringsåtgärderna har skapat en markant förbättrad konkurrenssituation för exportindustrierna. Återstående exportavgifter har vidare borttagits under året. Exportvärdet steg under de tio första månaderna 1969 med 22 % jämfört med motsvarande period 1968 och kan i stort beräknas ha hållit en motsvarande tillväxttakt för 1969 som helhet. Speciellt påtaglig har uppgången för verkstadsprodukter varit. Exportökningen inom denna sektor synes ha uppgått till ca 30 %, varav maskinexporten svarat för huvudparten. Konsumtionsvaruutförseln beräknas vidare ha stigit med 40—50 %. Länderfördelat har framför allt ökningen på Sverige varit kraftig, eller drygt 50 % för samtliga varugrupper. Exporten på de två största marknaderna — Storbritannien och Sovjetunionen — har däremot vuxit lägre än genomsnittet. Importen har ökat något snabbare än exporten, vilket närmast beror på att produktionens tillväxt krävt en omfattande import av råvaror och maskiner. Även importen av konsumtionsvaror och särskilt personbilar har visat en anmärkningsvärd tillväxt. Handelsbalansen, som under 1968 uppvisade ett överskott om drygt 100 miljoner finska mark, beräknas för 1969 ha stannat på ett underskott av motsvarande storleksordning. Bytesbalansen däremot förefaller ha givit ett mindre överskott främst genom en gynnsam utveckling av fraktinkomsterna.

Den privata konsumtionen tilltog som tidigare nämnts under loppet av 1969 och torde för året som helhet ha stigit med 6,5 %. Den offentliga konsumtionen växte något långsammare, eller med 4,5 %. Konsumtionens snabba tillväxt har emellertid inte i någon större utsträckning givit utslag i prisutvecklingen. Detta torde i första hand få tillskrivas effekterna av stabiliseringsavtalet och den strama prisregleringen liksom den påtagliga stegringen av arbetsproduktiviteten. Beräknat som genomsnittet för ekonomin växte den senare under åren 1966—1968 med endast 3 % per år. För 1969 beräknas uppgången däremot ha varit 6 %. Ökningen av konsumentpriserna har under förra hälften av 1969 begränsat sig till knappt 1 % och torde för 1969 som helhet ha uppgått till ca 1,5 %. Det innebär en svagare ökning i Finland än i de flesta andra länder.

Den starka produktionsuppgången har även påverkat sysselsättningsläget. Under första hälften av 1969 var den sysselsatta arbetskraften 1 % större än motsvarande period 1968. Då högkonjunktorens verkningar först med en

viss eftersläpning kommer till synes på arbetsmarknaden, torde uppgången ha varit avsevärt högre vid utgången av 1969. Den genomsnittliga arbetslöshetsprocenten beräknas ha uppgått till 2,9 mot 4,0 ett år tidigare. Mot den här skisserade bakgrunden kan man knappast längre anse att en konjunkturarbetslöshet föreligger. Strukturella sysselsättningsproblem är däremot alltjämt påtagliga och då i första hand inom jordbruk och skogsbruk. Även de regionala skillnaderna på arbetsmarknaden kvarstår.

Inför 1970 har den ekonomiska politiken tagit sikte på att säkra en fortsatt balanserad pris- och löneutveckling främst med tanke på den yttre balansen och den finländska ekonomins utveckling på längre sikt. Som ett led i denna strävan har ett nytt stabiliseringsavtal undertecknats mellan regeringen och arbetsmarknadsparterna. Det nya avtalet innebär att den allmänna löneförhöjningen 1970 begränsas till 18 penni per timme, dock minst 1 %. Ytterligare 1 % av branschernas lönesumma får användas till löneökningar, varvid fördelningen fastställs i kommande kollektivavtal. Till detta kan läggas vissa socialförmåner bl. a. i form av ett system för avgångsvederlag. Totalt väntas lönerna genom dessa åtgärder stiga med 4,5 %, vartill kan läggas en beräknad löneglidning om minst 2 %. Arbetstagarnas villkor var att den nuvarande regleringen av priser och hyror förblir minst lika effektiv även under 1970. Regeringen förband sig vidare att avstå från skatthöjningar i den framlagda budgeten för kalenderåret 1970. Detta har också skett men smärre höjningar av vissa statliga avgifter har fastställts. För att balansera utgifterna räknar statsmakterna med en långfristig upplåning på omkring 800 miljoner finska mark, vilket i grova drag är lika mycket som de två föregående åren.

Enligt officiella prognoser väntas industriproduktionen under 1970 stiga med 8 % och bruttonationalprodukten med 6 %. Det är lägre siffror än för 1969 och huvudorsaken till detta är dels förväntningar om en något sämre exportutveckling, dels att den snabba tillväxten skapat flaskhalsar i form av brist på tillgänglig arbetskraft och produktionskapacitet. Den privata konsumtionens tillväxt beräknas sjunka till 5,5 %, medan den offentliga stiger till 5,0 %.

Med tanke på att kapacitetshindren inte i första hand föreligger inom konsumtionsvaruindustrin samt att den privata efterfrågan visade starka tecken till att tillta under slutet av 1969 kan det vara befogat att räkna med en något högre uppgång av den privata konsumtionen. En ytterligare ökning skulle emellertid kunna komma i konflikt med prisstabiliseringsmålet samt inverka höjande på importen. Av bl. a. detta skäl har penningpolitiken stramats åt något inför 1970. Restriktionerna omfattar dels en viss begränsning av nytulåningen i relation till nyinlåningen, dels en gradvis skärpning av villkoren för bankernas upplåning i centralbanken. Vidare har regeringen förelagt riksdagen förslag om en omläggning av rådande konjunkturreserveringsystem. Om förslagen går igenom kommer, förutom

att avsättnings- och uttagsreglerna för investeringsfonder ändras, även möjligheter till konjunkturdepositioner hos Finlands Bank att införas. Som ett tredje led föreslås en speciell statlig konjunkturfond. Beloppsmässigt väntas näringslivet under 1970 avsätta 400 miljoner mark, varav en stor del dock motsvaras av därigenom uppskjutna skatteinbetalningar. Hur stort det statliga bidraget totalt sett blir kommer troligen inte att beslutas förrän under första kvartalet 1970.

De privata investeringarna torde även under 1970 komma att bli en tillväxtfrämjande faktor. De väntas stiga med 15 %, till stor del tack vare en fortsatt uppgång av industrins maskin- och byggnadsinvesteringar. De offentliga investeringarna lär däremot sjunka i ungefär samma takt som 1969. Sammanlagt förutses tillväxten av den fasta investeringsvolymen uppgå till 12 %.

Exportökningen antas komma att retardera något under 1970 i jämförelse med 1969. Den under slutet av 1969 märkbara trenden till prisökningar för träförädlingsprodukter, vilka svarar för knappt 60 % av Finlands export, har emellertid motiverat en upprevidering i jämförelse med tidigare prognoser. Sammanlagt synes den värdemässiga uppgången bli 12 à 13 % och den volymmässiga ca 10 %. Trots detta skulle 1970 års tillväxt bli lägre än 1969 års. Förklaringen torde främst vara en svagare volymmässig utveckling för träförädlingsprodukterna bl. a. genom en ökande kanadensisk konkurrens samt otillräcklig kapacitet i första hand inom pappersindustrin. Vidare förefaller exporten av verkstadsprodukter till Sovjetunionen knappast alls komma att öka beroende på tidsplaceringen av de leveranser som ingår i gällande handelsavtal. Importen kan antas växa med några procentenheter mer än exporten eller ca 15 %. Liksom under 1969 torde ökningen i första hand komma att utgöras av investeringsvaror. Enligt dessa förutsättningar skulle handelsbalansens underskott stanna vid 300 miljoner finska mark, medan bytesbalansens underskott, genom de ökade nettointäkterna av tjänster, kan väntas bli ett hundratal miljoner mark lägre.

Norge

En svag inhemsk efterfrågan, särskilt på investeringsvaror, ledde under 1968 till en dämpad produktionstillväxt. Under loppet av 1969 ökade emellertid tillväxttakten för den totala produktionen markant, främst som en följd av den snabbt tilltagande konsumtionsefterfrågan, men också beroende på en efter hand mera positiv utveckling av efterfrågan på investeringsvaror än under 1968. På grund av den starkare inhemska efterfrågan ökade importen betydligt. Exporten fortsatte att vara hög men en viss avmattning i tillväxttakten tycktes bli märkbar mot slutet av 1969. Den totala produktionens tillväxt beräknas ha blivit 4,5 % 1969. Industriproduktionens ökning var svag under början av 1969, men har tilltagit från och med

sommarmånaderna. Under de tio första månaderna 1969 var industriproduktionen 4,8 % högre än under motsvarande period 1968.

Den privata konsumtionen började tillta under våren 1969 som en följd av de löneökningar som skedde under årets första månader. Under första halvåret 1969 beräknas den privata konsumtionen ha ökat i volym med 5,2 % jämfört med första halvåret 1968. En bidragande orsak till den stigande privata konsumtionen under 1969 var också de köp av främst varaktiga konsumtionsvaror som tidigare lades på grund av den skatteomläggning som infördes den 1 januari 1970 och som bl. a. innebär att omsättningsskatten på 13,64 % ersätts med en mervärdeskatt på 20 %. Redan under första halvåret 1969 skedde en påfallande stark ökning av exempelvis bilköpen. För hela året beräknas den privata konsumtionen ha ökat 6 1/2 %, varav mer än 1 1/2 procentenhet torde avse sådana inköp som tidigare lagts till följd av skattereformen. Den offentliga konsumtionen beräknas ha ökat mindre 1969 än 1968 eller med 4,4 %. Särskilt noteras den minskade ökningstakten för militär konsumtion.

Den allmänna nedgång i investeringsaktiviteten som ägde rum under 1968 blev inte av lång varaktighet, bortsett från fartygsinvesteringar. Sammanlagt sjönk de totala fasta investeringarna med 10 % från första halvåret 1968 till första halvåret 1969, men nedgången beror helt på en mycket kraftig minskning i fartygsinvesteringarna. Sålunda beräknas fasta investeringar exklusive fartygsinvesteringar mellan nämnda tidsperioder ha ökat med 3 1/2 %. Under hösten 1969 tilltog investeringsvaruefterfrågan, utom vad avser fartygsinvesteringar. Eftersom dessa kan väntas ha minskat med över 30 % under 1969 kan de totala fasta investeringarna för hela året beräknas ha minskat med 2 %. Industriinvesteringarna visade en svag utveckling under första halvåret 1969, men under andra halvåret tilltog de markant och torde härigenom för hela året ha haft ungefär samma volym som 1968. Bostadsbyggandet ökade starkt under 1969. Antalet under året påbörjade lägenheter beräknas ha uppgått till 35 000 mot mindre än 31 000 1968. Även offentliga myndigheters investeringar beräknas ha ökat starkt för 1969 eller med drygt 7 %.

Exporten exklusive fartyg ökade i värde med 13,1 % under de första elva månaderna 1969 jämfört med samma period 1968. Ungefär en fjärdedel av ökningen bestod av ökad aluminiumexport, medan återstående tre fjärdedelar fördelade sig ganska jämnt över exportprodukterna. Exporten till Sverige och Västtyskland expanderade särskilt snabbt och nära hälften av hela exportökningen föll på dessa båda länder. Importen exklusive fartyg ökade i värde de första elva månaderna 1969 med 14,6 % och tillväxttakten för året som helhet torde ha uppgått till 15 %. Mot slutet av 1969 tilltog importen av investeringsvaror markant. Handelsbalansens underskott 1969 exklusive fartyg beräknas till 5,7 miljarder norska kronor, vilket är en försämring på 0,8 miljarder norska kronor jämfört med 1968. Inklusive

fartyg förstärktes emellertid handelsbalansen något mellan 1968 och 1969, eftersom importen av fartyg minskade kraftigt och exporten av fartyg samtidigt ökade något. Sjöfartsintäkterna har minskat under 1969 till följd av lägre fraktsatser, orsakade av en hög tillgång på världstonnage. Tillsammans med övriga poster på tjänstebalansen väntas detta leda till ett bytesbalansöverskott 1969 på ungefär 800 miljoner norska kronor, mot ett överskott på 1 200 miljoner norska kronor 1968. Det för Norge sedvanliga nettoinflödet av kapital förbyttes under 1969 till ett kraftigt nettoutflöde. Orsaken är främst att finna i den minskade fartygsimporten. Denna finansieras till stor del genom lån förmedlade av de utländska fartygsleverantörerna.

Arbetslösheten sjönk efter hand under 1969, särskilt under andra halvåret. Den totala sysselsättningen ökade svagt under första kvartalet 1969 men tilltog sedan markant och var vid utgången av oktober 2,3 % högre än ett år tidigare. Takten i prisökningarna har 1969 varit ungefär lika hög som 1968. Konsumentpriserna har under tolv månadersperioden fram till oktober 1969 stigit med 3,0 %. Beslutet om skatteomläggning vid årsskiftet 1969/1970 ledde till tidigare lagda köp och en ökad konsumtionsvaruefterfrågan. För att motverka de prishöjande tendenserna av denna införde regeringen prisstopp på vissa varor fr. o. m. den 22 september 1969. Bestämelsen utvidgades senare under hösten att gälla alla varor. Samtidigt beslöts att inom prisstoppets ram, ökning av priser efter den 1 januari 1970 skulle få ske med maximalt 5,6 %, dvs. den ökning som följer av den skärpta konsumtionsbeskattningen. De totala lönerna kan under 1969 beräknas ha ökat med ungefär 6 1/2 %.

Som tidigare nämnts genomfördes en skattereform i Norge den 1 januari 1970. I stort innebär omläggningen att den direkta skatten minskas medan den indirekta ökas. Det senare åstadkommes genom att man ersätter den tidigare gällande omsättningsskatten på 13,64 % med en mervärdeskatt på 20 %. Investeringarna, på vilka omsättningsskatt betalades, drabbas inte av mervärdeskatt. För att kompensera statskassan uttas i stället en speciell investeringsskatt på 13 %. Den lägre direkta skatten vad avser statlig inkomstskatt medför dels att ungefär hälften av nuvarande antal skatteinbetalare slipper helt ifrån sådan skatt, dels att progressiviteten lättas. Kommunalskatten uttas som förut enbart proportionellt. Förmögenhetsskatten som tidigare var proportionell vid kommunal beskattning men progressiv vid statlig är enligt de nya skattereglerna begränsad till kommunal beskattning, med proportionell och något högre skattesats än tidigare. Företagsbeskattningen sänks, dels genom att skattesatsen minskas, dels genom att utdelad avkastning helt blir avdragsgill vid taxering till statlig skatt samt slutligen genom att förmögenhetsbeskattning av företag slopas.

Den föreslagna budgeten för 1970 som i hög grad präglas av skatteomläggningen måste betecknas som expansiv. De totala statsutgifterna visar

en ökning på över 19 %, medan de samlade intäkterna stiger med omkring 10,5 %. Det bör påpekas att ungefär hälften av den totala utgiftsökningen avser ökade transfereringar i syfte att förhindra standardsänkningar till följd av övergången till det nya skattesystemet. Att inkomstökningen är mindre än utgiftsökningen beror dessutom på att en fasförskjutning uppstår i skatteinbetalningarna vid omläggningen från omsättnings- till mervärdesskatt men beror också på ett totalt sett lägre skatteuttag. Totalt medför budgetförslaget ett upplåningsbehov på 3 900 miljoner norska kronor under 1970 eller en ökning med ungefär 1 600 miljoner norska kronor i förhållande till 1969, varav fasförskjutningen i skatteinbetalningar beräknas svara för 800—900 miljoner norska kronor. Upplåningsbehovet skall man i huvudsak försöka täcka genom långfristig upplåning på obligationsmarknaden. För att lyckas med detta infördes placeringsplikt den 26 september 1969. Detta innebär att affärs- och sparbanker måste öka sina innehav av statsobligationer med 33 % av tillväxten i förvaltningskapitalet efter den 1 oktober 1969. Liknande regler gäller för livförsäkringsbolag och pensionsfonder. Försäljningsstopp på statsobligationer infördes dessutom för kreditinstituten dagarna fram till den 1 oktober. Samtidigt höjdes diskontot från 3 1/2 till 4 1/2 %.

Den totala produktionstillväxten beräknas öka något mera 1970 än 1969 eller med knappt 5 % mot 4,5 %. På grundval av de senaste investeringsenkäterna kan man vänta sig en så stark ökning i industrins investeringar 1970 som 12 %. Lika stor ökning förväntas för de totala investeringarna. En starkt bidragande orsak till detta är att fartygsinvesteringarna väntas öka med mer än 50 %. Offentliga investeringar kan väntas öka i något lägre takt än 1969. Enligt de officiella prognoserna beräknas den privata konsumtionen 1970 öka med 3,5 % mot 6,5 % 1969. Även om en del konsumtionsköp tidigarelagts till följd av skatteomläggningen verkar det inte orimligt att anta att den totalt sett lägre skattebördan tillsammans med ökade offentliga transfereringar kan leda till en något större ökning i den privata konsumtionen. Detta gäller särskilt eftersom en procentenhet av ökningen i den privata konsumtionen enligt den officiella prognosen avser en bokföringsmässig överföring från offentlig till privat konsumtion. En större del av sjukhusens finansiering skall nämligen fr. o. m. 1970 ske via sjukförsäkringen och registreras därmed som privat konsumtion i stället för offentlig. Det är förutsatt att finansieringen faktiskt ombesörjes av stat och kommun. Den offentliga konsumtionen kan beräknas stiga med ungefär 6 % 1970 om man inte tar hänsyn till de nya formerna för finansiering av sjukhus.

Exporten exklusive fartyg väntas 1970 värdemässigt öka med 8 % och volymmässigt med 5 1/2 %. En genomsnittlig exportprisökning på 2 1/2 % för 1970 verkar möjlig trots den i förhållande till 1969 väntade avtagande utländska efterfrågan, eftersom råvarupriserna visade tydliga tecken till

stegring redan under slutet av 1969. Emellertid skulle det inte förvåna om varuexporten nådde en något högre volymmässig stegring under 1970 — kanske 6—8 % — med hänsyn till den väntade importutvecklingen i de viktigaste avnämländerna. En tillbakahållande kraft finns dock i den redan under slutet av 1969 högt utnyttjade kapaciteten i exportindustrin och den låga lagernivån på exportprodukter. Fartygsexporten beräknas sjunka kraftigt under 1970 och inklusive denna väntas den volymmässiga exportökningen uppgå till knappt 2 %. I norska prognoser väntar man sig en världsmässig ökning i importen exklusive fartyg på 6 % under 1970. Med hänsyn till tidigare påpekande om utvecklingen av den privata konsumtionen torde man ställa sig något tvekan till denna prognos. Det verkar sannolikt att möjligheterna för en snabbare importökning av varor under 1970 är stora. Fartygsimporten väntas öka mycket kraftigt under 1970 och inklusive denna beräknas den volymmässiga importökningen till ungefär 10 %. Handelsbalansunderskottet 1970 exklusive fartyg kan enligt de officiella prognoserna väntas bli oförändrat jämfört med 1969. Ifall både import och export av varor skulle bli 2 % högre än de officiella prognoserna anger blir effekten härav på handelsbalansen endast liten. Eftersom nettoimporten av fartyg beräknas öka med nära 2 miljarder norska kronor och fraktintäkterna förväntas bli oförändrade under 1970 skulle detta leda till att överskottet på bytesbalansen 1969 förvandlas till ett lika stort underskott under 1970.

III. Utrikeshandeln

1. Exporten

Den svenska exporten exklusive fartyg beräknas ha stigit med ca 12 % i volym 1968—1969. Exporten steg kraftigt såväl mellan halvåret 1968 som från andra halvåret 1968 till första halvåret 1969. Från första till andra halvåret 1969 synes dock tillväxttakten ha dämpats till mellan 3 och 4 %. De främsta orsakerna härtill var en begränsad leveranskapacitet inom massaindustrin och sannolikt också inom vissa sektorer av järn- och stålindustrin samt en kraftig nedgång i livsmedelsexporten. Även trävaruexporten synes ha stagnerat. Däremot fortsatte exporten av verkstadsprodukter att expandera i relativt hög takt. Verkstadsexporten ökade kraftigt till de flesta viktiga marknaderna, främst till de nordiska länderna, där efterfrågan var svag under 1968. Under 1969 skedde ett kraftigt uppsving i exporten av bl. a. personbilar till de nordiska länderna. Den svenska exporten till Förenta staterna synes ha minskat något 1968—1969 främst beroende på en kraftig nedgång i exporten av koppar. Totala exporten (inkl. fartyg) beräknas ha ökat med 12 % i volym 1968—1969.

Exportprisnivån beräknas ha stigit med närmare 3 % 1968—1969 mot att ha varit oförändrad 1967—1968. Den förbättrade prisutvecklingen var främst en följd av ett omslag i priserna på massa, trävaror samt järn och stål.

Trävaror

Utförseln av sågade och hyvlade barrträvaror beräknas ha uppgått till ca 1 450 tusen stds under 1969. Detta innebar att 1968 års exportkvantitet överträffades med ungefär 85 tusen stds. Importbehovet steg något i de viktigaste avnämarnländerna med undantag av Storbritannien, vilket tillsammans med ökade svenska importandelar var orsaken till exportuppgången. Den brittiska importen minskade kraftigt på grund av en nedgång i förbrukningen av trävaror samt lagernedskärningar hos såväl importörer som förbrukare. Till följd av ytterligare avtagande konkurrens från Kanada under första hälften av 1969 fortsatte dock de svenska trävarornas andel av den brittiska importen att öka. Exporten av trävaror, som också innefattar massaved och sågtimmer, ökade med ungefär 7 1/2 % i volym 1968—1969. Exportpriserna som steg under loppet av 1969 beräknas ha ökat med ca 3 1/2 % 1968—1969.

För 1970 förefaller en lägre export av sågade och hyvlade barrträvaror

Tabell III: I. Exportutvecklingen för olika varugrupper 1968—1970

	Exportvärde, milj. kr.			Procentuella förändringar från föregående år					
	1968	1969	1970	Volym			Pris		
				1968	1969	1970	1968	1969	1970
Trävaror	1 667	1 855	1 820	12,5	7,5	— 5	— 2,5	3,5	3
Massa	2 243	2 460	2 815	2,0	3	2	— 3,0	6	12,5
Papper	2 348	2 705	3 055	13,0	14,5	8,5	— 2,6	0,5	4
Malm	1 254	1 340	1 525	22,3	8	8,5	— 3,9	— 1	5
Järn och stål	2 237	2 605	2 925	7,9	12	9,5	— 1,5	4	2,5
Övriga metaller	685	815	800	16,9	14,5	— 2	6,1	4	0
Verkstadsprodukter, exkl. fartyg	8 846	10 360	12 050	6,5	13,5	12,5	12,6	13	13,5
Livsmedel	705	850	755	3,5	16,5	— 9,5	— 6,7	3,5	— 2
Övriga varor	4 157	4 795	5 345	13,5	13,5	10	0,1	1,5	1,5
Totala exporten, exkl. fartyg.....	24 144	27 785	31 090	9,3	12	8	— 0,2	3	3,5
Fartyg.....	1 259	1 450	1 525	—10,0	12	2	8 0	3	3
Totalt	*25 403	29 235	32 615	8,2	12	7,5	0,3	3	3,5

¹ Prisförändringen för verkstadsprodukter kan endast till mindre del hänföras till rena prisökningar. De prisförändringar som redovisas i tabellen är de implicita prisförändringar som framkommer med ledning av utrikeshandels varuvisa uppgifter om exporterad kvantitet och motsvarande värdesumma och avspeglar således den genomsnittliga prisförändringen inom olika varupositioner. Därigenom registreras inte endast faktiska prisförändringar utan även kvalitetsförändringar och förändringar i fördelningen på varor av olika kvalitet inom olika varugrupper. Huvuddelen av den registrerade prisökningen för verkstadsprodukterna torde kunna hänföras till denna statistiska missvisning.

² Tullstatistiken redovisar ett utfall för totala exporten 1968 på 25 553 milj. kr. På grund av genomförd rationalisering vid sjötullavdelningen i Göteborg beräknas detta värde ha uppgått till ca 150 milj. kr. mer än vad som skulle blivit fallet med tidigare tillämpat förfarande.

Ann. 1968 års exportvärden enligt den definitiva statistiken. Uppgifterna för 1969 är baserade på den faktiska exportutvecklingen under årets tio första månader. Samtliga uppgifter för 1970 avser prognoser. Värdeuppgifterna är avrundade till närmaste 5- resp. 10-tal milj. kr. och de procentuella förändringarna till närmaste hela resp. halva tal.

Källor: Statistiska centralbyrån och konjunkturinstitutet.

än för 1969 vara mest sannolik. Kreditåtstramning och högt ränteläge i de viktigaste importländerna torde komma att negativt påverka byggandet under 1970, varför det är troligt att förbrukningen av trävaror kommer att stagnera eller minska 1969—1970. Man kan också räkna med en neddragning av lagren i flera länder. En ytterligare negativ faktor för den svenska exporten är att konkurrensen från Kanada på den brittiska marknaden kan väntas tillta under 1970. Orsaken till detta är en väntad svag efterfrågan på kanadensiska trävaror från Förenta staterna. Här är räknat med en svensk export 1970 på 1 365 tusen stds. Utförseln av rundvirke kan väntas öka något och för trävarugruppen totalt beräknas en volymminskning med ca 5 %. Vid de första avsluten för 1970 noterades höjda försäljningspriser på främst granvaror. Exportpriserna förutses bl. a. på grund härav öka med 3 % 1969—1970.

Massa

Den starka efterfrågestegringen i Västeuropa under 1969 ledde bl. a. till att den svenska massaindustrin kom upp i fullt kapacitetsutnyttjande. Exporten av den dominerande kvaliteten blekt sulfat ökade 1968—1969 med ca 15 %. Till följd av nedläggelser på sulfitsidan minskade det tillgängliga exportutrymmet för dessa kvaliteter och den totala exporten av massa beräknas ha ökat med endast 3 % i volym 1968—1969. Det förbättrade efterfrågeläget i Västeuropa samt en ökad förbrukning i Nordamerika innebar att det överskott på massa som förelåg under 1967 och 1968 förbyttes i ett underskott på vissa kvaliteter under 1969. Försäljningspriserna höjdes under loppet av 1969 och exportpriserna beräknas ha stigit med ca 6 % 1968—1969.

Under 1970 minskar den svenska exportkapaciteten ytterligare för sulfitkvaliteterna medan exporten av blekt sulfat fortsätter att expandera men i lägre takt än under 1969. Efterfrågan i Västeuropa väntas växa i relativt hög takt, medan efterfrågetillväxten i Nordamerika kan väntas bli lägre än under 1969. Detta kan leda till att framför allt de kanadensiska exportörerna fortsätter öka sin andel av den västeuropeiska importen. Denna andelsökning torde dock inte bli av sådan omfattning att den svenska kapaciteten inte skulle kunna utnyttjas fullt även 1970. Man kan räkna med att hela den för export tillgängliga kvantiteten kommer att levereras, vilket skulle innebära en svag volymökning 1969—1970. Det starka efterfrågeläget mot slutet av 1969 medförde en prishöjning för leveranser under första halvåret 1970. Denna och den under loppet av 1969 stigande prisnivån väntas innebära en exportprisstegring med ungefär 12 1/2 % 1969—1970.

Papper, papp och träfiberplattor

Den ökade pappersförbrukningen på västeuropeiska kontinenten medförde en exportstegring med ungefär 14 1/2 % i volym för gruppen papper, papp och träfiberplattor 1968—1969. Exporten av papper exklusive tidningspapper steg kraftigt till samtliga större västeuropeiska marknader med undantag av Storbritannien. Devalveringen i Storbritannien och senare införandet av importdepositionskravet torde ha förstärkt den brittiska pappersindustrins läge gentemot de skandinaviska producenterna, vilket delvis torde vara förklaringen till den låga ökningen av exporten till Storbritannien. Dessutom synes pappersförbrukningen ha ökat relativt måttligt i Storbritannien. Utförseln till öststaterna, i första hand Sovjetunionen, sjönk 1969 från den höga nivån 1968.

Exporten av tidningspapper fortsatte öka i hög takt 1968—1969. Kraftiga stegringar noterades på alla viktiga marknader utom Storbritannien och Västtyskland. Minskningen av exporten till Storbritannien torde delvis ha samband med importdepositionskravet men dessutom synes Sveriges andel

av den brittiska importen ha sjunkit till följd av ökad konkurrens från Kanada. Prisindex för gruppen totalt var under de tre första kvartalen 1969 i det närmaste oförändrat jämfört med samma period 1968. Under loppet av 1969 företogs dock uppjusteringar av försäljningspriserna på de flesta papperskvaliteter, vilket torde ha påverkat prisindex under fjärde kvartalet. Priserna beräknas ha stigit ca 1/2 % 1968—1969.

Även 1970 väntas ett gott efterfrågeläge för papper. Bl. a. på grund av lägre ekonomisk tillväxt i EEC-länderna väntas dock ökningstakten för exporten dit bli något lägre 1969—1970 än 1968—1969. Exporttillväxten till Storbritannien beräknas bli något högre 1969—1970 än 1968—1969. För exporten till öststaterna förutses en ökning. Totalt för gruppen papper, papp och träfiberplattor väntas 1969—1970 en volymmässig exportökning med ca 8 1/2 %. De under 1969 företagna prishöjningarna torde slå igenom helt på prisnivån 1970. Man kan också räkna med ytterligare uppjusteringar för vissa kvaliteter bl. a. till följd av massaprishöjningarna. Priserna för hela gruppen förutses stiga ca 4 % 1969—1970.

Malm

Exporten av järnmalm beräknas ha stigit med sammanlagt ca 8 miljoner ton 1967—1969. Utförseln under 1969 beräknas ha uppgått till drygt 31 miljoner ton. Den kraftiga stegringen under de två senaste åren var till större delen en följd av den starka expansionen av stålproduktionen inom EEC, som inleddes under 1967, men till viss del också en följd av svenska andelsvinster i EEC-ländernas import. Exporten av övriga malmer var i stort sett oförändrad 1968—1969 och för malmexporten totalt beräknas uppgången ha blivit ca 8 % i volym 1968—1969. Priserna på järnmalm sjönk under 1969. Exportprisnivån för totala malmexporten beräknas ha sjunkit med ca 1 % 1968—1969.

När detta skrivs har några avslut för 1970 ännu inte gjorts, varför bedömningen av exporten 1970 är osäker. Under slutet av 1969 var stålproduktionen inom EEC fortfarande hög, leveranstiderna var långa och orderstocken stor. Detta pekar mot en hög stålproduktion under åtminstone första delen av 1970 med åtföljande stort malmbehov. I Storbritannien sjönk stålproduktionen under tredje kvartalet 1969 till följd av strejker. Bl. a. som effekt av detta torde stålproduktionen öka 1969—1970. Om inte ett kraftigt omslag i stålefterfrågan inträffar under senare delen av 1970 torde man kunna räkna med en fortsatt exportökning av svensk järnmalm. Malmexporten totalt förutses öka med ca 8 1/2 % i volym 1969—1970¹.

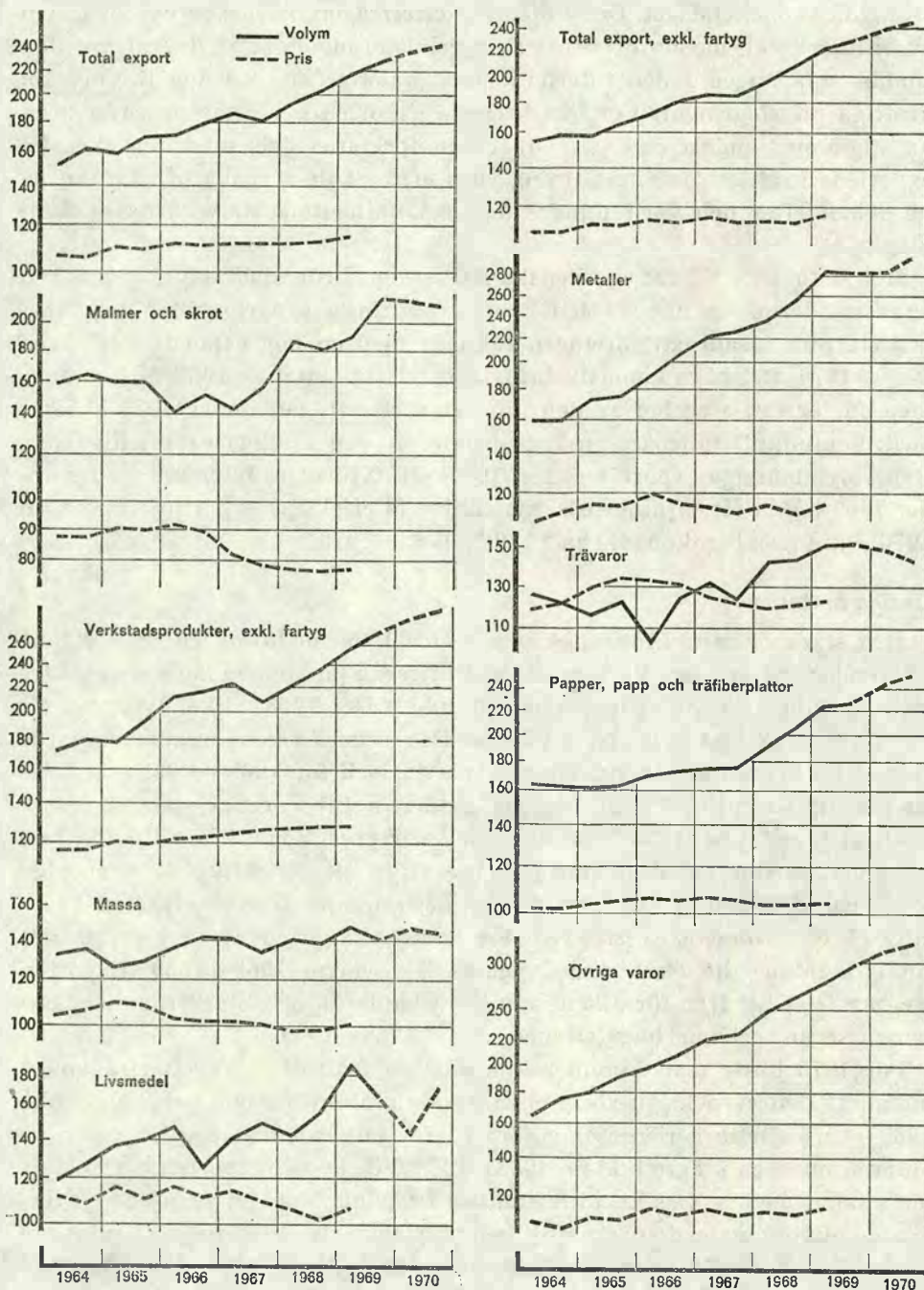
Järn och stål

Den svenska exporten av järn och stål beräknas ha ökat med ca 12 % i volym 1968—1969 mot 8 % 1967—1968. Den höjda ökningstakten var

¹ Prognosen får omges med de reservationer som skulle kunna föranledas av den gruvstrejk som utbröt i december.

Diagram III:1. Volym- och prisutveckling för exporten, totalt och uppdelad på varugrupper 1964—1970

Index: 1959 = 100. Säsongrensade halvårs-siffror. Log. skala

Källor: Statistiska centralbyrån och konjunkturinstitutet.

främst en följd av ökad export till de nordiska länderna, Storbritannien och råvaruländerna. Tillväxttakten avtog under loppet av 1969, vilket får ses mot bakgrund av den starkt stigande inhemska efterfrågan och det ansträngda kapacitetsläget. Den inhemska efterfrågan bromsade upp exporten av ordinärt stål, medan exporten av specialstål ökade relativt kraftigt. Den snabba uppgången i den internationella stålefterfrågan ledde till mycket kraftiga prisstegringar. För den svenska exporten beräknas priserna dock ha stigit med endast ca 4 %, vilket kan förklaras dels med den svenska exportens kvalitetssammansättning, dels med att de svenska prishöjningarna släpat efter och varit mindre än de kontinentala stålverkens prishöjningar.

Mot slutet av 1969 var de svenska stålverkens orderstock mycket stor och leveranstiderna var långa. Den i augusti utförda exportenkäten för järn- och stålverk visade att företagen räknade med en hög exporttillväxt även 1969—1970. Det höga kapacitetsutnyttjandet vid slutet av 1969 tillsammans med en fortsatt stegring av den inhemska efterfrågan under 1970 bedöms dock komma att innebära en begränsning av den möjliga exporttillväxten. Den volymmässiga exportökningen 1969—1970 förutses bli 9 1/2 %. De under 1969 höjda försäljningspriserna väntas få effekt på exportpriserna även 1970. Ökningen beräknas till ca 2 1/2 % 1969—1970.

Övriga metaller

Den starka konjunkturuppgången under 1969 medförde en mycket hög efterfrågan på koppar. Världsmarknadspriserna på koppar låg under de tre sista kvartalen betydligt över motsvarande priser 1968, vilket tyder på att det förelåg en viss brist på metallen. Den svenska kopparexporten torde främst ha begränsats av bristande kapacitet och för 1968—1969 noterades en måttlig kvantitetsmässig ökning. Utförseln till Förenta staterna sjönk kraftigt jämfört med 1968, då den dock var exceptionellt hög till följd av de amerikanska metallarbetarnas långvariga strejk. Aluminiumexporten steg relativt kraftigt i kvantitet, främst beroende på ökad produktionskapacitet. Även utförseln av silver ökade starkt. Exporten av övriga metaller totalt beräknas ha ökat med drygt 14 % i volym 1968—1969. Exporten steg kraftigt till framför allt de nordiska länderna och Storbritannien. Exportpriserna beräknas ha stigit med ca 4 % 1968—1969.

För 1970 torde man kunna räkna med en fortsatt stark efterfrågan på metaller. Den svenska produktionen av aluminium och koppar väntas öka 1969—1970. Detta beräknas medföra en fortsatt expansion av exporten av aluminium, men i lägre takt än 1968—1969. För kopparexporten däremot är här räknat med en viss kvantitetsmässig nedgång, bl. a. på grund av en förväntad ökning av leveranserna till hemmamarknaden. Till följd av minskad produktion beräknas även silverexporten sjunka 1969—1970. Detta innebär en minskning av exportvolymen för övriga metaller med ca 2 % 1969—

1970. På prissidan har här kalkylerats med fallande kopparpriser och en fortsatt åtstramning av aluminiumpriserna. På grund härav väntas exportpriserna bli i stort sett oförändrade 1969—1970.

Verkstadsprodukter

Exporten av verkstadsprodukter steg mycket kraftigt under loppet av 1969 och den värdemässiga förändringen 1968—1969 beräknas ha uppgått till ungefär 17 %. Exportprisindex synes ha stigit med ca 3 % varför den registrerade volymförändringen uppskattas till 13 1/2 %. Exporten ökade kraftigt till alla de viktigaste marknaderna med undantag av Förenta staterna. För exporten till Förenta staterna noterades en mycket svag utveckling av personbilsdelen, medan övriga verkstadsprodukter expanderade starkt. Den totala exporten av personbilar, som under 1967 och 1968 var den mest expansiva delen av verkstadsexporten, beräknas ha ökat relativt måttligt 1968—1969. Den värdemässiga nedgången i exporten till Förenta staterna mer än uppvägdes av en mycket kraftig exportökning till de nordiska länderna, där en viss tidigareläggning av inköpen från 1970 till 1969 torde ha förekommit på grund av skatteomläggningen vid årsskiftet i Danmark och Norge. Totalt sett synes dock begränsad leveranskapacitet varit det största hindret för en större exportökning. Orsakerna till den kraftiga stegringen av exporten av övriga verkstadsprodukter torde ha varit den i slutet av 1968 och början av 1969 fördelaktiga relativa leveranskapaciteten samtidigt med den utpräglade investeringsuppgången inom EEC och den starkt stigande efterfrågan i de nordiska länderna. Den starka exportuppgången och den stegrade inhemska efterfrågan förde dock upp den svenska verkstadsindustrins kapacitetsutnyttjande mycket högt i slutet av 1969. Detta har bedömts påverka exporten 1970. Den i augusti utförda exportenkäten för verkstadsindustrin angav att företagen väntade en fortsatt stark stegring av exporten även 1969—1970. Detta förefaller vara troligt med hänsyn till bl. a. den väntade investeringsutvecklingen i Västtyskland som tillsammans med revalveringen kan väntas medföra en svensk exportökning i hög takt dit. Även exporten till Norge och Finland torde kunna öka relativt kraftigt. Utförseln till Danmark synes komma att öka starkt till större delen som följd av stora flygplansleveranser under 1970. Totalt för verkstadsprodukter förutses en exportökning med ca 16 1/2 % i värde. Exportprisökningen har satts till 3 1/2 % bl. a. med hänsyn till att företagen väntar en något gynnsammare prisutveckling 1969—1970 än 1968—1969. Detta skulle innebära en volymökning med ca 12 1/2 %.

Livsmedel

Utförseln av livsmedel beräknas ha ökat med drygt 20 % i värde 1968—1969. Främst ökade exporten av spannmål och oljefrön till följd av den mycket goda skörden 1968. Under de tre första kvartalerna 1969 ökade ex-

porten av vete med 15 % i kvantitet. Utförseln av foderspannmål och oljefrön var under samma period betydligt högre än för helåret 1968. Även kött- och fläskexporten steg kraftigt, bl. a. på grund av ökad utslaktning av i första hand nötkreatur. Prisindex beräknas ha stigit med ca 3 1/2 % 1968—1969. Prisökningar noterades bl. a. för kött, speciellt fläsk.

Uppskattningarna av 1969 års skörd pekar mot en ytterst låg export av foderspannmål under första hälften av 1970. Utförseln av oljefrön och brödspannmål torde också minska jämfört med 1969 men i något lägre grad. Dels var skörden för dessa grödor bättre än fodersädsskörden, dels torde man kunna räkna med en viss neddragning av beredskapslagren av främst vete. Kött- och fläskexporten väntas ligga på en hög nivå även under 1970. Värdemässigt beräknas livsmedellexporten minska med 11 1/2 % 1969—1970. Exportprisnivån förutsätts falla något bl. a. på grund av en nedgång i fläskpriserna.

Övriga varor

Exportvolymen för övriga varor ökade med ca 13 1/2 % 1968—1969. Ökningen kan till största delen hänföras till färdigvarudelen. Bl. a. steg exporten av kemiska produkter relativt kraftigt. Utförseln av mineraloljeprodukter minskade jämfört med 1968, medan exporten av övriga råvaror var i stort sett oförändrad.

Mer än hälften av uppgången i exporten av övriga varor exklusive mineraloljeprodukter svarade de nordiska länderna, framför allt Danmark och Finland, för. Det goda konjunkturläget i Västeuropa medförde relativt hög ökningstakt för exporten även till övriga större marknader med undantag av Storbritannien. Exporten till Storbritannien var i det närmaste oförändrad från 1968, vilket delvis förklaras av den mycket låga konsumtionsökningen 1968—1969. Sannolikt har också importdepositionskravet haft en viss effekt.

Priserna för både färdigvaru- och råvarudelen exklusive mineraloljeprodukter steg 1968—1969. För mineraloljeprodukterna noterades däremot en nedgång i priserna; framför allt gäller detta bensin och tjocka eldningsoljor. Prisindex för övriga varor totalt beräknas ha stigit drygt 1 1/2 % 1968—1969.

Efterfrågeläget i de nordiska länderna 1970 väntas medföra en relativt kraftig ökning av exporten till dessa länder även 1969—1970. För Storbritanniens del kan man räkna med en starkare stegring av den privata konsumtionen, vilket torde leda till en måttlig ökning av den svenska exporten av övriga varor dit. För övriga västeuropeiska länder kan man räkna med en uppgång i lägre takt än 1968—1969.

Exporten av mineraloljeprodukter beräknas minska ytterligare något 1969—1970, bl. a. på grund av raffinaderiernas starkare inriktning på den

inhemska marknaden. Exporten av övriga varor totalt förutses stiga med ca 10 % i volym 1969—1970. Priserna väntas stiga ca 1 1/2 %.

Fartyg

Den totala exporten av fartyg uppgick enligt ännu preliminära beräkningar till 1 450 milj. kr. under 1969 — en ökning med ca 15 % i värde jämfört med 1968. Utförseln av begagnade fartyg steg mycket kraftigt och exporten av nybyggda fartyg beräknas ha ökat endast svagt — delvis på grund av leveransförskjutningar från 1969 till 1970.

Enligt den i oktober 1969 av statistiska centralbyrån utförda varvsenkäten uppgick den ineliggande orderstocken, avseende leveranser 1970 och framåt, till 5,1 miljarder kr. Detta värde översteg med ca 1,7 miljarder kr. det höga värde som registrerades i oktober 1968, avseende leveranser 1969 och framåt. Ökningen hänför sig nästan uteslutande till exportorder, vilket tyder på en hög export även under åren 1970 och 1971. Exporten av nybyggda fartyg har för 1970 beräknats stiga med 15 % i värde jämfört med 1969. Över utförseln av begagnade fartyg har endast osäkra kalkyler kunnat utföras. Dessa pekar mot en betydligt mindre utförsel 1970 än 1969. Detta innebär att den totala exporten av fartyg kommer att öka med 5 % i värde 1969—1970.

Att döma av ännu preliminära beräkningar tycks fartygspriserna även under 1969 ha fortsatt att stiga, dock ej lika kraftigt som under 1967 och 1968. Under 1970 väntas exporten domineras av ett flertal leveranser av s. k. jättetankers, varför prisindexutvecklingen 1969—1970 är svårbedömd. Man torde dock kunna räkna med en fortsatt tendens till prisstegring.

Sammanfattning

Ovan redovisade beräkningar av exporten för de olika varugrupperna ger för totala exporten exklusive fartyg en volymökning 1969—1970 med ca 8 %. Fartygsexporten förutses stiga något långsammare, varigenom uppgången i totala exporten blir ungefär 7 1/2 %. Under 1970 väntas färdigvaruexporten bli den mest expansiva delen av exporten, medan tillväxten av rå- och stapelvaruexporten torde komma att bli betydligt lägre 1969—1970 än 1968—1969. Detta beror för trävarornas del på ett väntat lageromslag i flera viktiga avnämrländer och ökad konkurrens från Kanada. För massa begränsas exporten av den tillgängliga kapaciteten, vilket till viss del också gäller papper och papp, järn och stål samt malm. En viss effekt från utbudssidan har också bedömts som trolig beträffande verkstadsprodukter. Som framgår av föregående kapitel väntas också efterfrågetillväxten under 1970 bli lägre än under 1969. Den svenska exportökningen väntas främst bäras upp av fortsatt hög efterfrågan i de nordiska länderna och Västtyskland där revalveringen väntas ge ytterligare ökad stimulans åt importefterfrågan.

Exportprisnivån beräknas stiga med ca 3 1/2 % 1969—1970. Till större delen är detta en följd av de redan mot slutet av 1969 företagna prishöjningarna på massa och papper. Dessutom är här räknat med en accelererad indexmässig uppgång i priserna på verkstadsexporten.

2. Importen 1969 och 1970

Importutvecklingen 1969

Tillväxttakten för importen var mycket hög under första halvåret 1969. Mellan andra halvåret 1968 och första halvåret 1969 steg importvolymen med 8 % säsongrensat sett. Enligt preliminära beräkningar, huvudsakligen baserade på utvecklingen januari—oktober 1969, ökade importen 1968—1969 med 13 % i volym och 15 % i värde. Detta innebar en uppbromsning av ökningstakten mellan halvåren 1969.

Den höga ökningstakten under första halvåret kan hänföras till den snabba uppgången i industriproduktion, lageruppbyggnad samt ökad import av investeringsvaror. Den fortsatta tillväxten av importen under andra halvåret 1969 torde även förklaras av att kapacitetsutnyttjandet inom industrin steg snabbt under 1969. Detta förhållande torde ha medverkat till den snabba importökningen av bl. a. järn och stål under senare delen av året.

Importen av *investeringsvaror*, som visade en viss nedgång 1967—1968 steg 1968—1969 mycket kraftigt, ca 19 % i volym. Detta överensstämmer med utvecklingen av maskininvesteringarna, som visade en betydande uppgång 1968—1969 efter att ha ökat endast obetydligt under 1968. En bidragande orsak till den starka uppgången var också en osedvanligt hög import av pappersmaskiner under första halvåret 1969. Även för gruppen *andra industriråvaror* var importökningen betydande. Den preliminärt beräknade uppgången på ca 15 % gäller för flertalet typer av insatsvaror. Speciellt expanderade dock importen av järn och stål mycket starkt, vilket torde ha samband med den svenska stålindustrins begränsade kapacitet för de enklare kvaliteterna.

Importen av *konsumtionsråvaror* förefaller ha ökat i något långsammare takt än genomsnittet för totala importen 1968—1969; ökningstakten kom att stanna vid ca 7 %. Detta innebar en dämpning av ökningstakten mellan halvåren 1969. Orsaken var troligen främst lagerutvecklingen inom textilindustrin med en kraftig lageruppbyggnad under första halvåret som beräknas ha upphört under andra halvåret. Importen av *konsumtionsvaror* beräknas preliminärt ha ökat med ca 15 % i volym 1968—1969. De i början av året förväntade höga inköpen av personbilar föranledde en hög import under första halvåret 1969. Den faktiska utvecklingen av bilinköpen torde inte ha motsvarat förväntningarna varför lagren inom bilhandeln steg. Detta orsakade en minskning av bilimporten under andra halvåret.

Tabell III: 2. Importutvecklingen för olika varugrupper 1968—1970

	Importvärde, milj. kr.			Procentuella förändringar från föregående år					
	1968	1969	1970	Volym			Pris		
				1968	1969	1970	1968	1969	1970
Konsumtionsvaror	6 472	7 665	8 620	10,5	15	9,5	— 0,3	3	2,5
därav: textil	1 552	1 945	2 335	13,4	19	15,5	— 1,4	5	4
verkstadspro- dukter	1 683	2 020	2 240	12,0	16,5	7,5	2,1	3	3,5
Investeringsvaror	3 020	3 690	4 025	— 2,6	19	6	1,8	2,5	3
Konsumtionsråvaror . . .	2 581	2 840	3 030	3,2	7	3	— 1,2	2,5	3,5
därav: textil	1 363	1 560	1 630	2,1	10	0,5	— 3,7	4	4
Andra industriråvaror	10 083	11 850	13 070	15,6	15	8	— 0,8	2	2
därav: verkstadspro- dukter	3 135	3 755	4 325	9,6	17,5	12,5	— 1,9	2	2,5
råolja	850	895	975	47,1	17	10,5	3,3	— 10	— 1
Byggnadsråvaror	845	1 025	1 145	8,5	18,5	9	— 0,5	2,5	2,5
Jordbruksråvaror	627	645	665	9,4	2	1	— 3,1	0,5	2,5
Bränslen	2 293	2 170	1 980	6,0	4,5	— 7,5	5,2	— 9,5	— 1,5
Totalt, exkl. fartyg, flygplan, vapen	25 921	29 885	32 535	9,4	13,5	6,5	0,1	1,5	2,5
Fartyg, flygplan, vapen	595	550	865
Total import	26 516	30 435	33 400	8,7	13	7,5	0,3	1,5	2,5
därav: verkstadspro- dukter	8 107	9 810	10 975	5,3	18	8	0,3	2,5	3
järn och stål	1 209	1 665	1 965	11,9	25	11	— 2,8	10	6,5
textil	3 097	3 730	4 210	8,1	15	8,5	— 2,5	4,5	4

Anm. 1968 års importvärden enligt den definitiva statistiken. Uppgifterna för 1969 är baserade på den faktiska importutvecklingen under årets 10 första månader. Samtliga uppgifter för 1970 avser prognoser. Värdeuppgifterna är avrundade till närmaste hela 5- resp. 10-tal milj. kr. och de procentuella förändringarna till närmaste hela resp. halva tal.

Källor: Statistiska centralbyrån och konjunkturinstitutet.

Bränsleimporten steg med ca 4 1/2 % 1968—1969. Den låga tillrinningen i de svenska älvorna på grund av den torra sommaren 1969 medförde en ökad elproduktion i värmekraftverken varför importen av tjocka oljor ökade starkt 1968—1969. De svenska raffinaderiernas ökade produktion medförde dock att importen av andra kvaliteter minskade under 1969.

Totalt för hela importen beräknas priserna ha stigit med ca 1 1/2 % 1968—1969. En stark prisstegring, ca 10 %, noterades för järn och stål, vilket avspeglar de mycket kraftiga prishöjningar som företagits framför allt inom EEC. Även för textilpriserna noterades en uppgång, vilket torde sammanhänga med en höjning av de internationella råvarupriserna samt en uppgång vad gäller syntetfibrer. Dessa prisstegringar motvägs till stor del av kraftiga minskningar i de registrerade importpriserna på råolja och bränslen.

Importutvecklingen 1970

Prognoserna för de olika varugrupperna tyder på en total importvolymökning 1969—1970 på 7 à 8 %, dvs. närmare en halvering av ökningstakten jämfört med 1968—1969. Importen för gruppen fartyg, flygplan och vapen väntas stiga kraftigt bl. a. på grund av en väntad stark uppgång i fartygsimporten. Denna har prognoserats utifrån en enkät till ett relativt stort urval rederier. Den volymmässiga ökningen av importen exklusive fartyg, flygplan och vapen har beräknats till ca 6 1/2 %.

En fortsatt hög investeringsökningstakt torde medföra en relativt stark ökning av importen av *investeringsvaror* 1969—1970. Importökningen för gruppen väntas stanna vid ca 6 %, vilket sammanhänger med att den stora importen under 1969 av pappersmaskiner nästan helt faller bort. För gruppen *andra industriråvaror* beräknas för 1969—1970 en halvering av ökningstakten ske. Främst är det den beräknade lägre ökningstakten i industriproduktionen tillsammans med en mindre lageruppyggnad som medför att importökningen kalkyleras stanna vid ca 8 %. För importen av råolja väntas en fortsatt ökning.

Importen av *konsumtionsvaror* beräknas 1969—1970 stiga med ca 9 1/2 %. Att importökningen förutses bli lägre än under närmast föregående år kan bl. a. återföras på en förväntad markant dämpning av importtillväxten för personbilar. För *konsumtionsråvaror* förutses för 1969—1970 en ökning med endast ca 3 %. Den låga ökningstakten beror främst på ett omslag för råvarulagren inom textilindustrin från en kraftig ökning till en kalkylerad minskning under 1970, vilket torde medföra att införseln av textila insatsvaror stagnerar.

Bränsleimporten beräknas för 1969—1970 komma att minska med ca 7 1/2 %. En bidragande orsak härtill är en förutsatt normalisering av vattenförsörjningen under detta år. Även de svenska raffinaderiernas ökande marknadsandel torde bidra till en dämpning av importen.

För 1969—1970 förutses en kraftigare prisstegring än under 1968—1969. Totalt beräknas importpriserna stiga med ca 2 1/2 %. Bidragande orsak härtill är prisstegringar på vissa råvaror, bl. a. kaffe och textilråvaror. Dessutom väntas priserna på järn och stål öka ytterligare. Bränslepriserna samt priserna på råolja väntas sjunka, dock i betydligt mindre omfattning än under föregående år.

3. Bytes- och betalningsbalansen

Som framgår av tabell 3 uppvisade *handelsbalansen* för 1969 ungefär samma underskott som 1968, eller 1 200 milj. kr. Importvolymen ökade något mer än exportvolymen 1968—1969 men den negativa effekten härav på handelsbalansen neutraliserades i huvudsak av en förbättring av terms of trade med mellan 1 och 2 %.

Tabell III:3. Bytes- och betalningsbalans 1966—1970

Milj. kr., löpande priser

	1966	1967	1968	1969 prognos	1970 prognos
Export av varor, fob ¹	22 071	23 422	25 403	29 235	32 615
Import av varor, cif ¹	— 23 704	— 24 319	— 26 516	— 30 435	— 33 400
Handelsbalans	— 1 633	— 897	— 1 113	— 1 200	— 785
Korrigerig av handelsstatistiken ²	177	156	229	185	185
Sjöfartsnetto.....	1 654	1 803	1 958	1 885	1 900
Turistnetto.....	— 741	— 920	— 1 029	— 1 190	— 1 350
Övriga tjänster, netto.....	— 488	— 484	— 647	— 775	— 950
Korrigeringspost.....	500	600	700	800	900
Bytesbalans för varor och tjänster ³	— 531	258	98	— 295	— 100
Transfereringar, netto.....	— 240	— 407	— 603	— 825	— 850
Bytesbalans för varor, tjänster och transfereringar ⁴	— 771	— 149	— 505	— 1 120	— 950
Kända kapitaltransaktioner....	1 062	619	545	— 800	..
Restpost.....	197	— 665	— 126	(70)	..
Bankernas utlandsställning ⁵	488	— 195	— 86	(— 1 850)	..

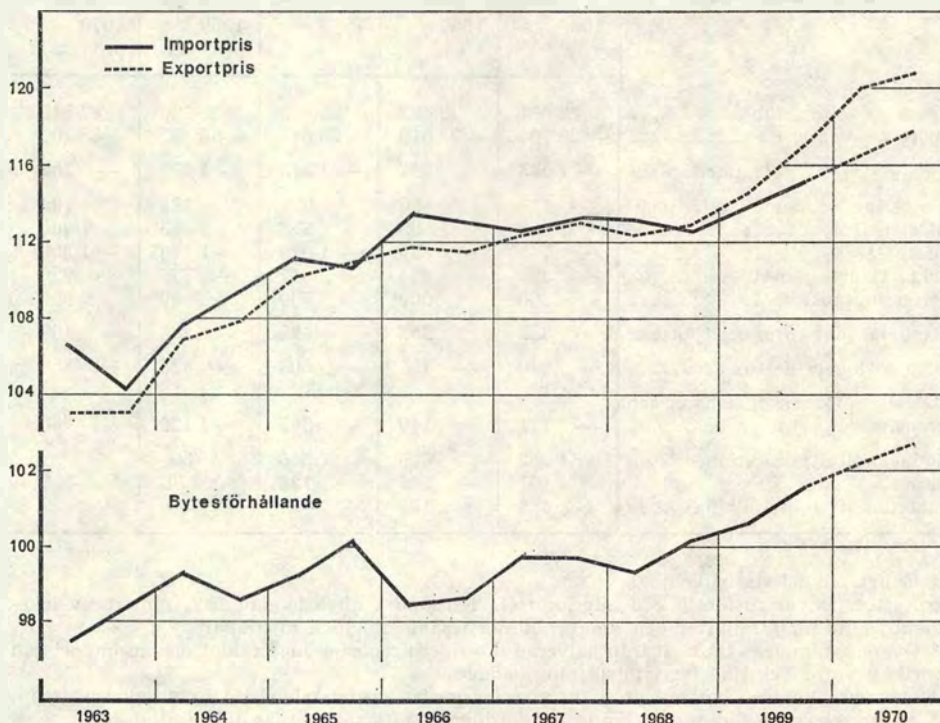
¹ Enligt handelsstatistiken.² Nettot av återutförelse och återinförelse, i utlandet direktlandad fisk, import av icke-monetärt guld samt rabatter och koncernbidrag i samband med oljeimport.³ Överensstämmer—bortsett från halverad »korrigeringspost»—med saldoto mellan import och export av varor och tjänster i försörjningsbalansen.⁴ Överensstämmer—bortsett från »korrigeringspost»—med riksbankens bytesbalansbegrepp.⁵ Valutareservens förändring jämte förändringar i affärsbankernas tidsposition.

Källor: Riksbanken, statistiska centralbyrån och konjunkturinstitutet.

För 1970 förutses en viss förbättring av handelsbalansen. Man torde med någorlunda säkerhet kunna räkna med att bytesförhållandet med utlandet fortsätter att förbättras 1969—1970. Relativt betydande prisstegringar kan förväntas för framför allt massa men även för övriga skogsprodukter och järnmalm. Dock kommer sannolikt även stegringstakten för importpriserna att dras upp en del. Vi har några år gynnats av låg importprisstegring bl. a. på grund av devalveringarna och ett kraftigt fall i priserna på mineraloljor. För 1969—1970 har vi tvärtom att räkna med en viss extra press uppåt på importpriserna till följd av den västtyska revalveringen samtidigt som priset på mineraloljor beräknas i stort sett upphöra. I prognosen för handelsbalansen 1970 är inkalkylerad en fortsatt förbättring av terms of trade med drygt 1 %, vilket i och för sig motsvarar en förbättring av handelsbalansen med i runt tal 400 milj. kr. 1969—1970. Volymprognoserna för exporten och importen är synnerligen osäkra med hänsyn främst till svårigheterna att bedöma kapacitetsläget och kapacitetstillväxten inom industrin. Här har i absoluta tal räknats med lika stor tillväxt för export- och importvolymen 1969—1970. Procentuellt innebär detta en obetydligt större ökning

Diagram III: 2. Prisutveckling samt bytesförhållande i utrikeshandeln 1963—1970

Index: 1959 = 100. Halvårssiffror

Källor: Statistiska centralbyrån och Konjunkturinstitutet.

av exporten (med några tiondels procentenheter), eftersom denna är något mindre än importen. Totalt skulle därför handelsbalansen enligt kalkylerna förbättras med ca 400 milj. kr. 1969—1970.

Exportvolymens tillväxt har därvid förutsetts bromsas upp från 12 % 1968—1969 till 7 1/2 % 1969—1970 beroende dels på kapacitetsbrist inom vissa sektorer och dels på en något svagare tillväxt i den utländska efterfrågan. Att importens tillväxttakt skulle bromsas upp från ca 13 % 1968—1969 till 7 1/2 % 1969—1970 kan synas något anmärkningsvärt med tanke på efterfrågeutvecklingen och industrins kapacitetsläge. Den totala efterfrågan (för privat och offentlig konsumtion, fasta investeringar, lager och export) beräknas stiga med knappt 5 % 1969—1970 mot närmare 7 % 1968—1969. Härvid är dock att märka att de importkrävande lagerinvesteringarna beräknas förbli i det närmaste oförändrade 1969—1970 mot en ökning med drygt en miljard kr. 1968—1969. Det är emellertid närmast en öppen fråga hur kraftig den dämpande effekten på importen blir härav respektive hur stark den importuppdrivande effekten blir av den fortgående strukturomvandlingen och ett högt kapacitetsutnyttjande inom industrin.

Posten *korrigering av handelsstatistiken* har för 1969 beräknats till 185 milj. kr. Häri inkluderas nettot av återutförsel och återinförsel, i utlandet direktlandad fisk, import av icke-monetärt guld samt rabatter och koncernbidrag i samband med oljeimporten. För 1970 har antagits samma belopp.

Sjöfartsnettot, som enligt nu föreliggande uppgifter för 1968 anges till 1 958 milj. kr. beräknas minska 1969. Uppgifter för de tre första kvartalen 1969 visar att rederiernas bruttointäkter i utrikes sjöfart ökat med endast ca 2 % jämfört med motsvarande tid 1968, medan kostnaderna ökat ungefär 9 1/2 %. Vid en jämförelse av tredje kvartalet 1969 med tredje kvartalet 1968 framkommer att bruttointäkterna ökat med närmare 9 % och kostnaderna med 18 %. Den aktuella fraktmarknadssituationen präglas av god aktivitet. Särskilt gäller detta tanktrampmarknaden, men även på torrlastsidan har situationen förbättrats främst till följd av den ökade tonnageefterfrågan som uppstått i samband med höstens spannmålsskeppningar. Tankfrakterna har under höstmånaderna, trots det ökade utbudet av super-tankers, stigit brant uppåt och ligger nu på mycket hög nivå. Uppgången är visserligen delvis av säsongmässig karaktär, men den nivå som nåtts ligger betydligt över den från samma tid 1968. Inseglingsnettots utveckling för de tre första kvartalen 1969 pekar emellertid på att man får räkna med en minskning av detta med i runt tal 80—90 milj. kr. mellan helåren 1968 och 1969. Efter avdrag för vissa passageraravgifter erlagda i svenskt mynt samt tillägg av utländska fartygs utgifter i Sverige erhålles ett sjöfartsnetto för 1969 om 1 835 milj. kr. Detta netto är emellertid baserat på statistiska centralbyråns s. k. kvartalsstatistik (grundad på verkställda betalningar) medan det för 1968 är beräknat på prestationsbasis. För 1968 medförde detta senare beräkningssätt att nettot förbättrades med ca 50 milj. kr. Under antagande om en likartad relation 1969 skulle sjöfartsnettot för detta år kunna sättas till 1 885 milj. kr. och försämringen därmed stanna vid drygt 70 milj. kr. Tidigare under 60-talet har vid endast ett tillfälle redovisats en nedgång i sjöfartsnettot, nämligen 1963. Som framgått är det främst de ökade kostnaderna som framkallat minskningen av sjöfartsnettot. Härvidlag synes den höjda kostnadsnivån i utländska hamnar, i första hand de amerikanska, haft mest betydelse. För 1970 har sjöfartsnettot satts till 1 900 milj. kr.

Turistnettot för 1969 väntas uppvisa ett underskott på ca 1 200 milj. kr. Svenska turisters utgifter i utlandet ökade under de tre första kvartalen 1969 med ca 16 1/2 % jämfört med samma period 1968 medan utländska turisters utgifter i Sverige vid samma periodjämförelse ökade med 15 %. Förutsattes utgifter och inkomster öka på likartat sätt under fjärde kvartalet blir resultatet det ovan angivna, dvs. ett underskott om ca 1 200 milj. kr. För 1970 förutses ett negativt turistnetto på 1 350 milj. kr., vilket implicerar en fortsatt ökning av turistutgifter och turistinkomster i ungefär samma takt som 1969.

Posten *övriga tjänster* redovisar ett negativt netto på 775 milj. kr. för 1969. För 1970 har detta satts till 950 milj. kr. Statistik föreligger emellertid endast för första halvåret 1969 och utvecklingstendenserna dit fram har i huvudsak fått ligga till grund för bedömningen andra halvåret 1969 samt 1970.

Korrigeringsposten som givits en ökning med 100 milj. kr. per år är avsedd att kompensera det statistikbortfall som på starka grunder kan förmodas föreligga sedan början av 60-talet i fråga om tjänstebetalningar från utlandet.

Transfereringsnettot fortsätter att växa negativt 1969 och 1970. Härvidlag är det ökningen i de offentliga transfereringarna, representerade av främst det offentliga u-landsbiståndet, som är tyngst vägande. Bland de offentliga transfereringarna 1969 ingår även den av riksdagen beslutade nedskrivningen med 100 milj. kr. av Sveriges kredit till Finland. För 1969 har det negativa nettot för de offentliga och privata transfereringarna tillsammans beräknats till drygt 800 milj. kr. För 1970 har antagits ett underskott om 850 milj. kr., vilket exklusive nedskrivning av krediten till Finland innebär en uppgång med 150 milj. kr. 1969—1970.

Här redovisade prognoser och antaganden om bytesbalansens olika poster resulterar i en negativ *bytesbalans för varor och tjänster* 1969 på ca 300 milj. kr. Enligt kalkylen för 1970 erhålls ett mindre negativt saldo än för 1969. Inkluderas transfereringsnettot blir balanssaldona kraftigt negativa för såväl 1969 som 1970.

Kapitalbalansen, som för 1968 visar ett nettokapitalinflöde på ca 550 milj. kr., beräknas 1969 slå om till ett nettokapitalutflöde. Med stöd av tillgänglig statistik har detta beräknats till ca 800 milj. kr. Till denna omsvängning har de statliga kapitaltransaktionerna bidragit med ett beräknat nettoutflöde på 270 milj. kr. 1969 mot endast 60 milj. kr. 1968. Bidragen till IDA och utbetalningar i samband med biståndskrediter synes här ha varit tyngst vägande. Värdepappershandeln har med stöd av uppgifter för de tre första kvartalen 1969 beräknats resultera i en nettoimport av värdepapper på 150 milj. kr. för hela året jämfört med en nettoexport 1968 på 10 milj. kr. Nettoresultatet av den privata långfristiga nyupplåningen i utlandet, motsvarande utländska lån i Sverige samt amorteringar på tidigare upplåning respektive utlåning synes däremot utmynna i ett kapitalinflöde på ca 225 milj. kr. 1969 mot ett kapitalutflöde 1968 på 113 milj. kr.

Svenska direktinvesteringar i utlandet har ökat kraftigt 1969. Tillstånd till sådana investeringar hade under första halvåret lämnats till ett värde överstigande tillståndsgivningen något tidigare helår. Efter riksbankens valutapolitiska åtgärder har tillståndsgivningen minskat. Utnyttjandet av tillstånden uppgick under första halvåret till 680 milj. kr. mot 491 milj. kr. under första halvåret 1968. Preliminära uppgifter för tredje kvartalet visar på ett utnyttjande på drygt 200 milj. kr. Sannolikt kommer även utnytt-

jandet fjärde kvartalet att överstiga 200 milj. kr. För hela 1969 kommer man därmed upp i ett kapitalutflöde till följd av direktinvesteringar i utlandet på ca 1 150 milj. kr. mot 691 milj. kr. för 1968. Upphörda svenska direktinvesteringar i utlandet, som låg på drygt 150 milj. kr. 1966 och 1967, sprang på grund av vissa engångstransaktioner upp till 462 milj. kr. 1968. Preliminär statistik för de tre första kvartalen 1969 antyder en återgång till den tidigare nivån med ca 175 milj. kr. Utländska investeringar i Sverige under första halvåret 1969 uppgick till 394 milj. kr., vilket var något högre än under motsvarande period 1968, men synes under andra halvåret bli lägre 1969 än 1968. Upphörda utländska investeringar i Sverige har preliminärt satts till 100 milj. kr. 1968 uppgick dessa till 141 milj. kr. Nettoresultatet av direktinvesteringarna i båda riktningarna skulle därmed preliminärt kunna beräknas ge ett kapitalutflöde på ca 450 milj. kr. 1969 att jämföra med ett kapitalinflöde på 310 milj. kr. 1968, dvs. en omsvängning på närmare 800 milj. kr.

Till posten kapitaltransaktioner förs också vissa kända handelskrediter, såsom varvskrediter i samband med fartygsexport, krediter vid import av fartyg och flygplan samt skillnaden mellan tullvärden och betalningar för datamaskiner. Enligt uppgifter hämtade från höstenkäten 1969 för varven beräknas leveransvärdet av fartyg till utlandet 1969 överstiga summan av influtna betalningar med drygt 100 milj. kr., vilket alltså skulle ha inneburit nettokreditgivning till utlandet 1969. För 1970 kan man enligt samma enkät förvänta en ytterligare ökning av nettokreditgivningen till mellan 400 och 500 milj. kr. En osäker post i denna kalkyl är dock omfattningen av förskottsbetalningar i samband med nybeställningar till varven. Överslagsmässiga kalkyler för 1970 beträffande handelskrediter i samband med importen av fartyg och flygplan samt över den beräknade skillnaden mellan tullvärden och betalningar för datamaskiner, indikerar att varvens kreditgivning till utlandet 1970 i det närmaste kommer att motvägas av utländsk kreditgivning till Sverige i samband med ovannämnda varutransaktioner. Sammantaget visar kalkylerna över de »kända» handelskrediterna på en nettokredittagning på drygt 100 milj. kr. 1969 och en nettokreditgivning 1970 på ungefär samma belopp. Detta innebär att en tämligen moderat förändring skulle vara att vänta beträffande de statistiskt belysta handelskrediterna mellan 1969 och 1970. Mellan 1968 och 1969 däremot förklarar de en relativt stor del av omsvängningen i de kända kapitaltransaktionerna; för 1968 beräknas de statistiskt åtkomliga handelskrediterna ha motsvarat en nettokreditgivning från utlandet på ca 450 milj. kr.

Totalt beräknas ovan redovisade kända kapitaltransaktioner ha lett till ett kapitalutflöde 1969 på sammanlagt 800 milj. kr. mot ett kapitalinflöde 1968 på 550 milj. kr. För 1968 motsvarades, som framgår av tabell 3, underskottet i bytesbalansen i stort sett av den kända kapitalimporten och valutareserven sjönk detta år obetydligt.

För 1969 däremot motsvarar det beräknade underskottet på bytesbalansen tillsammans med den beräknade kapitalexporten ett valutautflöde på ca 1 900 milj. kr. Fram till utgången av november hade valutareserven inklusive affärsbankernas tidsposition minskat med 1 824 milj. kr. Nedgången i valutareserven 1969 borde således knappast i någon väsentlig grad förklaras av förändringar i de kortfristiga handelskrediterna (exkl. ovan redovisade beträffande fartyg m. m.). Dessa icke statistiskt kända handelskrediter ligger i sin helhet i restposten i tabell 3. Skulle valutareserven visa sig ha varit oförändrad i december, ger här redovisade beräkningar över betalningsbalansen en obetydlig restpost för 1969.

IV. Produktionen

1. Industrin

*Järnmalm*s brytningen, som drogs upp kraftigt i slutet av 1968, låg under 1969 kvar på ungefär samma nivå och kom därmed att överstiga 1968 års produktion med ca 5 %. Efterfrågeläget var mycket gynnsamt främst beroende på expansionen av stålproduktionen i Västeuropa, och exportleveranserna ökade med drygt 8 % kvantitetsmässigt sett. Även de inhemska leveranserna ökade kraftigt — ca 13 %. Denna efterfråge- och produktionsutveckling ledde till en minskning av malmlagren på drygt 1 milj. ton.¹

Efterfrågan på järnmalm väntas vara hög även under 1970 och exporten beräknas stiga med ca 9 % i kvantitet jämfört med 1969. Produktionen planeras samtidigt öka något snabbare än 1969. Produktionsökningen beräknas bli knappt 7 %. Den sålunda skisserade leverans- och produktionsutvecklingen skulle medföra en nästan dubbelt så stor lagerminskning som 1969.

Läget på den svenska *järn- och stålmarknaden* präglades under 1969 av en starkt stigande efterfrågan på järn och stål. Tillströmningen av nya order var mycket hög, i synnerhet från hemmamarknaden. Orderstockarna tillväxte också kraftigt under 1969. Produktionen ökade de tre första kvartalen 1969 med närmare 10 % enligt statistiska centralbyråns preliminära produktionsindex. Detta innebär en väsentlig uppbromsning i ökningstakten under tredje kvartalet, vilket får ses mot bakgrunden av det höga kapacitetsutnyttjandet inom järn- och stålverken samt den omfattande bristen på arbetspersonal. Sannolikt har också nickelbristen haft en hämmande inverkan på produktionsökningen.

För helåren 1969 och 1970 har utvecklingen bedömts med hjälp av en försörjningsbalans för handelsfärdigt järn och stål (tabell 1). Det måste här emellertid anmärkas att balansen endast mäter produktionen av slutprodukterna, vilket medför att en aktivitetsförändring i tidigare produktionsled utöver den som framkommer i slutledet inte avspeglas i balansen. Inte heller tas i balansen hänsyn till förändringar i slutprodukternas genomsnittliga kvalitet. I produktionsindex för järn- och stålverk tas emellertid hänsyn till ovan nämnda faktorer. Balansen ger för första halvåret en väsentligt lägre produktionsökning jämfört med motsvarande period 1968 — 9 % — än vad produktionsindexen visar, nämligen 13 %. Det har därför ansetts motiverat att korrigera balansens produktionsökning för helårsutvecklingen 1968—1969 på 7 % till 9 %. Exporten av handelsfärdigt järn och stål beräknas

¹ Konsekvenserna av den gruvstrejck som utbröt i december 1969 har inte kunnat beaktas vid skrivningen av detta kapitel.

Tabell IV: 1. Försörjningsbalans för handelsfärdigt järn och stål, inkl. ämnen 1967—1970
Milj. kr., 1959 års producentpriser

	1967	1968	1969 prel.	1970 prognos
Produktion	3 251	3 442	3 690	3 920
Import	945	1 074	1 350	1 490
Summa tillgång	4 196	4 516	5 040	5 410
Export	1 484	1 613	1 800	1 960
Varuinsats	2 955	3 016	3 230	3 400
industri	2 575	2 632	2 830	2 980
byggnadsverksamhet	380	384	400	420
Lagerförändring	— 129	— 62	+ 50	+ 90
Saldopost	— 114	— 51	— 40	— 40
Summa användning	4 196	4 516	5 040	5 410

Källa: Konjunkturinstitutet.

ha ökat med ca 12 % i volym 1969. Efterfrågan på hemmamarknaden ökade i ungefär samma takt, och ökningen sammanhängde främst med den högre aktivitetsnivån inom verkstadsindustrin samt lageruppbbyggnaden av järn och stål hos verkstadsindustrin, varv och järn- och rörgrossister. Den ökade efterfrågan tillgodosågs till en del genom neddragna färdigvarulager. Importen beräknas preliminärt ha ökat med ca 25 % i volym.

Produktionen inom grupperna andra metallverk ökade något snabbare än inom järn- och stålverken, varför produktionsökningen inom hela sektorn *järn- och andra metallverk* preliminärt har beräknats till drygt 9 % 1969.

Under hela 1970 väntas kapaciteten vara fullt utnyttjad inom järn- och stålverken. Den möjliga produktionstillväxten med hänsyn tagen till nya kapacitetstillskott har beräknats kunna bli drygt 6 %. Såväl exportleveranserna som den inhemska efterfrågan väntas öka i något långsammare takt 1970 än 1969. En avmattning i efterfrågan mot slutet av 1970 beräknas medge en ökning av färdigvarulagren på ca 30 milj. kr. Denna produktions- och efterfrågeutveckling implicerar en importvolymökning på ca 11 % under 1970. För en närmare redogörelse för import- och exportutvecklingen 1969 — 1970 hänvisas till avsnittet om utrikeshandeln.

För gruppen andra metallverk kalkyleras med en betydligt kraftigare produktionstillväxt än inom järn- och stålverken. Produktionsökningen för hela sektorn *järn- och andra metallverk* beräknas bli ca 7 % 1970.

Orderläget inom *varven* har förbättrats successivt under de två senaste åren och orderstockarna växte speciellt kraftigt under 1969, varvid exportorderna svarade för den största ökningen. Orderböckerna hos varven är således välfyllda och orderna motsvarar omkring 3 års produktion.

Efter att ha stagnerat under 1967 och första delen av 1968 svängde produktionskurvan åter uppåt mot slutet av 1968. Under de tre första kvartalen 1969 låg produktionen 3 à 4 % över motsvarande period 1968 enligt statistiska centralbyråns produktionsindex, vilken baseras på förbrukningen av järn och stål inom varven. Detta synes snarast innebära en underskattning av produktionsutvecklingen. En kalkyl baserad på de beräkningar över export-, investerings- och lagerutveckling vad avser fartyg, som nu föreligger, tyder på en ungefär dubbelt så stark produktionsökning för 1969 som helhet.

Kalkylen för fartygsbyggandet har gjorts även för 1970. Denna är baserad på de efterfrågeprognoser som nu föreligger. Kalkylen pekar på en ungefär lika stor produktionsökning 1969—1970 som ett år tidigare.

Den förbättring i efterfrågeläget för *verkstadsindustri exklusive varv*, som inträdde under 1968 accentuerades ytterligare under 1969. Vid bedömningen av orderstock och orderingång bör man särskilt ta hänsyn till den starka effekten av de svenska försvarsbeställningarna av flygplan under första halvåret 1968. Bortser man från dessa beställningar, finner man att orderingången ökat kraftigt från såväl export- som hemmamarknad under 1969. Under de tre första kvartalen 1969 var orderingången volymmässigt över 10 % större än motsvarande period 1968. Uppgången var mest markerad inom maskinindustrin, vars exportorder ökade med närmare 40 %. Uppsvinget i efterfrågan återspeglas även i konjunkturbarometrarna under 1969. Orderstockarna har under större delen av året bedömts som förhållandevis stora och leveranstiderna har successivt förlängts.

Det gynnsamma efterfrågeläget ledde till att produktionen drogs upp kraftigt under 1969. Produktionsuppgången var starkast under första halvåret, medan ökningstakten synes ha bromsats upp under andra halvåret. Transportmedelsindustrin och metallvaruindustrin svarade för de kraftigaste ökningstalen.

Produktionsutvecklingen för 1969 som helhet liksom för 1970 har bedömts med hjälp av en försörjningsbalans för verkstadsprodukter (tabell 2). Försörjningsbalansen skiljer sig på några punkter från de balanser, som tidigare presenterats i produktionsöversikterna. Statistiska centralbyråns omläggning av nationalräkenskaperna till FN:s nya System of National Accounts (SNA) innebär bl. a. att de militära materielanskaffningarna, som tidigare ingick i de offentliga investeringarna, numera redovisas under posten offentlig konsumtion. Vidare redovisas maskinunderhåll och reparationer under posten varuinsats i stället för att som tidigare ingå i investeringarna.

Även beträffande posten lagerförändringar har en förändring skett. Lagerförändringarna innefattade i konjunkturinstitutets höstrapport varor i arbete, färdigvaror, personbilar i handeln samt verkstadsprodukter i verkstadsindustrins och varvens råvarulager. Hela lagerförändringen av varor i arbete inkluderades alltså i balansen. Det måste emellertid antas, att förädlingsvärdet i dessa varor är betydligt mindre än i övriga komponenter i ha-

Tabell IV: 2. Försörjningsbalans för verkstadsprodukter, exkl. fartyg 1967—1970
Milj. kr., 1959 års producentpriser

	1967	1968	1969 prel.	1970 prognos
Produktion	15 629	16 480	17 830	18 960
Import	6 121	6 503	7 650	8 450
Summa tillgång	21 750	22 983	25 480	27 410
Offentlig konsumtion	1 151	1 303	1 300	1 140
Privat konsumtion	3 775	4 195	4 510	4 820
nyinköp av bilar	1 130	1 432	1 520	1 600
ovrigt	2 645	2 763	2 990	3 220
Investeringar i maskiner m. m.	5 825	5 851	6 210	6 660
offentliga	1 335	1 409	1 510	1 600
privata	4 490	4 442	4 700	5 060
Lagerförändring	— 34	— 43	+ 490	+ 510
Export	6 449	7 026	8 070	9 150
Varuinsats	4 584	4 651	4 900	5 130
industri	1 916	2 007	2 150	2 290
byggnadsverksamhet	1 932	1 946	2 040	2 110
maskinunderhåll och reparationer..	736	698	710	730
Summa användning	21 750	22 983	25 480	27 410

Anm. Denna balans mäter produktionen av de varor som definitionsmässigt klassificerats som verkstadsprodukter. Den visar för 1959—1960 en liten överskattning men för perioden 1960—1967 en systematisk underskattning jämfört med statistiska centralbyråns årsberäkningar över produktionsutvecklingen (mätt i förädlingsvärde) inom verkstadsindustrin, definierad som de arbetsställen som huvudsakligen tillverkar verkstadsprodukter. Avvikelsen torde emellertid inte enbart bero på denna definitionsolikhet. Den långsammare produktionsökningen enligt balansen kan sannolikt också hänföras till, dels systematiska fel i de på nationalräkenskaperna grundade beräkningarna av komponenterna på användningssidan och dels skillnaden i de prisdeflateror som använts vid produktionsvolymberäkningarna resp. vid deflatering av nationalräkenskaperna.

Källa: Konjunkturinstitutet.

lansen. Kraftiga omslag i lagerinvesteringarna av dessa varor ger således ett alltför starkt utslag i den genom balansen mätta produktionsutvecklingen. Det har därför ansetts motiverat att endast inkludera hälften av lagerförändringen av varor i arbete i försörjningsbalansen.

Vidare skall nämnas, att den import- och exportprisutveckling som presenteras i balansen avviker från den som redovisas i avsnittet om utrikeshandeln. Till en del beror detta på olika definitioner av begreppet verkstadsprodukter, sålunda ingår här till skillnad från handelsstatistiken t. ex. flygplan och vapen i såväl importen som exporten. Framför allt förklaras skillnaderna emellertid av att handelsstatistikens export- och importprisindices, vilka sannolikt överskattat prisstegringarna, visat kraftigare uppgång än de pristal som använts vid deflateringen av försörjningsbalansen. Såväl import som export har i stället framräknats med hjälp av ett prisindex, som baserats på företagets uppgifter i enkäterna om verkstadsexporten. Importprisutvecklingen 1968 har dock reducerats med hänsyn till en kalkyle-

rad sänkning av importpriserna till följd av devalveringarna i slutet av 1967, medan för 1969 och 1970 antagits en något högre import- och exportprisutveckling än vad verkstadsenkäterna visar. 1969 har importpriserna dessutom beräknats öka med ca 0,5 % mer än exportpriserna.

Då det gäller utvecklingen 1967—1968 finns en speciell faktor att ta hänsyn till. Den genom försörjningsbalansen erhållna produktionsutvecklingen tycks, jämfört med industristatistiken för 1967 samt den preliminära produktionsstatistik som nu föreligger för 1968, ge ett för högt förändringstal 1967—1968. Detta kan möjligen bero på en felperiodisering i nationalräkenskaperna — som kan vara av storleksordningen 100 milj. kr. — så att 1968 överskattats och 1967 underskattats.

Efter korrigering ger försörjningsbalansen en produktionsökning 1968—1969 på ca 11 %. Denna uppgång har främst tagits i anspråk av en ökning av exporten på ca 15 % och en kraftig lagerökning av varor i arbete. Den ökade efterfrågan återspeglades 1969 i neddragna färdigvarulager. De inhemska leveransernas tillväxttakt var lägre än exportleveransernas, och ökningen har främst disponerats för en stark lageruppbyggnad av verkstadsprodukter (insatsvaror och halvfabrikat) hos verkstadsindustri och varv. Maskininvesteringarna och den offentliga konsumtionen ökade sammanlagt med ca 6 % — efter korrigering av den ovan nämnda felperiodiseringen i nationalräkenskaperna. Den privata konsumtionen uppvisade en lägre tillväxttakt 1969 än 1968 — ca 8 % — på grund av en lägre ökningstakt i bilkonsumtionen. Importen beräknas preliminärt ha ökat med ca 18 % i volym.

1970 beräknas de inhemska leveranserna ligga på ungefär samma nivå som 1969. För den privata konsumtionen kalkyleras med en något lägre tillväxttakt än 1969. Maskininvesteringarna beräknas öka starkare 1970 än 1969 — ca 7 %. Tillväxten i konsumtion, investeringar och varuinsats uppvägs dock till en del av den prognoserade minskningen i den offentliga konsumtionen samt de lägre investeringarna i verkstadsindustrins och varvens råvarulager exklusive järn och stål. Även lagerinvesteringarna i varor i arbete har antagits bli lägre 1970 än 1969, medan färdigvarulagren beräknas komma att öka med ca 200 milj. kr. För exporten kalkyleras med en ökning på drygt 13 %. Ovan skisserade efterfråge- och lagerutveckling synes vara förenlig med en produktionsökning på närmare 8 % och en importvolymökning på drygt 10 %.

Statistiska centralbyråns på korttidsstatistik baserade beräkningar över *träindustrin* visar en produktionsökning 1967—1968 på ca 12 %. Inom konjunkturinstitutet gjorda beräkningar tyder emellertid på att korttidsstatistiken överskattat stegringstakten. För en sådan slutsats talar också det förhållandet att en preliminär bearbetning för 1968 av den årliga industristatistikens uppgifter visar en betydligt lägre produktionstillväxt för träindustrin än den på korttidsstatistik grundade beräkningen.

Tabell IV: 3. Försörjningsbalans för sågade och hyvlade trävaror 1967—1970

1 000 stds

	1967	1968	1969 prel.	1970 prognos
Produktion	2 185	2 445	2 570	2 680
Import	29	33	35	35
Summa tillgång	2 214	2 478	2 605	2 715
Export	1 189	1 369	1 455	1 370
Varuinsats	1 131	1 175	1 240	1 295
industri	684	725	770	810
byggnadsverksamhet	447	450	470	485
Lagerförändring	+ 26	— 66	— 90	+ 50
Saldopost	— 132	0	0	0
Summa användning	2 214	2 478	2 605	2 715

Källa: Konjunkturinstitutet.

I tabell 3 återges en försörjningsbalans för *sågade och hyvlade trävaror*. Produktionsuppgiften för 1968 är hämtad från den ovan nämnda korttidsstatistiken och är således preliminär.

Efterfrågan på trävaror var livlig under 1969. Exportleveranserna beräknas preliminärt ha uppgått till 1 455 tusen stds, vilket innebär en ökning med ca 6 % utöver den redan 1968 höga nivån. Samtidigt steg hemmamarknadsefterfrågan mer än under 1968 genom den höga aktiviteten inom byggnadsverksamheten och de träkonsumerande delarna av industrin. Det goda avsättningsläget beräknas ha medfört en kraftig reduktion av sågverkens färdigvarulager, som av barometerdata att döma varit starkare än under 1968. Som framgår av försörjningsbalansen beräknas denna efterfråge- och lagerutveckling ha resulterat i en produktionsökning 1968—1969 på ca 5 %. En förutsättning för kalkylen har varit att förbrukarledets lager-svängningar varit små.

Som framgår av balansen beräknas exporten falla tillbaka under 1970 — med ca 6 % från den mycket höga nivån 1969 (se avsnittet om exporten). Samtidigt kalkyleras den inhemska efterfrågan öka i långsammare takt än under 1969 — främst mot bakgrund av den prognoserade lägre ökningstakten inom byggnadsverksamheten. 1969 års kraftiga lagerminskning hos producenterna resulterade i en ovanligt låg lagernivå och i leveranssvårigheter för några kvaliteter och dimensioner. Sålunda kan en viss lageruppyggnad väntas ske under 1970. Den har antagits bli av storleksordningen 50 tusen stds och produktionsökningen skulle med den ovan redovisade efterfrågeutvecklingen därmed komma att uppgå till ca 4 %.

De beräkningar över produktionsvolymens utveckling inom gruppen *träindustri exklusive sågverk* som gjorts inom konjunkturinstitutet tyder på

god produktionstillväxt under 1969. Produktionsökningen kan i första hand tillskrivas en genom byggnadsverksamhetens omfattning och inriktning ökad efterfrågan på snickerier och trähus. Samtidigt har exporten av trähus till Danmark ökat kraftigt. Den snabba tillväxten av möbelkonsumtionen har resulterat i fortsatta produktionsökningar inom möbelindustrin. För hela gruppen träindustri exklusive sågverk kalkyleras med en produktionsökning 1968—1969 på ca 6 %.

Produktionen 1970 beräknas — mot bakgrund av en förväntad lägre tillväxttakt i såväl byggnadsverksamheten som konsumtionen — öka ca 4 % 1969—1970.

En summering av de ovan redovisade utvecklingstendenserna inom träindustrins olika branscher skulle för den *totala träindustrin* innebära en produktionsökning 1968—1969 på ca 6 % och en produktionsökning på 4 % 1969—1970.

Den överskottskapacitet som karakteriserat den internationella *massamarknaden* under 1966—1968 har under 1969 absorberats av den kraftigt stigande efterfrågan och mot slutet av året uppstod t. o. m. brist på vissa kvaliteter.

Inom den svenska massaindustrin steg kapacitetsutnyttjandet successivt och var vid utgången av året mycket högt. Produktionen av blekt sulfat beräknas ha ökat ca 17 %, medan produktionen av övriga kvaliteter minskade till följd av minskad produktionskapacitet. Den totala produktionsökningen 1968—1969 kom härigenom att stanna vid drygt 4 %. Den kraftigt stegrade aktiviteten i den svenska pappersindustrin beräknas ha medfört en ökning av massaleveranserna på den svenska marknaden med hela 17 % 1968—1969 och därmed kom utrymmet för en stegring av exportleveranserna att begränsas till ca 3 %. Denna leveransutveckling innebär att en mycket kraftig lageravtappning skett även under 1969 — av storleksordningen 100 tusen ton papperscellulosa — och den vid årsskiftet 1969/1970 uppnådda lagernivån torde få betraktas som en miniminivå med hänsyn till företagets möjligheter att effektivt planera skeppningarna.

Under 1970 beräknas kapacitetstillskotten i förening med ett för året som helhet ytterligare något höjt kapacitetsutnyttjande komma att medge en stegring av produktionsvolymen på drygt 6 % jämfört med 1969. Tillskotten sker inom sulfatsektorn främst av blekt sulfat medan produktionskapaciteten för övriga kvaliteter beräknas minska något. Hemmamarknadsleveranserna kalkyleras inte öka lika kraftigt som 1969. Då möjligheterna till ytterligare sänkt lagernivå torde få betraktas som mycket små beräknas utrymmet för en ökning av exportleveranserna komma att begränsas till ca 2 %.

Den fortsatta kraftiga stegringen av pappersefterfrågan i Västeuropa har medfört en hög tillväxttakt i produktionen inom den svenska *pappers- och pappindustrin* 1968—1969. Jämsides med betydande kapacitetstillskott steg

kapacitetsutnyttjandet och låg inom flertalet sektorer mycket högt mot slutet av året. Exporten beräknas ha ökat ca 13 % i ton räknat och avsättningen på hemmamarknaden steg med 11 % 1968—1969. Det goda avsättningsläget har medfört höjningar av priserna både på export- och hemmamarknaden.

Produktionen under 1969 beräknas ha uppgått till ca 4,1 miljoner ton papper och papp, vilket innebär en volymmässig ökning på ca 13 % jämfört med 1968. De kraftigaste produktions- och leveransstegringarna redovisas för tidningspapper, halvkemiskt papper samt kraftpapper, inom vilka sektorer också betydande kapacitetsutvidgningar skett.

Utsikterna för 1970 tyder på fortsatt god tillväxt av leveranserna dock i lägre takt än under 1969. Exportkvantiteten förutses öka ca 9 % medan hemmaleveranserna kalkyleras öka ca 7 %. Med oförändrade producentlager skulle den ovan skisserade leveransutvecklingen kräva en volymmässig ökning av produktionen på ca 8 %. Kapacitetstillväxten blir samtidigt betydligt lägre än under 1969 och den beräknade produktionsökningen innebär ett högre kapacitetsutnyttjande under 1970 som helhet än under 1969.

Produktionen inom *livsmedelsindustrin inklusive dryckesvaru- och tobaksindustrin* ökade under 1969 med ca 2 % enligt preliminära beräkningar. Den egentliga livsmedelsindustrins utveckling var ganska matt under året och produktionen beräknas ha ökat med endast ca en halv procent. För den starkaste produktionsökningen svarade tobaksindustrin som beräknas ha ökat med närmare 9 %, medan dryckesvaruindustrins ökningstakt var något lägre, ungefär 6 %.

För 1970 kan man räkna med en något kraftigare tillväxttakt inom den totala branschen — omkring 3 % — främst med hänsyn till ett väntat omslag i färdigvarulagren inom denna industri. Lagren tycks ha minskat kraftigt under 1969 och man torde därför få räkna med en lagerpåfyllnad under 1970.

Textil- och beklädnadsindustrins produktion beräknas i statistiska centralbyråns produktionsindex under de tre första kvartalen 1969 ha varit 3,5 % högre än motsvarande kvartal 1968. Textilproduktionen har expanderat med 8 %, medan beklädnadsproduktionen varit oförändrad. Bl. a. mot bakgrund av konjunkturbarometerdata är textilindustrins produktionsökning överraskande hög. Den förefaller vara koncentrerad till ett begränsat antal produkter — bl. a. trikåväv. Sannolikheten för att produktionsindex skall ha överskattat utvecklingen har bedömts som relativt stor och ökningen för hela 1969 har därför uppskattats till mellan 2 och 3 %.

Till grund för en bedömning av produktionsutvecklingen 1970 ligger en försörjningsbalans för beklädnadsvaror (inkl. trikå). I denna har kalkylerats med en ganska måttlig konsumtionsökning på drygt 2 % samt en lageruppbyggnad ungefär lika stor som konsumtionsökningen — absolut sett. Med hänsyn till efterfrågeökningen beräknas importvolymen växa med 14 %. Under förutsättning av att en kraftig exportsatsning kommer till

Tabell IV: 4. Industriproduktionens utveckling 1968—1970

Procentuella volymförändringar

	1968—1969 prel.	1969—1970 prognos
Järnmalmgruvor	5	7
Järn- och andra metallverk	9	7
Verkstadsindustri, exkl. varv	11	8
Träindustri ¹	6	4
Massaindustri.....	4	6
Pappers- och pappindustri.....	13	8
Livsmedelsindustri ²	2	3
Textil- och beklädnadsindustri	2	0
Övriga branscher, exkl. varv.....	9	7
Totala industrin	8	6,5

¹ Inkl. wallboard.² Inkl. dryckesvaru- och tobaksindustri.

Källa: Konjunkturinstitutet.

stånd har exporten antagits kunna öka med 17 %. Dessa uppskattningar leder fram till en produktionsminskning på drygt 1 % — vad gäller beklädnadsproduktionen (inkl. trikå). Denna produktionsminskning torde dock ungefärligt balanseras av en fortsatt om än betydligt mer moderat ökning av textilproduktionen (exkl. trikå). Hela textil- och beklädnadssektorns produktion kan alltså väntas bli ungefär lika stor 1970 som 1969.

De hittills berörda branscherna svarar för närmare 80 % av den totala industriproduktionen. För återstående industrisektorer, som i tabell 4 ingår under benämningen *övriga branscher*, är produktionsutvecklingen efter 1967 till övervägande delen tills vidare mycket bristfälligt belyst. Den i tabellen angivna utvecklingen 1968—1970 syftar huvudsakligen till att ge en ungefärlig uppskattning av produktionsförändringarna inom dessa branscher sammantagna. Jord- och sten-, kemisk-teknisk- samt grafisk industri utgör de förädlingsvärdemässigt tyngst vägande branscherna inom gruppen, som också innefattar läder-, pappersvaru- och gummivaruindustri.

Produktionsvolymens ökningstakt inom *jord- och stenindustrin* tycks ha varit något starkare 1969 än 1968. Enligt preliminära beräkningar uppgick ökningen 1968—1969 till ca 5 %. För 1970 har en fortsatt produktionsökning prognoserats, vilken dock med hänsyn till den beräknade lägre tillväxttakten inom byggnadsverksamheten antagits komma att stanna vid ca 4 %.

Den starka ökningstakt som under de senaste åren har präglat den *kemisk-tekniska industriproduktionen* tycks ha fortsatt även under 1969. Enligt preliminära beräkningar torde ökningen för året som helhet uppgå till ca 14 % jämfört med 1968. Detta innebär en lika kraftig produktionsökning som 1967—1968. Den avtagande ökningstakten inom oljeraffinaderierna sy-

nes ha kompenserats av en stark tillväxttakt av övriga delar av branschen som dock dock än så länge till större delen är mycket bristfälligt täckta av statistik.

Under 1970 tycks ej några ytterligare kapacitetstillskott inom oljeraffinaderierna vara att vänta och en ytterligare dämpning av produktionstillväxten är för deras del att emotse. För branschen som helhet kan man därför räkna med att ökningstakten kommer att vara några procentenheter lägre 1969—1970 än ett år tidigare.

De noterade minskningarna av produktionen under de senaste åren inom den *grafiska industrin* och inom *läderindustrin* tycks under 1969 ha svängt om till produktionsökningar. Inom båda branscherna tycks tillväxten ha stannat vid ett par tre procent. Denna ökningstakt väntas bestå även under 1970 inom den grafiska industrin, medan man torde få räkna med oförändrad produktionsvolym inom läderindustrin 1969—1970.

Pappersvaruindustrin tycks från 1968 ha kommit in i ett skede med en produktionsökningstakt på ca 10 %, vilken väntas bestå även under 1970. Inom *gummivaruindustrin* uppgick produktionsvolymens ökning 1968—1969 enligt preliminära beräkningar ej till samma höga tal som ett år tidigare, då den visade en uppgång på 16 à 17 %. För 1968—1969 tycks den stanna vid ca 7 %. Under 1969—1970 har här kalkylerats med en oförändrad ökningstakt.

Totalt för gruppen *övriga branscher* skulle den ovan redovisade utvecklingen ge en produktionsökning på i det närmaste 9 % 1968—1969. De prognoser som gjorts för utvecklingen 1970 tyder på en något lägre tillväxttakt, knappt 7 % för hela gruppen övrig industri.

Genomgången av de olika industribranschernas utveckling under 1969 ger till resultat, att den *totala industriproduktionen* beräknas ha ökat med drygt 8 % 1968—1969. Upptrappningen i produktionsuppgången jämfört med närmast föregående år, då ökningen stannade vid ca 5,5 %, förklaras främst av den betydligt snabbare ökningstakten för den tungt vägande verkstadsindustrin. Även inom järn- och metallverk samt massa- och pappersindustrierna steg produktionen något mera än närmast föregående år. Dessutom inträffade en vändning för textil- och beklädnadsindustrin till en ökning på ett par tre procent 1968—1969 från en ungefär lika stor minskning ett år tidigare.

De ovan redovisade produktionsförändringarna för industrins olika branscher skulle för industrin som helhet ge en produktionsökning på ca 6,5 % 1969—1970. Dämpningen i ökningstakten jämfört med närmast föregående år berör flertalet branscher; tyngst vägande är uppbromsningen i verkstadsindustrin.

Tabell IV: 5. Försörjningsbalans för rundvirke 1967—1970

1 000 kbm, fast mått utan bark (barr- och lövträ)

	1967	1968	1969 prel.	1970 prognos
Produktion	55 070	50 500	54 890	61 440
sågtimmer	19 500	21 330	22 640	23 740
massa- och boardved.....	31 360	25 080	28 260	33 820
övrigt rundvirke.....	4 210	4 090	3 990	3 880
Import	410	340	430	370
Summa tillgång	55 480	50 840	55 320	61 810
Export	2 650	2 790	3 140	3 390
Lagerförändring	+ 2 700	- 3 560	- 2 000	+ 1 700
Förbrukning.....	50 130	51 610	54 180	56 720
sågtimmer	19 060	21 280	22 390	23 330
massa- och boardved.....	26 980	26 350	27 910	29 620
övrigt rundvirke.....	4 090	3 980	3 880	3 770
Summa användning	55 480	50 840	55 320	61 810

Källa: Konjunkturinstitutet.

2. Skogsbruket

De konsekvenser den ovan redovisade produktionsutvecklingen inom skogsindustrierna beräknas få för skogsbruket har tillsammans med export-, import- och lagerprognoser sammanställts i en försörjningsbalans för rundvirke.

Under 1969 beräknas massavedsförbrukningen ha ökat kraftigt främst till följd av stegrad produktionstillväxttakt inom de integrerade massafabrikerna-pappersbruken. Samtidigt beräknas även sågtimmerförbrukningen ha varit hög medan förbrukningen av övrigt rundvirke, som till huvuddelen utgörs av brännved, beräknas trendmässigt ha avtagit. Sålunda beräknas den totala förbrukningsökningen 1968—1969 ha varit ca 5 %.

Skogsavverkningarna under 1969 och 1970 påverkas i uppdragande riktning av de under hösten 1969 inträffade stormfällningarna i stora delar av Götaland och Svealand. Stormfällningarna har uppskattats omfatta ca 20 miljoner kubikmeter rundvirke — således ungefär en tredjedels årsavverkning — och drabbade främst den grova och utvuxna skogen. Genom att stormfällningarna skedde i början av avverkningssäsongen kunde emellertid lokala och regionala omDispositioner av de tidigare avverkningssplanerna ske varför stormfällningarnas inverkan på totala avverkningen beräknas ha kraftigt mildrats. Då i första hand sågtimret måste upparbetas har för 1969 räknats med en kraftigt ökad export av rundvirke och en påfyllning av sågtimmerlagren inom landet. Samtidigt beräknas den strukturellt betingade nedskärningen av massavedslagren ha fortgått under 1969. Sålunda beräknas totala avverkningen 1968—1969 ha ökat ca 9 %.

Under 1970 beräknas förbrukningen av rundvirke stiga ca 5 %, varvid ökningen förutses bli något större för massaveden än för sågtimret. Samtidigt torde stormfällningarna komma att medföra en ökad lagerhållning främst av massaved och en ytterligare stegrad export. Skogsavverkningarna skulle därmed komma att öka hela 12 % 1969—1970.

3. Övriga näringsgrenar och den totala produktionen

Jordbrukets bidrag till bruttonationalprodukten beräknas av statens jordbruksnämnd ha minskat med ca 13,5 % i volym under 1969. Till följd av den torra sommaren beräknas skörden av samtliga vegetabilier ha minskat kraftigt och totalt beräknas volymminskningen i vegetabilieproduktionen ha blivit 27 %. Animalieproduktionen beräknas ha varit ungefär oförändrad, eller minskat något i volym. För 1970 väntas vegetabilieproduktionen öka i volym med ca 10 %, under förutsättning av normal skörd. Samtidigt väntas animalieproduktionen förbli oförändrad och insatsen av jordbruksråvaror och drivmedel m. m. stiga trendmässigt. Detta tillsammans gör att jordbrukets bidrag till bruttonationalprodukten väntas öka med ca 2 % i volym 1970.

Centrala driftledningens beräkning av *elkraftproduktionen* för 1969 visar en volymökning om ca 3 %. Ökningen ligger helt på värmekraftproduktionen, medan vattenkraftproduktionen, till följd av den torra sommaren, beräknas ha minskat kraftigt. Den totala elkraftproduktionen väntas öka 1970 med knappt 14,5 %. Produktionsökningen 1970 väntas helt och hållet falla på vattenkraften, medan man för värmekraftproduktionen väntar en avsevärd nedgång. Förbrukning av elkraft för prima ändamål — dvs. förbrukning exklusive tillfälliga leveranser av överskottskraft — beräknas ha ökat med 9,5 % 1969 och ökningstalet för 1970 väntas bli ca 8 %.

I kapitel VII beskrivs utvecklingen inom *byggnads- och anläggningsverksamheten*. Dessa beräkningar visar för bruttoinvesteringar i byggnader och anläggningar en volymökning om ca 5,5 % 1969 och ökningstalet för 1970 väntas bli ungefär 3 %. Inkluderas byggnadsunderhållet beräknas volymökningen 1969 bli 5 % mot knappt 4 % för 1970.

I följande tablå har gjorts en sammanställning av förändringstalen för de olika näringsgrenarnas produktionsvolym. Den totala industriproduktionens tillväxttakt 1969 beräknas till ca 8 %, medan ökningstalet för 1970 väntas stanna vid knappt 6,5 %. Skogsbrukets produktionsvolym under 1969 beräknas ha ökat med drygt 8,5 % och väntas 1970 komma att öka ytterligare eller med knappt 12 %. Detta tillsammans med tidigare nämnda volymförändringstal påverkar produktionen av varor och kraft så att dess tillväxttakt 1969 beräknas bli ca 5,5 %. För 1970 väntas en något högre tillväxttakt — knappt 6,5 % — förutsatt en återgång till normal årsmån inom jordbruks- och vattenkraftproduktionen.

Den offentliga tjänsteproduktionens volymtillväxt beräknas till knappt 5,5 % 1969, medan ökningstalet 1970 väntas bli en halv procentenhet mindre, eller knappt 5 %. Med dessa beräkningar om varu- och kraftproduktionen samt den offentliga tjänstevolymer och med en trendmässig framskrivning av produktionsvolymen för privata tjänster, erhålls en tillväxttakt för bruttonationalprodukten, mätt från produktionssidan, på ca 5 % 1969. Denna ökning ligger i linje med vad statistiska centralbyråns beräkningar från användningssidan ger. Den trendmässiga utvecklingen av de privata tjänsternas produktionsvolym visar en ökning på åtminstone 4 % 1969. För 1970 torde ca 3 % utgöra ett klart minimivärde. Tjänsteproduktionen totalt beräknas ha ökat med ca 4,5 % 1969 och väntas komma att öka något mindre 1970, eller med ca 3,5 %.

För 1970 visar de prognoser som framlagts i de olika specialkapitlen att nationalprodukten, beräknad från användningssidan, skulle öka med 4 %. Med den ovan angivna framskrivningen av privata tjänsteproduktionen skulle tillväxttakten för bruttonationalprodukten, enligt kalkylerna från produktionssidan, komma att bli drygt 4,5 %. Detta är således ca en halv procentenhet mer än vad beräkningarna från användningssidan ger.

	Förändring i produktionsvolym		
	1968—1969	1969—1970	
	procent	milj. kr. i 1969 års priser	procent
Jordbruk	—13,5	50	2
Skogsbruk	8,5	300	12
Industri	8	2 650	6,5
Elkraftproduktion	3	500	14,5
Byggnadsverksamhet	5	550	4
<i>Summa varu- och kraftproduktion</i>	<i>5,5</i>	<i>4 050</i>	<i>6,5</i>
Offentliga tjänster	5,5	1 200	5
Övriga tjänster	4	1 700	3
<i>Summa tjänstesektorer</i>	<i>4,5</i>	<i>2 900</i>	<i>3,5</i>
Total produktion	5	6 950	4,5

V. Arbetsmarknaden

1. Arbetsmarknaden under 1969

Den svenska ekonomin karakteriserades i början av 1969 av allmän uppgång, sedan ett markerat uppsving börjat framträda under hösten 1968. Den stigande aktivitetsnivån under 1969 har på arbetsmarknaden åter speglats i ökat resursutnyttjande. Efterfrågan på arbetskraft har ökat, rörligheten har varit högre än under 1968 och arbetslösheten har minskat.

Folkmängden i åldrarna 15—69 år, varur huvuddelen av arbetskraften rekryteras, ökade med 0,7 %, eller med ca 35 000 personer, från 1968 till 1969, vilket var mer än mellan närmast föregående år. Betraktas endast åldrarna 20—64 år uppgick ökningen till ca 45 000 personer. Orsaken till den högre ökningstakten 1969 jämfört med 1968 är stegrad invandring. Under 1968 invandrade netto 12 827 personer till Sverige. Enligt statistiska centralbyrån invandrade januari—november 1969 netto 40 000 personer. Främst synes inflyttningen från Finland ha ökat. Den hittills största nettoinvandringen, 33 609 personer, redovisas för 1965.

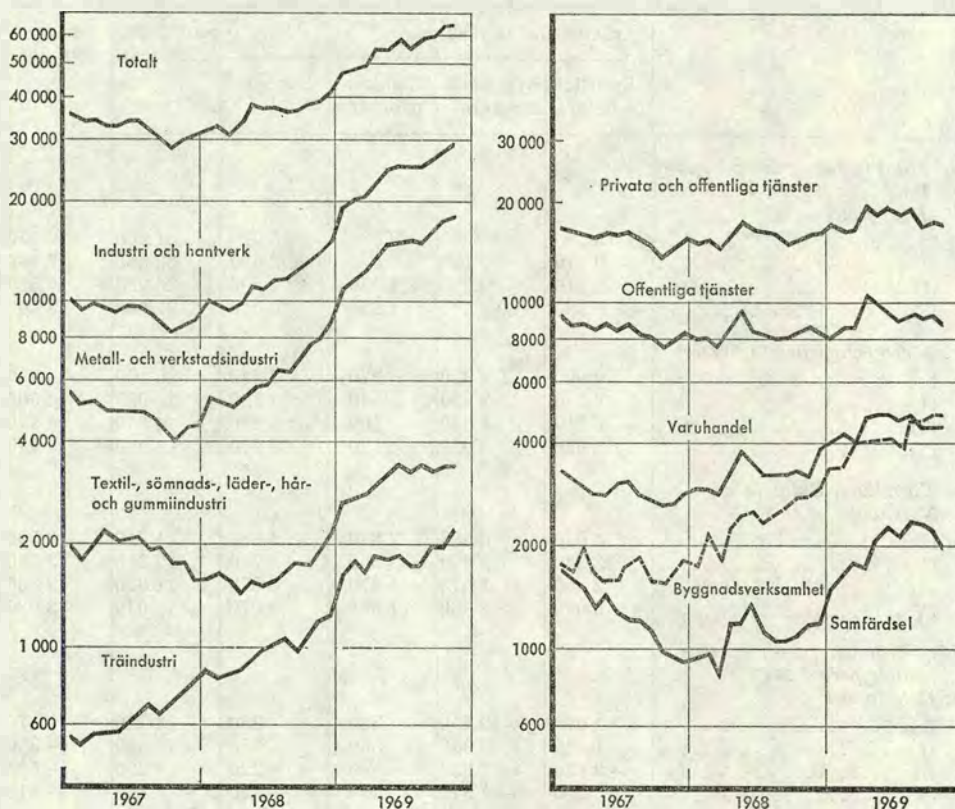
Efterfrågan på arbetskraft

Serien över vid arbetsförmedlingarna obesatta platser vid månadens mitt kan tas som en indikator på i vilken riktning arbetskraftsefterfrågan utvecklas. Från och med maj 1969 har antalet obesatta platser varje månad legat klart över motsvarande månadstal för tidigare år sedan statistikens tillkomst. Antalet obesatta platser uppgick i december 1969 till drygt 60 000 och var därmed 63 % högre än i december 1968. Jämfört med december 1965 var uppgången 33 %.

Säsongrensat har värdena för antalet obesatta platser stigit nästan oavbrutet sedan hösten 1968, vilket framgår av diagram 1. Mellan november och december 1969 ägde en fortsatt uppgång rum. Den kraftigaste stegringen sedan hösten 1968 hänför sig till industrin, inom vilken metall- och verkstadsindustrin väger tyngst. Även inom skogsindustrierna har uppgången varit markerad. Inom textilindustrin m. m. avbröts dock den tidigare uppgången under sommaren 1969 och kurvan planade ut. Inom byggnadsverksamheten avstannade ökningen under andra kvartalet, medan under tredje kvartalet återigen en kraftig stegring ägde rum. Ser man på varuhandeln nådde den icke tillgodosedda efterfrågan en topp under andra kvartalet, var-

Diagram V: 1. Antal lediga platser vid månadens mitt 1967—nov. 1969

Säsongrensade månadsfigurer. Log. skala

Källor: Arbetsmarknadsstyrelsen och konjunkturinstitutet.

efter tendensen varit nedåtriktad. Samma sak gäller inom samfärdseln, där dock toppen nåddes ett kvartal senare. Även inom de offentliga tjänsterna har den icke tillgodosedda efterfrågan avtagit under det senaste halvåret.

Efterfrågan på arbetskraft kan även belysas med utvecklingen av hela antalet lediga platser under månaden vid arbetsförmedlingarna. Under perioden januari—november 1969 var antalet lediga platser 8 % högre än under motsvarande period 1968. Kraftiga ökningar noterades främst inom yrkesgrupperna verkstads- och byggnadsmetallarbeta, järnbruks- och metallverksarbete samt kameralt och kontorstekniskt arbete. Inom servicearbeten var antalet lediga platser ungefär oförändrat, medan en svag nedgång ägde rum inom byggnads- och anläggningsarbete.

I konjunkturinstitutets barometerundersökningar för industrin och byggnadsverksamheten redovisas bl. a. andelen företag som uppgett brist på arbetare. För utvecklingen av bristandelarna redogjordes i konjunkturinstitutets höstrapport. Det framgick där att bristen inom industrin på såväl

Tabell V:1. Den registrerade arbetslösheten 1968 och 1969 regionalt och branschvis
Kvartalsgenomsnitt

	Arbetslöshetsförsäkrade				Samtliga arbetslösa	varav: kvinnor
	Industri- arbetare	Byggnads- arbetare	Skogs- arbetare	Övriga		
<i>I. Antal registrerade arbetslösa 1969</i>						
<i>1. Hela landet</i>						
I.	13 130	15 900	2 530	13 020	51 900	9 750
II.	9 610	7 120	2 500	8 870	33 860	7 360
III.	9 610	2 950	1 470	6 500	26 230	7 310
IV.	9 120	6 400	1 620	9 040	32 000	8 400
<i>2. Södra och mellersta Sverige</i>						
I.	9 060	9 320	220	7 340	30 190	6 250
II.	6 270	3 250	140	4 130	16 650	4 500
III.	6 710	1 380	100	3 430	14 570	4 510
IV.	6 050	3 040	120	4 970	16 960	4 770
<i>3. Värmland, Dalarna och Norrland</i>						
I.	4 070	6 580	2 310	5 680	21 710	3 500
II.	3 340	3 870	2 360	4 740	17 210	2 860
III.	2 900	1 570	1 370	3 070	11 660	2 800
IV.	3 070	3 360	1 500	4 070	15 040	3 630
<i>II. Förändring från motsvarande period 1968</i>						
<i>1. Hela landet</i>						
I.	-1 070	-3 490	330	280	-4 720	-70
II.	-1 480	-980	330	850	-1 380	-230
III.	-2 120	-1 020	-40	-220	-4 290	-590
IV.	-3 250	-1 370	-450	-320	-6 160	-810
<i>2. Södra och mellersta Sverige</i>						
I.	-1 050	-3 640	-20	-290	-5 880	-60
II.	-1 550	-940	40	10	-3 290	-470
III.	-1 810	-780	-10	-430	-4 350	-730
IV.	-2 540	-870	-30	-100	-4 680	-1 090
<i>3. Värmland, Dalarna och Norrland</i>						
I.	-20	150	350	570	1 160	-10
II.	70	-40	290	840	1 910	240
III.	-310	-240	-30	210	60	140
IV.	-710	-500	-420	-220	-1 480	280

Källa: Arbetsmarknadsstyrelsen.

yrkesarbetare som andra arbetare stigit successivt sedan början av 1968, och att bristandelarna under de tre första kvartalen 1969 i genomsnitt varit dubbelt så stora som under 1968. Av preliminära resultat från decemberbarometern synes det framgå att någon ytterligare ökning av bristen för yrkesarbetare inte ägt rum, medan en svag nedgång i bristen på andra arbetare noterades. Talen är nu av samma storleksordning som under 1965.

Även inom byggnads- och anläggningsverksamheten har bristen ökat t. o. m. september 1969, men uppgången har inte varit lika markerad och har främst avsett träarbetare och betongarbetare. Mellan september och december 1969 minskade bristandelarna något.

Den högre efterfrågan på arbetskraft har haft till följd att rörligheten har ökat. Sålunda har antalet avgångna respektive nyanställda industriarbetare i procent av antalet anställda arbetare varit högre än under 1968, och även frånvaron har ökat.

Sammanfattningsvis skulle nuläget inom industrin kunna beskrivas så att arbetskraftsefterfrågan är hög och stigande inom praktiskt taget samtliga branscher. Endast inom textilindustrin m. m. har en viss utjämning inträffat under det senaste halvåret. Inom byggnadsverksamheten är efterfrågan stigande, medan den snarast synes ha dämpats något inom samfärdsel och varuhandel. Inom de offentliga tjänsterna har den icke tillgodosedda efterfrågan avtagit något.

Arbetslöshet m. m.

I tabell 1 ges uppgifter om den vid arbetsförmedlingarna registrerade arbetslösheten. Som framgår av tabellen var antalet arbetslösa under första kvartalet 1969 i genomsnitt 4 700 lägre än under första kvartalet 1968. Under andra kvartalet var inte nedgången lika stor. Den blev sedan ånyo mer markerad, och under fjärde kvartalet 1969 var antalet arbetslösa i genomsnitt 6 200 lägre än under samma period 1968, en nedgång med ca 16 %. Regionalt har arbetslösheten minskat nästan genomgående i södra och mellersta Sverige, medan i skogslänen mer betydande nedgångar registrerades först under andra halvåret. Härtill bidrog delvis en minskad arbetslöshet för skogsarbetare. Det förbättrade arbetsmarknadsläget för industriarbetare har resulterat i minskad arbetslöshet, och samma gäller även för byggnadsarbetare. Genom den gynnsammare utvecklingen i den södra hälften av landet har arbetslösheten för industriarbetare nu kommit ner till den nivå som rådde i slutet av 1966, och arbetslösheten för byggnadsarbetare har under de senaste månaderna t. o. m. november 1969 väl följt kurvan för 1964. I skogslänen ligger värdena för dessa grupper kvar på 1967 års nivå. Den från november till december inte obetydligt stegrade arbetslösheten torde till stor del få tillskrivas väderleksförhållanden.

Även de säsongrensade kurvorna för den registrerade arbetslösheten kan användas för att illustrera utvecklingen. Av dessa att döma motsvaras arbetslösheten i såväl storstadslänen som övriga delar av södra och mellersta Sverige av den som rådde under slutet av 1966, medan någon mer markerad neddragning av arbetslösheten i skogslänen inte ägt rum.

Om man syftar till en strikt jämförelse av arbetslöshetens nivåförändring från ett år till ett annat bör man dock, som påpekats tidigare, söka beakta inverkan av sådana institutionella förändringar som införandet av s. k.

Antal arbetslösa, förändring från föregående år

	Under 25 år	25—59 år	60 år och däröver	Samtliga
1969 I.....	— 3 160	— 5 110	+ 3 550	— 4 720
II.....	— 2 560	— 3 260	+ 4 440	— 1 380
III.....	— 2 430	— 3 990	+ 2 130	— 4 290
IV.....	— 2 150	— 4 580	+ 570	— 6 160

äldrestöd och ändrade regler för semesterersättningens inverkan på rätten till kassaersättning. Effekten av den sistnämnda av dessa faktorer syns i att andelen arbetslösa kassamedlemmar ökade med 0,1 procentenhet från juni till juli 1969 mot genomsnittligt en nedgång med 0,2 procentenheter under föregående 10-årsperiod.

Äldrestödet har påverkat arbetslösheten i de högre åldrarna. I ovanstående tablå visas hur antalet arbetslösa per kvartal, fördelade på vissa åldersgrupper, förändrats från föregående år.

Som framgår av tablå har antalet arbetslösa som var 60 år eller äldre hela tiden varit högre än föregående år. Ökningen har dock avtagit mot slutet av året. För de övriga åldersgrupperna är arbetslösheten genomgående lägre än föregående år. För de arbetslösa yngre än 25 år började nedgången redan under andra kvartalet 1968, och för de arbetslösa i åldrarna 25—59 år var talen lägre fr. o. m. fjärde kvartalet 1968.

Det s. k. äldrestödet består dels av omställningsbidrag och dels av förlängd kassaersättning. Uppgifter om antalet arbetslösa som uppbär omställningsbidrag räkningsdagen har inhämtats i samband med arbetslöshetsräkningarna. Antalet arbetslösa, till största delen icke arbetslöshetsförsäkrade, som uppbär sådant bidrag har stigit månad för månad från knappt 100 personer i juli 1968 till i oktober 1969 2 640 personer, varav ca 60 % i skogslänen.

I samband med arbetslöshetsräkningarna i januari och juni 1969 inhämtades också uppgifter om hur många som åtnjöt extra kassaersättning. Detta antal uppgick i januari till 1 950 och i juni till 2 730 personer. Totala antalet arbetslösa som erhöll äldrestöd uppgick därmed till ca 3 300 personer i januari och ca 4 900 personer i juni.

Andelen äldre bland antalet redovisade arbetslösa har därmed stigit. Att döma av tidigare erfarenheter brukar en uppgång i andelen äldre arbetslösa äga rum under en konjunkturförstärkning. Den nuvarande stegringen har dock ingen tidigare motsvarighet. Främst har antalet icke arbetslöshetsförsäkrade arbetslösa 60 år och äldre i procent av alla icke försäkrade stigit markant. Under perioden 1960—1965 pendlade andelen mellan 4,7 % och 5,7 % för att sjunka under 1966 och 1967. Från 1967 till 1968 steg denna andel från genomsnittligt 3,4 % till 9,2 % med en kraftigare stegring

Tabell V:2. Antal personer berörda av vissa arbetsmarknadsåtgärder 1968 och 1969

År, kvartal	I arbetsmarknads- utbildning		I bered- skapsarbeten ¹		Beviljade start- hjälsbidrag	
	Genom- snitt	Förändring från före- gående år	Genom- snitt	Förändring från före- gående år	Totalt under perioden	Förändring från före- gående år
1968 I	32 970	8 460	19 770	6 720	6 120	1 960
II	30 700	7 050	18 200	7 130	6 320	1 840
III	21 190	2 220	11 150	3 790	7 360	2 430
okt.—nov.	33 060	6 690	14 030	4 850	5 040	1 050
1969 I	36 200	3 230	17 500	— 2 270	7 370	1 250
II	31 510	810	10 690	— 7 510	8 050	1 730
III	21 860	670	7 350	— 3 800	7 580	220
okt.—nov. . .	35 680	2 620	8 940	— 5 090	4 490	— 550

¹ Omfattar samtliga personer i beredskapsarbete *exklusive* anställda vid s.k. T-arbeten och arbeten för specialanvisade, dvs. personer vilka som regel ej kan inträda på arbetsmarknaden.

Källa: Arbetsmarknadsstyrelsen.

mot slutet av 1968. 1969 har andelen stigit till ca 30 %. Även andelen arbetslöshetsförsäkrade äldre har stigit, med ca 10 procentenheter från 1968 till 1969, och uppgick under senare delen av 1969 till närmare 50 % av alla arbetslöshetsförsäkrade. Om man, som ett räkneexempel, utgår från en från juni 1968 till juni 1969 förutsatt "normal" stegring i andelen äldre arbetslösa och förutsätter att den registrerade stegringen därutöver skulle ha varit en effekt av äldrestödet skulle denna kunna uppskattas till ca 6 000 personer.

I tabell 2 redovisas antalet personer som berörts av vissa arbetsmarknads-politiska åtgärder. Den ökade arbetskraftsefterfrågan har medfört att man minskat omfattningen av beredskapsarbeten. Arbetsmarknadsutbildningen har expanderat, och insatserna för att stimulera geografiska omflyttningar har ökat t. o. m. tredje kvartalet 1969.

Under januari—november 1969 berördes totalt 9 620 arbetstagare av inkomna varsel om personalinskränkningar mot 20 640 under samma period 1968. Inom industrin berördes 8 690 arbetstagare av sådana varsel mot 17 460 under 1968. Inom textil- och sömnads-, samt läder-, hår- och gummiva-ruindustrin var nedgången relativt liten, medan inom övriga industribran-scher, och då främst metall- och verkstadsindustrin, betydande nedgångar kunde noteras.

Av redogörelsen ovan framgår att arbetsmarknaden under loppet av året utmärktes av en stigande arbetskraftsefterfrågan och minskad arbetslöshet. Inom vissa av tjänstesektorerna synes dock en viss dämpning i efterfrågan ha inträtt under senare delen av 1969.

Sysselsättningen 1969

Inom *jordbruket* har sedan början av 50-talet sysselsättningen mätts tre gånger per år av statistiska centralbyrån i samband med jordbruksinventeringarna. Undersökningarna har under senare år varit förlagda till början av månaderna mars, juni och oktober. Fr. o. m. 1969 kommer undersökningarna i juni och oktober att utgå. Enligt planerna kommer årliga uppgifter om jordbrukets arbetskraft i fortsättningen att insamlas dels vid jordbruksinventeringen i mars och dels i anslutning till uppgiftsinsamlingen till företagsregistret i juni. För 1969 finns sålunda ännu endast uppgifter för mars. Dessa visar en nedgång i sysselsättningen med 2,5 % från 1968. Nedgången för helåret torde dock ha varit större, bl. a. med hänsyn till det ogynnsamma skördeutfallet, och har här tentativt satts till 5 %. Att nedgången trots allt inte satts högre beror på att jordbruksbefolkningen antagits svara för en stor del av arbetsinsatsen inom skogsbruket, vilket inte kunnat infångas av statistiken. Trots den, som framgår av kapitel IV, betydande avverkningsökningen inom *skogsbruket* har nämligen enligt statistiska centralbyrån kraftiga sysselsättningsnedgångar registrerats. Antalet sysselsatta inom storskogsbruket minskade mellan de tre första kvartalen 1968 och 1969 med drygt 13 %, och mellan samma perioder minskade totala antalet utförda dagsverken i det enskilda skogsbruket med 18 %.

Inom *industrin* minskade enligt statistiska centralbyråns hittills framkomna urvalsbearbetning av industristatistiken antalet arbetare med 1,6 % från 1967 till 1968, en svagare nedgång än som tidigare antagits. För tjänstemännen redovisas en nedgång med 1,5 %, väl i överensstämmelse med resultaten från kvartalsstatistiken. De uppgifter som hittills föreligger för 1969 tyder för industriarbetarnas del på sysselsättningsökningar, vilka t. o. m. september ägt rum i allt högre takt. Under januari—oktober var antalet anställda industriarbetare 1,3 % högre än under motsvarande period 1968. I nedanstående tablå visas den kvartalsvisa utvecklingen 1968—1969 totalt och för vissa branscher.

Som framgår av tablå är det främst inom verkstadsindustrin som en kraftig uppgång noterats. Endast inom livsmedelsindustrin har utvecklingstendensen under den redovisade perioden gått mot en försvagning, medan en förstärkning inträtt i övriga branscher.

Ökningen i antalet anställda har till stor del motverkats av ökad från-

	Procentuell förändring från 1968		
	1 kv.	2 kv.	3 kv.
<i>Samtliga industrigrupper</i>	0,2	1,3	2,2
Verkstadsindustri exkl. varv	3,3	5,3	5,7
Träindustri exkl. sågverk	— 1,1	1,9	1,0
Sågverk	3,9	0,3	2,3
Massfabriker	— 4,9	— 2,7	— 2,4
Pappersbruk och pappersfabriker	— 0,3	— 0,4	0,6
Livsmedels-, samt dryckesvaru- och tobaksindustri	0,3	— 0,3	— 0,4
Textil- och sömnadsindustri	— 2,9	— 2,5	— 0,4

varo. Således har under perioden januari—oktober 1969 jämfört med 1968 antalet i arbete varande arbetare ökat med endast 0,4 %.

Statistiken över utförda arbetstimmar visar under perioden en nedgång med 1,8 %. Övertidsandelen bedöms ha ökat med ca 0,5 %.

Enligt konjunkturinstitutets barometerundersökningar synes en viss ökning i antalet anställda tjänstemän ha ägt rum under loppet av 1969. Statistiska centralbyråns kvartalsstatistik visar dock en nedgång med 2,2 % mellan de tre första kvartalen 1968 och 1969.

Inom *byggnads- och anläggningsverksamheten* synes antalet sysselsatta byggnadsarbetare ha minskat med drygt en halv procent från 1968 till 1969. Denna beräkning baseras på uppgifter om antalet icke arbetslösa inom byggfackens arbetslöshetskassor. Enligt statistiska centralbyråns kvartalsvisa lönesumme- och sysselsättningsstatistik minskade antalet utförda arbetstimmar med 1 % mellan de tre första kvartalen 1968 och 1969.

Antalet sysselsatta inom *varuhandeln* torde ha minskat något mellan 1968 och 1969. Inom *samfärdseln* bedöms antalet sysselsatta ha ökat med någon procent, med ökningar främst inom landsvägstransporter o. dyl. För de *privata tjänsterna* har en ökning i något snabbare takt än trenden förutsatts.

Inom den *offentliga sektorn* beräknas en kraftig sysselsättningsökning ha ägt rum. Även 1969, liksom de tre föregående åren, är ökningen främst hänförlig till kommunerna. För både stat och kommun är dock uppgången något svagare än 1968.

Sammantaget innebär de näringsgrensvisa kalkylerna ovan att antalet sysselsatta, mätt med folkräkningsmått, ökat med ca 3/4 % från 1968 till 1969. En nedgång inom de varu- och kraftproducerande sektorerna har uppvägs av en numeriskt dubbelt så stor ökning inom tjänstesektorerna.

Även 1969 har en arbetstidsförkortning ägt rum. Denna kan, tagen isolerad, beräknas ha medfört en minskning av den tillgängliga arbetsvolymen med ca 1 %. Den totalt utförda arbetsvolymen skulle då, med beaktande av endast dessa två komponenter, ha minskat med ca 1/4 %.

I kapitel VI anges sysselsättningskomponenten ha bidragit med 1/2 % till lönesummans ökning 1968—1969. Att dessa mått inte sammanfaller beror på olika viktsystem och på att lönesummeberäkningarna i princip inte omfattar den krympande gruppen företagare i bl. a. jordbruket.

Ett försök har gjorts att även utifrån material från arbetskraftsundersökningarna uppskatta förändringen från 1968 till 1969 i den utförda arbetsvolymen. Enligt denna delvis approximativa kalkyl skulle antalet arbetstimmar snarast ha varit oförändrat från 1968 till 1969. (Med ett alternativt vägningsförfarande skulle en ökning med drygt 1/2 % kunna erhållas.) För jämförelse med tidigare år kan statistiska centralbyråns beräkning över det totala antalet utförda arbetstimmar användas. Denna anger en nedgång i antalet arbetstimmar med 0,7 % från 1965 till 1966, en nedgång med 2,6 % 1966—1967 och en nedgång med 2,0 % från 1967 till 1968.

2. Arbetsmarknaden 1970

Sysselsättningsnedgången inom *jordbruket* har antagits fortgå i minst samma takt 1970 som 1969. Avverkningarna inom *skogsbruket* ökade, som framgår av kapitel IV, med 8,5 % från 1968 till 1969. Den beräknade avverkningsökningen med 12 % från 1969 till 1970 har bedömts kräva en svagt ökad sysselsättning.

Inom *industrin* väntas, som anges i kapitel IV, produktionen tillväxa i lägre takt 1970 än 1969, eller med 6,5 % jämfört med 8 %. Antagandena om sysselsättningsutvecklingen baseras förutom på produktionsprognoserna även på en bedömning av produktivitetstillväxten. Mätt som produktionen per arbetstimme för industriarbetare låg denna under 1969 på drygt 9,5 %, och har därmed under tre år i följd varit högre än 9 %. Bl. a. med hänsyn till stockningsproblem föranledda av det höga kapacitetsutnyttjandet inom delar av industrin har produktivitetstillväxten under 1970 antagits ligga på en lägre nivå än under föregående år. Enligt den utvecklingstendens som framkommer ur resultat från statistiska centralbyråns månadsstatistik över industrisysselsättningen synes en viss ökning i arbetsvolymen från 1969 till 1970 inte vara otänkbar. Vid en sådan utveckling skulle då produktivitetstillväxten, med den produktionsökning som förutsatts, bli avsevärt lägre jämfört med de senaste åren. Då någon förändring i den lagstadgade arbetstiden inte inträffar under 1970 skulle antalet arbetare utvecklas i samma takt som arbetsvolymen och därmed stiga något.

Vid ett gynnsammare alternativ för produktiviteten ter sig en nedgång i antalet industriarbetare med 1 à 1 1/2 % väl tänkbar.

Inom *byggnadsverksamheten* har antalet sysselsatta bedömts komma att minska med en halv procent från 1969 till 1970. Bidragande härtill är att ökningen av investeringarna i byggnader och anläggningar inklusive reparationer och underhåll väntas gå ned från 5 % 1968—1969 till knappt 4 % 1969—1970.

Inom *varuhandeln* har antalet sysselsatta antagits bli oförändrat från 1969 till 1970. Antalet sysselsatta inom *samfärdseln* har bedömts komma att öka med drygt en halv procent, dock med fortsatta sysselsättningsnedgångar inom järnvägstrafik samt sjöfart. För de *privata tjänsterna* har en neddragen ökningstakt jämfört med 1968—1969 ansetts trolig. Beträffande de *offentliga tjänsterna* emotses en något lägre sysselsättningsökning 1970 än 1969.

En sammanfattande kalkyl visar att ökningen i den antalsmässiga efterfrågan skulle fortsätta under 1970 men bli lägre än mellan närmast föregående år. Betydande sysselsättningsökning väntas endast inom kommunerna.

De näringsgrensvisa kalkylerna kan kompletteras med beräkningar av arbetskraftsefterfrågan, arbetskraftsutbud och produktivitetsutveckling inom hela ekonomin.

Mellan 1967 och 1968 ökade nationalprodukten med 4,0 % i volym. Samtidigt minskade, enligt ännu preliminära beräkningar, antalet utförda arbetstimmar med 2 %, och produktivitetstillväxten uppgick därmed till 6 %.

Nationalproduktens tillväxt 1968—1969 beräknas nu ha uppgått till 5,0 %. För sysselsättningsvolymens förändring föreligger endast approximativa kalkyler. Dessa baseras på olika material och ger olika resultat. Dels har beräkningar gjorts utifrån folkräkningsdefinitioner, och dels har material från arbetskraftsundersökningarna använts. Enligt ett alternativ synes en ökning i antalet arbetstimmar med drygt 1/2 % ha ägt rum, medan annan beräkningsmetodik ger oförändrad arbetsvolym. Med den antagna produktionsutvecklingen om 5 % 1968—1969 synes alltnog produktivitetstillväxten ha blivit klart lägre än mellan närmast föregående år. Förändringen kan skattas till mellan 1 och 1 1/2 procentenhet. Utnyttjandet av arbetskraft kom därigenom att stiga.

För 1970 ger en sammanställning av de prognoser som framlagts i de olika specialkapitlen i nationalbudgeten en försörjningsbalans där nationalprodukten kan beräknas öka med 4 % i volym. Samtidigt indikerar de bedömningar som gjorts att den insatta arbetsvolymen 1969—1970 kommer att fortsätta att stiga i åtminstone samma eller obetydligt högre takt än 1968—1969. Produktivitetstillväxten skulle därmed bli ca 1 procentenhet lägre än under 1969 och uppgå till ungefär 3 1/2 à 4 %.

Ett sådant antagande om produktivitetens utveckling är i och för sig tänkbar och stämmer överens med det för industrin antagna lägre produktivetsalternativet. För denna utveckling talar det förhållandet att den utförda arbetsvolymen under loppet av 1969 jämfört med 1968 synes ha gått mot en ökning, medan produktionen snarast skulle ha tillväxt i minskad takt. Jämfört med utfallet under tidigare år av 60-talet kan produktivitetstillväxten tyckas låg. Vad gäller balansen på arbetsmarknaden pekar detta alternativ mot att den totala arbetskraftsefterfrågan blir ungefär så stor som ett beräknat utbud.

Det kan emellertid ifrågasättas om skillnaden i produktivitetens tillväxt 1970, jämfört med 1969, kommer att bli så markerad som den ovan skisserade utvecklingen antyder. Med den förutsatta produktionsökningen om 4 % skulle efterfrågan på arbetskraft då kunna beräknas stiga i något lägre takt än utbudet, vilket skulle medföra ett snarast dämpat läge på arbetsmarknaden. Med hänsyn till de bedömningar som gjorts av efterfrågesituationen ligger det emellertid, med detta alternativ, närmare till hands att i varje fall för första halvåret 1970 räkna med en viss ytterligare ökning av produktionen utöver den antagna.

Oavsett vilket utfallet blir synes det dock finnas skäl för ett antagande om att den skärpning på arbetsmarknaden som successivt inträdde under 1969 fortsätter under början av 1970 för att därefter lätta under loppet av 1970.

VI. De enskilda konsumenternas ekonomi

1. De disponibla inkomsterna

Löner

Den totala lönesumman, som utgörs av alla anställdas kontantlöner före skatt, ökade enligt beräkningar baserade på taxeringsutfallet med omkring 6 1/4 % mellan 1967 och 1968. Av de sektorvisa lönesummeberäkningar, som utförs inom statistiska centralbyrån och konjunkturinstitutet, framgår att något över 4 3/4 % av lönesummeökningen utgjordes av avtalsmässiga lönehöjningar. Häri ingår den ökning av timlönerna som står i samband med arbetstidsförkortningen. Vidare visar beräkningarna en löneglidning på drygt 1 1/2 % och en obetydligt negativ sysselsättningskomponent. Eftersom sysselsättningsutvecklingen var gynnsammast inom sektorer med relativt högt löneläge implicerar denna nedgång i sysselsättningsvolymen en minskning av sysselsättningen mätt i timmar med ytterligare i det närmaste 1/2 %.

För industriföretagens del orsakade den höjda ATP-avgiften mellan 1967 och 1968 en ökning av kostnaderna med närmare 1/2 %. Den totala timförtjänsten ökade samtidigt enligt en beräkning grundad på statistiska centralbyråns arbetskostnadsindex för industriarbetare med omkring 7 %. Härav svarade den avtalsmässiga ökningen för närmare 3 1/2 % och löneglidningen för drygt 3 1/4 %. Dessutom bidrog en ökning av helgdagslönen orsakad av kalendariska förhållanden med ca 1/4 %. Industriföretagens timkostnader för arbetare skulle alltså frånsett allmän arbetsgivaravgift ha ökat med närmare 7 1/2 % mellan 1967 och 1968.

För 1969 förutses den totala lönesumman komma att öka med närmare 7 1/2 %. Avtalen beräknas svara för 4 1/2 % medan löneglidning och sysselsättningskomponenter väntas bidra med knappt 2 1/2 % respektive 1/2 %.

Industriarbetarnas förbundsförhandlingar förefaller ha givit ett något lägre resultat än som tidigare antagits. Orsaken härtill är att den s. k. förbundslöneglidningen vid årets förbundsförhandlingar uppenbarligen varit obetydlig. Den avtalsmässiga löneökningen beräknas därför stanna vid 4 3/4 %. Löneglidningen väntas successivt stiga under året och resultera i ett helårstal på omkring 4 1/2 %. Utöver dessa kontantlönehöjningar kommer industriföretagens arbetskraftskostnader för arbetare att öka med ca 1/2 % på grund av höjda ATP- och AFA¹-avgifter.

För 1970 har den totala lönesummeökningen satts till 8 1/4 %. Härav beräknas den avtalsmässiga höjningen komma att svara för närmare 5 %.

¹ Arbetsmarknadens försäkringsaktiebolag.

Övriga inkomster

Jordbrukarnas inkomster från jordbruket med binärningar beräknas av jordbruksnämnden och statistiska centralbyrån ha minskat kraftigt, eller med 25 % mellan 1968 och 1969. Detta kan huvudsakligen hänföras till den långvariga torkans verkningar. Inkomsterna från skogsbruk beräknas däremot ha ökat med 8 1/2 % mellan 1968 och 1969. Jordbrukarnas sammanlagda inkomster skulle därmed ha sjunkit med 15 % mellan 1968 och 1969. För 1970 har jordbrukarnas sammanlagda inkomster förutsatts öka med drygt 11 %. Härvid har förutsatts normala skördeförhållanden 1970 och ökade inkomster från skogsbruket.

Övriga enskilda företagens inkomster beräknas ha ökat med 4 % 1968—1969 och förutses 1969—1970 visa en något högre ökningstakt.

Sammanlagt har enskilda företagens inkomster enligt dessa beräkningar minskat med 3 % 1968—1969 och beräknas öka med knappt 7 % 1969—1970.

Tabell VI: 1. De enskilda konsumenternas inkomster och utgifter 1968—1970

Milj. kr., löpande priser

	1968	1969 prel.	1970 prognos	Procentuell förändring	
				1968-1969	1969-1970
1. Faktorinkomster ¹	91 281	97 212	105 096	6,5	8,1
Egentliga löner ¹	75 483	81 018	87 775	7,3	8,3
Enskilda företagens inkomster	6 620	6 424	6 863	— 3,0	6,8
Kapitalinkomster (netto) ²	2 468	2 724	2 977	10,4	9,3
Ofördelad restpost	6 710	7 046	7 481	5,0	6,2
2. Inkomstöverföringar till hushåll	16 284	18 209	20 245	11,8	11,2
Egentliga inkomstöverföringar ³	5 228	5 991	6 527	14,6	8,9
Socialförsäkringsutfall	11 056	12 218	13 718	10,5	12,3
3. Direkta skatter, avgifter m. m. ¹	30 863	34 455	39 005	11,6	13,2
4. Hushållens nettoinbetalning till det offentliga (3 — 2)	14 579	16 246	18 760	11,4	15,5
5. Skadeförsäkringsutfall	562	613	649	9,1	5,9
6. Skadeförsäkringspremier	665	695	724	4,5	4,2
7. Disponibla inkomster (1 — 4 + 5 — 6)	76 599	80 834	86 261	5,6	6,6
8. Privat konsumtion	73 124	78 042	83 322	6,8	6,8
9. Sparande ⁴	3 475	2 842	2 939	— 18,2	3,4

¹ Arbetsgivaravgifter till socialförsäkring, samt tillräknade pensionsavgifter för kommunala och statliga myndigheter är ej medtagna som löneförmaner i denna post. Arbetsgivaravgifter till socialförsäkring uppgick 1968 till 6 758 milj. kr., 1969 till 7 475 och beräknas uppgå till 8 001 milj. kr. 1970. Pensionsavgifterna uppgick 1968 till 2 331 milj. kr., 1969 till 2 657 milj. kr., samt beräknas uppgå till 3 006 milj. kr. 1970.

² Häri ingår räntor på privata försäkringsfonder (exkl. skadeförsäkring).

³ Häri har medtagits transfereringar från utlandet samt direkt utbetalda pensioner från stat och kommun.

⁴ Inkl. privat försäkringssparande. Detta uppgick 1968 till 1 985 milj. kr., 2 236 milj. kr. 1969 och beräknas uppgå till 2 442 milj. kr. 1970.

Kapitalinkomsterna, dvs. nettot av hushållens inkomster av räntor och utdelningar (inkl. räntor på privata försäkringsfonder) beräknas ha ökat med 10 % 1968—1969. För 1970 har antagits en i det närmaste lika snabb ökningstakt.

De egentliga inkomstöverföringarna (barnbidrag, studiebidrag m. m.) beräknas ha ökat med knappt 15 % 1968—1969. Det nya bostadsbidraget till barnfamiljer har bidragit till denna relativt höga ökningstakt. En avsevärt lägre takt har förutsetts för 1969—1970, eller 9 %.

Utbetalningar från socialförsäkringen (inkl. folkpension¹) beräknas ha ökat med 10 1/2 % 1968—1969. För 1969—1970 har antagits en snabbare ökning än 1968—1969, eller drygt 12 %. Huvudorsaken härtill är de kraftigt förbättrade förmånerna beträffande främst läkarvård och sjukhusvård.

Direkta skatter och avgifter m. m. beräknas ha ökat med knappt 12 % 1968—1969. Inbetalningarna av preliminära A-skatter beräknas preliminärt ha stigit med drygt 12 % vilket innebär att ökningen i löntagarnas preliminärskatteinbetalningar motsvarade drygt 55 % av ökningen i deras lönesumma. Skulle skattesatserna — i första hand den kommunala utdebiteringen — ha förblivit oförändrade mellan 1968 och 1969 kan det överslagsmässigt beräknas att knappt 48 % av lönesummans ökning skulle ha gått till ökad preliminär A-skatt (se tabell 3). Inbetalningarna av preliminär B-skatt från de enskilda företagarna har ökat väsentligt mer 1968—1969 än 1967—1968 eller med närmare 8 % mot endast drygt 1 %. De enskilda företagarna får som regel under ett år betala preliminär B-skatt till ett belopp som motsvarar vad de skulle haft att erlägga till stat och kommun enligt senast kända taxering, dvs. för 1969 enligt 1968 taxering avseende 1967 års inkomst. Eftersom de enskilda företagarnas inkomster sjönk med ca 5 % mellan 1965 och 1966 och steg med likaledes 5 % mellan 1966 och 1967 är den kraftigare ökningen i den preliminära B-skatten 1968—1969 än 1967—1968 i och för sig naturlig. Det bör dock här understrykas att även det löpande årets inkomster av olika skäl synes ha ett avsevärt inflytande på inbetalningarna i preliminär B-skatt under ett år.

Nettot mellan å ena sidan hushållens kvarskatteinbetalningar och fyllnadsskatteinbetalningar under huvudsakligen de fyra första månaderna 1969 och å andra sidan utbetalningarna av överskjutande skatt till hushållen vid slutet av 1969 innebar en nettoinbetalning från hushållen på knappt 300 milj. kr. 1969. Detta utgör en ökning jämfört med 1968 om ca 30 milj. kr. mot en minskning 1967—1968 med närmare 500 milj. kr. Posten övriga skatter och avgifter, där avgifter av olika slag till stat och kommun dominerar, steg relativt kraftigt 1968—1969 enligt fortfarande mycket preliminär information.

¹ Folkpensionen har flyttats från egentliga inkomstöverföringar till utbetalningar från socialförsäkringssektorn i enlighet med omläggning av nationalräkenskaperna till det nya SNR-systemet.

Tabell VI: 2. Hushållens direkta skatter och avgifter 1966—1970

Milj. kr.

	1966	1967	1968	1969	1970
1. Prel. A-skatt	19 179	21 929	24 537	27 509	31 147
2. Prel. B-skatt	2 818	3 084	3 119	3 357	3 600
3. Fyllnadsskatt	612	664	743	894	963
4. Kvarskatt	1 534	1 819	1 704	1 736	2 031
5. Överskjutande skatt	1 272	1 719	2 156	2 309	2 300
6. Netto (3 + 4 — 5)	874	764	291	321	694
7. Övriga skatter och avgifter	2 321	2 538	2 916	3 268	3 564
8. Summa direkta skatter och avgifter (1 + 2 + 6 + 7)	25 192	28 315	30 863	34 455	39 005

Källor: Statistiska centralbyrån, riksrevisionsverket och konjunkturinstitutet.

För 1969—1970 beräknas den totala skatteposten öka med ca 13 %. Inbetalningarna av preliminär A-skatt har beräknats stiga något kraftigare 1970 än 1969 beroende på en förutsedd något kraftigare stegring i lönesumman. Den makroekonomiska marginella skattekvoten vid oförändrade skattesatser har därvid antagits stiga något. Eftersom emellertid kommunernas medelutdebitering stiger något mindre 1970 än 1969 (76 öre mot 91 öre per skattekrona) har den faktiska marginella skattekvoten dock beräknats bli ungefär oförändrad 1970 jämfört med 1969 (se tabell 3).

Hushållens inbetalningar av preliminär B-skatt har på schablonmässiga grunder beräknats stiga med ungefär samma belopp 1969—1970 som 1968—1969. Visserligen sjönk de enskilda företagens inkomster 1967—1968 men relativt stor hänsyn har i beräkningarna tagits till att de enskilda företagens inkomster beräknas stiga förhållandevis kraftigt 1969—1970.

Hushållens inbetalningar av fyllnadsskatt 1970 har schablonmässigt kalkylerats visa en "normal" ökning. Inbetalningarna av kvarskatt 1970 är nu kända och kommer att kraftigt överstiga kvarskatten 1969. Det belopp hushållen kommer att få tillbaka i överskjutande skatt vid slutet av 1970 är däremot ytterst svårt att på detta stadium beräkna. Utan närmare kalkyler har detta belopp här satts lika med det belopp hushållen fick tillbaka i slutet av 1969. Detta skulle innebära att hushållens nettoinbetalning till det offentliga genom fyllnads- och kvarskatt samt överskjutande skatt skulle stiga kraftigt 1970 (se tabell 2). Posten övriga skatter och avgifter har på basis av bl. a. novemberenkäten för kommunerna samt riksrevisionsverkets beräkningar över statsinkomsterna skattats öka med 9 % 1969—1970.

Disponibla inkomster

Enligt ovan gjorda beräkningar skulle hushållens disponibla inkomster ha ökat med ca 5,6 % 1968—1969. Med hänsyn till den beräknade konsumentprisökningen under samma period på 2,7 %, skulle därmed den reala

Tabell VI: 3. Lönesumma och preliminär A-skatt 1965—1970

Milj. kr.

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
	Löne- summa ¹	För- ändring i löne- summa	Prel. A-skatt	Foränd- ring i prel. A-skatt	Uppskat- tad för- ändring i prel. A-skatt ²	Mar- ginell skatte- kvot % (4):(2)	Uppskat- tad mar- ginell skatte- kvot % (5):(2)	Genom- snittlig skatte- kvot (3):(1)
1965.....	58 886	5 618	17 093	2 580	2 022	45,9	36,0	29,0
1966.....	65 145	6 259	19 341	2 248	2 992	35,9	47,8	29,7
1967.....	69 793	4 648	21 929	2 588	2 236	55,7	48,1	31,4
1968.....	74 160	4 367	24 537	2 608	2 134	59,7	48,9	33,1
1969.....	79 542	5 382	27 509	2 972	2 568	55,2	47,7	34,6
1970.....	86 132	6 590	31 147	3 638	3 267	55,2	49,6	36,2
1968: 1.....	36 420	2 281	11 995	1 430	1 120	62,7	49,1	32,9
2.....	37 740	2 086	12 542	1 178	1 014	56,5	48,6	33,2
1969: 1.....	37 844	1 424	12 888	893	702	62,7	49,3	34,1
2.....	41 698	3 958	14 621	2 079	1 866	52,5	47,1	35,1
1970: 1.....	41 872	4 028	15 072	2 184	2 003	54,2	49,7	36,0
2.....	44 260	2 562	16 075	1 454	1 264	56,8	49,3	36,3

¹ Exkl. arbetsgivaravgifter till socialförsäkring m. m.² Vid samma skattesatser som föregående år eller samma period ett år tidigare.

Källa: Konjunkturinstitutet.

disponibla inkomsten ha ökat med 2,8 % 1968—1969. Detta innebär en viss nedjustering i förhållande till konjunkturinstitutets höstrapport. De huvudsakliga förklaringarna härtill är en mindre nedjustering av lönesummans ökning och en viss uppjustering av prisuppgången 1968—1969 enligt den s. k. implicitprisindex för den privata konsumtionen sedan föregående beräkningstillfälle.

För 1969—1970 innebär beräkningarna att den disponibla inkomsten ökar med drygt 6 1/2 %, dvs. ca en procentenhet högre ökningstakt än 1968—1969.

2. Konsumentpriserna

Prisutvecklingen 1969

Från december 1968 till november 1969 steg konsumentprisindex 3,3 %. Inberäknat sannolika prishöjningar under återstoden av året framstår en prisuppgång om 3,5 % som trolig från december 1968 till december 1969 (enligt långtidsindex). Från november 1968 till november 1969 har konsumentprisindex stigit 3,9 %. Mellan genomsnittslägena för kalenderåren 1968 och 1969 kan prisnivåns uppgång beräknas till 2,7 %.

Prisstegringstakten under 1969 har varit högre än under 1968 (3,5 % enligt bedömningen ovan mot 2,0 %). Det bör härvid observeras att prisstegringen 1968 var den lägsta under hela 60-talet. Om hänsyn tas till förändringar i den indirekta beskattningen kvarstår skillnaden. Nettoprisindex har, räknat från december 1968 till november 1969, stigit med 3,4 % mot 0,4 % för motsvarande period 1968. Det kan förmodas att denna index kommer att stiga 3,5 % mot 1,1 % under loppet av 1968. Härvid är att märka att den eljest sannolika stegringen sistnämnda år reducerades med nära 1 procentenhet på grund av att de allmänna räntebidragen avvecklades vid årsskiftet 1967/1968 utan omedelbara verkningar på hyresnivån.

Prishöjningarnas fördelning mellan olika delar av konsumtionen belyses av sammanställningen nedan.

Genomsnittliga prisförändringar december 1968—november 1969

	procent
Bostad	6,5
Tjänster	5,8
Livsmedel	5,1
Diverse varor	2,1
Alkohol och tobak	0,7
Kläder och skor	0,6
Inventarier och husgeråd	— 0,4
Bränsle och drivmedel	— 5,3

Bostadspostens förhållandevis kraftiga uppgång hänger delvis samman med de två enprocentiga diskontohöjningarna. Tjänsternas uppgång ligger i linje med tidigare erfarenheter. Det starka prisfallet på eldningsolja (—13,3 %) förklarar bränsle- och drivmedelsgruppens nedgång. För övriga grupper, fränsett livsmedel, har prisrörelserna varit förhållandevis begränsade.

I tabell 4 anges prognoser för konsumentprisförändringarna under 1969 och 1970. Jämfört med prognosen för 1969 i den reviderade nationalbudgeten ligger den nu redovisade något högre (0,6 procentenheter). Bedömningen av delposterna har i nämnvärd grad ändrats beträffande den internationella prisutvecklingens direkta återverkningar på den inhemska prisnivån samt restfaktorn. Tidigare räknades med en obetydlig höjning av konsumentpriserna som följd av internationella prisrörelser (0,1 %) medan effekterna utifrån nu beräknas till 0,6 %. Den hittillsvarande utvecklingen under 1969 motiverar en sänkning av restfaktorn från 1,4 %, som var prognosvärde i den reviderade nationalbudgeten, till 1,0 %. Vidare kan nämnas att bostadspostens och jordbruksprisernas inverkan på totalindex uppjusterats med 0,2 respektive 0,3 procentenheter.

Tabell VI: 4. Konsumentprisprognos för 1969—1970

	Prognoser för långtidsindex	
	dec. 1968— dec. 1969	dec. 1969— dec. 1970
Konsumentprisnivåns procentuella uppgång, totalt	3,5	3,5
därav hänförs till:		
ändring av indirekta skatter	0,1	0,5
ändring av internationellt bestämda priser	0,6	0,8
ändring av jordbrukspriser	0,4	0,0
ändring av bostadprissättning	0,9	0,3
ändring av diverse taxor	0,3	0,3
trendavvikelse i priserna på vissa färskvaror	0,2	0,1
restfaktor	1,0	1,5

Prisutsikter för 1970

Vid bedömningen av prisutsikterna för 1970 har liksom vid tidigare motsvarande tillfällen följande faktorer beaktats (se tabell 4):

1. Lönekostnadsstegringarnas sannolika genomslag inom de från internationell konkurrens skyddade näringsområdena (restfaktor och diverse taxor i tabellen).

2. Speciella prisförändringar som sker i anslutning till särskilda regler och beslut (avser bl. a. bostäder och jordbruksprodukter).

3. Direkta återverkningar av den internationella prisutvecklingen.

4. Tillfällighetsbetonade prisförändringar (posten trendavvikelse för vissa färskvaror i tabellen).

5. Föreslagna förändringar i den indirekta beskattningen.

(1) Med utgångspunkt från avsnittet om lönerna har arbetsgivarnas kostnader per timme i genomsnitt för samtliga anställda antagits stiga med ca 9 %. För lönekostnadernas genomslag inom de skyddade områdena förutsätts ett för den väntade lönestegringstakten normalt värde. Detta innebär ett något starkare lönekostnadsgenomslag 1970 än 1969. Återverkan på totalindex har sammanlagt upptagits till 1,8 % varav 0,3 % faller på ändring av diverse taxor.

(2) Osäkerheten om ränteutvecklingen är stor. En diskontoförändring får omedelbart effekt på den del av bostadsposten som utgörs av egnahem. En procentenhet på räntesatsen gör ca 5 % på egnahemsposten, vilket motsvarar 0,15 % på totalindex. — I fråga om hela bostadsposten räknas med en uppgång om 3 %, vilket kalkylmässigt gör 0,3 % på konsumentprisnivån.

Jordbruksprisernas inverkan på totalindex har satts till 0. Bakom detta antagande ligger bl. a. en förväntan om att de f. n. höga fläskpriserna kommer att sjunka under 1970.

(3) Med avseende på den internationella prisutvecklingens direkta åter-

verkningar på konsumentprisnivån finns anledning räkna med fortsatta prisstegringsimpulser under 1970. Inverkan härav på totalindex har upptagits till 0,8 %.

(4) Tillfällighetsbetonade prisförändringar (avseende exempelvis grönsaker, frukt, färsk fisk) är svåra att förutse. Det har ansetts befogat att ta upp en minnespost om 0,1 % på konsumentprisnivån för sådana prisrörelser.

(5) Mervärdeskatten på vissa varaktiga konsumtionsvaror som bilar, fritidsbåtar, campingvagnar, televisionsapparater samt hushållskapitalvaror föreslås höjd från 10 till 14 % från 1 februari 1970. Effekten härav på totalindex kalkyleras till 0,2 %. De likaledes från 1 februari 1970 föreslagna höjningarna av tobaksskatten och ölskatten beräknas höja konsumentprisnivån med 0,3 %. Den sammanlagda effekten av ändrade indirekta skatter blir därmed 0,5 % på totalindex.

Sammanfattas de olika priseffekterna under punkterna 1—5 ovan erhålls som resultat att konsumentprisnivån under loppet av 1970 väntas stiga 3,5 %. Mellan genomsnittslägena för kalenderåren 1969 och 1970 kan den troliga förändringen anges till 3,7 %.

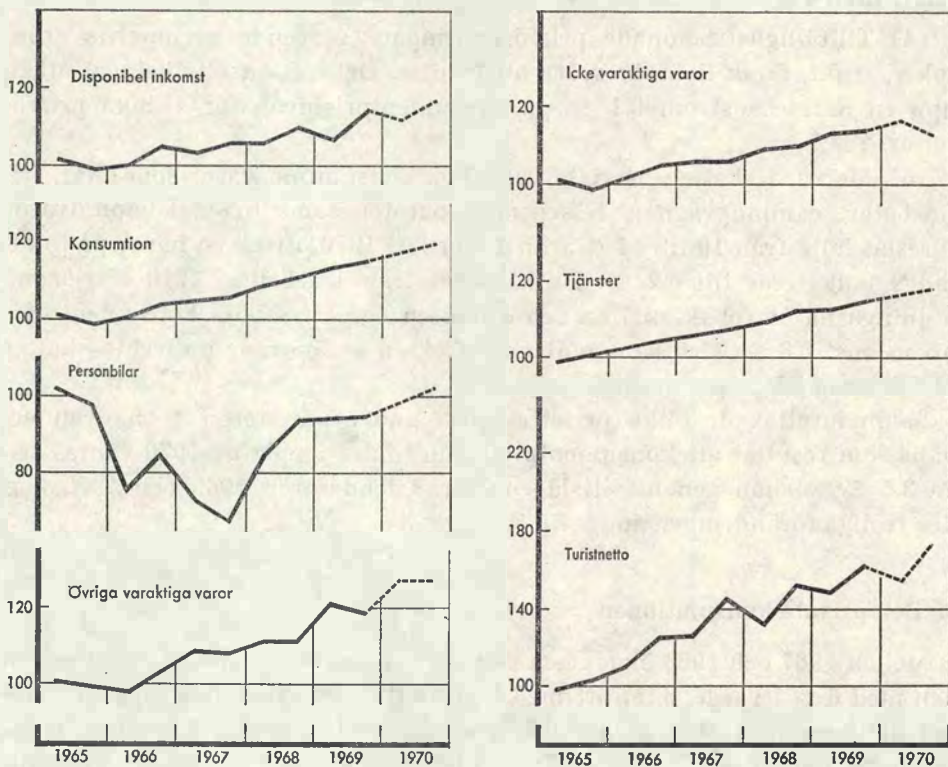
3. Den privata konsumtionen

Mellan 1967 och 1968 ökade den privata konsumtionen med 4,3 % i volym och med 6 % i värde. Jämfört med konjunkturinstitutets höstrapport innebär detta en uppjustering med 0,3 % i volym och med 0,2 % i värde. Revideringen hänför sig huvudsakligen till varugruppen livsmedel. Konsumtionsutvecklingen 1967—1968 har dock, såsom tidigare påpekats, ej kunnat beräknas med samma grad av säkerhet som för tidigare år beroende på komplicerade skarvningsproblem i samband med omläggningen av omsättningsstatistiken för detaljhandeln. Hushållens reala disponibla inkomster beräknas nu ha ökat med 3,3 % 1967—1968 jämfört med 3,4 % i höstrapporten. Den nu höjda ökningstakten av den privata konsumtionen ter sig således än mer anmärkningsvärd. Den beräknade konsumtionskvoten har därmed stigit från 94,6 % 1967 till 95,5 % 1968.

Den privata konsumtionen ökade med 4,3 % i volym under första halvåret 1969 jämfört med motsvarande period föregående år. Samtidigt ökade hushållens reala disponibla inkomster med endast 1,2 %. Denna skillnad i tillväxttakt mellan konsumtion och inkomst kan möjligen till en del förklaras av att de avtalsmässiga löneförhöjningarna verkade konsumtionsuppdrivande trots att de till största delen ej hann utbetalas förrän under tredje kvartalet 1969. Konsumtionsökningen under tredje kvartalet 1969 dämpades något och ökningen mellan de tre första kvartalen 1968 och 1969 uppgick till 4 %. Detta innebär alltså en relativt hög stegringstakt jämfört med motsvarande inkomstökning på 2,7 %. Tillväxten har varit

Diagram VI:1. Hushållens disponibla inkomster och konsumtionsutgifter 1965—1970

Index: 1965 = 100. 1959 års priser. Säsongsrensade halvårssiffror

Källor: Statistiska centralbyrån och konjunkturinstitutet.

kraftigast för de varaktiga varorna. De ökade med närmare 8 %, varav för bilar med drygt 8 1/2 %. De bidrog därmed till ca 30 % av den totala konsumtionsökningen.

För fjärde kvartalet 1969 räknar konjunkturinstitutet med att den totala konsumtionsvolymen legat 3 3/4 % högre än fjärde kvartalet 1968. Konsumtionsvolymen mellan helåren 1968 och 1969 skulle i så fall ha ökat med 3,9 %. Liksom för 1967—1968 innebär detta en mycket hög konsumtionsökning i förhållande till ökningen i den reala disponibla inkomsten på 2,8 % 1968—1969. Konsumtionskvoten har således fortsatt att stiga och beräknas till 96,5 % 1969.

Det samband som uppskattats för den senaste trettonårsperioden mellan konsumtionsvolymens och den reala disponibla inkomstens procentuella utveckling ger en konsumtionsvolymförändring som är 1/2 — 1 procentenhet lägre såväl 1967—1968 som 1968—1969.

Konsumtionsutvecklingen för olika varugrupper 1968—1969 framgår av tabell 5. Jämfört med beräkningarna i konjunkturinstitutets höstrapport

Tabell VI:5. Konsumtionsutvecklingen 1967—1969

1959 års priser

	Milj. kr.	Procentuell volym- förändring		Procentuella bidrag till den totala kon- sumtionsvolymök- ningen	
		1967— 1968	1968— 1969	1967— 1968	1968— 1969
1. Varaktiga varor	6 978	8,5	7,1	27,3	26,3
1.1. Bilar	1 652	26,6	6,1	20,3	6,2
1.2. Övriga varaktiga	5 326	2,8	7,5	7,0	20,1
2. Icke varaktiga varor	29 246	3,5	3,4	47,2	50,6
2.1. Livsmedel	13 444	3,6	1,8	22,2	12,5
2.2. Övriga icke varaktiga	15 802	3,4	4,8	25,0	38,1
3. Tjänster	13 639	3,7	2,8	23,4	19,2
3.1. Bostäder	4 772	4,3	4,3	9,5	10,4
3.2. Övriga tjänster	8 867	3,4	2,0	13,9	8,8
4. Summa inhemsk konsumtion	49 863	4,3	3,8	97,9	96,1
5. Turistnettot	866	5,3	8,7	2,1	3,9
6. Hushållens totala konsumtion	50 729	4,3	3,9	100,0	100,0
7. Hushållens disponibla inkomster	53 650	3,3	2,8		

Källor: Statistiska centralbyrån och konjunkturinstitutet.

har främst de varaktiga varorna nedreviderats. Utvecklingen under tredje kvartalet var relativt svag för denna varugrupp och i prognosen för fjärde kvartalet har en något lägre tillväxttakt antagits. För inköpsvolymen av bilar har härvid förutsatts en ungefär oförändrad nivå gentemot fjärde kvartalet 1968. Denna prognos har gjorts med beaktande av kreditåtstramningen och den höga bilförsäljningen vid slutet av 1968 inför den då höjda bilaccisen. Enligt dessa kalkyler skulle ökningen i inköpen av bilar och övriga varaktiga varor varit 6 respektive 7 1/2 % i volym mellan helåren 1968 och 1969. Det kan påpekas att under tidigare år har dessa både grupper vanligtvis utvecklats i olika riktning, dvs. låg ökningstakt för bilar har inneburit en hög ökningstakt för övriga varaktiga varor och tvärtom. En sannolik förklaring till utvecklingen 1968—1969 kan vara det under 1969 sammanfallande ersättningsbehovet i fråga om både bilar och televisionsapparater. De icke varaktiga varorna har ökat i ungefär samma takt 1968—1969 som 1967—1968, trots den registrerade låga ökningen för livsmedelskonsumtionen. Konsumtionen av tjänster har likaledes ökat något långsammare än 1968. För turistnettot tyder utfallet under de tre första kvartalen 1969 på en högre ökningstakt för 1969 än 1968.

Konjunkturinstitutets prognos för konsumtionsutvecklingen 1969—1970 bygger på ett antagande om en fortsatt stram kreditmarknad, vilken för-

modas tvinga fram en normalisering av förhållandet mellan inkomst- och konsumtionsutveckling. Denna normalisering väntas innebära att tendensen från senare år mot stigande konsumtionskvot avtar. Institutet har i sina kalkyler utgått från oförändrade indirekta skatter och en prisstegring på drygt 3 %, vilket medför att den reala disponibla inkomsten beräknas öka med mindre än 3 1/2 % 1969—1970. En ökning av den privata konsumtionen med ca 3 1/2 % har därför bedömts som trolig med hänsyn till de senaste årens erfarenheter liksom med tanke på en fortsatt press uppåt på konsumtionsutgifterna genom kvarstående stora ersättningsbehov i fråga om främst bilar och televisionsapparater. Det är alltså framför allt konsumtionen av varaktiga varor som förväntas fortsätta att hålla sparkvoten nere på en låg nivå under 1970.

Som framgår av avsnittet om konsumentpriserna kan prisnivåns uppgång mellan genomsnittslägena 1969 och 1970, inberäknat effekten av föreslagna skatthöjningar, anges till 3,7 %. Därmed kan den väntade ökningen i reala disponibla inkomster kalkyleras till 2,8 %. Normalt skulle under sådana förhållanden en nedjustering av konsumtionsprognosen varit motiverad. Som följd av mervärdeskattens höjning, vilken för flertalet varuområden träder i kraft från 1 januari 1971 finns det emellertid anledning att räkna med en stimulans för konsumtionen under senare delen av 1970. Mot bakgrund av tidigare erfarenheter har det bedömts som troligt att en dylik »momsrush» beträffande icke-varaktiga varor och sådana varaktiga varor, som ej berörs av mervärdeskattens särskilda höjning 1 februari 1970, får ungefär samma omfattning som konsumtionsbortfallet till följd av skatthöjningarna tidigare under 1970. Den ovan angivna prognosen om 3,5 % ökning av konsumtionsvolymen kan bibehållas oförändrad. Skatteomläggningarna kan dock väntas sänka konsumtionen första halvåret och höja den andra halvåret. Räknat i löpande priser ökar emellertid konsumtionen med 7,3 % mot 6,8 % enligt konjunkturinstitutets kalkyler. Konsumtionskvoten kommer således att stiga ytterligare något även under 1970.

VII. Investeringarna

1. Investeringsutvecklingen inom olika områden

Bostäder

De totala bostadsinvesteringarna beräknas ha minskat med något mer än 1 1/2 % i volym 1968—1969. Nedgången kan helt återföras på investeringarna i flerfamiljshus, som beräknas ha minskat med 6 1/2 %. Både småhusinvesteringarna och ombyggnadsverksamheten beräknas däremot ha ökat — småhusinvesteringarna med knappt 6 % och ombyggnadsverksamheten med 7 1/2 %.

Den beräknade minskningen av investeringarna i flerfamiljshus kan främst förklaras av att byggnadstiderna för påbörjade lägenheter första halvåret 1969 har antagits bli förlängda jämfört med byggnadstiderna för 1968 års igångsättning samtidigt som antalet påbörjade flerfamiljshuslägenheter varit något lägre 1969 än 1968. Dessutom har i beräkningarna antagits, att den minskning av den genomsnittliga lägenhetsytan, som kunnat konstateras för 1968 års påbörjade lägenheter, har fortsatt även under 1969.

Det måste dock understrykas att kalkylerna över 1969 års bostadsinvesteringar fortfarande är preliminära främst beroende på att byggnadstiderna för lägenheter påbörjade under 1968 ännu ej är helt kända. För igångsättningen 1969 bygger kalkylerna helt på prognoserade byggnadstider. Ytterligare ett osäkerhetsmoment tillkommer därigenom att antalet påbörjade lägenheter under fjärde kvartalet 1969 icke var känt vid beräkningstillfället.

Bostadsbyggnadsplanen för 1969 omfattade 103 000 lägenheter. Häri inne-

Anm. Statistiska centralbyråns nationalräkenskaper har numera anpassats till FN:s Revised System of National Accounts. Detta innebär för investeringssektorns del bl. a. att underhåll och reparationer i fortsättningen ej redovisas som kapitalinvesteringar utan som förbrukning för insats. Som information lämnas dock nedan det totala byggnadsunderhållets årsvisa utveckling som procentuell förändring i 1959 års priser för perioden 1966—1970. Vidare kan noteras att varaktiga varor för egentligt försvar numera räknas som offentlig konsumtion. Härav följer att de militära investeringarna utom militära flygfältsarbeten och vissa kasernbyggnadsarbeten försvinner ur beräkningarna. De senare kommer i fortsättningen att räknas som statliga myndigheters byggnadsinvesteringar. Anpassningen till SNA innebär dessutom att en del av förändringen i kreaturskapitalet har lagts till bruttoinvesteringarna. I dess helhet ingick denna post tidigare bland lagerförändringarna. De beräkningar som redovisas i denna rapport bygger på preliminärt material på grund av att statistiska centralbyråns omläggning av NR-systemet ännu ej är helt avslutad.

Byggnadsunderhållets utveckling

1966—1967	1967—1968	1968—1969	1969—1970
4,0	1,0	4,0	6,0

Tabell VII: 1. Lägenheter i påbörjade, inflyttningsfärdiga och pågående bostadsbyggen 1965—1970

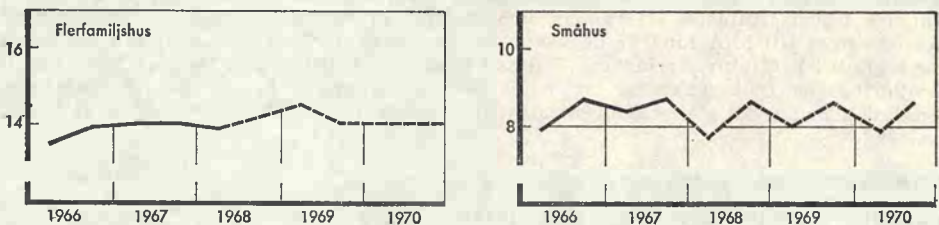
	Flerfamiljshus			Småhus		Totalt		
	Påbörjade	Inflyttningsfärdiga	Pågående vid periodens slut	Påbörjade	Inflyttningsfärdiga	Påbörjade	Inflyttningsfärdiga	Pågående vid periodens slut
1965	65 600	69 250	89 050	27 500	27 600	93 100	96 850	111 400
1966	67 250	62 250	94 050	26 850	27 100	94 100	89 350	116 150
1967	71 400	71 900	93 550	28 250	28 300	99 650	100 200	115 600
1968	77 150	77 600	93 100	30 200	28 650	107 350	106 250	116 700
1969	(72 500)	(75 500)	(90 100)	(31 500)	(31 500)	(104 000)	(107 000)	(113 700)
1970	(73 500)	(72 500)	(91 100)	(29 500)	(30 500)	(103 000)	(103 000)	(113 700)
1968 1 kv.	16 600	17 300	92 850	3 250	6 650	19 850	23 950	111 500
2 kv.	20 200	19 450	93 600	9 850	6 850	30 050	26 300	115 250
3 kv.	22 700	18 150	98 150	9 300	5 900	32 000	24 050	123 200
4 kv.	17 650	22 700	93 100	7 800	9 250	25 450	31 950	116 700
1969 1 kv.	15 650	17 100	91 650	4 400	7 600	20 050	24 700	112 050
2 kv.	18 050	22 050	87 650	10 600	8 050	28 650	30 100	110 600
3 kv.	20 800	16 150	92 300	9 600	6 200	30 400	22 350	118 650
4 kv.	(18 000)	(20 200)	(90 100)	(6 900)	(9 650)	(24 900)	(29 850)	(113 700)
1970 1 kv.	(16 250)	—	—	(3 450)	—	(19 700)	—	—
2 kv.	(18 800)	—	—	(10 200)	—	(29 000)	—	—
3 kv.	(22 500)	—	—	(9 300)	—	(31 800)	—	—
4 kv.	(15 950)	—	—	(6 550)	—	(22 500)	—	—

Anm. Samtliga inom parentes angivna uppgifter är prognoserade.

Källor: Statistiska centralbyrån och konjunkturinstitutet.

fattades ej de 2 000 statsfinansierade lägenheter ur 1969 års låneram, som fick påbörjas redan under 1968. Den statliga låneramen utökades successivt till att omfatta 91 000 lägenheter. Därutöver fick 12 000 icke statsfinansierade lägenheter påbörjas av vilka 3 500 skulle utgöras av platser i ålderdomshem. Statistiken över antalet påbörjade lägenheter väntas dock komma att visa på en igångsättning 1969 om 104 000 lägenheter. Avvikelsen från bostadsbyggnadsplanen har flera förklaringar, bl. a. tidsavståndet från låne-

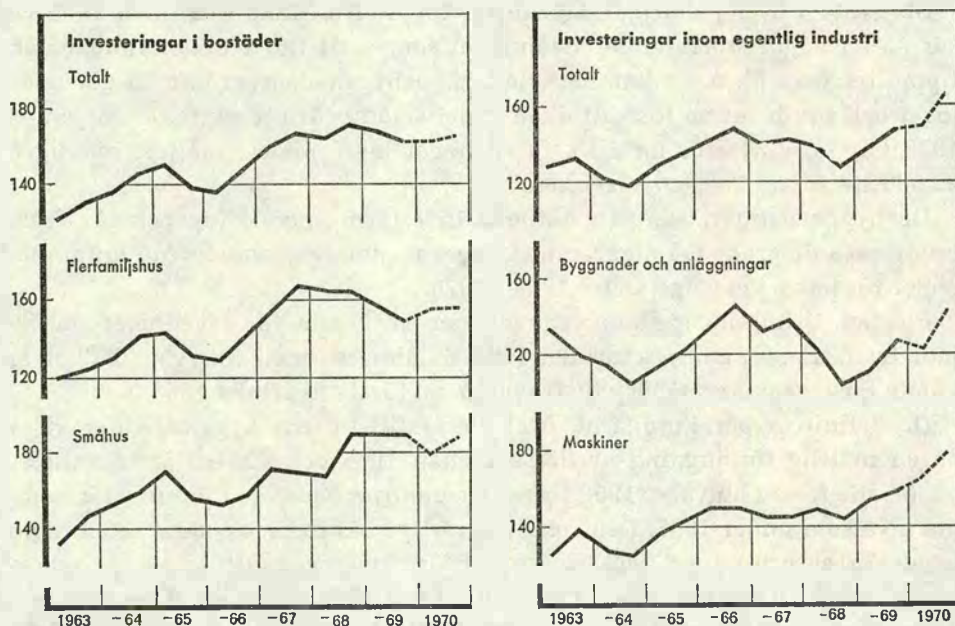
Diagram VII:1. Medianbyggnadstiden i antal månader för påbörjade lägenheter 1966—1970

Källor: Statistiska centralbyrån och konjunkturinstitutet.

Diagram VII: 2. Investeringar i bostäder och inom egentlig industri 1963—1970

Index: 1960 = 100. 1959 års priser. Säsongrensade halvårsfigurer

Källor: Statistiska centralbyrån och konjunkturinstitutet.

beslut till igångsättning, medgivande om igångsättning före beslut om statligt bostadslån samt det förhållandet att temporära åldringsbostäder, som finansieras med statliga förbättringslån, medtas i statistiken över nybyggnad av bostäder.

För 1970 har en bostadsbyggnadsplan omfattande 95 000 lägenheter hittills fastställts. För att underlätta en utökning av planen, om en sådan senare visar sig vara möjlig, föreslås i statsverkspropositionen en projektreserv om 10 000 lägenheter. Mot bakgrund av den väntade investeringsutvecklingen inom byggnadssektorn har tills vidare angivits att 5 000 av dessa kommer att påbörjas under 1970. Igångsättningen skulle därmed kunna förmodas uppgå till 100 000 lägenheter. I investeringsberäkningarna har dock räknats med en total igångsättning 1970 om 103 000 lägenheter. Den statligt finansierade delen av bostadsbyggnadsplanen kommer nämligen för 1970 att fördelas på län och kommuner i antal kvadratmeter våningsyta i stället för som tidigare i antal lägenheter. Utgångspunkten är härvid den genomsnittliga våningsytan för de lägenheter som erhöll preliminärt beslut om statliga lån år 1967. Som nedan framhålls, har i beräkningarna antagits att lägenhetsytorna för 1970 års igångsättning totalt sett kommer att bli mindre än för 1967 års påbörjade lägenheter. Detta innebär att bostadsbyggnadsplanen i realiteten skulle komma att omfatta ca

102 000 lägenheter. Till detta kommer att igångsättningen av temporära åldringsbostäder även 1970 väntas uppgå till ungefär 1 000 lägenheter.

Statistiken över påbörjade lägenheter för de tre första kvartalen 1969 visar på en något större andel småhus än som varit fallet under tidigare år. Uppgifter från bl. a. de kommunala bostadsbyggnadsprogrammen ger dock inget belägg för att en fortsatt ökad andel småhus är att vänta. Påbörjandet 1970 har bl. a. därför antagits få en något lägre andel småhus, nämligen 29 500 av totalt 103 000 lägenheter.

De byggnadstider, som nu aktuella investeringsberäkningar utgår från, redovisas i diagram 1. I diagrammet anges medianbyggnadstiden i antal månader för påbörjade lägenheter 1966—1970.

Flerfamiljshusens medianbyggnadstider är kända för lägenheter påbörjade fram t. o. m. andra kvartalet 1968. Småhusens medianbyggnadstider är kända för lägenheter påbörjade fram t. o. m. första kvartalet 1968.

De definitiva beräkningarna över flerfamiljshusens byggnadstider visar på en måttlig förlängning av dessa mellan 1966 och 1967. För lägenheter påbörjade första halvåret 1968 ligger medianbyggnadstiden på ungefär samma nivå som under 1967. Den relativt kraftiga ökningen av aktiviteten inom byggnadssektorn under 1969 väntas medföra att byggnadstiderna för påbörjandet andra halvåret 1968 något kommer att förlängas. Även byggnadstiderna för lägenheter påbörjade under första halvåret 1969 väntas beröras av investeringsökningen 1968—1969. Dessutom redovisar statistiken en ovanligt stor genomsnittlig objektstorlek för påbörjandet första halvåret 1969 vilket också väntas bidra till en förlängning av byggnadstiderna. Det lugnare läge på byggarbetsmarknaden som förutses för 1970, tillsammans med en återgång till en mindre genomsnittlig objektstorlek, väntas medföra att byggnadstiderna för påbörjandet andra halvåret 1969 sjunker till 1968 års nivå. Byggnadstiderna för 1970 års påbörjande väntas ligga kvar på denna lägre nivå.

Även småhusens byggnadstider synes ha förlängts något mellan 1966 och 1967. Uppgifterna för första kvartalet 1968 tyder icke på att någon förändring i byggnadstidernas längd skall ha inträtt. Läget på byggarbetsmarknaden, som i hög grad tycks påverka flerfamiljshusens byggnadstider, synes ej nämnvärt bidra till förändringar i småhusens byggnadstider. Dessa har under en lång rad av år legat på ungefär samma nivå med en något längre byggnadstid för andra halvårets igångsättning än för igångsättningen första halvåret. Påbörjade lägenheter 1968, 1969 och 1970 har därför antagits få i stort sett samma byggnadstider som 1967 års igångsättning med den ovan nämnda halvårsfördelningen.

Den ökning av den genomsnittliga golvytan för lägenheter i nybyggda flerfamiljshus, som kunde iakttas under första delen av 60-talet, upphörde 1967. Tillgänglig statistik för påbörjandet 1968 tyder på att den genomsnittliga golvytan för detta var mindre än för 1967 års påbörjande. I investerings-

Tabell VII: 2. Verkställda resp. planerade investeringar inom industrin första halvåret 1969 och 1970 enligt investeringsenkät i november 1969

Milj. kr.

	Byggnader o. anläggningar		Maskiner m. m.	
	Verkställda första halvåret 1969	Planerade första halvåret 1970	Verkställda första halvåret 1969	Planerade första halvåret 1970
Gruv- och stenbrytningsindustri	62	51	44	65
Livsmedelsindustri, dryckesvaru- och tobaksindustri	81	102	133	204
Beklädnadsindustri	25	6	63	52
Träindustri	56	37	75	61
Massa-, pappers- och pappersvaruindustri	82	100	326	382
Kemisk industri, gummi-, petroleum- och kolindustri	78	67	160	235
Jord- och stenförädlingsindustri	43	42	85	69
Järn-, stål- och metallverk	58	72	177	272
Verkstadsindustri och manufakturverk	244	372	393	507
Övrig förädlingsindustri	21	69	106	99
Summa egentlig industri	750	918	1 562	1 946
El-, gas- och vattenverk	676	869	94	136
Totalt	1 426	1 787	1 656	2 082

Anm. Redovisningen innefattar inte investeringar i bilar och bostäder.

Källa: Statistiska centralbyrån.

kalkylerna har antagits att lägenhetsytan ytterligare har minskat under 1969. För lägenheter påbörjade 1970 har antagits att den genomsnittliga lägenhetsytan kommer att ligga kvar på denna lägre nivå.

Småhusens golvnya har däremot fortsatt att öka. Tillgängliga uppgifter för gruppbyggda småhus visar att lägenhetsytan har ökat något för lägenheter påbörjade 1968 jämfört med 1967 års igångsättning. I beräkningarna har antagits att lägenhetsytorna har fortsatt att öka under 1969. Ökningen har antagits fortsätta även under 1970.

Under ovan angivna förutsättningar beträffande igångsättning, byggnadstider samt genomsnittlig golvnya beräknas de totala investeringarna i bostäder komma att minska med knappt 1 % 1969—1970. Investeringarna i flerfamiljshus väntas därvid öka med ca 1/2 % medan småhusinvesteringarna beräknas minska med knappt 3 %. Ombyggnadsverksamheten, som uppskattas ha ökat relativt kraftigt mellan 1968 och 1969, väntas ligga kvar på 1969 års nivå.

Antalet inflyttningsfärdiga lägenheter uppgick 1968 till 106 250. För 1969 beräknas att ett obetydligt större antal lägenheter har blivit färdigställda, medan antalet under 1970 väntas minska med några tusen.

Tabell VII: 3. Planerade och faktiska förändringar av den egentliga industrins investeringar 1962—1970

Procentuell förändring i fasta priser

	1962- 1963	1963- 1964	1964- 1965	1965- 1966	1966- 1967	1967- 1968	1968- 1969	1969- 1970
<i>Byggnader och anläggningar</i>								
Planerat i november ¹ året innan								
Faktiskt inträffad förändring	- 15	- 20	0	9	- 19	- 13	- 14	4
Differens	2	- 12	7	18	- 3	- 16	5	(13)
	17	8	7	9	16	- 3	19	(9)
<i>Maskiner m. m.</i>								
Planerat i november ¹ året innan								
Faktiskt inträffad förändring	- 25	- 24	- 15	6	- 10	- 9	- 10	- 2
Differens	- 1	- 6	11	9	- 2	1	7	(9)
	24	18	26	3	8	10	17	(11)

¹ Planerna beräknade som kvoten mellan prognosårets rena enkätvärde och enkätårets utfall. För planförändringen 1969—1970 har använts det preliminära utfallet för 1969.

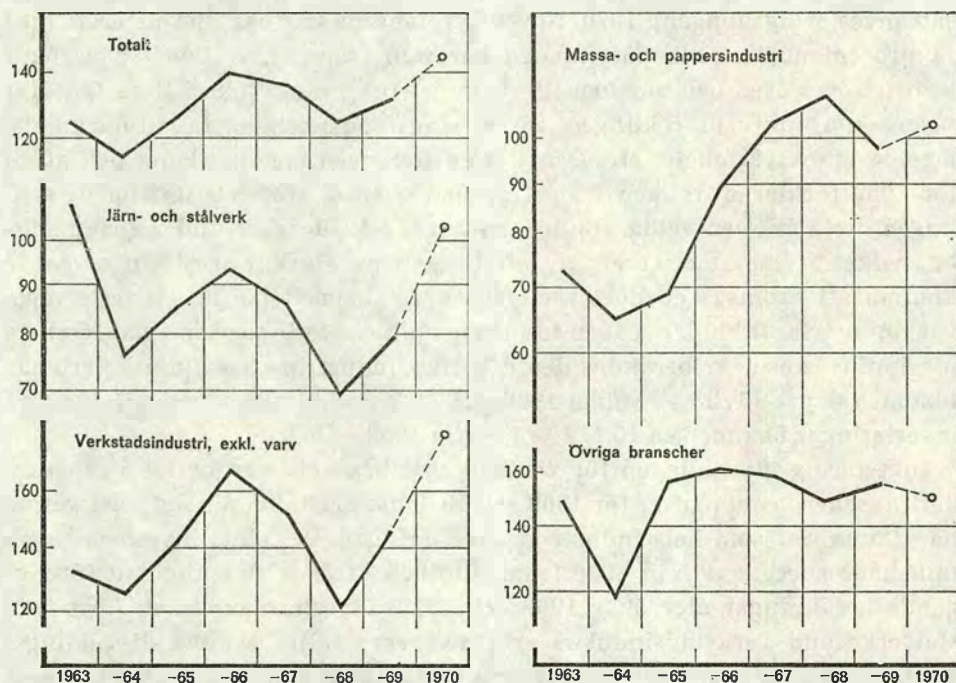
Anm. Redovisningen innefattar inte investeringar i bilar. Uppgifterna inom parentes är prognoserade värden.

Källor: Statistiska centralbyrån och konjunkturinstitutet.

Egentlig industri

En accelererande tillväxt tycks känneteckna den egentliga industrins investeringar 1969 och 1970. Till grund för denna bedömning ligger den av statistiska centralbyrån i november 1969 genomförda enkätundersökningen för industrin. Företagens preliminära uppgifter för 1969 har vad avser byggnadsinvesteringarna bibehållits okorrigerade då de senare årens erfarenheter ej synes motivera någon justering av företagens novemberangivelser. Där emot har industrins maskininvesteringar nedjusterats med ett par procent med stöd av den observerade missvisningen hos tidigare års novemberenkäter. Osäkerheten vid dessa justeringar är givetvis betydande i synnerhet då de av centralbyrån vidtagna enkätomläggningarna 1967 och 1969 kan ha infört ett nytt mönster vad avser novemberuppgifterna visavi det definitiva utfallet. Den egentliga industrins byggnadsinvesteringar förefaller ha ökat med ca 4 % och maskininvesteringarna med ca 6 1/2 % i volym 1968—1969, vilket tillsammans betyder en uppgång med ca 6 % i volym. Man kan således 1969 notera en volymmässig uppgång i industrins totala investeringar för första gången sedan 1966. Tendensen till ökning synes ha varit rätt svag i början av 1969 medan under senare delen av året och särskilt under fjärde kvartalet investeringsaktiviteten förefaller ha varit mycket hög.

Diagram VII: 3. Investeringar inom egentlig industri, totalt och uppdelat på branscher 1963—1970

Anm. De branschvisa prognoserna är något osäkrare än prognosen för totala industrin.

Källor: Statistiska centralbyrån och konjunkturinstitutet.

I tabell 3 återges de investeringsplaner för 1970 som företagen redovisat i novemberenkäten 1969 samt planer och utfall för tidigare år. Som framgår av tabellen innebär redan de i november angivna planerna en ökning av byggnadsinvesteringarna med 4 %. En så hög plansiffra har endast överträffats en gång tidigare under perioden 1962—1970 nämligen för året 1966. Novemberenkäten insamlas vid en ogynnsam tidpunkt såtillvida att den för många företag måste besvaras en kort tid före det en rad beslut fattas om det kommande årets investeringar. De i november insamlade planuppgifterna ligger därför normalt kraftigt under det faktiska investeringsutfallet. Här har valts att uppjustera planerna från början av november med 9 procentenheter. En sådan siffermässigt preciserad uppjustering har givetvis hög grad av godtycklighet. En rimlig utgångspunkt måste dock vara att en uppjustering för 1970 bör understiga differensen mellan planer och utfall 1969 beroende på att företagen i november 1968 troligen inte förutsåg styrkan av omslaget i konjunkturutvecklingen under loppet av 1969. Tar man dessutom hänsyn till ett förmodat gott utrymme på byggarbetsmarknaden 1970 har här ansetts rimligt att prognosera en ökning på ca 12 1/2 % för den egentliga industrins byggnadsinvesteringar 1969—1970.

Även för industrins maskininvesteringar indikerar novemberenkäten fortsatt investeringsuppgång 1970. Novemberplanerna har här uppjusterats med 11 procentenheter. Planpåfyllnaden har som framgår av tabell 3 varierat kraftigt över åren och orsaken till detta är troligen att söka i flera faktorer såsom konjunkturutvecklingen, investeringsfondsfrisläpp, kreditmarknads-läge, leveranssvårigheter etc. Den stora differensen mellan planer och utfall för 1969 förklaras troligen främst av den oväntat starka efterfrågeutvecklingen detta år. Den valda uppjusteringen för 1970 ligger under genomsnittet, vilket främst motiverats av att industrins maskininvesteringar torde komma att bromsas en del av ett ansträngt kapacitetsläge i investeringsvaruindustrin. Inkluderas även industrins bilinvesteringar samt hantverkets maskininvesteringar beräknas den egentliga industrins maskininvesteringar öka med drygt 9 1/2 % i volym 1969—1970. Totalt skulle därmed industrins investeringar öka med ca 10 1/2 % i volym 1969—1970.

Investeringsutvecklingen för vissa industribranscher redovisas i diagram 3. Branschernas uppgifter för 1969 och 1970 har schablonmässigt korrigerats på samma sätt som hela industrins investeringar. De totala investeringarna minskade successivt från 1966 fram till 1968 varefter de enligt nu föreliggande beräkningar åter ökar 1969 och 1970. Investeringar inom järn- och stålverk samt verkstadsindustri exklusive varv följer samma utvecklingsmönster men som framgår av diagrammet fluktuerar investeringarna i dessa båda branscher betydligt kraftigare än totalen. För massa- och pappersindustrin kan man notera en något annorlunda utveckling. Investeringarna steg fram till 1968 varefter de minskade 1969 för att 1970 åter öka något. För industrin i övrigt har investeringarna i det närmaste varit oförändrade sedan mitten av 60-talet med avbrott för en minskning 1968.

Handel m. m.

De totala byggnadsinvesteringarna inom gruppen handel m. m. steg enligt ännu preliminära beräkningar med 12,5 % i volym 1968—1969. För den del — ca 4/5 av de totala — som avser fristående lokaler¹ har ökningen beräknats till drygt 16 % för 1969 jämfört med 1968. Ökningen kan bl. a. återföras på den kraftigt ökade igångsättningen under andra halvåret 1968 i samband med investeringsavgiftens slopande. Vid beräkning av den resterande delen, investeringar i butikslokaler i flerfamiljshus, som tidigare schablonmässigt enbart antagits följa investeringsutvecklingen i bostadshus, har nu hänsyn tagits till årliga förändringar i dessa lokalers andel av den totala hyresytan. Dessa beräkningar pekar på en minskad investeringsvolym på 6,5 % 1968—1969.

¹ Med investeringar i fristående lokaler avses investeringar i varuhandel, bank- och försäkringsverksamhet, teatrar, biografer, hotell, restauranger, lagerbyggnader samt fastighetsförvaltning. Beräkningarna över dessa investeringar har av statistiska centralbyrån reviderats för perioden 1950—1968 med hänsyn till nya beräkningsmetoder. Se närmare därom i Konjunkturläget, hösten 1969.

Med utgångspunkt från nu känd information angående påbörjade byggnadsprojekt under januari—oktober 1969 samt uppgifter angående beviljade igångsättningsstillstånd fram till den 1 oktober har igångsättningen för 1969 beräknats minska med drygt 8 % i volym jämfört med 1968. Vid prognosering av påbörjade byggnadsprojekt under 1970 har antagits en något ökad igångsättning jämfört med 1969. På basis av dessa informationer och antaganden har investeringsvolymen för fristående lokaler beräknats stiga med drygt 6 % 1969—1970. Investeringarna i butikslokaler i flerfamiljshus väntas bli av samma storlek 1970 som 1969. För de totala byggnadsinvesteringarna inom handel m. m. innebär detta en volymökning på 5,5 % 1969—1970.

Maskininvesteringarna inom gruppen handel m. m. avser investeringar i maskiner, inventarier och bilar inom varuhandel, bank- och försäkringsverksamhet, hotell och restauranger m. m. Till grund för beräkningarna över 1969 och 1970 års investeringsvolym ligger en i augusti av statistiska centralbyrån insamlad handelsenkät. Denna är emellertid helt ny varför kännedom om systematiska avvikelser mellan planuppgifter och utfall inte föreligger. Enkäten anger emellertid en ökad investeringsaktivitet för såväl 1969 som 1970. För investeringsutvecklingen 1968—1969 har antagits en volymmässig uppgång på 3 % medan ökningen för 1969—1970 har uppskattats till 5 %.

Handelns totala byggnads- och maskininvesteringar steg enligt ovan redovisade beräkningar med 8,5 % 1968—1969. För 1969—1970 har ökningen beräknats uppgå till 5,5 %.

Handelsflottan

De svenska redarnas investeringar i fartyg minskade enligt ännu preliminära uppgifter med ca 43 % i volym 1968—1969. Denna nedgång kan helt förklaras av en kraftigt minskad nettotillförsel från utlandet till följd av en låg import av nya fartyg och en hög export av begagnade fartyg. De svenska varvens leveranser av nybyggda fartyg till svenska redare ökade däremot med ca 6 % 1968—1969 enligt den i oktober 1969 av statistiska centralbyrån insamlade varvsenkäten.

De svenska varvens leveranser till handelsflottan väntas bli mindre 1970 än under 1969. På grundval av information från de svenska redarna kan däremot importen av nybyggda fartyg beräknas öka kraftigt. Härigenom torde den inhemska leveransminskningen mer än väl uppvägas. Över exporten av begagnade fartyg har endast osäkra kalkyler kunnat utföras. Dessa pekar emellertid på en betydligt mindre utförsel 1970 än under 1969. Med hänsyn till dessa informationer har de totala investeringarna i handelsflottan beräknats komma att öka med ca 80 % i volym 1969—1970.

Statliga investeringar

Den statliga sektorns investeringar steg enligt definitiva uppgifter med 3,5 % i volym 1967—1968. Investeringarna i byggnader och anläggningar minskade med 0,5 % medan maskininvesteringarna ökade med 10 %. Nedgången på byggnadssidan förklaras främst av en minskad investeringsaktivitet inom affärsverken. På maskinsidan minskade myndigheternas investeringar något medan affärsverkens ökade betydligt.

Till grund för en bedömning av de statliga investeringarna 1969 och 1970 ligger bl. a. en i november 1969 av statistiska centralbyrån insamlad enkät avseende affärsverkens investeringar. Enligt denna enkät beräknas affärsverkens byggnadsinvesteringar ha ökat med ca 23 % under 1969 jämfört med 1968. Denna betydande ökning kan i huvudsak hänföras till vattenfallsstyrelsens ökade investeringar i samband med utbyggnader av kärnkraftverk. De statliga myndigheternas byggnadsinvesteringar steg endast obetydligt under 1969 jämfört med 1968. Den häri tyngst vägande posten, statliga väginvesteringar, ökade enligt uppgifter från statens vägverk angående reguljära vägprojekt och arbetsmarknadsstyrelsen angående beredskapsarbeten med sammanlagt 3,5 % 1968—1969. Därmed skulle de totala statliga byggnadsinvesteringarna (exkl. bostäder) ha ökat med 9,5 % i volym 1968—1969.

För statliga maskininvesteringar har beräknats en uppgång 1968—1969 med ca 7,5 %. Ökningen kan helt återföras på de statliga myndigheternas ökade maskininvesteringar medan affärsverkens investeringar i det närmaste tycks ha varit oförändrade. Tillsammans betyder detta en uppgång med 9 % för den totala statliga sektorns investeringar (exkl. bostäder) 1968—1969.

För 1970 väntas en fortsatt ökning av affärsverkens byggnadsinvesteringar. Vattenfallsstyrelsen planerar en fortsatt ökad investeringsaktivitet medan televerkets investeringar tycks minska. För statliga väginvesteringar har med stöd av information från ovan nämnda myndigheter, en nedgång med 3 % prognoserats för 1969—1970. Härvid har beaktats att arbetsmarknadsstyrelsen räknar med att beredskapsarbeten avseende vägbyggnadsprojekt skall inskränkas något. Med hänsyn till detta väntas de statliga byggnadsinvesteringarna stiga med 3,5 % 1969—1970.

De statliga maskininvesteringarna förutses öka med 3,5 % i volym 1969—1970 främst till följd av ökade investeringar inom de statliga myndigheterna. De föreliggande investeringsplanerna innebär att den statliga sektorns totala investeringar kommer att stiga med 3,5 % 1969—1970.

Kommunala investeringar

Enligt fortfarande preliminära beräkningar ökade de totala kommunala investeringarna (exkl. bostäder) med ca 7 % i volym 1967—1968, varav en ökning med 8 1/2 % för byggnader och en minskning med 4 % för maskiner.

Detta innebär drygt en halvering av tillväxttakten jämfört med året innan, vars starka expansion bars upp av följdinvesteringar till det höga bostadsbyggandet och högertrafikomläggningen.

Till grund för en bedömning av de kommunala investeringarna 1969 och 1970 ligger en av statistiska centralbyrån i november 1969 utförd urvalsundersökning. Novemberenkätens angivelser för 1969 har vad avser de kommunala byggnadsinvesteringarna bibehållits okorrigerade. Vanligen underskattar kommunerna i novemberenkäten det faktiska utfallet. Det begränsade utrymmet på byggarbetsmarknaden mot slutet av 1969 har dock fått motivera ett accepterande av kommunenkätens uppgifter. Trots detta beräknas investeringarna i byggnader och anläggningar öka med ca 11 1/2 % i volym 1968—1969. Den betydande expansionen skulle bl. a. kunna förklaras av investeringsavgiftens slopande i oktober 1968 tillsammans med ett relativt gott finansiellt utrymme. Häremot måste dock ställas det faktum att denna expansion tycks ha drivits fram utan den starka press till kommunalt byggande som ett högt bostadsbyggande vanligen utövar. Det bör därför här framhållas att osäkerheten i dessa kalkyler är avsevärd, i synnerhet som novemberenkätens angivelser denna gång tycks ha varit behäftade med ovanligt stora felmarginaler.

Om kommunernas investeringar i maskiner och apparater justeras med ett par procent för förmodad missvisning, anger novemberenkäten en ökning i maskininvesteringarna med drygt 8 % i volym 1968—1969. De totala kommunala investeringarna skulle därmed ha ökat med ca 11 % 1968—1969.

Huvuddelen av de kommunala byggnadsinvesteringarna, drygt 80 %, utgörs av investeringar i de borgerliga primärkommunerna. I tabell 4 visas planer och utfall omräknade i fasta priser för perioden 1961—1970. Som synes pekar planerna på en måttlig ökning av investeringarna 1970. Att med hjälp

Tabell VII: 4. Planerade och faktiska förändringar av de borgerliga primärkommunernas byggnadsinvesteringar 1961—1970

Procentuell förändring i fasta priser.

	1961— 1962	1962— 1963	1963— 1964	1964— 1965	1965— 1966	1966— 1967	1967— 1968	1968— 1969	1969— 1970
Planerat i november året innan ¹	16	14	9	6	12	13	6	7	4
Faktisk inträffad för- ändring	14	19	16	7	2	12	7	10	(5)
Differens	—2	5	7	1	—10	—1	1	3	(1)

¹ Planerna beräknade som kvoten mellan prognosårets rena enkätvärde och enkätårets utfall. För planförändringen 1969—1970 har använts det preliminära utfallet för 1969.

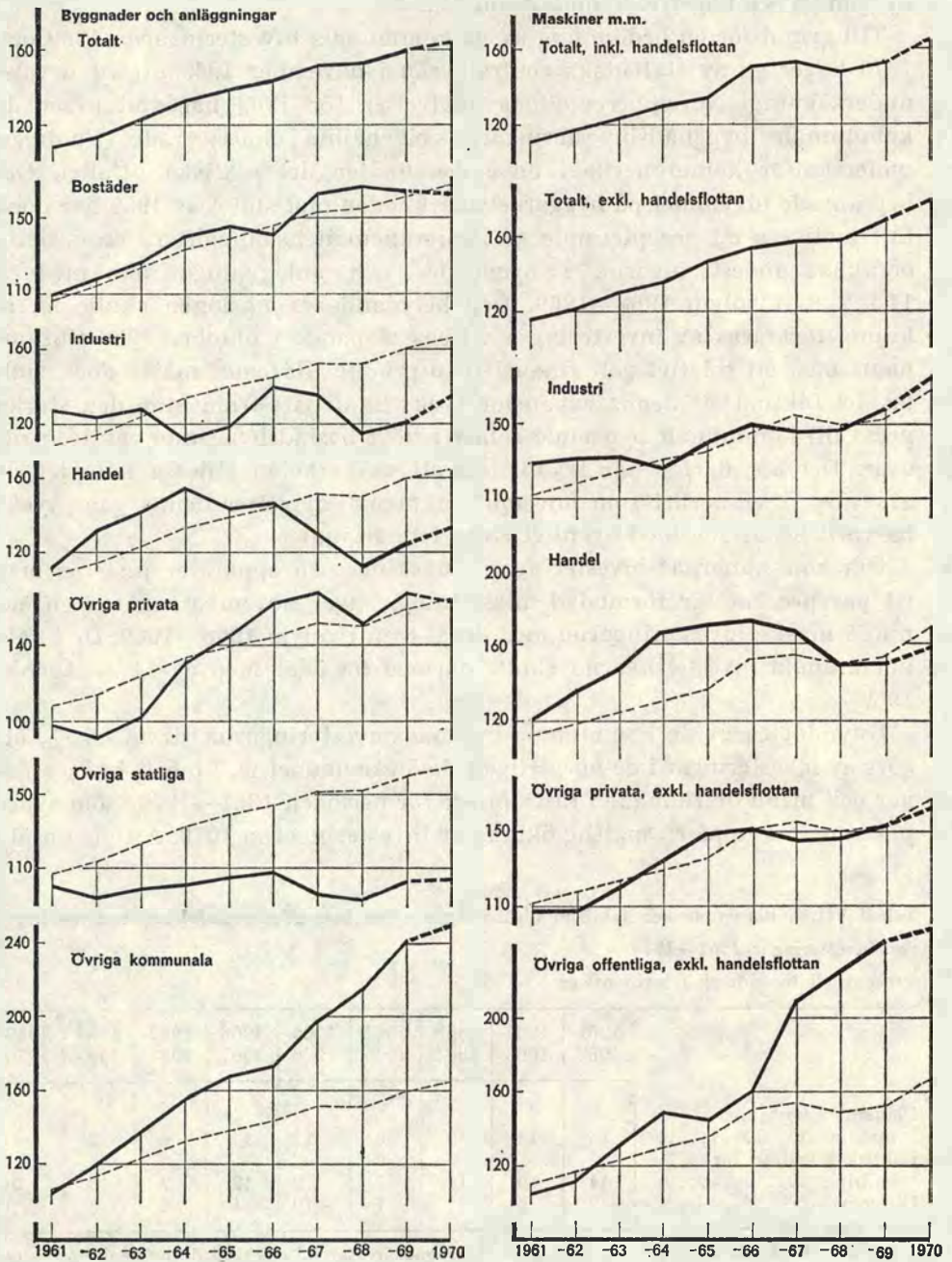
Anm. Uppgifterna inom parentes är prognoserade.

Källor: Statistiska centralbyrån och konjunkturinstitutet.

5 Bihang till riksdagens protokoll 1970. 1 saml. Nr 1. Bil. 1. Finansplanen. Bilaga 1

Diagram VII:4. Byggnads- och maskininvesteringar, totalt och uppdelat på sektorer 1961—1970

Index: 1960 = 100. 1959 års priser

Anm. I varje deldiagram är resp. total inlagd som en tunt streckad kurva.

Källor: Statistiska centralbyrån och konjunkturinstitutet.

Tabell VII: 5. Bruttoinvesteringarnas utveckling 1966—1969 samt prognos för 1970

	1969 i milj. kr. löpande priser	Procentuell förändring i 1959 års priser			
		1966— 1967	1967— 1968	1968— 1969	1969— 1970
<i>Byggnader och anläggningar</i>					
Permanent bostäder	7 741	14,5	3,0	— 1,5	— 1,0
Privat jordbruk, skogsbruk och fiske ..	298	0,0	4,5	— 3,0	4,0
Egentlig industri	1 895	— 2,5	— 14,0	4,0	12,5
Handel m. m. ¹	1 549	— 10,5	— 14,5	12,5	5,5
Statliga affärsverk	1 248	— 11,5	— 10,0	23,0	1,0
Statliga myndigheter, inkl. militära ² ..	1 428	— 6,0	5,5	1,0	5,0
Kommunala investeringar, exkl. bostäder	7 119	13,5	8,5	11,5	5,0
Övriga investeringar	1 195	11,5	— 13,5	5,5	0,5
Summa	22 473	6,5	0,0	5,5	3,0
<i>Maskiner m. m.</i>					
Privat jordbruk, skogsbruk och fiske ..	809	— 1,5	— 7,5	1,0	7,0
Egentlig industri	4 235	— 2,5	1,5	6,5	9,5
Handel	1 093	— 1,5	— 10,0	3,0	5,0
Statliga affärsverk	954	11,0	12,5	— 1,5	0,0
Statliga myndigheter	681	50,0	— 7,0	48,0	5,0
Kommunala investeringar	947	33,0	— 4,0	8,0	8,5
Övriga investeringar	2 377	— 2,0	— 9,0	— 7,0	16,0
därav: handelsflottan	247	0,0	— 40,5	— 43,0	78,5
Summa	11 096	2,0	— 3,5	3,0	9,5
Summa, exkl. handelsflottan	10 849	2,5	0,5	6,0	7,0
<i>Totalt</i>					
Permanent bostäder	7 741	14,5	3,0	— 1,5	— 1,0
Privat jordbruk, skogsbruk och fiske ³ ..	968	— 1,0	1,5	— 4,0	12,5
Egentlig industri	6 130	— 2,5	— 4,0	6,0	10,5
Handel m. m. ¹	2 642	— 7,0	— 12,5	8,5	5,5
Statliga affärsverk	2 202	— 3,0	— 0,5	11,0	0,5
Statliga myndigheter, inkl. militära ²	2 109	3,5	2,5	11,5	5,0
Kommunala investeringar, exkl. bostäder	8 066	16,0	7,0	11,0	5,0
Övriga investeringar	3 572	1,5	— 10,0	— 3,5	11,0
Summa ³	33 430	5,0	— 1,0	4,5	5,5
Summa, exkl. handelsflottan	33 183	5,0	0,5	5,5	5,0

¹ Här i innefattas bl. a. flertalet fristående kontorsbyggnader.

² Inkl. statliga väginvesteringar.

³ Här i innefattas investeringar i avelsdjur m. m. Summan av byggnads- och maskininvesteringar överensstämmer därför ej med totala investeringar.

Anm. Procenttalen är avrundade till jämna halva och hela procenttal. I övriga investeringar ingår förutom privata även vissa offentliga investeringar, nämligen investeringar i statliga kraftaktiebolag och statliga delen av SAS samt vissa statliga och kommunala bilinvesteringar. En komplikation utgör övergången till mervärdeskatt årsskiftet 1968/1969. På grund av svårigheter att bestämma skattesatsens storlek, som t. ex. för de affärsdrivande verkens del varierar med resp. affärsverks verksamhetsinriktning, bör här påpekas den osäkerhet som vidlåder de procentuella förändringstalen 1968—1969 i tabellerna 5 och 6.

Källor: Statistiska centralbyrån och konjunkturinstitutet.

Tabell VII: 6. Bruttoinvesteringarnas utveckling 1966—1969 samt prognos för 1970 för privat, statlig och kommunal sektor

	1969 i milj. kr. löpande priser	Procentuell förändring i 1959 års priser			
		1966— 1967	1967— 1968	1968— 1969	1969— 1970
<i>Byggnader och anläggningar</i>					
<i>Privata</i>					
inkl. bostäder	9 323	3,0	-6,0	4,0	2,5
exkl. bostäder	4 699	-2,5	-14,0	6,5	7,5
<i>Statliga</i>					
inkl. bostäder	2 893	-7,5	-0,5	9,0	3,5
exkl. bostäder	2 885	-7,5	-0,5	9,5	3,5
<i>Kommunala</i>					
inkl. bostäder	10 257	15,5	6,5	6,0	4,0
exkl. bostäder	7 148	13,5	9,0	11,5	5,0
Summa					
inkl. bostäder	22 473	6,5	0,0	5,5	3,0
exkl. bostäder	14 732	2,5	-1,5	9,5	5,5
<i>Maskiner m. m.</i>					
Privata	8 193	-2,0	-5,5	2,0	11,0
Statliga	1 945	17,5	10,0	7,5	3,5
Kommunala	958	32,5	-3,0	6,5	8,5
Summa	11 096	2,0	-3,5	3,0	9,5
<i>Totalt</i>					
<i>Privata¹</i>					
inkl. bostäder	17 377	0,5	-5,5	2,5	7,0
exkl. bostäder	12 753	-2,5	-8,5	3,0	10,0
<i>Statliga</i>					
inkl. bostäder	4 838	0,5	3,5	9,0	3,5
exkl. bostäder	4 830	0,5	3,5	9,0	3,5
<i>Kommunala</i>					
inkl. bostäder	11 215	17,0	5,5	6,0	4,5
exkl. bostäder	8 106	15,5	7,5	10,5	5,0
Summa ¹					
inkl. bostäder	33 430	5,0	-1,0	4,5	5,5
exkl. bostäder	25 689	2,5	-2,0	6,0	7,5

¹ Härin innefattas investeringar i avelsdjur m. m. Summan av byggnads- och maskininvesteringar överensstämmer därför ej med totala investeringar.

Källor: Statistiska centralbyrån och konjunkturinstitutet.

av ovannämnda tabell precisera en prognos för 1970 är synnerligen vanskligt. Man kan emellertid konstatera att det finns en tendens hos kommunerna att investera mer än de planerat i november året innan. Detta gäller särskilt år då bostadsbyggandet ökat kraftigt och tvingat kommunerna till ökade investeringar i gator, skolor m. m. Den stora negativa differensen för 1966 förklaras sannolikt främst av den kvantitativa byggreglering, som då träffade kommunerna liksom åtstramningen i fråga om deras upplånings-

möjligheter. Novemberenkäten talar således i och för sig för en ökning av de borgerliga primärkommunernas byggnadsinvesteringar med mellan 5 och 6 %. Här har valts en i det närmaste normal uppjustering av planerna till ett prognoserat utfall på 5 %. Ett fortsatt stramt kreditmarknadsläge under hela 1970 kan dock medföra att kommunerna råkar i finansierings-svårigheter och tvingas skjuta över en del investeringar in på 1971.

Landstingens investeringsplaner för 1970 indikerar en fortsatt avplaning av den tidigare kraftiga expansionen i fråga om främst sjukhusbyggandet. Redan för 1969 kan man notera en kraftig nedgång i tillväxttakten till preliminärt 5 % efter en mycket expansiv period 1965—1968 då investeringarna ökade med drygt 20 % per år i genomsnitt. För 1969—1970 tycks investeringsökningen stanna vid ca 2 %, vilket tillsammans med de borgerliga primärkommunerna skulle betyda en uppgång med nära 5 % för den totala kommunala byggnadsverksamheten.

Kommunernas anskaffning av maskiner, apparater och transportmedel tycks öka med 8 1/2 % i volym 1969—1970. Enligt novemberenkätens angivelser är det primärkommunerna som i huvudsak svarar för uppgången. Tillsammans skulle de kommunala investeringarna därmed öka med ca 5 % i volym 1969—1970.

2. Sammanfattning av investeringsprognosen för 1970.

De totala investeringarna ökade med i genomsnitt ca 6 % per år för perioden 1963—1967. Ännu ej helt definitiva beräkningar för 1968 pekar på en kraftig uppbromsning av investeringsaktiviteten ner till en minskning med 1 % 1967—1968. De mycket preliminära beräkningar som nu föreligger för 1969 anger en återgång till högre investeringstakt, eller 4 1/2 %, varav en ökning i byggnader med 5 1/2 % och i maskiner med 3 %. Uppgången på byggnadssidan förklaras av en icke obetydlig expansion av de offentliga investeringarna främst de kommunala. Däremot synes bostadsinvesteringarna ha minskat något. Vändningen i investeringsutvecklingen för maskiner — från en minskning 1967—1968 till en ökning 1968—1969 — bärs i hög grad upp av omslaget för industrins investeringar.

För 1970 väntas de totala investeringarna öka i ytterligare något stegrad takt jämfört med 1969 eller med 5 1/2 % i volym. Fördelas investeringsuppgången på byggnadsinvesteringar och maskininvesteringar erhålls en något annorlunda bild än för 1969. För investeringar i byggnader och anläggningar väntas en viss dämpning av tillväxten — en nedgång från 5 1/2 % till 3 % — medan en betydande uppgång från 3 % till 9 1/2 % prognoseras för maskininvesteringarna. Exkluderas emellertid de starkt fluktuerande investeringarna i handelsflottan reduceras den markanta skillnaden i ökningstakt för maskininvesteringar betydligt. Den lägre ökningstakten för byggnadsinvesteringarna förklaras främst av en lägre tillväxt för såväl det kommu-

nala som det statliga byggandet. Detta motvägs i viss mån av betydligt ökade industriinvesteringar. På maskinsidan prognoseras en betydande ökning av de privata investeringarna framför allt för industrin. De offentliga maskininvesteringarna förutses öka med 8 1/2 % på den kommunala sidan och med 3 1/2 % på den statliga sidan.

VIII. Den offentliga verksamheten

1. Allmänt

Den offentliga sektorn, såsom den behandlas i detta kapitel, har delvis nya avgränsningar gentemot samhällsekonomin i övrigt jämfört med i tidigare nationalbudgeter. Orsaken till denna förändring är önskemål att uppnå jämförbarhet mellan sektorer och poster, som förekommer i de här presenterade realekonomiska grupperingarna och de som används i det institutionellt uppdelade nya nationalräkenskapssystemet. Sektorn har uppdelats i tre delsektorer nämligen staten, kommunerna och socialförsäkringssektorn. De viktigaste förändringarna som berör sektoravgränsningarna skall omnämnas här nedan, medan detaljuppgifter huvudsakligen rörande enskilda posters klassificering återfinns i avsnittet där vederbörande sektor behandlas.

Viktigaste förändringen för staten är att affärsverksamheten institutionellt förs till företagssektorn, medan den tidigare institutionellt hänfördes till staten. Därmed kommer statens kapitaltillskott till affärsverken, vilket tidigare betraktades som en realinvestering, att betraktas som en kapitaltransferering mellan sektorerna. För att undvika att omläggningen påverkar beräkningen av det finansiella sparandet har denna kapitaltransferering dock givits en särskild klassificering. Den betraktas som »icke finansiell». Verksamheten som bedrivs i fastighetsfonderna och vissa andra kapitalfonder uppfattas ej här som affärsmässig. Dessa fonder »upplöses» och deras transaktioner med andra sektorer än staten hänförs till den statliga myndighetssektorn. Införandet av en fristående socialförsäkringssektor får konsekvenser för den statliga sektorn, vilka anges nedan. Antydna modifieringar innebär i huvudsak att vissa poster ges ny beteckning, annat ursprung eller annan destination, och bör vid en strikt fördelning inte hindra att det beräknade finansiella sparandet blir jämförbart med det som tidigare redovisats.

När det gäller kommunerna, betraktas deras affärsdrivande verksamhet som en del av den institutionella kommunala sektorn, ehuru den funktionellt förs till företagssektorn. Detta medför, att det tidigare kapitaltillskottet från de kommunala myndigheterna till affärsverksamheten nu i stället får karaktär av real transaktion. Även beträffande kommunerna bör det vara möjligt att beräkna ett finansiellt sparande som är jämförligt med det tidigare.

Socialförsäkringssektorn har inte här tidigare behandlats som särskild

sektor. När den nu införs får den ställning av mellanled mellan å ena sidan staten och kommunerna och å andra sidan hushållssektorn och företagssektorn. Inbetalningar av avgifter från hushåll och arbetsgivare avseende socialförsäkring leds, eventuellt via staten, fram till socialförsäkringssektorn. Utbetalningar av socialförsäkringsförmåner betraktas alla som utgående från socialförsäkringssektorn. Utbetalningar för detta ändamål som belastar statens eller kommunernas budgeter anses som transfereeringar till socialförsäkringssektorn. Utöver de trygghetsformer som vanligen betraktas som ingående i socialförsäkringssystemet, inräknas även viss obligatorisk olycksfallsförsäkring som bedrivs i privat regi.

Den offentliga sektorn tar direkt i anspråk en betydande del av bruttonationalproduktens resurser i form av varor och tjänster. I det följande skall göras en uppskattning av den offentliga sektorns efterfrågan på varor och tjänster t. o. m. 1970. En del av de offentliga sektorernas utgifter består av transfereringar till andra sektorer. Dessa utgifter medför inte utan vidare att reala resurser tas i anspråk. Transfereringar från staten och socialförsäkringssektorn till kommuner och hushåll ger dock i betydande utsträckning upphov till efterfrågan på varor och tjänster.

Som offentlig konsumtion betraktas i det följande sådana utgifter för löner och inköp av varor och tjänster från andra sektorer som inte ingår i den offentliga sektorns investeringsutgifter och som inte heller utgör insatser för framställning av varor och tjänster, som av det offentliga försäljs på marknaden. En förändring jämfört med tidigare är därvid att statens utgifter för inköp av maskiner och uppförande av byggnader för renodlat militära ändamål inte betraktas som investering, utan i stället som konsumtion. Likaså betraktas utgifter för underhåll och reparation som insats i produktionen och därmed inte som investering. I konsumtionen ingår även indirekta skatter på förbrukningen samt ett kalkylerat belopp, som skall symbolisera den förslitning av realkapital som sker under produktionen av offentliga tjänster. Den offentliga konsumtionen har med andra ord givits ett väsentligt annorlunda och vidgat innehåll.

Den offentliga sektorn ställer inte bara direkta krav på reala resurser. I det följande redovisas även vissa uppskattningar av den påverkan på kreditmarknaden som kan utgå från den offentliga sektorn. Innehörden av denna påverkan utvecklas närmare i kapitlet om kreditmarknaden.

För att ge en samlad bild av den offentliga sektorns reala och finansiella anspråk summeras de tre delsektorerna till en konsoliderad offentlig sektor. Avslutningsvis görs så vissa beräkningar över den offentliga sektorns inverkan på den samlade efterfrågan, varvid sektorn utvidgas till att innefatta även de av statsmakterna i stor utsträckning kontrollerade investeringsfonderna och bostadsbyggandet.

2. Staten

I syfte att presentera statens budget i en form, som nära ansluter till den med vilken den och dess komponenter ingår i det nya nationalräkenskapsystemet, har den statliga sektorn här givits en delvis ny avgränsning gentemot andra samhällssektorer. Till den statliga sektorn hänförs numera verksamheten i de statliga myndigheterna och den affärsmässiga verksamheten har i huvudsak överförs till företagssektorn. Dessutom har vidtagits en mängd omklassificeringar och omgrupperingar inom och mellan olika inkomst- och utgiftsslag, varav de viktigaste i korthet skall omnämnas.

De direkta skatterna har minskats med folkpensionsavgiften, eftersom denna betraktas som en avgiftsbetalning till socialförsäkringssektorn. Skogsavgiftsavgiften har omklassificerats till indirekt skatt. Hushållens andel av fordonsskatten betraktas däremot i anslutning till internationella normer som en direkt skatt, trots att skyldigheten att erlägga denna skatt är knuten till användningen av en särskild konsumtionsvara. I posten övriga inkomster återfinns bl. a. statens inkomster från rörelse och kapital samt olika av myndigheter från andra samhällssektorer uppburna avgifter. Viss del av uppbörden i statens verksamhet har närmast karaktär av inkomst från affärsmässig verksamhet och har därför borträknats. Den statliga konsumtionen har minskats med samma belopp. Två kalkylmässiga inkomstposter har införts. Den ena är en post som avses balansera den finansiellt betydelselösa kapitalförslitningspost som inlagts i konsumtionen. Den andra motiveras av att kostnaden för statens pensioneringsåtaganden schablonberäknats och att denna kalkylerade kostnad överstiger de på perioden löpande utbetalningarna. Eftersom denna differens inte har någon finansiell inverkan på budgetutfallet, har det befunnits lämpligt att bland övriga inkomster inta en balanserande korrektionspost. Enligt nationalräkenskapsystemet tillfaller den kalkylerade pensioneringskostnaden hushållssektorn, varifrån nämnda differens återförs i form av tänkta pensionsavgifter.

De statliga realinvesteringarna har fått ett väsentligt annorlunda innehåll. Med den nya sektoravgränsningen betraktas affärsverkens investeringar ej längre såsom ingående i den statliga sektorn. Affärsverkens investeringar finansieras med inom fonderna frigjorda medel samt med kapitaltillskott från staten i form av avskrivningsmedel från riksstaten och investeringsbemyndiganden. De två sistnämnda posterna återfinns nu i stället som kapitaltransferering till företagssektorn. Därvid kan framhållas att fastighetsfonderna och vissa smärre kapitalfonder, som tidigare betraktades som affärsfonder, har upplösts och nu inräknas i myndighetsverksamheten. I investeringarna inräknas ej såsom tidigare myndigheternas utgifter för reparation och underhåll, utan dessa utgifter klassificeras som insats för löpande förbrukning och hänförs därmed till den statliga konsum-

tionen. Vidare betraktas försvarets utgifter för inköp av maskiner och uppförande av befästningsanläggningar som konsumtion. Utöver dessa omföringar mellan investeringar och konsumtion ökar konsumtionen även med de kalkylerade kostnaderna för kapitalförslitning och pensioneringsåtaganden. Den statliga förbrukningen minskas med försäljningsintäkterna i viss affärsmässigt bedriven verksamhet. Innehållet i transfereringsposten förändras bl. a. därigenom att folkpensionsutbetalningen minskas med folkpensionsavgifterna samt genom att kapitaltransfereringen till affärsverken tillkommer. Även de statliga tjänstepensionerna ingår nu bland transfereeringarna. Genom införandet av en särskild socialförsäkringssektor förändras destinationen för många transfereringar från att ha varit hushållssektorn till att bli socialförsäkringssystemet. Någon reell förändring innebär givetvis inte detta.

Statsinkomsterna beräknas nu ha ökat med ungefär 10,5 % under 1969, vilket är betydligt snabbare än under 1968, då tillväxten endast var 7 %. För 1970 förutses en jämfört med 1969 obetydligt snabbare inkomstökning eller drygt 11 %.

De *direkta skatterna* består till största delen av till staten inflytande skatter på inkomst och förmögenhet minskat med återbetalningar av överskjutande skatt och kommunalskattemedel. Dessutom bortdras avgifter som visserligen uppbärs av staten, men som är avsedda för socialförsäkringssektorn. De viktigaste av dessa är arbetsgivares och enskildas avgifter till sjukförsäkringen samt enskildas folkpensionsavgifter. Avkastningen från de direkta skatterna beräknas 1969 ha stigit med ungefär 15,5 % medan ökningen under 1968 endast uppgick till 5,5 %. Ökningstakten 1970 förutses nu bli ungefär 17 % och påverkas ej av andra skattesatsförändringar än kommunalskatternas, vilken i detta sammanhang saldomässigt är i det närmaste betydelselös. Dessa stora förändringar beror således inte på skattesatsförskjutningar, utan följer av en olikartad utveckling hos de komponenter som tillsammans utgör de direkta skatterna. Helt kort kan sägas att de positiva komponenterna ökar sin tillväxthastighet med någon procentenhet under 1969 och 1970, medan de negativa posterna — framför allt kommunalskattemedlen och folkpensionsavgifterna — minskar sin tillväxttakt med omkring en procentenhet under både 1969 och 1970.

De *indirekta skatterna* består i huvudsak av mervärdeskatten och punktskatter på vissa varor och tjänster. En betydande omstrukturering av de indirekta skatterna kom till stånd 1969, i samband med att den allmänna omsättningsskatten avlöstes av mervärdeskatten och arbetsgivaravgiften. Statsfinansiellt var emellertid denna reform neutral. I övrigt vidtogs inga förändringar av betydelse av de indirekta skatterna under 1969 och inkomsterna från indirekt beskattning detta år beräknas ha ökat med omkring 7 %. Under 1968 höjdes fordonsskatten, bilaccisen och spritskatten och bl. a. av dessa skäl ökade skatteinkomsterna detta år med så mycket som

ungefär 8,5 %. Enligt tidigare fattade beslut höjs skatten på traktorer och släpvagnar fr. o. m. 1 januari 1970, vilket under detta år kan beräknas ge statskassan ett tillskott på omkring 80 milj. kr. Vidare aviseras i riksstatförslaget med kort varsel verkande höjningar av skatterna på tobak och öl samt ett partiellt tidigareläggande av den mervärdeskattehöjning som ingår i den skattereform som förutses bli genomförd 1971. De sistnämnda skattehöjningarna har efterfrågedämpande syfte. Mervärdeskattens höjning från nuvarande 11,11 % till 16,28 % — räknat på priset exklusive skatt — kan

Tabell VIII: 1. Statens inkomster och utgifter 1968—1970

Milj. kr.

	Kalenderår			Budgetår		
	1968 utfall	1969 prel. beräkn.	1970 upp- skattn.	1968/69 utfall	1969/70 prel. beräkn.	1970/71 enl. riks- stats- förslag
1. Inkomster	31 481	34 920	38 850	33 138	37 130	41 244
1. 1. Direkta skatter	11 963	13 810	16 170	12 744	15 394	16 616
1. 2. Indirekta skatter.....	16 330	17 470	18 620	16 940	17 887	20 392
1. 3. Övriga inkomster.....	3 188	3 640	4 060	3 454	3 849	4 236
2. Utgifter	32 370	34 620	37 480	33 127	36 394	38 718
2. 1. Konsumtion	11 903	12 660	13 230	11 930	13 060	13 628
2. 2. Transfereringar.....	18 633	19 840	21 950	19 216	21 133	22 740
2. 2. 1. Till företag	1 732	1 550	1 560	1 549	1 587	1 532
2. 2. 2. Till hushåll	3 380	3 840	4 190	3 547	3 846	4 279
2. 2. 3. Till kommuner.....	7 290	8 070	8 570	7 684	8 383	8 774
2. 2. 4. Till socialförsäkringssektorn	4 270	4 460	5 020	4 413	4 850	5 392
2. 2. 5. Ofördelat	1 961	1 920	2 610	2 023	2 467	2 763
2. 3. Realinvesteringar	1 834	2 120	2 300	1 981	2 201	2 350
3. Finansiellt sparande (1—2)	- 889	+ 300	+ 1 370	+ 11	+ 736	+ 2 526
4. Utlåning och andra finansiella transaktioner	2 181	4 166	3 725	2 738	3 875	3 405
4. 1. Därav finansierat inom fonderna..	84	70	75	80	70	80
5. Totalsaldo (1—2—4+4. 1).....	- 2 986	- 3 796	- 2 280	- 2 647	- 3 069	- 799
6. Nettoförändringar i transaktioner vid sidan av riksstaten (utgiftsök- ning: —).....	- 384	- 120
7. Av riksgäldskontoret redovisat bud- getutfall	- 3 370	- 3 796	..	- 2 767

Anm. 1. Ovanstående tabell skiljer sig från tidigare års bl. a. därigenom att de olika budgetposterna omgrupperats med syfte att presentera budgetens realekonomiska innehåll enligt definitioner som ansluter till de som används i nationalräkenskapssystemet.

Anm. 2. Vid omvandlingen av budgetsiffrorna för budgetåret 1970/71 till kalenderårssiffror för 1970 måste delvis ganska approximativa metoder användas, varför en viss osäkerhet vid läder uppskattningen av framför allt de enskilda utgiftsposternas storlek.

Anm. 3. Tabellens uppgifter i posterna 1 t. o. m. 5 baseras på riksrevisionsverkets och finansdepartementets data, vilka till övervägande del är kassamässiga. Vissa undantag härvidlag föreligger dock, varför exakt överensstämmelse inte nås med riksgäldskontorets statistik rörande budgetutfallen, redovisad i post 7. Sådan överensstämmelse nås först sedan totalsaldona i post 5 — här i form av residualberäkning — justerats för nettoförändringarna i transaktionerna vid sidan av riksstaten. Dessa innefattar bl. a. vissa transaktioner inom ramen för jordbruksregleringen.

dock, i och med att den avser varaktiga konsumtionsvaror, främst ses som en åtgärd syftande till att förekomma en eljest väntad köprush mot slutet av 1970. Skattehöjningarna föreslås träda i kraft fr. o. m. 1 februari 1970 och kan under 1970 beräknas medföra en inkomstförstärkning för staten med ungefär 300 milj. kr. Sammanlagt förutses nu statens inkomster från indirekt beskattning under 1970 tillväxa med drygt 6,5 %.

Övriga statsinkomster, bestående av inkomst av rörelse och från kapital, inkomster från vissa nominellt prissatta tjänster samt vissa kalkylmässiga poster, beräknas under 1969 ha tillväxt med omkring 11 % och ungefär samma ökningstal kan förutses för 1970. Det kan tilläggas att ökningen i allt väsentligt är att hänföra till de icke kalkylmässiga posterna.

Statens totala utgifter bortsett från finansiella transaktioner kan beräknas ha ökat med omkring 6,5 % under 1969, vilket är en något lägre ökningstakt än under 1968 då utgifterna ökade med drygt 8 %. För 1970 förutses nu dessa statsutgifter tillväxa med knappt 8,5 %.

Den statliga *konsumtionen* består efter de omgrupperingar för vilka ovan redogjorts till ungefär hälften av löner. Konsumtionsutgifterna beräknas under 1969 ha stigit med omkring 6 %, vilket är väsentligt mycket svagare än under 1968 då ökningen var knappt 11 %. För 1970 uppskattas ökningen till ungefär 4,5 %. De häremot svarande volymmängderna är 1968 knappt 5,5 % och 1969 knappt 2 %. För 1970 förutses en volymmässig ökning på något mindre än 0,5 %. Denna låga tillväxt beror i första hand på en förutsedd ovanligt låg medelsförbrukning för militära materielinköp under första halvåret 1970. Men även konsumtionsutgifterna för andra ändamål förutses tillväxa långsamt. Den volymmässiga förändringen av löneposten — dvs. sysselsättningsökningen — har beräknats uppgå till knappt 3 % under 1968 och knappt 2 % 1969, medan ökningen under 1970 nu förutses bli ungefär 2 %.

De statliga myndigheternas *investeringsverksamhet*, som ej längre innefattar reparations- och underhållsutgifter eller militära inköp av materiel, ökade under 1969 med omkring 15,5 % i löpande priser, innebärande en volymökning på ungefär 11,5 %. 1968 var expansionstakten betydligt lägre, eller 6,5 %, och volymförändringen begränsades till ungefär 2,5 %. För 1970 förutses nu en volymmässig ökning av investeringsverksamheten med omkring 5 %.

Under 1968 ökade statens efterfrågan på reala resurser för konsumtions- och investeringsändamål med drygt 5 % i volym. De statliga myndigheterna iakttar under 1969 och 1970 en betydande återhållsamhet, när det gäller att öka anspråken på samhällsekonomens reala resurser. Således förutses staten under 1969 och 1970 öka sin volymmässiga efterfrågan med endast drygt 3 % respektive 1 %.

Transfereringsutgifterna steg under såväl 1969 som 1968 med drygt 6 %. Under 1970 förutses transfereringarna tillväxa betydligt snabbare eller med

ungefär 10,5 %. Av den sektorvisa fördelningen framgår att det under 1969 främst var överföringarna till hushållssektorn och kommunerna som ökade. För 1970 förutses transfereringar till socialförsäkringssektorn tillväxa snabbast, men även transfereringarna direkt till hushållssektorn ökar kraftigt. Orsaken till att transfereringarna till socialförsäkringssektorn växer så snabbt är att de förbättrade sjukförsäkrings- och folkpensionsförmånerna till betydande delar finansieras med ökade statsbidrag. Statens ränteutgifter och utgifter för internationell verksamhet har inte fördelats på sektorer. Båda dessa poster växer mycket hastigt. Härutöver ingår bland de ofördelade transfereringarna även en avstämningsspost, med en på kalenderår något egenartad utveckling.

Omfattningen av *utlåning och andra finansiella transaktioner* har fluktuerat starkt mellan de senaste kalenderåren. 1967 uppgick de finansiella transaktionerna till 2,5 miljarder kr., medan de 1968 utgjorde 2,2 miljarder kr. Detta senare låga tal förklaras till någon del av att utbetalningarna till investeringsbanken 1967 var 500 milj. kr. och 1968 endast 200 milj. kr. Vidare medförde det fr. o. m. 1968 tillämpade systemet för statlig bostadsfinansiering en betydande fördröjning i utbetalningarna från lånefonden för bostadsbyggande. Under hösten 1969 förefaller bostadslånefonden ha genomfört den utlåning som ej kunde realiseras under 1968. Detta tillsammans med bl. a. statliga aktieförvärv och affärsverkens ökade utnyttjande av sina rörliga krediter har lett till den remarkabelt stora utlåningssiffran om 4,1 miljarder kr. Utifrån nu tillgängligt material kan statens finansiella transaktioner 1970 förutses uppgå till ungefär 3,7 miljarder kr. Det bör i detta sammanhang påpekas att omvandling från budgetår till kalenderår är gjord under ganska stor osäkerhet, varför utfallet så småningom kan visa sig medföra justeringar och förskjutningar mellan åren av utgifterna. Detta gäller framför allt utlåning och andra finansiella transaktioner.

Sammanfattningsvis kan sägas att ökningen av de statliga myndigheternas efterfrågan på reala resurser under 1969 enligt preliminära beräkningar synes ha varit något lägre än under 1968. För 1970 indikerar planerna en ännu något lägre efterfrågeökning. Transfereringsutgifterna — som inte innebär direkt statlig efterfrågan på reelltillgångar — förutses 1970 öka snabbare än under 1968 och 1969. Statens finansiella transaktioner beräknas 1970 bli av ungefär samma omfattning som 1969, vilket innebär en väsentlig höjning jämfört med 1968.

Resultatet av de förändringar i statens inkomster och utgifter som refererats ovan, ger vid handen att statens *finansiella sparande* försvagades med omkring 300 milj. kr. under 1968. En motsatt utveckling beräknas ha ägt rum under 1969 då det finansiella sparandet synes ha förstärkts med ungefär 1 200 milj. kr. Enligt det underlag som nu föreligger skulle statens finansiella sparande under 1970 ytterligare förstärkas med om-

kring en miljard kr. Även om vissa utgifter erfarenhetsmässigt kan förutses tillkomma är det sannolikt att en påtaglig förstärkning av det finansiella sparandet kan realiseras under 1970. *Totalbudgetens saldo*, som under 1968 genomgick en försvagning med drygt 300 milj. kr., fortsatte under 1969 att ytterligare försvagas. Under 1970 kan totalbudgetens saldo förutses förstärkas med ungefär 1 500 milj. kr., detta sagt med reservation för ännu ej beslutade utgiftspåslag. Budgetpolitikens inverkan på kreditmarknaden utvecklas i kapitel IX.

3. Kommunerna

Den kommunala sektor, som behandlas i detta avsnitt, har i anslutning till det nya nationalräkenskapssystemet givits en något annan avgränsning än tidigare. Ramen för myndigheternas verksamhet har nämligen vidgats till att även innefatta investeringsverksamheten i de kommunala affärsverken. Detta är en förändring i avgränsningen som är precis motsatt den som vidtagits för staten. Orsaken till den olikartade behandlingen av affärsverksamheten i de två offentliga delsektorerna skulle vara att de kommunala myndigheterna och affärsverken vanligen är finansiellt och bokföringsmässigt integrerade, medan detta ej är fallet i vad avser staten och de statliga affärsverken. Den produktion och det bidrag till nationalprodukten som de kommunala affärsverken lämnar hänförs emellertid liksom tidigare till den funktionella företagssektorn. I till avsnittet hörande tabell märks förändringen däri att den post, som tidigare kallades nettotillskott till affärsverken har försvunnit, medan i stället posten realinvesteringar vuxit i motsvarande grad. I motsatt riktning påverkas investeringsposten av att myndigheternas utgifter för reparationer och underhåll betraktas som konsumtion. Vidare är att märka att myndigheternas personalkostnader utöver löner kalkyleras efter en schablon och då härigenom framkommande kostnad överstiger den likviditetsmässiga har bland inkomsterna inlagts en inkomst avsedd att balansera denna merkostnad.

Kommunernas skatteinkomster har från 60-talets början t. o. m. 1968 ökat kraftigt. Bakom denna ökning ligger en markant tillväxt i beskattningsunderlaget med i genomsnitt knappt 12 % årligen fram t. o. m. 1966, något som i sin tur orsakats av de stora nominella löneökningarna och den höga sysselsättningsnivån under 60-talet. Men dessutom har den kommunala utdebiteringen höjts med i genomsnitt drygt 3 % årligen fram t. o. m. 1968. Under denna period har slutavräkningsmedlen — dvs. skillnaden mellan förskottsbetalningen från staten och den slutligt uträknade kommunalskatten — till följd av den närmast accelererande tillväxten i beskattningsunderlaget, stigit år från år. Denna för kommunerna gynnsamma utveckling har drastiskt förändrats, då beskattningsunderlagets

tillväxt fr. o. m. 1967 minskat från ovan nämnda 12 % till i genomsnitt strax under 8 % årligen. Utvecklingen av beskattningsunderlaget 1967 och 1968 är av väsentlig betydelse för förskottsbetalningarna av kommunalskatte-medel under 1969 och 1970. Kommunerna har försökt kompensera den avtagande tillväxthastigheten hos beskattningsunderlaget genom att höja utdebiteringen med i genomsnitt drygt 4 % både 1969 och 1970. Höjningen av utdebiteringen är dock inte tillräcklig för att uppväga nedgången i beskattningsunderlagets utveckling, vilket framgår av att produkten av beskattningsunderlagets och utdebiteringens förändring sjunker från knappt 15 % till knappt 12 % fr. o. m. 1969. Till detta skall så läggas att slutavräkningsmedlen i absoluta tal sjunker med 280 milj. kr. under 1969 och med 125 milj. kr. under 1970. I och för sig kunde kanske den beskrivna inkomstutvecklingen passera utan reala konsekvenser, om blott prisutvecklingen samtidigt dämpades. Då emellertid priserna på såväl varor som tjänster under 1969 och 1970 förutses stiga något snabbare än under 1968, utsätts kommunernas önskemål om real aktivitetsökning således för ett tryck från dels den långsammare inkomstutvecklingen och dels från den snabbare prisutvecklingen.

Skatterna är den dominerande inkomstkällan för kommunerna och den i och för sig snabba utvecklingen hos statsbidragen och driftinkomsterna förmår inte ge kommunernas samlade *inkomster* en väsentligt annorlunda utveckling än skatteinkomsterna. Mera preciserat innebär detta att tillväxthastigheten hos kommunernas inkomster nu beräknas nedgå från de tidigare under 60-talet vanliga ökningarna på 20 % till omkring 15 % 1968 och till ungefär 11 % för 1969 och drygt 9,5 % 1970. Denna långsamma inkomstillväxt kommer inte överraskande för kommunerna, och kan därför väntas återspeglas i en något avtagande utgiftsexpansion.

Under 1968 ökade kommunernas efterfrågan på reala resurser med ungefär 10 % i volym och med ungefär 15 % i löpande priser. Uppgifter som med hjälp av enkäter insamlats från kommunerna tyder på att kommunernas efterfrågan på reala tillgångar 1969 skulle ha tillväxt med omkring 14 % i löpande priser och ungefär 9 % i volym, vilket är en procentenhet långsammare än under 1968. Planerna för 1970 indikerar att den reala efterfrågans tillväxt detta år skulle dämpas med tre procentenheter till ungefär 6 %. Värde-mässigt kan efterfrågan 1970 förutses öka med omkring 11 %. Man kan således säga att kommunerna — eventuellt på grund av finansiella restriktioner — på ett markant sätt dämpat ökningstakten i sin efterfrågan på reala resurser.

Kommunernas utgifter för *konsumtionsändamål* — till två tredjedelar bestående av löner — ökade under 1968 med drygt 16 % i löpande priser, motsvarande en volymökning på drygt 10 %. Under 1969 beräknas konsumtionsutgifterna preliminärt ha stigit med omkring 14 % i löpande priser, vilket uppskattas innebära en volymökning på närmare 8,5 %. För

Tabell VIII:2. Kommunernas inkomster och utgifter 1969—1970

(Exkl. kommunala bolag och stiftelser)

	Milj. kr.		Förändring 1969—1970	
	1969	1970	milj. kr.	procent
<i>I löpande priser:</i>				
1. Inkomster	31 780	34 830	3 050	+ 9,5
1. 1. Skatter	16 620	18 120	1 500	+ 9,0
1. 2. Statsbidrag	8 070	8 570	500	+ 6,0
1. 3. Övriga inkomster	7 090	8 140	1 050	+15,0
2. Utgifter	33 870	37 650	3 780	+11,0
2. 1. Konsumtion	21 560	23 900	2 340	+11,0
2. 2. Transfereringar	4 530	5 290	760	+16,5
2. 2. 1. Till staten	260	220	-40	..
2. 2. 2. Till hushåll	2 190	2 630	440	+20,0
2. 2. 3. Till socialförsäkringssektorn	740	800	60	+ 8,0
2. 2. 4. Ofördelat	1 340	1 640	300	+22,0
2. 3. Realinvesteringar	7 780	8 460	680	+ 8,5
3. Finansiellt sparande (1—2)	-2 090	-2 820	-730	..
4. Netto av mark- och fastighetsköp	300	300	0	..
5. Andra finansiella transaktioner	100	100	0	..
6. Totalsaldo (3—4—5)	-2 490	-3 220	-730	..
<i>I 1969 års priser:</i>				
Bruttoinvesteringar	7 780	8 150	370	+ 5,0
Konsumtion	21 560	22 900	1 340	+ 6,0

Anm. Ovanstående tabell skiljer sig från tidigare års bl. a. därigenom att den kommunala sektorn nu vidgats till att även innefatta investeringsverksamheten i de kommunala affärsverken. Vissa inkomster ingående i posten övriga inkomster samt de finansiella transaktionerna har uppskattats med ett betydande mått av osäkerhet, varför sifferpreciseringarna rörande finansiellt sparande och totalt saldo bör användas med försiktighet.

Källor: Statistiska centralbyrån, konjunkturinstitutet och finansdepartementet.

1970 förutses för närvarande att kommunerna kommer att öka sin volymmässiga efterfrågan på varor och tjänster för konsumtionsändamål med drygt 6 %. Beträffande fördelningen på olika kommuntyper förefaller det klart, att landstingen under 1969 och 1970 i detta avseende expanderar betydligt snabbare än primärkommunerna.

De kommunala myndigheternas och affärsverkens *investeringsaktivitet* ökade under 1968 med omkring 9 % i volym, medan den värdemässiga stegringen var ungefär 13 %. Enligt de preliminära bedömningar, som kunnat göras utifrån enkätmaterialen, skulle investeringarna under 1969, ett år som präglats av viss anspänning på byggnadsmarknaden, ha ökat med så mycket som 10 % i volym och med ungefär 14 % i värde. För 1970 förutses dock en väsentligt lägre tillväxttakt. Volymökningen uppskattas till knappt 5 % och i löpande priser kan ökningen beräknas till omkring 8,5 %. Under senare år fram t. o. m. 1968 har landstingskommunernas investeringar expanderat be-

tydligt snabbare än primärkommunernas, men detta mönster synes brytas under 1969 och 1970, när landstingens investeringar uppvisar tillväxttal som är väsentligt mycket lägre än primärkommunernas. Sett tillsammans med den motsatta utvecklingen för konsumtionen, skulle denna utveckling något lättvindigt kanske kunna pressas in i en hypotes att landstingskommunerna i sin strävan att utöka sjukvårdens resurser t. o. m. 1968 i stor utsträckning befunnit sig i en utpräglad investeringsfas, medan det först därefter skulle ha blivit aktuellt att kraftigt öka driftutgifterna.

Kommunernas utgifter för *transfereringar* ökade under 1968 med ungefär 13 %. 1969 bedöms överföringarna ha ökat med drygt 14 % medan för 1970 förutses en stegringstakt på 16 %. En orsak härtill är ökande ränteutgifter på den allt större kommunalskulden. Väsentliga orsaker torde också vara ökade utgifter för sociala stöd- och hjälpinsatser bl. a. betingade av den höga hyresnivån i nyproducerade bostäder.

De finansiella konsekvenserna av ovan skildrade aktivitetsförändringar skulle innebära att kommunernas *finansiella sparande* under 1969 kraftigt försvagats och under 1970 skulle det ytterligare försvagas med omkring 700 milj. kr. Det kommunala upplåningsbehovet — förutsatt oförändrad likviditetssituation — skulle möjligen kunna uppskattas ha varit omkring 2,5 miljarder kr. 1969. Av detta belopp torde endast ungefär en miljard ha kunnat placeras på den reguljära kreditmarknaden, medan resten av finansieringsbehovet sannolikt har täckts genom upplåning vid sidan av marknaden. Det har troligen också varit nödvändigt, i synnerhet för de expansiva kommunerna, att under 1969 i viss mån minska sin likviditet. Kommunerna förvärvar och säljer mark, fastigheter och anläggningar i betydande omfattning. Om en kommun kommer i en finansiellt brydsam situation, är det tänkbart att den begränsar sina nettoförvärv av dylika tillgångar. Eftersom kommunernas finansiella situation i allmänhet synes ansträngd under 1969 och 1970, har det förefallit rimligt att tentativt sätta nettot av mark- och fastighetsköp lägre än närmast föregående år och lägre än vad enkätvärdet i och för sig motiverar. Det kommunala finansieringsbehovet bör 1970 bli ännu något större än 1969. Det är dock f. n. inte möjligt att förutsäga storleken av den upplåning som kan komma att ske på den reguljära kreditmarknaden.

Om man önskar sammanfatta kommunernas beteende nu när de råkat in i en period med låg automatisk inkomstillväxt, kan man göra det på ungefär följande sätt: för att inte alltför chockartat behöva anpassa sig till en lägre expansionstakt höjs utdebiteringen kraftigt, återhållsamhet visas vad gäller konsumtionsutgifternas ökningstakt, investeringsutgifternas planerade tillväxt dämpas efter hand, framför allt när dessutom upplåning inte beräknas kunna ske i obegränsad omfattning.

De beräkningar som gjorts för enskilda inkomst- och utgiftsposter i denna kalkyl har justerats med vissa erfarenhetsmässiga över- och underskatt-

ningar i enkäten i förhållande till planernas utfall. Likväl får den utveckling som ovan presenterats anses vara behäftad med betydande osäkerhet.

4. Socialförsäkringssektorn

Till socialförsäkringssektorn har i det följande sammanförts vissa verksamheter som kan anses utgöra led i den samhällseliga trygghets- och socialpolitiken. Avgränsningen har skett i anslutning till det nya nationalräkenskapssystemet. Sektorn omfattar sålunda allmän sjukförsäkring, yrkesskadeförsäkring, frivillig sjukpenningförsäkring, folkpensionering, tilläggs-pensionering och frivillig pensionsförsäkring. De institutioner som med denna avgränsning av verksamheten i större eller mindre grad kommer att beaktas är riksförsäkringsverket, allmänna pensionsfonden, allmänna försäkringskassorna, de erkända arbetslöshetskassorna, stat och kommuner samt vissa arbetsgivarbolag. Sektorns gränser sammanfaller följaktligen inte genomgående med de berörda institutionernas. Den här använda socialförsäkringssektorn är till sin natur en statistisk konstruktion.

När man studerar de samhällsekonomiska effekter som utgår från denna sektor har man i regel inget primärt intresse för sektorns efterfrågan på varor och tjänster då denna är helt obetydlig. Det är i stället de finansiella flödena mellan denna sektor och övriga sektorer i samhällsekonomin som uppmärksammas.

Socialförsäkringssektorns *inkomster* beräknas ha ökat med hela 17,5 % under 1968, medan ökningen under 1969 uppgick till drygt 10 %. För 1970 förutses för närvarande att sektorns samlade inkomster kommer att tillväxa med knappt 11,5 %, dvs. något snabbare än under 1969.

Inkomsterna består till ungefär sex tiondelar av avgifter från de försäkrade eller deras arbetsgivare. Detta inkomstflöde växte under 1968 med drygt

Tabell VIII: 3. Socialförsäkringssektorns inkomster och utgifter 1969—1970

	Milj. kr.		Förändring 1969—1970	
	1969	1970	milj. kr.	procent
I. Inkomster	19 240	21 410	2 170	+11,5
1. 1. Avgifter	12 050	13 010	960	+ 8,0
1. 2. Bidrag från stat och kommun	5 200	5 820	620	+12,0
1. 3. Ränteinkomster	1 990	2 580	590	+30,0
2. Utgifter	12 620	14 150	1 530	+12,0
2. 1. Konsumtion	400	430	30	+ 7,5
2. 2. Transfereringar till hushållen ..	12 220	13 720	1 500	+12,5
3. Finansiellt sparande (1—2)	6 620	7 260	640	..

Källor: Statistiska centralbyrån och finansdepartementet.

22 %, medan tillväxten under 1969 var väsentligt mycket lägre och endast uppgick till ungefär 11 %. För 1970 förutses en ännu något lägre ökning, nämligen 8 %. Det kan synas anmärkningsvärt att ökningstakten i avgiftsinflödena minskar trots att ATP-avgiften under såväl 1968, 1969 och 1970 höjts med en halv procentenhet och fr. o. m. 1970 höjs dessutom arbetsgivarnas sjukförsäkringsavgift med 0,3 % till 2,9 %. En orsak till den avtagande tillväxttakten kan vara att allt fler löntagare når upp till inkomster som överstiger avgiftsunderlaget. Det är också tänkbart att lönestegringarna varit koncentrerade till skikt där avgiftsmaximeringen blir verksam. Den väsentligaste orsaken torde dock vara att arbetsgivarnas preliminära avgifter till sjukförsäkringen och tilläggspensioneringen med viss schablonjustering beräknas med utgångspunkt från två år gamla förhållanden. Om schablonjusteringarna inte träffar exakt rätt uppstår genom slutregleringen vissa oregelbundenheter i avgiftsinflödet. Bidragen från stat och kommuner svarar för något mindre än tre tiondelar av socialförsäkringssektorns inkomster, en andel som sjunker allt eftersom arbetsgivarnas inbetalningar till AP-fonderna ökar. Bidragen från stat och kommun avser huvudsakligen folkpensioneringen, sjukförsäkringen och arbetslöshetskassorna och beräknas 1970 växa med ungefär 11,5 %, vilket är betydligt snabbare än under 1968 och 1969 då tillväxthastigheten var ungefär hälften så hög. Fonduppbbyggnaden inom sektorn är mycket snabb och därför växer även sektorns räntekomster. Dessa tillväxer nu med en hastighet av omkring 30 % per år.

Socialförsäkringssystemets *utgifter* består till en mycket liten del, ungefär 3 %, av kostnader för systemets administration. Huvudparten av sektorns utgifter består naturligen av utbetalningar till hushållssektorn enligt de olika socialförsäkringsprogrammen. 1968 uppgick utbetalningarna till ungefär 11 miljarder kr. och steg 1969 till drygt 12 miljarder kr., en ökning med 10,5 %. För 1970 förutses nu en högre tillväxttakt, ungefär 12,5 %, vilken till stora delar kan hänföras till förbättrade sjukförsäkringsförmåner, till standardförbättring av folkpensionerna och till att ett kraftigt ökat antal personer kommer i åtnjutande av tilläggspensionsförmåner med allt högre belopp.

För att bättre antyda omfattningen av utbetalningarna till hushållssektorn kan pekas på att de f. n. motsvarar omkring 15 % av hushållens disponibla inkomster, varvid dock hänsyn inte tagits till att en del av socialförsäkringsförmånerna är skattepliktiga och därmed ej till hela sitt belopp ingår i den disponibla inkomsten.

Ovan refererade transaktioner över en delvis konstruerad socialförsäkringssektor visar att sektorns *finansiella sparande* — dess nettoutlåningsmöjlighet — under de senaste åren ständigt har ökat. Förstärkningen under 1968 uppgick till en dryg miljard kr. och under 1969 och 1970 beräknas det finansiella sparandet förstärkas med ungefär 650 milj. kr. årligen. Den osedvanligt starka ökningen 1968 beror i stor utsträckning på engångseffekter av

ett påskyndat uppborgs-förfarande för ATP-avgifterna. De flesta av de fonder som är berörda är blygsamma och försäkringsverksamhetens inkomster och utgifter balanseras över några få år. Det viktiga undantaget är tilläggs-pensioneringen, vilken i AP-fonderna ackumulerar tillgångar som skall bidra till att möta de stora framtida pensionsanspråken. Av det totala finansiella sparandet om 7,3 miljarder kr. 1970 hänförs sig ungefär 6,9 miljarder kr. eller närmare 95 % till AP-fonderna. Detta betydande sparande utbjuds till allra största delen på kreditmarknaden och dess fördelning på olika institutionella låntagargrupper diskuteras närmare i kapitel IX.

5. Den konsoliderade offentliga sektorn

Den offentliga sektorn har i de tre föregående avsnitten presenterats uppdelad på tre delsektorer, varav en, socialförsäkringssektorn, är en i hög grad konstruerad sektor. Utan att därmed underskatta innebörden av det kommunala självstyret kan sägas att statsmakterna har stort inflytande över — och ansvar för — de offentliga delsektorernas utgifter och inkomster och även över de finansiella transaktionerna dem emellan. Därför är det i betydande utsträckning statsmakterna, som utifrån det för stunden och fallet lämpliga, avgör i vilken sektor de med en reform följande direkta utgifterna skall falla och vilken sektor som i någon bemärkelse skall svara för finansieringen. Därmed kan hela den offentliga sektorn i viss mån uppfattas som ett instrument för statsmakternas ekonomisk-politiska intentioner. Målsättningar kan nås genom förändringar i variabler som statsmakterna kontrollerar, men som formellt är att hänföra till en annan sektor än den statliga.

Tabell VIII: 4. Den konsoliderade offentliga sektorns inkomster och utgifter 1969—1970

	Milj. kr.		Förändring 1969—1970	
	1969	1970	milj. kr.	procent
1. Inkomster	72 410	80 480	8 070	+11,0
1. 1. Skatter	47 900	52 910	5 010	+10,5
1. 2. Socialförsäkringsavgifter	12 050	13 010	960	+ 8,0
1. 3. Övriga inkomster	12 460	14 560	2 100	+17,0
2. Utgifter	67 580	74 670	7 090	+10,5
2. 1. Konsumtion	34 620	37 560	2 940	+ 8,5
2. 2. Transfereringar	23 060	26 350	3 290	+14,5
2. 2. 1. Till hushåll	18 250	20 540	2 290	+12,5
2. 2. 2. Till företag	1 550	1 560	10	..
2. 2. 3. Ofördelat	3 260	4 250	990	+30,5
2. 3. Realinvesteringar	9 900	10 760	860	+ 8,0
3. Finansiellt sparande (1—2)	+4 830	+5 810	980	..

Anm. Delsektorerna är inte fullständigt konsoliderade då det kan förutsättas att en del av de ofördelade transfereringarna även återfinns bland övriga inkomster.

Källa: Finansdepartementet.

Det kan därför vara missledande att endast utifrån förändringar i statens budget dra slutsatser om bl. a. den av statmakterna bedrivna ekonomiska politiken. Det ingår i bilden att den statliga sektorns konsumtion och investeringar endast motsvarar hälften av kommunernas och att socialförsäkringsavgifterna i det närmaste är lika stora som de direkta skatterna.

När delsektorerna konsolideras innebär detta att transfereringarna dem emellan — »internleveranserna» — elimineras. Konsolideringens syfte är att beräkna den offentliga sektorns anspråk på reala resurser samt dess finansiella nettotransaktioner med hushålls- och företagssektorerna. Den konsoliderade offentliga sektorns omslutning kan sägas antyda omfånget av de ekonomiska flöden som det offentliga direkt påverkar genom sin politik. En del ekonomiska resurser används direkt av det offentliga för produktion av varor och framför allt tjänster. Andra medel återförs såsom transfereringar till de privata sektorerna med mer eller mindre stark styrning i vad avser deras slutliga användning. Sektorns inkomstöverskott, i bemärkelse av skillnader mellan totala inkomster och samtliga utgifter för konsumtion, realinvestering och icke finansiella transfereringar, benämns finansiellt sparande. Denna post innefattar finansiella transfereringar (utlåning m. m.) samt eventuellt saldo.

Den konsoliderade offentliga sektorns *inkomster* beräknas ha ökat med ungefär 13,5 % under 1969 och förutses 1970 stiga med omkring 11 %. Ökningen förutses avse såväl skatter som socialförsäkringsavgifter. *Utgifterna* beräknas under 1969 ha ökat med omkring 13,5 % och för 1970 förutses en fortsatt tillväxt med 10,5 %. Sektorns efterfrågan på reala resurser för konsumtion och investeringar bedöms ha ökat med inemot 12 % i löpande priser under 1969, vilket uppskattas motsvara en volymökning med närmare 7 %. För 1970 förutses en volymtillväxt på ungefär 4 %.

Under 1969 kan den offentliga sektorn beräknas ha tagit i anspråk ungefär 25 3/4 % av bruttonationalproduktens resurser. Bruttonationalproduktens tillväxt under 1970 förutses nu komma att uppgå till ca 4 % och då den offentliga sektorn under samma period förutses öka sin direkta efterfrågan med 4 % i volym, dvs. i samma takt som bruttonationalprodukten tillväxer, kommer det offentliga att 1970 ta i anspråk en lika stor andel av de tillgängliga resurserna som under 1969. En annan aspekt av samma förhållande är att staten och kommunerna under 1970, för ökad framställning av offentliga tjänster samt härför erforderlig investering, kommer att ta i anspråk ungefär 26 % av bruttonationalprodukttillväxten.

Som ovan nämnts går en del av den offentliga sektorns inkomster tillbaka till de privata sektorerna. Dessa inkomstöverföringar är till viss del komponenter i socialförsäkringsprogrammet och finansieras ibland med försäkringstekniskt beräknade avgifter från hushållen, medan andra överföringar är avsedda att bidra till en omfördelning mellan olika inkomstskikt. En mindre del av sektorns inkomster går som subventioner tillbaka

till företagssektorn och kan således beräknas komma hushållssektorn tillgodo i form av lägre priser. Totalt beräknas de icke finansiella transfereeringarna från den offentliga sektorn till hushåll och företag ha ökat med knappt 20 % mellan 1968 och 1969 och under 1970 förutses en ökning på drygt 11,5 %.

Schematiskt kan man säga att ungefär 61 % av det offentligas inkomster används för att direkt efterfråga reala tillgångar och att ungefär 32 % av inkomsterna återförs till de privata sektorerna genom olika former av inkomstöverföringar. Det finansiella sparandet utgör f. n. ungefär 7 % av sektorns inkomster. Det *finansiella sparandet* förstärktes under 1969 med omkring 550 milj. kr. och förutses under 1970 ytterligare förstärkas med inemot en miljard kr.

6. Beräkning av budgeteffekter

Det är inte möjligt att på grundval enbart av förändringar i budgetens saldo eller i det finansiella sparandet göra några fullständiga bedömningar av statsbudgetens verkningar på samhällsekonomin i sin helhet. En given förändring i budgetsaldot eller i det finansiella sparandet kan nämligen orsakas av ett stort antal kombinationer av förändringar i budgetens delposter, där varje kombination kan ha sin karakteristiska effekt på samhällsekonomin. Det kan därför inte utan reservationer hävdas att en överbalanserad budget verkar kontraktivt eller att en underbalanserad budget verkar expansivt på efterfrågan i samhället. Än mindre kan det villkorslöst hävdas, att en balanserad budget eller en budget med oförändrat saldo skulle lämna efterfrågan opåverkad. Man kan nämligen föreställa sig förändringar i omfånget av statens verksamhet (vilken utgör en komponent av nationalprodukten), som försiggår vid en samtidig och beloppsmässigt lika stor ökning eller minskning av statens utgifter och inkomster, dvs. vid oförändrat budgetsaldo. Härmed skulle en budget som vidhålles i balans mycket väl kunna medverka till en ökning eller minskning av den samlade aktiviteten inom samhällsekonomin, även under förutsättning att den förändring som sker av statens utgifter och inkomster skulle ha en neutral inverkan på aktiviteten *utanför* den statliga sektorn.

Det anförda exemplet kan uppfattas som ett specialfall av vad som mera allmänt gäller, nämligen att olika grupper av statliga utgifter och inkomster kan ha olika stark inverkan på aktiviteten i samhällsekonomin. I detta fall har ökningen av statens direkta efterfrågan på varor och tjänster, dvs. statens verksamhet, en totalt större effekt än den beloppsmässigt lika stora ökningen av de intäkter som dras in från övriga sektorer av samhällsekonomin — låt vara att effekterna på de icke statliga sektorerna härvid tänkes vara lika stora.

En analys av budgetens effekter bör därför i princip grundas på en uppdelning av utgifter och inkomster i för ändamålet relevanta grupper. Där-

till kommer emellertid som en ytterligare komplikation, att varje uttalande om budgetens totalekonomiska effekter blir beroende av vilken jämförelsenorm som väljs till den föreliggande budgeten. I vissa försök att mäta budgetens konjunkturreffekter synes jämförelsenormerna ha varit en tänkt budget i vilken staten bestämt dels att skattebetalarna under det undersökta året skall betala lika många kronor i skatt som under jämförelseåret, dels att varje statsutgift under det undersökta året skall vara lika stor som under jämförelseåret. Med denna jämförelsenorm framstår hela budgetförändringen såsom förklarad av en viss budgetpolitik eller snarare av att en viss speciell budgetpolitik inte har förts. I en annan uppläggning av budgetanalysen har man emellertid sökt skilja ut de förändringar i budgeten som är ett utslag av medveten politik («åtgärd») från de förändringar i budgeten som kan förklaras såsom återverkningar av den ekonomiska utvecklingen inom samhällsekonomin i övrigt (s. k. »automatik»). Med denna uppdelning uppfattas sådana förändringar på budgetens inkomstsida som automatik, vilka vid ett oförändrat skattesystem följer av skatteunderlagets utveckling, medan åtgärdsbestämda inkomstförändringar endast tänks innefatta sådana som direkt följer av skattesatsförändringar.

En sådan indelning kan emellertid leda till att den medvetna budgetpolitikens betydelse för statsinkomsternas utveckling underskattas. Att vidmakthålla en oförändrad skattesats inför ett stigande skatteunderlag bör rimligen uppfattas som en medveten åtgärd lika väl som ett beslut om en skattesatsförändring. Med denna syn på budgetpolitiken blir endast de inkomstförändringar, som följer av en opåräknad eller oregelbunden utveckling av skatteunderlaget, att uppfatta som utslag av (omedveten) automatik. Det förefaller svårt eller ogörligt att på ett objektivt sätt avgränsa de förändringar av skatteunderlaget som varit av sådan opåräknad eller oregelbunden beskaffenhet och man har hittills i budgetanalytiska undersökningar fått nöja sig med att endera ta fasta på effekten av budgetens förändringar totalt sett (dvs. av automatik och åtgärder) eller också att söka renodla effekten av skattesatsförändringar och direkta utgiftsbeslut. I det närmast följande har valts att beakta hela förändringen av budgetens inkomster och utgifter. Jämförelsenormen blir därmed en budget, där inkomsternas belopp på ett eller annat sätt är låst vid en oförändrad nivå.

Nedan beskrivs och tillämpas en förenklad modell, som avser att på ett överskådligt sätt sammanfatta effekterna på samhällsekonomin inte bara av statsbudgetens förändringar, utan även av förändringar i en sammantagen offentlig sektor innefattande staten, kommunerna, bostadsinvesteringarna, socialförsäkringssystemet och investeringsfonderna, vilka tillsammans utgör basen för finanspolitiken i vidaste bemärkelse. En naturlig följd av denna syftning har varit att innehållet i staten och kommunerna fått vidgas till att även avse statliga affärsverk och bolag samt kommunala bolag och stiftelser.

Tillvägagångssättet är att förändringar i statens och kommunernas bud-

geter uppdelas i två huvuddelar. Först beräknas förändringen i statens och kommunernas konsumtion och investeringar, vilken kan sägas vara ett mått på den efterfrågan på reala faktorer som dessa direkt utövar. Härutöver införs den grova approximationen att alla icke finansiella in- och utbetalningar i form av löneutbetalningar, varuinköp, transfereringar samt olika former av skattemedelsindragningar har — bortsett från teckenskillnader — likvärdiga effekter på den icke offentliga efterfrågan, dvs. i huvudsak hushållens och företagens efterfrågan. Slutsatsen blir då, att förändringen av statens och kommunernas utgiftsoverskott (av det finansiella sparandet) ger en föreställning om inverkan på de andra sektorernas efterfrågan.

Bostadsbyggandet har, liksom stat och kommun, direkt effekt på efterfrågan på reala faktorer och påverkar dessutom resten av samhällsekonomin genom förändringar i sitt negativa finansiella sparande. När det gäller socialförsäkringssystemet och investeringsfonderna är det närmast förändringen i deras finansiella sparande, som antyder deras inverkan på den privata sektorns efterfrågan.

Förändringen av den statliga och kommunala verksamhetens samt bostadsinvesteringarnas volym ger således ett mått på förändringen av den efterfrågan på reala faktorer som utgår från den sammantagna offentliga sektorn. Förändringen av den sammantagna offentliga sektorns finansiella sparande ger en viss föreställning om den inverkan som finanspolitiken i vidaste bemärkelse utövar på hushållens och företagens, för efterfrågan på reala resurser, disponibla intäkter.

Härefter har de direkta effekterna av förändringar i verksamhetens volym inom de offentliga sektorerna summerats med de indirekta effekter, som följer av den genom flödesförskjutningar i det finansiella sparandet föranledda förändringen av de icke offentliga sektorernas disponibla intäkter. Härvid har summariskt förutsatts att dessa båda slag av förändringar är likvärdiga med hänsyn till effekterna på aktiviteten i samhällsekonomin och såtillvida summerbara. Den inverkan som förmedlas via förändringar i de icke offentliga sektorernas intäcksströmmar dämpas visserligen genom sparandebortfall etc. men har å andra sidan kedjeffekter. Här har presumerats att man i dessa fall kan insätta en multiplikator lika med 1. Detta innebär med andra ord, att en förändring av den sammantagna offentliga sektorns utgiftsoverskott förutsätts åtföljas av en lika stor förändring av övriga sektorers efterfrågan på varor och tjänster. Den sammanlagda inverkan på den totala efterfrågan har sålunda satts lika med summa förändring av offentlig real efterfrågan och via det offentliga utgiftsoverskottet genererad efterfrågan.

I modellen erhålls således effekten av budgetförändringarna som summan av förändringarna av det offentligas köp av varor och tjänster och, med negativt förtecken, förändringen i det finansiella sparandet, varvid

båda termerna förses med en multiplikator av $+1$. Annorlunda uttryckt innebär detta, att en ökning av statens utgifter för inköp av varor och tjänster, som inte sammankopplas med en motsvarande ökning av statens intäkter och således medför en lika stor förändring i negativ riktning av statens finansiella sparande, kan ges en multiplikatoreffekt av $+2$. En ökning av statens inkomster, som inte sammankopplas med en motsvarande ökning av statens utgifter och följaktligen medför en lika stor förändring i positiv riktning av statens finansiella sparande, kan ges multiplikatoreffekten -1 .

Det kan finnas anledning att jämföra denna enkla modell med en något mer komplicerad modell som professor Bent Hansen utarbetat för OECD:s räkning.¹ Denna modell avser att ge kvantitativa mått på den effekt på samhällsekonomin, som utgår från förändringar i vissa stora grupper av budgetposter. I modellen införs med positivt förtecken förändringen av statens köp av varor och tjänster och transfereringsutgifter, samt med negativt förtecken förändringen i direkta respektive indirekta skatter. För att kunna uppskatta inte blott direkta utan även indirekta effekter (s. k. multiplikatoreffekter) av förändringar i statens inkomster och utgifter, har man utgått från värden på vissa läckagekvoter; den marginella sparkvoten och den marginella importkvoten.

Beräkningar enligt modellen har för Sveriges del givit som resultat, att en förändring av statens köp av varor och tjänster har en multiplikatoreffekt lika med $+1,92$, medan förändringar i transfereringsutgifternas, de direkta respektive indirekta skatternas belopp, har multiplikatoreffekter lika med $+0,92$, $-0,92$ respektive $-1,15$. Med åtskillig förenkling skulle alltså kunna sägas att en förändring av statens köp av varor och tjänster har dubbelt så stor efterfrågepåverkande effekt som en lika stor förändring i statens inkomster.

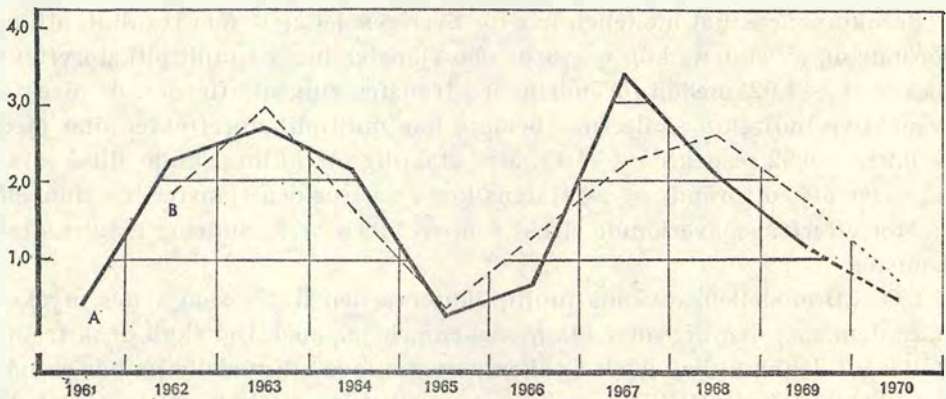
I OECD-modellen använda multiplikatorvärden ligger som synes mycket nära dem som den här använda modellen arbetar med. Det skall dock framhållas att denna likhet delvis är skenbar i och med att modellerna har en något olika syftning. OECD-modellen avser att mäta effekter på den samlade aktiviteten i samhällsekonomin — dvs. bruttonationalprodukten — medan den här använda modellen har det blygsammare syftet att mäta effekten på efterfrågetillväxten. Denna och andra olikheter mellan de två modellerna diskuterades i detalj i den reviderade nationalbudgeten för 1969. Därvid gjordes också en numerisk jämförelse som gav vid handen att resultaten som erhålls från de två modellerna visar mycket god samstämmighet.

Det återstår att i korthet beskriva det tekniska förfaringssättet vid beräkning av budgeteffekter med hjälp av den här använda modellen. Först beräknas förändringen i statens, kommunernas och bostadsbyggandets volymmässiga *direkta* efterfrågan på reala resurser för konsumtions- och investe-

¹ OECD, »Fiscal Policy in Seven Countries 1955—1965», Paris 1969.

ringsändamål. De olika delsektorernas finansiella sparande framkommer som skillnaden mellan totala inkomster och samtliga utgifter för konsumtion, realinvestering och icke finansiella transfereringar. När det gäller bostadssektorn kan dess investeringar i löpande priser tas som uttryck för sektorns finansiella sparande. Det fr. o. m. 1968 tillämpade systemet för statlig bostadsfinansiering innebär dock att ägare av bostadshus, när vissa rekvisit är uppfyllda, även får låna för att betala på fastigheten belöpande ränteutgifter. Bostadssektorns negativa finansiella sparande har av denna anledning ökat något i negativ riktning utöver själva investeringsbeloppet. Den sammantagna offentliga sektorns finansiella sparande de olika åren deflateras med bruttonationalproduktdeflatorn respektive år, varefter förändringarna mellan åren framräknas.¹ Förändringstalen för denna variabel anses här utgöra ett mått på den *indirekta* efterfrågeeffekt som utgår från den offentliga sektorn. Därefter adderas den direkta och den indirekta efterfrågepåverkan samt uttrycks i procent av bruttonationalprodukten i 1959 års priser respektive år. Även i övrigt har 1959 valts som bas för fastprisberäkningarna.

Diagram VIII: 1. Den offentliga sektorns kalkylerade inverkan på samhällsekonomin 1961—1970
Procent av bruttonationalprodukten, 1959 års priser.

A = Den sammantagna offentliga sektorns inverkan på den samlade efterfrågan.

B = Effekten av statens och kommunernas budgeter på den samlade efterfrågan.

De resultat som erhålls när modellen appliceras på den sammantagna offentliga sektorn och dess här använda delsektorer framgår i nedanstående uppställning, vilken även ger en uppfattning om de kalkylerade efterfrågeeffekter som utgår från de olika delsektorerna.

¹ Eftersom en förändring av den offentliga sektorns finansiella sparande när detta går i negativ riktning, utgör ett bidrag till övriga sektorsers disponibla inkomster, disponibla i den bemärkelsen att även indirekta skatter avräknats, skulle det ha varit konsekvent att deflatera motsvarande budgeteffekter med ett nettoprisindex och ställa dem i relation till bruttonationalprodukten beräknad till faktorkostnad i stället för till marknadspris. En sådan justering skulle emellertid inte ändra huvuddragen i de beräkningsresultat som erhållits.

I diagram 1 återfinns en grafisk presentation av den efterfrågepåverkande effekten som utgår från hela den sammantagna offentliga sektorn och den del därav som kan hänföras till staten och kommunerna. Skillnaden mellan de två kurvorna utgörs av de effekter som utgår från bostadsbyggandet och socialförsäkringssektorn.

	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970
Staten	-2,2	+1,0	+1,6	+0,3	±0	+0,9	+0,5	+0,7	-0,4	-0,5
därav direkt efterfrågan	+0,2	+0,7	+0,5	+0,3	+0,6	+0,2	-0,6	+0,5	+0,4	+0,1
Kommunerna	+1,1	+0,9	+1,3	+1,4	+0,4	+0,4	+1,7	+1,9	+2,2	+1,3
därav direkt efterfrågan	+0,7	+0,8	+1,2	+0,9	+0,6	+0,9	+2,0	+1,4	+1,5	+1,0
Bostadsbyggandet	+0,7	+0,8	+0,8	+1,1	+0,3	-0,2	+1,3	+0,3	-0,1	±0
därav direkt efterfrågan	+0,3	+0,4	+0,4	+0,5	+0,2	-0,1	+0,7	+0,1	±0	±0
Socialförsäkringssystemet, investeringsfonderna	+0,8	-0,4	-1,0	-0,7	-0,4	-0,4	-0,1	-0,8	-0,5	-0,3
Totaleffekt	+0,4	+2,3	+2,7	+2,1	+0,3	+0,7	+3,4	+2,1	+1,2	+0,5

IX. Kreditmarknaden

Totalt ökade kreditgivningen på den reguljära kreditmarknaden 1968 med 2,5 miljarder kr. men minskade 1969 med ca 1,5 miljard. Kreditgivningen till staten och bostäder ökade obetydligt och övriga sektors upplåning minskade. Utvecklingen sektorvis diskuteras i följande avsnitt. Bankinlåningen minskade ännu kraftigare än kreditgivningen. Minskningen torde ha berört både hushåll, företag och kommuner (jämför avsnitt 2). Affärsbankernas utlåningsöverskott ökade, men en häftig omkastning ägde rum mellan halvåren. Bakgrunden härför beskrivs i avsnitt 3.¹

Tabell IX: I. Kreditmarknaden 1968 och 1969

Nettobelopp, milj. kr.

Långgivare	Låntagare				
	Staten	Kommuner	Bostäder	Näringsliv	Summa
<i>1968</i>					
Riksbanken	1 250	0	100	0	1 350
Affärsbankerna	250	100	2 000	3 300	5 650
Övriga kreditinstitut ..	1 250	1 250	5 750	3 450	11 700
därav: Allmänna pensionsfonden ¹	550	500	2 800	1 850	5 700
Allmänheten ²	650	50	0	450	1 150
Summa	3 400	1 400	7 850	7 200	19 850
<i>1969 (prel.)</i>					
Riksbanken	1 500	0	0	0	1 500
Affärsbankerna	1 000	100	1 200	1 600	3 900
Övriga kreditinstitut ..	650	750	6 750	3 250	11 400
därav: Allmänna pensionsfonden ¹	650	500	2 900	1 400	5 450
Allmänheten ²	650	150	200	700	1 700
Summa	3 800	1 000	8 150	5 550	18 500

¹ Exkl. återlån samt exkl. förvärv av utländska obligationer och bankers förlagsbevis. Fondökningen uppgick till 5 850 milj. kr. under 1968 och 6 444 milj. kr. under 1969.

² Inkl. investeringsbankens kortfristiga placeringar.

Källa: Riksbanken.

1. Den sektorvisa ut- och upplåningen

Tabell 1 ger en översikt över upp- och utlåning på den reguljära kreditmarknaden för 1968 och (preliminärt) för 1969. Affärsbankernas kreditgivning till näringslivet ökade kraftigt under loppet av 1968 men minskade 1969

¹ Termerna utlåning, upplåning och inlåning används genomgående i betydelsen av flöden. Med utlåning menas sålunda förändringen i stocken av utestående krediter.

under intryck av den hårda kreditpolitiken. Allmänna pensionsfondens kreditgivning ökade 1968 med 1,5 miljarder kr. Denna ökning tillgodosåg främst bostadssektorns ökade finansieringsbehov. På grund av omfattande återlån (som ingår i främst affärsbankernas kreditgivning) och en omsvängning av förplaceringarna 1969 sjönk fondens utbud på marknaden detta år trots en fortsatt kraftig fondökning. Fondens kreditgivning till näringslivet sjönk, medan kreditgivningen till de övriga sektorerna i stort sett var oförändrad från året innan.

Statens budgetunderskott var 1969 något större än 1968, eller 3,8 miljarder kr. Inriktningen av upplåningen mot ökad långfristighet fortsatte. Liksom 1968 emitterades även 1969 mot slutet av året ett sparobligationslån med en genomsnittlig förräntning på 8 %, avsett för allmänheten. Sammanlagt tecknades för drygt 300 milj. kr. För »Spar 68» var motsvarande ränta 7 % och det tecknade beloppet 325 milj. kr. Räntan på 1969 års sparlån är densamma som på svenska statens obligationslån i november 1969. I november 1968 var obligationsräntan 6 1/4 %. Under hösten emitterades vidare ett amorteringslån, främst ämnat åt institutionerna på kapitalmarknaden. Upplåningsbehovet för 1970 förväntas bli betydligt mindre än 1969 och uppskattas till 2,3 miljarder kr.

Kommunernas upplåning på kreditmarknaden var ungefär 250 milj. kr. lägre 1968 än 1967 och minskade ytterligare 1969. Upplåningsminskningen 1968 svarar mot en minskad uppbyggnad av likvida medel hos kommunerna (jämför tabell 2). Den minskade upplåningen på marknaden 1969 jämfört med 1968 var en följd av den hårda kreditpolitiken och den därmed sammanhängande styrningen av kreditgivningen till den prioriterade sektorn detta år. Detta torde för kommunerna ha inneburit att upplåningen utanför marknaden ökade och/eller att en neddragning av likviditeten ägde rum.

Tabell IX: 2. Kommunernas upplåning på kreditmarknaden och förändringen av deras likvida tillgångar

Nettobelopp, milj. kr.

	1967	1968	1969 prel.
Upplåning.....	1 650	1 400	1 000
Likvida tillgångars förändring.....	1 300	300	..

Källor: Konjunkturinstitutet och statistiska centralbyrån.

Även vid en försiktig uppskattning av kommunernas planer för 1970 kan utgiftsöverskottet beräknas öka ungefär lika mycket som 1969. Vid nuvarande åtstramning på kreditmarknaden kan upplåningen knappast sättas högre än för 1968. Prognosen förutsätter en betydande neddragning av kommunernas likviditet under 1970.

Bostadsinvesteringarna beräknas volymmässigt ha minskat med drygt

1,5 % under 1969 mot en ökning på knappt 3 % under 1968. Den värdemässiga ökningen var något lägre 1969 än 1968. Den volymmässiga nedgången i bostadsinvesteringarna beräknas fortsätta under 1970, dock i lägre takt än under 1969. Värdemässigt sett torde investeringsökningen bli ungefär densamma som 1969.

Tabell IX: 3. Bostadssektorns upplåning på kreditmarknaden 1967—1969

Nettobelopp, milj. kr.

	1967	1968	1969 prel.
Obligationer	3 600	4 350	7 200
Bostadsbyggnadskrediter hos affärsbankerna	1 150	1 600	— 900
Bostadslån hos andra institut	2 100	1 900	1 850
Summa	6 850	7 850	8 150

Källa: Konjunkturinstitutet.

Stocken oavlyftade bostadsbyggnadskrediter växte betydligt 1968. Obligationsemissioner av de bostadsfinansierande instituten i mars, juli och oktober 1969 möjliggjorde emellertid betydande avlyft. Som framgår av tabell 3 ökade bostadssektorns nettoupplåning på obligationsmarknaden med knappt 3 miljarder kr. Trots affärsbankernas omfattande köp av hypoteksobligationer beräknas deras totala kreditgivning till bostadssektorn ha blivit mindre 1969 än året innan (jämför tabell 1).

Den totala kreditgivningen till bostadssektorn ökade både 1968 och 1969 snabbare än bostadsinvesteringarnas beräknade värdemässiga ökning. Till en del kan denna differens förklaras med hänvisning till de nya räntelånens utformning. Ökningen av den totala kreditgivningen kunde 1968 främst hänföras till en kraftig upplåning på marknaden, medan de statliga lånen var ungefär oförändrade. Under 1969 ökade däremot utbetalningen av de statliga lånen till bostadsändamål kraftigt. För 1970 beräknas statens bostadskrediter öka något mindre än 1969, vilket innebär att behovet av upplåning på marknaden ökar i motsvarande utsträckning.

Näringslivets fasta investeringar, som under 1968 visade en volymmässig nedgång på närmare 10 %, ökade under 1969 med ungefär 4 %. För 1970 har dessa investeringar uppskattats öka ytterligare både volym- och värdemässigt. Näringslivets lagerinvesteringar var 1969 betydande och en fortsatt lageruppbbyggnad beräknas äga rum 1970.

Stor upplåning och förbättrade vinster i kombination med fallande investeringar medförde en kraftig förbättring av näringslivets likviditet 1968. Främst på grund av stora lagerinvesteringar minskade det finansiella sparandet 1969 trots fortsatta vinstförbättringar. Eftersom samtidigt upplåningen minskat med drygt 1,5 miljarder kr. måste likviditetsutvecklingen ha varit betydligt sämre än 1968.

Tabell IX: 4. Näringslivets upplåning på kreditmarknaden 1967—1969

Nettobelopp, milj. kr.

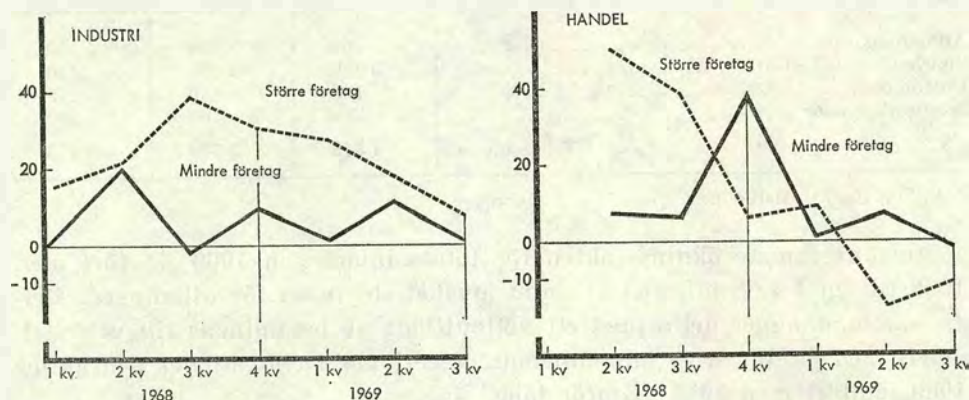
	1967	1968	1969 prel.
Obligationer och förlagslån	2 000	1 900	1 800
Aktier	550	500	750
Upplåning hos affärsbankerna	1 900	3 300	1 200
Upplåning hos andra kreditinstitut	1 450	1 500	1 800
Summa	5 900	7 200	5 550

Källa: Konjunkturinstitutet.

Den kraftiga uppbromsningen av näringslivets upplåning på marknaden 1969 avsåg främst affärsbankerna (tabell 4). Den synes närmast ha berört gruppen »personliga och diverse krediter», som till viss del hänför sig till småföretagssektorn. Försämringen av utvecklingen av likviditeten synes däremot, åtminstone inom industri och handel, ha berört både större och mindre företag (diagram 1). Likviditetsförbättringen under 1968 torde däremot väsentligen varit koncentrerad till de större företagen.

Diagram IX: 1. Likviditetsutvecklingen inom industri och handel

Procentuell förändring från föregående år

Anm. Uppgifterna bygger på enkätundersökningar som har utförts av statistiska centralbyrån. Med likvida medel avses kassa-, bank- och postgirotillgodohavanden samt kortfristiga penningplaceringar. Större industriföretag (med mer än 50 anställda) och handelsföretag (med mer än 200 anställda) har totalundersökts. Mindre industriföretag (200—500 anställda) och handelsföretag (100—200 anställda) har urvalsundersökts.

Källa: Statistiska centralbyrån.

Det är meningslöst att nu göra en förutsägelse om näringslivets vinstutveckling och upplåningsmöjligheter 1970. Antages emellertid vinsterna bli ungefär lika stora som 1969 så förutsätter genomförandet av de prognoserade investeringarna att upplåningen blir större än 1969 och/eller att likviditeten kraftigt försämras. Läget är såtillvida detsamma för närings-

livet och för kommunerna. På grund av bristande information om likviditetens storlek och fördelning är det omöjligt att beräkna utrymmet för en fortsatt neddragning. Behovet härför är å andra sidan — vid förutsatt »real» utveckling — bl. a. beroende av den fortsatta inriktningen av kreditpolitiken och omfattningen av de utländska kapitalrörelserna 1970. Osäkerheten över hela fältet gör realismen av investeringsprognoserna ovanligt svårbedömd ur finansiell synvinkel. Det har under sådana omständigheter heller inte ansetts meningsfullt att för 1970 söka uppställa den sedvanliga kreditmarknadsbalansen.

2. Inlåning och sparande

Det är svårt att klargöra i vad mån inlåningens uppbromsning under 1969 berör olika sektorer, särskilt när det gäller att särredovisa hushållen. Man kan emellertid till en början konstatera att förändringen berört alla kreditinstitut utom jordbrukskassorna. Jämför tabell 5, som avser månaderna januari—oktober.

Tabell IX: 5. Inlåning och inlåningsförändring januari—oktober 1968 och 1969

Milj. kr.

	1968	1969	1968—1969
Affärsbankerna	4 500	350	—4 150
Sparbanker (84 större)	2 450	2 000	— 450
Postbanken	125	—50	— 175
Jordbrukskassor	300	400	100
Summa	7 375	2 700	—4 675

Källa: Bankstatistiken.

Minskningen av ökningstakten för totala inlåningen 1969 jämfört med 1968 (drygt 4 1/2 miljard) är ännu mycket större än för utlåningen. Delvis sammanhänger detta med ett nettoutflöde av betalningar till utlandet, delvis med ökningen av allmänhetens placeringar i obligationer och aktier 1969 jämfört med 1968 (jämför tabell 1).

Den information som finns om inlåningens fördelning på olika innehavarkategorier i vissa affärsbanker anger en stagnation eller minskning för företagen. Detta stämmer överens med de förut berörda uppgifterna från statistiska centralbyrån som visar att ökningen av likviditeten inom industrin upphörde under 1969 och förbyttes i nedgång för de större handelsföretagen. För kommunerna pekar informationen på fortsatt ökning om än i avsaktande takt. Hushållens inlåning har bromsats upp, vilket också framgår av inlåningen i sparbankerna och postbanken. Detta stämmer i och för sig också överens med den bild som erhålls från nationalräkenskaperna, enligt vilka hushållssparandet sjunkit mellan 1968 och 1969.

En tendens till sjunkande *sparkvot*, mätt som relationen mellan hushållens sparande och disponibla inkomster har i själva verket gjort sig gällande fr. o. m. 1965. Under hela perioden 1955—1964 varierade denna *sparkvot* inom trånga gränser: 7—8 1/2 %. Efter 1964 har *sparkvoten* sjunkit successivt från 6 1/2 % 1965 till 3 1/2 % 1969. Statistiken på detta område är ofullständig och svårtolkad, och den angivna utvecklingen av *sparkvoten* kan, särskilt för de senaste åren, inte sägas vara säkerställd. Nedgången 1965—1969 kan ha både statistiska och reella »förklaringar».

Av olika anledningar kan man räkna med att hushållens inkomster och därmed *nivån* för hushållssparande systematiskt underskattas. *Sparkvoten* ligger därför systematiskt för lågt. Det torde vidare ha ägt rum en inkomstomfördelning till förmån för låginkomsttagarna som är svårt att belägga statistiskt men som kan ha påskyndats under senare år och tenderat att sänka *sparkvoten*. I samma riktning bör också verka tillväxten av antalet löntagare på bekostnad av antalet enskilda företagare. De senare kan antas ha större *sparkvot* än de förra. Även en ombildning av familjebolag till aktiebolag minskar *sparkvoten* för »hushållen».

Benägenheten att konsumera ur en given inkomst kan ha ökat på grund av attraktiviteten av nya och dyra varaktiga konsumtionsvaror samt nya expanderande former för deras distribution. Den snabba utbredningen av kreditköp under senare år bör också ha slagit ut i en sänkning av *sparkvoten*.

En mycket svårbedömd fråga är vilken verkan införandet av ATP haft och kommer att få på hushållens *sparkvot* — någon synlig effekt kan inte spåras under de första fem åren. Effekten av ATP bör emellertid komma till synes först successivt allt eftersom allt fler inkomsttagargrupper verkligen kan ha tjänat in och kan räkna med de framtida pensionsförmånerna och då ställer om sina sparvanor i enlighet därmed. Som ytterligare likartad faktor kan nämnas den ökade omfattningen av obligatorisk sjukförsäkring, som kan tänkas ha försvagat motivet för sparande som buffert mot oförutsedda utgifter.

Den marginella direkta skattekvoten för löntagare låg relativt stilla under första hälften av 60-talet för att därefter lyftas upp till högre nivå. En förklaring till fallet i *sparkvoten* kan vara att skattekvotens höjning i kombination med en avsaktande stegringstakt för faktorinkomsterna (och för bruttonationalproduktionen) medfört en avgjord nivå-sänkning för *stegringstakten* i hushållens reala disponibelinkomst under senare hälften av 60-talet. Genomsnittet för ökningstakten 1960—1964 är ungefär dubbel så hög som för 1965—1969. Både på kort och lång sikt kan en sådan nedtrappning förväntas begränsa ökningstakten för sparandet mer än för konsumtionen. Om denna hypotes är riktig skulle en höjning av ökningstakten för bruttonationalprodukten och faktorinkomsterna, förutsatt en i fortsättningen oförändrad skattekvot, inte bara öka det absoluta sparandet utan även *sparkvoten*.

Till de frågor som berör sambandet mellan hushållssparande och skatter hör också det svårförklarliga fenomenet att den registrerade sänkningen av sparkvoten uteslutande synes avse de första halvåren 1965—1969. För andra halvåret ligger sparkvoten praktiskt taget oförändrad under denna period. Det kan här vara fråga om ännu ej upptäckta statistiska felkällor. En viktig förklaring kan vara att de stigande kvarskatterna och fyllnadsskatterna i sin helhet belastar första halvårets sparande samtidigt som den likaså stigande överskjutande skatten till större delen konsumeras halvåret som följer på utbetalningen.

3. Affärsbankerna och riksbanken

Den uppbromsning av inlåningen i bankerna som inträffade under 1969 har i särskilt hög grad berört affärsbankerna. Samtidigt som inlåningen stagnerade under första halvåret 1969 fortsatte emellertid affärsbankernas utlåning att stiga i än snabbare takt än under motsvarande halvår ett år tidigare. Den motsvarande stora upplåningen i riksbanken skapade, i kombination med den vid mitten av året kraftigt skärpta kreditpolitiken, ett radikalt nytt läge för affärsbankernas fortsatta kreditgivning. Denna utveckling kan illustreras med en balans för förändringarna i affärsbankernas tillgångar och skulder som i tabell 6 redovisas dels för första halvåret 1968 och 1969, dels för perioderna juli—oktober 1968 och 1969. Jämförbarheten mellan de valda perioderna berörs ej av skatteuppbördens omläggning mellan 1968 och 1969.

Tabell IX: 6. Affärsbankernas tillgångar och skulder. Förändringar första halvåret samt juli—oktober 1968 och 1969

Milj. kr.

	1968		1969	
	1:a halvåret	juli—okt.	1:a halvåret	juli—okt.
1. Kassa, obligationer och valuta ..	— 7	531	789	— 10
2. Utlåning	2 470	1 214	2 759	—1 565
Totalt	2 463	1 745	3 548	—1 575
3. Inlåning från allmänheten	1 919	2 546	158	205
4. Nettoskuld till riksbanken	—122	—465	3 187	—2 149
5. Övriga skulder (netto)	666	—336	203	369

Källa: Riksbanken.

En jämförelse mellan de första halvåren visar en dramatisk minskning av inlåningen under första halvåret 1969 samtidigt som utlåningen under denna period låg högre än första halvåret 1968. Det relativt begränsade utlåningsöverskottet första halvåret 1968 motsvaras i stort sett av en ök-

ning av den på skuldsidan uppförda övrigposten vari främst ligger en förändring av nettopositionen gentemot andra inhemska finansinstitut (inkl. riksgäldskontoret och AP-fonden). Det rekordstora utlåningsöverskottet första halvåret 1969 mer än motsvaras av en försämring av nettopositionen gentemot riksbanken. Det fanns härigenom också utrymme för en betydande ökning av nettoinnehavet av likvida medel i form av kassa, statspapper och andra obligationer och valuta.

Under perioden juli—oktober 1969 var inlåningen lika obetydlig som under föregående halvårsperiod och stod i än bjärtare kontrast till inlåningen ett år tidigare. Utvecklingen av utlåning och upplåning i riksbanken är helt omkastad jämfört med första halvåret. De likvida tillgångarna (exkl. fordringarna mot riksbanken) förblev praktiskt taget oförändrade räknat netto. Det skedde dock en omfördelning från valutainnehav till kassa och obligationer på 700 milj. kr., sammanhängande med bestämmelsen att svenska företagskonton i utländsk valuta i affärsbankerna fr. o. m. mitten på september ej längre är räntebärande.

Sett över hela tiomånadersperioden januari—oktober 1969 uppgick utlåningen till omkring 1,3 miljarder jämfört med omkring 3,7 miljarder motsvarande period 1968. Denna jämförelse ger kanske den bästa uppfattningen om den kreditbegränsning som uppnåddes under loppet av 1969 trots den starka expansionen under dess första halvår. Under januari—oktober 1969 steg vidare inlåningen med omkring 300 milj. kr. Utlåningsöverskottet för hela perioden uppgick alltså till omkring en miljard och motsvaras av en praktiskt taget lika stor förändring i nettoskulden gentemot riksbanken (jämför tabell 6).

Bakgrunden till de tvära kastningarna i utlåningsöverskottet såsom dessa reflekteras i nettoskulden till riksbanken mellan de två delperioderna

Tabell IX: 7. Riksbankens tillgångar och skulder. Förändringar första halvåren samt juli—oktober 1968 och 1969

Milj. kr.

	1968		1969	
	1:a halvåret	juli—okt.	1:a halvåret	juli—okt.
Valutor	579	— 55	— 1 203	190
Svenska skattkammarväxlar och obligationer	— 452	623	— 1 763	2 214
Övriga tillgångar (netto)	— 5	— 103	— 221	— 255
Totalt	122	465	— 3 187	2 149
Affärsbankernas checkräkning i riksbanken	— 189	8	— 79	368
Utlåning till affärsbankerna (—)....	311	457	— 3 108	1 781

Källa: Riksbanken.

(första halvåret resp. juli—oktober) kan närmare studeras i tabellen. Förändringarna i riksbanksbalansens tillgångar och skulder har i tabell 7 grupperats på ett sådant sätt att riksbankens nettoskuld gentemot affärsbankerna fått utgöra ena sidan i balansen. Denna nettoskuld representeras av saldot mellan affärsbankernas checkräkning och deras upplåning i riksbanken. (Det är detta saldo som införts i tabell 6.) I tabell 7 framstår förändringarna i nettoskulden som balanserade av framför allt förändringar i riksbankens valutainnehav och dess innehav av svenska värdepapper.

Riksbanksbalansen för delperioderna under 1968 karakteriseras av relativt obetydliga förändringar i de olika posterna. Första halvåret 1969 inträffade däremot en betydande avtappning av riksbankens valutainnehav samtidigt som den kontraktiva effekten av förändringen i värdepappersinnehavet också var mycket kraftigare än motsvarande period ett år tidigare. Denna utveckling »förklarar» den stora ökningen i affärsbankernas nettoskuld till riksbanken, som balansmässigt i stort sett representerar motposten i riksbanksbalansen till nyssnämnda transaktioner. Trots denna utveckling fortsatte, som nämnts, affärsbankernas kreditgivning.

Under perioden juli—oktober 1969 var riksbankens köp av svenska värdepapper betydligt mer omfattande än motsvarande period 1968, vilket sammanhängde med marknadens begränsade förmåga att absorbera den för budgetunderskottets täckande nödvändiga statliga upplåningen. Parallellt härmed förbättrades affärsbankernas nettoposition gentemot riksbanken. Kassavotsbestämmelsen framtvingade en ökning av checkräkningsmedlen varigenom nedbringandet av upplåningen i riksbanken kan sägas ha bromsats i motsvarande mån. I den kombination av föreskrifter som affärsbankerna hade att iaktta — närmare beskriven i konjunkturinstitutets höstrapport — kom upplåningen i riksbanken att spela en stor roll på grund av den mycket stora kostnaden för ett överskridande av de för olika banker individuellt satta lånetaken. I sina ansträngningar att följa riksbankens föreskrifter — som även gällde själva utlåningsvolymen — åstadkom som nämnts affärsbankerna också en mycket kraftig minskning av utestående krediter. För affärsbankerna som helhet påverkas dock härigenom i stort sett inte möjligheterna att förbättra likviditeten och reducera upplåningsbehovet i riksbanken annat än i den mån andra kreditinstitut eller eventuellt utländska finansiärer övertar en del av den utlåning som annars skulle kommit till stånd. En enskild affärsbank kan också räkna med en större andel av banksystemets totala likviditet i den mån den sänker utlåningstakten relativt övriga banker. På så sätt skulle en utjämning av över- och underskottslikviditet kunna komma till stånd. För varje bank — affärsbanker och andra — har det emellertid kommit att framstå som alltmer angeläget att i möjligaste mån binda ut- och inlåning till varandra. Hela systemets elasticitet har såtillvida minskats,

samtidigt som dock den höga avkastningen på korta lån ökat incitamenten för utjämning via utlåning från banker med kassaöverskott.

Det är vidare möjligt att det förelegat ett samband mellan affärsbanksutlåningen och totala valutareserven och därigenom också med förändringarna i banksystemets likviditet. Den stora utlåningen första halvåret 1969 skulle kunna sättas i samband med den kraftiga valutaminskningen t. ex. via kreditfinansierad lagerökning av importvaror eller av olika former av kapitalexport. Kreditbegränsningen borde då ha verkat i motsatt riktning. Valutareservens utveckling och den s. k. restpostens uppförande anger emellertid att en sådan effekt endast kunnat föreligga i begränsad omfattning under andra halvåret.

Det är svårt att bedöma kreditpolitikens effekt på den inhemska aktiviteten. Novemberenkäten för industrins investeringsplaner för 1970 gav ingen anledning till revidering av den prognos som gjorts med ledning av augustienkäten och som redovisades i konjunkturinstitutets höstrapport. Möjligen skulle man kunna hävda att eftersom konjunkturen snarast förstärkts och kapacitetsutnyttjandet successivt ökat så borde företagen ha klart uppreviderat sina investeringsplaner mellan nämnda enkät tillfällen. Att så icke synes ha skett kan eventuellt tillskrivas det skärpta läget på kreditmarknaden. Detta bör vidare ha avsevärt påverkat möjligheterna för de mindre företagen att kreditfinansiera behovet av kapital för den löpande rörelsen. Den svårbestämda effekten härav kan fortsättningsvis bl. a. väntas beröra aktiviteten inom servicenäringarna och handelns lagerhållning.

Innehåll

I.	<i>Sammanfattande översikt</i>	2
	1. Den ekonomiska utvecklingen 1968—1969	2
	2. Sveriges ekonomi 1970	10
II.	<i>Det internationella läget</i>	19
	1. Sammanfattande översikt	19
	2. Länderöversikter	35
III.	<i>Utrikeshandeln</i>	67
	1. Exporten	67
	2. Importutvecklingen 1969 och 1970	76
	3. Bytes- och betalningsbalansen	78
IV.	<i>Produktionen</i>	85
	1. Industrin	85
	2. Skogsbruket	95
	3. Övriga näringsgrenar och den totala produktionen	96
V.	<i>Arbetsmarknaden</i>	98
	1. Arbetsmarknaden under 1969	98
	2. Arbetsmarknaden 1970	106
VI.	<i>De enskilda konsumenternas ekonomi</i>	108
	1. De disponibla inkomsterna	108
	2. Konsumentpriserna	112
	3. Den privata konsumtionen	115
VII.	<i>Investeringarna</i>	119
	1. Investeringsutvecklingen inom olika områden	119
	2. Sammanfattning av investeringsprognosen för 1970	133
VIII.	<i>Den offentliga verksamheten</i>	135
	1. Allmänt	135
	2. Staten	137
	3. Kommunerna	142
	4. Socialförsäkringssektorn	146
	5. Den konsoliderade offentliga sektorn	148
	6. Beräkning av budgeteffekter	150
IX.	<i>Kreditmarknaden</i>	156
	1. Den sektorvisa ut- och upplåningen	156
	2. Inlåning och sparande	160
	3. Affärsbankerna och riksbanken	162

Tabellförteckning

I.	1. Försörjningsbalans 1967—1969	2
	2. Kapitalbalans 1968 och 1969	9
	3. Bytesbalansen 1968—1970	16
	4. Preliminär försörjningsbalans för 1970	17
II.	1. Försörjningsbalansens poster i olika länder och länderområden 1968—1970	20
	2. Konsumentpriser 1960—1969	22
	3. Lönekostnader och förtjänster per arbetad timme för industriarbetare 1960—1969	23
III.	1. Exportutvecklingen för olika varugrupper 1968—1970	68
	2. Importutvecklingen för olika varugrupper 1968—1970	77
	3. Bytes- och betalningsbalans 1966—1970	79
IV.	1. Försörjningsbalans för handelsfärdigt järn och stål, inkl. ämnen 1967—1970	86
	2. Försörjningsbalans för verkstadsprodukter, exkl. fartyg 1967—1970	88
	3. Försörjningsbalans för sågade och hyvlade trävaror 1967—1970 ..	90
	4. Industriproduktionens utveckling 1968—1970	93
	5. Försörjningsbalans för rundvirke 1967—1970	95
V.	1. Den registrerade arbetslösheten 1968 och 1969 regionalt och branschvis	100
	2. Antal personer berörda av vissa arbetsmarknadsåtgärder 1968 och 1969	103
VI.	1. De enskilda konsumenternas inkomster och utgifter 1968—1970	109
	2. Hushållens direkta skatter och avgifter 1966—1970	111
	3. Lönesumma och preliminär A-skatt 1965—1970	112
	4. Konsumentprisprognos för 1969—1970	114
	5. Konsumtionsutvecklingen 1967—1969	117
VII.	1. Lägenheter i påbörjade, inflyttningsfärdiga och pågående bostadsbyggen 1965—1970	120
	2. Verkställda resp. planerade investeringar inom industrin första halvåret 1969 och 1970 enligt investeringsenkät i november 1969	123
	3. Planerade och faktiska förändringar av den egentliga industrins investeringar 1962—1970	124
	4. Planerade och faktiska förändringar av de borgerliga primärkommunernas byggnadsinvesteringar 1961—1970	129
	5. Bruttoinvesteringarnas utveckling 1966—1969 samt prognos för 1970	131
	6. Bruttoinvesteringarnas utveckling 1966—1969 samt prognos för 1970 för privat, statlig och kommunal sektor	132
VIII.	1. Statens inkomster och utgifter 1968—1970	139
	2. Kommunernas inkomster och utgifter 1969—1970	144
	3. Socialförsäkringssektorns inkomster och utgifter 1969—1970	146
	4. Den konsoliderade offentliga sektorns inkomster och utgifter 1969—1970	148

IX.	1. Kreditmarknaden 1968 och 1969	156
	2. Kommunernas upplåning på kreditmarknaden och förändringen av deras likvida tillgångar	157
	3. Bostadssektorns upplåning på kreditmarknaden 1967—1969	158
	4. Näringslivets upplåning på kreditmarknaden 1967—1969	159
	5. Inlåning och inlåningsförändring januari—oktober 1968 och 1969	160
	6. Affärsbankernas tillgångar och skulder. Förändringar första halvåret samt juli—oktober 1968 och 1969	162
	7. Riksbankens tillgångar och skulder. Förändringar första halvåret samt juli—oktober 1968 och 1969	163

Diagramförteckning

II.	1.	Industriproduktionen i olika länder 1966—1969	24
	2.	Diskontot i olika länder 1966—1969	27
	3.	Arbetslösheten i olika länder 1966—1969.....	32
III.	1.	Volym- och prisutvecklingen för exporten, totalt och uppdelat på varugrupper 1964—1970	71
	2.	Prisutvecklingen samt bytesförhållande i utrikeshandeln 1963—1970	80
V.	1.	Antal lediga platser vid månadens mitt 1967—nov. 1969	99
VI.	1.	Hushållens disponibla inkomster och konsumtionsutgifter 1965—1970	116
VII.	1.	Medianbyggnadstiden i antal månader för påbörjade lägenheter 1966—1970.....	120
	2.	Investeringar i bostäder och inom egentlig industri 1963—1970 . . .	121
	3.	Investeringar inom egentlig industri, totalt och uppdelat på branscher 1963—1970	125
	4.	Byggnads- och maskininvesteringar, totalt och uppdelat på sektorer 1961—1970	130
VIII.	1.	Den offentliga sektorns kalkylerade inverkan på samhällsekonomin 1961—1970	154
IX.	1.	Likviditetsutvecklingen inom industri och handel	159

**Riksrevisionsverkets
inkomstberäkning**

Bilaga 2

TILL KONUNGEN

Enligt den för riksrevisionsverket gällande instruktionen åligger det ämbetsverket att varje år före den 15 december till Kungl. Maj:t avgiva förslag till beräkning av statsverkets inkomster vid nästföljande statsreglering

ävensom meddela upplysningar rörande förhållanden i övrigt av beskaffenhet att bära bringas till Kungl. Maj:ts kännedom i och för uppgörande av proposition till riksdagen angående statsverkets tillstånd och behov.

Innan riksrevisionsverket nu framlägger förslag till beräkning av statens inkomster för budgetåret 1970/71 vill ämbetsverket inledningsvis lämna en sammanfattning av totalbudgetens utfall för de sistförflutna budgetåren.

Totalbudgetens utfall budgetåren 1964/65—1968/69

Av vidstående tabell över totalbudgetens utfall framgår att såväl inkomster som utgifter under den redovisade perioden visat en fortgående uppgång. Stegringstakten har dock varierat, vilket belyses i nedanstående tabell.

	Förändring sedan föregående budgetår			
	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69
	Milj. kr.			
Driftbudgetens inkomster	+ 3 758	+ 2 426	+ 1 660	+ 2 735
därunder:				
Skatt på inkomst och förmögenhet m. m.	+ 1 299	+ 741	+ 216	+ 1 194
Allmän arbetsgivaravgift	—	—	—	+ 287
Allmän varuskatt	+ 1 541	+ 766	+ 787	— 1 609
Mervärdeskatt	—	—	—	+ 1 991
Övriga inkomsttitlar	+ 918	+ 919	+ 657	+ 872
Driftbudgetens utgifter (exkl avskrivningsanslag)	+ 3 210	+ 3 345	+ 2 662	+ 2 020
Investeringsanslag	+ 760	+ 400	+ 213	+ 602
Totalbudgetens underskott	+ 189	+ 1 276	+ 1 300	— 283

Den lägre ökningstakten på titeln skatt på inkomst och förmögenhet m. m. under budgetåren 1966/67 och 1967/68 beror förutom på uppördstekniska förhållanden framförallt på sänkningen av den statliga inkomstskatten fr. o. m. den 1 januari 1966 samt på en lägre ökningstakt för den totala lönesumman.

Den allmänna varuskatten höjdes fr. o. m. den 1 juli 1965 från 6 % till 9,1 %. Detta förklarar till väsentlig del den kraftiga ökningen under budgetåret 1965/66. Fr. o. m. den 1 mars 1968 höjdes varuskatten ytterligare till 10 % och fr. o. m. den 1 januari 1969 har den allmänna varuskatten ersatts av mervärdeskatten.

Som också framgår av vidstående tabell har resultatet av inkomst- och utgiftsutvecklingen under femårsperioden 1964/65—1968/69 blivit, att totalbudgetens underskott ökat från 166 milj. kr. under budgetåret 1964/65 till 2 931 milj. kr. under budgetåret 1967/68. Under budgetåret 1968/69 minskade underskottet till 2 648 milj. kr. Närmare redogörelse för utvecklingen av statsverkets inkomster och utgifter lämnas i vad avser tiden t. o. m. budgetåret 1967/68 i riksrevisionsverkets årsbok 1969.

Totalbudgetens utfall under budgetåren 1964/65—1968/69

Milj. kr.

	1964/65	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69
<i>Inkomster</i>					
Driftbudgeten:					
Skatt på inkomst och förmögenhet m. m.	10 629	11 928	12 669	12 885	14 078
Övrig skatt på inkomst, förmögenhet och rörelse	459	471	491	553	574
Automobilskattmedel	1 962	2 215	2 384	2 562	2 762
Allmän arbetsgivaravgift	—	—	—	—	287
Allmän varuskatt	3 478	5 019	5 785	6 572	4 963
Mervärdeskatt	—	—	—	—	1 991
Tullar och acciser i övrigt	5 506	5 828	6 318	6 597	6 955
Uppbörd i statens verksamhet och diverse inkomster	1 022	1 308	1 317	1 354	1 359
Statens affärsverksfonder	416	477	516	614	563
Övriga kapitalfonder	784	770	960	964	1 303
Säger för driftbudgeten	24 257	28 015	30 441	32 101	34 836
Övrig finansiering	1 312	1 220	1 306	1 315	1 400
Summa inkomster	25 569	29 235	31 747	33 416	36 236
<i>Utgifter</i>					
Driftbudgeten (exkl avskrivningsanslag)	22 506	25 716	29 061	31 723	33 743
Investeringsanslag	3 093	3 853	4 253	4 466	5 068
Ökning av rörliga krediter	136	21	64	157	72
Summa utgifter	25 735	29 590	33 378	36 347	38 883
Totalbudgetsaldo	— 166	— 355	— 1 631	— 2 931	— 2 648

Totalbudgetens utfall budgetåret 1968/69

Utfallet av totalbudgeten för budgetåret 1968/69 i förhållande till i rikstat och tilläggsstat upptagna belopp framgår av sammanställningen på s. 4. Totalbudgeten visar ett underskott av 2 648 milj. kr. Utgifterna uppgår till 38 883 milj. kr. och inkomsterna till 36 236 milj. kr. Inkomsterna består av driftbudgetens inkomster, 34 836 milj. kr., och övrig finansiering, 1 400 milj. kr. i form av dels avskrivningar och övriga kapitalmedel inom fonderna och dels övrig kapitalåterbetalning.

På utgiftssidan upptas alla utgiftsanslag för de olika huvudtitlarna (departementsområdena) oberoende av om de representerar utgifter för driftbudgeten eller investeringar. Riksgäldsfondens underskott redovisas härvid som en särskild huvudtitel. Utgifterna på driftbudgetens anslag för avskrivning av nya kapitalinvesteringar och oreglerade kapitalmedelsförluster upptas inte på totalbudgeten, eftersom dessa anslag endast representerar en överföring av utgifter mellan driftbudgeten och kapitalbudgeten och sålunda ej påverkar totalbudgetens omslutning.

Totalbudgeten 1968/69

Milj. kr.

	I riksstat och till- läggsstat upptagna belopp	Redo- visade belopp		I riksstat och till- läggsstat upptagna belopp	Redo- visade belopp
A. Skatter, avgifter, m. m.	32 792	32 970	A. Utgiftsanslag:		
B. Inkomster av statens kapitalfonder	1 752	1 866	I. Kungl. hov- och slottsstaterna ..	7	7
C. Övrig finansiering ..	1 311	1 400	II. Justitiedeparte- mentet	1 264	1 304
=	35 855	36 236	III. Utrikesdeparte- mentet	444	428
Underskott	=	3 294	IV. Försvarsdeparte- mentet	5 454	5 258
			V. Socialdeparte- mentet	10 682	10 761
			VI. Kommunika- tionsdepartemen- tet.....	3 870	3 850
			VII. Finansdeparte- mentet	3 130	3 111
			VIII. Utbildningsde- partementet....	6 238	6 441
			IX. Jordbruksdeparte- mentet	899	847
			X. Handelsdeparte- mentet	225	238
			XI. Inrikesdeparte- mentet	3 896	3 700
			XII. Civildepartemen- tet.....	1 803	1 503
			XIII. Oförutsedda ut- gifter	1	0
			XIV. Riksdagen och dess verk m m..	64	65
			XV. Riksgäldsfonden	1 170	1 297
			=	39 149	38 811
			B. Övrig medelsförbruk- ning:		
			(I. Ökning av anslags- behållningar).....	—	(423)
			II. Ökad disposition av rörliga krediter	—	72
Summa	39 149	38 883	Summa	39 149	38 883

På utgiftssidan anges vidare den medelsförbrukning, som kan beräknas i övrigt, nämligen i förekommande fall i form av minskade anslagsbehållningar eller ökad disposition av rörliga krediter. Utgifterna på reservationsanslag och investeringsanslag ingår i redovisade belopp. Förändringarna i anslagsbehållningarna kan därför inte härutöver upptas som en särskild post i redovisningen. Inom parentes anges emellertid det belopp som svarar mot den i riksstaten beräknade förändringen av anslagsbehållningarna.

Totalbudgetens inkomster i förhållande till riksstaten belyses närmare av följande sammanställning (milj. kr.).

	Beräknat enligt riksstat	Redovisade belopp	Merin- komst(+) resp. brist (-)
<i>Driftbudgetens inkomster</i>			
Skatt på inkomst och förmögenhet m. m.	14 200	14 078	— 122
Övriga skatter på inkomst, förmögenhet och rörelse	527	574	+ 47
Automobilskattemedel:	2 800	2 762	— 38
Fordonskatt	1 000	963	— 37
Bensin- och brännoljeskatt	1 800	1 800	— 0
Allmän arbetsgivaravgift	300	287	— 13
Tullar och acciser:	13 659	13 909	+ 250
Tullmedel	880	953	+ 73
Allmän varuskatt	4 800	4 964	+ 164
Mervärdeskatt	2 000	1 991	— 9
Särskilda varuskatter	415	394	— 21
Omsättningsskatt på motorfordon	350	425	+ 75
Tobaksskatt	1 500	1 523	+ 23
Skatt på sprit	1 950	1 837	— 113
Skatt på vin	205	211	+ 6
Skatt på malt- och läskedrycker	360	403	+ 43
Energiskatt	900	905	+ 5
Särskild skatt på motorbränslen	223	225	+ 2
Investeringsavgift	1	1	— 0
Övriga	75	78	+ 3
Uppbörd i statens verksamhet:	747	823	+ 76
Bidrag till kostnader för polis-, domstols- och uppbördsväsendet m. m.	128	142	+ 14
Övriga	619	682	+ 63
Diverse inkomster:	559	535	— 24
Totalisatormedel	100	103	+ 3
Tipsmedel	136	139	+ 3
Lotterimedel	163	157	— 6
Övriga	160	137	— 23
Statens affärsverksfonder:	575	563	— 12
Televerket	173	167	— 6
Statens järnvägar	30	0	— 30
Statens vattenfallsverk	335	350	+ 15
Övriga	37	46	+ 9
Riksbanksfonden	200	200	—
Statens allmänna fastighetsfond	49	53	+ 4

	Beräknat enligt riksstat	Redovisade belopp	Merin- komst(+) resp. brist (-)	
Försvarets fastighetsfond	77	79	+	2
Statens utlåningsfonder:	643	767	+	124
Lånefonden för bostadsbyggande	600	723	+	123
Övriga	43	44	+	1
Fonden för låneunderstöd	32	24	—	8
Fonden för statens aktier	50	52	+	2
Statens pensionsfonder	81	84	+	3
Diverse kapitalfonder	45	44	—	1
Summa	34 544	34 836	+	292
<i>Kapitalbudgetens inkomster</i>				
Avskrivningsmedel och övriga kapitalmedel inom fonderna:	1 266	1 377	+	111
Statens affärsverksfonder	1 078	1 158	+	80
Övriga kapitalfonder	189	219	+	30
Övrig kapitalåterbetalning	45	23	—	22
Summa	1 311	1 400	+	89
<i>Totalbudgetens inkomster</i>	35 855	36 236	+	381

Driftbudgetens inkomster under budgetåret 1969/70

I närslutna bilaga B har riksrevisionsverket intagit en av ämbetsverket med ledning av från vederbörande myndigheter infordrade uppgifter upprättad sammanställning över det beräknade utfallet av driftbudgetens inkomstsida för innevarande budgetår. Enligt denna beräkning skulle de på driftbudgeten uppförda inkomstitlarna kunna väntas lämna en inkomst av 38 781 milj. kr. mot i riksstaten beräknat 39 160 milj. kr.

Inkomsterna på titeln skatt på inkomst och förmögenhet m. m. beräknas komma att med 400 milj. kr. understiga det i riksstaten upptagna beloppet, 17 100 milj. kr. Bland övriga inkomstitlar räknas med lägre inkomster än i riksstaten för bl. a. fordonsskatt med 30 milj. kr., för mervärdeskatt med 200 milj. kr., för televerket med 30 milj. kr., för statens järnvägar med 70 milj. kr. och för fonden för statens aktier med 30 milj. kr. Högre inkomster än i riksstaten räknas för bl. a. arvsskatt och gåvoskatt med 30 milj. kr., för tullmedel med 50 milj. kr., för spritskatt med 50 milj. kr., för energiskatt med 25 milj. kr., för uppbörd i statens verksamhet med 100 milj. kr., för inkomster från lånefonden för bostadsbyggande med 40 milj. kr. och för statens vattenfallsverk med 20 milj. kr.

Utvecklingen av taxerad inkomst för olika grupper av skattskyldiga under verksamhetsåren 1959—1968 (taxeringsåren 1960—1969)

Verksamhetsår	Taxeringsår	Fysiska personer m. fl.		Svenska aktiebolag m. fl.		Övriga skattskyldiga		Tillsammans	
		Taxerad inkomst milj. kr.	Index	Taxerad inkomst milj. kr.	Index	Taxerad inkomst milj. kr.	Index	Taxerad inkomst milj. kr.	Index
1959	1960	34 031	100	2 203	100	238	100	36 472	100
1960	1961	37 214	109	2 613	119	283	119	40 110	110
1961	1962	40 465	119	2 754	125	309	130	43 528	119
1962	1963	43 877	129	2 581	117	309	130	46 767	128
1963	1964	47 642	140	2 930	133	320	134	50 892	140
1964	1965	53 336	157	3 313	150	330	139	56 979	156
1965	1966	59 025	173	3 392	154	371	156	62 788	172
1966	1967	60 335	177	2 955	134	356	150	63 646	175
1967	1968	63 052	185	3 092	140	347	146	66 490	182
1968	1969	66 499	195	3 653	166	367	154	70 520	193

Utvecklingen av skatteunderlaget verksamhetsåren 1959—1968

Av väsentlig betydelse för bedömning av den framtida utvecklingen av statens inkomster är att analysera förändringarna av fysiska och juridiska personers inkomster. Riksrevisionsverket lämnar fördenskull här först en återblick på utvecklingen av dessa inkomster, sådana de kommer till uttryck i taxeringsstatistiken.

I tabellen ovan har sammanställts uppgifter om den till statlig inkomstskatt (inkomst- och förmögenhetsskatt) taxerade inkomsten — enligt de av taxeringsnämnderna verkställda taxeringarna — och dess förändringar för olika grupper av skattskyldiga under verksamhetsåren 1959—1968 (motsvarande taxeringsåren 1960—1969).

Av tabellen framgår, att den totala taxerade inkomsten sedan verksamhetsåret 1959 undergått en stegring med sammanlagt 93 %. Utvecklingen har varit väsentligt olikartad för fysiska personer (inklusive oskifta dödsbon och familjestiftelser), för svenska aktiebolag m. fl. samt för övriga skattskyldiga. Den första gruppen överväger emellertid starkt till sitt absoluta belopp. På grund härav blir utvecklingen av densamma i stort sett avgörande för utvecklingen av den taxerade inkomsten i dess helhet. Den taxerade inkomsten för fysiska personer har successivt stigit med sammanlagt 95 %. Utvecklingen för svenska aktiebolag m. fl. har varierat betydligt under samma period. Den taxerade inkomsten för verksamhetsåret 1968 ligger 66 % över 1959 års nivå. Den i sammanhanget mindre betydelsefulla gruppen övriga skattskyldiga (ekonomiska föreningar, sparbanker m. fl.) uppvisar en ökning med 54 %.

För en mera ingående analys av utvecklingen av det vid taxeringen till statlig inkomstskatt uppnådda taxeringsresultatet hänvisas till tabellen på

	1963	1964	1965	1966	1967	1968	Procentuell förändring från				
	Milj. kr.						1963 till 1964	1964 till 1965	1965 till 1966	1966 till 1967	1967 till 1968
Övriga skattskyldiga											
Inkomst av jordbruksfastighet	20,7	28,2	30,6	26,9	19,8	25,8	+36,2	+ 8,5	- 12,1	-26,4	+30,3
annan fastighet ..	34,5	35,5	39,3	44,5	43,2	45,8	+ 2,9	+10,7	+ 13,2	- 2,9	+ 6,0
rörelse m. m.	247,7	251,6	256,6	241,0	233,6	233,5	+ 1,6	+ 2,0	- 6,1	- 3,1	± 0
kapital	84,9	102,0	124,3	143,0	143,4	161,3	+20,1	+21,9	+ 15,0	+ 0,3	+12,5
Summa	387,8	417,3	450,8	455,4	439,9	466,4	+ 7,6	+ 8,0	+ 1,0	- 3,4	+ 6,0
Avdrag för underskott i förvärvskälla	5,6	8,3	7,4	14,9	10,8	10,2	+48,2	-10,8	+101,4	-27,5	- 5,6
Sammanräknad nettoinkomst	382,2	409,0	443,4	440,5	429,1	456,2	+ 7,0	+ 8,4	- 0,7	- 2,6	+ 6,3
Allmänna avdrag och förlustavdrag	61,9	79,2	72,6	84,5	82,4	89,0	+27,9	- 8,3	+ 16,4	- 2,5	+ 8,0
Taxerad (= beskattningsbar) inkomst	320,3	329,8	370,8	356,0	346,7	367,2	+ 3,0	+12,4	- 4,0	- 2,6	+ 5,9
Samtliga skattskyldiga											
Inkomst av jordbruksfastighet	2 267,6	2 546,4	2 648,1	2 450,8	2 298,5	2 149,9	+12,3	+ 4,0	- 7,5	- 6,2	- 6,5
annan fastighet ..	581,7	595,4	690,9	709,4	817,6	786,4	+ 2,4	+16,0	+ 2,7	+15,3	- 3,8
rörelse m. m.	7 230,3	7 942,9	8 413,8	8 238,4	8 546,6	9 297,6	+ 9,9	+ 5,9	- 2,1	+ 3,7	+ 8,8
tjänst el. tillfällig förvärvsverksamhet	50 442,8	56 008,6	62 181,9	69 117,9	73 673,8	78 641,2	+11,0	+11,0	+ 11,2	+ 6,6	+ 6,7
kapital	1 007,6	1 273,3	1 614,4	1 908,1	1 943,3	2 183,6	+26,4	+26,8	+ 18,2	+ 1,9	+12,4
Summa	61 530,0	68 366,6	75 549,1	82 424,6	87 279,8	93 058,7	+11,1	+10,5	+ 9,1	+ 5,9	+ 6,6
Avdrag för underskott i förvärvskälla	613,0	787,6	1 028,5	1 313,0	1 450,5	1 850,9	+28,5	+30,6	+ 27,7	+10,5	+27,6
Sammanräknad nettoinkomst	60 917,0	67 579,0	74 520,6	81 111,6	85 829,3	91 207,8	+10,9	+10,3	+ 8,8	+ 5,8	+ 6,3
Allmänna avdrag, förlustavdrag och avjämning	10 024,6	10 599,9	11 732,8	17 465,5	19 338,8	20 688,2	+ 5,7	+10,7	+ 48,9	+10,7	+ 7,0
Taxerad inkomst ..	50 892,4	56 979,1	62 787,8	63 646,1	66 490,4	70 519,6	+12,0	+10,2	+ 1,4	+ 4,5	+ 6,1
Utnyttjade ortsavdrag m. m.	12 781,4	13 157,4	13 592,5	13 266,7	12 606,5	12 997,7	+ 2,9	+ 3,3	- 2,4	- 5,0	+ 3,1
Beskattningsbar inkomst	38 111,0	43 821,7	49 195,3	50 379,4	53 883,9	57 521,9	+15,0	+12,3	+ 2,4	+ 7,0	+ 6,8

Anm. Hän syn har ej tagits till den fr. o. m. taxeringsåret 1967 förekommande frivilliga särtaxeringen för äkta makar. I 1967 års taxeringsutfall ingår dock dylik skatteberäkning beträffande Stockholms fögderi.

s. 8—9, vilken lämnar upplysning rörande de senaste sex taxeringarnas uppskattade inkomster av olika förvärvskällor jämte utnyttjade avdrag.

Nämnda tabell visar i vad avser sammanräknad nettoinkomst för *fysiska personer m. fl.*, representerande vid den senaste taxeringen 95 % av den totala sammanräknade nettoinkomsten, att den till största delen, 89 %, består av inkomst av tjänst eller tillfällig förvärvsverksamhet. Därefter i betydelse kommer inkomst av rörelse med nära 6 % och inkomst av jordbruksfastighet med drygt 2 %.

Inkomst av tjänst har ökat kraftigt under den i tabellen redovisade sexårsperioden. Betydande avtalsmässiga lönelöftningar i förening med löneglidning och ökat antal inkomstagare har medfört en kraftig stegring av lönesumman under åren 1964—1966. För inkomst av tjänst redovisas nämnda år en inkomstökning på 11,0, 11,0 resp. 11,2 %. År 1967 och 1968 medförde en nedgång i ökningstakten, då inkomstökningen stannade på 6,6 resp. 6,7 %. Vid jämförelse mellan åren måste observeras att fr. o. m. 1968 års taxering till statlig inkomstskatt ingår ej personer, för vilka beskattningsbar inkomst ej föreligger. Vid jämförelse mellan 1967 och 1968 års taxeringar skall därför inkomst av tjänst vid 1968 års taxering uppjusteras med ca 1 000 milj. kr. Vid en uppjustering av inkomst av tjänst enligt 1968 års taxering med detta belopp erhålls en ökning av ca 8 % från 1967 års taxering.

För inkomst av rörelse redovisas en fortgående ökning.

Beträffande inkomst av jordbruksfastighet är utvecklingen oregelbunden, vilket främst sammanhänger med variationer i skogsinkomster och skördeutfall. Under åren 1964 och 1965 redovisas en ökning av inkomst av jordbruksfastighet med 11,1 resp. 3,1 % medan för åren 1966—1968 redovisas en minskning med 6,1, 5,4 resp. 6,5 %. Det kan i detta sammanhang förtjäna påpekas att antalet inkomstagare med inkomst av jordbruksfastighet utvisat en fortgående minskning under hela den i tabellen medtagna perioden.

Inkomst av kapital visar stora procentuella förändringar under åren 1964—1966. För nämnda år redovisas en ökning med 27,4, 28,4 resp. 19,0 %. Inkomstökningen torde främst ha orsakats av höjda ränteinkomster till följd av att räntan höjdes under dessa år. För året 1967 redovisas endast en mindre inkomstökning och för år 1968 en ökning på 12,4 %.

Avdragen för underskott i förvärvskälla har visat en fortgående ökning under hela den i tabellen redovisade perioden. Särskilt kraftiga ökningar redovisas för åren 1964—1966 samt 1968 då dessa avdrag ökade med 28,7, 31,0, 27,6 resp. 29,1 %. Ökningen torde väsentligen vara att tillskriva inverkan av höjda räntekostnader för fastighetsägare. År 1967 medförde en minskning i ökningstakten då ökningen stannade på 9,9 %.

De allmänna avdragen utgörs till större delen av kommunalutskylder. Därefter i betydelse kommer försäkringsutgifter av olika slag och de yrkes-

arbetande kvinnornas förvärvsavdrag. Som framgår av tabellen har det sammanlagda beloppet av allmänna avdrag m. m. för fysiska personer stegrats oavbrutet. Den betydande stegringen av de allmänna avdragen under verksamhetsåret 1966 sammanhänger främst med schabloniseringen av kommunalskatteavdraget och höjningen av förvärvsavdraget. Ökningen under verksamhetsåret 1967 beror främst på en utvidgad schablonisering av kommunalskatteavdraget.

I följande tabeller (1—3) meddelas vissa resultat av den statistik över inkomstfördelningen, som utarbetats av statistiska centralbyrån.

Ifrågavarande statistik omfattar fr. o. m. 1968 års taxering en registrering av alla som avlämnat självdeklaration. Registrering av inkomstbelopp har dock endast skett, när den taxerade inkomsten uppgått till 2 350 kr.

Den inkomstuppgift som statistiskt bearbetas är den sammanräknade nettoinkomsten. Därmed förstås summan av inkomsttagarnas inkomster av skilda förvärvskällor sedan avdrag gjorts för eventuell underskott i för-

Tab. 1. Inkomsttagarna fördelade efter inkomst och civilstånd år 1968 (taxeringsåret 1969)

Inkomstklasser, kr.	Giftna män		Giftna kvinnor		Ogiftna och förut giftna män och kvinnor		Icke mantals-skrivna personer		Samtliga inkomsttagare	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
0	76 146	4,1	101 026	8,4	357 180	17,5	20 026	41,3	555 901	10,7
1— 2 499	7 069	0,4	162 504	13,5	3 917	0,2	426	0,9	175 531	3,4
2 500— 4 999	33 775	1,8	234 997	19,4	21 001	1,0	6 000	12,4	296 246	5,7
5 000— 7 499	79 414	4,2	143 786	11,9	341 205	16,7	6 204	12,8	570 865	11,0
7 500— 9 999	79 995	4,3	109 711	9,1	230 420	11,3	4 402	9,1	424 730	8,2
10 000— 14 999	156 904	8,4	181 393	15,0	333 583	16,4	5 106	10,5	677 223	13,1
15 000— 19 999	243 235	13,0	131 589	10,8	307 132	15,1	3 096	6,4	685 204	13,2
20 000— 24 999	371 474	19,8	73 470	6,1	225 237	11,0	1 640	3,4	671 934	13,0
25 000— 29 999	308 429	16,5	33 635	2,8	112 859	5,5	633	1,3	455 620	8,8
30 000— 34 999	181 831	9,7	16 461	1,4	50 431	2,5	296	0,6	249 067	4,8
35 000— 39 999	102 747	5,5	8 171	0,7	23 556	1,2	196	0,4	134 718	2,6
40 000— 49 999	105 671	5,6	6 908	0,6	19 374	0,9	211	0,4	132 217	2,6
50 000— 59 999	49 311	2,6	2 212	0,2	7 065	0,3	105	0,2	58 719	1,1
60 000— 79 999	44 114	2,4	1 498	0,1	5 051	0,2	113	0,2	50 798	1,0
80 000— 99 999	15 754	0,8	443	0,0	1 575	0,1	47	0,1	17 834	0,3
100 000—149 999	12 113	0,6	324	0,0	1 068	0,1	22	0,0	13 543	0,3
150 000—199 999	3 018	0,2	60	0,0	318	0,0	7	0,0	3 407	0,1
200 000—499 999	1 793	0,1	65	0,0	192	0,0	2	0,0	2 058	0,1
500 000—	135	0,0	8	0,0	31	0,0	1	0,0	175	0,0
Summa inkomsttagare	1 872 928	100	1 208 261	100	2 041 195	100	48 533	100	5 175 790	100
Summa inkomster (tkr)	48 449 361,3		11 485 905,4		26 300 013,1		319 172,8		86 585 068,5	
Medianinkomst (kr.)	23 499		6 836		11 002		4 089		14 169	

Anm. Skattskyldiga som saknar hemortskommun i riket ingår i kolumnen »Samtliga inkomsttagare».

Tab. 2. Inkomsttagarna fördelade efter inkomst och ortsavdragsgrupp år 1968 (taxeringsåret 1969)

Inkomstklasser, kr.	Ensam- stående		Ensam- stående med barn		Samtaxerade personer, en- dast den ene har taxerats		Samtaxerade personer, båda har taxerats ¹		Samtliga in- komsttagare	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
1— 2 499	1 991	0,1	51	0,1	4 472	0,6	819	0,1	8 948	0,3
2 500— 4 999	24 535	1,5	124	0,1	5 457	0,8	1 750	0,2	32 339	0,9
5 000— 7 499	348 432	21,2	674	0,8	7 776	1,1	5 008	0,4	362 146	10,1
7 500— 9 999	231 644	14,1	4 098	4,7	36 307	5,0	43 830	3,9	316 081	8,9
10 000—14 999	319 241	19,4	23 837	27,6	78 662	10,8	96 777	8,7	518 754	14,5
15 000—19 999	288 805	17,6	26 011	30,1	106 523	14,7	78 978	7,1	500 469	14,0
20 000—24 999	213 325	13,0	16 628	19,3	145 429	20,0	114 263	10,3	489 758	13,7
25 000—29 999	108 496	6,6	7 374	8,5	118 908	16,4	147 459	13,3	382 301	10,7
30 000—34 999	49 195	3,0	3 230	3,7	73 345	10,1	152 617	13,7	278 435	7,8
35 000—39 999	23 290	1,4	1 616	1,9	43 938	6,0	134 710	12,1	203 602	5,7
40 000—49 999	19 278	1,2	1 441	1,7	47 066	6,5	170 608	15,4	238 446	6,7
50 000—59 999	7 175	0,4	556	0,6	22 468	3,1	74 304	6,7	104 529	2,9
60 000—79 999	5 237	0,3	397	0,5	20 460	2,8	54 721	4,9	80 837	2,3
80 000—99 999	1 638	0,1	153	0,2	7 488	1,0	18 783	1,7	28 077	0,8
100 000—	1 744	0,1	135	0,2	7 969	1,1	16 676	1,5	26 550	0,7
Summa inkomst- tagare	1 644 026	100	86 325	100	726 268	100	1 111 303	100	3 571 272	100
Summa in- komster (tkr)	25 476 151,8		1 682 673,8		20 321 581,5		39 069 305,0		86 580 328,0	
Medianinkomst (kr)	13 374		17 764		24 261		32 187		20 479	

¹ Paret utgör enhet.

Anm. Skattskyldiga som saknar hemortskommun i riket ingår i kolumnen »Samtliga inkomsttagare».

värvskälla. Statistiken upptar dessutom uppgifter om ålder, kön och civilstånd. Samtaxerade personer ingår som skilda taxeringsenheter om ej annat anges.

Tabell 1 visar antalet inkomsttagare fördelade efter inkomst och civilstånd. Av tabellen framgår att inkomstnivåerna varierar mellan de olika civilståndskategorierna. För samtliga inkomsttagare återfinns medianinkomsten i inkomstklassen 10 000—14 999. För gifta män ligger medianinkomsten i inkomstklassen 20 000—24 999 och för gifta kvinnor i inkomstklassen 7 500—9 999.

I tabell 2 har endast personer med ortsavdragskod medtagits, d. v. s. endast de som har en taxerad inkomst som skall längdföras. Även av denna tabell kan man utläsa en stor variation i inkomstnivåerna mellan de olika civilståndskategorierna. För samtliga inkomsttagare ligger medianinkomsten i inkomstklassen 20 000—24 999. För inkomstgruppen ensamstående med barn ligger medianinkomsten i inkomstklassen 15 000—19 999. För ensamstående återfinns medianinkomsten i inkomstklassen 10 000—14 999 och för

Tab. 3. Inkomstens storlek för inkomsttagare i olika åldrar år 1968 (taxeringsåret 1969)

Ålder	Antal inkomsttagare	Medianinkomst, kr.	Inkomsttagarnas procentuella fördelning efter inkomstens storlek								Summa
			—4 999	5 000—9 999	10 000—14 999	15 000—19 999	20 000—29 999	30 000—39 999	40 000—49 999	50 000—	
—15 år	27 237	3 331	75,1	19,6	2,9	1,0	0,8	0,2	0,1	0,3	100
16—17 »	95 894	4 227	59,2	30,7	8,6	1,3	0,2	0,0	0,0	0,0	100
18—19 »	181 850	8 103	32,5	28,2	26,0	10,7	2,5	0,1	0,0	0,0	100
20—24 »	571 797	12 473	24,3	15,8	20,0	21,4	16,6	1,6	0,2	0,1	100
25—29 »	465 979	19 002	17,1	8,9	10,3	17,1	34,7	9,2	1,9	0,8	100
30—34 »	376 447	20 770	16,4	8,7	9,3	13,1	32,4	12,8	4,3	3,0	100
35—39 »	377 586	20 654	15,1	9,8	10,4	12,7	30,2	12,5	4,8	4,5	100
40—44 »	416 032	20 355	14,2	10,5	11,3	13,0	29,1	11,9	4,7	5,3	100
45—49 »	465 921	20 009	14,0	11,2	11,5	13,3	28,5	11,8	4,3	5,4	100
50—54 »	425 796	19 076	14,8	12,0	12,0	13,7	27,7	10,8	3,9	5,1	100
55—59 »	423 229	17 591	16,0	14,1	12,5	14,3	26,5	9,1	3,2	4,3	100
60—64 »	380 688	14 027	20,5	18,8	13,2	14,3	20,6	6,5	2,5	3,6	100
65—66 »	137 944	9 970	25,5	24,6	14,1	12,7	14,8	4,3	1,6	2,4	100
67— »	775 984	8 025	20,0	49,6	13,5	7,1	5,8	2,1	0,8	1,1	100
Samtliga	5 122 384	14 309	19,5	19,2	13,1	13,3	22,0	7,5	2,6	2,8	100

Anm. I tabellen ingår ej personer som icke är mantalsskrivna och sådana som saknar hemortskommun i riket.

samtaxerade personer där endast den ene åsatts taxering i inkomstklassen 20 000—24 999. För samtaxerade personer där båda åsatts taxering utgör paret enhet och där återfinns medianinkomsten i inkomstklassen 30 000—34 999.

Medianinkomstens höjd sammanhänger även med inkomsttagarnas ålder, vilket belyses av tabell 3. Högsta medianinkomsterna — över 20 000 kr. — återfinns för inkomsttagare i åldern 30—49 år. Medan i fråga om inkomsttagarna i mellanåldrarna de olika åldersklasserna utvisar en tämligen likartad fördelning på olika inkomstklasser, förskjuts tyngdpunkten kraftigt nedåt för de lägre och de högsta åldersklasserna. Delvis sammanhänger detta med att det i dessa åldersgrupper är relativt vanligare att inkomst endast uppbärs under en del av året, exempelvis i samband med inträde i resp. utträde ur förvärvslivet, värnplikstjänstgöring o. s. v.

Vad angår *aktiebolagens* inkomster, lämnar tabellen på s. 8—9 vissa upplysningar. Av denna framgår bl. a. att inkomst av rörelse m. m. naturligt nog är den helt dominerande inkomstkällan. Tabellen visar också, att, till följd av under vissa år ganska betydande förändringar i de avdragsgilla kommunalskatternas belopp, utvecklingen av nettoinkomst och taxerad inkomst icke är helt parallell. I stort sett är emellertid utvecklingen av såväl nettoinkomsten som den taxerade inkomsten ett uttryck för konjunkturrellt men även skattepolitiskt betingade förändringar i bolagens redovisade vinster. Det kan i detta sammanhang påpekas, att bolagen i betydande ut-

Till statlig inkomstskatt taxerad inkomst för svenska aktiebolag m. fl. verksamhetsåren 1965—1968 (taxeringsåren 1966—1969) med fördelning på olika branscher av bolag med ett aktiekapital av minst 1 miljon kronor

Bransch	Antal bolag 1968		Taxerad inkomst, milj. kr.				Procentuell förändring		
	Med tax. ink.	Utan tax. ink.	1965	1966	1967	1968	1965 till 1966	1966 till 1967	1967 till 1968
<i>Större aktiebolag</i>									
1. Banker, försäkringsrörelse, förvaltningsbolag m. m.	181	138	371,0	346,9	436,3	536,6	- 6,5	+ 25,8	+ 23,0
2. Malmbrytning och metallindustri									
a) Gruvor	6	11	318,4	263,2	206,7	259,9	- 17,3	- 21,5	+ 25,7
b) Metallverk och metallmanufaktur	52	25	141,7	108,6	76,4	74,6	- 23,4	- 29,7	- 2,4
c) Vissa kombinerade företag (bruksrörelse)	8	3	89,2	53,1	76,5	37,3	- 40,5	+ 44,1	- 51,2
d) Verkstadsindustri ..	123	62	496,1	384,9	457,5	641,0	- 22,4	+ 18,9	+ 40,1
e) Varvsindustri	4	8	20,5	9,0	7,0	5,2	- 56,1	- 22,2	- 25,7
f) Elektroteknisk industri	26	20	224,4	158,4	140,7	256,5	- 29,4	- 11,2	+ 82,3
3. Jord- och stenindustri	72	49	96,9	59,5	81,7	57,6	- 38,6	+ 37,3	- 29,5
4. Skogsindustri	76	59	209,7	150,5	87,7	82,6	- 28,2	- 41,7	- 5,8
5. Grafisk industri	31	24	39,6	42,6	38,5	64,3	+ 7,6	- 9,6	+ 67,0
6. Livsmedelsindustri	66	15	144,7	141,0	156,8	209,1	- 2,6	+ 11,2	+ 33,4
7. Textil- och beklädnadsindustri	44	36	36,5	42,7	39,5	25,8	+ 17,0	- 7,5	- 34,7
8. Läder- och gummivarindustri	17	19	19,6	14,5	8,0	16,1	- 26,0	- 44,8	+ 101,3
9. Kemisk-teknisk industri	56	37	88,8	70,4	84,0	76,4	- 20,7	+ 19,3	- 9,1
10. Kraft- och belysningsverk	50	35	93,7	83,0	88,1	91,3	- 11,4	+ 6,1	+ 3,6
11. Varuhandel	212	127	182,7	163,0	190,2	238,4	- 10,8	+ 16,7	+ 25,3
12. Samfärdsel	62	51	53,8	37,4	95,0	72,1	- 30,5	+ 154,0	- 24,1
13. Andra branscher	31	21	16,5	18,9	18,3	27,5	+ 14,5	- 3,2	+ 50,3
Säger för större aktiebolag	1 117	740	2 643,9	2 147,6	2 288,9	2 772,3	- 18,8	+ 6,6	+ 21,1
<i>Mindre aktiebolag m. fl. (samtliga branscher)....</i>									
	748,0	807,1	803,1	880,8	+ 7,9	- 0,5	+ 9,7
Totalt för svenska aktiebolag m. fl.	3 391,9	2 954,7	3 092,0	3 653,1	- 12,9	+ 4,6	+ 18,1

sträckning utnyttjat möjligheterna att göra avdragsgilla avsättningar till investeringsfonder för konjunkturutjämning.

För en närmare analys av bolagens inkomstutveckling kan uppgifterna i nämnda tabell kompletteras med ledning av ett inom riksrevisionsverket upplagt register över ett antal svenska aktiebolags skatteförhållanden, avseende bolag med ett aktiekapital av minst en miljon kronor. Registret hålles aktuellt bl. a. genom att varje höst uppgifter om taxerad (= beskattningsbar) inkomst vid årets taxering enligt taxeringsnämndernas beslut inför-

skaffas från länsstyrelserna. De ifrågavarande bolagens sammanlagda taxerade inkomst omfattar vid den senaste taxeringen 76 % av hela den taxerade inkomsten för aktiebolagen.

I tabellen på s. 14 sammanfattas resultatet av en bearbetning av registrets uppgifter för de fyra senaste verksamhetsåren. (Beträffande utvecklingen under tidigare år hänvisas till riksrevisionsverkets årsbok). I tabellen har ifrågavarande aktiebolag under den gemensamma rubriken »större aktiebolag» fördelats på branscher. För bolag med ett aktiekapital understigande en miljon kronor saknas specificerade uppgifter. Under rubriken »mindre aktiebolag» har därför utan fördelning på branscher upptagits differensen mellan den i taxeringsstatistiken redovisade taxerade inkomsten för samtliga svenska aktiebolag m. fl. (jfr tabellen s. 8—9) och summa taxerad inkomst för »större aktiebolag». Inplaceringen av företagen i branschgrupper bygger på en karakteristik av de producerade varorna eller tjänsterna. En dylik klassificering erbjuder betydande svårigheter, då företagen ofta karakteriseras av en mångsidig produktion som stundom är att hänföra till flera olika branscher. Särskilt utpräglat är detta för vissa bruksföretag, som vid sidan av exempelvis järn- och stålverk även bedriver en omfattande skogsindustri (jfr grupp 2 c i tabellen), och för företag där produktionen kombineras med varuhandel.

De i statistiken medtagna större bolagens antal utgör vid den senaste taxeringen 1 857. Av dessa redovisade 740 bolag ingen taxerad inkomst.

Av tabellen framgår att vid 1969 års taxering visade bolagens samlade taxerade inkomst en ökning med 18,1 % i jämförelse med 4,6 % under föregående taxeringsår.

Utvecklingen av skatteunderlaget verksamhetsåren 1969, 1970 och 1971

Den allmänna inkomstutvecklingen är avgörande för de direkta statsskatternas avkastning och är även i väsentlig mån bestämmande för de indirekta skatternas avkastning liksom för de statliga affärsverkens inkomster.

Beträffande beräkningen av skatteunderlagets utveckling under åren 1969 till 1970 samt de första månaderna av år 1971 är det lämpligt att verkställa särskilda kalkyler för å ena sidan fysiska personer och å andra sidan aktiebolag.

Fysiska personer

Vad först angår skatteunderlaget för fysiska personer bestämmas utvecklingen, som närmare framgår av sammanställningen på s. 8—9, väsentligen av förändringarna i inkomst av tjänst eller tillfällig förvärvsverksamhet.

Den totala lönesumman härrörande från inkomst av tjänst påverkas dels av de avtalsmässiga uppgörelserna mellan arbetsmarknadens parter, dels av ändringar av den totala sysselsättningen i landet och dels av den s. k. löne-

glidningen. För åren 1969 och 1970 har konjunkturinstitutet bedömt, att ökningen av den totala lönesumman blir omkring 7 % för 1969 och omkring 8 % för 1970.

Riksrevisionsverket har i sina beräkningar utgått från att förvärvskällan inkomst av tjänst för verksamhetsåret 1969 kommer att visa en ökning med 7 % i förhållande till 1968 och för verksamhetsåret 1970 med 8 % i förhållande till 1969. För verksamhetsåret 1971 har riksrevisionsverket räknat med en ökning av 7 %.

Fysiska personers inkomst av jordbruksfastighet som för verksamhetsåret 1968 utgjorde något över 2 % av deras sammanlagda inkomst antas schablonmässigt behålla sin absoluta nivå från verksamhetsåret 1968 för såväl 1969 som 1970 och 1971.

Inkomst av annan fastighet än jordbruksfastighet har hittills svarat för mindre än 1 % av fysiska personers sammanlagda inkomst. Diskontohöjningarna under 1969 med sammanlagt 2 % påverkar inkomsterna av denna förvärvskälla i sjunkande riktning. Riksrevisionsverket har räknat med oförändrade inkomster under 1969. 1970 års fastighetstaxering innebär ökade inkomster från fastigheter under detta år. Riksrevisionsverket har räknat med en ökning 1970 av 15 %. För 1971 har räknats med en schablonmässig ökning av 5 %.

Inkomst av rörelse svarade 1968 för 5,5 % av fysiska personers inkomster. Riksrevisionsverket har i sina beräkningar schablonmässigt utgått från att även denna förvärvskälla ökar med 5 % för här aktuella tre verksamhetsår.

1968 var de fysiska personernas inkomst av kapital omkring 2 % av deras sammanlagda inkomst. Diskontohöjningen i februari och juli 1969 medför en kraftig ökning av kapitalinkomsterna för verksamhetsåret 1969. Riksrevisionsverket har räknat med en ökning av 20 % under detta år. För 1970 och 1971 har ämbetsverket schablonmässigt antagit en årlig ökning på 5 %.

Svenska aktiebolag

Vid bedömningen av utvecklingen av aktiebolagens taxerade inkomster har riksrevisionsverket haft tillgång till dels statistiska centralbyråns taxeringsstatistik dels också verkets egna undersökningar om taxeringsutfallet för större aktiebolag.

Från statistiska centralbyråns statistik kan man avläsa bl. a. utvecklingen av samtliga aktiebolags beskattningsbara inkomster år för år. Materialet kommer riksrevisionsverket tillhanda i oktober året efter verksamhetsåret.

I samarbete med länsstyrelserna sammanställer riksrevisionsverket under början av hösten varje år statistik över taxeringsutfallet för bolag med ett sammanlagt aktiekapital på mer än 1 milj. kr.

Ämbetsverket utför sedan en enkätundersökning på vissa bolag. Årets undersökning omfattar samtliga aktiebolag med ett sammanlagt aktiekapital på mer än 4 milj. kr. omfattande 680 bland ovannämnda storbolag. I denna

enkätundersökning lämnade de tillfrågade uppgifter om sina förväntade taxerade inkomster för verksamhetsåret i fråga.

De bolag som ingår i den förra undersökningen svarar tillsammans för omkring 3/4 av samtliga aktiebolags taxerade inkomster, de bolag som ingår i enkätundersökningen för omkring 2/3.

Resultaten av de senaste årens taxeringsutfall ävensom den senaste bolagsenkäten i november 1969 framgår av nedanstående sammanställning.

Bolag med ett aktie- kapital av	Taxerad inkomst verksamhetsåret						
	1966 mkr	1967 mkr	ökn. i %	1968 mkr	ökn. i %	1969 mkr	ökn. i %
0—4 mkr	985	1 086	+ 10	1 159	+ 7		
4— »	1 970	2 006	+ 2	2 494	+ 24	2 789	+ 12
Samtliga	2 955	3 092	+ 5	3 653	+ 18		

Riksrevisionsverket bedömer att bolagens taxerade inkomster för verksamhetsåret 1969 kommer att överstiga 1968 års med 12 %. Ämbetsverket har sedan schablonmässigt antagit en årlig stegring på 5 % för verksamhetsåren 1970 och 1971.

Resultatet av riksrevisionsverkets inkomstberäkning återges i den härvid fogade tabellen (bilaga C) med specifikation av inkomsterna på driftbudgeten för budgetåret 1970/71. Dessutom har riksrevisionsverket verkställt vissa beräkningar av statsinkomsterna under budgetåren 1971/72—1974/75. Huvudresultatet sammanfattas i en härtill fogad promemoria (bilaga D).

Beträffande de för budgetåret 1970/71 beräknade beloppen för de särskilda inkomstitlarna får riksrevisionsverket anföra följande.

Driftbudgetens inkomster

A. Skatter, avgifter, m. m.

I. Skatter

1. Skatt på inkomst, förmögenhet och rörelse

Skatt på inkomst och förmögenhet m. m.

Allmänt

Riksstatstiteln uppförs i riksstaten med det belopp som kan beräknas utgöra statens behållna inkomst av under budgetåret inflytande inkomst- och förmögenhetsskatt samt avgifter för folkpensioneringen. Denna beräkning intar en särställning i förhållande till beräkningen av övriga riksstatstitlar på grund av att titeln är ett samlingskonto för redovisningen av den allmänna skatteuppbörden. Skatter och avgifter debiteras på de slutliga skattsedlarna var för sig men uppbärs gemensamt.

Som bruttoinkomst på titeln redovisas i första hand vad som i enlighet med gällande uppbördsförfarande inflyter i form av preliminär skatt, fyllnadsbetalningar, kvarstående skatt, tillkommande skatt och indrivna restantier. Uppbördsförfarandet förutsätter även uppkomsten av s. k. överskjutande preliminär skatt, och utbetalningen av denna redovisas som utgift på titeln.

Som utgifter på titeln redovisas vidare de restitutioner av skatt som för- anleds av taxeringsändringar m. m.

De största utgifterna på titeln är de utbetalningar av kommunalskatte- medel som länsstyrelserna enligt särskilt givna regler har att göra till kom- munerna på grund av att kommunalskatterna ingår i den samfälliga statligt administrerade skatteuppbörden. Av samma skäl utbetalas från titeln med- del motsvarande avgifter av olika slag som ingår i skatteuppbörden.

Den större delen av socialförsäkringsavgifterna uppbärs av praktiska skäl enligt alternativa metoder på så sätt att avgifterna för större arbets- givare direkt debiteras av riks-försäkringsverket, medan avgifterna för mindre arbetsgivare debiteras på skattsedeln. Oberoende av om socialför- säkringsavgifter sålunda debiteras direkt av riks-försäkringsverket eller ingår i skatteuppbörden har man ansett redovisningen böra passera över förevarande skatttitel. Till följd härav ingår även uppbörden av social- försäkringsavgifter från »direktdebiterade» arbetsgivare på titelns inkomst-

sida och utbetalningarna till de allmänna försäkringskassorna m. m. bland titelns utgifter. Ett undantag från denna princip är direktdebiterade tilläggspensionsavgifter som inte redovisas över titeln.

Till de särskilda inkomsterna på titeln hör sjömansskatten och bland utgifterna ingår de omföringar till andra riksstatstitlar som enligt särskilda regler skall göras ifråga om vissa till beloppet relativt obetydliga skatter, som ingår i den allmänna uppbörden.

De in- och utbetalningar resp. omföringar som redovisas på titeln har sammanfattats i följande uppställning:

Inbetalningar

Preliminär A-skatt
 Preliminär B-skatt
 Fyllnadsbetalningar av preliminärskatt
 Kvarstående skatt (jämte ränta)
 Tillkommande skatt
 Sjömansskatt
 Sjömansskattens andel i sjukförsäkringsmedel
 Restantier
 Medel från skattereklamationskontot
 Avgifter från direktdebiterade arbetsgivare till sjukförsäkring, yrkesskadeförsäkring och byggnadsforskning (arbetsgivaravgifter)
 Statens avgifter till sjukförsäkringen
 Viss ersättning från allmänna pensionsfonden
 Eventuell återföring av medel från allmänna sjukförsäkringsfonden

Utbetalningar och omföringar

Överskjutande skatt (jämte ränta)
 Övriga restitutioner
 Utbetalda kommunalskattemedel
 Utbetalningar till de allmänna försäkringskassorna
 Utbetalning till allmänna pensionsfonden (skattdebiterade avgifter och egenavgifter)
 Yrkesskadeförsäkringsavgifter
 Byggnadsforskningsavgifter
 Allmän arbetsgivaravgift (skattdebiterad)
 Utskiftningsskatt och ersättnings-skatt
 Skogsvårdsavgifter
 Allmän varuskatt i vissa fall för jordbruksprodukter
 Annuiteter på avdikningslån
 Annuiteter på förskott för avlösning av frälseräntor
 Eventuell avsättning av medel till allmänna sjukförsäkringsfonden

Skillnaden mellan titelns sammanlagda inkomster och utgifter utgör den nettoinkomst för statsverket, som motsvarar den i budgetredovisningen upptagna inkomsten på titeln.

Nedan följer en genomgång av de skatter och avgifter som ingår i slutlig skatt. Därefter behandlas uppbördssystemet och de poster som finns redovisade på titeln skatt på inkomst och förmögenhet m. m.

Slutlig debitering av skatter och avgifter som berör inkomstskatttiteln

Debiteringen av de olika skatterna och avgifterna framgår av debetsedeln för slutlig skatt. De skatter och avgifter som finns specificerade på debetsedeln är:

Statlig inkomstskatt
 Kommunal inkomstskatt
 Statlig förmögenhetsskatt
 Folkpensionsavgift
 Tilläggsavgift
 Sjukförsäkringsavgift
 Arbetsgivaravgifter
 Skogsvårdsavgift
 Annuiteter på avdikningslån
 Annuiteter på frälseräntor
 Utskiftningsskatt och ersättningsskatt
 Allmän varuskatt i vissa fall för jordbruksprodukter (t. o. m. taxeringsåret 1969)
 Allmän arbetsgivaravgift (fr. o. m. taxeringsåret 1970)

Statlig inkomstskatt för fysiska personer

Statlig inkomstskatt utgår enligt förordning den 26 juli 1947 (nr 576). Inkomstskattens grundbelopp för fysiska personer m. fl. bestäms enligt två progressiva skiktskalor, den ena avseende sådana skattskyldiga, för vilka Ortsavdrag beräknas enligt de för gift skattskyldig gällande grunderna, och den andra avseende övriga (ensamstående) skattskyldiga. Grundbeloppet utgör genom förordning den 15 december 1961 (nr 623) fr. o. m. 1963 års taxering 10 % av den beskattningsbara inkomsten, om denna icke överstiger 12 000 kr. i den förra skalan och 6 000 kr. i den senare skalan. Upp till nämnda belopp för den beskattningsbara inkomsten utgår sålunda skatten proportionellt, medan vid högre inkomst skatteprocenten är stigande. Skattesatsen är i bägge skalorna maximerad till 65 % för den del av den beskattningsbara inkomsten som överstiger 150 000 kr. Enligt förordning den 9 april 1965 (nr 72) har skatteskalorna ändrats fr. o. m. 1967 års taxering, vilket medför sänkt skatteuttag i skikten över det proportionella skiktet. Ortsavdragen uppgår fr. o. m. 1963 års taxering till 4 500 kr. för gifta och till 2 250 kr. för ogifta.

Under budgetåret 1969/70 tillämpas i likhet med föregående budgetår en uttagsprocent av 100.

Enligt förordning den 24 februari 1967 (nr 40) utgår fr. o. m. 1968 års taxering schablonavdraget för kommunalutskylder vid taxering till statlig inkomstskatt med ett minimiavdrag på 4 500 kr. för makar och s. k. ofullständiga familjer och på 2 250 kr. för övriga skattskyldiga. Överstiger den under närmast föregående år påförda kommunalskatten minimiavdraget, skall avdrag medges med det faktiskt påförda beloppet.

På familjebeskattningsens område har vissa reformer genomförts fr. o. m. 1961, 1963 och 1967 års taxeringar.

Enligt förordning den 9 april 1965 (nr 71) gäller fr. o. m. 1967 års taxering

ring att förvärvsavdraget utgår med 300 kr. + 25 % av inkomsten, dock högst 3 000 kr. För gifta med minderårigt barn utgår förvärvsavdrag i samband med inkomst av jordbruksfastighet med 1 000 kr. Avdragsrätten för icke hemmavarande barn under 16 år utgår med högst 1 000 kr. för varje barn.

Enligt förordning den 21 maj 1965 (nr 153) kan samtaxerade makar, som båda haft arbetsinkomst, fr. o. m. 1967 års taxering få skatten för arbetsinkomsten beräknad såsom om de blivit särtaxerade för denna inkomst. Den särskilda skatteberäkningen avser statlig inkomstskatt och folkpensionsavgift.

Genom författningar den 31 mars 1955 (nr 122—125) infördes vissa schablonmässigt beräknade minimiavdrag för avgifter för kapital- och sjukförsäkring för fysiska personer samt för utgifter för fullgörande av tjänsten för skattskyldiga, som haft inkomst av tjänst. Vidare infördes vissa extra avdrag för fysiska personer, som haft intäkt av kapital. Dessa bestämmelser tillämpades första gången vid 1957 års taxering. Vissa av de schablonmässiga avdragen har sedermera höjts. Enligt förordning den 6 juni 1968 (nr 421) åtnjuter fysiska personer, som har att erlægga allmän arbetsgivaravgift för inkomst av rörelse eller jordbruksfastighet, avdrag för sådan avgift, som påförts året näst före taxeringsåret. Förordningen kommer att tillämpas första gången vid taxeringen 1970.

Enligt förordning den 15 december 1967 (nr 748) gäller att fr. o. m. 1969 års taxering beskattas vinst vid icke yrkesmässig avyttring av fastighet såsom realisationsvinst till 100 % om fastigheten innehafts mindre än 2 år och till 75 % om fastigheten innehafts 2 år eller längre. Vid försäljning av aktier m. m. beskattas vinsten om aktierna innehafts mindre än 2 år till 100 %, mindre än 3 år till 75 %, mindre än 4 år till 50 % och mindre än 5 år till 25 %. Om aktierna innehafts 5 år eller mera räknas som skattepliktig realisationsvinst ett belopp motsvarande 10 % av nettointkomsten. Vid långtidsinnehav medges ett avdrag med 500 kr. Förordningen gäller avyttringar som äger rum fr. o. m. den 1 januari 1968.

Statlig inkomstskatt för fysiska personer, oskifta dödsbon och familjestiftelser redovisas på den s. k. A-längden. De för taxeringsåren 1965—1969 uträknade skattebeloppen framgår av följande sammanställning (milj. kr.):

	Taxeringsår				
	1965	1966	1967	1968	1969
Statlig inkomstskatt, A-längden . .	7 254	8 675	8 553	9 593	10 443

Statlig inkomstskatt för bolag, ekonomiska föreningar m. m.

Andra skattskyldiga än fysiska personer, oskifta dödsbon och familjestiftelser indelas i beskattningshänseende i följande fyra grupper:

a) svenska aktiebolag, svenska försäkringsanstalter som icke är aktiebolag samt andra utländska juridiska personer än oskifta dödsbon och fa-

miljestiftelser, varvid dock försäkringsanstalter som driver livförsäkringsrörelse hänförs till grupp c,

b) andra svenska ekonomiska föreningar än sambruksföreningar, sparbanker, sparbankernas säkerhetskassa, Sveriges allmänna hypoteksbank, Konungariket Sveriges stadshypotekskassa, hypoteksföreningar, svenska bostadskreditkassan och bostadskreditföreningar,

c) försäkringsanstalter i den mån de driver livförsäkringsrörelse samt

d) övriga skattskyldiga.

Enligt förordning den 5 juni 1959 (nr 295) utgör den statliga inkomstskatten räknad i procent av den beskattningsbara inkomsten för grupp a) 40 %, för grupp b) 32 %, för grupp c) 10 % samt för grupp d) 15 %.

Riksdagen har den 19 november 1969 (prop. 1969: 99) beslutat att ändra gruppindelningen så att fr. o. m. 1971 års taxering sparbanker, sparbankernas säkerhetskassa och ekonomiska föreningar som ingår i jordbrukskasserörelsen förts från grupp b) till grupp a), vilket innebär en höjning av skattesatsen från 32 till 40 %.

Statlig inkomstskatt för juridiska personer redovisas på de s. k. B- och C-längderna. Den uträknade skatten uppgick taxeringsåren 1965—1969 till följande belopp (milj. kr.):

	Taxeringsår				
	1965	1966	1967	1968	1969
Statlig inkomstskatt, B- och C-längderna	1 376	1 425	1 229	1 246	1 496

Kommunal inkomstskatt

De kommunala skatterna utgörs av allmän kommunalskatt med däri ingående församlingsskatt, landstingsmedel och tingshusmedel, allt i form av inkomstskatt beräknad på grundval av inkomst och garantibelopp för fastighet. För den allmänna kommunalskatten gäller bestämmelserna i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370). Landstingsmedel utgår enligt landstingslagen den 14 maj 1954 (nr 319). Tingshusmedel utdebiteras enligt förordning den 31 december 1945 (nr 903) om utdebitering av tingshusmedel.

Genom lag den 16 maj 1957 (nr 200) höjdes fr. o. m. 1959 års taxering de kommunala ortsavdragen så att de överensstämmer med de statliga.

Fr. o. m. 1961 års taxering gäller på familjebeskattningsområde samma bestämmelser i fråga om den kommunala beskattningen som beträffande den statliga.

Debiterad kommunal inkomstskatt uppgick taxeringsåren 1965—1969 till följande belopp (milj. kr.):

	Taxeringsår				
	1965	1966	1967	1968	1969
Kommunal inkomstskatt:					
A-längd	7 773	9 294	11 031	12 230	13 431
B- och C-längd	940	1 030	1 009	1 061	1 297

Statlig förmögenhetsskatt

Statlig förmögenhetsskatt uttas enligt förordning den 26 juli 1947 (nr 577) av fysiska personer m. fl. Genom förordning den 12 april 1957 (nr 106) höjdes det skattefria beloppet för fysiska personer från 50 000 kr. till 80 000 kr. fr. o. m. 1958 års taxering och genom förordning den 9 april 1965 (nr 73) till 100 000 kr. fr. o. m. 1966 års taxering. Den lägsta skattesatsen är fr. o. m. 1966 års taxering 8 promille. Den högsta, 18 promille, utgår för den del av den beskattningsbara förmögenheten som överstiger 1 000 000 kr. För vissa juridiska personer utgår statlig förmögenhetsskatt med 1 1/2 promille av den del av den beskattningsbara förmögenheten, som överstiger 5 000 kr.

Enligt förordning den 29 maj 1969 (nr 236) skall förmögenhet fr. o. m. 1970 års taxering beräknas på den sammanlagda förmögenheten tillhörande föräldrar och barn under 20 år, som bor hos föräldrarna. Nu gällande bestämmelser innebär att barns förmögenhet beskattas gemensamt med föräldrarnas endast om barnet icke påförs statlig inkomstskatt.

Debiterad förmögenhetsskatt utgjorde taxeringsåren 1965—1969 följande belopp (milj. kr.):

	Taxeringsår				
	1965	1966	1967	1968	1969
Förmögenhetsskatt	294	366	341	374	432

Folkpensionsavgift

Enligt lag om finansiering av folkpensioneringen den 25 maj 1962 (nr 398) och med ändring enligt lag den 9 april 1965 (nr 74) skall folkpensionsavgift fr. o. m. den 1 januari 1966 utgå med viss procent av den avgiftspliktiges till statlig inkomstskatt beskattningsbara inkomst. Enligt lag den 24 februari 1967 (nr 39) skall folkpensionsavgiften fr. o. m. den 1 juli 1967 utgå med 5 % av den till statlig inkomstskatt beskattningsbara inkomsten dock med högst 1 500 kr. för såväl avgiftspliktig som samtaxeras som för annan avgiftspliktig.

De debiterade folkpensionsavgifterna uppgick taxeringsåren 1965—1969 till följande belopp (milj. kr.):

	Taxeringsår				
	1965	1966	1967	1968	1969
Folkpensionsavgift	1 347	1 407	1 591	1 891	2 214

Tilläggsavgift

Endast de försäkrades egna avgifter och avgifter från mindre s. k. skatte-debiterade arbetsgivare debiteras på skattsedeln. Övriga avgifter för tilläggsavgiftsavgiften debiteras och uppbärs direkt av riks försäkringsverket.

Sjukförsäkringsavgift

Sjukförsäkringen finansieras förutom genom statsbidrag av avgifter från de försäkrade och arbetsgivarna. Avgifterna från de försäkrade samt från

skattedeberade arbetsgivare uppbärs i samband med den allmänna skatteuppbörden och avgifterna från direktdeberade arbetsgivare uppbärs direkt av riksförsäkringsverket, som överför de under budgetåret inflytande avgifterna till titeln.

Avgifterna till den obligatoriska sjukförsäkringen för anställda beräknas med hänsyn till den försäkrades arbetsinkomst och varierar mellan olika orters försäkringskassor. Enligt lag den 16 juni 1966 (nr 350) har, i samband med höjning av sjukpenningen och utökning av antalet sjukpenningklasser fr. o. m. den 1 januari 1967, avgifterna till sjukförsäkringen höjts. För företagare utgår egenavgifter med högre belopp.

Arbetsgivaravgifter

Arbetsgivare skall för varje år erlægga avgift dels till sjukförsäkringen, dels till försäkringen för tilläggspension. Härutöver uttas av arbetsgivaren yrkesskadeförsäkringsavgift och för vissa arbetsgivare byggnadsforskningsavgift. Dessa avgifter, vilka tillsammans kallas arbetsgivaravgifter, debiteras på debetsedeln å slutlig skatt endast i sådana fall då summan av dem uppgått till högst 1 000 kr. Arbetsgivaravgifter som överstiger nämnda belopp uppbärs som regel direkt av riksförsäkringsverket.

Övriga skatter och avgifter på debetsedeln för slutlig skatt

Skogsvårdsavgifter, annuiteter på avdikningslån, annuiteter på frälseräntor, utskiftningskatt och ersättningskatt, allmän varuskatt i vissa fall för jordbruksprodukter och allmän arbetsgivaravgift för mindre arbetsgivare debiteras i samband med slutlig skatt men omförs till andra inkomsttitlar.

Uppbördsförfarandet för skatter och avgifter som berör inkomstskatttiteln

Preliminär A- och B-skatt

Enligt den fr. o. m. 1954 gällande uppbördsförordningen, utfärdad den 5 juni 1953 (nr 272), med däri enligt förordning den 17 november 1967 (nr 625) vidtagna ändringar skall skattskyldig erlægga preliminär skatt med det belopp, vilket så nära som möjligt kan antas motsvara i den slutliga skatten ingående skatter och avgifter.

Den preliminära skatten utgår dels i form av preliminär A-skatt, dels i form av preliminär B-skatt. A-skatten utgår enligt skattetabeller eller efter viss procent av uppburen löneinkomst. B-skatten debiteras normalt med det belopp som enligt senaste taxering påförts som slutlig skatt.

För inkomst av tjänst, som inte avser bestämd tidsperiod eller som inte uppbärs vid regelbundet återkommande tillfällen, skall fr. o. m. 1968 preliminär A-skatt utgå med 30 % av inkomsten mot tidigare 25 %. I vissa fall som t. ex. vid utbetalning av retroaktiva lönebelopp, ackordsersättningar o. dyl.

skall preliminär A-skatt utgå enligt grunder som fastställs av centrala folkbokförings- och uppborädsnämnden.

Överlämnar arbetstagare inte debetsedel på preliminär A-skatt till arbetsgivaren skall avdrag för preliminär A-skatt göras enligt förhöjda skatteskalor. Uppvisar vidare arbetstagare inte debetsedel på slutlig skatt för arbetsgivaren skall under tid, då avdrag för kvarstående skatt skall verkställas, avdrag för sådan skatt göras vid varje avlöningstillfälle med lika stort belopp som avdraget för preliminär A-skatt.

Enligt förordning den 13 december 1968 (nr 722) om ändring i uppborädsförordningen må Kungl. Maj:t förordna att preliminär A-skatt skall utgå även för annan inkomst än sådan som utgör den skattskyldiges huvudsakliga inkomst av tjänst, om det är särskilt påkallat ur uppborädsynpunkt. Senare utfärdades, den 17 januari 1969 (nr 5), bestämmelser om att preliminär A-skatt skall utgå för artistersättning som uppgår till minst 300 kr. även om ersättningen ej utgör huvudsaklig inkomst av tjänst. Bestämmelserna gäller även för ersättning till professionell idrottsman. Preliminärskatteavdrag skall för dessa skattskyldiga göras med 40 % av belopp som utbetalas efter 31 mars 1969. Fr. o. m. den 1 juli 1969 har genom kungörelse den 23 maj 1969 (nr 283) bestämmelsen ändrats till att avse ersättning som uppgår till minst 200 kr., sedan avdrag för särskild reseersättning gjorts.

Arbetsgivarnas skyldighet att verkställa löneavdrag för skatt avser såväl preliminär skatt som kvarstående skatt, varvid gäller, att preliminär skatt utgår i första hand.

De lokala skattemyndigheterna kan på framställning av den skattskyldige eller på eget initiativ under uppborädsåret vidtaga jämkning av den preliminärskatt som skall utgå, om jämkningen kan förväntas medföra bättre anpassning mellan preliminär och slutlig skatt.

Preliminärskatten förfaller till betalning under mars, maj, juli, september, november och januari under uppborädsåret, vilket omfattar tiden fr. o. m. mars det ena året t. o. m. februari påföljande år. På titeln skatt på inkomst och förmögenhet m. m. ingår under ett budgetår uppboräden under juli, september och november det ena året och uppboräden januari, mars och maj påföljande år. Titeln redovisar sålunda inte uppborädsårets preliminärskatt. Preliminär A-skatt företer vissa skillnader mellan olika skatteterminer på grund av att inkomstunderlaget varierar under året. Preliminär B-skatt erläggs däremot som regel med en sjättedel av det debiterade årsbeloppet varje termin och är därför i stort sett stabil under uppborädsårets terminer.

Fyllnadsbetalningar av preliminärskatt

Den skattskyldige kan frivilligt inbetala högre preliminärskatt än som följer av skattetabeller eller debetsedel å preliminär B-skatt. I regel görs detta genom fyllnadsbetalningar efter uppborädsårets utgång, d. v. s. under

våren. Syftet är att undvika eller minska kvarstående skatt, som i vissa fall är räntebelagd (se nedan).

Kvarstående och överskjutande skatt

Sedan taxering blivit verkställd och den slutliga skatten uträknats, sker en avräkning, varvid den skattskyldige gottskrivs i fråga om A-skatt det under uppboråsåret influtna beloppet jämte i förekommande fall s. k. särskilt uppdebiterat belopp samt i fråga om B-skatt det debiterade beloppet. Dessutom gottskrivs den skattskyldige fyllnadsbetalning av preliminärskatt. Understiger vid avräkningen den gottskrivna preliminära skatten motsvarande slutliga skatt, förfaller skillnaden, om denna är 10 kr. eller större, till betalning såsom kvarstående skatt under uppördsterminerna i mars och maj året efter taxeringsåret. Om den kvarstående skatten uppgår till minst en femtedel av den slutliga skatten eller minst 10 000 kr., skall den skattskyldige erlägga ränta för den kvarstående skatten efter avdrag för 1 000 kr. Överstiger däremot den preliminära skatten motsvarande slutliga skatt, återbetalas det överskjutande beloppet, om detta är 10 kr. eller större, till den skattskyldige. Dessutom utgår ränta på den del av det överskjutande beloppet, som överstiger 1 000 kr., dock ej om räntebeloppet understiger 5 kr. Fr. o. m. år 1958 utgör räntesatsen för kvarstående skatt 9 % och för överskjutande skatt 5 %. Räntebeloppet på överskjutande skatt maximerades genom förordning den 13 maj 1960 (nr 155) till 100 000 kr. fr. o. m. 1960 års taxering. Kvarstående och överskjutande skatt på titeln avser sålunda inkomståret som avslutas ett halvt år före budgetårets ingång.

Tillkommande skatt

Tillkommande skatt är skatt som skall erläggas i huvudsak på grund av beslut om ändrad taxering sedan slutlig skatt påförts eller till följd av eftertaxering.

Sjömansskatt och sjömansskattens andel i sjukförsäkringsmedel

Sjömansskatt utgår enligt förordning den 16 maj 1958 (nr 295) om sjömansskatt, vilken trädde i kraft den 1 januari 1959. Den är en definitiv källskatt, som tillfaller staten, men kommunerna skall, liksom de allmänna försäkringskassorna, för varje år beredas ersättning av statsmedel för minskade skatteintäkter resp. sjukförsäkringsavgifter. De inträdda förändringarna i skatteskalorna för den statliga inkomstskatten och reformerna på familjebeskattningsens område tillämpas även i fråga om sjömansskatten.

Sjömansskattens andel i sjukförsäkringsmedel inbetalas av sjömansskattekontoret till riksförsäkringsverket, som överför medlen till inkomstskatttiteln.

Restantier och medel från skatterekklamationskontot

Restantier är de restförda belopp, som drivs in via kronofogdemyndigheterna och avser olika typer av skatter från olika år tillbaka. Medel från skatterekklamationskontot är skatt som inlutit men som till följd av identifieringssvårigheter ej har kunnat krediteras vederbörande skattskyldig.

Avgifter från direktdebiterade arbetsgivare till sjukförsäkring, yrkesskadeförsäkring och byggnadsforskning

Dessa avgifter uppbärs av riksförsäkringsverket som gottskriver inkomstskattetiteln. Avgifterna som inflyter under året är dels preliminära avgifter, dels slutlig reglering av avgifter. De preliminära avgifterna fastställs genom uppräknig av avgiftsunderlaget två år tillbaka. Avgiften för 1969 beräknas, enligt förordning den 11 oktober 1968 (nr 522), som om avgiftsunderlaget för 1967 höjts med 7 % och för 1970, enligt förordning den 26 september 1969 (nr 530), som om avgiftsunderlaget för 1968 höjts med 10 %.

I samband med höjning av sjukpenningen och utökning av antalet sjukpenningklasser fr. o. m. den 1 januari 1967 höjdes avgifterna till sjukförsäkringen. Arbetsgivaravgifterna till sjukförsäkringen ändrades därvid till 2,6 % av lön eller ersättning som ej överstiger 7,5 gånger det vid årets ingång gällande basbeloppet enligt lag om allmän försäkring. Riksdagen har den 3 december 1969 (prop. 1969: 125) beslutat att fr. o. m. den 1 januari 1970 procentsatsen skall höjas till 2,9 % av avgiftsunderlaget. De höjda avgifterna beräknas finansiera de ökade sjukförsäkringskostnaderna genom de i propositionen föreslagna sjukvårdsreformerna med 200 milj. kr.

Fr. o. m. den 1 januari 1955 ersattes den dittillsvarande olycksfallsförsäkringen, vars uppgifter delvis övertagits av sjukförsäkringen, av en ny yrkesskadeförsäkring (lag den 14 maj 1954, nr 243). Yrkesskadeförsäkringen finansieras genom avgifter från arbetsgivarna. Ändrade bestämmelser gäller för yrkesskadeförsäkring enligt lag den 25 maj 1962 (nr 408). I lag den 15 december 1967 (nr 919) och förordning den 15 december 1967 (nr 920) om värdesäkring av yrkesskadelivräntor har förordnats om betydande höjningar av livräntorna fr. o. m. den 1 januari 1968. Under budgetåret inflytande avgifter gottskrivs titeln. Uppbörderna avser yrkesskadeförsäkringsavgifter inkl. tilläggsavgifter och avgiftstillägg.

För vissa arbetsgivare utgår sedan 1955 särskild byggnadsforskningsavgift. Ändrade bestämmelser gäller för byggnadsforskningsavgift enligt förordningar den 4 maj 1962 (nr 134), den 6 mars 1964 (nr 32), den 16 juni 1966 (nr 355), den 9 juni 1967 (nr 308) och den 28 maj 1968 (nr 173).

Statens avgifter till sjukförsäkringen

Statliga myndigheter och affärsverken betalar avgifter till sjukförsäkringen, vilka gottskrivs inkomstskattetiteln. De statliga myndigheternas avgifter har tidigare anvisats på civildepartementets huvudtitel men redovisas

fr. o. m. budgetåret 1969/70 som utgift på riksstatstiteln pensionsmedel m. m.

Enligt kungörelse den 13 juni 1969 (nr 412) bestämmer riksförsäkringsverket avgiftsunderlaget för avgifter, som staten med undantag av affärsverken skall erlægga enligt lagen om allmän försäkring och förordningen om allmän arbetsgivaravgift. Avgifterna fastställs av riksförsäkringsverket före viss bestämd tidpunkt. Kungörelsen skall tillämpas beträffande preliminär avgift till ATP för tiden efter 30 juni 1969 och i övrigt fr. o. m. utgiftsåret 1969.

Viss ersättning från allmänna pensionsfonden

Allmänna pensionsfonden ersätter de allmänna försäkringskassorna för deras kostnader för administration av den allmänna tilläggs pensioneringen. Ersättningen görs till riksförsäkringsverket som gottskriver inkomstskatttiteln.

Återföring av medel från eller avsättning av medel till allmänna sjukförsäkringsfonden

Allmänna sjukförsäkringsfonden har till syfte att utgöra en reserv vid tillfälliga påfrestningar på försäkringens finanser. Riksförsäkringsverket beräknar enligt särskilda regler om återföring eller avsättning bör komma ifråga, och riksdagen beslutar för varje särskilt år om fondmedlen skall tas i anspråk eller avsättning skall göras till fonden.

Överskjutande skatt och övriga restitutioner

Från titeln utbetalas överskjutande skatt och övriga restitutioner. Beträffande överskjutande skatt se ovan. Övriga restitutioner är återbetalningar som i allmänhet beror på nedsättning i taxering.

Utbetalda kommunalskattemedel

Den mest betydande posten på utgiftssidan utgörs av *utbetalningarna av kommunalskattemedel*. Staten emottar primärt hela källskatteuppbörden. Kommunerna erhåller för varje kalenderår förskott grundat på senast kända taxering och den aktuella utdebiteringen. När taxeringsresultatet för ifrågavarande kalenderår föreligger sker slutavräkning, varvid saldot mellan slutligt uträknade belopp och uppburna förskott tillgodoräknas kommunerna eller statsverket allteftersom förskotten understiger eller överstiger de slutligt uträknade beloppen. I kommunernas fordran på statsverket, som framräknas per den 1 januari varje kalenderår, ingår sålunda vid stigande skatteunderlag såväl förskott som slutavräkningsmedel. Kommunernas fordran utbetalas varannan månad med i princip en sjättedel av årsbeloppet vid varje tillfälle.

Förskott och slutavräkningsbelopp till de allmänna försäkringskassorna

Från titeln utbetalas förskott och slutavräkningsbelopp på sjukförsäkringsavgifter och till apotekare utgående ersättningar, som avses i gällande förordning angående kostnadsfria eller prisnedsatta läkemedel. Förskottet är beräknat med hänsyn till att viss del av sjukförsäkringen finansieras med statsbidrag och avgifter för frivillig försäkring och tilläggförsäkring.

Utbetalning till allmänna pensionsfonden

Skattedeberade arbetsgivares tilläggspensionsavgifter och skattedeberade egenavgifter utbetalas från titeln till allmänna pensionsfonden.

Yrkesskadeförsäkringsavgifter och byggnadsforskningsavgifter

Från titeln utbetalas de yrkesskadeförsäkrings- och byggnadsforskningsavgifter som influerit från direktdeberade arbetsgivare. Skattedeberade arbetsgivares avgifter förskottas av statsverket och utbetalas över titeln.

Allmän arbetsgivaravgift

Den allmänna arbetsgivaravgift som debiteras skattedeberad arbetsgivare och fysisk person som haft inkomst av annat förvärsarbete (inkomst av i riket bedriven rörelse eller inkomst av här belägen jordbruksfastighet, som brukas av honom) kommer fr. o. m. budgetåret 1970/71 att omföras från inkomstskattetiteln till riksstatstiteln allmän arbetsgivaravgift.

Utskiftningsskatt och ersättningsskatt, skogsvårdsavgifter, allmän varuskatt i vissa fall för jordbruksprodukter, annuiteter på avdikningslån och annuiteter på förskott för avlösning av frälseräntor

De debiterade beloppen av ovanstående skatter och avgifter omförs till andra inkomstitlar.

Inkomstskattetitelnns utveckling budgetåren 1964/65—1968/69

De beräknade och redovisade inkomsterna på titeln under de senaste budgetåren framgår av följande sammanställning (milj. kr.).

Budgetår	1964/65	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69	1969/70
Riksstat	9 700,0	11 200,0	12 400,0	13 700,0	14 200,0	17 100,0
Redovisat	10 629,3	11 927,7	12 668,7	12 884,8	14 078,3	.

Efterföljande uppställning är avsedd att belysa utvecklingen av de inkomster och utgifter på inkomstskattetiteln som tillsammans resulterat i de behållna inkomsterna på titeln. Vissa av beloppen är approximativa.

	1964/65	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69
	Milj. kr.				
<i>Inkomster:</i>					
Prel. A-skatt under terminerna ..	15 427	17 458	20 249	22 810	25 ¹ / ₃ 187
Prel. B-skatt under terminerna ..	3 829	4 302	4 578	4 670	4 963
Fyllnadsbetalningar av preliminärskatt	1 205	1 217	1 108	1 253	1 670
Kvarstående skatt.....	1 126	1 648	1 969	1 837	1 872
Socialförsäkringsavgifter från direktdebiterade arbetsgivare m. m.	733	830	1 158	1 678	2 032
Tillkommande skatt, sjömansskatt, restantier m. m.....	474	504	625	774	935
Summa inkomster	22 794	25 959	29 687	33 022	36 659
<i>Utgifter:</i>					
Kommunalskattemedel	8 690	10 408	12 588	14 423	15 889
Överskjutande skatt	1 461	1 265	1 484	1 949	2 499
Övriga restitutioner	61	67	147	135	151
Utbetalningar till allmänna försäkringskassorna, m. m.	1 705	1 982	2 469	3 265	3 643
Utbetalningar till allmänna pensionsfonden.....	214	274	294	327	360
Omföringar.....	34	35	36	38	39
Summa utgifter	12 165	14 031	17 018	20 137	22 581
Inkomster utöver utgifter.....	10 629	11 928	12 669	12 885	14 078

Beräkning av titelns inkomster

Preliminärskatteinkomsterna utgör de dominerande posterna bland inkomstitelns bruttoinkomster. De har utvisat en snabb och oavbruten stegring under budgetåren 1964/65—1968/69. För bedömning av preliminärskatteuppbörden under innevarande budgetår lämnar uppbördsstatistiken vägledning. Denna statistik omfattar förutom uppgifter om influtna belopp av preliminär A- och B-skatt även uppgifter om kvarstående skatt och tillkommande skatt. Med hjälp av nämnda statistik har uppbörden kunnat följas t. o. m. uppbördsterminen i september 1969.

Vad beträffar den *preliminära A-skatten* följer denna med hänsyn till sin karaktär av egentlig källskatt nära löneinkomsternas förändringar. Den faktiska uppbörden av preliminär A-skatt under uppbördsterminerna i juli och september uppbördsåret 1969—70 är ca 290 milj. kr. lägre än vad som räknades med i april 1969.

För uppbördsterminerna i november 1969 och januari 1970 räknas med sammanlagt 210 milj. kr. mer än i aprilberäkningen. Totalt för de fyra sista terminerna av innevarande uppbördsår beräknas inflödet av preliminär A-skatt understiga den i april beräknade uppbörden med ca 80 milj. kr.

Vid beräkningen av uppbörden av preliminär A-skatt under nästkommande uppbördsår har riksrevisionsverket utgått från den förutsedda stegringen av lönesumman under 1970 (jfr s. 16). I höjande riktning påverkas upp-

börden även av en höjning av den kommunala utdebiteringen — enligt preliminära uppgifter med 76 öre per inkomstskattekrona från den under 1969 gällande medelutdebiteringen av 20: 24 kr.

Inkomsterna av *preliminär B-skatt* under de ordinarie uppbördsterminerna av innevarande uppbördsår kommer enligt tillgängliga uppgifter att bli något högre än vad som förutsattes vid beräkningen i april. Preliminär B-skatt debiteras normalt med det belopp som senast påförts som total slutlig skatt. Detta betyder, att de kända resultaten av 1968 års taxering legat till grund för den debiterade B-skatten för innevarande uppbördsår. På samma sätt kommer det nu kända resultatet av 1969 års taxering att ligga till grund för den debiterade B-skatten för nästkommande uppbördsår och taxeringsresultatet vid 1970 års taxering för den debiterade B-skatten för uppbördsåret 1971—72. De skattskyldiga, som erlägger preliminär B-skatt, har emellertid möjlighet att begära jämkningar i den preliminära B-skatten. Av denna anledning har den debiterade B-skatten brukat avvika från senast kända slutliga skatt. För uppbördsåret 1970—71 väntas en betydande ökning i uppbörden av preliminär B-skatt.

Jämsides med beräkningarna av preliminärskatteuppbörden har riksrevisionsverket uppskattat vad som kommer att påföras de skattskyldiga i slutlig skatt vid 1970 och 1971 års taxeringar. Vid beräkningen har, förutom med påförda inkomst- och förmögenhetsskatter, räknats med påförda folkpensionsavgifter och debiterade sjukförsäkrings- och tilläggsavgifter till följande belopp. Som jämförelse har även de påförda avgifterna enligt 1969 års taxering medtagits.

	Taxeringsår		
	1969	1970	1971
	Milj. kr.		
Folkpensionsavgifter	2 214	2 400	2 600
Sjukförsäkringsavgifter	1 487	1 720	1 800
Tilläggsavgifter	379	420	460

Med utgångspunkt från ovan nämnda beräkningar av vad som kommer att påföras de skattskyldiga i slutlig skatt vid 1970 och 1971 års taxeringar kan man räkna med ett betydande utrymme för *fyllnadsbetalningar* av preliminärskatt efter utgången av uppbördsåren 1969—70 resp. 1970—71. Under våren 1969 inflöt fyllnadsbetalningar av preliminärskatt med 1 670 milj. kr., varav bolagen svarade för 777 milj. kr. (47 %).

Riksrevisionsverket räknar med att bolagen kommer att verkställa fyllnadsbetalningar under våren 1970 och våren 1971 i sådan omfattning, att för deras del den kvarstående skatten vid taxeringarna 1970 och 1971 blir av ungefär samma storlek som den överskjutande skatten. Riksrevisionsverket anser sig vidare med hänsyn till inkomstutvecklingen böra räkna med att övriga fyllnadsbetalningar kommer att bli av betydande omfattning såväl under våren 1970 som under våren 1971. Under dessa förutsättningar

beräknar riksrevisionsverket de totala fyllnadsbetalningarna till 1 900 milj. kr. under våren 1970 och till 2 100 milj. kr. under våren 1971.

Riksrevisionsverket har ansett sig böra uppskatta under budgetåren 1969/70 och 1970/71 totalt inflytande preliminär A- och B-skatt inklusive fyllnadsbetalningar av preliminärskatt, till 35 860 resp. 39 750 milj. kr. Det bör understrykas, att de angivna beloppen är osäkra inom vida marginaler.

Allteftersom den nya ADB-tekniken på uppbördsområdet kan tas i anspråk för att producera visst statistiskt material som är relevant för inkomstberäkningarna kommer dessa att grundas på ett bättre sakunderlag än som hittills varit möjligt. Riksrevisionsverket bedriver f. n. försöksverksamhet med datainsamling av taxeringsstatistiskt material för fysiska personer, på urvalsbasis, vilket likaledes kommer att förbättra beräkningarna.

Såsom förut nämnts blir i samband med att ett visst års preliminärskatt avräknas från den slutliga skatten för samma år det belopp, som återstår att erlægga, påfört de skattskyldiga såsom *kvarstående skatt*, under det att vad som betalats för mycket i preliminärskatt skall återbetalas som *överskjutande skatt*. Den inflytande kvarstående skatten kommer sedan att ingå bland inkomstskatttitelns inkomster, medan utbetalningarna av överskjutande skatt upptas bland titelns utgifter.

Omfattningen av den kvarstående och den överskjutande skatten, som belyser preliminärskattebetalningarnas bristande anpassning till de slutligt debiterade skatterna, framgår av följande uppgifter (milj. kr.). I tablån, som även omfattar den slutliga skatten med fördelning på A-längd och B- och C-längd, har även införts procenttal, som visar storleken av den kvarstående skatten och den överskjutande skatten jämförd med den enligt resp. taxering påförda slutliga skatten.

Tax- eringsår	Slutlig skatt			Kvarstående skatt				Överskjutande skatt			
	A-längd	B- och C-längd	Summa	A-längd	B- och C- längd	Summa	%	A-längd	B- och C-längd	Summa	%
1964	14 970	2 003	16 973	1 216	125	1 341	7,9	1 278	184	1 461	8,6
1965	17 871	2 327	20 198	1 800	174	1 974	9,8	1 105	160	1 265	6,3
1966	21 092	2 465	23 557	2 166	209	2 375	10,1	1 260	224	1 484	6,3
1967	23 026	2 258	25 284	2 083	193	2 276	9,0	1 699	250	1 949	7,7
1968	25 702	2 327	28 029	2 148	226	2 374	8,5	2 129	370	2 499	8,9
1969	28 406	2 811	31 217	2 357	246	2 603	8,3	2 279	269	2 548	8,2

Som framgår av tablån har den kvarstående skatten överstigit den överskjutande under taxeringsåren 1965—67 och 1969 medan förhållandet varit omvänt under taxeringsåren 1964 och 1968.

Enligt uppgifter avseende 1969 års taxering fördelar sig den kvarstående skatten med 2 357 milj. kr. på fysiska personer och 246 milj. kr. på aktie-

bolag m. fl. Räntan på den kvarstående skatten uppgår till 106 milj. kr. Återbetalningarna av överskjutande skatt fördelar sig med 2 279 milj. kr. på fysiska personer och 269 milj. kr. på övriga skattskyldiga. Räntan på överskjutande skatt uppgår till 45 milj. kr.

Riksrevisionsverket har räknat med att den kvarstående skatten kommer att överstiga den överskjutande skatten vid 1970 års taxering. Beträffande beloppen för den kvarstående och överskjutande skatten räknar riksrevisionsverket med att de blir av storleksordningen 2 900 milj. kr. resp. 2 500 milj. kr.

Den kvarstående skatt, som påförs enligt taxeringarna 1969 och 1970, skall erläggas under budgetåren 1969/70 resp. 1970/71. Under dessa budgetår utbetalas även den överskjutande skatten enligt nämnda taxeringar. Vid beräkningen av de belopp, varmed kvarstående skatt kommer att inflyta, får hänsyn tas till att en del av de påförda beloppen icke erläggs i rätt tid utan blir restförda. Den inflytande kvarstående skatten uppskattas för budgetåret 1969/70 till 2 160 milj. kr. och för budgetåret 1970/71 till 2 400 milj. kr.

Såsom av det föregående framgått redovisas även *vissa socialförsäkringsavgifter* från direktdebiterade arbetsgivare över inkomstskatttiteln. Med ledning av de uppgifter, som lämnats av riks försäkringsverket i skrivelse till riksrevisionsverket den 7 november 1969, kan dessa bidrag och avgifter beräknas komma att uppgå till 2 320 milj. kr. för innevarande och till 2 740 milj. kr. för nästföljande budgetår. I dessa belopp har medräknats statliga arbetsgivaravgifter.

Slutligen beräknar riksrevisionsverket inflytande restantier, sjömansskatt, tillkommande skatt m. m. till 1 050 milj. kr. för budgetåret 1969/70 och till 1 150 milj. kr. för budgetåret 1970/71.

Under hänvisning till det anförda beräknar riksrevisionsverket, på sätt framgår av på s. 36 intagen sammanfattning, samtliga inflytande inkomster på titeln skatt på inkomst och förmögenhet m. m. under budgetåret 1969/70 till 41 390 milj. kr. och under budgetåret 1970/71 till 46 040 milj. kr.

Beräkning av titelns utgifter

Den mest betydande posten på utgiftssidan utgörs av *utbetalningarna av kommunalskattemedel*. Staten uppbär primärt hela källskatteuppbörden. Kommunerna erhåller för varje kalenderår förskott grundat på senast kända taxering och den aktuella utdebiteringen. När taxeringsresultatet för ifrågavarande kalenderår föreligger sker slutavräkning, varvid saldot mellan slutligt uträknade belopp och uppburna förskott tillgodoräknas kommunerna eller statsverket allteftersom förskotten understiger eller överstiger de slutligt uträknade beloppen. I kommunernas fordran på statsverket, som framräknas per den 1 januari varje kalenderår, ingår sålunda vid stigande skatteunderlag såväl förskott som slutavräkningsmedel. Kommunernas ford-

ran utbetalas varannan månad med i princip en sjättedel av årsbeloppet vid varje tillfälle.

Inkomstskattetiteln har under första delen av budgetåret 1969/70 belastats med utbetalningar till kommunerna med ca 8 260 milj. kr. Härtill kommer kommunernas andel av sjömansskatten på omkring 70 milj. kr. För kalenderåret 1970 skall utbetalningarna av förskott grundas på skatteunderlaget enligt 1969 års taxering. Enligt uppgifter från statistiska centralbyrån om den beskattningsbara inkomstens storlek och om den kommunala utdebiteringen har riksrevisionsverket beräknat utbetalningarna av förskott på kommunal inkomstskatt under kalenderåret 1970 till 16 010 milj. kr. Slutavräkningen på det under kalenderåret 1968 utbetalade förskottet på kommunal inkomstskatt har beräknats till omkring 2 000 milj. kr. Sammanlagt skulle sålunda utbetalningarna under kalenderåret 1970 kunna beräknas till omkring 18 010 milj. kr. (exkl. sjömansskatt på ca 70 milj. kr.). Hälften av detta belopp skall utbetalas under senare hälften av budgetåret 1969/70. Utbetalningarna av kommunalskattemedel under budgetåret 1969/70 kan sålunda beräknas till ca 17 340 milj. kr.

Motsvarande utbetalningar under budgetåret 1970/71 skulle enligt det föregående för budgetårets första hälft uppgå till omkring 9 070 milj. kr. (inkl. sjömansskatt 70 milj. kr.). För senare hälften av samma budgetår kan utbetalningarna med utgångspunkt från den antagna inkomstutvecklingen under år 1969 samt under förutsättning av en kommunal medelutdebitering som med 50 öre per inkomstskattekrona överstiger den för 1970 gällande utdebiteringen beräknas till omkring 9 970 milj. kr. Statens utbetalningar av kommunalskattemedel under budgetåret 1970/71 skulle enligt dessa beräkningar komma att uppgå till ca 19 040 milj. kr. De beräknade utbetalningarna av kommunalskattemedel under kalenderåren 1969, 1970 och 1971 samt budgetåren 1969/70 och 1970/71 har sammanställts i följande tablå (milj. kr.).

	Kalenderår		Budgetår		
	1969	1970	1971	1969/70	1970/71
1:a halvåret	8 260	9 010	9 970	8 330	9 070
2:a halvåret	8 330	9 070	10 040	9 010	9 970
Summa	16 590	18 080	20 010	17 340	19 040

Från riksstatstiteln skall vidare återbetalas *överskjutande preliminärskatt*. Såsom framgått av det föregående uppgår denna för budgetåret 1969/70 till ca 2 550 milj. kr. För budgetåret 1970/71 har den beräknats till 2 500 milj. kr. Härtill kommer *restitutioner* på grund av nedsättning i taxering m. m., vilka uppskattas till 100 milj. kr. för vardera budgetåret.

Till de allmänna försäkringskassorna skall utbetalas *förskott och slutavräkningsbelopp* avseende avgifter från direktdebiterade och skattedebiterade arbetsgivare samt skattedebiterade egenavgifter. Med ledning av uppgif-

ter i riksförsäkringsverkets ovannämnda skrivelse beräknar riksrevisionsverket ifrågavarande utbetalningar till 4 250 milj. kr. för budgetåret 1969/70 och till 4 650 milj. kr. för budgetåret 1970/71. Riksrevisionsverket har vidare förutsatt, att förskott på avgifter till försäkringskassorna under nästkommande budgetår endast kommer att utgå med det belopp som utöver avräkningsmedlen erfordras för att täcka kassornas medelsbehov.

Under budgetåren 1969/70 och 1970/71 kommer vid 1969 och 1970 års taxeringar *skattedebiterade avgifter till tilläggs pensioneringen* att utbetalas till allmänna pensionsfonden. Med ledning av uppgifter från riksförsäkringsverket och länsstyrelserna beräknar riksrevisionsverket ifrågavarande utbetalningar till 400 milj. kr. för budgetåret 1969/70 och till 440 milj. kr. för budgetåret 1970/71.

Titeln skall slutligen belastas med *omföringar* av utskiftnings- och ersättningskatt, skogsvårdsavgifter och vissa annuiteter samt för budgetåret 1969/70 allmän varuskatt i vissa fall för jordbruksprodukter och fr. o. m. budgetåret 1970/71 allmän arbetsgivaravgift. Sammanlagt kan de ifrågavarande omföringarna beräknas uppgå till omkring 50 milj. kr. för budgetåret 1969/70 och till 90 milj. kr. för budgetåret 1970/71.

Enligt det föregående har riksrevisionsverket på sätt framgår av på s. 36 intagen sammanfattning beräknat titelns utgifter för budgetåret 1969/70 till 24 690 milj. kr. samt för budgetåret 1970/71 till 26 820 milj. kr.

Avsättningar till och återföringar från budgetutjämningsfonden av kommunalskattemedel

Genom beslut av 1952 års riksdag inrättades en fond för reglering av utbetalningarna av kommunalskattemedel. Fonden ingår som en del av budgetutjämningsfonden och avsättningar och återföringar berör sålunda icke de redovisade inkomsterna på titeln skatt på inkomst och förmögenhet m. m.

I riksstaten för budgetåret 1969/70 har ej räknats med någon nettoavsättning till eller nettoåterföring från budgetutjämningsfonden. De avsättningar och återföringar, som enligt nu föreliggande beräkningar bör verkställas under budgetåren 1969/70 och 1970/71, framgår av följande sammanställning:

	1969/70 Milj. kr.	1970/71
Avsättning	2 000	2 350
Återföring	1 675	1 625
Nettoavsättning	325	725

Sammanfattning av beräkningarna

De beräkningar av inkomsterna och utgifterna på inkomstskatttiteln, för vilka redogjorts i det föregående, kan sammanfattas på följande sätt. Som jämförelse har även medtagits motsvarande belopp för det avslutade budgetåret 1968/69. Beloppen anges i milj. kr.

<i>Inkomster:</i>	1968/69	1969/70	1970/71
Prel. A-skatt under terminerna	25 187	28 540	31 570
Prel. B-skatt under terminerna	4 963	5 420	6 080
Fyllnadsbetalningar av preliminärskatt	1 670	1 900	2 100
Kvarstående skatt	1 872	2 160	2 400
Socialförsäkringsavgifter från direktdebiterade arbetsgivare m. m.	2 032	2 320	2 740
Tillkommande skatt, sjömansskatt, restantier m. m.	935	1 050	1 150
Summa inkomster	36 659	41 390	46 040
<i>Utgifter:</i>			
Kommunalskattemedel	15 889	17 340	19 040
Överskjutande skatt	2 499	2 550	2 500
Övriga restitutioner	151	100	100
Utbetalningar till allmänna försäkringskassor- na, m. m.	3 643	4 250	4 650
Utbetalningar till allmänna pensionsfonden ..	360	400	440
Omföringar	39	50	90
Summa utgifter	22 581	24 690	26 820
Inkomster utöver utgifter	14 078	16 700	19 220

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln skatt på inkomst och förmögenhet m. m. för budgetåret 1969/70 till 16 700 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1970/71 uppförs med 19 200 000 000 kr.

Kupongskatt

Enligt förordning den 12 februari 1943 (nr 44) om kupongskatt skall i utlandet bosatta och vissa med dem likställda aktieägare erlägga inkomstskatt i form av kupongskatt för utdelning på aktie i svenskt aktiebolag. Kupongskatten utgår enligt förordning den 23 februari 1956 (nr 104) med 30 % av utdelningen. Enligt avtal med vissa länder gäller särskilda bestämmelser för därav berörda skattskyldiga. Skatten innehålls när utdelningen lyfts och inbetalas av bolagen till ett under länsstyrelsen i Stockholms län lydande organ, benämnt kupongskattekontoret.

De beräknade och redovisade inkomsterna på titeln under de senaste budgetåren framgår av följande sammanställning (milj. kr.).

Budgetår	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69	1969/70
Riksstat	9,0	9,0	15,0	12,0	13,5
Redovisat	9,2	11,2	10,1	16,2	.

I skrivelse till riksrevisionsverket den 8 oktober 1969 har länsstyrelsen i Stockholms län beräknat inkomsten av kupongskatt till 17 milj. kr. för budgetåret 1969/70 och till 18 milj. kr. för budgetåret 1970/71.

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln kupongskatt för budgetåret 1969/70 till 17 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1970/71 uppförs med 18 000 000 kr.

Utskiftningsskatt och ersättningsskatt

De beräknade och redovisade inkomsterna på titeln under de senaste budgetåren framgår av följande sammanställning (milj. kr.).

Budgetår	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69	1969/70
Riksstat	1,0	1,0	2,0	1,0	1,0
Redovisat	3,7	—0,1	1,6	1,9	.

Vid 1969 års taxering uppgår enligt uppgift från statistiska centralbyrån den uträknade utskiftningsskatten till 1,1 milj. kr.

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln utskiftningsskatt och ersättningsskatt för budgetåret 1969/70 till 1 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1970/71 uppförs med likaledes 1 000 000 kr.

Skogsvårdsavgifter

Enligt förordning den 28 juni 1946 (nr 324) om skogsvårdsavgift skall sådan avgift erläggas för jordbruksfastighet, vilken vid fastighetstaxering åsatts särskilda värden för skogsmark och växande skog, dock med vissa undantag. Avgiften utgår i förhållande till nämnda taxeringsvärden, dock med högst en och en halv promille. För varje år bestäms med vilket promilletal avgiften för det året skall utgå.

De beräknade och redovisade inkomsterna på titeln under de senaste budgetåren framgår av följande sammanställning (milj. kr.).

Budgetår	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69	1969/70
Riksstat	10,2	10,2	10,2	10,2	10,2
Redovisat	10,4	10,4	9,9	10,6	.

I skrivelse till riksrevisionsverket den 4 november 1969 har skogsstyrelsen anfört följande:

»Genom förordningen 21.3.1969 (nr 57) har Kungl. Maj:t i överensstämmelse med riksdagens beslut funnit gott bestämma det promilletal, med vilket skogsvårdsavgift enligt förordningen 28.6.1946 (nr 324) om skogsvårdsavgift skall utgå för år 1969, till 0,9 promille.

Enligt inhämtad uppgift från statistiska centralbyrån beträffande taxeringsutfallet för år 1969 uppgår underlaget för beräkning av skogsvårdsavgift till 10 663 milj. kr. Motsvarande underlag föregående år var 10 695 milj. kr.

Den i riksstaten för budgetåret 1969/70 upptagna inkomsten av skogsvårdsavgifter är 10,2 milj. kr. Vid tillämpning av promilletalet 0,9 på underlagssumman 10 663 milj. kr. skulle inkomsten för sagda budgetår bli 9,6 milj. kr. Det verkliga inkomstutfallet avviker emellertid alltid något från det utifrån teoretiska utgångspunkter beräknade beloppet. Detta framgår av följande sammanställning.

Promilletal	Underlagssumma		I riksstaten upptaget belopp		Verkliga inkomster Milj. kr.
	År	Milj. kr.	Budgetår	Milj. kr.	
1,0	1963	10 197	1963/64	10,2	10,100
1,0	1964	10 092	1964/65	10,2	10,134
1,0	1965	10 058	1965/66	10,2	10,423
0,9	1966	10 948	1966/67	10,2	10,418
0,9	1967	10 727	1967/68	10,2	9,871
0,9	1968	10 695	1968/69	10,2	10,615
0,9	1969	10 663	1969/70	10,2	.

De fastighetstaxeringsvärden som fastställdes år 1965 har använts fr. o. m. 1966 års taxering d. v. s. inkomståret 1965. 1966 års skogsvårdsavgift har gett utslag på statsinkomsterna budgetåret 1966/67.

För att inkomsten av skogsvårdsavgift budgetåret 1970/71 skall kunna uppgå till 10,2 milj. kr. skulle vid samma underlagssumma 1970 som 1969 avgiften för år 1970 rent matematiskt behöva tas ut med 0,957 promille. Med hänvisning till ovanstående erfarenhetstal vill skogsstyrelsen emellertid föreslå att promillesatsen upptas till oförändrat 0,9 promille för år 1970 och att inkomsterna beräknas till 10,2 milj. kr. för budgetåret 1970/71.»

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln skogsvårdsavgifter för budgetåret 1969/70 till 10 200 000 kr. och föreslår, i avvaktan på beslut om promilletalets storlek, att titeln för budgetåret 1970/71 uppförs med likaledes 10 200 000 kr.

Bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter

De beräknade och redovisade inkomsterna på titeln under de senaste budgetåren framgår av följande sammanställning (milj. kr.).

Budgetår	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69	1969/70
Riksstat	3,0	4,0	4,0	3,5	3,0
Redovisat	3,5	3,2	2,0	2,1	.

I proposition den 30 oktober 1969 (nr 153) föreslås en höjning av bevillningsavgifterna fr. o. m. den 1 mars 1970, innebärande för anordnare av föreställning en höjning från 10 till 15 procent av bruttoinkomsten samt för medverkande vid föreställning en höjning från 20 till 30 procent av ersättningen.

Riksrevisionsverket beräknar under förutsättning av bifall till förenämnda proposition inkomsterna på titeln bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter för budgetåret 1969/70 till 3 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1970/71 uppförs med likaledes 3 000 000 kr.

Arvsskatt och gåvoskatt

Arvs- och gåvoskatt utgår enligt förordning den 6 juni 1941 (nr 416) med därefter genom förordning den 21 maj 1964 (nr 310) företagna ändringar. Skattskyldig är den som genom arv eller testamente eller genom gåva förvärvar egendom. Befriade från skyldighet att erlægga arvs- och gåvoskatt är staten och vissa stiftelser samt från att erlægga gåvoskatt dessutom kyrka, landsting, primärkommuner och hushållningssällskap. Uppböörden av arvsskatt och gåvoskatt ombesörjs av länsstyrelserna. Enligt förordningen skall skatten jämte ränta, där sådan påförts, betalas till länsstyrelsen i det län dit vederbörande underrätt hör, om underrätten är beskattningsmyndighet, i annat fall till den länsstyrelse som är beskattningsmyndighet. Inbetalning skall ske till postgirokonto hos länsstyrelsen.

De beräknade och redovisade inkomsterna på titeln under de senaste budgetåren framgår av följande sammanställning (milj. kr.).

Budgetår	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69	1969/70
Riksstat	155,0	170,0	210,0	200,0	210,0
Redovisat	167,4	191,6	206,1	222,0	.
Därav influten gåvoskatt					
ca	11,7	15,9	14,7	29,8	.

Under juli—september 1969 har i arvs- och gåvoskatt redovisats sammanlagt 51,0 milj. kr. mot 44,1 milj. kr. under motsvarande tid föregående budgetår.

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln arvsskatt och gåvoskatt för budgetåret 1969/70 till 240 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1970/71 uppförs med 260 000 000 kr.

Lotterivinstskatt

Enligt förordning den 28 september 1928 (nr 376) utgår skatt på vinst i svenskt lotteri och på vinst vid dragning på premieobligationer om vinstens värde överstiger 100 kr. i fråga om varu- eller tombolalotteri och 25 kr. i fråga om penninglotteri. Fr. o. m. den 1 juli 1966 höjdes genom förordning den 27 maj 1966 (nr 219) värdet för skattepliktig varu- eller penningvinst till 200 resp. 50 kr. Skatten utgår för närvarande med 20 % på premieobligationsvinst och med 30 % av vinstens värde på annan vinst. På annan

vinst än sådan i varu- eller tombolalotteri skall skatt dock ej erläggas med högre belopp än att därefter återstår femtio kronor. Vid beräkning av skat-
tebeloppet skall i vinstens värde inräknas den på vinsten belöpande skat-
ten. Lotteriets anordnare eller premieobligationens utfärdare skall inne-
hålla så stor del av vinsten, som motsvarar den stadgade skatten på den-
samma. Det åligger lotteriarrangör att erlægga den på vinsterna belöpande
skatten genom insättning på postgirokonto hos kontrollstyrelsen, som är
beskattningsmyndighet.

De beräknade och redovisade inkomsterna på titeln under de senaste bud-
getåren framgår av följande sammanställning (milj. kr).

Budgetår	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69	1969/70
Riksstat	110,0	100,0	95,0	95,0	100,0
Redovisat	103,8	90,4	91,6	94,9	.

I skrivelse till riksrevisionsverket den 7 november 1969 har kontroll-
styrelsen beräknat inkomsterna av lotterivinstskatt till 100 milj. kr. för
innevarande budgetår och till 105 milj. kr. för budgetåret 1970/71.

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln lotterivinstskatt för
budgetåret 1969/70 till 100 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret
1970/71 uppförs med 105 000 000 kr.

Stämpelskatt och stämpelavgift

Stämpelskatt utgår enligt stämpelskatteförordningen den 21 maj 1964 (nr
308) och omfattar förvärv av fast egendom och tomträtt, in-teckning för
fordran, förvärv av registreringspliktigt fartyg, emission av aktier, obliga-
tioner och vissa andra svenska värdepapper, insatser i svenska kommandit-
bolag, vissa transaktioner med utländska värdepapper samt lotterier. Inom
det skattepliktiga området utgår stämpelskatt med vissa undantag (bl. a.
för stat och kommun) enligt följande beräkningsgrunder.

Vid förvärv av fast egendom och tomträtt skall stämpelskatt erläggas med
en krona för varje fullt hundratal kronor av egendomens värde dock lägst
tio kronor. Förvärvas egendom av juridisk person utgår skatten i regel med
dubbelt belopp. Då in-teckning för fordran beviljas eller då ansökan om
sådan in-teckning förklaras vilande skall stämpelskatt utgå med fyra kronor
för varje fullt tusental kronor av det kapitalbelopp, för vilket in-teckning be-
viljas eller ansökan om in-teckning förklaras vilande. Vid förvärv av regis-
teringspliktigt fartyg med ett värde av minst 25 000 kr. skall stämpelskatt er-
läggas med en krona för varje fullt hundratal kronor av fartygets värde vid
tiden för förvärvet. Vid emission av aktier, obligationer och vissa andra
svenska värdepapper utgår stämpelskatt vad avser aktier med tio öre för
varje fullt tiotal kronor av aktiens nominella belopp eller, om högre belopp

skall betalas för aktierna, av det högre beloppet och vad avser obligationer och andra skuldebrev med 60 öre för varje påbörjat hundratal kronor av skuldebrevets nominella belopp. För lotteri skall under vissa förutsättningar stämpelskatt utgå med fem kronor för varje fullt hundratal kronor av insatsbeloppet i den mån detta överstiger 15 000 kr.

Stämpelavgift utgår enligt förordning den 21 maj 1964 (nr 309) om ändring i förordningen den 6 november 1908 (nr 129) vid köp och byte av fondpapper.

Enligt stämpelkungörelsen skall influtna stämpelmedel inlevereras till kontrollstyrelsen resp. sjöfartsstyrelsen, som är uppborgsmyndigheter fr. o. m. den 1 januari 1965.

De beräknade och redovisade inkomsterna på titeln stämpelskatt och stämpelavgift framgår av efterföljande sammanställning (milj. kr.).

Budgetår	1966/67	1967/68	1968/69	1969/70
Riksstat	190,0	200,0	205,0	250,0
Redovisat	184,6	232,1	226,5	.

K o n t r o l l s t y r e l s e n har i sin förenämnda skrivelse till riksrevisionsverket beräknat inkomsterna av stämpelskatt och stämpelavgift till 245 milj. kr. för budgetåret 1969/70 och till 255 milj. kr. för budgetåret 1970/71.

S j ö f a r t s s t y r e l s e n uppskattar inkomsterna av stämpelskatt vid förvärv av registreringspliktiga fartyg till 3,4 milj. kr. för vart och ett av budgetåren 1969/70 och 1970/71.

Stämpelskatt vid emission av aktier i det fr. o. m. den 1 januari 1970 bildade statliga förvaltningsbolaget beräknas uppgå till drygt 14 milj. kr. och torde komma att erläggas under budgetåret 1969/70.

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln stämpelskatt och stämpelavgift för budgetåret 1969/70 till 265 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1970/71 uppförs med 260 000 000 kr.

2. Automobilskattemedel

Fordonsskatt

De beräknade och redovisade inkomsterna på titeln under de senaste budgetåren framgår av följande sammanställning (milj. kr.).

Budgetår	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69	1969/70
Riksstat	600,0	620,0	940,0	1 000,0	1 140,0
Redovisat	578,8	617,2	865,7	962,8	.

Enligt förordning den 2 juni 1922 (nr 260) om automobilskatt skall för automobil eller släpvagn, som efter vad särskilt är stadgat, blivit här i riket registrerad, årligen erläggas skatt enligt i förordningen meddelade bestämmelser. Skattesatserna har justerats vid flera tillfällen, senast genom förordning den 24 februari 1967 (nr 38), som gäller fr. o. m. den 1 januari 1968. Enligt denna förordning uppjusterades fordonsskattens grund- och tilläggsavgifter med 50 % och utgår för år räknat med följande belopp:

Typ av fordon	Grundavgift Kronor	Tilläggsavgifter kr/påbörjat 100-tal kg			
		Kilogram 901—	3 001—	5 001—	7 001—
Personbil	165	42			
Lastbil	165	55	96		180
Buss	165	49		82	
Tvåhjulig lätt motorcykel	45				
Tvåhjulig tung motorcykel utan sidvagn.....	60				
Motorcykel med sidvagn och trehjulig motorcykel ..	90				

För släpfordon har en ytterligare höjning skett enligt förordning den 23 maj 1969 (nr 296), som träder i kraft den 1 januari 1970. Skattesatserna för släpfordon framgår av nedanstående uppställning.

Totalvikt		Skatt t.o.m. 31.12.1969	Skatt fr.o.m. 1.1.1970
Högst	999 kg	120 kr.	120 kr.
»	1 499 »	180 »	180 »
»	1 999 »	240 »	240 »
»	2 999 »	360 »	360 »
»	4 999 »	600 »	600 »
»	7 999 »	840 »	840 »
»	10 999 »	1 080 »	1 080 »
»	13 999 »	1 320 »	1 800 »
»	16 999 »	1 800 »	2 520 »
»	19 999 »	1 800 »	3 240 »
»	24 999 »	1 800 »	3 960 »
»	29 999 »	1 800 »	5 400 »
»	34 999 »	1 800 »	6 840 »
»	39 999 »	1 800 »	8 280 »
Över	39 999 »	1 800 »	9 720 »

Enligt förordning den 23 maj 1969 (nr 297) kommer fr. o. m. den 1 januari 1970 även traktorer att beskattas. Skatten utgår med halv lastbils-skatt för traktor som ej används i jordbruk (trafiktraktor och skattepliktigt motorredskap), och för övriga traktorer med 200 kr. för tjänstevikt upp till 2 500 kg. och 300 kr. för tjänstevikt över 2 500 kg. I proposition den 14 november 1969 (nr 165) föreslås de båda senare skattesatserna sänkta till 120 resp. 180 kr. Länsstyrelse skall enligt förordning den 17 oktober

1969 (nr 553) pröva fråga om nedsättning av eller befrielse från traktor-skatt och om medgivande att hänföra traktor i klass I till klass II.

Ordinarie uppbörd av fordonsskatt äger rum under tiden 10 februari—4 mars varje år. Enligt förordningar den 3 november 1967 (nr 605) och den 20 september 1968 (nr 488) gäller att om fordonsskatten överstiger 1 500 kr. betalningsanstånd kan medges för belopp överstigande 1 000 kr. intill utgången av maj, augusti resp. november månad. Tidpunkten är beroende av skattens storlek. Bestämmelserna om betalningsanstånd gäller även traktorskatt enligt förordning den 23 maj 1969 (nr 299).

Utvecklingen av beståndet (netto) av olika fordonsslag under de senaste åren enligt centrala bilregistret belyses av följande uppställning.

Antal fordon vid utgången av resp. år samt nettoförändringen av fordonsbeståndet under året

	1964	1965	1966	1967	1968
Personbilar.....	1 665 782	1 792 671	1 889 000	1 976 248	2 071 303
	+ 109 777	+ 126 889	+ 96 329	+ 87 248	+ 95 055
Lastbilar.....	133 650	131 554	133 288	137 796	138 769
	+ 2 671	— 2 096	+ 1 734	+ 4 508	+ 973
Släpfordon.....	59 580	70 433	84 174	97 195	107 380
	+ 9 958	+ 10 853	+ 13 741	+ 13 021	+ 10 185
Bussar.....	10 104	10 295	11 047	12 083	12 597
	+ 401	+ 191	+ 752	+ 1 036	+ 514
Traktorer ¹	224 836	234 425	243 528	251 078	257 933
	+ 10 197	+ 9 589	+ 9 103	+ 7 550	+ 6 855
Motorcyklar....	87 774	64 419	52 265	47 712	44 255
	— 19 569	— 23 355	— 12 154	— 4 553	— 3 457

Under de tio första månaderna 1969 har nyregistrerats 180 502 personbilar. Under samma tid 1968 var antalet 165 782.

Vid beräkningen av fordonsskatterna för budgetåren 1969/70 och 1970/71 har i största möjliga utsträckning prognos gjorts för varje tjänstevikts- resp. totalviktsklass, detta för att möjliggöra beräkning med de verkliga skattesatserna i stället för som tidigare skett med en medelskatt för varje fordonsslag. Antalet nyregistrerade personbilar har antagits bli för år 1969 224 000 st., år 1970 240 000 st. och år 1971 260 000 st. Hänsyn har tagits till skrotningen av personbilar. För övriga fordonsslag har beräkningarna gjorts utifrån en antagen nettoökning per år som uppskattats till: för lastbilar 2 000, för släpfordon 10 000, för bussar 500 och för traktorer 9 000, medan för motorcyklar räknats med en minskning med 2 800.

De tidigare omnämnda anstånden med skattens erläggande har förutsatts utnyttjas i största möjliga utsträckning. Det kan framhållas att statistiken beträffande traktorer är bristfällig, varför beräkningen av traktorskatten är mycket osäker.

¹ Uppgifterna har erhållits från AB Bilstatistik. Av det i tablan redovisade antalet antages 10 % vara avregistrerade.

I nedanstående tablå har antalet fordon vid början av åren 1970 och 1971 samt fordonsskatten för budgetåren 1969/70 och 1970/71 framräknats. Beräkningen förutsätter bifall till förut omnämnda proposition av den 14 november 1969 (nr 165).

	Antal fordon i tusental 1.1.1970	Total- skatt milj. kr. 1969/70	Beräknad medel- skatt per fordon kr ¹	Antal fordon i tusental 1.1.1971	Total- skatt milj. kr. 1970/71	Beräknad medel- skatt per fordon kr ¹
Personbilar	2 170	556	256	2 279	591	259
Lastbilar	141	401	2 844	143	414	2 895
Släpfordon	117	67	573	127	110	866
Bussar	13	41	3 154	14	42	3 000
Traktorer	243	46	189	251	47	187
Motorcyklar	39	2	51	36	2	56
Summa		1 113			1 206	

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln fordonsskatt för budgetåret 1969/70 till 1 110 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1970/71 uppförs med 1 210 000 000 kr.

Bensin- och brännoljeskatt

De beräknade och redovisade inkomsterna på titeln under de senaste budgetåren framgår av följande sammanställning (milj. kr.).

Budgetår	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69	1969/70
Riksstat	1 525,0	1 645,0	1 760,0	1 800,0	1 900,0
Redovisat	1 537,0	1 659,2	1 696,2	1 799,6	.

Gällande bestämmelser för bensinskatt återfinns i förordning den 7 april 1961 (nr 372). Enligt bestämmelserna i denna förordning skall bensinskatt erläggas för bensin och andra motorbränslen, som innehåller minst 70 viktprocent bensin, samt för alkohol och alkoholblandningar avsedda för användning till motordrift. Den som inom riket tillverkar bensin är skyldig att vara registrerad hos kontrollstyrelsen. Den som i större omfattning återförsäljer eller förbrukar bensin eller håller bensin i lager må efter ansökan registreras hos kontrollstyrelsen. Skattskyldighet inträder för bensin, som av den som är registrerad levereras till köpare som icke är registrerad, eller tas i anspråk för annat ändamål än försäljning samt för bensin, som av annan än registrerad införs till riket, när införseln sker. Skattskyldig är den registrerade eller eljest den för vars räkning införseln äger rum. När skatt skall utgå vid införsel är generaltullstyrelsen beskatt-

¹ De beräknade medelskatterna illustrerar förskjutningen mellan tjänsteviktsklasserna (för släpfordon totalviktsklasserna) så att en ökad medelskatt innebär en förskjutning mot högre viktklasser.

ningsmyndighet. I fråga om skatt som skall utgå i andra fall är kontrollstyrelsen beskattningsmyndighet. Genom förordning den 15 december 1961 (nr 626) höjdes bensinskatten från 33 öre till 38 öre för liter fr. o. m. år 1962 och genom förordning den 9 april 1965 (nr 78) med ytterligare 5 öre till 43 öre för liter fr. o. m. den 1 juli 1965.

Enligt förordning den 29 maj 1964 (nr 352), vilken trädde i kraft den 1 juli 1964, skall särskild skatt (gasolskatt) erläggas för gasol och annan vara, som helt eller till huvudsaklig del består av gasformiga kolväten och som används till drift av motor i motorfordon. Skattskyldig är ägare av motorfordon, som är inrättat för att drivas med gasol. Den som är skattskyldig enligt denna förordning skall vara registrerad hos kontrollstyrelsen, vilken även är beskattningsmyndighet. Skatten utgår med 29 öre för liter utom i fråga om buss, vars tjänstevikt överstiger 3 000 kilogram, då skatten utgör 22 öre för liter.

Brännolja skatt utgår enligt förordning den 15 december 1961 (nr 653) för brännolja, som är ägnad att användas till drift av motor i motorfordon. Begreppet motorfordon har härvid samma innebörd som i vägtrafikförordningen. Den som inom riket tillverkar brännolja är skyldig att vara registrerad hos kontrollstyrelsen och den som i större omfattning försäljer brännolja må efter ansökan registreras hos kontrollstyrelsen. Även förbrukare, som förbrukar brännolja för såväl drift av motor i motorfordon som för annat ändamål, må efter ansökan registreras hos kontrollstyrelsen. Skattskyldighet inträder för registrerad tillverkare och registrerad leverantör, då brännolja levereras till köpare, som icke är registrerad, eller tas i anspråk för annat ändamål än försäljning, för registrerad förbrukare då obeskattad brännolja påfylls bränsletank i motorfordon, vartill han är ägare, eller av honom överläts till den som icke är registrerad samt för den som icke är registrerad, då brännolja för hans räkning införs till riket och då obeskattad brännolja påfylls bränsletank till motorfordon vartill han är ägare. Skatten utgår med 31 öre för liter för registrerad leverantör eller vid införsel till riket och i annat fall med 34 öre för liter.

Enligt förordningar den 23 maj 1969 (nr 301 och 303) utgår fr. o. m. den 1 januari 1970 skatt även för brännolja och gasol, som förbrukas för drift av traktor och motorredskap tillhörande klass I.

Skatt utgår icke för mineraloljeprodukt, som införs till riket för att vid oljeraffinaderi användas uteslutande såsom råvara vid tillverkning av bensin. Dessutom är från beskattning undantagen bensin och motorsprit, som används för järnvägsdrift, civil och militär luftfart, avprovning av motorer och annat tekniskt ändamål än motordrift. Vidare är efter särskild prövning av kontrollstyrelsen bensin, som förbrukats eller försålts för förbrukning vid produktion av skattepliktig elkraft, undantagen från beskattning.

Beskattningsmyndighet är vid införsel generaltullstyrelsen och i övriga fall kontrollstyrelsen.

Kontrollstyrelsen har i skrivelse till riksrevisionsverket den 7 november 1969 anfört följande:

»Bensinskatt

Nettoinkomsten av bensinskatt har under budgetåret 1968/69 utgjort 1 491,7 milj. kr.

Under tiden juli—oktober 1969 har bensinskatt influtit med 578,1 milj. kr. (juli—oktober 1968 553,5 milj. kr.). Enligt uppgifter inhämtade från oljeföretagen torde under november och december 1969 inkomsten av bensinskatt bli ungefärligen ($142 + 133 =$) 275 milj. kr. (motsvarande månader 1968 inflöt 142,2 och 118,8 eller tillhoppa 261 milj. kr.). Under tiden juli—december 1969 beräknas därför inkomsten av bensinskatt bli ca 5 % högre än under motsvarande tid föregående år.

Inkomsten av bensinskatt under tiden januari—juni 1969 uppgick till 677,2 milj. kr. Med en uppskattad årlig konsumtionsökning av 5 % kan inkomsten under tiden januari—juni 1970 beräknas bli ($1,05 \times 677,2 =$) 711 milj. kr. Kontrollstyrelsens uppbörd under budgetåret 1969/70 kan följaktligen beräknas till ($578,1 + 275 + 711 =$) 1 564,1 eller avrundat 1 565 milj. kr. Under antagande av en fortsatt årlig ökning av konsumtionen av bensin med 5 % beräknar styrelsen skatteinkomsten under budgetåret 1970/71 till 1 640 milj. kr. och under budgetåret 1971/72 till 1 720 milj. kr.

Brännolja-skatt (inkl. gasolskatt)

Nettoinkomsten av brännolja-skatt har under budgetåret 1968/69 utgjort 319,1 milj. kr.

Under tiden 1 juli—30 november 1968 inflöt brännolja-skatt med 148,9 milj. kr. Under motsvarande tid 1969 beräknas skatteinkomsten bli ca 168,0 milj. kr., vilket innebär en ökning med 12,8 %.

Ingen gasolskatt har influtit under tiden juli—oktober 1969.

Enligt uppgifter från oljeföretagen torde inkomsten av brännolja-skatt under tiden december 1969—juni 1970 bli ca 7 % högre än under motsvarande tid föregående budgetår, då nettoinkomsten utgjorde 170,2 milj. kr. Omsättningsökningen under senaste halvåret synes visserligen tyda på en något större inkomstökning men denna torde emellertid för första halvåret 1970 försiktigtvis inte böra anges till högre belopp än som svarar mot de av oljeföretagen beräknade 7 %. Skatteinkomsten under tiden december 1969—juni 1970 kan alltså anges till ($1,07 \times 170,2 =$) 182,1 milj. kr.

Kontrollstyrelsens uppbörd under budgetåret 1969/70 kan sålunda beräknas till ($168 + 182 =$) 350 milj. kr.

Under antagande att konsumtionsökningen framdeles blir 7 % per år beräknar kontrollstyrelsen skatteinkomsten under budgetåret 1970/71 till avrundat 375 milj. kr. och under budgetåret 1971/72 till avrundat 400 milj. kr.

Den sammanlagda inkomsten av bensin- och brännolja-skatt kan följaktligen anges till ($1 565 + 350 =$) 1 915 milj. kr. för budgetåret 1969/70 och ($1 640 + 375 =$) 2 015 milj. kr. för budgetåret 1970/71 samt ($1 720 + 400 =$) 2 120 milj. kr. för budgetåret 1971/72.»

Statens jordbruksnämnd har i skrivelse till riksrevisionsverket den 7 oktober 1969 anfört följande:

»Under budgetåret 1968/69 har i — schablonmässigt beräknade — restitutioner av skatt på bensin till jordbrukstraktorer och skördetröskor betalats ut 11,2 milj. kr. Nyanskaffningen av bensindrivna traktorer har slagnerat och någon nämnvärd ökning av det nuvarande beståndet förutses inte för de närmaste åren. Däremot torde man alltjämt kunna räkna med en uppgång av antalet bensindrivna skördetröskor. Utbetalningen uppskattas till 11,3 milj. kr. för budgetåret 1969/70, 11,8 milj. kr. för budgetåret 1970/71 och 11,9 milj. kr. för budgetåret 1971/72. Uppskattningen har gjorts med beaktande av att schablonbeloppet i fråga om traktor fr. o. m. år 1970 bestämts till 350 kr. i stället för nu 340 kr. (prop. 1969: 45) men utan hänsyn till en av jordbruksnämnden i skrivelse till finansdepartementet 28.1. 1969 aktualiserad omprövning av det nuvarande schablonbeloppet för självgående skördetröska (575 kr.).»

Enligt kontrollstyrelsens och jordbruksnämndens beräkningar skulle inkomsterna på titeln bensin- och brännoljeskatt kunna uppskattas till 1 903,7 milj. kr. under budgetåret 1969/70 och till 2 003,2 milj. kr. under budgetåret 1970/71.

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln bensin- och brännoljeskatt för budgetåret 1969/70 till 1 905 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1970/71 uppförs med 2 005 000 000 kr.

3. Allmän arbetsgivaravgift

Enligt förordning den 6 juni 1968 (nr 419) skall allmän arbetsgivaravgift erläggas till staten fr. o. m. den 1 januari 1969. Avgiften skall erläggas av arbetsgivare och av fysisk person vilken haft inkomst av här i riket bedriven rörelse eller av här belägen jordbruksfastighet som han själv brukar. Även staten och kommunerna är skyldiga att erlägga avgift.

För arbetsgivare utgår avgiften med 1 % av summan av vad han under året utgivit som lön till arbetstagare i pengar eller naturaförmåner i form av kost eller bostad. För vissa redare beräknas dock allmän arbetsgivaravgift efter en lägre procentsats. Vid beräkning av arbetsgivaravgiften skall hänsyn ej tas till arbetstagare vars lön under året ej uppgått till 300 kr. eller till arbetstagare som ej är obligatoriskt försäkrad enligt lagen om yrkesskadeförsäkring.

För fysisk person som haft inkomst av rörelse eller jordbruksfastighet som brukas av honom utgår allmän arbetsgivaravgift (s. k. egenavgift) med 1 % av sådan inkomst i den mån arbetsgivare ej skall erlägga allmän arbetsgivaravgift för inkomsten. Inkomst av rörelse eller jordbruksfastighet som ej uppgår till 500 kr. per år och förvärvskälla skall ej tas med vid beräkning av egenavgift.

Beträffande debitering och uppbörd av allmän arbetsgivaravgift gäller i stort sett vad som föreskrivits för avgifter till sjukförsäkring och till försäkring för tilläggspension.

I skrivelse till riksrevisionsverket den 7 november 1969 har riksförsäkringsverket beräknat inkomsterna på riksstatstiteln allmän arbetsgivaravgift till 760 milj. kr. för budgetåret 1969/70 och till 890 milj. kr. för budgetåret 1970/71.

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln allmän arbetsgivaravgift för budgetåret 1969/70 till 760 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1970/71 uppförs med 890 000 000 kr.

4. Tullar och acciser

Tullmedel

Förändringarna i de beräknade och behållna inkomsterna av tullmedel under de senast förflutna fem budgetåren framgår av efterföljande sammanställning.

	Debiterad uppbörd	Influten brutto- inkomst	Utbeta- lade resti- tutioner	Redovisad netto- inkomst	Beräknat i riks- staten
	Milj. kr.				
Budgetåret 1964/65	1 156,3	1 171,7	113,5	1 058,1	950,0
» 1965/66	1 177,1	1 179,2	91,7	1 087,5	1 100,0
» 1966/67	1 074,6	1 084,1	99,8	984,2	1 130,0
» 1967/68	1 045,6	1 036,2	86,4	949,8	950,0
» 1968/69	1 061,4	1 033,5	80,7	952,8	880,0

Tullmedlen har i riksstaten för innevarande budgetår upptagits med 970 milj. kr.

Enligt av generaltullstyrelsen meddelade uppgifter har den influtna bruttoupböörden för varje månad under budgetåren 1964/65—1968/69 samt det löpande budgetårets fyra första månader uppgått till följande belopp:

Influten tulluppbörd månadsvis, milj. kr.

	1964/65	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69	1969/70
Juli	85,5	93,7	76,0	69,0	82,8	95,2
Aug.	84,0	92,1	92,1	81,8	72,7	81,2
Sept.	96,6	105,5	94,1	88,5	81,9	104,7
Okt.	90,1	97,1	89,6	93,8	97,6	98,3
Nov.	94,1	107,6	96,5	88,3	83,8	
Dec.	103,9	108,3	96,3	88,4	90,8	
Jan.	86,5	92,6	89,5	87,1	71,6	
Febr.	94,6	85,9	82,6	86,3	71,8	
Mars	117,2	111,6	103,6	91,9	93,4	
April	97,9	89,7	94,3	89,7	97,9	
Maj	100,3	94,3	81,8	86,3	86,6	
Juni	121,1	100,6	87,7	85,3	102,6	
Summa	1 171,7	1 179,2	1 084,1	1 036,2	1 033,5	

I skrivelse till riksrevisionsverket den 7 november 1969 har generaltullstyrelsen beträffande beräkningen av tullmedelsinkomsterna samt vissa andra av tullverket redovisade statsinkomster framhållit följande:

»Såväl importen som exporten har under år 1969 ökat kraftigt. Värdet av importen under årets tre första kvartal uppgick sålunda till 22 175 milj. kr. mot 19 247 milj. kr. under samma period år 1968, vilket innebär en ökning med 15,2 %. Tullverkets influtna bruttouppbörd av tullmedel för de tre första kvartalen i år har ökat med 5,4 % vid jämförelse med samma period år 1968. Tullmedelsuppbörden har således inte ökat i samma takt som importvärdet. Detta beror bl. a. på de enligt åtagandena i den s. k. Kennedyronden från och med den 1.7.1968 genomförda sänkningarna av vissa tullsatsar. Vidare har uppbörden tillfälligt minskat som en följd av att den i tullstadgan fastställda avgiftsfria anståndstiden vid betalning förlängdes med tio dagar fr. o. m. den 1.1.1969. Vissa uppgifter om import och export samt tullverkets influtna bruttouppbörd av tullmedel — — — lämnas här nedan.

	Årsbelopp	Kvartalsbelopp			
		I	II	III	IV
Importvärde (milj. kr.) 1967..	24 319	6 126	5 916	5 864	6 413
1968..	26 516	6 681	6 213	6 353	7 269
Prel. 1969..		7 214	7 558	7 403	
Exportvärde (milj. kr.) 1967..	23 422	5 398	6 380	5 256	6 388
1968..	25 553	6 014	6 255	6 260	7 024
Prel. 1969..		6 804	7 411	6 963	
Tullverkets influtna bruttouppbörd (milj. kr.) 1967..	1 049	276	264	239	270
1968..	1 036	265	262	237	272
Prel. 1969..		237	287	281	

I det följande lämnas en närmare redogörelse för beräkningen av uppbörden. Därvid har beaktats konjunkturinstitutets bedömning av konjunkturläget hösten 1969. Enligt denna bedömning väntas värdet av importen öka med omkring 12,5 % under år 1969 och 8 % under år 1970 till 29 745 respektive 32 130 milj. kr.

Med början den 1.12.1969 införs i tullverket etappvis under innevarande budgetår ett centralt uppbördsförfarande. I samband därmed förlängs den avgiftsfria anståndstiden ytterligare med i genomsnitt tio dagar. Därigenom beräknas uppbörden av tull och mervärdeskatt under budgetåret 1969/70 minska med 30 respektive 100 milj. kr.

På grund av Sveriges åtaganden i Kennedyronden påbörjades — såsom tidigare berörts — den 1.7.1968 en sänkning av vissa tullsatsar i tulltaxan. Inom industrivaruområdet berör tullsänkningarna cirka 70 % av den tullbelagda handeln mellan de viktigare handelsländerna. Tullsänkningen sker i etapper. Således avtrappades två femtedelar den 1.7.1968 och resten avtrappas med en femtedel den 1 januari vart och ett av åren 1970, 1971 och 1972. Ungefär hälften av alla tullar skall halveras. Genomsnittligt kommer de totala tullsänkningarna att uppgå till 35—40 % av de tidigare tullsatserna. Enligt i maj 1967 företagna beräkningar väntades detta tullsänkingsprogram fullt genomfört medföra ett bortfall av tulluppbörd med omkring 300 milj. kr. för år. I maj 1967 uppgick värdet av importen under den

senaste tolv månadersperioden till 23 856 milj. kr. I juni 1969 hade detta värde stigit med 19 % till 28 394 milj. kr. Importen har således ökat betydligt och förnyade beräkningar av Kennedyrondens inverkan på tulluppbörden har visat att tullbortfallet under budgetåret 1968/69, då berörda tullsatsar varit sänkta med två femtedelar, torde ha uppgått till omkring 140 milj. kr. mot tidigare beräknade 120 milj. kr. Med hänsyn till den av konjunkturinstitutet beräknade ökningen av importen bör avtrappningen enligt Kennedyronden medföra en sänkning av tulluppbörden under budgetåret 1969/70 med 40 milj. kr. samt under budgetåren 1970/71 och 1971/72 med ytterligare 90 respektive 95 milj. kr. Dessutom medför den slutliga avtrappningen den 1.1.1972 en sänkning av tulluppbörden under budgetåret 1972/73 som uppskattas till 50 milj. kr.

Den slutliga avvecklingen av tullen för varor, som är berättigade till områdesbehandling enligt EFTA-konventionen genomfördes den 31.12.1966. Nuvarande uppbörd av tull belöper således i huvudsak på varor från andra länder än dem som biträtt EFTA-konventionen.

Såsom framgår — — — var värdet av importen under budgetåren 1967/68 och 1968/69 av varor från andra länder än EFTA-länder 16 441 respektive 18 195 milj. kr. Tulluppbörden för denna import uppgick till 985 respektive 984 milj. kr. Med hänsyn till konjunkturinstitutets bedömning av konjunkturläget och vidare till bl. a. den minskning av tulluppbörden som åtagandena i Kennedyronden medför har bruttouppbörden av tull för varor från andra länder än EFTA-länder beräknats till 1 062 milj. kr. för budgetåret 1969/70 samt till 1 067 och 1 052 milj. kr. för budgetåren 1970/71 respektive 1971/72. Även i fråga om varor som förs in från länder som biträtt EFTA-konventionen kan tull utgå. Detta gäller bl. a. i de fall då konventionens bestämmelser för tullfrihet inte iakttas eller då tull utgår även för varor, som är berättigade till områdesbehandling, exempelvis maldrycker för vilka tullen dock utgår med reducerade belopp. Uppbörden av tull för varor från EFTA-länder kan för innevarande budgetår samt för budgetåren 1970/71 och 1971/72 uppskattas till respektive 60, 65 och 70 milj. kr. På grund av taxehöjningar m. m. kan uppbörden av vissa avgifter och ersättningar som redovisas som tullmedel väntas öka till 8 milj. kr. för budgetår. Inkomstminskningen vid övergången till ett centraliserat uppbördsförfarande beräknas som förut nämnts uppgå till 30 milj. kr. Den totala bruttouppbörden av tullmedel för budgetåret 1969/70 skulle således utgöra $(1\ 062 + 60 + 8 - 30 =)$ 1 100 milj. kr. För budgetåren 1970/71 och 1971/72 beräknar styrelsen bruttouppbörden av tullmedel till $(1\ 067 + 65 + 8 =)$ 1 140 respektive $(1\ 052 + 70 + 8 =)$ 1 130 milj. kr.

Från uppbördsbeloppen avgår restitutioner av tullmedel. Under budgetåren 1967/68 och 1968/69 uppgick dessa restitutioner till 86 respektive 81 milj. kr. För vart och ett av budgetåren 1969/70, 1970/71 och 1971/72 uppskattar styrelsen restitutioner av tullmedel till 80 milj. kr.

Styrelsen beräknar nettouppbörden av tullmedel för budgetåren 1969/70, 1970/71 och 1971/72 till respektive $(1\ 100 - 80 =)$ 1 020, $(1\ 140 - 80 =)$ 1 060 och $(1\ 130 - 80 =)$ 1 050 milj. kr.»

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln tullmedel för budgetåret 1969/70 till 1 020 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1970/71 uppförs med 1 060 000 000 kr.

Mervärdeskatt

De beräknade och redovisade inkomsterna på titeln fr. o. m. skattens införande framgår av följande sammanställning (milj. kr.).

Budgetår	1968/69	1969/70
Riksstat	2 000,0	6 900,0
Redovisat	1 991,2	.

De hittills redovisade inkomsterna på titeln under år 1969, med fördelning på olika månader framgår av nedanstående tablå:

Influten mervärdeskatt, månadsvis, milj. kr.

	Tullvekets uppbörd	Länsstyrelsernas uppbörd		Summa
		Inkomster (postgiro- konto 444)	Åter- betalning	
1969				
Jan.	40			40
Febr.	177		13	164
Mars	245	71	119	197
April	255	901	543	613
Maj	252	40	196	96
Juni	278	893	290	881
Summa budgetåret 1968/69	1 247	1 905	1 161	1 991
Juli	273	81	177	177
Aug.	201	906	226	881
Sept.	281	51	190	142
Okt.	291	829	292	828

Enligt förordning den 6 juni 1968 (nr 430) med därefter genom förordning den 29 november 1968 (nr 580) företagna ändringar skall allmän omsättningsskatt enligt mervärdeskatteprincipen erläggas till staten fr. o. m. den 1 januari 1969. Samtidigt upphörde förordningen den 1 december 1959 (nr 507) om allmän varuskatt att gälla. Förordning om mervärdeskatt ändrades i vissa delar och nytrycktes i förordning den 23 maj 1969 (nr 237). Mervärdeskatten utgår på värdet av de omsatta skattepliktiga objekten och tjänsterna i varje produktions- eller distributionsled samt, i fråga om importen, på importvärdet. Mervärdeskatt utgår ej vid export, men skattskyldighet föreligger likväl för exportörer i syfte att undanröja en skattebelastning på exporterade varor och tjänster.

Skattskyldig är den som inom landet i yrkesmässig verksamhet omsätter skattepliktig vara, byggnad eller tjänst eller till landet importerar skattepliktig vara.

Med *vara* avses här materiellt ting som inte utgör mark eller byggnad. I beskattningshänseende föreligger ingen skillnad mellan råvaror och färdiga

konsumtions- och kapitalvaror eller mellan nya och begagnade varor. Som skattepliktig vara räknas även växande skog, odling och annan växtlighet, när försäljning sker utan samband med avyttring av marken, samt avverkningsrätt och annan jämförlig rättighet, rätt att ta jord, sten eller annan naturprodukt, rätt till jakt, fiske eller bete, rätt till fotografisk bild eller sådan film som avser reklam, information eller undervisning.

Från skatteplikt för vara har undantagits vissa fartyg och luftfartyg, viss krigsmateriel till staten, vissa läkemedel, elektrisk kraft, värme, gas och annat bränsle för uppvärmning eller energialstring, allmänna nyhetstidningar och vissa andra publikationer, vissa konstverk, begagnad personbil, när sådan bil omsätts inom landet, vissa importvaror, vatten från vattenverk samt varulager, inventarier och andra tillgångar, när överlåtelse sker i samband med överlåtelse av verksamheten, fusion eller liknande förfarande.

Byggnad är skattepliktig, när den utgör lagertillgång i byggnadsrörelse. Med lagertillgång avses här sådana byggnader som byggnadsföretagare uppför i egen regi för försäljning.

Tjänst är skattepliktig, när tjänsten avser

1. skattepliktig vara och innefattar tillverkning på beställning, uthyrning, servering, formgivning, montering, reparation, kontroll, analys, underhåll, ändring eller rengöring,

2. mark och innefattar undersökning, planering, jordförbättring, schaktning, sprängning, borrning, dränering eller utfyllning.

3. växande skog, odling eller annan växtlighet och innefattar röjning, plantering, uppskattning, märkning, gödsling, beskärning, gallring, avverkning eller växtskydd,

4. byggnad, annan anläggning, som enligt förordningen om mervärdeskatt utgör fastighet, stängsel eller dylikt och innefattar uppförande, anläggande, rivning, reparation, ändring eller underhåll,

5. projektering, ritning, konstruktion eller därmed jämförlig tjänst beträffande mark, byggnad eller annan anläggning som enligt förordningen om mervärdeskatt utgör fastighet,

6. transport av vara eller förmedling av sådan tjänst,

7. rumsuthyrning i hotellrörelse eller liknande verksamhet,

8. automatisk databehandling eller skrivbyråverksamhet,

9. reklam eller annonsering.

Skatteplikt för tjänsteprestationer föreligger således ej för bl. a. banktjänster, försäkrings tjänster, sjukhusvård, undervisning, tjänster tillhandahållna av läkare, tandläkare, advokater, revisorer och frisörer. Vidare faller resetjänster och hela nöjesområdet utanför skatteplikten.

Mervärdeskatten utgörs 10 % av beskattningsvärdet. Detta värde utgörs i princip av det pris eller vederlag, som kunden i varje särskilt fall betalar eller faktureras, med skattens belopp inräknat. I vissa särskilda fall utgår skatten på reducerade beskattningsvärden. Sålunda utgörs beskattningsvärdet

endast 60 % av totala vederlaget eller saluvärdet inklusive skatt i fråga om försäljning eller uttag av byggnad eller monteringsfärdigt hus, servering, rumsuthyrning i hotellrörelse eller liknande, byggnads- och anläggningsentreprenader eller andra tjänster som avser fastighet. Vidare utgör beskattningsvärdet endast 20 % av totala vederlaget inklusive skatt i fråga om arbeten som avser yttre vatten- och avloppsledning, väg, gata, bro, spåraneläggning, flygfält, hamn, kanal eller annan farled samt tjänster som tillhandahålls av arkitekter, byggnadskonsulenter och liknande.

Skattesatsen 10 % på priset inklusive skatt motsvarar ett pålägg av ca 11,11 % på priset före skatt. Reduceringsreglerna motsvarar ett faktiskt skatteuttag av 6 % resp. 2 % på priset inklusive skatt. Detta motsvarar ett pålägg av ca 6,38 % resp. ca 2,04 % på priset före skatt.

Redovisning av mervärdeskatt skall ske löpande för bestämda redovisningsperioder. Varje sådan period är en sluten enhet och varje redovisning avser således slutlig skatt. Enligt reglerna om skattskyldighetens inträde, skall skatt redovisas antingen på grundval av influtna kontanta likvider under varje redovisningsperiod, s. k. kontantmässig redovisning, eller på grundval av uppkomna fordringar enligt faktureringen under redovisningsperiod s. k. bokföringsmässig redovisning. Redovisningsskyldighet föreligger inte så länge det kan antas att den skattepliktiga omsättningen under närmast följande tolv månadersperiod inte kommer att överstiga 10 000 kr. Den som är skattskyldig för omsättning inom landet skall anmäla sig för registrering hos länsstyrelsen i det län, där den verksamhet drivs som anmälan avser. Om någon driver flera verksamheter skall särskild registreringsanmälan göras för var och en av dem. Om verksamheten saknar fast driftställe anses den bedriven i det län där den skattskyldige är bosatt. Varje skattskyldig som inte är undantagen från redovisningsskyldighet skall utan anmaning deklarerera mervärdeskatt för varje verksamhet för vilken han har blivit särskilt registrerad. Deklaration skall lämnas för varje redovisningsperiod under vilken verksamheten drivs. Därvid skall den skattskyldige uppge all den skatt, som belöper på hans skattepliktiga omsättning inom landet under resp. period, s. k. utgående skatt. Från summan utgående skatt, får han i deklARATIONEN dra av all den skatt som hans leverantörer påfört honom för inköp av varor, tjänster etc. för den skattepliktiga verksamheten under perioden, d. v. s. avdrag får ske för ingående skatt. Den skattskyldige är således redovisningsskyldig till staten för skillnaden mellan utgående och ingående skatt. Redovisningsperiod omfattar i regel två kalendermånader. Perioderna är januari och februari, mars och april, maj och juni, juli och augusti, september och oktober samt november och december. För mindre verksamheter kan dock redovisningsperiod fastställas till fyra, sex eller tolv månader. Enligt anvisningarna skall överskjutande skatt återbetalas skyndsamt. Detta har medfört att företag som konstant redovisar skatt att återfå beviljats redovisningsperiod omfattande endast en kalendermånad. De

företag det här gäller är huvudsakligen sådana som säljer större delen av sin produktion på export samt apotek. Deklaration skall lämnas till länsstyrelsen i registreringslänet senast den 5 i andra månaden efter utgången av den redovisningsperiod, som deklarationen avser. Skatt för viss redovisningsperiod förfaller till betalning den dag då deklarationen senast skall lämnas (d. v. s. den 5 i andra månaden efter periodens utgång). Betalning sker genom insättning på särskilt postgirokonto. Återbetalning av skatt görs av länsstyrelserna. Belopp att återfå under 1 000 kr. avräknas mot skatt att betala vid senare redovisningsperiod.

Som tidigare nämnts skall mervärdesskatt erläggas även vid all import av skattepliktiga varor. Som skattskyldig räknas den som i tullhänseende är att betrakta som varuhavare. Skatten fastställs och uppbärs av tullverket.

Vid prognosen som gjordes av riksrevisionsverket till finansplanen 1969 saknades uppgifter om influten skatt och ämbetsverket tvingades därför att använda en mycket osäker schablonmetod. Nu föreligger dels uppgifter från generaltullstyrelsen om tullverkets uppbörd av mervärdesskatt vid import dels uppgifter från länsstyrelserna om in- och utbetalad mervärdesskatt. Osäkerheten kvarstår emellertid av främst två orsaker. För det första är verkningarna av vissa övergångsbestämmelser inte kända. Det gäller framför allt byggnadsföretagens rätt att lyfta av sådan allmän varuskatt, som belastade deras inneliggande lager av byggnadsmaterial och sådant material som ingick i pågående byggnadsarbeten vid årsskiftet 1968—69. För det andra är säsongvariationerna i uppbörden som orsakas dels av att skattskyldiga har olika redovisningsperioder dels av säsongmässiga svängningar i omsättningen, inte kända. Säsongmönstret skiljer sig från den allmänna varuskatten genom att mervärdesskatten är en flerledsskatt och inte, som allmänna varuskatten, en enledsskatt.

I skrivelse till riksrevisionsverket den 7 november 1969 har generaltullstyrelsen beträffande beräkningen av bl. a. mervärdesskatten framhållit följande:

»Den 1.1.1969 ersattes den allmänna varuskatten med mervärdesskatt. Mervärdesskatt skall erläggas vid all import av skattepliktiga varor. Skattesatsen är tio % av beskattningsvärdet. Detta utgörs vid införsel av varans tullvärde (cif-värde) med tillägg av tull och annan skatt eller avgift, som tas ut vid importtillfället, inklusive mervärdesskatt. I vissa fall utgår skatten på reducerade beskattningsvärden, bl. a. för monteringsfärdiga trähus. Importen av varor med reducerat beskattningsvärde är ej så omfattande att den påverkar uppbörds-kalkylen.

Enligt den av statistiska centralbyrån publicerade allmänna månadsstatistiken uppgick under månaderna april—september 1969 värdet av importen (cif-värdet) till sammanlagt 14 961 milj. kr. Under samma tid debiterades i tullverket mervärdesskatt med 1 568 milj. kr. Den debiterade mervärdesskatten motsvarade således för nämnda period 10,5 % av importvärdet.

Tullverkets nettouppbörd av mervärdesskatt under tiden juli—oktober 1969 uppgick till 1 048 milj. kr.

Såsom förut nämnts har konjunkturinstitutet beräknat det totala importvärdet för åren 1969 och 1970 till 29 745 respektive 32 130 milj. kr. Med stöd härav har importvärdet för budgetåret 1969/70 beräknats till 31 000 milj. kr. Vid oförändrad ökningstakt kan importvärdena för budgetåren 1970/71 och 1971/72 uppskattas till 33 500 respektive 36 000 milj. kr. Om mervärdeskatten under dessa tre budgetår antas komma att stå i samma förhållande till importvärdet som under nämnda sexmånadersperiod kan tullverkets debiterade uppbörd av mervärdeskatt beräknas uppgå till respektive 3 300, 3 500 och 3 800 milj. kr. Såsom tidigare nämnts torde övergången till centraliserat uppbördsförfarande i tullverket under budgetåret 1969/70 medföra att uppbörden av mervärdeskatt minskar med 100 milj. kr. Styrelsen uppskattar sålunda uppbörden av mervärdeskatt under budgetåren 1969/70, 1970/71 och 1971/72 till respektive (3 300 — 100 =) 3 200, 3 500 och 3 800 milj. kr.

Med hänsyn till att de restituerade beloppen av mervärdeskatt är synnerligen små i förhållande till uppbörden har styrelsen ansett sig kunna bortse därifrån vid beräkningen av uppbördens storlek.»

Av ovanstående framgår att uppgifter föreligger på influten skatt t. o. m. oktober 1969 samt generaltullstyrelsens prognoser för mervärdeskatt på importen. Dessa uppgifter är dock ej tillräckliga som empiriskt underlag för prognoser på hela mervärdeskatten.

Riksrevisionsverket har därför valt att vid beräkningarna för budgetåren 1969/70 och 1970/71 använda samma schablonmässiga beräkningsmetod som i december 1968.

Metoden innebär att först prognoseras vad en bibehållen allmän varuskatt skulle inbringat. Därefter har i samråd med konjunkturinstitutet skatteunderlagets storlek beräknats för dels mervärdeskatt och dels allmän varuskatt i enlighet med institutets konjunkturbedömning fram t. o. m. andra halvåret 1970. De så erhållna kvoterna mellan skatteunderlagen för mervärdeskatt resp. allmän varuskatt har multiplicerats med respektive prognoserade belopp för den allmänna varuskatten. Eftersom konjunkturinstitutets prognoser endast sträcker sig t. o. m. andra halvåret 1970 måste riksrevisionsverket för första halvåret 1971 schablonmässigt bestämma relationen och har därvid valt att sätta den till samma procentsats som under 1969 och 1970 eller 90 %.

Differensen mellan vad som beräknats inflyta under perioden juli—oktober 1969, 2 179 milj. kr., och vad som faktiskt influtit under samma period, 1 998 milj. kr., blir 181 milj. kr. Till en del kan denna differens förklaras av att vissa skattskyldiga i sina deklarationer gjort avdrag för ingående byggnadslager och till en del bör skillnaden bero på olikheter i säsongmönstret för omsättningsskatt och mervärdeskatt. Uppbörden under september och oktober avser verksamheten under juli—augusti. För omsättningsskatten, som togs ut från detaljhandeln, bör nedgången i omsättningen bli förhållandevis måttlig under semestertid, medan mervärdeskatten, som tas ut från samtliga led, bör visa en kraftig nedgång under redo-

Resultaten av beräkningarna framgår av nedanstående tabell.

Månad för skatteinflöde	Skatteinflödet baserat på konsumtionen m. m. under perioden	Beräknat belopp för en bibehållen allmän varuskaft	Beräknad relation mellan skatteunderlagen för mervärdeskaft resp. allmän varuskaft	Beräknat belopp för mervärdeskaft	Prognos för mervärdeskaft
1969/70					
juli—aug	maj—juni 1969	1 243	0,90	1 119	¹ 1 028
sept—okt	juli—aug 1969	1 178	0,90	1 060	¹ 970
nov—dec	sept—okt 1969	1 259	0,90	1 133	1 133
jan—feb	nov—dec 1969	1 572	0,90	1 415	1 415
mars—april	jan—feb 1970	1 178	0,90	1 060	1 060
maj—juni	mars—april 1970	1 238	0,90	1 114	1 114
				Summa	6 720
1970/71					
juli—aug	maj—juni 1970	1 328	0,90	1 195	1 195
sept—okt	juli—aug 1970	1 258	0,90	1 132	1 082
nov—dec	sept—okt 1970	1 345	0,90	1 210	1 210
jan—feb	nov—dec 1970	1 679	0,90	1 511	1 511
mars—april	jan—feb 1971	1 258	0,90	1 132	1 132
maj—juni	mars—april 1971	1 322	0,90	1 190	1 190
				Summa	7 323

¹ Faktiskt influtna belopp

visningsperioden som täcker semestern. Här har antagits att dessa två faktorer tillsammans förklarar hela differensen mellan beräknad och influten mervärdeskaft. De beräknade beloppen för november 1969—juni 1970 har därför godtagits utan korrigeringar, liksom de framräknade beloppen för budgetåret 1970/71 med undantag för september—oktober 1970 som sänkts med 50 milj. kr.

Den säsongmässiga uppgång som omsättningsskatten visat för julhandeln inträder sannolikt även för mervärdeskatten, även om uppgången kommer att vara spridd över en längre tidsperiod, eftersom det är fråga om flera produktionsleds påverkan på julhandeln.

Det bör betonas, att den använda prognosmetoden är mycket osäker. Riksrevisionsverket har under hösten startat viss försöksverksamhet med datainsamling på urvalsbasis av uppgifter från de skattskyldigas deklARATIONER, vilket i fortsättningen ger möjlighet till säkrare prognoser.

Under hänvisning till ovanstående beräknar riksrevisionsverket inkomsterna på titeln mervärdeskaft för budgetåret 1969/70 till 6 700 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1970/71 uppförs med 7 300 000 kr.

Särskilda varuskatter

De beräknade och redovisade inkomsterna på titeln under de senaste budgetåren framgår av följande sammanställning (milj. kr.).

Budgetår	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69	1969/70
Riksstat	350,0	390,0	365,0	415,0	410,0
Redovisat	349,5	368,1	384,5	394,0	.

Särskild varuskatt utgår enligt förordning den 25 maj 1941 (nr 251), som omtrycktes i förordning den 25 november 1960 (nr 612) med därefter företagna ändringar.

Enligt förordning den 9 april 1965 (nr 76) utgår särskild varuskatt fr. o. m. den 1 juli 1965 med 50 % på choklad- och konfektyrvaror, puder, nagellack och likartade skönhetsmedel samt på parfym, hårvatten etc.

I samband med den provisoriska lösningen av vissa problem för livsmedelsindustrin till följd av Sveriges anslutning till EFTA infördes genom förordning den 3 juni 1960 (nr 258) utjämningskatt på vissa choklad- och konfektyrvaror samt på wafers och biscuits. Fr. o. m. den 1 juli 1966 höjdes utjämningskatten enligt förordning den 27 maj 1966 (nr 224) från 50 öre till 60 öre för kilogram av de skattepliktiga varorna.

Genom förordning den 16 december 1966 (nr 656) infördes fr. o. m. den 1 januari 1967 utjämningskatt på öl av typ B och starköl. För öl av typ B utgår skatten med 3 öre per liter och för starköl med 4 öre per liter.

Riksdagen har den 3 december 1969 (prop. 1969: 139) beslutat att utjämningskatten för mellanöl och starköl skall höjas med 2 öre för liter fr. o. m. den 1 januari 1970.

Enligt förordning den 6 juni 1968 (nr 360) utgår utjämningskatt för vissa slag av mandelmassa med 35 öre för kilogram fr. o. m. den 1 juli 1968.

Genom förordning den 30 juni 1943 (nr 477), som i sin helhet med vissa ändringar omtrycktes i förordning den 25 mars 1960 (nr 118), utgår särskild pälsvaruskatt, dels i form av en styckeskatt på inom riket yrkesmässigt beredda, lösa pälsskinn och dels i form av en värdeskatt för vissa till riket införda pälsvaror m. m. Gällande styckeskatter framgår av Kungl. Maj:ts kungörelse den 15 augusti 1969 (nr 482). Värdeskatten utgår fr. o. m. 1962 med procenttal varierande från 2 till 10 %.

Enligt förordning den 25 november 1960 (nr 615) utgår försäljningskatt fr. o. m. den 1 januari 1961 med 20 % för guldsmedsvaror dock att minimiskatten per kalenderår för registrerad försäljare med skattepliktig försäljning skall utgöra 1 200 kr. För mattor utgår försäljningskatten med likaledes 20 %, vartill kommer särskild skatt för importerade mattor varierande mellan 1 000 kr. och 10 000 kr. för 100 kg. Minimiskatten per år utgör 1 200 kr. i det fall försäljningen enbart avser egen tillverkning och eljest 3 600 kr.

Varuskatterna uppbärs av kontrollstyrelsen vid tillverkning resp. försäljning inom riket samt vid import av hos kontrollstyrelsen registrerad importör och av generaltullstyrelsen vid import av annan än hos kontrollstyrelsen registrerad importör.

I sin förenämnda skrivelse till riksrevisionsverket har kontrollstyrelsen beräknat de inkomster, som uppbärs av styrelsen, för budgetåren 1969/70 och 1970/71 till 375 resp. 390 milj. kr. Styrelsen har beträffande beräkningarna anfört:

»a) Särskild varuskatt och utjämningskatt på choklad- och konfektyrvaror inflöt under budgetåret 1968/69 till kontrollstyrelsen med 211,3 milj. kr., vilket innebär en ökning jämfört med föregående budgetår med 2,5 %. Inkomsten under månaderna juli—oktober 1969 uppgick till 59,1 milj. kr. eller lika mycket som under motsvarande månader 1968.

Skatteintäkten för budgetåret 1969/70 torde kunna beräknas till 220 milj. kr.

För budgetåren 1970/71 och 1971/72 förefaller en fortsatt mindre ökning av skatteintäkten sannolik, varför denna kan beräknas till 230 resp. 240 milj. kr.

b) Särskild varuskatt på tekniska preparat har under budgetåret 1968/69 influtit med 98,8 milj. kr. Skatteintäkterna har under senare år företett en årlig tillväxt med ca 5 %. Uppbörderna kan därför förväntas bli 105 milj. kr., 110 milj. kr. och 115 milj. kr. för resp. budgetåren 1969/70, 1970/71 och 1971/72.

c) Försäljningskatt på guldsmedsarbeten och knutna mattor inflöt under budgetåret 1968/69 med 51 milj. kr. Under tiden juli—oktober 1969 erlades 14,1 milj. kr. mot 15,0 milj. kr. under samma tid 1968. Minskningen utgör 6 %.

Intäkten torde med ledning av dessa siffror kunna beräknas till 48 milj. kr. för budgetåret 1969/70 och till samma belopp för ettvar av budgetåren 1970/71 och 1971/72.

d) Pälsvaruskatt, avseende inom landet beredda skinn, har under budgetåret 1968/69 influtit med 3,6 milj. kr. Denna skatt har under senare år gett en tämligen konstant inkomst av ca 4 milj. kr., varför den årliga inkomsten under vart och ett av budgetåren 1969/70, 1970/71 och 1971/72 kan väntas komma att uppgå till 4 milj. kr.»

Generaltullstyrelsen har i sin förenämnda skrivelse till riksrevisionsverket anfört följande:

»För de till särskilda varuskatter hörande avgiftsslagen särskild varuskatt (chokladutjämningsavgift härunder inbegripen), utjämningskatt, pälsvaruskatt och försäljningskatt redovisade tullverket under sistförflutna budgetår en nettouppbörd av sammanlagt 29,2 (12,6 + 7,8 + 7,8 + 1,0) milj. kr. Under de fyra första månaderna av innevarande budgetår har flutit in netto 10,4 milj. kr., vilket är omkring 6 % mer än under samma tid år 1968.

Enligt proposition nr 139 år 1969 har Kungl. Maj:t föreslagit att utjämningskatten för mellanöl och starköl fr. o. m. den 1.1.1970 skall höjas med 2 öre för liter. Höjningen kan beräknas öka tullverkets uppbörd av utjämningskatt med 1 milj. kr. för budgetår. Under förutsättning att propositionen antas av riksdagen beräknar styrelsen den till tullverket inflytande uppbörden av särskilda varuskatter för budgetåren 1969/70, 1970/71 och 1971/72 till respektive 32, 34 och 36 milj. kr.»

De av kontrollstyrelsen och generaltullstyrelsen gjorda beräkningarna innebär en sammanlagd inkomst på titeln särskilda varuskatter under budgetåren 1969/70 och 1970/71 på 407 resp. 424 milj. kr.

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln särskilda varuskatter för budgetåret 1969/70 till 415 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1970/71 uppförs med 430 000 000 kr.

Omsättningsskatt på motorfordon

De beräknade och redovisade inkomsterna på titeln under de senaste budgetåren framgår av följande sammanställning (milj. kr.).

Budgetår	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69	1969/70
Riksstat	350,0	530,0	350,0	350,0	480,0
Redovisat	318,5	314,0	309,3	424,9	.

Omsättningsskatt på motorfordon utgår enligt förordning den 23 november 1956 (nr 545), som trädde i kraft den 1 december 1956, i vissa fall när fordonet av tillverkare eller registrerad importör levereras till köpare eller uttas från rörelse utan samband med försäljning. För skattepliktigt fordon som införs till riket av annan än registrerad importör utgår omsättningsskatt, när fordonet införs i riket. Skattepliktiga fordon är personbilar, sådana med skåp-, stationsvagns- eller personbilskarosseri utrustade lastbilar, vilkas tjänstevikt ej överstiger 1 800 kg, samt motorcyklar, allt i den mån fordonen icke tidigare är eller varit upptagna i bilregister.

För personbilar och lastbilar skall omsättningsskatten utgå med det antal kronor som motsvarar viss procent av det tal, vilket anger fordonets tjänstevikt uttryckt i kilogram. Detta procenttal, som fr. o. m. den 1 januari 1966 utgick med 155 %, höjdes genom förordning den 15 november 1968 (nr 532) till 190 % fr. o. m. den 20 november 1968. För bilar med högre tjänstevikt än 1 600 kg skall därjämte tillägg göras med visst belopp för varje fullt femtiotal kilogram, varmed tjänstevikten överstiger 1 600 kg. Detta belopp höjdes genom nyssnämnda förordning från 195 kr. till 240 kr. Skatten avrundas i förekommande fall till närmast lägre helt tiotal kronor. Genom förordning den 18 april 1969 (nr 71) höjdes skatten för motorcyklar fr. o. m. den 1 maj 1969 från 255 kr. om tjänstevikten ej överstiger 75 kg, från 335 till 460 kr. för tjänstevikt mellan 75 och 160 kg samt eljest från 505 till 700 kr.

Inkomsterna på titeln redovisas av kontrollstyrelsen och generaltullstyrelsen.

Kontrollstyrelsen har i sin förenämnda skrivelse beträffande omsättningsskatt på motorfordon anfört följande:

»Denna skatt inbringade under budgetåret 1968/69 419,3 milj. kr. Under tiden juli—oktober 1969 har influtit 126,2 milj. kr. Under motsvarande tid

föregående år inflöt 99,0 milj. kr. Ökningen utgör 27,5 % och kan till stor del förklaras med skattehöjningen fr. o. m. den 20 november 1968. Skattesatsen höjdes då för bilar med tjänstevikt t. o. m. 1 600 kg med 22,6 % och för bilar med högre tjänstevikt med ytterligare 45 kr. för varje fullt femtiotal kg varmed tjänstevikten överstiger 1 600 kg.

Enligt uppgifter inhämtade från bilbranschen beräknas nybilsförsäljningen komma att uppgå till 220 000 stycken 1969, 225 000 1970, 240 000 1971 samt 250 000 under ettvar av de kommande fyra åren.

Kontrollstyrelsen har i augustiberäkningen angett intäkten för innevarande budgetår till 450 milj. kr. Nu rådande ränteläge och situationen på kreditmarknaden gör bedömningen av den väntade försäljningen i synnerhet under de närmaste månaderna särskilt osäker.

Med utgångspunkt härifrån och då skatten per bil f. n. torde uppgå till cirka 2 000 kr. — en viss förskjutning mot tyngre bilar är sannolik — beräknar styrelsen intäkten för budgetåret 1969/70 till 450 milj. kr., för budgetåret 1970/71 till 475 milj. kr. och för budgetåret 1971/72 till 500 milj. kr.»

Generalfullstyrelsen har i skrivelse till riksrevisionsverket den 14 oktober 1969 beräknat uppbörden för budgetåren 1969/70 och 1970/71 till 10 resp. 13 milj. kr.

Riksrevisionsverket uppskattar nyregistreringen av personbilar till 224 000 st. 1969, 240 000 st. 1970 och 260 000 st. 1971, jfr s. 43. Medelskatten per personbil uppgår enligt inom riksrevisionsverket gjord beräkning till f. n. 2 100 kr.

Med ledning härav beräknar riksrevisionsverket inkomsterna på titeln omsättningsskatt på motorfordon för budgetåret 1969/70 till 490 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1970/71 uppförs med 525 000 000 kr.

Tobaksskatt

De beräknade och redovisade inkomsterna på titeln under de senaste budgetåren framgår av följande sammanställning (milj. kr.).

Budgetår	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69	1969/70
Riksstat	1 200,0	1 260,0	1 500,0	1 500,0	1 570,0
Redovisat	1 204,1	1 348,6	1 489,8	1 522,7	.

Enligt förordning den 16 juni 1961 (nr 394) med därefter senast genom förordning den 2 februari 1968 (nr 3) företagna ändringar utgår tobaksskatt med vissa efter varans myckenhet bestämda belopp. För cigarrer och cigariller samt cigarretter utgår skatt enligt följande sammanställning.

		Vikt för 1 st. gram		Belopp för 1 st. öre
Cigarrer och cigariller	I.....	t. o. m. 1,7		10,5
	II.....	över 1,7	t. o. m. 3,0	13,5
	III.....	» 3,0	» 5,0	15,4
	IV.....	» 5,0		20,8
Cigarretter	I.....	t. o. m. 0,85		9,9
	II.....	över 0,85	t. o. m. 1,20	15,4
	III.....	» 1,20	» 1,55	19,4
	IV.....	» 1,55	» 1,90	23,4
	V.....	» 1,90		27,4

Tobaksskatt för röktobak, tuggtobak och snus utgår med 58:00, 21:60 resp. 9:10 kr. för kilogram. För cigarrettpapper och cigarretthylsor utgår skatt med 5 öre för varje påbörjad längd av 100 mm av ett blad eller en hylsa för framställning av en cigarrett.

Den som inom riket tillverkar tobaksvaror, cigarrettpapper eller cigarretthylsor för försäljning är skyldig att vara registrerad hos kontrollstyrelsen och den som för återförsäljning till riket inför tobaksvaror må efter ansökan registreras hos kontrollstyrelsen. Beskattningsmyndigheter är ifråga om vara som av annan än registrerad införts till riket generaltullstyrelsen och i övriga fall kontrollstyrelsen.

I sin förenämnda skrivelse har kontrollstyrelsen beträffande tobaksskatt anfört följande:

»Under budgetåret 1968/69 har tobaksskatt influtit med 1 528,8 milj. kr.

Ökningen av konsumtionen av cigarretter med lägre skattesats har fortsatt som framgår av nedanstående översikt:

Budgetår	Cigarretter av skatteklass I		Cigarretter av skatteklass II och högre	
	Antal (milj. st.)	Procentuell andel av totala konsumtionen	Antal (milj. st.)	Procentuell andel av totala konsumtionen
1966/67	600	6,7	8 400	93,3
1967/68	1 400	15,6	7 600	84,4
1968/69	2 400	24,5	7 400	75,5

Kontrollstyrelsen har från bl. a. Svenska Tobaks AB inhämtat uppgifter om den skatt som beräknas komma att inlevereras till statsverket under innevarande och följande två budgetår.

Med ledning av sålunda inhämtade uppgifter beräknar kontrollstyrelsen inkomsten av tobaksskatt under budgetåret 1969/70 till 1 560 milj. kr., under budgetåret 1970/71 till 1 575 milj. kr. och under budgetåret 1971/72 till 1 590 milj. kr.»

Generaltullstyrelsen har i sin förenämnda skrivelse till riksrevisionsverket beräknat de av styrelsen redovisade inkomsterna av tobaksskatt till 3 milj. kr. för vardera budgetåret 1969/70 och 1970/71.

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln tobaksskatt för budgetåret 1969/70 till 1 570 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1970/71 uppförs med 1 580 000 000 kr.

Rusdrycksförsäljningsmedel av partihandelsbolag

Inkomsterna från partihandelsbolag hänför sig i första hand till aktiebolaget Vin- & spritcentralen jämte vissa agentbolag.

I sin förenämnda skrivelse har kontrollstyrelsen meddelat, att inleveranserna av vinstmedel enligt uppgift från aktiebolaget Vin- & spritcentralen beräknas till 30 milj. kr. för vart och ett av budgetåren 1969/70 och 1970/71.

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln rusdrycksförsäljningsmedel av partihandelsbolag för budgetåret 1969/70 till 30 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1970/71 uppförs med likaledes 30 000 000 kr.

Rusdrycksförsäljningsmedel av detaljhandelsbolag

Detaljhandeln med rusdrycker handhas av ett för hela riket gemensamt företag, Systembolaget AB.

Beträffande rusdrycksförsäljningsmedlen av detaljhandelsbolag har kontrollstyrelsen i sin förenämnda skrivelse till riksrevisionsverket meddelat, att vinstinleveransen till statsverket under vart och ett av budgetåren 1969/70 och 1970/71 beräknas uppgå till 50 milj. kr.

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln rusdrycksförsäljningsmedel av detaljhandelsbolag för budgetåret 1969/70 till 50 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1970/71 uppförs med likaledes 50 000 000 kr.

Skatt på sprit

De beräknade och redovisade inkomsterna på titeln under de senaste budgetåren framgår av följande sammanställning (milj. kr.).

Budgetår	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69	1969/70
Riksstat	1 500,0	1 800,0	1 800,0	1 950,0	1 825,0
Redovisat	1 589,6	1 731,5	1 787,2	1 837,4	.

Skatt på sprit utgår enligt förordning den 24 maj 1957 (nr 209) med däri senast genom förordning den 2 februari 1968 (nr 2) företagna ändringar.

För spritdrycker utgår omsättningsskatt dels med en grundavgift för liter dels ock med en procentavgift. Grundavgiften utgör fr. o. m. den 5 februari 1968 38 öre för varje hel volymprocent alkohol. Procentavgiften motsvarar

50 % av utminuteringspriset, vilket utgörs av det belopp, som, skatten inräknad, betingas vid varornas utminutering.

I sin förenämnda skrivelse till riksrevisionsverket har kontrollstyrelsen anfört följande:

»Skatt på sprit inflöt under budgetåret 1968/69 med 1 837,3 milj. kr. och under tiden juli—oktober 1969 med 616,4 milj. kr.

Efterfrågan på spritdrycker har efter den senaste skattehöjningen i februari 1968 inte återgått till tidigare nivå. För de tre första kvartalerna 1969 redovisar systembolaget en försäljning av 36,6 milj. liter mot 36,2 resp. 38,2 under samma tid 1968 resp. 1967. Möjligen kan man av siffran för tredje kvartalet 1969 utläsa en svag tendens till uppgång av konsumtionsvolymen. Den här skisserade utvecklingen får ses mot bakgrund av den kraftigt ökande vin- och ölkonsumtionen.

Skatten på sprit inbringar för närvarande ca 36,60 kr. per liter och den beskattade kvantiteten spritdrycker (= spritcentralens försäljning till systembolaget) uppgick under budgetåret 1968/69 till 50,6 milj. liter. För innevarande budgetår torde man kunna räkna med 51,7 milj. liter, vilket skulle ge en skatteinkomst av $(51,7 \times 36,60 =)$ 1 892 milj. kr.

Utgår man alternativt från att inkomsten av skatt på sprit under månaderna juli—oktober normalt motsvarar 33 % av inkomsten för helt budgetår, erhålles en beräknad inkomst under budgetåret 1969/70 av $(616,4 : 0,33 =)$ 1 868 milj. kr.

Med hänsyn till den aktuella försäljningsutvecklingen torde man för de närmaste åren kunna räkna med en mindre ökning av försäljningsvolymen.

Kontrollstyrelsen beräknar inkomsten av skatt på sprit till 1 875 milj. kr. under budgetåret 1969/70, 1 900 milj. kr. under budgetåret 1970/71 och 1 925 milj. kr. under budgetåret 1971/72.»

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln skatt på sprit för budgetåret 1969/70 till 1 875 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1970/71 uppförs med 1 900 000 000 kr.

Skatt på vin

De beräknade och redovisade inkomsterna på titeln under de senaste budgetåren framgår av följande sammanställning (milj. kr.).

Budgetår	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69	1969/70
Riksstat	145,0	165,0	175,0	205,0	225,0
Redovisat	146,8	171,7	190,7	211,2	.

Enligt förordning den 24 maj 1957 (nr 209) utgår omsättningsskatt för vin dels med en grundavgift för liter dels ock med en procentavgift. Grundavgiften utgår senast genom förordning den 2 februari 1968 (nr 2) med 3 kr. 80 öre för vin med en alkoholhalt överstigande 14 volymprocent (starkvin) samt med 72 öre för annat vin (lättvin). Procentavgiften motsvarar 36 % av utminuteringspriset, vilket utgörs av det belopp, som, skatten inberäknad, betingas vid varornas utminutering. För inom landet tillverkat vin utgår

omsättningsskatt dessutom med en särskild tillverkningsavgift av 50 öre för liter, om vinets alkoholhalt överstiger 14 volymprocent eller vinet är mousserande eller därmed jämförligt, men eljest av 20 öre för liter.

I sin förenämnda skrivelse till riksrevisionsverket har kontrollstyrelsen i fråga om beräkningen av skatt på vin anfört följande:

»Skatt på vin inflöt under budgetåret 1968/69 med 211,2 milj. kr. och under tiden juli—oktober 1969 med 65,8 milj. kr.

Tendensen i vinförsäljningen är sedan flera år tillbaka uppåtgående, dock endast i fråga om lättvin, där den årliga ökningen är ca 10 %. I fråga om starkvin är efterfrågan däremot praktiskt taget oförändrad sedan flera år tillbaka. Lättvinet svarar numera för 3/4 av hela vinkonsumtionen. Skatten på vin inbringar för närvarande i genomsnitt 9,60 kr. per liter starkvin och 3,40 kr. per liter lättvin. Dessa förhållanden sammantagna medför en årlig inkomstökning med ca 5 %.

Konsumtionen av vin under budgetåret 1969/70 kan beräknas till 47,3 milj. liter, varav 10,8 milj. liter starkvin och 36,5 milj. liter lättvin. På grund härav skulle skatteinkomsten under budgetåret 1969/70 kunna beräknas till $(10,8 \times 9,60 + 36,5 \times 3,40 =)$ 227,8 milj. kr.

Inkomsten av skatt på vin under de fyra första månaderna av budgetåret motsvarar erfarenhetsmässigt 29 % av inkomsten för hela budgetåret. För innevarande budgetår skulle man på grund härav kunna räkna med $(65,8 : 0,29 =)$ 226,9 milj. kr.

Kontrollstyrelsen beräknar inkomsten till 225 milj. kr. under budgetåret 1969/70, 235 milj. kr. under budgetåret 1970/71 och 250 milj. kr. under budgetåret 1971/72.»

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln skatt på vin för budgetåret 1969/70 till 225 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1970/71 uppförs med 235 000 000 kr.

Skatt på malt- och läskedrycker

Skatt på malt- och läskedrycker utgår jämlikt förordning den 27 maj 1960 (nr 253) med ändring den 3 juni 1965 (nr 286) om tillverkning och beskattning av malt- och läskedrycker. Allt efter alkoholstyrkan indelas malt-dryckerna i fyra grupper enligt följande sammanställning.

Maldryck	Viktprocent alkohol		Skatt per liter Kr.
	Över	Högst	
Lättöl		1,8	0: 12
Öl typ A	1,8	2,8	0: 48
Öl typ B	2,8	3,6	0: 96
Starköl	¹ 3,6		1: 41

¹ Före 1 oktober 1965 2,8.

Skatt på läskedrycker utgår med 33 öre för liter.

I riksstaten för budgetåret 1969/70 är inkomsten av skatt på malt- och läskedrycker upptagen med 450 milj. kr.

I sin förenämnda skrivelse till riksrevisionsverket har kontrollstyrelsen i fråga om beräkningen av skatt på malt- och läskedrycker anfört följande:

»Under de tre senaste budgetåren har skatten på malt- och läskedrycker influtit med följande belopp i milj. kr.

Budgetår och månader	Malt-drycker milj. kr.	Därav stark-öl	öl typ B	öl typ A	lagrat lättöl	Läske-drycker	Summa	Beräknat i riksstaten
1966/67	221,0	16,4	148,1	54,6	1,9	88,8	309,8	270
1967/68	259,5	38,9	172,5	46,4	1,7	88,3	347,8	335
1968/69	308,3	39,7	225,2	41,2	2,2	93,3	401,6	360
juli—okt. 1967	91,3	7,1	64,7	18,9	0,6	32,4	123,7	
juli—okt. 1968	111,0	16,4	77,1	16,7	0,8	35,4	146,4	
juli—okt. 1969	135,0	17,4	102,5	14,2	0,9	37,9	172,9	

Som framgår av denna sammanställning har maltdryckskonsumtionen ökat mycket starkt under de båda senaste budgetåren. Det bör dock beaktas att under tiden 1 november 1967—14 juli 1968 starköl försöksvis fick säljas på samma villkor som öl i Göteborgs och Bohus samt Värmlands län. Denna försöksverksamhet medförde under budgetåret 1967/68 och 1968/69 en viss ökning av skatteintäkterna. Till någon del torde uppgången av malt- och läskedryckskonsumtionen de senaste två åren vara hänförlig till de ovanligt varma somrarna.

Inkomst på denna skattetitel under månaderna juli—oktober motsvarar i allmänhet 36 å 37 % av inkomsten under hela budgetåret mot ca 29 % för vin och 33 % för spritdrycker. Skillnaden sammanhänger med att konsumtionen av malt- och läskedrycker är förhållandevis stor under sommarmånaderna — är sommaren mycket varm kan procenttalet närma sig 40 — medan vinkonsumtionen är speciellt stor under julmånaden och spritkonsumtionen slutligen är jämnare fördelad på olika månader.

Visserligen var sommaren 1969 mycket varm och vacker men med hänsyn till den starkt uppåtgående tendensen i ölkonsumtionen synes det dock antagligt att inkomsten under juli—oktober 1969 inte motsvarar mer än ca 38 % av inkomsten under hela budgetåret, vilken i så fall skulle kunna uppskattas till (172,9 : 0,38 =) 455 milj. kr.

Vad gäller de närmast följande budgetåren är en fortsatt konsumtionsökning att förvänta. Storleken av denna är i viss utsträckning betingad av väderleksförhållandena, men kan m. h. t. den nuvarande tendensen väntas uppgå till minst 10 % årligen.

Kontrollstyrelsen beräknar med ledning av det anförda inkomsten av skatt på malt- och läskedrycker till 450 milj. kr. under budgetåret 1969/70, 500 milj. kr. under budgetåret 1970/71 och 550 milj. kr. under budgetåret 1971/72.»

Riksrevisionverket beräknar inkomsterna på titeln skatt på malt- och läskedrycker för budgetåret 1969/70 till 450 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1970/71 uppförs med 500 000 000 kr.

Energiskatt

Allmän energiskatt utgår enligt förordning den 31 maj 1957 (nr 262), som i sin helhet med vissa ändringar omtrycktes i förordningen den 29 maj 1964 (nr 350). Allmän energiskatt skall erläggas för bensin och gasol, vissa bränslen såsom kol, koks, motorbrännolja och eldningsolja samt elektrisk kraft. Med bensin avses härvid samtliga i förordningen om bensinskatt angivna skattepliktiga varuslag och med gasol vara, för vilken skatt skall erläggas enligt förordningen om gasolskatt. Energiskatt för bensin utgår med nio öre för liter och för gasol med sju öre för liter. För elektrisk kraft utgår skatten med 10 % av kraftens beskattningsvärde för kraft som förbrukas i industriell rörelse med en förbrukning av mer än 40 000 kilowattimmar för driftställe under helt beskattningsår. För annan elektrisk kraft utgår skatten med 7 % av kraftens beskattningsvärde. Beskattningsvärdet är lika med summan av de avgifter, som förbrukaren har att erlägga för den elektriska kraften.

För andra bränslen gällande skattesatser framgår av nedanstående sammanställning.

Bränsle	Skattesats
Stenkol	12 kr. för ton
Stenkolsstybb samt stenkolsbriketter m. m.	6 » » »
Brunkolsbriketter	6 » » »
Koks	14 » » »
Koksstybb och koksbriketter	6 » » »
Motorbrännoljor, eldningsoljor och bunkeroljor, skatteklass I	25 » » m ³
Motorbrännoljor, eldningsoljor och bunkeroljor, skatteklass II	16 » » »

Beträffande energiskatt på bensin och gasol gäller i fråga om skattskyldighet och beskattningsmyndighet samma bestämmelser som för bensinskatt och gasolskatt. Övrig energiskatt redovisas av kontrollstyrelsen samt av generaltullstyrelsen beträffande skatt på bränslen som införs till riket av annan än den som är registrerad hos kontrollstyrelsen.

De beräknade och redovisade inkomsterna på titeln under de senaste budgetåren framgår av följande sammanställning (milj. kr.).

Budgetår	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69	1969/70
Riksstat	745,0	800,0	870,0	900,0	935,0
Redovisat	779,3	804,5	846,5	905,0	.

I sin förenämnda skrivelse till riksrevisionsverket har kontrollstyrelsen i fråga om beräkningen av de inkomster som uppbärs av styrelsen anfört följande:

»a) Energiskatt på elektrisk kraft

Den inhemska förbrukningen av annan elektrisk kraft än kraft för bandrift har enligt statistiska centralbyrån för budgetåret 1968/69 ökat med

11 % jämfört med budgetåret innan (50,2 TWh resp. 45,2 TWh). Motsvarande ökning för budgetåret 1967/68 var ca 9 %.

Under budgetåret 1968/69 inflöt energiskatt på elektrisk kraft med 216,3 milj. kr. Skatteuppbörden budgetåret 1967/68 var 207,1 milj. kr. Under det sistnämnda budgetåret har en viss skatteredovisande distributör inbetalat skatt avseende både de fyra första månaderna 1967 och de fyra första månaderna 1968, vilket ökat skatteinkomsten för 1967/68 med ca 6 milj. kr. Om hänsyn tas till nämnda förhållande var ökningen av uppbörden, jämfört med nästföregående budgetår, för budgetåret 1968/69 ca 8 % och för budgetåret 1967/68 ca 9 %.

På grundval av uppgifter i Centrala Driftledningens publikation 'Elkonsumtionen 1965—1975, reviderad prognos' och uppgifter om elkraftförbrukningen i statistiska centralbyråns elstatistik har den årliga ökningen av den totala elkraftförbrukningen exkl. kraft för bandrift beräknats till 8 % för budgetåret 1969/70 och 7 % för budgetåren 1970/71 och 1971/72.

Skatteinkomsterna kan antas öka i stort sett i samma takt. Kontrollstyrelsen beräknar därför skatteuppbörden till 235 milj. kr. för budgetåret 1969/70, 250 milj. kr. för budgetåret 1970/71 och 265 milj. kr. för budgetåret 1971/72.

b) Energiskatt på bensin och gasol

Nettoinkomsten har under budgetåret 1968/69 utgjort 312,6 milj. kr.

Inkomsten av energiskatt på bensin utgör i princip 20,93 % av inkomsten av bensinskatt, eftersom förhållandet mellan skatterna är 9 till 43 (någon energiskatt på gasol har inte influtit under tiden juli—oktober 1969).

Med utgångspunkt härifrån och med ett tillägg av 0,4 milj. kr. för den energiskatt på lättbensin, som inlevereras av gasverk och för vilken bensinskatt inte utgår, beräknar kontrollstyrelsen nettoinleveransen under budgetåret 1969/70 till 328 milj. kr. och under budgetåret 1970/71 till 344 milj. kr. samt under budgetåret 1971/72 till 360 milj. kr.

c) Energiskatt på andra bränslen än bensin och gasol

Nettoinkomsten under de sex senaste budgetåren framgår av nedanstående sammanställning.

Budgetår	Fasta bränslen milj. kr.	Motorbrännolja	Eldningsolja 1—2	Eldningsolja 3 och högre	Summa
1963/64	17,6	27,8	121,2	96,4	263,0
1964/65	15,7	31,3	131,1	106,8	284,9
1965/66	12,9	35,3	158,3	119,8	326,3
1966/67	11,8	36,2	157,3	123,5	328,8
1967/68	10,5	38,5	165,2	128,9	343,1
1968/69	10,0	40,7	181,8	142,8	375,3

Procentuell förändring från föregående budgetår

1964/65	— 10,8	12,6	8,2	10,8	8,3
1965/66	— 17,8	12,8	20,7	12,2	14,5
1966/67	— 8,6	2,5	— 0,6	3,0	0,8
1967/68	— 11,0	6,4	5,0	4,4	4,3
1968/69	— 4,8	5,7	10,0	10,8	9,4

Inkomsten av energiskatt på andra bränslen än bensin och gasol påverkas kraftigt av medeltemperaturens avvikelser från den normala under en eldningssäsong. Under eldningssäsongen 1968/69 var medeltemperaturen i landet ca 2° under den normala, vilket förklarar den starka uppgången av skatteinkomsterna på eldningsoljor under budgetåret 1968/69.

Under tiden 1 juli—10 november 1969 beräknas energiskatt på andra bränslen än bensin och gasol inflyta med 138 milj. kr. För tiden 11 november 1969—30 juni 1970 torde inte böra räknas med större skatteinkomst än under motsvarande tid föregående år eller 256,2 milj. kr. Den genomsnittliga ökningen för budgetåret 1969/70 skulle enligt denna beräkning uppgå till 5 %.

För budgetåren 1970/71 och 1971/72 torde böra räknas med en ökning av skatteinkomsten med 6 %.

Kontrollstyrelsen beräknar följaktligen inkomsten under budgetåret 1969/70 till (138 + 256 =) 394 milj. kr. och under budgetåret 1970/71 till 418 milj. kr. samt under budgetåret 1971/72 till 443 milj. kr.

Den sammanlagda energiskatten skulle i enlighet med det anförda uppgå till (235 + 328 + 394 =) 957 eller avrundat 955 milj. kr. för budgetåret 1969/70 och (250 + 344 + 418 =) 1 012 eller avrundat 1 010 milj. kr. för budgetåret 1970/71 samt (265 + 360 + 443 =) 1 068 eller avrundat 1 070 milj. kr. för budgetåret 1971/72.»

Generaltullstyrelsen har i sin förenämnda skrivelse till riksrevisionsverket beräknat de inkomster som uppbärs av tullverket till 1 milj. kr. för vart och ett av budgetåren 1969/70 och 1970/71.

De av kontrollstyrelsen och generaltullstyrelsen gjorda beräkningarna innebär en sammanlagd inkomst på titeln energiskatt under budgetåren 1969/70 och 1970/71 på 956 resp. 1 011 milj. kr.

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln energiskatt för budgetåret 1969/70 till 960 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1970/71 uppförs med 1 015 000 000 kr.

Särskild skatt på motorbränslen

De beräknade och redovisade inkomsterna på titeln under de senaste budgetåren framgår av följande sammanställning (milj. kr.).

Budgetår	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69	1969/70
Riksstat	200,0	215,0	223,0	237,0
Redovisat	25,5	204,1	211,0	225,1	.

Enligt förordning den 4 februari 1966 (nr 21), som trädde i kraft den 7 februari 1966, skall till staten erläggas särskild skatt på bensin, motorbrännolja och gasol. Skatten utgår med 5 öre för liter för bensin och brännolja och med 4 öre för liter för gasol.

Skatten, som är motiverad av det samhällsekonomiska och statsfinansiella

läget, skall till skillnad från de s. k. automobilskattemedlen inte vara föremål för specialdestination. Skatten redovisas under tullar och acciser.

I sin förenämnda skrivelse till riksrevisionsverket har kontrollstyrelsen i fråga om beräkningen av särskild skatt på motorbränslen anfört följande:

»Nettoinkomsten av denna skatt har under budgetåret 1968/69 utgjort 225,1 milj. kr.

Inkomsten av särskild skatt på motorbränslen förhåller sig till inkomsten av bensinskatt som 5 till 43 och till inkomsten av brännoljeskatt som 5 till 31,5 (sistnämnda tal motsvarar den genomsnittliga brännoljeskatten i öre per liter).

Med utgångspunkt härifrån beräknar kontrollstyrelsen inkomsten under budgetåret 1969/70 till $(182,0 + 55,6 =)$ 238 milj. kr. och under budgetåret 1970/71 till $(190,7 + 59,5 =)$ 250 milj. kr. samt under budgetåret 1971/72 till $(200,0 + 63,5 =)$ 264 milj. kr.»

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna av särskild skatt på motorbränslen för budgetåret 1969/70 till 238 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1970/71 uppförs med 250 000 000 kr.

II. Uppbörd i statens verksamhet

De under rubriken »Uppbörd i statens verksamhet» upptagna inkomsttitlarna beräknades i riksstaten för budgetåret 1968/69 till ett belopp av 747,0 milj. kr. och gav enligt budgetredovisningen en sammanlagd nettoinkomst av 823,3 milj. kr. Hur den redovisade nettoinkomsten fördelar sig på de olika uppbördstitlarna framgår av bilaga A.

Riksstaten för budgetåret 1969/70 upptar under rubriken »Uppbörd i statens verksamhet» en sammanlagd inkomstsomma av 932,9 milj. kr. Beträffande samtliga de under denna rubrik upptagna inkomsttitlarna, utom vattendomstolsavgifter och bidrag till kostnader för polis-, domstols- och uppbördsväsendet m. m. har riksrevisionsverket från vederbörande myndigheter erhållit uppgifter om de belopp, med vilka inkomsterna på titlarna i fråga kan beräknas inflyta under vart och ett av budgetåren 1969/70 och 1970/71. Med stöd av myndigheternas uppgifter har riksrevisionverket, såsom framgår av bilaga B, beräknat utfallet av inkomstsommen under »Uppbörd i statens verksamhet» under budgetåret 1969/70 till 1 032,9 milj. kr.

För budgetåret 1970/71 har riksrevisionsverket på sätt framgår av närslutna bilaga C under denna rubrik beräknat ett sammanlagt belopp av 1 053,4 milj. kr., vilket är 20,5 milj. kr. mer än vad som beräknats för innevarande budgetår.

Enligt av finansdepartementet utgivna anvisningar för utformning av anslagsframställningar i programtermer för budgetåret 1970/71 skall för myndigheter med uppdragsverksamhet denna redovisas på riksstaten under ett förslagsvis betecknat, formellt anslag på 1 000 kr. Under anslaget skall

redovisas såväl intäkter som kostnader. Intäkter som svarar mot kompletmentkostnader inlevereras till inkomsttitel på riksstaten.

Om en sådan anslagskonstruktion genomförs tillkommer för budgetåret 1970/71 en ny inkomsttitel under uppbörd i statens verksamhet, medan vissa titlar med inkomster av uppdragsverksamhet utgår.

Under budgetåren 1968/69 och 1969/70 fram till november månad har riksrevisionsverket bl. a. utfört vissa utredningar i taxefrågor, vilka vid fullt genomförande beräknas ge följande inkomstökningar per år.

Uppbördstitel	Kronor
Inkomster vid Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (se s. 74)	1 000 000
Inkomster vid statens geotekniska institut	165 000
Inkomster vid lantbruksnämnderna	1 100 000
Inkomster vid statens institut för konsumentfrågor	450 000
Inkomster vid Sveriges geologiska undersökning	140 000

Taxeändringarna har med undantag för inkomster vid Sveriges geologiska undersökning och Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, vilka taxeförslag är beroende av Kungl. Maj:ts ännu ej fattade beslut, beaktats i beräkningarna fr. o. m. budgetåret 1969/70.

På Kungl. Maj:ts uppdrag har riksrevisionsverket vidare utrett frågan om avgiftsbeläggning av handelssekreterarnas tjänster. Enligt riksrevisionsverkets förslag, som i maj 1969 överlämnades till handelsdepartementet, beräknas en avgiftsbeläggning ge en årlig inkomst av 1 000 000 kr. Vid ett genomförande av förslaget bör inkomsten lämpligen redovisas på en särskild titel under uppbörd i statens verksamhet.

Riksrevisionsverket har i övrigt funnit anledning göra särskilda uttalanden endast beträffande följande inkomsttitlar.

Bidrag till kostnader för polis-, domstols- och uppbördsväsendet m. m. Enligt lag den 29 maj 1964 (nr 322) förstatligades polisväsendet m. m. fr. o. m. den 1 januari 1965. Enligt lag den 20 november 1964 (nr 645) förstatligades de kommunala domstolarna, rådhusrätterna, fr. o. m. den 1 januari 1965 i stad som intill utgången av år 1964 var skyldig att hålla rådhusrätt. Uppbördsväsendet och den verksamhet i övrigt som ombesörjdes av uppbördsförvaltningen i vissa städer förstatligades fr. o. m. den 1 januari 1967 enligt lag den 27 maj 1966 (nr 241). Detta innebär, att kommunerna för framtiden inte har några ekonomiska förpliktelser beträffande polis-, åklagar-, exekutions-, domstols- och uppbördsväsendet. Enligt ovannämnda lagar samt lag den 11 december 1964 (nr 829) skall kommunerna under en övergångsperiod av fem år med början fr. o. m. 1965 resp. 1967 bidra till statsverkets kostnader för verksamheten. Uppbörderna av dessa bidrag handhas av länsstyrelserna och sker då förskotten på kommunalskatten utbe-

talas på så sätt att en sjättedel av bidraget avräknas från förskottet på kommunalskatten vid ett vart av de sex utbetalningstillfällena under året. Bidragen beräknas och fastställs av riksrevisionsverket.

Bidragen för polisväsendet, domstolsväsendet och uppborrdsväsendet uppgår till 988, 106 resp. 124 milj. kr. Efter statens övertagande av huvudmannaskapet för polisväsendet samt vissa städers domstols-, åklagar-, exekutions- och uppborrdsväsende m. m. åligger det vidare kommunerna att bidraga till statsverkets kostnader för pensionering av personal inom dessa verksamhetsgrenar som övergått från kommunal till statlig tjänst.

Kapitalvärdet av kommunernas sammanlagda andelar av pensionskostnaderna utgör 521 milj. kr. Enligt lag den 16 december 1966 (nr 681) utgår ränta på bidrag årligen med fyra procent under de två första åren fr. o. m. den dag staten övertagit huvudmannaskapet och därefter med sex procent. För år då bidrag skall betalas beräknas ränta som om hela betalningen under året skulle ske den 1 juli. Bidrag jämte ränta betalas antingen med hela beloppet senast år 1970 eller med flera lika stora årliga belopp under högst femton år fr. o. m. år 1970.

Under budgetåret 1968/69 inflöt på titeln bidrag till kostnader för polis-, domstols- och uppborrdsväsendet m. m. 141,8 milj. kr. I riksstaten för innevarande budgetår är titeln uppförd med 95 milj. kr.

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln bidrag till kostnader för polis-, domstols- och uppborrdsväsendet m. m. till 100 000 000 kr. för budgetåret 1969/70 och föreslår, att titeln för budgetåret 1970/71 uppförs med 83 000 000 kr.

Bidrag till riksförsäkringsverket och försäkringsrådet. I skrivelse till riksrevisionsverket den 14 oktober 1969 har riksförsäkringsverket beräknat inkomsterna på denna titel till 9,9 milj. kr. för innevarande budgetår och till 8,3 milj. kr. för budgetåret 1970/71. Verket har därvid anfört följande:

»På denna riksstatstitel redovisas följande inkomster:

1. tilläggsavgifter enligt 16 § första stycket lagen om försäkring för olycksfall i arbete och 39 § första stycket lagen om yrkesskadeförsäkring såsom bidrag till bestridande av omkostnaderna för riksförsäkringsverket och försäkringsrådets verksamhet,
2. bidrag enligt 39 § andra stycket sistnämnda lag till bestridande av nämnda omkostnader,
3. ersättning från riksförsäkringsverkets yrkesskadeförsäkringsfond för verkets bestyr med förvaltningen av fonden,
4. ersättning från riksförsäkringsverkets trafiklivräntefond för verkets bestyr med livränterörelse enligt lagen om trafikförsäkring å motorfordon,
5. ersättning till riksförsäkringsverket för handhavandet av den frivilliga pensionsförsäkringen.

Yrkesskadeförsäkringen äger fr. o. m. år 1969 rum enbart i Riksförsäkringsverket, som löpande inlevererar tilläggsavgifter enligt p. 1) ovan till

statsverket. Då socialförsäkringsbolagens bidrag enligt p. 2) ovan inbetalas i efterskott, faller på budgetåret 1969/70 förutom den löpande tilläggsavgiften för hela försäkringen även socialförsäkringsbolagens sista bidrag å 2,0 milj. kr. för kalenderåret 1968.»

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på ifrågavarande titel till 9 900 000 kr. för budgetåret 1969/70 och föreslår, att titeln för budgetåret 1970/71 uppförs med 8 300 000 kr.

Inkomster vid karolinska sjukhuset. I skrivelse till riksrevisionsverket den 6 oktober 1969 har direktionen för karolinska sjukhuset beräknat inkomsterna på denna titel till 121,7 milj. kr. för budgetåret 1969/70 och 131,7 milj. kr. för budgetåret 1970/71. Direktionen har därvid anfört följande:

»Som närmare framgår av närsluten bilaga har under 'Inkomster vid karolinska sjukhuset' budgetåret 1968/69 influtit 129 849 000 kr. Jämfört med i riksstaten för sagda budgetår upptaget belopp å 90 000 000 kr. har således ett överskott på inkomstiteln uppkommit å 39 849 000 kr. Sagda överskott beror i allt väsentligt på att berörda sjukvårdshuvudmän numera inlevererat de belopp, som tidigare utgjort eftersläpningar i vårdavgiftsinbetalningar till sjukhuset.

I riksstaten för budgetåret 1969/70 har inkomsterna vid sjukhuset upptagits till ett belopp av 107 000 000 kr. Med hänsyn till förväntade ändringar av sjukvårdsförmånerna har direktionen beräknat att inkomsterna kommer att uppgå till 121 700 000 kr. Inkomsterna för 1970/71 har av direktionen beräknats uppgå till 131 660 000 kr. samt 136 970 000 kr. för 1971/72. Direktionen får i anslutning härtill anföra följande.

Svårigheterna att bedöma konsekvenserna för sjukhusets vidkommande av de föreslagna ändringarna av sjukvårdsförmånerna inom sjukförsäkringen fr. o. m. 1.1.1970 gör att inkomstberäkningarna för de närmaste budgetåren vidlås av en hög grad av osäkerhet. Den till den öppna vårdens fördel förändrade avgiftsrelationen mellan sluten och öppen vård bör generellt medföra större efterfrågan på vård vid öppna mottagningar. En viss inkomstökning för sjukhuset torde böra beräknas om, som direktionen förutsett, överläkares och biträdande överläkares rätt att på sjukhuset bedriva enskild verksamhet liksom underläkarnas rätt att av patienterna uppbära ersättningar för jour- och kontrollfall bortfaller. För den händelse skillnaden i den avgift patienten har att erlagga för vården vid offentlig öppen mottagning jämfört med avgiften för besök hos privatpraktiserande läkare blir av betydande storlek torde en markant ökning i patienttillströmningen till sjukhusets öppna mottagningar vara att förutse. Omfattningen av denna förväntade ökade press på sjukhusets öppenvårdsresurser och i vad mån denna ökade efterfrågan kan tillgodoses låter sig för närvarande inte beräkna liksom ej heller storleken av det inkomstbortfall som blir en konsekvens av att ersättningen till sjukhuset av patienten och försäkringshavaren för den vid läkarbesöket meddelade vården skall inkludera alla vid besökstillfället gjorda undersökningar såsom röntgen och laboratorieundersökningar.

Direktionen har med hänsyn till föreliggande svarberäknade faktorer valt att grunda inkomstberäkningarna i vad avser den öppna vården på det för år 1968 framräknade totala antalet besök i öppen vård (inkl. besöken vid

förekommande enskilda mottagningar samt jour- och kontrollfall), varvid räknats med en ersättning av 38 kr. per besök. De på detta sätt framräknade inkomsterna torde emellertid i verkligheten komma att uppgå till högre belopp.»

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln till 122 000 000 kr. för budgetåret 1969/70 och föreslår, att titeln för budgetåret 1970/71 uppförs med 132 000 000 kr.

Inkomster vid Vipeholms sjukhus. I skrivelse till riksrevisionsverket den 14 oktober 1969 har socialstyrelsen beräknat inkomsterna under denna titel till 126 000 kr. för budgetåret 1969/70. Inkomsterna avser endast första hälften av budgetåret, då driften av sjukhuset den 1 januari 1970 övertas av Malmöhus läns landsting.

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna till 126 000 kr. för budgetåret 1969/70 och föreslår, att titeln därefter utgår ur riksstaten.

Fyr- och båkmedel. I skrivelse till riksrevisionsverket den 14 oktober 1969 har generaltullstyrelsen beräknat inkomsterna av fyr- och båkmedel till 44 milj. kr. för budgetåret 1969/70 och till 45 milj. kr. för budgetåret 1970/71. Styrelsen har därvid anfört:

»Sedan den 1.2.1968 skall fyr- och båkavgift erläggas tolv gånger per år i stället för som tidigare tio gånger. Ökningen av uppbörden från 35,7 milj. kr. under budgetåret 1967/68 till 40,5 milj. kr. under budgetåret 1968/69 — omkring 13 % — torde ha berott på dels nämnda ändring, dels att fartygstonnaget ökat. Det under tolv månadersperioden juli 1968—juni 1969 ankomna fartygstonnaget var sålunda 14 % högre än under motsvarande period ett år tidigare. Under juli—september i år har i fyr- och båkmedel flutit in 9,9 milj. kr., vilket är omkring 1 milj. kr. eller 11 % mer än under samma tid föregående år. Budgetåret 1968/69 utgjorde inkomsterna under juli—september 22 % av hela budgetårets inkomster av fyr- och båkmedel. Med denna utgångspunkt skulle således hela uppbörden av fyr- och båkmedel under budgetåret 1969/70 beräknas uppgå till 45 milj. kr. Uppbörden av fyr- och båkmedel har emellertid under tiden januari—juli 1969 endast ökat med 7 % jämfört med motsvarande tid 1968 eller från 25,1 till 26,8 milj. kr. För fartygstonnaget var ökningen under samma tid 11 %. Med hänsyn till att ökningstakten i fråga om fartygstonnaget synes ha dämpats något anser styrelsen att uppbörden av fyr- och båkmedel under budgetåren 1969/70, 1970/71 och 1971/72 bör beräknas till respektive 44, 45 och 46 milj. kr.»

Riksrevisionsverket uppskattar i anslutning till generaltullstyrelsens beräkning inkomsterna på ifrågavarande titel till 44 000 000 kr. för budgetåret 1969/70 och föreslår, att titeln för budgetåret 1970/71 uppförs med 45 000 000 kr.

Lotspenningar. I skrivelse till riksrevisionsverket den 7 oktober 1969 har sjöfartsstyrelsen beräknat inkomsterna på denna titel till 30,4 milj. kr. för budgetåret 1969/70 och till 30,8 milj. kr. för budgetåret 1970/71. Styrelsen har därvid anfört följande:

»Den tillbakahållande effekt på benägenheten att anlita lots som blev resultatet av taxehöjningen den 1 januari 1967 har nu avtagit. En svag återhämtning synes på väg. Till en del torde denna bero på den förbättrade sjöfartskonjunkturen.

Statsmakternas ställningstagande till sjöfartsutredningens betänkande 'De statliga sjöfartsavgifterna' kan innebära väsentliga avvikelser från de för budgetåren 1970/71 och 1971/72 beräknade beloppen.»

Riksrevisionsverket beräknar i avvaktan på ställningstagande till sjöfartsutredningens betänkande inkomsterna på titeln lotspenningar till 30 400 000 kr. för budgetåret 1969/70 och föreslår, att titeln för budgetåret 1970/71 uppförs med 30 800 000 kr.

Inkomster vid Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut. I skrivelse till riksrevisionsverket den 15 oktober 1969 har Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut beräknat inkomsterna på ifrågavarande riksstatstitel till 12,6 milj. kr. för innevarande budgetår och till 13,0 milj. kr. för budgetåret 1970/71. Institutet har härvid anfört följande:

»Beräkningen förutsätter bifall till i institutets petitaskrivelse den 20 augusti 1969 med tillägg framlagda förslag om medelsbehovet å anslagen Väderlekstjänst för luftfarten och Bidrag till väderleksstationer i Nordatlanten och på Grönland m. m. Den förutsätter också att hittillsvarande grunder för debitering å luftfartsverket av belastningen under anslaget Väderlekstjänst för luftfarten samt en tredjedel av belastningen under anslaget Bidrag till väderleksstationer i Nordatlanten och på Grönland m. m. bibehålles oförändrade.»

I detta sammanhang må nämnas att i oktober 1969 har riksrevisionsverket dels föreslagit höjda avgifter dels konstaterat att ersättningen från luftfartsverket till Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut inte täcker kostnaderna för de tjänster institutet utför för luftfartsverket. De föreslagna avgiftshöjningarna beräknas ge en inkomstökning av 1 milj. kr. Vid full kostnadstäckning genom ersättning från luftfartsverket tillkommer en ytterligare inkomstökning av 3 milj. kr.

I avvaktan på Kungl. Maj:ts beslut i anledning av riksrevisionsverkets förslag beräknar riksrevisionsverket i enlighet med institutets ovan angivna förutsättningar inkomsterna på ifrågavarande titel för budgetåret 1969/70 till 12 600 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1970/71 uppförs med 13 000 000 kr.

Pensionsmedel m. m. Fr. o. m. budgetåret 1969/70 genomfördes en anslags- teknisk omläggning innebärande bl. a. att på myndighetsanslag m. fl. anslag

ett särskilt lönekostnadspålägg på f. n. i regel 23 % av lönebeloppen uppförs för bestridande av pensions- och socialförsäkringskostnader samt den allmänna arbetsgivaravgiften.

Lönekostnadspålägget överförs av myndigheterna till inkomstiteln pensionsmedel m. m. Denna titel tillgodoförs även dels personalsjukpenningar m. m., dels vissa ersättningar för socialförsäkringsavgifter och pensionskostnader m. m. samt vissa pensionsavgifter.

Inkomstiteln belastas med utgifter för personalpensionsförmåner, arbetsgivaravgifter till den allmänna tilläggspensioneringen och till den allmänna sjukförsäkringen. Vidare debiteras titeln utgifter för ersättningar på grund av den statliga grupplivförsäkringen, för ersättningar enligt lagen om yrkesskadeförsäkring och för den allmänna arbetsgivaravgift staten har att erlägga i sin egenskap av arbetsgivare.

För beräkning av titelns inkomster och utgifter för budgetåren 1969/70 och 1970/71 har riksrevisionsverket inhämtat uppgifter från vissa myndigheter. Det har emellertid inte varit möjligt för riksrevisionsverket att beräkna lönekostnadspålägget för 1969/70 med utgångspunkt från myndigheternas beräkningar på grund av brister i detta material. Riksrevisionsverket har därför i sina beräkningar utgått från riksstatssiffran för 1969/70, som är baserad på 1968 års lönenivå. Denna har räknats upp med 8 % för 1969/70. För 1970/71 har räknats med en ytterligare ökning av 6 %.

Riksrevisionsverkets beräkning framgår av följande tablå.

Pensionsmedel (milj. kr.)

	1969/70		1970/71
	Riksstat	Ny beräkning	
<i>Inkomster</i>			
Lönekostnadspålägg	1 733,9	1 873	1 985
Personalsjukpenningar m. m.	95,0	105	110
Vissa pensionsavgifter	16,0	21	22
Vissa socialförsäkringsavgifter m. m.	10,0	10	10
Summa	1 854,9	2 009	2 127
<i>Utgifter</i>			
Personalpensionsförmåner m. m.	1 025,7	1 088	1 133
Arbetsgivaravgifter till den allmänna tilläggspensioneringen	398,0	439	475
Arbetsgivaravgifter till den allmänna sjukförsäkringen	127,1	132	155
Allmän arbetsgivaravgift	60,0	58	62
Vissa yrkesskadeersättningar m. m.	6,9	6	6
Summa	1 617,7	1 723	1 831
<i>Överskott</i>	237,2	286	296

Riksrevisionsverket beräknar överskottet på titeln pensionsmedel m. m. till 286 000 000 kr. för budgetåret 1969/70 och föreslår, att titeln för budgetåret 1970/71 uppförs med 296 000 000 kr.

Inkomst av myntning och justering. I skrivelse till riksrevisionsverket den 9 oktober 1969 har mynt- och justeringsverket anfört följande:

»Efterfrågan på nytillverkade mynt är mycket stor. Under år 1968 uppgick produktionen till 162,5 milj. st. mynt. Det betyder att varje innevänares behållning av mynt har vid lika fördelning ökat med mer än 20 st. Trots detta förekommer det klagomål från affärlivet över en besvärande myntbrist.

Verkets produktionskapacitet är nu cirka 180 milj. st. mynt per år, varav mer än 80 % präglas av halvfabrikat i brons och kopparnickel.

Mynt- och justeringsverket beräknar för vart och ett av budgetåren 1969/70, 1970/71 och 1971/72 enprägling av 180 milj. st. mynt till ett nominellt värde av 50 milj. kronor. Inkomsten av myntning uppskattas med nu gällande priser på metaller och halvfabrikat till 30 milj. kr. per budgetår.

Inkomsten av justering beräknas för budgetåret 1969/70 till 3,5 milj. kr., 1970/71 till 3,6 milj. kr. och för 1971/72 till 3,6 milj. kr.

Sammanlagda inkomsten av myntning och justering blir under budgetåret 1969/70 33,5 milj. kr., 1970/71 33,6 milj. kr. och 1971/72 33,6 milj. kr.

Inkomstberäkningen är baserad på nu gällande myntserie. 1966 års myntkommitté har avgivit ett den 19 maj 1969 daterat betänkande med förslag till ny myntserie.»

Under förutsättning av oförändrad myntserie beräknar riksrevisionsverket inkomsterna på titeln inkomst av myntning och justering för budgetåret 1969/70 till 33 500 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1970/71 uppförs med 33 600 000 kr.

Inkomster vid statens centrala frökontrollanstalt. I skrivelse till riksrevisionsverket den 24 oktober 1969 har statens centrala frökontrollanstalt anfört följande:

»Då en revidering av taxan för anstaltens avgiftsbelagda verksamhet kan komma att genomföras till nästkommande budgetår, lämnas inkomstberäkning såväl efter nuvarande taxa som efter förslaget till reviderad taxa.

	Enligt nuvarande taxa	Enligt ny taxa baserad på full kostnadstäckning
1969/70	5 200 000	—
1970/71	5 300 000	5 500 000
1971/72	5 400 000	5 500 000

Anstaltens inkomster är beroende av årsmånsvariationer, men den fortgående ökningen av statsplomberingsverksamheten kan beräknas medföra ökade inkomster enligt gällande taxa. Såsom vi i vår rapport föregående år framhöll, kan däremot en ny taxa för den avgiftsbelagda verksamheten medföra en minskad analysering samt återgång till s. k. hemmaproducerat utsäde, vilket skulle avsevärt reducera anstaltens inkomster. I ovanstående beräkning har emellertid i båda alternativen förutsatts en fortgående stegrad verksamhet.»

I avvaktan på ställningstagande till ovan angivna taxehöjning beräknar riksrevisionsverket inkomsterna på riksstatstiteln inkomster vid statens cen-

trala frökontrollanstalt till 5 200 000 kr. för budgetåret 1969/70 och föreslår, att titeln uppförs med 5 300 000 kr. för budgetåret 1970/71.

Inkomster vid lantmäteriväsendet. I skrivelse till riksrevisionsverket den 23 oktober 1969 har lantmäteristyrelsen beräknat inkomsterna på ifrågavarande titel till 56 milj. kr. för budgetåret 1969/70 och till 62,7 milj. kr. under budgetåret 1970/71. Styrelsen har därvid anfört följande:

»Lantmäteristyrelsen har i skrivelse till Kungl. Maj:t 22.8.1969 föreslagit höjning av lantmäteritaxan fr. o. m. 1.10.1969. Vid ovan angivna inkomstberäkning har förutsatts att motsvarande taxehöjning träder i kraft 1.11.1969. En tidsmässig förskjutning av höjningen till 1.12.1969 kan förväntas medföra ett inkomstbortfall av storleksordningen 700 000 kronor budgetåret 1969/70.»

Enligt av riksrevisionsverket inhämtade upplysningar kommer höjningen av lantmäteritaxan att träda i kraft tidigast 1 januari 1970.

Under förutsättning att höjningen av taxan äger rum fr. o. m. den 1 januari 1970 beräknar riksrevisionsverket inkomsterna på denna titel till 55 000 000 kr. för budgetåret 1969/70 och föreslår, att titeln för budgetåret 1970/71 uppförs med 63 000 000 kr.

III. Diverse inkomster

Bötesmedel. De beräknade och redovisade inkomsterna på titeln under de senaste budgetåren framgår av följande sammanställning (milj. kr.).

Budgetår	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69	1969/70
Riksstat	46,0	44,0	60,0	85,0	95,0
Redovisat	48,3	59,4	73,9	81,0	.

Bötesmedlens fördelning på parkeringsbot, ordningsbot och övriga böter för de senaste tre budgetåren framgår av följande sammanställning (milj. kr.).

Budgetår	1966/67	1967/68	1968/69
Parkeringsbot	12,2	16,2	19,5
Ordningsbot	1,0	3,9	13,8
Bötesmedel i övrigt	46,2	53,8	47,7
Summa	59,4	73,9	81,0

Enligt av riksrevisionsverket från länsstyrelserna och rikspolisstyrelsen infordrade uppgifter beräknas inkomsterna av bötesmedel för budgetåren 1969/70 och 1970/71 till 84,0 resp. 85,7 milj. kr. Under juli—september 1969 har influtit 17,9 milj. kr. vilket är samma belopp som under motsvarande tid föregående år.

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln bötesmedel för budgetåret 1969/70 till 90 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1970/71 uppförs med 95 000 000 kr.

Totalisatormedel. De beräknade och redovisade inkomsterna på titeln under de senaste budgetåren framgår av följande sammanställning (milj. kr.).

Budgetår	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69	1969/70
Riksstat	85,0	85,0	90,0	100,0	105,0
Redovisat	79,6	91,9	98,4	103,4	.

I skrivelse till riksrevisionsverket den 8 oktober 1969 har lantbruksstyrelsen under hänvisning till en inom styrelsens husdjursbyrå upprättad promemoria uppskattat inkomsten av totalisatormedel till 105 milj. kr. för innevarande budgetår och till 108 milj. kr. för budgetåret 1970/71. I promemorian anförs följande:

»För beräkning av totalisatormedlen under budgetåren 1969/70 och 1970/71 har en jämförelse verkställt mellan omsättning och statens andel för tredje kvartalet 1968 och samma kvartal 1969. Omsättningssumman har under sagda perioder uppgått till respektive 182 299 503 kr. och 198 512 373 kr., varjämte statens andel belöpte sig till respektive 25 187 563 kr. och 26 883 487 kr.

Omsättningen har alltså ökat med 16 212 870 kr. (8,89 %) och statens andel med 1 695 924 kr. (6,73 %).

Statens inkomst under titeln 'Totalisatormedel' beräknas, under förutsättning av oförändrade vinstavdrag, fördelningsskalor och vadformer, för budgetåren 1969/70, 1970/71 och 1971/72 till respektive 105 milj. kr., 108 milj. kr. och 111 milj. kr.»

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln totalisatormedel för budgetåret 1969/70 till 105 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1970/71 uppförs med 108 000 000 kr.

Tipsmedel. De beräknade och redovisade inkomsterna på titeln under de senaste budgetåren framgår av följande sammanställning (milj. kr.).

Budgetår	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69	1969/70
Riksstat	135,0	135,0	135,0	136,0	136,0
Redovisat	130,7	131,5	132,1	138,5	.

Aktiebolaget Tipstjänst har i skrivelse till riksrevisionsverket den 6 november 1969 anfört följande:

»För budgetåret 1969/70.

Antalet tävlingsveckor beräknas komma att uppgå till 51 st. eller samma antal som under budgetåret 1968/69, under förutsättning att s. k. Intertotomatcher kunna arrangeras även nästa sommar.

Veckoomsättningen varierar betydligt, varför inget bestämt kan sägas om den slutliga årsomsättningen.

De första 13 ordinarie tävlingsveckorna — med svenska eller engelska tävlingsobjekt — under det nya budgetåret fr. o. m. den 9—10/8 t. o. m. den 1/11 1969 uppvisar i influtna tipsinsatser ett belopp av kr. 77 595 372: 40. Motsvarande siffra för samma antal tävlingsveckor föregående år var kr. 71 220 776: 55. Insatsbeloppets ökning utgör kr. 6 374 595: 85 eller 9 % under denna tid.

Tillämpas denna ökningsprocent på föregående års tipsomsättning — kr. 274 188 615: 75 för de ordinarie tävlingsveckorna 6—50 — innebär detta ett till kr. 298 865 591: 17 uppgående belopp. Till detta belopp kommer sedan tipsomsättningarna på de extra tävlingsomgångarna med Intertotofotboll under 4 veckor i juli och en vecka i augusti 1969 med kr. 20 546 288: — och beräknad omsättning under en vecka i juni 1970 med ca kr. 4 000 000: —, varför totalomsättningen skulle komma att uppgå till kr. 323 411 879: 17. Med samma nettovinstprocent som föregående år — 32 % — skulle nettovinsten approximativt komma att utgöra kr. 103 500 000: —. Härtill kommer den av riksdagen beslutade extra skatten om 5 öre för varje 35-öresrad eller — uttryckt i procent — ca 14,3 % å tipsinsatsbeloppet. Radskatten å den ovan beräknade högre omsättningen skulle därför komma att uppgå till approximativt kr. 46 200 000: —. Tillsammans skulle inleveransen för detta budgetår således belöpa sig till kr. 149 700 000: —. För budgetåren 1970/71 samt 1971/72.

För dessa år torde tävlingsveckornas antal komma att uppgå till 51 st. eller samma antal som under innevarande budgetår. Att redan nu beräkna omsättningen är emellertid ytterst svårt, varför det torde vara lämpligast att tills vidare räkna med samma inleverans för 1970/71 och 1971/72 som för 1969/70 eller i vinst cirka kr. 103 500 000: — och i radskatt cirka kr. 46 200 000: — eller tillsammans kr. 149 700 000: —. För samtliga budgetår måste bolaget reservera sig för oförutsedda händelser, som helt kunna förändra det ekonomiska resultatet.»

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln tipsmedel för budgetåret 1969/70 till 150 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1970/71 uppförs med likaledes 150 000 000 kr.

Lotterimedel. De beräknade och redovisade inkomsterna på titeln under de senaste budgetåren framgår av följande sammanställning (milj. kr.).

Budgetår	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69	1969/70
Riksstat.....	135,0	135,0	190,0	163,0	157,0
Redovisat	131,8	135,7	162,7	156,5	.

I skrivelse till riksrevisionsverket den 6 oktober 1969 har Svenska penninglotteriet AB för budgetåret 1969/70 beräknat kunna inleverera ett belopp av 153 milj. kr. att tillgodoföras titeln lotterimedel. Under månaderna juni—oktober 1969 har antalet försålda lotsedlar minskat med mellan 20 000—100 000 per månad i förhållande till motsvarande tid föregående år. För månaderna november—december 1969 räknar penninglotteriet med

en minskad försäljning av 40 000 st. lottsedlar per månad medan försäljningen för januari—mars 1970 beräknas till samma antal som samma tid föregående år. För april och maj 1970 beräknas antalet försålda lottsedlar minska med 20 000 per månad.

Vid den av bolaget för budgetåret 1969/70 verkställda beräkningen har inleveransen av statsverket tillkommande belopp av avgifter för försålda lotter uppskattats till 148,3 milj. kr., medan i form av vinst på bolagets verksamhet beräknats komma att på förevarande titel inflyta 4,7 milj. kr. Inleveransen under första hälften av budgetåret 1969/70 av statsverket tillkommande belopp av avgifter för försålda lotter avser dragningarna under månaderna juni—november 1968 och kan därför redan nu exakt angivas. Den uppgår till 72,2 milj. kr. vilket är 3,0 milj. kr. mindre än vad som inlevererades under motsvarande period föregående år.

För budgetåret 1970/71 har bolaget uppskattat inleveranserna till samma belopp som beräknas för innevarande budgetår eller 153 milj. kr.

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln lotterimedel för budgetåret 1969/70 till 153 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1970/71 uppförs med likaledes 153 000 000 kr.

Övriga diverse inkomster. Denna inkomstitel tillgodoförs bl. a. inflytande belopp resp. belastas med restitutioner av vissa äldre skatter.

De på ifrågavarande titel för budgetåret 1968/69 redovisade inkomsterna uppgick till netto 55,9 milj. kr. Bland inkomsterna märks återbetalning av kostnader för svenska FN-styrkor med 9,4 milj. kr., ersättning från allmänna pensionsfonden för statsverkets kostnader för den allmänna tilläggs pensioneringen med 7,6 milj. kr. (redovisas fr. o. m. budgetåret 1970/71 som särskilda uppbördsmedel under myndigheternas resp. anslag) samt ersättning för täckande av socialförsäkringsavgifter och pensionskostnader med 12,2 milj. kr. (redovisas fr. o. m. budgetåret 1969/70 under titeln pensionsmedel). Fr. o. m. den 1 juli 1969 redovisas inflytande allmän varuskatt (restantier m. m.) under titeln övriga diverse inkomster.

Titeln har i riksstaten för budgetåret 1969/70 uppförts med 90 milj. kr.

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln övriga diverse inkomster för budgetåret 1969/70 till 90 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1970/71 uppförs med likaledes 90 000 000 kr.

B. Inkomster av statens kapitalfonder

I. Statens affärsverksfonder

De statliga affärsverken redovisar i skrivelser till riksrevisionsverket de beräknade inkomsterna för statens affärsverksfonder. Beräkningsprinciperna för de olika verken varierar, t. ex. vad gäller bedömningen av pris- och lönestegringar. Kalkylerna blir härigenom svåra att tolka.

Riksrevisionsverket genomför f. n. en förvaltningsrevisionell genomlysning av vissa affärsverk. Denna insats kommer successivt att utsträckas till samtliga affärsverk. Riksrevisionsverket kommer härigenom att få bättre underlag för bedömning av affärsverkens beräkningar.

Försvarets fabriksverk

De till statsverket inlevererade samt i räkenskaperna och i rikshuvudboken redovisade överskotten för försvarets fabriksverk för de senast förflutna fem budgetåren framgår av efterföljande uppställning, i vilken även medtagits de i riksstaten beräknade överskotten (milj. kr.).

Budgetår	Driftin- komster	Drift- kostnader	Därav: Avsättning av vinstmedel för särskilda dis- positioner	Över- skott	Inlevererat till statsverket	Beräknat i riksstaten
1964/65....	198,3	193,9	5,2	4,4	4,4	3,9
1965/66....	234,4	229,3	13,3	5,1	5,1	5,1
1966/67....	270,6	263,6	6,4	7,1	7,1	6,5
1967/68....	381,4	370,6	12,4	10,8	10,8	10,0
1968/69....	454,8	444,0	13,4	10,8	10,8	12,0

I riksstaten för innevarande budgetår har såsom inkomst av försvarets fabriksverk upptagits 15 milj. kr.

I skrivelse till riksrevisionsverket den 10 november 1969 har försvarets fabriksverk beräknat överskotten för budgetåren 1969/70 och 1970/71 till 15 745 000 kr. resp. 17 000 000 kr. enligt efterföljande uppställning (1 000 kr.).

Budgetår	Ränta på ka- pitalbehållning (6,25 %)	Hysesintäkter från försvarets ma- terielverk	Summa
1969/70	15 400	345	15 745
1970/71	16 800	200	17 000

Försvarets fabriksverks fonds driftstat (milj. kr.)

	1968/69		1969/70		1970/71	1971/72
	Driftstat	Utfall	Driftstat	Ny beräkning	Beräkning	Beräkning
<i>Intäkter</i>						
Fakturering						
Svenska Beställare						
Försvarsbeställningar	275,0	257,8	320,0	320,0	340,0	360,0
Civila beställningar	20,0	39,2	30,0	32,0	35,0	38,0
Tvätteriverksamheten	69,0	70,3	83,0	83,0	90,0	95,0
Utländska beställare	45,0	18,3	30,0	28,0	35,0	45,0
=	409,0	385,6	463,0	463,0	500,0	538,0
Intäkter vid försäljning av överskottsmateriel	8,5	10,6	12,5	13,5	18,0	23,5
Diverse intäkter	1,8	5,0	2,0	3,5	4,0	4,5
Särskilda uppbörsmedel	15,7	9,8	-29,1	-22,7	-22,8	-41,3
Summa intäkter	435,0	411,0	448,4	457,3	499,2	524,7
<i>Kostnader</i>						
Gemensamma driftkostnader	34,5	33,4	35,1	38,5	43,5	47,0
Vissa kostnader för försöks- och utvecklingsarbeten m m	9,1	10,7	11,5	12,5	12,0	12,0
Driftkostnader vid fabriker						
Avlöningar	145,7	145,5	143,6	146,0	160,0	163,0
Material	125,0	92,3	120,0	120,0	125,0	126,0
Diverse driftkostnader	40,0	41,0	30,0	31,0	37,0	38,0
Avsättning till värdeminskningsskonto	5,1	5,9	8,6	8,9	9,2	10,3
Särskild avsättning till värdeminskningsskonto	2,0	1,4	—	—	—	—
=	317,8	286,1	302,2	305,9	331,2	337,3
Driftkostnader vid tvätterier						
Avlöningar	34,5	35,8	43,2	43,2	47,0	50,0
Material	4,9	4,9	5,4	5,4	6,0	6,5
Diverse driftkostnader	13,0	14,6	16,0	15,8	17,0	18,5
Avsättning till värdeminskningsskonto	2,6	4,2	5,1	5,7	7,0	8,1
=	55,0	59,5	69,7	70,1	77,0	83,1
Kostnader vid försäljning av överskottsmateriel						
Avlöningar till tjänstemän	1,9	1,7	2,0	2,0	2,4	2,9
Omkostnader	2,2	2,4	3,0	3,0	3,5	5,3
Material	4,0	6,3	8,0	9,0	12,0	17,0
=	8,1	10,4	13,0	14,0	17,9	25,2
Driftkostnader vid vissa försvarets materielverk tillhöriga anläggningar för krigstillverkning	0,4	0,7	0,5	0,9	0,8	0,8
Summa kostnader	424,9	400,8	432,0	441,9	482,4	505,4
<i>Överskott</i>	10,1	10,2	16,4	15,4	16,8	19,3
Inleverans						
därav:						
Från föregående budgetår	—	—	—	—	—	—
Årets överskott	10,1	10,2	16,4	15,4	16,8	19,3

Sammanställningen av intäkter och kostnader framgår av ovan intagna driftstater. För jämförelse redovisas även driftstat och utfall för budgetåret 1968/69.

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln försvarets fabriksverk för budgetåret 1969/70 till 15 745 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1970/71 uppförs med 17 000 000 kr.

Postverket

De till statsverket inlevererade samt i räkenskaperna och i rikshuvudboken redovisade överskotten för postverket för de senast förflutna fem budgetåren framgår av efterföljande uppställning, i vilken även medtagits de i riksstaten beräknade överskotten (milj. kr.).

Budgetår	Inkomster	Driftkostnader	Överskott	Inlevererat till statsverket	Beräknat i riksstaten
1964/65.....	924,7	906,5	18,2	26,0	45,0
1965/66.....	983,9	982,7	1,2	3,2	5,0
1966/67.....	1 120,4	1 105,4	15,0	11,2	35,0
1967/68.....	1 216,0	1 209,8	6,2	15,0	17,0
1968/69.....	1 314,7	1 294,7	20,0	10,0	5,0

Överskotten har redovisats enligt följande (milj. kr.).

Budgetår	Överskott	Därav inlevererat till statsverket under budgetåret				
		1964/65	65/66	66/67	67/68	68/69
1964/65.....	18,2	15,0	3,2	.	.	.
1965/66.....	1,2	.	—	1,2	.	.
1966/67.....	15,0	.	.	10,0	5,0	.
1967/68.....	6,2	.	.	.	6,2	.
1968/69.....	20,0	.	.	.	3,8	10,0

Den 1 juli 1969 återstod 6,2 milj. kr. av 1968/69 års överskott att inleverera.

I riksstaten för innevarande budgetår har såsom inkomst av postverket upptagits ett belopp av 19 milj. kr.

Poststyrelsen har i skrivelse till riksrevisionsverket den 5 november 1969 beräknat överskotten för budgetåren 1969/70 och 1970/71 till 18 milj. kr. resp. 10 milj. kr.

Beträffande de beräknade inkomsterna och utgifterna har poststyrelsen anfört följande:

»Poststyrelsens beräkningar av resultaten på riksstats titeln Postverket för budgetåren 1969/70, 1970/71 och 1971/72 redovisas i bifogade sammanställ-

¹ Skillnaden mellan här upptagna inkomster och utgifter och av postverket redovisade belopp förklaras av att vissa salderingar vidtagits vid upprättandet av statens bokslut.

ningar, som även upptar det faktiska utfallet av driftstaten för budgetåret 1968/69, satt i relation till de beräknade beloppen, samt driftstaten för 1969/70.

Utfallet för 1968/69 visar en höjd nivå på såväl intäkts- som kostnadssidan i förhållande till den för budgetåret fastställda driftstaten. Detta sammanhänger främst med att vid den tidpunkt, då beräkningarna för driftstaten gjordes, hänsyn kunde tas endast till lönehöjningar t. o. m. år 1968.

Beräkningarna för de tre nu aktuella budgetåren har på både intäkts- och kostnadssidan gjorts i löpande priser. För budgetåret 1969/70 beräknas nu liksom i den fastställda driftstaten överskottet till 18 milj. kr., vilket är det avkastningskrav som från Kommunikationsdepartementets sida uppställs för detta år. För budgetåren 1970/71 och 1971/72 beräknas överskottet till 10 respektive 14 milj. kr., vilket innebär att avkastningskravet för dessa år anpassats till det förslag som lämnats av affärsverksutredningen.

Av sammanställningarna framgår i vad mån inleveranserna av överskottsmedel beräknas ansluta sig till de bokförda överskotten.»

Intäkter (milj. kr.)

Intäktslag	1968/69		1969/70		1970/71	1971/72
	Driftstat	Utfall	Driftstat	Ny beräkning	Beräkning	Beräkning
1	2	3	4	5	6	7
Porton	768,0	775,1	878,0	862,4	905,3	1 076,7
Tjänstepost	133,3	131,0	150,2	149,7	156,6	179,1
Tidningar	91,7	96,1	104,8	107,7	122,5	137,5
Transitersättning m. m.	10,9	12,4	13,1	14,4	10,4	12,3
Uppdrag åt staten	37,8	37,8	38,0	34,7	54,9	40,1
För driftkostnader ianspråkta						
räntintäkter	297,0	318,7	339,4	337,4	374,8	421,4
Industrierna	2,0	3,3	3,4	3,0	3,1	3,1
Diligenstrafiken	20,4	19,9	21,9	20,3	20,4	20,4
Fastighetsförvaltningen m. m.	3,6	3,6	4,0	3,5	3,5	3,8
Centralupphandlingen	30,0	29,2	32,9	31,0	33,5	32,0
Vinst vid försäljning av anläggningstillgångar	0,1	0,2	0,1	0,1	0,1	0,2
Övriga intäkter	29,9	33,6	34,3	35,7	31,4	31,6
Summa intäkter	1 424,7	1 460,9	1 620,1	1 599,9	1 716,5	1 958,2
Summa kostnader	1 404,6	1 440,9	1 602,1	1 582,0	1 706,5	1 943,9
Resultat	+ 20,1	+ 20,0	+ 18,0	+ 17,9	+ 10,0	+ 14,3
Avrundat	+ 20,0	+ 20,0	+ 18,0	+ 18,0	+ 10,0	+ 14,0
Inleverans		10,0		20,2	11,0	13,0
Därav						
Från föregående budgetår		—		6,2	4,0	3,0
Årets överskott		10,0		14,0	7,0	10,0
För nästföljande budgetår		—		—	—	—

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna av postverket under budgetåret 1969/70 till 20 200 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1970/71 uppförs med 11 000 000 kr.

Kostnader (milj. kr.)

Kostnadsslag	1968/69		1969/70		1970/71	1971/72
	Driftstat	Utfall	Driftstat	Ny beräkning	Beräkning	Beräkning
1	2	3	4	5	6	7
<i>Personalkostnader</i>						
Löner m. m.	861,0	880,4	955,8	962,4	1 027,0	1 165,8
Övriga avlöningsförmåner	112,3	116,8	132,0	133,8	144,6	159,6
Pensioner m. m.	123,4	126,2	143,7	142,2	162,0	205,0
Allmän arbetsgivaravgift			10,2	10,6	11,5	12,9
<i>Sakkostnader</i>						
Transporter	96,8	100,0	123,4	101,8	100,5	109,2
Fastigheter och förhyrda lokaler	64,4	64,4	73,5	70,3	82,5	97,7
Inventarier och förbrukningsartiklar	74,4	76,0	80,5	78,7	89,5	102,4
Centralupphandlingens inköp för andra myndigheter	24,0	24,7	26,0	25,0	25,5	26,0
Avsättning till vårdeminskningsskonto	11,0	11,0	11,8	11,8	13,2	13,4
Övriga sakkostnader	37,3	41,4	45,2	45,4	50,2	51,9
Summa kostnader	1 404,6	1 440,9	1 602,1	1 582,0	1 706,5	1 943,9

Televerket

De till statsverket inlevererade samt i räkenskaperna och i rikshuvudboken redovisade överskotten för televerket för de senast förflutna fem budgetåren framgår av efterföljande uppställning, i vilken även medtagits de i riksstaten beräknade överskotten (milj. kr.).

Budgetår	Drift- inkomster	Drift- kostnader	Överskott	Inlevererat till statsverket	Beräknat i riksstaten
1964/65	1 765,5	1 692,7	72,8	50,0	140,0
1965/66	1 916,2	1 770,6	145,5	123,6	20,0
1966/67	2 249,6	2 058,9	190,6	150,4	170,0
1967/68	2 439,3	2 246,7	192,6	215,0	215,0
1968/69	2 619,0	2 490,8	128,2	167,2	173,0

Överskotten har redovisats enligt följande (milj. kr.).

Budgetår	Över- skott	Balanse- rade över- skott av radioli- censmedel	Netto att in- leve- rera	Därav inlevererat till statsverket under budgetåret				
				1964/65	65/66	66/67	67/68	68/69
1964/65	72,8	31,2	41,6	—	41,6	.	.	.
1965/66	145,5	60,1	85,4	.	—	85,4	.	.
1966/67	190,6	35,9	154,7	.	.	65,0	89,7	.
1967/68	192,6	9,2	183,4	.	.	.	125,3	58,2
1968/69	128,2	—29,2	157,4	109,0

Televerkets driftstat (milj. kr.)

	1968/69		1969/70		1970/71	1971/72
	Driftstat	Utfall	Driftstat	Ny beräkning	Beräkning	Beräkning
<i>Intäkter</i>						
<i>Telefon</i>						
Inträdesavgifter	62,2	67,4	62,5	69,8	71,0	71,0
Abonnemangs- och samtalsavgifter	1 937,6	1 935,7	2 095,0	2 132,6	2 244,4	2 366,0
=	1 999,8	2 003,1	2 157,5	2 202,4	2 315,4	2 437,0
Telex	43,0	41,8	41,2	45,7	45,9	50,1
Telegraf	40,0	45,9	46,6	44,8	44,1	43,1
Ljudradio	79,8	80,9	3,9	8,1	— 3,8	— 16,1
Television	303,9	309,8	458,6	467,5	502,5	536,0
Ersättning för viss rundradioverksamhet	29,5	29,5	31,2	31,2	40,2	43,7
Övrig radio	12,5	14,0	12,2	12,4	13,2	13,8
Anläggningsavgifter	28,0	28,5	20,0	20,0	20,0	20,0
Övriga intäkter	54,5	65,5	66,0	66,5	68,4	70,5
Summa intäkter	2 591,0	2 619,0	2 837,2	2 898,6	3 045,9	3 198,1
<i>Kostnader</i>						
Avlöningar m. m.	429,3	443,1	448,1	478,2	505,0	520,4
Pensioner m. m.	164,1	165,9	171,9	182,9	192,0	203,1
Övriga personalkostnader	83,6	94,0	92,9	105,0	113,6	121,3
Lokalkostnader	51,5	54,7	57,7	60,7	66,3	70,9
<i>Sveriges Radio</i>						
Ljudradio	92,5	108,6	104,3	104,3	111,1	115,4
Television	183,1	181,7	230,4	245,2	283,0	299,6
Radiohusen (Byggnadsstyrelsen) ..	14,4	11,5	13,2	13,5	11,6	17,5
Andel av anslaget Ersättning för viss rundradioverksamhet	23,4	23,4	23,9	23,9	31,3	33,7
=	313,4	325,2	371,8	386,9	437,0	466,2
<i>Underhåll m. m.</i>						
Fastigheter	21,5	22,5	24,4	24,4	27,0	30,0
Telefon-, telegraf- och radioanläggningar	565,6	572,9	565,4	613,5	661,0	689,2
=	587,1	595,4	589,8	637,9	688,0	719,2
<i>Övriga omkostnader</i>						
Kontorsmateriel m. m.	30,9	33,8	31,7	35,6	37,7	40,3
Frakt- och transportkostnader ..	43,7	41,3	46,9	50,1	56,2	62,9
Förrädsutgifter	21,3	25,6	24,5	27,1	29,1	31,3
Postavgifter m. m.	20,0	20,7	20,3	20,5	21,2	22,0
Ränta på rundradiofonderna m. m.	18,3	19,7	15,5	17,5	13,5	8,7
Övriga räntor	6,4	3,4	16,0	14,9	21,0	19,4
Rikstelefonkatalogen	30,0	33,2	32,0	34,0	36,5	39,0
Verktyg och instrument	31,1	40,6	39,0	41,1	45,6	47,5
Diverse utgifter	25,5	32,0	31,2	33,2	33,9	34,5
=	227,2	250,3	257,1	274,0	294,7	305,6
Kostnader för arbeten som ersättes ..	28,0	17,4	20,0	20,0	20,0	20,0
Avsättning till värdeminskningsskonto	525,4	544,8	608,1	627,6	650,9	663,6
Summa kostnader	2 409,6	2 490,8	2 617,4	2 773,2	2 967,5	3 090,3
Ljudradio- och televisionsradioavgiftsmedel som balanseras	— 21,5	— 29,2	— 33,8	— 39,4	— 73,6	— 58,2
<i>Överskott</i>	202,8	157,4	253,6	164,8	152,0	166,0
Inleverans		167,2		176,3	120,0	120,0
därav:						
Från föregående budgetår		58,2		48,4	36,9	68,9
Årets överskott		109,0		127,9	83,1	51,1

Den 1 juli 1969 återstod 48,4 milj. kr. av 1968/69 års överskott att inleverera.

I riksstaten för innevarande budgetår har såsom inkomst av televerket upptagits ett belopp av 176,3 milj. kr.

Televerket har i skrivelse till riksrevisionsverket den 10 november 1969 beräknat överskotten för budgetåren 1969/70 och 1970/71 till 165 milj. kr. resp. 152 milj. kr. I skrivelsen anför televerket följande:

»Televerkets beräknade intäkter, driftkostnader och överskott för ifrågasvarande budgetår framgår av bifogad sammanställning, i vilken kostnaderna för kalenderåren 1969 och 1970 beräknats på grundval av kända pris- och lönehöjningar. Fr. o. m. 1971 har beräkningen skett under förutsättning av fast pris- och lönenivå.

I bifogade beräkning har hänsyn ej kunnat tagas till följderna av de mycket omfattande skadorna på televerkets nät, som uppkommit genom höstens stormar. En exakt kostnadsberäkning har ej kunnat genomföras ännu, men stormskadorna torde uppskattningsvis komma att medföra kostnadsökningar av storleksordningen minst 30 milj. kr. Såväl det prognoserade överskottet som den beräknade inleveransen för 1969/70 kommer att direkt påverkas av denna kostnadsökning.

I avsättningen till värdeminskningsskonto (se driftstatssammanställningen), vilken är liktydig med 'Avskrivningsmedel inom fonden', har i likhet med vad som skett för budgetåren 1954/55—1968/69, medräknats en extra avsättning motsvarande den del av den inkomstökning för televerket, som uppstått genom de höjda inträdesavgifterna för telefonabonnemang. För budgetåren 1969/70—1971/72 har denna extra avsättning upptagits till 15,0 milj. kr., vilket är samma belopp som medgivits tidigare.

Under förutsättning att den av televerket i framställning om anvisande av investeringsanslag för budgetåret 1970/71 föreslagna medelsförbrukningen för Teleanläggningar m. m. beviljas, har inleveranserna av överskottsmedel i nu föreliggande likviditetsprognos beräknats till ca 176 milj. kr. för budgetåret 1969/70, ca 120 milj. kr. för budgetåret 1970/71 samt ca 120 milj. kr. för budgetåret 1971/72.

För att de beräknade inleveranserna av överskottsmedel skall kunna verkställas, kan televerket eventuellt komma att vidtaga ändringar av nuvarande faktureringsrutiner i syfte att erhålla viss förkortning av kredittiden.

Som ovan anförts har föreliggande beräkning gjorts under förutsättning av oförändrat kostnadsläge fr. o. m. kalenderåret 1971.»

Som framgår av televerkets skrivelse har vid beräkningen av överskottet för budgetåret 1969/70 hänsyn inte tagits till kostnaderna för stormskador. Dessa kostnader uppskattas av televerket till minst 30 milj. kr.

Riksrevisionsverket beräknar därför inkomsterna på titeln televerket för budgetåret 1969/70 till 146 000 000 kr., d. v. s. 30 000 000 kr. lägre än i televerkets beräkning och föreslår, att titeln under de av televerket angivna förutsättningarna för budgetåret 1970/71 uppförs med 120 000 000 kr.

Statens järnvägar

De redovisade resultaten för statens järnvägar för de senast förflutna fem budgetåren framgår av efterföljande uppställning, i vilken även medtagits de i riksstaten beräknade överskotten (milj. kr.).

Budgetår	Driftin- komster	Driftkost- nader	Överskott (+) resp. under- skott (-)	Inlevererat till stats- verket	Beräknat i riksstaten
1964/65	2 103,6	2 102,6	+ 1,0	1,0	1,0
1965/66	2 217,5	2 181,1	+ 36,3	25,0	60,0
1966/67	2 281,9	2 280,8	+ 1,1	12,3	115,0
1967/68	2 361,1	2 341,0	+ 20,1	20,1	119,0
1968/69	2 422,5	2 416,8	+ 5,7	0,1	30,0

Överskotten har redovisats enligt följande (milj. kr.).

Budgetår	Överskott	Därav inlevererat till statsverket under budgetåret			
		1965/66	66/67	67/68	68/69
1965/66	36,3	25,0	11,3	.	.
1966/67	1,1	.	1,0	0,1	.
1967/68	20,1	.	.	20,0	0,1
1968/69	5,7

Den 1 juli 1969 återstod 1968/69 års överskott på 5,7 milj. kr. att inleverera.

I riksstaten för innevarande budgetår är inkomstiteln statens järnvägar uppförd med 140 milj. kr.

I skrivelse till riksrevisionsverket den 20 november 1969 angående statens järnvägars driftresultat för budgetåren 1969/70—1971/72 har järnvägsstyrelsen anfört följande:

»Enligt konjunkturinstitutets höstrapport kommer den totala industriproduktionen att öka med ca 9 % 1969 och 6 % 1970. Den starka produktionstillväxten hittills under 1969 har medverkat till att SJ vagnslasttrafik under januari—augusti 1969 ökat med ca 10 % mätt i tonkm jämfört med motsvarande period 1968. Denna utveckling och vagnslasttrafikens framtidsutsikter mot bakgrund av den väntade industriproduktionen pekar mot att godstrafiken exkl lapplandsmalm kommer att bli något större än som förutsattes i driftstaten för 1969/70. Även för 1970/71 och 1971/72 räknas nu med något större trafikvolym än i augustiprognosen, vilken redovisats i SJ anslagsframställning för 1970/71, bilag 2. Transporterna av lapplandsmalm väntas däremot bli något mindre än som tidigare beräknats. Persontrafiken på järnväg och busstrafiken förutsätts bli av samma storlek som i driftstaten och augustiprognosen.

Intäktsberäkningarna för de tre budgetåren har i första hand baserats på nuvarande taxenivå. I de fall intäkterna grundar sig på avtal med index-

¹ Skillnaden mellan här upptagna inkomster och utgifter och av statens järnvägar redovisade belopp förklaras av att vissa av statens järnvägar salderade inkomster avseende avsättning till värdeminskningskonto m. m. vid upprättandet av statens bokslut tillförts både inkomst- och utgiftssidan.

Statens järnvägars driftstat m. m. (milj. kr.)

	1968/69		1969/70		1970/71	1971/72
	Driftstat ¹	Utfall	Driftstat	Ny beräkning	Beräkning	Beräkning
A. Ekonomiskt resultat						
<i>Intäkter</i>						
Järnvägs-, färje- och biltrafik						
Persontrafik exkl SL-ersättn	660,7	648,1	678,0	678	673	668
Posttrafik	50,0	39,4	45,0	38	39	40
Godstrafik, exkl. lapplandsmalm	1 105,0	1 055,2	1 130,0	1 134	1 170	1 200
Godstrafik, lapplandsmalm	239,0	244,7	260,0	262	264	260
Ersättning för drift av icke lönsamma järnvägslinjer m m	205,0	205,0	218,0	216	266	271
Ersättning från SL	105,0	97,9	82,0	82	95	100
Övriga rörelsegrenar	18,0	21,3	19,0	22	23	23
Diverse intäkter	31,7	57,7	47,0	45	46	48
Summa intäkter	2 414,4	2 369,3	2 479,0	2 477	2 576	2 610
<i>Kostnader</i>						
Järnvägs-, färje- och biltrafik						
Driftavdelningen	1 046,5	1 100,4	1 123,2			
Kommersiella avdelningen	32,7	33,1	36,4			
Banavdelningen	399,5	394,9	396,0			
Maskinavdelningen	156,4	156,6	160,3			
Ekonomiavdelningen	16,8	16,6	17,1			
Administrativa avdelningen	37,5	36,2	40,8			
Utvecklingsavdelningen	11,0	9,2	11,4			
Gemensamma (övergripande)						
Avskrivningar (ordinarie ²)	242,1	242,3	244,9			
Pensioner och ATP-avgifter	381,9	393,1	421,1			
Arbetsgivaravgift till sjukförsäkring samt kostnader för grupplivförsäkring	38,8	38,4	39,2			
Allmän arbetsgivaravgift	6,3	6,8	12,8			
Ersättning från försäkringskassor	— 22,0	— 24,0	— 22,0			
Övriga gemensamma kostnader	4,2	— 0,7	— 0,9			
Övriga rörelsegrenar						
Hysesverksamhet m. m. (exkl. avskrivningar)	10,2	9,9	9,4			
Hysesverksamhet, avskrivningar	0,9	0,8	0,7			
Summa kostnader	2 362,8	2 413,6	2 490,4	2 481	2 536	2 505
Överskott före bokslutsdispositioner	51,6	— 44,3	— 11,4	— 4	40	105
Nettointäktsökning av föreslagen taxehöjning per 1.1.1970				38	85	85
Disposition av pensionsavsättningar	30,0	30,0	30,0	30	24	—
Minskning av lagerreserv	20,0	20,0	10,0	10	—	—
Nettoöverskott efter föreslagen taxehöjning per 1.1.1970 och efter bokslutsdispositioner	101,6	5,7	28,6	74	149	190
Inleverans ³				70	149	190
därv:						
Från föregående budgetår		—		6	10	10
Årets överskott		—		64	139	180
Förräntningskrav	128,0	131,9	144,4	144,5	148,6	158,0

¹ Reviderad 9.4.69 med hänsyn till försäljningen till AB Storstockholms Lokaltrafik av busslinjerna inom Storstockholmsområdet.

² Exkl huvudverkstäder och huvudförråd samt ianspråkta H-trafikmedel.

³ Vid nu kända personalkostnader och inberäknat taxehöjning enligt S.J:s förslag 17.10.1969.

klausul har 1969 års priser resp 1970 års löner enligt träffat ramavtal antagits bestå till prognosperiodens slut.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 17 oktober 1969 (dnr ka 96500/62000, 91220/61000) har SJ hemställt om att få höja taxorna för gods- och persontrafik den 1 januari 1970. Om de föreslagna taxehöjningarna genomförs beräknas intäkterna komma att öka med belopp som framgår av bifogade tablå.

För budgetåret 1969/70 har SJ fått ett anslag om 215 milj. kr. som ersättning för drift av olönsamma järnvägslinjer. SJ räknar med att få ytterligare ca 1 milj. kr. som ersättning för utvidgad 67-kortsrabatt under första halvåret 1969.

På grundval av en ny separatredovisning av olönsamma linjer har SJ i anslagsframställningen för 1970/71 hemställt om ersättning med 259 milj. kr. för drift av sådana linjer. I yttrande den 22 oktober 1969 över en rapport från Kommunikationsdepartementets sakkunniga angående granskning av separatredovisningen har SJ hemställt att nämnda belopp skall höjas till 263 milj. kr. I anslagsframställningen för 1970/71 beräknades ersättningsbeloppet för 1971/72 till 265 milj. kr. Detta belopp bör med tillämpning av samma beräkningssätt som i yttrandet den 22 oktober 1969 höjas till 268 milj. kr. För båda budgetåren tillkommer enligt anslagsframställningen ett beräknat ersättningsbehov av 3 milj. kr. till följd av utvidgad 67-kortsrabatt.

Beräkningen av driftkostnaderna har baserats på nu kända avtal för löner och pensioner under 1969 och 1970. Löne- och pensionsnivån under 1970 samt prisnivån för sakkostnaderna under 1969/70 har antagits bli bestående under 1970/71 och 1971/72. De verksamhetsplaner som låg till grund för driftstaten har reviderats, varvid rationaliseringsverksamheten intensifierats och vissa standardförbättrande underhållsarbeten uppskjutits tills vidare.

För budgetåret 1969/70 har SJ fått Kungl. Maj:ts bemyndigande att i resultatutjämnande syfte utnyttja högst 30 milj. kr. av tidigare avsatta pensionsmedel. SJ räknar med fortsatt sådant bemyndigande. Om de föreslagna taxeåtgärderna genomförs beräknas dock — vid den förutsatta kostnadsutvecklingen — bemyndigandet inte behöva tas i anspråk under 1971/72.

Liksom i driftstaten för 1969/70 har i prognosen räknats med att lagerreserven kommer att minska med 10 milj. kr. För 1970/71 och 1971/72 har någon motsvarande bokslutsdisposition inte anteciperats.

Enligt statsmakternas beslut har förräntningskravet sänkts med skillnaden mellan faktiska pensionsutgifter och försäkringstekniskt beräknade pensionskostnader för det ersättningsberättigade nätet. Skillnaden har beräknats till 23 milj. kr. för 1969/70 och 27 milj. kr. för vart och ett av de två följande budgetåren.

Under ovan angivna förutsättningar och antaganden har intäkter, kostnader, överskott m. m. för budgetåren 1969/70—1971/72 uppskattats till i bifogade tablå upptagna belopp. Som jämförelse anges motsvarande budgeterade och bokförda belopp för budgetåret 1968/69. Enligt beräkningarna kommer överskotten budgetåren 1969/70, 1970/71 och 1971/72 att uppgå till 74, 149 resp. 190 milj. kr. med beaktande av föreslagna taxehöjningar och ovan angivna bokslutsdispositioner. Inleveranserna av överskottsmedel under de tre budgetåren beräknas till 70, 149 resp. 190 milj. kr. — — —

Som ovan nämnts förutsätter prognosen att löne- och pensionsnivån 1970

kommer att bli bestående under prognosperioden. Om man i stället antar att löne- och pensionsnivån kommer att stiga med 7 % per år fr. o. m. den 1 januari 1971 och sakkostnadernas prisnivå med 2 % per år fr. o. m. den 1 juli 1970, beräknas överskotten 1970/71 och 1971/72 komma att reduceras till 80 resp. 5 milj. kr. Härvid har förutsatts att 30 milj. kr. av tidigare avsatta pensionsmedel får tas i anspråk under båda budgetåren.»

Under de av järnvägsstyrelsen angivna förutsättningarna beräknar riksrevisionsverket inkomsterna för statens järnvägar under budgetåret 1969/70 till 70 000 000 kr. samt föreslår, att titeln för budgetåret 1970/71 uppförs med 149 000 000 kr.

Luftfartsverket

De i räkenskaperna och i rikshuvudboken redovisade resultaten för luftfartsverket för de senast förflutna fem budgetåren framgår av efterföljande uppställning (milj. kr.).

Budgetår	Drift- inkomster	Drift- kostnader	Överskott (+) resp. under- skott (—)	Inlevererat till stats- verket	Beräknat i riks- staten
1964/65	43,7	57,4	— 13,6	.	.
1965/66	58,4	64,5	— 6,1	.	.
1966/67	70,7	72,8	— 2,1	.	.
1967/68	101,4	87,8	+ 13,6	13,6	14,5
1968/69	104,7	190,0	+ 14,7	14,7	15,1

I riksstaten för innevarande budgetår har såsom inkomst av luftfartsverket upptagits 14,9 milj. kr.

I skrivelse till riksrevisionsverket den 10 november 1969 har luftfartsverket beräknat överskotten för budgetåren 1969/70 och 1970/71 till 16,2 milj. kr. resp. 17,6 milj. kr.

Sammansättningen av intäkter och kostnader framgår av nedan intagna driftstater. För jämförelse redovisas även driftstat och utfall för budgetåret 1968/69.

Riksrevisionsverket vill i detta sammanhang erinra om, att verket i samband med taxeöversyn vid Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut påpekat att full kostnadstäckning för institutets tjänster till luftfartsverket skulle kosta luftfartsverket ytterligare omkring 3 milj. kr.

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln luftfartsverket för budgetåret 1969/70 till 16 200 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1970/71 uppförs med 17 600 000 kr.

¹ Skillnaden mellan här upptagna inkomster och utgifter samt överskott och de av luftfartsverket redovisade beloppen förklaras av att vissa bokslutstransaktioner tillkommit efter det att luftfartsverkets huvudbok för budgetåret 1968/69 överlämnats till riksrevisionsverket.

Luftfartsverkets driftstat (milj. kr.)

	1968/69		1969/70		1970/71	1971/72
	Driftstat	Utfall	Driftstat	Ny beräkning	Be-räkning	Be-räkning
<i>Intäkter</i>						
Flygplatserna						
Trafikintäkter:						
landningsavgifter.....	35,4	35,3	37,4	37,4	42,6	45,2
passageravgifter	34,5	34,9	37,0	37,0	40,7	44,8
parkerings- och hangaravgifter....	1,2	1,3	1,4	1,4	1,4	1,5
stationstjänst	6,3	6,9	7,7	7,7	8,4	8,9
Övriga intäkter	17,7	21,8	21,6	21,6	22,8	23,9
Centralförvaltningen, exkl. luftfartsinspektionen.....	1,0	1,6	1,9	1,9	2,0	2,1
Luftfartsinspektionens avgifter.....	2,5	3,0	3,0	3,0	3,2	3,4
Driftbidrag till luftfartsverket	8,5	1,8	4,5	4,5	5,0	5,0
Summa intäkter	107,0	106,6	114,5	114,5	126,1	134,8
<i>Kostnader</i>						
Ledning och gemensamt	1,2	1,0	1,0	0,9	0,9	1,0
Driftavdelningen						
Centralt	11,6	10,4	12,8	12,7	13,7	14,6
Flygplatserna:						
Ledning och gemensamt	3,8	3,1	2,8	2,8	3,0	3,1
Avskrivning	11,6	17,2	16,2	16,2	20,5	19,7
Flygsäkerhetstjänst.....	24,1	24,6	26,8	26,8	29,0	31,8
Markttjänst	15,9	18,5	18,8	19,0	20,0	21,4
Stationstjänst	5,0	4,8	5,4	5,4	5,7	6,1
=	60,4	68,2	70,0	70,2	78,2	82,1
Ekonomiavdelningen	1,0	1,2	1,0	1,0	1,1	1,2
Administrativa avdelningen	8,1	8,3	9,4	9,4	10,3	11,0
Luftfartsinspektionen	3,6	3,2	4,1	4,1	4,3	4,5
Oförutsett.....	7,0	—	—	—	—	—
Summa kostnader	92,9	92,3	98,3	98,3	108,5	114,4
Överskott		14,3	16,2	16,2	17,6	20,4

Statens vattenfallsverk

De till statsverket inlevererade samt i räkenskaperna och i rikshuvudboken redovisade överskotten för statens vattenfallsverk för de senast förflutna fem budgetåren framgår av efterföljande uppställning, i vilken även medtagits de i riksstaten beräknade överskotten (milj. kr.).

Budgetår	Driftinkomster	Driftkostnader	Överskott	Inlevererat till statsverket	Beräknat i riksstaten
1964/65	765,1	448,4	316,7	308,8	285,0
1965/66	836,4	515,8	320,6	310,7	300,0
1966/67	862,6	552,9	309,7	310,6	310,0
1967/68	956,8	624,1	332,7	334,7	320,0
1968/69	1 113,6	768,6	345,0	349,7	335,0

Överskotten har redovisats enligt följande (milj. kr.).

Budgetår	Överskott	Därav inlevererat till statsverket under budgetåret				
		1964/65	65/66	66/67	67/68	68/69
1964/65	316,7	216,0	100,7	.	.	.
1965/66	320,6	.	210,0	110,6	.	.
1966/67	309,7	.	.	200,0	109,7	.
1967/68	332,7	.	.	.	225,0	107,7
1968/69	345,0	242,0

Den 1 juli 1969 återstod 103,0 milj. kr. av 1968/69 års överskott att inleverera.

I riksstaten för innevarande budgetår har såsom inkomst av statens vattenfallsverk upptagits ett belopp av 350 milj. kr.

I skrivelse till riksrevisionsverket den 6 november 1969 har statens vattenfallsverk beräknat överskotten för budgetåren 1969/70 och 1970/71 till 360 milj. kr. resp. 375 milj. kr.

Sammansättningen av intäkter och kostnader samt hur beräknad inleverans av överskotten fördelar sig på budgetår framgår av på s. 94—95 intagna driftstater. För jämförelse redovisas även driftstat och utfall för budgetåret 1968/69.

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna av statens vattenfallsverk till 370 000 000 kr. för budgetåret 1969/70 samt föreslår, att ifrågavarande inkomster för budgetåret 1970/71 upptas till 375 000 000 kr.

Domänverket

De bokförda inkomsterna och utgifterna för domänverket samt överskotten för de senast förflutna fem kalenderåren jämte de i rikshuvudboken redovisade och de till statsverket inlevererade överskotten för motsvarande budgetår framgår av efterföljande uppställning, i vilken även medtagits de i riksstaten beräknade överskotten (milj. kr.).

Räken-skapsår	In-komster	Drift-kost-nader	Över-skott	Budgetår	Över-skott	Inleve-rerat till stats-verket	Beräk-nat i riks-staten
1964	632,0	601,3	30,7	1964/65	36,3	30,7	30,0
1965	657,1	629,2	27,9	1965/66	18,7	14,0	35,0
1966	673,3	655,3	18,0	1966/67	21,0	31,9	30,0
1967	681,2	676,1	5,1	1967/68	3,4	5,1	15,0
1968	660,3	650,1	10,2	1968/69	11,8	10,2	5,0

Hela 1968 års överskott på 10,2 milj. kr. inlevererades under budgetåret 1968/69.

I riksstaten för innevarande budgetår har såsom inkomst av domänverket upptagits ett belopp av 6 milj. kr.

Statens vattenfallsverks driftstat (milj. kr.)

	1968/69		1969/70		1970/71	1971/72
	Driftstat	Utfall	Driftstat	Ny beräkning	Beräkning	Beräkning
<i>Inkomster</i>						
Kraftverk						
Inkomster av elektrisk energi	968,4	1 081,4	1 111,7	1 111,7	1 181	1 255
Diverse inkomster	22,5	22,7	23,6	23,6	29	30
=	990,9	1 104,1	1 135,3	1 135,3	1 210	1 285
Kanalverk						
Trafikavgifter	8,9	9,0	9,6	9,6	10	10
Diverse inkomster	0,2	0,5	0,1	0,1	—	—
=	9,1	9,5	9,7	9,7	10	10
Summa inkomster	1 000,0	1 113,6	1 145,0	1 145,0	1 220	1 295
<i>Driftkostnader</i>						
Kraftverk						
Kostnader för drift och underhåll av särskilda förvaltningsobjekt						
Fastigheter inkl. bostäder	5,7	5,3	5,6	5,6	6	7
Primärstationer och vattenregleringsanläggningar	72,9	74,5	76,0	76,0	78	82
Stam- och primärlinjer	10,8	6,8	10,8	10,8	} 79	} 87
Sekundärstationer	20,0	19,7	20,9	20,9		
Sekundärlinjer, tertiärstationer, tertiärlinjer och kvartärnät	28,0	27,0	29,1	29,1		
Diverse distributionsanläggningar ..	2,9	2,5	2,3	2,3	} 39	} 43
Gemensamma driftkostnader	31,7	31,5	35,7	35,7		
=	172,0	167,3	180,4	180,4	202	219
Bränslekostnader i värmekraftstationer	27,0	39,5	36,0	36,0	56	83
Kostnader för från främmande kraftverk inköpt kraft	39,0	127,3	69,3	69,3	63	45
Kostnader för hyrda stamlinjeanläggningar	—	—	12,0	12,0	12	12
Skatter	36,0	21,8	32,0	32,0	33	36
Allmänna omkostnader						
Centrala administrativa kostnader ..	19,0	18,1	22,1	22,1	} 32	} 35
Lokala administrativa kostnader	8,0	8,2	8,1	8,1		
Kostnader för planering och projektering	11,8	8,2	12,4	12,4	} 22	} 24
Kostnader för utveckling, forskning och standardisering	5,4	5,4	5,9	5,9		
Övriga omkostnader						
Pensionsutgifter	19,9	20,8	22,0	22,0	22	24
Avskrivning av inventarier	6,3	6,2	6,6	6,6	7	7
Gratifikationer, belöningar och studieresor	0,2	0,1	0,2	0,2	} 28	} 32
Propaganda och upplysningsverksamhet	2,5	2,8	3,6	3,6		
Representationskostnader	0,3	0,2	0,3	0,3		
Postavgifter	1,9	1,7	2,2	2,2		
Civilt försvar, driftvärn, ränta på rörlig kredit samt diverse och oförutsebara kostnader	13,0	11,8	13,1	14,1		
Summa allmänna omkostnader	88,2	83,5	96,5	97,5	111	122
Avsättning till värdepapperskonto ..	289,0	320,4	340,0	349,0	359	379
=	651,2	759,8	766,2	776,2	836	896

	1968/69		1969/70		1970/71	1971/72
	Driftstat	Utfall	Driftstat	Ny beräkning	Beräkning	Beräkning
Kanalverk						
Kostnader för drift och underhåll av särskilda förvaltningsobjekt	4,5	4,3	4,3	4,3	} 8	} 8
Kostnader för lotsning	1,9	1,9	2,0	2,0		
Allmänna omkostnader	0,5	0,5	0,5	0,5		
Övriga omkostnader						
Skatter	0,0	0,0	0,0	0,0		
Pensionsutgifter	1,2	1,3	1,2	1,2		
Diverse och oförutsebara kostnader ..	0,1	0,1	0,1	0,1		
Avsättning till värdeminskningsskonto	0,7	0,7	0,7	0,7	1	1
=	8,8	8,8	8,8	8,8	9	9
Summa driftkostnader	660,0	768,6	775,0	785,0	845	905
Överskott						
Kraftverk	339,7	344,3	369,1	359,1	374	389
Kanalverk	0,3	0,7	0,9	0,9	1	1
Summa överskott	340,0	345,0	370,0	360,0	375	390
Inleverans		349,7	370,0	370,0	375	390
däruv:						
Från föregående budgetår		107,7	103,0	103,0	93	93
Årets överskott		242,0	267,0	267,0	282	297

I skrivelse till riksrevisionsverket den 17 oktober 1969 har domänstyrelsen rörande beräkningen av ifrågakvarande titel för budgetåren 1969/70 och 1970/71 yttrat följande:

»I fråga om beräkningarna av inkomsterna under budgetåren 1969/70 och 1970/71 uttalade domänstyrelsen i skrivelse den 14 november 1968 bl. a. 'dels att domänverkets räkenskapsår är kalenderår, dels att Kungl. Maj:t i nådigt brev den 6 juni 1968 fastställt nya grunder för domänverkets förvaltning av statens skogar m. m. samt ändring i domänverkets ekonomiska befogenheter m. m. Bl. a. skall såväl markfonden som förnyelsefonden för återväxtkostnader upplösas per den 31 december 1968. Vidare har Kungl. Maj:t, som befriat domänverket från skyldigheten att före den 1 december avge förslag till driftstat, anbefallt domänverket att senast den 15 mars 1969 inkomma med förslag till budget för år 1969 samt att före utgången av nämnda år inkomma med underlag för bedömningen av avkastningen från domänfonden för kalenderåren 1970—1974.'

Domänverket har i föreskriven ordning ingivit förslag till budget för 1969. Förslaget utmynnade i en vinst att inleverera på 6 milj. kronor. Kungl. Maj:t har dock i brev den 29 maj 1969 bl. a. mot bakgrunden av inträffad konjunkturförbättring föreskrivit att domänverket som avkastning för 1969 på det kapital domänverket förfogar över skall inleverera 12 milj. kronor samt att inleveransen skulle ske med 4 milj. kronor den 1 juli respektive den 1 oktober och den 31 december 1969.

Underlaget för bedömningen av avkastningen från domänverket för kalenderåren 1970—74 — varom Kungl. Maj:t anbefallt domänverket att inkomma med före utgången av innevarande år — är ännu ej färdigställt.

Med stöd av redan gjorda beräkningar finner sig verket dock kunna före-

slå att avkastningen för åren 1970 och 1971 upptages till 20 milj. kronor för vardera året.»

Domänstyrelsen har i bilagor lämnat följande uppgifter rörande domänverkets bokförda resp. beräknade inkomster och utgifter (efter vissa salderingar) samt överskott för vart och ett av åren 1968—1969 (milj. kr.).

Domänverkets driftstat (milj. kr.)

	1968		
	Driftstat	Ny beräkning	Utfall
<i>Intäkter</i>			
Skogsdomäner	394,2	402,0	407,0
Jordbruksdomäner	9,7	10,2	10,3
Räntor	1,6	1,6	1,1
Summa intäkter	405,5	413,8	418,4
<i>Kostnader</i>			
För domänverkets gemensamma kostnader:			
Kostnader för domänstyrelsen	15,6	15,6	15,5
Övriga gemensamma kostnader	47,3 — 10,9 ¹	36,8	36,7
Kostnadsräntor	3,0	3,0	2,8
Oforutsedda kostnader	5,6		
Kostnader för statens skogsförvaltning:			
Administrationskostnader	47,4	48,0	47,4
Egentliga förvaltningskostnader	239,3 + 10,9 ¹	263,3	264,7
Avsättning till förnyelsefonden för återväxtkostnader m. m. (10 % av domänverkets beräknade bruttointkomst av skogsmedel)	37,6	37,3	36,5
Kostnader för statens jordbruksförvaltning:			
Administrationskostnader	0,4	0,4	0,4
Egentliga förvaltningskostnader	4,3	4,4	4,2
Summa kostnader	400,5	408,8	408,2
Överskott	5,0	5,0	10,2
Inleverans	5,0	5,0	10,2

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln domänverket för budgetåret 1969/70 till 12 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1970/71 uppförs med 20 000 000 kr.

II. Riksbanksfonden

Ifrågavarande inkomsttitel är i gällande riksstat uppförd med 200 milj. kr. I en från riksbanken till riksrevisionsverket den 16 oktober 1969 avlåten skrivelse har förevarande inkomsttitel beräknats till 200 milj. kr. för såväl budgetåret 1969/70 som för budgetåret 1970/71.

¹ Korr. för ATP, sjukförsäkring m. m.

Domänverkets driftstat (milj. kr.)

	1969		1970	1971
	Av domän- verket fast- ställd bud- get	Ny beräk- ning	Beräkning	Beräkning
<i>Intäkter</i>				
Skogsförvaltning	403,7	408,6	446,0	452,5
Jordbruksförvaltning	8,8	8,8	9,0	9,5
Räntor	1,0	1,0	1,0	1,5
Summa intäkter	413,5	418,4	456,0	463,5
<i>Kostnader</i>				
Skogsförvaltningen:				
Egentliga förvaltningskostnader	260,5	257,6	271,9	274,0
Administration	34,5	34,8	34,9	35,4
Jordbruksförvaltningen:				
Egentliga förvaltningskostnader	1,6	1,6	1,5	1,5
Gemensamma kostnader:				
Distriktsförvaltningen adm	14,4	14,4	14,6	14,9
Centralförvaltningen »	19,9	19,9	22,5	23,4
Pensioner och övriga gemensam- ma kostnader	37,7	37,7	38,4	40,7
Kommunala skatter	9,9	8,9	16,2	16,1
Räntor	3,3	3,3	3,5	3,0
Avskrivningar	25,7	25,7	27,5	29,5
Summa kostnader	407,5	403,9	431,0	438,5
Överskott	6,0	14,5	25,0	25,0
Reservation, dispositionsfond		-2,5	-5,0	-5,0
Vinst att inleverera		12,0	20,0	20,0
Avkastningskrav		12,0		

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln riksbanksfonden för budgetåret 1969/70 till 200 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1970/71 uppförs med likaledes 200 000 000 kr.

III. Statens allmänna fastighetsfond

Statens allmänna fastighetsfond omfattar fr. o. m. budgetåret 1967/68 sju delfonder, nämligen slottsbyggnadernas, kriminalvårdsstyrelsens, beskickningsfastigheternas, karolinska sjukhusets, akademiska sjukhusets, byggnadsstyrelsens och generaltullstyrelsens delfonder. Allmänna fastighetsfonden tillkommande ersättning för till statsmyndigheter upplåtna lokaler skall i vad avser byggnadsstyrelsens delfond fastställas med ledning av de kalkylerade hyresvärdena för olika fastigheter, varefter överskottet beräknas såsom skillnaden mellan de på delfondens stat upptagna inkomsterna och utgifterna för delfonden. Beträffande övriga delfonder utom slottsbyggnadernas delfond gäller däremot, att ifrågakvarande ersättning skall bestämmas så, att ett överskott erhålls motsvarande full förräntning av det på resp. delfonder disponerade statskapitalet. I olikhet med övriga delfonder

under fastighetsfonden avses slottsbyggnadernas delfond icke skola redovisa något överskott.

I skrivelse den 20 november 1969 har riksrevisionsverket avgivit utlåtande över de av de särskilda förvaltningsmyndigheterna avgivna förslagen till stat för de olika delfonderna av allmänna fastighetsfonden samt därvid framlagt förslag till stat för fonden för budgetåret 1970/71. I enlighet med detta förslag skulle överskotten på de särskilda delfonderna upptas till de i efterföljande sammanställning angivna beloppen (kronor):

Slottsbyggnadernas delfond	1 000
Kriminalvårdsstyrelsens delfond	7 360 000
Beskickningsfastigheternas delfond	3 880 000
Karolinska sjukhusets delfond	3 340 000
Akademiska sjukhusets delfond	2 115 000
Byggnadsstyrelsens delfond	120 200 000
Generaltullstyrelsens delfond	255 000
Summa	137 151 000

Riksrevisionsverket föreslår sålunda, att överskottet på statens allmänna fastighetsfond i riksstaten för budgetåret 1970/71 uppförs med 137 151 000 kr.

IV. Försvarets fastighetsfond

Fonden består av tre delfonder: kasernbyggnaders och befästningars delfonder samt försvarets forskningsanstalts delfond. Såsom överskott för vardera delfonden skall bokföras ett belopp motsvarande för budgetåret 1970/71 6 1/4 % av den på resp. delfond vid budgetårets ingång redovisade kapitalbehållningen.

Riksrevisionsverket beräknar överskottet på försvarets fastighetsfond för budgetåret 1969/70 till 83 262 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1970/71 uppförs med 89 868 000 kr.

V. Statens utlåningsfonder

I särskilda skrivelser har nedanstående myndigheter uppskattat inkomsterna från de av dem förvaltade hithörande fonderna för budgetåret 1970/71 enligt följande:

	Kronor
Utrikesdepartementet	75 000
Styrelsen för internationell utveckling	31 000
Statskontoret	36 711 000
Lantbruksstyrelsen	1 700 000
Bostadsstyrelsen	1 008 375 000
Riksbanken	9 820 000
Riksgäldskontoret	49 000
Summa	1 056 761 000

Bostadsstyrelsens här redovisade inkomster hänför sig huvudsakligen till lånefonden för bostadsbyggande. Inkomsterna av denna fond beräknas för budgetåret 1970/71 till 1 000 milj. kr. Räntan på bostadslån enligt bostadslånekungörelsen den 1 september 1969 (nr 552) har därvid förutsatts utgå efter 7,5 % fr. o. m. den 1 januari 1970.

Med ledning av de framlagda beräkningarna föreslår riksrevisionsverket, att överskotten från statens utlåningsfonder för budgetåret 1970/71 upptas till sammanlagt 1 056 761 000 kr. Beträffande överskottens fördelning på de olika fonderna får riksrevisionsverket hänvisa till tabellbilagan (bilaga C).

VI. Fonden för låneunderstöd

Enligt inhämtade upplysningar har statskontoret, lantbruksstyrelsen, arbetsmarknadsstyrelsen, bostadsstyrelsen, riksbanken och riksgäldskontoret uppskattat avkastningen av resp. delfonder för budgetåret 1970/71 till följande belopp:

	Kronor
Statskontorets delfond	16 000 000
Lantbruksstyrelsens delfond	0
Arbetsmarknadsstyrelsens delfond	19 000 000
Bostadsstyrelsens delfond	415 000
Riksbankens delfond	90 000
Riksgäldskontorets delfond	1 160 000
Summa	36 665 000

Riksrevisionsverket föreslår, att inkomsterna under fonden för låneunderstöd för budgetåret 1970/71 upptas till 36 666 000 kr. med den fördelning på delfonder, som anges i tabellbilagan (bilaga C).

VII. Fonden för statens aktier

Riksdagen har den 10 december 1969 (prop. 1969: 121) beslutat om inrättande av ett statligt förvaltningsbolag fr. o. m. den 1 januari 1970. Följande under fonden för statens aktier redovisade bolag skall överföras till förvaltningsbolaget:

Allmänna Bevaknings AB	Luossavaara-Kiirunavaara AB
AB Allmänna Förlaget	Norrbottnens Järnverk AB
AB Statens Skogsindustrier	AB Oljetransit
BS-konsult AB	Sveriges Centrala Restaurang AB
AB Ceaverken	Svenska Reproduktions AB
Karlskronavarvet AB	Svenska Skifferolje AB
Kalmar Verkstads AB	AB Statsgruvor
Svenska Lagerhus AB	Svenska Utvecklings AB

Svenska Industrietablerings AB
Svenska Tobaks AB

AB Svensk Torvförädling
Uddevallavarvet AB

Förvaltningsbolaget får lyfta utdelningar från dotterbolagen som utbetalas efter den 1 januari 1970 utan hinder av att denna utdelning praktiskt taget helt hänför sig till tiden före övertagandet av aktierna. Vinstmedel skall fonderas i bolaget t. o. m. år 1972. Första utdelningen till staten skall lämnas våren 1974 för de utdelningar bolaget erhållit under år 1973 (hänförande sig till dotterbolagens verksamhet år 1972). Staten erhåller alltså utdelning från förvaltningsbolaget första gången under budgetåret 1973/74.

Enligt inhämtade upplysningar beräknas avkastningen av på fonden bokförda aktier under budgetåren 1969/70 och 1970/71 komma att inflyta från AB Aerotransport, AB Svensk Bilprovning, Systembolaget AB, Sveriges Kreditbank, AB Svensk Exportkredit, AB Industrikredit, Svenska Penninglotteriet AB, AB Tiptjänst och AB Gullhögens bruk.

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln fonden för statens aktier för budgetåret 1969/70 till 20 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1970/71 uppförs med likaledes 20 000 000 kr.

VIII. Statens pensionsfonder

I skrivelse till riksrevisionsverket den 14 oktober 1969 har riksförsäkringsverket beräknat inkomsten av folkpensioneringsfonden för budgetåret 1969/70 till 68,0 milj. kr. och för budgetåret 1970/71 till 68,3 milj. kr.

I särskilda skrivelser till riksrevisionsverket har statskontoret, statens personalpensionsverk och riksgäldskontoret beräknat inkomsterna av övriga såsom kapitalfonder redovisade pensionsfonder för budgetåret 1970/71 till 8 560 000 kr., 13 200 000 kr. resp. 41 000 kr.

I anslutning till ovanstående beräkningar föreslår riksrevisionsverket, att inkomsterna från statens pensionsfonder för budgetåret 1970/71 beräknas till sammanlagt 90 101 000 kr. Beträffande överskottens fördelning på de olika fonderna hänvisas till tabellbilagan (bilaga C).

IX. Diverse kapitalfonder

Fonden för kreditgivning till utlandet. I skrivelse till riksrevisionsverket den 13 oktober 1969 har riksgäldskontoret beräknat avkastningen av denna fond till 4,34 milj. kr. för budgetåret 1969/70 och till 4,04 milj. kr. för budgetåret 1970/71.

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln fonden för kreditgivning till utlandet för budgetåret 1969/70 till 4 340 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1970/71 uppförs med 4 040 000 kr.

Övriga diverse kapitalfonder. I skrivelser från riksgäldskontoret, statens vägverk, sjöfartsstyrelsen, statskontoret, lantbruksstyrelsen och överstyrelsen för ekonomisk försvarsberedskap har lämnats de uppgifter beträffande avkastningen av övriga diverse kapitalfonder, som framgår av följande sammanställning.

	1969/70 kronor	1970/71 kronor
Fonden för förlag till statsverket (riksgäldskontoret)	8 000 000	8 000 000
Statens vägverks förrådsfond (statens vägverk)	16 332 000	16 260 000
Fonden för Södertälje kanalverk (sjöfartsstyrelsen)	45 000	37 000
Sjöfartsverkets fond (sjöfartsstyrelsen)	11 247 000	13 095 000
Statens datamaskinfond (statskontoret)	2 100 000	3 600 000
Jordfonden (lantbruksstyrelsen)	2 850 000	2 900 000
Förrådsfonden för ekonomisk försvarsberedskap (överstyrelsen för ekonomisk försvarsberedskap)	1 261 000	1 060 000
Summa	41 835 000	44 952 000

Riksrevisionsverket förordar med stöd av föregående uppgifter, att inkomstiteln övriga diverse kapitalfonder för budgetåret 1970/71 uppförs med 44 952 000 kr.

Kapitalbudgetens inkomster

För finansiering av viss del av investeringarna på kapitalbudgeten används dels medel som blir tillgängliga genom årliga avskrivningar inom kapitalfonderna (avskrivningsmedel inom fonden) dels ock övriga inom fonderna för reinvestering disponibla medel (övriga kapitalmedel och övrig kapitalåterbetalning). Dessa medel redovisas på totalbudgetens inkomstsida i riksstaten under rubriken C. Beräknad övrig finansiering.

Riksrevisionsverket har i skrivelser från myndigheterna inhämtat uppgifter om avskrivningsmedlens och övriga kapitalmedels beräknade storlek under budgetåren 1969/70 och 1970/71.

Dessa uppgifter har sammanställts i efterföljande tablåer där även utfallet för budgetåret 1968/69 och de i riksstaten för budgetåret 1969/70 upptagna beloppen har intagits.

Beträffande avskrivningsmedel inom fonden lämnas följande kommentarer.

Televerket har i avsättning till värdeminskningsskonto för budgetåren 1969/70—1970/71 i likhet med vad som skett för budgetåren 1954/55—1968/69 medräknat en extra avsättning på 15 milj. kr. motsvarande en del av den inkomstökning för televerket, som uppstått genom de höjda inträdesavgifterna för telefonabonnemang.

Statens järnvägar har för budgetåret 1969/70 erhållit Kungl. Maj:ts bemyndigande att i resultatutjämnande syfte utnyttja högst 30 milj. kr. av tidigare avsatta pensionsmedel. För 1970/71 har Statens järnvägar räknat med fortsatt sådant bemyndigande.

Avskrivningsmedel inom fonden

1 000 kr.

Fond	1968/69 Utfall	1969/70		1970/71 Enl myndig- heter- nas upp- gifter ¹
		Riksstat	Enl myndig- heternas uppgifter ¹	
I. Statens affärsverksfonder				
A. Försvarets fabriksverks fond . .	11 284	12 200	14 200	16 500
B. Postverkets » ..	11 000	11 800	11 800	13 200
C. Televerkets » ..	544 829	596 100	627 600	650 900
D. Statens järnvägars » ..	228 976	241 000	232 200	242 800
E. Luftfartsverkets » ..	14 908	12 600	16 200	20 500
F. Statens vattenfallsverks » ..	321 090	310 000	349 700	360 000
Summa	1 132 087	1 183 700	1 251 700	1 303 900
II. Statens allmänna fastighetsfond				
Kriminalvårdsstyrelsens delfond	2 066		2 185	2 628
Beskickningsfastigheternas »	397		391	419
Karolinska sjukhusets »	2 027		2 231	2 383
Akademiska sjukhusets »	2 410		2 594	2 684
Byggnadsstyrelsens »	28 597		32 421	34 577
Generaltullstyrelsens »	93		83	85
Summa	35 590	37 582	39 904	42 776
III. Försvarets fastighetsfond				
Kasernbyggnaders och befästning- ars delfonder	20 915		21 563	22 702
Försvarets forskningsanstalts del- fond	689		730	743
Summa	21 604	22 293	22 293	23 445
VIII. Diverse kapitalfonder				
Statens vägverks förrådsfond	48 921	49 000	49 000	51 500
Sjöfartsverkets fond	11 054	11 400	11 727	11 626
Statens datamaskinfond	3 760	5 900	17 000	25 000
Förrådsfonden för ekonomisk för- svarsberedskap	1 062	1 380	1 062	1 062
Summa	64 797	67 680	78 789	89 188
Totalt	1 254 078	1 311 255	1 392 686	1 459 309

¹ Efter vissa smärre justeringar på fastighetsfonderna.

Övriga kapitalmedel

1 000 kr.

Fond	1968/69 Utfall	1969/70		1970/71 Enl myndig- heter- nas upp- gifter
		Riksstat	Enl myndig- heter- nas uppgifter	
I. Statens affärsverksfonder				
A. Försvarets fabriksverks fond ..	346	4 350	5 700	100
B. Postverkets » ..	—	1	1	1
C. Televerkets » ..	1 582	1 000	1 000	1 000
D. Statens järnvägars » ..	18 215	6 000	10 000	12 000
E. Luftfartsverkets » ..	255	1	1	1
F. Statens vattenfallsverks » ..	5 435	5 000	5 000	5 000
G. Domänverkets » ..	—	1	—	—
Summa	25 832	16 353	21 702	18 102
II. Statens allmänna fastighetsfond				
Slottsbyggnadernas delfond	950		—	—
Kriminalvårdsstyrelsens »	9		—	—
Beskickningsfastigheternas »	1 598		10 160	—
Akademiska sjukhusets «	—		3 000	—
Byggnadsstyrelsens »	5 390		153 000	3 000
General tullstyrelsens »	272		95	150
Summa	8 218	5 700	66 255	3 150
III. Försvarets fastighetsfond				
Kasernbyggnaders och befästningars delfonder	6 316		2 000	26 000
Summa	6 316	2 000	2 000	26 000
V. Fonden för låneunderstöd				
Statskontorets delfond	12 095		12 000	12 000
Lantbruksstyrelsens »	0		—	—
Arbetsmarknadsstyrelsens »	6 689		10 000	26 500
Bostadsstyrelsens »	1 903		1 200	800
Riksbankens »	1 641		900	500
Riksgäldskontorets »	2 601		2 600	2 700
Summa	24 930	30 500	26 700	42 500
VI. Fonden för förlag till statsverket				
	56 229	40 000	40 000	40 000
VIII. Diverse kapitalfonder				
Statens vägverks förrådsfond	791	200	200	200
Sjöfartsverkets fond	174	50	50	50
Statens datamaskinfond	—	1	—	—
Förrådsfonden för ekonomisk för- svarsberedskap	—	1	—	—
Summa	965	252	250	250
Totalt	122 491	94 805	156 907	130 002

¹ Härav utgör ca 50 milj. kr. av statskontorets inlevererade ackumulerade medel avseende försäld mark på Kungl. Djurgården.

Övrig kapitalåterbetalning

1 000 kr.

Fond	1968/69 Utfall	1969/70		1970/71 Enl myndig- digheter- nas upp- gifter
		Riksstat	Enl myndig- heternas uppgifter	
Statens utlåningsfonder	¹ 20 990		37 500	21 907
Fonden för Södertälje kanalverk	116		117	117
Fonden för kreditgivning till utlandet ..	22 977		20 240	20 850
Summa	44 083	38 539	57 857	42 874

Riksrevisionsverket föreslår att kapitalbudgetens inkomster för budgetåret 1970/71 efter vissa smärre justeringar på fastighetsfonderna upptas i enlighet med myndigheternas ovannämnda förslag.

¹ Redovisas i budgetredovisningen som inkomst på investeringsanslag.

Sammanfattning

Riksrevisionsverkets förslag till beräkning av drift- och kapitalbudgetens inkomster under budgetåret 1970/71 och den nu företagna uppskattningen av inkomsterna under innevarande budgetår har utförts under antagande av en uppgång av 7 % för den totala lönesumman under 1969 och av 8 % under 1970. För de första månaderna under 1971 har räknats med en uppgång av 7 %. Bolagens taxerade inkomster har förutsatts komma att öka med 12 % mellan 1969 och 1970 års taxeringar och därefter schablonmässigt med 5 % mellan 1970 och 1971 års taxeringar.

Slutresultatet av riksrevisionsverkets beräkning av statsinkomsterna under innevarande och nästkommande budgetår framgår av de såsom bilaga B

Totalbudgetens inkomster (milj. kr.)

	1968/69 Utfall	1969/70		1970/71 Beräkning	Förändring från 1968/69 till ny ber. 1969/70	Förändring från ny ber. 1969/70 till 1970/71
		Riksstat	Ny beräkning			
<i>Driftbudgetens inkomster</i>						
Skatt på inkomst och förmögenhet m. m.	14 078	17 100	16 700	19 200	+ 2 622	+ 2 500
Övriga skatter på inkomst, förmögenhet och rörelse.	574	588	636	657	+ 62	+ 21
Automobilskattemedel: ...	2 762	3 040	3 015	3 215	+ 253	+ 200
Fordonsskatt	963	1 140	1 110	1 210	+ 147	+ 100
Bensin- och brännoljeskatt	1 800	1 900	1 905	2 005	+ 105	+ 100
Allmän arbetsgivaravgift..	287	750	760	890	+ 473	+ 130
Tullar och acciser:	13 909	14 077	14 023	14 875	+ 114	+ 852
Tullmedel	953	970	1 020	1 060	+ 67	+ 40
Allmän varuskatt	4 963	—	—	—	-4 963	—
Mervärdesskatt	1 991	6 900	6 700	7 300	+ 4 709	+ 600
Särskilda varuskatter ...	394	410	415	430	+ 21	+ 15
Omsättningskatt på motorfordon	425	480	490	525	+ 65	+ 35
Tobaksskatt	1 523	1 570	1 570	1 580	+ 47	+ 10
Skatt på sprit	1 837	1 825	1 875	1 900	+ 38	+ 25
Skatt på vin	211	225	225	235	+ 14	+ 10
Skatt på malt- och läskedrycker	403	450	450	500	+ 47	+ 50
Energiskatt	905	935	960	1 015	+ 55	+ 55
Särskild skatt på motorbränslen	225	237	238	250	+ 13	+ 12
Övriga	79	75	80	80	+ 1	—

	1968/69 Utfall	1969/70		1970/71 Beräk- ning	Föränd- ring från 1968/69 till ny ber. 1969/70	Föränd- ring från ny ber. 1969/70 till 1970/71
		Riks- stat	Ny be- räkning			
Uppbörd i statens verk- samhet:	823	933	1 033	1 053	+ 210	+ 20
Bidrag till kostnader för polis-, domstols- och uppbördsväsen- det m. m.	142	95	100	83	— 42	— 17
Pensionsmedel m. m. . .	—	237	286	296	+ 286	+ 10
Övriga	682	601	647	674	— 35	+ 27
Diverse inkomster:	535	583	588	596	+ 53	+ 8
Totalisatormedel	103	105	105	108	+ 2	+ 3
Tipsmedel	139	136	150	150	+ 11	—
Lotterimedel	157	157	153	153	— 4	—
Övriga	137	185	180	185	+ 44	+ 5
Statens affärsverksfonder: .	563	721	650	710	+ 87	+ 60
Televerket	167	176	146	120	— 21	— 26
Statens järnvägar	0	140	70	149	+ 70	+ 79
Statens vattenfallsverk..	350	350	370	375	+ 20	+ 5
Övriga	46	55	64	66	+ 18	+ 2
Riksbanksfonden	200	200	200	200	—	—
Statens allmänna fastig- hetsfond	53	92	92	137	+ 39	+ 45
Försvarets fastighetsfond. .	79	83	83	90	+ 4	+ 7
Statens utlåningsfonder: . .	767	772	817	1 057	+ 50	+ 240
Lånefonden för bostads- byggande	723	725	765	1 000	+ 42	+ 235
Övriga	44	47	52	57	+ 8	+ 5
Fonden för låneunderstöd .	24	38	28	37	+ 4	+ 9
Fonden för statens aktier..	52	50	20	20	— 32	—
Statens pensionsfonder....	84	89	90	90	+ 6	—
Diverse kapitalfonder	44	44	46	49	+ 2	+ 3
<i>Säger för driftbudgeten</i>	<i>34 836</i>	<i>39 160</i>	<i>38 781</i>	<i>42 876</i>	<i>+ 3 945</i>	<i>+ 4 095</i>
<i>Kapitalbudgetens inkomster</i>						
Avskrivningsmedel och övriga kapitalmedel inom fonderna						
Statens affärsverks- fonder	1 158	1 200	1 273	1 322	+ 115	+ 49
Övriga kapitalfonder ...	219	206	276	267	+ 57	— 9
Övrig kapitalåterbetal- ning	23	39	58	43	+ 35	— 15
<i>Säger för kapitalbudgeten</i>	<i>1 400</i>	<i>1 445</i>	<i>1 607</i>	<i>1 632</i>	<i>+ 207</i>	<i>+ 25</i>
Totalbudgetens inkom- ster	36 236	40 605	40 388	44 508	+ 4 152	+ 4 120

resp. bilaga C fogade specifikationerna samt av den sammanfattande tabel-
len ovan, i vilken även de redovisade inkomsterna under budgetåret 1968/
69 och riksstatssiffrorna för budgetåret 1969/70 medtagits för jämförelse.

Enligt nu föreliggande beräkningar skulle *inkomsterna på driftbudgeten*

under budgetåret 1969/70 komma att uppgå till 38 781 milj. kr., vilket understiger i riksstaten upptaget belopp med 379 milj. kr. För budgetåret 1970/71 skulle inkomsterna komma att uppgå till 42 876 milj. kr., vilket skulle innebära en uppgång med 4 095 milj. kr. i jämförelse med de nu beräknade inkomsterna för budgetåret 1969/70 och en uppgång med 3 716 milj. kr. i jämförelse med gällande riksstat.

De totala *inkomsterna på kapitalbudgeten* beräknas uppgå till sammanlagt 1 607 milj. kr. under budgetåret 1969/70 mot 1 445 milj. kr. i riksstaten. För budgetåret 1970/71 skulle inkomsterna uppgå till 1 632 milj. kr., vilket innebär en uppgång med 25 milj. kr. i jämförelse med de nu beräknade inkomsterna för budgetåret 1969/70.

Totalbudgetens inkomster beräknas för budgetåret 1969/70 till 40 388 milj. kr. mot i riksstaten upptagna 40 605 milj. kr. och för budgetåret 1970/71 till 44 508 milj. kr.

Vid handläggningen av detta ärende har närvarit avdelningschefen Ehnbohm, revisionsdirektören Säfström samt avdelningsdirektören Cederblad varjämte byrådirektören Andrén varit föredragande. Stockholm den 12 december 1969.

Underdånigst

LARS LINDMARK

STIG ANDRÉN

BILAGOR

Inkomster på driftbudgeten budgetåren 1964/65—1968/69

Tusental kronor

	1964/65	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69
Skatter, avgifter m. m.					
<i>Skatter:</i>					
Skatt på inkomst, förmögenhet och rörelse:					
Skatt på inkomst och förmögenhet m. m.	10 629 283	11 927 710	12 668 661	12 884 760	14 078 294
Kupongskatt	8 686	9 162	11 191	10 057	16 225
Utskiptningsskatt och ersättnings-skatt	1 074	3 661	— 186	1 630	1 943
Skogsvårdsavgifter	10 134	10 423	10 418	9 871	10 615
Bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter	3 527	3 522	3 156	1 963	2 074
Arvsskatt och gåvoskatt	144 617	167 356	191 579	206 092	222 014
Lotterivinstskatt	110 830	103 831	90 350	91 559	94 896
Stämpelskatt och stämpelavgift (Om-sättnings- och expeditiönsstämplar)	180 257	173 214	184 585	232 112	226 531
Säger för skatt på inkomst, förmögenhet och rörelse	11 088 409	12 398 879	13 159 853	13 438 044	14 652 593
Automobilskattemedel:					
Fordonsskatt	544 820	578 833	617 193	865 685	962 833
Trafikomläggningsskatt	93 667	99 511	107 445	—	—
Bensin- och brännoljeskatt	1 323 444	1 537 039	1 659 193	1 696 241	1 799 625
Säger för automobilskattemedel	1 961 930	2 215 383	2 383 831	2 561 926	2 762 458
Allmän arbetsgivaravgift	—	—	—	—	287 336
Tullar och acciser:					
Tullmedel	1 058 109	1 087 537	984 246	949 820	952 799
Allmän varuskatt	3 478 173	5 019 459	5 785 268	6 571 660	4 962 962
Mervärdeskatt	—	—	—	—	1 991 212
Särskilda varuskatter	420 403	349 461	368 086	384 531	393 965
Omsättningsskatt på motorfordon..	312 543	318 538	313 993	309 251	424 883
Regleringsavgift och accis på fettva-ror m. m.	290	39	35	26	—
Tobaksskatt	1 094 109	1 204 139	1 348 595	1 489 812	1 522 677
Rusdrycksförsäljningsmedel av parti-handelsbolag	22 641	25 205	30 499	25 245	25 386
Rusdrycksförsäljningsmedel av det-aljhandelsbolag	49 004	48 921	50 879	50 608	52 802
Skatt på sprit	1 502 946	1 589 564	1 731 494	1 787 235	1 837 353
Skatt på vin	136 958	146 840	171 680	190 671	211 200
Skatt på malt- och läskedrycker ...	200 433	252 489	309 832	347 799	402 683
Energiskatt	707 967	779 274	804 503	846 511	905 048
Särskild skatt på motorbränslen ...	—	25 527	204 102	210 980	225 134
Investeringsavgift	—	—	52	4 676	853
Säger för tullar och acciser	8 983 575	10 846 993	12 103 264	13 168 824	13 908 957
Säger för skatter	22 033 914	25 461 255	27 646 948	29 168 794	31 611 344

	1964/65	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69
<i>Uppbörd i statens verksamhet:</i>					
Expeditionsavgifter	—	42 684	47 037	53 879	73 206
Bidrag till kostnader för polis-, domstols- och uppborðsväsendet m. m.	141 395	374 642	276 433	222 877	141 800
Vattendomstolsavgifter	1 515	1 346	1 787	319	668
Inkomster vid kriminalvården	3 020	5 168	7 108	8 660	10 096
Inkomster vid flygtekniska försöksanstalten	10 235	10 249	10 392	9 265	9 677
Bidrag till riksförsäkringsverket och försäkringsrådet	4 382	4 859	4 986	4 398	7 133
Personalsjukpenningar m. m.	42 489	48 590	54 665	83 619	89 323
Inkomster vid centrala sjukvårdsberedningen	23	24	24	21	—
Inkomster vid statens institut för folkhälsan	658	663	755	751	1 150
Inkomster vid statens bakteriologiska laboratorium	10 178	7 805	14 903	14 590	18 408
Inkomster vid statens farmaceutiska laboratorium	1 410	1 477	1 420	1 468	2 324
Inkomster vid statens rättskemiska laboratorium	961	824	911	895	1 215
Inkomster vid karolinska sjukhuset . .	61 174	64 169	74 804	101 333	129 858
Inkomster vid serafimerlasaretet	12 820	15 044	18 396	25 598	—
Inkomster vid Vipeholms sjukhus m.m.	.	.	.	1 374	523
Inkomster vid statens vårdanstalter för alkoholmissbrukare	677	291	445	389	377
Inkomster vid statens mentalsjukhus . .	48 182	47 935	34 144	—	—
Inkomster vid Vilhelmsro sjukhus	309	319	227	—	—
Inkomster vid arbetsmedicinska institutet	198	314
Exekutionsavgifter	1 868	7 217	6 453	6 714	6 395
Restavgifter	—	—	—	—	39 159
Inkomster vid statens vägverk (väg- och vattenbyggnadsverket)	1 334	1 352	1 497	1 662	1 937
Förrättningsavgifter vid statens bilinspektion	6 436	7 586	10 312	11 600	—
Inkomster vid statens trafiksäkerhetsverk	—	—	—	—	15 300
Avgifter för registrering av motorfordon	15 207	15 580	15 423	14 867	16 570
Försäljning av sjökort m. m.	1 125	1 618	1 725	1 536	1 796
Fyr- och båkmedel	21 571	26 625	33 522	35 687	40 485
Lotspenningar	15 682	15 271	23 025	27 717	29 563
Skeppsmättningsavgifter	587	684	834	1 696	1 376
Inkomster vid Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut	8 165	9 051	10 659	12 556	13 214
Bidrag till statens bränslekontrollerande verksamhet	119	105	119	112	173
Inkomster vid statens planverk (Inkomster vid länsarkitektorganisationen)	980	804	658	681	935
Inkomster vid statens geotekniska institut	1 305	1 946	2 186	2 555	2 810
Inkomster av datamaskindrift vid statskontoret	2 832	751	—	—	—
Inkomst av myntning och justering . .	15 294	18 088	18 766	21 875	19 454
Kontrollstämpelmedel	2 391	2 207	1 991	1 882	1 475
Bidrag till bankinspektionen	2 031	2 305	2 598	2 690	3 290
Bidrag för revision av sparbankerna . .	539	604	616	748	787
Bidrag till försäkringsinspektionen . . .	1 841	1 596	2 279	2 209	2 274
Inkomster vid Sveriges geologiska undersökning	950	718	775	906	663
Inkomster vid statens provningsanstalt	4 683	5 187	6 796	7 119	7 770
Inkomster vid statens skeppsprovninganstalt	2 084	2 517	2 961	3 068	3 461

	1964/65	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69
Avgifter för granskning av biograf-film	262	255	243	262	245
Inkomster vid riksantikvarieämbetet	817	1 507
Inkomster vid odontologiska fakulteter-na (tandläkarhögskolorna)	794	1 002	896	1 045	1 652
Inkomster vid lantbruksnämnderna ..	1 531	1 737	1 737	2 404	2 835
Inkomster vid statens hingstdepå och stuteri	—	—	841	796	753
Inkomster vid statens jordbruksnämnd	495	474	540	661	641
Inkomster vid statens centrala frökontrollanstalt	3 645	4 017	4 442	5 046	4 749
Avgifter för växtskyddsinspektion m. m.	807	915	918	1 321	1 363
Inkomster vid statens lantbrukskemiska laboratorium (kontrollanstalt)	293	372	361	413	786
Inkomster vid statens maskinprovningar	329	486	476	538	448
Avgifter vid köttbesiktning	4 636	5 557	6 918	7 501	7 352
Inkomster vid statens veterinärmedicinska anstalt	2 215	2 430	3 106	3 051	3 618
Inkomster vid veterinärhögskolan	876	935	981	1 016	1 148
Inkomster vid lantmäteriväsendet	25 102	26 823	32 226	42 226	47 500
Inkomster vid rikets allmänna kartverk	3 895	5 269	6 746	6 604	6 146
Avgifter för statskontroll av krigsmaterieltillverkningen	77	83	94	95	80
Inkomster vid statens institut för konsumentfrågor	528	859	1 056	1 209	1 356
Inkomster vid patent- och registreringsväsendet (Patent- och varumärkes-samt registreringsavgifter)	20 669	21 962	24 700	29 327	35 177
Avgifter för registrering i förenings-m. fl. register	644	699	682	985	1 153
Inkomster av statens gruvegendom ..	4 920	7 726	11 839	5 991	9 844
<i>Säger för uppbörd i statens verksamhet</i>	<i>518 170</i>	<i>829 500</i>	<i>790 435</i>	<i>798 821</i>	<i>823 309</i>
Diverse inkomster:					
Bötesmedel	40 531	48 283	59 366	73 921	80 988
Totalisatormedel	77 645	79 624	91 874	98 448	103 356
Tipsmedel	121 503	130 695	131 494	132 129	138 538
Lotterimedel	129 894	131 792	135 730	162 745	156 546
Övriga diverse inkomster	134 424	87 710	108 231	88 385	55 917
<i>Säger för diverse inkomster</i>	<i>603 996</i>	<i>478 104</i>	<i>526 695</i>	<i>555 628</i>	<i>535 345</i>
Säger för skatter, avgifter, m. m.	23 056 080	26 768 859	28 964 079	30 523 243	32 969 998
Inkomster av statens kapitalfonder					
Statens affärsverksfonder:					
Försvarets fabriksverk	10 791	10 800
Postverket	25 983	3 237	11 165	15 022	10 000
Televerket	50 000	123 645	150 423	215 000	167 200
Statens järnvägar	1 000	25 000	12 342	20 071	124
Luftfartsverket	13 595	14 739
Statens vattenfallsverk	308 785	310 651	310 634	334 702	349 742
Domänverket	30 701	14 000	31 933	5 089	10 184
<i>Säger för statens affärsverksfonder</i>	<i>416 470</i>	<i>476 532</i>	<i>516 497</i>	<i>614 271</i>	<i>562 789</i>
Riksbanksfonden	100 000	100 000	150 000	150 000	200 000
Statens allmänna fastighetsfond	42 960	46 025	50 539	47 034	52 559

	1964/65	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69
<i>Försvarets fonder:</i>					
Försvarets fastighetsfond	39 754	44 856	63 182	73 506	79 007
Försvarets fabriksfond	4 390	5 139	7 062	.	.
<i>Säger för försvarets fonder</i>	<i>44 144</i>	<i>49 995</i>	<i>70 245</i>	<i>73 506</i>	<i>79 007</i>
<i>Statens ulla-ningsfonder:</i>					
Utrikesförvaltningens lånefond	40	43	46	49	57
Biståndsförvaltningens lånefond	—	—	13	13	20
Värnpliktslånefonden	1	2	0	—	—
Lånefonden för tjänstemannasamhället vid Mörby	2	2	1	—	—
Statens bosättningslånefond	2 850	3 793	5 272	6 293	6 917
Vattenkraftslånefonden	346	343	323	316	272
Luftfartslånefonden	871	1 748	2 539	3 134	3 764
Statens lånefond för den mindre skeppsfarten	1 365	1 948	1 822	2 032	2 053
Tullverkets båtlånefond	0	0	0	—	—
Statens lånefond för universitetsstudier	622	720	889	1 851	1 435
Allmänna studielånefonden	647	730	888	1 838	4 746
Lånefonden för inventarier i studentbostäder	369	413	566	774	1 076
Lånefonden för studentkårlokaler	—	—	3	6	23
Jordbrukets lagerhusfond	425	378	330	282	239
Jordbrukets maskinlånefond	1 246	1 350	1 462	811	1 348
Statens sekundärlånefond för jordbrukare	70	60	48	39	32
Fonden för supplementär jordbrukskredit	28	18	10	6	5
Kraftledningenslånefonden	205	176	175	157	155
Elektrifieringslånefonden	0	0	0	—	—
Egnahemslånefonden	3 585	3 381	3 221	2 549	2 380
Arrendelånefonden	0	1	0	—	—
Arbetarsmåbrukslånefonden	—	—	0	—	—
Statens avdikningslånefond	2 014	2 091	1 946	1 972	1 869
Täckdikningslånefonden	0	0	—	—	—
Bevattningslånefonden	0	0	0	—	—
Fiskerilånefonden	697	797	927	756	818
Statens fiskredskapslånefond	1	1	9	—	—
Lånefonden till främjande av beredning och avsättning av fisk m. m. ...	—	91	96	92	90
Skogsväglånefonden	51	51	43	43	42
Statens skogslånefond	0	1	0	—	—
Lånefonden för insamling av skogsfrö	34	51	55	59	72
Statens hantverks- och industrilånefond	5 874	7 755	9 815	10 289	11 802
Statens sekundärlånefond för rederinärningen	37	96	76	61	50
Lånefonden för bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer	2 962	2 671	2 392	2 133	1 880
Lånefonden för bostadsbyggande i städer och stadsliknande samhällen	8	4	2	—	—
Lånefonden för främjande av bostadsbyggande på landsbygden	174	130	89	53	28
Lånefonden för bostadsbyggande	335 766	367 795	420 726	470 220	722 751
Lånefonden för maskinanskaffning inom byggnadsindustrin	633	645	652	887	1 084

	1964/65	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69
Lånefonden för allmänna samlingslokaler	1 498	2 261	1 774	1 174	1 961
Övriga utlåningsfonder	—	—	—	16	12
<i>Säger för statens utlåningsfonder</i>	<i>362 401</i>	<i>399 543</i>	<i>456 214</i>	<i>507 906</i>	<i>766 981</i>
<i>Fonden för låneunderstöd</i>	<i>9 142</i>	<i>15 545</i>	<i>13 821</i>	<i>19 583</i>	<i>23 954</i>
<i>Fonden för statens aktier</i>	<i>107 527</i>	<i>37 774</i>	<i>92 813</i>	<i>44 769</i>	<i>52 356</i>
<i>Statens pensionsfonder:</i>					
Folkpensioneringsfonden	57 994	58 710	59 021	57 894	62 681
Civila tjänstepensionsfonden	1 779	1 818	1 847	1 886	1 929
Militära tjänstepensionsfonden	174	212	212	220	205
Allmänna familjepensionsfonden	5 229	5 481	5 508	5 724	6 159
Statens pensionsanstalts pensionsfond	11 793	12 132	12 291	12 858	13 343
Pensionsfonden för vissa riksdagens verk	35	36	36	37	40
<i>Säger för statens pensionsfonder</i>	<i>77 003</i>	<i>78 391</i>	<i>78 915</i>	<i>78 620</i>	<i>84 356</i>
<i>Diverse kapitalfonder</i>	<i>40 963</i>	<i>42 255</i>	<i>47 581</i>	<i>42 492</i>	<i>44 099</i>
Säger för inkomster av statens kapitalfonder	1 200 610	1 246 060	1 476 623	1 578 180	1 866 103
Summa	24 256 689	28 014 920	30 440 702	32 101 424	34 836 101

	I riksstaten beräknat belopp Tusental kr.	Beräknat utfall Tusental kr.
3. Vattendomstolsavgifter	1 000	1 000
4. Inkomster vid kriminalvården	8 000	7 240
5. Inkomster vid flygtekniska försöksanstalten ..	9 400	11 000
6. Bidrag till riks försäkringsverket och försäkringsrådet	10 000	9 900
7. Inkomster vid statens institut för folkhälsan ..	900	1 200
8. Inkomster vid statens bakteriologiska laboratorium	25 900	21 700
9. Inkomster vid statens farmaceutiska laboratorium	2 625	2 625
10. Inkomster vid statens rättskemiska laboratorium	1 915	1 237
11. Inkomster vid karolinska sjukhuset	107 000	122 000
12. Inkomster vid Vipeholms sjukhus m. m.	115	126
13. Inkomster vid statens vårdanstalter för alkoholmissbrukare	500	400
14. Inkomster vid arbetsmedicinska institutet ...	300	300
15. Inkomster vid statens vägverk, <i>att tillföras automobilskattemedlen</i>	1 700	2 000
16. Inkomster vid statens trafiksäkerhetsverk, <i>att tillföras automobilskattemedlen</i>	15 000	15 600
17. Avgifter för registrering av motorfordon.....	17 000	18 000
18. Försäljning av sjökort m. m.....	1 750	1 900
19. Fyr- och båkmedel	41 000	44 000
20. Lotspenningar	29 000	30 400
21. Skeppsmättningsavgifter	1 500	1 500
22. Inkomster vid Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut	12 400	12 600
23. Inkomster vid statens geotekniska institut... ..	3 000	3 000
24. Pensionsmedel m. m.	237 000	286 000
25. Inkomst av myntning och justering.....	33 500	33 500
26. Kontrollstämpelmedel	2 200	1 500
27. Bidrag till statens bränslekontrollerande verksamhet	175	175
28. Bidrag till bankinspektionen	3 300	3 519
29. Bidrag för revision av sparbankerna	900	884
30. Bidrag till försäkringsinspektionen	2 285	2 482
31. Avgifter för granskning av biograffilm	250	240
32. Inkomster vid riksantikvarieämbetet	1 643	2 000
33. Inkomster vid statens maskinprovningar	400	500
34. Inkomster vid lantbruksnämnderna	3 000	3 000
35. Inkomster vid statens hingstdepå och stuteri.	880	880
36. Inkomster vid statens jordbruksnämnd	700	600
37. Inkomster vid statens centrala frökontrollanstalt	5 200	5 200
38. Avgifter för växtskyddsinspektion m. m.	1 400	1 400
39. Inkomster vid statens lantbrukskemiska laboratorium	900	900
40. Avgifter vid köttbesiktning	7 500	7 180
41. Inkomster vid statens veterinärmedicinska anstalt	3 600	3 800
42. Inkomster vid veterinärhögskolan	1 200	1 250
43. Avgifter för statskontroll av krigsmaterielltillverkningen	153	153
44. Inkomster av statens gruvegendom	3 900	13 100

	I riksstaten beräknat belopp Tusental kr.	Beräknat utfall Tusental kr.
45. Inkomster vid statens institut för konsumentfrågor	1 300	1 500
46. Inkomster vid patent- och registreringsväsendet	34 700	35 900
47. Avgifter för registrering i förenings- m. fl. register	1 000	1 200
48. Exekutionsavgifter	14 000	14 000
49. Restavgifter	40 000	45 000
50. Inkomster vid statens planverk	1 870	1 200
51. Inkomster vid lantmäteriväsendet	33 000	55 000
52. Inkomster vid rikets allmänna kartverk	6 800	6 800
53. Inkomster vid Sveriges geologiska undersökning	1 020	950
54. Inkomster vid statens provningsanstalt	8 000	9 290
55. Inkomster vid statens skeppsprovingsanstalt	4 100	5 020
Säger för uppbörd i statens verksamhet	932 881	1 032 851
III. Diverse inkomster:		
1. Bötesmedel	95 000	90 000
2. Totalisatormedel	105 000	105 000
3. Tipsmedel	136 000	150 000
4. Lotterimedel	157 000	153 000
5. Övriga diverse inkomster	90 000	90 000
Säger för diverse inkomster	583 000	588 000
Säger för skatter, avgifter m. m.	37 070 581	36 755 051
B. Inkomster av statens kapitalfonder		
I. Statens affärsverksfonder:		
1. Försvarets fabriksverk	15 000	15 745
2. Postverket	19 000	20 200
3. Televerket	176 300	146 000
4. Statens järnvägar	140 000	70 000
5. Luftfartsverket	14 900	16 200
6. Statens vattenfallsverk	350 000	370 000
7. Domänverket	6 000	12 000
Säger för statens affärsverksfonder	721 200	650 145
II. Riksbanksfonden	200 000	200 000
III. Statens allmänna fastlighetsfond	92 011	92 011
IV. Försvarets fastlighetsfond	83 262	83 262
V. Statens utlåningsfonder	772 169	816 700
VI. Fonden för låneunderstöd	37 736	27 776
VII. Fonden för statens aktier	50 000	20 000
VIII. Statens pensionsfonder:		
1. Folkpensioneringsfonden	67 700	68 000
2. Civila tjänstepensionsfonden	1 975	2 025
3. Militära tjänstepensionsfonden	210	210

	I riksstaten beräknat belopp Tusental kr.	Beräknat utfall Tusental kr.
4. Allmänna familjepensionsfonden	5 975	6 250
5. Statens pensionsanstalts pensionsfond	13 200	13 000
6. Pensionsfonden för vissa riksdagens verk	40	41
Säger för statens pensionsfonder	89 100	89 526
<i>IX. Diverse kapitalfonder:</i>		
1. Fonden för kreditgivning till utlandet	4 350	4 340
2. Övriga diverse kapitalfonder	39 988	41 824
Säger för diverse kapitalfonder	44 338	46 164
Säger för inkomster av statens kapitalfonder	2 089 816	2 025 584
Tillsammans	39 160 397	38 780 635

Bilaga C

Specifikation av inkomsterna på driftbudgeten för budgetåret 1970/71

	Tusental kr.	Tusental kr.
A. Skatter, avgifter, m. m.		
I. Skatter:		
1. Skatt på inkomst, förmögenhet och rörelse:		
a) Skatt på inkomst och förmögenhet m. m., <i>bevillning</i>	19 200 000	
b) Kupongskatt, <i>bevillning</i>	18 000	
c) Utskiftningsskatt och ersättningskatt, <i>bevillning</i>	1 000	
d) Skogsvårdsavgifter, <i>bevillning</i>	10 200	
e) Bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter, <i>bevillning</i>	3 000	
f) Arvsskatt och gåvoskatt, <i>bevillning</i>	260 000	
g) Lotterivinstskatt, <i>bevillning</i>	105 000	
h) Stämpelskatt och stämpelavgift, <i>bevillning</i>	260 000	
	19 857 200	
2. Automobilskattemedel:		
a) Fordonsskatt, <i>bevillning</i>	1 210 000	
b) Bensin- och brännoljeskatt, <i>bevillning</i>	2 005 000	
	3 215 000	
3. Allmän arbetsgivaravgift, <i>bevilln.</i>		890 000
4. Tullar och acciser:		
a) Tullmedel, <i>bevillning</i>	1 060 000	
b) Mervärdeskatt, <i>bevillning</i>	7 300 000	
c) Särskilda varuskatter, <i>bevillning</i>	430 000	
d) Omsättningsskatt på motorfordon, <i>bevillning</i>	525 000	
e) Tobaksskatt, <i>bevillning</i>	1 580 000	
f) Rusdrycksförsäljningsmedel av partihandelsbolag, <i>bevillning</i>	30 000	
g) Rusdrycksförsäljningsmedel av detaljhandelsbolag, <i>bevillning</i>	50 000	
h) Skatt på sprit, <i>bevillning</i>	1 900 000	
i) Skatt på vin, <i>bevillning</i>	235 000	
j) Skatt på malt- och läskedrycker, <i>bevillning</i>	500 000	
k) Energiskatt, <i>bevillning</i>	1 015 000	
l) Särskild skatt på motorbränslen, <i>bevillning</i>	250 000	
	14 875 000	38 837 200
II. Uppbörd i statens verksamhet:		
1. Expeditionsavgifter	83 000	
2. Bidrag till kostnader för polis-, domstols- och uppbördsväsendet m. m.	83 000	
3. Vattendomstolsavgifter	1 000	

	Tusental kr.	Tusental kr.
4. Inkomster vid kriminalvården	8 400	
5. Inkomster vid flygtekniska försöksanstalten .	12 200	
6. Bidrag till riksförsäkringsverket och försäkringsrådet	8 300	
7. Inkomster vid statens institut för folkhälsan	1 400	
8. Inkomster vid statens bakteriologiska laboratorium	22 000	
9. Inkomster vid statens farmaceutiska laboratorium	2 625	
10. Inkomster vid statens rättskemiska laboratorium	1 257	
11. Inkomster vid karolinska sjukhuset	132 000	
12. Inkomster vid statens vårdanstalter för alkoholmissbrukare	400	
13. Inkomster vid arbetsmedicinska institutet ...	350	
14. Inkomster vid statens vägverk, <i>att tillföras automobilskattelmedlen</i>	2 000	
15. Inkomster vid statens trafiksäkerhetsverk, <i>att tillföras automobilskattelmedlen</i>	16 300	
16. Avgifter för registrering av motorfordon	19 000	
17. Försäljning av sjökort m. m.	1 900	
18. Fyr- och båkmedel	45 000	
19. Lotspenningar	30 800	
20. Skeppsmättningsavgifter	1 500	
21. Inkomster vid Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut	13 000	
22. Inkomster vid statens geotekniska institut...	3 100	
23. Pensionsmedel m. m.	296 000	
24. Inkomst av myntning och justering	33 600	
25. Kontrollstämpelmedel	1 500	
26. Bidrag till statens bränslekontrollerande verksamhet	175	
27. Bidrag till bankinspektionen	3 730	
28. Bidrag för revision av sparbankerna	975	
29. Bidrag till försäkringsinspektionen	2 322	
30. Avgifter för granskning av biografilm	240	
31. Inkomster vid riksantikvarieämbetet	2 600	
32. Inkomster vid statens maskinprovningar ...	500	
33. Inkomster vid lantbruksnämnderna	3 300	
34. Inkomster vid statens hingstdepå och stuteri	974	
35. Inkomster vid statens jordbruksnämnd	630	
36. Inkomster vid statens centrala frökontrollanstalt	5 300	
37. Avgifter för växtskyddsinspektion m. m.	1 500	
38. Inkomster vid statens lantbrukskemiska laboratorium	1 000	
39. Avgifter vid köttbesiktning	7 200	
40. Inkomster vid statens veterinärmedicinska anstalt	4 000	
41. Inkomster vid veterinärhögskolan	1 300	
42. Avgifter för statskontroll av krigsmaterieltillverkningen	166	
43. Inkomster av statens gruvegendom	6 200	
44. Inkomster vid statens institut för konsumentfrågor	1 600	
45. Inkomster vid patent- och registreringsväsendet	37 900	
46. Avgifter för registrering i förenings- m. fl. register	1 200	
47. Exekutionsavgifter	14 000	

	Tusental kr.	Tusental kr.
48. Restavgifter	50 000	
49. Inkomster vid statens planverk	1 400	
50. Inkomster vid lanbmäteriväsendet	63 000	
51. Inkomster vid rikets allmänna kartverk	7 000	
52. Inkomster vid Sveriges geologiska undersökning	950	
53. Inkomster vid statens provningsanstalt	9 540	
54. Inkomster vid statens skeppsprovninganstalt	5 020	1 053 354
III. Diverse inkomster:		
1. Bötesmedel	95 000	
2. Totalisatormedel	108 000	
3. Tipsmedel	150 000	
4. Lotterimedel	153 000	
5. Övriga diverse inkomster	90 000	596 000
		40 486 554
B. Inkomster av statens kapitalfonder		
I. Statens affärsverksfonder:		
1. Försvarets fabriksverk	17 000	
2. Postverket	11 000	
3. Televerket	120 000	
4. Statens järnvägar	149 000	
5. Luftfartsverket	17 600	
6. Statens vattenfallsverk	375 000	
7. Domänverket	20 000	709 600
II. Riksbanksfonden		200 000
III. Statens allmänna fastighetsfond:		
1. Slottsbyggnadernas delfond	1	
2. Kriminalvårdsstyrelsens »	7 360	
3. Beskickningsfastigheternas »	3 880	
4. Karolinska sjukhusets »	3 340	
5. Akademiska sjukhusets »	2 115	
6. Byggnadsstyrelsens »	120 200	
7. Generaltullstyrelsens »	255	137 151
IV. Försvarets fastighetsfond		89 868
V. Statens utlåningsfonder:		
1. Utrikesförvaltningens lånefond	75	
2. Biståndsförvaltningens lånefond	31	
3. Statens bosättningslånefond	8 000	
4. Vattenkraftslånefonden	290	
5. Luftfartslånefonden	3 300	
6. Statens lånefond för den mindre skeppsfarten	1 800	
7. Statens lånefond för universitetsstudier	800	
8. Allmänna studielånefonden	10 000	
9. Lånefonden för inventarier i studentbostäder	1 525	
10. Lånefonden för studentkårlokaler	150	
11. Jordbrukets lagerhusfond	160	
12. Jordbrukets maskinlånefond	900	
13. Statens sekundärlånefond för jordbrukare	22	
14. Fonden för supplementär jordbrukskredit	3	
15. Kraftledningslånefonden	130	
16. Egnahemslånefonden	1 800	
17. Statens avdikningslånefond	1 700	

	Tusental kr.	Tusental kr.
18. Fiskerilånefonden	1 000	
19. Lånefonden till främjande av beredning och avsättning av fisk m. m.	80	
20. Skogsväglånefonden	40	
21. Lånefonden för insamling av skogsfrö	60	
22. Statens hantverks- och industrilånefond	16 000	
23. Statens sekundärlånefond för rederinäringen	27	
24. Lånefonden för bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer	1 400	
25. Lånefonden för främjande av bostadsbyggande på landsbygden	5	
26. Lånefonden för bostadsbyggande	1 000 000	
27. Lånefonden för maskinanskaffning inom byggnadsindustrin	950	
28. Lånefonden för kommunala markförvärv	4 500	
29. Lånefonden för allmänna samlingslokaler	2 000	
30. Övriga utlåningsfonder	13	1 056 761
VI. Fonden för låneunderstöd:		
1. Statskontorets delfond	16 000	
2. Lantbruksstyrelsens »	1	
3. Arbetsmarknadsstyrelsens »	19 000	
4. Bostadsstyrelsens »	415	
5. Riksbankens »	90	
6. Riksgäldskontorets »	1 160	36 666
VII. Fonden för statens aktier		20 000
VIII. Statens pensionsfonder:		
1. Folkpensioneringsfonden	68 300	
2. Civila tjänstepensionsfonden	2 050	
3. Militära tjänstepensionsfonden	210	
4. Allmänna familjepensionsfonden	6 300	
5. Statens pensionsanstalts pensionsfond	13 200	
6. Pensionsfonden för vissa riksdagens verk	41	90 101
IX. Diverse kapitalfonder:		
1. Fonden för kreditgivning till utlandet	4 040	
2. Övriga diverse kapitalfonder	44 952	48 992
		2 389 139
Summa		42 875 693

Anm. I riksstaten upptas som lägsta belopp 1 000 kr. I specifikationerna (Bil. B och C) har beloppen uppförts i tusental kr.

Bilaga D

PM

angående statsinkomsternas utveckling efter budgetåret 1970/71

I anslutning till beräkningen av statsverkets inkomster under budgetåret 1970/71 har riksrevisionsverket även verkställt vissa beräkningar av statsinkomsterna under budgetåren 1971/72—1974/75.

Utvecklingen av statsinkomsterna är i första hand beroende av den allmänna ekonomiska utvecklingen, för vilken på längre sikt givetvis endast schablonmässiga antaganden kan göras. Sambandet med den allmänna ekonomiska utvecklingen är särskilt utpräglat för titeln skatt på inkomst och förmögenhet m. m. Riksrevisionsverket har ansett sig kunna räkna med en schablonmässig ökning av de sammanlagda till taxering uppgivna inkomsterna för taxeringsåren 1972—1975 med nära 7 %.

Vid de antaganden om skatteunderlagets förändringar som här angivits, kan de påförda beloppen av statlig inkomstskatt, förmögenhetsskatt och folkpensionsavgifter vid 1972—1975 års taxeringar beräknas uppgå till de belopp, som anges i följande tablå, i vilken även det enligt föregående uppskattade beloppet vid 1971 års taxering medtagits (milj. kr.).

Taxeringsår	1972	1973	1974	1975
1971				
17 940	19 580	21 540	23 690	26 050
	+1 640	+1 960	+2 150	+2 360

Genom uppbördstekniska förhållanden kan betydande skillnader förekomma mellan de påförda skatterna och de kassamässiga inkomsterna på skattetiteln under budgetåret. I detta sammanhang kan främst nämnas eftersläpningen i utbetalningarna av kommunalskattemedel, som blir speciellt märkbar vid större förändringar av skatteunderlaget. Enligt den stegring av skatteunderlaget som ovan antagits skulle de kassamässiga inkomsterna på titeln uppgå till 20 900 milj. kr. under budgetåret 1971/72, till 22 300 milj. kr. under budgetåret 1972/73 och till 24 400 resp. 26 800 milj. kr. under budgetåren 1973/74 och 1974/75.

För under tullar och acciser redovisade inkomstitlar är sambandet med den löpande ekonomiska utvecklingen speciellt framträdande för mervärdeskatt. Inkomsterna av mervärdeskatt är beroende av den värdemässiga omsättningen, då däremot för övriga tullar och acciser liksom för automobilskattemedlen skattesatserna i betydande utsträckning har karaktären av styckeskatter och ej är alltför beroende av förändringar i prisnivån.

I nedanstående sammanställning, i vilken även de kända beloppen för 1968/69 och de nu beräknade beloppen för budgetåren 1969/70 och 1970/71 medtagits, har sammanställts de beräknade inkomsterna på totalbudgeten under budgetåren 1971/72—1974/75 (milj. kr.).

	1968/69	1969/70	1970/71	1971/72	1972/73	1973/74	1974/75
<i>Driftbudgetens inkomster</i>							
Skatt på inkomst och förmögenhet m.m..	14 078	16 700	19 200	20 900	22 300	24 400	26 800
Övrig skatt på inkomst, förmögenhet och rörelse	574	636	657	700	740	775	810
Automobilskattemedel	2 762	3 015	3 215	3 370	3 520	3 670	3 820
Allmän arbetsgivaravgift.....	287	760	890	970	1 050	1 130	1 210
Allmän varuskatt....	4 963
Mervärdeskatt	1 991	6 700	7 300	7 800	8 400	9 000	9 600
Tullar och acciser i övrigt	6 955	7 323	7 575	7 780	8 075	8 355	8 640
Därav:							
tullmedel	953	1 020	1 060	1 050	1 150	1 250	1 350
omsättningsskatt på motorfordon..	425	490	525	550	550	550	550
tobaksskatt	1 523	1 570	1 580	1 595	1 610	1 625	1 640
skatt på sprit och vin.....	2 049	2 100	2 135	2 175	2 215	2 255	2 295
energiskatt	905	960	1 015	1 070	1 120	1 170	1 220
Uppbörd i statens verksamhet	823	1 033	1 053	1 120	1 140	1 160	1 175
Diverse inkomster....	535	588	596	605	610	620	630
Statens affärsverksfonder.....	563	650	710	775	755	765	775
Övriga kapitalfonder..	1 303	1 375	1 680	1 860	2 025	2 260	2 425
Säger för driftbudgeten	34 836	38 781	42 876	45 880	48 615	52 135	55 885
<i>Kapitalbudgetens inkomster</i>							
Avkrivningsmedel och övriga kapitalmedel inom kapitalfonderna:							
Statens affärsverksfonder	1 158	1 273	1 322	1 380	1 430	1 480	1 530
Övriga kapitalfonder	219	276	267	270	270	270	270
Övrig kapitalåterbetalning	23	58	43	40	40	40	40
Säger för kapitalbudgeten	1 400	1 607	1 632	1 690	1 740	1 790	1 840
Summa för totalbudgeten	36 236	40 388	44 508	47 570	50 355	53 925	57 725

Helt allmänt bör understrykas, att den absoluta nivån hos de beräknade beloppen för de olika inkomsttitlarna är baserad på det beräknade utfallet av motsvarande inkomster under budgetåren 1969/70 och 1970/71. I den mån denna utgångspunkt för beräkningarna förskjuts, måste givetvis beräkningarna för budgetåren 1971/72—1974/75 revideras.

Innehåll

Inledning

Totalbudgetens utfall budgetåren 1964/65—1968/69 s. 2. — Totalbudgetens utfall budgetåret 1968/69 s. 3. — Driftbudgetens inkomster under budgetåret 1969/70 s. 6. — Utvecklingen av skatteunderlaget verksamhetsåren 1959—1968 s. 7. — Utvecklingen av skatteunderlaget verksamhetsåren 1969, 1970 och 1971 s. 15.

Driftbudgetens inkomster

A. Skatter, avgifter, m. m.	18
I. Skatter	18
1. Skatt på inkomst, förmögenhet och rörelse	18
Skatt på inkomst och förmögenhet m. m.	18
Kupongskatt	36
Utskiftningsskatt och ersättningsskatt	37
Skogsvårdsavgifter	37
Bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter	38
Arvsskatt och gåvoskatt	39
Lotterivinstskatt	39
Stämpelskatt och stämpelavgift	40
2. Automobilskattemedel	41
Fordonsskatt	41
Bensin- och brännoljeskatt	44
3. Allmän arbetsgivaravgift	47
4. Tullar och acciser	48
Tullmedel	48
Mervärdesskatt	51
Särskilda varuskatter	56
Omsättningsskatt på motorfordon	59
Tobaksskatt	60
Rusdrycksförsäljningsmedel av partihandelsbolag	62
Rusdrycksförsäljningsmedel av detaljhandelsbolag	62
Skatt på sprit	62
Skatt på vin	63
Skatt på malt- och läskedrycker	64
Energiskatt	66
Särskild skatt på motorbränslen	68
II. Uppbörd i statens verksamhet	69
III. Diverse inkomster	77
Bötesmedel	77
Totalisatormedel	78
Tipsmedel	78
Lotterimedel	79
Övriga diverse inkomster	80

B. Inkomster av statens kapitalfonder	81
<i>I. Statens affärsverksfonder</i>	81
Försvarets fabriksverk	81
Postverket	83
Televerket	85
Statens järnvägar	88
Luftfartsverket	91
Statens vattenfallsverk	92
Domänenverket	93
<i>II. Riksbanksfonden</i>	96
<i>III. Statens allmänna fastighetsfond</i>	97
<i>IV. Försvarets fastighetsfond</i>	98
<i>V. Statens utlåningsfonder</i>	98
<i>VI. Fonden för låneunderstöd</i>	99
<i>VII. Fonden för statens aktier</i>	99
<i>VIII. Statens pensionsfonder</i>	100
<i>IX. Diverse kapitalfonder</i>	100
Kapitalbudgetens inkomster	102
 Sammanfattning	 106
 <i>Bilaga A. Inkomster på driftbudgeten budgetåren 1964/65—1968/69</i>	 110
<i>Bilaga B. Beräkning rörande utfallet av driftbudgetens inkomstsida för budgetåret 1969/70</i>	115
<i>Bilaga C. Specifikation av inkomsterna på driftbudgeten för budgetåret 1970/71</i>	119
<i>Bilaga D. Promemoria angående statsinkomsternas utveckling efter budgetåret 1970/71</i>	123

Specifikation av inkomsterna
på driftbudgeten för
budgetåret 1970/71

Specifikation av inkomsterna på driftbudgeten för budgetåret 1970/71

A. Skatter, avgifter, m. m.

I. Skatter:

1. Skatt på inkomst, förmögenhet och rörelse:		
a) Skatt på inkomst och förmögenhet m. m., bevillning	18 000 000 000	
b) Kupongskatt, bevillning	18 000 000	
c) Utskiftningsskatt och ersättningsskatt, bevillning	1 000 000	
d) Skogsvårdsavgifter, bevillning	10 200 000	
e) Bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter, bevillning	3 000 000	
f) Arvsskatt och gåvoskatt, bevillning	260 000 000	
g) Lotterivinstskatt, bevillning	105 000 000	
h) Stämpelskatt och stämpelavgift, bevillning	260 000 000	18 657 200 000
2. Automobilskattemedel:		
a) Fordonsskatt, bevillning	1 210 000 000	
b) Bensin- och brännoljeskatt, bevillning	2 005 000 000	3 215 000 000
3. Allmän arbetsgivaravgift, bevillning		890 000 000
4. Tullar och acciser:		
a) Tullmedel, bevillning	1 060 000 000	
b) Mervärdeskatt, bevillning	8 500 000 000	
c) Särskilda varuskatter, bevillning	430 000 000	
d) Omsättningsskatt på motorfordon, bevillning	525 000 000	
e) Tobaksskatt, bevillning	1 770 000 000	

f) Rusdrycksförsäljningsmedel av parti-handelsbolag, <i>bevillning</i>	30 000 000		
g) Rusdrycksförsäljningsmedel av detalj-handelsbolag, <i>bevillning</i>	50 000 000		
h) Skatt på sprit, <i>bevillning</i>	1 900 000 000		
i) Skatt på vin, <i>bevillning</i>	235 000 000		
j) Skatt på malt- och läskedrycker, <i>bevillning</i>	640 000 000		
k) Energiskatt, <i>bevillning</i>	1 015 000 000		
l) Särskild skatt på motorbränslen, <i>bevillning</i>	250 000 000	16 405 000 000	39 167 200 000

II. Uppbörd i statens verksamhet:

1. Expeditionsavgifter	83 000 000
2. Bidrag till kostnader för polis-, domstols- och uppbördsväsendet m. m.	83 000 000
3. Vattendomstolsavgifter	1 000 000
4. Inkomster vid kriminalvården	8 400 000
5. Inkomster vid flygtekniska försöksanstalten	12 200 000
6. Bidrag till riksförsäkringsverket och försäkringsrådet	8 300 000
7. Inkomster vid statens institut för folkhälsan	1 400 000
8. Inkomster vid statens farmaceutiska laboratorium	2 625 000
9. Inkomster vid statens rättskemiska laboratorium	1 257 000
10. Inkomster vid karolinska sjukhuset	132 000 000
11. Inkomster vid statens vårdanstalter för alkoholmissbrukare	400 000
12. Inkomster vid arbetsmedicinska institutet	500 000
13. Inkomster vid statens vägverk, <i>att tillföras automobilskattemedlen</i>	2 000 000
14. Inkomster vid statens trafiksäkerhetsverk, <i>att tillföras automobilskattemedlen</i> .	16 340 000
15. Avgifter för registrering av motorfordon	19 000 000
16. Försäljning av sjökort m. m.	1 850 000
17. Fyr- och båkmedel	45 000 000
18. Lotspenningar	30 800 000
19. Skeppsmätningavgifter	1 500 000
20. Inkomster vid Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut	13 400 000

21. Inkomster vid statens geotekniska institut	3 100 000	
22. Ersättning för visst värderingsförfarande	40 000	
23. Pensionsmedel m. m.	296 000 000	
24. Inkomst av myntning och justering	33 600 000	
25. Kontrollstämpelmedel	1 500 000	
26. Bidrag till statens bränslekontrollerande verksamhet	175 000	
27. Bidrag till bankinspektionen	3 730 000	
28. Bidrag för revision av sparbankerna	975 000	
29. Bidrag till försäkringsinspektionen	2 322 000	
30. Avgifter för granskning av biograffilm	250 000	
31. Inkomster vid riksantikvarieämbetet	2 610 000	
32. Inkomster vid statens maskinprovningar	500 000	
33. Inkomster vid lantbruksnämnderna	3 300 000	
34. Inkomster vid statens hingstdepå och stuteri	974 000	
35. Inkomster vid statens jordbruksnämnd	630 000	
36. Inkomster vid statens centrala frökontrollanstalt	5 300 000	
37. Avgifter för växtskyddsinspektion m. m.	1 500 000	
38. Inkomster vid statens lantbrukskemiska laboratorium	1 000 000	
39. Avgifter vid köttbesiktning	7 200 000	
40. Inkomster vid statens veterinärmedicinska anstalt	4 000 000	
41. Inkomster vid veterinärhögskolan	1 300 000	
42. Avgifter för statskontroll av krigsmaterieltillverkningen	166 000	
43. Inkomster av statens gruvegendom	6 200 000	
44. Inkomster vid statens institut för konsumentfrågor	1 600 000	
45. Inkomster vid patent- och registreringsväsendet	37 400 000	
46. Avgifter för registrering i förenings- m. fl. register	1 200 000	
47. Exekutionsavgifter	14 000 000	
48. Restavgifter	50 000 000	
49. Inkomster vid statens planverk	1 980 000	
50. Inkomster vid Sveriges geologiska undersökning	950 000	
51. Ersättning för komplementkostnader vid vissa myndigheter m. m.	7 000 000	954 474 000

III. Diverse inkomster:

1. Bötesmedel	95 000 000	
2. Totalisatormedel	108 000 000	
3. Tipsmedel	150 000 000	
4. Lotterimedel	153 000 000	
5. Övriga diverse inkomster	92 500 000	598 500 000

40 720 174 000

B. Inkomster av statens kapitalfonder*I. Statens affärsverksfonder:*

1. Postverket	12 600 000	
2. Televerket	151 000 000	
3. Statens järnvägar	149 000 000	
4. Luftfartsverket	17 600 000	
5. Förenade fabriksverken	17 000 000	
6. Statens vattenfallsverk	375 000 000	
7. Domänverket	20 000 000	742 200 000

<i>II. Riksbanksfonden</i>		200 000 000
----------------------------------	--	-------------

III. Statens allmänna fastighetsfond:

1. Slottsbyggnadernas delfond	1 000	
2. Krininalvårdsstyrelsens »	7 360 000	
3. Beskickningsfastigheternas »	3 880 000	
4. Karolinska sjukhusets »	3 340 000	
5. Akademiska sjukhusets »	2 115 000	
6. Byggnadsstyrelsens »	120 200 000	
7. Generaltullstyrelsens »	255 000	137 151 000

<i>IV. Försvarets fastighetsfond</i>		89 868 000
--	--	------------

V. Statens ullåningsfonder:

1. Utrikesförvaltningens lånefond	75 000
2. Biståndsförvaltningens lånefond	31 000
3. Statens bosättningslånefond	8 000 000
4. Vattenkraftslånefonden	290 000
5. Luftfartslånefonden	3 300 000
6. Statens lånefond för den mindre skepps- farten	1 800 000
7. Statens lånefond för universitetsstudier .	800 000
8. Allmänna studielånefonden	10 000 000
9. Lånefonden för inventarier i studentbo- städer	1 525 000
10. Lånefonden för studentkårlokaler	150 000
11. Jordbrukets lagerhusfond	160 000
12. Jordbrukets maskinlånefond	900 000
13. Statens sekundärlånefond för jordbruka- re	22 000
14. Fonden för supplementär jordbruks- kredit	3 000
15. Kraftledningslånefonden	130 000
16. Egnahemslånefonden	1 800 000
17. Statens avdikningslånefond	1 700 000
18. Fiskerilånefonden	1 000 000
19. Lånefonden till främjande av beredning och avsättning av fisk m. m.	80 000
20. Skogsväglånefonden	40 000
21. Lånefonden för insamling av skogsfrö .	60 000
22. Statens hantverks- och industrilånefond	16 000 000

23. Statens sekundärlånefond för rederi- näringen	27 000	
24. Lånefonden för bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer ..	1 400 000	
25. Lånefonden för främjande av bostads- byggande på landsbygden.....	5 000	
26. Lånefonden för bostadsbyggande	1 000 000 000	
27. Lånefonden för maskinanskaffning inom byggnadsindustrien	950 000	
28. Lånefonden för kommunala markför- värv	4 500 000	
29. Lånefonden för allmänna samlingsloka- ler.....	2 000 000	
30. Övriga utlåningsfonder	13 000	1 056 761 000
VI. Fonden för låneunderstöd:		
1. Statskontorets delfond	16 000 000	
2. Lantbruksstyrelsens »	1 000	
3. Arbetsmarknadsstyrelsens »	19 000 000	
4. Bostadsstyrelsens »	415 000	
5. Riksbankens »	90 000	
6. Riksgäldskontorets »	1 160 000	36 666 000
VII. Fonden för statens aktier		20 000 000
VIII. Fonden för beredskapslagring.....		60 700 000
IX. Statens pensionsfonder:		
1. Folkpensioneringsfonden	68 ³ 300 000	
2. Civila tjänstepensionsfonden	2 050 000	
3. Militära tjänstepensionsfonden	210 000	
4. Allmänna familjepensionsfonden	6 ³ 300 000	
5. Statens pensionsanstalts pensionsfond .	13 200 000	
6. Pensionsfonden för vissa riksdagens verk	41 000	90 101 ⁶ 000
X. Diverse kapitalfonder:		
1. Fonden för kreditgivning till utlandet .	4 040 000	
2. Övriga diverse kapitalfonder	44 952 000	48 992 000
		2 482 439 000
	Summa kr.	43 202 613 000

Preliminärt förslag
till investeringsplan och
investeringsstater för
budgetåret 1970/71

Bilaga 4

Preliminärt förslag till investeringsplan för budgetåret 1970/71

I. Statens affärsverksfonder:		
A. Postverkets fond	28 098 000	
B. Televerkets fond	9 800 000	
C. Statens järnvägars fond	97 200 000	
D. Luftfartsverkets fond	27 498 000	
E. Fabriksverkens fond	38 379 000	
F. Statens vattenfallsverks fond	304 999 000	
G. Domänverkets fond	9 291 000	515 265 000
<hr/>		
II. Statens allmänna fastighetsfond.....		138 945 000
III. Försvarets fastighetsfond		27 269 000
IV. Statens utlåningsfonder		1 820 854 000
V. Fonden för låneunderstöd		264 377 000
VII. Fonden för förlag till statsverket		— 4 800 000
VIII. Fonden för beredskapslagring		855 000 000
IX. Diverse kapitalfonder:		
A. Statens vägverks förrådsfond	5 599 000	
B. Sjöfartsverkets fond	11 223 000	
C. Statens datamaskinfond	18 000 000	
D. Jordfonden	1 000	
E. Förrådsfonden för ekonomisk försvarsbe- redskap	— 1 063 000	33 760 000
<hr/>		
	Summa	3 650 670 000
 <i>Avgår kapitalåterbetalning:</i>		
Avsättning till fonden för oreglerade kapi- talmedelsförluster	1 000 000	
Övrig kapitalåterbetalning	42 874 000	43 874 000
<hr/>		
	Summa	3 606 796 000

**Preliminärt förslag till
investeringsstater för budgetåret 1970/71**

I. Statens affärsverksfonder

A. Postverkets fond

Avskrivningsmedel		Investeringsanslag	41 300 000
från riksstaten	1 000		
inom fonden	13 200 000		
Övriga kapitalmedel ..	1 000		
Investeringsbemyndigande	28 098 000		
	41 300 000		41 300 000

B. Televerkets fond

Avskrivningsmedel		Summa investeringsanslag	669 300 000
från riksstaten	7 600 000		
inom fonden	650 900 000		
Övriga kapitalmedel ..	1 000 000		
Investeringsbemyndigande	9 800 000		
	669 300 000		669 300 000

C. Statens järnvägars fond

Avskrivningsmedel		Investeringsanslag	367 600 000
från riksstaten	15 600 000		
inom fonden	242 800 000		
Övriga kapitalmedel ..	12 000 000		
Investeringsbemyndigande	97 200 000		
	367 600 000		367 600 000

D. Luftfartsverkets fond

Avskrivningsmedel		Investeringsanslag	48 000 000
från riksstaten	1 000		
inom fonden	20 500 000		
Övriga kapitalmedel ..	1 000		
Investeringsbemyndigande	27 498 000		
	48 000 000		48 000 000

E. Fabriksverkens fond

Avskrivningsmedel		Summa investerings-	
från riksstaten	1 000	anslag	54 980 000
inom fonden	16 500 000		
Övriga kapitalmedel ..	100 000		
Investeringsbemyndigande	38 379 000		
	54 980 000		54 980 000

F. Statens vattenfallsverks fond

Avskrivningsmedel		Investeringsanslag	670 000 000
från riksstaten	1 000		
inom fonden	360 000 000		
Övriga kapitalmedel ..	5 000 000		
Investeringsbemyndigande	304 999 000		
	670 000 000		670 000 000

G. Domänverkets fond

Avskrivningsmedel		Summa investerings-	
från riksstaten	2 000	anslag	9 293 000
Investeringsbemyndigande	9 291 000		
	9 293 000		9 293 000

Summa investeringsbemyndiganden för statens affärsverksfonder 515 265 000

II. Statens allmänna fastighetsfond

Avskrivningsmedel		Summa investerings-	
från riksstaten	128 274 000	anslag	313 145 000
inom fonden	42 776 000		
Övriga kapitalmedel ..	3 150 000		
Investeringsbemyndigande	138 945 000		
	313 145 000		313 145 000

III. Försvarets fastighetsfond

Avskrivningsmedel		Summa investerings-	
från riksstaten	159 770 000	anslag	236 484 000
inom fonden	23 445 000		
Övriga kapitalmedel ..	26 000 000		
Investeringsbemyndigande	27 269 000		
	236 484 000		236 484 000

IV. Statens utlåningsfonder**Utrikesförvaltningens lånefond**

Investeringsbemyndigande	100 000	Investeringsanslag	100 000
--------------------------------	---------	-------------------------	---------

Statens bosättningslånefond

Investeringsbemyndigande	1 000	Investeringsanslag	1 000
--------------------------------	-------	-------------------------	-------

Statens lånefond för den mindre skeppsfarten

Investeringsbemyndigande	1 000	Investeringsanslag	1 000
--------------------------------	-------	-------------------------	-------

Allmänna studielånefonden

Investeringsbemyndigande	111 000 000	Investeringsanslag	111 000 000
--------------------------------	-------------	-------------------------	-------------

Studiemedelsfonden

Avskrivningsmedel från riksstaten	756 000 000	Investeringsanslag	756 000 000
---	-------------	-------------------------	-------------

Lånefonden för inventarier i studentbostäder

Investeringsbemyndigande	5 500 000	Investeringsanslag	5 500 000
--------------------------------	-----------	-------------------------	-----------

Lånefonden för studentkårlokaler

Avskrivningsmedel från riksstaten	3 750 000	Investeringsanslag	5 000 000
Investeringsbemyndigande	1 250 000		
	<hr/>		<hr/>
	5 000 000		5 000 000

Lånefonden till främjande av beredning och avsättning av fisk m. m.

Investeringsbemyndigande	1 000	Investeringsanslag	1 000
--------------------------------	-------	-------------------------	-------

Statens hantverks- och industrilånefond

Investeringsbemyndigande	20 000 000	Investeringsanslag	20 000 000
--------------------------------	------------	-------------------------	------------

Lånefonden för bostadsbyggande

Investeringsbemyndigande	1 650 000 000	Investeringsanslag	1 650 000 000
--------------------------------	---------------	-------------------------	---------------

Lånefonden för maskinanskaffning inom byggnadsindustrien

Investeringsbemyndigande	1 000	Investeringsanslag	1 000
--------------------------------	-------	-------------------------	-------

Lånefonden för kommunala markförvärv

Investeringsbemyndigande	30 000 000	Investeringsanslag	30 000 000
--------------------------------	------------	-------------------------	------------

Lånefonden för allmänna samlingslokaler

Avskrivningsmedel från riksstaten	7 000 000	Investeringsanslag	10 000 000
Investeringsbemyndigande	3 000 000		
	<hr/>		<hr/>
	10 000 000		10 000 000

Summa investeringsbemyndiganden för statens ullåningsfonder .. 1 820 854 000

V. Fonden för låneunderstöd

Avskrivningsmedel från riksstaten	41 725 000	Summa investeringsanslag	348 602 000
Övriga kapitalmedel ..	42 500 000		
Investeringsbemyndigande	264 377 000		
	<hr/>		<hr/>
	348 602 000		348 602 000

VII. Fonden för förlag till statsverket

Övriga kapitalmedel ..	40 000 000	Summa investeringsanslag	35 200 000
Investeringsbemyndigande	— 4 800 000		
	<hr/>		<hr/>
	35 200 000		35 200 000

VIII. Fonden för beredskapslagring

Investeringsbemyndigande	855 000 000	Summa investeringsanslag	855 000 000
--------------------------------	-------------	--------------------------------	-------------

IX. Diverse kapitalfonder**A. Statens vägverks förrådsfond**

Avskrivningsmedel från riksstaten	1 000	Investeringsanslag	56 200 000
inom fonden	50 400 000		
Övriga kapitalmedel ..	200 000		
Investeringsbemyndigande	5 599 000		
	56 200 000		56 200 000

B. Sjöfartsverkets fond

Avskrivningsmedel från riksstaten	1 000	Investeringsanslag	22 900 000
inom fonden	11 626 000		
Övriga kapitalmedel ..	50 000		
Investeringsbemyndigande	11 223 000		
	22 900 000		22 900 000

C. Statens datamaskinfond

Avskrivningsmedel inom fonden	25 000 000	Summa investeringsanslag	43 000 000
Investeringsbemyndigande	18 000 000		
	43 000 000		43 000 000

D. Jordfonden

Investeringsbemyndigande	1 000	Investeringsanslag	1 000
--------------------------------	-------	-------------------------	-------

E. Förrådsfonden för ekonomisk försvarsberedskap

Avskrivningsmedel		Investeringsanslag	3 795 000
från riksstaten	3 795 000		
inom fonden	1 062 000		
Övriga kapitalmedel ..	1 000		
Investeringsbemyndigande	—1 063 000		
	<hr/>		<hr/>
	3 795 000		3 795 000

Summa investeringsbemyndiganden för diverse kapitalfonder .. 33 760 000

Summa investeringsstater

Avskrivningsmedel		Summa investerings-	
från riksstaten	1 123 522 000	anslag	6 362 404 000
inom fonden	1 458 209 000		
Övriga kapitalmedel ..	130 003 000		
Investeringsbemyndigande	3 650 670 000		
	<hr/>		<hr/>
	6 362 404 000		6 362 404 000

Vissa tabeller
rörande den statsfinansiella
utvecklingen m. m.

Tab. 1. Totalbudgetens utveckling 1961/62—1970/71
Milj. kr.

	1961/62	1962/63	1963/64	1964/65	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69	1969/70		1970/71
									Riksstat	Ny ber.	
Inkomster	18 381	20 958	21 960	25 570	29 236	31 747	33 416	36 236	40 605	40 519	44 834
Driftbudgeten	18 007	19 869	20 927	24 257	28 015	30 441	32 101	34 836	39 160	38 912	43 203
Kapitalbudgeten	875	1 089	1 034	1 312	1 220	1 306	1 315	1 400	1 445	1 607	1 631
Utgifter	18 354	20 631	22 048	25 735	29 590	33 378	36 347	38 883	42 124	43 587	45 633
Driftbudgeten (exkl. avskrivningar)	15 593	17 865	19 450	22 507	25 716	29 061	31 724	33 743	36 409	37 250	39 470
Kapitalbudgeten (bruttoinvestering)	2 693	2 754	2 587	3 093	3 853	4 253	4 466	5 068	5 615	6 137	6 862
Rörliga krediter (— = minskad disposition)....	68	12	11	136	21	64	157	72	100	200	— 700
Totalbudgetens saldo	+ 527	+ 327	— 86	— 165	— 354	— 1 631	— 2 931	— 2 648	— 1 519	— 3 068	— 799

¹ Beräkningsmässigt har förutsatts en minskning av anslagsbehållningarna med 100 milj. kr.

² Beräkningsmässigt har förutsatts en minskning av anslagsbehållningarna med 200 milj. kr.

³ Beräkningsmässigt har förutsatts en minskning av anslagsbehållningarna med 600 milj. kr.

⁴ Beräkningsmässigt har förutsatts en minskning av anslagsbehållningarna med 200 milj. kr.

⁵ Beräkningsmässigt har förutsatts en minskning av anslagsbehållningarna med 500 milj. kr.

Tab. 2. Statsbudgetens realekonomiska utveckling 1961/62—1970/71

Beloppen avrundade till närmaste 10-tal milj. kr. Löpande priser

	1961/62	1962/63	1963/64	1964/65	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69	1969/70 Riksstat	1970/71
Inkomster	18 880	20 960	21 960	25 570	29 240	31 750	33 420	36 230	40 600	44 830
Direkta skatter	8 620	9 030	8 950	11 090	12 400	13 160	13 440	14 650	17 690	18 660
Indirekta skatter	8 050	9 400	10 510	11 280	13 060	14 490	15 730	16 960	17 860	20 510
Övriga inkomster	2 210	2 530	2 500	3 200	3 780	4 100	4 250	4 620	5 050	5 660
Utgifter	18 350	20 630	22 050	25 740	29 590	33 330	36 350	38 880	42 120	45 630
Konsumtionsutgifter	5 720	6 540	7 590	8 570	9 660	12 000	13 570	14 720	15 660	17 120
Statliga	4 130	4 770	5 530	6 160	7 370	8 830	9 160	10 050	10 130	11 180
Kommunbidrag	1 590	1 770	2 060	2 410	2 290	3 170	4 410	4 670	5 530	5 940
Investeringsutgifter	4 610	5 190	5 700	5 970	6 890	7 210	7 640	7 920	8 490	8 720
Statliga	4 150	4 700	5 040	5 170	6 050	6 140	6 620	6 830	7 420	7 610
Kommunbidrag	460	490	660	800	840	1 070	1 020	1 090	1 070	1 110
Inkomstöverföringar till hushåll	3 930	4 570	4 840	5 910	7 080	7 690	8 310	8 890	9 530	10 660
Subventioner	720	760	770	860	1 320	1 560	1 520	1 350	1 420	1 410
Övriga utgifter ¹	3 370	3 570	3 150	4 430	4 640	4 920	5 310	6 000	7 020	7 720

¹ Inkl. rörliga krediter.

Tab. 3. Statsskulden under budgetåren 1959/60—1968/69

Milj. kr.

Budgetår	Fonderad stats-skuld	Tillfällig stats-skuld	Totala stats-skulden Summa (2 + 3)	Därav placerat i				
				Räntelöpande obligationslån	Premieobligationslån	Stats-skuld-förbindelser	Lån hos statsinstititioner och fonder m. m.	Skattkammarväxlar
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Totalt								
1959/60	15 648	5 012	20 660	13 116	2 103	1 157	817	3 029
1960/61	15 575	4 836	20 411	12 678	2 203	1 207	784	3 045
1961/62	15 062	4 512	19 574	11 847	2 252	1 333	646	3 216
1962/63	15 473	3 602	19 075	12 939	2 252	1 282	642	1 484
1963/64	16 080	3 190	19 270	14 553	2 448	1 252	658	71
1964/65	16 141	3 110	19 252	14 246	2 425	1 207	679	181
1965/66	15 967	3 655	19 622	12 853	2 425	1 152	777	2 073
1966/67	17 029	4 406	21 435	13 005	2 724	1 117	819	3 120
1967/68	18 420	6 614	25 034	14 915	2 925	1 102	861	4 115
1968/69	21 256	5 745	27 001	16 640	3 375	1 065	854	3 148
Förändr. under budgetåret								
1959/60	+ 982	+ 505	+ 1 487	+ 1 338	+ 152	—	— 82	+ 237
1960/61	— 73	— 176	— 249	— 438	+ 100	+ 50	— 33	+ 17
1961/62	— 513	— 324	— 837	— 831	+ 49	+ 126	— 138	+ 171
1962/63	+ 411	— 910	— 499	+ 1 092	—	— 50	— 4	— 1 732
1963/64	+ 607	— 412	+ 195	+ 1 614	+ 196	— 30	+ 16	— 1 413
1964/65	+ 61	— 79	— 18	— 307	— 23	— 45	+ 21	+ 110
1965/66	— 174	+ 544	+ 370	— 1 393	—	— 55	+ 97	+ 1 892
1966/67	+ 1 062	+ 751	+ 1 813	+ 152	+ 299	— 35	+ 42	+ 1 047
1967/68	+ 1 391	+ 2 208	+ 3 599	+ 1 910	+ 201	— 15	+ 42	+ 995
1968/69	+ 2 836	— 869	+ 1 967	+ 1 725	+ 450	— 37	— 7	— 967

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning

Finansplanen

<i>Den internationella utvecklingen</i>	1
<i>Konjunkturutveckling och ekonomisk politik i Sverige 1969</i>	5
<i>Den ekonomiska politiken 1970</i>	10
Mål och förutsättningar	10
Skattereformen	15
Finanspolitiken	19
Försörjningsbalans, prisutveckling och bytesbalans	22
Utgiftsprogrammet	25
<i>Sammanfattning</i>	29

Särskilda frågor

<i>Totalbudgetens utgiftsanslag</i>	31
<i>Totalbudgetens inkomster samt investeringsplan</i>	32
<i>Beräkning av anslagsbehållningarnas utveckling</i>	38
<i>Beräkning av dispositionen av rörliga krediter</i>	42
<i>Beräkning av totalbudgeten</i>	46

Hemställan	46
------------------	----

Tabellförteckning	48
-------------------------	----

Bilaga 1: Preliminär nationalbudget för år 1970

<i>Innehållsförteckning</i>	<i>Bil. 1</i>	166
<i>Tabellförteckning</i>	<i>Bil. 1</i>	167
<i>Diagramförteckning</i>	<i>Bil. 1</i>	169

Bilaga 2: Riksrevisionsverkets inkomstberäkning

<i>Innehållsförteckning</i>	<i>Bil. 2</i>	125
-----------------------------------	---------------	-----

Bilaga 3: Specifikation av inkomsterna på driftbudgeten för budgetåret 1970/71

Bilaga 4: Preliminärt förslag till investeringsplan och investeringsstater för budgetåret 1970/71

Bilaga 5: Vissa tabeller rörande den statsfinansiella utvecklingen m. m.

<i>Tab. 1. Totalbudgetens utveckling 1961/62—1970/71</i>
<i>Tab. 2. Statsbudgetens realekonomiska utveckling 1961/62—1970/71</i>
<i>Tab. 3. Statsskulden under budgetåren 1959/60—1968/69</i>

BILAGA 2 TILL STATSVERKSPROPOSITIONEN 1970

FÖR FLERA HUVUDTITLAR

GEMENSAMMA FRÅGOR

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 2 januari 1970.

Närvarande:

Statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, HOLMQVIST, ASPLING, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDKVIST, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG, BENGSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON.

Vissa för flera huvudtitlar gemensamma frågor anmäls av statsrådet Löfberg beträffande punkterna 1—4 och av chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, beträffande punkt 5.

1. Den allmänna lönenivån för statsanställda m. m.

Lönerna för flertalet statstjänstemän och vissa andra tjänstemän i offentlig verksamhet bestäms genom förhandlingar mellan statens avtalsverk samt Statstjänarkartellen (SK), Statstjänstemännens riksförbund (SR), Sveriges akademikers centralorganisation (SACO) och Tjänstemännens centralorganisationens statstjänstemannasektion (TCO-S). F. n. gäller de lönevillkor som framgår av allmänt avlöningsavtal den 18 juli 1969 för statliga och vissa andra tjänstemän (AST) och senare träffade tilläggsavtal. Avtalen har godkänts av riksdagens löne delegation och Kungl. Maj:t.

För vissa statligt anställda läkare bestäms förmånerna genom förhandlingar mellan statens läkarförhandlingsdelegation och Sveriges läkarförbund. F. n. gäller för denna personal de lönevillkor som följer av avtal den 12 juli 1969 om allmänna bestämmelser för vissa statliga och icke-statliga läkare m. fl. (ABL). Avtalet har godkänts av riksdagens löne delegation och Kungl. Maj:t.

Huvudgrunderna för den statliga personalpensioneringen återfinns i sta-

tens allmänna tjänstepensionsreglemente (1959: 287) — SPR — under det att i statens pensionslöneförordning (1959: 286) meddelas bestämmelser om den pensionslön som ligger till grund för pensioneringen. Enligt 15 § SPR skall bruttobeloppet av beviljad egenpension eller familjepension förändras i den mån Kungl. Maj:t och riksdagen beslutar om det. Denna bestämmelse motsvarar vad som i tidigare pensionsanordningar gällde beträffande rörligt tillägg. Det har vid pensionsreglementets utfärdande förutsatts att förändringar av pensioner som beviljats enligt reglementet skall fastställas i samma ordning som gäller beträffande fastställandet av lönerna.

Den 12 juli 1969 träffade statens avtalsverk samt SK, SR, SACO och TCO-S avtal om löner 1969—1970 för statstjänstemän m. fl. (ALS 1969—70). Enligt avtalet höjdes för år 1969 löneplansbeloppen genom generellt tillägg med 1,5 %. Spännvidden mellan ortsgrupperna 3 och 4 minskades genom att lönen i ortsgrupp 3 höjdes med en tredjedel av skillnadsbeloppet. Vidare höjdes lönen i löneklasserna A 1—A 23 och motsvarande löneklasser på löneplan U med varierande krontal. Slutligen höjdes löneklassanknutna tillägg och arvoden i motsvarande grad som lönen i resp. löneklass. För år 1970 höjs löneplansbeloppen med 40 kr. för månad i samtliga löneklasser och med särskilda krontalspåslag i löneklasserna A 5—A 23 och motsvarande löneklasser på löneplan U. Löneplansbeloppen höjs ytterligare genom att återstående spännvidd mellan ortsgrupperna 3 och 4 minskas med hälften. Samtidigt flyttas vissa kommuner upp till högre ortsgrupp. Vidare höjs lönerna generellt med 1,5 %. Löneklassanknutna tillägg och arvoden höjs slutligen i motsvarande grad som lönen i resp. löneklass. Parterna är enligt en protokollsanteckning till avtalet ense om att år 1971 helt utjämna skillnaden i lön mellan ortsgrupperna 3 och 4. Kostnaden härför skall avräknas från kostnadsramen för det året.

Enligt avtalet den 12 juli 1969 mellan statens läkarförhandlingsdelegation och Sveriges läkarförbund om allmänna bestämmelser för vissa statliga och icke-statliga läkare m.fl. (ABL) höjdes löneplanslöner och löneklassanknutna förmåner för åren 1969 och 1970 på samma sätt som skett i ALS.

Vad gäller pensionerna var parterna enligt ALS ense om att avtalsverket skulle hemställa hos Kungl. Maj:t om ändring av vissa pensionsbestämmelser m. m. De begärda ändringarna innebär bl. a. att hel egenpensions bruttobelopp för månad höjs med 53 kr. för år 1969 och med 75 kr. för år 1970.

Riksdagens lönelegation har på riksdagens vägnar godkänt de överenskomna lönehöjningarna samt grunderna för höjningen av bruttopensionsbeloppen. Kungl. Maj:t har godkänt ALS och ABL samt gjort de ändringar i pensionsbestämmelserna som avtalsverket hemställt om.

Till grund för beräkningen av anslagsmedlen till avlöningsanslagen och till pensioner under nästa budgetår har lagts de löne- och pensionsbelopp som enligt här angivna avtal gäller fr. o. m. den 1 januari 1970.

2. Lönegradsplacering för vissa tjänster m. m.

I allmänna tjänsteförteckningsavtalet (ATF) den 18 juli 1969 har parterna kommit överens om lönegradsplacering och avlöningsförstärkning för tjänst. Enligt avtalet beslutar arbetsgivaren om lönegradsplacering och om avlöningsförstärkning när tjänst inrättas i annat fall än när det gäller väsentlig omorganisation eller inrättande av nytt verk. Personalorganisation kan dock påkalla förhandling med anledning av beslutet. Sådan förhandling förs mellan arbetsgivaren och berörd huvudorganisation, om inte parterna kommer överens om annat. Enligt särskilda föreskrifter som statens avtalsverk meddelat utövas arbetsgivarens befogenhet i fråga om lönegradsplacering och avlöningsförstärkning av den myndighet som får inrätta tjänsten. Påkallar personalorganisation förhandling med anledning av myndighetens beslut, bestämmer avtalsverket i varje särskilt fall om förhandling får föras av annan myndighet än avtalsverket.

Enligt tjänsteförteckningsavtalet den 15 september 1969 beträffande vissa statliga och icke-statliga tjänster inom undervisningsområdet (TFU) gäller i huvudsak motsvarande regler när ny tjänst skall inrättas.

I tjänsteförteckningsavtalet för statliga läkare m. fl. (TFL) den 12 juli 1969 har parterna kommit överens om att, om tjänst nyinrättas eller direkt berörs av ändrad förvaltningsorganisation, förhandling skall tas upp om anställningsvillkoren för tjänsten på parts begäran. Sådan förhandling förs under fredsplikt.

Lönegradsplaceringen av de tjänster som Kungl. Maj:t föreslår riksdagen till inrättande har skett enligt de regler för lönegradsplacering av tjänster som gäller enligt avtalen. Även när det gäller tjänster som kan inrättas utan riksdagens medverkan men för vilka Kungl. Maj:t beräknar medel under de olika huvudtitlarna har anslagsberäkningen skett med utgångspunkt i lönegradsplacering enligt gällande regler.

3. Bemyndigande för Kungl. Maj:t att i vissa fall godkänna löneavtal

Avtal mellan statens avtalsverk och de statsanställdas huvudorganisationer om anställnings- eller arbetsvillkor för arbetstagare inom den offentliga sektorn sluts i allmänhet under förbehåll om Kungl. Maj:ts godkännande. När avtal innehåller frågor som tillhör riksdagens prövning, skall det underställas riksdagens löne delegation för godkännande, innan Kungl. Maj:t slutligt tar ställning i frågan.

Enligt 62 § andra stycket regeringsformen i dess år 1969 ändrade lydelse (prop. 1968: 92, KU 20, prot I: 25 och II: 25, KU 1969: 3, rskr 56) tillkom-

mer det lönelegationen, »därest icke riksdagen för visst fall annorlunda beslutar, att i förhandlingsfrågor rörande anställningsvillkor, som skola gälla för statens arbetslagare eller eljest tillhöra riksdagens prövning, rådpläga med statsrådsledamot, som Konungen därtill förordnat, samt att å riksdagens vägnar godkänna avtal i sådan fråga eller, om sådan fråga undantagits från avtal, förslag till reglering av frågan». Delegationens befogenhet att fatta beslut på riksdagens vägnar omfattar endast det fall att delegationen godkänner ett avtal som Kungl. Maj:t eller, då fråga är om riksdagen och dess verk, annat behörigt organ biträtt och underställt delegationen för godkännande. Ett avtal som delegationen anser sig ej böra godkänna kan Kungl. Maj:t förelägga riksdagen för prövning i vanlig ordning.

Förhandlingsutredningen som bl. a. har till uppgift att undersöka hur förhandlingsrättssystemet för de offentliga tjänstemännen hittills fungerat och hur man på bästa sätt skall kunna dra nytta av hittills gjorda erfarenheter har den 12 januari 1968 avlämnat en promemoria (Stencil C 1968: 1) om bl. a. kompetensområdet för riksdagens lönelegation. Utredningen har behandlat bl. a. vissa frågor som hänger samman med delegationens uppgift att godkänna avtal. De avtal som Kungl. Maj:t underställer delegationen för godkännande omfattar antingen avlöningsvillkor för tjänster för vilkas inrättande krävs riksdagens medverkan eller andra avlöningsvillkor som bör prövas av riksdagen. Kungl. Maj:t underställer också delegationen avtal som medför att anslag som maximerats av riksdagen behöver överskridas.

Utredningen framhåller bl. a. att det inte kan anses motiverat att alla överenskommelser som kan medföra ökade utgifter för statsverket skall underställas lönelegationen. Erfarenheten visar att det då och då förekommer fel i överenskommelserna till följd av misskrivning eller liknande som behöver rättas till eller att någon detaljkomplettering behöver ske. En sådan ändring kan ibland föranleda någon mindre merkostnad. Utredningen anser det onödigt att lönelegationen av denna anledning skall behöva besväras med saken. Kravet på delegationens godkännande bör enligt utredningens mening kunna begränsas till fall, då överenskommelse i ej ringa mån ökar statsverkets utgifter.

Förhandlingsutredningens promemoria har remissbehandlats. Vad utredningen föreslagit i denna del har lämnats utan erinran av remissinstanserna. Endast grundlagberedningen har särskilt berört denna fråga. Beredningen har sålunda framhållit att det inte kan finnas något hinder mot att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att fatta beslut i sådana avtalsfrågor som angår smärre modifieringar i redan gällande avtal och i denna mening kan sägas medföra endast ringa ökning av statsverkets åtaganden. Enligt beredningens mening kan det rentav göras gällande att det faller inom lönelegationens kompetens att i samband med godkännande av en överenskommelse bemyndiga Kungl. Maj:t att avtala om sådana modifieringar i överenskommelsen.

Föredraganden

Vid behandlingen av kompetensområdet för riksdagens lönelegation har förhandlingsutredningen föreslagit att vissa avtal inte skall behöva underställas lönelegationens prövning, även om de kan medföra ökade utgifter för statsverket. Grundlagberedningen, som uttalat sig över förhandlingsutredningens förslag, har framhållit att det inte kan finnas något hinder mot att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att besluta i sådana avtalsfrågor som utredningen avser. Jag ansluter mig till förhandlingsutredningens synpunkter i denna fråga. Sådana avtal som endast innefattar rättelser eller mindre kompletteringar i tidigare träffade avtal och som kan antagas medföra endast smärre merkostnader torde det inte vara av något större intresse för lönelegationen att pröva. Erfarenheterna visar att det kan vara av betydelse att Kungl. Maj:t snabbt kan ta ställning till även sådana avtal. Detta kan medföra att lönelegationen måste sammanträda för att behandla enbart sådan fråga. Det kan därför finnas skäl att undanta sådana avtal från lönelegationens prövning. Som grundlagberedningen påpekar synes det inte finnas något hinder att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att fatta beslut i sådana frågor utan att höra lönelegationen.

Enligt min mening bör dock lönelegationen få kännedom om vilka avtal som Kungl. Maj:t godkänt med stöd av bemyndigandet. Beslut som Kungl. Maj:t träffar med stöd av bemyndigandet bör därför delges lönelegationen tillsammans med avskrift av ifrågavarande avtal.

Under återopande av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att bemyndiga Kungl. Maj:t att utan att höra riksdagens lönelegation godkänna sådana avtal som innebär smärre modifieringar i redan gällande avtal och som endast i ringa mån medför ändring i statens åtaganden.

4. Bemyndigande för Kungl. Maj:t att vidtaga åtgärder som behövs för att genomföra beslut av riksdagens lönelegation

Enligt förslag i prop. 1965:108 (SU 93, rskr 226) bemyndigade riksdagen Kungl. Maj:t att vidtaga de åtgärder som behövs för att genomföra överenskommelser som godkänts av riksdagens lönelegation. Med stöd av detta bemyndigande har Kungl. Maj:t bl. a. möjlighet att inrätta extra ordinarie och ordinarie tjänster på löneplan C i sådana fall där lönegradsplaceringen framgår av avtal som lönelegationen godkänt. Lönelegationens tidigare befogenhet att godkänna förhandlingsöverenskommelse är numera genom ändring i 62 § andra stycket regeringsformen utvidgad till

† *Bihang till riksdagens protokoll 1970, 1 saml. Nr 1, Bil. 2*

att avse även förslag till avtalsbara anställningsvillkor som undantagits från sådan överenskommelse.

Genom beslut den 6 juni 1968 föreskrev Kungl. Maj:t att frågor om lönegradsplacering av eller arvode för vissa uppräknade tjänster skulle undantas från avtalsverkets handläggning. Enligt bilaga 2 till allmänt tjänsteförteckningsavtal (ATF) den 18 juli 1969 äger avtalet inte tillämpning på de tjänster som avses i nämnda beslut.

Enligt överenskommelse med berörda huvudorganisationer skall frågor om lönegradsplacering av eller arvode för sådana tjänster som undantagits från ATF tills vidare regleras genom bestämmelser som Kungl. Maj:t meddelar. Frågorna skall dock tas upp till behandling mellan företrädare för finansdepartementet och huvudorganisationerna i anslutning till förhandlingar mellan statens avtalsverk och organisationerna om lönegradsplacering m. m. för sådana tjänster som omfattas av ATF. Stridsåtgärder får inte vidtas beträffande de tjänster som undantagits från ATF.

I anslutning till de förhandlingar som föregick nuvarande ATF diskuterades lönegradsplacering av eller arvode för dessa tjänster mellan tjänstemän i finansdepartementet och berörda personalorganisationer. Dessa diskussioner resulterade i att inom finansdepartementet upprättades ett förslag till ändrad löneställning för vissa av de tjänster som undantagits från ATF. Förslaget har godkänts av lönelegationen och Kungl. Maj:t. Förslaget innebär bl. a. att tjänsten som överdirektör i Cp 4 vid statens planverk skall ändras till tjänst som generaldirektör i C 5.

Tjänst som generaldirektör i Cp 5 inrättas med stöd av riksdagens beslut. I avvaktan på att frågan om inrättande av tjänsten kunde underställas riksdagen har Kungl. Maj:t inrättat en tjänst i Cg 5.

Sedan lönelegationen på riksdagens vägnar godkänt den föreslagna lönenivån i detta och liknande fall torde frågan i övrigt sakna intresse från riksdagens synpunkt. Riksdagen bör inte belastas med att fatta beslut om inrättande av tjänst i sådana fall.

Kungl. Maj:t bör därför begära att riksdagens bemyndigande enligt prop. 1965:108 skall utvidgas till att gälla även sådana åtgärder som behövs för att genomföra förslag till reglering av avtalsbara anställningsvillkor när dessa förslag godkänts av lönelegationen. Om riksdagen lämnar ett sådant bemyndigande, bör Kungl. Maj:t med stöd därav utbyta nuvarande tjänst för överdirektör i Cp 4 vid statens planverk mot en tjänst som generaldirektör i Cp 5. Samtidigt bör tjänsten som generaldirektör i Cg 5 utgå ur organisationen.

Under återopande av vad jag sålunda anfört hemställer jag att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de åtgärder som behövs för att genomföra av riksdagens lönelegation godkända förslag till reglering av sådana förhandlingsfrågor om anställningsvillkor, som undantagits från avtal.

5. Utrednings- och försöksverksamhet rörande programbudgetering

En samlad redogörelse för utrednings- och försöksverksamheten rörande programbudgetering inom statsförvaltningen fram till år 1969 lämnades i prop. 1969: 1 bil. 2 sid. 29 ff. Utrednings- och försöksverksamheten har fortsatt under år 1969. I det följande lämnas en översiktlig redogörelse för det arbete som bedrivits under år 1969 och de konsekvenser detta får för årets statsverksproposition.

5.1. Programbudgetering inom den civila sektorn

Anvisningar för den fortsatta utrednings- och försöksverksamheten rörande programbudgetering har meddelats under våren 1969. Omkring hälften av de myndigheter som ingår i försöksverksamheten skulle enligt dessa anvisningar lämna anslagsframställning i programtermer för budgetåret 1970/71. Ytterligare ett antal av försöksmyndigheterna skulle lämna anslagsframställning i programtermer vid sidan av ordinarie anslagsframställning. För dessa båda kategorier av myndigheter angavs preliminärt vilka program och vilka anslag som skulle tas upp. Flertalet av försöksmyndigheterna skulle vidare utarbeta ett förslag till verksamhetsplan och en stomme till verksamhetsberättelse. Verksamhetsplanen, som i första hand är ett internt styrinstrument för verksamheten och andra ledningsnivåer, borde omfatta minst en sexårsperiod och innehålla en budgetering av de prestationer, som myndigheten avser att framställa samt kostnaderna härför. Stommen till verksamhetsberättelse skulle göras upp med utgångspunkt från de program som angetts.

Vid försöksmyndigheterna har praktiska försök med kostnadsredovisning, prestationsmätning och intern budgetering påbörjats. Omkring en tredjedel av försöksmyndigheterna är fr. o. m. den 1 juli 1969 anslutna till det generella ADB-redovisningssystem för statsförvaltningen (system S) som riksrevisionsverket utvecklat. Ett omfattande arbete pågår med att definiera vilka prestationer som utförs och med att utveckla metoder för prestationsmätning. Riksrevisionsverket har på Kungl. Maj:ts uppdrag tillkallat en kommitté för att utreda frågan om mätning av produktivitet och effektivitet inom den offentliga förvaltningen. Kommittén leder även praktisk försöksverksamhet vid vissa myndigheter. Som ett led i verksamhetsplaneringen har flera försöksmyndigheter upprättat interna budgeter efter ansvarsområden och program.

Riksrevisionsverket har vid olika tillfällen meddelat information och utbildning om programbudgetering för personal vid försöksmyndigheterna. Vid utbildningen har främst frågor om prestationsmätning, planering och petitaarbete behandlats.

Programinriktade anslagsframställningar har ingetts av de olika försöksmyndigheterna enligt följande sammanställning

Myndighet/Område	Programinriktad anslagsframställning 1970/71	Programinriktad anslagsframställning som komplement till ordinarie anslagsframställning 1970/71
Riksåklagaren		×
Domstolsväsendet:		
Hovrätten över Skåne o. Blekinge		×
Hovrätten för Västra Sverige		×
Rikspolisstyrelsen		×
Kriminalvårdsstyrelsen		×
Styrelsen för internationell utveckling.....	—	—
Arbetskyddsstyrelsen		×
Statens bakteriologiska laboratorium	×	
Statens vägverk	—	—
Sjöfartsverket	×	
Statistiska centralbyrån.....	×	
Statskontoret	×	
Riksrevisionsverket	×	
Byggnadsstyrelsen.....	—	—
Högre utbildning och forskning:		
Chalmers tekniska högskola		×
Lantbrukshögskolan		×
Patent- och registreringsverket.....	×	
Överstyrelsen för ekonomiskt försvar	—	—
Arbetsmarknadsstyrelsen	—	—
Lantmäteristyrelsen	×	
Rikets allmänna kartverk	×	
Sveriges geologiska undersökning.....		×
Statens provningsanstalt	×	
Statens skeppsprovingsanstalt	×	
Styrelsen för teknisk utveckling	×	

5.2. Principer för hyressättning

5.2.1. Byggnadsstyrelsens förslag

Byggnadsstyrelsen har den 1 april 1969 överlämnat ett i samråd med riksrevisionsverket utarbetat förslag till nya principer för hyressättning i fastigheter redovisade under byggnadsstyrelsens delfond av statens allmänna fastighetsfond.

Fastighetsfonden inrättades 1935. Beträffande byggnadsstyrelsens delfond beräknas ersättningen, dvs. hyran för nyttjande av fondens fastigheter och lokaler, på så sätt att det bokförda byggnadsvärdet för fondens fastigheter multipliceras med viss procentsats, f. n. 7,5 %. För övriga sex delfonder som ingår i allmänna fastighetsfonden gäller i princip att ersättningen till resp. delfond beräknas till de belopp som behövs för att balans skall uppstå mellan inkomster och utgifter på resp. stat.

I förslaget till nya principer för hyresberäkning anger styrelsen som målsättning bl. a. att hyrorna så långt som möjligt bör återspegla de verkliga

kostnaderna. Hyrorna bör beräknas enligt marknadsmässiga principer för att en direkt jämförelse skall kunna ske mellan statsägda och förhyrda lokaler. Administrationen av hyresverksamheten bör vara enkel.

Styrelsen föreslår två metoder för hyresberäkning, varav den ena metoden föreslås bli använd för nyare byggnader där de verkliga produktionskostnaderna är kända. Metoden innebär i korthet följande. Till grund för hyressättning föreslås nuanskaffningsvärdet beräknat så att faktisk produktionskostnad, inklusive ränta under byggnadstiden, uppräknas till värdet vid viss tidpunkt, basåret. I hyressättningen bör även markvärdet ingå, beräknat som ett marknadsvärde enligt expropriationslagens principer. Endast faktiskt utnyttjad byggnadsrätt medtages i hyresberäkningen.

Byggnadsstyrelsen framhåller önskvärdheten av att gemensamma avskrivningsprinciper gäller för all statsverksamhet. I avvaktan härpå föreslås som normal avskrivningstid 60 år för byggnad och högst 10 år för upprustnings- och ombyggnadsarbeten finansierade över driftbudgeten. Som avskrivningsmetod föreslås av praktiska skäl annuitetsmetoden innebärande att ränta och avskrivning sammanföres till en fast annuitet. Räntefoten bör bestämmas av Kungl. Maj:t. Underhållskostnaderna bör i princip motsvara genomsnittskostnader för olika lokaltyper och kvalitetsklasser. Driftkostnaderna föreslås omfatta förutom kostnaderna för fastighetsförvaltning, kalkylposter för försäkring och eventuellt skatter.

Den andra metoden är avsedd för hyressättning i äldre eller speciella fastigheter. Den innebär att särskild beräkning av byggnadsvärdet måste ske. Utgångspunkten bör vara nuanskaffningsvärdet för jämförliga, funktionellt riktiga lokaler i samma läge som den aktuella fastigheten. Med hänsyn till att metoden är arbetskrävande föreslås en provisorisk hyresberäkning som innebär att hyresvärdena beräknas enligt ortens marknadshyra för jämförliga lokaler. Finns inga sådana motsvarande lokaler bör en rimlig hyressättning kunna göras genom jämförelse av byggnadskostnaderna i ett normalt kontors- eller bostadshus och den aktuella fastigheten.

Styrelsen framhåller att vid en omprövning av gällande principer för hyresersättning bör man beakta olika konsekvenser från fondsynpunkt. Det framhålls bl. a. att oavsett hur principerna utformas kommer väsentligt ökade inkomster med säkerhet att redovisas på fonden. Det är också enligt byggnadsstyrelsen uppenbart att högre fastighetsvärden än nuvarande fondvärden bör ligga till grund för hyresberäkningen. Styrelsen anger som ett alternativ till en uppräknning av fondvärdena att den nu förekommande bokföringsmässiga redovisningen kombineras med en kalkylmässig redovisning, som internt användes som underlag för hyresberäkningen.

5.2.2. Remissyttrandena

Efter remiss har yttranden över förslaget avgetts av kriminalvårdsstyrelsen, försvarets civilförvaltning, fortifikationsförvaltningen, försvarets rationaliseringsinstitut, direktionen för karolinska sjukhuset, postverket, statskontoret, generaltullstyrelsen, riksrevisionsverket, direktionen för akademiska sjukhuset och Svenska kommunförbundet.

Av remissinstanserna har *kriminalvårdsstyrelsen*, *generaltullstyrelsen* och *riksrevisionsverket* i huvudsak inte haft någon erinran mot förslaget.

Fortifikationsförvaltningen anser att förvaltningen inte kan tillämpa byggnadsstyrelsens principer för hyressättning med total kostnadstäckning och anpassning till marknadsmässiga principer för hyresberäkningar. Förutsättningarna saknas för en affärsmässig inriktning av förvaltningens verksamhet då produktivitet och effektivitet av denna verksamhet inte kan mätas med den måttstock som en konkurrensmarknad utgör.

Direktionen för akademiska sjukhuset i Uppsala framhåller angelägenheten av att all redovisning av byggnader i offentlig ägo, såväl statens som landstingens och kommunernas, sker efter enhetliga regler. Man kan t. ex. starkt ifrågasätta det befogade i att redovisa byggnader som utnyttjas för samma ändamål, t. ex. sjukvård, med olika avskrivningstider, beroende på vilken myndighet som är huvudman för verksamheten och sålunda står som ägare till fastigheten. Enligt direktionen framhäver detta nödvändigheten av en för hela det offentliga verksamhetsområdet gemensam utredning för fastslående av enhetliga principer för beräkning och redovisning av lokal- och övriga fastighetskostnader.

Försvarets civilförvaltning anser det lämpligt att budgetutredningen samordnar utredningsarbetet om hyressättning och i sina förslag anger grundprinciper för beräkning av hyreskostnader. Förvaltningen föreslår att frågorna om den statliga förmögenhetsredovisningen, principer för värdering av kapitaltillgångar och beräkning av avskrivnings- och räntekostnader löses så, att i princip samma regler kommer att gälla inom hela statsförvaltningen och att de kan tillämpas i ett programbudgetsystem.

Försvarets rationaliseringsinstitut biträder byggnadsstyrelsens uppfattning att hyressättningen skall baseras på fullständig kostnadstäckning och anpassas till marknadsmässiga principer. Institutet anser de av styrelsen föreslagna beräkningsmetoderna i princip riktigt uppbyggda, utom vad gäller avskrivningstiderna, som bör differentieras ytterligare med avseende på olika byggnadstyper. Beträffande de myndigheter som i fred utnyttjar befästningar bör dessa betala en marknadsmässig hyra, varvid om denna är lägre än självkostnaden för anläggningen, mellanskillnaden bör debiteras ett krigsuppgiftsorienterat program. Markvärdet bör, som byggnadsstyrelsen föreslagit, beräknas som ett marknadsvärde enligt expropriationslagens principer.

Postverket framhåller sammanfattningsvis att hyressättningen av statsverkets lokaler bör ske med beaktande så långt som möjligt av förhållandena på allmänna marknaden. Som en huvudförutsättning får härvid anses gälla att fastigheternas kapital vid kalkylering för den interna hyressättningen får betraktas som helt eller till väsentlig del lånat kapital.

Statskontoret anser att hyressättningen bör ske på ett marknadsmässigt sätt och påpekar att en lokalnyttjares kostnad primärt måste grundas på hyresmarknadens förutsättningar och inte på fastighetsägarens verkliga kostnader. Det finns således ingen anledning för byggnadsstyrelsen att upplåta hyresrätt i en fastighet med lågt byggnadsvärde på fördelaktigare villkor än som betingas av hyresmarknaden på orten. Lika litet kan det, enligt statskontoret, begäras att en hyresgäst skall erlagga en i förhållande till hyresmarknaden särskilt hög hyra endast av det skälet att resp. fastighet dragit en ovanligt hög byggkostnad. Statskontoret anser det självklart av stort värde om byggnadsstyrelsen genom ett internt kalkyl- och redovisningssystem kan få ett fastare grepp om fastighetsförvaltningens ekonomi och bättre möjligheter till räntabilitetsjämförelser mellan olika byggnadskategorier.

Svenska kommunförbundet anger att de av förbundet rekommenderade och av kommunerna tillämpade principerna för redovisning och fördelning av kostnaderna för förvaltningsfastigheterna i stort sett överensstämmer med de av byggnadsstyrelsen föreslagna principerna för hyressättning.

5.3. Programbudgetering inom den militära sektorn, m. m.

I december 1963 tillkallade chefen för försvarsdepartementet med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande sakkunniga för att utreda vissa frågor om kostnadsredovisning inom försvaret. De sakkunniga antog benämningen 1964 års försvarskostnadsutredning.

Utredningen avlämnade i januari 1968 ett delbetänkande, Ekonomisystem för försvaret (SOU 1968:1), med förslag om ett nytt ekonomisystem för lokala och regionala myndigheter. En redogörelse för betänkandet lämnades i prop. 1969:1 bil. 2.

Utredningen har i juni 1969 avlämnat ett andra delbetänkande, Ekonomisystem för försvaret 2 (SOU 1969:24), i vilket framläggs bl. a. förslag till utformning av ekonomisystemet för de centrala myndigheterna. Betänkandet har remissbehandlats.

Inom försvarsdepartementet har parallellt med arbetet i försvarskostnadsutredningen bedrivits ett utredningsarbete med syfte att utveckla ett planerings- och budgetsystem för departementets hela verksamhetsområde. För arbetet med att utforma ett programbudgetsystem m. m. tillsattes en särskild ledningsgrupp, försvarsdepartementets programbudget-

grupp. I juni 1969 avlämnade den betänkandet Planering och programbudgetering inom försvaret (SOU 1969: 25). Betänkandet har remissbehandlats.

5.3.1. Programbudgetgruppens förslag

Enligt programbudgetgruppens förslag till planeringssystem är utgångspunkten för planeringen *miljöstudier* med olika tidsperspektiv och inriktning. De syftar till att skissera den internationella utvecklingen i bl. a. ekonomiskt, politiskt, strategiskt, militärpolitiskt och tekniskt hänseende. Miljöstudierna skall vidare mot denna bakgrund ange olika tänkbara situationer, i vilka Sverige kan tänkas utsättas för angrepp. Statsmakterna skall herefter på grundval av miljöstudiernas resultat ange de *dimensionerande angreppsfallen*, vilka blir styrande för försvarets planering.

Med utgångspunkt från angreppsfallen skall en planering ske av tänkbara alternativa utvecklingar i fråga om försvarets omfattning och sammansättning i stort. Dessa sammanfattas i s. k. *perspektivplaner* som avses sträcka sig femton år framåt i tiden. Utvecklingen på kortare sikt anges i femåriga *programplaner*.

Underlag för statsmakternas ställningstaganden till särskilt resurskrävande objekt såsom nya vapensystem och större organisatoriska förändringar skall redovisas i s. k. *systemplaner*. En sådan plan skall täcka systemets hela livslängd och omfatta alla kostnader och resurskrav som systemet kan medföra.

Planering och verkställighet inriktas på krigsförbanden. Dessa förs samman i ett antal program. Programindelningen bör enligt programbudgetgruppen göras så att programelement — krigsorganisationens förband på bataljonsnivå och lägre nivåer — förs samman till delprogram. Förband med samma eller likartade uppgifter bör föras samman.

Delprogrammen förs samman till huvudprogram enligt två modeller. Enligt den ena bör delprogrammen föras samman till organisatoriska huvudprogram. Denna programindelning återspeglar gällande ansvarsförhållanden inom försvaret. Härigenom tillgodoses främst kraven från ansvars-, produktions- och resurstilldelningssynpunkt. Denna indelning bör främst tillämpas vid det praktiska genomförandet av planerna.

Enligt den andra modellen förs delprogrammen samman till avvägningsprogram. Denna indelning bör främst tillämpas vid perspektivplaneringen. Frågor rörande försvarets utformning framför allt på längre sikt bör enligt programbudgetgruppen diskuteras och belysas med hjälp av denna programindelning.

Vid den organisatoriska programindelningen utgör de tre vapengrenarna var sitt huvudprogram. Den centrala ledningen i krig och fred förs samman till ett huvudprogram. Gemensamma myndigheter, serviceorgan eller funktioner för hela försvaret bör föras samman till ett annat huvudprogram.

I detta ingår centrala förvaltningsmyndigheter, gemensamma skolor, försvarets rationaliseringsinstitut, försvarets radioanstalt, värnpliktsverket och försvarets forskningsanstalt. Resurser som är gemensamma eller som inte kan delas upp på övriga program bör också föras hit. Civildförsvaret bildar ett eget huvudprogram.

Det militära försvarets ekonomiska ram omfattar fem organisatoriska huvudprogram och civilförsvarets ett sjätte huvudprogram. Sådana enheter eller sådan verksamhet som beräknas utanför krigsmaktens eller civilförsvarets ramar, bör bilda ett sjunde huvudprogram. Följande indelning på organisatoriska huvudprogram föreslås.

1. Arméförband
2. Marinförband
3. Flygvapenförband
4. Central och högre regional ledning
5. Gemensamma myndigheter och funktioner
6. Civildförsvaret
7. Övrig verksamhet

För vart och ett av de försvarsgrensvisa organisatoriska huvudprogrammen liksom för huvudprogrammet Civildförsvaret bör finnas en programansvarig myndighet — programmyndighet. För övriga föreslagna huvudprogram har det inte varit möjligt att utse en programansvarig myndighet. För dessa bör i stället finnas en programmyndighet för varje delprogram inom resp. huvudprogram.

Efter de riktlinjer för planeringen som fastställs av Kungl. Maj:t och de direktiv som ÖB på grundval härav lämnar beträffande krigsmakten ankommer det på programmyndighet att genom sin programplanering styra fördelningen av uppgifter och resurser inom programmet. Därigenom inriktas verksamheten i stort för programmets utveckling.

Organisationens verksamhet — produktionen — bedrivs vid staber, centrala förvaltningsmyndigheter, truppförband och skolor. Denna verksamhet föreslås efter sin karaktär indelas i produktionsområden. Följande indelning och benämningar på huvudproduktionsområden föreslås.

1. Ledning och förbandsverksamhet
2. Materielanskaffning
3. Anskaffning av anläggningar
4. Forskning och utveckling

För varje huvudproduktionsområde bör finnas produktionsansvariga myndigheter — produktionsmyndigheter. Till dessa, som inför Kungl. Maj:t har ansvar för att produktionen inom resp. område genomförs på ett rationellt sätt, har hänförs försvarsgrenscheferna i egenskap av ansvariga för förbandsproduktionen och de centrala förvaltningsmyndigheterna i egenskap av ansvariga för anskaffning och underhåll av materiel och anläggningar samt för forskning och utveckling.

Genomförandeverksamheten föreslås styras av ett uppdragssystem.

Ett uppdrag skall allmänt ange vilka prestationer som skall utföras samt var och när leverans av resultat skall ske. Ett uppdrag skall innehålla:

Prestationsuppgift — vad som skall utföras, om möjligt preciserat kvantitativt och kvalitativt, med anknytning till ett huvudprogram och ett huvudproduktionsområde.

Resursuppgift — vilka resurser som har beräknats för att fullgöra uppdraget, såväl betalningsmedel — dels för närmaste budgetår, dels för framtida åtaganden — som övriga resurser.

Vissa handlingsregler — t. ex. regler för omdisponering av resurser, uppföljning samt prövningsrutiner vid avvikelser från prestations- eller resursuppgift och eventuella restriktioner i övrigt.

Uppdragen utgör länkar mellan program och produktionsområden. I organisationen utgör de också länkar mellan olika organisationsnivåer såsom Kungl. Maj:t, programmyndighet, produktionsmyndighet och andra verkställande myndigheter. Uppdraget har alltid *en* avsändare och *en* mottagare. Uppdrag som har Kungl. Maj:t som avsändare och produktionsmyndighet som mottagare, benämns primäruppdrag. Uppdrag, som har en produktionsmyndighet eller annan verkställande myndighet som avsändare och en produktionsmyndighet eller annan verkställande myndighet som mottagare, benämns sekundäruppdrag. Uppdragen är arbetsselement i budgetarbetet när det gäller att dels utforma den programbudget som avses föreläggas riksdagen, dels omsätta programbudgeten till ett antal myndighetsbudgeter.

Av Kungl. Maj:t godkända primäruppdrag innebär beslut att utföra beskrivna prestationer med hjälp av tilldelade resurser och inom ramen för de handlingsregler som ingår i uppdraget. Samtliga av Kungl. Maj:t givna primäruppdrag, som berör verksamheten under ett budgetår, bildar därmed den fastställda programbudgeten för försvarsdepartementets verksamhetsområde för året. Enligt programbudgetgruppens förslag kommer programbudgeten att kunna uppställas dels efter program, dels efter produktionsområde. Av riksdagen beviljade anslag eller bemyndiganden får därmed såväl en program- som en produktionsområdestillhörighet. Detta har kommit till uttryck i programbudgetgruppens förslag till utformning av riksstaten.

5.3.2 Försvarskostnadsutredningen

I sitt andra betänkande redovisar utredningen överväganden och förslag rörande ekonomisystemets principer samt dessas tillämpning och konsekvenser i central instans. Utredningen konstaterar att programbudgettekniken är en av grundstenarna i ekonomisystemet. Genom samarbete mellan utredningen och programbudgetgruppen har ekonomisystemet, som omfattar myndigheternas interna planering, samordning och kontroll av den löpande verksamheten, knutits samman med systemet för planering och budgetering i program.

Enligt utredningen bildar en femårig programplanering, en årlig programbudgetering och en beskrivning av den verksamhet som avses genomföras medelst uppdrag underlaget för myndigheternas ekonomisystem.

Den centrala delen av systemet utgörs av budgeteringen vid myndigheterna. Grunden för budgeteringen utgörs av indelningen i ansvarsområden. För dessa anges i uppdrag de mål som skall uppnås, hur måluppfyllelsen skall kontrolleras och eventuellt en ram för sammanlagd resursförbrukning. Uppdragen spjälkas successivt till allt mindre ansvarsområden, till myndigheter och verksamhetsställen långt ner i organisationen.

Med utgångspunkt i angivna mål och resursramar sker budgetarbetet genom att budgetförslag tas fram och efter hand ställs samman uppåt i organisationen. Budgetförslagen innehåller en precisering av mål, prestationer och prestationsnivå samt metoder för att nå dessa. De utgör resultat av kostnadsberäkningar rörande olika alternativ för genomförandet varvid det alternativ skall väljas som ger den begärda måluppfyllelsen till lägsta kostnad.

Genom att lägga samman budgetförslagen erhålls budgeter för verksamhetsställen och myndigheter och slutligen för hela försvaret. Anslagsäskanden till Kungl. Maj:t sker i form av en programbudget som är uppbyggd kring primäruppdrag.

Enligt utredningen skall budgeten omfatta endast de kostnader som budgetansvarig myndighet genom sina beslut ger upphov till eller påverkar. Ett genomförande härav kräver debitering för interna leveranser. Prissättningen på sådana leveranser bestäms av särkostnaderna eller de kostnader som påverkas av beställningarna.

Kostnadsbudgeten bör enligt utredningen kompletteras med bl. a. en utgiftsbudget. Denna krävs för att ange behovet av likvida medel.

Genom budgetuppföljning sker kontroll av verksamheten. Denna syftar i första hand till att fastställa om uppställda mål har uppnåtts. Vidare kontrolleras måluppfyllelsen för varje ansvarsområde samt resursåtgången jämförd med den beräknade.

Underlag för budgetarbete, uppföljning och kontroll lämnas genom rapportering och redovisning. Redovisningen föreslås byggas ut till att omfatta kostnader och prestationer samt sambandet dem emellan för varje ansvarsområde. Härigenom kan bestämmas dels vilka resurser som krävs för att nå målen — i sista hand de i programmen uppställda — dels produktiviteten och effektiviteten i verksamheten.

Utredningen framhåller att en intensifierad revision med en gentemot den nuvarande delvis förändrad tyngdpunkt kan sägas vara en produkt av ekonomisystemets grundtankar. Från att huvudsakligen ha haft kameral inriktning blir revisionen inriktad på s. k. förvaltningsrevision. Detta innebär att revisionen främst skall se till verksamhetens effektivitet samt ändamålsenligheten i vidtagna åtgärder.

Utredningen har sökt bedöma i vad mån införandet av ekonomisystemet

är lönsamt. Det har härvid befunnits omöjligt att värdera intäkterna i mått som kan jämföras med kostnaderna. Utredningen har därför först beräknat de senare och därefter gjort en bedömning av sannolikheten att intäkterna i form av ökad effektivitet och produktivitet överväger dessa. Utredningens slutomdöme blir att någon tvekan inte kan råda om att den ökade effektiviteten som utgör riktmärket för förslagen till nytt ekonomisystem kommer att väl överstiga nämnda kostnader.

Departementschefen

Arbetet med att införa programbudgetering, för vilket jag lämnade en redogörelse i föregående års statsverksproposition, har fortsatt under år 1969. På grundval av de erfarenheter som gjorts har det visat sig möjligt att ta ytterligare steg mot införande av programbudgetering.

Jag vill inledningsvis ta upp försöksverksamheten inom den civila sektorn. I detta sammanhang vill jag erinra om att jag med stöd av Kungl. Maj:ts be- myndigande tillkallat en särskild utredning med uppgift att göra en översyn av det statliga budgetsyste- met. Denna översyn skall bl. a. omfatta konsekvenserna för statsbudgetens utformning av ett införande av programbudgetering. Bland särskilda frågor som budgetutredningen har att behandla och som är av intresse i detta sammanhang kan nämnas kalkylmetoder för offentlig verksamhet, principer för värdering av kapitaltillgångar, anslags- systemets utformning, frågan om kompensation för inträffade prisstegring- ar samt metoder för att stimulera myndigheterna till produktivitetssökning. Arbetet med att införa programbudgetering bör dock, utan att budgetutred- ningens arbete föregrips, fortsätta. Vad jag anför i det följande föregriper inte budgetutredningens arbete.

Som redovisats i den föregående sammanställningen omfattar försöks- verksamheten ett 20-tal myndigheter, fördelade på flertalet departement. Dessa myndigheter befinner sig på olika stadier i utrednings- och försöks- verksamheten. Av dessa myndigheter föreslås elva få medel anvisade i pro- gramtermer för nästa budgetår, nämligen statens bakteriologiska laborato- rium, sjöfartsverket, statskontoret, statistiska centralbyrån, riksrevisions- verket, patent- och registreringsverket, lantmäteristyrelsen, rikets allmänna kartverk, statens provningsanstalt, statens skeppsprovning- sanstalt och styrelsen för teknisk utveckling. Beträffande den närmare utformningen av anslag och program för dessa myndigheter hänvisar jag till vad som kom- mer att anföras av resp. departementschef vid anmälan av medelsbehovet för budgetåret 1970/71.

Vid statens bakteriologiska laboratorium, lantmäteriet, statens provnings- anstalt och statens skeppsprovning- sanstalt bedrivs en relativt omfattande uppdragsverksamhet. I mindre omfattning bedrivs sådan verksamhet även vid statistiska centralbyrån, rikets allmänna kartverk, patent- och registre- ringsverket samt vid styrelsen för teknisk utveckling. För närvarande gäller

att statsmakterna formellt tar ställning till omfattningen av uppdragsverksamheten genom att besluta om de resurser som får tas i anspråk för den. I fortsättningen bör dock utgångspunkten vara att omfattningen av verksamheten primärt får styras av extern efterfrågan varvid kostnaderna för verksamheten i princip avses täckas av intäkterna. Som konsekvens härav bör ställning inte tas till verksamhetens omslutning i budgeten. Verksamheten bör därför redovisas över ett förslagsanslag, som tas upp med ett formellt belopp på 1 000 kr. För uppdragsverksamheten vid berörda myndigheter föreslås således en övergång från bruttoredovisning till nettoredovisning på riksdagen.

Under budgetåret 1969/70 har för ifrågavarande uppdragsverksamhet och därtill hörande myndighetsuppgifter beräknats anslag på ca 148 milj. kr. Samtidigt har för dessa myndigheters verksamhet på riksdagens inkomstsidan 91 milj. kr. redovisats som uppbörd i statens verksamhet. Vid en tillämpning av de principer som här förordas för uppdragsverksamheten skulle motsvarande belopp blivit ca 53 resp. knappt 7 milj. kr. Totalbudgetens omslutning kommer som en följd av den föreslagna omläggningen att minska med ca 95 milj. kr.

Staten subventionerar viss uppdragsverksamhet antingen genom att medge direkt taxenedsättning eller genom att medge att uppdragsverksamhet vid vilken full kostnadstäckning inte uppnås får fortsätta. För de myndigheter som föreslås få medel anvisade i programtermer kommer subventioneringen att redovisas öppet. Vid lantmäteriet är subventioneringen knuten till vissa prestationer varför ett förslagsanslag föreslås för bidrag till lantmäteriför rättningar. Vid statens bakteriologiska laboratorium och provningsanstalterna avser driftbidraget underskottstäckning utan direkt anknytning till vissa prestationer. Ett reservationsanslag föreslås för driftbidraget.

I vissa fall föreslås driftbidraget och medel för forskning och utvecklingsarbete utgå ifrån samma anslag. Syftet med detta är att stimulera myndigheterna att uppnå full kostnadstäckning. Genom denna konstruktion ökas också möjligheterna att utvidga forskningsverksamheten om kostnadstäckningen förbättras.

Myndigheter med uppdragsverksamhet har dessutom s. k. myndighetsuppgifter t. ex. inspektion och tillsyn, utfärdande av tillämpningsföreskrifter och remisser. När dessa uppgifter är av mindre omfattning, som t. ex. vid provningsanstalterna, har medlen härför beräknats under driftbidraget. När myndighetsuppgifterna är av större omfattning som t. ex. vid statens bakteriologiska laboratorium och lantmäteriet föreslås särskilda anslag härför som är att jämföras med driftanslagen för myndigheter som inte har uppdragsverksamhet.

Vid övergång till nettoredovisning av uppdragsverksamheten uppkommer vissa problem. Hittillsvarande budgetering har i allmänhet skett i utgifts- och inkomsttermer. Myndigheter med uppdragsverksamhet föreslås gå över

till budgetering i kostnads- och intäktstermer. Anknytningen till riksstaten skall dock även i fortsättningen ske i kassamässiga termer. Även om full kostnadstäckning uppnås för viss verksamhet kan ett kassamässigt underskott föreligga vid budgetårsskifte. Detta kan t. ex. bero på vid vilken tidpunkt myndigheten får betalning för sina tjänster. För att lösa detta problem har jag i finansplanen under avsnittet särskilda frågor förordat att berörda myndigheter bör få utnyttja en rörlig kredit för att täcka sådana underskott. Denna rörliga kredit bör också få användas för att utjämna tillfälliga eller säsongmässiga likviditetsfluktuationer under löpande budgetår.

Målsättningen är att uppdragsverksamheten skall ge full kostnadstäckning om man bortser från de subventioner som statsmakterna särskilt beslutar om. Det går dock inte att undvika att smärre vinster eller förluster uppstår. Dessa bör få balanseras över den föreslagna rörliga krediten. Det bör sedan ankomma på statsmakterna att ta ställning till disposition av vinst resp. täckning av förlust. Vinstdisposition resp. förlusttäckning kan lösas så att antingen skall vinst resp. förlust kvarstå tills vidare eller så att vinsten inlevereras och förlusten avskrivs.

Som jag föreslagit vid min anmälan av frågan om den rörliga krediten bör uppdragsmyndigheterna belata ränta för utnyttjad kredit och få sätta in överskott av medel på räntebärande räkning i riksgäldskontoret.

I mina anvisningar till myndigheterna för utformning av anslagsframställning i programtermer begärde jag en redovisning av det förlagskapital som disponeras vid försöksmyndigheterna. Storleken av det i utrustning nedlagda kapitalet har kunnat redovisas av myndigheterna. Det har däremot visat sig svårt att fastställa storleken av det befintliga rörelsekapitalet. Jag anser principiellt att ränta bör utgå på detta kapital, som består av upparbetade tillgångar, kundfordringar m. m. Ett ställningstagande till denna fråga torde dock få anstå i avvaktan på ytterligare utredning. I ett senare stadium då storleken av rörelsekapitalet kan bestämmas får även frågan om tillskott av sådant kapital prövas. Behov av eventuellt ytterligare rörelsekapital får tills vidare tillgodoses genom att den rörliga krediten utnyttjas.

De totala kostnaderna för uppdragsverksamheten skall i princip täckas av intäkterna. Kostnaden för dyrbarare utrustning bör därför få periodiseras. Särskilda utrustningsanslag föreslås därför för statens bakteriologiska laboratorium, lantmäteristyrelsen, rikets allmänna kartverk, statens provningsanstalt och statens skeppsprovninganstalt. Kostnaderna för avskrivning och förräntning av det kapital som lagts ned i utrustning skall till den del de avser uppdragsverksamheten bestridas från uppdragsintäkterna och redovisas till statsverket. Jag har därför i finansplanen under avsnittet särskilda frågor förordat att en särskild inkomsttitel benämnd Ersättning för komplementkostnader vid vissa myndigheter m. m. förs upp för detta ändamål. Vid övriga verksamheter bör man tills vidare som hittills endast beräkna kostnaderna för avskrivning och förräntning kalkylmässigt. Vissa

myndigheter t. ex. lantmäteriet och rikets allmänna kartverk bedriver såväl uppdragsverksamhet som annan verksamhet. Summan av de inlevererade och kalkylmässigt beräknade kostnaderna skall i sådana fall motsvara avskrivning och förräntning på disponerat utrustningskapital.

Förslagen beträffande uppdragsverksamheten innebär ett visst avsteg från gällande budgetprinciper. De ligger dock i linje med en ökad affärs­mässighet och med de allmänna principer som kommer till uttryck i direktiven till budgetutredningen. Förslagen beträffande uppdragsverksamheten torde få betraktas som provisoriska tills budgetutredningens arbete fortskridit längre. Det är min förhoppning att de föreslagna principerna för uppdragsverksamheten skall medföra större kostnadsansvar och ge en klarare bild av statens insatser inom de aktuella områdena. För de berörda myndigheterna innebär förslagen i fråga om uppdragsverksamheten ökade möjligheter att inom ramen för full kostnadstäckning själva anpassa verksamheten till efterfrågan.

Vissa myndigheter bedriver sin verksamhet i direkt konkurrens med likartad verksamhet i annan regi. Härigenom sker en naturlig prövning av taxenivån. För andra myndigheter gäller däremot att de utför uppdrag utan konkurrens. Den offentliga taxesättningen innebär i sådana fall att full kostnadstäckning alltid kan uppnås. Det är därför särskilt angeläget att man genom förvaltningsrevision ser till att verksamheten sköts effektivt och rationellt. Produktivitets- och effektivitetsutvecklingen får också bedömas i anslutning till det årliga budgetarbetet.

De ökade befogenheterna för uppdragsmyndigheterna utesluter dock inte att statsmakterna av olika skäl kan behöva reglera myndigheternas verksamhet t. ex. beträffande personal, investeringar och löner. Även för affärsverken reglerar statsmakterna t. ex. investeringarna.

Jag övergår nu till att behandla övriga myndigheter som föreslås få anslagen i programtermer för nästa budgetår nämligen sjöfartsverket, statskontoret, statistiska centralbyrån, riksrevisionsverket, patent- och registreringsverket, rikets allmänna kartverk och styrelsen för teknisk utveckling. I tillämpliga delar bör motsvarande principer gälla för statens bakteriologiska laboratoriums och lantmäteristyrelsens myndighetsanslag.

För här aktuella myndigheter är de på riksstaten anvisade anslagen ett uttryck för de insatser som sker med statsmedel på resp. område. Utgångspunkten är att dessa insatser genom programmen skall presenteras och analyseras i politiskt relevanta termer. I ett fall nämligen vid statens bakteriologiska laboratorium har vid sidan av de programinriktade anslagen en annan programindelning som mer är avsedd för verksamhetens interna styrningsbehov godtagits.

Övergången till programinriktade anslag bör göra det möjligt för statsmakterna att effektivare styra verksamhetens inriktning och på ett bättre sätt än tidigare välja mellan alternativa satsningar inom olika områden.

Budgetprövningen blir mål- eller produktinriktad och bör därmed i högre utsträckning kunna ta direkt sikte på medborgarnas behov än det är möjligt i nuvarande system enligt vilket olika slags kostnader t. ex. avlöningar och omkostnader prövas. Statsmakterna bör därför vid medelsanvisningen ta ställning till omfattningen och den huvudsakliga inriktningen av verksamheten. Det ankommer på Kungl. Maj:t att inom ramen för de ändamål resp. anslag avser, meddela behövliga föreskrifter.

Ett centralt problem vid införande av programbudgetering som också programbudgetutredningen uppmärksammade var frågan om att mäta produktionen samt produktiviteten och effektiviteten. För vissa verksamheter finns förhållandevis klart avskiljbara prestationer. Detta gäller exempelvis för patent- och registreringsverkets och statens bakteriologiska laboratoriums verksamhet. Vid andra myndigheter t. ex. statskontoret och riksrevisionsverket kan prestationerna vara så diversifierade att det blir svårigheter att mäta dem. Arbetet med att utveckla metoder för att mäta prestationer, produktivitet och effektivitet fortsätter inom myndigheterna och ytterligare ansträngningar bör göras inom detta område. Jag vill också erinra om att riksrevisionsverket fått i uppdrag att utreda frågan om produktivitet och effektivitet i statsförvaltningen. Arbetet utförs inom en särskild kommitté inom riksrevisionsverket.

Styrningen från statsmakterna kan inte ske uteslutande i programtermer förrän prestationer och kostnader kan definieras klarare. Det blir därför nödvändigt att även fortsättningsvis i viss utsträckning använda regleringar av konventionellt slag. Min avsikt är emellertid att övergången till programanslag skall innebära ökade möjligheter för myndigheterna att inom ramen för statsmakternas direktiv bestämma om hur deras resurser bör användas.

Enligt nuvarande system anges inte endast utgiftsramen för avlöningar utan dessutom för vilka tjänster medel beräknats. Programbudgeteringen innebär att myndigheterna i princip får inom ramen för sina resurser inrätta tjänster i den utsträckning detta är möjligt enligt de generella bestämmelserna om inrättande av tjänster. Detta innebär att programbudgetmyndigheterna endast behöver redovisa tjänster vars inrättande kräver Kungl. Maj:ts eller riksdagens medverkan. På motsvarande sätt kommer statsmakterna i princip inte heller att ta ställning till kostnader av omkostnadskaraktär.

Jag övergår nu till att behandla det förslag till principer för hyressättning av fastigheter inom statens allmänna fastighetsfond som byggnadsstyrelsen lagt fram. Förslaget innebär att hyresberäkningarna bör anpassas till marknadsmässiga principer och att hyressättningen skall återspegla de verkliga kostnaderna. Styrelsen föreslår två beräkningsmetoder för hyrorna. Den ena metoden avses tillämpas för nyare byggnader, där de verkliga produktionskostnaderna är kända. Hyran skulle utgöras av kapitalkostnader, underhållskostnader och driftkostnader. Kapitalkostnaderna ut-

görs av kalkylmässig avskrivning och ränta på byggnadsvärdet, vilket föreslås utgöras av nuanskaffningsvärdet, samt ränta på ett belopp som motsvarar markvärdet. Som normal avskrivningstid för byggnad anges 60 år och för upprustnings- och ombyggnadsarbeten högst tio år. Räntefoten bör bestämmas av Kungl. Maj:t. Enligt den andra metoden, som är avsedd för hyressättning för äldre eller speciella fastigheter bl. a. byggnadsminnesmärken, skulle särskilda beräkningar av byggnadsvärdena först ske. Dessa skulle sedan läggas till grund för hyresberäkningen. För att vid första hyressättningen enligt denna metod begränsa arbetsinsatserna bör enligt byggnadsstyrelsen en provisorisk hyresberäkning ske. Denna skulle innebära att hyrorna bestäms i första hand med ledning av ortens marknadshyra för jämförliga lokaler.

Jag finner det önskvärt att hyressättningen så långt möjligt sker enligt marknadsmässiga principer både för civila statliga fastigheter som tillhör statens allmänna fastighetsfond och för byggnader, anläggningar och mark som disponeras för militära ändamål och tillhör försvarets fastighetsfond. Härigenom kan hyror i statsägda och icke statsägda fastigheter jämföras.

Genomförandet av byggnadsstyrelsens förslag till principer för hyresberäkning innebär emellertid avsteg från de regler som gäller för att bestämma inkomster och utgifter på fastighetsfondernas stater. För statens allmänna fastighetsfond beräknas ersättningen till fonden, dvs. hyrorna för de lokaler som fonden tillhandahåller, för samtliga delfonder utom slottsbyggnadernas och byggnadsstyrelsens delfonder till de belopp som behövs för att balans skall uppkomma i resp. delfond, varvid ett överskott skall erhållas som svarar mot ränteavkastning enligt statens normalränta på det statskapital som disponeras av resp. delfond. För byggnadsstyrelsens delfond beräknas ersättningen till fonden med ledning av kalkylerade hyresvärden för de fastigheter som tillhör eller förhyrs av delfonden. För slottsbyggnadernas delfond beräknas ersättningen till fonden för det belopp som behövs för att balansera nettoutgifterna för reparation och underhåll och ett formellt överskott av 1 000 kr.

För försvarets fastighetsfond gäller att ersättning för till statsmyndigheter upplåtna lokaler bestäms i princip så att balans uppstår i fondstaten och att full förräntning enligt statens normalränta erhålls av det statskapital som resp. delfond vid budgetårets ingång disponerar.

Under innevarande budgetår har lokalhyror för den civila förvaltningen och för de militära staberna och förvaltningarna m. m. tagits upp som utgifter under resp. myndighetsanslag. Av vad jag här tidigare nämnt framgår, att ändringar av gällande principer för hyresberäkning kan påverka fastighetsfondernas stater genom att inkomstposterna till ersättning till fonderna och överskotten som skall tillföras riksstatens driftbudget ökar. Sådana ändringar medför en ökning av utgifterna på driftbudgeten för lokalhyror

under resp. myndighets anslag med samma belopp. Härigenom ökar totalbudgetens omslutning, dock utan att saldot påverkas.

Genom att hyresbeloppen enligt byggnadsstyrelsens förslag kommer att få en bättre marknadsanpassning, får hyresposten inom myndigheternas anslag också ett riktigare innehåll och tyngd.

Enligt min mening är det därför önskvärt att byggnadsstyrelsens förslag till hyresberäkningsprinciper i tillämpliga delar används som ett led i en förbättrad kostnadsredovisning och i syfte att åstadkomma större kostnadsmedvetenhet hos lokalnyttjarna. Statens förmögenhetsredovisning påverkas inte av vad jag här förordat. De frågor i byggnadsstyrelsens förslag som berör statens förmögenhetsredovisning, avskrivningsregler och förräntningskrav m. m. torde komma att behandlas av budgetutredningen.

Jag vill i detta sammanhang också anmäla att lönekostnadspåläggsutredningen som jag tillkallade 1968 nyligen avlämnat en promemoria med förslag till system för beräkning av personalförsäkringskostnader inom den statliga verksamheten. Utredningen föreslår ett system med lönekostnadspålägg differentierade med hänsyn till de statliga befattningshavarnas olika pensionsåldrar. Frågan om åtgärder som kan föranledas av promemorian får prövas sedan förslaget remissbehandlats.

Frågan om införandet av programbudgetering inom försvaret har utretts av försvarsdepartementets programbudgetgrupp och försvarskostnadsutredningen. De framlagda förslagen, som bl. a. grundas på en omfattande praktisk försöksverksamhet, innebär att ett helt nytt planerings- och budgeteringssystem successivt införs. Förslagen, som i huvudsak tillstyrkts av remissinstanserna, är f. n. under beredning.

Chefen för försvarsdepartementet kommer senare denna dag att förordna att de pågående praktiska försöken med programbudgetering nästa budgetår utvidgas till att omfatta samtliga förband och andra enheter inom Bergslagens militärområde. Frågan om ett slutligt ställningstagande till ett nytt planerings- och budgeteringssystem för försvaret torde få anmälas av chefen för försvarsdepartementet när beredningen avslutats.

Som framgått av den redogörelse jag lämnat är det betydande resurser som läggs ned på arbetet med programbudgetering. Stora insatser har krävts och kommer även i fortsättningen att krävas för att lösa alla de problem som successivt uppkommer under utrednings- och försöksverksamheten.

Det har visat sig möjligt att nästa budgetår låta ett tiotal myndigheter ta ett mera markerat steg mot programbudgetering. Också för dessa myndigheter återstår emellertid betydande insatser innan någon utvärdering av denna verksamhet kan ske. Övriga myndigheter fortsätter sin utrednings- och försöksverksamhet. Jag räknar med att några av dessa kommer att kunna redovisas i programtermer i 1971 års statsverksproposition. När ytterliga-

re erfarenhet vunnits får frågan om en utvidgning av den nu pågående verksamheten tas upp till prövning.

Vad föredragandena sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:
Britta Gyllensten

BILAGA 3 TILL STATSVERKSPROPOSITIONEN 1970

KUNGL. HOV- OCH SLOTTSTATERNA

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 2 ja-
nuari 1970.*

Närvarande:

Statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, HOLMQVIST, ASPLING, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDKVIST, GEJER, MYRDAL, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG, BENGTTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler härefter de frågor, som gäller utgifterna för budgetåret 1970/71 för kungl. hov- och slottsstaterna, och anför.

DRIFTBUDGETEN

Första huvudtiteln

A. Kungl. Hovstaten

A 1. **Kungl. Maj:ts hovhållning.** Anslaget är för innevarande budgetår uppfört i riksstaten med 3,4 milj. kr. och bör för nästa budgetår föras upp med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Kungl. Maj:ts hovhållning* för budgetåret 1970/71 anvisa ett anslag av 3 400 000 kr.

A 2. **Hennes Kungl. Höghet Hertiginnan av Västerbotten.** Detta anslag är i nu gällande riksstat uppfört med ett belopp av 225 000 kr. och bör för budgetåret 1970/71 tas upp med samma belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Hennes Kungl. Höghet Hertiginnan av Västerbot-
ten* för budgetåret 1970/71 anvisa ett anslag av 225 000 kr.

A 3. Hans Kungl. Höghet Hertigen av Halland. Även detta anslag bör för budgetåret 1970/71 föras upp i riksstaten med samma belopp som för innevarande budgetår, dvs. 150 000 kr., och jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Hans Kungl. Höghet Hertigen av Halland* för budgetåret 1970/71 anvisa ett anslag av 150 000 kr.

A 4. Underhåll och vård av möbler samt andra staten tillhöriga inventarier i de kungl. slotten. För innevarande budgetår har detta anslag förts upp i riksstaten med 565 000 kr. *Riksmarskalksämberet* har — i anslutning till en av överintendenten och chefen för kungl. husgerådskammaren gjord framställning — hemställt, att anslaget för budgetåret 1970/71 anvisas med 640 000 kr. Härvid har medel beräknats för två tjänster som möbelsnickare-resp. tapetserarebiträde samt generellt höjda lönekostnader. I det föreslagna beloppet innefattas även täckning av lönekostnadsökning som hänför sig till innevarande budgetår.

Departementschefen

Med viss nedräkning av riksmarskalksämberets förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Underhåll och vård av möbler samt andra staten tillhöriga inventarier i de kungl. slotten* för budgetåret 1970/71 anvisa ett anslag av 605 000 kr.

B. Kungl. Slottsstaten

B 1. De kungl. slotten: Administration

1968/69 Utgift	12 189 000
1969/70 Anslag	2 572 000
1970/71 Förslag	2 574 000

¹Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 26 100 kr.

Under anslaget avlönas 60 lönegradsplacerade anställda, varav 25 park- eller trädgårdsarbetare och 26 tillhörande vaktpersonalen. Härtill kommer ett tiotal arvodister med uppdrag av deltids- eller bisysslekaraktär samt viss kollektivavtalsavlönad personal. Från anslaget bestrids vidare pensioner och understöd till 59 förmånstagare och andra omkostnader än bränslekostnader för de kungl. slotten.

Riksmarskalksämberet hemställer, med anledning av en av ståthållarämbetena vid de kungl. slotten gjord framställning, att anslaget för nästa budgetår tas upp med 2 810 000 kr. Av följande sammanställning framgår de

förändringar i medelsanvisningen för de olika slotten, som beräknats för nästa budgetår i jämförelse med de belopp, som anvisats för budgetåret 1969/70 enligt den av Kungl. Maj:t fastställda staten.

	Enligt staten för 1969/70	Enligt stat- förslaget för 1970/71	Ökning
Stockholms slott	677 000	716 000	39 000
Drottningholms slott	620 000	685 000	65 000
Ulriksdals slott	525 000	579 000	54 000
Haga slott	168 000	179 000	11 000
Gripsholms slott	266 000	308 000	42 000
Strömsholms slott	56 000	61 000	5 000
Rosersbergs slott	44 000	45 000	1 000
Tullgarns slott	216 000	237 000	21 000
Summa	2 572 000	2 810 000	238 000

Sammanfattningsvis kan förändringarna under de särskilda posterna mellan den fastställda staten för budgetåret 1969/70 och det framlagda statförslaget för budgetåret 1970/71 anges på följande sätt.

	Enligt staten för 1969/70	Enligt stat- förslaget för 1970/71	Ökning
Avlöningar och arvoden	1 734 900	1 921 600	186 700
Pensioner m. m.	472 000	502 500	30 500
Lyse och vatten	97 100	110 800	13 700
Parkers underhåll	271 300	294 000	22 700
Trädgårdars underhåll	115 500	118 900	3 400
Övriga omkostnader	415 100	423 500	8 400
Summa utgifter	3 105 900	3 371 300	265 400
Uppbördsmedel	533 900	561 300	27 400
Summa	2 572 000	2 810 000	238 000

Medelsbehovet påverkas i första hand av automatiska förändringar.

Departementschefen

Vederbörande personalorganisation har anhållit om viss reglering av pensionsförhållandena för personalen under kungl. slottsstaten. Med anledning härav bör medel till pensioner inte beräknas under detta anslag; i stället beräknar jag 23 % lönekostnadspålägg på lönerna. Härvid förutsätter jag att de anställda får pensionsrätt enligt statens allmänna tjänstepensionsreglemente utan att pensionsavgifter betalas. Denna fråga kommer att anmälas för riksdagen senare. Med godtagande av riksmarskalksämbetets förslag i övrigt hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *De kungl. slotten: Administration* för budgetåret 1970/71 anvisa ett anslag av 2 574 000 kr.

B 2. De kungl. slotten: Uppvärmning

1968/69 Utgift	1666 000
1969/70 Anslag	735 000
1970/71 Förslag	805 000

¹ Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 6 600 kr.

Från anslaget bestrids kostnaderna för löner till elva anställda — värme-skötare, reparatörer m. fl. — och för inköp av bränsle m. m.

Riksmarskalksämberet har på grundval av ståthållarämbetenas beräkningar hemställt om ett anslag för budgetåret 1970/71 av 760 000 kr. Vid medelsberäkningen har hänsyn tagits till ökning av automatisk natur. Vidare förutsätts indragning av en tjänst som maskinist, tillika slottsvaktmästare vid Ulriksdals slott.

Departementschefen

Med hänvisning till vad jag anfört under föregående anslag och med godtagande av riksmarskalksämberets förslag i övrigt hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *De kungl. slotten: Uppvärmning* för budgetåret 1970/71 anvisa ett anslag av 805 000 kr.

Vid bifall till de av mig framställda förslagen kommer första huvudtitelns slutsumma för budgetåret 1970/71 att uppgå till 7 759 000 kr., vilket innebär en ökning i jämförelse med det för budgetåret 1969/70 anvisade beloppet med 112 000 kr.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:
Britta Gyllensten

Register

A. Kungl. Hovstaten

Sid.		Kr.
1	Kungl. Maj:ts hovhållning	3 400 000
1	Hennes Kungl. Höghet Hertiginnan av Västerbotten	225 000
2	Hans Kungl. Höghet Hertigen av Halland	150 000
2	Underhåll och vård av möbler samt andra staten tillhöriga inventarier i de kungl. slotten	605 000
	Summa för kungl. hovstaten	4 380 000

B. Kungl. Slottsstaten

2	De kungl. slotten: Administration	2 574 000
4	De kungl. slotten: Uppvärmning	805 000
	Summa för kungl. slottsstaten	3 379 000
	Totalt för kungl. hov- och slottsstaterna	7 759 000

JUSTITIEDEPARTEMENTET

ÖVERSIKT

Till justitiedepartementets verksamhetsområde hör polis- och åklagarväsendet, de allmänna domstolarna, kriminalvården och hyresnämnderna.

Enligt brottsstatistiken har brottsligheten successivt ökat under de senaste åren. Den preliminära statistiken för år 1969 visar emellertid något lägre siffror för vissa slag av brott än statistiken för år 1968. Narkotikamissbruket och den brottslighet som föranleds därav är emellertid alltjämt oroande. Som en följd av den ökade trafikintensiteten på gator och vägar har behovet av trafikövervakning blivit större. Förhållandena är alltjämt sådana att det krävs ökade insatser av de rättsvårdande organen. Det är nödvändigt att öka effektiviteten i första hand genom rationalisering av arbetsmetoderna och förenklat processuellt förfarande. Som ett led i dessa strävanden fortsätter uppbyggnaden av rättsväsendets informationssystem (RI), som baseras på automatisk databehandling (ADB). Utredning för programbudgetering pågår inom polisväsendet och åklagarväsendet, domstolarna och kriminalvården. Även i övrigt bedrivs ett intensivt reformarbete i syfte att effektivisera och förenkla de rättsvårdande organens arbete.

ADB-system för fastighetsregistreringen är under uppbyggnad. Förslag läggs nu fram om en reform som syftar till att för inskrivningsväsendet införa ett system av samma slag.

Arbetsbelastningen på myndigheterna kan emellertid inte mötas bara med rationaliseringsåtgärder. För nästa budgetår föreslås att medel anvisas som gör det möjligt att öka antalet tjänster inom justitiedepartementets område med omkring 650. Därav tillförs polisväsendet omkring 440, kriminalvården omkring 130 och övriga verksamhetsgrenar inom rättsväsendet omkring 80. En viss minskning av övertidstjänstgöringen inom polisväsendet beräknas ske.

På lagstiftningsområdet bedrivs ett intensivt reformarbete inom departementet och i ett 50-tal kommittéer.

Riktlinjer dras nu upp för en reform av rättshjälpen. Vidare föreslås att

2 Statsverkspropositionen år 1970: Bil. 4: Justitiedepartementet

riksdagen tar ställning till frågan om statens övertagande av lokalhållnings-skyldigheten för underrätterna.

På investeringssidan föreslås bl. a. en nybyggnad med lokaler för rätts-väsendet inom kvarteret Kronoberg i Stockholm.

Utgifterna inom justitiedepartementets område beräknas komma att öka med 191 milj. kr. Därmed omsluter verksamheten 1 782 milj. kr.

Polisväsendet

Antalet brottsbalksbrott uppgick enligt nu föreliggande preliminära sta-tistik till drygt 450 000 under år 1968, dvs. en ökning med över 50 000 från år 1967. Enligt den preliminära statistiken för år 1969 har brottsbalksbrotten emellertid minskat något.

Arbetsituationen inom polisväsendet är fortfarande besvärande. Den 1 januari 1970 trädde det nya arbetstidsavtalet i kraft för polisens del vilket innebär bortfall av över 100 årsarbetskrafter. Den personella och materiella upprustningen av polisväsendet bör därför fortsätta.

För polisväsendet beräknas medel för omkring 440 nya tjänster, varav 300 polismanstjänster. I fråga om utrustning föreslås inköp av bl. a. ytterligare 94 bilar, varav 40 för enmanspatrullering, och drygt 160 bärbara radioappa-rater. Vidare beräknas bl. a. 600 000 kr. för TV-bevakning i Tingstadstun-neln, 7,5 milj. kr. för fortsatt utbyggnad av polisens radionät och 885 000 kr. för ledningscentral i Stockholm.

Förslag läggs fram om att I 1:s område vid Sörentorp får disponeras för polisutbildning. För ombyggnad av lokalerna till polisskola och för utrust-ning till skolan begärs sammanlagt 12 milj. kr., varav 3,5 milj. kr. på till-läggsstat för innevarande budgetår.

Åklagarväsendet

Förskjutningen i arbetsbelastning från glesbygdsområden till framför allt storstadsområden fortsätter. På grund härav föreslås en förstärkning av åklagarmyndigheterna i vissa åklagardistrikt. I gengäld kan antalet assis-tentåklagare vid vissa länsåklagarmyndigheter reduceras.

Domstolsväsendet

Till följd av ny lagstiftning som ger åklagarna möjlighet att utfärda straff-föreläggande i större utsträckning än tidigare och tillåter polismän att ut-färda ordningsföreläggande i fråga om en del s. k. bagatellförseelser har till-strömningen av brottmål av mindre allvarlig karaktär minskat ytterligare. Antalet grövre brottmål har däremot ökat något. Dessa mål har också blivit mer arbetskrävande, eftersom såväl antalet tilltalade personer som åtals-punkter i genomsnitt per mål har ökat i betydande utsträckning. Antalet tvistemål har inte ändrats påtagligt.

Personalförstärkningar under senare år har lett till att arbetsbalanserna på underrätternas målavdelningar på de flesta håll inte är högre än att de kan accepteras. På vissa håll, företrädesvis i storstadsområden, kräver emellertid balanser och ökad måltillströmning en ökning av antalet domare.

Antalet ärenden angående lagfarter och in-teckningar vid underrätternas inskrivningsavdelningar fortsätter att öka kraftigt. Detta har medfört svårigheter på vissa håll att iaktta föreskrivna expeditionstider.

Det föreslås att underrätterna tillförs medel för omkring 80 nya tjänster för domare, tingsnotarier och biträden.

På grund av ökad måltillströmning till hovrätterna har dessa under senare år tillförts ett ökat antal extra ledamöter. Vid hovrätten över Skåne och Blekinge behöver nu en extra avdelning inrättas.

Kriminalvården

Medelbeläggningen på fångvårdens anstalter under år 1969 utgör 5 181, vilket är obetydligt mer än under år 1968. Antalet platser är f. n. 5 910. Frivårdsfallen, som den 1 december 1968 uppgick till 22 270, utgjorde vid samma tid år 1969 22 963.

För budgetåret 1970/71 har medel beräknats för en tjänst som överinspektör för kriminalvårdens hälso- och sjukvård med särskild uppgift att centralt leda den medicinska behandlingen av narkotikamissbrukare på fångvårdsanstalter och inom frivård.

Anstaltsvården föreslås få ökade medel för idrotts-, bildnings- och biblioteksverksamhet. Medel har beräknats för inköp av fastigheter i Gruvberget utanför Bollnäs att senare utnyttjas som kursgård för intagna och frivårdsfall.

Utbyggnaden av frivården fortsätter i ökad takt. Medel har beräknats för en ökning av organisationen med 55 tjänster. Till understöd åt frigivna m. fl. har beräknats ytterligare 1,3 milj. kr. För en försöksverksamhet som tar sikte på förbättrad tillsyn och intensifierad vård i fråga om frivårdsfallen föreslås att betydande personella och materiella behandlingsresurser tillförs skyddskonsulentdistriktet i Sundsvall. Försöket avses skola kontrolleras och analyseras av vetenskaplig expertis.

En systematisk forskningsplanering på kriminalvårdens område har påbörjats av särskilda sakkunniga som tillkallats för ändamålet.

Sammanfattning

Förändringarna inom justitiedepartementets område i förhållande till riksstaten för budgetåret 1969/70 framgår av följande sammanställning. Beloppen anges i milj. kr.

4 *Statsverkspropositionen år 1970: Bil. 4: Justitiedepartementet*

DRIFTBUDGETEN	Anvisat 1969/70	Förslag 1970/71	Förändring
<i>Andra huvudtiteln</i>			
A. Justitiedepartementet m. m.	29,0	31,2	+ 2,2
B. Polisväsendet	914,3	993,0	+ 78,7
C. Åklagarväsendet.....	63,3	67,2	+ 3,9
D. Domstolarna	206,0	224,4	+ 18,4
E. Rättegångsväsendet i allmänhet	35,6	39,6	+ 4,0
F. Kriminalvården	260,4	292,3	+ 31,9
G. Diverse	36,4	48,3	+ 11,9
Summa för driftbudgeten	1 545,0	1 696,0	+ 151,0
KAPITALBUDGETEN			
<i>Statens affärsverksfonder</i>			
(Domänverket)			
Förvärv av jordbruksfastigheter för kriminalvården	0,1	—	— 0,1
<i>Statens allmänna fastighetsfond</i>			
Polishus m. m.	40,0	45,0	+ 5,0
Renovering av byggnad för regeringsrätten	1,5	1,2	— 0,3
Vissa byggnadsarbeten för kriminalvården. .	5,0	5,0	—
Nybyggnad i kvarteret Kronoberg i Stockholm	—	35,0	+ 35,0
Summa för kapitalbudgeten	46,6	86,2	+ 39,6
Totalt för justitiedepartementet	1 591,6	1 782,2	+ 190,6

Utdrag av protokollet över justitieärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 2 januari 1970.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, HOLMQVIST, ASPLING, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDKVIST, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG, BENGTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Geijer, anmäler de frågor som gäller utgifterna för budgetåret 1970/71 inom justitiedepartementets verksamhetsområde och anför.

DRIFTBUDGETEN

Andra huvudtiteln

A. Justitiedepartementet m. m.

A 1. Statsrådsberedningen

1968/69 Utgift ¹	21 747 846
1969/70 Anslag	2 417 000
1970/71 Förslag	2 712 000

¹ Anslagen Statsrådsberedningen: Avlöningar och Statsrådsberedningen: Omkostnader

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 14 849 kr.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71 Dep.chefen	
<i>Personal</i>			
Handläggande personal	13		—
Övrig personal	12	+	2
	25	+	2

6 Statsverkspropositionen år 1970: Bil. 4: Justitiedepartementet

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71 Dep.chefen
<i>Anslag</i>		
Avlöningar	1 787 000	+ 255 000
Sjukvård	3 000	—
Reseersättningar	30 000	—
Därav utrikes resor	11 000	—
Expenser	138 000	—
Representationsbidrag	29 000	—
Lönekostnadspålägg.....	430 000	+ 40 000
	2 417 000	+ 295 000

Jag beräknar medel för löne- och prisomräkning m. m. med 109 000 kr. Dessutom beräknas medel för arbetskraftsförstärkningar med 186 000 kr.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 2 712 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statsrådsberedningen* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 2 712 000 kr.

A 2. Justitiedepartementet

1968/69 Utgift ¹	29 038 925
1969/70 Anslag	10 047 000
1970/71 Förslag	11 207 000

¹ Anslagen Justitiedepartementet: Avlöningar och Justitiedepartementet: Omkostnader

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 78 630 kr.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71 Dep.chefen
<i>Personal</i>		
Handläggande personal	76	+ 4
Övrig personal.....	58	+ 3
	134	+ 7
<i>Ans g</i>		
Avlöningar	7 585 000	+ 656 000
Sjukvård	30 000	+ 5 000
Reseersättningar	300 000	—
Därav utrikes resor	110 000	—
Expenser	500 000	+ 235 000
Därav engångsutgifter.....	14 000	—
Lönekostnadspålägg	1 632 000	+ 264 000
	10 047 000	+ 1 160 000

Kungl. Maj:t har med stöd av riksdagens bemyndigande (prop. 1965: 65, s. 19, SU 105, rskr 295) den 1 juli 1969 inrättat en tjänst som kansliråd i Cr 1. Tjänsten är avsedd för huvudman för lagstiftningsenhet.

Jag beräknar medel för löne- och prisomräkning m. m. med 532 000 kr. samt för ytterligare tre biträdestjänster med 90 000 kr.

Med hänsyn till omfattningen av lagstiftningsarbetet i justitiedepartementet beräknar jag ytterligare medel för expertis och tillfällig arbetskraft med 233 000 kr. Vidare bör anslaget räknas upp med 65 000 kr. för en departementssekreterare med uppgift att biträda med informationsverksamhet.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 11 207 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Justitiedepartementet* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 11 207 000 kr.

A 3. Svensk författningssamling

1968/69 Utgift	1489 323
1969/70 Anslag	600 000
1970/71 Förslag	650 000

¹ Anslaget Justitiedepartementet: Svensk författningssamling

Från anslaget bestrids kostnaderna för bl. a. tryckning av Svensk författningssamling.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Svensk författningssamling* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 650 000 kr.

A 4. Justitiekanslern

1968/69 Utgift ¹	2630 256
1969/70 Anslag	794 000
1970/71 Förslag	916 000

¹ Anslagen Justitiekanslern: Avlöningar och Justitiekanslern: Omkostnader

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänförs sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 5 132 kr.

JK bevakar statens rätt och har tillsyn över att domare och andra, som är underkastade ämbetsansvar, efterlever lagar och andra författningar samt i övrigt fullgör sina åligganden.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71 JK Dep.chefen			
<i>Personal</i>					
Handläggande personal	6	+	1	+	1
Övrig personal	3		—		—
	9	+	1	+	1
<i>Anslag</i>					
Avlöningar	600 000	+	105 000	+	98 400
Sjukvård	400	+	1 300	+	1 300
Reseersättningar	9 000		—		—
Lokalkostnader	31 000	—	3 500	—	3 500
Expenser	15 600	+	1 800	+	1 800
Lönekostnadspålägg	138 000	+	24 500	+	24 000
	794 000	+	129 100	+	122 000

JK

1. Löne- och prisomräkning m. m. 35 000 kr.
2. På grund av ökad arbetsbelastning föreslås en förstärkning med en byråchefstjänst (+ 76 000 kr.).
3. Lönekostnadspålägg för ny tjänst 17 500 kr.

Departementschefen

Hos JK finns inrättade en tjänst för byråchef i Co 2 och två tjänster för byråchef i Cr 1. Enligt min mening bör emellertid förstnämnda tjänst — i likhet med övriga byråchefstjänster hos JK — inrättas som ordinarie med förordnande tills vidare. Kungl. Maj:t bör därför inhämta riksdagens bemyndigande att byta ut tjänsten som byråchef i Co 2 mot en sådan tjänst i Cr 2.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 916 000 kr. Jag har därvid beräknat medel för förstärkning med en handläggare.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) bemyndiga Kungl. Maj:t att i enlighet med vad jag förordat i det föregående inrätta en tjänst som byråchef i Cr 2 hos JK,
- b) till *Justitiekanslern* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 916 000 kr.

A 5. Lagberedningen

1968/69 Utgift	1541 294	Reservation	41 409
1969/70 Anslag	722 000		
1970/71 Förslag	741 000		

¹ Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 4 031 kr.

Lagberedningens uppgifter hänför sig f. n. till lagstiftningen inom utsöknings- och konkursrätten. Beredningen består av ordförande och tre andra ledamöter och har en sekreterare.

Lagberedningen

1. Löne- och prisomräkning m. m. 19 000 kr.
2. Beredningen framställer visst arvodesyrkande (+ 4 800 kr.)
3. Ersättning till bibliotekarie bör ökas med 600 kr.

Departementschefen

Jag förordar att anslaget tas upp med 741 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Lagberedningen* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 741 000 kr.

A 6. Fideikommissnämnden

1968/69 Utgift	121 998	Reservation	23 573
1969/70 Anslag	131 000		
1970/71 Förslag	99 000		

¹ Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 552 kr.

Avvecklingen av fideikommiss sker under medverkan av en särskild nämnd, fideikommissnämnden. Denna består av ordförande och fyra andra ledamöter och har en sekreterare.

Fideikommissnämnden

Nämnden beräknar medelsbehovet för budgetåret 1970/71 till 99 000 kr. med hänsyn till den reservation som finns under anslaget.

Departementschefen

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Fideikommissnämnden* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 99 000 kr.

A 7. Ombuden för tillsyn av tryckta skrifter

1968/69 Utgift	70 450
1969/70 Anslag	50 000
1970/71 Förslag	50 000

Från anslaget betalas arvoden till tryckfrihetsombuden, som har till uppgift att vaka över tryckfrihetsförordningens efterlevnad. F. n. finns 109 sådana ombud.

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ombuden för tillsyn av tryckta skrifter* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 50 000 kr.

A 8. Kommittéer m. m.

1968/69 Utgift	17 204 123	Reservation	591 578
1969/70 Anslag	8 200 000		
1970/71 Förslag	8 600 000		

¹ Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 23 543 kr.

Under år 1969 har inskrivningskommittén, utredningen rörande internationell adoptionsrätt, Nordiska kommittén för utredning av formerna för de självstyrande områdenas representation i Nordiska rådet, utredningen om information kring författningsreformen, utredningen om rättssociologisk undersökning inom skadeståndsrätten, familjerättskommittén, expropriationsutredningen och sakkunniga för deltagande i nordiskt samarbetsutskott rörande den nordiska rättsgemenskapen slutfört sina uppdrag. Flera kommittéer med omfattande uppdrag fortsätter sin verksamhet, bl. a. 1956 års klientelundersökning rörande ungdomsbrottslingar, sjölagskommittén, domstolskommittén, trafikmålskommittén, sakkunniga rörande lagstiftning om köp av lös egendom, departementsutredningen, grundlagberedningen, integritetsskyddskommittén, ämbetsansvarskommittén, samarbetsorganet för ADB inom rättsväsendet, utredningen om rättshjälp i förvaltningsrätten, 1967 års polisutredning, 1968 års brottmålsutredning, sakkunniga med uppdrag att utreda frågan om sakrättsligt skydd för vissa ledningar och sakkunniga för allmän översyn av vattenlagen. Ett antal nya utredningar har tillsatts. Till dessa hör utredningen om kreditupplysningsverksamhet m. m., utredningen angående den familjerättsliga lagstiftningen, offentlighets- och sekretesslagstiftningskommittén samt kommittén för kriminologisk behandlingsforskning. Ytterligare utredningar torde komma att tillsättas under innevarande och nästa budgetår.

Jag beräknar 1,2 milj. kr. under anslaget för fortsatt utredning om ett enhetligt och samordnat informationssystem för rättsväsendet (RI). Vidare beräknar jag ungefär 800 000 kr. för inskrivningsväsendets deltagande i försök i Uppsala län med fastighetsregister i form av en databank. (Se vidare under anslaget D 5. Underrätterna, s. 44.)

Sammanlagt bör anvisas 8,6 milj. kr. under anslaget. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kommittéer m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 8 600 000 kr.

A 9. Centralnämnden för fastighetsdata

1968/69 Utgift ¹	21 767 802	Reservation	482 198
1969/70 Anslag	5 000 000			
1970/71 Förslag	5 250 000			

¹ Anslaget ADB-system för fastighetsdata

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 13 284 kr.

På grundval av ett principbetänkande från fastighetsregisterutredningen togs frågan om en reform av fastighetsregistreringen upp i 1968 års statsverksproposition (prop. 1968: 1 bil. 4 s. 10). Genom beslut den 28 juni 1968 inrättade Kungl. Maj:t centralnämnden för fastighetsdata (CFD) som har till uppgift att genomföra registerreformen — i den mån detta ej ankommer på lantmäteriväsendet. I 1969 års statsverksproposition (prop. 1969: 1 bil. 4 s. 10) har lämnats en närmare redogörelse för CFD.

Arbetet med registerreformen fortgår. För nämndens räkning sysselsätts f. n. ungefär 60 personer. CFD bör för nästa budgetår förfoga över i stort sett oförändrade resurser. Samtliga kostnader för CFD:s arbete med fastighetsregisterreformen kommer att täckas av detta anslag som bör tas upp med 5 250 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Centralnämnden för fastighetsdata* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 5 250 000 kr.

A 10. Efterutbildning inom justitiedepartementets verksamhetsområde

1968/69 Utgift	134 634	Reservation	328 657
1969/70 Anslag	500 000			
1970/71 Förslag	300 000			

Från anslaget bestrids kostnader för kurser och annan upplysningsverksamhet för personal inom justitiedepartementets verksamhetsområde.

Med hänsyn till den reservation som finns beräknar jag medelsbehovet till ett lägre belopp än under budgetåret 1969/70. Anslaget bör tas upp med 300 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Efterutbildning inom justitiedepartementets verksamhetsområde* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 300 000 kr.

A 11. Extra utgifter

1968/69 Utgift	368 177	Reservation	89 456
1969/70 Anslag	495 000			
1970/71 Förslag	635 000			

Anslaget bör tas upp med 635 000 kr. Jag har därvid beräknat medel för Nordiska administrativa förbundets allmänna möte i Stockholm 1970. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Extra utgifter* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 635 000 kr.

B. Polisväsendet

Brottslighetens utveckling under de senaste åren framgår av följande sammanställning.

Brott som kommit till polisens kännedom m. m.

År	Brottsbalks- (strafflags-) brott	varav				Uppklaringsprocent ¹	
		inbrotts- stöld	motor- fordons- tillgrepp	mord och dråp (även försök), barnadråp, misshandel, varav döden följt, övriga misshandels- brott och rån	skade- görelse	för samt- liga brott som kommit till poli- sens kän- nedom	för till- grepps- brott
1959.....	278 005	53 230	34 339	8 836	13 333	33,9	20,6
1960.....	276 314	56 302	32 284	9 325	13 166	35,0	21,3
1961.....	281 752	56 460	34 157	9 390	14 876	34,1	21,7
1962.....	293 763	62 002	37 328	9 419	15 465	35,4	22,0
1963.....	308 850	66 120	37 625	9 810	15 419	33,8	21,5
1964.....	336 435	72 530	41 152	10 347	18 233	32,1	20,2
1965.....	393 660	80 584	46 717	12 936	22 995	31,3	19,5
1966.....	410 904	80 520	44 861	14 341	22 393	32,7	21,5
1967.....	437 042	85 469	48 899	14 889	24 721	33,6	21,6
1968 ²	456 066	93 652	48 240	15 829	27 976		
1/1—31/10							
1968 ²	387 348	80 135	41 520	13 068	23 851		
1/1—31/10							
1969 ²	379 843	73 935	42 108	14 808	24 505		

¹ Uppklaringsprocenten avser under året uppklarade brott i relation till de brott som har anmälts samma år.

² Siffrorna för 1968 och 1969 har hämtats från statistiska centralbyråns månadsstatistik, som erfarenhetsmässigt visar lägre siffror än årsstatistiken. Den definitiva statistiken för år 1968 kan väntas under januari 1970.

Stegringen av brottsbalksbrottens antal fortsatte även under år 1968. Den preliminära statistiken för tiden den 1 januari—den 1 november 1969 visar att en viss minskning av brottsbalksbrotten har ägt rum. Förskjutningen mot grövre brottslighet har dock markerats ytterligare.

Narkotikabrottsligheten utvecklades allvarligt under år 1968. I början av år 1969 inledde polisen en riksomfattande aktion mot denna brottslighet som bl. a. ledde till att ett stort antal narkotikabrottslingar kunde lagföras. Aktionen, som har utförts framför allt genom en intensiv yttre spaning, har säkerligen också i hög grad bidragit till minskningen av brottsbalksbrotten. Aktionen fortsätter.

Arbetsbalanserna vid utredningsavdelningarna har under budgetåret 1968/69 ökat vid flertalet distrikt sedan budgetåret 1967/68. Detta hänger samman med att brotten ofta är mer svårutredda och att narkotikaaktionen krävt relativt stor insats av arbetskraft.

Trafikövervakningen kräver betydande insatser från polisens sida. Under år 1968 har i samband med trafikövervakning rapporterats över 1 milj. brott och förseelser, varav ca 60 000 hastighetsöverträdelser och ca 15 000 rattfylleribrott. Omfattningen av polisens arbete i detta avseende kan i viss mån belysas av de uppgifter om fordonsparkens storlek och antalet personskador vid trafikolyckor som lämnas i följande sammanställning.

År	Antalet registrerade motorfordon vid årets utgång	Antalet personskador vid polisundersökta trafikolyckor			summa
		dödade	svårt skadade	lindrigt skadade	
1959	1 409 111	1 000	3 137	18 338	22 475
1960	1 491 614	1 036	2 983	18 553	22 572
1961	1 583 673	1 083	3 031	19 867	23 981
1962	1 687 853	1 123	2 942	19 496	23 561
1963	1 804 030	1 217	3 068	20 332	24 617
1964	1 897 310	1 308	3 370	21 565	26 243
1965	1 998 939	1 313	3 158	20 460	24 931
1966	2 084 907	1 313	4 700	16 730	22 743
1967	2 173 831	1 077	5 304	15 697	22 078
1968	2 266 909	1 262	6 111	16 917	24 290

Demonstrationer och liknande aktioner kräver varje år betydande insatser av polispersonal. Kontinuerlig bevakning har varit nödvändig vid vissa ambassader. Under budgetåret 1969/70 har Allmänna bevakningsbolaget börjat anlitas för bevakning av vissa ambassader.

Ett intensivt rationaliseringsarbete har pågått inom polisväsendet under senare år och detta arbete kommer att fortsätta. Polisens personella och materiella resurser har också förstärkts under de senaste åren. Behov av förstärkningar föreligger emellertid alltjämt. Övertidsarbete har måst tillgripas i stor utsträckning även under budgetåret 1968/69. Antalet timmar, för vilka övertidsersättning betalades ut, minskade dock med ca 400 000 timmar till drygt 2 milj. sedan budgetåret 1967/68. Åtgärder har vidtagits i syfte att minska uttaget av övertid ytterligare.

På grund av vad jag har sagt bör polispersonalen förstärkas och den tekniska utrustningen fortsätta. I syfte att intensivifiera den yttre spaningen och att tillvarata de erfarenheter som har vunnits vid narkotikaaktionen och andra större spaningspådrag föreslås i det följande att särskilda enheter för spaning inrättas inom polisdistrikten. Genom att föra över arbetsuppgifter från polisutbildad personal till annan personal bör arbetet inom polisväsendet kunna rationaliseras ytterligare. Ytterligare medel för sådan personal bör därför ställas till förfogande.

B 1. Rikspolisstyrelsen

1968/69 Utgift ¹	228 032 662
1969/70 Anslag	337 850 000
1970/71 Förslag	44 100 000

¹ Anslagen Rikspolisstyrelsen: Avlöningar och Rikspolisstyrelsen: Omkostnader.

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 160 699 kr.

³ Enligt regleringsbrev för budgetåret 1969/70 får rikspolisstyrelsen disponera 37 975 000 kr. Av anslaget skall 3.5 milj. kr. avräknas mot automobilskattemedlen.

Rikspolisstyrelsen är central förvaltningsmyndighet för polisväsendet. Ledamöter av styrelsen är rikspolischefen, överdirektören och fem andra ledamöter som utses av Kungl. Maj:t. Inom styrelsen finns *dels* under överdirektören en avdelning med två polisbyråer, en avdelning med en teknisk byrå och en utbildningsbyrå samt en personalbyrå, en kanslibyrå och en enhet för datafrågor, *dels* en säkerhetsavdelning med två byråer.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71		
		Rikspolis-	ändring	Dep.chefen
		styrelsen		
<i>Personal</i>				
Handläggande personal	113	+	28	+
Övrig personal	250	+	11	+
	363	+	39	+
				10
				13
				23
<i>Anslag</i>				
Avlöningar	19 670 000	+	4 544 000	+
Sjukvård	55 000	+	8 000	+
Reseersättningar	660 000	+	40 000	+
Därav utrikes resor	150 000		—	
Lokalkostnader	4 705 000	+	816 000	+
Expenser	3 085 000	+	465 000	+
Därav engångsutgifter	795 000		—	
Radioförbindelser med ut-				
landet	15 000		—	
Passformulär m. m.	750 000	+	350 000	+
Kostnader för polisväsen-				
dets arbetstidsnämnd				
m. m.	20 000		—	
Centralt anordnad utbild-				
ning m. m.	1 000 000	+	50 000	+
Central löneuträkning	260 000		—	
Förhyrd datamaskintid m. m.	3 525 000	+	975 000	+
Lönekostnadspålägg	4 230 000	+	947 000	+
	37 975 000	+	8 195 000	+
				6 125 000

Rikspolisstyrelsen

1. Löne- och prisomräkning m. m. 3 625 000 kr.

2. Styrelsen föreslår att kansli- och personalbyråerna förs samman till en avdelning under ledning av en avdelningschef (+ 80 000 kr.). Avdelningen skall svara för den administrativa funktionen inom styrelsen.

3. Ordningsbotsektionen behöver förstärkas. Medel yrkas för tre assistenter (+ 94 000 kr.).

4. För förstärkning av jourgruppen inom registratoret behövs en förste byråinspektör (+ 43 500 kr.).

5. För extra och tillfällig personal i övrigt på registratoret begärs ytterligare 135 000 kr.

6. Inom samarbetsorganet för ADB inom rättsväsendet pågår ett omfattande rationaliseringsarbete, som berör en rad myndigheter och som syftar till ett informationssystem för rättsväsendet (RI). Arbetet är indelat i flera olika etapper. Etapperna 1—3, som omfattar omläggning av kriminalregistret och teknisk samordning av detta register och rikspolisstyrelsens personregister (etapp 1), databehandling av alla brottmålsdomar m. m. (etapp 2) och av strafförelägganden (etapp 3), beräknas kunna tas i full produktion under budgetåret 1970/71. De organisatoriska frågor som hänger samman med driften av dessa rutiner utreds av en arbetsgrupp inom samarbetsorganet. Gruppen har avgett ett principförslag till organisation, som har antagits av samarbetsorganet. Arbetsgruppen fortsätter sitt arbete. Med utgångspunkt i gruppens förslag föreslår rikspolisstyrelsen att en ny byrå, registerbyrån, organiseras inom styrelsen för handläggning av de arbetsuppgifter som bör samlas på en hand vid genomförande av etapperna 1—3. Byrån skall byggas upp av registratoret vid polisbyrå II samt av ordningsbotsektionen och strafföreläggandeenheten vid polisbyrå I. Registerbyrån avses svara för bl. a. samtliga kontroll- och registerfunktioner inom etapperna 1—3. Byrån föreslås bestå av kontroll-, register-, drifts- och publiceringsenheter under ledning av en byråchef med sekretariat. Byrån bör ingå i den administrativa avdelning, som styrelsen har föreslagit inrättad fr. o. m. nästa budgetår.

Styrelsen beräknar att de tjänster som finns vid de enheter inom styrelsen som föreslås ingå i den nya byrån och de medel i övrigt som står till styrelsens förfogande under innevarande budgetår kommer att visa sig vara i stort sett tillräckliga. Styrelsen begär medel för en byråchef och ett kvalificerat biträde.

7. Allmänna sektionen vid polisbyrå II bör tillföras en byrådirektör och en förste byråsekreterare (+ 101 000 kr.). I samband med att styrelsen började sin narkotikaaktion medgavs styrelsen att meddela göromålsförordnanden på fem tjänster vid interpolsektionen och kriminalsektionen (+ 262 000 kr.). Förordnandena bör förlängas under nästa budgetår.

8. Styrelsen föreslår att tekniska byrån förstärks med två förste byråingenjörer (+ 92 000 kr.), en på fordonssektionen och en på telesektionen.

9. Behov föreligger av en pedagog på utbildningsbyrån för detaljplanering, val av utbildningshjälpmedel m. m. (+ 60 000 kr.).

10. Byggnadsstyrelsen har begärt medel för renovering och ombyggnad av Svea Livgardes (I 1:s) område vid Sörentorp för polisutbildningsverksamhet. I anslutning härtill begär styrelsen 500 000 kr. för de tjänster som behövs för ledning och administration av en ny polisskola.

11. En konsulent på personalbyråns rekryteringssektion behövs för fältarbete i samband med den allmänna ökning av rekryteringsverksamheten som planeras av styrelsen (+ 41 500 kr.).

12. Personalbyrån bör förstärkas med en byrådirektör (+ 53 000 kr.) på allmänna sektionen och en förste byråsekreterare (+ 48 000 kr.) på personalsektionen.

Personalsvårdssektionen bör tillföras fyra tjänster som förste byråsekreterare för regional verksamhet som personalkonsulenter (+ 174 000 kr.) och en kurator för elevverksamhet vid polisskolan i Solna (+ 38 000 kr.).

13. Styrelsens datamaskinanläggning kommer att byggas ut. Detta kräver en ökning av antalet operatörer. Samtidigt bör styrelsen få utökade resurser för programunderhåll. Medel yrkas för sex operatörer (+ 205 000 kr.) och tre programmerare (+ 130 000 kr.).

14. Styrelsen beräknar 4,7 milj. kr. för arvoden till extra lärare och timlärare. Styrelsen räknar då med bl. a. grundutbildning av 700 polisaspiranter, 400 elever i högre poliskursen, 200 elever i assistentkurs I och 100 elever i assistentkurs II, 40 elever i kommissarietkursen och 20 elever i polischefskursen.

15. Den fortsatta utbyggnaden av datasystem och datakommunikationsanläggning beräknas kräva 500 000 kr. i expertiskostnader.

Teknisk expertis behövs i samband med övergången till civilförsvarets radiosystem och planering av ledningscentraler och utbildningsanläggningar m. m. (1 milj. kr.). Behovet av expertis i övrigt beräknas till 100 000 kr.

16. Styrelsen har beräknat att 250 000 kr. krävs för s. k. direktannonsering under nästa budgetår. Kostnaderna för ett optimalt utnyttjande av ett sådant informationssätt anges till 3,8 milj. kr. per budgetår.

17. Lönekostnadspålägg för nya tjänster 496 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 44,1 milj. kr.

2. Rikspolisstyrelsens ledningsorganisation behöver förstärkas genom att de administrativa funktionerna samlas till en avdelning. Jag förordar att personal- och kanslibyråerna, enheten för datafrågor och den nya byrå, som

jag förordar i det följande, förs till den nya avdelningen. En tjänst som chef för avdelningen bör inrättas.

3—6. Jag godtar styrelsens förslag i fråga om inrättande av en ny byrå inom styrelsen. Byrån bör bestå av en kontrollenhet, en stansenhet och en registerenhet. Däremot anser jag att den publiceringscentral som nu ingår i registratoret kan föras till den nya registerenheten. Jag vill erinra om att det för innevarande budgetår har beräknats medel för att anställa den personal som kunde behövas inom styrelsen för driften av ADB-rutinerna för bearbetning av strafförelägganden och domar i brottmål. De resurser som sålunda står till styrelsens förfogande bör därför i första hand utnyttjas vid uppbyggnaden av den nya byrån. Dessutom kan de medel som nu används för driften av det allmänna kriminalregistret hos kriminalvårdsstyrelsen behöva tas i anspråk. Jag förordar vidare att en tjänst som chef för byrån inrättas och att medel beräknas för ytterligare ett biträde. Några detaljerade organisationsförslag föreligger inte ännu. Jag avser att ge statens avtalsverk förhandlingsuppdrag i de delar som anställnings- och arbetsvillkor är förhandlingsfrågor allteftersom organisationen kan bestämmas. För arbete med omläggning av befintliga register beräknar jag 135 000 kr.

7. Jag beräknar medel för förlängning av de fem göromålsförordnanden som har samband med narkotikaaktionen.

10. Jag avser att i det följande la upp frågan om medel för renovering och ombyggnad av I 1:s område vid Sörentorp för polisutbildningsverksamhet. En ny polisskola, polisskolan Ulriksdal, avses bli organiserad där. Till denna polisskola kommer bl. a. att förläggas all grundutbildning för polismän, utryckningsförarutbildning och viss annan central utbildning. För ledning och administration av skolan beräknar jag medel för åtta nya tjänster, varav en skolchef, en biträdande skolchef och sex tjänster för annan personal. Jag beräknar vidare medel för en kurschef för trafikutbildningen och två tjänster för fordonsredogörare och garagepersonal. Dessa funktioner har tidigare fullgjorts av tjänstemän inom den lokala polisorganisationen. Behovet av personal i övrigt för skolledning och administration samt grundutbildning och övrig central utbildning torde kunna tillgodoses inom ramen för tillgängliga resurser. För extra och tillfällig personal vid polisskolan Ulriksdal har jag dock beräknat 50 000 kr.

11 och 12. Jag beräknar medel för en ny konsulent vid rekryteringssektionen och för ytterligare en förste byråsekreterare vid personalsektionen.

13. Jag beräknar medel för ytterligare en programmerare och sex operatörer.

14. För arvoden till extra lärare och timplärare har jag beräknat ytterligare 250 000 kr.

15. Till ersättningar för konsultuppdrag har jag beräknat ytterligare 100 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

bemyndiga Kungl. Maj:t att hos rikspolisstyrelsen inrätta en extra ordinarie tjänst för chef för avdelning och en extra ordinarie tjänst för chef för byrå,

till *Rikspolisstyrelsen* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 44 100 000 kr., varav 3 900 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

B 2. Polisverket: Inköp av motorfordon m. m.

1968/69 Utgift	21 017 241	Reservation . . .	18 124 184
1969/70 Anslag	130 600 000		
1970/71 Förslag . .	31 600 000		

¹ Av anslaget skall 16,6 milj. kr. avräknas mot automobilskattemedlen.

	1969/70	Beräknade kostnader 1970/71	
		Rikspolisstyrelsen	Dep.chefen
1. Bilar och motorcyklar m. m. . .	15 350 000	21 930 000	17 400 000
2. Helikoptrar	700 000	1 150 000	—
3. Båtar	450 000	315 000	200 000
4. Radioutrustning m. m.	12 300 000	13 130 000	11 950 000
5. Hästar och hundar	640 000	650 000	650 000
6. Trafikövervakningsmateriel			
m. m.	1 160 000	2 100 000	1 400 000
	30 600 000	39 275 000	31 600 000

Rikspolisstyrelsen

1. För styrelsens eget behov begärs en personbil för inspektionsverksamhet (34 000 kr.). Styrelsen föreslår att den lokala polisorganisationen tillförs sammanlagt ytterligare 206 bilar (ca 7 milj. kr.). Av dessa bilar avses bl. a. 50 för enmanspatrullering (ca 840 000 kr.), fem skåpbilar för transporter eller som arbetsplats i samband med trafikkontroller (ca 196 000 kr.) och två skåpbilar som mobila ledningscentraler (ca 118 000 kr.). Med hänsyn till behovet av att intensifiera trafikövervakningsarbetet föreslår styrelsen att fem personbilar, utrustade med radarhastighetsmätare, (ca 150 000 kr.) anskaffas. För vissa personaltransporter i Stockholm begärs två bussar (ca 148 000 kr.). För utredningsändamål föreslås inköp av 15 personbilar (ca 350 000 kr.) och fyra skåpbilar. Två av skåpbilarna avses för brottsplatsutredningar och två för trafikutredningsändamål. Bifalls

styrelsens förslag till personalförändringar inom den lokala polisorganisationen, bör bilbeståndet på grund därav ökas med 123 bilar (ca 3,7 milj. kr.).

Under nästa budgetår beräknas 650 bilar böra bytas (ca 14,8 milj. kr.).

Motorcykelbeståndet föreslås utökat med 15 motorcyklar (162 000 kr.). 90 motorcyklar bör bytas ut (765 000 kr.). För utökning och utbyte av släpvagnar och scooters beräknar styrelsen 265 000 kr. Styrelsen yrkar vidare medel för inköp av en rullande polisstation, som skall användas huvudsakligen vid större offentliga tillställningar (21 000 kr.).

2. Styrelsen föreslår att ytterligare två helikoptrar anskaffas.

3. För den fortsatta utbyggnaden av sjöpolisverksamheten föreslår styrelsen att en medelstor båt anskaffas (ca 113 000 kr.). Två medelstora båtar bör dessutom bytas ut (200 000 kr.).

4. Polisorganisationen skall förses med radioutrustning som är under utveckling för civilt försvar och som under fredstid tillhandahålls av civilförsvarsstyrelsen som lån. Rikspolisstyrelsen har utrett i vilka avseenden civilförsvarets radionät måste kompletteras för att polisen skall få tillräckligt goda radiokommunikationer. Kostnaderna för kompletteringarna och för utvecklingen av civilförsvarets system beräknas till sammanlagt ca 37,9 milj. kr. Av detta belopp har ca 20 milj. kr. anvisats tidigare och för nästa budgetår begär styrelsen ca 7,5 milj. kr.

För att möjliggöra ytterligare beställningar av materiel med lång leveranstid och för att återstående utbyggnad skall kunna genomföras till lägsta möjliga kostnad hemställer styrelsen om bemyndigande att under nästa budgetår lägga ut beställningar för ca 9,6 milj. kr. Dessa beställningar väntas bli effektuerade under åren 1971/73.

För inköp av fasta radiostationer, hinderbelysningar och talförvrängningsutrustningar begärs 270 000 kr.

För inköp av radioanläggningar och orderutrustningar till motorfordon, helikoptrar och båtar beräknas ca 2,6 milj. kr. För rörliga radioanläggningar i övrigt krävs ca 390 000 kr. och för inköp av 165 bärbara radioapparater beräknas ca 600 000 kr.

Styrelsen föreslår att TV-kameror anskaffas för övervakning av Tingstadstunneln under Göta älv och anslutningsvägarna till tunneln (600 000 kr.).

För fortsatt upprustning av ledningscentralen i Stockholm beräknas 885 000 kr. och för ombyggnad av ledningscentralerna i Göteborg och Malmö begärs 250 000 kr.

5. Styrelsen föreslår att medel beräknas för en ökning av antalet hundar med 45 samt för utbyte av 30 hundar och tolv hästar.

6. För utökning och utbyte av trafikövervakningsmateriel som bilvägar, radarhastighetsmätare, kamerautrustning, traffipaxutrustningar, bullermätare, rök- och avgasmätare m. m. begär styrelsen 2,1 milj. kr.

Departementschefen

1. Jag beräknar medel för inköp av en bil för styrelsens inspektionsverksamhet, en personaltransportbuss, fem skåpbilar för transporter av gripna och omhändertagna, två s. k. ledningsbussar, fem bilar för hastighetsövervakning, 40 bilar för enmanspatrullering, fem personbilar och tre skåpbilar för utredningsändamål, varav två skåpbilar för brottsplatsutredningar och en för trafikutredningar. De nya polismanstjänster som jag förordar under anslaget B 6 medför att ytterligare 32 bilar bör anskaffas. Kostnaderna för dessa 94 bilar jämte utrustning beräknar jag till ca 2,6 milj. kr.

För utbyte av omkring 650 bilar och 90 motorcyklar beräknar jag ca 14,8 milj. kr. och för utbyte av snöscooters 34 000 kr. Vidare räknar jag med 60 000 kr. för nyinköp av tio släpvagnar och en rullande polisstation.

3. Två båtar bör bytas ut under nästa budgetår (ca 200 000 kr.).

4. Jag anser att den fortsatta utbyggnaden av polisens radionät är mycket angelägen och beräknar 7,5 milj. kr. för detta ändamål under nästa budgetår. För att möjliggöra ytterligare beställningar av materiel och manöverledning med lång leveranstid för återstående utbyggnad av radiosystemet förordar jag att ett bemyndigande ges att lägga ut beställningar av materiel för 9,5 milj. kr. under nästa budgetår.

För fasta radiostationer beräknar jag 270 000 kr. och för radioanläggningar till fordon ca 1,8 milj. kr. Vidare beräknar jag ca 120 000 kr. för andra rörliga radioanläggningar, 75 000 kr. för talförvrängningsutrustningar, larmsändare för bilar och ekolod för båtar, 459 000 kr. för 125 bärbara radioapparater och 600 000 kr. för TV-övervakning av Tingstadstunneln under Göta älv och anslutningsvägarna till tunneln. I överensstämmelse med styrelsens förslag beräknar jag ca 1,2 milj. kr. för fortsatt upprustning av ledningscentralen i Stockholms polisdistrikt och för modernisering av ledningscentralerna för polisen i Göteborg och Malmö.

6. Under posten till trafikövervakningsmateriel m. m. beräknar jag 775 000 kr. för utbyte av sådan materiel och medel för bl. a. inköp av fem transportabla bilvågar, fem radarhastighetsmätare och diverse kamerautrustningar.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

medge att, enligt vad jag har förordat i det föregående, beställningar får läggas ut till ett värde av högst 9 500 000 kr., att betalas med början tidigast under budgetåret 1971/72,

till *Polisverket: Inköp av motorfordon m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 31 600 000 kr., varav 18 150 000 kr. att avräknas mot automobilskattmedlen.

B 3. Polisverket: Underhåll och drift av motorfordon m. m.

1968/69 Utgift	30 106 155
1969/70 Anslag	140 500 000
1970/71 Förslag	44 600 000

¹ Av anslaget skall 25,9 milj. kr. avräknas mot automobilskattemedlen.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	Dep.chefen
		Rikspolisstyrelsen	
1. Underhåll och drift av motorfordon m. m.	21 300 000	+ 2 000 000	+ 200 000
2. Underhåll och drift av helikoptrar m. m.	3 000 000	+ 2 100 000	+ 800 000
Därav			
a) ambulans- och räddningsflygtjänst	1 000 000	+ 700 000	+ 400 000
b) övrig förhyrning av flygplan och helikoptrar	500 000	+ 500 000	+ 100 000
3. Underhåll och drift av båtar.....	400 000	+ 300 000	+ 250 000
4. Underhåll och vård av radioanläggningar m.m.	5 300 000	+ 2 800 000	+ 2 200 000
5. Underhåll och vård av fordonsutrustning m.m.	2 900 000	—	— 200 000
6. Försäkring av motorfordon	600 000	+ 300 000	+ 250 000
7. Underhåll och vård av hästar m. m.....	350 000	--	—
8. Underhåll och vård av hundar m. m.	1 350 000	+ 100 000	+ 100 000
9. Underhåll och vård av personlig utrustning ..	2 800 000	+ 700 000	+ 500 000
10. Underhåll och vård av trafikövervakningsmateriel m. m.....	500 000	—	—
11. Underhåll och vård av kriminalteknisk utrustning m. m.	1 700 000	—	--
12. Underhåll och vård av speciell materiel m. m.	300 000	—	—
	40 500 000	+ 8 300 000	+ 4 100 000

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Polisverket: Underhåll och drift av motorfordon m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 44 600 000 kr., varav 28 470 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

B 4. Polisverket: Särskild polisverksamhet för hindrande och uppdragande av brott mot rikets säkerhet m. m.

1968/69 Utgift	23 597 258
1969/70 Anslag	29 225 000
1970/71 Förslag	33 675 000

Rikspolisstyrelsen föreslår att anslaget förs upp med 32 575 000 kr.

Departementschefen

En redogörelse för innebörden av förslagen bör med hänsyn till ärendets natur inte ingå i statsrådsprotokollet. Ytterligare upplysningar bör i stället ges vederbörande riksdagsutskott.

Anslaget bör tas upp med 33 675 000 kr. Ökningen av anslaget beror till övervägande del på automatiska kostnadsökningar och på att jag har funnit det lämpligt att i anslaget räkna in de kostnader (ca 1,6 milj. kr.) för denna verksamhet som tidigare av kamerala skäl har beräknats på andra anslag för polisväsendet.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Polisverket: Särskild polisverksamhet för hindrande och uppdragande av brott mot rikets säkerhet m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 33 675 000 kr.

B 5. Polisverket: Diverse utgifter

1968/69 Utgift	1 546 853
1969/70 Anslag	1 500 000
1970/71 Förslag	1 500 000

Kungl. Maj:t har genom särskilda beslut meddelat föreskrifter om vilka kostnader som skall bestridas från detta anslag. Från anslaget betalas bl. a. bidrag till internationella kriminalpolisorganisationen i Paris (Interpol),

till enskilda tjänstemän för studier av betydelse för polisverket och till för-
eningar för tjänstemän vid polisväsendet. I övrigt bestrids från anslaget bl. a.
kostnader för efterspaning av försvunna personer och för stängsel kring
övergivna gruvhål. Kostnader i övrigt för polisverksamheten som ej skall
bestridas från annat anslag kan efter beslut av Kungl. Maj:t betalas från
anslaget.

Rikspolisstyrelsen föreslår att anslaget förs upp med oförändrat belopp.

Departementschefen

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Polisverket: Diverse utgifter* för budgetåret 1970/
71 anvisa ett förslagsanslag av 1 500 000 kr.

B 6. Lokala polisorganisationen: Förvaltningskostnader

1968/69 Utgift ¹	2561 690 492
1969/70 Anslag	3757 100 000
1970/71 Förslag	818 250 000

¹ Anslagen Lokala polisorganisationen: Avlöningar och Lokala polisorganisationen: Omkost-
nader.

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budget-
året 1968/69 uppgår till 8 457 078 kr.

³ Enligt regleringsbrev för budgetåret 1969/70 får rikspolisstyrelsen disponera 757 milj. kr.
Av anslaget skall 174 150 000 kr. avräknas mot automobilskattemedlen.

Rikspolisstyrelsen utövar som central förvaltningsmyndighet högsta inse-
endet över polisväsendet. Länsstyrelsen är högsta polismyndighet i länet. I
varje län, utom Gotlands län, finns hos länsstyrelsen en länspolischef och i
vissa län dessutom en biträdande länspolischef. Varje län är indelat i polis-
distrikt, som för hela landet uppgår till 119. I varje polisdistrikt finns en
chef som är polismästare.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71		
		Rikspolisstyrelsen	Dep.chefen	
<i>Personal</i>				
1. Tjänstemän i polischefskar- riären	254	+	2	+
2. Övriga polismän, exklusive personal i rekryteringskåren	12 688	+	775	+
3. Annan personal	2 531	+	320	+
	15 473	+	1 097	+
				417
<i>Anslag</i>				
Avlöningar till tjänstemän ..	492 700 000	+	68 200 000	+
Avlöningar till extra polismän (polisaspiranter) m. fl.	28 000 000	—	+	2 000 000

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Rikspolisstyrelsen	Dep.chefen
Avlöningar till övrig extra personal och till tillfällig arbetskraft	7 750 000	+	4 700 000 — 750 000
Ersättningar till sakkunniga	3 000 000	+	500 000 + 500 000
Sjukvård	1 300 000	+	200 000 + 150 000
Reseersättningar	24 800 000	+	1 500 000 + 1 200 000
Lokalkostnader	51 550 000	+	2 500 000 — 2 600 000
Kostnader för personalvårdande och trivselbefrämjande åtgärder	160 000	+	10 000 + 5 000
Expenser	22 300 000	+	1 700 000 + 700 000
Därav engångsutgifter	500 000	+	500 000 —
Kostnader för förpassning och för kost och sjukvård för omhändertagna personer m. m.	1 500 000		— —
Kostnader för regional och lokalt anordnad utbildning	1 500 000	+	200 000 + 50 000
Särskilda utgifter i polistjänsten	800 000	+	100 000 + 50 000
Ersättning för skador vid flygande inspektion	40 000		— — 5 000
Framkallning och kopiering av film m. m.	500 000		— —
Ersättning för skador på polismans lösa egendom	100 000		— —
Ersättning till enskilda för biträde åt ordningsmakten	50 000		— —
Kostnader för inköp av uniformer till polischefspersonal	50 000		— —
Kostnader för polititransporter	450 000	+	50 000 + 150 000
Kostnader för trafiknämnder	250 000		— —
Kostnader för företagsnämnder	150 000		— —
Vissa kostnader för förundersökning m. m.	600 000	+	150 000 + 300 000
Övriga utgifter	400 000		— —
Lönekostnadspålägg	119 050 000	+	16 262 000 + 13 000 000
	757 000 000	+	96 072 000 + 61 250 000

Rikspolisstyrelsen

1. Löne- och prisomräkning m. m. 46,4 milj. kr.

2. Polischeferna har yrkat sammanlagt 2 383 tjänster och länsstyrelserna 2 258 tjänster. Rikspolisstyrelsen föreslår att 977 nya tjänster inrättas. Av dessa tjänster är två avsedda för personal i polischefskarriären, 775 för andra polismän och 200 för annan personal. Därutöver föreslår styrelsen att minst 100 tjänster för extra ordinarie poliskonstaplar inrättas i utbyte mot medel för övertidstjänstgöring och att 120 kvalificerade biträden får extraanställas. Fördelningen av de föreslagna nya tjänsterna framgår av följande sammanställning.

	Tjänster i polis- chefs- karriären		Övriga polismanstjänster					Andra tj		Summa
	Polis- mäs- tarnas kans- lier	Över- vak- nings- verk- sam- het	Skydds- verk- samhet	Trafik- sek- tioner	Läns- trafik- grup- per	Utred- nings- verk- sam- het	Vik.-o. för- stärk- nings- per- sonal	Kon- tors- perso- nal	Övrig personal	
Stockholms pd..	1	44	5	23		15		22	6	116
(riksomfattande verksamhet)...					7	18				25
Göteborgs pd ..		10	2	10	2	6		8	9	47
Malmö pd	1	14		5	7	3		6	4	40
Summa	2	68	7	38	16	42		36	19	228
Övriga pd		8	162	43	10	161	108	112	33	637
Totalt	2	8	230	50	48	177	150	112	148	977

Vissa extra tjänster som de senaste budgetåren inrättats för kontorspersonal i distrikten bör extraordinariesättas.

3. Tjänster i polischefskarriären

För förstärkning av trafikavdelningen i Stockholms polisdistrikt begärs en tjänst som polisintendent. Vidare yrkas att en tjänst som polissekretäre med stationering i Malmö polisdistrikt inrättas.

4. Övrig polispersonal

a) *Polismanstjänster vid polismästarnas kanslier.* Styrelsen föreslår att åtta tjänster inrättas för handläggning och beredning av polismyndighetsärenden för att därigenom bereda polischeferna och avdelningscheferna mera tid att ägna sig åt ledningsfunktionen.

b) *Övervakningsverksamhet.* Styrelsen framhåller att all erfarenhet visar att en effektiv övervakning har en allmänt preventiv effekt på brottsligheten. Som exempel på brott, som kan förhindras eller påverkas genom övervakning, kan nämnas misshandel, tillgrepp av motorfordon, inbrott, brott mot allmän ordning m. m. Av de 230 nya tjänster, som styrelsen yrkar, är 47 avsedda för arbetsledning. Effekten av den yttre tjänsten ökar väsentligt om verksamheten leds av befäl. Polisdistrikten bör ha tillgång till vakthavande befäl dygnet om. Det är från rättssäkerhetssynpunkt otillfredsställande att

många polisdistrikt vissa tider saknar befäl som kan besluta om frihetsberövanden och om andra särskilda åtgärder. Styrelsen begär 183 konsta- pelstjänster för yttre tjänst, varav 42 till Stockholms polisdistrikt. De övriga tjänsterna föreslås huvudsakligen till de medelstora polisdistrikten.

c) Skyddsverksamhet

Styrelsen begär 50 tjänster för denna verksamhet. Av dessa tjänster föreslås fem till Stockholms polisdistrikt, två till Göteborgs polisdistrikt och 43 till landet i övrigt.

Inrättande av spaningssektioner

Vid polisväsendets förstatligande skapades bl. a. skyddssektioner med placering på ordningsavdelningarna för bl. a. socialpolisverksamhet och allmän spaning. I uttrycket allmän spaning låg en avgränsning mot den direkta brottsspaningen som skulle åvila utredningsavdelningarna. Eftersom skyddssektionen skulle förse såväl ordnings- som utredningsavdelningen med information om spaningsresultat m. m., skulle sektionen utgöra en förbindelselänk mellan de bägge avdelningarna. Styrelsen har följt utvecklingen av skyddssektionernas verksamhet och av hur spaningen som helhet fungerat. Frågan om skyddssektionens organisatoriska hemvist och möjligheter att sprida information till distriktets olika enheter har också övervägts. Styrelsen har därvid bl. a. konstaterat att skyddssektionerna i flertalet distrikt inte har kunnat göras så stora och flexibla att de kunnat verka med godtagbar effekt vid sjukdomar, semester o. d. och att den rad arbetsuppgifter utöver den allmänna spaningen som har åvilat sektionerna medfört att spaning och yttre tjänst eftersatts. Den allvarliga brottsutvecklingen under senare år har tvingat polischeferna att huvudsakligen sätta in utredningsresurserna på brott mot känd gärningsman. Något egentligt utrymme för direkt brottsspaning har inte funnits. Erfarenheterna av polisens narkotikaaktion bekräftar enligt styrelsen att satsning på spaning och yttre verksamhet är ett utomordentligt effektivt sätt att bekämpa brottslighet.

Styrelsen föreslår att speciella enheter, dit all spaning koncentreras, inrättas i distrikten. På enheterna skall utöver spaningen i princip endast läggas sådana arbetsuppgifter som har direkt samband med spaning och annan liknande yttre tjänst. Bland brottspreventiva uppgifter som bör handläggas av spaningsenheten är bl. a. kontaktverksamhet med sociala organ, laglydnadsfostran, rådgivning till allmänheten om stöldskydd, larmanordningar m. m. samt allmän information om brott och brottslingars beteende. Spaningsenheterna bör ha så stor personalstyrka att spaning och yttre tjänst kan bedrivas effektivt och i princip dygnet runt. Avsikten är att de skall bildas av redan befintliga tjänster främst på skyddssektioner och utredningsavdelningar och av nya tjänster som tillförs organisationen.

Styrelsen föreslår att de nya enheterna placeras på utredningsavdelningarna och benämns spaningssektioner. Skyddssektionerna kan därvid

upplösas. Styrelsen anser att anknytningen till utredningsavdelningen är given eftersom sektionens huvudsakliga uppgift skall vara spaning och framhåller att det är nödvändigt att enheten får ställning som särskild sektion för att förhindra att spaningspersonal tas i anspråk för rent utredningsarbete. Det är nämligen utomordentligt väsentligt, framhåller styrelsen, att spaningssektionerna hålls intakta i det löpande arbetet.

Styrelsen bedömer att organisationsförändringen kan träda i kraft nästa budgetår. Under tiden fram till den 1 juli 1970 kommer styrelsen att driva spaning och yttre tjänst i huvudsak efter de riktlinjer som har dragits upp för narkotikaaktionen.

d) *Trafikövervakningsverksamhet.* För riksomfattande verksamhet begärs sju tjänster, varav sex tjänster för helikopterförare. Parkeringskontoret i Stockholm måste förstärkas med fyra tjänster med hänsyn till ärendefrekvensen. Den allmänna utvecklingen på trafikens område och övervakningens stora betydelse för trafiksäkerheten nödvändiggör att de personella resurserna vid de trafikövervakande enheterna förstärks. Tjänsterna vid länstrafikgrupperna har fördelats i stort sett jämnt mellan 35 polisdistrikt. Solna polisdistrikt har dock av styrelsen ansetts böra tilldelas nio tjänster och Kristianstads och Falu polisdistrikt vardera åtta tjänster.

Enligt styrelsens uppfattning uppnås den största effekten av trafikövervakningen om denna planläggs och leds av polisbefäl ute i trafiken. Styrelsen yrkar därför att ett förhållandevis stort antal befälstjänster inrättas.

e) *Utredningsverksamhet.* Till följd av brottsutvecklingen är det nödvändigt att förstärka utredningsavdelningarna. Antalet balanserade ärenden har ökat i flertalet polisdistrikt och styrelsen anser att ökningen är av en storleksordning som inte kan tolereras.

Av de tjänster som har föreslagits för den riksomfattande verksamheten avses bl. a. sex för förstärkning av narkotikakommissionen och sex för den allmänna kommissionen, där svärbemästrade ekonomiska brott utreds. Förstärkningarna i övrigt är avsedda för storstadsområden och andra polisdistrikt, där behovet av utökningar är särskilt framträdande.

5. *Annan personal än polispersonal*

a) *Kontorspersonal.* Behovet av biträdespersonal inom polisväsendet är betydande. Polismän måste ofta utföra arbetsuppgifter, däribland rena utskriftsarbeten, som med fördel kan anförtros biträdespersonal.

b) *Övrig personal.* Av de 52 tjänster som styrelsen i övrigt begär är bl. a. fem tjänster avsedda för delgivningsmän, tio för garagebiträden, fem för vaktkonstaplar, fem för fordonsredogörare och tio för expeditivvakter.

c) *Extra och tillfällig personal*

Styrelsen hemställer att medel anvisas för 120 kvalificerade biträden. Som motiv åberopar styrelsen att en särskild arbetsgrupp inom styrelsen, kallad arbetsfördelningsgruppen, har utrett att göromål i polisdistrikten kan flyttas över från polispersonal till annan personal i en utsträckning som motsvarar

minst 600 årsarbetskrafter. Bland de arbetsuppgifter som gruppen anser lämpligen kunna utföras av kvalificerad personal i kontorskarriären kan nämnas receptionstjänst, sambandstjänst, tjänst som fordons- och materielredogörare, delgivningsärenden, enklare utredningar, vissa polismyndighetsärenden m. m. Det är synnerligen angeläget att resultatet av arbetsfördelningsgruppens utredning kan genomföras snarast möjligt. Härigenom nås en väsentlig rationalisering av polisverksamheten. Enligt styrelsens bedömning bör reformen genomföras under två budgetår.

6. Lönekostnadspålägg för nya tjänster 8 460 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 818 250 000 kr.

2. Jag delar styrelsens förslag att särskilda enheter successivt bör inrättas i polisdistrikten för all spaning och för sådana arbetsuppgifter som har direkt samband med spaning och annan liknande yttre tjänst. De nuvarande skyddssektionerna, vars huvudsakliga uppgifter består i allmän spaning och socialpolisverksamhet kan därvid upphöra. Förutom den allmänna spaningen kan från skyddssektionerna till de nybildade enheterna föras över de brottspreventiva uppgifter som styrelsen har föreslagit. Övriga uppgifter som nu handläggs på skyddssektionerna kan föras över till andra sektioner. De nya enheterna bör placeras på utredningsavdelningarna. Befintliga tjänster vid skyddssektionerna och vissa tjänster från andra enheter, som sysslar med spaning, bör utgöra stommen i de nya spaningsenheterna. Ytterligare tjänster behöver emellertid tillföras organisationen för att den skall kunna starta i ett antal polisdistrikt från budgetåret 1970/71. Jag beräknar för den nya spaningsorganisationen medel för 120 nya tjänster för polismän. Jag avser att uppdra åt rikspolisstyrelsen att komma in med förslag till i vilka distrikt särskilda enheter för spaning bör inrättas den 1 juli 1970 och att samtidigt ange hur dessa enheter bör organiseras.

Av de 300 nya tjänsterna för polismän avses i övrigt 30 för övervakningstjänst, 30 för trafikövervakningsverksamhet, 20 för utredningsverksamhet samt 100 för vikariats- och förstärkningstjänstgöring. Medlen för övertidstjänstgöring kan minskas med omkring 3,5 milj. kr.

Det ankommer på Kungl. Maj:t att besluta om fördelningen av tjänsterna på polisdistrikt.

3. För de medel som jag föreslår för extra personal och tillfällig arbetskraft bör 120 nya tjänstemän kunna anställas. Jag anser att det är angeläget att polisutbildad personal i så stor utsträckning som möjligt kan frigöras från arbetsuppgifter som kan fullgöras av annan personal. Jag räknar med att 80 tjänster bör tas i anspråk för att utföra kvalificerade arbetsuppgifter, som lämpligen kan föras över från polispersonal. Vidare har

jag räknat med att 20 tjänster bör avse övrig kontorspersonal och 17 tjänster förvaltningspersonal som vakikonstaplar, expeditivakter och garagepersonal.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Lokala polisorganisationen: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 818 250 000 kr., varav 188 200 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

B 7. Lokala polisorganisationen: Utrustning

1968/69 Utgift	10 187 129	Reservation . . .	13 583 054
1969/70 Anslag	113 700 000		
1970/71 Förslag	15 200 000		

¹ Av anslaget skall 2.5 milj. kr. avräknas mot automobilskattemedlen.

	1969/70	Beräknade kostnader 1970/71	
		Rikspolisstyrelsen	Dep.chefen
1. Inventarier och annan utrustning till nya polislokaler	5 000 000	5 850 000	3 500 000
2. Inventarier och utrustning till polisskolan Ulriksdal	—	5 100 000	3 500 000
3. Möbler, kontorsmaskiner och andra inventarier	2 000 000	3 500 000	2 200 000
4. Personlig utrustning	3 000 000	2 400 000	1 900 000
5. Övrig utrustning			
a) Förvaringsskåp och utrustning för larmskydd	300 000	2 100 000	1 650 000
b) Kriminalteknisk materiel	1 200 000	1 425 000	1 000 000
c) Utrustning för fjällräddningstjänst	150 000	175 000	100 000
d) Kartutrustning	300 000	100 000	100 000
e) Utbildningsmateriel	250 000	250 000	250 000
f) Utrustning för rådfrågningsbyråer	—	100 000	—
g) Speciell materiel	1 500 000	1 500 000	1 000 000
	13 700 000	22 500 000	15 200 000

Rikspolisstyrelsen

2. Statens järvafältsdelegation har i sitt betänkande Statlig stadsdel föreslagit, att Svea Livgardes (I 1:s) område vid Sörentorp skall tas i anspråk för bl. a. polisutbildning. Byggnadsstyrelsen har begärt medel för vissa renoverings- och ombyggnadsarbeten inom området. Förslaget omfattar iordningställande av bl. a. förvaltningslokaler, lektionssalar, grupparbets- och lärarrum, speciella utbildningsanordningar för fysisk träning, motor- och

skjututbildning m. m. samt av elevbostäder och fritidslokaler. För inventarier och utrustning till dessa utrymmen begär rikspolisstyrelsen 5,1 milj. kr. Av dessa medel avses bl. a. ca 420 000 kr. för lektionssalsmöbler, ca 325 000 kr. för AV-hjälpmedel, ca 440 000 kr. för kontorsmöbler och kontorsmaskiner, ca 160 000 kr. för gymnastikhusutrustning, ca 425 000 kr. till övningspolisstationsinredning, ca 350 000 kr. för teletekniska omläggningar och drygt 1 milj. kr. för utrustning till elevbostäderna.

3. För inköp av kontorsmaskiner samt av möbler och andra inventarier till följd av föreslagna personalökningar beräknar styrelsen ca 825 000 kr. resp. ca 1 250 000 kr. För komplettering av möbler och andra inventarier beräknas ca 520 000 kr. För att i önskvärd omfattning kunna föra över arbetsuppgifter från polispersonal till annan personal krävs ytterligare bandspelare och skrivmaskiner samt andra maskinella hjälpmedel för 900 000 kr.

4. För inköp av utrustning, som skall tillhandahållas extra polismän (polisaspiranter), begärs ca 1,2 milj. kr. För utrustning till viss nyutbildad personal och för utrustning till följd av föreslagna personalökningar krävs ca 850 000 kr. För inköp av vinterjackor, underdräkter till viss personal vid övervakningssektionerna m. m. beräknar styrelsen 350 000 kr.

5. a) Styrelsen anser att det är nödvändigt med en betydande upprustning av manöverbordsutrustningen på sambandscentraler och radioexpe-ditioner bl. a. för att det nya radiosystemet skall kunna ge full effekt (ca 1,5 milj. kr.). För inköp av larmskydd, förvaringsskåp, låsanordningar och TV för arrester och garageintag yrkar styrelsen drygt 500 000 kr.

5. b) Av medlen för kriminalteknisk materiel avses ca 1 milj. kr. för komplettering av befintlig utrustning och 400 000 kr. till speciell utrustning såsom stereokameror och videobandspelare.

5. c) För fjällräddning behövs bl. a. ytterligare patrull- och depåutrustningar samt lavinvarningsskyltar.

5. g) Styrelsen bedömer behovet av skyddsutrustning för polispersonalen som utomordentligt angeläget. För inköp av skottsäkra västar, gas-skyddsutrustning, tårgasutrustning m. m. begär styrelsen drygt 500 000 kr. Räddningsutrustning som gummibåtar, draggutrustning, specialbåtar m. m. begärs för 325 000 kr., skidutrustning för 128 000 kr. och utrustning till polisarrester, polisstationsskyltar m. m. för 190 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 15,2 milj. kr. Under investeringsanslaget Polishus m. m. (s. 83) förordar jag att medel anvisas för ombyggnad av I 1:s område vid Sörentorp för polis-utbildning. Förslaget omfattar inte iordningställande av elevbostäder.

Under posten till möbler, kontorsmaskiner och andra inventarier har jag räknat med 1 milj. kr. för möbler och 1,2 milj. kr. för kontorsmaski-

ner. Under posten till speciell materiel har jag räknat 225 000 kr. till skottsäkra västar m. m. och tårgasutrustning.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Lokala polisorganisationen: Utrustning* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 15 200 000 kr., varav 2 675 000 kr. att avräknas mot automobilskatte-medlen.

B 8. Statens kriminaltekniska laboratorium

1968/69 Utgift ¹	22 049 081
1969/70 Anslag	3 800 000
1970/71 Förslag	4 100 000

¹ Anslaget Statens kriminaltekniska laboratorium: Avlöningar och Statens kriminaltekniska laboratorium: Omkostnader.

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 19 532 kr.

Chefsmyndighet för laboratoriet är rikspolisstyrelsen.

Chef för laboratoriet är en professor. Laboratoriet är organiserat på tre avdelningar.

Laboratoriets arbetsuppgifter består huvudsakligen i att utföra kriminaltekniska undersökningar åt domstolar samt åklagar- och polismyndigheter och att bedriva självständig forskning inom sitt verksamhetsområde.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71			
		Rikspolisstyrelsen	Dep.chefen		
<i>Personal</i>					
Handläggande personal	31	+	1	+	1
Övrig personal	26	+	2	+	1
	57	+	3	+	2
<i>Anslag</i>					
Avlöningar	2 350 000	+	244 000	+	220 000
Sjukvård	9 000	+	3 000	+	3 000
Resersättningar	19 000		—		—
Därav utrikes resor	14 000		—		—
Lokalkostnader	650 000	+	25 000	+	25 000
Expenser	215 000		—		—
Därav engångsutgifter	115 000		—		—
Övriga utgifter (inköp av förbrukningsmateriel för laboratorieverksamheten m. m.)	40 000		—		—
Lönekostnadspålägg	527 000	+	58 000	+	52 000
Ersättning för utförda undersökningar m. m.	-10 000		—		—
	3 800 000	+	330 000	+	300 000

Rikspolisstyrelsen

1. Löne- och prisomräkning m. m. 210 600 kr.
2. Arbetsuppgifterna vid laboratoriet har ökat avsevärt, framför allt till följd av den kraftiga ökningen av narkotikabrotten. Styrelsen föreslår att laboratoriet förstärks med en assistent och en laboratorieassistent vid den biologiska sektionen samt med en laboratorieassistent vid den kemiska sektionen (+ 92 000 kr.).
3. Lönekostnadspålägg för nya tjänster 21 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 4,1 milj. kr. Jag har därvid beräknat medel för ytterligare en assistent vid den biologiska sektionen och en laboratorieassistent vid den kemiska sektionen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Statens kriminaltekniska laboratorium* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 4 100 000 kr.

C. Åklagarväsendet**C 1. Riksåklagaren**

1968/69 Utgift ¹	21 864 002
1969/70 Anslag	2 420 000
1970/71 Förslag	2 730 000

¹ Anslagen Riksåklagaren: Avlöningar och Riksåklagaren: Omkostnader

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 17 384 kr.

RÅ är den högste åklagaren och leder åklagarväsendet i landet.

RÅ:s kansli är organiserat på två byråer, kanslibyrån och tillsynsbyrån. Vid sidan härav finns viss personal för RÅ:s egen åklagarverksamhet.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		RÅ	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Handläggande personal	15	+ 1	+ 1
Övrig personal	20	+ 1	+ 1
	35	+ 2	+ 2
<i>Anslag</i>			
Avlöningar	1 655 000	+ 253 000	+ 238 000
Sjukvård	13 000	---	—
Reseersättningar	63 000	+ 9 000	+ 14 000
Därav utomnordiska resor	—	+ 5 000	+ 5 000
Lokalkostnader	105 000	+ 2 000	+ 2 000
Expenser	215 000	+ 49 000	+ 1 000
Därav engångsutgifter	20 000	+ 10 000	— 10 000
Lönekostnadspålägg	369 000	+ 53 000	+ 55 000
	2 420 000	+ 366 000	+ 310 000

RÅ

1. Löne- och prisomräkning m. m. 118 000 kr.

2. Pågående rationaliseringsarbete inom rättsväsendet har lett till en väsentligt ökad administrativ verksamhet inom RÅ:s kansli. Planerings- och utbildningssektionen behöver förstärkas med en handläggare och ett biträde. Tjänsten som byråchef på kanslibyrån bör bytas ut mot tjänst som avdelningschef eller motsvarande. (+ 85 000 kr.)

3. RÅ:s åklagarverksamhet i högsta domstolen har ökat. En tredje tjänst som byråchef för åtalsärenden bör inrättas i utbyte mot nuvarande göromålsförordnande på helår.

4. Expertis och tillfällig arbetskraft m. m. behöver anlitas i ökad omfattning (+ 85 000 kr.).
5. Vissa utrikes resor påkallas i RÅ:s verksamhet (+ 5 000 kr.).
6. Medel behövs för inköp och drift av tjänstebil (+ 38 000 kr.).
7. Lönekostnadspålägg för nya tjänster m. m. 35 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 2 730 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för ytterligare en handläggare och ett biträde (2.).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till Riksåklagaren för budgetåret 1970/71 anvisa ett
förslagsanslag av 2 730 000 kr.

C 2. Läns- och distriktsåklagarmyndigheterna

1968/69 Utgift ¹	244 341 191
1969/70 Anslag	60 937 000
1970/71 Förslag	64 437 000

¹ Anslagen Läns- och distriktsåklagarmyndigheterna: Avlöningar och Läns- och distriktsåklagarmyndigheterna: Omkostnader

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 518 365 kr.

Det finns 21 länsåklagarmyndigheter. Tre av dessa är gemensamma för vardera två län. Länsåklagare fullgör åklagaruppgiften när denna uppgift är särskilt krävande. Chef för länsåklagarmyndighet utövar ledningen av åklagarverksamheten inom myndighetens verksamhetsområde.

Landet är indelat i 90 åklagardistrikt. Stockholms, Göteborgs och Malmö åklagardistrikt ingår inte i länsåklagarmyndighets verksamhetsområde. Chef för åklagarmyndigheten i dessa tre städer är en överåklagare som har motsvarande uppgifter som chefen för en länsåklagarmyndighet. Åklagarmyndigheterna i de övriga 87 åklagardistrikten lyder under länsåklagarmyndighet och har såsom chef en chefsåklagare.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		RÅ	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Länsåklagare och överåklagare	35	—	—
Chefsåklagare, kammaråklagare och distriktsåklagare . . .	409	+ 7	+ 4
Assistentåklagare och åklagaraspiranter	118	— 8	— 4
Övrig personal	516	— 7	— 14
	1 078	— 8	— 14

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		RA	Dep.chefen
<i>Anslag</i>			
Avlöningar	44 111 000	+ 2 038 000	+ 1 920 000
Sjukvård	100 000	—	—
Reseersättningar	1 470 000	+ 84 000	+ 74 000
Därav utomnordiska resor.....	—	+ 10 000	+ 10 000
Lokalkostnader.. ..	3 399 000	+ 964 000	+ 964 000
Expenser.. ..	1 823 000	+ 50 000	— 15 000
Därav engångsutgifter	190 000	—	— 65 000
Lönekostnadspålägg	10 034 000	+ 580 000	+ 557 000
	60 937 000	+ 3 716 000	+ 3 500 000

RA

1. Löne- och prisomräkning m. m. 3 937 000 kr.
2. Vid envar av åklagarmyndigheterna i Handens, Linköpings, Lunds, Malmö, Halmstads, Göteborgs och Alingsås åklagardistrikt behövs på grund av ökad arbetsbelastning en förstärkning med en åklagartjänst (+ 366 000 kr.).
3. För olika åklagarmyndigheter begärs fem biträdestjänster (+ 108 000 kr.).
4. Åtta tjänster för assistentåklagare och tolv extra biträdestjänster kan dras in (— 252 000 kr.).
5. Medel behövs för vissa utrikes resor (+ 10 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 64 437 000 kr. Jag har därvid beräknat medel för ytterligare en distriktsåklagartjänst i vardera Handens och Lunds åklagardistrikt och för ytterligare en kammaråklagartjänst vid vardera Malmö och Göteborgs åklagardistrikt. Fyra assistentåklagartjänster och fjorton extra biträdestjänster kan dras in.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Läns- och distriktsåklagarmyndigheterna* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 64 437 000 kr.

D. Domstolarna

I fråga om arbetsläget vid domstolarna får jag hänvisa till vad som har anförts i översikten och till tabeller på denna sida och s. 41.

Vissa data rörande de allmänna domstolarna

(I uppgifterna rörande underrätterna är antal över 1 000 avrundade till jämna hundratal)

	1966	1967	1968	1.1— 30.6.68	1.1— 30.6.69
<i>Underrätterna</i>					
Inkomna allmänna mål domsagor (ds)	76 300	82 400	77 300	38 800	36 100
rådhusrätter (rr)	99 700	104 300	97 400	52 500	41 300
S:a	176 000	186 700	174 700	91 300	77 400
Balans allmänna mål vid utgången av resp. period	ds 18 300 rr 23 200	19 200 24 200	16 300 21 100	15 900 21 700	14 900 21 400
S:a	41 500	43 400	37 400	37 600	36 300
Inkomna expropriationsmål	ds 266 rr 130	281 98	205 102		
S:a	396	379	307		
Mål om lagsökning och betalningsföreläggande	ds 120 000 rr 67 000	129 500 72 700	123 700 72 900	60 800 37 300	56 400 36 300
S:a	187 000	202 200	196 600	98 100	92 700
Inkomna mål hos ägodelningsrätt och ägodelningsdomare	ds 8 600 rr 2 200	8 900 2 400	9 000 2 400		
S:a	10 800	11 300	11 400		
Upphörda konkurser	ds 815 rr 776	997 1 047	1 181 1 203	603 600	643 701
S:a	1 591	2 044	2 384	1 203	1 344
Inskrivningsärenden	ds 685 500 rr 154 100	767 100 216 000	854 800 256 600	402 500 126 200	429 900 129 700
S:a	839 600	983 100	1 111 400	528 700	559 600
Gravations- och äganderättsbevis	ds 293 100 rr 72 900	323 200 86 300	360 800 105 600	182 400 57 200	173 000 53 000
S:a	366 000	409 500	466 400	239 600	226 000
<i>Hovrätterna</i>					
Inkomna mål.....	7 818	9 008	9 335	4 699	4 722
Balans	2 547	2 921	3 126	2 741	2 639
<i>Högsta domstolen</i>					
Inkomna mål och ärenden.....	1 439	1 585	1 792	926	910
Balans, mål och ärenden	757	895	835	872	861

D 1. Högsta domstolen m. m.

1968/69 Utgift ¹	27 329 524
1969/70 Anslag	9 158 000
1970/71 Förslag	9 452 000

¹ Anslagen Högsta domstolen m. m.: Avlöningar och Högsta domstolen m. m.: Omkostnader

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 64 149 kr.

Kungl. Maj:ts domsrätt i allmänna mål utövas av högsta domstolen. Högsta domstolen är överrätt i mål som fullföljs från hovrätt. Domstolen är delad på tre avdelningar med tillsammans 21 justitieråd. Fem justitieråd tjänstgör i lagrådet som f. n. har två avdelningar. Beredningen av målen till behandling i högsta domstolen sker i nedre justitierevisionen.

Från anslaget bestrids kostnader för högsta domstolen och nedre justitierevisionen.

	1969/70	Beräknad ändring Nedre justitie- revisionen	1970/71 Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Justitieråd och revisionssekreterare ..	64		
Övrig personal	54		
	118		
<i>Anslag</i>			
Avlöningar.....	6 775 000	+ 278 000	+ 264 000
Sjukvård	23 000	—	—
Reseersättningar	130 000	+ 20 000	+ 20 000
Lokalkostnader	334 000	+ 29 000	+ 29 000
Expenser	336 000	— 79 000	— 79 000
Därav engångsutgifter	150 000	— 100 000	— 100 000
Lönekostnadspålägg	1 560 000	+ 63 000	+ 60 000
	9 158 000	+ 311 000	+ 294 000

Nedre justitierevisionen

1. Löne- och prisomräkning m. m. 294 000 kr.
2. En kansliskrivartjänst och tre kontorsskrivartjänster bör bytas ut mot fyra assistenttjänster (+ 17 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 9 452 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Högsta domstolen m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 9 452 000 kr.

D 2. Regeringsrätten

1968/69 Utgift ¹	2 268 592
1969/70 Anslag	3 284 000
1970/71 Förslag	3 884 000

¹ Anslagen Regeringsrätten: Avlöningar och Regeringsrätten: Omkostnader

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 18 308 kr.

Regeringsrätten utövar Kungl. Maj:ts rätt att avgöra administrativa be-
svärs mål i den utsträckning som bestäms i särskild lag. Domstolen är upp-
delad på fyra avdelningar med tillsammans 20 regeringsråd. Två regerings-
råd tjänstgör f. n. i lagrådet.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71 Dep.chefen
<i>Personal</i>		
Regeringsråd	22	
Övrig personal	3	
	25	
<i>Anslag</i>		
Avlöningar	2 317 000	+ 118 000
Sjukvård	1 000	—
Reseersättningar	6 000	—
Lokalkostnader	99 000	+ 84 000
Expenser	346 000	+ 353 000
Därav engångsutgifter	301 000	+ 353 000
Lönekostnadspålägg	515 000	+ 45 000
	3 284 000	+ 600 000

Jag beräknar medel för löne- och prisomräkning m. m. till 247 000 kr.

Regeringsrätten beräknar ta i anspråk nya lokaler under budgetåret
1971/72. För utrustning som behöver anskaffas redan under budgetåret
1970/71 beräknar jag 353 000 kr.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till
3 884 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Regeringsrätten* för budgetåret 1970/71 anvisa
ett förslagsanslag av 3 884 000 kr.

D 3. Regeringsrättens årsbok

1968/69 Utgift	198 494
1969/70 Anslag	150 000
1970/71 Förslag	150 000

¹ Anslaget Regeringsrätten: Regeringsrättens årsbok

Från anslaget bestrids kostnaderna bl. a. för tryckning av Regeringsrättens årsbok.

Jag förordar att anslaget tas upp med oförändrat belopp. I enlighet härmed hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Regeringsrättens årsbok* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 150 000 kr.

D 4. Hovrätterna

1968/69 Utgift ¹	223 779 023
1969/70 Anslag	31 832 000
1970/71 Förslag	33 786 000

¹ Anslagen Hovrätterna: Avlöningar och Hovrätterna: Omkostnader

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 239 401 kr.

Hovrätt är överrätt i mål, som fullföljs från allmän underrätt. Det finns sex hovrätter. De är Svea hovrätt (tolv avdelningar för allmänna mål), Göta hovrätt (tre avdelningar), hovrätten över Skåne och Blekinge (tre avdelningar), hovrätten för Västra Sverige (fyra avdelningar), hovrätten för Nedre Norrland (två avdelningar) och hovrätten för Övre Norrland (två avdelningar). Hovrätterna är administrativa chefsmyndigheter för de allmänna underrätterna och de statliga hyresnämnderna. Svea hovrätt har i egenkap av vattenöverdomstol två särskilda avdelningar för vattenmål och är administrativ chefsmyndighet för vattendomstolarna.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71		
		Hovrätterna	Dep.chefen	
<i>Personal</i>				
Domare och fiskaler	270	+	19	+ 3
Övrig personal	209	+	15	+ 5
	479	+	34	+ 8
<i>Anslag</i>				
Avlöningar	23 173 000	+	2 944 000	+ 1 663 000
Sjukvård	56 000	+	5 000	+ 1 000
Reseersättningar	592 000	+	56 000	+ 65 000
Lokalkostnader	1 290 000	+	37 000	+ 15 000
Expenser	1 144 000	+	109 000	+ 76 000
Därav engångsutgifter	187 000	-	44 000	- 34 000
Lönekostnadspålägg	5 577 000	+	703 000	+ 134 000
	31 832 000	+	3 854 000	+ 1 954 000

Vissa statistiska uppgifter om hovrätterna

Hovrätt	Tid	In- komna mål	Annorledes än genom avskrivning avgjorda mål	Beviljade dispenser enl. 22 § arbetsord. för rikets hovrätter	Huvud- förhand- ling 2 eller flera dagar	Ut- gående balans
Svea (utom vattenöver- domst.)	1/10 1966—30/9 1967	3 669	2 913	429	69	1 448
	1/10 1967—30/9 1968	4 165	3 617	390	80	1 529
	1/10 1968—30/9 1969	4 106	3 837	483	70	1 168
Göta	1/10 1966—30/9 1967	1 178	950	76	13	397
	1/10 1967—30/9 1968	1 196	1 089	52	7	342
	1/10 1968—30/9 1969	1 159	1 030	27	16	318
Skåne och Blekinge	1/10 1966—30/9 1967	1 135	1 015	7	21	362
	1/10 1967—30/9 1968	1 250	1 091	1	10	401
	1/10 1968—30/9 1969	1 265	1 074	—	27	439
Västra Sverige	1/10 1966—30/9 1967	1 453	1 242	—	28	363
	1/10 1967—30/9 1968	1 511	1 382	—	47	312
	1/10 1968—30/9 1969	1 586	1 347	2	36	328
Nedre Norrland	1/10 1966—30/9 1967	453	458	1	1	113
	1/10 1967—30/9 1968	575	426	—	2	197
	1/10 1968—30/9 1969	519	530	—	6	135
Övre Norrland	1/10 1966—30/9 1967	568	464	9	23	200
	1/10 1967—30/9 1968	603	533	14	11	196
	1/10 1968—30/9 1969	637	557	19	17	193
Samtliga	1/10 1966—30/9 1967	8 456	7 042	522	155	2 883
	1/10 1967—30/9 1968	9 300	8 138	457	157	2 977
	1/10 1968—30/9 1969	9 272	8 375	531	172	2 581

Hovrätterna

1. Löne- och prisomräkning m. m. 1 761 000 kr.
2. Svea hovrätt yrkar att en extra avdelning ordinariesätts. Om så sker, kan medel motsvarande två adjungerade ledamöter dras in (+ 60 000 kr.).
3. Hovrätten över Skåne och Blekinge samt hovrätten för Västra Sverige begär att en extra avdelning inrättas vid var och en av dessa hovrätter (+ 350 000 kr. resp. + 545 000 kr.).
4. Göta hovrätt, hovrätten för Västra Sverige, hovrätten för Nedre Norrland och hovrätten för Övre Norrland begär att en lagmanstjänst tillförs var och en av dessa hovrätter i utbyte mot ett hovrättsråd, en adjungerad ledamot eller en fiskal. På detta sätt skulle varje avdelning vid dessa hovrätter få en lagman och presidentens lagskipningsarbete kunna fördelas på samtliga avdelningar (+ 106 000 kr.).
5. Göta hovrätt begär medel för ytterligare tre extra ledamöter (+ 183 000 kr.).
6. Svea hovrätt yrkar ytterligare tre fiskaler (+ 153 000 kr.).

7. Hovrätterna yrkar att biträdes- och expeditivsvaktspersonalen förstärks med sammanlagt 11 tjänster (+ 260 000 kr.).

8. Svea hovrätt och hovrätten för Västra Sverige framställer vissa arvodesyrkanden (+ 3 000 kr.).

9. Lönekostnadspålägg för nya tjänster 382 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 33 786 000 kr. Jag har därvid beräknat medel för bl. a. en extra avdelning vid hovrätten över Skåne och Blekinge (3.) och ytterligare fyra biträden (7.).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Hovrätterna* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 33 786 000 kr.

D 5. Underrätterna

1968/69 Utgift ¹	2112 987 305
1967/70 Anslag	147 921 000
1970/71 Förslag	161 567 000

¹ Anslagen Underrätterna: Avlöningar, Underrätterna: Omkostnader, Vattendomstolarna: Avlöningar och Vattendomstolarna: Omkostnader

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänförs till budgetåret 1968/69 uppgår till 1 569 498 kr.

Allmän underrätt är på landet och i stad, som hör till domsaga, häradsrätt samt i annan stad rådhusrätt. Det finns f. n. 108 domsagor och 27 rådhusrätter.

Första domstol i vattenmål är vattendomstol. Vattendomstolarnas antal är sex.

	1969/70		Beräknad ändring	1970/71	
			Hovrätterna	Dep.chefen	
<i>Personal</i>					
Domare	654	+	6	+	—
Tingsnotarier	557	+	38	+	25
Övrig personal	2 019	+	91	+	55
	3 230	+	135	+	80
<i>Anslag</i>					
Avlöningar	113 306 000	+	12 383 000	+	10 080 000
Sjukvård	252 000	+	16 000	+	4 000
Resesättningar	1 609 000	+	63 000	+	43 000
Lokalkostnader	506 000	+	77 000	+	72 000
Expenser	5 979 000	+	1 171 000	+	1 338 000
Därav engångsutgifter	298 000	+	531 000	+	176 000
Lönekostnadspålägg	26 269 000	+	2 771 000	+	2 109 000
	147 921 000	+	16 481 000	+	13 646 000

Anslag för budgetåret 1970/71

Hovrätterna

1. Löne- och prisomräkning m. m. 11 013 000 kr.
2. Tio tingsdomartjänster och två rådmantjänster begärs för olika underrätter, i de flesta fall i utbyte mot förordnanden för tingsdomare eller rådman eller tjänster för tingssekreterare eller fiskalskompetenta biträden (+ 428 000 kr.).
3. En tingssekreterartjänst begärs för Östbo och Västbo domsaga (+ 50 000 kr.).
4. Göta hovrätt och hovrätten för Övre Norrland yrkar medel för ytterligare fiskalshjälp åt vissa underrätter (+ 126 000 kr.).
5. För olika domsagor och rådhusrätter begärs sammanlagt 38 tingsnotarie- och 90 biträdestjänster (+ 3 647 000 kr.).
6. Hovrätten för Övre Norrland begär medel för en allmän förstärkning av biträdesorganisationen vid underrätterna (+ 100 000 kr.).
7. En tjänst för expeditionsvakt begärs för rådhusrätten i Hälsingborg (+ 23 000 kr.).
8. Lönekostnadspålägg för nya tjänster 953 000 kr.

Departementschefen

2. I var och en av Södertörns domsaga, Svartlösa domsaga, Oppunda och Villåttinge domsaga samt Vättle, Ale och Kullings domsaga bör inrättas en ordinarie tingsdomartjänst i utbyte mot förordnanden för tingsdomare eller tjänster för tingssekreterare.

5—6. Jag beräknar medel för ytterligare 25 tingsnotarier och 75 biträden. Vissa belopp från posten till avlöningar bör föras över till posten till expenser för att användas till utgifter för kopiering av domar i brottsmål. Detta medför besparing av skrivpersonal.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 161 567 000 kr.

Efter hemställan i 1969 års statsverksproposition (prop. 1969: 1 bil. 4 s. 50) bemyndigade riksdagen Kungl. Maj:t att inrätta särskilda ordinarie tjänster för rådman som är ordförande på avdelning i Stockholms rådhusrätt, Göteborgs rådhusrätt och rådhusrätten i Malmö (SU 2, rskr 2). Sedan överenskommelse träffats efter förhandlingar mellan statens avtalsverk och ifrågavarande personalorganisation om anställnings- och arbetsvillkor för nämnda tjänster har Kungl. Maj:t fr. o. m. den 1 januari 1970 inrättat nittion sådana tjänster vid Stockholms rådhusrätt, åtta vid Göteborgs rådhusrätt och fem vid rådhusrätten i Malmö.

ADB inom inskrivningsväsendet

År 1965 tillkallades sakkunniga¹ för att utreda frågan om automatisk databehandling (ADB) på inskrivningsväsendets område. De sakkunniga, som biträtts av experter från justitiedepartementet samt av bl. a. statistiska centralbyråns utredningsinstitut och statskontoret, antog namnet inskrivningskommittén. Kommittén har i maj 1969 avlämnat betänkandet ADB inom inskrivningsväsendet (SOU 1969: 9).

Betänkandet har remissbehandlats.

En redogörelse för det nuvarande inskrivningsväsendet har lämnats i betänkandet (s. 7). Jag hänvisar till den redogörelsen.

På grundval av fastighetsregisterutredningens betänkande Fastighetsregistrering (SOU 1966: 63) lades i 1968 års statsverksproposition (prop. 1968: 1 bil. 4 s. 10) fram förslag till vissa riktlinjer för en reform av fastighetsregistreringen. Förslaget innebar bl. a. att ett nytt för land och stad enhetligt fastighetsregister skulle läggas upp, att ADB-teknik skulle användas för registret och att detta skulle förläggas till en central dataanläggning. Riktlinjerna har sedermera godkänts av riksdagen (3LU 1968: 5, rskr 80).

Centralnämnden för fastighetsdata (CFD)² har i Uppsala län inlett försök med fastighetsregister i form av databank med direktkommunikation via terminaler.

Kungl. Maj:t har den 25 april 1969 beslutat att även inskrivningsväsendet i länet skall omfattas av försöket. Kostnaderna för inskrivningsväsendets del i försöket belastar f. n. anslaget till Kommittéer m. m. under denna huvudtitel.

Kommitténs förslag

Kommittén anför, att kritiken mot inskrivningsväsendet framför allt har tagit sikte på expeditionstidernas längd. Trots avsevärda personalförstärkningar, övertid och viss teknisk utrustning har läget totalt sett inte varaktigt kunnat bemästras.

Bristerna i inskrivningssystemet är enligt kommitténs mening redan i dag allvarliga och innebär avsevärda olägenheter för fastighetsomsättningen och fastighetskreditväsendet. Härtill kommer att nya krav i framtiden kommer att ställas på inskrivningsväsendet. Den nya jordabalk som är att vänta kommer att fordra nya handläggningsrutiner. För fastighetsbildningsverksamheten kommer snabb tillgång till fastighetsdata att utgöra en grundförutsättning från effektivitetssynpunkt. Det torde vara uppenbart att gällande ordning inte ger möjlighet att tillgodose de ökade krav som sålunda kommer att ställas.

¹ Dåvarande lagmannen C. Olof Engqvist, ordförande, överdirektören Paul Tammelin och numera departementsrådet Lars-Erik Tillinger; direktiv, se 1966 års riksdagsberättelse s. 82.

² Se ovan s. 10.

Kommittén anser, att en övergång till ADB inom inskrivningsväsendet skulle medföra konkreta vinster bl. a. i form av snabb uppgiftslämning med ökad informationsvolym, koncentrerad handläggning och förkortade expeditionstider. Samarbetet mellan fastighetsregister- och inskrivningsmyndigheterna skulle underlättas. En nödvändig förutsättning för en övergång till ADB är dock enligt kommittén att säkerheten i systemet inte blir mindre än nu. Det är dessutom önskvärt, att det nya systemet inte medför ökade kostnader. Kommittén har funnit, att ett system med ADB kan uppfylla båda dessa förutsättningar, och förordar, att ADB införs på inskrivningsväsendets område.

Huvudpunkterna i kommitténs förslag i övrigt kan sammanfattas på följande sätt.

1. Alla inskrivningsdata lagras i en central datamaskinanläggning, som via telenätanslutna terminaler betjänar lokala inskrivningsmyndigheter. Det centrala, maskinläsliga inskrivningsregistret bildar tillsammans med det blivande nya fastighetsregistret en för hela riket gemensam fastighetsdatabank. Banker, kommuner och andra skall kunna ansluta egna s. k. presentationsterminaler till databanken.

2. För underhåll och utveckling av system och program och för administration av databehandlingsverksamheten skall finnas en central myndighet. Handläggningen av inskrivningsärenden skall dock ske hos lokala inskrivningsmyndigheter. Inskrivningsväsendets anknytning till domstolarna behålls i vart fall tills systemomläggningen genomförts. Enligt kommitténs mening blir myndigheterna dock alltför små, om inskrivningsavdelning skall finnas vid varje underrätt. Myndigheterna kommer då inte att motsvara de krav som bör ställas beträffande personalorganisation och drifts-ekonomi. Kommittén förordar i stället att inskrivningsväsendet knyts till en underrätt i varje län. Allmänhetens servicebehov kan enligt kommitténs mening tillgodoses i tillfredsställande grad även om inskrivningsmyndighet finns endast vid en underrätt i varje län. Inskrivningsmyndighet skall förestås av en särskild inskrivningsdomare. Tingsnotarier används som medhjälpare till inskrivningsdomarna och som vikarier för dem. Behovet av tingsnotarier för inskrivningsväsendet kommer att bli mindre i den nya organisationen än f. n. Avgörande av ärenden av enkel beskaffenhet anförtros kvalificerade biträden utan juridisk utbildning (assistenter). En kvalificerad tjänsteman vid varje inskrivningsmyndighet föreslås få till förstahandsuppgift att bistå allmänheten med råd och anvisningar. I de orter där kansli för allmän underrätt finns men inskrivningsmyndighet ej inrättas, ges viss service genom att personal vid underrätten lämnar upplysningar om inskrivningsreglerna och tillhandahåller blanketter för ansökningar i inskrivningsärenden.

3. Inskrivningsregistret skall innehålla uppgift bara om de vid varje tillfälle aktuella förhållandena. Inteckningar tas upp i förmånsordning. Upp-

gifterna beträffande en fastighet tillhandahålls ur registret antingen på bildskärm eller i form av ett skrivet utdrag, fastighetskort, som innehåller såväl fastighetsregister- som inskrivningsdata. Endast en fastighet redovisas på varje fastighetskort.

4. Varje arbetsdag utgör inskrivningsdag. Expediering av gravationsbevis m. m. liksom avgiftsbeläggning, underrättelse om vissa lagfartsansökningar och meddelande av statistikuppgifter sker centralt från datamaskin-anläggningen.

5. Kommittén beräknar årskostnaden år 1967 för hela inskrivningsväsendet till ca 21,5 milj. kr. varav ca 5,5 milj. kr. för framställning av gravationsbevis. Det nya systemet beräknas kosta ca 18,8 milj. kr. per år. Denna beräkning grundas på en ärendemängd som är 25 % större än 1967 års.

6. Systemomläggningen beträffande fastighetsregistret, som planeras ske länsvis under tre—fem år med början år 1970, bör göras först och överföringen från fastighetsbok till inskrivningsregistret bör följa i så nära anslutning som möjligt. Innan det egentliga omlägningsarbetet kan börja måste det tänkta systemet testas i detalj under realistiska förhållanden. Medan försöken pågår skall inkommande ärenden behandlas både enligt gällande rätt med manuell införing och enligt det nya systemet. Bara den manuella införingen ges rättslig verkan.

Remissyttrandena

Yttranden har avgetts av samtliga hovrätter, kammarkollegiet, statskontoret, statistiska centralbyrån (SCB), bankinspektionen, försäkringsinspektionen, centrala folkbokförings- uppborädsnämnden (CFU), riksarkivet, lantbruksstyrelsen, lantmäteristyrelsen, CFD, bostadsstyrelsen, statens planverk, statens vägverk, rikets allmänna kartverk, länsstyrelserna i Östergötlands, Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Örebro, Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands och Norrbottens län, domstolskommittén, Domstolarnas kanslipersonalförening, Föreningen för tjänstemän inom Sveriges stadshypoteksorganisation, Föreningen mellan ombudsmännen hos Sveriges landshypoteksinstitution, Föreningen Sveriges häradshövdingar och stadsdomare, Jurist- och samhällsvetareförbundet, Konungariket Sveriges stadshypotekskassa, Riksförbundet Landsbygdens Folk (RLF), Svenska Bankföreningen, Svenska Försäkringsbolags Riksförbund, Svenska Kommunal-Tekniska Föreningen, Svenska kommunförbundet, Svenska sparbanksföreningen, Sveriges advokatsamfund, Sverige Allmänna Hypoteksbank, Sveriges Fastighetsägareförbund och Sveriges Lantmätareförening. Flera remissinstanser har bifogat yttranden från underinstanser.

Förslaget har i stort sett fått ett gynnsamt mottagande men i vissa detaljfrågor har det utsatts för delvis stark kritik. Bristerna i det nuvarande systemet erkänns allmänt. Reformbehovet anses, inte minst i betraktande av den förväntade ökningen av ärendemängden och de krav som i en framtid kom-

mer att ställas på inskrivningsväsendet, vara stort. En så gott som enhällig remissopinion tillstyrker, att en övergång till ADB-system inom inskrivningsväsendet sker och att fastighets- och inskrivningsregistren samordnas i tekniskt avseende. Från domstolshåll anmärks dock, att de brister inom det nuvarande inskrivningsväsendet som kommittén skjuter i förgrunden torde kunna avlägsnas genom ytterligare personalförstärkningar och rationaliseringar och att en övergång till ADB således inte utgör den enda tänkbara lösningen. Allmänt framhålls, att en grundförutsättning för att förslaget skall kunna förverkligas är att det nya systemet utformas så att tillförlitlighets- och rättssäkerhetssynpunkter och kraven på service blir tillgodosedda.

Föreningen Sveriges häradshövdingar och stadsdomare anser att principbeslut om övergång till ADB inte kan fattas utan ytterligare utredning och praktiska försök.

Kommitténs förslag till principiell utformning av det nya systemet har i allmänhet tillstyrkts eller lämnats utan erinran. I några remissyttranden framförs dock kritiska synpunkter. Sålunda förordar *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* en regional ADB-central för såväl inskrivnings- som fastighetsregistreringen. Flera remissinstanser, bland dem *sistnämnda länsstyrelse, hovrätten över Skåne och Blekinge* och *fastighetsägareförbundet* ställer sig tveksamma till att avskaffa de läsbara inskrivningsregistren.

I några remissyttranden har frågan om vem som skall bära det ekonomiska ansvaret för felaktigheter vid databehandlingen av registreringsuppgifterna eller för oriktig information om registrets innehåll tagits upp. *Hovrätten över Skåne och Blekinge* anför sålunda, att strikt skadeståndsansvar för staten i händelse av sådana felaktigheter bör vara en ovillkorlig förutsättning för att det föreslagna ADB-systemet skall kunna godtas. Liknande synpunkter anläggs av *advokatsamfundet, bankföreningen, Föreningen för tjänstemän inom Sveriges stadshypoteksorganisation* och *Svenska Försäkringsbolags Riksförbund*. *Hovrätten för Nedre Norrland* och *Svenska Kommunal-Tekniska föreningen* anser att frågan bör utredas närmare.

Förslaget att presentationsterminaler skall kunna anslutas till den centrala anläggningen uppskattas av remissinstanserna. Det anses att en del av de olägenheter som från servicesynpunkt är förenade med ett centraliserat system kan elimineras genom sådana terminaler. Förslag har väckts att även de underrätter som inte har inskrivningsmyndighet skall förses med presentationsterminaler.

Stor enighet föreligger beträffande behovet och lämpligheten av en central registreringsmyndighet.

Även förslaget att tills vidare behålla inskrivningsväsendets anknytning till domstolarna har i allmänhet vunnit anslutning.

Flertalet remissinstanser har, såvitt gäller antalet inskrivningsmyndigheter, tillstyrkt eller lämnat utan erinran det av kommittén förordade länsalternativet. Ett par remissinstanser, däribland *Svea hovrätt*, förordar att in-

skrivningsmyndigheterna knyts till de underrätter som skall vara fastighetsdomstolar. Hovrätten föreslår vidare, att Kungl. Maj:t skall få föreskriva, att annat område än länet skall vara inskrivningsområde. Liknande förslag förs fram av andra remissinstanser. Enligt *statskontoret* och *Svenska Kommunal-Tekniska Föreningen* bör ett definitivt ställningstagande anstå tills tillräckliga erfarenheter vunnits av den planerade försöksverksamheten. *Föreningen Sveriges häradshövdingar och stadsdomare* är kritisk mot länsalternativet och sätter i fråga om det från principiell synpunkt är riktigt att tillskapa två kategorier underdomstolar. En sådan ordning anser däremot *domstolskommittén* vara följdriktig och ändamålsenlig, om man väljer att behålla anknytningen till domstolsväsendet. *Hovrätten för Övre Norrland* och *fastighetsägareförbundet* avstyrker länsalternativet med hänsyn till den försämring av allmänhetens service som detta alternativ innebär och förordar i stället att inskrivningsväsendets anknytning till samtliga underrätter behålls; hovrätten dock med viss jämkning. Även *hovrätten över Skåne och Blekinge* avstyrker länsalternativet. Enligt hovrättens mening bör frågan om inskrivningsmyndigheternas storlek avgöras från fall till fall. Sannolikt torde därvid den lämpligaste lösningen vara ett modifierat stordomstolsalternativ.

Kommitténs förslag beträffande de lokala inskrivningsmyndigheternas personalorganisation har i stort sett godtagits eller lämnats utan erinran.

En fråga som har tilldragit sig uppmärksamhet under remissbehandlingen gäller tingsnotarierna. Det framhålls, att det nya systemet medför inte bara att antalet notaries som kan ges praktisk utbildning inom inskrivningsväsendet blir begränsat utan också att det totala antalet notarietjänster kommer att minska. *Domstolskommittén*, *Svea hovrätt*, *hovrätten för Nedre Norrland*, *Föreningen Sveriges häradshövdingar och stadsdomare* samt *Jurist- och samhällsvetareförbundet* anser att verkningarna av ett genomförande av förslaget på notarietutbildningen och därmed sammanhängande frågor måste ytterligare utredas.

Vad kommittén föreslagit om inskrivningsregistrets innehåll har i allmänhet vunnit anslutning. *Föreningen Sveriges häradshövdingar och stadsdomare* ställer sig dock tveksam till förslaget att registret skall innehålla bara sådana uppgifter som är aktuella. *CFD* anför att kostnaderna för data-lagring tenderar att minska samtidigt som dataanläggningarnas minnen får allt större kapacitet. Enligt *CFD:s* mening bör bl. a. därför övervägas, om det är möjligt att i registret behålla inskrivningsdata som blivit inaktuella.

Förslaget att varje arbetsdag skall utgöra inskrivningsdag tillstyrks av flertalet remissinstanser. Remissinstanser med anknytning till domstolsväsendet samt *fastighetsägareförbundet* och *Jurist- och samhällsvetareförbundet* ställer sig dock kritiska.

Som en allvarlig brist i det nya systemet betecknar *Föreningen mellan ombudsmännen hos Sveriges landshypoteksinstitution* och *Sveriges Allmän-*

na Hypoteksbank att gemensamt fastighetskort inte kan utfärdas för flera fastigheter. Kritik mot förslaget i denna del framförs även av två länsstyrelser.

Kostnadsfrågan har tagits upp i några yttranden. Allmänt anses att frågan blivit förhållandevis summariskt redovisad i betänkandet och att det därför är svårt att bedöma rimligheten av kommitténs beräkningar. *Hovrätten över Skåne och Blekinge* anför sålunda, att det inte framgår i vilken grad minskningen av kostnader hänför sig till införandet av ADB och i vad mån den har samband med den föreslagna delegeringen av ärenden. Enligt *statskontoret* måste kalkylfaktorerna i nuvarande läge betecknas som mycket osäkra. Kostnaderna för den maskinella utrustningen och personalkostnaderna låter sig sålunda svårligen beräknas, innan man genom försöksverksamhet fått möjlighet till simulering av ett riksomfattande system. Främst från domstolshåll framhålls, att kommittén synes ha räknat med för liten personal vid inskrivningsmyndigheterna.

Departementschefen

Inskrivningsväsendet har f. n. som främsta uppgift att bereda publicitet och rättsligt skydd åt rättsförvärv som avser fast egendom. Ett välordnat inskrivningsväsende krävs för att tryggheten och den ekonomiska samfärdseln på fastighetsområdet inte skall råka i fara. Den reform som kommittén nu föreslår är därför av stor betydelse.

Med hänsyn till inskrivningsväsendets betydelse, omfattningen av och kostnaderna för det återstående utredningsarbetet samt de betydande kostnaderna för att genomföra reformen anser jag att riksdagen nu bör få ta ställning till frågan om ADB skall införas inom inskrivningsväsendet. I samband därmed bör även vissa viktigare principfrågor som omfattas av kommitténs förslag avgöras.

Den kritik mot det nuvarande systemet som kommittén redovisar är i stort sett befogad. Arbetsläget inom inskrivningsväsendet har sedan länge varit ansträngt, vilket beror på den ständigt ökande arbetsmängden. Antalet lagfarts-, tomträtts- och inteckningsärenden ökade sålunda från ca 496 000 år 1960 till ca 938 000 år 1968. Även antalet gravationsbevis har ökat i ungefär motsvarande grad och uppgick år 1968 till ca 460 000. Arbetsbalanserna inom inskrivningsväsendet har åtminstone tidvis varit mycket besvärande. De förbättringar som otvivelaktigt uppnåtts på senare tid har fordrat betydande personalförstärkningar och har fört med sig relativt stora kostnadsökningar. För att varaktigt uppnå ett godtagbart läge till rimliga kostnader inom ramen för nuvarande system torde krävas djupgående organisatoriska förändringar. En möjlighet att bemästra problemen även vid en väntad större ärendemängd erbjuds genom ADB.

Frågan om ADB bör införas på inskrivningsväsendets område måste bedömas även från andra utgångspunkter. Genom principbeslutet om ett nytt

fastighetsregister har möjlighet öppnats att tillskapa ett enhetligt informationssystem med integrerad databehandling, snabbt uppgiftslämnande och flexibilitet. På många områden som detta system är avsett att betjäna är inskrivningsdata av stor betydelse för planeringen och beslutsfattandet.

För att systemet skall bli effektivt är det enligt min mening nödvändigt att också inskrivningsregistreringen inordnas under det. Vad som sagts nu talar enligt min mening starkt för att ADB införs inom inskrivningsväsendet.

En fråga som träder i förgrunden när en reform på detta område övervägs gäller ADB-systemets tillförlitlighet. En nödvändig förutsättning för reformen är givetvis att säkerheten vid ärendenas prövning och vid registreringen inte blir mindre än nu. Inte heller kan tillåtas att informationerna från inskrivningsregistret blir mindre tillförlitliga. Jag godtar kommitténs uppgift att säkerhetsfrågorna kan ges en tillfredsställande lösning. Om ett beslut om systemomläggning fattas, får frågan givetvis ägnas stor uppmärksamhet under det fortsatta utredningsarbetet. Det under remissbehandlingen uppmärksammade spørsmålet om rätt till ersättning av allmänna medel med anledning av felaktigheter vid databehandlingen får därvid övervägas ytterligare.

Av naturliga skäl är de beräknade kostnaderna mycket preliminära. Dessutom är, som statskontoret framhåller, kalkylfaktorerna i nuvarande läge osäkra. Någon mera avsevärd ökning av kostnaderna för inskrivningsväsendet vid en övergång till ADB torde dock inte vara att förvänta, även om antalet inskrivningsärenden fortsätter att stiga i likhet med vad som har skett under senare år. Systemomläggningen medför ökade kostnader för inskrivningsväsendet utöver kostnaderna för det nuvarande registreringsystemet under den tid omläggningen pågår. Detta bör inte hindra den föreslagna reformen. Dess värde ligger nämligen till stor del däri att den ger stora fördelar på många olika områden av samhällslivet.

På grund av vad som anförts nu förordar jag — i likhet med en så gott som enhällig remissopinion — att ADB införs på inskrivningsväsendets område. Möjligheterna till en teknisk samordning med fastighetsregistret bör undersökas närmare i anslutning till beredningen av betänkandet Nytt lantmåteri (SOU 1969: 43). Inskrivningsregistret bör förläggas till en central dataanläggning.

För att det fortsatta utredningsarbetet skall kunna drivas rationellt bör beslut nu fattas också om de viktigaste principerna för inskrivningsväsendets organisation efter systemomläggningen.

Vad till en början angår den yttre organisationen har jag för egen del inte något att invända mot den föreslagna lösningen med en central registermyndighet och lokala inskrivningsmyndigheter. Den centrala myndigheten bör ha som uppgift att underhålla och utveckla system och program samt att svara för driften vid dataanläggningen. Det bör övervägas att föra ifrågavarande uppgifter till en befintlig myndighet.

Anknytningen av inskrivningsväsendet till domstolarna utesluter inte att man — liksom bl. a. när det gäller vissa typer av tvistemål — koncentrerar handläggningen till vissa domstolar. Kommittén har övervägt denna fråga mycket ingående och därvid även beaktat den reform av domstolsväsendet som riksdagen tog ställning till under vårsessionen 1969 och som kommer att leda till en minskning av antalet allmänna underrätter. Kommittén har kommit fram till att den koncentration av handläggningen som följer härav inte är tillräcklig utan föreslår att en domstol i varje län skall vara inskrivningsmyndighet. Förslaget biträds av en betydande majoritet av remissinstanserna.

Det ligger nära till hands att antaga att den avancerade tekniska utrustning som kommittén föreslår för handläggningen hos de lokala inskrivningsmyndigheterna förutsätter mycket stora ärendemängder för att bli räntabel. Kommittén har emellertid funnit att det från sådana synpunkter inte spelar någon avgörande roll om man tillför varje underrätt sådan utrustning i jämförelse med att endast en domstol i varje län får utrustningen. Enligt min mening bör därför andra faktorer få fälla utslaget.

En betydelsefull fråga är de krav som måste ställas på personalen. Om inskrivningsväsendet skall kunna fungera väl, krävs en hög grad av specialisering hos den personal som sysslar med inskrivningsärendena. Detta gäller redan idag men blir betydelsefullare i det föreslagna systemet. Den nya ordningen kommer emellertid att kräva mindre personal än den nuvarande. En personalorganisation som i det nya systemet tillåter tillräcklig grad av specialisering förutsätter därför en väsentligt större ärendemängd än som i allmänhet uppnås, om varje allmän underrätt skall vara inskrivningsmyndighet. Det har dessutom särskild betydelse att myndigheten får sådan storlek att arbete finns för en särskild inskrivningsdomare. I själva verket torde en av de avgörande svagheter med det nuvarande systemet vara att inskrivningsavdelningen i de flesta fall inte leds av en domare som på heltid ägnar sig åt uppgiften. Vad som anförts nu talar enligt min mening starkt för att inskrivningsmyndigheterna bör ges väsentligt större områden än de i allmänhet skulle få vid en anknytning till varje särskild underrätt.

Emellertid måste i ett sammanhang som detta servicesynpunkter tillmätas största betydelse. Kommittén är medveten om att dess förslag i viss utsträckning gör det svårare för allmänheten att genom personligt besök få kontakt med inskrivningsmyndigheten. Olägenheterna av detta bör dock inte överdrivas. Undersökningar som kommittén gjort visar att personliga besök på inskrivningsavdelning i syfte att utnyttja den service som där kan erbjudas förekommer i relativt liten utsträckning. Kontakten sker i alldeles övervägande del genom anlitande av post eller telefon. Hänsyn måste vidare tas till att det föreslagna nya systemet i flera andra avseenden är överlägset från servicesynpunkt. Ärendena kommer sålunda att kunna avgöras mycket snabbt och registerutdrag kan expedieras utan dröjsmål. Utdraget

kommer också att innehålla en betydligt utförligare och mera lättillgänglig information om fastigheten än som f. n. erhålls. I syfte att tillgodose servicebehovet föreslår kommittén dessutom att särskilda åtgärder vidtas. Alla underrätter skall åläggas att lämna allmänheten upplysningar om inskrivningsreglerna. De skall också tillhandahålla blanketter för ansökningar i inskrivningsärenden. Vid en inskrivningsmyndighet av föreslagen storlek blir det vidare möjligt att ge en erfaren tjänsteman som förstahandsuppgift att bistå allmänheten med råd och anvisningar. Mot bakgrunden av det anförda ansluter jag mig till kommitténs uppfattning att allmänhetens krav på service och behov av kontakt med inskrivningsmyndigheterna kan ges en tillfredsställande lösning också med kommitténs förslag till organisation.

Några remissinstanser uppehåller sig särskilt vid de konsekvenser som ett genomförande av kommitténs förslag får för domarutbildningen, särskilt utbildningen av tingsnotarier. Jag är medveten om dessa konsekvenser och de problem de kan medföra. Enligt min mening kan utbildningsfrågan emellertid inte tillmätas avgörande betydelse vid ställningstagandet i organisationsfrågan. Vilka åtgärder som bör vidtas i utbildningsfrågan får övervägas i annat sammanhang.

Jag biträder alltså i princip kommitténs förslag att endast en domstol i varje län skall vara inskrivningsmyndighet. Det bör dock vara möjligt att göra icke oväsentliga undantag från denna princip. I folkrika län eller län där antalet inskrivningsärenden av andra skäl är stort kan det vara lämpligt att inrätta mer än en inskrivningsmyndighet. Ärendemängden på varje myndighet kan ändå bli tillräcklig för att ge underlag för en rationell drift. Med hänsyn till geografiska faktorer kan det även i andra fall finnas skäl att överväga en uppdelning på flera inskrivningsmyndigheter. I vilken utsträckning det bör finnas mer än en inskrivningsmyndighet i varje län kan inte klart bedömas f. n. Frågan bör ägnas stor uppmärksamhet under det omfattande utredningsarbete som återstår innan reformen kan genomföras.

Liksom när det gäller indelningen i domkretsar bör Kungl. Maj:t ha rätt att besluta om verksamhetsområdena för de lokala inskrivningsmyndigheterna. Därvid skall de riktlinjer som jag nyss har angett ligga till grund.

Beträffande inskrivningsmyndigheternas inre organisation har huvudprinciperna i kommitténs förslag inte mött några erinringar vid remissbehandlingen. Vid det fortsatta utredningsarbetet bör man utgå från detta förslag.

En fråga som bör tas upp i detta sammanhang gäller intervallet mellan inskrivningsdagarna. Kommitténs förslag innebär att inskrivningsdag skall hållas varje arbetsdag mot f. n. endast en dag i veckan. Förslaget har godtagits av flertalet remissinstanser. Främst från domstolshåll riktas dock kritik mot förslaget från skilda utgångspunkter. Förslaget har bestämda fördelar från systemteknisk synpunkt. Jag tror också att förslaget ger en rent arbetsmässig vinst. Därtill kommer den stora fördel för allmänheten som

ligger i den snabba handläggning av inskrivningsärenden som endagsintervallet innebär. Jag anser att det fortsatta utredningsarbetet bör bedrivas med utgångspunkt från att inskrivningsdag skall hållas varje arbetsdag. Under försöksverksamheten får närmare övervägas om och i vad mån systemet kan behöva modifieras. Sannolikt kommer det också att visa sig nödvändigt att se över de bestämmelser om uppskov i inskrivningsärenden som finns i 19 kap. 9 § förslaget till ny jordabalk.

Frågan om och i vad mån registret skall innehålla även inskrivningsdata som blivit inaktuella bör närmare övervägas under det fortsatta utredningsarbetet. Detsamma gäller möjligheterna att utfärda gemensamt registerutdrag för fastigheter som är gemensamt inptecknade.

Kommittén föreslår att frågan om arkivering av inskrivningsakter och därmed sammanhängande lokalfrågor utredas närmare. Jag delar denna uppfattning. Emellertid bör med hänsyn till den planering av de nya inskrivningsmyndigheternas lokaler som måste göras i ett tidigt skede vissa riktlinjer fastställas redan nu. Utgångspunkterna synes därvid böra vara dels att inskrivningsmyndigheterna behöver ha tillgång till visst äldre material i sitt dagliga arbete, dels att de utrymmen som i dag finns hos underätterna för arkivering av inskrivningshandlingar så långt som möjligt bör utnyttjas. I betraktande av vad som sagts nu synes det vara lämpligt att dagbok och inskrivningshandlingar från de senaste åren samt fastighets- och tomträttsböckerna förvaras hos inskrivningsmyndigheten, medan övriga inskrivningshandlingar arkiveras hos den underrätt i vars domkrets fastigheten är belägen. Tills vidare bör man i enlighet med vad kommittén förordat utgå från att den nuvarande ordningen med extra arkivering (renovering) av dagbok och akter skall behållas och att denna arkivering skall ske centralt.

Det nya systemet leder till att en mindre del av den nuvarande domstolspersonalen inte kan beredas sysselsättning inom inskrivningsväsendet efter systemomläggningen. De av inskrivningsreformen föranledda personalproblemen är delvis likartade med dem som kan uppkomma vid en ändring av domkretsindelningen. De allmänna synpunkter som dåvarande departementschefen anförde i fråga om konsekvenserna för personalen av de ifrågasatta ändringarna av domkretsindelningen (prop. 1969: 44 s. 225) gäller också här.

Genomförandet av den föreslagna inskrivningsreformen är, liksom genomförandet av fastighetsregisterreformen, ett mycket omfattande företag som kommer att kräva avsevärd tid. Att nu fastställa någon tidsplan är inte möjligt. Som kommittén anfört bör systemomläggningen beträffande fastighetsregistret göras först — län efter län — och omläggningen beträffande inskrivningsregistret följa i så nära anslutning som möjligt. Den planerade försöksverksamheten får utvisa vilket tillvägagångssätt som är det lämpligaste för överföringen av fastighetsböckernas innehåll till inskrivningsregistret.

Kungl. Maj:t bör få bestämma närmare hur det fortsatta utredningsarbetet och arbetet med att genomföra registerreformen skall organiseras.

Lokalhållningen för de allmänna underrätterna

Departementschefen

Skyldigheten att hålla sammanträdes- och kanslilokaler samt möbler och viss utrustning m. m. för de allmänna underrätterna vilar sedan århundraden på de olika domkretsarnas invånare. För rådhusrätts lokaler svarar resp. stad. För häradsrätts lokaler svarar en specialkommun, tingshusbyggnadsskyldige, som i princip omfattar de skattskyldiga invånarna inom den eller de primärkommuner som utgör häradsrättens domkrets. I rådhusrättsstäderna finansieras lokalhållningen på samma sätt som den övriga kommunala verksamheten. Tingshusbyggnadsskyldige finansierar sin verksamhet med en särskild skatt, tingshusmedel.

Tid efter annan har övervägts att föra över lokalhållningsskyldigheten på staten. Redan år 1884 föreslog nya lagberedningen att staten skulle överta uppgiften. Frågan har därefter aktualiserats vid ett flertal tillfällen, senast i samband med förstatligandet av rådhusrätterna. I sitt betänkande om rådhusrätternas förstatligande (SOU 1963:56) föreslog domstolskommittén att staten skulle överta lokalhållningsskyldigheten. Kommittén ansåg att både principiella och praktiska skäl talade för detta. Kommitténs förslag tillstyrktes eller lämnades utan erinran av det övervägande antalet remissinstanser, bl. a. huvuddelen av dem som hade kommunal anknytning. Med anledning av två motioner till 1964 års vårriksdag uttalade första lagutskottet (1LU 35) att det som följd av en ny domkretsindelning kunde tänkas uppkomma sådana olikheter i fråga om tillgång till och behov av lokaler för domstolarna att lokalhållningsskyldigheten för vissa kommuner kunde bli oskäligt betungande och belastningen ojämnare fördelad. Till de principiella skäl som kunde åberopas för ett statligt övertagande av lokalhållningen skulle alltså i ett sådant läge komma också skäl av ekonomisk natur från vilka man svårligen kunde bortse. Utskottet ansåg det dock befogat att låta ställningstagandet i frågan anstå till dess principerna för en ny domkretsindelning hade fastslagits och därmed kostnaderna för ett övertagande från statens sida kunde närmare preciseras. Riksdagen godkände utskottets utlåtande (rskr 324).

I proposition (1969:44) om de allmänna underrätternas organisation m. m. anförde dåvarande departementschefen att även han hade kommit till den uppfattningen att det med hänsyn till de genomgripande ändringar i domkretsindelningen som kunde förutses och de byggnadsfrågor som aktualiserades i samband därmed var påkallat att slutligt pröva frågan om statens övertagande av skyldigheten att hålla domstolslokaler. Starka skäl talade enligt hans mening för ett sådant övertagande. Sedan propositionen bifallits av

riksdagen uppdrogs åt en särskild arbetsgrupp inom justitiedepartementet, domstolsberedningen, att närmare utreda villkoren för och de ekonomiska och organisatoriska konsekvenserna av ett förstatligande. Beredningen har numera lagt fram en promemoria i frågan (Stencil Ju 1969: 19), vilken har remissbehandlats.

Propositionen om de allmänna underrätternas organisation innehöll också förslag till riktlinjer för en ny domkretsindelning. Genom bifallet till propositionen har förutsättningar skapats för ett slutligt ställningstagande till frågan om ett förstatligande av lokalhållningsskyldigheten. Med hänsyn till att många ny- och ombyggnadsbehov snabbt aktualiseras och till att ovissheten om det framtida huvudmannaskapet försvårar en rationell byggnadsplanering anser jag det angeläget att riksdagen nu får ta ställning till principfrågan om ett förstatligande, utan att resultatet av det mera tidsödande arbetet med detaljutformning av villkoren för övertagandet avvaktas. Jag tar därför nu upp nämnda principfråga. Till en början vill jag då framhålla att uppgiften att hålla häradsrätterna med lokaler i de flesta fall har fullgjorts väl av de nuvarande huvudmännen. De har visat stor förståelse för domstolarnas behov och ofta tillgodosett dem frikostigt. Den lokala anknytningen, på åtskilliga håll ytterligare befast genom att nämndemän vid domstolen ingått i de beslutande och verkställande organen för lokalhållningen, har utan tvivel haft stor betydelse för huvudmännens positiva inställning till domstolarna. Den har också bidragit till att uppkommande lokalfrågor i allmänhet kunnat lösas snabbt och smidigt. Lokalhållningen har skötts i enkla och praktiska former och till jämförelsevis ringa kostnader. Också i rådhusrättsstäderna där dock anknytningen till den lokala domstolen av naturliga skäl ofta inte är lika stark som på landsbygden, har uppgiften att hålla domstolen med lokaler i allmänhet fullgjorts på ett tillfredsställande sätt.

Trots vad jag nu anfört talar enligt min mening flera skäl för att staten bör träda in som lokalhållare för underrätterna. Ett skäl av principiell natur är att staten numera i alla andra avseenden är huvudman för domstolsväsendet. Staten svarar också för lokalhållningen i fråga om alla överrätter.

Bland de skäl av mera praktisk art som talar för att lokalhållningen bör ombesörjas av staten vill jag nämna följande.

Systemet med en specialkommun som ansvarig för lokalhållningen åt häradsrätterna är otidsenligt och irrationellt. Detsamma gäller den särskilda skatt som nu utdebiteras för ändamålet. En rättvis fördelning av den börda som lokalhållningsskyldigheten innebär försvåras genom att rättsskipningen koncentreras till färre domstolar. En särskild komplikation uppkommer genom att vissa typer av göromål — t. ex. fastighetsbildningsmål, hyresmål, miljöskyddsmål — förs samman till ett mindre antal underrätter, som därigenom i vissa typer av mål får en domkrets som innefattar flera underrätters domkretsar.

Jag bedömer det också som troligt att vissa besparingar i fråga om byggnadskostnader kan uppnås genom bl. a. den enhetliga planering och den samordning med andra statliga byggnadsföretag som blir möjlig om staten övertar ansvaret för lokalhållningen.

Ett starkt skäl att nu ta upp frågan om ett statligt övertagande av lokalhållningen är också att flera ändringar i den judiciella indelningen förestår till följd av kommunala indelningsändringar den 1 januari 1971. Dessa ändringar kommer på åtskilliga håll att föranleda behov av nya eller utvidgade domstolslokaler.

Statens övertagande av lokalhållningen bör ske snarast möjligt. Med hänsyn till behovet av förberedande åtgärder och till de nuvarande lokalhållarnas räkenskapsår bör ett övertagande emellertid inte ske förrän den 1 januari 1971.

Ett statligt övertagande av ansvaret för lokalhållningen kräver viss lagstiftning, framför allt angående de ekonomiska villkor som skall gälla för förstatligandet. I denna fråga finns ett omfattande material. Det är min avsikt att så snart som möjligt under våren 1970 anmäla förslag till den lagstiftning som fordras för övertagandet och att därvid även ta upp de anslagsfrågor som aktualiseras.

Hemställen

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) bemyndiga Kungl. Maj:t att inrätta de ordinarie tingsdomartjänster som jag förordat i det föregående,
- b) till *Underrätterna* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 161 567 000 kr.,
- c) godkänna de riklinjer för en reform av inskrivningsväsendet som jag har förordat i det föregående,
- d) besluta att staten övertar lokalhållningen för de allmänna underrätterna den 1 januari 1971.

D 6. Ersättningar till nämndemän m. m.

1968/69 Utgift	112 877 028
1969/70 Anslag	12 500 000
1970/71 Förslag	14 000 000

¹ Anslaget Underrätterna: Ersättningar till nämndemän m. m.

Kostnaderna för nämndemäns, ägodelningsnämndemäns, vattenrättsnämndemäns och jurymäns tjänstgöring bestrids från anslaget.

Anslaget bör ökas med 1,5 milj. kr. Jag hemställer i enlighet härmed, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ersättningar till nämndemän m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 14 000 000 kr.

D 7. Tekniska hjälpmedel m. m. vid domstolsväsendet

1968/69 Utgift	399 799	Reservation	64 859
1969/70 Anslag	440 000			
1970/71 Förslag	740 000			

Från anslaget bestrids kostnader för teknisk utrustning till domstolarna. Främst anskaffas ljudupptagnings-, dikterings- och kopieringsapparater men också annan modern kontorsteknisk utrustning inköps för att underlätta arbetet vid domstolarna.

Till följd av tingsrättsreformen den 1 januari 1971 kommer alla underätter att byta namn. Därför måste underrätternas bestånd av stämplor för olika ändamål bytas ut. Detta anslag kommer att belastas med kostnaderna härför.

Anslaget bör ökas med 300 000 kr. Jag hemställer i enlighet härmed, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Tekniska hjälpmedel m. m. vid domstolsväsendet* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 740 000 kr.

D 8. Anskaffande av blanketter och fastighetsböcker m. m. för domstolsväsendet

1968/69 Utgift	353 122
1969/70 Anslag	750 000
1970/71 Förslag	805 000

Anslaget bör ökas med 55 000 kr. på grund av höjda kostnader. Jag hemställer i enlighet härmed, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Anskaffande av blanketter och fastighetsböcker m. m. för domstolsväsendet* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 805 000 kr.

E. Rättegångsväsendet i allmänhet**E 1. Ersättning åt domare, vittnen och parter**

1968/69 Utgift	18 610 287
1969/70 Anslag	21 600 000
1970/71 Förslag	22 000 000

Från anslaget bestrids en mångfald olika kostnader för rättegångsväsendet, däribland ersättning av allmänna medel till vittne, målsägande och offentlig försvarare samt kostnad för personundersökning i brottmål. I vissa fall bestrids från detta anslag utgifter för rättegångar där staten är part. Från anslaget betalas också ersättning av allmänna medel enligt 16 § lagen (1968: 349) om hyresnämnder samt ersättning till den som anlitas som tolk vid hyresnämnd. Vidare betalas från anslaget ersättning till särskilt förordnad vigselförrättare enligt kungörelsen (1964: 678) med närmare föreskrifter om borgerlig vigsel och bidrag till kommunernas kostnader för borgerlig medling enligt kungörelsen (1969: 122) om statsbidrag till medlingsverksamheten m. m.

Med hänsyn till de kostnader som under budgetåret 1970/71 beräknas komma att belasta anslaget bör detta ökas med 400 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ersättning åt domare, vittnen och parter* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 22 000 000 kr.

E 2. Kostnader enligt lagen om fri rättegång

1968/69 Utgift	10 788 250
1969/70 Anslag	10 500 000
1970/71 Förslag	13 800 000

Kostnaderna för fri rättegång vid allmän underrätt, krigsrätt, ägodelningsrätt, vattendomstol, expropriationsdomstol och arbetsdomstolen bestrids från anslaget.

Statlig rättshjälp lämnas i form av fri rättegång i mål och ärenden vid domstol. Förmånerna består huvudsakligen i att ersättning till biträde och kostnad för bevisning utgår av allmänna medel.

Rättshjälp med det allmännas stöd lämnas även i andra former, nämligen dels vid rättshjälpsanstalter som inrättats av landsting eller kommun och

vid en statlig rättshjälpsanstalt, Tornedalens rättshjälpsanstalt, dels inom vissa landstingsområden på grundval av avtal mellan landstinget och Sveriges advokatsamfund eller avdelning av samfundet. Statsbidrag utgår till båda dessa former av rättshjälp. Rättshjälpen innebär att mindre bemedlade kan få biträde i rättsliga angelägenheter.

Frågan om en reform av rättshjälpen har tagits upp i betänkandet Rättegångshjälp (SOU 1965: 13). Betänkandet innefattar förslag om vidgade möjligheter till rättshjälp i mål och ärenden inför domstol. Den grundläggande tanken bakom förslaget är att ingen av ekonomiska skäl skall hindras från att ta till vara sina intressen inför domstol men att var och en som har egna resurser skall bidra till rättegångskostnaderna efter förmåga. Bidraget skall utgå dels i form av ett kontant kostnadsbidrag som i förväg betalas till statsverket, dels i efterhand genom återbetalning av statsverkets kostnad i anledning av rättegångshjälpen. Gränsbeloppen för erhållande av rättshjälp och betalning av kostnadsbidrag bestäms enligt förslaget genom schablonregler med anknytning till basbelopp enligt lagen (1962: 381) om allmän försäkring. Liksom hittills skall förmånerna vid rättegångshjälp främst bestå i att ersättning till biträde och kostnad för bevisning utgår av allmänna medel.

År 1968 tillsattes en utredning om rättshjälp i förvaltningsärenden. Utredningen prövar frågan om att införa bestämmelser om kostnadsersättning i vissa förvaltningsärenden samt undersöker om och i vad mån rättegångshjälp motsvarande institutet fri rättegång bör införas för ärenden inför förvaltningsdomstolar och förvaltande myndigheter. Frågan om möjlighet att förordna offentligt biträde åt part i vissa förvaltningsärenden övervägs också av utredningen.

Bristerna i den nuvarande rättshjälpen har belysts i betänkandet Rättegångshjälp och under remissbehandlingen av de däri upptagna förslagen. Även i den allmänna debatten har rättshjälpsfrågan tilldragit sig stort intresse. Vad som främst framstår som otillfredsställande med nuvarande ordning är att endast de ekonomiskt sämst ställda erhåller förmånen av fri rättegång, medan en stor kategori människor, för vilka en rättegång innebär avsevärda ekonomiska påfrestningar, är helt utestängd från rättshjälp. Den nuvarande ordningen kan kritiseras även från andra synpunkter. Rättshjälp utgår sålunda i huvudsak i mål och ärenden inför domstol men endast i mycket begränsad omfattning vid tvister utanför domstol eller i ärenden inför förvaltningsmyndighet. Det allmännas insatser är vidare splittrade på en mängd olika myndigheter utan central samordning. En sådan splittring hindrar ett effektivt utnyttjande av tillgängliga resurser och försvårar kontrollen över samhällets kostnader för rättshjälpen.

Enligt min mening är tiden nu inne att ta upp frågan om en genomgripande reform av samhällets rättshjälp. Som en allmän målsättning för en sådan reform bör enligt min mening gälla *att* rättshjälp skall kunna er-

hållas i administrativa och judiciella mål och ärenden samt i utomprocessuella sammanhang, att part med rättshjälp i mån av förmåga bör erlägga avgift för rättshjälp, att en effektiv kontroll över det allmännas kostnader för juridiskt biträde bör uppnås, att ett system bör eftersträvas som ger garantier för att rättshjälp inte leder till att domstolar och administrativa myndigheter belastas med onödiga mål och ärenden samt att en enkel administration för rättshjälp skapas samtidigt som en enhetlig tillämpning eftersträvas.

I enlighet med denna målsättning bör rättshjälp kunna erhållas i mål eller ärende vid domstolar och administrativa myndigheter samt i utomprocessuella sammanhang. All rättshjälp bör regleras i en särskild lag om allmän rättshjälp. När det gäller villkoren för rättshjälp bör grundprincipen vara att ingen av ekonomiska skäl skall hindras från att ta till vara sina intressen i rättsligt hänseende men att var och en skall bidra till kostnaderna för rättshjälp efter förmåga.

I princip bör vilken rättssökande som helst kunna vända sig till rättshjälpsorgan för biträde i rättsliga angelägenheter. Den ekonomiskt sämst ställda gruppen i samhället bör kunna få sådant biträde utan avgift så snart ej är fråga om så liten kostnad att vederbörande själv bör stå för utgiften. För den ekonomiskt bäst ställda gruppen bör däremot avgiften bestämmas så att den motsvarar full ersättning för det biträde som lämnas. För mellangruppen bör utgå avgift som bestämmas efter i första hand schablonregler i lag. Ett villkor för rättshjälp bör dock alltid vara att sökanden har ett klart intresse av att få sin sak prövad. Detta förutsätter en viss bedömning av sakfrågan.

En reform av rättshjälp enligt här angivna riktlinjer kan i fråga om förutsättningarna för rättshjälp och dess omfattning i huvudsak bygga på redan tillgängligt utredningsmaterial samt vad som framkommer genom utredningen om rättshjälp i förvaltningsärenden. Vissa frågor torde dock kräva ytterligare belysning. Detta gäller bl. a. rättshjälpens förhållande till rättskydds försäkring samt frågan om ansvaret parterna emellan för rättegångskostnader i mål där rättshjälp har utgått. Den viktiga frågan om rättshjälpsväsendets organisation måste utredas närmare. Utgångspunkten bör därvid vara att rättshjälp skall skötas av särskilda lokala rättshjälpsmyndigheter. Dessa bör pröva ansökningar om rättshjälp, utse juridiskt biträde samt pröva ersättningar till sådant biträde. I prövningen av ansökningar om rättshjälp bör ingå viss bedömning av sakfrågan i syfte att undvika att rättshjälp leder till onödiga mål och ärenden.

Vid rättshjälpsmyndighet bör finnas anställda jurister som prövar ansökningar om rättshjälp och biträder sökanden i de rättsliga angelägenheter som ansökningen avser. För sistnämnda uppgifter bör även kunna anlitas privatpraktiserande jurister. Även andra former kan tänkas, t. ex. att privatpraktiserande jurister förbinder sig att stå till myndighetens förfo-

gande i viss angiven utsträckning mot ersättning enligt vissa normer. De nuvarande rättshjälpsanstalterna borde utan svårighet kunna inordnas i det nya systemet. En viktig uppgift för rättshjälpsmyndigheterna blir att utöva en effektiv kostnadskontroll. Myndigheterna bör kunna komma fram till taxor och normalarvoden för olika typer av mål och ärenden när privatpraktiserande jurister anlitas. Det ekonomiska ansvaret för rättshjälp i nuvarande former ligger huvudsakligen på statsverket. Det ligger närmast till hands att statsverket nu åtar sig hela ansvaret för rättshjälpen.

Rättshjälp i vidsträckt mening innefattar även det biträde som misstänkta och tilltalade i brottmål erhåller genom att offentlig försvarare utses. Frågan om en motsvarande möjlighet bör finnas att förordna offentligt biträde i vissa förvaltningsärenden är som jag tidigare anfört under utredning. Det bör närmare undersökas om inte även dessa former av stöd i rättsliga angelägenheter kan inordnas i det nya systemet för rättshjälp. Vad särskilt gäller brottmålen bör undersökas i vad mån en ytterligare begränsning av återbetalningsskyldighet för ersättning till offentlig försvarare enligt reglerna i 31: 1 RB kan göras (jfr prop. 1969: 156).

Den ytterligare utredning som måste föregå en reform av rättshjälpen efter dessa riktlinjer har redan inletts inom justitiedepartementet och bör enligt min mening även i fortsättningen bedrivas inom departementet i samråd med utredningen om rättshjälp i förvaltningsärenden. Resultatet av detta utredningsarbete bör givetvis remissbehandlas. Ett slutgiltigt ställningstagande till frågan om en reform av rättshjälpen torde inte kunna tas inom sådan tid att reformen påverkar frågan om anslag för ändamålet under nästkommande budgetår.

Med hänsyn till den väntade belastningen under budgetåret 1970/71 bör anslaget räknas upp med 3,3 milj. kr. Jag hemställer i enlighet härmed, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kostnader enligt lagen om fri rättegång* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 13 800 000 kr.

E 3. Understöd för utomprocessuell rättshjälp

1968/69 Utgift	2 956 718
1969/70 Anslag	3 000 000
1970/71 Förslag	3 300 000

Från anslaget bestrids kostnaderna för understöd av statsmedel till de kommunala rättshjälpsanstalterna. Vidare bestrids kostnaderna för understöd för kommunal rättshjälp som lämnas på annat sätt än genom rättshjälpsanstalt. Bidragsbestämmelserna finns i kungörelsen (1919: 639) angående understöd av statsmedel till offentliga rättshjälpsanstalter (ändrad se-

nast 1965: 301) och i kungörelsen (1965: 302) om understöd för viss utomprocessuell rättshjälp.

Med hänsyn till de kostnader som under budgetåret 1970/71 beräknas komma att belasta anslaget bör detta ökas med 300 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Understöd för utomprocessuell rättshjälp* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 3 300 000 kr.

E 4. Tornedalens rättshjälpsanstalt

1968/69 Utgift	1 304 612
1969/70 Anslag	467 000
1970/71 Förslag	487 000

¹ Utbetalat retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 2 960 kr.

Från anslaget bestrids kostnaderna för Tornedalens rättshjälpsanstalt. Denna är den enda rättshjälpsanstalt som är statlig.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Anstalten	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Juristpersonal	3		
Övrig personal	4		
	7		
<i>Anslag</i>			
Avlöningar	294 000	+ 26 000	+ 16 000
Sjukvård	1 000	—	—
Reseersättningar	20 000	—	—
Lokalkostnader	55 300	—	—
Expenser	23 700	—	—
Främmande tjänster	5 000	—	—
Lönekostnadspålägg	68 000	+ 6 000	+ 4 000
	467 000	+ 32 000	+ 20 000

Anstalten

1. Löne- och prisomräkning m. m. 20 000 kr.
2. För den nuvarande direktören bör inrättas en personlig tjänst i Co 1 (+ 1 800 kr.).
3. En assistenttjänst i A 17 bör bytas ut mot en tjänst för kamrer i A 19 (+ 4 500 kr.).
4. En kontoristtjänst i A 9 bör bytas ut mot en tjänst för kansliskrivare i A 11 (+ 6 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Tornedalens rättshjälpsanstalt* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 487 000 kr.

F. Kriminalvården

Kriminalvårdsklienteletets antal och fördelning under senare hälften av 1960-talet framgår av följande sammanställning.

Genomsnittligt antal anstaltsintagna och frivårdsfall (medeltal av tolv månads-siffror)	1965	1966	1967	1968	1969
<i>Anstaltsklientelet</i> (intagna på fångvårdsanstalter, allmänna häkten och med häkten samordnade polisarrester)	5 159	5 243	5 438	5 509	5 530
Därav					
gripna och anhållna	46	88	106	125	105
häktade för brott:					
ej undersökningsfall	389	429	472	494	530
undersökningsfall	134	175	196	163	176
dömda till fängelse	3 159	3 068	3 175	3 298	3 311
»— ungdomsfängelse	546	581	556	515	505
»— internering	726	744	769	748	758
»— skyddstillsyn (BrB 28:3) ..	51	69	80	87	75
överlämnade till särskild vård.....	29	31	30	26	21
förvandlingsstraff för böter.....	23	19	28	27	20
övriga intagna	56	39	26	26	29
<i>Frivårdsklientelet</i>	18 597	19 341	20 186	21 788	22 775
Därav					
dömda till skyddstillsyn (villk. dömda med övervakn.)	15 328	15 695	16 693	18 085	18 933
villkorligt frigivna.....	2 174	2 502	2 302	2 427	2 582
överlämnade till vård utom anstalt:					
internerade	630	643	631	687	685
ungdomsfängelseelever	465	501	560	589	575
Hela kriminalvårdsklientelet	23 756	24 584	25 624	27 297	28 305
<i>Antal nykomna till</i>					
fångvårdsanstalter.....	13 169	13 817	14 069	14 583	14 600
frivård	10 133	11 063	11 797	12 322	12 500
Summa nykomna	23 302	24 880	25 866	26 905	27 100

¹ Beräknat antal.

Högsta beläggningen på fångvårdsanstalterna under år 1969 var 5 711 mot 5 546 under år 1968 och 5 582 under år 1967.

Kriminalvården hade den 1 december 1969 nominellt 5 910 platser på fångvårdsanstalterna, varav 3 979 slutna och 1 931 öppna. I dessa siffror ingår 175 platser för personer som är dömda till anstaltsbehandling i samband med skyddstillsyn. Antalet platser i de allmänna häktena och i de polisarrester som är samordnade med dessa häkten var 516.

Under år 1969 har anstaltsorganisationen tillförts 195 platser genom att fångvårdsanstalten Österåker tagits i anspråk. Vidare har tillkommit 15 platser på en tillfälligt anordnad skyddstillsynsanstalt för kvinnor.

Under året har fångvårdsanstalten Östersund med dess 22 platser lagts ned och fångvårdsanstalten Kungsgårdens platsantal reducerats med 50.

Organisationen beräknas under budgetåret 1970/71 inte tillföras andra platser än de som föranleds av att ett nytt häkte i Östersund kan tas i bruk. En öppen anstalt med 120 platser i Viskan, Västernorrlands län, och ytterligare ett par allmänna häkten beräknas kunna tas i anspråk under senare hälften av år 1971. Planeringsarbete för nya centralanstalter inom norra och södra kriminalvårdsråjongerna och för en andra utbyggnads-etapp av centralanstalten Österåker pågår. En ny centralanstalt för ungdomsråjongen håller på att projekteras. Möjligheten till platskoncentration följs med uppmärksamhet.

En successiv förstärkning av frivårdens resurser har pågått under hela 1960-talet. För budgetåret 1970/71 beräknas medel för ytterligare 55 tjänster. Vid sidan av den personella upprustningen fortsätter ansträngningarna att tillgodose frivårdsklientelels behov av lämpliga bostäder, i varje fall under den första kritiska tiden efter frigivningen från anstalt. I detta syfte beräknas medel för ytterligare anläggningar, både sådana av hotellkaraktär och sådana med mer hemliknande atmosfär, samt för placering av frivårdsfall i enskilda familjer.

Det är inte längre lämpligt eller möjligt att upprätthålla några fasta skiljelinjer mellan anstaltsvård och frivård. En gränsdragning mellan dessa båda verksamhetsfält ter sig för varje dag alltmer konstlad. Allt vad som görs på anstaltssidan påverkar till sist frivården. Och insatser inom frivården ger direkta utslag i anstaltsvården. Man rör sig här med kommunicerande system.

Det är därför angeläget att detta funktionella samband följs upp budgetärt, administrativt och organisatoriskt. Ett omfattande utvecklings- och anpassningsarbete pågår i detta syfte.

Vid sidan härav är anstaltssystemets omdaning och anstaltsvårdens innehåll föremål för två särskilda utredningar, båda med allsidig sammansättning och parlamentarisk förankring. Fångvårdens byggnadskommitté ägnar sig åt den långsiktiga byggnadsplaneringen och kommittén för anstaltsbehandling inom kriminalvården utarbetar förslag till nya och mer tidsenliga behandlingsregler.

Inom frivården förbereds en starkt aktiverad tillsyns- och behandlingsverksamhet av selektiv försökskaraktär. Experimentet skall följas upp och redovisas under medverkan av forskningsexpertis. Medel för försöket beräknas för budgetåret 1970/71 under frivårdsanslaget. Resultatet av verksamheten bör kunna avläsas inom loppet av några år.

För kriminologisk forskning begärs ytterligare medel. Ett expertorgan har tillsatts för att planera en systematisk behandlingsforskning på området. En rätt upplagd sådan forskning bör på sikt kunna ge värdefull vägledning för rehabiliteringssträvandena inom kriminalvården.

F 1. Kriminalvårdsstyrelsen

1968/69 Utgift	1, 29 320 612
1969/70 Anslag	14 542 000
1970/71 Förslag	16 742 000

¹ Anslagen Kriminalvårdsstyrelsen: Avlöningar, Kriminalvårdsstyrelsen: Omkostnader samt Centrala nämnderna

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 110 000 kr.

Kriminalvårdsstyrelsen är central förvaltningsmyndighet för ärenden om kriminalvård. Styrelsen är chefsmyndighet för kriminalvårdsdirektörerna, fångvårdsanstalterna, de allmänna häktena och skyddskonsulentorganisationen. Styrelsen tillhandahåller personal och annan service för den verksamhet som bedrivs av kriminalvårdsnämnden, ungdomsfängelnsnämnden och interneringsnämnden. Dessa nämnder är centrala organ som har att ta befattning med ärenden rörande dem som har dömts till fängelse, ungdomsfängelse resp. internering.

Kriminalvårdsstyrelsen leds av en styrelse. Styrelsen består av en generaldirektör, som är styrelsens ordförande, och minst sex andra, av Kungl. Maj:ts utsedda ledamöter. Inom kriminalvårdsstyrelsen finns två avdelningar, en för vård och tillsyn och en för arbete och utbildning.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Kriminalvårds- styrelsen	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Chefstjänstemän	9	+ 1	+ 1
Handläggande personal	88	+ 18	+ 2
Övrig personal	140	+ 7	+ 1
	237	+ 26	+ 4
<i>Anslag</i>			
Avlöningar	9 953 000	+ 2 438 000	+ 1 372 000
Sjukvård	20 000	+ 3 000	—
Reseersättningar	445 000	+ 145 000	+ 65 000
Därav nordiska resor	2 000	—	—
Lokalkostnader	770 000	+ 300 000	+ 300 000
Expenser	1 184 000	+ 126 000	+ 100 000
Lönekostnadspålägg	2 170 000	+ 563 000	+ 363 000
	14 542 000	+ 3 575 000	+ 2 200 000

Kriminalvårdsstyrelsen

1. Löne- och prisomräkning m. m. 1 592 954 kr.
2. För att leda hälso- och sjukvården inom kriminalvården behövs i styrelsen en tjänst som överinspektör (+ 77 842 kr.).
3. För förstärkning av handläggande personal behövs 18 ytterligare tjänster (+ 971 604 kr.).
4. Biträdespersonalen behöver ökas med sju tjänster (+ 175 632 kr.).
5. För en utvecklingsenhet begärs 200 000 kr.
6. Lönekostnadspålägg för nya tjänster 294 000 kr.

Departementschefen

Med hänsyn särskilt till behovet av information och anvisningar för behandling av narkotikamissbrukare på fångvårdsanstalter och inom frivården är det angeläget att i kriminalvårdens centrala ledning bereda tillgång till kvalificerad medicinsk expertis i hälso- och sjukvårdsärenden. Jag beräknar därför medel under anslaget för en tjänst som överinspektör samt för en tjänst som biträde åt denne (2 och 4). Vidare beräknar jag medel för ytterligare en tjänst som föredragande i kriminalvårdsnämnden och för en ny tjänst i styrelsen för informationsfrågor (3). Ett belopp av 200 000 kr. beräknar jag till viss arvodesanställd expertishjälp för utvecklings- och planeringsfrågor inom verket (5). Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 16 742 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) bemyndiga Kungl. Maj:t att inrätta en tjänst i kriminalvårdsstyrelsen som överinspektör i Ce 1,
- b) till *Kriminalvårdsstyrelsen* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 16 742 000 kr.

F 2. Fångvårdsanstalterna

1968/69 Utgift	^{1, 2} 165 670 170
1969/70 Anslag	207 215 000
1970/71 Förslag	228 986 000

¹ Anslagen Fångvårdsanstalterna: Avlöningar, Fångvårdsanstalterna: Omkostnader samt Ersättning för vård på anstalter som ej tillhör kriminalvården, m. m.

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänförs till budgetåret 1968/69 uppgår till 2 275 000 kr.

Inom kriminalvården fanns den 1 december 1969 38 slutna och 30 öppna fångvårdsanstalter, fem anstalter för skyddstillsynsklientel samt elva allmänna häkten. Anstalterna och häktena är tillsammans med skyddskon-sulentdistrikten organiserade i åtta räjonger. I ledningen för varje räjong finns en kriminalvårdsdirektör. Utanför räjongindelningen står Håga sjukhus.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Kriminalvårds- styrelsen	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Styresmän m. fl.	246	+ 33	—
Läkare, psykologer.....	29	+ 7,5	-- 2
Tillsynspersonal	2 320	+ 173	+ 71
Personal i arbetsdrift	646	+ 41	+ 1
Kontorspersonal	254	+ 17	— 2
Maskinpersonal	67	+ 7	+ 1
Förråds- och ekonomipersonal	186	+ 19	+ 4
	3 748	+ 297,5	+ 73
<i>Anslag</i>			
Avlöningar	124 043 000	+ 21 645 000	+ 13 335 000
Sjukvård m. m. för personal	225 000	+ 75 000	+ 75 000
Reseersättningar.....	1 550 000	+ 250 000	+ 250 000
Lokalkostnader.....	23 811 000	+ 1 199 000	+ 2 070 000
Expenser.....	2 553 000	+ 255 000	+ 150 000
Inköp och underhåll av bilar ..	900 000	+ 200 000	+ 100 000
Utspisning	12 500 000	+ 875 000	+ 875 000
Beklädnad och sängkläder	3 100 000	+ 377 000	+ 377 000
Hälsa- och sjukvård	3 700 000	+ 459 000	+ 459 000
Idrotts- och bildningsverksamhet m. m.	535 000	+ 365 000	+ 100 000
Bibliotek vid fängvårdsanstalter..	55 000	+ 205 000	+ 100 000
Omkostnader för permitterade, frigivna m. fl.	1 650 000	+ 350 000	+ 180 000
Fångtransport	3 500 000	+ 450 000	+ 450 000
Tjänstedräkt	300 000	+ 32 000	+ 20 000
Bidrag till intagnas familjer ..	110 000	+ 140 000	+ 50 000
Underhåll av tekniska hjälp- medel för bevakning	100 000	—	—
Ersättning för vård på anstalter som ej tillhör kriminalvården	290 000	+ 125 000	+ 60 000
Diverse utgifter	287 000	+ 30 000	+ 30 000
Lönekostnadspålägg	28 006 000	+ 4 726 000	+ 3 090 000
	207 215 000	+ 31 758 000	+ 21 771 000

Kriminalvårdsstyrelsen

1. Löne- och prisomräkning m. m. 16 447 184 kr.
2. Tjänster begärs för en överläkare, tre biträdande överläkare och fyra psykologer samt för två biträdande psykologer, varav en på halvtid (+ 609 411 kr.).
3. För arbetet med de intagnas frigivning behövs tjänster för 25 assistenter (+ 1 002 210 kr.).
4. Tillsynspersonalen vid befintliga anstalter och allmänna häkten bör ökas med tjänster för fyra bevakningsföreståndare, två översköterskor, åtta tillsynsmän och 99 vårdare. Av vårdartjänsterna behövs 60 för att minska övertiden för transporter (+ 3 381 849 kr.).
5. Personalen i arbetsdrift behöver förstärkas med tjänster för en rektor, åtta ingenjörer, tre utbildningsassistenter, en verkmästare, elva verkstadsförmän, en förrådsförmän, en trädgårdsmästare, en förman och ett biträde (+ 1 020 901 kr.).
6. Tjänster för en byrådirektör och en byråingenjör begärs för inspektion och skötsel av VVS-installationer och elektriska m. fl. anläggningar (+ 112 754 kr.).
7. 12 biträdestjänster begärs för skrivarbete vid fångvårdsanstalterna (+ 271 339 kr.).
8. Maskinpersonalen bör ökas med tjänster för två förste reparatörer, två värmeskötare och två maskinister (+ 170 518 kr.).
9. Förråds- och ekonomipersonalen begärs förstärkt med tjänster för tre förmän och åtta kokerskor (+ 307 190 kr.).
10. Den rättspsykiatriska kliniken i Göteborg avses kunna tas i bruk under budgetåret 1970/71. Den psykiatriska avdelningen vid fångvårdsanstalten Härlanda kommer därefter att helt utnyttjas för vårdfall. Anslaget kan räknas ned med medel för åtta tjänster, som nu tas i anspråk för det rättspsykiatriska undersökningsarbetet. I stället begärs en tjänst för en överläkare för psykiatriska vårduppgifter vid anstalten (— 245 626 kr.).
11. Styrelsen räknar med att tillfälligt behöva använda fångvårdsanstalten Karlstad, som f. n. är nedlagd, och yrkar medel för 33 tjänster (+ 942 044 kr.).
12. För den nya fångvårdsanstalten i Viskan begärs för budgetåret 1970/71 21 tjänster (+ 399 122 kr.).
13. Nya allmänna häkten inrättas i Gävle, Hälsingborg och Östersund under budgetåret 1970/71. Medel yrkas för sammanlagt 40 tjänster (+ 1 200 382 kr.).
14. För den planerade verksamheten vid kursbyn Gruvberget begärs fyra tjänster (+ 131 525 kr.) och för ett frigångshem i Ytterby sex tjänster att avlönas ur tillgänglig medelsreserv.
15. För vissa tjänste- och arvodesregleringar beräknar styrelsen 615 174 kr.

16. Vid anstalterna bör inrättas särskilda nämnder för idrotts- och bildningsverksamheten samt för arbetsmarknads- och fackliga frågor. Ökad medelsanvisning behövs vidare för idrottsinstruktörer, studieledare och föreläsare (+ 1 130 000 kr.).

17. Lönekostnadspålägg för nya tjänster m. m. 2 265 000 kr.

Departementschefen

För en förstärkning av tillsynspersonalen vid befintliga fångvårdsanstalter har jag beräknat medel för sju vårdartjänster (4). Dessutom har jag beräknat medel för 55 vårdartjänster i avsikt att nedbringa personalens övertidsuttag för transporter av intagna (4). För en experimentverkstad vid Kumlaanstalten har jag beräknat medel för en ingenjörstjänst (5), för förstärkning av ekonomipersonalen vid fångvårdsanstalten Hall medel för en tjänst som kokerska (9) och för sjukvårds- och tillsynsuppgifter vid det allmänna häktet i Stockholm medel för ytterligare tjänster för en överköterska och en tillsynsman (4).

En ny rättspsykiatrisk klinik i Göteborg beräknas bli tagen i bruk under budgetåret 1970/71. Samtidigt läggs den rättspsykiatriska verksamheten ned vid fångvårdsanstalten Härlanda. Chefen för socialdepartementet avser att vid anmälan av frågan om medelsbehovet inom socialdepartementets verksamhetsområde beräkna medel för personal till den nya kliniken. Medel för en överläkartjänst, en biträdande överläkartjänst, en förste läkartjänst, tre kuratorstjänster och två biträdestjänster skall alltså inte längre beräknas under fångvårdsanstalternas anslag. Däremot har jag för det psykiatriska vårdarbetet vid Härlandaanstalten beräknat medel för en ny överläkartjänst. (10).

Av de nya anstalter som planeras eller är under uppförande lär endast ett allmänt häkte i Östersund och ett frigångshem i Ytterby kunna tas i bruk under budgetåret 1970/71. För var och en av dessa båda anläggningar har jag beräknat medel för sex nya tjänster. (13 och 14). För att förbereda ianspråktagandet av en ny anstalt i Viskan har jag beräknat medel för två nya tjänster under ett halvt budgetår (12).

Vidare har jag under anslaget beräknat bl. a. ytterligare 100 000 kr. för tillfällig biträdeshjälp vid anstaltsexpeditioner (7) och ytterligare 105 000 kr. för kurator- och psykologverksamhet samt gruppterapi (15). För att vid vissa större anstalter inrätta samarbetsorgan för dels idrotts- och bildningsverksamhet och dels arbetsmarknadsfrågor och facklig verksamhet har jag beräknat sammanlagt 200 000 kr. I dessa organ bör ingå företrädare för lokala idrotts- och bildningsorganisationer, för den lokala fackliga rörelsen och för anslatsledning och intagna. (16).

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 228 986 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Fångvårdsanstalterna* för budgetåret 1970/71 an-
visa ett förslagsanslag av 228 986 000 kr.

F 3. Frivården

1968/69 Utgift	¹ , ² 23 672 243
1969/70 Anslag	31 434 000
1970/71 Förslag	39 485 000

¹ Anslagen Övervakningsnämnderna, Skyddskonsulentorganisationen: Avlöningar, Skyddskon-
sulentorganisationen: Omkostnader, Ersättningar till övervakare, Understöd åt villkorligt frigivna
m. fl. och Bidrag till Svenska skyddsförbundet

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budget-
året 1968/69 uppgår till 115 000 kr.

Från anslaget bestrids kostnaderna för frivårdsorganisationens och över-
vakningsnämndernas verksamhet samt ersättningar till övervakare.

Frivårdsorganisationen består av 40 distrikt med lika många skydds-
konsulenter. Till föreningen Skyddsvärnet i Stockholm utgår ersättning till
löner m. m. för 17 tjänstemän.

Antalet övervakningsnämnder är 47. De är lokala organ för kriminalvår-
den i frihet.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71 Kriminalvårds- Dep.chefen styrelsen	
<i>Personal</i>			
Handläggande personal	174	+ 46	+ 32
Övrig personal	99	+ 39	+ 23
	273	+ 85	+ 55
<i>Anslag</i>			
Avlöningar	11 986 000	+ 4 124 000	+ 3 177 000
Sjukvård	15 000	+ 1 000	+ 1 000
Reseersättningar	572 000	+ 145 000	+ 80 000
Därav för nordiska resor	3 000	—	—
Lokalkostnader	916 000	+ 62 000	+ 62 000
Expenser	576 000	+ 91 000	+ 70 000
Driftkostnader för frivårdsanlägg- ningar m. m.	282 000	+ 104 000	+ 90 000
Ersättningar till övervakare	12 000 000	+ 2 500 000	+ 2 500 000
Behandlings- och stödåtgärder ...	1 750 000	+ 2 750 000	+ 1 300 000
Bidrag till enskild frivårdsverksam- het	1 000 000	+ 70 000	+ 70 000
Lönekostnadspålägg	2 337 000	+ 918 000	+ 701 000
	31 434 000	+10 765 000	+ 8 051 000

Kriminalvårdsstyrelsen

1. Löne- och prisomräkning m. m. 1 661 452 kr.

2. Skyddskonsulentorganisationen behöver för den allmänna verksamheten förstärkas med 35 skyddsassistenttjänster och 20 biträdestjänster (+ 1 855 326 kr.).

3. För experimentverksamhet med förstärkt vård i frihet inom ett skyddskonsulentdistrikt begärs under olika anslag medel för frivårdshotell, frigångshem, frivårdsverkstad och socialmedicinsk klinik samt för särskild förstärkning av de personella resurserna i distriktet. Under anslaget begärs sålunda medel för ytterligare sex skyddsassistenttjänster och tre biträdestjänster, för sex tjänster till frivårdshotell samt för arvoden till psykiater, psykolog och sjuksköterska vid socialmedicinsk klinik, m. m. (+ 601 128 kr.).

4. Medel begärs för personal till två nya inackorderingshem (+ 300 432 kr.).

5. För inackorderingshemmet i Västerås begärs tre tjänster i utbyte mot vissa av de medel som tidigare anvisats för hemmets drift (+ 62 660 kr.).

6. För den socialmedicinska verksamhet som bedrivs av skyddsvärnsföreningarna i Stockholm och Göteborg begärs två tjänster (+ 67 808 kr.).

7. För ersättningar till övervakare, för behandlings- och stödåtgärder bland frivårdsklientelet och för bidrag till enskild frivårdsverksamhet m. m. begärs ytterligare 5 320 000 kr.

8. Lönekostnadspålägg för nya tjänster m. m. 664 000 kr.

Departementschefen

Anlalet frivårdsfall ökar alltjämt. Den successiva utbyggnaden av frivårdens allmänna resurser som pågått under hela 1960-talet bör redan av den anledningen fortsätta.

Men därutöver bör nu särskilda insatser göras för att underlätta en framtida bedömning av frivårdens ändamålsenliga dimensionering och lämpliga utformning. Uppenbarligen är det av största intresse att söka få klarlagt i vilken utsträckning och på vilket sätt en kvantitativ och kvalitativ förstärkning av vårdmöjligheterna kan komma att påverka rehabiliteringsresultatet. I likhet med kriminalvårdsstyrelsen anser jag att en begränsad försöksverksamhet i detta syfte bör komma till stånd. I skyddskonsulentdistriktet i Sundsvall, som av olika skäl anses särskilt lämpligt för en sådan verksamhet, bör alltså förutsättningar skapas för en intensivbehandling av klientelet. Detta bör ske genom en betydande personell upprustning och genom att ett integrerat system av skilda stödåtgärder i form av frigångshem, frivårdshotell, socialmedicinsk klinik m. m. ställs till förfogande för arbetet inom distriktet. Försöksverksamheten bör bedrivas i nära kontakt med forskningsexpertis och under vetenskaplig kontroll. Det ankommer på Kungl. Maj:t att besluta om ifrågavarande försöksverksamhet.

Tjänst inom frivårdsorganisationen kan tillfälligt komma att utnyttjas för att på fångvårdsanstalt förbereda de intagnas frigivning.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 39 485 000 kr. Jag har därvid beräknat medel för ytterligare 25 skyddsassistenter och 15 biträden som ett led i den pågående allmänna upprustningen av frivårdsorganisationen (2) samt medel för bl. a. sex skyddsassistenter och tre biträden till den särskilda försöksverksamhet som jag berört i det föregående (3). Vidare har jag beräknat medel för tre tjänster vid ett frivårdshotell i försöksdistriktet (3) och för samma antal tjänster vid inackorderingshemmet i Västerås (5). För den socialmedicinska verksamheten har jag beräknat ytterligare arvodesmedel (3 och 6).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Frivården* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 39 485 000 kr.

F 4. Maskin- och verktygsutrustning m. m.

1968/69 Utgift	11 943 339	Reservation	12 718 377
1969/70 Anslag	2 450 000		
1970/71 Förslag	1 450 000		

¹ Anslaget Fångvårdsanstalterna: Maskin- och verktygsutrustning m. m.

Kriminalvårdsstyrelsen och fångvårdens byggnadskommitté

Kriminalvårdsstyrelsen föreslår en uppräknig av den totala kostnadsramen från 3 330 000 kr. till 5 587 000 kr. för de anstalter som styrelsen skall utrusta. Fångvårdens byggnadskommitté föreslår en uppräknig från 13 140 000 kr. till 13 315 000 kr. för de anstalter som utrustas av kommittén.

Det sammanlagda medelsbehovet under anslaget för budgetåren 1969/70 och 1970/71 beräknas av styrelsen och kommittén till (1 776 000 + 2 773 000 + 1 862 000 + 1 231 000) 7 642 000 kr.

Departementschefen

Jag beräknar medelsbehovet under anslaget för budgetåret 1970/71 till 1 450 000 kr. och hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Maskin- och verktygsutrustning m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 1 450 000 kr.

F 5. Engångsanskaffning av inventarier m. m.

1968/69 Utgift	13 350 163	Reservation	12 860 381
1969/70 Anslag	3 000 000		
1970/71 Förslag	2 650 000		

¹ Anslaget Fångvårdsanstalterna: Engångsanskaffning av inventarier m. m.

Kriminalvårdsstyrelsen och fångvårdens byggnadskommitté

Kriminalvårdsstyrelsen föreslår en uppräknig av den totala kostnadsramen från 8 955 000 kr. till 13 095 000 kr. för de anstalter som styrelsen skall utrusta. Fångvårdens byggnadskommitté föreslår en uppräknig från 14 945 000 kr. till 17 135 000 kr. för de anstalter som utrustas av kommittén.

Det sammanlagda medelsbehovet under anslaget för budgetåren 1969/70 och 1970/71 beräknas av styrelsen och kommittén till (3 998 000 + 1 287 000 + 3 992 000 + 1 161 000) 10 438 000 kr.

Departementschefen

Jag beräknar medelsbehovet under anslaget för budgetåret 1970/71 till 2 650 000 kr. och hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Engångsanskaffning av inventarier m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 2 650 000 kr.

F 6. Anskaffning, montering och transport av baracker m. m.

1968/69 Utgift	1441 858	Reservation	13 214 205
1969/70 Anslag	1 000		
1970/71 Förslag	860 000		

¹ Anslaget Fångvårdsanstalterna: Anskaffning, montering och transport av baracker m. m.

Från anslaget bestrids utgifter för anskaffning av baracker för förläggnings-, expeditions-, verkstads- och förrådsutrymmen m. m.

Kriminalvårdsstyrelsen

Kostnadsramarna föreslås uppräknade med 2 768 000 kr. Det sammanlagda medelsbehovet för budgetåren 1969/70 och 1970/71 uppskattas till 4 777 000 kr.

Departementschefen

Jag beräknar medelsbehovet under anslaget för budgetåret 1970/71 till 860 000 kr. och hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Anskaffning, montering och transport av baracker m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 860 000 kr.

F 7. Utbildning av personal m. fl.

1968/69 Utgift	11 200 362	Reservation	151 722
1969/70 Anslag	1 395 000		
1970/71 Förslag	1 660 000		

¹ Anslagen Kurser för övervakare och personundersökare samt Utbildning av personal

Från anslaget bestrids kostnaderna för den personalutbildning som kriminalvårdsstyrelsen svarar för samt utgifter för kurs- och konferensverksamhet för övervakare och personundersökare.

Kriminalvårdsstyrelsen begär en höjning av anslaget med 720 000 kr.

Departementschefen

Jag förordar att anslaget räknas upp med 265 000 kr. och hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Utbildning av personal m. fl.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 1 660 000 kr.

F 8. Kriminologisk forskning

1968/69 Utgift	146 069	Reservation	153 931
1969/70 Anslag	300 000		
1970/71 Förslag	400 000		

Av de medel som har anvisats för budgetåren 1968/69 och 1969/70 har viss del tagits i anspråk för olika smärre undersökningar främst på behandlingsområdet. Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande har den 28 augusti 1969 tillkallats sakkunniga för en systematisk forskningsplanering på kriminalvårdens område. Det är avsikten att denna planering skall inriktas på forskningsobjekt som syftar till att mäta rehabiliteringseffekten av olika behandlingsåtgärder. Därvid skall i första hand sådana undersökningar komma i fråga som kan ge underlag för ställningstaganden i fråga om kriminalvårdens praktiska utformning under den närmaste tiden. De sakkunniga skall samtidigt eftersträva att sätta in sitt planeringsarbete i ett större kriminalpolitiskt perspektiv. De mer näraliggande projekten bör efter hand kunna infogas i en vidare planering av forskningen inom kriminologin och angränsande fält.

Jag förordar en ökning av anslaget med 100 000 kr. och hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kriminologisk forskning* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 400 000 kr.

F 9. Frivillig kontaktverksamhet m. m.

1969/70 Anslag	100 000
1970/71 Förslag	100 000

Kriminalvårdsstyrelsen yrkar under anslaget F 2. Fångvårdsanstalterna medel för en utvidgad idrotts- och bildningsverksamhet.

Riksförbundet för kriminalvårdens humanisering begär 100 000 kr. för att anställa en reseombudsman/riksinstruktör och för att anordna och driva ett centralt kansli.

Departementschefen

Jag förordar att anslaget förs upp med oförändrat belopp och hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Frivillig kontaktverksamhet m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kr.

G. Diverse

G 1. Bidrag till utgivande av författningskommentarer m. m.

1968/69 Utgift	43 488	Reservation	13 321
1969/70 Anslag	20 000		
1970/71 Förslag	50 000		

Nämnden för utgivande av förvaltningsrättsliga publikationer skall främja tillkomsten av vägledande litteratur på förvaltningsrättens område enligt instruktion (1946: 412) för nämnden för utgivande av förvaltningsrättsliga publikationer (ändrad senast 1948: 664). Statsverkets inkomster av verk, som har utarbetats eller utgetts med bidrag från detta anslag, avräknas från anslaget.

Nämnden för utgivande av förvaltningsrättsliga publikationer föreslår att anslaget tas upp med 50 000 kr.

Departementschefen

Jag biträder nämndens förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till utgivande av författningskommentarer m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 50 000 kr.

G 2. Bidrag till vissa internationella sammanslutningar m. m. inom privaträttens område

1968/69 Utgift	66 831
1969/70 Anslag	80 000
1970/71 Förslag	90 000

Från anslaget utgår bidrag till Bernunionens internationella byrå för skydd av litterära och konstnärliga verk, till internationella institutet i Rom för unifiering av privaträtten och till Haagkonferensens permanenta byrå för internationell rätt.

Anslaget bör räknas upp med 10 000 kr. Jag hemställer i enlighet härmed, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till vissa internationella sammanslutningar m. m. inom privaträttens område* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 90 000 kr.

G 3. Bidrag till Nordisk Domssamling

1968/69 Utgift	30 891	Reservation	15 403
1969/70 Anslag	24 000		
1970/71 Förslag	24 000		

Anslaget belastas med Sveriges andel i kostnaderna för den i Norge utgivna rättsfallssamlingen Nordisk Domssamling.

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till Nordisk Domssamling* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 24 000 kr.

G 4. Bidrag till politiska partier

1968/69 Utgift	23 047 000
1969/70 Anslag	23 000 000
1970/71 Förslag	24 500 000

Enligt riksdagens beslut (prop. 1965: 174, KU 44, rskr 452 och 453) utgår partistöd till parti, som är representerat i riksdagen, med 60 000 kr. per mandat och kalenderår. Parti, som vid senaste andrakammarval inte har fått minst 2 % av de i hela riket avgivna rösterna, är dock inte berättigat till partistöd. Denna regel är uttryck för principen att bidrag skall utgå endast till parti som har ett inte obetydligt stöd i väljaropinionen, manifesterat i allmänna val. Till grund för beräkningen av partistöd ligger mandatförhållandena den 1 februari under bidragsåret.

Enligt det valsysteem som skall tillämpas fr. o. m. år 1970 för val till den nya enkammarriksdagen kan mandat tilldelas endast parti, som fått antingen minst 4 % av rösterna i hela landet eller 12 % av rösterna i en valkrets. Med hänsyn härtill finns det knappast anledning att särskilt kräva att ett parti, som blivit representerat i riksdagen vid senaste val, skall ha fått minst 2 % av rösterna i landet. Jag föreslår därför att fr. o. m. år 1971 skall i stället för 2 %-regeln för rätt till partistöd gälla, att partiet har deltagit i senaste val till riksdagen och därvid vunnit mandat.

Övergången till enkammarriksdag innebär vidare att antalet mandat i riksdagen minskar från 384 till 350 fr. o. m. år 1971. Jag förordar, att beloppet per mandat och kalenderår höjs från 60 000 kr. till 70 000 kr. På grund härav beräknar jag bidragen till politiska partier till $(350 \times 70\,000 =)$ 24,5 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) godkänna vad jag i det föregående anfört i fråga om ändring av grunderna för bidrag till politiska partier,
- b) till *Bidrag till politiska partier* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 24 500 000 kr.

G 5. Hyresnämnderna

1968/69 ¹ Utgift ²	3 157 574
1969/70 Anslag	13 265 000
1970/71 Förslag	11 665 000

¹ De statliga hyresnämnderna började sin verksamhet den 1 januari 1969. Utgiften under budgetåret 1968/69 avser sålunda endast ett halvt budgetår.

² Anslagen Hyresnämnderna: Avlöningar och Hyresnämnderna: Omkostnader

³ Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänförs sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 46 180 kr.

Hyresnämnderna har till uppgift att bl. a. medla och vara skiljenämnd i hyrestvister samt att pröva vissa typer av sådana. Hyresnämnd finns i samtliga län. Hyresnämndskansli som i vissa fall är gemensamt för två eller flera län finns på tolv orter. Chef för hyresnämndskansli är den hyresnämndsordförande som utnämns eller förordnas till det.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71			
		Hovrätterna	Dep.chefen		
<i>Personal</i> ¹					
Ordförande	44	—	7	—	7
Övrig personal	79	+	1	—	3
	123	—	6	—	10
<i>Anslag</i>					
Avlöningar.....	8 970 000	—	1 286 000	—	1 560 000
Sjukvård	15 000	+	1 000	+	1 000
Reseersättningar	460 000	+	57 000	+	65 000
Lokalkostnader	1 086 000	—	75 000	—	75 000
Expenser	1 364 000	—	305 000	—	364 000
Därav engångsutgifter	325 000	—	266 000	—	266 000
Lönekostnadspålägg	1 370 000	+	308 000	+	333 000
	13 265 000	—	1 300 000	—	1 600 000

¹ Tabellen bygger på den personalplan som bestämdes i samband med att hyresnämnderna inrättades. Vissa tjänster på personalplanen får emellertid tills vidare ej uppehållas. Den 1 juli 1969 fanns i organisationen 30 ordförande och 70 övriga tjänstemän.

Hovrätterna

Med utgångspunkt från organisationen den 1 juli 1969 har hovrätterna yrkat att hyresnämndskansliet i Malmö förstärks med fyra och hyresnämndskansliet i Göteborg med tre extra ordförandetjänster. För vissa hyresnämndskanslier begärs en förstärkning med sammanlagt tio biträdes-tjänster.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 11 665 000 kr. Jag har därvid beräknat medel för 37 ordförandetjänster och 76 tjänster för biträdes- och expeditionsvaktpersonal.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Hyresnämnderna* för budgetåret 1970/71 anvisa ett
förslagsanslag av 11 665 000 kr.

G 6. Vissa kostnader i anledning av allmänna val

1968/69 Utgift	14 614 642
1969/70 Anslag	1500 000
1970/71 Förslag	12 000 000

¹ Anslaget Vissa kostnader i anledning av allmänna val, sjätte huvudtiteln för budgetåret 1968/69 och tolfte huvudtiteln för budgetåret 1969/70

Från anslaget bestrids statsverkets del av kostnaderna för valsedlar, valkuvert och andra valtillbehör samt utbetalas ersättning till vissa myndigheter och verk för biträde i samband med allmänna val.

1969 års riksdag ansåg att statsmakterna borde vidta särskilda åtgärder för att åstadkomma en god information till medborgarna om de ändringar av författningen, som träder i tillämpning vid 1970 års val samt att Kungl. Maj:t borde överväga den närmare uformningen av de konkreta åtgärder, som borde vidtas (KU 1969: 22, rskr 195). Dåvarande departementschefen tillkallade den 3 oktober 1969 sakkunniga för att förbereda den utåtriktade informationen till väljarna. Den sålunda tillkallade utredningen avlämnade den 19 november 1969 betänkandet Valinformation 70 (Stencil Ju 1969: 29).

Utredningen föreslår en brett upplagd information inför 1970 års val. Informationen föreslås uppdelad på en studieaktion och en massmediakampanj. Studieaktionen, som enligt utredningens förslag skulle kosta 7,6 milj. kr., avses ske dels i form av studiecirkelar dels genom konferenser som anordnas av de politiska partierna. Utredningen beräknar att informationen via studiecirkelarna skall nå ut till ca 75 000 personer och via de politiska partierna till ca 300 000 personer. Massmediakampanjen, som skulle kosta 3 250 000 kr., föreslås ske genom en hushållsbroschyr, radio- och TV-inslag, annonsering, affischering och reklamfilm. Valinformationen skulle sammanlagt dra en kostnad av 10 850 000 kr.

Studieaktionen skall enligt utredningens förslag administreras av skolöverstyrelsen och massmediakampanjen av en särskild projektledare i samråd med en referensgrupp, bestående av en representant från vart och ett av de fyra stora riksdagspartierna.

Jag ansluter mig till den av utredningen förordade uppläggningsen av

informationskampanjen. Eftersom det var angeläget att studieaktionen startades redan vid årsskiftet, har Kungl. Maj:t medgett att de kostnader som faller på det innevarande budgetåret — utom statsbidrag till studiecirkelverksamheten — får bestridas från ovannämnda förslagsanslag. Till följd av den sålunda redan startade valinformationen torde anslaget komma att belastas med drygt 5 milj. kr. under innevarande budgetår. För budgetåret 1970/71 torde valinformationen med anledning av utredningens förslag belasta anslaget med ca 4 milj. kr.

Den del av kostnaderna för studieaktionen som gäller statsbidrag för studiecirkelverksamheten, ca 1,6 milj. kr., finansieras från det under åttonde huvudtiteln uppförda anslaget Bidrag till studiecirkelverksamhet.

Jag vill slutligen anmäla att vissa kostnader för det av elevorganisationer och politiska ungdomsförbund planerade 1970 års skolval bör bestridas från anslaget till Vissa kostnader i anledning av allmänna val.

Kostnaderna under nästa budgetår beräknar jag till 12 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Vissa kostnader i anledning av allmänna val* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 12 000 000 kr.

KAPITALBUDGETEN

I. Statens affärsverksfonder

G. Domänverket

Ju: 1. Förvärv av jordbruksfastigheter för kriminalvården

1968/69 Utgift	—	Reservation	5 023
1969/70 Anslag	100 000		
1970/71 Förslag	1 000		

Från anslaget bestrids utgifter för köp av jordbruksfastigheter, lämpliga att nyttjas som anstalter för kriminalvårdsklientelet.

Kriminalvårdsstyrelsen föreslår att anslaget förs upp med 1 000 kr.

Departementschefen

Kriminalvårdsstyrelsen föreslår att anslaget förs upp med ett endast formellt belopp. Jag biträder kriminalvårdsstyrelsens förslag och hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Förvärv av jordbruksfastigheter för kriminalvården* för budgetåret 1970/71 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 kr.

II. Statens allmänna fastighetsfond

Ju: 1. Polishus m. m.

1968/69 Utgift	42 684 797	Reservation . . .	22 615 809
1969/70 Anslag	40 000 000		
1970/71 Förslag . . .	45 000 000		

Anslaget är avsett för inlösen av polishus och för nybyggnad i statlig regi.

Byggnadsstyrelsen

Under budgetåren 1965/66—1968/69 har sammanlagt 130 milj. kr. använts under detta anslag. Av dessa medel har intill utgången av budgetåret 1968/69 disponerats 107,2 milj. kr. för inköp av polishus och tomtmark för polishus. Under budgetåret 1968/69 har staten löst in polishusen i Västerås, Falun och Köping.

Förhandlingar pågår om förvärv av ytterligare polishus och av tomtmark för polishus på ett antal orter. Styrelsen beräknar att kostnaderna för sådana förvärv under innevarande budgetår kommer att uppgå till ca 43,5 milj. kr.

Styrelsen föreslår att kostnader för förvärv av polishus och av tomtmark för polishus fr. o. m. budgetåret 1970/71 betalas från anslaget Inköp av fastigheter m. m., som är uppfört under sjunde huvudtiteln.

Enligt styrelsens uppfattning bör anslaget Polishus m. m. användas endast för att bestrida kostnader för byggande av polishus i statlig regi. Under nästa budgetår räknar styrelsen med att kunna påbörja uppförande av polishus i Skövde, Falköping, Visby, Landskrona, Jönköping och Söderhamn. Styrelsen har också under detta anslag begärt medel för att uppföra förvaltningsbyggnad i kvarteret Kronoberg i Stockholm.

Styrelsen har beräknat medelsbehovet under anslaget för budgetåret 1970/71 till 67 milj. kr., varav 35 milj. kr. för kvarteret Kronoberg.

Statens järnväfsdelegation har i sitt betänkande Statlig stadsdel föreslagit att Svea Livgardes (I 1:s) område vid Sörentorp efter regementets utflyttning i maj 1970 tas i anspråk för polisutbildning under en övergångstid av 15 år. I anslutning härtill har byggnadsstyrelsen i skrivelse den 29 september 1969 hemställt om projekteringsuppdrag för de ombyggnads- och kompletteringsarbeten beträffande förvaltningslokaler, lektionssalar och de övriga utbildningsanordningar som bör utföras om området skall användas för polisutbildning. Kostnaderna för dessa arbeten har av styrelsen uppskattats till 9 milj. kr. Styrelsen avser att upprätta byggnadsprogram och senare hemställa om projekteringsuppdrag för ombyggnad av sex kompanihus till elevbostäder för en uppskattad kostnad av ca 5 milj. kr. Därigenom skulle praktiskt taget hela området komma att tas i anspråk för polisens utbildning. Med hänsyn till att två kompanihus har utrympts under hösten 1969 och att det är angeläget att arbetena kan påbörjas så snart som möjligt har styrelsen föreslagit att vissa medel ställs till förfogande för ändamålet på tilläggsstat under budgetåret 1969/70.

Departementschefen

I samband med omorganisationen av polisväsendet den 1 januari 1965 uppkom ett stort behov av nya lokaler för polisen. Med hänsyn till svårigheterna att i ett sammanhang ombesörja nybyggnadsverksamheten i statlig regi ansåg statsmakterna att kommunal medverkan att tillgodose lokalbe-

hoven var i hög grad önskvärd. Kommunerna har också beredvilligt medverkat till att bygga polishus på ett flertal orter. Sålunda har ca 25 polishus färdigställts i kommunal regi sedan polisväsendet förstatligades. Några polishus är under uppförande och på ytterligare ett antal orter projekteras polishus av vederbörande kommun. Denna medverkan från kommunernas sida har varit mycket värdefull. Byggande av polishus är emellertid en statlig angelägenhet och staten bör därför efter den övergångstid som har förflutit sedan förstatligandet successivt överta ansvaret för byggandet. Jag förutsätter således att planering och genomförande av lokalförsörjningen för polisen fortsättningsvis sker enligt huvudlinjerna i den gällande handläggningsordningen för statliga byggnadsärenden. Detta hindrar inte att åtskilliga av de polishusbyggen, beträffande vilka projektering eller annat förberedelsearbete har påbörjats i kommunal regi, fullföljs av vederbörande kommun.

I 1969 års statsverksproposition (prop. 1969: 1 bil. 4 s. 81, SU 2, rskr 2) upptogs i investeringsplanen under tillkommande objekt en medelsförbrukning av 10 milj. kr. inom en kostnadsram av 22,5 milj. kr. Medlen ställdes till Kungl. Maj:ts disposition för nybyggnad av sådana polishus som kunde påbörjas under budgetåret.

Genom beslut den 9 oktober och den 12 december 1969 har Kungl. Maj:t uppdragit åt byggnadsstyrelsen att utföra nybyggnad av polishus i Ängelholm resp. Härnösand. Polishuset i Ängelholm kommer att inrymma lokaler för polisen, exekutions- och åklagarväsendet samt lokala skattemyndigheten i Ängelholms fögderi. Kostnaden för byggnaden har styrelsen beräknat till drygt 6,5 milj. kr. enligt prisläget den 1 april 1969. Byggnaden omfattar enligt handlingarna en rumsyta av ca 3 470 m². Polishuset i Härnösand kommer att inrymma lokaler för polisen, åklagar- och exekutionsväsendet samt för häkte. Kostnaden för byggnadsföretaget har styrelsen beräknat till 8,6 milj. kr. enligt prisläget den 1 april 1969. Byggnaden omfattar enligt handlingarna en rumsyta av ca 4 500 m².

Kungl. Maj:t har vidare genom beslut den 25 april 1969 uppdragit åt byggnadsstyrelsen att bl. a. utföra upprustning och ombyggnad av ledningscentralen i Stockholms polisdistrikt. Kostnaderna för byggnadsföretaget har styrelsen beräknat till drygt 1,9 milj. kr. i prisläget den 1 april 1968. Den nya ledningscentralen beräknas kunna tas i bruk under år 1970.

Förutom medel för de nämnda projekten, upptas i investeringsplanen för nästa budgetår en kostnadsram av 10 milj. kr. för sådana objekt som kan behöva påbörjas under budgetåret. Denna ram bör stå till Kungl. Maj:ts disposition.

De polishus som hittills har lösts in avser med ett undantag nyuppförda polishus. Enligt min uppfattning bör staten även i fortsättningen i första hand lösa in polishus som har uppförts sedan polisväsendet förstatligades och de polishus som framdeles kommer att färdigställas i kommunal regi.

Med hänsyn till att kostnaderna för inlösen av polishus sålunda så gott som uteslutande avser nyproduktion, anser jag att kostnaderna även i fortsättningen bör belasta detta anslag. Man får därigenom en bättre bild av statens kostnader för polishus. Medel bör beräknas för detta ändamål.

Genom beslut av riksdagen (prop. 1967: 1 bil. 4 s. 93, SU 2, rskr 2) har Kungl. Maj:t bemyndigats att godkänna köpekontrakt avseende förvärv av polishus enligt vilka betalningen av köpeskillingen får fördelas på tre budgetår. Köpekontrakt som godkänns under innevarande budgetår får medföra kostnader om högst 20 milj. kr. för år under de två följande budgetåren 1970/71 och 1971/72. Godkännande av köpekontrakt under nästa budgetår bör dessutom få medföra kostnader om högst 20 milj. kr. för budgetåret 1972/73.

Den reform av polisutbildningen som beslutades år 1967 medför att utbildningsomfånget ökar väsentligt under de närmaste budgetåren. Den nuvarande grundutbildningen, som kännetecknas framför allt av en ökad integration av teoretiska och praktiska moment, ställer också andra krav på utbildningsanordningar och övningsterräng än de som finns vid nuvarande polisskolan i Solna samt två provisoriska skolbyggnader i Solna och Sundbyberg. Behovet av nya utrymmen för polisutbildning kan tillgodoses på I 1:s område vid Sörentorp, där flertalet byggnader inom området är av sådan kvalitet att de med begränsade åtgärder tills vidare kan användas för sådan utbildning. Jag förordar därför att ombyggnads- och kompletteringsarbeten utförs i huvudsaklig överensstämmelse med byggnadsstyrelsens förslag. Kungl. Maj:t har genom beslut den 28 november 1969 uppdragit åt byggnadsstyrelsen att utföra projektering av dessa arbeten samt att till Kungl. Maj:t komma in med förslag om hur de delar av området som inte behövs för detta ändamål bör utnyttjas. Avsikten är att till denna skola (polisskolan Ulriksdal) förlägga grundutbildning av polisaspiranter, utryckningsförarutbildning samt vissa centrala kurser, som anordnas av rikspolisstyrelsen. Området skall också kunna nyttjas för regional och lokal utbildning inom stockholmsområdet. Jag anser att erforderliga arbeten bör kunna utföras inom en kostnadsram av 8,5 milj. kr. i prisläget den 1 april 1969. Med hänsyn till att projekteringsarbetet nyligen har påbörjats torde dock kostnadsramen böra betraktas som preliminär. Ombyggnadsarbetena bör dock påbörjas snarast.

Jag förordar att medel anvisas under detta anslag för ifrågavarande byggnadsarbeten. I samband med behandlingen senare denna dag av frågan om utgifter på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1969/70 ämnar jag hemställa att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att 3,5 milj. kr. anvisas för detta ändamål under innevarande budgetår. För budgetåret 1970/71 beräknar jag 5 milj. kr. för samma ändamål.

Anslagsbehovet för budgetåret 1970/71 utgör totalt 45 milj. kr. enligt följande investeringsplan och anslagsberäkning.

Investeringsplan

(1 000-tal kr.)

Byggnadsobjekt m. m.	Kostnadsram		Medelsförbrukning			Byggstart mån/år	Färdigstäl- lande mån/år
	1.4.68	1.4.69	Faktisk t. o. m. 1968/69	Beräknad för			
				1969/70	1970/71		
Polishus i Gävle.....	14 900	15 900		8 000	7 000	9.69	5.71
Ledningscentral i Stock- holms polisdistrikt	1 950	2 320	166	1 800	300	5.69	1.70
Polishus i Ängelholm	5 100	6 520		3 500	2 500	12.69	5.71
Polishus i Härnösand	7 500	8 600		3 000	4 000	1.70	8.71
Polishus i Solna.....	2 200	3 500		1 400	1 700	3.70	2.71
Polisskolan Ulriksdal		8 500		3 500	5 000	3.70	6.71
Till Kungl. Maj:ts disposi- tion		10 000		1 000	4 900		
Inköp av polishus och av tomtmark för polishus ..				38 500	25 000		
Summa	31 650	55 340	166	60 700	50 400		

Anslagsberäkning

Medelstillgång		Beräknad medelsförbrukning	
Behållning 1.7.1969 ..	22 600 000	1969/70	60 700 000
Anslag för 1969/70		1970/71	50 400 000
riksstat	40 000 000		
tilläggsstat II (förslag)	3 500 000		
Anslag för 1970/71 (förslag)	45 000 000		
	111 100 000		111 100 000

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Polishus m.m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett
investeringsanslag av 45 000 000 kr.

Ju: 2. Renovering av byggnad för regeringsrätten

1969/70 Anslag	1 500 000	Reservation	650 000
1970/71 Förslag	1 250 000		

Genom beslut den 15 december 1967 har Kungl. Maj:t uppdragit åt bygg-
nadsstyrelsen att projektera ombyggnad av Stenbockska palatset på Rid-
darholmen för regeringsrätten fram t. o. m. färdiga bygghandlingar och att
därefter underställa ärendet Kungl. Maj:ts prövning. Genom skrivelse den
27 oktober 1969 har byggnadsstyrelsen hemställt om Kungl. Maj:ts upp-
drag att utföra ifrågavarande byggnadsföretag.

Byggnadsstyrelsen

Sedan riksarkivet under våren 1969 flyttat bort sina arkivalier har en noggrann undersökning av byggnaden kunnat göras. Det har därvid visat sig att många bjälkar knäckts på grund av stora belastningar. Bjälklagen måste nu förses med inbyggda förstärkningar. Det har också visat sig att ursprungliga paneler, bl. a. av Hårleman, målningar och andra dekorationer i betydande utsträckning finns bevarade, om än i skadat skick. Det föreligger ett unikt tillfälle att återställa ett antal originalinredningar av hög kostnärlig kvalitet. Byggnadstiden för en ombyggnad uppskattas till ungefär 20 månader. På grundval av färdigställda bygghandlingar beräknas kostnaderna till 3 750 000 kr. i prisläget den 1 april 1969. I tidigare kostnadsberäkning ingick bl. a. ej kostnader för restaurering av innertak, konservering av dekorationer, bjälklagsförstärkningar, speciella belysningsarmaturer och personalutrymmen.

Styrelsen beräknar medelsbehovet för budgetåret 1970/71 till 1,8 milj. kr. och föreslår att 1 250 000 kr. anvisas på riksstaten för budgetåret.

Departementschefen

I 1969 års statsverksproposition (prop. 1969: 1 bil. 4 s. 83) lämnades en redogörelse för ändamålet med ombyggnaden av Stenbockska palatset. Därvid angavs 2 350 000 kr. som kostnadsram för ombyggnaden. Denna kostnadsram betraktades som preliminär. Det har numera visat sig, sedan ytterligare byggnadstekniska och kulturhistoriska undersökningar kunnat genomföras, att projektet är av den omfattningen att kostnadsramen bör höjas. I samband med behandlingen senare denna dag av frågan om utgifter på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1969/70 ämnar jag hemställa att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att godkänna att kostnadsramen höjs till 3 750 000 kr. När sådant godkännande föreligger ämnar jag föreslå Kungl. Maj:t att lämna byggnadsstyrelsen uppdrag att utföra ombyggnaden i fråga. Styrelsen har beräknat medelsförbrukningen under anslaget för nästa budgetår till 1,8 milj. kr. Jag biträder styrelsens förslag och förordar att medel för nästa budgetår anvisas enligt följande investeringsplan och anslagsberäkning.

Investeringsplan

(1 000-tal kr.)

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning			Byggstart mån/år	Färdigställande mån/år
	1.4.1968	1.4.1969	Faktisk t. o. m. 1968/69	Beräknad för			
				1969/70	1970/71		
Stenbockska palatset	2 350	3 750	—	1 600	1 800	4.70	12.71

¹ Uppskattad kostnad² Ungefärlig tidpunkt

Anslagsberäkning

(1 000-tal kr)

<i>Medelstillgång</i>		<i>Beräknad medelförbrukning</i>	
Behållning 1.7.1969	650	1969/70	1 600
Anslag för 1969/70	1 500	1970/71	1 800
Anslag för 1970/71 (förslag)	1 250		
	3 400		3 400

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Renovering av byggnad för regeringsrätten* för
budgetåret 1970/71 anvisa ett investeringsanslag av
1 250 000 kr.

Ju: 3. Vissa byggnadsarbeten för kriminalvården

1968/69 Utgift	16 166 490	Reservation	19 542 064
1969/70 Anslag	5 000 000		
1970/71 Förslag	5 000 000		

Från anslaget bestrids utgifter för större byggnadsföretag inom kriminalvården.

Departementschefen

Kriminalvårdsstyrelsen och fångvårdens byggnadskommitté har beräknat medelförbrukningen under anslaget för nästa budgetår till sammanlagt 38,7 milj. kr.

Jag förordar att en fångvårdsanstalt i Viskan, Torps kommun, Väster-norrlands län, för vars första byggnadsetapp medel anvisades av 1969 års riksdag (prop. 1969: 1 bil 4 s. 85, SU 2, rskr 2), förs upp även i sin senare byggnadsetapp. Förutom fortsatta arbeten med övriga, redan påbörjade projekt förordar jag att medel beräknas för ytterligare ett inackorderingshem samt för inköp av fastigheter i Gruvberget utanför Bollnäs. Det är avsikten att dessa fastigheter senare skall användas som kursgård för kriminalvårdsklientelet, där undervisning skall äga rum i huvudsakligen samhällsfrågor och samlevnadsproblem. Jag har vidare beräknat medel för ombyggnad av kök och matsal på fångvårdsanstalten Skenäs.

Jag förordar att medel för budgetåret 1970/71 anvisas enligt följande investeringsplan och anslagsberäkning.

Investeringsplan
(1 000-tal kr.)

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning			Byggstart mån/år	Färdigställande mån/år
	1.4.1968	1.4.1969	Faktisk t. o. m. 1968/69	Beräknad för			
				1969/70	1970/71		
<i>Kriminalvårdsstyrelsen</i>							
Bergsåker (mark)	25	25	—	25	—		
Frivårdshotell (mark)	644	644	37	607	—		
Frivårdshotell (byggnader)	4 022	4 022	34	2 500	938	9.69	
Frivårdsverkstäder (mark)	400	400	—	400	—		
Herrljunga (mark)	170	170	93	77	—		
Sjöboda (verkstad)	428	428	381	47	—		
Skenäs (gymn.sal)	563	563	516	47	—		
Skenäs (verkstad)	1 488	1 530	865	623	42	9.67	6.69
Skyddstillsynsanstalt för kvinnor (mark)	90	—	—	—	—		
Tillberga (mark)	125	125	85	40	—		
Ystad (mark)	220	220	—	220	—		
Djupvik (mark)	567	567	544	23	—		
Leksand (mark)							
Valla (mark)							
Viskan (mark)							
Öppen anstalt 60 platser, norra räjongen (mark)							
Öppen anstalt 60 platser, ungdomsräjongen (mark)	600	600	—	600	—		
Terapianstalt, internerings- räjongen (mark)	—	800	—	—	800		
Frigångshem, inlandsrä- jongen (mark)							
Inackorderingshem för fri- vårdsklientel							
Gruvberget (kursby)	—	460	—	—	450		
<i>Fångvårdens byggnadskom- mitté</i>							
Slutredovisade företag t. o. m. 30.6. 1969	7 674	7 674	61 332	—	—		
Övriga företag							
Hall	19 224	20 185	15 344	925	1 515		
Hinseberg	386	383	332	51	—		
Kumla	36 585	36 475	36 161	298	16		
Mariefred	346	331	330	1	—		
Norrtälje	685	664	645	19	—		
Skenäs (kök, matsal)	—	1 270	—	—	1 000	7.70	7.71
Skogome	13 610	13 890	8 461	5 020	405		
Skänninge	8 200	8 100	7 805	200	95		
Tidaholm	6 910	6 875	6 861	14	—		
Tillberga	6 200	6 200	6 145	50	5		
Ulriksfors	2 695	2 695	2 654	41	—		
Uppsala (skyddsplantering)	205	212	59	75	75		
Viskan	6 800	13 850	—	3 000	10 850	9.69	5.71
Österåker	29 275	29 215	25 572	2 200	600	12.65	1.69
Fastighetsförvärv	8 885	8 885	2 261	2 000	775		
Kommitténs förvaltnings- kostnader	—	—	3 497	500	500		
Summa	157 022	167 458	180 014	19 603	18 066		
Erfarenhetsgrundad reduce- ring av medelsbehovet	—	—	—	—	8 127		
Beräknat medelsbehov	—	—	—	19 603	9 939		

Anslagsberäkning

(1 000-tal kr.)

<i>Medelstillgång</i>		<i>Beräknad medelsförbrukning</i>	
Behållning 1.7.1969	19 542	1969/70	19 603
Anslag för 1969/70	5 000	1970/71	9 939
Anslag för 1970/71 (förslag)	5 000		
	29 542		29 542

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Vissa byggnadsarbeten för kriminalvården* för budgetåret 1970/71 anvisa ett investeringsanslag av 5 000 000 kr.

Ju: 4. Nybyggnad i kvarteret Kronoberg i Stockholm

Nytt anslag (förslag) 35 000 000

Genom beslut den 15 december 1967 och den 5 april 1968 har Kungl. Maj:t uppdragit åt byggnadsstyrelsen att projektera nybyggnad i kvarteret Kronoberg i Stockholm för rättspsykiatrisk klinik, häkte och arrester samt lokaler för polismyndigheten i Stockholm, åklagarmyndigheten i Stockholms åklagardistrikt och rikspolisstyrelsen.

Byggnadsstyrelsen

En nybyggnad med en total rumsyta av 67 600 m² kan uppföras i kvarteret Kronoberg vid ett optimalt utnyttjande. Projektet bör av ekonomiska skäl genomföras med ett kontinuerligt byggande. I byggnaden inryms lokaler för rättspsykiatrisk klinik, häkte och arrester, polismyndigheten i Stockholm, åklagarmyndigheten i Stockholms åklagardistrikt och rikspolisstyrelsen. Byggnadsstyrelsen föreslår också utrymmen för en polisläkarstation, för personalvård samt för sim- och sporthallar.

Genom det föreslagna utnyttjandet av tomten kommer det att finnas förhållandevis stora reservutrymmen i nybyggnaden vilka kan utnyttjas som generella kontorslokaler.

Rivnings- och schaktarbeten m. m. är avsedda att påbörjas innevarande budgetår. Lokaler för häkte och rättspsykiatrisk klinik beräknas vara färdigställda i februari månad år 1974, byggnadsarbetena i övrigt vid kalenderårsskiftet 1974/75 och hela anläggningen vid kalenderårsskiftet 1975/76.

Styrelsen har beräknat kostnaderna för nybyggnaden till 172 milj. kr. i prisläge den 1 april 1969. Styrelsen föreslår att 7 084 000 kr. anvisas för budgetåret 1969/70 och 35 milj. kr. för budgetåret 1970/71.

Departementschefen

Behovet av nya lokaler för rättspsykiatrisk klinik och häkte samt rikspolisstyrelsen och polis- och åklagarväsendet i Stockholm är stort. Jag anser det därför angeläget att den av byggnadsstyrelsen föreslagna nybyggnaden påbörjas inom en kostnadsram av högst 170 milj. kr. enligt prisläget den 1 april 1969. Jag är f. n. inte beredd att ta ställning till om utrymmen för en polisläkarstation och för personalvård skall ingå i byggnaden. Dessa frågor bör ytterligare utredas. Det ankommer på Kungl. Maj:t att fatta beslut om omfattning och disposition av nybyggnaden. Jag föreslår att ett särskilt investeringsanslag förs upp i riksstaten för en nybyggnad i kvarteret Kronoberg. I samband med behandlingen senare denna dag av frågan om utgifter på tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1969/70 ämnar jag hemställa att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att anvisa 7 milj. kr. för innevarande budgetår under ett investeringsanslag till nybyggnad av kvarteret Kronoberg i Stockholm. Anslaget för budgetåret 1970/71 bör föras upp med 35 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Nybyggnad i kvarteret Kronoberg i Stockholm* för budgetåret 1970/71 anvisa ett investeringsanslag av 35 000 000 kr.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:
Britta Gyllensten

Register

Sid.

1 ÖVERSIKT

DRIFTBUDGETEN

A. Justitiedepartementet m. m.

	Kr.
5 Statsrådsberedningen	2 712 000
6 Justitiedepartementet	11 207 000
7 Svensk författningssamling	650 000
7 Justitiekanslern	916 000
8 Lagberedningen	741 000
9 Fideikommissnämnden	99 000
9 Ombuden för tillsyn av tryckta skrifter	50 000
10 Kommittéer m. m.	8 600 000
11 Centralnämnden för fastighetsdata	5 250 000
11 Efterutbildning inom justitiedepartementets verksamhetsområde	300 000
12 Extra utgifter	635 000
	31 160 000

B. Polisväsendet

15 Rikspolisstyrelsen	44 100 000
19 Polisverket: Inköp av motorfordon m. m.	31 600 000
22 Polisverket: Underhåll och drift av motorfordon m. m.	44 600 000
23 Polisverket: Särskild polisverksamhet för hindrande och uppdragande av brott mot rikets säkerhet m. m.	33 675 000
23 Polisverket: Diverse utgifter	1 500 000
24 Lokala polisorganisationen: Förvaltningskostnader	818 250 000
30 Lokala polisorganisationen: Utrustning	15 200 000
32 Statens kriminaltekniska laboratorium	4 100 000
	993 025 000

C. Åklagarväsendet

34 Riksåklagaren	2 730 000
35 Läns- och distriktsåklagarmyndigheterna	64 437 000
	67 167 000

D. Domstolarna

Sid.		Kr.
38	Högsta domstolen m. m.	9 452 000
39	Regeringsrätten	3 884 000
39	Regeringsrättens årsbok	150 000
40	Hovrätterna	33 786 000
42	Underrätterna	161 567 000
56	Ersättningar till nämndemän m. m.	14 000 000
57	Tekniska hjälpmedel m. m. vid domstolsväsendet	740 000
57	Anskaffande av blanketter och fastighetsböcker m. m. för domstolsväsendet	805 000
		224 384 000

E. Rättegångsväsendet i allmänhet

58	Ersättning åt domare, vittnen och parter	22 000 000
58	Kostnader enligt lagen om fri rättegång	13 800 000
61	Understöd för utomprocessuell rättshjälp	3 300 000
62	Tornedalens rättshjälpsanstalt	487 000
		39 587 000

F. Kriminalvården

66	Kriminalvårdsstyrelsen	16 742 000
68	Fångvårdsanstalterna	228 986 000
72	Frivården	39 485 000
74	Maskin- och verktygsutrustning m. m.	1 450 000
74	Engångsanskaffning av inventarier m. m.	2 650 000
75	Anskaffning, montering och transport av baracker m. m. ..	860 000
76	Utbildning av personal m. fl.	1 660 000
76	Kriminologisk forskning	400 000
77	Frivillig kontaktverksamhet m. m.	100 000
		292 333 000

G. Diverse

78	Bidrag till utgivande av författningskommentarer m. m.	50 000
78	Bidrag till vissa internationella sammanslutningar m. m. inom privaträttens område	90 000
79	Bidrag till Nordisk Domssamling	24 000
79	Bidrag till politiska partier	24 500 000
80	Hyresnämnderna	11 665 000
81	Vissa kostnader i anledning av allmänna val	12 000 000
		48 329 000

Summa för driftbudgeten **1 695 985 000**

KAPITALBUDGETEN

I. Statens affärsverksfonder: G. Domänverket

Sid.		Kr.
83	Förvärv av jordbruksfastigheter för kriminalvården	1 000
		1 000

II. Statens allmänna fastighetsfond

83	Polishus m. m.	45 000 000
87	Renovering av byggnad för regeringsrätten	1 250 000
89	Vissa byggnadsarbeten för kriminalvården	5 000 000
91	Nybyggnad i kvarteret Kronoberg i Stockholm	35 000 000
		86 250 000
	Summa för kapitalbudgeten	86 251 000
	Totalt för justitiedepartementet	1 782 236 000

UTRIKESDEPARTEMENTET

ÖVERSIKT

Till utrikesdepartementets verksamhetsområde hör ärenden rörande förhållandet till och överenskommelser med andra stater och Sveriges deltagande i internationella organisationer, Sveriges representation i utlandet, utländska beskickningar och konsulat i Sverige samt utrikesnämnden. Till verksamhetsområdet hör även ärenden som rör dels svenska medborgares rätt och bästa i främmande länder, dels information om Sverige i utlandet, dels bistånd till främmande lands utveckling, i den mån sådana ärenden inte ankommer på annat departement.

Utrikesförbindelserna omfattar en mångfald skiftande ämnesområden av exempelvis allmänpolitisk, handelspolitisk, rättslig, social, kommersiell, humanitär och kulturell natur. Utrikesdepartementet är i samverkan med övriga departement aktivt inom hela detta fält. Aktuella frågor redovisas bl. a. i den av utrikesdepartementet utgivna publikationen Utrikesfrågor och i månatliga meddelanden angående vissa utrikesärenden.

Till utrikesdepartementet hör utrikesrepresentationen med 86 lönade utlandsmyndigheter och mer än 500 olönade konsulat samt styrelsen för internationell utveckling (SIDA). Till verksamhetsområdet hör vidare ett antal statsunderstödda organ såsom Svenska institutet för kulturellt utbyte med utlandet, Stockholms internationella fredsforskningsinstitut och Utrikespolitiska institutet.

Utgifterna inom utrikesdepartementets område beräknas komma att öka med ca 465 milj. kr. under budgetåret 1970/71. Häri ingår dock medel som hittills anvisats över sjunde och åttonde huvudtitlarna. Därmed omsluter verksamheten 973 milj. kr.

Utrikesförvaltningen

Inom utrikesdepartementet avses avdelningen för internationella biståndsärenden omorganiseras och förstärkas i samband med att ärenden rörande finansiellt utvecklingsbistånd överförs från finansdepartementet. En särskild proposition i denna fråga avses läggas fram för 1970 års riksdag. I den särskilda propositionen avses även bl. a. komma att anmälas behovet av ytterligare en byrå inom utrikesdepartementets politiska avdelning. Berört anslag tas med anledning härav upp endast med beräknat belopp.

Utvecklingsbistånd

Som ett led i förverkligandet av den s. k. 1 %-planen för det svenska utvecklingsbiståndets utbyggnad, som antogs av 1968 års riksdag, föreslås för budgetåret 1970/71 en ökning av de sammanlagda biståndsanslagen med ca 166 milj. kr. till ca 800 milj. kr. I förhållande till biståndsanslagen under innevarande budgetår, ca 634 milj. kr., innebär förslaget en ökning med drygt 26 %.

Fr. o. m. budgetåret 1970/71 redovisas förutom gåvobiståndet och anslagen för SIDA:s förvaltning, för rekrytering och utbildning av biståndspersonal samt för information om utvecklingsfrågor även det finansiella utvecklingsbiståndet under tredje huvudtiteln. Anslaget för det senare ändamålet har tidigare redovisats under sjunde huvudtiteln.

Anslagen för gåvobistånd föreslås uppgå till sammanlagt ca 436 milj. kr. och anslaget för finansiellt utvecklingsbistånd till ca 364 milj. kr.

I enlighet med den metod för planeringen av den ökande biståndsverksamheten som antogs av 1968 års riksdag föreslås vidare att en ram för bidragsutfästelser, anslag och allmän planering fastställs för en ny treårsperiod t. o. m. budgetåret 1972/73. Inom denna ram, som föreslås bli nära 2 900 milj. kr. och som är att betrakta som en minimiram för de sammanlagda anslagen under de närmaste tre budgetåren, har anslagens huvudsakliga fördelning på ändamål och biståndsformer angetts, men det förutsätts att omdisponeringar skall vara möjliga.

Biståndsanslagens utveckling och fördelning på verksamhetsformer under senare budgetår framgår av följande schematiska uppställning (beloppen i milj. kr.).

	1966/67	1967/68	1968/69	1969/70	1970/71 (förslag)
1. Årsbidrag till internationella biståndsprogram:					
FN:s utvecklingsprogram (UNDP)	70,2	80,9	80,9	96,2	109,2
FN:s barnfond (UNICEF)	7,8	8,8	9,0	15,0	20,0
FN:s flyktingverksamhet	2,0	2,3	2,6	3,1	4,1
Intern. utv. fonden (IDA)	51,8	51,8	72,4	87,9	103,5
Regionala utvecklingsbanker	—	2,6	2,6	18,2	2,6
Intern. livsmedelsprogram	10,4	15,6	37,7	42,9	42,9
2. Fältverksamhet m. m.	75,9	107,2	180,0	210,0	275,0
3. Utvecklingskrediter m. m.	110,0	125,0	105,0	140,0	215,0
4. SIDA:s förvaltn., rekr., utbildn. och information	9,3	10,1	13,5	20,3	27,4
Totalt	337,4	404,3	503,7	633,6	799,7

Information om Sverige i utlandet

I avvaktan på särskild proposition till 1970 års riksdag angående Svenska institutets organisation och uppgifter, m. m. beräknas för budgetåret 1970/71 för information om Sverige i utlandet preliminärt sammanlagt 12,6 milj. kr. Häri ingår medel som hittills utgått över åttonde huvudtiteln som bidrag till Svenska institutet.

Sammanställning

Förändringarna inom utrikesdepartementets verksamhetsområde i förhållande till riksstaten 1969/70 framgår av följande sammanställning. Beloppen anges i milj. kr.

	Anvisat 1969/70	Förslag 1970/71	Förändring
DRIFTBUDGETEN			
<i>Tredje huvudtiteln</i>			
A. Utrikesdepartementet m. m.	122,3	132,3	+ 10,0
B. Bidrag till vissa internationella organisationer	18,9	20,1	+ 1,2
C. Utvecklingsbistånd	344,6	¹ 799,7	+ ¹ 455,1
D. Information om Sverige i utlandet	9,6	² 12,6	+ ² 3,0
E. Diverse	3,7	4,1	+ 0,4
Summa för driftbudgeten	499,1	^{1,2}968,8	+ ^{1,2}469,7
KAPITALBUDGETEN			
Statens allmänna fastighetsfond	9,0	4,0	— 5,0
Utrikesförvaltningens lånefond	0,1	0,1	—
Biståndsförvaltningens lånefond	0,2	—	— 0,2
Summa för kapitalbudgeten	9,3	4,1	— 5,2
Totalt för utrikesdepartementet	508,4	^{1,2}972,9	+ ^{1,2}464,5

¹ Varav 289 milj. kr. överförts från sjunde huvudtiteln

² Varav 1,2 milj. kr. överförts från åttonde huvudtiteln

Utdrag av protokollet över utrikesdepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 2 januari 1970.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, HOLMQVIST, ASPLING, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDKVIST, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG, BENGSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON.

Ministern för utrikes ärendena anmäler de frågor som gäller utgifterna för budgetåret 1970/71 inom utrikesdepartementets verksamhetsområde och anför.

DRIFTBUDGETEN

Tredje huvudtiteln

A. Utrikesdepartementet m. m.

A 1. Utrikesförvaltningen

Under riksstatens tredje huvudtitel är för innevarande budgetår uppfört förslagsanslaget *Utrikesförvaltningen*, som är upptaget med ett belopp av 108 256 000 kr.

Såsom jag senare skall närmare omtala avses inom utrikesdepartementet avdelningen för internationella biståndsärenden att omorganiseras och förstärkas. Personalbehovet bör tillgodoses främst genom en överföring av vissa tjänster till utrikesdepartementet. Det torde emellertid också bli aktuellt att inrätta vissa nya tjänster inom avdelningen. Jag har för avsikt att senare föreslå Kungl. Maj:t att lägga fram en särskild proposition i denna fråga för 1970 års riksdag. I den särskilda propositionen avses även bl. a. komma att anmälas behovet av ytterligare en byrå inom utrikesdepartementets politiska avdelning. I avvaktan härpå bör preliminärt beräknas ett belopp av 118 270 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till *Utrikesförvaltningen* för budgetåret 1970/71 beräkna ett förslagsanslag av 118 270 000 kr.

A 2. Representationsbidrag till utlandstjänstemän

1968/69 Utgift	3 279 443
1969/70 Anslag	3 650 000
1970/71 Förslag	3 650 000

Från anslaget bestrids kostnaderna för representation som utövas av utomlands stationerade tjänstemän i utrikesförvaltningen och tjänstemän i utrikesdepartementet som, utan att omstationeras, tas i anspråk för tjänstgöring utomlands. Bidragen fastställs av ministern för utrikes ärendena på förslag av utrikesförvaltningens lönenämnd.

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Representationsbidrag till utlandstjänstemän* för budgetåret 1970/71 anvisa ett anslag av 3 650 000 kr.

A 3. Inventarier för beskickningar, delegationer och konsulat

1968/69 Utgift	2 434 861	Reservation	985 968
1969/70 Anslag	3 760 000		
1970/71 Förslag	3 460 000		

Under detta anslag anvisade medel används för ersättning, underhåll och nyanskaffning av kansli- och bostadsinventarier för utrikesrepresentationen. Anslaget kan med hänsyn till belastningen minskas med 300 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Inventarier för beskickningar, delegationer och konsulat* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 3 460 000 kr.

A 4. Kursdifferenser

1968/69 Utgift	119 962
1969/70 Anslag	1 000
1970/71 Förslag	1 000

I samband med utlandsmyndigheternas valutaförsörjning uppkommer kursförluster och kursvinster som redovisas under detta anslag. Anslaget bör föras upp med ett formellt belopp av 1 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kursdifferenser* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.

A 5. Ersättningar åt olönade konsulter

1968/69 Utgift	1 475 456
1969/70 Anslag	1 600 000
1970/71 Förslag	1 650 000

Anslaget används för att betala s. k. kontorskostnadsbidrag till vissa olönade konsulter samt utrustning som enligt författningar och praxis skall finnas på svenska olönade konsulat.

Det finns f. n. över 500 svenska olönade konsulat. De olönade konsulterna gör en värdefull insats för Sverige antingen det gäller bistånd till sjöfolk och andra svenska medborgare, informationsverksamhet eller andra aktiviteter. De erhåller ingen ersättning för sitt arbete. Till blott ett mindre antal lämnas kontorskostnadsbidrag, bland dem de konsulat där utsända utrikeskanslistor är stationerade. Anslaget bör höjas med 50 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ersättningar åt olönade konsulter* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 650 000 kr.

A 6. Särskilda förhandlingar med annan stat eller inom internationell organisation

1968/69 Utgift	13 749 815
1969/70 Anslag	13 700 000
1970/71 Förslag	4 045 000

¹ Anslaget Särskilda förhandlingar med främmande makter

Anslaget, som används för att bestrida kostnader för förhandlingar och överläggningar med annan stat och svenskt deltagande i internationella konferenser och möten, bör med hänsyn till belastningen höjas med 345 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Särskilda förhandlingar med annan stat eller inom internationell organisation* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 4 045 000 kr.

A 7. Kostnader för vissa nämnder m. m.

1968/69 Utgift	55 190
1969/70 Anslag	80 000
1970/71 Förslag	100 000

Från anslaget bestrids utgifterna för utrikesdepartementets nämnder. Anslaget bör räknas upp med 20 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Kostnader för vissa nämnder m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 100 000 kr.

A 8. Kommittéer m. m.

1968/69 Utgift	33 175	Reservation	194 311
1969/70 Anslag	125 000		
1970/71 Förslag	75 000		

Från anslaget bestrids kostnaderna för kommittéer och utredningar som faller inom utrikesdepartementets verksamhetsområde. Anslaget kan med hänsyn till belastningen minskas med 50 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Kommittéer m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 75 000 kr.

A 9. Extra utgifter

1968/69 Utgift	302 650	Reservation	390 191
1969/70 Anslag	195 000		
1970/71 Förslag	100 000		

Från detta anslag bestrids bl. a. vissa kostnader för utomnordiska resor som företas av utrikesdepartementets kommittéer och nämnder. Av reservationen från budgetåret 1968/69 kommer 167 000 kr. att tas i anspråk för en gåva till Kennedy Center, för vilken medel beräknats under anslaget (prop. 1966: 1 bil. 5 s. 15, SU 3, rskr 3). Anslaget kan med hänsyn till belastningen minskas med 95 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Extra utgifter* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kr.

A 10. Tillfälliga representationskostnader

1968/69 Utgift	912 075
1969/70 Anslag	900 000
1970/71 Förslag	950 000

Detta anslag utnyttjas huvudsakligen för att bestrida vissa kostnader av representationskaraktär, som uppstår i samband med besök i Sverige av utländska statschefer, regeringsmedlemmar och andra personer, som bör visas uppmärksamhet och gästfrihet från officiellt svenskt håll. Anslaget bör med hänsyn till belastningen räknas upp med 50 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Tillfälliga representationskostnader* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 950 000 kr.

B. Bidrag till vissa internationella organisationer**B 1. Permanenta skiljedomstolens internationella byrå i Haag**

1968/69 Utgift	3 610
1969/70 Anslag	5 000
1970/71 Förslag	5 000

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Permanent skiljedomstolens internationella byrå i Haag* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 5 000 kr.

B 2. Förenta Nationerna

1968/69 Utgift	9 952 593
1969/70 Anslag	11 000 000
1970/71 Förslag	11 500 000

Sveriges ordinarie medlemsbidrag till FN för kalenderåret 1969 uppgick till drygt 8 milj. kr.

Det ordinarie bidraget till FN för kalenderåret 1970 har ännu ej fastställts men torde komma att uppgå till omkring 8,8 milj. kr.

För budgetåret 1970/71 — FN:s räkenskapsår 1971 — synes det motiverat att räkna med en ökning på omkring 700 000 kr. jämfört med det beräknade bidraget för räkenskapsåret 1970.

Vaktstyrkan i Främre Orienten (UNEF) har visserligen avvecklats, men så länge Mellersta Östern-krisen ej lösts kan någon form av FN-närvaro i området på nytt bli aktuell. Något belopp för kostnader med anledning av tänkbara svenska insatser i sådant sammanhang kan inte nu beräknas.

Vad beträffar FN:s verksamhet på Cypern (UNFICYP) är det omöjligt ställa några säkra prognoser. Under hösten 1968 skedde en 25-procentig reducering av styrkan. Emellertid är finansieringen av styrkan otillfredsställande, och trots frivilliga bidrag från Sverige och andra länder tvingas FN år från år kumulera ett underskott, som nu uppgår till ca 55 milj. kr. Trots reduceringen har därför Sverige och flertalet av de andra länderna som genom sina frivilliga bidrag möjliggjort operationens genomförande funnit det påkallat att fortsätta att ge oförminskade bidrag. För verksamheten på Cypern bör således under detta anslag beräknas ett oförändrat belopp om 2 milj. kr.

Totalt bör anslaget således föras upp med (9,5 + 2) 11,5 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Förenata Nationerna* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 11 500 000 kr.

B 3. Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD)

1968/69 Utgift	3 607 275
1969/70 Anslag	4 500 000
1970/71 Förslag	5 050 000

I OECD:s budget redovisas utgifter under två huvudavdelningar. Del I upptar kostnader för organisationens sekretariat och personal samt för tekniskt bistånd till vissa medlemsländer och del II kostnader för verksamheten inom vissa till OECD anslutna organ, nämligen OECD:s utvecklingsinstitut (Development Centre), Europeiska atomenergiorganet (ENEA) samt dess programbibliotek och centrum för sammanställning av neutrondata, Europeiska bolaget för kemisk behandling av bestrålat atombränsle (Eurochemic), centrum för undervisningsforskning, vägforskningsprogrammet samt Europeiska transportministerkonferensen (EMCT).

Sveriges bidrag till OECD för år 1970 — vilket utbetalas under innevarande budgetår — kan uppskattas till omkring 4,5 milj. kr.

För Sveriges bidrag år 1971 förordar jag att anslaget höjs med 550 000 kr. i förhållande till nu utgående anslag.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD)* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 5 050 000 kr.

B 4. Europeiska frihandelssammanslutningen (EFTA)

1968/69 Utgift	1 602 869
1969/70 Anslag	2 100 000
1970/71 Förslag	2 150 000

Sveriges bidrag till EFTA för budgetåret 1969/70 uppgår till omkring 2 milj. kr. För budgetåret 1970/71 synes det befogat att räkna upp anslaget med 50 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Europeiska frihandelssammanslutningen (EFTA)* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 2 150 000 kr.

B 5. Europarådet

1968/69 Utgift	1 111 680
1969/70 Anslag	1 350 000
1970/71 Förslag	1 400 000

Storleken av Sveriges bidrag till Europarådet budgetåret 1970/71 kan bestämmas först då Europarådets budget för kalenderåret 1971 fastställts, vilket beräknas ske på senhösten 1970. Det svenska bidraget till Europarådet för kalenderåret 1970, vilket utbetalas under det svenska budgetåret 1969/70, beräknas komma att uppgå till omkring 1,2 milj. kr.

För budgetåret 1970/71 bör anslaget räknas upp med 50 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Europarådet* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 400 000 kr.

C. Utvecklingsbistånd

Klyftan mellan u-länderna och den industrialiserade världen fortsätter att vidgas. Detta utgör bakgrunden till förberedelserna för FN:s andra utvecklingsårtionde, 1970-talet.

Den ökande klyftan brukar uttryckas i skillnader i produktion per invånare. I Alger-deklarationen från år 1967 beskrev u-länderna själva situationen, uttryckt i ekonomiska tillväxttermer, på ett sätt som visade vidden av problemet. En årlig nationalinkomstökning på i genomsnitt 300 kr. per person i de utvecklade länderna ställdes där mot en ökning i u-länderna på ca 10 kr. Situationen är nu den att 70 % av världens befolkning delar på 15 % av dess produktion, medan den rika världens 30 % disponerar över 85 % av produktionen.

För att förstå vad underutvecklingen betyder för människorna i u-länderna krävs emellertid en medvetenhet om den sociala verkligheten. Den innebär bl. a. en tilltagande arbetslöshet, en växande analfabetism och en fortsatt otillräcklig livsmedelsförsörjning. En mycket stor del av befolkningen i många u-länder lever således under helt oacceptabla förhållanden.

Den bestående sociala och ekonomiska strukturen har medfört att den ekonomiska tillväxten i stor utsträckning kommit att koncentreras till begränsade befolkningsgrupper. Klyftorna inom u-länderna tenderar således också att öka. Fortsatt underutveckling för den stora majoriteten av befolkningen har därför kommit att prägla många u-länder, även sådana som kunnat redovisa hög ekonomisk tillväxt. Härigenom försämras även förutsättningarna för en ekonomisk expansion och social utveckling på längre sikt.

Jag vill emellertid framhålla några ljusa inslag i den i övrigt mörka bilden: dels ökade kunskaper om underutvecklingens orsaker och om utvecklingsprocessen, dels de konkreta framsteg som under 1960-talet kunnat noteras på några områden.

Genom de ökade kunskaperna om utvecklingsprocessen har grunden för utvecklingsansträngningarna och därmed för utvecklingssamarbetet under det kommande årtiondet förbättrats. Utvecklingen i u-länderna betraktas alltmer som en mångfasetterad process, vilken omfattar ekonomiska, sociala, politiska och administrativa förändringar, däri inbegripet såväl strukturomvandling som social och ekonomisk tillväxt och utjämning. Den sociala, ekonomiska och politiska strukturen i u-länderna sätts i centrum bland orsakerna till underutvecklingen. En ojämn inkomstfördelning, som lämnar folkets flertal utanför den materiella standardstegringen, gör många likgiltiga för ekonomiska framsteg, vilket har negativ effekt på den långsiktiga ut-

vecklingen. Sociala tillväxteffekter — bättre utbildning, hälsovård och bostäder samt minskad arbetslöshet — måste betraktas som en förutsättning för och ej enbart som ett resultat av långsiktig ekonomisk tillväxt. Denna integrerade syn på utvecklingsprocessen och medvetandet om strukturfrågornas betydelse har aktualiserats vid förberedelserna inför FN:s andra utvecklingsårtionde och särskilt då vid utarbetandet av den globala utvecklingsstrategin. Den har redan slagit igenom i vissa u-länders utvecklingsplanering.

Förbättrad infrastruktur och den s. k. gröna revolutionen är de viktigaste bland de framsteg som utgör en annan hoppingivande faktor inför det andra utvecklingsårtiondet. Genom de omfattande investeringarna i infrastruktur i u-länderna under 1960-talet har en av förutsättningarna för långsiktig ekonomisk tillväxt skapats och förmågan att ta emot ekonomiskt bistånd ökat. Den »gröna revolutionen», som är resultatet av bl. a. en ökad användning av nya utsäden med synnerligen hög avkastning, öppnar möjligheter att på kort sikt kraftigt öka produktionen av brödsäd och ris. Den bör välkomnas som en möjlighet att genom snabb produktionsökning minska livsmedelsbristen i u-länderna. Den »gröna revolutionen» har emellertid tenderat att ytterligare öka en redan ojämn inkomstfördelning. Detta belyser återigen behovet av att beakta såväl de ekonomiska som de sociala aspekterna av utvecklingen.

I detta sammanhang må dessutom nämnas de ansträngningar som pågår inom de mellanfolkliga organisationerna i syfte att öka det stagnerande bistandsflödet till u-länderna, att förbättra dess villkor och att effektivisera biståndets administration. Särskilt bör framhållas förberedelserna för det andra utvecklingsårtiondet, den rapport som nyligen framlagts av den av Världsbanken tillkallade kommissionen för internationell utveckling, ledd av Lester Pearson, och det arbete som utförts inom den av FN:s utvecklingsprogram (UNDP) tillsatta s. k. kapacitetsstudien under ledning av Sir Robert Jackson i syfte att effektivisera formerna för FN:s biståndsgivning inför en tänkt ökning av densamma.

Hittills har som tidigare nämnts endast begränsade framgångar av utvecklingsansträngningarna kunnat redovisas. Det är mot denna bakgrund självklart att de rika länderna måste intensifiera sina bistandsinsatser under det andra utvecklingsårtiondet. Den av riksdagen antagna 1 %-planen innebär, även sedd i detta perspektiv, en ambitiös målsättning. De stora anslagshöjningarna under de närmaste åren medför att ökade krav kommer att ställas på utformningen av det svenska biståndet. Detta gäller såväl målformuleringen som den planering och förvaltning som skall göra det möjligt att väl uppfylla de uppställda målen.

Det svenska utvecklingssamarbetet med u-länderna kan — i anslutning till vad som sagts i prop. 1962:100 och prop. 1968:101 och i riksdagens uttalanden med anledning härav — sägas ha som mål att stödja de an-

strängningar, som görs i u-länderna för att åstadkomma en utveckling där ekonomiska och sociala förändringar — däri inbegripet såväl strukturomvandling som social och ekonomisk tillväxt — leder till en höjning av de fattiga folkens levnadsnivå, ytterst syftande till en rättvis fördelning av världens resurser. I en värld av växande orättvisor är det särskilt angeläget att stödja de ansträngningar som görs att leda utvecklingen mot social och ekonomisk utjämning. I en tid då folkmajoriteten i många länder har små möjligheter att påverka utvecklingen är det väsentligt att det internationella biståndet och enkannerligen det svenska medverkar till en samhällsutveckling i demokratisk riktning.

Planeringen under nästa budgetår kommer att omfatta insatser fram till mitten av år 1973. Stora krav ställs således redan nu på planeringskapaciteten. Omfattningen av dessa krav liksom behovet av planerings- och förvaltningsresurser under de kommande åren blir delvis avhängigt av avvägningen mellan de olika vägar på vilka svenska biståndsmedel kanaliseras och de former i vilka detta sker. En avvägning måste sålunda göras mellan bilateralt utvecklingssamarbete med vissa länder och bistånd genom mellanfolkliga organisationer, vare sig detta senare sker rent multilateralt eller i form av ändamålsbestämda s. k. multi-bi-insatser inklusive samfinansieringsoperationer med Världsbanken/IDA. Inom det direkta utvecklingssamarbetet krävs en avvägning mellan gåvobistånd (kunskapsöverföring och s. k. varubistånd) och kreditbistånd (projekt- och programkrediter) samt inom multilateralt bistånd och multi-bi-bistånd mellan bidrag till olika mellanfolkliga organisationer. Dessa avvägningar sker fortlöpande och utgör en nödvändig bakgrund till förslag och beslut rörande biståndsverksamhetens organisation.

Vägledande för fördelningen mellan olika biståndsvägar och biståndsformer måste vara den utsträckning dessa leder till uppfyllande av målen för det svenska biståndet. Denna bedömning kan inte ske med hjälp av någon enkel tumregel och ej heller kan tillgången på planeringsresurser vid olika organ eller för olika former av bistånd ensam få avgöra denna fördelning.

Multilateralt utvecklingssamarbete

Sverige har särskilt starkt hävdad de mellanfolkliga organisationernas betydelse för utvecklingssamarbetet. Andelen multilaterala bidrag i det svenska biståndsprogrammet — f. n. ca 40 % — belyser den vikt som tillmätts denna väg för kanalisering av svenskt bistånd. Även fortsättningsvis kommer det multilaterala biståndet att inta en central plats i biståndsanslagen.

Jag vill här framhålla de indirekta, positiva effekter, som kan uppnås genom svenska bidrag till de mellanfolkliga organisationernas bistånd. Genom dessa bidrag och genom våra deklARATIONER och inlägg vid diskussioner och överläggningar i dessa organisationer, utformade i enlighet med målen för

det svenska biståndet, kan vi utöva ett inflytande på övriga biståndsgivare och på u-länderna. Genom att verka för ett ökat bistånd från övriga biståndsgivare, en ökad multilateralisering av andra länders bistånd och en ur u-ländernas synpunkt fördelaktigare utformning av det internationella biståndet samt genom att lämna bidrag till u-ländernas analys av de sociala problem, som nu hindrar utvecklingen, kan vi bidra till måluppfyllelsen av det svenska biståndet utöver vad som sker genom själva insatserna. De vid en internationell jämförelse stora svenska bidragen till IDA och UNDP skall ses mot denna bakgrund.

I de nu pågående förhandlingarna om påfyllnad av IDA:s resurser eftersträvas från svensk sida en kraftig ökning av industriländernas bidrag och en starkare inriktning av verksamheten på stöd till social och ekonomisk utveckling i u-länderna.

Ett förslag om supplementär finansiering med syfte att skydda u-ländernas utvecklingsplaner mot oförutsedda exportbortfall framfördes av Storbritannien och Sverige vid FN:s första konferens för handel och utveckling (UNCTAD I) år 1964. Den med anledning härav tillsatta expertgruppen har nu slutfört sitt arbete och dess slutsatser granskas f. n. inom Världsbanken.

Sverige var en av initiativtagarna till tanken på att dra upp nya och mer effektiva riktlinjer för det internationella utvecklingssamarbetet under 1970-talet. Hösten 1968 beslöt FN:s generalförsamling att tillsätta en förberedande kommitté, i vilken Sverige är medlem, för att i samarbete med övriga organ inom FN-systemet utarbeta riktlinjer för en strategi för utvecklingsansträngningarna under det andra utvecklingsåret. Förberedelserna, i vilka Sverige aktivt deltagit, beräknas vara slutförda i tid för beslut vid generalförsamlingen hösten 1970.

I en skrivelse till FN:s generalsekreterare den 14 mars 1969 framfördes den svenska synen på hur strategin borde utformas. Där i underströks vikten av att vid utformandet av strategin och av de inom ramen för denna planerade utvecklingsprojekten beakta grundsyftet med biståndsansträngningarna. Överbryggandet av ekonomiska och sociala klyftor framhölls som ett oundgängligt moment i utvecklingsprocessen och som en nödvändig förutsättning för en hög och stabil ekonomisk tillväxt. Samtidigt som man från svensk sida understrukt strukturfrågornas betydelse inom ramen för den integrerade synen på utvecklingsprocessen har full förståelse uttalats för u-ländernas krav på ytterligare åtgärder på det rent handelspolitiska och finansiella området.

Såväl inom den förberedande kommittén som inom UNCTAD har denna grundsyn drivits aktivt från svensk sida. I de förhandlingar som pågår i dessa organ har en grupp stora industriländer motsatt sig ytterligare åtaganden inom handels- och biståndsområdet medan u-länderna sett förhandlingarna som en möjlighet att genomdriva sina krav sådana de formulerats bl. a. i Alger-deklarationen. Sverige har genom löpande kontakter med öv-

riga nordiska länder och ytterligare några industriländer samt några u-länder kommit att ingå i en grupp länder som sökt verka överbryggande mellan dessa båda ståndpunkter. Försöken att komma fram till en samförståndslösning som tillmötesgår u-ländernas krav och att hindra att förhandlingarna, som delvis varit mycket svåra och fortfarande pågår, skall bryta samman, har i realiteten i betydande utsträckning koncentrerats till dessa länder. Sveriges positiva inställning i dessa frågor har i sin tur underlättat möjligheterna att vinna förståelse bland u-länderna för den mer integrerade synen på utvecklingsproblematiken. Även på detta område är dock viktiga frågor fortfarande utestående.

I samband med dessa förberedelser har FN:s forskningsinstitut för social utveckling (UNRISD) en viktig roll att spela för att söka vetenskapligt belysa den integrerade synen på utvecklingsprocessen och då särskilt de sociala utvecklingsfaktorernas betydelse. Sverige bör även i fortsättningen stödja institutet. I syfte att ytterligare stödja utvecklingsforskningen inför andra utvecklingsårtiondet har Sverige finansierat ett av FN:s ekonomiska och sociala byrå arrangerat expertmöte i Stockholm i september 1969 om socialpolitik och socialplanering. De där församlade experterna från industriländer och u-länder framlade bl. a. rekommendationer till sociala målsättningar för det andra utvecklingsårtiondet.

Vid detta expertmöte liksom vid ILO:s senaste konferens underströks den betydelse arbetsmarknads- och sysselsättningspolitiken har för utvecklingen bl. a. som ett medel att sprida biståndseffekten till bredare folklager. I detta sammanhang utgör ILO:s bidrag till det andra utvecklingsårtiondet genom organisationens världsprogram för sysselsättningen, World Employment Programme, en viktig faktor. Sverige har aktivt stött detta program. Även vid Världsbankens årsmöte hösten 1969 gavs arbetslöshets- och undersysselsättningsproblem en framträdande plats.

Sverige fortsätter sina ansträngningar att inom de internationella organen verka för att biståndsinsatser i ökad omfattning skall inriktas på familjeplaneringsområdet. Glädjande nog har det tidigare i många stater och organ utbredda motståndet mot sådan verksamhet på de flesta håll brutits. Inom FN-familjen genomförs och planeras en rad projekt på befolkningsområdet bl. a. inom ramen för insatser på undervisnings och hälsovårdens område. En internationellt inriktad insats förbereds i Sverige på den kontraceptiva forskningens område.

FN:s begränsade resurser i förhållande till behoven i u-länderna innebär, att alla möjligheter till effektivisering och rationalisering måste tillvaratas. Från svensk sida betonas angelägenheten av att de olika organens sektorala intressen underordnas det gemensamma syftet med verksamheten. I den tidigare nämnda kapacitetsstudien, som framlades i december förra året och som under det närmaste halvåret behandlas i UNDP:s styrelse, utreds frågorna om en ökning av FN-systemets kapacitet inom utvecklingsarbetet och

om en koordinering och harmonisering av insatserna inom ramen för utvecklingssamarbetet. Ett grundtema i de reformförslag som framförs är behovet av en mera aktiv samordning på det nationella planet, ett behov som redan tidigare understrukits av FN:s generalförsamling och ekonomiska och sociala råd. För svenskt vidkommande är denna fråga självfallet föremål för kontinuerligt beaktande. Sverige har vidare verkat för en mer långsiktig planering av FN-organens verksamhet, vilket är av särskild betydelse inom biståndsområdet. För att praktiskt underlätta detta har Sverige inlett en praxis med flerårsutfästelser beträffande de svenska bidragen till FN:s utvecklingsprogram, barnfonden och flyktingkommissariatet.

Bilateralt utvecklingssamarbete

I det bilaterala utvecklingssamarbetet med u-länderna har Sverige sedan flera år tillämpat principen om koncentration till ett fåtal länder. I ett läge med begränsade administrativa resurser är länderkoncentration en nödvändighet.

Riksdagen konstaterade våren 1969 att ett fasthållande vid koncentrationsprincipen inte är liktydigt med en obetingad fastlåsning vid nuvarande ämnes- och länderkrets för det direkta biståndet. Även en viss utvidgning av verksamhetsområdet bedömdes kunna genomföras utan att därmed koncentrationsprincipens fördelar äventyras. F. n. koncentreras det direkta biståndet till Botswana, Etiopien, Indien, Kenya, Lesotho, Pakistan, Sudan, Swaziland, Tanzania, Tunisien och Zambia. Urvalet av länder för direkt bistånd har gradvis förskjutits.

Den ledande principen, då tillfälle ges till en utvidgning eller förnyelse av den länderkrets till vilken det direkta biståndet koncentreras, och vid fördelningen av biståndet mellan dessa länder, bör vara att främja uppnåendet av det dubbla mål som uppställts för vårt utvecklingssamarbete med u-länderna. Det är därför naturligt att Sverige i första hand söker samarbeta med länder, vilkas regeringar i sin ekonomiska och sociala politik strävar efter att genomföra sådana strukturförändringar som skapar förutsättningar för en utveckling präglad av ekonomisk och social utjämning. Vid utbyggandet av vårt direkta bistånd bör vi därför gradvis åstadkomma en förskjutning, så att nya insatser i första hand kommer i fråga i sådana länder.

Vid utvecklingssamarbete med u-länder är det väsentligt att genom val och utformning av biståndsinsatser skapa förutsättningar för ett effektivt bistånd, ett bistånd som i hög grad uppfyller de uppställda huvudmålen för det svenska utvecklingssamarbetet med u-länderna. Härvid är det angeläget att önskvärda strukturella ändringar beaktas vid formuleringen av målen för de enskilda biståndsinsatserna.

Riksdagen har tidigare uttalat sig för fortsatt humanitärt bistånd till Vietnam samt för bistånd för landets återuppbyggnad efter krigets slut. I de för-

slag som jag i det följande lägger fram har jag i planeringsramarna för det svenska biståndet under de närmaste tre budgetåren tagit upp ett sammanlagt belopp av 225 milj. kr. för Demokratiska Republiken Vietnam.

Multi-bi-bistånd

Det s. k. multi-bi-biståndet, som inte omfattas av länderkoncentrationsprincipen, består av bidrag till mellanfolkliga organisationer för finansiering av bestämda projekt eller program. Det ger möjligheter att med begränsade svenska administrativa insatser inom en vidare länderkrets finansiera projekt som i hög grad kan uppfylla målen för det svenska biståndet. En förutsättning härför är att de svenska biståndsmålen och den bakomliggande integrerade synen på utvecklingsprocessen ges tillbörlig vikt vid utformningen av de enskilda insatserna.

Utvecklingssamarbete på handelns område

En omfattande utrikeshandel är för u-länderna en förutsättning för snabb ekonomisk tillväxt. De maskiner, anläggningar och nödvändiga konsumtionsvaror som importeras måste till största delen finansieras av egna exportintäkter. U-ländernas handel har visserligen ökat avsevärt men deras andel av världshandeln har sjunkit markant under de senaste 15 åren — från 27 % år 1953 till 19 % år 1967.

U-ländernas problem på handelns område — i synnerhet exportproblemen — har under senare år ägnats ökad uppmärksamhet i de internationella organisationerna, främst UNCTAD.

Förhandlingar om en generell icke diskriminerande lösning för tullpreferenser till förmån för u-länderna har under det gångna året förts inom såväl UNCTAD som OECD. Trots att ingen överenskommelse har nåtts mellan de industrialiserade länderna om ett gemensamt förhandlingsbud, har en omfattande redovisning av de enskilda ländernas inställning överlämnats till UNCTAD. Förhandlingar med utgångspunkt i detta material torde påbörjas inom kort. Det är ett klart önskemål att dessa förhandlingar skall kunna avslutas före utvecklingsåriondets början.

I förberedelserna inför andra utvecklingsåriondet betraktas verksamheten inom UNCTAD av u-länderna som den viktigaste delen av arbetet. I den tidigare nämnda skrivelsen till FN:s generalsekreterare angående utvecklingsstrategin för 1970-talet underströks den vikt svenska regeringen tillmäter införandet av åtaganden från industriländerna på det handelspolitiska området i denna strategi.

Resursflöde och biståndsvillkor

Det totala offentliga biståndsflödet från industriländerna motsvarade år 1968 ett värde av ca 33 miljarder kr. Biståndet, varmed avses endast sådana transaktioner som industriländernas regeringar ställer till de fattiga län-

dernas förfogande för deras ekonomiska utveckling och välfärd, ökade snabbt under 1960-talets första hälft, men har nu minskat. Minskningen hänför sig främst till USA, som fortfarande svarar för hälften av industriländernas samlade bistånd.

Eftersom flera av de mindre länderna beräknas öka biståndsanslagen kan emellertid trots detta en i absoluta tal oförändrad eller något ökande biståndsgivning förutses för detta år. Biståndets andel av industriländernas totala bruttonationalprodukt fortsätter dock att minska.

Det internationella 1 %-målet omfattar förutom bistånd även vissa offentliga exportkrediter samt privata krediter och direkta investeringar. Dessa kommersiellt betingade transaktioner uppgick enligt internationell statistik år 1968 till ca 32 miljarder kronors värde. Denna summa omfattar endast statistiskt påvisbara flöden från industriländerna. Samma transaktioner ger emellertid upphov till omfattande vinsttransfereringar och räntebetalningar från u-länderna. Med utgångspunkt i u-ländernas betalningsbalans kan dessa flöden uppskattas till åtminstone 25—30 miljarder kr. Den internationellt brukade statistiken kommer därmed att väsentligt överskatta den verkliga resursöverföringen till u-länderna.

Många skäl talar för att en klar distinktion görs mellan offentligt bistånd och andra transaktioner med u-länderna. Även om privata resursflöden till u-länderna kan påskynda BNP-tillväxten och därför tillmäts betydelse, är det endast genom offentligt bistånd som de rika länderna påtar sig en egentlig belastning till förmån för u-länderna. Kommersiella transaktioner, vilka mellan industriländerna anses utgöra ett normalt inslag i den internationella handeln — t. ex. fleråriga krediter vid export av flygplan och fartyg — kan inte betraktas som bistånd endast för att den ena parten är ett u-land.

Det vore ett framsteg om givarländernas insatser kunde bedömas efter den reella börda som bärs av resp. land. Intill dess att en lösning har funnits på frågan hur denna skall mätas med hänsyn till bl. a. återflödet av räntor och vinster, förefaller det offentliga biståndet vara det för internationella jämförelser mest lämpade begreppet. Ett ytterligare skäl för detta är att kvantitativa mål av denna karaktär bör omfatta endast transaktioner som kan styras av givarlandets regering.

Villkoren för de olika ländernas biståndsinsatser varierar kraftigt. Detta avspeglas endast delvis i den internationella statistiken, eftersom hänsyn ej tas till räntebetalningar vid beräkningen av det s. k. nettoflödet av offentligt bistånd. De reella lånevillkoren är vidare ofta väsentligt mindre gynnsamma än de officiellt registrerade, eftersom huvuddelen av det bilaterala biståndet är bundet till upphandling i givarlandet. Olika uppskattningar av biståndsbindingens effekter på varornas priser har gjorts. Fördyringen har bedömts uppgå till i genomsnitt minst 20 %.

Beklagligtvis har strävanden förekommit att binda även bidrag inom ra-

men för olika multilaterala organ till upphandling i de enskilda givarländerna. Vid senaste förhandlingarna om påfyllnad av IDA:s resurser undveks dylika inskränkningar i den fria upphandlingen endast tack vare ett aktivt motstånd från vissa givarländer, däribland Sverige. Ändringen av den Interamerikanska utvecklingsbankens (IDB) upphandlingspolitik, som innebär att anbuds rätt knutits till icke utnyttjade bidrag, har kritiserats starkt av de flesta givarländer.

Informationsverksamheten

Informationen om u-länderna måste kontinuerligt anpassas till en föränderlig verklighet. Alla planer för information bör därför fortlöpande kunna omprövas. De grundläggande principerna och riktlinjerna för informationen om utvecklingsproblemen måste emellertid läggas fast. Detaljplaneringen av informationsverksamheten kräver fasta ramar i fråga om såväl principer som resurser.

Det gäller därvid att först klart och entydigt formulera målen för informationsverksamheten. Ledning finns i prop. 1968: 101 och i riksdagens uttalanden med anledning härav, där det framhölls att det är av grundläggande betydelse att förståelse skapas för ett nytt internationellt perspektiv och medvetande. Informationen skall bidra till en breddad opinionsbildning och folkupplysning med internationell inriktning.

En informationspolitik på biståndssidan bör i första hand inriktas på att skapa och sprida kunskap om underutvecklingens orsaker och om utvecklingsproblem. U-landsinformationen måste ha till syfte att till en bred opinion förmedla kunskap om dessa frågor så att underlag skapas för en allsidig debatt om biståndets mål och medel. En del av resurserna bör avdelas för information om SIDA:s verksamhet.

Det finns skäl som talar för att behovet av information om u-länderna kommer att öka. Informationsverksamheten måste därför byggas ut ytterligare.

Anslagsutvecklingen

Enligt det av statsmakterna fattade principbeslutet om utbyggnaden av det statliga utvecklingsbiståndet skall det s. k. 1 %-målet uppnås budgetåret 1974/75 genom successiva anslagshöjningar (prop. 1968: 101, SU 128, rskr 302). Under den tid 1 %-planen hittills tillämpats har de totala biståndsanslagen ökat med i genomsnitt 25 % per budgetår, dvs. med den procentsats som i propositionen angavs som behövlig för att målet skall nås budgetåret 1974/75.

För budgetåret 1970/71 förordar jag en total ökning av biståndsanslagen med ca 166 milj. kr. från ca 634 milj. kr. till ca 800 milj. kr. eller med drygt 26 %. Enligt beslutet om 1 %-målet skall detta beräknas netto, vilket innebär att man vid anslagsberäkningen bör ta hänsyn till återflödet i form av

amorteringar och räntebetalningar. Genom en nyligen företagen förlängning av den amorteringsfria perioden för de krediter som beviljades före budgetåret 1967/68 kommer den första amorteringen på en svensk utvecklingskredit att erläggas först den 31 december 1973. I motsats till vad gäller amorteringarna måste emellertid låntagarna redan nu betala räntor varje år. Vid anslagsberäkningen för budgetåret 1970/71 har hänsyn tagits till det beräknade återflödet i form av räntor samma budgetår.

	Budgetår, milj. kr.				1970—73 Summa
	1969/70 Anslag	1970/71 Förslag	1971/72 Planeringsramar	1972/73 Planeringsramar	
Allmänna bidrag till internationella utvecklingsprogram	263	283	355	410	1 048
Fältverksamhet	210	275	320	370	965
Utvecklingskrediter	140	215	250	300	765
Förvaltning, utbildning, rekrytering och information	21	27	41	52	120
Totalt	634	800	966	1 132	2 898

Som framgår av översikten kommer under budgetåret 1970/71 relationerna mellan allmänna bidrag till internationella program och direkta insatser att förskjutas något i riktning mot en dominans för de direkta insatserna. Eftersom redovisade planeringsramar för de olika biståndsformerna endast är indikativa kan emellertid en förskjutning i motsatt riktning mellan bilateralt och multilateralt bistånd aktualiseras redan under budgetåren 1971/72 och 1972/73. Stor flexibilitet utmärker alltså den antydda fördelningen. Detta är särskilt viktigt i dagens situation då behoven vad beträffar UNDP och IDA är svåra att förutse. Som jag tidigare nämnt prövas fortlöpande den framtida fördelningen av vårt bistånd på olika biståndsvägar och biståndsformer.

Av de nära 2 900 milj. kr., som utgör den totala planeringsramen för de tre budgetåren, beräknas ca 1 050 milj. kr. ställas till internationella organisationers förfogande, medan 1 730 milj. kr. beräknas utgöra planeringsram för de direkta insatserna, inklusive multi-bi-bistånd. För förvaltning, utbildning och information beräknas 27 milj. kr. för budgetåret 1970/71. För de båda följande åren har tentativt 41 milj. kr. resp. 52 milj. kr. beräknats för dessa ändamål, varvid beloppen är beräknade så att det skall finnas möjlighet att till dessa anslag föra över kostnaderna för SIDA:s biståndskontor, som f. n. belastar ett sakanslag.

Organisatoriska frågor

Inom Kungl. Maj:ts kansli handläggs frågor rörande svenskt utvecklingsbistånd huvudsakligen i utrikes-, finans- och handelsdepartementen. I enlighet med departementsstadgan bereds tekniskt och humanitärt bistånd

sålunda i utrikesdepartementet och finansiellt bistånd i finansdepartementet medan i handelsdepartementet handläggs frågor rörande kommersiellt och handelspolitiskt bistånd. Utrikesdepartementet är vidare ansvarigt för samordningen av biståndspolitik. Härutöver har ett särskilt interdepartementalt samrådsorgan, biståndsberedningen, inrättats omfattande företrädare för även andra departement samt SIDA.

Denna uppdelning av biståndsfrågorna på flera departement kompletterad med ett samrådsförfarande har varit naturlig med hänsyn till den allmänna utvecklingen av de svenska biståndsinsatserna. Biståndsanssträngningarna har tagit sin början som en serie punktinsatser i fråga om kunskaps- och kapitalöverföring samt handelsfrämjande åtgärder. Impulserna till dessa utgick ofta från olika internationella fackorgan i anknytning till deras ursprungliga ordinarie verksamhet, vars nationella förankring varit skilda departement i medlemsländerna. Generellt gäller också att biståndsärendena ofta har viktiga såväl utrikes- och handelspolitiska som finansiella och samhällsekonomiska aspekter.

Den kraftiga och målmedvetna expansionen av det svenska utvecklingsbiståndet, som genomförs med stöd av riksdagens beslut om att 1 %-målet skall uppnås budgetåret 1974/75, ställer emellertid växande krav på administrativ samordning, såväl i fråga om verksamheten inom Kungl. Maj:ts kansli som i biståndsmyndigheten. Dessa krav understryks också av den integration av biståndsinsatserna, som eftersträvas i allt högre grad. Erfarenheterna visar att utvecklingsproblematiken måste angripas på bred front med en rad sinsemellan stödjande åtgärder. Man strävar nu att överbrygga gränserna mellan de olika formerna av bistånd — tekniskt, finansiellt, handelspolitiskt, kommersiellt resp. multilateralt och bilateralt.

Riksdagen har vid skilda tillfällen uppmärksammat dessa frågor. Sålunda uttalade sig riksdagen år 1967 (SU 53, rskr 151) för »en ökad organisatorisk och anslagsteknisk samordning av utvecklingsbiståndet». Utskottet betonade i utlåtandet vikten av att biståndsverksamheten samordnas »under enhetlig ledning» så att tillämpningen av en »totalsyn» på utvecklingsbiståndet ytterligare underlättas. Samtliga biståndsanslag föreslogs sammanförda under tredje huvudtiteln.

I prop. 1968: 101 tog jag upp dessa uttalanden och föreslog vissa åtgärder syftande till administrativa förbättringar. Jag framhöll därvid att organisatoriska reformer kunde visa sig påkallade under den kommande kraftiga expansionen av biståndsverksamheten. Vad jag sålunda anförde föranledde ingen erinran från riksdagen.

Mot bakgrund av vad jag anfört om de växande kraven på samordning, som expansionen av biståndsverksamheten och den tilltagande integrationen mellan biståndsformerna nu ställer, är avsikten att fördelningen mellan departementen av ärenden rörande utvecklingsbistånd skall ändras. Avsikten är sålunda att frågor rörande finansiellt utvecklingsbistånd skall föras över från finansdepartementet till utrikesdepartementet. Inom sistnämnda

departement avses avdelningen för internationella biståndsärenden att omorganiseras och förstärkas, med sikte på bl. a. en förbättrad långsiktig planering av den svenska biståndspolitikerna samt uppföljning av budget- och organisationsfrågor. Personalbehovet bör, som jag tidigare i dag har anfört, tillgodoses främst genom en överföring av vissa tjänster till utrikesdepartementet. Det torde emellertid också bli aktuellt att inrätta vissa nya tjänster, bl. a. en tjänst som statssekreterare. Avsikten är att dessa frågor skall anmälas för riksdagen i särskild proposition.

I samband med den nämnda omorganisationen bör även en anslagsteknisk samordning genomföras. Sålunda bör samtliga biståndsanslag föras in under tredje huvudtiteln. Detta föreslår jag bör ske fr. o. m. budgetåret 1970/71, tills vidare med bibehållande av de nuvarande anslagen.

När det gäller biståndsmyndigheten sker, som jag berörde i föregående års statsverksproposition, en undersökning av den framtida organisationens utformning inom SIDA i samverkan med statskontoret. Denna undersökning kommer att intensifieras, varvid man särskilt skall uppmärksamma behovet av förbättrad planering och kontroll av verksamheten.

C 1. Vissa FN-organs biståndsprogram

1968/69 Utgift	91 766 500
1969/70 Anslag	114 280 000
1970/71 Förslag	133 320 000

Anslaget utnyttjas under innevarande budgetår för bidrag till FN:s utvecklingsprogram (UNDP: 96,2 milj. kr.), FN:s barnfond (UNICEF: 15 milj. kr.), FN:s flyktingkommissariat (UNHCR: 2 080 000 kr.) och FN:s hjälporganisation för Palestina-flyktingar (UNRWA: 1 milj. kr.).

I den långtidsplan för utvecklingsbiståndet som antogs av 1968 års riksdag ingick en minimiram för anslag och planering under treårsperioden 1968/69—1970/71, som belöpte sig till sammanlagt 1 812 milj. kr. Av detta belopp förutsattes minst 710 milj. kr. utgöra allmänna bidrag till internationella utvecklingsprogram (fördelade på de tre nämnda budgetåren med resp. 205, 238 och 267 milj. kr.). Det förutsattes samtidigt att successivt stigande anslagshöjningar för utvecklingsbiståndet som helhet från år till år skulle vidga dispositionsramarna utöver de nämnda minimibeloppen.

Samtidigt som riksdagen fattade beslut om allmänna bidrag för budgetåret 1968/69 till vissa FN-organs biståndsprogram och därvid anvisade sammanlagt 92 460 000 kr. till UNDP, UNICEF, UNHCR och UNRWA, medgav riksdagen att förhandsutfästelser om fortsatta och stigande bidrag avgavs för budgetåren 1969/70 och 1970/71 gentemot UNDP (med 91 milj. resp. 104 milj. kr.), UNICEF (med 15 milj. kr. för vart och ett av budgetåren) och UNHCR (med 2 080 000 resp. 2 340 000 kr.).

Riksdagen har därefter godkänt ytterligare höjningar utöver den ursprungliga planeringsramen och att utfästelser således görs för budgetåren

1970/71 och 1971/72 gentemot UNDP (med 109,2 milj. resp. 114,4 milj. kr.), UNICEF (med 20 milj. resp. 30 milj. kr.) och UNHCR (med 3 120 000 kr. för vart och ett av budgetåren).

Departementschefen

I enlighet med 1968 och 1969 års riksdagsbeslut om utvecklingsbiståndet har Sverige vid den senaste bidragskonferensen för *FN:s utvecklingsprogram (UNDP)* i oktober förra året kunnat avge utfästelser om stigande bidrag till UNDP:s verksamhet, nämligen med 21 milj. dollar (109,2 milj. kr.) för verksamhetsåret 1970 och 22 milj. dollar (114,4 milj. kr.) för verksamhetsåret 1971.

Vid samma bidragskonferens, som i första hand avsåg verksamhetsåret 1970, gjorde de deltagande länderna, dvs. FN:s medlemsstater plus ett antal andra länder som Förbundsrepubliken Tyskland och Schweiz, konkreta utfästelser om bidrag för detta år med ett sammanlagt belopp av ca 112 milj. dollar. De totala bidragen till UNDP under år 1969 uppgick till ca 197 milj. dollar. Att utfästelserna för år 1970 tills vidare stannat vid ett så mycket lägre belopp får ses mot bakgrunden av att Förenta staterna som traditionellt svarat för ca 40 % av UNDP:s finansiering icke kunde lämna något löfte om bidragets storlek. Den amerikanska delegaten meddelade emellertid att den amerikanska administrationen hos kongressen begärt bemyndigande att höja sitt bidrag med ca 45 %. Även ett antal andra betydande bidragsgivare kunde vid konferensen ej lämna bestämda utfästelser angående sina kommande bidrag. Vid beslutet om UNDP:s upprättande år 1965 hoppades man att nivån 200 milj. dollar skulle kunna uppnås redan år 1967. År 1966 uppställde FN:s generalsekreterare ett bidragsmål på 350 milj. dollar för år 1970. Detta modifierade han i en vädjan till medlemsstaterna under hösten 1969 till 250 milj. dollar. Det är dock osäkert om ens detta mål kommer att kunna uppnås. Under de senaste åren har vid sidan av USA:s bidrag främst ett antal mindre industriländer svarat för ökningen av UNDP:s resurser. Läget är således nu att de sex länderna Sverige, Danmark, Canada, Nederländerna, Norge och Finland, vars sammanlagda andel i FN:s reguljära budget uppgår till endast ca 7 %, tillsammans svarar för mer än 30 % av UNDP:s kostnader. En förutsättning för att UNDP:s resurser avsevärt skall ökas är självfallet dock att de stora industriländerna, som hittills endast låtit en mindre del av sitt offentliga bistånd gå till UNDP och andra internationella och multilaterala biståndsprogram, ger ett kraftigt ökat stöd åt denna biståndsform. Den nyligen framlagda Pearson-rapporten rekommenderar en sådan omläggning. För att påverka en utveckling i denna riktning synes dock också positiva och snabba resultat av den genomgripande Jacksonstudien av UNDP:s och fackorganens förmåga att ta på sig en väsentligt ökad programvolym vara av avgörande betydelse. Såsom redan nämnts kommer denna att behandlas under våren 1970 i första hand i UNDP:s styrelse. Innan resultaten av denna behandling kan bedömas anser jag det inte moti-

verat att avge utfästelser till UNDP för budgetåret 1972/73 med högre belopp än redan för budgetåret 1971/72 avgiven utfästelse, dvs. med 22 milj. dollar. Man bör dock hålla en möjlighet öppen att kunna ställa ytterligare svenska utfästelser i utsikt i den mån utvecklingen gör detta motiverat.

Till *FN:s barnfond (UNICEF)* har för verksamhetsåret 1970 ett bidrag på 20 milj. kr. beräknats och utfästs, dvs. en höjning med en tredjedel i förhållande till innevarande budgetår (15 milj. kr.). Höjningen av bidraget har motiverats främst av UNICEF:s växande engagemang på familjeplaneringens område inom ramen för den traditionella mödra- och barnavård, som utgör ett framträdande element i UNICEF:s verksamhet. UNICEF:s kapacitet att inom ramen för dess nuvarande organisation administrera ökat bistånd motiverar likaledes bidragshöjningen. Inom den nya planeringsramen för budgetåren 1971/72 och 1972/73 vill jag förorda att som riktpunkt för de allmänna årsbidragen till UNICEF beräknas 30 milj. kr. för verksamhetsåret 1971 och 40 milj. kr. för verksamhetsåret 1972 samt att Kungl. Maj:t inhämtar riksdagens bemyndigande att lämna fasta utfästelser om bidragsbelopp av angiven storlek.

Det svenska bidraget till *FN:s flyktingkommissariats (UNHCR)* ordinarie program uppgår innevarande budgetår till 2 080 000 kr. eller det beräknade motvärdet av 400 000 dollar. För budgetåret 1970/71 förordar jag att ett anslag beräknas om 3 120 000 kr. eller det beräknade motvärdet av 600 000 dollar. Jag förordar vidare att riksdagens bemyndigande inhämtas för utfästelse att lämna UNHCR bidrag med det beräknade motvärdet av minst 600 000 dollar för vart och ett av verksamhetsåren 1971, 1972 och 1973.

Vad avser *FN:s hjälporganisation för Palestina-flyktingar (UNRWA)* förordar jag såsom allmänt årsbidrag att oförändrat 1 milj. kr. utgår för verksamhetsåret 1971.

Under hänvisning till det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) medge att Sverige utfäster sig att lämna allmänna bidrag till *Förenta Nationernas utvecklingsprogram (UNDP)* med minst det beräknade motvärdet av sammanlagt 65 milj. dollar eller 338 000 000 kr. under verksamhetsåren 1970—1972, fördelade med 109 200 000 kr. (21 milj. dollar) budgetåret 1970/71 och 114 400 000 kr. (22 milj. dollar) under vart och ett av budgetåren 1971/72 och 1972/73;

b) medge att Sverige utfäster sig att lämna allmänna bidrag till *Förenta Nationernas barnfond (UNICEF)* med sammanlagt 90 000 000 kr. under verksamhetsåren 1970—1972 fördelade med 20 000 000 kr. på budgetåret 1970/71, 30 000 000 kr. på budgetåret 1971/72 och 40 000 000 kr. på budgetåret 1972/73;

c) medge att Sverige utfäster sig att lämna allmänna bidrag till *Förenta Nationernas flyktingkommissariat*

(*UNHCR*) med det beräknade motvärdet av sammanlagt 1,8 milj. dollar eller 9 360 000 kr. för verksamhetsåren 1971—1973, fördelade med 3 120 000 kr. (600 000 dollar) på vart och ett av budgetåren 1970/71, 1971/72 och 1972/73;

d) medge att Sverige lämnar ett allmänt bidrag av 1 000 000 kr. till *Förenta Nationernas hjälpporganisation för Palestina-flyktingar (UNRWA)* för verksamhetsåret 1971;

e) medge att utfästelser inom angivna planeringsramar görs därutöver med de belopp som befins lämpliga efter närmare överväganden;

f) till *Vissa FN-organs biståndsprogram* för budgetåret 1970/71 anvisa ett anslag av 133 320 000 kr.

C 2. Fältverksamhet

1968/69 Utgift	165 633 054	Reservation	22 241 533
1969/70 Anslag . . .	210 000 000		
1970/71 Förslag . .	275 000 000		

Från fältsamarbetsanslaget finansieras Sveriges direkta utvecklings-samarbete med u-länderna på gåvobasis — såväl tekniskt bistånd som varu-bistånd. Dessutom utgår från anslaget medel för bestridande av humani-tära biståndsinsatser utöver Sveriges ordinarie bidrag till FN:s båda flyk-tingprogram, Sveriges andelar i gemensamma nordiska projekt samt insat-ser administrerade av internationella biståndsorgan med särskild finansie-ring på gåvobasis från Sverige (s. k. multi-bi-insatser).

SIDA

Det direkta gåvobiståndet är fördelat i sex sektorprogram, nämligen famil-jeplanering, landsbygdsutveckling och livsmedelsförsörjning, undervisning, förvaltning, humanitärt bistånd inklusive katastrofhjälp samt biträdande experter för FN-organens biståndsverksamhet.

I det följande redovisas SIDA:s framställningar i ärendet i sammandrag.

Anslagets fördelning på de olika sektorprogrammen för innevarande bud-getår och SIDA:s beräkningar för budgetåren 1970/71 och 1971/72 framgår av följande tabell.

Program	Budgetår, milj. kr.		
	1969/70	1970/71	1971/72
Familjeplanering	44	65	71
Landsbygdsutveckling jämte livsmedelsförsörjning . . .	65	99	118
Undervisning	81	90	107
Förvaltningsbistånd	5	7	14
Humanitärt bistånd	38	53	36
Biträdande FN-expertter	9	9	11
	242	323	357

Program	1969/70	1970/71	1971/72
Tillkommer för biståndskontor	7	8	8
Till Kungl. Maj:ts förfogande	5	5	5
Totalt	254	336	370
Anslag	¹ 210	² 280	³ 328

¹ Beslutat av riksdagen år 1969

² Föreslås i SIDA:s anslagsframställning

³ Schematisk uppräknig med 25 % från år till år med utgångspunkt från 210 milj. kr. för budgetåret 1969/70.

SIDA bedömer att anvisade medel för budgetåret 1969/70 och medelsutrymmet för budgetåret 1970/71, beräknat med ledning av de av riksdagen antagna ramarna för anslagsutvecklingen, redan tagits i anspråk genom åtaganden och detaljplanering. Utbetalningar till följd av nya åtaganden bedöms kunna ske först budgetåret 1971/72. För att bereda ökat utrymme för en snabb expansion inom 1 %-planens ram, bl. a. till förmån för familjeplaneringsprogrammet och för ändamål som inte tidigare beaktats vid anslagsberäkningen, erfordras därför större anslag för budgetåret 1970/71 än det belopp om 240 milj. kr., vilket angivits som planeringsram för fältverksamheten under nämnda budgetår. SIDA har vid denna anslagsberäkning tagit hänsyn till de höjningar av bidragen till internationella program, varom utfästelser redan gjorts, och även till en beräknad höjning av anslaget till utvecklingskrediter med 40 milj. kr. liksom till höjningarna av anslagen till information och till den centrala förvaltningen.

SIDA har praktisk möjlighet att, utöver familjeplaneringsbistånd och annat redan detaljplanerat bistånd, betydligt vidga såväl utbildnings- som landsbygdsutvecklings- och livsmedelsförsörjningsprogrammet. Även flyktinghjälp och stödet åt nationella befrielseörelser i Afrika liksom andra humanitära insatser kan vid behov vidgas. Utrymme kan behöva skapas för bistånd vid hastigt påkommande behov av humanitär natur. Temporära insatser i Vietnam kan göras, medan planeringen av bistånd till ett Vietnam i fred fortgår. SIDA hävdar vidare att den insatsvolym som är under planering för budgetåren 1969/70, 1970/71 och 1971/72 inte är tillräcklig med tanke på storleken av de anslag som man förutser för de därefter kommande budgetåren.

SIDA föreslår följaktligen en höjning av fältverksamhetsanslaget som är större än de 25 %, som antagits vara behövliga från år till år för att det uppställda 1 %-målet skall nås 1974/75. Den särskilt stora ökningen (33 %) av fältverksamhetsanslaget i förhållande till övriga anslag motiverar SIDA med att det är önskvärt att ha ett stort gåvoinslag i den totala biståndsgivningen.

SIDA anför att det, oberoende av den framtida avvägningen mellan det direkta gåvobiståndet och andra biståndsformer, kommer att krävas personella resurser hos de i biståndsverksamheten engagerade myndigheterna för biståndspolitikens utformning och för insatsernas planering och genomförande vilka är av väsentligt större omfattning än vad som finns i dag. Resurser för planering av insatser om tre eller fyra år behövs redan nu. Om tillräcklig planeringskapacitet ställs till förfogande och manöverutrymme i form av ytterligare anslagshöjningar skapas under budgetåret 1970/71, kan planeringen för de kommande årens stora anslagshöjningar samtidigt förstärkas.

Eftersom genomförandet av de olika sektorprogrammen inom fältverksamheten stöter på dröjsmål och hinder av olika slag blir regelmässigt alltid en del av utbetalningarna uppskjutna. SIDA uppger att den sammanlagda eftersläpningseffekten med ledning av flera års erfarenhet kan uppskattas med tämligen stor säkerhet. För att till fullo utnyttja anslagen tillämpar SIDA därför en s. k. överplaneringsteknik. Denna innebär att så vitt möjligt förbereds så omfattande insatser att de, om de genomförs, skulle medföra en sammanlagd utgiftsvolym överstigande tillgängliga medel.

Av tabellen framgår också att beräknade utgifter för budgetåret 1970/71 överstiger SIDA:s eget förslag till anslag med 56 milj. kr.

SIDA anför att möjlighet finns att under budgetåret medelsbehov kan göra sig gällande som inte nu kan beräknas till sin storlek eller knytas till något konkret förberedelsearbete, varför det är önskvärt att gåvobiståndet har en medelsram, som medger en viss flexibilitet i fråga om omfattning och inriktning.

Beträffande fältverksamhetsbiståndets innehåll och inriktning förutsätter SIDA en fortsatt koncentration av drygt hälften av verksamheten till högst ett tiotal länder, däribland de nuvarande s. k. huvudmottagarländerna. I de flesta av dessa planerar SIDA utbyggnad av biståndskontorsorganisationen. Fältverksamheten skall, som tidigare anförts, drivas inom ramen för sektorprogrammen med en särskild expansion i fråga om familjeplanering. Ca 30 % av anslaget beräknas gå till finansiering av bistånd som förbereds och genomförs i olika FN-organs regi i samråd med SIDA. Dessa s. k. multi-bi-insatser utgör delar av sektorprogrammen. De är liksom familjeplaneringsbiståndet inte i samma höga grad som det direkta gåvobiståndet i övrigt bundna av länderkoncentrationsprincipen.

*Översikt över Sveriges utvecklingsbistånd under fältverksamhetsanslaget.
(1 000 kr.)¹*

	Medelsförbrukning 1968/69	Ber. medelsförbrukning 1969/70	SIDA:s beräkning avseende 1970/71
Länderfördelade insatser			
<i>ETIOPIEN</i>			
Familjeplanering	14	100	100
Landsbygdsutveckling och livsmedelsförsörjning			
Regionalt utvecklingsprojekt (CADU)	9 895	5 700	10 800
Nutritionsprojekt (ENI)	2 480	3 800	3 700
Asella stad, vatten	451	300	—
Personalbistånd, jordbruk	—	200	750
Personalbistånd, skog	—	500	1 500
Undervisning			
Skolbyggnadsprojekt (ESBU)	8 280	7 157	7 300
Medicinska fakulteten (FMPD)	1 108	1 965	1 200
Byggnadstekniska institutet (ESIBT)	2 844	2 993	1 750
FN, Protesinstitut	—	200	200
Personalbistånd, sekundärskoleprojekt	—	618	558
Personalbistånd, övrigt	—	1 250	1 350
Läroarbetsutbildning	—	—	1 600
Skolboksappar	1 310	—	—
Förvaltningsbistånd			
Personalbistånd	2 992	300	500

¹ Tabellen uppftar enbart länderfördelade insatser.

	Medelsförbrukning 1968/69	Ber. medelsförbrukning 1969/70	SIDA:s beräkning avseende 1970/71
Humanitärt bistånd			
Hälsocentraler	1 423	2 900	2 500
Personalbistånd	—	860	860
Biståndskontor	1 665	1 895	2 068
Totalt Etiopien	32 462	30 738	36 736
<i>INDIEN</i>			
Familjeplanering	5 235	9 000	13 500
Landsbygdsutveckling och livsmedelsförsörjning			
Handelsgödsel	2 903	8 200	11 200
Undervisning			
Papperstekniskt institut	387	—	—
Totalt Indien	8 525	17 200	24 700
<i>KENYA</i>			
Familjeplanering	—	340	358
Landsbygdsutveckling och livsmedelsförsörjning			
AI-projekt	2 976	3 000	2 400
FAO integrerat jordbrukskreditprojekt	—	600	2 000
Personalbistånd, jordbruk	—	300	500
Personalbistånd, skog	—	300	1 000
Personalbistånd, vatten	—	300	800
Undervisning			
Sekreterarskolor	—	—	1 000
Nordiskt kooperationsprojekt	3 897	3 300	2 800
Lärarhögskola (KSTC)	3 439	6 737	4 410
Personalbistånd	130	562	780
Förvaltningsbistånd			
Personalbistånd	155	100	100
Biståndskontor	398	916	1 292
Totalt Kenya	10 995	16 455	17 440
<i>PAKISTAN</i>			
Familjeplanering			
FP-projekt (SPFWP)	9 203	10 750	10 600
Kondomfabrik	—	—	5 000
Landsbygdsutveckling och livsmedelsförsörjning			
AI-projekt	3	300	2 400
FAO, oljeväxtprojekt	—	200	300
FAO, fiskebåtsprojekt	—	—	200
FAO, rislagring, bearbetning	—	—	3 800
FAO, foderutveckling	—	—	900
FAO, husdjursavel	—	—	800
Personalbistånd, skog	—	—	300
Handelsgödsel	—	8 600	17 200
Undervisning			
Yrkesskola, Landhi	1	10	—
Yrkesskola, Kaptai	1 162	1 453	3 100
Yrkesskola, Gujrat	1 583	1 592	2 600
ITI, Lahore	—	1 900	620
Bussprojekt	355	403	—
Skolboksapper	3 578	4 000	4 000
FN, regionplaneinstitut	—	—	700
Förvaltningsbistånd			
Personalbistånd	—	80	—
Telekommunikationsprojekt	792	1 105	2 000
Biståndskontor	650	897	859
Totalt Pakistan	17 327	31 290	55 379

	Medelför- brukning 1968/69	Ber. me- delförbruk- ning 1969/70	SIDA:s beräkning avseende 1970/71
TANZANIA			
Landsbygdsutveckling och livsmedelsförsörjning			
Nordiska Mbeya-projektet	—	2 000	4 000
Personalbistånd, jordbruk	—	350	600
Nutritionsinstitut	—	500	2 000
Personalbistånd, skog	—	500	4 000
Personalbistånd, vatten	—	4 000	4 500
Undervisning			
Nordiska Tanganyika-projektet (NTP)	3 751	2 700	2 200
Svensk-danskt kooperationsprojekt	—	1 200	1 700
FAO, hushållsskola	545	1 000	300
Personalbistånd	—	1 400	1 700
Sekreterarskola	—	—	3 000
Korrespondensinstitut	—	500	800
Förvaltningsbistånd			
Personalbistånd	3 487	1 500	1 500
Humanitärt bistånd			
Personalbistånd, hälsovård	—	784	560
Biståndskontor	550	1 484	1 535
Totalt Tanzania	8 333	17 918	28 395
TUNISIEN			
Familjeplanering			
Modra- och barnavårdscentral (PMI)	690	1 500	1 500
AV-expert och fredskår	—	400	400
Landsbygdsutveckling och livsmedelsförsörjning			
FAO-olivljeprojekt	—	1 000	3 000
FAO, skogsprojekt	—	—	1 000
Undervisning			
Fiskeskola	644	950	1 100
UNESCO, flickskola	—	4 000	5 000
ILO, kvinnoutbildning	—	—	2 300
UNDP/ILO, förberedande yrkesutbildning ..	—	—	800
Kelibia, vattenförsörjning	—	400	800
Förvaltningsbistånd			
Personalbistånd	—	100	100
Biståndskontor	394	632	876
Totalt Tunisien	1 728	8 982	16 876
ZAMBIA			
Landsbygdsutveckling och livsmedelsförsörjning			
FAO, jordbrukskooperation	539	1 150	1 150
Personalbistånd, jordbruk	—	2 350	4 950
Personalbistånd, skog	—	800	700
Undervisning			
Personalbistånd	—	157	120
Förvaltningsbistånd			
Personalbistånd	1 111	349	781
Biståndskontor	477	1 034	937
Totalt Zambia	2 127	5 840	8 638

	Medelsför- brukning 1968/69	Ber. me- delsförbruk- ning 1969/70	SIDA:s beräkning avseende 1970/71
<i>ÖVRIGA LÄNDER</i>			
Afghanistan	2 899	3 300	4 300
Cuba	—	1 500	2 500
Östafrikanska gemenskapen (EAC)	38	120	500
Liberia	982	895	560
Nigeria	12 625	—	—
Demokratiska Republiken Vietnam	—	16 000	20 000
Sierra Leone	—	1 500	500
Sudan	—	—	200
Södra Afrika	3 296	4 350	9 000
Turkiet	—	2 000	1 500
Övriga länder	19 840	29 665	39 060

Departementschefen

Det totala medelsbehovet för fältverksamheten har i SIDA:s anslagsframställning beräknats till 280 milj. kr. för budgetåret 1970/71. Med hänsyn till den avvägning mellan samtliga anslag inom utvecklingsbiståndet, som jag tidigare berört, bör för budgetåret 1970/71 till fältverksamhetsanslaget anvisas 275 milj. kr.

Inom anslaget beräknar jag 25 milj. kr. för humanitärt bistånd till Demokratiska Republiken Vietnam, 10 milj. kr. till den humanitära hjälpen till FN:s hjälporganisation för Palestina-flyktingar (UNRWA) och medel för det humanitära biståndet till offren för konflikten i Nigeria.

Den slutliga fördelningen av medel på skilda ändamål inom ramen för anslaget torde i sedvanlig ordning få ske genom Kungl. Maj:ts beslut.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Fältverksamhet* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 275 000 000 kr.

C 3. Finansiellt utvecklingsbistånd

1968/69 Utgift . . .	1229 904 923	Reservation ..	306 134 128
1969/70 Anslag . . .	289 000 000		
1970/71 Förslag ..	363 967 000		

¹ Anslagen Multilateralt finansiellt utvecklingsbistånd och Bilateralt finansiellt utvecklingsbistånd.

Medel för finansiellt utvecklingsbistånd tas fr. o. m. budgetåret 1969/70 upp under ett enda anslag benämnt Finansiellt utvecklingsbistånd med särskilda anslagsposter för multilateralt resp. bilateralt finansiellt utvecklingsbistånd i stället för skilda anslag för dessa ändamål.

Multilateralt finansiellt utvecklingsbistånd

Denna anslagspost utnyttjas för bidrag till Internationella utvecklingsfonden (International Development Association — IDA), de regionala utvecklingsbankerna, Internationella livsmedelsprogrammet (World Food Programme — WFP) och för bistånd enligt 1967 års konvention om livsmedelshjälp.

Hur de medel som anslagits till multilateralt finansiellt utvecklingsbistånd har fördelats sedan budgetåret 1960/61 framgår av följande sammanställning. För fullständighetens skull har även storleken på de medel som anslagits till bilateralt finansiellt utvecklingsbistånd redovisats i tablån.

Anslag till finansiellt utvecklingsbistånd budgetåren 1960/61—1969/70 samt förslag till anslag för budgetåret 1970/71. Beloppen angivna i milj. kr.

	1960/61— 1965/66	1966/67	1967/68	1968/69	1969/70	1970/71
<i>Multilateralt finansiellt utvecklingsbistånd</i>	182,3	62,1	70,0	112,7	149,0	149,0
Internationella utvecklingsfonden (IDA)	171,9	51,7	51,7	72,4	87,9	103,5
Regionala utvecklingsbanker ...	—	¹ (28,6)	2,6	2,6	18,2	2,6
Internationella livsmedelsprogrammet	10,4	10,4	15,7	15,7	20,9	20,9
1967 års konvention om livsmedelshjälp	—	—	—	22,0	22,0	22,0
<i>Bilateralt finansiellt utvecklingsbistånd</i>	230,0	110,0	125,0	105,0	140,0	215,0
<i>Anslag till finansiellt utvecklingsbistånd</i>	412,3	172,1	195,0	217,7	289,0	364,0

¹ Avser bidrag till Asiatiska utvecklingsbanken och Interamerikanska utvecklingsbanken vilka för budgetåret 1966/67 redovisades under anslaget Bilateralt finansiellt utvecklingsbistånd.

Reservationen på anslaget Multilateralt finansiellt utvecklingsbistånd, som fr. o. m. budgetåret 1969/70 överförts till det nya anslaget Finansiellt utvecklingsbistånd var vid utgången av budgetåret 1968/69 ca 48,6 milj. kr., vilket var 12,5 milj. kr. mindre än reservationen vid slutet av budgetåret 1967/68.

Såsom närmare beskrivits i prop. 1969: 1 (bil. 9 s. 84) träffades i mars 1968 en principöverenskommelse om påfyllnad av *Internationella utvecklingsfondens (IDA)* resurser avseende perioden 1968/69—1970/71 med sammanlagt 1,2 miljarder dollar. Främst på grund av att USA, som svarar för 40 % av bidragen, inte godkände överenskommelsen kunde denna inte träda i kraft vid avsedd tidpunkt. IDA tvingades därigenom att skära ned verksamheten avsevärt under år 1968. Genom att ett antal bidragsgivarländer, däribland Sverige, betalade in de utfästa bidragen trots att överenskom-

melsen inte trätt i kraft kunde organisationens viktiga verksamhet dock åter expandera. Med stöd av riksdagens bemyndigande (prop. 1968: 167, SU 181, rskr 379) att inbetala de svenska bidragen inom ramen för den allmänna påfyllnadsöverenskommelsen utan hinder av att denna inte trätt i kraft inbetalades i januari 1969 Sveriges bidrag för bidragsåret 1968/69 om sammanlagt 9,88 milj. dollar. Dessutom inbetalade Sverige redan tidigare ett extra bidrag om 4,12 milj. dollar som inte berörs av den tidigare nämnda överenskommelsen.

Sedan USA slutligen godkänt överenskommelsen om resurspåfyllnaden trädde denna i kraft i juli 1969. Det svenska bidraget för 1969/70 om 9,88 milj. dollar inom den samlade bidragsramen liksom vårt extrabidrag om 7,12 milj. dollar för samma år utom bidragsramen har inbetalats planenligt.

För budgetåret 1970/71 har Sverige utfäst sig att lämna bidrag om 9,88 milj. dollar inom ramen för bidragsmålet jämte ett extra bidrag om 10,12 milj. dollar utom bidragsramen. Det samlade medelsbehovet för svenska bidrag till IDA uppgår följaktligen till motvärdet av 20 milj. dollar, dvs. 103 500 000 kr., för budgetåret 1970/71.

Som framgått av vad som tidigare anförts är budgetåret 1970/71 det sista bidragsår som täcks av den nu gällande överenskommelsen om påfyllnad av IDA:s resurser. Förhandlingarna om en ny resurspåfyllnad har redan inletts med sikte på en principöverenskommelse före den 30 juni 1970.

IDA är det ledande multilaterala organet för utvecklingsfinansiering på mycket förmånliga villkor. Dess verksamhet är i första hand inriktad på infrastrukturella investeringar i de fattigaste u-länderna. IDA-krediterna lämnas med en löptid på 50 år, varav de första 10 amorteringsfria, och till en årlig kostnad för mottagarlandet av $3/4$ %. De är vidare obundna, dvs. upphandling skall ske efter internationellt anbudsförfarande.

U-länderna har vid många tillfällen — bl. a. i Alger-deklarationen — understrukit IDA:s betydelse och krävt att organisationen får starkt ökade resurser. I detta sammanhang kan det också nämnas att den s. k. Pearson-kommissionen betonar IDA:s roll i den internationella biståndsgivningen och föreslår en kraftig höjning av industriländernas bidrag.

Genom inte oväsentliga extrabidrag, vilka för övrigt nu lett till efterföljd från andra länder, och aktiva förhandlingsinsatser har Sverige medverkat till en breddning av IDA:s verksamhet. Under de nu aktuella förhandlingarna bör man från svensk sida fortsätta att arbeta för att industriländerna ökar sina bidrag till IDA kraftigt och att man får en ännu klarare inriktning av insatserna på stöd åt de fattiga ländernas egna ansträngningar att åstadkomma en social och ekonomisk utveckling.

I detta sammanhang kan jag erinra om att, som jag förut nämnt, arbetet inom UNCTAD:s expertgrupp för supplementär finansiering, i vilken Sverige ingått, nu har slutförts. Vissa större industriländers motstånd mot ett system som skulle ge u-länderna en formaliserad garanti mot att utveck-

lingsplanerna förrycktes genom oförutsedda exportbortfall ställde övriga deltagande länder inför valet att förorda antingen ett system som med säkerhet ej skulle komma till stånd eller ett mindre ambitiöst alternativ som kunde stödjas av ett flertal industriländer. I enlighet med det senare alternativet hemställde expertgruppen att Världsbankens styrelse skulle granska möjligheten att, inom en till världsbanksgruppen knuten organisation, utsträcka särskilt bistånd till u-länder vilkas exportintäkter plötsligt minskat. UNCTAD:s styrelse beslöt i enlighet härmed och frågan behandlas nu i Världsbanken. Under världsbanksgruppens årsmöte i oktober 1969 underströk man från svensk sida vikten av en snabb och positiv lösning av denna fråga. Denna linje kommer att följas också i det fortsatta arbetet.

Under budgetåret 1970/71 förfaller till betalning den femte och sista delposten om 500 000 dollar av Sveriges andel i *Asiatiska utvecklingsbanken*. För ändamålet behövs 2 587 000 kr.

Såsom omnämndes i prop. 1969: 1 (bil. 9 s. 86) har Sverige och de övriga nordiska länderna genom ett nordiskt memorandum till *Afrikanska utvecklingsbanken* uttryckt sitt intresse för att tillsammans med andra länder ge bidrag till en av banken föreslagen multilateral utvecklingsfond. Storleken av ett eventuellt nordiskt bidrag angavs bli 10 % dock högst 15 milj. dollar av de samlade fondbidragen under en treårsperiod. Sverige har nyligen informerat banken om att vårt intresse för fonden kvarstår och att vi är beredda att delta i av banken organiserade diskussioner med kretsen av tänkbara givarländer. Utsikterna till slutgiltigt beslut om fonden under budgetåret 1969/70 måste emellertid betraktas som begränsade. En svensk finansiell insats kan därför knappast bli aktuell under innevarande budgetår. Det belopp om 3 milj. dollar eller ca 15,6 milj. kr. som beräknats för budgetåret 1969/70 som bidrag till den av den Afrikanska utvecklingsbanken föreslagna multilaterala fonden bör i så fall reserveras för eventuell utbetalning för angivet ändamål under budgetåret 1970/71. Något behov av nya medel föreligger således ej.

Under budgetåret 1968/69 har utbetalningarna påbörjats från den svenska utvecklingsfonden för Latinamerika, som förvaltas av *Interamerikanska utvecklingsbanken (IDB)* och som avsatts för samfinansiering med banken av ett stort vattenförsörjningsprojekt i Brasilien.

Såsom omnämndes i prop. 1969: 1 (bil. 9 s. 86) har banken frångått principen om fri upphandling till projekt som banken finansierar. Från bankens sida kräver man således nu att varje land som vill delta i konkurrensen om order vid bankens upphandling skall ha lämnat bidrag motsvarande minst värdet av samtliga tidigare bankfinansierade leveranser från landet i fråga. Summan av bidraget till den nämnda utvecklingsfonden och ett lån till IDB från ett konsortium av svenska affärsbanker överstiger f. n. detta leveransvärde; svenska företag har således nu möjlighet att delta i kon-

kurrensen om leveranser till av IDB finansierade projekt. Från svensk sida har kraftiga invändningar gjorts mot IDB:s upphandlingspolitik som klart avviker från de principer som tidigare tillämpats och vilka av såväl praktiska som principiella skäl bör gälla för en multilateral institution för utvecklingsfinansiering. F. n. är det inte aktuellt med något nytt offentligt svenskt bidrag till IDB.

Till det *Internationella livsmedelsprogrammet (WFP)* skall enligt utfästelse ett svenskt bidrag i form av livsmedelssändningar och kontanter motsvarande sammanlagt 4 milj. dollar utgå för bidragsåret 1970. Härför är medelsbehovet budgetåret 1970/71 20 880 000 kr.

Detta är det sista året i den nu löpande bidragsperioden 1969—70. För kommande bidragsperiod, 1971—1972, har målet för givarländernas bidrag fastställts till 300 milj. dollar, vilket innebär en ökning med 100 milj. dollar jämfört med bidragsmålet för perioden 1969—1970.

Under innevarande budgetår har Sverige ökat sitt årsbidrag till WFP från 3 till 4 milj. dollar. Vårt bidrag för perioden 1969—1970 uppgår därmed till sammanlagt 8 milj. dollar. Jag förordar att Sverige för den följande bidragsperioden 1971—1972 lämnar utfästelse om samma bidrag. Mot bakgrund av den vidare utveckling som WFP och biståndet på livsmedelsförsörjningens område kan komma att undergå kan en höjning av den svenska bidragsutfästelsen för perioden 1971—1972 senare bli aktuell. Förslag härom får i så fall framläggas i statsverkspropositionen för budgetåret 1971/72.

Enligt *1967 års konvention om livsmedelshjälp* skall Sverige årligen under treårsperioden 1968/69—1970/71 till u-länder leverera en kvantitet spannmål som uppgår till 54 000 ton. Leveranserna kan även helt eller delvis ske i form av motsvarande kvantitet vetemjöl. Enligt riksdagens beslut bör kostnaderna för förmalning av spannmål som levereras inom ramen för Sveriges åtagande enligt konventionen i den mån medel finns tillgängliga bestridas inom den ram om 22 milj. kr. per budgetår som Kungl. Maj:t ställer till förfogande för att uppfylla Sveriges åtagande enligt konventionen (prop. 1969: 107, JU 24, rskr 204).

Sverige har valt att låta WFP ta hand om administrationen av veteleveranserna under konventionen varigenom de svenska bidragen integreras i WFP:s normala verksamhet. Sverige har även åtagit sig att bestrida WFP:s frakt- och administrationskostnader i samband med de svenska leveranserna, fastän konventionen inte föreskriver någon skyldighet för givarlandet att svara för dylika kostnader. Dessa kostnader har beräknats till 20 % av Sveriges åtagande enligt konventionen. Det samlade medelsbehovet för Sveriges åtaganden i anslutning till konventionen beräknar jag för budgetåret 1970/71 till 22 milj. kr.

Bilateralt finansiellt utvecklingsbistånd

Anslagsposten för bilateralt finansiellt utvecklingsbistånd används till utvecklingskrediter och till projektförberedelser och projektkontroll i anslutning därtill. T. o. m. budgetåret 1967/68 utnyttjades motsvarande anslag därutöver för gåvobistånd i form av varor och vissa tjänster. Fr. o. m. budgetåret 1968/69 hänförs emellertid allt bilateralt gåvobistånd till reservationsanslaget Fältverksamhet.

Hur anslagen för bilateralt finansiellt utvecklingsbistånd har disponerats, dvs. förbrukats eller intecknats för bestämda biståndsinsatser, framgår av följande uppställning (s. 37). Sålunda disponerade belopp hänför sig till det budgetår, då de avtalsenligt blir tillgängliga för utbetalningar. Ur sammanställningen kan utläsas att man av anvisade anslagsmedel på sammanlagt 710 milj. kr. fr. o. m. budgetåret 1962/63 fram till mitten av innevarande budgetår disponerat 640,6 milj. kr. varav 519,2 milj. kr. för kreditbistånd samt 121,4 milj. kr. för gåvobistånd och projektförberedelser m. m.

Av de beviljade anslagen kvarstår således 69,4 milj. kr. som ännu inte disponerats. De formella reservationer, som härutöver föreligger, motsvaras således helt av avtalsbundna kreditåtaganden. Såsom omnämndes i prop. 1969: 1 (bil. 9 s. 88) har genom utnyttjande av riksdagens bemyndigande allt ingå åtaganden som är avsedda att infrias först under kommande budgetår en bättre överensstämmelse nåtts mellan anslag och utbetalningar. Av SIDA vidtagna åtgärder för att påskynda takten i utbetalningarna har även bidragit till detta. Utbetalningarna avseende kreditbistånd har således stigit från 38,7 milj. kr. budgetåret 1967/68 till 83,9 milj. kr. budgetåret 1968/69. Denna utveckling tyder på att en vändpunkt, som innebär att man i framtiden kan förvänta sig starkt stigande utbetalningar, uppnåtts. I enlighet med den praxis som även tillämpas av de multilaterala biståndsorganen måste emellertid avtalsbundna kreditåtaganden täckas av omedelbart tillgängliga medel. Relativt stora reservationer kan därför komma att redovisas även framdeles.

De nya åtagandena inom ramen för kreditbiståndet uppgick under *budgetåret 1968/69* till 146,5 milj. kr., eller ungefär samma belopp som *budgetåret 1967/68*, varav 62,5 milj. kr. avräknas mot anslaget för *budgetåret 1968/69*. Fyra nya kreditavtal — samtliga avseende samfinansieringar med Världsbanken och/eller IDA och omnämnda i prop. 1969: 1 (bil. 9 s. 88) — ingicks under budgetåret. Sålunda undertecknades ett kreditavtal om samfinansiering tillsammans med Världsbanken och IDA av utbyggnaden av en del av den viktiga huvudvägen mellan Dar es Salaam i *Tanzania* och Zambias kopparbälte, den s. k. Tan-Zam-vägen. Det svenska kreditåtagandet uppgick till högst 78 milj. kr. varav emellertid IDA skulle överta hälften då påfyllnaden av IDA:s resurser ägt rum i förutsedd omfattning. Då detta nu skett kan halva den ursprungliga krediten användas till

Disposition av de medel som anslagits för bilateralt finansiellt utvecklingsbistånd budgetåren 1962/63—1969/70. Beloppen angivna i milj. kr.

	1962/63— 1965/66	1966/67	1967/68	1968/69	1969/70 ¹
<i>Kreditbistånd</i>					
Etiopien	—	—	6,0	18,5	17,5
Indien	48,0	—	25,0	25,0	25,0
Kenya	—	—	—	9,0	² 22,0
Pakistan	25,0	9,1	26,0	—	—
Sudan	25,0	10,0	—	—	15,0
Tanzania	10,0	14,0	10,0	49,0	² 32,0
Tunisien	12,0	—	15,0	6,0	8,0
Turkiet	15,6	5,2	5,2	—	3,1
Uganda	—	—	—	—	² 2,0
Interamerikanska utvecklingsbanken	—	26,0	—	—	—
<i>Projektförberedelser m. m.</i>	0,3	³ 3,5	0,8	2,5	5,0
<i>Gåvobistånd</i> ⁴	59,6	22,4	27,3	—	—
Disponerat totalt	195,5	90,2	115,3	110,0	129,6
<i>Anslag</i>	230,0	110,0	125,0	105,0	140,0
<i>Odisponerat från föregående budgetår</i>	—	34,5	54,3	64,0	59,0
Odisponerat	34,5	54,3	64,0	59,0	69,4

¹ Uppgifterna avser belopp beträffande vilka per den 31.12.1969 utfästelse, formellt eller de facto, lämnats.

² 2 milj. kr. avses lånas vidare till myndigheten för post- och telekommunikationer inom Östafrikanska gemenskapen.

³ Av detta belopp utgör 2,6 milj. kr. multilateralt bidrag till Asiatiska utvecklingsbanken, vilket undantagsvis redovisades under förevarande anslag budgetåret 1966/67.

⁴ Gåvobiståndet belastar fr. o. m. budgetåret 1968/69 reservationsanslaget Fältverksamhet.

annat ändamål. Vidare undertecknades under budgetåret 1968/69 det första svenska utvecklingskreditavtalet med *Kenya* avseende en kredit på 19 milj. kr. Tillsammans med en lika stor kredit från IDA skall de svenska kreditmedlen användas för finansieringen av den första fasen i Kenyas program för att öka avkastningen av kreatursstammen genom bl. a. investeringar i olika typer av boskapsfarmer och utbyggnad av vattenförsörjningen i de torra områdena i nordöstra Kenya. Med *Etiopien* slöts ett avtal om en kredit på 23,5 milj. kr. för samfinansiering med Världsbanken av ett fyraårigt program för utbyggnad av landets telekommunikationsnät. Under budgetåret 1968/69 träffades också avtal med *Tunisien* om en kredit på 26 milj. kr. för finansiering tillsammans med Världsbanken av utbyggnaden av dricksvattenförsörjningen i två av landets mest tätbebyggda och ekonomiskt viktiga områden — huvudstaden Tunis och Sahel-området. Denna kredit, liksom de krediter som Kenya och Tanzania erhöll, gavs på s. k. IDA-villkor (50 års löptid, varav de första 10 amorteringsfria, 3/4 % administrationsavgift). Genom dessa samfinansieringsoperationer har Sverige i viss utsträckning kunnat lindra de negativa verkningarna av den tidigare omnämnda förseningen av påfyll-

naden av IDA:s resurser och bidra till att låntagarna fått genomsnittligen mjukare lånevillkor än vad som annars skulle ha varit fallet.

Under *budgetåret 1969/70* har kreditavtal slutits med *Tanzania* om en kredit på 15 milj. kr. för industrifinansiering via det statliga utvecklingsbolaget National Development Corporation (NDC) som är ett viktigt instrument för utvecklingen av landets industri och som förvaltar nästan alla statligt ägda aktier inom industrisektorn. Förhandlingar har vidare nyligen avslutats med *Tanzania* om en kredit på 15 milj. kr. för finansiering av landets dricksvattenförsörjningsprogram. Denna kredit är avsedd att täcka kapitalbehovet för detta ändamål under ett år i avvaktan på utredning av de ansvariga tanzaniska myndigheternas kapacitet att förvalta ett större bidrag till ett utvidgat flerårsprogram i enlighet med tidigare framlagda tanzaniska önskemål. I *Tanzania* kan också en kredit på omkring 15 milj. kr. bli aktuell för ett spannmålslagringsprojekt. Med *Kenya* har förhandlingarna om en kredit på 15 milj. kr. för ett projekt avseende dricksvattenförsörjning på landsbygden nyligen avslutats. Avtal väntas därför kunna slutas inom kort. Till sammans med Världsbanken avser Sverige vidare finansiera ett telekommunikationsprojekt i den *Östafrikanska gemenskapen* i vilken *Kenya*, *Tanzania* och *Uganda* ingår. Den svenska krediten som uppgår till 29 milj. kr. kommer att ställas till de nämnda ländernas förfogande för vidareutlåning till *Östafrikanska gemenskapens* post- och telekommunikationsmyndighet. Med *Sudan* väntas avtal komma att slutas inom kort om en kredit på 15 milj. kr. som fortsatt stöd till utbyggnaden av landets vattenförsörjningsprogram. Krediten kommer huvudsakligen att användas till utförandet av pumpanläggningar till redan borrhade grundvattenbrunnar. Avtal har vidare kommit till stånd med *Tunisien* om att resterande belopp av de två krediter som lämnades åren 1963 och 1965 skall användas bl. a. till ett projekt avseende dricksvattenförsörjning. Detta projekt är nära knutet till det program för utbyggnad av dricksvattenförsörjningen i Sahel-regionen, vilket såsom tidigare anförts finansieras av Sverige och Världsbanken. Ytterligare kreditstöd till vatten- och avloppssektorn i *Tunisien* kan bli aktuellt under det kommande året. Avtal väntas också slutas med *Tunisien* om fortsatt stöd till industri- och turistsektorn genom en kredit via investeringsbanken SNI, som tidigare erhållit svenskt finansiellt stöd för detta ändamål. Behoven av återuppbyggnadshjälp till *Tunisien* efter höstens svåra regnkatastrofer undersöks f. n. och kan leda till förslag om finansiella insatser. I *Pakistan* kan två samfinansieringar med IDA bli aktuella, nämligen en avseende ett vattenförsörjningsprojekt på landsbygden och en avseende fortsatt kreditstöd till förbättringen av vatten- och avloppssystemet i Lahore. Under *budgetåret 1969/70* väntas avtal även kunna slutas med *Turkiet* om den kredit på 15,6 milj. kr. som Sverige, såsom anmäldes i prop. 1969: 1 (bil. 9 s. 93), utfäst sig att lämna inom ramen för OECD:s Turkietkonsortium.

Jag övergår nu till planerna för den bilaterala finansiella biståndsgivningen under *budgetåret 1970/71* och de därur härledda medelsbehoven för detta budgetår.

Liksom tidigare år är SIDA:s planering av det fortsatta kreditbiståndet huvudsakligen inriktad på ett begränsat antal länder i enlighet med koncentrationsprincipen. Beträffande de allmänna aspekterna på ländervalsfrågan och biståndet till Vietnam hänvisar jag till vad jag tidigare anfört. I detta sammanhang vill jag understryka vikten av att planeringen av kreditbiståndet till återuppbyggnaden i Demokratiska Republiken Vietnam genomförs så att medlen kan utnyttjas utan dröjsmål efter krigets slut.

Vad ämnesinriktningen beträffar av de krediter, som SIDA planerar att föreslå Kungl. Maj:t för budgetåret 1970/71, har huvudvikten lagts vid vatten- och livsmedelsförsörjning liksom under de närmast föregående budgetåren samt vid basinvesteringar för bl. a. kraftproduktion. Flertalet av dessa krediter avses bli lämnade i samfinansieringsoperationer med Världsbanken och IDA. För budgetåret 1970/71 planerar man sålunda att tillsammans med Världsbanken delta i finansieringen av ett kraftverksprojekt vid Kidatu i *Tanzania*, som förberetts genom en av Sverige delvis finansierad konsultstudie. Den tidigare nämnda större krediten till Tanzania för ett utvidgat flerårsprogram på vattenförsörjningens område är också aktuell för detta budgetår. Diskussioner har vidare förts med Världsbanken om en samfinansiering av ett kraftverksprojekt som avser försörja *Kenya* och *Uganda* med kraft. Ytterligare samfinansieringar med IDA av basinvesteringar i *Tunisien* bl. a. i anslutning till turistsektorns expansion förbereds också. I *Pakistan* och *Indien* planeras samfinansieringar med IDA av spannmålslagringsprojekt. En större kredit till Indien för importfinansiering liknande de krediter som Indien tidigare erhållit från Sverige ingår också i kreditprogrammet för budgetåret 1970/71.

Såsom framgått av beskrivningen av de krediter, som lämnats under budgetåret 1968/69 och som planeras för budgetåren 1969/70 och 1970/71, intar *samfinansieringsoperationerna* med Världsbanken och IDA en dominerande plats i den svenska kreditgivningen till u-länderna. Samarbetet med Världsbanken och IDA ger Sverige erfarenheter som kan användas inom övrig svensk kreditgivning. Det medför också att det svenska biståndet bättre integreras i sitt internationella sammanhang. Erfarenheterna i samband med förseningen av den andra påfyllnaden av IDA:s resurser visar även att en hög beredskap och villighet från Sveriges sida att delta i samfinansieringar medfört att u-länderna kunnat få krediter med genomsnittligen mjukare lånevillkor än vad som annars varit fallet. Jag förordar därför en fortsatt stark satsning på samfinansieringar med Världsbanken och IDA.

I samband med behandlingen av *kreditvillkoren* för svenska utvecklingskrediter anmäldes i prop. 1969: 1 (bil. 9 s. 93) bl. a. att Kungl. Maj:t beslutat att använda den av riksdagen beviljade fullmakten att erbjuda de

länder som erhållit krediter med 20 års löptid och 5 års amorteringsfrihet en förlängning av löptiden till 25 år och av den amorteringsfria tiden till 10 år så att lånevillkoren skulle komma att motsvara de nu gällande s. k. normalvillkoren för svenska utvecklingskrediter. Avtal om denna uppmjukning av lånevillkoren för samtliga elva äldre krediter har nu träffats med Indien, Pakistan, Sudan, Tanzania, Tunisien och Turkiet. Denna uppmjukning av lånevillkoren innebär att den första amorteringen på ifrågavarande krediter kommer att erläggas den 31 december 1973 i stället för den 31 december 1968.

Vidare förordar jag att s. k. IDA-villkor (50 års löptid, varav de första 10 amorteringsfria, 3/4 % administrationsavgift) också fortsättningsvis skall kunna komma i fråga även för vissa svenska utvecklingskrediter som inte har direkt samband med kreditgivning från IDA, då omständigheterna motiverar mycket mjuka villkor.

OECD:s utvecklingskommitté, DAC, antog år 1965 en rekommendation om biståndsvillkoren. Denna angav att *antingen* givarländernas offentliga transaktioner med u-länderna skulle omfatta gåvor till minst 70 %, *eller* att drygt 80 % av biståndskrediterna skulle ha en löptid om minst 20 år, en amorteringsfri period om minst 7 år och en ränta om högst 3 %. År 1969 godkände DAC ett tillägg till denna rekommendation som anger att *antingen* givarländernas bistånd skall utgöras till 70 % av gåvor *eller* att 85 % av biståndet skall omfatta gåvor och lån med villkor vars mjukhetsgrad minst motsvarar en löptid om 25 år, en amorteringsfri period om 7 år och en ränta på högst 2 % *eller* slutligen att 85 % av biståndet skall ha en genomsnittlig mjukhetsgrad som motsvaras av t. ex. 57 % gåvor och 28 % lån med villkor motsvarande de ovan citerade. Formen är ej ägnad att underlätta diskussionen om enskilda givarländers framsteg, men rekommendationen har följts av en uppmjukning av vissa länders kreditvillkor.

De villkor, som nu gäller för det svenska biståndet, uppfyller kriterierna i DAC:s rekommendationer. År 1968 uppfyllde endast nio andra DAC-länder kraven i 1965 års rekommendation. Ett lika stort antal länder — ehuru ej desamma — skulle även ha uppnått den modifierade målsättningen om denna varit i kraft.

Ett av syftena med den sedan budgetåret 1967/68 genomförda uppmjukningen av de svenska biståndsvillkoren har varit att också söka påverka andra givarländer till liknande åtgärder. Jag delar den av SIDA i petita framförda uppfattningen att vi även framgent bör utforma vår politik på detta område med hänsyn till det inflytande vi härmed kan utöva internationellt. En framtida förändring av de svenska biståndsvillkoren får övervägas bl. a. mot bakgrund av hur andra givarländer följer DAC:s rekommendationer och hur Pearson-kommissionens förslag kommer att bemötas i de internationella organen. I det sammanhanget kan det också bli aktuellt att pröva sådana frågor som gränsdragning mellan gåvor och kre-

ditbistånd, i vilken utsträckning det individuella mottagarlandets ekonomiska läge och skuldsättning samt projektens natur bör påverka kreditvillkorens utformning m. m.

Det av riksdagen lämnade bemyndigandet att göra kreditåtaganden i avräkning mot framtida anslag har utnyttjats i viss utsträckning under budgetåren 1968/69 och 1969/70. Sålunda beräknas sådana redan gjorda åtaganden för budgetåret 1970/71 uppgå till ca 102 milj. kr. Samtidigt beräknar SIDA att det vid slutet av innevarande budgetår skall kvarstå en icke avtalsbunden reservation om ca 26 milj. kr.

Med hänsyn härtill och med beaktande av den fullmakt som riksdagen lämnat Kungl. Maj:t att ingå åtaganden i avräkning mot framtida anslag beräknar SIDA att en medelsanvisning om 180 milj. kr. blir behövlig under budgetåret 1970/71 för att täcka det medelsbehov som föranleds av kreditprogrammet för de länder till vilka svenskt direkt bistånd f. n. koncentreras. Därtill bör läggas behovet av medel för kreditbiståndet till återuppbyggnaden i *Demokratiska Republiken Vietnam*. För detta ändamål bör för budgetåret 1970/71 50 milj. kr. beräknas att utnyttjas efter krigets slut. Det totala medelsbehovet för bilateralt finansiellt utvecklingsbistånd skulle därigenom komma att uppgå till 230 milj. kr. Erfarenheterna visar emellertid att vissa förskjutningar i kreditprogrammet regelmässigt brukar ske. Jag räknar därför med att en medelsanvisning av 215 milj. kr. skall vara tillfyllest för att kreditprogrammet skall kunna genomföras. Av denna summa beräknar jag ett belopp av högst 5 milj. kr. för projektförberedelser och projektkontroll. För budgetåren 1971/72 och 1972/73 bör planeringen inriktas på en anslagsstorlek av omkring 250 milj. kr. resp. 300 milj. kr.

Under hänvisning till det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) godkänna de av mig föreslagna riktlinjerna för Finansiellt utvecklingsbistånd,
- b) till *Finansiellt utvecklingsbistånd* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 363 967 000 kr.

C 4. Rekrytering och utbildning av fältpersonal samt informationsverksamhet

1968/69 Utgift	3 631 429	Reservation	1 112 037
1969/70 Anslag	5 302 000		
1970/71 Förslag	8 725 000		

Från anslaget finansieras dels rekrytering av personal till det svenska utvecklingsbiståndet (inklusive gemensamma nordiska projekt) och till de internationella biståndsorganen, dels förberedelser och utbildning av ut-

resande personal, dels information till allmänheten och till speciella grupper om u-ländernas situation och om biståndsverksamhetens innebörd.

För rekrytering och utbildning av fältpersonal och informationsverksamhet under budgetåret 1970/71 beräknar SIDA ett anslagsbehov av 9 225 000 kr. Härav avser 2 137 000 kr. rekrytering av fältpersonal, 4 088 000 kr. utbildning av fältpersonal och 3 milj. kr. för information.

SIDA

I det följande redovisas SIDA:s framställningar i ärendet i sammandrag.

Rekrytering av fältpersonal

Budgetåret 1968/69 rekryterades 388 personer till biståndsverksamhet. Innevarande budgetår beräknar SIDA rekrytera 400 personer. För budgetåret 1970/71 förutser SIDA en rekrytering av 470 personer och för de följande budgetåren kraftigt ökade rekryteringsvolymen.

Den beräknade kraftiga ökningen av medelsbehovet 1970/71 i förhållande till innevarande budgetår motiveras av SIDA med de erfarenheter, som nu vunnits beträffande de kostnader som aktiv och intensiv rekrytering drar. Vidare måste det grundläggande rekryteringsarbetet göras och resurserna för detta föreligga i god tid innan personalen väntas vara i tjänst.

Resurskraven för budgetåret 1970/71 bör därför sättas i samband med behovet av personal under de därpå följande budgetåren.

Rekrytering av hemmapersonal, som tidigare inte belastat denna anslagspost, men som numera handläggs av rekryteringssektionen, medför en ökning med 205 000 kr. och detsamma gäller orientering av de anställda inför avresan, 180 000 kr.

Arbetet att underlätta för enskilda att åta sig uppdrag inom biståndsverksamheten måste intensifieras. Eftersom det personalbistånd som efterfrågas i utvecklingsländerna ofta gäller insatser på mycket kvalificerad nivå och yrkesgrupper på vilka tillgången är knapp, måste särskilda åtgärder vidtagas för att skapa ett rekryteringsvänligt klimat, särskilt i fråga om sysselsättningstryggheten vid återkomsten. Grundlig kännedom om den svenska arbetsmarknaden är viktig. Sålunda måste beträffande vissa yrkesgrupper en mer eller mindre total inventering av arbetsmarknaden göras.

Emellertid kan det intimare samarbetet med myndigheter, institutioner och organisationer i ett ökande antal fall väntas innebära att väsentliga delar av rekryteringsansvaret övertas av andra institutioner än SIDA.

Av de 470 personer som förutses bli rekryterade under budgetåret 1970/71 beräknas 165 vara kontraktsanställda i svenska och nordiska insatser, 150 personer inom fredskårsverksamheten och 155 personer inom FN:s och dess fackorgans verksamhet. Information om lediga befattningar ges i en särskild SIDA-publikation, genom annonsering i pressen och genom kontakter med myndigheter, institutioner och privatpersoner. Genom ett utbyggt kontaktnät kan annonseringskostnaderna hållas relativt oförändrade. Urvalsförfarandet omfattar bl. a. intervjuer under medverkan av psykologisk expertis och språktester, och sker delvis i samråd med PA-rådet. SIDA har för rekryteringsändamål funnit det nödvändigt att ha tillgång till viss egen psykologisk expertis.

Utbildning av fältpersonal

Utbildningsverksamheten inom SIDA har till uppgift att dels söka påverka grundutbildningen i Sverige, dels främja rekryteringen av fältarbetare, dels genom utbildning förbereda fältarbetarna för deras kommande uppgifter. Effektiva arbetsinsatser och framgångsrik anpassning i u-landsmiljön ställer krav på fältpersonalen i fråga om yrkeskunskaper, språkfärdigheter, förmåga att överföra kunskaper samt förståelse för de orsaksammanhang som bestämmer livsvillkor och beteendemönster i olika länder.

En märkbar ökning av utbildningskostnaderna per utrest expert beräknas komma att ske. Orsaken därtill är bl. a. att språkundervisningen under budgetåret 1970/71 avses meddelas till dubbelt så många personer som innevarande budgetår, däri inbegripna hustrur/äkta män. Kostnaden per utrest expert beräknas komma att uppgå till 7 200 kr. mot 5 990 kr. under budgetåret 1969/70.

För nyrekryterade fredskårsarbetare anordnas sex tvådagars orienteringskurser samt förberedelsekurser om tre veckor ävensom avrapporteringskurser för hemvändande personal. För utresande experter planeras tio allmänna förberedelsekurser om tre veckor. Kurserna kan följas av 340 personer. De allmänna förberedelsekurserna för experter beräknas kosta sammanlagt 1 380 000 kr.

Viss rekryteringsfrämjande utbildning i samarbete med Nordiska afrikainstitutet samt gruppstudieresor avsedda att utgöra en del av undervisningen vid universitet eller högskolor finansieras likaså från denna anslagspost.

Språkutbildningen avseende engelska, franska och spanska i internat såväl som i andra former förbereds för en sammanlagd kostnad av 1 709 000 kr., varav för fredskårsdeltagare 801 500 kr.

Information

I enlighet med departementschefens uttalande i statsverkspropositionen år 1969 att han fann det angeläget att SIDA senast i samband med sin anslagsframställning för budgetåret 1970/71 inkommer med förslag till långtidsplan för informationsverksamhetens framtida riktlinjer och omfattning» har SIDA nu färdigställt en plan för informationsverksamheten.

SIDA har som utgångspunkt för sina överväganden konstaterat att det är av grundläggande betydelse att förståelse skapas för ett nytt internationellt perspektiv och medvetande. Det understryks att denna uppgift inte kan utföras via ett enda organ utan att den kräver insatser från många olika håll i samhället. Därvid borde informationsverksamheten inriktas på att aktivt bidra med underlag för en allsidig debatt samt verka för samordning, stimulans och mobilisering av en vidgad upplysning och opinionsbildning om u-ländernas situation.

Vid utformningen av informationsplaneringen betonar verket vikten av flexibilitet, i ljuset av efter hand vunna erfarenheter. Målet för SIDA:s informationsverksamhet kan inte vara entydigt. Man bör därför inte för längre tid låsa fast utvecklingen av biståndsinformationen efter vissa riktlinjer. Man bör i stället använda sig av en rullande planering som tillåter anpassning till internationella överväganden och till samhällsutvecklingen i stort i Sverige liksom till konstaterade opinionsförskjutningar. Detta minskar inte kravet på fasthet i planerna över en begränsad tidsperiod, som inte får vara alltför kort. SIDA:s program är sammanställt i den andan: målgrupper och undermålsgrupper preciseras, tänkbara åtgärder under de när-

maste två tre åren diskuteras och översiktliga beräkningar görs för den verksamhet, som bedöms önskvärd och möjlig att genomföra under budgetåret 1970/71.

Sammanfattning av förslag till informationsverksamhet budgetåret 1970/71

	Anslag 1969/70	Förslag 1970/71	Föreslagen förändring
Basinformation			
Särskilt filmprojekt	—	400 000	+ 400 000
Övrig basinformation	415 000	500 000	+ 85 000
Skolväsendet	240 000	250 000	+ 10 000
Högre utbildning och forskning	—	150 000	+ 150 000
Kursverksamhet m. m. i samarbete med enskilda organisationer	235 000	400 000	+ 165 000
Bidrag till enskilda organisationer....	320 000	620 000	+ 300 000
Press, radio, TV, övriga kulturella och och kommersiella producenter			
Stipendier	110 000	210 000	+ 100 000
Journalistkurser, samarbete med TRU-kommittén, artikeltjänst m. m.	205 000	265 000	+ 60 000
Rekryteringsfrämjande information ..	70 000	80 000	+ 10 000
Intern information	20 000	25 000	+ 5 000
Effektbedömning, opinionsundersök- ning m. m.	85 000	100 000	+ 15 000
	1 700 000	3 000 000	+ 1 300 000

Programmet för budgetåret 1970/71 innebär i förhållande till innevarande budgetår en ökning med drygt 75 % eller 1,3 milj. kr. Av ökningen avser ca 500 000 kr. basinformation om u-länder, varav 400 000 kr. avses för framställning av film om u-land. För u-landsinformation genom enskilda organisationer, journalister och författare beräknas 800 000 kr., en ökning med 400 000 kr. jämfört med innevarande budgetår. SIDA beräknar för egna informationsåtgärder med sikte på enskilda organisationer en höjning med 165 000 kr. Kostnaden för samverkan med massmedia vid sidan av journalist- och författarstipendier beräknas öka med 60 000 kr., huvudsakligen avseende resor och kurser för journalister. Vidare beräknar SIDA en ny anslagspost om 150 000 kr. för åtgärder för att främja forskningens och den högre utbildningens inriktning på u-länderna.

Sammanfattat i fem huvudkategorier får programmet följande utseende.

Basinformation, rekryteringsfrämjande information, intern information	1,0 milj. kr.
Samarbetet med och bidrag till enskilda organisationer	ca 1,0 » »
Samarbete med massmedia, journalist-, författar- och filmstipendier	» 0,5 » »
Utbildning och forskning	» 0,4 » »
Planering, effektbedömning	0,1 » »

En tredjedel går till information genom organisationer eller enskilda och en tredjedel avser projekt som SIDA avser att genomföra i samarbete med enskilda organisationer eller statliga organ.

Budgetåret 1970/71 innebär för informationsverksamhetens del en delvis ändrad inriktning. Om tyngdpunkten tidigare legat på den svenska biståndsverksamheten, ges nu större möjligheter att bredda verksamheten mot en mer allmän utlandsinriktad information. De tidigare nämnda exemplen på detta är författar- och journaliststipendier och bidrag till enskilda organisationers u-landsinformation.

SIDA hävdar att ett årligt anslag på 3 milj. kr. inte kan medge en informationsverksamhet för framtiden av den omfattning som SIDA anser nödvändig. Preliminärt beräknas för budgetåren 1971/72 och 1972/73 en anslagsvolym för verksamheten av 4 resp. 5 milj. kr. För planeringen av denna vidgade informationsverksamhet avser SIDA att samråda både med informationsteknisk sakkunskap och med organisationer som har erfarenhet av upplysningsverksamhet i internationella frågor. Beträffande fördelningen av författar- och journaliststipendier konsulterar SIDA en rådgivande nämnd med representanter från Publicistklubben, Svenska journalistförbundet och Sveriges författarfond.

Departementschefen

För rekrytering och utbildning av fältpersonal beräknar jag ett medelsbehov av 6 225 000 kr. för budgetåret 1970/71, innebärande en uppräknings med 2 623 000 kr. i förhållande till innevarande budgetår.

För informationsverksamheten har SIDA beräknat ett medelsbehov av 3 milj. kr. En del av de ändamål som under denna anslagspost är avsedda för rekryteringsfrämjande information torde böra tillgodoses av de medel som beräknas för rekrytering och utbildning av fältpersonal. Med ledning av de allmänna riktlinjer som jag tidigare angivit bör SIDA utarbeta en plan för informationsverksamhetens framtida omfattning och innehåll för de kommande fyra åren.

Jag beräknar ett medelsbehov för informationsverksamheten av 2,5 milj. kr. för budgetåret 1970/71, vilket innebär en uppräknings med 800 000 kr. i förhållande till innevarande budgetår.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Rekrytering och utbildning av fältpersonal samt informationsverksamhet* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 8 725 000 kr.

C 5. Styrelsen för internationell utveckling (SIDA)

1968/69 Utgift ¹	210 331 055
1969/70 Anslag	14 982 000
1970/71 Förslag	18 656 000

¹ Anslagen SIDA: Avlöningar och SIDA: Omkostnader.

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförts på budgetåret 1969/70 men hänförs till budgetåret 1968/69 uppgår till 92 130 kr.

SIDA är central förvaltningsmyndighet för ärenden om bilateralt tekniskt, humanitärt och finansiellt bistånd till underutvecklade länder och

områden, inberäknat sådana insatser som finansieras av Sverige men förvaltas av något av de internationella organen (s. k. multi-bi-insatser).

SIDA leds av en styrelse. Chef för SIDA är en generaldirektör. Inom SIDA finns tre avdelningar, nämligen en för tekniskt och humanitärt bistånd, en för finansiellt bistånd samt en avdelning för ekonomiska och administrativa frågor jämte informations- och stipendiefrågor.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71			
		SIDA		Dep.chefen	
<i>Personal</i>					
Handläggande personal	113	+	36	+	23
Övrig personal	100	+	29	+	12
	1 213	+	65	+	35
<i>Anslag</i>					
Avlöningar	9 089 000	+	3 351 000	+	2 029 000
Sjukvård	35 000	+	5 000	+	5 000
Resersättningar	1 400 000	+	300 000	+	225 000
Lokalkostnader	1 228 000	+	850 000	+	850 000
Expenser	1 091 000	+	67 000		—
Personalutbildning	100 000	+	68 000	+	68 000
Lönekostnadspålägg	2 039 000	+	800 000	+	497 000
	14 982 000	+	5 441 000	+	3 674 000

¹ Därtill kommer viss personal som avlönas av bl. a. medel från anslag till expertis.

SIDA

Löne- och prisomräkning m. m. 1 398 000 kr.

I det följande redovisas SIDA:s framställningar i ärendet i sammandrag.

Personal

Vägledande för all personalplanering inom SIDA är att några påtagliga förskjutningar i verksamhetens inriktning inte förutses.

En inom SIDA under budgetåret 1968/69 påbörjad översyn av myndighetens organisation har bl. a. givit ett säkrare underlag än tidigare i bedömningen av personalbehovet i relation till biståndsprogrammets storlek och inriktning. SIDA har därvid funnit att det, även utan den i och för sig nödvändiga höjningen av ambitionsgraden inom verksamheten, förelåg en brist på arbetskraft i förhållande till uppgifterna. Organisationsöversynen har vidare givit vid handen att SIDA saknar kapacitet för metodutveckling och samordning, liksom utvecklade interna informations- och rapportsystem, vilket gör det svårt för verksamheten att fortlöpande överblicka och styra verksamheten. En personalförstärkning redan nu för berörda arbetsområden bedöms nödvändig. Kreditavdelningen samt enheterna för multilaterala ärenden samt information är påtagligt underbemannade. Volymökningen av biståndet kräver personalförstärkningar även för enheterna för rekrytering, utbildning och administration av personal såväl inom fältverksamheten som vid hemmamyndigheten.

SIDA söker emellertid skapa möjligheter till rationaliseringar vilka bör kunna minska personalbehovet. God effekt har sålunda uppnåtts med tillämpning av ADB-system inom rekryteringen. Vidare förbereds införande av

SEA-system för behandling av reseersättningar och flyttningskostnader vilket också bör medföra ökad produktivitet inom berörda administrativa enheter.

SIDA fortsätter utbyggnaden av biståndskontor för att möjliggöra en ökad delegering från hemmamyndigheten av personaladministration, personalvård, fortbildning av fältpersonalen, kameralt arbete, revision, kontroll av biståndsinsatser m. m. Tidigast om två år bedöms detta få effekt på hemmamyndighetens personalbehov.

SIDA prövar även utkontraktering av vissa aktiviteter inom gåvo- och kreditbiståndet till institutioner och företag. Detta liksom även multi-bi-insatser med FN-organ och samfinansieringar med Världsbanken/IDA medför dock inte alltid besparingar av pengar och personal, hävdar SIDA.

SIDA bedömer att myndigheten för budgetåret 1970/71 med hänsyn till arbetsuppgifternas omfattning skulle behöva ett 60-tal nya tjänster. I en tilläggsframställning den 12 november 1969 har SIDA begärt att få inrätta ytterligare 13 tjänster, vilka redan tillsatts med anlitande av bl. a. vakansmedel. Sammanlagt har SIDA begärt 65 tjänster, däri inräknat de 13 nämnda redan tillsatta.

Departementschefen

Som jag redan nämnt pågår utredning beträffande utformningen av biståndsförvaltningens organisation. Utredningen, som sker i nära samverkan mellan statskontoret och SIDA, kommer att intensifieras. I avvaktan på resultatet av detta arbete och på att klarare riktlinjer skall ha dragits upp för den framtida fördelningen av biståndet på olika biståndsvägar och biståndsformer, har jag beräknat medel för ytterligare 35 tjänster, varav 23 för handläggande personal och 12 för övrig personal. Av den nya handläggande personalen avses fyra tjänstemän svara för samordning av verkets biståndsprogrammering, metodutveckling, interna information och rapportering samt evaluering. Vidare avses fyra handläggare tjänstgöra inom avdelningen för finansiellt bistånd för att öka kapaciteten på kreditsidan. Slutligen bör Kungl Maj:t föreslå riksdagen att en personlig byråchefstjänst i Ce 1 inrättas för byråchefen Margareta Hagberg.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) bemyndiga Kungl. Maj:t att inrätta den extra ordinarie byråchefstjänst som jag har förordat i det föregående.
- b) till *Styrelsen för internationell utveckling (SIDA)* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 18 656 000 kr.

D. Information om Sverige i utlandet

D 1. Information om Sverige i utlandet

I riksstaten för innevarande budgetår är under tredje huvudtiteln uppfört reservationsanslaget *Information om Sverige i utlandet*, som är upptaget med ett belopp av 9 615 000 kr. Härav utgör 3 973 000 kr. bidrag till Svenska institutet. Under åttonde huvudtiteln finns för samma tid under reservationsanslaget *Kulturellt utbyte med utlandet* upptaget ett bidrag till institutet med 1 165 400 kr.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1966 tillkallades sakkunniga för att utreda Svenska institutet som organ för utlandsinformation och kulturutbyte. Den 19 oktober 1967 har de sakkunniga avlämnat betänkandet Svenska institutet — Principbetänkande om utlandsinformation och internationellt utbyte (SOU 1967: 56). Betänkandet har remissbehandlats.

Jag har för avsikt att senare föreslå Kungl. Maj:t att för 1970 års riksdag lägga fram proposition angående Svenska institutets organisation och uppgifter. Den särskilda propositionen bör även innehålla förslag om anvisande av medel för övriga ändamål som faller under förevarande anslag.

I avvaktan härpå bör preliminärt beräknas ett belopp av 12,6 milj. kr. Härei ingår medel som hittills anvisats över åttonde huvudtiteln som bidrag till Svenska institutet.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till *Information om Sverige i utlandet* för budgetåret 1970/71 beräkna ett reservationsanslag av 12 600 000 kr.

E. Diverse

E 1. Gottgörelse av kostnader för sjöfolk och nödställda svenska medborgare m. fl.

1968/69 Utgift	405 401
1969/70 Anslag	275 000
1970/71 Förslag	450 000

Från anslaget bestrids vissa kostnader för sjöfolk, andra svenska medborgare och vissa statslösa som råkat i nödställd belägenhet utomlands. Anslaget bör med hänsyn till belastningen räknas upp med 175 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Gottgörelse av kostnader för sjöfolk och nödställda svenska medborgare m. fl.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 450 000 kr.

E 2. Bestridande av resekostnader för inom Förenta Nationerna utsedda svenska stipendiater

1968/69 Utgift	10 038	Reservation	668
1969/70 Anslag	15 000		
1970/71 Förslag	15 000		

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bestridande av resekostnader för inom Förenta Nationerna utsedda svenska stipendiater* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 15 000 kr.

E 3. Information om mellanfolkligt samarbete och utrikespolitiska frågor

1968/69 Utgift	780 000
1969/70 Anslag	865 000
1970/71 Förslag	965 000

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Anslags- framställning	Dep.chefen
Utrikespolitiska institutet	720 000	+ 137 000	—
därav för			
nya tjänster		—	—
löneförbättringar		+ 39 000	+ 32 000
lokalkostnader		— 32 000	— 32 000
övrigt		+ 130 000	—
Svenska FN-förbundet.....	100 000	+ 302 000	+ 100 000
Svenska sektionen av Internationella Kvinnoförbundet för Fred och Frihet	15 000	+ 54 000	—
Svenska Freds- och Skiljedomsför- eningen	15 000	+ 15 000	—
Sveriges Studenters FN-förbund	15 000	— ¹	—
	865 000	+ 508 000	+ 100 000

¹ Önskemål om ökning med ej preciserat belopp.

Utrikespolitiska institutet begär statsbidrag på sammanlagt 857 000 kr. Av detta belopp avser 264 000 kr. lokalkostnader och 463 000 kr. kostnader för löner. Resterande belopp, 130 000 kr., avser bidrag till kostnaderna för en utrikespolitisk tidskrift, som institutet planerar att starta under budgetåret 1970/71.

Svenska FN-förbundet har för information om FN kostnadsberäknat sin löpande verksamhet under budgetåret 1970/71 till sammanlagt 370 000 kr., vartill kommer 15 000 kr. till lokalhyra, som dock ej ingår i förbundets ekonomiska förvaltning. Av det förstnämnda beloppet beräknas 211 000 kr. komma att inflyta från privata källor, medan resten, 159 000 kr., innebärande en ökning med 29 000 kr. jämfört med innevarande budgetår, begärs som statsbidrag fördelade med 124 000 kr. på tredje huvudtiteln och 35 000 kr. på åttonde huvudtiteln. Under åttonde huvudtiteln begärs även 15 000 kr. till lokalhyra. Av de medel som begärs från tredje huvudtiteln avser 20 000 kr. bidrag till utgivning av tidskriften *Världshorisont*. Den föreslagna bidragsökningen avser administrations- och andra omkostnader samt även till viss del personalkostnader. Dessutom begär förbundet på tredje huvudtiteln 278 000 kr. till sju särskilda informationsprogram vilka förbundet önskar genomföra under budgetåret 1970/71, nämligen om FN:s 25-årsjubileum, FN:s andra utvecklingsårtionde, miljövårdsfrågorna inom FN-systemet, fredligt lösande av internationella tvister, FN och Södra Afrika, nedrustningsfrågor samt om generalförsamlingens agenda. Svenska FN-förbundet anhåller sålunda om statsbidrag för budgetåret 1970/71 med 402 000 kr. från tredje huvudtiteln och 50 000 kr. från åttonde huvudtiteln.

Svenska sektionen av Internationella Kvinnoförbundet för Fred och Frihet beräknar den totala kostnaden för budgetåret 1970/71 för förbundets verksamhet i nuvarande omfattning till 74 000 kr. År 1968 uppgick kostna-

derna till ca 54 000 kr. Omkostnaderna har beräknats med hänsyn till ytterligare ökade utgifter för sekretariatet. För den löpande verksamheten anhåller förbundet om ett statsbidrag med 30 000 kr., vilket skulle innebära en ökning med 15 000 kr. jämfört med innevarande budgetår. Därjämte anhåller förbundet om ett bidrag på 39 000 kr. för genomförande, under budgetåret 1970/71, av tre särskilda informationsprogram, nämligen om FN:s 25-årsjubileum, nedrustningsfrågor samt om fredligt lösande av internationella tvister.

Svenska Freds- och Skiljedomsföreningen begär ett höjt statsbidrag under hänvisning till en pågående utvidgning av verksamheten. Denna utvidgning gäller såväl den traditionella informationsverksamheten som nya projekt och är främst föranledd av att allt större krav ställs på omfattningen och kvalitén av den information som medlemmar och andra önskar att föreningen skall ge dem.

Sveriges Studenters FN-förbund önskar fortsatt och om möjligt utökat statsbidrag för sitt arbete att bland svenska studenter skapa en ökad internationell förståelse och mer realistiskt underbyggd kunskap om utrikespolitiska problem.

Härutöver har *Sveriges Fredsråd* och *Utlandssvenskarnas förening* hemställt om statsbidrag med 10 000 kr. resp. 25 000 kr. Sveriges Fredsråd är enligt sina stadgar ett samarbetsorgan för partipolitiskt neutrala riksorganisationer, som har arbete för fred på sitt program. Fredsrådet har bl. a. till uppgift att samordna och aktivera det folkliga fredsarbetet. Utlandssvenskarnas förening anhåller om statsbidrag i syfte att möjliggöra en konsolidering och förstärkning av föreningens möjligheter att verka som ett samlande informations- och serviceorgan för utlandssvenskarna.

Departementschefen

För Svenska FN-förbundet förordar jag ett bidrag på 200 000 kr., vilket innebär en ökning av bidraget jämfört med innevarande budgetår med 100 000 kr. Jag har därvid beräknat medel för särskild information angående FN:s andra utvecklingsårterionde samt för tidskriften *Världshorisont*.

Med hänvisning till den inledande sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Information om mellanfolkligt samarbete och utrikespolitiska frågor* för budgetåret 1970/71 anvisa ett anslag av 965 000 kr.

E 4. Bidrag till Stockholms internationella fredsforskningsinstitut

1968/69 Utgift	11 645 900
1969/70 Anslag	12 550 000
1970/71 Förslag	2 702 000

¹ Anslaget Bidrag till Internationella institutet för freds- och konfliktforskning.

Stockholms internationella fredsforskningsinstitut är en stiftelse för vilken Kungl. Maj:t meddelat stadgar den 29 juni 1966. Stiftelsen har till ändamål att i enlighet med de grunder för bidrag riksdagen godkänt med anledning av prop. 1966: 76 (SU 88, rskr 203) bedriva vetenskaplig forskning i konflikt- och samarbetsfrågor av betydelse för internationell fred och säkerhet i syfte att söka ge bidrag till förståelsen av betingelserna för fredliga lösningar och mellanstatliga konflikter och för en stabil fred.

Stiftelsen leds av en styrelse. Hos stiftelsen finns en institutsdirektör och andra tjänstemän i enlighet med personalförteckning som Kungl. Maj:t fastställer samt, som rådgivande organ, ett vetenskapligt råd.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Institutet	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Handläggande personal	4	—	—
Övrig personal	6	—	—
	10		

Stockholms internationella fredsforskningsinstitut begär ett statsbidrag på 2 733 000 kr., vilket innebär en ökning med 183 000 kr. i förhållande till budgetåret 1969/70.

Bland de projekt som avses påbörjas resp. fullföljas under budgetåret 1970/71 nämner institutet i sin anslagsframställning havsbottnens utnyttjande, kemisk och biologisk krigföring, mellanstatliga organisationers roll och funktion, vapenhandel samt årsbok med redovisning av vad som inträffat under närmast föregående år inom nedrustningssektorn.

Även andra projekt kan komma att kräva medelsutrymme under budgetåret 1970/71. Såsom exempel nämns projekt avseende imperialism, inspektion och nedrustning, medling i internationella tvister, missuppfattning av situationen och motståndarens avsikter vid konflikter, sanktioner och ekonomiska förbindelser samt strategisk rustningsbegränsning.

Departementschefen

Jag förordar att anslaget räknas upp med 152 000 kr. till 2 702 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till Stockholms internationella fredsforskningsinstitut* för budgetåret 1970/71 anvisa ett anslag av 2 702 000 kr.

KAPITALBUDGETEN

Statens allmänna fastighetsfond

1. Inköp, uppförande och istandsättande av fastigheter för utrikesrepresentationen

Byggnadsarbetena för den svenska ambassaden i *Moskva* och den sovjetiska ambassaden i *Stockholm* fortgår och beräknas vara avslutade under budgetåret 1970/71. Jag beräknar f. n. kostnadsramen till 30 650 000 kr., vilket innebär en ökning med 1 milj. kr. till följd av bl. a. tillkommande arbeten. Sedan byggnadsarbetena avslutats kan en slutgiltigt reglering av kostnaderna för anläggningarna bli aktuell.

Såsom anmäldes i prop. 1969: 1 (bil. 5 s. 57) avses *Paris*-ambassadens lokalproblem lösas genom uppförandet av en nybyggnad på den av svenska staten ägda tomten vid 17, rue Barbet de Jouy. Projekteringen av en ambassadanläggning, omfattande såväl kansli som sändebudsbostad, pågår med beräknad byggstart under våren eller sommaren 1971. Under projekterings- och byggnadstiden förhyrs provisoriska kanslilokaler. Den tidigare kanslifastigheten vid 58, avenue Marceau/25, rue de Bassano har avyttrats till ett pris av omkring 10,5 milj. kr.

OECD-delegationen i Paris flyttade under våren 1969 in i nya lokaler i OECD:s nybyggnad. Byggnadsstyrelsen utreder f. n. möjligheterna att behålla de tidigare kanslilokalerna vid 46, avenue Montaigne såsom en lokalreserv tills *Paris*-representationernas lokalfrågor slutgiltigt lösts. Under mellantiden förutsätts lokalerna bli uthyrda på godtagbara ekonomiska villkor.

Gemensamma moderna kanslilokaler har ställts i ordning för ambassaden och generalkonsulatet i *London* (prop. 1969: 1 bil. 5 s. 57) i ett förhyrt nyuppfört kontorshus. Lokalerna togs i anspråk den 1 december 1969.

Projekteringen av en ambassadanläggning i *Peking*, omfattande kansli, sändebudsbostad och bostäder för den utsända personalen, fortskrider. Preliminära kostnadsberäkningar har nyligen emottagits. Byggnadsarbetena beräknas komma i gång under budgetåret 1970/71.

Förberedelserna för uppförandet av en ambassadanläggning i *Kairo*, omfattande kansli och sändebudsbostad, har framskridit så långt att byggnadsarbetena beräknas kunna sättas i gång under budgetåret 1970/71.

För nybyggnaderna i *Paris*, *Peking* och *Kairo* förordar jag, i avvaktan på tillförlitligare kostnadsberäkningar, att i investeringsplanen för anslaget förs upp preliminära kostnadsramar om 7,5, 7,0 resp. 4,1 milj. kr. i prisläget den 1 april 1969.

Den utrymda kanslifastigheten i *Haag* har försålts till ett pris av omkring 150 000 kr.

Vid beräkningen av medel att ställas till Kungl. Maj:ts disposition har hänsyn även tagits till behovet av ombyggnad av chefsbostaden i London samt förvärv av bostäder för delegationschefen i Genève och generalkonsulerna i London och Montreal.

Liksom tidigare år (prop. 1969: 1 bil. 5 s. 57) bör utrymme beredas under förevarande anslag för *förvärv av personalbostäder*.

Byggnadsstyrelsen har beräknat medelsförbrukningen under anslaget för nästa budgetår till 9,2 milj. kr. Jag biträder byggnadsstyrelsens förslag. Jag förordar att medel för nästa budgetår anvisas enligt följande investeringsplan och anslagsberäkning.

Investeringsplan
(1 000-tal kr.)

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning			Byggstart mån/år	Färdigst. mån/år
	1.4.68	1.4.69	Faktisk t. o. m. 1968/69	Beräknad för			
				1969/70	1970/71		
<i>Moskva</i> , amb.anl.	29 650	30 650	27 950	2 700	—	6.68	10.70
<i>Belgrad</i> , ombyggn. av chefsbostad	—	300	—	300	—	1.70	6.70
<i>Rabat</i> , ombyggn. av chefsbostad	—	200	—	200	—	10.69	3.70
<i>Paris</i> , ambassadanläggning ..	—	17 500	—	—	1 500	4.71	10.72
<i>Peking</i> , ambassadanläggning ..	—	17 000	—	—	3 500	1.71	7.72
<i>Kairo</i> , ambassadanläggning ..	—	14 100	—	—	1 500	10.70	10.72
Mindre upprustningsarbeten ..	—	1 000	—	500	500	—	—
Förvärv av personalbostäder ..	—	1 000	—	400	400	—	—
Till Kungl. Maj:ts disposition	—	6 800	—	3 751	1 800	—	—
Summa:	29 650	58 550	27 950	7 851	9 200	—	—

¹ Preliminär kostnadsram

Anslagsberäkning
(1 000-tal kr.)

<i>Medelstillgång</i>	<i>Beräknad medelsförbrukning</i>		
Behållning 1.7.1969	4 051 000	1969/70	7 851 000
Anslag för 1969/70	9 000 000	1970/71	9 200 000
Anslag för 1970/71 (förslag)	4 000 000		
	17 051 000		17 051 000

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Inköp, uppförande och istandsättande av fastigheter för utrikesrepresentationen* för budgetåret 1970/71 anvisa ett investeringsanslag av 4 000 000 kr.

2. Inköp av tomt för beskickningen i Washington

Genom beslut av 1961 och 1962 års riksdagar (prop. 1961: 1 bil. 25 s. 5, SU 23, rskr 65; prop. 1962: 1 bil. 5 s. 55, SU 3, rskr 3) anvisades ett investeringsanslag om sammanlagt 4 milj. kr. till inköp av tomt för uppförande av kanslibyggnad i Washington. I prop. 1969: 1 (bil. 5 s. 58) anmäldes att preliminärt kontrakt tecknats rörande förvärv av en lämplig tomt vid 4200 Massachusetts Avenue. Detta kontrakt har numera hävts, sedan fastighetsägaren icke kunnat uppfylla åtagna förpliktelser. Ansträngningarna att finna annan lämplig tomtmark fortsätter emellertid och nya förslag bearbetas kontinuerligt. Riksdagens medgivande till fortsatt dispositionsrätt under nästa budgetår bör därför inhämtas beträffande ovannämnda anslag på 4 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att medge, att Kungl. Maj:t under budgetåret 1970/71 får förfoga över det på riksstaten för budgetåret 1962/63 under statens allmänna fastighetsfond anvisade investeringsanslaget Inköp av tomt för beskickningen i Washington.

Statens utlåningsfonder

1. Utrikesförvaltningens lånefond

Fonden uppgår f. n. till 1 225 000 kr. (prop. 1969: 1 bil. 5 s. 58, SU 3, rskr 3). Av fonden disponeras 1 025 000 kr. för s. k. allmänna lån på högst 15 000 kr. i samband med tjänstemans förflyttning. Om särskilda omständigheter föreligger kan lån beviljas med högre belopp. Då synnerliga skäl föreligger får lån beviljas även för medelsbehov som uppkommit under löpande stationering utomlands utan samband med förflyttning. Lånen skall amorteras på tre år.

Återstoden av fonden, dvs. 200 000 kr., disponeras för särskilda lån på högst 5 000 kr. till tjänstemän vid utrikesförvaltningen för inköp av möbler och andra inventarier (möbellån). Längsta amorteringstid är fem år, men i övrigt gäller samma villkor som för de s. k. allmänna lånen.

Utlandslönesystemet förutsätter att tjänstemännens behov av kredit i samband med omstationering skall kunna tillgodoses genom lånefonden (prop. 1963: 75 s. 100, SU 125, rskr 298).

Genom ökning av såväl antalet låneberättigade tjänstemän som den allmänna kostnadsnivån har trycket på utrikesförvaltningens lånefond efter hand ökat starkt. Sålunda har departementet vid flera tillfällen under innevarande år nödgats frångå tidigare tillämpade normer för lånebeloppens storlek eller uppskjuta beviljandet av lån. Med hänsyn härtill bör fonden tillföras ytterligare 100 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Utrikesförvaltningens lånefond* för budgetåret
1970/71 anvisa ett investeringsanslag av 100 000 kr.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av
statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans
Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Britta Gyllensten

Sid.

Register**1 ÖVERSIKT****DRIFTBUDGETEN****A. Utrikesdepartementet m. m.**

	Kr.
4 Utrikesförvaltningen	*118 270 000
5 Representationsbidrag till utlandstjänstemän	3 650 000
5 Inventarier för beskickningar, delegationer och konsulat	3 460 000
5 Kursdifferenser	1 000
6 Ersättningar åt olönade konsuler	1 650 000
6 Särskilda förhandlingar med annan stat eller inom internationell organisation	4 045 000
6 Kostnader för vissa nämnder m. m.	100 000
7 Kommittéer m. m.	75 000
7 Extra utgifter	100 000
7 Tillfälliga representationskostnader	950 000
	132 301 000

B. Bidrag till vissa internationella organisationer

9 Permanenta skiljedomstolens internationella byrå i Haag	5 000
9 Förenta Nationerna	11 500 000
10 Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD)	5 050 000
10 Europeiska frihandelssammanslutningen (EFTA)	2 150 000
11 Europarådet	1 400 000
	20 105 000

C. Utvecklingsbistånd

23 Vissa FN-organs biståndsprogram	133 320 000
26 Fältverksamhet	275 000 000
31 Finansiellt utvecklingsbistånd	363 967 000
41 Rekrytering och utbildning av fältpersonal samt informationsverksamhet	8 725 000
45 Styrelsen för internationell utveckling (SIDA)	18 656 000
	799 668 000

D. Information om Sverige i utlandet

48 Information om Sverige i utlandet	*12 600 000
	12 600 000

* Beräknat belopp.

Sid.

Kr.

E. Diverse

49	Gottgörelse av kostnader för sjöfolk och nödställda svenska medborgare m. fl.	450 000
49	Bestridande av resekostnader för inom Förenta Nationerna utsedda svenska stipendiater.....	15 000
49	Information om mellanfolkligt samarbete och utrikespolitiska frågor	965 000
51	Bidrag till Stockholms internationella fredsforskningsinstitut	2 702 000
		4 132 000
	Summa för driftbudgeten	968 806 000

KAPITALBUDGETEN*Statens allmänna fastighetsfond*

53	Inköp, uppförande och istandsättande av fastigheter för utrikesrepresentationen	4 000 000
		4 000 000

Statens utlåningsfonder

55	Utrikesförvaltningens lånefond	100 000
		100 000
	Summa för kapitalbudgeten	4 100 000

Totalt för utrikesdepartementet 972 906 000

BIHANG
TILL
RIKSDAGENS PROTOKOLL
ÅR 1970

FÖRSTA SAMLINGEN

ANDRA BANDET

Bilagor till Kungl. Maj:ts proposition nr 1

angående statsverkets tillstånd och behov:

försvarsdepartementet,

socialdepartementet,

kommunikationsdepartementet,

finansdepartementet

FÖRSVARSDEPARTEMENTET

ÖVERSIKT

Försvarsdepartementets verksamhetsområde omfattar det militära försvaret samt civilförsvaret, signalskyddet och det psykologiska försvaret. Dessutom svarar departementet för de samordningsfrågor som rör totalförsvaret. Verksamhetsområdet har ändrats den 1 januari 1970 genom att frågor rörande försvarets fabriksverks fond — numera fabriksverkens fond — och de statliga bolag som tidigare sorterade under försvarsdepartementet har förts över till industridepartementet.

Försvarsutgifternas storlek under budgetåren 1968/69—1971/72 regleras genom 1968 års försvarsbeslut som anger de ekonomiska ramarna för det militära försvaret och civilförsvaret under fyraårsperioden.

Den ekonomiska ramen för det militära försvaret är under perioden avvägd så att den i första hand ger utrymme för att fullfölja de åtaganden och andra bindningar som har gjorts före försvarsbeslutet. Förutom driften av utbildnings- och förvaltningsorganisationen omfattar dessa grundutgifter främst materielanskaffningar av olika slag. De medger vidare bl. a. att befintliga materiel- och fastighetstillgångar underhålls och att värnpliktiga i huvudsak utbildas enligt det nya system som beslöts av 1966 års riksdag. Utöver grundutgifterna har i försvarsbeslutet beräknats utrymme för kompletteringar. Dessa avser främst materielanskaffningar som behövs för att nå balans i krigsorganisationen. I kompletteringarna ingår också bl. a. forskning och utveckling samt förbättrade värnpliktsförmåner.

Genom försvarsbeslutet har ekonomiska förutsättningar skapats för att behålla värnkraften på oförändrad nivå under beslutsperioden. Beslutet ger också erforderlig handlingsfrihet för framtiden. Att värnkraften hålls vid makt innebär emellertid inte att alla förband och enheter som ingick i krigsorganisationen vid tiden för försvarsbeslutet skall behållas till antalet eller att materiel som blir föråldrad skall bytas mot ny materiel av samma slag. Vid ersättningsanskaffning av materiel prioriteras ofta hög kvalitet framför stort antal enheter. En logisk följd av detta blir att antalet enheter minskar.

För civilförsvaret innebär försvarsbeslutet att den organisatoriska uppbyggnaden i stort sett kan avslutas under perioden 1968/69—1971/72. Organisationens beräknas också kunna få avsedd effekt genom att lednings-

2 Statsverkspropositionen år 1970: Bil. 6: Försvarsdepartementet

centraler och skydd för undsättningsenheter byggs ut. Försvarsbeslutet ger vidare möjlighet att bl. a. förbättra skyddet mot kemiska stridsmedel för civilförsvarets organisation och befolkningen.

Under den period försvarsbeslutet omfattar ökar utgifterna successivt. Ökningen faller i huvudsak på det militära försvaret, vars utgiftsramar under de fyra aktuella budgetåren uppgår till 4 782, 4 860, 4 910 resp. 4 960 milj. kr. enligt pris- och löneläget i maj 1967. För civilförsvaret hålls ramen under perioden på en i stort sett oförändrad årlig nivå, drygt 110 milj. kr.

Utvecklingen inom departementets område har under en följd av år karakteriserats av åtgärder för att effektivisera och rationalisera verksamheten. Ett betydelsefullt led i detta arbete har utgjorts av utredningar och andra förberedelser för ett nytt planeringssystem, i vilket programbudgetering ingår som en viktig del. För anskaffning och underhåll av krigsmateriel har inrättats ett gemensamt verk, försvarets materielverk. Som organ för rationaliseringsverksamheten inom försvaret har försvarets rationaliseringsinstitut tillkommit. Militärsjukvårdens ledning har förstärkts. Organisationen för inskrivning och redovisning av värnpliktiga har anpassats till det system för inskrivning och personalredovisning som beslöts av 1968 års riksdag. Försök med gemensam datadrift vid vissa myndigheter pågår.

Inom ramen för försvarsbeslutet har värnpliktsförmånerna förbättrats. Antalet fria hemresor har fördubblats och försöksverksamhet med vidgad möjlighet till flygresor har anordnats. Samtidigt har personalvårdsorganisationen byggts ut och ökade resurser satts av för fritidsundervisning och trivsel- och förströelseåtgärder.

Ett särskilt olycksfallsskydd har genomförts för värnpliktiga, vapenfria tjänstepliktiga och vissa civilförsvarspliktiga. Olycksfallsskyddet gäller vid skada som medför bestående arbetsoförmåga. Vid fullständig invaliditet utgår en engångsersättning med 150 000 kr. och vid partiell invaliditet ett i motsvarande mån lägre belopp. Skyddet gäller från den 1 januari 1970 men avser även skador som har inträffat under år 1969.

Olika åtgärder har inom försvaret vidtagits för att främja sysselsättningen i Norrland. Under år 1969 har beslut fattats om att bl. a. lokalisera en lätt attackdivision till F 21 i Luleå. Vidare har försvarets fredsorganisationsutredning fått i uppdrag att undersöka möjligheterna att lokalisera ett nytt fredsförband till det inre av övre Norrland. På byggnadssidan har olika militära projekt tidigarelagts för att öka sysselsättningen i de fyra nordligaste länen. I samma syfte har försvarets materielverk i ökad omfattning tagit in offerter på materielleveranser från företag i Norrland.

Norrlandsfrågorna kommer även i fortsättningen att ägnas särskild uppmärksamhet. Lokaliseringen av det nya förbandet beräknas kunna bestämmas senast hösten 1970. Tidigareläggningen av olika byggnadsprojekt ökar under budgetåret 1970/71. De tidigarelagda projekten är främst belägna i

de inre delarna av Norrland. Ansträngningarna att beställa materiel i Norrland kommer att fortsätta, bl. a. i samverkan med arbetsmarknadsstyrelsen.

Det grundläggande utredningsarbetet rörande ett nytt planerings- och programbudgetsystem för försvaret har slutförts under år 1969. Frågan om införande av systemet är för närvarande föremål för beredning.

Anslagen inom försvarsdepartementets nuvarande verksamhetsområde ökar för nästa budgetår med 202,7 milj. kr. till sammanlagt 5 835,8 milj. kr. Därutöver avses 258,4 milj. kr. av reservationsmedel tas i anspråk för det militära försvaret under budgetåret. De totala utgifterna för departementets verksamhetsområde beräknas härigenom bli 6 094,2 milj. kr., vilket är 301,1 milj. kr. mer än budgetåret 1969/70.

Materielanskaffning för det militära försvaret

Värnkraften är till stor del beroende av materieltillgången. Liksom tidigare år har strävan därför varit att en så stor andel som möjligt av de totala resurserna för det militära försvaret skall tillfalla materielanslagen. Dessa har hittills kunnat hållas på den nivå som förutsågs i 1968 års försvarsbeslut. Detta bedöms vara möjligt även under återstoden av fyraårsperioden 1968/69—1971/72.

Slutliga förslag rörande materielanslagen läggs inte fram nu utan kommer att föreläggas riksdagen i särskild proposition. I avvaktan härpå beräknas för anskaffning av tygmateriel och motsvarande under budgetåret 1970/71 anslag om tillsammans ca 1 696,8 milj. kr.

Huvuddelen av nästa budgetårs materielanslag beräknas gå åt för att betala tidigare beslutade anskaffningar. För arméns del kommer under budgetåret att ske en fortsatt leverans av bl. a. pansarbandvagn 302 och stridsvagn 103 (»S»). Bland leveranser till marinen märks minfartyget Älvsborg och materiel till rörliga spärrförband. Flygvapnet tillförs bl. a. nya radarstationer och nya lätta skolflygplan.

Förslag till beställningsbemyndiganden för materielanskaffning kommer att föreläggas riksdagen i särskild proposition.

Organisation och personal m. m.

Antalet värnpliktiga under grundutbildning beräknas för nästa budgetår till omkring 50 000 och antalet tjänstgöringsdagar till ca 16,3 milj. Antalet värnpliktiga som genomgår repetitionsutbildning m. m. nästa budgetår beräknas till ca 110 000 och antalet tjänstgöringsdagar till omkring 2,4 milj.

Inom ramen för de medel som enligt försvarsbeslutet har avsatts för att förbättra värnpliktsförmånerna föreslås att bostadsbidrag till ensamstående under grundutbildning skall utgå i större omfattning än under innevarande

budgetår. Försvarets personalvård förstärks ytterligare. Vidare ökar resurserna för fritidsundervisning, biblioteksverksamhet och fritidsanordningar för värnpliktiga väsentligt. I detta sammanhang kan slutligen nämnas att medel har beräknats för utgifter för s. k. värnpliktsriksdag.

Utgifterna för vapenfria tjänstepliktiga förs fr. o. m. budgetåret 1970/71 över till elfte huvudtiteln.

De förslag till rationalisering av skolverksamheten inom flygvapnet och organisation av flygvapnets förband inom stockholmsområdet som försvarets fredsorganisationsutredning har lagt fram beräknades kunna ligga till grund för förslag i ämnet till 1969 års vårriksdag (jfr prop. 1969: 1 bil. 6 s. 7, SU 4, rskr 4). Efter remissbehandlingen av betänkandet ansågs det emellertid nödvändigt att överarbeta förslaget i vissa hänseenden. Detta har medfört att förslag i ämnet kan läggas fram först för 1970 års vårriksdag.

Hemvärn och frivilliga försvarsorganisationer

1966 års värnpliktskommitté (VK 66) har i sina betänkanden Frivilligförsvaret 1 och 2 (SOU 1968: 54 och SOU 1969: 40) föreslagit ett ökat ekonomiskt stöd till vissa frivilliga försvarsorganisationer och hemvärdet. Värnpliktskommitténs båda betänkanden har remissbehandlats och beredning av förslagen pågår i departementet. Särskild proposition i ämnet kommer att föreläggas vårriksdagen.

Bidrag till frivilliga skytteväsendet kommer fr. o. m. budgetåret 1970/71 inte att utgå från anslag under fjärde huvudtiteln.

Byggnadsverksamhet m. m.

Reparation och underhåll m. m. av försvarets fastigheter betalas dels från de på driftbudgeten uppförda anslagen till ersättningar till försvarets fastighetsfond, dels av de medel under myndighetsanslagen som är avsedda för hyreskostnader. För dessa ändamål tas upp sammanlagt 306,9 milj. kr., vilket är 17,3 milj. kr. mer än innevarande budgetår.

Av reparations- och underhållsmedlen beräknas 88,9 milj. kr. för istandsättning av försvarets fastigheter och flygfält under nästa budgetår. Härav beräknas 35 milj. kr. för kasernrenoveringar. Detta är 9 milj. kr. mer än innevarande budgetår och medger att kasernrenoveringarna sker i snabbare takt än tidigare.

För investeringar i byggnader och mark tas under försvarets fastighetsfond upp investeringsanslag om sammanlagt 236,5 milj. kr. I detta belopp ingår 6,1 milj. kr. som ligger utanför utgiftsramen för det militära försvaret och avses för nya kasernetablisement för I 1 och Ing 1. Ytterligare medel för detta ändamål beräknas inte behöva anvisas. Vid anslagsberäkningarna

har beaktats att 13,3 milj. kr. skall tas i anspråk av tidigare outnyttjade medel.

Den beräknade medelsförbrukningen för byggnadsarbeten och markförvärv under kapitalbudgeten samt föreslagna medel för istandsättningsarbeten under staten för försvarets fastighetsfond uppgår till sammanlagt 338,7 milj. kr., varav 311,7 milj. kr. avses för byggnads- och istandsättningsarbeten och 27 milj. kr. för markförvärv. Motsvarande belopp för innevarande budgetår är resp. 369,3, 342,3 och 27 milj. kr.

Civiltjänstverket m. m.

Uppbyggnaden av civiltjänstverket enligt de grunder som tidigare har godkänts av statsmakterna pågår. Vid ingången av budgetåret 1969/70 var omkring tre fjärdedelar av det allmänna civiltjänstverkets kårer organiserade och utbildade.

För nästa budgetår beräknas medel för fortsatt planerig uppbyggnad av den mobiliseringsbara organisationen och för att ställa i ordning ledningscentraler i civiltjänstverksområdena. Försök väntas under nästa budgetår kunna ske med en ändrad organisation för utbildningen i civiltjänstverket. Till skyddsmasker för befolkningen beräknas utöver tidigare bemyndiganden 5 milj. kr.

Frågan om ändrade bestämmelser för avlöningar till civiltjänstverkspliktiga bereds för närvarande i försvarsdepartementet. Förslag i ämnet beräknas kunna föreläggas 1970 års vårriksdag.

Sammanfattning

Förändringarna inom försvarsdepartementets verksamhetsområde i förhållande till motsvarande anslag i riksstaten för budgetåret 1969/70 framgår av följande sammanställning. Beloppen anges i milj. kr.

	Anvisat 1969/70	Förslag 1970/71	Förändring
DRIFTBUDGETEN			
A. Försvarsdepartementet m.m.	10,6	12,5	+ 1,9
B. Armén.....	1 567,5	1 635,7	+ 68,2
C. Marinen.....	602,6	658,6	+ 56,0
D. Flygvapnet.....	1 614,8	1 628,6	+ 13,8
E. Gemensamma staber m.m.	100,2	104,9	+ 4,7
F. Centrala förvaltningsmyndigheter m.m.....	181,0	194,6	+ 13,6
G. Institutioner m.m.....	168,6	186,9	+ 18,3

6 Statsverkspropositionen år 1970: Bil. 6: Försvarsdepartementet

	Anvisat 1969/70	Förslag 1970/71	Förändring	
H. Utbildningsanstalter.....	13,4	14,2	+	0,8
I. Fastighetskostnader.....	272,7	287,7	+	15,0
J. Viss materielanskaffning m.m.....	47,1	46,9	-	0,2
K. Bidrag till frivilliga organisationer m.m.....	9,2 ¹	9,2	±	0,0
L. Övriga gemensamma ändamål.....	154,1	152,5	-	1,6
M. Flygtekniska försöksanstalten.....	13,7	15,6	+	1,9
N. Civilförsvaret m.m.....	134,3	121,3	-	13,0
O. Diverse.....	512,1	505,1	-	7,0
Summa driftbudgeten	5 401,9	5 574,3	+	172,4
KAPITALBUDGETEN				
II. Statens allmänna fastighetsfond ..	9,0	7,0	-	2,0
III. Försvarets fastighetsfond	207,2	236,5	+	29,3
IX. Statens datamaskinfond	15,0	18,0	+	3,0
Summa kapitalbudgeten	231,2²	261,5	+	30,3
Totalt för försvarsdepartementet.....	5 633,1^{1, 2}	5 835,8	+	202,7

¹ Exkl. anslaget Frivilliga skytteväsendet som den 1 juli 1970 förs över till annan huvudtitel

² Exkl. anslaget Byggnader och utrustning för försvarets fabriksverk som den 1 juli 1970 förs över till trettonde huvudtiteln

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 2 januari 1970.

Närvarande:

Statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, HOLMQVIST, ASPLING, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDKVIST, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG, BENGTTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON.

Chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Andersson, anmäler de frågor som gäller utgifterna för budgetåret 1970/71 inom försvarsdepartementets verksamhetsområde och anför.

RAMBERÄKNINGAR M. M.

Överbefälhavarens yttrande

Som bakgrund till sitt yttrande pekar överbefälhavaren på att den militärpolitiska utvecklingen fortfarande är oviss. Utvecklingen av försvarsutgifterna utomlands visar enligt överbefälhavaren en skiftande bild, vilket på sikt bedöms kunna leda till en förskjutning av maktbalansen i vår omvärld. Överbefälhavaren anser att detta i förening med nuvarande riktlinjer för försvarets utveckling innebär att vår eftersläpning i försvarseffekt ökar från år till år.

Liksom tidigare år har överbefälhavaren gett direktiv för myndigheternas anslagsframställningar. Ett omfattande arbete har enligt överbefälhavaren lagts ned på att skapa en fast grund för direktiven. Dessa har därför kunnat bli mer styrande än tidigare. Överbefälhavaren anser att en rimlig balans råder inom och mellan anslagen i de olika myndigheternas förslag.

Utgiftsramen för budgetåret 1970/71 har av överbefälhavaren beräknats till 5 461 milj. kr. i prisläge maj 1969 och 1970 års löneläge. Därav avses för armén ca 1 781 milj. kr., för marinen ca 754 milj. kr., för flygvapnet ca 1 840 milj. kr. och för gemensamma ändamål ca 1 086 milj. kr. Överbefälhavaren utgår från att anslagsramen för budgetåret 1970/71 enligt gällande praxis höjs med ett belopp som motsvarar underutnyttjandet för budgetåret 1968/69. Detta har beräknats till 19,9 milj. kr.

Överbefälhavaren anför vidare, att långsiktsplanerna under det gångna året har genomarbetats ytterligare och nu utgör en god grund för att överblicka krigsmaktens utveckling under planeringsperioden och närmast där-

efter. Planerna uppges visa att utrymmet för s. k. kompletteringsanskaffning kommer att minska med ca 500 milj. kr. jämfört med försvarsbeslutet. Minskningen uppkommer främst under budgetåren 1970/71 och 1971/72. Orsaken anges framför allt vara att försvarsbeslutet inte tog hänsyn till att grundkostnaderna skulle komma att öka på grund av teknisk fördyring och tidigare fattade riksdagsbeslut.

Utvecklingen inom materielsektorn enligt den för närvarande föreskrivna planeringsnivån — en i fasta priser oförändrad utgiftsram fr. o. m. budgetåret 1971/72 — leder enligt överbefälhavaren till en urholkning av den kvantitet, kvalitet och uthållighet som krigsförbanden hade vid tidpunkten för försvarsbeslutet. Ramarna i planeringsnivån uppges vara kraftigt pressade för alla funktioner. Medel för teknisk forskning och utveckling och för nya vapensystem har därför inte kunnat sättas av i tillräcklig utsträckning.

I fråga om armén anför överbefälhavaren att fältförbandens kvantitet behålls under planeringsperioden. Ett utbyte av vissa fördelnings- och brigadförband mot förband av lägre kvalitet beräknas ske från slutet av 1970-talet. Jämfört med tidigare redovisade alternativ som innebar att antalet fältförband snabbt minskade ger detta enligt överbefälhavaren något bättre försvarseffekt under 1970-talet, obetydligt lägre effekt fr. o. m. år 1980 och ökad handlingsfrihet i framtiden.

Bibehållandet av fältförbandens kvantitet medför enligt överbefälhavaren att den materiella uthålligheten och kvaliteten blir eftersatt, bl. a. har det visat sig nödvändigt att reducera anskaffningen av ammunition, brobandvagnar samt radio- och signalmateriel m. m. Medel för bl. a. ökat antal terrängfordon och omsättning av brigadartilleriet har kunnat avsättas men planerna ger i övrigt inte utrymme för önskvärd modernisering av fältförbanden. Vissa begränsningar i utbildningsverksamheten har också måst tillgripas. Krigsorganisationens kvalitet försvagas därför enligt överbefälhavaren både personellt och materiellt. För att på sikt kunna höja kvaliteten har medel för forskning, försök och utveckling planerats in i samma utsträckning som i föregående plan.

Beträffande marinen understryker överbefälhavaren att krigsorganisationens minskning i slutet av planeringsperioden är otillfredsställande, särskilt i fråga om ytstridskrafterna. Åtgärder uppges dock ha vidtagits för att inom krigsmaktens utgiftsram skapa ökat ekonomiskt utrymme för de marina funktionerna och därigenom förbättra handlingsfriheten. Till dessa åtgärder hör att medel har avdelats bl. a. för att vissa rörliga kustartilleriförband skall kunna moderniseras och behållas under planeringsperioden och ytterligare några år.

Materielplanerna för marinen upptar anskaffning av tunga helikoptrar, ett minfartyg, tunga fasta kustartilleribatterier, lätta robotbatterier och minsvepare av fiskebåtstyp. Ubåtsprojektet A 14 har måst senareläggas ett år. Planerna redovisar även vissa objekt, bl. a. reservhelikoptrar, för vilka medel inte har kunnat avsättas inom marinens delram.

För flygvapnets del erinrar överbefälhavaren om att föregående års långsiktplaner upptog en krigsorganisation för jaktförband som innebar att anskaffade flygplan J 35 behölls tills de måste tas ur drift av åldersskäl. Genomförda utredningar sägs visa att besparingarna vid en tidigare indragning av jaktförbanden inte står i rimlig proportion till den minskade försvarseffekten. Planeringen har därför inriktats på att behålla jaktförbanden i drift.

Materielanskaffningen för flygvapnet tar enligt överbefälhavarens direktiv främst sikte på att fullfölja system 37 (Viggen) i oförändrad omfattning. Den slutliga storleken blir enligt överbefälhavaren beroende av framtida ställningstaganden till resultatet av bl. a. 1967 års luftförsvarsutredning. Fullföljandet av programmet för system 37 har medfört att utrymmet för övriga system minskar kraftigt. Detta uppges särskilt gälla stridslednings- och bassystemen, där utgående radarstationer inte kan ersättas i full utsträckning och åtgärder för att förbättra basuthålligheten kan genomföras endast på attackbaserna.

Planerna utvisar enligt överbefälhavaren att den fr. o. m. 1971/72 horisontella planeringsnivån kommer att innebära en successiv urholkning av krigsorganisationen. Handlingsfrihet sägs kunna skapas endast i begränsad utsträckning. Intentionerna i 1968 års försvarsbeslut bedöms härigenom inte kunna uppfyllas. Mot denna bakgrund anser överbefälhavaren att planeringen fr. o. m. budgetåret 1972/73 måste utgå från en ekonomisk ram som minst motsvaras av den s. k. fortsättningsnivån, dvs. en årlig ökning av utgiftsramen med 50 milj. kr. fr. o. m. budgetåret 1972/73. För att reell handlingsfrihet skall nås anser överbefälhavaren, att planeringen redan fr. o. m. nästa budgetår måste anpassas efter denna högre nivå.

Överbefälhavaren tar vidare upp vissa planeringsproblem och redovisar synpunkter på materiel- och personalplanering i övrigt.

Beträffande utnyttjandet av de årliga utgiftsramarna enligt försvarsbeslutet framhåller överbefälhavaren att han har anbefallt en viss överplanering under planeringsperiodens första år för att de tilldelade resurserna skall kunna utnyttjas helt. Under periodens senare del sker en motsvarande underplanering. Denna planeringsmetodik anges inte innebära någon ändring av det totala materielinnehållet under planeringsperioden utan endast att projektering och anskaffning av vissa objekt har placerats tidigare i planeringen. Härigenom blir det enligt överbefälhavaren möjligt att t. ex. kompensera en eventuell försening av ett objekt samtidigt som möjligheterna till en konjunkturpolitisk anpassning ökar.

Överbefälhavaren erinrar vidare om att 1969 års riksdag beslutade att prisregleringen av de ramreglerade försvarsutgifterna skall ske med nettoprisindex i stället för ett försvarsindex som är speciellt konstruerat för att registrera prisutvecklingen inom försvarets område. Nettoprisindex är enligt överbefälhavaren avpassat för andra ändamål och har därför ringa värde, när det gäller att beräkna prisutvecklingen inom försvarets område. Er-
1* — *Bihang till riksdagens protokoll 1970. 1 saml. Nr 1. Bil. 6*

farenheterna sägs visa att nettoprisindex hittills inte har gett full kompensation för inträffande löne- och prisstegringar. Om denna tendens fortsätter kan tillämpningen av nettoprisindex enligt överbefälhavarens bedömning leda till ett år från år minskat planeringsutrymme. Överbefälhavaren utgår emellertid från att ramarna i försvarsbeslutet har angetts i fast penningvärde och understryker behovet av ett mer nyanserat prisindex än nettoprisindex.

Beträffande statens datamaskinfond framhåller överbefälhavaren att bestämmelserna för fondförvaltningen innebär att datamaskinutrustningen i princip får betalas två gånger. Eftersom detta inte var förutsett i försvarsbeslutet föreslår överbefälhavaren att bestämmelserna för fonden omprövas eller att förhållandet beaktas genom en motsvarande höjning av krigsmaktens utgiftsram.

I fråga om kostnaderna för vapenfria tjänstepliktiga erinrar överbefälhavaren om att dessa enligt beslut av 1966 års riksdag skall belasta elfte huvudtiteln men att de övergångsvis har belastat fjärde huvudtiteln. Överbefälhavaren räknar med att 1966 års riksdagsbeslut kan följas fr. o. m. 1970/71 och att kostnaderna därmed förs över till elfte huvudtiteln. Överbefälhavaren har beräknat kostnaderna under 1970/71 till 8,6 milj. kr.

Reservationsmedelsbehållningen den 30 juni 1969 kan enligt överbefälhavaren uppskattas till ca 1 000 milj. kr. Under återstående budgetår av försvarsbeslutsperioden kommer enligt beslut som riksdagen hittills har fattat totalt ca 650 milj. kr. att förbrukas. Behållningen vid försvarsbeslutsperiodens slut skulle alltså bli ca 350 milj. kr., om alla anslagsmedel under reservationsanslag utnyttjades helt fram t. o. m. budgetåret 1971/72 och medgivanden att förbruka ytterligare reservationsmedel inte lämnades. Överbefälhavaren framhåller dock att behållningen sannolikt kommer att vara större eftersom mindre reservationsmedelsökningar inte kan undvikas. Nu gällande princip att reservationsmedelsökningar inte får kompenseras genom motsvarande ökad förbrukning under ett följande budgetår anses mot denna bakgrund inte förenlig med god hushållning.

Överbefälhavaren anser att förfarings sättet vid anskaffning av tyg-, farkts- och flygmateriel — det s. k. tvåstegsförfarandet — har gett goda erfarenheter mot bakgrund av nuvarande planerings- och budgetmetodik. Vissa frågor rörande tillämpningen av tvåstegsförfarandet bör dock enligt överbefälhavarens mening tas upp till principiell diskussion.

Överbefälhavaren förutsätter att krigsmaktens utgiftsram kompenseras om medelstildelningen till de frivilliga försvarsorganisationerna ökas enligt värnpliktskommitténs förslag. Likaså förutsätter överbefälhavaren kompensation för eventuellt ökade skatter på vissa av krigsmaktens fordon.

Personalsektorns utveckling under perioden uppges följa de riktlinjer som tidigare har angetts av överbefälhavaren. Detta innebär att det totala antalet tjänster successivt skall minska under perioden för att ge ökat ut-

rymme för materielanskaffning. Balansen mellan personal och materiel inom krigsorganisationen skall dock säkerställas. Strävan skall enligt överbefälhavaren vara att tillgodose nya oundvikliga arbetskraftsbehov, ackumulerade behov av personal inom vissa väsentliga områden och behovet av ökad tillgång på utbildningsbefäl. Förutsättningen härför uppges vara att krigsmakten får tillgodoräkna sig uppnådda rationaliseringsvinster så att en omfördelning kan ske med hänsyn till nya eller tidigare inte tillgodosedda personalbehov. Utredningsverksamheten bör enligt överbefälhavaren begränsas för att undvika att alltför stora personalresurser tas i anspråk i detta arbete till men för utbildningsverksamheten.

Beträffande värnpliktsutbildningen framhåller överbefälhavaren att han avser vidta åtgärder som i ökad utsträckning medger att grundutbildningen fullgörs snarast möjligt efter inskrivningen. Vissa delar av de förslag som avses tas upp av 1966 års värnpliktskommitté har enligt överbefälhavaren arbetats in i långsiktsplanerna, bl. a. har antalet tjänstgöringsdagar plane-rats minska med 350 000 under perioden jämfört med föregående års plan.

Departementschefen

Utfallet för budgetåret 1968/69

Anslagen för det militära försvarets driftbudget för budgetåret 1968/69 uppgick — med frånräknande av anslag av prisregleringskaraktär — till 4 710,1 milj. kr. i prisläget maj 1967. Till följd av prisökningar skall anslagen enligt prisregleringstal för försvaret räknas upp med 4,6 %. I medelprisläge för budgetåret 1968/69 gick anslagen alltså upp till $[4\ 710,1 + (4,6 \times 4\ 710,1) : 100]$ avrundat 4 926,8 milj. kr. Till detta belopp skall läggas anslagen för det militära försvarets kapitalbudget som utgjorde sammanlagt 75 milj. kr. Priskompensationen av kapitalbudgeten sker i efterhand. Anslagsramen var alltså efter kompensation för prisökningar $(4\ 926,8 + 75)$ 5 001,8 milj. kr. Detta belopp skall minskas med 6,4 milj. kr. enligt följande sammanställning.

1. Återtagning från budgetåret 1966/67.....	+62,0
2. Kapitaltillskott m. m. till försvarets fabriksverk i samband med överföring av centrala flygverkstäderna (prop. 1968: 110 s. 90, SU 122, rskr 281).....	—50,0
3. Reducering på grund av riksdagens höjning av anslagen till frivilligorganisationerna (prop. 1968: 1 bil. 6, SU 4, rskr 4).....	— 0,2
4. Förskottsbetalningar för vissa tidigarelagda beställningar (jfr prop. 1969: 1 bil. 6 s. 14).....	—18,2
	— 6,4

Utgiftsramen för det militära försvaret utgjorde alltså $(5\ 001,8 - 6,4)$ 4 995,4 milj. kr.

Enligt budgetredovisningen för budgetåret 1968/69 uppgick utgifterna inom ramen för det militära försvaret inklusive anslaget Reglering av prisstegringar under begränsade anslag till avrundat 4 967,8 milj. kr. Till utgifterna förs vidare 19,2 milj. kr. för retroaktiva löner som avser första halvåret 1969 men belastar anslagen för innevarande budgetår.

De till budgetåret 1968/69 hänförliga utgifterna utgör alltså (4 967,8 + 19,2) 4 987 milj. kr. Beloppet understiger utgiftsramen med avrundat (4 995,4—4 987) 8,4 milj. kr. Jag förordar att utgiftsramen för budgetåret 1970/71 ökas med motsvarande belopp.

Ramberäkningar för budgetåret 1970/71

I enlighet med de principer som har legat till grund för 1968 års försvarsbeslut beräknar jag utgiftsramen för det militära försvaret för nästa budgetår till 5 605 955 000 kr. enligt följande.

Grundutgifter och utgifter för kompletteringar (prisläge maj 1967)			4 910 000 000
<i>Tillkommer:</i>			
Delkostnad för försvarets rationaliseringsinstitut (jfr prop. 1968: 35; överföring från sjunde huvudtiteln)	2 800 000		
Merkostnader efter överföring av de centrala flygverkstäderna till försvarets fabriksverk (jfr prop. 1968: 109 s. 16)	15 000 000		
Ökade förmåner vid skador i militärtjänst.....	3 150 000		
Ändrat ansvar för signalskyddet inom totalförsvaret (jfr prop. 1968: 109 s. 148).....	3 000 000	+	23 950 000
<i>Avgår:</i>			
Överföring av flygförvaltningens verkstads-skola i Västerås till det allmänna skolväsendet (jfr prop. 1968: 109 s. 21; överföring till åttonde huvudtiteln).....	1 200 000		
Minskning av anslagsramen m.h.t. att i grundutgifterna ingår reservationsmedelsförbrukning.....	90 000 000	—	91 200 000
Basbelopp 1970/71 (prisläge maj 1967)			4 842 750 000
Priskompensation enligt prisregleringstal för försvaret maj 1967—maj 1968.....		+	159 811 000
Kostnader för frivilliga skytteväsendet (överföring till annan huvudtitel)		—	2 801 000
Basbelopp 1970/71 (prisläge maj 1968).....			4 999 760 000
Priskompensation enligt nettoprisindex maj 1968—maj 1969.....		+	124 995 000
Basbelopp 1970/71 (prisläge maj 1969).....			5 124 755 000
<i>Tillkommer:</i>			
Beräknad priskompensation maj 1969—medelkostnadsläge 1970/71	230 000 000		

Priskompensation av kapitalbudgeten för budgetåret 1968/69.....	2 850 000	+	232 850 000
<i>Avgår:</i>			
Kostnader för vapenfria tjänstepliktiga (överföring till elfte huvudtiteln).....		—	10 000 000
Anslagsram.....			5 347 605 000
Reservationsmedelsförbrukning			
Återtagning från budgetåret 1966/67.....	90 000 000		
Justering m.h.t. övergång till nettoprisindex	160 000 000		
Underskridande av utgiftsramen för budgetåret 1968/69.....	8 350 000	+	258 350 000
Utgiftsram (beräknat utfall den 30 juni 1971).....			5 605 955 000

I ramberäkningen har beräknad kompensation för prisstegringar enligt nettoprisindex från prisläget i maj 1969 till medelkostnadsläget för budgetåret 1970/71 tagits upp med 230 milj. kr. Anslagen för nästa budgetår beräknas emellertid i 1970 års lönenivå. Den del av nyssnämnda belopp som avser höjning av lönerna från 1969 till 1970 års nivå — ca 63 milj. kr. — bör därför inte tas upp under anslaget till reglering av prisstegringar utan anvisas under de förslagsanslag som innehåller medel för löner samt reservationsanslaget Försvarets forskningsanstalt: Forskningsverksamhet, vilket till 2/3 avses för löner. Prisregleringsanslaget bör alltså föras upp med 167 milj. kr.

I prop. 1969: 1 (bil. 6 s. 19) anmälde jag att den av riksdagen (prop. 1966: 107, 2LU 45, rskr 269) beslutade överföringen till elfte huvudtiteln av utgifterna för vapenfria tjänstepliktiga inte kunde genomföras den 1 juli 1969 på grund av att vissa ersättningsfrågor m. m. ännu inte hade hunnit utredas. Sedan dessa utredningar nu har slutförts, kan överföringen ske. För ändamålet kommer chefen för inrikesdepartementet att föreslå att ett nytt anslag på 12,7 milj. kr. tas upp under elfte huvudtiteln. Belastningen på detta anslag bör, efter avdrag av inkomstmedel i form av ersättningar från myndigheterna för utnyttjande av de vapenfrias arbetskraft, tills vidare årligen räknas av mot utgiftsramen för det militära försvaret. Med hänsyn härtill har jag i ramberäkningen minskat utgiftsramen med 10 milj. kr. Avvikelser mellan detta beräknade belopp och det registrerade utfallet får sedermera avräknas mot utgiftsramen. Överföringen av ifrågavarande utgifter har beaktats vid mina i det följande redovisade beräkningar av medelsbehovet under berörda anslag.

I anslutning till ramberäkningen vill jag också ta upp frågan om utgifterna för anskaffning av datamaskinutrustning för försvaret. Enhetliga bestämmelser har utfärdats om förvaltningen av både den civila statsförvaltningens delfond och försvarets delfond av statens datamaskinfond. Dessa bestämmelser innebär bl. a. att avgifterna för utnyttjande av datamaskintid inkluderar beräknade avskrivningskostnader. Såväl dessa avgifter som an-

skaffningen av datamaskiner för försvaret belastar den militära utgiftsramen. Härigenom kommer utgifter för datamaskiner att belasta utgiftsramen två gånger. För att undvika denna dubbla belastning bör utgiftsramen årligen justeras med ett belopp som motsvarar nästföregående budgetårs avsättningar till värdeminskningsskonto för försvarets delfond av datamaskinfonden. Eftersom fonden inrättades vid ingången av budgetåret 1969/70, kommer utfallet av delfondens driftstat att första gången föreligga hösten 1970. Den första ramjusteringen kan därför göras först för budgetåret 1971/72.

Utöver rambeloppet bör beräknas anslag om sammanlagt 339 561 000 kr. enligt följande.

Lönekostnadspålägg för militära ramen.....		325 000 000
Militära ändamål utöver ramen		
Beredskapsstyrka för FN-tjänst.....	6 900 000	
Projekttilröjning på Järvafältet.....	1 500 000	
Flyttning av I 1 och Ing 1.....	6 161 000	14 561 000
		339 561 000

För militära ändamål föreslår jag alltså sammanlagt (5 605 955 000 + 339 561 000) 5 945 516 000 kr. Eftersom 258 350 000 kr. av utgifterna för det militära försvaret avser förbrukning av reservationsmedel utgör de sammanlagda **a n s l a g e n** för militära ändamål 5 687 166 000 kr.

I detta sammanhang vill jag också ta upp frågan om försvarets möjligheter att stimulera sysselsättningen i Norrland. Jag vill då först erinra om att försvaret redan genom den ordinarie verksamheten vid förband och andra inrättningar är en stor arbetsgivare i denna del av landet. Detta framgår av bl. a. att antalet anställda inom de fyra nordligaste länen år 1969 uppgick till mer än 7 600. Ytterligare arbetstillfällen skapas genom lokalt och centralt beslutade materielanskaffningar och investeringar i anläggningar m. m. Som exempel på omfattningen av denna verksamhet kan nämnas att investeringarna i anläggningar m. m. under de senaste tio åren har uppgått till ca 750 milj. kr.

Under år 1969 har ytterligare åtgärder vidtagits för att genom försvarets verksamhet skapa nya arbetstillfällen i Norrland. Jag kan här nämna att försvarets fredsorganisationsutredning har fått i uppdrag att undersöka möjligheterna att lokalisera ett nytt fredsförband till det inre av övre Norrland. Förbandet skall dimensioneras för alternativt 500, 1 000 eller 1 500 värnpliktiga och avses även svara för andra förbands vinterutbildning. Inget av de övriga förbanden i Norrland avses minskas i samband med förbandets tillkomst. Beslut om lokaliseringen beräknas kunna fattas under år 1970. Efter erforderliga anläggningsarbeten bör förbandet börja kunna sättas upp år 1974.

Beslut har vidare fattats om att lokalisera en ny lätt attackdivision till

övre Norrland med anknytning till F 21 i Luleå. Divisionen kommer att ge sysselsättning åt ca 50 personer och beräknas bli klar budgetåret 1971/72.

Ett snabbare utslag i sysselsättningshänseende uppnås genom de åtgärder som har vidtagits för att tidigarelägga en rad militära byggnadsprojekt i de fyra nordligaste länen. Tidigareläggningen berör ett 20-tal orter, främst i de inre delarna av övre Norrland. De aktuella projekten innebär att insatserna på byggnadssidan ökar med ca 4 milj. kr. till sammanlagt ca 89 milj. kr. under innevarande budgetår. Under budgetåret 1970/71 tidigareläggs projekt om sammanlagt ca 15 milj. kr.

Även på materielsidan har ansträngningar gjorts för att främja sysselsättningen inte bara i de fyra nordligaste länen utan också i Värmlands, Kopparbergs och de norra delarna av Gävleborgs län. En aktiverad offertinfordran väntas leda till att materielbeställningar i ökad omfattning kan placeras vid företag inom dessa områden. Försvarets materielverk kommer att fortsätta sina ansträngningar i denna riktning, bl. a. i samarbete med arbetsmarknadsstyrelsen.

De sysselsättningsfrämjande åtgärder som kan vidtas inom utgiftsramen för det militära försvaret bör liksom tidigare år kompletteras genom att medel som disponeras av arbetsmarknadsstyrelsen i vissa fall ställs till förfogande för att betala byggnadsarbeten, materiel m. m. för krigsmakten. Under nästa budgetår bör vid behov sammanlagt 20 milj. kr. av dessa medel få disponeras utöver utgiftsramen för det militära försvaret.

Anslagsramen för civilförsvaret beräknar jag för nästa budgetår till 120 923 000 kr. enligt följande.

Basbelopp 1970/71 (prisläge maj 1967).....	114 000 000
Priskompensation enligt prisregleringstal för försvaret maj 1967—maj 1968.....	+ 5 358 000
Lokalhyror.....	+ 1 755 000
Basbelopp 1970/71 (prisläge maj 1968).....	121 113 000
Priskompensation enligt nettoprisindex maj 1968— maj 1969.....	+ 3 028 000
Basbelopp 1970/71 (prisläge maj 1969).....	124 141 000
<i>Tillkommer:</i>	
Kompensation för prisförändringar 1968/69.....	7 907 000
Nettobesparing på förslagsanslag 1968/69.....	3 875 000 + 11 782 000
<i>Avgår:</i>	
Besparingar till följd av rationaliseringar.....	— 15 000 000
Anslagsram.....	120 923 000

I ramberäkningen har jag tagit upp en minskning av anslagsramen med 15 milj. kr. till följd av rationalisering av civilförsvarets materielanskaffning. Rationaliseringen är en följd av riksrevisionsverkets undersökningar av civilförsvarets förråds- och inköpsverksamhet. Enligt de principer som

har legat till grund för försvarsbeslutet får civilförsvaret — liksom det militära försvaret — inte tillgodoräkna sig sådana rationaliseringsvinster. Civilförsvarsramen för nästa budgetår skall alltså i detta fall minskas med ett belopp som svarar mot den beräknade rationaliseringsvinsten. Jag räknar med att redan beviljade bemyndiganden och anslagsmedel till ett belopp av 15 milj. kr. kan omdisponeras och användas för återstående anskaffningar för civilförsvarets uppbyggnad.

Utöver rambeloppet bör beräknas anslag om 11 394 000 kr. för följande ändamål.

Lönekostnadspålägg för civilförsvarsramen.....	4 000 000
Signalskyddsmateriel för civila myndigheter.....	420 000
Vissa teleanordningar.....	400 000
Kostnader för anskaffning av identitetsbrickor.....	241 000
Lokalhyror för vissa skyddsrumsanläggningar.....	1 960 000
Beredskapsnämnden för psykologiskt försvar.....	873 000
Vissa skyddsrumsanläggningar.....	3 500 000
	11 394 000

Till de tidigare nämnda beloppen kommer anslag till flygtekniska försöksanstalten om 15,6 (+ 1,9) milj. kr. och seismologiska multipelstationen med 690 000 (— 50 000) kr.

För ändamål inom försvarsdepartementets verksamhetsområde föreslår jag alltså anslag om totalt (5 687 166 000 + 120 923 000 + 11 394 000 + 15 600 000 + 690 000) 5 835 773 000 kr.

I anlagsberäkningarna för det militära försvaret ingår att behållningar under anslag på kapitalbudgeten tas i anspråk med ca 5,8 milj. kr. För att det totala utfallet för det militära försvaret skall rymmas inom den tidigare angivna utgiftsramen för nästa budgetår måste en reservationsmedelsökning med lika stort belopp göras under anslag på driftbudgeten.

Planeringsinriktningen

Enligt 1968 års försvarsbeslut skall planeringen för perioden efter försvarsbeslutet inriktas efter en horisontell nivå — *planeringsnivån*. För att hålla viss planeringsberedskap har överbefälhavaren i särskilda budgetdirektiv anmodats att därutöver planera krigsmaktens verksamhet inom ramen för dels en ökning med 50 milj. kr. per budgetår under perioden 1972/73—1976/77, dels en minskning av utgiftsramen med 25 milj. kr. för budgetår under samma period. Innehållet i de planer som baseras på förutsättningen om en ökning med 50 milj. kr. per budgetår skall vara oberoende av innehållet i planeringsnivån för att fullständig handlingsfrihet skall föreligga beträffande genomförandet. I den gällande planeringsnivån får således inte tas med verksamhet som har någon bindning till eller på annat sätt förutsätter den nämnda ökningen med 50 milj. kr. per år.

Överbefälhavaren har i sitt yttrande över myndigheternas förslag till anslagsframställningar hävdad, att planeringen fr. o. m. budgetåret 1971/72

som huvudalternativ måste utgå från en ekonomisk ram som minst motsvaras av det tidigare nämnda högre alternativet. Som motiv härför åberopar han att den horisontella planeringsnivån kommer att innebära en successiv urholkning av krigsorganisationen och att handlingsfrihet för framtiden endast i begränsad omfattning har kunnat skapas i planeringsnivån.

Jag vill här framhålla att den nuvarande planeringsinriktningen har fastställts på grundval av erfarenheterna från tidigare försvarsbeslut. Inriktningen av planeringen för perioden efter tidigare försvarsbeslut har angetts på olika sätt, men ett genomgående drag har varit att statsmakterna har velat försäkra sig om en viss handlingsfrihet efter beslutsperioden. I 1963 års försvarsbeslut uttalades exempelvis mycket klart att statsmakterna skulle vara helt obundna i fråga om försvarsutgifterna efter perioden, trots att planeringsinriktningen för denna tid angavs. Det rörde sig i detta fall om två planeringsnivåer. Erfarenheterna från arbetet med dessa båda nivåer visade klart att en sådan lösning var olämplig. Under perioden vidtogs nämligen åtgärder som på sikt fick rum bara inom den högre planeringsnivån. I samband med myndigheternas planeringsarbete vid 1968 års försvarsbeslut visade det sig också att den då föreliggande planeringen måste arbetas om grundligt. Planeringen hade varit alltför stelt inriktad efter den högsta planeringsnivån. Vissa gjorda investeringar i tidigare skede kunde inte fullföljas eller ge det avsedda resultatet. Mot denna bakgrund måste det nuvarande huvudalternativet med en horisontell planeringsnivå anses vara riktigt.

Jag vill i detta sammanhang också framhålla att en ändring under löpande försvarsbeslutsperiod av den fastställda planeringsnivån kan uppfattas som ett nytt försvarsbeslut och innebära en viss låsning inför nästa försvarsbeslut. För att motivera ett sådant steg måste någon eller några påtagliga förändringar ha inträffat i det underlag som försvarsbeslutet grundades på. Vid min bedömning av frågan har jag inte funnit några skäl för att nu ompröva planeringsnivån. De utgångsvärden som försvarsbeslutet grundades på beträffande krigsorganisationens styrka, sammansättning och utveckling under beslutsperioden gäller fortfarande. Den handlingsfrihet som statsmakterna har velat försäkra sig om efter perioden kan också enligt min mening uppnås i stort med nu gällande planeringsinriktning. Inte heller har det utrikes- och militärpolitiska läget ändrats i sådan riktning att det motiverar en ändring av planeringsinriktningen.

I fråga om den militärpolitiska utvecklingen har överbefälhavaren i sitt yttrande framhållit att försvarsutgifternas utveckling utomlands visar en skiftande bild, vilket på sikt skulle kunna leda till att maktbalansen i vår omvärld förskjuts. En granskning av försvarsutgifternas utveckling inom de båda stormaktsblocken visar att ökningstakten inom NATO-länderna har dämpats under de senaste åren, medan länderna inom Warszawapakten har ökat sina försvarsansträngningar. Detta förhållande kan emellertid

inte tas till intäkt för några långtgående slutsatser, bl. a. beroende på att jämförelser försvåras av olikheter i underlaget. Vilka de långsiktiga konsekvenserna kan bli är det därför ännu för tidigt att yttra sig om.

Jag vill i detta sammanhang också ta upp den säkerhetspolitiska utvecklingen efter 1968 års försvarsbeslut. Stormakternas utrikespolitik styrs i stor utsträckning av säkerhetspolitiska bedömningar och värderingar. 1968 års försvarsbeslut grundades i detta hänseende på bl. a. antagandet att supermakternas ledare har blivit medvetna om nödvändigheten av att söka lösa särskilt farliga kriser och problem genom gemensamma ansträngningar. Det s. k. sexdagarskriget i Mellersta östern år 1967 visar också att supermakterna, även om de har egna och delvis motstridiga intressen att bevaka i ett krisområde, ålägger sig stor återhållsamhet gentemot varandra för att undvika en direkt militär konfrontation som kan utvecklas till en större konflikt. Även om dessa motstridiga intressen senare har fått till följd att supermakterna medverkat till fortsatt upprustning av nationerna i Mellersta östern, torde de nu gemensamt försöka verka för att förhindra att krig åter bryter ut i området. Skulle det nuvarande spända läget trots allt utvecklas till ett nytt krig, finns det inte något som tyder på att supermakterna därvid medvetet skulle agera så att de råkar i direkt militär konfrontation med varandra. Risker för oavsiktliga kollisioner finns dock.

Debatten efter 1968 års försvarsbeslut har bl. a. präglats av invasionen av Tjeckoslovakien och dess eventuella följder för säkerheten i Europa. Hur beklagliga dessa händelser i och för sig än var, bedömdes situationen från svensk sida så att Sovjetunionens agerande främst var avsett att bevara och trygga status quo i Östeuropa. Vad som från säkerhetspolitisk synpunkt har hänt är att de sovjetiska styrkorna har flyttats fram och nu på det tjeckoslovakiska avsnittet befinner sig närmare Warszawapaktsområdets västgräns än tidigare. Detta ändrar emellertid inte den totala omfattningen av Sovjetunionens militära resurser. Inom NATO torde Tjeckoslovakienkrisen ha bidragit till att dämpa tidigare diskussioner om att reducera styrkorna. Den militära styrkesituationen i Europa torde mot denna bakgrund kunna sägas vara i stort sett oförändrad. Händelserna i Tjeckoslovakien kan därför inte tolkas så att riskerna för en militär konflikt i Europa mellan öst och väst skulle ha ökat. Även andra europeiska stater torde ha tolkat Tjeckoslovakienkrisen som en uppgörelse inom Warszawapakten.

I fråga om Vietnam har parterna upprättat direkt förhandlingskontakt i syfte att avveckla konflikten. Även om utgången av förhandlingarna ännu är oviss, synes man från Förenta staternas sida besluten att successivt dra tillbaka sina militära styrkor.

En oroande politisk utveckling under de senaste åren har gällt relationerna mellan Sovjetunionen och Kina. Bedömningarna av de båda parternas intentioner har gått skarpt isär. Pessimistiska iakttagare, som utgår från en

förmodad aggressivitet hos parterna, har bedömt riskerna för en nära förestående militärkonfrontation som överhängande. Andra bedömare är mera optimistiska och betonar det defensiva inslaget i ländernas agerande och tonar ned konfliktrisen. De i oktober 1969 inledda förhandlingskontakterna mellan parterna emellan kan tyda på en vilja att söka lösa problemen på fredlig väg.

Tysklandsfrågan har sedan år 1945 varit det dominerande politiska problemet i Europa. Särskilt akuta frågor har gällt Tysklands återförening, Berlins ställning och Förbundsrepubliken Tysklands relationer till länderna i Östeuropa. En viss uppmjukning av den västtyska politiken i dessa frågor har skett under 1960-talet. Den nya västtyska regeringen kan förväntas fortsätta denna politik och har tagit vissa initiativ i detta syfte.

Supermakternas beredvillighet att såväl inom som utom FN:s ram samarbeta för att lösa svåra politiska problem har kommit till uttryck vid olika tillfällen. Resultaten har kanske inte alltid motsvarat förhoppningarna. Väsentligt är dock att viljan till kontakt och diskussion bevaras. Att så är fallet bestyrks av supermakternas möte i Helsingfors där man har tagit upp diskussioner om att begränsa en fortsatt utbyggnad av de strategiska vapnen. I samma riktning kan också deras ratificering av icke-spridningsfördraget anses peka.

Som framgår av vad jag nu har anfört, har den utrikespolitiska utvecklingen efter 1968 års försvarsbeslut inte inneburit några sådana ändringar att det från säkerhetspolitiska utgångspunkter är motiverat att ompröva gällande planeringsnivå för försvaret.

Materielanskaffning

Beredningen av de anslagsfrågor som rör materielanskaffningen har ännu inte kunnat slutföras i avvaktan på resultatet av vissa utredningar. Slutliga förslag i dessa frågor bör därför föreläggas riksdagen i särskild proposition.

Anskaffningen av tygmateriel och motsvarande beräknas även under nästa budgetår kunna ske enligt de riktlinjer för perioden 1968/69—1971/72 som har beslutats av 1968 års riksdag. Jag räknar för budgetåret 1970/71 med en medelsförbrukning av ca 1 850 milj. kr. under anslagen för anskaffning av tygmateriel och motsvarande. I denna medelsförbrukning ingår del av återtagningen med 90 milj. kr. från budgetåret 1966/67 och del av ramkompensationen i samband med övergång till nettoprisindex.

I prop. 1968: 110 (s. 72) redovisades en fördelning av utgifterna för det militära försvaret under perioden 1968/69—1971/72 på grundutgifter och utgifter för kompletteringar. Till grundutgifter för materiel räknades därvid utgifter för att betala beställningar t. o. m. budgetåret 1967/68 enligt då gällande planer samt utgifter för att betala beställningar efter den 1 juli

1968 för att fullfölja tidigare beslutade åtgärder så att dessa skulle bli meningsfulla. Med kompletteringar avsågs sådan materielanskaffning som bedömdes nödvändig för att en optimal avvägning mellan försvarseffekt på kort sikt och handlingsfrihet på lång sikt skulle erhållas.

Överbefälhavaren har i sitt yttrande över långsiktplanerna anfört att grundutgifterna under beslutsperioden har ökat med ca 500 milj. kr. på be- kostnad av utrymmet för kompletteringar. Ökningen beror enligt överbe- fälhavaren främst på fördyringar på grund av teknisk utveckling. Överbe- fälhavaren menar att det minskade utrymmet för kompletteringar leder till att nyanskaffningar av materiel inte kan ske i den utsträckning som be- räknades 1968.

Med anledning av överbefälhavarens uttalande vill jag framhålla att det kan vara svårt att dra en bestämd gräns mellan grundutgifter och utgifter för kompletteringar. Nya utredningsresultat kan också föranleda ompl- neringar. Jag uttalade därför i prop. 1968: 110 (s. 73) att fördelningen av medel mellan grundutgifter och utgifter för kompletteringar samt mellan olika slag av kompletteringar måste kunna påverkas av olika utredningar och av det fortsatta planeringsarbetet. Överbefälhavaren har i sina beräk- ningar till grundutgifter hänfört delar av den materielanskaffning som en- ligt försvarsbeslutet hänfördes till kompletteringar. Detta är fallet med bl. a. vissa utgifter för forskning, försök och utveckling samt för viss an- skaffning av ammunition, reservdelar och pansarbandvagnar.

Den framtida medelsförbrukning som jag beräknar skall ligga till grund för den fortsatta planeringen torde få redovisas i samband med att slut- liga förslag beträffande materielanslagen föreläggs riksdagen.

Personal

Liksom tidigare budgetår bör stor restriktivitet iaktas i fråga om att inrätta nya tjänster. Nya personalbehov bör i första hand tillgodoses genom att befintliga personalresurser disponeras om. Vid försvarsstaben bör dock personalen för system- och rationaliseringsfrågor förstärkas. Viss förstärk- ning bör också ske av kameralbyrån vid försvarets civilförvaltning. Vidare bör en fortsatt utbyggnad av försvarets personalvård med ett antal konsu- lenter komma till stånd.

Kungl. Maj:t har i juni 1969 beslutat att ett nytt tjänsteställningssystem för krigsmakten skall införas. Överbefälhavaren har fått i uppdrag att in- komma med underlag för att genomföra systemet.

Antalet värnpliktiga under grundutbildning m. m. beräknar jag till om- kring 50 000 man. Detta innebär i stort sett oförändrat antal jämfört med innevarande budgetår. Repetitionsutbildningen m. m. beräknas nästa år öka i jämförelse med budgetåret 1969/70, något som förutsattes vid 1966 års värnpliktsbeslut.

I detta sammanhang kan också nämnas att en utredning med företräda-

re för utbildnings- och försvarsdepartementen har tillsatts för att överväga olika åtgärder för att förbättra samordningen mellan värnplikstjänstgöring och studier, främst postgymnasiala studier.

Upphandling av drivmedel och eldningsolja

Fortifikationsförvaltningen och försvarets materielverk räknar med att statsverket skulle få fördelaktigare anbud vid upphandling av drivmedel och eldningsolja för krigsmakten om det upphandlande verket — materielverket — hade rätt att träffa avtal om inköp härav för längre tid än ett löpande budgetår. Fortifikationsförvaltningen och materielverket hemställer i samråd om bemyndigande för materielverket att träffa sådana avtal när detta är lämpligt från upphandlingssynpunkt.

Inköp av eldningsolja för uppvärmning o. d. betalas från försvarsgrenarnas anslag till bränsle m. m. Dessa är förslagsanslag. Utgifter och inkomster som hänför sig till anskaffning, utlämning och försäljning av bl. a. drivmedel redovisas vid sidan av riksstaten över särskilda titlar av diversemedelsnatur. Materielverket anger behovet av bemyndigande till 40 milj. kr. för drivmedel och 12 milj. kr. för eldningsolja. Jag tillstyrker förslagen och återkommer till frågan i min hemställan.

Försök med verksamhetsplanering och resursbudgetering m. m.

Under innevarande budgetår bedrivs försök med verksamhetsplanering, resursbudgetering, kostnadsredovisning m. m. vid bl. a. Södra militärområdesstabens och Bergslagens militärområdesstab samt vid vissa förband ur alla tre försvarsgrenarna inom Södra militärområdet och Bergslagens militärområde. Syftet med försöken är bl. a. att pröva och få underlag för detaljutformningen av ett system för ekonomisk planering, samordning, ledning och kontroll av verksamheten inom varje enskild försöksenhet. Efter hand har emellertid behovet av att pröva det ekonomiskt-administrativa systemet för ledning inom en hel regional enhet kommit att framstå som alltmer angeläget. Den hittillsvarande uppläggningsplaneringen av försöken med inriktning på enskilda myndigheter har dock inte gett någon myndighet på central eller regional nivå möjlighet att utnyttja systemet för detta ändamål.

Med hänsyn till vad jag nu har anfört bör försöksverksamheten fr. o. m. nästa budgetår utökas att omfatta samtliga förband och andra enheter inom ett av de militärområden som deltar i försöken, lämpligen Bergslagens militärområde. De anslagsförändringar som föranleds av de utökade försöken redovisas närmare under berörda anslag.

Utbrytningspunkter

Liksom tidigare budgetår har beredningen av vissa anslagsfrågor inte kunnat slutföras i avvaktan på ställningstagandet till vissa utrednings-

förslag m. m. De anslag som anges i följande sammanställning bör därför tills vidare föras upp med beräknade belopp.

Litt. och nr	Anslagsrubrik
B 3	Armén: Avlöningar m.m. till värnpliktiga
B 27	Anskaffning av tygmateriel m.m.
B 30	Hemvärnet: Förvaltningskostnader
B 31	Hemvärnet: Övningar
B 32	Hemvärnet: Intendenturmateriel m.m.
B 33	Hemvärnet: Tygmateriel m.m.
C 3	Marinen: Avlöningar m.m. till värnpliktiga
C 23	Anskaffning av fartygsmateriel m.m.
C 26	Bidrag till sjövärnsskåren
D 3	Flygvapnet: Avlöningar m.m. till värnpliktiga
D 23	Anskaffning av flygmateriel m.m.
F 4	Försvarets materielverk
K 1	Frivilliga befälsutbildningsrörelsen m.m.
K 2	Lottaorganisationen
K 3	Frivilliga sjukvårdsväsendet i krig
K 4	Frivilliga djursjukvården i krig
N 3	Avlöningar till civilförsvarspliktiga m.m.
N 9	Bidrag till byggande av skyddsrum
III.6	Markförvärv för övningsfält m.m.

Utnyttjande av äldre anslag

Efter förslag av Kungl. Maj:t anvisade 1962 års riksdag på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1962/63 bl. a. ett reservationsanslag av 2 milj. kr. till utredningar rörande förflyttning av vissa förband från Järvafältet m. m. (prop. 1962: 190, SU 191, rskr 402). Vidare anvisade 1964 års riksdag på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1963/64 ett reservationsanslag av 11 milj. kr. till materiel för en svensk beredskapsstyrka för FN-tjänst (prop. 1964: 81, SU 65, rskr 177). På båda anslagen torde en viss behållning komma att stå kvar vid utgången av innevarande budgetår. Behållningarna bör även under nästa budgetår få användas för att betala fortsatta utredningar som hänger samman med flyttningen av I 1 och Ing 1 resp. anskaffning av materiel för FN-styrkan.

Beredskapsåtgärder

Sedan budgetåret 1948/49 har riksdagen årligen medgett att vissa reservationsanslag under fjärde huvudtiteln får överskridas enligt Kungl. Maj:ts bestämmande, om värnpliktiga av beredskapskäl kallas in till krigsförbandsövning (tidigare repetitionsövning) av större omfattning eller till beredskapsövning eller om andra särskilda åtgärder av samma skäl måste vidtas. Bemyndigandet har fr. o. m. budgetåret 1969/70 utökats att avse även anslaget Försvarets radioanstalt: Anskaffning och underhåll av materiel. Ett motsvarande bemyndigande behövs också för nästa budgetår för att behålla nuvarande möjligheter att vid behov förstärka den personella beredskapen m. m.

Hemställan

Under återopande av vad jag har anført i det föregående hemställer jag, att Kungl. Maj:t

a) bereder riksdagen tillfälle att yttra sig med anledning av vad jag har anført om ramar för det militära försvaret och civilförsvaret, m. m.,

b) föreslår riksdagen att bemyndiga Kungl. Maj:t att medge att avtal om inköp intill utgången av budgetåret 1971/72 av drivmedel och eldningsolja för krigsmakten får träffas inom en kostnadsram av 40 milj. kr. för drivmedel och 12 milj. kr. för eldningsolja,

c) föreslår riksdagen att för budgetåret 1970/71 medge att, om värnpliktiga av beredskapsskäl inkallas till krigsförbandsövning eller beredkapsövning eller av samma skäl andra särskilda åtgärder måste vidtas, följande under riksstatsens fjärde huvudtitel uppförda, av riksdagen maximerade anslag, nämligen Armén: Övningar m. m., Underhåll av tygmateriel m. m., Marinen: Övningar m. m., Underhåll av fartyg m. m., Flygvapnet: Övningar m. m., Drift och underhåll av flygmateriel m. m. samt Försvarets radioanstalt: Anskaffning och underhåll av materiel får överskridas enligt Kungl. Maj:ts bestämmande,

d) föreslår riksdagen att medge att det för budgetåret 1962/63 anvisade reservationsanslaget Utredningar rörande förflyttning av vissa förband från Järvafältet m. m. och det för budgetåret 1963/64 anvisade reservationsanslaget Materiel för en svensk beredkapsstyrka för FN-tjänst får disponeras även under budgetåret 1970/71.

DRIFTBUDGETEN

Fjärde huvudtiteln

A. Försvarsdepartementet m. m.

A 1. Försvarsdepartementet

1968/69 Utgift ¹	5 319 862 ²
1969/70 Anslag	6 415 000
1970/71 Förslag	7 170 000

¹ Anslagen Försvarsdepartementet: Avlöningar och Försvarsdepartementet: Omkostnader

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänförs sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 43 589 kr.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71
<i>Personal</i>		
Handläggande personal.....	81	—
Övrig personal.....	28	—
	109	—
<i>Anslag</i>		
Avlöningar.....	5 358 000	+ 445 000
Sjukvård m. m.....	12 000	+ 2 000
Reseersättningar.....	140 000	+ 8 000
Lokalkostnader.....	460 000	+ 280 000
Expenser.....	445 000	+ 20 000
	6 415 000	+ 755 000

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Försvarsdepartementet* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 7 170 000 kr.

A 2. Vissa nämnder m. m.

1968/69 Utgift	1 325 549 ¹
1969/70 Anslag	1 545 000
1970/71 Förslag	2 220 000

¹ Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 3 705 kr.

Från anslaget bestrids utgifter för riksvärderingsnämnden, de lokala värderingsnämnderna, försvarets skaderegleringsnämnd, totalförsvarets upplysningsnämnd, försvarets personalvårdsnämnd, försvarets centrala arbetarskyddsnämnd, försvarets skolnämnd, sakkunniga för rådgivning i publicitetsfrågor, försvarets fastighetsnämnd, försvarets personalnämnd, försvarets centrala företagsnämnd, militära arbetstidsdelegationen, totalförsvarets chefsnämnd, fiskeskyddsnämnder inom försvarsdepartementets verksamhetsområde, värnpliktsnämnden, vapenfrinämnden och försvarets haverikommission.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71
Avlöningar	910 000	+ 81 000
Reseersättningar	93 000	+ 7 000
Lokalkostnader	25 000	—
Expenser	67 000	+ 2 000
Värderingar m. m.	5 000	—
Ersättningar till utredningsmän åt vapenfrinämnden.	385 000	+ 585 000
Vissa kostnader för gemensamma stabsövningar m. m.	60 000	—
	1 545 000	+ 675 000

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 2 220 000 kr. Jag har därvid beaktat de ökade kostnader för vapenfrinämnden som uppkommit till följd av att antalet ansökningar om vapenfri tjänst har ökat.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Vissa nämnder m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 2 220 000 kr.

A 3. Kommittéer m. m.

1968/69 Utgift	2 299 699 ¹	Reservation	10 788
1969/70 Anslag	2 000 000		
1970/71 Förslag	2 500 000		

¹ Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 10 560 kr.

Jag kommer senare denna dag att anmäla fråga om anvisande av 800 000 kr. på tilläggsstat II för budgetåret 1969/70 utöver det i riksstaten anvisade anslaget på 2 milj. kr.

Med hänsyn till belastningen bör anslaget för nästa budgetår föras upp med 2,5 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Kommittéer m.m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 2 500 000 kr.

A 4. Extra utgifter

1968/69 Utgift	532 272	Reservation	640 514
1969/70 Anslag	600 000			
1970/71 Förslag	600 000			

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp, 600 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Extra utgifter* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 600 000 kr.

B. Armén

B 1. Arméstaben

1968/69 Utgift	18 626 399 ¹
1969/70 Anslag	21 215 000
1970/71 Förslag	22 475 000

¹ Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänförs till budgetåret 1968/69 uppgår till 141 596 kr.

Vid arméstaben pågår försök med verksamhetsplanering, resursbudgetering, kostnadsredovisning m. m. Underlag för verksamhetsplanering och resursbudgetering skall vara de uppgifter som åvilar arméstaben. För att tillgodose syftet med försöksverksamheten får avsteg göras från den fastställda organisationen. Staben är nu organiserad på tre sektioner, sex truppslagsavdelningar, en administrativ avdelning och en budgetavdelning.

	1969/70	Beräknad Chefen för armén	ändring 1970/71 Dep.chefen
<i>Personal</i>			
<i>Militär och civilmilitär personal</i>			
officerare och motsvarande.....	177	+ 1	—
underofficerare och motsvarande....	28	—	—
underbefäl och motsvarande.....	4	—	—
<i>Civil personal</i>			
handläggande personal.....	31	+ 3	—
övrig personal.....	132	+ 1	—
	372	+ 5	—
<i>Anslag.....</i>	21 215 000	+1 500 000	+ 1 260 000

Chefen för armén

1. Löneomräkning 1 045 000 kr.

2. De medel som disponeras för att anställa personal t. o. m. lönegrad A 23 för dataarbete bör ökas med 30 000 kr.

3. Utgifter för arméns personaldelegation bestrids för närvarande från kapitalbudgetens anslag till nybyggnad av kasernetablissemang m. m. för

Svea livgarde och Svea ingenjörregemente. Delegationens personal bör behållas även efter det att delegationens nuvarande uppgifter har slutförts. Personalen bör därvid ingå i arméstaben. Härigenom skulle staben tillföras en officer med arvode, tre extra byrådirektörer och ett extra biträde (+ 218 000 kr.).

4. För arbete med befattningsbeskrivningar behövs under budgetåret 1970/71 extra personal och arvodesanställd personal (+ 48 000 kr.).

5. Arvodena åt chefen för väg- och vattenbyggnadskåren och dennes adjutant bör höjas (+ 9 000 kr.).

6. Rese- och traktamentskostnaderna i samband med arbete i internat med systemutveckling beräknas öka (+ 20 000 kr.).

7. Reproduktionskostnaderna ökar (+ 16 000 kr.).

8. För bearbetning av mätresultat om trafikförmågor behövs 60 000 kr.

9. Kostnaderna för framställning av listor och tabeller ökar (+ 21 000 kr.).

10. Tidskriften Arményttis sidantal bör utökas och dess papperskvalitet och färgsättning förbättras (+ 29 000 kr.).

11. Medel för representation bör beräknas till 10 000 (+ 4 000) kr.

12. I utbyte mot medel för extra personal bör följande nya tjänster inrättas vid arméstaben, nämligen arvodestjänster för en pensionerad officer och en pensionerad underofficer samt tjänster för en förvaltare eller byråassistent och en rustmästare eller assistent.

Det föreslagna anslaget har preliminärt budgeterats på arméstabens deluppgifter enligt följande.

	1969/70	Ändring 1970/71
Studier, utveckling och större utredningar.....	5 191 000	+ 367 000
Programmässig ledning.....	3 645 000	+ 253 000
Produktionsmässig ledning.....	8 330 000	+ 552 000
Intern ledning och administration.....	2 982 000	+ 240 000
Grundutbildning av värnpliktiga.....	184 000	+ 15 000
Externa tjänster.....	883 000	+ 73 000
	21 215 000	+1 500 000

De beräknade utgifterna fördelar sig på utgiftsslag enligt följande.

Personallöner.....		16 030 000
fast anställda.....	13 310 000	
tillfälligt anställda m. m.	2 485 000	
lönetillägg m. m.....	235 000	
Materiel och tjänster.....		5 715 000
Mark och anläggningar.....		970 000
		22 715 000

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 22 475 000 kr. Jag har därvid räknat med ytterligare medel för bl. a. resor och traktamenten i samband med visst arbete i internat (6), reproduktion (7), bearbetning av mätresultat om trafikknusaker (8), framställning av listor och tabeller (9) och utgivning av tidskriften Arménytt (10). Jag har vidare beräknat medel för ytterligare en tjänst för byrådirektör (3) och en arvodes-tjänst för pensionerad underofficer (12). Samtidigt har jag räknat med att medlen för frivilligt tjänstgörande och tillfälligt anställd personal kan minskas i motsvarande mån.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till Arméstaben för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 22 475 000 kr.

B 2. Armén: Avlöningar till aktiv personal m. fl.

1968/69 Utgift	441 026 308 ^{1,2}
1969/70 Anslag	427 200 000
1970/71 Förslag	437 700 000

¹ Härtill kommer utgifter under anslagen Arméstaben och Förband med särskild budget

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 7 791 763 kr.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Chefen för armén	Dep.chefen
<i>Personal</i> ¹			
Militär personal			
officerare	3 111	— 1	— 1
underofficerare	2 413	+ 4	+ 1
underbefäl	5 242	— 1	+ 1
personal i arvodestjänst	534	— 88	— 68
Civilmilitär personal	1 549	+ 1	—
Civil personal			
handläggande personal	94	+ 1	+ 1
övriga	6 773	— 262	— 265
	19 716	— 346	— 331

¹ Även personal som avlönas från anslaget Armén: Förband med särskild budget

Anslag

Utgifter:

Avlöningar	433 300 000	+ 38 355 000	+ 10 400 000
Uppbördsmedel:			
Avlöningar till viss personal i verkstadsdrift	6 000 000	—	—
Bidrag till täckande av vissa kostnader för arméns rid- och körskola	100 000	+ 100 000	+ 100 000
	427 200 000	+ 38 445 000	+ 10 500 000

Chefen för armén

1. Löneomräkning m. m. 41 223 280 kr.

2. En förstärkning av de lokala myndigheternas tyg- och intendenturavdelningar har påbörjats (prop. 1967: 110 s. 29, SU 102, rskr 250, prop. 1968: 109 s. 46, SU 124, rskr 282 och prop. 1969: 1 bil. 6 s. 46, SU 4, rskr 4). Denna bör genomföras i snabbare takt än hittills och slutföras under budgetåret 1971/72. För budgetåret 1970/71 föreslås förstärkning vid sammanlagt 20 förband och åtta försvarsområdesstaber. Förslaget innebär att fyra tjänster för underofficer, 25 arvodestjänster för pensionerad underofficer, två tjänster för förrådsmästare och fem tjänster för förrådsförman tillkommer medan tre tjänster för underbefäl och fyra för förrådsman kan dras in (+ 628 636 kr.).

3. Arméns rid- och körskola skall vara avvecklad den 1 juli 1970 (prop. 1968: 109 s. 41, SU 124, rskr 282). Tjänster för en kapten eller löjtnant, ett underbefäl, en stallförman, fyra remontdressörer, en förrådsman, en värme-skötare, en kontorist och tre hästskötare bör dras in (— 302 976 kr.).

4. För utgifter i samband med flyttningen av I 1 och Ing 1 behövs under budgetåret 1970/71 412 600 (— 614 400) kr.

5. Kungl. Maj:t har beslutat om provisoriska åtgärder för förvaltningen av Frösundaområdet efter flyttningen av Ing 1 till Södertälje. Beslutet innebär att för förvaltningen av området får finnas inrättad en övergångsorganisation, Frösundadetachmentet. För detachmentet som är underställt chefen för tygförvaltningsskolan får finnas inrättade sex tjänster för militär personal och 33 tjänster för civil personal, varav en med deltidstjänstgöring (+ 879 290 kr.).

6. Kungl. Maj:t har fastställt ny organisation av stabs- och förvaltnings-tjänsten vid I 1 och Ing 1 efter utflyttningarna till Upplands-Bro resp. Södertälje. De nya organisationerna innebär en minskning med fyra militära och 17 civila tjänster, varav en med deltidstjänstgöring (—400 272 kr.).

7. 1968 års riksdag beslöt (prop. 1968: 34, SU 92, rskr 214) om ett nytt system för inskrivning och redovisning av värnpliktiga. Besluten innebar bl. a. principiella ställningstaganden till organisationen av personalredovisningen på lokal nivå. Sålunda räknades med att en omorganisation av de lokala personaldetaljerna skulle vara genomförd den 1 juli 1971. Omorganisationen beräknades medföra indragning av 340 tjänster. Enligt nya detaljundersökningar beräknas 72 militära och 262 civila tjänster kunna dras in. Vidare bör 23 tjänster för kapten omvandlas till tjänster för alternativt kapten eller pensionerad officer. Utbyggnaden av den nya organisationen kommer att ske i långsammare takt än som har beräknats tidigare (prop. 1969: 1 bil. 6 s. 138, SU 4, rskr 4). Vid enheter som inte har kunnat organiseras om före den 1 juli 1971 bör de tjänster som har föreslagits bli indragna få finnas inrättade intill den 1 juli 1972. För budgetåret 1970/71 beräknas anslaget till

följd av ifrågavarande omorganisation kunna minskas med 3,4 milj. kr.

8. Vid mobiliseringsavdelningen vid staben för fo 51 behövs ytterligare en arvodestjänst för pensionerad officer. Sådana tjänster bör vidare inrättas för skjutfältsofficer vid vardera I 15 och P 4. Vid fo 51 och I 15 minskar därvid behovet av frivilligt tjänstgörande personal. För vårderna av Karlbergs slott och dess samlingar behövs också en arvodestjänst för pensionerad officer. Det förvaltningsansvar för Frösundaområdet som efter flyttningen av Ing 1 till Södertälje kommer att åvila chefen för tygförvaltningsskolan motiverar en höjning av de arvodestjänster som är avsedda för stabschefen och förvaltningsofficeren vid skolan (— 9 650 kr.).

9. Vid försvarets skyddsskola, som är organisatoriskt anknuten till I 1, behövs ett särskilt övningskompani. För detta bör inrättas en tjänst för rustmästare, avsedd för kompanikvartermästare. En tjänst för underbefäl i Ao 13/11 kan därvid dras in. I 1 behöver vidare tillföras en biträdande kaserneföreståndare i arvodestjänst för pensionerad underofficer (+ 16 924 kr.).

10. Vid Ing 1 finns för närvarande sex kompanier. Ytterligare två kompanier kommer att inrättas. För kompaniadjutant vid de nya kompanierna behövs två rustmästartjänster. Inrättas dessa tjänster kan två tjänster för underbefäl i Ao 13/11 dras in. Elevantalet vid ingenjörtruppernas kadett- och aspirantskola beräknas öka. En tjänst för underbefäl bör tillkomma och avses för lärare i motortjänst (+ 34 908 kr.).

11. Regementsmotoringenjörer saknas vid I 13 och I 16. På grund därav bör I 13 tillföras en arméingenjör av 1. graden och I 16 en arméingenjör. För chefen för stridsvagnsreparationsavdelningen vid tygverkstaden i Visby bör avses en tjänst för förste tygverkmästare i Ao 19 i stället för nuvarande tjänst för förste tyghantverkare i Ao 15. Tolv tjänster för arméingenjör i Ae 17, som är avsedda för försvarets materielverk, bör bytas ut mot tre tjänster för arméingenjör i högst Ae 24 och sju tjänster för arméingenjör i högst Ae 19. Vidare bör en tjänst för förvaltare ur fälttygkåren, placerad vid materielverket, ersättas med en tjänst för förste tygverkmästare ur tygtekniska kåren (+ 59 804 kr.).

12. En förrådsförman vid tygavdelningen vid staben för fo 44 bör bytas ut mot en förrådsmästare. Fo 51 behöver förstärkas med tjänster för två vaktmän och en maskinchef. Vaktmännen avses ersätta tillfälligt anställd personal. Telefonväxeln vid S 2 bör tillföras ett biträde med halvtidstjänstgöring. Därvid kan ett tillfälligt anställt biträde dras in. Intendenturexpeditionerna vid I 1 och Ing 1 bör efter förbandens flyttning förstärkas med var sitt biträde. Krigsskolan behöver en biträdestjänst för uppgifter som nu täcks genom anställning av extra personal. Vid krigsskolans matinrättning, som har utformats som militärrestaurang, bör en tjänst för köksföreståndare i A 17 tillkomma i utbyte mot den nuvarande köksföreståndartjänsten i A 15. Vid artilleriskjutskolan behövs ett sjukvårdsbiträde för tjänstgöring under åtta

månader om året. Vid Lv 6 kan en tjänst för verkstadsförman dras in (+ 128 442 kr.).

13. Vid ettvart av fo 35 och fo 43 behövs en tjänst för reparatör och vid fo 66 en tjänst för förste reparatör. Inrättas de båda förstnämnda tjänsterna minskar behovet av arbetsmånader för eldningstjänst. P 2 bör tillföras en tjänst för förste reparatör och en tjänst för värmeskötare i utbyte mot en tjänst för reparatör och tolv arbetsmånader för eldningstjänst. Vid P 7 behövs en tjänst för reparatör. Därvid kan tolv av de arbetsmånader som avses för eldningstjänst utgå. Vid Lv 4 bör en tjänst för reparatör bytas ut mot tjänst för förste reparatör. Härvid kan en tjänst för värmeskötare utgå. Maskinpersonalen vid S 2 behöver förstärkas med en förste reparatör. Vid I 4 bör två tjänster för förste reparatör tillkomma i utbyte mot tjänster för en reparatör och en värmeskötare. Vid I 5 bör tolv arbetsmånader för eldningstjänst ersättas med en reparatörstjänst (+ 108 456 kr.).

14. Sjukvårdsutbildningen inom krigsmakten omfattar även viss utbildning vid civila sjukhus. För handledare vid denna utbildning behövs en tjänst för instruktionssköterska vid vardera T 1 och T 4, den förstnämnda med halvtidstjänstgöring (+ 60 696 kr.).

15. Arbetsuppgifterna för linjeförmännen vid S 1 och S 2 har ökat. Därför bör vid vardera förbandet en tjänst för linjeförman bytas ut mot en tjänst för linjemästare (+ 8 592 kr.).

16. Antalet anställda på arméns reservstat minskar med sju (— 100 000 kr.).

17. Behovet av medel till premier åt personal i arméns reserver stiger med 749 000 kr. på grund av ökat antal premieberättigade. För rekryteringsstipendier i Boden behövs ytterligare 6 000 kr. På grund av minskat antal tjänstgöringsdagar för personal i arméns reserver minskar medelsbehovet i förhållande till innevarande budgetår med 662 000 kr. För ekiperingshjälp åt reservpersonal behövs 284 735 kr. och för arvoden till veterinärväsendet 1 400 kr. mindre än för innevarande budgetår (— 193 135 kr.).

18. Behovet av tjänstgöringsmånader för anställning av ekonomibiträden beräknas öka med 75 (+ 142 500 kr.).

19. Ökat elevantal vid de grundläggande skolorna och förlängning av utbildningstiden beträffande vissa ämnen m. m. medför behov av ytterligare 648 000 kr. för arvoden åt lärare och föreläsare. Medelsbehovet för arvoden åt föreläsare vid totalförsvarets signalskyddsskola beräknas under budgetåret 1970/71 till 5 000 kr., vilket innebär en ökning med 2 150 kr. (+ 650 150 kr.).

20. För representationsbidrag till militära chefer m. fl. behövs ytterligare 137 600 kr.

21. Antalet tjänstgöringsmånader för assistenter för frivilligfrågor behöver ökas med 20¹/₂ (+ 43 155 kr.).

22. Antalet krigsförbandsövningar ökar under budgetåret 1970/71 i förhållande till innevarande budgetår. För krigsförbandsövningstillägg behövs på grund därav ytterligare 216 000 kr.

23. Arvodessbeloppen för tillsyn av byggnader, övningsfält, förråd m. m. har en lång följd av år varit oförändrade. Med hänsyn till kostnadsutvecklingen och svårigheterna att anställa personal samt behovet av ökad tillsyn för att minska risken för vapenstölder föreslås att arvoden höjs med 10 % den 1 juli 1970 (+ 151 000 kr.).

24. Arbetarna vid arméförbandens intendenturavdelningar kan minskas med tio. Medelsbehovet för att anställa personal för skötsel av vissa uthyringsfastigheter beräknas öka (— 196 000 kr.).

25. Uppbördsposten Bidrag till täckande av vissa kostnader för arméns rid- och körskola utgår på grund av att skolan är avvecklad den 1 juli 1970 (+ 100 000 kr.).

26. Av föreslagna förändringar avser 928 000 kr. personal m. m. för vilken utgifterna bör bestridas från anslaget Armén: Förband med särskild budget.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 437,7 milj. kr. Jag har därvid beräknat medel för en nettoökning med tre tjänster för förstärkning av de lokala myndigheternas tyg- och intendenturavdelningar (2), en tjänst för pensionerad officer vid P 4 (8) samt sammanlagt nio tjänster för maskinpersonal vid försvarsområdesstaber och förband (13). Därvid har jag i huvudsak beaktat de indragningar av tjänster och den minskning av medelsbehovet som chefen för armén har räknat med som följd av att vissa av nämnda tjänster inrättas (13). Jag har också beräknat medel för en ökning av antalet tjänstgöringsmånader för ekonomibiträden (18) och assistenter för frivilligfrågor (21). Jag har vid medelsberäkningen vidare beaktat de behov som arméchefen har anmält av ytterligare medel för rekryteringsstipendier i Boden (17), arvoden åt lärare och föreläsare (19), krigsförbandsövningstillägg (22) samt arvoden till vissa tillsynsmän (23). Jag har också godtagit hans beräkningar av medelsbehovet för personal i arméns reserver (17) samt för vissa organisationsförändringar m. m. med anledning av flyttningen av I 1 och Ing 1 (4, 5 och 6). Jag har också räknat med att medelsbehovet går ner till följd av avvecklingen av arméns rid- och körskola (3), omorganisationen av de lokala personaldetaljerna (7), indragning av en tjänst för verkstadsförman vid Lv 6 (12), minskat antal anställda på arméns reservstat (16) och arbetare vid arméförbandens intendenturavdelningar (24) samt minskade utgifter för arvoden till veterinärväsendet (17). Jag har slutligen beaktat medelsbehovet både för pågående försök med verksamhetsplanering och resursbudgetering m. m. (26) och för den utökning av försöken som jag har redovisat under Ramberäkningar m. m.

För innevarande budgetår har 515 000 kr. beräknats under anslaget för att täcka kostnader för den personal vid arbetsmarknadsstyrelsen som handlägger ärenden angående vapenfria tjänstepliktiga. Som jag har anfört under Ramberäkningar m. m. avses medel för vapenfria tjänstepliktiga fr. o. m. budgetåret 1970/71 skola anvisas under elfte huvudtiteln. Jag har därför inte beräknat medel för ändamålet under förevarande anslag.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Armén: Avlöningar till aktiv personal m. fl.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 437 700 000 kr.

B 3. *Armén: Avlöningar m. m. till värnpliktiga*

För innevarande budgetår har anslaget förts upp med 111,7 milj. kr. Med hänvisning till vad jag har anfört tidigare hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till *Armén: Avlöningar m. m. till värnpliktiga* för budgetåret 1970/71 beräkna ett förslagsanslag av 111 700 000 kr.

B 4. *Armén: Sjukvård m. m.*

1968/69 Utgift	14 395 323 ¹
1969/70 Anslag	13 700 000
1970/71 Förslag	14 300 000

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Förband med särskild budget

Från anslaget betalas sjukvård, begravningshjälp, skyddsympning m. m. vid arméns förband och utbildningsanstalter i den mån utgifterna inte skall bestridas från annat anslag. Vidare bestrids från anslaget löneförmåner till tjänsteläkare inom förbandssjukvården samt vissa utgifter i samband med kurser för förbandsläkare, tjänsteläkare och förbandssjuksköterskor. Från anslaget betalas också sjukvård åt alla vapenfria tjänstepliktiga.

Försvarets sjukvårdsstyrelse

Anslaget bör föras upp med 14 660 000 (+ 960 000) kr.

1. Läkemedelskostnaderna och taxorna för slutna utomlänsvård ökar (+ 515 000 kr.).

2. Antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktiga ökar (+ 112 000 kr.).

3. Utgifterna för remisstandvård kommer att öka eftersom antalet tjänstgöringsmånader för värnpliktiga tandläkare minskar (+ 400 000 kr.).

4. Fortsatt överföring av sjukredovisning m. m. till ADB och utgifter för vidareutbildning av instruktionssköterskor medför att anslaget bör ökas (+ 35 000 kr.).

5. Medel för kurser för förbandsläkare m. fl. bör föras över till det föreslagna nya anslaget Försvarets medicinalkår: Övningar (— 102 000 kr.).

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 14,3 milj. kr. Som jag har anfört under Ramberäkningar m. m. kommer medel för vapenfria tjänstepliktiga fr. o. m. budgetåret 1970/71 att anvisas under elfte huvudtiteln. Jag har därför inte beräknat medel för ändamålet under förevarande anslag. I anslagsberäkningen ingår vidare att 830 000 kr. beräknas under anslaget Armén: Förband med särskild budget för att täcka medelsbehovet för den utökning av försöken med verksamhetsplanering och resursbudgetering m. m. som jag har redovisat under Ramberäkningar m. m.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Armén: Sjukvård m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 14 300 000 kr.

B 5. Armén: Reseersättningar m. m.

1968/69 Utgift	15 608 346 ¹
1969/70 Anslag	16 700 000
1970/71 Förslag	17 500 000

¹ Härtill kommer utgifter under anslagen Arméstaben och Förband med särskild budget

Från anslaget betalas resekostnadsersättningar, traktamenten och flyttningersättningar m. m.

Chefen för armén

Anslaget bör föras upp med 17 010 000 (+ 310 000) kr.

1. Behovet av medel i samband med flyttningen av I 1 och Ing 1 beräknas minska (— 594 000 kr.).

2. Ökad användning av tillfälligt kommenderade lärare vid arméns utbildningsanstalter medför tillsammans med övergången till det nya utbildningssystem som beslöts av 1966 års riksdag att anslaget bör höjas (+ 904 000 kr.).

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 17,5 milj. kr. I anslagsberäkningen ingår att 200 000 kr. förs åter till anslaget från anslaget Armén: Förband med särskild budget.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Armén: Reseersättningar m. m.* för budgetåret
1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 17 500 000 kr.

B 6. *Armén: Rekryteringskostnader*

1968/69 Utgift	423 000 ¹	Reservation	25 731
1969/70 Anslag	435 000			
1970/71 Förslag	435 000			

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Förband med särskild budget

Från anslaget bestrids utgifter som hänger samman med rekrytering av militär och civilmilitär personal vid armén.

Chefen för armén

Anslaget bör föras upp med 595 000 (+ 160 000) kr. Ökningen avser prisomräkning och utvidgad rekryteringsverksamhet.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp, 435 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Armén: Rekryteringskostnader* för budgetåret
1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 435 000 kr.

B 7. *Armén: Bränsle m. m.*

1968/69 Utgift	21 540 762 ¹
1969/70 Anslag	21 300 000
1970/71 Förslag	20 700 000

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Förband med särskild budget

Från anslaget bestrids utgifter för bränsle, elektrisk energi och vatten m. m. vid arméns förband och utbildningsanstalter samt för anslutning av vatten- och avloppsledningar till arméns befintliga byggnader och anläggningar m. m.

Fortifikationsförvaltningen

Anslaget bör föras upp med 21 850 000 (+ 550 000) kr.

1. Prisomräkning motiverar att anslaget minskas med 100 000 kr.

2. Förbrukningen av elektrisk energi ökar (+ 300 000 kr.).

3. Ökad vattenförbrukning samt anslutning av avlopp i Karlsborg och Boden gör att medelsbehovet ökar (+ 350 000 kr.).

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 20,7 milj. kr. I anslagsberäkningen ingår att 1 350 000 kr. beräknas under anslaget Armén: Förband med särskild budget för att täcka medelsbehovet för den utökning av försöken med verksamhetsplanering och resursbudgetering m. m. som jag har redovisat under Ramberäkningar m. m.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Armén: Bränsle m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 20 700 000 kr.

B 8. Armén: Renhållning

1968/69 Utgift	7 817 074 ¹
1969/70 Anslag	8 170 000
1970/71 Förslag	8 800 000

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Förband med särskild budget

Från anslaget bestrids utgifter för renhållning och renhållningsmateriel i byggnader och anläggningar som disponeras av arméns förband och utbildningsanstalter.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 9 095 000 (+ 925 000) kr.

1. Pris- och löneomräkning 1 240 000 kr.

2. Anskaffningarna av renhållningsinventarier för I 1 och Ing 1 under budgetåret 1969/70 är av engångsnatur (— 315 000 kr.).

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 8,8 milj. kr. Jag har därvid räknat med att anslaget kan minskas med medel som under budgetåret 1969/70 har anvisats för engångsutgifter i samband med I 1:s och Ing 1:s flyttning (2). I anslagsberäkningen ingår vidare att 400 000 kr. beräknas under anslaget Armén: Förband med särskild budget för att täcka medelsbehovet för den utökning av försöken med verksamhetsplanering och resursbudgetering m. m. som jag har redovisat under Ramberäkningar m. m.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Armén: Renhållning* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 8 800 000 kr.

B 9. *Armén: Telefon m. m.*

1968/69 Utgift	3 270 593 ¹
1969/70 Anslag	3 530 000
1970/71 Förslag	3 500 000

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Förband med särskild budget

Från anslaget betalas samtalsavgifter och telegram samt utbyggnad av telefonväxlar m. m. vid arméns förband och utbildningsanstalter.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 3 695 000 (+ 165 000) kr.

1. Prisstegringar för samtalsavgifter och fjärrskriftpapper samt för inträdesavgifter för vissa telefonväxlar ökar medelsbehovet (+ 190 000 kr.).

2. Anskaffningarna av snabbtelefoner för I 1 och Ing 1 under budgetåret 1969/70 är av engångsnatur (— 200 000 kr.).

3. Abonnemangskostnaderna för det fredstida fjärrskriftnätet ökar (+ 175 000 kr.).

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 3,5 milj. kr. Jag har därvid räknat med att anslaget kan minskas med medel som under budgetåret 1969/70 har anvisats för engångsutgifter i samband med I 1:s och Ing 1:s flyttning (2). I anslagsberäkningen ingår vidare att 125 000 kr. beräknas under anslaget *Armén: Förband med särskild budget* för att täcka medelsbehovet för den ökning av försöken med verksamhetsplanering och resursbudgetering m. m. som jag har redovisat under *Ramberäkningar m. m.*

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Armén: Telefon m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 3 500 000 kr.

B 10. *Armén: Tvätt*

1968/69 Utgift	5 870 032 ¹
1969/70 Anslag	6 205 000
1970/71 Förslag	6 200 000

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Förband med särskild budget

Från anslaget betalas tvätt som utförs vid försvarets materielverks tvättinrättning och vid förenade fabriksverkens tvätterier m. m.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 6 555 000 (+ 350 000) kr.

1. Prisomräkning 250 000 kr.
2. Antalet tjänstgöringsdagar för repetitionsutbildning ökar (+ 100 000 kr.).

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 6,2 milj. kr. I anslagsberäkningen ingår att 350 000 kr. beräknas under anslaget Armén: Förband med särskild budget för att täcka medelsbehovet för den utökning av försöken med verksamhetsplanering och resursbudgetering m. m. som jag har redovisat under Ramberäkningar m. m.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Armén: Tvätt* för budgetåret 1970/71 anvisa ett
förslagsanslag av 6 200 000 kr.

B 11. Armén: Övriga expenser m. m.

1968/69 Utgift	2 793 165 ¹
1969/70 Anslag	3 045 000
1970/71 Förslag	3 000 000

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Förband med särskild budget

Från anslaget betalas skrivmateriel, kontorsmaskiner, annonsering, vakt-tjänst m. m. vid arméns förband och utbildningsanstalter.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 3 200 000 (+ 155 000) kr.

1. Prisomräkning m. m. 29 000 kr.
2. Bevakningen av Frösundaområdet skall övertas av vaktbolag (+ 200 000 kr.).
3. Medelsbehovet för engångsanskaffningar minskar (— 74 000 kr.).

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 3 milj. kr. Jag har därvid räknat med 250 000 kr. för tillkommande bevakningsobjekt (2) och tagit hänsyn till att anslaget kan minskas med medel som för budgetåret 1969/70 har anvisats för engångsanskaffningar (3). I anslagsberäkningen ingår vidare att 140 000

kr. beräknas under anslaget Armén: Förband med särskild budget för att täcka medelsbehovet för den utökning av försöken med verksamhetsplanering och resursbudgetering m. m. som jag har redovisat under Ramberäkningar m. m.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Armén: Övriga expenser m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 3 000 000 kr.

B 12. Armén: Mathållning

1968/69 Utgift	67 107 860 ¹
1969/70 Anslag	54 000 000
1970/71 Förslag	56 000 000

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Förband med särskild budget

Från anslaget bestrids utgifter för livsmedel till arméns förband och utbildningsanstalter för utspisning på förlägningsorten och under övningar. Vidare betalas kvartersförplägnad, portionsgottgörelse och portionsersättning till personal ur armén samt lagerhållning och transport av livsmedel m. m. Från anslaget betalas också förplägnad åt alla vapenfria tjänstepliktiga.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 61 550 000 (+ 7 550 000) kr.

1. Prishöjningar och en genomförd ökning av beloppet för portionsgottgörelse, m. m. ökar medelsbehovet med 1 151 000 kr.

2. Genom en tidigare tillfällig ökning av lagerhållningen kan mathållningen under innevarande budgetår till ett belopp av 6 milj. kr. finansieras genom lagerminskning. Denna möjlighet finns inte nästa budgetår. Anslaget bör därför tillföras 6 milj. kr.

3. Ändrad portionsstyrka m. m. ökar medelsbehovet med 300 000 kr.

4. För dataproduktion beräknas ytterligare 99 000 kr.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 56 milj. kr. Som jag har anfört under Ramberäkningar m. m. kommer medel för vapenfria tjänstepliktiga fr. o. m. budgetåret 1970/71 att anvisas under elfte huvudtiteln. Jag har därför inte beräknat medel för ändamålet under förevarande anslag. I anslagsberäkningen ingår vidare att 3,6 milj. kr. beräknas under anslaget Armén: Förband med särskild budget för att täcka medelsbehovet för den utökning av försöken med verksamhetsplanering och resursbudgetering m. m. som jag har redovisat under Ramberäkningar m. m.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Armén: Mathållning* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 56 000 000 kr.

B 13. Armén: Furagering

1968/69 Utgift	489 401
1969/70 Anslag	890 000
1970/71 Förslag	770 000

Från anslaget betalas fodermedel för hästar och hundar vid arméns förband och utbildningsanstalter.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 790 000 (— 100 000) kr.

1. Prisomräkning motiverar att anslaget minskas med 13 000 kr.
2. Antalet underhållsdagar minskar, för hästar med 15 400 till 81 000 och för hundar med 5 100 till 128 900 (— 87 000 kr.).

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 770 000 kr. I anslagsberäkningen ingår att 20 000 kr. beräknas under anslaget *Armén: Förband* med särskild budget för att täcka medelsbehovet för den utökning av försöken med verksamhetsplanering och resursbudgetering m. m. som jag har redovisat under *Rambereäkningar m. m.*

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Armén: Furagering* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 770 000 kr.

B 14. Armén: Övningar m. m.

1968/69 Utgift	74 518 705 ¹	Reservation	12 090 251
1969/70 Anslag	74 500 000			
1970/71 Förslag	77 000 000			

¹ Härtill kommer utgifter under anslagen *Arméstaben* och *Förband* med särskild budget

Från anslaget bestrids i huvudsak utgifter som direkt kan hänföras till utbildnings- och övningsverksamheten, dock inte utgifter för krigsmateriel, ammunition, beklädnad, mathållning, sjukvård eller förläggning i kasern.

2* — *Bihang till riksdagens protokoll 1970. 1 saml. Nr 1. Bil. 6*

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 82,7 (+ 8,2) milj. kr.

1. Prisomräkning 906 000 kr.
2. Skol- och kursverksamheten minskar (— 152 000 kr.).
3. För 1969/70 har vissa av militärbefälhavarna ledda övningar tagits upp under anslaget Militärområdesstabers med särskild budget. Dessa kostnader, som inte avser ifrågavarande stabers interna verksamhet, bör dock redovisas under förevarande anslag (+ 1 100 000 kr.).
4. Repetitionsutbildningen ökar med ca 250 000 tjänstgöringsdagar (+ 2 500 000 kr.).
5. Stridsvagnsutbildningens andel av den totala utbildningen ökar till följd av införandet av stridsvagn 103 (»S») och medför ökade kostnader för främst drivmedel (+ 1 500 000 kr.).
6. Den fortlöpande övergången till det nya värnplikssystemet medför en planerlig ökning av utbildningskostnaderna (+ 2 346 000 kr.).

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 77 milj. kr. I anslagsberäkningen ingår att 3,8 milj. kr. beräknas under anslaget Armén: Förband med särskild budget för att täcka medelsbehovet för den utökning av försöken med verksamhetsplanering och resursbudgetering m. m. som jag har redovisat under Ramberäkningar m. m.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Armén: Övningar m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 77 000 000 kr.

B 15. Armén: Förhyrning av motorfordon m. m.

1968/69 Utgift	8 162 276 ¹
1969/70 Anslag	10 700 000
1970/71 Förslag	12 000 000

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Förband med särskild budget

Från anslaget betalas dels förhyrning av motorfordon m. m. och därmed sammanhängande reparationer och transporter, dels utnyttjande i vissa fall av kronans egna, förrådsställda specialfordon. Egna specialfordon utnyttjas när tillräckligt många standardfordon inte kan hyras till godtagbart pris.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 13 150 000 (+ 2 450 000) kr. Ökningen beror främst på att krigsförbandsövningarna får större omfattning. Till detta kommer att bl. a. brigaderna övar i en ny och mera fordonsrik organisation.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 12 milj. kr. I anslagsberäkningen ingår att 1,1 milj. kr. beräknas under anslaget Armén: Förband med särskild budget för att täcka medelsbehovet för den utökning av försöken med verksamhetsplanering och resursbudgetering m. m. som jag har redovisat under Ramberäkningar m. m.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Armén: Förhyrning av motorfordon m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 12 000 000 kr.

B 16. Armén: Beklädnad m. m.

1968/69 Utgift	64 753 212 ¹	Reservation	1 906 722
1969/70 Anslag	63 700 000		
1970/71 Förslag	61 500 000		

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Förband med särskild budget

Från anslaget betalas anskaffning, underhåll och förrådshållning av beklädnadsmateriel m. m. för armén utom hemvärnet samt försök m. m. som avser denna materiel.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 62 024 000 (— 1 676 000) kr.

1. Prisomräkning	+ 800 000
2. Löpande verksamhet	— 593 000
3. Anskaffning av uniform m/68	+ 205 000
4. Dataproduktion	— 553 000
5. Återbetalning av medel som ställts till förfogande för beställningar i sysselsättningsstimulerande syfte	—6 500 000
6. Anskaffning för förband under repetitionsutbildning	+7 715 000
7. Anskaffning för bristtäckning	—2 750 000
	—1 676 000

2. För den löpande verksamheten erfordras 39 457 000 kr. enligt följande (— 593 000 kr.).

Dagskostnaden för beklädnadsmateriel m. m. beräknas till 2: 82 kr. Antalet tjänstgöringsdagar är 14 421 900. Inkomster för uthyrning av beklädnad beräknas till 90 öre under 554 200 tjänstgöringsdagar. Medelsbehovet för den löpande anskaffningen och underhållet m. m. beräknas därför till (14 421 900 × 2: 82 — 554 200 × 0: 90) avrundat 40 170 000 kr. I detta be-
lopp ingår full dagskostnad även för arméns förband med särskild budget.

Under anslaget för dessa förband tas 541 000 kr. upp för viss mindre anskaffning samt för vård och underhåll av materiel som är hänförlig till anslaget. Utgifterna minskas därför med 541 000 kr. till 39 629 000 kr.

Med hänsyn till att äldre materiel, som i mindre omfattning frigörs i samband med modernisering av mobiliseringsförråd, utnyttjas eller försäljs kan medelsbehovet begränsas till 37 832 000 kr.

Härutöver behövs 1 625 000 kr. enligt följande.

a) För att vidmakthålla den under budgetåret 1966/67 påbörjade standardförbättringen för personal som fullgör första tjänstgöring behövs 200 000 kr. för att anskaffa bottiner till värnpliktiga som grundutbildas i norra delen av landet.

b) För vapenfria tjänstepliktigas beklädnad tas samma belopp upp som budgetåret 1969/70, dvs. 500 000 kr.

c) För förrådsinredningar, hanteringsmateriel m. m. för nya förråd och i samband med krigsorganisatoriska förändringar m. m. behövs 925 000 kr.

3. För fortsatt konfektionering m. m. av uniform m/68 för försäljning och tilldelning till elever vid vissa skolor behövs 1 005 000 (+ 205 000) kr.

6. För engångsökning av persedelstocken på grund av ökad repetitionsutbildning enligt 1966 års värnpliktsbeslut behövs 29 885 000 kr. (prisläge maj 1968). Tidigare budgetår har totalt 4,8 milj. kr. kunnat disponeras för detta ändamål. För att genomföra anskaffningarna under den kommande sexårsperioden i den takt som repetitionsutbildningen ökar behövs under budgetåret 1970/71 5 087 000 kr. (+ 3 287 000 kr.).

För att fullfölja den under budgetåret 1966/67 påbörjade moderniseringen genom anskaffning av vindrock och fältuniform m/59 för repetitionsövningsförband behövs enligt långsiktsplan totalt 15 217 000 kr. (prisläge maj 1968). Tidigare har för ändamålet kunnat disponeras 2 milj. kr. under budgetåret 1966/67. För att genomföra anskaffningen under den kommande treårsperioden behövs under budgetåret 1970/71 4 428 000 kr.

7. För modernisering av och bristtäckning i krigsutrustningen beräknas 10 950 000 (— 2 750 000) kr. Minskningen orsakas av den ökade anskaffningen för repetitionsutbildning enligt punkt 6.

Utöver anslaget bör beställningar av beklädnadsmateriel m. m. få läggas ut inom en kostnadsram av 20 milj. kr. Betalningsutfall förutsätts ske budgetåret 1972/73.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 61,5 milj. kr. Härvid beräknar jag 3,5 milj. kr. för återbetalning av medel som under budgetåret 1967/68 har ställts till förfogande för beställningar av beklädnadsmateriel i sysselsättningsstimulerande syfte. I anslagsberäkningen ingår vidare att 450 000 kr. beräknas under anslaget Armén: Förband med särskild budget för att täcka medelsbeho-

vet för den utökning av försöken med verksamhetsplanering och resursbudgetering m. m. som jag har redovisat under Ramberäkningar m. m.

Kungl. Maj:t bör inhämta riksdagens bemyndigande att lägga ut beställningar utöver anslaget för nästa budgetår inom en kostnadsram av 20 milj. kr. Bemyndigandet bör dock disponeras endast i konjunkturpolitiskt syfte.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) till *Armén: Beklädnad m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 61 500 000 kr.,

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att medge att utöver anslaget beställningar av beklädnadsmateriel får läggas ut inom en kostnadsram av 20 000 000 kr.

B 17. Armén: Inventarier m. m.

1968/69 Utgift	15 375 545 ¹	Reservation	4 321 427
1969/70 Anslag	15 900 000		
1970/71 Förslag	16 500 000		

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Förband med särskild budget

Från anslaget betalas anskaffning, vård och förrådshållning av kaserninventarier och förplägnadsmateriel med undantag för inventarier som är avsedda för sjukhus eller sjukrum.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 18 585 000 (+ 2 685 000) kr.

A. Kaserninventarier

1. Prisomräkning	+ 320 000
2. Löpande verksamhet	+ 2 028 000
3. Anskaffning m. m. i samband med nybyggnader, större iståndsättningsarbeten och andra arbeten	— 3 663 000

B. Förplägnadsmateriel

1. Prisomräkning	+ 350 000
2. Löpande verksamhet	+ 925 000
3. Anskaffning m. m. på grund av nybyggnad, ombyggnad eller renovering av matinrättningar, mässar och marketentier	— 446 000
4. Anskaffning för I 1 och Ing 1	— 729 000
5. Förplägnadsmateriel för fältbruk	+ 3 200 000
6. Upprustning av den maskinella utrustningen i matinrättningarna	+ 700 000
	+ 2 685 000

A 2. För underhåll av befintliga kaserninventarier och för central anskaffning av i huvudsak inventarier för de värnpliktigas förlägningslokaler

m. m. behövs ca 5 723 000 kr. Det är angeläget att medelsbehovet för löpande verksamhet tillgodoses så att en annars ofrånkomlig standardsänkning undviks.

3. Medelsbehovet är 2 923 000 kr. För nästa budgetår tas dock upp endast 2 192 000 kr. Det är angeläget att behovet av kaserninventarier tillgodoses i takt med renoveringar, nybyggnader m. m. Anskaffningarna för I 1 och Ing 1 slutförs innevarande budgetår.

B 2. För den löpande verksamheten behövs 3 milj. kr. Nu tas dock upp endast 2 575 000 kr.

4. Anskaffningarna för I 1 och Ing 1 slutförs innevarande budgetår.

6. Upprustningen av den maskinella utrustningen i matinträttningarna återförs till planenlig nivå.

Under budgetåret 1970/71 bör utöver anslaget få läggas ut beställningar av kaserninventarier inom en kostnadsram av 2 milj. kr. Betalningsutfall förutsätts ske budgetåret 1971/72. Vidare bör beställningar av förplägnadsmateriel för fältbruk (distributionsmateriel m. m.) få läggas ut inom en kostnadsram av 7,8 milj. kr. Betalningsutfall förutsätts ske med 3,9 milj. kr. under ettbart av budgetåren 1971/72 och 1972/73.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 16,5 milj. kr. I anslagsberäkningen ingår att 130 000 kr. beräknas under anslaget Armén: Förband med särskild budget för att täcka medelsbehovet för den utökning av försöken med verksamhetsplanering och resursbudgetering m. m. som jag har redovisat under Ramberäkningar m. m.

Jag är inte beredd att tillstyrka några materielbeställningar utöver anslaget.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Armén: Inventarier m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 16 500 000 kr.

B 18. Armén: Sjukvårdsmateriel

1968/69 Utgift	7 922 759 ¹	Reservation	2 901 818
1969/70 Anslag	8 160 000		
1970/71 Förslag	10 000 000		

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Förband med särskild budget

Från anslaget betalas anskaffning och underhåll av sjukvårdsmateriel och inventarier för arméns läkarmottagningar och sjukrumsavdelningar. Vidare betalas anskaffning och underhåll av sjukvårdsmateriel för arméns utbildning och övningar samt anskaffning av sjukvårdsmateriel och läkemedel för arméns krigsförband m. m. Slutligen betalas förrådshållning och försök beträffande förnödenheter som hänförs till anslaget.

Försvarets sjukvårdsstyrelse

Anslaget bör föras upp med 11 145 000 (+ 2 985 000) kr.

1. Prisomräkning	+ 186 000
2. Materiel för läkarmottagningar m. m.	+ 60 000
3. Materiel för utbildning och övningar i sjukvårdstjänst	+ 309 000
4. Sjukvårdsmateriel och läkemedel för krigsförband	+2 430 000
	+2 985 000

2. Ett i stort sett oförändrat belopp behövs för drift och modernisering av arméns läkarmottagningar och sjukrumsavdelningar samt för hörsel-skydd. För materielanskaffning för armémedicinska forskningsgruppen be-hövs därutöver 60 000 kr.

3. Moderniseringen av utbildningsmaterielen i takt med den moderni-sering som nu genomförs vid krigsförbanden kräver ytterligare medel.

4. För innevarande budgetår har 5 710 000 kr. anvisats för ändamålet. Chefen för armén har i sina anvisningar räknat med en höjning av anslags-posten med 1 430 000 kr. Denna höjning är emellertid otillräcklig med hän-syn till att det årliga anslagsbehovet på sikt uppgår till minst 10 milj. kr. Försvarets sjukvårdsstyrelse anser sig inte kunna godta chefens för armén anvisningar på denna punkt.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 10 milj. kr. I anslagsberäkningen ingår att 10 000 kr. beräknas under anslaget Armén: Förband med särskild budget för att täcka medelsbehovet för den utökning av försöken med verksamhets-planering och resursbudgetering m. m. som jag har redovisat under Ram-beräkningar m. m.

Jag hemställer, att Kungl. Maj: t föreslår riksdagen

att till *Armén: Sjukvårdsmateriel* för budgetåret 1970/71
anvisa ett reservationsanslag av 10 000 000 kr.

B 19. Armén: Ökning av drivmedelslagringen

1968/69 Utgift 1 000	Reservation 900 000
1969/70 Anslag 1 000		
1970/71 Förslag 1 000		

Från anslaget betalas varukostnader för ökad lagerhållning av drivmedel för armén.

Försvarets materielverk

Anslaget bör oförändrat föras upp med ett formellt belopp av 1 000 kr. Disponibla medel på arméns förrådstitel för drivmedelslagring bedöms täcka kostnaderna för att fylla sådana nya lagringsutrymmen som beräknas bli färdiga under budgetåret 1970/71.

Departementschefen

Jag biträder materielverkets förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Armén: Ökning av drivmedelslagringen* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 kr.

B 20. Armén: Drivmedelsutrustning

1968/69 Utgift 4 347 517 ¹	Reservation 6 057 308
1969/70 Anslag 4 480 000		
1970/71 Förslag 3 730 000		

¹ Här till kommer utgift under anslaget Förband med särskild budget

Från anslaget betalas anskaffning och underhåll av i arméns krigs- och fredsutrustning ingående materiel för distribution av drivmedel.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 3 740 000 (— 740 000) kr.

1. Prisomräkning 60 000 kr.

2. Genom rationalisering av drivmedelshanteringen har behovet av materiel ändrats så att anskaffningarna kan minska (— 800 000 kr.).

Materielverket begär att utöver anslaget få lägga ut beställningar av drivmedelsutrustning inom en kostnadsram av 1 milj. kr. Betalningsutfall förutsätts ske med 500 000 kr. under vardera av budgetåren 1971/72 och 1972/73. Beställningsbemyndigandet behövs på grund av de långa leveranstider som

i fortsättningen måste påräknas och de möjligheter till en mer ekonomisk anskaffning som uppnås genom att större kvantiteter kan beställas samtidigt.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 3 730 000 kr. I anslagsberäkningen ingår att 15 000 kr. beräknas under anslaget Armén: Förband med särskild budget för att täcka medelsbehovet för den utökning av försöken med verksamhetsplanering och resursbudgetering m. m. som jag har redovisat under Ramberäkningar m. m.

Jag är inte beredd att tillstyrka några beställningar av drivmedelsutrustning utöver anslaget.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Armén: Drivmedelsutrustning* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 3 730 000 kr.

B 21. Armén: Drivmedelsförråd m. m.

1968/69 Utgift	1 463 076 ¹
1969/70 Anslag	1 660 000
1970/71 Förslag	1 900 000

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Förband med särskild budget

Från anslaget betalas frakter och transporter av drivmedel till och från arméns förråd samt omkostnader vid förråden.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 1 900 000 (+ 240 000) kr.

1. Prisomräkning m. m. 140 000 kr.

2. Viss dataproduktion för redovisning av drivmedel avses äga rum (+ 100 000 kr.).

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 1,9 milj. kr. I anslagsberäkningen ingår att 10 000 kr. beräknas under anslaget Armén: Förband med särskild budget för att täcka medelsbehovet för den utökning av försöken med verksamhetsplanering och resursbudgetering m. m. som jag har redovisat under Ramberäkningar m. m.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Armén: Drivmedelsförråd m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 900 000 kr.

B 22. Armén: Remontering

1968/69 Utgift	221 714	Reservation	528 779
1969/70 Anslag	250 000			
1970/71 Förslag	1 000			

Under anslaget redovisas de utgifter och inkomster som hänger samman med inköp, försäljning och utackordering av hästar.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med ett formellt belopp av 1 000 (— 249 000) kr. Genom att antalet beridna och anspända krigsförband går ned minskar behovet att anskaffa hästar. Medelsbehovet kan täckas av inkomster från försäljning av utrangerade hästar.

Departementschefen

Jag biträder materielverkets förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Armén: Remontering* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 kr.

B 23. Armén: Uttagning av hästar

1968/69 Utgift	34 239
1969/70 Anslag	65 000
1970/71 Förslag	40 000

Från anslaget betalas resor och traktamenten i samband med hästuttagningsmyndighetens kontroll- och inspektionsverksamhet. Från anslaget utgår vidare arvoden, reseersättningar och traktamenten för hästbesiktningsmännen och ledamöter i uttagningsnämnderna samt ersättning till hästågare för besiktning.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 55 000 (— 10 000) kr. På grund av att antalet hästanspända förband går ned minskar även omfattningen av hästuttagningen.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 40 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Armén: Uttagning av hästar* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 40 000 kr.

B 24. Armén: Veterinärvård

1968/69 Utgift 102 920	Reservation 130 742
1969/70 Anslag 90 000		
1970/71 Förslag 50 000		

Från anslaget betalas anskaffning, underhåll och — såvitt avser omkostnader — förrådshållning av veterinärmateriel och djurläkemedel för arméns freds- och krigsorganisation.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 65 000 (— 25 000) kr. Minskningen beror främst på minskat antal tjänstgöringsdagar för hästar och stamhundar samt ökade inkomster genom försäljning av övertalig veterinärmateriel.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 50 000 kr. I anslagsberäkningen ingår att 15 000 kr. beräknas under anslaget Armén: Förband med särskild budget för att täcka medelsbehovet för den utökning av försöken med verksamhetsplanering och resursbudgetering m. m. som jag har redovisat under Ramberäkningar m. m.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Armén: Veterinärvård* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 50 000 kr.

B 25. Armén: Hundväsendet

1968/69 Inkomst 45 156 ¹	Reservation 240 360
1969/70 Anslag 60 000		
1970/71 Förslag 1 000		

¹ Inkomsterna från försäljning av utrangerade hundar har överstigit utgifterna med 45 156 kr.

Från anslaget betalas anskaffning och transport av hundar för armén utom hemvärdet, besiktning av hundar för uttagning samt anskaffning av viss stallmateriel m. m.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med ett formellt belopp av 1 000 (— 59 000) kr. Utgifterna kan täckas av inkomster från försäljning av hundar.

Departementschefen

Jag biträder materielverkets förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Armén: Hundväsendet* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 kr.

B 26. Armén: Förband med särskild budget

1969/70 Anslag	87 000 000
1970/71 Förslag	148 000 000

Från anslaget bestrids utgifter för verksamheten vid artilleriskjutskolan, Falu försvarsområde, Dalregementet, Bergslagens artilleriregemente, Norra Smålands regemente och Skånska dragonregementet, vilka bedriver försök med verksamhetsplanering, resursbudgetering, kostnadsredovisning och verksamhetskontroll samt därav betingade organisationsförsök.

Chefen för armén

Anslaget bör föras upp med 148 441 000 (+ 61 441 000) kr.

1. Löne- och prisomräkning 5 203 000 kr.

2. För budgetåret 1970/71 begärs nya tjänster vid försöksenheter enligt vad som har redovisats under anslaget *Armén: Avlöningar till aktiv personal m. fl.* Vidare föreslås under nämnda anslag vissa organisationsförändringar, bl. a. med hänsyn till det nya inskrivnings- och personalredovisningssystemet. Slutligen ökar medelsbehovet för arvoden, krigsförbandsövnings-tillägg, traktamenten m. m. (+ 576 000 kr.).

3. Medelsbehovet för grundutbildning av värnpliktiga ökar, främst därför att stridsvagnsutbildningen med åldersklassen utökas vid Skånska dragonregementet (+ 649 000 kr.).

4. En krigsförbandsövning med reducerad pansarbrigad vid Skånska dragonregementet och ökad utbildningsvolym för lokalförsvarsförband, m. m. ökar medelsbehovet för repetitionsutbildning (+ 3 464 000 kr.).

5. Försöksverksamheten bör under budgetåret 1970/71 omfatta även Örebro försvarsområde (Fo 51), Karlstads försvarsområde (Fo 52), Värmlands regemente (I 2) och Livregementets grenadjärer (I 3). Utökningen medför behov av ytterligare 51 549 000 kr., varav 2 523 000 kr. för löne- och prisomräkning.

Anslaget har beräknats med utgångspunkt i primäruppdrag under följande delproduktionsområden.

1. Allmän ledning och förbandsverksamhet.....	75 497 000
2. Operativ och krigsorganisatorisk verksamhet.....	5 861 000
3. Utbildning till och av fast anställd personal m. fl.....	6 529 000
4. Grundutbildning av värnpliktiga.....	41 270 000
5. Repetitionsutbildning.....	19 284 000
	148 441 000

De beräknade utgifterna fördelar sig på utgiftsslag enligt följande.

1. Personallöner.....	72 614 000
2. Värnpliktiga.....	31 058 000
3. Materiel och tjänster.....	43 038 000
4. Hyror m. m.....	1 731 000
	148 441 000

Departementschefen

Som jag har redovisat under Ramberäkningar m. m. bör försöksverksamheten inom armén för budgetåret 1970/71 utökas att omfatta samtliga förband och andra enheter inom Bergslagens militärområde. Medelsbehovet för tillkommande enheter beräknar jag till 51,8 milj. kr. Om dessa medel i stället hade anvisats under sedvanliga anslag skulle de ha fördelat sig enligt följande.

Armén: Avlöningar till aktiv personal m. fl.....	22 650 000
Armén: Avlöningar m. m. till värnpliktiga.....	7 400 000
Armén: Sjukvård m. m.....	830 000
Armén: Reseersättningar m. m.....	110 000
Armén: Bränsle m. m.....	1 350 000
Armén: Renhållning.....	400 000
Armén: Telefon m. m.....	125 000
Armén: Tvätt.....	350 000
Armén: Övriga expenser m. m.....	140 000
Armén: Mathållning.....	3 600 000
Armén: Furagering.....	20 000
Armén: Övningar m. m.....	3 800 000
Armén: Förhyrning av motorfordon m. m.....	1 100 000
Armén: Beklädnad m. m.....	450 000
Armén: Inventarier m. m.....	130 000
Armén: Sjukvårdsmateriel.....	10 000
Armén: Drivmedelsutrustning.....	15 000
Armén: Drivmedelsförråd m. m.....	10 000
Armén: Veterinärvård.....	15 000
Anskaffning av tygmateriel m. m.....	2 400 000
Underhåll av tygmateriel m. m.....	4 000 000
Uttagning av motorfordon och motorredskap.....	5 000

Hemvärnet: Förvaltningskostnader.....	150 000
Hemvärnet: Övningar.....	360 000
Hemvärnet: Intendenturmateriel m. m.....	20 000
Hemvärnet: Tygmateriel m. m.....	540 000
Försvarets tandvård.....	175 000
Försvarets personalvård: Förvaltningskostnader.....	75 000
Försvarets personalvård: Fritidsverksamhet m. m.....	40 000
Underhåll av sjukvårdsmateriel.....	20 000
Reseersättningar till värnpliktiga m. fl.....	1 500 000
Arbetarskydd.....	5 000
Förslagsverksamhet.....	5 000
	51 800 000

Anslaget bör föras upp med 148 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Armén: Förband med särskild budget* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 148 000 000 kr.

B 27. Anskaffning av tygmateriel m. m.

För innevarande budgetår har anslaget förts upp med 508 milj. kr. Med hänvisning till vad jag har anfört tidigare hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till *Anskaffning av tygmateriel m. m.* för budgetåret 1970/71 beräkna ett reservationsanslag av 495 000 000 kr.

B 28. Underhåll av tygmateriel m. m.

1968/69 Utgift	90 568 946 ^{1,2}	Reservation	37 157 127
1969/70 Anslag ..	87 900 000		
1970/71 Förslag ..	90 000 000		

¹ Härtill kommer utgifter under anslagen Arméstaben och Förband med särskild budget

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 172 396 kr.

Från anslaget betalas underhåll och vård av tygmateriel i förråd och i bruk för utbildning. Från anslaget bestrids vidare utgifter för kursverksamhet samt för rationaliseringsåtgärder inom arméns förråds- och verkstadsorganisation m. m.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 97,1 (+ 9,2) milj. kr. Ökningen avser löneomräkning samt ökat behov av materielunderhåll på grund av utvidgad

övningsverksamhet och ökad stridsfordonsutbildning i anslutning till att stridsvagn 103 (»S») införs i krigsorganisationen.

Anslaget föreslås få disponeras enligt följande plan. Som jämförelse anges motsvarande poster enligt underhållsplanen för innevarande budgetår.

	Anvisat 1969/70	Förslag 1970/71
1. Verksamhet vid militärområdenas tygförvaltningar	4 000 000	4 800 000
2. Reparation och vård av standardfordon.....	15 150 000	16 550 000
3. Reparation och vård av terräng- och stridsfordon..	20 700 000	24 500 000
4. Reparation och vård av övrig tygmateriel.....	39 750 000	40 850 000
5. Verksamhet vid materielverket.....	10 050 000	10 400 000
	89 650 000¹	97 100 000

¹ Utöver anslaget disponerar materielverket 1 750 000 kr. av reservationsmedelsbehållningen den 30 juni 1969

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 90 milj. kr. I anslagsberäkningen ingår att 4 milj. kr. beräknas under anslaget Armén: Förband med särskild budget för att täcka medelsbehovet för den utökning av försöken med verksamhetsplanering och resursbudgetering m. m. som jag har redovisat under Ramberäkningar m. m.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Underhåll av tygmateriel m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 90 000 000 kr.

B 29. Uttagning av motorfordon och motorredskap

1968/69 Utgift	63 208 ¹
1969/70 Anslag	115 000
1970/71 Förslag	90 000

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Förband med särskild budget

Från anslaget betalas förbesiktning av motorfordon och motorredskap som har tagits ut för krigsmaktens behov vid mobilisering.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 125 000 (+5 000) kr.

Som förbesiktning utnyttjar försvarets materielverk den av AB Svensk Bilprovning utförda kontrollbesiktningen av registrerade motorfordon och släpvagnar till bilar. För krigsmaktens förband kvarstår dock uppgiften att förbesiktiga ett stort antal fordon, t. ex. traktorer, släpfordon till traktorer, motorredskap samt reservregistrerade fordon.

Erfarenheter från föregående budgetår visar att personal ur förbanden inte har hunnit med att genomföra besiktningar i önskvärd omfattning. Anslaget har därigenom utnyttjats endast till ca 50 %. Ur beredskapssynpunkt är det angeläget att förbesiktningar utförs i ökad utsträckning. Materielverket avser därför ge ut anvisningar till förbanden att i civila marknaden köpa tjänster för att utföra den förbesiktning som egen personal inte hinner med.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 90 000 kr. I anslagsberäkningen ingår att 5 000 kr. beräknas under anslaget Armén: Förband med särskild budget för att täcka medelsbehovet för den utökning av försöken med verksamhetsplanering och resursbudgetering m. m. som jag har redovisat under Ramberäkningar m. m.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Uttagning av motorfordon och motorredskap* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 90 000 kr.

B 30. Hemvärdet: Förvaltningskostnader B 31. Hemvärdet: Övningar

B 32. Hemvärdet: Intendenturmateriel m. m. B 33. Hemvärdet: Tygmateriel m. m.

För innevarande budgetår har anslagen Hemvärdet: Förvaltningskostnader, Hemvärdet: Övningar, Hemvärdet: Intendenturmateriel m. m. och Hemvärdet: Tygmateriel m. m. förts upp med 3 015 000, 4 710 000, 2 milj. resp. 7 060 000 kr. Med hänvisning till vad jag har anfört tidigare hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1970/71 beräkna

a) till *Hemvärdet: Förvaltningskostnader* ett förslagsanslag av 3 015 000 kr.,

b) till *Hemvärdet: Övningar* ett reservationsanslag av 4 710 000 kr.,

c) till *Hemvärdet: Intendenturmateriel m. m.* ett reservationsanslag av 2 000 000 kr.,

d) till *Hemvärdet: Tygmateriel m. m.* ett reservationsanslag av 7 060 000 kr.

C. Marinen

C 1. Marinstaben

1968/69 Utgift ¹	13 145 564 ²
1969/70 Anslag	14 850 000
1970/71 Förslag	16 040 000

¹ Anslagen Marinstaben: Avlöningar och Marinstaben: Omkostnader

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 115 297 kr.

Marinstaben är organiserad på en planeringsavdelning, fyra sektioner och en chefsexpedition.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Chefen för marinen	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
<i>Militär och civilmilitär personal</i>			
officerare och motsvarande.....	120	—	—
underofficerare.....	44	—	—
underbefäl.....	16	—	—
<i>Civil personal</i>			
handläggande personal.....	9	+ 1	—
övrig personal.....	134	+ 1	—
	323	+ 2	—
<i>Anslag</i>			
Avlöningar.....	11 241 100	+ 993 900	+ 896 430
Sjukvård.....	30 000	+ 25 000	—
Reseersättningar.....	365 000	+ 35 000	—
Lokalkostnader.....	1 347 900	+ 155 100	+ 155 100
Expenser.....	1 866 000	+ 164 000	+ 138 470
Därav representation.....	6 000	—	—
	14 850 000	+1 373 000	+1 190 000

Chefen för marinen

1. Löne- och prisomräkning m. m. 1 148 373 kr.

2. Arbetet med klassificering av tjänstemannabefattningar och därmed sammanhängande ärenden rörande personal och tjänster kommer att kräva kontinuitet. För uppgiften bör inrättas en tjänst för kvalificerad tjänsteman med juridisk eller ekonomisk utbildning (+ 45 720 kr.).

3. Överbefälhavaren har ålagt chefen för marinen ökat bearbetningsan-

svar för visst underrättelsematerial där chefen för marinen är huvudunderrättelsemyndighet. För detta behövs en utökning av personalen med en assistent (+ 37 596 kr.).

4. Med hänsyn till att arbetsuppgifterna för vissa biträdestjänster har omfördelats och utökats föreslås att dessa får bytas ut mot en tjänst för kvalificerat biträde och två tjänster för assistent (+ 14 154 kr.).

5. Efter avveckling av marinöverläkarinstitutionen behöver marinstaben ha tillgång till konsultationsläkare, främst för truppregistrens verksamhet (+ 25 000 kr.).

6. Medlen för resor bör ökas med 35 000 kr. med hänsyn till sjömålsutredningens omfattning.

7. Tillkomsten av nya lokaler och tillfällig förstärkning av bevakningen ökar lokalkostnaderna med 67 157 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 16 040 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Marinstaben* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 16 040 000 kr.

C 2. Marinen: Avlöningar till aktiv personal m. fl.

1968/69 Utgift	177 940 051 ^{1,2}
1969/70 Anslag	150 500 000
1970/71 Förslag	159 400 000

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Förband med särskild budget

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänförs till budgetåret 1968/69 uppgår till 2 416 309 kr.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Chefen för marinen	Dep.chefen
<i>Personal¹</i>			
<i>Militär personal</i>			
officerare	692	+ 3	—
underofficerare	1 440	— 6	— 6
underbefäl	2 593	—	—
personal i arvodestjänst	58	+ 9	— 1
Civilmilitär personal	264	+ 1	— 10
<i>Civil personal</i>			
handläggande personal	133	—	+ 1
övrig personal	2 405	— 8	+ 4
	7 585	— 1	— 12

¹ Även personal som avlönas från anslaget Marinen: Förband med särskild budget

Anslag

Utgifter:

Avlöningar.....	153 350 000	+7 300 000	+8 950 000
Uppbördsmedel:			
Avlöningar till viss personal i verkstadsdrift.....	850 000	— 50 000	— 50 000
Ersättning för avlöningskostnader på statens isbrytarfartyg.....	2 000 000	—	—
	150 500 000	+7 250 000	+8 900 000

Chefen för marinen

1. Löneomräkning m. m. 7 444 412 kr.

2. Marinkommandonas avvecklingsorganisationer beräknas minska med 16 tjänster (— 430 000 kr.).

3. Kungl. Maj:t har beslutat om utnyttjande av f. d. Göta flygflottiljs etablissemang på Säve och fastställt provisorisk personalorganisation för detta. Huvuddelen (32 anställda) av den personal som är knuten till etablissemang avlönas från marinens avlöningsanslag (+ 289 000 kr.).

4. Det nya systemet för utbildning av värnpliktiga har medfört behov av sex nya arvodestjänster för pensionerad officer, fördelade på envar av Sydkustens, Västkustens och Ostkustens örlogsbaser samt Norrlands, Stockholms och Blekinge kustartilleriförsvar. Inrättas tjänsterna kan medlen för frivillig tjänstgöring minska. Vid Västkustens örlogsbas behövs dessutom en kapten för bl. a. sambandstjänsten (— 85 662 kr.).

5. För uppgifter inom säkerhetstjänsten bör vid envar av staberna för fo 15 med Blekinge kustartilleriförsvar, fo 32/31 med Göteborgs kustartilleriförsvar och fo 46 med Stockholms kustartilleriförsvar inrättas en arvodestjänst för pensionerad officer. Därvid kan en tillfälligt inrättad arvodestjänst vid fo 15 utgå. Vid fo 46 avses den föreslagna arvodestjänsten bytas ut mot en lägre motsvarande tjänst (+ 22 432 kr.).

6. Fem tjänster för stabsläkare med heltidstjänstgöring behöver inrättas, en för Sydkustens örlogsbas och Blekinge kustartilleriförsvar, en för Västkustens örlogsbas och Göteborgs kustartilleriförsvar, en för Ostkustens örlogsbas, en för Stockholms kustartilleriförsvar och en för kustflottan. Inrättas tjänsterna kan fem deltidsanställda stabsläkare och tolv arvodesanställda marinläkare utgå (— 10 284 kr.).

7. För underhåll och drift av dyktanken på Galärvarvet i Stockholm bör tillkomma en ingenjör i utbyte mot en reparatör, som inte är löneplansanställd. Vid Ostkustens örlogsbas behövs en tjänst för brandmästare (+ 40 656 kr.).

8. Kassorna vid fo 15 med Blekinge kustartilleriförsvar och fo 46 med

Stockholms kustartilleriförsvar är underbemannade. En arvodestjänst för pensionerad underofficer behövs vid vardera kassan (+ 25 049 kr.).

9. Fortifikationsavdelningen vid Gotlands kustartilleriförsvar behöver på grund av det ökade antalet tunga befästningar på Gotland förstärkas med ett tekniskt biträde. Vid samma kustartilleriförsvar bör vidare tillkomma tre tjänster för reparatör medan fyra tjänster för värmeskötare kan dras in (+ 4 476 kr.).

10. Den tekniska utvecklingens krav på vidgad undervisning i ämnena matematik, fysik och teleteknik vid sjökrigsskolan tillgodoses bäst om undervisningen sköts av heltidsanställd kvalificerad lärarkraft. En tjänst för lektor bör inrättas. Därvid kan en tjänst för driftingenjör utgå och utgifterna för deltidsanställda lärare minskas (+ 3 332 kr.).

11. För att hålla samman den utbildning av förvaltare som bedrivs vid marinens underofficersskola behövs en förvaltare. Inrättas förvaltartjänsten kan en tjänst för flaggunderofficer utgå (+ 3 444 kr.).

12. För bemanning av isbrytaren Niord behövs tjänster för två officerare och två underofficerare (+ 174 024 kr.).

13. Tjänsten som chef för marinens medicinska undersökningscentral i Karlskrona är provisoriskt inrättad. Den bör på grund av centralens betydelse bytas ut mot en permanent tjänst (+ 21 108 kr.).

14. Antalet underofficerare på övertalig stat beräknas minska med åtta och antalet verkstadsarbetare med nio (— 455 616 kr.).

15. För krigsförbandsövningstillägg behövs ytterligare 135 000 kr. Behovet av medel för extra personal ökar till följd av vissa rationaliseringsförsök med 150 000 kr. (+ 285 000 kr.).

16. Uppbördsposten Avlöningar till viss personal i verkstadsdrift beräknas öka med 50 000 kr.

17. Av föreslagna förändringar avser 31 371 kr. personal m. m. för vilken utgifterna bör bestridas från anslaget Marinen: Förband med särskild budget.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 159,4 milj. kr. Jag har därvid beräknat medel för Säveetablissemnet (3) och för tjänster för en heltidstjänstgörande stabsläkare vid Ostkustens örlogsbas (6), en ingenjör avsedd för Galärvarvet (7) samt ett tekniskt biträde och två reparatörer vid Gotlands kustartilleriförsvar (9). Jag har därvid i huvudsak beaktat de indragningar av tjänster och den minskning av medelsbehovet som chefen för marinen har räknat med som följd av att vissa av nämnda tjänster inrättas (6, 7 och 9). Jag har beräknat ytterligare medel för krigsförbandsövningstillägg och för anställning av tillfällig personal

(15). Jag har slutligen också räknat med att medelsbehovet går ned till följd av att antalet anställda minskar vid örlogsbasernas avvecklingsorganisation (2) och på övertalig stat (14) samt på grund av ett minskat behov av verkstadsarbetare (14).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Marinen: Avlöningar till aktiv personal m. fl.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 159 400 000 kr.

C 3. Marinen: Avlöningar m. m. till värnpliktiga

För innevarande budgetår har anslaget förts upp med 17 190 000 kr. Med hänvisning till vad jag har anfört tidigare hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till *Marinen: Avlöningar m. m. till värnpliktiga* för budgetåret 1970/71 beräkna ett förslagsanslag av 17 190 000 kr.

C 4. Marinen: Sjukvård m. m.

1968/69 Utgift	3 484 144 ¹
1969/70 Anslag	2 580 000
1970/71 Förslag	3 700 000

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Förband med särskild budget

Från anslaget betalas sjukvård, begravningshjälp, skyddsympning m. m. vid marinens förband och utbildningsanstalter i den mån utgifterna inte skall bestridas från annat anslag. Vidare bestrids från anslaget löneförmåner till tjänsteläkare inom förbandssjukvården samt vissa utgifter i samband med kurser för förbandsläkare, tjänsteläkare och förbandssjuksköterskor.

Försvarets sjukvårdsstyrelse

Anslaget bör föras upp med 2 720 000 (+ 140 000) kr.

1. Läkemedelskostnaderna och taxorna för slutna utomlänsvård stiger (+ 85 000 kr.).

2. Antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktiga ökar (+ 55 000 kr.).

3. Fortsatt överföring av sjukredovisning m. m. till ADB och utgifter för vidareutbildning av instruktionssköterskor medför att anslaget bör ökas (+ 15 000 kr.).

4. Medel för kurser för förbandsläkare m. fl. bör föras över till det föreslagna nya anslaget Försvarets medicinalkår: Övningar (— 15 000 kr.).

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 3,7 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Marinen: Sjukvård m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 3 700 000 kr.

C 5. Marinen: Reseersättningar m. m.

1968/69 Utgift	5 033 755 ¹
1969/70 Anslag	4 570 000
1970/71 Förslag	5 400 000

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Förband med särskild budget

Från anslaget betalas resekostnadsersättningar, traktamenten och flyttningersättningar m. m.

Chefen för marinen

Anslaget bör föras upp med 5 050 000 (+ 480 000) kr.

1. Generell traktamentshöjning och slopande av reseklass C ökar medelsbehovet (+ 400 000 kr.).

2. Anslaget bör ökas med hänsyn till belastningen (+ 80 000 kr.).

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 5,4 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Marinen: Reseersättningar m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 5 400 000 kr.

C 6. Marinen: Rekryteringskostnader

1968/69 Utgift	390 000	Reservation	—
1969/70 Anslag	390 000		
1970/71 Förslag	390 000		

Från anslaget bestrids utgifter som hänger samman med rekrytering av militär och civilmilitär personal vid marinen samt utgifter för anställningspenningar m. m.

Chefen för marinen

Anslaget bör föras upp med 430 000 (+ 40 000) kr. Ökningen avser prisomräkning.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp, 390 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Marinen: Rekryteringskostnader* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 390 000 kr.

C 7. Marinen: Bränsle m. m.

1968/69 Utgift	9 227 677
1969/70 Anslag	7 370 000
1970/71 Förslag	7 900 000

Från anslaget bestrids utgifter för bränsle och elektrisk energi m. m. vid marinens förband och utbildningsanstalter samt för anslutning av vatten- och avloppsledningar till marinens befintliga byggnader och anläggningar m. m.

Fortifikationsförvaltningen

Anslaget bör föras upp med 7 440 000 (+ 70 000) kr.

1. Prisomräkning m. m. motiverar att anslaget minskas med 130 000 kr.
2. Förbrukningen av elektrisk energi ökar (+ 100 000 kr.).
3. Anslutning av avlopp i Fårösund ökar medelsbehovet (+ 100 000 kr.).

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 7,9 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Marinen: Bränsle m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 7 900 000 kr.

C 8. Marinen: Renhållning

1968/69 Utgift	3 202 321 ¹
1969/70 Anslag	3 010 000
1970/71 Förslag	3 380 000

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Förband med särskild budget

Från anslaget bestrids utgifter för renhållning och renhållningsmateriel i byggnader och anläggningar som disponeras av marinens förband och utbildningsanstalter.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 3 480 000 (+ 470 000) kr. Ökningen avser löne-
omräkning.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 3 380 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t
föreslår riksdagen

att till *Marinen: Renhållning* för budgetåret 1970/71 an-
visa ett förslagsanslag av 3 380 000 kr.

C 9. Marinen: Telefon m. m.

1968/69 Utgift	2 511 567
1969/70 Anslag	2 100 000
1970/71 Förslag	2 340 000

Från anslaget betalas samtalsavgifter och telegram samt utbyggnad av
telefonväxlar m. m. vid marinens förband och utbildningsanstalter.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 2 250 000 (+ 150 000) kr.

1. Prisstegringar för samtalsavgifter och fjärrskriftpapper samt för in-
trädesavgifter för vissa telefonväxlar ökar medelsbehovet (+ 114 000 kr.).

2. Abonnemangskostnaderna för det fredstida fjärrskriftnätet ökar
(+ 36 000 kr.).

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 2 340 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t
föreslår riksdagen

att till *Marinen: Telefon m. m.* för budgetåret 1970/71 an-
visa ett förslagsanslag av 2 340 000 kr.

C 10. Marinen: Tvätt

1968/69 Utgift	1 249 446 ¹
1969/70 Anslag	1 365 000
1970/71 Förslag	1 365 000

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Förband med särskild budget

Från anslaget betalas tvätt som utförs vid försvarets materielverks tvätt-
inrättning och vid förenade fabriksverkens tvätterier m. m.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 1 450 000 (+ 85 000) kr.

1. Prisomräkning 55 000 kr.
2. Antalet tjänstgöringsdagar för repetitionsutbildning ökar (+ 30 000 kr.).

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp, 1 365 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Marinen: Tvätt* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 365 000 kr.

C 11. Marinen: Övriga expenser m. m.

1968/69 Utgift	1 710 222 ¹
1969/70 Anslag	1 540 000
1970/71 Förslag	2 500 000

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Förband med särskild budget

Från anslaget betalas skrivmateriel, kontorsmaskiner, annonsering, vakt-tjänst m. m. vid marinens förband och utbildningsanstalter.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 1 560 000 (+ 20 000) kr. Ökningen avser prisomräkning m. m.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 2,5 milj. kr. Därav har jag beräknat 900 000 kr. för bevakningsobjekt som skall överlas av bevakningsbolag.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Marinen: Övriga expenser m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 2 500 000 kr.

C 12. Marinen: Mathållning

1968/69 Utgift	18 608 985 ¹
1969/70 Anslag	15 550 000
1970/71 Förslag	13 850 000

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Förband med särskild budget

Från anslaget bestrids utgifter för livsmedel till marinens förband och utbildningsanstalter för utspisning på förläggningssorten, under övningar och

ombord på fartyg. Vidare betalas kvartersförplägnad, mässpengar, portionsgottgörelse och portionsersättning till personal ur marinen samt lagring och transport av livsmedel m. m. Från anslaget betalas också anskaffning m. m. av foder till tjänstehundar.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 14 100 000 (— 1 450 000) kr.

1. Prishöjningar och en genomförd ökning av beloppet för portionsgottgörelse, m. m. ökar medelsbehovet med 284 000 kr.
2. Ändrad portionsstyrka m. m. minskar medelsbehovet med 1 750 000 kr.
3. För dataproduktion beräknas ytterligare 16 000 kr.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 13 850 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Marinen: Mathållning* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 13 850 000 kr.

C 13. Marinen: Övningar m. m.

1968/69 Utgift	36 117 146 ¹	Reservation	566 174
1969/70 Anslag	27 600 000		
1970/71 Förslag	29 000 000		

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Förband med särskild budget

Från anslaget bestrids i huvudsak utgifter som direkt kan hänföras till utbildnings- och övningsverksamheten, dock inte utgifter för krigsmateriel, beklädnad, mathållning, sjukvård eller förläggning i kasern. Från anslaget betalas inte heller administrativa omkostnader eller sådana utgifter för avlöningsförmåner som bestrids från annat anslag.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 30,6 (+ 3) milj. kr.

1. Prisomräkning 250 000 kr.
2. Planenlig övergång till det nya värnpliktssystemet kräver ökade resurser (+ 2 750 000 kr.).

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 29 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Marinen: Övningar m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 29 000 000 kr.

C 14. Marinen: Beklädnad m. m.

1968/69 Utgift	7 941 185	Reservation	643 736
1969/70 Anslag	8 210 000		
1970/71 Förslag	8 600 000		

Från anslaget betalas anskaffning, underhåll och förrådshållning av beklädnadsmateriel m. m. för marinen samt försök m. m. som avser denna materiel.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 9 180 000 (+ 970 000) kr.

1. Prisomräkning	+ 130 000
2. Löpande verksamhet	+ 317 000
3. Anskaffning av uniform m/68	— 1 000 000
4. Anskaffning för förband under repetitionsutbildning	+ 1 613 000
5. Dataproduktion	— 90 000
	+ 970 000

2. Dagskostnaden för beklädnadsmateriel m. m. beräknas genomsnittligt till 2: 82 kr. Antalet tjänstgöringsdagar är 2 778 200. Inkomster för uthyrning av beklädnad beräknas till 90 öre under 202 625 tjänstgöringsdagar. Medelsbehovet för den löpande anskaffningen och underhållet m. m. beräknas därför till $(2\,778\,200 \times 2:82 - 202\,625 \times 0:90)$ avrundat 7 652 000 kr. I detta belopp ingår full dagskostnad även för marinens förband med särskild budget. Under anslaget för dessa förband tas 340 000 kr. upp för viss mindre anskaffning samt för vård och underhåll av materiel som är hänförlig till anslaget. Utgifterna minskar därför med 340 000 kr. till 7 312 000 kr.

Under budgetåret 1970/71 kommer ett nytt fredsförråd för intendenturmateriel att färdigställas vid Berga. Dessutom kommer vissa mobiliseringsförråd att moderniseras. Sammanlagda kostnader för förrådsinredning, hanteringsmateriel m. m. beräknas till ca 75 000 kr.

Medelsbehovet för den löpande verksamheten utgör sålunda $(7\,312\,000 + 75\,000)$ 7 387 000 kr. (+ 317 000 kr.).

3. För anskaffning, lagerhållning och försäljning m. m. av uniform m/68 för personal vid kustartilleriet inrymdes 1 milj. kr. under budgetåret 1969/70. Medel för detta ändamål tas inte upp budgetåret 1970/71.

4. För att täcka de mest besvärande bristerna i marinens krigsutrustning och för utrustning av repetitionsövningsförband m. m. har en långsiktplan utarbetats. För budgetåret 1970/71 avses för detta ändamål 1 613 000 kr. (+ 1 613 000 kr.). I första hand planeras anskaffning av utrustning för repetitionsövningsförbanden.

Utöver anslaget bör beställningar av beklädnadsmateriel m. m. få läggas ut inom en kostnadsram av 5 milj. kr. Betalningsutfall förutsätts ske budgetåret 1972/73.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 8,6 milj. kr. Kungl Maj:t bör inhämta riksdagens bemyndigande att lägga ut beställningar utöver anslaget för nästa budgetår inom en kostnadsram av 5 milj. kr. Bemyndigandet bör dock disponeras endast i konjunkturpolitiskt syfte.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) till *Marinen: Beklädnad m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 8 600 000 kr.,

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att medge att utöver anslaget beställningar av beklädnadsmateriel får läggas ut inom en kostnadsram av 5 000 000 kr.

C 15. Marinen: Inventarier m. m.

1968/69 Utgift	3 731 717 ¹	Reservation	684 617
1969/70 Anslag	3 285 000		
1970/71 Förslag	4 000 000		

¹ Här till kommer utgift under anslaget Förband med särskild budget

Från anslaget betalas anskaffning, vård och förrådshållning av kaserninventarier och förplägnadsmateriel för marinen med undantag för inventarier avsedda för sjukhus eller sjukrum.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 4 320 000 (+ 1 035 000) kr.

A. Kaserninventarier

1. Prisomräkning	+	80 000
2. Löpande verksamhet	+	692 000
3. Anskaffning m. m. i samband med nybyggnader, större istandsättningsarbeten och övriga arbeten	—	62 000

B. Förplägnadsmateriel

1. Prisomräkning	+	60 000
2. Löpande verksamhet	+	155 000
3. Anskaffning m. m. på grund av nybyggnad, ombyggnad eller renoivering av befästningar, matinträttningar, mässar och marketerier	+	200 000
4. Förplägnadsmateriel för fältbruk	—	150 000
5. Upprustning av den maskinella utrustningen i matinträttningarna	+	60 000
		+1 035 000

A 2. För underhåll av befintliga kaserninventarier och för central anskaffning av inventarier för de värnpliktigas förläggningslokaler m. m. behövs omkring 1 215 000 kr. Det är angeläget att medelsbehovet för löpande anskaffning tillgodoses så att en annars ofrånkomlig standardsänkning undviks.

3. Medelsbehovet är 1 655 000 kr. För nästa budgetår tas dock upp endast 1 165 000 kr. Det är angeläget att behovet av kaserninventarier tillgodoses i takt med renoveringar och nybyggnader m. m.

B 2. För den löpande verksamheten behövs 675 000 kr. Här tas dock upp endast 640 000 kr.

5. Upprustningen av den maskinella utrustningen i matinträttningarna återförs till i huvudsak planenlig nivå.

Under budgetåret 1970/71 bör utöver anslaget få läggas ut beställningar av kaserninventarier inom en kostnadsram av 500 000 kr. Betalningsutfall förutsätts ske budgetåret 1971/72. Vidare bör beställningar av förplägnadsmateriel för fältbruk (distributionsmateriel m. m.) få läggas ut inom en kostnadsram av 800 000 kr. Betalningsutfall förutsätts ske med 400 000 kr. under ettvarvt av budgetåren 1971/72 och 1972/73.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 4 milj. kr. Jag är inte beredd att tillstyrka några materielbeställningar utöver anslaget.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Marinen: Inventarier m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 4 000 000 kr.

C 16. Marinen: Sjukvårdsmateriel

1968/69 Utgift	1 855 066	Reservation	530 943
1969/70 Anslag	2 000 000			
1970/71 Förslag	2 100 000			

Från anslaget betalas anskaffning och underhåll av sjukvårdsmateriel och inventarier för marinens läkarmottagningar och sjukrumsavdelningar. Vidare betalas anskaffning och underhåll av sjukvårdsmateriel för marinens utbildning och övningar samt anskaffning av sjukvårdsmateriel och läkemedel för marinens krigsförband m. m. Slutligen betalas förrådshållning och försök beträffande förnödenheter som hänförs till anslaget.

Försvarets sjukvårdsstyrelse

Anslaget bör föras upp med 2 384 000 (+ 384 000) kr.

1. Prisomräkning	+ 47 000
2. Materiel för läkarinottagningar m. m.	— 5 000
3. Materiel för utbildning och övningar i sjukvårdstjänst.	+ 62 000
4. Sjukvårdsmateriel och läkemedel för krigsförband.	+ 280 000
	+ 384 000

3. Moderniseringen av utbildningsmaterielen i takt med den modernisering som nu genomförs vid krigsförbanden kräver ytterligare medel.

4. Under innevarande budgetår disponeras 1 550 000 kr. Höjningen behövs om föreliggande planer för modernisering av marinförbandens sjukvårdsmateriel och läkemedel skall kunna realiseras.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 2,1 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Marinen: Sjukvårdsmateriel* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 2 100 000 kr.

C 17. Marinen: Ökning av drivmedelslagringen

1968/69 Utgift	140 000	Reservation	—
1969/70 Anslag	1 000		
1970/71 Förslag	1 000		

Från anslaget betalas varukostnader för ökad lagerhållning av drivmedel för marinen.

Försvarets materielverk

Anslaget bör oförändrat föras upp med ett formellt belopp av 1 000 kr. Disponibla medel på marinens förrådstitel för drivmedelslagring bedöms täcka kostnaderna för att fylla sådana nya lagringsutrymmen som beräknas bli färdiga under budgetåret 1970/71.

Departementschefen

Jag biträder materielverkets förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Marinen: Ökning av drivmedelslagringen* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 kr.

C 18. Marinen: Drivmedelsutrustning

1968/69 Utgift	462 775	Reservation	152 164
1969/70 Anslag	470 000			
1970/71 Förslag	470 000			

Från anslaget betalas anskaffning och underhåll av i marinens krigs- och fredsutrustning ingående materiel för distribution av drivmedel.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 480 000 (+ 10 000) kr. Ökningen avser prisomräkning.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp, 470 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Marinen: Drivmedelsutrustning* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 470 000 kr.

C 19. Marinen: Drivmedelsförråd m. m.

1968/69 Utgift	393 817
1969/70 Anslag	345 000
1970/71 Förslag	400 000

Från anslaget betalas frakter och transporter av drivmedel till och från marinens förråd samt omkostnader vid förråden och driftkostnader för marinens tankfartyg.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 395 000 (+ 50 000) kr.

1. Prisomräkning m. m. 30 000 kr.

2. Viss dataproduktion för redovisning av drivmedel avses äga rum (+ 20 000 kr.).

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 400 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Marinen: Drivmedelsförråd m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 400 000 kr.

C 20. Marinen: Materialförråd m. m.

1968/69 Utgift	206 670
1969/70 Anslag	210 000
1970/71 Förslag	210 000

Från anslaget betalas frakter och transporter m. m. samt vissa inredningsarbeten och driftsinventarier vid marinens materialförråd.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 215 000 (+ 5 000) kr. Ökningen avser prisomräkning.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp, 210 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Marinen: Materialförråd m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 210 000 kr.

C 21. Marinen: Hundbevakningstjänsten

1968/69 Utgift	14 955	Reservation	1 548
1969/70 Anslag	10 000		
1970/71 Förslag	10 000		

Från anslaget betalas anskaffning och transport av hundar för marinen, kostnader för besiktning av hundar för uttagning, anskaffning av viss stallmateriel m. m. samt anskaffning, vård och förrådshållning av veterinärmateriel och djurläkemedel för marinens tjänstehundhållning.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp, 10 000 kr.

Departementschefen

Jag biträder materielverkets förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Marinen: Hundbevakningstjänsten* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 10 000 kr.

C 22. Marinen: Förband med särskild budget

1969/70 Anslag	63 700 000
1970/71 Förslag	68 000 000

Från anslaget bestrids utgifter för verksamheten vid Karlskrona försvarsområde och Blekinge kustartilleriförsvaret med Karlskrona kustartilleriregemente, Karlskrona örlogsskolor och Norrlands kustartilleriförsvaret med Härnösands kustartillerikår, vilka bedriver försök med verksamhetsplanering, resursbudgetering, kostnadsredovisning och verksamhetskontroll samt därav betingade organisationsförsök.

Chefen för marinen

Anslaget bör föras upp med 68 257 000 (+ 4 557 000) kr.

1. Löneomräkning 2 571 000 kr.

2. För budgetåret 1970/71 begärs nya tjänster vid försöksenheter enligt vad som har redovisats under anslaget Marinen: Avlöningar till aktiv personal m. fl. Vidare skall arvode till en personalvårdsassistent betalas från förevarande anslag (+ 58 000 kr.).

3. Antalet värnpliktiga vid försöksförbanden ökar, vilket medför att medelsbehovet för avlöningar till värnpliktiga, sjukvård, tvätt, övningar m. m. ökar (+ 1 348 000 kr.).

4. Repetitionsutbildningen vid försvarsområdena ökar (+ 390 000 kr.).

5. Kostnaderna för löner vid försvarsområdena har beräknats för lågt för budgetåret 1969/70 (+ 39 000 kr.).

6. Viss felbudgetering m. m. för budgetåret 1969/70 medför att medelsbehovet ökar (+ 151 000 kr.).

Anslaget har beräknats med utgångspunkt i primäruppdrag under följande delproduktionsområden.

1. Allmän ledning och förbandsverksamhet	39 077 000
2. Operativ och krigsorganisatorisk verksamhet	6 058 000
3. Utbildning till och av fast anställd personal m. fl.	3 170 000
4. Grundutbildning av värnpliktiga	16 550 000
5. Repetitionsutbildning	3 402 000
	68 257 000

De beräknade utgifterna fördelar sig på utgiftsslag enligt följande.

1. Personallöner	40 000 000
2. Värnpliktiga	12 000 000
3. Materiel och tjänster	16 257 000
	68 257 000

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 68 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Marinen: Förband med särskild budget* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 68 000 000 kr.

3* — *Bihang till riksdagens protokoll 1970. 1 saml. Nr 1. Bil. 6*

C 23. Anskaffning av fartygsmateriel m. m.

För innevarande budgetår har anslaget förts upp med 197,3 milj. kr. Med hänvisning till vad jag har anfört tidigare hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till *Anskaffning av fartygsmateriel m. m.* för budgetåret 1970/71 beräkna ett reservationsanslag av 230 000 000 kr.

C 24. Underhåll av fartyg m. m.

1968/69 Utgift 85 995 925 ¹	Reservation 13 449 963
1969/70 Anslag 77 100 000		
1970/71 Förslag 81 000 000		

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Förband med särskild budget

Från anslaget betalas utgifter för underhåll av fartyg, helikoptrar och övrig vapen- och skeppsteknisk materiel inom marinen.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 83,5 (+ 6,4) milj. kr. Av ökningen avser omkring 1,4 milj. kr. pris- och löneomräkning. Återstoden återför i princip anslaget till den nivå det skulle ha haft om inte medelstillelningen för budgetåret 1969/70 hade sänkts i förhållande till materielverkets anslagsframställning. För att kompensera denna minskning har ändringar måst göras i de uppgjorda underhållsplanerna. Den allvarligaste konsekvensen har varit att generalöversyn av en jagare har måst inställas. Det kan vidare bli nödvändigt att sänka ambitionsnivån, speciellt för generalöversyner, vilket kan ha konsekvenser för funktionssäkerheten.

Anslaget föreslås få disponeras enligt följande plan. Som jämförelse anges motsvarande poster enligt underhållsplanen för innevarande budgetår.

	Anvisat 1969/70	Förslag 1970/71
A. Flottan		
<i>Fartygsbundet underhåll</i>		
1. Generalöversyner av stridsfartyg.....	16 200 000	17 050 000
2. Rustade och depåförslagna stridsfartyg.....	11 650 000	13 950 000
3. Beredskapsförslagna och upplagda stridsfartyg....	2 590 000	3 250 000
4. Trängfartyg, övriga fartyg och båtar.....	5 060 000	6 400 000
5. Motorer och gasturbiner.....	4 350 000	4 650 000
6. Övrigt.....	50 000	100 000
<i>Ej fartygsbundet underhåll</i>		
7. Artilleri- och robotmateriel m. m.	3 325 000	3 420 000
8. Torpedmateriel.....	1 520 000	1 710 000

9. Minmateriel.....	1 000 000	1 050 000
10. Tele- och nautisk materiel	4 370 000	4 850 000
11. Fordonsmateriel.....	340 000	360 000
12. Skeppsteknisk materiel.....	2 635 000	2 610 000
13. Övrigt.....	910 000	500 000
B. Kustartilleriet		
14. Artilleri- och robotmateriel m. m.	2 500 000	2 860 000
15. Minmateriel.....	490 000	540 000
16. Telemateriel.....	2 170 000	2 420 000
17. Fordonsmateriel.....	810 000	940 000
18. Skeppsteknisk materiel.....	3 270 000	3 190 000
19. Sjö- och landförbindelser.....	180 000	200 000
20. Artilleriammunition.....	220 000	240 000
21. Övrigt.....	660 000	710 000
C. Gemensamt		
22. Vapenteknisk materiel.....	780 000	810 000
23. Skeppsteknisk materiel.....	90 000	110 000
24. Verkstäder.....	740 000	770 000
25. Förråd.....	700 000	770 000
26. Automatisk databehandling m. m.....	1 350 000	1 450 000
27. Helikoptrar.....	4 340 000	4 260 000
28. Haverier.....	3 700 000	4 260 000
29. Övrigt.....	1 100 000	70 000
	77 100 000	83 500 000

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 81 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Underhåll av fartyg m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 81 000 000 kr.

C 25. Anskaffning av vissa maskiner m. m.

1968/69 Utgift	567 313	Reservation	602 448
1969/70 Anslag	700 000		
1970/71 Förslag	700 000		

Från anslaget betalas anskaffning av arbetsmaskiner och verkstadsufrustning m. m. för marinens verkstäder och baser, lyftanordningar och hanteringsredskap för vissa förråd, omformaraggregat för fartygsanslutning till kaj samt utrustning för vissa krigsreparationsanstalter.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 1 000 000 (+ 300 000) kr. Av ökningen utgör 20 000 kr. prisomräkning.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp, 700 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Anskaffning av vissa maskiner m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 700 000 kr.

C 26. Bidrag till sjövärnskåren

För innevarande budgetår har anslaget förts upp med 665 000 kr. Med hänvisning till vad jag anfört tidigare hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till *Bidrag till sjövärnskåren* för budgetåret 1970/71 beräkna ett reservationsanslag av 665 000 kr.

D. Flygvapnet

D 1. Flygstaben

1968/69 Utgift ¹	15 297 763 ²
1969/70 Anslag	18 460 000
1970/71 Förslag	19 810 000

¹ Anslagen Flygstaben: Avlöningar och Flygstaben: Omkostnader

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänförs till budgetåret 1968/69 uppgår till 135 783 kr.

Flygstaben är organiserad på en planeringsavdelning, två sektioner, en flygsäkerhetsavdelning, en systemgrupp och en chefsexpedition. I anslutning till Kungl. Maj:ts medgivande den 30 juni 1967 att försöksvis inrätta regionala vädercentraler har inom staben organiserats ett provisoriskt centralorgan för den militära vädertjänsten.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Chefen för flygvapnet	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
<i>Militär och civilmilitär personal</i>			
officerare och motsvarande.....	142	+ 1	—
underofficerare och motsvarande....	31	—	—
underbefäl och motsvarande.....	9	—	—
<i>Civil personal</i>			
handläggande personal.....	18	—	—
övrig personal.....	148	—	—
	348	+ 1	—
<i>Anslag</i>			
Avlöningar.....	14 368 000	+ 960 000	+ 801 000
Sjukvård.....	40 000	—	—
Reseersättningar.....	515 000	+ 8 000	+ 8 000
Lokalkostnader.....	531 000	+ 31 000	+ 53 000
Expenser.....	3 006 000	+ 832 000	+ 488 000
Därav representation	6 000	—	—
	18 460 000	+1 831 000	+1 350 000

Chefen för flygvapnet

1. Löne- och prisomräkning m. m. 1 035 480 kr.

2. Personal- och underrättelseavdelningarna behöver förstärkas med vardera en officer i arvodestjänst. Vid underrättelseavdelningen ersätts därvid en frivilligt tjänstgörande officer (+ 48 000 kr.).

3. ADB kommer att utnyttjas i ökad omfattning (+ 679 000 kr.).

4. Kostnaderna för förbandsövningstillägg beräknas minska medan medelsbehovet för avlöningar till tillfälligt anställd och frivilligt tjänstgörande personal ökar (+ 26 520 kr.).

5. Ytterligare medel behövs för anskaffning och underhåll av inventarier, för telefonkostnader och för övriga expenser (+ 42 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Flygstaben* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 19 810 000 kr.

D 2. Flygvapnet: Avlöningar till aktiv personal m. fl.

1968/69 Utgift	201 749 888 ^{1,2}
1969/70 Anslag	194 000 000
1970/71 Förslag	208 500 000

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Förband med särskild budget

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänförs sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 3 686 593 kr.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Chefen för flygvapnet	Dep.chefen
<i>Personal</i> ¹			
Militär personal			
officerare	626	+ 10	—
underofficerare	879	+ 7	—
underbefäl	933	—	—
personal i arvodestjänst	83	+ 6	— 1
Civilmilitär personal	3 460	+ 16	+ 2
Civil personal			
handläggande personal	81	—	—
övrig personal	1 799	+ 2	+ 6
	7 861	+ 41	+ 7

¹ Även personal som avlönas från anslaget Flygvapnet: Förband med särskild budget

Anslag

Utgifter:

Avlöningar	197 268 000	+15 648 000	+14 332 000
Uppbördsmedel:			
Avlöningar till viss personal i verkstadsdrift	2 618 000	+ 168 000	+ 168 000
Avlöningar till personal i civil luftfart ..	650 000	—	—
	194 000 000	+15 816 000	+14 500 000

Chefen för flygvapnet

1. Löneomräkning m. m. 14 783 523 kr.
2. Vid F 16 behöver maskinpersonalen utökas med en förste reparatör och vid F 1 med en reparatör (+ 51 960 kr.).
3. För vissa nya stridslednings- och luftbevakningsanläggningar behövs tjänster för två förvaltare, två kokerskor och två ekonomibiträden (+ 167 112 kr.).
4. På grund av ökad verksamhet vid flygmaterieförvaltningens robotförsöksplats i Norrland behöver en tjänst för förste trafikledare och en tjänst för trafikledare inrättas. Marinens helikopterbas vid Berga behöver hållas öppen under längre tid än hittills på grund av den sjöräddningstjänst som bedrivs från basen. Detta medför behov av en tjänst för förste trafikledare (+ 121 404 kr.).
5. För att kunna anställa trafikledaraspiranter under utbildning behövs ytterligare 13 tjänster för trafikledare (+ 424 476 kr.).
6. För att repetitionsutbildningen för flygvapnets förband skall ge avsedd effekt behövs kvalificerad personal för planläggning. För ändamålet behövs sju arvodestjänster för officer (+ 136 101 kr.).
7. Arbetsuppgifterna vid flygvapnets bomb- och skjutskola har ökat. Skolan behöver därför tillföras en tjänst för kontorsskrivare (+ 28 524 kr.).
8. Genom avvecklingen av den centrala flygverkstaden i Västerås kan en arvodestjänst för officer dras in (— 16 200 kr.).
9. För vissa befordringar på grund av uppnådd ålderskompetens behövs ytterligare 151 200 kr. Medelsbehovet för arvoden till observationspersonal i vädertjänst ökar med 154 900 kr. För tillfällig anställning m. m. behövs 376 000 kr. mer än under budgetåret 1969/70 (+ 682 100 kr.).
10. För representationsbidrag till vissa militära chefer behövs ytterligare 17 000 kr.
11. På grund av minskad vakansuppfyllnad kan anslaget sänkas (— 75 000 kr.).
12. Kostnaderna för basplutonen vid Säve bör föras över till anslaget Flygvapnet: Förband med särskild budget. Förevarande anslag kan därför minskas med 673 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 208,5 milj. kr. Jag har därvid beräknat medel för två tjänster för maskinpersonal (2), en trafikledare vid vardera flygmaterieförvaltningens robotförsöksplats i Norrland och marinens helikopterbas vid Berga (4) samt för två förvaltare, två kokerskor och två ekonomibiträden (3). Jag har räknat med att förvaltartjänsterna skall inrättas i utbyte mot två tjänster för sergeant. Ytterligare medel har vidare beräknats för vissa befordringar på grund av uppnådd ålderskompetens (9). Jag har vidare beräknat att medelsbehovet mins-

kar till följd av indragning av en arvodestjänst för pensionerad officer (8) och minskad vakansuppfyllnad (11). Jag har också beaktat medelsbehovet för basplutonen vid Säve (12) samt tagit hänsyn till en viss beräknad vakansuppfyllnad vid förband som berörs av pågående försök med verksamhetsplanering och resursbudgetering m. m.

Med anledning av ett av chefen för flygvapnet framlagt förslag till omorganisation av den militära vädertjänsten har Kungl. Maj:t medgett att regionala vädercentraler försöksvis med början den 1 juli 1967 får inrättas inom luftförsvarssektorerna O 5 och S 1. I anslutning härtill har sammanlagt tolv tjänster för meteorolog och 19 tjänster för övrig personal i vädertjänst förts över från flygstaben till flygvapnet. För närvarande avses 197 tjänster för den militära vädertjänsten. I prop. 1968: 109 (s. 86, SU 122, rskr 281) anförde jag bl. a. att riktpunkten vid uppbyggnaden av den nya väderorganisationen borde vara att verksamheten med ökad effekt skulle bedrivas inom dåvarande kostnadsram. En genomförd organisation beräknades komma att medföra minskade personalkostnader medan å andra sidan kostnaderna för användning av automatisk databehandling kunde komma att öka. I prop. 1969: 110 (s. 62, SU 105, rskr 249) anmäldes att försvarets rationaliseringsinstitut hade fått i uppdrag att avge förslag till slutlig organisation av vädertjänsten. Över detta förslag, som nu föreligger, har lämnats yttranden av försvarets materielverk, luftfartsverket, Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut och flygtrafikledningskommittén, vilka alla tillstyrker den nu föreslagna organisationen.

Nu gällande organisation av den militära vädertjänsten fastställdes av 1943 års riksdag (prop. 1943: 354, SU 261, rskr 510) och innebär i stort att prognosverksamhet bedrivs dels inom flygstaben, dels vid berörda förband m. m. Inom flygstaben utarbetas prognoser för långdistansflygningar och visst underlag för de lokala prognoser som utarbetas vid förbandens väderstationer. Dessutom bedrivs inom flygstaben viss forskning. Föreliggande förslag innebär i viss mån avsteg från 1943 års beslut varför riksdagen bör ges tillfälle att yttra sig i frågan innan organisationen slutligt genomförs.

I sitt organisationsförslag framhåller rationaliseringsinstitutet att den tekniska utvecklingen ställer allt större krav på vädertjänsten — både vad gäller traditionell väderinformation och som biträde vid utvärdering av väderfaktorns operativa inverkan, militärklimatologiska utredningar och militärmeteorologisk forskning — och föreslår därför i likhet med chefen för flygvapnet att de resurser i form av ADB-kapacitet och avancerade sambandsmedel som finns vid vissa luftförsvarscentraler utnyttjas för prognosgivningen. Därvid kan det underlag som lämnas för de lokala prognoserna i hög grad förbättras samtidigt som personalbehovet för denna verksamhet minskar. Vid det centrala väderorganet kommer arbetsuppgifterna enligt förslaget att delvis få en annan inriktning med bl. a. ökad tyngdpunkt på uppgifter av forsknings- och utvecklingskaraktär.

Jag delar flygvapenchefens och försvarets rationaliseringsinstitutets mening att vädertjänsten bör rationaliseras genom ökat utnyttjande av befintliga tekniska resurser. Möjligheterna att vinna fördelar genom ökat samarbete med Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut måste också uppmärksammas.

Regionala vädercentraler bör inrättas i anslutning till luftförsvarscentralerna O 5 och S 1.

Mitt förslag innebär att den militära vädertjänsten skall ledas från en organisationsenhet i flygstaben och bedrivs i huvudsak på regional och lokal nivå. För organisationen bör i enlighet med förslaget avses sammanlagt 196 tjänster, varav 38 för det centrala väderorganet och 60 resp. 98 för regional och lokal nivå. Jag har under detta anslag beräknat medel för ytterligare tre tjänster för datapersonal, som för närvarande finns anställd vid flygstaben. En tjänst för meteorolog kan utgå i samband med omorganisationen, som även innebär att antalet värnpliktiga i vädertjänsten kan minskas. Den nya militära väderorganisationen kan alltså genomföras inom en i förhållande till nuläget minskad personalram.

I de delar anställnings- och arbetsvillkor är förhandlingsfrågor avser jag att ge statens avtalsverk förhandlingsuppdrag.

Den föreslagna vädercentralen vid luftförsvarscentralen S 1 kommer att omfattas av de försök med verksamhetsplanering och resursbudgetering vid F 10 som jag har nämnt i det föregående. Jag har vid beräkningen av anslaget Flygvapnet: Förband med särskild budget tagit hänsyn till detta varför medelsbehovet under förevarande anslag jämfört med innevarande budgetår minskar med 600 000 kr. Minskningen avser avlöningar till sådan personal vid vädercentralen som för närvarande inte tjänstgör vid något av försöksförbanden F 7 eller F 10.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t

a) bereder riksdagen tillfälle att yttra sig över vad jag har anfört om ändrad organisation av den militära vädertjänsten,

b) föreslår riksdagen att till *Flygvapnet: Avlöningar till aktiv personal m. fl.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 208 500 000 kr.

D 3. Flygvapnet: Avlöningar m. m. till värnpliktiga

För innevarande budgetår har anslaget förts upp med 15 070 000 kr. Med hänvisning till vad jag har anfört tidigare hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till *Flygvapnet: Avlöningar m. m. till värnpliktiga* för budgetåret 1970/71 beräkna ett förslagsanslag av 15 070 000 kr.

D 4. Flygvapnet: Tjänstepremier m. m.

1968/69 Utgift	2 016 198
1969/70 Anslag	2 500 000
1970/71 Förslag	2 200 000

Från anslaget bestrids utgifter för tjänstepremier och civilanställningsutbildning för fältflygare och flygnavigatorer.

Chefen för flygvapnet

Anslaget bör föras upp med 2 507 000 (+ 7 000) kr.

1. Löneomräkning 218 000 kr.
2. Antalet avgångna fältflygare och flygnavigatorer minskar (— 211 000 kr.).

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 2,2 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Flygvapnet: Tjänstepremier m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 2 200 000 kr.

D 5. Flygvapnet: Sjukvård m. m.

1968/69 Utgift	2 708 494 ¹
1969/70 Anslag	2 190 000
1970/71 Förslag	2 600 000

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Forband med särskild budget

Från anslaget betalas sjukvård, begravningshjälp, skyddsympling m. m. vid flygvapnets förband och utbildningsanstalter i den mån utgifterna inte skall bestridas från annat anslag. Vidare bestrids från anslaget löneförmåner till tjänsteläkare inom förbandssjukvården samt vissa utgifter i samband med kurser för förbandsläkare, tjänsteläkare och förbandssjuksköterskor.

Försvarets sjukvårdsstyrelse

Anslaget bör föras upp med 2 600 000 (+ 410 000) kr.

1. Höjda taxor för slutna utomlänsvård, ökade läkemedelskostnader samt belastningen på anslaget motiverar en ökning (+ 270 000 kr.).
2. Antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktiga ökar (+ 15 000 kr.).
3. Utgifterna för remisstandvård kommer att öka eftersom antalet tjänstgöringsmånader för värnpliktiga tandläkare minskar (+ 50 000 kr.).
4. Fortsatt överföring av sjukredovisning m. m. till ADB och utgifter för

vidareutbildning av instruktionssköterskor medför att anslaget bör ökas (+ 15 000 kr.).

5. Medel för kurser för förbandsläkare m. fl. bör föras över till det föreslagna nya anslaget Försvarets medicinalkår: Övningar (— 30 000 kr.).

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 2,6 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Flygvapnet: Sjukvård m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 2 600 000 kr.

D 6. Flygvapnet: Reseersättningar m. m.

1968/69 Utgift	9 578 759 ¹
1969/70 Anslag	10 300 000
1970/71 Förslag	10 700 000

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Förband med särskild budget

Från anslaget betalas resekostnadsersättningar, traktamenten och flyttningersättningar m. m.

Chefen för flygvapnet

Anslaget bör föras upp med 10 710 000 (+ 410 000) kr. Ökningen beror på höjda traktamenten och slopande av reseklass C.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 10,7 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Flygvapnet: Reseersättningar m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 10 700 000 kr.

D 7. Flygvapnet: Rekryteringskostnader

1968/69 Utgift	448 336 ¹	Reservation	3 703
1969/70 Anslag	450 000		
1970/71 Förslag	450 000		

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Förband med särskild budget

Från anslaget bestrids utgifter som hänger samman med rekrytering av militär och civilmilitär personal vid flygvapnet samt utgifter för anställningspenningar m. m.

Chefen för flygvapnet

Anslaget bör föras upp med 741 000 (+ 291 000) kr.

1. Löne- och prisomräkning 41 000 kr.
2. För informationstryck och annonser behövs ytterligare 75 000 kr.
3. Medelsbehovet för kurser och annan utbildning om yrkesinformation ökar med 112 000 kr.
4. För framställning av visuella hjälpmedel behövs en ökning med 63 000 kr.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp, 450 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Flygvapnet: Rekryteringskostnader* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 450 000 kr.

D 8. Flygvapnet: Bränsle m. m.

1968/69 Utgift	9 913 487 ¹
1969/70 Anslag	9 850 000
1970/71 Förslag	9 650 000

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Förband med särskild budget

Från anslaget bestrids utgifter för bränsle och elektrisk energi m. m. vid flygvapnets förband och utbildningsanstalter samt för anslutning av vatten- och avloppsledningar till flygvapnets befintliga byggnader och anläggningar m. m.

Fortifikationsförvaltningen

Anslaget bör föras upp med 9 750 000 (— 100 000) kr.

1. Prisomräkning motiverar att anslaget minskas med 10 000 kr.
2. Förbrukningen av elektrisk energi ökar (+ 300 000 kr.).
3. Medelsbehovet för anslutningsavgifter minskar (— 390 000 kr.).

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 9 650 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Flygvapnet: Bränsle m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 9 650 000 kr.

D 9. Flygvapnet: Renhållning

1968/69 Utgift	4 103 372 ¹
1969/70 Anslag	4 250 000
1970/71 Förslag	4 770 000

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Förband med särskild budget

Från anslaget bestrids utgifter för renhållning och renhållningsmateriel i byggnader och anläggningar som disponeras av flygvapnets förband och utbildningsanstalter.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 4 770 000 (+ 520 000) kr.

1. Pris- och löneomräkning 649 000 kr.
2. Avvecklingen av Göta flygflottilj minskar medelsbehovet (— 129 000 kr.).

Departementschefen

Jag biträder materielverkets förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Flygvapnet: Renhållning* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 4 770 000 kr.

D 10. Flygvapnet: Telefon m. m.

1968/69 Utgift	4 821 237 ¹
1969/70 Anslag	6 400 000
1970/71 Förslag	6 075 000

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Förband med särskild budget

Från anslaget betalas samtalsavgifter, telegram, luftbevaknings- och flygsäkerhetsförbindelser samt utbyggnad av telefonväxlar m. m. vid flygvapnets förband och utbildningsanstalter samt vid stridslednings- och luftbevakningsorgan och flygbaser.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 6 075 000 (— 325 000) kr.

1. Prisstegringar för samtalsavgifter och fjärrskriftpapper samt för inträdesavgifter för vissa telefonväxlar ökar medelsbehovet (+ 212 000 kr.).
2. Genom att behovet av luftbevaknings- och flygsäkerhetsförbindelser i stor utsträckning kan tillgodoses med radiolänkförbindelser i försvarets fasta radiolänknät minskar medelsbehovet (— 200 000 kr.).

3. Abonnemangskostnaderna för det fredstida fjärrskriftnätet minskar (— 337 000 kr.).

Departementschefen

Jag biträder materielverkets förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Flygvapnet: Telefon m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 6 075 000 kr.

D 11. Flygvapnet: Tvätt

1968/69 Utgift	1 218 838 ¹
1969/70 Anslag	1 610 000
1970/71 Förslag	1 350 000

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Förband med särskild budget

Från anslaget betalas tvätt som utförs vid försvarets materielverks tvättinrättning och vid förenade fabriksverkens tvätterier m. m.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 1 675 000 (+ 65 000) kr. Ökningen avser prisomräkning.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 1 350 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Flygvapnet: Tvätt* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 350 000 kr.

D 12. Flygvapnet: Övriga expenser m. m.

1968/69 Utgift	1 571 820 ¹
1969/70 Anslag	1 800 000
1970/71 Förslag	1 900 000

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Förband med särskild budget

Från anslaget betalas skrivmateriel, kontorsmaskiner, annonsering, vakt-tjänst m. m. vid flygvapnets förband och utbildningsanstalter.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 1 900 000 (+ 100 000) kr.

1. Prismsräkning för bevakning (+ 49 000 kr.).
2. Antalet bevakningsobjekt ökar (+ 51 000 kr.).

Departementschefen

Jag biträder materielverkets förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Flygvapnet: Övriga expenser m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 900 000 kr.

D 13. Flygvapnet: Mathållning

1968/69 Utgift	12 296 877 ¹
1969/70 Anslag	10 350 000
1970/71 Förslag	10 000 000

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Förband med särskild budget

Från anslaget bestrids utgifter för livsmedel till flygvapnets förband och utbildningsanstalter för utspisning på förläggningssorten och under övningar. Vidare betalas kvartersförplägnad, portionsgottgörelse och portionsersättning till personal ur flygvapnet samt lagerhållning och transport av livsmedel m. m. Från anslaget betalas också anskaffning m. m. av foder till tjänstehundar.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 10 200 000 (— 150 000) kr.

1. Prishöjningar och en genomförd ökning av beloppet för portionsgottgörelse, m. m. ökar medelsbehovet med 217 000 kr.
2. Ändrad portionsstyrka m. m. minskar medelsbehovet med 400 000 kr.
3. För dataproduktion beräknas ytterligare 33 000 kr.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 10 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Flygvapnet: Mathållning* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 10 000 000 kr.

D 14. Flygvapnet: Övningar m. m.

1968/69 Utgift	18 732 083 ¹	Reservation	7 644 328
1969/70 Anslag	18 050 000			
1970/71 Förslag	19 250 000			

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Förband med särskild budget

Från anslaget bestrids i huvudsak utgifter som direkt kan hänföras till utbildnings- och övningsverksamheten, dock inte utgifter för krigsmateriel, ammunition, beklädnad, mathållning, sjukvård eller förläggning i kasern. Från anslaget betalas inte heller administrativa omkostnader eller sådana utgifter för avlöningsförmåner som bestrids från annat anslag.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 20 720 000 (+ 2 670 000) kr.

1. Prisomräkning 120 000 kr.
2. Antalet basbataljoner ökar (+ 1 500 000 kr.).
3. Ett ökat antal sektorledningar, robotkompanier och tjänstgöringsdagar kräver ökade resurser (+ 1 050 000 kr.).

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 19 250 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Flygvapnet: Övningar m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 19 250 000 kr.

D 15. Flygvapnet: Beklädnad m. m.

1968/69 Utgift	11 348 132 ¹	Reservation	2 034 218
1969/70 Anslag	11 400 000			
1970/71 Förslag	11 400 000			

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Förband med särskild budget

Från anslaget betalas anskaffning, underhåll och förrådshållning av beklädnadsmateriel m. m. för flygvapnet samt försök m. m. som avser denna materiel.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 12 250 000 (+ 850 000) kr.

1. Prisomräkning	+ 170 000
2. Löpande verksamhet	— 398 000
3. Anskaffning för förband under repetitionsutbildning	+ 378 000
4. Dataproduktion	— 181 000
5. Anskaffning för bristtäckning	+ 881 000
	+ 850 000

2. Kostnaderna för flygbeklädnad beräknas till 396 000 (— 6 000) kr.

Dagskostnaden för beklädnadsmateriel m. m. beräknas till 2: 75 kr. Antalet tjänstgöringsdagar är 2 853 000. Inkomster för uthyrning av beklädnad beräknas till 90 öre under 410 000 tjänstgöringsdagar. Medelsbehovet för den löpande anskaffningen och underhållet m. m. beräknas därför till $(2\,853\,000 \times 2:75 - 410\,000 \times 0:90)$ avrundat 7 476 000 kr. I detta belopp ingår full dagskostnad även för flygvapnets förband med särskild budget. Under anslaget för dessa förband tas 100 000 kr. upp för viss mindre anskaffning samt för vård och underhåll av materiel som är hänförlig till anslaget. Utgifterna minskar därför med 100 000 kr. till 7 376 000 kr.

Medelsbehovet för den löpande verksamheten utgör sålunda $(396\,000 + 7\,376\,000)$ 7 772 000 kr. (— 398 000 kr.).

3. För engångsökning av persedelstocken på grund av ökad repetitionsutbildning enligt 1966 års värnpliktsbeslut behövs enligt långsiktplanen 9 606 000 kr. Tidigare budgetår har totalt 5 950 000 kr. kunnat disponeras för detta ändamål. För att genomföra anskaffningarna under en tvåårsperiod behövs årligen 1 828 000 kr. vilket belopp tas upp för budgetåret 1970/71 (+ 378 000 kr.).

5. För modernisering av och bristtäckning i krigsutrustningen beräknas enligt långsiktplanen 2 381 000 (+ 881 000) kr.

Utöver anslaget bör beställningar av beklädnadsmateriel m. m. få läggas ut inom en kostnadsram av 7 milj. kr. Betalningsutfall förutsätts ske budgetåret 1972/73.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp, 11,4 milj. kr. Kungl. Maj:t bör inhämta riksdagens bemyndigande att lägga ut beställningar utöver anslaget för nästa budgetår inom en kostnadsram av 5 milj. kr. Bemyndigandet bör dock disponeras endast i konjunkturpolitiskt syfte.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) till *Flygvapnet: Beklädnad m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 11 400 000 kr.,

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att medge att utöver anslaget beställningar av beklädnadsmateriel får läggas ut inom en kostnadsram av 5 000 000 kr.

D 16. Flygvapnet: Inventarier m. m.

1968/69 Utgift	3 123 210 ¹	Reservation	993 531
1969/70 Anslag	3 330 000		
1970/71 Förslag	3 600 000		

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Förband med särskild budget

Från anslaget betalas anskaffning, vård och förrådshållning av kaserninventarier och förplägnadsmateriel för flygvapnet med undantag för inventarier avsedda för sjukhus eller sjukrum.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 4 690 000 (+ 1 360 000) kr.

A. Kaserninventarier

1. Prisomräkning	+ 100 000
2. Löpande verksamhet	+ 925 000
3. Anskaffning m. m. i samband med nybyggnader, större iståndsättningsarbeten och övriga arbeten	— 303 000

B. Förplägnadsmateriel

1. Prisomräkning	+ 73 000
2. Löpande verksamhet	+ 90 000
3. Anskaffning m. m. på grund av nybyggnad, ombyggnad eller renovering av befästningar, matinrättningar, mässar och marketentier	+ 425 000
4. Förplägnadsmateriel för fältbruk	+ 50 000
	+1 360 000

A 2. För underhåll av befintliga kaserninventarier och för central anskaffning av inventarier för de värnpliktigas förlägningslokaler m. m. behövs 1 957 000 kr. Det är angeläget att dessa materielbehov tillgodoses så att en annars ofrånkomlig standardsänkning undviks.

3. Medelsbehovet är 1 167 500 kr. För nästa budgetår tas dock upp endast 445 000 kr. Det är angeläget att behovet av kaserinventarier tillgodoses i takt med renoveringar och nybyggnader m. m.

B 2. För den löpande verksamheten behövs 675 000 kr. Nu tas dock upp endast 590 000 kr.

Under budgetåret 1970/71 bör utöver anslaget beställningar av kaserninventarier få läggas ut inom en kostnadsram av 500 000 kr. Betalningsutfall förutsäts ske budgetåret 1971/72. Vidare bör beställningar av förplägnadsmateriel för fältbruk (distributionsmateriel m. m.) få läggas ut inom en kostnadsram av 1,2 milj. kr. Betalningsutfall förutsäts ske med 600 000 kr. under ettvarit av budgetåren 1971/72 och 1972/73.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 3,6 milj. kr. Jag är inte beredd att tillstyrka några materielbeställningar utöver anslaget.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Flygvapnet: Inventarier m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 3 600 000 kr.

D 17. Flygvapnet: Sjukvårdsmateriel

1968/69 Utgift	773 500 ¹	Reservation	184 680
1969/70 Anslag	765 000		
1970/71 Förslag	900 000		

¹ Härtil kommer utgift under anslaget Förband med särskild budget

Från anslaget betalas anskaffning och underhåll av sjukvårdsmateriel och inventarier för flygvapnets läkarmottagningar och sjukrumsavdelningar. Vidare betalas anskaffning och underhåll av sjukvårdsmateriel för flygvapnets utbildning och övningar samt anskaffning av sjukvårdsmateriel och läkemedel för flygvapnets krigsförband m. m. Slutligen betalas förrådshållning och försök beträffande förnödenheter som hänförs till anslaget.

Försvarets sjukvårdsstyrelse

Anslaget bör föras upp med 1 520 000 (+ 755 000) kr.

1. Prisomräkning	+ 23 000
2. Materiel för läkarmottagningar m. m.	+ 42 000
3. Materiel för utbildning och övningar i sjukvårdstjänst.	+ 25 000
4. Sjukvårdsmateriel och läkemedel för krigsförband	+ 665 000
	+ 755 000

2. Ökningen behövs för drift och modernisering av flygvapnets läkarmottagningar och sjukrumsavdelningar.

3. Komplettering av utbildningsmaterielen i takt med den modernisering som genomförs vid krigsförbanden fordrar att anslagsposten höjs.

4. Höjningen behövs om föreliggande planer för modernisering av krigs-sjukvårdsorganisationens sjukvårdsmateriel och läkemedel skall kunna realiseras.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 900 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Flygvapnet: Sjukvårdsmateriel* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 900 000 kr.

D 18. Flygvapnet: Ökning av drivmedelslagringen

1968/69 Utgift 1 000	Reservation —
1969/70 Anslag 1 000		
1970/71 Förslag 1 000		

Från anslaget betalas varukostnader för ökad lagerhållning av drivmedel för flygvapnet.

Försvarets materielverk

Anslaget bör oförändrat föras upp med ett formellt belopp av 1 000 kr. Disponibla medel på flygvapnets förrådstitel för drivmedelslagring bedöms täcka kostnaderna för att fylla sådana nya lagringsutrymmen som beräknas bli färdiga under budgetåret 1970/71.

Departementschefen

Jag biträder materielverkets förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Flygvapnet: Ökning av drivmedelslagringen* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 kr.

D 19. Flygvapnet: Drivmedelsutrustning

1968/69 Utgift 1 724 074 ¹	Reservation 3 720 304
1969/70 Anslag 1 800 000		
1970/71 Förslag 1 800 000		

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Förband med särskild budget

Från anslaget betalas anskaffning av i flygvapnets krigs- och fredsutrustning ingående materiel för distribution av drivmedel samt anskaffning av vissa cisterner för flygdrivmedel på flygplatser.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 1 835 000 (+ 35 000) kr. Ökningen avser prisomräkning.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp, 1,8 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Flygvapnet: Drivmedelsutrustning* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 1 800 000 kr.

D 20. Flygvapnet: Drivmedelsförråd m. m.

1968/69 Utgift	5 886 347 ¹
1969/70 Anslag	5 670 000
1970/71 Förslag	6 260 000

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Förband med särskild budget

Från anslaget betalas frakter och transporter av drivmedel till och från flygvapnets förråd samt omkostnader vid förråden.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 6 260 000 (+ 590 000) kr.

1. Prisomräkning m. m. 465 000 kr.
2. Transportkvantiteten ökar (+ 90 000 kr.).
3. Viss dataproduktion för redovisning av drivmedel avses äga rum (+ 35 000 kr.).

Departementschefen

Jag biträder materielverkets förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Flygvapnet: Drivmedelsförråd m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 6 260 000 kr.

D 21. Flygvapnet: Hundbevakningstjänsten

1968/69 Utgift	47 556 ¹	Reservation	27 650
1969/70 Anslag	70 000		
1970/71 Förslag	70 000		

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Förband med särskild budget

Från anslaget betalas anskaffning och transport av hundar för flygvapnet, kostnader för besiktning av hundar för utlagning, anskaffning av viss stallmateriel m. m. samt anskaffning, vård och förrådshållning av veterinärmateriel och djurläkemedel för flygvapnets tjänstehundhållning.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp, 70 000 kr.

Departementschefen

Jag biträder materielverkets förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Flygvapnet: Hundbevakningstjänsten* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 70 000 kr.

D 22. *Flygvapnet: Förband med särskild budget*

1969/70 Anslag	79 500 000
1970/71 Förslag	88 000 000

Från anslaget bestrids utgifter för verksamheten vid Skaraborgs flygflottilj och Skånska flygflottiljen, vilka bedriver försök med verksamhetsplanering, resursbudgetering, kostnadsredovisning och verksamhetskontroll samt därav betingade organisationsförsök.

Chefen för flygvapnet

Anslaget bör föras upp med 87 600 000 (+ 8 100 000) kr.

1. Löne- och prisomräkning 4 165 000 kr.
2. De beräkningar som gjordes beträffande överföring av medel från anslaget Flygvapnet: Avlöningar till aktiv personal för budgetåret 1969/70 har visat sig felaktiga. Ytterligare medel borde ha anvisats under förevarande anslag (+ 4 361 000 kr.).
3. Utgifterna för baspluton Säve bör bestridas från förevarande anslag (+ 1 061 000 kr.).
4. Repetitionsutbildningen ökar (+ 202 000 kr.).
5. Flygtimkostnaderna minskar på grund av att man har gått över till att flyga med nya flygplan (— 1 210 000 kr.).
6. Utgifterna för övningsverksamhet, sjukvård, renhållning, reseersättningar till värnpliktiga m. m. beräknas minska (— 479 000 kr.).

Anslaget har beräknats med utgångspunkt i primäruppdrag under följande delproduktionsområden.

1. Allmän ledning och förbandsverksamhet.....	40 500 000
2. Operativ och krigsorganisatorisk verksamhet.....	31 245 000
3. Utbildning till och av fast anställd personal m. fl.....	7 100 000
4. Grundutbildning av värnpliktiga.....	6 130 000
5. Repetitionsutbildning.....	2 625 000
	87 600 000

De beräknade utgifterna fördelar sig på utgiftsslag enligt följande.

1. Personallöner	37 640 000
2. Värnpliktiga	2 742 000
3. Materiel och tjänster	47 218 000
	87 600 000

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 88 milj. kr. Jag har därvid beräknat medel även för viss vakansuppfyllnad vid försöksförbanden inom flygvapnet.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Flygvapnet: Förband med särskild budget* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 88 000 000 kr.

D 23. Anskaffning av flygmateriel m. m.

För innevarande budgetår har anslaget förts upp med 973 189 000 kr. Med hänvisning till vad jag har anfört tidigare hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till *Anskaffning av flygmateriel m. m.* för budgetåret 1970/71 beräkna ett reservationsanslag av 971 817 000 kr.

D 24. Drift och underhåll av flygmateriel m. m.

1968/69 Utgift	209 122 798 ^{1,2}	Reservation	112 250 676
1969/70 Anslag	243 400 000		
1970/71 Förslag	232 000 000		

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Förband med särskild budget

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 453 244 kr.

Från anslaget betalas drivmedel för flygplan och motorfordon, underhåll och vård av flygplan, robotar och markutrustning samt vissa moderniseringsarbeten på flygmateriel m. m.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 238,9 (—4,5) milj. kr. Minskningen beror främst på att flygtidsuttaget budgetåret 1970/71 kommer att minska i jämförelse med innevarande budgetår.

Anslaget föreslås få disponeras enligt följande plan. Som jämförelse anges motsvarande poster enligt planen för innevarande budgetår (milj. kr.).

	Anvisat 1969/70	Förslag 1970/71
1. Drivmedelskostnader		
a) Flygplan.....	29,9	29,4
b) Motorfordon.....	4,4	4,9
2. Underhållskostnader m. m.		
a) Flygplanskrov och motorer.....	118,2	113,2
b) Utrustning m. m.....	77,2	77,3
c) Omställning av verkstadsdriften.....	2,5	2,5
3. Avlöningar.....	11,2	11,6
	243,4	238,9

Departementschefen

I prop. 1969: 1 (bil. 6 s. 109) anmälde jag att riksrevisionsverket har genomfört en utredning av verksamheten under förevarande anslag. Jag räknade därvid med att få bättre underlag för att bedöma konsekvenserna av ökning eller minskning av anslaget. Riksrevisionsverkets förslag rörande redovisningssystemet har tillämpats under budgetåret 1968/69 och har i vissa avseenden gett ett bättre beräkningsunderlag.

Genomförda rationaliseringar har medgett en fortsatt kostnadsminskning. Bl. a. har den förlängda flygtid, som på grund av gynnsamma drifterfarenheter kunnat tas ut av vissa flygplantyper, medfört att kostnaden per uttagen flygtimme har kunnat minskas.

Anslaget bör föras upp med 232 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Drift och underhåll av flygmateriel m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 232 000 000 kr.

D 25. Understöd åt segelflygverksamhet m. m.

1968/69 Utgift	405 000	Reservation	—
1969/70 Anslag	420 000		
1970/71 Förslag	430 000		

Från anslaget utgår bidrag till den av Svenska Aeroklubben ledda segelflygverksamheten.

Statsverkspropositionen år 1970: Bil. 6: Försvarsdepartementet 97

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Chefen för flygvapnet	Dep.chefen
1. Löner och arvoden m. m.			
a) Arvoden till viss instruktörspersonal.....	110 000	+ 43 257	+ 10 000
b) Övriga utgifter.....	124 000	+ 25 000	—
2. Bidrag till materielkostnader.....	61 000	+ 19 000	—
3. Bidrag till utbildningsverksamheten i övrigt.....	125 000	+ 68 500	—
	420 000	+ 155 757	+ 10 000

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Understöd åt segelflygverksamhet m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 430 000 kr.

E. Gemensamma staber m. m.**E 1. Försvarsstaben: Förvaltningskostnader**

1968/69 Utgift ¹	16 722 268 ²
1969/70 Anslag	20 200 000
1970/71 Förslag	22 410 000

¹ Anslagen Försvarsstaben: Avlöningar och Försvarsstaben: Omkostnader

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 136 706 kr. (inkl. anslaget Försvarsstaben: Särskilda förvaltningskostnader)

Försvarsstaben är överbefälhavarens stab. I stabens arbetsuppgifter ingår bl. a. att biträda överbefälhavaren i fråga om ledningen av den operativa verksamheten inom krigsmakten samt krigsmaktens utveckling och inriktning. Staben är organiserad på operationsledning och fyra sektioner för i huvudsak samverkansfrågor (sektion 1), underrättelse- och säkerhetstjänst (sektion 2), personalfrågor (sektion 3) samt studie- och planeringsverksamhet (sektion 4). Dessutom finns en personalvårdsbyrå, en kommandanturavdelning och en befästningsinspektion. I sektion 1 ingår totalförsvarets signalskyddsavdelning.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Överbefälhavaren	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
<i>Handläggande personal</i>			
officerare.....	172	+ 2	—
övriga.....	27	+ 8	+ 6
<i>Övrig personal</i>			
militär personal.....	23	—	—
civil personal.....	122	+ 2	+ 2
	344	+ 12	+ 8
<i>Anslag</i>			
Avlöningar.....	14 540 000	+1 891 000	+1 769 000
Särskilda förmåner och reseersättningar för försvarsattachéer och biträdande försvarsattachéer.....	1 200 000	+ 100 000	+ 100 000
Sjukvård m. m.....	70 000	—	—
Reseersättningar.....	439 000	+ 34 000	+ 34 000
Därav utrikes resor.....	50 000	—	—
Lokalkostnader.....	1 062 000	+ 111 000	+ 111 000
Expenser.....	2 889 000	+ 196 000	+ 196 000
Därav			
engångsutgifter.....	—	+ 150 000	+ 150 000
representation.....	30 000	—	—
	20 200 000	+2 332 000	+2 210 000

Överbefälhavaren

1. Löne- och prisomräkning m. m. 1 573 935 kr.
2. Försvarsstabens resurser för system- och databehandlingsfrågor behöver ökas. För ändamålet erfordras en avdelningsdirektör, en byrådirektör, en byråsekreterare eller byråingenjör och två kontorsbiträden (+ 215 832 kr.).
3. För att försvarsstaben skall kunna öka sina insatser beträffande under rättelsetjänst behövs en förstärkning med fyra assistenter och två office-rare (+ 166 086 kr.).
4. För att avhjälpa nuvarande rekryteringssvårigheter föreslås att en ar-vodestjänst för pensionerad underofficer byts ut mot tjänst för förvaltare (+ 24 255 kr.).
5. Vid totalförsvarets signalskyddsavdelning finns en laborator som av-lönas från anslaget Signalskyddsmateriel. Tjänsten är av vital betydelse för avdelningens arbete och bör föras över till förevarande anslag (+ 67 392 kr.).
6. Bl. a. med hänsyn till beräknade omstationeringar under budgetåret 1970/71 behövs ytterligare medel för reseersättningar till försvarsattachéer (+ 100 000 kr.).
7. För komplettering och modernisering av maskinutrustningen för repro-duktionsverksamhet m. m. behövs 100 000 kr.
8. Utgifterna för maskinell databehandling ökar (+ 34 500 kr.).
9. För utbyggnad av telefonväxeln i militärstabsbyggnaden behövs 50 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 22 410 000 kr. Jag har därvid beräknat medel för bl. a. ytterligare tjänster för en avdelningsdirektör, en byrådirektör, en byråsekreterare eller byrå-ingenjör och två kontorsbiträden, samtliga avsedda för system- och data-behandlingsfrågor (2). Jag har för samma verksamhet beräknat medel för tre byrådirektörer som nu är anställda vid staben.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Försvarsstaben: Förvaltningskostnader* för budget-
året 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 22 410 000 kr.

E 2. Försvarsstaben: Särskilda förvaltningskostnader

1968/69 Utgift	6 992 635 ¹
1969/70 Anslag	7 075 000
1970/71 Förslag	7 330 000

¹ Anslagen Försvarsstaben: Särskilda avlöningar och Försvarsstaben: Särskilda omkostnader

Med hänvisning till en inom försvarsdepartementet upprättad promemoria, som torde få överlämnas till riksdagens vederbörande utskott, hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Försvarsstaben: Särskilda förvaltningskostnader* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 7 330 000 kr.

E 3. Försvarsstaben: Övningar

1968/69 Utgift	127 022	Reservation	86 432
1969/70 Anslag	530 000			
1970/71 Förslag	480 000			

Från anslaget bestrids utgifter dels för fältövningar och utbildningskurser för försvarsstabens personal och sådan personal som genom stabens försorg placeras i specialbefattningar, dels för vissa större stabsövningar.

Överbefälhavaren

För särskilda övningar minskar medelsbehovet från 400 000 kr. till 350 000 kr. Anslaget bör alltså föras upp med 480 000 (— 50 000) kr.

Departementschefen

Jag biträder överbefälhavarens förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Försvarsstaben: Övningar* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 480 000 kr.

E 4. Försvarsstaben: Vissa bostadskostnadsersättningar

1968/69 Utgift	501 810 ¹
1969/70 Anslag	620 000
1970/71 Förslag	600 000

¹ Anslagen Försvarsstaben: Vissa bostadskostnadsersättningar och Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Beskickningsfastigheternas delfond

Från anslaget betalas bostadskostnader, hyror m. m. för bostäder åt försvarsattachéer m. fl.

Byggnadsstyrelsen

Kostnaderna för privatanskaffade bostäder i utlandet åt försvarsattachéer beräknas till sammanlagt 347 000 kr., varav omkring 287 000 kr. för hyror, 30 000 kr. för merkostnader i samband med personalbyten och 30 000 kr. för reparations- och underhållsarbeten.

För statsägda eller statsförhyrda lägenheter beräknas motsvarande kostnader till sammanlagt 324 000 kr., varav omkring 274 000 kr. för bostadskostnader och 50 000 kr. för reparations- och underhållsarbeten.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 600 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Försvarsstaben: Vissa bostadskostnadsersättningar* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 600 000 kr.

E 5. Militärömrådesstaber: Förvaltningskostnader

1968/69 Utgift ¹	34 671 066 ²
1969/70 Anslag	27 895 000
1970/71 Förslag	28 000 000

¹ Anslagen Militärömrådesstaber: Avlöningar och Militärömrådesstaber: Omkostnader

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 328 700 kr.

Militärömrådesstaberna är militärbefälhavarnas stabsorgan. I militärömrådesstabens uppgifter ingår bl. a. att biträda militärbefälhavaren med förberedelser för och ledning av militärömrådets försvar. Staben svarar i fred för operativa krigsförberedelser m. m. samt biträder med ledningen av utbildnings- och mobiliseringsverksamheten, underrättelse- och säkerhetstjänsten samt personalvårds- och upplysningsverksamheten inom militärömrådet.

Militärömrådesstaberna är organiserade på fem sektioner, operativ sektion, underhållssektion, armésektion, transportsektion och befästningssektion. Vidare ingår en stabsavdelning. I de tre största staberna finns dessutom en flygsektion.

	1969/70	Beräknad Överbefäl- havaren	ändring 1970/71 Dep.chefen
<i>Personal</i> ¹			
Handläggande personal			
officerare.....	274	—	—
övriga.....	27	—	—
Övrig personal			
militär.....	131	—	—
civil.....	277	—	—
	709	—	—

¹ Även personal som avlönas från anslaget Militärömrådesstaber med särskild budget

<i>Anslag</i>			
Avlöningar.....	18 090 000	+ 178 000	+ 758 000
Sjukvård m. m.....	120 000	—	— 20 000
Reseersättningar.....	1 865 000	+ 51 000	+ 8 000
Lokalkostnader.....	2 530 000	+ 123 000	— 281 000
Expenser.....	5 290 000	+ 73 000	— 360 000
Därav			
engångsutgifter.....	400 000	—	—
representation.....	10 000	—	— 2 000
	27 895 000	+ 425 000	+ 105 000

Överbefälhavaren

Den föreslagna ökningen hänför sig till löne- och prisomräkning m. m.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 28 milj. kr. Jag har därvid beaktat medelsbehovet för den utökning av försöken med verksamhetsplanering och resursbudgetering m. m. som jag har redovisat under Ramberäkningar m. m.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Militärområdesstaber: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 28 000 000 kr.

E 6. Militärområdesstaber: Övningar

1968/69 Utgift	560 729	Reservation	59 590
1969/70 Anslag	700 000		
1970/71 Förslag	700 000		

Från anslaget bestrids utgifter för utbildning av viss personal för krigsorganisationen vid militärområdesstaberna och Gotlands militärkommandostab samt militärområdenas och Gotlands militärkommandos byggnadskontor, intendentur- och tygförvaltningar.

Överbefälhavaren

Anslaget bör föras upp med 735 000 (+ 35 000) kr. Härav beräknas 405 000 kr. för intern utbildningsverksamhet och utrikes resor samt 330 000 kr. för att anordna vissa övningsplatser och två särskilda stabsövningar m. m.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp, 700 000 kr. I anslagsberäkningen ingår att 10 000 kr. beräknas under anslaget *Militärområdesstaber*

med särskild budget för att täcka medelsbehovet för den utökning av försöken med verksamhetsplanering och resursbudgetering m. m. som jag har redovisat under Ramberäkningar m. m.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Militärområdesstaber: Övningar* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 700 000 kr.

E 7. Militärområdesstaber med särskild budget

1969/70 Anslag	11 870 000
1970/71 Förslag	16 100 000

Från anslaget bestrids utgifter för verksamheten vid Södra militärområdesstaben och Bergslagens militärområdesstab, vilka bedriver försök med verksamhetsplanering, resursbudgetering, kostnadsredovisning och verksamhetskontroll samt därav betingade organisationsförsök.

Överbefälhavaren

Anslaget bör föras upp med 16 253 000 (+ 4 383 000) kr.

1. Löne- och prisomräkning m. m. 358 000 kr.

2. Planering och ledning av större samövningar m. m. med enheter ur olika staber och förband bör inte ingå i uppgifterna för försöksstaberna under budgetåret 1970/71. I uppgifterna bör inte heller innefattas övningar m. m. med militärområdesstaber och förvaltningar som krigsförband, utom vad beträffar en krigsförbandsövning vid Södra militärområdesstaben (— 2 049 000 kr.).

3. Försöksverksamheten inom Bergslagens militärområde bör under budgetåret 1970/71 omfatta även militärområdets tygförvaltning (TFB), intendenturförvaltning (IFB) och byggnadskontor (ByB). Utökningen medför behov av ytterligare 6 074 000 kr., varav 334 000 kr. för löneomräkning.

De beräknade utgifterna under anslaget hänför sig helt till primäruppdrag under huvudproduktionsområdet Ledning och förbandsverksamhet och fördelar sig på utgiftsslag enligt följande.

1. Personallöner	13 891 000
2. Materiel och tjänster	2 362 000
	16 253 000

Departementschefen

Som jag har redovisat under Ramberäkningar m. m. bör försöksverksamheten under budgetåret 1970/71 utökas att omfatta även Bergslagens militärområdes tygförvaltning, intendenturförvaltning och byggnadskontor. Me-

delsbehovet för de tillkommande enheterna beräknar jag till 6 075 000 kr. Om dessa medel i stället hade beräknats under sedvanliga anslag skulle de ha fördelat sig enligt följande.

Militärområdesstaber: Förvaltningskostnader	900 000
Militärområdesstaber: Övningar	10 000
Militärområdenas byggnadskontor: Avlöningar	745 000
Militärområdenas intendenturförvaltningar: Avlöningar	1 260 000
Militärområdenas tygförvaltningar: Avlöningar	3 160 000
	6 075 000

Anslaget bör föras upp med 16,1 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Militärområdesstaber med särskild budget* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 16 100 000 kr.

E 8. Militärområdenas byggnadskontor: Avlöningar

1968/69 Utgift	8 182 619 ¹
1969/70 Anslag	7 845 000
1970/71 Förslag	7 900 000

¹ Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 166 758 kr. (inkl. förskottsstat)

Inom varje militärområde och Gotlands militärkommando finns ett byggnadskontor, som är militärområdets (militärkommandots) organ för verkställande och kontrollerande byggnadsuppgifter. Byggnadskontoren har vidare att direkt under fortifikationsförvaltningen leda och svara för större nybyggnads- och istandsättningsarbeten.

Byggnadskontoren är under en byggnadsdirektör organiserade på fem sakenheter och en expedition. Vid kontoren redovisas viss teknisk personal som är placerad i militärområdesstaberna.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Fortifika- tionsför- valtningen	Dep.chefen
<i>Personal</i> ¹			
A. Avlöningsanslag			
Handläggande personal.....	114	—	—
Övrig personal.....	131	—	—
B. Förskottsstat			
Handläggande personal.....	47	— 1	— 1
Övrig personal.....	111	— 1	— 1
	403	— 2	— 2

¹ Även personal som avlönas från anslaget Militärområdesstaber med särskild budget

Anslag

Avlöningar..... 7 845 000 + 625 000 + 55 000

Fortifikationsförvaltningen

Den föreslagna ökningen hänför sig till löneomräkning m. m.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 7,9 milj. kr. Jag har därvid beaktat medelsbehovet för den utökning av försöken med verksamhetsplanering och resursbudgetering m.m. som jag har redovisat under Ramberäkningar m. m.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Militärområdenas byggnadskontor: Avlöningar* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 7 900 000 kr.

E 9. Militärområdenas intendenturförvaltningar: Avlöningar

1968/69 Utgift 7 672 765¹
 1969/70 Anslag 7 500 000
 1970/71 Förslag 7 200 000

¹ Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 67 826 kr.

Inom varje militärområde och Gotlands militärkommando finns en intendenturförvaltning, som är militärområdets (militärkommandots) organ för den verkställande intendenturförvaltningstjänsten. Förvaltningarna är inom varje militärområde organiserade på ett stabsorgan och underlydande förråd m. m. Stabsorganet är under chefen indelat i en centraldetalj och en förrådsdetalj.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Försvarets materielverk	Dep.chefen
<i>Personal</i> ¹			
Militär personal			
officerare.....	12	—	—
underofficerare.....	21	—	—
Civil personal.....	283	— 1	— 1
	316	— 1	— 1

¹ Även personal som avlönas från anslaget Militärområdesstabers med särskild budget

Anslag

Avlöningar..... 7 500 000 + 773 000 — 300 000

4* — *Bihang till riksdagens protokoll 1970. 1 saml. Nr 1. Bil. 6*

Försvarets materielverk

1. Löneomräkning m. m. 825 000 kr.

2. Medel för en förman och 21 arbetsmånader kan dras in till följd av att bageriverksamheten inom Gotlands militärkommando upphör. För skrivgöromål som nu sköts bl. a. av förmannen behövs medel för tolv anställningsmånader (— 52 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 7,2 milj. kr. Jag har därvid bl. a. beräknat medel för anställning av personal för skrivgöromål (2). Jag har vidare beaktat medelsbehovet för den utökning av försöken med verksamhetsplanering och resursbudgetering m. m. som jag har redovisat under Ramberäkningar m. m.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Militärområdenas intendenturförvaltningar: Avlöningar* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 7 200 000 kr.

E 10. Militärområdenas tygförvaltningar: Avlöningar

1968/69 Utgift	13 845 268 ¹
1969/70 Anslag	16 000 000
1970/71 Förslag	14 200 000

¹ Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 173 882 kr.

Inom varje militärområde och Gotlands militärkommando finns en tygförvaltning, som är militärområdets (militärkommandots) organ för den verkställande tygförrådstjänsten. Förvaltningarna är inom varje militärområde organiserade på ett stabsorgan och underlydande förråd. Stabsorganet är under chefen indelat i en centraldetalj och en förråds- och transportdetalj.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Försvarets materielverk	Dep.chefen
<i>Personal</i> ¹			
Militär personal			
officerare	15	—	—
underofficerare	57	+ 3	—
Civil personal			
handläggande personal	7	—	—
övrig personal	629	—	—
	708	+ 3	—

¹ Även personal som avlönas från anslaget Militärområdesstabers med särskild budget

Anslag

Avlöningar..... 16 000 000 +1 828 000 —1 800 000

Försvarets materielverk

1. Löneomräkning m. m. 1 718 668 kr.

2. Utbyggnaden av regionala tygförråd pågår inom Västra och Östra militärområdena samt Nedre Norrlands militärområde. Vid varje förråd behövs en förvaltare som förrådsföreståndare (+ 109 332 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 14,2 milj. kr. Jag har därvid beaktat medelsbehovet för den utökning av försöken med verksamhetsplanering och resursbudgetering m. m. som jag har redovisat under Ramberäkningar m. m.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Militärområdenas tygförvaltningar*: Avlöningar för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 14 200 000 kr.

F. Centrala förvaltningsmyndigheter m. m.

F 1. Försvarets civilförvaltning

1968/69 Utgift ¹	9 712 558 ²
1969/70 Anslag	10 095 000
1970/71 Förslag	12 200 000

¹ Anslagen Försvarets civilförvaltning: Avlöningar och Försvarets civilförvaltning: Omkostnader

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 100 133 kr.

Försvarets civilförvaltning leder och övervakar krigsmaktens avlönings-, kassa- och räkenskapsväsende. I verkets uppgifter ingår också att bl. a. svara för skaderegleringar, indrivningar och andra rättsliga angelägenheter inom krigsmakten samt att vara krigsmaktens patentorgan.

Civilförvaltningen är organiserad på fyra byråer. Dessa är kanslibyrån, kameralbyrån, revisionsbyrån och juridiska byrån. För ledning av data-driften har provisoriskt inrättats en särskild arbetsenhet, datadriftledningen.

	1969/70	Beräknad Försvarets civilförvaltning	ändring 1970/71 Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Handläggande personal	95	—	+ 7
Övrig personal	154	+ 3	—
	249	+ 3	+ 7
<i>Anslag</i>			
<i>Utgifter:</i>			
Avlöningar	8 340 000	+ 810 000	+1 578 000
Sjukvård	44 000	+ 800	+ 800
Reseersättningar	136 000	+ 5 500	+ 5 500
Därav utrikes resor	5 000	—	—
Lokalkostnader	556 000	+ 43 500	+ 43 500
Expenser	1 067 000	+ 487 200	+ 477 200
Därav representation	1 000	—	—
	10 143 000	+1 347 000	+2 105 000
<i>Uppbördsmedel:</i>			
Inkomster av bokbinderiverksamhet ..	48 000	—	—
	10 095 000	+1 347 000	+2 105 000

Försvarets civilförvaltning

1. Löne- och prisomräkning m. m. 783 788 kr.
2. Vid kanslibyrån bör inrättas tjänster för en avdelningsdirektör och en kontorsskrivare. Samtidigt kan tjänster för en byrådirektör och en kansli-skrivare föras på övergångsstat (+ 10 368 kr.).
3. För centraliserad betalning av fakturor och för en nyinrättad skrivcent-ral behövs ytterligare två kontorsbiträden och ett kvalificerat biträde (+ 71 844 kr.).
4. För ökade inköps- och underhållskostnader i samband med intensifie-ring av arbetarskyddsverksamheten behövs 14 000 kr.
5. Utgifterna för databehandling ökar i samband med försöken med nytt ekonomisystem och centraliserad betalning av fakturor för samtliga myn-digheter inom krigsmakten (+ 467 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 12,2 milj. kr. Jag har därvid, efter särskild framställning från civilförvaltningen, beräknat medel för en förstärkning av kameralbyrån.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Försvarets civilförvaltning* för budgetåret 1970/71
anvisa ett förslagsanslag av 12 200 000 kr.

F 2. Försvarets sjukvårdsstyrelse

1968/69 Utgift ¹	3 485 104 ²
1969/70 Anslag	4 900 000
1970/71 Förslag	5 500 000

¹ Anslagen Försvarets sjukvårdsstyrelse: Avlöningar och Försvarets sjukvårdsstyrelse: Öin-kostnader

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budget-året 1968/69 uppgår till 31 539 kr.

Försvarets sjukvårdsstyrelse leder krigsmaktens hälso- och sjukvård och är central förvaltningsmyndighet för sjukvårdsförvaltningen inom krigs-makten. Styrelsen är chefsmyndighet för militärapoteket, militärmedicinska undersökningscentralen och de centrala sjukvårdsförråden och läkemedels-centralerna. Styrelsen är organiserad på en centralplanering, tre byråer, nämligen hälsovårdsbyrån, sjukvårdsbyrån och materielbyrån, samt en specialmedicinsk sektion och en administrativ sektion.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
	Försvarets sjuk-vårdsstyrelse	Dep.chefen	
<i>Personal</i>			
Handläggande personal	46	+ 2	—
Övrig personal	50	—	+ 4
	96	+ 2	+ 4

<i>Anslag</i>			
Avlöningar.....	4 257 000	+ 622 500	+ 568 500
Sjukvård.....	12 000	—	—
Reseersättningar.....	145 000	+ 2 500	+ 2 500
Lokalkostnader.....	205 000	+ 90 000	+ 125 000
Expenser.....	281 000	— 122 000	— 96 000
Därav			
engångsutgifter.....	129 000	— 127 000	— 129 000
representation.....	2 000	—	—
	4 900 000	+ 593 000	+ 600 000

Försvarets sjukvårdsstyrelse

1. Löne- och prisomräkning m. m. 418 000 kr.
2. Vid materielbyrån behövs en byrådirektör för utveckling av informationssystem m. m. och en officer för utveckling av speciella militära konstruktioner av sjukvårdsmateriel (+ 96 000 kr.).
3. För att omsätta resultaten av forskning och utredningar på det medicinska området till praktisk tillämpning inom krigsmakten behövs ökade resurser (+ 125 000 kr.).
4. Till följd av sjukvårdsstyrelsens omorganisation behövs 76 000 kr. för nya lokaler.
5. Behovet av expensmedel minskar genom att bl. a. engångsutgifter under budgetåret 1969/70 faller bort. Följdkostnader i samband med anställning av en byrådirektör och en officer medför ett behov av 2 000 kr. för nya engångsutgifter (— 122 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 5,5 milj. kr. Jag har därvid tagit hänsyn till att sjukvårdsstyrelsen skall överta vissa uppgifter beträffande skärmbildsundersökningar av värnpliktiga från socialstyrelsen. För detta ändamål har jag beräknat medel för bl. a. läkararvoden och ytterligare fyra tjänster.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Försvarets sjukvårdsstyrelse* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 5 500 000 kr.

F 3. Fortifikationsförvaltningen

1968/69 Utgift ¹	12 668 515 ²
1969/70 Anslag	14 035 000
1970/71 Förslag	14 920 000

¹ Anslagen Fortifikationsförvaltningen: Avlöningar och Fortifikationsförvaltningen: Omkostnader

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 297 156 kr. (inkl. förskottsstat)

Fortifikationsförvaltningen är central myndighet för krigsmaktens fortifikations- och byggnadsväsende. I förvaltningens uppgifter ingår också att för krigsmaktens räkning svara för markfrågor. Fortifikationsförvaltningen skall vidare i fred organisera byggnads- och reparationsberedskapen. Fortifikationsförvaltningen är indelad i två avdelningar — befästningsavdelningen och kasernavdelningen — samt sju fristående byråer, forskningsbyrån, markbyrån, administrativa byrån, byggnadsbyrån, värmebyrån, elektrobyrån samt väg- och vattenbyggnadsbyrån. Slutligen ingår i organisationen en utredningssektion och en kalkylsektion.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Fortifikations- förvaltningen	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
A. Avlöningsanslag			
Handläggande personal.....	143	— 1	— 1
Övrig personal.....	184	— 1	— 1
B. Förskottsstat			
Handläggande personal.....	258	— 11	— 11
Övrig personal.....	246	— 11	— 11
	831	— 24	— 24
<i>Anslag</i>			
Avlöningar.....	11 142 000	+ 529 500	+ 529 500
Sjukvård.....	45 000	—	—
Reseersättningar.....	790 000	+ 18 500	+ 18 500
Därav utrikes resor.....	15 750	+ 450	+ 450
Lokalkostnader.....	1 235 000	+ 232 000	+ 232 000
Expenser.....	823 000	+ 105 000	+ 105 000
Därav engångsutgifter.....	—	+ 100 000	+ 100 000
	14 035 000	+ 885 000	+ 885 000

Fortifikationsförvaltningen

1. Löne- och prisomräkning m. m. 739 000 kr.
2. Genom minskad personalorganisation beräknas avlöningskostnaderna gå ned (— 140 000 kr.).
3. Förhyrning av ersättningslokaler för befintliga lokaler, som skall rivas, ökar hyreskostnaderna (+ 210 000 kr.).
4. Inflyttning i fortifikationsförvaltningens nya ämbetsbyggnad beräknas påbörjas våren 1971. Flyttningskostnaderna beräknas till 300 000 kr. Härav behöver 100 000 kr. disponeras under budgetåret 1970/71.
5. Reseverksamheten minskar (— 15 000 kr.).
6. Volymen för datamaskinbearbetning ökar (+ 21 000 kr.).
7. Behovet av medel för expenser beräknas minska (— 30 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Fortifikationsförvaltningen* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 14 920 000 kr.

F 4. Försvarets materielverk

För innevarande budgetår har anslaget förts upp med 152 milj. kr. Med hänvisning till vad jag har anfört tidigare hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till *Försvarets materielverk* för budgetåret 1970/71 beräkna ett förslagsanslag av 162 000 000 kr.

F 5. Försök med gemensam datadrift

1969/70 Anslag	1 000
1970/71 Förslag	1 000

Försök med gemensam datadrift vid försvarets civilförvaltning, försvarets materielverk och värnpliktsverket påbörjades den 1 juli 1969 (prop. 1969: 110 s. 41 och 73, SU 105, rskr 249). Ändamålet med försöken är att inhämta underlag för beslut om teknisk, ekonomisk och organisatorisk samordning av datamaskindriften inom försvaret. För ledningen av driften har provisoriskt inrättats en särskild arbetsenhet — datadriftledningen — inom försvarets civilförvaltning. Verksamheten finansieras över en särskild stat. Som uppborndsmedel tas i staten upp avgifter från de myndigheter som deltar i försöksverksamheten.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71
		Försvarets civilförvaltning
<i>Personal</i>		
Personal i datadriftledningen	1	+ 6
Driftpersonal	133 ¹	+ 21 ²
	134	+ 27

¹ Härav hör 21 till försvarets civilförvaltning, 92 till försvarets materielverk och 20 till värnpliktsverket

² Härav en för försvarets civilförvaltning och 20 för värnpliktsverket

Anslag

Utgifter:

Avlöningar.....	3 750 000	+1 254 000
Därav för datadriftledningen.....	250 000	+ 120 000
Sjukvård.....	5 000	+ 22 000
Reseersättningar.....	35 000	+ 35 000
Därav utrikes resor.....	2 000	+ 2 000
Lokalkostnader.....	250 000	+ 92 000
Avgifter till statens datamaskinfond...	520 000	—
Anskaffning, förhyrning och underhåll av viss utrustning.....	8 280 000	+2 300 000
Expenser m. m.....	2 400 000	— 600 000
Lönekostnadspålägg.....	861 000	+ 288 000
	16 101 000	+3 391 000
Uppbördsmedel:		
Intäkter av databearbetning m. m....	16 100 000	+3 391 000
	1 000	—

Försvarets civilförvaltning

Datadriftorganisationen tillförs under budgetåret två nya driftenheter, en avsedd att placeras i Kristianstad och en i Östersund. Ökningen i omslutning kan huvudsakligen härledas från detta. En annan bidragande orsak är att övergång från tvåskiftsdrift till treskiftsdrift planeras vid Östra värnpliktskontorets driftenhet i Solna.

1. Löne- och prisomräkning m. m. 1 036 000 kr.

2. En fortsatt uppbyggnad av driftledningen är nödvändig (+ 120 000 kr.).

3. För omskolning och vidareutbildning samt omflyttning av personal mellan olika driftställen behövs ytterligare 35 000 kr.

4. Ökningen av lokalkostnaderna är helt betingad av de två nya driftenheterna (+ 92 000 kr.).

5. Ökningen av maskinkostnaderna beror dels på tillkomsten av de nya driftenheterna, dels på mindre konfigurationsändringar vid övriga driftställen (+ 2 300 000 kr.).

6. Från driftutgifterna bör direkta inköp för kundernas behov avgränsas. Dessa inköp bör debiteras och betalas direkt av kunden. Till följd härav kan expensposten minska (— 600 000 kr.).

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp, 1 000 kr. Försöksverksamheten har hittills pågått endast sex månader. Underlaget för att bedöma de enskilda posterna i staten är därför för närvarande tämligen osäkert. Jag torde få återkomma till Kungl. Maj:t med förslag till utformning av stat för verksamheten, när ett bättre underlag föreligger.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Försök med gemensam datadrift* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.

G. Institutioner m. m.**G 1. Försvarets forskningsanstalt: Förvaltningskostnader**

1968/69 Utgift ¹	25 281 338 ²
1969/70 Anslag	30 300 000
1970/71 Förslag	31 700 000

¹ Anslagen Försvarets forskningsanstalt: Avlöningar och Försvarets forskningsanstalt: Omkostnader

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 191 493 kr.

Försvarets forskningsanstalt har till uppgift att bedriva naturvetenskaplig, tekniskt-vetenskaplig och medicinsk forskning för försvarsändamål.

Forskningsanstalten är organiserad på fyra avdelningar. Avdelning 1 bedriver forskning inom kemi, medicin och biologi, avdelning 2 inom fysik och avdelning 3 inom teleteknik och elektronik. Avdelning 4 studerar huvudsakligen kärnladdningar samt verkningar av och skydd mot sådana. Vidare finns en planeringsbyrå, i vars uppgifter ingår operationsanalys och systemanalys, samt en administrativ byrå.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
	Försvarets forskningsanstalt	Dep.chefen	
<i>Personal</i>			
Handläggande personal.....	368	—	—
Övrig personal.....	121	—	—
	489	—	—
<i>Anslag</i>			
Avlöningar.....	22 923 000	+1 120 000	+1 120 000
Sjukvård.....	135 000	—	—
Resesättningar.....	327 000	—	—
Lokalkostnader.....	5 930 000	+ 292 000	+ 260 000
Expenser.....	985 000	+ 20 000	+ 20 000
	30 300 000	+1 432 000	+1 400 000

Försvarets forskningsanstalt

Forskningsanstaltens forskningsplanering omfattar normalt dels en översiktlig långsiktplan rörande anstaltens avsedda utveckling, inriktning och verksamhet under den närmaste sjuårsperioden, dels detaljerade arbetsplaner för de olika forskningsuppdrag som skall bearbetas

under de närmaste två — tre åren. Med utgångspunkt i de av riksdagen i maj 1968 godkända riktlinjerna för försvarets verksamhet under budgetåren 1968/69—1971/72 har forskningsanstalten i nära samarbete med berörda myndigheter under 1968/69 genomfört en grundlig omprövning av sitt långsiktiga forskningsprogram. Den långsiktsplan som nu föreligger och som omfattar perioden 1969—76 har efter samråd med överbefälhavaren och övriga berörda totalförsvarsmyndigheter fastställts av forskningsanstaltens styrelse att ligga till grund för verksamheten vid anstalten.

Långsiktsplanen är anpassad till den ekonomiska ram som överbefälhavaren har anvisat i sina direktiv för planeringsarbetet inom krigsmakten. Begränsningen av anslagen till en i huvudsak konstant nivå har i detta fall medfört såväl omfördelningar mellan olika forskningsområden som en ökad koncentration till högt prioriterade uppgifter. Man får räkna med en hård prioritering av verksamheten även i fortsättningen.

Inriktningen och omfattningen av anstaltens verksamhet grundas på överbefälhavarens rekommendationer, som har skett i samråd med cheferna för övriga totalförsvarsmyndigheter. I rekommendationerna prioriteras totalförsvarets framtida behov av forskningsresultat mot bakgrund av befintligt kunskapsunderlag, bedömda tekniska utvecklingsmöjligheter och studier av operativa miljöer. Enligt långsiktsplanen bör forskningen inriktas på — förutom allmän studie- och utredningsverksamhet — skydd mot kärnladdningar, skydd mot kemiska och biologiska stridsmedel, konventionella stridsmedel, tillämpad fysik, teleteknik samt bioteknologi.

De av anstalten föreslagna *anslagsförändringarna* avser löne- och prisomräkning m. m.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Försvarets forskningsanstalt: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 31 700 000 kr.

G 2. Försvarets forskningsanstalt: Forskningsverksamhet

1968/69 Utgift	48 582 327 ¹	Reservation	8 415 450
1969/70 Anslag	49 000 000		
1970/71 Förslag	51 500 000		

¹ Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 406 019 kr.

Från anslaget bestrids utgifter för försvarets forskningsanstalts forskningsverksamhet. Häri ingår sådana löner och arvoden, som inte betalas från förvaltningskostnadsanslaget, utgifter för anskaffning och underhåll av viss materiel och för sådana tjänsteresor, som inte betalas från sistnämnda anslag, samt medel för säkerhetspolitisk forskning vid utrikespolitiska institutet m. m.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	Dep.chefen
		Försvarets forskningsanstalt	
Utgifter:			
Forskning m. m.	49 001 000	+ 2 465 000	+ 2 500 000
Uppbördsmedel:			
Inkomster av viss uppdragsverksamhet	1 000	—	—
	49 000 000	+ 2 465 000	+ 2 500 000

Försvarets forskningsanstalt

Anslaget bör föras upp med 51 465 000 (+ 2 465 000) kr. Ökningen avser löne- och prisomräkning.

Forskningsanstalten bör liksom tidigare få bemyndigande att utöver anvisade medel lägga ut beställningar av materiel för forskningsändamål inom en kostnadsram av 6 milj. kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 51,5 milj. kr.

I utrikespolitiska institutets regi bedrivs vissa säkerhetspolitiska studier med bidrag från detta anslag och från fjärde huvudtitelns anslag till extra utgifter. En utredning pågår rörande bl. a. formerna för forskning och utbildning vid universitet och högskolor i internationell politik med särskild hänsyn till säkerhetspolitiska studier samt freds- och konfliktforskning. I avvaktan på utredningens resultat bör de säkerhetspolitiska studierna få fortsätta i ungefär samma omfattning som innevarande budgetår. De medel, som anvisas härför under detta anslag, bör kunna användas även för studier rörande möjligheterna att öka statsmakternas handlingsalternativ i framtida konfliktsituationer genom försvarsalternativ som inkluderar olika former av s. k. civilmotstånd.

Forskningsanstalten åtar sig i alltmer ökad omfattning betalda forsknings- och utvecklingsuppdrag för uppdragsgivare utanför totalförsvaret. Inkomsterna av verksamheten tillgodoförs anslaget som särskilda uppborädsmedel utom till den del de avser ersättning för sociala kostnader, så-

som pensions- och sjukförsäkringsavgifter. Denna del tillgodoförs riksstatens inkomsttitel Övriga diverse inkomster.

Liksom för innevarande budgetår bör Kungl. Maj:t inhämta riksdagens bemyndigande att medge beställningar av materiel utöver anvisade medel. Som anstalten har föreslagit bör kostnadsramen bestämmas till 6 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) till *Försvarets forskningsanstalt: Forskningsverksamhet* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 51 500 000 kr.,

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att medge att utöver anslaget får läggas ut beställningar av materiel för försvarets forskningsanstalts verksamhet inom en kostnadsram av 6 000 000 kr.

G 3. Försvarets radioanstalt: Förvaltningskostnader

1968/69 Utgift ¹	26 419 984 ²
1969/70 Anslag	28 600 000
1970/71 Förslag	31 370 000

¹ Anslagen Försvarets radioanstalt: Avlöningar och Försvarets radioanstalt: Omkostnader

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 286 165 kr.

Med hänvisning till en inom försvarsdepartementet upprättad promemoria, som torde få överlämnas till riksdagens vederbörande utskott, hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Försvarets radioanstalt: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 31 370 000 kr.

G 4. Försvarets radioanstalt: Anskaffning och underhåll av materiel

1968/69 Utgift	9 621 528	Reservation	144 358
1969/70 Anslag	8 000 000		
1970/71 Förslag	9 000 000		

Med hänvisning till en inom försvarsdepartementet upprättad promemoria, som torde få överlämnas till riksdagens vederbörande utskott, hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Försvarets radioanstalt: Anskaffning och underhåll av materiel* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 9 000 000 kr.

G 5. Krigsarkivet: Förvaltningskostnader

1968/69 Utgift ¹	1 034 946 ²
1969/70 Anslag	1 276 000
1970/71 Förslag	1 349 000

¹ Anslagen Krigsarkivet: Avlöningar och Krigsarkivet: Omkostnader

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 10 385 kr.

Krigsarkivet övervakar arkivväsendet hos myndigheter inom försvarsdepartementets verksamhetsområde och fungerar därvid bl. a. som arkivmyndighet och arkivdepå. Arkivet skall också främja vetenskaplig forskning m. m. Arkivet är organiserat på fem sektioner, nämligen fyra sektioner för arkivdepåärenden m. m. och en administrativ sektion. I organisationen ingår vidare registrators- och kassaexpedition, forskarexpedition, bibliotek, konserveringsavdelning och reproduktionsavdelning. Chef för arkivet är en krigsarkivarie.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Krigsarkivet	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Handläggande personal.....	15	+ 2	—
Övrig personal.....	9	+ 2	—
	24	+ 4	—
<i>Anslag</i>			
Avlöningar.....	988 000	+ 216 000	+ 53 000
Sjukvård.....	3 000	— 500	—
Resesättningar.....	5 500	—	—
Lokalkostnader.....	245 000	+ 13 000	+ 13 000
Expenser.....	34 500	+ 17 000	+ 7 000
Därav engångsutgifter	6 000	+ 9 000	+ 1 000
	1 276 000	+ 245 500	+ 73 000

Krigsarkivet

1. Löne- och prisomräkning m. m. 77 500 kr.

2. På grund av ökade arbetsuppgifter till följd av bl. a. omorganisationer på central och regional nivå inom försvaret behövs ytterligare en förste arkivarie, en arkivarie, ett biblioteksbiträde och ett kontorsbiträde (+ 153 000 kr.).

3. För fullföljande av angelägen materiell upprustning, för förhyrning av en kopieringsanläggning och för engångsanskaffningar av inventarier behövs ytterligare 15 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Krigsarkivet: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 349 000 kr.

G 6. Krigsarkivet: Samlingars konservering m. m.

1968/69 Utgift	9 848	Reservation	222
1969/70 Anslag	10 000		
1970/71 Förslag	10 000		

Från anslaget bestrids utgifter för inköp av konserveringsmateriel, kartografisk litteratur och tryckta kartor m. m.

Krigsarkivet

Anslaget bör föras upp med 15 000 (+ 5 000) kr. Höjningen beror på ökad säkerhetsfilmning för att säkerställa arkivalier.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp, 10 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Krigsarkivet: Samlingars konservering m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 10 000 kr.

G 7. Krigsarkivet: Inredning av vissa arkivaliemagasin

1968/69 Utgift	5 687	Reservation	3 447
1969/70 Anslag	21 000		
1970/71 Förslag	21 000		

Från anslaget bestrids utgifter för inredning av arkivaliemagasin och kostnader för mera omfattande flyttningar från krigsarkivet till dessa magasin.

Krigsarkivet

Anslaget bör föras upp med 25 000 (+ 4 000) kr. Beloppet behövs främst för fortsatt inredning av krigsarkivets arkivaliemagasin i Solvalla.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp, 21 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Krigsarkivet: Inredning av vissa arkivaliemagasin* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 21 000 kr.

G 8. Armémuseum: Förvaltningskostnader

1968/69 Utgift ¹	681 246 ²
1969/70 Anslag	975 000
1970/71 Förslag	1 075 000

¹ Anslagen Armémuseum: Avlöningar och Armémuseum: Omkostnader

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänförs till budgetåret 1968/69 uppgår till 5 045 kr.

Armémuseum skall bevara vapen och annan utrustning som har betydelse för kunskapen om det svenska lantförsvarets verksamhet och utveckling. Museet har också hand om statens troféinsamlingar. I uppgifterna ingår vidare att ordna utställningar m. m. och att främja forskning inom museets verksamhetsområde.

Armémuseum leds av en nämnd om sex ledamöter och har som chef en styresman. Museet är organiserat på bl. a. allmän avdelning, vapen- och fordonsavdelning, troféavdelning, bibliotek och bildarkiv, tygförråd, verkstäder och excerptavdelning.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Armémuseum	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Handläggande personal.....	4	—	—
Övrig personal.....	16	—	—
	20	—	—
<i>Anslag</i>			
Utgifter:			
Avlöningar.....	581 000	+ 53 000	+ 53 000
Sjukvård.....	1 000	—	—
Resersättning.....	4 400	+ 600	+ 600
Lokalkostnader.....	348 600	+ 32 200	+ 27 200
Expenser.....	42 700	+ 24 200	+ 19 200
Därav engångsutgifter.....	—	+ 20 000	+ 17 000
	977 700	+ 110 000	+ 100 000
Uppbördsmedel:			
Inträdesavgifter.....	2 700	—	—
	975 000	+ 110 000	+ 100 000

Armémuseum

1. Löne- och prisomräkning 80 000 kr.
2. Låsnings- och larmanordningarna har måst utökas (+ 10 000 kr.).
3. En permanent utställning över indelningsverket bör anordnas. För att påbörja arbetet med utställningen behövs 20 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Armémuseum: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 075 000 kr.

G 9. Armémuseum: Samlingars konservering m. m.

1968/69 Utgift	31 000	Reservation	24
1969/70 Anslag	34 000			
1970/71 Förslag	35 000			

Armémuseum

Anslaget bör föras upp med 37 000 (+ 3 000) kr. Ökningen avser prisomräkning.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 35 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Armémuseum: Samlingars konservering m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 35 000 kr.

G 10. Marinmuseet och modellkammaren i Karlskrona: Förvaltningskostnader

1968/69 Utgift ¹	170 756 ²
1969/70 Anslag	202 000
1970/71 Förslag	230 000

¹ Anslagen Marinmuseet och modellkammaren i Karlskrona: Avlöningar och Marinmuseet och modellkammaren i Karlskrona: Omkostnader

² Utbetalat retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 1 635 kr.

Marinmuseet och modellkammaren i Karlskrona har till uppgift att bevara föremål som belyser utvecklingen av förutvarande Karlskrona örlogsvarv

122 *Statsverkspropositionen år 1970: Bil. 6: Försvarsdepartementet*

m. m. och den verksamhet som har bedrivits där. Museet leds av en styrelse och är organiserat på en skådesamling med konserveringsavdelning, monterverkstad m. m. samt en avdelning med expedition, kassa och bibliotek. Chef för museet är en museiföreståndare.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71 Försvarets materielverk	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Handläggande personal	2	—	—
Övrig personal	8	—	—
	10	—	—
<i>Anslag</i>			
Utgifter:			
Avlöningar	203 400	+ 14 000	+ 26 600
Sjukvård	200	—	—
Reseersättningar	2 300	—	—
Expenser	21 100	—	+ 1 400
	227 000	+ 14 000	+ 28 000
Uppbördsmedel:			
Inträdesavgifter m. m.	25 000	—	—
	202 000	+ 14 000	+ 28 000

Försvarets materielverk

Den föreslagna ökningen avser löneomräkning.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Marinmuseet och modellkammaren i Karlskrona: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 230 000 kr.

G 11. Marinmuseet och modellkammaren i Karlskrona: Samlingars konservering m. m.

1968/69 Utgift	30 000	Reservation	—
1969/70 Anslag	30 000		
1970/71 Förslag	30 000		

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp, 30 000 kr.

Departementschefen

Jag biträder materielverkets förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Marinmuseet och modellkammaren i Karlskrona: Samlingars konservering m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 30 000 kr.

G 12. Militärpsykologiska institutet

1968/69 Utgift ¹	1 457 666 ²
1969/70 Anslag	1 530 000
1970/71 Förslag	1 694 000

¹ Anslagen Militärpsykologiska institutet: Avlöningar och Militärpsykologiska institutet: Omkostnader

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 10 848 kr.

Militärpsykologiska institutet är krigsmaktens centrala organ för militärt inriktad psykologisk, pedagogisk och sociologisk forskning och tillämpning. Chef för institutet är en militäröverpsykolog.

	1969/70	Beräknad Militärpsykolo- giska institutet	ändring 1970/71 Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Handläggande personal.....	16	+ 2	—
Övrig personal.....	13	+ 1	+ 1
	29	+ 3	+ 1
<i>Anslag</i>			
Avlöningar.....	1 206 000	+ 266 000	+ 154 000
Sjukvård.....	3 000	—	—
Reseersättningar.....	115 000	+ 5 000	+ 5 000
Därav utrikes resor.....	12 000	—	—
Lokalkostnader.....	70 000	+ 2 000	+ 2 000
Expenser.....	136 000	+ 4 000	+ 3 000
	1 530 000	+ 277 000	+ 164 000

Militärpsykologiska institutet

1. Löne- och prisomräkning m. m. 121 000 kr.

2. För psykoteknologisk verksamhet behövs ytterligare en militärpsykolog (+ 56 844 kr.).

3. En tjänst som militärpsykolog för prövningsverksamhet bör inrättas vid institutet för tjänstgöring vid krigsflygskolan i Ljungbyhed. Psykologen skall bl. a. i samverkan med flygvapnets uttagningskommission genomföra

personlighetspsykologiska mätningar på sökande till flygvapnet (+ 55 692 kr.).

4. En tjänst som biträdande militärpsykolog för socialpsykologisk verksamhet behövs för undersökningar rörande anpassningsproblem, attityder till försvar, toxicomani m. m. (+ 43 908 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 1 694 000 kr. Jag har därvid beräknat medel för en ny tjänst för biträdande militärpsykolog för främst socialpsykologisk verksamhet (4).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Militärpsykologiska institutet* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 694 000 kr.

G 13. Värnpliktsverket

1968/69 Utgift ¹	4 778 999 ²
1969/70 Anslag	11 488 000
1970/71 Förslag	17 400 000

¹ Anslagen Värnpliktsverket: Avlöningar och Värnpliktsverket: Omkostnader

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänförs sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 33 739 kr.

Värnpliktsverket ansvarar för inskrivning och personalredovisning inom krigsmakten. I verkets uppgifter ingår bl. a. att efter samråd med berörda myndigheter svara för och meddela föreskrifter om tilldelning, uttagning, fördelning och inkallelse av värnpliktiga. Verket är organiserat på ett huvudkontor (Solna) och tre värnpliktskontor, nämligen Södra värnpliktskontoret (Kristianstad), Östra värnpliktskontoret (Solna) och Norra värnpliktskontoret (Östersund). Huvudkontoret utgörs av en värnpliktssektion, en administrativ sektion och ett datakontor.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Värnpliktsverket	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Handläggande personal.....	55	+ 19	+ 19
Övrig personal.....	129	+ 31	+ 31
	184	+ 50	+ 50

<i>Anslag</i>			
Avlöningar.....	7 043 100	+2 446 562	+2 403 562
Sjukvård.....	40 000	+ 10 000	+ 10 000
Reseersättningar.....	300 000	+ 7 000	+ 7 000
Därav utrikes resor.....	10 000	—	—
Lokalkostnader.....	543 000	+ 512 438	+ 512 438
Expenser.....	3 561 900	+2 979 000	+2 979 000
Därav			
engångsutgifter.....	1 434 300	— 962 300	— 962 300
representation.....	1 000	—	—
	11 488 000	+5 955 000	+5 912 000

Värnpliktsverket

1. Löne- och prisomräkning m. m. 1 458 952 kr.

2. För planenlig tillsättning av 46 tidigare vakanthållna tjänster behövs ytterligare 1 287 848 kr.

3. Enligt prop. 1968: 34 (s. 43) räknades med att värnpliktskontoren i viss utsträckning skulle kunna tillgodose behovet av personal genom att kontoren med tillhörande inskrivningscentraler replierar på militärområdesstab eller förband. Vid inskrivningscentralen i Göteborg är detta inte möjligt, vilket medför att medelsbehovet för personal- och lokalkostnader m. m. ökar (+ 226 000 kr.).

4. I samband med att värnpliktsverket har utökats med en regional organisation har arbetsuppgifterna för vissa tjänster ökat så mycket att en ändrad lönesättning är motiverad. Detta gäller en tjänst för regementsofficer, en tjänst för pensionerad officer och en biträdestjänst. Rekryteringssvårigheter motiverar ändrad lönesättning för fyra arvodestjänster för officer (+ 31 201 kr.).

5. Behovet av maskintid för automatisk databehandling ökar kraftigt i takt med utbyggnaden av det nya inskrivnings- och personalredovisningssystemet (+ 3 900 000 kr.).

6. Medelsbehovet för inköp av inventarier minskar (— 868 000 kr.).

7. Det nuvarande systemet för personalredovisning beräknas kunna avvecklas successivt under budgetåret 1970/71. Detta minskar medelsbehovet för vård m. m. av adressographmaskiner (— 100 000 kr.).

8. I takt med utbyggnaden av organisationen ökar medelsbehovet för telefon m. m. (+ 19 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 17,4 milj. kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för 46 tidigare vakanthållna tjänster (2), för viss personal vid inskrivningscentralen i Göteborg (3) och för fyra befintliga tjänster för redovisning av medicinalpersonal (jfr prop. 1969: 110 s. 36, SU 105, rskr 249).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Värnpliktsverket* för budgetåret 1970/71 anvisa ett
förslagsanslag av 17 400 000 kr.

G 14. Militärapoteket

1968/69 Utgift ¹	469 175 ²
1969/70 Anslag	625 000
1970/71 Förslag	845 000

¹ Anslagen Militärapoteket: Avlöningar och Militärapoteket: Omkostnader

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 43 773 kr.

Militärapoteket är krigsmaktens centrala organ för läkemedelsförsörjning. Apoteket är också läkemedelscentral för vissa militära enheter samt sjukhusapotek för karolinska sjukhuset. Till militärapoteket hör filialapotek i Boden och Karlskrona. Apoteket skall genom rationell läkemedelshantering vidmakthålla krigsmaktens beredskapslager. Omsättningsförsäljning sker till karolinska sjukhuset samt till apotek och myndigheter.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Försvarets sjuk-	Dep.chefen
		vårdsstyrelse	
<i>Personal</i>			
Farmaceutisk personal.....	25	+ 1	—
Annan handläggande personal.....	3	+ 1	+ 1
Övrig personal.....	65	—	—
	93	+ 2	+ 1
<i>Anslag</i>			
Utgifter:			
Avlöningar.....	2 957 000	+ 309 800	+ 245 600
Sjukvård.....	6 500	+ 2 500	+ 3 200
Reseersättningar.....	41 000	+ 4 000	+ 2 500
Därav utrikes resor.....	25 000	—	—
Lokalkostnader.....	162 000	+ 81 000	+ 81 000
Expenser.....	79 700	+ 87 900	+ 86 900
Övriga utgifter.....	44 000	+ 5 000	+ 4 000
	3 290 200	+ 490 200	+ 423 200
Uppbördsmedel:			
Överskott på förrådstitel.....	2 664 200	— 203 200	— 203 200
Inkomster av särskilda leveranser.....	1 000	—	—
	625 000	+ 287 000	+ 220 000

Försvarets sjukvårdsstyrelse

1. Löne- och prisomräkning m. m. 220 400 kr.
2. För att handha försäljning av läkemedel till apotek och andra kunder vid sidan av krigsmakten och karolinska sjukhuset behövs en apotekare (+ 56 900 kr.).
3. Som chef för militärapotekets ADB-verksamhet behövs en byråintendent (+ 43 900 kr.).
4. Den intensifierade produktutvecklingen vid militärapoteket medför ökat behov av att anlita konsulter, främst inom förpackningsområdet (+ 4 000 kr.).
5. För databearbetning behövs ytterligare 85 000 kr.
6. Lokalkostnader för militärapotekets lagerhållnings- och distributionsenhet vid Åkers krutbruk bör föras över till militärapotekets anslag från anslaget Ersättning till försvarets fastighetsfond: Kasernbyggnaders delfond (+ 80 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 845 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för ytterligare en byråintendent (3).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Militärapoteket* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 845 000 kr.

G 15. Försvarets sjukvårdsförråd

1968/69	Utgift ¹	1 299 992 ²
1969/70	Anslag	1 375 000
1970/71	Förslag	1 495 000

¹ Anslagen Försvarets sjukvårdsförråd: Avlöningar och Försvarets sjukvårdsförråd: Omkostnader

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 23 749 kr.

Försvarets centrala anstalter för sjukvårdsmateriel — fem centrala sjukvårdsförråd, nio läkemedelscentraler och två läkemedelsförråd — lyder under försvarets sjukvårdsstyrelse. De har till uppgift att ta emot, lagra, omsätta och lämna ut sjukvårdsmateriel och läkemedel för krigsmaktens behov. I viss omfattning ombesörjs motsvarande uppgifter också för civilförsvaret och andra statliga myndigheter.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Försvarets sjuk- vårdsstyrelse	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Handläggande personal.....	3	—	—
Övrig personal.....	43	—	—
	46	—	—
<i>Anslag</i>			
Utgifter:			
Avlöningar.....	1 299 700	+ 181 800	+ 118 800
Sjukvård.....	1 500	—	—
Reseersättningar.....	8 700	+ 200	+ 200
Lokalkostnader.....	69 500	— 18 500	— 18 500
Expenser.....	9 000	+ 3 600	+ 800
Övriga utgifter.....	130 500	+ 15 900	+ 18 700
	1 518 900	+ 183 000	+ 120 000
Uppbördsmedel:			
Ersättning från Norrbottens läns lands- ting för lön åt viss personal vid läke- medelscentralen i Boden.....	143 900	—	—
	1 375 000	+ 183 000	+ 120 000

Försvarets sjukvårdsstyrelse

1. Löne- och prisomräkning m. m. 120 000 kr.

2. För att bl. a. säkerställa rekryteringen bör arvodena till föreståndarna för läkemedelscentralerna och tillsynsarvodena för förrådsapotekarna vid de centrala sjukvårdsförråden höjas (+ 63 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:tt föreslår riksdagen

att till *Försvarets sjukvårdsförråd* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 495 000 kr.

G 16. Försvarets tandvård

1968/69 Utgift ¹	4 158 694 ^{2,3}
1969/70 Anslag	3 960 000
1970/71 Förslag	4 250 000

¹ Anslagen Försvarets tandvård: Avlöningar och Försvarets tandvård: Omkostnader

² Härtill kommer utgift under anslaget Förband med särskild budget

³ Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänförs till budgetåret 1968/69 uppgår till 59 267 kr.

Genom försvarets tandvård, som leds av försvarets sjukvårdsstyrelse, ges tandvård vid de militära tandläkarmottagningarna åt värnpliktiga och viss fast anställd personal.

	1969/70	Försvarets sjukvårdsstyrelse	Beräknad ändring 1970/71	Dep.chefen
<i>Personal</i>				
Tandläkare.....	42	—	—	—
Övrig personal.....	75	— 1	— 1	— 1
	117	— 1	— 1	— 1
<i>Anslag</i>				
Utgifter:				
Avlöningar.....	3 445 000	+ 332 800	+ 184 800	
Materialkostnader.....	248 000	+ 69 000	+ 67 500	
Underhåll och nyanskaffning av tandvårdsmateriel.....	260 000	+ 283 000	+ 37 500	
Därav engångsutgifter.....	70 000	+ 275 000	+ 30 000	
Reseersättningar.....	8 000	+ 200	+ 200	
	3 961 000	+ 685 000	+ 290 000	
Uppbördsmedel:				
Inkomster av tandvård.....	1 000	—	—	
	3 960 000	+ 685 000	+ 290 000	

Försvarets sjukvårdsstyrelse

1. Löne- och prisomräkning m. m. 350 000 kr.
2. Försvarets sjukvårdsstyrelse har med hänsyn till smittorisken föreskrivit övergång till engångskanyler (+ 60 000 kr.).
3. Vissa engångsanskaffningar behövs vid förband med nya eller moderniserade lokaler för tandläkarmottagningar (+ 20 000 kr.).
4. Vid tandläkarmottagningarna behövs bl. a. ytterligare ett antal snabbborrmaskiner (+ 255 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 4 250 000 kr. Jag har därvid beräknat medel för övergång till engångskanyler (2) samt vissa engångsanskaffningar (3). Jag har slutligen beaktat medelsbehovet för den utökning av försöken med verksamhetsplanering och resursbudgetering m. m. som jag har redovisat under Ramberäkningar m. m.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Försvarets tandvård* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 4 250 000 kr.

G 17. Militärmedicinska undersökningscentralen

1968/69 Utgift	222 898 ¹
1969/70 Anslag	200 000
1970/71 Förslag	245 000

¹ Utbetalat retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 1 688 kr.

Militärmedicinska undersökningscentralen är ett organ för klinisk-fysiologisk och därmed jämförlig forskning samt för klassificering i medicinskt hänseende av personal inom krigsmakten. Verksamheten leds av försvarets sjukvårdsstyrelse.

	1969/70	Beräknad Försvarets sjuk- vårdsstyrelse	ändring 1970/71 Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Läkare	1	+ 1	—
Övrig personal.....	3	—	—
	4	+ 1	—
<i>Anslag</i>			
Avlöningar.....	163 000	+ 115 400	+ 14 000
Sjukvård.....	500	—	—
Lokalkostnader.....	700	+ 4 300	+ 4 300
Övriga utgifter.....	35 800	+ 34 300	+ 26 700
Därav engångsutgifter.....	—	+ 9 000	—
	200 000	+ 154 000	+ 45 000

Försvarets sjukvårdsstyrelse

1. Löne- och prisomräkning m. m. 18 600 kr.
2. En tjänst som forskningsledare (laborator) bör inrättas (+ 66 400 kr.).
3. För uppgifter i anslutning till metodikkontroll och uppföljning vid de nya inskrivningscentralerna behövs ytterligare medel för arvoden till läkare, statistiker, sjuksköterskor m. fl. (+ 34 700 kr.).
4. Undersökningscentralens ökade verksamhet vid inskrivningscentralerna kräver ytterligare medel för resor m. m. (+ 10 300 kr.).
5. För bearbetning av insamlat material behövs 15 000 kr.
6. För upprustning av undersökningscentralens skriv- och räknemaskiner behövs ytterligare 9 000 kr. som engångsutgift.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Militärmedicinska undersökningscentralen* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 245 000 kr.

G 18. Försvarets medicinalkår: Övningar

Nytt anslag (förslag) 400 000

Med stöd av riksdagens beslut (prop. 1969: 110, SU 105, rskr 249) har Kungl. Maj:t den 1 juli 1969 inrättat en för försvaret gemensam medicinalkår, försvarets medicinalkår. Utgifter för fältövningar, studietjänstgöring och annan utbildnings- och övningsverksamhet för medicinalkårens personal och för tjänsteläkare bestrids under innevarande budgetår av medel som har anvisats under olika anslag till försvarsgrenarna. *Försvarets sjukvårdsstyrelse* föreslår att medel för dessa utgifter skall beräknas under ett nytt anslag. Medelsbehovet beräknas till 400 000 kr. Om medlen i stället hade beräknats under anslag i enlighet med vad som hittills har tillämpats, skulle de ha fördelat sig enligt följande.

Armén: Sjukvård m. m.....	102 000
Armén: Reseersättningar m. m.....	30 000
Armén: Övningar m. m.....	152 000
Marinen: Sjukvård m. m.....	15 000
Marinen: Övningar m. m.....	45 000
Flygvapnet: Sjukvård m. m.....	30 000
Flygvapnet: Övningar m. m.....	26 000
	400 000

Departementschefen

Jag biträder sjukvårdsstyrelsens förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Försvarets medicinalkår: Övningar* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 400 000 kr.

G 19. Militärmusiken: Förvaltningskostnader

1968/69 Utgift ¹	16 596 290 ^{2,3}
1969/70 Anslag	17 200 000
1970/71 Förslag	19 400 000

¹ Anslagen Militärmusiken: Avlöningar och Militärmusiken: Reseersättningar m. m.

² Härtill kommer utgift under anslaget Förband med särskild budget

³ Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 293 910 kr.

Försvarets musikorganisation består av inspektören för militärmusiken och 25 musikkårer som är placerade vid skilda militära förband. Musikkårerna skall utföra tjänste- och underhållningsmusik vid förband, skolor etc. Kårerna framträder också i relativt stor utsträckning i civila sammanhang med konserter för allmänheten och på sjukhus, skolor m. m. Från anslaget betalas avlöningar till militärmusikpersonalen samt resekostnadsersättningar och traktamenten m. m.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71 Chefen för [armén	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Inspektör för militärmusiken.....	1	—	—
Musikdirektörer.....	25	—	—
Övrig personal.....	746	—25	—25
	772	—25	—25
<i>Anslag</i>			
Avlöningar.....	16 500 000	+2 114 000	+2 085 000
Resekostnadsersättningar och traktamenten			
a) Musikdirektörs- och musikunder- officersutbildning.....	106 000	+ 31 000	+ 31 000
b) Övrig verksamhet.....	450 000	+ 339 000	+ 23 000
Flyttningsersättningar.....	4 000	—	—
Utbildning.....	51 000	—	—
Till Kungl. Maj:ts disposition.....	89 000	— 89 000	+ 61 000
	17 200 000	+2 395 000	+2 200 000

Chefen för armén

1. Löne- och prisomräkning m. m. 2 155 925 kr.
2. En tjänst för förvaltare bör tillkomma i utbyte mot en för pensionerad underofficer avsedd arvodestjänst. Tjänsten avses för expeditionsgöromål (+ 3 700 kr.).
3. Antalet musikelever kan minskas med 25 (— 45 625 kr.).
4. För höjda rese- och traktamentskostnader, ökade kostnader för buss-transporter, deltagande vid större utställningar m. m. behövs ytterligare medel (+ 339 000 kr.).

Departementschefen

1968 års riksdagsbeslut angående rixskonserter m. m. (prop. 1968: 45, SU 114, rskr 263) innebar beträffande militärmusiken att en militärmusikorganisation skall behållas men att nuvarande militärmusikkårer efter ytterligare utredning organiseras om för att tillgodose såväl militära som

civila behov. Därvid bedömdes att ca två tredjedelar av kårernas kapacitet skulle kunna utnyttjas för rikskonsertverksamhet.

Med anledning av riksdagsbeslutet har chefen för utbildningsdepartementet tillkallat särskilda sakkunniga — 1968 års musikkommitté — för att utföra det ytterligare utredningsarbete som behövs för att slutliga förslag skall kunna läggas fram om militärmusikkårens omorganisation och utnyttjande inom rikskonsertverksamheten. Musikkommittén har i mars 1969 avlämnat betänkandet Regionmusik (SOU 1969:12). Betänkandet har remissbehandlats under hösten 1969. Chefen för utbildningsdepartementet avser föreslå Kungl. Maj:t att förelägga 1970 års vårriksdag principförslag om en regionmusikorganisation, vars verksamhet skall avse såväl allmänna som militära musikbehov. Den nya organisationen avses träda i kraft den 1 juli 1971. Förevarande anslag bör för nästa budgetår beräknas med utgångspunkt i oförändrad militärmusikorganisation.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag medelsbehovet för nästa budgetår till 19,4 milj. kr. Jag har därvid bl. a. räknat med att någon rekrytering av musikelever inte skall äga rum.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Militärmusiken: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 19 400 000 kr.

G 20. Militärmusiken: Materiel

1968/69 Utgift	290 471	Reservation	17 962
1969/70 Anslag	300 000		
1970/71 Förslag	325 000		

Från anslaget betalas anskaffning och underhåll av militärmusikkårens instrumentutrustning och inköp av notmateriel m. m.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 400 000 (+ 100 000) kr. Höjningen betingas av ökade kostnader för reparationer av instrument, inköp av instrumenttillbehör och förbrukningsartiklar m. m. samt prisstegringar.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 325 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Militärmusiken: Materiel* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 325 000 kr.

G 21. Försvarets intendenturkår: Förvaltningskostnader

1968/69 Utgift ¹	2 007 042 ^{2, 3}
1969/70 Anslag	2 080 000
1970/71 Förslag	1 970 000

¹ Anslagen Försvarets intendenturkår: Avlöningar och Försvarets intendenturkår: Omkostnader

² Härtill kommer utgift under anslaget Förband med särskild budget

³ Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänförs sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 15 546 kr.

Från anslaget betalas avlöningar till och omkostnader för personal vid försvarets intendenturkårs stab och intendenturförvaltningsskolan samt personal som tillhör intendenturkårens kommanderingsreserv.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Chefen för försvarets intendenturkår	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Handläggande personal.....	9	—	—
Övrig personal.....	44	— 5	— 5
	53	— 5	— 5
<i>Anslag</i>			
Avlöningar.....	1 707 000	— 38 000	— 130 000
Sjukvård.....	6 000	—	—
Reseersättningar.....	257 000	—	—
Därav utrikes resor.....	15 000	—	—
Expenser.....	110 000	+ 20 000	+ 20 000
Därav			
engångsutgifter.....	18 000	+ 2 000	+ 2 000
representation.....	1 000	—	—
	2 080 000	— 18 000	— 110 000

Chefen för försvarets intendenturkår

1. Löne- och prisomräkning m. m. 110 952 kr.

2. Antalet subalternofficerare som tillhör försvarets intendenturkår minskar successivt (— 144 000 kr.).

3. Som följd av ökad verksamhet vid kårstaben bör en assistent tillkomma i utbyte mot ett kvalificerat biträde. Tre biträden bör vidare bytas ut mot kvalificerade biträden (+ 15 048 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 1 970 000 kr. Jag har därvid räknat bl. a. med en successiv minskning av antalet subalternofficerare (2).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Försvarets intendenturkår: Förvaltningskostnader*
för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 970 000
kr.

G 22. Försvarets intendenturkår: Övningar

1968/69 Utgift	125 247	Reservation	15 171
1969/70 Anslag	175 000			
1970/71 Förslag	175 000			

Från anslaget bestrids utgifter för fältövningar, studietjänstgöring och annan övningsverksamhet för personal som tillhör försvarets intendenturkår och för elever vid intendenturförvaltningsskolan.

Chefen för försvarets intendenturkår

Anslaget bör föras upp med 185 000 (+ 10 000) kr. Ökningen avser löne- och prisomräkning.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp, 175 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Försvarets intendenturkår: Övningar* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 175 000 kr.

G 23. Försvarets personalvård: Förvaltningskostnader

1968/69 Utgift ¹	3 066 173 ^{2, 3}
1969/70 Anslag	3 570 000
1970/71 Förslag	4 075 000

¹ Anslagen Försvarets personalvård: Avlöningar och Försvarets personalvård: Omkostnader

² Härtill kommer utgift under anslaget Förband med särskild budget

³ Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 25 864 kr.

Från anslaget bestrids utgifter för löner, arvoden och omkostnader vid försvarsstabens personalvårdsbyrå samt inom den regionala och lokala personalvårdsorganisationen. Personalvårdsbyrån leds av en chef och består av planeringsenhet, centralavdelning, socialtjänstavdelning, undervisningsavdelning och expedition. Vid varje förband och utbildningsanstalt finns en personalvårdsdetalj under ledning av en personalvårdsofficer.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Överbefälhavaren	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Handläggande personal.....	20	+ 3	—
Konsulenter vid förband och staber...	57	+ 10	+ 7
Övrig personal.....	5	—	—
	82	+ 13	+ 7
<i>Anslag</i>			
Avlöningar.....	3 142 000	+ 702 000	+ 472 500
Reseersättningar.....	228 000	+ 19 500	+ 12 000
Därav utrikes resor.....	14 000	+ 3 000	+ 3 000
Expenser.....	200 000	+ 8 000	+ 20 500
	3 570 000	+ 729 500	+ 505 000

Överbefälhavaren

1. Löne- och prisomräkning 229 500 kr.
2. En tjänst för kapten, chef för utbildningsdetaljen, bör tillkomma. Härvid kan kommendering av en officer från truppförband upphöra (+ 43 908 kr.).
3. För förstärkning av informationstjänsten i frågor rörande medinflytande, nämndverksamhet m. m. behövs en stabskonsulent och en pensionerad officer i arvdestjänst (+ 70 980 kr.).
4. För den regionala och lokala organisationen behövs tio nya konsulenter. Härvid kan fem deltidsanställda personalvårdsassistenter utgå (+ 311 592 kr.).
5. Förbandsbibliotekariernas arvoden bör höjas för att förbättra rekryteringsmöjligheterna (+ 50 000 kr.).

Försvarets personalvårdsnämnd tillstyrker överbefälhavarens förslag.

Departementschefen

Den regionala och lokala personalvårdsorganisationen och resurserna för fritidsverksamhet m. m. bör förstärkas väsentligt i likhet med vad som har skett under innevarande budgetår. Vid utbyggnaden av konsulentorganisationen bör förband och enheter i Norrland i första hand tillgodoses.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 4 075 000 kr. Jag har därvid beräknat medel för ytterligare sju konsulenter (4) samt utgått från att en kapten även i fortsättningen kommenderas till personalvårdsbyrån (2). Jag har vidare beräknat medel för höjning av bibliotekariearvoden (5) samt för att anordna en årlig konferens för värnpliktiga (s. k. värnpliktsriksdag). Jag har slutligen beaktat medelsbehovet för den utök-

ning av försöken med verksamhetsplanering och resursbudgetering m. m. som jag har redovisat under Ramberäkningar m. m.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Försvarets personalvård: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 4 075 000 kr.

G 24. Försvarets personalvård: Fritidsverksamhet m. m.

1968/69 Utgift ¹	1 264 622 ²	Reservation	146 220
1969/70 Anslag	2 000 000		
1970/71 Förslag	2 250 000		

¹ Anslagen Soldathemsverksamhet, Fritidsverksamhet m. m. och Trivselfrämjande åtgärder

² Härtill kommer utgifter under anslagen Arméstaben och Förband med särskild budget

Från anslaget betalas bidrag till soldathemsverksamhet samt kostnader för fritidsverksamhet m. m. för värnpliktiga och för vissa trivselfrämjande åtgärder för fast anställd personal.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Överbefälhavaren	Dep.chefen
Utgifter:			
Bidrag till soldathemsverksamhet	400 000	+ 82 000	+ 40 000
Undervisnings- och informationsverksamhet	1 150 000	+ 122 000	+ 35 000
Fritidsanordningar för värnpliktiga m.fl.	200 000	+ 82 000	+ 60 000
Kontaktverksamhet	30 000	+ 30 000	+ 15 000
Trivselfrämjande åtgärder för anställda	675 000	+ 6 000	—
Lån och bidrag till värnpliktiga	10 000	—	—
	2 465 000	+ 322 000	+ 150 000
Uppbördsmedel:			
Anmälningssavgifter m. m. till fritidsundervisning	65 000	—	—
Personalkassemedel	300 000	+ 100 000	+ 100 000
Driftmedel	100 000	—	—
	2 000 000	+ 422 000	+ 250 000

Överbefälhavaren

1. Prisomräkning 22 000 kr.

2. Bidraget till soldathemsverksamhet har varit oförändrat sedan budgetåret 1967/68. På grund av löneutvecklingen sedan 1967 och tillkomsten av ytterligare soldathem fram till 1970 bör bidraget höjas (+ 82 000 kr.).

3. En utökning av fritidsundervisningen är angelägen, bl. a. för att till-

godose det växande behovet av förberedande och kompletterande studier under värnpliktstjänstgöringen (+ 50 000 kr.).

4. Den pågående upprustningen av förbandsbiblioteken som alltmer har kommit att utvecklas till studie- och musikcentra vid förbanden är kostnadskrävande. För att förnya och utöka litteratur- och tidskriftsbestånd m. m. bör medelsanvisningen för informationsverksamhet ökas (+ 50 000 kr.).

5. Möjligheterna att tillgodose olika behov av fritidsanordningar för värnpliktiga bör förbättras. Bl. a. har hittills anvisade medel inte räckt till för att tillgodose de värnpliktiga som har kallats in till krigsförbandsvisa övningar (+ 82 000 kr.).

6. Den kontaktverksamhet som sker genom de lokala samarbetsnämnderna bör utvecklas. För försöksverksamhet med konferenser med bl. a. de politiska ungdomsförbunden beräknas för nästa budgetår 30 000 kr.

7. Beräknad minskning (100 000 kr.) av personalkassemedel från försvarets materielverk bör kompenseras.

Försvarets personalvårdsnämnd tillstyrker överbefälhavarens förslag.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 2 250 000 kr. Jag har därvid räknat med att det bör bli möjligt att i viss utsträckning tillgodose behovet av fritidsanordningar för bl. a. de värnpliktiga som kallas in till krigsförbandsövning. Jag har vidare räknat med att kostnader för vapenfria tjänstepliktiga inte längre skall belasta anslaget. Jag har slutligen beaktat medelsbehovet för den utökning av försöken med verksamhetsplanering och resursbudgetering m. m. som jag har redovisat under Ramberäkningar m. m.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Försvarets personalvård: Fritidsverksamhet m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 2 250 000 kr.

G 25. Försvarets rationaliseringsinstitut

1968/69 Utgift	4 568 234 ¹	Reservation	431 766
1969/70 Anslag	5 630 000		
1970/71 Förslag	6 030 000		

¹ Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänförs till budgetåret 1968/69 uppgår till 24 250 kr. (inkl. anslaget Rationaliseringsförsök)

Försvarets rationaliseringsinstitut är central förvaltningsmyndighet för rationaliseringsverksamheten inom den del av statsförvaltningen som hör

till försvarsdepartementet. I institutets uppgifter ingår bl. a. att följa och samordna rationaliseringsverksamheten och ta initiativ till rationaliseringsåtgärder, planlägga, utföra eller medverka vid rationaliseringsundersökningar, utbilda personal i rationaliseringsverksamhet, medverka vid bedömning av lokalbehov och att gentemot statskontoret svara för samordning i fråga om anskaffning och utnyttjande av datamaskiner. Institutet leds av en styrelse. Chef för institutet är en överdirektör.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71 Försvarets rationaliserings- institut	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Handläggande personal.....	43	+ 5	+ 2
Övrig personal.....	8	+ 2	—
	51	+ 7	+ 2
<i>Anslag</i>			
Avlöningar.....	4 068 000	+ 500 000	+ 330 000
Därav ersättning till konsulter och experter	1 340 000	+ 112 000	+ 112 000
Sjukvård.....	1 000	—	—
Resersättningar.....	211 000	+ 3 000	+ 3 000
Därav utrikes resor.....	25 000	—	—
Lokalkostnader.....	130 000	+ 57 000	+ 57 000
Expenser, utrustning m. m.....	1 220 000	+ 10 000	+ 10 000
Därav representation.....	1 000	—	—
	5 630 000	+ 570 000	+ 400 000

Försvarets rationaliseringsinstitut

1. Löne- och prisomräkning m. m. 225 500 kr.
2. Som ersättare vid personalavgång och som rekryteringsreserv behövs tre förste byråsekreterare och två organisationsdirektörer (+ 201 200 kr.).
3. Genom att institutet har tilldelats lokaler på tre skilda ställen behövs två kansliskrivare för intern service (+ 52 900 kr.).
4. För ersättning åt experter och konsulter behövs ytterligare 90 400 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 6 030 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för ytterligare två förste byråsekreterare (2).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Försvarets rationaliseringsinstitut* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 6 030 000 kr.

H. Utbildningsanstalter

H 1. Försvarshögskolan

1968/69 Utgift ¹	902 558 ²
1969/70 Anslag	955 000
1970/71 Förslag	1 020 000

¹ Anslagen Försvarshögskolan: Avlöningar och Försvarshögskolan: Omkostnader

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänförs sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 5 802 kr.

Försvarshögskolan har till uppgift att ge högre militär, civilmilitär och civil personal utbildning för verksamhet i ledande befattningar inom totalförsvaret. I högskolans uppgifter ingår att anordna allmänna kurser, chefskurser och kompletteringskurser. Från anslaget bestrids utgifter för löner, arvoden och omkostnader vid försvarshögskolan.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Försvars- högskolan	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Lärare m. fl.	8	—	—
Övrig personal.....	5	—	—
	13	—	—
<i>Anslag</i>			
Avlöningar.....	740 000	+ 46 000	+ 52 000
Sjukvård.....	1 500	—	—
Reseersättningar.....	100 000	—	+ 10 000
Därav utrikes resor.....	39 000	—	—
Lokalkostnader.....	23 000	+ 1 000	+ 2 000
Expenser.....	90 500	— 2 000	+ 1 000
	955 000	+ 45 000	+ 65 000

Försvarshögskolan

1. Löne- och prisomräkning m. m. 33 000 kr.
2. För uppdragstillägg till civila lärare bör anslaget höjas med 12 000 kr.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 1 020 000 kr. Jag har därvid, efter särskild framställning från chefen för försvarshögskolan, beräknat 20 000 kr. för en

kurs under nästa budgetår för icke-statlig personal, som är krigsplacerad företrädesvis inom det ekonomiska och psykologiska försvaret.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Försvarshögskolan* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 020 000 kr.

H 2. Militärhögskolan: Förvaltningskostnader

1968/69 Utgift ¹	5 764 225 ²
1969/70 Anslag	6 408 000
1970/71 Förslag	6 830 000

¹ Anslagen Militärhögskolan: Avlöningar och Militärhögskolan: Omkostnader

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 40 928 kr.

Militärhögskolan har till uppgift att meddela officerare på aktiv stat de kunskaper som fordras för tjänstgöring som kapten (obligatoriska kurser) och i kvalificerade tjänster vid högre staber och förvaltningar, i särskilt kvalificerade lärartjänster eller som chefer för högre förband (högre kurser). Utbildningen vid Militärhögskolan bedrivs på tre linjer, armélinjen, marinlinjen och flyglinjen. Till högskolan, som även svarar för den historiska forskningen inom krigsmakten, är knuten en militärhistorisk avdelning.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
	Militärhögskolan		Dep.chefen
<i>Personal</i>			
<i>Militär personal</i>			
officerare	62	—	—
övrig personal	8	—	—
<i>Civil personal</i>			
lärare	2	—	—
övrig personal	27	—	—
	99	—	—
 <i>Anslag</i>			
Avlöningar	5 178 000	+ 392 000	+ 389 000
Sjukvård	20 000	—	—
Reseersättningar	70 000	— 18 000	— 18 000
Lokalkostnader	902 000	+ 26 000	+ 39 000
Expenser	238 000	+ 18 000	+ 12 000
Därav representation	3 000	—	—
	6 408 000	+ 418 000	+ 422 000

Militärhögskolan

Den föreslagna ökningen hänför sig till löne- och prisomräkning m. m.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Militärhögskolan: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 6 830 000 kr.

H 3. Militärhögskolan: Övningar

1968/69 Utgift	1 412 548	Reservation	313 504
1969/70 Anslag	1 600 000		
1970/71 Förslag	1 720 000		

Från anslaget bestrids utgifter för resor, traktamenten och expenser m. m. i samband med militärhögskolans övningar.

Militärhögskolan

Anslaget bör föras upp med 1 745 000 (+ 145 000) kr.

1. Löne- och prisomräkning m. m. 25 000 kr.

2. För övningsverksamhet beräknas ytterligare 120 000 kr.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 1 720 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Militärhögskolan: Övningar* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 1 720 000 kr.

H 4. Militärhögskolan: Militärhistorisk forskning

1968/69 Utgift	51 361	Reservation	91 909
1969/70 Anslag	100 000		
1970/71 Förslag	100 000		

Den militärhistoriska verksamheten ankommer, förutom på militärhögskolan, på en av Kungl. Maj:t tillsatt militärhistorisk forskningsdelegation. Delegationens huvudsakliga uppgift är att genom anslag i form av stipendier och forskningsbidrag m. m. främja militärhistorisk forskning och därmed sammanhängande verksamhet. Från anslaget bestrids utgifter för dessa stipendier m. m.

Militärhögskolan

Anslaget bör föras upp med 110 000 (+ 10 000) kr. Ökningen avser löne- och prisomräkning.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp, 100 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Militärhögskolan: Militärhistorisk forskning* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kr.

H 5. Försvarets läroverk

1968/69 Utgift ¹	2 929 295 ²
1969/70 Anslag	3 590 000
1970/71 Förslag	3 635 000

¹ Anslagen Försvarets läroverk: Avlöningar och Försvarets läroverk: Omkostnader

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 6 787 kr.

Försvarets läroverk skall meddela den kompletterande allmänna skolutbildning som fordras för anställning i militär och civilmilitär tjänst på aktiv stat för fast anställda vid försvaret och värnpliktiga. Undervisningen vid läroverket bedrivs på realskole-, fackskole- och gymnasielinjer. Från anslaget bestrids utgifter för löner, arvoden och omkostnader vid läroverket.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Försvarets läroverk	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Lärarpersonal.....	46	— 1	— 1
Övrig personal.....	4	+ 1	+ 1
	50	—	—
<i>Anslag</i>			
Avlöningar.....	2 587 000	+ 433 300	+ 59 500
Sjukvård.....	4 000	+ 1 500	+ 1 500
Reseersättningar.....	2 800	+ 2 200	+ 2 200
Lokalkostnader.....	670 000	— 20 000	— 20 000
Expenser.....	326 200	—	+ 1 800
	3 590 000	+ 417 000	+ 45 000

Försvarets läroverk

1. Pris- och löneomräkning m. m. 419 000 kr.
2. Behov föreligger av en ny vaktmästartjänst (+ 28 000 kr.).
3. Som följd av att fackskola har införts vid läroverket minskar medelsbehovet för extra lärarpersonal m. fl. (— 32 200 kr.).
4. Antalet studieresor ökar (+ 2 200 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 3 635 000 kr. Jag har därvid beräknat medel för bl. a. ytterligare en vaktmästare (2).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Försvarets läroverk* för budgetåret 1970/71 anvisa
ett förslagsanslag av 3 635 000 kr.

H 6. Försvarets brevskola

1968/69 Utgift ¹	449 173 ²
1969/70 Anslag	760 000
1970/71 Förslag	850 000

¹ Anslagen Försvarets brevskola: Avlöningar och Försvarets brevskola: Omkostnader

² Utbetalat retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 4 143 kr.

Försvarets brevskola har till uppgift att till befäl på aktiv stat och i reserven m. fl. meddela korrespondensundervisning i militära ämnen, totalförsvarsfrågor, ämnen som behandlar samhällsfrågor och utrikespolitiska frågor m. m. Från anslaget bestrids utgifter för löner, arvoden och omkostnader vid försvarets brevskola.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Försvarets brevskola	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Lärare m. fl.	9	—	—
Övrig personal.	5	—	—
	14	—	—
<i>Anslag</i>			
Avlöningar.	477 000	+ 54 000	+ 49 000
Sjukvård.	1 000	—	—
Reseersättningar.	3 000	+ 3 500	+ 3 500
Därav utrikes resor.	1 500	—	—
Lokalkostnader.	192 000	+ 8 000	+ 8 000
Expenser.	87 000	+ 29 500	+ 29 500
Därav engångsutgifter	—	+ 15 000	+ 15 000
	760 000	+ 95 000	+ 90 000

Försvarets brevskola

1. Löne- och prisomräkning m. m. 45 000 kr.
2. För kostnadsökningar i samband med att brevskolan har ålagts vidgade uppgifter beträffande undervisningen i ryska behövs ytterligare 50 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Försvarets brevskola* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 850 000 kr.

I. Fastighetskostnader**I 1. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Slottsbyggnadernas delfond**

1968/69 Utgift	107 000
1969/70 Anslag	17 000
1970/71 Förslag	17 000

För ersättning till slottsbyggnadernas delfond av statens allmänna fastighetsfond beräknar jag medelsbehovet till 17 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Slottsbyggnadernas delfond* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 17 000 kr.

I 2. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond

1968/69 Utgift	7 933 246
1969/70 Anslag	37 000
1970/71 Förslag	37 000

För ersättning till byggnadsstyrelsens delfond av statens allmänna fastighetsfond beräknar jag medelsbehovet till 37 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 37 000 kr.

I 3. Ersättning till försvarets fastighetsfond: Kasernbyggnaders delfond

1968/69 Utgift	194 406 838
1969/70 Anslag	190 657 000
1970/71 Förslag	205 165 000

I annat sammanhang denna dag anmäls förslag till stat för försvarets fastighetsfond. I enlighet med vad som anförs där behövs sammanlagt

220 160 000 kr. för att täcka fastighetsutgifterna under kasernbyggnaders delfond av försvarets fastighetsfond. Av detta belopp avser 14 995 000 kr. lokalkostnader för vissa staber och förvaltningar m. m. Medel härför tas upp under anslag för de myndigheter som disponerar lokalerna.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ersättning till försvarets fastighetsfond: Kasernbyggnaders delfond* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 205 165 000 kr.

I 4. Ersättning till försvarets fastighetsfond: Befästningars delfond

1968/69 Utgift	75 898 105
1969/70 Anslag	81 624 000
1970/71 Förslag	82 050 000

I annat sammanhang denna dag anmäls förslag till stat för försvarets fastighetsfond. Under hänvisning till vad som anförs där om ersättning till befästningars delfond av fastighetsfonden hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ersättning till försvarets fastighetsfond: Befästningars delfond* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 82 050 000 kr.

I 5. Borttagande av pansarhinder m. m.

1968/69 Utgift	325 992	Reservation	130 098
1969/70 Anslag	375 000		
1970/71 Förslag	400 000		

Från anslaget betalas vissa arbeten för att ta bort pansarhinder och andra befästningar, som har visat sig vara till hinder för utbyggnad av bostads- eller industriområden m. m., samt för att på annan plats uppföra likvärdiga befästningar som ersättning för de borttagna.

Fortifikationsförvaltningen

Anslaget bör föras upp med 410 000 (+ 35 000) kr.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 400 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Borttagande av pansarhinder m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 400 000 kr.

J. Viss materielanskaffning m. m.**J 1. Utredningar rörande tillämnade materielanskaffningar m. m.**

1968/69 Utgift	2 352 335	Reservation	3 300 458
1969/70 Anslag	500 000		
1970/71 Förslag	1 000 000		

Från anslaget betalas sådan studie- och utredningsverksamhet som är nödvändig för att fullständigt kunna bedöma vissa större materielanskaffningar.

Anslaget bör föras upp med 1 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Utredningar rörande tillämnade materielanskaffningar m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 000 kr.

J 2. Utredningar rörande tillämnade byggnadsföretag m. m.

1968/69 Utgift	809 937	Reservation	1 303 442
1969/70 Anslag	900 000		
1970/71 Förslag	800 000		

Från anslaget bestrids förskottsvis de utgifter för utredningar genom experter och konsulter m. fl. som behövs för att upprätta förslag till byggnadsprogram för byggnadsföretag vid försvaret. Förskottsvis betalas vidare utredningar om förvärv och försäljning av mark för försvaret. När beslut har fattats om att genomföra ett planerat projekt, förs som regel utbetalat belopp åter till anslaget med anlitanande av anvisade investeringsmedel eller influtna försäljningsmedel.

Fortifikationsförvaltningen

Anslaget bör föras upp med 800 000 (— 100 000) kr.

Departementschefen

Jag biträder fortifikationsförvaltningens förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Utredningar rörande tillämnade byggnadsföretag*

m. m. för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 800 000 kr.

J 3. Fortifikatorisk forskningsverksamhet

1968/69 Utgift	796 720	Reservation	16 046
1969/70 Anslag	800 000		
1970/71 Förslag	800 000		

Från anslaget betalas forsknings- och utvecklingsarbete för fortifikatoriska skyddsanordningar.

Fortifikationsförvaltningen

Anslaget bör föras upp med 325 000 (+ 25 000) kr. Ökningen avser prisomräkning.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp, 800 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Fortifikatorisk forskningsverksamhet* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 800 000 kr.

J 4. Försvarsmedicinsk forskning

1968/69 Utgift	3 648 600 ¹	Reservation	601 274
1969/70 Anslag	2 500 000		
1970/71 Förslag	2 700 000		

¹ Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänförs till budgetåret 1968/69 uppgår till 27 660 kr.

Försvarsmedicinska forskningsdelegationen har till uppgift att vara ett rådgivande, sammanhållande och planerande organ för tillämplad försvarsmedicinsk forskning. Delegationen skall främja sådan forskning och därmed sammanhängande verksamhet genom att bevilja anslag, forskningsbidrag och stipendier m. m.

Försvarsmedicinska forskningsdelegationen

Anslaget bör föras upp med 4 214 000 (+ 1 714 000) kr.

Av det begärda anslaget ryms endast 2 635 000 kr. inom den ram som överbefälhavaren har angett för budgetåret 1970/71.

Den behovsplan för försvarsmedicinsk forskning inom krigsmakten som överbefälhavaren lade fram våren 1967 tar för perioden 1967/68—1973/74 upp ett medelsbehov om ca 3,3 milj. kr. för år i medelkostnadsläget för budgetåret 1966/67. I planen redovisas emellertid inte medelsbehovet för forskarutbildningsbefattningar, resor, symposier, administration m. m. Tas hänsyn härtill, kan skillnaden mellan nuvarande anslagsnivå och föreliggande behov beräknas till ca 1,6 milj. kr.

De knappa resurserna har medfört att insatserna på flera väsentliga områden har blivit helt otillräckliga. Huvuddelen av de aktuella projekten inom dessa områden är till sin inriktning i princip oberoende av totalförsvarets framtida utformning och har dessutom grundläggande betydelse för vårt medicinska försvar. Delegationen anser därför att de snarast bör genomföras.

En bidragande orsak till den nuvarande situationen är att en stor del av delegationens resurser i realiteten är bundna i förväg för fortsatt stöd åt redan etablerade forskargrupper, bland vilka de till krigsmakten anknutna är särskilt kostnadskrävande. Delegationen har med hänsyn till verksamhetens betydelse aktivt bidragit till att bygga upp dessa grupper till nuvarande storlek, men avsikten har från början varit att berörda myndigheter skall ta över ansvaret när verksamheten har stabiliserats och fått fastare former. De grupper som har fått en permanent karaktär är forskningsgrupperna vid flygmedicinska institutionen i Malmslätt, militärapoteket och militärmedicinska undersökningscentralen samt marinens forskningsgrupp vid Örlogsbas Ost och armémedicinska forskargruppen.

Ett anslag på 4,1 milj. kr. — med tillägg för löneomräkning till 1970 års lönenivå — skulle göra det möjligt att i allt väsentligt hämta in den eftersläpning som råder och att stödja forskningen på hittills eftersatta områden samtidigt som nya behov kan beaktas. Om statsmakterna för över vissa av lönekostnaderna inom de permanenta forskargrupperna till resp. myndigheter i enlighet med försvarsgrenarnas och försvarets sjukvårdsstyrelses tidigare anslagsäskanden kan det belopp som delegationen begär minskas med motsvarande summa eller omkring 400 000 kr.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 2,7 milj. kr. Jag är inte beredd att tillstyrka att några utgifter för de permanenta forskargrupperna bestrids från andra anslag.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Försvarsmedicinsk forskning* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 2 700 000 kr.

J 5. Underhåll av sjukvårdsmateriel

1968/69 Utgift 1 537 039 ¹	Reservation 561 077
1969/70 Anslag 1 435 000		
1970/71 Förslag 1 400 000		

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Förband med särskild budget

Från anslaget betalas inredning av förråd för sjukvårdsmateriel, underhåll och återanskaffning av sjukvårdsmateriel och läkemedel för krigsförbanden samt inspektion och kontroll av sådana förnödenheter. Från anslaget bestrids också utgifter för ADB-produktion för förrådsredovisningen samt kurskostnader för utbildning av förvaltnings- och förrådspersonal.

Försvarets sjukvårdsstyrelse

Anslaget bör föras upp med 1 422 000 (— 13 000) kr.

1. Prisomräkning m. m. 35 000 kr.
2. Till följd av försöksverksamheten vid förband med särskild budget minskar utgifterna vid övriga förband (— 13 000 kr.).
3. ADB-produktionen inom förrådsredovisningen ökar (+ 5 000 kr.).
4. Inkomsterna vid försäljning av materiel beräknas öka vilket minskar behovet av anslagsmedel (— 40 000 kr.).

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 1,4 milj. kr. I anslagsberäkningen ingår att 20 000 kr. anvisas under anslaget Armén: Förband med särskild budget för att täcka medelsbehovet för den utökning av försöken med verksamhetsplanering och resursbudgetering m. m. som jag har redovisat under Ramberäkningar m. m.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Underhåll av sjukvårdsmateriel* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 1 400 000 kr.

J 6. Vissa signalförbindelser m. m.

1968/69 Utgift 34 975 712	Reservation 11 296 414
1969/70 Anslag 30 000 000		
1970/71 Förslag 29 000 000		

Från anslaget betalas utbyggnad av signalförbindelser som är gemensamma för krigsmakten.

Bemyndigandeskulden under anslaget var den 30 juni 1968 — vid ingången av den fyraårsperiod som omfattas av 1968 års försvarsbeslut —

22 743 000 kr. För budgetåren 1968/69 och 1969/70 har beställningsbemyndiganden lämnats till ett belopp av (40 000 000 + 30 000 000) 70 000 000 kr. medan Kungl. Maj:t under samma budgetår har medgett förbrukning av (35 000 000 + 30 000 000) 65 000 000 kr. under anslaget. Bemyndigandeskulden den 30 juni 1970 blir således (22 743 000 + 70 000 000 — 65 000 000) 27 743 000 kr.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 29 (— 1) milj. kr.

För nästa budgetår bör inhämtas ett beställningsbemyndigande av 28 688 000 kr.

Departementschefen

Ärendet är av sådan natur att närmare redogörelse inte bör lämnas till statsrådsprotokollet. Ytterligare upplysningar torde få inhämtas av de handlingar som kommer att tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

Anslaget bör föras upp med 29 milj. kr. Jag föreslår för nästa budgetår ett beställningsbemyndigande om 28,7 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att medge att beställningar av vissa signalförbindelser m.m. får läggas ut inom en kostnadsram av 28 700 000 kr.,

b) till *Vissa signalförbindelser m.m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 29 000 000 kr.

J 7. Signalskyddsmateriel

1968/69 Utgift	1 967 947	Reservation	1 964 079
1969/70 Anslag	2 500 000		
1970/71 Förslag	2 400 000		

Från anslaget betalas anskaffning av kryptomateriel m. m. till krigsmakten enligt en av överbefälhavaren upprättad långsiktplan.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 2 360 000 (— 140 000) kr.

Departementschefen

Ärendet är av sådan natur att närmare redogörelse inte bör lämnas till statsrådsprotokollet. Ytterligare upplysningar torde få inhämtas av de

handlingar som kommer att tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

Anslaget bör föras upp med 2,4 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Signalskyddsmateriel* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 2 400 000 kr.

J 8. Anskaffning av fortifikatorisk materiel

1968/69 Utgift	2 999 911	Reservation	32 675
1969/70 Anslag	3 100 000		
1970/71 Förslag	4 000 000		

Från anslaget betalas anskaffning av materiel för krigsutbyggnad av befästningar, anskaffning av maskiner och formar för viss krigsproduktion samt förrådshållning och vård av anskaffad materiel.

Fortifikationsförvaltningen

Anslaget bör föras upp med 4 190 000 (+ 1 090 000) kr. Av ökningen avser 125 000 kr. prisomräkning.

Enligt en gemensam långsiktsplan för anskaffning av fortifikatorisk materiel och materiel för byggnads- och reparationsberedskapen planeras omfattande anskaffningar för byggnads- och reparationsberedskapen under budgetåren 1972/73—1974/75. För att möjliggöra detta kommer för dessa budgetår att begäras ökade medel för anskaffning av materiel för byggnads- och reparationsberedskapen samtidigt som en motsvarande minskning kommer att föreslås under förevarande anslag. För budgetåret 1970/71 föreslås enligt planen en minskning av anslaget Byggnads- och reparationsberedskapen: Materiel och en motsvarande ökning av förevarande anslag.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 4 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Anskaffning av fortifikatorisk materiel* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 4 000 000 kr.

J 9. Anskaffning av krigskartor

1968/69 Utgift	1 037 137	Reservation	12 950
1969/70 Anslag	1 350 000		
1970/71 Förslag	1 350 000		

Från anslaget betalas anskaffning m. m. av kartor för krigsbehovet och för försvars- och arméstabernas löpande behov. Från anslaget betalas även sådan anskaffning av kartor för fredsbruk som av ekonomiska eller praktiska skäl bör göras centralt.

Chefen för armén

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp, 1 350 000 kr.

Departementschefen

Jag biträder arméchefens förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Anskaffning av krigskartor* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 1 350 000 kr.

J 10. Årskostnader för industriell krigsberedskap

1968/69 Utgift	529 708
1969/70 Anslag	530 000
1970/71 Förslag	530 000

Från anslaget betalas skötseln av försvarets materielverks beredskapsfabriker med tillhörande produktionsutrustning.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp, 530 000 kr.

Departementschefen

Jag biträder materielverkets förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Årskostnader för industriell krigsberedskap* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 530 000 kr.

J 11. Engångskostnader för industriell krigsberedskap

1968/69 Utgift	1 857 206	Reservation	7 573 276
1969/70 Anslag	1 410 000		
1970/71 Förslag	1 800 000		

Från anslaget betalas investeringar i produktionsutrustningen för krigsproduktion som planläggs av försvarets materielverk.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 2 760 000 (+ 1 350 000) kr. Ökningen beror främst på att åtgärder för tillverkning av handvapenammunition bör koncentreras till budgetåret 1970/71.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 1,8 milj. kr. Jag har därvid räknat med att föreslagna åtgärder för tillverkning av handvapenammunition skall vidtas.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Engångskostnader för industriell krigsberedskap* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 1 800 000 kr.

J 12. Byggnads- och reparationsberedskapen: Övningar m. m.

1968/69 Utgift	468 616	Reservation	80 946
1969/70 Anslag	550 000		
1970/71 Förslag	550 000		

Från anslaget betalas utbildning av och övningar med byggnads- och reparationsberedskapens centrala och regionala stabsorgan samt dess arbetsorgan och driftvärn. Från anslaget utgår vidare ersättningar till vissa chefer och ställföreträdande chefer inom organisationen samt till viss biträdespersonal. Slutligen belastas anslaget med övriga omkostnader för verksamheten.

Fortifikationsförvaltningen

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp, 550 000 kr.

Departementschefen

Jag biträder fortifikationsförvaltningens förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Byggnads- och reparationsberedskapen: Övningar m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 550 000 kr.

J 13. Byggnads- och reparationsberedskapen: Materiel

1968/69 Utgift	2 099 998	Reservation	5 595 794
1969/70 Anslag	1 500 000		
1970/71 Förslag	570 000		

Från anslaget betalas anskaffning, förrådshållning och underhåll av maskiner och arbetsredskap som behövs för byggnads- och reparationsberedskapen.

Fortifikationsförvaltningen

Anslaget bör föras upp med 570 000 (— 930 000) kr.

Enligt en långsiktsplan gemensam för anskaffning av fortifikatorisk materiel och materiel för byggnads- och reparationsberedskapen planeras stora anskaffningar för byggnads- och reparationsberedskapen under budgetåren 1972/73—1974/75. För att möjliggöra sådana anskaffningar kommer för dessa budgetår att begäras ökade medel under förevarande anslag samtidigt som en motsvarande minskning kommer att föreslås under anslaget till anskaffning av fortifikatorisk materiel. För budgetåret 1970/71 föreslås enligt planen en minskning av förevarande anslag och en motsvarande ökning av anslaget Anskaffning av fortifikatorisk materiel.

Departementschefen

Jag biträder fortifikationsförvaltningens förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Byggnads- och reparationsberedskapen: Materiel* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 570 000 kr.

K. Bidrag till frivilliga organisationer m. m.

K 1. Frivilliga befälsutbildningsrörelsen m. m. K 2. Lottaorganisationen K 3. Frivilliga sjukvårdsväsendet i krig K 4. Frivilliga djursjukvården i krig

För innevarande budgetår har anslagen Frivilliga befälsutbildningsrörelsen m. m., Lottaorganisationen, Frivilliga sjukvårdsväsendet i krig och Frivilliga djursjukvården i krig förts upp med 5 721 000, 2 472 000, 366 000 resp. 55 000 kr. Som jag nämnt i det föregående avses medel för bidrag till det frivilliga skytteväsendet i fortsättningen inte utgå från anslag under fjärde huvudtiteln. Med hänvisning till vad jag i övrigt har anfört tidigare hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1970/71 beräkna

a) till *Frivilliga befälsutbildningsrörelsen m. m.* ett reservationsanslag av 5 721 000 kr.,

b) till *Lottaorganisationen* ett reservationsanslag av 2 472 000 kr.,

c) till *Frivilliga sjukvårdsväsendet i krig* ett reservationsanslag av 366 000 kr.,

d) till *Frivilliga djursjukvården i krig* ett reservationsanslag av 55 000 kr.

K 5. Bidrag till Centralförbundet Folk och Försvar

1968/69 Utgift	515 000
1969/70 Anslag	465 000
1970/71 Förslag	515 000

Från anslaget utgår bidrag till Centralförbundet Folk och Försvar.

Centralförbundet Folk och Försvar

Anslaget bör föras upp med 515 000 (+ 50 000) kr.

Det stegrade intresset för de försvars- och säkerhetspolitiska frågorna har inneburit en större efterfrågan på informations- och studiemateriel, framför allt från ungdomens sida.

Departementschefen

Jag biträder centralförbundets förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till Centralförbundet Folk och Försvar* för budgetåret 1970/71 anvisa ett anslag av 515 000 kr.

K 6. Understöd åt vissa föreningar m. m.

1968/69 Utgift	110 000
1969/70 Anslag	110 000
1970/71 Förslag	110 000

Från anslaget utgår bidrag dels till vissa föreningar och sällskap med militär anknytning för att ge ut handlingar m. m., dels till att ge ut vissa tidskrifter med militärt innehåll, dels till sammanslutningar av underofficerare och underbefäl för hyra av lokaler, dels till Försvarets civila idrottsförbund.

Försvarets civilförvaltning

Anslaget bör föras upp med 112 000 (+ 2 000) kr. Ökningen avser prisomräkning.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp, 110 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Understöd åt vissa föreningar m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett anslag av 110 000 kr.

L. Övriga gemensamma ändamål

L 1. Familjebidrag

1968/69 Utgift	61 615 284
1969/70 Anslag	74 000 000
1970/71 Förslag	71 000 000

Från anslaget betalas vissa ersättningar för att trygga försörjning m. m. för de värnpliktigas anhöriga m. fl. under den tid de värnpliktiga fullgör militärtjänstgöring eller vapenfri tjänst. Familjebidrag kan utgå som familjepening, bostadsbidrag, näringsbidrag, sjukbidrag och begravningsbidrag. Från anslaget betalas också särskild hjälpverksamhet till förmån för de värnpliktiga och deras familjer, m. m.

Försvarets civilförvaltning

Anslaget bör föras upp med 76,5 (+ 2,5) milj. kr.

1. Genom ändring av antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktiga och beräknade högre utgifter för vapenfria tjänstepliktiga m. m. ökar medelsbehovet med 950 000 kr.

2. Med hänsyn till att bidrag numera får utgå även för ledighets- och utryckningsresor utom Sverige och på grund av det alltmer uttalade behovet av hjälp till anhöriga till värnpliktiga under grundutbildning ökar behovet av medel för särskild hjälpverksamhet till förmån för värnpliktiga och deras familjer med 50 000 kr.

3. Skillnaden mellan den ram för anslaget som har angetts av överbefälhavaren (76,5 milj. kr.) och det medelsbehov för anslaget som försvarets civilförvaltning har beräknat enligt 1. och 2. (75 milj. kr.) föreslås användas till utvidgad bidragsgivning i fråga om bostadsbidrag till ensamstående värnpliktiga under grundutbildning, bl. a. genom en ytterligare försiktig uppmjukning av de nuvarande bedömningsgrunderna (+ 1 500 000 kr.).

Försvarets personalvårdsnämnd tillstyrker framställningen från försvarets civilförvaltning.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 71 milj. kr. Jag har därvid räknat med omkring 16,3 milj. tjänstgöringsdagar för grundutbildning m. m. och omkring 2,4 milj. tjänstgöringsdagar för repetitionsutbildning m. m. Medel har i enlighet med civilförvaltningens förslag beräknats för ökad särskild hjälp-

verksamhet till förmån för värnpliktiga och deras familjer och för ökad utgivning av bostadsbidrag till ensamstående värnpliktiga under grundutbildning (2 och 3).

Som jag har anfört under Ramberäkningar m. m. kommer medel för vapenfria tjänstepliktiga i fortsättningen att anvisas under elfte huvudtiteln.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Familjebidrag* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 71 000 000 kr.

L 2. Inskrivningskostnader

1968/69 Utgift	3 273 199 ¹
1969/70 Anslag	2 850 000
1970/71 Förslag	3 150 000

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Förband med särskild budget

Från anslaget bestrids utgifter som hänger samman med inskrivningen av värnpliktiga.

Värnpliktsverket

Anslaget bör föras upp med 2 899 000 (+ 49 000) kr. Ökningen avser prisomräkning m. m.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 3 150 000 kr. Jag har därvid beräknat medel för skärmbildsundersökningar av värnpliktiga i samband med inskrivningen. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Inskrivningskostnader* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 3 150 000 kr.

L 3. Vissa specialundersökningar m. m.

1968/69 Utgift	507 894
1969/70 Anslag	615 000
1970/71 Förslag	590 000

Från anslaget bestrids vissa utgifter för medicinska specialundersökningar av personal, bl. a. blodgruppsbestämningar, skärmbildsundersökningar och militärpsykiatriska undersökningar av värnpliktiga.

Försvarets sjukvårdsstyrelse

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp, 615 000 kr.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 590 000 kr. Jag har därvid räknat med att medel för skärmbildsundersökningar av värnpliktiga i fortsättningen skall anvisas under anslaget Inskrivningskostnader. Skärmbildsundersökningar som övergångsvis måste utföras på annan plats än inskrivningscentral bör dock betalas från förevarande anslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Vissa specialundersökningar m. m. för budgetåret 1970/71* anvisa ett förslagsanslag av 590 000 kr.

L 4. Reseersättningar till värnpliktiga m. fl.

1968/69 Utgift	20 770 727 ¹
1969/70 Anslag	33 000 000
1970/71 Förslag	31 000 000

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Förband med särskild budget

Från anslaget bestrids utgifter för resor och traktamenten för värnpliktiga i samband med militärtjänstgöring och vapenfri tjänst, för följebefäl i samband med värnpliktsresor samt för medlemmar i frivilliga försvarsorganisationer i samband med frivillig tjänstgöring vid krigsmakten m. m.

Försvarets civilförvaltning

Anslaget bör föras upp med 32 (— 1) milj. kr. Medelsbehovet för reseersättningar till värnpliktiga m. fl. beräknas till sammanlagt 34 milj. kr., vilket innebär en minskning med 1 milj. kr. jämfört med vad som har beräknats för innevarande budgetår. Minskningen är motiverad av belastningen under budgetåret 1968/69. Av beloppet 34 milj. kr. bör 32 milj. kr. anvisas under detta anslag och återstående 2 milj. kr fördelas på försvarsgrenarnas anslag till förband med särskild budget.

Departementschefen

Medelsbehovet för reseersättningar till värnpliktiga m. fl. beräknar jag till 34,5 milj. kr. Erforderliga medel bör anvisas med 31 milj. kr. under detta anslag. Under försvarsgrenarnas anslag till förband med särskild budget har 3,5 milj. kr. beräknats för samma ändamål. I sistnämnda belopp ingår medel för den utökning av försöken med verksamhetsplanering och resursbudgetering m. m. som jag har redovisat under Ramberäkningar m. m. Som jag har anfört tidigare kommer medel för vapenfria tjänstepliktiga i fortsättningen att anvisas under elfte huvudtiteln.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Reseersättningar till värnpliktiga m. fl.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 31 000 000 kr.

L 5. Vissa hälsovårdsåtgärder m. m.

1968/69 Utgift	219 741
1969/70 Anslag	180 000
1970/71 Förslag	215 000

Från anslaget bestrids utgifter för bekämpning och utrotning av skadedjur, undersökningar av vattentäkter m. m. samt viss upplysningsverksamhet.

Försvarets sjukvårdsstyrelse

Anslaget bör föras upp med 215 000 (+ 35 000) kr.

1. Hälsovårdsupplysning, särskilda undersökningar och vidareutbildning av krigsmaktens hälsovårdsinspektörer måste fortlöpande ökas ut på grund av förändringar i hälsovårdens medel och metoder (+ 10 000 kr.).

2. DDT-preparat får inte användas efter den 30 juni 1970. Andra bekämpningsmedel måste därför utnyttjas, vilket blir dyrare (+ 15 000 kr.).

3. Vattentäktsövervakningen och vattenreningen blir alltmer betydelsefull från hygienisk synpunkt. Antalet analyser måste därför ökas (+ 10 000 kr.).

Departementschefen

Jag biträder sjukvårdsstyrelsens förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Vissa hälsovårdsåtgärder m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 215 000 kr.

L 6. Vissa ersättningar i anledning av skador vid militär verksamhet m. m.

1968/69 Utgift	2 561 294 ¹
1969/70 Anslag	2 600 000
1970/71 Förslag	4 100 000

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Förband med särskild budget

Från anslaget betalas ersättningar med anledning av skador vid militär verksamhet. Ersättningarna utgår på grund av betalningsskyldighet, som har fastställts av domstol med stöd av allmänna skadeståndsregler, eller enligt åtagande genom beslut i administrativ ordning. Vidare utgår från anslaget gottgörelse för skador till följd av förbud mot bebyggelse till hinder för försvaret m. m. enligt byggnadslagen (1947: 385) samt ersättningar för intrång i fiske enligt kungörelsen (1964: 811) om ersättning för intrång i fiske till följd av militär verksamhet eller efter Kungl. Maj:ts bestämmande i varje särskilt fall. Fr. o. m. år 1970 betalas från anslaget kostnader enligt kungörelsen om särskilt olycksfallsskydd för värnpliktiga, vapenfria tjänste-

pliktiga och vissa civilförsvarspliktiga som skadas under tjänstgöring (jfr prop. 1969: 154, 2LU 89, rskr 408).

Försvarets civilförvaltning

Med hänsyn till belastningen bör anslaget föras upp med 2 500 000 (— 100 000) kr.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 4,1 milj. kr. Jag har därvid beaktat de ökade kostnader som kan uppkomma på grund av det särskilda olycksfallsskyddet för värnpliktiga m. fl. För budgetåret 1970/71 har dessa kostnader uppskattats till 1,5 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Vissa ersättningar i anledning av skador vid militär verksamhet m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 4 100 000 kr.

L 7. Ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring m. m.

1968/69 Utgift	17 365 298
1969/70 Anslag	17 700 000
1970/71 Förslag	17 500 000

Från anslaget utgår ersättning enligt förordningarna (1927: 234 och 1950: 261) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring (ändrade senast 1948: 424 resp. 1967: 918) m. fl. författningar.

Riksförsäkringsverket

Anslaget bör föras upp med 18 000 000 (+ 300 000) kr.

1. Med hänsyn till belastningen kan anslaget minskas med 200 000 kr.

2. Basbeloppet har den 1 augusti 1969 höjts från 5 800 till 6 000 kr. Höjningen beräknas medföra en kostnadsökning av 500 000 kr.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 17,5 milj. kr. Jag har därvid inte beaktat höjningen av basbeloppet den 1 augusti 1969, eftersom anslaget beräknas i prisläge maj 1969.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 17 500 000 kr.

L 8. Omskolning av i militärtjänst skadade

1968/69 Utgift	80 783
1969/70 Anslag	100 000
1970/71 Förslag	100 000

Från anslaget betalas utbildningsbidrag m. m. till personer som har skadats i militärtjänst och bereds arbetsvård genom arbetsmarknadsstyrelsen.

Arbetsmarknadsstyrelsen

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp, 100 000 kr.

Departementschefen

Jag biträder arbetsmarknadsstyrelsens förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Omskolning av i militärtjänst skadade* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 100 000 kr.

L 9. Vidareutbildning av viss civil personal

1968/69 Utgift	464 652	Reservation	250 182
1969/70 Anslag	530 000			
1970/71 Förslag	530 000			

Från anslaget bestrids utgifter för vidareutbildning av civil personal vid staber, förvaltningar och institutioner inom krigsmakten.

Försvarets civilförvaltning

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp, 530 000 kr.

Departementschefen

Med hänsyn till försvarets behov av kvalificerad personal är det angeläget att möjligheterna till vidareutbildning tas till vara. Det är därför viktigt att planläggningen av den civila personalens vidareutbildning sker på sådant sätt att anvisade medel utnyttjas på bästa sätt.

Jag biträder civilförvaltningens förslag till medelsanvisning för nästa budgetår. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Vidareutbildning av viss civil personal* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 530 000 kr.

L 10. Arbetarskydd

1968/69 Utgift	106 093	Reservation	89 802
1969/70 Anslag	140 000			
1970/71 Förslag	140 000			

Från anslaget bestrids utgifter dels för studiebesök och kurser i arbetarskydd, dels för materiel för information om arbetarskydd.

Försvarets centrala arbetarskyddsnämnd

Anslaget bör föras upp med 150 000 (+ 10 000) kr. Ökningen avser prisomräkning.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 140 000 kr. I anslagsberäkningen ingår att 5 000 kr. beräknas under anslaget Armén: Förband med särskild budget för att täcka medelsbehovet för den utökning av försöken med verksamhetsplanering och resursbudgetering m. m. som jag har redovisat under Ramberäkningar m. m.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Arbetarskydd* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 140 000 kr.

L 11. Förslagsverksamhet

1968/69 Utgift	100 437
1969/70 Anslag	100 000
1970/71 Förslag	100 000

Från anslaget utgår vissa belöningar till personal som är anställd inom krigsmakten eller vid flygtekniska försöksanstalten samt till värnpliktiga för förslag till förbättrade drifts- och utbildningsmetoder.

Försvarets civilförvaltning

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp, 100 000 kr.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp, 100 000 kr. I anslagsberäkningen ingår att 5 000 kr. beräknas under anslaget Armén: Förband med särskild budget för att täcka medelsbehovet för den utökning av försöken med verksamhetsplanering och resursbudgetering m. m. som jag har redovisat under Ramberäkningar m. m.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Förslagsverksamhet* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 100 000 kr.

L 12. Försvarsupplysning

1968/69 Utgift	386 667 ¹	Reservation	213 966
1969/70 Anslag	377 000		
1970/71 Förslag	637 000		

¹ Härtil kommer utgift under anslaget Förband med särskild budget

Från anslaget bestrids utgifter för presstjänst m. m. vid försvarsstaben, för bidrag till försvarsupplysning genom enskilda organisationer, utställningar m. m., för upplysningsfilm och för utgivande av tidskrifterna *Marinnytt* och *Flygvapennytt* samt utgifter för totalförsvarets upplysningsnämnds verksamhet.

Överbefälhavaren

Anslaget bör föras upp med 395 000 kr.

Medel till totalförsvarets upplysningsnämnd bör beräknas under ett särskilt anslag.

Totalförsvarets upplysningsnämnd

För sin verksamhet beräknar nämnden 470 000 (+ 435 000) kr. Medlen avses bl. a. för att i rikstelefonkatalogen publicera en förkortad version av broschyren »Om kriget kommer» samt för utökad utbildningsverksamhet på temat »Argument för försvaret idag» för bl. a. de frivilliga försvarsorganisationernas personal.

Departementschefen

Jag biträder förslaget att i telefonkatalogen publicera en förkortad version av broschyren »Om kriget kommer». Anslaget bör liksom hittills avses även för upplysningsnämndens verksamhet. Det bör föras upp med 637 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Försvarsupplysning* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 637 000 kr.

L 13. Publikations- och blanketryck

1968/69 Utgift	4 597 735 ¹
1969/70 Anslag	4 725 000
1970/71 Förslag	4 825 000

¹ Härtil kommer utgift under anslaget Arméstaben

Från anslaget betalas tryckning av publikationer och blanketter för försvaret.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 4 770 000 (+ 45 000) kr. Ökningen avser prisomräkning.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 4 825 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Publikations- och blankettryck* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 4 825 000 kr.

L 14. Beredskapskostnader vid förenade fabriksverken

1968/69 Utgift	2 900 000 ¹
1969/70 Anslag	3 200 000 ¹
1970/71 Förslag	3 300 000

¹ Anslaget bestridande av beredskapskostnader vid försvarets fabriksverk

Enligt de bestämmelser som Kungl. Maj:t har utfärdat den 9 juni 1944 angående förvaltningen av fabriksverkens fond skall ersättning till fonden för s. k. beredskapskostnader utgå från ett särskilt anslag på driftbudgeten. I den stat som Kungl. Maj:t har fastställt för innevarande budgetår avses 2,2 milj. kr. för att täcka fasta kostnader på vissa produktionsavdelningar, 150 000 kr. för förråds- och underhållskostnader m. m. för undanställda maskiner, 650 000 kr. för att täcka kostnaderna för en ammunitionsreservfabrik och 200 000 kr. för att täcka kostnader för krigsplanläggning m. m.

Försvarets fabriksverk

Anslaget bör föras upp med 3 300 000 (+ 100 000) kr.

Departementschefen

Försvarets fabriksverk kallas fr. o. m. den 1 januari 1970 förenade fabriksverken. Anslaget Bestridande av beredskapskostnader vid försvarets fabriksverk bör i fortsättningen benämnas Beredskapskostnader vid förenade fabriksverken.

Riksdagens revisorer har undersökt hur beredskapskostnaderna vid förenade fabriksverken bestrids. Revisorerna anser att skäl föreligger för att fabriksverken och industrier i fortsättningen skall få behovet av beredskapsmedel tillgodosett genom bidrag från ett gemensamt anslag som står till försvarets materielverks förfogande. Kungl. Maj:t har uppdragit åt försvarets rationaliseringsinstitut att närmare utreda frågan.

Anslaget bör föras upp med 3,3 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Beredskapskostnader vid förenade fabriksverken*

168 *Statsverkspropositionen år 1970: Bil. 6: Försvarsdepartementet*

för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 3 300 000 kr.

L 15. Ersättning för automobilskatt

1968/69 Utgift	13 757 010
1969/70 Anslag	14 000 000
1970/71 Förslag	15 300 000

Från anslaget betalas ersättning för automobilskatt för krigsmaktens fordon.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 14 960 000 (+ 960 000) kr.

Ersättningen skall grundas på de skattebelopp som kommer att gälla för kalenderåret 1970 samt fordonstillgången under samma år och kan därför inte detaljberäknas förrän i januari 1971.

I prop. 1969: 45 och 1969: 165 har förslag lagts fram om traktorbeskattning fr. o. m. den 1 januari 1970. Ersättning för traktorskatt har beräknats till 610 000 kr. Detta belopp ingår inte i den föreslagna medelstilledningen. Om ersättning för traktorskatt skall erläggas, förutsätter materielverket att särskilda medel tilldelas för detta ändamål.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 15,3 milj. kr. Jag har därvid räknat med att ersättning för traktorskatt skall betalas från förevarande anslag fr. o. m. den 1 januari 1970.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ersättning för automobilskatt* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 15 300 000 kr.

L 16. Ersättning för rustning och rotering

1968/69 Utgift	4 629
1969/70 Anslag	5 000
1970/71 Förslag	5 000

Från anslaget betalas ersättning för rustnings- eller roteringsbesvär som åvilar vissa allttjämt effektiva rusthåll och rotar.

Anslaget bör för nästa budgetår föras upp med oförändrat belopp, 5 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ersättning för rustning och rotering* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 5 000 kr.

L 17. Täckande av vissa medelsbrister

1968/69 Utgift	6 972
1969/70 Anslag	30 000
1970/71 Förslag	30 000

Från anslaget utgår medel för att täcka vissa medelsbrister, som försvarets civilförvaltning i sina räkenskaper har redovisat som proprietalanser.

Försvarets civilförvaltning

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp, 30 000 kr.

Departementschefen

Jag biträder civilförvaltningens förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Täckande av vissa medelsbrister* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 30 000 kr.

M. Flygtekniska försöksanstalten**M 1. Flygtekniska försöksanstalten: Uppdragsverksamhet**

1968/69 Utgift	11 154 800 ¹
1969/70 Anslag	9 400 000
1970/71 Förslag	12 200 000

¹ Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 88 155 kr.

Flygtekniska försöksanstalten har till uppgift att främja utvecklingen av flygtekniken inom landet. Det åligger anstalten att mot ersättning bedriva flygteknisk forsknings- och försöksverksamhet, att följa utvecklingen av den flygtekniska forskningen i länder som intar en ledande ställning på detta område samt att systematiskt samla, ordna, bearbeta och offentliggöra forskningsresultat och andra rön inom dess verksamhetsområde.

Förutom den s. k. uppdragsforskningen bedriver försöksanstalten egen, främst grundläggande forskning av allmän flygteknisk karaktär. Den ekonomiska ramen för den egna forskningen utgörs i stort sett av de medel som anvisas från anslaget Bidrag till flygteknisk forskning.

Försöksanstalten är organiserad på ett kansli och fyra avdelningar, nämligen aerodynamiska avdelningen, hållfasthetsavdelningen, mättekniska avdelningen och driftavdelningen.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71 Flygtekniska försöksanstalten	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Handläggande personal	111	+ 3	+ 3
Övrig personal	106	—	—
	217	+ 3	+ 3
<i>Anslag</i>			
Avlöningar	8 205 000	+1 365 000	+1 250 000
Sjukvård	25 000	—	—
Resersättningar	110 000	+ 40 000	+ 40 000
Därav utrikes resor	75 000	—	—
Lokalkostnader	1 835 000	— 405 000	— 405 000
Expenser	532 000	+ 660 000	+ 600 000
Anskaffning och underhåll av försöks- och verkstadsutrustning m.	1 100 000	+ 100 000	+ 100 000

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Flygtekniska försöksanstalten	Dep.chefen
Avgifter för deltagande i fortbildningskurser.....	5 000	—	—
Frakter och transporter.....	30 000	— 2 000	— 2 000
Lönekostnadspålägg.....	1 858 000	+ 342 000	+ 317 000
	13 700 000	+2 100 000	+ 1 900 000
Avgår:			
Bidrag till flygteknisk forskning.....	4 300 000	+ 700 000 ¹	+ 900 000 ²
	9 400 000	+ 2 800 000	+ 2 800 000

¹ Bidraget beräknas för budgetåret 1970/71 utgå med (4 300 000—700 000) 3 600 000 kr.

² Bidraget beräknas för budgetåret 1970/71 utgå med (4 300 000—900 000) 3 400 000 kr.

Flygtekniska försöksanstalten

1. Löne- och prisomräkning m. m. 931 000 kr.
2. Uppdragsverksamheten har ökat. Viss personal har därför måst nyanställas (+ 750 000 kr.).
3. Nya aktiviteter kräver till en början att konsulter anlitas i viss utsträckning (+ 100 000 kr.).
4. Försöksanstaltens förbrukning av elektricitet och vatten för lokalerna uppgår normalt till endast 50 000 kr. för budgetår eller ca 12 % av kostnaden för den totala el- och vattenförbrukningen. Med anledning härav bör 316 000 kr. föras över från lokalkostnader till expenser.
5. Den ökande verksamheten motiverar viss uppräknings av anslagsposterna Reseersättningar (+ 35 000 kr.) och Expenser (+ 284 000 kr.).

Departementschefen

Som framgår av sammanställningen beräknar jag flygtekniska försöksanstaltens medelsbehov för budgetåret 1970/71 till 15,6 milj. kr. Verksamheten finansieras i huvudsak genom inkomster från uppdragsverksamheten, som jag för nästa budgetår beräknar till 12,2 milj. kr. Behovet av egen forskning täcks genom anslaget Bidrag till flygteknisk forskning. Detta anslag, från vilket bestrids även visst bidrag till lönekostnadspålägg och lokalhyror, beräknar jag i det följande till 3,4 milj. kr.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 12,2 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Flygtekniska försöksanstalten: Uppdragsverksamhet* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 12 200 000 kr.

M 2. Bidrag till flygteknisk forskning

1968/69 Utgift	6 964	Reservation	1 549 210
1969/70 Anslag	4 300 000		
1970/71 Förslag	3 400 000		

Anslaget avses täcka dels flygtekniska försöksanstaltens behov av egen, främst grundläggande forskning av allmän flygteknisk karaktär, dels viss del av anstaltens lokalkostnader och lönekostnadspålägg.

Flygtekniska försöksanstalten

Anslaget bör föras upp med 3 600 000 (— 700 000) kr.

Eftersom övriga forskningsanslag inom riksstaten fr. o. m. den 1 juli 1969 har räknats upp med belopp motsvarande beräknade komplementkostnader, har kompensation härför och för de sedan den 1 juli 1967 inträffade pris- och löneförändringarna beräknats. Av uppräknningen hänför sig 450 000 kr. till komplementkostnader och 150 000 kr. till pris- och löneomräkning (+ 600 000 kr.).

Bidraget till komplementkostnader skall (prop. 1969: 1 bil. 6 s. 185, SU 4, rskr 4) successivt minskas, så att anslaget senast budgetåret 1972/73 har återförts till sin tidigare nivå.

Departementschefen

Anslaget Flygtekniska försöksanstalten: Uppdragsverksamhet har liksom innevarande budgetår förts upp med ett belopp som svarar mot försöksanstaltens beräknade inkomster av uppdragsverksamhet (jfr prop. 1969: 1 bil. 6 s. 185). Med hänvisning till vad jag har anfört under nämnda anslag beräknar jag bidraget till flygteknisk forskning för budgetåret 1970/71 till 3,4 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till flygteknisk forskning* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 3 400 000 kr.

N. Civilförsvaret m. m.

N 1. Civilförvarsstyrelsen

1968/69 Utgift ¹	8 308 510 ²
1969/70 Anslag	9 844 000
1970/71 Förslag	10 256 000

¹ Anslagen Civilförvarsstyrelsen: Avlöningar och Civilförvarsstyrelsen: Omkostnader

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänförs till budgetåret 1968/69 uppgår till 62 936 kr.

Civilförvarsstyrelsen är central förvaltningsmyndighet för civilförsvaret.

Civilförvarsstyrelsen leds av en styrelse. Chef för civilförvarsstyrelsen är en generaldirektör. Inom verket finns en stab, ett sekretariat för studier och långsiktsplanering, fem byråer, nämligen planeringsbyrån, utrustningsbyrån, kanslibyrån, tekniska byrån och utbildningsbyrån, en civilförvarsöverläkare och en militärassistent. Dessutom finns personal för handläggning av ärenden som rör kommunal beredskap.

Medel för utbildningsbyrån beräknas under anslaget till statens civilförsvarskolor.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Civilförvars- styrelsen	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Handläggande personal.....	81	+ 2	—
Övrig personal.....	82	+ 3	—
	163	+ 5	—
<i>Anslag</i>			
<i>Utgifter:</i>			
Avlöningar.....	6 784 000	+ 743 000	+ 394 000
Sjukvård.....	45 000	—	—
Reseersättningar.....	348 000	+ 67 000	+ 25 000
Därav utrikes resor.....	40 000	—	—
Lokalkostnader.....	837 000	— 34 000	— 34 000
Expenser.....	1 815 000	+ 22 000	+ 22 000
Därav engångsutgifter.....	45 000	— 29 000	— 29 000
Information och upplysning.....	20 000	+ 149 000	+ 5 000
Skadeersättningar.....	10 000	—	—
	9 859 000	+ 947 000	+ 412 000
<i>Uppbördsmedel:</i>			
Inkomster av försålda tryckalster.....	15 000	—	—
	9 844 000	+ 947 000	+ 412 000

Civilförsvarsstyrelsen

1. Löne- och prisomräkning m. m. 227 040 kr.

2. Civilförsvarsstyrelsen har undersökt förutsättningarna att koncentrera utbildnings- och övningsverksamheten till färre enheter och samordna denna verksamhet med materiel- och förrådsverksamheten. Viss försöksverksamhet föreslås bli förlagd till Revingeby. Verksamheten kräver extra tjänster för en förrådsförvaltare, två verkmästare och en förrådsmästare.

För vissa samordningsuppgifter som för närvarande åvilar generaldirektören och dennes ställföreträdare föreslås, att en tjänst för avdelningschef inrättas.

För att kunna fullgöra ålagda arbetsuppgifter behöver styrelsen temporärt viss arbetskraftsförstärkning i form av konsultmedverkan (+ 373 960 kr.).

3. Ytterligare medel behövs för resor i samband med utökad studieverksamhet för civilförsvarets nya planeringssystem, utökad rationaliseringsverksamhet och en större övning för bl. a. krigsplacerad informationspersonal vid civilförsvarsstyrelsen. Härtill kommer resor för förrådsverksamheten i Revingeby (+ 67 000 kr.).

4. För vissa tillkommande ADB-rutiner och anskaffning av magnetband begärs ytterligare 120 000 kr. och för publicering av anvisningar för den kommunala beredskapsplanläggningen ytterligare 10 000 kr. (+ 130 000 kr.).

5. För information och upplysning behövs ytterligare medel, nämligen 9 000 kr. för anskaffning av fyra utställningspaket, 30 000 kr. för studiemateriel om civilförsvaret för grundskolan och 110 000 kr. för inspelning av film (+ 149 000 kr.).

Om medel för inspelning av film anvisas under förevarande anslag, kan anslaget Civilförsvarsfilm utgå.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 10 256 000 kr. Jag har därvid beräknat 210 000 kr. till ersättningar för konsultuppdrag (2). Till frågorna om personal till förrådsverksamheten och inspelning av film återkommer jag under anslagen till förvaring och underhåll av civilförsvarsmateriel m. m. resp. civilförsvarsfilm. Jag kan inte biträda förslaget om att inrätta en tjänst för avdelningschef i styrelsen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Civilförsvarsstyrelsen* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 10 256 000 kr.

N 2. Statens civilförsvsarsskolor

1968/69 Utgift ¹	9 002 849 ²
1969/70 Anslag	11 172 000
1970/71 Förslag	11 431 000

¹ Anslagen Statens civilförsvsarsskolor: Avlöningar och Statens civilförsvsarsskolor: Omkostnader

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 103 419 kr.

Statens civilförsvsarsskolor, som omfattar civilförsvsarsskolan i Rosersberg och tre fältskolor, ingår i civilförsvsarstyrelsens utbildningsbyrå. Utbildningsbyrån förestås av en utbildningschef. Vid skolorna utbildas befäl i civilförsvsarets kårer och personal i de särskilda undsättningskårer.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Civilförsvsarstyrelsen	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Handläggande personal	12	+ 2	—
Lärarpersonal	77	+ 8	—
Övrig personal	101	+17	+ 3
	190	+27	+ 3
<i>Anslag</i>			
Utgifter:			
Avlöningar.....	6 065 000	+1 204 000	+1 031 000
Sjukvård.....	14 000	+ 3 000	+ 3 000
Resesättningar.....	500 000	+ 164 000	+ 50 000
Därav utrikes resor.....	4 000	—	—
Lokalkostnader.....	840 000	+ 463 000	+ 463 000
Expenser.....	646 000	— 426 000	— 426 000
Därav engångsutgifter.....	—	+ 2 000	+ 2 000
Övriga utgifter			
a) Mark- och vägunderhåll.....	105 000	+ 3 000	+ 3 000
b) Inköp och underhåll av inventarier för utbildningsändamål.....	230 000	+ 95 000	+ 35 000
c) Anskaffning och underhåll av utbildningsanordningar och utbildningsmateriel.....	2 050 000	+ 871 000	— 810 000
d) Mathållning vid Rosersbergsskolan	365 000	+ 122 000	+ 122 000
e) Kost och logi m. m. enligt avtal för verksamheten vid fältskolorna	1 520 000	+ 36 000	+ 36 000
f) Driftkostnader för fordon m. m...	277 000	+ 6 000	+ 6 000
g) Information till civilförsvsarbefäl	100 000	+ 20 000	+ 10 000
h) Diverse utgifter.....	268 000	+ 34 000	+ 10 000
	12 980 000	+2 595 000	+ 533 000
Uppbördsmedel:			
Tillhandahållna förnödenheter m. m. . .	1 808 000	— 274 000	— 274 000
	11 172 000	+2 321 000	+ 259 000

Civilförsvarsstyrelsen

Civilförsvarsstyrelsen räknar under 1970/71 med ca 11 000 elever vid central utbildning och 15 700 elever vid lokal utbildning, vilket innebär en sammanlagd minskning i förhållande till 1969/70 med 4 900 elever. I den centrala utbildningen ingår bl. a. 2 800 elever från södra delen av landet som föreslås bli försöksvis utbildade i Revingeby i stället för lokalt.

Civilförsvarsstyrelsen har undersökt förutsättningarna för att koncentrera utbildnings- och övningsverksamheten inom civilförsvaret till färre enheter och att samordna denna verksamhet med materielltjänsten. Styrelsen föreslår att försöksverksamhet med detta syfte äger rum under budgetåret 1970/71. Försöket bör förläggas till Revingeby och omfatta utbildnings- och förrådsverksamheten i Kronobergs, Kalmar, Blekinge, Kristianstads och Malmöhus län. För att genomföra förslaget krävs ytterligare personal samt viss upp- rustning av byggnader och övningsanordningar.

1. Löne- och prisomräkning m. m. 414 000 kr.

2. För att biträda vid utbildningsplaneringen behövs en byråinspektör. Vid den fasta maskinanläggningen vid Rosersberg bör inrättas tjänster för en maskinchef, en maskinförman och en förste reparatör. Befintliga tjänster som förste maskinist och en reparatör kan härvid utgå. I samband med att en ny garage- och verkstadsbyggnad har tagits i bruk behövs en tekniker som biträde till verkstadschefen. För handläggning av vissa ärenden beträffande vapenfria tjänstepliktiga behövs ett kontorsbiträde. Genom utökning av befälsskolans förläggningsmöjligheter behövs ytterligare ett ekonomibiträde (+ 145 000 kr.).

För utbildning av teletekniker behövs ytterligare en tjänst för civilförsvarslärare.

Anläggningen i Revingeby blir klar att delvis tas i bruk budgetåret 1970/71. För verksamheten behövs en skolföreståndare, sex civilförsvarslärare, en kamrer, en byråassistent, en assistent, en kansliskrivare, tre kontorister, en expeditionsvakt och sex ekonomibiträden (+ 612 000 kr.).

3. Utgifterna för sjukvård är beräknade med hänsyn till begärda nya tjänster och till belastningen 1968/69 (+ 3 000 kr.).

4. Medelsbehovet för reseersättningar stiger med hänsyn till ökad övningsverksamhet och begärda nya tjänster (+ 164 000 kr.).

5. I Rosersberg tillkommer en ny förläggningsbyggnad för vilken lokalhyra debiteras med 85 000 kr. För lokalkostnader i Revingeby behövs 60 000 kr. (+ 145 000 kr.).

6. För driften av Revingeby behövs ökade medel till expenser (+ 34 000 kr.).

7. För kompletteringar och underhåll av inventarier för utbildningsändamål beräknas 91 000 kr., för inventarier till ny förläggningsbyggnad i Rosersberg 60 000 kr. och till anläggningen Revingeby 174 000 kr. (+ 93 000 kr.).

8. För nyanskaffning av utbildningsanordningar och utbildningsmateriel

beräknas 1 739 000 kr., varav för Revingeby 1 576 500 kr. För projektering av ytterligare en anläggning behövs 100 000 kr. Till förbrukningsmateriel och underhåll av anordningar och materiel för utbildningen beräknas 1 182 000 kr., varav för Revingeby 224 000 kr. (+ 848 000 kr.).

9. Beloppet för mathållningen vid Rosersbergsskolan bör ökas med 108 000 kr. Motsvarande belopp tas upp som inkomst under Uppbördsmedel.

10. På grund av driften vid Revingeby bör posten till diverse utgifter ökas (+ 29 000 kr.).

Departementschefen

Jag räknar med att utbildningsvolymen under budgetåret 1970/71 blir något mindre än under budgetåret 1969/70. Den centralt bedrivna utbildningen vid civilförsvarsskolorna beräknas omfatta 8 200 personer. Till detta kommer försöksvis centralt anordnad utbildning av 2 800 personer vid utbildningsanläggningen i Revingeby. Den lokalt anordnade utbildningen, för vilken medel beräknas under anslaget Vissa kostnader för civilförsvarsutbildning m. m., omfattar ca 16 000 personer.

Civilförsvarsstyrelsen har begärt att få företa vissa försök med en ändrad utbildnings- och förrådsorganisation för att utröna möjligheterna att få högre effekt av utbildningen och rationalisera materielhanteringen i anslutning härtill. Försöksverksamheten innebär i första hand att den lokala utbildning av manskapspersonal som länsstyrelserna nu bedriver förs samman till i princip en enda anläggning inom ett försöksområde. I anslutning härtill lokaliseras lämpligt avvägda förrådsenheter till försöksanläggningen. Försöksverksamheten leds centralt av civilförsvarsstyrelsen. De berörda länen är Kronobergs, Kalmar, Blekinge, Kristianstads och Malmöhus län. För ändamålet används utbildningsanläggningen i Revingeby, som nyligen har försetts med moderna utbildnings- och övningsanordningar och som med begränsade kompletteringar kan ställas i ordning för försöksverksamheten.

Jag har inte något att erinra mot civilförsvarsstyrelsens förslag beträffande försöksverksamhet med en ändrad utbildningsorganisation. Jag beräknar för nästa budgetår under detta anslag medel för personal, 500 000 kr., samt för kost och logi m. m. i samband med försöksverksamheten. De kompletterande anordningar som behövs vid utbildningsanläggningen i Revingeby behandlas under anslaget Vissa kostnader för civilförsvarsutbildning m. m. Till frågan om förrådsverksamheten i anslutning till försöken återkommer jag under anslaget Förvaring och underhåll av civilförsvarsmateriel m. m. I fråga om försöksverksamheten torde jag senare få återkomma till Kungl. Maj:t.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 11 431 000 kr. Jag har därvid beräknat medel för ytterligare en verkstadsförman som biträde åt verkstadschefen, ett ekonomibiträde samt en maskinchef, en maskinförman och en förste reparatör vid maskinanläggningen

i Rosersberg. Befintliga tjänster för en förste maskinist och en reparatör kan samtidigt utgå.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens civilförsvarsskolor* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 11 431 000 kr.

N 3. Avlöningar till civilförsvarspliktiga m. m.

För innevarande budgetår har anslaget förts upp med 8 milj. kr. Med hänvisning till vad jag har anfört tidigare hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till *Avlöningar till civilförsvarspliktiga m. m.* för budgetåret 1970/71 beräkna ett förslagsanslag av 8 000 000 kr.

N 4. Vissa kostnader för civilförsvarsutbildning m. m.

1968/69 Utgift	8 868 460
1969/70 Anslag	10 551 000
1970/71 Förslag	8 698 000

Från anslaget bestrids utgifter för den lokala utbildnings- och övningsverksamheten i länen. Vidare bestrids utgifter i samband med skolundervisning i olycksfallsvård och brandskydd. Slutligen betalas bidrag till självskyddsutbildning och till vissa frivilliga organisationer.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Civilförsvarsstyrelsen	Dep.chefen
Utgifter:			
1. Lokal utbildnings- och övningsverksamhet			
a) Utbildning i länen.....	4 390 000	—1 195 000	—1 200 000
b) Övningar i länen.....	2 644 000	— 392 000	— 370 000
c) Iordningställande av övningsfält	1 300 000	—1 300 000	— 500 000
d) Underhåll och drift av övningsanläggningar.....	725 000	— 29 000	— 29 000
2. Kostnader för instruktörsarvoden och förbrukningsmateriel vid skolundervisning i olycksfallsvård och brandskydd m. m.	500 000	—	+ 30 000
3. Bidrag till självskyddsutbildning...	1 800 000	+ 200 000	+ 200 000
4. Bidrag till vissa frivilliga organisationer.....	399 000	+ 161 000	+ 16 000
	11 758 000	—2 555 000	—1 853 000
Uppbördsmedel:			
Inkomst av verkskyddsutbildning m. m.	1 207 000	— 113 000	—
	10 551 000	—2 442 000	—1 853 000

Civilförsvarsstyrelsen

1 a) Den lokala utbildningen i länen, utom den del som avses förläggas till civilförsvarsskolan i Revingeby, beräknas under budgetåret 1970/71 omfatta 42 100 elevdagar och 160 200 elevtimmar för det allmänna civilförsvarets personal samt 11 800 elevdagar och 59 600 elevtimmar för personal i verkskyddet.

Kostnaderna för utbildningen i länen (inkl. kostnader för verkskyddsutbildningen) uppgår till 2 469 000 kr. För centralt upphandlad materiel för den lokala utbildningen behövs 565 000 kr., varav 94 000 kr. avser materiel för verkskyddsutbildningen. För utbildning av personal i frivilliga flygkåren beräknas 141 000 kr. och för utbildning av bilförare och förplägnadslotter åt civilförsvaret 20 000 kr. (— 1 195 000 kr.).

Inkomsterna för verkskyddsutbildningen beräknas till 858 000 kr. Beloppet förs upp som inkomst under rubriken Uppbördsmedel.

1 b) Övningsverksamheten i länen beräknas under budgetåret 1970/71 omfatta ca 237 000 övningsstimmar för allmänna lokala civilförsvaret, ca 12 600 övningsdagar för undsättningskårer, 13 övningar med frivilliga flygkåren och ca 35 700 övningsstimmar för personal i verkskyddet.

Kostnaderna för övningarna uppgår till 2 122 000 kr., varav 223 000 kr. avser verkskydd. För centralt anskaffad materiel beräknas 130 000 kr., varav 13 000 kr. för materiel för verkskydd (— 392 000 kr.).

Inkomsterna för verkskyddsövningarna beräknas till 236 000 kr. Beloppet förs upp som inkomst under rubriken Uppbördsmedel.

1 c) Styrelsen begär för budgetåret 1970/71 inga medel för utbyggnad av övningsfält med hänsyn till föreliggande långsiktplan för utvecklingen av civilförsvarets verksamhet inom utbildnings- och materielområdena (— 1,3 milj. kr.).

1 d) Underhålls- och driftkostnaderna minskar (— 29 000 kr.).

3. Rikskommittén för självskydd har hos civilförsvarsstyrelsen hemställt om bidrag för budgetåret 1970/71 med 2 milj. kr. Civilförsvarsstyrelsen tillstyrker framställningen (+ 200 000 kr.).

4. Sveriges Civilförsvarsförbund har hos civilförsvarsstyrelsen begärt att bidragen till riksförbundets och länsförbundens administration m. m. höjs med 14 000 kr. för pris- och löneomräkning och att bidraget till upplysningsverksamhet höjs med 5 000 kr. Styrelsen tillstyrker förslaget. För upplysningsverksamhet för civilförsvarets personal genom de frivilliga befälsföreningarna begär styrelsen i enlighet med förbundets förslag 100 000 kr. (+ 119 000 kr.).

Svenska Aeroklubben har hos civilförsvarsstyrelsen hemställt om en höjning av bidraget till administration av frivilliga flygkåren med 6 000 kr. Styrelsen tillstyrker höjningen. För länsflygnämndens verksamhet begärs 36 000 kr. (+ 42 000 kr.).

Departementschefen

Som jag har anfört tidigare kommer den lokala utbildningsverksamheten att minska något under nästa budgetår. Under budgetåret avses vidare den lokala utbildningsverksamheten i de södra länen försöksvis förläggas till anläggningen i Revingeby. Medel för denna verksamhet har beräknats under anslaget till statens civilförsvårsskolor.

Under budgetåren 1967/68 — 1969/70 har sammanlagt ca 2,7 milj. kr. stått till förfogande för att ställa i ordning utbildnings- och övningsanordningar i Revingeby för den lokala civilförsvårsutbildningen i Malmöhus län. Anläggningen tas delvis i bruk under budgetåret 1970/71. Som jag har anfört tidigare räknar jag med att anläggningen under nästa budgetår utnyttjas för en försöksverksamhet som syftar till att pröva en ändrad utbildningsorganisation inom civilförsvåret. För detta ändamål behöver vissa ytterligare förläggnings- och utbildningsanordningar ställas i ordning vid anläggningen. Jag beräknar 800 000 kr. för detta ändamål under förevärande anslag.

För studiemateriel som skall användas vid undervisning om civilförsvåret i grundskolan beräknar jag 30 000 kr.

Med hänvisning i övrigt till sammanställningen beräknar jag anslaget till 8 698 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Vissa kostnader för civilförsvårutbildning m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 8 698 000 kr.

N 5. Civilförsvårsfilm

1968/69 Utgift	37 188	Reservation	223 039
1969/70 Anslag	1 000		
1970/71 Förslag	50 000		

Från anslaget bestrids utgifter för att producera film som skall användas vid civilförsvårutbildning, informationsverksamhet m. m.

Civilförsvårstyrelsen

Medel för att spela in film för civilförsvåret bör i fortsättningen anvisas under anslaget Civilförsvårstyrelsen. För ändamålet behövs under budgetåret 1970/71 110 000 kr.

Departementschefen

Jag kan inte för närvarande biträda civilförsvårstyrelsens förslag att medel för filmproduktion skall utgå från styrelsens förvaltningskostnadsanslag. Medel för detta ändamål bör även i fortsättningen anvisas från

förevarande anslag, som för budgetåret 1970/71 bör föras upp med 50 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Civilförsvarsfilm* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 50 000 kr.

N 6. Försöksverksamhet

1968/69 Utgift	640 265	Reservation	277 685
1969/70 Anslag	700 000			
1970/71 Förslag	900 000			

Från anslaget bestrids utgifter för forsknings-, försöks- och utvecklingsverksamhet samt utgifter för att följa utvecklingen av forskning och teknik inom områden som berör civilförsvaret.

Civilförsvarsstyrelsen

Anslaget bör föras upp med 900 000 (+ 200 000) kr. Ökningen behövs för att säkerställa underlaget för den långsiktiga planeringen som följer av det nya systemet för planering och programbudgetering inom försvaret.

Departementschefen

Jag biträder civilförsvarsstyrelsens förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Försöksverksamhet* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 900 000 kr.

N 7. Anskaffning av civilförsvarsmateriel

1968/69 Utgift	43 235 504	Reservation	..	127 914 414
1969/70 Anslag	53 623 000			
1970/71 Förslag	19 800 000			

Från anslaget betalas anskaffning av materiel till civilförsvarets organisation och viss annan utrustning.

Bemyndigandeskulden under anslaget var den 30 juni 1969 51,4 milj. kr. För innevarande budgetår har riksdagen lämnat beställningsbemyndigande till ett belopp av 27 780 000 kr. medan 53 623 000 kr. har anvisats i betalningsmedel under anslaget. Bemyndigandeskulden den 30 juni 1970 blir därmed (51 400 000 + 27 780 000 — 53 623 000) 25 557 000 kr.

	Beställnings- bemyndigande 1969/70	Civilförsvars- styrelsen	Beräknad ändring 1970/71 Dep.chefen
1. Materiel för civilförsvarets organisa- tion.....	20 574 000	— 468 000	—15 478 000
2. Utrustning för civilbefolkningen...	100 000	—	+ 5 000 000
3. Fordon för verksamheten.....	—	+ 114 000	+ 114 000
4. Larmutrustning	2 848 000	— 863 000	— 863 000
5. Övrig utrustning	4 258 000	—3 553 000	— 3 553 000
	27 780 000	—4 770 000	—14 780 000

Civilförsvarsstyrelsen

Anslaget bör föras upp med 34 793 000 (— 18 830 000) kr.

För nästa budgetår bör inhämtas ett beställningsbemyndigande om 23 010 000 kr.

Genomförda rationaliseringar och ändringar i anskaffningsplaner till följd av organisationsförändringar m. m. innebär att lämnade bemyndiganden till ett belopp av 8 774 000 kr. inte behöver utnyttjas.

1. Av bemyndigandet avses 13 756 000 kr. för inköp av materiel som tillkommer utöver 1962 års materielplan och 6 350 000 kr. för omsättning (inkl. modifiering, renovering m. m.) av materiel.

2. Beloppet avser prisreglering av beviljat bemyndigande att beställa skyddsmasker.

3. Beloppet avser omsättning av motorfordon.

4. Bemyndigandet avser anskaffning och installation av materiel för utomhusalarmering (730 000 kr.), telefonalarmering (130 000 kr.), lokalalarmering (450 000 kr.), särskild manöverutrustning i Stockholm och Göteborg (30 000 kr.), landsbygdsalarmering (280 000 kr.) och omsättning m. m. av larmutrustning (365 000 kr.).

5. Bemyndigandet avser telefonförbindelser till grupperingsplatser (50 000 kr.), anskaffning av identitetsbrickor (30 000 kr.), underhåll av viss beredskapsanläggning (25 000 kr.) samt annonsering i telefonkatalogen om utrymning (600 000 kr.).

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 19,8 milj. kr.

För nästa budgetår bör inhämtas bemyndigande att medge beställningar av civilförsvarsmateriel inom en kostnadsram av 13 milj. kr. Jag räknar med att tidigare lämnade bemyndiganden som har frigjorts till följd av rationaliseringar i anskaffningsverksamheten omfördelas, så att de kan användas för att tillgodose återstående anskaffningsbehov. Till skyddsmasker för befolkningen tar jag för nästa budgetår upp ett bemyndigandebelopp om ytterligare 5 milj. kr. för att förbättra beredskapen på detta område. Förberedelserna för anskaffning av skyddsmasker är nämligen nu framförda

så långt att skäl talar för att något öka takten i anskaffningen under nästa budgetår.

Vid bifall till vad jag har förordat kommer den 30 juni 1971 beställningsbemyndiganden till ett belopp av 18,8 milj. kr. att sakna täckning av betalningsmedel.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att medge att beställningar av civilförsvarsmateriel får läggas ut inom en kostnadsram av 13 000 000 kr.,

b) till *Anskaffning av civilförsvarsmateriel* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 19 800 000 kr.

N 8. Förvaring och underhåll av civilförsvarsmateriel m. m.

1968/69 Utgift	10 664 263 ¹
1969/70 Anslag	14 475 000
1970/71 Förslag	14 876 000

¹ Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 104 413 kr.

Från anslaget betalas avlöningar m. m. till förrådspersonal, hyror för förrådslokaler, underhåll av materiel, driftkostnader för förråd och alarmeringsanläggningar samt fraktutgifter för anskaffning och hantering av materiel.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71 Civilförsvars- styrelsen	Dep.chefen
1. Avlöningar och andra ersättningar till förrådspersonal.....	4 210 000	+ 347 000	+497 000
2. Lokalkostnader			
a) Förhyrda förråd.....	3 040 000	+ 240 000	+240 000
b) Statliga förråd.....	95 000	+ 349 000	+349 000
3. Underhåll av materiel samt driftkostnader för förråd och alarmeringsanläggningar m. m.....	4 745 000	— 145 000	—395 000
4. Fraktkostnader.....	645 000	—	—
5. Säkerhetsanordningar för förvaring av vapen och ammunition.....	440 000	— 440 000	—440 000
6. Kostnader för förvaring av materiel som för närvarande förrådshålls av kommunerna	1 300 000	+ 205 000	+150 000
	14 475 000	+ 556 000	+401 000

Civilförsvarsstyrelsen

1. Löne- och prisomräkning m. m. 1 128 000 kr.

2. Försöksverksamheten vid Revingeby medför att antalet förrådsarbetare

inom det område, som skall betjänas av Revingeby, kan minskas med fyra (— 43 000 kr.).

3. Behovet av förhyrda förrådslokaler ökar på grund av den materiella uppbyggnaden (+ 40 000 kr.).

Till det beräknade beloppet för statliga förråd kan komma hyror för förråd som blir inlösta.

4. Under posten till underhåll av materiel m. m. begärs medel bl. a. för att utrusta vård- och materieförvaringslokaler i anslutning till en regional utbildningsanstalt. Medelsbehovet i övrigt minskar främst beroende på att utgifter av engångskaraktär faller bort (— 284 000 kr.).

5. För säkerhetsanordningar för vapen m. m. behövs inga medel under nästa budgetår (— 440 000 kr.).

6. Kostnaderna för förvaring av materiel ökar till följd av den fortgående materiella uppbyggnaden av civilförsvaret (+ 155 000 kr.).

Departementschefen

Civilförsvarsstyrelsen har under sitt förvaltningskostnadsanslag begärt ytterligare personal för förrådsverksamheten i samband med de föreslagna försöken med en ny utbildningsorganisation i Revingeby. Jag räknar med att den nuvarande förrådspersonalen i de berörda länen skall användas i behövlig utsträckning för försöksverksamheten. Jag beräknar dessutom medel för att anställa den ytterligare personal som behövs för förrådstjänsten under försöken. Det ankommer på Kungl. Maj:t att närmare besluta om omfattningen och uppläggningsen av försöksverksamheten.

Med hänvisning i övrigt till sammanställningen beräknar jag anslaget till 14 876 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Förvaring och underhåll av civilförsvarsmateriel m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 14 876 000 kr.

N 9. Bidrag till byggande av skyddsrum

För innevarande budgetår har anslaget förts upp med 17,5 milj. kr. Med hänvisning till vad jag har anfört tidigare hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till *Bidrag till byggande av skyddsrum* för budgetåret 1970/71 beräkna ett reservationsanslag av 39 567 000 kr.

N 10. Drift av skyddsrum

1968/69 Utgift	679 090
1969/70 Anslag	810 000
1970/71 Förslag	810 000

Från anslaget bestrids utgifter för abonnemang av telefon, ersättning för intrång i skyddsrumms fredsmässiga utnyttjande och utgifter i övrigt enligt 7 kap. civilförsvarslagen (1960: 74).

Civilförsvarsstyrelsen

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp, 810 000 kr.

Departementschefen

Jag biträder civilförsvarsstyrelsens förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Drift av skyddsrum* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 810 000 kr.

N 11. Bidrag till kommuner för anordnande av branddammar för civilförsvarsändamål

1968/69 Utgift	2 585 149	Reservation	8 855 119
1969/70 Anslag	4 000 000		
1970/71 Förslag	3 000 000		

Från anslaget betalas statsbidrag till kommuner för att anordna branddammar för civilförsvarsändamål. Bidraget utgår enligt 42 § civilförsvarslagen (1960: 74) med två tredjedelar av kostnaderna.

För budgetåren 1963/64—1969/70 har riksdagen lämnat bemyndiganden att bevilja statsbidrag till branddammar för civilförsvarsändamål till ett sammanlagt belopp av 19,7 milj. kr. För samma tid har i betalningsmedel anvisats sammanlagt 16,7 milj. kr. Den 30 juni 1970 kommer alltså bemyndiganden till ett belopp av 3 milj. kr. att sakna täckning av betalningsmedel.

Civilförsvarsstyrelsen

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp, 4 milj. kr., för att täcka betalningsutfall under budgetåret 1970/71 med anledning av utbyggnad inom redan beviljad bidragsram och begärt bemyndigande.

Enligt den plan som har gjorts upp för utbyggnaden av branddammar beräknas för budgetåret 1970/71 ett bemyndigande av 4 milj. kr.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 3 milj. kr.

Jag förordar att bemyndiganden att medge bidrag till kommuner för att anordna branddammar lämnas inom en kostnadsram av 3 milj. kr.

Vid bifall till mina förslag kommer den 30 juni 1971 bemyndiganden att

bevilja statsbidrag till branddammar för civilförsvarsändamål att sakna täckning av betalningsmedel till ett oförändrat belopp av 3 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att medge att bidrag utgår till kommuner för anordnande av branddammar för civilförsvarsändamål inom en kostnadsram av 3 000 000 kr.,

b) till *Bidrag till kommuner för anordnande av branddammar för civilförsvarsändamål* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 3 000 000 kr.

N 12. Signalskyddsmateriel för civila myndigheter

1968/69 Utgift	186 911	Reservation	413 089
1969/70 Anslag	420 000		
1970/71 Förslag	420 000		

Från anslaget betalas anskaffning och underhåll av signalskyddsmateriel för civila myndigheter inom totalförsvaret enligt en av överbefälhavaren upprättad långsiktsplan.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 745 000 (+ 325 000) kr.

Departementschefen

Ärendet är av sådan natur att närmare redogörelse inte bör lämnas till statsrådsprotokollet. Ytterligare upplysningar torde få inhämtas av de handlingar som kommer att tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp, 420 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Signalskyddsmateriel för civila myndigheter* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 420 000 kr.

N 13. Vissa teleanordningar

1968/69 Utgift	529 495	Reservation	2 199 972
1969/70 Anslag	400 000		
1970/71 Förslag	400 000		

Från anslaget bestrids utgifter för vissa teleanordningar för den civila försvarsberedskapen i länen.

Telestyrelsen

Anslaget bör föras upp med 492 000 (+ 92 000) kr. för fortsatt utbyggnad av telekommunikationsanläggningar för vissa verksamhetsområden inom totalförsvarets civila sektor.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp, 400 000 kr. Jag har därvid räknat med att utbyggnaden av teleanordningar fortsätts med ianspråktagande av reservationsmedel under anslaget. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Vissa teleanordningar* för budgetåret 1970/71 använda ett reservationsanslag av 400 000 kr.

N 14. Kostnader för anskaffande av identitetsbrickor m. m.

1968/69 Utgift	180 622 ¹
1969/70 Anslag	290 000
1970/71 Förslag	241 000

¹ Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 2 132 kr.

Från anslaget betalas framställning och distribution m. m. av identitetsbrickor, som kostnadsfritt tilldelas nyfödda eller mot självkostnadspris tillhandahålls andra personer, allt enligt av riksdagen godkända riktlinjer (prop. 1962: 1 bil. 13, SU 11, rskr 11).

Länsstyrelsen i Kristianstads län

Anslaget bör föras upp med 260 000 (— 30 000) kr.

1. För avlöningar åt personal för präglning och distribution m. m. beräknas 150 000 kr., varav 3 000 kr. utgör arvode för arbetsledning m. m. (+ 20 000 kr.).

2. Anskaffning av brickämnen, kedjor och påsar m. m. tas upp med oförändrat belopp, 70 000 kr.

3. För underhåll av maskiner, förvaringsanordningar m. m. behövs 5 000 (— 55 000) kr.

4. Lönekostnadspålägget beräknas till 35 000 (+ 5 000) kr.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 241 000 kr. Jag har därvid beräknat 133 000 kr. för avlöningar, varav 3 000 kr. utgör arvode för arbetsledning m. m. (1).

För lönekostnadspålägg har jag beräknat 33 000 kr. och för underhåll av maskiner, förvaringsanordningar m. m. 5 000 kr. (3 och 4).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kostnader för anskaffande av identitetsbrickor* m. m. för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 241 000 kr.

N 15. Lokalhyror för vissa skyddsrumsanläggningar

1969/70 Anslag	1 725 000
1970/71 Förslag	1 960 000

Från anslaget betalas lokalhyror för sådana utrymmen i vissa skyddsrumsanläggningar som disponeras av andra statliga myndigheter än myndigheter inom civilförsvaret och krigsmakten.

Byggnadsstyrelsen

Anslaget bör föras upp med 1 960 000 (+ 235 000) kr.

Departementschefen

Jag biträder byggnadsstyrelsens förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Lokalhyror för vissa skyddsrumsanläggningar* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 960 000 kr.

N 16. Beredskapsnämnden för psykologiskt försvar

1968/69 Utgift	460 848 ¹
1969/70 Anslag	773 000
1970/71 Förslag	873 000

¹ Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänförs till budgetåret 1968/69 uppgår till 2 812 kr.

Beredskapsnämnden för psykologiskt försvar är central myndighet för den psykologiska försvarsberedskapen med uppgift att leda och samordna planläggningen av landets psykologiska försvar och, i den mån det inte ankommer på andra organ, själv ombesörja att behövliga förberedelser vidtas.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71 Beredskaps- nämnden för psykologiskt försvar	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Handläggande personal.....	4	+ 2	—
Övrig personal.....	3	—	—
	7	+ 2	—
<i>Anslag</i>			
Avlöningar.....	356 000	+ 125 000	+ 19 000
Sjukvård.....	1 000	+ 1 000	—
Reseersättningar.....	24 000	+ 16 000	+ 1 000
Därav utrikes resor.....	4 000	+ 10 000	—
Forskning.....	80 000	+ 15 000	+ 4 000
Utbildning.....	90 000	+ 115 000	+ 105 000
Därav engångsutgifter.....	—	+ 100 000	+ 100 000
Lokalkostnader.....	60 000	+ 32 000	+ 30 000
Expenser.....	100 000	— 58 000	— 60 000
Därav engångsutgifter.....	60 000	—	—
Lönekostnadspålägg.....	62 000	+ 25 000	+ 1 000
	773 000	+ 271 000	+ 100 000

Beredskapsnämnden för psykologiskt försvar

1. Löne- och prisomräkning m. m. 64 000 kr.

2. För att kunna fullgöra sina uppgifter anser beredskapsnämnden det nödvändigt att personalorganisationen förstärks med en biträdande forskningssekreterare och en konsulent. Ett biträde som nu har halvtidstjänst bör anställas på heltid. För arvoden till nämndens ordförande och ledamöter beräknas en höjning med 1 000 kr. (+ 106 000 kr.).

3. För föreslagna personalökningar behövs ytterligare medel till sjukvård (+ 1 000 kr.).

4. Med hänsyn till föreslagna personalökningar bör beloppet för inrikes resor ökas med 5 000 kr. För utrikes resor begärs ytterligare 10 000 kr. (+ 15 000 kr.).

5. Medlen för forskning bör ökas för att nämnden skall kunna tillmötesgå önskemålen på detta område (+ 11 000 kr.).

6. Under budgetåret 1970/71 anordnar beredskapsnämnden m. fl. myndigheter en övning för det psykologiska försvarets centrala organ. Den andel i kostnaderna för denna övning, som bör betalas av beredskapsnämnden, uppskattas till 100 000 kr. För utbildningsverksamheten i övrigt begär beredskapsnämnden en höjning med 10 000 kr. (+ 110 000 kr.).

7. Vissa nya kontorsmaskiner behöver anskaffas. Vidare beräknas höjda kostnader för publikationstryck och övriga expenser. Engångsutgifter för innevarande budgetår faller bort (— 60 000 kr.).

8. Med hänsyn till föreslagna personalökningar beräknas lönekostnads-
pålägget öka (+ 24 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 873 000
kr. Jag har därvid beräknat 100 000 kr. för vissa övningskostnader (6).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Beredskapsnämnden för psykologiskt försvar* för
budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 873 000 kr.

O. Diverse

O 1. Reglering av prisstegringar

1968/69 Utgift ¹	126 680 000 ²
1969/70 Anslag	190 000 000
1970/71 Förslag	167 000 000

¹ Anslaget Reglering av prisstegringar under begränsade anslag

² Sammanlagt har motsvarande belopp redovisats som utgift under de anslag som har tillförts prisregleringsmedel.

Anslaget avses för att täcka sådana pris- och löneökningar under anslag inom utgiftsramen för det militära försvaret som inträffar från den tidpunkt i vars prisläge anslagen har beräknats och intill utgången av det budgetår för vilket de har beräknats.

Prisreglering budgetåret 1968/69

Till reglering av prisstegringar under begränsade anslag har riksdagen för budgetåret 1968/69 anvisat 200 milj. kr.

Resultatet av beräkningarna av prisregleringstal för det militära försvaret för budgetåret 1968/69 framgår av följande sammanställning.

Delserie	Prisregleringstal (maj 1967 = 100)				
	Augusti 1968	November 1968	Februari 1969	Maj 1969	Medeltal 1968/69
Fjärde huvudtiteln . . .	103,6	103,5	105,2	106,1	104,6
Samtliga reservationsanslag och obetecknade anslag	103,6	103,7	105,3	107,0	104,9

Beträffande reservationsanslag och obetecknade anslag visar beräkningarna alltså en ökning med 4,9 enheter. Summan av dessa anslag uppgår för budgetåret till 2 663,4 milj. kr. i prisläget maj 1967. Under förutsättning att de i riksstaten upptagna beloppen på förslagsanslagen inte har överskridits mer än beräkningarna av prisregleringstal ger vid handen, bör alltså prisregleringen på reservationsanslag och obetecknade anslag utgöra $[(4,9 \times 2\,663,4) : 100]$ avrundat 130,5 milj. kr. Härifrån skall dras sammanlagt 3 820 000 kr. enligt följande sammanställning.

1. Lån till stiftelsen MHS-eleven (prop. 1968: 155 bil. 1 s. 9, SU 186, rskr 396)	2 000 000
2. Kommittéer m. m. (prop. 1969: 105 bil. 3 s. 7, SU 74, rskr 172)	600 000
3. I regleringsbrev medgiven prisreglering av anslagen Arméstaben och Förband med särskild budget	1 220 000
	3 820 000

Prisregleringens netto skall alltså utgöra 126 680 000 kr.

Kungl. Maj:t har i januari, april och juni 1969 beslutat om att ta i anspråk det anslag som har anvisats till reglering av prisstegringar för budgetåret 1968/69. Genom besluten har sammanlagt 126 680 000 kr. tillförts i riksstaten för detta budgetår under fjärde huvudtiteln anvisade reservationsanslag enligt följande.

Armén: Övningar m. m.....	3 850 000
Armén: Beklädnad m. m.....	2 320 000
Armén: Inventarier m. m.....	400 000
Armén: Sjukvårdsmateriel.....	225 000
Anskaffning av tygmateriel m. m.....	23 515 000
Underhåll av tygmateriel m. m.....	5 000 000
Hemvärnet: Övningar.....	300 000
Hemvärnet: Tygmateriel m. m.....	300 000
Marinen: Övningar m. m.....	1 520 000
Marinen: Inventarier m. m.....	100 000
Marinen: Sjukvårdsmateriel.....	55 000
Anskaffning av fartygsmateriel m. m.....	15 300 000
Underhåll av fartyg m. m.....	7 000 000
Flygvapnet: Inventarier m. m.....	100 000
Flygvapnet: Sjukvårdsmateriel.....	25 000
Anskaffning av flygmateriel m. m.....	60 880 000
Drift och underhåll av flygmateriel m. m.....	1 460 000
Försvarets forskningsanstalt: Forskningsverksamhet.....	2 040 000
Försvarets radioanstalt: Anskaffning och underhåll av materiel.....	1 635 000
Underhåll av sjukvårdsmateriel.....	45 000
Signalskyddsmateriel.....	100 000
Frivilliga befälsutbildningsrörelsen m. m.....	225 000
Lottaorganisationen.....	100 000
Frivilliga skytteväsendet.....	110 000
Bidrag till Centralförbundet Folk och Försvar.....	75 000
	126 680 000

Till täckning av beräknade merkostnader under förslagsanslag har riksdagen för budgetåret 1968/69 anvisat 155 milj. kr. Prisregleringstalen för pris- och löneförändringar under förslagsanslagen budgetåret 1968/69 framgår av följande sammanställning (maj 1967 = 100).

Augusti 1967	November 1967	Februari 1968	Maj 1968	Medeltal 1968/69
103,6	103,2	105,2	105,1	104,3

Summan av förslagsanslagen utgjorde 2 046,7 milj. kr. Medeltalet för prisregleringstalet motsvarar en priskompensation om $[(4,3 \times 2\,046,7) : 100]$ avrundat 88 milj. kr. för budgetåret 1968/69.

Utvecklingen under budgetåret 1969/70

Prisregleringen under innevarande budgetår skall enligt riksdagens beslut (prop. 1969: 1 bil. 6 s. 14, SU 4, rskr 4) ske på grundval av nettoprisindex i stället för tidigare metod med särskilda prisregleringstal för försvaret. I samband därmed skall övergång ske till löpande beräkning av kompensations av kapitalbudgeten. Prisregleringen skall alltså motsvara 1/100 av summan av de på driftbudgeten och kapitalbudgeten uppförda anslagen med undantag för prisregleringsanslaget och anslag som har beräknats utöver ramen — 4 945,2 milj. kr. i pris- och löneläget i maj 1968 — multiplicerad med skillnaden mellan nettoprisindex i maj 1968 och genomsnittsindex för budgetåret 1969/70.

Hittills uträknade indextal framgår av följande sammanställning (maj 1968 = 100).

Maj 1969	Augusti 1969	November 1969
102,5	103,8	104,7

Indextal skall beräknas för ytterligare två tidpunkter under budgetåret, nämligen för februari och maj 1970.

Departementschefen

Det tillgängliga materialet beträffande prisutvecklingen under innevarande budgetår ger inte tillräckligt underlag för att nu bedöma om prisregleringsanslaget kommer att täcka pris- och löneökningarna under budgetåret.

Under Ramberäkningar m. m. har jag angett hur jag har beräknat merkostnaderna under nästa budgetår för pris- och lönestegringar. Med hänvisning till vad jag har anfört i detta sammanhang hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Reglering av prisstegringar* för budgetåret 1970/71 anvisa ett anslag av 167 000 000 kr.

O 2. Lönekostnadspålägg för militära ramen

1969/70 Anslag	310 000 000
1970/71 Förslag	325 000 000

Från anslaget bestrids pensions- och socialförsäkringskostnader samt arbetsgivaravgifter för personal som avlönas från anslag inom ramen för det militära försvaret.

På grund av ökade kostnader till följd av 1969 års avtalsuppgörelse bör
7 — *Bihang till riksdagens protokoll 1970. 1 saml. Nr 1. Bil. 6*

anslaget föras upp med 325 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Lönekostnadspålägg för militära ramen* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 325 000 000 kr.

O 3. Lönekostnadspålägg för civilförsvarsramen

1969/70 Anslag	3 750 000
1970/71 Förslag	4 000 000

Från anslaget bestrids pensions- och socialförsäkringskostnader samt arbetsgivaravgifter för personal som avlönas från anslag inom civilförsvarsramen.

På grund av ökade kostnader till följd av 1969 års avtalsuppgörelse bör anslaget föras upp med 4 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Lönekostnadspålägg för civilförsvarsramen* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 4 000 000 kr.

O 4. Beredskapsstyrka för FN-tjänst

1968/69 Utgift	5 070 315
1969/70 Anslag	6 900 000
1970/71 Förslag	6 900 000

Från anslaget bestrids de årliga utgifterna för rekrytering, utbildning och organisation av den svenska beredskapsstyrkan för FN-tjänst samt för verksamheten vid arméstabens FN-avdelning.

Anslaget bör för nästa budgetår föras upp med oförändrat belopp, 6,9 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Beredskapsstyrka för FN-tjänst* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 6 900 000 kr.

O 5. Kostnader för projektilröjning på Järnafältet

1968/69 Utgift	599 800	Reservation	200
1969/70 Anslag	700 000 ¹		
1970/71 Förslag	1 500 000		

¹ Härutöver 400 000 kr. på tillägsstat I

Från anslaget betalas den projektilröjning som enligt avtal ankommer på staten inom de delar av Järnafältet som har överlåtits till Stockholms stad

m. fl. kommuner. För projektilröjning på Järvafältet har t. o. m. innevarande budgetår anvisats sammanlagt 2 720 000 kr.

Fortifikationsförvaltningen

Anslaget bör föras upp med 1 500 000 (+ 800 000) kr.

Röjningen beräknas pågå kontinuerligt. Den föreslagna ökningen av anslagsbeloppet beror huvudsakligen på att I 1 kommer att flytta sin övningsverksamhet från Järvafältet till det nya övningsfältet vid Kungsängen under våren 1970. Röjningsarbetet kan då intensifieras.

Departementschefen

Jag biträder fortifikationsförvaltningens förslag. Utgifterna för projektilröjningen bör ses som en del av kostnaderna för bortflyttning av den militära verksamheten på Järvafältet. De bör därför beräknas utanför utgiftsramen för det militära försvaret.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kostnader för projektilröjning på Järvafältet* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 1 500 000 kr.

O 6. Seismologiska multipelstationen

1968/69 Utgift	400 000 ¹
1969/70 Anslag	490 000
1970/71 Förslag	690 000

¹ Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 3 125 kr.

Från anslaget bestrids utgifter för driften av den seismologiska multipelstationen i Hagfors.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Försvarets forsknings- anstalt	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Handläggande personal	5	—	—
Övrig personal	2	+ 1	+ 1
	7	+ 1	+ 1
<i>Anslag</i>			
Avlöningar	275 000	+ 54 000	+ 54 000
Sjukvård	1 000	—	—
Reseersättningar	10 000	—	—
Automatisk databehandling	55 000	+ 35 000	+ 35 000
Övriga expenser	86 000	+ 83 000	+ 98 000
Lönekostnadspålägg	63 000	+ 13 000	+ 13 000
	490 000	+ 185 000	+ 200 000

För innevarande budgetår har medel för den seismologiska multipelstationen anvisats dels under reservationsanslaget Uppförande av en seismologisk multipelstation, dels under förevarande anslag.

Försvarets forskningsanstalt

Anslaget Uppförande av en seismologisk multipelstation bör föras upp med 450 000 (+ 200 000) kr.

1. Erfarenheterna av den automatiska signaldetektorn som ingår i stationen är goda. Om stationen utrustas med ytterligare två sådana anläggningar till en investeringskostnad av 300 000 kr., skulle det vara möjligt att öka automatiseringen av rutinbearbetningarna i mätningarna och frigöra kvalificerad arbetskraft för andra arbetsuppgifter.

2. Stationen har på grund av den osäkra strömförsörjningen i hagforsområdet en otillfredsställande driftsäkerhet. För att avhjälpa detta och säkerställa kontinuerlig drift erfordras en ytterligare investering av 110 000 kr. i ett reservverk.

3. För ersättningsanskaffning av vissa instrument m. m. beräknas 40 000 kr.

Under förutsättning att medel anvisas för anskaffning av automatiska detektorer bör anslaget Seismologiska multipelstationen föras upp med 675 000 (+ 185 000) kr.

4. Löne- och prisomräkning m. m. 108 000 kr.

5. För att Hagforsstationen skall kunna vara i kontinuerlig drift krävs en tekniker utöver de två som redan finns (+ 27 000 kr.)

6. Ökningen av anslagsposten Övriga expenser avser bl. a. ersättningsanskaffning för materiel, som har lånats från försvarets forskningsanstalt (+ 50 000 kr.).

Departementschefen

Medel för den seismologiska multipelstationen i Hagfors bör i fortsättningen anvisas under ett anslag. Reservationsanslaget Uppförande av en seismologisk multipelstation bör därför utgå ur riksstaten.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag medelsbehovet under förevarande anslag för nästa budgetår till 690 000 kr. Jag har därvid inte beräknat medel för automatiska signaldetektorer och inte heller för reservverk. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Seismologiska multipelstationen* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 690 000 kr.

KAPITALBUDGETEN

II. Statens allmänna fastighetsfond

6. Vissa skyddsrumsanläggningar

1968/69 Utgift	5 951 842	Behållning	13 750 825
1969/70 Anslag	4 080 000		
1970/71 Förslag	3 500 000		

Från anslaget bestrids utgifter för andelar i gemensamma stabsplatser för statliga myndigheter som inte ingår i civilförsvaret eller krigsmakten.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Telestyrelsen/ Civilförvars- styrelsen	Dep.chefen
1. Teleteknisk utrustning m. m.	2 000 000	+1 750 000	+ 500 000
2. Statliga myndigheters utrymmen i civilförsvarets allmänna skyddsrum m. m.	2 080 000	—1 080 000	—1 080 000
	4 080 000	+ 670 000	— 580 000

Telestyrelsen

För viss teleteknisk utrustning m. m. bör anvisas 3 750 000 (+ 1 750 000) kr.

Civilförvarsstyrelsen

Civilförvarsstyrelsens del av anslaget bör föras upp med 1 000 000 (— 1 080 000) kr. Därav avses 600 000 kr. för statliga civila myndigheters andelar i kostnaderna för att modernisera vissa ledningscentraler och 400 000 kr. för viss sambandsutrustning för gemensamma stabsplatser.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 3,5 milj. kr. Därav beräknas 600 000 kr. till modernisering av vissa ledningscentraler och 400 000 kr. till viss sambandsutrustning för gemensamma stabsplatser.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Vissa skyddsrumsanläggningar* för budgetåret 1970/71 anvisa ett investeringsanslag av 3 500 000 kr.

7. Uppförande av förrådsbyggnader för civilförsvaret

1968/69 Utgift 2 679 214	Behållning 6 259 928
1969/70 Anslag 3 655 000		
1970/71 Förslag 3 000 000		

Från anslaget bestrids utgifter för att bygga förråd för civilförsvarets mobiliseringsmateriel och centrala förrådsverksamhet m. m.

Byggnadsstyrelsen

Anslaget bör föras upp med 7 000 000 (+ 3 345 000) kr.

En redogörelse för de standardförråd som har projekterats gemensamt av byggnadsstyrelsen och civilförsvarsstyrelsen har lämnats i prop. 1968: 109 (s. 167). För att ge möjlighet till beställningar enligt civilförsvarsstyrelsens önskemål föreslås att kostnadsramen förs upp med 18,5 milj. kr. enligt prisläget den 1 april 1969. Civilförsvarsstyrelsen har hos byggnadsstyrelsen anmält behov av att lösa in förrådslokaler för 6 milj. kr., varav 3 milj. kr. för budgetåret 1970/71.

Departementschefen

Utbyggnaden av förråd för civilförsvarsmateriel hör under nästa budgetår fortsätta efter de riktlinjer som har angetts i prop. 1968: 109 (s. 167). Detta medför att kostnadsramen för byggandet blir något högre än för innevarande budgetår. Jag förordar att medel för nästa budgetår anvisas enligt följande investeringsplan och anslagsberäkning.

Investeringsplan
(1 000-tal kr.)

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning			Byggstart mån/år	Färdigställande mån/år
	1.4.68	1.4.69	Faktisk t. o. m. 1968/69	Beräknad för			
				1969/70	1970/71		
Strängnäs, om- och tillbyggnad.....	2 323	1 725	306	1 350	60	1.69	12.69
Undsättningskårsförråd .	5 435	4 904	4 773	131	—	9.65	3.68
Basområdesförråd.....	2 276	2 275	1 251	921	100	11.66	1.70
Standardförråd för civilförsvarsmateriel.....	10 604	12 500	1 793	6 353	3 345	successivt	
	20 638	21 404	8 123	8 755	3 505	—	—

Anslagsberäkning
(1 000-tal kr.)

<i>Medelstillgång</i>	<i>Beräknad medelsförbrukning</i>	
Behållning	6 260	1969/70 8 755
Anslag för 1969/70	3 655 ¹	1970/71 3 505
Anslag för 1970/71 (förslag)	3 000	
	12 915¹	12 260

¹ Härav skall, enligt Kungl. Maj:ts beslut den 13 juni 1969, 655 000 kr. tillföras budgetutjämningsfonden för under budgetåret 1968/69 beslutade beredskapsarbeten (prop. 1969: 1 bil. 6, SU 4, rskr 4)

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Uppförande av förrådsbyggnader för civilförsvaret*
för budgetåret 1970/71 anvisa ett investeringsanslag av
3 000 000 kr.

8. Vissa byggnadsarbeten vid statens civilförvarsskola i Rosersberg

1968/69 Utgift	61 083	Behållning	1 095 948
1969/70 Anslag	1 284 000		
1970/71 Förslag	535 000		

Byggnadsstyrelsen

Anslaget bör föras upp med 4 300 000 (+ 3 016 000) kr.

Kostnadsramen för omläggning av vatten- och avloppsledningar (anslutning till Käppalatunneln) bör räknas upp med hänsyn till den allmänna byggnadskostnadsstegringen och styrelsens centraladministrationspålägg. I beloppet ingår 150 000 kr. för beräknade anslutningsavgifter.

Byggnadsstyrelsens utbyggnadsplan för civilförvarsskolan i Rosersberg upptar investeringar om ca 4 milj. kr. för budgetåret 1970/71.

Departementschefen

Något byggnadsprogram för utbyggnaden av civilförvarsskolan i Rosersberg föreligger ännu inte. Med hänsyn härtill beräknar jag för nästa budgetår inte några medel för ändamålet.

Jag förordar att medel för budgetåret 1970/71 anvisas enligt följande investeringsplan och anslagsberäkning.

Investeringsplan
(1 000-tal kr.)

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning			Byggstart mån/år	Färdigställande mån/år
	1.4.68	1.4.69	Faktisk t. o. m. 1968/69	Beräknad för			
				1969/70	1970/71		
Rosersberg, varmgarage m. m.	3 065	3 000	2 985	15	—	4.67	3.68
Rosersberg, förläggings- byggnad.....	1 100	1 170	—	600	500	11.69	12.70
Rosersberg, anslutning till Käppalatunneln...	1 650	1 825	—	900	900	1.70	11.70
	5 815	5 995	2 985	1 515	1 400	—	—

Anslagsberäkning
(1 000-tal kr.)

*Medelstillgång**Beräknad medelsförbrukning*

Behållning 1.7.1969	1 096	1969/70.....	1 515
Anslag för 1969/70.....	1 284	1970/71.....	1 400
Anslag för 1970/71 (förslag).....	535		

2 915**2 915**

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Vissa byggnadsarbeten vid statens civilförsvarsskola i Rosersberg* för budgetåret 1970/71 anvisa ett investeringsanslag av 535 000 kr.

III. Försvarets fastighetsfond

Kasernbyggnaders delfond

1. Byggnadsarbeten för gemensamma ändamål

1968/69 Utgift	16 500 000	Behållning	799 629
1969/70 Anslag	18 700 000		
1970/71 Förslag	17 800 000		

Från anslaget betalas nybyggnad av lokaler som är gemensamma för försvaret samt av lokaler för försvarets radioanstalt.

Fortifikationsförvaltningen

För budgetåret 1970/71 beräknar fortifikationsförvaltningen medelsförbrukningen under anslaget till 17 milj. kr. Förvaltningen föreslår att anslaget förs upp med 17,8 milj. kr.

Fördelningen av medelsbehovet framgår av följande sammanställning.

Byggnadsobjekt	Medelsförbrukning (1 000-tal kr.)
<i>A. Företag påbörjade före 1.7.1969</i>	
1. Nybyggnad av lokaler för den tekniska sektionen vid försvarets radioanstalt	122
2. Nybyggnad av förvaltningsbyggnad för fortifikationsförvaltningen m. fl.	17 500
3. Merkostnader för tidigare beslutade objekt	50
Summa A	17 672
<i>B. Företag avsedda att påbörjas 1970/71</i>	
4. Smärre objekt	1 000
Summa B	1 000
Summa A—B	18 672
Reducering av medelsbehovet	1 672
Beräknat medelsbehov	17 000

4. Beloppet avses för diverse smärre byggnadsåtgärder vid regionala staber och förvaltningar.

Departementschefen

Fortifikationsförvaltningen har beräknat medelsförbrukningen under anslaget för nästa budgetår till 17 milj. kr. Jag biträder fortifikationsförvaltningens förslag. Jag förordar att medel för nästa budgetår anvisas enligt följande investeringsplan och anslagsberäkning.

Investeringsplan
(1 000-tal kr.)

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning			Byggstart mån/år	Färdigställande mån/år
	1.4.1968	1.2.1969	Faktisk t. o. m. 1968/69	Beräknad för			
				1969/70	1970/71		
A. Företag påbörjade före 1.7.1969							
1. Nybyggnad av värme-central m. m. vid försvarets radioanstalt . . .	1 360	1 490	1 307	183	—	1.68	8.69
2. Nybyggnad av lokaler för den tekniska sektionen m. m. vid försvarets radioanstalt	3 640	3 740	1 058	2 560	122	11.68	8.70
3. Nybyggnad av lokaler för militärområdesstaben i Östersund	3 900	3 700	3 225	475	—	2.68	7.69
4. Nybyggnad av garage med körcentral för militärområdesstaben i Kristianstad m. fl.	940	940	518	182 ¹	—	12.68	9.69
5. Nybyggnad av förvaltningsbyggnad för fortifikationsförvaltningen m. fl.	58 200	60 500	10 592	17 000	17 500	10.68	10.71
6. Diverse smärre byggnadsföretag	—	620	277	343	—	—	—
7. Merkostnader för tidigare beslutade objekt . .	—	301	171	80	50	—	—
Summa A	68 040	71 291	17 148	20 823	17 672	—	—
B. Företag påbörjade eller avsedda att påbörjas 1969/70							
8. Diverse smärre byggnadsföretag	—	500	—	500	—	—	—
Summa B	—	500	—	500	—	—	—
C. Företag avsedda att påbörjas 1970/71							
9. Diverse smärre byggnadsföretag	—	1 000	—	—	1 000	—	—
Summa C	—	1 000	—	—	1 000	—	—
Summa A—C	68 040	72 791	17 148	21 323	18 672	—	—
Reducering av medelsbehovet	—	—	—	1 823	1 672	—	—
Beräknat medelsbehov	—	—	—	19 500	17 000	—	—

¹ Därutöver 240 000 kr. under investeringsanslaget Byggnadsarbeten för armén

Anslagsberäkning
(1 000-tal kr.)

<i>Medelstillgång</i>	<i>Beräknad medelsförbrukning</i>		
Behållning 1.7.1969	800	1969/70	19 500
Anslag för 1969/70	18 700	1970/71	17 000
Anslag för 1970/71 (förslag)....	17 800	Beräknad behållning 30.6.1971..	800
	37 300		37 300

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Byggnadsarbeten för gemensamma ändamål* för
budgetåret 1970/71 anvisa ett investeringsanslag av 17 800 000
kr.

2. Byggnadsarbeten för armén

1968/69 Utgift	36 000 084	Behållning	4 380 310
1969/70 Anslag	42 370 000		
1970/71 Förslag	53 300 000		

Från anslaget betalas nybyggnad av lokaler för arméns förband m. m.

Fortifikationsförvaltningen

För budgetåret 1970/71 beräknar fortifikationsförvaltningen medelsförbrukningen till 53,5 milj. kr., varav 2,2 milj. kr. för byggnadsobjekt i Norrland som i sysselsättningsbefrämjande syfte har tidigare lagts i förhållande till förut gällande planer. Förvaltningen föreslår att anslaget förs upp med 55,5 milj. kr.

Fördelningen av medelsbehovet framgår av följande sammanställning.

Byggnadsobjekt	Medels- förbrukning (1 000-tal kr.)
<i>A. Företag påbörjade före 1.7.1969</i>	
1. I 17. Nybyggnad av militärrestaurang.....	2 093
2. Merkostnader för tidigare beslutade objekt.....	50
Summa A	2 143
<i>B. Företag påbörjade eller avsedda att påbörjas 1969/70</i>	
3. I 2. Utbyggnad av motorområde (etapp 1).....	1 660
4. I 3. Utbyggnad av motorområde (etapp 1).....	900
5. I 13. Utbyggnad av motorområde.....	1 500
6. I 14. Nybyggnad av vakt- och arrestbyggnad.....	210
7. I 17. Nybyggnad av tygverkstad.....	1 680
8. I 20. Nybyggnad av tygverkstad.....	2 000
9. I 21. Utbyggnad av motorområde.....	510

Byggnadsobjekt	Medels- förbrukning (1 000-tal kr.)
10. P 1. Om- och tillbyggnad av lokaler för intendentur- och sjukvårds- materielltjänsten	700
11. Lv 7. Nybyggnad av övnings- och vårdhall	1 100
12. Ing 2. Nybyggnad av matinrättning	3 000
13. Ing 2. Nybyggnad av värmecentral	2 000
14. T 2. Utbyggnad av motorområde	2 500
15. HS. Utbyggnad av hundskolan (etapp 3)	1 370
16. ArtSS. Nybyggnad av utbildningsanordningar (etapp 2)	1 160
Summa B	20 290
 <i>C. Företag avsedda att påbörjas 1970/71</i>	
17. I 13. Nybyggnad av matinrättning	2 500
18. I 13. Nybyggnad av värmecentral	500
19. I 14. Nybyggnad av marketenteri	1 500
20. I 14. Tillbyggnad av skolskjutningsbanor	900
21. P 1. Nybyggnad av bastu	350
22. P 7 Y. Nybyggnad av matinrättning	2 500
23. P 7 R. Nybyggnad av drivmedelsanläggning	1 000
24. P 18. Nybyggnad av skolskjutningsbana	500
25. A 4. Nybyggnad av kallgarage	1 000
26. Lv 7. Nybyggnad av bastu och inredning av gymnastiksal	1 050
27. T 3. Skolskjutningsbana	550
28. Fo 67. Nybyggnad av varmgarage	500
29. F 21. Nybyggnad av tillsynsverkstad (delkostnad)	1 000
30. Utbyggnad av läger	5 000
31. Mobiliseringsförråd	10 000
32. Förråd för utbildningsammunition	1 200
33. Diverse smärre byggnadsföretag	4 510
Summa C	34 560
Summa A—C	56 993
Reducering av medelsbehovet	3 493
Beräknat medelsbehov	53 500

3—10, 12—14, 16. Kungl. Maj:t har uppdragit åt fortifikationsförvaltningen att inom angivna kostnadsramar låta utföra utbyggnad av motorområden vid I 2, I 3, I 13, I 21 och T 2, nybyggnad av vakt- och arrestbyggnad vid I 14 och tygverkstäder vid I 17 och I 20, om- och tillbyggnad av förrådslokaler vid P 1 samt nybyggnad av matinrättning och värmecentral vid Ing 2 och utbildningsanordningar vid Trängslet för ArtSS.

11. Vid Lv 7 behövs en ny övnings- och vårdhall m. m. Nuvarande övnings- och vårdhall är inrymd i ett pjäsexercishus, som är för litet för ändamålet. Fortifikationsförvaltningen har redovisat förslag till byggnadsprogram för nybyggnad av övnings- och vårdhall jämte luftvärnsspecialsalar. — Kungl. Maj:t uppdrog den 14 oktober 1966 åt förvaltningen att utarbeta bygghand-

lingar för byggnadsföretaget. Sådana handlingar har sedermera redovisats. Kostnaderna har därvid beräknats till 2,1 milj. kr. enligt prisläget den 1 februari 1969.

15. Behovet av utbyggnad av hundskolan (etapp 3) har tidigare anmälts i prop. 1969: 1 (bil. 6 s. 218). Etapp 3 av utbyggnaden omfattar nybyggnad av djursjukhus vid hundskolan. Enligt ett av fortifikationsförvaltningen redovisat förslag till byggnadsprogram skall nybyggnaden innehålla lokaler dels för de funktioner som hänger samman med djursjukvården vid hundskolan, dels för civil djursjukvård. De civila intressenterna representeras av en stiftelse, benämnd stiftelsen Sollefteå djursjukhus. Sedan byggnadsytan för den civila delen har minskats i förhållande till det tidigare redovisade förslaget, har kostnaderna för djursjukhuset uppskattats till 3,1 milj. kr. enligt prisläget den 1 april 1968. Av detta belopp faller 2,3 milj. kr. på den del som avses för hundskolan och 800 000 kr. på den civila delen. Stiftelsen har åtagit sig att för den civila delen betaia sammanlagt 800 000 kr. Vidare har stiftelsen förklarat sig beredd att godta en administrativ boskillnad mellan den militära och civila delen samt att åta sig ett fortlöpande ansvar för driften av den civila delen. — Kungl. Maj:t uppdrog den 12 september 1969 åt förvaltningen att utarbeta huvudhandlingar för byggnadsföretaget. Sådana handlingar har sedermera redovisats. Kostnaderna för den militära delen har därvid beräknats till 2,6 milj. kr. enligt prisläget den 1 februari 1969.

17. Vid I 13 behövs en ny matinrättningsbyggnad. Den nuvarande som färdigställdes år 1908 består av en matsalsavdelning utförd i trä, en köksavdelning av tegel och en förrådsavdelning av trä med källare av betong. Byggnaden är starkt försliten och fyller inte nutida krav i fråga om planlösning, utrymmen för utspisnings-, arbets- och personallokaler m. m. Fortifikationsförvaltningen har redovisat förslag till byggnadsprogram för nybyggnad av matinrättningen. — Kungl. Maj:t uppdrog den 29 september 1967 åt förvaltningen att utarbeta bygghandlingar för byggnadsföretaget. Förvaltningen har sedermera redovisat huvudhandlingar. Kostnaderna har därvid beräknats till 5 805 000 kr. enligt prisläget den 1 april 1968, vilket motsvarar 5 980 000 kr. enligt prisläget den 1 februari 1969.

18. Vid I 13 behövs vidare en ny värmecentral. Kapaciteten hos den nuvarande värmecentralen som uppfördes 1912 är inte tillräcklig för att tillgodose det väsentligt ökade värmebehov, som kommer att föreligga sedan planerade nybyggnader har uppförts. I stället för att utöka och modernisera den befintliga värmecentralen bör en gemensam värmecentral för hela etablissementet nybyggas. Fortifikationsförvaltningen har redovisat förslag till byggnadsprogram för nybyggnad av värmecentral. — Kungl. Maj:t uppdrog den 12 september 1969 åt förvaltningen att utarbeta huvudhandlingar för byggnadsföretaget. Sådana handlingar har sedermera redovisats. Kostnaderna har därvid beräknats till 1,9 milj. kr. enligt prisläget den 1 februari 1969.

19. Behovet av nybyggnad av marketenteribyggnad vid I 14 har senast anmälts i prop. 1966: 1 (bil. 6 s. 291). Fortifikationsförvaltningen har redovisat förslag till byggnadsprogram för nybyggnaden. — Kungl. Maj:t uppdrog den 12 maj 1967 åt förvaltningen att utarbeta bygghandlingar för byggnadsföretaget. Förvaltningen har sedermera redovisat huvudhandlingar för nybyggnaden. Kostnaderna har därvid beräknats till 2 180 000 kr. enligt prisläget den 1 februari 1969.

20. Behovet av om- och tillbyggnad av skolskjutningsbanorna vid I 14 har tidigare anmälts i prop. 1966: 1 (bil. 6 s. 289). Fortifikationsförvaltningen har redovisat förslag till byggnadsprogram för tillbyggnad av två skjutbanor. — Kungl. Maj:t uppdrog den 2 september 1966 åt förvaltningen att utarbeta bygghandlingar för byggnadsföretaget. Förvaltningen har sedermera redovisat huvudhandlingar för byggnadsobjektet. Kostnaderna har därvid beräknats till 900 000 kr. enligt prisläget den 1 februari 1969.

21. Vid P 1 behövs en bastu. Förbundet saknar egen bastu och Enköpings stads badhus har inte tillräcklig kapacitet för att tillgodose förbundets behov av bastubad. Fortifikationsförvaltningen har redovisat förslag till byggnadsprogram. — Kungl. Maj:t uppdrog den 2 september 1966 åt förvaltningen att utarbeta bygghandlingar för byggnadsföretaget. Förvaltningen har sedermera redovisat bygghandlingar. Byggnadskostnaderna har därvid beräknats till 340 000 kr. enligt prisläget den 1 april 1968, vilket motsvarar 350 000 kr. enligt prisläget den 1 februari 1969.

22. Behovet av nybyggnad av matinrättning vid P 7, Ystad, har senast anmälts för riksdagen i prop. 1966: 1 (bil. 6 s. 290). Fortifikationsförvaltningen har redovisat förslag till byggnadsprogram för nybyggnad av matinrättningen. — Kungl. Maj:t har den 13 januari 1967 uppdragit åt förvaltningen att utarbeta bygghandlingar för byggnadsföretaget. Förvaltningen har sedermera hemställt att få upphandla objektet på totalentreprenad.

23. Vid P 7, Revingehed, behövs en ny drivmedelsanläggning. Vid förbundet finns för närvarande tre drivmedelsanläggningar, som är i behov av renovering och komplettering. Drivmedelstjänsten bör centraliseras till en enda drivmedelsanläggning, som bör förläggas till en från servicesynpunkt lämplig plats vid förbundet. Fortifikationsförvaltningen har redovisat förslag till byggnadsprogram för nybyggnad av en central drivmedelsanläggning. — Kungl. Maj:t uppdrog den 12 september 1969 åt förvaltningen att utarbeta huvudhandlingar för byggnadsföretaget. Sådana handlingar har sedermera redovisats. Kostnaderna har därvid beräknats till 1,5 milj. kr. enligt prisläget den 1 februari 1969.

24. Behovet av nybyggnad av skolskjutningsbana vid P 18 har tidigare anmälts i prop. 1965: 1 (bil. 6 s. 336). Sedan fortifikationsförvaltningen redovisat förslag till nybyggnaden uppdrog Kungl. Maj:t den 2 september 1966 åt förvaltningen att låta utföra byggnadsföretaget inom en kostnadsram av 450 000 kr. enligt prisläget den 1 april 1965. Till följd av sedermera före-

skrivna investeringsbegränsningar för försvaret har objektet hittills inte kunnat påbörjas. Med hänsyn till inträffade generella prisstegringar beräknas kostnaden nu till 500 000 kr. enligt prisläget den 1 februari 1969.

25. Vid A 4 behövs ett nytt kallgarage. Vid regementet finns för närvarande endast ett mindre kallgarage. Fortifikationsförvaltningen har redovisat förslag till bygnadsprogram för nybyggnad av kallgarage vid regementet. Enligt förslaget skall två garagelängor byggas, vardera omfattande 25 garagefack. — Kungl. Maj:t uppdrog den 12 september 1969 åt förvaltningen att utarbeta huvudhandlingar för nybyggnaden. Sådana handlingar har sedermera redovisats. Kostnaderna har därvid beräknats till 1,5 milj. kr. enligt prisläget den 1 februari 1969.

26. Vid Lv 7 saknas bastu och gymnastiksal. Den nuvarande pjäshallen kommer att ersättas med en nybyggd övnings- och vårdhall (jfr p. 11). Genom vissa ny- och ombyggnadsåtgärder kan pjäshallen ge utrymme för bastu och gymnastiksal, som även kan användas som samlingssal. Fortifikationsförvaltningen har redovisat förslag till bygnadsprogram för bygnadsföretaget. Kostnaderna har uppskattats till 1 050 000 kr. enligt prisläget den 1 februari 1969.

27. Vid T 3 behövs en ny skolskjutningsbana. Sedan planerad ombyggnad av riksväg 90 har genomförts kommer regementets nuvarande skolskjutningsbana att kunna användas endast som korthållsbana. En ny skolskjutningsbana med 24 tavelställ måste därför byggas. Fortifikationsförvaltningen har redovisat förslag till bygnadsprogram för nybyggnad av en skolskjutningsbana för regementet. Kostnaderna har uppskattats till 550 000 kr. enligt prisläget den 1 februari 1969. — Kungl. Maj:t uppdrog den 7 februari 1969 åt förvaltningen att utarbeta bygghandlingar för bygnadsföretaget.

28. Vid Fo 67 behövs ett nytt garage. Vid försvarsområdet finns för närvarande åtta varmgaragefack, vilket är otillräckligt för fordonsbeståndet. Ytterligare åtta garagefack erfordras. Fortifikationsförvaltningen har redovisat förslag till bygnadsprogram för nybyggnad av ett varmgarage om åtta fack. — Kungl. Maj:t uppdrog den 28 augusti 1969 åt förvaltningen att utarbeta huvudhandlingar för nybyggnaden. Sådana handlingar har sedermera redovisats. Kostnaderna har därvid beräknats till 500 000 kr. enligt prisläget den 1 februari 1969.

29. Behovet av nybyggnad av tillsynsverkstad vid F 21 anmäls under investeringsanslaget Byggnadsarbeten för flygvapnet. Den på armén belöpande delen av kostnaden för nybyggnaden beräknas till 1 milj. kr. enligt prisläget den 1 februari 1969.

30. För fortsatt utbyggnad av läger för armén behövs 5 milj. kr. Medlen avses främst för att ställa i ordning tältplatser (dränering och planering), dra fram elkraft och bygga sanitetshus. Kostnaderna för varje objekt beräknas inte komma att överstiga 300 000 kr.

31—32. För nybyggnad av mobiliseringsförråd och utbyggnad av förråd för utbildningsammunition behövs ytterligare 10 resp. 1,2 milj. kr.

Departementschefen

Fortifikationsförvaltningen har beräknat medelsförbrukningen under anslaget för nästa budgetår till 53,5 milj. kr. Därav avses 2,2 milj. kr. för byggnadsobjekt i Norrland, som i sysselsättningsbefrämjande syfte har tidigare lagts i förhållande till förut gällande planer. Jag beräknar medelsförbrukningen till 51,3 milj. kr. och förordar att medel för nästa budgetår anvisas enligt följande investeringsplan och anslagsberäkning, varvid jag i likhet med fortifikationsförvaltningen beräknar 2,2 milj. kr. för vissa byggnadsobjekt i Norrland. För samtliga nya objekt utom för nybyggnad av matinrättning vid P 7, Ystad, bastu m. m. vid Lv 7 och skolskjutningsbana vid T 3 har fortifikationsförvaltningen redovisat färdiga huvudhandlingar. Om riksdagen inte har något att erinra, torde det också för nästa budgetår få ankomma på Kungl. Maj:t att efter prövning av huvudhandlingarna och inom ramen för det anslag, som anvisas av riksdagen, besluta om de redovisade företagen skall utföras. Skulle något objekt med hänsyn till pågående översyn av försvarets fredsorganisation inte anses böra utföras, bör Kungl. Maj:t vidare kunna ersätta detta med annat objekt oberoende av att objektet inte har tagits upp i investeringsplanen.

Investeringsplan (1 000-tal kr.)

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning			Byggstart mån/år	Färdigställande mån/år
	1.4.1968	1.2.1969	Faktisk t. o. m. 1968/69	Beräknad för			
				1969/70	1970/71		
A. Företag påbörjade före 1.7.1969							
1. I 2. Nybyggnad av matinrättning m. m. . .	4 500	4 500	2 236	2 264	—	5.68	6.70
2. I 5. Utbyggnad av motorområde	5 500	5 500	4 414	1 086	—	1.68	1.70
3. I 11. Nybyggnad av värmecentral m. m. . .	2 500	2 500	2 168	332	—	10.67	9.69
4. I 12. Nybyggnad av värmecentral m. m. . .	2 300	2 350	2 231	119	—	1.68	8.69
5. I 17. Nybyggnad av militärrestaurang . . .	6 885	7 100	1 007	4 000	2 093	3.69	12.70
6. I 19. Nybyggnad av förrådsbyggnad m. m.	3 800	3 500	775	2 725	—	3.69	3.70
7. I 21. Nybyggnad av matinrättning m. m. . .	5 000	5 000	3 120	1 880	—	5.68	6.70
8. I 21. Nybyggnad av värmecentral	2 050	2 120	1 747	373	—	1.68	9.69
9. P 7 Y. Nybyggnad av värmecentral	2 000	2 000	1 508	492	—	1.68	9.69
10. P 18. Nybyggnad av värmecentral	2 630	2 630	2 155	475	—	2.68	10.69
11. Ing 3. Nybyggnad av flygtjänstbyggnad för helikopterskolan	1 250	1 250	654	596	—	11.68	10.69

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning			Byggstart mån/år	Färdigställande mån/år
	1.4.1968	1.2.1969	Faktisk t. o. m. 1968/69	Beräknad för			
				1969/70	1970/71		
12. HS. Utbyggnad av hundskolan (etapp 2)	2 750	2 850	964 ¹	886	—	8.68	1.70
13. JS. Utbyggnad av motorområde	3 250	3 250	2 725	525	—	1.68	9.69
14. ArtSS. Nybyggnad av utbildningsanordningar vid Trängslet	2 100	2 100	1 851	249	—	7.67	9.69
15. Mobiliseringsförråd	—	1 555	1 025	530	—	—	—
16. Förråd för utbildningsammunition	—	3 400	2 107	1 293	—	—	—
17. Diverse smärre byggnadsföretag	—	3 290	2 740	550	—	—	—
18. Merkostnader för tidigare beslutade objekt	—	750	589	111	50	—	—
Summa A	46 515	55 645	34 016	18 486	2 143	—	—
<i>B. Företag påbörjade eller avsedda att påbörjas 1969/70</i>							
19. I 2. Utbyggnad av motorområde (etapp 1)	2 580	2 660	—	1 000	1 660	10.69	1.71
20. I 3. Utbyggnad av motorområde (etapp 1)	1 860	1 900	—	1 000	900	10.69	1.71
21. I 11. Skolskjutningsbana	390	405	—	405	—	8.69	6.70
22. I 13. Utbyggnad av motorområde	2 430	2 500	—	1 000	1 500	10.69	1.71
23. I 14. Nybyggnad av vakt- och arrestbyggnad	690	710	—	500	210	10.69	10.70
24. I 17. Nybyggnad av tygverkstad	2 600	2 680	—	1 000	1 680	10.69	12.70
25. I 20. Nybyggnad av tygverkstad	3 500	3 600	—	1 600	2 000	10.69	10.70
26. I 21. Nybyggnad av vakt- och arrestbyggnad	485	505	—	505	—	9.69	6.70
27. I 21. Utbyggnad av motorområde	1 370	1 410	—	900	510	10.69	12.70
28. P 1. Om- och tillbyggnad av lokaler förintendentur- och sjukvårdsmaterieltjänsten	1 145	1 200	—	500	700	3.70	1.71
29. A 9. Dagvattenledning	700	725	—	725	—	8.69	6.70
30. Lv 7. Nybyggnad av övnings- och vårdhall	—	2 100	—	1 000	1 100	3.70	4.71
31. Ing 2. Nybyggnad av matinrättning	5 250	5 400	—	1 500	3 000	11.69	10.71
32. Ing 2. Nybyggnad av värmecentral	2 860	2 950	—	950	2 000	1.70	1.71
33. T 2. Utbyggnad av motorområde	3 625	3 730	—	700	2 500	3.70	1.72
34. HS. Utbyggnad av hundskolan (etapp 3) .	2 300	2 600	—	500	1 370	4.70	7.71

¹ Därutöver 1 milj. kr. av AMS-medel

210 Statsverkspropositionen år 1970: Bil. 6: Försvarsdepartementet

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning			Byggstart mån/år	Färdigställande mån/år
	1.4.1968	1.2.1969	Faktisk t. o. m. 1968/69	Beräknad för			
				1969/70	1970/71		
35. ArtSS. Nybyggnad av utbildningsanordningar (etapp 2).....	2 100	2 160	—	500	1 160	4.70	9.71
36. Utbyggnad av läger..	—	5 000	—	5 000	—	—	—
37. Mobiliseringsförråd...	—	9 000	—	9 000	—	—	—
38. Förråd för utbildningsammunition . . .	—	1 200	—	1 200	—	—	—
39. Förråd för förvaring av ammunition.....	750	750	—	750	—	—	—
40. Diverse smärre byggnadsföretag.....	—	4 000	—	4 000	—	—	—
Summa B	34 635	57 185	—	34 235	20 290	—	—
<i>C. Företag avsedda att påbörjas 1970/71</i>							
41. I 13. Nybyggnad av matinerättning.....	—	5 980	—	—	2 500	10.70	3.73
42. I 13. Nybyggnad av värmecentral.....	—	1 900	—	—	500	10.70	3.72
43. I 14. Nybyggnad av marketenteri.....	—	2 180	—	—	1 500	10.70	3.72
44. I 14. Tillbyggnad av skolskjutningsbanor..	—	900	—	—	900	10.70	6.71
45. P 1. Nybyggnad av bastu.....	—	350	—	—	350	10.70	6.71
46. P 7 Y. Nybyggnad av matinerättningsbyggnad.....	—	5 000	—	—	2 500	10.70	3.73
47. P 7 R. Nybyggnad av drivmedelsanläggning	—	1 500	—	—	1 000	10.70	12.71
48. P 18. Nybyggnad av skolskjutningsbana...	—	500	—	—	500	10.70	6.71
49. A 4. Nybyggnad av kallgarage.....	—	1 500	—	—	1 000	10.70	10.71
50. Lv 7. Nybyggnad av bastu samt inredning av gymnastiksal....	—	1 050	—	—	1 050	10.70	6.71
51. T 3. Skolskjutningsbana.....	—	550	—	—	550	10.70	6.71
52. Fo 67. Nybyggnad av varmgarage.....	—	500	—	—	500	10.70	6.71
53. F 21. Nybyggnad av tillsynsverkstad (delkostnad).....	—	1 000	—	—	1 000	10.70	—
54. Utbyggnad av läger..	—	5 000	—	—	5 000	—	—
55. Mobiliseringsförråd...	—	10 000	—	—	10 000	—	—
56. Förråd för utbildningsammunition . . .	—	1 200	—	—	1 200	—	—
57. Diverse smärre byggnadsföretag.....	—	4 510	—	—	4 510	—	—
Summa C	—	43 620	—	—	34 560	—	—
Summa A—C	81 150	156 450	34 016	52 721	56 993	—	—
Reducering av medelsbehovet	—	—	—	5 971	5 693	—	—
Beräknat medelsbehov	—	—	—	46 750	51 300	—	—

		<i>Anslagsberäkning</i> (1 000-tal kr.)	
<i>Medelstillgång</i>		<i>Beräknad medelsförbrukning</i>	
Behållning 1.7.1969	4 380	1969/70	46 750
Anslag för 1969/70	42 370	1970/71	51 300
Anslag för 1970/71 (förslag)	53 300	Beräknad behållning 30.6.1971.	2 000
	100 050		100 050

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Byggnadsarbeten för armén* för budgetåret 1970/
71 anvisa ett investeringsanslag av 53 300 000 kr.

3. Byggnadsarbeten för marinen

1968/69 Utgift	13 965 929	Behållning	3 620 690
1969/70 Anslag	12 413 000		
1970/71 Förslag	16 000 000		

Från anslaget betalas nybyggnad av lokaler för flottan och kustartilleriet.

Fortifikationsförvaltningen

För budgetåret 1970/71 beräknar fortifikationsförvaltningen medelsförbrukningen till 17,4 milj. kr. Förvaltningen föreslår att anslaget förs upp med 18,1 milj. kr.

Fördelningen av medelsbehovet framgår av följande sammanställning.

Byggnadsobjekt	Medels- förbrukning (1 000-tal kr.)
A. Företag påbörjade före 1.7.1969	
1. Merkostnader för tidigare beslutade objekt.....	50
Summa A	50
B. Företag påbörjade eller avsedda att påbörjas 1969/70	
2. ÖrlB O. Nybyggnad av hamnanläggning för ubåtsbas vid Vitså (etapp 1 b).....	2 000
3. ÖrlB S. Nybyggnad av förvaltningsbyggnad m. m.	2 000
4. BÖS. Nybyggnad av radar- och teleskola.....	2 000
5. SK. Nybyggnad av avloppsreningsanläggning m. m. vid KA 1 ..	960
6. SK. Nybyggnad av hamnanläggning vid Rindö Västra.....	1 055
7. KA 1. Övningshall för vattenutbildning.....	2 000
8. BK. Nybyggnad av maskinhall m. m. för mekanikerskolan vid KA 2.....	1 185
Summa B	11 200

Byggnadsobjekt	Medels- förbrukning (1 000-tal kr.)
<i>C. Företag avsedda att påbörjas 1970/71</i>	
9. Utbyggnad vid Rosenholm (etapp 1 a)	5 600
10. Mobiliseringsförråd	1 000
11. Diverse smärre byggnadsföretag	1 200
Summa C	7 800
Summa A—C	19 050
Reducering av medelsbehovet	1 650
Beräknat medelsbehov	17 400

2. Byggnadsbehovet för ubåtsbas för Ostkustens örlogsbas vid Vitså har senast anmälts i prop. 1969: 1 (bil. 6 s. 223). Kungl. Maj:t uppdrog den 25 april 1969 åt fortifikationsförvaltningen att utföra fortsatt projektering fram till färdiga bygghandlingar för utbyggnad av etapp 1 b av ubåtsbasen. Kostnaderna har numera uppskattats till 4,8 milj. kr. enligt prisläget den 1 februari 1969.

3. Behovet av nybyggnad av förvaltningsbyggnad m. m. vid Sydkustens örlogsbas har senast anmälts i prop. 1969: 1 (bil. 6 s. 223). Kungl. Maj:t uppdrog den 14 oktober 1966 åt fortifikationsförvaltningen att vid tidpunkt, som Kungl. Maj:t framdeles ville besluta, låta utföra nybyggnad av förvaltningsbyggnad för den tekniska tjänsten jämte värmecentral inom en kostnadsram av 5 260 000 kr. enligt prisläget den 1 april 1965, vilket motsvarar 6 milj. kr. enligt prisläget den 1 februari 1969. Revidering av bygghandlingarna beträffande förvaltningsbyggnaden pågår och byggnadsarbetena kan inte påbörjas förrän revideringen har slutförts. Däremot bör arbetena med värmecentralen påbörjas under hösten 1969. Värmecentralen skall tillgodose värmebehovet såväl för förvaltningsbyggnaden som för ett antal närliggande byggnader. Kungl. Maj:t har den 30 oktober 1969 uppdragit åt förvaltningen att inom en kostnadsram av 1,4 milj. kr. enligt prisläget den 1 februari 1969 låta bygga värmecentralen.

4. Behovet av nybyggnad av radar- och teleskola har senast anmälts i prop. 1969: 1 (bil. 6 s. 223). Kungl. Maj:t uppdrog den 27 juni 1969 åt fortifikationsförvaltningen att inom en kostnadsram av 2 150 000 kr. enligt prisläget den 1 april 1968 låta utföra byggnadsföretaget. Med hänsyn till infordrade anbud har kostnadsramen för byggnadsobjektet måst räknas upp till 3 175 000 kr. enligt prisläget den 1 februari 1969.

5—8. Kungl. Maj:t har uppdragit åt fortifikationsförvaltningen att inom angivna kostnadsramar låta utföra nybyggnad av avloppsreningsanläggning, övningshall för vattenutbildning och värmecentral vid KA 1, nybyggnad av hamnanläggning vid Västra Rindö för Stockholms kustartilleriförsvar samt nybyggnad av maskinhall m. m. för mekanikerskolan vid KA 2.

9. Fortifikationsförvaltningen har i samråd med chefen för marinen gjort upp en utbyggnadsplan för Rosenholmsområdet norr om Karlskrona. Enligt planen skall inom området tillgodoses lokalbehov för en artilleribataljon vid KA 2, basförsvarsskolan vid Karlskrona örlogsskolor och viss stridsledningspersonal ur flygvapnet. Behovet av förläggningsutrymme uppgår till ca 500 platser.

Artilleribataljonen är nu förlagd inom Oscarsvärnsområdet i Karlskrona, vilket enligt beslut av 1963 års riksdag (prop. 1963: 154, SU 143, rskr 331) har överlåtits till Karlskrona stad. Enligt köpekontraktet skall staden äga tillträda de försålda fastigheterna så snart kronan disponerar ersättningsmark och byggnader jämte erforderliga anläggningar så att den inom Oscarsvärnsområdet bedrivna militära verksamheten kan flyttas till den nya platsen.

Enligt beslut av 1968 års riksdag (prop. 1968: 109, SU 124, rskr 282) skall Rosenholmsområdet utvidgas från 260 ha till 660 ha. Denna utvidgning som nu i huvudsak har genomförts innefattar kompensationsmark för Oscarsvärnsområdet. Den planerade utbyggnaden inom Rosenholmsområdet avses ske i sådan takt att den militära verksamheten på Oscarsvärnsområdet kan avvecklas under år 1974.

Basförsvarsskolan och stridsledningspersonalen ur flygvapnet är nu förlagda i kasern Anckarstierna i Karlskrona. Basförsvarsskolan bedriver huvuddelen av sin utbildning inom Rosenholmsområdet och är tidvis förlagd dit. Sedan planerad renovering av kasern Anckarstierna har genomförts, varvid förläggningstätheten i logementen kommer att minskas, kan basförsvarsskolan och stridsledningspersonalen inte längre beredas plats i kasernen.

Enligt utbyggnadsplanen skall Rosenholmsområdet som för närvarande omfattar endast ett äldre barackläger med ca 150 förläggningsplatser byggas ut i tre etapper — etapperna 1 a, 1 b och 2. Etapp 1 a omfattar nybyggnad av värmecentral, militärrestaurang, två kaserner, vardera för 240 man, marketenteriosk, förråd m. m. Vidare erfordras vägar och planer, vatten- och avloppsledningar, elledningar m. m.

Förvaltningen har redovisat förslag till byggnadsprogram för utbyggnadsetapp 1 a. Kostnaderna för denna etapp har uppskattats till 18 290 000 kr. enligt prisläget den 1 februari 1969, varav 7 milj. kr. för två kaserner, 3 680 000 kr. för militärrestaurang, 1,6 milj. kr. för värmecentral, 3 250 000 kr. för vägar och planer och 2 760 000 kr. för vatten och avlopp, elledningar m. m. Medelsförbrukningen beräknas till 6,8 milj. kr. för budgetåret 1970/71, 7 790 000 kr. för budgetåret 1971/72 och 3,7 milj. kr. för budgetåret 1972/73. Med hänsyn till att stridsledningspersonal från flygvapnet avses förläggas i en kasern anses flygvapnet böra bidra med 1,2 milj. kr. Detta belopp tas upp under investeringsanslaget Byggnadsarbeten för flygvapnet.

Dispositionsplanen tar för etapp 1 b upp följande objekt, nämligen ny-

byggnad av vakt- och arrestbyggnad, lokaler för läkarmottagning samt utbildningsanordningar för en uppskattad kostnad av 2 450 000 kr. enligt prisläget den 1 februari 1969. Etapp 2 omfattar nybyggnad av tygförråd, intendentur- och sjukvårdsmaterieförråd samt utbildningsanordningar för en uppskattad kostnad av 4,3 milj. kr. enligt samma prisläge. Totalkostnaden för utbyggnaden vid Rosenholmsområdet uppskattas således till (18 290 000 + 2 450 000 + 4 300 000) ca 25 milj. kr.

10, 11. För nybyggnad av mobiliseringsförråd och för diverse smärre byggnadsföretag beräknas 1 resp. 1,2 milj. kr.

Departementschefen

Fortifikationsförvaltningen har beräknat medelsförbrukningen under anslaget för nästa budgetår till 17,4 milj. kr. Jag beräknar medelsförbrukningen till 15,3 milj. kr. och förordar att medel för nästa budgetår anvisas enligt följande investeringsplan och anslagsberäkning. För utbyggnad av förläggning vid Rosenholm för KA 2 har fortifikationsförvaltningen redovisat förslag till byggnadsprogram. Om riksdagen inte har något att erinra, torde det för nästa budgetår få ankomma på Kungl. Maj:t att, sedan huvudhandlingar har redovisats, efter prövning av dessa och inom ramen för det anslag som anvisas av riksdagen, besluta om företaget skall utföras.

Investeringsplan (1 000-tal kr.)

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning			Byggstart mån/år	Färdigställande mån/år
	1.4.1968	1.2.1969	Faktisk t. o. m. 1968/69	Beräknad för			
				1969/70	1970/71		
A. Företag påbörjade före 1.7.1969							
1. ÖrlB O. Nybyggnad av stabs- och förvaltningsbyggnad, Muskö	2 420	2 420	2 173	247	—	4.68	9.69
2. ÖrlB O. Nybyggnad av intendenturmaterieförråd vid Berga	1 590	1 500	398	1 102	—	4.69	6.70
3. ÖrlB S. Nybyggnad av värmecentral, Stumholmen	2 395	2 395	1 509	886	—	4.68	8.69
4. ÖrlB S. Nybyggnad av värmecentral vid mobiliseringskajen	2 800	2 800	1 527	1 273	—	4.68	10.69
5. KA 2. Nybyggnad vid Rosenholm							
Byggnad för robotutbildning	1 600	1 855	1 386	469	—	12.67	7.69
Smörj- och tvätt-hall	1 470	1 770	1 300	470	—	12.67	7.69
6. Mobiliseringsförråd	—	387	354	33	—	—	—
7. Diverse smärre byggnadsföretag	—	3 149	2 828	321	—	—	—

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning			Byggstart mån/år	Färdigställande mån/år
	1.4.1968	1.2.1969	Faktisk t. o. m. 1968/69	Beräknad för			
				1969/70	1970/71		
8. Merkostnader för tidigare beslutade objekt	—	150	—	100	50	—	—
Summa A	12 275	16 426	11 475	4 901	50	—	—
B. Företag påbörjade eller avsedda att påbörjas 1969/70							
9. ÖrlB O. Nybyggnad av hamnanläggning för ubåtsbas vid Vitså (etapp 1 b).....	4 630	4 800	—	2 000	2 000	3.70	10.71
10. ÖrlB S. Nybyggnad av förvaltningsbyggnad m. m.	5 800	6 000	—	1 500	2 000	10.69	6.72
11. BÖS. Nybyggnad av radar- och teleskola...	2 150	3 175	—	1 000	2 000	1.70	8.71
12. SK. Nybyggnad av avloppsreningsanläggning m. m. vid KA 1	1 885	1 960	—	1 000	960	10.69	10.70
13. SK. Nybyggnad av hamnanläggning vid Rindö Västra.....	1 975	2 055	—	1 000	1 055	10.69	10.70
14. KA 1. Övningshall för vattenutbildning.....	6 850	6 950	—	2 000	2 000	1.70	1.72
15. BK. Nybyggnad av maskinhall m. m. för mekanikerskolan vid KA 2.....	2 100	2 185	—	1 000	1 185	10.69	10.70
16. Mobiliseringsförråd...	—	1 500	—	1 500	—	—	—
17. Diverse smärre byggnadsföretag.....	—	2 500	—	2 500	—	—	—
Summa B	25 390	31 125	—	13 500	11 200	—	—
C. Företag avsedda att påbörjas 1970/71							
18. Utbyggnad vid Rosenholm (etapp 1 a)							
Värmecentral.....	—	1 600	—	—	—	} 10.70	} 10.72
Militärrestaurang....	—	3 680	—	—	—		
Två kaserner.....	—	7 000	—	—	—		
Vägar, planer m. m....	—	3 250	—	—	5 600 ¹		
Vatten och avlopp, elledningar m. m.	—	2 760	—	—	—		
19. Mobiliseringsförråd...	—	1 000	—	—	1 000	—	—
20. Diverse smärre byggnadsföretag.....	—	1 200	—	—	1 200	—	—
Summa C	—	20 490	—	—	7 800	—	—
Summa A—C	37 665	68 041	11 475	18 401	19 050	—	—
Reducering av medelsbehovet	—	—	—	2 401	3 750	—	—
Beräknat medelsbehov	—	—	—	16 000	15 300	—	—

¹ Därutöver 1,2 milj. kr. från investeringsanslaget Byggnadsarbeten för flygvapnet

		<i>Anslagsberäkning</i> (1 000-tal kr.)	
<i>Medelstillgång</i>		<i>Beräknad medelsförbrukning</i>	
Behållning 1.7.1969	3 621	1969/70	16 000
Anslag för 1969/70	12 413	1970/71	15 300
Anslag för 1970/71 (förslag)....	16 000	Beräknad behållning 30.6.1971..	734
	32 034		32 034

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Byggnadsarbeten för marinen* för budgetåret 1970/
71 anvisa ett investeringsanslag av 16 000 000 kr.

4. Byggnadsarbeten för flygvapnet

1968/69 Utgift	13 237 256	Behållning	17 079 250
1969/70 Anslag	1 000		
1970/71 Förslag	14 600 000		

Från anslaget betalas nybyggnad av lokaler för flygvapnets förband m. m.

Fortifikationsförvaltningen

För budgetåret 1970/71 beräknar fortifikationsförvaltningen medelsförbrukningen till 18,4 milj. kr. Med hänsyn till beräknad behållning vid utgången av budgetåret 1969/70 föreslås att anslaget förs upp med 17,6 milj. kr.

Fördelningen av medelsbehovet framgår av följande sammanställning.

Byggnadsobjekt	Medels- förbrukning (1 000-tal kr.)
A. Företag påbörjade före 1.7.1969	
1. Merkostnader för tidigare beslutade objekt.....	560
Summa A	560
B. Företag påbörjade eller avsedda att påbörjas 1969/70	
2. F 10. Tillbyggnad av flygtjänstlokaler.....	390
3. F 14. Om- och tillbyggnad av matinrättning m. m.	1 400
4. CVA. Tillbyggnad av administrationsbyggnad.....	375
Summa B	2 165
C. Företag avsedda att påbörjas 1970/71	
5. F 4. Nybyggnad av hangar.....	3 500
6. F 4. Nybyggnad av värmecentral.....	1 045
7. F 4. Nybyggnad av simulatorbyggnad.....	1 300
8. F 5. Flygverkstad m. m.	2 000

Byggnadsobjekt	Medels- förbrukning (1 000-tal kr.)
9. F 16. Nybyggnad av värmecentral m. m.	1 500
10. F 21. Nybyggnad av flygverkstad (tillsynsverkstad).....	1 500
11. RFN. Nybyggnad av värmecentral.....	1 500
12. Upprustning av målplatser.....	1 000
13. Diverse smärre byggnadsföretag.....	5 000
14. Förläggning av stridsledningspersonal vid Rosenholm (delkostnad)	1 200
Summa C	19 545
Summa A—C	22 270
Reducering av medelsbehovet	3 870
Beräknat medelsbehov	18 400

2. Kungl. Maj:t uppdrog den 27 juni 1969 åt fortifikationsförvaltningen att låta utföra byggnadsföretaget inom en kostnadsram av 1 820 000 kr. enligt prisläget den 1 april 1968.

3. Vid F 14 behöver matsals- och mässutrymmena för värnpliktiga och underbefäl ökas ut. Nuvarande matinrättningsbyggnad och marketenteribygg-
nad är uppförda år 1945 och är inte anpassade efter nuvarande värnplikts-
och underbefälskadror, vilka omfattar 350 resp. 450 man. Fortifikations-
förvaltningen har redovisat förslag till byggnadsprogram för om- och till-
byggnad av matinrättningen samt ombyggnad av underbefälsmässen. För-
slaget innebär i huvudsak att matsalsbyggnaden utökas med en tillbyggnad
i två våningsplan och att marketenteribyggningen, som avses helt disponeras
för sällskapsutrymmen för underbefäl, byggs om. Samtliga matsals- och
marketenterifunktioner inryms i den tillbyggda matinrättningen. Byggnads-
kostnaderna har uppskattats till 2,9 milj. kr. enligt prisläget den 1 februari
1969. — Kungl. Maj:t uppdrog den 30 oktober 1969 åt förvaltningen att ut-
arbeta huvudhandlingar för byggnadsföretaget.

4. Vid centrala flygmaterieförrådet i Arboga behöver en administrations-
byggnad byggas till. Den administrativa och tekniska personalen vid flyg-
materieförrådet omfattade år 1967 153 personer och har därefter utökats
med 27 tjänstemän med tekniska arbetsuppgifter. Befintliga kontorslokaler
har därigenom blivit otillräckliga. Fortifikationsförvaltningen har redovisat
förslag till byggnadsprogram för tillbyggnad av den nuvarande administra-
tionsbyggnaden. — Kungl. Maj:t uppdrog den 12 september 1969 åt förvalt-
ningen att utarbeta huvudhandlingar för byggnadsföretaget. Sådana hand-
lingar har sedermera redovisats. Kostnaderna har därvid beräknats till
975 000 kr. enligt prisläget den 1 februari 1969.

5—6. Vid F 4 behövs en ny hangar och en ny värmecentral. Fortifikations-
förvaltningen har efter samråd med chefen för flygvapnet, försvarets mate-
rielverk och försvarets rationaliseringsinstitut redovisat förslag till bygg-
nadsprogram för nybyggnad av en hangar och en värmecentral. Enligt för-

slaget är hangaren avsedd för uppställning av 17 flygplan 35, sedermera flygplan 37. Värmecentralen är avsedd att täcka värmebehovet för den nya hangaren och en snösmältningsanläggning i anslutning till hangaren. Byggnadskostnaderna har uppskattats till 7 660 000 kr. enligt prisläget den 1 februari 1969, varav 6 615 000 kr. för hangaren och 1 045 000 kr. för värmecentralen.

7. Vid F 4 behövs vidare en ny simulatorbyggnad. Fortifikationsförvaltningen har efter samråd med chefen för flygvapnet, försvarets materielverk och försvarets rationaliseringsinstitut redovisat byggnadsprogram för byggnadsföretaget. Simulatorbyggnaden är avsedd för flygträning i simulator för flygplan 35 men dimensioneras så att den framdeles kan utnyttjas även för flygplan 37. Byggnadskostnaderna har uppskattats till 1,3 milj. kr. enligt prisläget den 1 februari 1969. — Kungl. Maj:t uppdrog den 3 oktober 1969 åt förvaltningen att utarbeta huvudhandlingar för byggnadsföretaget.

8. Behovet av om- och tillbyggnad av flygverkstad vid F 5 har tidigare anmälts i prop. 1966: 1 (bil. 6 s. 302). Vid F 5 finns nu fyra tillsyns- och serviceplatser i en äldre flygverkstad och nio provisoriska tillsynsplatser i en hangar. För att centralisera och rationalisera tillsyns- och serviceverksamheten bör den befintliga flygverkstaden byggas till med en flygplanhall m. m. Den nuvarande tillsynsverkstaden kan då disponeras för uppställning av 24 skolflygplan som nu saknar uppställningsplats inomhus. Fortifikationsförvaltningen har efter samråd med chefen för flygvapnet, försvarets materielverk och försvarets rationaliseringsinstitut redovisat förslag till om- och tillbyggnad av befintlig flygverkstad, nybyggnad av flygelevbyggnad och en värmecentral samt tillbyggnad av en värmecentral. Enligt förslaget skall den nuvarande flygverkstaden byggas till med en flygplanhall med nio tillsynsplatser m. m. Den nya flygelevbyggnaden är avsedd för ca 140 elever och inreds med omklädnads-, tvätt- och duschrumb. m. Byggnadskostnaderna har uppskattats till 3 430 000 kr. enligt prisläget den 1 februari 1969, varav 2 055 000 kr. för om- och tillbyggnad av flygverkstaden, 375 000 kr. för nybyggnad av elevbyggnaden och 1 milj. kr. för erforderliga åtgärder för värmeförsörjningen.

9. Vid F 16 behövs en ny värmecentral. Den nuvarande värmecentralen vid flottiljen är inrymd i en bergtunnel. Pannbeståndet är starkt förslitet och centralen är omodern och svårarbetad samt saknar helt serviceutrymmen. I bergtunneln saknas utrymme för rationell ombyggnad och modernisering av den nuvarande värmecentralen. Med hänsyn härtill bör en ny värmecentral uppföras. Fortifikationsförvaltningen har redovisat förslag till byggnadsprogram för nybyggnad av en friliggande värmecentral. Byggnadskostnaderna har uppskattats till 2,9 milj. kr. enligt prisläget den 1 februari 1969. — Kungl. Maj:t uppdrog den 30 oktober 1969 åt förvaltningen att utarbeta huvudhandlingar.

10. Vid F 21 behövs en ny flygverkstad (tillsynsverkstad). Vid F 21 görs

tillsyn m. m. av såväl flottiljens egen som arméns helikopterskolas flygmateriel. Nuvarande utrymmen för denna verksamhet är otillräckliga. För att göra avsedda flygtidsuttag möjliga för flottiljen och skolan behövs utökade verkstadsutrymmen. Lokalfrågan bör lösas genom att flottiljens nuvarande flygverkstad disponeras för tillsyn, reparationer m. m. huvudsakligen på arméflygmateriel samt genom att en ny flygverkstad uppförs för periodisk tillsyn på företrädesvis flottiljens egna flygplan. Fortifikationsförvaltningen har redovisat förslag till byggnadsprogram för nybyggnad av en flygverkstad. Byggnaden avses inrymma verkstadshall med uppställningsplats för sex flygplan m. m. samt verkstads- och kontorsutrymmen m. m. Byggnadskostnaderna har uppskattats till 3 450 000 kr. enligt prisläget den 1 april 1969. Med hänsyn till att nybyggnaden delvis har föranletts av den utökade tillsynsverksamheten för arméns helikopterskola bör 1 milj. kr. av kostnaden för nybyggnaden bestridas från investeringsanslaget Byggnadsarbeten för armén. — Kungl. Maj:t uppdrog den 7 november 1969 åt förvaltningen att utarbeta huvudhandlingar för byggnadsföretaget.

11. Vid flygmaterieförvaltningens försöksplats i Norrland (RFN) behövs nybyggnad av värmecentral och centralisering av värmeförsörjningen. Försöksplatsen har fortlöpande byggts ut och byggnadsbeståndet har nu nått en sådan omfattning att det från driftekonomisk synpunkt är angeläget att ersätta nuvarande värmekällor med en värmecentral. Fortifikationsförvaltningen har redovisat förslag till byggnadsprogram för nybyggnad av värmecentral m. m. — Kungl. Maj:t uppdrog den 12 september 1969 åt förvaltningen att utarbeta huvudhandlingar för byggnadsföretaget. Sådana handlingar har sedermera redovisats. Kostnaderna har därvid beräknats till 2,2 milj. kr. enligt prisläget den 1 februari 1969.

12. För upprustning och komplettering av flygvapnets målplatser bör arbeten för 5 milj. kr. påbörjas under nästa budgetår. Medelsförbrukningen för samma budgetår beräknas till 1 milj. kr. Åtgärderna avser effektivisering av målanordningar och anskaffning av utrymmen för personalvård för personal som tjänstgör vid målplatserna.

13. För diverse smärre byggnadsföretag beräknas 5 milj. kr.

14. För förläggning av stridsledningspersonal vid Rosenholm behövs 1,2 milj. kr.

Departementschefen

Fortifikationsförvaltningen har beräknat medelsförbrukningen under anslaget för nästa budgetår till 18,4 milj. kr. Jag beräknar medelsförbrukningen till 15,4 milj. kr. och förordar att medel för nästa budgetår anvisas enligt följande investeringsplan och anslagsberäkning. För följande nya objekt har fortifikationsförvaltningen ännu inte redovisat huvudhandlingar, nämligen nybyggnad av hangar, värmecentral och simulatorbyggnad vid

F 4, tillbyggnad av flygverkstad m. m. vid F 5 samt nybyggnad av värme-central vid F 16 och flygverkstad vid F 21. Om riksdagen inte har något att erinra, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att, sedan huvudhandlingar redovisats, efter prövning av dessa och inom ramen för det anslag som anvisas av riksdagen, besluta om de redovisade företagen skall utföras. Skulle något objekt med hänsyn till pågående översyn av försvarets fredsoorganisation inte anses böra utföras, bör Kungl. Maj:t vidare kunna ersätta detta med annat objekt oberoende av att objektet inte har tagits upp i investeringsplanen.

Investeringsplan
(1 000-tal kr.)

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Medelförbrukning			Byggstart mån/år	Färdigställande mån/år
	1.4.1968	1.2.1969	Faktisk t. o. m. 1968/69	Beräknad för			
				1969/70	1970/71		
<i>A. Företag påbörjade före 1.7.1969</i>							
1. F 7. Avloppsreningsanläggning (etapp 1) .	565	565	422	143	—	9.67	7.69
2. F 7. Avloppsreningsanläggningar (etapp 2)	470	470	402	68	—	10.68	7.69
3. F 12. Nybyggnad av simulatorbyggnad....	835	935	508	427	—	9.68	9.69
4. F 12. Om- och tillbyggnad av hangar nr 108.....	365	405	346	59	—	10.68	8.69
5. F 14. Nybyggnad av expeditiionslokaler för FMS.....	740	740	184	556	—	3.69	4.70
6. F 15. Gymnastik- och samlingssal.....	2 150	1 800	316	1 484	—	5.69	6.70
7. F 16. Om- och tillbyggnad av flygtjänstbyggnad.....	710	710	395	315	—	10.68	9.69
8. F 21. Tillbyggnad av instruktionsverkstad .	775	775	525	250	—	10.68	9.69
9. F 21. Nybyggnad av smörj- och spöhall...	1 400	1 400	911	489	—	10.68	9.69
10. FC. Nybyggnad av värme-central.....	2 500	2 500	2 086	414	—	1.68	8.69
11. Förråd för utbildningsammunition.....	—	2 400	1 796	604	—	—	—
12. Diverse smärre byggnadsföretag.....	—	4 820	4 160	660	—	—	—
13. Merkostnader för tidigare beslutade objekt	—	629	—	69	560	—	—
Summa A	10 510	18 149	12 051	5 533	560	—	—
<i>B. Företag påbörjade eller avsedda att påbörjas 1969/70</i>							
14. F 10. Tillbyggnad av flygtjänstlokaler.....	1 820	1 890	—	1 500	390	8.69	12.70

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning			Byggstart mån/år	Färdigställande mån/år
	1.4.1968	1.2.1969	Faktisk t. o. m. 1968/69	Beräknad för			
				1969/70	1970/71		
15. F 10. Kontorsbyggnad för flygverkstaden...	560	580	—	580	—	8.69	6.70
16. F 12. Avloppsledning-ar.....	780	810	—	810	—	10.69	3.70
17. F 14. Om- och tillbyggnad av matinerättning m. m.	2 790	2 900	—	1 500	1 400	1.70	6.71
18. FC. Varmförråd.....	415	430	—	430	—	10.69	6.70
19. CVA. Tillbyggnad av administrationsbyggnad.....	—	975	—	600	375	4.70	1.71
20. RFN. Helikopterverkstad.....	460	475	—	475	—	10.69	6.70
21. Diverse smärre byggnadsföretag.....	—	5 000	—	5 000	—	—	—
Summa B	6 825	13 060	—	10 895	2 165	—	—
C. Företag avsedda att påbörjas 1970/71							
22. F 4. Nybyggnad av hangar.....	—	6 615	—	—	3 500	10.70	4.73
23. F 4. Nybyggnad av värmecentral.....	—	1 045	—	—	1 045	10.70	9.71
24. F 4. Nybyggnad av simulatorbyggnad....	—	1 309	—	—	1 300	10.70	9.71
25. F 5. Flygverkstad m. m.	—	3 430	—	—	2 000	10.70	12.71
26. F 16. Nybyggnad av värmecentral m. m. ...	—	3 000	—	—	1 500	10.70	10.72
27. F 21. Nybyggnad av flygverkstad (tillsynsverkstad).....	—	3 450	—	—	1 500 ¹	10.70	10.72
28. RFN. Nybyggnad av värmecentral.....	—	2 200	—	—	1 500	10.70	10.71
29. Upprustning av målplatser.....	—	5 000	—	—	1 000	—	—
30. Diverse smärre byggnadsföretag.....	—	5 000	—	—	5 000	—	—
31. Förläggning av strilpersonal vid Rosenholm (delkostnad)....	—	1 200	—	—	1 200	—	—
Summa C	—	32 240	—	—	19 545	—	—
Summa A—C	17 335	63 449	12 051	16 433	22 270	—	—
Reducering av medelsbehovet	—	—	—	1 043	6 870	—	—
Beräknat medelsbehov	—	—	—	15 390	15 400	—	—

¹ Därutöver 1 milj. kr. från investeringsanslaget Byggnadsarbeten för armén

		<i>Anslagsberäkning</i> (1 000-tal kr.)	
<i>Medelstillgång</i>		<i>Beräknad medelsförbrukning</i>	
Behållning 1.7.1969	17 079	1969/70	15 390
Anslag för 1969/70	1	1970/71	15 400
Anslag för 1970/71 (förslag)	14 600	Beräknad behållning 30.6.1971.	890
	31 680		31 680

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Byggnadsarbeten för flygvapnet* för budgetåret
1970/71 anvisa ett investeringsanslag av 14 600 000 kr.

5. Nybyggnad av kasernetablisement m. m. för Svea livgarde och Svea ingenjörregemente

1968/69 Utgift	45 182 069	Behållning	28 160 462
1969/70 Anslag	21 657 000		
1970/71 Förslag	6 161 000		

Från anslaget betalas nybyggnad av kasernetablisement m. m. för I 1 Västra Ryd i Upplands-Bro kommun och för Ing 1 vid Almnäs i Södertälje stad.

Efter förslag i prop. 1964: 61, 1965: 1 (bil. 6 s. 345), 1966: 1 (bil. 6 s. 305), 1967: 110 (s. 115), 1968: 109 (s. 195) och 1969: 1 (bil. 6 s. 232) har riksdagen för ändamålet anvisat sammanlagt 241 257 000 kr. Medlen har av Kungl. Maj:t ställts till fortifikationsförvaltningens förfogande för utbyggnad av ifrågakvarande kasernetablisement.

Fortifikationsförvaltningen

Medelsförbrukningen under anslaget för budgetåren 1969/70 och 1970/71 beräknas av fortifikationsförvaltningen till 49 817 000 kr. resp. 6 161 000 kr. enligt följande sammanställning.

	<i>Medelsförbrukning</i> (1 000-tal kr.)	
	1969/70	1970/71
I 1	25 791	4 664
Ing 1	24 026	1 497
	49 817	6 161

Förvaltningen föreslår att anslaget för budgetåret 1970/71 förs upp med 6 161 000 kr.

Departementschefen

Riksdagen fattade hösten 1963 beslut om markförvärv för nya förläggnings- och övningsområden för I 1 i Upplands-Bro kommun och för Ing 1 i Södertälje stad samt anvisade ett investeringsanslag av 65 milj. kr. för att bestrida kostnaderna för markförvärven (prop. 1963: 184, SU 211, rskr 404).

Sedermera fattade 1964 års riksdag beslut om att låta uppföra nya kasern-etablissemang m. m. för I 1 och Ing 1 samt anvisade ett investeringsanslag av 48 milj. kr. för att påbörja byggnadsarbetena. Vid anmälan i prop. 1964: 61 av dessa byggnadsföretag angavs kostnaderna för byggnadsarbetena i enlighet med en av fortifikationsförvaltningen gjord uppskattning till sammanlagt 308 milj. kr., varav 160 milj. kr. för I 1 och 148 milj. kr. för Ing 1. 1965—1969 års riksdagar har sedermera anvisat investeringsanslag om sammanlagt 193,2 milj. kr. för fortsatta arbeten med kasernetablissemangen. Sammanlagt har sålunda för dessa byggnadsarbeten anvisats 241,2 milj. kr.

De nya kasernetablissemangen för I 1 och Ing 1 beräknas bli färdiga under budgetåret 1969/70. Utflyttning av regementena avses skola påbörjas omkring den 1 januari 1970 och beräknas vara slutförd omkring den 1 juli 1970.

Fortifikationsförvaltningen har för vissa efterarbeten m. m. beräknat medelsförbrukningen för budgetåret 1970/71 till 6 161 000 kr. Jag biträder förvaltningens förslag. Jag förordar att medel för nästa budgetår anvisas enligt följande investeringsplan och anslagsberäkning.

Investeringsplan
(1 000-tal kr.)

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning			Byggstart mån/år	Färdigställande mån/år
	1.4.1968	1.2.1969	Faktisk t. o. m. 1968/69	Beräknad för			
				1969/70	1970/71		
<i>I 1</i>							
<i>Företag påbörjade före 1.7.1969</i>							
1. Förläggningsby.....	1 900	1 870	1 870	—	—	4.64	9.64
2. Vägar, planer, vatten- och avloppsledningar m. m. inom kasernom- rådet.....	18 000	18 000	15 917	2 083	—	—	—
3. Motorområde omfat- tande kallgarage, varmgarage, övnings- och vårdhall, smörj- och tvätthall, drivme- delsförråd, drivme- delsanläggning, smörj- och spolplatser, för- rådsbyggnad samt värmecentral.....	12 300	12 300	12 300	—	—	4.65	7.67
4. Befälshotell samt vakt- och arrestbygg- nad.....	3 200	3 200	3 200	—	—	2.66	6.67
5. Sju kaserner.....	22 000	22 000	20 777	1 223	—	3.67	12.68

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning			Byggstart mån/år	Färdigställande mån/år
	1.4.1968	1.2.1969	Faktisk t. o. m. 1968/69	Beräknad för			
				1969/70	1970/71		
6. Kanslihus, sjukhus och tygverkstad med förråd	8 000	8 000	6 409	1 591	—	5.67	12.68
7. Skolbyggnader och gymnastikbyggnad med bastu	6 370	6 370	3 407	2 963	—	9.68	12.69
8. Militärrestaurang	13 200	13 200	10 201	2 999	—	1.68	12.70
9. Kiosk	125	125	—	125	—	—	—
10. Vägar m. m. inom övningsområdet	11 600	13 600	12 743	857	—	—	—
11. Utbildningsanordningar utomhus	21 600	21 600	12 319	7 950	1 331	—	—
12. Planerings- och efterarbeten m. m.	9 400	9 400	67	6 000	3 333	—	—
Summa	127 695	129 665	99 210	25 791	4 664	—	—
<i>Ing 1</i>							
<i>Förelag påbörjade före 1.7.1969</i>							
13. Förläggingsby	2 025	2 000	2 000	—	—	4.64	9.64
14. Vägar, planer, vatten- och avloppsledningar m. m. inom kasernområdet	14 700	14 700	14 319	381	—	—	—
15. Motorområde omfattande kallgarage, varmgarage, övnings- och vårdhall, smörj- och tvätthall, drivmedelsförråd, drivmedelsanläggningar, smörj- och spolplatser, förrådsbyggnad samt värmecentral	15 000	15 000	14 978	22	—	4.65	7.67
16. Befälshotell samt vakt- och arrestbyggnad	4 075	4 075	3 973	102	—	2.66	6.67
17. Fem kaserner	17 250	17 250	16 155	1 095	—	3.67	10.68
18. Kanslihus, sjukhus och tygverkstad med förråd	11 000	11 000	7 790	3 210	—	5.67	10.68
19. Skolbyggnader och gymnastikbyggnad med bastu	9 165	9 165	5 727	3 438	—	9.68	12.69
20. Militärrestaurang	13 100	13 100	8 879	4 221	—	2.68	12.69
21. Kiosk	125	125	—	125	—	—	—
22. Vägar m. m. inom övningsområdet	11 740	11 740	9 600	2 140	—	—	—
23. Utbildningsanordningar utomhus	14 960	14 960	8 613	6 292	55	—	—
24. Planerings- och efterarbeten m. m.	4 465	4 465	23	3 000	1 442	—	—
Summa	117 605	117 580	92 057	24 026	1 497	—	—
Sammanlagt (I 1 + Ing 1)	245 300	247 245	191 267	49 817	6 161	—	—

Anslagsberäkning
(1 000-tal kr.)

<i>Medelstillgång</i>		<i>Beräknad medelsförbrukning</i>	
Behållning 1.7.1969	28 160	1969/70	49 817
Anslag för 1969/70	21 657	1970/71	6 161
Anslag för 1970/71 (förslag)....	6 161		
	55 978		55 978

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Nybyggnad av kasernetablissemang m. m. för Svea livgarde och Svea ingenjörregemente* för budgetåret 1970/71
anvisa ett investeringsanslag av 6 161 000 kr.

6. Markförvärv för övningsfält m. m.

För innevarande budgetår har anslaget förts upp med 17,6 milj. kr.
Med hänvisning till vad jag har anfört tidigare hemställer jag, att Kungl.
Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till *Markförvärv för övningsfält m. m.* för budgetåret 1970/71 beräkna
ett investeringsanslag av 17 900 000 kr.

Befästningars delfond

7. Befästningsarbeten för gemensamma ändamål

1968/69 Utgift	22 401 271	Behållning	5 828
1969/70 Anslag	29 900 000		
1970/71 Förslag	29 200 000		

Från anslaget betalas nybyggnad av stabsplatser, förråd, truppbefästningar m. m. för gemensamma ändamål för försvaret.

Fortifikationsförvaltningen

För budgetåret 1970/71 beräknar fortifikationsförvaltningen medelsförbrukningen under anslaget till 30,6 milj. kr., varav 350 000 kr. för byggnadsobjekt i Norrland som i sysselsättningsbefrämjande syfte har tidigare lagts i förhållande till förut gällande planer. Förvaltningen föreslår att anslaget förs upp med 31,7 milj. kr.

Fördelningen av medelsbehovet framgår av följande sammanställning.

Byggnadsobjekt	Medels- förbrukning (1 000-tal kr.)
A. Företag påbörjade före 1.7.1969	
1. Stabsplatser, utpunkter	300
2. Militärömrådesförråd för ammunition	3 585
3. Merkostnader för tidigare beslutade objekt	200
Summa A	4 085
B. Företag påbörjade eller avsedda att påbörjas 1969/70	
4. Stabsplatser, utpunkter	10 000
5. Militärömrådesförråd för ammunition (komplettering)	3 440
6. Militärömrådesförråd för drivmedel	25
7. Stötvågstub	650
Summa B	14 115
C. Företag avsedda att påbörjas 1970/71	
8. Stabsplatser, utpunkter	2 400
9. Militärömrådesförråd för ammunition	2 500
10. Militärömrådesförråd för ammunition (komplettering)	1 400
11. Militärömrådesförråd för drivmedel	400
12. Radiolänknät (komplettering)	500
13. Truppbefästningar	4 000
14. Förstörringsarbeten	200
15. Förbindelsearbeten	200
16. Smärre objekt	1 450
Summa C	13 050
Summa A—C	31 250
Reducering av medelsbehovet	650
Beräknat medelsbehov	30 600

1—7. Sex ammunitionsförråd, ett drivmedelsförråd och en stötvågstub färdigställs. Utbyggnaden av stabsplatser och ett ammunitionsförråd fortsätter.

8—11. Utbyggnad av stabsplatser och ett ammunitionsförråd påbörjas. Vidare påbörjas vissa kompletteringsarbeten vid tre ammunitionsförråd och ett drivmedelsförråd.

Departementschefen

Fortifikationsförvaltningen har beräknat medelsförbrukningen under nästa budgetår till 30,6 milj. kr., varav 350 000 kr. för byggnadsobjekt i Norrland som i sysselsättningsbefrämjande syfte har tidigare lagts i förhållande till förut gällande planer. Jag beräknar medelsförbrukningen till 28,1 milj. kr. och förordar att medel för nästa budgetår anvisas enligt följande investeringsplan och anslagsberäkning, varvid jag i likhet med fortifikationsförvaltningen beräknar 350 000 kr. för vissa byggnadsobjekt i Norrland.

Investeringsplan
(1 000-tal kr.)

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning		
	1.4.1968	1.2.1969	Faktisk t. o. m. 1968/69	Beräknad för	
				1969/70	1970/71
A. Företag påbörjade före 1.7.1969					
1. Stabsplatser, utpunkter.....	39 467	38 717	36 038	2 379	300
2. Militärömrådesför- råd för ammunition.....	28 700	27 045	14 209	8 906	3 585
3. Militärömrådesför- råd för tygmateriel	550	435	348	87	—
4. Radiolänknät (komplettering)...	1 400	1 431	503	928	—
5. Förbindelsearbeten	100	100	65	35	—
6. Merkostnader för tidigare beslutade objekt.....	—	400	—	200	200
Summa A	70 217	68 128	51 163	12 535	4 085
B. Företag påbörjade eller avsedda att på- börjas 1969/70					
7. Stabsplatser, ut- punkter.....	25 260	26 135	1 398	8 000	10 000
8. Militärömrådesför- råd för ammunition (komplette- ring).....	8 400	9 390	—	5 950	3 440
9. Militärömrådesför- råd för drivmedel.	800	825	—	800	25
10. Stötvågstub.....	1 650	1 650	—	1 000	650
11. Truppbefästningar	—	3 000	—	3 000	—
12. Förstörsarbeten	—	200	—	200	—
13. Förbindelsearbeten	—	200	—	200	—
14. Smärre objekt....	—	1 500	—	1 500	—
Summa B	36 110	42 900	1 398	20 650	14 115
C. Företag avsedda att påbörjas 1970/71					
15. Stabsplatser, ut- punkter.....	—	6 425	—	—	2 400
16. Militärömrådesför- råd för ammunition.....	—	4 800	—	—	2 500
17. Militärömrådesför- råd för ammunition (komplette- ring).....	—	1 550	—	—	1 400
18. Militärömrådesför- råd för drivmedel.	—	400	—	—	400
19. Radiolänknät (komplettering)...	—	1 100	—	—	500
20. Truppbefästningar	—	4 000	—	—	4 000

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning		
	1.4.1968	1.2.1969	Faktisk t. o. m. 1968/69	Beräknad för	
				1969/70	1970/71
21. Förstörsarbeten	—	200	—	—	200
22. Förbindelsearbeten	—	200	—	—	200
23. Smärre objekt. . . .	—	1 450	—	—	1 450
Summa C	—	20 125	—	—	13 050
Summa A—C	106 327	131 153	52 561	33 185	31 250
Reducering av medelsbehovet	—	—	—	3 285	3 150
Beräknat medelsbehov	—	—	—	29 900	28 100

Anslagsberäkning
(1 000-tal kr.)

<i>Medelstillgång</i>		<i>Beräknad medelsförbrukning</i>	
Behållning 1.7.1969	6	1969/70	29 900
Anslag för 1969/70	29 900	1970/71	28 100
Anslag för 1970/71 (förslag)	29 200	Beräknad behållning 30.6.1971.	1 106
	59 106		59 106

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Befästningsarbeten för gemensamma ändamål* för
budgetåret 1970/71 anvisa ett investeringsanslag av
29 200 000 kr.

8. Befästningsarbeten för armén

1968/69 Utgift	13 810 298	Behållning	820 284
1969/70 Anslag	7 369 000		
1970/71 Förslag	4 100 000		

Från anslaget betalas nybyggnad av befästningar och ammunitionsförråd för armén.

Fortifikationsförvaltningen

För budgetåret 1970/71 beräknar fortifikationsförvaltningen medelsförbrukningen under anslaget till 4,1 milj. kr. Förvaltningen föreslår att anslaget förs upp med samma belopp.

Fördelningen av medelsbehovet framgår av följande sammanställning.

Byggnadsobjekt	Medels- förbrukning (1 000-tal kr.)
A. Företag påbörjade före 1.7.1969	
1. Merkostnader för tidigare beslutade objekt.....	100
Summa A	100
B. Företag påbörjade eller avsedda att påbörjas 1969/70	
2. Ammunitionsförråd.....	3 000
Summa B	3 000
C. Företag avsedda att påbörjas 1970/71	
3. Ammunitionsförråd.....	1 200
4. Smärre objekt.....	200
Summa C	1 400
Summa A—C	4 500
Reducering av medelsbehovet	400
Beräknat medelsbehov	4 100

Departementschefen

Fortifikationsförvaltningen har beräknat medelsförbrukningen under anslaget för nästa budgetår till 4,1 milj. kr. Jag biträder fortifikationsförvaltningens förslag. Jag förordar att medel för nästa budgetår anvisas enligt följande investeringsplan och anslagsberäkning.

Investeringsplan (1 000-tal kr.)

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning		
	1.4.1968	1.2.1969	Faktisk t. o. m. 1968/69	Beräknad för	
				1969/70	1970/71
A. Företag påbörjade före 1.7.1969					
1. Ammunitionsförråd.....	11 515	11 515	8 555	2 960	—
2. Merkostnader för tidigare beslutade objekt.....	—	200	—	100	100
Summa A	11 515	11 715	8 555	3 060	100
B. Företag påbörjade eller avsedda att påbörjas 1969/70					
3. Ammunitionsförråd.....	7 500	7 500	—	4 500	3 000
4. Smärre objekt....	—	1 000	—	1 000	—
Summa B	7 500	8 500	—	5 500	3 000

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning		
	1.4.1968	1.2.1969	Faktisk t. o. m. 1968/69	Beräknad för	
				1969/70	1970/71
C. Företag avsedda att påbörjas 1970/71					
5. Ammunitionsförråd.....	—	2 000	—	—	1 200
6. Smärre objekt....	—	200	—	—	200
Summa C	—	2 200	—	—	1 400
Summa A—C	19 015	22 415	8 555	8 560	4 500
Reducering av medelsbehovet	—	—	—	560	400
Beräknat medelsbehov	—	—	—	8 000	4 100

Anslagsberäkning
(1 000-tal kr.)

<i>Medelstillgång</i>	<i>Beräknad medelsförbrukning</i>
Behållning 1.7.1969	820
Anslag för 1969/70	7 369
Anslag för 1970/71 (förslag)	4 100
	12 289
	1969/70
	1970/71
	Beräknad behållning 30.6.1971..
	189
	12 289

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Befästningsarbeten för armén* för budgetåret 1970/
71 anvisa ett investeringsanslag av 4 100 000 kr.

9. Befästningsarbeten för marinen

1968/69 Utgift	25 999 672	Behållning	1 012 318
1969/70 Anslag	34 488 000		
1970/71 Förslag	38 900 000		

Från anslaget betalas nybyggnad av befästningar och ammunitionsförråd för flottan och kustartilleriet.

Fortifikationsförvaltningen

För budgetåret 1970/71 beräknar fortifikationsförvaltningen medelsförbrukningen under anslaget till 39,6 milj. kr. Förvaltningen föreslår att anslaget förs upp med 41,4 milj. kr.

Fördelningen av medelsbehovet framgår av följande sammanställning.

Byggnadsobjekt	Medels- förbrukning (1 000-tal kr.)
A. Företag påbörjade före 1.7.1969	
1. Kustartilleribatterier.....	7 232
2. Ammunitionsförråd.....	1 107
3. Kustspaningsradarstation.....	248
4. Merkostnader för tidigare beslutade objekt.....	300
Summa A	8 887
B. Företag påbörjade eller avsedda att påbörjas 1969/70	
5. Kustartilleribatterier.....	14 450
6. Minstationer.....	199
7. Eldledningsradarstation.....	1 200
Summa B	15 849
C. Företag avsedda att påbörjas 1970/71	
8. Kustartilleribatterier.....	10 000
9. Minstation.....	500
10. Eldledningsradarstation.....	700
11. Kustradiostation.....	700
12. Stabsplatser.....	1 200
13. Ammunitionsförråd.....	2 000
14. Smärre objekt.....	2 100
Summa C	17 200
Summa A—C	41 936
Reducering av medelsbehovet	2 336
Beräknat medelsbehov	39 600

1—7. Fyra kustartilleribatterier, en ammunitionsförrådsgrupp, en kustspaningsradarstation och två minstationer färdigställs. Utbyggnaden av tre kustartilleribatterier och en eldledningsradarstation fortsätter.

8—13. Tre kustartilleribatterier, en minstation, en eldledningsradarstation, en kustradiostation och två stabsplatser påbörjas. Utbyggnaden av ammunitionsförråd fortsätter.

Departementschefen

Fortifikationsförvaltningen har beräknat medelsförbrukningen för nästa budgetår till 39,6 milj. kr. Jag beräknar medelsförbrukningen till 37,1 milj. kr. och förordar att medel för nästa budgetår anvisas enligt följande investeringsplan och anslagsberäkning.

Investeringsplan
(1 000-tal kr.)

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning		
	1.4.1968	1.2.1969	Faktisk t. o. m. 1968/69	Beräknad för	
				1969/70	1970/71
A. Företag påbörjade före 1.7.1969					
1. Kustartilleribatterier	58 760	59 687	36 333	16 122	7 232
2. Minstationer	3 450	2 815	1 905	910	—
3. Ammunitionsför-råd	13 041	12 831	4 674	7 050	1 107
4. Spaningsradar	2 700	2 700	2 381	319	—
5. Kustspaningsradarstation	1 810	1 860	412	1 200	248
6. Stabsplats	850	930	462	468	—
7. Smärre objekt	1 474	1 474	1 125	349	—
8. Merkostnader för tidigare beslutade objekt	—	600	—	300	300
Summa A	82 085	82 897	47 292	26 718	8 887
B. Företag påbörjade eller avsedda att påbörjas 1969/70					
9. Kustartilleribatterier	28 800	29 807	—	11 650	14 450
10. Minstationer	845	874	—	675	199
11. Eldledningsradarstation	2 200	2 700	—	400	1 200
12. Smärre objekt	—	600	—	600	—
Summa B	31 845	33 981	—	13 325	15 849
C. Företag avsedda att påbörjas 1970/71					
13. Kustartilleribatterier	—	33 500	—	—	10 000
14. Minstation	—	650	—	—	500
15. Eldledningsradarstation	—	2 738	—	—	700
16. Kustradiostation	—	2 360	—	—	700
17. Stabsplats	—	1 050	—	—	600
18. Ammunitionsför-råd	—	3 000	—	—	2 000
19. Smärre objekt	—	2 100	—	—	2 100
Summa C	—	45 398	—	—	16 600
Summa A—C	113 930	162 276	47 292	40 043	41 336
Reducering av medelsbehovet	—	—	—	4 543	4 236
Beräknat medelsbehov	—	—	—	35 500	37 100

Anslagsberäkning
(1 000-tal kr.)

<i>Medelstillgång</i>		<i>Beräknad medelsförbrukning</i>	
Behållning 1.7.1969	1 012	1969/70	35 500
Anslag för 1969/70	34 488	1970/71	37 100
Anslag för 1970/71 (förslag)....	38 900	Beräknad behållning 30.6.1971.	1 800
	74 400		74 400

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Befästningsarbeten för marinen* för budgetåret
1970/71 anvisa ett investeringsanslag av 38 900 000 kr.

10. Befästningsarbeten för flygvapnet

1968/69 Utgift	17 664 849	Behållning	30 843 472
1969/70 Anslag	1 000		
1970/71 Förslag	11 655 000		

Från anslaget betalas nybyggnad av befästningar och ammunitionsförråd för flygvapnet.

Fortifikationsförvaltningen

För budgetåret 1970/71 beräknar fortifikationsförvaltningen medelsförbrukningen under anslaget till 21,5 milj. kr., varav 1,4 milj. kr. för byggnadsarbeten i Norrland som i sysselsättningsbefrämjande syfte har tidigare lagts i förhållande till förut gällande planer. Med hänsyn till beräknad behållning vid utgången av budgetåret 1969/70 föreslås att anslaget förs upp med 12,2 milj. kr.

Fördelningen av medelsbehovet framgår av följande sammanställning.

Byggnadsobjekt	Medels- förbrukning (1 000-tal kr.)
A. <i>Företag påbörjade före 1.7.1969</i>	
1. Merkostnader för tidigare beslutade objekt.....	300
Summa A	300
B. <i>Företag påbörjade eller avsedda att påbörjas 1969/70</i>	
2. Radiolänkstationer	2 871
3. Stridsledningsradiostationer	580
4. Stridsledningsradaranläggningar.....	8 435
5. Terminalradaranläggningar	772
6. Baracker	1 900
7. Ammunitionsförråd.....	600
Summa B	15 158

Byggnadsobjekt	Medelsförbrukning (1 000-tal kr.)
C. Företag avsedda att påbörjas 1970/71	
8. Radiolänkstationer.....	800
9. Terminalradaranläggningar.....	2 075
10. Radiostationer.....	870
11. Stridsledningsradaranläggning.....	1 000
12. Luftbevakningstorn.....	500
13. Uppställningsplatser för robotar.....	1 600
14. Ammunitionsförråd.....	650
15. Smärre objekt.....	1 100
Summa C	8 595
Summa A—C	24 053
Reducering av medelsbehovet	2 553
Beräknat medelsbehov	21 500

Departementschefen

Fortifikationsförvaltningen har beräknat medelsförbrukningen under nästa budgetår till 21,5 milj. kr., varav 1,4 milj. kr. för byggnadsarbeten i Norrland som i sysselsättningsbefrämjande syfte har tidigare lagts i förhållande till förut gällande planer. Jag beräknar medelsförbrukningen till 20 935 000 kr. och förordar att medel för nästa budgetår anvisas enligt följande investeringsplan och anslagsberäkning, varvid jag i likhet med fortifikationsförvaltningen beräknar 1,4 milj. kr. för vissa byggnadsobjekt i Norrland.

Investeringsplan (1 000-tal kr.)

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning		
	1.4.1968	1.2.1969	Faktisk t. o. m. 1968/69	Beräknad för	
				1969/70	1970/71
A. Företag påbörjade före 1.7.1969					
1. Radargruppcentra- ler.....	17 990	17 185	16 583	602	—
2. Radiolänkstationer	8 670	8 746	6 498	2 248	—
3. Ammunitionsför- råd.....	3 550	3 550	3 040	510	—
4. Radiostationer....	6 080	6 110	3 620	2 490	—
5. Luftbevaknings- torn.....	500	455	336	119	—
6. Drivmedelsförråd.	1 120	1 135	674	461	—
7. Merkostnader för tidigare beslutade objekt.....	—	600	—	300	300
Summa A	37 910	37 781	30 751	6 730	300

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning		
	1.4.1968	1.2.1969	Faktisk t. o. m. 1968/69	Beräknad för	
				1969/70	1970/71
B. Företag påbörjade eller avsedda att påbörjas 1969/70					
8. Radiolänkstationer	3 100	6 391	—	3 520	2 871
9. Stridsledningsradiostationer	530	1 060	—	480	580
10. Stridsledningsradaranläggningar	8 680	14 238	—	3 100	8 435
11. Terminalradaranläggningar	2 272	2 272	—	1 500	772
12. Baracker	3 900	3 900	—	2 000	1 900
13. Luftbevakningstorn	500	500	—	500	—
14. Uppställningsplatser för robotar	2 400	2 400	—	2 400	—
15. Ammunitionsförråd	2 300	2 600	—	2 000	600
16. Smärre objekt	—	410	—	410	—
Summa B	23 682	33 771	—	15 910	15 158
C. Företag avsedda att påbörjas 1970/71					
17. Radiolänkstationer	—	1 388	—	—	800
18. Terminalradaranläggningar	—	3 900	—	—	2 075
19. Radiostationer	—	2 460	—	—	870
20. Stridsledningsradaranläggning . .	—	3 450	—	—	1 000
21. Luftbevakningstorn	—	500	—	—	500
22. Uppställningsplatser för robotar	—	1 600	—	—	1 600
23. Ammunitionsförråd	—	650	—	—	650
24. Smärre objekt	—	1 100	—	—	1 100
Summa C	—	15 048	—	—	8 595
Summa A—C	61 592	86 600	30 751	22 640	24 053
Reducering av medelsbehovet	—	—	—	2 140	3 118
Beräknat medelsbehov	—	—	—	20 500	20 935

Anslagsberäkning
(1 000-tal kr.)

<i>Medelstillgång</i>		<i>Beräknad medelsförbrukning</i>
Behållning 1.7.1969	30 843	1969/70 20 500
Anslag för 1969/70	1	1970/71 20 935
Anslag för 1970/71 (förslag)	11 655	Beräknad behållning 30.6.1971. 1 064
	42 499	42 499

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Befästningsarbeten för flygvapnet* för budgetåret
1970/71 anvisa ett investeringsanslag av 11 655 000 kr.

11. Flygfältsarbeten m. m.

1968/69 Utgift	15 518 844	Behållning	972 742
1969/70 Anslag	15 173 000		
1970/71 Förslag	25 100 000		

Från anslaget betalas utbyggnad av nya flygbaser, kompletteringsarbeten m. m. på eller i anslutning till befintliga baser samt anläggningar för el- och teleutrustning vid flygbaserna.

Fortifikationsförvaltningen

För budgetåret 1970/71 beräknar fortifikationsförvaltningen medelsförbrukningen till 25 530 000 kr., varav 11 milj. för byggnadsobjekt i Norrland som i sysselsättningsbefrämjande syfte har tidigare lagts i förhållande till förut gällande planer. Förvaltningen föreslår att anslaget förs upp med 26,2 milj. kr.

Fördelningen av medelsbehovet framgår av följande sammanställning.

Byggnadsobjekt	Medels- förbrukning (1 000-tal kr.)
A. Företag påbörjade före 1.7.1969	
1. El- och teleanläggningar	90
2. Merkostnader för tidigare beslutade objekt	200
Summa A	290
B. Företag påbörjade eller avsedda att påbörjas 1969/70	
3. Utbyggnad av nya flygbaser	6 500
4. Kompletteringsarbeten på befintliga baser	650
5. Reservvägbaser	370
6. Lagringsanläggningar för drivmedel	250
7. Baracker	200
8. El- och teleanläggningar	2 654
9. Uppställningsplatser för flytskyreanläggningar	500
Summa B	11 124
C. Företag avsedda att påbörjas 1970/71	
10. Utbyggnad av nya flygbaser	4 500
11. Kompletteringsarbeten på befintliga baser	2 800
12. Reservvägbaser	200
13. Komplettering av bakre uppställningsområden för flygplan 37 . .	1 500

Byggnadsobjekt	Medels- förbrukning (1 000-tal kr.)
14. Lagringsanläggningar för drivmedel.....	500
15. Lagringsanläggningar för tjära.....	400
16. Baracker.....	500
17. Maskeringsanläggningar.....	300
18. Elinstallationer i fälthangarer.....	500
19. Splitterskydd för flygplan vid attackbaser.....	500
20. El- och teleanläggningar.....	3 646
Summa C	15 346
Summa A—C	26 760
Reducering av medelsbehovet	1 230
Beräknat medelsbehov	25 530

1, 8, 20. För fortsatt utbyggnad av el- och teleanläggningar vid flygbaserna behövs sammanlagt 6 390 000 kr.

3. För fortsatt utbyggnad av två nya flygbaser som avses påbörjas under innevarande budgetår beräknas en medelsförbrukning under nästa budgetår av 6,5 milj. kr.

4, 11. På de befintliga baserna utförs efter hand kompletteringsarbeten bl. a. i form av banförlängningar, utbyggnad av klargöringsplatser vid banändarna för uppställning av flygplan i hög beredskap, uppställningsplatser för reservflygplan, transportflygplan m. fl. samt i anslutning härtill fordonsvägar, ammunitionsupplag o. d. För dessa arbeten behövs sammanlagt 3 450 000 kr. för nästa budgetår.

5, 12. För fortsatt utbyggnad av reservvägbaser behövs 570 000 kr.

6, 14. Utbyggnad av lagringsanläggningar för drivmedel vid flygbaserna i form av underjordiska fältcisterner pågår enligt en av chefen för flygvapnet fastställd plan. Medelsbehovet för nästa budgetår uppgår till 750 000 kr.

7, 16. Vid flygbaser i områden, där lämplig permanent bebyggelse saknas, behövs ett antal mindre baracker för personal i hög beredskap. Medelsbehovet härför beräknas för nästa budgetår till 700 000 kr.

9. För att avsluta påbörjade uppställningsplatser för flytskyreanläggningar behövs 500 000 kr.

10. För att påbörja utbyggnad av två nya flygbaser behövs sammanlagt 4,5 milj. kr.

13. För att påbörja arbeten för komplettering av bakre uppställningsplatser på vissa baser för flygplan 37 behövs 1,5 milj. kr.

15. Lagringsanläggningar för tjära byggs vid vissa flygbaser. De är avsedda för beredskapslagring av tjära för att möjliggöra krigsreparationer av rullbanor, vägar m. m. För sådana anläggningar behövs 400 000 kr. för nästa budgetår.

17. För fasta maskeringsanläggningar vid flygbaser beräknas en medelsförbrukning av 300 000 kr.

18. För att påbörja installation av elkraft och värme i vissa fälthangarer beräknas ett medelsbehov av 500 000 kr.

19. För att påbörja byggandet av splitterskydd för flygplan vid vissa baser behövs 500 000 kr.

Departementschefen

Fortifikationsförvaltningen har beräknat medelsförbrukningen under anslaget för nästa budgetår till 25 530 000 kr. Härav avses 11 milj. kr. för byggnadsobjekt i Norrland som i sysselsättningsbefrämjande syfte har tidigare lagts i förhållande till förut gällande planer. För att några av dessa objekt skall kunna påbörjas redan under innevarande budgetår kommer jag senare denna dag att anmäla fråga om att 1,5 milj. kr. anvisas på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1969/70.

Jag beräknar medelsförbrukningen till 24 430 000 kr. och förordar att medel för nästa budgetår anvisas enligt följande investeringsplan och anslagsberäkning, varvid jag i likhet med fortifikationsförvaltningen beräknar 11 milj. kr. för vissa byggnadsobjekt i Norrland.

Investeringsplan (1 000-tal kr.)

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning		
	1.4.1968	1.2.1969	Faktisk t. o. m. 1968/69	Beräknad för	
				1969/70	1970/71
A. Företag påbörjade före 1.7.1969					
1. Gävle flygfält	3 600	3 700	2 600	1 100	—
2. Kompletteringsarbeten på befintliga baser	2 160	2 210	770	1 440	—
3. Reservvägbaser	1 825	1 825	1 725	100	—
4. Baracker	650	670	400	270	—
5. Maskeringsanläggningar	700	720	640	80	—
6. El- och teleanläggningar	8 055	8 055	5 336	2 629	90
7. Merkostnader för tidigare beslutade objekt	—	250	—	50	200
Summa A	16 990	17 430	11 471	5 669	290
B. Företag påbörjade eller avsedda att påbörjas 1969/70					
8. Utbyggnad av nya flygbaser	—	13 500	—	1 500	6 500
9. Kompletteringsarbeten på befintliga baser	3 420	3 540	—	2 890	650

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning		
	1.4.1968	1.2.1969	Faktisk t. o. m. 1968/69	Beräknad för	
				1969/70	1970/71
10. Reservvägbaser...	770	770	—	200	370
11. Lagringsanläggningar för drivmedel.....	1 400	1 440	—	1 190	250
12. Lagringsanläggningar för tjära...	200	210	—	210	—
13. Baracker.....	300	300	—	100	200
14. Maskeringsanläggningar.....	1 980	2 040	—	2 040	—
15. El- och teleanläggningar.....	8 580	8 580	—	5 926	2 654
16. Uppställningsplatser för flytstyrelsanläggningar.....	1 000	1 000	—	500	500
Summa B	17 650	31 380	—	14 556	11 124
<i>C. Företag avsedda att påbörjas 1970/71</i>					
17. Utbyggnad av nya flygbaser.....	—	9 000	—	—	4 500
18. Kompletteringsarbeten på befintliga baser.....	—	4 095	—	—	2 800
19. Reservvägbaser...	—	200	—	—	200
20. Komplettering av bakre uppställningsområden för flygplan 37.....	—	2 400	—	—	1 500
21. Lagringsanläggningar för drivmedel.....	—	980	—	—	500
22. Lagringsanläggningar för tjära...	—	1 300	—	—	400
23. Baracker.....	—	1 100	—	—	500
24. Maskeringsanläggningar.....	—	900	—	—	300
25. Elinstallationer i fälthangarer.....	—	1 300	—	—	500
26. Splitterskydd för flygplan vid attackbaser	—	2 000	—	—	500
27. El- och teleanläggningar.....	—	7 560	—	—	3 646
Summa C	—	30 835	—	—	15 346
Summa A—C	34 640	79 645	11 471	20 225	26 760
Reducering av medelsbehovet	—	—	—	2 579	2 330
Beräknat medelsbehov	—	—	—	17 646	24 430

		<i>Anslagsberäkning</i> (1 000-tal kr.)	
<i>Medelstillgång</i>		<i>Beräknad medelsförbrukning</i>	
Behållning 1.7.1969	973	1969/70	17 646
Anslag för 1969/70		1970/71	24 430
riksstat	15 173	Beräknad behållning 30.6.1971.	670
tilläggsstat II (förslag)	1 500		
Anslag för 1970/71 (förslag)....	25 100		
	42 746		42 746

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Flygfältsarbeten m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett investeringsanslag av 25 100 000 kr.

12. Markförvärv för befästningar

1968/69 Utgift	891 221	Behållning	3 876 285
1969/70 Anslag	1 000		
1970/71 Förslag	1 000		

Anslaget avses för markförvärv för befästningar såväl för gemensamma ändamål som för de tre försvarsgrenarna.

Fortifikationsförvaltningen

För budgetåret 1970/71 beräknar fortifikationsförvaltningen medelsförbrukningen under anslaget till 1 550 000 kr. Med hänsyn till beräknad behållning vid utgången av budgetåret 1969/70 föreslås att anslaget förs upp med ett formellt belopp av 1 000 kr.

Fördelningen av medelsbehovet framgår av följande sammanställning.

	<i>Medelsförbrukning</i> (1 000-tal kr.)
1. Markförvärv för befästningar	1 500
2. Diverse utgifter	250
Summa	1 750
Reducering av medelsbehovet	200
Beräknat medelsbehov	1 550

1. För vissa byggnads- och anläggningsarbeten för befästningar behöver mark förvärvas med äganderätt. För en del av dessa anläggningar är platsen ännu inte slutligt bestämd. Bl. a. till följd härav kan i vissa fall storleken av de skilda markområdena beräknas endast ungefärligt. De områden som

behöver förvärvas är emellertid i flertalet fall förhållandevis små och arealen beräknas som regel inte överstiga 30 ha per område. Erfarenheten har dock visat att man i vissa fall måste räkna med större arealer. Vidare är det ibland nödvändigt att förvärva mark med förhållandevis högt värde per arealenhet.

2. Beloppet är avsett för att täcka oförutsedda merkostnader vid markförvärv för tidigare beslutade befästningsanläggningar samt för att bestrida utgifter för att komplettera beståndet av befästningsfastigheter m. m.

Departementschefen

Jag biträder fortifikationsförvaltningens förslag, enligt vilket medelsförbrukningen för nästa budgetår beräknas till 1 550 000 kr. Medel bör anvisas i enlighet med följande investeringsplan och anslagsberäkning.

Investeringsplan (1 000-tal kr.)

Objekt	Kostnadsram 1.2.1969	Medelsförbrukning		
		Faktisk t. o. m. 1968/69	Beräknad för	
			1969/70	1970/71
1. Mark för vissa till utförande föreslagna befästningsanläggningar . .	3 500	—	2 000	1 500
2. Diverse mindre markförvärv och oförutsedda utgifter	450	—	200	250
Summa	3 950	—	2 200	1 750
Reducering av medelsbehovet	—	—	200	200
Beräknat medelsbehov	—	—	2 000	1 550

Anslagsberäkning (1 000-tal kr.)

Medelstillgång		Beräknad medelsförbrukning	
Behållning 1.7.1969	3 876	1969/70	2 000
Anslag för 1969/70	1	1970/71	1 550
Anslag för 1970/71 (förslag)	1	Beräknad behållning 30.6.1971 . .	328
	3 878		3 878

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Markförvärv för befästningar* för budgetåret 1970/71 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 kr.

Försvarets forskningsanstalts delfond

13. Byggnadsarbeten för försvarets forskningsanstalt

1968/69 Utgift 1 701 762	Behållning 1 939 852
1969/70 Anslag 2 256 000		
1970/71 Förslag 1 767 000		

Från anslaget betalas nybyggnad av lokaler för försvarets forskningsanstalt.

Byggnadsstyrelsen

För budgetåret 1970/71 beräknar byggnadsstyrelsen medelsförbrukningen under anslaget till 3 milj. kr. Med hänsyn till beräknad behållning vid utgången av budgetåret 1969/70 föreslås att anslaget förs upp med 1 767 000 kr.

Fördelningen av medelsbehovet framgår av följande sammanställning.

Byggnadsobjekt	Medels- förbrukning (1 000-tal kr.)
<i>A. Företag påbörjade före 1.7.1969</i>	
1. Nybyggnad av Stockholms datacentral i kvarteret Garnisonen....	7
2. Nybyggnad av verkstadsbyggnad i Sorunda.....	195
3. Nybyggnad av matsalsbyggnad i Ursvik.....	241
Summa A	443
<i>B. Företag avsedda att påbörjas 1970/71</i>	
4. Nybyggnad av laboratorium i Ursvik.....	545
5. Smärre objekt.....	2 012
Summa B	2 557
Summa A—B	3 000

2. Behovet av nybyggnad av verkstadsbyggnad i Sorunda har senast anmälts i prop. 1969: 1 (bil. 6 s. 253). Kungl. Maj:t uppdrog genom beslut den 19 januari 1968 åt byggnadsstyrelsen att låta utföra byggnadsföretaget inom en kostnadsram av 1 460 000 kr. enligt prisläget den 1 april 1968, vilket motsvarar 1 505 000 kr. enligt prisläget den 1 april 1969. Byggnadsarbetena igångsattes i augusti 1968. Kostnaderna för byggnadsföretaget har ökat på grund av att extra grundförstärkningsåtgärder fått vidtas. Kostnadsramen för byggnadsföretaget måste med hänsyn härtill ökas till 1 635 000 kr. enligt prisläget den 1 april 1969.

3. Behovet av nybyggnad av matsalsbyggnad vid Ursvik har senast anmälts i prop. 1969: 1 (bil. 6 s. 253). Kungl. Maj:t uppdrog den 21 mars 1969 åt byggnadsstyrelsen att låta utföra byggnadsföretaget inom en kostnads-

ram av 1 790 000 kr. enligt prisläget den 1 april 1968, vilket motsvarar 1 845 000 kr. enligt prisläget den 1 april 1969.

4. Vid forskningsanstaltens avdelning i Ursvik behövs ett nytt laboratorium för sektionen för pulverkemisk reaktionskinetik. Sektionen bedriver forskning och utveckling av reaktionskinetisk karaktär med huvudsaklig inriktning på kruts och sprängämnenes långsamma reaktion av betydelse för deras stabilitet och förenlighet. Sektionen disponerar för närvarande övre våningen i en byggnad. Lokalerna som varken är byggda eller förlagda med tanke på arten av sektionens verksamhet har inte kunnat godkännas av sprängämnesinspektionen. Byggnadsstyrelsen har i samråd med forskningsanstalten redovisat förslag till byggnadsprogram för nybyggnad av laboratorium för sektionen med en nettoyta av ca 270 m². Byggnadskostnaderna har uppskattats till 545 000 kr. enligt prisläget den 1 april 1969. — Kungl. Maj:t uppdrog den 9 oktober 1969 åt byggnadsstyrelsen att utarbeta huvudhandlingar för byggnadsföretaget.

Departementschefen

Byggnadsstyrelsen har beräknat medelsförbrukningen under anslaget för nästa budgetår till 3 milj. kr. Jag biträder byggnadsstyrelsens förslag. Jag förordar att medel för nästa budgetår anvisas enligt följande investeringsplan och anslagsberäkning.

Investeringsplan (1 000-tal kr.)

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning			Byggstart mån/år	Färdigställande mån/år
	1.4.1968	1.4.1969	Faktisk t. o. m. 1968/69	Beräknad för			
				1969/70	1970/71		
A. Företag påbörjade före 1.7.1969							
1. Nybyggnad av Stockholms datacentral i kvarteret Garnisonen...	6 425	6 455	6 348	100	7	10.66	5.68
2. Nybyggnad av verkstadsbyggnad i Sorunda	1 505	1 635	990	450	195	8.68	7.69
3. Nybyggnad av matsalsbyggnad i Ursvik.....	1 790	1 845	204	1 400	241	4.69	4.70
4. Smärre objekt.....	—	1 028	15	1 013	—	—	—
Summa A	9 720	10 963	7 557	2 963	443	—	—
B. Företag avsedda att påbörjas 1970/71							
5. Nybyggnad av laboratorium i Ursvik.....	—	545	—	—	545	8.70	1.71
6. Smärre objekt.....	—	1 757	—	—	2 012	—	—
Summa B	—	2 557	—	—	2 557	—	—
Summa A—B	9 720	13 520	7 557	2 963	3 000	—	—

Anslagsberäkning
(1 000-tal kr.)

<i>Medelstillgång</i>	<i>Beräknad medelsförbrukning</i>	
Behållning 1.7.1969.....	1 940	1969/70 2 963
Anslag för 1969/70	2 256	1970/71 3 000
Anslag för 1970/71 (förslag)	1 767	
	5 963	5 963

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Byggnadsarbeten för försvarets forskningsanstalt*
för budgetåret 1970/71 anvisa ett investeringsanslag av
1 767 000 kr.

IX. Diverse kapitalfonder

1. Statens datamaskinfond: Anskaffning av datamaskiner för försvaret

1969/70 Anslag	15 000 000
1970/71 Förslag	18 000 000

Från anslaget betalas anskaffning av generellt användbar datamaskinutrustning för det militära försvaret och civilförsvaret. Från anslaget bestrids vidare vissa andra utgifter av investeringskaraktär i samband med anskaffning, installation eller igångkörning av köpta eller förhyrda datamaskinanläggningar.

Försvarets rationaliseringsinstitut

Anslaget bör föras upp med 18 (+ 3) milj. kr. enligt följande.

1. Redan beslutade anskaffningar av datamaskinutrustningar för försvarets radioanstalt och värnpliktsverket beräknas ge betalningsutfall med 13,4 milj. kr. under budgetåret 1970/71.

2. För att tillgodose behovet av datamaskinkapacitet vid centrala myndigheter inom försvaret bör ytterligare en datamaskin anskaffas. För detta ändamål och för smärre ny- och ersättningsanskaffningar behövs 4,6 milj. kr.

Institutet kan för närvarande inte bedöma om det av riksdagen lämnade bemyndigandet att under budgetåren 1969/70 och 1970/71 beställa datamaskinutrustning till ett sammanlagt belopp av 41,6 milj. kr. behöver ändras.

Departementschefen

Jag biträder rationaliseringsinstitutets förslag. Anslaget bör alltså för nästa budgetår föras upp med 18 milj. kr. Enligt vad jag har inhämtat från rationaliseringsinstitutet beräknas det av riksdagen (prop. 1969: 110, SU 104, rskr 248) tidigare lämnade bemyndigandet för anskaffning av datamaskinutrustning täcka anskaffningsbehovet för nästa budgetår.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens datamaskinfond: Anskaffning av datamaskiner för försvaret* för budgetåret 1970/71 anvisa ett investeringsanslag av 18 000 000 kr.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller
Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:
Britta Gyllensten

Register

Sid.

1 ÖVERSIKT

7 RAMBERÄKNINGAR M. M.

DRIFTBUDGETEN

Kr.

A. Försvarsdepartementet m. m.

24	Försvarsdepartementet	7 170 000
25	Vissa nämnder m. m.	2 220 000
25	Kommittéer m. m.	2 500 000
26	Extra utgifter	600 000
		12 490 000

B. Armén

27	Arméstaben	22 475 000
	Armén:	
29	Avlöningar till aktiv personal m. fl.	437 700 000
34	Avlöningar m. m. till värnpliktiga	*111 700 000
34	Sjukvård m. m.	14 300 000
35	Reseersättningar m. m.	17 500 000
36	Rekryteringskostnader	435 000
36	Bränsle m. m.	20 700 000
37	Renhållning	8 800 000
38	Telefon m. m.	3 500 000
38	Tvätt	6 200 000
39	Övriga expenser m. m.	3 000 000
40	Mathållning	56 000 000
41	Furagering	770 000
41	Övningar m. m.	77 000 000
42	Förhyrning av motorfordon m. m.	12 000 000
43	Beklädnad m. m.	61 500 000
45	Inventarier m. m.	16 500 000
46	Sjukvårdsmateriel	10 000 000
48	Ökning av drivmedelslagringen	1 000
48	Drivmedelsutrustning	3 730 000
49	Drivmedelsförråd m. m.	1 900 000
50	Remontering	1 000
50	Uttagning av hästar	40 000

* Beräknat belopp

Sid.		Kr.
51	Veterinärvård	50 000
51	Hundväsendet	1 000
52	Förband med särskild budget	148 000 000
54	Anskaffning av tygmateriel m. m.	*495 000 000
54	Underhåll av tygmateriel m. m.	90 000 000
55	Uttagning av motorfordon och motorredskap	90 000
	Hemvärnet:	
56	Förvaltningskostnader	*3 015 000
56	Övningar	*4 710 000
56	Intendenturmateriel m. m.	*2 000 000
56	Tygmateriel m. m.	*7 060 000
		1 635 678 000

C. Marinen

57	Marinstaben	16 040 000
	Marinen:	
58	Avlöningar till aktiv personal m. fl.	159 400 000
61	Avlöningar m. m. till värnpliktiga	*17 190 000
61	Sjukvård m. m.	3 700 000
62	Resesättningar m. m.	5 400 000
62	Rekryteringskostnader	390 000
63	Bränsle m. m.	7 900 000
63	Renhållning	3 380 000
64	Telefon m. m.	2 340 000
64	Tvätt	1 365 000
65	Övriga expenser m. m.	2 500 000
65	Mathållning	13 850 000
66	Övningar m. m.	29 000 000
67	Beklädnad m. m.	8 600 000
68	Inventarier m. m.	4 000 000
69	Sjukvårdsmateriel	2 100 000
70	Ökning av drivmedelslagringen	1 000
71	Drivmedelsutrustning	470 000
71	Drivmedelsförråd m. m.	400 000
72	Materialförråd m. m.	210 000
72	Hundbevakningstjänsten	10 000
72	Förband med särskild budget	68 000 000
74	Anskaffning av fartygsmateriel m. m.	*230 000 000
74	Underhåll av fartyg m. m.	81 000 000
75	Anskaffning av vissa maskiner m. m.	700 000
76	Bidrag till sjövärnsskåren	*665 000
		658 611 000

D. Flygvapnet

77	Flygstaben	19 810 000
	Flygvapnet:	
78	Avlöningar till aktiv personal m. fl.	208 500 000

* Beräknat belopp

248 *Statsverkspropositionen år 1970: Bil. 6: Försvarsdepartementet*

Sid.		Kr.
81	Avlöningar m. m. till värnpliktiga.....	*15 070 000
82	Tjänstepremier m. m.....	2 200 000
82	Sjukvård m. m.....	2 600 000
83	Reseersättningar m. m.....	10 700 000
83	Rekryteringskostnader.....	450 000
84	Bränsle m. m.....	9 650 000
85	Renhållning.....	4 770 000
85	Telefon m. m.....	6 075 000
86	Tvätt.....	1 350 000
86	Övriga expenser m. m.....	1 900 000
87	Mathållning.....	10 000 000
88	Övningar m. m.....	19 250 000
88	Beklädnad m. m.....	11 400 000
90	Inventarier m. m.....	3 600 000
91	Sjukvårdsmateriel.....	900 000
92	Ökning av drivmedelslagringen.....	1 000
92	Drivmedelsutrustning.....	1 800 000
93	Drivmedelsförråd m. m.....	6 260 000
93	Hundbevakningstjänsten.....	70 000
94	Förband med särskild budget.....	88 000 000
95	Anskaffning av flygmateriel m. m.....	*971 817 000
95	Drift och underhåll av flygmateriel m. m.....	232 000 000
96	Understöd åt segelflygverksamhet m. m.....	430 000
		1 628 603 000

E. Gemensamma staber m. m.

Försvarsstaben:		
98	Förvaltningskostnader.....	22 410 000
99	Särskilda förvaltningskostnader.....	7 330 000
100	Övningar.....	480 000
100	Vissa bostadskostnadsersättningar.....	600 000
Militärområdesstaber:		
101	Förvaltningskostnader.....	28 000 000
102	Övningar.....	700 000
103	Militärområdesstaber med särskild budget.....	16 100 000
104	Militärområdenas byggnadskontor: Avlöningar.....	7 900 000
105	Militärområdenas intendenturförvaltningar: Avlöningar.....	7 200 000
106	Militärområdenas tygförvaltningar: Avlöningar.....	14 200 000
		104 920 000

F. Centrala förvaltningsmyndigheter m. m.

108	Försvarets civilförvaltning.....	12 200 000
109	Försvarets sjukvårdsstyrelse.....	5 500 000
110	Fortifikationsförvaltningen.....	14 920 000
112	Försvarets materielverk.....	*162 000 000
112	Försök med gemensam datadrift.....	1 000
		194 621 000

* Beräknat belopp

Sid.

Kr.

G. Institutioner m. m.

Försvarets forskningsanstalt:	
114	Förvaltningskostnader 31 700 000
115	Forskningsverksamhet 51 500 000
Försvarets radioanstalt:	
117	Förvaltningskostnader 31 370 000
117	Anskaffning och underhåll av materiel 9 000 000
Krigsarkivet:	
118	Förvaltningskostnader 1 349 000
119	Samlingars konservering m. m. 10 000
119	Inredning av vissa arkivaliemagasin 21 000
Armémuseum:	
120	Förvaltningskostnader 1 075 000
121	Samlingars konservering m. m. 35 000
Marinmuseet och modellkammaren i Karlskrona:	
121	Förvaltningskostnader 230 000
122	Samlingars konservering m. m. 30 000
123	Militärpsykologiska institutet 1 694 000
124	Värnpliktsverket 17 400 000
126	Militärapoteket 845 000
127	Försvarets sjukvårdsförråd 1 495 000
128	Försvarets tandvård 4 250 000
130	Militärmedicinska undersökningscentralen 245 000
131	Försvarets medicinalkår: Övningar 400 000
Militärmusiken:	
131	Förvaltningskostnader 19 400 000
133	Materiel 325 000
Försvarets intendenturkår:	
134	Förvaltningskostnader 1 970 000
135	Övningar 175 000
Försvarets personalvård:	
135	Förvaltningskostnader 4 075 000
137	Fritidsverksamhet m. m. 2 250 000
138	Försvarets rationaliseringsinstitut 6 030 000
	186 874 000

H. Utbildningsanstalter

140	Försvarshögskolan 1 020 000
Militärhögskolan:	
141	Förvaltningskostnader 6 830 000
142	Övningar 1 720 000
142	Militärhistorisk forskning 100 000
143	Försvarets läroverk 3 635 000
144	Försvarets brevskola 850 000
	14 155 000

Sid.	Kr.
I. Fastighetskostnader	
Ersättning till statens allmänna fastighetsfond:	
146 Slottsbyggnadernas delfond	17 000
146 Byggnadsstyrelsens delfond	37 000
Ersättning till försvarets fastighetsfond:	
146 Kasernbyggnaders delfond	205 165 000
147 Befästningars delfond	82 050 000
147 Borttagande av pansarhinder m. m.	400 000
	287 669 000
J. Viss materielanskaffning m. m.	
148 Utredningar rörande tillämnade materielanskaffningar m. m.	1 000 000
148 Utredningar rörande tillämnade byggnadsföretag m. m.	800 000
149 Fortifikatorisk forskningsverksamhet	800 000
149 Försvarsmedicinsk forskning	2 700 000
151 Underhåll av sjukvårdsmateriel	1 400 000
151 Vissa signalförbindelser m. m.	29 000 000
152 Signalskyddsmateriel	2 400 000
153 Anskaffning av fortifikatorisk materiel	4 000 000
153 Anskaffning av krigskartor	1 350 000
154 Årskostnader för industriell krigsberedskap	530 000
154 Engångskostnader för industriell krigsberedskap	1 800 000
Byggnads- och reparationsberedskapen:	
155 Övningar m. m.	550 000
155 Materiel	570 000
	46 900 000
K. Bidrag till frivilliga organisationer m. m.	
157 Frivilliga befälsutbildningsrörelsen m. m.	*5 721 000
157 Lottaorganisationen	*2 472 000
157 Frivilliga sjukvårdsväsendet i krig	*366 000
157 Frivilliga djursjukvården i krig	*55 000
157 Bidrag till Centralförbundet Folk och Försvar	515 000
158 Understöd åt vissa föreningar m. m.	110 000
	9 239 000
L. Övriga gemensamma ändamål	
159 Familjebidrag	71 000 000
160 Inskrivningskostnader	3 150 000
160 Vissa specialundersökningar m. m.	590 000
161 Reseersättningar till värnpliktiga m. fl.	31 000 000
162 Vissa hälsovårdsåtgärder m. m.	215 000
162 Vissa ersättningar i anledning av skador vid militär verksamhet m. m.	4 100 000

* Beräknat belopp

Sid.		Kr.
163	Ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militär-tjänstgöring m. m.	17 500 000
164	Omskolning av i militärtjänst skadade.	100 000
164	Vidareutbildning av viss civil personal.	530 000
165	Arbetskydd.	140 000
165	Förslagsverksamhet.	100 000
166	Försvarsupplysning.	637 000
166	Publikations- och blankettryck.	4 825 000
167	Bestridande av beredskapskostnader vid förenade fabriksverken	3 300 000
168	Ersättning för automobilskatt.	15 300 000
168	Ersättning för rustning och rotering.	5 000
169	Täckande av vissa medelsbrister.	30 000
		152 522 000

M. Flygtekniska försöksanstalten

170	Flygtekniska försöksanstalten: Uppdragsverksamhet.	12 200 000
171	Bidrag till flygteknisk forskning.	3 400 000
		15 600 000

N. Civildförsvaret m. m.

173	Civildörsvarsstyrelsen.	10 256 000
175	Statens civilförsvarsskolor.	11 431 000
178	Avlöningar till civilförsvarspliktiga m. m.	*8 000 000
178	Vissa kostnader för civilförsvarsutbildning m. m.	8 698 000
180	Civildörsvarsfilm.	50 000
181	Försöksverksamhet.	900 000
181	Anskaffning av civilförsvarsmateriel.	19 800 000
183	Förvaring och underhåll av civilförsvarsmateriel m. m.	14 876 000
184	Bidrag till byggande av skyddsrum.	*39 567 000
184	Drift av skyddsrum.	810 000
185	Bidrag till kommuner för anordnande av branddammar för civil-försvarsändamål.	3 000 000
186	Signalskyddsmateriel för civila myndigheter.	420 000
186	Vissa teleanordningar.	400 000
187	Kostnader för anskaffande av identitetsbrickor m. m.	241 000
188	Lokalhyror för vissa skyddsrumsanläggningar.	1 960 000
188	Beredskapsnämnden för psykologiskt försvar.	873 000
		121 282 000

O. Diverse

191	Reglering av prisstegringar.	167 000 000
193	Lönekostnadspålägg för militära ramen.	325 000 000
194	Lönekostnadspålägg för civilförsvarsramen.	4 000 000
194	Beredskapsstyrka för FN-tjänst.	6 900 000
194	Kostnader för projektilröjning på Järvafältet.	1 500 000
195	Seismologiska multipelstationen.	690 000
		505 090 000

Summa för driftbudgeten **5 574 254 000**

* Beräknat belopp

Sid.

Kr.

KAPITALBUDGETEN

II. Statens allmänna fastighetsfond

197	Vissa skyddsrumsanläggningar.....	3 500 000
198	Uppförande av förrådsbyggnader för civilförsvaret.....	3 000 000
199	Vissa byggnadsarbeten vid statens civilförvarsskola i Rosersberg	535 000
		7 035 000

III. Försvarets fastighetsfond*Kasernbyggnaders delfond*

201	Byggnadsarbeten för gemensamma ändamål.....	17 800 000
203	Byggnadsarbeten för armén.....	53 300 000
211	Byggnadsarbeten för marinen.....	16 000 000
216	Byggnadsarbeten för flygvapnet.....	14 600 000
222	Nybyggnad av kasernetablisement m. m. för Svea livgarde och Svea ingenjörregemente.....	6 161 000
225	Markförvärv för övningsfält m. m.....	*17 900 000
		125 761 000

Befästningars delfond

225	Befästningsarbeten för gemensamma ändamål.....	29 200 000
228	Befästningsarbeten för armén.....	4 100 000
230	Befästningsarbeten för marinen.....	38 900 000
233	Befästningsarbeten för flygvapnet.....	11 655 000
236	Flygfältsarbeten m. m.....	25 100 000
240	Markförvärv för befästningar.....	1 000
		103 956 000

Försvarets forskningsanstalts delfond

242	Byggnadsarbeten för försvarets forskningsanstalt.....	1 767 000
		1 767 000

Summa för försvarets fastighetsfond **236 484 000****IX. Diverse kapitalfonder**

245	Statens datamaskinfond: Anskaffning av datamaskiner för försvaret.....	18 000 000
		18 000 000

Summa för kapitalbudgeten **261 519 000**Totalt för försvarsdepartementet **5 835 773 000**

* Beräknat belopp

SOCIALDEPARTEMENTET

ÖVERSIKT

Till socialdepartementet hör den allmänna försäkringen — som inrymmer sjukförsäkring, folkpensionering och ATP — stöd åt barnfamiljerna, sociala serviceåtgärder, hälso- och sjukvården, de sociala vårdområdena, vissa åtgärder för handikappade, arbetarskyddet m. m.

Ett omfattande reformprogram redovisas i socialhuvudtiteln. Kraftiga förstärkningar genomförs för arbetarskyddet. En fullständig översyn av arbetarskyddslagen sätts igång. Lagstiftning om genomförande av 40-timmars arbetsvecka föreslås i en särskild proposition till vårriksdagen. En genomgripande reformering av förtidspensioneringen ger ökade möjligheter till pension före 67-årsåldern för den särskilt utsatta äldre arbetskraften. Insatserna för åldringsvården och handikappvården förstärks väsentligt. Barnbidragen höjs, likaså statsbidragen till daghem. Apoteken överförs till ett särskilt statligt apoteksbolag. Utredningar sätts igång om formerna för en tandvårdsförsäkring, liksom om ett inordnande av sjukpenningen i beskattningssystemet för att göra sjukpenningen mera jämförbar med sjuklön. Utredning pågår om en ny lagstiftning också för den kommunala socialvården mot bakgrunden av en förutsättningslös prövning av socialvårdens målsättning och organisation.

Det förslag till utgiftsram för socialdepartementets verksamhetsområde som läggs fram för budgetåret 1970/71 omfattar ca 12,9 miljarder kr. Detta innebär en ökning med ca 1 300 milj. kr. från innevarande budgetår.

Den största kostnadsökningen i socialhuvudtiteln faller på folkpensionsanslaget som höjs med 690 milj. kr. De ökade insatserna för omvårdnad av åldringar och handikappade medför höjt anslagsbehov. Statens anslag till hemhjälpverksamheten ökar med 40 milj. kr. till 175 milj. kr. Anslaget till kostnadsfria hjälpmedel ökar med 30 milj. kr. till 90 milj. kr. En central mellanskola för svårt handikappade elever inrättas på grundval av förslag från handikapputredningen.

Barnbidragen höjs med 300 kr. till 1 200 kr. per barn och år. Stödet till barnfamiljerna förstärks vidare genom en fortsatt snabb utbyggnad av den av samhället organiserade barntillsynen. Statsbidragen till daghem höjs med 1 200 kr. till 2 800 kr. per plats.

Kostnaderna för sjukförsäkringen beräknas öka med 570 milj. kr. under år 1970. Sjukförsäkringens förmåner byggs ut, bl. a. genom den nyligen genomförda s. k. sjukronorsreformen.

Försöksverksamhet med allmän hälsoundersökning för pensionärer genomförs. Insatserna för hälsovårdsupplysning ökas. Inom sjukvården ges förtur för den öppna läkarvården, långtidssjukvården och psykiatrin. Statsbidragen till landstingens ochorstädernas kliniker för psykiskt sjuka m. m. ökar med 33 milj. kr.

Anslagen till ungdomsvårdsskolorna ökar med ca 9 milj. kr. och för nykterhetsvården beräknas ytterligare ca 30 milj. kr. för nästa budgetår.

Ett nytt anslag tas upp för försöksverksamhet och undersökningar på det socialpolitiska området. Under året kommer att ges ut en informationsbroschyr till alla hushåll om medborgarnas rätt till sociala förmåner.

För att få en fullständig bild av samhällets insatser på det sociala området bör man till socialhuvudtitelns utgifter lägga de socialpolitiska anslag som redovisas under andra huvudtitlar, de kostnader för allmän försäkring som inte belastar statsbudgeten samt landstingens och kommunernas kostnader för sjukvård och socialvård.

I följande sammanställning återges de totala samhällsutgifterna för socialpolitiken åren 1965 och 1970 (utom vad som avser arbetsmarknad och bostadsproduktion).

	Utgifter i milj. kr.		Ökning 1965—1970	
	1965	1970	milj. kr.	%
Sjukvård och sjukförsäkring	5 750	13 000	7 250	126
Åldringar och handikappade	5 150	9 550	4 400	85
Barnfamiljer	2 400	4 250	1 850	77
Övrigt	300	500	200	67
Sammanlagt	13 600	27 300	13 700	100

Under femårsperioden 1965—1970 har utgifterna för socialpolitiken fördubblats. Samhällets sammanlagda årskostnader för social omvårdnad och trygghet för medborgarna år 1970 kan beräknas till ca 27,3 miljarder kr. Den andel av bruttonationalprodukten som används för medborgarnas trygghet stiger från 13 % år 1965 till 18 % år 1970.

Allmän försäkring

Folkpensionens årsbelopp för en ensam pensionär är i januari 1970 5 580 kr. och för pensionärspär 8 760 kr., vartill kommer kommunala bostadstilläggen för folkpensionärer. Den 1 juli 1970 genomförs andra etappen av det nya program för årliga folkpensionshöjningar genom pensionstillskott som beslutades vid förra årets riksdag. En pensionär som inte kunnat förvärva ATP eller som har lågt ATP-belopp får därigenom en standardhöjning av sin folkpension med 180 kr. resp. 360 kr. för makar fr. o. m. den 1 juli

1970. Därutöver höjs folkpensionen automatiskt när konsumentpriserna stiger. Inräknas den kompensation som därigenom utgår till alla folkpensionärer vid höjningen av mervärdeskatten den 1 januari 1971 beräknas folkpensionen (inklusive pensionstillskotten) under loppet av nästa budgetår komma att öka med sammanlagt 560 kr. för en ensam pensionär och med 970 kr. för ett pensionärspar.

I en särskild proposition till vårriksdagen kommer att föreslås en genomgripande reformering av förtidspensioneringen fr. o. m. den 1 juli 1970. Genom denna reform kommer personer med tungt eller pressande arbete att få ökad möjlighet till pension före 67-årsåldern om de inte längre orkar med sitt arbete och inte kan beredas annan lämplig anställning utan omskolning. Reformen beräknas medföra en kostnadsökning för den allmänna pensioneringen med 100 milj. kr. under det första året, varav 50 milj. kr. avser folkpensioner och 50 milj. kr. ATP. I anslutning till denna proposition om en reformerad förtidspensionering kommer även utredningsfrågan rörande en sänkning av den allmänna pensionsåldern att tas upp till behandling.

Statens sammanlagda folkpensionskostnader beräknas stiga med 690 milj. kr. under nästa budgetår. Därav avser 185 milj. kr. höjningen av pensionstillskotten till pensionärer som saknar ATP eller har låga ATP-belopp och 50 milj. kr. reformeringen av förtidspensioneringen. 120 milj. kr. beror på att pensionärernas antal ökar, och 335 milj. kr. utgör kostnader för värdesäkringen av folkpensionerna vid beräknade prishöjningar, bl. a. i samband med höjningen av mervärdeskatten.

Folkpensionsanslaget för budgetåret 1970/71 uppgår därmed till 7 200 milj. kr. Kommunernas kostnader för de kommunala bostadstilläggen till folkpensionärer beräknas till ca 800 milj. kr. De sammanlagda folkpensionskostnaderna för nästa budgetår beräknas alltså till 8 000 milj. kr. ATP-utbetalningarna under samma tid beräknas till ca 1 300 milj. kr. för omkring 450 000 ATP-pensionärer.

De totala kostnaderna för sjukförsäkringen beräknas öka med ca 570 milj. kr. under år 1970, bl. a. till följd av den sjukförsäkringsreform som har genomförts vid årsskiftet. Sammanlagt beräknas sjukförsäkringen enligt nu gällande regler dra en kostnad på 4 865 milj. kr. år 1970, varav på statsbudgeten drygt 600 milj. kr.

Fr. o. m. den 1 januari i år gäller en enhetlig läkarvårdsavgift på sju kronor vid besök på sjukhusens läkarmottagningar och hos provinsialläkare m. m. Om läkaren gör hembesök är avgiften 15 kr. Läkarvårdsavgiften täcker inte bara besöket hos den rådfrågade läkaren utan också röntgen- och laboratorieundersökningar som patienten blir remitterad till. Försäkringskassan betalar för varje besök 31 kr. direkt till sjukvårdshuvudmannen som läkaren är anställd hos. Ett utredningsförslag om införande av ett liknande ersättningsystem med en taxebunden patientavgift vid besök hos privatpraktiserande läkare remissbehandlas f. n.

I anslutning till att sjukförsäkringens ersättning för sjukhusvård fr. o. m. den 1 januari i år höjts till 10 kr. per vård dag har genomförts en betydande förbättring av pensionärernas sjukförsäkringsskydd vid sjukhusvistelse genom en utsträckning av deras sjukhjälpstid från sammanlagt 180 dagar till 365 dagar.

Förslag om lika regler för män och kvinnor inom sjukförsäkringen kommer att läggas fram i en särskild proposition till vårriksdagen på grundval av ett betänkande från familjepolitiska kommittén.

Folk tandvårdsutredningen väntas inom kort lämna sitt betänkande angående en utbyggnad av folk tandvården, som innefattar en utökning av den fria tandvården för barn och ungdom. När detta betänkande föreligger kommer frågan om utformningen av en tandvårdsförsäkring att tas upp till behandling.

Även frågan om inordnande av sjukpenningen i beskattningssystemet kommer att bli föremål för en utredning. Syftet därmed är att göra sjukpenningen mera jämförbar med sjuklön. Den kan då också grunda rätt till ATP. Denna översyn av sjukpenningförsäkringen utgör tillsammans med förslaget om ökade pensionsmöjligheter före 67 års ålder ett led i strävandena att åstadkomma större jämlikhet i arbetslivet. Samma målsättning ligger bakom de i annat sammanhang berörda förslagen om genomförande av 40 timmars arbetsvecka, om kraftigt ökade resurser för arbetarskyddet och om en genomgripande översyn av arbetarskyddslagen.

Den allmänna försäkringens samlade utgifter kan i år beräknas till ca 13 500 milj. kr. Därav faller ca 7 500 milj. kr. på socialhuvudtiteln. Det återstående beloppet finansieras till ca 3 400 milj. kr. med arbetsgivaravgifter, ca 1 800 milj. kr. genom sjukförsäkringsavgifter och ca 800 milj. kr. av kommunerna.

Åldring svård

Vårdinsatserna för de gamla fortsätter att öka. Den öppna åldring svården har fått allt större betydelse. Utbyggnaden av den sociala hemhjälp en har medfört att antalet hjälpta personer ökat från ca 80 000 år 1960 till omkring 240 000 under år 1969. Samtidigt med denna antalsmässiga ökning har den genomsnittliga hjälptiden i timmar förlängts med över 30 %. Antalet hemsamariter har stigit från ca 12 000 år 1960 till ca 50 000 år 1969. Hemhjälp sverksamheten kommer att öka ytterligare under år 1970. Omkring 275 000 åldring ar och handikappade beräknas i år få social hemhjälp under sammanlagt mer än 37 milj. arbetstimmar. Statens bidrag till kommunerna för den sociala hemhjälp en beräknas för nästa budgetår öka med 40 milj. kr. till 175 milj. kr. Inom ramen för detta anslag kommer också att bedrivas en fortsatt försöksverksamhet i vidgad omfattning med särskilda insatser för vård och service i glesbygder.

Upprustningen av åldringarnas bostäder fortsätter som ett viktigt led i den öppna åldringsvårdens utbyggnad. Det statliga stödet i form av räntefria förbättringslån utgår från anslag under inrikesdepartementet. Denna långivning sker utöver det övriga bostadsbyggnadsprogrammet. Sedan år 1964 har sådana förbättringslån hittills beviljats till omkring 65 000 åldringsbostäder.

Jämsides med insatserna i den öppna åldringsvården ökar vårdmöjligheterna på ålderdomshem och sjukhem inom långtidsvården.

Utbyggnaden av långtidssjukvården har underlättats genom olika åtgärder. Det särskilda lånestöd till sjukvårdshuvudmännen, som infördes år 1964 och som avser nya sjukhemsbyggen som påbörjats före den 1 januari 1970, beräknas komma att omfatta 14 000—15 000 nya vårdplatser vid sjukhem. Den förtur som inom ramen för byggnadsregleringen har getts sjukhemsbyggandet har skapat utrymme för denna expansion.

Familjepolitiska åtgärder

Genom de allmänna barnbidragen får alla barnfamiljer ett grundläggande ekonomiskt tillskott. Omkring 1 milj. barnfamiljer med ca 1,8 milj. barn under 16 år har barnbidrag. Barnbidraget utgår nu med 900 kr. per barn och år. I samband med den av finansministern förordade skattereformen höjs barnbidraget med 300 kr. till 1 200 kr. fr. o. m. den 1 januari 1971. Kostnaderna för barnbidragen kommer därigenom att öka med 540 milj. kr. per år. Budgetåret 1970/71 belastas med halva denna årskostnad, 270 milj. kr.

Som ett viktigt komplement till barnbidragen har närmare 400 000 familjer med över 700 000 barn under förra året fått ett förstärkt ekonomiskt stöd genom de nya statliga och kommunala bostadstilläggen. Dessa tillägg har bl. a. inneburit att familjer med lägre inkomster och familjer med flera barn fått ökade möjligheter att höja sin bostadsstandard. Praktiskt taget samtliga kommuner har utnyttjat möjligheten att genom statsbidragsgrundande kommunala bostadstillägg lämna ett särskilt stöd till barnfamiljer som har höga bostadskostnader. Med hänsyn till barnfamiljer i låginkomstgrupper föreslås en höjning av inkomstgränsen för bostadstilläggen.

Ökade möjligheter för barntillsyn har alltmera kommit i förgrunden när det gäller samhällets service till barnfamiljerna. Antalet platser för tillsyn av barn med förvärvsarbetande föräldrar har ökat från ca 23 000 år 1965 till ca 70 000 år 1970. Enligt kommunernas aktuella utbyggnadsplaner kan man räkna med ett årligt tillskott på omkring 10 000 platser i daghem och fritidshem. Härtill kommer en fortsatt ökning av antalet platser i kommunala familjedaghem.

I förhållande till det behov som finns av organiserad barntillsyn är en ytterligare ökad utbyggnadstakt nödvändig. En återhållande faktor när det gäller att nå en full behovstäckning är otvivelaktigt kommunernas kostna-

der för daghemsverksamheten. De nuvarande anordningsbidragen och lånen, tillsammans 9 000 kr. per plats, täcker i stort sett kostnaderna för byggandet av serietillverkade barnstugelokaler. Kostnaderna för driften av barnstugor har däremot ökat under senare år och har alltmera kommit att framstå som den största svårigheten när det gäller kommunernas möjligheter att fortsätta den snabba utbyggnaden av barnstugorna. Det föreslås därför en kraftig höjning av statsbidragen till daghem och fritidshem. Driftbidraget till daghem höjs med 1 200 kr. per plats och kommer därmed att öka från 1 600 kr. till 2 800 kr. per plats fr. o. m. den 1 juli 1970. Driftbidraget till fritidshem föreslås samtidigt höjt med 900 kr. till 1 500 kr. per plats. Årskostnaden för bidragshöjningen uppgår till ca 50 milj. kr.

En genomgripande översyn av barnstugeverksamheten pågår inom 1968 års barnstugeutredning. Utredningen behandlar bl. a. frågan om utformningen av en förskoleverksamhet som på sikt kan omfatta alla barn under en tid närmast före inträdet i grundskolan. Utredningen behandlar även de frågor som gäller fritidsverksamheten för skolbarn. Utredningen har nyligen fått i uppdrag att också utforma en metodik för utarbetande av planer för den kommunala barntillsynen.

Hälso- och sjukvård

Utbyggnaden av våra sjukvårdsresurser har skett i snabb takt under 1960-talet. Utvecklingen ställer stora krav på planering och rationalisering av hälso- och sjukvården. Rullande planeringsenkäter verkställs av socialstyrelsen och ger grund för fortlöpande bedömningar och åtgärder. Det pågående planeringsarbetet på sjukvårdsområdet omfattar också en samhälls-ekonomisk analys av sjukvårdskostnadernas utveckling. Därvid skall också undersökas hur de nuvarande metoderna för sjukvårdskostnadernas finansiering verkar individuellt och kollektivt.

Socialstyrelsen har fått i uppdrag att utreda frågan om hälsoundersökningar och annan förebyggande hälsovård. Därvid skall undersökas hur denna verksamhet kan samordnas och inordnas i det system som gäller för den av samhället bedrivna sjukvården. I samråd med arbetarskyddsstyrelsen och arbetsmedicinska institutet utreder socialstyrelsen också omfattningen av de läkarresurser som kan disponeras för en utbyggnad av företagshälsovården.

Läkarutbildningskapaciteten har mer än fördubblats under 1960-talet. Efter en nyligen beslutad ökning av läkarutbildningen i stockholmsområdet kommer den totala intagningskapaciteten vid de medicinska läroanstalterna att omfatta mer än 1 000 utbildningsplatser per år. Under tiden 1969—1975 stiger antalet läkare från ca 10 000 till omkring 16 000. Det nya system för läkarutbildningen som godkändes vid förra årets riksdag kommer att ge

samhället möjligheter att kanalisera de ökande läkarresurserna till de delar av landet och de områden av sjukvården där vårdbehoven är störst. Vid denna resursfördelning av våra sjukvårdstillgångar kommer långtidssjukvården och den psykiatriska vården att ges förtur tillsammans med den öppna läkarvården utanför sjukhusen. Det beslut som föreligger om fördelningen av de för år 1970 tillgängliga investeringsresurserna på sjukvårdsområdet innebär också en fortsatt prioritering av byggen som avser sjukhem inom långtidssjukvården, psykiatriska kliniker och kliniker som behövs för den ökade läkarutbildningen. Omkring två tredjedelar av sjukvårdsinvesteringarna under år 1970 går till dessa vårdområden.

För undervisningssjukhusen föreslås 18 nya läkartjänster. Karolinska sjukhuset föreslås få en sammanlagd personalförstärkning med ca 40 nya tjänster. Ökade anslag till vidareutbildning av läkare föreslås. Förhandlingar pågår med de kommunala sjukvårdshuvudmännen om nya avtal för undervisningssjukhusen fr. o. m. den 1 juli 1970.

Statsbidragen till landstingens och storstädernas kliniker för psykiskt sjuka och viss övrig sjukvård beräknas till sammanlagt 1 115 milj. kr. Det är en ökning med 38 milj. kr. jämfört med innevarande budgetår.

Proposition med förslag till ändringar i sjukvårdslagen kommer att läggas fram vid vårriksdagen.

Under innevarande budgetår anordnas i statlig regi en försöksverksamhet med allmän hälsoundersökning i Gävleborgs län. Undersökningen kommer att upprepas efter två år. Det föreslås att en försöksverksamhet med hälsoundersökningar för blivande folkpensionärer sätts igång under budgetåret 1970/71.

För utbildnings- och forskningsverksamheten vid läkarstationen i Dalby föreslås ökade medel. Nordiska hälsovårdshögskolan föreslås få resurser för vidgad utbildningsverksamhet. Folkhälsoinstitutet ges ökade medel för livsmedelsundersökningar och information.

För statens bakteriologiska laboratorium kommer fr. o. m. budgetåret 1970/71 att tillämpas programbudgetering.

I en särskild proposition till vårriksdagen kommer förslag att läggas fram om överförande av all apoteks rörelse till ett av staten och apotekerna gemensamt bildat apoteksbolag, där staten skall ha aktiemajoriteten. Ett organisationsförslag för det nya apoteksbolaget och förslag till erforderlig lagstiftning m. m. har lagts fram av läkemedelsförsörjningsutredningen i betänkandet Läkemedelsförsörjning i samverkan (SOU 1969: 46). I betänkandet har också föreslagits att ett läkemedelsinstitut skall inrättas för samordning och utveckling av läkemedelsinformationen i samhällets regi. Vidare har utredningen förordat att läkemedelskontrollen upprustas enligt ett av socialstyrelsen i samråd med utredningen utarbetat förslag. Remissbehandlingen av de framlagda förslagen pågår f. n.

Ungdomsvårdsskolor

Förstärkningen och omstruktureringen av ungdomsvårdsskolornas resurser fortsätter. För sju av de 23 skolorna utarbetas byggnadsplaner. För budgetåret 1970/71 beräknas medel för 25 nya tjänster vid ungdomsvårdsskolorna. Genom en planerad nedläggning av Broby kan de andra skolorna därutöver förstärkas med ca 15 tjänster. För vården utom skola startas under nästa budgetår två nya utskrivningsavdelningar. De befintliga utskrivningsavdelningarna får personalförstärkningar.

Väntetid för plats har under de senaste åren förekommit endast under kortare perioder. Vården utom skola — då eleverna är inskrivna vid ungdomsvårdsskola men bor i enskilda hem eller i speciella mindre enheter — har fått en allt större betydelse. Antalet elever som får sådan vård har ökat fortlöpande och denna grupp är nu ungefär lika stor som den som vårdas inom skola. I slutet av år 1968 vårdades ca 860 elever inom skola och ca 800 utom skola.

Intagningar på grund av alkohol- och narkotikamissbruk är av betydande omfattning. Hos närmare hälften av de nyintagna eleverna anges någon form av sådant missbruk som en av orsakerna till omhändertagandet. En förstärkning av de medicinska resurserna har därför genomförts. Samarbete har också inletts med vetenskapliga institutioner för psykologisk och sociologisk forskning.

En sedan år 1967 bedriven försöksverksamhet vid Ryagårdens yrkesskola har nu slutredovisats. Den har i flera avseenden gett goda resultat och värdefulla erfarenheter. Arbetet på att utveckla och förbättra behandlingsformerna vid ungdomsvårdsskolorna kommer att fortsätta genom en ökad försöksverksamhet. Bl. a. beräknas medel för att starta försöksverksamhet vid ytterligare minst tre skolor.

De sammanlagda anslagen till driften av ungdomsvårdsskolorna och för vården utom skola ökar nästa budgetår med ca 9 milj. kr. till ca 72 milj. kr.

Nykterhetsvård och narkomanvård

Nykterhetsvårdens utveckling kännetecknas av en successiv utbyggnad av de öppna och frivilliga vårdformerna och en minskning av tvångsätgårderna. En ökad samverkan eftersträvas också mellan nykterhetsvård och övrig socialvård.

Antalet alkoholpolikliniker, läkarexpeditioner vid nykterhetsnämnderna och rådgivningsbyråer ökar. Under år 1968 förekom ca 218 000 besök vid dessa mottagningar. Platsantalet vid inackorderingshem har under år 1969 ökat från omkring 600 till över 800. Mer än 70 % av antalet intagningar på allmänna och enskilda vårdanstalter grundas numera på frivillighet.

För nästa budgetår beräknas medel för att anordna 300 nya platser vid inackorderingshem m. m. Antalet platser vid enskilda anstalter ökar med om-

kring 100, medan platsantalet minskar med ca 80 vid erkända vårdanstalter. Anordningsbidragen höjs till 18 000 kr. per plats. Upprustningen av de statliga vårdanstalterna fortsätter.

Driftbidragen till erkända och enskilda vårdanstalter höjs med 6 kr. till 73 kr. per dag. Det statliga stödet till länkrörelsen höjs med 350 000 kr. Anslaget till statsbidrag till de kommunala nykterhetsnämnderna höjs med 15 milj. kr. till 85 milj. kr.

Riksdagen har fastslagit att vården av narkotikamissbrukare är en uppgift för landstingen och de landstingsfria städerna och att denna uppgift måste lösas i intim samverkan med kommunernas uppsökande socialvård. För att underlätta utbyggnaden av vårdresurserna har staten åtagit sig att lämna anordningsbidrag och driftbidrag till behandlingshem och inackorderingshem. Statsbidrag utgår också till vårdcentraler för unga narkotikamissbrukare. Till organisationer för stöd och hjälp åt läkemedelsmissbrukare samt för viss konvalescentvård för missbrukare utgår särskilt bidrag som för innevarande budgetår är 500 000 kr. En höjning till 700 000 kr. föreslås.

Socialstyrelsen genomförde under våren 1969 regionala konferenser beträffande narkotikafrågan med i första hand huvudmännen för socialvård och sjukvård. Syftet var att komma fram till realistiska och snabba åtgärder i fråga om såväl förebyggande insatser som vård och behandling. Uppsökande verksamhet med inriktning på narkotikamissbrukare redovisas nu i de tre största städerna och har genomförts eller planeras i ytterligare några städer. Öppen vård i form av specialmottagningar redovisas i Stockholm, Göteborg och Uppsala som också har specialavdelningar för slutenvård. I övrigt utnyttjas befintliga resurser inom socialvården och den psykiatriska sjukvården för vård och behandling av narkotikamissbrukare.

Den offensiv mot narkotikan som pågått under år 1969 har gett påtagliga resultat. Narkomanvårdskommitténs slutbetänkande, som nyligen har avlämnats, ger ytterligare underlag för den fortsatta kampen mot narkotikan.

Från svensk sida har gjorts fortsatta insatser för internationellt samarbete i syfte att kontrollera produktion, handel och annan hantering av beroendeframkallande medel. Sverige är numera representerat i FN:s narkotikakommission, som håller en extra session i januari i år.

Åtgärder för handikappade

Samhällets stöd till de handikappade fortsätter att byggas ut. Särskilt påfallande är utvecklingen beträffande kostnadsfria hjälpmedel för handikappade, där anslaget nu föreslås höjt med 30 milj. kr. till 90 milj. kr.

En central mellanskola — med gymnasium, fackskola och yrkesskola — för svårt handikappade elever föreslås bli inrättad i enlighet med förslag från handikapputredningen. Under en övergångstid förläggs den till Norr-1* — *Bihang till riksdagens protokoll 1970. 1 saml. Nr 1. Bil. 7*

backainstitutet. Vidare föreslås s. k. vårdartjänst för handikappade elever i eftergymnasiala studier och vid folkhögskolor.

Den nya lagstiftningen angående omsorger om psykiskt utvecklingsstörda har föranlett en kraftig utbyggnad av undervisningen för skolpliktiga psykiskt utvecklingsstörda. Anslaget för driften av särskolor höjs med 22 milj. kr. till 57 milj. kr. Vuxenutbildning anordnas för vissa psykiskt utvecklingsstörda.

De under socialhuvudtiteln upptagna anslagen för bidrag till handikapporganisationer ökas.

De handikappade omfattar många grupper med skilda förutsättningar och behov. Samhällets insatser måste därför göras i många former. De statliga åtgärder som mera direkt tar sikte på de olika handikappgrupperna kan för budgetåret 1970/71 beräknas omfatta sammanlagt 2 220 milj. kr. Det är en ökning med ca 220 milj. kr. jämfört med innevarande budgetår. I totalsiffran ingår 1 120 milj. kr. i form av förtidspensioner m. m. under folkpensionsanslaget. På andra anslag som innefattar stöd åt handikappade, främst under inrikes- och utbildningsdepartementen för arbetsvård, bostäder, utbildning m. m., föreslås medelsanvisningar för nästa budgetår med omkring 885 milj. kr. Socialdepartementets anslag för olika åtgärder inom handikappvården ökar med över 30 %.

ATP-pension beräknas utgå till omkring 70 000 handikappade med tillsammans över 350 milj. kr. under nästa budgetår.

Handikapputredningens arbete fortsätter.

Arbetarskydd och arbetstid

Kraftigt ökade resurser ställs till förfogande för arbetarskyddsstyrelsen och yrkesinspektionen under nästa budgetår. Yrkesinspektionen får en betydligt ökad kapacitet för sina insatser på arbetsplatserna. Arbetarskyddsstyrelsen ges ökade resurser bl. a. för utarbetande av anvisningar om de åtgärder som måste vidtas för att förebygga ohälsa och olycksfall i arbetet. En kraftig satsning görs också för att öka informationen om arbetarskydd. Vidare föreslås en utbyggnad av arbetsmedicinska institutets arbetspsykologiska verksamhet.

En utredning kommer inom kort att tillsättas för att verkställa en genomgripande översyn av arbetarskyddslagstiftningen. Översynen skall leda till en lagstiftning som ger tillfredsställande grund för vidgade insatser mot hälsofarliga arbetsmiljöer.

I en särskild proposition till vårriksdagen föreslås lagstiftning om genomförande av 40 timmars arbetsvecka. Arbetstidsreformen skrivs in i en ny arbetstidslag som i princip skall gälla för alla arbetstagare. Arbetstidsförkortningen skall ske i två etapper på så sätt att hälften av arbetstidsförkortningen genomförs den 1 januari 1971 och återstoden den 1 januari

1973. Arbetstidsförkortningen leder fram till en utjämning av skillnaden i arbetstid för olika samhällsgrupper och är därför ett viktigt led i strävandena efter ökad jämlikhet. Förverkligandet av 40-timmarsveckan medför också att den gamla tanken på åtta timmars arbetsdag vinner slutlig framgång även inom ramen för femdagarsveckan.

En utredning pågår om yrkesskadeförsäkringens finansiering. Den skall bl. a. pröva frågan om att genom en särskild arbetarskyddsavgift i anslutning till yrkesskadeavgiften öka förutsättningarna för forskning, utbildning och information rörande arbetarskyddet.

Internationell samverkan

Socialattachéer finns f. n. i Washington, London och Bryssel. Deras huvuduppgifter är att förse såväl myndigheter som arbetsmarknadens parter med upplysningar i socialpolitiska och arbetsmarknadspolitiska frågor. Det föreslås att ytterligare en tjänst som socialattaché inrättas. Den nya socialattachén föreslås bli placerad i Bonn.

I anslagen till internationell samverkan ingår också Sveriges kostnader för deltagande i internationella arbetsorganisationen (ILO) och världshälsovårdsorganisationen (WHO). Tyngdpunkten i ILO:s arbete har på senare tid förskjutits från internationellt normskapande till tekniskt bistånd åt utvecklingsländerna. WHO:s insatser avser främst bistånd till olika länder för bekämpning av sjukdomar och för annat hälsovårdsarbete.

Sammanställning

Anslagsförändringarna inom socialdepartementets verksamhetsområde i förhållande till riksstaten för budgetåret 1969/70 framgår av följande sammanställning (milj. kr.).

DRIFTBUDGETEN

Femte huvudtiteln

	Anvisat 1969/70	Förslag 1970/71	Förändringar
A. Socialdepartementet m. m.....	12,6	15,3	+ 2,7
B. Allmän försäkring m. m.....	7 094,6	7 880,2	+ 785,6
C. Ekonomiskt stöd åt barnfamiljer m. m.	2 092,6	2 390,3	+ 297,7
D. Sociala serviceåtgärder.....	251,9	320,8	+ 68,9
E. Myndigheter inom hälso- och sjukvård, socialvård m. m.	108,9	93,3	- 15,6
F. Öppen hälso- och sjukvård.....	30,8	33,8	+ 3,0
G. Universitetssjukhus m. m.....	380,4	414,6	+ 34,2
H. Övrig sjukhusvård m. m.....	1 103,2	1 133,7	+ 30,5
I. Ungdomsvård m. m.....	76,4	89,8	+ 13,4
J. Nykterhetsvård m. m.....	158,6	187,5	+ 28,9
K. Viss rehabiliteringsverksamhet.....	160,3	214,3	+ 54,0
L. Arbetarskydd m. m.....	25,9	32,2	+ 6,3
M. Internationell samverkan.....	7,2	8,3	+ 1,1
Summa för driftbudgeten	11 503,4	12 814,1	+1 310,7

12 *Statsverkspropositionen år 1970: Bil. 7: Socialdepartementet*

KAPITALBUDGETEN

Statens allmänna fastighetsfond	40,9	33,0	-	7,9
Statens utlåningsfonder	—	—		—
Fonden för låneunderstöd	70,0	87,0	+	17,0
Summa för kapitalbudgeten	110,9	120,0	+	9,1
Totalt för socialdepartementet	11 614,3	12 934,1	+	1 319,8

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 2 januari
1970.*

Närvarande:

Statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, HOLMQVIST, ASPLING, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDKVIST, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG, BENGSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON.

Chefen för socialdepartementet, statsrådet Aspling, anmäler de frågor som gäller utgifterna för budgetåret 1970/71 inom socialdepartementets verksamhetsområde, dock att de på driftbudgeten under punkterna C 1—4, D 2—6 och I 1—5 samt på kapitalbudgeten under punkterna II: 3.3 och V: 1 upptagna frågorna anmäls av statsrådet Odhnoff. Föredragandena anför.

DRIFTBUDGETEN

Femte huvudtiteln

A. Socialdepartementet m. m.

A 1. Socialdepartementet

1968/69 Utgift ¹	4 390 102 ²
1969/70 Anslag	6 210 000
1970/71 Förslag	6 900 000

¹ Anslagen Socialdepartementet: Avlöningar och Socialdepartementet: Omkostnader

² Utbetalat retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 39 584 kr.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71
<i>Personal</i>		
Handläggande personal.....	53	+ 2
Övrig personal.....	42	—
	95	+ 2
<i>Anslag</i>		
Avlöningar.....	4 748 000	+ 500 000
Sjukvård.....	15 000	—
Reseersättningar (även utrikes resor).....	75 000	—
Expenser.....	260 000	+ 40 000
Publikationstryck.....	60 000	—
Lönekostnadspålägg.....	1 052 000	+ 150 000
	6 210 000	+ 690 000

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 6,9 milj. kr. Jag har därvid beräknat medel för bl. a. två handläggande tjänstemän som förts över till socialdepartementet från statsrådsberedningen samt ytterligare medel för experter.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Socialdepartementet* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 6 900 000 kr.

A 2. Kommittéer m. m.

1968/69 Utgift	4 372 446 ¹	Reservation	515 370
1969/70 Anslag	6 000 000			
1970/71 Förslag	6 000 000			

¹ Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 13 275 kr.

Under detta anslag har för innevarande budgetår beräknats medel för framställning av en social informationsbroschyr för allmänheten. Den arbetsgrupp som har till uppgift att utarbeta en sådan broschyr kommer inom kort att avsluta sitt arbete. Den tryckta broschyren kommer därefter att sändas ut till samtliga hushåll i landet.

Jag beräknar medelsbehovet under detta anslag till oförändrat 6 milj. kr. för nästa budgetår. Jag har därvid beräknat 1 milj. kr. för förberedelsearbete i samband med en omorganisation av apoteksrörelsen, som jag återkommer till i det följande.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kommittéer m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 6 000 000 kr.

A 3. Försöksverksamhet m. m.

Nytt anslag (förslag) 2 000 000

En samarbetskommitté för social forskning har genom beslut under förra året knutits till socialdepartementet. Kommittén har till uppgift att ta upp frågor om undersökningar av allmänt intresse som aktualiseras i det socialpolitiska arbetet och främja samarbete i sådana frågor mellan förvaltningen och den vetenskapliga forskningen. En viktig uppgift för kommittén är att utarbeta program för social forskning.

Den snabba utvecklingen inom socialpolitiken har gjort det angeläget att också skapa möjlighet till försöksverksamhet, utvecklingsarbete och undersökningar inom olika delar av det sociala området. Det gäller bl. a. prövning och utvärdering av nya metoder, men också andra undersökningar, som

direkt siktar till en vidareutveckling av ett visst område, såväl när det gäller mål och metoder som organisation och resursanvändning. Även behovet av ökade kunskaper om förskoleverksamhetens betydelse i olika avseenden bör beaktas i detta sammanhang.

Särskilda medel bör ställas till förfogande för försöksverksamhet, utvecklingsarbete och undersökningar av nämnda slag inom socialdepartementets verksamhetsområde. Jag förordar, att 2 milj. kr. beräknas för ändamålet för budgetåret 1970/71 under ett särskilt anslag, kallat Försöksverksamhet m. m.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Försöksverksamhet m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 2 000 000 kr.

A 4. Extra utgifter

1968/69 Utgift	303 542	Reservation	101 824
1969/70 Anslag	350 000		
1970/71 Förslag	350 000		

Anslaget bör för nästa budgetår föras upp med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Extra utgifter* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 350 000 kr.

B. Allmän försäkring m. m.

De lagfästa garantierna för medborgarnas ekonomiska trygghet på ålderdomen och vid sjukdom och invaliditet är fr. o. m. år 1963 samordnade i lagen om allmän försäkring, den s. k. socialbalken. Reformarbetet inom socialförsäkringen har sedan socialbalkens tillkomst fortsatt i snabb takt. Nya betydelsefulla reformer förbereds.

Samhällets insatser inom den allmänna försäkringen beräknas i år omfatta ca 13 500 milj. kr. mot ca 6 700 milj. kr. för fem år sedan. Av dessa 13 500 milj. kr. faller ca 7 500 milj. kr. på socialhuvudtiteln. 3 400 milj. kr. finansieras med arbetsgivaravgifter, 1 800 milj. kr. genom sjukförsäkringsavgifter och 800 milj. kr. av kommunerna.

Antalet folkpensionärer och kostnadsutvecklingen för *folkpensionerna* framgår av följande sammanställningar. Beräkningarna för åren 1970 och 1975 utgår från nuvarande lagstiftning.

Antal folkpensionärer

I början av år	Ålderspension	Förtidspension	Hustrutillägg	Änkepension	Barnpension	Invalidersättn.	Summa	Kommunalt bostadstillägg
1960.....	738 800	143 100	33 700	55 000	27 000	—	997 600	538 000
1965.....	827 200	150 600	41 700	84 400	35 900	5 200	1 145 000	580 700
1970.....	942 500	186 000	53 500	100 400	35 000	11 300	1 328 700	655 000
1975.....	1 049 000	205 000	59 000	105 000	35 000	13 000	1 466 000	710 000
Genomsnittlig ökning								
1960—64	17 700	1 500	1 600	5 900	1 800	1 000	29 500	8 500
1965—69	23 050	7 100	2 350	3 200	—200	1 200	36 700	14 900
1970—74	21 300	3 800	1 100	900	—	300	27 400	11 000

Folkpensionskostnaderna i milj. kr.

År	Ålderspension	Förtidspension	Änkepension, barnpension	Övrigt	Summa	Kommunalt bostadstillägg
1960	2 001	378	115	84	2 578	275
1965	3 146	577	345	131	4 199	449
1966	3 542	684	403	162	4 791	526
1967	3 897	761	451	188	5 297	596
1968	4 235	829	491	198	5 753	663
1969	4 570	900	530	220	6 220	745

Kostnadsutvecklingen är delvis en följd av den ändrade befolkningsstrukturen med ett ökat antal åldringar. Den kraftiga kostnadsökningen beror dock främst på standardhöjningar av pensionerna och en anpassning av pensionerna till förändringar i penningvärdet. Folkpensionsbeloppet har från år 1965 till år 1969 ökat med 31 %, varav 16 % är kompensation för prishöjningar och 15 % standardhöjningar.

Den 1 juli 1970 genomförs den andra etappen av det nya program för årliga folkpensionshöjningar genom pensionstillskott som beslutades vid förra årets riksdag. En pensionär som inte kunnat förvärva ATP eller som har lågt ATP-belopp får därigenom en ny standardhöjning av sin folkpension med 180 kr. resp. 360 kr. för makar den 1 juli 1970. Härtill kommer de pensionshöjningar som automatiskt följer av förändringar i konsumentpriserna. Inräknas kompensationen för den av chefen för finansdepartementet tidigare förordade höjningen av mervärdeskatten, beräknas folkpensionens årsbelopp (inklusive pensionstillkotten) under loppet av nästa budgetår öka med sammanlagt 560 kr. för en ensam pensionär och med 970 kr. för ett pensionärspär.

Utbetalningen av *ATP-pensioner* får för varje år allt större betydelse. Antalet ATP-pensionärer och kostnadsutvecklingen för ATP-utbetalningarna framgår av följande sammanställning. Beräkningarna för åren 1970 och 1975 utgår från nuvarande lagstiftning och nuvarande basbelopp 6 000 kr.

	Ålders- pension	Förtids- pension	Änkepension	Barnpension	Summa
Antal pensionärer i början av år					
1963.....	2 500	4 500	6 400	4 200	17 600
1965.....	51 300	17 600	19 600	12 700	101 200
1970.....	225 000	67 000	68 000	30 000	390 000
1975 (beräknat)....	400 000	110 000	137 000	37 000	684 000
Genomsnittlig årlig ökning					
1965—69.....	34 700	9 900	9 700	3 400	57 700
1970—74.....	35 000	8 600	13 800	1 400	58 800
Pensionskostnader milj. kr. år					
1963.....	7	9	14	5	35
1965.....	57	47	48	16	168
1970 (beräknat)....	543	325	184	48	1 100
1975 (beräknat)....	1 575	550	430	75	2 630

Avsikten är att förslag om en genomgripande reformering av förtidspensioneringen fr. o. m. den 1 juli 1970 skall läggas fram i en särskild proposition till vårriksdagen. Genom denna reform kommer personer med tungt eller pressande arbete att få ökade möjligheter till pension före 67-årsåldern. En äldre arbetare som inte längre orkar med sitt arbete och som inte kan beredas ett annat lämpligt arbete utan omskolning skall kunna få för-

tidspension. De vidgade möjligheterna till förtidspension beräknas beröra 10 000—20 000 personer under de närmaste åren. Försäkringens kostnader beräknas genom reformen öka med ca 100 milj. kr. under det första året, varav 50 milj. kr. avser folkpensioner och 50 milj. kr. ATP. I anslutning till propositionen om en reformerad förtidspensionering kommer även utredningsfrågan rörande en sänkning av den allmänna pensionsåldern att tas upp till behandling.

Jag beräknar att statens sammanlagda folkpensionskostnader nästa budgetår kommer att öka med 690 milj. kr. Därav hänför sig 185 milj. kr. till en höjning av pensionstillskotten och 50 milj. kr. till den nämnda reformeringen av förtidspensioneringen. 120 milj. kr. beror på ett ökat antal pensionärer och 335 milj. kr. är kostnader för värdesäkring av folkpensionerna vid beräknade prisförändringar. Jag har därvid beaktat den höjning av pensionsbeloppen som kan beräknas till följd av den tidigare omnämnda höjningen av mervärdeskatten. Anslagsbehovet för folkpensioner under budgetåret 1970/71 uppgår därmed till 7 200 milj. kr. Kommunernas kostnader för de kommunala bostadstilläggen till folkpensionärer beräknas för samma budgetår till ca 800 milj. kr. De sammanlagda folkpensionskostnaderna under nästa budgetår beräknas alltså till 8 000 milj. kr. ATP-utbetalningarna under samma tid beräknas till ca 1 300 milj. kr.

Utvecklingen inom *sjukförsäkringen* under 1960-talet belyses i följande sammanställning över kostnadsutvecklingen (i milj. kr.).

År	Grund- sjukpen- ning och barn- tillägg	Tilläggs- sjuk- penning	Moder- skaps- hjälp	Läke- medel	Läkar- vård	Övriga utgifter	Summa
1960.....	176	424	62	86	163	220	1 131
1965.....	360	779	229	176	252	369	2 165
1966.....	364	862	240	207	269	420	2 362
1967.....	490	1 437	314	239	289	479	3 248
1968.....	533	1 703	324	396	393	530	3 879
1969.....	576	1 938	332	455	430	567	4 298
1970.....	590	2 100	340	525	585	725	4 865

Ökningen av sjukförsäkringskostnaderna speglar den omfattande reformering av sjukförsäkringen som genomförts under de senaste åren med höjda förmånsnivåer i olika avseenden, men den beror också på en betydligt ökad sjukvårdskonsumtion. Genom de senaste årens reformbeslut har de tidigare karensdagarna i sjukpenningförsäkringen avskaffats, och den genomsnittliga sjukpenningnivån har höjts från 60—65 % till ca 80 %. Förbättrade läkemedelsrabatter har sänkt medicinkostnaderna för allmänheten och ingen behöver nu betala mer än 15 kr. vid varje inköp av medicin på recept.

Fr. o. m. den 1 januari i år gäller ett radikalt förenklat sjukförsäkrings-system för läkarvård i samhällets regi. Patienterna behöver endast betala en enhetlig avgift på 7 kr. till sjukvårdshuvudmannen för varje besök på sjukhusens läkarmottagningar och hos provinsialläkare m. fl. Om läkaren gör hembesök är avgiften 15 kr. I båda fallen skall avgiften täcka även röntgen- och laboratorieundersökningar m. m. som patienten blir remitterad till. Sjukvårdshuvudmannen får samtidigt ersättning direkt från försäkringskassan med 31 kr. per besök.

Ett utredningsförslag från riksförsäkringsverket om att utvidga ersättningssystemet för den offentliga läkarvården till att i sina huvuddrag gälla även privatpraktiserande läkare remissbehandlas f. n. Förslaget förutsätter att sjukvårdshuvudmännen träffar läkarvårdsavtal med privatpraktiserande läkare, vilket bl. a. skall innebära att läkaren inte får ta ut en patientavgift på mer än 10 kr. eller i vissa fall 15 kr. per besök.

I anslutning till att sjukförsäkringens ersättning för sjukhusvård fr. o. m. den 1 januari i år höjts till 10 kr. per vård dag har också genomförts en betydande förbättring av sjukförsäkringsskyddet för pensionärer genom en utsträckning av sjukhjälpstiden från sammanlagt 180 dagar till 365 dagar.

Avsikten är att till årets riksdag lägga fram förslag om lika behandling av män och kvinnor inom sjukförsäkringen, bl. a. genom att nuvarande hemmafruförsäkring omvandlas till en hemmamakeförsäkring som omfattar både kvinnor och män.

Folktandvårdsutredningen väntas inom kort lämna sitt betänkande angående en utbyggnad av folktandvården, som innefattar en utökning av den fria tandvården för barn och ungdom. Jag har för avsikt att när detta betänkande föreligger ta upp frågan om utformningen av en tandvårdsförsäkring.

Jag vill i detta sammanhang också anmäla att frågan om ett inordnande av sjukpenningen i beskattningssystemet inom kort kommer att utredas. Görs sjukpenningen beskattningsbar, vilket självfallet förutsätter en höjning av de nuvarande sjukpenningbeloppen, kan sjukpenningen bli mera jämförbar med sjuklön. Den kan då också grunda rätt till ATP. Denna översyn av sjukpenningsförsäkringen utgör tillsammans med förslaget om ökade pensionsmöjligheter före 67 års ålder ett led i strävandena att åstadkomma större jämlikhet i arbetslivet. Samma målsättning ligger bakom de i annat sammanhang berörda förslagen om genomförande av 40 timmars arbetsvecka, om kraftigt ökade resurser för arbetarskyddet och om en genomgripande översyn av arbetarskyddslagen.

Flera andra frågor som berör socialförsäkringen är under utredning. Syftet därmed är att kontinuerligt anpassa socialförsäkringen till den fortlöpande utvecklingen i samhället. På pensionsområdet pågår utredningsarbete inom pensionsförsäkringskommittén och riksförsäkringsverket. Frågor som behandlas är bl. a. likställighet mellan män och kvinnor inom pensione-

ringen, varvid änke- och barnpensioneringen berörs liksom frågan om änklingspension samt invaliditetstillägg och invaliditetsersättningar. På sjukförsäkringssidan pågår utredningsarbete hos riksförsäkringsverket, socialstyrelsen och 1961 års sjukförsäkringsutredning. Arbetet berör förebyggande vård, företagshälsovård och sjukförsäkringens ersättningsregler för resekostnader vid läkarbesök. En särskild utredning pågår om sjukvårdskostnadernas finansiering och betydelse för den enskilde och samhället.

På det administrativa området pågår ett omfattande utredningsarbete angående möjligheterna att bl. a. genom användning av den moderna ADB-tekniken rationalisera administrationen inom den allmänna försäkringen. En utredning om yrkesskadeförsäkringens administration väntas bli färdig inom den närmaste tiden. Yrkesskadeförsäkringens finansiering är också under utredning.

På områden utanför den allmänna försäkringen men med angränsande utredningsuppgifter märks familjepolitiska kommittén, som utreder frågan om det ekonomiska stödet åt barnfamiljerna, KSA-utredningen som sysslar med frågan om förbättrat och vidgat kontantstöd vid arbetslöshet samt socialutredningen, som verkställer en förutsättningslös utredning om socialvårdens målsättning och organisation.

B 1. Försäkringsdomstolen

1968/69 Utgift ¹	1 192 189 ²
1969/70 Anslag	1 863 000
1970/71 Förslag	2 000 000

¹Anslagen Försäkringsdomstolen: Avlöningar och Försäkringsdomstolen: Omkostnader

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 10 091 kr.

Försäkringsdomstolen är högsta prövningsinstans för socialförsäkringen. Den har att pröva sådana beslut av riksförsäkringsverket, försäkringsrådet eller tillsynsmyndigheten för erkända arbetslöshetskassor, över vilka besvär anförts eller vilka underställts domstolens prövning. Domstolen har såväl lagfarna som icke lagfarna ledamöter.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71 Försäkrings- domstolen	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Domare	7	—	—
Föredragande	7	—	—
Övrig personal	12	—	—
	26	—	—

Anslag

Avlöningar	1 365 000	+ 61 000	+ 91 000
Sjukvård	3 000	—	—
Reseersättningar	15 000	—	—
Lokalkostnader	128 000	+ 6 000	+ 6 000
Expenser	55 000	+ 19 000	+ 19 000
Därav engångsutgifter	4 000	+ 10 000	+ 10 000
Lönekostnadspålägg	297 000	+ 14 000	+ 21 000
	1 863 000	+ 100 000	+ 137 000

Försäkringsdomstolen

1. Löne- och prisomräkning m. m. 66 000 kr.
2. För kontorsutrustning och lokalkostnader behövs ytterligare 34 000 kr.

Departementschefen

Jag beräknar 37 000 kr. för viss förstärkning av den föredragande personalen. I övrigt ansluter jag mig till försäkringsdomstolens förslag.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Försäkringsdomstolen* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 2 000 000 kr.

B 2. Försäkringsrådet

1968/69 Utgift ¹	889 615 ²
1969/70 Anslag	1 267 000
1970/71 Förslag	1 322 000

¹ Anslagen Försäkringsrådet: Avlöningar och Försäkringsrådet: Omkostnader

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 8 040 kr.

Försäkringsrådet har att följa yrkesskedeförsäkringens tillämpning och utveckling och utgör första besvärinstans i yrkesskadeärenden m. m. Rådet består av minst sju ledamöter, varav två representerar arbetsgivarna och två arbetstagarna.

<i>Personal</i>	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Försäkringsrådet	Dep.chefen
Domare	6	—	—
Föredragande	6	—	—
Övrig personal	7	—	—
	19	—	—
<i>Anslag</i>			
Avlöningar	977 000	+ 55 000	+ 55 000
Sjukvård	2 500	—	—
Reseersättningar	1 000	—	—
Lokalkostnader	47 600	— 4 000	— 4 000
Expenser	32 900	+ 4 000	— 10 000
Därav engångsutgifter	14 000	—	— 14 000
Lönekostnadspålägg	206 000	+ 14 000	+ 14 000
	1 267 000	+ 69 000	+ 55 000

Försäkringsrådet

1. Löne- och prisomräkning m. m. 54 000 kr.
2. För ersättning till medicinskt sakkunniga m. m. behövs ytterligare 15 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Försäkringsrådet* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 322 000 kr.

B 3. Riksförsäkringsverket

1968/69	Utgift ¹	22 212 630 ²
1969/70	Anslag	31 900 000
1970/71	Förslag	35 470 000

¹ Anslagen Riksförsäkringsverket: Avlöningar och Riksförsäkringsverket: Omkostnader

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänförs till budgetåret 1968/69 uppgår till 340 589 kr.

Riksförsäkringsverket är central förvaltningsmyndighet för ärenden som rör den allmänna försäkringen, dvs. sjukförsäkring, folkpensionering och tilläggspensionering. I verkets uppgifter ingår bl. a. att utöva tillsyn över de allmänna försäkringskassorna, som är lokala organ för den allmänna försäkringen. Utbetalning av folkpension och tilläggspension sker i huvudsak genom verkets försorg. Verket bedriver vidare försäkringsverksamhet enligt lagstiftningen om yrkesskadeförsäkring och krigsförsäkring för sjömän m. fl. I verket handläggs även ärenden angående debitering och uppbörd av arbetsgivaravgifter och åtgärder till förebyggande och hävande av invaliditet.

Riksförsäkringsverkets styrelse utgörs av generaldirektören och överdirektören samt fem särskilt förordnade ledamöter. Verket är organiserat på en administrativ avdelning, en försäkringsavdelning, en besvärsavdelning och en yrkesskadeavdelning. Avdelningarna är organiserade på sammanlagt 12 byråer och 2 fristående sektioner. En av byråerna, den matematisk-statistiska, intar en fristående ställning i förhållande till avdelningsindelningen.

		Beräknad ändring 1970/71	
	1969/70	Riksförsäkringsverket	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Sektionschefer och högre personal.....	52	+ 3	+ 2
Handläggande personal.....	158	+21	+ 9
Övrig personal.....	713	+ 5	+ 1
	923	+29	+12

Anslag

Utgifter

Avlöningar	28 854 000	+ 3 714 000	+ 2 783 000
Sjukvård	143 000	+ 4 000	+ 4 000
Resesättningar	185 000	+ 15 000	+ 15 000
Därav utrikes resor	7 000	—	—
Lokalkostnader	1 553 000	+ 342 000	+ 327 000
Kostnader för drift av datamaskinanläggning m. m. . .	2 500 000	+ 200 000	—
Övriga expenser	2 065 000	+ 355 000	+ 235 000
Därav engångsutgifter	95 000	— 33 000	— 75 000
Lönekostnadspålägg	6 580 000	+ 945 000	+ 746 000
Summa utgifter	41 880 000	+ 5 575 000	+ 4 110 000

Inkomster

Ersättning från allmänna pensionsfonden	9 980 000	+ 670 000	+ 540 000
	31 900 000	+ 4 905 000	+ 3 570 000
Bidrag till riksförsäkringsverket och försäkringsrådet, som redovisas på driftbudgetens inkomstsida	10 000 000	- 1 700 000	- 1 700 000

Riksförsäkringsverket

1. Löne- och prisomräkning m. m. 3 129 000 kr.

2. Med hänsyn till socialförsäkringens betydelse för de enskildas ekonomi och samhällsekonomin bör verkets resurser för utrednings- och planeringsverksamhet ökas. En utredningsbyrå bör inrättas för att i samråd med berörda enheter inom verket utföra bl. a. utredningsuppdrag som anförtros åt verket, prognosverksamhet och andra långsiktiga planeringsarbeten samt specialundersökningar av socialförsäkringens verkningar inom olika avsnitt. För nämnda ändamål behövs en personalförstärkning med en byråchef, en avdelningsdirektör, en byrådirektör och två kvalificerade biträden (+ 328 000 kr.). Dessutom bör 100 000 kr. få disponeras för anlåtande av expertis.

3. Den kraftiga ökningen av antalet ärenden på besvärsavdelningen har medfört alltför långa väntetider för de försäkrade. En personalförstärkning är därför angelägen. Avdelningen bör tillföras tio nya tjänster för handläggande personal. (+ 700 000 kr.)

4. För utvecklingsarbete i ADB-teknik behöver tekniska byråns systemsektion omorganiseras och tillföras fyra byrådirektörstjänster, varjämte en byrådirektörstjänst bör ändras till tjänst som avdelningsdirektör. (+ 313 000 kr.)

5. Den starka ökningen av lagbyråns internationella arbetsuppgifter motiverar att dessa ärenden bryts ut ur lagbyråns utredningssektion och handläggs på en internationell sektion under ledning av en avdelningsdirektör. Den kvarstående delen av utredningssektionen bör ombildas till en allmän sektion med en avdelningsdirektör som chef. Vidare behöver ombudsmansektionen förstärkas med en byrådirektör och byråns sekretariat behöver ytterligare ett biträde. (+ 270 000 kr.)

6. För handläggningen av frågor om försäkringskassornas ekonomi och

redovisning behövs en avdelningsdirektör. För frågor rörande behandling av ärenden om förtidspension m. m. behövs en byrådirektör och en assistent. För rationaliseringsarbetet behövs ytterligare en förste byråsekreterare och ett kvalificerat biträde. Avgiftsbyråns uppboordsgrupp bör ombildas till en självständig sektion och en sektionschefsbefattning inrättas samtidigt som en amanuensjänst dras in. För informationsverksamheten behöver anställas en redaktör. (+ 379 000 kr.)

7. Lönekostnadspålägg för nya tjänster 350 000 kr.

Departementschefen

Jag finner det angeläget att riksförsäkringsverket får ökade resurser för utrednings- och planeringsverksamhet. En utredningsbyrå bör inrättas för att som stabsorgan biträda verksledningen med dessa uppgifter. En ny tjänst som byråchef bör inrättas och dessutom beräknar jag medel för en avdelningsdirektör, en byrådirektör och ett biträde på den nya byrån (2).

Med hänsyn till det ökade antalet ärenden på besväravdelningen beräknar jag medel för ytterligare tre byrådirektörer och tre förste byråsekreterare på denna avdelning (3). Vidare beräknar jag medel för ytterligare en byrådirektör på tekniska byrån (4) och en avdelningsdirektör för internationella ärenden på lagbyrån (5).

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 35 470 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att inrätta en tjänst i riksförsäkringsverket som byråchef i Ce 1;

b) till *Riksförsäkringsverket* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 35 470 000 kr.

B 4. Folkpensioner

För innevarande budgetår har till folkpensioner anvisats ett förslagsanslag av 6 510 milj. kr.

Ett nytt program för årliga folkpensionshöjningar genom pensionstillskott beslutades vid förra årets riksdag. De nya pensionstillskotten innebär att folkpensionen för dem som inte kunnat förvärva ATP eller som har låga ATP-belopp kommer att höjas för varje år med 3 % av basbeloppet upp till en viss garantinivå.

Den 1 juli 1970 höjs pensionstillskotten med 180 kr. per år för en ensam pensionär och med 360 kr. per år för ett pensionärspar (vid nuvarande basbeloppet 6 000 kr.). Härtill kommer de pensionshöjningar som automatiskt följer av förändringar i konsumentpriserna. Inräknas kompensationen för den av chefen för finansdepartementet tidigare förordade höjningen av mervärdeskatten, kan folkpensionen — inklusive pensionstillskott men frånsett

kommunalt bostadstillägg — under nästa budgetår beräknas öka med 560 kr. till 6 140 kr. för en ensam ålderspensionär liksom för personer med hel förtids- eller änkepension och med 970 kr. till 9 730 kr. för ett pensionärspär.

Kommunalt bostadstillägg utgår i samtliga kommuner, och ca 650 000 folkpensionärer har sådant tillägg. Över hälften av dem bor i kommuner där bostadstilläggets maximibelopp utgör 2 000 kr. eller mer per år. I dessa kommuner är det utgående bostadstillägget helt eller delvis beroende av pensionärens faktiska bostadskostnad.

På Kungl. Maj:ts uppdrag har riksförsäkringsverket gjort en utredning om vidgade möjligheter för äldre förvärvsarbetande att efter individuell prövning få förtidspension. Jag avser att i annat sammanhang förorda att förslag om en genomgripande reformering av förtidspensioneringen fr. o. m. den 1 juli 1970 läggs fram i en särskild proposition till årets riksdag. Som jag inledningsvis nämnt skall reformen ge personer med tungt eller pressande arbete ökade möjligheter till pension före 67 års ålder. De vidgade möjligheterna till förtidspension beräknas beröra 10 000—20 000 personer under de närmaste åren. Reformen beräknas öka försäkringens kostnader med ca 100 milj. kr. under det första året, varav 50 milj. kr. avser folkpensioner och 50 milj. kr. avser ATP.

Jag beräknar statens sammanlagda folkpensionskostnader under nästa budgetår till 7 200 milj. kr., vilket innebär en ökning med 690 milj. kr. jämfört med innevarande budgetår. Av kostnadsökningen hänför sig 185 milj. kr. till den nya höjningen av pensionstillskotten och 50 milj. kr. till den nämnda reformeringen av förtidspensioneringen. 120 milj. kr. beror på ett ökat antal pensionärer och 335 milj. kr. är kostnader för värdesäkring av folkpensionerna vid beräknade prisförändringar.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till *Folkpensioner* för budgetåret 1970/71 beräkna ett förslagsanslag av 7 200 000 000 kr.

B 5. Ersättning till postverket för pensionsutbetalningar

1968/69 Utgift	13 170 974
1969/70 Anslag	14 000 000
1970/71 Förslag	15 000 000

Ersättning till postverket för utbetalning av allmänna pensioner erläggs halvårsvis i efterskott. Anslaget för budgetåret 1970/71 avser alltså kostnader för pensionsutbetalningar under kalenderåret 1970.

Riksförsäkringsverket

Pensionsutbetalningarna genom postverket fr. o. m. år 1967 framgår av följande tablå.

År	Antal utbetalningar	Totalkostnad, milj. kr.	Därav på staten, milj. kr.
1967.....	12 378 024	15,0	13,4
1968.....	12 376 838	15,0	13,2
1969 (beräknat).....	12 400 000	15,6	13,5
1970 (beräknat).....	12 700 000	16,0	13,6

Den stagnation i antalet utbetalningar via postverket som trots ett växande antal pensionärer inträffat under de senaste budgetåren beror bl. a. på att Kommunernas pensionsanstalt fr. o. m. juli 1968 övertagit viss löpande utbetalning av folkpension och tilläggspension (omkring 325 000 utbetalningar per år). Härtill kommer att antalet utbetalningar via postgiro visat en markant uppgång. För kalenderåret 1970 har riksförsäkringsverket räknat med totalt omkring 12,7 milj. pensionsanvisningar. Av dessa har omkring 30 % antagits komma att innefatta antingen folkpension jämte tilläggspension eller — en obetydlig andel — enbart tilläggspension.

För år 1969 utgår ersättning till postverket för utbetalning och viss ur kontrollsynpunkt nödvändig databehandling av pensionsanvisningar med sammanlagt 1: 26 kr. per utbetald anvisning. För pensionsanvisningar som förutom folkpension även innefattar ATP bestrids halva ersättningskostnaden till postverket av medel ur allmänna pensionsfonden. Riksförsäkringsverket har utifrån en oförändrad ersättning under år 1970 beräknat anslagsbehovet under budgetåret 1970/71 till 13,6 milj. kr.

Postverket har därefter i en framställning begärt att ersättningen för pensionsutbetalningar under år 1970 skall höjas till 1: 39 kr. per utbetald pensionsanvisning.

Departementschefen

Jag har inte något att erinra mot den av postverket föreslagna ersättningsgrunden. Med tillämpning av det föreslagna ersättningsbeloppet beräknar jag anslagsbehovet för nästa budgetår till avrundat 15 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ersättning till postverket för pensionsutbetalningar* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 15 000 000 kr.

B 6. Bidrag till sjukförsäkringen

1968/69 Utgift	510 000 000
1969/70 Anslag	535 000 000
1970/71 Förslag	625 000 000

Från anslaget utgår statsbidrag till försäkringskassornas utgifter för vissa sjukförsäkringsförmåner. Statsbidrag utgår med 40 % av kassornas utgifter för grundsjukpenning, barntillägg och moderskapspenning samt för sjuk-

vårdersättning (utom sjukhusvård). Till kassornas utgifter för frivillig sjukpenningförsäkring utgår statsbidrag med i regel 20 %. Statsbidraget till läkemedelsersättning utgör 1:15 kr. per år för varje inskriven försäkrad. Bidragsbestämmelserna återfinns i lagen (1962:381) om allmän försäkring (ändrad senast 1969:650), kungörelsen (1962:402) om frivillig sjukpenningförsäkring hos allmän försäkringskassa (ändrad 1966:352) och förordningen (1954:519) angående kostnadsfria eller prisnedsatta läkemedel (ändrad senast 1967:737).

Riksförsäkringsverket

Anslagsbelastningen för innevarande budgetår beräknas nu till ca 570 milj. kr., vilket är 35 milj. kr. högre än anslagsbeloppet. Av sistnämnda belopp hänförs sig 25 milj. kr. till det ändrade system för läkarvårdersättning, som trädde i kraft den 1 januari 1970. Denna reform beräknas öka försäkringskassornas ersättningar för läkarvård i samhällets regi med ca 120 milj. kr. år 1970. Ersättningarna för sjukhusvård beräknas öka med ca 130 milj. kr. till följd av höjningen av sjukhusavgiften från 5 till 10 kr. per vård dag. Till sistnämnda ersättningar utgår dock inget statsbidrag.

Befolkningsutvecklingen har antagits medföra en årlig ökning av huvuddelen av kassornas utgifter med omkring 2 %. Försäkringskassornas huvudsakliga utgifter för sjukvårdsförsäkringen har beräknats öka med 6 % per år utöver vad som betingas av befolkningsökningen.

Från dessa utgångspunkter beräknas statsbidraget för år 1970 till 604 milj. kr. och för år 1971 till 633 milj. kr. Anslagsbehovet för budgetåret 1970/71 beräknas därmed till 620 milj. kr. Riksförsäkringsverkets beräkningar framgår av tabellen på s. 28.

Riksförsäkringsverket har senare lagt fram förslag om ersättning vid privatläkarvård. Verket beräknar att ett genomförande av detta förslag samt familjepolitiska kommitténs förslag om jämställdhet mellan män och kvinnor inom sjukförsäkringen kommer att öka anslagsbehovet med ytterligare 20 milj. kr.

Departementschefen

Jag har inledningsvis redogjort för den reformering av sjukförsäkringen som genomförts under de senaste åren och som nu senast inneburit att ett radikalt förenklat och förbättrat ersättningssystem införts för läkarvård i samhällets regi. Ett utredningsförslag om att utvidga detta system till att i sina huvuddrag gälla även privatpraktiserande läkare remissbehandlas f. n. Kungl. Maj:t har fått riksdagens bemyndigande att besluta i denna fråga.

Jag avser att i annat sammanhang förorda att förslag om lika behandling av män och kvinnor inom sjukförsäkringen läggs fram i en särskild proposition till årets riksdag. Reformen innebär bl. a. att nuvarande s. k. hemmafruförsäkring omvandlas till en hemmakeförsäkring som inne-

Utgifter, grupperade med hänsyn till utgående statsbidrag	Forsäkringskassornas utgifter samt statsbidrag, milj. kr.			
	1968	Beräkning för		
		1969	1970	1971
<i>Statsbidrag med 40%</i>				
Grundsjukpenning.....	500,1	541	555	568
Barntillägg.....	33,3	35	36	37
Moderskapspenning.....	123,0	119	119	119
Läkarvård inkl. utom riket.....	393,0	430	585	631
Tandläkarvård och mödratandvård.....	15,0	15	15	15
Sjukhusvård utom riket.....	0,7	1	1	1
Resor.....	85,0	94	102	110
Sjukvårdande åtgärder enl. 2 kap. 6 § AFL.....	26,3	31	33	35
Ersättn. till kommun m. m. enl. 2 kap. 7 § AFL..	33,0	32	33	34
Summa utgifter med 40% statsbidrag.....	1 209,4	1 298	1 479	1 550
<i>Statsbidrag med 20%</i>				
Frivillig sjukpenningförsäkring.....	21,6	26	27	28
<i>Statsbidrag med 1: 15 kr. per försäkrad</i>				
Läkemedelsersättning.....	396,0	455	523	601
<i>Ej statsbidrag</i>				
Tilläggsjukpenning för anställning.....	1 596,8	1 815	1 970	2 127
D:o för annat förvärsarbete.....	106,8	123	133	144
D:o för moderskap.....	201,2	213	220	231
Sjukhusvård.....	90,1	93	221	226
Förvaltningsutgifter.....	257,3	275	292	310
Summa utgifter	3 879,2	4 298	4 865	5 217
<i>Statsbidragskostnad</i>				
40% av utgifter enligt ovan.....	483,7	519	592	620
20% ».....	4,3	5	5	6
1: 15 kr. per försäkrad.....	7,1	7	7	7
Summa statsbidrag	495,1	531	604	633
<i>Fördelningen av statsbidrag på budgetår</i>				
Budgetår Statsbidrag milj. kr.				
1967/68 463.....	259			
1968/69 510.....	236	274		
1969/70 (beräknat) 570.....		257	313	
1970/71 (beräknat) 620.....			291	329

fattar både kvinnor och män. Medel bör beräknas under statsbidragsanslaget för genomförande av reformen den 1 januari 1971.

Vid i övrigt oförändrade bestämmelser beräknar jag anslagsbehovet för bidrag till sjukförsäkringen under nästa budgetår till avrundat 625 milj. kr. Jämfört med anslaget för innevarande budgetår är det en ökning med 90 milj. kr., varav 50 milj. kr. utgör kostnader för det nya sjukförsäkringssystemet för läkarvård i offentlig regi och 40 milj. kr. är automatiska kostnadsökningar till följd av befolkningsökningen och en ökad sjukvårdskonsumtion samt beräknade kostnader för den nämnda hemmamakeförsäkringen m. m. Anslaget bör föras upp med 625 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Bidrag till sjukförsäkringen* för budgetåret 1970/71
anvisa ett förslagsanslag av 625 000 000 kr.

B 7. Vissa yrkesskadeersättningar m. m.

1968/69 Utgift	7 126 138
1969/70 Anslag	600 000
1970/71 Förslag	1 400 000

Från anslaget bekostas tillägg på vissa äldre livräntor samt ersättning i anledning av skadefall, där ersättning på grund av speciella författningar eller särskilda beslut helt eller delvis utgår av statsmedel.

T. o. m. budgetåret 1968/69 utbetalades från detta anslag även ersättningar i anledning av yrkesskada i statens tjänst. Dessa ersättningar belastar fr. o. m. innevarande budgetår i stället inkomstiteln Pensionsmedel m. m.

Riksförsäkringsverket

Anslagsberäkningen för budgetåret 1969/70 avsåg enbart kostnaderna för uppräknig och värdesäkring av vissa äldre livräntor. Från anslaget skall emellertid bekostas bl. a. yrkesskadeersättningar åt vissa intagna på anstalt och ersättningar i anledning av skada ådragen under tjänstgöring i civilförsvaret eller vid brandsläckning. Anslaget för budgetåret 1969/70 torde med hänsyn härtill komma att belastas med ytterligare ca 750 000 kr., medan motsvarande besparing uppkommer på inkomstiteln Pensionsmedel m. m.

För budgetåret 1970/71 beräknas kostnaderna för uppräknig och värdesäkring av äldre livräntor till 580 000 kr. Kostnaden för övriga ersättningar beräknas till ca 800 000 kr. Anslagsbehovet uppskattas till avrundat 1 400 000 kr.

Departementschefen

Jag har inte något att erinra mot riksförsäkringsverkets anslagsberäkning.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Vissa yrkesskadeersättningar m. m.* för budgetåret
1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 400 000 kr.

C. Ekonomiskt stöd åt barnfamiljer m. m.

Samhällets direkta ekonomiska stöd åt barnfamiljerna utgörs främst av de allmänna barnbidragen, bostadstilläggen, bidragsförskotten, bosättningslånen samt moderskapsförsäkringen och barnpensionerna inom den allmänna försäkringen.

Genom de allmänna barnbidragen får alla barnfamiljer ett grundläggande ekonomiskt tillskott. Omkring 1 milj. barnfamiljer med ca 1,8 milj. barn under 16 år har barnbidrag. Barnbidraget utgår nu med 900 kr. per barn och år. Jag kommer i det följande att förorda att detta belopp höjs med 300 kr. till 1 200 kr. fr. o. m. den 1 januari 1971. Kostnaderna för barnbidragen kommer därigenom att öka med 540 milj. kr. per år. Budgetåret 1970/71 belastas med halva denna årskostnad, 270 milj. kr.

Som ett viktigt komplement till barnbidragen har närmare 400 000 familjer med över 700 000 barn under förra året fått ett förstärkt ekonomiskt stöd genom de nya statliga och kommunala bostadstilläggen. Dessa tillägg har bl. a. inneburit att familjer med lägre inkomster och familjer med flera barn fått ökade möjligheter att höja sin bostadsstandard. Praktiskt taget samtliga kommuner har utnyttjat möjligheten att genom statsbidragsgrundande kommunala bostadstillägg utge ett särskilt stöd till familjer som har höga bostadskostnader. Vid min anmälan av ifrågavarande anslag kommer jag att föreslå en höjning av inkomstgränsen för bostadstilläggen.

1968 års familjepolitiska reform innefattade även en höjning av bidragsförskotten. Reglerna för statens ersättning till kommunerna innebär att statens kostnader för denna höjning, ca 20 milj. kr., första gången belastar anslaget för nästa budgetår.

Familjepolitiska kommittén fortsätter sitt utredningsarbete beträffande samhällets ekonomiska stöd till barnfamiljerna.

C 1. Allmänna barnbidrag

1968/69	Utgift	1 584 867 720
1969/70	Anslag	1 600 000 000
1970/71	Förslag	1 885 000 000

Allmänna barnbidrag utgår för barn under 16 års ålder med 900 kr. per år. Kostnaderna bestrids helt av statsmedel. Bidragsbestämmelserna återfinns i lagen (1947:529) om allmänna barnbidrag (ändrad senast 1967:950).

Socialstyrelsen

Socialstyrelsen beräknar anslagsbehovet för budgetåret 1970/71 till 1 615 milj. kr. Antalet barn under 16 år har, på grundval av statistiska centralbyråns senaste befolkningsprojektion, antagits utgöra 1 794 000 vid slutet av år 1970. Styrelsen beräknar anslagsbehovet genom att multiplicera barnantalet vid budgetårets mitt med barnbidragsbeloppet.

Föredraganden

Genom de allmänna barnbidragen får alla barnfamiljer ett grundläggande ekonomiskt tillskott, som betyder mycket för att utjämna skillnaderna i ekonomisk levnadsnivå mellan barnfamiljer och familjer utan barn. Barnbidragsbeloppet utgör nu 900 kr. per barn och år. Chefen för finansdepartementet har tidigare denna dag anmält frågan om en skattereform som bl. a. innefattar en höjning av mervärdeskatten. Med anledning härav bör barnbidragsbeloppet justeras för att dess realvärde skall bibehållas. Samtidigt bör en ytterligare uppräknig göras av barnbidragsbeloppet med hänsyn till de senaste årens prisutveckling. Härutöver bör barnfamiljerna få ett reellt standardtillskott. Jag förordar därför, att barnbidragsbeloppet sammanlagt höjs med 300 kr. till 1 200 kr. per barn och år fr. o. m. den 1 januari 1971. Genom barnbidragshöjningen tillförs barnfamiljerna 540 milj. kr. per år. Budgetåret 1970/71 belastas med halva denna årskostnad, 270 milj. kr. Det sammanlagda anslagsbehovet för de allmänna barnbidragen under nästa budgetår beräknar jag till 1 885 milj. kr.

Förslag till den lagändring, som behövs för att genomföra höjningen av barnbidragen, bör lämnas riksdagen genom en särskild proposition.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Allmänna barnbidrag* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 885 000 000 kr.

C 2. Ersättning till postverket för utbetalning av allmänna barnbidrag

1968/69 Utgift	3 644 022
1969/70 Anslag	4 200 000
1970/71 Förslag	4 800 000

Ersättning till postverket för utbetalning av allmänna barnbidrag erläggs halvårsvis i efterskott. Anslaget för budgetåret 1970/71 avser alltså kostnader för utbetalningar under kalenderåret 1970.

Socialstyrelsen

Ersättningen till postverket har för år 1969 utgjort 1: 01 kr. för varje utbetald barnbidragsanvisning. Med utgångspunkt i de för år 1969 tillämpade

ersättningsgrunderna beräknar socialstyrelsen anslagsbehovet för nästa budgetår till oförändrat belopp, 4,2 milj. kr.

Postverket har därefter i framställning begärt att ersättningen för barnbidragsutbetalningar under år 1970 skall höjas till 1:15 kr. per utbetald barnbidragsanvisning.

Föredraganden

Jag har inte något att erinra mot den av *postverket* föreslagna ersättningsgrunden. Med tillämpning av det av *postverket* föreslagna ersättningsbeloppet beräknar jag anslagsbehovet för nästa budgetår till 4,8 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ersättning till postverket för utbetalning av allmänna barnbidrag* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 4 800 000 kr.

C 3. Bostadstillägg för barnfamiljer, m. m.

1968/69 Utgift	313 220 955
1969/70 Anslag	425 000 000
1970/71 Förslag	415 000 000

Från anslaget bestrids utgifter för statliga bostadstillägg för barnfamiljer och utgifter för statsbidrag till kommunala bostadstillägg för barnfamiljer. Bostadstilläggen syftar till att bereda barnfamiljer med lägre inkomster och familjer med flera barn ett förstärkt ekonomiskt stöd, vilket är så utformat att det också medverkar till att höja familjernas bostadsstandard. Från anslaget för innevarande budgetår bestrids även utgifter för pensionärsbostadsbidrag. Detta bidrag upphörde vid utgången av år 1969.

Bidragsbestämmelserna återfinns i kungörelsen (1968:425) om statliga bostadstillägg till barnfamiljer (ändrad senast 1969:582), kungörelsen (1968:426) om statsbidrag till kommunala bostadstillägg till barnfamiljer (ändrad 1969:583) samt kungörelsen (1962:542) om pensionärsbostadsbidrag (upphävd 1969:523).

Bostadsstyrelsen

Kostnaderna för pensionärsbostadsbidrag, ca 7 milj. kr., bortfaller nästa budgetår. Bostadsstyrelsen beräknar anslagsbehovet för bostadstillägg för barnfamiljer under budgetåret 1970/71 till 405 milj. kr. Styrelsen föreslår att ca 350 000 kr. av anslaget får disponeras för upplysning m. m. om bostadstillägg. Styrelsen föreslår vidare vissa ändringar i bestämmelserna om bostadstillägg.

Föredraganden

Bostadsstyrelsen har gjort en undersökning rörande barnfamiljer som fick bostadstillägg i maj 1969. Undersökningen visar bl. a. att ca 380 000 familjer vid denna tidpunkt uppbar bostadstillägg, vilket motsvarar ungefär 35 % av samtliga barnfamiljer i landet. Antalet familjer med bostadstillägg torde ha varit högre under slutet av året. Ca 100 000 familjer uppbar både statligt och kommunalt bostadstillägg. 70 000 av de familjer som uppbar bostadstillägg bestod av ensamstående familjeförsörjare med barn. Ca 45 % av samtliga tvåbarnsfamiljer och ca 60 % av samtliga familjer med tre eller flera barn uppbar bostadstillägg. Totalt hade ca 90 % av flerbarnsfamiljerna med bostadstillägg sådan bostadsstandard att högsta statliga bostadstillägg utgick. Av de samboende familjeförsörjare som uppbar statligt bostadstillägg hade totalt 24 % en statligt beskattningsbar inkomst som understeg 6 000 kr., dvs. gränsen för oreducerat bostadstillägg. Motsvarande andel bland de ensamstående var 80 %.

Riksdagen bör underrättas om att Kungl. Maj:t den 7 november 1969 — efter framställning från bostadsstyrelsen — har beslutat om vissa ändringar i kungörelsen (1968:425) om statliga bostadstillägg till barnfamiljer. Ändringarna innebär bl. a. att flyttning den första dagen i månaden skall i bidragshänseende jämsställas med flyttning den sista dagen i föregående månad. Vidare öppnas möjlighet för kommunerna att göra månadsvisa utbetalningar även i de fall bidragsbeloppet understiger 30 kr. per månad. Följdändringar har gjorts i kungörelsen (1968:426) om statsbidrag till kommunala bostadstillägg till barnfamiljer.

Inkomstgränsen för oreducerade bostadstillägg ligger fr. o. m. den 1 januari 1970 vid en till statlig inkomstskatt beskattningsbar inkomst på 7 200 kr., motsvarande en årsinkomst på drygt 17 000 kr. Med hänsyn till barnfamiljer i låglönegrupper förordar jag att denna inkomstgräns fr. o. m. den 1 januari 1971 höjs till en beskattningsbar inkomst på jämnt 8 000 kr., vilket motsvarar en årsinkomst på ca 18 000 kr. Jag vill i detta sammanhang påpeka att den avsedda ändringen av beskattningssystemet påverkar först 1972 års taxering. Någon justering av bidragsreglerna av denna anledning behöver därför inte aktualiseras nu.

Med beaktande av att kostnaderna för pensionärsbostadsbidrag bortfaller nästa år beräknar jag anslagsbehovet under budgetåret 1970/71 till avrundat 415 milj. kr. Den av bostadsstyrelsen föreslagna upplysningsverksamheten bör bekostas från detta anslag.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) godkänna den av mig förordade ändringen i grunderna för bostadstillägg för barnfamiljer att gälla fr. o. m. den 1 januari 1971;

b) till *Bostadstillägg för barnfamiljer, m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 415 000 000 kr.

C 4. Ersättning för bidragsförskott

1968/69 Utgift	65 815 289
1969/70 Anslag	63 000 000
1970/71 Förslag	85 000 000

Bidragsförskott utgår till barn som endast den ena av föräldrarna har vårdnaden om eller som står under vårdnad av annan än föräldrarna. Dessa barn garanteras ett generellt underhåll, som i regel motsvarar 30 % av basbeloppet enligt lagen om allmän försäkring. Detta innebär med nuvarande basbelopp 1 800 kr. om året. Bidragsbestämmelserna återfinns i lagen (1964: 143) om bidragsförskott (ändrad 1968: 242).

Utgifter för bidragsförskott bestrids, i den mån ersättning inte kunnat tas ut av den underhållsskyldige, till tre fjärdedelar av statsverket och till en fjärdedel av den kommun, vars barnavårdsnämnd beviljat bidragsförskottet. Statsbidrag söks av kommunerna för kalenderår i efterskott.

Socialstyrelsen

Anslagsbehovet för budgetåret 1970/71 bestäms i huvudsak av kommunernas nettokostnader för bidragsförskott under kalenderåret 1969. Socialstyrelsen beräknar antalet barn med bidragsförskott år 1969 till ca 111 600 kr., vilket motsvarar ca 6,2 % av totala antalet barn under 16 år. Medelbeloppet per barn beräknas till 1 500 kr. vid basbeloppet 6 000 kr. De underhållsskyldiga beräknas betala tillbaka ca 32 % av utbetalda bidragsförskott. Kommunernas nettokostnad för år 1969 beräknas till ca 113 milj. kr. varav staten skall svara för 75 %. På grundval härav föreslår socialstyrelsen att anslaget för budgetåret 1970/71 förs upp med 85 milj. kr.

Föredraganden

Fr. o. m. den 1 januari 1969 höjdes bidragsförskotten från 25 % till 30 % av basbeloppet enligt lagen om allmän försäkring. Med nuvarande basbelopp, 6 000 kr., utgör bidragsförskottet därmed 1 800 kr. per år, dvs. 150 kr. per månad. Denna höjning av bidragsförskotten påverkar anslagsbehovet för budgetåret 1970/71.

Under år 1968 betalades ut bidragsförskott för ca 111 000 barn. Barnavårdsnämndernas kostnader uppgick till ca 138 milj. kr., varav ca 51 milj. kr. har återbetalats av underhållsskyldiga. För det återstående beloppet på ca 87 milj. kr. utgår ersättning från staten med 75 % eller ca 65 milj. kr. För år 1969 beräknar jag antalet barn med bidragsförskott till oförändrat antal, ca 111 000. På grundval härav och med hänsyn till höjningen av bidragsförskotten beräknar jag anslagsbehovet för budgetåret 1970/71 till 85 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ersättning för bidragsförskott* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 85 000 000 kr.

C 5. Omkostnader för statens bosättningslån

1968/69 Utgift	408 065
1969/70 Anslag	440 000
1970/71 Förslag	475 000

Från anslaget utgår ersättningar till riksbankens ordsombud och till riksbanken för arbetet med bosättningslånen. Ersättning till ordsombud utgår med i regel 10 kr. för varje avlämnat yttrande över låneansökan. Ersättningen till riksbanken utgör 6 kr. för varje lån som utestår den 31 december det budgetår ersättningen avser.

Ersättningsgrunderna återfinns i kungörelsen (1937: 810) angående ersättning åt ordsombud för yttrande över ansökningar om statliga bosättningslån (ändrad senast 1968: 171) och i brev den 23 maj 1969.

Fullmäktige i riksbanken

Med utgångspunkt i oförändrade ersättningsregler beräknar riksbanksfullmäktige anslagsbehovet för budgetåret 1970/71 till 475 000 kr. Därav utgör ersättningen till ordsombuden 160 000 kr. och ersättningen till riksbanken 315 000 kr.

Departementschefen

Jag biträder riksbanksfullmäktiges förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Omkostnader för statens bosättningslån* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 475 000 kr.

D. Sociala serviceåtgärder

Kraftigt ökade resurser har under de senaste åren satts in på en utbyggnad av servicen för äldre och barnfamiljer. Inom *äldringsvården* har utbyggnaden skett efter de riktlinjer som drogs upp i 1964 års reformprogram (prop. 1964: 85, SU 106, rskr 245). Den öppna vården har därigenom fått allt större betydelse. Utbyggnaden av den sociala hemhjälp till äldre och handikappade har medfört att antalet hjälpta personer ökat från ca 80 000 år 1960 till omkring 240 000 under år 1969. Samtidigt med denna antalsmässiga ökning har den genomsnittliga hjälptiden i timmar ökat med över 30 %. Den sociala hemhjälps utveckling under 1960-talet framgår av följande sammanställning.

År	Äldringar och handikappade			Barnfamiljer Antal hjälpta	Totala års- kostnader, milj. kr.
	Antal hjelpta	Antal arbets- timmar (milj. tim.)	Antal hemsamariter		
1960.....	79 500	8,4	11 500	64 000	85,0
1965.....	144 000	17,2	23 400	69 800	178,3
1966.....	158 000	20,6	29 300	71 400	213,6
1967.....	184 000	24,9	34 500	72 600	277,8
1968.....	210 000	28,8	42 500	74 000	360,0
1969 ¹	240 000	33,1	50 000	75 800	420,0

¹ Beräknat

Hemhjälpverksamheten beräknas öka ytterligare under år 1970. Omkring 275 000 äldre och handikappade kan då beräknas få social hemhjälp under sammanlagt mer än 37 milj. arbetstimmar. I det följande kommer därför att förordas en höjning av anslaget till bidrag till kommunernas hemhjälpverksamhet med 40 milj. kr. till totalt 175 milj. kr. Inom ramen för detta anslag bör också bedrivas fortsatt försöksverksamhet med särskilda insatser för vård och service i glesbygder. Försöksverksamheten bör utvidgas till att omfatta även andra grupper än äldre och handikappade. Jag kommer i det följande att beräkna 10 milj. kr. för detta ändamål.

Upprustningen av äldre bostäder fortsätter som ett viktigt led i den öppna äldre vårds utbyggnad. Det statliga stödet i form av räntefria förbättringslån utgår från anslag under inrikesdepartementet. Denna långivning sker utöver det övriga bostadsbyggnadsprogrammet. Sedan år 1964 har sådana förbättringslån hittills beviljats till omkring 65 000 äldre bostäder. Denna bostadsupprustning fortsätter och förslag om medelsanvisningar läggs fram av chefen för inrikesdepartementet.

Åldringsvårdsprogrammet går ut på att jämsides med de nämnda insatserna inom den öppna vården också öka vårdmöjligheterna på ålderdomshem och sjukhem inom långtidsvården. Utvecklingen av antalet vårdplatser inom dessa områden av åldringsvården framgår av följande sammanställning.

År	Antal vårdplatser på sjukhem			Antal vårdplatser på ålderdomshem	Sammanlagt platsantal på sjukhem och ålderdomshem
	för långvarigt kroppssjuka	för psykiskt sjuka	sammanlagt platsantal på sjukhem		
1960.....	18 600	6 400	25 000	42 300	67 300
1965.....	23 800	6 700	30 500	48 400	78 900
1966.....	25 100	7 500	32 600	50 500	83 100
1967.....	27 200	7 700	34 900	52 700	87 600
1968.....	28 500	7 800	36 300	54 800	91 100
1969 ¹	30 600	7 900	38 500	57 000	95 500
1970 ¹	35 300	8 200	43 500	59 000	102 500

¹ Beräknat

Utbyggnaden av långtidssjukvården har underlättats genom olika åtgärder. Det särskilda lånestöd till sjukvårdshuvudmännen, som infördes år 1964 och som avser nya sjukhemsbyggen som påbörjats före den 1 januari 1970, beräknas komma att omfatta 14 000—15 000 nya vårdplatser vid sjukhem. Den förtur som inom ramen för byggnadsregleringen har getts sjukhemsbyggandet har skapat utrymme för denna expansion.

Statens sammanlagda årliga insatser för åldringsvården t. o. m. nästa budgetår framgår av följande sammanställning (i milj. kr.).

Budgetår	Statsbidrag till hemhjälp åt äldre och handikappade	Förbättringslån till äldre och handikappade	Lån till sjukhem	Summa
1964/65.....	14,9	65,9	20,3	101,1
1965/66.....	44,0	104,7	29,9	178,6
1966/67.....	57,5	99,5	47,3	204,3
1967/68.....	73,0	88,3	49,9	211,2
1968/69.....	112,4	95,5	79,0	286,9
1969/70 ¹	134,0	110,0	90,0	334,0
1970/71 ¹	159,0	105,0	68,0	332,0
Summa	594,8	668,9	384,4	1 648,1

¹ Beräknat

Ökade möjligheter för *barntillsyn* har alltmera kommit i förgrunden när det gäller samhällets service för barnfamiljerna. Följande sammanställning visar utbyggnaden under 1960-talet.

Den utveckling som kommit i gång under de senaste åren och som innebär att antalet platser för tillsyn av barn med förvärvsarbelande föräldrar ökat

År	Antal platser i		Sammanlagt antal platser i dag- och fritidshem och familjedaghem	Antal barn i lekskolor
	dag- och fritidshem	familjedaghem		
1960.....	12 700	4 000	16 700	38 400
1965.....	14 900	8 000	22 900	52 100
1966.....	16 700	8 800	25 500	56 400
1967.....	19 700	17 300	37 000	60 000
1968.....	25 200	19 100	44 300	69 000
1969.....	32 100	24 500	56 600	78 000
1970 ¹	40 000	28 400	68 400	86 000

¹ Beräknat

från ca 23 000 år 1965 till närmare 70 000 år 1970 är naturligtvis glädjande. På grundval av kommunernas aktuella utbyggnadsplaner kan man räkna med ett årligt tillskott på omkring 10 000 platser i daghem och fritidshem. Härtill kommer ett ökat antal platser i kommunala familjedaghem. I förhållande till det behov som finns av organiserad barntillsyn är emellertid en ytterligare ökad utbyggnadstakt nödvändig. En återhållande faktor när det gäller att nå en full behovstäckning är otvivelaktigt kommunernas kostnader för daghemsverksamheten. De nuvarande anordningsbidragen och lånen, tillsammans 9 000 kr. per plats, täcker i stort sett kostnaderna för byggande av serietillverkade barnstugelokaler. Kostnaderna för driften av barnstugor har däremot ökat under senare år och har alltmåra kommit att framstå som den största svårigheten när det gäller kommunernas möjligheter att fortsätta den snabba utbyggnaden av barnstugorna.

I det följande kommer att förordas en kraftig höjning av de statliga driftbidragen till daghem och fritidshem. Driftbidraget till daghem höjs med 1 200 kr. per plats och kommer därmed att öka från 1 600 kr. till 2 800 kr. per plats fr. o. m. den 1 juli 1970. Driftbidraget till fritidshem föreslås samtidigt höjt med 900 kr. per plats till 1 500 kr. per plats. Årskostnaden för bidragshöjningen uppgår till 50 milj. kr.

Det totala statliga stödet till barnstugor och familjedaghem kan för nästa budgetår beräknas till ca 172 milj. kr. Det innebär jämfört med innevarande budgetår en höjning med ca 49 milj. kr.

Statens kostnader under de senaste budgetåren samt de beräknade kostnaderna för innevarande och nästa budgetår framgår av sammanställningen på s. 39 (i milj. kr.).

Utbyggnaden av daghem och lekskolor ökar behovet av välutbildad personal. Förslag framläggs därför under åttonde huvudtiteln om en kraftigt ökad elevintagning vid föreskoleseminarierna under nästa budgetår. Statens kostnader för utbildningen av förskollärare beräknas till närmare 23 milj. kr. för budgetåret 1970/71.

För att få fram ökade kunskaper om barnstugeverksamhetens betydelse i olika avseenden för barn, föräldrar och samhället i stort behövs ett ökat

Budgetår	Dag- och fritidshem		Länestöd	Familjedaghem	Summa
	Driftbidrag	Anordningsbidrag			
1963/64	7,0	0,1	—	—	7,1
1964/65	17,7	3,2	—	—	20,9
1965/66	19,3	4,1	—	—	23,4
1966/67	24,1	27,4	0,7	—	52,2
1967/68	27,8	34,9	7,1	—	69,8
1968/69	35,9	38,1	14,7	—	88,7
1969/70 ¹	46,0	42,0	15,5	20,0	123,5
1970/71 ¹	77,0	48,0	24,0	23,0	172,0

¹ Beräknat

forsknings- och utvecklingsarbete på detta område. Medel för bl. a. detta ändamål har i det föregående beräknats under anslaget A3 Försöksverksamhet m. m.

En genomgripande översyn av barnstugeverksamheten pågår inom 1968 års barnstugeutredning. Utredningen behandlar bl. a. målsättningen för den verksamhet som bedrivs i daghem och lekskolor samt frågan om utformningen av en förskoleverksamhet som på sikt kan omfatta alla barn under en tid närmast före inträdet i grundskolan. Utredningen behandlar även de frågor som gäller fritidsverksamheten för skolbarn.

Barnstugeutredningen har nyligen fått i uppdrag att även utforma riktlinjer för utarbetande av planer för den kommunala barntillsynen. Uppgiften för utredningen blir att finna en planeringsmetodik för utbyggnad av en barntillsyn som tillgodoser efterfrågan och som genom utnyttjande av permanenta och tillfälliga barnstugelokaler samt familjedaghem kan smidigt anpassas till förändringar i efterfrågan. Möjligheterna att genom omdisponering av befintliga lokaler ordna barntillsynen i äldre bostadsområden skall särskilt uppmärksammas. Vidare skall utredningsarbetet inriktas på att finna lämpliga vägar att skapa garantier för att den fysiska planeringen utformas så att tillfredsställande mark- och lokalutrymmen reserveras för barnaktiviteter och fritidsverksamhet för ungdomar och vuxna såväl i befintliga som i planerade bostadsområden. Utredningen skall även undersöka förutsättningarna för en lokalmässig samordning av barnstugor och lågstadieskolor.

D 1. Bidrag till social hemhjälp

1968/69 Utgift	127 399 914
1969/70 Anslag	135 000 000
1970/71 Förslag	175 000 000

Från anslaget utgår statsbidrag till kostnaderna för den sociala hemhjälp. Statsbidrag utgår med 35 % av kommuns nettokostnader för hemvårdarinnor, hemsamariter och därmed jämförlig personal, som har till huvud-

saklig uppgift att i enskilt hem hjälpa åldringar, handikappade och barnfamiljer. Samma bidrag utgår till kommuns kostnader för bidrag till enskild sammanslutning, som bedriver social hemhjälpverksamhet. Statsbidraget utbetalas för kalenderår i efterskott. Anslaget för budgetåret 1970/71 avser alltså bidrag för verksamheten under kalenderåret 1970.

Från anslaget bekostas även viss försöksverksamhet avseende vård och service åt åldringar och handikappade i glesbygder.

Bidragsbestämmelserna återfinns i kungörelsen (1964:427) om statsbidrag till social hemhjälp och i brev den 23 maj 1969.

Socialstyrelsen

Socialstyrelsen föreslår en ändring av bidragsreglerna så att statsbidrag utgår även till kostnader för hemhjälpledning. Med hänsyn även till en fortsatt ökning av verksamheten under år 1970, beräknar socialstyrelsen anslagsbehovet för budgetåret 1970/71 till 153 milj. kr. Härav beräknas 5 milj. kr. för fortsatt försöksverksamhet i fråga om vård och service åt åldringar och handikappade i glesbygder.

Departementschefen

Jag har i inledningen till detta avsnitt redogjort för hur den sociala hemhjälpn byggs ut i snabb takt under de senaste åren. Ungefär 240 000 åldringar och handikappade samt 75 000 barnfamiljer kan beräknas ha fått hjälp av hemsamariter och hemvårdarinnor under år 1969.

Enligt bidragsreglerna, som bör vara oförändrade, kommer under budgetåret 1970/71 att betalas ut statsbidrag till kommunernas nettokostnader för hemhjälpverksamheten under år 1970. Verksamheten väntas då fortsätta att öka. Med hänsyn härtill beräknar jag medelsbehovet för statsbidrag till social hemhjälp till 165 milj. kr. under nästa budgetår.

Fr. o. m. budgetåret 1968/69 bekostas från detta anslag försöksverksamhet med särskilda insatser för vård och service för åldringar och handikappade i glesbygd. Under budgetåret 1968/69 utgick bidrag med 4 milj. kr. till sådana insatser. I ett flertal glesbygdskommuner pågår f. n. försök med uppsökande verksamhet, distribution av djupfrysad färdiglagad mat, tvättservice, fotvård, snöröjning, särskilt utrustade servicebussar, kommunikationsradioanläggning m. m. I några kommunblock har inletts ett brett upplagt program för en samlad social service.

Erfarenheterna av den hittills bedrivna försöksverksamheten har varit goda. Samtidigt har det visat sig önskvärt att låta försöksverksamheten i viss utsträckning omfatta även andra grupper än åldringar och handikappade. Även med hänsyn till den under förra året tillsatta glesbygdsutredningens behov av erfarenheter av olika praktiska försök, finner jag det önskvärt att

försöksverksamheten breddas. Jag förordar att försöksverksamheten vidgas till att i vissa fall avse även andra befolkningsgrupper i glesbygder än åldringar och handikappade. Försöken bör därvid kunna utvidgas till andra aktiviteter än de hittills prövade. Bl. a. bör behovet av fritidsaktiviteter för barn och ungdomar i glesbygdsområden uppmärksammas.

För den utvidgade försöksverksamheten med vård- och serviceaktiviteter i glesbygder beräknar jag 10 milj. kr. för nästa budgetår, vilket innebär en ökning med 5 milj. kr. i förhållande till innevarande budgetår. Samtidigt förordar jag att de medel, som för innevarande budgetår finns anvisade för vård och service åt åldringar och handikappade i glesbygd, får användas även för den utvidgade serviceverksamhet som jag här förordat.

Det sammanlagda medelsbehovet under anslaget beräknar jag till 175 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Bidrag till social hemhjälp* för budgetåret 1970/71
anvisa ett förslagsanslag av 175 000 000 kr.

D 2. Bidrag till anordnande av barnstugor

1968/69 Utgift	38 081 716	Reservation 5 240 552
1969/70 Anslag	45 000 000	
1970/71 Förslag	40 000 000	

Från anslaget utgår statsbidrag till anordnande av barnstugor. Statsbidrag utgår med högst 5 000 kr. per plats för nybyggnad, om- eller tillbyggnad eller inköp av byggnad för barnstuga. Bidraget utgår till lokaler som anordnas så att de kan användas för barntillsyn under hela dagen eller i varje fall minst fem timmar per barn och dag, dvs. till daghem, gemensam barnstugeavdelning och fritidshem. Förskott med 90 % av beviljat anordningsbidrag kan betalas ut när byggnadsarbetena påbörjats. Bidragsbestämmelserna återfinns i kungörelsen (1966: 173) om statsbidrag och lån till barnstugor (ändrad 1967: 880).

Socialstyrelsen

Styrelsen har i sin anslagsframställning räknat med att ca 9 000 platser i dag- och fritidshem påbörjas under vart och ett av budgetåren 1969/70 och 1970/71. På grundval härav beräknar socialstyrelsen anslagsbehovet för budgetåret 1970/71 till 40 milj. kr.

Föredraganden

Kostnaderna för byggande av serietillverkade barnstugelokaler uppgick under budgetåret 1968/69 till i genomsnitt ca 11 500 kr. per plats. Staten bidrar till byggnadskostnaderna med ett anordningsbidrag på 5 000 kr. per plats och ett lånestöd med 4 000 kr. per plats, dvs. med sammanlagt 9 000

kr. per plats. Det statliga stödet täcker således huvuddelen av kostnaderna för byggande av barnstugelokaler.

På grundval av kommunernas utbyggnadsplaner räknar jag med att ca 10 000 nya platser kommer att påbörjas under budgetåret 1970/71. Med hänsyn till befintlig reservation och till utbetalningsbestämmelserna beräknar jag anslagsbehovet för budgetåret 1970/71 till 40 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till anordnande av barnstugor* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 40 000 000 kr.

D 3. Bidrag till driften av barnstugor

1968/69 Utgift	35 899 635
1969/70 Anslag	46 000 000
1970/71 Förslag	77 000 000

Från anslaget utgår statsbidrag till driften av barnstugor. Driftbidrag utgår till barnstuga med 1 600 kr. per plats och år för sådana avdelningar för barn under skolåldern, där minst två tredjedelar av antalet platser utnyttjas för barntillsyn minst fem timmar per barn och dag (daghem eller gemensam barnstugeavdelning). För tillsyn av barn i skolåldern utgår driftbidrag med 600 kr. per plats och år till barnstugeavdelning, som hålls öppen under minst fem timmar per dag (fritidshem). Driftbidrag utgår i efterskott för budgetår. Förskott kan utgå med högst hälften av beräknat bidrag för budgetåret. Bidragsbestämmelserna återfinns i kungörelsen (1966: 173) om statsbidrag och lån till barnstugor (ändrad 1967: 880). Ett särskilt bidrag till jordbruksdaghem utgår med högst 60 % av driftkostnaderna.

Socialstyrelsen

Socialstyrelsen föreslår att statsbidragsreglerna ändras så att driftbidrag utgår per avdelning i stället för per plats. Som motiv härför anför styrelsen att kostnaderna är ungefär desamma för samtliga avdelningar. Det fastställda platsantalet i späd- och småbarnsavdelningar är emellertid mindre än i avdelningar för äldre barn. Detta medför att kommunernas kostnader relativt sett blir högre i späd- och småbarnsavdelningarna. Bidrag föreslås utgå med 45 000 kr. per avdelning i daghem och med 32 400 kr. per avdelning i fritidshem.

Med de av styrelsen föreslagna bidragsbeloppen beräknas anslagsbehovet för utbetalningar under budgetåret 1970/71 till 92 milj. kr. Vid nuvarande bidragsregler beräknar styrelsen anslagsbehovet för nästa budgetår till 59 milj. kr.

Föredraganden

Den av samhället organiserade barntillsynen har under de senaste åren byggts ut i en successivt ökande takt. Utbyggnaden under nästa budgetår beräknas enligt kommunernas planer omfatta ca 10 000 nya platser i daghem och fritidshem. Denna utveckling är i och för sig glädjande, men sett i förhållande till det behov som finns av organiserad barntillsyn är en ytterligare ökad utbyggnadstakt nödvändig.

När de nuvarande statsbidragen till barnstugeverksamheten fastställdes, var riktpunkten att staten genom höjda bidrag till byggnadskostnaderna skulle underlätta för kommunerna att snabbt bygga ut antalet daghemplatser. Utvecklingen därefter har visat att denna inriktning av bidragsgivningen haft effekt. Kommunerna har således med hjälp av statliga bidrag och lån sedan år 1966 mer än fördubblat antalet daghemplatser. Samtidigt har en snabb utbyggnad skett även av antalet platser i kommunala familjedaghem, vartill statsbidrag numera utgår.

1968 års barnstugeutredning har bl. a. i uppdrag att pröva formerna för och omfattningen av en förskoleverksamhet — i lekskola eller daghem — som på sikt kan komma alla barn till del under tiden närmast före inträdet i grundskolan. Utredningsarbetet avseende lekskoleverksamheten och övrig barnstugeverksamhet kan leda till vissa förändringar av den nuvarande barnstugeorganisationen. En teknisk omläggning av statsbidragsreglerna, som aktualiserats bl. a. av socialstyrelsen, bör anstå i avvaktan på barnstugeutredningens förslag om barntillsynens framtida organisation.

Jag vill understryka den stora betydelsen av en fortsatt snabb utbyggnad av samhällets organiserade barntillsyn. Det ankommer på kommunerna att svara för att en sådan utbyggnad kommer till stånd. Kostnaderna för driften av barnstugor har under de senaste åren alltmera kommit att framstå som det största hindret när det gäller kommunernas möjligheter att utvidga barntillsynsverksamheten. Jag förordar därför, att en kraftig höjning av statsbidragen till daghem och fritidshem genomförs fr. o. m. den 1 juli 1970. Driftbidraget till daghem bör höjas med 1 200 kr. per plats, dvs. från nuvarande 1 600 kr. till 2 800 kr. per plats och år. För fritidshemmen bör driftbidraget höjas med 900 kr. till 1 500 kr. per plats.

Årskostnaden för höjningen av statsbidragen kan beräknas till ca 50 milj. kr. Utbetalningsbestämmelserna medför att anslagsökningen för nästa budgetår blir ca 31 milj. kr. Totalt beräknar jag anslaget för nästa budgetår till 77 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) godkänna den av mig förordade ändringen i grunderna för bidrag till driften av barnstugor;

b) till *Bidrag till driften av barnstugor* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 77 000 000 kr.

D 4. Bidrag till kommunala familjedaghem

1968/69 Utgift	—
1969/70 Anslag	20 000 000
1970/71 Förslag	23 000 000

Från anslaget utgår statsbidrag till kostnader för kommunala familjedaghem. Bidrag utgår med 35 % av kommunens kostnader för lön och sociala förmåner (exkl. omkostnadsersättning) åt dagbarnvårdare efter avdrag för influtna föräldraavgifter. Rätt till statsbidrag inträder, när kommunens organiserade barntillsyn — genom både barnstugor och familjedaghem — nått en viss omfattning uttryckt i platser per antal invånare i kommunen. För det första 10 000-talet invånare krävs minst en plats per 200 invånare och för invånarantal över 10 000 minst en plats per 100 invånare. Bidrag utgår för de familjedaghemplatser, som överstiger en på sådant sätt beräknad gräns. För kommuner med över 10 000 invånare gäller dessutom, att antalet familjedaghemplatser vid beräkningen av statsbidraget inte får överstiga antalet statsbidragsberättigande barnstugeplatser. Bidragsbestämmelserna återfinns i kungörelsen (1968: 236) om statsbidrag till kommunal familjedaghemsvksamhet.

De nya statsbidragsbestämmelserna trädde i kraft den 1 januari 1969. Statsbidrag utgår i efterskott för kalenderår och skall sökas första gången efter utgången av år 1969.

Socialstyrelsen

I avvaktan på närmare erfarenheter av verksamheten föreslår socialstyrelsen att anslaget förs upp med oförändrat belopp.

Föredraganden

Statsbidrag till kommunala familjedaghem utgår fr. o. m. den 1 januari 1969. Eftersom bidraget betalas ut för kalenderår i efterskott finns ännu ingen erfarenhet av kostnaderna för denna bidragsgivning. På grundval av de uppgifter om verksamhetens omfattning, som socialstyrelsen insamlat under hösten 1969 och som redovisats i inledningen till detta avsnitt, kan anslagsbehovet för budgetåret 1970/71 beräknas till 23 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till kommunala familjedaghem* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 23 000 000 kr.

D 5. Bidrag till ferievistelse för barn

1968/69 Utgift	3 706 663
1969/70 Anslag	4 100 000
1970/71 Förslag	4 000 000

Statsbidrag utgår till kommun med 100 kr. för varje barn under 15 år, som av kommun eller genom kommuns förmedling under året beretts vistelse på barnkoloni eller i feriehem. För barn, som är handikappat eller sjukt, utgör bidraget 200 kr. Bidraget utgår för kalenderår i efterskott. Bidragsbestämmelserna återfinns i kungörelsen (1967: 473) om statsbidrag till ferievistelse för barn.

Socialstyrelsen

Under år 1968 omfattade den statsbidragsberättigade ferieverksamheten drygt 36 000 barn, varav ca 20 000 vistades på barnkoloni och ca 16 000 vistades i feriehem. Utvecklingen sedan år 1964 visar en kraftig minskning av koloniverksamheten, medan antalet barn som vistats i feriehem ökat något.

Med hänsyn till belastningen under budgetåret 1968/69 föreslår socialstyrelsen att anslaget förs upp med 3,7 milj. kr.

Föredraganden

Anslaget bör tas upp med 4 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till ferievistelse för barn* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 4 000 000 kr.

D 6. Bidrag till semesterhem m. m.

1968/69 Utgift	1 459 619
1969/70 Anslag	1 800 000
1970/71 Förslag	1 800 000

Statsbidrag till driften av semesterhem utgår till semesterhemsanordnare med 4 kr. per dag och plats som utnyttjas av personer, som med hänsyn till sina sociala och ekonomiska förhållanden anses behöva hjälp för att få tillfälle till vila och rekreation. Statsbidrag betalas ut av socialstyrelsen i efterskott för kalenderår. Förskott kan utgå med högst tre fjärdedelar av det beräknade bidragsbeloppet för kalenderår. Statsbidrag utgår även till resor till semesterhem eller resor i samband med annan form av semestervistelse. Socialstyrelsen fördelar därvid för detta ändamål avsedda medel mellan semesterhemsnämnderna i landstingsområdena, varefter det ankommer på dessa nämnder att bevilja och betala ut resebidragen. Bidragsbestämmelser-

na återfinns i kungörelsen (1967: 472) om statsbidrag till driften av semesterhem m. m.

Socialstyrelsen

År 1968 utgick statsbidrag för 12 400 gäster vid semesterhem jämfört med ca 14 000 gäster år 1964. Statsbidrag utgick för ca 10 000 semesterresor år 1968 jämfört med drygt 13 000 år 1964.

Med hänsyn till belastningen under budgetåret 1968/69, föreslår socialstyrelsen att anslaget förs upp med 1,7 milj. kr., varav 1 milj. kr. skall utgöra bidrag för resor.

Föredraganden

För bidrag till driften av semesterhem beräknar jag för nästa budgetår oförändrat 1,8 milj. kr. Härav beräknar jag 1,1 milj. kr. för bidrag för resor till semesterhem eller resor i samband med annan form av semestervistelse.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till semesterhem m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 800 000 kr.

E. Myndigheter inom hälso- och sjukvård, socialvård m. m.

Kravet på en effektiv planering och rationalisering av hälso- och sjukvården framstår som allt starkare. Socialstyrelsen och Spri (sjukvårdens och socialvårdens planerings- och rationaliseringsinstitut) ägnar stor uppmärksamhet åt frågan. Vid tillkomsten av den nya socialstyrelsen fick verket bl. a. ökad kapacitet för planeringsuppgifter. Styrelsen har själv tagit initiativ till en rad utredningar på betydelsefulla avsnitt av hälso- och sjukvården och socialvården. I vissa särskilt omfattande och viktiga frågor har utredningarna tillkommit på uppdrag av Kungl. Maj:t.

Sålunda har Kungl. Maj:t i maj 1969 uppdragit åt socialstyrelsen att verkställa en utredning om utvecklingen av hälsoundersökningar och annan förebyggande hälsovård samt att därvid undersöka hur denna verksamhet kan samordnas och författningsmässigt och organisatoriskt inordnas i det system som gäller för den av samhället bedrivna sjukvården. I samband härmed skall socialstyrelsen i samråd med riksförsäkringsverket överväga avgränsningen av de sjukvårdsåtgärder som ersätts från den allmänna försäkringen.

Samtidigt har Kungl. Maj:t uppdragit åt styrelsen att i samråd med arbetarskyddsstyrelsen och arbetsmedicinska institutet utreda omfattningen av de läkarresurser som kan disponeras för en utbyggnad av företagshälsovården samt formerna för en reglerad tilldelning av läkartjänster för denna verksamhet.

I juni 1968 presenterade socialstyrelsen ett principprogram om öppen sjukvård. Principprogrammet har i huvudsak accepterats av häröver hörda myndigheter och organisationer. Spri har därefter tillsatt en arbetsgrupp som på grundval av principprogrammet skall medverka vid det fortsatta arbetet på den öppna vårdens utbyggnad och utformning.

I början av år 1969 tillsatte socialstyrelsen en utredning om den icke institutionsbundna socialvårdens målsättning och organisation. Utredningen skall bl. a. undersöka förutsättningarna att i kommunerna anordna socialcentraler, dit allmänheten kan vända sig för vård, hjälp, service, råd och upplysning.

För att få upplysningar om den beräknade utvecklingen i fråga om vårdplatser och öppen vård, tillgång och behov på personalsidan, investeringar, kostnadsutveckling etc. genomförde socialstyrelsen år 1967 en inventering av sjukvårdshuvudmännens utbyggnadsplaner, den s. k. RUPRO 67, vilken avsåg perioden 1966—1970. En motsvarande undersökning, som omfattar perioden 1968—1975 (RUPRO 69), har genomförts under det gångna året. Tanken är att sådana undersökningar skall upprepas årligen och vara rullande.

För att få ett motsvarande statistikunderlag på socialvårdens område har socialstyrelsen i anslutning till 1970 års långtidsutredning genomfört en inventering av kommunernas utbyggnadsplaner för socialvården under perioden 1968—1975 (LU SoS 69). Bearbetningen av det insamlade materialet pågår.

I syfte att finna lösningar som höjer effektiviteten och utnyttjandegraden av vårdplatserna inom akutsjukvården gör socialstyrelsen en kontinuerlig uppföljning av patientgenomströmningen i sluten vård och en fortlöpande registrering av den aktuella vårdplats- och planeringssituationen. Sammantagna ger dessa rapporter uppgifter om belastningen på enskilda kliniker och sjukhus inom slutenvården, vilka kan vara till hjälp bl. a. för att bedöma tilldelningen av nya läkartjänster.

I anslutning till den av 1969 års riksdag beslutade reformeringen av läkarutbildningen (prop. 1969: 35, SU 83, rskr 215) har Kungl. Maj:t i december 1969 uppdragit åt socialstyrelsen att verkställa utredning om konstruktionen av tjänster för såväl läkare under vidareutbildning som vissa andra kategorier av läkare inom den offentliga sjukvården. I samband härmed skall vissa frågor om behörighet m. m. prövas. I detta sammanhang bör nämnas att frågor som sammanhänger med läkares vidareutbildning handhas av en den 1 juli 1969 inrättad särskild nämnd, nämnden för läkares vidareutbildning.

I en särskild proposition till vårriksdagen avses förslag läggas fram om överförande av all apoteksrörelse till ett av staten och apotekarna gemensamt bildat apoteksbolag, där staten skall ha aktiemajoriteten. Ett organisationsförslag för det nya apoteksbolaget och förslag till erforderlig lagstiftning m. m. har lagts fram av läkemedelsförsörjningsutredningen i betänkandet Läkemedelsförsörjning i samverkan (SOU 1969: 46). I betänkandet har också föreslagits att ett läkemedelsinstitut skall inrättas för samordning och utveckling av läkemedelsinformationen i samhällets regi. Vidare har utredningen förordat att läkemedelskontrollen upprustas enligt ett av socialstyrelsen i samråd med utredningen utarbetat förslag. Remissbehandlingen av de framlagda förslagen pågår f. n.

Centrala och regionala myndigheter m. m.

E. 1. Socialstyrelsen

1968/69 Utgift ¹	22 672 450 ²
1969/70 Anslag	29 795 000
1970/71 Förslag	35 100 000

¹ Anslagen Socialstyrelsen: Avlöningar och Socialstyrelsen: Omkostnader

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänförs sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 232 603 kr.

Socialstyrelsen är central förvaltningsmyndighet för ärenden som rör socialvården, hälso- och sjukvården samt läkemedelsförsörjningen. Styrelsen utgörs av generaldirektören och åtta särskilt förordnade ledamöter. Inom verket finns fem avdelningar, en för hälsovård, social barna- och ungdomsvård m. m., en för akutsjukvård, nykterhetsvård m. m., en för långtidsvård, åldringsvård m. m., en planerings- och beredskapsavdelning samt en administrativ avdelning. Avdelningarna är i sin tur uppdelade på totalt 21 byråer.

	Beräknad ändring 1970/71		
	1969/70	Socialstyrelsen	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Handläggande personal.....	228 ½	+29 ½	+ 13 ½
Övrig personal.....	223	+33 ½	+ 13
	451 ½	+ 63	+26 ½
<i>Anslag</i>			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar.....	20 336 000	+4 573 000	+2 550 000
Sjukvård.....	50 000	+ 35 000	+ 25 000
Reseersättningar.....	600 000	+ 214 000	+ 150 000
Därav utrikes resor.....	25 000	+ 12 000	+ 5 000
Traktamenten åt vissa tjänstemän inom socialstyrelsen	50 000	+ 25 000	+ 25 000
Lokalkostnader.....	1 990 000	+ 863 000	+ 863 000
<i>Expenser</i>			
a)Expenser för eget behov.....	1 250 000	+ 464 000	+ 50 000
Därav representation 5 000 och kursavgifter 3 000.....			
b)Expenser för annat än eget behov.....	127 000	+ 51 000	+ 51 000
Databearbetning.....	516 000	+ 461 000	+ 380 000
Informationsverksamhet.....	866 000	+ 642 000	+ 430 000
Undersöknings- och informationsverksamhet rörande lekmaterial m. m.....	—	—	+ 200 000
Reglering av trafikskador.....	10 000	+ 10 000	+ 10 000
Anlagsprövning av vårdpersonal.....	100 000	—	—
Kurser för ledamöter i lokala företagsnämnder.....	15 000	+ 5 000	+ 3 000
Lönkostnadspålägg.....	4 272 000	+1 138 000	+ 581 000
Summa utgifter	30 182 000	+8 481 000	+5 318 000
<i>Inkomster</i>			
Försäljning av publikationer.....	387 000	+ 13 000	+ 13 000
Nettoutgift	29 795 000	+8 468 000	+5 305 000

Socialstyrelsen

1. Löne- och prisomräkning m. m. 4 365 000 kr.

2. Den omfattande utbyggnaden av barn tillsynsverksamheten ställer stora krav på socialstyrelsen som tillsynsmyndighet. Därför begärs förstärkning med en biträdande psykolog och en amanuens. (+ 119 000 kr.)

3. Vårdformen vård utom skola har fått allt större betydelse. För att kunna öka socialstyrelsens insatser på området behövs en amanuens. (+ 59 000 kr.)

4. För barnstugeverksamheten krävs särskilda konsulenter. (+ 150 000 kr.)

5. Styrelsen utgår från att medel anvisas för en byrådirektör och en förste byråsekreterare för frågor rörande narkotikamissbrukare. Medel härför har

tidigare erhållits genom särskilda beslut. Ytterligare två biträden behövs. (+ 65 000 kr.)

6. Genomförandet av ett framlagt förslag till vissa ändringar i sjukvårdslagstiftningen kommer att medföra ökad arbetsbelastning för socialstyrelsen. En byrådirektör och ett biträde begärs för detta ändamål. Avdelningen för akutsjukvård och nykterhetsvård m. m. behöver dessutom förstärkas med en byrådirektör med halvtidstjänstgöring, en amanuens och tre biträden. (+ 302 000 kr.)

7. En förste byråinspektör med halvtidstjänstgöring är nödvändig för det ökade antalet ärenden rörande sjukgymnaster. Ytterligare en assistent (arbetsterapeut) med halvtidstjänstgöring samt två byrådirektörer, en kurator, en kanslist och två biträden behövs vid avdelningen för långtidsvård, åldringsvård m. m. För psykologisk metodutveckling begärs en forskningsledare. (+ 440 000 kr.)

8. Under socialstyrelsens anslag bör medel anvisas för den särskilda kansliorganisation om sammanlagt sju tjänster som skall tillgodose de vidgade planerings- och utbildningsuppgifter som genomförandet av förslaget om läkares vidareutbildning enligt prop. 1969:35 innebär för styrelsen. (+ 383 000 kr.) Medel härför har för innevarande budgetår beräknats under anslaget Vidareutbildning av läkare.

9. På grund av arbetets omfattning behöver planerings- och beredskapsavdelningen dessutom förstärkas med två avdelningsdirektörer, en byrådirektör, en amanuens, en assistent och ett biträde. (+ 396 000 kr.)

10. I särskild framställning har begärts erforderliga medel till personalförstärkning för planläggning och genomförande av vapenfria tjänstepliktigas utbildning och tjänstgöring inom sjukvård och socialvård. (+ 90 000 kr.)

11. Medel för försöksverksamhet med förbättrad statistisk redovisning av vårdtillfällena vid kroppssjukhus har hittills anvisats under sjunde huvudtitelns förslagsanslag Viss försöksverksamhet inom statsförvaltningen. Medel till en deltidsföredragande läkare och tre biträden erfordras. (+ 133 000 kr.) Härtill kommer 300 000 kr. för databehandling.

12. På grund av ökade arbetsuppgifter är det nödvändigt att byråchefstjänsten på lagbyrån ständigt är dubblerad. Erforderliga medel begärs för ändamålet. (+ 47 000 kr.) Antalet ärenden rörande ersättning för skador vållade av vissa rymlingar har ökat kraftigt. Därför begärs en byrådirektör och ett biträde. (+ 116 000 kr.)

13. Styrelsen har under innevarande budgetår bemyndigats anställa en läkemedelsinspektör för försöksverksamhet med utvidgad inspektion beträffande läkemedelsförsörjning inom sjukvården. För nästa budgetår behövs förutom denna tjänst även en receptarie. (+ 153 000 kr.)

14. För det närmaste ansvaret beträffande löneadministrationen och övriga ärenden rörande avlöningsbestämmelser erfordras en byrådirektör. (+ 80 000 kr.) Kanslibyrån behöver även förstärkas med en bibliotekarie, två amanuenser, en assistent, en kontorsskrivare och fyra biträden. Social-

styrelsen behöver dessutom en redaktör samt fyra expeditivvakter. (+ 568 000 kr.)

15. På grund av det ökade antalet ärenden rörande statsbidrag till barnstugor erfordras en förste kontorsskrivare. Vid kameralbyrån behövs förstärkning med tre byrådirektörer och tre biträden. (+ 371 000 kr.) För rationaliseringsexpertis inom styrelsens verksamhetsområde beräknas medelsbehovet till 150 000 kr.

16. Informationsverksamheten rörande bl. a. barnstugor, den sociala hemhjälpn och åldringsvården behöver intensifieras. Även symposieverksamheten behöver ökas ut. (+ 642 000 kr.)

Remissyttrande

Statistiska centralbyrån (SCB) har yttrat sig över socialstyrelsens förslag beträffande försöksverksamhet med patientstatistik. SCB anför därvid bl. a. följande.

I prop. 1967: 68 angående central administration för hälso- och sjukvården samt socialvården m. m. framhöll föredragande departementschefen angelägenheten av att produktionen av medicinalstatistik, som tills vidare skulle ligga kvar hos socialstyrelsen, nära samordnades med den övriga statliga statistikproduktionen. Denna var numera praktiskt taget helt centraliserad till SCB, vilken myndighet även svarade för samordningen mellan statlig statistik och annan statistik. Socialstyrelsen borde därför ha fortlöpande samarbete med SCB när det gäller statistikverksamheten. Detta samarbete borde lämpligen avse inte endast uppläggningsen av statistiken utan även produktionen och offentliggörandet av denna.

En särskild samarbetsdelegation med uppgift att utreda bl. a. dessa frågor har bildats i juni 1968 av socialstyrelsen, SCB samt sjukvårdens och socialvårdens planerings- och rationaliseringsinstitut (Spri). Utredningsarbetet pågår. Huvudparten av socialvårdsstatistiken överflyttades till SCB åren 1962—63. Denna till SCB förlagda löpande socialvårdsstatistik har nyligen varit föremål för översyn och omläggningen är under genomförande fr. o. m. ingången av detta år. En fortsatt översyn av socialvårdsstatistiken pågår.

Vid överläggningar som SCB haft med socialstyrelsen har enighet nåtts om att SCB skall fr. o. m. den 1 juli 1970 överta och utarbeta hos socialstyrelsen kvarliggande socialvårdsstatistik rörande barnhem, barnstugeverksamhet, social hemhjälp, öppen åldringsvård samt rörande nykterhetsnämndernas inkomster och utgifter. I sin anslagsframställning för nästa budgetår har SCB efter samråd med socialstyrelsen lagt fram förslag om denna överflyttning. Socialstyrelsen begär för sin del viss personalförstärkning vid statistiska byrån (PB 3). Vid bedömningen av behovet av denna förstärkning måste givetvis hänsyn tas till den minskning av belastningen på byrån som socialvårdsstatistikens överflyttning till SCB innebär. Det är oklart för SCB i vilken utsträckning så skett. För fortsatt försöksverksam-

het med patientstatistik i Uppsala sjukvårdsregion begärs dels medel till personalförstärkning med 133 000 kr., dels ca 300 000 kr. för databehandling av det insamlade materialet. Försöksverksamheten med patientstatistik har pågått sedan 1964 och har bedrivits med medel från sjunde huvudtitelns förslagsanslag Viss försöksverksamhet inom statsförvaltningen. För budgetåret 1969/70 har Kungl. Maj:t ställt högst 490 000 kr. till förfogande för slutförande av försöksverksamheten. I juni 1969 redovisade socialstyrelsen en första delrapport om statistiken. Ytterligare delrapporter avses komma att läggas fram. Därefter torde meningen vara att behovet och värdet av patientstatistiken skall diskuteras i en vid krets av huvudmän, sjukvårdsadministratörer och läkare. SCB har tidigare avstyrkt att försöksverksamheten skulle ges karaktär av ordinarie verksamhet i socialstyrelsens statistikproduktion. Verket ansåg att patientstatistikens roll i ett i framtiden utbyggt system för hälso- och sjukvårdsstatistik behövde penetreras ytterligare. Denna fråga bör enligt SCB:s mening behandlas inom ramen för det av nyssnämnda samarbetsdelegation bedrivna utredningsarbetet.

Mot bakgrund av det anförda föreslår SCB att medel, som anvisas för fortsatt patientstatistik under nästa budgetår, får tas i anspråk endast efter särskilt bemyndigande av Kungl. Maj:t sedan samarbetsdelegationen tagit ställning i frågan om statistikens fortsättning.

Departementschefen

Sedan den nya socialstyrelsen tillkom den 1 januari 1968 har verket fått nya och utvidgade arbetsuppgifter på ett stort antal områden.

Styrelsens resurser för dess insatser på barnstugeområdet behöver förstärkas. Jag beräknar därför medel för en tjänst som biträdande psykolog (2). Även för utvecklingsarbete beträffande ungdomsvårdsskolorna behövs en förstärkning. Jag beräknar medel för en tjänst som byrådirektör för detta ändamål.

I förra årets statsverksproposition (prop. 1969: 1 bil. 7 s. 47) framhöll jag att jag avsåg att i annat sammanhang ta upp frågan om förstärkning redan under budgetåret 1968/69 av socialstyrelsens resurser för frågor rörande behandlingen av narkotikamissbrukare m. m. Kungl. Maj:t har därefter ställt medel till förfogande för inrättandet av vissa tjänster för ändamålet den 1 januari 1969. Med hänsyn härtill beräknar jag för nästa budgetår medel för en avdelningsdirektör, en byrådirektör och ett biträde (5).

Jag biträder socialstyrelsens förslag att en tjänst som förste byråinspektör med halvtidstjänstgöring ersätts med en motsvarande heltidstjänst vid långtidsvårdsbyrån (7).

Kraven på utbildnings- och personalplanering för olika yrkesgrupper inom sjukvården och socialvården ökar. Jag beräknar medel för en tjänst som byrådirektör vid planerings- och beredskapsavdelningen (byrå PB 1) (9).

I mars 1969 medgav Kungl. Maj:t anställandet av följande extra personal för beredning av frågor rörande läkares vidareutbildning (prop. 1969: 35, SU 83, rskr 215), nämligen en avdelningsdirektör, en byrådirektör, en förste byråsekreterare, två kanslisterna samt två biträden. Kostnaderna härför bestrids under innevarande budgetår från anslaget Vidareutbildning av läkare (G 15). För nästa budgetår bör medel för ifrågavarande sju tjänster tas upp under detta anslag (8).

Sedan år 1964 har socialstyrelsen (tidigare medicinalstyrelsen) bedrivit en försöksverksamhet med förbättrad statistisk redovisning av vårdtillfällen vid kroppssjukhus. Försöksverksamheten, som omfattat Uppsala sjukvårdsregion, har bedrivits med medel ställda till förfogande under sjunde huvudtitelns förslagsanslag Viss försöksverksamhet inom statsförvaltningen m. m. Denna verksamhet bör fr. o. m. nästa budgetår bekostas från socialstyrelsens anslag men medlen bör — såsom statistiska centralbyrån föreslagit — ställas till styrelsens förfogande först efter särskilt medgivande av Kungl. Maj:t. Personalbehovet för det fortsatta arbetet med patientstatistiken beräknas till en föredragande läkare med deltidstjänstgöring samt tre biträden. Under anslagsposten Databearbetning beräknar jag ca 300 000 kr. för databehandling av patientstatistiken (11).

På grund av den ökade arbetsbelastningen anser jag det dessutom nödvändigt att statistiska byrån förstärks med ytterligare en avdelningsdirektör (9). Medel beräknas härför.

Kungl. Maj:t har ställt medel till förfogande för anställandet under innevarande budgetår av extra personal för handläggning av ärenden rörande försvarsmedicinsk tjänstgöring för värnpliktiga läkare m. fl. För handläggningen av dessa ärenden under nästa budgetår beräknar jag medel för en förste byråinspektör, en assistent och ett biträde.

Styrelsens lagbyrå har en stor arbetsbelastning och behöver förstärkning. Byråchefstjänsten har därför med anlitan av tillgängliga medel tidvis varit dubblerad. Jag beräknar nu ytterligare medel för att tjänsten skall kunna vara dubblerad hela nästa budgetår. Vidare beräknas medel för ett biträde på lagbyrån (12).

Den 10 juli 1969 bemyndigade Kungl. Maj:t socialstyrelsen att under innevarande budgetår anställa en extra läkemedelsinspektör för en försöksverksamhet med utvidgad inspektion beträffande läkemedelsförsörjningen inom sjukvården. Medel beräknas för en sådan tjänst även under nästa budgetår (13).

Jag beräknar vidare medel för en byrådirektör (14) och en kontorsskrivare (15) inom administrativa avdelningen samt för en expeditivakt (14).

Under avlöningsposten har jag beräknat 50 000 kr. för anlitan av expertis för viss rationaliseringsverksamhet vid ungdomsvårdsskolor och vårdanstalter för alkoholmissbrukare (15).

Socialstyrelsen bedriver en omfattande informationsverksamhet på hälso-

och sjukvårdens samt socialvårdens områden genom utgivande av publikationer, anordnande av utställningar m. m. Jag finner det angeläget att denna betydelsefulla verksamhet skall kunna utvidgas och beräknar ytterligare 430 000 kr. för ändamålet, varigenom styrelsen kommer att förfoga över i runt tal 1,3 milj. kr. för informationsverksamheten.

Härutöver beräknar jag 200 000 kr. till ett planerat organ inom socialstyrelsen för viss undersökningsverksamhet samt information om lekmateriel och barnmiljöfrågor.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 35 100 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Socialstyrelsen* för budgetåret 1970/71 anvisa ett
förslagsanslag av 35 100 000 kr.

E 2. Giftnämnden

1968/69 Utgift	422 592 ¹
1969/70 Anslag	645 000
1970/71 Förslag	1 212 000

¹ Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 3 674 kr.

Giftnämnden är giftmyndighet enligt giftförordningen (1962:702) och registreringsmyndighet enligt bekämpningsmedelsförordningen (1962:703). Det åligger nämnden särskilt att följa utvecklingen i fråga om hälsofarliga varor och bekämpningsmedel samt att ha tillsyn över efterlevnaden av vissa författningsbestämmelser på området. Giftnämnden består av ordförande och tio andra ledamöter utsedda av Kungl. Maj:t.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Giftnämnden	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Handläggande personal.....	5	+3	+2
Övrig personal.....	4	+1	—
	9	+4	+2
<i>Anslag</i>			
I. Anslagsframställningen			
Avlöningar.....	471 000	+291 000	+204 000
Sjukvård.....	2 000	+ 2 000	+ 2 000
Resesättningar.....	4 000	+ 17 000	+ 17 000
Därav nordiska resor.....	2 000	+ 1 000	+ 1 000
Lokalkostnader.....	48 000	— 6 000	— 6 000
Expenser.....	34 000	+ 44 000	+ 30 000
Därav engångsutgifter.....	14 000	+ 33 000	+ 22 000
Lönekostnadspålägg.....	86 000	+ 56 000	+ 70 000
II. Utrednings- och informationsverksamhet rörande oskadliggörande av giftrester			
	—	+350 000	+250 000
	645 000	+754 000	+567 000

Giftnämnden

I. Anslagsframställningen

1. Löne- och prisomräkning m. m. 19 000 kr.
2. Två inspektörer är nödvändiga för att nämnden skall få tillfredsställande möjligheter att inom sitt tillsynsområde utöva kontroll och sprida information på fältet. (+ 194 000 kr.)
3. För att avlasta facksekreterarna arbetsuppgifter av rent juridisk och administrativ natur behövs en byrådirektörstjänst. (+ 79 000 kr.)
4. Redan med nuvarande organisation föreligger behov av att byta ut en biträdestjänst mot en kanslisttjänst på grund av ökade krav på kvalificerad personal inom nämndens kansli. Genom den föreslagna ökningen av den handläggande personalen uppstår dessutom behov av ytterligare ett biträde. Nettobehovet utgör således en kanslist. (+ 42 000 kr.)
5. Ytterligare medel behövs för arvoden till experter. (+ 51 000 kr.)
6. Förutom de ökningarna av expensposten som hänför sig till de föreslagna personalförändringarna behövs 10 000 kr. för en telefonväxel samt 8 000 kr. för vissa kontorsmaskiner.
7. Lönekostnadspålägg för nya tjänster 56 000 kr.

II. Utrednings- och informationsverksamhet rörande oskadliggörande av giftrester

Giftnämnden har överlämnat en promemoria angående oskadliggörande av giftrester. I promemorian, som utarbetats av en av nämnden särskilt tillsatt arbetsgrupp, föreslås en rad åtgärder för att få en tillfredsställande lösning av destruktionsproblemen. I korthet innebär dessa följande. Vid enkla destruktionsförfaranden genomförs dessa vid företagen. Vid måttligt komplicerade förfaranden bör regionala destruktionsanläggningar byggas upp. Vid mycket komplicerade förfaranden föreslås att en central destruktionsanläggning för hela landet inrättas. Nämnden framhåller att då ekonomiska och organisatoriska förutsättningar skapats för att lösa frågan om oskadliggörande av giftrester är nämnden beredd att ge de från säkerhetssynpunkt erforderliga anvisningarna och föreskrifterna.

Sedan promemorian remissbehandlats har nämnden i särskild skrivelse framhållit bl. a. följande. I och med tillkomsten av Svenska Avfallskonvertering AB (SAKAB) har en viss bas erhållits för vidare arbete inom giftnämnden med hithörande frågor. Vad som nu måste vidtas är bl. a. arbete som avser att trygga att uppsamling och transport av giftiga varor för destruktionsarbete sker under betryggande former. Detta kan beträffande industriella och yrkesmässiga sammanhang resultera i information som riktar sig till företagare och industrier och som ger råd, anvisningar och föreskrifter av mera teknisk

karaktär. Gentemot den stora allmänheten föreligger ett stort informationsbehov. Detta framgår av de förfrågningar som ständigt inkommer till nämnden. Inte minst efter giftnämndens beslut om DDT-förbud har så varit fallet.

En särskild arbetsgrupp, där giftnämnden kan delta med kvalificerad personal, måste skapas för att bearbeta de antydda problemen. En person med ingenjörsutbildning eller liknande torde erfordras och vidare behövs viss biträdespersonal. Kostnaderna härför kan uppskattas till 100 000 kr. för ett år. För att börja ett informationsarbete riktat till allmänheten kan ett mindre belopp än 250 000 kr. inte komma i fråga. Till giftnämndens förfogande bör sålunda ställas minst 350 000 kr. för fortsatt utrednings- och informationsarbete rörande oskadliggörande av giftrester.

Departementschefen

Sedan giftnämnden överlämnat sin promemoria angående oskadliggörande av giftrester har Svenska kommunförbundet, Utvecklings AB, Svenska Industrietableringsbolaget AB, Kooperativa Förbundet samt Alfa-Laval AB bildat ett särskilt bolag, Svenska Avfallskonvertering AB (SAKAB), som har till ändamål att genom uppförande av destruktionsanläggningar m. m. få till stånd en effektiv och allmänt tillämpad hantering av avfall.

En betydelsefull uppgift vid sidan härav är att organisera uppsamling och transport av giftiga varor för destruktion. Som giftnämnden påpekar och som även framhållits i remissyttrandena över promemorian föreligger också ett stort behov av att upplysa allmänheten och rörelseidkare om hur man bör förfara med giftrester så att inga skador uppstår. Jag anser det därför angeläget att en effektiv information kommer till stånd som riktar sig till såväl allmänhet som handel och industri. Denna information bör handhas av giftnämnden och ske i samverkan med bl. a. SAKAB. För nästa budgetår beräknar jag sammanlagt 250 000 kr. för ändamålet.

Destruktionen av giftrester utgör ett — i och för sig mycket viktigt — delproblem i den större frågan om hanteringen av avfall över huvud taget. Sistnämnda fråga behandlas i betänkandet Ett renare samhälle (SOU 1969: 18). I den mån giftnämndens promemoria föranleder ytterligare åtgärder från statsmakternas sida får detta prövas i ett senare sammanhang.

Giftnämnden har hittills haft begränsade möjligheter att ombesörja den i giftlagstiftningen avsedda övervakningen på fältet. Nämndens medverkan vid tillkomsten av författningar m. m. och handläggning av inkomna ärenden har nästan helt måst ske på basis av handlingar och litteratur samt med ledning av överläggningar m. m. För att sköta inspektionsuppgifterna behöver nämnden egna tjänstemän med specialkunskaper på området, som kontinuerligt kan följa förhållandena. Härigenom får nämnden också möjligheter att i ökad omfattning ge råd och anvisningar åt andra myndigheter

för deras befattning med giftfrågor. Jag beräknar därför medel för två tjänster som inspektör (2).

För arvoden till experter beräknar jag ytterligare 50 000 kr.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 1 212 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Giftnämnden* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 212 000 kr.

E 3. Nämnden för sjukvårds- och socialvårdsbyggnader

1968/69 Utgift	175 908 ¹
1969/70 Anslag	228 000
1970/71 Förslag	238 000

¹ Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 1 373 kr.

Nämnden för sjukvårds- och socialvårdsbyggnader har huvudsakligen till uppgift att pröva byggnadsritningar för sjukvårds- och socialvårdsbyggnader. Sjukvårdens och socialvårdens planerings- och rationaliseringsinstitut (Spri) lämnar därvid biträde med den byggnadstekniska granskningen m. m. Nämndens verkställande ledamot och direktör är samtidigt chef för Spri:s byggnadsavdelning.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Nämnden	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Handläggande personal.....	2	—	—
Övrig personal.....	1	—	—
	3	—	—
<i>Anslag</i>			
Avlöningar.....	165 000	+ 5 000	+ 5 000
Reseersättningar.....	5 000	—	—
Lokalkostnader.....	18 000	—	—
Expenser.....	6 000	+ 3 000	+ 3 000
Lönkostnadspålägg.....	34 000	+ 2 000	+ 2 000
	228 000	+ 10 000	+ 10 000

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Nämnden för sjukvårds- och socialvårdsbyggnader* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 238 000 kr.

E 4. Bidrag till sjukvårdens och socialvårdens planerings- och rationaliseringsinstitut

1968/69 Utgift	5 700 000
1969/70 Anslag	6 000 000
1970/71 Förslag	6 400 000

Från anslaget utgår bidrag till sjukvårdens och socialvårdens planerings- och rationaliseringsinstitut (Sprri). Institutet har till uppgift att främja, samordna och medverka i huvudmännens planerings- och rationaliseringsverksamhet inom hälso- och sjukvården samt socialvården. Huvudmän för institutet är staten och en särskild stiftelse, i vilken tills vidare som medlemmar ingår Svenska landstingsförbundet och de tre landstingsfria städerna Stockholm, Göteborg och Malmö (prop. 1967: 68, SU 105, rskr 251).

Departementschefen

Enligt avtal mellan huvudmännen för institutet skall staten under avtalsperioden 1968—1971 bidra till kostnaderna för institutets drift med 6 milj. kr. per år. Bidraget är indexreglerat fr. o. m. år 1969 enligt samma metod som statsbidraget till driften av kliniker för psykiskt sjuka. Bidraget skall utbetalas kvartalsvis i förskott.

Kungl. Maj:t har den 29 maj 1969 föreskrivit att av anslaget för budgetåret 1969/70 får — för tiden intill dess Svenska kommunförbundet ingår som medlem i stiftelsen — disponeras 5,7 milj. kr. såsom bidrag till institutet.

Med hänsyn till indexmässig förändring bör anslaget för nästa budgetår tas upp med i runt tal 6,4 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till sjukvårdens och socialvårdens planerings- och rationaliseringsinstitut* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 6 400 000 kr.

E 5. Länsläkarväsendet m. m.

1968/69 Utgift ¹	4 322 429 ²
1969/70 Anslag	6 447 000
1970/71 Förslag	6 992 000

¹ Anslagen Länsläkarväsendet m. m.: Avlöningar och Länsläkarväsendet m. m.: Omkostnader

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 30 198 kr.

Länsläkarorganisationen har till huvudsaklig uppgift att som rådgivande och inspekterande organ medverka i arbetet för främjande av den allmänna

hälsovården, att följa planeringen av den allmänna sjukvården och ha tillsyn över den öppna sjukvården och vissa inrättningar samt ha inseende över personer, som yrkesmässigt utövar hälso- och sjukvårdande verksamhet. I organisationen ingår länsläkare, biträdande länsläkare och länshälsovårdskonsulenter.

Under anslaget upptagna provinsialläkartjänster avser i statens tjänst kvarstående provinsialläkare.

	Beräknad ändring 1970/71		
	1969/70	Socialstyrelsen	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Provinsialläkare.....	10	-- 3	-- 3
Länsläkare.....	24	+ 1	+ 1
Biträdande länsläkare.....	15	+ 5	--
Länshälsovårdskonsulenter.....	22	+ 6	+ 1
Länssjuksköterskor.....	--	+ 3	--
	71	+12	-- 1
<i>Anslag</i>			
Avlöningar.....	4 617 000	+1 089 000	+330 000
Sjukvård.....	8 000	+ 6 000	+ 4 000
Reseersättningar.....	490 000	+ 96 000	+ 55 000
Lokalkostnader.....	240 000	+ 50 000	+ 50 000
Expenser.....	1 000	--	--
Apparat- och instrumentutrustning.....	48 000	--	--
Ersättning för vissa läkarundersökningar enligt arbetarskyddslagen.....	5 000	--	--
Lönekostnadspålägg.....	1 038 000	+ 273 000	+106 000
	6 447 000	+1 514 000	+545 000

Socialstyrelsen

1. Löne- och prisomräkning m. m. 512 000 kr.

2. Länsläkarorganisationen har sedan den inrättades år 1962 tillförts talrika nya arbetsuppgifter bl. a. från socialstyrelsens, kriminalvårdsstyrelsens och rikspolisstyrelsens verksamhetsområden. Därtill har länsläkarorganisationen engagerats inom den förebyggande hälsovården, speciellt i fråga om narkotikabekämpning och hälsovårdsupplysning. Det socialmedicinska fältet har mer och mer tagit organisationens befattningshavare i anspråk, särskilt i rehabiliteringsfrågor av olika slag. Länsläkarorganisationen verkar numera som en på länsplanet samordnande instans mellan olika kommuner beträffande hälsovårdsfrågor och samhällsplanering. Detta är en uppgift, som i nuvarande expanderande utvecklingsskede framstår som synnerligen angelägen. Dessutom måste länsläkarorganisationen fungera som impuls-givande instans i olika frågor av omgivningshygienisk natur. Med hänsyn härtill behövs under nästa budgetår en förstärkning med fem biträdande länsläkare och sex länshälsovårdskonsulenter. (+ 941 000 kr.)

3. Till följd av sammanslagningen av överståthållarämbetet och länsstyrelsen i Stockholms län har länsläkarorganisationens arbetsuppgifter i nämnda län ökat betydligt. Vid tillkomsten av det för Stockholms stad och län beslutade storlandstinget kommer organisationen att ytterligare belastas genom att de statliga arbetsuppgifter, som f. n. åligger förste stadsläkaren i Stockholms stad, då överförs på länsläkarorganisationen i länet. Dessa betydande organisatoriska förändringar påkallar förstärkning av länsläkarorganisationen i detta län med ytterligare en tjänst som länsläkare. (+ 115 000 kr.)

4. Erfarenheterna från den inspektionsverksamhet som bedrivs av två sjuksköterskor, knutna till länsläkarorganisationerna i Stockholms resp. Norrbottens län, har varit synnerligen goda, varför denna verksamhet bör fortsätta och utökas. Tre tjänster för länssjuksköterskor bör inrättas, varvid nu utgående arvode för viss inspektionsverksamhet kan dras in. (+ 96 000 kr.)

5. Lönekostnadspålägg för nya tjänster 167 000 kr.

Departementschefen

Sammanslagningen av överståthållarämbetet och länsstyrelsen i Stockholms län samt tillkomsten den 1 januari 1971 av det nya storlandstinget ställer ökade krav på länsläkarorganisationen i länet. Den snabba befolkningstillväxten och därmed sammanhängande ökade arbetsuppgifter gör det också nödvändigt med en förstärkning av organisationen. Jag tillstyrker att ytterligare en tjänst som länsläkare i Co 1 inrättas i länet.

Som ett fortsatt led i utbyggnaden av länsläkarorganisationen i övrigt beräknar jag medel för ytterligare en länshälsovårdskonsulent.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 6 992 000 kr.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att inrätta en tjänst inom länsläkarväsendet som länsläkare i Co 1;

b) till *Länsläkarväsendet m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 6 992 000 kr.

E 6. Statens socialvårdskonsulenter

1968/69 Utgift ¹	980 497 ²
1969/70 Anslag	1 595 000
1970/71 Förslag	1 880 000

¹ Anslagen Statens socialvårdskonsulenter: Avlöningar och Statens socialvårdskonsulenter: Omkostnader

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 42 735 kr.

Socialvårdskonsulenterna, som är underställda socialstyrelsen, är 15 till antalet med var sitt distrikt. I konsulenternas arbetsuppgifter ingår bl. a. att biträda länsstyrelserna i frågor om socialhjälp och barnavård samt socialstyrelsen med viss tillsynsverksamhet. Vidare skall konsulenterna bistå socialnämnderna och barnavårdsnämnderna m. fl. med råd och upplysningar.

Kungl. Maj:t har beslutat om försöksverksamhet med samordning av bl. a. socialvårdskonsulenternas, länsnykterhetsnämndernas och barnavårdskonsulenternas verksamhet i Östergötlands, Jönköpings och Västerbottens län.

	Beräknad ändring 1970/71		
	1969/70	Socialstyrelsen	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Konsulenter	15	+6	+2
Biträden	7	+3	+1
	22	+9	+3
<i>Anslag</i>			
Avlöningar	1 064 000	+534 000	+ 209 000
Sjukvård m. m.	3 000	+ 1 000	—
Reseersättningar	153 000	+ 27 000	+ 16 000
Lokalkostnader	68 000	+ 13 000	— 5 000
Expenser	63 000	+ 32 000	+ 16 000
Lönekostnadspålägg	244 000	+124 000	+ 49 000
	1 595 000	+731 000	+ 285 000

Socialstyrelsen

1. Löne- och prisomräkning m. m. 57 000 kr.
2. Som förstärkning av konsulentorganisationen och för utvidgning av beslutad försöksverksamhet behövs ytterligare sex socialvårdskonsulenter och tre kontorsbiträden. (+ 636 000 kr.)
3. Lönekostnadspålägg för nya tjänster 38 000 kr.

Departementschefen

Frågan om utformningen av den framtida regionala konsulentorganisationen prövas av socialutredningen. En försöksverksamhet startar i tre län med en samordning av konsulentverksamheten inom ramen för den befintliga organisationen.

Socialstyrelsen har funnit en ytterligare förstärkning av konsulentorganisationen angelägen. Jag beräknar medel för två nya socialvårdskonsulenttjänster och en kontorsbiträdestjänst för nästa budgetår. Det får ankomma på socialstyrelsen att komma in med närmare förslag om dessa tjänsters placering och formerna för deras verksamhet.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens socialvårdskonsulenter* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 880 000 kr.

E 7. Länsnykterhetsnämnderna

1968/69 Utgift ¹	3 471 690 ²
1969/70 Anslag	5 080 000
1970/71 Förslag	5 420 000

¹ Anslagen Länsnykterhetsnämnderna: Avlöningar och Länsnykterhetsnämnderna: Omkostnader

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 8 415 kr.

Länsnykterhetsnämnderna har i likhet med de kommunala nykterhetsnämnderna till uppgift att övervaka nykterhetstillståndet och vidta åtgärder för dess förbättrande. Länsnykterhetsnämnderna verkar för en enhetlig tillämpning av bestämmelserna på området och skall i övrigt vägleda och bistå de kommunala nämnderna.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Socialstyrelsen	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Konsulenter och assistenter.....	49	—	—
Övrig personal.....	44	—	—
	93	—	—
<i>Anslag</i>			
Avlöningar.....	3 431 000	+245 000	+245 000
Sjukvård m. m.....	9 000	—	—
Reseersättningar.....	334 000	+ 30 000	+ 30 000
Lokalkostnader.....	344 000	— 21 000	— 21 000
Expenser.....	219 000	+ 29 000	+ 29 000
Lönekostnadspålägg.....	743 000	+ 57 000	+ 57 000
	5 080 000	+340 000	+340 000

Socialstyrelsen

Löne- och prisomräkning m. m. 340 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Länsnykterhetsnämnderna* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 5 420 000 kr.

Vissa laboratorier m. m.

E 8. Statens strålskyddsinstitut

1968/69 Utgift ¹	3 048 755 ²
1969/70 Anslag	4 183 000
1970/71 Förslag	4 553 000

¹ Anslagen Statens strålskyddsinstitut: Avlöningar och Statens strålskyddsinstitut: Omkostnader

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 32 010 kr.

Statens strålskyddsinstitut är strålskyddsmyndighet enligt strålskyddslagen (1958:110). Institutet har vidare till uppgift att vara centralt samordnande organ för olika strålskyddsintressen i riket samt att stå till förfogande för arbeten inom sjukvård, undervisning och forskning vid karolinska sjukhuset.

Institutet är organiserat på fyra avdelningar. Dessa är röntgenkontrollavdelningen, kärnfysikaliska avdelningen, avdelningen för strålskyddsmedicin samt avdelningen för klinisk radiofysik. Vidare finns inom institutet speciallaboratorier för radioaktivitetsmätningar och en administrativ sektion.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Strålskydds- institutet	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Handläggande personal.....	19	+ 3	+1
Övrig personal	53	+ 7	+1
	72	+10	+2
<i>Anslag</i>			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar	2 939 000	+577 000	+264 000
Sjukvård.....	5 000	—	—
Reseersättningar.....	120 000	+ 7 000	+ 10 000
Därav utrikes resor	17 000	—	—
Lokalkostnader.....	309 000	—	—
Expenser.....	91 000	+ 16 000	+ 10 000
Kostnader för drift av stationer för mätning av joniserande strålning m. m.	27 000	—	—
Övriga utgifter.....	234 000	+ 82 000	+ 25 000
Därav för inköp och underhåll av inventarier och instrument	133 000	+ 26 090	+ 17 000
Lönekostnadspålägg.....	692 000	+131 000	+ 61 000
	Summa utgifter	4 417 000	+813 000
Inkomster			
Uppbördsmedel.....	234 000	—	—
	4 183 000	+813 000	+370 000

Statens strålskyddsinstitut

1. Löne- och prisomräkning m. m. 236 000 kr.
2. Med hänsyn till institutets storlek och verksamhetens beskaffenhet bör tjänsten som professor och föreståndare för institutet i C 1 bytas ut mot en tjänst som överdirektör i C 4. I samband härmed bör den avlöningsförstärkning som f. n. är knuten till tjänsten dras in (+ 11 000 kr.).
3. För att möta den ökade arbetsmängd som utbyggnaden av kärnkraften medför för institutet bör kärnfysikaliska avdelningen erhålla ytterligare en tjänst som strålskyddsinspektör (+ 68 000). Vid speciallaboratorierna bör inrättas en tjänst som ingenjör som tidigare under en lång följd av år bekostats av atomforskningsrådet. (+ 44 000 kr.)
4. För övriga uppgifter inom institutet behövs en strålskyddsinspektör, en ingenjör, en fysiker, två tekniska biträden, varav ett i utbyte mot en motsvarande tjänst med halvtidstjänstgöring samt två skrivbiträden, varav ett med halvtidstjänstgöring. En tjänst som laboratorieassistent bör bytas ut mot en tjänst som kvalificerad assistent. (+ 361 000 kr.)
5. Lönekostnadspålägg för nya tjänster 90 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 4 553 000 kr. Jag har därvid beräknat medel för ytterligare en strålskyddsinspektör (3) och ett tekniskt biträde (4).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Statens strålskyddsinstitut* för budgetåret 1970/71
anvisa ett förslagsanslag av 4 553 000 kr.

E 9. Statens institut för folkhälsan

1968/69 Utgift ¹	8 498 335 ²
1969/70 Anslag	10 245 000
1970/71 Förslag	11 480 000

¹ Anslagen Statens institut för folkhälsan: Avlöningar och Statens institut för folkhälsan: Omkostnader

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 78 815 kr.

Statens institut för folkhälsan har till uppgift att handha utrednings- och forskningsverksamhet som är ägnad att främja folkhälsan. Institutet ombesörjer utbildning av tjänstemän inom olika områden av den allmänna hälsovården och bedriver upplysningsverksamhet. Verksamheten vid institutet är organiserad på tre avdelningar — en omgivningshygienisk, en födoämneshygienisk och en vitaminavdelning — samt en administrativ sektion. Omgivningshygieniska avdelningen utgör karolinska institutets hygieniska sektion.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Institutet	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Handläggande personal.....	39	+ 13	+ 1½
Övrig personal.....	147	+ 21	—
	186	+ 34	+ 1½
<i>Anslag</i>			
Avlöningar.....	6 176 000	+ 2 046 000	+ 580 000
Sjukvård.....	23 000	+ 5 000	+ 1 000
Reseersättningar.....	81 000	+ 44 000	+ 19 000
Därav utrikes resor.....	20 000	+ 20 000	+ 4 000
Resor som ersätts av uppdragsgivare.....	15 000	—	—
Lokalkostnader.....	595 000	+ 72 000	+ 72 000
Expenser.....	1 564 000	+ 254 000	+ 150 000
Därav representation.....	3 000	+ 2 000	—
Informationsverksamhet.....	50 000	+ 50 000	+ 50 000
Databearbetningar för vissa koststatundersökningar ..	120 000	+ 48 000	+ 10 000
Livsmedelsanalyser.....	320 000	+ 90 000	+ 80 000
Lönekostnadspålägg.....	1 301 000	+ 610 000	+ 273 000
Beredskapsanslag.....	—	+ 100 000	—
	10 245 000	+ 3 319 000	+ 1 235 000
Inkomster vid institutet, som redovisas på driftbudgetens inkomstsida.....	900 000	+ 500 000	+ 500 000

Statens institut för folkhälsan

1. Löne- och prisomräkning m. m. 943 000 kr.

2. Den omgivningshygieniska avdelningens medicinska sektion behöver förstärkas med två laboratorieingenjörer och tre laboratorieassistenter för handläggning av frågor rörande metalltoxikologi samt luktande luftföroreningar. Dessutom motiveras tre utbildningstjänster av fastställda krav för behörighet till tjänst som länsläkare, bitr. länsläkare och vissa stads-läkare. För epidemiologiska undersökningar av människans exponering för olika agenser och av yttre miljöfaktorers inverkan på hälsotillståndet samt uppläggnig av ett basregister ur befolkningen behövs en laborator och en assistent.

Avdelningens tekniska sektioner föreslås förstärkta med två laboratorieingenjörer för handläggning av frågor rörande luftföroreningar resp. buller.

Undervisningssektionen behöver en förste avdelningsingenjör och tre assistenter, varav en i utbyte mot en befintlig arvodestjänst. Vidare föreslås ytterligare medel för anordnande av fortbildningskurser för hälsovårdssinpektörer.

Avdelningen föreslås slutligen förstärkt med två assistenter för ADB-behandling av sociologiska undersökningar samt för kartläggningsarbeten m. m. i samband med utredningar och fältundersökningar. (+ 936 600 kr.)

3. Den födoämneshygieniska avdelningen behöver för sina uppgifter inom livsmedelsbiologin en laborator (mikrobiolog) och en förste mikrobiolog. De kemiska sektionerna behöver förstärkas med en förste kemist, en assistent och en förste laboratorieassistent. För undersökning av kostvanor

m. m. samt för koststatundersökningar behövs en laboratorieläkare, en kostkonsulent och ett räknebiträde. Ökade medel för databearbetningar i dessa hänseenden erfordras också.

För undersökningar av förgiftningsrisker i samband med livsmedelsförpackningar av plast samt för toxicitetsprövningar av tillsatser m. m. i livsmedel krävs en laboratorieläkare, en assistent, en preparatris samt två laboratorieassistenter. För analyser av bekämpningsmedelsrester och kvicksilver i livsmedel erfordras ytterligare medel. (+ 736 400 kr.)

4. Arbetsbelastningen på vitaminavdelningen nödvändiggör en förstärkning med en förste kemist (+ 72 600 kr.).

5. De administrativa göromålens art och omfattning kräver personalökning och viss organisationsändring av administrationen. För övertagande av vissa föreståndaregöromål och fullgörande av andra kvalificerade administrativa uppgifter krävs en byråchef. Vidare behövs en förste byråsekreterare och en bilförare. Därjämte begärs att pressombudsmannen anställs på heltid. (+ 211 800 kr.)

6. Gemensamt för institutet erfordras ökade medel för experter, informationsverksamhet m. fl. ändamål. (+ 318 600 kr.)

7. Institutet föreslår, att ett allmänt beredskapsanslag ställs till institutets förfogande för att efter Kungl. Maj :ts bemyndigande i varje särskilt fall användas för katastrofsituationer, som kräver ett snabbt och mera omfattande ingripande av institutet (+ 100 000 kr.).

8. Lönekostnadspålägg för nya tjänster 358 000 kr.

Av förslagen under 2—7 har styrelsen i första hand förordat inrättande av en tjänst som byråchef för administrativa uppgifter och omvandling av tjänsten som pressombudsman till heltidstjänst.

Remissyttrande

Statistiska centralbyrån, som har yttrat sig över institutets förslag om en laborator och en assistent för epidemiologiska undersökningar (2), har intet att erinra mot den föreslagna personalförstärkningen men understryker vikten av en detaljerad planering i samråd med statistiska centralbyrån om ett särskilt register skall läggas upp vid institutet.

Departementschefen

Jag anser det angeläget att institutet kan vidga sin informationsverksamhet och beräknar för detta ändamål ytterligare 50 000 kr. Pressombudsmannens tjänstgöring bör utökas från halvtid till heltid (5).

Institutet har begärt en förstärkning av administrationen med en tjänst som byråchef. Livsmedelsstadgekommittén skall inom kort avge sitt betänkande, vari bl. a. kommer att föreslås en ny organisation av livsmedelskon-

trollen. Vid prövningen av detta förslag synes även folkhälsoinstitutets ställning och organisation böra övervägas. I avbidan härpå är jag inte beredd att förorda att en tjänst som byråchef inrättas vid institutet. Jag har dock blivit övertygad om behovet av en administrativ förstärkning, inte minst för att bereda institutets föreståndare en viss avlastning. Genom att dubblera avdelningsdirektörstjänsten bör man kunna till institutet knyta en kvalificerad kraft utan att därigenom föregripa en kommande omorganisation. Jag beräknar alltså medel för en sådan dubblering (5).

För livsmedelsanalyser beräknar jag en ökning med 80 000 kr. till 400 000 kr. I detta sammanhang vill jag också nämna att 100 000 kr. utöver de för innevarande budgetår anvisade medlen ställts till institutets förfogande för fortsatta undersökningar ifråga om kvicksilvers toxicitet. Dessa undersökningar skall ligga till grund för fastställande av högsta tillåtna halt av kvicksilver i fisk som används som människoföda.

Institutet bör ges vidgade möjligheter att anordna fortbildningskurser för hälsovårdsinspektörer. Jag beräknar medel härför (2).

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 11 480 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens institut för folkhälsan* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 11 480 000 kr.

E 10—14. Statens bakteriologiska laboratorium

Statens bakteriologiska laboratorium (SBL) är i samverkan med socialstyrelsen landets centrala anstalt för epidemiologiskt befolkningsskydd.

Dess dominerande uppgift består i att förebygga infektionssjukdomar, speciellt epidemiska, och i detta syfte utför laboratoriet diagnostik, framställer bakteriologiska preparat och utövar epidemiologisk övervakning. En speciell gren av verksamheten är upprätthållandet av civil och militär beredskap mot epidemier.

SBL leds av en styrelse och under denna av en föreståndare. Laboratoriet är organiserat på åtta avdelningar, nämligen bakteriologiska avdelningen, virologiska avdelningen, immunologiska avdelningen, produktionsavdelningen, epidemiologiska avdelningen, kemiska avdelningen, tekniska avdelningen och ekonomiavdelningen.

Vid SBL fanns den 1 juli 1969 ca 550 anställda.

Inom området bakteriologisk diagnostik och preparatförsörjning har sedan början av år 1968 bedrivits utrednings- och försöksverksamhet med programbudgetering (jämför bil. 2). Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 februari 1969 beslöt jag att SBL skulle lämna in sin anslagsframställning för budgetåret 1970/71 i programtermer. I beslutet föreskrevs att följande programindelning tills vidare skulle tillämpas.

1. Diagnostiska undersökningar
2. Preparatförsörjning
3. Epidemiologisk verksamhet
4. Försvarsmedicinsk verksamhet
5. Service till utomstående

I beslutet angavs vidare att SBL tills vidare kunde utgå från att de anslag som berör dess verksamhet skulle vara *dels* följande anslag för statens insatser inom den sjukdomsförebyggande verksamheten

1. Skyddssympningar
 2. Hälsokontroller
 3. Epidemiberedskap
 4. Försvarsmedicinsk verksamhet
- dels* följande anslag direkt till laboratoriet

5. Statens bakteriologiska laboratorium: Uppdragsverksamhet
6. Statens bakteriologiska laboratorium: Forsknings- och utvecklingsarbete m. m.

7. Statens bakteriologiska laboratorium: Utrustning.

Anslagen nr 1—4 skulle vara förslagsvis betecknade anslag som finansierar de statliga insatserna inom resp. område. Från anslagen skulle utgå ersättningar för bl. a. laboratoriets kostnader för vaccintillverkning, undersökningar av prover och epidemiologisk verksamhet.

Anslag nr 5 skulle vara ett förslagsvis betecknat anslag som tas upp med ett formellt belopp av 1 000 kr. Under anslaget skulle redovisas kostnader och intäkter för laboratoriets taxesatta uppdragsverksamhet inom program 1—2 samt för laboratoriets verksamhet inom programmen 3—5. Anslaget skulle inte få uppvisa någon nettobelastning vare sig under loppet eller slutet av budgetåret. Som intäkt under anslaget skulle redovisas dels uppburna avgifter, dels ersättningar från anslagen nr 1—4. Intäkterna skulle redovisas med uppdelning på enskilda, kommuner och landsting, staten samt export.

Anslag nr 6 skulle vara ett förslagsvis betecknat anslag med två delposter avseende

a) bidrag till kostnader för laboratoriets forsknings- och utvecklingsarbete inom programmen 1—3,

b) bidrag till kostnader för laboratoriets uppgift som centrallaboratorium inom program 1.

Anslag nr 7 skulle vara ett reservationsvis betecknat anslag som finansierade laboratoriets investeringar i utrustning m. m.

SBL har i enlighet med nämnda beslut redovisat sin anslagsframställning i programtermer.

Vid beredningen av SBL:s anslagsframställning har det visat sig lämpligt att i vissa avseenden frångå den tidigare beslutade indelningen på anslag. Ändringen innebär att anslaget till forsknings- och utvecklingsarbete m. m.

ersänts med två anslag — motsvarande de nämnda båda delposterna — nämligen ett reservationsanslag Statens bakteriologiska laboratorium: Driftbidrag och ett förslagsanslag Statens bakteriologiska laboratorium: Centrallaboratorieuppgifter. Vidare bör anslaget Försvarsmedicinsk verksamhet ställas till SBL:s disposition och därför betecknas Statens bakteriologiska laboratorium: Försvarsmedicinsk verksamhet.

Anslagsmässiga konsekvenser av övergången till programbudgetering

	1969/70	1970/71	
		SBL	Dep.chefen
Statens bakteriologiska laboratorium:			
Uppdragsverksamhet, f.....	—	1 000	1 000
Driftbidrag, r.....	32 634 000	1 615 000	1 400 000
Centrallaboratorieuppgifter, f.....	—	4 025 000	3 620 000
Försvarsmedicinsk verksamhet, f.....	—	2 353 000	1 063 000
Utrustning, r.....	1 000	1 009 000	800 000
Överfört till anslagen:			
F 6 Allmän hälsokontroll, f.....	—	1 051 000	1 070 000
F 12 Epidemiberedskap m. m., f.	—	3 173 000	2 943 000
Summa anslag	32 635 000	13 227 000	10 897 000
Avgår inkomster på driftbudgeten	22 000 000	2 254 000	2 000 000
Nettoutgifter för statsverket.....	10 635 000	10 973 000	8 897 000

Kostnader och finansiering av SBL:s verksamhet

	1968/69	1969/70	1970/71 beräknar	
			SBL	Dep.chefen
<i>Kostnader</i>				
1. Diagnostiska undersökningar:				
Taxesatt verksamhet.....	8 410 000	10 128 000	10 546 000	..
Centrallaboratorieuppgifter.....	3 471 000	3 471 000	4 025 000	..
Forsknings- och utvecklingsarbete	3 177 000	3 177 000	3 518 000	..
	15 058 000	16 776 000	18 089 000	17 500 000
2. Preparatförsörjning				
Taxesatt verksamhet.....	12 099 000	8 566 000	8 851 000	..
Forsknings- och utvecklingsarbete	2 692 000	2 692 000	2 793 000	..
	14 791 000	11 258 000	11 644 000	11 600 000
3. Epidemiologisk verksamhet.....				
Därav forsknings- och utvecklingsarbete.....	2 931 000	3 403 000	3 173 000	2 900 000
	329 000	329 000	340 000	..
4. Försvarsmedicinsk verksamhet.....				
	—	1 725 000	2 353 000	2 270 000
5. Service till utomstående.....				
	765 000	765 000	779 000	780 000
	33 545 000	33 927 000	36 038 000	35 050 000

Intäkter

Taxesatt verksamhet m. m.....	22 825 000	23 596 000	28 044 000	28 966 000
Därav från anslag under femte huvudtiteln	3 329 000	4 345 000	7 916 000	7 705 000
Anslag:				
Statens bakteriologiska laboratorium:				
Uppdragsverksamhet	—	—	1 000	1 000
Driftbidrag.....	10 720 000	10 331 000	1 615 000	1 400 000
Centrallaboratorieuppgifter.....	—	—	4 025 000	3 620 000
Försvarsmedicinsk verksamhet.....	—	—	2 353 000	1 063 000
	33 545 000	33 927 000	36 038 000	35 050 000
Statens bakteriologiska laboratorium:				
Utrustning.....	1 000	1 000	1 009 000	800 000

SBL:s anslagsframställning**Programmen**

För att genomföra verksamheten vid SBL har laboratoriet begärt anslag med sammanlagt 13 227 000 kr. Den verksamhet som avses bedrivs vid SBL med finansiering över anslag och taxeinkomster redovisas på förenämnda fem program.

1—2. Diagnostiska undersökningar och preparatförsörjning

	Utfall 1968/69	Beräknat	
		1969/70	1970/71
Produktion			
Diagnostiska undersökningar (antal prov).....	664 258	830 200	895 100
Preparatförsörjning (1 000-tal doser ml förpackningar)	6 934	7 241	6 745
Resultat, taxesatt verksamhet			
1. Diagnostik			
Kostnader.....	8 410 000	10 128 000	10 546 000
Intäkter.....	9 142 000	10 870 000	11 397 000
Resultat.....	+ 732 000	+ 750 000	+ 851 000
2. Preparatförsörjning			
Kostnader.....	12 099 000	8 566 000	8 851 000
Intäkter.....	13 683 000	12 718 000	12 997 000
Resultat.....	+1 584 000	+4 152 000	+4 146 000
Summa 1 +2	+2 316 000	+4 902 000	+4 997 000
Forsknings- och utvecklingsarbete m. m.....	—6 198 000	—6 198 000	—6 612 000
Driftbidrag.....	3 882 000	1 296 000	1 615 000

1. Diagnostiska undersökningar

Programmet innefattar diagnostiska undersökningar av prov från människa samt från läkemedel, livsmedel, vatten eller annat material. Programmet innefattar även centrallaboratorieuppgifter samt forsknings- och utvecklingsarbete.

Huvuddelen av de diagnostiska undersökningarna avser bakteriologiska undersökningar. Efterfrågeökningen på diagnostiska tjänster väntas fortsätta trots att vissa laboratorier tillkommer inom SBL:s upptagningsområde. Minskningen av upptagningsområdet motverkas av en allmän tillväxt av antalet prov.

Årliga antalet veneriska prov vid SBL är omkring 270 000. En viss minskning i antalet inkomna Wassermannprov har noterats under det senaste budgetåret. Gonorréundersökningarna har dock ökat med ca 10 %. Inom virologisk rutindiagnostik kan efterfrågan f. n. tillgodoses inom ramen för befintliga resurser. Utvecklingen inom det immunologiska området gör en kontinuerlig ökning av efterfrågan sannolik.

En viktig uppgift för SBL är funktionen som centrallaboratorium för diagnostiska undersökningar. Till centrallaboratoriefunktionen hänförs framställning av diagnostiska reagens, skötsel av förråd av stammar (bak-

terier, virus, svampar och celler), referensundersökningar, vissa sällsynta diagnostiska undersökningar, standardiseringar av vissa diagnostiska metoder samt utprovning, utvärdering och introduktion av diagnostiska metoder som utarbetats vid andra laboratorier än SBL. Samtliga humanmikrobiologiska laboratorier i landet är beroende av denna verksamhet. Relativt sett väntas centrallaboratoriefunktionerna öka snabbare än antalet undersökningar av insänt provmaterial. Detta beror på en eftersläpning som bör hämtas in och på den snabba utbyggnaden av den kliniska bakteriologin i landet. Bakteriologiska laboratorier finns numera inte bara på regionsjukhusen utan tillkommer i rask följd även på länslasaretten. Vidare har under de senaste åren tillkommit rutinmässiga undersökningsmetoder som ställer anspråk på framställning av avancerade diagnostiska preparat. Likaså pågår en strukturrationalisering på de bakteriologiska laboratorierna som medför att specialiserade undersökningar och typningar överförs till SBL. Denna ökning av centrallaboratoriefunktionen berör särskilt antigen- och fagtypningssektionerna men också i stor utsträckning flera andra sektioner.

Centrallaboratoriefunktionerna vid den virologiska avdelningen är ännu endast delvis utbyggda. Virusdiagnostiska reagens är talrika, mycket dyrbara att framställa och ökar i antal allteftersom antalet kända virusarter ökar. Den vetenskapliga utvecklingen inom området går snabbt och kan medföra utökning av verksamheten.

I allt väsentligt gäller vad som sagts om den virologiska diagnostiken även för den immunologiska. Den senare verksamheten är ganska ny vid laboratoriet och utbyggnaden av de kliniskt immunologiska laboratorierna i landet är endast påbörjad.

Forsknings- och utvecklingsarbetet vid SBL är inriktat på att utveckla och förbättra laboratoriets produkter och tjänster. Därvid avses tillämpad forskning med bestämda praktiska målsättningar. Vid immunologiska och bakteriologiska avdelningarna finns enstaka projekt av mera teoretisk grundforskningsbetonad karaktär. Det rör sig här om områden (t. ex. transplantationsimmunologin) där grundläggande kunskap ännu saknas. SBL:s forskningsverksamhet innefattar även ett stort antal projekt som inte är forskning i egentlig mening. Som exempel kan nämnas undersökning av immunitetsläget mot polio hos befolkningen för bedömning av nödvändigheten av en femte injektion, undersökning av förekomst av bilharzia (en masksjukdom) hos svensk FN-personal samt utredningar av inträffade epidemier. En betydande del av kostnaderna för SBL:s forskning är att hänföra till utredningar och liknande aktiviteter.

2. Preparatförsörjning

Programmet innefattar tillhandahållande av bakteriologiska preparat (vacciner, immunglobuliner m. fl.) och vissa hjälpprodukter för laboratorie-

arbete genom egen produktion eller inköp från annan tillverkare. I programmet ingår visst forsknings- och utvecklingsarbete.

SBL:s preparattillverkning består av virologiska och bakteriella vacciner samt immunglobuliner. Bland virusvaccinerna intar tillverkningen av poliovaccin en särställning därigenom att den ur ekonomisk synpunkt svarar för den största andelen av SBL:s totala produktion, trots att försäljningen f. n. ligger på en relativt låg nivå (750 à 800 liter per år i jämförelse med 2 000 liter per år i början på 1960-talet). Efterfrågan på smittkoppsvaccin ökar, bl. a. för WHO-leverans och för uppbyggnad av beredskapslager. BCG-vaccinet kommer fr. o. m. nästa budgetår inte längre att tillverkas inom landet. Influensavaccin tillverkas som en beredskapsåtgärd och efterfrågan utlöses enbart vid epidemier. Beträffande efterfrågan på trippel-, stelkramp-, difteri- och mässlingvaccin hänvisas till anslaget F7. Skyddsypningar.

Under programmet diagnostiska undersökningar har lämnats en redogörelse för SBL:s forskningsverksamhet. Redogörelsen avser även preparatförsörjningen.

3. Epidemiologisk verksamhet

Under detta program sammanförs olika insatser från statens sida för att förebygga resp. bekämpa epidemiska sjukdomar.

Verksamheten innefattar epidemibekämpning (övervakning och fältepidemiologisk verksamhet), rapportering samt rådgivning och information.

Det epidemiologiska läget i landet bevakas kontinuerligt under ledning av SBL:s statsepidemiolog. Anmälningförfarandet enligt smittskyddskungörelsen (SFS 1968: 234) har inneburit möjligheter till en mera effektiv övervakning än förut.

Epidemiologisk rådgivning ges vid SBL av läkare, veterinärer, hälsovårds-konsulenter och sjuksköterskor i form av svar på förfrågningar under hand, remissyttranden till myndigheter, föreläsningar för sjukvårdspersonal, hälsovårdsinspektörer m. fl.

Omfattningen av den epidemiologiska verksamheten kan beräknas i antal mandagar/år. Genomsnittligt har under senare år för enbart epidemibekämpning 780 mandagar/år krävts för inledande planering, resor och efterföljande analys och utredningar i samband med större epidemier. Antalet dagar/år under perioden 1964/65—1968/69 har varierat mellan 540 och 1 000.

Med hänsyn till de omedelbara åtgärder som krävs vid epidemier är det nödvändigt att den ekonomiska ramen för epidemiberedskapen är flexibel liksom att överskridande av budget måste kunna ske vid katastrofartade epidemier.

Kostnader för SBL:s epidemiologiska verksamhet beräknas under innevarande budgetår till i runt tal 2,9 milj. kr. Som framgår av redovisningen på s. 69 beräknar SBL motsvarande kostnader under nästa budgetår till i det närmaste 3,2 milj. kr.

4. Försvarsmedicinsk verksamhet

I prop. 1968: 1 bil. 7 s. 77 redovisades ett förslag av SBL rörande organisationen av den försvarsmedicinska verksamheten vid laboratoriet. Som framgick av denna redogörelse borde verksamheten omfatta ett tjugotal tjänster samt utbyggnaden ske successivt. Hittills har medel anvisats för sammanlagt elva tjänster. För en fullgod försvarsberedskap krävs även lager av basvaror på SBL:s beredskapsorter. Ett årsbehov har ansetts utgöra en rimlig nivå. De förnödenheter som i första hand bör omfattas av beredskapslagringen är substratråvaror samt glas- och plastvaror.

Den närmare innebörden av denna verksamhet är av sådan natur att en redogörelse härför inte bör lämnas i statsrådsprotokollet.

Som framgår av redovisningen på s. 69 beräknar SBL kostnaderna för ifrågavarande verksamhet till ca 2,3 milj. kr. för nästa budgetår.

5. Service till utomstående

Därmed avses service till karolinska institutets institution för virologi (disk m. m.) och polisskolan i Solna (värme och varmvatten). Kostnaderna härför, totalt ca 779 000 kr. för nästa budgetår, täcks genom ersättningar från karolinska institutet resp. polisskolan.

Taxepolitik

SBL:s verksamhet skall finansieras dels genom avgifter på tillhandahållna tjänster och levererade produkter dels genom direkta anslag till driftkostnader (bidrag till bl. a. forsknings- och utvecklingsarbetet), centrallaboratorieuppgifter och försvarsmedicinsk verksamhet. Avgifterna bestäms genom en taxa som f. n. enligt instruktionen för laboratoriet (SFS 1965: 786) fastställs av SBL:s styrelse i samråd med riksrevisionsverket. Enligt hittillsvarande principer för taxesättningen har full kostnadstäckning eftersträvat för varje verksamhetsgren för sig, dvs. bakteriologisk, virologisk och immunologisk diagnostik, preparatproduktion och distribution av importerade preparat. Att en del av verksamheten avser forskning och utvecklingsarbete samt centrallaboratiefunktioner har inte beaktats på annat sätt än att ett visst underskott på verksamheten accepterats vid taxesättningen. Bakteriologisk diagnostik och tidigare även produktionsavdelningen har emellertid uppvisat balans mellan kostnader och intäkter även sedan forskningskostnaderna täckts. Programbudgeteringen bör enligt SBL inte rubba principen om full kostnadstäckning. Riksrevisionsverket avser att göra en översyn av principerna för taxan. Ambitionsnivån betr. kostnadstäckningen förutsätts därvid bli preciserad. En höjning av diagnostiktaxan torde av bl. a. konkurrensskäl inte vara realistisk. För vissa tjänster torde en sänkning vara ofrånkomlig.

Taxesättningen bör om möjligt göras mer flexibel än f. n. Ökad export

förutsätter tillämpning av bidragskalkyler. I fråga om taxesättningen av kliniskt bakteriologiska undersökningar förefaller det angeläget att omstrukturera taxesättningen genom att dels sänka nivån, dels överväga införande av rabatter eller bonus för större kunder eller för kvantitativt betydelsefulla prov. Konkurrens från landstingens sjukhuslaboratorier kan i framtiden komma att medföra att antalet veneriska prov reduceras. Ett visst underskott på den virologiska rutindiagnostiken torde SBL få räkna med intill dess enklare, snabbare och mindre kostnadskrävande metoder utarbetats och etablerats. Motsvarande gäller i allt väsentligt även immunologisk diagnostik.

Personalfrågor

	1968/69	1969/70	Beräknat 1970/71	
			SBL	Dep.chefen
Högre laboratoriepersonal	51 ½	58	66	} 258
Övrig laboratoriepersonal	187 ½	189	198	
Högre teknisk personal	13	12	15	} 72
Övrig teknisk personal	36	57	58	
Högre administrativ personal	9	16	17	} 90
Övrig administrativ personal	70 ½	73	73	
Ekonomipersonal	177 ½	152	152	152
	545	557	579	572

SBL beräknar att personalen behöver öka med ett tjugotal personer. Huvuddelen av personalökningen avser programmen för diagnostiska undersökningar och epidemiologisk verksamhet. SBL begär bl. a. att en ny tjänst som professor inrättas för att förestå den immunologiska avdelningen. Vidare föreslås ändrade behörighetskrav för tjänsten som föreståndare för den kemiska avdelningen. En tjänst som professor föreslås därför inrättad vid avdelningen i utbyte mot tjänsten som avdelningsföreståndare.

E 10. Statens bakteriologiska laboratorium: Uppdragsverksamhet

1970/71 Förslag 1 000

SBL:s uppdragsverksamhet berör samtliga i det föregående nämnda fem program.

SBL

SBL begär att ett formellt belopp om 1 000 kr. anvisas för ändamålet.

Departementschefen

SBL har redovisat sina anslagsbehov i programtermer. Jag anknyter därför till den redovisning på program som jag tidigare lämnat (s. 70).

Beträffande anslagen till SBL:s verksamhet förordar jag att den i det föregående redovisade indelningen på anslag tillämpas fr. o. m. budgetåret 1970/71. Kostnaderna för SBL:s verksamhet skall i princip täckas genom avgifter. De kostnader som således skall täckas är dels direkta kostnader för utförda tjänster och produkter, dels de kostnader för laboratoriets forsknings- och utvecklingsarbete som krävs för att hålla verksamheten på en hög nivå. Det är inte nödvändigt att varje tjänst eller produkt bekostar sin andel i kostnaderna för forskning och utveckling. Huvudsaken är att kostnadstäckning för verksamheten som helhet uppnås.

Det finns emellertid vissa sektorer där man inte kan ta ut alla kostnader. Det kan gälla t. ex. nya tjänster och produkter eller grundforskning som staten finner angeläget att stödja. Mot den bakgrunden är det motiverat att tillskjuta vissa medel. Statens bidrag till SBL:s driftkostnader, vilket således avser kostnader för forsknings- och utvecklingsarbete som inte täcks av taxeinkomsterna, bör utgå från det härefter upptagna reservationsanslaget Statens bakteriologiska laboratorium: Driftbidrag.

Budgetåret 1968/69 redovisade uppdragsverksamheten totalt ett överskott på 2,3 milj. kr. För budgetåret 1969/70 beräknar SBL att uppdragsverksamheten utvisar ett överskott på 4,9 milj. kr. För budgetåret 1970/71 beräknas överskottet till 5 milj. kr., vilket belopp bidrar till viss täckning av kostnaderna för forsknings- och utvecklingsverksamheten vid SBL.

För uppdragsverksamheten bör tas upp ett formellt belopp av 1 000 kr. För det forsknings- och utvecklingsarbete, som inte finansieras genom taxeinkomster, bör beräknas ett driftbidrag på 1,4 milj. kr. Jag har därvid utgått från SBL:s nuvarande taxa.

Jag vill i detta sammanhang ta upp ett par speciella frågor. SBL har beräknat behovet av medel för att täcka tillfälliga variationer i likviditeten till 5 milj. kr. Beträffande denna fråga får jag hänvisa till vad chefen för finansdepartementet anmält i bil. 1, punkten Särskilda frågor.

Kostnaderna för avskrivning och förräntning av utrustning har av SBL beräknats till 2 555 000 kr. Som chefen för finansdepartementet anmält under nyssnämnda punkt kommer en särskild inkomsttitel för komplementkostnader att föras upp.

Jag biträder slutligen SBL:s förslag att tjänsten som avdelningsföreståndare vid den kemiska avdelningen byts ut mot en tjänst som professor i Ce 1.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att inrätta en tjänst vid statens bakteriologiska laboratorium som professor i Ce 1;

b) till *Statens bakteriologiska laboratorium: Uppdragsverksamhet* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.

E 11. Statens bakteriologiska laboratorium: Driftbidrag

1970/71 Förslag 1 400 000

SBL:s driftbidrag berör programmen diagnostiska undersökningar, preparatförsörjning och epidemiologisk verksamhet.

SBL

SBL begär 1 615 000 kr. för forsknings- och utvecklingsarbete.

Departementschefen

Med hänvisning till vad jag anfört under anslaget E 10 beräknar jag driftbidraget till forsknings- och utvecklingsarbetet till 1,4 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens bakteriologiska laboratorium: Driftbidrag* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 1 400 000 kr.

E 12. Statens bakteriologiska laboratorium: Centrallaboratorieuppgifter

1970/71 Förslag 3 620 000

Detta anslag berör programmet diagnostiska undersökningar.

SBL

SBL beräknar kostnaderna för centrallaboratorieverksamheten till 4 025 000 kr.

Departementschefen

Som jag tidigare anfört bör medel för detta ändamål anvisas under ett särskilt anslag. Jag beräknar anslaget till 3 620 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens bakteriologiska laboratorium: Centrallaboratorieuppgifter* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 3 620 000 kr.

E 13. Statens bakteriologiska laboratorium: Försvarsmedicinsk verksamhet

1970/71 Förslag 1 063 000

Detta anslag avses finansiera programmet försvarsmedicinsk verksamhet.

SBL

Anslagsbehovet under budgetåret 1970/71 beräknas till totalt 2 353 000 kr. fördelat enligt följande sammanställning.

1. Försvarsmedicinsk verksamhet	1 170 000
2. Preparattillverkning för beredskapslager	543 000
3. Beredskapslagring av förbrukningsmateriel	640 000
Summa kr.	2 353 000

Under punkten 3. har en kostnadsfördelning gjorts över tre budgetår.

Departementschefen

I prop. 1968: 1 (bil. 7 s. 77) anförde jag att en successiv utbyggnad av den försvarsmedicinska verksamheten borde genomföras. Jag anser att utbyggnaden bör ske i något långsammare takt än SBL föreslagit och beräknar kostnaderna för nästa budgetår till 1 063 000 kr. (1).

Kostnaderna för beredskapslagring kommer fr. o. m. nästa budgetår att bestridas från fjärde huvudtitelns reservationsanslag Armén: Sjukvårdsmateriel (2 och 3).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens bakteriologiska laboratorium: Försvarsmedicinsk verksamhet* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 063 000 kr.

E 14. Statens bakteriologiska laboratorium: Utrustning

1968/69 Utgift ¹	112 461	Reservation	777 169
1969/70 Anslag ¹	1 000		
1970/71 Förslag	800 000		

¹ Anslaget Statens bakteriologiska laboratorium: Inredning och utrustning

SBL disponerar f. n. ett anslag för anskaffning av utrustning i samband med de till- och ombyggnader vid SBL som beslöts av 1963 års riksdag (prop. 1963: 1 bil. 7, SU 5, rskr 5). Reservationen på detta anslag beräknas vid ingången av nästa budgetår uppgå till 200 000 kr.

SBL

För nästa budgetår behövs ytterligare 1 009 000 kr. för anskaffning av ett 40-tal mera kostnadskrävande utrustningsobjekt. Från detta anslag bekostas endast sådana utrustningsobjekt, vars värde överstiger 10 000 kr. Annan utrustning anskaffas med anlitan­de av resp. programanslag.

Departementschefen

För anskaffning av mera kostnadskrävande utrustningsobjekt beräknar jag 800 000 kr.

Jag vill erinra om att kostnader för avskrivning och förräntning av utrustning enligt principer, som chefen för finansdepartementet redovisat i bil. 2 Gemensamma frågor, skall bestridas från anslaget Uppdragsverksamhet i den mån kostnaderna avser sådan verksamhet.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens bakteriologiska laboratorium: Utrustning* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 800 000 kr.

E 15. Kostnader för statlig läkemedelskontroll

Läkemedelsförsörjningsutredningen har i oktober 1969 avgett sitt betänkande Läkemedelsförsörjning i samverkan (SOU 1969: 46). Samtidigt har socialstyrelsen avlämnat ett betänkande angående läkemedelskontrollens organisation. De båda betänkningarna remissbehandlas f. n. Proposition angående läkemedelsförsörjningen m. m. avses senare under vårsessionen föreläggas riksdagen.

De framlagda förslagen berör anslagen Statens farmaceutiska laboratorium och Svenska farmakopékommittén m. m. I avvaktan på angivna proposition bör för bl. a. de ändamål som hittills tillgodosetts under dessa anslag ett preliminärt belopp av 3 850 000 kr. tas upp i riksstatsförslaget under ett särskilt anslag kallat Kostnader för statlig läkemedelskontroll.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till *Kostnader för statlig läkemedelskontroll* för budgetåret 1970/71 beräkna ett förslagsanslag av 3 850 000 kr.

E 16. Statens rättskemiska laboratorium

1968/69 Utgift ¹	3 317 966 ²
1969/70 Anslag	5 097 000
1970/71 Förslag	5 413 000

¹ Anslagen Statens rättskemiska laboratorium: Avlöningar och Statens rättskemiska laboratorium: Omkostnader

² Utbetalat retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 32 263 kr.

Statens rättskemiska laboratorium (SRL) har till uppgift att utföra undersökningar av rättskemisk och blodgruppsserologisk art samt att utöva viss kontrollverksamhet. Laboratoriet är underställt socialstyrelsen och är uppdelat på en kemisk och en blodgruppsserologisk avdelning.

	Beräknad ändring 1970/71		
	1969/70	Socialstyrelsen	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Läkarpersonal.....	6	—	—
Teknisk personal.....	58	+5	+2
Kontorspersonal.....	11	+1	+1
Övrig personal.....	6½	+2	+1
	81½	+8	+4
<i>Anslag</i>			
Avlöningar.....	2 884 000	+444 000	+333 000
Sjukvård.....	8 000	+2 000	+ 2 000
Reseersättningar.....	2 000	+ 2 000	+ 2 000
Därav nordiska resor.....	1 000	+ 2 000	+ 2 000
Lokalkostnader.....	672 000	— 53 000	— 53 000
Expenser.....	63 000	+ 9 000	+ 7 000
Provtagningsmateriel för alkoholprov.....	220 000	— 20 000	— 20 000
Ersättning åt blodgivare.....	250 000	— 25 000	— 25 000
Övriga utgifter.....	335 000	+ 8 000	— 5 000
Därav inköp och underhåll av inventarier och instrument.....	105 000	— 12 000	— 25 000
Lönekostnadspålägg.....	663 000	+103 000	+ 75 000
	5 097 000	+470 000	+316 000
Inkomster vid laboratoriet, som redovisas på driftbudgetens inkomstsida.....	1 915 000	—658 000	—658 000

Socialstyrelsen

1. Löne- och prisomräkning m. m. 241 000 kr.

2. Laboratoriets bristande lokalutrymmen har länge omöjliggjort en eljest nödvändig personalförstärkning. I samband med att laboratoriets lokalfråga nu blir löst, bör såväl kemiska som blodgruppsserologiska avdelningen ges ökade personalresurser. Vid kemiska avdelningen behövs ytterligare en assistent, ett ekonomibitråde och en expeditionsvakt och vid blodgruppsserologiska avdelningen ytterligare en aktuarie, en assistent, en laboratorieingenjör, en förste laboratorieassistent och ett kvalificerat bitråde. (+ 278 000 kr.)

3. Det beräknade lokaltillskottet samt ökningen av verksamheten medför behov av ytterligare medel för förbrukningsartiklar, expenser, reseersättningar och sjukvård. (+ 14 000 kr.)

4. Med hänsyn till anslagsbelastning m. m. kan en nedräkning ske av medelsanvisningen till provtagningsmateriel för alkoholprov, ersättning åt

blodgivare, inköp och underhåll av inventarier och instrument samt lokal-kostnader. (— 124 000 kr.)

5. Lönekostnadspålägg för nya tjänster 61 000 kr.

Departementschefen

De nya bestämmelser om fastställande av faderskap till barn utom äkten-skap och om dessa barns arvsrätt, vilka trädde i kraft den 1 januari 1970, kommer att ge laboratoriets blodgruppsserologiska avdelning ökade arbets-uppgifter. Jag beräknar därför medel för ytterligare en tjänst som assistent vid avdelningen.

Personalförstärkning inom den kemiska avdelningen, främst på grund av den ökade arbetsmängden, är också nödvändig. Jag beräknar medel för yt-terligare en assistent, ett biträde och en expeditionsvakt.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 5 413 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens rättskemiska laboratorium* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 5 413 000 kr.

E 17. Statens rättsläkarstationer

1968/69 Utgift ¹	2 412 589 ²
1969/70 Anslag	3 410 000
1970/71 Förslag	3 842 000

¹ Anslagen Statens rättsläkarstationer: Avlöningar och Statens rättsläkarstationer: Omkostna-der

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 20 958 kr.

Statens rättsläkarstationer har till huvudsaklig uppgift att utföra rätts-medicinska undersökningar av olika slag såsom obduktioner och labora-torieundersökningar. Rättsläkarstationer finns i Stockholm, Uppsala, Lund, Göteborg och Umeå.

	Beräknad ändring 1970/71		
	1969/70	Social- styrelsen	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Läkarpersonal.....	12	+2	+2
Laboratoriepersonal.....	5 1/2	+2	—
Kontorspersonal.....	10 1/2	+1	—
Övrig personal.....	15	+2	+1
	43	+7	+3

Anslag

Utgifter

1. Avlöningar.....	1 994 000	+421 000	+275 000
2. Sjukvård.....	4 000	+ 3 000	+ 1 000
3. Reseersättningar.....	10 000	+ 3 000	+ 1 000
Därav nordiska resor.....	1 500	—	—
4. Lokalkostnader.....	684 000	+ 42 000	—
5. Expenser.....	91 000	+ 15 000	+ 12 000
6. Övriga utgifter.....	278 000	+569 000	+ 89 000
Därav inköp av inventarier och instrument.....	80 000	+507 000	+ 26 000
7. Vissa rättsmedicinska undersökningar.....	5 000	—	—
8. Lönekostnadspålägg.....	359 000	+ 71 000	+ 54 000
Summa utgifter	3 425 000	+1 124 000	+432 000

Inkomster

Ersättningar för antropologiska undersökningar i faderskapsärenden.....	15 000	—	—
Nettoutgift	3 410 000	+1 124 000	+432 000

Socialstyrelsen

1. Löne- och prisomräkning m. m. 300 000 kr.

2. Den ökade rättsmedicinska verksamheten medför behov av en biträdande rättsläkare, en laboratorieassistent samt ett ekonomibiträde vid rättsläkarstationen vid Stockholm, en obduktionsassistent och ett skrivbiträde vid stationen i Lund samt en laboratorieassistent vid stationen i Göteborg. (+ 251 000 kr.)

3. För att minska väntetiderna vid den antropologisk-genetiska avdelningen vid rättsläkarstationen vid Stockholm behövs en antropologassistent. (+ 76 000 kr.)

4. Under posten Övriga utgifter beräknas 481 000 kr. för utrustning av nya lokaler för rättsläkarstationen vid Stockholm.

5. Lönekostnadspålägg för nya tjänster 52 000 kr.

Departementschefen

En förstärkning av arbetskraftsresurserna är nödvändig för att bemästra det ökade antalet rättsmedicinska förrättningar. Jag beräknar därför medel för en biträdande rättsläkare vid rättsläkarstationen vid Stockholm och en obduktionsassistent vid stationen i Lund (2).

De ändringar i föräldrabalken och ärvdabalken, som jag nämnde under anslaget E 16, påverkar även arbetsbelastningen vid den antropologisk-genetiska avdelningen vid rättsläkarstationen vid Stockholm. Jag beräknar medel för en antropologassistent vid avdelningen (3).

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 3 842 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens rättsläkarstationer* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 3 842 000 kr.

F. Öppen hälso- och sjukvård

För att nå fram till en lämplig metodik för *hälsoundersökningar* i stor skala pågår sedan några år en försöksverksamhet i statlig regi. Under innevarande budgetår anordnas sålunda en försöksverksamhet med allmän hälsokontroll omfattande 20 000 personer i Gävleborgs län. Moderna massundersökningsmetoder kommer därvid till användning. Undersökningen kommer att upprepas efter två år.

Jag anser det viktigt att nu också ta upp pensionärernas behov av hälsokontroll. Socialstyrelsen har under det gångna året tillsatt en arbetsgrupp med uppdrag att utarbeta riktlinjer för hälsoundersökningar av äldre personer. I det följande beräknar jag medel för en försöksverksamhet med allmän hälsokontroll av ett lämpligt urval 66-åringar under budgetåret 1970/71.

Jämsides med metodfrågorna finns det andra betydelsefulla spörsmål i fråga om anordnandet av allmänna hälsoundersökningar som fordrar särskilda överväganden, däribland kostnads- och resursfrågorna och frågan om vilket samhällsorgan som bör anförtros hälsoundersökningarna. Med anledning härav har Kungl. Maj:t den 29 maj 1969 uppdragit åt socialstyrelsen att verkställa en utredning om utvecklingen av hälsoundersökningar och annan förebyggande hälsovård samt att därvid undersöka hur denna verksamhet kan samordnas och författningsmässigt och organisatoriskt inordnas i det system som gäller för den av samhället bedrivna sjukvården. I samband härmed skall socialstyrelsen i samråd med riks försäkringsverket överväga avgränsningen av de sjukvårdsåtgärder som ersätts från den allmänna försäkringen.

De *allmänna skärmbildsundersökningarna* för uppspårande av tuberkulos har nu pågått i 20 år. I det närmaste samtliga svenska medborgare har erbjudits att genomgå sådana undersökningar. Verksamheten har framgångsrikt bidragit till att tränga tillbaka tuberkulosen. Med den mindre omfattning verksamheten på senare tid fått har det dock blivit svårt att rationellt och effektivt driva den statliga skärmbildsverksamheten. Kungl. Maj:t har därför uppdragit åt socialstyrelsen att utreda frågan om skärmbildsundersökningarnas framtida utformning och organisation. I sin redovisning av detta uppdrag konstaterar styrelsen att allmänna skärmbildsundersökningar fortfarande är en värdefull form av hälsokontroll. Några nya undersökningar är f. n. inte aktuella men goda förutsättningar finns att i framtiden organisera undersökningarna i landstingskommunal regi. Detta är enligt styrelsens uppfattning en effektivare form än den hittillsvarande. Socialstyrelsen

föreslår därför, att den statliga skärmbildsverksamheten avvecklas. Svenska landstingsförbundet har förklarat att landstingskommunerna i princip är beredda att i egen regi ta hand om den skärmbildsverksamhet som behövs. De tre storstäderna har sedan länge själva ombesörjt denna verksamhet.

Med anledning härav har Kungl. Maj:t den 21 november 1969 beslutat att den statliga skärmbildsverksamheten skall upphöra vid utgången av mars 1970.

Bland de insatser som samhället gör för att vidmakthålla och förbättra medborgarnas hälsa framträder *hälsovårdsupplysningen* som allt mer betydelsefull. Anslaget till hälsovårdsupplysning höjdes för innevarande budgetår med 800 000 kr. till 1,9 milj. kr. Jag anser att resurserna för hälsovårdsupplysning bör förstärkas ytterligare och förordar i det följande ett anslag för budgetåret 1970/71 på 2,5 milj. kr. Jag vill särskilt betona vikten av en effektiv upplysning om narkotikaproblemen. Även behovet av saklig information i kost- och näringsfrågor samt om den fysiska motionens betydelse för folkhälsan finner jag starkt framträdande.

En kraftig förstärkning av den *öppna sjukvården* i samhällets regi är en viktig punkt i den sjukvårdspolitiska målsättningen. Bland de åtgärder som har vidtagits i detta syfte vill jag särskilt peka på den vid 1969 års riksdag beslutade reformeringen av läkarutbildningen (prop. 1969: 35, SU 83, rskr 215). Den plan för fördelningen av våra ökande läkarresurser som har upprättats i anslutning till läkarutbildningsreformen innebär en stark prioritering av bl. a. den offentliga öppna läkarvården. Vidare skall i den fastställda gången för vidareutbildning av läkare ingå en obligatorisk allmäntjänstgöringsperiod, varav sex månader fullgörs i öppen vård utanför sjukhus.

Det nya sjukförsäkringssystem som gäller från den 1 januari i år för hela den offentliga läkarvården är också av betydelse i detta sammanhang. Genom denna reform stimuleras en överföring av efterfrågan från den slutna till den öppna vårdsektorn. Systemet har en sådan konstruktion att det ger ekonomisk stimulans till en utbyggnad av den öppna vården utanför sjukhusen.

Socialstyrelsen redovisade i juni 1968 ett principprogram om öppen sjukvård. Principprogrammet har i huvuddrag accepterats av däröver hörda myndigheter och organisationer. Sjukvårdens och socialvårdens planerings- och rationaliseringsinstitut (Spri) har därefter tillsatt en arbetsgrupp som på grundval av principprogrammet skall medverka vid det fortsatta arbetet på den öppna vårdens utbyggnad och utformning.

Vidare har Kungl. Maj:t den 29 maj 1969 uppdragit åt den sakkunnige för utredning av vissa frågor angående sjukhusorganisationen m. m. att lägga fram förslag beträffande de författningsändringar och övriga åtgärder som behövs från statsmakternas sida för att möjliggöra en sådan organisation av den öppna vården utanför sjukhusen, som i huvudsak grundar sig på socialstyrelsens principprogram. Den sakkunnige skall särskilt överväga

en författningsreglering, varigenom provinsialläkar- och stadsdistriktsläkarväsendet anpassas till en framtida öppenvårdsorganisation.

Proposition med förslag till ändringar i sjukvårdslagen avses inom kort läggas fram för riksdagen. I propositionen, som grundar sig på ett av nyssnämnde sakkunnige framlagt betänkande, kommer att föreslås författningsändringar, varigenom sjukhusläkarnas verksamhet inte som hittills endast begränsas till sjukhusen utan i vissa fall utsträcks till tjänstgöring även inom öppen vård utanför sjukhusen. Detta är ett viktigt steg mot en integration mellan öppen och sluten vård och bör leda till en ökad tillgång på läkararbetskraft inom den öppna vården utanför sjukhusen.

Bland insatserna för att förstärka den öppna vården vill jag också nämna den forsknings- och utvecklingsverksamhet som bedrivs vid läkarstationen i Dalby. Jag föreslår i det följande ökade resurser för denna verksamhet.

F 1. Läkemedel åt vissa kvinnor och barn

1968/69 Utgift	2 764 930
1969/70 Anslag	2 700 000
1970/71 Förslag	2 900 000

Kvinnor och barn kan i vissa fall kostnadsfritt få skyddsläkemedel, bl. a. immun- och gammaglobulin. Kvinna, som får avgiftsfri sjukdomsbehandling inom ramen för mödrahälsovården, kan vidare kostnadsfritt få nödvändiga läkemedel. Bestämmelserna återfinns i kungörelsen (1939: 461) om kostnadsfritt tillhandahållande av skyddsläkemedel åt vissa kvinnor och barn (omtryckt 1962: 444) samt i kungörelsen (1944: 397) om kostnadsfritt tillhandahållande av läkemedel åt vissa kvinnor, lidande av havandeskaps-sjukdomar m. m. (ändrad senast 1955: 483).

Socialstyrelsen

Utvecklingen visar en för varje år stegrad kostnad från 2,1 milj. kr. under budgetåret 1964/65 till 2,7 milj. kr. under budgetåret 1968/69. Med beaktande av en väntad intensifiering av verksamheten vid mödra- och barnhälsovårdens organ och den ökade belastningen på anslaget under senare år anser styrelsen att anslaget bör uppräknas med 100 000 kr.

Departementschefen

Jag beräknar medelsbehovet under nästa budgetår till 2,9 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Läkemedel åt vissa kvinnor och barn* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 2 900 000 kr.

F 2. Abortförebyggande åtgärder

1968/69 Utgift	968 163 ¹
1969/70 Anslag	660 000
1970/71 Förslag	800 000

¹ Därav avser ca 315 000 kr. budgetåret 1967/68

Statsbidrag utgår till landstingskommun och till stad, som inte ingår i landsting, för verksamhet för stöd och rådgivning åt havande kvinnor i abortförebyggande syfte. Bidraget utgår till avlöning av läkare och kurator, till vissa resor samt för tillgodoseende av överhängande hjälpbehov hos kvinnor som besöker kurator. Även kostnader för vissa laboratorieundersökningar ersätts. Bestämmelserna återfinns i kungörelsen (1945: 863) om statsbidrag till viss verksamhet för stöd och rådgivning åt havande kvinnor i abortförebyggande syfte (ändrad senast 1955: 456).

Omfattningen av den statsunderstödda abortförebyggande verksamheten belyses genom följande uppgifter.

	1966	1967	1968	1969
Antal abortrådgivningsbyråer.....	17	17	22	22
» filialmottagningar.....	1	1	1	1
» avslutade abortärenden: abortärenden eller kombinerade abort- och steriliseringsärenden...	5 842	7 171	8 591	. .
			Beräknad ändring 1970/71	
		Anslag 1969/70	Social- styrelsen	Dep.chefen
1. Verksamhet för stöd och rådgivning åt havande kvinnor i abortförebyggande syfte.....		345 000	+45 000	+ 90 000
2. Tillgodoseende av överhängande hjälpbehov hos kvinnor, som besöker kurator.....		270 000	+30 000	+ 50 000
3. Ersättning till vissa laboratorier för utförande av graviditetsreaktioner.....		45 000	—	—
		660 000	+75 000	+140 000

Socialstyrelsen

1. Vid ingången av budgetåret 1969/70 omfattade den statsunderstödda abortförebyggande verksamheten 22 rådgivningsbyråer och en filialmottagning (inom 13 landstingsområden och tre städer). Abortrådgivning bedrivs dessutom f. n. inom försöksvis anordnad familjerådgivningsverksamhet på fem orter i landet.

Under år 1968 avslutades 8 591 abortärenden. I flertalet av dessa företogs enbart en abortutredning, i ett mindre antal ärenden kombinerades denna med en steriliseringsutredning. Därtill kommer ca 300 ärenden som avsåg enbart sterilisering. Med hänsyn till tendensen under de senaste åren har man anledning räkna med att ökningen av antalet abortsökande kommer att

fortsätta. Antalet mottagningar vid befintliga byråer bedöms dock inte komma att stiga i någon större omfattning under de närmast följande åren. Där-
emot beräknas tre nya byråer för abortförebyggande verksamhet komma att
inrättas, vilket medför att medelsbehovet ökar med 45 000 kr.

2. Medelsbehovet har beräknats efter oförändrat 30 kr. per nyinskriven
kvinna. Antalet nyinskrivna överensstämmer i det allra närmaste med anta-
let avslutade abortärenden. Med ett beräknat antal av 10 000 nyinskrivna
under budgetåret 1970/71 inom den ordinarie abortförebyggande verksam-
heten samt motsvarande verksamhet inom den försöksvis anordnade famil-
jerådgivningens ram beräknas medelsbehovet till 300 000 kr., vilket innebär
en ökning med 30 000 kr.

Departementschefen

I avvaktan på 1965 års abortkommittés förslag bör anslagsgrunderna vara
oförändrade. Med hänsyn till utgifterna på anslaget under de senaste åren
beräknar jag medelsbehovet under nästa budgetår till i runt tal 800 000 kr.
Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Abortförebyggande åtgärder* för budgetåret 1970/71
anvisa ett förslagsanslag av 800 000 kr.

F 3. Bidrag till försöksvis anordnad familjerådgivning

1968/69 Utgift	319 573
1969/70 Anslag	300 000
1970/71 Förslag	430 000

Landstingskommun eller stad, som inte ingår i landsting, kan få stats-
bidrag till försöksvis anordnad familjerådgivning. Bidrag utgår till kost-
naderna för läkares och kurators avlöning och resor i tjänsten. Föreligger
särskilda skäl, kan bidrag utgå även till familjerådgivning som försöksvis
bedrivs av kommun, som ingår i landstingskommun, eller av enskild. Be-
stämmelserna återfinns i kungörelsen (1960: 710) om statsbidrag till för-
söksvis anordnad familjerådgivning.

Socialstyrelsen

Hittills beviljade statsbidrag utgår för 23 byråer. Hos socialstyrelsen
finns ansökan om bidrag för ytterligare en byrå. Medelsbehovet för dessa
byråer beräknas till 416 000 kr. till avlöningskostnader samt 12 000 kr. till
befattningshavares resor i tjänsten. Sammanlagda medelsbehovet uppgår
alltså till 428 000 kr.

Verksamheten vid byråerna har kännetecknats av en viss ökning av an-
talet ärenden. Resurserna för mottagning av ett ökat antal patienter synes
emellertid vara otillräckliga vid en del av de äldre byråerna. Flera huvud-

män planerar dock en utvidgning med filialmottagningar och undersökning av det latent behövet av familjerådgivning.

Departementschefen

På Kungl. Maj:ts uppdrag har socialstyrelsen våren 1969 redovisat en sammanställning och analys av erfarenheterna från den försöksvis anordnade familjerådgivningen. Styrelsen konstaterar därvid bl. a. att rådgivningen till största delen rört samlevnadsproblem och socialekonomisk rådgivning, i mindre omfattning sexualfrågor och endast i ett fåtal fall föräktenskaplig rådfråging. Enligt styrelsens mening talar starka skäl för att familjerådgivningen hålls skild från abortrådgivningen. I avvaktan på att 1965 års abortkommittés uppdrag slutförts anser styrelsen emellertid att försöksverksamheten bör fortsätta enligt hittillsvarande principer.

Jag vill erinra om att familjerådgivningsverksamheten i olika avseenden berörs av en rad pågående utredningar. 1965 års abortkommitté behandlar den i familjerådgivningsverksamheten ingående abortrådgivningen. Socialutredningen har bl. a. i uppdrag att undersöka förutsättningarna att i lämplig form skapa socialcentra i kommunerna, dit allmänheten kan vända sig för vård, hjälp, service, råd och upplysning. Möjligheterna till samordning med bl. a. den öppna sjukvårdens organ skall därvid beaktas. När det gäller den sociala rådgivnings- och upplysningsverksamheten skall utredningen ägna särskild uppmärksamhet åt familjerådgivningen.

I socialstyrelsens år 1968 framlagda principprogram för den öppna vården skisserades bl. a. organisationen av vårdcentraler för den öppna sjukvården, vid vilka allmänpraktiserande läkare och specialistläkare skulle finnas. Det förutsattes också att verksamheten vid vårdcentralerna skulle omfatta såväl hälso- och sjukvård som socialvård. Därigenom skulle man få en fäitorganisation med nära samband mellan medicinska och sociala vårdinstanser. Som jag nämnde i inledningen till detta avsnitt har Spri nyligen satt till en arbetsgrupp som på grundval av styrelsens principprogram skall medverka vid det fortsatta arbetet på den öppna vårdens utbyggnad och utformning. Avsikten är bl. a. att samarbeta med Skaraborgs läns landsting beträffande utformning m. m. av en vårdcentral.

Slutligen bör nämnas att socialstyrelsen förra året satte till en utredning om den icke institutionsbundna socialvårdens målsättning och organisation.

Med hänsyn till det anförda anser jag i likhet med socialstyrelsen att tiden ännu inte är mogen att ge familjerådgivningsverksamheten en slutgiltig utformning. Ätminstone en del av det omfattande utredningsarbete som enligt vad jag nu redogjort för i väsentliga avseenden berör denna verksamhet bör dessförinnan slutföras. Detta får emellertid inte hindra sjukvårdshuvudmännen från att under tiden verka för en ytterligare utbyggnad av familjerådgivningen. Fortfarande saknar flera större städer rådgivnings-

byråer. Jag anser det angeläget att genom en fortsatt utbyggnad av verksamheten få till stånd en ökad tillgång till rådgivning och hjälp i samlevnadsfrågor.

Anslaget för nästa budgetår beräknar jag till 430 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till försöksvis anordnad familjerådgivning*
för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 430 000 kr.

F 4. Bidrag till psykisk barna- och ungdomsvård

1968/69 Utgift	2 509 090 ¹
1969/70 Anslag	1 400 000
1970/71 Förslag	1 600 000

¹ Därav avser ca 1 100 000 kr. utgifter under budgetåret 1967/68

Landstingskommun eller stad, som inte ingår i landsting, kan få statsbidrag för sådan psykisk barna- och ungdomsvård, som utövas vid central i anslutning till barn- och ungdomspsykiatrisk lasarettsklinik eller vid fristående centraler eller filialer. Bidrag utgår till avlönings- och resekostnader för läkare, psykolog, kurator m. fl. Bestämmelserna återfinns i kungörelsen (1960: 619) om statsbidrag till psykisk barna- och ungdomsvård.

Socialstyrelsen

Statsbidraget till avlönings- och resekostnader för befattningshavarna i den öppna psykiska barna- och ungdomsvården uppgår f. n. till 1,4 milj. kr. Styrelsen räknar med att barnpsykiatrisk verksamhet under budgetåret 1970/71 skall kunna påbörjas i de tre sjukvårdsområden, där sådan verksamhet ännu inte bedrivs. Denna kommer att anknytas till lasaretten i Karlskrona, Visby och Östersund. För detta ändamål beräknar styrelsen ett medelsbehov av 111 000 kr.

Härutöver kommer under budgetåret 1970/71 verksamhet att ha påbörjats vid två nya fristående centraler, en i Stockholms stad (Skärholmen) samt en i Stockholms län (Sollentuna). Om tjänsten som överläkare vid den fristående centralen i Västervik kan besättas, kommer verksamhet att bedrivas även vid denna central under budgetåret 1970/71. Medelsbehovet för nämnda enheter beräknar styrelsen till ca 36 000 kr. För konferenser för personal inom den psykiska barna- och ungdomsvården beräknas ca 6 000 kr.

Det totala medelsbehovet uppgår till 1 553 000 kr.

Departementschefen

Anslaget bör tas upp med 1,6 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till psykisk barna- och ungdomsvård* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 600 000 kr.

F 5. Bidrag till S:t Lukasstiftelsen

1968/69 Utgift	30 000
1969/70 Anslag	60 000
1970/71 Förslag	60 000

S:t Lukasstiftelsen är en ekumenisk sammanslutning med uppgift att hjälpa människor, vilkas svårigheter och nedsatta hälsa har sin grund i psykiska konflikt- och svaghetstillstånd.

S:t Lukasstiftelsen

Stiftelsen föreslår att anslaget utgår med oförändrat 60 000 kr.

Departementschefen

Statsbidrag till S:t Lukasstiftelsen bör utgå med oförändrat 60 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till S:t Lukasstiftelsen* för budgetåret 1970/71 anvisa ett anslag av 60 000 kr.

F 6. Allmän hälsokontroll

1968/69 Utgift	714 942
1969/70 Anslag	3 443 000 ¹
1970/71 Förslag	1 670 000

¹ Härav avser 1 043 000 kr. del av anslaget Statens bakteriologiska laboratorium: Driftkostnader

Anslaget har hittills varit avsett för dels allmänna skärmbildsundersökningar, dels viss försöksverksamhet med allmänna hälsoundersökningar.

Med anledning av att de anslag som berör statens bakteriologiska laboratorium (SBL) numera redovisas i programbudgettermer överförs nästa budgetår SBL:s kostnader för hälsokontroller till detta anslag (jämför anslagen E 10—14). Verksamheten avser f. n. dels PKU-prov och prov på

vissa andra ärftliga sjukdomar som kan förekomma hos nyfödda, dels prov från gravida kvinnor avseende förekomst av asymptomatisk bakteriuri.

Socialstyrelsen

Socialstyrelsen — som i annat sammanhang föreslagit att den statliga skärmbildsverksamheten skall upphöra och därför inte tar upp medel för detta ändamål — beräknar anslagsbehovet till 2 787 000 kr., varav för arvode till specialföredragande (läkare) i vissa frågor rörande allmän hälsokontroll 42 000 kr., publicering av resultat från den allmänna hälsoundersökningen budgetåret 1969/70 i Gävleborgs län 40 000 kr., förnyad sådan försöksverksamhet i sagda län 1,8 milj. kr. och försök med allmän hälsokontroll för blivande folkpensionärer 905 000 kr.

För innevarande budgetår har medel anvisats för en *försöksverksamhet med allmän hälsokontroll i Gävleborgs län* avseende ca 20 000 personer. Hälsoundersökningar måste upprepas, om de skall vara meningsfyllda från medicinsk förebyggande synpunkt. Längden av det lämpligaste tidsintervallet mellan två hälsoundersökningar utförda på samma befolkningsgrupp kan förmodas variera. En närmare utredning av tidsintervallets betydelse måste anses vara en mycket angelägen uppgift inför den fortsatta planeringen av samhällets hälsokontrollerande åtgärder.

Undersökningen i Gävle 1969/70 föreslås därför bli upprepad under budgetåret 1970/71. Undersökningsprogrammet skall vara detsamma vid de båda undersökningarna. Socialstyrelsen beräknar kostnaderna för verksamheten till ca 1,8 milj. kr.

Socialstyrelsen planerar att med hög prioritet utarbeta riktlinjer för *hälsoundersökning av pensionärer*. Tidigare erfarenheter av hälsoundersökning för äldre finns endast i obetydlig omfattning, varför styrelsen anser det mycket önskvärt att en försöksverksamhet med hälsoundersökning för blivande folkpensionärer kommer till stånd under budgetåret 1970/71.

Socialstyrelsen har tagit upp överläggningar med Stockholms stads sjukvårdsstyrelse om att gemensamt planera en hälsoundersökning av 66-åringar i sladen. Undersökningen har beräknats omfatta ca 7 000 personer.

Eftersom personer i denna åldersgrupp har speciella medicinska problem planeras följande undersökningsmoment för den primära undersökningen: autoanamnes, fysikalisk undersökning (längd, vikt, synskärpa, mätning av intraoculärt tryck, hörselprovning, blodtrycksmätning), skärmbildsundersökning med hjärtvolymbestämning, auto-EKG, urinundersökning, blodkemisk screening och odontologisk kontroll utförd av tandläkare.

Den skisserade undersökningen bör enligt socialstyrelsens mening upprepas på samma klientel efter två år för att då, när samtliga varit pensionerade minst ett år, studera hur övergången till pensionärstillvaro påverkat de undersöktas hälsotillstånd.

Statens andel i kostnaderna för den planerade undersökningen har uppskattats till 1 117 000 kr., varav 905 000 kr. för nästa budgetår.

SBL

SBL begär 1 051 000 kr. för vid laboratoriet bedriven hälsokontrollverksamhet, vilket innebär i stort sett oförändrat anslag.

Enkla bakteriologiska metoder, lämpliga för s.k. screeningundersökningar i stor skala, finns tillgängliga, varigenom vissa ärftliga ämnesomsättningssjukdomar kan diagnostiseras hos nyfödda. Om förebyggande behandling sätts in på ett tidigt stadium kan barnen räddas från grav invaliditet till ett normalt liv. Kostnaderna för diagnostik och behandling av PKU-fallen utgör endast 15—20 % av de vårdkostnader som skulle ha erfordrats om sjukdomen inte diagnostiserats och behandlats i tid. PKU-undersökningarna beräknas nästa budgetår fortgå efter ungefär samma mönster som förut.

Asymptomatisk bakteriuri förekommer hos 4,5—7 % av gravida kvinnor. Om den inte upptäcks och behandlas kan den leda till urinvägsinfektion eller njurbäckeninflammation. Genom en tidig diagnostik och adekvat behandling kan senare njurfunktionsnedsättning i stor utsträckning undvikas. Under budgetåret 1969/70 har SBL arbetat med att utprova undersökningsmetoder och detta arbete beräknas vara slutfört nästa budgetår. Som resultat väntas att bakterieundersökning under graviditeten rekommenderas som ett hälsotest över hela landet.

Departementschefen

Som jag närmare redogjort för i inledningen till detta avsnitt kommer den statliga skärmbildsverksamheten att upphöra vid utgången av mars 1970. Jag tar därför inte upp några medel för detta ändamål för budgetåret 1970/71.

Innevarande budgetår anordnas en försöksverksamhet med allmän hälsokontroll för ca 20 000 personer i Gävleborgs län. I likhet med socialstyrelsen anser jag att hälsokontrollen bör upprepas på samma personer och efter samma program. Jag förutsätter att den förnyade undersökningen kommer att äga rum under budgetåret 1971/72 — alltså med ett tvåårsintervall — och beräknar därför inte medel för ändamålet i nu förevarande sammanhang.

I inledningsavsnittet har jag vidare betonat vikten av att ta upp pensionärernas behov av hälsokontroll. Jag anser att socialstyrelsen bör ges resurser för att genomföra ett försök med hälsoundersökning av ett lämpligt urval 66-åringar efter i huvudsak det undersökningsprogram som styrelsen föreslagit och beräknar härför 500 000 kr.

För bearbetning av material från utförda hälsokontroller m. m. beräknar jag 100 000 kr.

Med hänvisning till vad jag anfört under anslagen E 10—14 föreslår jag att kostnaderna för SBL:s hälsokontrollverksamhet fr. o. m. budgetåret 1970/71 tas upp under detta anslag. Verksamheten, som bl. a. avser de s. k. PKU-undersökningarna, kommer under nästa budgetår att bedrivas i ungefär oförändrad omfattning. Jag beräknar för ändamålet 1 070 000 kr.

Det sammanlagda anslagsbehovet uppgår till 1 670 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Allmän hälsokontroll* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 670 000 kr.

F 7. Skyddsympningar

1968/69 Utgift	3 534 494
1969/70 Anslag	5 600 000
1970/71 Förslag	5 200 000

Från anslaget utgår ersättning för kostnader i samband med frivillig skyddsympning mot difteri, kikhosta, stelkramp, mässling och polio samt obligatorisk smittkoppsvaccinering och frivillig revaccinering av skolbarn mot smittkoppor.

Socialstyrelsen

Det faktiska resp. beräknade antalet skyddsympningar som bekostas från detta anslag framgår av följande tablå.

	1967/68	1968/69	1969/70	1970/71
Enbart difteri.....	1 600	1 500	1 550	1 000
Difteri + stelkramp.....	56 000	56 000	65 000	64 000
Difteri + stelkramp + kikhosta.....	393 000	393 000	400 000	395 000
Smittkoppor.....	133 000	134 000	160 000	160 000
Polio.....	690 000	810 000	722 000	670 000
Mässling.....	—	—	20 000	100 000

Beräknade kostnader för ympningar 1970/71	Ersättning till ympare, resor m. m.	Steril engångsmateriel	Vaccin	Summa
Skyddsympning mot:				
1. Difteri, kikhosta — difteri — stelkramp (trippelympning), difteri — stelkramp.....	70 000	161 000	727 000	958 000
2. Smittkoppor.....	144 000	—	365 000	509 000
3. Polio.....	758 000	234 000	2 050 000	3 042 000
4. Mässling.....	100 000	35 000	550 000	685 000
Summa kr.	1 072 000	430 000	3 692 000	5 194 000

1. Under budgetåret 1968/69 uppgick det totala antalet ympningar inom denna grupp till ca 460 000.

Särskild ersättning av statsverket för skyddsympningar utgår inte till skolläkare och skolsköterskor eller till ympare inom den förebyggande barnvården för barn som är inskrivna i denna. För övriga ympningar utgår ersättning till ympare med 1 kr. per ympning.

Steril engångsmateriel som används vid ympningar i offentlig regi ersätts av statsmedel med 35 öre per ympning.

2. För den obligatoriska ympningen av barn mot smittkoppor utgår ersättning av statsmedel till ymparen med 1 kr. per ympad person och till besiktningsförrättaren med 30 öre för varje besiktigad person. Styrelsen beräknar att 100 000 barn kommer att ympas. För viss klinisk prövning av vaccinet bör beräknas ca 14 000 kr.

3. Skyddsympning mot polio görs med avdödat vaccin. Sedan polioympningarna infördes i vårt land har antalet poliofall radikalt minskat. Från mitten av sextiotalet har de inträffade fåtaliga fallen av polio i vårt land varit sådana, där smitta förvärvats utomlands och vederbörande varit ovaccinerad eller ofullständigt vaccinerad mot polio. Endast i något enstaka fall har smitta spritts till någon familjemedlem som inte vaccinerats. Poliosjukdomen, och till synes även poliovirus, förekommer sålunda inte längre i vårt land, vilket kan tillskrivas de allmänna poliovaccineringarna. En genom vaccinerings åstadkommen och vidmakthållen immunitet är det enda skydd som kan beredas befolkningen mot poliosjukdomen. Smittämnet kan lätt åter genom resenärer föras in i landet, varför fortsatta poliovaccineringar har den allra största betydelse. Socialstyrelsen föreslår följande ympningar under budgetåret 1970/71.

	Antal ympade	Antal injektioner
A. Nyympningar (första och andra injektionen)		
Årsklasserna 1.11.1969—31.10.1970	110 000	220 000
Årsklasserna 1951—1969	10 000	20 000
Övriga (rest)	40 000	80 000
B. Tredje injektionen till personer som vaccinerats under 1970.	150 000	150 000
C. Fjärde injektionen till personer som fått tredje injektionen 1967	200 000	200 000
Summa	510 000	670 000

4. Den försöksympning mot mässling av 20 000 barn som avsågs ske under budgetåret 1968/69 har inte kunnat genomföras på grund av brist på fullgott vaccin. Statens bakteriologiska laboratorium räknar i stället med att den genomförs budgetåret 1969/70.

Från både medicinsk och social synpunkt synes det fördelaktigt att skyddsympning så snabbt som möjligt genomförs i åldrarna upp till 12 år. Därvid bör i första hand de yngsta årskullarna komma i fråga. Varje årskull beräknas i genomsnitt till 115 000 barn. Med hänsyn till bortfallsfrekvensen

vid ympningar beräknas antalet ympade barn under budgetåret 1970/71 till ca 100 000.

Departementschefen

Försöksverksamhet med vaccinering mot mässling kommer att påbörjas under innevarande budgetår. Nästa budgetår kommer statens bakteriologiska laboratorium att ha en tillverkningskapacitet av 100 000 doser, tillräckligt för ympning av en årskull barn. I övrigt är några stora förändringar i ympningsverksamheten inte att vänta under nästa budgetår.

Jag beräknar anslaget till 5,2 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Skyddsympningar* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 5 200 000 kr.

F 8. Hälsovårdsupplysning

1968/69 Utgift	1 146 100	Reservation	183 357
1969/70 Anslag	1 900 000		
1970/71 Förslag	2 500 000		

Från anslaget bekostas viss upplysningsverksamhet i syfte att ge allmänheten information på hälso- och sjukvårdens område.

Socialstyrelsen

Socialstyrelsens anslagsberäkning framgår av följande sammanställning.

Ingående reservation 1.7.1969.....	183 357
Anslag 1969/70.....	1 900 000
Disponibelt 1969/70.....	2 083 357
Beräknade utbetalningar 1969/70.....	2 083 357
Beräknad utgående reservation 30.6.1970.....	—
Beräknade utbetalningar 1970/71.....	4 165 000
Anslagsbehov 1970/71.....	4 165 000

Upplysningsarbetet under budgetåret 1970/71 beräknas omfatta följande arbetsuppgifter och kräva följande medelsbehov.

<i>1. Allmän hygien</i>	
Livsmedelshygien.....	60 000
Propaganda för bättre personlig hygien.....	40 000
	100 000
<i>2. Förebyggande av sjukdomar och olycksfall</i>	
Olycksfallsförebyggande verksamhet.....	200 000
Förebyggande mödra- och barnavård.....	200 000
Kost- och näringsfrågor.....	} 800 000
Fysisk motion.....	
Mentalhygien.....	100 000
	1 300 000

<i>3. Förebyggande av särskilda sjukdomar</i>	
Tandhälsovård.....	175 000
Upplysning om stimulantia.....	1 000 000
Sexualhygienisk upplysningsverksamhet.....	100 000
Förebyggande av smittsamma sjukdomar.....	75 000
	<hr/>
	1 350 000
<i>4. Allmän upplysningsverksamhet i hälsobefordrande syfte</i>	
Tvårupplysning.....	300 000
Översättningar till främmande språk.....	30 000
Informationsbladet VIGÖR.....	50 000
Upplysningsverksamhet på sjukhus.....	150 000
Övriga utgifter.....	150 000
	<hr/>
	680 000
<i>5. Konferenser m. m.</i>	150 000
<i>6. Sociologiska undersökningar</i>	200 000
<i>7. Central administration</i>	
Löner.....	320 000
Arvoden m. m.	25 000
Övriga expenser.....	40 000
	<hr/>
	385 000
Summa kr.	4 165 000

Under budgetåret kan nya särskilt angelägna upplysningsbehov aktualiseras. För att tillgodose dessa kan det bli nödvändigt att göra jämkningar i det redovisade ramförslaget.

Målet för hälsoupplysningen är att göra individen friskare ur fysisk, psykisk och social synvinkel. Samhällsekonomiskt och även för individen är det bättre om förebyggande åtgärder kan sättas in så tidigt som möjligt. Härigenom sparas vårdkostnader och möjligheterna för den enskilde att uppnå fullgod hälsa ökar. Särskilt angeläget är att påverka vanor beträffande kost, motion och stimulantia med hjälp av en metodisk, målinriktad information. Informationen måste dock ges kontinuerligt och under ständigt växlande former och via olika mediamkanaler. För utformningen av sådan information krävs tillräckliga ekonomiska resurser.

Det ökade antalet arbetsuppgifter, kravet på tidskrävande service och utvidgningen av insatsernas omfång mot större aktioner och kampanjer i samverkan med flera intressenter kräver en väsentlig förstärkning av personalstaben, inte minst av den kvalificerade personalen med ökande krav på specialutbildning och erfarenhet. Medel bör beräknas för en förstärkning av hälsovårdsupplysningsdelegationen med ytterligare två förste byråsekreterare, tre biträden och för ökning från deltids- till heltidstjänst för en assistent och ett biträde.

Departementschefen

Som framgår av vad jag anfört i inledningen till detta avsnitt anser jag att resurserna för hälsovårdsupplysning bör förstärkas ytterligare. Jag för-

ordrar att anslaget för nästa budgetår tas upp med 2,5 milj. kr., vilket innebär en ökning med 600 000 kr.

Upplysningsarbetet bör koncentreras till särskilt angelägna områden för att få god effekt och nå så många som möjligt. Under nästa budgetår bör huvudvikten läggas dels på upplysningen om narkotikaproblemen, dels på en information i kost- och näringsfrågor och om den fysiska motionens betydelse för folkhälsan. Det ankommer på socialstyrelsen att genom regelbundna attitydundersökningar och på annat sätt söka mäta effekten av den upplysning som ges.

Kungl. Maj:t äger besluta om den närmare fördelningen av tillgängliga medel. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Hälsovårdsupplysning* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 2 500 000 kr.

F 9. Bidrag till driften av folktandvården

1968/69 Utgift	13 819 592
1969/70 Anslag	13 200 000
1970/71 Förslag	14 200 000

Statsbidrag utgår dels till folktandvård inom landstingskommun med 16 kr. om året för varje barn som får s. k. systematisk behandling, dels till folktandvård i stad, som inte tillhör landstingskommun, med 8 kr. om året för varje barn som får sådan behandling. Bidragsbestämmelserna återfinns i kungörelsen (1961: 278) om statsbidrag till folktandvård (ändrad senast 1968: 483).

Socialstyrelsen

Verksamheten inom folktandvården framgår av följande sammanställning.

	30.6.1968	30.6.1969
Antal verksamma kliniker:		
Centralpolikliniker.....	31	31
Polikliniker för tandreglering.....	46	46
Polikliniker för tandlossningssjukdomar.....	2	2
Distrikts-, annex- och anstaltstandpolikliniker.....	873	876
Antal kostnadsfritt och fullständigt behandlade barn:		
	år 1967	år 1968
I landstingskommuner.....	727 040	770 044
I städer utanför landsting.....	142 567	143 996
Summa	869 607	914 040
Ökning från föregående år	30 774	44 433

Med hänsyn till väntad fortsatt ökning av verksamheten beräknas medelsbehovet för budgetåret 1970/71 till 13 600 000 kr.

Departementschefen

1967 års folktandvårdsutredning lägger inom kort fram sitt betänkande om folktandvårdens utbyggande. Utredningens förslag påverkar inte anslagsbehovet för nästa budgetår. Jag utgår därför från oförändrade anslagsgrunder. Med hänsyn till anslagsbelastningen under de senaste budgetåren beräknar jag medelsåtgången till 14,2 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Bidrag till driften av folktandvården* för budgetåret
1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 14 200 000 kr.

F 10. Bidrag till utrustning av polikliniker för folktandvård

1968/69 Utgift	48 000	Reservation	100 939
1969/70 Anslag	50 000		
1970/71 Förslag	50 000		

Statsbidrag utgår till landstingskommun för utrustning av varje distrikts-tandpoliklinik som ingår i folktandvårdsplanen med 3 000 kr. och, om mer än en tandläkare skall vara anställd där, med 1 300 kr. för varje ytterligare sådan tandläkare samt beträffande annextandpolikliniker och ambulato-riska tandpolikliniker med 1 000 kr. för varje sådan poliklinik. Bidragsbestämmelserna återfinns i kungörelsen (1961: 278) om statsbidrag till folktandvård (ändrad senast 1968: 483).

Socialstyrelsen

Socialstyrelsen föreslår, att anslaget förs upp med 50 000 kr. Anslagsberäkningen framgår av följande sammanställning.

Ingående reservation 1.7.1969.....	100 938
Anslag 1969/70.....	50 000
Disponibelt 1969/70.....	150 938
Beräknade utbetalningar 1969/70.....	100 000
Beräknad utgående reservation 30.6.1970.....	50 938
Beräknade utbetalningar 1970/71.....	100 000
Anslagsbehov 1970/71.....	50 000

Departementschefen

Jag biträder socialstyrelsens förslag och beräknar medelsbehovet till oförändrat 50 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Bidrag till utrustning av polikliniker för folktandvård* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av
50 000 kr.

F 11. Bidrag till nordiskt institut för odontologisk materialprovning

1969/70 Anslag	400 000
1970/71 Förslag	100 000

Förra året bemyndigade riksdagen Kungl. Maj:t att träffa avtal med Danmark, Finland och Norge om upprättande av ett nordiskt institut för odontologisk materialprovning (prop. 1969: 1 bil. 7 s. 90—98, SU 5, rskr 5). Avtalet undertecknades i oktober 1969.

Enligt det träffade avtalet har nordiska institutet för odontologisk materialprovning (NIOM) till uppgift att genom materialprovning och därtill hörande målinriktad forskning, utvecklings- och upplysningsverksamhet samt genom andra lämpliga medel arbeta för att material, förbrukningsartiklar och viss utrustning som används eller avses komma till användning inom tandvården i de nordiska länderna uppfyller de krav som vid varje tidpunkt kan ställas med hänsyn till utvecklingen inom hälsovård och teknik. Institutet, som skall vara förlagt till Oslo, skall vara en självständig och oberoende institution. Ledningen av institutet skall utövas av en styrelse bestående av en ledamot och en suppleant från varje deltagande stat. Kostnaderna för institutets upprättande och drift skall fördelas mellan de deltagande staterna i förhållande till deras bruttonationalprodukt. Stadgar för institutet kommer att fastställas av norska regeringen i samråd med regeringarna i de övriga deltagande staterna.

Som jag framhöll i prop. 1969: 1 (bil. 7 s. 90, SU 5, rskr 5) kommer det nya materialprovningensinstitutet att ha ett nära samarbete med odontologiska fakulteten vid Oslo universitet och med Sentralinstitutet för industriell forskning — en motsvarighet till statens provningsanstalt i Sverige. Jag räknar vidare med att institutet kommer att samarbeta även med provningsanstalter samt tekniska och odontologiska högskolor i Norden i övrigt och därmed tillgodogöra sig dessas resurser och kunnande. Härigenom kan institutet få en rationell uppläggnings av sitt arbete trots att den fasta personalen enligt den utredning som låg till grund för riksdagens beslut avses bli rätt begränsad — till en början endast sju personer.

Igångsättningen av det nya institutet har blivit något fördröjd i förhållande till vad jag räknade med i prop. 1969: 1. Styrelsen har emellertid utsetts — den svenske ledamoten och suppleanten för denne genom beslut av Kungl. Maj:t den 30 december 1969. Förberedelsearbetet pågår och institutet beräknas kunna påbörja sin verksamhet detta år. För innevarande budgetår anvisades ett reservationsanslag av 400 000 kr. för Sveriges del. Med hänsyn till den inträffade förseningen föreslår jag att anslaget för budgetåret 1970/71 tas upp med 100 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till nordiskt institut för odontologisk materialprovning* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kr.

F 12. Epidemiberedskap m. m.

1968/69 Utgift	1 336 874
1969/70 Anslag	4 193 000 ¹
1970/71 Förslag	4 300 000

¹ Härav utgör 2 893 000 kr. del av anslaget Statens bakteriologiska laboratorium: Driftkostnader

Anslaget kan betecknas som ett allmänt beredskapsanslag för hälso- och sjukvården så vitt avser smittsamma sjukdomar. Till anslaget överförs nästa budgetår kostnaderna för den epidemiologiska verksamhet, som bedrivs vid statens bakteriologiska laboratorium (SBL). (Jämför anslagen E 10—14).

Från anslaget utbetalas ersättning för vissa kostnader och förluster som uppkommit på grund av myndighets ingripande för att förhindra spridning av smittsam sjukdom (kungörelsen 1956: 296 om ersättning av statsmedel i vissa fall vid ingripanden i hälsovårdens intresse och lagen 1956: 293 om ersättning till smittbärare). Vidare bestrids från anslaget vissa kostnader för planläggning av epidemiberedskap inom riket, för medicinsk katastrofberedskap och för viss kursverksamhet m. m.

Den epidemiologiska verksamheten vid SBL innefattar epidemibekämpning (övervakning och fältepidemiologisk verksamhet), rapportering samt rådgivning och information.

Socialstyrelsen

Styrelsen beräknar följande medelsbehov för sin verksamhet under budgetåret 1970/71.

Planläggning av epidemiberedskap inom riket	20 000
Medicinsk katastrofberedskap	30 000
Viss kursverksamhet	30 000
Diverse kostnader, främst för epidemiförebyggande åtgärder med avseende på den internationella trafiken	30 000
Summa kr.	110 000

SBL

SBL beräknar 3 173 000 kr. för den epidemiologiska verksamheten vid laboratoriet under budgetåret 1970/71. Härav utgör ca 2 milj. kr. kostnader för civil beredskapslagring. Programmet för den epidemiologiska verksamheten har i övrigt redovisats under avsnittet E 10—14, p. 3.

Departementschefen

Med hänvisning till vad jag anfört under anslagen E 10—14 föreslår jag att kostnaderna för den epidemiologiska verksamheten vid SBL fr. o. m. budgetåret 1970/71 tas upp under detta anslag. Verksamheten avser epidemibekämpning (övervakning och fältepidemiologisk verksamhet), rapporte-

ring samt rådgivning och information. Jag beräknar anslagsbehovet till 2 943 000 kr., vilket innebär en ökning från innevarande budgetår med 50 000 kr.

Med hänsyn till medelförbrukningen under budgetåret 1968/69 för ersättning till smittbärare m. m. beräknar jag i denna del en ökning av medelsbehovet med 50 000 kr. till 1 350 000 kr.

I förordningen (1961: 87) om registrering och mönstring av sjömän och i kungörelsen (1961: 88) angående läkarintyg för sjöfolk finns bestämmelser om hälsoundersökning av sjöfolk. Kostnaderna för sådana hälsoundersökningar har till viss del ersatts av staten. Medel härför har anvisats under sjätte huvudtiteln, anslaget D 6 Läkarundersökning av sjöfolk. Chefen för kommunikationsdepartementet kommer vid anmälan av sjätte huvudtiteln, avsnittet D. Sjöfart, att föreslå att kostnaderna för dessa undersökningar i fortsättningen skall betalas av arbetsgivarna. I de fall den som genomgår läkarundersökning för att vinna anställning på fartyg på grund av arbetsbrist eller sitt hälsotillstånd inte blir anställd, bör emellertid staten även i fortsättningen ge viss ersättning. Jag föreslår — efter samråd med chefen för kommunikationsdepartementet — att dessa kostnader bestrids från förevarande anslag. Kostnaderna beräknas till 10 000 à 20 000 kr. per år.

Jag beräknar medelsbehovet under anslaget till avrundat 4,3 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Epidemiberedskap m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 4 300 000 kr.

G. Universitetssjukhus m. m.

1969 års riksdag har fattat beslut om en reformering av *läkarutbildningen* (prop. 1969: 35, SU 83, rskr 215). Den nya utbildningen innebär i huvudsak följande. Grundutbildningen för läkare fram till läkarexamen — som ersätter nuvarande medicine licentiatexamen — förkortas från sex och ett halvt till fem och ett halvt år främst genom att de s. k. assistenttjänstgöringarna utgår ur grundutbildningen. Den efter examen följande vidareutbildningen, som läkaren skall fullgöra genom tjänstgöring som läkare i underordnad ställning, skall inledas av s. k. allmäntjänstgöring. Avsikten är att allmäntjänstgöringen skall omfatta 21 månader, av vilka bl. a. sex månader inom öppen vård och tre månader inom psykiatrisk vård. Den fortsatta vidareutbildningen kommer att äga rum i form av antingen en specialistutbildning, som i regel skall omfatta tjänstgöringar under sammanlagt 4—5 år, eller en utbildning för allmän praktik under tre år. Härunder skall läkaren följa viss systematisk undervisning.

Läkarnas vidareutbildning är inordnad i den allmänna sjukvårdsplaneringen. Den ingår som ett led i en strävan efter en balanserad expansion av sjukvårdens olika grenar. De läkartjänster, som kan utnyttjas för vidareutbildning, skall således fördelas på sjukvårdens olika sektorer så, att de svarar mot det förutsebara sjukvårdsbehovet. Härigenom kanaliseras läkarresurserna till de områden där de bäst behövs. Viktiga områden som behöver byggas ut är den öppna vården utanför sjukhusen, den psykiatriska vården och långtidsvården. I propositionen om den nya läkarutbildningen har också lagts fram ett program för användningen av läkartillskottet i landet fram till år 1975.

I anslutning till läkarutbildningsreformen har Kungl. Maj:t i december 1969 uppdragit åt socialstyrelsen att verkställa utredning om konstruktionen av tjänster för såväl läkare under vidareutbildning som vissa andra kategorier av läkare inom den offentliga sjukvården. I samband härmed skall vissa frågor om behörighet m. m. prövas.

Läkarutbildningskapaciteten i landet har mer än fördubblats under 1960-talet. Genom riksdagens beslut vid 1969 års höstsession om en ökad läkarutbildning i stockholmsområdet (prop. 1969: 137, SU 187, rskr 421) kommer den totala intagningskapaciteten vid de medicinska läroanstalterna att gå upp till mer än 1 000 platser per år. Under tiden 1969—1975 stiger antalet läkare från 10 000 till omkring 16 000.

Den kliniska delen av läkarutbildningen i stockholmsområdet avses komma att i stora drag förläggas till karolinska sjukhuset, det nya sjukhuset i

Huddinge, S:t Görans sjukhus, Södersjukhuset och Danderyds sjukhus samt — under en övergångstid — Serafimerlasarettet.

I göteborgsområdet skall de kliniska utbildningsplatserna främst vara anordnade vid Sahlgrenska sjukhuset och det nya Östra sjukhuset. Vidare utnyttjas, bl. a. Göteborgs barnsjukhus, Renströmska sjukhuset och Vasa sjukhus för den kliniska läkarutbildningen.

Ifrågavarande läkarutbildning är i övrigt huvudsakligen förlagd till akademiska sjukhuset i Uppsala, lasarettet i Lund, Malmö allmänna sjukhus, lasarettet i Umeå och regionsjukhuset i Linköping.

I fråga om de kommunala undervisningssjukhusen har avtal träffats med huvudmännen om upplåtelse av sjukhusen för klinisk läkarutbildning och forskning. För upplåtelseorna utgår olika statsbidrag.

Förhandlingar om nya eller reviderade avtal med vederbörande kommunala sjukvårdshuvudmän pågår. Avtalsförhandlingarna har samordnats bl. a. i syfte att finna former för en enhetlig avtalsreglering på området. Avsikten är att de nya avtalen skall redovisas i en särskild proposition till årets riksdag.

Kungl. Maj:t har i december 1969 meddelat föreskrifter om *igångsättningstillstånd* under år 1970 för byggnadsarbeten avseende sjukhus och sjukhem. Beslutet innebär en fortsatt prioritering av byggnadsföretag, som avser sjukhem för långvarigt sjuka, kliniker för psykiskt sjuka och den utbyggnad av undervisningssjukhusen, som behövs för att läkarutbildningen skall kunna genomföras planenligt. Omkring två tredjedelar av sjukvårdsinvesteringarna beräknas gå till dessa ändamål.

I detta sammanhang vill jag även erinra om att en sakkunnig har tillkallats med uppdrag att verkställa utredning av vissa frågor rörande *sjukvårdskostnaderna*. Utredningen innefattar dels en samhällsekonomisk analys rörande sjukvårdskostnadernas utveckling, dels en teknisk undersökning rörande verkningar individuellt och kollektivt av nuvarande metoder för sjukvårdskostnadernas finansiering.

G 1. Karolinska sjukhuset: Driftkostnader

1968/69 Utgift ¹	141 956 311 ²
1969/70 Anslag	183 405 000
1970/71 Förslag	202 500 000

¹ Anslagen Karolinska sjukhuset: Avlöningar och Karolinska sjukhuset: Omkostnader

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 1 639 324 kr.

År 1931 träffade staten avtal med Stockholms stad och Stockholms läns landsting om samarbete för uppförande och drift av karolinska sjukhuset.

Sjukhuset skulle enligt avtalet uppföras genom statens försorg och anslutas till karolinska institutet.

Den vid sjukhuset meddelade kliniska utbildningen för medicine kandidater är f. n. dimensionerad för ett årligt intag av ca 80 studerande inom grunddisciplinerna. Vidare är sjukhuset regionsjukhus för stockholmsregionen och skall svara för viss sjukvård inom storstockholmsområdet. Vid sjukhuset bedrivs kvalificerad forskning.

Karolinska sjukhuset har f.n. ca 1 730 disponibla vårdplatser. Under budgetåret 1967/68 utnyttjades ca 84 % av totala antalet vård dagar vid sjukhuset av patienter från Stockholms stad och Stockholms läns landsting. År 1968 var antalet besök i sjukhusets öppna vård 349 744.

Under sjukhusdirektionen leds sjukhuset av en sjukhusdirektör, som vid sin sida har en chefsläkare. Vidare finns en biträdande sjukhusdirektör. Sjukhuset har ca 50 kliniker och andra fristående avdelningar. Administrationen vid sjukhuset är uppdelad på fyra byråer, nämligen en administrativ byrå, en personalbyrå, en driftbyrå och en planeringsbyrå.

	Beräknad ändring 1970/71		
	1969/70	Direktionen	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Läkarpersonal.....	324 ½	+ 7	+ 1
Administrativ personal.....	325 ½	+ 37 ½	+10 ½
Psykologer, kuratorer och rehabiliteringspersonal.....	71 ½	+ 7	+ 1
Sjuksköterskepersonal m. fl.....	1 208 ½	+ 45	+29
Laboratorie- och sjukvårdsteknisk personal.....	168	+ 16 ½	—
Övrig vårdservicepersonal.....	667	+ 9 ½	+ ½
Ekonomipersonal.....	412 ½	+ 1	—
	3 177 ½	+123 ½	+42
<i>Anslag</i>			
Avlöningar.....	109 850 000	+13 581 000	+11 160 000
Sjukvård.....	210 000	—	—
Reseersättningar.....	50 000	+ 30 000	+ 20 000
Därav utrikes tjänsteresor.....	4 000	+ 11 000	+ 6 000
Lokalkostnader.....	15 507 000	+ 2 756 000	+ 2 600 000
Expenser.....	31 190 000	+ 2 910 000	+ 1 924 000
Därav			
a) inventarier.....	4 300 000	+ 1 200 000	+ 500 000
b) representation.....	10 000	—	—
Automatisk databehandling.....	770 000	+ 540 000	+ 510 000
Lönekostnadspålägg.....	25 828 000	+ 3 487 000	+ 2 881 000
	183 405 000	+23 304 000	+19 095 000
Inkomster vid sjukhuset, redovisade på driftbudgetens inkomstsida.....	107 000 000	+24 660 000	+25 000 000

Direktionen för karolinska sjukhuset

Verksamheten vid sjukhuset har under de senare åren präglats av ett långsiktigt moderniserings- och rationaliseringsarbete. Förslag till omorganisation av den centrala förvaltningen har utarbetats. Viss försöksverksamhet med klinikblock har beslutats. Arbete pågår f. n. med att upprätta

principprogram och riktlinjer för bl. a. den framtida inriktningen av sjukhusets öppna vård samt grupperingen av mottagnings-, behandlings- och vårdenheter inom huvudkomplexet. Förslag föreligger om uppförande av en ny vårdavdelningsbyggnad i anslutning till sjukhusets huvudkomplex och av en service- och parkeringsbyggnad. I övrigt har direktionen lagt fram förslag om upprustning bl. a. av röntgenavdelningen och vissa äldre vårdavdelningar. Försök att med hjälp av modern datateknik rationalisera vissa sjukvårds- och redovisningsrutiner har pågått en längre tid i samarbete med statskontoret. Vid sjukhuset har inrättats en driftorganisation för automatisk databehandling som fr. o. m. den 1 januari 1969 övertagit den fortsatta driften av vissa i samarbete med statskontoret utvecklade datarutiner. Efter sammanslagningen av Stockholms stads och Stockholms läns landstings sjukvård den 1 januari 1971 kommer karolinska sjukhuset att ingå i Stockholms läns sjukvårdsorganisation som ett centralsjukhus med en del av länsområdet som upptagningsområde.

1. Löne- och prisomräkning m. m. 15 239 000 kr.

2. Vid karolinska sjukhusets avdelning för fysikalisk medicin bör inrättas en tjänst som biträdande överläkare. Tjänsteinnehavaren bör ansvara för eftervårdskliniken vid Röda korsets sjukhus i Stockholm. Tjänsten är inrättad som extra med Kungl. Maj :ts medgivande.

En underläkartjänst bör inrättas vid vardera koagulationslaboratoriet, de reumatologiska och plastikkirurgiska klinikerna samt den neuroradiologiska avdelningen med hänsyn till den omfattande verksamheten. En underläkare vid radiopatologiska institutionens cytologiska laboratorium, som betalas av cancerföreningen, utför till huvudsaklig del kliniskt-diagnostiskt arbete. Föreningen har förutsatt att sjukhuset skall inrätta en underläkartjänst för ändamålet fr. o. m. budgetåret 1970/71. Härigenom blir också en fortlöpande utbildning av läkare i cytologisk diagnostik möjlig. Slutligen bör en underläkartjänst inrättas vid röntgendiagnostiska institutionen för tjänstgöring vid den nyinrättade diagnosavdelningen vid högvoltstationen.

Sammanfattningsvis föreslår direktionen en ökning av läkarpersonalen med en biträdande överläkare och sex underläkare. (+ 415 968 kr.)

3. Den handkirurgiska verksamhetens utveckling och angelägenheten av att trygga kontinuiteten i verksamheten motiverar, att tjänsten för den biträdande överläkare vid plastikkirurgiska kliniken som leder verksamheten omändras till överläkartjänst. — Kliniskt-bakteriologiska centrallaboratoriet innefattar bl. a. en virussektion under ledning av en biträdande överläkare med självständigt ansvar för den kliniska virologin. Sektionens självständiga ställning som klinisk serviceenhet motiverar att tjänsten som biträdande överläkare ändras till en överläkartjänst. Den ökande arbetsvolymen och undervisningstiden vid laboratoriet samt den stigande efterfrågan på konsultmedverkan från laboratoriets sida motiverar en ökning av antalet

läkare i överordnad ställning. En underläkartjänst bör därför ändras till en tjänst som biträdande överläkare.

Direktionen föreslår alltså att sammanlagt två överläkartjänster och en tjänst som biträdande överläkare inrättas i utbyte mot två tjänster som biträdande överläkare och en tjänst som underläkare vid nämnda sjukvårdsenheter. (+ 20 160 kr.)

4. Vid en fortsatt ambulans fysisk träning av patienter, som genomgått vård för hjärtinfarkt, bör medverka en på området erfaren gymnastikdirektör. Arvodet till träningskonsult vid avdelningen för fysikalisk medicin har beräknats efter en tjänstgöring av 15 timmar i veckan. — Den vidgade jourverksamheten vid giftinformationscentralen motiverar en ökning av anslagsposten för ersättningar till jourhavande läkare m. m. med 19 000 kr. — Den kliniskt-farmakologiska verksamhet med särskild inriktning på neuro-psykofarmakologi, som under ledning av läraren i klinisk farmakologi vid karolinska institutet bedrivits vid sjukhuset sedan budgetåret 1967/68 mot särskilt arvode av numera 30 000 kr. bör i likhet med motsvarande verksamhet med inriktning på pediatrik och gynekologi ställas under ledning av en överläkare. Lärartjänsten vid institutet i klinisk farmakologi bör därvid förenas med en arvodesbefattning som överläkare i ämnet vid sjukhuset. Överläkararvodet, som får fastställas vid förhandlingar, har av direktionen beräknats till samma belopp som nu utgående konsultarvode. — Om en underläkare tillförs koagulationslaboratoriet, kan arvodet om 36 000 kr. för anlåtande av konsult för blödningstillståndens diagnostik och terapi dras in. För anlåtande av ortopedisk konsult vid koagulationslaboratoriet fordras emellertid 6 000 kr. — På grund av personalläkarens ökande arbetsbörda och angelägenheten att bereda sjukhusets personal tillgång till psykiatrisk och gynekologisk expertis inom personalhälsovårdens ram behöver konsulter anlitas inom en beräknad ram av 30 timmar i veckan. (+ 107 561 kr.)

5. Direktionen har låtit utarbeta ett förslag till organisation av sjukhusets centrala förvaltning. Den nya organisationen, som avses byggas upp successivt, innebär i stora drag följande. Vid sjukhuset skall finnas en administrativ byrå, en personalbyrå, en driftbyrå och en planeringsbyrå (prop. 1968: 1 bil. 7, SU 5, rskr 5). Direktionen har bl. a. beslutat om fördelningen av arbetsuppgifterna mellan byråerna. Arbetet avses delas upp på sektioner inom byråerna. Sålunda skall enligt förslaget den administrativa byrån bestå av en kontorsservicesektion, en kameralsektion, en kanslisektion och en budgetsektion. Till administrativa byrån hänförs även en redovisningscentral. Personalbyrån utgörs av en personalsektion, en lönesektion, en utbildningssektion och en hälsovårdssektion. Arbetet vid driftbyrån delas upp på — förutom en expedition och ett driftledningskontor — sju sektioner, nämligen en medicinsk/teknisk sektion samt drift-, inköps-, kost-, system-, fastighets- och förrådssektioner. Slutligen före-

4* — *Bihang till riksdagens protokoll 1970. 1 saml. Nr 1. Bil. 7*

slås att det inom planeringsbyrån skall finnas en centralsektion, en utvecklingsenhet, en ADB-driftsektion och ett revisionskontor.

Kontorsrationalisering har lagts under administrativa byrån. Driftbyrån skall ha ansvaret för driftrationaliseringen. Inköps- och förrådsfunktionerna ligger båda under driftbyrån. Sannolikt måste emellertid vissa av driftbyråns arbetsuppgifter i framtiden läggas över på en ny byrå, t. ex. en materialbyrå.

Personalläkarorganisationen bör inlemmas i personalbyrån för att utgöra hälsovårdssektionen.

Vid sidan av byråerna bör enligt förslaget finnas dels en vårdadministrativ sektion, som t. v. motsvarar hittillsvarande föreståndarorganisation men som bl. a. även skall ha ansvaret för vårdrationalisering, dels kuratorsorganisationen.

Slutligen skall ärenden rörande nybyggnader och större ombyggnader handläggas inom det s. k. byggprojektet sedan byggnadsprogram fastställts.

Den successiva uppbyggnaden av den beslutade nya organisationen för sjukhusets centrala förvaltning kräver i sitt inledande skede en förstärkning främst av planeringsresurserna. Direktionens förslag omfattar således för administrativa byrån en förste byråsekreterare för den nyinrättade budgetsektionen och en assistent till den redovisningscentral, som skall inrättas enligt Kungl. Maj:ts beslut. Driftbyrån bör i en första etapp få en avdelningsdirektör som chef för systemsektionen, en byrådirektör (ingenjör) som chef för underhålls-planeringsdetaljen inom systemsektionen och en assistent till inköpssektionen. Härtill kommer föreståndararvode för laboratorn vid karolinska institutets institution för medicinsk teknik, som skall förestå en medicinsk/teknisk sektion inom driftbyrån. Personalbyrån bör tillföras en förste byråsekreterare som chef för planeringsdetaljen, två kansliskrivare för skrivgöromål vid personalkansliet och anställningsgrupperna och en assistent till anskaffningsgruppen för extrapersonal inom personalsektionen samt en kansliskrivare vid lönesektionen. Uppbyggnaden av planeringsbyrån kräver inledningsvis en förste byråsekreterare för utredningar samt en byrådirektör (systemman) och en förste byråsekreterare (programmerare) för datautvecklingsarbetet. Till ADB-driftsektionen behövs ytterligare en förste byråsekreterare (programmerare), en byråassistent, en kansliskrivare och en kontorist. För det av Kungl. Maj:t beslutade revisionskontoret upptas slutligen en tjänst som byrådirektör. Sammanfattningsvis föreslår direktionen arton tjänster för den centrala förvaltningen. (+ 764 700 kr.)

6. En ny barnintensivvårdsavdelning beräknas vara färdig att tas i bruk under våren 1970. För avdelningen fordras utöver redan tillgänglig personal ytterligare sju sjuksköterskor, åtta barnsköterskor (varav en med halvtidstjänstgöring), två undersköterskor, ett sjukvårdsbiträde och ett kontorsbiträde (med halvtidstjänstgöring). (+ 475 578 kr.)

7. För en inom hudkliniken nyinrättad hudinfektionsavdelning bör tillkomma sju undersköterskor, en baderska och två ekonomibiträden (varav ett med halvtidstjänstgöring). Sex sjukvårdsbiträdestjänster kan därvid dras in. (+ 104 610 kr.)

8. Vid hjärtinfarktenheten inom medicinska kliniken behövs ytterligare tre sjuksköterskor (varav en med halvtidstjänstgöring), tre undersköterskor (varav en med halvtidstjänstgöring) och en sjuksköterska för den öppna mottagningen. (+ 165 054 kr.)

9. Sedan kvinnoklinikens operationsavdelning utökats genom ombyggnad och omorganiserats, behöver avdelningen tillföras ytterligare en sjuksköterska, två undersköterskor och ett sjukvårdsbiträde. (+ 100 704 kr.)

10. För en önskvärd ökning av neurokirurgiska klinikens vård- och behandlingskapacitet fordras en sjuksköterska och en barnsköterska (båda med halvtidstjänstgöring) samt två sjukvårdsbiträden. (+ 70 212 kr.)

11. Vårdarbetet inom radiumhemmets gynekologiska avdelning bör med hänsyn till strålningsriskerna uppdelas på två arbetsteam. Detta kräver ett personaltillskott av en sjuksköterska (med halvtidstjänstgöring) och tre sjukvårdsbiträden. (+ 79 242 kr.)

12. Kliniskt-bakteriologiska centrallaboratoriet behöver för handledning av nyanställd personal och utbildning av elever m. m. en instruktionslaboratris. En tjänst som förste laboratorieassistent (med halvtidstjänstgöring) kan därvid dras in. Laboratoriet behöver vidare tillföras en laboratorieassistent. (+ 53 742 kr.)

13. En omorganisation av den kliniskt-kemiska laborieverksamheten har nyligen ägt rum. Därvid har ansvaret för vissa kemiska rutinanalyser och undersökningar överförts till kliniskt-kemiska centrallaboratoriet från kliniklaboratorierna inom de internmedicinska klinikerna. Detta har medfört ökat administrativt arbete för laboratoriet. Vidare har arbetsvolymen ökat kraftigt under senare år. En laboratorieingenjörstjänst och tre laboratorieassistenttjänster bör inrättas vid laboratoriet. (+ 119 724 kr.)

14. Den intensifierade rehabiliteringsverksamheten vid sjukhuset har medfört starkt ökade krav på bl. a. sjukgymnastmedverkan. Sjukgymnastorganisationen bör tillföras fyra nya sjukgymnasttjänster. (+ 136 608 kr.)

15. För sekreterar- och expeditionsgöromål föreslås vissa personalförstärkningar. Kuratorsorganisationen behöver sålunda en kontorsskrivare för att kuratorerna skall kunna avlastas vissa rutinuppgifter. Tio kliniker, avdelningar och laboratorier — bl. a. den psykiatriska klinikens akutmottagning — bör vidare tillföras vardera en kansliskrivare (varav en med halvtidstjänstgöring). Tre kontorsbiträdestjänster (varav en med halvtidstjänstgöring) bör likaledes inrättas. (+ 333 930 kr.)

16. Med hänsyn till dels ökade arbetsuppgifter, dels behovet av omorganisation för att effektivisera arbetet vid sjukhuset behövs ytterligare personalförstärkningar med sammanlagt 38 tjänster. Sålunda behövs en biträ-

dande psykolog vid öronkliniken, en utredningsassistent vid socialmedicinska avdelningen, en föreståndare vid föreståndarorganisationen, en kurator, två förste laboratorieassistenter, tio sjuksköterskor (varav en halvtid), fyra radioterapiassistenter, en röntgenassistent (halvtid), fyra laboratorieassistenter, en cytologassistent (halvtid), två undersköterskor (varav en halvtid), en baderska, fem kontorsbiträden (telefonister), tre sjukvårdsbiträden, två ekonomibiträden och en institutionsvaktmästare. (+1 065 624 kr.)

17. Lönekostnadspålägg för nya tjänster 1 006 000 kr.

Remissyttrande

Socialstyrelsen tillstyrker inrättande av föreslagen tjänst som biträdande överläkare vid karolinska sjukhusets avdelning för fysikalisk medicin med skyldighet för tjänsteinnehavaren att tjänstgöra vid eftervårdskliniken på Röda korsets sjukhus i Stockholm. Vidare tillstyrks förslagen att två tjänster som biträdande överläkare vid plastikkirurgiska kliniken för subspecialiteten handkirurgi resp. vid kliniskt-bakteriologiska centrallaboratoriet för subspecialiteten klinisk virologi omvandlas till överläkartjänster. Då större återhållsamhet än tidigare måste iakttas särskilt när det gäller att inrätta nya läkartjänster för den somatiska akutsjukvården med hänsyn till fastställt program för användning av läkartillskottet i landet (prop. 1969: 35, SU 83, rskr 215), kan socialstyrelsen inte tillstyrka övriga förslag rörande läkartjänster.

Departementschefen

Direktionen för karolinska sjukhuset har tidigare lagt fram ett förslag till ändrad organisation av sjukhusets centrala administration, som redovisats i prop. 1968: 1 (bil. 7, SU 5, rskr 5). Direktionen redogjorde därvid för de administrativa uppgifter, som enligt direktionens mening borde föras samman i en organisation på byrånivå med sektioner som närmast underställda enhet. På grundval av direktionens förslag organiserades den centrala administrationen vid karolinska sjukhuset år 1968 på fyra byråer, nämligen en administrativ byrå, en personalbyrå, en driftbyrå och en planeringsbyrå.

Vid behandlingen av förslaget framhöll jag (prop. 1968: 1 bil. 7 s. 127), att jag inte ansåg mig böra redovisa någon mera detaljerad fördelning av arbetsuppgifterna mellan de olika byråerna. Direktionen borde således inom den uppdragna ramen få utforma organisationen så att den blev så effektiv som möjligt.

Direktionen har senare utrett hur sjukhusets centrala förvaltning bör vara organiserad på de olika byråerna. Direktionen har vidare anmält, att den under sommaren 1969 beslutat om viss sektionsindelning inom byråerna.

Den nya organisationen har genomförts den 1 oktober 1969.

Frågan om föreståndar- och kuratorsorganisationernas placering i den centrala förvaltningen berördes i prop 1968: 1 (bil. 7). Jag finner mig därför böra nämna att jag inte har någon invändning mot att de båda organisationerna tills vidare ligger utanför byråerna i enlighet med vad direktionen beslutat.

Kungl. Maj:t har den 27 juni 1969 förordnat, att vid sjukhuset skall finnas en redovisningscentral fr. o. m. den 1 juli 1969 och ett revisionskontor fr. o. m. den 1 oktober 1969 med uppgift att svara för bokföring, redovisning och kassagöromål resp. revision för sjukhuset och statens strålskydds-institut. För redovisningscentralen bör tillkomma en assistenttjänst och för revisionskontoret en tjänst som byrådirektör.

Vidare bör en tjänst som förste byråsekreterare inrättas vid den administrativa byrån med ansvar under byråchefen för budgetverksamheten vid sjukhuset. Driftbyrån bör förstärkas med en byrådirektör (ingenjör) med uppgift att svara för underhållsplanering.

För driften och utvecklingen av den automatiska databehandlingen vid sjukhuset bör planeringsbyrån få ytterligare en förste byråsekreterare (programmerare), en byrådirektör (systemman) och en kansliskrivare.

I övrigt behöver ytterligare två kontorsbiträdestjänster inrättas vid den administrativa byrån för telefonistuppgifter.

Sammanfattningsvis beräknar jag således medel för inrättande av sammanlagt nio nya tjänster för den centrala administrationen (5).

Kungl. Maj:t har den 18 juli 1969 medgett, att en extra tjänst som biträdande överläkare tills vidare får vara inrättad vid avdelningen för fysikalisk medicin vid karolinska sjukhuset, med skyldighet för tjänsteinnehavaren att tjänstgöra vid eftervårdskliniken på Röda korsets sjukhus i Stockholm. Förutsättningen för beslutet är att statsverkets kostnader för tjänsten ersätts av vederbörande sjukvårdshuvudmän. Jag biträder direktionens förslag att denna tjänst inrättas som extra ordinarie den 1 juli 1970 (2).

Socialstyrelsen har tillstyrkt direktionens förslag om omvandling till överläkartjänster av dels en tjänst som biträdande överläkare vid den plastikkirurgiska kliniken för handkirurgi, dels en tjänst som biträdande överläkare vid det kliniskt-bakteriologiska centrallaboratoriet för subspecialiteten klinisk virologi. Proposition med förslag till ändringar i sjukvårdslagen beräknas kunna läggas fram för riksdagen senare under vårsessionen. Bl. a. med anledning härav är jag nu inte beredd att ta ställning till förslagen om inrättande av nya överläkartjänster vid sjukhuset.

En ny barnintensivvårdsavdelning står färdig under våren 1970. Jag beräknar medel för det personaltillskott, som behövs för avdelningen, nämligen tre avdelningssköterskor, varav en med halvtidstjänstgöring, fem sjuksköterskor, varav en med halvtidstjänstgöring, åtta barnsköterskor, varav en

med halvtidstjänstgöring, två undersköterskor, ett sjukvårdsbiträde och ett kontorsbiträde med halvtidstjänstgöring (6).

Inom hudkliniken har anordnats en hudinfektionsavdelning. För avdelningens behov bör inrättas sju underskötersketjänster, en tjänst som baderska och två ekonomibiträdestjänster, den ena förenad med halvtidstjänstgöring. Sex sjukvårdsbiträdestjänster kan därvid dras in. Jag beräknar medel för detta (7).

Jag beräknar även medel för en förstärkning av personalen vid medicinska kliniken hjärtinfarktenhet med tre sjuksköterskor, varav en med halvtidstjänstgöring, och tre undersköterskor, varav en med halvtidstjänstgöring (8).

Personaluppsättningen vid radiumhemmets gynekologiska avdelning bör ökas ut med ytterligare en sjukskötersketjänst, förenad med halvtidstjänstgöring, och tre sjukvårdsbiträdestjänster. Medel härför beräknas (11).

Jag beräknar vidare medel för inrättande vid sjukhuset av dels en tjänst som kansliskrivare för den psykiatriska kliniken akutmottagning (15), dels ytterligare en tjänst som sjukgymnast (14).

Direktionen har föreslagit att medel beräknas för arvode till en träningskonsult vid avdelningen för fysikalisk medicin med en tjänstgöring av 15 timmar i veckan. Jag har inte något att erinra häremot utan beräknar medel för ändamålet. För ersättningar till jourhavande läkare m. m. vid giftinformationscentralen för rådfrågning m. m. beräknar jag 42 000 kr. för budgetåret 1970/71, vilket innebär en ökning med 19 000 kr. Jag beräknar slutligen medel för anlåtande av ortopedisk konsult vid koagulationslaboratoriet inom det kliniskt-kemiska centrallaboratoriet (4).

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 202,5 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Karolinska sjukhuset: Driftkostnader* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 202 500 000 kr.

G 2. Karolinska sjukhuset: Utrustning

1968/69 Utgift	6 793 040	Reservation	8 999 326
1969/70 Anslag	6 200 000			
1970/71 Förslag	7 100 000			

Direktionen för karolinska sjukhuset

Medelsbehovet för anskaffning av utrustning till karolinska sjukhuset framgår av följande sammanställning.

1. Utrustning av befintliga kliniker m. m.	4 000 000
2. Utbyggnad av snabbtelefonsystemet	500 000
3. Anordningar för mottagning och avhämtning av tvättgods	250 000
4. Utrustning för nytt personalbostadshus med barndaghem	700 000
5. Utrustning av två nya angiografilaboratorier inom röntgendiagnostiska institutionen	3 000 000
6. Utbyggnad av televisionskommunikation vid röntgendiagnostiska institutionen	200 000
7. Fortsatt upprustning av äldre vårdavdelningar inom huvudkomplexet.....	350 000
8. Upprustning av psykiatriska kliniken.....	200 000
9. Utrustning för automatisk databehandling.....	850 000
Summa	10 050 000

1. Röntgendiagnostiska institutionen behöver ny utrustning för ca 1,2 milj. kr. om verksamheten inte skall behöva skäras ner. Även vid övriga kliniker och avdelningar finns ett uppdämt behov av utrustning.

2. En ny snabbtelefonväxel skall enligt sjukhusets planer vara installerad våren 1970. Det mest akuta behovet av snabbtelefoner måste därefter tillgodoses under budgetåret 1970/71.

3. Fr. o. m. september 1970 hänvisas sjukhusets tvättgods till Eskilstuna (tvätteriet Mälardalen). Speciella anordningar, bestående av bl. a. rullbanor och särskilda transportband, behövs för anpassning till de nya rutinerna för tvätthanteringen.

4. Byggnadsstyrelsen föreslår att ett nytt personalbostadshus uppförs för karolinska sjukhusets behov på Tomtebodaoområdet att tas i bruk under år 1971. Utrustningsbehovet beräknas efter ca 200 rumsenheter à 3 000 kr. och 34 barndaghemspplatser à 3 000 kr.

5. Vid en planerad ombyggnad av röntgendiagnostiska institutionen tillgodoses behovet av två nya angiografilaboratorier, mätlaboratorium och kateterverkstad m. m. Lokalerna färdigställs under budgetåret 1970/71. Utrustningsförslag överlämnas.

6. Som en första etapp av anskaffande av en provanläggning för ett televisionskommunikations- och demonstrationssystem inom röntgendiagnostiska institutionen avser sjukhuset att köpa in en anläggning för demonstration av röntgenbilder. Därefter bör som en andra etapp utbyggandet fortsätta med en anläggning för kommunikation mellan röntgenavdelningen och någon klinik. Utrustningskostnaden för den andra etappen uppskattas till 200 000 kr.

7. Direktionen avser att i annan ordning föreslå fortsatt ombyggnad och modernisering av ytterligare fem äldre vårdavdelningar inom huvudkomplexet. Medelsbehovet för ny utrustning till dessa avdelningar beräknas till ca 70 000 kr. per avdelning.

8. Viss begränsad upprustning av vårdavdelningarna inom psykiatriska kliniken kan inte längre anstå.

9. Den första etappen av försöksverksamheten med automatisk databe-

handling skall utvärderas under hösten 1969. Utfallet av värderingen blir vägledande för fortsatt försöksverksamhet och för framtida utrustningsbehov.

Tills vidare behövs medel till hyreskostnader för hålkorts- och hålremsstansar samt för den IBM 1800-maskin som sjukhuset hyr. Enheten utnyttjas även av karolinska institutet. För sjukhusets del används systemet i huvudsak för insamling, beräkning och registrering av helt automatiserade analyser vid kliniskt-kemiska centrallaboratoriet. Härjämte planeras databehandling av bl. a. fysiologiska, neurofysiologiska och kemiska data. Sjukhuset har också kartlagt vilka laboratorieanalyser inom sjukvården som kan utföras av maskinen. Samarbetet med Gentofte sjukhus i Danmark, som också utnyttjar en dataanläggning IBM 1800, har intensifierats.

Under förutsättning att resultatet av kommande utvärdering av den planerade ökade användningen av dataanläggningen blir positivt, beräknas medelsbehovet för automatisk databehandling under utrustningsanslaget enligt följande.

Inköp av utrustning.....	100 000
Hyra av utrustning.....	150 000
Hyra av IBM 1800 med utrustning.....	340 000
Ytterligare utrustning i samband med en utveckling av databehandlingen vid sjukhuset i samarbete med statskontoret.....	260 000
	850 000

Remissyttranden

Sjukvårdens och socialvårdens planerings- och rationaliseringsinstitut (Spri) kan inte yttra sig om förslaget rörande två nya angiografilaboratorier inom röntgendiagnostiska institutionen. Spri anser dock att utrustningskostnaden för dessa är osedvanligt hög. I övrigt har Spri inte något att invända mot det av direktionen angivna anslagsbehovet.

Nämnden för undervisningssjukhusens utbyggande framhåller, att den nu tillämpade anslagsmetodiken gör, att medel anvisas för de skilda utrustningsobjekten innan beställningar kan ske. En övergång till beställningsbemyndiganden inom för objekten fastställda kostnadsramar — som lämpligen kan sammanställas i en utrustningsplan — skulle medföra, att medelsanvisningarna kan begränsas till att avse endast beräknade utbetalningar. Härigenom kan reservationerna nedbringas och medelsanvisningarna fördelas på flera budgetår. Förslaget belopp av 4 milj. kr. till utrustning av befintliga kliniker m. m. framstår som jämförelsevis högt. Erforderlig utrustning till två angiografilaboratorier bör kunna anskaffas inom en ram av 2 milj. kr. Nämnden kan inte bedöma behovet av utrustning för automatisk databehandling vid sjukhuset. Det är välbetänkt att vänta med det slutliga ställningstagandet till snabbtelefonsystemets utformning. Dels kan den snabba tekniska utvecklingen på området medföra att betyd-

ligt förbättrade system finns inom ett fåtal år, dels bör resultatet av pågående utredningar i ämnet inom statskontoret och Spri avvaktas.

Departementschefen

Jag beräknar 3,5 milj. kr. för nyinköp av utrustning till befintliga kliniker och avdelningar vid sjukhuset. Vid medelsberäkningen har jag tagit hänsyn till det särskilda behovet av utrustning till röntgendiagnostiska institutionen.

Vidare beräknar jag 3,6 milj. kr. för fortsatt anskaffning av utrustning i samband med den allmänna upprustningen av sjukhuset samt för ADB-verksamheten vid sjukhuset.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Karolinska sjukhuset: Utrustning* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 7 100 000 kr.

G 3. Akademiska sjukhuset i Uppsala: Avlöningar till läkare

1968/69 Utgift	12 600 542 ¹
1969/70 Anslag	16 675 000
1970/71 Förslag	18 430 000

¹ Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 95 700 kr.

Akademiska sjukhuset i Uppsala har uppförts av Uppsala universitet i samarbete med Uppsala läns landsting för läkarutbildningen och länssjukvården. Sjukhuset ägs av staten men drivs enligt avtal mellan staten och landstinget i nära samarbete med landstinget, som lämnar driftbidrag m. m. (prop. 1951: 123, 1953: 161, 1961: 79, 1967: 105, 1968: 71). Akademiska sjukhuset är enligt avtal även regionsjukhus för uppsalaregionen (prop. 1963: 1 bil. 7 s. 461, 1967: 105, 1969: 102). Förhandlingar pågår med Uppsala läns landsting angående översyn av gällande driftavtal m. m. Enligt planerna för sjukhusets utbyggnad skall antalet vårdplatser ökas från f. n. inte fullt 1 400 till ca 1 750.

	Beräknad ändring 1970/71		
	1969/70	Direktionen	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Läkare.....	177	+18	+10
<i>Anslag</i>			
Avlöningar.....	13 522 000	+2 075 000	+1 510 000
Lönekostnadspålägg.....	3 153 000	+ 270 000	+ 245 000
	16 675 000	+2 345 000	+1 755 000

Direktionen för akademiska sjukhuset i Uppsala

1. Löneomräkning 785 500 kr.

2. För den beslutade ökningen av antalet kliniska utbildningsplatser i Uppsala från 86 till 106 (prop. 1965: 141, SU 173, rskr 411) föreslås inrättande av sammanlagt sju extra tjänster som biträdande överläkare vid följande kliniker, nämligen hud-, infektions-, ögon- och öronklinikerna samt neurologiska, psykiatriska och barnmedicinska klinikerna. Förslagen grundar sig på bedömningar av den s. k. läkarutbildningsberedningen (SOU 1965: 12 s. 92) som dock föreslog två universitetslektorer i pediatrik resp. psykiatri och fem kliniska lärare i resp. klinisk epidemiologi, dermato-venereologi, oftalmiatrik, oto-rhino-laryngologi och neurologi för ändamålet. (+ 453 432 kr.)

3. Plastikkirurgiska kliniken har fått nya och utökade lokaler. Inom specialiteten finns ett stort uppdämt behov. Kliniken kommer vid sjukhusets utbyggnad att få mer arbetskrävande patienter än tidigare. Den polikliniska verksamheten handhas f. n. av en underläkare men bör ledas av en biträdande överläkare. Ännu en tjänst som biträdande överläkare bör därför inrättas vid kliniken. — Ortopediska kliniken har tillgång till lokaler för en begränsad poliklinikverksamhet. Med hänsyn till det stora behovet av ortopedisk vård bör kliniken få ännu en biträdande överläkare. — Den tidskrävande barnradiologin bör utvecklas till en subspecialitet inom röntgendiagnostiska avdelningen under kvalificerad och kontinuerlig ledning. För ändamålet bör avdelningen få ytterligare en biträdande överläkare. — Överläkaren vid blodcentralen bedriver en omfattande forskning. Organisatoriska förändringar inom sjukvårdsregionen planeras för att tillgången på transfusionsblod skall förbättras. Överläkaren bör få en kvalificerad medarbetare genom att en tjänst som biträdande överläkare inrättas vid centralen. (+ 259 104 kr.)

4. En särskilt tillkallad utredningsman har lagt fram förslag till ändringar i sjukvårdslagstiftningen (stencil 1969: 1 socialdepartementet). Förslagen innebär bl. a. — liksom förslagen i tidigare betänkande angående de statliga undervisningssjukhusens organisation (SOU 1966: 37) — att flera tjänster som överläkare kan inrättas inom samma klinik. Direktionen räknar med att de nya författningar, som möjliggör detta skall gälla fr. o. m. den 1 juli 1970. Som en följd av nämnda ändringsförslag föreslås, att sju tjänster som biträdande överläkare, där tjänsteinnehavarna företräder väl etablerade subspecialiteter inom resp. kliniks ram, ändras till överläkartjänster. Sålunda föreslås inrättande av överläkartjänster inom barnmedicinska kliniken såväl för barnkardiologi som för vård av barn med cerebral pares vid Folke Bernadottehemmet, inom medicinska kliniken såväl för medicinsk urologi (njursjukdomar) och dialyscentralen som för kardiologi, inom röntgendiagnostiska avdelningen för thoraxröntgen, inom anestesivdelningen för thoraxkirurgi och barnkirurgi samt inom plastikki-

rurgiska kliniken för handkirurgi, i utbyte mot befintliga tjänster som biträdande överläkare. (+ 28 476 kr.)

5. Med hänsyn till dels ökade arbetsuppgifter, dels behovet av ändrad organisation för att arbetet vid sjukhuset skall kunna bedrivas effektivare föreslås, att sammanlagt åtta underläkartjänster inrättas vid sjukhuset. Sålunda bör en underläkare tillföras envar av följande sjukvårdsenheter, nämligen anesthesiavdelningen och lungkliniken samt barnmedicinska, thoraxkirurgiska, psykiatriska, neurologiska, medicinska och kirurgiska klinikerna. Föreslagen underläkartjänst vid barnmedicinska kliniken avses för barnkardiologi. Vid lungkliniken finns den begärda underläkartjänsten redan inrättad som extra tjänst. (+ 346 584 kr.)

6. För de nya tjänsterna beräknas dels lönekostnadspålägg med 270 000 kr., dels vikariekostnader m. m. med 201 904 kr.

Remissyttranden

Universitetskanslersämbetet erinrar om att förslagen rörande tjänster som biträdande överläkare, som föranleds av ökad läkarutbildning, bygger på betänkande av den s. k. läkarutbildningsberedningen. Ämbetet har emellertid föreslagit, att tjänsten för psykiatri skall vara en ordinarie tjänst som universitetslektor i ämnet. Om det inte är möjligt att placera in en sådan tjänst i sjukvårdsorganisationen bör emellertid en tjänst som biträdande överläkare inrättas vid den psykiatriska kliniken för ändamålet. Ämbetet har vidare inte tagit upp någon tjänst för pediatrik. Studieordningen medför, att kursen i pediatrik i praktiken placeras i slutet av studierna. Tjänsten behövs därför inte för den utökade utbildningen förrän under budgetåret 1971/72. Emellertid kommer särskilda anordningar att behöva vidtas för att eliminera existerande köer till bl. a. kursen i pediatrik inför övergången till ny studieordning för läkarutbildningen. Därvid kan en tjänst som biträdande överläkare i pediatrik komma att behövas under viss tid. Beträffande övriga fem läkartjänster för den utökade läkarutbildningen överensstämmer direktionens förslag med ämbetets.

Socialstyrelsen tillstyrker förslagen om inrättande av de sju tjänster som biträdande överläkare, som avser den ökade läkarutbildningen resp. — i fråga om tjänsten vid den medicinska barnkliniken — avvecklingen av utbildningsköerna. Vidare tillstyrker styrelsen dels inrättande av tjänsten som biträdande överläkare vid blodcentralen samt underläkartjänsterna vid anesthesiavdelningen och den psykiatriska kliniken, dels ombildning av en extra underläkartjänst vid lungkliniken till extra ordinarie. Slutligen tillstyrker styrelsen direktionens förslag om ändring av tjänster som biträdande överläkare till överläkartjänster för subspecialiteter inom ramen för anesthesiavdelningen, medicinska barnkliniken, plastikkirurgiska kliniken, röntgendiagnostiska avdelningen och medicinska kliniken vid den tid-

punkt som de nya sjukvårdsförfattningarna börjar gälla. Då större återhållsamhet än tidigare måste iakttas särskilt när det gäller att inrätta nya läkartjänster för den somatiska akutsjukvården med hänsyn till fastställt program för användning av läkartillskottet i landet (prop. 1969: 35, SU 83, rskr 215), kan socialstyrelsen inte tillstyrka övriga förslag rörande läkartjänster.

Departementschefen

En ökning av antalet kliniska utbildningsplatser i Uppsala från 86 till 106 har beslutats (prop. 1965: 141, SU 173, rskr 411). Direktionen för akademiska sjukhuset i Uppsala har föreslagit, att sammanlagt sju tjänster som biträdande överläkare skall inrättas vid sjukhuset den 1 juli 1970 med anledning av den ökade läkarutbildningen. Sålunda föreslås en sådan läkartjänst tillkomma vid envar av hud-, infektions-, ögon- och öronklinikerna samt neurologiska, psykiatriska och barnmedicinska klinikerna. Förslagen grundar sig på den s. k. läkarutbildningsberedningens bedömningar, vilka redovisats i betänkandet Utbyggnaden av universitet och högskolor II (SOU 1965: 12 s. 92). Läkarutbildningsberedningen föreslog dock tjänster för kliniska lärare i dermato-venereologi, klinisk epidemiologi, oftalmiatrik, oto-rhino-laryngologi och neurologi samt universitetslektorat i psykiatri och pediatrik. Universitetskanslersämbetet har framhållit, att ett ordinarie universitetslektorat bör inrättas i ämnet psykiatri. Om det emellertid inte är möjligt att placera in en universitetslektor i sjukvårdsorganisationen, bör enligt ämbetet i stället en biträdande överläkare tillkomma vid sjukhusets psykiatriska klinik. Ämbetet anför vidare, att tjänsten för pediatrik inte behövs för den ökade utbildningen förrän under budgetåret 1971/72. Emellertid kan en tjänst som biträdande överläkare vid barnmedicinska kliniken behövas under viss tid under budgetåret 1970/71 för att de som vill genomgå bl. a. pediatrikkursen skall hinna göra detta före övergången till en ny studieordning för läkarutbildningen. I övrigt biträder universitetskanslersämbetet direktionens förslag.

Socialstyrelsen tillstyrker inrättandet av ifrågavarande sju tjänster som biträdande överläkare.

Jag finner det vara förenat med svårigheter att inordna en universitetslektor i sjukvårdsorganisationen vid den psykiatriska kliniken. Jag anser vidare, att den barnmedicinska kliniken behöver läkarförstärkningen vid ingången av år 1971 för att kliniken skall kunna möta läkarutbildningens krav. I övrigt har jag inga invändningar mot de framförda förslagen. Jag beräknar således medel för en biträdande överläkare vid envar av hud-, infektions-, ögon- och öronklinikerna samt neurologiska och psykiatriska klinikerna. Vidare beräknar jag medel för en tjänst som biträdande överläkare vid den barnmedicinska kliniken fr. o. m. den 1 januari 1971. Tjänsterna som biträdande överläkare bör tills vidare inrättas som extra tjänster (2).

Direktionen har i övrigt begärt en betydande förstärkning av sjukhusets läkarpersonal. Jag har under våren 1969 för riksdagen redovisat ett program för användningen av nytilskottet av läkare för tiden t. o. m. år 1975 (prop. 1969: 35, SU 83, rskr 215). Programmet utgör riktlinjer för socialstyrelsens planering av sjukvårdens utbyggnad under ifrågavarande tidsperiod. Vid denna planering skall den öppna vården utanför sjukhusen, den psykiatriska vården och långtidssjukvården prioriteras. Socialstyrelsen har mot bakgrund av sin allmänna planering av läkarresursernas användning inte kunnat tillstyrka inrättande av andra nya läkartjänster vid akademiska sjukhuset i Uppsala — bortsett från tjänsterna för läkarutbildningen — än dels en tjänst som biträdande överläkare vid blodcentralen, dels en underläkartjänst vid vardera anesthesiavdelningen och den psykiatriska kliniken. Jag finner ingen anledning att frångå socialstyrelsens förslag i detta hänseende och beräknar således medel för nämnda tre läkartjänster (3, 5).

Socialstyrelsen har vidare tillstyrkt direktionens förslag att — mot bakgrund av väntade ändringar i sjukvårdslagstiftningen — sju närmare angivna tjänster som biträdande överläkare, där tjänsteinnehavarna företräder väl etablerade subspecialiteter inom resp. kliniks ram, ändras till överläkartjänst inom resp. klinik. Proposition med förslag till ändringar i sjukvårdslagen beräknas kunna läggas fram för riksdagen senare under vårsessionen. Bl. a. med anledning härav är jag inte beredd att nu ta ställning till förslagen om inrättande av nya överläkartjänster vid sjukhuset.

Jag har sammanfattningsvis beräknat medel för tio nya läkartjänster vid sjukhuset under budgetåret 1970/71, varav en läkartjänst fr. o. m. den 1 januari 1971.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 18 430 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Akademiska sjukhuset i Uppsala: Avlöningar till läkare* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 18 430 000 kr.

G 4. Akademiska sjukhuset i Uppsala: Driftkostnader

1968/69 Utgift	716 893
1969/70 Anslag	24 000 000
1970/71 Förslag	25 000 000

Från anslaget bekostas statens andel av driftkostnaderna — bortsett från läkarlöner och vissa utrustningskostnader — vid akademiska sjukhuset i Uppsala. Enligt avtal med Uppsala läns landsting angående samarbete för driften av akademiska sjukhuset erlägger landstinget ersättning till staten,

motsvarande en på visst sätt beräknad kostnad för sjuka från Uppsala län. Beträffande s. k. löpande utrustningsanskaffning skall landstinget svara för ca 38 % av kostnaderna (prop. 1951:123, 1953:161, 1967:105 bil. 2 och 1968: 71). Vidare föreligger särskilt avtal om vård av sjuka från Stockholms län vid akademiska sjukhuset (prop. 1969: 102).

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Direktionen	Dep.chefen
1. Bidrag till driftkostnader enligt avtal.....	3 505 000	— 252 000	— 702 000
2. Bidrag till löpande anskaffning av utrustning.....	1 750 000 ¹	+ 900 000 ²	+ 250 000 ³
3. Sjukvård åt mindre bemedlade sjuka från ort utom Uppsala län.....	10 000	—	—
4. Kostnader för täckande av driftunderskott vid Uppsala sjuksköterskehems sjuksköterskeskola.....	590 000	— 590 000	— 590 000
5. Lokalkostnader.....	5 433 000	+ 67 000	+ 67 000
6. Lönekostnadspålägg.....	12 712 000	+1 975 000 ⁴	+1 975 000
	24 000 000	+2 100 000	+1 000 000

¹ Beräknad total utrustningsram för budgetåret 1969/70 2 800 000 kr.

² Beräknad total utrustningsram för budgetåret 1970/71 4 450 000 kr.

³ Beräknad total utrustningsram för budgetåret 1970/71 3 200 000 kr.

⁴ Beloppet utgör 22% av den beräknade totala lönesumman för sjukhusets personal — bortsett från läkarpersonalen — och innefattar inte medel för arbetsgivaravgift.

Direktionen för akademiska sjukhuset i Uppsala

1. Bortsett från läkarna finns f. n. 2 351 tjänster vid akademiska sjukhuset. Ytterligare 72 tjänster bör inrättas. Kostnaden härför beräknas till ca 1,8 milj. kr. Av tjänsterna avser 26 sjukvård och 46 förvaltning och ekonomi. Arbetsgivaravgift med 1 % av lönesumman för budgetåret 1970/71 har inräknats i medelsbehovet. Särskilda medel om 200 000 kr. har tagits upp för bl. a. en utredning om sjukhusets organisation.

Utgifterna för löner till annan personal än läkare vid sjukhuset beräknas sammanfattningsvis stiga från 65 132 000 kr. för budgetåret 1969/70 till 67 826 000 kr. för budgetåret 1970/71.

Omkostnaderna beräknas öka med 2,1 milj. kr. till 34,9 milj. kr. Bl. a. beror detta på att kostnaderna för dataverksamheten stiger.

Vårdavgiften beräknas öka med 20:37 kr. till 298:07 kr.

Totalkostnaden för driften av sjukhuset — bortsett från läkarlönerna — har beräknats till 97 226 000 kr. Uppsala läns landstings bidrag beräknas till 51 573 000 kr. och övriga inkomster till 42 400 000 kr. Statens andel av ifrågavarande totalkostnad uppskattas sålunda i enlighet med gällande avtal till 3 253 000 kr.

2. Sjukhuset behöver enligt direktionen anskaffa löpande utrustning inom en totalram av 4 450 000 kr. Statens andel härav blir ca 2 650 000 kr.

Klinikchefer m. fl. har hemställt om utrustning för 5 350 000 kr.

4. Driften av sjuksköterskeskolan övertas helt av Uppsala läns landsting den 1 januari 1970.

6. Lönekosnadspålägget, som beräknas på en total lönesumma av 66 763 000 kr. för budgetåret 1970/71, beräknas till 14 687 000 kr.

Remissyttranden

Sjukvårdens och socialvårdens planerings- och rationaliseringsinstitut har inte något att invända mot det belopp om totalt 4 450 000 kr., som föreslås för löpande anskaffning av utrustning till akademiska sjukhuset. *Nämnden för undervisningssjukhusens utbyggande* anser däremot att totalt högst 4 milj. kr. bör beräknas för ändamålet, varav statens andel högst 2,5 milj. kr. I beloppet ingår ca 1 milj. kr. för utrustning till röntgenavdelningen. I den mån medel härför beräknas under det särskilda utrustningsanslaget (punkten G 5), bör beloppet för löpande utrustningsanskaffning minskas ytterligare.

Departementschefen

Direktionen för akademiska sjukhuset i Uppsala räknar med att 72 tjänster — bortsett från läkartjänsterna — behöver inrättas vid sjukhuset under budgetåret 1970/71. Vad jag i det föregående föreslaget i fråga om inrättande av nya tjänster vid karolinska sjukhuset har präglats av relativ återhållsamhet. Jag utgår också från att direktionen vid fastställandet av den slutliga staten med personalförteckning för budgetåret 1970/71 skall kunna något minska tillskottet av ny personal till akademiska sjukhuset.

När det gäller beräkningen av anslagsbehovet till bidrag till sjukhusets driftkostnader synes enligt min mening en större ökning än den direktionen antagit kunna påräknas i fråga om inkomsterna för patienter från andra län än Uppsala län. Dessa inkomster tillgodoförs statsverket. Bl. a. med anledning härav kan statens utgifter för sjukhusets allmänna drift beräknas komma att bli lägre än vad direktionen förutsatt.

Jag beräknar medel under anslaget för statens andel av kostnaderna för löpande anskaffning av utrustning till akademiska sjukhuset inom en total ram av 3,2 milj. kr. Med hänsyn till att de kommunala sjukvårdshuvudmännens andel i kostnaderna för den under budgetåret 1969/70 medgivna utrustningsanskaffningen enligt gällande avtal kan fastställas först efter budgetårets slut, kan anslaget under budgetåret 1970/71 även komma att belastas av vissa kostnader för utrustning som anskaffats för budgetåret 1969/70.

Kungl. Maj:t har den 19 december 1969 godkänt avtal med Uppsala läns landsting om Uppsala sjuksköterskehems sjuksköterskeskola, enligt vilket landstinget övertar huvudmannaskapet för skolan den 1 januari 1970. Medel skall således inte i fortsättningen beräknas under detta anslag för bidrag till driften av sjuksköterskeskolan. Sådant bidrag kommer i stället att utgå enligt gällande bestämmelser om statsbidrag till sjuksköterskeskolor.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Akademiska sjukhuset i Uppsala: Driftkostnader* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 25 000 000 kr.

G 5. Akademiska sjukhuset i Uppsala: Utrustning

1968/69 Utgift	80 000	Reservation	80 000
1969/70 Anslag	1 785 000 ¹		
1970/71 Förslag	5 200 000		

¹ Härav viss del på tilläggsstat

Från anslaget bestrids statens andel av kostnader för utrustning till akademiska sjukhuset i Uppsala i samband med byggnadsåtgärder. Enligt avtal med Uppsala läns landsting m. fl. bestrider staten i regel 40 % av kostnaderna för utbyggandet av akademiska sjukhuset i Uppsala, inklusive utrustningskostnaderna.

Kommittén för akademiska sjukhusets i Uppsala utbyggande

Medelsbehovet för anskaffning av utrustning till akademiska sjukhuset i Uppsala framgår av följande sammanställning.

	Totalt	Statens andel
1. Utrustning till etappen 2 (kirurgiblocket)	17 700 000	6 100 000
2. Kommitténs verksamhet m. m.	200 000	80 000
3. Avgår p. g. a. återredovisning	—174 000	— 94 000
	17 726 000	6 086 000

1. Totalt erfordras utrustning för 35,3 milj. kr. i prisläget den 1 juli 1968 till utbyggnadsetapp 2, som omfattar nya lokaler för allmänkirurgi, ortopedi, kirurgisk urologi, centraloperation, röntgendiagnostik, kirurgpolikliniker, akutmottagning och centralsterilisering m. m. Vid beräkningen av medelsbehovet utgår kommittén från att 1,6 milj. kr. anvisas på tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1969/70 för ändamålet.

3. För etappen II av utrustning till sjuksköterskeskolan föreligger ett överskott av 173 667 kr. Objektet slutredovisas.

Remissyttranden

Sjukvårdens och socialvårdens planerings- och rationaliseringsinstitut framför vissa erinringar mot detaljer i förslaget till utrustning för utbyggnadsetappen 2 men går inte in på medelsbehovens fördelning mellan olika budgetår. *Nämnden för undervisningssjukhusens utbyggande* — som

anser att ett system med utrustningsplan bör införas — framhåller dock att angivet medelsbehov för budgetåret 1970/71 är alltför högt med hänsyn till att byggnaderna kan tas i bruk först under budgetåret 1971/72.

Departementschefen

Vid akademiska sjukhuset i Uppsala pågår utbyggnadsetappen 2, som omfattar bl. a. uppförande av en behandlingsbyggnad och en vårdbyggnad för kirurgi m. m. Byggnadsföretaget innefattas i det mellan staten och Uppsala läns landsting träffade avtalet angående utbyggnad av akademiska sjukhuset i Uppsala m. m. (prop. 1961: 79, SU 97, rskr 265; prop. 1967: 105 bil. 2 s. 11, SU 73, rskr 185). Statens andel uppgår till 40 % av byggnads- och utrustningskostnader. Etapp 2 beräknas vara färdigställd under år 1971.

Kommittén för akademiska sjukhusets utbyggande har överlämnat förslag till anskaffande av utrustning för etappen 2. Utrustningsförslaget omfattar utrustning till ett värde av totalt 35,3 milj. kr. enligt prisläget den 1 juli 1968. Kommittén har under hösten 1969 erhållit bemyndigande att i samråd med nämnden för undervisningssjukhusens utbyggande och inom ramen för utrustningsförslaget beställa utrustning till det blivande kirurgiska blocket till ett värde av totalt högst 9 milj. kr. att — såvitt på staten ankommer — betalas tidigast under budgetåret 1970/71. Vidare har för vissa förskottslikvider för beställd utrustning ställts 1,2 milj. kr. till kommitténs förfogande av staten, vilket motsvarar en medelsram av totalt 3 milj. kr. (prop. 1969: 1 bil. 7 s. 117, SU 5, rskr 5; prop. 1969: 150, SU 181, rskr 415).

Prövningen av det totala utrustningsförslaget har ännu inte slutförts.

Kommittén har räknat med ett medelsbehov för utrustning till etapp 2 under innevarande och nästa budgetår av sammanlagt 19,3 milj. kr. Statens andel härav har kommittén beräknat till avrundat 7,7 milj. kr. Av ifrågasvarande medel har kommittén begärt 1,6 milj. kr. på tilläggsstat till budgetåret 1969/70 och resten eller 6,1 milj. kr. under budgetåret 1970/71.

Jag delar emellertid den mening, som framförts av nämnden för undervisningssjukhusens utbyggande, att medelsbehovet beräknats alltför högt med hänsyn till att byggnaderna kan tas i bruk först under budgetåret 1971/72. Till följd härav räknar jag med ett totalt medelsbehov för ändamålet under innevarande och nästa budgetår av 16 milj. kr. Statens andel härav utgör 6,4 milj. kr. Då staten hittills ställt 1,2 milj. kr. till förfogande beräknar jag 5,2 milj. kr. för ifrågasvarande ändamål för budgetåret 1970/71.

Genom det sagda har jag inte tagit någon ställning till det framlagda totala utrustningsförslaget.

Byggnadskommitténs framställning i övrigt föranleder inte någon erinran från min sida.

Jag beräknar anslaget till avrundat 5,2 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Akademiska sjukhuset i Uppsala: Utrustning* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 5 200 000 kr.

G 6. Bidrag till viss utbildning m. m. vid Kungsgårdets sjukhus i Uppsala

1968/69 Utgift	58 500
1969/70 Anslag	100 000
1970/71 Förslag	1 000 000

Från anslaget utgår bidrag till Uppsala läns landsting för upplåtelsen av Kungsgårdets sjukhus i Uppsala för forskning och utbildning i geriatrik.

Avtal har träffats med Uppsala läns landsting om anordnande av forskning och utbildning i geriatrik vid Kungsgårdets sjukhus i Uppsala i enlighet med vad som anförts i prop. 1966: 1 (bil. 10 s. 395, SU 8, rskr 8) rörande placering av en professur i geriatrik vid universitetet i Uppsala, förenad med en överläkartjänst vid geriatrisk klinik i Uppsala. Avtalet gäller i första hand för tiden den 1 juli 1967 — den 30 juni 1977. För upplåtelsen av Kungsgårdets sjukhus skall staten betala 50 000 kr. per budgetår från den tidpunkt då professuren tillträds. Bidragsbeloppet är indexerat. Vidare skall staten bidra till vissa utrustningskostnader. Avtalet upphör dock att gälla då professuren i geriatrik förenas med överläkartjänst vid en planerad geriatrisk klinik vid akademiska sjukhuset i Uppsala.

Avtalet innehåller vidare bl. a. att landstinget förbinder sig att — sedan staten så påyrkat — ställa ytterligare lokaler i det s. k. personalbostadshuset vid Kungsgårdets sjukhus till geriatriska klinikens förfogande, att landstinget ombesörjer och bekostar byggnadsarbeten i samt utrustning av upplåtna lokaler, att staten skall betala — utöver nämnda årliga bidrag av 50 000 kr. — ett bidrag motsvarande 100 kr. per m² av den ytterligare ianspråktaga golvytan i personalbostadshuset, att staten därjämte skall lämna bidrag, som täcker samtliga kostnader för utrustning av de i personalbostadshuset belägna, för geriatriska kliniken upplåtna lokalerna, samt att bidraget till utrustningskostnader skall — efter godkännande av utrustningsförslag i den ordning Kungl. Maj:t föreskriver — utbetalas så snart utrustningen anskaffats.

Rektorsämbetet vid Uppsala universitet har i november 1968 begärt hos landstinget att de ytterligare lokalerna i personalbostadshuset, som nämns i avtalet, skall ställas till geriatriska klinikens förfogande.

Departementschefen

Kungl. Maj:t har den 26 september 1969 uppdragit åt kommittén för akademiska sjukhusets i Uppsala utbyggande att — efter samråd med nämnden för undervisningssjukhusens utbyggande och utrustningsnämnden för universitet och högskolor — låta upprätta program för utrustning av ifrågakvarande lokaler för en geriatrisk institution vid Kungsgårdets sjukhus i Uppsala inom en kostnadsram av 925 000 kr., innefattande såväl inredning som utrustning för klinisk forskning.

Sedan utrustningsprogrammet godkänts av Kungl. Maj:t, ankommer det enligt avtalet på landstinget att anskaffa utrustningen. Jag räknar med att statens bidrag till utrustningskostnaderna, som avser den första grundutrustningen till institutionen och således är av engångsnatur, kommer att behöva betalas ut under budgetåret 1970/71. Med hänsyn till att staten även skall betala ett årligt bidrag samt härutöver visst hyresbidrag för utökningen av lokalerna, beräknar jag anslagsbehovet under sagda budgetår till avrundat 1 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till viss utbildning m. m. vid Kungsgårdets sjukhus i Uppsala* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 000 kr.

G 7. Avlöning av vissa läkare vid sjukhus i Stockholm

1968/69 Utgift	4 249 467 ¹
1969/70 Anslag	5 245 000
1970/71 Förslag	6 845 000

¹ Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 39 089 kr.

Från anslaget, som disponeras av direktionen för karolinska sjukhuset, bestrids utgifter för löneförmåner till vissa statligt anställda läkare vid kommunala undervisningskliniker i Stockholm enligt särskilda avtal här- om. Upplåtna sjukhusenheter, vid vilka direktionen för karolinska sjukhuset tillsätter, avlönar och pensionerar läkarna, är Serafimerlasarettet, kvin- nokliniken och den patologiska institutionen vid Sabbatsbergs sjukhus samt den psykiatriska kliniken och barnklinikerna vid S:t Görans sjukhus (prop. 1948: 213, SU 112, rskr 227; prop. 1961: 198, SU 192, rskr 400; prop. 1967: 175, SU 1968: 25, rskr 1968: 62). Stockholms stad tillskjuter enligt avtal halva löne- och pensionskostnaden för de läkare, som inte uteslutande an- ställs för undervisningens och forskningens behov.

	Beräknad ändring 1970/71		
	1969/70	Direktionen	Dep.chefen
<i>Läkarpersonal</i>			
Serafimerlasarettet			
Överläkare.....	1	—	—
Bitr. överläkare.....	18	—	+1
Underläkare.....	42	+ 1	+1
Arvdestjänster.....	1	—	—
Sabbatsbergs sjukhus			
Bitr. överläkare.....	7	—	—
Underläkare.....	10	—	—
S:t Görans sjukhus			
Överläkare.....	3	—	—
Bitr. överläkare.....	14	+ 6	+1
Underläkare.....	31	+ 7	+4
	127	+14	+7
 <i>Anslag</i>			
Utgifter			
Avlöningar.....	8 524 000	+3 171 000	+2 632 000
Lönekostnadspålägg.....	1 966 000	+ 724 000	+ 568 000
Summa utgifter	10 490 000	+3 895 000	+3 200 000
 Uppbördsmedel			
Bidrag från Stockholms stad.....	5 245 000	+1 947 500	+1 600 000
Nettoutgift	5 245 000	+1 947 500	+1 600 000

Direktionen för karolinska sjukhuset

Direktionen för karolinska sjukhuset lägger fram sina förslag efter att ha hört Stockholms stads sjukvårdsstyrelse.

Verksamheten vid Kronprinsessan Lovisas barnsjukhus överflyttas den 1 januari 1970 till de nya barnklinikerna vid S:t Görans sjukhus. Antalet vårdplatser blir 229 vid barnklinikerna mot 158 vid barnsjukhuset. Särskilt får de barnmedicinska samt barn- och ungdomspsykiatriska klinikerna väsentligt ökade resurser. Vidare räknas med en betydligt ökad öppen vård.

Hittillsvarande beslut innebär bl. a. att läkarorganisationen vid barnsjukhuset — omfattande 35 läkare — förs över i stort sett oförändrad till de nya barnklinikerna.

1. Löneomräkning m. m. 2 654 658 kr.

2. En tjänst som biträdande överläkare bör inrättas vid den psykiatriska kliniken vid S:t Görans sjukhus för att behovet av psykiatrisk konsultation vid Serafimerlasarettet skall kunna tillgodoses och för att samundervisning för medicine kandidater i medicin, kirurgi och psykiatri skall kunna ordnas. Därvid kan frånräknas hittills beräknade 36 000 kr. för anlåtande av psykiatrisk expertis vid lasarettets medicinska klinik. — Vid överförandet av läkarorganisationen bör även en befintlig extra tjänst som biträdande överläkare vid barnmedicinska kliniken vid Kronprinsessan Lovisas barnsjukhus flyttas över till den barnmedicinska kliniken vid S:t Görans sjukhus och ändras till extra ordinarie. — Den nya barnkirurgiska kliniken

får efter överflyttningen utökade lokaler för öppen vård. En biträdande överläkare, som kan förestå den polikliniska verksamheten, bör tillföras kliniken. — Barn- och ungdomspsykiatriska kliniken utvidgas vid överflyttningen till de nya barnklinikerna vid S:t Görans sjukhus från tre vårdavdelningar med totalt 20 vårdplatser vid barnsjukhuset till fyra vårdavdelningar med totalt 32 platser. Vid kliniken bör inrättas en tjänst som biträdande överläkare. Tjänsteinnehavaren bör särskildt ansvara för rådgivningsverksamheten och för den till rådgivningsbyrån knutna dagobservations- och dagvårdavdelningen. — Anestesiavdelningen vid S:t Görans sjukhus får omfattande arbetsuppgifter vid barnklinikerna p. g. a. utökad operationsverksamhet samt ansvaret för en intensivvårdavdelning med 12 intensivvårdplatser och 12 vårdplatser för nyfödda barn med andningssvårigheter m. m. Överläkaren behöver biträde av en specialistkompetent anestesilog i fråga om anestesiledning, undervisning och s. k. bakjour. För ändamålet bör en tjänst som biträdande överläkare inrättas. — Med hänsyn till barnsjukvårdens krav på särskilda kemiska analyser inrättas en särskild avdelning för klinisk kemi i det nya barnblocket vid S:t Görans sjukhus. Laboratoriet bör ledas av en läkare med speciell kompetens inom metabolismforskning. Läkaren bör även sköta viss undervisning och vara ställd under chefen för centrallaboratoriet. Mot denna bakgrund bör en tjänst som biträdande överläkare inrättas vid avdelningen för klinisk kemi.

Sammanfattningsvis föreslår direktionen att sex tjänster som biträdande överläkare inrättas vid S:t Görans sjukhus. (+ 424 100 kr.)

3. Barnklinikerna vid S:t Görans sjukhus medför en ökad belastning på den befintliga patologiska avdelningen. Direktionen beräknar arvode till patolog med 35 000 kr. för år för 100 obduktioner utanför undervisningens ram och 1 000 histopatologiska undersökningar (biopsier).

4. Den stora arbetsbördan vid den psykiatriska kliniken vid S:t Görans sjukhus och behovet av en permanent dagjour vid klinikens akut- och intensivvårdavdelning motiverar, att kliniken tillförs ännu en underläkare. (+ 61 128 kr.)

5. Med hänsyn till ökade arbetsuppgifter m. m. och behovet av att underläkare skall kunna ges jourkompensationsledighet föreslås, att en underläkartjänst inrättas vid Serafimerlasarettets medicinska klinik och sex underläkartjänster inrättas vid S:t Görans sjukhus. Sålunda bör vid sistnämnda sjukhus en underläkare tillföras envar av följande sjukvårdsenheter, nämligen barnkirurgiska samt barn- och ungdomspsykiatriska klinikerna ävensom anestesi- och röntgenavdelningarna. Vidare bör barnmedicinska kliniken få ytterligare två underläkare. (+ 427 496 kr.).

6. Direktionen finner det vara svårt att beräkna behovet av expertis inom specialiteter, som inte är representerade inom de nya barnklinikerna vid S:t Görans sjukhus. I avvaktan på erfarenheter bör konsultarvoden för

sådana specialiteter — främst ögon, öron, klinisk fysiologi och odontologi — beräknas efter en ram av 20 timmar per vecka. (+60 716 kr.)

7. Lönekostnadspålägg för nya tjänster 232 000 kr.

Remissyttranden

Socialstyrelsen tillstyrker inrättande av en tjänst som biträdande överläkare vid barnanestesiavdelningen vid S:t Görans sjukhus. Styrelsen tillstyrker vidare inrättande av fyra underläkartjänster på nämnda sjukhus. Sålunda bör den psykiatriska kliniken få en underläkare med placering som permanent dagjour vid klinikens akut- och intensivvårdavdelning. En underläkare bör också tillföras var och en av följande kliniker, nämligen medicinska och kirurgiska barnklinikerna samt barn- och ungdomspsykiatriska kliniken. Då större återhållsamhet än tidigare måste iakttas särskilt när det gäller att inrätta nya läkartjänster för den somatiska akut-sjukvården med hänsyn till fastställt program för användning av läkartillskottet i landet (prop. 1969: 35, SU 83, rskr 215), kan socialstyrelsen inte tillstyrka övriga förslag rörande läkartjänster.

Departementschefen

Kungl. Maj:t har senast den 13 juni 1969 medgett inrättande av bl. a. följande extra läkartjänster vid Serafimerlasarettet, nämligen dels en tjänst som biträdande överläkare vid anestesiavdelningen, dels en underläkartjänst vid patologiska avdelningen, med hänsyn till arbetsbelastningen vid nämnda sjukvårdsenheter. Tjänsterna bör inrättas som extra ordinarie den 1 juli 1970. Jag beräknar medel för dessa två läkartjänster för budgetåret 1970/71.

Direktionen för karolinska sjukhuset har begärt inrättande av sammanlagt 14 nya läkartjänster vid Serafimerlasarettet och S:t Görans sjukhus. Som jag tidigare framhållit under punkten G 3 föreligger ett program för användningen av nytillskottet av läkare för tiden t. o. m. år 1975 (prop. 1969: 35, SU 83, rskr 215), vilket program tjänar som riktlinjer för socialstyrelsens planering av sjukvårdens utbyggnad. I programmet prioriteras den öppna vården utanför sjukhusen, den psykiatriska vården och långtidsvården när det gäller tilldelande av läkarresurser. Socialstyrelsen har mot bakgrund av sin allmänna planering av utnyttjandet av läkartillskottet i landet inte kunnat tillstyrka fler än fem nya läkartjänster vid nu ifrågavarande sjukhus. Sålunda bör enligt styrelsen anestesiavdelningen inom barnklinikerna vid S:t Görans sjukhus få en biträdande överläkare. Vidare bör den psykiatriska kliniken vid samma sjukhus få en underläkare med placering som permanent dagjour vid klinikens akut- och intensivvårdavdelning. En underläkartjänst bör också enligt socialstyrelsen inrättas vid var och en av följande kliniker vid S:t Görans sjukhus, nämligen barnmedicinska och barnkirurgiska klinikerna samt barn- och ungdomspsykiatriska kliniken.

Jag finner inte anledning att frångå socialstyrelsens förslag och beräknar således medel för nämnda fem läkartjänster (2, 4, 5).

Direktionen framhåller att det inom de nya barnklinikerna vid S:t Görans sjukhus kommer att uppstå behov av expertis, som inte finns representerad inom barnblocket. Det är sålunda angeläget att kunna anlita ögon- och öronspecialister samt specialister i klinisk fysiologi och odontologi. Jag har ingen erinran mot direktionens förslag i denna del. I avvaktan på närmare erfarenheter av behovets omfattning räknar jag i likhet med direktionen med en konsultmedverkan vid barnklinikerna motsvarande genomsnittligt 20 timmar per vecka. Medel beräknas härför (6).

Förhandlingar pågår om nya avtal för upplåtelsen för läkarutbildning m. m. av bl. a. berörda undervisningskliniker i Stockholm. De nya avtalen kan komma att innebära, att staten i fortsättningen inte längre skall svara för anställningen av läkare vid ifrågavarande kommunala sjukhus. I avvaktan på resultatet av förhandlingarna med Stockholms stad räknar jag emellertid med oförändrade avtalsgrunder för budgetåret 1970/71.

Sammanfattningsvis har jag beräknat medel för sju nya läkartjänster vid Serafimerlasarettet och S:t Görans sjukhus.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 6 845 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Avlöning av vissa läkare vid sjukhus i Stockholm* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 6 845 000 kr.

G 8. Bidrag till kommunala undervisningssjukhus

1968/69 Utgift	133 635 041 ¹
1969/70 Anslag	137 300 000 ¹
1970/71 Förslag	140 000 000

¹ Anslagen Bidrag till vissa sjukhus i Stockholm m. m., Bidrag till lasarettet i Lund, Bidrag till Malmö allmänna sjukhus, Bidrag till vissa sjukhus i Göteborg, Bidrag till lasarettet i Umeå och Bidrag till regionsjukhuset i Linköping

Från anslaget bestrids utgifter för bidrag till berörda kommunala sjukvårdshuvudmän för upplåtelsen för läkarutbildning m. m. av vissa kommunala sjukhus i stockholmsområdet och i Göteborg, lasarettet i Lund och Umeå, Malmö allmänna sjukhus samt regionsjukhuset i Linköping.

1. Nuvarande avtalsreglering

Stockholmsområdet. Enligt avtal om den medicinska undervisningen vid vissa sjukhus, som tillhör Stockholms stad och Stockholms läns landsting, utgår bidrag i huvudsak för kostnaderna för vissa byggnadsarbeten och viss utrustning vid Sabbatsbergs och S:t Görans sjukhus samt Serafimerlasarettet med 25 %. För driftkostnaderna vid kvinnokliniken och bakteriolo-

giska centrallaboratoriet vid Sabbatsbergs sjukhus utgår bidrag med 10 % resp. 2 %. För driftkostnaderna vid psykiatriska kliniken och de blivande nya barnklinikerna vid S:t Görans sjukhus samt vid Serafimerlasarettet utgår bidrag med 10 % (prop. 1947: 55, 1948: 213, 1959: 12, 1961: 198, 1963: 65 och 1967: 175).

Bidrag utgår även för kostnader för iordningställande och utrustning av vissa undervisningslokaler för läkarutbildning vid Södersjukhuset och Danderyds sjukhus m. fl. sjukhus. Vidare utgår bidrag till läkarlöner och utrustning m. m. för upplåtelse för viss undervisning av Roslagstulls sjukhus, S:t Eriks och S:t Görans sjukhus samt Södersjukhuset i Stockholm (prop. 1957: 2, 1958:87, 1963: 142, 1965: 1 bil. 10 s. 442 och 1969: 137).

Statens byggnads- och utrustningsbidrag för anordnande av läkarutbildning vid det nya sjukhus, som Stockholms läns landsting bygger i Huddinge har fastställts till 235 milj. kr. (prop. 1965: 141 och 1969: 102). Statens bidrag till sjukhusets driftkostnader skall regleras i senare avtal.

Enligt avtal om praktisk utbildning av sjukgymnaster i Stockholm utgår statsbidrag till kostnader för sådana särskilda byggnads- och utrustningsåtgärder som föranleds av sjukgymnastutbildningen vid Stockholms stads sjukvårdsinrättningar (prop. 1964: 73).

Lasarettet i Lund. Enligt avtal utgår till Malmöhus läns landsting för upplåtelsen av lasarettet i Lund för läkarutbildning m. m. i princip bidrag till byggnadskostnaderna med 25 % och i vissa fall 40 %, till kostnaderna för utrustning med 25 %, samt till driften av lasarettet med 10 % av de kostnader som efter antalet vård dagar belöper på de för utbildning och forskning ianspråkta vårdplatserna. För vissa byggnadsdelar beräknas avtalsenligt bidrag utöver 25 % på viss del av de verkliga kostnaderna (prop. 1962: 77 och 1965: 1 bil. 7 s. 281).

Enligt avtal om utbildning av sjukgymnaster vid lasarettet i Lund skall staten bl. a. lämna bidrag till kostnaden för vissa ändringsarbeten i befintliga lokaler vid lasarettet (prop. 1964: 73).

Malmö allmänna sjukhus. Enligt avtal utgår byggnadsbidrag till Malmö stad för upplåtelsen av Malmö allmänna sjukhus för läkarutbildning m. m. med 25 % för byggnad, som tas i anspråk för utbildning eller forskning. Utrustningsbidrag utgår med 25 % av kostnaderna. Driftbidrag utgår med 10 % av den del av driftkostnaderna, som efter antalet vård dagar belöper på de för utbildning och forskning utnyttjade vårdplatserna. Härutöver utgår visst bidrag till centraltandpoliklinik och käkcentral. Vid vissa sjukhusenheter utgår även bidrag till läkarlöner och läkarpensioner med en tredjedel av kostnaderna (prop. 1960: 1 bil. 10 s. 222 och 1963: 142).

Enligt avtal om praktisk utbildning av sjukgymnaster i Malmö skall staten bl. a. lämna bidrag till kostnaden för vissa byggnads- och ändringsarbeten som föranleds av sjukgymnastutbildningen (prop. 1964: 73).

Göteborg. Enligt avtal om upplåtelse för medicinsk undervisning och forskning av Göteborgs stads sjukhus — bl. a. Sahlgrenska sjukhuset och det blivande Östra sjukhuset i Göteborg — utgår till Göteborgs stad för upplåtelsen av vissa sjukhus för läkarutbildning m. m. bidrag dels med i allmänhet 25 % av kostnaderna för vissa byggnadsarbeten och viss utrustning, dels med 10 % av de driftkostnader, som efter antalet vård dagar belöper på de för undervisning och forskning upplåtna vårdplatserna, dels ock i särskild ordning för vissa provisoriska åtgärder. Visst statsbidrag utgår även för upplåtelsen av lokaler bl. a. för bakteriologi och patologi. (prop. 1958: 87, 1960: 69 och 71, 1961: 111, 1965: 140 samt 1969: 102).

Lasarettet i Umeå. Bidrag till Västerbottens läns landsting för upplåtelsen av lasarettet i Umeå för läkarutbildning m. m. utgår enligt avtal med 25 % av kostnaderna för vissa byggnadsarbeten och viss utrustning vid lasarettet i Umeå samt med 10 % av de driftkostnader, som efter antalet vård dagar belöper på de för utbildning och forskning ianspråktagna vårdplatserna. Visst statsbidrag utgår även för upplåtelsen av lokaler bl. a. för mikrobiologi och patologi (prop. 1962: 104).

Regionsjukhuset i Linköping. Investeringsbidrag utgår till Östergötlands läns landsting för upplåtelsen av regionsjukhuset i Linköping för läkarutbildning m. m. enligt avtal om läkarutbildning vid sjukhuset med 25 % av kostnaderna för sjukhusets utbyggande (prop. 1965: 141 och 1968: 83). Vidare utgår bidrag för anordnande av lokaler för medicinsk teknik i Linköping enligt avtal härom (prop. 1969: 102). Läkarutbildningsavtalet — som inte innehåller bestämmelser om bidrag till driften av regionsjukhuset — samt avtalet beträffande medicinsk teknik gäller t. o. m. den 30 juni 1970. Förhandlingar pågår om nytt avtal om läkarutbildning vid regionssjukhuset i Linköping att gälla fr. o. m. den 1 juli 1970. I anslutning härtill skall slutlig överenskommelse träffas om samarbetet rörande den laboratoriebyggnad i vilken medicinsk teknik inryms.

2. Avtalssituationen

Kungl. Maj:t har den 6 juni 1968 godkänt en överenskommelse med företrädare för de kommunala undervisningssjukhusen angående uppsägning av vissa avtal m. m., varigenom ifrågavarande avtal är uppsagda att upphöra med utgången av löpande avtalsperiod. Statens förhandlingsnämnd förhandlar nu med berörda kommuner om nya avtal. De uppsagda avtalen, som gäller t. o. m. den 30 juni 1970, är följande:

1. Avtal den 31 januari 1962 mellan staten och Malmöhus läns landsting angående *lasarettet i Lund*.

2. Avtal den 21 januari 1963 mellan staten och Malmö stad angående *Malmö allmänna sjukhus*.

3. Avtal den 24 och den 29 juni 1959 mellan staten och Malmö stad angående tandläkarhögskolan i Malmö.

4. Avtal den 9 december 1959 mellan staten och *Göteborgs stad* angående fortsatt upplåtelse av stadens sjukhus för medicinsk undervisning och forskning.

5. Avtal den 27 januari 1961 mellan staten och Göteborgs stad om lokaler för de bakteriologiska institutionerna m. m. vid universitetet i Göteborg samt de bakteriologiska och virologiska avdelningarna vid Göteborgs stads laboratorium, m. m.

6. Avtal den 27 januari 1961 mellan staten och Göteborgs stad om lokaler för den patologiska institutionen vid universitetet i Göteborg och den patologiska avdelningen vid Göteborgs stads laboratorium, m. m.

7. Avtal den 3 mars 1964 mellan staten och Göteborgs stad om odontologisk utbildning i Göteborg, m. m.

8. Avtal den 7 februari 1962 mellan staten och Västerbottens läns landsting angående landstingets medverkan till anordnande och upprätthållande av utbildning av läkare och tandläkare i *Umeå*, m. m.

Uppsägningen har även omfattat till de uppräknade avtalen hörande tilläggs- och tillämpningsavtal m. m.

Beträffande *stockholmsområdet* skall frågan om ett nytt avtal om läkarutbildning vid sjukhuset i Huddinge, som omfattar bestämmelser om bidrag till sjukhusets driftkostnader, tas upp i pågående gemensamma förhandlingar med samtliga huvudmän för kommunala undervisningssjukhus. Vidare stadgas bl. a. i avtalet angående omdaning av S:t Görans sjukhus till undervisningssjukhus, m. m. — vilket avtal gäller t. o. m. den 31 december 1976 — att part under löpande avtalstid äger påkalla förhandlingar om jämkning av avtalet därest undersökningar om fördelningen av kostnaderna mellan utbildning och forskning, å ena, samt sjukvården, å andra sidan, ger anledning härtill. Stockholms stad har vidare bl. a. förklarat sig beredd att, i vad avser S:t Görans sjukhus, samtidigt med övriga huvudmän för kommunala undervisningssjukhus förhandla med staten om grunder för bidrag till driften av sådana sjukhus på grundval av vissa utredningar.

Enligt föreliggande planer kommer den framtida läkarutbildningen i stockholmsområdet att i stort förläggas till karolinska sjukhuset, det nya sjukhuset i Huddinge, S:t Görans sjukhus, Södersjukhuset och Danderyds sjukhus. Frågan om ersättning för utbildning vid de båda sistnämnda sjukhusen avses komma att tas upp i pågående — med samtliga berörda sjukhus-huvudmän gemensamma — förhandlingar om undervisningssjukhusen (prop. 1969: 137, SU 187, rskr 421).

När det gäller *karolinska sjukhuset* har i avtal med Stockholms stad och Stockholms läns landsting om tillägg till 1931 års m. fl. avtal angående karolinska sjukhuset intagits en förklaring, att parterna är beredda att i god

tid före den 1 juli 1971 bl. a. ta upp förhandlingar om grunderna för kostnadsfördelning mellan parterna beträffande karolinska sjukhusets fortsatta utbyggnad och drift på grundval av vissa utredningar. Parterna är i samband härmed också beredda att förhandla om de kommunala sjukvårdshuvudmännens eventuella övertagande av huvudmannskapet för sjukhuset.

Som nämnts pågår förhandlingar om ett nytt avtal om läkarutbildning vid regionsjukhuset i Linköping, vilket skall gälla fr. o. m. den 1 juli 1970.

3. Investeringsberäkningar

Nämnden för undervisningssjukhusens utbyggande lägger fram vissa beräkningar rörande kommande investeringar — omfattande byggnads- och utrustningsåtgärder — vid de kommunala undervisningssjukhusen under budgetåret 1970/71. Nämnden har vidare gjort vissa uppskattningar rörande de statsbidrag, som vid oförändrade avtalsvillkor skulle komma att utgå under nämnda budgetår. Statsbidragen till byggnads- och utrustningsåtgärder uppskattas sålunda till 77 milj. kr.

Nämndens beräkningar framgår närmare av följande sammanställning.

	Investeringar	Beräknat statsbidrag
Stockholmsområdet	151 200 000	33 000 000
Lasarettet i Lund	14 600 000	3 800 000
Malmö allmänna sjukhus	59 000 000	14 000 000
Göteborg	48 000 000	12 000 000
Lasarettet i Umeå	24 600 000	6 200 000
Regionsjukhuset i Linköping	30 800 000	8 000 000
	328 200 000	77 000 000

4. Uppskattning av statsbidragen till driftkostnader

Med ledning av inhämtade uppgifter kan de statliga driftbidragen för ifrågavarande kommunala undervisningssjukhus vid oförändrade avtalsvillkor uppskattas till sammanlagt 83 milj. kr. Viss uppräknig av beloppet har därvid skett med hänsyn till att nya avtal rörande viss läkarutbildning i stockholmsområdet och regionsjukhuset i Linköping avses komma att föreligga för tiden efter den 1 juli 1970.

Departementschefen

Medel för statens bidrag till olika sjukvårdshuvudmän för upplåtelsen av kommunala sjukhus för läkarutbildning m. m. har för budgetåret 1969/70 anvisats under förslagsanslagen Bidrag till vissa sjukhus i Stockholm m. m., Bidrag till lasarettet i Lund, Bidrag till Malmö allmänna sjukhus, Bidrag till vissa sjukhus i Göteborg, Bidrag till lasarettet i Umeå och Bidrag till regionsjukhuset i Linköping. För nästa budgetår bör medel för ifrågavarande statsbidrag till berörda kommunala sjukvårdshuvudmän tas upp

under ett gemensamt anslag, kallat Bidrag till kommunala undervisningsjukhus.

Jag räknar med att nya avtal om upplåtelse av de kommunala undervisningsjukhusen för läkarutbildning och forskning skall kunna börja att gälla den 1 juli 1970. Avtalen avses komma att redovisas i en särskild proposition till årets riksdag. De nya avtalen kan komma att bygga på andra grunder för beräkningen av statsbidrag än vad nuvarande avtal gör.

I avvaktan på resultatet av pågående förhandlingar med huvudmännen för de kommunala undervisningsjukhusen anser jag mig emellertid böra räkna med i stort sett oförändrat medelsbehov för ändamålet för budgetåret 1970/71. Anslaget bör tas upp med 140 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till kommunala undervisningsjukhus* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 140 000 000 kr.

G 9. Utbildnings- och forskningsverksamhet vid läkarstationen i Dalby läkar-distrikt

1968/69 Utgift	561 633	Reservation 138 367
1969/70 Anslag	1 300 000	
1970/71 Förslag	1 700 000	

Från anslaget bestrids utgifter för utbildnings- och forskningsverksamheten vid läkarstationen i Dalby läkar-distrikt.

Bestämmelser om utbildnings- och forskningsverksamheten återfinns i ett mellan staten och Malmöhus läns landsting den 30 december 1964 träffat avtal om samarbete för uppförande och drift av en läkarstation i Dalby läkar-distrikt. Enligt avtalet bidrar staten till kostnaderna för uppförande av läkarstationen samt svarar för den personal, som är avsedd uteslutande för utbildnings- eller forskningsändamål, och för anskaffning av löpande utrustning, förbrukningsartiklar m. m., som hänför sig till nämnda verksamhet (prop. 1965: 1 bil. 7 s. 168).

Socialstyrelsen

För bestridande av statens bidrag till uppförande av läkarstationen i Dalby läkar-distrikt har tidigare ställts till förfogande 875 000 kr. Ytterligare 91 000 kr. behövs för ändamålet. Läkarstationen har slutbesiktigats. Statens sammanlagda bidrag till byggnadskostnaderna beräknas uppgå till 966 000 kr.

Baspersonalen består f. n. av — förutom forskningsledare och provinsialläkare med tillsynsuppgifter — en instruktionsköterska med laboratorieut-

bildning, en assistent, en kontorist och en laboratoriekonsult. Kostnaden härför beräknas till 233 000 kr. För budgetåret 1970/71 bör en psykiatrisk konsult knytas till verksamheten med hänsyn till flera forskningsprojekt och särskilt undersökningen av 67-åringar. På grund av att de administrativa uppgifterna växer bör baspersonalen utökas med ännu en assistent. Kostnaderna för baspersonalen ökar härigenom med 68 000 kr. till totalt 301 000 kr.

För arvoden till ledamöter och experter vid den rådgivande nämnden för verksamheten vid läkarstationen samt för resekostnader och traktamenten beräknas 50 000 kr. Kostnaderna för materiel, elektricitet, telefon och dataregistrering m. m. beräknas till 257 000 kr. Vidare behöver basutrustningen kompletteras för 15 000 kr.

Utöver 714 000 kr. till berörda baskostnader behövs enligt socialstyrelsens 985 000 kr. till forskningsverksamheten under budgetåret 1970/71 vid läkarstationen enligt följande sammanställning.

<i>Beslutade forskningsprojekt</i>	Kostnad kr.
a) Ögonundersökning, bl. a. för kartläggning av förekommande syndefekter och utprovning av för provinsialläkare lämplig metodik.....	105 000
b) Undersökning av hörselskador och graden av handikapp som dessa medför. Utförs i samband med ögonundersökningen.....	50 000
c) Undersökning av urinvägsinfektioner, bl. a. utprovning av ett automatiserat behandlingsprogram. Syftet är att man genom kontroll av urinsockernivån tidigt skall kunna upptäcka och behandla urinvägsinfektioner och härigenom förebygga njurskador.....	216 000
d) Undersökning av jordbrukets socialmedicin för att bl. a. belysa speciella medicinska problem inom jordbruket samt behovet av arbetsmedicinska åtgärder ..	80 000
e) Undersökning av 67-åringar.....	213 000
f) Undersökning av kostvanor; undersökningen inkluderar delar av den tidigare planerade blodbristundersökningen	112 000
g) Utvidgad hälsokontroll av 4—7-åringar.....	87 000
h) Analys av datamaterialet från läkarstationens verksamhet.....	61 000
Summa kostnader för beslutade forskningsprojekt	924 000

<i>Nytt forskningsprojekt</i>	
Ekonomisk analys av värdeffekten.....	61 000

Kostnaderna för beräknat byggnadsbidrag, viss baspersonal och vetenskaplig basutrustning m. m. samt nämnda forskningsprojekt uppgår sålunda till sammanlagt (avrundat) 1,7 milj. kr.

Departementschefen

Jag har ingen erinran mot socialstyrelsens beräkning av medelsbehovet och tar upp anslaget med 1,7 milj. kr., vilket innebär en ökning med 400 000 kr. Det ankommer på Kungl. Maj:t att närmare besluta om anslagets fördelning på olika forskningsprojekt m. m.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Utbildnings- och forskningsverksamhet vid läkarstationen i Dalby läkardistrikt* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 1 700 000 kr.

G 10. Vidareutbildning av läkare

1969/70 Anslag	1 600 000
1970/71 Förslag	2 100 000

Från anslaget bestrids utgifter i samband med vidareutbildning av läkare (prop. 1969: 35, SU 83, rskr 215).

Enligt kungörelsen (1969: 422) med tillämpningsföreskrifter till lagen den 30 juni 1960 (nr 408) om behörighet att utöva läkaryrket skall den som vill förvärva specialistkompetens — sedan han fått legitimation som läkare — genomgå vidareutbildning bestående av allmäntjänstgöring som läkare, huvudutbildning inom specialiteten vari specialistkompetensen söks samt sidoutbildning inom annan specialitet av betydelse för sökt kompetens. Allmäntjänstgöringen fullgörs under nio månader, varav tre månader i psykiatrisk vård och sex månader i öppen vård utanför sjukhus. Allmäntjänstgöring i psykiatrisk vård avslutas med skriftligt prov. Under huvudutbildningen skall läkaren delta i systematisk undervisning med kunskapsprov.

Nämnden för läkares vidareutbildning, som inrättats den 1 juli 1969, skall bl. a. anordna dels skriftligt prov för läkare, som fullgör allmäntjänstgöring, dels systematisk undervisning med kunskapsprov för läkare, som genomgår nyssnämnd huvudutbildning, och för andra läkare enligt särskilda föreskrifter. Socialstyrelsen tillhandahåller nämnden behövlig sekreterar- och biträdeshjälp. Kostnaderna för nämndens verksamhet bestrids under innevarande budgetår från detta anslag.

Kungl. Maj:t har den 29 maj 1969 bemyndigat socialstyrelsen att i samråd med nämnden låta anordna viss särskild utbildning för allmän praktik. Under denna utbildning skall läkaren fullgöra nyssnämnd allmäntjänstgöring och delta i systematisk undervisning med kunskapsprov.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Social-	Dep.chefen
		styrelsen	
1. Systematisk undervisning och kunskapsprov i avslutning härtill	1 040 000	+860 000	+760 000
2. Skriftliga prov i samband med allmäntjänstgöring ..	50 000	—	—
3. Nämnden för läkares vidareutbildning	180 000	+ 40 000	+ 40 000
4. Ersättning till socialstyrelsen för kansliorganisation åt nämnden	330 000	—330 000	—330 000
5. Kurs i tropikmedicin	—	—	+ 30 000
	1 600 000	+570 000	+500 000

Socialstyrelsen

1. För att den systematiska undervisningen med kunskapsprov skall kunna byggas ut i takt med avlagda examina — medicine licentiatexamen enligt hittillsvarande studieordning och läkarexamen fr. o. m. år 1973 enligt den

nya studieordningen — bör medlen för ändamålet ökas med ca 900 000 kr. årligen. Kostnaderna vid fullt utbyggd verksamhet har enligt 1968 års kostnadsnivå beräknats till ca 6 milj. kr., motsvarande ca 335 kurser årligen. Full kapacitet bör uppnås omkring budgetåret 1975/76.

4. Kostnaderna för en kansliorganisation åt nämnden för läkares vidareutbildning bör i fortsättningen bestridas från förslagsanslaget Socialstyrelsen (punkten E 1).

5. Kostnaderna för en kurs i tropikmedicin bestrids under budgetåret 1969/70 från förslagsanslaget Efterutbildning av viss sjukvårdspersonal m. m. (punkten G 11). I fortsättningen bör kostnaderna bestridas från detta anslag.

Departementschefen

Jag räknar med att ca 100 kurser för systematisk undervisning med kunskapsprov skall behöva anordnas under budgetåret 1970/71. Kostnaderna för en kansliorganisation åt nämnden för läkares vidareutbildning har jag tagit upp under anslaget E 1. Socialstyrelsen.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 2,1 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Vidareutbildning av läkare* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 2 100 000 kr.

G 11. Efterutbildning av viss sjukvårdspersonal m. m.

1969/70 Anslag	420 000
1970/71 Förslag	570 000

Kostnaderna för viss vidare- och efterutbildning av läkare, tandvårdsinspektörer, psykologer, barnmorskor, distriktssköterskor, kuratorer, sjukgymnaster, arbetsterapeuter m. fl. bestrids från detta anslag.

	Anslag 1969/70	Beräkning för 1970/71 Social- Dep.chefen styrelsen	
1. Kurs i socialmedicin för tjänsteläkare m. m.	42 000	29 000	29 000
2. Efterutbildning av läkare inom den psykiska barna- och ungdomsvården.	17 000	18 500	18 500
3. Kurs i socialodontologi och tandvårdsadministra- tion för tandläkare inom folktandvården.	58 000	65 000	65 000
4. Specialkurs för vissa psykiater och psykologer. . . .	17 000	18 500	18 500
5. Kurser för läkare m. fl. inom mödra- och barn- hälsovården.	10 000	18 000	18 000
6. Repetitionskurser för barnmorskor i öppen vård . .	42 000	42 000	42 000
7. Kurser för distriktssköterskor i förebyggande möd- ravård.	100 000	100 000	100 000
8. Vidareutbildning av legitimerade sjukgymnaster m. fl. inom rehabiliteringsvård.	40 000	84 000	84 000
9. Kurser i rehabiliteringsmetodik samt kurser för sjuk- huskuratorer.	50 000	84 000	84 000
10. Specialkurser för farmaceuter.	—	18 000	18 000

	Anslag 1969/70	Beräkning för 1970/71 Social- styrelsen	Dep.chefen
11. Kurs för tillsynsmän vid ungdomsvårdsskolor och vårdanstalter för alkoholmissbrukare.....	—	138 500	—
12. Repetitionskurser för distriktssköterskor.....	—	90 600	90 000
13. Kurs i tropikmedicin	30 000	—	—
14. Avrundning	—	—	3 000
	406 000	706 100	570 000

Socialstyrelsen

Socialstyrelsen beräknar följande medelsbehov för ifrågavarande kursverksamhet.

1. För en kurs i socialmedicin för tjänsteläkare beräknas 15 000 kr. Till stipendier för deltagare i fortsättnings- och repetitionskurser för läkare erfordras 6 000 kr. För de fall då särskild kursavgift tas ut av läkare som utan att vara provinsialläkare deltar i de av provinsialläkarfonden bekostade fortsättnings- och repetitionskurserna beräknas 8 000 kr.

2. För en kurs för läkare inom den psykiska barna- och ungdomsvården beräknas 18 500 kr.

3. Det finns ett stort behov av välutbildade odontologer som administratörer för den samhällseliga tandvården. Erfarenheterna från kurser som anordnats i ämnet de senaste budgetåren är goda. Styrelsen beräknar kostnaderna för en kurs till 65 000 kr.

4. Våren 1969 anordnades en kurs för psykiater och psykologer anställda vid ungdomsvårdsskolorna. Under innevarande budgetår avses ytterligare en kurs bli anordnad. Med hänsyn till att antalet psykologer vid ungdomsvårdsskolorna ökar och i beaktande av omsättningen av konsultläkare behövs en kurs även under nästa budgetår. Kostnaden beräknas till 18 500 kr.

5. Under ett flertal år har anordnats korta kurser för överläkare och biträdande överläkare vid kvinno- och barnkliniker. Utvecklingen inom området gör det önskvärt att en kontinuerlig information ges. Sådan information bör också ges de första distriktssköterskor m. fl. som ansvarar för fortbildningen inom den öppna hälso- och sjukvården. Kostnaderna beräknas till 12 000 kr. För att uppnå så stor enhetlighet som möjligt anser styrelsen det angeläget att inkalla landstingsrepresentanter till årligen återkommande konferenser angående hälsokontrollen av fyraåringarna. Kostnaderna för en sådan konferens beräknas till 6 000 kr.

6. Socialstyrelsen anser det angeläget att den nuvarande verksamheten med obligatoriska repetitionskurser för barnmorskor i öppen vård kan fortsätta utan avbrott. För två repetitionskurser under budgetåret 1970/71 beräknar styrelsen en kostnad av 42 000 kr.

7. De kurser för distriktssköterskor i förebyggande mödravård som hittills anordnats har avsett att ge sådana kunskaper i mödrahälsovård och vård vid hastigt påkommande förlossningar att distriktssköterskan i sitt distrikt kan ersätta distriktsbarnmorskan utom i vad avser den direkta för-

lossningsvården. För två sådana kurser och två repetitionskurser beräknar socialstyrelsen en kostnad av 100 000 kr.

8. Våren 1969 har en kurs anordnats för sjukgymnaster och arbetsterapeuter i rehabilitering, främst avseende patienter med reumatoid artrit. Styrelsen anser det synnerligen värdefullt att sjukgymnaster och arbetsterapeuter som behandlingsmässigt har samma mål får gemensam fortbildning i rehabilitering. Styrelsen planerar därför att under budgetåret 1970/71 anordna två kurser i andra inom rehabiliteringsområdet förekommande diagnoser. Kostnader för två kurser beräknas uppgå till 42 000 kr.

Med hänsyn till den snabba utvecklingen beträffande tekniska hjälpmedel för handikappade anser styrelsen det synnerligen angeläget att en kursverksamhet kan påbörjas för information på området till de yrkesgrupper som handhar frågor om hjälpmedel för handikappade. Utbildning i ämnet saknas i allmänhet i de aktuella yrkesgruppernas grundutbildning. Styrelsen hemställer därför att medel ställs till förfogande för sju regionala kurser för arbetsterapeuter, kuratorer, läkare, sjukgymnaster och sjuksköterskor angående tekniska hjälpmedel åt handikappade. Kostnaderna för dessa kurser beräknas uppgå till 42 000 kr.

9. Under de tre senaste budgetåren har hållits kurser i teammetodik för personal inom rehabiliteringsområdet. Kursdeltagarna representerade alla inom området förekommande yrken. Erfarenheterna är positiva och socialstyrelsen anser det angeläget att verksamheten fortsätter och utvidgas. För budgetåret 1970/71 planerar styrelsen två sådana kurser. Kostnaderna här för uppgår till 54 000 kr.

Ett stort behov finns av fortbildningskurser för kuratorer — framförallt för sjukhuskuratorer med utbildning som ligger litet längre tillbaka i tiden. Styrelsen föreslår, att två kurser anordnas under nästa budgetår för en kostnad som preliminärt beräknas till 30 000 kr.

10. Styrelsen finner det angeläget att medel ställs till förfogande för anordnande av fortbildningskurser för apotekare som skall inspektera distribution och förvaring av läkemedel vid sjukvårdsinrättningar. Styrelsen hemställer därför att 18 000 kr. ställs till styrelsens disposition för anordnande av dels kurs för centralförrådsföreståndare m. fl., dels kurs för inspektionsapotekare.

11. För tillsynsmän vid ungdomsvårdsskolor och vårdanstalter för alkoholmissbrukare saknas lämplig utbildning. Detta medför en viss osäkerhet i arbetet, i synnerhet med hänsyn till att ett alltmer svårbehandlat klientel intas vid sådana institutioner. Styrelsen hemställer därför om medel för anordnande av specialkurs för tillsynsmän vid ungdomsvårdsskolor och vårdanstalter för alkoholmissbrukare under budgetåret 1970/71. Kostnaderna beräknas till 138 500 kr.

12. I avvaktan på slutligt ställningstagande till frågan om obligatoriska fortbildningskurser för distriktssköterskor och med hänsyn till att full ut-
5* — *Bihang till riksdagens protokoll 1970. 1 saml. Nr 1. Bil. 7*

byggnad av organisationen för vidareutbildningen i öppen hälso- och sjukvård knappast kan väntas vara genomförd under budgetåret 1970/71 hemställer styrelsen att medel ställs till förfogande för fyra repetitionskurser för distriktssköterskor under budgetåret 1970/71. Kostnaderna härför beräknas uppgå till 90 600 kr.

13. Kostnaderna för denna kurs tas upp under anslaget Vidareutbildning av läkare.

Departementschefen

Större delen av de under detta anslag upptagna kurserna är en fortsättning av förut bedriven verksamhet. Nya förslag för nästa budgetår är konferenser om hälsokontroll av fyraåringar (5), kurser angående tekniska hjälpmedel åt handikappade (8), kurser för sjukhuskuratorer (9) samt de under 10, 11 och 12 upptagna kurserna.

Som framgår av sammanställningen beräknar jag medel för kursverksamhet av den omfattning socialstyrelsen föreslagit under 1—10 och 12. I fråga om repetitionskurser för barnmorskor (6) och kurser för distriktssköterskor i förebyggande mödravård (7) framhöll jag vid anmälan av detta anslag i prop. 1969: 1 bil. 7 s. 138 att dessa kurser i första hand är en angelägenhet för de kommunala huvudmännen. Jag tillstyrkte dock att staten övergångsvis skulle ta på sig kostnaderna. I likhet med socialstyrelsen anser jag det angeläget att dessa kurser liksom repetitionskurserna för distriktssköterskor (12) kan fortsätta utan avbrott och beräknar medel för dem även för nästa budgetår. Jag räknar med att de kommunala huvudmännen skall överta ansvaret och kostnaderna för ifrågakvarande kursverksamhet med verkan fr. o. m. budgetåret 1971/72.

Anslaget bör tas upp med 570 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Efterutbildning av viss sjukvårdspersonal m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 570 000 kr.

G 12. Kurser för vissa utländska läkare och tandläkare m. m.

1968/69 Utgift	1 537 811
1969/70 Anslag	1 500 000
1970/71 Förslag	1 500 000

Från detta anslag bekostas kurser för kompletterande utbildning av läkare, tandläkare, sjuksköterskor och barnmorskor m. fl. med utländsk examen, vilka har för avsikt att arbeta i Sverige.

För budgetåret 1970/71 har redovisats följande medelsbehov för kursverksamheten.

1. Kurser i svenska medicinalförfattningar för utländska läkare.....	80 000
2. Viss vidareutbildning m. m. för läkare.....	240 000
3. Överförande till Sverige av vissa läkare och tandläkare.....	375 000
4. Kurs i svenska medicinalförfattningar för tandläkare.....	9 000
5. Kompletteringskurs för sjuksköterskor.....	121 900
6. Kompletteringskurs för barnmorskor.....	40 700
7. Centrala prov i svenska språket för sjuksköterskor m. fl.	19 500
8. Kurs i medicinalförfattningar för sjuksköterskor med utbildning i Danmark, Finland, Norge och Island.....	11 800
9. Kurs för utländska tandläkare.....	63 200
10. Tilläggskurs för tandläkare med västtysk examen.....	247 500
Summa kr.	1 208 600

Socialstyrelsen

1. Genomgång av kurs i svenska medicinalförfattningar är obligatorisk för de läkare med utländsk examen, som önskar få svensk legitimation. Styrelsen beräknar att ca 120 läkare önskar gå igenom sådan kurs under budgetåret 1970/71. Styrelsen avser därför att anordna fem kurser i ämnet om vardera högst en månad med omkring 25 deltagare i varje kurs. Kostnaden för varje kurs beräknas till 16 000 kr.

2. Socialstyrelsens nämnd för utländsk medicinalpersonal har för avsikt att under budgetåret 1970/71 anordna dels två vidareutbildningskurser — envar om högst tre månader jämte en månads inläsningstid — för läkare med utländsk medicinsk examen med högst 30 deltagare i varje kurs, dels särskilda språkprov. Kostnaderna härför beräknas till sammanlagt 240 000 kr. Kurserna avses äga rum i Örebro enligt avtal år 1966 mellan staten och Örebro läns landsting angående anordnande av viss vidareutbildning för läkare med utländsk medicinsk examen vid regionsjukhuset i Örebro.

3. Efter förhandlingar mellan vederbörande myndigheter i Jugoslavien och socialdepartementet i Sverige har under budgetåret 1968/69 uttagits två grupper om vardera ca 30 jugoslaviska läkare för tjänstgöring i Sverige. För läkarna anordnades kurs i svenska språket under fyra månader. Det finns anledning anta, att nya grupper av utländska läkare och tandläkare skall anlända hit. I avvaktan på närmare uppgifter om den beräknade omfattningen av ifrågavarande verksamhet beräknar styrelsen medelsbehovet under budgetåret 1970/71 till 375 000 kr.

4. Socialstyrelsen avser att under budgetåret 1970/71 anordna en kurs om ca 45 timmar i svenska medicinalförfattningar för vissa tandläkare med utländsk examen. Kostnaden för en kurs med 30 deltagare beräknas till 9 000 kr.

5. Under budgetåret 1969/70 anordnas två kompletteringskurser för sjuksköterskor med utländsk examen som begärt svensk legitimation som sjuksköterska. Även under budgetåret 1970/71 behövs två kurser med vardera ca 20 deltagare. Komplettering av den praktiska utbildningen förutsetts som hittills ske i form av vikariat på sjukskötersketjänst. Kostnaderna beräknas till 121 900 kr.

6. Barnmorskor med utländsk examen, som har för avsikt att stanna och

utöva sitt yrke i Sverige, måste komplettera sin utbildning för att få svensk legitimation. Socialstyrelsen beräknar att ca tio utländska barnmorskor bör genomgå en kurs under sex veckor innan de kan få svensk legitimation. En sådan kurs omfattar förutom teoretisk undervisning även praktik under handledning av barnmorska samt viss hospitering. Kostnaderna beräknas till sammanlagt 40 700 kr., varav 9 600 kr. utgör stipendier åt kursdeltagare.

7. Vid den kompletteringsutbildning för utländska sjuksköterskor och barnmorskor som bedrivits har vissa elever haft svårt att följa undervisningen, emedan de inte behärskat svenska språket. Socialstyrelsen avser därför att fr. o. m. budgetåret 1969/70 anordna centrala prov i svenska språket för de sjuksköterskor och barnmorskor med utländsk utbildning, som önskar genomgå socialstyrelsens kompletteringskurser för att erhålla svensk legitimation. Proven förutsätts bli ordnade på samma sätt som de som genomgås av läkare med utländsk examen. Även under budgetåret 1970/71 behövs centrala språkprov. Kostnaderna härför beräknas till 19 500 kr.

8. Under budgetåret 1969/70 kommer att anordnas två kurser i svenska medicinalförfattningar för de sjuksköterskor som utbildats i Danmark, Finland, Norge och Island och som ansökt om svensk legitimation som sjuksköterska. Även under budgetåret 1970/71 behövs två kurser med vardera ca 25 deltagare. Kostnaderna härför beräknas till 11 800 kr.

Kursnämnden för vissa utländska tandläkare

9. Nämnden föreslår att liksom föregående år en kurs för utländska tandläkare anordnas vid Lunds universitet. Kostnaderna beräknas till oförändrat 63 200 kr.

Socialstyrelsens nämnd för utländsk medicinalpersonal

10. Fr. o. m. 1962 och fram till hösten 1968 har universitetskanslersämbetet i enlighet med av Kungl. Maj:t lämnat uppdrag antagit studerande för tandläkarutbildning i Västtyskland. Därvid har förutsatts, att ifrågavarande studerande efter avlagd västtysk examen skulle genomgå en tilläggskurs under högst en termin för att få behörighet att utöva tandläkaryrket i Sverige. Sådan tilläggsutbildning har genomförts i Malmö 1968 och 1969. Under budgetåret 1970/71 bör en motsvarande tilläggskurs anordnas. Antalet deltagare bör inte överstiga 32. I mån av platstillgång bör också annan utländsk tandläkare än sådan som avlagt västtysk examen beredas tillfälle att genomgå kursen. Kostnaden beräknas till 247 000 kr.

Departementschefen

Under punkterna 1—2 och 4—10 angiven kursverksamhet för läkare, tandläkare, sjuksköterskor och barnmorskor med utländsk utbildning är av ungefär samma omfattning som den som pågår under innevarande budgetår. De redovisade kostnadsberäkningarna kan jag i huvudsak godta. Jag vill

dock framhålla beträffande de under punkt 2 angivna kurserna i Örebro att avtalet mellan staten och Örebro läns landsting härom sagts upp av landstinget såvitt gäller den ersättning som utgår från staten till landstinget — nu 40 000 kr. per kurs. I december 1969 uppdrog jag åt statens förhandlingsnämnd att föra förhandlingar med landstinget om ändrad ersättning. Ny överenskommelse i frågan torde få redovisas för riksdagen i lämpligt sammanhang.

Under senare år har särskilda kurser anordnats för grupper av tjeckoslovakiska, jugoslaviska och bulgariska läkare och tandläkare. Sedan år 1967 har sammanlagt drygt 200 läkare genomgått sådana kurser. Läkarna har tagits ut för tjänstgöring i Sverige efter samråd mellan resp. lands och Sveriges arbetsmarknads- och hälsovårdsmyndigheter. Efter fyra månaders språkundervisning har läkarna placerats ut på svenska sjukhus för att tjänstgöra på samma villkor som sina svenska kollegor. Socialstyrelsens nämnd för utländsk medicinalpersonal placerar ut läkarna på de olika sjukhusen.

Det är möjligt att nya grupper utländska läkare och tandläkare anländer till Sverige under nästa budgetår. Det går dock inte att nu närmare ange statens kostnader härför.

Det sammanlagda medelsbehovet under anslaget beräknar jag till oförändrat 1,5 milj. kr.

Jag förutsätter i likhet med tidigare år att kostnaderna för nu ej förutsebara efterutbildnings- eller omställningskurser för utländska läkare, tandläkare, sjuksköterskor eller barnmorskor skall bestridas från förevarande anslag enligt Kungl. Maj:ts närmare bestämmande.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kurser för vissa utländska läkare och tandläkare m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 500 000 kr.

G 13. Stipendier till studerande vid odontologisk fakultet

1968/69 Utgift	1 096 112
1969/70 Anslag	900 000
1970/71 Förslag	1 100 000

Studerande vid odontologisk fakultet kan få stipendium med 2 500 kr. årligen under högst fem år på villkor att han förbinder sig att efter vunnen legitimation tjänstgöra som tandläkare i folktandvården under samma antal år som stipendium innehafts. Bestämmelserna återfinns i kungörelsen (1961: 281) om stipendium till studerande vid tandläkarhögskola. Svenska studerande, som av universitetskanslersämbetet antagits för tandläkarutbildning i Västtyskland, är i fråga om rätt att erhålla statliga lån och stipendier likställda med studerande vid svensk odontologisk fakultet.

Socialstyrelsen

På grund av alltjämt rådande svårigheter att rekrytera tandläkare till folktandvården anser socialstyrelsen, att stipendierna bör bibehållas åtminstone de närmaste åren. Antalet ansökningar om stipendium har de senaste åren ökat och kan för den kommande femårsperioden väntas öka ytterligare i samband med att undervisningen nu kommit i gång vid den odontologiska fakulteten i Göteborg. Man torde för nämnda period böra räkna med ett årligt behov av ca 450 hela stipendier.

Antal inskrivna elever vid högskolorna

vid slutet av vårterminen 1967.....	1 311
» » » » 1968.....	1 431
» » » » 1969.....	1 567

Härtill kom vid sistnämnda tidpunkt omkring 150 studerande vid västtyska universitet, vilka efter ansökan antagits till ifrågakvarande studier.

Antal beviljade hela stipendier

budgetåret 1966/67.....	257
» 1967/68.....	340
» 1968/69.....	456
» 1969/70.....	450 (beräknat)
» 1970/71.....	450 »

Med hänsyn till det för de senaste budgetåren redovisade ökade antalet beviljade stipendier och det ökade antalet studerande vid de odontologiska fakulteterna torde man för budgetåret 1970/71 böra räkna med ett behov av 450 hela stipendier. I enlighet härmed erfordras ett anslag på 1 125 000 kr.

Departementschefen

Jag beräknar anslaget till 1,1 milj. kr. och hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Stipendier till studerande vid odontologisk fakultet* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 100 000 kr.

G 14. Nordiska hälsovårdshögskolan

1968/69 Utgift	775 000 ¹
1969/70 Anslag	1 150 000
1970/71 Förslag	1 550 000

¹ Utbetalat retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänförs till budgetåret 1968/69 uppgår till 1 821 kr.

Vid nordiska hälsovårdshögskolan anordnas kurser för ämbetsläkare, ingenjörer verksamma inom den allmänna hälsovården, hälsovårdsinspektörer och sjukhusadministratörer.

Skolans verksamhet regleras genom avtal mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige (prop. 1962: 1 bil. 3, SU 11, rskr 11 samt prop. 1965: 1 bil. 7, SU 5, rskr 5). Samtliga utgifter bestrids under löpande budgetår förskottsvis av Sverige. Efter räkenskapsårets slut betalar övriga stater sina andelar av kostnaderna. Dessa fördelas på länderna proportionellt i förhållande till det antal kursmånader, som faller på de av varje land under året utnyttjade elevplatserna.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Hälsovårds- högskolan	Dep.chefen
<i>Personal</i>	5	+3	+3
<i>Anslag</i>			
Avlöningar	454 000	+251 000	+247 000
Sjukvård	1 000	—	—
Reseersättningar	75 000	+ 45 000	+ 41 000
Lokalkostnader	38 000	+ 32 000	+ 32 000
Expenser	237 000	— 26 000	— 42 000
Därav engångsutgifter	75 000	— 75 000	— 75 000
Representation	—	—	+ 3 000
Stipendier till elever	285 000	+104 000	+ 95 000
Lönekostnadspålägg	60 000	+ 16 000	+ 27 000
	1 150 000	+422 000	+400 000

Styrelsen för nordiska hälsovårdshögskolan

Undervisningen under budgetåret 1970/71 föreslås omfatta kurser om sammanlagt 13 månader, nämligen

3 tvåmånaderskurser för ämbetsläkare	6 mån.
2 sexveckorskurser för sanitäringenjörer	3 »
2 tvåveckorskurser för hälsovårdsinspektörer	1 »
1 tvåmånadskurs för sjukhusadministratörer	2 »
1 enmånadskurs i socialodontologi	1 »
	Summa 13 mån.

1. Löne- och prisomräkning 96 541 kr.

2. Tiden för sanitäringenjörskursen bör förlängas från fyra till sex veckor för att möjliggöra en fördjupning av undervisningen och aktivare kursarbete. Den ena kursen bör som hittills ägnas vattenvårdsproblem och den andra luftvårdsproblem.

3. Redan när försökskursen på en månad för sjukhusadministratörer första gången anordnades budgetåret 1967/68 räknade styrelsen med att utbildningstiden framdeles borde förlängas med en eller två månader. Efter två kurser finner styrelsen det uppenbart, att kurstiden bör förlängas till två månader.

4. Behovet av administrativt välutbildade odontologer för den samhällsiga tandvården med uppgift att organisera, leda och öva tillsyn över såväl förebyggande som kurativ vård har blivit allt mera framträdande i de nor-

diska länderna. Viss utbildning ges i redan existerande nationella kurser. Den här föreslagna nordiska kursen avses ligga på en högre nivå än de nationella. Vart och ett av länderna har dock f. n. för litet antal tandläkare, som behöver eller önskar denna ytterligare utbildning, för att det skulle vara befogat att inom de olika länderna anordna sådan. Tandläkarna inom de nordiska ländernas hälsovårdsadministrationer har funnit att en kurs på en månad omfattande ca 120 timmar bör komma till stånd vid högskolan. Ett preliminärt program som förutsätts bli föremål för diskussion i en nordisk arbetsgrupp har utarbetats. Kostnaderna (undervisning och resor) beräknas till ca 135 000 kr. för en försöksvis anordnad kurs på en månad.

5. Utökningen av högskolans verksamhet kan lokalmässigt genomföras när den vid årsskiftet 1969/70 flyttar in i nya lokaler inom institutionen för hygien vid Göteborgs universitet. Den föreslagna ökningen av högskolans verksamhet motiverar ytterligare en kvalificerad lärartjänst. En befattning som universitetslektor föreslås. Om en sådan tjänst inrättas, behövs inte ytterligare assistenttjänster. Ytterligare ett kvalificerat skrivbiträde och en expeditionsvakt behövs. Den utökade verksamheten motiverar i övrigt höjda arvoden och särskilda ersättningar i relation till den ökade arbetsmängden.

6. Lönekostnadspålägg för nya tjänster 16 670 kr.

Remissyttranden

Yttranden har avgivits av *socialstyrelsen, statens naturvårdsverk, Svenska landstingsförbundet* och *Svenska kommunförbundet*. Remissinstanserna har inte haft några erinringar mot den föreslagna utvidgningen av kursverksamheten. Landstingsförbundet understryker att kursen i sjukhusadministration fortfarande bör bedrivas som en försöksverksamhet. Kommunförbundet och naturvårdsverket betonar vikten av att miljövårdsproblemen tas upp i undervisningen av sanitäringjörer.

Anslagsframställningen har också underställts social- och hälsovårdsministerierna i Danmark, Finland och Norge, vilka har godkänt budgetförslaget.

Departementschefen

Enligt avtalet mellan de nordiska länderna om hälsovårdshögskolan skall kostnaderna fördelas mellan länderna i förhållande till det antal kursmånader som faller på de av varje land under året utnyttjade elevplatserna. Kostnaderna får enligt avtalet inte överstiga 700 000 kr. för år.

Riksdagen har bemyndigat Kungl. Maj:t att träffa avtal med Danmark, Finland och Norge om en ändring i avtalet för högskolan, innebärande att bestämmelsen om kostnadsram utgår eller alternativt att kostnadsramen höjs (prop. 1968: 1 bil. 7 s. 169, SU 5, rskr 5). Ett svenskt förslag till ändrad

avtalstext är f. n. under behandling i de övriga nordiska länderna. Förslaget till anslag för budgetåret 1970/71 har godkänts av dessa.

Jag har ingen erinran mot högskolans förslag till utökad kursverksamhet under nästa budgetår. Jag beräknar således medel för en utökning av sanitäringenjörskurserna från fyra till sex veckor samt av den försöksvis anordnade kursen i sjukhusadministration från en till två månader. Jag finner det vidare värdefullt att en särskild kurs i socialodontologi på en månad anordnas vid högskolan och beräknar likaledes medel härför.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 1 550 000 kr. Jag har därvid beräknat medel för en tjänst för en kvalificerad lärare, en biträdestjänst och en tjänst som expeditivvakt. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Nordiska hälsovårdshögskolan* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 550 000 kr.

H. Övrig sjukhusvård m. m.

H 1. Rättspsykiatriska stationer och kliniker

1968/69 Utgift ¹	2 395 523 ²
1969/70 Anslag	8 045 000
1970/71 Förslag	11 870 000

¹ Del av anslagen Statlig psykiatrisk sjukhusvård: Avlöningar och Statlig psykiatrisk sjukhusvård: Omkostnader

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 18 887 kr.

De rättspsykiatriska stationernas uppgift är att utföra rättspsykiatriska undersökningar i brottmål huvudsakligen av misstänkta personer på fri fot. Motsvarande undersökningar av häktade personer utförs vid rättspsykiatriska kliniker, där även undersökning i mindre omfattning sker av icke häktade personer.

Från anslaget bestrids kostnader för de rättspsykiatriska stationerna i Stockholm, Norrköping, Jönköping, Växjö, Örebro, Sundsvall och Umeå samt de rättspsykiatriska klinikerna i Uppsala, Lund och Göteborg.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71 Socialstyrelsen	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
<i>Stationer</i>			
Läkarpersonal.....	14	— 3	— 3
Kuratorer.....	13	— 2	— 2
Övrig personal.....	13	— 2	— 2
<i>Kliniker</i>			
Läkarpersonal.....	11	+ 6	+ 6
Psykologer, kuratorer.....	14	+ 7	+ 7
Övrig vårdpersonal m. m.....	47	+24	+24
Övrig personal.....	19	+10	+10
	131	+40	+40
<i>Anslag</i>			
Avlöningar.....	5 174 000	+2 618 000	+2 619 000
Lokalkostnader.....	1 159 000	+ 521 000	+ 521 000
Expenser.....	460 000	+ 185 000	+ 145 000
Lönekostnadspålägg.....	1 252 000	+ 540 000	+ 540 000
	8 045 000	+3 864 000	+3 825 000

Socialstyrelsen

Enligt riktlinjerna för den framtida organisationen av det rättspsykiatriska undersökningsväsendet skall detta få en enhetlig uppbyggnad med

socialstyrelsen som chefsmyndighet (prop. 1961: 185, 1LU 49, rskr 398, prop. 1967: 69, SU 106, rskr 252).

Av de fem nya kliniker, som avses ersätta de rättspsykiatriska kliniker och avdelningar, som f.n. är knutna till vissa fångvårdsanstalter, påbörjar klinikerna i Uppsala och Lund verksamheten under innevarande budgetår. Kliniken i Göteborg beräknas kunna tas i bruk budgetåret 1970/71 och i Umeå beräknas kliniken bli färdigställd till budgetåret 1971/72. Stockholmskliniken torde med nuvarande tidsplan färdigställas till budgetåret 1973/74. Personalen vid Göteborgskliniken föreslås bestå av sex läkare, en psykolog, sex kuratorer, en föreståndare, två överskötare, fyra förste skötare, 14 skötare, en terapiföreståndare, en arbetsterapeut, en portvakt, en laboratorieassistent, en vaktmästare samt åtta kansliskrivare, kontorister, kontors- och ekonomibiträden. Av de föreslagna tjänsterna föreslås sju överflyttas från rättspsykiatriska stationen i Göteborg och åtta från rättspsykiatriska avdelningen på Härlanda. Dessutom bör en biträdande psykolog, en sjukgymnast, en bibliotekarie och en redogörare deltidsanställas.

Vid klinikerna i Uppsala och Lund har försteläkartjänster förändrats till biträdande överläkartjänster. I likhet härmed föreslås att en från Härlandakliniken överflyttad försteläkartjänst förändras till biträdande överläkartjänst.

Antalet stationer kommer enligt föreliggande planer att ytterligare reduceras under budgetåret 1970/71. Göteborgsstationens uppgående i rättspsykiatriska kliniken vid S:t Jörgens sjukhus beräknas medföra en kostnadsminskning för stationernas del med 25 000 kr. vad avser expenser. För bestridande av de kvarstående rättspsykiatriska stationernas expenser under nästa budgetår erfordras dock en uppräknings av anslagsposten med sammanlagt 75 000 kr. till 250 000 kr.

Styrelsen beräknar sålunda att under anslagsposten för budgetåret 1970/71 för rättspsykiatriska stationernas del erfordras 250 000 kr.

Klinikernas expenser har styrelsen beräknat till 12 kr. per dag och patient, eller avrundat 4 400 kr. per vårdplats, vilket motsvarar en total kostnad om 395 000 kr.

Departementschefen

Omorganisationen av det rättspsykiatriska undersökningsväsendet genomförs successivt. Under budgetåret 1969/70 tas de nya rättspsykiatriska klinikerna i Uppsala och Lund i bruk. Nästa budgetår blir den nya kliniken i Göteborg färdigställd.

Socialstyrelsen har lagt fram förslag till personaluppsättning vid göteborgskliniken. Antalet tjänster motsvarar det som inrättats vid vardera kliniken i Uppsala och Lund. Jag har ingen erinran mot styrelsens förslag och beräknar medel för följande tjänster vid kliniken i Göteborg, nämligen två överläkare, tre biträdande överläkare, en underläkare, en psyko-

log, sex kuratorer, en föreståndare, tjugo överskötare, förste skötare och skötare, en terapiföreståndare, en arbetsterapeut, en portvakt, en vaktmästare, en laboratorieassistent och åtta kansliskrivare, kontorister, kontors- och ekonomibiträden. Vidare har jag beräknat medel för viss deltidsanställd personal, nämligen en biträdande psykolog, en sjukgymnast, en bibliotekarie och en redogörare.

Befintliga tjänster vid rättspsykiatriska stationen i Göteborg bör överflyttas till kliniken. Dessa tjänster består av en överläkare, en biträdande överläkare, en underläkare, två kuratorer, en kontorist och ett kontorsbiträde. Vid min beräkning av medel för personalen vid kliniken har jag tagit hänsyn till denna överflyttning. Vidare överflyttas åtta tjänster från fångvårdsanstalten i Härlanda. Av dessa är tre läkartjänster. Jag biträder socialstyrelsens förslag att en förste läkartjänst i samband med överflyttningen till kliniken ändras till biträdande överläkartjänst. Nettotillskottet av tjänster vid göteborgskliniken uppgår därför till 32.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 11 870 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Rättspsykiatriska stationer och kliniker* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 11 870 000 kr.

H 2. Utrustning av vissa kliniker för psykiskt sjuka m. m.

1968/69 Utgift	2 629 229	Reservation	5 151 461
1969/70 Anslag	1 500 000			
1970/71 Förslag	400 000			

Enligt avtalen med landstingen om övertagande av huvudmannaskapet för den statliga mentalsjukvården skall staten svara för slutförande av pågående byggnadsarbeten vid kliniker för psykiskt sjuka. Från detta anslag bekostas utrustning som har samband med dessa byggnadsarbeten. Från anslaget bekostas även utrustning av nya rättspsykiatriska kliniker och stationer.

Socialstyrelsen

I 1968 års anslagsframställning räknade socialstyrelsen med att av mentalsjukvårdsberedningen inte fullföljda utrustningsåtgärder, som övertagits av utrustningsnämnden för universitet och högskolor, sjukvårdens och socialvårdens planerings- och rationaliseringsinstitut och Södermanlands läns landsting, skulle drivas i sådan takt att från tidigare budgetår reserverade medel skulle förbrukas under budgetåret 1968/69.

Så har inte skett utan fortfarande kvarstår betydande belopp som tillsam-

mans med innestående medel för utrustning av rättspsykiatriska kliniker uppgår till 5 151 461 kr.

Med hänsyn till att vissa utrustningsåtgärder inte torde kunna genomföras under innevarande budgetår, föreslår socialstyrelsen att anslaget under nästa budgetår tas upp med ett formellt belopp av 1 000 kr.

Byggnadsstyrelsen

Vid Vipeholms sjukhus skall en första ombyggnadsetapp, omfattande bl. a. nio paviljonger med sammanlagt 198 vårdplatser, påbörjas före den 1 januari 1970. Detta innebär att paviljongerna skall utrustas av staten. Byggnadsstyrelsen har därför hemställt dels att för budgetåret 1970/71 anvisas 400 000 kr. för inredning och utrustning av nämnda paviljonger, dels att styrelsen bemyndigas att under budgetåret 1970/71 lägga ut beställningar av inredning och utrustning intill en sammanlagd kostnad av 2 milj. kr.

Departementschefen

Vad gäller den del av anslaget som disponeras av socialstyrelsen anser jag i likhet med styrelsen att tidigare anvisade medel bör vara tillräckliga för att täcka kostnaderna för de utrustningsåtgärder som beräknas bli utförda under budgetåret 1970/71.

För påbörjande av utrustningen av de nya paviljonger vid Vipeholms sjukhus som utgör första etappen av sjukhusets om- och tillbyggnad, beräknar jag 400 000 kr. Jag har vidare ingen erinran mot det av byggnadsstyrelsen begärda bemyndigandet att under budgetåret 1970/71 beställa inredning och utrustning för ifrågavarande nybyggnader för en kostnad av 2 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) medge, att inredning och utrustning till Vipeholms sjukhus får beställas till ett värde av högst 2 milj. kr. att betalas tidigast under budgetåret 1971/72;

b) till *Utrustning av vissa kliniker för psykiskt sjuka m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 400 000 kr.

H 3. Bidrag till anordnande av kliniker för psykiskt sjuka m. m.

1968/69 Utgift	70 507 761	Reservation	59 959 491
1969/70 Anslag	78 000 000		
1970/71 Förslag	79 000 000		

Från anslaget utgår byggnadsbidrag enligt avtal mellan staten och landstingen om landstingens övertagande av statens mentalsjukvård (prop.

1966: 64, SU 94, rskr 220) samt mellan staten och städerna Stockholm, Göteborg och Malmö om städernas övertagande av hela mentalsjukvården m. m. för dessa städer (prop. 1967: 69, SU 106, rskr 252).

Socialstyrelsen

För perioden 1967—1971 skall enligt avtalen i riksstaten tas upp 250 milj. kr. för bidrag till landstingen och 60 milj. kr. för bidrag till städerna. Beloppen skall anvisas som reservationsanslag med 50 resp. 12 milj. kr. per budgetår samt i huvudsak anpassas efter förändringarna i byggnadsstyrelsens byggnadskostnadsindex för byggnader av sten. Vid anslagsberäkningen används index för sista kvartalet 1965 som basindex.

Enligt avtalen har för landstingens del anvisats för budgetåret 1966/67 (1 januari—30 juni 1967) 25 milj. kr. och för vart och ett av budgetåren 1967/68, 1968/69 och 1969/70 50 milj. kr. För de tre städernas del har medel anvisats endast fr. o. m. budgetåret 1967/68. Styrelsen har därför nu tagit upp 6 milj. kr. motsvarande vad som tidigare borde ha anvisats för budgetåret 1966/67.

Anslagsbehovet för budgetåret 1970/71 blir avrundat 76 600 000 kr.

Departementschefen

Enligt de avtal som träffats med landstingen och storstäderna om deras övertagande av statens mentalsjukvård skall byggnadsbidrag utgå till landstingen med 50 milj. kr. och till storstäderna med 12 milj. kr. per budgetår. Beloppen skall anpassas efter byggnadskostnadsindex. Jag beräknar anslagsbehovet under nästa budgetår till 79 milj. kr. i vilket belopp ingår uppräkningsindex.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till anordnande av kliniker för psykiskt sjuka m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 79 000 000 kr.

H 4. Bidrag till driften av kliniker för psykiskt sjuka m. m.

1968/69 Utgift	916 386 681
1969/70 Anslag	895 000 000
1970/71 Förslag	927 000 000

Från anslaget utgår bidrag till landstingen och städerna Stockholm, Göteborg och Malmö för driften av kliniker för psykiskt sjuka m. m. Bidragen utgår enligt avtal mellan staten och landstingen om landstingens övertagande av statens mentalsjukvård (prop. 1966: 64, SU 94, rskr 220) samt mellan staten och de tre städerna om dessa städers övertagande av hela sin mentalsjukvård m. m. (prop. 1967: 69, SU 106, rskr 252).

Avtalen innebär i korthet att staten till landstingen och städerna skall erlägga driftbidrag, som grundar sig på den genomsnittliga vårddagkostnaden år 1966 vid de övertagna sjukhusen samt kostnaden under samma år för utbildning av mentalsjukvårdspersonal. Bidraget är indexreglerat. Härtill kommer särskild ersättning för avskrivning av sjukhusbyggnader, bidrag till utrustning samt till kostnader för markförvärv m. m. Från anslaget utgår vidare ett särskilt bidrag till Stockholm, Göteborg och Malmö för anordnande och drift av psykiatriska kliniker vid lasarett samt lokalhyror för sjukhusfastigheter, som står kvar i statens ägo.

Socialstyrelsen

Styrelsen föreslår att anslaget förs upp med 867 000 000 kr. Den av sjukvårdshuvudmännen beslutade höjningen av vårdavgiften på sjukhus från 5 till 10 kr. medför en minskning av nettokostnaden per vårddag vid bl. a. mentalsjukhusen. I enlighet med avtalen har detta utlöst förhandlingar rörande driftbidraget. Vid överläggningar som förts mellan företrädare för socialdepartementet och sjukvårdshuvudmännen har överenskommit att med anledning härav avräkna 45 milj. kr. per år på bidraget. Tilläggsavtal om avräkningsförfarandet skall träffas mellan statens förhandlingsnämnd och sjukvårdshuvudmännen.

Den härav föranledda minskningen i medelsbehovet reduceras av att bidrag skall utgå även för Vipeholms sjukhus, som den 1 januari 1970 övertas av Malmöhus läns landsting.

Vidare beräknas folkmängden i Stockholms läns landstingsområde räknat från den 1 januari 1967 ha ökat med minst 10 % fram till den 1 januari 1970. Enligt avtalet medför detta att driftbidrag kommer att utgå för ytterligare ca 200 vårdplatser.

Medelsbehovet påverkas dessutom av förändringar i statstjänstemännens löner samt i byggnadskostnaderna.

Utgifterna under detta anslag beräknas till följande belopp.

1. Driftbidrag.....	796 300 000
2. Avskrivningsersättningar.....	58 300 000
3. Bidrag till utrustning.....	7 500 000
4. Bidrag till kostnader för markförvärv m. m.....	2 000 000
5. Bidrag till Stockholm, Göteborg och Malmö för anordnande och drift av psykiatriska kliniker vid lasarett	400 000
6. Lokalhyror för vissa sjukhusfastigheter.....	2 500 000
	867 000 000

1. Driftbidraget per vårddag enligt 1968 års index beräknas för Norrbottens läns landsting till 86: 11 kr. och för övriga landsting och storstäderna till 74: 32 kr. Beräkningen av driftbidraget framgår närmare av följande sammanställning.

152 *Statsverkspropositionen år 1970: Bil. 7: Socialdepartementet*

Norrbottnen	955 × 365 × 86: 11.....	} 844 769 231
Övriga	30 035 × 365 × 74: 32.....	
Avgår:		
Hyror m. m. enligt nyttjanderättsavtal.....	1 752 000	
Vårdavgift för platser vid Salberga sjukhus	1 150 000	
Statsbidrag till rektors- och lärarlöner.....	600 000	
Avdrag för höjning av vårdavgiften	45 000 000	48 502 000
Anslagsbehov, avrundat.....		796 300 000

2. Avskrivningsersättningar (särskilda driftbidrag) har beräknats till i runt tal 58 milj. kr., sedan ca 900 000 kr. avräknats för avskrivning av restvärde för Karsuddens sjukhus.

3. Med hänsyn till storleken av beräknade investeringar med anlitan­de av byggnadsbidrag enligt avtalen uppskattas behovet av medel till utrustning till 7,5 milj. kr.

4. För kostnader för markförvärv m. m. upptas samma belopp som för innevarande budgetår, 2 milj. kr.

5. Under åren 1967—1971 skall bidrag utgå till de tre städerna Stockholm, Göteborg och Malmö för anordnande och drift av psykiatriska kliniker vid lasarett med 400 000 kr. per år.

6. För de sjukhusfastigheter, som fortfarande är i statens ägo, beräknas lokalhyror med sammanlagt 2,5 milj. kr. Beloppet skall tillgodoföras statens allmänna fastighetsfond.

Departementschefen

Socialstyrelsens beräkning av bidragen till landstingen och storstäderna grundar sig på träffade avtal och bygger på 1968 års löne- och byggnads­kostnadsindex. Vid anslagsberäkningen har även beaktats den avräkning med 45 milj. kr. per år på bidragen som skall ske i samband med höjningen av vårdavgiften på sjukhus fr. o. m. den 1 januari 1970. Beräkningarna föranleder i och för sig ingen erinran från min sida. Jag anser dock att viss ytterligare uppräknig för index bör ske och uppskattar därför det sammanlagda anslagsbehovet till 927 milj. kr. Härav utgör 2,5 milj. kr. lokalhyror för de sjukhusfastigheter som fortfarande står kvar i statens ägo. Beloppet skall tillgodoföras statens allmänna fastighetsfond.

Jag vill i detta sammanhang ta upp en särskild fråga. Vid Vipeholms sjukhus fanns vid utgången av år 1969 statliga lärartjänster, vilkas löner reglerades på samma sätt som motsvarande tjänster vid landstingens sarskolor. Lärartjänsterna vid Vipeholms sjukhus har nu övertagits av Malmöhus läns landsting. För landstingens sarskolor gäller med stöd av övergångsbestämmelserna till lagen (1965:576) om ställföreträdare för kommun vid vissa avtalsförhandlingar m. m. och riksdagens beslut år 1967 (prop. 1967:131, SU 134, rskr 327) att statens avtalsverk har att på vederbörande landstingskommuns vägnar föra förhandlingar och sluta avtal om löneförmåner m. m. för lärare. Nämnda lag bör göras tillämplig på lärartjänsterna vid sjukhuset.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) besluta att sådana anställnings- eller arbetsvillkor för lärare vid Vipeholms sjukhus som får bestämmas genom avtal fr. o. m. den 1 januari 1970 skall fastställas under medverkan av Kungl. Maj:t eller myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer;

b) till *Bidrag till driften av kliniker för psykiskt sjuka m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 927 000 000 kr.

H 5. Bidrag till viss hälso- och sjukvård

1968/69 Utgift	91 430 000	Reservation	402 000
1969/70 Anslag	104 000 000			
1970/71 Förslag	109 000 000			

Från anslaget utgår ett enhetligt statsbidrag till sjukvårdshuvudmännen dels i stället för ett 20-tal äldre drift- och anordnandebidrag, avseende vissa vårdgrenar inom hälso- och sjukvården, dels som kompensation för att statsbidraget till avlöning åt provinsialläkare m. m. upphört vid utgången av år 1967, dels ock som ersättning för de kostnader, som uppkommer för sjukvårdshuvudmännen genom att de i smittskyddslagen ålagts att fr. o. m. den 1 januari 1969 ombesörja kostnadsfri undersökning och behandling i öppen vård av venerisk sjukdom (prop. 1967: 1, bil. 7 s. 138, SU 5, rskr 5 och prop. 1968: 1, bil. 7 s. 101 och 170, SU 5, rskr 5).

Socialstyrelsen

Statsbidragen för nästa budgetår beräknas enligt följande sammanställning.

Enhetligt statsbidrag till sjukvårdshuvudmännen i stället för vissa tidigare utgående drift- och anordnandebidrag.....	82 000 000
Avlösning av statsbidraget till provinsialläkarväsendet.....	19 000 000
Ersättning för kostnadsfri undersökning m. m. av veneriska sjukdomar.....	8 000 000
	109 000 000

Departementschefen

Anslaget bör i enlighet med de av riksdagen godkända grunderna tas upp med 109 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till viss hälso- och sjukvård* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 109 000 000 kr.

H 6. Bidrag till anordnande av radioterapeutiska kliniker

1968/69 Utgift	778 342
1969/70 Anslag	800 000
1970/71 Förslag	340 000

Från anslaget utgår bidrag till uppförande och utrustning av radioterapeutiska kliniker vid regionsjukhusen i Linköping, Örebro och Umeå. Enligt av riksdagen antagna riktlinjer för regionsjukvårdens utbyggande m. m. (prop. 1960: 159, SU 189, rskr 381) skall bidrag utgå med 25 % av kostnaderna för uppförande och utrustning av ifrågavarande kliniker.

Östergötlands läns landsting beräknar investeringarna i radioterapeutiska kliniken vid regionsjukhuset i Linköping för budgetåret 1970/71 till 430 000 kr. Statsbidrag beräknas utgå med 25 % av kostnaderna eller 107 500 kr.

Örebro läns landsting beräknar kostnaderna för utbyggnad av radioterapeutiska kliniken vid regionsjukhuset i Örebro för budgetåret 1970/71 till ca 800 000 kr. Statsbidraget härför beräknas till 200 000 kr.

Västerbottens läns landsting beräknar för budgetåret 1970/71 ett investeringsbelopp av 125 000 kr. för radioterapeutiska kliniken vid lasarettet i Umeå. I statsbidrag beräknas 31 250 kr.

Anslagsbehovet för budgetåret uppskattas alltså till sammanlagt 338 750 kr.

Departementschefen

Anslaget bör tas upp med 340 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till anordnande av radioterapeutiska kliniker* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 340 000 kr.

H 7. Förvaring och underhåll av viss sjukvårdsmateriel m. m.

1968/69 Utgift	1 557 699
1969/70 Anslag	1 600 000
1970/71 Förslag	1 700 000

Från anslaget bestrids kostnaderna för förvaring och underhåll av beredskapsutrustning för den civila sjukvårdens krigsorganisation.

	Anslag 1969/70	Beräknad ändring 1970/71 Social- styrelsen	Dep.chefen
1. Arvoden till redogörare			
a) för centrala förråd.....	21 000	+ 4 200	—
b) för lokala förråd.....	90 000	+ 22 500	—
2. Arvoden till inventeringsförrättare.....	4 000	—	—
3. Ersättningar för handräckning, semester- och sjukvikarier.....	315 000	+ 50 000	+ 30 000
4. Hyror, frakter m. m.	970 000	+ 50 000	+ 40 000
5. Reparationer och underhåll m. m. av material.....	200 000	+ 50 000	+ 30 000
	1 600 000	+176 700	+100 000

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 1,7 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Förvaring och underhåll av viss sjukvårdsmateriel*
m. m. för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av
1 700 000 kr.

H 8. Utrustning m. m. av beredskapssjukhus vid krig eller krigsfara

1968/69 Utgift	7 146 534	Reservation	7 572 772
1969/70 Anslag	1 000		
1970/71 Förslag	3 000 000		

Från anslaget bestrids kostnaderna för utrustning m. m. av beredskapssjukhus. Häri ingår kostnader för bl. a. anskaffning av personlig skyddsutrustning för viss medicinalpersonal samt ersättningar till sjukhushuvudmännen för planläggningskostnader och för ändringsarbeten inom byggnader planlagda för användning inom den civila krigssjukvården.

	1969/70	1970/71	
		Socialstyrelsen	Dep.chefen
<i>Beräknade bruttoutgifter</i>			
1. Sjukvårdsutrustning för beredskapssjukhus.	1 875 000	1 950 000	485 000
2. Täckande av förluster vid omsättning av utrustning för beredskapssjukhus.	600 000	600 000	600 000
3. Ersättning till sjukhushuvudmännen för utförda ändringsarbeten.	900 000	800 000	800 000
4. Ersättning till sjukhushuvudmännen för vissa planläggningskostnader.	700 000	750 000	750 000
5. Personlig skyddsutrustning för det allmänt civila medicinalväsendet.	1 360 000	675 000	675 000
6. Reparation av förrådsbyggnader.	20 000	90 000	90 000
7. Beräknad förbrukning å övriga delposter av anslaget	1 385 000	400 000	—
	6 840 000	5 265 000	3 400 000
<i>Beräknade omsättningsinkomster</i>	400 000	400 000	400 000
<i>Beräknade nettoutgifter</i>	6 440 000	4 865 000	3 000 000

Socialstyrelsen

Styrelsen förutsätter att omsättning av utrustning samt byggnadstekniska ändrings- och planläggningsarbeten under nästa budgetår vidmakthålls i ungefär samma omfattning som under innevarande budgetår. Anslagsberäkningen såvitt avser socialstyrelsens andel av anslaget framgår av följande sammanställning. Resterande del av anslaget disponeras av statens bakte-

riologiska laboratorium (SBL) och beräknas i huvudsak vara förbrukad före utgången av budgetåret 1969/70.

Ingående reservation 1.7.1969.....		7 572 772
Anslag 1969/70.....		1 000
Disponibelt 1969/70.....		7 573 772
Beräknade bruttokostnader 1969/70.....	6 840 000	
Beräknade omsättningsinkomster 1969/70.....	400 000	
Beräknad anslagsförbrukning 1969/70.....		6 440 000
(SBL: s andel		1 133 772)
Beräknad utgående reservation 30.6.1970.....		—
Beräknade bruttokostnader 1970/71.....	5 265 000	
Beräknade omsättningsinkomster 1970/71.....	400 000	
Beräknad anslagsförbrukning 1970/71.....		4 865 000
Anslagsbehov 1970/71.....		4 865 000

Departementschefen

Kungl. Maj:t uppdrog i mars 1968 åt socialstyrelsen att utreda hur den försvarsmedicinska materielberedskapen bör vara organiserad. Utredningen väntas bli färdig detta år.

Med hänvisning till sammanställningen bör anslaget tas upp med 3 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Utrustning m. m. av beredskapssjukhus vid krig eller krigsfara* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 3 000 000 kr.

H 9. Viss krigssjukvårdsutbildning m. m.

1968/69 Utgift	992 861
1969/70 Anslag	1 192 000
1970/71 Förslag	1 390 000

Från anslaget bestrids kostnaderna för utbildning av personal som är avsedd att tjänstgöra inom den allmänt civila hälso- och sjukvårdens krigsorganisation.

	Anslag 1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Social- styrelsen	Dep.chefen
1. Kostnader för centrala krigssjukvårdskurser.....	114 000		
2. Kostnader för grundkurser för vissa läkare m. m.			
a) Arvoden till lärare.....	90 000	— 4 000	— 2 000
b) Arvoden till kursledning m. m.....	43 000		
c) Reseersättningar	185 000		
d) Ersättning åt elever	200 000	+ 92 000	
e) Expenser.....	37 000		
f) Försvarsmedicinsk tjänstgöring.....	100 000	+200 000	
g) Repetitionsutbildning av läkare.....	—	+200 000	+200 000
3. Bidrag till Svenska röda korset för utbildning av samariter m. m.....	250 000	+111 000	

	Anslag 1969/70	Beräknad ändring 1970/71 Social- styrelsen	Dep.chefen
4. Bidrag till Sveriges kvinnliga bilkårers riksförbund för utbildning av bilförare.....	60 000	+ 71 500	
5. Kostnader för viss hälsovårdsutbildning.....	113 000		
6. Kostnader för utbildning av vissa vapenfria tjänstepliktiga.....		+ 57 500	
7. Kostnader för pedagogiskt utvecklingsarbete.....		+ 30 000	
	1 192 000	+758 000	+198 000

Socialstyrelsen

2. Då rekryteringsunderlaget till de obligatoriska grundkurserna minskar, föreslår socialstyrelsen att endast 13 kurser anordnas under budgetåret 1970/71 i stället för 15 föregående budgetår. Då bl. a. arvoden för föreläsningar och demonstrationer höjts, kan kostnaderna för kurserna inte reduceras i förhållande till det minskade antalet kurser.

Praktikhindertillägg bör enligt styrelsen utgå även till läkare som deltar i grundkurs efter det han fyllt 48 år enligt samma regler som vid centrala krigssjukvårdskurser. Nuvarande bestämmelser om rätt till näringsbidrag bör samtidigt upphöra att gälla. Styrelsen föreslår med anledning härav att posten Ersättningar åt elever ökas med 92 000 kr. till sammanlagt 292 000 kr.

Kostnaderna för ersättningar till värnpliktiga och vapenfria tjänstepliktiga läkare under försvarsmedicinsk tjänstgöring skall belasta dessa anslag. F. n. uppgår antalet disponibla tjänstgöringsdagar till ca 60 à 70 000. Under 1970 beräknas ytterligare minst ca 20 000 tjänstgöringsdagar tillkomma. För 1971 utgör antalet nytillkommande tjänstgöringsdagar ca 25 000. Tillströmningen innebär att ca 10 000 tjänstgöringsdagar måste uttas under budgetåret 1970/71 om antalet disponibla tjänstgöringsdagar skall kunna hållas på oförändrad nivå. Då kostnaderna för varje tjänstgöringsmånad utgör ca 1 000 kr. föreslår styrelsen ett belopp om 300 000 kr., vilket innebär en ökning med 200 000 kr.

Styrelsen föreslår i avvaktan på fastställande av nya bestämmelser för läkares grundutbildning och vidareutbildning att beredskapssjukhusvis anordnade repetitionsövningar om två dagar kommer till stånd vid ca 40 beredskapssjukhus under budgetåret 1970/71. Kostnaderna härför beräknas till ca 150 000 kr. Härutöver erfordras för särskilda övningar med vissa krigstjänsteläkare, överläkare m. fl. ca 50 000 kr. Sammanlagda kostnaderna kommer härigenom att uppgå till 200 000 kr.

3. För innevarande budgetår har anvisats 250 000 kr. till statsbidrag åt Svenska röda korset (SRK) för utbildning av samariter m. m. Det totala behovet av rödakorssamariter beräknas f. n. till ca 10 000. Om personalen beräknas kvarstå i åtta år kan det årliga grundutbildningsbehovet beräknas till 1 200 elever. Utbildningen har stort värde även ur fredssynpunkt. SRK har för budgetåret 1970/71 hemställt om ett statsbidrag om 361 000 kr.

4. Under budgetåret 1969/70 har anvisats 60 000 kr. till statsbidrag åt Sveriges kvinnliga bilkårens riksförbund (SKBR) för utbildning av bilförare, avsedda att tjänstgöra inom den civila krigssjukvården. Under tidigare budgetår har Svenska röda korset av medel, som disponeras under p. 3 bestritt kostnaderna för denna utbildning. Socialstyrelsen delar Svenska röda korsets uppfattning att kostnaderna för samaritutbildning av frivilliga bilförare bör belasta SKBR och tillstyrker framställningen även i detta avseende. Styrelsen föreslår därför ett belopp om 131 500 kr., innebärande en ökning med 71 500 kr. i förhållande till budgetåret 1969/70.

6. Kostnaderna för allmän grundutbildning av vapenfria värnpliktiga omfattande två veckor skall betalas av socialstyrelsen, medan kostnaderna för grundläggande tjänstegrensutbildning om 23 veckor bestrids av huvudmannen. Under återstående 34 veckor av första tjänstgöringen (tillämpad tjänstegrensutbildning) äger huvudmannen disponera de vapenfrias arbetsinsatser utan särskild kostnad.

Antalet kurser uppgår f. n. till åtta per år men beräknas öka till tolv under budgetåret 1970/71, varför styrelsen föreslår ett belopp om 57 500 kr.

7. Socialstyrelsen bör — för att även i fortsättningen kunna bedriva den civila krigssjukvårdsutbildningen med produktion av ljudbildband, bildserier, planscher, kompendier, lärarhandledning m. m. — tilldelas medel för tillfälligt utnyttjande av olika slags experter och för täckande av erforderliga produktionskostnader. Styrelsen föreslår för dessa ändamål ett belopp om 30 000 kr.

Departementschefen

Kungl. Maj:t har uppdragit åt dåvarande medicinalstyrelsens sjukvårdsberedskapsnämnd (numera socialstyrelsen) att inkomma med förslag till organisation och genomförande av bl. a. sådana repetitionskurser i civil krigssjukvård som behandlats i prop. 1963: 106. Med hänsyn till pågående omläggning av läkares grund- och vidareutbildning har förslag ännu inte avgetts. I likhet med socialstyrelsen anser jag det dock angeläget, att dessa kurser för läkare snarast kommer till stånd. Jag har därför inte något att erinra mot socialstyrelsens beräkning av anslaget på denna punkt.

Ett förslag om ändrade förmåner i samband med utbildning inom frivilliga försvarsorganisationer väntas bli förelagt riksdagen under vårsessionen. Om riksdagen beviljar förbättrade förmåner för denna utbildning får det härför erforderliga medelsbehovet täckas genom överskridande av anslaget.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 1 390 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Viss krigssjukvårdsutbildning m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 390 000 kr.

I. Ungdomsvård m. m.

Syftet med samhällets vård av barn och ungdom är enligt barnavårdslagen att främja en gynnsam utveckling och goda uppväxtförhållanden i övrigt för de unga. Vid sidan om de kommunala barnavårdsnämnderna och den kommunala socialvården i övrigt har familjerådgivningen, den psykiska barna- och ungdomsvården samt de psykiatriska barn- och ungdomsklinikerna viktiga uppgifter på området. Skolmyndigheternas och skolans sätt att fungera är av största betydelse för att främja en gynnsam utveckling för barn och ungdom, likaså ett gott samarbete med föräldraföreningar och ungdomarnas egna organisationer. Samarbetet med polisen och polisens sätt att fullgöra sin uppgift är även av stor vikt.

Jag vill i detta sammanhang anmäla, att socialstyrelsen under våren 1969 har lagt fram en utredning rörande barnmisshandel. Utredningens förslag avser förutom förebyggande insatser också åtgärder som syftar till att fall av barnmisshandel blir upptäckta och åtgärder som bör vidtas vid konstaterad barnmisshandel.

I beslut den 19 december 1969 har Kungl. Maj:t uppdragit åt socialstyrelsen och skolöverstyrelsen att vidta åtgärder för att genomföra vissa av utredningen framlagda förslag. Socialstyrelsen håller även på att utarbeta nya råd och anvisningar i dessa frågor.

Enligt bemyndigande av Kungl. Maj:t den 21 mars 1969 har tillsatts en utredning rörande vård av barn och ungdom i enskilda hem, barnhem och andra barnavårdande institutioner. Utredningen skall bl. a. kartlägga den nuvarande fosterhemsverksamheten samt på grundval härav framlägga förslag beträffande verksamhetens framtida utformning. Om utredningen ger anledning därtill skall även frågor rörande allmänna barnhusets samt sociala barna- och ungdomsvårdsseminariets uppgifter och organisation m. m. behandlas.

Problemen med alkohol- och narkotikamissbruk bland ungdomen kräver allt intensivare insatser från samhällets sida. Den förebyggande barna- och ungdomsvården är av stor betydelse för att minska uppkomsten av sådana problem. Kommunernas insatser på detta område behöver vidgas, inte minst då det gäller åtgärder för att tillgodose ungdomens behov av fritidssysselsättning. Vid planeringen av boendemiljön bör en aktiv medverkan av företrädare för olika sociala verksamhetsgrenar samt beteendeforskare ha en stor uppgift att fylla för att skapa en mer barn- och ungdomsvänlig miljö.

Vid *ungdomsvårdsskolorna* — skolhem eller yrkesskolor — ges vård, fostran och utbildning åt barn och ungdomar som på grund av sociala stör-

ningar t. ex. kriminalitet, missbruk av rusdrycker eller narkotika bedöms vara i behov av institutionsbehandling. De vid skolorna intagna har antingen skrivits in som elever eller tagits in för utredning eller observation. Vid skolhemmen, som är avsedda för skolpliktiga elever, ges grundskoleutbildning. Vid yrkesskolorna ges huvudsakligen arbetsträning samt förberedande yrkesutbildning. Differentiering är genomförd efter kön, ålder, utveckling m. m.

Ungdomsvårdsskoleelevernas bakgrund och uppväxtförhållanden före intagningen på skolan samt deras anpassning under vårdtiden har undersökts av socialstyrelsen beträffande elever, som skrevs in vid skolorna under år 1964. Undersökningen, vilken delvis lagts fram redan år 1967, har slutgiltigt redovisats hösten 1969. Av undersökningen framgår bl. a. att majoriteten av eleverna kom från ofullständiga eller splittrade familjer. Eleverna hade som regel bytt fostrare vid ett flertal tillfällen före intagningen. Lagöverträdelser av olika slag var den klart dominerande orsaken för pojkarernas intagning och uppgavs som skälet eller ett av skälen för ansökan beträffande 90 % av pojkarerna mot 29 % av flickorna.

Sedan början av år 1967 har viss försöksverksamhet av betydelse för vård och behandlingsmetoder bedrivits vid Ryagårdens yrkesskola. Slutredovisning av verksamheten har lämnats under hösten 1969. För genomförande av behandlingen har förutom en viss personalförstärkning en mera planerad vårdmetodik kommit till användning, vilken bl. a. inneburit schemabunden tidsplanering för individuella samtal samt gruppsamtal. Stor vikt har också lagts vid en intensiv fysisk uppbyggnad av elever samt en aktiv fritids- och hobbyverksamhet under ledning av särskilda fritidsassistenter. Vidare har förekommit en fortlöpande instruktion och utbildning av personalen.

Försöksverksamheten vid Ryagården har i flera avseenden gett goda resultat och värdefulla erfarenheter. Arbetet på att utveckla och förbättra behandlingsformerna vid ungdomsvårdsskolorna bör fortsätta. Jag kommer i det följande att beräkna medel för att under nästa budgetår starta försöksverksamhet vid ytterligare minst tre skolor. Försöksverksamheten vid dessa bör samordnas med andra planerade försöksprojekt, som skall finansieras från anslaget till försöksverksamhet m. m., med sikte på metodutveckling inom barna- och ungdomsvården. Bland projekt som kan tänkas bli aktuella kan nämnas studier av samspelsprocesserna mellan elever och personal vid en av de ungdomsvårdsskolor som kommer att omfattas av den utvidgade försöksverksamheten vid skolorna och utformningen av de kontaktnät som underlättar att försöksutskrivna elever accepteras i samhället och finner meningsfulla former för sin egen anpassning.

Vid Råby yrkesskola fortsätter visst samarbete med forskningsavdelningen vid S:t Lars sjukhus samt med psykologiska och sociologiska institutionerna vid universitetet i Lund. Liknande samarbete äger även rum mellan Fagareds yrkesskola och psykologiska institutionen vid universitetet i Gö-

teborg samt mellan Bärby yrkesskola och pedagogiska institutionen vid universitet i Uppsala. Under år 1969 har samarbete med Göteborgs stads sjukvårdsförvaltning påbörjats för att pröva möjligheterna att ge elever i vård utom skola psykiatrisk behandling och viss annan hjälp.

En på Kungl. Maj:ts uppdrag pågående utredning av socialstyrelsen och skolöverstyrelsen om behovet av kompletteringsundervisning i ämnen som ingår i grundskolans läroplan och av gymnasial utbildning för elever vid ungdomsvårdsskolorna väntas bli redovisad under innevarande år. Elever från Råby har med gott resultat deltagit i undervisningen vid en i Lunds stad försöksvis inrättad s. k. pedagogisk gymnasieklinik.

Antalet ungdomsvårdsskolor är f. n. 23, varav 15 för manliga och 8 för kvinnliga elever. Antalet elevplatser är nästan 1 000. Väntetid för plats har under de senaste åren förekommit endast under kortare perioder. En kontinuerlig översyn av organisationen pågår. Broby skolhem har ansetts kunna läggas ner senast vid utgången av juni 1970. Byggnadsstyrelsen har fått Kungl. Maj:ts uppdrag att utarbeta utbyggnadsplaner för sju av skolorna.

Antalet elever och vårdtiderna vid ungdomsvårdsskolorna här utvecklats på följande sätt.

	1960	1965	1967	1968
Antalet den 31 dec. vårdade elever				
inom skola	941	887	896	860
utom skola	586	819	810	799
Antal placeringar för vård utom skola	1 220	1 166	1 572	1 644
Vårdtidens längd i genomsnitt för elever som resp. år utskrivits (ej för att avtjäna straff):				
Hela vårdtiden, antal dagar.....	1 003	682	722	778
Därav:				
a) Vårdtid inom skola.....	456	359	356	380
varav första vårdtid.....	328	246	168	179
b) Vårdtid utom skola.....	547	323	366	398

Intagningar på grund av alkohol- och narkotikamissbruk är av betydande omfattning. Hos närmare hälften av de år 1968 nyintagna pojkar och flickor anges någon form av sådant missbruk som en av orsakerna till omhändertagandet.

Antalet tjänster vid skolorna har under de senaste budgetåren ökat från 774 i mitten av år 1964 till 914 under innevarande budgetår. Dessutom finns 33 tjänster inrättade vid elva utskrivningsavdelningar m. m. för vården utom skola. För nästa budgetår kommer jag i det följande att beräkna medel för ytterligare 25 tjänster vid ungdomsvårdsskolorna. Genom den planerade nedläggningen av Broby kan de andra skolorna därutöver förstärkas med ca 15 tjänster. För vården utom skola bör under nästa budgetår tillkomma två nya utskrivningsavdelningar med sex nya tjänster. Jag kom-

mer också att beräkna medel för personalförstärkning vid de befintliga utskrivningsavdelningarna.

Tillsynsutredningen skall utreda frågan om behovet av åtgärder som kan vara ägnade att öka personalens säkerhet och trygghet samt skapa en för vården gynnsam behandlingsmiljö vid ungdomsvårdsskolorna. En delredovisning av uppdraget kan väntas i början av år 1970.

Vid den översyn av socialvården som pågår inom socialutredningen kommer även frågan om ungdomsvårdsskolornas ställning och funktion att prövas.

I 1. Ungdomsvårdsskolorna: Driftkostnader

1968/69 Utgift ¹	40 568 776 ²
1969/70 Anslag	56 280 000
1970/71 Förslag	63 820 000

¹ Anslagen Ungdomsvårdsskolorna: Avlöningar och Ungdomsvårdsskolorna: Omkostnader

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 564 665 kr.

	Beräknad ändring 1970/71		
	1969/70	Socialstyrelsen	Föredraganden
<i>Personal</i>			
Ledningspersonal.....	124	+ 24	+12
Vård- och tillsynspersonal.....	436	+ 66	+20
Ekonomipersonal.....	140	+ 11 ½	— 5
Arbetsdriftspersonal.....	144	+ 5	— 1
Kontorspersonal.....	47	+ 8	+ 1
Lärarpersonal.....	23	—	— 2
	914	+114 ½	+25¹

¹ Dessutom en förstärkning vid vissa skolor med 15 tjänster i samband med att Broby skolhem läggs ned

Anslag

Utgifter

Avlöningar.....	33 749 500	+8 542 000	+5 340 000
Sjukvård.....	85 000	+ 11 000	+ 11 000
Reseersättningar.....	834 600	+ 192 000	+ 118 000
Lokalkostnader.....	5 974 000	— 254 000	— 184 000
Expenser.....	931 600	+ 361 000	+ 84 000
Därav engångsanskaffning.....	204 000	+ 59 000	— 23 000
Lönekostnadspålägg.....	7 605 000	+1 900 000	+1 229 000
Tjänstebilar och bussar.....	325 000	+ 195 000	+ 41 000
Därav anskaffning.....	105 000	+ 105 000	+ 5 000
Övriga utgifter för den egentliga skolverksamheten... Därav	5 480 800	+ 702 000	+ 344 000
a) inventarier m. m.....	550 000	+ 100 000	+ 45 000
b) skogsförläggningar och rösningspatruller.....	154 000	+ 26 000	— 14 000
c) diverse.....	190 600	+ 9 000	+ 9 000
Sjukvård m. m. åt elever.....	837 000	+ 563 000	+ 500 000
Utgifter för jordbruksdriften.....	880 000	— 152 000	— 177 000
Utgifter för verkstadsdriften.....	1 734 500	+ 55 000	+ 45 000
Summa utgifter	58 437 000	+12 115 000	+7 351 000

	Beräknad ändring 1970/71		
	1969/70	Social- styrelsen	Föredra- ganden
Inkomster			
Uppbördsmedel	2 157 000	— 126 000	— 189 000
Nettoutgift	56 230 000	+12 241 000	+7 540 000

Socialstyrelsen

1. Pris- och löneomräkning + 5 628 000 kr.

2. Samtliga ungdomsvårdsskolor bör få psykologisk expertis, som fast knyts till skolorna. Utbyggnaden av psykologmedverkan bör ske etappvis. Tjänster för psykologer med licentiatkompetens bör inrättas vid Bärby, Fagareds och Råby yrkesskolor som har särskilda sjuk- och behandlingsavdelningar samt vid Sundbo och Eknäs-Hornö. (+ 395 000 kr.)

3. Vid Lövsta skolhem och Ryagårdens yrkesskola finns tjänster för psykologer med licentiatkompetens. Skolornas storlek och specialfunktion motiverar även en tjänst som bitr. psykolog vid vardera skolan. En bitr. psykologtjänst erfordras vid Hornö i enlighet med Kungl. Maj:ts beslut den 7 mars 1969. (+ 180 000 kr.)

4. För intensifiering av vården utom skola behövs ytterligare tio tjänster som förste assistent. (+ 550 000 kr.)

5. För att en aktiv och meningsfull fritid för eleverna skall kunna åstadkommas behövs ytterligare tre tjänster som fritidsassistent. (+ 159 000 kr.)

6. För förstärkning av hälso- och sjukvården behövs tjänster som över-sköterskor vid elva skolor. (+ 480 000 kr.)

7. För den enligt Kungl. Maj:ts beslut den 7 mars 1969 inrättade sjuk- och behandlingsavdelningen vid Hammargårdens yrkesskola erfordras fem tjänster. (+ 237 000 kr.)

8. För utökning av vård- och tillsynspersonalen behövs 53 tjänster, varav 18 vårdartjänster för att förstärka tillsynen nattetid på specialavdelningarna, 19 ej avdelningsbundna tjänster för anordnande av s. k. tillsynsjour samt 16 tjänster för att kunna friställa övertillsynsmän för andra arbetsuppgifter. (+ 2 385 000 kr.)

9. Som ersättning för indragna tjänster vid nedläggning av jordbruksdriften vid vissa skolor och i samband därmed inrättade nya arbetsgrenar erfordras en utbildningsassistent, en verkmästare och fyra tjänster som för-män. (+ 163 000 kr.)

10. Utbildningsmöjligheterna vid Johannisbergs och Långanäs yrkesskolor samt vid Östra Spångs skolhem behöver förstärkas genom en tjänst som verkstadsförman vid vardera skolan. (+ 117 000 kr.)

11. Vid Stigby yrkesskola behövs en tjänst som hantverkare för skötsel av värmeanläggning m. m. samt för underhållsarbeten och transporter. (+ 36 000 kr.)

12. För att kvalificerad personal skall kunna avlastas rutinbetonat skrivarbete behövs åtta kontorsbiträdestjänster. (+ 232 000 kr.)

13. Då arbetsuppgifterna för ekonomibiträden ökat behövs en förstärkning av ekonomipersonalen vid tio skolor. (+ 326 000 kr.)

14. Ur rekryteringssynpunkt erfordras ordinariesättning av två folkskollärartjänster. (+ 6 000 kr.)

15. För praktikcentra vid Fagared och Råby, som socialstyrelsen planerar i samråd med socialhögskolorna, erfordras två försteassistenter som handledare för socialhögskolornas elever. (+ 110 000 kr.)

16. I samband med jordbruksnedläggningar minskar personalen med tre arbetsförmän, en befallningsman och en ladugårdsförman. (— 185 000 kr.)

Socialstyrelsen har vidare i skrivelse den 3 oktober 1969 redovisat försöksverksamheten vid Ryagårdens yrkesskola samt föreslagit att den i försöksverksamheten tillämpade vårdmetodiken genomförs etappvis vid övriga ungdomsvårdsskolor. För budgetåret 1970/71 föreslås en resursförstärkning med 17 1/2 vårdartjänster för införande av denna vårdmetodik vid ytterligare fem skolor.

Tillsynsutredningen har i skrivelse den 3 oktober 1969 framfört vissa synpunkter beträffande åtgärder för att öka personalens säkerhet m. m. samt föreslagit bl. a. inrättande av sex nya vårdartjänster vid fyra sjuk- och behandlingsavdelningar.

Svenska Vårdpersonalförbundet har i en den 11 november 1969 inkommen skrivelse framfört vissa synpunkter angående förstärkning av vårdpersonalen vid ungdomsvårdsskolornas specialavdelningar.

Föredraganden

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag en höjning av anslaget för ungdomsvårdsskolorna med 7 540 000 kr. till 63 820 000 kr.

Broby skolhem för flickor kommer att läggas ner senast den 30 juni 1970. Erforderligt platsbehov för flickor kommer att tillgodoses genom redan befintliga platser samt, om så behövs, genom uppförande av en ny elevavdelning på Folåsa skolhem för flickor. Genom nedläggningen av Broby frigörs 20 1/2 tjänster. Den besparing som uppstår härigenom är avsedd att disponeras dels för personal (5 1/2 tjänster) vid den nya avdelningen vid Folåsa, dels för en kvantitativ och kvalitativ förstärkning (15 tjänster) vid övriga skolor. Härutöver föreslås ytterligare 25 tjänster, varför personalförstärkningen vid kvarvarande 22 skolor utgör 40 tjänster.

Personalförstärkningen avser tre tjänster som psykolog och två tjänster som biträdande psykolog (2 — 3). För intensifiering av vården utom skola bör ytterligare nio tjänster som förste assistent inrättas (4). Vid skolor med speciella uppgifter beträffande vården av unga alkohol- och narkotikamissbrukare bör en förstärkning ske med fem tjänster som översköterskor (6). För en fortsatt förbättring av den s. k. tillsynsjouren bör sex vårdar-

tjänster inrättas (8). Vidare beräknas medel för elva vårdartjänster för att vid minst tre skolor utifrån erfarenheterna från försöksverksamheten vid Ryagården pröva nya vårdmodeller. Jag beräknar även medel till tjänster för två vårdare och en verkstadsförförman vid Hammargårdens yrkesskola samt för ordinariesättning av två folkskollärartjänster (7.14). I samband med jordbruksnedläggningar minskar antalet tjänster med fem. För att täcka behovet av personal för kvarvarande sysslor samt för nya aktiviteter vid dessa skolor räknar jag medel för en utbildningsassistent vid Gräskärr, en verkställare vid Bärby, en förförman vid Ryagården och en förförman vid Lövsta (9.16). En tjänst som kontorsbiträde bör inrättas vid vardera Råby och Fagared (12). För ökade kostnader för vikarier, övertids- och obekvämtidstillägg m. m. räknar jag med 267 000 kr.

Jag har för engångsanskaffning under posten expenser beräknat 181 000 kr. till kontorsutrustning, dokumentskåp, utrustning för praktikcentra, facklitteratur samt tekniska anordningar för att underlätta tillsynen och öka personalens säkerhet bl. a. på skolornas slutna avdelningar.

Utgifterna för jordbruksdriften beräknas minska till följd av nedläggningen av jordbruken vid Ryagården, Östra Spång och Bärby samt planerad nedläggning av jordbruket vid Gräskärr. Under posten utgifter för verkstadsdriften har jag bl. a. beräknat 50 000 kr. för försöksverksamhet med arbetsprövning och arbetsträning vid någon eller några skolor.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ungdomsvårdsskolorna: Driftkostnader* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 63 820 000 kr.

I 2. Ungdomsvårdsskolorna: Vård utom skola

1968/69 Utgift	6 915 556 ¹
1969/70 Anslag	6 385 000
1970/71 Förslag	8 215 000

¹ Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänförs till budgetåret 1968/69 uppgår till 14 798 kr.

Från anslaget bestrids kostnaderna för vård utom skola av ungdomsvårdsskoleelever såsom avlöningar och omkostnader vid skolornas utskrivningsavdelningar, inackorderingsavgifter, övervakararvoden, bidrag till inackorderingshem, hospits m. m. F. n. finns nio utskrivningsavdelningar och hospits. Ytterligare två avdelningar beräknas komma till under innevarande budgetår. I genomsnitt 900 elever beräknas komma att vårdas utom skola under budgetåret 1970/71.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Social- styrelsen	Före- draganden
<i>Personal</i>			
Vård- och tillsynspersonal	29	+19	+11
Ekonomipersonal	4	—	—
	33	+19	+11
<i>Anslag</i>			
1. Avlöningar	1 175 800	+ 792 900	+ 511 000
2. Lokalkostnader	200 000	+ 79 000	+ 79 000
3. Expenser	87 000	+ 6 000	+ 6 000
4. Lönekostnadspålägg	270 400	+ 182 000	+ 118 000
5. Övriga kostnader vid utskrivningsavdelningar och hospits (ca 95 elever)	99 600	+ 195 400	+ 195 500
6. Ersättning till övervakare (ca 900 elever)	540 000	—	—
7. Placering i enskilda hem (ca 520 elever)	2 696 000	+1 048 000	+ 650 000
8. Kurser, utbildningsanstalter m. m. (ca 210 elever)	350 000	+ 149 200	+ 149 200
9. Inackorderingshem, mödrahem (49 elever)	788 900	+ 33 800	+ 34 000
10. Arbetsmarknadsstyrelsens arbetsplatser (28 elever)	45 300	— 11 700	— 11 700
11. Vissa bidrag till IOGT och Frälsningsarmén	9 000	+ 4 000	+ 4 000
12. Viss försöksverksamhet i samarbete med Göteborgs stads sjukvårdsförvaltning	123 000	+ 35 000	+ 35 000
13. Bidrag till gymnasieklinik	—	+ 50 000	+ 50 000
14. Kurser och konferenser för föräldrar (enskilda hem) och övervakare	—	+ 10 000	+ 10 000
Summa utgifter	6 385 000	+2 574 000	+1 830 000

Socialstyrelsen

1.—5. Två nya utskrivningsavdelningar föreslås. Därefter kommer antalet utskrivningsavdelningar och hospits att uppgå till 13 (+ 382 500 kr.).

För att förbättra tillsynen föreslås ytterligare en vårdtjänst vid varje utskrivningsavdelning och hospits (+ 495 000 kr.).

Löne- och prisomräkning m. m. uppgår till 1 339 800 kr., varav lönekostnadspålägg och ökade lokalyror för befintlig organisation utgör 20 940 kr.

Driftkostnader som inte är att hänföra till hyres- eller lönekostnad, dvs. avgifter för värme, el, telefon, tvätt etc. samt matkostnader för de elever som ej själva kan bestrida dessa, har tidigare ej specificerats och endast delvis påförts anslaget för vård utom skola. För budgetåret 1970/71 föreslås varje utskrivningsavdelning och hospits få vardera 20 000 kr. för detta ändamål, varav 13 000 kr. utgör matkostnader och 7 000 kr. lokalkostnader. Matkostnaderna har tidigare till stor del påförts anslaget Ungdomsvårdsskolorna: Driftkostnader.

9. Enligt överenskommelse med KFUM i Borås kommer tre platser i stället för två att få disponeras på dess inackorderingshem i Borås.

11. Bidraget till Frälsningsarmén föreslås utgå med oförändrat 3 000 kr. Bidraget till IOGT föreslås höjt så att storlogen av IOGT erhåller oförändrat 2 000 kr., medan hemstyrelserna erhåller 2 000 kr. vardera.

12. Den försöksverksamhet med medicinsk-psykologisk behandling av elever som vårdas utom skola och som enligt förslag i statsverkspropositionen för budgetåret 1969/70 anordnats i Göteborg föreslås fortsatta även

under budgetåret 1970/71. För omkostnader för försöksverksamheten beräknas 25 000 kr.

13. Kungl. Maj:t har i brev den 11 juli 1968 beviljat 50 000 kr. som bidrag till en gymnasieklinik i Lund, där elever från Råby yrkesskola har möjlighet fortsätta sin skolgång. Erfarenheterna från den tid kliniken funnits är goda, varför bidrag med 50 000 kr. även fortsättningsvis bör utgå.

14. Beloppet är avsett att täcka kostnader för föreläsare, kursmaterial samt i vissa speciella fall även resor.

Föredraganden

Antalet elever, som vårdas utom skola har under de senaste åren varit ungefär lika stort som antalet vårdade inom skola. Kostnaden per elev och dag (inklusive personallöner och omkostnader men ej lokalyror) var under budgetåret 1968/69 för vård utom skola ca 24 kr. och för vård inom skola ca 153 kr.

Det är angeläget att fler utskrivningsavdelningar inrättas. Dessa bör förläggas till orter med differentierad arbetsmarknad och med tillgång till utbildningsmöjligheter. Under innevarande budgetår beräknas två utskrivningsavdelningar tillkomma. För nästa budgetår beräknar jag medel för ytterligare två avdelningar. Vård- och tillsynspersonalen kommer därmed att öka med sex tjänster. För en förstärkning av tillsynen vid avdelningarna med extra personal har jag beräknat 250 000 kr., vilket motsvarar fem tjänster. Jag har vidare beräknat 13 000 kr. under posten Vissa bidrag till IOGT och Frälsningsarmén samt 158 000 kr. till försöksverksamhet med medicinsk-psykologisk behandling av elever i samarbete med Göteborgs stads sjukvårdsförvaltning. För övervakare och för föräldrar i de hem där elever placerats eller skall placeras föreligger behov av upplysning genom kurser och konferenser. För detta ändamål har jag beräknat 10 000 kr.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 8 215 000 kr. Min beräkning av medelsbehovet för de olika ändamålen är ungefärlig och omfördelning av medlen kan behöva göras under budgetåret med hänsyn till växlingen i elevantalet.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ungdomsvårdsskolorna: Vård utom skola* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 8 215 000 kr.

I 3. Ungdomsvårdsskolorna: Engångsanskaffning av inventarier m. m.

1968/69 Utgift	568 020	Reservation	612 295
1969/70 Anslag	1 100 000			
1970/71 Förslag	900 000			

Från anslaget bekostas inventarier i samband med nybyggnad eller större ombyggnad vid ungdomsvårdsskolorna. Vidare bekostas anskaffning av

undervisningsmateriel och andra skolinventarier i anslutning till anordnande av grundskoleundervisning vid vissa skolor m. m.

Socialstyrelsen

Medelsbehovet framgår av följande sammanställning.

Ingående reservation 1.7.1969.....	612 295
Anslag 1969/70.....	1 100 000
Disponibelt 1969/70.....	1 712 295
Beräknade utbetalningar 1969/70.....	1 712 295
Beräknad utgående reservation 30.6.1970.....	—
Beräknade utbetalningar 1970/71.....	1 200 000
Anslagsbehov 1970/71.....	1 200 000

Kostnaderna för inventarier till ett antal byggnadsobjekt uppskattas till 700 000 kr.

För anskaffning av materiel för grundskoleundervisning samt av skolmateriel till vissa yrkesskolor behövs oförändrat belopp om 200 000 kr.

För fortsatt rationalisering av köks- och städningfunktionerna behövs 150 000 kr.

Kostnaderna för inredning av dag- och vilorum för personal samt för upprustning av personalbostäder beräknas till 380 000 kr. För påbörjande av inventarieanskaffningen, vilken avses bli genomförd under tre år, behövs 150 000 kr.

Föredraganden

Jag biträder socialstyrelsens förslag om anskaffning av skolmateriel. För inköp av inventarier i samband med byggnadsarbeten vid vissa skolor, för fortsatt rationalisering av köks- och städningfunktionerna, för inredning av dag- och vilorum för personal och för upprustning av personalbostäder beräknar jag 700 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ungdomsvårdsskolorna: Engångsanskaffning av inventarier m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 900 000 kr.

I 4. Ungdomsvårdsskolorna: Personalutbildning

1968/69 Utgift	307 955	Reservation	37 182
1969/70 Anslag	310 000		
1970/71 Förslag	410 000		

Från anslaget bekostas viss utbildning av personal vid ungdomsvårdsskolorna, däribland den grundutbildning som nyanställd vårdpersonal skall genomgå och som inleds med 18 dagars inomverksutbildning.

Socialstyrelsen

Medelsbehovet framgår av följande sammanställning.

Disponibelt 1969/70.....	347 182
Beräknade utbetalningar 1969/70.....	347 182
Beräknad utgående reservation 30.6.1970.....	—
Beräknade utbetalningar 1970/71.....	406 150
Anslagsbehov 1970/71	406 150

För kursverksamheten under nästa budgetår har medel i likhet med innevarande år beräknats för kompletterande utbildning för vårdare som skall delta i vårdutbildningsnämndens gemensamma kurser för vårdar- och vaktpersonal inom ungdoms-, nykterhets- och kriminalvården. Dessutom föreslås kurser för övrig personal såsom arbetsledarpersonal, kontorspersonal, lärare, assistenter och rektorer. Kurser i vårdmetodik, samtalsmetodik och fritidsledning föreslås för olika personalkategorier. Internatkursverksamheten avses i jämförelse med innevarande år att utökas med introduktionskurser för sådan personal, som hittills ej erhållit någon grundutbildning. Kostnaderna beräknas till ca 310 000 kr. för internatkurser och 40 000 kr. för intern utbildning av personal vid skolorna. För undervisningsmateriel beräknas 25 000 kr. och för arvode till kursledare 31 600 kr. Socialstyrelsen har i sin anslagsberäkning utgått från att Bistagården tills vidare får utnyttjas som kursgård.

Den interna utbildningen vid skolorna föreslås kompletterad med punkt-kurser. Dessa avses omfatta all elevvårdande personal vid tre skolor under vardera elva dagar (+ 24 300 kr.).

Föredraganden

För kursverksamheten under nästa budgetår beräknar jag 410 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ungdomsvårdsskolorna: Personalutbildning* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 410 000 kr.

I 5. Ersättningar för skador vållade av vissa rymlingar m. fl.

1968/69 Utgift	395 560
1969/70 Anslag	350 000
1970/71 Förslag	450 000

Från anslaget utbetalas ersättning för skador som vållats av personer intagna på ungdomsvårdsskolor, allmänna vårdanstalter för alkoholmissbrukare, fångvårdanstalter m. m. Ersättning utgår för skada som orsakats av intagen som avvikit från anstalten eller som lämnat denna som fri-
6* — *Bihang till riksdagens protokoll 1970. 1 saml. Nr 1. Bil. 7*

gångare eller efter permission. Ersättning utgår också för skada vållad av ungdomsvårdsskoleelev som vårdas utom skola, samt av alkoholmissbrukare som intagits på allmän vårdanstalt men bor på inackorderingshem eller åtnjuter familjevård. Bestämmelserna återfinns i kungl. brev den 25 maj 1967 angående anslag för budgetåret 1967/68 till Ersättningar för skador vållade av vissa rymlingar m. fl. (SFS 1967: 219).

Socialstyrelsen

Antalet skadeärenden har stigit kraftigt under de senaste åren. År 1965 inkom till socialstyrelsen ca 200 ärenden, 1966 ca 300, 1967 ca 560 och 1968 ca 950. Styrelsen föreslår att anslaget med hänsyn till ökad belastning höjs till 400 000.

Vidare upprepar styrelsen sitt förslag i anslagsframställningen för budgetåret 1969/70 att på styrelsen ankommande uppgifter i fråga om skaderegleringar flyttas till annan myndighet, förslagsvis kammarkollegiet.

Föredraganden

I samband med socialstyrelsens förslag i anslagsframställningen för budgetåret 1969/70 avgav bl. a. statskontoret remissyttrande vari förordades, att ifrågavarande skaderegleringsärenden, i avvaktan på resultatet av en utredning som pågick inom justitiedepartementet, fortfarande borde handläggas av socialstyrelsen. Denna utredning har ännu inte slutförts. Jag är därför inte beredd att nu ändra handläggningsordningen för här avsedda ersättningsärenden.

Med hänsyn till ökningen av antalet ärenden i förhållande till tidigare år och den ökade belastningen bör anslaget för nästa budgetår tas upp med 450 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ersättningar för skador vållade av vissa rymlingar m. fl.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 450 000 kr.

I 6. Ersättningar till kommunerna enligt socialhjälp- och barnavårdslagarna m. m.

1968/69	Utgift	15 623 270
1969/70	Anslag	12 000 000
1970/71	Förslag	16 000 000

Från anslaget utgår gottgörelse åt kommunerna dels enligt socialhjälp- och barnavårdslagarna för viss vård som meddelats huvudsakligen icke svenska medborgare, dels enligt särskilda åtaganden av staten för understöd åt renskötande samer. Från anslaget utgår även ersättningar för kommuner-

nas kostnader för vissa kategorier zigenare, vissa flyktingar som inte kan försörja sig själva samt för utlandssvenskar som återvänder till Sverige. Slutligen bestrids kostnaderna för understöd, som utrikesdepartementets understödsnämnd beviljar nödställda svenskar i utlandet.

Socialstyrelsen. Med hänsyn till det ökade antal flyktingar som medgivits inresa i landet, den individuella standardhöjning som även måste tillförsäkras socialhjälpsskientelet samt den ökade belastningen på anslaget under det senaste budgetåret beräknar styrelsen medelsbehovet för ersättning till kommunerna under budgetåret 1970/71 till 12 500 000 kr.

Utrikesdepartementet beräknar kostnaderna för understöd till nödställda svenskar i utlandet till 425 000 kr.

Departementschefen

Under år 1967 utbetalades ersättningar till kommunerna för socialhjälp och barnavård åt utländska medborgare med ca 10 milj. kr. för ca 6 600 personer, varav ca 3 650 var från de nordiska länderna. För hjälp till flyktingar utbetalades under budgetåret 1968/69 ca 2 173 000 kr.

Ersättningarna till kommuner för understöd till vissa kategorier zigenare utgjorde under budgetåret 1968/69 ca 1 197 000 kr. Under läsåret 1969/70 bedrivs undervisning för vuxna zigenare på ett tjugotal orter med ca 350 deltagare.

Under de senaste åren har ett hundratal svenska medborgare bosatta på utrikes ort fått understöd från detta anslag. Kostnaderna för budgetåret 1968/69 uppgick till ca 400 000 kr.

Anslaget bör med hänsyn till belastningen under det senaste budgetåret föras upp med 16 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Ersättningar till kommunerna enligt socialhjälp- och barnavårdslagarna m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 16 000 000 kr.

J. Nykterhetsvård m. m.

Nykterhetsvårdens utveckling under 1960-talet kännetecknas av en successiv utbyggnad av de öppna och frivilliga vårdformerna och en minskning av tvångsätgårderna. Vården av alkoholmissbrukare grundas i allt större utsträckning på en helhetssyn som syftar till att lösa sociala och andra problem som har samband med alkoholmissbruk. En ökad samverkan eftersträvas också mellan nykterhetsvård och övrig socialvård samt andra vårdområden. Socialutredningens uppgift att förutsättningslöst pröva den framtida socialvårdens målsättning och organisation är av stor betydelse inte minst på detta område.

Utvecklingstendenserna i fråga om alkoholkonsumtion och fylleriförelser kan ge vissa hållpunkter när det gäller att bedöma behovet av nykterhetsvårdande åtgärder. Enligt tillgängliga uppgifter steg den totala alkoholkonsumtionen år 1968 med 3,8 % från år 1967. Under 1960-talet har konsumtionen av spritdrycker ökat relativt obetydligt, medan vin- och ölkonsumtionen visar en kraftig stegring, särskilt under de senaste åren. Antalet omhändertaganden för fylleri minskade år 1968 för första gången under 1960-talet och utgjorde ca 111 800 jämfört med ca 125 600 år 1967. 92 % av omhändertagandena år 1968 skedde i städerna, varav nära hälften i Stockholm och Göteborg.

Antalet personer med vilka nykterhetsnämnderna tagit befattning för undersökning, hjälpåtgärd eller tvångsätgård har under förra hälften av 1960-talet uppgått till omkring 80 000 per år i hela landet för att sedan minska något. År 1968 var antalet nykterhetsvårdsfall ca 75 000.

Nykterhetsnämndernas möjligheter till behandling av alkoholskadade inom öppna och frivilliga vårdformer har ökat väsentligt. För år 1968 redovisas vid ca 120 alkoholpolikliniker och rådgivningsbyråer med läkar-expeditioner 218 000 besök, vilket innebär en ökning med ca 15 000 jämfört med år 1967. Platsantalet vid inackorderingshem har från år 1968 till år 1969 ökat från omkring 600 till över 800.

Samtliga intagningar vid de allmänna och enskilda vårdanstalterna var år 1968 ca 5 800. Av dessa var endast ca 1 600 tvångsintagningar, vilket innebär att mer än 70 % av antalet intagningar på de allmänna och enskilda anstalterna grundades på frivillighet. Under femårsperioden 1964—1968 har antalet tvångsintagningar minskat med nära 16 % och antalet frivilliga intagningar ökat med närmare 20 %.

Den nu antydda utvecklingen, som bl. a. innebär en förskjutning av tyngdpunkten från anstaltsvård och tvångsätgårdar till öppna och frivilliga

vårdformer, bör fortsätta. Resurserna för de nämnda vårdformerna bör utökas och förbättras samtidigt med en fortsatt kvalitativ förbättring av den slutna vården.

Vad beträffar nykterhetsnämndernas verksamhet anser jag det vara särskilt angeläget att främja anordningar direkt inriktade på vård och behandling inom nykterhetsvården, exempelvis alkoholpolikliniker, rådgivningsbyråer samt förebyggande och eftervårdande åtgärder. Jag beräknar statsbidraget till verksamheten under nästa budgetår till 85 milj. kr. I samband med behandlingen av detta anslag i 1969 års statsverksproposition anförde jag bl. a. att ansöknings- och prövningsförfarandet för statsbidrag tenderade att bli alltmer komplicerat och betungande och att bidragsgivningen borde förenklas och anpassas till utvecklingen. Jag förordade därför en översyn av bidragsgivningen. En sådan översyn pågår inom socialdepartementet.

Efterfrågan på platser vid inackorderingshem har ökat avsevärt under de senaste åren. Jag anser det vara särskilt angeläget att sådana hem anordnas i anslutning till s. k. skyddad sysselsättning. Jag kommer i det följande att förorda att anordningsbidraget för inackorderingshem m. m. ökas från f. n. högst 10 000 kr. eller vid särskilda skäl högst 15 000 kr. till maximalt 18 000 kr. per vårdplats. Bidrag bör i fortsättningen kunna utgå till huvudmännens kostnader för anordnande av lokaler för inackorderingshem även i de fall, då lokalerna förhyrs.

Inom anstaltssektorn fortsätter upprustningen. Under nästa budgetår beräknar jag ett anslagsbehov på sammanlagt 5,5 milj. kr. för byggnadsarbeten m. m. vid allmänna och enskilda vårdanstalter. Förbättringar i fråga om personal och andra behandlingsresurser beräknas bli genomförda under nästa budgetår. En förbättring av den medicinska vården avses komma till stånd. Fritidsverksamheten bör också utökas. Medel beräknas vidare för utökad personalutbildning och intensifiering av samverkan mellan slutna och öppna vård. Till driften av erkända och enskilda vårdanstalter utgår fr. o. m. den 1 juli 1969 garantibidrag och beläggningsbidrag med sammanlagt 67 kr. per dag. I det följande kommer jag att förorda att driftbidragen nästa budgetår höjs med 6 kr. samt att särskilda medel beräknas för upprustning av inventarier vid erkända och enskilda vårdanstalter.

Länkföreningarnas insatser vid rehabiliteringen av alkoholskadade är av stor betydelse. Verksamheten har under de senaste åren utökats väsentligt. För nästa budgetår beräknar jag en ytterligare höjning av bidragen till denna verksamhet.

De senaste årens utveckling samt min beräkning för innevarande och nästa budgetår av antalet platser vid vårdanstalter och inackorderingshem för alkoholmissbrukare samt inackorderingshem och behandlingshem för narkotikamissbrukare framgår av följande sammanställning.

	Allmänna vårdanstalter			Enskilda vårdanstalter	Inackorderingshem och behandl.hem
	Statliga	Erkända	Summa		
Antal platser den 1 juli år					
1967.....	506	1 588	2 094	509	523
1968.....	497	1 455	1 952	637	595
1969.....	497	1 451	1 948	711	833
Beräknad förändring under					
1969/70.....	—	—23	—23	+130	+400
1970/71.....	+5	—85	—80	+115	+370

Riktlinjerna för vård och behandling av narkotikamissbrukare innefattar uppsökande verksamhet, öppen vård, slutenvård och eftervård. Det är nödvändigt att denna vårdkedja är organisatoriskt väl samordnad och ger möjlighet till kontinuitet i behandlingen. Den måste också byggas upp i nära samverkan mellan sjukvård och socialvård.

Den uppsökande verksamheten åvilar primärkommunerna, vars ansvar i detta avseende uttrycks i socialhjälpslagen. Jag är angelägen att påpeka nödvändigheten av att den uppsökande verksamheten har tillgång till lämpliga placeringsmöjligheter för de missbrukare som tas om hand. För den öppna vården bör i den mån så behövs inrättas vårdcentraler vid sidan av de anordningar för öppen vård som redan finns inom psykiatrin. För många missbrukare krävs kvalificerad vård på psykiatrisk klinik. Den bör fortsättas på behandlingshem, där terapin kombineras med arbete eller utbildning. Eftervården bör vara differentierad och kunna bedrivas i olika former, bl. a. genom placering i inackorderingshem.

Vården av narkotikamissbrukare ordnas inom ramen för landstingens sjukvårdande och kommunernas socialvårdande verksamhet. För att stimulera utbyggnaden av vårdresurserna har staten åtagit sig att lämna stöd i form av bl. a. anordningsbidrag till behandlingshem och inackorderingshem samt driftbidrag till sådana hem och till vårdcentraler för unga narkotikamissbrukare. Till organisationer för stöd och hjälp åt läkemedelsmissbrukare samt för viss konvalescentvård för missbrukare utgår särskilt statsbidrag. Jag förordar i det följande ökad medelsanvisning för dessa ändamål.

Socialstyrelsen genomförde under våren 1969 regionala konferenser över hela landet med i första hand huvudmännen för socialvård och sjukvård. Syftet var att komma fram till realistiska och snabba åtgärder i fråga om såväl förebyggande insatser som vård och behandling.

Uppsökande verksamhet med inriktning på narkotikamissbrukare redovisas nu i de tre största städerna och har genomförts eller planeras i ytterligare några städer. Öppen vård i form av specialmottagningar finns i Stockholm, Göteborg och Uppsala som också har specialmottagningar

för sluten vård. Flera slutna specialavdelningar planeras bl. a. i ett antal landsting. I övrigt utnyttjas befintliga resurser inom socialvården och den psykiatriska sjukvården för vård och behandling av narkotikamissbrukare.

Den offensiv mot narkotikan som pågått under år 1969 har lett till tillkomsten av värdefulla behandlingsenheter. När eftervården har byggts ut i tillräcklig omfattning för att komplettera de redan nu befintliga vårdenheter, bör effekten av insatserna göra sig ännu mer märkbar. Narkomanvårdskommitténs slutbetänkande, som nyligen har avlämnats, ger ytterligare riklinjer för den fortsatta kampen mot narkotikan.

J 1. Statens vårdanstalter för alkoholmissbrukare: Driftkostnader

1968/69 Utgift ¹	15 170 559 ²
1969/70 Anslag	21 164 000
1970/71 Förslag	23 540 000

¹ Anslagen till Statens vårdanstalter för alkoholmissbrukare: Avlöningar resp. Omkostnader

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 169 685 kr.

F. n. finns fem statliga vårdanstalter, nämligen Svartsjö, Venngarn med vårdavdelningen Backgården, Gudhem, Runnagården med vårdavdelningen Brotorp samt vårdanstalten vid Frösö sjukhus. Anstalterna har sammanlagt 497 platser.

	Beräknad ändring 1970/71		
	1969/70	Socialstyrelsen	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Vårdledning	30	+ 8	+2
Vårdpersonal	135	+ 2	—
Arbetsledarpersonal	49	+ 1	—
Ekonomipersonal	40	+ 6	+1
Övrig personal	28	+ 5	+1
	202	+22	+4
<i>Anslag</i>			
Avlöningar	10 028 000	+1 645 000	+1 185 000
Sjukvård m. m.	23 000	+ 3 000	+ 2 000
Reseersättningar	116 000	+ 23 000	+ 13 000
Lokalkostnader	3 112 000	— 189 000	— 104 000
Expenser	243 000	+ 56 000	+ 35 000
Därav engångsutgifter	—	+ 18 000	+ 18 000
Lönekostnadspålägg	2 263 000	+ 377 000	+ 260 000
Övriga utgifter	3 024 000	+ 414 000	+ 285 000
Därav engångsanskaffning av inventarier	180 000	+ 90 000	+ 30 000
Hälso- och sjukvård för intagna	555 000	+ 195 000	+ 250 000
Vårdanstalten vid Frösö sjukhus	1 300 000	+ 400 000	+ 400 000
Venngarn, vårdavdelning vid Ulleråkers sjukhus	500 000	—	+ 50 000
Runnagården, vårdavdelning vid Mellringe sjukhus	—	+ 200 000	—
	21 164 000	+3 124 000	+2 376 000
Inkomster vid anstalterna som redovisas på driftbudgetens inkomstsida	500 000	— 100 000	— 100 000

Socialstyrelsen

Anslagsframställning

1. Löne- och prisomräkning m. m. 1 402 000 kr.

2. För diagnostisk utredning av vårdtagarna och för behandlingsplanering behövs en psykologtjänst vid Svartsjö. För att aktivera de intagna till fritidssysselsättning förordas en assistenttjänst vid vardera Venngarn och Runnagården. Vidare föreslås att vid Venngarn inrättas en tjänst för assistent, som närmast under direktören skall svara för sociala och kurativa uppgifter vid den planerade vårdavdelningen vid Ulleråkers sjukhus. Vid Runnagården behövs en assistent för att bl. a. sköta vårdtagarnas arbetsplacering utanför anstalten. I samråd med socialhögskolorna planerar socialstyrelsen att försöksvis anordna praktikcentra vid Svartsjö, Venngarn, Gudhem och Runnagården. För handledning av praktikanterna fordras tre assistenttjänster. (+ 450 000 kr.)

3. Vårdpersonalen bör utökas med en sköterska vid Svartsjö och en vårdare vid Backgården. Vidare föreslås att en vårdartjänst vid Gudhem byts ut mot en tjänst för tillsynsman. För den fortsatta utbyggnaden av arbetsdriften vid Venngarn föreslås en förmanstjänst. Ekonomipersonalen vid anstalterna bör bl. a. på grund av arbetstidsförkortningen utökas med sammanlagt sex tjänster. För att avlasta vårdledningen rutingöromål behövs tre nya tjänster för kontorsbiträden vid envar av vårdanstalterna Svartsjö, Gudhem och Runnagården samt två sådana tjänster vid Venngarn. Medel föreslås också för tillfällig skrivhjälp vid samtliga anstalter samt för viss utbytestjänstgöring i syfte att öka samarbetet mellan sluten och öppen vård. (+ 545 000 kr.)

4. En mottagningsavdelning med sex platser för Runnagården föreslås bli anordnad vid Mellringe sjukhus. Driftkostnaderna beräknas till 200 000 kr.

Särskilt yrkande

I skrivelse den 19 juni 1969 begär styrelsen bl. a. medel under nästa budgetår för att genomföra viss försöksverksamhet vid Gudhem (200 000 kr.).

Departementsefven

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget för nästa budgetår till 23 540 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för nya tjänster för psykolog vid Svartsjö, assistent vid Venngarn samt viss biträdespersonal.

Vidare har jag räknat medel för viss utbytestjänstgöring i syfte att öka samarbetet mellan sluten och öppen nykterhetsvård samt för att täcka vissa omkostnader för den praktikantutbildning som planeras i samarbete med socialhögskolorna. En förbättring av den medicinska vården avses komma

till stånd. Förhandlingar pågår bl. a. om ett mera fast organiserat samarbete mellan vissa vårdanstalter och närliggande sjukhus. Frågan om försöksverksamhet vid Gudhem får prövas i samband med dispositionen av det föreslagna nya anslaget A 3 Försöksverksamhet m. m.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens vårdanstalter för alkoholmissbrukare: Driftkostnader* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 23 540 000 kr.

J 2. Statens vårdanstalter för alkoholmissbrukare: Utrustning m. m.

1968/69 Utgift	332 941	Reservation	290 896
1969/70 Anslag	600 000		
1970/71 Förslag	550 000		

Från anslaget bekostas inventarier i samband med ny-, till- och ombyggnadsarbeten samt upprustning av arbetsdriften vid vårdanstalterna.

Socialstyrelsen

Medelsbehovet framgår av följande sammanställning.

Disponibelt 1969/70	890 896
Beräknade utbetalningar 1969/70	890 896
Beräknad utgående reservation 30.6.1970	—
Beräknade utbetalningar 1970/71	650 000
Anslagsbehov 1970/71	650 000

Under budgetåret 1969/70 beräknas av det disponibla beloppet ca 628 000 kr. åtgå för upprustning av anstalternas arbetsdrift och ca 262 000 kr. för inköp av inventarier m. m.

För budgetåret 1970/71 beräknas 550 000 kr. för fortsatt upprustning av anstalternas arbetsdrift och 100 000 kr. för inventarier m. m.

Departementschefen

I överensstämmelse med socialstyrelsens förslag beräknar jag medelsbehovet under nästa budgetår till 650 000 kr. Med hänsyn till en beräknad reservation på 100 000 kr. bör dock anslaget föras upp med 550 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens vårdanstalter för alkoholmissbrukare: Utrustning m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 550 000 kr.

J 3. Bidrag till anordnande av erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m.

1968/69 Utgift	451 500	Reservation	3 990 821
1969/70 Anslag	4 100 000			
1970/71 Förslag	6 100 000			

Från anslaget utgår bidrag för att anordna erkänd eller enskild vårdanstalt eller inackorderingshem för alkoholmissbrukare samt till s. k. övergångshem. Bidrag utgår också för att anordna behandlingshem och inackorderingshem för narkotikamissbrukare. Bidrag utgår med högst 10 000 kr. eller, om särskilda skäl föreligger, med högst 15 000 kr. per plats. Bidraget får som regel inte överstiga vad som tillskjuts från annat håll. Bidragsbestämmelserna för erkända och enskilda vårdanstalter samt för inackorderingshem för alkoholmissbrukare återfinns i kungörelsen (1957:144) om statsbidrag till anordnande av vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m. (ändrad senast 1966:211). För anordningsbidrag till behandlingshem och inackorderingshem för narkotikamissbrukare gäller bestämmelserna i brevet den 13 juni 1969 avseende anslag för budgetåret 1969/70 till nykterhetsvård m. m.

Socialstyrelsen

Med hänsyn bl. a. till att anordningsbidraget numera täcker högst 20 procent av den totala anordningskostnaden vid nybyggnad av enskilda vårdanstalter och inackorderingshem föreslår styrelsen att bidragsbestämmelserna ändras så, att fr. o. m. budgetåret 1970/71 statsbidrag kan utgå med högst 20 000 kr. eller, om särskilda skäl föreligger, med högst 30 000 kr. per plats.

Styrelsen beräknar på grundval av detta förslag medelsbehovet under budgetåret 1970/71 för 30 nya platser vid *enskilda vårdanstalter* till 0,9 milj. kr. För anordnande av nya platser vid *erkända vårdanstalter* förutses inte något medelsbehov under nästa budgetår. Vad beträffar *inackorderingshemmen för alkoholmissbrukare* räknar socialstyrelsen med ansökningar om bidrag för anordnande av omkring 400 platser, av vilka 50 platser planeras bli inrymda i förhyrda lokaler. Styrelsen uppskattar medelsbehovet för bidrag till inackorderingshem till 11,5 milj. kr. För sistnämnda platser beräknar styrelsen — i avvaktan på ställningstagande till särskilt, under nästföljande anslagspunkt redovisat yrkande om driftbidrag till internhyror för sådana lokaler — högsta bidragsbelopp per plats. För anordnande av 100 platser vid *behandlingshem* och 50 platser vid *inackorderingshem för narkotikamissbrukare* beräknar styrelsen 3 milj. resp. 1,5 milj. kr. Sammanlagt beräknas för anordningsbidrag 16,9 milj. kr., varav 14 milj. kr. för utbetalning under budgetåret 1970/71 och återstoden under nästföljande budgetår. Vidare tillkommer ca 4 milj. kr. för utbetalningar av bidrag till

objekt som hänför sig till budgetåret 1969/70 men som på grund av brist på disponibla medel inte kunnat utbetalas nämnda budgetår. Härvid utgår styrelsen från den föreslagna höjningen av anordningsbidraget budgetåret 1970/71.

Beräkningen av anslagsbehovet framgår av följande sammanställning.

Disponibelt 1969/70.....	8 090 821
Beräknade utbetalningar 1969/70.....	8 090 821
Beräknad utgående reservation 30.6.1970.....	—
Beräknade utbetalningar 1970/71.....	18 000 000
Anslagsbehov 1970/71.....	18 000 000

Svenska kommunförbundet har i skrivelse den 1 oktober 1969 hemställt att statsbidraget uppräknas så att det kan täcka halva anordningskostnaden per plats.

Departementschefen

Jag har i inledningen till detta avsnitt redogjort för platssituationen vid vårdanstalter, inackorderingshem och behandlingshem.

För nästa budgetår bör medel anvisas till anordnande av 300 platser vid enskilda vårdanstalter, inackorderingshem och behandlingshem. Vad beträffar anordningsbidragets storlek finner jag en höjning av bidraget påkallad. Det nuvarande bidraget utgår med högst 10 000 kr. eller, om särskilda skäl föreligger, med högst 15 000 kr. per vårdplats. Jag föreslår sådan ändring av bestämmelserna att bidrag får utgå med högst 18 000 kr. per vårdplats. För de nya platserna beräknar jag medelsbehovet till 5,4 milj. kr. Vidare bör ytterligare 700 000 kr. beräknas för utbetalning i efterskott av bidrag som hänför sig till budgetåret 1969/70. Det sammanlagda medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår bör alltså beräknas till 6,1 milj. kr. Anslaget bör föras upp med detta belopp.

Socialstyrelsen har i särskild framställning bl. a. föreslagit att driftbidrag får utgå för hyreskostnader, s. k. internhyror, som avser i kommunägda fastigheter inrymda inackorderingshem för alkoholmissbrukare. För egen del anser jag att i stället för årliga bidrag till hyreskostnader, såväl vad avser internhyror som andra hyror, ett engångsbidrag med högst det belopp som får utgå som anordningsbidrag bör kunna beviljas. Härigenom kan bidrag utgå till huvudmännens kostnader för lokalernas anordnande oberoende av den finansieringsform man valt. För den del av hyran som inte baseras på sådana anordningskostnader bör driftbidrag kunna utgå. De nu angivna bestämmelserna, som föreslås gälla även inackorderingshem och behandlingshem för narkotikamissbrukare, bör i vissa fall efter särskild prövning kunna tillämpas beträffande hem som anordnats före den 1 juli 1970.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) godkänna av mig förordade ändrade grunder för bidrag till anordnande av vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m.;

b) till *Bidrag till anordnande av erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 6 100 000 kr.

J 4. Bidrag till driftkostnader vid erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m.

1968/69 Utgift	50 531 619
1969/70 Anslag	61 000 000
1970/71 Förslag	70 000 000

Från anslaget utgår bidrag till driftkostnader vid erkända och enskilda vårdanstalter, vid inackorderingshem för alkoholmissbrukare samt vid behandlingshem och inackorderingshem för narkotikamissbrukare. Bidrag till vårdanstalt utgår med vissa maximibelopp i form av dels garantibidrag (per dag och vårdplats), dels beläggningsbidrag (för dag och vårdad person). Statsbidrag till inackorderingshem och behandlingshem utgår med högst 75 % av de styrkta nettokostnaderna för hemmets drift. Bestämmelserna angående vårdanstalter och inackorderingshem för alkoholmissbrukare återfinns i kungörelsen (1955: 426) om statsbidrag till driftkostnader vid vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m. (ändrad senast 1969: 220). För statsbidrag till driften av behandlingshem och inackorderingshem för narkotikamissbrukare gäller bestämmelserna i brev den 13 juni 1969 avseende anslag för budgetåret 1969/70 till nykterhetsvård m. m.

	Beräknad ändring 1970/71		
	1969/70	Socialstyrelsen	Dep.chefen
<i>Driftbidragens maximibelopp</i>			
Garantibidrag, kr.	43	+19	+5
Beläggningsbidrag, kr.	24	— 5	+1
	67	+14	+6
<i>Anslag</i>			
1. Bidrag till driftkostnader vid erkända anstalter. . . .	33 200 000	+5 800 000	+ 2 700 000
2. Bidrag till driftkostnader vid enskilda anstalter. . . .	19 000 000	+5 400 000	+ 3 100 000
3. Bidrag till driftkostnader vid inackorderings- och behandlingshem	8 800 000	+6 200 000	+ 3 200 000
Summa (avrundat)	61 000 000	+17 000 000	+ 9 000 000

Socialstyrelsen

Anslagsframställning

1.—2. Styrelsen föreslår att driftbidraget avvägs så att anstalternas fasta kostnader täcks av garantibidrag och de rörliga kostnaderna av beläggningsbidrag. De fasta kostnaderna har stigit successivt och beräknas under budgetåret 1969/70 för de erkända anstalterna utgöra 76 %, medan garantibidraget uppgår till ca 64 % av det totala driftbidraget.

Kostnadsökningar för löner, arbetsgivaravgifter och i viss mån pensionsavgifter samt för omkostnader kräver en uppräknig av garantibidraget med 3 kr. För personalförstärkningar fordras en höjning med 3 kr. och lika mycket för att rusta upp inventariebstandet och för fastighetsunderhåll m. m. Garantibidraget föreslås därför höjt med 9 kr. Beläggningsbidraget behöver höjas med sammanlagt 5 kr., varav 1 kr. för särskilda vårdkostnader, 3 kr. för ökad fritidsverksamhet och 1 kr. för medicinsk behandling.

Sammanlagt fordras en höjning av driftbidraget med 14 kr. från 67 till högst 81 kr. På grund av de fasta kostnadernas andel av totalkostnaderna bör garantibidraget bestämmas till högst 62 kr. och beläggningsbidraget till högst 19 kr. Anstalter, som på grund av utgifter för särskilda vårdanordningar prövas vara i behov därav, kan f. n. få ytterligare 1 kr. i garantibidrag. I första hand gäller detta anstalter med egna sjukavdelningar. Kostnaderna för sådana avdelningar har under senare år ökat kraftigt. Socialstyrelsen hemställer att detta extra bidrag höjs till 3 kr. Då alla anstalter inte är i behov av maximalt bidrag, beräknas inte ytterligare medel för detta ändamål. Styrelsen förutsätter att möjlighet alltjämt skall finnas för Kungl. Maj:t att, när särskilda skäl föreligger, bevilja ytterligare statsbidrag utöver nämnda maximibelopp.

Vid beräkningen av medelsbehovet utgår socialstyrelsen från ett garantibidrag på 62 kr. samt ett beläggningsbidrag på 19 kr. för erkända anstalter och 12: 50 kr. för enskilda anstalter. Styrelsen uppskattar antalet vårdplatser under budgetåret 1970/71 till i genomsnitt 1 386 vid erkända anstalter och 915 vid enskilda anstalter. Antalet vård dagar beräknas på grundval av sistnämnda uppgifter till 505 890 för erkända och 333 975 för enskilda anstalter. Under angivna förutsättningar och med en beläggningsfrekvens som uppskattas till 90 % vid erkända och 95 % vid enskilda anstalter beräknas medelsbehovet till 40 milj. kr. för erkända anstalter och 24,7 milj. kr. för enskilda anstalter. I samband med borttagande av avgift till den statliga personalpensioneringen vad avser vårdanstalter med icke-kommunala huvudmän (prop. 1969:79) beräknas dock medelsbehovet minska för erkända anstalter med 1 milj. kr. till 39 milj. kr. samt för enskilda anstalter med 0,3 milj. kr. till 24,4 milj. kr.

3. Nettokostnaderna för driften av inackorderingshem och behandlingshem uppskattas till 20 milj. kr. för budgetåret 1970/71. Hänsyn har därvid tagits till förutsedd ökning av platsantalet vid hemmen och till kostnadsut-

vecklingen. Medelsbehovet för bidrag till driften av dessa hem beräknas således till ($\frac{3}{4} \times 20$ milj. kr.) 15 milj. kr.

Särskilda yrkanden

Socialstyrelsen föreslår, att som villkor för att enskild vårdanstalt skall åtnjuta statsbidrag till driftkostnaderna föreskrivs, att föreståndare och assistenter vid sådana anstalter får anställas först sedan deras kompetens prövats av socialstyrelsen.

Vidare har socialstyrelsen i skrivelse den 4 oktober 1968 bl. a. hemställt att driftbidrag får utgå för högst 50 % av kostnaderna för internhyror avseende lokaler för inackorderingshem som endast erhållit anordningsbidrag till anskaffning av inventarier.

Riksrevisionsverket har i yttrande över framställningen bl. a. anfört att, om driftbidrag anses böra utgå i enlighet med vad socialstyrelsen begärt, verket anser en ändring erforderlig av bidragskungörelsen (1955: 426), som tillkommit med stöd av riksdagens beslut, samt att härvid även synes böra upptas till behandling frågan om statsbidrag får utgå i fall då huvudman på öppna marknaden förhyrt lokaler, vilka använts som inackorderingshem.

Departementschefen

Driftbidraget bör höjas med 6 kr. per dag, varav 5 kr. i garantibidrag och 1 kr. i beläggningsbidrag. För anstalt, som på grund av utgifter för särskilda vårdanordningar prövas vara i behov därav, bör garantibidraget liksom nu kunna utgå med ytterligare 1 kr. Om särskilda skäl föreligger, bör även i fortsättningen statsbidrag kunna utgå med högre belopp än som följer av vad här sagts. De ändrade bidragsbestämmelserna bör tillämpas fr. o. m. den 1 juli 1970. Den nu föreslagna höjningen av statsbidraget innebär att en större del än f. n. av anstalternas fasta kostnader täcks av garantibidrag.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 70 milj. kr. Jag har därvid utgått från att antalet vårdplatser i genomsnitt under budgetåret 1970/71 kommer att uppgå till ca 1 400 vid erkända och 910 vid enskilda vårdanstalter. Antalet vård dagar under budgetåret kan på grundval av socialstyrelsens uppgifter uppskattas till ca 506 000 resp. 334 000. De verkliga bidragsbeloppen torde i några fall komma att ligga något under maximibeloppen. En viss reserv bör dock beräknas, om maximibeloppet skulle behöva överskridas. Vidare har jag beräknat 400 000 kr. för upprustning av inventariebeståndet vid vissa anstalter.

Socialstyrelsen har föreslagit att som villkor för att driftbidrag skall utgå till enskild vårdanstalt föreskrivs att föreståndare och assistenter får anställas först sedan deras kompetens prövats av styrelsen. För egen del är jag inte beredd att tillstyrka styrelsens förslag. Jag utgår från att anstalts-

styrelse före tillsättandet av sådana tjänster samråder med socialstyrelsen.

Vad beträffar socialstyrelsens förslag om driftbidrag till kostnader för internhyror erinrar jag om vad jag under föregående anslagpunkt anfört om bidrag till kostnader för anordnande av lokaler till inackorderingshem m. m.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) godkänna av mig förordade ändrade grunder för bidrag till driftkostnader vid erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m.;

b) till *Bidrag till driftkostnader vid erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 70 000 000 kr.

J 5. Bidrag till kommunala nykterhetsnämnder m. m.

1968/69 Utgift	62 392 388
1969/70 Anslag	70 000 000
1970/71 Förslag	85 000 000

Statsbidrag utgår till kostnaderna för sådan verksamhet, som enligt gällande författningar ankommer på nykterhetsnämnderna. Bidraget utgör 75 % av de godkända kostnaderna för sådan verksamhet, till vilken ersättning eller bidrag av statsmedel inte utgår i särskild ordning. Bidrag betalas ut för kalenderår i efterskott. Bestämmelserna återfinns i kungörelsen (1954: 431) om statsbidrag till de kommunala nykterhetsnämndernas verksamhet (ändrad senast 1968: 306). De i kungörelsen angivna grunderna för statsbidrag tillämpas även beträffande kostnader för vård av narkotikamissbrukare på alkoholpoliklinik. Från anslaget utgår bidrag till vårdcentraler för unga narkotikamissbrukare. Härvid gäller bestämmelserna i brev den 13 juni 1969 avseende anslag för budgetåret 1969/70 till nykterhetsvård m. m.

Socialstyrelsen

Anslagsframställning

I avvaktan på en inom socialdepartementet pågående översyn, som syftar till att förenkla bidragsgivningen, föreslår styrelsen att anslaget med hänsyn till beräknad ökning av nykterhetsnämndernas utgifter höjes med 15 milj. kr.

Nykterhetsnämndernas totala resp. statsbidragsgilla utgifter och härpå belöpande statsbidrag framgår av följande sammanställning (milj. kr.).

	1964	1965	1966	1967	1968
Nykerhetsnämndernas totala kostnader.....	42,94	49,65	61,04	76,20	93,06
Statsbidragsgilla kostnader:					
1. Löner och arvoden.....	21,49	24,93	30,09	36,90	44,02
2. Ersättning för vårduppdrag.....	1,10	1,18	1,18	1,20	1,55
3. Förebyggande och eftervårdande åtgärder.....	2,18	3,02	4,29	5,47	7,41
4. Alkoholpolikliniker.....	6,18	6,93	8,53	10,56	14,42
5. Barnvårdsnämndernas kostnader ..	1,35	1,46	1,74	2,15	2,33
6. Övriga statsbidragsgilla kostnader ..	6,53	7,52	9,06	12,36	13,46
Summa	38,83	45,04	54,89	68,64	83,19
Statsbidrag.....	29,49	33,77	41,17	51,49	62,39
De statsbidragsgilla kostnadernas ökning i förhållande till närmast föregående år					
a) milj. kr.	5,59	6,21	9,85	13,75	14,55
b) procent.....	16,8	16,0	21,9	25,1	21,2

Särskilt yrkande

Socialstyrelsen har hemställt att statsbidrag får utgå till nykerhetsnämndernas kostnader för hyra av tjänstelokal i kommunägda fastigheter.

Riksrevisionsverket har avgett yttrande i ärendet och därvid avstyrkt bifall till framställningen.

Departementschefen

Utvecklingen av nykerhetsnämndernas verksamhet under 1960-talet innebär bl. a. att nämndernas möjligheter till behandling av alkoholskadade inom öppna och frivilliga vårdformer har ökat väsentligt. Denna utveckling bör fortsätta. Nämndernas aktiviteter varierar emellertid avsevärt mellan olika kommuner och kommuntyper. Jag anser det vara särskilt angeläget att främja anordningar och åtgärder som är direkt inriktade på vård och behandling, exempelvis alkoholpolikliniker, rådgivningsbyråer samt förebyggande och eftervårdande åtgärder.

Den ökade samverkan och integrationen mellan de olika socialvårdsgrenarna medför svårigheter att särskilja kostnaderna för nykerhetsvård. Ansöknings- och prövningsförfarandet för statsbidrag till dessa kostnader har bl. a. till följd härav blivit alltmer komplicerat och betungande. Som jag tidigare framhållit bör därför bidragsgivningen förenklas och anpassas till utvecklingen. En översyn i detta syfte pågår inom socialdepartementet. I avvaktan härpå bör under nästa budgetår prövas ett schablonmässigt förfarande.

Socialstyrelsen har föreslagit omprövning av den nu tillämpade regeln att statsbidrag inte utgår till hyreskostnad för nykerhetsnämnds tjänstelokal i kommunägd fastighet. Jag är inte beredd att nu — under pågående översyn av bidragsgivningen — föreslå någon ändring av denna regel.

Jag beräknar anslagsbehovet för nästa budgetår till 85 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till kommunala nykterhetsnämnder m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 85 000 000 kr.

J 6. Utbildning och samverkan inom nykterhetsvården

1968/69 Utgift	321 390	Reservation	186 093
1969/70 Anslag	300 000			
1970/71 Förslag	350 000			

Från anslaget bekostas dels kurser och konferenser för personal vid länsnykterhetsnämnder och vårdanstalter för alkoholmissbrukare, dels konferenser i eftervårds- och samarbetsfrågor m. m. Vidare disponeras visst belopp för anordnande av konferenser med nykterhetsnämnder m. m. och för understöd åt sammanslutningar av sådana nämnder.

Socialstyrelsen

Inom anstaltsvården bör ökad samverkan mellan olika personalgrupper och en aktiv patientmedverkan stimuleras. Styrelsen föreslår därför att gemensamma kurser för alla personalkategorier anordnas på vårdanstalterna. Denna kursverksamhet beräknas bli genomförd under en treårsperiod med början nästa budgetår. Den nya kursverksamheten medför å andra sidan att tidigare bedrivna kurser för ledare av samtalsgrupper kan slopas och att antalet konferenser för överläggningar med förtroendemän och tjänstemän vid vårdanstalterna kan minskas avsevärt. Även i fortsättningen blir det dock nödvändigt att anordna särskilda kurser för vissa personalkategorier. Styrelsen föreslår därför att hittillsvarande kurser för tillsynsmän, vårdare och ekonomipersonal vid anstalterna samt för kanslipersonal vid vårdanstalter och länsnykterhetsnämnder fortsätter under budgetåret 1970/71. Vidare föreslår styrelsen nya kurser nästa budgetår för arbetsledare och fritidsledare vid vårdanstalter.

Under senare år anordnade veckokurser för anstaltschefer och konsulenter vid länsnykterhetsnämnderna samt konferenser för styrelseledamöter vid vårdanstalterna och för länsnykterhetsnämndernas förtroendemän och tjänstemän bör enligt styrelsen ersättas av ett antal korta konferenser under budgetåret 1970/71. En gemensam konferens för förtroendemän och tjänstemän vid länsnykterhetsnämnderna, socialvårdskonsulenter, eftervårdskonsulenter, glesbygdskonsulenter, barnavårdskonsulenter och barnavårdsombud anordnades år 1968. En liknande konferens samt en regional konferens i eftervårds- och samarbetsfrågor föreslås under nästa budgetår.

Kostnaderna för kurs- och konferensverksamheten under nästa budgetår beräknas till 350 000 kr., vilket jämfört med innevarande budgetår innebär en ökning med 50 000 kr. För konferenser med nykterhetsnämnder m. m. och för understöd åt sammanslutningar av sådana nämnder beräknas oförändrat medelsbehov, 100 000 kr.

Styrelsens beräkning av anslagsbehovet framgår av följande sammanställning.

Disponibelt 1969/70.....	486 093
Beräknade utbetalningar 1969/70.....	400 000
Beräknad utgående reservation 30.6.1970.....	86 093
Beräknade utbetalningar 1970/71.....	450 000
Anslagsbehov 1970/71, avrundat.....	360 000

Departementschefen

För nästa budgetår beräknar jag kostnaderna för kurs- och konferensverksamheten till sammanlagt 340 000 kr. För anordnande av konferenser med nykterhetsnämnderna m. m. beräknar jag 70 000 kr. och för understöd åt sammanslutningar av sådana nämnder 30 000 kr.

Hela medelsbehovet för nästa budgetår beräknas alltså till 440 000 kr. Med hänsyn till en beräknad reservation bör anslaget föras upp med 350 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Utbildning och samverkan inom nykterhetsvården* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 350 000 kr.

J 7. Bidrag till Länkrörelsen m. m.

1968/69 Utgift	1 150 000
1969/70 Anslag	1 450 000
1970/71 Förslag	2 000 000

Från anslaget utgår bidrag till sammanslutningar av förutvarande alkoholmissbrukare (Sällskapet Länkarna m. fl.) och till organisationer för stöd och hjälp åt läkemedelsmissbrukare.

	Anslag 1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Social- styrelsen	Dep.chefen
1. Bidrag till sammanslutningar av f. d. alkoholmissbrukare.....	950 000	+450 000	+350 000
2. Bidrag till sammanslutningar för stöd och hjälp åt läkemedelsmissbrukare samt till viss konvalescentvård för narkotikamissbrukare.....	500 000	+300 000	+200 000
	1 450 000	+750 000	+550 000

Socialstyrelsen

1. Sammanslutningar av förutvarande alkoholmissbrukare med f. n. ca 12 000 medlemmar har till sin verksamhet under budgetåret 1969/70 ansökt om bidrag med ca 1 500 000 kr. Under senare år har dessutom tillkommit ett allt större antal ansökningar om ytterligare bidrag sedan anslagen fördelats. Socialstyrelsen bedömer länkrörelsens verksamhet som i hög grad främjande av ett förbättrat nykterhetstillstånd. Styrelsen anser det därför motiverat att höja bidraget till 1 400 000 kr. budgetåret 1970/71.

2. Riksförbundet för hjälp åt läkemedelsmissbrukare (RFHL) är den största av föreningarna för hjälp och stöd åt läkemedelsmissbrukare och har hittills fungerat även som lokal förening för stockholmsområdet. RFHL har på senare tid intensifierat sin strävan att få till stånd lokala föreningar på andra orter. Med utgångspunkt från ansökan från RFHL om bidrag för nästa budgetår samt väntade ansökningar från andra organisationer för stöd och hjälp åt läkemedelsmissbrukare föreslår socialstyrelsen att 800 000 kr. anvisas för detta ändamål.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till Länkrörelsen m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett anslag av 2 000 000 kr.

K. Viss rehabiliteringsverksamhet

Handikappvårdens ändamål är att så långt det går göra de handikappade oberoende av sitt handikapp genom att tillgodose de särskilda behov som detta medför och göra det möjligt för de handikappade att leva som andra. Detta är ett viktigt uttryck för våra jämlikhetssträvanden.

Statens kostnader för det stöd som mer direkt avser handikappade beräknas för budgetåret 1970/71 till 2 220 milj. kr. För tio år sedan — budgetåret 1960/61 — var motsvarande kostnader 310 milj. kr. Den snabba utbyggnaden av samhällets anordningar skapar förutsättningar att bedriva en effektiv och differentierad aktiv handikappvård.

Samhällets åtgärder för de handikappade sätts in på en rad olika områden. De avser rehabilitering, bostäder, arbetsvård, hemhjälp, undervisning, arbetsmarknadsutbildning, tekniska hjälpmedel, institutionsvård samt förtidspensioner och invaliditetsersättningar inom folkpensioneringen och förtidspensioner inom ATP. Eftersom de handikappade omfattar många olika grupper med skilda förutsättningar och behov är det naturligt att åtgärderna måste vara rikt differentierade. Kommunerna och landstingen svarar också för väsentliga insatser på handikappområdet, framför allt beträffande omvårdnad och service.

På grundval av förslag från handikapputredningen kommer jag i det följande att förorda att det inrättas en mellanskola av rikskaraktär för svårt rörelsehindrade och andra svårt handikappade elever, i ett övergångsskede provisoriskt förlagd till Norrbackainstitutet. Vidare biträder jag utredningens förslag om vårdartjänst för elever i eftergymnasiala studier och vid folkhögskolor samt om vuxenundervisning för psykiskt utvecklingsstörda.

Anslaget till kostnadsfria hjälpmedel för handikappade föreslås ökat från 60 milj. kr. till 90 milj. kr. Den kraftiga anslagshöjningen, som bl. a. beror på uppsökande verksamhet, bättre information och ökning av antalet bidragsberättigade hjälpmedel, aktualiserar en förstärkning av den pris- och kvalitetskontrollerande verksamhet som handikappinstitutet bedriver. En arbetsgrupp med uppgift att närmare kartlägga hjälpmedelsmarknaden och överväga lämpliga åtgärder har tillsatts.

Statsbidragsbestämmelserna för särskolor kommer att ses över i anslutning till motsvarande översyn av bidragsreglerna för det allmänna skolväsendet inom utbildningsdepartementets område.

Anslagen inom avsnittet Viss rehabiliteringsverksamhet, dvs. hjälpmedel för handikappade, vissa institutioner, särskolor, invaliditetsförebyggande åt-

gärder och bidrag till de handikappades organisationer, beräknar jag för nästa budgetår till ca 214 milj. kr. Det innebär en ökning med ca 54 milj. kr. eller 34 % jämfört med innevarande budgetår. De kostnader under folkpensionsanslaget som avser förtidspensioner m. m. till handikappade kan beräknas till 1 120 milj. kr. På andra anslag som innefattar stöd åt handikappade, främst under utbildnings- och inrikesdepartementen för utbildning, arbetsvård och bostäder, beräknas för nästa budgetår ca 885 milj. kr. avse handikappade.

De statliga insatserna inom detta område kan alltså, som inledningsvis har nämnts, under nästa budgetår beräknas till sammanlagt 2 220 milj. kr. Det innebär jämfört med innevarande budgetår en ökning med 220 milj. kr. Vidare kan från ATP beräknas utgå förtidspensioner till handikappade med 355 milj. kr.

På handikapputredningens förslag har statens förhandlingsnämnd fått i uppdrag att ta upp förhandlingar om överförande till andra huvudmän av verksamheten vid vanförestalterna och Eugeniahemmet. Handikapputredningen, vars arbete fortsätter, har vidare i samverkan med Svenska kommunförbundet lagt fram en undersökningsrapport om färdtjänst för handikappade.

K 1. Statens arbetsklirik

1968/69 Utgift	1 020 495 ¹
1969/70 Anslag	1 345 000
1970/71 Förslag	1 545 000

¹ Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 6 343 kr.

Statens arbetsklirik prövar handikappades förutsättningar för olika arbeten, bedriver därmed sammanhängande forskning och medverkar vid utbildning av rehabiliteringspersonal.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Arbetsklirik	Dep.chefen
Personal	25	+4	+2
<i>Anslag</i>			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar	972 000	+426 000 ¹	+153 000
Sjukvård åt personal	500	—	—
Resersättningar	13 000	+ 2 000	+ 2 000
Därav utrikes resor	1 000	+ 1 500	+ 1 500
Lokalkostnader	39 500	—	—
Expenser	79 000	—	—
Övriga utgifter	88 000	—	—
Lönekostnadspålägg	183 000	+ 68 000	+ 25 000
	1 375 000	+496 000	+180 000

¹ Därav för forskning 200 000 kr.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Arbets- kliniken	Dep.chefen
Inkomster			
Ersättningar för utfört arbete.....	30 000	— 20 000	— 20 000
Nettoutgift	1 345 000	+516 000	+200 000

Styrelsen för statens arbetsklirik

1. Löne- och prisomräkning m. m. 61 000 kr.

2. Kliniken behöver en biträdande överläkare och en assistent med administrativ erfarenhet. Vidare behövs en arbetsinstruktör för kontorsprövning samt medel för arvode till ledare för fritidsverksamheten. En halvtidstjänst som skötare bör ändras till en heltidstjänst som översköterska. (193 000 kr.)

3. Personalen vid kliniken kan inte utföra all den forskning som behövs. Det krävs medverkan från utomstående specialister av olika slag. Medelsbehovet för nästa budgetår beräknas till 200 000 kr.

4. Lönekostnadspålägg för nya tjänster 40 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 1 545 000 kr. Jag har därvid beräknat 100 000 kr. för personalökning och visst forskningsarbete.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens arbetsklirik* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 545 000 kr.

K 2. Invaliditetsförebyggande åtgärder m. m.

1968/69 Utgift	24 399 820
1969/70 Anslag	27 300 000
1970/71 Förslag	28 650 000

Anslaget disponeras av riksförsäkringsverket för behandling eller vård åt enskilda personer i syfte att förebygga handikapp eller att höja handikappades förmåga att reda sig själva.

	Anslag 1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Riksförsäk- ringsverket	Dep.chefen
1. Vård och undersökning på riksförsäkringsverkets sjukvårdsanstalter.....	24 800 000	+ 900 000	+ 900 000
2. Vård på sommarkurorter.....	1 900 000	+ 400 000	+ 400 000
3. Viss specialvård.....	570 000	+ 50 000	+ 50 000
4. Resekostnader.....	30 000	—	—
	27 300 000	+1 350 000	+1 350 000

Riksförsäkringsverket

1. Antalet vårdplatser beräknas nästa budgetår bli oförändrat 813. Ökade kostnader för personal och driften i övrigt medför en höjning av medelkostnaden per vårddag. Medelsbehovet beräknas öka med 900 000 kr.

2. Verkets bidrag till vård på sommarkurorter beräknas för nästa budgetår stiga från 58 kr. till 59 kr. per vårddag. Antalet vårddagar antas öka något. Budgetåret 1968/69 utgjorde det totala bidragsbeloppet drygt 2 milj. kr. Medelsbehovet beräknas öka med 400 000 kr.

3. Specialvården avser bl. a. behandling vid odontologisk fakultet av patienter med svårare medfödda gom- och käkdefekter, foniatrisk behandling och vård vid Röda korsets Lidingöhem. Eftersom vissa dagavgifter väntas stiga, räknar verket med att medelsbehovet ökar med 50 000 kr.

Verket anser att det bör prövas om hithörande vårdbehov i stället bör tillgodoses av landstingen och betalas av dem.

Departementschefen

Kungl. Maj:t har i anledning av riksdagens skrivelse den 4 december 1969 (2LU 77, rskr 368) uppdragit åt riksförsäkringsverket att utreda frågan om ersättning från den allmänna försäkringen för behandling av sådana ansikts- och käkmissbildningar som berörs i andra lagutskottets utlåtande. Kungl. Maj:t har vidare uppdragit åt verket att utreda förutsättningarna för en avveckling av dess engagemang i den specialvård som f. n. lämnas inom ramen för verkets invaliditetsförebyggande verksamhet.

I avvaktan på resultatet av utredningen bör medel för specialvården beräknas under detta anslag. Riksförsäkringsverkets anslagsberäkning bör godtas.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Invaliditetsförebyggande åtgärder m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 28 650 000 kr.

K 3. Bidrag till handikappinstitutet

1968/69	Utgift	3 500 000
1969/70	Anslag	3 700 000
1970/71	Förslag	3 900 000

Handikappinstitutet, som inrättades den 1 juli 1968, drivs gemensamt av staten och Svenska centralkommittén för rehabilitering (SVCR). Institutet är centralt organ på hjälpmedelsområdet och har viktiga uppgifter när det gäller forsknings- och utvecklingsarbete i fråga om hjälpmedel åt handikappade. Institutet prövar hjälpmedlens lämplighet för handikappade och bedömer skäligheten av deras kostnad. Institutet verkar också som informationsorgan på hjälpmedelsområdet och bistår sjukvårdshuvudmännen, som svarar för den lokala organisationen av hjälpmedelsverksamheten.

Styrelsen för handikappinstitutet

Styrelsen föreslår att anslaget ökas med 1 010 000 kr. Härav avser 257 000 kr. löne- och prisomräkning, 426 000 kr. avlöningar till ny personal och arvoden till konsulter, 315 000 kr. kostnader för nya lokaler och utrustning av dessa, 75 000 kr. köp av hjälpmedel för testning och 7 000 kr. reseersättningar. Institutets inkomster, bl. a. av informationsverksamhet, beräknas öka med 70 000 kr.

Departementschefen

Utvecklingen på hjälpmedelsområdet går snabbt, och alltfler handikappade får sitt behov av hjälpmedel tillgodosett. För att det stalliga stödet till sjukvårdshuvudmännens hjälpmedelsverksamhet skall komma till bästa nytta för de handikappade bör institutets verksamhet alltjämt i hög grad inriktas på bedömning av hjälpmedlens lämplighet för handikappade och skäligheten i prissättningen.

Föredragande statsrådet i utbildningsdepartementet kommer senare denna dag att i anledning av förslag av handikapputredningen förorda att en personlig professur i handikappforskning inrättas den 1 juli 1970 vid universitetet i Göteborg för biträdande professorn där Sven-Olof Brattgård. Brattgårds utvecklingsarbete inom handikappvården avses ske i nära samarbete med bl. a. handikappinstitutet.

Institutets statsbidragsbehov för nästa budgetår beräknar jag till 3,9 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till handikappinstitutet* för budgetåret 1970/71 anvisa ett anslag av 3 900 000 kr.

K 4. Bidrag till vissa hjälpmedel för handikappade

1968/69 Utgift	63 730 207
1969/70 Anslag	60 000 000
1970/71 Förslag	90 000 000

Från anslaget utgår statsbidrag till sjukvårdshuvudmännen och vissa institutioner med hela kostnaden för bl. a. ortopediska hjälpmedel, rullstolar, hörapparater och hjälpmedel för den dagliga livsföringen. Bidragsbestämmelserna återfinns i kungörelsen (1968: 238) om statsbidrag till vissa hjälpmedel för handikappade.

Socialstyrelsen

Flera samverkande faktorer — den aktiva, uppsökande verksamheten i kommunerna, ökad information, vidgad ordinationsrätt, sjukvårdshuvudmännens utbyggnad av hjälpmedelsorganisationen, tillkomsten av bättre och därigenom dyrare hjälpmedel som är till nytta också för svårt handikappade och bidrar till att de inte behöver institutionsvård samt ökande

antal äldre personer — torde öka belastningen på anslaget.

Styrelsen anser, att anslaget bör höjas till 90 milj. kr.

Styrelsen föreslår viss ändring i bestämmelserna angående handikappades möjlighet att få kontantbelopp i stället för invalidvagn. Vidare överväger styrelsen frågan om utvidgat statsbidrag till driftkostnader och reparation av hjälpmedel m. m.

Departementschefen

Hjälpmedelssystemet bygger på att de handikappade kostnadsfritt skall få de hjälpmedel som de behöver. Statens bidrag till sjukvårdshuvudmännen för hjälpmedelsverksamheten har under senare år ökat kraftigt. För att de handikappade skall få ändamålsenliga hjälpmedel till en skälig kostnad för det allmänna är det betydelsefullt att handikappinstitutets nuvarande kvalitets- och priskontrollerande funktion kompletteras med andra åtgärder som ger staten ökat inflytande över upphandlingen och prisbildningen på hjälpmedelsområdet. Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande har jag tillsatt en arbetsgrupp med uppdrag att utreda dessa frågor.

De frågor som avser den s. k. invalidmotorismen, innefattande översyn av gällande bestämmelser och prövning av deras ändamålsenlighet, behandlas av handikapputredningen.

Jag förordar att anslaget för nästa budgetår förs upp med 90 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till vissa hjälpmedel för handikappade* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 90 000 000 kr.

K 5. Kostnader för viss utbildning av handikappade

Nytt anslag (förslag) 4 800 000

Handikapputredningen

Handikapputredningen har i betänkandet Bättre utbildning för handikappade (SOU 1969: 35), vilket lämnats i september 1969, föreslagit en rad åtgärder för att förbättra de svårast handikappades möjligheter att bedriva studier i mellanskolan — särskilt i dess yrkesutbildningsdel — i folkhögskola och i eftergymnasial utbildning.

Över betänkandet har efter remiss avgetts yttranden av socialstyrelsen, riksförsäkringsverket, universitetskanslersämbetet, skolöverstyrelsen, arbetsmarknadsstyrelsen, styrelsen för statens arbetsklirik, direktionen för karolinska sjukhuset, statens handikappråd, som hört sina medlemsorganisationer, centrala studiehjälpsnämnden, styrelsen för föreningen för bistånd åt lytta och vanföra i Stockholm (Norrbackainstitutets styrelse), Svenska kommunförbundet, Svenska landstingsförbundet, Sveriges förenade studentkårer och Sveriges folkhögskolelevers förbund. Yttranden har vidare inkom-

mit från rektorn vid Sköldenborgsinstitutet, styrelsen för föreningen för bistånd åt vanföra i Göteborg (Änggårdens yrkesskolors styrelse), arbetsutskottet åt styrelsen för Bräcke Östergård och företrädare för handikappade studerande vid Stockholms universitet.

Handikapputredningen konstaterar att de svårast rörelsehindrades behov av yrkesskoleundervisning f. n. inte i tillräcklig utsträckning tillgodoses vare sig i yrkesskoleväsendet eller vid vanförestalterna. Utredningen finner det angeläget att möjligheter kommer till stånd t. ex. i varje län inom det ordinarie utbildningsväsendet så att handikappade kan bedriva studier där på mellanskolenivå, dvs. i gymnasium, fackskola och yrkesskola. Skolhem bör lokaliseras till orter med mellanskolor som kan ta emot handikappade elever. Skolhemmens huvudmän bör se till att vårdartjänst ordnas genom den kommunala hemhjälsorganisationen eller på annat sätt.

För de svårast rörelsehindrade och andra svårt handikappade, för vilka studier i mellanskola och behövlig omvårdnad inte kan anordnas på skolor ute i landet, bör enligt utredningen anordnas en central mellanskola av rikskaraktär. Utredningen anser att staten skall ha det ekonomiska ansvaret för denna skola. I avvaktan på planeringen för dess permanenta lokalmässiga förläggning bör den övergångsvis och i försöksformer förläggas till Norrbackainstitutet. Skolan, som beräknas för ca 130 elever, bör såvitt avser den pedagogiska verksamheten ledas av den kommunala skolstyrelsen och såvitt gäller vårdartjänst, övrig omvårdnad och medicinsk vård och behandling av en central beredning. Försöksverksamheten bör börja läsåret 1970/71 genom att den till Norrbackainstitutet förlagda fackskolan och gymnasiet kompletteras med yrkesskola till en fullständig mellanskola för svårt rörelsehindrade och andra svårt handikappade elever. Den nuvarande av föreningen för bistånd åt lytta och vanföra i Stockholm bedrivna och av staten bekostade verksamheten vid Norrbackainstitutet bör samtidigt avlösas. Sjukvårdsverksamheten med tillhörande servicefunktioner, nämligen de ortopediska verkstäderna, tandvårdskliniken och det protestekniska forskningslaboratoriet, bör liksom institutets byggnader föras över till karolinska sjukhuset. Huvudmannaskapet för skolverksamheten för barnen i grundskolan bör fortsättningsvis ankomma på kommunal skolstyrelse. Landstingen bör enligt lagen (1965: 136) om elevhem för vissa rörelsehindrade barn m. fl. överta elevhemsverksamheten för dessa barn. Yrkesskoleverksamheten vid institutet, vilken i huvudsak inte avser svårt handikappade, bör inordnas i vanliga yrkesskolor. Den kommunala skolstyrelsen och den föreslagna centrala beredningen slutligen bör, som nyss har nämnts, överta huvudmannaskapet för fackskolan och gymnasiet. Utredningen har föreslagit att statens förhandlingsnämnd får i uppdrag att ta upp behövliga förhandlingar angående verksamheten vid Norrbackainstitutet.

Utredningen framhåller nödvändigheten av att universitetens och andra högre utbildningsanstalters lokaler är utformade så att även svårt handikap-

pade kan studera där. Utredningen föreslår att den nuvarande av Norrbackainstitutet administrerade försöksverksamheten med vårdartjänst för vissa studerande vid Stockholms universitet permanentas och utsträcks till alla former av eftergymnasiala studier och lokaliseras även till andra studieorter än Stockholm. Ansvaret för den permanenta verksamheten, vilken bör börja läsåret 1970/71, bör anförtros åt den centrala beredning som enligt förslaget beträffande den centrala mellanskolan skall svara för elevernas vårdartjänst och omvårdnad där. Beredningen bör genom lokala avtal på studieorterna, t. ex. med kommunala hemhjälsorganisationer eller studerandeorganisationer, se till att vårdartjänst erbjuds svårt rörelsehindrade och andra svårt handikappade studerande som behöver sådan service. Eftersom verksamheten i dessa fall kommer att avse studerande från hela landet, anser utredningen att staten bör svara för kostnaderna för vårdartjänsten.

Utredningen föreslår vidare att vårdartjänst genom den centrala beredningen skall ställas till förfogande för handikappade vid vissa folkhögskolor. Enligt utredningen behövs sammanlagt ca 50 elevhemsplatser för svårt rörelsehindrade vid sammanlagt tre folkhögskolor. Utredningen har beaktat att beslut redan har fattats om att med anlitanade av statsmedel anordna 15 platser vid Forsa folkhögskola. Härutöver utgör behovet sålunda ca 30 platser. Dessa platser, som också bör betalas med statsmedel, bör anordnas vid folkhögskolor med så allsidig verksamhet att behovet av differentierad utbildning kan tillgodoses.

Utredningen beräknar den årliga kostnaden för den föreslagna mellanskolan till 4,5 å 5 milj. kr. Det första verksamhetsåret, innan skolan är fullt utbyggd, torde kostnaden stanna vid 4 milj. kr. Häremot står utgiftsminskningar för staten genom att andra huvudmän övertar verksamhet vid Norrbackainstitutet. Kostnaden för vårdartjänst för studerande i eftergymnasiala studier och vid folkhögskolor anges till 1 milj. kr. per år och kostnaden för den centrala beredningen beräknas till 200 000 kr. Anordnandet av ca 30 elevhemsplatser vid två folkhögskolor anges kosta 2 milj. kr.

Remissinstanserna tillstyrker i allt väsentligt handikapputredningens förslag.

I en promemoria, som avlämnades i januari 1969, föreslog handikapputredningen att statens förhandlingsnämnd skulle få i uppdrag att ta upp förhandlingar med berörda parter om en avveckling av statens engagemang i den verksamhet som bedrivs vid Sköldenborgsinstitutet, Änggårdens yrkeskolor och Eugeniahemmet.

Genom beslut den 28 februari och den 19 september 1969 har Kungl. Maj:t uppdragit åt statens förhandlingsnämnd att enligt handikapputredningens förslag ta upp förhandlingar angående de tre vanförestalterna Norrbackainstitutet, Sköldenborgsinstitutet och Änggårdens yrkeskolor samt Eugeniahemmet. Förhandlingarna beräknas bli slutförda under innevarande år.

Departementschefen

Skolans och den högre utbildningens snabba utveckling under 1960-talet har inneburit ökade utbildningsmöjligheter för alla. De handikappades särskilda behov i utbildningssituationen har beaktats vid planeringen och utformningen av utbildningsväsendet. Arbetsmarknadsutbildningen, som i huvudsak har fått sitt nuvarande innehåll och omfång under 1960-talet, har resurser att bereda handikappade sådan utbildning att deras samsättningsproblem lättare kan lösas. Tillsammans förfogar skolväsendet och arbetsmarknadsverket över ett mångskiftande och rikt åtgärdsregister, varigenom även svårt handikappade kan beredas tillgång till utbildning och arbete.

Handikapputredningens undersökningar visar att ytterligare praktiska insatser måste göras för att motsvara svårt rörelsehindrades och andra svårt handikappades anspråk på yrkesutbildning. Jag finner det liksom utredningen självklart att dessa handikappade skall ha samma möjlighet till sådan utbildning som de redan har att få grundskoleundervisning och utbildning i fackskola och gymnasium. Denna möjlighet bör skapas genom att den f. n. till Norrbackainstitutet anknutna fackskole-, gymnasie- och yrkesskoleverksamheten kompletteras med yrkesskola för svårt rörelsehindrade och andra svårt handikappade elever till en fullständig mellanskola för sådana elever. För denna skola bör staten ha det ekonomiska ansvaret. Så länge mellanskolan är förlagd till Norrbackainstitutet bör den ha försökskaraktär. Jag ansluter mig till utredningens förslag beträffande den pedagogiska ledningen av skolan. I samband med att verksamheten vid institutet förs över till andra huvudmän bör en särskild styrelse handha statens uppgifter rörande mellanskolan för svårt handikappade. Denna styrelse bör tillsättas redan den 1 juli 1970 för att från denna tidpunkt i samråd med skolöverstyrelsen planera de permanenta anordningar, innefattande framtida lokalisering, som bör avlösa försöksformerna. Nämda styrelse bör, som jag i det följande förordar, fr. o. m. budgetåret 1970/71 också ha ansvaret för vårdartjänst åt svårt handikappade studerande vid folkhögskolor och i eftergymnasial studiesituation.

Vårdartjänst som ställs till förfogande för att tillgodose individuella behov av hjälp och service i det dagliga livet är ofta en förutsättning för att svårt rörelsehindrade och andra svårt handikappade skall kunna bedriva eftergymnasiala studier. Sådan vårdartjänst lämnas försöksvis fr. o. m. läsåret 1967/68 genom Norrbackainstitutet åt studerande som efter avslutad utbildning vid institutets gymnasium fortsätter sina studier vid Stockholms universitet. Vårdartjänsten betalas av statsmedel. Jag anser att verksamheten nu bör permanentas och, som handikapputredningen har föreslagit, utsträckas till andra studieorter än Stockholm. Som utredningen har framhållit är vårdartjänsten i stort sett att anse som sådan social hemhjälp som kommunerna lämnar åt bl. a. handikappade. Jag finner skäl att anta att

hemhjälpens utbyggnad — som stimuleras av statligt stöd — i allt högre grad kommer att tillgodose alla handikappades behov av vårdartjänst. I avvaktan på att sådana mera generella resurser kommer till, anser jag det väsentligt att vårdartjänst av det slag som f. n. erbjuds handikappade studerande vid Stockholms universitet skall kunna lämnas också studerande inom annan eftergymnasial utbildning samt vid folkhögskolor. Verksamheten bör ledas av den förut nämnda styrelsen och betalas av staten. Omkring 50 elever som bedriver eftergymnasiala studier och 50 elever vid folkhögskolor torde komma att behöva vårdartjänst.

Chefen för utbildningsdepartementet kommer senare denna dag att i anledning av handikapputredningens förslag hemställa att Kungl. Maj:t inhämtar riksdagens bemyndigande att — med anlitande av anslaget Bidrag till byggnadsarbeten vid folkhögskolor — besluta om statsbidrag motsvarande byggnadskostnaderna för ytterligare elevhemsplatser för svårt handikappade vid folkhögskolorna.

Jag beräknar medelsbehovet för den till Norrbackainstitutet förlagda centrala mellanskolan för svårt handikappade elever till 3,6 milj. kr. Kostnaderna för vårdartjänst åt handikappade som bedriver eftergymnasiala studier och studier vid folkhögskolor beräknar jag till 600 000 kr. utöver de 465 000 kr., vartill Norrbackainstitutets styrelse har beräknat kostnaderna för fortsatt vårdartjänst i Stockholm. Kostnaderna för den nya styrelsens verksamhet beräknar jag till 100 000 kr.

De angivna kostnaderna, sammanlagt avrundat 4,8 milj. kr., bör föras upp under ett nytt anslag, kallat Kostnader för viss utbildning av handikappade.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) godkänna de av mig förordade riktlinjerna för mellanskoleutbildning för svårt rörelsehindrade och andra svårt handikappade;

b) godkänna de av mig förordade riktlinjerna för vårdartjänst åt vissa studerande;

c) till *Kostnader för viss utbildning av handikappade* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 4 800 000 kr.

K 6. Bidrag till vanförestalter m. m.

1968/69 Utgift	13 902 663 ¹
1969/70 Anslag	15 600 000
1970/71 Förslag	10 400 000

¹ Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 186 682 kr.

Vid de tre vanförestalterna Norrbackainstitutet (Stockholm), Sköldenborgsinstitutet (Hälsingborg) och Änggårdens yrkesskolor (Göteborg) be-

drivs yrkesutbildning. Norrbackainstitutet och Sköldenborgsinstitutet har dessutom skol- och elevhemsverksamhet för barn i grundskoleåldern, ortopediska verkstäder samt s. k. arbetshem. Norrbackainstitutet har vidare fackskole- och gymnasieutbildning samt ortopedisk-kirurgisk klinik, poliklinik, tandvårdsklinik och protestekniskt forskningslaboratorium. Vanföreanstalterna leds av var sin styrelse vars ledamöter till minst halva antalet utses av Kungl. Maj:t, som även fastställer stater för anstalternas verksamhet.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71 Vanförestalterna	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Norrbackainstitutet:			
Vårdpersonal	308	—1	—1
Skolpersonal	45	—	—
Övrig personal	73	—	—
	426	—1	—1
Sköldenborgsinstitutet:			
Vårdpersonal	55	—	—
Skolpersonal	22	—	—
Övrig personal	30	—	—
	107	—	—
Änggårdens yrkesskolor:			
Vårdpersonal	7	—	—
Skolpersonal	18	—	—
Övrig personal	20	—	—
	45	—	—
Totalt	578	—1	—1

Vanförestalternas styrelser begär inga personalförändringar för budgetåret 1970/71. En tjänst som röntgenöverläkare har den 1 januari 1970 flyttats från Norrbackainstitutet till karolinska sjukhuset med skyldighet för innehavaren att tills vidare tjänstgöra vid institutets röntgenavdelning.

Departementschefen

Med anledning av handikapputredningens förslag har Kungl. Maj:t, som jag inledningsvis har nämnt, uppdragit åt statens förhandlingsnämnd att ta upp förhandlingar om överförande till andra huvudmän av verksamheten vid de tre vanförestalterna och Eugeniahemmet. Förhandlingarna beräknas bli slutförda under innevarande år.

Som jag har anfört under anslaget K 5 bör handikapputredningens förslag i belänkandet Bättre utbildning för handikappade (SOU 1969: 35) angående central mellanskola — tills vidare förlagd till Norrbackainstitutet — samt vårdartjänst för svårt rörelsehindrade och andra svårt handikappade i folkhögskola och eftergymnasial utbildning genomföras med verkan fr. o. m. läsåret 1970/71. Kostnaden, innefattande den f. n. vid Norrbackainstitutet bedrivna fackskole-, gymnasie- och yrkesskoleverksamheten, bör betalas från anslaget K 5.

Medelsanvisningen för nästa budgetår under förevarande anslag avser att täcka driftunderskottet för övrig verksamhet vid vanförestalterna. Med ledning av de stater som har fastställts för anstalterna för innevarande budgetår kan detta beräknas till 9,5 milj. kr. Med hänsyn till beräknad löneomräkning, bidrag till kustsanatoriet Apelviken för eftervård av poliopatienter och viss räntekostnad, sammanlagt ca 900 000 kr., bör anslaget tas upp med 10,4 milj. kr. Det innebär — på grund av överflyttning till anslaget K 5 av kostnaden för dels den vid Norrbackainstitutet bedrivna fackskole-, gymnasie- och yrkesskoleverksamheten, dels den av institutet administrerade vårdartjänsten i eftergymnasial utbildning samt minskat driftunderskott vid anstalterna — en minskning av 5,2 milj. kr. i förhållande till anslaget för innevarande budgetår.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till vanförestalster m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 10 400 000 kr.

K 7. Bidrag till Eugeniahemmet

1968/69 Utgift	3 732 587 ¹
1969/70 Anslag	4 040 000
1970/71 Förslag	3 900 000

¹ Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 54 302 kr.

Eugeniahemmet har skol- och elevhemsverksamhet för rörelsehindrade och eljest fysiskt handikappade barn. Vid hemmet finns en sjukavdelning och ett inackorderingshem för kvinnor. Kungl. Maj:t utser flertalet av ledamöterna i Eugeniahemmets styrelse och fastställer stat för hemmet.

Eugeniahemmets styrelse begär inga personalförändringar för budgetåret 1970/71.

	Beräknad ändring 1970/71		
	1969/70	Eugeniahemmet	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Vårdpersonal.....	119	—	—
Skolpersonal.....	10	—	—
Övrig personal.....	34	—	—
	163	—	—

Departementschefen

Som jag inledningsvis nämnt har Kungl. Maj:t uppdragit åt statens förhandlingsnämnd att ta upp förhandlingar om överförande till annan huvudman av verksamheten vid bl. a. Eugeniahemmet. Förhandlingarna beräknas bli slutförda under innevarande år.

Medelsanvisningen för nästa budgetår avser att täcka driftunderskottet vid Eugeniahemmet. Med ledning av den stat som har fastställts för hemmet

för innevarande budgetår kan detta beräknas till 3,6 milj. kr. Med hänsyn till beräknad löneomräkning och fasta statsbidrag till sjukavdelningen beräknar jag anslagsbehovet till 3,9 milj. kr. Det innebär på grund av minskat driftunderskott en minskning av anslaget med 140 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till Eugeniahemmet* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 3 900 000 kr.

K 8. Bidrag till anordnande av vissa institutioner för psykiskt utvecklingsstörda

1968/69 Utgift	7 245 878	Reservation	342 562
1969/70 Anslag	10 000 000		
1970/71 Förslag	10 000 000		

Statsbidrag utgår i form av byggnadsbidrag till landsting och landstingsfria städer för att anordna särskola och vårdhem som avses i lagen (1967: 940) angående omsorger om vissa psykiskt utvecklingsstörda och stadgan (1968: 146) i samma ämne (ändr. 1969: 557). Om särskilda skäl föreligger utgår statsbidrag även till enskild, förening eller stiftelse. Statsbidrag utgår i princip med högst 12 000 kr. per plats i särskola med elevhem och med högst 9 000 kr. per plats i vårdhem eller i specialsjukhus. Bidragsbestämmelserna återfinns i kungörelsen (1968: 350) angående statsbidrag till omsorger om vissa psykiskt utvecklingsstörda (ändr. 1968: 751).

Skolöverstyrelsens och *socialstyrelsens* anslagsberäkningar framgår av följande sammanställning.

	I Skolöver- styrelsens del	II Social- styrelsens del	Totalt
Ingående reservation 1.7. 1969	9 275	333 287	342 562
Anslag 1969/70.....	3 000 000	7 000 000	10 000 000
Disponibelt 1969/70.....	3 009 275	7 333 287	10 342 562
Beräknade utbetalningar 1969/70.....	3 009 275	7 299 000	10 308 275
Beräknad utgående reservation 30.6. 1970.....	—	34 287	34 287
Beräknade utbetalningar 1970/71.....	4 000 000	15 135 000	19 135 000
Anslagsbehov 1970/71 (avrundat).....	4 000 000	15 000 000	19 000 000

Departementschefen

De senaste årens snabba utbyggnad av särskoleverksamheten har i många fall innefattat en lokalmässig integrering med andra skolformer. Därvid aktualiseras frågan om utbetalande till primärkommun av statsbidrag till anordnande av särskolor i samma ordning som gäller för byggnadsarbeten inom det allmänna skolväsendet. Chefen för utbildningsdepartementet kommer senare denna dag att förorda att bestämmelser utfärdas om statsbidrag till skolbyggnader som avses både för grundskolan eller gymnasial skola och för externatklaser av särskolan.

I avvaktan på resultat av detta och med hänsyn till den kraftiga ökningen av anslaget för innevarande budgetår förordar jag, att anslaget förs upp med oförändrat 10 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till anordnande av vissa institutioner för psykiskt utvecklingsstörda* för budgetåret 1970/71 arvisa ett reservationsanslag av 10 000 000 kr.

K 9. Bidrag till driften av särskolor m. m.

1968/69 Utgift	28 885 695
1969/70 Anslag	35 000 000
1970/71 Förslag	57 000 000

Statsbidrag utgår till landsting, landstingsfria städer och — om särskilda skäl föreligger — enskilda, föreningar och stiftelser med 95 % av lönekostnaderna för rektorer och lärare vid särskolan. Bidragsbestämmelserna återfinns i kungörelsen (1968: 350) angående statsbidrag till omsorger om vissa psykiskt utvecklingsstörda (ändr. 1968: 751).

I. Skolöverstyrelsen

1. Överstyrelsen förutser en successiv ökning av antalet rektorstjänster och beräknar ökningen till 10 tjänster. Överstyrelsen räknar vidare med att särskolan behöver tillföras 155 lärartjänster. Statsbidragsbehovet för nya rektors- och lärartjänster beräknas till ca 5,4 milj. kr. exkl. lönekostnadspålägg.

2. Överstyrelsen anser det angeläget att försöksverksamhet påbörjas med undervisning för vuxna psykiskt utvecklingsstörda. Under budgetåret 1970/71 bör verksamheten få en omfattning motsvarande 15 lärartjänster.

II. Socialstyrelsen

För kurser och konferenser för viss personal beräknar styrelsen ett oförändrat medelsbehov av 73 000 kr.

Departementschefen

Den nya lagen angående omsorger om psykiskt utvecklingsstörda, som trädde i kraft den 1 juli 1968, har medfört en väsentlig utbyggnad av undervisningen. Träningskolan har införts för elever som inte kan följa undervisningen i grundsärskolan men som kan delta i annan undervisning och

7* — Bihang till riksdagens protokoll 1970. 1 saml. Nr 1. Bil. 7

träning. Erfarenheterna av denna nya undervisningsform är uppmuntrande. Utbyggnaden av undervisningen i hela särskolan fortsätter. För statsbidrag till nya rektors- och lärartjänster beräknar jag medel i enlighet med skolöverstyrelsens förslag.

Jag anser det betydelsefullt att undervisning kan anordnas för sådana vuxna psykiskt utvecklingsstörda som tidigare inte har fått tillräcklig skol- utbildning. Överstyrelsens förslag om försöksverksamhet med sådan undervisning, vilket även understöds av handikapputredningen i betänkandet *Bättre utbildning för handikappade* (SOU 1969: 35), bör därför genomföras under läsåret 1970/71 i den omfattning som överstyrelsen har föreslagit. Statsbidrag till löner åt lärare för denna undervisning, totalt ca 700 000 kr., bör utgå som till särskoleväsendet.

Anslaget bör — med beaktande av löneomräkning, lönekostnadspålägg, effekten av förskott på lönebidrag samt socialstyrelsens medelsbehov för kurser m. m. — tas upp med 57 milj. kr. Det innebär en ökning med 22 milj. kr. jämfört med innevarande budgetår.

Inom utbildningsdepartementet har påbörjats en översyn av statsbidragsreglerna för det allmänna skolväsendet. I anslutning härtill kommer också reglerna om statsbidrag till särskoleverksamheten att ses över.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) besluta om försöksverksamhet med undervisning för vuxna psykiskt utvecklingsstörda enligt de av mig förordade riktlinjerna;
- b) till *Bidrag till driften av särskolor m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 57 000 000 kr.

K 10. Bidrag till De handikappades riksförbund

1968/69	Utgift	300 000
1969/70	Anslag	350 000
1970/71	Förslag	450 000

De handikappades riksförbund (DHR)

DHR anger sitt medelsbehov för nästa budgetår till 1 446 000 kr.

Medelsbehovet för löner till tjänstemän inom den centrala konsulent- och informationsverksamheten vid DHR:s kansli utgör 158 000 kr. Kostnaderna för produktion av informationsmateriel är 35 000 kr.

DHR:s kostnader för sex konsulenter på fältet är, med avdrag för vissa landstingsbidrag, 200 000 kr. DHR önskar bygga ut distriktsverksamheten med ytterligare sex konsulenter. Kostnaderna beräknas till 240 000 kr.

Verksamheten vid DHR:s rekreationshem har utvecklats snabbt. Med hänsyn till gästernas speciella behov av vårdtjänst, sjukgymnastik och annan hjälp behövs mer personal på DHR:s anläggningar än vid andra rekreationshem. DHR:s kostnader för sådan personal beräknas till 765 000 kr.

För kursverksamhet bland föräldrar till svårt handikappade ungdomar begärs 48 000 kr.

Departementschefen

Bidraget till DHR bör föras upp med 450 000 kr. Det innebär en ökning med 100 000 kr. jämfört med innevarande budgetår.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till De handikappades riksförbund* för budgetåret 1970/71 anvisa ett anslag av 450 000 kr.

K 11. Bidrag till Hörselfrämjandets riksförbund

1968/69 Utgift	330 000
1969/70 Anslag	420 000
1970/71 Förslag	485 000

	Anvisat 1969/70	Begärd ändring 1970/71
1. Bidrag till anordnande av pedagogiska kurser för vuxna hörselskadade	225 000	+ 25 000
2. Bidrag till kursverksamhet m. m. bland föräldrar till hörselskadade barn	30 000	+ 15 000
3. Bidrag till driften av riksförbundets centralbyrå m. m.	165 000	+405 000
	420 000	+445 000

Hörselfrämjandets riksförbund (HfR)

1. Medelsbehovet anges till 250 000 kr.

2. För ökad information till föräldrar begärs 15 000 kr.

3. HfR lämnar genom sitt kansli upplysningar, råd och hjälp till enskilda hörselskadade, landsting, kommuner och till HfR:s 129 lokalföreningar, föräldraföreningar och ungdomsklubbar. Kostnaderna för kansliet beräknas för budgetåret 1970/71 till 500 000 kr. Till koloniverksamhet för hörselskadade barn begärs 30 000 kr. och som bidrag till tidskriften *Auris* 40 000 kr.

Remissyttrande

Skolöverstyrelsen, som har yttrat sig över HfR:s framställning såvitt avser pedagogiska kurser för vuxna hörselskadade och kursverksamhet m. m. bland föräldrar till hörselskadade barn, tillstyrker framställningen i dessa delar.

Departementschefen

För bidrag till pedagogiska kurser för vuxna hörselskadade beräknar jag 240 000 kr. och för bidrag till kursverksamhet m. m. bland föräldrar till hörselskadade barn 45 000 kr. Vidare bör beräknas 200 000 kr. för bidrag till HfR:s centralbyrå. Anslaget bör sålunda föras upp med 485 000 kr., vilket innebär en ökning med 65 000 kr. i förhållande till innevarande budgetår.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till Hörselfrämjandets riksförbund* för budgetåret 1970/71 anvisa ett anslag av 485 000 kr.

K 12. Bidrag till De blindas förening

1968/69 Utgift	1 300 000
1969/70 Anslag	1 540 000
1970/71 Förslag	1 815 000

	Anvisat 1969/70	Begärd ändring 1970/71
1. Bidrag till den genom De blindas förenings försäljningsaktiebolag bedrivna depåverksamheten för försäljning av arbetsmaterial till blinda hantverkare samt försäljning av deras hantverksprodukter	1 040 000	+167 000
2. Bidrag till kostnader för utbildning av ledarhundar vid arméns hundskola i Sollefteå.....	136 000	+ 24 000
3. Bidrag till föreningens verksamhet i övrigt.....	364 000	+246 000
	1 540 000	+437 000

De blindas förening (DBF)

1. Av kostnaderna, som för budgetåret 1970/71 beräknas till 1 207 000 kr., utgör löner och pensioner för nuvarande personal 765 000 kr. Det innebär en ökning med 93 000 kr. Kostnaden för fria frakter till blinda hantverkare och övriga kostnader beräknas till sammanlagt 387 000 kr., vilket innebär en ökning med 19 000 kr. DBF begär dessutom 45 000 kr. för att till verksamheten knyta en person för hjälp, råd och service åt hantverkarna samt 10 000 kr. för rese- och traktamentsersättning åt denne.

2. Det föreslagna bidraget är beräknat för utbildning av 25 hundar, dvs. fem hundar mer än under innevarande budgetår.

3. Konsulentverksamhet m. m. bland synskadade med tilläggshandikapp

beräknas budgetåret 1970/71 kosta 245 000 kr. (1969: 60 000 kr.) Kostnaderna för övrig konsulentverksamhet beräknas till 1 500 000 kr. (1 237 000 kr.) Kostnaderna för informationsverksamheten och De blindas veckoblad anges till 390 000 kr. (376 000 kr.) Föreningens övriga verksamhet, såsom anpassningskurser, internationellt samarbete, administration och bidrag till organisationer och enskilda blinda, beräknas kosta 1 390 000 kr. (1 305 000 kr.) Med avdrag för de beräknade inkomsterna budgetåret 1970/71 — bl. a. antas bidragen från landsting och städer till konsulentverksamhet komma att utgöra 1 150 000 kr. — anger DBF statsbidragsbehovet enligt punkt 3. till 610 000 kr.

Departementschefen

Statsbidraget till depåverksamheten bör räknas upp med 167 000 kr. till 1 207 000 kr. Jag har därvid beräknat medel till viss personell förstärkning för ökad service åt hantverkarna. Bidraget till utbildning av ledarhundar bör ökas med 24 000 kr. till 160 000 kr. Bidraget till den verksamhet som DBF bedriver i övrigt bör räknas upp med 84 000 kr. och utgöra 448 000 kr.

Anslaget bör sålunda tas upp med 1 815 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till De blindas förening* för budgetåret 1970/71 anvisa ett anslag av 1 815 000 kr.

K 13. Bidrag till Sveriges dövas riksförbund

Nytt anslag (förslag) 100 000

Sveriges dövas riksförbund (SDR)

Förbundet är huvudorganisation för landets döva och svårt hörselskadade. De utgör ca 10 000 personer. De döva är trots specialskolans upprustning alltjämt i hög grad isolerade. De är för information och sociala kontakter i stor utsträckning hänvisade till den service som SDR kan ge. SDR:s kostnader för verksamheten under budgetåret 1970/71, innefattande kostnaderna för personal vid dess centralkansli i Borlänge, beräknas till drygt 660 000 kr. SDR begär 185 600 kr. som bidrag till sin verksamhet.

Remissyttrande

Socialstyrelsen, som framhåller att SDR:s verksamhet har stor betydelse för de dövas möjlighet till information och social kontakt, tillstyrker framställningen.

Departementschefen

SDR har under en följd av år tillerkänts bidrag från det under socialdepartementets huvudtitel uppförda anslaget Extra utgifter. Jag anser att bi-

draget fr. o. m. nästa budgetår bör betalas från ett särskilt anslag, benämnt Bidrag till Sveriges dövas riksförbund. Jag förordar att anslaget förs upp med 100 000 kr., vilket innebär en ökning med 75 000 kr. i förhållande till det bidrag som SDR har erhållit för innevarande budgetår.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till Sveriges dövas riksförbund* för budgetåret 1970/71 anvisa ett anslag av 100 000 kr.

K 14. Ersättning till postverket för befordran av blindskriftsförsändelser

1968/69 Utgift	914 000
1969/70 Anslag	960 000
1970/71 Förslag	1 300 000

Från anslaget utgår ersättning till postverket för befordran av portofria blindskriftsförsändelser. Ersättningen betalas halvårsvis i efterskott. Anslaget för budgetåret 1970/71 avser alltså kostnaderna under kalenderåret 1970.

Postverket

Sedan postavgifterna har höjts den 1 januari och den 1 mars 1969 beräknas postverkets ersättning för år 1969 numera till 1 224 000 kr.

Anslaget för nästa budgetår bör med hänsyn till 1969 års portoläge och beräknad fördelning år 1970 på olika slag av försändelser föras upp med 1 303 000 kr.

Departementschefen

Postverkets medelsberäkning bör godtas och anslaget tas upp med avrundat 1,3 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ersättning till postverket för befordran av blindskriftsförsändelser* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 300 000 kr.

L. Arbetarskydd m. m.

Samhällets insatser på arbetarskyddets område sker genom arbetstids- och arbetarskyddslagstiftningen och genom den tillsyn som skall utövas enligt denna lagstiftning.

Genomförandet av en lagfäst rätt till reglerad arbetstid har utgjort ett viktigt inslag i den sociala reformpolitiken. Den allmänna arbetstiden förkortades under senare delen av 1950-talet från 48 timmar till 45 timmar i veckan. År 1966 beslutades en ny förkortning av arbetstiden så att den nu utgör 42½ timmar i veckan. Dessa reformer har varit betydelsefulla steg på vägen mot en eftersträvad normal arbetstid på 40 timmar i veckan. I en särskild proposition till årets vårriksdag föreslås lagstiftning om genomförandet av 40 timmars arbetsvecka. Arbetstidsreformen skrivs in i en ny arbetstidslag som i princip skall gälla för alla arbetstagare.

Arbetstidsförkortningen skall ske i två etapper på så sätt att hälften av arbetstidsförkortningen genomförs den 1 januari 1971 och återstoden den 1 januari 1973. 40 timmars arbetsvecka blir alltså en realitet fr. o. m. år 1973. Arbetstidsförkortningen leder fram till en utjämning av skillnaden i arbetstid för olika samhällsgrupper och är därför ett viktigt led i strävandena efter ökad jämlikhet. Förverkligandet av 40-timmarsveckan medför också att den gamla tanken på åtta timmars arbetsdag vinner slutlig framgång även inom ramen för en femdagarsvecka.

Ett effektivt arbetarskydd är en förutsättning för trygghet på arbetsplatsen. Nu gällande arbetarskyddslag, som trädde i kraft år 1949, syftar främst till en teknisk riskbekämpning av olycksfall och vissa yrkessjukdomar. Även om en successiv förnyelse skett inom arbetarskyddslagstiftningen återspeglar lagen alltså de produktions- och arbetsmiljöförhållanden som rådde vid tiden för lagens tillkomst. Den snabba tekniska utvecklingen, väsentliga strukturförändringar och en ökad rationaliseringstakt inom näringslivet har sedan dess skapat en förändrad risksituation på våra arbetsplatser. Arbetarskyddet måste numera i ökad utsträckning avse arbetskraftens hälsosituation i en mera vidsträckt mening och arbetsmiljöns anpassning till människans förutsättningar. Dessa och andra faktorer, som är av stor betydelse för att nå fram till ökad jämlikhet och rättvisa i arbetslivet, aktualiserar en översyn av arbetarskyddslagstiftningen. Jag kommer därför inom kort att föreslå att en utredning tillkallas med uppgift att göra en genomgripande översyn av arbetarskyddslagstiftningen. Översynen bör leda till en lagstiftning som ger en tillfredsställande grund för vidgade insatser mot hälsofarliga arbetsmiljöer.

Kraftigt ökade resurser bör ställas till förfogande för arbetarskyddsstyrelsen och yrkesinspektionen under nästa budgetår. Jag kommer i det följande

att förorda betydande förstärkningar som ger ökad kapacitet för yrkesinspektionens insatser på arbetsplatserna. Bl. a. hör förstärkningar genomföras när det gäller tillsyn av arbetarskyddet inom jordbruket och stuveriarbetet. Jag förordar vidare ökade resurser för utarbetande av generella anvisningar om de åtgärder som måste vidtas för att förebygga ohälsa och olycksfall i arbetet. En kraftig satsning görs också för att öka informationen om arbetarskydd.

Ett betänkande om företagshälsovård har lagts fram av arbetarskyddsstyrelsen (SOU 1968: 44). Utredningen har som målsättning för företagshälsovården angett att denna så långt möjligt bör gestaltas som en utvidgad form av arbetarskyddet. Verksamheten bör i första hand vara förebyggande men även innefatta en viss sjukvårdande verksamhet. Utöver arbetsplatsernas företagshälsovård bör i samhällets regi finnas service- och konsultationsorgan på vilka den arbetsplatsanknutna verksamheten kan repliera. Företagshälsovården bör organiseras på en teknisk del omfattande tekniskt arbetarskydd, arbetshygien, ergonomi och miljövård samt en medicinsk del omfattande förebyggande hälsovård, rehabilitering och viss sjukvård. Den tekniska delen bör ledas av en skyddsingenjör sidoordnad med företagsläkaren som leder den medicinska delen. Utredningen har presenterat ett antal organisationsmodeller för företagshälsovårdens uppbyggnad. I anslutning härtill har satts igång en undersökning dels om läkarresurserna för företagshälsovården och dels om den närmare utformningen av den utbildning för bl. a. företagsläkare, företagssköterskor och skyddsingenjörer som sker vid arbetsmedicinska institutet. En utbyggnad av arbetsmedicinska institutets arbetspsykologiska verksamhet under nästa budgetår förordas i det följande.

Utredning pågår om yrkesskadeförsäkringens finansiering. Därvid skall bl. a. prövas frågan om att genom en särskild arbetarskyddsavgift i anslutning till yrkesskadeavgiften öka förutsättningarna för forskning, utbildning och information rörande arbetarskyddet.

En rad andra arbetarskyddsfrågor är under utredning. En arbetsgrupp för silikosfrågor har tillsatts av arbetarskyddsstyrelsen med representanter för arbetsmarknadens parter. Arbetsgruppen skall utarbeta en plan för lösning av silikosfrågan. Liknande arbetsgrupper utreder bl. a. bullerproblemen inom industrin samt arbetarskyddstillsynen vid mindre arbetsplatser och inom stuverifacket.

L 1. Arbetarskyddsstyrelsen

1968/69 Utgift ¹	4 367 307 ²
1969/70 Anslag	6 061 000
1970/71 Förslag	8 365 000

¹ Anslagen Arbetarskyddsstyrelsen: Avlöningar och Arbetarskyddsstyrelsen: Omkostnader

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 36 692 kr.

Arbetskyddsstyrelsen är central myndighet för arbetskydds- och arbetstidsfrågor. Styrelsen är också chefsmyndighet för yrkesinspektionen. Den är organiserad på fyra byråer — allmäntekniska och maskintekniska byråerna samt arbetstids- och kanslibyråerna — jämte tre fristående sektioner. Styrelsen består av en generaldirektör och byråernas chefer samt representanter för arbetsmarknadsparterna.

Personal	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Arbetskyddsstyrelsen	Dep.chefen
Handläggande personal.....	57	+ 8	+ 9
Övrig personal.....	35	+11	+ 8
	92	+19	+17
<i>Anslag</i>			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar.....	4 176 000	+1 030 000	+ 998 000
Sjukvård.....	11 000	+ 2 000	+ 2 000
Resersättningar.....	226 000	+ 53 000	+ 44 000
Därav utrikes tjänsteresor.....	20 000	+ 21 000	+ 12 000
Lokalkostnader.....	308 000	+ 216 000	+ 175 000
Expenser.....	305 000	+ 157 000	+ 145 000
Därav engångsutgifter.....	28 000	+ 135 000	+ 128 000
Yrkeshygieniska undersökningar.....	20 000	+ 50 000	+ 50 000
Undervisnings- och upplysningsverksamhet på arbetskyddets område.....	125 000	+ 75 000	+ 275 000
Särskilda arbetskyddsprojekt.....	—	—	+ 350 000
Lönekostnadspålägg.....	920 000	+ 265 000	+ 270 000
Summa utgifter	6 091 000	+1 848 000	+2 309 000
<i>Inkomster</i>			
Uppbördsmedel.....	30 000	+ 5 000	+ 5 000
Nettoutgift	6 061 000¹	+1 843 000	+2 304 000²

¹ Varav 130 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen

² Varav 27 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen

Arbetskyddsstyrelsen

1. Löne- och prisomräkning m. m. 411 000 kr.

2. Främst för att kunna utarbета flera generella anvisningar om åtgärder till skydd mot yrkesskada behöver styrelsens tekniska byråer förstärkas med fyra byrådirektörer (tre tekniker och en jurist) samt två biträden. Vidare behövs ytterligare medel för expertmedverkan. (+ 463 000 kr.)

3. För en förstärkning av styrelsens resurser för yrkeshygieniska undersökningar behövs en byrådirektör till de tekniska byråerna samt ytterligare medel för analyser m. m. För ökade insatser beträffande de sociala frågorna inom arbetslivet behöver sociala sektionen förstärkas med en förste byråsekreterare. Vidare behövs ett biträde till överläkaren. (+ 238 000 kr.)

4. Arbetstidsbyrån bör omorganiseras och i samband därmed tillföras en avdelningsdirektör, en kanslist och ytterligare två biträden. Vidare föreslås en tjänst som kontorist utbytt mot en biträdestjänst. De medel som för innevarande budgetår beräknats för två handläggande tjänstemän kan där-

med utgå. (+ 65 000 kr.)

5. För utökad upplysningsverksamhet, internutbildning m. m. begärs en heltidsanställd pressombudsman, en förste byråsekreterare, en dokumentationsassistent och två biträden. Vidare föreslås ytterligare medel till upplysnings- och undervisningsverksamhet samt för litteraturanskaffning. (+ 371 000 kr.)

6. För att effektivisera styrelsens deltagande i det internationella arbetet behövs en förste byråingenjörstjänst. Vidare behövs ytterligare en telefonist och en expeditionsvakt i samband med utökning av styrelsens lokaler m. m. (+ 297 000 kr.)

Departementschefen

Den snabba utvecklingen inom arbetslivet för med sig ett ökat behov av nya generella anvisningar om de åtgärder som måste vidtas för att förebygga ohälsa och olycksfall i arbetet. För ökade insatser på detta område beräknar jag medel för ytterligare två byrådirektörer, två förste byråingenjörer och två biträden på de tekniska byråerna. Vidare beräknar jag ytterligare 100 000 kr. för ökad expertmedverkan. Styrelsen bör även ges möjlighet att genom uppdrag — t. ex. till arbetsmedicinska institutet — få genomfört olika tekniska eller medicinska undersökningar inom arbetarskyddsområdet. För detta ändamål beräknar jag 350 000 kr. (2).

För ytterligare insatser på det yrkeshygieniska området beräknar jag medel för en ny tjänst som byrådirektör samt ytterligare 50 000 kr. för analyser m. m. För att kunna tillgodose ökade anspråk på arbetarskyddet i socialt hänseende bör en ny tjänst som förste byråsekreterare inrättas (3).

Jag biträder styrelsens förslag att arbetstidsbyrån omorganiseras och förstärks. Jag beräknar medel för ytterligare en byrådirektör, en kanslist och ett biträde. En tjänst som kontorist bör bytas ut mot en biträdestjänst. Dessutom beräknar jag 50 000 kr. för extra arbetskraft (4).

Det är angeläget att styrelsen kan öka informationsverksamheten på arbetarskyddets område och bygga ut internutbildningen m. m. För dessa uppgifter beräknar jag medel för personalförstärkningar med en heltidsanställd pressombudsman, en förste byråsekreterare, en assistent och två biträden. För undervisnings- och upplysningsverksamhet på arbetarskyddets område beräknar jag ytterligare 275 000 kr. (5).

Slutligen beräknar jag medel för de kostnadsökningar som uppstår i samband med en utökning av styrelsens lokaler, däribland för en telefonist och en expeditionsvakt (6).

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 8 365 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Arbetarskyddsstyrelsen* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 8 365 000 kr., varav 157 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

L 2. Yrkesinspektionen

1968/69 Utgift ¹	9 476 507 ²
1969/70 Anslag	13 200 000
1970/71 Förslag	16 000 000

¹ Anslagen Yrkesinspektionen: Avlöningar och Yrkesinspektionen: Omkostnader

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänförs sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 84 478 kr.

Från anslaget bekostas den allmänna yrkesinspektionen och skogsyrkesinspektionen, vilka har att utöva tillsyn över efterlevnaden av arbetarskydds- och arbetstidslagstiftningen m. m. Allmänna yrkesinspektionen svarar även för arbetstidsinspektion för vägtrafiken.

Den allmänna yrkesinspektionen är organiserad på elva och skogsyrkesinspektionen på två distrikt. Tillsynen utövas i huvudsak genom besök på arbetsplatserna.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Arbetarskyddsstyrelsen	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Inspekterande personal.....	166	+17	+17
Övrig personal.....	47	+ 9	+ 9
	213	+26	+26
<i>Anslag</i>			
Avlöningar.....	8 589 000	+1 729 000	+1 730 000
Sjukvård.....	21 000	+ 4 000	+ 4 000
Reseersättningar.....	1 410 000	+ 211 000	+ 211 000
Lokalkostnader.....	564 000	+ 326 000	+ 326 000
Expenser.....	476 000	+ 12 000	+ 12 000
Därav engångsutgifter.....	176 000	+ 12 000	+ 8 000
Utbildningskurser och informationsdagar.....	147 000	+ 50 000	+ 50 000
Ånskaffning och underhåll av instrument.....	83 000	+ 4 000	+ 4 000
Lönekostnadspålägg.....	1 910 000	+ 457 000	+ 463 000
	13 200 000¹	+2 793 000	+2 800 000²

¹ Varav 990 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen

² Varav 80 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen

Arbetarskyddsstyrelsen

1. Löne- och prisomräkning m. m. 959 000 kr.

2. För tillsyn av arbetsställen inom jordbruket behövs förstärkning med tre jordbruksinspektörer och för tillsyn av främst stuveriarbetare ytterligare två stuveriinspektörer. Med hänsyn till den kraftiga expansionen inom de områden som faller under socialinspektörernas tillsyn behövs vidare en bitr. socialinspektör. För att avlasta rutinarbete från den inspekterande personalen behövs en förstärkning med fem biträden. (+ 616 000 kr.)

3. För att öka yrkesinspektionens resurser för mätning av sådana miljöfaktorer som buller, damm och farliga gaser föreslår styrelsen en personalförstärkning med elva förste distriktsingenjörer (yrkeshygieniker). En utökning av den inspekterande personalen medför behov av fyra nya biträdestjänster. Vidare föreslås medel för ytterligare 18 veckotimmars medverkan av läkare med arbetsmedicinsk inriktning. (+ 1 053 000 kr.)

4. För upplysningsverksamhet samt internutbildning föreslås ytterligare 75 000 kr. För fortsatt upprustning av inventariebeståndet m. m. föreslås en uppräknig av vissa omkostnadsposter med 89 000 kr.

Departementschefen

Tillsynen av arbetarskyddet inom jordbruket och inom stuveriarbetet kräver ökade insatser. Jag beräknar medel för ytterligare fem förste distriktsingenjörer, varav tre för jordbruket och två för stuveriarbetet. Vidare beräknar jag medel för ytterligare en tjänst som biträdande socialinspektör (2).

Vid sidan av den tekniska riskbekämpningen har de yrkeshygieniska frågorna fått allt större betydelse inom arbetarskyddet. För att intensifiera tillsynen av arbetsställen när det gäller förekomst av damm, gaser etc. bör ytterligare elva förste distriktsingenjörer (yrkeshygieniker) tillföras yrkesinspektionen. Jag beräknar vidare medel för ytterligare 18 veckotimmars läkarmedverkan (3).

För att den inspekterande personalen skall kunna avlastas mindre kvalificerat kontorsarbete bör biträdespersonalen förstärkas. Jag beräknar medel för ytterligare nio biträdestjänster (2, 3).

Jag beräknar vidare medel för ökade resurser för upplysningsverksamhet, internutbildning samt för nya lokaler och en fortsatt upprustning av inventariebeståndet m. m. (4).

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 16 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Yrkesinspektionen* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 16 000 000 kr., varav 1 070 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

L 3. Arbetsmedicinska institutet

1968/69 Utgift ¹	4 985 353 ²
1969/70 Anslag	6 617 000
1970/71 Förslag	7 800 000

¹ Anslagen Arbetsmedicinska institutet: Avlöningar och Arbetsmedicinska institutet: Omkostnader

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 41 956 kr.

Arbetsmedicinska institutet har till uppgift att bedriva utredningsarbete, forskning och undervisning inom arbetsmedicin, yrkeshygien och arbetsfysiologi, däri inbegripet utredningsuppdrag från myndigheter, organisationer, företag och enskilda. Institutet leds av en styrelse, vari bl. a. ingår representanter för arbetsmarknadens parter. Verksamheten är uppdelad på en medicinsk, en kemisk, en teknisk och en arbetsfysiologisk avdelning samt en administrativ sektion. En arbetsenhet för arbetspsykologi är under uppbyggnad.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Institutet	Dep.chefen
Handläggande personal.....	33	+30	+4
Övrig personal.....	80	+31	+2
	113	+61	+6
<i>Anslag</i>			
Avlöningar.....	4 237 000	+3 566 000	+ 612 000
Sjukvård.....	9 000	+ 10 000	+ 6 000
Reseersättningar.....	60 000	+ 138 000	+ 15 000
Därav utrikes resor.....	16 000	+ 4 000	+ 3 000
Lokalkostnader.....	305 000	+ 103 000	+ 24 000
Expenser.....	823 000	+1 681 000	+ 211 000
Därav inventarier.....	270 000	+1 058 000	+ 110 000
Uppdragsverksamhet.....	270 000	+ 45 000	+ 180 000
Lönekostnadspålägg.....	913 000	+1 082 000	+ 135 000
Summa kr.	6 617 000	+6 625 000	+1 183 000
Inkomster redovisade på driftbudgetens inkomstsida..	300 000	+ 50 000	+ 200 000

Arbetsmedicinska institutet

1. Löne- och prisomräkning m. m. 738 000 kr.

2. Styrelsen föreslår en betydande förstärkning av institutets undervisningsresurser. Förslaget sammanhänger i huvudsak med det utbildnings- och nyrekryteringsbehov för företagshälsovården, som angivits i företags-hälsovårdsutredningens betänkande (SOU 1968: 44).

Styrelsen har ansett att utbildningen av personal för företagshälsovården nu bör planeras för en initialperiod, lämpligen fem år, samt att den årliga utbildningen under denna tid bör i huvudsaklig överensstämmelse med vad nyssnämnda utredning föreslagit, omfatta följande:

för företagsläkare	3 utbildningsblock med 15 deltagare
för skyddsingenjörer	1 utbildningsblock med 40 deltagare
för företagssköterskor	2 kurser med 30 deltagare

Härjämte bör teknisk personal kunna i viss omfattning tas in för utbildning till bitr. skyddsingenjör. Utöver av företagshälsovårdsutredningens förslag påkallad undervisning bör i institutets årliga undervisning ingå en grundkurs i ergonomi för tekniska planerare m. fl. För genomförande av detta undervisningsprogram erfordras enligt styrelsen följande resursökningar.

Som ledare för undervisningen i dess helhet bör finnas en studierektor. Vidare föreslås två laboratorer — i medicinsk resp. teknisk företagshälsovård — en halvårstjänstgörande överläkare för medverkan vid organiserandet av den praktiska företagsläkarutbildningen och en föreståndare för företagssköterskeutbildningen. Därjämte begärs fyra laboratorieläkare, tre forskningsingenjörer, en psykolog och en sjuksköterska. De företagsläkare inom industrin, vilka avses tjänstgöra som handledare för blivande sådana läkare under dessas industritjänstgöring, bör knytas till institutet som lärare. För i undervisningen deltagande läkare bör inrättas utbildningstjänster — lämpligen laboratorieläkartjänster — till ett antal av förslagsvis 20. Slutligen föreslås att den administrativa sektionen förstärks med en förste byråsekreterare och ett kvalificerat biträde. (+ 2 671 000 kr.)

3. Med hänsyn till de arbetspsykologiska problemens stora betydelse och omfattning föreslås inrättande av en arbetspsykologisk avdelning, till en början bestående av en professor, en psykolog (befintlig tjänst), två bitr. psykologer, en psykologassistent, två biträden, varav ett kvalificerat och som konsult en industripsykiater. (+ 382 000 kr.)

4. Den medicinska avdelningen föreslås förstärkt med en assistent för uppläggning av epidemiologiska utredningar m. m., en laboratorieläkare för att ge chefen för den yrkesdermatologiska sektionen en medicinskt utbildad medhjälpare, samt en kemist för arbetsplatsundersökningar, expositionsbedömningar och utförande av brådskande kemiska analyser. (+ 188 000 kr.)

5. Den kemiska avdelningen behöver en assistent med kompetens att på eget ansvar sörja för vissa avsnitt av analysverksamheten. (+ 61 000 kr.)

6. Den tekniska avdelningen har ett antal mycket angelägna utredningsprojekt, som kräver en personalförstärkning med fyra förste forskningsingenjörer, en skyddsingenjör och fem mätningenjörer. (+ 699 000 kr.)

7. Vid den arbetsfysiologiska avdelningen behövs en laboratorieläkare för att chefen för sektionen för klinisk fysiologi skall få en medicinskt utbildad medhjälpare, en ergonom för forskning och forskarhandledning samt tre laboratorieassistenter. Vidare föreslås uppräknig av arvodet till en expert i funktionell anatomi. (+ 306 000 kr.)

8. För förstärkning av den administrativa sektionens personal, främst för av riksrevisionsverket önskad övergång till driftkostnadsbokföring, behövs en assistent. (+ 49 000 kr.)

9. För statistisk planering och uppläggning samt ledning och övervakning av databearbetning fordras en heltidsanställd statistiker istället för nuvarande konsult. (+ 85 000 kr.)

10. Medelsanvisningen för inköp och underhåll av inventarier föreslås uppräknad för ytterligare uppbyggnad av institutets instrumentutrustning. (+ 725 000 kr.)

11. Lönekostnadspålägg för nya tjänster 727 000 kr.

Remissyttranden

Socialstyrelsen finner att en förstärkning av arbetsmedicinska institutets utbildningsresurser är angelägen. Styrelsen har funnit att en årlig utbildning av 45 företagsläkare är rimlig i och för sig. Styrelsen kan därför acceptera detta läkarantal som en preliminär målsättning vid planeringen av utbildningsbehovet. Det slutliga ställningstagandet får emellertid ske i samband med den utredning som pågår om dessa frågor.

Socialstyrelsen är ännu inte beredd att tillstyrka företagshälsovårdsutredningens förslag om utformningen av utbildningen för företagsläkare, bl. a. med hänsyn till att frågan om samordningen av utbildningen för allmän praktik och företagshälsovård ännu inte har lösts. Styrelsen, som inte ställer sig negativ till att läkare under sin utbildning till företagsläkare tjänstgör på underordnade läkarbefattningar inom områden av betydelse för företagshälsovården, framhåller, att dessa bör vara primärt inrättade av hälso- och sjukvårdsskäl och inte av utbildningsskäl. På grund härav anser styrelsen sig inte nu kunna tillstyrka inrättande av 20 utbildningstjänster i den form som arbetsmedicinska institutet angett. Denna fråga bör prövas i samband med nu pågående utredning om omfattningen av de läkarresurser, som kan disponeras för företagshälsovård. Styrelsen är emellertid beredd att acceptera en förstärkning av institutets totala läkarstab med i storleksordningen sex tjänster under budgetåret 1970/71.

Förslaget om utbildning av 60 sjuksköterskor och 40 skyddsingenjörer föranleder från de utgångspunkter *socialstyrelsen* har att bevaka ingen erinran.

Statistiska centralbyrån tillstyrker att en tjänst som statistiker inrättas vid arbetsmedicinska institutet.

Departementschefen

Jag har i inledningen till detta avsnitt gett en kort redogörelse för företagshälsovårdsutredningens betänkande *Företagshälsovård* (SOU 1968: 44). I betänkandet anges bl. a. riktlinjer för utbildningen av företagsläkare,

skyddsingenjörer och företagssköterskor. Utredningen har förordat att utbildningen förläggs till arbetsmedicinska institutet.

Redan nu bedrivs utbildning i företagshälsovård vid institutet. Innevarande budgetår anordnas sålunda — inom ramen för tillgängliga resurser — kursbunden undervisning vid institutet för ca 30—40 företagsläkare, 20 skyddsingenjörer och 60 företagssköterskor. Härtill kommer viss utbildning för yrkeshygieniska tekniker vid yrkesinspektionen samt kurser i ergonomi.

Institutet har begärt medel för en kraftig förstärkning av sina utbildningsresurser. Socialstyrelsen har i och för sig inga erinringar mot det antal läkare, ingenjörer och företagssköterskor som föreslås bli utbildade vid institutet men riktar däremot viss kritik främst mot utformningen av den föreslagna utbildningen av företagsläkare. Bl. a. motsätter styrelsen sig att särskilda utbildningstjänster inrättas. I prop. 1969: 35 angående vidareutbildning och fördelning av läkare m. m. uttalade jag att hälso- och sjukvårdsbehovet skall vara utslagsgivande även när det gäller att inrätta sådana nya läkartjänster som kan utnyttjas för vidareutbildning. Jag delar således socialstyrelsens uppfattning när det gäller de föreslagna utbildningstjänsterna. Frågan om kursernas omfattning och innehåll synes mig vidare behöva utredas ytterligare. Oklarhet råder även om hur de i företagshälsovårdsutbildningen ingående praktiska tjänstgöringarna skall vara organiserade. Även frågan om utbildningens framtida finansiering bör prövas bl. a. i anslutning till den pågående utredningen om yrkesskadeförsäkringens finansiering.

Med hänsyn till angivna förhållanden har Kungl. Maj:t den 12 december 1969 uppdragit åt arbetsmedicinska institutet att verkställa utredning om den närmare utformningen av utbildningen i företagshälsovård m. m. vid institutet och därmed sammanhängande frågor.

Kungl. Maj:t har tidigare uppdragit åt socialstyrelsen att i samråd med arbetarskyddsstyrelsen och arbetsmedicinska institutet utreda omfattningen av de läkarresurser som kan disponeras för en utbyggnad av företagshälsovården samt formerna för en reglerad tilldelning av läkartjänster för denna verksamhet.

I avvaktan på resultaten av ifrågavarande utredningar, vilka beräknas föreligga senare detta år, och på ställningstagandena härtill bör institutets utbildningsverksamhet fortsätta i sin nuvarande omfattning. Det är emellertid angeläget att redan nästa budgetår tillföra institutet en studierektor som ledare för undervisningen, och jag beräknar medel härför (2).

Jag förordar vidare att institutets arbetspsykologiska resurser förstärks. Jag beräknar medel för en laborator, en biträdande psykolog samt en kontorsskrivare (3).

Vid beredningen av institutets anslagsframställning har jag funnit att det är angeläget att förstärka institutets administration. Jag föreslår, att institutets administrativa sektion ombildas till en särskild administrativ

byrå under ledning av en byråchef i Ce 1. Byråchefen skall bl. a. avlasta överdirektören vissa administrativa uppgifter. Då jag finner det angeläget att den av riksrevisionsverket förordade driftkostnadsbokföringen införs, beräknar jag vidare medel för en assistent (8).

Med hänsyn bl. a. till vad jag anfört vid behandlingen av anslaget till arbetarskyddsstyrelsen kan en ökning av institutets uppdragsverksamhet förutses. Jag beräknar medel härför.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 7,8 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) bemyndiga Kungl. Maj:t att inrätta en tjänst vid arbetsmedicinska institutet som byråchef i Ce 1;
- b) till *Arbetsmedicinska institutet* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 7 800 000 kr.

M. Internationell samverkan

Under detta avsnitt bör medel anvisas bl. a. för Sveriges medverkan i Internationella arbetsorganisationen (ILO) och världshälsovårdsorganisationen (WHO). Tyngdpunkten i ILO:s arbete har på senare tid förskjutits från internationellt normskapande till tekniskt bistånd. WHO:s insatser koncentreras på bistånd till olika länder för bekämpning av sjukdomar och för annat hälsovårdsarbete.

Vidare anvisas under detta avsnitt medel för socialattachéer. F. n. finns socialattachéer i Washington, London och Bryssel. Deras huvuduppgift är att förse såväl myndigheter som arbetsmarknadens parter med upplysningar i socialpolitiska och arbetsmarknadspolitiska frågor. Som exempel på de ämnen som behandlas i socialattachéernas rapporter kan nämnas redogörelser för utvecklingen inom hälso- och sjukvård, socialförsäkrings- och arbetarskyddsfrågor, utredningar om arbetskraftskostnader och produktionsutveckling, samarbetet mellan arbetsmarknadens parter samt förhållanden inom det fackliga området. De upplysningar som socialattachéerna lämnar och det arbete de i övrigt utför har visat sig vara av stort värde. Jag förordar i det följande att antalet socialattachéer ökas från nuvarande tre till fyra. Den nye socialattachén föreslås bli placerad i Bonn.

M 1. Socialattachéer

1968/69 Utgift	419 470 ¹
1969/70 Anslag	480 000
1970/71 Förslag	650 000

¹ Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 1 059 kr.

F. n. finns tre socialattachéer som är stationerade i Washington, London resp. Bryssel. Verksamhetsområdena är för attachén i Washington Amerikas förenta stater och Canada, för attachén i London Storbritannien och Irland samt för attachén i Bryssel medlemsländerna i den Europeiska ekonomiska gemenskapen.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71
<i>Personal</i>	3	+1
<i>Anslag</i>		
Avlöningar.....	242 000	+ 90 000
Bostadskostnader.....	97 000	+ 41 000
Sjukvård.....	3 000	+ 1 000
Reseersättningar (resor till och från Sverige).....	41 000	+ 10 000
Expenser (och reseersättningar inom verksamhetsområdena).....	67 000	+ 15 000
Lönekostnadspålägg.....	30 000	+ 13 000
	430 000	+170 000

Redan då de första socialattachétjänsterna inrättades, önskade Landsorganisationen och Svenska Arbetsgivareföreningen en särskild attaché i Västtyskland. Jag anser att den för Sverige intressanta utvecklingen i Västtyskland inom arbetsmarknaden samt på det fackliga och socialpolitiska området motiverar att en socialattaché stationeras i Bonn.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 650 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Socialattachéer* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 650 000 kr.

M 2. Internationellt socialpolitiskt samarbete

1968/69 Utgift	2 441 924
1969/70 Anslag	2 595 000
1970/71 Förslag	2 925 000

Från anslaget bestrids främst kostnaderna för Sveriges deltagande i Internationella arbetsorganisationens (ILO) verksamhet, för ILO-kommittén, för det nordiska socialpolitiska samarbetet samt för riksförsäkringsverkets medlemskap i International Social Security Association (ISSA).

Sveriges andel i kostnaderna för ILO, som för år 1969 utgjorde ca 2 175 000 kr., ökar för år 1970 till ca 2 442 000 kr. Fr. o. m. år 1970 övergår ILO till tvåårsbudget, varvid den sammanlagda ökningen för varje tvåårsperiod huvudsakligen inträffar under första året inom varje sådan period. Den årliga svenska avgiften till ILO betalas för varje kalenderår i två poster, som erläggs i januari och juli under det år bidraget avser. För de inbetalningar som skall göras under budgetåret 1970/71 beräknar jag ca 2 575 000 kr.

Det sammanlagda medelsbehovet under anslaget beräknar jag till 2 925 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Internationellt socialpolitiskt samarbete* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 2 925 000 kr.

M 3. Bidrag till världshälsovårdsorganisationen m. m.

1968/69 Utgift	3 810 184 ¹
1969/70 Anslag	4 040 000
1970/71 Förslag	4 535 000

¹ Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 346 kr.

Från anslaget bestrids främst kostnaderna för Sveriges deltagande i världshälsovårdsorganisationens (WHO) verksamhet, för nämnden för in-

ternationella hälsovårdsärenden (NIH) samt för bilateralt samarbete på hälsovårdens område mellan Sverige och andra länder.

Nämnden för internationella hälsovårdsärenden

Löne- och prisomräkning 2 500 kr.

För utökat samarbete på hälsovårdens område mellan Sverige och andra länder föreslår nämnden ett belopp av 60 000 kr. (+ 10 000 kr.).

Antalet ärenden, som handläggs av nämnden ökar kontinuerligt, bl. a. som ett resultat av sammanslagningen av medicinalstyrelsens och socialstyrelsens verksamhetsområden. En förstärkning av nämndens kansli föreslås med en halvtidsanställd assistent, varjämte befintlig assistenttjänst föreslås utbytt mot en högre tjänst (+ 18 200 kr.).

Nämnden hemställer även om större resurser för mottagning av den ökade tillströmningen av utländska besökare (+ 2 500 kr.).

Lönekostnadspålägg för nya tjänster + 4 100 kr.

Departementschefen

Sveriges andel i kostnaderna för världshälsovårdsorganisationen, som för år 1969 utgjorde ca 3 639 000 kr., ökar för år 1970 till ca 4 044 000 kr. Bidraget till WHO betalas i två poster, den ena i januari och den andra i juli månad under det år bidraget avser. För de inbetalningar som skall göras under budgetåret 1970/71 beräknar jag ca 4 242 000 kr., häri inbegripet Sveriges bidrag till WHO:s och FAO:s gemensamma organ för utarbetande av livsmedelsnormer, Codex Alimentarius Commission.

För fortsatt bilateralt samarbete på hälsovårdens område mellan Sverige och andra länder beräknar jag 60 000 kr. Jag godtar NIH:s förslag att förstärka nämndens kansli med en halvtidsanställd assistent. För NIH:s verksamhet beräknar jag 87 000 kr.

Vissa kostnader för Sveriges deltagande i nordiska metodikommittén för livsmedel liksom kostnader för deltagande i vissa av världshälsovårdsorganisationen anordnade kurser m. m. bör liksom hittills efter prövning av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall kunna bestridas från anslaget.

Med hänsyn till vad jag anfört beräknar jag anslaget till 4 535 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till världshälsovårdsorganisationen m. m.*
för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av
4 535 000 kr.

M 4. Vissa internationella resor

1968/69 Utgift	72 771	Reservation 162
1969/70 Anslag	60 000	
1970/71 Förslag	75 000	

Från detta anslag utgår dels resestipendier till tjänstemän som är verk-
samma inom allmän hälso- och sjukvård, dels resebidrag för deltagande i
vissa internationella medicinska kongresser m. m.

Nämnden för internationella hälsovårdsärenden

Nämnden har visat stor återhållsamhet vid behandlingen av ansökningar
om resebidrag. Ett flertal framställningar har avslagits bl. a. av ekonomiska
skäl.

Nämnden föreslår, att anslaget för nästa budgetår tas upp med 75 000 kr.
(+ 15 000 kr.).

Departementschefen

Anslaget bör i fortsättningen kunna användas även för resebidrag till
tjänstemän inom det sociala fältet. Anslaget bör höjas i enlighet med nämndens
förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Vissa internationella resor* för budgetåret 1970/71
anvisa ett reservationsanslag av 75 000 kr.

M 5. Vissa internationella kongresser i Sverige

1968/69 Utgift	101 800	Reservation	82 700
1969/70 Anslag	50 000		
1970/71 Förslag	150 000		

Från anslaget har under budgetåret 1968/69 samt hittills under budget-
året 1969/70 beviljats bidrag med sammanlagt 154 800 kr. till anordnande av
fyra internationella kongresser i Sverige. Vid utgången av november månad
1969 förelåg en ansökan om bidrag med 110 000 kr. För tiden t. o. m. den 30
juni 1971 torde ytterligare ansökningar kunna väntas.

Sverige har åtagit sig värdskapet för den konferens med de europeiska
familjeministrarna som kommer att äga rum i september 1971. De kostna-
der för konferensen som kommer att belasta budgetåret 1970/71 kan beräk-
nas till ca 75 000 kr.

Med hänsyn till reservationen beräknar jag anslaget för nästa budgetår
till 150 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Vissa internationella kongresser i Sverige* för bud-
getåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 150 000 kr.

KAPITALBUDGETEN

II. Statens allmänna fastighetsfond

1. Utbyggande av karolinska sjukhuset

Till detta ändamål har för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 9,7 milj. kr.

Direktionen för karolinska sjukhuset

Direktionen föreslår att 13 328 000 kr. anvisas för budgetåret 1970/71 i enlighet med följande sammanställning.

1. Upprustning enligt investeringsplan	4 378 000
2. Övriga byggnadsåtgärder	8 075 000
3. Administration av byggnadsverksamheten	400 000
4. Tekniska utredningar m. m.	475 000
	13 328 000

1. Medelsberäkningen för budgetåret 1970/71 för upprustning enligt investeringsplan har beräknats enligt följande sammanställning.

	Beräknad totalkostnad	Medels- förbrukning 1970/71
a) Högvoltstation m. m.	7 756 000	90 000
b) Tolv vårdavdelningar	11 760 000	350 000
c) Hudisoleringsavdelning, jourrumsvåning och hudpolikliniker m. m.	4 055 000	92 000
d) Hissar inom huvudkomplexet och transformatorstation (A 22) ...	2 366 000	86 000
e) Forskningslokaler	4 405 000	150 000
f) Paviljong vid psykiatriska kliniken	1 450 000	20 000
g) Ångcentral (värmekraftverk), etapp I	530 000	30 000
h) Yttre avloppsledningar, etapp I och II	3 342 000	803 000
i) Radiofysiska institutionen	2 130 000	1 100 000
j) Barnintensivbehandlingsavdelning	1 062 000	132 000
k) Inbyggnad av balkonger och hissutbyten inom barnklinikerna ...	800 000	145 000
l) Centralröntgen, etapp I	2 685 000	1 400 000
m) Röntgendemonstration, transformatorstation (A 11) och personallokaler (K 7:2)	1 320 000	365 000
n) Garage- och servicebyggnad, etapp I	30 450 000	3 000 000
o) Sydöstra nybyggnaden (G 3)	50 000 000	4 700 000
<i>Avgår återstående del av medelsramen för upprustning under budgetåret 1969/70</i>		—8 085 000
		4 378 000

b) Byggnadsstyrelsen har haft i uppdrag att i samråd med direktionen för karolinska sjukhuset påbörja upprustningen av vårdavdelningar inom huvudblocket. Första delen har omfattat 12 normalvårdavdelningar i södra

längan. Upprustningen, som indelats i fyra etapper om vardera tre vårdavdelningar, beräknas vara avslutad i oktober 1969.

e) Genom en tillbyggnad av djurhuset erhålls nya forskningslokaler vid sjukhuset.

h) Kungl. Maj:t har godkänt avtal mellan direktionen och Solna stad angående villkor för Solna stads övertagande av vissa avloppsledningarna samt uppdragit åt direktionen att lägga om sjukhusets yttre avloppsledningarna. Arbetena kan igångsättas i november 1969. Byggnadsstyrelsen har vidare lagt om vissa avloppsledningarna bl. a. i samband med uppförandet av forskningsbyggnaden.

i) Byggnadsprogram för ombyggnad av radiofysiska institutionen har utarbetats av byggnadsstyrelsen. Lokalbehovet för berörda institutioner — statens strålskyddsinstitut (SSI), radiofysiska (RFI) och radiobiologiska institutionerna (RBI) — löses enligt framlagt förslag genom dels en mindre ombyggnad i SSI, dels tillbyggnad av RFI och dels en begränsad upprustning av befintliga lokaler i RFI. Kungl. Maj:t har i juni 1969 uppdragit åt byggnadsstyrelsen att utföra projektering fram t. o. m. bygghandlingar.

l) Direktionen har i juni 1969 begärt att få som ett led i en mera genomgripande upprustning utföra vissa om- och tillbyggnadsarbeten inom röntgendiagnostiska institutionen.

m) Ombyggnaden för centralröntgen skall i huvudsak ske inom befintliga lokaler för röntgendiagnostik. För att i möjligaste mån upprätthålla driften erfordras ett provisorium för röntgendemonstration, som måste vara färdigställt innan ombyggnaden för centralröntgen kan påbörjas.

Inventeringen av försörjningsmedia, som bl. a. resulterat i en utredning om sjukhusets energi- och mediaförsörjning, visar att transformatorstationen i norra längan av huvudblocket inte kan försörja en upprustning av centralröntgen med elkraft. En förutsättning för upprustning av bl. a. centralröntgen är alltså att bygga ut stationen. Arbetena kan påbörjas i januari 1970.

Värmekraftverkets upprustning kräver att man tar vissa personalutrymmen i anspråk. Ersättning för dessa måste ställas i ordning. Direktionen har i maj 1969 hemställt om bygguppdrag avseende sådana lokaler.

n) Det vid huvudentrén planerade parkeringsgaraget bör flyttas till en plats mellan administrationsbyggnaden och värmekraftverket. Det fordrar bl. a. att köket och matsalen rivs, att vissa baracker flyttas samt att Karolinska vägen flyttas något. Direktionen har vidare låtit se över sjukhusets verkstads-, transport- och försörjningsorganisation. Byggnadsstyrelsen har tidigare föreslagit en första etapp av om- och tillbyggnad av köksbyggnaden, som omfattar byggnadsåtgärder för personalmatsalar. För köks- och ekonomifunktionerna, som skulle utgöra en andra etapp av byggnadens upprustning, har programmering utförts.

Direktionen har i juni 1969 hemställt bl. a. om uppdrag att projektera en

byggnad innehållande garage, kök, matsalar, verkstäder, lokaler för institutionen för medicinsk teknik samt förråd m. m. fram till kompletterande förslagshandlingar. Projekteringen av denna första etapp kan vara avslutad i augusti 1970. Bygghandlingar bör kunna vara färdiga i juni 1971.

o) Direktionen har i januari 1969 hemställt bl. a. om uppdrag att utföra projektering fram t. o. m. kompletterade förslagshandlingar avseende en nybyggnad, som i huvudsak skall inrymma vårdavdelningar (G 3). Projekteringen beräknas vara avslutad i juli 1970. Projektering t. o. m. bygghandlingar beräknas kunna vara avslutad under våren 1971. Byggnadsarbetena beräknas kunna starta hösten 1971. Byggnadstiden är ca tre år.

2. Direktionen redovisar vissa planerade byggnadsåtgärder, som inte tagits upp i förslaget till investeringsplan men för vilka medel bör beräknas under anslaget. Byggnadsåtgärderna framgår av följande sammanställning.

	Beräknad totalkostnad	Medels- förbrukning 1970/71
a) Ny tillfartsväg.....	250 000	200 000
b) Radiumhemmet, etapp IVa.....	6 500 000	1 000 000
c) Värmekraftverk (ångcentral) etapp II.....	1 000 000	500 000
d) Avlopp, etapp III.....	800 000	300 000
e) Ny huvudkulvert.....	3 000 000	1 500 000
f) Kirurgiska polikliniken, ombyggnad.....	500 000	150 000
g) Ombyggnad inom patologiska institutionen.....	200 000	20 000
h) Spänningsomläggning.....	200 000	100 000
i) Trycktank.....	150 000	100 000
j) Isotopgranskningslaboratorium.....	240 000	40 000
k) Neurokirurgiska kliniken, ombyggnad.....	265 000	65 000
l) Psykiatriska kliniken, upprustning.....	800 000	600 000
m) Vårdavdelningar, södra längan.....	5 100 000	3 100 000
n) Lokal för snabbtelefonväxel.....	300 000	100 000
o) Värmekraftverk (ångcentral), etapp III.....	3 000 000	300 000
		8 075 000

a) Trafiken av fordon med byggmateriel m. m. till östra nybyggnaden blir av en sådan omfattning att den inte lämpligen bör ledas via huvudentrén. En *ny tillfart* föreslås från Karolinska vägen mellan elevhemmet och barnklinikerna till vägen norr om huvudkomplexet. Vägen bör utföras i anslutning till första etappen av nya yttre avloppsledningar. Arbetena kan påbörjas i mars 1970 och vara avslutade hösten 1970.

b) Byggnadsstyrelsen har haft i uppdrag att i samråd med lokal- och utrustningsprogramkommittén för karolinska sjukhuset inkomma med förslag rörande en *upprustning av radiumhemmet*. Arbetet har resulterat i en utbyggnadsplan som innehåller dels ramprogram för verksamheten, dels förslag till en första byggnadsetapp (IV a). Etappen kan påbörjas i augusti 1971 och avslutas hösten 1972.

c) Andra etappen av *värmekraftverkets upprustning* utgörs av byte av två av de äldsta pannorna. Arbetena, som bör företas inom sommarhalvåret, kan börja i april 1971 och avslutas i oktober samma år.

d) Etapp III av *huvudavloppssystemet* omfattar delen utefter huvudblockets norra länga. Byggandet av denna etapp skall tidsmässigt samordnas med byggandet av sjukhusets nya huvudkulvert, som till en del har samma sträckning. Arbetena synes böra företas under tiden september 1970—september 1971.

e) Sjukhusets utbyggnad kräver utökning av kommunikationslederna. En *ny kulvert* för varutransporter blir nödvändig. Den bör förläggas i gatan längs huvudblockets norra länga. Från denna huvudtransportled skall tvärgående leder utgå. Arbetena, som skall samordnas med etapp III av huvudavloppssystemet, planeras börja i september 1970 och vara färdiga hösten 1971.

f) Kirurgiska kliniken lokaler för öppen mottagning är starkt förslitna. Patienttrycket inom sjukhusets öppna vård har de senaste åren ökat. Lokalernas planlösning försvårar en med hänsyn härtill rationell arbetsgång inom mottagningen. Direktionen har låtit ta fram förslag till ett program för *upp-rustning av kirurgiska polikliniken*. Byggnadsarbetena avses börja i oktober 1970 och beräknas vara avslutade i februari 1971.

g) I samband med en tidigare tillbyggnad av patologiska institutionen friställdes vissa laboratorier och undervisningslokaler i den äldre delen av byggnaden. Dessa lokaler har provisoriskt iordningställt till bl. a. expeditioner. Lokalerna är hårt slitna och mindre lämpade för sitt ändamål. Genom en mindre *ombyggnad inom patologiska institutionen* kan de utnyttjas rationellare. Arbetena skulle kunna ta sin början i november 1969 och vara avslutade i april 1970.

h) *Omläggning av den elektriska spänningen* från enfas 220 V till trefas 380/220 V har pågått successivt under ett antal år. I fortsättningen kommer denna att ske i samband med om- och tillbyggnadsarbetena.

i) Sjukhusets vattenförsörjning sker via en tryckförhöjningsanläggning, som är ansluten till Stockholms vattenverks ledningsnät. I anläggningen ingår en trycktank. Denna kan inte tas ur drift för reparation eller besiktning enligt gällande bestämmelser. En *ny trycktank* bör därför installeras parallellt med den befintliga. Arbetet med detta, som bör samordnas med arbetena avseende värmekraftverket (etapp III), kan börja i januari 1972 och avslutas i december samma år.

j) Direktionen finner det angeläget att ett *isotopgranskningslaboratorium* anordnas inom militärapotekens lokaler. Arbetena, som beräknas ta ca sju månader i anspråk, bör företas under budgetåret 1969/70.

k) Neurokirurgiska kliniken operationsavdelningslokaler är ur sjukhushygieniska och funktionella synpunkter inte fullt tillfredsställande. Direktionen har i syfte att råda bot på dessa förhållanden låtit ta fram ett program över nödvändiga åtgärder, vilka bl. a. är av byggnadsmässig natur. *Ombyggnaden inom neurokirurgiska kliniken* bör vidtas under januari—maj 1970.

l) Psykiatriska kliniken lokaler är delvis starkt förslitna och mindre

lämpade för sitt ändamål. En partiell upprustning genom vissa ombyggnadsarbeten synes ofrånkomlig. Program för en sådan *upprustning av psykiatriska kliniken* kommer att tas fram under hösten 1969. Direktionen beräknar att byggnadsarbetena kan börja i oktober 1970 och vara färdiga i juni 1971.

m) Lokal- och utrustningsprogramkommittén för karolinska sjukhuset lade i oktober 1968 fram en promemoria med översyn av 1964 års generalplan. I promemorian föreslogs bl. a. en i förhållande till generalplanen ändrad disposition av utrymmena i huvudblockets södra länga. Kommittén förordade att vårdavdelningar placerades även i södra längans plan 1—2 och 6. En sådan placering innebär enligt kommitténs mening bl. a. att program- och projekteringshandlingar för de redan färdigställda eller under ombyggnad varande avdelningarna kan utnyttjas. Vidare kan vertikala stigschakt m. m. utnyttjas. Arbetet kan också utföras med samma detaljplanering.

Direktionen finner det angeläget att en *upprustning av vårdavdelningarna* kan fortsättas successivt och förordar att upprustningen fortsätter med fyra avdelningar i plan 2 samt en avdelning i plan 1 i södra längan. Upprustningen av dessa fem avdelningar kan vara avslutad hösten 1971.

n) Den befintliga snabbtelefonutrustningen för hela sjukhuset består av tre större växlar inom huvudkomplexet, psykiatriska kliniken resp. thoraxklinikerna samt ca 25 mekaniska mindre snabbtelefonsystem. En ny för sjukhuset gemensam anläggning bör byggas ut etappvis och förläggas i huvudblockets kulvertplan, där en *lokal för snabbtelefonväxel* måste ställas i ordning. Arbetena kan påbörjas i januari och avslutas i augusti 1970.

o) Med utgångspunkt i resultatet av vidtagen utredning av sjukhusets energi- och mediaförsörjning föreslås att sjukhusets nuvarande öppna värmedistributionssystem successivt och vid lämpliga tidpunkter byggs om till ett slutet hetvattensystem. Detta förordas inte minst av det skälet att en framtida övergång till fjärrvärme annars inte är möjlig. En sådan omläggning förutsätter att nya värmeväxlare och nya pumpar installeras lämpligen i anslutning till värmekraftverket. Denna ytterligare installation kräver viss tillbyggnad. I denna bör även den tidigare nämnda trycktanken erhålla utrymme. Arbetena för *värmekraftverk (ångcentral) etapp III* bör bedrivas under tiden januari—december 1972.

Remissyttrande

Nämnden för *sjukvårds- och socialvårdsbyggnader* tillstyrker framställningen med viss reservation för förslaget rörande garage- och servicebyggnaden (etapp I) och åberopar en granskning som utförts av byggnadsavdelningen inom *sjukvårdens och socialvårdens planerings- och rationaliseringsinstitut (Spri)*. Spri ifrågasätter det lämpliga i att i en enda byggnad föra samman så väsensskilda verksamheter som t. ex. bilparkering och en institution för medicinsk teknik med dess känsliga uppsättning av instrument. Ur

byggnadsteknisk synpunkt skulle det enligt Spri vara både ekonomiskt och planmässigt fördelaktigt, om parkeringshuset kunde frikopplas från och förläggas intill den övriga servicebyggnaden. Genom att skilja parkeringen från den övriga verksamheten och genom att minska antalet parkeringsplatser skulle bättre förutsättningar skapas för en i framtiden välbehövlig möjlighet till expansion och frihet i utformningen. Spri framhåller vidare vissa brister i lokalplaneringen i fråga om verkstadslokalerna och centralförrådet m. m. Angivna synpunkter bör enligt Spri medföra en omprövning av kostnadsramen för garage- och servicebyggnaden, etapp I. Spri för även fram vissa kritiska synpunkter på vårdavdelningsbyggnaden (G 3) att beaktas vid fortsatt projektering.

Departementschefen

Direktionen för karolinska sjukhuset har räknat med en medelsförbrukning under budgetåret 1970/71 av omkring 12,5 milj. kr. för vissa byggnadsarbeten, som tagits upp i en investeringsplan. I planen ingår bl. a. uppförande av dels en garage- och servicebyggnad i en första etapp, dels en vårdavdelningsbyggnad (G 3). Dessa två byggnadsföretag beräknas komma att medföra en belastning på anslaget med 7,7 milj. kr. under nästa budgetår. Projekteringsställstånd har inte lämnats beträffande byggnadsföretagen. Om sådant tillstånd lämnas kommer något byggnadsuppdrag inte att hinna ges redan under budgetåret 1970/71. Jag finner därför inte någon anledning att beräkna medel för uppförandet av ifrågavarande nybyggnader under nästa budgetår. I övrigt kan jag godta direktionens förslag. Jag beräknar sålunda i denna del ett medelsbehov av inte fullt 4,8 milj. kr.

Direktionen har vidare härutöver redovisat ett antal byggnadsföretag, som enligt direktionens mening bör utföras under innevarande och nästa budgetår. Direktionen har tagit hänsyn till kostnaderna för dessa företag såväl vid bestämmandet av vilken medelsreservation, som kan förväntas föreligga vid ingången till budgetåret 1970/71, som vid beräkningen av en ytterligare medelsförbrukning under nämnda budgetår. Sålunda beräknar direktionen att omkring 8 milj. kr. skall finnas tillgängliga vid utgången av budgetåret 1969/70 men att ytterligare omkring 8 milj. kr. behövs för byggnadsverksamheten under nästa budgetår. Jag är naturligtvis inte beredd att i detta sammanhang ta ställning till de nya byggnadsföretag, som direktionen tagit upp i sin redovisning. Jag anser emellertid att hänsyn måste tas till att sjukhuset är i starkt behov av upprustning på många punkter. Mot den bakgrunden bör ramen för byggnadsverksamheten under nästa budgetår inte tas till alltför snävt. Jag godtar således direktionens anslagsberäkning även i denna del.

Jag beräknar vidare i likhet med direktionen 400 000 kr. för administration av byggnadsverksamheten och 475 000 kr. för fortsatta tekniska utredningar m. m. vid sjukhuset.

Det bör bringas till riksdagens kännedom att Kungl. Maj:t den 13 juni 1969 godkänt avtal mellan staten och Solna stad om villkoren för stadens övertagande av vissa avloppsledningar från karolinska sjukhuset, som staten skall bygga ut i Solna kyrkväg. Solna stad skall enligt avtalet erlægga 100 000 kr. för stadens nytta av de övertagna avloppsledningarna.

Medelsbehovet under anslaget utgör för budgetåret 1970/71 avrundat 6 milj. kr. enligt den investeringsplan och anslagsberäkning som läggs fram i det följande.

Investeringsplan
(1 000-tal kr.)

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning			Byggstart mån./år	Färdigställande mån./år
	1.4.68	1.4.69	Faktisk t. o. m. 1968/69	Beräknad för			
				1969/70	1970/71		
1. Högvoltstation m. m.	7 756	7 756	8 164	400	90	4.66	8.68
2. Tolv vårdavdelningar	11 600	11 760	9 055	2 250	350	8.66	10.69
3. Hudisoleringsavdelning	1 695	1 738	1 076	600	60	8.68	8.69
4. Jourrumsvåning	700	700	645	40	15	12.67	7.68
5. Hudpolikliniker m. m.	1 617	1 617	1 500	100	17	4.67	5.68
6. Hissar inom huvudkomplexet	2 055	2 113	972	1 045	80	10.67	2.70
7. Transformatorstation A 22	245	253	172	75	6	12.67	10.68
8. Forskningslokaler	4 281	4 405	1 845	2 400	150	5.68	3.70
9. Paviljong vid psykiatriska kliniken	1 414	1 450	235	1 190	20	11.68	9.69
10. Ångcentral (värme-kraftverk etapp I)	467	530	48	450	30	4.69	9.69
11. Yttre avloppsledningar etapp I	2 664	2 840	282	1 400	800	10.68	10.70
12. Yttre avloppsledningar etapp II	485	502	424	75	3	5.68	12.68
13. Radiofysiska institutionen	—	2 130	—	600	1 100	4.70	2.72
14. Barnintensivbehandlingsavdelning	1 030	1 062	120	810	132	5.69	2.70
15. Inbyggnad av balkonger och utbyte av hissar inom barnklinikerna	—	800	—	655	145	10.69	5.70
16. Aulan ombyggnad	290	300	100	200	—	6.69	9.69
17. Thoraxkliniker m. m.	295	305	—	305	—	9.69	5.70
18. Centralröntgen etapp I	—	2 685	4	500	1 400	5.70	9.71
19. Röntgendemonstration	—	195	23	150	15	10.69	1.70
20. Transformatorstation A 11	—	760	1	400	300	1.70	8.70
21. Personallokaler K 7: 2	—	365	—	300	50	11.69	4.70
22. Utredningar	1 300	1 705	720	510	475	—	—
23. Administration	700	1 100	300	400	400	—	—
24. Till Kungl. Maj:ts disposition	20 000	25 000	303	2 880	8 447	—	—
Summa	58 594	72 071	25 989	17 735	14 085	—	—

För att inom ramen för tillgängliga medel kunna börja sådana angelägna byggnadsobjekt som inte redovisats i investeringsplanen, har jag i denna tagit upp en kostnadsram på 25 milj. kr. Denna ram bör stå till Kungl. Maj:ts förfogande. Det ankommer på Kungl. Maj:t att besluta om och när byggnadsåtgärder för sjukhusets upprustning skall sättas i gång.

Anslagsberäkning
(1 000-tal kronor)

Medelstillgång		Beräknad medelförbrukning	
Medelsreservation 1.7.1969.....	16 120	1969/70.....	17 735
Anslag för 1969/70.....	9 700	1970/71.....	14 085
Anslag för 1970/71 (förslag).....	6 000		
Summa	31 820	Summa	31 820

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Utbyggande av karolinska sjukhuset* för budgetåret
1970/71 anvisa ett investeringsanslag av 6 000 000 kr.

2. Utbyggande av akademiska sjukhuset i Uppsala

Enligt avtal med Uppsala läns landsting m. fl. betalar staten i regel 40 % av kostnaderna för utbyggandet av akademiska sjukhuset i Uppsala. Till detta ändamål har för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 15 milj. kr.

Kommittén för akademiska sjukhusets i Uppsala utbyggande

Kommittén föreslår att 13,2 milj. kr. anvisas för nästa budgetår.

Kommitténs anslagsframställning till huvudmännen beträffande investeringsmedel för budgetåret 1970/71 framgår av följande sammanställning.

Ändamål	Framställningar för år 1970 resp. 1970/71, kr.			
	Totalt	Av Uppsala läns landsting		Av staten
		för egen del	för regionlandstingen	
1. Etapp 2: kirurgiskt block m. m. .	11 000 000	3 300 000	3 300 000	4 400 000
2. Etapp 3: nervblock m. m.	14 000 000	4 200 000	4 200 000	5 600 000
3. Byggnadsarbeten efter etapp 3....	830 000	249 000	249 000	332 000
4. Förberedande arbeten XIII.....	540 000	270 000	270 000	—
5. Förberedande arbeten XIV.....	2 900 000	870 000	870 000	1 160 000
6. Underskott vid slutredovisning av vissa projekt.....	2 632 000	691 100	619 100	1 321 800
7. Allmänna utredningar och kommitténs egen verksamhet.....	898 000	236 500	236 500	425 000
Summa kr.	32 800 000	9 816 600	9 744 600	13 238 800
8. Avgår återredovisning sjuksköterskeskolan etapp I.....	—85 000	—38 000	—	—47 000
Totalt	32 715 000	9 778 600	9 744 600	13 191 800

Kommittén företar f. n. en översyn av generalplanen för sjukhusets fortsatta utbyggnad efter etapp 3 och beräknar att förslag till revidering av 1964 års generalplaneöversyn skall föreligga under år 1970.

1. Etapp 2 omfattar lokaler för allmänkirurgi, ortopedisk kirurgi, kirurgisk urologi, centraloperation, röntgendiagnostik, kirurgopolikliniker, akutmottagning, intensivvårdsavdelning och centralsterilisering m. m. samt aula och ett garage under mark. För programmering och projektering liksom för vissa schaktarbeten och förberedande grundarbeten samt byggnadsarbeten avseende etapp 2 har huvudmännen anvisat 68 084 000 kr., varav staten 26 132 000 kr. och Uppsala läns landsting 41 952 000 kr. För fortsatta byggnadsarbeten under budgetåret 1970/71 beräknar kommittén att totalt 11 milj. kr. kommer att erfordras.

2. Etapp 3 omfattar lokaler för neurologi, neurokirurgi och neurofysiologiskt laboratorium samt för hud-, ögon- och rehabiliteringskliniker. Huvudmännen har för etapp 3 anvisat tillsammans 6,0 milj. kr., varav staten 2,4 milj. kr. och Uppsala läns landsting 3,6 milj. kr. För slutförande av projekteringsarbetet samt för schakt- och grundarbeten under budgetåret 1970/71 behövs totalt 14 milj. kr.

3. Kungl. Maj:t har uppdragit åt direktionen för akademiska sjukhuset att till Kungl. Maj:t inkomma med förslag rörande formen för en närmare anknytning till sjukhusets organisation av den vid den patologiska institutionen vid universitetet i Uppsala bedrivna verksamheten. Direktionens utredning och förslag innebär, att den patologiska universitetsinstitutionen samordnas med ett sjukhuslaboratorium till ett kliniskt patologiskt centrallaboratorium. Detta överensstämmer med vad som gäller för klinisk kemi och klinisk fysiologi. Vidare föreslås, att de kliniskt bakteriologiska och virologiska verksamheterna, som är förlagda till samma institutionsbyggnad som patologin och som bedrivs i universitetets regi, på motsvarande sätt överförs till sjukhuset. Beträffande lokaler för dessa verksamheter föreslås, att patologin förläggs till den nuvarande patologiska institutionens byggnad, som införlivas med sjukhuset. De kliniskt bakteriologiska och virologiska verksamheterna föreslås i enlighet med sjukhusets generalplan bli inrymda i nya lokaler, som tillkommer i någon av de senare byggnadsetapperna. Byggnadsstyrelsens tidigare upprättade program för lokaler för patologi och förslagen i generalplanen beträffande klinisk bakteriologi och virologi är delvis föråldrade. En revision och komplettering av programmen är därför oundgänglig. En förberedande projektering av tillbyggnad till den patologiska institutionen för provisoriska lokaler för klinisk bakteriologi — virologi blir aktuell under budgetåret 1970/71.

Ett annat problem som måste lösas är hur de friställda lokalerna skall användas, när inflyttningen i etapp 2 har skett. Detta berör främst de äldre byggnaderna A2, A5 och A9 i den norra delen av sjukhusområdet, vilka nu

disponeras för främst den röntgendiagnostiska verksamheten (A2, A5) och för den kirurgiska kliniken, centraloperation och intensivvård m. m. (A9).

Utbyggnaden har i generalplanen uppdelats i sex etapper. Nämnda laboratorier ingår i de tre återstående etapperna. Ordningsföljden när det gäller de återstående etapperna och däri ingående byggnadsobjekt skall nu klargöras vid översynen av generalplanen. Programmering av utbyggnaden efter etapp 3 måste sedan påbörjas under budgetåret 1970/71.

För programmerings- och projekteringsåtgärder avseende den fortsatta verksamheten efter etapp 3 beräknar kommittén ett belopp av totalt 830 000 kr.

5. Som förberedande arbeten XIV upptas följande arbeten till en kostnad av totalt 2,9 milj. kr.

a) Utökning av sjukhusets telefonväxel.....	200 000
b) Byggnadsarbeten för installerande av en linjäraccelerator i högvoltavdelningen (N och P).....	130 000
c) Anläggningsarbeten för utomhus placerade konstverk.....	340 000
d) Markarbeten (gården G och J).....	480 000
e) Utbyggnad av tryckluftcentral.....	250 000
f) Ventilation i pannhallen (K 1).....	160 000
g) Anslutningsavgift för fjärrvärme.....	650 000
h) Driftinstruktioner.....	690 000
	2 900 000

a) Telefonväxeln måste kompletteras och byggas ut med 300 anknypningsmöjligheter. Dessa beräknas täcka behovet för etapp 2 och delvis även för etapp 3.

c) Inom sjukhusområdet skall vid köks- och matsalsbyggnaden (byggnad S) samt vid norra infarten placeras två konstverk. Anläggningsarbetena för dessa omfattar bl. a. fundament och socklar, kar, vatten- och avloppsledning, planerings- och planeringsarbeten samt en viss utbyggnad av det nya staketet runt sjukhusområdet.

Anläggningskostnaden för de konstverk, som skall placeras vid matsalsbyggnaden, beräknas till 90 000 kr. och för konstverket vid norra infarten till 250 000 kr.

Nämnda konstverk ingår i den långtidsplanering som gäller för utsmyckning av sjukhuset. Medel för denna verksamhet ställs årligen till förfogande av statens konstråd och Uppsala läns landsting samt regionlandstingen.

d) I samband med byggandet av den barnpsykiatriska kliniken (G) och vissa ändringar i den tidigare uppförda vuxenpsykiatriska kliniken (J) uppgjordes vissa planer på hur gården mellan dessa byggnader miljömässigt borde utformas.

Förslaget till planering av gården mellan byggnaderna G och J innebär att ett miljövänligt markområde skapas med möjlighet till aktiviteter av olika slag såsom minigolf, badminton, ytor för bollspel och allmän rekrea-

tion. Denna verksamhet tillmäts stor betydelse för patienterna vid de psykiatriska klinikerna.

För att lösa parkeringsfrågan i detta område och för att ersätta de parkeringsplatser som utgår vid entrén till den psykiatriska kliniken erfordras att ett antal parkeringsplatser anläggs innanför staketet utefter Dag Hammarskiölds väg.

e) Enligt uppgift kommer socialstyrelsen att utfärda nya bestämmelser för användning av tryckluft för medicinskt bruk. Bl. a. krävs, att renare och torrare luft tillhandahålls än vad sjukhusets tryckluftcentral kan åstadkomma. Då dessutom centralens kapacitet är otillräcklig för sjukhusets fortsatta utbyggande, bör nu anordnas en speciell tryckluftcentral för medicinskt bruk. Befintlig central avses därefter komma att utnyttjas endast för panncentral och verkstad. Samråd har ägt rum med en arbetsgrupp, som centralt handlägger frågor rörande säkerhetskontroll av narkosapparater m. m.

f) Sjukhusets panncentral planerades ursprungligen som ett provisorium för produktion av ånga och hetvatten. I och med anslutningen av sjukhuset till Uppsala stads fjärrvärmeverk och därmed föreliggande möjlighet att bygga ut ångcentralen till att motsvara ångbehovet vid full utbyggnad av sjukhuset, bör nuvarande ångcentralen få permanent karaktär.

Tillförseln av luft till ångpannorna är emellertid otillräcklig, varför ett kraftigt undertryck uppstår. En särskild anläggning erfordras för tillförsel av luft direkt till panncentralen.

g) Enligt kontrakt med Uppsala stads industriverk skall resterande anslutningsavgift 500 000 kr. jämte kostnadsökning enligt konsumentprisindex utbetalas den 1 oktober 1970. Indexökningen innebär en höjning av avgiftsbeloppet med 150 000 kr.

h) Den traditionella typen av driftinstruktioner, utformade av resp. installationskonsulter, motsvarar för de större, tekniskt komplicerade objekten, som inryms i akademiska sjukhusets fortsatta utbyggnad, inte de krav som man med hänsyn till behoven av rationell hantering och god driftekonomi bör ställa. Kommittén har studerat denna fråga och samrått med representanter för bl. a. fortifikationsförvaltningen och Stockholms stads sjukvårdsförvaltning, som vid de s. k. annexsjukhusen inför nya och mer omfattande driftinstruktioner. Denna fråga prövas även vid byggnadsstyrelsen och statens råd för byggnadsforskning.

För de omfattande VVS- och elanläggningarnas rationella drift och skötsel måste en konsekvent genomförd instruktion, som är baserad på de aktuella byggnadernas installationer och gemensamma försörjningsnät för el, vatten, värme och avlopp, genomföras, liksom även likformigt utförda instruktions- och märkningssystem.

Kommittén föreslår att medel ställs till förfogande för driftinstruktioner till de i utbyggnadsetapp I ingående installationsanläggningarna, dvs. bygg-

nader utförda efter 1957. De sålunda framtagna instruktionerna avses bli normgivande för motsvarande instruktioner i etapperna 2 och 3. I arbetet inkluderas en systematisk uppmärkning av installationerna i undercentraler och övriga lokaler för den tekniska tjänsten.

6 och 8. Följande byggnadsobjekt slutredovisas.

	Ytterligare medelsbehov	
	totalt	statens andel
6. Underskott vid slutredovisning av vissa projekt:		
a) Radioterapi och plastikkirurgiska kliniker, centraltandpoliklinik m. m. (N1—N2, P3—P4)	1 980 000	1 037 000
b) Centrallängan etapp 1 (B2—B4, Q3)	370 000	148 000
c) Sjuksköterskeskolan etapp II	160 000	88 000
d) Tillbyggnad av centrallängans norra del (B3)	90 000	36 000
e) Förberedande arbeten IX	32 000	12 800
	2 632 000	1 321 800
8. Frångår överskott för sjuksköterskeskolan etapp I	—85 000	—47 000
Totalt	2 547 000	1 274 800

a) 1 659 000 kr. motiveras av allmänna kostnadsökningar under byggtiden. Detta ligger inom ramen för byggnadsstyrelsens index. Återstående 321 000 kr. utgör ca 1 % av de av huvudmännen beviljade anslagen. Byggnadskostnaden har totalt blivit 33 831 000 kr.

b) Byggnadsföretaget har kostat 15 620 000 kr. varigenom kostnadsramen, uppräknad med index, överskridits med 370 000 kr.

I byggnadsobjektet ingår ombyggnadsarbeten i byggnad Q3, kvinnoklinikkens västra del. Denna del av arbetet medförde betydande kostnadsökningar på grund av att grundförstärkningar mot byggnad B3 måste göras samt att ventilationssystemet i byggnad Q3 måste renoveras.

c) Överskridandet ligger inom ramen för byggnadsstyrelsens index.

d) Överskridandet kan delvis motiveras med allmänna kostnadsökningar men också med att byggnadskostnaden var svårberäknad på grund av byggnadens anslutningar till befintlig byggnation.

e) Arbetena har omfattat grundvattens- och infiltrationsbrunnar för kylning med grundvatten i N och P.

7. För allmänna utredningar och kommitténs egen verksamhet har huvudmännen för budgetåret 1969/70 tillsammans anvisat 900 000 kr., varav staten 425 000 kr. och Uppsala läns landsting 475 000 kr. Från anslagsposten bestrids dels kostnader för löner, vissa konsultarvoden och andra arvoden samt resor, dels omkostnader såsom hyror, expenser m. m., och dels utredningskostnader. Sistnämnda kostnader berör ekonomiska, organisatoriska samt tekniska utredningar, som avser sjukhusets utbyggnad i stort, samt utredningsarbete för att hålla generalplanen fortlöpande aktuell. Under åren 1969—70 pågår en översyn av generalplanefrågorna. Kostnaderna här för belastar denna anslagspost. Under budgetåret 1970/71 erfordras totalt

898 000 kr. för angivna ändamål. För de statliga ledamöterna i kommittén beräknas 110 000 kr., vilket belopp helt skall bestridas av staten. Härutöver behövs 788 000 kr., varav staten skall betala 315 000 kr. och Uppsala läns landsting 473 000 kr.

Remissyttranden

Byggnadsstyrelsen, som inhämtat att 500 000 kr. av begärda 830 000 kr. för byggnadsarbeten efter etapp 3 utgör kostnader för programmering och utredningsskisser beträffande ett kliniskt patologiskt centrallaboratorium, anser att resultatet av förhandlingar mellan staten och Uppsala läns landsting bör föreligga samt att området som eventuellt härvid bör överföras till sjukhuset bör ha avgränsats i samråd med byggnadsstyrelsen innan medel ställs till kommitténs förfogande för detta ändamål. Styrelsen finner kostnaderna för driftinstruktioner höga och anser att omfattningen av dessa bör begränsas för att de dels inte skall bli svårlästa, dels verkligen komma till användning. Att hålla en alltför omfattande instruktion aktuell medför särskilt problem vid en anläggning som kommer att successivt utbyggas.

Nämnden för sjukvårds- och socialvårdsbyggnader samt *sjukvårdens och socialvårdens planerings- och rationaliseringsinstitut* (Spri) anser att beloppet 690 000 kr. för upprättande av driftinstruktioner är för högt och bör kunna minskas åtskilligt.

Nämnden för undervisningssjukhusens utbyggande framhåller beträffande anläggningsarbeten för utomhus planerade konstverk, att medelsbehovet för byggnadsåtgärder i samband med konstnärlig utsmyckning bör anmälas till Kungl. Maj:t på tidigast möjliga stadium och redovisas på samma sätt som gäller för övriga byggnadsarbeten. En redovisning av byggnadsprogram bör sålunda eftersträvas. Nämnden anser sig inte på grundval av kommitténs framställning kunna tillstyrka föreslagen medelsanvisning under investeringsanslag för utarbetande av driftinstruktioner.

Departementschefen

Till grund för pågående utbyggnad av akademiska sjukhuset i Uppsala ligger en av 1957 års riksdag godkänd reviderad generalplan för sjukhuset (prop. 1958: B 1, SU B 40, rskr B 60) samt en av kommittén för akademiska sjukhusets i Uppsala utbyggande år 1965 framlagd översyn av generalplanen (prop. 1965: 1 bil. 7 s. 396, SU 5, rskr 5).

Kungl. Maj:t har den 25 april 1969 uppdragit åt byggnadskommittén att slutföra etapp 2 av sjukhusets utbyggnad. Etapp 2 omfattar lokaler för allmän kirurgi, ortopedisk kirurgi, kirurgisk urologi, centraloperation, röntgendiagnostik, kirurgpolikliniker, akutmottagning, intensivvårdsavdelning och centralsterilisering m. m. Uppförandet av de i etappen 2 ingående byggnadsobjekten — en behandlingsbyggnad i sex våningsplan, en vårdavdelningsflygel i tolv våningsplan, en aulabyggnad samt en parkerings-

anläggning — har beräknats kosta totalt 84 milj. kr. (prop. 1968: 71, SU 90, rskr 212; prop. 1969: 102, SU 85, rskr 217).

Kungl. Maj:t har vidare, med stöd av riksdagens bemyndigande, den 26 september 1969 uppdragit åt byggnadskommittén att låta utföra nybyggnad för etappen 3 av centralkomplexets utbyggnad vid sjukhuset inom en kostnadsram av 78 milj. kr. (prop. 1969: 102, SU 85, rskr 217). Därvid har föreskrivits, att byggnadskommittén skall redovisa en total kostnadsram för byggnadsföretaget, sedan kostnaderna kunnat beräknas på bygghandlingar. Etapp 3 omfattar lokaler för neurologi och neurokirurgi, neurofysiologiskt laboratorium samt hud-, ögon- och rehabiliteringskliniker.

Nämnda två byggnadsföretag innefattas — liksom övriga byggnadsåtgärder som byggnadskommittén föreslagit för budgetåret 1970/71 — i det mellan staten och Uppsala läns landsting träffade avtalet angående utbyggnad av akademiska sjukhuset i Uppsala m. m. (prop. 1961: 79, SU 97, rskr 265; prop. 1962: 105 bil. 2 s. 11, SU 73, rskr 185). Statens andel uppgår till 40 % av kostnaderna.

Hittills har av staten anvisats 26 132 000 kr. för etapp 2 och 2,4 milj. kr. för etapp 3 från investeringsanslaget Utbyggande av akademiska sjukhuset i Uppsala. Kommittén föreslår att staten ställer ytterligare 4,4 milj. kr. till förfogande för bestridande av statens andel av kostnaderna — totalt 11 milj. kr. — för den fortsatta byggnadsverksamheten för etappen 2 under budgetåret 1970/71. För slutförande av projekteringsarbetet samt för schakt- och grundarbeten för etapp 3 beräknar kommittén medelsbehovet för budgetåret 1970/71 till totalt 14 milj. kr., varav statens andel utgör 5,6 milj. kr. Jag har inte något att invända mot byggnadskommitténs beräkning av medelsbehovet. För bestridandet av statens andel av kostnaderna för byggnadsåtgärder under nämnda budgetår för etapperna 2 och 3 av sjukhusets utbyggnad beräknar jag således 10 milj. kr.

Byggnadskommittén räknar med att den byggnadsverksamhet, som kommer att följa efter slutförandet av etapp 3 av sjukhusutbyggnaden, bör i vissa avseenden förberedas redan under budgetåret 1970/71. Sålunda bör enligt kommittén vissa lokalprogram för patologi, klinisk bakteriologi och klinisk virologi revideras och kompletteras. Vidare bör en förberedande projektering av viss tillbyggnad till nuvarande patologiska institution ske. Kommittén anser sig också böra överväga vissa åtgärder i de lokaler, som friställs vid överflyttningen av bl. a. den kirurgiska verksamheten till nya lokaler i etapp 2. Slutligen vill byggnadskommittén påbörja programmering av den närmast efter etapp 3 kommande utbyggnaden, sedan viss ny översyn av generalplanen vidtagits. För denna verksamhet bör enligt kommittén totalt 830 000 kr. anvisas, varav statens andel utgör 332 000 kr.

Jag vill här framhålla, att någon programmering av sjukhusets fortsatta utbyggnad inte får äga rum förrän den nya översynen prövats och frågorna om sjukhusets vidare utbyggande noga övervägts. Jag är vidare inte be-

redd att ta ställning till förslagen om programmering och projektering för patologi m. m. förrän frågan om att organisera ett kliniskt patologiskt centrallaboratorium vid akademiska sjukhuset klarnat ytterligare. Som byggnadsstyrelsen framhållit bör bl. a. förhandlingar med Uppsala läns landsting äga rum i denna fråga. Jag finner mig det oaktal böra beräkna medel för de programmerings- och projekteringsåtgärder, som kan komma att behövas under budgetåret 1970/71.

Byggnadskommittén har vidare redovisat ett antal förberedande arbeten, som bör utföras under nästa budgetår. Dessa avser bl. a. anläggningsarbeten för utomhus placerade konstverk samt upprättande av driftinstruktioner.

Jag beräknar 1,3 milj. kr. för bestridande av statens andel av kostnaderna för dels förutnämnda åtgärder för programmering m. m., dels ifrågavarande förberedande arbeten. Med hänsyn till vad remissinstanserna anfört har jag därvid räknat med att medelsbehovet särskilt när det gäller driftinstruktioner blir mindre än vad byggnadskommittén förutsatt. Jag har också utgått ifrån att anläggningskostnaderna i samband med konstnärlig utsmyckning skall kunna begränsas.

Byggnadskommittén har nu slutredovisat vissa byggnadsföretag. Vid slutredovisningen föreligger en merkostnad, som för statens del uppgår till ca 1,3 milj. kr. I allmänhet beror merkostnaderna på ökade material- och lönekostnader. Kostnadsökningen motsvaras som regel av ökningen i byggnadsstyrelsens byggnadskostnadsindex. Vid utförande av etapp I av central-längans utbyggnad har emellertid överskridandet varit något större. Kostnadsökningarna beror här på ett oförutsebart behov av vissa grundförstärkningar och renovering av ventilationssystemet. Jag anser att ifrågavarande merkostnader bör godtas. Jag beräknar 1,3 milj. kr. för ändamålet. Därvid har jag även tagit hänsyn till ett mindre överskott, som uppkommit vid utförande av etapp I av sjuksköterskeskolan.

För statens andel av kostnaderna för allmänna utredningar och kommitténs egen verksamhet bör i enlighet med kommitténs förslag för nästa budgetår beräknas 425 000 kr.

Sammanlagt bör för budgetåret 1970/71 under nämnda anslag anvisas avrundat 13 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Utbyggande av akademiska sjukhuset i Uppsala* för budgetåret 1970/71 anvisa ett investeringsanslag av 13 000 000 kr.

3. Vissa byggnadsarbeten m. m. inom socialdepartementets verksamhetsområde

Något anslag med denna rubrik finns inte uppfört i riksstaten för innevarande budgetår.

Under senare år har redovisningen av framställningar till riksdagen om byggnadsanslag systematiserats. För en större del av det statliga byggandet har s. k. kollektivanslag införts, vilket bl. a. inneburit att medelsförbrukningen mellan olika byggnadsobjekt vid behov kunnat varieras inom en given totalram.

På vissa byggnadsanslag uppkommer av olika skäl medelsreservationer, medan på andra byggnadsanslag behov kan uppstå av ytterligare medel utöver beräknad medelsförbrukning på riksstaten. I syfte att möjliggöra större rörlighet i medelsförbrukningen mellan de beslutade byggnadsobjekten och för att bl. a. därigenom söka begränsa behovet av tilläggsmedel till riksstaten föreslår jag, efter samråd med statsrådet Odhnoff som i det följande anmäler frågan om medelsbehovet för byggnadsarbeten vid ungdomsvårdsskolorna, att medelsbehoven för de anslag som anges i det följande sammanräknas inom en investeringsplan och att anslagsbehovet beräknas för ett sammanlagt anslag kallat Vissa byggnadsarbeten m. m. inom socialdepartementets verksamhetsområde. Till detta bör föras över den behållning som vid utgången av budgetåret 1969/70 finns på de berörda anslagen.

Under detta nya anslag bör medel beräknas för följande ändamål.

1. Vissa byggnadsarbeten vid kliniker för psykiskt sjuka m. m.
2. Vissa byggnadsarbeten för rättspsykiatriska kliniker.
3. Vissa byggnadsarbeten m. m. vid ungdomsvårdsskolorna.
4. Vissa byggnadsarbeten m. m. vid statens vårdanstalter för alkoholmissbrukare.
5. Vissa byggnadsarbeten vid statens bakteriologiska laboratorium.
6. Vissa byggnadsarbeten vid statens rättsläkarstation i Uppsala.

I det följande lämnas för vart och ett av dessa ändamål en redogörelse för anslagsframställningarna och för beräkningen av de medelsbehov som tillsammans tagna bör ligga till grund för beräkningen av förevarande investeringsanslag.

3.1. Vissa byggnadsarbeten vid kliniker för psykiskt sjuka m. m.

Enligt avtalen med landstingen om övertagande av huvudmannskapet för den psykiatriska sjukvården skall staten svara för slutförande av pågående byggnadsarbeten. För innevarande budgetår har för detta ändamål anvisats ett investeringsanslag av 4,5 milj. kr.

Byggnadsstyrelsen

Styrelsen föreslår, att 7,5 milj. kr. anvisas för nästa budgetår.

Pågående byggnadsarbeten som skall slutföras av staten redovisas i en särskild investeringsplan. De i prop. 1969: 1 (bil. 7 s. 232—235) upptagna

kostnadsramarna har i vissa fall ökats till följd av den allmänna byggnadskostnadsstegringen samt på grund av att byggnadsstyrelsens centraladministrationspålägg ersatts med förskottsstatspålägg.

Beträffande utbyggnaden av avloppsreningsanläggningarna vid sekundäravdelningarna Ribbingelund och Rosöga till höggradig rening, för vilka byggnadsföretag redogörelse lämnades i prop. 1969: 1 (bil. 7 s. 230—231), uppskattas kostnaderna på grundval av nu föreliggande handlingar till 110 000 kr. resp. 85 000 kr. En förbrukning av 100 000 kr. resp. 75 000 kr. beräknas för budgetåret 1970/71.

Beträffande sekundäravdelningen Olofsfors som är kvar i statens ägo, anser byggnadsstyrelsen att staten, liksom beträffande Ribbingelund och Rosöga, skall ombesörja och bekosta en enligt styrelsens uppfattning nödvändig utbyggnad av avloppsreningsanläggningen till höggradig rening, och avser att senare redovisa program och kostnadsram för objektet. I avvaktan härpå har en förbrukning av 100 000 kr. beräknats för budgetåret 1970/71.

Beträffande första utbyggnadsetappen om bl. a. nio paviljonger vid Vipeholms sjukhus har byggnadsstyrelsen redovisat att kostnaden beräknas till 21 850 000 kr. enligt prisläget den 1 april 1969. I avvaktan på byggnadsupdrag har en förbrukning av 8 milj. kr. resp. 9 milj. kr. beräknats för budgetåren 1969/70 och 1970/71. Styrelsen har hemställt om en delram av 2 milj. kr. för den inredning och utrustning som Kungl. Maj:t uppdragit åt styrelsen att projektera. De provisoriska skollokalerna vid sjukhuset planeras bli färdigställda under budgetåret 1969/70.

Beträffande anslutningen av Mariebergs sjukhus till Kristinehamns stads avloppssystem ingick ej anslutningsavgiften i den i prop. 1969: 1 (bil. 7 s. 231) upptagna kostnadsramen. Med hänvisning till protokollsanteckning till 27 a § i avtalet den 24 januari 1966 om Värmlands läns landstings övertagande av statens mentalsjukvård inom landstingsområdet m. m. har överenskommelse träffats mellan landstinget och staden om en anslutningsavgift om 500 000 kr., varför kostnadsramen i föreliggande investeringsplan höjts för att täcka detta belopp.

Kostnadsramarna för vissa objekt har kunnat sänkas med sammanlagt 2 784 000 kr. Vidare har ett antal objekt slutredovisats med en förbrukning som med 651 000 kr. understiger gällande kostnadsramar.

Departementschefen

Jag har intet att erinra mot byggnadsstyrelsens beräkning av medelsförbrukningen under anslaget för nästa budgetår. Jag förordar att den investeringsplan som jag kommer att redovisa i det följande läggs till grund för beräkningen av medelsbehovet. Av investeringsplanen framgår att medelsförbrukningen för budgetåret 1970/71 för vissa byggnadsarbeten vid kliniker för psykiiskt sjuka m. m. beräknas uppgå till ca 9,5 milj. kr.

Investeringsplan
 (1 000-tal kr.)

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning			Byggstart mån/år	Färdigställande mån/år
	1.4.68	1.4.69	Faktisk t o. m. 30.6.69	Beräknad för			
				69/70	70/71		
1	2	3	4	5	6	7	8
<i>Ulleråkers sjukhus</i>							
Centralkök m. m.	4 840	4 825	4 811	14	—	5.62	5.65
Medicinsk forskningsavd. MK 75	13 485	13 485	12 853	600	30	3.65	11.69
Panncentral, rationalise- ring	1 030	1 020	1 019	1	—	6.63	1.66
Vattenförsörjning	560	410	388	22	—	12.65	7.67
El.arbeten 1961—1963 ..	200	150	139	10	1	4.63	6.68
Väg till panncentral	250	231	199	32	—	10.66	6.67
El.arbeten 1964	3 195	2 550	2 331	219	—	2.66	6.68
Yttre arbeten för vården- het för barn m. m. etapp I och II	3 200	3 133	3 094	39	—	10.64	11.67
Samlingssal och central- förråd	1 500	1 500	1 451	49	—	12.66	3.68
Smittrengningsanläggning .	500	500	491	9	—	11.66	7.67
<i>Sundby sjukhus</i>							
Anslutning till avlopps- ledningssystem	2 845	2 845	2 637	208	—	11.64	9.67
El. arbeten 1963	750	745	728	17	—	11.65	11.67
Medicinskt centrum, om- och tillbyggnad	2 720	2 700	2 665	35	—	11.66	6.68
El.arbeten 1965	231	175	148	27	—	11.66	9.67
Ribbingelund, avloppsre- ningsverk	—	110	—	—	100	10.70	4.71
Rosöga, avloppsrengings- verk	—	85	—	—	75	10.70	4.71
<i>Birgitta sjukhus</i>							
Högspänning och reserv- kraft	173	170	167	3	—	11.63	8.67
<i>Ryhovs sjukhus</i>							
Vårdpaviljong, renovering	3 100	3 086	3 082	4	—	4.64	8.65
El.arbeten 1964	315	296	284	12	—	2.66	2.67
<i>S:t Olofs sjukhus</i>							
El.arbeten 1961 och 1963	180	172	169	3	—	8.66	8.67
<i>Gullberna sjukhus</i>							
El.arbeten 1965	330	305	290	15	—	12.66	9.67
<i>S:t Lars sjukhus</i>							
Medicinsk forskningsavd. Yttre arbeten	13 500	13 325	13 111	214	—	9.64	3.67
	2 925	2 750	2 608	135	7	9.64	9.67

1	2	3	4	5	6	7	8
Centralkök, om- och tillbyggnad.....	361	327	327	—	—	1.66	6.66
Yttre arbeten för vårdenheten för mentalt sjuka barn och ungdomar ...	1 350	1 230	1 136	94	—	6.64	9.67
Kulvertanslutning av vårdpaviljonger m. m.	700	690	662	25	3	1.65	7.68
Vägar, permanentning ..	600	560	525	35	—	11.66	6.67
El.arbeten 1964.....	1 435	1 435	1 270	150	15	5.66	5.68
<i>Vipeholms sjukhus</i>							
Panncentral, rationalisering.....	1 310	1 310	1 124	186	—	3.65	1.67
Samlingssal m. m.	1 020	1 020	952	68	—	7.66	8.67
El.arbeten 1963.....	198	198	171	25	2	8.65	7.68
El.arbeten 1964.....	125	125	97	25	3	2.66	7.68
Nio vårdpaviljonger, nybyggnad	17 870	21 850	—	8 000	9 000	12.69	12.71
Barnstuga	465	496	—	400	50	10.69	4.70
Prov. skollokaler.....	—	500	—	350	140	12.69	7.70
<i>S:ta Maria sjukhus</i>							
El.arbeten 1964.....	611	550	539	11	—	6.66	8.67
El.arbeten 1965.....	500	450	420	30	—	12.66	3.68
<i>S:t Jörgens sjukhus</i>							
Vårdpaviljong.....	3 190	3 180	3 162	18	—	3.62	8.64
Panncentral, rationalisering.....	360	360	344	16	—	2.63	1.65
Vattenledning, kompletteringsarbeten.....	145	142	142	—	—	3.64	3.67
Sjukhusparken.....	1 000	950	917	33	—	1.66	1.67
Elevbostadshus.....	1 425	1 420	1 378	42	—	9.64	8.65
El.arbeten 1965.....	250	250	215	35	—	5.67	12.67
<i>Restads sjukhus</i>							
Medicinskt centrum.....	3 665	3 665	3 569	96	—	5.65	4.67
Vårdpaviljong MK1.....	4 095	4 095	3 983	112	—	6.65	5.67
El.arbeten 1964	200	200	192	8	—	3.66	5.67
Panncentral m. m., kompletteringsåtgärder....	456	380	351	29	—	4.66	2.67
Vårdpaviljongerna MK2 och MK3.....	7 420	7 000	6 774	200	26	12.66	8.68
Byggnad för omklädningsrum vid idrottsplats	150	150	141	9	—	12.66	5.67
<i>Källshagens sjukhus</i>							
Högspänning och reservkraft.....	200	197	197	—	—	11.64	8.65
Arbetssterilokaler.....	875	875	827	48	—	12.66	6.67
Vårdavdelningar, upp- rustning. Etapp II....	816	816	816	—	—	12.62	5.65
<i>Falbygdens sjukhus</i> (Sjukhusets uppförande)							
Återstående yttre arbeten	26 700	1 550	1 455	95	—	successivt	
<i>Mariebergs sjukhus</i>							
El.arbeten, 1963.....	410	410	404	6	—	8.65	4.66

1	2	3	4	5	6	7	8
Rörelseterapi, garage, vissa yttre arbeten.	2 700	2 675	2 630	45	—	6.66	7.67
El.arbeten 1964.	170	160	159	1	—	3.66	12.66
Anslutning till Kristine- hamns stads avlopps- system m. m.	360	780	239	540	1	11.67	8.68
<i>Västra Marks sjukhus</i> Provisorisk vårdpavil- jong.	415	395	395	—	—	3.67	9.68
<i>Sala sjukhus</i> Nybyggnader.	26 620	26 575	26 540	35	—	1.60	8.67
<i>Sätters sjukhus</i> Centralkök och tvättby- tesförråd m. m., upp- rustning.	319	307	307	—	—	1.66	8.67
Rivning av vårdpavil- jonger.	165	137	135	2	—	1.66	8.67
<i>Olofsfors sekundäravdel- ning</i> Avloppsreningsverk.	—	1	—	—	100	10.70	4.71
<i>Pärby sekundäravdelning</i> Avloppsreningsverk.	340	331	319	12	—	11.65	10.66
<i>Hälsinge sjukhus</i> Sjukhusets uppförande. .	32 510	32 490	29 937 ²	3	—	2.59	9.67
Omklädningsrum vid idrottsplats.	135	124	121	3	—	11.66	6.67
<i>Sidsjöns sjukhus</i> Serverings- och försäljn.- lokal, omklädn.rum vid idrottsplats.	335	335	335	—	—	1.66	7.67
El.arbeten 1964.	1 250	1 200	1 133	67	—	5.66	5.67
<i>Frösö sjukhus</i> Vårdpaviljong MK 13. . . .	4 535	4 455	4 452	3	—	12.64	3.67
Vårdpaviljong MK 12. . . .	4 950	4 950	4 895	55	—	7.65	8.67
<i>Umedalens sjukhus</i> Yttre avlopp m. m.	1 480	1 400	1 366	34	—	10.66	9.67
El.arbeten 1963.	445	444	439	5	—	3.65	11.65
El.arbeten 1964.	1 350	1 350	1 320	30	—	6.66	10.67
<i>Furunäsets sjukhus</i> El.arbeten 1964.	630	575	554	21	—	11.66	6.67
<i>Nyköping</i> Markförvärv.	620	620	620	—	—	—	—
Summa	213 060	190 252	160 651	12 670	9 553		

¹ Kostnadsram redovisas senare

² Härtill 2 550 000 kr. från AMS

3.2. Vissa byggnadsarbeten för rättspsykiatriska kliniker

Enligt principbeslut av 1961 års riksdag (prop. 1961: 185, 1LU 49, rskr 398) skall nya rättspsykiatriska kliniker uppföras i Stockholm, Uppsala, Göteborg, Lund och Umeå. För innevarande budgetår har för detta ändamål anvisats ett investeringsanslag av 6,5 milj. kr.

Byggnadsstyrelsen

De rättspsykiatriska klinikerna i Uppsala och Lund beräknas vara utrustade och inflyttningsklara omkring den 1 november 1969. Kliniken i Göteborg beräknas kunna tas i bruk omkring den 1 november 1970. Redogörelse för objekten lämnades senast i prop. 1968: 1 (bil. 7 s. 253) resp. prop. 1969: 1 (bil. 7 s. 236). Beträffande den rättspsykiatriska kliniken i Umeå är markförhandlingarna mellan Västerbottens läns landsting och statens förhandlingsnämnd ännu ej avslutade. I avvaktan härpå föreslår styrelsen att en kostnadsram av 4 275 000 kr. förs upp i investeringsplanen. Kliniken torde vara klar tidigast sommaren 1972.

Stockholmskliniken, som skall ligga på kronobergsområdet, beräknas inte bli klar förrän under hösten 1973.

Styrelsen föreslår att anslaget förs upp med avrundat 600 000 kr.

Departementschefen

Jag förordar att den investeringsplan som jag kommer att redovisa i det följande läggs till grund för beräkningen av medelsbehovet för nästa budgetår. Av investeringsplanen framgår att medelsförbrukningen för budgetåret 1970/71 för vissa byggnadsarbeten för rättspsykiatriska kliniker beräknas uppgå till 2,5 milj. kr.

Investeringsplan
(1 000-tal kr.)

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning			Byggstart mån/år	Färdigställande mån/år
	1.4.1968	1.4.1969	Faktisk t. o. m. 1968/69	Beräknad för			
				1969/70	1970/71		
Rättspsykiatrisk klinik i Lund.....	7 300	7 000	4 711	2 000	200	3.68	8.69
Rättspsykiatrisk klinik i Uppsala.....	7 300	7 100	4 045	2 700	300	2.68	10.69
Rättspsykiatrisk klinik i Göteborg.....	7 465	7 665	—	5 000	2 000	6.69	10.70
Summa	22 065	21 765	8 756	9 700	2 500		

3.3 Vissa byggnadsarbeten m. m. vid ungdomsvårdsskolorna

Till detta ändamål har för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 2 250 000 kr.

Byggnadsstyrelsen

Efter samråd med socialstyrelsen föreslår byggnadsstyrelsen att 6 milj. kr. anvisas för olika byggnadsföretag under budgetåret 1970/71. Behållningen på anslaget vid utgången av budgetåret 1969/70 beräknas till 703 000 kr. För budgetåret 1970/71 beräknas medelförbrukningen till 6 975 000 kr.

Av de i investeringsplanerna för innevarande budgetår upptagna byggnadsföretagen har till- och ombyggnad av elevförläggningen Matsbo, inrymmande två avdelningar, vid Sundbo tagits upp med en kostnadsram av 190 000 kr. Avgivna anbud visade dock att kostnaden kom att uppgå till 421 000 kr. På grund härav och då förläggningen ej skulle bli lika ändamålsenlig som två separata avdelningar, föreslår styrelsen istället ombyggnad av Matsbo omfattande en avdelning på tio platser samt en sjukavdelning med fem platser jämte läkarmottagning avsedd att ersätta avdelningen Herrgården, vars lokaler erfordras för administrativa ändamål. Medelförbrukningen härför beräknas under 1970/71 till 126 000 kr. På grund av minskningen av platsantalet vid Matsbo och Herrgården måste ytterligare en ny elevförläggning uppföras. Kostnadsramen härför beräknas den 1 november 1969 till 435 000 kr. I övrigt har kostnadsramarna i de flesta fall måst räknas upp på grund av den allmänna byggnadskostnadsstegringen. Dessutom har vissa kostnadsramar höjts utöver index till följd av att byggnadsstyrelsens centraladministrationspålägg ersatts med förskottsstatspålägg. Å andra sidan har det visat sig möjligt att sänka kostnadsramarna för vissa företag med sammanlagt 388 000 kr.

Beträffande byggnadsföretag som föreslås påbörjade under nästa budgetår kan utöver vad som redan anförts nämnas följande.

Utöver de i investeringsplanen för 1969/70 upptagna elevförläggningarna vid Långanäs och Fagared föreslås ytterligare en ny sådan vid Fagared. Vidare föreslås nya elevförläggningar vid Hammargården och Folåsa.

Som ett led i den allmänna upprustningen på Lövsta bör dess avdelning Åsen, som 1943 uppförts som en sluten avdelning, byggas om för att tillgodose de krav som numera ställs på en öppen avdelning.

Pågående elevarbeten med idrottsplaner bör fullföljas och nya anläggas vid vissa andra skolor.

Styrelsen föreslår att även bl. a. följande byggnadsföretag påbörjas under nästa budgetår, nämligen vägar och markplanering vid Lövsta, gymnastikbyggnader vid Bärby, Folåsa och Håkanstorp samt administrationsbyggnader vid Hornö och Eknäs.

Slutligen föreslår styrelsen att Bistagården även under kommande budgetår nyttjas som kursgård.

Föredraganden

Av de tidigare nämnda byggnadsföretag, som föreslås påbörjade nästa budgetår, förordar jag till- och ombyggnaden av elevförläggningen Matsbo vid Sundbo samt som en följd härav uppförande av en ny elevförläggning av paviljongtyp. Utöver de i investeringsplanen för 1969/70 upptagna elevförläggningarna vid Långanäs och Fagared beräknar jag medel för ytterligare en ny sådan vid Fagared. För att kunna genomföra den tidigare nämnda nedläggningen av Broby kan det bli nödvändigt att uppföra en ny elevförläggning även vid Fölåsa. Jag har därför även beräknat medel för detta ändamål.

De av byggnadsstyrelsen i övrigt redovisade förslagen till byggnadsföretag avsedda att påbörjas under nästa budgetår får övervägas vid prövningen av anslagen för budgetåret 1971/72 och därefter.

I samråd med byggnadsstyrelsen och i anslutning till vad jag i det föregående anfört har en investeringsplan gjorts upp för ungdomsvårdsskolorna.

För att inom ramen för tillgängliga medel kunna påbörja vissa angelägna företag, som då ännu inte redovisats, upptogs i den i prop. 1969: 1 bil. 7 s. 240 intagna investeringsplanen en kostnadsram på 2,5 milj. kr. för diverse om- och tillbyggnadsarbeten. Denna ram har till följd av kostnadsstegringen per den 1 april 1969 skrivits upp till 3 125 000 kr. De företag, som beräknas bli aktuella är t. ex., utökning av antal förråd vid Lövsta, renovering av centralkök vid Fagared, samt vid Bärby tillbyggnad av specialavdelning och ombyggnad till personalbostäder av en elevförläggning. Under innevarande år har påbörjats ombyggnad av Tomasgården vid Vemyra och skolbyggnad vid Lövsta. Det ankommer på Kungl. Maj:t att besluta om och när byggnadsföretag av här ifrågakvarande slag skall utföras.

Jag är f. n. inte beredd att ta slutlig ställning till frågan om den framtida användningen av Bistagården och förutsätter att fastigheten tills vidare under budgetåret 1970/71 skall av socialstyrelsen få användas som kursgård.

Jag förordar att den investeringsplan som jag kommer att redovisa i det följande läggs till grund för beräkningen av det medelsbehov till byggnadsarbeten vid ungdomsvårdsskolorna som för nästa budgetår bör tas upp under samlingsanslaget Vissa byggnadsarbeten m. m. inom socialdepartementets verksamhetsområde. Av investeringsplanen framgår att medelsförbrukningen för budgetåret 1970/71 för vissa byggnadsarbeten m. m. vid ungdomsvårdsskolorna beräknas uppgå till 4,2 milj. kr.

Investeringsplan
 (1 000-tal kr.)

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning			Byggstart mån/år	Färdigställande mån/år
			Faktisk t. o. m. 1968/69	Beräknad för			
	1.4.1968	1.4.1969		1968/69	1969/70		
1	2	3	4	5	6	7	8
<i>Lövsta</i>							
Skolverkstad.....	335	405	26	300	75	10.69	4.70
Skolbyggnad.....	1 380	1 380	1 344	30	6	6.67	7.68
Panncentral.....	275	275	274	1	—	6.67	12.67
Vissa elevhem, modernisering.....	430	445	64	360	10	4.69	2.70
Avd. Storgården, ombyggnad.....	910	940	—	900	35	12.68	11.69
Bef. skolbyggnad omb. ...	—	410	—	370	30	10.69	3.70
<i>Långanäs</i>							
Elevförläggning I.....	495	495	485	10	—	2.67	2.68
Avd. Torpet, tillbyggnad	185	185	176	9	—	2.67	7.67
Elevförläggning II.....	300	435	—	—	400	9.70	1.71
<i>Fagared</i>							
Två bostadshus.....	247	245	229	10	6	10.67	7.68
Sjuk- och behandlingsavdelning.....	1 575	1 520	1 478	42	—	11.66	12.67
Elevförläggning I.....	300	435	—	—	400	9.70	3.71
Elevförläggning II.....	—	435	—	—	118	9.70	8.71
<i>Forsane</i>							
Maskinhall m. m.	250	248	243	5	—	3.66	8.66
Specialavdelning, tillbyggnad.....	80	73	70	3	—	1.66	8.66
Verkstadsförråd.....	25	23	20	3	—	12.65	8.66
Ett personalbostadshus..	145	139	138	1	—	11.65	8.66
<i>Sundbo</i>							
Två personalbostadshus	214	190	181	9	—	10.67	6.68
Elevförläggning I.....	350	435	—	300	130	3.70	8.70
Bilverkstad, tillbyggnad samt planering o. yttre ledningar.....	340	350	109	230	11	12.68	9.69
Adm. lokaler, ombyggnad	110	115	46	65	4	12.68	6.69
Mekanisk verkstad.....	1 000	1 000	246	750	4	12.68	12.69
Specialavd., om- och tillbyggnad.....	340	350	182	160	5	12.68	10.69
Avd. Matsbo, tillbyggnad	190	205	36	25	126	9.70	3.71
Elevförläggning II.....	—	435	—	—	400	9.70	1.71
<i>Råby</i>							
Sjuk- och behandlingsavdelning.....	1 075	1 055	1 044	11	—	11.65	12.66
Elevförläggning.....	370	364	356	8	—	11.65	12.66
<i>Gråskärr</i>							
Snickeriverkstad.....	415	440	—	300	110	1.70	10.70
<i>Hammargården</i>							
Växthus.....	305	250	214	35	1	10.67	1.69

1	2	3	4	5	6	7	8
<i>Bärby</i>							
Nio bostadshus.....	1 005	1 002	992	10	—	9.63	10.64
Sjukavdelning och kok..	1 660	1 650	1 622	28	—	1.66	5.67
Elevförläggning II.....	435	435	426	9	—	1.66	5.67
Yttre planering och bollplan.....	81	83	65	18	—	6.67	8.68
Elevförläggning III.....	300	420	—	400	20	10.69	2.70
<i>Folåsa</i>							
Elevförläggning.....	—	435	—	350	50	1.70	5.70
<i>Östra Spång</i>							
Elevförläggning I—III..	900	1 440	—	1 300	90	10.69	3.70
<i>Ryagården</i>							
Adm.lok. i Ljunghaga...	96	96	87	9	—	11.65	12.66
Sjuk- och behandlingsavdelning	738	728	701	27	—	3.64	10.65
Verkstadspaviljong.....	565	553	549	4	—	4.64	10.65
Ett bostadshus.....	130	130	124	6	—	10.67	8.68
Ekhaga, tillbyggnad....	85	75	71	4	—	11.65	12.66
Tillbyggnad av arbetslokaler för trädgårdsanläggning.....	102	102	88	14	—	9.65	6.66
Elevförläggning, 10 pl...	—	435	—	400	35	1.70	5.70
<i>Brättegården</i>							
Skolbyggnad, tillbyggnad	145	145	134	11	—	11.66	5.67
Mottagningsavdelning, tillbyggnad.....	183	183	171	12	—	11.66	5.67
<i>Eknäs</i>							
Gymnastikbyggnad.....	510	510	502	8	—	3.67	11.67
<i>Morängen</i>							
Elevförläggning.....	783	786	784	2	—	11.66	1.68
Verkstad och administration.....	725	725	674	50	1	11.66	1.68
Två personalbostadshus.	282	269	264	5	—	11.67	8.68
Yttre arbeten och planering.....	101	102	98	4	—	11.66	1.68
<i>Vemyra</i>							
Tegegården, ombyggnad.	270	270	165	95	5	2.69	6.69
<i>Olika skolor</i>							
Idrottsplaner	300	500	84	210	206	7.67	—
Diverse om- och tillbyggn.arb. m. m.	2 500	3 125	—	815	1 485	—	—
Personalbostäder	1 650	1 755	16	1 200	440	1.70	10.70
Summa	25 188	29 231	14 578	8 928	4 203	—	—

3.4 Vissa byggnadsarbeten m. m. vid statens vårdanstalter för alkoholmissbrukare

För innevarande budgetår har till detta ändamål anvisats ett investeringsanslag av 2,9 milj. kr.

Byggnadsstyrelsen

Styrelsen föreslår, att 3 milj. kr. anvisas för nästa budgetår. Behållningen på anslaget vid utgången av budgetåret 1969/70 beräknas till ca 520 000 kr. För budgetåret 1970/71 torde medelsförbrukningen enligt styrelsen uppgå till 3,5 milj. kr.

De i prop. 1969: 1 (bil. 7 s. 244) angivna kostnadsramarna har höjts för vissa byggnadsföretag. Ökningen — inberäknad merkostnader beroende på den allmänna byggnadskostnadsstegringen m. m. — uppgår enligt styrelsen till sammanlagt 866 000 kr. och avser i huvudsak elarbeten samt vatten- och avloppsanslutning vid Svartsjö ävensom nybyggnad av vårdavdelning och verkstad samt renovering av elanläggningar m. m. vid Venngarn. Å andra sidan har det visat sig möjligt att minska kostnadsramarna med sammanlagt 91 000 kr. för vissa byggnadsföretag vid Gudhem, Brotorp och Runnagården. Vidare slutredovisas ett antal byggnadsföretag med en förbrukning som med 112 000 kr. understiger gällande kostnadsramar. Vad beträffar det i investeringsplanen för innevarande budgetår upptagna byggnadsföretaget som avser tillbyggnad av verkstad vid Gudhem, finner byggnadsstyrelsen att detta objekt inte kan påbörjas före budgetåret 1971/72.

Byggnadsstyrelsen föreslår i samråd med socialstyrelsen att en annexbyggnad vid Brotorp byggs om till vårdavdelning för pågående försöksverksamhet med att vårda män och kvinnor tillsammans. Styrelsen har i särskild framställning hemställt om uppdrag att inom en kostnadsram av 350 000 kr. utföra ombyggnaden.

Departementschefen

Upprustningen av de statliga vårdanstalterna fortsätter. Vid Venngarn uppförs en ny vårdavdelning med 24 platser. Under innevarande budgetår beräknas arbeten bli påbörjade för en ny verkstad och elanläggning vid denna vårdanstalt samt för elanläggning vid Svartsjö.

Nästa budgetår bör, som byggnadsstyrelsen föreslagit, en annexbyggnad vid vårdavdelningen Brotorp ändras om till förläggning. Vad gäller Gudhem planeras vissa byggnadsarbeten för anstaltens arbetsdrift m. m. Dessa arbeten beräknas med hänsyn bl. a. till erforderlig projektering inte bli påbörjade förrän under budgetåret 1971/72.

Jag förordar att den investeringsplan som jag kommer att redovisa i det följande läggs till grund för beräkningen av medelsbehovet för nästa budgetår. Av investeringsplanen framgår att medelsförbrukningen för budgetåret 1970/71 för vissa byggnadsarbeten m. m. vid statens vårdanstalter för alkoholmissbrukare beräknas uppgå till ca 3,4 milj. kr.

Investeringsplan
(1 000-tal kr.)

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning			Byggstart mån/år	Färdigt mån/år
	1.4.1968	1.4.1969	Faktisk t. o. m. 1968/69	Beräknad för			
				1969/70	1970/71		
<i>Svartsjö</i>							
El.arbeten 1967	1 340	1 425	—	700	400	4.70	8.71
Anslutning till Kungsgårdens vatten och avlopp	515	585	189	315	75	2.69	10.69
<i>Venn garn</i>							
El.arbeten 1966	610	610	420	175	10	9.68	6.69
Ombyggnad av ladugård till betongverkstad	625	625	619	6	—	1.67	10.67
Öppen avd. 24 pl.	955	1 315	—	600	715	12.69	8.70
Verkstad	3 250	3 460 ¹	—	1 500	1 500	5.70	9.71
El.arbeten 1967	825	945	—	400	422	12.69	11.71
<i>Gudhem</i>							
Vårdanstalt (inkl. idrottsplats)	4 142	4 163	4 163	—	—	12.58	6.64
Vattenförsörjning	225	175	146	29	—	11.67	2.68
<i>Brotorp</i>							
Bostäder	450	439	432	7	—	2.64	8.68
Annexbyggnad, ombyggnad	—	350	—	60	290	9.70	3.71
<i>Runnagården</i>							
Vårdanstalt inkl. markförvärv	4 740	4 710	4 677	33	—	12.64	10.67
Slutredovisade under 1968/69	4 408	—	4 296				
Summa	22 085	18 802	14 942	3 825	3 412		

¹ Uppskattad kostnad

3.5. Vissa byggnadsarbeten m. m. vid statens bakteriologiska laboratorium

Något anslag för detta ändamål finns inte uppfört i riksstaten för innevarande budgetår. Till ändamålet har emellertid senast för budgetåret 1968/69 anvisats ett investeringsanslag av 1 670 000 kr., varav 400 000 kr. på tilläggsstat. Av det anvisade beloppet hänför sig 1,6 milj. kr. till en tidigare planerad nybyggnad för BCG-laboratorium.

Departementschefen

Den tio år gamla destruktionsanläggningen vid SBL är otillräcklig. Vid förbränning av laboratoriets ofta infekterade avfall uppstår besvärande och hälsovådliga luftföroreningar för laboratoriet och dess omgivning. Med anledning härav har Kungl. Maj:t den 29 maj 1969 uppdragit åt byggnadsstyrelsen att utföra projektering av en nybyggnad för destruktionsanläggning

vid laboratoriet. Medel för ändamålet bör därför beräknas för budgetåret 1970/71.

Den 19 december 1968 föreskrev Kungl. Maj:t att en beslutad nybyggnad för BCG-vaccintillverkning vid SBL inte skulle komma till stånd. I prop. 1969: 1 s. 62—63 uttalade jag med anledning härav att förslag till användning av de för byggnadsföretaget redan anvisade medlen senare skulle underställas riksdagen. Sammanlagt har 1,6 milj. kr. anvisats för BCG-laboratoriet.

Ifrågavarande medel bör användas för destruktion­sanläggningen. Kostnaderna för detta byggnadsföretag beräknades vid redovisningen av byggnadsprogrammet till 2 milj. kr. i prisläget den 1 april 1968. Detta belopp motsvarar i prisläget den 1 april 1969 2 125 000 kr. Härtill kommer bl. a. kostnader som föranleds av de krav från miljövårdssynpunkt som statens naturvårdsverk ställt. Anläggningen avsågs ursprungligen betjäna SBL och statens institut för folkhälsan. Nu förordas att även karolinska institutet och karolinska sjukhuset skall kunna utnyttja anläggningen, vars kapacitet därför måste utökas med ca 25 %. Även detta föranleder ökade kostnader.

Behållningen på anslaget Till- och ombyggnadsarbeten m. m. vid statens bakteriologiska laboratorium uppgick den 1 juli 1969 till drygt 1,7 milj. kr. Denna behållning kommer enligt byggnadsstyrelsen att under innevarande budgetår helt konsumeras för arbeten med destruktion­sanläggningen och vissa andra arbeten vid SBL. I avvaktan på att en slutgiltig kostnadsberäkning föreligger, vilken senare kommer att redovisas för riksdagen, beräknar jag medelsbehovet under nästa budgetår till 1 milj. kr.

3.6. Vissa byggnadsarbeten vid statens rättsläkarstation i Uppsala

För till- och ombyggnadsarbeten för statens rättsläkarstation i Uppsala och rättsmedicinska institutionen i Uppsala anvisades för budgetåret 1968/69 855 000 kr. (prop. 1968: 155, s. 11—12).

Kostnadsramen, som därvid beräknades i prisläget den 1 april 1968, uppgår numera enligt byggnadsstyrelsens beräkningar till 880 000 kr. i prisläget den 1 april 1969. För budgetåret 1970/71 begärs således ytterligare 25 000 kr. för ändamålet.

Departementschefen

Byggnadsstyrelsen har beräknat att ytterligare 25 000 kr. erfordras för ändamålet under nästa budgetår. Jag biträder byggnadsstyrelsens förslag.

Sammanfattning

Departementschefen

Med hänvisning till vad som förut nämnts under redogörelsen för medelsbehov för de ändamål, vilka ingår i förevarande investeringsanslag, förordar

jag att följande sammanfattande investeringsplan läggs till grund för beräkning av anslagsbehovet.

Investeringsplan
(1 000-tal kr.)

Benämning	Medelstillgång 1.7.1969	Beräknad medelsförbrukning	
		1969/70	1970/71
1. Vissa byggnadsarbeten vid kliniker för psykiskt sjuka m. m.	14 561	12 670	9 553
2. Vissa byggnadsarbeten för rättspsykiatriska kliniker....	12 744	9 700	2 500
3. Vissa byggnadsarbeten m. m. vid ungdomsvårdsskolorna	9 531	8 928	4 203
4. Vissa byggnadsarbeten m. m. vid statens vårdanstalter för alkoholmissbrukare.....	4 737	3 825	3 412
5. Vissa byggnadsarbeten vid statens bakteriologiska laboratorium	1 738	1 738	1 000
6. Vissa byggnadsarbeten vid statens rättsläkarstation i Uppsala.....	855	855	25
Reducering av medelsbehovet	—	—	243
Summa kr.	44 166	37 716	20 450

Anslagsberäkning
(1 000-tal kr.)

<i>Medelstillgång</i>		<i>Medelsförbrukning</i>	
1.7.1969	44 166	1969/70	37 716
Anslag för 1970/71 (förslag)	14 000	1970/71	20 450
	Summa 58 166		Summa 58 166

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Vissa byggnadsarbeten m. m. inom socialdepartementets verksamhetsområde* för budgetåret 1970/71 anvisa ett investeringsanslag av 14 000 000 kr.

IV. Statens utlåningsfonder

1. Statens bosättningslånefond

Från fonden lämnas bosättningslån med högst 6 000 kr. till trolovade eller äkta makar, ensamstående föräldrar samt sedan den 1 juli 1969 även till personer som stadigvarande sammanbor under äktenskapsliknande förhållanden. Lånen lämnas utan säkerhet. Bestämmelserna återfinns i kungörelsen (1946: 570) om statliga bosättningslån (ändrad senast 1969: 267).

För innevarande budgetår har, med hänsyn till befintlig behållning den 1 juli 1969, anvisats ett formellt belopp av 1 000 kr. Sedan låneverksamheten började har t. o. m. budgetåret 1969/70 anvisats sammanlagt ca 163 milj. kr.

Fullmäktige i riksbanken

Utvecklingen av låneverksamheten framgår av följande sammanställning.

Budgetår	Nya lån			Avbetalningar milj. kr.
	Antal	Medel- belopp, kr.	Totalbelopp, milj. kr.	
1964/65.....	8 953	3 493	31,3	17,4
1965/66.....	10 829	4 177	45,2	21,2
1966/67.....	11 084	4 353	48,3	27,3
1967/68.....	9 419	4 434	41,7	33,1
1968/69.....	8 553	4 396	37,6	33,6
1969/70 ¹	10 000	5 000	50,0	35,0
1970/71 ¹	11 000	5 200	57,2	37,5

¹ Beräknat

Av sammanställningen framgår att nettoutlåningen för budgetåret 1968/69 blev 4 milj. kr. För innevarande år räknar fullmäktige med en ökning av både antal och belopp för nya lån med hänsyn till att det tillkommit en ny kategori låntagare och att lånemaximum höjts från 5 000 kr. till 6 000 kr.

Riksbanksfullmäktige beräknar att medelsbehovet under nästa budgetår kommer att täckas av redan anvisade medel, vilket framgår av följande sammanställning (milj. kr.).

Behållning den 1.7.1969.....		34,7
Anslag 1969/70.....		0,0
Disponibelt 1969/70.....		34,7
Utbetalningar 1969/70.....	50,0	
Amorteringar på tidigare lån.....	35,0	15,0
Behållning den 1.7 1970.....		19,7
Utbetalningar 1970/71.....	57,2	
Amorteringar på tidigare lån.....	37,5	19,7

Med hänvisning till beräkningarna föreslår riksbanksfullmäktige att anslaget för budgetåret 1970/71 förs upp med ett formellt belopp av 1 000 kr.

Departementschefen

Med hänsyn till den utvidgning av låntagarkretsen och den höjning av lånebeloppet som beslutades vid förra årets riksdag (prop. 1969: 1 bil. 7 s. 246, SU 5, rskr 5) beräknar jag att utlåningen kommer att öka under innevarande och nästa budgetår. Med hänsyn till den behållning som f. n. finns på fonden bör anslaget för nästa budgetår föras upp med endast ett formellt belopp av 1 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens bosättningslånefond* för budgetåret 1970/71
anvisa ett investeringsanslag av 1 000 kr.

V. Fonden för låneunderstöd

1. Lån till anordnande av barnstugor

Från anslaget utgår lån med högst 4 000 kr. per plats för nybyggnad, om- eller tillbyggnad eller inköp av byggnad för barnstuga. Lån utgår till lokaler som anordnas så att de kan användas för barntillsyn under minst fem timmar per barn och dag, dvs. till daghem, gemensam barnstugeavdelning och fritidshem. Lånet utbetalas sedan byggnadsarbetena slutförts. Lån kan inte erhållas, om statligt bostadslån beviljats. Lånebestämmelserna återfinns i kungörelsen (1966: 173) om statsbidrag och lån till barnstugor (ändrad 1967: 880). Utöver lån utgår anordningsbidrag med högst 5 000 kr. per plats (anslaget D 2).

För innevarande budgetår har anvisats ett investeringsanslag av 14 milj. kr. På anslaget fanns vid ingången av budgetåret en reservation av 3,5 milj. kr.

Socialstyrelsen

Styrelsen beräknar anslagsbehovet för budgetåret 1970/71 till 29 milj. kr. Medelsberäkningen framgår av följande sammanställning (milj. kr.).

Disponibelt 1969/70.....	15,5
Beräknade utbetalningar 1969/70.....	15,5
Utgående reservation 30.6.1970.....	—
Beräknade utbetalningar 1970/71.....	29,0
Anslagsbehov 1970/71.....	29,0

Föredraganden

Jag har under avsnittet D. Sociala serviceåtgärder redovisat den pågående utbyggnaden av barnstugeverksamheten. Med utgångspunkt häri och med beaktande av utbetalningsbestämmelserna beräknar jag anslagsbehovet för budgetåret 1970/71 till 24 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Lån till anordnande av barnstugor* för budgetåret 1970/71 anvisa ett investeringsanslag av 24 000 000 kr.

2. Lån till byggande av sjukhem

Från anslaget utgår lån med högst 30 000 kr. per vårdplats för nybyggnad samt om- eller tillbyggnad av sjukhem för långvarigt kroppssjuka och lättskötta psykiskt sjuka. Som villkor gäller bl. a. att byggnadsarbetena på-

börjats under tiden den 25 november 1963—den 31 december 1969. Högst 20 000 kr. per vårdplats kan förskotteras sedan byggnadsarbetena påbörjats. Lånebestämmelserna återfinns i kungörelsen (1964: 411) om statslån till sjukhem (ändrad senast 1969: 269).

För innevarande budgetår har anvisats ett investeringsanslag av 55 milj. kr. Härtill kommer en reservation på 43,6 milj. kr. från föregående budgetår. Totalt har för ändamålet hittills anvisats 325 milj. kr.

Socialstyrelsen

Vid utgången av budgetåret 1968/69 hade beviljats lån för ca 10 200 vårdplatser. Förskott hade vid samma tidpunkt betalats ut för 9 600 vårdplatser och slutbetalningar för drygt 3 500 vårdplatser. Styrelsen räknar med följande utbetalningar och medelsbehov för innevarande och nästa budgetår (milj. kr.).

Disponibelt 1969/70.....	98,6
Beräknade utbetalningar 1969/70	
förskott 4 000 platser.....	80,0
slutbetalningar 1 900 platser.....	18,6
Utgående reservation 30.6.1970.....	—
Beräknade utbetalningar 1970/71	
förskott 600 platser.....	12,0
slutbetalningar 7 300 platser.....	73,0
Anslagsbehov 1970/71.....	85,0

Departementschefen

Genom beslut vid förra årets riksdag (prop. 1969: 1 bil. 7 s. 249, SU 5, rskr 5) fastställdes tidsgränsen för det statliga lånestödet till sjukhemsbyggandet slutgiltigt till byggnadsföretag som påbörjats före den 1 januari 1970. Det återstående anslagsbehovet avser i huvudsak slutbetalning av beviljade lån. Med hänsyn till en erfarenhetsmässig förskjutning av tidpunkterna för lånerekvissionerna beräknar jag anslagsbehovet för nästa budgetår till 60 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Lån till byggande av sjukhem* för budgetåret 1970/71 anvisa ett investeringsanslag av 60 000 000 kr.

3. Lån till nybyggnader vid erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m.

Till detta ändamål har för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 1 milj. kr.

Socialstyrelsen

Socialstyrelsen tillstyrker lån till de byggnadsföretag m. m. och med de belopp som framgår av följande sammanställning.

Vårdanstalt	Byggnadsföretag m. m.	Tillstyrkta lån 1970/71 (1 000-tal kr.)
A. Erkända vårdanstalter		
Dagoholm	Terapiverkstad	550
Edshemmet	Tillbyggnad av kök m. m.	250
Holmahemmet	Vattenledning	70
	Växthus	130
Lindåsen	Vattenledning m. m.	30
Pålyckehemmet	Ombyggnad av administrations- byggnad	400
Romanäs	Avloppsanläggning	75
Rällsögården	Ombyggnad av verkstad	75
Stornäset	Mottagningsavdelning	700
	Utomhusbelysning	20
Várnäshemmet	Kök, etapp II	400
	Vatten- och avloppsanläggning	120
	Terapiverkstad	500
Västerbyhemmet	Ombyggnad av kök m. m.	300
Västkuhemmet	Ombyggnad för verkstad	170
Älvgården	Mottagningsavdelning	600
Östfora	Nybyggnad för kök	500
	Mottagningsavdelning	500
B. Enskilda vårdanstalter		
Ekbacken	Ombyggnad av kök m. m.	75
Ekåsa	Terapiverkstad	500
Härno	Ombyggnad av kök m. m.	100
	Ombyggnad för personalbostad	25
Karolinergården	Tillbyggnad för kök m. m.	450
Nolaskogs konvalescenthem	Terapiverkstad	250
	Fotbollsplan m. m.	100
Stora Främsbacka	Ombyggnad av kök m. m.	200
Tingsåtra	Avloppsanläggning	26
	Mottagningsavdelning	330
C. Erkända och enskilda anstalter		
	Rörelsekapital och maskinutrust- ning	600
	Summa A—C (avrundat)	8 000

Departementschefen

För upprustning av erkända och enskilda vårdanstalter har under de senaste sex budgetåren investerats omkring 19 milj. kr., varav ca 16,2 milj. kr. genom lån och återstoden genom beredskapsarbeten. Under budgetåret 1969/70 beräknas ytterligare lån på 4,7 milj. kr. för detta ändamål. Härigenom har en betydande standardförbättring av byggnadsbeståndet genomförts vid det femtiotal erkända och enskilda anstalter som f. n. finns.

Vid flera anstalter finns alltjämt angelägna behov av mera genomgripande förbättringar främst i fråga om köks- och ekonomiutrymmen samt vatten- och avloppsanläggningar. För dessa ändamål och för viss upprustning av arbetsdriften m. m. beräknar jag medelsåtgången för lån till anstalterna under nästa budgetår till 3 milj. kr.

		<i>Anslagsberäkning</i> (1 000 tal kr.)	
<i>Medelstillgång</i>		<i>Beräknad medelsförbrukning</i>	
Behållning 1.7.1969	3 706	1969/70.....	4 706
Anslag för 1969/70	1 000	1970/71	3 000
Anslag för 1970/71 (förslag)	3 000		
	7 706		7 706

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Lån till nybyggnader vid erkända vårdanstalter
för alkoholmissbrukare m. m.* för budgetåret 1970/71 an-
visa ett investeringsanslag av 3 000 000 kr.

4. Lån till utländska läkare för viss efterutbildning

Till detta ändamål har för innevarande budgetår anvisats ett investe-
ringsanslag av 1 000 kr. På anslaget fanns vid ingången av budgetåret
1969/70 en reservation på 610 118 kr.

Socialstyrelsen

Från anslaget bestrids kostnader för lån till utländska läkare, som vistas
i Sverige och är i behov av ekonomisk hjälp under tid för provtjänstgöring
eller efterutbildning i syfte att erhålla behörighet att utöva läkaryrket inom
riket. Styrelsen anser att medel behövs för ifrågavarande ändamål även
i fortsättningen. Med hänsyn till behållningen på anslaget föreslås att 1 000
kr. anvisas för budgetåret 1970/71.

Departementschefen

Jag biträder socialstyrelsens förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t
föreslår riksdagen

att till *Lån till utländska läkare för viss efterutbildning*
för budgetåret 1970/71 anvisa ett investeringsanslag av
1 000 kr.

Vad föredragandena sålunda med instämmande
av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller
Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:
Britta Gyllensten

Register

Sid.

1 Översikt

Driftbudgeten

Femte huvudtiteln

A. Socialdepartementet m. m.

		Kronor
13	1. Socialdepartementet, <i>förslagsanslag</i>	6 900 000
14	2. Kommittéer m. m., <i>reservationsanslag</i>	6 000 000
14	3. Försöksverksamhet m. m., <i>reservationsanslag</i>	2 000 000
15	4. Extra utgifter, <i>reservationsanslag</i>	350 000
		15 250 000

B. Allmän försäkring m. m.

16	Inledning	
20	1. Försäkringsdomstolen, <i>förslagsanslag</i>	2 000 000
21	2. Försäkringsrådet, <i>förslagsanslag</i>	1 322 000
22	3. Riksförsäkringsverket, <i>förslagsanslag</i>	35 470 000
24	4. Folkpensioner, <i>förslagsanslag</i>	*7 200 000 000
25	5. Ersättning till postverket för pensionsutbetalningar, <i>förslagsanslag</i>	15 000 000
26	6. Bidrag till sjukförsäkringen, <i>förslagsanslag</i>	625 000 000
29	7. Vissa yrkesskadeersättningar m. m., <i>förslagsanslag</i>	1 400 000
		7 880 192 000

C. Ekonomiskt stöd åt barnfamiljer m. m.

30	Inledning	
30	1. Allmänna barnbidrag, <i>förslagsanslag</i>	1 885 000 000
31	2. Ersättning till postverket för utbetalning av allmänna barnbidrag, <i>förslagsanslag</i>	4 800 000
32	3. Bostadstillägg för barnfamiljer, m. m., <i>förslagsanslag</i>	415 000 000
34	4. Ersättning för bidragsförskott, <i>förslagsanslag</i>	85 000 000
35	5. Omkostnader för statens bosättningslån, <i>förslagsanslag</i>	475 000
		2 390 275 000

D. Sociala serviceåtgärder

36	Inledning	
39	1. Bidrag till social hemhjälp, <i>förslagsanslag</i>	175 000 000
41	2. Bidrag till anordnande av barnstugor, <i>reservationsanslag</i>	40 000 000
42	3. Bidrag till driften av barnstugor, <i>förslagsanslag</i>	77 000 000
44	4. Bidrag till kommunala familjedaghem, <i>förslagsanslag</i>	23 000 000

* Beräknat belopp

Sid.		Kronor
45	5. Bidrag till ferievistelse för barn, <i>förslagsanslag</i>	4 000 000
45	6. Bidrag till semesterhem m. m., <i>förslagsanslag</i>	1 800 000
		320 800 000

E. Myndigheter inom hälso- och sjukvård, socialvård m. m.

47	Inledning	
	<i>Centrala och regionala myndigheter m. m.</i>	
48	1. Socialstyrelsen, <i>förslagsanslag</i>	35 100 000
54	2. Giftnämnden, <i>förslagsanslag</i>	1 212 000
57	3. Nämnden för sjukvårds- och socialvårdsbyggnader, <i>förslagsanslag</i>	238 000
58	4. Bidrag till sjukvårdens och socialvårdens planerings- och rationaliseringsinstitut, <i>förslagsanslag</i>	6 400 000
58	5. Länsläkarväsendet m. m., <i>förslagsanslag</i>	6 992 000
60	6. Statens socialvårdskonsulenter, <i>förslagsanslag</i>	1 880 000
62	7. Länsnykterhetsnämnderna, <i>förslagsanslag</i>	5 420 000
		57 242 000

Vissa laboratorier m. m.

63	8. Statens strålskyddsinstitut, <i>förslagsanslag</i>	4 553 000
64	9. Statens institut för folkhälsan, <i>förslagsanslag</i>	11 480 000
67	Statens bakteriologiska laboratorium:	
74	10. Uppdragsverksamhet, <i>förslagsanslag</i>	1 000
76	11. Driftbidrag, <i>reservationsanslag</i>	1 400 000
76	12. Centrallaboratorieuppgifter, <i>förslagsanslag</i>	3 620 000
76	13. Försvarsmedicinsk verksamhet, <i>förslagsanslag</i>	1 063 000
77	14. Utrustning, <i>reservationsanslag</i>	800 000
78	15. Kostnader för statlig läkemedelskontroll, <i>förslagsanslag</i> .	*3 850 000
78	16. Statens rättskemiska laboratorium, <i>förslagsanslag</i>	5 413 000
80	17. Statens rättsläkarstationer, <i>förslagsanslag</i>	3 842 000
		36 022 000
		93 264 000

F. Öppen hälso- och sjukvård

82	Inledning	
84	1. Läkemedel åt vissa kvinnor och barn, <i>förslagsanslag</i>	2 900 000
85	2. Abortförebyggande åtgärder, <i>förslagsanslag</i>	800 000
86	3. Bidrag till försöksvis anordnad familjerådgivning, <i>förslagsanslag</i>	430 000
88	4. Bidrag till psykisk barna- och ungdomsvård, <i>förslagsanslag</i>	1 600 000
89	5. Bidrag till S:t Lukasstiftelsen	60 000
89	6. Allmän hälsokontroll, <i>förslagsanslag</i>	1 670 000
92	7. Skyddsympningar, <i>förslagsanslag</i>	5 200 000
94	8. Hälsovårdsupplysning, <i>reservationsanslag</i>	2 500 000
96	9. Bidrag till driften av folk tandvården, <i>förslagsanslag</i>	14 200 000
97	10. Bidrag till utrustning av polikliniker för folk tandvård, <i>reservationsanslag</i>	50 000

* Beräknat belopp

Sid.		Kronor
98	11. Bidrag till nordiskt institut för odontologisk materialprovning, <i>reservationsanslag</i>	100 000
99	12. Epidemiberedskap m. m., <i>förslagsanslag</i>	4 300 000
		33 810 000

G. Universitetssjukhus m. m.

101	Inledning	
	Karolinska sjukhuset:	
102	1. Driftkostnader, <i>förslagsanslag</i>	202 500 000
110	2. Utrustning, <i>reservationsanslag</i>	7 100 000
	Akademiska sjukhuset i Uppsala:	
113	3. Avlöningar till läkare, <i>förslagsanslag</i>	18 430 000
117	4. Driftkostnader, <i>förslagsanslag</i>	25 000 000
120	5. Utrustning, <i>reservationsanslag</i>	5 200 000
122	6. Bidrag till viss utbildning m. m. vid Kungsgårdets sjukhus i Uppsala, <i>förslagsanslag</i>	1 000 000
123	7. Avlöning av vissa läkare vid sjukhus i Stockholm, <i>förslagsanslag</i>	6 845 000
127	8. Bidrag till kommunala undervisningssjukhus, <i>förslagsanslag</i>	140 000 000
132	9. Utbildnings- och forskningsverksamhet vid läkarstationen i Dalby läkardistrikt, <i>reservationsanslag</i>	1 700 000
134	10. Vidareutbildning av läkare, <i>förslagsanslag</i>	2 100 000
135	11. Efterutbildning av viss sjukvårdspersonal m. m., <i>förslagsanslag</i>	570 000
138	12. Kurser för vissa utländska läkare och tandläkare m. m., <i>förslagsanslag</i>	1 500 000
141	13. Stipendier till studerande vid odontologisk fakultet, <i>förslagsanslag</i>	1 100 000
142	14. Nordiska hälsovårdshögskolan, <i>förslagsanslag</i>	1 550 000
		414 595 000

H. Övrig sjukhusvård m. m.

146	1. Rättspsykiatriska stationer och kliniker, <i>förslagsanslag</i>	11 870 000
148	2. Utrustning av vissa kliniker för psykiskt sjuka m. m., <i>reservationsanslag</i>	400 000
149	3. Bidrag till anordnande av kliniker för psykiskt sjuka m. m., <i>reservationsanslag</i>	79 000 000
150	4. Bidrag till driften av kliniker för psykiskt sjuka m. m., <i>förslagsanslag</i>	927 000 000
153	5. Bidrag till viss hälso- och sjukvård, <i>reservationsanslag</i> ..	109 000 000
153	6. Bidrag till anordnande av radioterapeutiska kliniker, <i>förslagsanslag</i>	340 000
154	7. Förvaring och underhåll av viss sjukvårdsmateriel m. m., <i>förslagsanslag</i>	1 700 000
155	8. Utrustning m. m. av beredskapssjukhus vid krig eller krigsfara, <i>reservationsanslag</i>	3 000 000
156	9. Viss krigssjukvårdsutbildning m. m., <i>förslagsanslag</i>	1 390 000
		1 133 700 000

Sid.		Kronor
I. Ungdomsvård m. m.		
159	Inledning	
	Ungdomsvårdsskolorna:	
162	1. Driftkostnader, <i>förslagsanslag</i>	63 820 000
165	2. Vård utom skola, <i>förslagsanslag</i>	8 215 000
167	3. Engångsanskaffning av inventarier m. m., <i>reservationsanslag</i>	900 000
168	4. Personalutbildning, <i>reservationsanslag</i>	410 000
169	5. Ersättningar för skador vållade av vissa rymlingar m. fl., <i>förslagsanslag</i>	450 000
170	6. Ersättningar till kommunerna enligt socialhjälp- och barnavårdslagarna m. m., <i>förslagsanslag</i>	16 000 000
		89 795 000
J. Nykterhetsvård m. m.		
172	Inledning	
	Statens vårdanstalter för alkoholmissbrukare:	
175	1. Driftkostnader, <i>förslagsanslag</i>	23 540 000
177	2. Utrustning m. m., <i>reservationsanslag</i>	550 000
178	3. Bidrag till anordnande av erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m., <i>reservationsanslag</i>	6 100 000
180	4. Bidrag till driftkostnader vid erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m., <i>förslagsanslag</i>	70 000 000
183	5. Bidrag till kommunala nykterhetsnämnder m. m., <i>förslagsanslag</i>	85 000 000
185	6. Utbildning och samverkan inom nykterhetsvården, <i>reservationsanslag</i>	350 000
186	7. Bidrag till Länkrörelsen m. m.	2 000 000
		187 540 000
K. Viss rehabiliteringsverksamhet		
188	Inledning	
189	1. Statens arbetsklirik, <i>förslagsanslag</i>	1 545 000
190	2. Invaliditetsförebyggande åtgärder m. m., <i>förslagsanslag</i> ..	28 650 000
191	3. Bidrag till handikappinstitutet	3 900 000
192	4. Bidrag till vissa hjälpmedel för handikappade, <i>förslagsanslag</i>	90 000 000
193	5. Kostnader för viss utbildning av handikappade, <i>förslagsanslag</i>	4 800 000
197	6. Bidrag till vanförestalter m. m., <i>förslagsanslag</i>	10 400 000
199	7. Bidrag till Eugeniahemmet, <i>förslagsanslag</i>	3 900 000
200	8. Bidrag till anordnande av vissa institutioner för psykiskt utvecklingsstörda, <i>reservationsanslag</i>	10 000 000
201	9. Bidrag till driften av särskolor m. m., <i>förslagsanslag</i>	57 000 000
202	10. Bidrag till De handikappades riksförbund	450 000
203	11. Bidrag till Hörselfrämjandets riksförbund	485 000
204	12. Bidrag till De blindas förening	1 815 000
205	13. Bidrag till Sveriges dövas riksförbund	100 000

Sid.		Kronor
206	14. Ersättning till postverket för befordran av blindskriftsförsändelser, <i>förslagsanslag</i>	1 300 000
		214 345 000

L. Arbetarskydd m. m.

207	Inledning	
208	1. Arbetarskyddsstyrelsen, <i>förslagsanslag</i> , varav 157 000 kr. att avräknas mot automobilskattebidragen	8 365 000
211	2. Yrkesinspektionen, <i>förslagsanslag</i> , varav 1 070 000 kr. att avräknas mot automobilskattebidragen	16 000 000
213	3. Arbetsmedicinska institutet, <i>förslagsanslag</i>	7 800 000
		32 165 000

M. Internationell samverkan

218	Inledning	
218	1. Socialattachéer, <i>förslagsanslag</i>	650 000
219	2. Internationellt socialpolitiskt samarbete, <i>förslagsanslag</i> ..	2 925 000
219	3. Bidrag till världshälsovårdsorganisationen m. m., <i>förslagsanslag</i>	4 535 000
220	4. Vissa internationella resor, <i>reservationsanslag</i>	75 000
221	5. Vissa internationella kongresser i Sverige, <i>reservationsanslag</i>	150 000
		8 335 000

Summa för driftbudgeten **12 814 066 000**

Kapitalbudgeten

II. Statens allmänna fastighetsfond

222	1. Utbyggande av karolinska sjukhuset	6 000 000
229	2. Utbyggande av akademiska sjukhuset i Uppsala	13 000 000
236	3. Vissa byggnadsarbeten m. m. inom socialdepartementets verksamhetsområde	14 000 000
		33 000 000

IV. Statens utlåningsfonder

251	1. Statens bosättningslånefond	1 000
-----	--------------------------------------	--------------

V. Fonden för låneunderstöd

253	1. Lån till anordnande av barnstugor	24 000 000
253	2. Lån till byggande av sjukhem	60 000 000
254	3. Lån till nybyggnader vid erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m.	3 000 000
256	4. Lån till utländska läkare för viss efterutbildning	1 000
		87 001 000

Summa för kapitalbudgeten **120 002 000**

Totalt för socialdepartementet **12 934 068 000**

KOMMUNIKATIONSDEPARTEMENTET

ÖVERSIKT

Kommunikationsdepartementets verksamhet är i huvudsak inriktad på frågor, som rör transportverksamheten, trafiksäkerheten samt post- och telekommunikationer.

Åtgärderna inom transportsektorn präglas av strävandena att successivt skapa bättre betingelser för en samhällsekonomiskt riktig utveckling av sektorn. Som ett led i dessa strävanden har SJ under senare år fått förbättrade möjligheter att inom stora delar av transportmarknaden effektivt konkurrera med lastbilsföretagen. Detta har skett genom att olika hämmande regleringar för SJ slopats och genom att full ersättning numera lämnas SJ för driften av de olönsamma järnvägslinjer som upprätthålls av lokaliseringspolitiska och andra sociala skäl. SJ:s konkurrenskraft stärks också genom de betydande investeringsanslag, som årligen och även för nästa budgetår anvisas för verksamheten. I det transportmönster som genom utvecklingen växer fram får SJ därmed möjlighet att anpassa och bygga ut sin verksamhet i fråga om de slag av transporttjänster där företaget har särskilda möjligheter att göra sig gällande. Både i fråga om gods- och persontrafiken inriktas härvidlag intresset i första hand på de mera långväga relationerna. Den yrkesmässiga lastbilstrafiken har i likhet med järnvägstrafiken fått möjligheter att utvecklas mera fritt än tidigare.

Med en trafikpolitik som vill ge transportföretagen inom de olika trafikgrenarna ökade möjligheter att hävda sig från sina speciella förutsättningar är det från samhällsekonomisk synpunkt angeläget att verka för en större marknads- och kostnadsmässig rättvisa i förhållandet mellan trafikgrenarna och trafikföretagen. Från denna synpunkt är kommande ställningstaganden till de av bilskatteutredningen nyligen avgivna förslagen av betydelse. På något längre sikt kommer den pågående vägkostnadsutredningen att ge ytterligare underlag för en bestämning av vägtrafikens kostnadsansvar.

En väsentlig fråga vid bedömningen av de ytterligare åtgärder som behövs för att fullfölja de trafikpolitiska riktlinjerna är utvecklingen i fråga om företagsstrukturen inom den yrkesmässiga vägtrafiken. Verk-
1 — *Bihang till riksdagens protokoll 1970. 1 saml. Nr 1. Bil. 8.*

samhetsform och företagsstorlek är av betydelse inte bara i fråga om den yrkesmässiga vägtrafikens möjligheter att hävda sin ställning i förhållande till firmabilar och privatbilism utan också för strävandena att nå en samhällsekonomiskt riktig uppdelning av trafiken. Med hänsyn härtill har under år 1969 en utredning tillsatts med uppgift att närmare undersöka företagsstrukturen inom hela den yrkesmässiga vägtrafiken.

Vad angår trafikproblemen i glesbygden har i kommunikationsdepartementets regi en modellplanering utförts, vilken avsett lokal trafikservice för Vilhelmina kommun. Avsikten är att planeringen skall tjäna som modell för andra kommuner med liknande trafikförsörjningsproblem. Från departementets sida sker en uppföljning av den gjorda modellplaneringen. Kostnader för sådan trafikservice beaktas vid prövning av framställningar om extra skatteutjämningsbidrag.

Som ett led i strävandena att stödja kommunerna i deras arbete på att ordna den kollektiva lokaltrafiken på ett ändamålsenligt sätt har — i anslutning till förslag framlagda i proposition till 1969 års riksdags höstsession — ändringar skett fr. o. m. den 1 januari 1970 av vissa bestämmelser i förordningen angående yrkesmässig automobiltrafik. Härigenom ges kommun särskild möjlighet att överta tillstånd till linjetrafik med buss, när kommun gör sannolikt att trafikförsörjningen i orten eller bygden främjas, om trafiken utövas av kommunen.

Anslagen till drift av statliga vägar och till bidrag till byggande av kommunala vägar och gator föreslås öka. Medelsanvisningen till byggandet av statliga vägar föreslås bli bibehållen på en oförändrat hög nivå. Därutöver förutses en inte obetydlig vägbyggnadsverksamhet i form av beredskapsarbeten.

I december 1969 har vägplaneutredningen redovisat sitt utredningsarbete, som resulterat i en översiktlig plan för väg- och gatunätets utbyggnad och drift till år 1985.

Inom trafiksäkerhetsområdet sker en successiv förstärkning av resurserna för trafiksäkerhetsarbetet och trafiksäkerhetsforskningen. Strävandena inriktas också på att skapa betingelser för en allt bättre samordning av de aktiviteter, som bedrivs av olika myndigheter, organisationer och andra. Under år 1970 kommer ytterligare insatser att göras i detta hänseende.

Inom handelsflottan och hamnväsendet fortsätter utvecklingen mot större enheter och rationellare godshantering. Beredningen av frågorna rörande lots- och fyrväsendets organisation och de statliga sjöfartsavgifterna m. m. pågår inom departementet. Den nya statsisbrytaren Njord har levererats. Utvecklingen inom sjöfarten ägnas ökad uppmärksamhet i internationella sammanhang, och samarbetet med andra sjöfartsländer utvecklas bl. a. i syfte att främja en fri och rationell internationell sjöfart. Staterna vid Nordsjön har i juni 1969 träffat överenskommelse om samarbete vid olje-

förorening i nordsjöområdet. I anslutning till en konferens anordnad av Mellanstatliga rådgivande sjöfartsorganisationen (IMCO) har i november 1969 antagits två konventioner, av vilka den ena behandlar kuststaters rätt att vidta vissa åtgärder för att hindra oljekatastrofer till följd av fartygsolyckor på internationellt vatten och den andra gäller de skadeståndsrättsliga problemen i samband med oljeutsläpp. Forskningsarbetet rörande möjligheterna att märka oljelaster med radioaktiva isotoper för att kunna spåra fartyg som förorsakar oljeföroreningar har fortsatt med bl. a. viss försöksverksamhet.

Flygtrafiken fortsätter att växa kraftigt med bl. a. krav på ökade investeringar i flygplatser och flygsäkerhetsanläggningar som följd. Arbete pågår med anläggande av en ny flygplats i malmöregionen som ersättning för Bulltofta flygplats. Preliminär överenskommelse mellan staten och lokala intressenter har träffats om ersättning av Torslanda flygplats med en ny storflygplats i göteborgsregionen. Utredning om utbyggnad av Arlanda flygplats pågår. Inom den internationella civila luftfartsorganisationen pågår ett expertarbete, i vilket Sverige är representerat, med utarbetande av bullernormer i anslutning till trafik med civila överljudsplan.

Inom postverkets och televerkets verksamhetsområden fortsätter arbetet med att vidmakthålla och förbättra servicen gentemot kunderna. Postbanken har fått samma rörelseregler som övriga bankinstitut och har därigenom fått ökade möjligheter till expansion. Betingelser har skapats för ett närmare samarbete mellan postbanken och Sveriges Kreditbank.

Anslagen för nästa budgetår inom kommunikationsdepartementets verksamhetsområde föreslås till 3 704,1 milj. kr. Med hänsyn tagen till under budgetåret 1969/70 gjorda medelsanvisningar av engångskaraktär etc. innebär anslagen för nästa budgetår en reell ökning om ca 125 milj. kr.

Kostnaderna i affärsverken täcks av verkens intäkter. Kostnaderna (exkl. avsättning till värdeminskningsskonto) enligt driftstaterna för postverket, televerket, statens järnvägar och luftfartsverket uppgår under innevarande budgetår till ca 6 miljarder kr.

Antalet anställda inom departementets verksamhetsområde motsvarade vid mitten av år 1969 142 000 helårsarbetande.

Transportsektorn

Investeringar och underhåll inom samfärdsektorn inberäknat post- och teletjänster uppgick under år 1968 till drygt 7 miljarder kr. I detta belopp ingår inte till privat konsumtion och firmabilstrafik hänförliga fordonsinvesteringar. Av samtliga bruttoinvesteringar (exkl. reparationer och underhåll) svarade samfärdsektorn för ca 16 % år 1968.

Det inrikes *godstransportarbetet* med järnväg, lastbil och fartyg (exkl. virkesbogsring) ökade under perioden 1960 — 1969 med i genomsnitt 7,1 %

Miljarder godstonkm

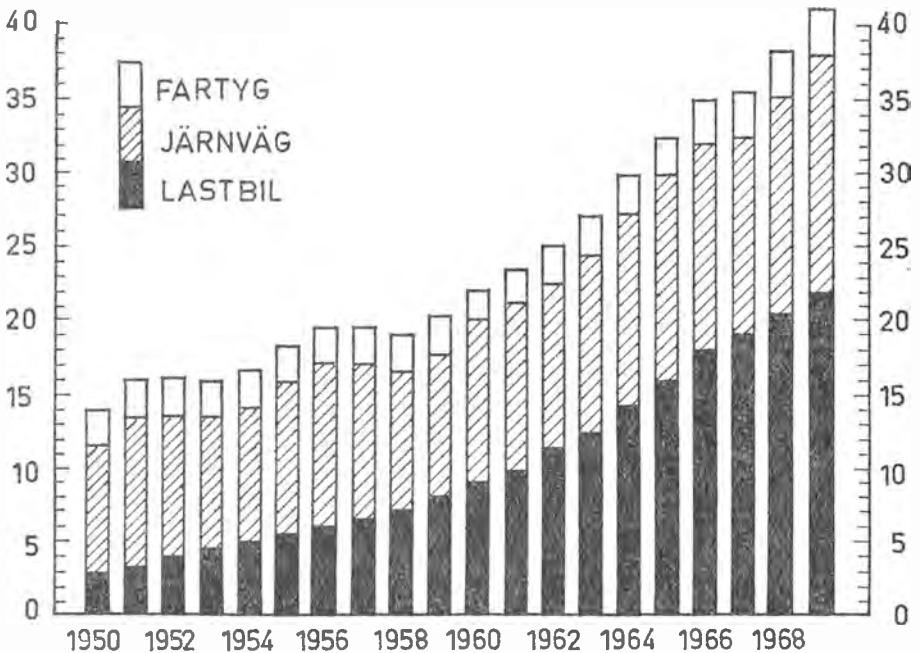

Fig. 1. Utfört inrikes godstransportarbete med lastbil, järnväg och fartyg

per år. Motsvarande siffror för perioden 1950 — 1960 var 4,7 %. Lastbilarnas andel av det totala godstransportarbetet har ökat från 21 % år 1950 till 54 % år 1969. Under samma tidrymd ökade andelen lastbilar med minst åtta tons lastförmåga från 1 % till ca 17 % av hela lastbilsbeståndet. Lastbilarnas andel av det totala bilbeståndet är dock i sjunkande och utgör ca 7 %.

Det inrikes *persontransportarbetet* ökade med i genomsnitt 6,5 % per år under perioden 1960 — 1969 jämfört med 9,6 % för perioden 1950 — 1960. Eftersom personbilarna dominerar trafiken torde personbilsbeståndets tillväxt relativt väl avspegla trafikökningen på det allmänna vägnätet. En närmare redogörelse för vägtrafikens utveckling och vägarnas standard lämnas i den allmänna översikten över vägväsendet.

Investeringar och drift avseende *vägar och gator* hålls på en fortsatt hög nivå och för budgetåret 1970/71 föreslås anslag som uppgår till ca 2 miljarder kr. Liksom under de närmast föregående åren inriktas vägnätets utbyggnad i första hand på en anpassning av de allmänna trafiklederna till trafikökningen samt på de projekt som är av särskild betydelse för näringslivets transporter. Vägnätets bärighet har successivt förbättrats. Ett axeltryck av 10 ton och ett boggitryck av 16 ton var i början av år 1969

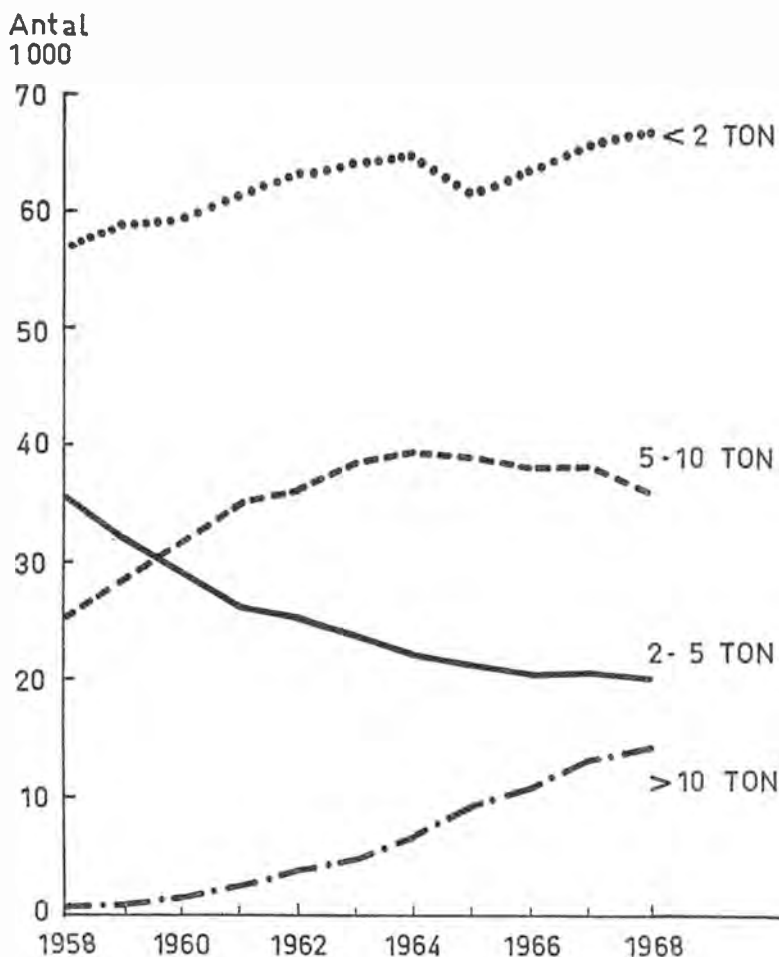

Fig. 2. Antal lastbilar fördelade efter maximilast

tillåtet på ca 24 % av det statliga vägnätet. På enbart riksvägarna var motsvarande siffra 89 %.

För budgetåret 1970/71 föreslås en ökning av vägbyggnadsanslagen med ca 31 milj. kr. Därvid har vissa engångsbelopp avseende år 1969 som ingår i anslagen för innevarande budgetår frånräknats. Totalt föreslås att 1 038,3 milj. kr. investeras i allmänna och enskilda vägar. Driftanslagen föreslås reellt ökade med 45,7 till 935,6 milj. kr. Härvid har anslaget till drift av statliga vägar reellt räknats upp med ca 36 milj. kr., anslaget till bidrag till drift av kommunala vägar och gator med 7,6 milj. kr. samt anslaget till bidrag till drift av enskilda vägar med ca 2 milj. kr. Sammanlagt föreslås en medelsanvisning under väganlagen om 1 986,4 milj. kr. Vid anslagens disposition skall särskilt beaktas utvecklingen på arbetsmarknaden. Under

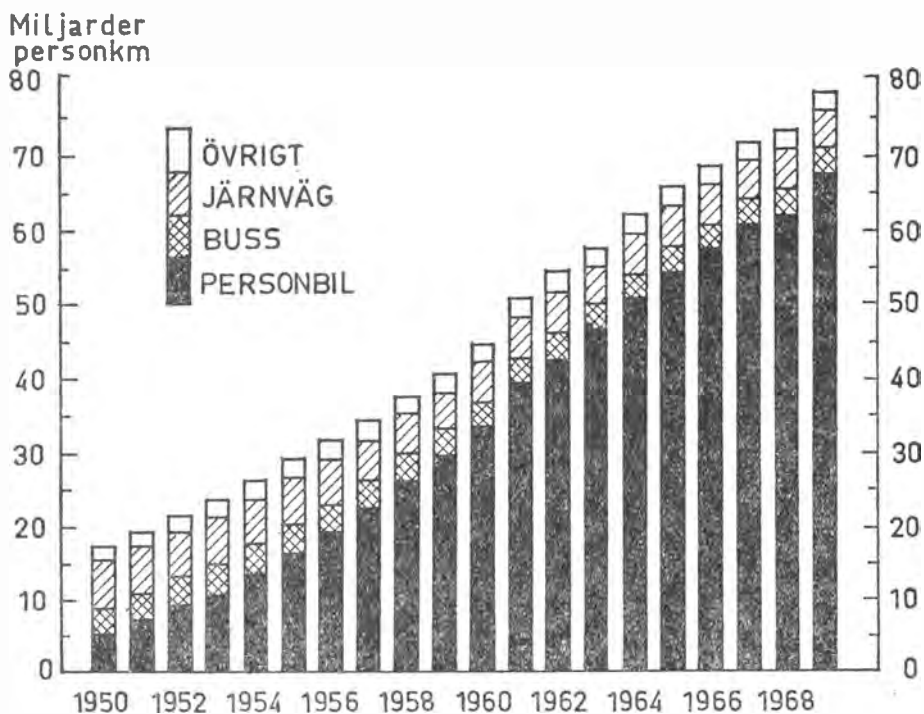

Fig. 3. Utfört inrikes persontransportarbete

kapitalbudgeten föreslås för budgetåret 1970/71 investeringar för 56 milj. kr. i vägverkets förrådsfond.

Den transporterade godsmängden i *järnvägstrafik* ökade under budgetåret 1968/69 med 4,9 milj. ton (9 %) till 58,3 milj. ton. Ökningen, som innebär att rekordnivån från budgetåret 1965/66 passerades, hänförde sig till både exportmalmen på malmbanan och övrigt vagnslastgods. Uppgången förklaras delvis av konjunkturförbättringen, men också nya transportuppdrag bidrog, t. ex. i samband med att flottning lagts ned. Det sammanlagda transportarbetet steg med 8 % till 14,1 miljard tonkm, den högsta volym som hittills uppnåtts. Med nuvarande tendenser i trafikutvecklingen och förväntad konjunkturutveckling är det sannolikt att tillväxttakten kommer att öka till ca 10 % för innevarande budgetår.

Vad avser persontrafiken uppgick antalet personkm under budgetåret 1968/69 till 4 580 milj., vilket innebär en mindre nedgång jämfört med budgetåret 1967/68. Antalet personkm var då 4 630 milj. Antalet resor inkl. förortstrafiken ökade under budgetåret 1968/69 med 8 % till 56 milj. Antalet resor utanför storstockholmsområdet minskade, särskilt på de kortaste avstånden. Även på avstånden över 700 km sjönk resefrekvensen. Utvecklingen var relativt sett gynnsammare på mellanavstånden, där personbilismen och inrikesflyget har svårare att göra sig gällande.

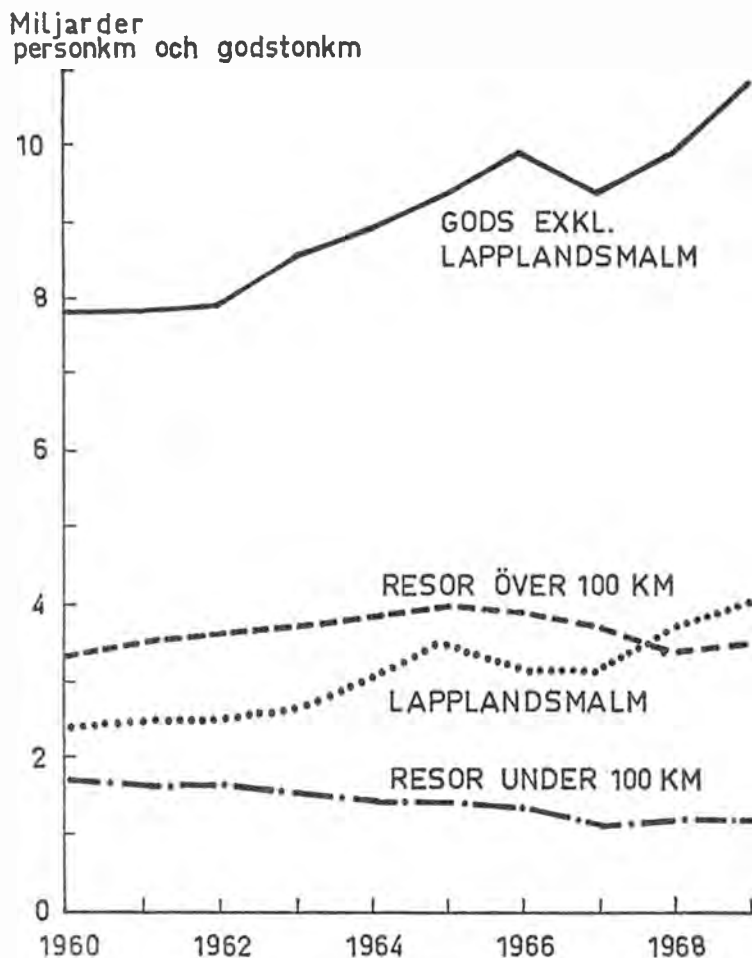

Fig. 4. SJ:s gods- och persontransportarbete

För budgetåret 1970/71 föreslås för SJ en investeringsram på 367,6 milj. kr., varav 75,4 milj. kr. avser arbeten och rullande materiel för lokaltrafiken i storstockholmsområdet.

Ersättningen till SJ för driften av icke lönsamma järnvägslinjer m. m. ökas från 215,0 till 231,2 milj. kr. Ökningen beror till övervägande delen på att det ersättningsberättigade nätet utökats med ett antal bandelar, som hittills inte betecknats som trafiksvaga men som vid en under år 1969 slutförd handelsundersökning (1969 års separatredovisning) befunnits olönsamma. För avskrivning av investeringar i det trafiksvaga järnvägsnätet föreslås ett särskilt anslag på 13,3 milj. kr.

I fråga om godsomsättningen i utrikes *sjöfart* över de svenska hamnarna

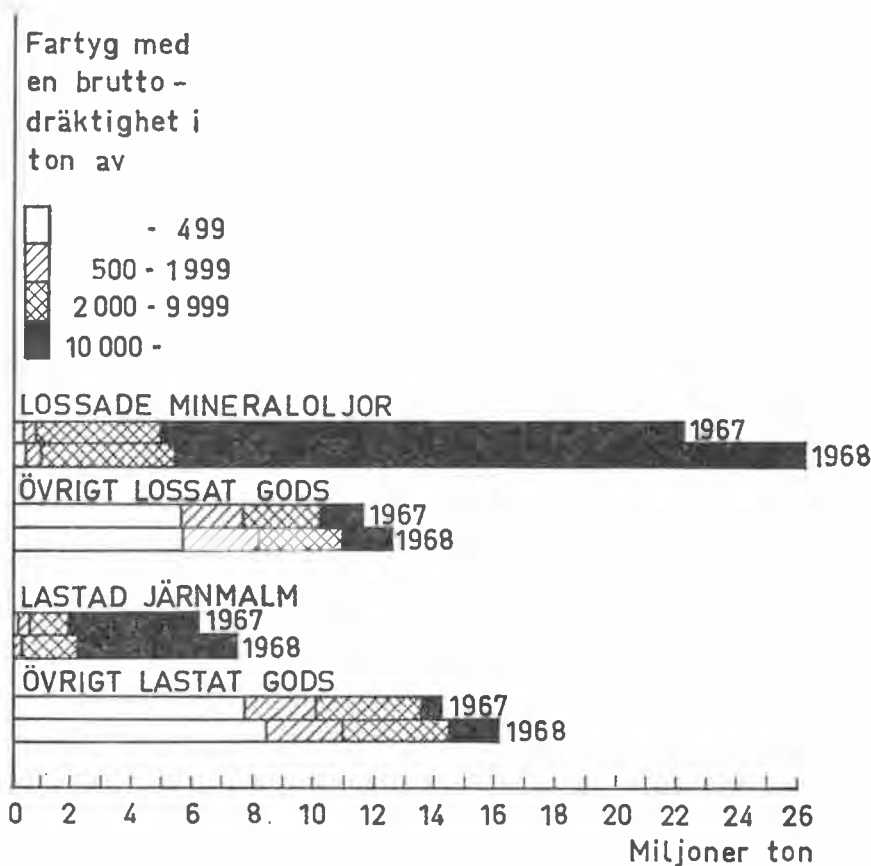

Fig. 5. Med lastfartyg transporterat gods i utrikes fart på svenska hamnar

ökade mellan åren 1967 och 1968 lastfartygsgodset från 54,0 till 63,6 milj. ton, dvs. med 18 %. Av ökningen — som i hög grad återspeglar den konjunkturuppgång som ägt rum under år 1968 — avser större delen eller 5,8 milj. ton mineraloljor och resten övrigt gods. Färjedodstrafiken uppvisade också relativt sett en kraftig utveckling. Den ökade mellan de angivna båda åren från 5,9 till 6,8 milj. ton, dvs. med 16 %.

Världshandelsflottan uppgick vid halvårsskiftet 1969 till ca 205 milj. ton brutto och hade från föregående halvårsskifte ökat med ca 18 milj. ton, dvs. med drygt 9 %. Den svenska handelsflottans tonnage uppgick vid halvårsskiftet 1969 till 4,7 milj. ton, vilket innebar ett i stort sett oförändrat tontal i förhållande till halvårsskiftet 1968.

De svenska rederiernas intäkter i utrikes fart — sedan utgifter på utrikes ort dragits ifrån — steg från år 1967 till år 1968 med 193 milj. kr. till 1 742 milj. kr.

Sjöfartsverket har fått ny organisation den 1 juli 1969. I anslutning här-

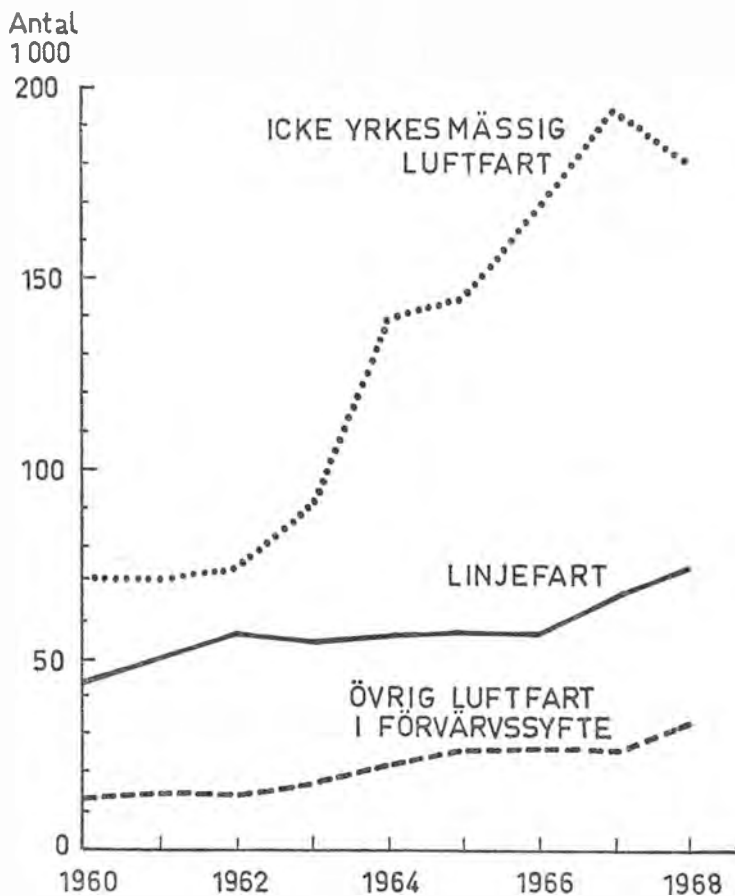

Fig. 6. Landningsfrekvensen på luftfartsverkets flygplatser (inkl. militära flygplatser med reguljär civil trafik)

till har verkets uppgifter koncentrerats till att avse främst handelssjöfartens farleder och fartyg. Verksamheten skall drivas med ökad ekonomisk inriktning och med i princip full kostnadstäckning som mål.

För budgetåret 1970/71 beräknas för sjöfartsändamål på driftbudgeten ca 118 milj. kr. Under sjöfartsverkets fond beräknas en investeringsram av 21,8 milj. kr.

I fråga om den *civila luftfarten* minskade under budgetåret 1968/69 det totala antalet landningar på luftfartsverkets trafikflygplatser och de militära flygplatser som är upplåtna för civil trafik med knappt 1 %. Minskningen föll helt på det mindre flyget. I linjefart och chartertrafik ökade däremot antalet landningar med 7 % jämfört med föregående budgetår.

Totala antalet av- och påstigande passagerare ökade samtidigt med knappt 11 % till 4,8 milj. I utrikes linjefart blev ökningen 10 %, i inrikes linjefart 1* — Bihang till riksdagens protokoll 1970. 1 saml. Nr 1. Bil. 8.

och i utrikes chartertrafik ca 11 %. Ankommande och avgående gods ökade under året med 21 % och post med 18 %.

För *budgetåret 1970/71* beräknas under luftfartsverkets fond investeringarna till 46,5 milj. kr. Därav beräknas 13 milj. kr. för den nya flygplatsen i Sturup och ca 16 milj. kr. för arbeten på Arlanda flygplats även som programarbete m. m. avseende ett nytt stationsområde med tillhörande stationsbyggnad. Under året påbörjas utrednings- och projekteringsarbete avseende en ny flygplats i göteborgsregionen. Bland övriga planerade större investeringar kan nämnas arbeten på Kiruna och Sundsvall/Härnösands flygplatser.

Vissa frågor rörande bl. a. samordning av de civila och militära flygtrafikledningsorganisationerna övervägs f. n. av flygtrafikledningskommittén. Kommittén har lagt fram ett delförslag rörande utbildning av flygtrafikledningspersonal. I anledning härav framläggs principförslag om gemensam utbildning av civil och militär flygtrafikledningspersonal vid en nyinrättad skola förlagd till den nya flygplatsen Sturup. För budgetåret 1970/71 har medel beräknats för projekteringsarbeten avseende den nya skolan.

Driftbidraget till luftfartsverket beräknas för budgetåret 1970/71 till 7,8 milj. kr.

Beträffande *utredningsarbetet* har vägplaneutredningen i december 1969 avlämnat betänkande rörande den översiktliga vägplaneringen och därmed sammanhängande spörsmål. Under åren 1968 och 1969 har flera utredningsarbeten inom sjöfartens område avslutats bl. a. rörande lots- och fyrstatens organisation, det framtida stödet till den mindre skeppsfarten, de statliga sjöfartsavgifterna och hamnväsendet.

I fråga om det *internationella samarbetet* kan först nämnas, att frågan om fasta förbindelser över Öresund under år 1969 varit föremål för svensk-danska överläggningar på regeringsplanet. För att tjäna som underlag för dessa har från svensk sida framlagts förslag till avtal, vilket behandlats vid flera sammanträden. Vissa av de problem som är förknippade med en uppgörelse om en fast förbindelse mellan köpenhamns- och malmöområdena är emellertid för sin lösning beroende av bl. a. den utredning avseende den planerade storflygplatsen på Saltholm som under året bedrivits på dansk sida. Sedan ifrågavarande utredningsarbete slutförts, är avsikten att fortsätta överläggningarna med sikte på en uppgörelse.

Inom Europeiska transportministerkonferensen (CEMT) inriktas arbetet främst på transportekonomiska och transportpolitiska frågor samt på trafiksäkerhetsfrågor. Man fortsätter där arbetet med att söka få till stånd lättnader i de restriktiva system för den internationella godstrafiken på landsväg som f. n. tillämpas i många länder. Inom järnvägsområdet behandlas bl. a. den internationella taxestrukturen och förberedelserna för införande av automatkoppel.

Inom Centralbyrån för internationella järnvägstransporter har förberedelserna för revision av de internationella fördragen angående gods- och personbefordran på järnväg (CIM och CIV) i det närmaste slutförts. Revision av fördragen avses komma att beslutas vid en konferens i Bern i februari 1970.

Sverige har i anslutning till bl. a. den växande containertrafiken arbetat för en bättre samordning av land- och sjötransporterna samt genom insatser i bl. a. FN:s ekonomiska kommission för Europa (ECE) och i CEMT verkat för att undanröja administrativa hinder för denna trafik.

De internationella sjötransporterna har under senare år kommit att alltmer försvåras av tilltagande flaggdiskriminering på skilda håll i världen. Detta och andra problem inom den internationella sjöfarten diskuteras främst i sjötransportkommittén inom Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD) och i den s. k. Consultative Shipping Group (CSG), ett organ för sjöfartsministrarna i tolv länder, däribland de nordiska. Arbetet inriktas på att söka främja en fri och effektiv internationell sjöfartspolitik. Vid möte i april 1969 med sjöfartskommittén inom världshandelskonferensen (UNCTAD) har de vid UNCTAD II antagna resolutionerna, ägnade att främja utvecklingsländernas strävan att bygga upp egna handelsflottor, kompletterats bl. a. genom beslut om att upprätta en arbetsgrupp för internationell sjöfartslagstiftning.

På det sjöfartstekniska och nautiska området fortsätter arbetet bl. a. inom IMCO. Vid en av IMCO anordnad konferens i London under maj—juni 1969 har en ny konvention om skeppsmätning antagits. IMCO:s församling har i oktober 1969 beslutat ändringar i den internationella oljeskyddskonventionen. Ändringarna avser att i princip införa totalförbud mot oljeutsläpp från fartyg i alla världens hav genom att de nuvarande »fria» zonerna slopas, dock med vissa preciserade undantag avseende mindre utsläpp.

Sverige har vidare deltagit i en av IMCO i Bryssel i november 1969 anordnad internationell juridisk konferens om havsföreningar. Vid konferensen anlogs två konventioner. Den ena behandlar frågan om kuststaters rätt att vidta vissa åtgärder för att hindra oljekatastrofer till följd av fartygsolyckor på internationellt vatten. Den andra gäller de privaträttsliga sidorna av problemet, närmast det skadeståndsrättsliga ansvaret för oljeutsläpp.

Staterna vid Nordsjön träffade i juni 1969 en överenskommelse om samarbete vid oljeförening i nordsjöområdet.

Inom Internationella civila luftfartsorganisationen (ICAO) tilldrar sig handläggningen av flygbullerproblem och frågan om miljöeffekter i övrigt av den civila luftfarten särskild uppmärksamhet. En konferens rörande åtgärder till skydd mot bullerstörningar i närheten av flygplatser har ägt rum i Montreal under november—december 1969. Riskerna för skadeverkningar av ljudknallar och metoderna att möta dylika risker övervägs inom en av

ICAO för ändamålet tillsatt expertgrupp, i vilken Sverige är företrätt. Samma ämne behandlas inom OECD. I båda organisationerna har ingående utredningar presenterats från svensk sida.

Flera betydelsefulla bilaterala förhandlingar har förts om trafikkärligheter i skilda länder för Scandinavian Airlines System (SAS). Den allmänna luftfartspolitiska situationen kännetecknas av fortsatt hårdnande konkurrens mellan linjebolagen och en därmed förbunden ytterligare skärpning av protektionismen på området.

Bilaterala förhandlingar har förts med flera länder om vägtransportfrågor.

Trafiksäkerheten

I kampen mot trafikolyckorna och i syfte att reducera deras skadeverkningar har trafiksäkerhetsarbetet under det gångna året bedrivits på bred front. De åtgärder som vidtagits hänför sig till såväl fordonet och människan som trafikmiljön. Arbetet på att få en trafiksäkrare fordonspark genom skärpning i fordonskraven och effektivisering av fordonskontrollen har gått vidare. En rad informationsaktiviteter har syftat till att göra trafikanterna kunnigare och mera trafikmedvetna. Till bilden hör också en omfattande trafiksäkerhetsbetingad forskning vid statens trafiksäkerhetsråd och statens väginstitut, vid olika universitets- och högskoleinstitutioner etc. Frågan om samhällsplanering med speciell inriktning på trafiksäkerheten ägnas allt större uppmärksamhet. Av särskild betydelse är de successivt ökade insatserna för en bättre samordning av trafiksäkerhetsarbetet.

De i anslutning till högertrafikomläggningen tillämpade hastighetsbegränsningarna ersattes i maj 1968 av ett system med differentierade hastighetsbegränsningar, enligt vilket 90 km/tim. utgör den generellt gällande gränsen men där hastigheterna 110 km/tim. och — ifråga om motorväg — 130 km/tim. kan beslutas av statens trafiksäkerhetsverk beträffande viss väg eller vägsträcka. Systemet tillämpas enligt begäran av riksdagen tills vidare på prov. Trafiksäkerhetsverket har uppdragit åt statens väginstitut att följa dessa försök och anställa jämförelser mellan olycksläget på vägar tillåtna för hastigheten 110 km/tim. och på vägar med motsvarande standard och trafikintensitet tillåtna för hastigheten 90 km/tim. Summering och bearbetning av erfarenheterna från denna verksamhet pågår f. n. På detta område har vidare påbörjats bl. a. vissa undersökningar avseende lokala hastighetsbegränsningar.

Arbetet med utfärdande av skärpta säkerhetsbestämmelser för fordon har fortsatt under året, och nya föreskrifter har meddelats i fråga om bl. a. bromsar, däck och identifiering av fordon. På grundval av förslag av departementets expertgrupp på bilavgasområdet har ytterligare bestämmelser meddelats i syfte att begränsa luftföroreningarna från fordonsmotorer.

Vidare pågår inom trafiksäkerhetsverket arbete med att fastställa bullergränser för fordon med hänsyn till de resultat som nåtts vid förhandlingar inom ECE.

Nordisk vägtrafikkommitté överarbetar sitt förslag till gemensamma nordiska trafikregler med hänsyn till de synpunkter som förts fram vid remissbehandlingen i de fyra länderna och till de två konventioner — en om trafikregler och en om vägmärken — som upprättats i anslutning till den under hösten 1968 i FN:s regi hållna vägtrafikkonferensen i Wien. Kommitténs arbete anpassas också fortlöpande till de förhandlingsresultat som nås inom ECE, där överläggningar pågår om att bygga ut konventionerna till mera enhetliga europeiska överenskommelser. Inom CEMT och ECE fortsätter dessutom arbetet med olika frågor på trafiksäkerhetsområdet.

Av statens planverk och statens vägverk gemensamt utgivna riktlinjer för stadsplanering med särskild hänsyn till trafiksäkerheten tillämpas numera i det kommunala planeringsarbetet. Vidare bedrivs en försöksverksamhet med trafiksäkerhet i vissa tätorter vad avser redan befintliga bebyggelseområden.

Under år 1969 har skolskjutsutredningen lagt fram sitt betänkande om åtgärder för att höja skolskjutsarnas trafiksäkerhet m. m.

Under året har tillkallats en sakkunnig med uppdrag att verkställa en översyn av trafikolycksstatistiken. Vidare har sakkunniga tillkallats för att utreda och föreslå normer m. m. för trafikbuller, varjämte åt statens trafiksäkerhetsverk uppdragits att utreda vissa säkerhetsfrågor m. m. rörande utryckningsfordon.

För *budgetåret 1970/71* föreslås anslag till trafiksäkerhetsverket av tillhoppa drygt 24 milj. kr. innebärande en ökning med 4 milj. kr. Ökningen medger anställning av tjugotalet nya befattningshavare samt ökad informationsverksamhet etc.

Postverket

Efterfrågan på postverkets tjänster ökade under budgetåret 1968/69 både inom den allmänna poströrelsen och inom postbanken. Sålunda ökade postvolymen med 2 % vilket bör jämföras med en minskning med 1 % under föregående budgetår. Det sammanlagda beloppet för kassatransaktioner och gireringar ökade med 28 % från 824 till 1 055 miljarder kr. Postgirorörelsens omsättning steg under år 1969 med nära 20 % mot 23 % under föregående år. Till den kraftiga uppgången bidrog både under åren 1968 och 1969 en viss omläggning av statliga myndigheters betalningsrutiner. Inlåningen i postsparbanksrörelsen ökade under år 1969 liksom under föregående år med drygt 6 %. Postbankens totala inlåning uppgick vid utgången av år 1969 till ca 12,8 miljarder kr.

Postverkets intäkter ökade under budgetåret med ca 10 % till 2 010 milj.

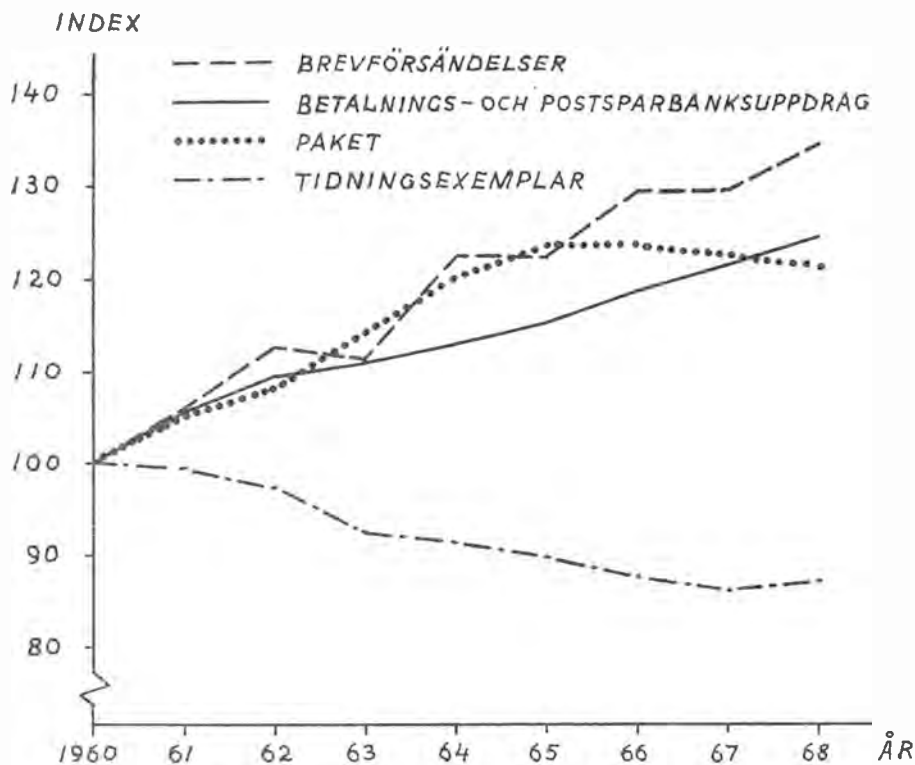

Fig. 7. Posttrafikens utveckling 1960—1968. Index 1960=100

kr. Budgetårets bruttoöverskott blev 91,5 milj. kr. Efter avskrivningar med 11,0 milj. kr. och avsättningar i postbanken med 60,5 milj. kr. blev nettoöverskottet 20,0 milj. kr.

Liksom föregående år kunde postverket under år 1968 redovisa en minskning av personalen. Minskningen, som uppgick till 655 årsanställda, kan tillskrivas den intensiva rationaliseringsverksamheten och har kunnat genomföras trots att den fortgående urbaniseringen kräver ständigt nya personalinsatser av postverket.

Den 12 maj 1968 genomfördes en fullständig omläggning av postverkets transport- och sorteringsystem. Omläggningen har följts upp genom en rad åtgärder som hösten 1968 samordnats i ett gemensamt program som fått namnet Operation Precision. Inom ramen för detta program har postflygets kapacitet ökat och flera nya landsvägspostlinjer inrättats. Säkerheten i sorteringen är nu på ungefär samma höga nivå som före omläggningen. I Operation Precision har också ingått en översyn av brevbäringen i Stor-Stockholm samt en ökad utdelning av tidningar på lördagar. En utredning om bättre expressservice har också tillsatts.

Förberedelser för anskaffning av brevsorteringsmaskiner fortgår. Under år 1969 har de första enheterna av den anläggning som skall användas av postkontoret Stockholm Ban installerats. I sin helhet planeras denna anläggning vara klar för drift år 1971. Under budgetåret 1968/69 har en ny maskinell paketsorteringsanläggning tagits i bruk i Örebro. På åtta olika platser i landet sorteras nu paket med hjälp av maskiner.

Motoriseringen av stadsbrevbäringen i villaområden har kunnat drivas mera aktivt under det gångna budgetåret, sedan brevbararbilen Tjorven har börjat levereras. Fram till utgången av budgetåret 1968/69 har 200 bilar av denna typ satts in i distributionen. Postservicen på landsbygden förbättras successivt genom utökad lantbrevbäring med bil.

Den 1 januari 1970 har statlig samdistributionsrabatt till tidningsutgivare införts i syfte att främja samdistribution av dagstidningar. Rabattberättigad samdistribution skall kunna ombesörjas av bl. a. ett nybildat dotterbolag till postverket, Tidningstjänst AB.

Genom den nya lagen om postbanken, som trätt i kraft den 1 januari 1970, har banken fått i princip samma rörelseregler som övriga bankinstitut och har därigenom fått ökade möjligheter till expansion. Från samma tidpunkt får det redan påbörjade samarbetet med Sveriges Kreditbank fastare form bl. a. genom viss styrelseidentitet i de båda bankerna.

Investeringarna för postverket avser i huvudsak byggnader och bilar. För budgetåret 1970/71 föreslås en investeringsram av 40,2 milj. kr.

Televerket

Utvecklingen inom televerket kännetecknas av en stark expansion av telefon- och telexrörelsen. Telegrafrörelsen uppvisar däremot en fortsatt tillbakagång.

Telefonrörelsen ökade kraftigare under budgetåret 1968/69 än under de närmast föregående budgetåren. Antalet beställda telefonapparater var 280 000 budgetåret 1968/69 mot 248 000 föregående budgetår. Totala antalet telefonapparater anslutna till televerkets nät utgjorde vid utgången av budgetåret 1968/69 4 216 000, vilket motsvarade 529 apparater per 1 000 invånare, en telefontäthet som överträffas endast av USA.

Totalt utväxlades ca 5 miljarder samtal under budgetåret 1968/69, varav drygt 99 % expedierades helautomatiskt. Under år 1972 beräknas automatiseringen av den inländska telefontrafiken vara helt genomförd. Möjligheterna till automatisk telefontrafik med utlandet ökade avsevärt under budgetåret 1968/69. F. n. kan abonnenterna i Stockholm, Göteborg och Malmö koppla automatiska samtal till Belgien, Danmark, Frankrike, Nederländerna, Norge, Schweiz och Västtyskland (Göteborg—Västtyskland först i februari 1970) samt abonnenterna i Stockholm under lågtrafiktid även till Finland och Storbritannien.

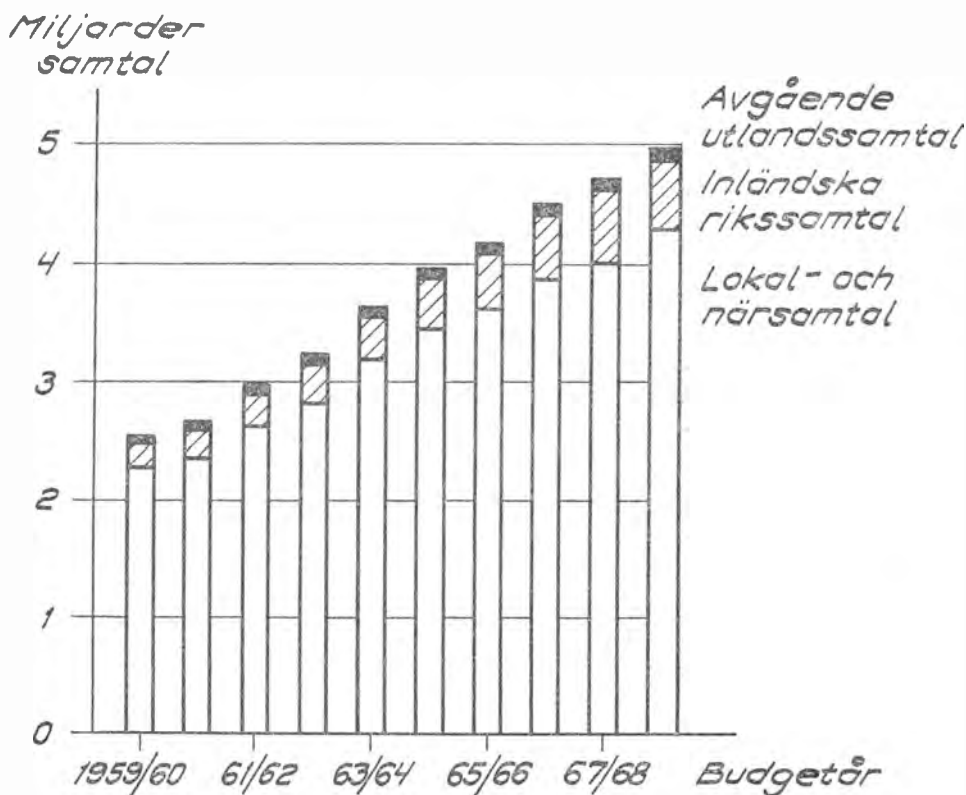

Fig. 8. Antalet lokal- och närsamtal, inländska rikssamtal samt utlandssamtal

Antalet telexabonnemang ökade under budgetåret 1968/69 med ca 700 till ca 6 400. Antalet markeringar för in- och utländska telexskrivningar ökade med nära 12 %.

Televerkets intäkter för budgetåret 1968/69 var 2 619,0 milj. kr. och kostnaderna inklusive avskrivningar 2 490,8 milj. kr. Det redovisade överskottet blev således 128,2 milj. kr. Efter korrigering för rundradioverksamhetens resultat uppgick överskottet av den egentliga televerksamheten till 157,4 milj. kr.

I mars 1969 slopades tilläggsavgiften för telefonapparater av typerna Dialog och Ericofon. Dessa apparattyper är nu standard vid nyinstallationer och flyttningar. De äldre apparattyperna kommer successivt att utbytas mot modernare, vilket bl. a. innebär att ca 30 äldre apparattyper försvinner ur televerkets nät. Apparathytarna medför en betydlig serviceförbättring för abonnenterna och dessutom en betydande produktionalisering för televerket. Förmontering av jackar i nybyggda lägenheter avses i fortsättningen ske generellt.

En omläggning till gemensam räkning för telefonavgifter och kombine-

rad avgift för TV och ljudradio genomfördes den 1 april 1969. Detta medförde utöver en stor rationaliseringsvinst för televerket en serviceförbättring för kunderna.

Under budgetåret 1968/69 pågick projektering av en gemensam nordisk jordstation för telekommunikation via satellit till USA och Kanada. Jordstationen kommer att förläggas i närheten av Tanum i Bohuslän och beräknas tas i bruk år 1971. Stationen skall medge överföring av telefoni, telegrafi och telex. Den skall vidare kunna användas för dataöverföring mellan datorer och kommer eventuellt också att utnyttjas för TV-sändningar.

Snabböverföring av stora datamängder mellan datorer kräver som regel teleförbindelser. Televerket tillhandahåller — förutom nödvändiga teleförbindelser — s. k. modemer (modulator-demodulator) på abonnemangsbasis, medan terminalutrustning för sändning och mottagning av data anskaffas och underhålls av abonnenterna själva. Verksamheten har f. n. relativt liten omfattning men som exempel på det stora intresset kan nämnas att antalet installerade modemer under budgetåret 1968/69 ökade från 226 till 456. Överföring av data via telenätet beräknas få en allt större betydelse och förutses på sikt bli televerkets största rörelsegren näst telefonrörelsen.

På det internationella området tilldrar sig telekommunikationer via satelliter särskilt intresse. Avsikten är att de nu gällande provisoriska arrangemangen för ett världsomspännande kommersiellt telesatellitnät (INTELSAT) skall ersättas av definitiva överenskommelser. Förhandlingar härom har under år 1969 förts i flera etapper i Washington och kommer att fortsätta med sikte på att nå en uppgörelse under första halvåret 1970. De diskussioner om ett europeiskt telesatellitprojekt, som förts inom Europeiska konferensen angående telekommunikationer via satelliter (CETS) har ännu inte lett till resultat. Frågan diskuteras f. n. främst inom andra organ för europeiskt rymdsamarbete i samband med spørsmålet om ett gemensamt europeiskt rymdprograms omfattning och inriktning.

I fråga om investeringar i teleanläggningar föreslås för *budgetåret 1970/71* en investeringsram av 592,1 milj. kr.

Sammanställning

Anslagen för nästa budgetår inom kommunikationsdepartementets verksamhetsområde beräknas till sammanlagt 3 704,1 milj. kr. Härav hänförs sig 2 568,5 milj. kr. till driftbudgeten och 1 135,6 milj. kr. till kapitalbudgeten. I följande sammanställning har en grov specifikation gjord av anslagen och förändringarna på olika anslagsgrupper. I det anvisade beloppet för budgetåret 1969/70 ingår anslag av engångskaraktär samt vissa belopp som hänförs sig till verksamhet som överförts till civildepartementet med sammanlagt ca 120 milj. kr., varav ca 73 milj. kr. hänförs sig till driftbudgeten

	Anvisat 1969/70	Förslag 1970/71 (milj. kr.)	Förändring
DRIFTBUDGETEN			
<i>Sjätte huvudtiteln</i>			
A Kommunikationsdepartementet m. m.	13,1	7,4	— 5,7
B Vägväsendet	1 975,1	1 986,4	+11,3
C Trafksäkerhet	31,7	36,3	+ 4,6
D Sjöfart	120,9	118,0	— 2,9
E Institut m. m.	41,9	43,1	+ 1,2
F Diverse	344,1	377,4	+33,3
Summa för driftbudgeten	2 526,8	2 568,5	+41,7
KAPITALBUDGETEN			
<i>I Statens affärsverksfonder</i>			
A Postverket	66,0	41,3	—24,7
B Televerket	598,3	592,1	— 6,2
C Statens järnvägar	382,2	367,6	—14,6
D Luftfartsverket	30,5	48,0	+17,5
IV Statens utlåningsfonder	0,0	0,0	—
V Fonden för låneunderstöd	7,5	7,5	—
<i>IX Diverse kapitalfonder</i>			
Statens vägverks förrådsfond	59,8	56,2	— 3,6
Sjöfartsverkets fond	29,4	22,9	— 6,5
Summa för kapitalbudgeten	1 173,7	1 135,6	—38,1
<i>Totalt för kommunikationsdepartementet</i>	3 700,5	3 704,1	+ 3,6

och ca 47 milj. kr. till kapitalbudgeten. Med beaktande av detta blir det reela ökade anslagsutrymmet på driftbudgeten ca 115 milj. kr. och på kapitalbudgeten ca 10 milj. kr.

För att komplettera bilden av kommunikationsdepartementets verksamhetsområde bör nämnas, att kostnaderna för statens affärsdrivande verk inte tas upp på riksstaten utan i särskilda driftstater, som Kungl. Maj:t fastställer. De sammanlagda kostnaderna — exkl. avsättning till värdeminskningsskonto — för postverket, televerket, statens järnvägar och luftfartsverket har för innevarande budgetår i driftstater beräknats till ca 6 miljarder kr. Kostnaderna täcks av verkens intäkter.

Antalet anställda, uttryckt i helårsarbetande, inom departementets verksamhetsområde utgör i genomsnitt 142 000 under innevarande budgetår. Därav hänför sig 126 000 till de fyra nämnda affärsverken.

*Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott
den 2 januari 1970.*

Närvarande:

Statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, HOLMQVIST, ASPLING, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDKVIST, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG, BENGTSSON, LÖFBERG, NORLING, CARLSSON, LIDBOM.

Chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Norling, anmäler de frågor som gäller utgifterna för budgetåret 1970/71 inom kommunikationsdepartementets verksamhetsområde och anför.

DRIFTBUDGETEN

Sjätte huvudtiteln

A. Kommunikationsdepartementet m. m.

A 1. Kommunikationsdepartementet

1968/69 Utgift ¹	26 155 000
1969/70 Anslag	8 365 000
1970/71 Förslag	5 553 000

¹ Anslagen Kommunikationsdepartementet: Avlöningar och Kommunikationsdepartementet: Omkostnader

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 34 517 kr.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71
<i>Personal</i>		
Handläggande personal	72	—31
Övrig personal	50	—15
	122	—46

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71
<i>Anslag</i>		
Avlöningar	6 471 000	—2 229 000
Sjukvård	14 000	— 5 000
Reseersättningar	100 000	—
Expenser	291 000	— 65 000
Lönekostnadspålägg	1 489 000	— 513 000
	8 365 000	—2 812 000

Sedan de grupper av ärenden som rör länsstyrelserna m. m., kommunerna och den fysiska planeringen den 1 juli 1969 flyttats från kommunikationsdepartementet till civildepartementet kan anslaget minskas med 3 268 000 kr. Samtidigt beräknar jag ett ökat medelutrymme bl. a. under avlöningsposten vilket motiveras av behovet att förstärka bl. a. departementets planerings- och budgetsekretariat för vissa utredningsarbeten. Vidare har jag under posten till expenser räknat in 5 000 kr. för engångsanskaffning av inventarier m. m.

Under återopande av det anförda samt med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Kommunikationsdepartementet* för budgetåret
1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 5 553 000 kr.

A 2. Kommittéer m. m.

1968/69 Utgift	14 554 000	Reservation	1 010 000
1969/70 Anslag	4 350 000		
1970/71 Förslag	1 560 000		

¹ Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 3 414 kr.

Med hänsyn till reservationen under anslaget och den beräknade omfattningen av kommittéverksamheten efter överflyttningen av vissa slag av ärenden till civildepartementet kan anslaget minskas med 2 790 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Kommittéer m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa
ett reservationsanslag av 1 560 000 kr., därav hälften att avräknas mot automobilskattemedlen.

A 3. Extra utgifter

1968/69 Utgift	243 000	Reservation	159 000
1969/70 Anslag	410 000		
1970/71 Förslag	260 000		

¹ Varav 150 000 kr. på tilläggsstat (prop. 1969: 150, SU 182, rskr 416)

Efter frånräkning av det på tilläggsstat anvisade engångsbeloppet bör anslaget med hänsyn till inträffade kostnadsstegringar samt en förutsedd ökad belastning under nästa budgetår räknas upp med 20 000 kr. Samtidigt bör anslaget räknas ned med 20 000 kr. beroende dels på den förut nämnda överflyttningen av vissa arbetsuppgifter till civildepartementet dels på att representationskostnader för vissa myndigheter inom departementets verksamhetsområde i stället beräknats under resp. myndighetsanslag.

Anslaget bör sålunda föras upp med 260 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Extra utgifter* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 260 000 kr.

B. Vägväsendet

Statens vägverk

Statens vägverk är central myndighet för ärenden rörande allmänna vägar och gator samt statsbidrag m. m. till den enskilda väghållningen. Verket handhar även viss tillsyn över enskilda järnvägar, spårvägar och tunnelbanor.

Den centrala verksamheten är fördelad på driftavdelningen, byggnadsavdelningen, tekniska avdelningen, ekonomiavdelningen, administrativa avdelningen och revisionssektionen. På det regionala planet finns en vägförvaltning i varje län, sju byggnadsdistrikt samt ett antal projekteringskontor.

Väg- och trafiklagstiftningen innehåller de grundläggande bestämmelserna för verksamheten.

Statens vägverk har i skrivelse den 15 augusti 1969 lagt fram förslag till anslagsframställning för budgetåret 1970/71 m. m. I samband härmed har lämnats en årsrapport för verksamhetsåret 1968.

I. Allmän översikt över vägväsendet

1. Befolkningens och trafikens utveckling

Enligt de befolkningsprognoser som framlagts i Länsplanering 1967 väntas stadsregionernas andel av rikets totala folkmängd under perioden 1965—1980 stiga till nära 75 % varav de fyra största regionerna torde komma att svara för åtminstone hälften. Av rikets totala folkökning beräknas vidare 70 % komma att falla på de tre storstadslänen. En sådan utveckling kommer att leda till en successiv ökning av det totala trafikarbetet i stadsregionerna. Detta ökar också på grund av den sedan länge kända utglesningen av folkmängden i de centrala stadsdistrikten vilken motsvaras av en befolkningstillväxt i stadsbygdens yttre delar. Denna tendens kommer sannolikt att fortsätta. Industrin, liksom även partihandeln och vissa delar av den mera ytkrävande detaljhandeln kan väntas följa ett likartat utvecklingsmönster.

Kostnaderna för att möta denna trafikökning genom nya trafikleder är förhållandevis högre ju större en tätort är. För att kunna avveckla trafikmängderna i de större städerna på ett tillfredsställande sätt fordras nämligen ofta komplicerade och kostnadskrävande trafikledslösningar. Även lederna mellan stadsregionerna kommer att behöva byggas ut. Behoven accentueras av omflyttningen inom stadsregionerna samt det faktum att stadsregionerna blir allt större.

Personbilsbeståndet som f. n. omfattar ca två miljoner enheter väntas

enligt föreliggande prognoser uppgå till drygt tre miljoner år 1975, omkring fyra miljoner år 1980 och drygt sex miljoner år 2000. Det totala bilbeståndet kan beräknas ligga ungefär 5 % högre.

Det totala trafikarbetet i landet uppgick år 1950 till 6,6 miljarder fordonskm och år 1966 till 32,6 miljarder fordonskm vilket innebär en årlig ökning med 10,5 % under den mellanliggande perioden. I långtidsbudgeten för åren 1970—1979 beräknas motsvarande ökning till 9 %. Det finns en klar tendens till en koncentration av trafiken till huvudvägnätet. På riksvägarna, som utgör 13 % av landsbygdens allmänna vägnät, utförs sålunda f. n. inte mindre än 59 % av trafikarbetet. Ungefär två tredjedelar av trafikarbetet utfördes under år 1967 på det s. k. tunga vägnätet, vars längd utgjorde ca 18 % av det totala statliga vägnätet.

Persontrafikarbetet utgörs enligt 1965 års långtidsutredning till hälften av arbetskrafts pendling mellan regionernas yttre och inre delar vilket skapar höga trafiktoppar under ett fåtal timmar per dygn. Trafiklederna måste dimensioneras med beaktande av dessa förhållanden. Det är sannolikt att denna trafikform fortsätter att öka dels på grund av urbaniseringen i sig själv, dels på grund av tätortsytornas ökande utbredning. Lokaliseringen av arbetstillfällen till tätorternas centra i förening med boendekoncentrationen till ytterområdena talar vidare för att efterfrågan från trafikanternas sida inte kommer att vika.

Det transportarbete, som uträttas av lastbilarna ökar starkt — 12 % per år mellan åren 1950 och 1966 — trots lastbilarnas minskade andel av fordonsbeståndet. Förklaringen ligger i en ökning av bilarnas lastförmåga bl. a. genom ökad användning av släpvagnar.

Lastbilarnas andel av det totala inrikes transportarbetet (tonkm) uppgick år 1950 till 19,7 %, år 1961 till 40,5 % och år 1966 till 50,3 %. Fram till år 1980 beräknas andelen ytterligare öka till 63 à 70 %.

2. Standarden på det statliga vägnätet

Per den 1.1.1969 omfattade rikets vägnät sammanlagt ca 332 000 km. Fördelningen på olika vägkategorier framgår av följande tablå.

Vägkategori	längd i km	andel %
Allmänna vägar på landsbygden:.....	197 690	29
riksvägar	12 160	
primära länsvägar	10 100	
övriga länsvägar	75 430	
Allmänna vägar och gator i städer som är vägghållare..	213 450	4
Enskilda vägar med underhållsbidrag.....	61 350	19
Enskilda vägar utan underhållsbidrag.....	ca 159 200	48
	ca 332 000	100

¹ Därav motorvägar ca 330 km. Övriga riksvägar och primära länsvägar, tillsammans ca 22 300 km, utgör huvudvägnätet, där merparten av persontrafik- och transportarbetet utförs

² Därav bidragsberättigad del ca 5 400 km

Av den totala längden av de allmänna vägarna var den 1 april 1969 ca 24 % upplåten för belastningen 10 tons axeltryck och 16 tons boggitryck. Däri ingår 89 % av riksvägarnas längd. Ca tre fjärdedelar av de 9 522 broarna tillåter 10 tons axeltryck och 16 tons boggitryck, vilket innebär en ökning med ca 3 % från föregående år.

I början av år 1969 var 43 595 km (45 %) av det allmänna vägnätet försett med ett varaktigare slitlager än grus, en ökning under året med 2 %. Härav var 26 % belagda vägar och 19 % oljegrusbehandlade. Detta innebär att under året 1 600 km väg försetts med ett varaktigare slitlager än grus.

Vägverket utförde år 1968 en ny inventering av standarden inom huvudvägnätet på basis av en kvalitetsgradering av varje särskilt vägvagnsnitt. Denna kvalitetsgradering ger ett siffermässigt uttryck av de geometriska egenskaperna och bärigheten. Undersökningen som utgått från aktuella trafikförhållanden visar enligt vägverket följande:

	Fullgod standard %	Godtagbar standard %	Icke godtagbar standard km	%
Riksvägar	35,5	29,0	4 554	35,5
Genomgående länsvägar	21,5	27,5	6 600	51,0

Eftersom huvudvägnätet i stort sett utgörs av belagda vägar kommer en framtida standardhöjning för den del av detta som har icke godtagbar standard att avse dels ökning av bärigheten, vilka åtgärder faller på anslaget Drift av statliga vägar och dels nybyggnader vilket faller på anslaget Byggande av statliga vägar.

3. Beredskapsarbeten

I den statliga sysselsättningspolitiken ingår att säkra hög och jämn sysselsättning. För vägverkets del ställer detta krav på planering för att vid behov snabbt kunna sätta i gång vägprojekt som beredskapsarbeten. Beredskapsarbetena drivs i dels vägverkets (VV), dels arbetsmarknadsverkets (AMS) regi. Vägverket svarar för projektering, planering och marklösen.

Beredskapsarbetenas (vägbyggande) omfattning har varit följande:

År	Vägbyggnad		Därav	
	i VV regi	i AMS regi	riksvägar tusental kr.	länsvägar
1968.....	206 877	58 099	71 654	193 322
1967.....	160 389	71 101	84 212	147 278
1966.....	142 245	70 121	106 289	106 077
1965.....	199 274	68 212	114 986	152 500
1964.....	229 991	73 836	130 782	173 045

Under år 1968 har en sammanlagd väglängd av totalt ca 140 km öppnats för trafik. Vidare har tidigare påbörjade arbeten avseende ca 300 km väg pågått. Dessa vägar kommer att öppnas för trafik budgetåret 1969/70 eller senare. Dessutom har företag motsvarande en total väglängd av ca 120 km påbörjats. Även dessa kommer att avslutas budgetåret 1969/70 eller senare.

Beredskapsarbetena har i betydande utsträckning lokaliserats till norrlandsregionen. Härigenom har byggnadsplanerna i syd- och mellansverige kommit att eftersättas. Vägverket har beräknat att en årlig ökning till år 1974 med 45 milj. kr. behövs för att fullgöra de eftersatta insatserna i dessa delar av landet.

4. Utvecklingen inom vägverket

Antalet anställda vid verket uppgick den 1 juli 1969 till 13 200, en minskning från samma tidpunkt år 1968 med 440. Härav är 4 990 tjänstemän och 8 210 arbetare. Under år 1968 beräknas dessutom i genomsnitt ca 2 500 beredskapsarbetare och 3 450 övriga arbetare ha sysselsatts med arbeten, för vilka verket står som byggherre.

Genom beslut den 5 september 1969 har Kungl. Maj:t medgett att en ny linjeorganisation införs för vägdriften. De nuvarande arbetsområdena inom vägförvaltningarna förs samman till ett antal driftområden under chefskap av driftområdesledare — nyinrättade befattningar. Driftområdena blir sammanlagt 61 och omfattar vart och ett 4—6 arbetsområden. Genom den nya organisationen förbättras planeringen av personal- och maskinutnyttjandet varjämte arbetsledarna för arbetsområdena — vägmästarna — avlastas från vissa administrativa uppgifter och kan helt ägna sig åt de arbetsledande funktionerna.

Sedan den 1 juli 1967 har antalet tjänstemän minskat med 210. Efter en mindre uppgång under år 1970 främst sammanhängande med införandet av den förändrade linjeorganisationen beräknas antalet tjänstemän under år 1971 uppgå till 5 060.

Det antal tjänstemän som verket f. n. förfogar över bedöms vara tillräckligt för att genomföra framlagda verksamhetsprogram.

Genomförandet av den nya linjeorganisationen, ökat utnyttjande av styrmedel för administrationen (programbudgetering och ADB) kräver dock en delvis annan personalsammansättning. Denna omställning kommer i första hand att ske genom vidareutbildning av den befintliga personalen.

Även den fortlöpande tekniska utvecklingen medför ökade krav på utbildning framför allt i elementär vägbyggnads- och vägunderhållsteori samt i arbetslivsorientering. Inom vägverket bedrivs ett omfattande arbete för att möta dessa krav.

På grundval av den under senare år tillämpade arbetsmetodikerna vid byggande och underhåll av vägar kan behovet av arbetare för den statliga väg-

hållningen samt för uppdragsverksamheten uppskattas till ca 12 000 årsarbetare. Denna siffra anknyter till 1968 års arbetsvolym men vägverket räknar med att en på sikt förbättrad produktivitet skall göra det möjligt att med i stort sett oförändrat antal årsarbetare prestera en ökad arbetsvolym.

Vägverkets egen arbetarstyrka har sedan mitten av 1950-talet minskat från drygt 11 000 till f. n. ca 8 200. För den närmaste femårsperioden beräknar verket en ytterligare minskning till ca 8 000.

5. Planerings- och budgetsystemets uppbyggnad

Den statliga planeringen för åtgärder inom det allmänna väg- och gatuväsendet tar i princip sikte på att anpassa de olika insatserna till trafikutvecklingen. Efterfrågan på vägtjänster bedöms i huvudsak med ledning av prognoser för biltrafiken. För godstrafiken sker beräkningen därvid på basis av prognoser för bl. a. industriproduktionens utveckling medan beräkningen av persontrafiken anknyter till prognoser för befolkningens och fordonsbeståndets omfattning och lokalisering.

Till de mera objektiva faktorerna såsom trafikflöde och transportarbete läggs vid bedömningen av erforderliga åtgärder vissa standardkriterier för linjeföring, bredd, trafikåtskillnad, bärighet, beläggning, säkerhetsåtgärder m. m.

Kriterierna står i allmänhet i relation till trafikmängden varför standarden kommer att anpassas till denna — t. ex. motorväg eller tvåfältsväg i olika utföranden. Därvid görs en ekonomisk utvärdering varvid främst trafikanternas totala tidsvinst värderas och ställs som intäkt mot kostnaden för vägprojektet. Detta innebär att en form av lönsamhetsbedömning sker. Vid bedömningen tas hänsyn till förutom trafikanternas tidsvinster följande faktorer, nämligen effekten av förändringar i trafikarbetet på grund av vägförkortningar, förändringar i olycksfrekvensen, byggnadskostnadernas storlek samt förändringar i underhållskostnaderna. Metoden används för att ta fram underlag för angelägenhetsgradering av de olika projekten bl. a. i långtids- och flerårsplaner för det statliga vägbyggandet samt inom det förstärkta vägunderhållet. Lönsamhetsbedömningarna ingår sålunda som en integrerad del i det planeringssystem som syftar till att så långt möjligt säkra ett samhällsekonomiskt optimalt utnyttjande av de resurser som ställs till förfogande för att tillgodose efterfrågan på vägtjänster. Systemet innehåller dock vissa osäkerhetsfaktorer.

För det första är efterfrågan på vägtjänster elastisk och avhängig av det vägnät, som erbjuds trafikanterna. Trafikmängden mellan ett par orter är sålunda beroende av avståndet i tid och väglängd. Erbjuds trafikanterna en kort och snabb väg, erhålls ett större trafikutbyte än om det enbart finns en mera svårframkomlig eller längre förbindelse. Vid oförändrade förutsättningar i övrigt kan därför i princip maximalt trafikutbyte erhållas med en

snabb väg i en sträckning, som sammanfaller med fågelvägen. Hur stor dämpningen av trafiken blir vid de vägförlängningar, som i praktiken förekommer, är svårt att beräkna, då underlaget för att bedöma hur trafikmängden varierar beroende på utbudet av vägtjänster är ofullständigt.

Den andra omständigheten som bör beaktas är att tillgången på vägtjänster påverkar lokaliseringen av olika trafikallstrande verksamheter i samhället. Detta beroende kan ta sig uttryck i en effekt som innebär att förbättringar av vägkommunikationerna påverkar lokaliseringen av nya aktiviteter, som i sin tur påfordrar ytterligare väginvesteringar osv.

För det tredje är vägplaneringen ännu inte i tillräcklig utsträckning integrerad med planeringen inom andra sektorer. Samordnade regionalpolitiska bedömningar bör härvid eftersträvas i första hand på länsplanet. Av betydelse från samhällsekonomisk synpunkt är bl. a. att ta vara på möjligheterna att kanalisera trafiken i nya större trafikleder av godtagbar standard, vilket även torde medföra avlastning av det sekundära vägnätet.

För det fjärde eftersträvas kontinuitet i vägstandarden, varför hänsyn härtill måste tas vid prioriteringen. Ett vägvagnsnitt kan inte ses isolerat utan bör betraktas som en länk i ett vägsystem. Trafikflödet på en väg är sammansatt av ett antal trafikströmmar, som tillgodoses i olika grad av den sträckning vägen har. Förändringar av vägnätet genom tillkomst av en eller flera nya vägar eller genom standardförbättringar medför en annan trafikfördelning vars konsekvenser är svåra att beakta.

Målet för planeringen vad gäller ny- och ombyggnadsåtgärder är att så långt möjligt anpassa dessa för den kvantitativt sett dominerande kortdistanstrafiken så, att ett logiskt sammansatt och från standardsynpunkt kontinuerligt vägsystem för hela landet erhålls. Inom vägverket pågår en översiktlig undersökning för att utröna med vilken grad av effektivitet behoven i de viktigaste fjärrtrafikrelationerna tillgodoses av det nuvarande vägnätet. Resultaten får ses bl. a. som en bedömning av i vilken utsträckning behov av helt nya vägsträckningar föreligger. Utöver trafikmängdkriteriet används således ett funktionellt kriterium. Redan nu har i en del fall ombyggnad med sikte på t. ex. framtida motorväg upptagits vid mindre trafikmängder än de gränsvärden som tillämpas, vilket skett för att så vitt möjligt erhålla ett kontinuerligt motorvägnät. I andra fall, där kriterierna för motorväg är uppfyllda, förutsätts däremot endast ombyggnad till fyrfältsväg med korsningar i plan. Det funktionella kriteriet används således främst som en kontroll av att utbudet av vägtjänster får en sådan geografisk fördelning att behovet av viktiga fjärrtrafikrelationer tillgodoses och att helhetsbilden av huvudvägnätet och dess funktioner i samhället blir tillfredsställande beaktad.

Ett sammanfattande uttryck för kriterierna för linjeföring, bredd, trafikåtskillnad, m. m. är vägarnas geometriska standard. Nuläget i detta hänseende bestäms med ledning av vägverkets kvalitetsgradering av väg-

nätet. Behoven av ny- eller ombyggnad bedöms med hänsyn till antaganden om den framtida trafikmängden på vägarna, vilken också är avgörande för val av vägtyp. Standardkraven vid olika trafikmängder är f. n. följande.

Erforderlig standard vid ny- eller ombyggnad	Trafikmängd år 1985 fordon/ årsmedeldygn
Motorväg ¹	≥ 9 000
Tvåfältsväg av hög standard.....	3 000—9 000
Tvåfältsväg av normal standard.....	500—3 000
Tvåfältsväg av låg standard.....	< 500

¹ På kortare sträckor, där trafiken år 1985 är större än 9 000 f/ÅMD, har särskilt intill tätorter förutsatts väg med dubbla körbanor med plankorsningar.

I anslutning till arbetet med behovsplanerna för perioden 1970—1984 har försök gjorts att genom ekonomiska kalkyler bestämma de optimala typsektionerna (vägbredderna) med tillhörande geometrisk utformning i övrigt.

Med ledning av tillgängliga genomsnittsvärden för vägstnader, trafikanternas olycks-, tids- och fordonskostnader har uppställts följande tillämpningsområden för olika typsektioner.

Typsektion (K=körbanelbredd V=vägrensbredd)	Tillämpningsområde fordon/årsmedeldygn öppningsåret
Motorväg 32,0 m.....	6 000—
K7,5+2V2,0 11,5 m.....	2 500—6 000
K7,0+2V1,0 9,0 m.....	1 500—2 500
K7,0 7,0 m.....	500—1 500
K6,0 6,0 m.....	200— 500

Gränserna mellan tillämpningsområdena har dragits vid de trafikmängder där merkostnaden för vägar med en bredare typsektion uppvägs av den besparing i trafikanternas kostnader som uppstår vid en bredare väg.

Gränsen 6 000 fordon per årsmedeldygn (f/ÅMD) för byggandet av en motorväg kan enligt vägverket behöva höjas väsentligt (t. ex. till 10 000 f/ÅMD), där byggnadskostnaden, såsom fallet är vid de största tätorterna, är exceptionellt hög. För att erhålla ett kontinuerligt motorvägnät bör vägen byggas om i en del fall med en första körbana i en blivande motorväg vid mindre beräknade trafikmängder än kriterierna anger.

Tillämpningen av de angivna kriterierna innebär att under perioden 1970—1985 ca 2 600 km ny motorväg erfordras, dvs. ca 175 km per år. Byggnadskostnaden bedöms till ca 11,5 miljarder kr. Ett genomförande av detta program skulle kräva väsentliga uppräknningar av byggnadsanslaget. Vid en fortsatt oförändrad anslagsnivå skulle ca 1 000 av nyssnämnda 2 600 km i stället komma att byggas ut endast som tvåfältsväg med hög standard vilket dock minskar anslagsbehovet med endast ca 1,8 miljarder kr. för hela perio-

den. De kostnader som därvid uppstår för trafikanterna och samhället i form av tidsförluster, olyckstillfällen m. m. uppgår till betydligt större belopp.

Som målsättning för b ä r i g h e t s s t a n d a r d e n på huvudvägnätet har uppställts ett axeltryck på 10 ton och ett boggitryck på 16 ton vilket ansetts vara rimligt med hänsyn till godstransporternas omfattning på detta vägnät. Om vägkroppen inte är byggd eller förstärkt för denna bärighet bör vägen antingen — vid icke godtagbar geometrisk standard — byggas om vilket framgår av kriterierna för geometrisk standard, eller — vid godtagbar geometrisk standard — förstärkas till fullgod bärighet. Samtliga broar på riksvägarna och de primära länsvägarna som inte är klassificerade för 10/16 tons axel/boggitryck bör byggas om eller förstärkas.

När det gäller sekundärvägnätet torde det inte vara lönsamt att på alla vägar utföra förstärkningar till 10/16 tons axel/boggitryck. Vid bestämning av omfattningen av ett förstärkningsarbete på detta vägnät är det också nödvändigt att ta hänsyn till möjligheterna att foga in den aktuella vägdelen i ett vägsystem med högre bärighet än 8/12 tons axel/boggitryck. Om en vägdela i sekundärvägnätet behöver förstärkas eller förbättras av andra skäl, t. ex. på grund av underhållskostnadernas storlek eller av trafiksäkerhetsskäl räknas normalt samtidigt med en förstärkning av bärigheten så att 10/16 tons axel/boggitryck kan tillåtas åtminstone under de perioder då tjällossning inte pågår.

Vad gäller målsättningen för vägnätets u n d e r h å l l s s t a n d a r d har utgångspunkten varit den nuvarande standarden i fråga om trafiksäkerhet, reshastighet och bärighet. Driftåtgärderna indelas i servicearbeten, egentligt vägunderhåll och förstärkningsarbeten. Det har inte ansetts möjligt att ställa upp konkreta kriterier för huvudgruppen servicearbeten. Enligt vägverkets praxis åtgärdas dock mer trafikerade vägar först. Genom redovisningssystemet blir siffermaterial tillgängligt från uppföljningen av de senaste årens kostnader för servicearbeten varigenom underlag erhålls för beräkning av de framtida normalkostnaderna för servicearbeten. En år 1966 utförd underhållsinventering har vidare enligt vägverket visat ett eftersatt behov av underhållsåtgärder för bibehållande av nuvarande standardnivå främst vad gäller beläggnings- och torrlägningsarbeten. Ytterligare eftersättning liksom eftersättning av brounderhåll hör enligt vägverket ej ske bl. a. från trafiksäkerhetssynpunkt.

Vid diskussionen av kriterierna för slitlagerstandarden på det framtida vägnätet har utgångspunkten varit att riksvägarna och de primära länsvägarna bör vara försedda med beläggning. För det sekundära vägnätet är målsättningen att grusslitlager accepteras för ett trafikflöde lägre än 300 f/ÅMD och oljegrusslitlager för intervallet 300—1 000 f/ÅMD. I praktiken måste man emellertid räkna med att övergång till oljegrus eller beläggning i vissa fall bör ske redan vid lägre trafikflöden på grund av exempelvis sanitära olägenheter i samhällen, exceptionellt hög somarmedeldygnstrafik,

eller brist på lämpligt grusmaterial. Behovet av ett stomvägnät för den tunga trafiken måste dessutom beaktas. Den aktuella målsättningen innebär härvidlag att förstärknings- och ombyggnadsarbeten på det sekundära vägnätet utförs så att bärigheten på den åtgärdade sträckan motsvarar 10/16 ton. Punkt förstärkningar av denna art innebär dock inte att vägen kan motsvara denna bärighet under hela året varför periodiska avstängningar för tung trafik på grund av tjällossningen även i fortsättningen kommer att ske för en stor mängd vägar.

Angivna målsättningar har lagts till grund för beräkningar av anslagsbehovet för drift av statliga vägar för perioden 1970—1985 och omfattar kostnaderna för servicearbeten, egentligt vägunderhåll och det eftersatta behovet av underhållsåtgärder för hela det allmänna vägnätet där kronan är väghållare. Dessutom ingår kostnaderna på det sekundära allmänna vägnätet för istandsättning genom förstärknings- och ombyggnadsarbeten för att motsvara de uppställda standardkriterierna. På basis av 1966 års fördelning har med hjälp av länsvisa tillväxtfaktorer för biltillväxten framräknats vägnätets fördelning på trafikklasser år 1970, 1975, 1980 och 1985 allt fördelat på slitlagertyp. De totala underhållskostnaderna har därefter beräknats med utgångspunkt från driftkostnadsstatistiken och prognoserna om utvecklingen av fordonstrafiken.

II. Vägverkets anslagsframställning för budgetåret 1970/71, m. m.

Vägverket är en av de myndigheter som deltar i pågående försöksverksamhet med programbudgetering. Verket har föreslagit en indelning av verksamheten i följande program och delprogram nämligen Ämbetsverksuppgifter, Drift av statliga vägar, Byggande av statliga vägar, Bidrag till drift av kommunala vägar och gator, Bidrag till byggande av kommunala vägar och gator, Bidrag till drift av enskilda vägar, Bidrag till byggande av enskilda vägar samt Tjänster till utomstående. Programmen ansluter till den omläggning av anslagen under vägväsendet som genomförts fr. o. m. budgetåret 1969/70.

Ämbetsverksuppgifter. Detta program inrymmer översiktlig vägplanering, fastställande av arbetsplaner, försvarsfrågor och järnvägsärenden.

Planeringen för verksamheten avser perioden 1971—1975. En viss ökning av verksamheten förutses. Anslagsberäkningen för budgetåret 1970/71 innebär dock oförändrad reell nivå och slutar på 4,1 milj. kr.

Drift av statliga vägar. Detta program omfattar dels åtgärder för trafikens framkomlighet och säkerhet samt vägfunktionens bibehållande, dels förstärknings- och ombyggnadsarbeten främst i fråga om det sekundära vägnätet samt standardhöjande åtgärder rörande samhällen, broar och trafiksäkerhet. Av dessa två grupper har den första, benämnd servicearbeten och egentligt vägunderhåll, av hävd gått i första hand vad gäller disposi-

tionen av tillgängliga medel. Planeringen för verksamheten avser perioden 1970—1985 och baseras på nuvarande standardkrav i fråga om trafiksäkerhet, reshastighet och bärighet.

Omfattningen av servicearbeten och egentliga underhållsåtgärder är i princip proportionell mot vägnätets omfattning, trafikintensiteten samt väderleken. Med utgångspunkt från normalår ifråga om väderleken bör alltså kostnadsutvecklingen i stort sett följa utvecklingen av vägnätets längd inom varje vägkategori och trafikklass. Som vägkategori har valts slitlager-beläggningstyp, vilken beräknas komma att fördela sig i enlighet med de trafikrörliga kriterierna för beläggning vilka beskrivits i det föregående. Med hjälp av vägverkets kostnadsstatistik från åren 1965 och 1966 över trafikberoende och trafikoberoende kostnader kan framräknas en mot olika trafikmängder svarande kostnad för viss period.

Volymen av erforderliga förstärknings- och ombyggnadsåtgärder har beräknats med utgångspunkt från att det sekundära vägnätet skall upprustas till den nivå som anges av gällande standardkriterier. Här spelar etablerandet av ett stomvägnät för den tunga trafiken stor roll. För förstärkningsarbetena tillämpas de lönsamhetsbedömningar för vilka redogjorts i det föregående.

Kalkylresultatet uttrycks som en ökning eller minskning av de totala kostnader som följer av övergång mellan olika slitlagertyper och baseras på trafikmängdsprognoser. Förstärkningskostnaden beräknas därvid till 170 kr./m resp. för lågtrafikerade vägar 125 kr./m. Beräkningarna visar att vid en trafik överstigande 300 fordon per årsmedeldygn ($f/\text{ÅMD}$) bör förstärkningsarbeten utföras (1 000 $f/\text{ÅMD}$ vid beläggning). Den genomsnittliga trafikmängden för de vägar som förutses bli förstärkta är 450 $f/\text{ÅMD}$. Vid denna trafik blir räntabiliteten större än 8 %.

Den sålunda fastställda målsättningen innebär att 12 470 km grusvägar bör förstärkas med oljegrus och att 3 060 km oljegrusvägar bör förses med beläggning. Slitlagerförändringen medför att andelen grusvägar under planeringsperioden minskar från 57 till 37 %, medan andelen oljegrusbelagda vägar ökar från 18 till 24 % och belagda vägar ökar från 25 till 39 %.

Erforderliga ombyggnadsåtgärder på det sekundära vägnätet inkl. ombyggnader inom samhällen och av svaga broar samt enklare kurvrätningar har bedömts av vägförvaltningarna i samband med upprättandet av behovsplaner för vägbyggandet.

År 1966 utfördes en inventering av de allmänna vägarna i syfte att kartlägga vägarnas faktiska tillstånd i underhållsavseende. Resultatet visar ett behov av åtgärder främst vad gäller diken och slitlager som är av engångskaraktär. Dessa åtgärder representerar enligt vägverket ett eftersatt behov vars avhjälpande anses angeläget.

I behovsplanen har slutligen bland sakkostnaderna inräknats kostnaderna för underhåll av belysning och mitträcken.

För administration har beräknats ett pålägg på summan av kostnaderna för nyssnämnda poster. Beloppet avser huvudsakligen personalkostnader, reseersättningar och utbildningskostnader.

Sammanfattningsvis upptar behovsplanen för i det förenämnda redovisade åtgärder hänförliga till detta program 18 200 milj. kr. under perioden 1970—1985. För budgetåret 1970/71 begär vägverket till drift av statliga vägar 836 milj. kr. enligt följande fördelning.

	milj. kr.
Service- och egentliga vägunderhållsåtgärder.....	657
Förstärkningsåtgärder, sekundära vägnätet	116
Administration (ca 8 %)	63
	836

Byggnad av statliga vägar. Detta program omfattar ny- och ombyggnadsåtgärder på det statliga vägnätet. För behovsplanen som avser perioden 1970—1985 samt för de lönsamhetsbedömningar som tillämpas vid planens upprättande har redogjorts i det föregående. De sammanlagt erforderliga byggnadsåtgärderna under behovsplaneperioden omfattar ombyggnad av 8 940 km väg och förbättring av 2 755 km väg vilket tillsammans innebär att nära hälften av rikets huvudvägnät berörs av åtgärder i någon form. I ombyggnadsåtgärderna ingår byggnad av:

- 1 579 km motorväg
- 622 km motortrafikled
- 271 km fyrfältsväg
- 2 539 km tvåfältsväg av hög standard
- 2 749 km tvåfältsväg av normal standard
- 1 180 km tvåfältsväg av låg standard.

De totala kostnaderna för dessa åtgärder beräknas av vägverket i 1968 års prisläge till 17,9 miljarder kr. varav 4,0 för åtgärder på vägar där staten ej är väghållare. För aktuella företag med byggstart före 1 januari 1970 ingår ca 1,0 miljarder kr., vilket innebär att för igångsättningen av nya statliga projekt beräknas 12,9 miljarder kr. Det genom behovsplanen uppsatta målet kan uppnås genom en årlig höjning av nuvarande anslag med lägst 5 % i fasta priser. Detta innebär för verksamhetsåren 1970—1974 ett totalt belopp av 3,4 miljarder kr.

Det verkliga medelsbehovet enligt långtidsplanen för samma period beräknas dock med tillägg för viss eftersläpning till 3,9 miljarder kr., varav 3,4 miljarder kr., dvs. 87 %, berör huvudvägnätet.

Vägverket hemställer om ett anslag om 803 milj. kr. för budgetåret 1970/71 fördelade på följande ändamål.

	milj. kr.
Byggande av riksvägar	533
Byggande av länsvägar	149
Byggande av storbroar	75
Administration	46
	803

Beräkningen av beloppet utgår från anslaget för budgetåret 1969/70 (verksamhetsåret 1970) vartill lagts 32 milj. kr. för löne- och prisomräkning samt sammanlagt 87 milj. kr. för inhämtning av viss eftersläpning.

Sistnämnda belopp utgör den reella höjningen av anslaget utöver nivån för innevarande budgetår. Denna ökning avses användas för de mest lönsamma vägobjekten i syd- och mellansverige dvs. de objekt som genom ett års tidigareläggning ger den största minskningen i samhällets totala kostnader — inkl. vägstnaderna — inom vägsektorn. I kalkylen ingår även värdet av ett beräknat bortfall av 92 trafikolyckor under året. Den samhällsekonomiska vinsten av att utföra projekten under år 1971 i stället för ett år senare ligger mellan 6,3 och 12,6 milj. kr. utöver förräntning av det investerade kapitalet, vilket ger en total förräntning uppemot 20 %.

I vägverkets anslagsframställning år 1967 angavs produktivitetsökningen till 5 à 6 % inom det statliga vägbyggandet. Detta mått gäller endast under begränsade förutsättningar. Den kostnadsänkning som förutsätts i vägverkets nuvarande planer är sålunda mindre än vad det ovannämnda måttet ger vid handen. För att möjliggöra en gynnsam produktivitetsutveckling är det nödvändigt att en övergång sker till större maskinella enheter med större kapacitet. Vissa maskintyper har visat sig svåra att hyra från utomstående. Därför tvingas vägverket anskaffa egna maskiner, exempelvis vägghyrlar, vältar och kompressorer. Verket hemställer om medel för dylika anskaffningar under vägverkets förrådsfond på kapitalbudgeten.

Vägverket eftersträvar f. n. att minska byggandet i egen regi. Den fasta arbetarstyrkan har sedan år 1960 minskat från 1 600 till 900 man. Tjänstemannapersonalen väntas bli oförändrad. Byggnadsverksamhet i egen regi syftar till utveckling och prövning av vägbyggnadsmetoder och till att vinna förnyade erfarenheter av kostnadsstruktur och kostnadsnivå vid olika standardkrav. En ändring av relationen mellan egenregiverksamhet och byggande på entreprenad bör enligt verket baseras dels på en längre tids uppföljning av kostnader och prestationer, dels på de långsiktiga prognoser som utarbetas med ledning av dessa uppföljningar. Från arbetsmarknadsstyrelsen föreligger önskemål om att vägverket i ungefär samma omfattning som under senare år skall kunna sätta igång nya beredskapsarbeten i egen regi. Vägverket framhåller att det föreligger vissa svårigheter att finna en ur verkets synvinkel ekonomisk acceptabel lösning på problemet att hålla en i förhållande till den ordinarie verksamheten överdimensionerad arbetsledarestyrka.

Bidrag till drift av kommunala vägar och gator. Under detta program redovisas bidragsgivningen till drift av vägar och gator inom de kommuner som är väghållare. Vägverket anser det angeläget att för budgetåret 1970/71 anslag ställs till förfogande som medger att statsbidrag till städernas driftkostnader kan utgå i den omfattning som förutsätts i statsbidragsförordningen, nämligen till en beräknad skälig driftkostnad. Detta skulle återföra bidragsgivningen till den nivå som gällde före år 1968. Anslagsberäkningarna grundas på av vägverket fastställda kostnader. Under perioden 1960—1968 har dessa ökat från 69 till 97,9 milj. kr. Bidragsanslaget för budgetåret 1969/70 utgör inkl. kostnader för administration av bidragsgivningen 99,5 milj. kr. För budgetåret 1970/71 begär verket 119,6 milj. kr. Denna beräkning utgår från anslagsnivån för innevarande budgetår vartill lagts ökade kostnader till följd av trafikökningen och inträffade löne- och prisökningar m. m. — netto 9 milj. kr. Vidare har uppräknning gjorts med 11 milj. kr. för inhämtande av rådande eftersläpning i bidragsgivningen.

Bidrag till byggande av kommunala vägar och gator. Under detta program redovisas bidragsgivningen till byggande av vägar och gator samt tunnelbanor i städer och samhällen som är väghållare. Gällande fördelningsplan för bidragstilldelningen som omspannar perioden 1967—1971 har reviderats år 1969. Den nya planen som avser perioden 1970—1974 har enligt av Kungl. Maj:t utfärdade direktiv baserats på en årlig medelstilldelning som i princip motsvarar anslaget för innevarande budgetår. Vägverkets anslagsframställningar för budgetåren 1966/67—1969/70 har överskridit de anvisade anslagen med 235 milj. kr. Verket framhåller att den begränsning av bidragsgivningen som följt härav bl. a. lett till att 24 av totalt 104 städer och samhällen blivit utan bidragstilldelning. Ytterligare ca 10 städer har erhållit bidrag enbart till beläggning och slutfinansiering av företag som igångsatts tidigare. Härtill har ett flertal företag måst senareläggas. Huvuddelen av statsbidragsmedlen — inemot 65 % — har tilldelats storstockholmsområdet och Göteborg-Mölndal. I övrigt har bidragsgivningen varit koncentrerad till särskilt betydelsefulla infarts- och genomfartsleder i andra städer. Därmed har en mycket stor del av det statsbidragsberättigade väg- och gatunätet ställts helt utanför bidragsgivningen under en följd av år. Vägverket erinrar också om att tunnelbanorna tillkommit som bidragsobjekt fr. o. m. år 1967. Slutligen framhålls att de kostnader till vilka statsbidrag utgått under perioden 1960—1968 har kommit att utgöra en allt mindre andel av de totala kostnader som läggs ned på byggande av bidragsberättigade vägar och gator. År 1960 var andelen 80 % och hade år 1968 sjunkit till 66 %.

Under år 1969 har inom verket upprättats en preliminär långtidsplan för åren 1970—1979 för utbyggnad av bidragsberättigade huvudtrafikleder inkl. tunnelbanor i städer och samhällen som är väghållare. Denna långtidspla-

nering är samordnad med motsvarande planering för den statliga väghållningen. Långtidsplanen har baserats på av städerna och samhällena lämnade uppgifter för samma period beträffande utbyggnadsbehoven. Utbyggnadsplanerna omfattar som regel de trafikleder som ingår eller kommer att ingå i städernas huvudtrafiksystem enligt generalplan, dispositionsplan eller trafikledsplan. Detta innebär att planerna innefattar fjärrtrafikleder, primärleder, viktigare sekundärleder samt tunnelbanor, dvs. enbart en del av det statsbidragsberättigade väg- och gatunätet. De sammanlagda planerna har kostnadsberäknats till ca 8 000 milj. kr. av vilka 4 800 milj. kr. faller på Storstockholm (inkl. KSL) och Göteborg-Mölnadal. 1 000 milj. kr. avser tunnelbanor inom Storstockholm. För budgetåret 1970/71 skulle detta innebära ett anslagsbehov av ca 700 milj. kr. Vägverket understryker mot bakgrunden härav att en väsentligt högre anslagstilldelning än den hittillsvarande är nödvändig för att inte trafiksituationen i städerna gradvis skall försämrans under inflytande av den väntade trafikökningen och ge upphov till mycket allvarliga konsekvenser. För budgetåret 1970/71 begär verket 370 milj. kr. vilket innebär en ökning i förhållande till budgetåret 1969/70 med ca 70 milj. kr. Verket förutsätter i sin planering en fortsatt höjning av anslagsnivån så att för budgetåret 1975/76 disponeras ett anslag av ca 551 milj. kr. Denna plan leder till att ungefär 70 % av den erforderliga utbyggnaden av huvudtrafiksystemet kan tillgodoses. Ändå måste hela det övriga bidragsberättigade väg- och gatunätet lämnas helt utanför statsbidragsgivningen. Vägverket har vid beräkningarna av medelsbehovet inte tagit hänsyn till förefintliga rationaliseringsmöjligheter. Dessa beräknas på grund av arten av städernas väg- och gatuarbeten inte vara av sådan storleksordning att de nämnvärt påverkar medelsbehovet.

Bidrag till drift av enskilda vägar. Programmet avser statsbidragsgivningen till det enskilda vägnätet. Bidragen utbetalas i efterskott och utgår till

1. barmarks- och vinterväghållning,
2. istandsättning av väg,
3. anskaffning av redskap,
4. särskilda kommunikationsändamål.

Posten 1 avsåg år 1968 underhåll av ca 61 400 km väg vartill utgick bidrag med 39,9 milj. kr. motsvarande i genomsnitt 634 kr./km. Den årliga tillkommande väglängden utgör ca 1 000 km. Den bidragsberättigade väglängden för år 1970 torde följaktligen komma att uppgå till 63 500 km. Vägverket beräknar medelsbehovet till 47,9 milj. kr. varav 3,3 milj. kr. avser löne- och prisomräkning.

Posten 2 avser bidrag till åtgärder som bedöms nödvändiga från trafik-säkerhetssynpunkt. Vid hittillsvarande anslagsnivå har istandsättningsbidrag kunnat utgå endast i begränsad omfattning vilket innebär att önskvärd standard ej har kunnat uppnås vid erforderlig tidpunkt för stora delar av

det enskilda bidragsberättigade vägnätet. Vägverket beräknar för budgetåret 1970/71 ett anslagsbehov av 15,9 milj. kr. vilket innebär en höjning i förhållande till år 1969 med 9,6 milj. kr.

För posterna 3 och 4 beräknar vägverket 1,5 milj. kr.

Sammanlagt begärs alltså 65,3 milj. kr. för budgetåret 1970/71. För administration av bidragsgivningen tillkommer 4,5 milj. kr. inkl. 0,6 milj. kr. för eftersläpning i anslagstilldelningen för innevarande budgetår.

Det totala medelsbehovet för budgetåret 1970/71 under förevarande program utgör därmed enligt vägverket 69,8 milj. kr.

Bidrag till byggande av enskilda vägar. Under programmet redovisas bidragsgivningen till byggande av enskilda vägar. Fr. o. m. den 1 januari 1966 lämnas bidrag även till byggande av enskild väg som utgör tillfartsväg till naturområde för rekreation och friluftsliv eller på annan grund är av särskild betydelse för fritidsändamål. Igångsatta enskilda vägföretag utgjorde år 1968 371 km till en byggnadskostnad av ca 28 milj. kr. Endast 20 milj. kr. stod för detta ändamål till förfogande under ansaget varför ca 8 milj. kr. fick bestridas av väghållarna själva.

Vägverkets planering omspänner perioden 1970—1975. Den baseras på en av länsstyrelserna företagen inventering av vägföretag som uppfyller kraven för bidragsgivning. Framdeles kommer ett system för upprättande av behovsplaner och därpå grundade flerårsplaner att tas i bruk.

Vägverket framhåller att utvecklingen av de tunga transporterna av bl. a. skogsprodukter medför ökade krav på det enskilda vägnätets bärighet. Trafikökningen på stora delar av vägnätet ökar trafiksäkerhetsproblemen. Dessa båda faktorer resulterar i ökande standardkrav vid utformningen av det framtida enskilda vägnätet. På äldre vägar måste i enlighet härmed broar ombyggas i stor omfattning. Ett behov föreligger vidare av bidrag till fritidsvägar i anslutning till den snabbt expanderande fritidsbebyggelsen. Ett bibehållande av nuvarande medelstilldelning även för budgetåret 1970/71 skulle enligt vägverkets mening innebära att det byggnadsarbete som under år 1971 borde igångsättas finge minskas med ca 45 % till 220 km. Verket räknar med att de enskilda väghållarna kan hålla samma rationaliseringstakt som den som förväntas inom annat vägbyggande. Vägverket begär för budgetåret 1970/71 under förenämnda program 30,4 milj. kr. för statsbidrag och 3,1 milj. kr. för administration av bidragsgivningen dvs. sammanlagt 33,5 milj. kr.

Tjänster till utomstående. Programmet inrymmer delprogrammen Tjänster till utomstående och Beredskapsarbeten. Det förstnämnda avser den taxe- eller avgiftsbelagda verksamheten, huvudsakligen byggande och drift på entreprenad av vägar tillhöriga kommunala och enskilda väghållare samt statliga myndigheter. Verksamheten innefattar även inkomster av dispens-

givning, tillsyn, försäljning av publikationer, väglagningsämnen och förrådsartiklar samt sten från statens stenlager, uthyrning av maskiner, ersättningsbromateriel och bostäder, reklamutrymmen, databehandling, konsultationer, ljuskopiering, skadeersättningar samt försäljning av fast eller lös egendom i övrigt. Den principiella målsättningen för vägverkets taxesättning är full kostnadstäckning om annat inte föreskrivits. Härmed avses täckning av såväl bokföringsmässiga som kalkylmässiga kostnader. Verksamheten är således självbärande. Omslutningen beräknas av vägverket till ca 40 milj. kr. under år 1971.

Delprogrammet Beredskapsarbeten avser vägverkets interna planering av beredskapsarbeten för arbetsmarknadsstyrelsens räkning. Mot bakgrund av verkets målsättning och med hänsyn till omfattningen av egna resurser samt efter samråd med arbetsmarknadsstyrelsen planerar vägverket en omslutning motsvarande en ersättning från arbetsmarknadsstyrelsen av ca 140 milj. kr. för år 1971. Härtill kommer särredovisade administrationskostnader för den interna planeringen om 8,4 milj. kr. som inte ersätts av arbetsmarknadsstyrelsen. Vägverket begär för programmet Tjänster till utomstående medelsanvisning med detta belopp för budgetåret 1970/71.

III. Remissyttrande

Arbetsmarknadsstyrelsen understryker vikten av att de offentliga investeringarna ges sådan flexibilitet att såväl ökning som minskning i förhållande till den programenliga investeringstakten kan äga rum. Detta gäller såväl byggnads- och anläggningsinvesteringar som industribeställningar. Av särskild betydelse är därför att verkens planering bedrivs så att en snabb investeringsökning kan äga rum om konjunkturläget och läget på arbetsmarknaden gör detta önskvärt.

IV. Departementschefen

Utvecklingen under senare år uppvisar en markant inriktning mot en allt starkare koncentration av trafiken till riksvägarna och de genomgående länsvägarna. Samtidigt har trafiken i de större tätortsregionerna som en följd av befolkningsutvecklingen ökat i väsentligt snabbare takt än i övriga delar av landet. Ett annat karakteristiskt drag är den fortgående utvecklingen mot allt större brutto- och lastvikter för de tunga fordonen samt användandet av släpvagnar.

Vägplaneutredningen avgav i december 1969 sitt betänkande Vägplan 1970. Utredningens huvuduppgift har varit att mot bakgrund av uppgifter om nuvarande vägstandard och prognoser över framtida efterfrågan på väg- och gatutjänster söka finna den från samhällsekonomisk synpunkt lämpligaste fördelningen av tillgängliga offentliga väghållningsresurser under

perioden 1970—1984. Det prognosmaterial som utredningen redovisar ger anledning anta, att den trafikutveckling jag nyss beskrivit kommer att fortsätta — i vissa avseenden i accelererad takt. Utredningsarbetet har bedrivits i nära samarbete med vägverket och resultatet överensstämmer i dessa delar i stort sett med vägverkets prognos- och behovsbedömningar i petita för nästa budgetår, vilka jag behandlat i det föregående. Jag avser att föreslå Kungl. Maj:t att för nästa års riksdag, sedan betänkandet remissbehandlats i vederbörlig ordning, redogöra för utredningens överväganden och resultat och redovisa de åtgärder som finns motiverade med anledning härav.

Insatserna på vägväsendets område har i betydande utsträckning skett med beaktande av den hittillsvarande utvecklingen. Utbyggnaden av europavägar och övriga riksvägar som har särskilt stark trafik har getts hög prioritet. Väsentliga insatser har gjorts på de delar av vägnätet som är av betydelse för näringslivets transporter. Särskild uppmärksamhet har ägnats upprustningen av broar som begränsat möjligheterna att få längre sammanhängande transportsträckor med god bärighet. Det s. k. tunga vägnätet, dvs. vägar upplåtna för 10 tons axeltryck och 16 tons boggitryck, har utvidgats så att det per den 1 april 1969 omfattade 89 % av riksvägarna och 51 % av de genomgående länsvägarna. För det allmänna vägnätet som helhet var motsvarande andel 24 %.

Även underhållsåtgärderna har anpassats efter trafikutvecklingen. Kostnaderna för underhåll av grusvägbanor ökar starkt vid stigande trafik. För att motverka kostnadsstegringarna har de vägar som inte ny- eller ombyggts försetts med oljegrusslittlager eller beläggning. Inte mindre än 95 % av riksvägarna har nu beläggning eller oljegrusslittlager. Motsvarande tal för genomgående och övriga länsvägar är 73 resp. 31 %. Grusvägarnas andel av det totala allmänna vägnätet har under perioden 1959—1968 minskat från ca 90 % till 55 %, vilket ger ett mått på utvecklingstakten. De senare årens verksamhet har lett till att praktiskt taget alla de vägvägsnitt som utan större förbättringsarbeten kan förses med oljegrus eller beläggning nu är belagda.

Under år 1969 har flerårsplanerna för det statliga vägbyggandet och fördelningsplanen för bidragsgivningen till det kommunala vägbyggandet reviderats. De nya planerna avser perioden 1970—1974. I enlighet med Kungl. Maj:ts direktiv för revideringen har planerna baserats på en trafikpolitisk angelägenhetsgradering av väg- och gatubyggnadsbehoven, och en samordning av planerna har skett med hänsyn till fördelningen av de beräknade transportbehoven. Objektens samhällsekonomiska lönsamhet har i första hand varit avgörande för prioriteringen inom planerna. Härvidlag har vad gäller flerårsplanerna samtidigt beaktats näringslivets behov av tillfredsställande transportmöjligheter liksom behoven av kapacitetsstarka trafikleder inom och mellan tätortsregionerna. Även behoven av vägförbindelser

mellan kommunblockens ytterområden och deras centra har uppmärksamats. Vid upprättandet av fördelningsplanen har utgångspunkten vad gäller de större städerna varit, att de kollektiva trafiksystemen ingår som en väsentlig och integrerad del i dessa städers trafiksystem. Tunnelbane- och gatubyggnadsprojekt har därför prioriterats tillsammans. Av de senare har i första hand sådana medtagits som utgör viktiga infarts- och genomfartsleder. Vissa tunnelbaneprojekt ingår även i flerårsplanen för byggande av riksvägar. Även dessa har då prioriterats tillsammans med vägbyggnadsprojekten.

Vid upprättandet av såväl flerårsplaner som fördelningsplan har slutligen särskilt beaktats sådana vägförbättrande åtgärder som höjer trafiksäkerheten.

Inriktningen av de statliga insatserna på vägbyggnadsområdet under kalenderåret 1971 bör följa uppläggningsplanen av flerårsplaner och fördelningsplan. Därmed erhålls en fortsatt anpassning till de krav som följer av den väntade trafikutvecklingen. Med ledning av de förbättrade metoderna för lönsamhetsbedömning av vägprojekt vilka jag beskrivit i det föregående kan insatserna därvid med successivt större säkerhet fördelas på olika delar av vägnätet liksom mellan vägbyggande och byggande av tunnelbanor med sikte på att erhålla bästa samhällsekonomiska effekt av insatta resurser.

Beredskapsarbetena har under senare år utgjort en betydande del av vägbyggandet på landsbygden. Som beredskapsarbeten utförs normalt projekt som planeras komma till utförande inom den ordinarie vägbyggnadsverksamheten under de närmaste åren. Jag förordar ingen ändring av dessa principer för det kommande verksamhetsåret.

Den statliga vägdriften bör ha samma inriktning som hittills. Vägverkets lönsamhetsbedömningar kan användas även för prioritering mellan olika åtgärder inom driften vid sidan av de s. k. servicearbetena som avser mer eller mindre omedelbara åtgärder för att garantera trafikens säkra framkomlighet. Särskilda lönsamhetsbedömningar har sålunda gjorts ifråga om bl. a. lämplig beläggningstyp på vägar med olika trafikmängder. Jag förutsätter att möjligheterna att bibehålla eller höja standarden hos vägnätet genom olika driftåtgärder — t. ex. oljegrusning eller beläggning — tillvaratas och att valet mellan ifrågakommande åtgärder i möjligaste utsträckning grundas på bedömningar av den samhällsekonomiska lönsamheten. Särskild uppmärksamhet bör ägnas möjligheterna att genom en rationell resursanvändning se till att ett skäligt utrymme ges för förstärknings- och ombyggnadsarbeten på det sekundära vägnätet. Jag vill här peka på de besparingsmöjligheter inom den ordinarie driften som bör uppkomma i anslutning till genomförandet under år 1970 av den nya linjeorganisationen för vägdriften. Även i övrigt förutsätter jag att alla åtgärder vidtas som kan förbilliga vägdriften.

Vägverket är en av de myndigheter som deltar i pågående försöksverksamhet på programbudgetområdet. I anslutning till försöksverksamheten har för innevarande budgetår företagits en omläggning av anslagen under vägväsendet. Den av vägverket föreslagna programindelningen av verksamheten ansluter till de nya anslagen. Med stöd av Kungl. Majt:s bemyndigande utfärdade dåvarande departementschefen den 30 maj 1969 föreskrifter för den fortsatta försöksverksamheten. Därvid anfördes bl. a. att innan ställning tas till den föreslagna programindelningen bör denna fråga övervägas ytterligare. En fortsatt analys bör göras av verkets olika uppgifter i syfte att genom en förutsättningslös prövning finna den programindelning som bäst tillgodoser statsmakternas behov av underlag för beslut om inriktningen av den statliga vägpolitiken och samtidigt ger vägverket möjligheter att inom den av statsmakterna angivna ramen effektivt leda och följa upp verksamheten. Övervägandena härvidlag pågår allttjämt, och jag är f. n. inte beredd att ta ställning i frågan.

Den anslagsindelning som genomförts fr. o. m. budgetåret 1969/70 bör bibehållas tills vidare. I sammanhanget vill jag nämna att en omläggning till kostnadsramar i stället för medelsförbrukningsramar genomförts för anslagen till drift resp. byggande av statliga vägar under år 1970. Genom omläggningen som står i överensstämmelse med programbudgeteringens principer och möjliggjorts genom att anslagen disponeras per kalenderår kan vägverket i sin interna budgetering planera verksamheten inom en given kostnadsram och de budgetansvariga kan arbeta utan att vara alltför bundna av de faktiska utbetalningarna under kalenderåret. Åtgärden medverkar således till en rationellare och effektivare planering och verksamheten kan mera odelat inriktas på genomförandet av de uppställda målen.

I anslutning till sin anslagsframställning för nästa budgetår har vägverket lämnat en redogörelse för den fortsatta utvecklingen av det budget- och redovisningssystem som börjat införas i samband med verkets omorganisation år 1967. Verkets ekonomi-administrativa system avser bl. a. att åstadkomma en decentraliserad kostnadsredovisning och att möjliggöra för de kostnadsansvariga att arbeta med prestations/kostnadstermer i stället för i anslagstermer. Verkets arbete med vidareutveckling av det ekonomi-administrativa systemet kan förväntas på sikt ge ett allt bättre underlag för kostnads- och prestationsredovisning samt andra mått på produktiviteten i verksamheten till ledning för bl. a. budgetbehandling och långtidsplanering.

Jag går nu över till att redovisa mina ställningstaganden till anslagsberäkningarna. Jag kommer i det följande att hemställa om medelsanvisning under resp. anslag.

Anslaget till *drift av statliga vägar* avses täcka kostnaderna för servicearbeten samt egentligt underhåll och förstärkningsarbeten. Innevarande budgetår utgör anslaget — efter det att riksdagen beviljat 7,1 milj. kr. på tilläggsstat — 775,3 milj. kr. varav ca 37 milj. kr. avser lönekostnadspålägg

m. m. och täckning av merkostnader på grund av mervärdesskattens införande under sista halvåret resp. hela år 1969. För år 1970 disponeras följaktligen (775,3 — 37,4) 737,9 milj. kr. Med hänsyn till de krav som ställs på vägdriften och till vikten av att vidmakthålla standarden på det statliga vägnätet beräknar jag att ökade medel ställs till förfogande för detta ändamål under nästa budgetår. För ändamålet beräknar jag ytterligare ca 36 milj. kr. varigenom för den statliga vägdriften under kalenderåret 1971 skulle komma att disponeras (737,9 + 36,1) 774 milj. kr.

För bidragsgivningen till *väg- och gatudriften i städerna* och till det *enskilda vägunderhållet* beräknar jag också ökade anslag. För de båda ändamålen förordar jag sålunda anslag om 107,1 milj. kr. resp. 54,5 milj. kr., innebärande en ökning med 7,6 milj. kr. resp. reellt 2,0 milj. kr.

Vad gäller *väg- och gatubyggandet* vill jag i följande tabell inledningsvis redovisa utfallet av investeringarna inom denna sektor under perioden 1964—1968 samt de beräknade kostnaderna under åren 1969 och 1970. I de angivna beloppen för beredskapsarbeten ingår även kostnaderna för vissa förbättringsarbeten av driftkaraktär vilka dock är av mindre omfattning.

Statlig medelstillelning till byggande av vägar och gator
(milj. kr.)

År	Ordinarie statliga vägbyggnadsarbeten	Ordinarie kommunala vägbyggnadsarbeten	Byggande av enskilda vägar	Beredskapsarbeten m.m.	Totalt
1964.....	500	215	16	317	1 048
1965.....	560	230	17	277	1 084
1966.....	610	270	20	212	1 112
1967.....	610	270	20	273	1 173
1968.....	641	261	21	192	1 115
1969 ¹	666	271	22	217	1 176
1970 ¹	684	301	23	159	1 167
S:a	4 271	1 818	139	1 647	7 875

¹ Beräknade belopp

För nästa budgetår bör anslagstillelningen till det *statliga vägbyggandet* bibehållas på nuvarande höga nivå. Efter frånräknande av vissa engångsansvisningar hänförliga till år 1969 om sammanlagt 25,7 milj. kr., vilka avser lönekostnadspålägg m. m. och kompensation av merkostnader på grund av mervärdesskatten under sista halvåret resp. hela år 1969, disponerar vägverket för kalenderåret 1970 ett belopp av 683,9 milj. kr. Ett anslag av denna storleksordning bör sålunda även för budgetåret 1970/71 (avseende kalenderåret 1971) ställas till verkets förfogande.

I fråga om bidragsgivningen till det *kommunala väg- och gatubyggandet* skedde innevarande budgetår en uppräknning av anslaget från 270 milj. kr.

2* — *Bihang till riksdagens protokoll 1970. 1 saml. Nr 1. Bil. 8.*

till 301,6 milj. kr., varav 1,6 milj. kr. avsåg administration av bidragsgivningen. Uppräkningen av bidragsandelen utgjorde således 30 milj. kr. För nästa budgetår förordar jag med hänsyn till de ökande statsbidragsberättigade väg- och gatubyggnadsarbetena framför allt i storstadsregionerna en ytterligare höjning av anslaget. Detta bör sålunda anvisas med 331 milj. kr. innebärande en ökning med ytterligare ca 30 milj. kr.

Anslaget till bidrag till *byggande av enskilda vägar* bör för budgetåret 1970/71 tas upp till 23,4 milj. kr., innebärande en reell uppräkning med 1 milj. kr.

Under en följd av år har 20 milj. kr. av anslaget till den statliga vägdriften och 40 milj. kr. av det statliga vägbyggnadsanslaget tilldelats Värmlands, Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län för att användas under särskilt beaktande av arbetsmarknadspolitiska synpunkter. Någon ändring i denna medelsdisposition bör enligt min mening inte ske för nästa budgetår. Denna specialdestination av medel innebär att angelägna arbeten kan inordnas i den ordinarie verksamheten under särskild hänsyn till arbetsmarknadspolitiska aspekter. Val av ifrågakommande projekt ur flerårsplanerna bör således ske med beaktande av deras lokalisering, lämpliga igångsättningstidpunkter, behov av arbetskraft m. m. Ifrågakommande driftåtgärder bör i första hand avse sådana förstärkningsarbeten som behövs för att möjliggöra oljegrusning eller enkel beläggning.

Kostnadsramarna för år 1971 för anslagen Drift av statliga vägar resp. Byggnad av statliga vägar bör bestämmas till samma belopp som anslagen.

Det bör ingå i Kungl. Maj:ts befogenheter att i den mån arbetsmarknadsrådet så medger eller påkallar bemyndiga vägverket att utöka verksamheten under år 1970 utöver de föreskrivna kostnadsramarna för detta år genom att under andra halvåret 1970 i förväg ta i anspråk behövliga belopp av de medel på de kalenderårsberäknade anslagen, som kan bli anvisade för verksamhetsåret 1971. Kungl. Maj:t bör även ha befogenhet att minska verksamheten om detta krävs från arbetsmarknadssynpunkt.

Under åberopande av det sagda hemställer jag, att Kungl. Maj:t bereder riksdagen tillfälle

att avge yttrande med anledning av vad jag sålunda anfört.

B 1. Statens vägverk: Ämbetsverksuppgifter

1969/70 Anslag	3 796 000
1970/71 Förslag	4 100 000

Från anslaget bestrids kostnaderna för översiktlig vägplanering, fastställande av arbetsplaner samt försvars- och järnvägsärenden.

Det totala medelsbehovet under detta anslag för budgetåret 1970/71 uppgår enligt vägverket till 4,1 milj. kr. Ökningen från innevarande budgetår utgör löne- och prisomräkning. Jag biträder vägverkets förslag och beräknar att kostnaderna ungefärligen kommer att fördela sig på följande sätt.

Översiktlig vägplanering.....	kr.
Fastställande av arbetsplaner.....	970 000
Försvarsfrågor.....	340 000
Järnvägsövergångar m. m.	2 590 000
	200 000
	4 100 000

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Statens vägverk: Ämbetsverksuppgifter* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 4 100 000 kr.,
att avräknas mot automobilskattemedlen.

B 2. Drift av statliga vägar

1968/69 Utgift ¹	2600 626 000	Reservation	363 360 000
1969/70 Anslag	3775 300 000		
1970/71 Förslag	774 000 000		

¹ Anslaget Vägunderhållet

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänförs till budgetåret 1968/69 uppgår till ca 1 173 000 kr.

³ Härav avser 30 350 000 kr. lönekostnadspålägg m. m. för tiden 1.7.—31.12. 1969 samt 7 100 000 kr. som anvisats på tilläggsstat kompensation för vissa mervärdskattkostnader under år 1969

Från detta anslag bestrids samtliga kostnader för de delar av vägverkets verksamhet som är hänförliga till driften av statliga vägar samt förstärknings- och ombyggnadsarbeten vilka avser det sekundära vägnätet.

Statens vägverk

Verket hemställer om ett anslag av 836 milj. kr. för budgetåret 1970/71.

Motiveringen för verkets förslag i denna del har redovisats under redogörelsen för vägverkets anslagsframställning i det föregående.

Departementschefen

Kostnadsramen för år 1970 har fastställts till 737,9 milj. kr.

Med hänvisning till vad jag anfört i det föregående förordar jag att kostnadsramen för år 1971 bestäms till 774 milj. kr. och att anslag begärs med samma belopp. I anslaget för innevarande budgetår ingår 37,4 milj. kr. avseende lönekostnadspålägg m. m. och merkostnader till följd av mervärdesskattens införande för del av resp. hela år 1969. Med avdrag för detta belopp innebär förslaget för nästa budgetår en ökning av anslaget med ca 36 milj. kr.

44 Statsverkspropositionen år 1970: Bil. 8: Kommunikationsdepartementet

I följande sammanställning redovisas hur kostnaderna för vägdriften beräknas ungefärligen fördela sig under år 1971. Sammanställningen visar även de beräknade kostnaderna för åren 1969 och 1970.

	1969	1970 (milj. kr)	1971	
			Vägverket	Dep.chefen
Servicearbeten	308,0	328,9	370,4	344,4
Egentligt vägunderhåll	238,9	251,6	287,0	263,4
Förstärkt vägunderhåll	71,9	99,0	116,0	103,6
Administration	50,2	58,4	62,6	62,6
	669,0	737,9	836,0	774,0

Med hänvisning till vad jag anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Drift av statliga vägar* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 774 000 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

B 3. Byggnad av statliga vägar

1968/69 Utgift ¹	2627 872 000	Reservation	446 567 000
1969/70 Anslag	3709 600 000		
1970/71 Förslag	683 900 000		

¹ Anslaget Vägbyggandet

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänförs till budgetåret 1968/69 uppgår till ca 689 000 kr.

³ Härav avser 16 100 000 kr. lönekostnadspålägg m. m. för tiden 1.7.—31.12.1969 och 9 600 000 kr., som anvisats på tilläggsstat kompensering för vissa mervärdeskattekostnader under år 1969

Från detta anslag bestrids samtliga kostnader för de delar av vägverkets verksamhet som är hänförliga till byggandet av statliga vägar.

Statens vägverk

Verket hemställer om ett anslag av 803,1 milj. kr. för budgetåret 1970/71.

Motiveringen för verkets förslag i denna del har redovisats under redogörelsen för vägverkets anslagsframställning i det föregående.

Departementschefen

Kostnadsramen för år 1970 har fastställts till 683,9 milj. kr.

Med hänvisning till vad jag anfört under redogörelsen för vägverkets anslagsframställning förordar jag att kostnadsramen och anslaget för år 1971 bestäms till samma belopp. I anslaget för innevarande budgetår ingår 25,7 milj. kr. avseende lönekostnadspålägg m. m. för år 1969. Med avdrag för detta belopp innebär mitt förslag för nästa budgetår en oförändrad medelstilldelning.

I följande sammanställning visas hur kostnaderna för vägbyggandet be-

räknas ungefärligen fördela sig under år 1971. Sammanställningen visar även de beräknade kostnaderna för åren 1969 och 1970.

	1969	1970 (milj. kr.)	1971 Vägverket	1971 Dep.chefen
Byggande av riksvägar.....	400,1	415,1	532,5	430,0
Byggande av länsvägar.....	166,6	157,8	149,0	142,1
Byggande av ödebygdsvägar.....	8,9	5,3	—	—
Byggande av storbroar.....	54,7	62,4	75,0	65,2
Administration.....	35,9	43,3	46,6	46,6
	666,2	683,9	803,1	683,9

Jag räknar således med en viss ytterligare förskjutning av investeringarna till posten byggande av riksvägar.

Med hänvisning till vad jag anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Byggande av statliga vägar* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 683 900 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

B 4. Bidrag till drift av kommunala vägar och gator

1968/69 Utgift	193 000 000
1969/70 Anslag	99 500 000
1970/71 Förslag	107 100 000

¹ Anslaget Bidrag till underhåll av vägar och gator

Från detta anslag utgår bidrag till stad eller samhälle med 95 % av det belopp vartill kostnaderna för drift av de bidragsberättigade vägarna och gatorna beräknas skäligen bära uppgå. Driftkostnaden fastställs för en tvåårsperiod av statens vägverk efter stadens eller samhällets hörande. Beräkningen kan justeras under löpande tvåårsperiod om väsentligt ändrade förhållanden inträder. Bidragsgivningen regleras genom förordningen (1960: 374) om statsbidrag till väg- och gatuhållning i vissa städer och stadsliknande samhällen.

Statens vägverk

Verket hemställer om ett anslag av 119,6 milj. kr. för budgetåret 1970/71.

Motiveringarna för verkets förslag i denna del har redovisats under redogörelsen för vägverkets anslagsframställning i det föregående.

Departementschefen

Med hänvisning till vad jag anfört under redogörelsen för vägverkets anslagsframställning förordar jag att anslaget tas upp med 107,1 milj. kr. Förbrukningen beräknas fördela sig på ungefär följande sätt.

	kr.
Bidragsbelopp	105 500 000
Administration	1 600 000
	107 100 000

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till drift av kommunala vägar och gator*
för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av
107 100 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

B 5. Bidrag till byggande av kommunala vägar och gator

1968/69 Utgift	1276 600 000	Reservation	135 100 000
1969/70 Anslag	2301 600 000		
1970/71 Förslag ..	331 000 000		

¹ Anslaget Bidrag till byggande av vägar och gator

² Härav avser 630 000 kr. lönekostnadspålägg m. m. för tiden 1.7.—31.12.1969

Från detta anslag lämnas bidrag till stads eller samhälles kostnad för byggnadsföretag med 95 % till byggande av väg samt till byggande av gata mot vilken enligt gällande stadsplan utfart eller annan utgång från tomt eller annan fastighet inte får anordnas. Dessutom utgår bidrag med 95 % till utförande av större konstarbete eller trafikordning, som ingår i gata. Till annat bidragsberättigat gatubyggnadsarbete utgår statsbidrag med 85 %. I kostnaden för byggnadsföretag får inräknas skälig ersättning för mark och för intrång, som föranleds av vägs eller gatas byggande eller användande. Bidrag utgår i mån av tillgång på medel och enligt av statens vägverk fastställd fördelningsplan för fem år. Fördelningsplanen skall förnyas vart tredje år. Bidragsgivningen regleras genom förordningen (1960: 374) om statsbidrag till väg- och gatuhållning i vissa städer och stadsliknande samhällen. Bidrag till byggande av tunnelbana kan under vissa förutsättningar utgå från detta anslag. Denna bidragsgivning regleras genom förordningen (1965: 138) om statsbidrag till byggande av tunnelbana.

Statens vägverk

Verket hemställer om ett anslag av 371,4 milj. kr. för budgetåret 1970/71.

Motiveringarna för verkets förslag i denna del har redovisats under redogörelsen för vägverkets anslagsframställning i det föregående.

Departementschefen

Med hänvisning till vad jag anfört under redogörelsen för vägverkets anslagsframställning förordar jag att anslaget tas upp med 331 milj. kr. Förbrukningen beräknas fördela sig på ungefär följande sätt.

	kr.
Bidragsbelopp	329 600 000
Administration	1 400 000
	331 000 000

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Bidrag till byggande av kommunala vägar och gator* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 331 000 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

B 6. Bidrag till drift av enskilda vägar m. m.

1968/69 Utgift	148 651 000	Reservation	10 702 000
1969/70 Anslag	253 700 000		
1970/71 Förslag	54 500 000		

¹ Anslaget Bidrag till underhåll av enskilda vägar

² Härav avser 1 300 000 kr. lönekostnadspålägg m. m. för tiden 1.7.—31.12. 1969

Från detta anslag lämnas bidrag till drift av enskild väg av väsentlig betydelse. Bidrag kan även utgå om vägen är utfart för en bebyggelse och av betydande längd eller om vägens drift är synnerligen betungande för väghållaren. Bidrag utgår med 70 % av beräknad kostnad för väghållningen. Bidrag kan beviljas med 85 % om synnerliga skäl föreligger. Vidare kan s. k. istandsättningsbidrag beviljas med 70 % för åtgärder som bedöms nödvändiga från trafiksynpunkt. Från anslaget lämnas även bidrag till anskaffning av maskiner och redskap för driften. Slutligen utgår från anslaget bidrag till kostnader för viss passbåtstrafik m. m. Huvuddelen av bidragsgivningen regleras genom kungörelsen (1952: 793) angående statsbidrag till enskild väghållning (ändrad senast 1967: 257) och kungörelsen (1952: 417) angående statligt stöd till anskaffning av maskiner och redskap för rationalisering av underhållsarbetet på vissa enskilda vägar (ändrad 1963: 102).

Statens vägverk

Verket hemställer om ett anslag av 69,8 milj. kr. för budgetåret 1970/71.

Motiveringarna för verkets förslag i denna del har redovisats under redogörelsen för vägverkets anslagsframställning i det föregående.

Departementschefen

Med hänvisning till vad jag anfört under redogörelsen för vägverkets anslagsframställning förordar jag att anslaget tas upp med 54,5 milj. kr. Förbrukningen beräknas fördela sig på ungefär följande sätt.

	kr.
Bidragsbelopp	51 900 000
Administration	2 600 000
	54 500 000

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

1. till *Bidrag till drift av enskilda vägar m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 54 500 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen;
2. medge att under budgetåret 1970/71 statlig lånegaranti för lån avseende inköp av vägunderhållsmaskiner för vissa enskilda vägar beviljas intill ett belopp av 100 000 kr.

B 7. Bidrag till byggande av enskilda vägar

1968/69 Utgift	20 500 000	Reservation	17 050 000
1969/70 Anslag	23 600 000		
1970/71 Förslag	23 400 000		

¹ Härav avser 1 200 000 kr. lönekostnadspålägg m. m. för tiden 1.7.—31.12. 1969

Från anslaget utgår bidrag för byggande av enskild väg av väsentlig betydelse för en bygds befolkning. Bidrag lämnas till kostnad för arbetsplan med 70 % samt till beräknad övrig kostnad för företaget med högst 70 %. Föreligger synnerliga skäl kan sistnämnda bidrag höjas till högst 85 %. Bidragsgivningen regleras genom bestämmelserna i kungörelsen (1952: 793) angående statsbidrag till enskild väghållning (ändrad senast 1967: 257). Fr. o. m. den 1 januari 1966 lämnas bidrag från detta anslag även till byggande av enskild väg som utgör tillfartsväg till naturområde för rekreation och friluftsliv eller på annan grund är av särskild betydelse för fritidsändamål. Även för denna bidragsgivning gäller i tillämpliga delar nämnda kungörelse.

Statens vägverk

Verket hemställer om ett anslag av 33,5 milj. kr. för budgetåret 1970/71.

Motiveringarna för verkets förslag i denna del har redovisats under redogörelsen för vägverkets anslagsframställning i det föregående.

Departementschefen

Med hänvisning till vad jag anfört under redogörelsen för vägverkets anslagsframställning förordar jag att anslaget tas upp med 23,4 milj. kr. Med avdrag för viss engångsanvisning avseende år 1969 som ingår i anslaget för innevarande budgetår innebär förslaget en uppräknings av bidragsvolymen för nästa budgetår med 1 milj. kr. Förbrukningen beräknas fördela sig på ungefär följande sätt.

	kr.
Bidragsbelopp	21 000 000
Administration	2 400 000
	23 400 000

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till byggande av enskilda vägar* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 23 400 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

B 8. Tjänster till utomstående

1969/70 Anslag	8 000 000
1970/71 Förslag	8 400 000

Från anslaget bestrids vissa kostnader inom vägverket för planering m. m. av beredskapsarbeten åt arbetsmarknadsverket. För nästa budgetår föreslås att ett belopp av 8,4 milj. kr. anvisas. Ökningen i förhållande till innevarande budgetår utgör löne- och prisomräkning.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Tjänster till utomstående* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 8 400 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

B 9. Avsättning till statens automobilskattemedelsfond

I förordningen (1922: 260) om automobilskatt (senast ändrad 1967: 38) återfinns de grundläggande bestämmelserna för beskattning av bilismen.

Sättet att redovisa automobilskattemedlen har sammanfattande beskrivits i prop. 1940: 1, sjätte huvudtiteln, s. 37 och 41.

I följande sammanställning redovisas det faktiska utfallet av automobilskattemedlens specialbudget för de senaste fem budgetåren. Beloppen anges i milj. kr.

Budgetår	Inkomster	Utgifter	Överskott	Behållning på fonden	Reservationer
1964/65	1 969,7	1 918,3	51,4	593,9	784,0
1965/66	2 224,3	2 033,7	190,6	652,1	916,4
1966/67	2 395,6	2 326,3	69,3	717,4	920,4
1967/68	2 575,2	2 390,5	184,7	807,2	1 015,3
1968/69	2 779,7	2 319,2	460,5	1 270,4	1 012,7

De sammanlagda utgifterna under de olika *väganlagen m. m.* för budgetåret 1970/71 har jag beräknat till 1 986,4 milj. kr.

För trafiksäkerhet, vissa bidrag, m. m. beräknar jag under andra anslag

under sjätte huvudtiteln sammanlagt 55,4 milj. kr. att avräknas mot automobilskattemedlen. Under andra, femte, åttonde, nionde och elfte huvudtitlarna föreslås därjämte att 408,7 milj. kr. skall avräknas mot dessa medel. Totalt bör alltså för dessa ändamål ca 464 milj. kr. avräknas mot automobilskattemedlen.

Enligt den sålunda redovisade beräkningen skulle det totalbelopp som avses täckas av automobilskattemedlen för budgetåret 1970/71 uppgå till sammanlagt (1 986,4 + 55,4 + 408,7) ca 2 450 milj. kr., vilket innebär en ökning i förhållande till motsvarande på riksstaten för innevarande budgetår uppförda anslagsbelopp med ca 12 milj. kr.

Chefen för finansdepartementet har beräknat inkomsterna på automobilskattemedlens specialbudget för budgetåret 1970/71 till sammanlagt ca 3 233 milj. kr.

Av sistnämnda belopp skulle alltså ca 2 450 milj. kr. disponeras för att täcka anslag på driftbudgeten medan ca 783 milj. kr. bör tillföras budgetutjämningsfonden och där redovisas under särskild titel.

Anslaget bör föras upp med endast ett formellt belopp av 1 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Avsättning till statens automobilskattemedelsfond* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.

C. Trafiksäkerhet

C 1. Statens trafiksäkerhetsverk: Förvaltningskostnader

1968/69 Utgift	14 080 600
1969/70 Anslag	7 970 000
1970/71 Förslag	10 630 000

¹ Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänförs sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 18 386 kr.

Trafiksäkerhetsverket är central myndighet för uppgifter rörande trafikreglering, fordonskontroll, förarutbildning samt information och allmänt trafiksäkerhetsarbete.

Verksamheten inom den centrala administrationen är fördelad på fyra byråer, trafik- och informationsbyrån, fordonsbyrån, körkortsbyrån samt kanslibyrån. För förarprov, fordonsbesiktning m. m. finns en regional organisation med sju distrikt.

Från förevarande anslag bestrids kostnaderna för verkets styrelse, verksamhetschefens sekreterare, trafik- och informationsbyrån, kanslibyråns allmänna sektion samt vissa tjänstemän i den regionala organisationen.

	1969/70	Beräknad Verket	ändring Dep.chefen	
<i>Personal</i>				
Handläggande personal	32	+77		+15
Övrig personal	10	+10		+ 1
	42	+87		+16
<i>Anslag</i>				
Avlöningar	2 046 000	+3 604 000	+	766 000
Sjukvård	6 000	+ 9 000	+	2 000
Reseersättningar	165 000	+ 858 000	+	135 000
Därav för utrikes resor	18 000	+ 18 000	+	7 000
Lokalkostnader	166 000	+ 266 000	+	46 000
Expenser	267 000	+ 414 000	+	83 000
Lönekostnadspålägg	419 000	+ 879 000	+	228 000
Informationsverksamhet	4 800 000	+7 200 000	+	1 200 000
Materialundersökningar m. m.	100 000	+ 700 000	+	200 000
Utredningsuppdrag	—	+1 070 000		—
Övriga utgifter	2 000	—		—
	7 971 000	+15 000 000	+	2 660 000
<i>Uppbördsmedel</i>				
Ersättningar för uppdrag m. m.	1 000	—		—
Nettoutgift	7 970 000	+15 000 000	+	2 660 000

Statens trafiksäkerhetsverk

1. Löne- och prisomräkning m. m. 215 700 kr.
2. Kostnaderna för verkets pressombudsman bör bestridas från anslaget

Förvaltningskostnader och medel för ändamålet således överförs från anslaget Uppdragsverksamhet. Vidare erfordras en biträdande pressombudsman (+ 110 796 kr.).

3. En av verkets huvuduppgifter är att samordna trafiksäkerhetsarbetet. I nuvarande organisation finns inte någon personal avdelad för denna uppgift. För arbetet inom verkets planeringsnämnd och rådgivande delegation bör till generaldirektörens förfogande stå ett förvaltningssekreteriat med en avdelningsdirektör och en amanuens/byråsekreterare (+ 106 860 kr.).

4. Verksamheten inom den nuvarande trafik- och informationsbyrån bör med hänsyn till arbetsuppgifternas växande omfattning och till den ökade satsning som bör göras på informationsområdet delas upp på två byråer, nämligen en trafikbyrå och en informationsbyrå. För att inom den föreslagna trafikbyrån handlägga ärenden rörande dispenser, allmänna föreskrifter och anvisningar rörande vägmärken, trafiksignaler, vägbanemarkeringar och andra trafikordningar samt anvisningar för hastighetsbegränsningar och övriga lokala trafikföreskrifter jämte frågor som anges i kungörelsen (1959: 50) om säkerhetsanordningar vid plankorsningar mellan järnväg och väg erfordras tre byrådirektörer och ett kontorsbiträde (+ 182 112 kr.).

Verket utarbetar och fastställer i samråd med statens provningsanstalt normer för reflexanordningar och reflekterande material och måste ha egen personal som kan dels bedöma olika material för vägmärken och körbanemarkering och dels prova varningslyktor och andra anordningar att användas vid vägarbeten. För dessa uppgifter behövs en byrådirektör (+ 48 108 kr.).

För att få enhetlighet vid beslut om lokala trafikföreskrifter utarbetar verket riktlinjer att tillämpas av länsstyrelser och trafiknämnder. Det ankommer även på verket att utarbeta principlösningar för trafikreglering, vari ingår att i samband med projektering av nya eller ombyggnad av befintliga trafikleder planlägga åtgärder som erfordras för reglering av trafiken. För denna verksamhet erfordras två byrådirektörer och ett kvalificerat biträde (+ 145 140 kr.).

För övervakning av tillämpningen av bestämmelserna i vägmärkeskungörelsen och de av verket utfärdade föreskrifterna rörande olika trafikordningar m. m. erfordras centralt inom verket två byrådirektörer, en byråingenjör och ett kvalificerat biträde. För att i trafikmiljön utöva den direkta tillsynen över användningen av vägmärken m. m., följa upp de lokala trafikföreskrifterna och lämna trafiknämnder och väghållare detaljinformation finns f. n. fyra ingenjörer med placering i den regionala organisationen. Ytterligare sex förste byråingenjörer erfordras så att sådana tjänster kan finnas inom vart och ett av de i det följande föreslagna tio distrikten (+ 443 196 kr.).

5. Inom den föreslagna informationsbyrån erfordras en byråchef. Vida-

re behövs centralt inom verket för kontakt med organisationer, trafiksäkerhetskommittéer och förelag för initiering och genomförande av informations- och trafiksäkerhetskampanjer samt för ledning och samordning av informationssekreterarnas verksamhet tre byrådirektörer och ett kvalificerat biträde varjämte inom den regionala organisationen erfordras ytterligare tre byråassistenter. Enligt beslut av 1968 års riksdag har för samordning av skolans trafikundervisning med verkets trafiksäkerhetsarbete inrättats fyra tjänster som byråassistent inom verkets regionala organisation. Dessa befattningshavare har att svara för alltför stora områden för att kontakten med olika skolformer skall bli tillfredsställande, varför en utökning måste ske med ytterligare sex sådana tjänster, så att en skolkonsulent finns i vart och ett av de föreslagna tio distrikten. För ledning och samordning av denna regionala verksamhet och för kontakt med skolöverstyrelsen m. m. erfordras en byrådirektör, en amanuens/byråsekreterare och ett kvalificerat biträde. För att svara för produktion av olika informationsmateriel, programinslag i radio och TV, annonser, affischer och trycksaker m. m. behövs två byrådirektörer och ett kontorsbiträde, varjämte för distribution och försäljning av informations- och trafiksäkerhetsmateriel erfordras en byrådirektör och ett biträde (+ 968 064 kr.).

6. Kanslibyrån behöver förstärkas med en byrådirektör för utarbetande av förslag till remissyttranden samt handläggning av juridiska/administrativa frågor i övrigt (+ 53 292 kr.).

7. För att följa olycksutvecklingen och genomföra särskilda analyser i anslutning till olika åtgärder, för undersökningar rörande trafikmiljöns utformning och olika trafikreglerade åtgärder, för framtagning av underlag, genomförande av förprövningar och effektmätningar i samband med verkets informationsinsatser samt för utvecklingsarbete på förarutbildningens område fordras att verket har egen kvalificerad personal för insamling och bearbetning av data och för att utvärdera och presentera tillgängligt material på sådant sätt att det kan utgöra underlag för beslut. Även andra myndigheter, organisationer, företag och enskilda, som verkar inom trafiksäkerhetssektorn, ställer anspråk på verket i nämnda hänseende. En särskild utredningsbyrå bör inrättas för denna verksamhet. För det förberedelsearbete som erfordras inför verkets övertagande av ansvaret för bilregister och körkortregister bör i avvaktan på en fastare organisation en tillfällig registersektion knytas till byrån. Följande personal behövs på utredningsbyrån, nämligen en byråchef, fyra byrådirektörer, två amanuenser/byråsekreterare, en bibliotekarie, en kontorsskrivare och ett kontorsbiträde, varjämte en tjänst som avdelningsdirektör inom körkortsbyråns utredningssektion bör överföras till utredningsbyrån. Vidare erfordras för uppgifter inför verkets övertagande av ansvaret för bilregistret en byrådirektör och en amanuens/byråsekreterare (+ 566 220 kr.).

8. Skärpt kontroll över motorfordon i drift vad avser buller samt avgaser från bensindrivna fordon och rökighet hos dieselfordon är nödvändig med anledning av de nya bestämmelserna i dessa avseenden. En sådan kontroll bör utövas genom verkets regionala organisation, som behöver förstärkas med en tekniker i varje distrikt, dvs. tio tekniker. Den i vägtrafikförordningen förutsatta kontrollen av fordons beskaffenhet och utrustning liksom saneringen av handeln med begagnade bilar är ett angeläget säkerhetsintresse som kan tillgodoses endast genom intensifierad verksamhet och ökad medverkan genom flygande inspektioner av fordon i trafiken. Härför erfordras ytterligare tjugo bilinspektörer (+ 1 058 400 kr.).

9. Informationsverksamheten och det allmänna trafiksäkerhetsarbetet tar sikte på att öka allmänhetens kunskaper om trafik och trafikregler samt att ge rekommendationer om uppträdandet i trafiken för olika trafikantkategorier. Verksamheten planeras i detalj för längre tidsperioder med närmare precisering av målsättning, innehåll, media etc. Aktiviteterna följs upp genom speciella undersökningar för att mäta effekten av dem och få underlag för det fortsatta arbetet. Informationen kommer att spridas med anlitan av massmedia samt genom kursverksamhet och via trafiksäkerhetskommittéer och organisationer. För dessa arbetsuppgifter beräknas ett ytterligare medelsbehov av 7,2 milj. kr.

10. Kostnaderna för undersökningar och utredningar, som skall genomföras av den föreslagna utredningsbyrån, föreslås upptagna under en särskild anslagspost, Utredningsuppdrag. Erforderliga medel har beräknats till följande, nämligen för insamling av underlag för informationsverksamheten 400 000 kr., förprovning av informationsmateriel 100 000 kr., effektmätningar av informationsåtgärder 250 000 kr., statistikproduktion 100 000 kr., perceptionspsykologiska undersökningar 100 000 kr., undersökningar rörande utbildningsmetoder och utbildningsmaterial 100 000 kr. samt litteratur 20 000 kr. eller sammanlagt 1 070 000 kr.

11. På verket ankommer att meddela erforderliga bestämmelser om fordons utrustning liksom att ta initiativet för att få fram säkrare bilar samt att låta utföra nödvändig forskning inom området. För budgetåret 1970/71 föreligger ett uppdämt behov. För utredningar, undersökningar och materialprovningar i fråga om fordonsdetaljer, för provningar av material till vägmärken och vägmarkeringar samt för försöksverksamhet med olika belysningsanordningar och annat utvecklingsarbete i fråga om trafikordningar m. m. erfordras ytterligare 700 000 kr.

12. För reseersättningar behövs utöver vad som erfordras med hänsyn till begärd personalökning ytterligare 200 000 kr. för erforderlig utökning av den reseverksamhet, som åligger de tjänstemän som skall öva tillsyn över trafikreglering och trafikordningar samt byråassistenterna för trafikundervisningen i skolorna och för informationsverksamheten.

13. Lönekostnadspålägg för nya tjänster 799 400 kr.

Departementschefen

För trafiksäkerhetsverket, som började sin verksamhet den 1 januari 1968, är jag inte beredd att tillstyrka någon organisationsförändring. Utöver den förstärkning av trafiksäkerhetsverkets resurser som skett för innevarande budgetår är jag beredd förorda, att även för budgetåret 1970/71 ytterligare resurser tillförs verket. Sålunda beräknar jag under förvaltningskostnadsanslaget medel för 16 nya tjänster, nämligen en byrådirektör inom trafik- och informationsbyråns trafiksektion (4), tre ingenjörer i den regionala organisationen (4), tre byråassistenter för den regionala verksamheten i skolorna (5), en byrådirektör och ett skrivbiträde för det förberedande arbetet inför verkets övertagande av ansvaret för fordonsregistreringen (7) och sju tekniker för arbete med bl. a. buller- och avgaskontroll inom verkets regionala organisation (8). Vidare beräknar jag ytterligare 1,2 milj. kr. för informationsverksamhet — för vilket ändamål därmed disponeras 6 milj. kr. — samt ytterligare 200 000 kr. för materialundersökningar. Under återopande av det anförda beräknar jag anslaget till 10 630 000 kr.

I anslutning till statsutskottets utlåtande nr 6 år 1969 om behovet av samordning inom trafiksäkerhetsområdet i anledning av motionerna I: 618 och II: 702, vilka närmast avsåg gränsdragningen mellan statens trafiksäkerhetsverk och NTF inom den del av trafiksäkerhetsarbetet, som omfattas av information och upplysning, vill jag erinra om det samarbete mellan olika myndigheter och organisationer, som numera tillämpas i form av gemensamma rullande halvårsplaner för informationsaktiviteterna. Jag vill också framhålla värdet ur samordningssynpunkt av de informella kontakter, som jag med jämna mellanrum avser att ta upp med de ansvariga inom olika delar av trafiksäkerhetsarbetet.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens trafiksäkerhetsverk: Förvaltningskostnader*
för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 10 630 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

C 2. Statens trafiksäkerhetsverk: Uppdragsverksamhet

1968/69 Utgift	110 700 000
1969/70 Anslag	12 248 000
1970/71 Förslag	13 648 000

¹ Utbetalat retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 112 661 kr.

Från anslaget bestrids kostnaderna för fordonsbyrån, körkortsbyrån, kanslibyråns chef och förvaltningssektionen, den regionala organisationen med vissa undantag, anskaffning och underhåll av utrustning för fordonsbesiktning samt utbildning.

Inkomster vid statens trafiksäkerhetsverk, som redovisas på driftbudgetens inkomstsida under uppbörd i statens verksamhet, beräknas till 16 340 000 kr. (1969/70 15 000 000 kr.).

Statens trafiksäkerhetsverk

1. Löne- och prisomräkning m. m. 1 198 000 kr.
2. Kostnaderna för pressombudsmannen föreslås belasta anslaget Förvaltningskostnader (— 67 344 kr.).
3. Fordonsbyrån är f. n. indelad i tre sektioner. För att få en mer rationell fördelning av arbetsuppgifterna och möta de ökade krav som ställs

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Verket	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Handläggande personal.....	62	+31	+2
Övrig personal.....	168	+10	—
	230	+41	+2
<i>Anslag</i>			
Avlöningar.....	7 093 000	+2 233 000	+ 707 000
Sjukvård.....	14 700	+ 4 000	+ 300
Resesättningar.....	1 214 000	+ 431 000	+ 47 000
Lokalkostnader.....	1 370 000	+ 500 000	+ 388 700
Expenser.....	634 000	+ 423 000	+ 89 000
Lönekostnadspålägg.....	1 625 000	+ 518 000	+ 168 000
Utrustning.....	60 000	—	—
Kostnader för provbana.....	—	+ 500 000	—
Övriga utgifter.....	237 300	—	—
	12 248 000	+4 609 000	+1 400 000

på byrån bör denna indelas i fyra sektioner. Ett ökat antal föreskrifter för fordons beskaffenhet och utrustning har medfört att antalet dispenser, tolkningar och rådfrågningar stigit kraftigt. Utvecklingen inom fordonsområdet ställer också ökade anspråk på tekniskt kunnande när det gäller att utarbeta föreskrifter om fordonsutrustning och att meddela anvisningar i säkerhetsavseende vid inköp av fordon för statsverket, samtidigt som arbetet blir mer tidskrävande. Moderniserade och skärpta bestämmelser får även till följd att ändrade och kompletterande anvisningar för besiktningar, flygande inspektion och inspektion hos försäljare måste utfärdas. Dessa arbetsuppgifter nödvändiggör en personalförstärkning med en förste byråingenjör, en byråingenjör och en assistent. Allt eftersom bestämmelserna skärps i fråga om fordons utrustning blir det vidare nödvändigt att använda mer avancerade provningsmetoder vid typbesiktning. För sådana utvecklingsuppgifter samt för utprovning av apparatur för bromsprov etc. behöver byrån förstärkas med en bilinspektör och en tekniker (+ 197 016 kr.).

4. Verkets regionala organisation är f. n. indelad i sju distrikt vart och ett med en trafikinspektör som chef. Distriktens antal bör utökas till tio.

Som centralorter föreslås tillkomma Linköping, Västerås och Gävle. För de nya distrikten erfordras ytterligare tre trafikinspektörer och tre kvalificerade biträden (+ 233 100 kr.).

5. För handläggning av remisser, ärenden rörande internationella körkortsbestämmelser samt speciella ärenden rörande trafikskolor finns inom körkortsbyrån en tjänst som amanuens/byråsekreterare, vilken bör bytas ut mot en byrådirektörstjänst. Körkortsbyrån skall vidare öva tillsyn över trafiklärarutbildningen, överarbeta kursplaner för trafikskolor och utfärda utbildningsanvisningar för trafikskolepersonal samt förbereda anvisningar för utbildning och förarprov med anledning av förslag om differentierade körkort, varjämte uppmärksamhet måste ägnas åt uppföljningsarbetet beträffande förarprov och inspektion av trafikskolor. För dessa arbetsuppgifter behöver byrån förstärkas med en byrådirektör och en förste byråsekreterare samt dessutom två byrådirektörer och tio byråassistenter med placering i den regionala organisationen. Verket handhar även tillståndsgivning för trafikskolor och godkännande av föreståndare, lärare och instruktörer samt registerföring av skolorna och dess personal, för vilka uppgifter byrån behöver tillföras en assistent och ett kontorsbiträde (+ 699 432 kr.). I samband med denna personalförstärkning föreslås byrån indelas i tre sektioner.

6. Kanslibyråns förvaltningssektion bör uppdelas på två sektioner, en personalsektion och en kameral sektion. Personalsektionen bör förstärkas med en byrådirektör (personalchef), en assistent och ett kvalificerat biträde. Den kamerala sektionen behöver förstärkas med en assistent och ett kvalificerat biträde. Vidare erfordras ytterligare en telefonist och två expeditionsvakter. För ledning av driften vid den regionala organisationen behövs ett slabsorgan, varjämte personal erfordras för driftstatistik och budgetfrågor. Dessa uppgifter bör handhas av en särskild sektion inom kanslibyrån, driftsektionen, och motiverar förstärkning med en byrådirektör.

Kanslibyråns utbildningssektion bör ändra namn till fortbildningssektionen. För erforderlig intensifiering och breddning av fortbildningsverksamheten föreslås sektionen förstärkas med en byrådirektör, en amanuens/byråsekreterare och en kontorsskrivare. Antalet inom den regionala organisationen placerade bilinspektörer bör vidare utökas med tre. För ifrågasvarande personalförstärkingar beräknas ett sammanlagt belopp av 567 300 kr.

7. För expenser erfordras ytterligare 375 000 kr., varav 200 000 kr. för övergång till automatisk databehandling av den statistik, som erfordras för uppföljning av förarprovsverksamheten och trafikskolornas undervisning. En omläggning till ADB-teknik anses ofrånkomlig vid genomförande av körkortsutredningens förslag till uppläggning av körkortsregister, då en mängd grunddata i detta register kan utnyttjas för verkets statistik. En sådan integrering underlättas om verket dessförinnan har ett utprovat system

för databehandling av statistikuppgifterna rörande förarprov. Av beloppet utgör 100 000 kr. engångskostnad (+ 375 000 kr.).

8. För reseersättningar erfordras ytterligare 211 000 kr. med hänsyn till begärda personalökningar samt 200 000 kr. för nödvändig utökning av re-severksamheten i verkets uppdragsverksamhet (+ 411 000 kr.).

9. Vid typbesiktning av fordon utförs förutom mätningar och kontroller i besiktningshallen även provkörning av fordonen vid höga hastigheter, manöverprov för att utvärdera fordonens egenskaper vid svängar under olika hastigheter, bromsprov, kontroll av koloxidhalt inuti fordonen under vissa betingelser samt mätning av buller. För denna verksamhet behövs en provbana utan störande inverkan från annan trafik. För hyreskostnader m. m. avseende en sådan bana erfordras särskilda medel (+ 500 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 13 648 000 kr. Jag har därvid beräknat medel för bl. a. ytterligare en byrådirektör och en förste byråingenjör inom fordonsbyrån för arbetet med anvisningar för besiktning och flygande inspektion m. m. (3).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens trafiksäkerhetsverk: Uppdragsverksamhet*
för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 13 648 000
kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

C 3. Registrering av motorfordon

1968/69 Anslag	1 000
1969/70 Anslag	1 000
1970/71 Förslag	1 000

Statens trafiksäkerhetsverk

Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 30 juni 1942 och den 15 december 1967 skall statens trafiksäkerhetsverk för tillhandahållande av blanketter till typintyg av rekvirent ta ut och såsom uppbörd på anslaget bokföra ersättning med skäligt belopp, som verket bestämmer. Genom Kungl. Maj:ts beslut den 11 juli 1947 och den 15 december 1967 har statens trafiksäkerhetsverk be-myndigats att från anslaget bestrida uppkommande kostnader för reparation och underhåll i övrigt ävensom för erforderlig ersättningsanskaffning av för bilregistret avsedda kortfackskåp hos länsstyrelserna. Genom Kungl. Maj:ts beslut den 30 juni 1952 meddelades föreskrifter om bl. a. vilka kostnader som får avföras från anslaget såsom kostnader för blanketter till körkort, trafik kort m. m. och vissa skyltar, som tillhandahålls av verket. Vidare föreskrevs att avgifter för interimis-, saluvagns- och turistvagnsskyltar skall tillgodoföras anslaget. Då inkomsterna under anslaget beräknas överstiga utgifterna föreslås att ett oförändrat belopp om 1 000 kr. anvisas.

Departementschefen

I enlighet med förslag av statens trafiksäkerhetsverk torde anslaget böra uppföras med oförändrat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Registrering av motorfordon* för budgetåret 1970/71
anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.

C 4. Bidrag till trafiksäkerhetsfrämjande åtgärder vid järnvägs korsningar

1968/69 Utgift	6 500 000	Reservation —
1969/70 Anslag	6 500 000	
1970/71 Förslag	6 500 000	

Från anslaget utgår statsbidrag till järnvägar för sådana säkerhetsanordningar, som huvudsakligen betingas av vägtrafikens säkerhetskrav. Statsbidrag utgår med högst 90 % av beräknad engångskostnad för kryssmärke och säkerhetsanordning, annan trafiksäkerhetsfrämjande åtgärd till fördel för vägtrafiken, marklösen och ersättning för skada och intrång samt med 45 % av engångskostnaden för automatisering av befintlig säkerhetsanordning. Principerna för bidragsgivningen framgår av prop. 1964: 1 (bil. 8, p. 25). Genom Kungl. Maj:ts beslut den 29 april 1964 har meddelats bestämmelser för bidragsgivningen.

Statens trafiksäkerhetsverk

För budgetåret 1969/70 anvisade medel beräknas bli förbrukade under budgetåret. Bidragsbehovet under budgetåret 1970/71 beräknas till 6 milj. kr. för statens järnvägar och till 0,5 milj. kr. för de enskilda järnvägarna. Anslaget föreslås utgå med oförändrat belopp, 6,5 milj. kr.

Departementschefen

Jag biträder statens trafiksäkerhetsverks förslag om att anslaget förs upp med oförändrat belopp av 6,5 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Bidrag till trafiksäkerhetsfrämjande åtgärder vid järnvägs korsningar* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 6 500 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

C 5. Trafiksäkerhetsforskning

1968/69 Utgift	12 402 000	Reservation	253 200
1969/70 Anslag	3 000 000		
1970/71 Förslag	3 300 000		

¹ Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 17 467 kr.

Statens trafiksäkerhetsråd är central myndighet för trafiksäkerhetsforskningen. I rådets uppgifter ingår bl. a. att undersöka eller låta undersöka trafikolyckornas orsaker, att understödja och samordna trafiksäkerhetsforskningen inom landet, att fastställa villkor för statsbidrag till trafiksäkerhetsforskning samt offentliggöra och sprida resultat som nåtts vid verksamheten. Rådet består av 16 ledamöter. Inom rådet finns ett arbetsutskott med fem ledamöter.

Från anslaget bestrids utgifter för trafiksäkerhetsforskning i trafiksäkerhetsrådets egen regi samt utgår bidrag till annan trafiksäkerhetsforskning enligt rådets beslut. Vidare tas under anslaget upp rådets förvaltningskostnader. Den egna forskningsverksamheten är organiserad på en forsknings- och utredningsavdelning (TRAG), som är uppdelad på tre sektioner för uppföljningsverksamhet, detaljanalys och tillfälliga uppdrag. Vidare finns en forskargrupp (TRAFO), som består av fyra forskare. Under rådets medicinska forskningslaboratorium sorterar en haverikommission.

	1969/70	Beräknad ändring	1970/71
		Trafiksäker-	Dep.chefen
		hetsrådet	
<i>Personal</i>			
Handläggande personal.....	3	—	—
Övrig personal.....	1	—	—
	4	—	—
<i>Anslag</i>			
Avlöningar.....	274 000	+ 9 000	+ 9 000
Sjukvård.....	1 000	—	—
Reseersättningar.....	9 000	+ 1 000	+ 1 000
Därav utrikes resor.....	2 000	—	—
Lokalkostnader.....	100 000	+ 32 000	+ 32 000
Expenser.....	30 000	+ 6 000	+ 6 000
Lönekostnadspålägg.....	51 000	+ 14 000	+ 14 000
Forskning.....	2 336 000	+ 611 000	+ 54 000
Lönekostnadspålägg avseende forskningspersonal.....	199 000	+ 273 000	+ 184 000
	3 000 000	+ 946 000	+ 300 000

Statens trafiksäkerhetsråd

Löne- och prisomräkning m. m. 233 000 kr.

Genomförandet av forskningsprogrammet ombesörjs i första hand med anlåtande av rådets egna forskningsresurser i form av rådets forskargrupp, dess arbetsgrupp och dess medicinska forskningslaboratorium. Till detta kommer etablerade forskningsgrupper för trafiksäkerhet vid olika universitets- och högskoleinstitutioner, då främst psykologiska institutionen vid Uppsala universitet, institutionen för försäkringsmatematik och matematisk statistik vid Stockholms universitet och institutionen för stadsbyggnad vid Chalmers tekniska högskola. Rådet stöder även viss forskning vid statens väginstitut och statens provningsanstalt. Dessutom tillkommer enskilda projekt baserade på ansökningar till rådet.

Beträffande forskningsverksamheten inom olika områden anförs bl. a. följande. Rådet har genom sin forskningsgrupp TRAG fortsatt detaljanalysen av trafikolyckor inom Uppsala län, varvid rapporter om vissa olyckstyper färdigställts. Gruppen har vidare bl. a. utfört undersökning av trafikolyckor med bilbränder och av gångtrafikanter användande av reflexmaterial eller lykta under mörker.

Trafiksäkerhetsforskningen vid olika vetenskapliga institutioner och genom enskilda forskare har omfattat bl. a. följande.

På det psykologiska området har polariserad fordonsbelysning, halogenstrålkastare, synprestationer i mörkertrafik samt effekten av bländning via backspegel varit föremål för studier. Vidare har trötthetens betydelse från trafiksäkerhetssynpunkt undersökts liksom reaktionstidsförändringarna hos vana och ovana förare samt effekten hos viss trafikundervisning för sjuåriga skolbarn.

Inom det medicinska området utförs bl. a. analys av personskador i trafiken samt utredningar av inträffade fordons haverier. En viktig ämnesgrupp är vidare simuleringar av olika kollisionförlopp, emedan kunskaper på detta område är en förutsättning för utveckling och bedömning av säkerhetssystem i syfte att minska risken för personskador. Ytterligare kan nämnas en undersökning av synförmågans betydelse för trafiksäkerheten.

Den teknisk-naturvetenskapliga trafiksäkerhetsforskningen omfattar bl. a. studier av trafikolyckornas samband med trafikmiljön särskilt i vad avser tätortsförhållanden samt ett flertal beteendeanalyser och olycksanalyser liksom allmänna studier på trafiksäkerhetsområdet. Vidare har utförts undersökningar av halogenstrålkastarnas egenskaper, av principer att hålla fordonslykter rena, av utformning av lämpliga bilsimulatorer och av däckens friktion mot vägbana etc.

Inom den statistiska sektorn framtas och bearbetas modeller för såväl trafik som trafikolyckor samt speciella modeller för landsvägstrafik under olika omkörningsantaganden.

Vad avser det fortsatta forskningsprogrammet framhåller rådet, att den successiva ökningen av biltrafiken kräver fortsatta insatser av trafiksäkerhetshöjande åtgärder för att hålla tillbaka och helst minska trafikolycksfrekvensen. För att få underlag för sådana åtgärder erfordras en intensifierad forskningsverksamhet.

För forskningen under budgetåret 1970/71 — vilken utgör en direkt fortsättning och utbyggnad av det i det föregående redovisade forskningsarbetet — begärs 3 419 000 kr. innebärande en ökning i förhållande till innevarande budgetår med 884 000 kr.

Totalt behövs 3 946 000 kr., innebärande en ökning med 946 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen och med beräkning av ett belopp

om 527 000 kr. till förvaltningskostnader vid statens trafiksäkerhetsråd hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Trafiksäkerhetsforskning* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 3 300 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

C 6. Bidrag till nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande

1968/69 Utgift	2 000 000
1969/70 Anslag	2 000 000
1970/71 Förslag	2 200 000

Nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande (NTF)

För budgetåret 1969/70 har föreningen anvisats statsbidrag om 2 milj. kr. och anslag från Trafikförsäkringsföreningen om 2,8 milj. kr. Härutöver beräknar NTF att genom medlemsavgifter, försäljningsverksamhet samt bidrag från företag och enskilda m. m. tillföra verksamheten ca 1,3 milj. kr. Totalt skulle för innevarande budgetår disponeras 6 175 000 kr.

Medelsbehovet för budgetåret 1970/71 redovisas i det följande med utgångspunkt i den för innevarande budgetår fastställda utgiftsstaten.

	Stat 1969/70	Beräknad ökning 1970/71
1. Allmän informationsverksamhet	800 000	+ 225 000
2. Fältverksamhet	950 000	+ 195 000
3. Utbildningsverksamhet	750 000	+ 150 000
4. Skolverksamhet	775 000	+ 130 000
5. Hem- och förskoleverksamhet	300 000	+ 65 000
6. Barnens Trafikkлубb	1 500 000	+1 200 000
7. PR-verksamhet	150 000	+ 50 000
8. Gemensamma administrativa kostnader, skatter m. m.	950 000	—
	6 175 000	+2 015 000

1. *Allmän informationsverksamhet.* Den allmänna grundläggande trafikupplysningsmaterielen röner sådan efterfrågan att stora upplagor måste produceras. Till detta slag av materiel hör filmer, diabildserier, bildband, ljudband, foldrar, vägmärkeskort m. m. Nyproduktion och omarbetning av materielen sker fortlöpande, och då produktionskostnaderna har ökat måste ytterligare medel beräknas härför. — Föreningens årstidsbundna insatser är omfattande. Enligt den med statens trafiksäkerhetsverk gemensamma planläggningen ankommer det på NTF att genomföra en stor mängd olika aktiviteter, vilket sker i samarbete med läns- och lokala trafiksäkerhetskommittéer, motororganisationer, Sveriges Kvinnliga Bilkårares Riksförbund m. fl. Med hänsyn till stegrade kostnader och ökad omfattning i den allmänna informationsverksamheten beräknas det sammanlagda medels-

behovet under posten till 1 025 000 kr.

2. *Fältverksamhet.* Den folkrörelse för det frivilliga trafiksäkerhetsarbetet, som NTF företräder, bygger på en av föreningen upparbetad organisation med trafiksäkerhetsorgan i länen, i Stockholm, Göteborg och Malmö och i samtliga kommuner. Fortsatt ekonomiskt stöd från NTF är av grundläggande betydelse för denna verksamhet. Grundbidragen till länskommittéerna bör höjas liksom extrabidragen till dessa för att möjliggöra för samtliga län att åtminstone på deltid anställa en konsulent. Sammanlagt erfordras för fältverksamheten 1 145 000 kr.

3. *Utbildningsverksamhet.* NTF bedriver speciella fortbildningskurser för företrädare för det frivilliga trafiksäkerhetsarbetet, försvaret, motororganisationerna m. fl. Efter överläggningar med trafiksäkerhetsverket har NTF åtagit sig att lägga fram förslag om en väsentlig utökning av den frivilliga fortbildningen av bilförarna. NTF genomför vidare kurser, som syftar till säkrare körning under dygnets mörka del, på vinterväglag och landsväg, varjämte försök görs med en kurs i stadskörning. Sammanlagt beräknas 900 000 kr. erfordras för utbildningsverksamheten.

4. *Skolverksamhet.* NTF medverkar genom en representant i TRUSK, skolöverstyrelsens kommitté för trafikundervisningen i skolan, och genomför under budgetåret 1969/70 trafikkunskapstävlingar för eleverna i skolornas mellan- och högstadium. Föreningen ämnar genomföra sådana tävlingar även under budgetåret 1970/71. NTF tillhandahåller vidare hjälpmedel för trafikundervisningen efter rekvisition från skolorna samt bedriver i samarbete med skolöverstyrelsen kursverksamhet för lärare m. fl., för vilka ändamål ytterligare medel erfordras. Sammanlagt beräknas 905 000 kr. under denna post.

5. *Hem- och förskoleverksamhet.* Föreningen bedriver kursverksamhet för förskolans lärare och för ledare av s. k. barntrafikskolor. I anslutning till en av trafiksäkerhetsverket uttalad önskan finner NTF angeläget att bl. a. vidga sin kurs- och studiedagsverksamhet. Även produktion av undervisnings- och annan informationsmateriel beräknas föranleda ökade kostnader. För verksamheten erfordras sammanlagt 365 000 kr.

6. *Barnens Trafikklubb.* Under år 1968 startade NTF Barnens Trafikklubb, vars syfte är att ge föräldrarna råd och anvisningar samt materiel för en förskolebarn lämpad trafikundervisning. Vid starten inbjöds barn, födda 1966, att bli medlemmar. Barn som är födda under år 1967 kommer nu att erbjudas medlemskap. Avsikten är att bygga ut klubbverksamheten att omfatta barn i åldrarna 3—6 år. Under budgetåret 1970/71 beräknas kostnaderna öka med 1,2 milj. kr. till 2,7 milj. kr.

7. *PR-verksamhet.* Under denna post upptas NTF:s tidning »Trafiken och Vi». En ökning med 50 000 kr. erfordras för utgivandet av tidningen och för den övriga PR-verksamheten, varför sammanlagt beräknas 200 000 kr.

8. *Gemensamma administrativa kostnader, skatter m. m.* upptas med oförändrat belopp.

NTF beräknar de sammanlagda kostnaderna för verksamheten under budgetåret 1970/71 till 8 190 000 kr. Genom förlagsverksamhet och genom bidrag och avgifter beräknar NTF att få in ett belopp om 1,5 milj. kr. Här- efter skulle återstå ett medelsbehov av 6 690 000 kr.

Under förutsättning att NTF från Trafikförsäkringsföreningen kan på- räkna samma bidrag som för budgetåret 1969/70, dvs. 2,8 milj. kr., erford- ras således ett statsbidrag med avrundat 3,9 milj. kr. Detta innebär en ök- ning med 1,9 milj. kr. jämfört med innevarande budgetår.

Departementschefen

Jag föreslår ett statligt stöd till NTF om 2,2 milj. kr., innebärande en ök- ning med 0,2 milj. kr. jämfört med innevarande budgetår. Jag förutsätter att verksamheten planeras och bedrivs i nära samverkan med statens trafik- säkerhetsverk.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till nationalföreningen för trafiksäkerhe- tens främjande* för budgetåret 1970/71 anvisa ett anslag av 2 200 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

D. Sjöfart

Sjöfartsverket

Sjöfartsverket är central förvaltningsmyndighet för ärenden som rör sjöfarten i den mån handläggningen ej ankommer på annan myndighet. Verksamheten skall enligt instruktionen (SFS 1969: 320) bedrivas med inriktning huvudsakligen på handelssjöfarten. I verkets uppgifter ingår bl. a. att ha tillsyn över sjösäkerheten, handha sjökarteverksamheten, leda statens isbrytning, samordna arbetet för sjöräddning och pröva ekonomiska frågor som har betydelse för sjöfartsnäringen samt frågor om sjöfartsavgifter.

Sjöfartsverket leds av en styrelse. Chef för sjöfartsverket är en generaldirektör. Inom verkets centralförvaltning finns fem avdelningar. Dessa är driftavdelningen, sjökarteavdelningen, sjöfartsinspektionen, ekonomiavdelningen och administrativa avdelningen. Vidare finns en revisionssektion.

För den regionala verksamheten finns sex lotsdistrikt och sju sjöfartsinspektionsdistrikt.

Den 1 juli 1969 fanns vid sjöfartsverket 1 633 anställda.

Sjöfartsverket är en av de myndigheter som deltar i pågående försöksverksamhet med programbudgetering.

Sjöfartsverket har i skrivelse den 21 augusti 1969 lagt fram förslag till anslagsframställningar i programtermer för budgetåret 1970/71. I skrivelse den 16 september 1969 har verket avgett verksamhetsberättelse för budgetåret 1968/69. Vidare har sjömansnämnden i skrivelse den 29 augusti 1969 hemställt om medel för sin verksamhet under nästa budgetår. Slutligen har televerket i skrivelse den 29 augusti 1969 hemställt om ersättning för vissa radiotjänster åt sjöfarten. Innan jag redogör för framställningarna och verksamhetsberättelsen vill jag översiktligt beröra den aktuella utvecklingen inom sjöfarten och sjöfartsverkets verksamhetsområde.

I. Allmän översikt över utvecklingen inom sjöfarten

1. Sjöfartens utveckling

Den svenska handelsflottan är genom sin alltmer internationella inriktning i växande grad beroende av världshandelns konjunktur. Av den svenska rederinäringens bruttofrakter år 1967 intjänades 59 % i fart enbart mellan utrikes orter. De närmast föregående åren höll sig andelen vid 56 %.

Den totala sjöburna *världshandeln* beräknas år 1968 ha legat på en avsevärt högre nivå än år 1967, som i konjunkturhänseende var ett avmattningsår. Betingelserna för det internationella varuutbytet var i stort gynnsamma

3 — *Bihang till riksdagens protokoll 1970. 1 saml. Nr 1. Bil. 8.*

år 1968, även om störningar på guld- och valutamarknaderna skapade problem. Under år 1969 väntades fortsatt uppgång i världshandeln och därmed efterfrågan på tonnage.

Utvecklingen på den internationella fraktmarknaden präglades under år 1968 av stabilitet. Trots att världshandelsflottan nådde nya toppar har utbud och efterfrågan i stort balanserats. En viss avmattning i fraktindexserierna — utom timecharterindex — noterades emellertid år 1969. Uppläggningsen av fartyg världen över på grund av fraktbrist har enligt uppgifter från Lloyd's successivt sjunkit under år 1968 och låg fram till hösten 1969 på en extremt låg nivå.

Världshandelsflottan (exkl. USA:s reservflotta) uppgick vid halvårsskiftet 1968 till 187,4 milj. ton brutto och hade från föregående halvårsskifte ökat med 13,1 milj. ton brutto.

Den *svenska handelsflottan* (enheter om minst 100 ton brutto) ökade under år 1968 med 0,2 milj. ton brutto till 4,7 milj. ton. Genom nybyggnader vid svenska och utländska varv tillkom 428 000 ton. Härtill har ett antal mindre fartyg köpts från utlandet i andra hand. Avgången uppgick till sammanlagt 278 000 ton brutto, varav 201 000 ton avsåg försäljning.

Under första halvåret 1969 har handelsflottans tonnage hållit sig ungefär oförändrat. Leveranserna av nybyggt tonnage uppgick till 137 000 ton brutto, huvudsakligen tank- och bulkfartyg. Försäljningen till utlandet svarade för 102 000 ton.

Antalet fartyg minskade under år 1968 med 14 till 819. Under första halvåret 1969 minskade flottan med ytterligare sex enheter.

Beträffande fartyg under 100 ton brutto finns inga nämnvärda förändringar att redovisa. Vid ingången av år 1969 uppgick antalet fartyg mellan 20 och 100 ton brutto till 334 enheter med en sammanlagd bruttodräktighet av 18 000 ton.

Antalet fartyg i den svenska handelsflottan har stagnerat under efterkrigstiden och är sedan början av 1960-talet på klar tillbakagång. Under samma period har handelsflottans storlek, räknat i bruttoton, mer än tredubblats. Fartygens genomsnittliga storlek har följaktligen ökat väsentligt. Den starka tillväxten i fartygsbeståndets volym beror på att handelsflottan tillförts nya, allt större fartygsenheter, medan de vid periodens början karakteristiska enhetsstorlekarna med tiden förlorat i betydelse. Tillväxten koncentrerar sig sedan början av 1960-talet till fartyg om 30 000 ton brutto och däröver.

Antalet ombordanställda i fartyg om minst 100 ton brutto minskade under perioden 1963—1967 med ca 4 700 personer till 19 220. Den fortgående nedgången i antalet fartyg och den därmed förenade ökande medelstorleken tillsammans med automationen av fartygen för med sig en fortsatt nedgång av antalet ombordanställda.

De svenska rederiernas bruttoinsegling i utrikes fart ökade från 3 302 milj.

kr. år 1967 till 3 576 milj. kr. år 1968, dvs. med 8 %. Kostnaderna i utlandet steg från 1 753 till 1 834 milj. kr. eller med 5 %. Nettoinseglingen ökade alltså med 193 milj. kr.

I fråga om *sjötrafikutvecklingen på svenska hamnar* kan följande framhållas.

Det i *utrikes fart* skeppade godset ökade mellan åren 1967 och 1968 från 59,9 till 70,4 milj. ton, alltså med inte mindre än 18 %. Jämfört med år 1965, som hade ungefär samma läge i konjunkturförloppet som år 1968, var uppgången 13,3 milj. ton, motsvarande 23 %. I medeltal per år steg gods-kvantiteten mellan åren 1965 och 1968 alltså med ca 4,5 milj. ton. Av den sammanlagda ökningen föll 10,9 milj. ton på sådant gods som gick med lastfartyg och 2,4 milj. ton på färjegodset.

Ökningen av det lossade lastfartygsgodset var koncentrerad till mineral-oljorna. Dessa gick upp med 7,9 milj. ton mellan åren 1965 och 1968. Övriga godsslag tillsammanantagna låg båda åren på 12,9 milj. ton med obetydliga förskjutningar mellan olika varugrupper. Ökningen av importen sjövägen för annat gods än mineraloljor, enbart 1,2 milj. ton, föll helt på färje-trafiken.

Utförseln på lastfartyg steg från år 1965 till år 1968 med 3,0 milj. ton trots en nedgång av järnmalmsexporten med 0,9 milj. ton. Utlastningen av oljeprodukter gick upp med 1,4 milj. ton. Skeppningarna av skogsprodukter steg med 1,2 milj. ton huvudsakligen till följd av ökad trävaruexport. Annat stuvningsgods visade en uppgång med inte mindre än 0,7 milj. ton till 2,2 milj. ton. Färjegodset ökade med 1,2 milj. ton.

Det i *inrikes fart* skeppade godset gick upp från 9,8 milj. ton år 1965 till 11,5 milj. ton år 1968, dvs. med 17 %. Oljetransporterna steg med 1,9 milj. ton. Övrigt gods företedde någon minskning.

Den totala kvantitetsökningen av gods mellan åren 1965 och 1968 som i inrikes och utrikes fart skeppats med lastfartyg utgjorde 19 %. Ökningen fördelad på *regionala hamngrupper* visar att uppgången var störst för Göteborgs tulldistrikt som ökade med 79 %. Andelen av totaltrafiken steg från 17 % år 1965 till 25 % år 1968. Ökning över medeltalet visade också hamn-grupperna Uddevalla—Strömstad med 36 %, Halmstad—Varberg 32 % och Karlskrona—Trelleborg med 25 %.

Insjöområdena, dvs. Uppsala—Örebro tulldistrikt (främst Mälaren) och Lidköpings—Jönköpings tulldistrikt (främst Vänern) företedde i stort oförändrad trafik. Samma gällde Visby (Gotland) och Haparanda—Umeå. Trafikutvecklingen för Norrlands del var svag med en ökning endast från 17,7 till 18,0 milj. ton. Andelen av totaltrafiken gick ned från 24 till 21 %.

Den starka uppgången för Göteborgs del berodde främst på oljeskeppningarna, som steg från 8,2 milj. ton år 1965 till 16,9 milj. ton år 1968, dvs. med 106 %. Annat gods ökade från 3,9 till 4,7 milj. ton, svarande mot 21 %.

Kvantiteten i utrikes och inrikes fart lossade mineraloljor exkl. Göteborgs

tulldistrikt ökade från 17,0 till 21,6 milj. ton, dvs. med 27 %. Anmärkningsvärt stora ökningar, resp. 64 och 56 %, föll kuststräckorna Karlskrona—Trelleborg och Uddevalla—Strömstad. I övrigt höll sig ökningarna ganska nära medeltalet. Den lägsta ökningstakten visade Malmö—Hälsingborg med 19 %.

I fråga om järnmalmsexporten visade bara Hargshamn en nämnvärd exportökning. I Luleå låg utförseln lägre år 1968 än år 1965. Malmskeppningarna över Gävle och mälärhamnarna hade nästan fallit bort år 1968.

Av ökningen för skogsproduktutförseln — huvudsakligen trävaror — totalt 0,85 milj. ton avsåg 75 % kusthamnarna mellan Karlskrona och Strömstad.

Av den totala utförseln av skogsprodukter gick över norrlandshamnarna år 1965 ca 4,5 milj. ton och år 1968 4,7 milj. ton, vilket innebar en ökning med enbart 5 %.

Under *första halvåret 1969* förde den ytterligare förstärkta högkonjunkturen med sig en fortsatt trafikuppgång. Lastfartygsgodset gick upp med 2,7 milj. ton jämfört med första halvåret 1968. Ökningen fördelade sig med 1,4 milj. ton på mineraloljor och 1,3 milj. ton på övrigt gods. Den långa isläggningsperioden medförde viss försening av bl. a. malmskeppningarna över Luleå. Malmexporten kom därför att ligga på samma nivå, dvs. på 2,8 milj. ton.

Antalet in- och utgående lastfartygsresor i direkt utrikes fart utgjorde år 1968 61 899 dvs. nästan samma antal som år 1965 (61 641). Eftersom godsmängden ökade från 52,7 till 63,5 milj. ton steg fartygens medellast med 20 % till 1 026 ton. Den markerade uppgången berodde bl. a. på ett minskat antal resor i de lägsta storleksklasserna och en ökad insats av mycket stora fartyg för råoljeimporten. Antalet resor med fartyg om högst 200 ton brutto sjönk således från ca 9 300 år 1965 till 7 600 år 1968. Fartyg om lägst 30 000 ton brutto (ca 55 000 ton dödvikt) gjorde 34 resor år 1965 mot 198 resor år 1968. De största enheterna hade en dödvikt om ca 100 000 ton. Under första halvåret 1969 anlöptes Göteborg av fartyg i 200 000 tons klassen, dock med reducerat djupgående.

Fördelningen av det i utrikes fart skeppade godset år 1968 efter de utnyttjade fartygens bruttodräktighet visar att fartyg upp till 500 ton brutto — enheter med en dödvikt av högst ca 1 400 ton och ett maximalt djupgående kring 4 m — svarade för 74 % av antalet resor och 24 % av det transporterade godset. Exkl. mineraloljor och exporterad järnmalm, de varuslag som i huvudsak gick med stora fartyg, steg andelen av varutrafiken till 51 % (53 % år 1967).

Mineraloljeimporten gick till 79 % med fartyg om minst 10 000 ton brutto (ca 16 000 ton dödvikt). Enheter om minst 30 000 ton brutto (55 000 ton dödvikt) transporterade 5,9 milj. ton, dvs. 23 % av oljeimporten. Det torde enbart ha rört sig om råolja.

Av införseln av kol och koks föll 44 % på enheter om minst 10 000 ton brutto. För järnmalmsexporten var andelen 71 %. Enheter om minst 20 000 ton brutto (ca 35 000 ton dödvikt) svarade för 36 % av malmexporten.

De minsta fartygen, alltså enheterna upp till 200 ton brutto, var främst insatta på de syd- och västsvenska hamnarna. Av totalt 0,83 milj. ton transporterat gods avsåg 0,77 milj. ton kuststräckan Karlskrona—Strömstad (inkl. Väneren och Vättern).

Fartygen om 30 000 ton brutto och däröver anlöpte nästan enbart Göteborg, som redovisade 92 % av varutrafiken med dylika fartyg. Återstoden utgjorde främst råolja till raffinaderiet i Nynäshamn.

De viktigaste faktorer som är att räkna med i *den framtida utvecklingen av fartygstrafiken på svenska hamnar* och som beräknas påverka anspråken på sjöfartsverkets tjänster är ökning av det sjötransporterade godset, ökning av fartygens medellast, koncentration av trafiken, minskning av antalet hamnanlöp per resa och övergång till fartyg i tät reguljär trafik. Sjöfartsverket har redovisat sina antaganden i fråga om denna utveckling fram till år 1975. Härav framgår att den sjöburna godskvantiteten i utrikes fart (exkl. på lastbil eller i järnvägsvagn transporterat färjegods) år 1975 väntas uppgå till 87 milj. ton jämfört med 63 milj. ton år 1968. De inrikes sjötransporterna med lastfartyg (exkl. transporter mellan Göteborg och Väneren) förutsätts år 1975 uppgå till 17 milj. ton jämfört med 10,3 milj. ton år 1968. Den övervägande delen av godskvantitetsökningen såväl i utrikes som inrikes fart avser mineraloljeprodukter. Den väntade ökningen av den sjöburna godskvantiteten i utrikes fart beräknas till huvudsaklig del falla på Göteborg och bohuskusten. Fartygens medellast beräknas fördubblas mellan åren 1968 och 1975 utan att kraven på ökat djupgående nämnvärt accentueras. Antalet anlöp per resa beräknas fortsätta att minska.

Den snabba utvecklingen av trafiken med s. k. lastfärjor som komplement till eller ersättning för de kombinerade passagerar- och lastfartygen har för sjöfartsverkets bedömningar den betydelsen att färjor i vid bemärkelse ställer mindre anspråk på verkets service än fartygstrafiken i övrigt. De täta anlöpen på en fast route reducerar behovet av lotsningstjänster och de korta sträckorna i svenska farvatten håller nere anspråken på farledsutmärkning. Fartygens djupgående är dessutom begränsat. Utrikes färjegods utgjorde år 1968 nära 7 milj. ton, varav 40 % gick på lastbil, 51 % på järnvägsvagn och 9 % var gods som förts samman på trailer, flak eller i container. Den senare gruppen har mer än fördubblats mellan åren 1966 och 1968.

2. Utvecklingen inom sjöfartsverket

Verksamheten under budgetåret 1968/69 påverkades av den förestående omorganisationen av den centrala förvaltningen, som trädde i kraft den 1 juli 1969.

I övrigt kan framhållas att aktiviteten på oljeskyddsområdet var betydan-

de. Flera internationella och nationella konferenser hölls i syfte att förhindra oljeskador till följd av oljeutsläpp från fartyg eller begränsa skadeverkningarna av utsläpp. Det internationella samarbetet ledde till överenskommelse om nordiskt samarbete i fråga om kontrollen av efterlevnaden av bestämmelser till förhindrande av havsvattnets förorening genom olja och till överenskommelse mellan staterna vid Nordsjön och Sverige om samarbete vid oljeförorening i nordsjöområdet. Frågan om rapportering av oljeförekomster till sjöss reglerades.

Arbetet med övergång till programbudgetering fortsatte. Kontoplanen anpassades till det för budgetåret 1969/70 gällande anslagssystemet. Försök gjordes med tidsrapportering vid lotsplatserna. Förarbeten gjordes för intern debitering av olika tjänster inom sjöfartsverket. Arbetet för att få fram relevanta prestationsmätt fortsatte bl. a. med en kartläggning av prestationerna inom fartygsinspektionen.

Beträffande verksamheten inom de *allmänna sjövägarna* har under budgetåret 1968/69 Svenska Björns och Tylögrunds helautomatiska, bottenfasta fyrar tagits i drift. Bemanningen har dragits in. En hamnfyr, Väktaren, uppfördes i havsområdet utanför Holmsund.

Fyrautomiseringen kring Öresundsgrepen slutfördes och fyren Björn avbemannades. Fyrarna Djursten, Engelska grundet och Björn kontrolleras numera genom fjärrmanövrering från Örskär. Automatiseringen av Understens fyrplats fullbordades och personalen drogs in.

Automatiseringar vid Malören och Häradskär, som betingats av ändringar i lotsuppassningen, slutfördes. Sedan ny lotsutkik tagits i bruk i Malmö har fyrskeppet Malmöredd dragits in.

Vid Ölands norra udde genomfördes s. k. halvautomatisering för att under en övergångsperiod pröva drift med mindre besättning på bemannad fyrplats. Ombyggnad av fyren Ölands södra grund påbörjades. För service och tillsyn kommer fyren att få en helikopterplatta. Fyren kommer därefter att avbemannas.

Under vintern 1968—69 byggdes som beredskapsarbete i arbetsmarknadsstyrelsens regi kassuner för fyrarna Borussiagrund i Germandöleden och Björnklack i Sandöleden, som ersatte bojstationer, och för fyrarna Fladen och Västra Banken, som skall ersätta fyrskeppen med samma namn. Borussiagrund, Björnklack och Fladen var färdiga sommaren 1969. Fyrskeppet Fladen beräknas kunna dras in hösten 1969. Fyren Västra Banken planeras kunna sättas ut sommaren 1970 samtidigt som fyrskeppet dras in.

Finngrundets fyr blev färdig under budgetåret och fyrskeppet drogs in i mitten av juli 1969.

Fyrarna Sillåsen och Krongrundet har fått ny fyrapparat. Liknande moderniseringsarbeten har påbörjats vid fyrarna Rataskär, Fjärdgrund, Simpna skubb och Hälsingborg.

Ny radiofyrmateriel anskaffades för att ersätta utrustningarna vid de

äldsta radiofyranläggningarna. Den nya materielen installerades under budgetåret vid fyrarna Hemsö, Understen, Gotska Sandön, Engelska grundet, Ölands norra udde och Hällö.

Under budgetåret 1968/69 uppfördes utöver nämnda arbeten tio nya fyrar. Sjöfartsverkets sex distriktsfartyg och två gasningsjakter var huvudsakligen sysselsatta med farledsutmärkning. Gasningsjakten Sefyr fick nytt huvudmaskineri och förbättrade förläggningsutrymmen.

Beträffande isbrytningen får vintern 1968—69 för landet i sin helhet be-tecknas som i stort sett normal. Besvärlig ispressning förekom dock, framför allt mot bottenhavskusten. Samtliga statsisbrytare Tor, Oden, Ymer och Thule utnyttjades. Genom förhyrning av isbrytande bärgnings- och bogserfartyg förstärktes tidvis isbrytarkapaciteten.

Det totala antalet arbetsdagar för statsisbrytarna uppgick under budgetåret 1968/69 till 657 mot 499 föregående budgetår och 473 i medeltal för femårsperioden 1962/63—1966/67. För förhyrda hjälpisbrytare och bogserbåtar redovisades totalt 239 arbetsdagar mot 325 föregående och 684 i medeltal för femårsperioden.

Under budgetåret utfördes i statlig regi totalt 2 586 direktassistanser av fartyg mot 2 474 föregående budgetår och 3 245 i medeltal för femårsperioden. Statsisbrytarna utförde sammanlagt 1 883 direktassistanser mot 1 399 föregående budgetår och 1 588 i medeltal för femårsperioden.

Sjöfartsverkets anstalter för sjöräddning omfattade under år 1968 fem speciella sjöräddningsstationer, två sjöövervakningsstationer jämte 19 lotsplatser och lotsuppassningsställen samt fem fyrplatser utrustade med särskild sjöräddningsmateriel. Avtal om räddningsberedskap förelåg vidare med 14 brandkårer. Även lots- och fyrplatser utan speciell sjöräddningsmateriel samt lotsdistriktsfartygen deltog vid behov i sjöräddningsverksamheten.

Under kalenderåret 1968 utförde verkets båtar och personal 164 utryckningar. Undsatta blev 10 handelsfartyg, 14 fiskebåtar och 50 nöjesbåtar. Sammanlagda antalet undsatta personer var 267. Av dessa befann sig 20 i överhängande sjönöd. Olyckorna var spridda längs hela kusten. Viss koncentration förelåg dock till områdena vid Svartklubben, Tjärven/Söderarm, Landsort, Västervik/Kråkelund och Kalmar.

Sjömätningen var under budgetåret huvudsakligen inriktad på angöringsområdena utanför Göteborg. Vidare sjömättes vissa minleder i södra Östersjön, västligaste delen av tungtrafikkorridoren söder om Trelleborg, angöringsområdet utanför Landsort och havsområdet öster om Gräsö. Med undantag av ett område norr om Själland som ännu inte kartlagts, har det för sjöfarten begränsande vattendjupet inom östersjötillfarterna visat sig vara 17 m. Dessutom skedde mätningar av begränsad omfattning utanför Brofjorden, i Öresund, norra Kalmarsund, Södertäljeviken, Mälaren, Stockholms skärgård samt vid Agö och Sundsvall. De lokala mätningarna var föranledda av planer på att upprätta farleder till nya terminaler, såsom vid

Brofjorden, ändrat djupgående, exempelvis i Södertäljeviken, eller rapporter om felaktig djupangivelse i sjökorten, t. ex. vid Agö. Antalet lodningskm sjömätningssäsongen 1968 uppgick till ca 136 000. Den ökade förslitning som följde med det intensiva utnyttjandet av sjömätningmaterielen och den sena våren förde med sig att underhållskostnaderna överskred fastställd ram för sjömätningsverksamheten.

I juni 1969 gav sjöfartsstyrelsen ut den sjunde serien båtsportkort, nämligen över Luleå skärgård. Sedan år 1963, då utgivningen började, fram till september 1969 har ca 65 000 ställ sålts.

Under budgetåret fortsatte anpassningen av lotsorganisationen. Främst skedde detta genom indragning av lotsplatser och lotsuppassningsställen. Båttjänsten koncentrerades. Vidare genomfördes begränsningar i upppassningstiderna vid olika lotsplatser och upppassningsställen. Antalet lotsar inberäknat lotsplatschefer minskade under verksamhetsåret med 44 till 455. Antalet förste reparatörer och båtmän (inkl. till helårsanställda omräknade semestervikarier) sjönk med 18 till 282.

Konsekvenserna för de anställda av den snabba personalminskningen mildrades genom att pensioneringen av såväl lotsar som båtmän i förekommande fall skedde vid pensioneringsperiodens nedre gräns. Antalet entlediganden kunde därigenom begränsas till ett fåtal befattningshavare. I syfte att på bästa sätt utnyttja viss övertalig personal som styrelsen ansett inte böra friställas utgick vid enstaka tjänsteställen ersättning för övertidstjänstgöring helt eller delvis i form av kompensationsledighet. För att hålla nere kostnaderna anpassades tjänstgöring på obekvämtid och i form av beredskap efter förändringar i trafiken och dennas dygns- och veckorytm.

Två lotsplatser med lotsuppassningsställen drogs in under budgetåret, nämligen Piteå och Häradsjärn. Lotsningstjänsten i piteåområdet överfördes till Skellefteå lotsplats med båttjänst i skelleftehamnsområdet.

Av lotsuppassningsställena drogs följande nio in, nämligen Gåsholma (Gävle lotsplats), Arkö (Oxelösunds lotsplats), Kråkelund (Västerviks lotsplats), Bergkvara (Kalmar lotsplats), Sölvesborg (Åhus lotsplats), Malmöredns fyrskipp (Malmö lotsplats), Landskrona och Höganäs (Hälsingborgs lotsplats) samt Varberg (Halmstads lotsplats). Lotsningstjänsten gick över till resp. huvudplats.

Arkö och Kråkelund ändrades liksom Häradsjärn till sjöräddningsstationer. Viss båttjänst bibehölls i Gåsholma och Bergkvara. Båtar finns tills vidare stationerade i Landskrona, Höganäs och Varberg.

För Smögens del övertogs övervakningsuppgifterna av tullens sambandscentral i Gravarne.

Under verksamhetsåret utarbetade sjöfartsstyrelsen planer på ytterligare rationaliseringsåtgärder inom lotsväsendet. Indragning av Härnösands och Smögens lotsplatser skedde från den 1 september 1969. Lotsningstjänsten inom härnösandsområdet övergick till Sundsvalls och Örnsköldsviks lots-

platser. Lotsningstjänsten inom lysekils/smögenområdet koncentrerades till Lysekils upppassningsställe som ändrades till lotsplats.

Den lotskonflikt som ägde rum mellan den 30 april och 24 maj 1969 tvingade fram speciella åtgärder från sjöfartsverkets sida. Genom att samtliga lotsar inte berördes gick det dock att lämna viss service. Verkningarna för sjöfarten blev därigenom begränsade.

Verket tillfördes under budgetåret 1968/69 två nybyggda 14,5 m lotskuttar. En hydrokopter anskaffades till Oxelösunds lotsplats för att minska restiderna till Hävringe. En snabbgående taxibåt förvärvades för att nedbringa tiden för lotstransporter i Luleådistriktet. Under budgetåret såldes 13 äldre lotsbåtar. De faktiska kostnaderna för båtunderhållet kunde begränsas i förhållande till de beräknade kostnaderna.

Nedgången år 1967 till 58 000 utförda lotsningar var huvudsakligen ett resultat av övergången till en bättre kostnadsanpassad taxa. Avgifterna blev från årets början i det närmaste fördubblade. Nedgången fortsatte under år 1968 om än i betydligt långsammare takt. Antalet lotsningar blev 53 600.

Under första halvåret 1969 utgjorde antalet lotsningar ca 24 500, en nedgång jämfört med samma tid år 1968 med 2 200, vilket berodde på lotskonflikten. Den ökade sjöfarten och de förbättrade frakterna tycks år 1969 ha fört med sig en stabilisering av lotsningsverksamheten.

Samarbetet med de danska sjöfartsmyndigheterna i anledning av IMCO:s förslag om trafikseparering i norra Öresund resulterade i ett av Danmark och Sverige gemensamt framfört förslag som enligt rekommendation från IMCO gäller från den 1 december 1969. Förslaget går ut på att dela förträngningen mellan Hälsingborg och Helsingör genom bojutmärkning i två rännor, den östra avsedd för nordgående och den västra för sydgående trafik. Mellan de yttre begränsningslinjerna och svenska resp. danska landet lämnas ett område, där mindre båtar kan röra sig fritt. Avsikten är att undvika onödig korsande trafik i rännorna. Kostnaderna för bojutmärkning delas lika mellan Danmark och Sverige. I sammanhanget utfördes speciell sjömätning. Liknande åtgärder inom andra delar av Östersjön och Finska viken sattes i kraft genom rekommendation från IMCO. De områden, som närmast berör Sverige, är områdena kring Ölands södra grund och Hoburgs bank söder om Gotland.

Beträffande *säkerheten på fartyg* har under budgetåret 1968/69 arbetet fortsatt med att utarbeta administrativa kungörelser för fullföljande av lagstiftningen om säkerheten på fartyg som trädde i kraft den 1 januari 1966. Arbetet avsåg tekniska förutsättningar för fartygs konstruktion, byggande och drift, hantering av fartygs laster samt besättningens skydd mot ohälsa och olycksfall i arbetet.

I verksamhetsplanen för budgetåren 1969/70—1974/75 redogör sjöfartsverket för verksamhetens riktning. Anslagen för innevarande budgetår utformades efter ett system med tre programanslag, 3* — *Bihang till riksdagens protokoll 1970. 1 saml. Nr 1. Bil. 8.*

nämligen Allmänna sjövägar, Säkerheten på fartyg och Övrig verksamhet (prop. 1969: 58, JoU 17, 2LU 50 och SU 96, rskr 200, 224 och 243). De två första anslagen svarar mot var sitt program medan anslaget Övrig verksamhet omfattar ett mindre antal från varandra fristående program.

Sjöfartsverkets verksamhet skall ha en inriktning som utgår från de gällande trafikpolitiska riktlinjerna. Verkets produktion skall koncentreras till att avse i första hand handelssjöfartens farleder och fartyg. Under beaktande av sjösäkerhetens krav skall verksamheten drivas med en ekonomisk inriktning med i princip full kostnadstäckning som mål.

Verkets insatser i fråga om farledsväsendet skall i stort ha samma syften som hittills. Omfattningen skall dock i princip bestämmas av efterfrågan och villigheten hos dem som tar verkets tjänster i anspråk att betala insatserna.

Även insatserna för säkerheten på fartyg skall ha samma inriktning som hittills och i princip dimensioneras genom ett avgiftssystem. De krav sjösäkerheten ställer medför dock att säkerhetsanordningar, reservfarleder, beredskap, övervakning samt myndighetsuppgifter kan behöva tillgodoses utan att kostnaderna härför går att direkt täcka med avgifter. Då kostnaderna ingår i sjöfartens totala kostnadsansvar, är det av vikt att även dessa senare insatser utförs så effektivt som möjligt och till lägsta möjliga produktionskostnad.

De angivna riktlinjerna förutsätter ett avgiftssystem som på ett relevant sätt ger uttryck för den ekonomiskt bärkraftiga efterfrågan. Sjöfartsutredningen har i början av år 1969 avlämnat betänkandet De statliga sjöfartsavgifterna (Stencil K 1968: 9). I sammanhang med förslagen till nya sjöfartsavgifter bör ses lotsorganisationsutredningens betänkande Lots- och fyrväsendets organisation (Stencil K 1968: 8). Vidare har hamnutredningen avlämnat betänkandet De svenska hamnarna (SOU 1969: 22, 23).

I avvaktan på bl. a. statsmakternas ställningstagande till nämnda förslag har sjöfartsverket inte formulerat nya målsättningar för programmet Allmänna sjövägar och de olika verksamhetsformerna inom detta, dvs. lotsning, isbrytning etc. Även målsättningen för program och verksamhetsformer för säkerheten på fartyg torde — dock i betydligt mindre omfattning — påverkas av formerna för en avgiftsbeläggning av olika tjänster.

Sjöfartsverkets insatser i farledsväsendet, programmet *Allmänna sjövägar*, syftar till att

- ta upp nya sjövägar då trafikförhållandena motiverar detta,
 - öka befintliga sjövägars bärighet, dvs. möjliggöra insättande av större, mera djupgående fartyg,
 - genom standardförbättringar möjliggöra mindre tidskrävande resor,
 - öka den årliga nyttjandetiden för hamnar inom olika kustavsnitt,
 - minska risken för skador på fartyg och last med dessas följdverkningar
- direkta och indirekta,
- minska påfrestningarna för de ombordanställda,

fullgöra olika sociala funktioner, dvs. sjöräddning, isbrytning för kustbefolkningens räkning m. m.

Verket fullgör dessa uppgifter genom sjökartläggning, farledsutmärkning (prickar, bojar, fyrar), positionsbestämningsmedel, lotsningsverksamhet, farledsutbyggnader, isbrytning och särskilda sjöräddningsstationer.

I ett längre tidsperspektiv skall de olika aktiviteterna inte ses isolerade. Inom vissa, sannolikt allt vidare gränser är de utbytbara. En ökad insats på ett område för med sig att kraven på en annan, mera kostsam aktivitet kan hållas nere. Till den del detta låter sig göra beror i betydande utsträckning på fartygen och dessas tekniska utrustning.

Det sedan något år inom sjöfartsverket pågående arbetet med programbudgetering av verksamheten och det inom verket tillämpade redovisningssystemet ger ännu ej en så fullständig information om prestationer m. m. inom de olika delaktiviteterna att en fullständig fördelning av kostnaderna kan ske. Underlaget tillåter inte att föra olika prestationer till rätt intressent eller aktivitet. Detta skapar svårigheter både då det gäller att avgränsa huvudprogrammet Allmänna sjövägar till att avse endast handelssjöfartens behov och att göra avgränsningar mellan olika verksamhetsformer.

Vad gäller farledsutmärkningen syftar sjöfartsverket till att för de farleder, som nu och framdeles beräknas bli av betydelse för handelssjöfarten, undanröja de brister som ännu finns samt öka bärigheten och i övrigt förbättra standarden i takt med den tekniska utvecklingen av fartygen. Verket kommer därvid också att beakta de krav miljövärden ställer. Angelägenheten att minska olycksriskerna blir alltmer accentuerad ju mer oljetransporterna ökar. De förutsatta åtgärderna behöver inte föra med sig större kostnadsökningar. Stegningen i lönenivån väntas delvis bli kompenserad genom den fortgående rationaliseringen.

I detta sammanhang får även allvarligt prövas möjligheterna att successivt dra in utmärkningen i vissa farleder (alternativt överföra kostnaderna för dem till andra aktiviteter) i den mån dessa inte längre är nödvändiga för handelssjöfarten på grund av omstruktureringen av såväl tonnaget som hamnbilden.

Den utbyggnad av deccasystemet som beräknas bli färdig under budgetåret 1970/71 innebär en avsevärd standardförbättring för fartygens möjligheter att navigera i svenska farvatten. Samma syfte har de närmaste årens program för sjökartläggningen, som avser att få fram bättre och säkrare sjökort för de större genomfartslederna liksom för farlederna i de viktigare angöringsområdena.

Sjömätningen har sedan en följd av år koncentrerats till lodningsarbeten i tungtrafikkorridorer och i viktigare angöringsområden samt därtill främst för den militära sjöfarten i kustnära och inomskärs belägna leder. För den närmaste femårsperioden förutsätts verksamheten i huvudsak bedrivas efter oförändrade riktlinjer. Utsjömätning i speciella korridorer för den tunga

sjöfarten kan enligt verket ses som ett första steg mot en total ytmätning av de havsområden som omger Sverige.

För lotsningsverksamheten innebär sjöfartsverkets program en viss sänkning av servicenivån i områden med låg trafikintensitet. Detta får sitt uttryck bl. a. i begränsning av upppassningstider. Fartygen kan även tvingas till vissa kursavvikelser för att erhålla och avlämna lots. Standardsänkningen får vägas mot kostnaderna för lotsningsverksamheten.

Utvecklingsverksamheten omfattar projekt avseende samordning av olika radionavigeringssystem och sändningskombinationer, precisionsavståndsmätning samt radar och bäringsdirigering för sjömättningsverksamheten, strömförsörjning för fyr- och radioapparat, utveckling av mer lätthanterlig bojtyp samt ytterligare studier av farleders djupmarginaler.

Vad avser säkerhetsanstalter (fyrrar, deccakedjor, bojar etc.) medför den fortsatta indragningen av fyrskepp samt automatiseringen av de bemannade fyrrarna att 156 befattningshavare inom fyrstaten kan dras in under sexårsperioden 1969/70—1974/75. Avbemanningen beräknas nå en topp budgetåret 1969/70 genom en minskning av 52 man för att därefter sjunka successivt. Vid periodens slut skulle kvarstå endast ett trettiotal man.

Avbemanningstakten kommer fr. o. m. budgetåret 1972/73 att överstiga den naturliga avgången av fast anställd personal. Stor uppmärksamhet måste ägnas möjligheterna att placera om övertalig personal.

För regional service av automatiserade fyrrar räknar sjöfartsverket med en ökning av antalet anställda med totalt sju under sexårsperioden, varav tre budgetåret 1969/70.

Sjöfartsverket anser att östra lotsdistriktet i Kalmar bör dras in under budgetåret 1970/71. Verket räknar vidare med en omläggning av det kamerala arbetet så att detta antingen förs över till centralförvaltningen eller koncentreras inom lotsdistriktens ram.

Tjänstefartygen är konstruerade med hänsyn till de speciella arbetsuppgifter som farledsutmärkningen innebär. För hanteringen av de tunga utsjöbojarna måste fartygen ha en lyftförmåga och en högsta lyfthöjd som ligger avsevärt över andra fartyg av motsvarande storlek. Begränsat djupgående och god manövrerbarhet är en förutsättning för verksamheten. Verket måste därför ha specialfartyg för ändamålet trots de höga kostnader detta för med sig. Genom omfördelning av arbetsuppgifter m. m. bör dock ett tjänstefartyg kunna dras in innevarande budgetår.

Genom tillkomsten av den nya deccakedjan i södra Östersjön under juli 1970 får samtliga havsområden som omger Sverige en tillfredsställande täckning. Personalbehovet kan tillgodoses genom omflyttningar tack vare rationalisering vid övriga kedjor och indragning av stationen på Rådmansö, som planenligt läggs i malpåse.

Antalet lotsar (inkl. lotsplatschefer) och båtmän (inkl. förste reparatörer)

beräknas den 1 juli 1970 utgöra 430 resp. 262 dvs. en minskning med 25 resp. 20 i förhållande till samma tidpunkt föregående år.

Personalreduceringarna förutsätter vissa organisatoriska åtgärder. Verket räknar med att lägga samman Hudiksvalls, Söderhamns och Gävle lotsplatser till en lotsplats och därigenom göra vissa personalbesparingar. Furusunds lotsplats inordnas under Stockholms lotsplats, varvid organisationen kan krympas. Även sammanläggning av Lysekils och Nordkosters lotsplatser bör ske.

Vad avser lotsuppassningsställen planerar sjöfartsverket indragningar i Dalarö, Storugns, Ronehamn, Landskrona och Ystad. Slutlig indragning av Gåsholma lotsuppassningsställe sker hösten 1969.

Vid ett flertal lotsplatser och lotsuppassningsställen avser verket att avkorta upppassningstiderna för att få bättre anpassning till föreliggande trafikbehov.

Sjöfartsstyrelsens yttrande över lotsorganisationsutredningens förslag innebär att några ytterligare organisationsförändringar utöver ovan redovisade inte bör ske de närmaste åren. Personalminskningen kan dock fortsätta om än långsammare genom bättre anpassning av personalen efter trafikbehoven vid olika lotsplatser. I första hand gäller detta lotsarna. Verket räknar inte med nyanställningar under de närmaste åren för att ersätta de lotsar som avgår genom ålderspension.

Verket utgår i sin bedömning från en viss fortsatt minskning av antalet utförda lotsningar, dock i mycket begränsad omfattning jämfört med åren 1967 och 1968. Minskningen beror i första hand på den väntade nedgången av antalet hamnanlöp i kombinerad utrikes fart. För inrikessjöfarten torde kunna förutsättas en något ökad lotsningsbenägenhet. De gjorda antagandena innebär en revidering i stabiliserande riktning av sjöfartsstyrelsens tidigare redovisade prognoser för lotsningsverksamheten. Bedömningen bygger på förutsättningen av i stort oförändrade taxebestämmelser.

Till följd av det allmänna arbetstidsavtal för statstjänstemän m. fl. som gäller fr. o. m. den 1 december 1969 kommer behovet av båtmanspersonal vid förutsatt organisation att öka med sju man. En ytterligare ökning följer av sjöfartsstyrelsens beslut våren 1969, att lotsbåt vid ombordsättning och avtagning av lots i princip skall vara dubbelbemannad. Syftet härmed är att öka säkerheten för lotspersonalen. Behovet av utökad båtmanspersonal hänförs sig främst till de mindre lotsplatserna och lotsuppassningsställena.

Genom omfördelning av arbetsuppgifter mellan båtmän och lotsar räknar verket med att kunna ytterligare minska antalet båtmän.

Fram t. o. m. budgetåret 1974/75 räknar sjöfartsverket med en ytterligare nedgång i antalet lotsar och båtmän. Den 1 juli 1975 skulle därmed antalet lotsar ha gått ned till 382 och antalet båtmän till 235.

Starka driftsekonomiska skäl talar för fortsatt rationalisering och i samband därmed koncentration av lotsningsverksamheten. Härigenom kan emel-

lertid resurserna för övervakning och insatsberedskap komma att begränsas på sådant sätt att den samlade effektiviteten hos sjöräddningsorganisationen blir otillräcklig. Sjöfartsverket anser det angeläget att få till stånd en undersökning om möjligheten att undvika dessa följder och om de åtgärder som i så fall bör vidtas. Verket beräknar att två år krävs för att utföra undersökningen inom verket. Kostnaderna utgör 250 000 kr.

Den målsättning för statlig isbrytarverksamhet som tillämpats de senare åren innebär att det under normala vintrar skall finnas möjlighet till året-runtskeppning från Umeå uthamn och sydvart. Samtidigt skall finnas kapacitet för tillfällig assistans under högvintern av sjöfarten till och från hamnarna i nordligaste Östersjön. Under stränga vintrar, dvs. i genomsnitt en på fyra, skall stängning av bottenhavshamnarna i görligaste mån begränsas. Detta kräver speciella insatser för de båda nordliga skeppningsdistrikten, Örnsköldsviks- och Umeådistrikten, med dessas starkt stegrade skeppningsvolym.

De ökade krav på isbrytning som ställs av i första hand den norrländska exportindustrin torde enligt verket bestå eftersom den koncentration av tillverkning och utskeppning som pågår inte i någon väsentlig grad reducerar behovet av havsisbrytare. Det större tonnage, som kommer till användning, fordrar redan nu under svåra isförhållanden insats av flera stora havsisbrytare samtidigt.

För att begränsa förhyrningen av bärgningsfartyg m. m. förutsätter programmet fem högeffektiva statsisbrytare. Under svåra vintrar krävs en komplettering av isbrytarmaterielen genom förhyrning av isbrytande bärgnings- och bogserfartyg.

Av de fem isbrytarna Njord, Tor, Oden, Thule och Ymer kan mot bakgrund av dagens krav endast de tre förstnämnda anses fylla effektivitetskravet. Ymer beräknas kunna göra tjänst fram till 1974. Thule är användbar för begränsade uppgifter. Ett bortfall av en statsisbrytare skulle göra det nödvändigt att i ett tidigt skede stänga i första hand Umeå- och/eller Örnsköldsviksdistriktet trots att förutsättningar för en period av fortsatta skeppningar föreligger.

En avgiftsbeläggning kan i viss mån begränsa efterfrågan på isbrytning. De kostnader som är förknippade med transport av det norrländska exportgodset vintertid till längre bort belägna hamnar är emellertid i regel höga. Minskningen av efterfrågan på isbrytartjänster torde såvitt nu kan bedömas bli liten. Skulle ett system med isbrytaravgifter komma att införas framhåller verket att erfarenheten av systemets inverkan på olika företags transportuppläggningar bör avvaktas innan en ny isbrytare beställs.

De sjömättningsarbeten i tungtrafikkorridorerna i Östersjön som återstår kräver minst tre års ytterligare sjömätning vid nuvarande utsjömättningskapacitet. Tillkomsten av deccakedjan i södra Östersjön skapar förutsättningar för en systematisk kartläggning av den del av tungtrafikkorridoren

som ligger mellan Sandhammaren och södra Gotland. Behovet av sjömätning i kustnära områden, i skärgårdarna och de segelbara inlandsvattnen kvarstår. Behov föreligger vidare att ersätta försliten materiel, bl. a. fartyg för kustsjömätning.

Trots en omfördelning av sjökarteavdelningens kapacitet kommer en eftersläpning att föreligga i fråga om slutredovisning av mättningsarbetet i form av definitiva djupkartor. Arbeta pågår i syfte att automatisera ytterligare moment i efterbearbetningen.

Sjöfartsinspektionens tillsynsverksamhet — programmet *Säkerheten på fartyg* — skall primärt inriktas på handelssjöfarten. Målsättningen för sjöfartsinspektionen är att tillse att fartyg som nyttjas till sjöfart är sjövärdigt och tillräckligt utrustat samt så lastat eller barlastat att säkerheten för liv och fartyg ej äventyras.

Sjöfartsinspektionen har också att tillse att fartyget är försett med erforderliga anordningar till förebyggande av ohälsa och olycksfall och att det är bemannat på betryggande sätt. Fartygens konstruktion, utrustning och handhavande skall kontrolleras med beaktande av riskerna för vattenförorening.

Tillsynen är uppbyggd som en förebyggande kontroll och skall ske genom kontinuerlig besiktning eller inspektion. Tillsynsmyndigheten skall också fastställa minimibesättning för handelsfartyg över 19 bruttoregister-ton och ange denna besättning i fartygets tillsynsbok.

En uppföljning av den snabba tekniska utvecklingen inom fartygsbygget är nödvändig för att tillsynen skall bli meningsfull.

Totala antalet svenska fartyg som enligt lagen om säkerheten på fartyg under åren 1966—1968 varit föremål för regelbundna tillsynsförrättningar (inmot 1 400 fartyg per år) är i stort sett konstant. Mot ett minskat antal lastfartyg kan ställas en ökning av antalet passagerarfartyg och specialfartyg.

För perioden fram till år 1975 torde denna tendens komma att bestå. Lastfartygen blir färre men ökar i lastförmåga. I ökad utsträckning blir de konstruerade för speciella transportbehov eller speciell transportteknik. Antalet specialfartyg och passagerarfartyg torde fortsätta att öka. De nya fartygen får en hög teknisk standard och nya tekniska lösningar och metoder kommer till praktisk tillämpning. Det komplicerade utförandet och det stigande antalet passagerarfartyg, vilka senare kräver ofta återkommande och omfattande tillsynsförrättningar torde föra med sig en ökning av den genomsnittliga tiden per förrättning. En ökning av antalet tillsynsförrättningar genom inspektion framstår vidare som önskvärd med tanke på verksamhetens målsättning. Särskilt gäller detta bemannings-, lastnings-, sjöarbetstids-, arbetskydds- och oljeskyddsinspektioner.

En intensifiering av tillsynen av skyddet mot ohälsa och olycksfall vid skeppstjänst framstår också som angelägen.

Antalet in- och utklarade utländska fartyg i svenska hamnar torde med

hänsyn till övergången till större enheter minska under perioden fram till år 1975.

Verksamheten vid sjöfartsinspektionens kontrollstationer skall göras självbärande genom avgifter. Verket utreder f. n. den framtida utformningen av verksamheten. Det synes sannolikt att utredningsarbetet resulterar i en geografisk koncentration av verksamheten och nya former och arbetsuppgifter för denna.

Huvudparten av de svenska handelsfartygen skall ha fastställd minimibemanning för olika fartområden. Principiella frågor vid bemanning av dagens och morgondagens tekniskt komplicerade och i varierande omfattning automatiserade fartyg påfordrar kvalificerade utredningar och avvägningar. Därvid uppstår ökat behov av maskinteknisk expertis. Resultatet av pågående utredning om behörighetskrav för sjöbefäl kan väntas kräva ökade arbetsinsatser.

Vid kontraktering av fartyg behöver parterna — redare och varv — säkerhetskraven i detaljerad skriftlig form. För att effektivt utföra tillsynsverksamheten är det likaledes nödvändigt att ha tillgång till dessa föreskrifter. Arbetet med att fullfölja det påbörjade författningsarbetet bör därför få hög prioritet. Detta förutsätter en betydande insats — i form av både tekniska utredningar och författningsskrivning — under åren 1969 och 1970. Sveriges åtaganden i internationella konventioner ökar arbetsbelastningen ytterligare.

Efter år 1970 kan arbetsinsatserna begränsas till att fortlöpande följa upp författningsmaterialet och konventionerna. Ändringar av och tillägg till 1960 års säkerhetskonvention kan under perioden bli aktuella och kräva författningsarbete. En ny uppgift blir att fastställa normer för säkerhetsstandard för farleder och farledsanordningar.

Det förslag till ny skeppsmättningskonvention som utarbetats vid 1969 års skeppsmättningskonferens kan — även om den snabbt vinner tillräcklig anslutning — inte träda i kraft före år 1974. Konventionens regler bör enligt verket direkt kunna tillämpas som nationella svenska föreskrifter.

En utökning av samarbetet inom International Maritime Consultative Organization, IMCO, när det gäller säkerheten på fartyg är sannolik under perioden fram till år 1975. Samma gäller vissa sektorer för samarbetet mellan Köpenhamnskonventionens medlemsstater. Del vidgade internationella samarbetet påverkar arbetsbelastningen.

Sjöfartsverket kommer att se över personalfördelningen inom sjöfartsinspektionsdistrikten med hänsyn till den förändring som kan förväntas ske beträffande sjöfart och varvsindustri. Vad avser skeppsmätningen räknar verket med att kunna dra in personalen inom Sundsvalls och Skellefteå sjöfartsinspektionsdistrikt.

Omfattningen under programmet *Övrig verksamhet* av verksamhetsgrenen Myndighetsuppgifter är beroende av resultaten av pågående utredningar. I

samarbete med Sveriges Redareförening och Sveriges Skeppsklarerare- och Skeppsmäklareförening utreds inom sjöfartsverket den framtida statliga kontrollen av skeppsklarerarna. Utformningen av hamntaxekontrollen övervägs f. n. av hamnutredningen. Detsamma gäller hamnordningar. Sjöfartsverket räknar tills vidare med oförändrat personalbehov för dessa arbetsuppgifter.

Beträffande militär sjökartläggning bör en systematisk upplodning av skärgårdsområdena ske. Marinen behöver för sina operationer på internationellt vatten sjökort som godtagbart redovisar förekommande undervattenshinder. Förändring i de marina enheternas taktiska uppträdande och den vapentekniska utvecklingen ställer krav på nya militärsjökort. Frågan om hur produktionen av militära sjökort i en framtid skall lösas, kommer att utredas tillsammans med marinen.

1969 års skeppsmätningkonvention kommer att innebära ett förenklat skeppsmätningssystem. Det nya systemet kan träda i kraft först omkring år 1974. Det förenklade mätningförfarandet torde inte under perioden fram till 1975 föranleda minskade arbetsuppgifter för skeppsmätningsoorganisationen. Snarare krävs ett stort antal ommätningar vid periodens slut.

II. Sjöfartsverkets anslagsframställning för budgetåret 1970/71, m. m.

1. Utfallet budgetåret 1968/69

Belastningen på de anslagsposter som svarar mot sjöfartsverkets nuvarande tre driftanslag blev för budgetåret 1968/69 97,6 milj. kr. exkl. löne- kostnadspålägg och lokalhyror. På riksstaten var upptaget 97,1 milj. kr. Genom uppräknig av vissa poster på driftstaten för sjöfartsverkets fond skedde en ökning av anslagsbehovet på driftanslagen till 99,3 milj. kr. Jämfört med detta belopp uppkom en besparing om 1,7 milj. kr.

Intäkterna på riksstatens inkomstsida i form av fyr- och båkmedel, lotspenningar, skeppsmätningavgifter och försäljning av sjökort m. m. utgjorde 73,4 milj. kr. mot i riksstaten beräknade 72,5 milj. kr.

2. Beräkning för budgetåret 1969/70

Sjöfartsverkets interna budget för innevarande budgetår räknad i 1968 års priser visar behov av anslagsöverskridanden om sammanlagt 0,9 milj. kr. exkl. kostnader i samband med avveckling av hamnbyggnadsverksamheten. Överskridandena beror på ökade personalkostnader inom centralförvaltningen vid omorganisationen, kostnader med anledning av nytt arbetstidsavtal för fartygspersonal på tjänstefartyg och gasningsjakter samt tidigare för lågt beräknade mässpenningar för sjökarteverksamheten. Verket räknar emellertid med att dessa överskridanden kommer att uppvägas av besparingar till följd av tillkommande personalminskningar m. m. avseende regional administration, fyr- och lotsväsende.

Intäkterna för budgetåret 1969/70 beräknas till 77,9 milj. kr. att jämföra med i riksstaten beräknade 73,3 milj. kr.

3. Anslag för budgetåret 1970/71

Sjöfartsverket har beräknat *utgifterna* på driftbudgeten för budgetåret 1970/71 till 116,5 milj. kr. (+ 3,8 milj. kr.). I beloppet ingår ca 14,6 milj. kr. som avser lönekostnadspålägg — 23 % av direkt lön till tjänstemän — lokalhyra samt vissa övriga utgifter, som betalas av annan myndighet. Vidare ingår hyra till sjöfartsverkets fond, som inkluderar drift-, reparations- och underhålls- samt kapitaltjänstkostnader. Ökningen i förhållande till föregående budgetår fördelar sig på anslagen enligt följande:

	Riksstat 1969/70	Förändring 1970/71
Allmänna sjövägar, förslagsanslag	103 120 000	+3 255 000
Säkerheten på fartyg, förslagsanslag	5 610 000	+ 602 000
Övrig verksamhet, förslagsanslag	3 993 000	— 70 000
	112 723 000	+3 787 000

Härutöver begärs en medelsförbrukning av 22,8 milj. kr. under sjöfartsverkets fond. Jag kommer att lämna en närmare redogörelse för sjöfartsverkets framställning i detta avseende vid min behandling av anslaget Sjöfartsmateriel m. m. på kapitalbudgeten.

Anslagsberäkningarna för budgetåret 1970/71 har gjorts i 1970 års löneläge och 1969 års priser. Pris- och löneökningarna uppgår till 5,8 milj. kr. varav för löneomräkning 4,9 milj. kr., prisökning för underhåll av isbrytarfartygen 0,4 milj. kr. och ökning av normallåneräntan 0,5 milj. kr. Räknat i volym — dvs. efter kostnadsläget år 1968 — innebär förslaget alltså en kostnadsminskning med ca 2 milj. kr. främst beroende på inbesparing under anslaget Allmänna sjövägar.

Av verkets redovisning av anslagsberäkningarna, fördelade på program och kostnadsslag, framgår att de totala kostnaderna för budgetåret 1970/71 fördelar sig enligt följande:

	milj. kr.		milj. kr.
löner och arvoden	67,4	övriga omkostnader	21,9
resor	2,6	hyror och arrenden	0,3
lokalhyror	2,1	kapitalkostnader	24,7
			119,0

De intäkter som redovisas under anslag, fonder eller utgör bidrag från andra anslag beräknas till 2,5 milj. kr. Kapitalkostnaderna fördelar sig med 13,1 milj. kr. på räntor och 11,6 milj. kr. på avskrivningar.

Sjöfartsverket har utöver sådana inkomster, som tas till uppörd under resp. anslag eller under sjöfartsverkets fond, beräknat *inkomsterna* för budgetåret 1970/71 till 79,3 milj. kr. vid oförändrat avgiftssystem och avgiftsnivå, en ökning med 1,4 milj. kr. i förhållande till nu beräknade inkomster för innevarande budgetår.

Sjöfartsverket har beräknat kostnaderna under budgetåret 1970/71 för resp. verksamhetsgren med utgångspunkt från det numera beräknade utfallet av kostnaderna under innevarande budgetår dvs. efter justering av i det föregående redovisade överskridanden och besparingar. Verket anför bl. a. följande beträffande de olika anslagen och verksamhetsgrenarna.

Kostnaderna för den *centrala administrationen*, som fördelas på de tre driftanslagen, har räknats upp på grund av att vissa tjänster i den nya organisationen hållits vakanta en del av innevarande budgetår. I gengäld bortfaller vissa övergångskostnader.

Under anslaget *Allmänna sjövägar* innebär indragningen av det östra lotsdistriktet i Kalmar samt omläggning av det kamerala arbetet att en personalminskning med fem personer uppkommer. Underhållskostnaden för tjänstefartygen har räknats upp med hänsyn till att två tjänstefartyg skall genomgå obligatorisk sjövärdighetsbesiktning. Under vintersäsongen 1970/71 avser sjöfartsverket att försöksvis ställa tjänstefartyget Vega till isbrytarledningens förfogande för isbrytning i Vänern.

Under budgetåret 1970/71 förutses en minskning av fyrapersonalen med 29 man, varav 20 avgår successivt under budgetåret (— 0,8 milj. kr.). Kapitalkostnaderna för fyror och andra säkerhetsanstalter ökar med ca 1,3 milj. kr. medan drift och underhåll minskar med ca 0,3 milj. kr., främst till följd av att en relativt sett mindre andel av tjänstemannalönerna belastar underhållsposten. Två fryskepp utrangeras under innevarande budgetår och ett nästa budgetår. Verket räknar med ett bidrag av 230 000 kr. för fritidsbåttrafikens och yrkesfiskets andel i kostnaderna för farledsutmärkningen (+ 60 000 kr.).

Kostnaderna för deccastationerna beräknas öka med ca 0,6 milj. kr., varav 0,4 milj. kr. kapitalkostnader, till följd av att den nybyggda deccakedjan i södra Östersjön skall tas i drift i juli månad 1970.

För kanaler och fördjupade farleder har sjöfartsverket beräknat kostnaderna till 153 000 kr. Från anslagen under nionde huvudtiteln *Åtgärder för fritidsbåttrafiken* och *Bidrag till fiskehamnar m. m.* räknar verket med bidrag om 12 000 kr. resp. 16 000 kr. (— 18 000 kr. resp. — 21 000 kr.).

Kostnaderna för isbrytning beräknas öka från 23,6 milj. kr. till ca 24,4 milj. kr. främst till följd av ökade kapitalkostnader (1,0 milj. kr.). Kostnaderna för Njord under budgetåret 1970/71 beräknas till totalt 5,6 milj. kr., varav 1,6 milj. kr. i drift- och underhållskostnader och 4,0 milj. kr. i kapitalkostnader (avskrivning sker för endast tre kvartal). Kostnaderna för förhyrningar beräknas minska med 0,3 milj. kr. Vidare har 0,4 milj. kr. avse-

ende förbättring av utrustning ombord på isbrytarfartygen hänförts till investeringar.

Fritidsbåttrafikens och fiskets andel i kostnaderna för sjöräddningsväsendet har beräknats till 362 000 kr. resp. 95 000 kr. (+ 64 000 kr. resp. + 17 000 kr.). För den i verksamhetsplanen redovisade undersökningen rörande sjöräddning beräknas 125 000 kr.

Den allmänna sjökartläggningens andel i lokalkostnader har räknats ned med 0,2 milj. kr.

Under budgetåret 1969/70 minskar antalet lotsar med 25 och båtpersonalen med 20 man. För budgetåret 1970/71 räknas med en successiv avgång av 12 lotsar. För båtpersonalen räknas med en minskad personalstyrka om ytterligare 15 man från ingången av nästa budgetår. Löner och lönetillägg ökar med 0,9 milj. kr. och höjda traktamentsersättningar och biljettpriser m. m. med 0,2 milj. kr. Hyra till sjöfartsverkets fond minskar med nära 0,6 milj. kr., varav 0,4 milj. kr. utgör kapitalkostnader.

Under anslaget *Säkerheten på fartyg* beräknas 99 000 kr. för extra arbetskraft, som erfordras för att utarbeta tillämpningsföreskrifter till säkerhetskungörelsen. Sjömansnämnden har i sina förslag till anslagsframställningar räknat med ytterligare en assistent (+ 37 000 kr.) samt ökade löne-, arvode-, rese- och lokalkostnader (+ 28 000 kr.).

Medelsbehovet under anslaget *Övrig verksamhet* minskar främst till följd av mindre andel i kostnaderna för central administration (—154 000 kr.) och lokalhyra (— 35 000 kr.).

Televerket har i sina förslag till anslagsframställningar avseende radiotjänst åt sjöfarten beräknat 740 000 kr. (+110 000 kr.). Hälften av detta belopp tas upp under anslaget *Övrig verksamhet* för att bestrida kostnader för radiosändningar riktade till fartyg i trafik utanför de svenska allmänna sjövägarna. Andra hälften belastar sjöräddningsväsendet under anslaget *Allmänna sjövägar*. Av ökningen hänför sig 82 000 kr. till nattpassning vid Malmö radio, 3 000 kr. till åtgärder för att förbättra pejlmöjligheterna och 25 000 kr. till löneomräkning.

III. Läkareundersökning av sjöfolk

I en inom kommunikationsdepartementet upprättad promemoria föreslås att de nuvarande statsbidragen till läkarundersökningar av anställda ombord i fartyg skall upphöra och att kostnaderna för undersökningarna i princip skall betalas av arbetsgivaren (Stencil K 1969: 9).

Enligt mönstringsförordningen (1961: 87, ändrad senast 1969: 311) skall sjöman i samband med inskrivning i sjömansregister med intyg av sjömansläkare styrka att hinder på grund av hans hälsotillstånd inte föreligger mot inskrivning. Vid påmönstring på svenskt fartyg inom riket skall sjömannen på samma sätt styrka att han på grund av sitt hälsotillstånd inte är olämp-

lig för anställning i avsedd befattning eller eljest av hälsoskäl är olämplig att utöva sjömansyrket. Vidare skall sjömannen minst en gång vartannat år genomgå grundlig läkarundersökning. Särskilda föreskrifter gäller för lungundersökning.

Närmare bestämmelser om läkarkontrollen meddelas dels i nämnda förordning, dels i kungörelsen (1961: 88) angående läkarintyg för sjöfolk. Läkarundersökningen skall utföras av särskild av socialstyrelsen utsedd sjömansläkare. Utöver svenska sjömansläkare godtar socialstyrelsen ett relativt stort antal utomlands verksamma läkare att utom riket utfärda sådana läkarintyg som enligt mönstringsförordningen skall utfärdas av sjömansläkare. Bestämmelserna om innehållet i läkarundersökningen ansluter sig till ILO:s konvention (nr 73) från år 1946 angående läkarundersökning av sjöfolk. Konventionen ratificerades av Sverige år 1961 (prop. 1961: 163, 2LU 61, rskr 362).

Föreskrifter om den högsta ersättning läkare har rätt att ta ut för de föreskrivna undersökningarna lämnas i den förut nämnda kungörelsen om läkarintyg för sjöfolk, vari också föreskrivs att staten ersätter viss del av kostnaderna. Återstoden betalas av den undersökte.

Statsbidragen utgår från det under sjätte huvudtiteln upptagna anslaget Läkarundersökning av sjöfolk. Nettoutgiften på anslaget uppgick under budgetåret 1967/68 till 490 000 kr. För budgetåret 1970/71 har socialstyrelsen beräknat medelsbehovet till 900 000 kr.

För undersökningar som utförs utom riket utgår ingen ersättning av statsmedel. Inte heller är bestämmelserna om ersättningens högsta nivå tillämplig i dessa fall. Undersökningarna betalas antingen av redaren eller den undersökte.

I fråga om finansieringen i allmänhet av förebyggande hälsovård inom arbetslivet erinras i promemorian om att de kostnader som föranleds av arbetsgivares allmänna skyldigheter när det gäller åtgärder för att förebygga ohälsa och olycksfall i arbetet (arbetarskyddslagens 7 §) ligger på arbetsgivaren. Vidare redogörs för föreskrifter som gäller för vissa yrken och sysselsättningar. Som exempel nämns att kungörelsen (1949: 211) om läkarundersökning och läkarbesiktning till förebyggande av vissa yrkesjukdomar innehåller föreskrifter om läkarundersökning före anställning och regelbunden kontroll av anställda i arbete som medför risk för bensolförgiftning, blyförgiftning eller dammlunga.

Kostnaderna härför bestrids såvitt angår resekostnadsersättning och traktement till läkaren av staten och i övrigt av arbetsgivaren (SFS 1949: 212, ändrad 1963: 661).

Personer sysselsatta i radiologiskt arbete skall enligt statens strålskyddsinstitutts bestämmande genomgå periodisk läkarundersökning. Föreskrifter härom finns i strålskyddslagen (1958: 110) § 12. Kostnaderna för dessa undersökningar ersätts av arbetsgivaren.

Personal på luftfartyg skall enligt luftfartslagen (1957:297) uppfylla särskilda krav för att få behörighet att tjänstgöra i vissa befattningar ombord. Dessa krav — bl. a. medicinska — beskrivs närmare i luftfartskunskörelsen (1961:558) och i bestämmelser utfärdade av luftfartsverket i samråd med socialstyrelsen. De medicinska undersökningarna är periodiskt återkommande. Inget statsbidrag utgår.

Mot bakgrund av att arbetsgivaren f. n. i regel bär kostnaderna för såväl företagshälsovård i allmänhet som för den hälsovård som särskilt påkallas eller föreskrivs för vissa yrken, uttalas i promemorian att skäl som motiverar en annan ordning när det gäller de ombordanställdas hälsokontroll inte kan anses föreligga. Att staten hittills i särskild ordning svarat för vissa kostnader för dessa läkarundersökningar torde närmast vara historiskt betingat.

Med en maximering som i princip är anpassad till skälig ersättning till sjömansläkaren föreslås därför att den ombordanställda skall få full återbäring av arbetsgivaren för den läkarundersökning som krävs på grund av de särskilda arbetsförhållandena ombord i fartyg och de särskilda reglerna för anställning i skeppstjänst. För de ombordanställda innebär detta enligt promemorian en fördel i förhållande till nuvarande ordning. Vidare uttalas att en sådan rätt till återbäring direkt av arbetsgivaren bör vara enkel att administrera. Med hänsyn till värdet av systemet med särskilt utbildade sjömansläkare bör rätten till återbäring enligt förslaget begränsas till läkarundersökningar utförda av dessa läkare. Rätten till återbäring bör gälla inte bara vid läkarundersökning i Sverige utan också vid undersökning av utomlands verksam läkare som godtagits av socialstyrelsen.

Remissyttranden

Yttranden över förslaget har avgetts av socialstyrelsen, arbetarskyddsstyrelsen, riksförsäkringsverket, sjöfartsverket, statskontoret, riksrevisionsverket, ordföranden i 1964 års sjömanslagskommitté, Sveriges redareförening, Rederiföreningen för mindre fartyg, Svenska sjöfolksförbundet, Sveriges fartygsbefälsförening och Svenska maskinbefälsförbundet.

Det i promemorian redovisade förslaget att arbetsgivaren i princip skall svara för kostnaderna för läkarundersökning av anställda ombord i fartyg har i sina huvuddrag tillstyrkts eller lämnats utan erinran av *socialstyrelsen, arbetarskyddsstyrelsen, riksförsäkringsverket, sjöfartsverket, statskontoret, riksrevisionsverket, ordföranden i 1964 års sjömanslagskommitté, Svenska sjöfolksförbundet* och *Svenska maskinbefälsförbundet*.

Flera av de till förslaget i princip positiva remissinstanserna — *socialstyrelsen, sjöfartsverket, ordföranden i 1964 års sjömanslagskommitté* och *Svenska sjöfolksförbundet* — erinrar emellertid om att det finns grupper av undersökta som blir sämre lottade om det nya systemet genomförs. Härvid avses personer som efter genomgången undersökning inte får anställ-

ning. Orsakerna härtill kan vara att deras hälsa inte fyller föreskrivna villkor, att brist på arbetstillfällen råder eller att de av skilda orsaker senare inte söker anställning ombord. Socialstyrelsen ifrågasätter om den undersökte — efter en föreslagen höjning av undersökningsersättningen — kan förutsättas vara i stånd att förskottera ett så stort belopp. Av dessa skäl är socialstyrelsen mest benägen förorda, att kostnaderna för förstagångsundersökningar och undersökningar för återanställningar liksom f. n. delas mellan den undersökte och staten eller med andra ord att endast kostnaden för undersökning där ett anställningsförhållande redan föreligger helt läggs på arbetsgivaren.

Sveriges redareförening, Sveriges fartygsbefälsförening och Rederiföreningen för mindre fartyg avstyrker förslaget. Redareföreningen erinrar om att för sjöfarten alltjämt gäller en speciallagstiftning, som bl. a. reglerar vissa förhållanden kring de sjöfarandes hälso- och sjukvård. Redaren är sålunda enligt föreningen ställd inför tvingande lagbestämmelser på detta område vilket inte torde vara fallet inom näringslivet i övrigt. Redareföreningen anser att om ordningen för att betala kostnaderna för de ombordanställdas särskilt föreskrivna läkarundersökningar ändras i föreslagen riktning, bör konsekvensen bjuda att sjöfartsnäringslivet även i det föregående nämnda avseendet likställs med näringslivet i land. Det kan därför enligt redareföreningen i nuvarande läge inte vara rimligt att hela kostnaden för sjömäns läkarundersökning övervältras på redaren. Föreningen anser att när det finns författningsbestämmelser som stadgar att en sjöman inte kan inskrivas i sjömansregister eller ta anställning på fartyg utan att uppvisa friskintyg är det arbetstagarans sak att själv sörja för att han kan uppvisa erforderligt intyg, även om föreningen givetvis inte har något att erinra mot att staten betalar en del av kostnaden liksom hittills. *Rederiföreningen för mindre fartyg* framför liknande synpunkter.

Sveriges fartygsbefälsförening befarar vissa svårigheter vid läkarundersökning av de ombordanställda efter den planerade sjukvårdsomläggningen, som börjar den 1 januari 1970 och avstyrker ändringar i nuvarande ordning innan sjukvårdsreformens konsekvenser i berörda avseende kan överblickas.

IV. Departementschefen

Sjöfartsverkets driftmedel är fr. o. m. innevarande budgetår anvisade under tre anslag, nämligen Allmänna sjövägar, Säkerheten på fartyg och Övrig verksamhet. Den koncentration av anslagen som skett har tillkommit som ett led i omläggningen till programbudgetering hos verket och ansluter till programindelningen av verksamheten. Omorganisationen av verkets centrala förvaltning den 1 juli 1969 (prop. 1969: 58, JoU 17, 2LU och SU 96, rskr 200, 224 och 243) hade liknande syfte. Sammanföringen av åtta byråer

och ett försvarskontor till fem avdelningar underlättar sålunda fastställandet av de organisatoriska enheternas programansvar och skapar förutsättningar för bättre överensstämmelse mellan kostnadsansvar och program.

Anslaget Allmänna sjövägar skall täcka kostnaderna för det program som avser främst handelsfartygs säkra framkomlighet i farled. Häri ingår förutom lots- och fyrväsendet samt isbrytningen bl. a. även den civila sjömätningen. Den militära sjömätningen redovisas under anslaget Övrig verksamhet, eftersom den inte är direkt inriktad på handelsjöfarten. Driftavdelningen handhar den centrala administrationen av farledsverksamheten. Sjökartläggningen i sin helhet administreras dock av en särskild avdelning, sjökarteavdelningen.

Kostnaderna för insatser för att trygga säkerheten på fartyg bestrids med undantag för den sjötekniska utredningsverksamheten m. m. från anslaget Säkerheten på fartyg. Den centrala administrationen av tillsynsverksamheten är vidare koncentrerad till en särskild avdelning, sjöfartsinspektionen.

Under anslaget Övrig verksamhet är sammanförda vissa smärre program. Förutom militär sjökartläggning och sjöteknisk utredningsverksamhet m. m. utgör dessa skeppsmätning, myndighetsuppgifter, registrering av fartyg samt viss radiotjänst åt sjöfarten. Skeppsmätningen sorterar administrativt under sjöfartsinspektionen. För myndighetsuppgifter svarar ekonomivdelningen, administrativa avdelningen och de operativa avdelningarna med undantag av sjökarteavdelningen. Fartygsregistreringen ombesörjs av administrativa avdelningen.

Kungl. Maj:ts föreskrifter den 13 juni 1969 angående regleringen av nämnda anslag under innevarande budgetår har utformats med beaktande av programbudgettekniska synpunkter. Detta har skett genom att medel anvisats för i princip varje verksamhetsgren (delprogram) t. ex. lotsväsendet utan uppdelning på avlöningar och omkostnader. Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande angav dåvarande departementschefen samma dag i en inom kommunikationsdepartementet utarbetad promemoria vissa riktlinjer för den fortsatta utrednings- och försöksverksamheten rörande programbudgetering vid sjöfartsverket. Därvid framhölls att den nuvarande programindelningen kan antas komma att förändras på grund av att informationen om sjöfartsverkets prestationer, kostnader och intäkter ännu inte är fullständig. Ansvarsdelegering i programbudgetbemärkelse och definitiv programutformning kan ske först när denna information förbättrats, den nya organisationen hunnit få full effekt och berörd personal fått erforderlig vidareutbildning i programbudgetering. I promemorian anges vidare att programmet Allmänna sjövägar i ett slutligt system kan tänkas uppdelat i delprogram för t. ex. dels vart och ett av tre områden för genomgående sjöfarfart, dels vart och ett av ca trettio lokala sjöfartsområden. Det understryks att en sådan indelning inte är beroende av avgiftssystemets konstruktion eller graden av kostnadsläckning i verksamheten.

Sjöfartsverket har för sin verksamhet under nästa budgetår föreslagit en medelsanvisning av 116,5 milj. kr. på driftbudgeten och 23,9 milj. kr. på kapitalbudgeten. Av den på driftbudgeten föreslagna medelsanvisningen avser ca 52,3 milj. kr. hyra till sjöfartsverkets fond.

I förevarande sammanhang redovisar jag mina ställningstaganden till anslagsberäkningen. Jag kommer i det följande att hemställa om medelsanvisning under resp. anslag.

Under anslaget Allmänna sjövägar har sjöfartsverket begärt 106,4 milj. kr. Trots pris- och löneökningarna i form av höjd normallåneränta (0,5 milj. kr.) och löneomräkning m. m. (4,8 milj. kr.) stannar således ökningen vid 3,3 milj. kr. i förhållande till de för innevarande budgetår till 103,1 milj. kr. beräknade kostnaderna. Anledningen härtill är främst de besparingar som uppkommer genom sammanläggning av östra och mellersta lotsdistrikten samt det fortsatta rationaliseringsarbetet på lots- och fyrväsendets område. Den planerliga indragningen av fyrskepp och automatiseringen av fyrrar för med sig ett minskat personalbehov med 29 man under budgetåret 1970/71. För lotsväsendets del räknar verket med en minskning med 12 lotsar under nästa budgetår vilken minskning är anpassad till naturlig avgång genom ålderspension vid nedre pensionsgränsen.

Kungl. Maj:t har uppdragit åt sjöfartsverket att avge förslag angående den närmare målsättningen för sjökartläggningen för handelssjöfartens behov och att därvid även göra en inventering av föreliggande och framtida behov av sjökartläggning att ligga till grund för den mera långsiktiga planeringen för de allmänna sjövägarna.

Jag anser att en översyn av sjöräddningsväsendet är angelägen. Formerna för en sådan översyn bör emellertid närmare övervägas. Med hänsyn härtill beräknar jag inga medel för särskild undersökning inom sjöfartsverket av denna fråga.

Efter samråd med chefen för jordbruksdepartementet tillstyrker jag sjöfartsverkets beräkning av bidraget från yrkesfisket för att täcka verkets kostnader för sjöräddning m. m. I avvaktan på särskild proposition avseende bl. a. anslaget Åtgärder för fritidsbåttrafiken räknar jag vidare preliminärt med det av sjöfartsverket beräknade beloppet som bidrag från fritidsbåttrafiken för samma ändamål.

Under anslaget Säkerheten på fartyg har verket begärt 0,1 milj. kr. avseende extra arbetskraft för utarbetande av tillämpningsföreskrifter rörande säkerheten på fartyg. Jag finner det angeläget att detta arbete påskynas och tillstyrker beloppet som en engångsanvisning för budgetåret 1970/71.

I avvaktan på närmare erfarenheter av verksamheten vid sjömansnämnden, som inrättades den 1 juli 1969, är jag inte beredd att beräkna medel för ytterligare personal där.

Ersättningen till televerket för vissa radiotjänster åt sjöfarten beräknar jag till 658 000 kr.

Lotsorganisationsutredningen har i oktober 1968 avgett betänkandet Lots- och fyrväsendets organisation (Stencil K 1968: 8). Sjöfartsutredningen har i december samma år avgett betänkandet De statliga sjöfartsavgifterna (Stencil K 1968: 9). Över betänkandena har efter remiss ett stort antal myndigheter och organisationer avgett yttranden. Beredningen av dessa ärenden har ännu inte avslutats men avses skola slutföras inom sådan tid, att särskild proposition kan föreläggas årets riksdag. Vidare har hamnutredningen i juni 1969 avgett betänkandet De svenska hamnarna (SOU 1969: 22 och 23). Även detta betänkande är föremål för beredning.

I fråga om bestridandet av kostnaderna för de i särskild ordning föreskrivna läkarundersökningarna av anställda ombord i fartyg får jag efter samråd med chefen för socialdepartementet anföra följande.

I en inom kommunikationsdepartementet utarbetad promemoria har — som jag redovisat i det föregående — föreslagits att dessa undersökningar för vilka f. n. staten och den undersökta delar på kostnaden i fortsättningen i princip skall betalas av redaren.

I likhet med flertalet remissinstanser anser jag det motiverat med en ändring av nuvarande ordning i huvudsaklig överensstämmelse med vad som föreslagits i promemorian.

I enlighet med förslaget bör den undersöktes rätt till ersättning vara begränsad till undersökningar utförda av de särskilda sjömansläkarna. Rätten till ersättning bör även avse undersökning som utförts utomlands av läkare som godtagits av socialstyrelsen.

För i Sverige utförda undersökningar bör Kungl. Maj:t liksom nu — efter förslag av socialstyrelsen — fastställa den högsta ersättningsberättigade kostnaden för undersökningarna. Ersättningen bör vara anpassad till vad som gäller för andra jämförbara läkarundersökningar. För i utlandet utförda undersökningar bör socialstyrelsen bemyndigas att i mån av behov fastställa det motsvarande belopp som kan anses skäligt.

Vissa remissinstanser har påpekat att förslaget innebär en försämring för dem som genomgår läkarundersökning för att vinna anställning i fartyg, men som på grund av arbetsbrist eller sitt hälsotillstånd inte kan få anställning ombord.

Jag anser — mot bakgrund av bl. a. hittillsvarande förhållanden för de berörda — att det finns motiv för att staten i dessa fall ersätter den undersöktes utlägg med visst belopp. Storleken av detta belopp bör lämpligen anpassas till vad som gäller i fråga om återbäring av läkarvårdskostnad enligt lagen (1962: 381) om allmän försäkring. Handläggningen av dessa frågor och utbetalningen av ersättningarna, som beräknas sammanlagt kunna bli i storleksordningen 10 000—20 000 kr., anser jag bör anförtros socialstyrelsen, dvs. den myndighet som utser de särskilda sjömansläkarna. Ersättningarna bör betalas från det under femte huvudtiteln uppförda anslaget Epidemi-

beredskap m. m. Jag förordar att den nya ordningen för de frågor jag här behandlat tillämpas fr. o. m. den 1 juli 1970.

Vissa ändringar krävs i kungörelsen (1961:88) angående läkarintyg för sjöfolk.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t bereder riksdagen tillfälle
att avge yttrande med anledning av vad jag sålunda an-
fört.

D 1. Allmänna sjövägar

1969/70 Anslag	103 120 000
1970/71 Förslag	106 290 000

Från anslaget bestrids kostnaderna för farledsutmärkning (prickar, bojar, fyrar), radionavigering (decca), förvaltning av kanaler och fördjupade farleder, statens isbrytarverksamhet, sjöfartsverkets insatser inom sjöräddningsväsendet, allmän sjökartläggning och lotsväsende till den del de är att hänföra till handelssjöfarten. Vidare bestrids kostnaderna för central administration, utvecklingsarbete, regional administration och framställning av publikationer till den del de är att hänföra till nämnda verksamhetsgrenar.

	1969/70	Beräknad ändring	1970/71	
		Sjöfarts-	Dep.chefen	
		verket		
<i>Utgifter</i>				
1. Central administration.....	5 386 000	+	304 000	+ 304 000
2. Utvecklingsverksamhet.....	150 000		—	—
3. Regional administration.....	1 862 000	—	47 000	— 47 000
4. Hyra till sjöfartsverkets fond för tjänstefartyg och gasningsjakter.....	4 746 000	+	375 000	+ 375 000
5. Fyrar och andra säkerhetsanstalter.....	14 063 000	+	316 000	+ 316 000
6. Hyra till sjöfartsverkets fond för deccastationer...	1 934 000	+	579 000	+ 579 000
7. Hyra till sjöfartsverkets fond för förvaltning av kanaler och fördjupade farleder.....	152 000	+	1 000	+ 1 000
8. Isbrytning.....	23 650 000	+	770 000	+ 770 000
9. Sjöräddning.....	516 000	+	220 000	+ 135 000
10. Allmän sjökartläggning.....	8 162 000	+	110 000	+ 110 000
11. Lotsväsendet.....	42 920 000	+	698 000	+ 698 000
12. Publikationer.....	443 000	+	12 000	+ 12 000
	103 984 000	+	3 338 000	+ 3 253 000
<i>Uppbördsmedel</i>				
Ersättning för uppdrag m. m.	212 000	—	22 000	— 22 000
Bidrag från andra anslag.....	652 000	+	105 000	+ 105 000
Nettoutgift	103 120 000	+	3 255 000	+ 3 170 000

Departementschefen

Efter samråd med chefen för jordbruksdepartementet och med hänvisning till vad jag anfört i det föregående under den allmänna sjöfartsöversikten och till sammanställningen beräknar jag anslaget till 106 290 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Allmänna sjövägar* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 106 290 000 kr.

D 2. Säkerheten på fartyg

1969/70 Anslag	5 610 000
1970/71 Förslag	6 175 000

Från anslaget bestrids kostnaderna för fartygsinspektion och för bemannings-, sjöarbetstids-, befäls-, behörighets-, dispens- och mönstringsfrågor samt frågor som eljest berör arbetarskyddet ombord i fartyg. Vidare bestrids kostnaderna för central administration till den del de är att hänföra till nämnda verksamhetsgrenar.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Sjöfarts-	Dep.chefen
		verket	
<i>Utgifter</i>			
1. Central administration	188 000	+ 85 000	+ 85 000
2. Sjöfartsinspektion m. m.	5 322 000	+452 000	+452 000
3. Sjömansnämnden	240 000	+ 65 000	+ 28 000
	5 750 000	+602 000	+565 000
<i>Uppbördsmedel</i>			
Ersättning för uppdrag m. m.	140 000	—	—
	5 610 000	+602 000	+565 000

Departementschefen

Med hänvisning till vad jag anfört i det föregående under den allmänna sjöfartsöversikten och till sammanställningen beräknar jag anslaget till 6 175 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Säkerheten på fartyg* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 6 175 000 kr.

D 3. Övrig verksamhet

1969/70 Anslag	3 993 000
1970/71 Förslag	3 882 000

Från anslaget bestrids kostnaderna för ett antal mindre omfattande och från varandra helt skilda verksamhetsgrenar, nämligen vissa myndighets-

uppgifter, militär sjökartläggning m. m., registrering av fartyg, sjöteknisk utredningsverksamhet m. m., skeppsmätning och viss radiotjänst åt sjöfarten. Vidare bestrids kostnaderna för central administration till den del de är att hänföra till nämnda verksamhetsgrenar.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Sjöfarts- verket	Dep.chefen
<i>Utgifter</i>			
1. Central administration.....	807 000	—154 000	—154 000
2. Militär sjökartläggning m. m.	1 047 000	+ 52 000	+ 52 000
3. Registrering av fartyg.....	279 000	+ 22 000	+ 22 000
4. Sjöteknisk utredningsverksamhet m. m.	269 000	+ 20 000	+ 20 000
5. Skeppsmätning.....	1 277 000	— 65 000	— 65 000
6. Radiotjänst åt sjöfarten.....	315 000	+ 55 000	+ 14 000
	3 994 000	— 70 000	—111 000
<i>Uppbördsmedel</i>			
Ersättning för uppdrag m. m.	1 000	—	—
Nettoutgift	3 993 000	— 70 000	—111 000

Departementschefen

Med hänvisning till vad jag anfört i det föregående under den allmänna sjöfartsöversikten och till sammanställningen beräknar jag anslaget till 3 882 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Övrig verksamhet* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 3 882 000 kr.

Övriga sjöfartsändamål

D 4. Handelsflottans pensionsanstalt

1968/69 Utgift ¹	21 000
1969/70 Anslag	1 000
1970/71 Förslag	1 000

¹ Anslaget Handelsflottans pensionsanstalt: Administrationskostnader

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 2 000 kr.

Handelsflottans pensionsanstalt handlägger ärenden om sjömanspensionering enligt reglementet för anstalten (1961: 302).

Enligt lagen (1961: 300, ändrad 1968: 612) om redareavgift för sjöfolks pensionering skall redare erlægga avgift för beredande av pension åt sjömän, vilka som manskap varit påmönstrade svenskt handelsfartyg.

Finansieringen av de med pensionsanstaltens verksamhet förenade administrationskostnaderna sker med redareavgifterna samt med avkastningen av en särskild förvaltningskostnadsfond. Av dessa medel tas ett så stort

belopp till uppbörd under anslaget som motsvarar summan av anstaltens avlöningar och omkostnader med avdrag för ett formellt belopp av 1 000 kr. Sistnämnda belopp utgör den anslagsmässiga nettoutgiften.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Anstalten	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Antal anställda.....	5	—	—
<i>Anslag</i>			
Avlöningar.....	190 000	+3 000	+3 000
Lokalkostnader.....	10 000	+6 000	+6 000
Övriga omkostnader.....	30 000	—4 000	—4 000
Lönekostnadspålägg.....	41 000	+1 000	+1 000
	271 000	+6 000	+6 000

Handelsflottans pensionsanstalt

1. Löne- och prisomräkning m. m. 6 000 kr.

2. Summan av posterna till avlöningar och omkostnader blir enligt anstaltens förslag (271 000 + 6 000) 277 000 kr. Till uppbörd under anslaget skulle sålunda tas (277 000 — 1 000) 276 000 kr. och medelsanvisning på riksstaten ske med oförändrat 1 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Handelsflottans pensionsanstalt* för budgetåret 1970/71 anvisa ett anslag av 1 000 kr.

D 5. Bidrag till vissa resor av sjöfolk

1968/69 Utgift	358 000
1969/70 Anslag	325 000
1970/71 Förslag	365 000

Från anslaget utgår bidrag för att bereda sjöfolk i utrikes fart dels fria hemresor, dels lägre biljettkostnader vid vissa resor inom landet.

Sjöfartsverket

Med hänsyn till belastningen föreslår sjöfartsverket, att anslaget tas upp med 365 000 kr.

Departementschefen

Jag biträder sjöfartsverkets förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till vissa resor av sjöfolk* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 365 000 kr.

D 6. Avsättning till handelsflottans välfärdsfond

1968/69 Utgift	657 000
1969/70 Anslag	5 650 000
1970/71 Förslag	650 000

Enligt lagen (1948: 495, ändrad senast 1966: 54) om avgifter till välfärdsanordningar för sjöfolk skall sjömän och redare erlägga en särskild välfärdsavgift med tio öre för dag och sjöman under den tid sjömannen varit för utrikes fart påmönstrad svenskt handelsfartyg. Avgiften betalas till hälften av sjömannen och till hälften av redaren. Statens bidrag till löpande utgifter för välfärdsarbetet bestrids från förevarande anslag och skall uppgå till samma belopp, som inflyter i avgifter från sjömän och redare. Välfärdsarbetet för sjöfolk planläggs och samordnas av handelsflottans välfärdsråd.

Handelsflottans välfärdsråd

Handelsflottans välfärdsråd beräknar för budgetåret 1970/71 statens bidrag till 650 000 kr. Vidare hemställer rådet om extra anslag om 2 500 000 kr. att användas under budgetåren 1970/71—1973/74 för inrättande av sjöfartsklubbar i Callao och Khorramshahr, utbyggnad av sjöfartsklubben i Stockholm och till filmverksamheten m. m.

Det bokförda värdet av tillgångarna i handelsflottans välfärdsfond uppgick vid utgången av budgetåret 1968/69 till 6 105 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till behållningen i välfärdsfonden beräknar jag det statliga bidraget till välfärdsanordningar för sjöfolk till 650 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Avsättning till handelsflottans välfärdsfond* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 650 000 kr.

D 7. Understöd åt skärgårdsrederier m. m.

1968/69 Utgift	784 000
1969/70 Anslag	600 000
1970/71 Förslag	625 000

Från förevarande anslag bestrids avtalsenligt vissa kostnader för upprätthållande av båttrafiken i Stockholms skärgård.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Understöd åt skärgårdsrederier m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 625 000 kr.

E. Institut m. m.**E 1. Transportnämnden**

1968/69 Utgift ¹	2620 000
1969/70 Anslag	767 000
1970/71 Förslag	889 000

¹ Anslaget Transportnämnden: Förvaltningskostnader

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 5 600 kr.

Transportnämnden är central myndighet för planläggningen av den civila transportregleringsverksamheten vid krig eller krigsfara. Nämnden svarar vidare för beredskapsplanläggningen i fråga om landsvägstransporter, handhar tillståndsgivningen för internationella landsvägstransporter, fastställer allmänna grunder för uppställning av taxor för yrkesmässig trafik, fastställer rikets indelning i lokalområden för beställningstrafik för godsbefordran m. m. samt handhar statsbidragsgivningen till olönsam busstrafik på landsbygden.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Nämnden	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Handläggande personal.....	7	+2	+1
Övrig personal.....	5	—	—
	12	+2	+1
<i>Anslag</i>			
Avlöningar.....	553 000	+123 000	+ 79 000
Sjukvård.....	2 000	+ 1 000	+ 600
Reseersättningar.....	25 000	+ 3 000	+ 3 000
Därav utrikes resor.....	3 000	—	—
Lokalkostnader.....	13 000	+ 16 000	+ 14 800
Expenser.....	53 000	+ 10 000	— 2 400
Därav engångsutgifter.....	—	5 000	2 400
Lönekostnadspålägg.....	121 000	+ 37 000	+ 27 000
	767 000	+190 000	+122 000

Transportnämnden

1. Löne- och prisomräkning m. m. 41 100 kr.
2. För att nämnden skall kunna öka sina insatser på beredskapsplanområdet föreslås en förstärkning med en byrådirektörstjänst och en amanuensisstjänst (+ 121 200 kr.).
3. För att trycka en handbok för det civila transportväsendet och för att anordna konferenser för information samt för utbildning och genomgång

med krigsplacerad personal avseende beredskapsplanläggningen behövs 20 000 kr. (+ 20 000 kr.).

Ökningen av lokalkostnadsposten hänför sig främst till omfördelning av kostnader mellan lokalkostnadsposten och expensposten.

4. Lönekostnadspålägg för nya tjänster 21 000 kr.

I skrivelse den 23 oktober 1969 har transportnämnden återkommit till den i prop. 1969: 1 anmälda frågan om statlig medverkan vid uppbyggandet av ett kommunikationsradiosystem för åkerinäringens behov med möjlighet till viss beredskapsanvändning. Systemet bygger på ett tänkt arrangemang med ett antal över landet fördelade lokala basradiostationer vilka, sammanbundna via s. k. repeateranläggningar, skulle kunna bilda regiontäckande trådlösa kommunikationsnät. I fred förutsätts systemet användas av åkerinäringen. Med tillgång till sådana nät skulle enligt nämnden länsstyrelserna och deras lokala transportledningsorgan kunna i ett beredskapsläge snabbt skapa och upprätthålla kontakt med transportföretagen inom resp. områden vilket är av stor betydelse för att få en effektivt fungerande transportledning. Nämnden framhåller att andra systemlösningar i och för sig kan tänkas. Bl. a. pågår inom televerket ett utvecklingsarbete på ett bilradio-system som delvis bygger på utnyttjande av telefonnätet. Nämnden anser dock systemet med trådlösa förbindelser via de nyssnämnda repeateranläggningarna av flera orsaker vara att föredra och hemställer att beslut fattas om statlig medverkan vid uppbyggnaden av ett sådant system. Totalkostnaden för projektet har tidigare beräknats till storleksordningen 80 milj. kr. Kostnaden för den statliga insatsen, som i huvudsak skulle begränsas till anläggandet av repeaterstationerna, beräknas f. n. till 2,8 milj. kr. fördelade på tre budgetår. Nämnden hemställer att anslag anvisas med detta belopp för budgetåren 1970/71—1972/73. Eftersom nämnden själv helt saknar resurser att bygga och underhålla ett kommunikationsradionät av föreslagen omfattning hemställer nämnden slutligen att lämplig huvudman för systemet utses som kan svara för såväl uppbyggnaden som framtida drift och underhåll av detsamma. I viss utsträckning avses rundradiomaster som ägs av televerket användas för montering av den för repeateranläggningarna erforderliga apparaturen. Enligt nämndens mening synes därför televerket vara mest lämpat för det ifrågavarande huvudmannskapet.

Remissyttrande

Televerket påpekar att ett begränsat frekvensområde måste reserveras exklusivt för de samarbetande repeaterstationerna och de lokala basstationerna. Möjligheterna att vid behov tilldela andra företag lokalfrekvenser inom samma frekvensområde minskar härigenom starkt. Det erinras också om att utomstående endast i mycket begränsad omfattning kan beredas utrymme för egna anordningar i televerkets master varför det tänkta utnyttjandet av vissa av dessa måste särskilt utredas. Verket framhåller vidare

att det mobiltelefonsystem, som omnämnes i transportnämndens framställning och som f. n. projekteras, enligt verkets mening sannolikt har minst samma beredskapsvärde som det ifrågavarande trådlösa systemet. I anslutning härtill påpekas att det från samhällsekonomisk och frekvensekonomisk synpunkt torde vara rationellt att alltför speciella lösningar med begränsad utnyttjandegrad undviks. Vad gäller huvudmannaskapet för ett eventuellt radiokommunikationsnät framhålls att verket i sin egenskap av telekommunikationsföretag principiellt bör äga och på kommersiell basis tillhandahålla radiosystem av ifrågavarande storlek och med den kundstruktur som avses. Med hänsyn till bl. a. pågående egna arbeten torde dock resurser för ändamålet inte bli disponibla inom de närmaste fem åren. Verket föreslår bl. a. därför, att möjligheterna att tillgodose de angivna behoven genom verkets mobiltelefonsystem närmare utreds varvid utbyggnaden möjligen kan ske snabbare.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 889 000 kr. Jag har därvid beräknat medelsutrymme motsvarande ytterligare en byrådirektör och för tryckande av en handbok för det civila transportväsendet.

Vad gäller frågan om eventuell statlig medverkan vid uppbyggnaden av det ifrågavarande radiokommunikationsnätet för åkerinäringens behov anförde dåvarande departementschefen i prop. 1969:1 att ytterligare utredning behövdes innan ställning härtill kunde tas. Det material som nu föreligger synes ge vid handen att projektet som sådant i och för sig är möjligt att realisera. Med hänsyn till bl. a. den förutsedda frestida användningen av systemet och till de alternativa möjligheter som står till buds från beredskapssynpunkt är jag dock inte beredd förorda att medel anvisas för ändamålet i enlighet med transportnämndens förslag. Om ett engagemang i projektet är av kommersiellt intresse för televerket ankommer det på detta att vidta härav föranledda åtgärder.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Transportnämnden* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 889 000 kr., därav tre fjärdedelar att avräknas mot automobilskattemedlen.

E 2. Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Förvaltningskostnader

1968/69 Utgift ¹	213 469 000
1969/70 Anslag	15 999 000
1970/71 Förslag	18 244 000

¹ Anslagen Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Avlöningar och Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Omkostnader

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänförs till budgetåret 1968/69 uppgår till 142 552 kr.

Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut har till uppgift att inhämta tillförlitlig kännedom om Sveriges meteorologi och hydrologi samt att delta i det internationella samarbetet på dessa områden. I institutets uppgifter ingår bl. a. att anordna och övervaka meteorologiska och hydrologiska observationer och mätningar inom landet och att bearbeta insamlat material. Vidare handhar institutet den allmänna väderlekstjänsten, stormvarningstjänsten och kusttjänsten samt den civila flygväderlekstjänsten. Institutet utför undersökningar och utredningar på uppdrag av offentlig myndighet eller enskild.

Institutet är organiserat på tre byråer — väderleksbyrån, klimatbyrån och hydrologiska byrån — vidare två fristående avdelningar — forsknings- och undervisningsavdelningen samt kansliavdelningen.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Institutet	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Handläggande personal.....	60	+ 3	—
Övrig personal.....	194	+10	—
	254	+13	—
<i>Anslag</i>			
<i>Avlöningar</i>			
a) Avlöningsförmåner m. m.	8 286 700	+1 041 800	+ 581 000
b) Arvoden till observatörer.....	2 437 000	+ 699 000	+ 324 000
c) Ersättning för konsultuppdrag.....	8 500	—	—
d) Ersättning till timplärare.....	115 800	+ 29 200	+ 5 000
Sjukvård.....	26 000	+ 4 000	+ 4 000
Resersättningar.....	162 000	+ 82 000	+ 5 000
Lokalkostnader.....	903 000	+ 30 000	+ 30 000
Expenser.....	1 170 000	+ 108 000	+ 63 000
Biblioteket.....	11 000	+ 6 000	+ 1 000
Telegramkostnader m. m.	1 047 000	+1 419 000	+ 443 000
Lönekostnadspålägg.....	1 882 000	+ 981 000	+ 789 000
<i>Uppbördsmedel</i>			
Publikationer.....	50 000	—	—
	15 999 000	+4 400 000	+2 245 000

Inkomster vid Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, som redovisas på driftbudgetens inkomstsida under uppbörd i statens verksamhet, beräknas till 13,4 milj. kr. (1969/70 12,8 milj. kr.).

Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut

1. Löne- och prisomräkning m. m. 1 696 000 kr.

2. Inom väderleksbyrån bör inrättas en tjänst som byrådirektör i Ae 26 för det omfattande system- och programmeringsarbete, som aktualiseras vid automatiseringen av institutets telecentral (+ 53 292 kr.).

3. Inom klimatbyrån behövs dels en förste statsmeteorolog i Ae 28 för luftföroreningsundersökningar och för behandling av det ökande antalet utredningar som begärs av olika myndigheter, dels en ny ingenjörstjänst i

Ae 19 med hänsyn till utvecklingen av det automatiska stationsnätet. (+ 96 648 kr.).

4. Upprepade framställningar har gjorts från Meteorologiska världsgesamheten (WMO) och Internationella civila luftfartsgesamheten (ICAO) om en utökning av det aerologiska nätet över Sverige. Institutet föreslår med hänsyn härtill upprättandet av en aerologisk station i Kiruna. För en första etapp begärs en förste meteorologassistent i Ae 17 och en förste meteorologassistent i Ae 15. Kostnaderna inklusive kallortstillägg beräknas till 70 654 kr.

5. Krav har rests från skilda håll på en förstärkning av vattenföringsstationsnätet särskilt i vattendrag i sydligaste Sverige och sådana som rinner till Mälaren. För mätningar vid dessa stationer behövs ytterligare en förste hydrologassistent i Ae 13 och tre tekniker i Ae 11 vid hydrologiska byrån (+ 107 868 kr.).

6. Institutet planerar en utbyggnad av det hydrografiska stationsnätet. För skötseln av nätet och för utförandet av oceanografiska prognoser bl. a. för oljeskadeskyddsberedskapen erfordras vid hydrologiska byrån en förste statshydrolog i Ae 26 och en kontorist i Ae 9 (+ 77 424 kr.).

7. Kansliavdelningen behöver förstärkas med en kansliskrivare i Ae 11 och en kontorsskrivare i Ae 13 (+ 54 972 kr.).

8. För arvoden till observatörer upptas — utöver en i löne- och prisomräkningsposten under p 1. ingående ökning med 189 000 kr. — ytterligare ett belopp av 510 000 kr. Sålunda är det för att kunna vidmakthålla ett för många sektorer inom samhället nödvändigt klimatologiskt observationsnät erforderligt med en kraftig höjning av observationsarvodena. För budgetåret 1970/71 erfordras en anslagsökning med 432 000 kr. — På grund av rationaliseringar inom fyrväsendet kan sjöfartsverkets personal inte längre i samma utsträckning som tidigare tillhandahålla institutet meteorologiska observationer. De ersättare som måste skaffas kräver det högre arvode som normalt tillkommer observatörer som ej förenar observationsuppdraget med annan statlig anställning. Kostnadsökningen beräknas till 45 000 kr. — Ytterligare observationspersonal krävs för att betjäna de av institutet föreslagna nya vattenståndsstationerna, vilket medför ett ökat medelsbehov av 21 000 kr. — För att förhindra en fortsatt avgång av hydrologiska observatörer och nedläggning av stationer erfordras en höjning av observatörsarvodena. Detta innebär en kostnadsökning med 12 000 kr.

9. Det pågår f. n. en intensiv forskning och utveckling inom meteorologins och hydrologins olika områden. För att kunna tillämpa nya arbetsmetoder och effektivisera arbetet inom institutet behövs därför en alltmer intensifierad vidareutbildning av personalen, vilket kräver en medelsförstärkning med 25 000 kr. under delposten Ersättning till timplärare.

10. Ytterligare 1 419 000 kr. upptas för telegramkostnader, varav 27 000 kr. avser prisomräkning.

För ett ökat internationellt utbyte av meteorologiska data håller f. n. — som ett resultat av samarbetet inom WMO — ett nytt telekommunikationssystem av global omfattning på att upprättas. Som ett led häri kommer i januari år 1971 de båda världsmeteorologiska centra Washington och Moskva att vara sammanknutna med en förbindelse, som kännetecknas av väsentligt högre telegraferingshastigheter. För Sveriges del kommer anslutning att ske dels i Offenbach, dels i Moskva.

Med de högre telegraferingshastigheterna och den kraftigt ökade informationsmängden blir kapaciteten hos institutets f. n. manuellt betjänade telecentral helt otillräcklig. Med hänsyn härtill bör den manuella centralen ersättas med ett datamaskinsystem. Efter hand kan då även en väsentlig besparing i kostnaderna för teleprinterpersonal göras. Institutet och televerket har planerat att en dataväxel skall anskaffas av televerket och att institutet för sitt nyttjande av anläggningen betalar hyra till televerket. Årskostnaderna beräknas till 750 000 kr. Växeln torde ej kunna tas i bruk förrän våren 1972. Ingen årshyra beräknas därför utgå för budgetåret 1970/71 men med hänsyn till att televerket kommer att begära inträdesavgift beräknar institutet ett belopp av 750 000 kr. härför.

Fr. o. m. januari 1971 måste en förstärkning ske av de svenska anslutningarna till det internationella nätet, där telegraferingshastigheten kommer att väsentligt överstiga vad som nu kan mottas på Sveriges anslutningar. Det är därför nödvändigt att förhyra telefonlinjer för dataöverföring på sträckorna Stockholm—Offenbach, Stockholm—Moskva, Stockholm—Helsingfors och Stockholm—Oslo. Kostnaderna för Sveriges del beräknas till ca 250 000 kr. för budgetåret 1970/71. Genom nedläggning av vissa nu befintliga linjer kan dock en besparing om ca 20 000 kr. göras. Intill dess att institutets dataväxel tas i bruk är det vidare nödvändigt att ansluta telefonlinjerna till separata mottagar/sändarutrustningar. Härför beräknas 8 000 kr. i inträdesavgift och 178 000 kr. i hyresavgift.

Institutet framställer varje dygn ett trettiotal produkter i kartform (analyser, prognoser, temperaturdiagram etc.). Distributionen av kartorna sker med telefax och med anlitan av dels kortvågsradio dygnet runt, dels långvågsradio fyra timmar per dygn, dels fasta trådförbindelser till Arlanda och Bromma flygplatser samt flygvapnets »Central Ost». Systemet med kortvågsöverföring är behäftat med flera brister. Det medger bl. a. ingen automatisering på mottagarsidan, och de mottagna kartorna är ofta av mycket dålig kvalitet. Institutet föreslår med hänsyn härtill övergång till långvågs-sändningar. Kostnadsökningen beräknas till 226 000 kr. per år.

11. Lönekostnadspålägg för nya tjänster m. m. 223 300 kr.

Remissyttrande

Över institutets förslag har efter remiss yttrande avgivits av *statskontoret*. I fråga om institutets förslag att ersätta den nuvarande telecentralen med

ett datamaskinsystem framhåller statskontoret att den utrustning för automatisk telegramutväxling, som televerket planerar anskaffa, bedöms vara väl lämpad även för institutets behov varför statskontoret tillstyrker att institutet bereds möjlighet att hos televerket abonnera på telegramutväxlingstjänsten. Däremot finner statskontoret det inte nödvändigt att de begärda medlen ställs till förfogande redan för budgetåret 1970/71, eftersom det f. n. verkar osannolikt att några avgifter skulle komma att belasta institutet före budgetåret 1971/72.

Statskontoret framhåller vidare, att då överföringshastigheten på de internationella förbindelserna nu kommer att öka är det nödvändigt att även institutets anslutningar till det internationella nätet upprustas. Statskontoret tillstyrker därför yrkandena beträffande teleförförbindelserna till Oslo, Helsingfors, Offenbach och Moskva. — Även den av institutet föreslagna omläggningen av sändningen av telefaxkartor från kortvägs- till långvägs-sändning tillstyrks.

I fråga om den av institutet föreslagna förstärkningen vid klimatbyråns instrumentavdelning med en ingenjörstjänst i Ae 19 framhåller statskontoret, att en omorganisation av institutets teletekniska verksamhet först måste övervägas innan ställning kan tas till den begärda tjänsten.

Institutets förslag om en ny byrådirektörstjänst i Ae 26 för system- och programmeringsarbete tillstyrks i sak av statskontoret, som dock anser att det med tanke på arbetets tillfälliga karaktär vore lämpligare om medel i stället anvisades för anlåtande av expertis och tillfällig arbetskraft.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 18 244 000 kr. Jag har därvid beräknat bl. a. 416 000 kr. för nya teleförförbindelser och mottagar/sändarutrustningar för telegramutväxlingen som ett led i anskaffningen av dataväxeln samt 135 000 kr. för höjning av observatörsarvoden.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut:*
Förvaltningskostnader för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 18 244 000 kr.

E 3. Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Underhåll av materiel m. m.

1968/69 Utgift	1 120 300
1969/70 Anslag	972 000
1970/71 Förslag	1 022 000

	Beräknad ändring 1970/71	
	Institutet	Dep.chefen
1. Prismräkning m. m.	+ 45 000	+ 45 000
2. Underhåll av nya automatiska väderstationer	+ 15 000	—
3. Driftkostnader för aerologisk station i Kiruna	+ 62 000	—
4. Underhåll av instrument för väderobserverande fartyg.....	+ 5 000	—
5. Underhåll av nya hydrologiska stationer och mätdammar.....	+ 15 000	+ 5 000
	+142 000	+ 50 000

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Underhåll av materiel m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa att förslagsanslag av 1 022 000 kr.

E 4. Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Nyanskaffning av instrument m. m.

1968/69 Utgift	286 400	Reservation	74 300
1969/70 Anslag	300 000		
1970/71 Förslag	400 000		

Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut

1. Medel bör beräknas för installation av automatiska väderstationer som ersättning bl. a. för de på grund av fyrarnas automatisering bortfallna observationerna. Vidare planeras en utökning av den automatiska insamlingen från de synoptiska stationerna i landet. Kostnaderna beräknas till 130 000 kr.

2. I samband med inrättandet av den begärda aerologiska stationen i Kiruna behövs ett engångsbelopp om 66 000 kr. för inköp av viss markutrustning, bl. a. radiomottagare.

3. Observationer från världshaven tillmäts en allt större betydelse. Institutet planerar därför att rekrytera ytterligare väderobserverande fartyg. För utrustning av dessa med instrument behövs 15 000 kr.

4. Institutets anläggningar vid fyrarna uppfyller inte dagens krav. 31 000 kr. har därför upptagits för nödig nyanskaffning av bl. a. vindmätare vid två observationsstationer.

5. Maskinparken vid institutets verkstad, som inte förnyats under den senaste 10-årsperioden, är starkt försliten. Institutet beräknar nu 60 000 kr. för anskaffning av två supportsvarvar och en delningsapparat till fräs.

6. Nätet av vattenföringsstationer är helt otillräckligt i Mälarens tillrinningsområde och i södra Sverige. I dessa områden utgör vattenförsörjningen

och vattenföroreningen ett stort problem. Institutet har för avsikt att successivt bygga ut stationsnätet och anser, att utbyggnaden under budgetåret 1970/71 bör omfatta dels 6 vattenföringsstationer med dubbelregistrering av vattenstånd, dvs. 12 registrerande pglar jämte instrumenthus, dels 3 vattenföringsstationer med enkel registrering för en sammanlagd kostnad av 300 000 kr. Dessa pglar måste vidare kompletteras med 12 fasta och 10 telefonsvarande pglar till en kostnad av 78 000 kr. Totalt behövs således 378 000 kr.

7. Det har vid vattenståndsmätningar visat sig nödvändigt att i ökad utsträckning utnyttja automatiskt registrerande instrument, bl. a. beroende på ökade svårigheter att skaffa observatörer. Institutet föreslår nyanskaffning av 12 pglar, som kan stansa mätvärdena på hålremсор, vilka sedan direkt kan matas in i en datamaskin. Härför beräknas sammanlagt 66 000 kr.

8. Det ökade behovet av vattentäkt har medfört, att grundvattentillgångarna blivit otillräckliga. Man har därför tvingats att tillgripa ytvatten och många gånger även mindre vattendrag. För institutets del föreligger ett länge eftersatt behov av stationer i små vattendrag för att få ett rimligt antal typexempel. Institutet föreslår, att 2 mätdammar anskaffas till en beräknad kostnad av 108 000 kr.

9. Bl. a. med hänsyn till det allt intensivare utnyttjandet av kust- och skärgårdsområdena för fritidsbebyggelse och fritidsändamål ökar kraven på en ändamålsenlig planering av de där förekommande utsläppen av kommunalt och industriellt avloppsvatten. Under senare år har vidare oljeutsläpp i havet tilldragit sig stort intresse, och önskemål har framförts angående prognoser av oljefläckars rörelse på havet. För att lösa dessa problem krävs en ingående kännedom om ström- och skiktningförhållandena i kust- och skärgårdsvattnen. Institutet har funnit att åtskilliga hydrografiska stationer bör inrättas längs den svenska kusten för att institutet skall kunna tillfredsställa behovet av data. För 1970/71 föreslår institutet upprättandet av en station, som skall placeras utanför Stockholms skärgård. Kostnaderna härför beräknas till 225 000 kr.

Totalt under anslaget föreslås en medelsanvisning av 1 079 000 kr., innebärande en ökning jämfört med innevarande budgetår om 779 000 kr.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 400 000 kr., vilket innebär en ökning med 100 000 kr. i förhållande till innevarande budgetår.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut:*
Nyanskaffning av instrument m. m. för budgetåret 1970/71
anvisa ett reservationsanslag av 400 000 kr.

E 5. Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Uppdragsverksamhet

1968/69 Utgift	15 528 200
1969/70 Anslag	3 600 000
1970/71 Förslag	3 850 000

¹ Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 45 683 kr.

	1969/70	Beräknad Instituted	ändring Dep.chefen	1970/71
<i>Personal</i>				
Antal anställda.....	109	—	—	—
<i>Anslag</i>				
Avlöningar.....	2 000 000	—	—	—
Ersättning till observatörer.....	280 000	—	—	—
Sjukvård.....	2 000	—	—	—
Reseersättningar.....	393 000	+ 39 000	+ 39 000	393 000
Lokalkostnader.....	150 000	+ 80 000	+ 80 000	230 000
Expenser.....	175 000	+ 10 000	+ 10 000	185 000
Utrustning.....	250 000	+ 11 000	+ 11 000	261 000
Lönekostnadspålägg.....	350 000	+110 000	+110 000	460 000
	3 600 000	+250 000	+250 000	3 850 000

Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut

Löne- och prisomräkning m. m. 250 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Uppdragsverksamhet* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 3 850 000 kr.

E 6. Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Väderlektjänst för luftfarten

1968/69 Utgift	16 696 000
1969/70 Anslag	7 998 000
1970/71 Förslag	8 611 000

¹ Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 81 300 kr.

4* — *Bihang till riksdagens protokoll 1970. 1 saml. Nr 1. Bil. 8.*

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Institutet	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Handläggande personal.....	47	—	—
Övrig personal.....	125	—	—
	172	—	—
<i>Anslag</i>			
Avlöningar.....	5 736 000	+469 000	+ 469 000
Sjukvård.....	8 000	—	—
Resesättningar.....	114 000	+ 6 000	+ 6 000
Lokalkostnader.....	1 000	—	—
Expenser.....	133 000	+ 8 000	+ 8 000
Lönekostnadspålägg.....	1 319 000	+108 000	+ 108 000
Kostnader för underhåll av instrumentutrustning m. m.	110 000	+ 25 000	+ 22 000
Kostnader för maskinell databehandling.....	320 000	—	—
Telekommunikationer.....	257 000	— 45 000	—
	7 998 000	+571 000	+ 613 000

Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut

1. Löne- och prisomräkning m. m. 602 000 kr.

2. Driftkostnaderna för de nya instrument, som föreslås anskaffade med anlåtande av den under luftfartsverkets investeringsanslag upptagna posten Utrustning för flygväderlekstjänsten, beräknas till 14 000 kr. Härav avser 7 000 kr. driften av två dagmolnhöjdmätare som skall installeras under budgetåret 1969/70 samt 7 000 kr. driften av två mätare som föreslås anskaffade under budgetåret 1970/71.

3. Under förutsättning av bifall till det under anslaget Förvaltningskostnader, posten Telegramkostnader m. m., upptagna förslaget om omläggning av telefaxsändningarna från kortvåg till långvåg minskas medelsbehovet under detta anslag med 45 000 kr. Kortvåg är nämligen ett så osäkert överföringsmedium att mottagning i allt större omfattning i stället måste ske över det allmänna telefonnätet. Övergång till långvågsöverföring innebär således att dessa telefonkostnader bortfaller.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Väderlekstjänst för luftfarten* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 8 611 000 kr.

E 7. Bidrag till väderleksstationer i Nordatlanten och på Grönland m. m.

1968/69 Utgift	1 066 200
1969/70 Anslag	1 355 000
1970/71 Förslag	1 453 000

Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut

Vid sammanträde i Stockholm den 24 september 1969 mellan represen-

tanter för svenska och norska myndigheter har utgifterna för *väderleksstationer i Nordatlanten* för budgetåret 1970/71 beräknats till 4 870 000 norska kr., innebärande en reell ökning i förhållande till innevarande år med 40 000 norska kr. Härvid har en uppräknings skett med 150 000 kr. för ökade löneutgifter av automatisk karaktär, med 35 000 kr. för ökad oljeförbrukning, med 25 000 kr. för höjda priser på skeppsförnödenheter och meteorologisk utrustning samt med 30 000 kr. för löne- och prisförändringar avseende diverse utgifter och administrationskostnader. Samtidigt avgår ett för innevarande budgetår upptaget engångsbelopp om 200 000 kr. för vissa reparationer och underhåll.

Från ICAO utgår bidrag till Sverige och Norge för fartygens drift. Bidraget förväntas nästa budgetår uppgå till ca 2 170 000 norska kr., innebärande en minskning med 100 000 norska kr. Det utgiftsbelopp, som efter avdrag av angivna bidrag återstår att täcka, utgör (4 870 000 — 2 170 000) 2 700 000 norska kr. Med tillämpning av gällande fördelningsgrunder bör Sverige härav svara för 1 566 000 norska kr., vilket motsvarar ca 1 140 000 svenska kr.

Sveriges bidrag till *väderleksstationer på Grönland m. m.* för budgetåret 1970/71 kan med ledning av tillgängliga uppgifter beräknas till 313 000 kr., vilket jämfört med innevarande budgetår innebär en ökning med 53 000 kr. Detta beror företrädesvis på löne- och prisförändringar samt en viss ökning av Sveriges andel av flygningarna över Nordatlanten.

Det sammanlagda medelsbehovet blir sålunda (1 140 000 + 313 000) 1 453 000 kr., innebärande en ökning i förhållande till innevarande budgetår med 98 000 kr.

Departementschefen

Institutets beräkning av medelsbehovet för väderleksstationer i Nordatlanten och på Grönland har inte gett mig anledning till erinran.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till väderleksstationer i Nordatlanten och på Grönland m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 453 000 kr.

E 8. Statens väginstitut

1968/69 Utgift	1 636 000
1969/70 Anslag	3 307 000
1970/71 Förslag	3 461 000

¹ Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänförs till budgetåret 1968/69 uppgår till 46 229 kr.

Statens väginstitut är centralt organ för den med statsmedel bedrivna vägforskningen. Institutet handlägger vägtekniska och vägtrafiktekniska ärenden i den mån dessa inte ankommer på annan statlig myndighet. I institutets uppgifter ingår bl. a. att utföra vetenskapliga undersökningar och

praktiska försök samt att bearbeta och, när det anses lämpligt, offentliggöra resultat som erhålls vid verksamheten.

Institutet biträder statens vägverk och, i den mån arbetet i övrigt tillåter det, annan statlig myndighet, kommunal myndighet eller enskild med vägtekniska och vägtrafiktekniska undersökningar och utredningar. För uppdrag som institutet fullgör uppbär institutet ersättning enligt grunder som fastställs av Kungl. Maj:t eller enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande av institutet.

Institutets verksamhet bedrivs på fem forskningsavdelningar, nämligen beläggningsavdelningen, bärighetsavdelningen, geologiska avdelningen, maskintekniska avdelningen och trafiktekniska avdelningen. Vidare finns ett administrativt och ett tekniskt kansli.

	1969/70	Beräknad ändring	1970/71
		Institutet	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
<i>Allmän verksamhet</i>			
Antal anställda.....	48	—	—
<i>Uppdragsverksamhet</i>			
Antal anställda.....	70	—	—
	118		
<i>Anslag</i>			
<i>A. Allmän verksamhet</i>			
Avlöningar.....	2 095 000	+128 000	+128 000
Sjukvård.....	4 000	—	—
Resersättningar.....	47 000	—	—
Lokalkostnader.....	597 000	+ 8 000	+ 8 000
Expenser.....	85 000	—	+ 1 000
Lönekostnadspålägg.....	478 000	+ 30 000	+ 30 000
Övriga utgifter			
a) Materialkostnader m. m.	165 000	—	—
b) Tekniska inventarier och maskiner.....	50 000	—	—
c) Kostnader för förhyrd datamaskintid m. m.	25 000	—	—
d) Underhåll av tomt och gata.....	24 000	—	—
e) Bibliotek.....	9 000	—	—
f) Fortbildningskurser.....	2 000	—	—
	3 581 000	+166 000	+167 000
<i>B. Uppdragsverksamhet</i>			
Avlöningar.....	2 086 000	+254 000	+254 000
Lokalkostnader.....	459 000	+ 5 000	+ 5 000
Övriga omkostnader.....	1 151 000	—	—
Lönekostnadspålägg.....	480 000	+ 58 000	+ 58 000
	4 176 000	+317 000	+317 000
Summa	7 757 000	+483 000	+484 000
<i>C. Uppbördsmedel</i>			
Ersättning för uppdrag m. m.	4 450 000	+330 000	+330 000
Nettoutgift	3 307 000	+153 000	+154 000

Statens väginstitut

Löne- och prisomräkning m. m. 153 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens väginstitut* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 3 461 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

E 9. Statens väginstitut: Utrustning

1968/69 Utgift	170 900	Reservation	500
1969/70 Anslag	170 000			
1970/71 Förslag	170 000			

Statens väginstitut

Institutet har anmält ett behov av utrustning för de närmaste åren till en kostnad av 1 479 000 kr., men begränsar sitt äskande för budgetåret 1970/71 till oförändrat anslag.

Departementschefen

I enlighet med institutets förslag bör anslaget föras upp med oförändrat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens väginstitut: Utrustning* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 170 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

E 10. Statens geotekniska institut: Förvaltningskostnader

1968/69 Utgift ¹	21 655 000
1969/70 Anslag	2 140 000
1970/71 Förslag	2 245 000

¹ Anslagen Statens geotekniska institut: Avlöningar och Statens geotekniska institut: Omkostnader.

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 12 874 kr.

Statens geotekniska institut handlägger geotekniska ärenden i den mån handläggningen av dessa inte ankommer på annan statlig myndighet. I institutets uppgifter ingår bl. a. att bedriva forskning samt utföra vetenskapliga undersökningar och praktiska försök, att bearbeta och när det anses lämpligt offentliggöra resultat, som erhålls vid verksamheten, att utprova nya metoder för markförstärkning och att biträda statliga och kommunala myndigheter samt enskilda med geotekniska undersökningar och utredningar.

Institutet är organiserat på tre forsknings- och konsultationsavdelningar, en laboratorieavdelning och en mekanisk avdelning, vidare ett tekniskt och ett administrativt-kameralt kansli.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Institutet	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Antal anställda.....	32	+1	—
<i>Anslag</i>			
Avlöningar.....	1 462 000	+127 000	+ 74 000
Sjukvård.....	5 000	—	—
Reseersättningar.....	31 000	+ 4 000	+ 2 000
Lokalkostnader.....	103 000	+ 3 000	+ 3 000
Expenser.....	72 000	+ 12 000	+ 5 000
Lönekostnadspålägg.....	334 000	+ 29 000	+ 17 000
Geoteknisk verksamhet i Götaälvdalen.....	50 000	—	—
Övriga utgifter			
a) Underhåll och anskaffning av apparater och redskap för forskning.....	62 000	+ 6 000	+ 3 000
b) Kostnader för provfält, förbrukningsmateriel m.m.	14 000	—	—
c) Böcker och tidskrifter.....	10 000	+ 2 000	+ 1 000
d) Utbildning och förslagsverksamhet.....	5 000	—	—
<i>Uppbördsmedel</i>			
Publikationer.....	8 000	—	—
	2 140 000	+183 000	+105 000

Inkomster vid statens geotekniska institut, som redovisas på driftbudgetens inkomstsida under uppbörd i statens verksamhet, beräknas till 3,1 milj. kr. (1969/70 3,0 milj. kr.).

Statens geotekniska institut

Utvecklingen inom byggnads- och anläggningsverksamheten ställer allt större krav på insatser från institutets sida. Årligen investeras i Sverige ca 1 miljard kronor i grundkonstruktioner, vilket motsvarar närmare 10 % av den sammanlagda byggnadskostnaden. Det är av stor betydelse att de geotekniska problemen i samband med detta byggande blir riktigt bedömda och rationellt lösta. För att detta skall kunna ske fordras ett omfattande forsknings- och utvecklingsarbete. Med hänsyn till utvecklingens krav är det angeläget, att en successiv förstärkning av forskningsresurserna kommer till stånd. En sådan upprustning är också en förutsättning för ett effektivt bedrivande av institutets uppdragsverksamhet. Särskilt framhålls behovet av en ökad forskning rörande grundläggningsproblem i samband med husbyggnader med hänsyn till den ekonomiska betydelsen av rationalisering och effektivisering på bl. a. bostadsbyggandets område.

1. Löne- och prisomräkning m. m. 106 000 kr.

2. Den successiva förändringen i fråga om arbetsuppgifternas art på mekaniska avdelningens konstruktionskontor har starkt ökat behovet av arbetskraft för mera forskningsbetonat konstruktions- och utvecklingsarbete. Med hänsyn härtill föreslås inrättandet av en tjänst som förste forsknings-

ingenjör. Därvid kan en motsvarande befattning inom uppdragsverksamheten dras in (+ 53 292 kr.).

3. Lönekostnadspålägg för den nya tjänsten 12 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens geotekniska institut: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 2 245 000 kr.

E 11. Statens geotekniska institut: Uppdragsverksamhet

1968/69 Utgift	1 918 000
1969/70 Anslag	2 550 000
1970/71 Förslag	2 617 000

¹ Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänförs till budgetåret 1968/69 uppgår till 17 964 kr.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Institutet	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Antal anställda.....	46	—1	—
<i>Anslag</i>			
Avlöningar.....	1 585 000	+22 000	+42 000
Sjukvård.....	4 000	—	—
Reseersättningar.....	145 000	+15 000	+10 000
Lokalkostnader.....	98 000	+ 3 000	+ 3 000
Expenser.....	39 000	+ 6 000	+ 2 000
Lönekostnadspålägg.....	364 000	+ 6 000	+10 000
Övriga utgifter.....	315 000	+15 000	—
	2 550 000	+67 000	+67 000

Statens geotekniska institut

Institutet konstaterar, att intäkterna av uppdragsverksamheten, vilka tidigare under en följd av år varit tämligen konstanta och haft storleksordningen 1,3 milj. kr. per budgetår, under 1965/66 ökade till ca 1,9 milj. kr., under 1966/67 till ca 2,2 milj. kr., under 1967/68 till ca 2,5 milj. kr. och under 1968/69 till ca 2,8 milj. kr. Större delen härav hänförde sig till inkomster av uppdrag för det statliga vägväsendet. För budgetåret 1970/71 räknar institutet med en något stigande tendens.

1. Löne- och prisomräkning m. m. 132 000 kr.

2. I enlighet med förslag under institutets anslag till förvaltningskostnader bör en tjänst som förste forskningsingenjör dras in och en motsvarande tjänst inrättas inom den allmänna verksamheten (— 53 292 kr.).

3. Minskning av lönekostnadspålägg 12 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens geotekniska institut: Uppdragsverksamhet* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 2 617 000 kr.

E 12. Statens geotekniska institut: Utrustning

1968/69 Utgift	78 000	Reservation	142 000
1969/70 Anslag	150 000			
1970/71 Förslag	100 000			

Statens geotekniska institut

Inom institutet har utarbetats en anskaffningsplan, som representerar en totalkostnad av 700 000 kr. I planen har beaktats dels behovet att komplettera institutets utrustning så att denna motsvarar den tekniska utvecklingens krav, dels nödvändigheten att genomföra en långtgående mekanisering och rationalisering inom institutets verksamhetsområde för att klara de problem, som följer med de successiva löne- och prisstegringarna och svårigheterna överhuvud att rekrytera personal. Anskaffningarna avser geoteknisk fältutrustning, verkstadsmaskiner, geoteknisk och kemisk laboratorieutrustning samt foto- och mätapparatur.

Av de 700 000 kr. som erfordras för anskaffningarna har hittills 500 000 kr. ställts till förfogande. I enlighet med planen bör för ettvarvt av budgetåren 1970/71 och 1971/72 anvisas 100 000 kr.

Departementschefen

I enlighet med institutets förslag bör anslaget föras upp med 100 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens geotekniska institut: Utrustning* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kr.

F. Diverse

F 1. Ersättning till statens järnvägar för drift av icke lönsamma järnvägs- linjer m. m.

1968/69 Utgift	1205 000 000
1969/70 Anslag	215 000 000
1970/71 Förslag	231 200 000

¹ Anslaget Ersättning till statens järnvägar för drift av icke lönsamma järnvägslinjer

Från anslaget utgår ersättning till SJ för underskott för drift av icke lönsamma järnvägslinjer. Enligt 1969 års riksdags beslut skall från anslaget bestridas också SJ:s kostnader för drift av sådana icke lönsamma järnvägsanstalter, som Kungl. Maj:t prövat skola bibehållas, samt ersättning för 67-kortsrabattens utvidgning till förtidspensionärer m. fl.

Ersättning till SJ för drift av icke lönsamma järnvägslinjer utgår sedan budgetåret 1964/65 enligt riksdagens beslut med anledning av prop. 1963: 191 (S3LU 1, rskr 424) angående riktlinjer för den statliga trafikpolitiken m. m. I propositionen förutsattes att beräkningarna av driftunderskottet skulle baseras på särskilda bandelsundersökningar förnyade vart tredje år. I enlighet härmed har en sådan redovisning av det trafiksvaga ban-nätet (1969 års separatredovisning) genomförts vid SJ, avseende 1968 års trafik samt kostnads- och intäktsläge. Efter granskning av särskilda sakkunniga avses redovisningen läggas till grund för fastställande av ersättning för drift av icke lönsamma järnvägslinjer, i första hand för budget-året 1970/71.

För vart och ett av budgetåren 1964/65—1969/70 har i ersättningen också inräknats 4 milj. kr. som kompensation för intäktsbortfall genom att SJ vid nedläggning av järnvägar övergångsvis tillämpar en reducerad taxa för styckeogodssändningar i samtrafik järnväg—billinje.

Statens järnvägar

I skrivelse den 22 augusti 1969 framhåller statens järnvägar följande.

I c k e l ö n s a m m a j ä r n v ä g s l i n j e r

Nu föreliggande 1969 års separatredovisning av det trafiksvaga järnvägs-nätets driftresultat har i likhet med 1963 och 1966 års redovisningar utförts enligt de principer som angivits av 1942 års järnvägskostnadsutredning.

Redovisningen avser 1968 års trafik och baseras på 1968 års kostnads- och intäktsläge. Resultatet har framräknats till budgetåret 1970/71.

I 1963 och 1966 års separatredovisningar medtogs i princip järnvägs-linjer med en trafikintensitet om högst 1 milj. bruttotonkm per bankm och år. Motsvarande siffra för 1969 års separatredovisning är 2 milj. bruttotonkm per bankm och år. Utökningen har föranletts av erfarenheterna från 1966 års separatredovisning av bandelar i trafikintensitetsskiktet omkring 1 milj. bruttotonkm per bankm och år. Sammanlagt omfattar den nya redovisningen 7 103 km (6 497 km i 1966 års redovisning). Härav faller 1 049 km på bandelar med högre trafikintensitet än 1 milj. bruttotonkm per bankm och år.

Efter framräkning av redovisningens resultat till budgetåret 1970/71 blir kostnaderna 468 milj. kr., intäkterna 189 milj. kr. och underskottet 279 milj. kr. Vid separatredovisningen har inte full hänsyn tagits till det trafiksvaga nätets s. k. matarvärde för det trafikstarka nätet. Det ytterligare matarvärde, som bör gottskrivas det trafiksvaga nätet, beräknas för budgetåret 1970/71 till 24 milj. kr. Underskottet reduceras då till 255 milj. kr., vartill kommer 4 milj. kr. för inkomstbortfall genom nedsatta stycke-godsfrakter i viss samtrafik järnväg—billinje. Det sammanlagda behovet av driftersättning för budgetåret 1970/71 uppgår sålunda till (255 + 4) 259 milj. kr. med vilket belopp SJ yrkar ersättning. I denna driftersättning har inte inräknats kostnader för erforderliga investeringar i det olönsamma nätet. För dessa investeringar föreslår SJ att avskrivningsanslag tas upp på riksstatens driftbudget.

Med anledning av den ökade bandelsomfattningen i 1969 års separatredovisning synes SJ:s statskapital böra justeras den 1 juli 1970. SJ avser att återkomma med särskild hemställan i denna fråga.

Fr. o. m. budgetåret 1964/65 har SJ:s förräntningsplikt satts ned med hänsyn till att i ersättningsbeloppet för det olönsamma bannätet inkalkylerade, försäkringstekniskt beräknade pensionskostnader understiger det olönsamma nätets beräknade andel av de faktiska pensionsutgifterna. För budgetåret 1970/71 har de i 1969 års separatredovisning inräknade pensionskostnaderna beräknats understiga de faktiska pensionsutgifterna med 27 milj. kr. SJ hemställer därför att förräntningskravet för budgetåret 1970/71 sätts ned med 27 milj. kr.

I c k e l ö n s a m m a j ä r n v ä g s a n s t a l t e r

Fr. o. m. budgetåret 1969/70 skall från anslaget även bestridas SJ:s förluster genom drift av sådana icke lönsamma järnvägsanstalter, som enligt Kungl. Maj:ts prövning skall behållas. SJ förutsätter att eventuell ersättning för drift av olönsamma järnvägsanstalter kommer att beviljas i särskild ordning. Om de nedläggningar, som SJ planerat under budgetåret

1970/71, inte i något fall får verkställas, uppstår ett maximalt ersättningsbehov med 12 milj. kr. Vid beräkning av anslagsbehovet har dock förutsatts att nedläggningarna kommer att kunna genomföras. Detta antagande, som SJ bedömer osäkert, är orsak till att något anslagsbehov till följd av icke medgivna nedläggningar av olönsamma järnvägsanstalter inte upptagits.

67-kortsrabattens utvidgning

Fr. o. m. budgetåret 1969/70 skall från anslaget också bestridas ersättning för 67-kortsrabattens utvidgning till förtidspensionärer m. fl. Enligt Kungl. brev den 13 december 1968 skall SJ senast den 1 oktober 1969 lämna en redogörelse för hur utvidgningen påverkat SJ:s intäkter och kostnader under första halvåret 1969. Senast den 1 mars 1970 skall SJ lämna dels motsvarande redogörelse för andra halvåret 1969, dels efter hörande av riksförsäkringsverket redogörelse för kostnaderna för utfärdande av intyg under år 1969. I avvaktan på resultatet av pågående undersökning hur mycket 67-kortet används av personer med förtidspension har gjorts en överslagskalkyl. Enligt denna kan den utvidgade rabatteringen väntas medföra en nettointäktsförsämring av storleksordningen 3 milj. kr. per år. SJ kommer senare att hemställa om utökning av anslaget för budgetåren 1969/70 och 1970/71.

De sakkunnigas redogörelse

Med skrivelse den 10 oktober 1969 har de sakkunniga¹ överlämnat sin granskningsredogörelse (Stencil K 1969: 16).

De sakkunnigas uppgift har varit dels att granska de redovisnings- och beräkningsprinciper som SJ tillämpat vid 1969 års separatredovisning, dels att bedöma vilka bandelar som bör vara ersättningsberättigade, dels att ange med vilket belopp ersättning lämpligen bör utgå för budgetåret 1970/71.

Separatredovisningens syfte har varit att på basis av trafikstrukturen samt kostnads- och intäktsläget år 1968 bedöma den sannolika resultatförbättringen för SJ vid en tänkt nedläggning av hela det olönsamma järnvägsnätet. En fördelning av kostnader och intäkter på de enskilda bandelarna har primärt inte åsyftats. Omfattningen av det trafiksvaga nätet har av SJ fastställts efter en undersökning av kostnader och intäkter m. m. vid bandelar med upp till 2 milj. bruttotonkm per bankm och år. Det olönsamma bannätet har därmed kommit att omfatta 118 bandelar med en sammanlagd banlängd av 7 103 km, vilket motsvarar 55 % av det totala linjenätet vid SJ. På dessa linjer har dock endast 7 % av det totala trafikarbetet vid SJ utträttats.

Trots att underlaget för separatredovisningen breddats genom att de re-

¹ Med stöd av Kungl. Maj:ts beslut den 21 mars 1969 tillkallade departementschefen som sakkunniga f. d. ledamoten av riksdagens andra kammare, seminarieläraren T. E. J. Blidfors och direktören F. H. A. Pellijeff

lativt trafikstarka bandelarna med mellan 1 och 2 milj. bruttotonkm per bankm och år inkluderats, kan man enligt de sakkunniga — genom att de flesta av dessa nytillkomna bandelar visat sig olönsamma — ännu inte uttala sig om vilken trafikintensitet som fordras vid en bandel för att man skall kunna förvänta sig att bandelen är olönsam. De sakkunniga ifrågasätter om man inte i nästa separatredovisning borde undersöka bandelar med upp till 3 milj. bruttotonkm per bankm och år.

De sakkunniga konstaterar att den av SJ tillämpade metodiken vid beräkning av kostnader och intäkter i tillämpliga delar överensstämmer med den av 1942 års järnvägskostnadsutredning anvisade.

SJ:s kostnadsberäkning har genomförts med samma metodik som i 1966 års separatredovisning.¹ Det trafiksvaga nätet har i 1969 års separatredovisning debiterats ett belopp av 433,6 milj. kr. De sakkunniga uttalar, att detta kostnadsbelopp får anses utgöra en godtagbar approximation av de kostnader, som kan väntas bortfalla vid nedläggning av hela det trafiksvaga nätet.

Intäktsberäkningarna, som i 1969 års separatredovisning baserats på primäruppgifter för resor och transporter under år 1968, har av SJ i huvudsak utförts med samma metodik som vid 1966 års separatredovisning.¹ I persontrafiken har bl. a. alla s. k. fasta färdbiljetter totalbearbetats medan övervägande antalet blankobiljetter bearbetats genom urval. Detta urval, som i 1966 års redovisning omfattade 5 % av totalmaterialet, har nu utökats till att omfatta 10 %. Styckeodstrafikens intäkter har huvudsakligen fastställts efter ett urval som i 1969 års separatredovisning omfattat hela året medan föregående redovisning baserats på uppgifter från årets sex första månader. Vagnslastgodstrafiken, som under undersökningsåret omfattade 1 796 000 lastade vagnar (exkl. lapplandsmalm), har totalbearbetats. På basis av intäktsberäkningarna har det trafiksvaga nätet gottskrivits 184,5 milj. kr. De tillämpade intäktsberäkningarna utgör enligt de sakkunnigas uppfattning en godtagbar grundval för bedömning av intäktsbortfallet vid en tänkt nedläggning av hela det trafiksvaga nätet.

Vidare har SJ undersökt i vilken utsträckning trafik bortfaller på det kvarvarande affärsbanenätet. Det trafiksvaga nätet kan med anledning härav böra gottskrivas ett visst matarvärde. När det gäller persontrafiken torde matarvärdet få anses tillräckligt beaktat dels genom tilldelningen av terminalintäkt på avresebandel, dels genom den underskattning av resultatförbättringen som blir en följd av bl. a. taxans på längre avstånd degressiva karaktär. Ett liknande resonemang kan föras vad gäller styckeodstrafiken. I vagnslastgodstrafiken måste man emellertid räkna med ett visst matarvärde. I en beräkning av detta matarvärde har de trafiksvaga linjerna gottskrivits intäktsandelen på affärsbanenätet av den gemensamma vagnslastgodstrafiken efter avdrag av affärsbanenätets kostnader för denna trafik.

¹ Tillvägagångssättet har ingående redovisats i prop. 1967: 1 bil. 8 s. 118—121

Under antagandet att samtrafiken bortfaller helt på affärsbanenätet har nettointäkten beräknats till ca 54 milj. kr. Att räkna med helt bortfall på affärsbanenätet av denna samtrafik är emellertid orealistiskt. Den erforderliga korrektionen av intäktsberäkningarna för det trafiksvaga bannätets matarvärde har av SJ uppskattats till maximalt 27 milj. kr. För en mera exakt bestämning av matarvärdet fordras enligt de sakkunnigas mening en djupare kännedom om bl. a. samtrafikens struktur. Det av SJ beräknade matarvärdet måste emellertid enligt de sakkunniga ses i relation till det trafiksvaga nätets totala underskott och får därmed anses som ett rimligt mått på den erforderliga justeringen av detta underskott.

Det trafiksvaga bannätets kostnader har i separatredovisningen beräknats till 433,6 milj. kr. Genom att intäkterna framräknats till 184,5 milj. kr. och matarvärdet bedömts utgöra 27,0 milj. kr., kan resultatförbättringen för SJ vid total nedläggning av det trafiksvaga nätet beräknas till 222 milj. kr. i 1968 års kostnads- och intäktsläge.

I sin framräkning av separatredovisningens resultat t. o. m. budgetåret 1970/71 anger SJ, att kostnaderna påverkas främst av det träffade tvåårsavtalet om statstjänstemännens löner. Vidare räknas med en löneökning första halvåret 1971, en sakkostnadsökning med 5 % och den allmänna arbetsgivaravgiften. Totalt skulle detta innebära en kostnadsökning med 52,7 milj. kr. Verkställda eller väntade nedläggningar reducerar emellertid sistnämnda belopp med beräkningsvis 18,7 milj. kr. så att kostnaderna under budgetåret 1970/71 beräknas till $(433,6 + 52,7 - 18,7)$ 468 milj. kr. SJ har i en beräkning av bruttointäktsökningen, som anges till 10,0 milj. kr., tagit hänsyn till taxehöjningen den 1 juni 1969. Även här ger kommande nedläggningar en viss effekt. Intäkterna för budgetåret 1970/71 beräknas med hänsyn härtill till $(184,5 + 10,0 - 5,8)$ 189 milj. kr. SJ har vidare förutsatt, att intäktsbortfall genom minskad trafikefterfrågan motsvarar kostnadsminskningen genom rationalisering. Matarvärdet, som också påverkas av kostnads- och intäktsökningarna, beräknas till 24 milj. kr. Totalt har SJ därmed äskat ersättning med $(468 - 189 - 24)$ 255 milj. kr. för budgetåret 1970/71.

I en särskild analys av uppgifterna i 1966 och 1969 års separatredovisningar för 77 jämförbara bandelar (motsvarande 79 % av bannätet i den förra redovisningen) har de sakkunniga noterat att kostnaderna vid dessa bandelar reducerats med 2,5 % från år 1965 till år 1968. Om man tar hänsyn till den allmänna höjningen av kostnadsnivån under tiden mellan dessa år, kan kostnaderna sägas ha minskat med 21 % vid de angivna bandelarna. Som ytterligare exempel på den anpassning av resurserna som fortgår kan noteras, att antalet tjänstehavare direkt eller indirekt engagerade med det trafiksvaga nätet beräknas ha reducerats från ca 9 900 år 1965 till drygt 9 200 år 1968 trots att det olönsamma bannätet — huvudsakligen genom att nya bandelar tillförts nätet — utökats väsentligt mellan de båda åren.

Nettounderskottet på de i analysen ingående bandelarna ökade med endast 2,3 % från år 1965 till år 1968. Denna relativt godartade utveckling kan emellertid till viss del tillskrivas rationaliseringar av engångskaraktär (ex. enbemanning av diesellok). Det måste enligt de sakkunniga bedömas som osäkert att räkna med lika goda resultat vad gäller underskottet under de närmaste åren. Den divergens mellan kostnads- och intäktsökningarna, som framträder i SJ:s framräkning av separatredovisningens uppgifter, kan komma att påverkas dels genom större kostnadsökningar än som förutsatts, dels genom fortsatt rationalisering på det trafiksvaga nätet, dels genom ökat trafikbortfall, dels genom intäktshöjningar i första hand efter översyn av taxan. Taxefrågan tillhör emellertid ett problemkomplex som intimt sammanhänger med det på affärsbanenätet förväntade driftresultatet och ligger därmed utanför separatredovisningens ram. Med hänsyn härtill har de sakkunniga inte ansett sig böra göra några försök att diskontera värdet av de resultatförbättrande resp. resultatförsämrande faktorer som här berörts.

Vid bedömningen av frågan i vad mån de i separatredovisningen ingående bandelarna bör vara ersättningsberättigade har de sakkunniga beaktat departementschefens uttalande i prop. 1963: 191, att ersättning inte bör utgå »därest det — med hänsyn till järnvägslinjens betydelse som förbindelse- eller dubbleringsbana eller med beaktande av möjligheter till lönsam trafik m. m. — från företagsmässiga synpunkter kan vara motiverat att fortsätta trafikeringen även om linjen f. n. lämnar underskott». I första hand har kriteriet »förbindelse- eller dubbleringsbana» varit avgörande. De sakkunniga har vidare sökt se bandelarna i ett större sammanhang och uppfattar därvid vissa matarbanor som integrerande delar av de affärsbanor som de ansluter till. I viss mån har slutligen för två korta godsbanor hänsyn tagits till det i direktiven angivna kriteriet »möjligheter till lönsam trafik». De sakkunnigas överväganden i dessa avseenden har totalt resulterat i att ett antal bandelar med en sammanlagd längd av 516 km och med ett till budgetåret 1970/71 framräknat nettounderskott av totalt 29 milj. kr. (ca 23 milj. kr. i 1968 års kostnads- och intäktsläge) bör undantas från ersättning.

De sakkunniga föreslår att ersättningen till SJ för drift av icke lönsamma järnvägslinjer för budgetåret 1970/71 utgår med (255 — 29) 226 milj. kr. Härutöver har noterats att SJ yrkat ersättning med 4 milj. kr. för vissa nedsättningar av stycke godsavgifter.

Särskild skrivelse från statens järnvägar

Statens järnvägar har i skrivelse den 22 oktober 1969 yttrat sig över de sakkunnigas redogörelse, i första hand vad avser avgränsningen av det ersättningsberättigade bannätet. SJ vill acceptera endast en ringa del av den föreslagna avgränsningen och vidhåller i stort sett sitt krav på ersättning för hela det olönsamma bannätet. Vidare anför SJ vissa faktorer, som skulle vara ägnade att — jämfört med separatredovisningens uppgifter — ytterli-

gare försämra resultatet fram t. o. m. budgetåret 1970/71. Skrivelsen utmynnar i hemställan om ersättning för drift av icke lönsamma järnvägslinjer med 263 milj. kr., vilket med 4 milj. kr. överskrider det i framställningen den 22 augusti 1969 begärda beloppet.

Departementschefen

Enligt riktlinjerna för den statliga trafikpolitiken skall SJ ersättas för underskott för drift av icke lönsamma järnvägslinjer, beträffande vilka samhälleliga skäl anses tala för att trafiken tills vidare upprätthålls. Ersättningens storlek skall grundas på en vart tredje år förnyad bandelsundersökning. SJ har redovisat resultatet av en sådan undersökning — 1969 års separatredovisning — som underlag för beräkning av ersättningens storlek för i första hand budgetåret 1970/71. Separatredovisningen har granskats av tillkallade sakkunniga.

I separatredovisningen, som avser 1968 års trafik samt kostnads- och intäktsläge, har kostnaderna för det trafiksvaga nätet beräknats till 434 milj. kr. och intäkterna till 185 milj. kr. Nätets matarvärde har uppskattats till 27 milj. kr. Underskottet (434 — 185 — 27) 222 milj. kr. påverkas intill utgången av budgetåret 1970/71 av vissa resultatförsämrande och resultatförbättrande faktorer. Enligt separatredovisningen beräknas underskottet till 255 milj. kr.

De sakkunniga har — med principiellt godkännande av den vid separatredovisningen tillämpade metodiken — uttalat, att kostnadsberäkningarna i separatredovisningen får anses ge en godtagbar approximation till de kostnader, som kan väntas bortfalla vid nedläggning av hela det trafiksvaga nätet samt att intäktsberäkningarna utgör en godtagbar grundval för bedömning av intäktsbortfallet vid en sådan nedläggning. Även det uppskattade matarvärdet accepteras i brist på tillförlitligare underlag för beräkningarna därav. De sakkunniga har vidare accepterat SJ:s framräkning av underskottet intill utgången av budgetåret 1970/71. Jag anser att en bedömning av driftersättningen bör baseras på separatredovisningens till budgetåret 1970/71 framräknade resultat.

Med utgångspunkt från anvisningar, som gavs i propositionen om trafikpolitiken (prop. 1963: 191, S3LU 1, rskr 424) och som förutsatte att hänsyn togs till järnvägslinjers betydelse som förbindelse- eller dubblingsbanor eller till deras möjligheter till lönsam trafik, har de sakkunniga bedömt, att ett antal bandelar med ett till budgetåret 1970/71 framräknat underskott av 29 milj. kr. bör undantas från ersättning. SJ har anfört vissa erinringar mot den företagna avgränsningen av det ersättningsberättigade nätet. För egen del har jag vid mina överväganden inte funnit skäl att avvika från den av de sakkunniga gjorda avgränsningen, som genomförts enligt samma principer som vid tidigare granskningar av separatredovisningarna. Jag finner i likhet med de sakkunniga, att ersättningen för drift

av icke lönsamma järnvägslinjer för budgetåret 1970/71 bör utgå med (255 — 29) 226 milj. kr. Liksom för innevarande budgetår bör SJ därutöver erhålla 4 milj. kr. som ersättning för övergångsvis tillämpade reduceringar i fråga om styckeogodstaxorna för transporter till och från vissa platser vid nedlagda järnvägslinjer. Ersättningsbeloppet ökas därigenom till 230 milj. kr. för budgetåret 1970/71.

Jag återkommer till frågan om avskrivning av investeringar i det ersättningsberättigade järnvägsnätet vid min behandling av investeringarna under statens järnvägars fond på kapitalbudgeten.

Sedan budgetåret 1964/65 har SJ:s förräntningskrav nedsatts med hänsyn till att de inkalkylerade, försäkringstekniskt beräknade pensionskostnaderna för det icke lönsamma bannätet understiger bannätets andel av de faktiska pensionsutgifterna. För budgetåret 1970/71 har skillnaden beräknats till 27 milj. kr. Om hänsyn tas till de bandelar, som jag förordat böra undantas från ersättning, reduceras differensen till 24 milj. kr. Jag förordar, att SJ:s förräntningskrav för budgetåret 1970/71 sätts ned med sistnämnda belopp.

Kommun, som med hänsyn till trafikförsörjningen anser att olönsam järnvägsanstalt bör bibehållas, kan göra framställning härom till Kungl. Maj:t. Den plan, som tillämpats av SJ sedan hösten 1968 vid handläggning av ärende om nedläggning av olönsam järnvägsanstalt, innebär — efter viss ändring hösten 1969 — att SJ skall underrätta berörd kommun sju månader i förväg om planerad nedläggning av järnvägsanstalt. För budgetåret 1970/71 tyder inte föreliggande underlag på att något särskilt ersättningsbelopp för bibehållande av olönsamma järnvägsanstalter behöver beräknas.

Enligt riksdagens beslut med anledning av prop. 1968: 155 (SU 188, rskr 398) skall SJ ersättas för 67-kortsrabattens utvidgning till förtidspensionärer m. fl. Vid tidpunkten för anslagsframställningen förelåg inte inom SJ något på resefrekvensen grundat underlag för beräkning av ersättningsbehovet. SJ har numera inkommit med en sammanställning över hur ifrågasvarande rabattresor påverkat intäkter och kostnader under första halvåret 1969. Först då SJ i mars 1970 inkommer med motsvarande sammanställning beträffande andra halvåret 1969 samt en redovisning av kostnaderna för erforderliga legitimationshandlingar erhålls ett säkrare underlag för ekonomisk bedömning av helårseffekten av rabattutvidgningen. Jag beräknar 1,2 milj. kr. för ändamålet för budgetåret 1970/71.

Medelsbehovet för ersättning till SJ för drift av icke lönsamma järnvägslinjer m. m. för budgetåret 1970/71 uppgår med ovan angivna utgångspunkter till (230 + 1,2) 231,2 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ersättning till statens järnvägar för drift av icke lönsamma järnvägslinjer m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett anslag av 231 200 000 kr.

F 2. Ersättning till trafikföretag för drift av icke lönsamma busslinjer

1968/69 Utgift	8 996 000	Reservation	53 000
1969/70 Anslag	9 935 000		
1970/71 Förslag	11 200 000		

Anslaget avser att genom statsbidrag möjliggöra upprätthållandet av icke lönsamma busslinjer på landsbygden. Bidrag utgår för högst en personförande dubbeltur per dag med i regel 2: 50 kr. per vagnmil bidragsgrundande trafikarbete. Principerna för bidragsgivningen har närmare angivits i prop. 1961: 98 och 1964: 1 (bil. 8 s. 207—211). De närmare bestämmelserna för bidragsgivningen har upptagits i kungörelsen (1965: 201) om statsbidrag till viss linjetrafik på landsbygden (ändrad 1967: 685 och 1968: 118). Som framgår av prop. 1968: 1 (bil. 8 s. 144—145) och prop. 1969: 1 (bil. 8 s. 150) är formerna för bidragsgivningen under utredning av en sakkunnig.

Anslaget fördelas av transportnämnden.

Transportnämnden

Sammanlagt inkom 472 ansökningar om bidrag för 1968 års trafik, varav 45 från statliga företag. Underskottet i den bidragsgrundande trafiken beräknades preliminärt till ca 41,7 milj. kr. Transportnämnden ansåg 470 ansökningar bidragsgrundande och beviljade bidrag till ett sammanlagt belopp av 8 923 500 kr. Ca 55 % av det totala bidragsbeloppet utgick till företag i de fem nordligaste länen.

De 470 sökandena bedrev med ca 4 420 fordon trafik, som för hela trafikrörelsen uppgick till 210,5 milj. vagnkm. Det bidragsgrundande trafikarbetet beräknades till ca 36,4 milj. vagnkm.

Vid tidpunkten för anslagsframställningen föreligger inte underlag för slutlig beräkning av det statsbidragsgrundande underskottet för år 1969. Antalet ansökningar har i jämförelse med föregående år ökat med 12 till 484 och underskottet i den bidragsgrundande trafiken har enligt preliminära beräkningar stigit till 49,8 milj. kr. Med hänsyn till den ekonomiska situationen för busstrafiken förnyar transportnämnden sitt de senaste åren framlagda förslag att begränsningsregeln 2: 50 kr. per vagnmil bidragsgrundande trafikarbete höjs med 50 öre till 3 kr.

Det bidragsgrundande beloppet för år 1969 kan beräknas komma att uppgå till samma andel av det preliminärt redovisade underskottet som för år 1968, dvs. 21,4 %. Anspråken på statsbidrag kan vidare uppskattas öka med 6 % från år 1969 till år 1970. Det bidragsberättigade underskottet för år 1970 beräknas med tillämpning härav och med begränsningsregeln 2: 50 kr. per vagnmil till 11 290 000 kr. Vid höjning av beloppet per vagnmil till 3 kr. erfordras ytterligare 2 260 000 kr. Sammanlagt beräknas medelsbe-

hovet för år 1970 till (11 290 000 + 2 260 000) 13 550 000 kr. Transportnämnden föreslår ett belopp av 13,5 milj. kr.

Departementschefen

Transportnämnden erhöll i november 1969 från länsstyrelserna material för bedömningen av 1969 års trafik. Vissa avvikelser föreligger jämfört med de preliminära uppgifterna i nämndens anslagsframställning. Sammanlagt har 501 ansökningar inkommit, varav 50 från statliga företag. Länsstyrelserna har tillstyrkt bidrag om sammanlagt ca 8,6 milj. kr. Efter vissa justeringar av transportnämnden torde bidragsbeloppet komma att uppgå till ca 9,8 milj. kr. Häremot svarar ett för budgetåret 1969/70 anvisat belopp av 9 935 000 kr., från vilket också kostnaderna för viss administration av bidragsgivningen, 85 000 kr., skall bestridas.

Den generella maximigränsen för bidragsbeloppen höjdes den 1 januari 1968 till 2: 50 kr. per vagnmil bidragsgrundande trafikarbete. Denna höjning fick verkningskraft första gången vid den bidragsgivning, som transportnämnden beslöt i januari 1969. De senaste årens utveckling mot en procentuellt sämre bidragstäckning bröts genom denna bidragsgivning. Med hänvisning härtill är jag inte beredd förorda någon ytterligare höjning av gällande generella maximibelopp för bidragen. Mot transportnämndens beräkningar av bidragsbehovet i övrigt har jag intet att erinra.

Med beaktande härav beräknar jag medelsbehovet under anslaget för budgetåret 1970/71 till 11,2 milj. kr., vilket innebär en höjning med 1 265 000 kr. i förhållande till anvisat belopp för innevarande budgetår.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ersättning till trafikföretag för drift av icke lönsamma busslinjer* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 11 200 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

F 3. Driftbidrag till luftfartsverket

1968/69 Utgift	1 800 000
1969/70 Anslag	8 500 000
1970/71 Förslag	7 800 000

Enligt riksdagens beslut år 1967 (prop. 57, SU 107, rskr. 267) skall riktlinjerna för den statliga trafikpolitiken gälla även i fråga om den civila luftfarten. Tills avsedd kostnadstäckning uppnås i verksamheten skall ett driftbidrag anvisas över driftbudgeten.

Luftfartsverket

I skrivelse den 10 september 1969 har luftfartsverket framlagt beräkning rörande anslaget Driftbidrag till luftfartsverket för budgetåret 1970/71. I avslutning till beräkningarna anför verket bl. a. följande.

Enligt bokslutet för *budgetåret 1968/69* uppgick luftfartsverkets intäkter till 104,7 milj. kr. mot i driftstaten beräknade 98,5 milj. kr. Bland intäkterna ingår med 2,3 milj. kr. inkomster hänförliga till budgetåret 1967/68 som från redovisningssynpunkt ansetts böra bokföras under budgetåret 1968/69. Efter Kungl. Maj:ts medgivande den 5 september 1969 har beloppet använts för extra avskrivningar.

Luftfartsverkets kostnader — inkl. ränta på statskapitalet om 14,3 milj. kr. — uppgick under året till 106,5 milj. kr. Kostnaderna inkluderar ytterligare extra avskrivningar om 3,3 milj. kr. enligt Kungl. Maj:ts beslut den 27 juni 1969 för att slutligt anpassa det bokförda värdet av verkets tillgångar till nu gällande avskrivningstider.

Av anslaget till driftbidrag, som utgjorde 18 milj. kr., behövde således endast tas i anspråk (106,5 — 104,7) 1,8 milj. kr.

För *budgetåret 1969/70* har kostnaderna i driftstaten inkl. ränta på statskapitalet, 16,2 milj. kr., tagits upp med 114,5 milj. kr. Bland kostnaderna ingår extra avskrivningar avseende Bulltofta flygplats med 3,5 milj. kr. Intäkterna, exkl. driftbidrag, har tagits upp med 110 milj. kr. För att uppnå balans mellan kostnader och intäkter skulle härvid (114,5 — 110,0) 4,5 milj. kr. av det för budgetåret 1969/70 anvisade anslaget till driftbidrag om 8,5 milj. kr. behöva tas i anspråk.

Enligt beräkningarna torde de totala intäkterna för *budgetåret 1970/71*, exkl. driftbidrag, komma att uppgå till ca 118,3 milj. kr. vid oförändrad taxenivå. Detta innebär en ökning med 7,5 % i förhållande till budgetåret 1969/70. Landningsavgifterna beräknas vid oförändrad taxenivå komma att öka med ca 6,5 % från budgetåret 1969/70. Passageraravgifterna förväntas öka med ca 10 %. Intäkterna från verkets stationstjänst beräknas öka med drygt 9 %. Övriga intäkter beräknas stiga med 5,5 %.

Kostnaderna för budgetåret 1970/71 har verket uppskattat till 126,1 milj. kr. inkl. ränta på statskapitalet, 17,6 milj. kr., vilket innebär en ökning från budgetåret 1969/70 med drygt 10 %. Bland kostnaderna ingår fortsatt extra avskrivning av flygfältsanläggningar på Bulltofta flygplats med 3,5 milj. kr. I enlighet med hemställan i förslag till driftstat för budgetåret 1969/70 om ändrad avskrivningstid för fordon, maskiner och redskap från 10 till 5 år har verket vidare inkalkylerat kostnaden härför i beräkningarna. Det sammanlagda beloppet — ca 4,5 milj. kr. — bör enligt verket spridas över en treårsperiod. För budgetåret 1970/71 har inräknats 1,5 milj. kr. Lönekostnaderna beräknas öka med 8,5 %. Häri inkluderas en ökning under budgetåret 1970/71 av antalet anställda med ca 35 personer, varav ca 25 inom trafikledningsområdet.

Skillnaden mellan beräknade kostnader och intäkter utgör (126,1—118,3) 7,8 milj. kr. Luftfartsverket bedömer som skäligt att taxejusteringar görs för att täcka 2,8 milj. kr. av angivet belopp. Detta motsvarar 2,3 % av den totala intäktsomslutningen. Om man väljer att applicera höjningen på landningsavgifterna skulle en taxehöjning med 7 % krävas.

Ett driftbidrag om (7,8—2,8) 5,0 milj. kr. skulle således enligt verket behövas för budgetåret 1970/71.

Departementschefen

Luftfartsverket föreslår att avskrivningstiden för objektgruppen fordon, maskiner och redskap ändras från nuvarande 10 år till 5 år. Jag delar verkets uppfattning att nuvarande avskrivningstider i stort måste anses för långa. Vissa typer av fordon m. m. torde emellertid ha en ekonomisk livslängd överstigande 5 år. Jag förordar därför att avskrivningstiderna inom objektgruppen differentieras i intervallet 5—10 år. Jag avser att senare föreslå Kungl. Maj:t att besluta om objektens fördelning på olika avskrivningstider.

Jag har ingen erinran mot luftfartsverkets beräkning av kostnader och intäkter för nästa budgetår. Mot bakgrund av den nuvarande ekonomiska situationen för verket anser jag det dock inte motiverat att nu höja luftfartsverkets avgifter. Jag beräknar således ett driftbidrag för budgetåret 1970/71 om 7,8 milj. kr.

Slutligen vill jag ta upp frågan om luftfartsverkets behov av rörelsemedel. Verket disponerar f. n. för ändamålet en rörlig kredit hos riksgäldskontoret om 3 milj. kr. Den starka tillväxten av luftfartsverkets verksamhet har medfört ett ökat behov av rörelsemedel. Huvuddelen av verkets inkomster inflyter i efterskott, varigenom verket kontinuerligt har betydande belopp bundna i utestående fordringar. Det ökade behovet av rörelsemedel har kunnat tillgodoses bl. a. genom att viss del av överskottsmedlen i verksamheten disponerats för detta ändamål. F. n. är situationen den att av överskottet för budgetåret 1968/69 har endast ca 2 milj. kr. inlevererats medan återstoden 12,3 milj. kr. utnyttjas som rörelsekapital. Som sådant kapital disponeras dessutom överskjutande investeringsmedel om sammanlagt 7,5 milj. kr., för vilka verket är återbetalningsskyldigt till riksgäldskontoret. Det totala rörelsemedelsbehovet för verket kan med ledning av vad jag anfört beräknas till (12,3+7,5) ca 20 milj. kr. Jag förordar att verkets nuvarande rörliga kredit hos riksgäldskontoret ökas till nämnda belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

1. till *Driftbidrag till luftfartsverket* för budgetåret 1970/71 anvisa ett anslag av 7 800 000 kr.;

2. uppdra åt fullmäktige i riksgäldskontoret att för beredande av ytterligare rörelsemedel åt luftfartsverket till-

handahålla verket en från 3 000 000 kr. till 20 000 000 kr.
ökad rörlig kredit.

F 4. Ersättning till postverket för befordran av tjänsteförsändelser

1968/69 Utgift	102 396 800
1969/70 Anslag	104 000 000
1970/71 Förslag	125 000 000

Postverket

Enligt en promemoria beräknar postverket ersättningarna för tjänstebrevsförsändelser för budgetåret 1969/70 till 120 116 000 kr., varvid hänsyn tagits till under år 1969 företagna portohöjningar m. m.

Ersättning för befordran av tjänsteförsändelser i allmänhet utgår jämlikt 2 § tjänstebrevsförordningen med viss procent av postverkets frankoteckensuppbörd. Ersättningen erläggs under kvartalet näst efter det, som ersättningen avser. Procenttalet bestäms av postverket och riksrevisionsverket. Fr. o. m. budgetåret 1956/57 tills vidare har procenttalet bestämts till 12. Med utgångspunkt från nämnda procenttal synes ersättning för befordran av tjänsteförsändelser i allmänhet under budgetåret 1970/71 kunna beräknas till 109 899 000 kr.

Ersättningen från de allmänna försäkringskassorna, statens hyresråd och statens krigsskadenämnd beräknas på grundval av i postbok för respektive organ debiterade exakta postavgifter. Under budgetåret 1968/69 har postverket fått ersättning för befordran av tjänsteförsändelser från här nämnda tjänstebrevsberättigade samt från statens utlänningskommission, för vars postavgifter postverket före den 1.7.1969 erhöll ersättning i samma ordning, med 11 042 000 kr. För budgetåret 1970/71 beräknas ersättningen uppgå till 13 183 000 kr.

Från anslaget utgår sedan den 1 januari 1948 även ersättning för postdelgivning. Denna ersättning uppgick under budgetåret 1968/69 till 1 710 574 kr. Ersättningen under budgetåret 1970/71 beräknas till 2 085 000 kr.

Ersättningen till postverket för befordran av militärbrev uppgick under budgetåret 1968/69 till 372 906 kr. För budgetåret 1970/71 beräknas ersättningen till 250 000 kr.

Ersättning till postverket för befordran av tjänsteförsändelser för budgetåret 1970/71 skulle således enligt verkets beräkningar uppgå till (109 899 000 + 13 183 000 + 2 085 000 + 250 000) 125 417 000 kr. eller avrundat 125 milj. kr.

Departementschefen

Postverkets beräkning av medelsbehovet har inte gett mig anledning till någon erinran. Anslaget bör sålunda för nästa budgetår uppföras med 125

milj. kr. Härav bör ett så stort belopp avräknas mot automobilskatte-medel, som svarar mot den del av ersättningen för befordran av tjänsteförsändelser, som beräknas falla på sådan verksamhet vid myndigheter, för vilken kostnaderna avräknas mot angivna medel. Med ledning av upplysningar från postverket kan denna del av ersättningen för nästa budgetår uppskattas till 2,6 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ersättning till postverket för befordran av tjänsteförsändelser* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 125 000 000 kr., därav 2 600 000 kr. att avräknas mot automobilskatte-medlen.

F 5. Bidrag till vissa internationella sammanslutningar m. m.

1968/69 Utgift	1 121 200	
1969/70 Anslag	1 591 000	
1970/71 Förslag	1 340 000	
		Beräknad
	Anvisat	ändring
	1969/70	1970/71
1. Meteorologiska världsorganisationen (WMO) m. m.	387 000	+ 28 000
2. Internationella föreningen för frågor rörande vägväsendet (PIARC) m. m.	1 300	+ 9 000
3. Förhandlingar rörande luftfarten.....	23 300	+ 12 000
4. Förenta nationernas ekonomiska kommission för Europa (ECE)	30 000	+ 10 000
5. Europeiska transportministerkonferensen (CEMT).....	460 000	—400 000
6. Internationella järnvägsfördragen (CIM—CIV)	20 000	— 5 000
7. Vissa förhandlingar rörande vägtransporter.....	20 000	+ 5 000
8. Förhandlingar rörande post- och telekommunikationer samt Europeiska konferensen angående telekommunikationer via satelliter (CETS).....	70 000	+ 5 000
9. Internationella federationen för bostadsbyggande och samhällsplanering (IFHP).....	15 000	— 15 000
10. Internationella organisationen för fyrtekniska frågor (IALA)...	7 400	+ 1 000
11. Internationella hydrografiska byrån.....	37 000	+ 3 000
12. Förhandlingar rörande sjöfarten samt Mellanstatliga rådgivande sjöfartsorganisationen (IMCO).....	300 000	+ 45 000
13. Bidrag till internationell ispatrulleringstjänst i norra Atlanten..	100 000	+ 50 000
14. Bidrag till driften av livräddnings- och väderleksfartyg i Nordsjön.....	91 000	—
15. Internationella föreningen i Bryssel för sjöfartskongresser (PIANC).....	5 000	—
16. Bidrag till vissa fyrar i Röda havet.....	24 000	+ 1 000
	1 591 000	—251 000

1. Under budgetåret 1970/71 skall årsavgiften för kalenderåret 1971 erläggas till Meteorologiska världsorganisationen (WMO). Sveriges avgift torde kunna uppskattas till 255 000 kr. Kostnaderna för sändandet av representanter till WMO:s olika organ beräknas till 85 000 kr. — Inom WMO har upprättats ett internationellt meteorologiskt system, World Weather

Watch. I anslutning härtill har tillskapats en särskild utvecklingsfond att användas för meteorologiska installationer företrädesvis i utvecklingsländerna. Sverige lämnade ett bidrag om 75 000 kr. för år 1969. För ändamålet har beräknats ett oförändrat belopp avseende år 1970. — Sammanlagt bör således posten uppföras med (255 000 + 85 000 + 75 000) 415 000 kr., innebärande en ökning med 28 000 kr.

2. Det för innevarande budgetår beräknade beloppet om 1 300 kr. hänförs sig enbart till medlemsavgifter. Under det gångna budgetåret har även kostnader för resor belastat ifrågavarande anslagspost varför posten behöver höjas till 10 300 kr.

3. Kostnaderna för bilaterala luftfartsförhandlingar vari tjänstemän från Kommunikationsdepartementet och luftfartsverket deltar bestrids vanligen från anslag under tredje huvudtiteln. Kostnaderna för Sveriges deltagande i sammanträden inom Internationella civila luftfartsorganisationen (IACO) belastar däremot vanligen ifrågavarande post. Inom ICAO pågår f. n. arbete för revision av 1929 års Warszawakonvention, syftande till ändrade regler för luftfraktförarens ansvarighet. Detta arbete, ävensom frågor rörande överljuds- och annat flygplansbuller väntas under budgetåret 1970/71 medföra ett flertal sammanträden i Montreal och annorstädes, där det är angeläget att Sverige låter sig representeras. Anslagsposten bör därför höjas med 12 000 kr.

4. Under innevarande budgetår har arbetet inom ECE på bilsäkerhetsområdet bedrivits i ökad omfattning, vilket även kommer att ske under det följande budgetåret. Under år 1968 genomfördes en konferens i Wien som utmynnade i en världsvid konvention om vägtrafik och vägmärken. Under år 1970 kommer denna konferens att följas upp inom ECE i och för diskussion om utformningen av en europeisk konvention, anpassad till den världsomfattande. Medelsbehovet för budgetåret 1970/71 beräknas öka med 10 000 kr.

5. För budgetåren 1968/69 och 1969/70 har extra medel beräknats för att täcka kostnaderna för den i Sverige i juni 1969 anordnade ministerkonferensen. Anslagsposten kan således för budgetåret 1970/71 minska med 400 000 kr., som beräknats för ifrågavarande konferens.

7. Sverige har på senare år träffat ett flertal bilaterala överenskommelser med andra europeiska stater angående internationell person- och godsbefordran på väg med motorfordon. Flera sådana avtalsförhandlingar väntas äga rum under budgetåret 1970/71. Särskilt avtalen med vissa östeuropeiska stater är så konstruerade att de kräver årliga omförhandlingar. Anslagsposten bör räknas upp med 5 000 kr.

8. Europeiska konferensen angående telekommunikationer via satelliter (CETS), som haft det huvudsakliga syftet att samordna de västeuropeiska ländernas synpunkter på de år 1969 inledda förhandlingarna om definitiva arrangemang för det internationella konsortiet för telesatellitkommunikation

tioner (INTELSAT) vari Sverige deltar, kan väntas starkt reducera sin verksamhet sedan dessa förhandlingar avslutats, vilket beräknas ske i mars 1970. Intelsatförhandlingarna kommer sannolikt att resultera i tillskapandet av en internationell församling av regeringsrepresentanter med säte i Washington. — Åren 1968 och 1969 arrangerades i Rom resp. München konferenser med Västeuropas post- och teleministrar för diskussioner om bl. a. telesatellitfrågor. En ny konferens kommer att äga rum i Bryssel våren 1970 och väntas följas av ytterligare en år 1971. — Rymdkommunikationernas växande betydelse kan väntas medföra ytterligare nya internationella förhandlingar. De nya aktiviteterna kräver att posten räknas upp med 5 000 kr.

9. Bidrag till Internationella federationen för bostadsbyggande och samhällsplanering upptas fr. o. m. budgetåret 1970/71 under tolfte huvudtiteln.

10. Sveriges bidrag till Internationella organisationen för fyrtekniska frågor (IALA) för år 1971 beräknas bära höjas med 1 000 kr. enligt meddelande från organisationen.

11. Fr. o. m. kalenderåret 1971 kommer betr. Internationella hydrografiska byrån en för närvarande gällande reduktion om 10 % på bidragens grundbelopp att upphävas. Anslagsposten bör därför räknas upp med 3 000 kr.

12. Sveriges medlemsavgift till Mellanstatliga rådgivande sjöfartsorganisationen (IMCO) beräknas öka från 160 000 kr. till 200 000 kr. Kostnaderna för sändande av representanter till organisationens olika organ beräknas bli oförändrade eller 60 000 kr. Vissa utredningsarbeten, som Sverige åtagit sig att utföra för organisationens räkning, bedöms dra en oförändrad kostnad av 80 000 kr. Sammanlagt bör således posten uppföras med $(200\,000 + 60\,000 + 80\,000)$ 340 000 kr., innebärande en ökning med 40 000 kr. — Den tilltagande sjöfatsdiskrimineringen i vissa länder har på senare år medfört förhandlingar i syfte att undanröja diskrimineringen. Sådana förhandlingar väntas fortsätta. Kostnaderna för dessa bör tas upp under denna post. För budgetåret 1970/71 beräknas 5 000 kr. härför.

13. Sverige deltar i det internationella avtalet rörande ekonomiskt stöd för ispatrulleringstjänst i norra Atlanten. Bidraget utgår efter det tonnage som trafikerar området. Utgifterna för budgetåret 1970/71 beräknas för Sveriges del uppgå till 150 000 kr., vilket innebär en ökning med 50 000 kr.

16. Sverige deltar i det internationella avtalet rörande fyror i Röda havet. Ökade underhållskostnader för fyror har resulterat i något förhöjd utdebitering av medlemsstaterna.

Under återopande av det anförda samt med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till vissa internationella sammanslutningar m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 340 000 kr.

F 6. Beredskap för civil luftfart

1968/69 Utgift	8 000	Reservation	1 259 000
1969/70 Anslag	800 000		
1970/71 Förslag	800 000		

Luftfartsverket

I skrivelse den 26 augusti 1969 har luftfartsverket beräknat medelsbehovet för budgetåret 1970/71 till 1 150 000 kr. Med hänsyn till handlingarnas innehåll torde någon redogörelse inte böra lämnas till statsrådsprotokollet. Handlingarna torde få bringas till riksdagens kännedom i samband med att de ställs till vederbörande utskotts förfogande.

Departementschefen

Med hänvisning till den begränsning till vissa beredskapsfrämjande åtgärder som redovisats i prop. 1966: 1 (bil. 8 s. 201) beräknar jag för budgetåret 1970/71 800 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Beredskap för civil luftfart* för budgetåret 1970/71
anvisa ett reservationsanslag av 800 000 kr.

F 7. Kostnader för visst värderingsförfarande

Nytt anslag (förslag) 40 000

Jämlikt riksdagens beslut (prop. 1969: 155, 3LU 1969: 63, rskr 394) finns fr. o. m. den 1 januari 1970 inrättad en för hela landet gemensam värderingsnämnd med uppgift att avgöra frågan om villkoren vid inlösen av rörelse eller tillgångar i samband med återkallelse av trafik tillstånd enligt de nya regler som införts i 19 § 2 mom. förordningen (1940: 910) angående yrkesmässig automobiltrafik m. m.

Värderingsnämnden består av tre ledamöter och suppleanter för dem. De utses av Kungl. Maj:t. Ordföranden och suppleant för denne förutsätts vara lagfarna och i domarvärv erfarna personer. Övriga ledamöter och suppleanter skall också vara opartiska samt besitta särskild sakkunskap för den bedömning som behövs. Kostnaderna för nämnden skall bestridas av staten men — genom utdebitering efter varje värderingsförfarande — slutligt belasta dem som förvärvar tillstånd. På riksstatens inkomstsida bör därför finnas en motsvarande inkomsttitel, benämnd Ersättning för visst värderingsförfarande.

Kostnaderna för värderingsnämndens verksamhet uppskattar jag överlagsvis till 40 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Kostnader för visst värderingsförfarande* för bud-
getåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 40 000 kr.

KAPITALBUDGETEN

Investeringsplan för kommunikationsverken m. m.

I prop. 1969: 1 (bil. 8 s. 159) framlades investeringsplaner för huvuddelen av de under kommunikationsdepartementet hörande kapitalfonderna. Därvid redovisades postverkets, televerkets (exkl. rundradio), statens järnvägars och luftfartsverkets fonder samt statens vägverks förrådsfond och sjöfartsverkets fond. I det följande lämnas för budgetåren 1968/69 — 1970/71 en motsvarande redovisning för dessa fonder. Vidare framläggs en sammanfattande redogörelse för investeringarna i övrigt såvitt avser kommunikationsdepartementets del av kapitalbudgeten.

Investeringsutfall för budgetåret 1968/69

I följande tabell redovisas de anslagsmedel, som under det gångna budgetåret stått till förfogande, och den omfattning i vilken de tagits i anspråk. Enligt beräkningarna våren 1969 skulle medelsförbrukningen på kommunikationsverkens investeringsanslag, exkl. anslaget Rundradioanläggningar, uppgå till 1 150,2 milj. kr. under budgetåret 1968/69. De sammanlagda faktiska investeringsutgifterna har stannat vid 1 148,6 milj. kr. och således underskridit de beräknade utgifterna med 1,6 milj. kr.

Utfall budgetåret 1968/69

	Ing. behålln.	Anvisade anslag	Medelsförbrukning beräknad våren 1969 (milj. kr.)	faktisk	Utg. behålln.
Postverket.....	1,6	21,6	21,1	21,1	2,2
Televerket, exkl. rundradio	59,9	585,4	592,4	592,4	52,9
Statens järnvägar.....	41,9	396,6	417,5	417,4	21,1
Luftfartsverket.....	17,5	17,3	26,8	26,4	8,4
Vägverket.....	4,8	55,9	60,7	60,7	—
Sjöfartsverket.....	0,8	130,9	131,7	30,6	1,1
	126,5	1 107,7	1 150,2	1 148,6	85,7

¹ Varav 5,2 milj. kr. på tilläggsstat (prop. 1969: 105)

² Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 23.5.1969 vidgades investeringsramen med 5,2 milj. kr.

Beräknad medelsförbrukning för budgetåret 1969/70

I prop. 1969: 1 förordades för budgetåret 1969/70 ett totalt rambelopp av 1 113,8 milj. kr. för här berörda fonder, exkl. rundradioanläggningar under televerkets fond. Jämfört med det under våren 1969 beräknade beloppet

för budgetåret 1968/69 innebar detta en minskning med 36,4 milj. kr. Genom Kungl. Maj:ts beslut den 27 juni 1969 har postverket medgetts ramökning med 1,1 milj. kr. för teckning av aktier i Tidningstjänst AB. Vidare har på tilläggsstat I för budgetåret 1969/70 anvisats ett anslag till postverket av 25,0 milj. kr. för att täcka det behov av kapital i postbanken, som är en följd av att postbanken från den 1 januari 1970 tillämpar i princip samma rörelse-regler som övriga bankinstitut. För luftfartsverket kan f. n. förutses en ytterligare höjning av investeringsramen med 1,0 milj. kr. för att täcka den statliga kostnadsandelen för inrikeshallen på Arlanda. Vad gäller sjöfartsverket antas att investeringsramen behöver räknas upp med 2,7 milj. kr. för tillkommande beredskapsarbeten i arbetsmarknadsstyrelsens regi. Den totala investeringsomslutningen för budgetåret 1969/70 beräknas därmed uppgå till 1 143,6 milj. kr. I följande tabell redovisas beräkningarna enligt prop. 1969: 1, de beräkningar som gjordes under våren 1969 och den medelsförbrukning som f. n. kan förutses.

Beräknad medelsförbrukning budgetåret 1969/70

	Beräkn. prop. 1969: 1	Beräknat våren 1969 (milj. kr.)	Beräknat hösten 1969
Postverket	39,2	39,2	65,3
Televerket, exkl. rundradio	592,0	592,0	592,0
Statens järnvägar	366,5	366,5	366,5
Luftfartsverket	35,0	35,0	36,0
Vägverket	54,4	54,4	54,4
Sjöfartsverket	26,7	26,7	29,4
	1 113,8	1 113,8	1 143,6

Beräknad medelsförbrukning budgetåret 1970/71

För budgetåret 1970/71 föreslår verksstyrelserna investeringar om sammanlagt 1 310,9 milj. kr., vilket jämfört med beräkningarna i prop. 1969: 1 för innevarande budgetår skulle innebära en ökning med 197,1 milj. kr. och i förhållande till nu verkställda beräkningar för samma budgetår en ökning med 167,3 milj. kr. När det gäller de olika verken föreslås ökning — jämfört med senaste beräkning för budgetåret 1969/70 — för televerket exkl. rundradio med 106,4 milj. kr., för statens järnvägar med 47,8 milj. kr., för luftfartsverket med 14,6 milj. kr. och för vägverket med 19,8 milj. kr. samt minskningar för postverket med 14,7 milj. kr. och för sjöfartsverket med 6,6 milj. kr.

Vid en avvägning från olika synpunkter har jag för nästa budgetår ansett mig böra för ifrågakvarande fonder räkna med en total medelsförbrukning av 1 124,0 milj. kr. vilket innebär en ökning med 35,2 milj. kr. jämfört med motsvarande totalbelopp för ordinarie investeringar för innevarande budgetår enligt prop. 1969: 1. Jag har då för budgetåret 1969/70 räknat bort medelsförbrukningar vid televerket, statens järnvägar och sjöfartsverket för

speciella ändamål av engångskaraktär etc. Vid jämförelse med beräkningar hösten 1969 innebär mitt förslag en ökning med 30,4 milj. kr. om man därvid också bortser från det särskilda tilläggsanslaget för postbanken. För televerkets, SJ:s, luftfartsverkets och vägverkets investeringar förordar jag med samma beräkningssätt ökning med sammanlagt 33,1 milj. kr. För postverkets investeringar innebär mitt förslag — med frånräknande av tidigare nämnd engångsanvisning för postbanken — minskning med 0,1 milj. kr. och för sjöfartsverkets investeringar minskning med 2,6 milj. kr.

I den inledande översikten har jag lämnat en sammanfattande redogörelse för investeringsbehovet inom de olika verken och i korthet berört inriktningen av investeringarna för nästa budgetår.

Den för budgetåret 1970/71 förordade investeringsverksamheten framgår av följande tabell. Som jämförelse har i denna även tagits upp beloppen för den hösten 1969 beräknade förbrukningen under budgetåret 1969/70.

Beräknad medelsförbrukning budgetåret 1970/71

	1969/70 Beräknat hösten 1969	1970/71 Verkens förslag (milj. kr.)	1970/71 Dep.chefen
Postverket.....	65,3	50,6	40,2
Televerket, exkl. rundradio.....	592,0	698,4	592,1
Statens järnvägar.....	366,5	414,3	367,6
Luftfartsverket.....	36,0	50,6	46,3
Vägverket.....	54,4	74,2	56,0
Sjöfartsverket.....	29,4	22,8	21,8
	1 143,6	1 310,9	1 124,0

Under kommunikationsdepartementets kapitalbudget upptas vidare anslag med ett formellt belopp av 1 000 kr. till statens lånefond för den mindre skeppsfarten samt 7,5 milj. kr. för garanti till Aktiebolaget Aerotransport.

Sammanfattning

En sammanfattning av anvisade resp. förordade anslagssummor för affärsverksfonderna, statens vägverks förrådsfond och sjöfartsverkets fond samt beräknad medelsförbrukning under budgetåren 1969/70 och 1970/71 ges i följande sammanställning.

Anslag och medelsförbrukning budgetåren 1969/70 och 1970/71

	Behålln. 1.7.1969	Anslag 1969/70	Medelsförbr. 1969/70 (milj. kr.)	Anslag 1970/71	Medelsförbr. 1970/71
Postverket.....	2,2	66,0	65,3	41,3	40,2
Televerket, exkl. rundradio.....	52,9	598,3	592,0	592,1	592,1
Statens järnvägar.....	21,1	382,2	366,5	367,6	367,6
Luftfartsverket.....	8,4	30,5	36,0	48,0	46,3
Vägverket.....	—	59,8	54,4	56,2	56,0
Sjöfartsverket.....	1,1	29,4	29,4	22,9	21,8
	85,7	1 166,2	1 143,6	1 128,1	1 124,0

Anslagsbehållningarna per den 1 juli 1969 uppgick till 86 milj. kr. Tillsammans med för innevarande budgetår anvisade anslag om 1 166 milj. kr. utgör den för budgetåret 1969/70 disponibla anslagssumman 1 252 milj. kr. Med nu beräknade investeringsramar kommer medelsförbrukningen under innevarande budgetår att uppgå till totalt 1 144 milj. kr. Behållningarna vid budgetårets slut kommer därmed att utgöra 108 milj. kr.

De beräknade anslagsbeloppen för nästa budgetår avser att jämte behållningarna från innevarande budgetår täcka den förutsatta medelsförbrukningen och därutöver ge en marginal om ca 10 % för att möjliggöra ökade investeringsramar om det skulle påkallas av konjunkturmässiga eller andra särskilda skäl. De förordade anslagen uppgår till sammanlagt 1 128,1 milj. kr. Tillsammans med de beräknade till budgetåret 1970/71 ingående behållningarna kommer den under samma budgetår tillgängliga anslagssumman att uppgå till ca 1 236 milj. kr. Då medelsförbrukningen uppskattas till ca 1 124 milj. kr. utgör anslagsreserven ca 112 milj. kr.

Medräknas även övriga anslag under kommunikationsdepartementets del av kapitalbudgeten, dvs. anslagen under statens utlåningsfonder och fonden för låneunderstöd blir totalsumman för budgetåret 1970/71 enligt förslaget 1 135 601 000 kr. att jämföras med på riksstaten för budgetåret 1969/70 för motsvarande ändamål upptagna 1 173 701 000 kr. Anslagen minskar således totalt med 38,1 milj. kr. Som jag tidigare anfört ökar dock investeringsutrymmet reellt med 35,2 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t bereder riksdagen tillfälle

att avge yttrande med anledning av vad jag sålunda anfört.

I. Statens affärsverksfonder

A. Postverket

Av balansräkningen per den 30 juni 1969 för postverket framgår, att tillgångarna uppgår till sammanlagt 14 061,9 milj. kr. Bokförda nettovärdet av fast egendom, huvudsakligen posthus utgör 92,8 milj. kr., bokförda nettovärdet av motorfordon m. m. 28,7 milj. kr. samt förråd 6,1 milj. kr. Övriga poster på balansräkningen är av finansiell natur och hänför sig i huvudsak till postbanken.

Statskapitalet har ökat med 10,1 milj. kr. under budgetåret 1968/69 och utgör vid budgetårets utgång 122,7 milj. kr. Överskottet upgick för budgetåret 1968/69 till 20,0 milj. kr. mot 6,2 milj. kr. föregående budgetår.

Postverket

I skrivelse den 25 augusti 1969 har postverket hemställt om investeringsanslag till posthus m. m. för budgetåret 1970/71.

Posthus m. m.

	Ing. behållning	Anslag	Utgift
1968/69	1 645 000	21 600 000	21 095 000
1969/70	2 150 000	166 000 000	265 280 000
1970/71 verket	2 870 000	53 000 000	250 600 000
departementschefen	2 870 000	41 300 000	240 200 000

¹ Varav på tilläggsstat 25 000 000

² Preliminärt belopp

Utvecklingen av postverkets rörelse

Efter den stagnation i trafikutvecklingen som konjunkturdämpningen medförde under år 1967 och början av år 1968, har en ökning i efterfrågan på postverkets tjänster åter inträtt. Trafikökningen, mätt i portointäkter i fasta priser, var obetydlig eller endast 0,1 % under första halvåret 1968 men steg till ca 2 % under budgetåret 1968/69. Postverkets paketrörelse har stagnerat under de senaste åren, huvudsakligen som en följd av att postorderhandeln ställts inför betydande avsättningssvårigheter och att konkurrensen på transportmarknaden blivit hårdare. Under år 1968 visade således pakettrafiken mätt i antal inlämnade paket en minskning med ungefär 1 % jämfört med år 1967. Efter de strukturförändringar med nedläggningar och fusioner som nu skett inom postorderhandeln har emellertid en viss stabilisering inträtt.

Trots den under senare år hårdnande konkurrensen från privata distributionsföretag främst när det gäller utdelning av oadresserade trycksaker och varuprov men även då det gäller adresserade trycksaker av massförsändelsekaraktär, visar volymutvecklingen för postverket en fortsatt hög ökningstakt under år 1968. Sålunda var antalet inlämnade gruppkursband och masskursband 6 % resp. 10 % större än under år 1967. Genom olika marknadsföringsåtgärder, såsom förbättring av produkterna genom bl. a. införande av kvalitetsgaranti beträffande gruppkursbandsutdelning, individuell prissättning för särskilt stora sändningar och ökad försäljningsaktivitet, beräknas postverket kunna behålla och även öka sin marknadsandel inom detta område.

Nedanstående tablå visar de olika rörelsegrenarnas volymmässiga förändringar i genomsnittliga procenttal per år under perioden 1960—1966 samt för år 1967 och år 1968.

	Procentuell förändring per år		
	1960—1966	1967	1968
Brevförsändelser	4,4	0,2	3,7
varav			
Brev	4,6	—1,6	3,5
Mass- och gruppkursband	5,8	3,3	7,6
Övriga kursband	2,5	3,4	—8,6
Tidningsexemplar	—2,2	—1,6	1,1
Paket	3,6	—0,7	—0,8
Betalningsuppdrag	2,9	2,3	2,6
Penningförmedling i postverkets kassor	10,2	12,3	6,0

Under det gångna budgetåret ökade postgirots omsatta belopp med 25,6 %. Denna ovanligt stora ökning beror delvis på att rutinerna för bokföring av betalningar mellan statliga myndigheter har ändrats. Detta har påverkat framför allt de girerade beloppen. Den sammanlagda behållningen på postgiro- och postsparbankskonton steg från 12,0 till 12,5 miljarder kr.

För de närmaste åren räknar postverket med att de totala portointäkterna vid fast pris- och lönenivå skall öka i ungefär samma takt som bruttonationalprodukten. Tidningsrörelsen antas bli volymmässigt i stort sett oförändrad, medan postbankens rörelse beräknas öka med i genomsnitt 8 % per år.

Vid ingången av år 1968 redovisade postverket för första gången sedan 1925 en minskning av personalstyrkan. Uttryckt i årsanställda var minskningen 550 personer. Den fortsatta rationaliseringsverksamheten ledde till en ytterligare minskning under år 1968 med 655 årsanställda. Den 1 januari 1969 uppgick postverkets personal, uttryckt i årsanställda, till 37 850 och uttryckt i antalet anställda personer till 47 975.

Rationaliseringen av den postala driften kommer att fortsätta. De nu pågående rationaliseringsprojekten beräknas under perioden 1969—1974 komma att medföra en inbesparing av ca 2 800 årsanställda, vilket medför att den erforderliga personalökningen under perioden inskränks till 3 000 års-

anställda. Hälften av denna ökning är att hänföra till den kommande arbetstidsförkortningen.

Medelsförbrukning under budgetåren 1968/69—1970/71

För *budgetåret 1968/69* fastställdes investeringsramen till 21,1 milj. kr., vilket belopp förbrukades helt.

För *budgetåret 1969/70* medgavs ursprungligen en investeringsram om 39,2 milj. kr. Genom beslut den 27 juni 1969 höjde Kungl. Maj:t investeringsramen till 40,3 milj. kr. Postverket räknar med en medelsförbrukning av motsvarande belopp.

För *budgetåret 1970/71* anger postverket en medelsförbrukning av 50,6 milj. kr.

Investeringsprogram

I följande sammanställning redogörs för faktisk resp. beräknad medelsförbrukning 1968/69—1970/71 med fördelning på olika objektsgrupper.

	Faktisk utgift 1968/69	Beräknad utgift 1969/70 1970/71 tusental kr.	
Posthus			
Postgirohuset i Stockholm.....	4 191	16 000	20 000
Övriga posthus.....	5 855	10 500	15 000
Inköp av fastigheter.....	187	2 500	6 400
Anskaffning av bilar m. m.	7 421	5 900	7 300
Garagebyggnader m. m.	685	200	200
Anskaffning av bilar m. m. för diligensrörelsen.....	2 196	3 000	700
Förvärv av billinjer.....	75	500	500
Aktier i Tidningstjänst AB.....	—	1 080	—
Aktier i AB ID-kort.....	—	100	—
Diverse och oförutsett.....	485	500	500
Summa	21 095	40 280	50 600

Postverket meddelar följande rörande de olika objektsgrupperna.

P o s t h u s

Postverket framlägger i det följande återgiven investeringsplan för posthus.

Under budgetåret 1968/69 har för posthus förbrukats 10 milj. kr. Medelsutrymmet har utnyttjats för ny-, om- och tillbyggnad av posthus i bl. a. Kristinehamn, Skellefteå, Västervik och Örnköldsvik samt för evakueringskostnader, rivnings- och schaktningsarbeten m. m. för tillbyggnad av postgirohuset i Stockholm.

Arbetet med de nämnda byggnadsobjekten fortsätter under budgetåret 1969/70, då även nybyggnad av posthus i Växjö samt om- och tillbyggnad av posthuset i Ängelholm påbörjas.

För tidigare anmälda objekt gäller att byggnadsstyrelsen med anledning av de kostnadsändringar som inträtt under budgetåret 1968/69 samt en uppräknig av centraladministrationspålägget verkställt en omprövning av tidigare kostnadsberäkningar.

För igångsättning under budgetåret 1970/71 har anmälts fem nya byggnadsföretag nämligen posthus i Gävle, Jakobsberg, Kristianstad och Ystad samt om- och tillbyggnad av posthuset i Norrtälje. Därutöver föreslås, att det i statsverkspropositionen år 1969 anmälda posthuset i Mellersta förstaden i Malmö får påbörjas under budgetåret.

Nybyggnad av posthus i Gävle. Postkontoret i Gävle — som är inrymt i telehuset i staden — är en av landets större sorteringscentraler. I postverkets nya organisation fungerar nämligen Gävle som centralort i ett brevområde med ca 175 000 invånare. Den ökning av trafiken, som den nya organisationen fört med sig, kräver avsevärt större postgård än den postkontoret nu disponerar samt utökning av sorteringslokalerna från f. n. 300 m² till 775 m². Lokalerna måste vidare ha direkt anslutning till järnvägsspår. På sikt krävs också en utökning av brevbäringsexpeditionen från f. n. ca 300 m² till 700 m². Härtill kommer att den nuvarande postgården är mycket trång och ger plats för endast två bilar samtidigt, ett förhållande som hindrat en önskvärd motorisering av stadsbrevbäringen. På grund av fastighetens läge i centrala staden är det vidare mycket svårt för postbilarna att komma till och från byggnaden. Postverket har inte möjlighet att få ökade utrymmen i den nuvarande byggnaden.

Brevbärings- och sorteringsexpeditionerna föreslås därför bli placerade i en särskild driftbyggnad. Överenskommelse har träffats med SJ om överlåtelse till postverket av från trafik- och servicesynpunkt lämpligt belägen mark inom järnvägsområdet för en sådan byggnad.

Postkontorets kassaexpedition och administration kan efter ombyggnad stanna kvar i den nuvarande byggnaden, som har ett från kundsynpunkt lämpligt läge.

Byggnadsstyrelsen har beräknat kostnaderna för driftbyggnaden till ca 5 milj. kr. Härtill kommer kostnaderna för framdragning av spår m. m. Totalkostnaden för företaget har därför i investeringsplanen upptagits till ca 5,2 milj. kr.

Nybyggnad av posthus i Jakobsberg. För postkontoret i Jakobsberg hyr postverket lokaler i en kommunalägd byggnad. Lokalerna är otillräckliga för att posttrafiken inom den snabbt expanderande tätorten skall kunna ombesörjas på ett tillfredsställande sätt. Postkontorets kassaexpedition och administration kommer därför att flyttas till förhyrda utrymmen i en nybyggnad i samhällets centrum. Brevbäringsexpeditionen kan emellertid inte förläggas dit, eftersom tillräcklig plats för uppställning av brevbärbilar och andra fordon inte kan erhållas i anslutning till byggnaden. En särskild

Investeringsplan för posthus
tusental kr.

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning			Byggstart mån/år	Färdigställande mån/år
	1.4.1968	1.4.1969	Faktisk t. o. m. 1968/69	Beräknad för			
				1969/70	1970/71		
<i>I. För riksdagen tidigare anmälda byggnadsobjekt</i>							
Äldre företag	—	—	—	200	—	—	—
Om- och tillbyggnad av posthuset i Lin- köping	14 840	4 970	4 860	110	—	—	—
Sorterings- och post- kontorsbyggnad i Änge	7 050	7 050	6 588	300	150	11.65	9.67
Om- och tillbyggnad av posthuset i Sollef- teå	1 520	1 610	1 414	200	—	10.67	8.68
Tillbyggnad av post- girohuset i Stock- holm	46 680	50 845	4 191	16 000	20 000	9.68	12.71
Om- och tillbyggnad av posthuset i Kri- stinehamn	3 740	3 240	1 460	1 500	250	10.68	4.70
Om- och tillbyggnad av posthuset i Skel- lefteå	1 270	1 270	784	490	—	8.68	2.70
Om- och tillbyggnad av posthuset i Väs- tervik	3 060	2 975	1 814	1 000	150	8.68	11.69
Posthus i Örnskölds- vik	4 635	4 780	1 825	2 800	150	10.68	2.70
Posthus i Växjö	8 400	8 950	—	3 300	4 500	11.69	5.71
Om- och tillbyggnad av posthuset i Ängel- holm	1 000	1 065	—	600	450	1.70	3.71
Posthus i Mellersta förstaden i Malmö . .	3 440	3 665	—	—	1 800	8.70	10.71
Summa I	85 635	90 420	22 936	26 500	27 450		
<i>II. Nya byggnadsobjekt</i>							
Posthus i Gävle	—	5 170	—	—	2 700	9.70	12.71
Posthus i Jakobsberg	—	1 275	—	—	750	9.70	9.71
Posthus i Kristian- stad	—	3 370	—	—	1 700	9.70	12.71
Om- och tillbyggnad av posthuset i Norr- tälje	—	2 780	—	—	1 600	9.70	9.71
Posthus i Ystad	—	1 345	—	—	800	9.70	9.71
Summa II	—	13 940	—	—	7 550		
Summa I—II	85 635	104 360	22 936	26 500	35 000		

¹ Avser kostnadsläget 1.4.1967

driftbyggnad, dit i första hand brevbäringsexpeditionen bör förläggas, föreslås därför.

Den föreslagna driftbyggnaden ger möjlighet till en centralisering av brevbäringen i kommunen till Jakobsberg och har även planerats för en framtida utbyggnad.

Byggnadsstyrelsen har beräknat kostnaderna för driftbyggnaden till ca 1,3 milj. kr.

Nybyggnad av posthus i Kristianstad. Postkontoret i Kristianstad är sedan år 1917 inrymt i en byggnad som tillhör postverket. I byggnaden inrymda, tidigare uthyrda lokaler och lägenheter har successivt kunnat friställas och tas i anspråk av postkontoret. Härigenom har det hittills varit möjligt att tillgodose poströrelsens lokalbehov inom byggnaden. Posthuset och lastgården är emellertid nu otillräckliga för en samlad lösning av postkontorets lokalfråga. Möjlighet saknas att förvärva ytterligare mark inom det kvarter där posthuset är beläget. Efter ombyggnad kan postkontorets kassaexpedition och administration stanna kvar i posthuset, som har ett från kundsynpunkt lämpligt läge. Brevbärings- och sorteringsexpeditionerna, som för sin funktion är beroende av att bekvämt kunna nås med stora fordon, föreslås bli placerade i en särskild driftbyggnad med ett läge som bl. a. fyller de trafikmässiga kraven. Överenskommelse har träffats med SJ om upplåtelse av lämpligt belägen mark inom järnvägsområdet för en sådan byggnad.

Genom nybyggnaden kommer bl. a. centralisering av postutdelningen att kunna ske, en åtgärd som innebär en rationalisering men som inte kunnat vidtas på grund av nuvarande otillräckliga utrymmen. Totalkostnaden för företaget har i investeringsplanen upptagits till ca 3,4 milj. kr.

Om- och tillbyggnad av posthuset i Norrtälje. Postkontoret i Norrtälje är sedan år 1923 inrymt i en byggnad som tillhör postverket. I posthuset är också telestationen i staden inrymd. Lokalerna för postkontorets i Norrtälje samtliga funktioner är otillräckliga. Postgården är otillräcklig efter övergången till landsvägsbefordran av postgodset. Detta ändrade transportsätt kräver även en väsentligt utökad lastkaj.

Postverket har tidigare förvärvat tomtmark för tillbyggnad av posthuset.

Genom en om- och tillbyggnad kommer även televerkets lokalbehov i Norrtälje att kunna tillgodoses.

Kostnaden för om- och tillbyggnad av posthuset beräknas av byggnadsstyrelsen till ca 4,2 milj. kr., varav ca 2,8 milj. kr. är kostnader för arbeten av värdehöjande natur. Detta senare belopp är upptaget i investeringsplanen.

Nybyggnad av posthus i Ystad. Postkontoret i Ystad är sedan år 1919 inrymt i en byggnad som tillhör postverket. De i byggnaden tillgängliga lokalerna är numera otillräckliga för postkontorets behov. Utredning har visat, att disponibel tomtmark inte medger en ändamålsenlig utbyggnad av posthuset. Härtill kommer att de stora postbilarna inte kan trafikera de mycket trånga gatorna i stadens centrum, där posthuset är beläget. Efter

ombyggnad kan postkontorets kassaexpedition och administration stanna kvar i posthuset. Med hänsyn till bl. a. trafikförhållandena kring posthuset föreslås att brevbärings- och sorteringsexpeditionerna placeras i en särskild driftbyggnad. Lämplig mark för en sådan byggnad finns disponibel inom järnvägsområdet.

Genom nybyggnaden kan en önskvärd centralisering av postutdelningen genomföras. Totalkostnaden för företaget har i investeringsplanen upptagits till ca 1,3 milj. kr.

I n k ö p a v f a s t i g h e t e r

Under budgetåret 1968/69 har postverket för 57 000 kr. förvärvat tomter för bussgarage i Bjurholm och Storuman. Vidare har till byggnadsstyrelsen utbetalats 130 000 kr. för kompletterande markförvärv i Kristinehamn för att möjliggöra en utbyggnad av post- och telehuset där.

Under budgetåret 1969/70 har 21 000 kr. disponerats för inköp av tomter för bussgarage i Näsåker och Östersund.

Postverket har för budgetåret 1970/71 beräknat utgifterna för inköp av fastigheter till 6,4 milj. kr., varav 6,3 milj. kr. avser förvärv av tomten nr 11 i kvarteret Blåmannen i Stockholm, där tillbyggnaden av postgirohuset sker. Tomten ägs av Fastighetsaktiebolaget Certus, ett helägt dotterbolag till postverket.

A n s k a f f n i n g a v b i l a r m. m.

Under budgetåret 1970/71 beräknas 137 fordon bli så förslitna att de bör utrangeras. En utökning med 15 fordon erfordras bl. a. på grund av den ökade användningen av behållare (containers) och lastpallar. Kostnaden för de 152 fordonen beräknas till 3,2 milj. kr.

Som ett led i postverkets rationaliseringsverksamhet ingår motorisering av stadsbrevbärningen. För ändamålet anskaffas särskilda brevbärrbilar, typ »Tjorven». Enligt ett mellan postverket och Kalmar Verkstads AB träffat avtal om inköp av sådana fordon kommer 280 bilar att levereras under budgetåret 1970/71. För detta ändamål erfordras 4,1 milj. kr.

Den beräknade medelförbrukningen för objektsgruppen under budgetåret 1970/71 uppgår således till sammanlagt 7,3 milj. kr.

G a r a g e b y g g n a d e r m. m.

Under budgetåret 1968/69 uppgick medelförbrukningen för garagebyggnader till ca 685 000 kr. Beloppet har i huvudsak använts för uppförande av bussgarage i Storuman.

Det för budgetåret 1969/70 för objektsgruppen tillgängliga beloppet, 0,2 milj. kr., kommer att till större delen tas i anspråk för slutförande av nämnda garagebyggnad.

Medelsbehovet för budgetåret 1970/71 för uppförande av mindre garage uppgår till 0,2 milj. kr.

A n s k a f f n i n g a v b i l a r m. m. f ö r d i l i g e n s r ö r e l s e n

Fordonsparken i diligensrörelsen bestod den 1 juli 1969 av 356 bussar, 9 lastbilar, 2 personbilar samt 114 släpvagnar. Av bussarna är 36 stycken anskaffade år 1958 och tidigare.

Genom nyanskaffningar i samband med högertrafikomläggningen och under åren 1968 och 1969 har de äldsta och tekniskt sett sämsta bussarna kunnat utranteras. Flertalet av de bussar som återstår sedan ytterligare 20 bussar under budgetåret 1969/70 slopats och ersatts av nya är fullgoda. Ersättningsanskaffningen under budgetåret 1970/71 beräknas därför kunna begränsas till 5 bussar. Medelsbehovet härför uppgår till 0,7 milj. kr.

F ö r v ä r v a v b i l l i n j e r

Budgetåret 1969/70 finns ett belopp av 0,5 milj. kr. tillgängligt för förvärv av billinjer. Förhandlingar om förvärv av ett större trafikföretag kommer att påbörjas hösten 1969. Utgifterna för objektsgruppen under budgetåret 1970/71 beräknas uppgå till 0,5 milj. kr.

D i v e r s e o c h o f ö r u t s e t t

Med hänsyn till ändamålets art är det inte möjligt att med säkerhet bedöma storleken av det belopp som under denna rubrik kan komma att behövas under budgetåret 1970/71. Postverket har beräknat en medelsförbrukning av 0,5 milj. kr.

Postverket har lämnat sedvanlig redogörelse för användningen av anslagsposten under det gångna budgetåret. Redogörelsen torde få bringas till riksdagens kännedom i samband med att handlingarna i ärendet ställs till vederbörande utskotts förfogande.

Bemyndigande för postverket att lämna statlig kreditgaranti

Postverket har i skrivelse den 25 september 1969 hemställt att verket medges rätt att utställa statlig kreditgaranti för ändamål som gagnar postverket intill ett belopp av 10 milj. kr.

Kungl. Maj:t medgav den 12 september 1969 postverket att förvärva 10 % av aktierna i AB ID-kort för 0,1 milj. kr.

I samband med övertagandet av aktieposten har postverket i likhet med övriga aktieägare måst ikläda sig borgensansvar för AB ID-kort. Det totala borgensansvaret uppgår i nuläget till 1,7 milj. kr. Borgensansvaret, som för postverkets del tecknats under förutsättning av Kungl. Maj:ts och riksdagens godkännande, står i direkt proportion till parternas andel i aktiekapita-

let och utgör sålunda för verkets del 170 000 kr. Postverket anför att det nu aktuella borgensansvaret successivt kan behöva ökas i samband med bolagets expansion.

Enligt postverket kan ett ökat behov för verket att ikläda sig borgensansvar komma att uppstå även i andra fall än det nu aktuella. Postverket finner det därför angeläget, att verket ges möjlighet att utställa sådan garanti. Det sammanlagda beloppet synes tills vidare böra begränsas till förslagsvis 10 milj. kr. Eventuellt uppkommande förluster på grund av garantin bör täckas av postverkets driftmedel.

I sammanhanget kan nämnas att postverket genom Kungl. brev den 29 december 1967 bemyndigats att intill utgången av år 1971 utställa statlig kreditgaranti intill ett sammanlagt belopp av 15 milj. kr. för lån i postbanken avseende anskaffning av lantbrevbärbilar. Detta medgivande har hittills utnyttjats upp till 1,6 milj. kr.

Remissyttranden

Arbetsmarknadsstyrelsen har avgett det yttrande som redovisats under rubriken Vägväsendet (s. 37).

Riksrevisionsverket har yttrat sig över postverkets framställning om bemyndigande för verket att lämna statlig kreditgaranti. Riksrevisionsverket avstyrker bifall till postverkets hemställan att erhålla generellt bemyndigande att upp till ett belopp av 10 milj. kr. få teckna statlig kreditgaranti. Riksrevisionsverket har dock intet att erinra mot att postverket bemyndigas åta sig borgensansvar för lån m. m. upptagna av AB ID-kort.

Departementschefen

Investeringsramen för postverket för innevarande budgetår angavs i 1969 års statsverksproposition till 39,2 milj. kr. Ramen har sedan höjts med 1 080 000 kr. till följd av postverkets behov att teckna aktier i Tidningstjänst AB (prop. 1969: 55, SU 108, rskr 252). Vidare har på tilläggsstat I för budgetåret 1969/70 anvisats ett investeringsanslag av 25,0 milj. kr. för att täcka det behov av kapital i postbanken som är en följd av att postbanken från den 1 januari 1970 tillämpar i princip samma rörelseregler som övriga bankinstitut (prop. 1969: 158, SU 190, rskr 423). Investeringsramen för budgetåret 1969/70 uppgår därmed till 65 280 000 kr.

För budgetåret 1970/71 har postverket föreslagit en medelsförbrukning av 50,6 milj. kr., varav 20,0 milj. kr. avser den fortsatta tillbyggnaden av postgirohuset i Stockholm.

Som framgår av den förut redovisade investeringsplanen för kommunikationsverken har jag tillstyrkt en medelsförbrukning budgetåret 1970/71 av 40,2 milj. kr. I följande sammanställning redovisas hur inom ramen för nämnda belopp postverkets investeringar ungefärligt kan beräknas

komma att fördela sig på olika ändamål. Av sammanställningen framgår även utfallet för budgetåret 1968/69 och den beräknade medelsförbrukningen budgetåret 1969/70.

	1968/69	1969/70	1970/71	
	Utfall	Beräknad (milj. kr.)	Verket	Dep.chefen
Posthus				
Postgörohuset i Stockholm.....	4,2	16,0	20,0	18,5
Övriga posthus.....	5,8	10,5	15,0	12,6
Inköp av fastigheter.....	0,2	2,5	6,4	0,1
Anskaffning av bilar m. m.	7,4	5,9	7,3	7,1
Diligensrörelsen ¹	3,0	3,7	1,4	1,4
Aktier i Tidningstjänst AB.....	—	1,1	—	—
Aktier i AB ID-kort.....	—	0,1	—	—
Kapitaltäckning i postbanken.....	—	25,0	—	—
Diverse och oförutsett.....	0,5	0,5	0,5	0,5
	21,1	65,3	50,6	40,2

¹ Tidigare redovisat under rubrikerna Garagebyggnader m. m., Anskaffning av bilar m. m. för diligensrörelsen och Förvärv av billinjer

Den medelstillelning jag förordar för postverket möjliggör igångsättning under budgetåret 1970/71 av posthus i Gävle, Jakobsberg, Kristianstad och Malmö (Mellersta förstaden).

I övrigt medger den förordade medelstillelningen bl. a. ny- och ersättningsanskaffning av motorfordon samt övertagande i vissa fall av enskild busslinjetrafik.

Anslaget under postverkets fond torde med beaktande av förefintliga behållningar böra uppföras med 41,3 milj. kr. enligt följande anslagsberäkning. Beloppet har beräknats med hänsyn till att en marginal utöver ramen bör finnas för att i någon mån möjliggöra en av konjunkturmässiga eller andra särskilda skäl påkallad ökning av medelsbehovet.

	milj. kr.
Beräknad medelsförbrukning budgetåret 1970/71	40,2
10 % marginal	4,0
Avgår beräknad ingående behållning 1.7.1970.....	—2,9
Erforderligt anslag budgetåret 1970/71.....	41,3

Postverkets hemställan om rätt att utställa borgen tillstyrker jag så tillvida att verket bör ges rätt att upp till ett belopp av 0,5 milj. kr. ställa borgen för AB ID-kort.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

1. till *Posthus m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett investeringsanslag av 41 300 000 kr.
2. medge att postverket ges rätt att ställa borgen för AB ID-kort upp till ett belopp av 500 000 kr.

B. Televerket

Av balansräkningen per den 30 juni 1969 för televerket framgår att tillgångarna uppgår till sammanlagt 9 315,8 milj. kr. Bruttovärdet av anläggningstillgångarna uppgår till 8 363,4 milj. kr. och förrådsvärdet till 151,6 milj. kr. Återstoden av tillgångarna är av finansiell natur.

Statskapitalet uppgick per den 30 juni 1969 till 2 157,8 milj. kr., vilket innebär en ökning under budgetåret 1968/69 med 86,5 milj. kr.

Överskottet för budgetåret 1968/69 uppgick till 128,2 milj. kr. mot 192,6 milj. kr. föregående budgetår. Efter korrigering för rundradioverksamhetens resultat uppgick överskottet för den egentliga televerksamheten till 157,4 milj. kr. mot 183,5 milj. kr. föregående budgetår.

Televerket

I skrivelse den 29 augusti 1969 har televerket hemställt om investeringsanslag till teleanläggningar m. m. för budgetåret 1970/71.

Teleanläggningar m. m.

	Ing. behållning	Anslag	Utgift
1968/69	59 900 000	585 400 000	592 400 000
1969/70	52 900 000	598 300 000	1592 000 000
1970/71 verket	59 200 000	709 000 000	1698 400 000
departementschefen	59 200 000	592 100 000	1592 100 000

¹ Preliminärt belopp

Utvecklingen av televerkets rörelse

Av i det följande återgiven tablå framgår utvecklingen under budgetåret 1968/69 av verkets rörelse, mätt i antalet telefonapparater, telexabonnemang, telefonsamtal, taxerade telegram och telexskrivningar.

Antalet nytecknade telefonabonnemang uppgick under budgetåret 1968/69 till ca 280 000, vilket innebär en ökning med 12 % jämfört med föregående budgetår. Nettoökningen av antalet uppsatta telefonapparater i televerkets nät har under år 1968 uppgått till ca 176 000.

Antalet installerade telefonapparater utgjorde den 1 januari 1969

	Antal (prel. siffror)	Förändring absolut	i procent
Telefonapparater	14 110 600	175 900	4,5
Telexabonnemang	26 390	706	12,4
Telefonsamtal			
manuellt kopplade	29 000 000	—10 000 000	³ —25,6
automatiskt kopplade	4 927 000 000	238 000 000	³ 5,1
Taxerade telegram	3 707 000	—227 000	—5,8
Telexskrivningar			
inländska (antal markeringar)	20 034 000	2 111 000	11,8
till utlandet (antal minuter)	13 291 000	1 135 000	9,3

¹ Den 1 januari 1969

² Vid budgetårets utgång

³ Totalt sett föreligger en ökning av telefontrafiken med 4,8 %

4 110 600. Internationellt sett belägger Sverige i fråga om telefontäthet (apparater per 1 000 invånare) andra platsen bland världens nationer, överträffat endast av USA och närmast följt av Schweiz, Nya Zeeland, Canada och Danmark. Mäts telefontätheten i antalet huvudabonnemang per invånare ligger Sverige på första plats. Vid utgången av budgetåret 1968/69 hade ca 96 % av landets hushåll åtminstone ett telefonabonnemang.

Antalet samtalsmarkeringar ökade från 12 655 milj. budgetåret 1967/68 till 13 636 milj. budgetåret 1968/69, dvs. med ca 8 %. Under samma tid ökade antalet inländska rikssamtal från 663 milj. till 706 milj., dvs. med ca 6 %.

Televerket räknar med att efterfrågan på telefonabonnemang kommer att ligga på en hög nivå under de närmaste budgetåren. Verket redovisar en prognos, enligt vilken nytecknade telefonabonnemang förväntas uppgå till 285 000 under budgetåret 1969/70 och till 290 000 under vart och ett av budgetåren 1970/71—1974/75.

För den inländska telefontrafiken fortgår automatiseringen. Vid ingången av år 1969 var 99,5 % av antalet telefonapparater anslutna till automatiska telefonstationer. De manuella stationerna är i huvudsak belägna i glesbygdsområden i Norrlands inland. År 1972 beräknas automatiseringen av såväl lokal- och närtrafik som inländsk rikstrafik vara helt genomförd. Möjligheterna att utväxla automatiska telefonsamtal till utlandet har under budgetåret 1968/69 utökats avsevärt och automatiseringen av utlandstrafiken fortsätter.

Telegraftrafiken har sedan början av 1950-talet minskat främst på grund av att telefon- och telexgrenarna i viss utsträckning övertagit såväl inländsk som utländsk telegraftrafik. Under perioden 1964/65—1968/69 har sålunda antalet inländska telegram minskat från 3 240 000 till ca 2 555 000, dvs. med ca 21 %. Antalet utländska telegram har under budgetåret 1968/69 minskat med ca 4 % till ca 1 152 000.

Telexrörelsen har i motsats till telegrafrörelsen visat en fortgående till-

växt. Sålunda ökade antalet telexabonnemang under budgetåret 1968/69 med 706 och uppgick vid utgången av budgetåret till 6 390. För framtiden räknar verket med att antalet telexabonnenter kommer att öka kraftigt och år 1980 sannolikt uppgå till ca 15 000. Antalet markeringar för inländska skrivingar har under perioden 1964/65—1968/69 ökat med ca 69 % och antalet minuter för skrivingar till utlandet med ca 64 %. Teletrafiken till utlandet har i ett tidigt skede börjat automatiseras och f. n. avverkas ca 92 % av den avgående trafiken till utlandet automatiskt.

I fråga om personalutvecklingen erinrar televerket om att personalantalet från 1950-talets mitt och fram till början av 1960-talet visat en nedåtgående tendens. Fr. o. m. budgetåret 1962/63 gör sig denna tendens inte längre gällande beroende på att verket drivit automatiseringen så långt, att den ytterligare besparing som kan uppnås på denna väg inte längre uppväger den med rörelsens utvidgning följande ökningen av främst anläggnings- och underhållspersonal. I fortsättningen har man med hänsyn härtill att räkna med en uppgång i antalet anställda med ca 1 000 personer per år. Vid ingången av år 1969 uppgick antalet anställda till ca 39 700.

Medelsförbrukning under budgetåren 1968/69—1970/71

Under *budgetåret 1968/69* uppgick medelsförbrukningen till 592,4 milj. kr., dvs. samma belopp som den till verkets förfogande ställda investeringsramen inkl. viss ramhöjning.

För *budgetåret 1969/70* har investeringsramen fastställts till 592,0 milj. kr.

För *budgetåret 1970/71* har televerket räknat med en medelsförbrukning av 698,4 milj. kr. för verkets investeringar i teleanläggningar. Beloppet är beräknat med utgångspunkt i löne- och prisläget den 1 juli 1969. Ökningen i förhållande till innevarande budgetår beror på att tillströmningen av nya abonnenter alltjämt är stor och att trafiken visar fortsatt ökning som nödvändiggör en vidare utbyggnad av olika anläggningar.

Televerkets investeringar har sedan början av 1950-talet till största delen finansierats genom verkets egna avskrivningar, varför investeringarna med relativt begränsade belopp belastat statsbudgeten. Självfinansieringsgraden beräknas under budgetåren 1969/70—1974/75 komma att uppgå till 91, 82, 82, 86, 90 resp. 94 %.

Investeringsprogram

I följande sammanställning lämnas en redogörelse för faktisk resp. beräknad medelsförbrukning 1968/69—1970/71 med fördelning efter objektsgrupper.

	Faktisk utgift	Beräknad utgift	
	1968/69	1969/70	1970/71
	tusental kr.		
<i>Fastigheter och byggnader</i>			
Telefonstationsbyggnader.....	34 700	47 000	51 600
Byggnader för arbetscentraler.....	—	7 700	13 100
Förrådsbyggnader.....	6 600	3 200	9 000
Verkstadsbyggnader.....	—	1 000	1 000
Övriga byggnader.....	32 300	10 000	—
Inköp av fastigheter.....	4 300	5 000	5 500
Summa	77 900	73 900	80 200
<i>Telefon- och telegrafanläggningar</i>			
Abonnentanläggningar.....	206 400	195 600	272 700
Fjärrförbindelseanläggningar.....	130 400	146 000	156 400
Telefon- och telegrafstationer.....	158 500	158 000	165 300
Summa	495 300	499 600	594 400
Radioanläggningar för kommersiell trafik.....	8 200	8 000	9 800
Försvarsberedskap.....	8 000	7 500	11 000
Diverse och oförutsett.....	3 000	3 000	3 000
Totalsumma	592 400	592 000	698 400

Televerket meddelar följande rörande de olika objektsgrupperna.

Telefonstationsbyggnader

För telefonstationsbyggnader har föreslagits 51,6 milj. kr., vilket belopp beräknas fördelat enligt i det följande återgiven investeringsplan.

I de angivna uppgifterna över sådana byggnadsobjekt, som redan tidigare anmälts för riksdagen och för vilka byggnation påbörjats, överensstämmer nu lämnade uppgifter avseende totalkostnader i stort sett med tidigare beräknade belopp utom för Avesta (+ 0,2 milj. kr.), Finspång (+ 0,2 milj. kr.), Göteborg-Hisings-Kärre (+ 0,8 milj. kr.) och Karlskrona-Gullberna (+ 0,4 milj. kr.). Beträffande Avesta sammanhänger kostnadsökningen med att stadsplan nu fastställts, vilket medfört vissa ändringar av byggnadsvolymen. Kostnadsökningen för Finspång, Göteborg-Hisings-Kärre och Karlskrona-Gullberna beror huvudsakligen på vissa av tekniska och ekonomiska skäl motiverade utökningar av byggnadsvolymen.

Investeringsplan för telefonstationsbyggnader
(milj. kr.)

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning			Byggstart mån/år	Färdigställande mån/år
			Faktisk t. o. m. 1968/69	Beräknad för			
	1.4.1968	1.4.1969		1969/70	1970/71		
<i>I. För riksdagen tidigare anmälda byggnadsobjekt:</i>							
Arlöv.....	1,0	1,0		0,5	0,5	9.69	10.70
Arvika.....	0,9	0,9		0,5	0,4	9.69	8.70
Avesta.....	0,9	1,1		0,6	0,5	11.69	9.70
Bålsta.....	1,5	1,5			0,8	9.70	10.71
Falköping.....	0,7	0,7		0,5	0,2	11.69	9.70
Finspång.....	0,7	0,9		0,3	0,6	12.69	11.70
Floda.....	1,3	1,3		1,2	0,1	9.69	5.70
Gråbo.....	0,6	0,6		0,5	0,1	1.70	8.70
Göteborg, Hisings- Kärra.....	0,7	1,5			1,1	11.70	12.71
Göteborg, Örgryte....	1,3	1,3		0,7	0,6	11.69	6.70
Hallstahammar.....	0,7	0,7			0,4	9.70	7.71
Halmstad.....	1,8	1,8		0,6	1,2	9.69	5.71
Hälsingborg, Drottninghög, randstation	1,5	1,5		1,0	0,5	10.69	10.70
Jonköping.....	4,5	4,5			2,4	4.70	11.71
Karlskrona-Gullberna.	0,6	1,0		0,8	0,2	12.69	10.70
Karlstad.....	1,4	1,4		0,8	0,6	11.69	9.70
Karlstad, Kroppkarr, randstation.....	1,3	1,3		0,7	0,6	10.69	8.70
Köping.....	1,0	1,0		0,5	0,5	10.69	10.70
Luleå.....	1,4	1,4		0,6	0,8	10.69	8.70
Malmö, Hyllie.....	2,5	2,5	0,2	2,2	0,1	5.69	4.70
Norrköping, Hageby, randstation.....	2,0	2,0	0,6	1,3	0,1	10.68	10.69
Sala.....	0,7	0,7		0,4	0,3	10.69	10.70
Staffanstorps.....	0,8	0,8		0,4	0,4	10.69	6.70
Stockholm, Hammarby	30,2	30,2		10,2	10,0	9.70	3.72
Strängnäs.....	0,9	0,9		0,5	0,4	11.69	8.70
Uppsala, Öster, randstation.....	2,8	2,8	0,5	2,2	0,1	3.69	1.70
Vingåker.....	0,8	0,7			0,5	8.70	8.71
Västervik.....	1,4	1,5		0,9	0,6	9.69	8.70
Ängelholm.....	2,1	2,1		1,1	1,0	1.70	12.70
Örebro.....	6,2	6,2		1,0	3,0	1.70	10.71
Diverse byggnader med beräknad kostnad av högst 0,5 milj. kr. per objekt.....	6,7	2,0		1,6	0,4		
Standardhus.....	5,1	3,3		2,7	0,6		
Summa I	86,0	81,1	1,3	34,3	29,6		

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning			Byggstart mån/år	Färdigställande mån/år
	1.4.1968	1.4.1969	Faktisk t. o. m. 1968/69	Beräknad för			
				1969/70	1970/71		
<i>II. Nya byggnadsobjekt</i>							
Borås, Trandared, nybyggnad Ny lokalstation. Befintlig station i Borås kan endast obetydligt utökas . . .		0,9		0,7		8.70	8.71
Botkyrka, nybyggnad Lokalstation för anslutning av abonnenter i nytt bostadsområde		2,0		1,2		8.70	6.71
Falsterbo, nybyggnad Ny lokalstation. Befintlig station i standardhus kan ej utökas för anslutning av fler abonnenter. . .		0,8		0,4		9.70	6.71
Gällivare, Malmberget nybyggnad Ny lokalstation. Befintlig station kan ej utökas ytterligare . .		0,6		0,4		8.70	6.71
Göteborg, Källtorp, nybyggnad Komplement till riksstationen i Göteborg vilken ej kan utökas till en trafikavverkningskapacitet som svarar mot trafikbehovet		5,5		2,5		9.70	6.72
Hofors, tillbyggnad Utbyte till ny stationstyp. Befintlig station beräknas vara maximalt utbyggd i början av år 1972.		0,7		0,5		11.70	8.71
Kinna, tillbyggnad Lokaler dels för koaxialkabelanläggning Borås-Kinna, dels för utökning av riktnummerstationens kapacitet		1,0		0,6		8.70	6.71
Knivsta, nybyggnad Ny lokalstation. Tillbyggnad av befintlig station ej möjlig. . . .		1,1		1,0		11.70	8.71
Kumla, tillbyggnad Utökning av befintlig station, som beräknas vara fullt utbyggd under slutet av år 1971		0,7		0,5		8.70	3.71

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning			Byggstart mån/år	Färdigställande mån/år
	1.4.1968	1.4.1969	Faktisk t. o. m. 1968/69	Beräknad för			
				1969/70	1970/71		
Kungsängen, nybyggnad							
Utbyte till ny stationstyp. Befintlig ändstation i standardhus kan ej utökas ytterligare....		1,5			0,8	10.70	10.71
Kungälv, tillbyggnad							
Lokal för koaxialkabelanläggning Göteborg-Kungälv.....		0,8			0,5	11.70	7.71
Linköping-Skäggetorp, nybyggnad							
Lokalstation för anslutning av abonnenter i nytt bostadsområde.....		1,1			0,6	11.70	11.71
Lund, tillbyggnad							
Utökning av stationens kapacitet till 50 000 abonnentnummer.....		1,2			0,6	11.70	1.72
Mariestad, tillbyggnad							
Utökning av lokalstationens numerkapacitet samt lokalutrymme för fjärrförbindelseanläggning Gudhem—Mariestad—Töreboda .		0,8			0,5	9.70	10.71
Nässjö, tillbyggnad							
Utökning av befintlig överdragsstation samt uppförande av ny förmedlingsstation.....		2,5			1,1	10.70	3.72
Södertälje, tillbyggnad							
Utökning av befintlig station, som beräknas bli fullt utnyttjad i början av år 1972.....		2,0			1,0	11.70	2.72
Uppsala, tillbyggnad							
Utökning av riktnummerstationens närtrafikdel samt av förmedlings- och överdragsstationerna		6,2			1,9	8.70	7.72
Diverse byggnader med beräknad kostnad av högst 0,5 milj. kr. per objekt.		5,0			4,0		
Standardhus.....		4,2			3,2		
Summa II		38,6			22,0		
Summa I—II		119,7	1,3	34,3	51,6		

Byggnader för arbetscentraler

För arbetscentraler har upptagits 13,1 milj. kr. vilket belopp är avsett att fördelas enligt följande.

Investeringsplan för arbetscentraler (milj. kr.)

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning		Byggstart mån/år	Färdigställande mån/år	
			Faktisk t. o. m. 1968/69	Beräknad för			
	1.4.1968	1.4.1969		1969/70	1970/71		
<i>I. För riksdagen tidigare anmälda byggnadsobjekt</i>							
Alingsås	1,0	1,0		0,9	0,1	10.69	6.70
Göteborg: Högshö	1,9	1,7			1,6	8.70	6.71
Jönköping	1,7	1,7			1,1	10.70	10.71
Varberg	1,1	1,0		0,9	0,1	8.69	6.70
Summa I	5,7	5,4		1,8	2,9		
<i>II. Nya byggnadsobjekt</i>							
Arvidsjaur		0,6			0,6	8.70	6.71
Borås		1,7			1,1	10.70	10.71
Falun		0,8			0,8	10.70	6.71
Hagfors		0,8			0,8	8.70	6.71
Kalmar		0,6			0,6	10.70	3.71
Karlskrona		0,8			0,8	8.70	6.71
Katrineholm		0,7			0,7	8.70	5.71
Nyköping		0,6			0,6	9.70	1.71
Oskarshamn		0,6			0,6	8.70	6.71
Sveg		0,6			0,4	8.70	8.71
Visby		0,7			0,7	8.70	5.71
Diverse byggnader med beräknad kostnad av högst 0,5 milj. kr. per objekt		2,5			2,5		
Summa II		11,0			10,2		
Summa I+II		16,4		1,8	13,1		

De befintliga ortsförråden kommer i allt större utsträckning att utökas med personal- och garagetrymmen till arbetscentraler. Syftet är att underhålls- och anläggningspersonalen skall ha en fast utgångspunkt i centralerna och att arbetsledning skall kunna utövas därifrån. Härigenom kommer arbetsledningen att underlättas och effektiviseras.

Förrådsbyggnader

För förrådsbyggnader har upptagits 9,0 milj. kr., vilket belopp är avsett att fördelas enligt följande.

Investeringsplan för förrådsbyggnader
(milj. kr.)

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning		Byggstart	Färdigställande
			Faktisk t. o. m. 1968/69	Beräknad för		
	1.4.1968	1.4.1969		1969/70	1970/71	mån/år
<i>I. För riksdagen tidigare anmälda byggnadsobjekt</i>						
Boden	1,5	2,0	1,4	0,6	8.69	10.70
Nässjö	1,0	0,8		0,8	9.70	5.71
Östersund	1,2	1,4	1,0	0,4	8.69	8.70
Summa I	3,7	4,2	2,4	1,8		
<i>II. Nya byggnadsobjekt</i>						
Göteborg: Stenkullen		20,0		2,0	5.70	6.74
Lycksele		0,7		0,7	8.70	5.71
Malmö: Uppåkra		20,0		2,0	5.70	6.74
Diverse byggnader med beräknad kostnad av högst 0,5 milj. kr. per objekt		2,5		2,5		
Summa II		43,2		7,2		
Summa I+II		47,4		9,0		

Televerket anför i anslutning till här upptagna tidigare anmälda objekt att den beräknade totalkostnaden för förråden i Boden och Östersund överstiger de tidigare angivna beloppen med 0,5 milj. kr. resp. 0,2 milj. kr., vilket sammanhänger med en ökning av byggnadsvolymen på grund av vissa tillkommande kapacitetsbehov.

I syfte att uppnå en optimering av förrådsverksamhetens och materieldistributionens ekonomi för distributionsförråden i Göteborg och Malmö har televerket inköpt en tomt i Göteborg (Stenkullen) och en i Malmö (Uppåkra) för att på dessa tomter uppföra nya distributionsförråd, vilka skall svara mot de krav som ställs på en rationell förrådshantering. Byggnationen på de nya förrådstomterna kommer under de närmaste budgetåren att erfordra betydande investeringsmedel.

Verkstadsbyggnader

För verkstadsbyggnader har upptagits 1,0 milj. kr., vilket belopp avser återstående kostnad för uppförande av matsalsbyggnad vid verkstaden i Ny-näshamn. Totalkostnaden för projektet har beräknats till 3,0 milj. kr.

Inköp av fastigheter

Televerket har lämnat sedvanlig redogörelse för de inköp av fastigheter som skett under budgetåret 1968/69. Redogörelsen torde få bringas till riks-

dagens kännedom i samband med att handlingarna ställs till vederbörande utskotts förfogande.

Enligt televerket kommer under de närmaste budgetåren vissa fastighetsköp att bli aktuella för telefonstationer och förråd. För budgetåret 1970/71 beräknas ett belopp av 5,5 milj. kr. bli erforderligt.

A b o n n e n t a n l ä g g n i n g a r

För abonnentanläggningar har för budgetåret 1970/71 upptagits 272,7 milj. kr., vilket belopp avses bli fördelat på sätt som framgår av följande tabell.

	milj. kr.
Telefonabonnemang	38,1
Lokalnät	168,0
Abonnentväxlar	40,5
Fjärrskriftsutrustning	19,0
In- och omkopplingsarbeten	2,1
Utbyte av äldre telefonapparater	5,0
Summa	272,7

De olika posterna avser kostnaderna för dels nya abonnentanläggningar, dels sådan utbyggnad av telefonnätet som erfordras för att kunna ta emot nya abonnenter, dels in- och omkopplingsarbeten på ledningar.

Under budgetåret 1968/69 installerades ca 281 000 nya telefonapparater. Antalet nytecknade abonnemang på apparater uppgick under samma tid till ca 280 000. På grund av att betydligt fler telefonabonnemang beställdes under budgetåret 1968/69, än vad som kunde förutses vid årets början har kön av väntande abonnenter under budgetåret minskat med endast ca 1 000 till ca 38 000. Med de medel som står till verkets förfogande för budgetåret 1969/70 beräknas ca 290 000 nya apparater kunna installeras. Under antagandet att antalet beställningar av abonnemang detta år uppgår till 285 000 kommer abonnentkön den 1 juli 1970 att uppgå till ca 33 000. Televerket bedömer, att antalet beställda telefonabonnemang under budgetåret 1970/71 kommer att uppgå till ca 290 000.

I det fall den av televerket föreslagna medelstilldelningen för abonnentanläggningar om 272,7 milj. kr. ställs till verkets förfogande, skulle det bli möjligt att under budgetåret installera ca 295 000 apparater. Abonnentkön skulle härigenom kunna minskas till ca 28 000 den 1 juli 1971.

Antalet beställda flyttningar är varje budgetår betydligt större än antalet beställda nya telefonabonnemang. Televerket beräknar att antalet beställda flyttningar under budgetåret 1970/71 kommer att uppgå till ca 500 000. Den resursinsats, som krävs för att utföra en beställd flyttning av ett abonnemang, medför i många fall lika stora kostnader som för att effektuera en beställning av ett nytt abonnemang.

Det stora medelsbehovet för lokalnät beror bl. a. på den omfattande nybyggnationen av bostadshus i de stora och medelstora städerna, som medför stort behov av nya lokalnät för att säkerställa framkomligheten samt på den nödvändiga saneringen av de äldre lokalnäten. Det befintliga nätet måste utbyggas i samma takt som nya abonnentanläggningar tillkommer såväl i samband med nyinstallationer som flyttningar. Saneringen av de äldre lokalnäten medför inte endast minskade driftstörningar utan även minskade underhållskostnader för näten ifråga.

F j ä r r f ö r b i n d e l s e a n l ä g g n i n g a r

För budgetåret 1970/71 har televerket beräknat det för fjärrförbindelseanläggningar behövliga beloppet till 156,4 milj. kr., vilket belopp är avsett att fördelas på följande projekt.

	Beräknad total- kostnad	Återstående kostnad 1.7.1970 (milj. kr.)	Därav under 1970/71
Större fjärrförbindelseanläggningar	177,1	97,0	54,9
Anläggningar för kortväga mellanortsförbindelser	88,9	77,8	67,8
Utökning av telefon- och telegrafutrustning på överdragsstationer	112,1	52,4	33,7
Summa	378,1	227,2	156,4

En specifikation rörande kostnaderna för större fjärrförbindelseanläggningar lämnas i följande sammanställning.

	Beräknad total- kostnad	Återstående kostnad 1.7.1970 (milj. kr.)	Därav under 1970/71
<i>I. Anläggningar som påbörjats</i>			
a) Koaxialanläggningar			
Boden—Luleå	0,6	0,4	0,4
Hudiksvall—Ljusdal	2,4	0,9	0,9
Kristianstad—Karlskrona	10,7	0,6	0,5
Luleå—Älvsbyn—Arvidsjaur	7,4	0,8	0,8
Norrköping—Fårhult—Kalmar	17,1	1,9	0,9
Stockholm—Strängnäs—Norrköping med grenkabel till Eskilstuna	16,0	11,9	10,3
Sundsvall—Skellefteå—Luleå	27,3	17,9	7,8
b) Radiolänkar			
Boden—Överkalix	1,4	0,4	0,4
Falun—Mora	1,7	1,4	1,4
Göteborg—norska gränsen	2,6	2,1	1,6
Göteborg—Malmö	5,2	1,2	1,1
Gällivare—Kiruna—norska gränsen	3,4	0,7	0,7
Mora—Malung—Hagfors	4,3	4,0	1,1
Stockholm—Göteborg	13,9	5,3	4,0
Sundsvall—Umeå—Boden	7,4	4,3	0,6
Sundsvall—Östersund	2,0	0,7	0,4
c) Internationella förbindelser			
Sveriges andel i jordstation för telesatellitförbindelser i Tanum	10,9	7,0	7,0
Andel i telesatelliter (Intelsat)	13,8	6,5	0,5
Summa I	148,1	68,0	40,4

	Beräknad total- kostnad	Återstående kostnad 1.7.1970 (milj. kr.)	Därav under 1970/71
II. Anläggningar avsedda att påbörjas under budgetåret 1970/71			
a) Koaxialanläggningar			
Gudhem—Jönköping.....	0,6	0,6	0,1
Göteborg—Kungälv—Trollhättan.....	2,1	2,1	0,4
Kalmar—Karlskrona.....	4,0	4,0	2,6
Kristianstad—Markaryd.....	2,4	2,4	1,4
Stockholm—Märsta—Uppsala.....	6,1	6,1	2,8
Uppsala—Enköping—Strängnäs.....	5,7	5,7	3,2
Västerås—Örebro (60 MHz).....	2,6	2,6	0,3
b) Radiolänkar			
Göteborg—Tanum.....	2,6	2,6	2,6
Markaryd—Hälsingborg.....	2,9	2,9	1,1
	Summa II	29,0	14,5
	Summa I—II	177,1	54,9

I ovan angivet belopp ingår Sveriges andel av kostnaderna för pågående byggnation av den nordiska jordstationen i Tanum i Bohuslän med 7 milj. kr. Sveriges telefontrafik med utlandet befinner sig i mycket stark utveckling. Det dominerande trafikintresset finns med de nordiska grannländerna och Västeuropa. Automatisering av denna trafik påbörjades år 1965 och har nu fortskridit så långt att abonnenterna i Stockholm, Göteborg och Malmö kan ringa helautomatiskt till Belgien, Danmark, Frankrike, Nederländerna, Norge, Schweiz och Västtyskland (beträffande Göteborg—Västtyskland dock först fr. o. m. februari 1970) hela dygnet samt för Stockholms rikt-nummerområde till Finland och Storbritannien under icke kontorstid.

Under budgetåret 1970/71 skall utbyggnad av en mindre provanläggning av en 60 MHz koaxialanläggning mellan Västerås och Örebro påbörjas. Med utnyttjande av 60 MHz bandbredd i stället för nuvarande 12 MHz kan man per tubpar i en koaxialkabel erhålla ca 10 000 förbindelser gentemot maximalt 2 700 i dagens läge.

Telefon- och telegrafstationer

Det för telefon- och telegrafstationer behövliga beloppet under budgetåret 1970/71 har av televerket beräknats till 165,3 milj. kr., vilket belopp specificeras på följande sätt.

	Beräknad total kostnad	Återstående kostnad 1.7.1970 (milj. kr.)	Därav under 1970/71
Automatisering av telefonstationer.....	9,3	5,3	5,3
Utökning av telefonstationer.....	223,5	175,9	155,3
Telegraf- och telexutrustning.....	6,5	5,3	4,7
Summa	239,3	186,5	165,3

Automatisering av telefonstationer avser bl.a. stationerna i Sorsele och Vittangi i norra teledistriktet. Inom samtliga övriga teledistrikt i landet är automatiseringen avslutad.

Utökning av telefonstationer avser i huvudsak den utbyggnad av befintliga stationer, som är nödvändig för att ta emot tillströmningen av nya abonnenter. I denna grupp ingår även sådan utrustning i de automatiska förmedlingsstationerna, som erfordras för att avverka den automatiska rikstrafiken.

Radioanläggningar för kommersiell trafik

Det för budgetåret 1970/71 under denna rubrik erforderliga beloppet har av televerket beräknats till 9,8 milj. kr., varav 6,0 milj. kr. för fartygsstationer m. m. och 3,8 milj. kr. för pågående ombyggnad av Hörby kortvågsstation.

Av det för fartygsradiostationer m. m. beräknade beloppet av 6,0 milj. kr. beräknas 2,3 milj. kr. behövas för radioinstallationer på kontraherade fartyg. Vidare erfordras 2,1 milj. kr. för fortsatt utbyte av omoderna sändare och diverse moderniserings- och kompletteringsarbeten på de fasta stationerna för radiotelegraf- och radiotelefontrafik med andra länder. Slutligen beräknas 1,6 milj. kr. komma att erfordras för fortsatt rationalisering av kustradiotrafiken. Sålunda avser man bl. a. att upprätta ett nät av VHF-stationer samt vidta diverse moderniserings- och kompletteringsarbeten vid befintliga kuststationer för radiotrafik med fartyg.

Försvarsberedskap

Televerket har lagt fram förslag till olika arbeten, för vilka medelsförbrukningen under budgetåret 1970/71 beräknas uppgå till sammanlagt 11,0 milj. kr. Dessa investeringar bör i sin helhet omedelbart avskrivas genom anslag på driftbudgeten.

Den närmare motiveringen till de föreslagna investeringarna har verket lämnat i en särskild skrivelse den 29 augusti 1969. Med hänsyn till skrivelsens art torde någon närmare redogörelse för innehållet i densamma inte böra lämnas till statsrådsprotokollet. Skrivelsen torde få bringas till riksdagens kännedom i samband med att handlingarna i ärendet ställs till vederbörande utskotts förfogande.

Diverse och oförutsett

Liksom för tidigare budgetår har verket under anslaget Teleanläggningar m. m. föreslagit en delpost för diverse och oförutsett. Denna post har upptagits till 3,0 milj. kr. eller samma belopp som verket enligt bemyndigande av Kungl. Maj:t under budgetåret 1969/70 får ta i anspråk för sådana arbeten och anskaffningar, vilka inte ingår i det av departementschefen förordade investeringsprogrammet.

Televerket har lämnat sedvanlig redogörelse för användningen av anslagsposten under det gångna budgetåret. Redogörelsen torde få bringas till riksdagens kännedom i samband med att handlingarna i ärendet ställs till vederbörande utskotts förfogande.

Remissyttrande

Arbetsmarknadsstyrelsen har avgett det yttrande som redovisats under rubriken Vägväsendet (s. 37).

Departementschefen

För innevarande budgetår uppgår investeringsramen för televerkets investeringar i teleanläggningar till 592,0 milj. kr. För budgetåret 1970/71 har televerket föreslagit en medelsförbrukning av 698,4 milj. kr.

Som framgår av den förut redovisade investeringsplanen för kommunikationsverken har jag tillstyrkt en medelsförbrukning för budgetåret 1970/71 av 592,1 milj. kr. Televerkets nya förvaltningsbyggnader i Farsta färdigställs under innevarande budgetår, vilket medför att något medelsbehov för detta ändamål inte föreligger under budgetåret 1970/71. Den föreslagna medelsförbrukningen innebär därigenom jämfört med den beräknade medelsförbrukningen under budgetåret 1969/70 att beloppet för investeringar i olika slags teleanläggningar ökar med 10,1 milj. kr.

Av följande sammanställning framgår hur televerkets investeringar i teleanläggningar ungefärligt kan beräknas komma att fördela sig på olika ändamål. Sammanställningen visar också utfallet för budgetåret 1968/69 och den beräknade medelsförbrukningen för budgetåret 1969/70.

	1968/69	1969/70	1970/71	
	Utfall	Beräknad	Televerket	Dep.chefen
			(milj. kr.)	
Fastigheter och byggnader.....	77,9	73,9	80,2	62,2
Telefon- och telegrafanläggningar.....	495,3	499,6	594,4	510,9
Radioanläggningar för kommersiell trafik	8,2	8,0	9,8	8,4
Försvarsberedskap.....	8,0	7,5	11,0	7,6
Diverse och oförutsett.....	3,0	3,0	3,0	3,0
	592,4	592,0	698,4	592,1

Bland de nya objekt, som ingår i televerkets investeringsplan och som bör kunna påbörjas under budgetåret 1970/71, kan nämnas ny- och tillbyggnad av telefonstationer i Botkyrka, Bålsta, Göteborg (Hisings-Kärra och Källtorp), Knivsta, Kungsängen och Linköping (Skäggetorp). Vidare bör igångsättning kunna ske av ett antal arbetscentraler och av ett av de två planerade storförråden i Göteborg och Malmö.

I fråga om den fortsatta utbyggnaden av fjärrförbindelsenätet ingår i planerna bl. a. nya koaxialanläggningar på sträckorna Stockholm—Märsta—

Uppsala och Västerås—Örebro och nya radiolänkförbindelser på sträckorna Göteborg—Tanum och Markaryd—Hälsingborg.

Automatiseringen av telefonstationerna fortsätter och under budgetåret 1970/71 påbörjas bl. a. automatiseringen av stationerna i Sorsele och Vitangi. Därefter återstår att automatisera endast ett antal stationer inom Arjeplogs riktnummerområde.

Investeringarna i radioanläggningar för kommersiell trafik avser fortsätta moderniserings- och upprustningsarbeten. I arbetena ingår bl. a. ombyggnaden av Hörby kortvågsstation.

Investeringarna i försvarsberedskapsanläggningar vid televerket torde som vanligt böra omedelbart avskrivas. Chefen för finansdepartementet föreslår därför i annat sammanhang denna dag ett avskrivningsanslag på driftbudgeten av 7,6 milj. kr. för ändamålet. Genom de ordinarie avskrivningar, som beräknas ske under budgetåret 1970/71, kommer televerket att med sina driftintäkter finansiera de övriga investeringarna.

Anslaget till teleanläggningar m. m. torde med beaktande av förefintliga behållningar böra uppföras med 592,1 milj. kr. enligt följande anslagsberäkning. Beloppet har beräknats med hänsyn till att en marginal utöver ramen bör finnas för att möjliggöra en av konjunkturmässiga eller andra särskilda skäl påkallad ökning av medelsförbrukningen.

	milj. kr
Beräknad medelsförbrukning budgetåret 1970/71.....	592,1
10 % marginal	59,2
Avgår beräknad ingående behållning 1.7.1970.....	—59,2
Erforderligt anslag budgetåret 1970/71.....	592,1

Med hänsyn till behovet av rörelsemedel inom televerket och till önskvärdheten av att detta behov tillgodoses på ett sätt som gör att räntefaktorn blir tillräckligt beaktad vid dispositionen av de tillgångar vilka finansieras med rörelsemedel förordar jag slutligen, att maximibeloppet för verkets rörliga kredit i riksgäldskontoret ökas med 75 milj. kr. till 400 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

1. till *Teleanläggningar m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett investeringsanslag av 592 100 000 kr.

2. uppdra åt fullmäktige i riksgäldskontoret att för beredande av ytterligare rörelsemedel åt televerket tillhandahålla verket en från 325 000 000 kr. till 400 000 000 kr. ökad rörlig kredit.

C. Statens järnvägar

Av balansräkningen per den 30 juni 1969 för statens järnvägar framgår, att tillgångarna uppgår till sammanlagt 9 042 milj. kr., varav för affärsbanenätet 4 236,1 milj. kr. belöper på fast egendom, 3 270,9 milj. kr. på rullande materiel och fartyg m. m., 283,9 milj. kr. på inventarier och förråd samt för det ersättningsberättigade nätet 771,7 milj. kr. på fast egendom och 26,5 milj. kr. på inventarier. Återstoden belöper på poster av finansiell natur.

Kapitalbehållningen uppgick den 30 juni 1969 till 2 667,4 milj. kr. Under budgetåret 1968/69 har SJ:s fond ökat med 160,0 milj. kr.

Driftöverskottet under budgetåret 1968/69 utgjorde 5,7 milj. kr. Därvid har ersättningen till SJ för drift av icke lönsamma järnvägslinjer om 205 milj. kr. räknats med som trafikinkomst, lagertillgångarna skrivits upp med 20 milj. kr. och tidigare avsatta pensionsmedel tagits i anspråk med 30 milj. kr.

Statens järnvägar

I skrivelse den 22 augusti 1969 och i anslutning därtill lämnad komplettering har statens järnvägar hemställt om investeringsanslag för budgetåret 1970/71. Vidare har statens järnvägar i skrivelse den 11 juli 1969 hemställt om vissa ändringar i personalförteckningen som kräver riksdagens medgivande.

Järnvägar m. m.

	Ing. behållning	Anslag	Utgift
1968/69	41 915 000	396 600 000	417 374 000
1969/70	21 141 000	382 200 000	1366 500 000
1970/71 statens järnvägar	36 841 000	418 900 000	1414 300 000
departementschefen	36 841 000	367 600 000	1367 600 000

¹ Preliminärt belopp

Utvecklingen av statens järnvägars rörelse m. m.

T r a f i k u t v e c k l i n g

Den svenska industriproduktionens volymmässiga tillväxttakt ökade från 3,1 % år 1967 till 5,4 % år 1968, vilket återspeglades i SJ:s *godstrafik*. Den totala godstransportvolymen uppgick under år 1968 till 13,6 miljarder tonkm, vilket innebär en ökning med 5 % i förhållande till den tidigare rekordnivån från år 1966. I förhållande till år 1967 ökade transportarbetet med 1,1 miljarder tonkm eller med 9 %. Den totala godsmängden ökade under år 1968

med 11 % till sammanlagt 56,6 milj. ton. Den största delen av ökningen föll på lapplandsmalmen, men även vagnslastgodset i övrigt visade en positiv utveckling (4 %). Under 1960-talet har transportarbetets ökningstakt varit snabbare än tidigare och uppgått till i genomsnitt 3,8 % per år. Denna utveckling har burits upp av den goda transportkonjunkturen och möjliggjorts genom utbyggnad av de fasta anläggningarnas kapacitet på affärsbananätet samt utökning och modernisering av lok- och vagnparken.

Järnvägarnas dominans i landtransportarbetet på avstånd över 100 km har successivt avtagit. Järnvägstrafikens relativa andel av samtliga landtransporter med järnväg och lastbilar i yrkesmässig trafik har på dessa avstånd minskat från 95 % år 1950 till 81 % år 1968. Under de senaste tre åren har dock denna förskjutning varit obetydlig.

Under år 1968 steg vagnslasttrafikens volym (tonkm) med 6 % jämfört med föregående år, då trafikutvecklingen var svag på grund av konjunkturdämpningen. Transportkonjunkturen förbättrades markant först mot slutet av år 1968 och förbättringen har fortsatt under år 1969. Med nuvarande tendenser i trafikutvecklingen är det sannolikt att en tillväxttakt av ca 7 % kommer att noteras för hela år 1969.

En växande del av vagnslasttrafiken går till och från utlandet. Utlands-trafiken över färjeleder och landgränser har under 1960-talet volymmässigt ökat med ca 11 % per år. Ökningen mellan åren 1967 och 1968 var drygt 14 %. För närvarande går ungefär en fjärdedel av vagnslasttrafiken på SJ, mätt i tonkm, direkt till och från utlandet. Inkluderas även transportererna av lapplandsmalm blir motsvarande relativa andel 40 %.

Transporterna av lapplandsmalm nådde en ny toppnivå under år 1968. Ökningen mätt i ton och tonkm uppgick till 21 resp. 19 %. Jämförelsen påverkas dock av att produktionen drogs ned kring årsskiftet 1966—1967 på grund av svag efterfrågan och stora lager. Under 1960-talet har ökningen uppgått till ca 6 % per år.

Stycke- och godstrafiken har under senare år haft en påtagligt vikande trend, vilket berott på bl. a. lastbilskonkurrensen samt strukturförändringarna inom näringslivet. Trafikminskningen under år 1968 blev något mindre än tidigare. Under år 1969 har nedgången fortsatt men i lägre takt än under föregående år. För att skapa bättre konkurrensläge för stycke- och godset undersöks övergång till stycke- och godstransport med container. Vidare kommer kunderna att fr. o. m. år 1970 i ökad omfattning erbjudas järnvägstransport med hemforsling. Avgiften härför kommer att innefattas i järnvägsfrakten.

Under den närmaste femårsperioden räknar SJ med en årlig genomsnittlig tillväxt av det totala godstransportarbetet med drygt 5 %, dvs. en större ökning än under de senaste åren. Denna tillväxt är nettoresultatet av ökning för vissa typer av transporter och minskningar för andra. De tillkommande transportererna ger i regel lägre, ibland väsentligt lägre, intäkt per tonkm än de som faller bort. Bland de faktorer som väntas bidra till ökning-

en kan nämnas utrikeshandelns expansion, koncentreringen av hamnrörelsen, koncentrationstendenserna inom den tunga industrin samt övergången från flottning till landtransport av virke.

SJ:s *persontrafik* på järnväg minskade under perioden 1949—1959 trendmässigt med nära 3 % per år. Under första hälften av 1960-talet var persontrafikvolymen på järnväg mätt i personkm i stort sett oförändrad i absoluta tal på grund av att nedgången på korta avstånd kompensades av en ökning i antalet långväga resor. Under de senaste åren har nedgångstendenser ånyo konstaterats, beroende på att även de långväga resorna minskat genom bl. a. konjunkturdämpningen under åren 1966 och 1967 samt ökande konkurrens från inrikesflyget.

Järnvägarnas andel av hela den skattade persontrafikvolymen var 1950 ca 39 %, 1960 ca 12 % och 1967 ca 7 %. En liknande andelsminskning för resor med järnväg har inträffat i alla länder med starkt utvecklad bilism. Sveriges snabbt ökande biltäthet har medfört att trafikminskningen blivit särskilt markant vid de svenska järnvägarna. Däremot har järnvägarnas överföring av trafik från trafiksvaga järnvägslinjer till landsväg haft ringa betydelse.

År 1968 bröts den nedåtgående trenden för antalet resor. Uppgången i resefrekvensen kan dock helt tillskrivas den nytillkomna lokaltrafiken med pendeltåg i storstockholmsområdet vilken ombesörjs på entreprenad för AB Storstockholms Lokaltrafik (SL). Under året präglades reseutvecklingen i övrigt liksom tidigare av ett bortfall av kortväga resor. Bortser man från SL-trafiken minskade resefrekvensen i intervallet 1—49 km med 11 %. Utvecklingen av antalet resor på övriga avstånd upp till 200 km skiljer sig inte nämnvärt från utvecklingen under år 1967. På avstånden mellan 200 och 400 km noteras däremot en sämre utveckling. Den gynnsammaste utvecklingen uppvisade resandetrafiken på avstånd mellan 400 och 700 km, som inkluderar de resefrekventa relationerna Stockholm—Göteborg och Stockholm—Malmö. I dessa har SJ successivt byggt upp en allt högre resestandard, bl. a. med fler och snabbare expresståg.

Resandetågplanen förändrades radikalt vid tidtabellsskiftet den 12 maj 1968. Den nya tågplanen innebar en intensifierad upprustning av fjärrförbindelserna. Antalet snabba fjärrtåg mellan större centra utökades väsentligt samtidigt som åtskilliga kortväga tåg med dålig beläggning ersattes av vägbussar. Omläggningen har medfört betydande förbättringar för de långväga trafikanterna i de stora trafikströmmarna, som är grundvalen i SJ:s persontrafik. Resefrekvensen med expresståg har utvecklats påtagligt gynnsamt. Fr. o. m. hösten 1968 har även utvecklingen av antalet resande i snälltåg tenderat att förbättras.

Under den närmaste femårsperioden räknar SJ med ett fortsatt bortfall av resor från tåg till bilar och bussar på de kortare avstånden upp till 100 å 200 km. På reseavstånden mellan 200 och 600 å 700 km finns betydande

6 — *Bihang till riksdagens protokoll 1970. 1 saml. Nr 1. Bil. 8.*

marknadsgrupper för vilka järnvägen är det bästa färdmedlet. Inom detta avståndsområde har järnvägen därför möjligheter att öka både försäljningsvolym och marknadsandel. Även i vissa relationer på avstånd över 600 à 700 km kan järnvägen möjligen räkna med ökad resefrekvens. En växande andel av de resande på dessa avstånd väntas dock gå över till flyg.

SJ bedriver *tåg- och bilfärjetrafik* över Öresund i samarbete med Danske Statsbaner (DSB). Leden Hälsingborg—Helsingör trafikeras av danska färjor och leden Malmö—Köpenhamn normalt av svensk färja. SJ och Deutsche Reichsbahn (DR) trafikerar gemensamt tåg färjeleden Trelleborg—Sassnitz, vilken numera fått ökad betydelse även för biltrafiken. SJ har dessutom bilfärjetrafik mellan Malmö resp. Trelleborg och Travemünde samt godstrafik på tåg färjeleden Värtan—Nådendal (Finland).

Antalet resor på statsbanornas färjeleder ökade under år 1968 med 2 %. Järnvägsgodstrafiken på färjorna ökade under året med 13 %. Utvecklingen av tåg färjornas persontrafik under de närmaste åren är oviss. Såväl järnvägsgodstrafiken som biltrafiken på färjelederna väntas fortsätta att öka på grund av den växande utrikeshandeln. Järnvägsgodstrafiken på färjorna, som är dimensionerande för färjebehovet, har under de senaste åren ökat med drygt 5 % per år. På längre sikt blir trafiken över Öresund beroende av hur planerna på fasta förbindelser realiserats. Även färjetrafiken Trelleborg—Sassnitz kan förutses bli påverkad härav.

SJ:s *busstrafik* har beräknats öka med ca 5 % under år 1968. Bussarna körde under året totalt 105 milj. km, vilket var 2 % mer än under år 1967. Den 1 februari 1969 övertog SL den busstrafik i storstockholmsområdet som SJ före denna dag bedrev på entreprenad för SL. Denna överlåtelse innebar att antalet bussar och körda busskm minskade med ca 25 %, medan den trafikerade väglängden sjönk med endast 6 %. Den återstående trafiken, som kommer att bli allt mer beroende av glesbygdsutvecklingen, har sedan år 1966 haft en fallande volymtrend trots ökat antal busskm. Sistnämnda ökning är en följd av bl. a. ersättningstrafiken för järnvägstrafik samt ökat antal skolbarnstransporter.

Personal- och produktivitetsutveckling

Till följd av rationaliseringar och strukturförändringar har personalen under de senaste fem åren kunnat minskas med i medeltal ca 1 670 personer eller ca 3 % per år, trots att trafiken ökat.

År	Totalantal anställda i medeltal	Minskning från föregående år	
		Antal	%
1964.....	56 225	2 225	3,9
1965.....	54 166	2 059	3,7
1966.....	52 908	1 258	2,3
1967.....	51 575	1 333	2,5
1968.....	50 132	1 443	2,8

Personalminskningen förutses öka från minimum 1 450 personer under budgetåret 1969/70 till maximum 1 700 personer under budgetåret 1974/75. Från mitten av 1970-talet börjar de stora årskullar, som anställdes under krigsåren, att nå pensionsåldern. Omfattande rationaliseringar måste då ha genomförts för att undvika ett alltför stort rekryteringsbehov, när dessa stora pensionsavgångar sätter in. Under en övergångsperiod medför en sådan forcering av rationaliseringarna vissa svårigheter att bereda all personal meningsfull sysselsättning.

För att man mer noggrannt skall kunna kartlägga förväntade överskott och underskott på personal tillämpas inom SJ sedan någon tid ett system för rullande personalplanering. Systemet bygger på uppgifter om personalbehov och personaltillgång inom olika verksamhetskategorier och geografiska områden. Med ledning av därvid sammanställda uppgifter om personalöverskott och personalunderskott inom olika delar av företaget görs en utjämning genom interna arbetsförmedlingsåtgärder av olika slag. Under tiden juli 1968—april 1969 förekom ca 900 personalomflyttningar inom SJ, varav drygt 500 innebar byte av placeringsort.

Rationaliseringen och konjunkturutvecklingen har i hög grad bidragit till produktivitetens utvecklingen under senare år. De fortgående förändringarna i trafikstrukturen har inneburit att trafikslag som kräver förhållandevis liten personalinsats, exempelvis långväga resor och vagnslasttransporter, ökat i omfattning. Samtidigt har mera personalkrävande transporttjänster, såsom stycke gods- och kortväga persontrafik, minskat.

E k o n o m i s k u t v e c k l i n g

En genomsnittligt högre taxenivå och en förbättrad transportkonjunktur medförde att intäkterna under budgetåret 1968/69 steg med 66 milj. kr. Intäktsökningen räckte dock inte till för att väga upp kostnadsstegringen. Istället försämrades resultatet före vissa bokföringsmässiga dispositioner med 12 milj. kr. Tas hänsyn även till det ökade förräntningskravet försämrades SJ:s ekonomi med 26 milj. kr. Den otillräckliga intäktsökningen sammanhänger även med att det rått överkapacitet på transportmarknaden, vilket haft starkt prispressande verkan.

Personalkostnaderna vid SJ uppgår till ca tre fjärdedelar av de totala kostnaderna. Denna andel är väsentligt högre än de konkurrerande transportföretagens och måste enligt SJ minskas avsevärt för att företaget med en konkurrenskraftig taxesättning skall kunna öka efterfrågan på sina transporttjänster. Vid oförändrad personal skulle SJ:s totala personalkostnader ha stigit med ca 96 milj. kr. från budgetåret 1967/68 till budgetåret 1968/69. Genomförd personalminskning begränsade emellertid ökningen till ca 38 milj. kr.

Driftresultatet för budgetåret 1968/69 visar intäkter om sammanlagt 2 369 milj. kr. (2 303 milj. kr. budgetåret 1967/68), inkl. den av statsmak-

terna anvisade ersättningen om 205 milj. kr. för drift av olönsamma järnvägslinjer. Kostnaderna inkl. ordinarie avskrivningar uppgick till 2 413 milj. kr. (2 335 milj. kr. budgetåret 1967/68). Efter det att 30 milj. kr. tagits i anspråk av tidigare avsatta pensionsmedel och lagertillgångarna skrivits upp med 20 milj. kr. redovisas i bokslutet ett överskott av 6 milj. kr. Förräntningskravet för budgetåret uppgick till 132 milj. kr.

Vid bedömning av den bristande förräntningen bör man enligt SJ beakta vissa olikheter i konkurrensvillkoren såsom företagets onormalt höga pensionsutgifter, dess kostnader för försvarsberedskap, svårigheterna att anpassa personalantalet till behovet, utbildningskostnaderna, merkostnaderna för det s. k. arbetsgivarinträdet enligt lagen om allmän försäkring m. m. Med hänsyn till dessa belastningar och i avvaktan på de riktlinjer m. m., som kan föranledas av affärsverksutredningens förslag hemställer SJ att en temporär, generell nedsättning av förräntningskravet beviljas.

Långsiktig rationalisering

Den helt omarbetade resandetågsplan, som började tillämpas sommaren 1968, har i den lågplan som gäller fr. o. m. sommaren 1969 justerats och kompletterats med ledning av de erfarenheter som gjorts under det gångna året. Den intensifierade satsning på fjärrtrafiken i de mer frekventa relationerna kommer under de närmaste åren att fortsätta genom förbättringar av fjärrtågsplanen och sannolikt även genom kompletteringar av huvudsakligen den långväga busstrafiken. Den på något längre sikt viktigaste åtgärden är att radikalt förkorta restiderna genom att sätta in motorvagnståg för mycket höga hastigheter i relationer där sådan trafik kan bli konkurrenskraftig. Pendeltrafiken med moderna motorvagnsätt, som inleddes på sträckan Södertälje—Stockholm—Kungsängen sommaren 1968, har fr. o. m. sommaren 1969 utökats med sträckan Stockholm—Märsta.

Det sedan flera år bedrivna arbetet med att allmänt höja transportkvaliteten och därmed förbättra SJ:s konkurrenssituation pågår i oförminskad takt. Ett viktigt led i detta arbete är att kraftigt öka möjligheterna att erbjuda trafikanterna transporter från dörr till dörr. SJ:s bedömning är att trafikanternas val av transportmedel i större utsträckning än f. n. kommer att utfalla till fördel för järnvägsalternativet, om denna betjäning kan utökas. Inom styckegodshanteringen pågår prov med utvidgad ortsforsling — en form av från dörr till dörr-betjäning. Provet har slagit väl ut och SJ planerar att under första halvåret 1970 genomföra denna serviceförbättring i ett 40-tal tätorter.

En viktig del i SJ:s rationaliseringsprogram är utbyggnaden av fjärrblockering. Under budgetåret 1968/69 har fjärrblockeringsanläggningar tagits i bruk på sammanlagt 186 km. Totalt har nu 1 571 km av affärsbanenätet försetts med fjärrblockering. Utbyggnaden fortsätter och under de när-

maste två budgetåren beräknas ytterligare 638 km bli färdigställda. — Proven med automatiserad driftkontroll av vagnparkens funktionsduglighet för att upptäcka varmgångstendenser, tjuvbromsning i tåg och lastförskjutning kommer att utökas under budgetåret. Kontrollen syftar till att förenkla vagnsyningspersonalens arbetsuppgifter och öka säkerheten.

Frågan om införande av automatkoppel har i många år diskuterats av de europeiska järnvägsförvaltningarna. Ända sedan järnvägar började byggas i Europa, har lok och vagnar på normalspåriga linjer i regel varit utrustade med sidobuffertar och mellan dessa dragkrokar för ett manuellt betjänat koppel. Rangeringsarbetet har härigenom blivit tungt, obekvämt och riskfyllt. Nackdelarna har varit så framträdande att åtskilliga järnvägsförvaltningar sedan länge övergått till s. k. centralkoppel. Vanligen förekommande typer av centralkoppel kopplar dock icke tryckluftsledningarna för bromsanordningar eller elledningar. De automatkoppel, som nu prövas för de europeiska järnvägarna, kopplar dessa ledningar utan personell medverkan.

Fördelarna med automatkoppel är:

— ett tungt, obekvämt och riskfyllt arbetsmoment utgår, vilket kan underlätta rekrytering av personal i yttertjänst

— bangårdspersonal sparas genom tidsvinster vid kopplingsoperationer

— kapaciteten ökar på de större bangårdarna genom snabbare växling, tågbildning och tågupplösning

— större tågvikter kan bli möjliga, vilket medför färre antal tåg och större linjekapacitet (begränsas dock av befintliga mötesspårängder).

Nackdelarna är:

— stort kapitalbehov, vilket kan förorsaka problem med finansieringen och medför att andra angelägna rationaliseringar får stå tillbaka

— övergångssvårigheter av teknisk, säkerhetsmässig och kommersiell natur.

Internationella järnvägsunionen, UIC, i vilken Sverige är medlem, har utarbetat ett programförslag för ett internationellt införande av automatkoppel. Programförslaget innehåller två alternativa tidpunkter för buffertborttagning, nämligen år 1980 och år 1990. Gemensamt för båda alternativen är en samtidig utrustning med automatkoppel av godsvagnar för internationell trafik under påsken 1976. Det innebär för SJ att 50—60 % av godsvagnsparken eller ca 25 000 godsvagnar då skulle vara utrustade med automatkoppel.

Vissa förberedelser har redan vidtagits inom SJ. Omkring 3 600 nya fordon har vid tillverkningen förberetts för montering av automatkoppel och dessutom har ca 800 äldre vagnar förberetts på SJ:s egna verkstäder. Före påsken 1976 beräknas ytterligare 15 000 à 20 000 fordon vara förberedda för automatkoppelinbyggnad. Totalt beräknas hela omställningen till automatkoppel vid 1969 års löne- och prisnivå kräva en kapitalinsats under åren

fram till år 1990 av ca 400 milj. kr.

Kombinerade transporter järnväg—bil i transportföretagets regi får ökad betydelse. Förutsättningarna för sådana transporter har tidigare inte varit så gynnsamma till följd av att överföringen av godset mellan trafikmedlen varit alltför tids- och kostnadskrävande. Genom containertrafik kan överföringen ordnas på ett rationellt sätt. SJ satsar därför på snabbast möjliga omställning för att i större skala utnyttja de fördelar den nya tekniken ger. För närvarande bedrivs regelbunden containertrafik mellan terminaler i Stockholm, Göteborg, Malmö och Örebro. Under budgetåren 1969/70—1971/72 kommer containerterminaler att successivt tas i bruk på ytterligare 12 platser. Mellan terminalerna i Stockholm och Göteborg transporterades under år 1968 ca 2 600 lastbilsläpvagnar och 3 700 containers. Under första halvåret 1969 var motsvarande antal 2 100 resp. 3 300.

Containertekniken kommer att provas även i styckeagodstrafiken. Proven, som skall göras i jönköpingsregionen, beräknas kunna startas i början av år 1972. Ger proven förväntade resultat, kommer styckeagodstrafiken att successivt containeriseras.

En utredning om de tekniska möjligheterna att köra motorvagnståg med mycket hög hastighet, 220 km/tim, pågår för närvarande vid SJ. Målsättningen är att köra med stor hastighet utan omfattande ombyggnad av spåret. I stället skall den rullande materielen konstrueras så att den även vid de höga hastigheterna passar det spår som finns. Bl. a. krävs goda dynamiska egenskaper hos fordonen samt utrustning som automatiskt lutar vagnskorgarna inåt i kurvorna.

Andra rationaliseringsåtgärder är nedläggning av icke lönsamma järnvägslinjer och stationer, omlokalisering av maskintjänsten, mekanisering av terminalarbetet genom fjärrstyrning av växellok och målbromsning på rangerbangårdar, förstärkning av spår och kontaktledningar, mekanisering och motorisering av banunderhållet samt modernisering och utökning av de tekniska hjälpmedlen för snöröjning. I utvecklingsprogrammet ingår också införande av prestationslön, linjeradio, växlingsradio och automatisk övervakning av tågens hastighet.

Medelsförbrukning under budgetåren 1968/69—1970/71

I prop. 1968: 1 angavs en investeringsram av 398,5 milj. kr. för *budgetåret 1968/69*, vilken fastställdes av Kungl. Maj:t den 3 maj 1968. Genom beslut den 17 maj 1968 höjde Kungl. Maj:t investeringsramen till 398,8 milj. kr. I samråd med AMS har SJ enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande lagt ut beställningar på verkstadsprodukter för sammanlagt 18,7 milj. kr. Den beställda materielen skulle normalt ha inköpts under budgetåret 1969/70 och tiden därefter. Kungl. Maj:t har den 6 december 1968 föreskrivit att nämnda

kostnad skall belasta budgetåret 1968/69 samt medgett en häremot svarande vidgning av investeringsramen. Den för budgetåret medgivna ramen uppgick därefter till 417,5 milj. kr. De redovisade investeringsutgifterna under budgetåret uppgick till 417,4 milj. kr.

I prop. 1969: 1 har för budgetåret 1969/70 angivits en investeringsram av 366,5 milj. kr., vilken fastställdes av Kungl. Maj:t den 29 maj 1969. SJ räknar med en medelsförbrukning motsvarande detta belopp.

För budgetåret 1970/71 har SJ beräknat medelsförbrukningen till 414,3 milj. kr., vilket är 47,8 milj. kr. mer än den fastställda investeringsramen för innevarande budgetår.

Investeringsprogram

I planerna för budgetåren 1970/71—1974/75 ingår fem mycket kapitalkrävande objekt, nämligen en avsevärt forcerad utbyggnad av fjärrblockering, införande av automatkoppel, byggande av järnvägstunnel Hälsingborg—Helsingör, anläggning av automatisk hastighetsövervakning samt en väsentlig höjning av tåghastigheten för motorvagnståg. I fråga om de snabba motorvagnstågen, den automatiska hastighetsövervakningen och tunneln Hälsingborg—Helsingör ligger huvuddelen av kapitalbehovet efter budgetåret 1974/75.

I följande tabell visas kapitalbehovet för angivna investeringar i relation till den beräknade totala investeringsvolymen för perioden.

	1970/71	1971/72	1972/73	1973/74	1974/75
	milj. kr				
Total medelsförbrukning	414	477	486	500	565
SL	75	40	20	—	—
SJ exkl. SL	339	437	466	500	565
Härav för					
— fjärrblockering	18	39	47	44	41
— automatkoppel	8	15	20	23	28
— järnvägstunnel Hälsingborg—Helsingör .	2	8	8	10	60
— automatisk hastighetsövervakning	1	1	—	—	25
— höjning av tåghastigheten i persontrafik					
fasta anläggningar	—	2	10	30	40
motorvagnar	3	4	7	7	—

Av följande sammanställning framgår total faktisk resp. beräknad medelsförbrukning budgetåren 1968/69—1970/71. Den beräknade medelsförbrukningen budgetåret 1970/71 avseende järnvägslinjer för vilkas drift SJ erhåller ersättning av statsmedel — ersättningsberättigade banor — redovisas särskilt.

168 Statsverkspropositionen år 1970: Bil. 8: Kommunikationsdepartementet

	Faktisk utgift 1968/69	Beräknad utgift		Varav för ersättnings- berättigade banor
		1969/70	1970/71	
tusental kr.				
<i>Bana och byggnader</i>				
Bangårdar.....	14 628	10 200	15 800	3 052
Dubbelspår och linjeomläggning.....	45	—	400	
Förstärkning av spåröverbyggnaden....	26 503	22 000	24 000	2 997
Broar m. m.	3 908	5 900	6 300	330
Husbyggnader.....	19 182	14 600	6 200	424
Lokstationer och driftverkstäder.....	3 506	2 700	600	
Huvudverkstäder.....	1 488	2 300	4 100	
Huvudförråd.....	496	300	500	
Mindre arbeten.....	—	4 600	4 000	
Summa	69 756	62 600	61 900	6 803
 <i>Nybyggnad och ombyggnad av järnvägs- linjer.....</i>				
	194	1 000	2 500	500
 <i>Elektriska anläggningar</i>				
Signalsäkerhetsanläggningar.....	17 001	22 800	26 100	633
Vägskyddsanläggningar.....	6 292	14 500	7 000	935
Teleanläggningar.....	15 212	17 800	16 700	576
Anläggningar för elektrisk tågdrift.....	16 190	22 800	24 000	651
Mindre arbeten m. m.	—1 341	1 000	1 000	750
Summa	53 354	68 900	74 800	3 545
 <i>Rullande materiel och sjöfartsmateriel</i>				
Dragkraft.....	44 967	53 900	57 600	
Motorvagnar och släpvagnar.....	—	3 000	13 100	
Person-, post- och resgodsvagnar.....	1 246	—	1 000	
Godsvagnar.....	30 993	30 100	39 100	
Tjänstefordon.....	622	2 200	2 300	
Ombyggnad av rullande materiel m. m. .	19 345	20 000	22 500	
Sjöfartsmateriel.....	63	1 400	5 000	
Summa	97 236	110 600	140 600	
 <i>Billtrafik</i>				
Garage och verkstäder m. m.	182	500	200	
Bilmateriel.....	21 869	16 700	18 500	
Förvärv av billinjer.....	—	—	—	
Summa	22 051	17 200	18 700	
 <i>Försvarsberedskap vid statens järnvägar ..</i>				
<i>Inventarier m. m.</i>	2 244	2 300	3 500	
<i>Diverse och oförutsett ..</i>	16 635	20 100	23 700	3 540
<i>Storstockholms lokaltrafik ..</i>	7 738	11 000	13 200	700
<i>Återbetalning till AMS av förskottrade medel.....</i>	129 430	72 800	75 400	
	18 736	—	—	
Totalsumma	417 374	366 500	414 300	15 088

¹ Bidrag (2,5 milj. kr.) för högertrafikarbeten år 1967 har krediterats. Bruttoinvesteringen uppgår därför till 7,0 milj. kr.

SJ anför följande rörande de olika objektsgrupperna.

B a n g å r d a r

För budgetåret 1970/71 beräknas det totala medelsbehovet uppgå till 15,8 milj. kr. Härav avser 12,2 milj. kr. tidigare anmälda arbeten som pågår eller kommer att igångsättas under innevarande budgetår. För nya arbeten beräknas en medelsförbrukning av 3,6 milj. kr.

På rangerbangården i Sävenäs planeras utbyggnad av en målbromsanläggning på ett spårknippe om åtta spår. Anläggningen hindrar vagnarna att stöta samman alltför hårt eller att stanna för tidigt. Erfarenheterna av tidigare anläggning i Sävenäs är mycket goda. Den nu planerade anläggningskostnaden beräknas till 1,3 milj. kr. och medelsförbrukningen under budgetåret 1970/71 till 0,2 milj. kr.

Avtal om transport av rundvirke från Dalälvens flottningsområde har nu träffats mellan SJ och berörda skogsbolag. Flottningen kommer att upphöra efter 1970 års flottningssäsong och järnvägstransporterna beräknas starta i maj 1970 för att nå den planerade omfattningen 1,2 milj. ton/år under år 1971. Av det beräknade investeringsbeloppet, 4,3 milj. kr., har 0,2 milj. kr. tagits i anspråk för vissa materialanskaffningar under budgetåret 1968/69. Återstående medelsförbrukning, 4,1 milj. kr., beräknas helt falla på budgetåret 1969/70.

Bangårdsutbyggnad och industrispår planeras i Iggesund. Anläggningarna sammanhänger med en omfattande produktionsökning vid Iggesunds bruk. Den härav föranledda ökningen av järnvägstransporterna beräknas uppgå till 350 000—400 000 ton per år. Investeringen i Iggesund planeras komma att igångsättas redan under innevarande budgetår, då medelsförbrukningen beräknas till 1,3 milj. kr.

Viss bangårdsombyggnad med linjeomläggning och nytt relästallverk planeras i Bastuträsk. Det totala investeringsbeloppet beräknas uppgå till ca 1,6 milj. kr., varav 0,5 milj. kr. hänför sig till budgetåret 1970/71.

Kungl. Maj:t har tidigare medgett att SJ inom ramen för den för budgetåret 1968/69 medgivna medelsförbrukningen fick ta i anspråk 2,4 milj. kr. för utbyggnad av containerterminaler i Malmö, Örebro och Solna. Tidigare har anlagts en terminal i Göteborg. SJ har fattat ett principbeslut om att utöka antalet containerterminaler till 16. I första hand planeras fem nya terminaler byggas i Norrköping, Västerås, Gävle, Sundsvall och Umeå. Terminalerna i Norrköping och Sundsvall bedöms så angelägna att arbetet beräknas komma att påbörjas redan under innevarande budgetår. Den totala anläggningskostnaden beräknas till 2,5 milj. kr. och medelsförbrukningen under budgetåret 1970/71 till 1,5 milj. kr.

D u b b e l s p å r o c h l i n j e o m l ä g g n i n g a r

Den angivna medelsförbrukningen 0,4 milj. kr. avser SJ:s bidrag till tidigare anmält arbete i Trelleborg.

Förstärkning av spåröverbyggnaden

På vissa delar av huvudlinjerna Katrineholm—Malmö och Göteborg—Malmö finns ännu 43 kg/m räler. Med hänsyn till förslitning och trafikbelastning bör dessa bytas ut mot nya 50 kg/m räler. Även på linjerna Mjölby—Krylbo, Uppsala—Krylbo—Boden, Stockholm—Västerås, Storvik—Falun och Kil—Mellerud pågår inläggning av 50 kg/m räler. På linjer söder om Långsele sammansvetsas rälererna till skarvfria spår. Frigjorda räler justeras och används i mån av behov på mindre starkt trafikerade linjer, vilket i regel innebär en förstärkning av spåröverbyggnaden. Härigenom kan tyngre diesellok användas och godsvagnar framföras med högre hastighet eller med fullt utnyttjad lastkapacitet, motsvarande 20 tons axeltryck. Medelsförbrukningen har beräknats till 24 milj. kr.

Broar m. m.

Av den beräknade medelsförbrukningen 6,3 milj. kr. avser 2,6 milj. kr. nya arbeten. Bland nya större arbeten kan nämnas förstärkning av Brunsbergstunneln på linjen Kil—Charlottenberg. Investeringsbeloppet uppgår till 1,2 milj. kr., varav 0,5 milj. kr. upptagits på budgetåret 1970/71. Det har bl. a. bedömts nödvändigt att göra utsprängningar i tunneltaket och förstärka detta med betongvalv. Det kan eventuellt bli nödvändigt att påbörja förstärkningsarbetena redan innevarande budgetår.

Husbyggnader

SJ beräknar den totala medelsförbrukningen till 6,2 milj. kr. Huvuddelen eller 4,3 milj. kr. hänför sig till förut anmälda företag, bl. a. godsmagasin i Landskrona, Karlstad och Luleå, tillbyggnad av ilgodsbyggnaden i Stockholm, rälsjusteringsanläggning i Sannahed samt expeditions-, verkstads- och förrådslokaler för banavdelningen i Hälsingborg, Västberga, Gävle och Mellansel.

För nya arbeten förutses ett medelsbehov av 1,9 milj. kr. Bland dessa kan nämnas ny containerterminal i Nässjö för stycke gods. SJ har fattat principbeslut om att jönköpingsregionblocket på prov skall fungera som ett containeriserat transportsystem med Jönköping, Nässjö och Tranås som forslingsknutpunkter. Den nya terminalen skall utformas för containertrafik men konstrueras så att den lätt kan byggas om för konventionell trafik. Totalkostnaden för terminalen har beräknats till 5 milj. kr., varav 0,5 milj. kr. hänför sig till budgetåret 1970/71. Ny skolbyggnad avsedd för SJ:s signal- och teleskolor planeras i Ängelholm. Totalkostnaden har beräknats till 4,8 milj. kr., varav 0,5 milj. kr. för budgetåret 1970/71. I Gävle planeras ett nytt järnvägsmuseum. För detta ändamål skall de gamla lokstallarna med tillhörande byggnader byggas om. SJ har flera från museal synpunkt värdefulla fordon, vilka hittills varit inrymda i gamla lok- och vagnhallen i Tom-

teboda. Denna byggnad ligger på mark som behöver tas i anspråk för annat ändamål.

Lokstationer och driftverkstäder

Den totala medelsförbrukningen uppgår till 0,6 milj. kr. I Sävenäs och Kiruna planeras loktvättanläggningar och avloppsrening.

Huvudverkstäder

Av den beräknade medelsförbrukningen om 4,1 milj. kr. hänför sig 3,9 milj. kr. till nya arbeten. I Notviken planeras om- och tillbyggnad av vagnverkstaden. Anläggningen erfordras för att klara framtida underhållsarbeten på dels de äldre treaxliga malmvagnarna, dels de successivt anskaffade nya boggimalmvagnarna. Investeringsbeloppet uppgår till 2 milj. kr., varav 1 milj. kr. beräknas åtgå under budgetåret 1970/71.

För huvudverkstäderna har utarbetats en strukturrationaliseringsplan, som innebär en genomgripande förändring av den framtida verksamheten beträffande de båda största verkstäderna i Örebro resp. Malmö, men även berör övriga verkstäder. Rationaliseringsåtgärderna beräknas ge en mycket god lönsamhet. Genomförandet kommer eventuellt att påbörjas under budgetåret 1969/70. För budgetåret 1970/71 har upptagits 1 milj. kr. för huvudverkstaden i Malmö.

Huvudförråd

Den totala medelsförbrukningen för budgetåret beräknas till 0,5 milj. kr. Det enda större arbete som planeras är ny förrådsbyggnad i Notviken.

Mindre arbeten

Arbetena avser ett antal objekt som var för sig kostar högst 0,1 milj. kr.

Nybyggnad och ombyggnad av järnvägslinjer

De svenska och danska järnvägsförvaltningarna har under våren 1969 arbetat med frågan om fast förbindelse över Öresund. Därvid har förvaltningarna enats om att föreslå sina resp. regeringar att en enkelspårig järnvägstunnel så snart som möjligt kommer till stånd. En sådan tunnel torde kunna vara klar under slutet av 1970-talet. Anläggningskostnaden har beräknats till 550 milj. kr. Frågan om hur stor del av anläggningskostnaderna som SJ skall svara för kommer att bli föremål för förhandlingar. För huvudsakligen grundundersökningar både i Öresund och på land bedömer SJ att 2 milj. kr. behöver tas i anspråk under budgetåret 1970/71.

Breddning planeras av bandelen Gimo—Hargshamn. Malmtransporterna på bandelen Dannemora—Hargshamn kommer genom produktionsökning vid Dannemora Gruvor att öka väsentligt. I en sådan situation ställer sig normalspårsdrift fördelaktigare än fortsatt smalspårsdrift. För att man

skall undvika en eljest erforderlig omgående upprustning av smalspåret måste breddningsarbetet påbörjas redan under innevarande budgetår. Kostnaderna härför uppgår till 1,5 milj. kr., varav 1,0 milj. kr. budgetåret 1969/70 och 0,5 milj. kr. budgetåret 1970/71.

Signalsäkerhetsanläggningar

Av den beräknade medelsförbrukningen på 26 milj. kr. avser 25 milj. kr. tidigare anmälda arbeten.

Tidigare anmälda större arbeten omfattar bl. a. fjärrblockeringsanläggningar på sträckorna Södertälje—Katrineholm, Uppsala—Märsta, Enköping—Kungsängen, Ockelbo—Ljusdal, Vännäs—Jörn, Hässleholm—Ramlösa, Malmö—Trelleborg, Göteborg—Mellerud, Hallsberg—Mjölby, Krylbo—Ockelbo, Jörn—Boden samt ombyggnad av linjeblockeringen Hallsberg—Örebro. Vidare kan nämnas signalställverk i Trelleborg, Hässleholm, Falkenberg, Nässjö, Karlstad, Ludvika och Ånge, prov med automatisk hastighetsövervakning på sträckan Hallsberg—Töreboda samt åtgärder mot störningar på SJ:s signalanläggningar förorsakade av tyristorlok.

Bland större nya arbeten kan nämnas fjärrblockering Ånge—Sundsvall och fjärrblockeringscentral i Göteborg.

Vägskyddsanläggningar

Till säkerhetsanordningar vid oskyddade plankorsningar och ändringar av säkerhetsanordningar för ökat skydd beräknas åtgå 0,3 milj. kr. budgetåret 1969/70 och 3,0 milj. kr. budgetåret 1970/71. Kostnaderna för övriga vägskyddsanläggningar beräknas uppgå till 4,2 milj. kr. budgetåret 1969/70 och 4,0 milj. kr. budgetåret 1970/71. Häri ingår bl. a. kostnader för fortsatt automatisering av skyddsanordningar i samband med att fjärrblockering installeras på huvudlinjerna.

Teleanläggningar

Av den beräknade medelsförbrukningen 16,7 milj. kr. avser 12,1 milj. kr. tidigare anmälda arbeten. Bland dessa kan nämnas utrustning för SJ:s automatiska platsbokning, linjeradio Stockholm—Göteborg och Kiruna—Gällivare—Luleå, utbyggnad och upprustning av fjärrskriftsanläggningar samt åtgärder mot störningar på teleanläggningar.

Ett nytt objekt är automatisering och utbyggnad av fjärrskriftsnätet vilket möjliggör en angelägen förenkling och uppsnabbning av telegramtrafiken. Totalkostnaden beräknas till 8,9 milj. kr. varav 1,3 milj. kr. behövs under budgetåret 1970/71.

Anläggningar för elektrisk tågdrift

Pågående eller tidigare anmälda arbeten upptas av SJ till 18,1 milj. kr. Bland objekten kan nämnas anskaffning av nya omformaraggregat, moder-

nisering av äldre aggregat, anpassning av omformarstationer för större aggregat och komplettering av reläskydd, förstärkning och utbyggnad av matarledningar från Vännäs omformarstation, standardhöjning av kontaktledningen Järna—Alingsås och Katrineholm—Malmö, dubbling av återledningen Södertälje—Göteborg, Katrineholm—Malmö och Almedal—Åstorp, ombyggnad av hjälpkraftledningen Katrineholm—Hässleholm och Södertälje—Alingsås samt fortsatt installation av elvärme i spårväxlar.

För nya arbeten beräknas 5,9 milj. kr. Bl. a. planerar SJ att inköpa fyra omformaraggregat för ett totalt investeringsbelopp av 12,0 milj. kr., varav 1,5 milj. kr. beräknas falla på budgetåret 1970/71. Vidare planeras dubbling av kontaktledningens återledning på vissa hårt belastade sträckor framförallt huvudlinjen till Norrland. Åtgärderna erfordras bl. a. för att spänningen skall räcka till för fullt utnyttjande av lokens dragkraft. Totalkostnaden har beräknats till 18,5 milj. kr. och kostnaden för budgetåret 1970/71 till 1,6 milj. kr.

M i n d r e a r b e t e n m . m .

Medelsförbrukningen avser ett antal objekt som var för sig kostar högst 0,1 milj. kr.

D r a g k r a f t

Av den för budgetåret 1970/71 beräknade medelsförbrukningen om 57,6 milj. kr. avser 36,9 milj. kr. tidigare anmälda beställningar.

SJ har gjort två beställningar av ellok av s. k. Rc-typ, en beställning om 20 lok som levererades under åren 1967 och 1968 samt en beställning om 40 lok. Leveransen av de 40 loken pågår och beräknas vara avslutad vid utgången av år 1970. Antalet resandetåg av expresstågskarakter kommer att öka medan antalet övriga resandetåg efter hand minskas. För att skapa förutsättningar för planerade prov med större tågastighet i expresståg kommer tio av dessa lok att vara utväxlade för en hastighet av 160 km/tim. SJ planerar att under några år inköpa 15—20 Rc-lok per år. En ny beställning omfattande 20 Rc-lok kommer därför att göras för leverans under år 1971.

Leverans av 25 beställda diesellok pågår för närvarande. För att täcka behovet vid väntad ökning av godstrafiken samt för att ersätta ett mindre antal äldre diesellok planeras en beställning av ytterligare 25 lok. Några nya beställningar av malmtågslok planeras inte under budgetåret.

M o t o r v a g n a r o c h s l ä p v a g n a r

SJ planerar att för en total investeringskostnad av 27 milj. kr. inköpa motorvagnar för persontrafik mellan större städer och orter, s. k. intercitytrafik. Investeringsbeloppet hänför sig till perioden 1969/70—1971/72. SJ:s

planer går ut på att på prov genomföra en varannantimmestrafik runt Mälaren i båda riktningarna.

Av medelsförbrukningen budgetåret 1970/71 avses 3 milj. kr. komma att reserveras för en första utveckling av en ny motorvagnstyp, som är avsedd för mycket höga hastigheter, 220 km/tim och eventuellt däröver. En sådan vagnstyp måste bl. a. automatiskt kunna luta vagnkorgen inåt i kurvorna.

Person-, post- och resgodsvagnar

Den för budgetåret 1970/71 upptagna medelsförbrukningen, 1 milj. kr., sammanhänger med en tidigare beställning av 10 sovvagnar med fler kupéer än de nuvarande vagnarna har. Varje kupé är utrustad med högst två bäddar. Dessa vagnar beräknas i serieproduktion kosta ca 1 milj. kr. per styck.

Godsvagnar

För budgetåret 1970/71 beräknas en medelsförbrukning av 39,1 milj. kr., varav 32,8 milj. kr. för nya beställningar. SJ:s godsvagnspark (normalspår) uppgår till drygt 47 000, därav 4 350 malmvagnar. Ett stort antal vagnar i godsvagnsparken har under senare år slopats och ersatts med modernare vagnar, i regel med största tillåtna hastighet 90 km/tim. Denna ersättningsanskaffning måste fortsätta i ungefär samma takt även under budgetåren 1969/70 och 1970/71. Därtill kommer att flottningens upphörande i en del älvar kommer att öka behovet av öppna vagnar. I augusti 1969 var ca 400 godsvagnar och 200 malmvagnar beställda. Under budgetåret 1969/70 kommer ca 250 godsvagnar och 400 malmvagnar att beställas.

Under budgetåret 1970/71 planerar SJ att beställa 200 slutna vagnar för transport av bl. a. papper, massa och board. För att underlätta lastning och lossning av sådant gods har dessa vagnar bredare lastöppning än konventionella vagnar. I slutet av år 1970 och i början av år 1971 kommer vidare 500 öppna vagnar att beställas samt ett mindre antal specialvagnar, bl. a. för transport av tjockflytande oljor.

Tjänstefordon

Hela den planerade medelsförbrukningen om 2,3 milj. kr. hänför sig till nya beställningar. En ny kranvagn med stationeringsort Boden för tyngre lyft vid lågmissöden har beställts. Bland de planerade beställningarna kan nämnas en ny mätvagn för svagströmsmätningar. Vagnen kostar i anskaffning 1,5 milj. kr., varav 1,3 milj. kr. faller på budgetåret 1970/71.

Ombyggnad av rullande materiel m. m.

Den totala medelsförbrukningen för budgetåret 1970/71 har beräknats till 22,5 milj. kr., varav för förberedelser för automatkoppel 7,5 milj. kr. Ombyggnadsarbetena i övrigt syftar till att minska underhållskostnaderna, öka kapaciteten och anpassa materielen till nya transporttekniska krav.

Sjöfartsmateriel

Järnvägsgodsfärjeleden mellan Sverige och Finland (Värtan—Nådendal) öppnades våren 1967 och trafiken har upprätthållits först med tåg färjan »Starke» och sedan med »Drottningen». SJ har tidigare anmält planer på att anskaffa en ny färja för denna led. Tillgänglig kapacitet på Finlandsleden är i dag i stort sett helt utnyttjad och ytterligare trafik förväntas.

Behovet av en ny färja orsakas inte enbart av trafiken på Finlandsleden utan även av den tilltagande godstrafiken på kontinenten och nödvändigheten av att snarast utmönstra tåg färjan Starke. Projekteringsarbetet för den nya färjan kommer att påbörjas under innevarande budgetår. Härför har avsatts 0,5 milj. kr. Huvuddelen av kostnaderna som beräknas till storleksordningen 30 milj. kr. kommer att falla på budgetåren 1970/71 och 1971/72. För budgetåret 1970/71 har upptagits 5,0 milj. kr.

Garage och verkstäder

Endast några mindre arbeten planeras.

Bilmateriel och förvärv av billinjer

De senaste årens erfarenheter har visat att det från flera synpunkter är fördelaktigt att beställa vägbussar i större serier än vad som svarar mot ett års behov. SJ avser därför att göra en ny flerårsupphandling, omfattande de två budgetåren 1970/71 och 1971/72. För denna upphandling, som omfattar 240 bussar, har beräknats ett medelsbehov av 18,5 milj. kr. budgetåret 1970/71 och 19,4 milj. kr. budgetåret 1971/72.

Försvarsberedskap

Medelsförbrukningen under budgetåret 1970/71 beräknas till 3,5 milj. kr.

I särskild skrivelse den 12 september 1969 har SJ redovisat de planerade investeringarna för försvarsberedskapsändamål. Med hänsyn till skrivelsens art torde någon redogörelse för innehållet inte böra lämnas till statsrådsprotokollet. Skrivelsen torde få bringas till riksdagens kännedom i samband med att handlingarna i ärendet ställs till vederbörande utskotts förfogande.

SJ hemställer, att för avskrivning av investeringarna för försvarsberedskap måtte anvisas ett anslag på driftbudgeten av 3,5 milj. kr.

Inventarier m. m.

Den för budgetåret 1969/70 beräknade medelsförbrukningen om 23,7 milj. kr. avser bl. a. anskaffning av skåp- och lastbilar, arbets- och transportredskap, truckar, traktorer, containers, biljetmaskiner och kassaapparater, verkstadsmaskiner samt lastningskranar. Alla dessa anskaffningar möjliggör rationalisering av driften och underhållsarbetet samt förbättrar SJ:s service.

Diverse och oförutsett

Den totala medelsförbrukningen under budgetåret 1970/71 har beräknats till 13,2 milj. kr., varav 7,0 milj. kr. avser dels återanskaffning eller reparation av SJ:s anläggningar, som förstörts eller skadats genom olyckshändelser, dels oförutsedda arbeten och anskaffningar utanför investeringsprogrammet.

SJ räknar vidare med att behöva disponera 5,0 milj. kr. för nyteckning av aktier i ett dotterbolag. För nyteckning av aktier i ett europeiskt finansieringsinstitut för järnvägsförvaltningar, EUROFIMA, erfordras 1,2 milj. kr. budgetåret 1970/71. EUROFIMA har för avsikt att öka aktiekapitalet från 100 till 300 milj. SFr. SJ har nu 2 % av aktierna, vilket är en minimigräns för representation i bolagets styrelse. SJ planerar att behålla oförändrad relativ andel av aktiekapitalet. Detta kräver ett investeringsbelopp av 4,8 milj. kr. En fjärdedel av nyteckningen skall betalas under budgetåret 1970/71.

Storstockholms lokaltrafik

Investeringarna för Storstockholms lokaltrafik under perioden 1965/66—1970/71 framgår av följande tabell.

	Faktisk utgift				Beräknad utgift	
	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69	1969/70	1970/71
			(milj. kr.)			
Fasta anläggningar.....	4,4	32,6	61,5	64,6	52,5	60,0
Rullande materiel.....	4,6	20,7	55,3	64,8	20,3	15,4
	9,0	53,3	116,8	129,4	72,8	75,4

Redogörelse för SJ:s åtagande m. m. ifråga om dessa investeringar har lämnats i prop. 1966: 1 (bil. 8 s. 278—280).

Den 1 juni 1969 insattes moderna pendeltåg på sträckan Stockholm—Märsta. Därmed är pendeltrafiken igång på sträckorna Märsta—Södertälje och Stockholm—Kungsängen. Arbetet med de fasta anläggningarna på dessa sträckor pågår emellertid fortfarande. De största ännu inte avslutade arbetena är ombyggnaden av bangårdarna i Älvsjö och Karlberg samt pendeltågstunnlarna mellan Karlberg och Stockholm C. För sträckan (Stockholm)—Älvsjö—Västerhaninge pågår planerings- och projekteringsarbetet.

Investeringarna i fasta anläggningar för Storstockholms lokaltrafik beräknas vara avslutade under budgetåret 1972/73.

Avskrivning av investeringar i ersättningsberättigade järnvägslinjer

För budgetåret 1970/71 beräknar SJ investeringarna i fasta anläggningar och inventarier på det ersättningsberättigade järnvägsnätet till 15,1 milj. kr. Beloppets fördelning på olika objektsgrupper framgår av i det föregående redovisad sammanställning (s. 168) och följande.

	milj. kr.
1. Anläggningar som inte berör affärsbanenätet.....	11,5
2. Anläggningar vid gränsstationer mellan det ersättningsberättigade nätet och affärsbanenätet.....	3,5
3. För hela SJ gemensamma anläggningar.....	0,1
	15,1

Angivna belopp är inte inräknade i den begärda driftersättningen för budgetåret 1970/71. SJ begär därför ett anslag på driftbudgeten av 15,1 milj. kr. för avskrivning av investeringar i ersättningsberättigade järnvägslinjer.

Överföring av medel inom värdeminskningskontot

För att möjliggöra en utjämning i tiden av SJ:s pensionsförpliktelser har SJ för vart och ett av budgetåren 1964/65—1969/70 bemyndigats att vid behov inom värdeminskningskontot föra över högst 30 milj. kr. från delkontot för pensionsförpliktelser till slopningskontot. SJ hemställer att sådant medgivande lämnas även för budgetåret 1970/71.

Inrättande resp. indragning av vissa tjänster

Statens järnvägar har hemställt om bl. a. följande ändringar i verkets personalförteckning att gälla fr. o. m. den 1 juli 1970.

Lönegrad	Tjänst	Ökning (+) resp. minskning (—)
	<i>Ordinarie tjänster</i>	
Cp 3	Distriktschef	— 1
	Teknisk direktör	— 2
Cp 2	Byråchef	— 1
	Överingenjör	— 2
Cp 1	Överingenjör	— 1
	<i>Extra ordinarie tjänster</i>	
Ce 2	Överingenjör	+ 3

I enlighet med Kungl. Maj:ts beslut har en tjänst som distriktschef i Cp 3 och en tjänst som teknisk direktör i Cp 3 vakantsatts den 1 december resp. den 1 juli 1968 i samband med innehavarens avgång ur SJ:s tjänst. Tjänsterna kan nu dras in.

I samband med innehavarens avgång ur SJ:s tjänst vakantsattes en tjänst som teknisk direktör i Cp 3. En ny tjänst behövs som ersättning för den vakantsatta tjänsten, vilken disponeras för chefen för bantekniska sektionen inom centrala banavdelningen. Tjänsten uppehålls f. n. av kontraktsanställd civilingenjör och är likvärdig med övriga sektionschefstjänster inom avdelningen, vilka är placerade i lönegrad Ce 2. SJ hemställer att en extra ordinarie tjänst som överingenjör i Ce 2 inrättas för chefen för bantekniska sektionen inom centrala banavdelningen. Den vakantsatta tjänsten som teknisk direktör i Cp 3 kan samtidigt dras in.

Under åren 1966 och 1967 har inrättats en tjänst som överingenjör i Ce 1 resp. en tjänst som byråchef i Ce 2. De i samband härmed vakantsatta tjänsterna som överingenjör i Cp 1 och byråchef i Cp 2 kan likaså dras in.

SJ hemställer slutligen att två tjänster som överingenjör i Cp 2 byts ut mot extra ordinarie tjänster i Ce 2.

Remissyttrande

Arbetsmarknadsstyrelsen har med anledning av SJ:s anslagsframställning avgett det yttrande som redovisats under rubriken Vägväsendet (s. 37).

Departementschefen

För budgetåret 1970/71 har SJ föreslagit en medelsförbrukning av 414,3 milj. kr. Av investeringsplanen för kommunikationsverken framgår, att jag anser mig böra tillstyrka en investeringsram av 367,6 milj. kr. I förhållande till den i prop. 1969: 1 beräknade investeringsramen för SJ:s ordinarie investeringar för innevarande budgetår innebär detta en ökning med 11,1 milj. kr.

Av följande sammanställning framgår hur investeringarna i stort torde komma att fördela sig under budgetåret 1970/71. Sammanställningen visar också utfallet för budgetåret 1968/69 och den beräknade medelsförbrukningen för innevarande budgetår.

	1968/69 Utfall	1969/70 Beräknad	Verket	1970/71 Dep.chefen
		(milj. kr.)		
Bana och byggnader.....	69,8	62,6	61,9	54,2
Nybyggnad och ombyggnad av järnvägslinjer.....	0,2	1,0	2,5	2,5
Elektriska anläggningar.....	53,4	68,9	74,8	69,0
Rullande materiel och sjöfarts- materiel.....	97,2	110,6	140,6	114,3
Biltrafik.....	22,1	17,2	18,7	16,7
Försvarsberedskap.....	2,3	2,3	3,5	2,3
Inventarier m. m.....	16,6	20,1	23,7	20,0
Diverse och oförutsett.....	7,7	11,0	13,2	13,2
Storstockholms lokaltrafik.....	129,4	72,8	75,4	75,4
Återbetalning till AMS av för- skotterade medel.....	18,7	—	—	—
	417,4	366,5	414,3	367,6

I det av mig förordade investeringsprogrammet ligger tyngdpunkten på investeringar, som dels innebär en successiv ökning och anpassning av SJ:s kapacitet med hänsyn till de krav som SJ:s kunder i person- och godstrafiken ställer, dels innebär rationaliseringar i olika hänseenden och därmed förbättrade möjligheter för SJ att hävda sig marknads- och prismässigt, dels medger en allt större driftsäkerhet.

Till de kapacitetshöjande åtgärderna hänför sig bl. a. den fortsatta an-

skaffningen av moderna lok — i vissa fall anpassade för en hastighet av 160 km/tim. — och nya typer av godsvagnar med hög lastkapacitet och med speciella anordningar för att underlätta lastning och lossning. Hit hör vidare de fortlöpande utbyggnadsarbetena på bangårdar, anläggandet av lastningsterminaler för bl. a. containertransporter, fortsatta förstärknings- och ombyggnadsarbeten på banan etc. Bland de mera betydande rationaliseringsåtgärderna av vilka flera är angelägna även från säkerhetssynpunkt kan nämnas en forcerad utbyggnad av fjärrblockeringen, pågående försök med automatisk hastighetsövervakning, målbromsning på rangerbangårdar, införande av linjeradio samt en påbörjad strukturrationalisering inom verkstadsdriften.

Om sålunda investeringsramen möjliggör fortsatta investeringsinsatser inom olika angelägna delar av SJ:s verksamhetsområde, innebär den samtidigt — med de reduceringar som skett i förhållande till SJ:s yrkanden — att vissa av de arbeten och anskaffningar som upptagits i SJ:s förslag till investeringsprogram måste senareläggas. I fråga om SJ:s planer att köpa motorvagnar för persontrafik mellan vissa större städer och orter, s. k. intercitytrafik, är jag — i avvaktan på en närmare ekonomisk utvärdering av projektet — inte nu beredd att beräkna medel för ändamålet. Vad gäller de förutsatta grundundersökningarna m. m. för en ny järnvägstunnel mellan Hälsingborg och Helsingör förutsätter jag, att dessa arbeten endast ges en förberedande karaktär.

I investeringsramen har jag även räknat in medel för fortsatta förberedelser för införande av automatkoppel i järnvägsdriften. Jag vill i detta sammanhang anmäla att denna fråga f. n. är föremål för överväganden inom den europeiska transportministerkonferensen (CEMT). Jag avser att senare återkomma med redogörelse för de beslut i frågan som därvid kan komma att fattas samt konsekvenserna härav för svenskt vidkommande.

Beträffande den av SJ aktualiserade frågan om flerårsupphandling av vägbussar omfattande de två budgetåren 1970/71 och 1971/72 vill jag framhålla, att det i och för sig inte synes möta hinder för SJ att beställa vägbussar i större serier än vad som svarar mot ett års behov. Som förutsättning för upphandlingen bör dock gälla att antalet förutbeställda bussar inte överstiger det normala återanskaffningsbehovet för den aktuella perioden.

Även under nästa budgetår hänför sig en betydande del av investeringsutrymmet till de kapitalkrävande åtagandena för lokaltrafiken inom storstockholmsområdet. Enligt gällande avtal erhåller SJ av SL ersättning för drift- och kapitaltjänstkostnader hänförliga till den trafik, som avtalet omfattar. Pendeltrafiken med nya motorvagnar kom planenligt igång på linjen Stockholm C—Märsta den 1 juni 1969. På sträckan Stockholm C—Västerhaninge beräknas trafiken komma igång under år 1972. I prop. 1967: 1 (bil. 8 s. 186—187) har en närmare redogörelse lämnats för pendeltrafiken.

I den av mig förordade medelsförbrukningen ingår investeringar för 13,3 milj. kr. i järnvägslinjer tillhörande det ersättningsberättigade nätet. Vid beräkningen av detta belopp har jag utgått från att ett antal bandelar med en sammanlagd längd om 516 km och med ett till budgetåret 1970/71 framräknat nettounderskott av totalt 29 milj. kr. bör undantas från ersättning. Motiven härför har jag utvecklat vid min behandling av ersättningen till SJ för drift av icke lönsamma järnvägslinjer. I överensstämmelse med tillämpade principer för beräkning av driftersättningen bör beloppet avskrivas omedelbart. Chefen för finansdepartementet tillstyrker i annat sammanhang denna dag ett avskrivningsanslag av 13,3 milj. kr.

För investeringar i försvarsberedskap vid SJ beräknar jag 2,3 milj. kr. Chefen för finansdepartementet tillstyrker i annat sammanhang denna dag ett avskrivningsanslag av 2,3 milj. kr.

I likhet med vad som skett under de senaste budgetåren förordar jag, att SJ även budgetåret 1970/71 får i bokföringen inom värdeminskningskontot föra över högst 30 milj. kr. från delkontot för pensionsförpliktelser till slopningskontot, i den mån behov föreligger därav. Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda erforderliga föreskrifter härom.

Enligt Kungl. Maj:ts förslag i prop. 1966: 1 bil. 2 har fastställts ändrade grunder i fråga om riksdagens medverkan vid inrättande (indragning) av vissa tjänster att gälla fr. o. m. budgetåret 1967/68. Beslutet innebär bl. a. att riksdagens beslut krävs för att inrätta ordinarie eller extra ordinarie tjänst i lägst lönegrad C 1. SJ har hemställt att sammanlagt sju tjänster i lägst lönegrad C 1 dras in och att sammanlagt tre tjänster i lönegrad C 2 inrättas fr. o. m. den 1 juli 1970. SJ:s motiv för dessa ändringar i verkets personalförteckning har redovisats i det föregående. Jag tillstyrker SJ:s förslag.

Anslaget till Järnvägar m. m. bör beräknas med hänsyn till att en marginal utöver investeringsramen bör finnas för att möjliggöra en av konjunkturnmässiga eller andra skäl påkallad ökning av medelsförbrukningen.

Med hänvisning till vad jag sålunda anfört förordar jag att medel för nästa budgetår anvisas enligt följande anslagsberäkning.

	milj. kr.
Beräknad medelsförbrukning budgetåret 1970/71.....	367,6
10 % marginal	+ 36,8
Avgår beräknad ingående behållning 1.7.1970.....	— 36,8
Erforderligt anslag budgetåret 1970/71.....	367,6

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

1. till *Järnvägar m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett investeringsanslag av 367 600 000 kr.;
2. bemyndiga Kungl. Maj:t att i enlighet med vad jag förordat i det föregående inrätta tjänster på löneplan C vid statens järnvägar.

D. Luftfartsverket

Balansräkningen per den 30 juni 1969 för luftfartsverket visar, att verkets tillgångar uppgår till sammanlagt 459,2 milj. kr., varav 225,4 milj. kr. avser mark, fältområden m. m., 68,6 milj. kr. byggnader, 135,4 milj. kr. tele-, radio- och belysningsanläggningar samt fordon m. m., 19,6 milj. kr. kundfordringar samt återstoden, 10,2 milj. kr., poster av finansiell natur.

Statskapitalet har ökat med 8,9 milj. kr. under budgetåret 1968/69 och uppgår vid budgetårets utgång till 243,9 milj. kr.

Driftöverskottet under budgetår 1968/69 uppgick till 14,3 milj. kr. motsvarande ränta på statskapitalet. Därvid har som inkomst räknats 1,8 milj. kr. av det av riksdagen anslagna driftbidraget.

I det följande redovisar jag först luftfartsverkets förslag till anslagsframställning för budgetåret 1970/71 och därefter ett av flygtrafikledningskommittén lämnat förslag till utbildning av flygtrafikledningspersonal.

Luftfartsverket

I skrivelse den 10 september 1969 och i anslutning härtill lämnad komplettering har luftfartsverket hemställt om investeringsanslag för budgetåret 1970/71.

Flygplatser m. m.

	Ing. behållning	Anslag	Utgift
1968/69	17 500 000	17 300 000	26 400 000
1969/70	8 400 000	30 500 000	136 000 000
1970/71 verket	900 000	54 700 000	150 600 000
departementschefen	2 900 000	48 000 000	146 300 000

¹ Preliminärt belopp

Utvecklingen inom luftfarten

Luftfartsverket har lämnat följande uppgifter om landnings- och passagerarfrekvensen samt fraktgods- och posttrafiken på de statliga flygplatserna under budgetåret 1968/69.

	Antal 1968/69 (1 000-tal)	Förändring från 1967/68 (%)
<i>Landningsfrekvens:</i>		
<i>Linjefart</i>		
Utrikes.....	25,5	+ 7,2
Inrikes.....	51,7	+ 8,1
Icke regelbunden trafik (chartertrafik).....	10,8	+ 3,9
Bruks-, privat- och skolflyg m. m.	200,0	— 7,4
Summa landningar	288,0	— 3,0

	Antal 1968/69 (1 000-tal)	Förändring från 1967/68 (%)
<i>Passagerarfrekvens¹:</i>		
<i>Linjefart</i>		
Utrikes.....	1 599,4	+ 9,6
Inrikes.....	2 215,6	+10,8
Icke regelbunden trafik (chartertrafik).....	998,0	+11,4
Summa passagerare	4 813,0	+10,5
	(1000-tal ton)	
<i>Fraktgods².....</i>	64,1	+21,4
<i>Post².....</i>	21,3	+18,3

¹ Ankommande och avresande

² Ankommande och avgående

Utvecklingen av antalet landningar och passagerare på de statliga flygplatserna visar under budgetåret 1968/69 en oförändrad ökningstakt för den utrikes linjefarten medan för den inrikes linjefarten den gynnsamma utvecklingstakten dämpats. Antalet landningar i utrikes chartertrafik har stagnerat men antalet passagerare har en betydligt större ökningstakt än budgetåret 1967/68. Den tidigare negativa utvecklingen av landningsfrekvensen i inrikes chartertrafik har förbytt i en ökning med 9 %. Passagerarfrekvensens ökningstakt har sjunkit till hälften, 7 %. Bruksflygets landningsfrekvens ökar inte längre lika kraftigt, vilket ändå innebär en ökning med 16 %. Även för privat- och skolflyget har den tidigare tendensen brutits. Båda trafikslagen minskar nu — skolflyget mycket kraftigt. Den utrikes godstrafiken visar en accelererande ökningstakt — 40 % ökning under budgetåret 1968/69 — medan den tidigare ökningen av de inrikes transporterna övergått i en minskning med 1 %. Posttrafiken ökar fortfarande både i utrikes och inrikes relationer — 12 resp. 20 % ökning under budgetåret 1968/69.

Enligt luftfartsverkets bedömningar för den närmaste femårsperioden beräknas antalet landningar i linjefart öka med ca 6 % per år, i chartertrafik med ca 5 % per år och i övrig flygverksamhet med ca 2,5 % per år. Antalet passagerare beräknas öka i linjefart med ca 9 % årligen och i chartertrafik med ca 10,5 % årligen.

Såväl antalet flygtimmar som antalet flygkm visar en oavbruten ökning sett över den senaste femårsperioden. Under år 1968 ökade det totala antalet flygtimmar med ca 10 %. Flygtiden ökade med 19 % i linjefart, 23 % i bruksflyg och 9 % i privatflyg, men minskade med 4 % i skolflyg och 15 % i icke regelbunden trafik jämfört med år 1967. Antalet flygkm i icke regelbunden trafik ökade dock med 8 %, vilket återspeglar övergången till snabbare flygplan inom chartertrafiken.

Antalet kontrollerade flygplansrörelser vid kontrollcentralerna i Stockholm, Göteborg resp. Malmö ökade under budgetåret med 21 %, 16 % resp.

14 %. Under en lång period har den årliga ökningen avsevärt överstigit de 6 %, som används som planeringsnorm för flygtrafikledningens bemanning och utrustning.

Av svenska företag (inkl. 3/7 av SAS) utfört transportarbete i linjefart fortsätter att öka. I SAS' trafik ökade under år 1968 antalet passagerare med 11 %, frakttonkm med 41 % och posttonkm med 12 % jämfört med år 1967. Motsvarande ökning i Linjeflygs trafik var 9 %, 5 % resp. 49 %.

Vid utgången av år 1968 fanns 910 motordrivna luftfartyg i svenska luftfartygsregistret mot 827 vid utgången av föregående år. Totalt användes 341 flygplan i yrkesmässig luftfart och 569 i icke yrkesmässig luftfart (privatflyg). Antalet registreringar uppgick till 142 mot 113 år 1967. Ur registret avfördes samtidigt 59 luftfartyg mot 66 år 1967.

Enligt bokslutet för budgetåret 1968/69 uppgick luftfartsverkets intäkter, exkl. driftbidrag, till ca 104,7 milj. kr. och kostnaderna, inkl. ränta på statskapitalet om 14,3 milj. kr., till ca 106,5 milj. kr. Av anslaget till driftbidrag om 18 milj. kr. behövde således endast (106,5 — 104,7) 1,8 milj. kr. tas i anspråk för att åstadkomma balans mellan totala intäkter och kostnader. En närmare redovisning av luftfartsverkets rörelseutveckling lämnas under anslaget Driftbidrag till luftfartsverket (s. 123).

Medelsförbrukning under budgetåren 1968/69—1970/71

För *budgetåret 1968/69* fastställdes investeringsramen ursprungligen till 19,5 milj. kr. På framställning av luftfartsverket medgav Kungl. Maj:t i december 1968 och i maj 1969 en höjning av ramen till 26,8 milj. kr. för att täcka kostnader för beställningar i sysselsättningsfrämjande syfte och för vissa markförvärv för den nya flygplatsen i malmöregionen. Medelsförbrukningen under budgetåret uppgick till 26,4 milj. kr.

För *budgetåret 1969/70* har investeringsramen fastställts till 35 milj. kr. Avtal mellan staten och de kommunala intressenterna har träffats i september 1969 om kommunala bidrag till investeringar på Arlanda och Bromma flygplatser. Bland investeringarna på Arlanda ingår en stationsanläggning för inrikestrafiken. Statens andel av kostnaderna för denna utgör 3 milj. kr., vilket belopp inte inräknats i investeringsramen. Luftfartsverket har anmält att en vidgning av ramen till 38 milj. kr. senare torde behövas för att täcka kostnaderna för denna anläggning.

För *budgetåret 1970/71* föreslår luftfartsverket en investeringsram av 50,6 milj. kr. efter avdrag av de kommunala bidrag som enligt riksdagens beslut skall utgå till investeringarna.

Investeringsprogram

Luftfartsverket framhåller bl. a. att flygföretagens investeringar i större och tyngre flygplan på inrikeslinjerna samt ökad trafikomfattning med-

för behov av ökade banlängder, ökad bärighet, större stationsbyggnader och stationsplattor samt större driftbyggnader vid de flesta inrikesflygplatserna. Verket har funnit det ändamålsenligt att i största möjliga utsträckning koncentrera nödvändiga investeringar budgetårsvis till olika flygplatser efter en viss prioritetsordning. Under budgetåret 1969/70 påbörjas upprustning av Jönköpings flygplats, som bl. a. utnyttjas för trafik med DC-9 på sträckan Norrköping—Jönköping—Köpenhamn. Enligt verkets planer hör under budgetåret 1970/71 flygplatserna vid Kiruna och Sundsvall byggas ut. Planen under därpå följande fyra budgetår omfattar större paketylösningar för Skellefteå, Umeå, Örnsköldsvik, Karlstad, Norrköping, Visby, Ronneby och Kalmar. Vad gäller investeringarna i övrigt framhåller verket bl. a. att modern flygplanmateriel gör det nödvändigt att utrusta flera banriktningar än hittills för instrumentflygning.

Verkets förslag till investeringsprogram för budgetåret 1970/71 upptar arbeten och anskaffningar till ett sammanlagt belopp av 72,7 milj. kr. Härav hänför sig 28,7 milj. kr. till redan påbörjade eller beslutade objekt och resten, 44,0 milj. kr., till nya objekt.

Av verkets redogörelse för de olika objekten framgår följande. Verkets kostnadsberäkningar redovisas brutto, dvs. före avdrag för de kommunala bidragen till investeringarna.

I investeringsprogrammet för *Arlanda flygplats* ingår arbeten för 2,1 milj. kr. hänförliga till redan beslutade objekt, bl. a. uppställningsplatser för flygplan inom det nya stationsområdet. Verket planerar nya investeringar om sammanlagt 25,1 milj. kr.

Utredningsarbetet angående ett nytt stationsområde på Arlanda flygplats avslutades i slutet av år 1969 då utbyggnadsplan för området avseende trafikekonomiska och övriga grundläggande förutsättningar för en utbyggnad, utförande i stort av anläggningar m. m. samt preliminär uppskattning av kostnader framlades. Verket räknar med att den första utbyggnaden av det nya stationsområdet skall vara färdig år 1974. Enligt verkets preliminära uppskattning kan utrednings- och projekteringskostnaderna för stationsbyggnaden komma att uppgå till ca 15 milj. kr. Ett färdigställande år 1974 kräver att en stor del av utrednings- och projekteringsarbetet utförs under budgetåret 1970/71. I avvaktan på ställningstagande till utbyggnadsplanen anmäler verket preliminärt, att kostnaderna för utrednings- och projekteringsarbete för en ny stationsbyggnad vid Arlanda beräknas uppgå till 10 milj. kr. under budgetåret 1970/71.

Den kraftiga trafikökningen vid Arlanda under senare år samt prognoserna för trafikutvecklingen för de närmaste åren gör det nödvändigt att snarast ställa i ordning stations- och plattformsutrymmen som komplettering till befintliga anläggningar för att brygga över tidsperioden fram till dess att den nya stationsbyggnaden kan tas i bruk år 1974. Antalet utrikespassagerare vid Arlanda under budgetåret 1968/69 var 1,7 milj. och beräk-

nas enligt föreliggande prognoser uppgå till 3,2 milj. år 1975. Verket har funnit att den bästa lösningen är att uppföra en särskild byggnad inom det planerade nya stationsområdet för att betjäna chartertrafiken fram till dess den nya stationsbyggnaden kan tas i bruk. Denna s. k. charterhall bör stå färdig år 1972. Byggnaden bör dimensioneras för 1 miljon passagerare per år men ges en flexibel utformning och inplaceras på ett sådant sätt inom det nya stationsområdet att en ev. omdisposition av utnyttjandet kan ske i anslutning till det slutliga färdigställandet av området. Härtill kommer plattform med 8 uppställningsplatser för flygplan, varav 4 ingår bland de arbeten som enligt det föregående pågår på Arlanda, vissa vägar samt bilparkering för ca 1 500 bilar. Den sammanlagda kostnaden för de nya investeringarna avseende charterhallen m. m. beräknar verket till 16,5 milj. kr., varvid för budgetåret 1970/71 beräknas gå åt 12 milj. kr.

I nuvarande stationsbyggnad behövs vissa ändringar och tillägg för att den reguljära trafiken som blir kvar där skall få nödvändigt utrymme. Bl. a. krävs vissa åtgärder för att möta de passagerarmängder som insättande av s. k. jumbojetflygplan torde medföra. SAS beräknar att våren 1972 sätta in sådant plan i trafik på Arlanda. För budgetåret 1970/71 behövs 1,6 milj. kr. för åtgärder i nuvarande stationsbyggnad inkl. plattformar och bilparkeringsplatser. För övriga investeringar inom det nuvarande stationsområdet, bl. a. vägar, kontorsbaracker och komplettering av manöver- och övervakningsutrustningen för ILS för bana 01 för kategori-II-landningar, behövs 1,5 milj. kr.

På *Bromma flygplats* behöver en eller två motorkörningsplatser för ses med bullerskyddande skärmar samt den gamla transformatorstationen ersättas med en ny. Kostnaderna beräknas till 0,4 milj. kr. Härtill kommer slutbetalning under året av tidigare beslutad ersättningsanskaffning av viss radio- och teleutrustning om totalt 0,3 milj. kr.

På *Torlanda flygplats* pågår arbeten om totalt 0,3 milj. kr. Härutöver behövs ett nytt kallförråd för rampmateriel. Vidare skall den föråldrade ILS-anläggningen enligt planerna bytas ut under budgetåret 1970/71. Till bana 32 bör installeras långvågsradiofyrrar för att förbättra inflygningsmöjligheterna till flygplatsen. Kostnaderna för de planerade nya investeringarna beräknas till 1 milj. kr.

Arbetet med program och projektering av den nya flygplatsen vid *Sturup* fortskrider planenligt för ett färdigställande under hösten 1972. Totalkostnaden är — med beaktande av i avtalet angiven indexklausul — per den 1 juli 1969 beräknad till ca 92 milj. kr. exkl. kostnader för mark. Härav beräknas 21,8 milj. kr. falla på budgetåret 1970/71.

SAS bedriver reguljär trafik på *Kiruna flygplats* med flygplan DC-9. Verket avser att bygga ut banorna vid de flygplatser, där reguljär trafik förekommer med flygplan av denna typ och storlek, till en längd av minst 1 800 m. Beroende på Kiruna-flygplatsens höjd över havet och vinter-

förhållandena anser verket en banförlängning från 1 700 m till 2 000 m nödvändig. Tillkomsten av DC-9-trafik har vidare medfört behov av ökade utrymmen på stationsplattan. Den utökade banan och stationsplattan skall förses med belysningsanläggningar, varjämte befintliga belysnings- och radioanläggningar måste flyttas i samband med banförlängningen. I övrigt behöver vissa mindre investeringar göras. De sammanlagda kostnaderna beräknas till 2,9 milj. kr. Härtill kommer 0,1 milj. kr. för redan påbörjad komplettering av belysningsanläggningar för kategori-I-landningar.

Med hänvisning till den stora betydelse *Sundsvall/Härnösands flygplats* har för den växande norrlandstrafiken är det nödvändigt att förbättra regulariteten genom att förlänga banan från nuvarande 1 600 m till 1 900 m. Härigenom skulle även banlängdsbehovet uppfyllas för de nya flygplan, som beräknas komma till användning av LIN i inrikesflyget inom några år. Banan har en bärighet som vid kontinuerlig trafik motsvarar belastningen av nuvarande inrikesflygplan. För tyngre flygplan är bärigheten otillräcklig eller acceptabel endast vid sporadisk trafik. Vid förlängning av banan kommer den nya bandelen att få en konstruktion, som minst motsvarar den framtida linjefartens behov. I samband med banförlängningen bör även utföras förstärkning av nuvarande bana jämte taxibanor. Vidare behöver nuvarande stationsplatta utökas. Stationsbyggnaden, som togs i bruk år 1961, har till följd av den starka ökningen av trafiken blivit otillräcklig och behöver därför byggas till. Till övriga investeringar hör bl. a. installation av inflygningsljus av kategori-I-standard. Kostnaderna för arbetena, som beräknas slutföras under budgetåret 1971/72, uppgår till 6,3 milj. kr. För budgetåret 1970/71 erfordras 2,1 milj. kr. Under budgetåret tillkommer redan beslutade investeringar om 0,2 milj. kr.

På *Örnsköldsviks flygplats* måste belysningsanläggningarna kompletteras till kategori-I-standard på bana 12 samt en automatpejl och dagmolnhöjdmätare anskaffas. Kostnaderna beräknas till 0,5 milj. kr.

För diverse mindre arbeten avseende objektsgrupperna flygfältsbyggen, byggnader och belysningsanläggningar på olika flygplatser beräknas sammanlagt 1,2 milj. kr.

Utöver i det föregående redovisade påbörjade investeringar pågår arbeten om totalt 2,6 milj. kr. på andra flygplatser i enlighet med tidigare fattade beslut. Beloppet fördelar sig med 1,3 milj. kr. på Jönköpings flygplats, 0,6 milj. kr. på Halmstads flygplats, 0,2 milj. kr. på Umeå flygplats, 0,1 milj. kr. på vardera Luleå och Skellefteå flygplatser samt slutligen 0,3 milj. kr. på vissa militära flygplatser (för komplettering av belysningsanläggningar).

Vissa arbeten och anläggningar är gemensamma för flera flygplatser, exempelvis anläggningar som betjänar trafiken en route, dvs. i luftleder och terminalområden.

Kontrollcentralen för Malmö FIR är inrymd i stationsbyggnaden vid Bulltofta flygplats. Ökningen av den civila flygtrafiken i skåneområdet,

tillkomsten av flygplatsen vid Sturup, utbyggnad av flygplatsen vid Kastrup, en eventuellt ny flygplats vid Saltholm, omläggning av luftledssystemet i området samt införande av militära jetflygplan med högre prestanda vid flygplatserna Ljungbyhed och Ängelholm, gör det emellertid nödvändigt att snarast möjligt upprätta en gemensam civil-militär flygtrafikledningscentral för södra Sverige med ett modernt radarrepresentations-system och automatiskt databehandlingssystem. Kostnaderna för en sådan byggnad torde uppgå till 4—5 milj. kr. Projekteringsarbetet beräknas påbörjas under budgetåret 1970/71 och kostnaderna härför har beräknats till 0,3 milj. kr.

För *radioanläggningar och teleutrustning en route* behövs under budgetåret 1970/71 sammanlagt 4,3 milj. kr. varav 1,2 milj. kr. för redan beslutade investeringar. För fortsatt installation av ultrakortvågsfyror (VOR) för navigering längs den reguljära luftfartens flygvägar beräknas 1,2 milj. kr. Bl. a. är det nu aktuellt att påbörja installationen av VOR för det nya luftledssystemet (SVEDA-luftlederna), som under år 1973 beräknas träda i kraft i södra Sverige.

För fortsatt utbyte av föråldrade långvågsradiofyror och modernisering av manöver- och övervakningsutrustning för dessa beräknas 0,2 milj. kr.

Anskaffning och installation av radar- och radioteknisk utrustning är nödvändig för att utöka antalet arbetspositioner vid kontrollcentralerna. Kostnaderna beräknas till 0,3 milj. kr. under budgetåret 1970/71.

Befintlig utrustning vid Arlanda för databehandling av radarinformationer bör ersättas med modernare materiel. Utrustningen kostar 0,6 milj. kr., varav 0,4 milj. kr. erfordras under budgetåret 1970/71.

Pejlanläggningen vid kontrollcentralen för Malmö FIR måste ersättas med en ny anläggning. Totalkostnaden härför har beräknats till 0,4 milj. kr., varav 0,1 milj. kr. erfordras under budgetåret 1970/71.

För övriga radar- och radioanläggningar beräknas totalt 0,5 milj. kr.

Under budgetåret 1970/71 erfordras 0,4 milj. kr. till teleutrustning bestående av talregistreringsanläggningar, mobila radiostationer för fordon, snabbtelefoner, trafikantinformationssystem samt olika slag av specialutrustning för trafikledningen.

För anskaffning av *fordon, maskiner och redskap* begärs 4,5 milj. kr., varav 3,8 milj. kr. för ersättningsanskaffning av bl. a. snöslungor för Jönköpings och Umeå flygplatser samt brand- och räddningsfordon. För nyanskaffning erfordras 0,7 milj. kr. Häri ingår anskaffning av ny materiel för mätning av friktion på flygplatsernas rullbanor. Vidare ingår medel för nyanskaffning av materiel för stationstjänsten. Denna verksamhetsgren förväntas volymmässigt öka kraftigt, vartill kommer att insättande av nya flygplantyper kräver anskaffning av ny materiel.

Luftfartsverkets centralförvaltning är till sin huvuddel inrymd i baracker med begränsad återstående användningstid vid Bromma flygplats. Åter-

stoden är förlagd till förhyrda lokaler på fyra andra ställen. Verket har funnit det ekonomiskt fördelaktigt att ersätta de nuvarande lokalerna med en ny administrationsbyggnad inom Bromma flygplatsområde. Totalkostnaden för ny administrationsbyggnad beräknas till 8 milj. kr. Härav behövs under budgetåret 1970/71 ca 3 milj. kr.

De sammanlagda kostnaderna för här redovisade arbeten uppgår till 72,7 milj. kr. Härav avser 59 milj. kr. sådana objekt för vilka kommunala bidrag skall utgå. De kommunala bidragen beräknas uppgå till sammanlagt 22,1 milj. kr. utgörande 37,5 % av angivet belopp. Återstoden (72,7 — 22,1) 50,6 milj. kr. faller på staten. Luftfartsverket räknar med en investeringsram av denna omfattning för budgetåret 1970/71.

Remissyttranden

Arbetsmarknadsstyrelsen har avgett det yttrande som redovisats under rubriken Vägvesendet (s. 37).

Linjeflyg AB (LIN) framhåller att den andel av luftfartsverkets investeringsprogram som kan anses komma den inrikes linjefarten till godo — enligt företagets beräkningar 30 % — står i dålig relation till inrikesflygets utveckling.

Utöver de objekt som luftfartsverket tagit upp anser LIN att en planerad breddning av taxibanan och utbyggnad av plattformen på Luleå flygplats bör komma till stånd redan budgetåret 1970/71. Taxibanan bör också utsträckas från plattformen till banända 14. Vidare anser LIN att ramp-tjänstbyggnaderna på Skellefteå och Örnsköldsviks flygplatser bör byggas till. På Kalmar flygplats bör inflygningsfyrrar för bana 05 installeras. Beträffande fordon m. m. framhåller LIN önskvärldheten av att norrlandsflygplatserna förses med viss bandmateriel för räddningstjänsten. LIN föreslår att förrådshållen armémateriel utlånas till luftfartsverket för sådan användning.

Företaget hänvisar till SAS' yttrande över investeringarna på Torslanda och Norrköpings flygplatser.

Scandinavian Airlines System (SAS) framhåller i fråga om utbyggnaden av Arlanda flygplats bl. a. att det oundgängligen är nödvändigt att alla åtgärder vidtas för att den projekterade nya terminalanläggningens första etapp skulle kunna tas i bruk redan under år 1974. Företaget delar vidare luftfartsverkets uppfattning att befintliga anläggningar dessutom måste kompletteras med en separat byggnad för chartertrafik samt med vissa utökningar i nuvarande terminalbyggnad.

SAS erhåller sitt första flygplan av typ Boeing 747 i februari 1971 varvid skolflygningar omedelbart avses påbörjas på Arlanda. Vissa ändringar av bansystemet behövs därvid i form av utfyllnad av vinklar vid taxibanor samt modifiering av banljusen.

På Torshälla flygplats bör anläggandet av en taxibana till bana 04 utföras redan under budgetåret 1970/71. SAS föreslår vidare bl. a. att VASIS installeras på bana 14.

SAS anför liknande synpunkter som LIN i fråga om Luleå flygplats. En taxibana parallell med bana 14/32 till väntläge 32 bör också anläggas.

På Norrköpings flygplats måste enligt SAS' uppfattning under budgetåret 1970/71 banan förstärkas och förlängas samt plattformen utökas. Medel för en ny stationsbyggnad liksom för högintensiva inflygningsljus och VASIS till bana 09 bör tilldelas redan under budgetåret.

En banförlängning på Skellefteå flygplats bör om möjligt genomföras redan budgetåret 1970/71 varigenom flygplatsen kan användas som alternativflygplats för DC-9-trafik på Luleå.

Vad gäller fordonsanskaffningen måste enligt SAS' uppfattning speciellt konstruerade bussar för transport av passagerare på Arlanda flygplats mellan uppställningsplatser och de utspridda terminalbyggnaderna inköpas.

Flygtrafikledningskommittén tillstyrker att investeringsmedel för trafikledningsändamål anvisas för budgetåret 1970/71 i enlighet med luftfartsverkets framställning.

Utredningsförslag om utbildning av flygtrafikledningspersonal

Flygtrafikledningskommittén, som tillsattes år 1966 för att utreda flygtrafikledningens organisation och därmed sammanhängande spörsmål, har i februari 1969 avgivit delbetänkandet *Utbildning av flygtrafikledningspersonal* (Stencil K 1969: 2).

Kommittén

Utbildning av flygtrafikledningspersonal är f. n. uppdelad på luftfartsverkets trafikskola för utbildning av civil trafikledningspersonal och på flygvapnets flygtrafikledningsskola för utbildning av militär trafikledningspersonal. En redogörelse lämnas i betänkandet för utbildningens omfattning, inriktning och organisation vid skolorna.

Synpunkter på nuvarande utbildning

En jämförelse mellan den civila och militära trafikledarutbildningen visar att relativt stor överensstämmelse föreligger inom teoretiska ämnen medan likheterna minskar vid den praktiska undervisningen i övningsanläggningar och på flygplats på grund av de olika trafikavvecklings- och uppföljningsmetoder som tillämpas. Skillnaderna mellan utbildningsformerna bör dock inte övervärderas.

En fundamental brist i det nuvarande systemet är att så stor del av ut-

bildningen som två tredjedelar sker vid lokala, operativa trafikledningsorgan eller utbildningsflygplatser, där större delen av undervisningen måste meddelas av trafikledare, som samtidigt fullgör operativ tjänst. Utbildningen belastar därigenom i hög grad de operativa trafikledarna vilket kan innebära viss flygsäkerhetsrisk. Den ger inte heller ett tillfredsställande utbildningsresultat.

Den centrala utbildningen vid skolorna hämmas av otillräckliga resurser och otidsenlig teknisk utrustning. Framför allt saknas moderna s. k. radar-simulatorer med hög kapacitet. Sådana används bl. a. för att simulera komplicerade trafiksituationer vilka eleverna kan praktiskt tränas i att avveckla. En brist i det civila utbildningssystemet är vidare den alltför ytliga utbildningen i flygning och flygkunskap. Härtill kommer bl. a. den alltför ringa inblick som den civila utbildningen ger i militär trafikledning.

Principförslag till framtida organisation av flygledarutbildningen

Den snabba ökningen av den tyngre civila luftfarten och dess allt högre flyghastigheter medför sannolikt krav på utökning av det kontrollerade luftrummet. För att sådana krav skall kunna hållas inom rimliga gränser behövs en fortlöpande effektivitets- och kapacitetshöjning inom flygtrafikledningen. Detta kan åstadkommas genom att dels trafikledningen får avancerade tekniska hjälpmedel till sitt förfogande, dels personalen får en gedigen utbildning, som ger förutsättningar för ett effektivt utnyttjande av dessa hjälpmedel. Utbildningen måste även ge en solid grundval för personalens framtida anpassning till den tekniskt operativa utvecklingen.

Civil och militär trafik rör sig i samma luftrum. Inom vissa områden förekommer samordnad ledning av trafiken. Skillnaderna mellan bestämmelserna för civil resp. militär flygtrafik och flygtrafikledning har gradvis utjämnats och är inte längre stora. En förväntad fortsatt utveckling mot mer blandad civil och militär trafik gör det önskvärt, att trafikavvecklingsmetoderna så långt möjligt sammanjämkas. Vissa kvarstående skillnader torde dock vara ofrånkomliga. Från flygsäkerhetssynpunkt och av effektivitets-skäl är det emellertid klart otillfredsställande, att trafikledningspersonal, som skall arbeta med trafikavveckling inom ett och samma luftrum, har olika utbildning med inriktning på antingen civil eller militär trafikledning och som följd därav otillräcklig inblick i den samlade verksamhet, som berör hela luftrummet.

Genom en ytterligare samordning av de civila och militära funktionerna kan trafikledningen göras effektivare varmed uppnås ett bättre och säkrare utnyttjande av luftrummet än i dagens läge. *En gemensam utbildning av civila och militära trafikledare bör därför komma till stånd.* Detta förutsätter emellertid en total omprövning av utbildningens målsättning och metodik.

En sammanslagen utbildning av trafikledare måste i största möjliga utsträckning förläggas till *en för ändamålet inrättad central skola*. Skolan bör utrustas med en modern trafikledningssimulator, vari trafikledningssystemets alla funktioner med och utan radar kan övas, samt med moderna, pedagogiska hjälpmedel för utbildningen i övrigt.

För att uppnå en säker och effektiv trafikavveckling är det väsentligt, att varje trafikledare — oavsett den tjänst han för tillfället utövar — har mycket god kännedom om funktion och arbetsätt inom de övriga trafikledningsorgan med vilka han samarbetar. *Utbildningen vid skolan bör därför ges bredast möjliga inriktning*, vilket innebär dels att alla elever bör utbildas för trafikledningens samtliga tjänstegrenar (flygplatskontroll, inflygnings- och terminalkontroll samt områdes- eller regionalkontroll), dels att stor vikt bör läggas vid utbildning för samfunktion i system. Behovet av specialutbildning bör tillgodoses genom vidareutbildning av trafikledare i huvudsak genom utnyttjande av andra befintliga utbildningsresurser. Exempelvis finns ifråga om instruktörsutbildning, specialistutbildning och högre trafikledarutbildning möjligheter att utnyttja Eurocontrols utbildningsinstitut i Luxemburg.

Trafikledningssystemet och metoderna att avveckla trafiken måste ständigt vidareutvecklas och anpassas till en trafikstruktur som förändras. Den simulatorutrustning som måste finnas för utbildningsändamål bör därför också utnyttjas för utvecklingsarbete. För att begränsa kostnaderna för operatörer vid utvecklingssimulering bör trafikledare, som befinner sig vid skolan för repetitionsutbildning, utnyttjas.

I samband med omläggningen av utbildningssystemet bör flygtrafikledarnas yrkesbenämning ändras till *flygledare*. Därmed uppnås en enhetlighet i terminologi mellan Danmark, Norge och Sverige. I konsekvens med förslaget bör övriga personalkategorier (flygtrafikledarassistenter, flygtrafikledarbiträden) benämnas flygledarassistent resp. flygledarbiträde.

Den nya skolan föreslås benämnad *flygledarskolan*.

En ökad centralisering av utbildningen får inte leda till att eleverna mister kontakten med en levande trafikmiljö, eftersom från pedagogisk synpunkt en successiv sammanvävning måste ske av teori och praktik. Denna problematik kan lösas genom förläggning av skolan i direkt anslutning till en aktiv trafikledningssmiljö. Studietjänstgöring kan då i stor utsträckning ske under ledning av skolans lärarpersonal, vilket för övrigt främjar enhetligheten i utbildningen. Vidare kan den verkliga trafikens radarbilder och kommunikationer överföras till positioner i utbildningssimulatorens. Därigenom kan en stor del av studietjänstgöringen ske utan störningar för operativa trafikledare.

Kravet på utbildningens trafikmiljö bör innefatta, att trafikbilderna skall vara så mångsidig som möjligt. Dessutom bör trafikintensiteten vara hög, eftersom låg intensitet har sämre utbildningsvärde. Utifrån dessa krav har

undersökts olika alternativa lokaliseringar av skolan. En förläggning av skolan till Arlanda avvisas med hänvisning till bl. a. att nuvarande trafikledningstekniska utrustning härvid skulle behöva modifieras med svåröverblickbara tekniska och ekonomiska konsekvenser som följd. En lokalisering till Södertörns flygflottilj (F 18) i Tullinge avvisas också eftersom en sådan lösning inte anses uppfylla fundamentala utbildningsmässiga och operativa krav.

Efter genomgång av tänkbara alternativ finner kommittén att övertygande skäl talar för att *skolan lokaliseras till Sturup*, i direkt anslutning till den nya central för terminalkontroll och eventuell områdeskontroll som skall anläggas där i samband med utbyggnaden av den nya flygplatsen för malmöregionen.

Luftfartsverket och flygvapnet kan anses vara huvudintressenter i flygledarskolan och bör därför ges möjlighet att påverka dess verksamhet. Båda måste därvid tillförsäkras ett likvärdigt inflytande, vilket bör avspegla sig i flygledarskolans yttre organisatoriska ställning. Skolan bör sålunda ges en *självständig ställning med egen styrelse och chef*. Den bör lyda under Kommunikationsdepartementet. Dess administrativa och tekniska servicefunktioner bör emellertid begränsas. Kassarörelse, redovisning, vissa personaladministrativa ärenden och vissa tekniska servicefunktioner bör kunna uppdras åt luftfartsverket eller åt andra lämpliga, utomstående organ. För att en rationell drift skall vara möjlig behöver flygledarskolan dock viss egen teknisk och administrativ kapacitet.

Styrelsen bör i princip vara en intressentstyrelse och bestå av ordförande och fyra andra ledamöter, två från vardera luftfartsverket och flygvapnet. Chefen för flygledarskolan utses av Kungl. Maj:t efter förslag av styrelsen. Chefen föreslås vara föredragande i styrelsen men inte ledamot av denna.

Flygledarskolans finansiering bör helt ombesörjas av intressenterna. Kostnadsfördelningen dem emellan bör i princip anknytas till beställd utbildningskapacitet. Under ett uppbyggnadsskede kan dock kostnaderna delas lika mellan luftfartsverket och flygvapnet. Härefter bör det ankomma på styrelsen att fastlägga kostnadsfördelningen med hänsyn även till eventuella andra intressenter. Full täckning av komplementkostnader förutsätts.

Anslagskonstruktionen föreslås baserad på nettoredovisning. Styrelsen inlämnar till Kungl. Maj:t budgetårsvis anslagsäskanden, omfattande ett formellt anslag för driftkostnader om 1 000 kr. (förslagsanslag) jämte inkomst- och utgiftsstat samt personalplan. Driftutgifter och komplementkostnader skall balanseras av inkomster från intressenterna. Inkomst- och utgiftsstaten grundas på avtal mellan flygledarskolans styrelse och intressenterna rörande utbildningens omfattning och inriktning under följande budgetår.

Investeringar föreslås finansierade över en särskild kapitalfond för flygledarskolan eller över luftfartsverkets fond. För en eventuell särskild ka-

pitalfond bör gälla samma regler ifråga om redovisning, inleverans av ränta på disponerat statskapital m. m. som för andra statliga kapitalfonder.

På grundval av luftfartsverkets och flygvapnets personalplaner har bedömts att en årlig utbildning av ca 50 flygledare behövs under åren 1975—1985. Utifrån tillgängliga erfarenheter om elevavgång under utbildningstiden kan detta förutses innebära att ca 70 elever årligen måste antas vid skolan.

Rekryteringen till flygledaryrket bör göras så bred som möjligt inom ramen för nödvändiga kvalifikationskrav. Flygerfarenhet bör inte vara en förutsättning för antagning som elev. Huvudrekryteringen av blivande såväl civila som militära flygledare bör ske redan i samband med värnpliktsuttagningen. Detta anses stå i full överensstämmelse med värnpliktslagen, eftersom samtliga avses ingå i krigsmaktens freds- eller krigsorganisation. Flygledaryrket bör dock stå öppet även för andra som uppfyller kompetens- och kvalifikationskraven, exempelvis flygvapnets flygförare och navigatörer, luftfartsverkets flygledarassistenter och civila piloter. Även kvinnor bör kunna antas som elever vid skolan.

För antagning som flygledarelev bör krävas fullständig gymnasiekompetens i svenska, engelska, matematik och fysik. De medicinska fordringarna för privatflygarcertifikat måste dessutom uppfyllas. Härutöver bör med anlitande av psykologexpertis anordnas särskild urvalstest.

Enligt förslaget till *utbildningsgång* får de elever som rekryteras via värnpliktsutbildningen genomgå förberedande flygledarutbildning med bl. a. flygutbildning under värnpliktstiden (14 månader). För elever som rekryteras på annan väg anordnas anpassningskurser. Den egentliga utbildningen omfattar totalt 20—22 månader. Detaljerade förslag till utbildningsgång och kursplaner lämnas i betänkandet.

Beräkningen av skolans personalbehov har utgått från att lärarpersonalen skall tjänstgöra 25 % av sin arbetstid i aktiv flygkontrolltjänst samt att vissa servicefunktioner utförs av utomstående. Den totala personalstyrkan beräknas till 34 personer varav ca 20 lärare.

De sammanlagda *investeringskostnaderna* för skolan beräknas till 12 milj. kr., varav för byggnad 5 milj. kr., för simulator 6 milj. kr. och för övrig utrustning 1 milj. kr. I fråga om skolans *tekniska utrustning* förutsätts att en projektgrupp tillsätts snarast efter det att principbeslut om skolans inrättande fattats för att detaljutforma en fullständig teknisk/operativ specifikation.

De årliga *drifkostnaderna* har beräknats till ca 6,7 milj. kr. I dessa kostnader ingår vad gäller utbildningen under värnpliktstiden endast kostnader för sådan utbildning som meddelas direkt av skolan. I övrigt anses kostnaderna hänförliga till värnpliktsutbildningen. Kostnaderna för flygledarkadettutbildning har inte heller inräknats i annan mån än att elevlön med B-avdrag beräknats under denna tid.

En jämförelse med de synliga kostnaderna för den nuvarande utbildningen av trafikledare visar att den föreslagna omläggningen och breddningen av utbildningen trots erforderliga investeringar knappast torde öka utbildningskostnaderna.

De första aspiranterna vid skolan bör antas hösten 1973 och den första examinationen från skolan ske år 1975. Styrelse för skolan bör tillsättas redan i anslutning till att principbeslut om skolans inrättande fattas.

Remissyttranden

Över betänkandet har, efter remiss, yttranden avgivits av överbefälhavaren, försvarets materielverk, försvarets rationaliseringsinstitut, värnpliktsverket, Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI), luftfartsverket, statskontoret, byggnadsstyrelsen, riksrevisionsverket, universitetskanslersämbetet, skolöverstyrelsen, statens personalutbildningsnämnd, 1966 års värnpliktskommitté, militära tjänstgöringsåldersutredningen, försvarets fredsorganisationsutredning, Scandinavian Airlines System (SAS), Linjeflyg AB (LIN), Svenska flygtrafikledareföreningen, Svensk pilotförening, Svenska allmänflygföreningen (SPAF), Kungliga svenska aeroklubben (KSAK) samt Tjänstemännens centralorganisation (TCO).

Kommitténs förslag tillstyrks eller lämnas i huvudsak utan erinran av flertalet remissinstanser, nämligen *försvarets materielverk, värnpliktsverket, SMHI, luftfartsverket, byggnadsstyrelsen, riksrevisionsverket, skolöverstyrelsen, statens personalutbildningsnämnd, 1966 års värnpliktskommitté, militära tjänstgöringsåldersutredningen, SAS, LIN, Svenska flygtrafikledareföreningen, Svensk pilotförening, KSAK, SPAF och TCO*. Några av dessa remissinstanser redovisar dock avvikande mening om vissa delar av kommitténs förslag.

Samtliga remissinstanser som särskilt berört huvudprincipen om *e n s a m o r d n i n g a v u t b i l d n i n g e n* av flygtrafikledare delar uttryckligen kommitténs uppfattning att en sådan bör komma till stånd. Sådana uttalanden gör *överbefälhavaren, försvarets rationaliseringsinstitut, luftfartsverket, statskontoret, universitetskanslersämbetet, skolöverstyrelsen, SAS, LIN* och *TCO*.

Kommitténs bedömning att den samordnande utbildningen bör komma till stånd genom *e n f ö r ä n d a m å l e t i n r ä t t a d c e n t r a l s k o l a* delas uttryckligen av *luftfartsverket, statskontoret* och *skolöverstyrelsen*. Luftfartsverket framhåller att garantier härmed skapas för att utbildningen blir enhetlig och effektiv samt att den kan genomföras utan nuvarande men för den operativa tjänsten vid flygplatserna.

Några av de angivna remissinstanserna uttrycker emellertid viss tveksamhet inför förslagets utformning i denna del.

Universitetskanslersämbetet anser att formerna för samordningen kan

behöva ytterligare övervägas. Även utbildningens utformning kan behöva övervägas närmare mot bakgrund av de allmänna utbildningspolitiska målen, vilka betonar värdet av en bred yrkesutbildning. *Överbefälhavaren* framhåller å andra sidan att kravet på erforderlig inblick i civil resp. militär trafikledning synes kunna tillgodoses även i dagens utbildningssystem och pekar vidare på bl. a. de risker för förlorad kontakt med den levande tjänsten som den centraliserade utbildningen kan medföra. *Försvarets rationaliseringsinstitut* anser att lämpligheten av att anordna en gemensam utbildningsanstalt bör bedömas med hänsyn till en kostnadsjämförelse med andra möjliga alternativ.

Kommitténs uppfattning att utbildningen bör ges breddast möjliga inriktning delas av *luftfartsverket*, *Svenska flygtrafikledareföreningen* och *TCO*. Luftfartsverket framhåller att i det gemensamma trafikövervakningssystemet måste krävas att samtliga är väl förtrogna med arbetets alla tjänstegrenar, även om den befattning en enskild tjänsteman vid ett visst tillfälle innehar inte fordrar behörighet inom alla dessa.

TCO anser att förslaget jämfört med nuvarande system medför bättre användning av personalen, minskade utbildningskostnader vid personalomflyttningar, bättre förutsättningar för samverkan och kommunikation inom systemet, större beredskap inför kommande förändringar och ökade möjligheter för personalen till av dem själva önskade förflyttningar. *TCO* liksom *Svenska flygtrafikledareföreningen* stödjer också kommitténs förslag i fråga om bl. a. vidareutbildningen av trafikledarna.

Kommitténs förslag till ändrad tjänstebestämmelse tillstyrks av *luftfartsverket*, *Svenska flygtrafikledareföreningen* och *TCO*. Kritisk till förslaget är *överbefälhavaren* och *LIN*. Överbefälhavaren anser benämningen »flygledare» vara inadekvat eftersom kåren ingalunda leder flygningarna eller flygtjänsten i dess helhet. Liknande synpunkter framförs av *LIN* som påpekar att nuvarande benämning dessutom nära ansluter sig till den engelska beteckningen.

Förslaget att lokalisera skolan till den nya flygplatsen i malmöregionen (*Sturup*) tillstyrks eller lämnas i huvudsak utan erinran av *överbefälhavaren*, *försvarets rationaliseringsinstitut*, *luftfartsverket*, *skolöverstyrelsen* och *Svenska flygtrafikledareföreningen*. Överbefälhavaren framhåller dock allmänt att en lokalisering över huvud taget till en civil flygplats inte är den lämpligaste för utbildning av krigsmaktens trafikledare, eftersom den inte möjliggör en mångsidig praktisk studietjänstgöring direkt på platsen.

Luftfartsverket framhåller att verket för sin del även skulle kunna acceptera en placering av flygledarskolan vid F 18 i Tullinge eller vid Arlanda.

Enligt *försvarets fredsorganisationsutrednings* uppfattning bör förslaget om lokalisering av skolan inte behandlas förrän statsmakterna tagit ställ-

ning till utredningens förslag om skolverksamheten inom flygvapnet. Behovet av ytterligare överväganden om möjligheterna att lokalisera skolan till annan plats framhålls även av *statskontoret* och *KSAK*.

Kommitténs förslag vad gäller flygledarskolans yttre organisatoriska ställning — självständig ställning med egen chef under kommunikationsdepartementet — berörs endast av ett fåtal remissinstanser. Förslaget tillstyrks eller lämnas utan erinran av *skolöverstyrelsen*, *riksrevisionsverket*, *Svenska flygtrafikledareföreningen* och *TCO*.

Statskontoret anser däremot att den gemensamma flygledarskolan bör anknytas till lämplig befintlig administration och därmed lämpligast luftfartsverket bli central förvaltningsmyndighet. *Luftfartsverket* anser att flygledarskolans administration m. m. bör regleras antingen genom ett separat avtal mellan luftfartsverket och chefen för flygvapnet eller genom utbyggnad av det ramavtal, som f. n. reglerar bl. a. upplåtelsen av flygvapnets flygplatser för civil trafik liksom utnyttjandet av civila flygplatser för militär flygtrafik. Om skolan därvid i administrativt avseende bör underställas luftfartsverket eller flygvapnet anser verket vara av mera sekundär betydelse. Om skolan lokaliseras till Sturup kan den anslutas till luftfartsverkets södra flygplatsförvaltning.

Synpunkter på styrelsens sammansättning lämnas av några remissinstanser. *Överbefälhavaren* finner sammansättningen vara lämplig. *LIN* anser däremot att flygföretagsrepresentation i styrelsen bör finnas. *Svensk pilotförening* föreslår att en representant för näringslivet skall finnas i styrelsen. *Svenska flygtrafikledareföreningen* och *TCO* föreslår att även representanter för personalen genom personalorganisationerna bör ingå i styrelsen.

Förslaget att flygledarskolans finansiering bör baseras på att intressenterna helt bekostar verksamheten får ett negativt mottagande endast av *Svensk pilotförening* som anser att utbildningen bör bekostas av allmänna medel. *Överbefälhavaren*, *luftfartsverket* och *försvarets rationaliseringsinstitut* berör frågan om vilka kostnader som bör fördelas mellan intressenterna. Enligt överbefälhavarens uppfattning bör även kostnaderna för flygutbildningen av de civila trafikledarna liksom kostnaderna för kadettutbildningen och flygningarna med krigsflygplan delas mellan flygvapnet och luftfartsverket. *Försvarets rationaliseringsinstitut* anser att kostnadsfördelningen även bör innefatta flygutbildningen om sådan anses behöva ingå. Luftfartsverket finner, å sin sida, att kostnadsfördelningen inte bör omfatta kostnader för rekrytering av personalen, vilka i stället bör drabba luftfartsverket resp. flygvapnet på samma sätt som kostnaderna för rekrytering av övrig personal.

Förslaget att rekryteringen till den föreslagna skolan skall ske via värnpliktstjänstgöring vid flygvapnet men att dessutom viss möjlighet skall finnas för direktrekryterade att via anpassningskurser vinna tillträde

till skolan tillstyrks i princip av *värnpliktsverket, skolöverstyrelsen, 1966 års värnpliktskommitté, militära tjänstgöringsåldersutredningen, Svenska flygtrafikledareföreningen* samt TCO.

1966 års värnpliktskommitté finner det i princip vara ett samhällsintresse av vikt att, då så är möjligt, låta genomgången värnpliktsutbildning bilda utgångspunkt för fortsatt yrkesutbildning för uppgifter inom olika delar av samhällslivet. Värnpliktskommittén, liksom även värnpliktsverket, påpekar dock att krigsorganisationens krav bör vara bestämmande för rekryteringsbehovet och utbildningen. Värnpliktsverket förutsätter en översyn av förslaget i detta avseende.

Frågan om anpassningskurserna för de direktrekryterade eleverna berörs av bl. a. Svenska flygtrafikledareföreningen och TCO som framhåller kravet på att dessa kurser får en fast organisation. Enligt TCO:s mening bör de direktrekryterade grupperna garanteras tillträde till varje årskurs genom att ett visst antal utbildningsplatser ställs till deras förfogande.

Frågan om rekrytering av kvinnlig personal till trafikledaryrket tas upp av bl. a. skolöverstyrelsen, som förutsätter att väntade förslag från 1966 års värnpliktskommitté ger sådana möjligheter.

En tveksam eller negativ inställning till rekrytering via värnpliktstjänstgöring intar *överbefälhavaren, försvarets rationaliseringsinstitut, luftfartsverket* och *universitetskanslersämbetet*.

Överbefälhavaren bedömer att de nuvarande formerna för rekrytering av de militära trafikledarna bör tillämpas tills vidare. De krigsorganisatoriska skälen motiverar inte entydigt en lösning enligt kommitténs förslag. Denna fråga måste ytterligare utredas varvid främst bör klarläggas om luftfartsverkets trafikledare inte kan och bör rekryteras på annat sätt än det av kommittén föreslagna.

Med tanke på elevernas varierande framtid om de väljer att i huvudsak ägna sig åt civil eller militär trafikledning anser *luftfartsverket* att rekryteringen bör ske av myndigheterna var för sig även om givetvis en viss samordning därvid är nödvändig.

Enligt *universitetskanslersämbetets* uppfattning bör rekryteringen ske fristående från värnpliktsuttagningen. Alternativt föreslår ämbetet ett system med skilda intagningskvoter för civila och militära trafikledare varvid den civila kvoten skulle rekryteras fristående från värnpliktsuttagningen.

Kommitténs bedömningar om det framtida behovet av flygtrafikledare har berörts av endast ett fåtal remissinstanser. *Överbefälhavaren* anser bedömningen, under förutsättning av oförändrad organisation inom flygvapnet, i stort riktig men möjligen något i överkant. *Försvarets rationaliseringsinstitut* delar i princip denna uppfattning medan *luftfartsverket*, som i och för sig inte finner anledning till erinran mot utredningens beräkningar, framhåller att bedömningarna närmast synes vara gjorda i underkant.

Kommitténs förslag till utbildningsgång i stort och kursplaner har i allmänhet inte föranlett några mera inträngande bedömningar från remissinstansernas sida. *Luftfartsverket* finner att utbildningsplanerna i stort sett tillgodoser erforderliga krav men att justeringar måste genomföras kontinuerligt i den mån behov härav framkommer. Liknande synpunkter framför *TCO*.

Med reservation för att de speciella krav som ställs på de militära flygtrafikledarna möjligen inte tillräckligt beaktats i de föreslagna utredningsplanerna antar även *överbefälhavaren* att de föreslagna utbildningsplanerna efter vissa justeringar är lämpliga. Vissa kritiska synpunkter på den militära delen av den föreslagna utbildningen anförs även av *försvarets rationaliseringsinstitut*, *värnpliktsverket*, *1966 års värnpliktskommitté* och *militära tjänstgöringsåldersutredningen*.

Detaljsynpunkter på utbildningens innehåll och utformning i övrigt framförs av några remissinstanser. Värdet av flygutbildningen ifrågasätts av bl. a. *LIN*, som anser att den nödvändiga insikten i flygningens grundproblem kan erhållas genom att eleverna ges möjlighet att delta i skol- och routeflygningar med trafikflygplan.

Konsekvenserna för flygvapnets vidkommande om utbildningen skall bedrivs enligt kommitténs förslag tas upp av bl. a. *överbefälhavaren*, som framhåller flygvapnets behov av såväl investeringar som personaltillskott. *Chefen för flygvapnet* framhåller liknande synpunkter speciellt vad gäller F 5 i Ljungbyhed där flygutbildningen avses äga rum och F 20 i Uppsala dit den begränsade officersutbildningen avses förlagd. Även *försvarets fredsorganisationsutredning* framhåller behovet av investeringar i lokaler samt utökning av vissa personella resurser på den militära sidan. Fredsorganisationsutredningen finner att kompletterande utredningar torde krävas.

Kommitténs beräkningar av skolans personalbehov föranleder vissa erinringar av bl. a. *överbefälhavaren*, som anser att skolläningen verkar överdimensionerat, och *försvarets rationaliseringsinstitut*, som gör gällande att ett effektivare utnyttjande av skolans kapacitet bör vara möjligt.

Förslaget till skolans interna organisation i övrigt har i allmänhet inte föranlett några erinringar. *Överbefälhavaren* framhåller dock bl. a. att chefen för flygvapnet såsom huvudansvarig inom krigsmakten för flygtrafikledningstjänsten bör ges direktiv- och anvisningsrätt gentemot skolan för att säkerställa att krigsmaktens faktiska krav beaktas i utbildningen. *Värnpliktsverket* anser att i skolans organisation bör ingå en officer som bl. a. svarar för kontakter med militära myndigheter.

Vad kommittén anfört om den föreslagna skolans tekniska utrustning understryks av *SAS*, *LIN* och *TCO*. *Tekniska högskolan i Stockholm* har i ett yttrande, som bifogats universitetskanslersämbetets svar, framhåll-

lit möjligheterna till samverkan mellan den nya skolan med dess trafikledningssimulator och de tekniska högskolorna.

Lokal frågan berörs endast i ett fåtal remissvar. Behovet av elevbostäder framhålls av luftfartsverket, Svenska flygtrafikledareföreningen och TCO.

Synpunkter på kommitténs beräkningar av investeringskostnaderna för den föreslagna skolan lämnas endast av *byggnadsstyrelsen* som finner angiven kostnad/m² nettoyta vara ett lågt kalkylpris. Om ett samtidigt uppförande med övriga anläggningar på den nya flygplatsen vid Sturup inte blir möjligt bör man räkna med en högre kostnad.

Departementschefen

Innan jag redogör för mina förslag beträffande luftfartsverkets investeringar för nästa budgetår vill jag efter samråd med chefen för försvarsdepartementet behandla frågan om *utbildning av flygtrafikledningspersonal*.

Trafikutvecklingen inom luftfarten har under en följd av år varit mycket kraftig. På kort tid har flyget fått en växande betydelse på transportområdet såväl i inrikes som utrikes trafik. En fortsatt hög tillväxttakt är att förvänta. I tekniskt avseende fortsätter inom den civila luftfarten utvecklingen mot bl. a. övergång till större och snabbare flygplantyper. Härav följer bl. a. ökade krav i fråga om möjligheterna att utnyttja luftrummet och nya krav ifråga om formerna härför. Detta gäller även det mindre flyget — det s. k. allmänflyget — vars hittillsvarande snabba utveckling också kan väntas fortsätta. I vårt land förekommer vidare en relativt omfattande militär flygverksamhet. Flygtrafikbildens uppvisar därför en betydande blandning av civil och militär trafik.

F. n. finns separata organisationer för civil och militär flygtrafikledning, ett förhållande som delvis är historiskt betingat. Utvecklingen har emellertid successivt nödvändiggjort en allt större samordning, och långtgående samarbetsformer har etablerats. Fortfarande föreligger dock skillnader mellan bestämmelser för civil resp. militär flygtrafikledning. En fortsatt utveckling i riktning mot allt mer blandad civil och militär trafik måste förutses. Det är därför önskvärt att trafikavvecklingsmetoderna så långt möjligt sammanjämkas.

Flygtrafikledningskommittén har i sitt delbetänkande om utbildning av flygtrafikledare funnit att en ytterligare civil/militär samordning kan göra trafikledningen effektivare och därmed bidra till ett bättre och säkrare utnyttjande av luftrummet. Graden av nödvändig framtida samordning liksom vilka operativa, tekniska och organisatoriska följder detta får, kommer kommittén att ta upp i ett senare betänkande.

Redan på nuvarande stadium av sitt arbete har emellertid kommittén kunnat konstatera behovet av att effektivisera utbildningen av trafikled-

ningspersonal. Från flygsäkerhetssynpunkt och av effektivitetsskäl anser kommittén det otillfredsställande att personal, som skall arbeta med trafikavveckling inom ett och samma luftrum, har olika utbildning med inriktning på antingen civil eller militär trafikledning och som följd därav otillräcklig inblick i den andra delen av den verksamhet som berör hela luftrummet. En gemensam utbildning av civila och militära trafikledare är därför önskvärd. Kommittén föreslår att en central skola inrättas för gemensam utbildning av civil och militär flygtrafikledningspersonal, varvid nuvarande skolor — luftfartsverkets trafikskola och flygvapnets flygtrafikledningskola — upphör. Den nya skolan föreslås få en självständig ställning med egen styrelse under kommunikationsdepartementet. Styrelsen bör bestå av representanter för luftfartsverket och flygvapnet. Kostnaderna för skolan bör fördelas mellan de två huvudintressenterna efter bestämd utbildningskapacitet. Under det första uppbyggnadsskedet bör emellertid kostnaderna fördelas lika mellan luftfartsverket och flygvapnet. Investeringar föreslås finansierade över en särskilt inrättad kapitalfond eller över luftfartsverkets fond. Kommittén föreslår att skolan lokaliseras till den nya flygplatsen i malmöregionen.

På grundval av bl. a. luftfartsverkets och flygvapnets personalplaner har kommittén bedömt att ca 70 elever årligen måste antas till skolan. Huvudrekryteringen till skolan bör enligt kommittén ske redan i samband med värnpliktsuttagningen. Även andra rekryteringsvägar bör dock hållas öppna.

De elever som rekryteras via värnpliktsutbildningen bör genomgå förberedande flygledarutbildning under värnpliktstiden. För elever som rekryteras på annan väg anordnas anpassningskurser. Den egentliga utbildningen omfattar totalt 20—22 månader.

De sammanlagda investeringskostnaderna för skolan beräknar kommittén till 12 milj. kr., varav för byggnad 5 milj. kr., för simulator 6 milj. kr. och för övrig utrustning 1 milj. kr. De årliga driftkostnaderna beräknas till ca 6,7 milj. kr.

I likhet med flertalet remissinstanser delar jag kommitténs uppfattning att en samordnad utbildning av civila och militära flygtrafikledare bör komma till stånd. En fortsatt åtskillnad mellan civil och militär trafikledarutbildning synes inte försvarlig från vare sig flygsäkerhetsmässiga eller samhällsekonomiska synpunkter. Kommitténs förslag i fråga om utbildningens organisation och principiella inriktning anser jag vara välmotiverade. Enligt min mening bör därför förslaget kunna läggas till grund för ett principbeslut om de framtida formerna för och inriktningen av utbildningen av flygtrafikledningspersonal.

Jag ansluter mig till kommitténs förslag om att en central skola för gemensam utbildning av civila och militära flygtrafikledare inrättas samt att skolan ges den föreslagna yttre organisatoriska ställningen med egen styrelse direkt under kommunikationsdepartementet.

Enligt min uppfattning synes övervägande skäl tala för att flygtrafikledarskolan i enlighet med kommitténs förslag lokaliseras till den nya flygplatsen i malmöregionen (Sturup). Trafikbildens mångsidighet och trafikens intensitet i området samt möjligheten att på ett smidigt sätt integrera den teoretiska utbildningen med den praktiska under skolans ledning, varvid skolans resp. flygplatsens tekniska utrustning kommer att tillhöra samma tekniska generation, är skäl som talar för att en lokalisering till Sturup skapar goda förutsättningar för att uppnå avsedda kvalitets- och effektivitetsvinster i utbildningen.

Frågan om att inrätta en flygtrafikledarskola i enlighet med vad jag nu förordat synes böra underställas riksdagen för prövning.

Kommittén har föreslagit att rekryteringen till skolan primärt skall ske via värnplikstjänstgöring vid flygvapnet. Motivet härför synes vara att samtliga med det nya systemet utbildade trafikledare under överskådlig tid kommer att behövas i krigsorganisationen. Det synes enligt min mening rimligt att behovet av trafikledare i krigsorganisationen får vara vägledande vid bedömningen av rekryteringsvägarna. Värnplikstjänstgöringen bör dock inte vara den enda rekryteringsvägen. Även personal med annan bakgrund — såväl män som kvinnor — bör kunna rekryteras. De föreslagna anpassningskurserna bör vara en naturlig rekryteringsväg för dessa grupper. Jag tänker särskilt på det stora antalet trafikledarassistenter inom både luftfartsverket och flygvapnet, vilkas kunskaper och duglighet det finns anledning att ta tillvara.

Kommittén har lagt fram ett detaljerat program för utbildningsgång och redovisat förslag till utbildningsplaner. Jag delar kommitténs uppfattning att utbildningen bör ges bredast möjliga inriktning. Det innebär dels att alla elever bör utbildas för trafikledningens samtliga tjänstegrener (flygplatskontroll, inflygnings- och terminalkontroll samt områdes- eller regionalkontroll), dels att stor vikt bör läggas vid utbildning för samfunktion i system. Erforderlig specialistutbildning får tillgodoses genom vidareutbildning vilket i stor utsträckning synes kunna ske genom anlitande av externa utbildningsresurser.

I stort anser jag kommitténs förslag till utbildningsplaner tillgodose de mål som uppställts för ifrågavarande utbildning. Viss kritik har emellertid framförts, enligt vilken planerna inte i tillräcklig utsträckning beaktat det militära utbildningsbehovet. Med hänsyn främst härtill anser jag att planerna bör överses. Översynen bör anförtros en särskild arbetsgrupp som bör bestå av förslagsvis representanter för luftfartsverket, flygvapnet, statskontoret och försvarets rationaliseringsinstitut med en opartisk ordförande. Gruppen bör i sitt arbete samråda med bl. a. 1966 års värnpliktskommitté. Jag avser att senare framlägga förslag för Kungl. Maj:t om tillsättande av en sådan arbetsgrupp. Resultatet av översynen får sedan ligga till grund för ett slutligt ställningstagande i frågan om utbildningsplanerna. Självfal-

let måste en successiv anpassning ske av utbildningen till den teknisk-operativa utvecklingen och till de praktiska utbildningserfarenheterna. I sammanhanget bör också erinras om att flygtrafikledningskommitténs kommande förslag rörande flyktrafikledningens systemfrågor på längre sikt torde komma att påverka utbildningens uppläggning.

Med hänsyn till det samband som finns mellan utbildningsplaner och skolans inre organisation bör även sistnämnda fråga närmare övervägas av den angivna arbetsgruppen. Slutlig ställning härvid får också tas när resultatet av gruppens arbete föreligger.

Jag har i princip ingen erinran mot kommitténs förslag i fråga om anskaffning och användning av en simulatoranläggning. En särskild trafikledningssimulator krävs för att undvika onödiga störningar i arbetsrutinerna för den operativa trafikledningen. Jag finner det rationellt att som kommittén föreslagit utnyttja simulatoranläggningen även för utvecklingsarbete. Eftersom trafikstrukturen ständigt förändras är det enligt min uppfattning nödvändigt att vidareutveckla och till nya förutsättningar anpassa såväl trafikledningssystem som metoderna att avveckla trafiken. Det är vidare naturligt att skolan även i övrigt utrustas med moderna, pedagogiska hjälpmedel för utbildningen.

Även för arbetet med detaljutformning av en fullständig teknisk-operativ specifikation av trafikledningssimulatorens och övrig teknisk utrustning avser jag att senare föreslå Kungl. Maj:t att tillsätta en särskild arbetsgrupp, vars arbete bör utgå från de riktlinjer som kommittén i denna del dragit upp. Arbetsgruppen bör bestå av representanter för luftfartsverket, flygvapnet och flygtrafikledningskommittén.

Slutlig ställning till kostnader m. m. bör tas i samband med att huvudhandlingar för byggnaderna och detaljuppgifter om den tekniska utrustningen inkommit till och prövats av Kungl. Maj:t. Frågan får därvid ånyo underställas riksdagen för prövning. För budgetåret 1970/71 beräknar jag medel för projekteringsarbete avseende skolan. Detta bör inriktas på att samordna utbyggnaden av skolan med pågående utbyggnad av flygplatsen i Sturup.

Jag övergår nu till att redogöra för mina förslag beträffande *luftfartsverkets investeringar* för nästa budgetår.

I prop. 1969:1 (bil. 8 s. 213) angavs en medelförbrukning under luftfartsverkets fond för innevarande budgetår om 35 milj. kr. Luftfartsverket har anmält att en ytterligare höjning av investeringsramen torde behövas för att täcka kostnaderna för en stationsanläggning för inrikes trafik på Arlanda flygplats. Denna anläggning ingår bland de investeringar på denna och Bromma flygplats till vilka kommunala bidrag skall utgå i enlighet med ett mellan staten och de kommunala intressenterna i september 1969 träffat avtal. Jag beräknar i detta sammanhang att en höjning till 36 milj. kr. behövs.

För budgetåret 1970/71 räknar luftfartsverket med en total investeringsomslutning om 72,7 milj. kr., varav 59,0 milj. kr. för arbeten som förutsätter medverkan från kommuner enligt de normer för vilka redogjorts i prop. 1967:57 (s. 48). Efter avdrag för kommunernas andel av kostnaderna uppgår statens del av det totala investeringsbeloppet till 50,6 milj. kr. Som framgår av investeringsplanen för kommunikationsverken har jag ansett mig böra förordna en investeringsram av 46,3 milj. kr. Detta motsvarar den statliga andelen av en investeringsvolym av sammanlagt 68,1 milj. kr.

Innan avtal träffats om bidrag till de objekt som kan rymmas inom den angivna ramen, kan någon exakt fördelning på flygplatser eller objektsgrupper av det tillgängliga medelsutrymmet inte göras. Av följande sammanställning framgår dock hur investeringarna i stort beräknas komma att fördela sig under budgetåret 1970/71. Sammanställningen visar också utfallet för budgetåret 1968/69 och den beräknade medelsförbrukningen för innevarande budgetår.

	1968/69	1969/70		1970/71
	Utfall	Beräknad	Verket	Dep. chefen
		tusental kr.		
Arlanda	3 090	10 390	27 150	25 400
Bromma	940	390	720	720
Torslanda	7 260	3 160	1 310	1 310
Bulltofta	1 220	130	—	—
Ny flygplats i malmöregionen.....	7 700	15 400	21 830	20 800
Ny flygplats i göteborgsregionen	—	—	—	2 000
Kiruna	—	440	3 010	3 010
Sundsvall/Härnösand	530	260	2 300	1 800
Örnsköldsvik	—	—	450	450
Övriga flygplatser	4 890	5 350	2 610	2 610
Radio och tele, en-route	1 040	4 220	4 330	3 750
Fordon, maskiner, redskap	3 200	3 900	4 500	4 500
Vissa byggnader	—	—	3 300	500
Diverse mindre arbeten	—	780	1 200	1 200
Summa	29 870	44 420	72 710	68 050
Avgår kommunalt bidrag	3 490	8 420	22 070	21 750
Statlig kostnadsandel	26 380	36 000	50 640	46 300

I den beräknade investeringsvolymen för budgetåret 1970/71 ingår 27,7 milj. kr. för förut anmälda arbeten som pågår eller kommer att påbörjas under innevarande budgetår. Härav avser 2,1 milj. kr. arbeten på Arlanda flygplats, bl. a. anläggande av uppställningsplatser inom det nya stationsområdet. Vidare avser 20,8 milj. kr. arbeten på den nya flygplatsen i malmöregionen (Sturup).

I enlighet med det avtal, vilket träffats mellan staten och Malmö stad om avveckling av Bulltofta flygplats och utbyggnad av en ny allmän flygplats och för vilket redogjorts i prop. 1966:1 (bil. 8 s. 296 f), kommer under innevarande budgetår fältarbetena på den nya flygplatsen i Sturup

att påbörjas. Flygplatsen kommer i en första etapp att utrustas med en rullbana av 2 800 m längd betjänad av en längsgående och två tvärgående taxibanor. Planerna omfattar vidare stationsplattformar för att tillgodose samtidig uppställning av 12 flygplan av storlekar varierande från DC-9 till DC-8-63 samt för att inrymma enstaka Boeing 747, s. k. jumbo-jet. Huvudbana, taxibana och plattformar avses få en bärighet som tillåter trafik med fullastade DC-8 flygplan. För allmänflyget anläggs en särskild, 800 m lång bana vid huvudbanans södra ände. Flygplatsen utrustas i övrigt med högintensiv belysning, radioanläggningar inkl. ILS samt stations-, drifts- och trafikledningsbyggnader. Luftfartsverket har lämnat förslag till byggnadsprogram avseende byggnaderna på flygplatsen. Kungl. Maj:t har den 30 oktober 1969 bemyndigat verket att fortsätta projekteringsarbetena fram till kostnadsberäknade huvudhandlingar. Totalkostnadsramen för flygplatsen enligt avtalet uppgår enligt prisläget den 1 maj 1969 till 91,2 milj. kr. Härav avser 21,3 milj. kr. byggnader. Flygplatsen beräknas kunna tas i bruk under hösten 1972.

För nya investeringar under budgetåret har jag tagit upp 40,4 milj. kr. Härav beräknar jag 23,3 milj. kr. för arbeten på Arlanda flygplats. Luftfartsverket har i dagarna framlagt utbyggnadsplan för ett nytt stationsområde. Planen, som f. n. är föremål för Kungl. Maj:ts prövning, ger anvisningar för successiv utbyggnad av plattformar, byggnader, vägsystem etc. I en första utbyggnadsetapp föreslås uppförande av en ny stationsbyggnad för utrikestrafik och därtill hörande investeringar i plattformar m. m. Denna etapp, som enligt verket bör vara genomförd under senhösten 1974, dimensioneras för den prognostiserade trafikvolymen år 1980. Detta innebär således att anläggningen någon tid därefter kan förutses bli otillräcklig och successivt kräver kompletteringar och nya utbyggnader. Den för anläggningarna dimensionerande trafikvolymen år 1980 beräknas till 5,6 milj. passagerare och 180 000 ton gods, vilket kan jämföras med motsvarande beräknade volym år 1969, 2,2 milj. passagerare och 27 000 ton gods. Totalkostnaden för första etappen har av luftfartsverket uppskattats till storleksordningen 200 milj. kr., varav drygt hälften avser stationsbyggnaden.

Prövningen av utbyggnadsplanen kommer att ske i samråd med representanter för de regionala intressenterna, vilka förutsätts skola bidra till investeringarna. För fortsatta utredningar och projekteringsarbeten avseende den nya stationsbyggnaden med tillhörande anläggningar beräknar jag för nästa budgetår 9,0 milj. kr. Jag avser att då kostnadsberäknade huvudhandlingar föreligger lämna en utförligare redovisning av ärendet.

I avvaktan på att det nya stationsområdet färdigställs har luftfartsverket föreslagit att vissa delvis provisoriska åtgärder inom det nya området vidtas för att avlasta den nuvarande stationsbyggnaden. Planeringsarbeten avseende en särskild byggnad för chartertrafik, vilken anmäldes i prop.

1969: 1 (s. 214) och avses kunna tas i bruk år 1972, har igångsatts under innevarande budgetår. För nästa budgetår beräknar jag 12,0 milj. kr. för påbörjande av arbetena på den nya byggnaden med tillhörande anläggningar. För övriga investeringar på Arlanda, bl. a. för vissa kapacitetshöjande åtgärder i nuvarande stationsbyggnad, beräknar jag 2,3 milj. kr.

Inom det utrymme jag beräknat för nya investeringar under budgetåret 1970/71 har jag vidare räknat in 2,0 milj. kr. för påbörjande av utrednings- och projekteringsarbeten avseende en ny flygplats i göteborgsregionen som ersättning för Torslanda flygplats. En särskild sakkunnig har undersökt vilka alternativa lokaliseringar av en flygplats i göteborgsregionen som är möjliga och funnit ett tekniskt genomförbart alternativ till Torslanda i härrydaområdet, beläget ca 25 km öster om Göteborg. Luftfartsverket har granskat och bearbetat den sakkunniges förslag och därvid undersökt även andra lokaliseringsalternativ. Även verket har stannat för att en lokalisering till Härryda är det från de flesta synpunkter lämpligaste alternativet till Torslanda. Enligt verket skulle en flygplats i Härryda också uppfylla uppställda räntabilitetskrav. Efter överläggningar mellan representanter för staten och berörda kommunala intressenter har preliminär överenskommelse träffats om avveckling av Torslanda flygplats samt anläggande av en ny allmän flygplats i trakten av Härryda. Den nya flygplatsen avses enligt föreliggande planer i den nu aktuella utbyggnadsetappen byggas och utrustas med en huvudbana och en tvärbana av resp. 3 300 och 2 500 m längd, stationsplattform, högintensiv belysning, radiotekniska hjälpmedel inkl. ILS samt stations-, drifts- och trafikledningsbyggnader. I huvudsak innebär överenskommelsen att erforderligt markområde förvärfvas genom de lokala intressenternas försorg och utan kostnader för staten. Den del av marken som beräknas nödvändig för drift- och trafikändamål vid full utbyggnad skall tillföras staten med äganderätt medan övrig mark upplåts med nyttjanderätt. Anläggningskostnaderna har preliminärt beräknats till 280 milj. kr. i prisläget den 1 juli 1967. Enligt den preliminära tidplanen avses flygplatsen komma att tas i bruk under år 1977. Liksom vad gäller det nya stationsområdet på Arlanda avser jag att senare — då kostnadsberäknade huvudhandlingar föreligger — återkomma med en utförligare redovisning i detta ärende.

Den ökande trafiken liksom övergången till nya flygplantyper ställer nya krav på flygplatsernas och luftledningarnas kapacitet och säkerhetsmässiga standard. För nästa budgetåret har jag därför i enlighet med luftfartsverkets förslag beräknat medel för vissa kapacitetsförstärkande åtgärder på Kiruna och Sundsvall/Härnösands flygplatser. Vidare har jag räknat med vissa mindre investeringar på Örnsköldsviks flygplats och på vissa militära flygplatser. Den totala medelförbrukning jag räknar med bör också medge planerig ersättnings- och nyanskaffning av radio- och teleutrustning en-route liksom för fordon, maskiner och redskap.

Jag har vidare beräknat medel för projektering av en ny byggnad för kontrollcentralen i Malmö FIR. Jag har också, som framgått av det föregående, tagit upp belopp för flygledarskolan i Sturup. Jag har däremot inte ansett mig f. n. kunna förorda att medel anvisas till en ny ämbetslokal för luftfartsverkets centralförvaltning.

Anslaget till flygplatser m. m. bör beräknas med hänsyn till att en marginal utöver investeringsramen bör finnas för att möjliggöra en av konjunkturmässiga eller andra skäl påkallad ökning av medelsförbrukningen under nästa budgetår.

Med hänvisning till vad jag sålunda anfört förordar jag att medel anvisas enligt följande anslagsberäkning.

	milj. kr.
Beräknad medelsförbrukning budgetåret 1970/71	46,3
10 % marginal	+ 4,6
Avgår beräknad ingående behållning 1.7.1970	— 2,9
Erforderligt anslag budgetåret 1970/71	48,0

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

1. besluta att, i enlighet med vad jag förordat i det föregående, en central skola för gemensam utbildning av civila och militära flygtrafikledare skall inrättas;
2. till *Flygplatser m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett investeringsanslag av 48 000 000 kr.

IV. Statens utlåningsfonder

Statens lånefond för den mindre skeppsfarten

Statens lånefond för den mindre skeppsfarten inrättades år 1939 (prop. 119, SU 126, rskr 210). Fonden har till syfte att genom lånestöd främja en från allmän synpunkt önskvärd förnyelse av rikets bestånd av fartyg med en bruttodräktighet av högst 500 registerton. Lån ur fonden beviljas av en särskild nämnd, lånenämnden för den mindre skeppsfarten. Låneverksamheten regleras genom kungörelsen (1957: 340) om statens lånefond för den mindre skeppsfarten.

Statens lånenämnd för den mindre skeppsfarten

Under budgetåret 1968/69 beviljade lånenämnden 11 lån om sammanlagt 5,3 milj. kr. Motsvarande belopp utgjorde under budgetåren 1966/67 och 1967/68 11 resp. 12,9 milj. kr.

Kapitaltillgångarna på fonden uppgick den 30 juni 1969 till 52,8 milj. kr., varav 35,2 milj. kr. utgjorde utestående lån.

För innevarande budgetår beräknas 15,3 milj. kr. stå till förfogande för utlåning. Av detta belopp utgör 7,8 milj. kr. de vid föregående budgetårs utgång disponibla medlen och 7,5 milj. kr. de återbetalningar som förutses inflyta i amorteringar.

Nämnden erinrar om att 1965 års småskeppsfartsutredning i juni 1969 avgett betänkandet Det framtida stödet till den mindre skeppsfarten (Stencil K 1969: 11).

Nämnden bedömer att efterfrågan på lån under budgetåret 1970/71 kan komma att överstiga tillgången på medel och föreslår, att till lånefonden anvisas ett investeringsanslag av 2 milj. kr.

Departementschefen

Betänkandet Det framtida stödet till den mindre skeppsfarten har remissbehandlats och bearbetas f. n. inom kommunikationsdepartementet. Vid utgången av innevarande budgetår beräknas de för utlåning disponibla medlen uppgå till ca 8 milj. kr. Under nästa budgetår beräknas ca 7,5 milj. kr. komma att återbetalas i amorteringar. Totalt bör följaktligen ca 15,5 milj. kr. stå till förfogande för utlåning under budgetåret 1970/71. Jag förordar, att anslaget förs upp med ett formellt belopp om 1 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens lånefond för den mindre skeppsfarten* för budgetåret 1970/71 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 kr.

V. Fonden för låneunderstöd

Garanti till Aktiebolaget Aerotransport för 1969/70

I enlighet med riksdagens hemmyndigande (prop. 1965: 1 bil. 8 s. 300, SU 9, rskr 95) har Kungl. Maj:t genom beslut den 5 november 1965 på oförändrade villkor godkänt en förlängning för perioden den 1 oktober 1965 — den 30 september 1970 av överenskommelserna den 20 augusti 1959 och den 18 juni 1963 mellan Sverige, Danmark och Norge om ekonomisk garanti till de i konsortiet Scandinavian Airlines System samverkande skandinaviska luftfartsbolagen. Överenskommelserna innebär bl. a. att Aktiebolaget Aerotransport (ABA) under ifrågavarande period erhåller en årlig garanti intill högst 7,5 milj. kr.

I enlighet härmed har för vart och ett av budgetåren 1966/67—1969/70 till Garanti till Aktiebolaget Aerotransport för räkenskapsåren 1965/66—1968/69 anvisats investeringsanslag av 7,5 milj. kr. Ifrågavarande anslag har under perioden inte behövt tas i anspråk. Bolagets räkenskapsår 1969/70 är det sista år nuvarande garantiavtal gäller. I skrivelse den 18 november 1969 har ABA hemställt att åtgärder vidtas för träffande av nytt garantiavtal för tiden den 1 oktober 1970—den 30 september 1975. Liknande framställningar har till de danska och norska regeringarna inkommit från respektive i SAS-konsortiet ingående nationella luftfartsbolag. Förhandlingar om en ny garanti pågår f. n. mellan de danska, norska och svenska regeringarna. Om det visar sig möjligt, avser jag att senare föreslå Kungl. Maj:t att i proposition till årets riksdag framlägga de förslag som kan komma att förändras härav.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Garanti till Aktiebolaget Aerotransport för 1969/70* för budgetåret 1970/71 anvisa ett investeringsanslag av 7 500 000 kr.

IX. Diverse kapitalfonder

A. Statens vägverks förrådsfond

Balansräkningen per den 30 juni 1969 för vägverkets förrådsfond visar, att fondens tillgångar uppgick till sammanlagt 572,8 milj. kr., varav 133,7 milj. kr. avsåg fastigheter m. m., 393,8 milj. kr. maskiner m. m., 1,1 milj. kr. reservbromateriel, 5,8 milj. kr. grustag, 2,0 milj. kr. förråd av väglagningsämnen samt 26,7 milj. kr. effektförråd. Återstående 9,7 milj. kr. utgjorde tillgångar av finansiell natur.

Kapitalbehållningen inkl. balanserade medel uppgick till 259,5 milj. kr. Under budgetåret 1968/69 ökade behållningen med 9,4 milj. kr.

I enlighet med för fonden gällande bestämmelser har avkastning på fondens kapital beräknats efter 6 %. Det sålunda beräknade överskottet har för budgetåret 1968/69 uppgått till totalt ca 15,3 milj. kr. som tillgodoförts driftbudgetens inkomster under posten Övriga diverse kapitalfonder.

Statens vägverk

I skrivelse den 15 augusti 1969 har statens vägverk hemställt om bl. a. investeringsanslag för budgetåret 1970/71.

Vägmaskiner m. m.

	Ing. behållning	Anslag	Utgift
1968/69	4 800 000	155 900 000	60 700 000
1969/70	—	59 800 000	254 400 000
1970/71 verket	25 400 000	76 200 000	274 200 000
departementschefen	25 400 000	56 200 000	256 000 000

¹ Varav 5,7 milj. kr. på tilläggsstat

² Preliminärt belopp

Medelsförbrukning under budgetåren 1968/69—1970/71

För budgetåret 1968/69 har, sedan riksdagen anvisat 5,7 milj. kr. på tilläggsstat (prop. 1968:155, SU 188, rskr 398), investeringsramen genom Kungl. Maj:ts beslut den 13 december 1968 vidgats till 60,7 milj. kr. Medelsförbrukningen uppgick till samma belopp.

För budgetåret 1969/70 är investeringsramen 54,4 milj. kr. Verket räknar med att ramen kommer att utnyttjas helt.

För budgetåret 1970/71 föreslår verket en medelsförbrukning av 74,2 milj. kr.

Investeringsprogram

Investeringsprogrammet för förrådsfonden under budgetåren 1968/69—1970/71 framgår av följande sammanställning.

	Faktisk utgift	Beräknad utgift	
	1968/69	1969/70	1970/71
	tusental kr.		
Garage- och förrådsbyggnader m. m.	4 025	6 000	9 000
Motorfordon och vägmaskiner m. m.	49 873	43 000	59 900
Färjor m. m.	6 078	4 500	5 000
Reservbromateriel.	718	600	—
Diverse och oförutsett.	6	300	300
	60 700	54 400	74 200

Beträffande de olika objektsgrupperna anför verket följande.

Garage- och förrådsbyggnader m. m.

Medelsbehovet under budgetåret 1970/71 för att avsluta tidigare påbörjade byggnadsföretag beräknas till 1,7 milj. kr. För påbörjande av nya större objekt avsedda att ersätta och komplettera äldre byggnader beräknas 3,0 milj. kr. För diverse markförvärv beräknas 0,9 milj. kr. och för påbörjande av objekt som inte kommit till stånd som beredskapsarbeten och för upp- rustning av personalutrymmen m. m. beräknas 3,4 milj. kr.

Motorfordon och vägmaskiner m. m.

I följande sammanställning redovisas verkets maskin- och fordonspark samt verkets anskaffningsprogram.

	Beräknat innehav	Överåriga under	Beräknad utrange- ring	Beräknad anskaff- ning	Beräknat innehav	Förändr. under
	1.7.1970	1970/71	1970/71	1970/71	1.7.1971	året
	antal					
Lastbilar	1 131	273	281	150	1 000	131
Person- och paketbilar.	875	276	200	200	875	0
Traktorer, terrängvagnar. .	60	23	16	10	54	— 6
Väghyvlar.	900	—	130	80	850	—50
Vägvältar	300	128	30	30	300	0
Krossar	180	—	20	10	170	—10
Sorteringsverk	180	114	20	10	170	—10
Generatoraggregat.	265	154	65	55	225	—40
Skoplastare	620	137	100	100	620	0
IKompressorer.	400	61	50	25	375	—25

Utöver i sammanställningen redovisade fordon och maskiner, för vilka investeringsutgifterna beräknas till ca 49,2 milj. kr., tar verket upp ett be-

lopp av 10,7 (9,9) milj. kr. för anskaffning av *diverse maskiner m. m.* enligt följande.

För budgetåren 1967/68 och 1968/69 har anskaffats asfalt- och oljegrusmaskiner för en total kostnad av 3,2 resp. 3,7 milj. kr. För budgetåret 1970/71 behövs ny- och ersättningsanskaffning av sådana maskiner för en kostnad av 3,0 milj. kr. För anskaffning av tre 15 m³ dumpervagnar beräknas 1,2 milj. kr. och för 25 st. dammfilter till krossanläggningar beräknas 0,7 milj. kr. Till gruppen *diverse maskiner* har vidare hänförts bl. a. släpvagnar, schakt- och planeringsmaskiner, bandtransportörer, elcentraler, betongmaskiner, målningsmaskiner, snöslungor, verkstadsmaskiner m. m. Verket finner inte möjligt att upprätta någon detaljerad investeringsplan för dessa maskinslag men beräknar sammanlagt ca 5,0 milj. kr. för dessa ändamål. För anskaffning av utrustning för automatisk databehandling, fotogrammetri m. m. behövs under budgetåret 1970/71 0,8 milj. kr.

Verket hemställer om bemyndigande att för budgetåret 1973/74 ta på sig ett betalningsansvar intill ett belopp av 30 milj. kr. för leveranser till maskincentralförrådet.

Tidigare har verket t. o. m. budgetåret 1972/73 erhållit motsvarande bemyndiganden intill ett belopp av 30,0 milj. kr. Av beställningsbemyndigandet för budgetåret 1969/70 var den 30 juni 1969 29,5 milj. kr. utnyttjade och för budgetåret 1970/71 19,4 milj. kr.

F ä r j o r m. m.

Verkets förslag till investeringsplan för färjor m. m. upptar ersättnings- och nyanskaffning för 5,0 milj. kr., varav 4,3 milj. kr. avser färdigställande av tidigare påbörjade färjor och 0,7 milj. kr. *diverse ombyggnadsarbeten*.

R e s e r v b r o m a t e r i e l

Under år 1968 har i samråd med arbetsmarknadsstyrelsen i sysselsättningsstödande syfte bl. a. utlagts beställningar av reservbromateriel. Kostnaden härför samt för vissa kompletterande anskaffningar beräknades till ca 2,2 milj. kr. Huvuddelen av dessa kostnader har fallit på budgetåret 1968/69 och återstoden kommer att betalas under innevarande budgetår. Behovet av fortsatt förnyelse av reservbromaterielen kvarstår. Vägverket anmäler sin avsikt att återkomma med särskild framställning om medel härför vid en senare tidpunkt.

D i v e r s e o c h o f ö r u t s e t t

För budgetåret 1970/71 beräknar verket att ett belopp om 0,3 milj. kr. bör stå till verkets förfogande för att göra det möjligt att möta *diverse* smärre kostnader som nu inte kan förutses.

Remissyttrande

Arbetsmarknadsstyrelsen har avgett det yttrande som redovisats under rubriken Vägväsendet (s. 37).

Departementschefen

För budgetåret 1970/71 har vägverket föreslagit en medelsförbrukning av 74,2 milj. kr. för förrådsfondens investeringar.

Som framgår av investeringsplanen för kommunikationsverken har jag tillstyrkt en investeringsram för nästa budgetår av 56,0 milj. kr. I förhållande till innevarande budgetår innebär detta en höjning med 1,6 milj. kr. Beträffande ny- och ombyggnad av garage- och förrådsbyggnader har jag därvid räknat med en viss reducering av vägverkets förslag.

För anskaffning av motorfordon och vägmaskiner m. m. räknar jag med en förbrukning som med hänsyn till den förnyelse av maskinparken som skett under senare år innebär att investeringarna för angivna ändamål kan hållas på en godtagbar nivå. I anslutning härtill vill jag erinra om angelägenheten av att vägverket till ett kommande år intensifierar arbetet med att ta fram ytterligare material som belyser ekonomin i fordons- och maskinförvaltningen och möjliggör bättre jämförelser med aktuella kostnader vid förhyrning av sådan materiel.

Av följande sammanställning framgår hur förrådsfondens investeringar under nästa budgetår i stort beräknas komma att fördela sig på de olika objektsgrupperna. Sammanställningen visar även utfallet för budgetåret 1968/69 och den beräknade medelsförbrukningen för innevarande budgetår.

	1968/69	1969/70	1970/71	
	Utfall	Beräknad	Verket	Dep.chefen
			tusental kr.	
Garage och förrådsbyggnader m. m.	4 000	6 000	9 000	6 000
Motorfordon och vägmaskiner.....	49 900	43 000	59 900	44 600
Färjor m. m.	6 100	4 500	5 000	5 000
Reservbromateriel.....	700	600	—	—
Muddermateriel.....	—	—	—	100
Diverse och oförutsett	—	300	300	300
	60 700	54 400	74 200	56 000

Anslaget till vägmaskiner m. m. bör beräknas med hänsyn till att en marginal utöver investeringsramen bör finnas för att möjliggöra en av konjunkturmässiga eller andra skäl påkallad ökning av medelsförbrukningen under nästa budgetår.

Med hänvisning till vad jag sålunda anfört förordar jag att medel anvisas enligt följande anslagsberäkning.

	milj. kr.
Beräknad medelförbrukning budgetåret 1970/71	56,0
10 % marginal	+ 5,6
Avgår beräknad ingående behållning 1.7.1970.....	— 5,4
Erforderligt anslag budgetåret 1970/71	56,2

Jag förordar vidare, att verket erhåller ett i förhållande till innevarande budgetår oförändrat beställningsbemyndigande om 30 milj. kr., gällande leveranser till maskincentralförrådet under budgetåret 1973/74.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

1. till *Vägmaskiner m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett investeringsanslag av 56 200 000 kr.;
2. medge att statens vägverk lämnas det beställningsbemyndigande jag förordat i det föregående.

B. Sjöfartsverkets fond

Genom beslut den 13 juni 1969 fastställde Kungl. Maj:t värdet av de tillgångar som under budgetåret 1967/68 anskaffats för sjöfartsändamål som beredskapsarbeten med anlitande av anslag på riksstatsens driftbudget till 1,9 milj. kr. Dessa tillgångar fördes upp på sjöfartsverkets fond med angivet belopp senast per den 1 juli 1968.

Balansräkningen per den 30 juni 1969 för sjöfartsverkets fond visar, att tillgångarna uppgick till sammanlagt 341,4 milj. kr., varav 69,1 milj. kr. avsåg fastigheter, 203,6 milj. kr. fartyg m. m. och 68,7 milj. kr. inventarier.

Kapitalbehållningen uppgick till 181,6 milj. kr. Under budgetåret 1968/69 ökade behållningen med 19,9 milj. kr.

I enlighet med för fonden gällande bestämmelser har avkastning på fondens kapital beräknats efter 6 %. Det beräknade överskottet uppgick för budgetåret 1968/69 till 9,9 milj. kr. som tillgodoförts driftbudgetens inkomster under posten Övriga diverse kapitalfonder.

Sjöfartsverket

I skrivelse den 21 augusti 1969 och i anslutning därtill lämnad komplettering har sjöfartsverket hemställt om bl. a. investeringsanslag för budgetåret 1970/71.

Sjöfartsmateriel m. m.

	Ing. behållning	Anslag	Utgift
1968/69	800 000	130 900 000	30 600 000
1969/70	1 100 000	29 400 000	29 400 000
1970/71 verket	1 100 000	23 900 000	22 800 000
departementschefen	1 100 000	22 900 000	21 800 000

¹ Varav 5,2 milj. kr. på tilläggsstat

² Preliminärt belopp

Medelsförbrukningen under budgetåren 1968/69—1970/71

För *budgetåret 1968/69* vidgades investeringsramen genom Kungl. Maj:ts beslut den 23 maj 1969 till ca 31,7 milj. kr. sedan riksdagen anvisat 5,2 milj. kr. på tilläggsstat (prop. 1969: 105 bil. 5, SU 76, rskr 174). Medelsförbrukningen stannade vid ca 30,6 milj. kr.

För *budgetåret 1969/70* har investeringsramen fastställts till 26,7 milj. kr. Enligt verket kommer ytterligare ca 2,7 milj. kr. att behöva tas i anspråk för att täcka kostnaderna för beredskapsarbeten i bl. a. arbetsmarknadsstyrelsens regi. Medelsförbrukningen beräknas därför till 29,4 milj. kr.

För *budgetåret 1970/71* föreslår verket en medelsförbrukning av 22,8 milj. kr.

Investeringsprogram

Av följande sammanställning framgår total faktisk resp. beräknad medelsförbrukning budgetåren 1968/69—1970/71.

	Faktisk utgift	Beräknad utgift	
	1968/69	1969/70	1970/71
		(milj. kr.)	
Sjösäkerhet.....	13,0	13,5	10,4
Sjökartläggning.....	1,7	0,9	2,0
Isbrytarfartyg.....	15,5	15,0	10,4
Muddermateriel m. m.	0,4	—	—
	30,6	29,4	22,8

Utöver vad som framgår av den allmänna sjöfartsöversikten (s. 65 f) anför verket följande beträffande de olika objektsgrupperna.

S j ö s ä k e r h e t

Fyrskippet Västra Banken ersätts under budgetåret 1970/71 med en bottenfast fyr. Kostnaden för att ersätta de två återstående fyrskippet, Norrströmsgrund och Falsterborev, med bottenfasta fyror uppgår till 7,7 milj. kr., varav 4,5 milj. kr. avser beredskapsarbeten. För budgetåret 1970/71 beräknas för dessa ändamål 3,7 milj. kr., varav ca 1,2 milj. kr. av ordinarie investeringsmedel. Programmet för fyrautomatisering beräknas i huvudsak vara slutfört budgetåret 1972/73 varefter investeringarna sjunker kraftigt. De gynnsamma erfarenheterna av fyrautomatiseringen tillsammans med de starkt stigande lönekostnaderna motiverar enligt sjöfartsverket en längre gående automatisering än som tidigare förutsatts. För budgetåren 1970/71—1972/73 beräknas ca 5,5 milj. kr., varav 1,4 milj. kr. för nästa budgetår.

Investeringarna i nybyggnad av andra fyror, främst som ersättning för bojar, minskar kostnaderna för de dyrbara tjänstefartygen samtidigt som sjösäkerheten ökar. Takten i dessa investeringar anses böra öka och för budgetåret 1970/71 beräknas 1,2 milj. kr.

För hamnar och tjänstelokaler beräknas 0,8 milj. kr. per budgetår under den närmaste femårsperioden. Ett nytt projekt utgör ersättning av centralförråd och verkstad vid Rosenvik på Djurgården. För budgetåret 1970/71 beräknas 0,2 milj. kr. för planarbete rörande placering och utformning av anläggningarna.

För tele- och fyrmateriel förutsätter verket ett med 0,2 milj. kr. ökat investeringsbehov per år. 1,5 milj. kr. beräknas för budgetåret 1970/71.

Behov föreligger att anskaffa ett antal snabba lotsbåtar. Härigenom och genom effektivare utnyttjande av båtbeståndet samt ändringar i lotsplatsorganisationen beräknas 37 tunga, långsamgående båtar bli övertaliga. Verket räknar med ett årligt investeringsbelopp om 1,5 milj. kr. för den närmaste femårsperioden.

Kostnader för ny- och återanskaffning av bojar beräknas till 0,2 milj. kr. per budgetår under motsvarande period.

För deccastationer erfordras under budgetåret 1970/71 2,5 milj. kr. för slutbetalning av södra östersjökedjan. Därefter behövs ett årligt anslag av 0,2 milj. kr. för förnyelse av utrustning.

S j ö k a r t e l ä g g n i n g

Sjöfartsverket räknar med ett stigande investeringsbehov för sjökarteläggning. För vartdera budgetåret 1971/72—1974/75 beräknas 3,4 milj. kr. främst avseende förnyelse av mindre sjömätningarfartyg. För budgetåret 1970/71 beräknas 2,0 milj. kr. varav 0,7 milj. kr. för nytt ledarfartyg (totalkostnad 1,5 milj. kr.) för att öka mätningseffektiviteten. I övrigt avser investeringarna för nästa budgetår förbättringsarbeten på sjömätningarfartygen *Ran* och *Gustaf af Klint*, vissa arbets- och mätbåtar, tryckpressar m. m.

I s b r y t a r f a r t y g

Den nya isbrytaren *Njord* levererades i oktober 1969. Slutbetalning med 10 milj. kr. kommer att ske budgetåret 1970/71. För fortlöpande förbättringar av isbrytarnas utrustning beräknas vidare 0,4 milj. kr. per år. Verket räknar med anskaffning av ytterligare en isbrytare i mitten av 1970-talet.

Remissyttrande

Arbetsmarknadsstyrelsen har avgett det yttrande som redovisats under rubriken *Vägväsendet* (s. 37).

Departementschefen

Sjöfartsverket har beräknat medelsförbrukningen under anslaget för nästa budgetår till 22,8 milj. kr. Som framgår av investeringsplanen för kommunikationsverken har jag förordat en investeringsram av 21,8 milj. kr. Om man bortser från kostnader för anskaffning av det nya isbrytarfar-

tyget innebär detta en i huvudsak oförändrad investeringsram för ordinarie investeringar jämfört med innevarande budgetår.

Av följande sammanställning framgår hur investeringarna under nästa budgetår i stort beräknas komma att fördela sig på de olika objektsgrupperna. Sammanställningen visar även utfallet för budgetåret 1968/69 och den beräknade medelsförbrukningen för innevarande budgetår.

	1968/69 Utfall	1969/70 Beräknad tusental kr.	1970/71 Verket	Dep.chefen
Sjösäkerhet	13 000	13 500	10 400	9 800
Sjökarteläggning	1 700	900	2 000	1 600
Isbrytarfartyg	15 500	15 000	10 400	10 400
Muddermateriel	400	—	—	—
	30 600	29 400	22 800	21 800

Med denna medelsförbrukning bör sjöfartsverket kunna bl. a. planenligt fortsätta rationaliseringsarbetet inom lots- och fyrväsendet samt komplettera och anskaffa materiel för sjökarteläggningen. I avvaktan på resultatet av en särskild undersökning rörande tryckeriverksamheten beräknar jag inga medel för nya tryckpressar.

Anslaget till sjöfartsmateriel m. m. bör beräknas med hänsyn till att en marginal utöver investeringsramen bör finnas för att möjliggöra en av konjunkturmässiga eller andra skäl påkallad ökning av medelsförbrukningen under nästa budgetår.

Med hänvisning till vad jag sålunda anfört förordar jag att medel anvisas enligt följande anslagsberäkning.

Beräknad medelsförbrukning budgetåret 1970/71	milj. kr. 21,8
10 % marginal	2,2
Avgår beräknad ingående behållning 1.7.1970	1,1
Erforderligt anslag budgetåret 1970/71	22,9

Med hänsyn till omfattningen och karaktären av sjöfartsverkets investeringsverksamhet förordar jag att verket på samma sätt som tidigare erhåller ett beställningsbemyndigande om 5 milj. kr. gällande leveranser av sjöfartsmateriel under budgetåret 1972/73.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

1. till *Sjöfartsmateriel m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett investeringsanslag av 22 900 000 kr.;
2. medge att sjöfartsverket lämnas det beställningsbemyndigande jag förordat i det föregående.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:
Britta Gyllensten

Register

Sid.

Översikt

Anslag kr.

DRIFTBUDGETEN

Sjätte huvudtiteln

A. Kommunikationsdepartementet m. m.

19	Kommunikationsdepartementet.....	5 553 000
20	Kommittéer m. m., därav hälften att avräknas mot automobilskattemedlen.....	1 560 000
20	Extra utgifter.....	260 000
		7 373 000

B. Vägvesendet

22	Allmän översikt över vägvesendet	
42	Statens vägverk: Ämbetsverks uppgifter, att avräknas mot automobilskattemedlen.....	4 100 000
43	Drift av statliga vägar, att avräknas mot automobilskattemedlen.....	774 000 000
44	Byggande av statliga vägar, att avräknas mot automobilskattemedlen.....	683 900 000
45	Bidrag till drift av kommunala vägar och gator, att avräknas mot automobilskattemedlen.....	107 100 000
46	Bidrag till byggande av kommunala vägar och gator, att avräknas mot automobilskattemedlen.....	331 000 000
47	Bidrag till drift av enskilda vägar m. m., att avräknas mot automobilskattemedlen.....	54 500 000
48	Bidrag till byggande av enskilda vägar, att avräknas mot automobilskattemedlen.....	23 400 000
49	Tjänster till utomstående, att avräknas mot automobilskattemedlen.....	8 400 000
49	Avsättning till statens automobilskattemedelsfond.....	1 000
		1 936 401 000

C. Trafiksäkerhet

Statens trafiksäkerhetsverk:

51	Förvaltningskostnader, att avräknas mot automobilskattemedlen.....	10 630 000
55	Uppdragsverksamhet, att avräknas mot automobilskattemedlen.....	13 648 000

218 *Statsverkspropositionen år 1970: Bil. 8: Kommunikationsdepartementet*

Sid.		Anslag Kr.
58	Registrering av motorfordon.....	1 000
59	Bidrag till trafiksäkerhetsfrämjande åtgärder vid järnvägs- korsningar, att avräknas mot automobilskattemedlen.....	6 500 000
59	Trafiksäkerhetsforskning, att avräknas mot automobilskatte- medlen.....	3 300 000
62	Bidrag till nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande, att avräknas mot automobilskattemedlen.....	2 200 000
		36 279 000

D. Sjöfart***Sjöfartsverket***

65	Allmän översikt över utvecklingen inom sjöfarten	
91	Allmänna sjövägar.....	106 290 000
92	Säkerheten på fartyg.....	6 175 000
92	Övrig verksamhet.....	3 882 000

Övriga sjöfartsändamål

93	Handelsflottans pensionsanstalt.....	1 000
94	Bidrag till vissa resor av sjöfolk.....	365 000
95	Avsättning till handelsflottans välfärdsfond.....	650 000
95	Understöd åt skärgårdsrederier m. m.....	625 000
		117 988 000

E. Institut m. m.

96	Transportnämnden, därav tre fjärdedelar att avräknas mot automobilskattemedlen.....	889 000
	Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut:	
98	Förvaltningskostnader.....	18 244 000
102	Underhåll av materiel m. m.....	1 022 000
103	Nyanskaffning av instrument m. m.....	400 000
105	Uppdragsverksamhet.....	3 850 000
105	Väderlekstjänst för luftfarten.....	8 611 000
106	Bidrag till väderleksstationer i Nordatlanten och på Grönland m. m.....	1 453 000
107	Statens väginstitut, att avräknas mot automobilskattemedlen	3 461 000
109	Statens väginstitut: Utrustning, att avräknas mot automobil- skattemedlen.....	170 000
	Statens geotekniska institut:	
109	Förvaltningskostnader.....	2 245 000
111	Uppdragsverksamhet.....	2 617 000
112	Utrustning.....	100 000
		43 062 000

F. Diverse

113	Ersättning till statens järnvägar för drift av icke lönsamma järnvägslinjer m. m.....	231 200 000
121	Ersättning till trafikföretag för drift av icke lönsamma buss- linjer, att avräknas mot automobilskattemedlen.....	11 200 000

Statsverkspropositionen år 1970: Bil. 8: Kommunikationsdepartementet 219

Sid.		Anslag Kr.
122	Driftbidrag till luftfartsverket.....	7 800 000
125	Ersättning till postverket för befordran av tjänsteförsändelser, därav 2 600 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen	125 000 000
126	Bidrag till vissa internationella sammanslutningar m. m.....	1 340 000
129	Beredskap för civil luftfart.....	800 000
129	Kostnader för visst värderingsförfarande.....	40 000
		377 380 000
	Summa för driftbudgeten	2 568 483 000

KAPITALBUDGETEN

130 Investeringsplan för kommunikationsverken m. m.

I. Statens affärsverksfonder

A. Postverket

134 Posthus m. m..... 41 300 000
142 Departementschefen

B. Televerket

144 Teleanläggningar m. m..... 592 100 000
157 Departementschefen

C. Statens järnvägar

159 Järnvägar m. m..... 367 600 000
178 Departementschefen

D. Luftfartsverket

181 Flygplatser m. m..... 48 000 000
199 Departementschefen

IV. Statens utlåningsfonder

207 Statens lånefond för den mindre skeppsfarten..... 1 000

V. Fonden för låneunderstöd

208 Garanti till Aktiebolaget Aerotransport för 1969/70..... 7 500 000

IX. Diverse kapitalfonder

209 Statens vägverks förrådsfond: Vägmaskiner m. m..... 56 200 000
212 Departementschefen
213 Sjöfartsverkets fond: Sjöfartsmateriel m. m..... 22 900 000
215 Departementschefen

Summa för kapitalbudgeten **1 135 601 000**

Totalt för kommunikationsdepartementet **3 704 084 000**

BILAGA 9 TILL STATSVERKSPROPOSITIONEN 1970

FINANSDEPARTEMENTET

ÖVERSIKT

Finansdepartementets verksamhetsområde utvidgades den 1 juli 1969 i samband med omfördelningen av ärenden mellan statsdepartementen, som bl. a. innebar att de ärenden som tidigare handlagts inom civildepartementet fördes över till finansdepartementet. Utöver riktlinjer för den ekonomiska politiken och statsregleringen i allmänhet omfattar verksamhetsområdet dels ett antal förvaltningsmyndigheter med uppgifter som avser bl. a. rationalisering och revision, statistikproduktion, skatte- och kontrollväsen samt statligt byggande för civila ändamål, dels frågor om arbets- och anställningsvillkor i allmän tjänst samt utbildnings- och personalvårdsfrågor för statens arbetstagare. Till departementets utgiftsområde hör vidare skatteutjämningsbidrag till kommunerna. Det finansiella utvecklingsbiståndet som hittills legat under finansdepartementet förs över till utrikesdepartementet.

Utgiftsutvecklingen inom departementets verksamhetsområde har under de senaste åren dominerats av skatteutjämningsbidragen till kommunerna. I övrigt har utvecklingen främst karaktäriserats av åtgärder för effektivisering och rationalisering av den statliga verksamheten. De centrala organen för rationalisering och revision har byggts ut. Förbättrade metoder har utvecklats för budgetering, redovisning och revision inom statsverksamheten. Den statliga statistiken har centraliserats och byggts ut. En samordning har genomförts av den statliga datamaskinanskaffningen. Åtgärder har vidtagits för att förbättra dagspressens ekonomiska villkor. Personalutbildningen har byggts ut och resurserna för omplacering av sådan statsanställd personal som blir övertalig genom organisationsförändringar och rationaliseringar har förstärkts.

För nästa budgetår utgör skatteutjämningsbidragen till kommunerna alltså den största utgiftsposten. Utgifterna för dessa bidrag ökar med 150 milj. kr. till sammanlagt 1 680 milj. kr. Medelstillelningen för extra skatteutjämningsbidrag föreslås bli höjd med 5 milj. kr. till 15 milj. kr.

Förslag läggs fram om inrättande av en ny datamaskincentral i Stockholm. Resurserna hämtas från statistiska centralbyråns datamaskincentral, som i fortsättningen kommer att ha driften helt förlagd till Örebro.

Ökade insatser föreslås för den statliga förvaltningsrevisionen och den offentliga statistikproduktionen.

För anskaffning av datamaskiner begärs ett beställningsbemyndigande, utöver tidigare erhållet, om 40 milj. kr. och ett anslag om 25 milj. kr.

Utgifterna inom finansdepartementets nuvarande verksamhetsområde minskar för nästa budgetår med 10,6 milj. kr. Minskningen sammanhänger med att det under innevarande budgetår anvisade anslaget till ATP-avgifter om 200 milj. kr. bortfaller. Det totala anslagsbehovet för departementets verksamhetsområde uppgår till 2 340,4 milj. kr.

Skatteutjämningsbidrag till kommunerna m. m.

Skatteutjämningsbidraget till kommunerna har till syfte att utjämna skillnaderna i den kommunala skatteutdebiteringen i olika delar av landet. Bidragen utgår både för att kompensera ett bristande skatteunderlag i kommunerna och för att mildra effekten av en hög kommunal utdebitering. Skatteutjämningsystemet är ett av de främsta medlen för att skapa en i möjligaste mån likvärdig kommunal service i olika delar av landet. Bidragen är av väsentlig betydelse inte minst för norrlandskommunerna och för glesbygdskommuner i andra delar av landet.

Genom utvecklingen av det kommunala skatteunderlaget och höjda kommunala utdebiteringar har statens utgifter för skatteutjämningsbidragen ökat kraftigt under senare år. Det sammanlagda beloppet under vart och ett av åren 1961—1970 för skatteutjämningsbidrag och de före år 1966 utgående skatteersättningarna och skattelindringsbidragen framgår av följande sammanställning.

År	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970
Milj. kr.	590	813	786	791	755	1 052	1 157	1 307	1 460	1 608

Av bidragsbeloppet för år 1970 faller 637 milj. kr. på landskommuner, 329 milj. kr. på städer och köpingar, 81 milj. kr. på församlingar och 561 milj. kr. på landsting.

De relativt sett största beloppen för skatteutjämningsbidrag har utgått till de fyra nordligaste länen. Del genomsnittliga beloppet av skatteutjämningsbidrag per invånare utgör sålunda för år 1970 i Norrbottens län 801 kr., i Västerbottens län 619 kr., i Jämtlands län 748 kr. och i Västernorrlands län 579 kr. Förhållandevis stora belopp faller även på Gotlands län, 505 kr., Gävleborgs län, 384 kr., Kalmar län, 333 kr. och Värmlands län, 314 kr. För länen i övrigt varierar beloppen mellan 20 och 246 kr. per invånare.

Det totala skatteutjämningsbidraget uppgick, räknat i kronor per skatte-krona, år 1969 till i genomsnitt 2,05 kr. för hela riket. Medelutdebiteringen i hela riket uppgick samma år till 20,24 kr. per skatte-krona. Sett som ett genomsnitt för hela riket svarade alltså skatteutjämningsbidragen för ca

10 % av kommunernas inkomster angivna såsom medelutdebitering. Motsvarande andel för enbart landskommuner var ca 20 %. Det totala skatteutjämningsbidraget uttryckt i kronor per skattekrona varierade år 1969 avsevärt mellan länen. Den högsta siffran, 9,64 kr., noterades för Jämtlands län att jämföra med den totala utdebiteringen i länet 21,02 kr. Motsvarande andel för Norrbottens län var 8,81 kr. resp. 20,94 kr., för Västerbottens län 7,67 kr. resp. 20,44 kr., för Gotlands län 7,10 kr. resp. 21,28 kr. och för Västernorrlands län 6,85 kr. resp. 21,22 kr.

För extra skatteutjämningsbidrag som beviljas då särskilda skäl föreligger har sedan år 1966 varje år beräknats 10 milj. kr. För år 1971 föreslås att detta belopp höjs till 15 milj. kr.

Anslaget till skatteutjämningsbidrag till kommunerna m. m. är i riksstaten för innevarande budgetår upptaget med 1 530 milj. kr. För budgetåret 1970/71 beräknas anslaget till 1 680 milj. kr. Anslagsökningen utgör således 150 milj. kr.

Rationalisering och revision

Den offentliga sektorn tar en allt större del av våra resurser i anspråk. Anspråken på statliga insatser fortsätter att växa, samtidigt som resurserna är begränsade. Mot denna bakgrund är arbetet med att rationalisera och effektivisera den statliga verksamheten av stor betydelse för att därigenom bl. a. skapa utrymme för ett fortsatt reformarbete. Den centrala ledningen av dessa uppgifter åvilar statskontoret och riksrevisionsverket. Båda verken har under senare år omorganiserats och fått ökade resurser till sitt förfogande. Verken har också tilldelats väsentliga uppgifter i det arbete med programbudgetering som påbörjats inom statsförvaltningen och vars syfte är att få till stånd en förbättrad resursfördelning och ett effektivare resursutnyttjande.

För att tillgodose statsförvaltningens ökade behov av rationaliseringsexpertis har ett nytt statligt bolag, Statskonsult AB, bildats. Verksamheten har startat vid årsskiftet 1969/70.

ADB-tekniken är av väsentlig betydelse när det gäller att rationalisera verksamheten inom statsförvaltningen. Som ett visst mått på utvecklingen inom området kan nämnas att värdet av de statliga datamaskinerna har tredubblats under de senaste fem åren. Datamaskiner för civila myndigheter beräknas kunna beställas intill ett belopp av 165 milj. kr. under budgetåren 1969/70 och 1970/71. För nästa budgetår begärs anslag om 25 milj. kr. för anskaffning av datamaskiner.

Datamaskincentralen vid statistiska centralbyrån har expanderat kraftigt under senare år och kommit att i allt större utsträckning tas i anspråk för arbetsuppgifter utanför statistikområdet. Datamaskincentralen föreslås därför bli uppdelad i en datamaskincentral för statistisk databehandling och en för administrativ databehandling. Datamaskincentralen för statistisk

databehandling kommer att kvarstå som en enhet inom statistiska centralbyrån. Statskontoret föreslås bli chefsmyndighet för den nya datamaskincentralen för administrativ databehandling, som dock får en självständig ställning med egen styrelse.

Riksrevisionsverkets verksamhet har sedan omorganisationen år 1967 alltmör inriktats mot förvaltningsrevision. För nästa budgetår föreslås en ytterligare förstärkning av förvaltningsrevisionen avseende bl. a. verksamheten inom försvarets område.

Statistikproduktion

Den planeringsverksamhet som bedrivs såväl centralt som regionalt medför ett ökat behov av statistisk information. För att den offentliga statistiken i ökad utsträckning skall kunna användas som ett hjälpmedel vid denna planering har statistiken under senare år byggts ut väsentligt och moderniserats. Centraliseringen av statistiken till statistiska centralbyrån är nu i stort sett genomförd. Detta möjliggör en effektiv samordning och därmed en rationalisering av statistiken samt ett utnyttjande av de möjligheter som den moderna datamaskintekniken ger för statistikproduktionen.

För nästa budgetår föreslås ytterligare utbyggnad av den offentliga statistiken. Bland de ändamål för vilka medel begärs kan nämnas utbyggnad av leverans- och orderstatistiken, investeringsenkäter, bostadslänestatistiken, nationalräkenskaperna och lönestatistiken. Vidare räknas medel för 1970 års folk- och bostadsräkning, vars totalkostnad fastställts till drygt 36 milj. kr., och för förberedelsearbete avseende en ny allmän företagsräkning. Förslag läggs även fram om valstatistik vid 1970 års val samt om statistik i anslutning till 1970 års fastighetstaxering.

Som ett led i strävandena att minska trycket på den statliga förvaltningsorganisationen i Stockholm har en allt större del av statistiska centralbyråns verksamhet förlagts till produktionsfilialen i Örebro. En datamaskin är sedan mitten av förra året i drift där. Hösten 1969 sysselsattes vid Örebrofilialen ca 200 personer. Enligt beslut av regeringen förra året skall centralbyråns personal i Stockholm begränsas till ca 1 000 personer. Detta innebär för Örebrofilialens del att antalet sysselsatta beräknas öka med ca 300 personer under en treårsperiod.

Skatte- och kontrollväsen

I syfte att förstärka och effektivisera skatteförvaltningen förelades förra årets riksdag principförslag beträffande omorganisation av den centrala skatteförvaltningen. Riksdagen beslöt i enlighet med förslaget, som innebär att en central förvaltningsmyndighet, riksskatteverket, skall inrättas den 1 januari 1971 för den centrala ledningen av beskattnings-, uppbörds- och folkbokföringsväsendet. Verket skall ersätta bl. a. kontrollstyrelsen,

riksskattenämnden och centrala folkbokförings- och uppborädsnämnden. Omorganisationen förbereds f. n. av en organisationskommitté. Förslag rörande riksskatteverkets organisation och anslag kommer senare att föreläggas vårriksdagen.

Som ett led i strävandena att åstadkomma en förbättrad skattekontroll läggs under civildepartementet fram förslag om en kraftig förstärkning av i första hand landskontorens taxeringssektioner.

Vidare kommer förslag om ändrade bestämmelser för skattebrotten att föreläggas vårriksdagen.

Mynt- och medaljtillverkningen skall flyttas ut från Stockholm och föreslås bli förlagd till Eskilstuna. Anslag begärs för uppförande av en byggnad för ändamålet.

Personalpolitiska frågor

Företagsnämnderna inom statsförvaltningen har aktiverats genom de nya regler som trädde i kraft den 1 juli 1968. Under hösten 1969 har sakkunniga tillkallats för att utreda frågor om försöksverksamhet med fördjupad företagsdemokrati inom statsförvaltningen. Utredningen har börjat sitt arbete. Intresse för försöksverksamheten har visats från flera myndigheter och deras personal. Försöken avser varierande grader av inflytande för de anställda i skilda delar av myndighetens beslutsprocess.

För att åstadkomma effektivare samarbete mellan de statliga myndigheterna och de anställda har den 1 juli 1969 inrättats ett centralt samarbetsråd för personalfrågor inom statsförvaltningen. Rådet skall även vara ett organ för utbyte av information och erfarenheter mellan myndigheterna och personalorganisationerna i väsentliga personalfrågor.

Verksamheten med omplacering av personal som blivit övertalig till följd av rationalisering eller berörts av omlokalisering har byggts ut och effektiviserats genom tillkomsten den 1 juli 1969 av statens omplaceringsnämnd. Nämnden har koncentrerat sig på frågor om omplacering av större grupper statsanställda, bl. a. inom sjöfartsverkets och domänverkets område. Inom nämnden pågår arbete med vissa riktlinjer rörande de statliga myndigheternas åtgärder i fall då personal friställs.

Regeringen har år 1969 uppdragit åt statskontoret att företa en genomgripande översyn av den statliga personaladministrationen. Översynen skall bedrivas efter riktlinjer som ges av en särskilt tillsatt ledningsgrupp.

Den utbildning som statens personalutbildningsnämnd bedriver i internatform kommer att i betydande omfattning förläggas till den nya förvaltningsskolan i Sigtuna, som beräknas kunna tas i bruk successivt med början under våren 1970.

Sammanfattning

Förändringarna inom finansdepartementets nuvarande verksamhetsområde i förhållande till motsvarande anslag i riksstaten för budgetåret 1969/70 framgår av följande sammanställning. Beloppen anges i milj. kr.

	Anvisat 1969/70	Förslag 1970/71	Forändring
DRIFTBUDGETEN			
A. Finansdepartementet m. m.	28,5	37,8	+ 9,3
B. Allmänna centrala ämbetsverk m. m.	155,8	183,2	+ 27,3
C. Skatte- och kontrollvasen	273,5	302,6	+ 29,1
D. Bidrag och ersättningar till kommunerna	1 543,4	1 685,8	+142,4
E. Diverse	223,6	29,0	—194,6
Summa driftbudgeten	2 224,8	2 238,5	+ 13,6
KAPITALBUDGETEN			
II. Statens allmänna fastighetsfond	55,5	32,0	— 23,6
V. Fonden för låneunderstöd	25,1	25,0	— 0,1
VI. Fonden för statens aktier	0,6	—	— 0,6
VII. Fonden för förlag till statsverket	20,0	20,0	—
IX. Diverse kapitalfonder	25,0	25,0	—
Summa kapitalbudgeten	126,2	102,0	— 24,2
Totalt för finansdepartementet	2 351,0	2 340,4	— 10,6

De totala utgifterna beräknas minska med ca 11 milj. kr. Minskningen sammanhänger med att anslaget till ATP-avgifter, som för innevarande budgetår är uppfört med 200 milj. kr., bortfaller. Bortsett från detta ökar utgifterna under finansdepartementet med totalt ca 189 milj. kr. På driftbudgeten uppgår ökningen till ca 214 milj. kr. Häri ingår löne- och prisomräkning med knappt 30 milj. kr. Större delen av förändringen i övrigt faller på skatteutjämningsbidrag till kommunerna, som ökar med 150 milj. kr. Utgifterna på kapitalbudgeten minskar med ca 24 milj. kr., vilket huvudsakligen beror på minskat medelsbehov för byggnadsverksamheten inom departementets område.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott
den 2 januari 1970.*

N ä r v a r a n d e:

Statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, HOLMQVIST, ASPLING, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDKVIST, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG, BENGTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, och statsrådet Löfberg anmäler de frågor som gäller utgifterna för budgetåret 1970/71 inom finansdepartementets verksamhetsområde. Departementschefen anmäler därvid de frågor som tagits upp under littera A, B punkterna 1—16, C, D, E punkterna 1—8 på driftbudgeten och under II utom punkt 4, V, VII och IX på kapitalbudgeten samt statsrådet Löfberg de frågor som tagits upp under littera B punkterna 17—20, E punkterna 9—15 på driftbudgeten samt II punkt 4 på kapitalbudgeten. Föredragandena anför.

DRIFTBUDGETEN

Sjunde huvudtiteln

A. Finansdepartementet m. m.

A 1. Finansdepartementet

1968/69 Utgift ¹	219 250 535
1969/70 Anslag	12 150 000
1970/71 Förslag	16 220 000

¹ Anslagen Finansdepartementet: Avlöningar och Finansdepartementet: Omkostnader.

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänförs sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 98 247 kr.

	1969/70	Beräknade ändringar 1970/71	
		På grund av överflyttning av arbetsupp- gifter från civildeparte- mentet den 1.7.1969	Övriga ändringar
<i>Personal</i>			
Handläggande personal	100	+25	—
Övrig personal	77	+10	—
	177	+35	—
<i>Anslag</i>			
Avlöningar	9 433 000	+1 987 000	+ 910 000
Sjukvård	25 000	+ 6 000	+ 9 000
Reseersättningar (även utrikes resor)	82 000	+ 15 000	+ 13 000
Expenser	440 000	+ 118 000	+ 342 000
Lönekostnadspålägg	2 170 000	+ 421 000	+ 249 000
	12 150 000	+2 547 000	+1 523 000

Den 1 juli 1969 överfördes de uppgifter som tidigare handlagts av civildepartementet till finansdepartementet (jfr prop. 1969: 89, SU 97, rskr 244). Utgifterna för civildepartementet före omorganisationen beräknades i föregående års statsverksproposition — exklusive utgifterna för departementschefen — till 2 547 000 kr.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Finansdepartementet* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 16 220 000 kr.

A 2. Gemensamma ändamål för statsdepartementen

1969/70 Anslag	12 120 000
1970/71 Förslag	15 320 000

Från anslaget bestrids kostnader för statsdepartementens organisationsavdelning och andra för statsdepartementen gemensamma anordningar samt departementens lokalkostnader, utgifter för expenser avseende inredning och utrustning av lokaler, telefon m. m. samt kostnader för tjänstebilar, allt i den mån medel inte anvisas i annan ordning. Hyreskostnaderna för utrikes- och försvarsdepartementens lokaler samt de kostnader för bränsle, lyse och vatten som hänför sig till utrikesdepartementet bestrids från vederbörande departementsanslag.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71
<i>Personal</i>		
Handläggande personal	12	+1
Övrig personal	91	+2
	103	+3
<i>Anslag</i>		
Avlöningar	2 870 000	+ 544 000
Sjukvård	14 000	—
Reseersättningar (även utrikes resor)	5 000	—
Lokalkostnader	4 905 000	+1 460 000
Kostnader för tjänstebilar	95 000	—
Expenser	3 575 000	+ 820 000
Därav engångsutgifter	1 365 000	+ 65 000
Lönekostnadspålägg	656 000	+ 376 000
	12 120 000	+ 3 200 000

För pris- och löneomräkning beräknar jag 1 028 000 kr.

Vidare räknar jag medel för följande nya tjänster, nämligen en förste arkivarie, en byrådirektör för rationaliseringsuppgifter och ett biträde för kamerala uppgifter. Samtidigt kan en nedräkning ske av medel som ställts till förfogande för utredningar. (+ 54 000 kr.)

Enligt den planering som f. n. gäller för omorganisationen av den statliga redovisnings- och revisionsverksamheten skall en redovisningscentral inrättas vid organisationsavdelningen den 1 juli 1971. För utrednings- och förberedelsearbete behövs resurser redan under nästa budgetår. Jag beräknar för ändamålet 94 000 kr.

Medelsbehovet för lokalkostnader ökar med hänsyn till nytillkommande lokaler främst i kvarteret Mercurius. För inventarier i nya lokaler och kostnader i samband med omflyttningar av departementen samt ny telefonväxel erfordras under nästa budgetår viss engångsanvisning.

Kostnader för telegram och telefon som hänför sig till utrikesdepartementets verksamhet inom landet beräknas till skillnad från vad som är fallet för innevarande budgetår under detta anslag.

Med hänvisning till sammanställningen och vad jag har anfört förordar jag att anslaget tas upp med 15 320 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Gemensamma ändamål för statsdepartementen* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 15 320 000 kr.

A 3. Ekonomiska attachéer

1969/70 Anslag	250 000
1970/71 Förslag	400 000

Från anslaget bestrids utgifter för ekonomiska attachéer. Anslaget för innevarande budgetår avses för två ekonomiska attachéer, en vid Sveriges

delegation hos OECD i Paris och en vid den svenska delegationen hos de europeiska gemenskaperna i Bryssel.

Utvecklingen i Japan har under större delen av efterkrigstiden kännetecknats av en snabb ekonomisk och industriell expansion. Från svensk sida är det ett väsentligt intresse att närmare kunna följa denna utveckling. Jag förordar därför efter samråd med cheferna för utrikes-, social- och industridepartementen att en tjänst som ekonomisk attaché inrättas med placering vid ambassaden i Tokyo. Innehavaren av tjänsten bör även följa utvecklingen på arbetsmarknaden och inom socialpolitiken i Japan.

Anslagsbehovet för nästa budgetår uppskattar jag till 400 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ekonomiska attachéer* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 400 000 kr.

A 4. Kommittéer m. m.

1968/69 Utgift	5 944 862	Reservation	1 962 547
1969/70 Anslag	4 000 000			
1970/71 Förslag	5 500 000			

Från anslaget skall innevarande budgetår även bestridas utgifterna för kommittéer m. m. som överfördes till finansdepartementet den 1 juli 1969 i samband med omfördelningen av ärenden mellan statsdepartementen. Som jag förutskickade vid min anmälan av dessa frågor (prop. 1969: 89) behöver ytterligare medel anvisas för innevarande budgetår. Jag beräknar det ytterligare medelsbehovet till 1,5 milj. kr. och kommer senare i dag att förorda att detta belopp anvisas på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1969/70.

För nästa budgetår beräknar jag anslagsbehovet till 5,5 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kommittéer m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 5 500 000 kr.

A 5. Extra utgifter

1968/69 Utgift	431 949	Reservation	476 745
1969/70 Anslag	1 000			
1970/71 Förslag	400 000			

Anslaget bör för nästa budgetår föras upp med 400 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Extra utgifter* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 400 000 kr.

B. Allmänna centrala ämbetsverk m. m.**B 1. Kammarkollegiet**

1968/69 Utgift ¹	22 453 693
1969/70 Anslag	3 542 000
1970/71 Förslag	3 740 000

¹ Anslagen Kammarkollegiet: Avlöningar och Kammarkollegiet: Omkostnader.

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 22 138 kr.

Kammarkollegiet är central förvaltningsmyndighet huvudsakligen för ärenden som är av kameral natur eller angår den allmänna hushållningen eller avser kyrklig egendom. Kollegiet är dessutom bevakningsmyndighet för civila verk i fråga om fordran, som tillkommer staten, och granskningsmyndighet i fråga om stämpelskatt, arvsskatt och gåvoskatt.

I kollegiets uppgifter ingår bl. a. att föra det allmännas talan i vattenmål och mål om ersättning eller inlösen enligt naturvårdslagen (1964: 822). Kollegiet handlägger även frågor om den kommunala och kyrkliga indelningen, den prästerliga tjänsteorganisationen, prästers och kyrkomusikers avlöning, lappväsendet och jordregistret. Vidare har kollegiet vård och inseende över viss statlig och annan fast egendom. Kollegiets advokatfiskalskontor (kammaradvokatfiskalskontoret) har att bl. a. bevaka det allmännas rätt i ärenden som angår allmänna arvsfonden.

Chef för kollegiet är en generaldirektör. Kollegiet är organiserat på fyra byråer, advokatfiskalskontoret och ett arkivkontor.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Kammar- kollegiet	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Handläggande personal	35	—	—
Övrig personal	21	—	—
	56	—	—
<i>Anslag</i>			
Avlöningar	2 652 000	+ 126 000	+ 126 000
Sjukvård	8 000	—	—
Reseersättningar	46 000	—	—
Därav utrikes resor	1 000	—	—
Lokalkostnader	136 000	+ 19 000	+ 19 000
Expenser	103 000	+ 10 000	+ 10 000
Därav engångsutgifter	—	+ 10 000	+ 10 000
Lönekostnadspålägg	597 000	+ 43 000	+ 43 000
	3 542 000	+ 198 000	+ 198 000

Kammarkollegiet

1. Löne- och prisomräkning m. m. 188 000 kr.
2. För förnyelse av inventarier m. m. behövs 10 000 kr.

Departementschefen

Kammarkollegiets förslag till medelsberäkning biträder jag. Jag vill i detta sammanhang nämna att jag inom kort avser att begära Kungl. Maj:ts bemyndigande att låta se över kammarkollegiets uppgifter och organisation. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kammarkollegiet* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 3 740 000 kr.

B 2. Kammarrätten

1968/69 Utgift ¹	26 389 725
1969/70 Anslag	8 963 000
1970/71 Förslag	9 414 000

¹ Anslagen Kammarrätten: Avlöningar och Kammarrätten: Omkostnader.

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 56 843 kr.

Kammarrätten är central domstol för administrativ rättskipning.

Kammarrätten dömer i besvärsmål som gäller beskattning, familjebidrag, socialhjälp, kyrkobokföring, mantalsskrivning m. m.

Kammarrätten är för den dömande verksamheten organiserad på nio divisioner. Dessutom finns ett kansli.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Kammar- rätten	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Handläggande personal	107	—	—
Övrig personal	59	—	—
	166	—	—
<i>Anslag</i>			
Avlöningar	6 943 000	+ 324 000	+ 324 000
Sjukvård	16 000	+ 2 000	+ 2 000
Reseersättningar	10 000	—	—
Lokalkostnader	194 000	+ 24 000	+ 24 000
Expenser	201 000	+ 23 000	+ 15 000
Lönekostnadspålägg	1 585 000	+ 100 000	+ 100 000
Kammarrättens årsbok	14 000	— 14 000	— 14 000
	8 963 000	+ 459 000	+ 451 000

Kammarrätten

1. Löne- och prisomräkning m. m. 449 000 kr.
2. Kursledararvode för aspirantutbildning inom kammarrätten (+ 6 000 kr.).
3. För att möjliggöra en årlig gemensam utfärd för kammarrättens personal behövs ytterligare expensmedel (+ 8 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 9 414 000 kr. Jag har därvid inte beräknat medel för någon personalfärd (3). Medel för utgivningen av kammarrättens årsbok har tagits upp under anslagsposterna Avlöningar och Expenser.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kammarrätten* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 9 414 000 kr.

Statistiska centralbyrån

Statistiska centralbyrån (SCB) är central förvaltningsmyndighet för den statliga statistikproduktionen och handhar huvuddelen av denna. Centralbyrån har dessutom en allmänt samordnande funktion inom statistikområdet. Det åligger vidare centralbyrån att utföra folkräkningar och vissa andra räkningar och att göra långsiktiga yrkes- och utbildningsprognoser. Hos centralbyrån förs bl. a. äktenskapsregistret, det centrala bilregistret och företagsregistret.

Statistiska centralbyrån leds av en styrelse. Chef för verket är en generaldirektör. Denne har närmast under sig en planeringschef och en produktionschef. Inom verket finns vidare en planerings- och samordningsavdelning, en byrå för administration och information, nio ämnesbyråer, ett prognosinstitut, ett utredningsinstitut och en datamaskincentral. Centralbyrån har vidare en produktionsfilial i vardera Örebro och Hallstavik. Filialen i Örebro består dels av en till datamaskincentralen hörande EDB-enhet, dels av en till utredningsinstitutet knuten enhet för manuell databehandling (MDB-centralen). I Hallstavik finns en stansfilial.

Vid centralbyrån fanns den 1 juli 1969 1 506 anställda varav 133 vid utredningsinstitutet och 516 vid datamaskincentralen. Av dessa arbetade drygt 100 i Örebro och 48 i Hallstavik. Därutöver fanns tillfälligt anställd personal, till övervägande del inom uppdragsverksamhet.

Statistiska centralbyrån tillhör de myndigheter som deltar i utrednings- och försöksverksamheten med programbudgetering (jfr bil. 2 s. 7). Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 februari 1969 beslöt jag att centralbyrån skulle lämna in sin anslagsframställning för budgetåret 1970/71 i programtermer. I beslutet föreskrevs att följande programindelning tills vidare skulle tillämpas.

1. Statistik, register och prognoser
2. Statistisk uppdragsverksamhet
3. Teknisk uppdragsverksamhet

Programmen Statistik, register och prognoser och Statistisk uppdragsverksamhet skulle indelas i följande delprogram.

- a) Jordbruk
- b) Industri
- c) Handel, samfärdsel och servicenäringar
- d) Byggnadsverksamhet, bostäder och andra byggnader
- e) Samhällsekonomi och offentlig förvaltning
- f) Arbetsmarknad
- g) Befolkning och hushåll
- h) Rätts- och socialväsande
- i) Utbildning
- j) Yrkes- och utbildningsprognoser
- k) Gemensam metodutveckling, intern och extern samordning
- l) Bibliotek, arkiv och information

Vidare skulle delprogrammen indelas i löpande verksamhet, intermitterande undersökningar och utvecklingsarbete.

I beslutet föreskrevs vidare att centralbyrån tills vidare borde utgå från att anslagen skulle vara följande.

1. Statistiska centralbyrån: Verksamheten i allmänhet
2. Statistiska centralbyrån: Statistisk uppdragsverksamhet
3. Statistiska centralbyrån: Teknisk uppdragsverksamhet

Anslag 1 skulle vara ett förslagsanslag för finansiering av program 1.

Anslagen 2 och 3 skulle vara förslagsanslag som vart och ett togs upp med ett formellt belopp av 1 000 kr. Under anslagen skulle redovisas kostnader och intäkter för motsvarande program. Intäkter som svarade mot komplementkostnader skulle levereras in till inkomsttitel på riksstaten.

Statistiska centralbyrån har i enlighet med nämnda beslut redovisat sin anslagsframställning i programtermer. Det har dock inte varit möjligt för centralbyrån att genomföra den föreskrivna delprogramindelningen i fråga om programmet Statistisk uppdragsverksamhet.

Förändringar i anslagssystemet

Anslagen till statistiska centralbyrån är för innevarande budgetår följande.

Statistiska centralbyrån:

- Verksamheten i allmänhet, förslagsanslag
- Särskilda undersökningar, reservationsanslag
- Utredningsinstitutet, förslagsanslag
- Centralt företagsregister m. m., reservationsanslag
- Folk- och bostadsräkning, reservationsanslag
- Valstatistik, reservationsanslag
- Hushållsbudgetundersökning, reservationsanslag
- Allmän företagsräkning, reservationsanslag
- Datamaskincentralen, förslagsanslag

Anslagen Statistiska centralbyrån: Utredningsinstitutet och Datamaskincentralen är upptagna med formellt belopp av 1 000 kr.

Anslagen till statistiska centralbyrån bör för budgetåret 1970/71 vara de som jag angivit i direktiven för centralbyråns anslagsframställning, dock att namnet på anslaget till verksamheten i allmänhet bör ansluta till benämningen av programmet. Anslagen bör således vara följande.

Statistiska centralbyrån:

- Statistik, register och prognoser, förslagsanslag
- Statistisk uppdragsverksamhet, förslagsanslag
- Teknisk uppdragsverksamhet, förslagsanslag

Jag avser senare att föreslå Kungl. Maj:t att befintlig reservation på reservationsanslag vid utgången av innevarande budgetår förs över till budgetutjämningsfonden.

B 3. Statistiska centralbyrån: Statistik, register och prognoser

Nytt anslag (förslag) 70 000 000

Från anslaget bör bestridas utgifter för programmet Statistik, register och prognoser. Programmet avser statistikproduktion, samordning av den statliga statistiken, förande av vissa centrala register, prognos- och utvecklingsarbete inom statistikens område m. m.

Statistiska centralbyrån har i sin anslagsframställning delat in verksamheten under programmet, förutom enligt delprogramindelningen, i löpande verksamhet, intermittenta undersökningar och utvecklingsarbete. Löpande verksamhet avser den löpande statistikproduktionen och registerarbetet. Intermittenta undersökningar gäller de större, i regel med viss periodicitet återkommande undersökningarna, för vilka hittills i allmänhet särskilda anslag beviljats. Till utvecklingsarbete hänförs dels utvecklingsprojekt som syftar till att ta fram ny statistik, dels projekt som avser mera omfattande förändringar och anpassningar av den reguljära statistikproduktionen. Utvecklingen inom programmet dels enligt denna indelning, dels enligt delprogramindelningen framgår av sammanställningar på följande sida.

Statistiska centralbyrån

Statistiska centralbyrån framhåller att verksamheten påverkas av och måste anpassas till både de nya och förändrade konsumentbehov som uppstår till följd av utvecklingen i samhället och till de nya metoder och tekniker att producera statistik som successivt framkommer. Situationen kännetecknas enligt centralbyrån av en stor efterfrågan med krav dels på ny

Delprogram	1968/69 ¹	1969/70 ¹	1970/71	
			SCB	Beräknar Dep.chefen
a) Jordbruk	2 309 000	2 752 000	3 512 000	3 262 000
Därav intermittenta under- sökningar	19 000	—	170 000	170 000
b) Industri	3 077 000	4 625 000	6 604 000	5 616 000
Därav intermittenta under- sökningar	—	—	300 000	—
c) Handel, samfärdsel och servi- cenärningar	4 486 000	5 524 000	7 159 000	6 162 000
d) Byggnadsverksamhet, bostä- der och andra byggnader . . .	1 855 000	3 685 000	3 913 000	3 533 000
e) Samhällsekonomi och offent- lig förvaltning	4 953 000	7 086 000	10 546 000	9 125 000
Därav intermittenta under- sökningar	—	493 000	1 630 000	1 630 000
f) Arbetsmarknad	5 094 000	7 898 000	10 324 000	9 864 000
g) Befolkning och hushåll.	3 293 000	6 025 000	15 239 000	13 723 000
Därav intermittenta under- sökningar	1 829 000	3 996 000	11 804 000	11 344 000
h) Rätts- och socialväsende	2 798 000	3 997 000	4 698 000	4 292 000
i) Utbildning	2 833 000	4 483 000	5 256 000	4 436 000
j) Yrkes- och utbildningspro- gnoser	1 292 000	2 075 000	3 223 000	2 292 000
k) Gemensam metodutveckling, intern och extern samordning	2 834 000	3 613 000	6 609 000	4 233 000
l) Bibliotek, arkiv och informa- tion	2 172 000	3 174 000	3 684 000	3 462 000
Summa kostnader ²	44 430 000	55 312 000	81 142 000	70 375 000
Avgår intäkter	413 000	375 000	375 000	375 000
Summa anslag/utfall	44 017 000³	54 937 000	80 767 000	70 000 000

¹ Överslagsmässig översättning till delprogram.

² I summa kostnader ingår även kostnader som motsvaras av intäkter. Dessa kostnader är inte fördelade på delprogram.

³ Här ingår beräknade lönekostnadspålägg och hyror om 7 020 000 kr., som inte belastat anslagen till statistiska centralbyrån.

	1968/69	1969/70	1970/71	
			SCB	Beräknar Dep.chefen
Löpande verksamhet	31 884 000	45 348 000	57 188 000	51 356 000
Intermittenta undersökningar . . .	1 848 000	4 489 000	13 904 000	13 144 000
Utvecklingsarbete	3 305 000	5 100 000	9 675 000	5 500 000
Summa anslag/utfall	44 017 000	54 937 000	80 767 000	70 000 000

statistik inom olika områden, dels på kvalitetsförbättringar och utbyggnad av befintlig statistik. En rad faktorer påverkar efterfrågesituationen. Bland sådana faktorer nämns förändringar i den statliga politikens mål och medel, strukturförändringar inom näringslivet och samhället i övrigt, forskning samt den inom många områden livliga samhällsdebatten. Faktorernas betydelse för efterfrågan kan emellertid sällan kvantifieras.

För nästa budgetår föreslår statistiska centralbyrån en anslagshöjning med nästan 26 milj. kr. För pris- och löneomräkning beräknar verket för hela programmet 3 573 000 kr. Under de olika delprogrammen begär centralbyrån medel för bl. a. följande ändamål.

a) Jordbruk

Omläggningen av fiskestatistiken innebär bl. a. att en fiskeriinventering skall äga rum vart tredje år. En sådan avses genomföras under budgetåret 1970/71 till en kostnad av 170 000 kr. För utveckling av bl. a. husdjursstatistiken samt markanvändnings- och miljöstatistik begärs 395 000 kr.

b) Industri

För utbyggnad av elstatistiken samt leverans- och orderstatistiken m. m. erfordras ytterligare 782 000 kr. Kostnaderna för en planerad sågverksinventering 1970 har beräknats till 300 000 kr. I syfte att tillgodose konsumentönskemål om högre kvalitet i den löpande statistiken förordas en ökad satsning på utvecklingsarbetet inom industristatistiken.

c) Handel, samfärdsel och servicenäringar

Centralbyrån har med medel som anvisats för budgetåret 1969/70 fortsatt utvecklingsarbetet av den ekonomiska korttidsstatistiken vad avser statistiken över partihandelns lager och försäljning. För utbyggnad av denna statistik begärs 192 000 kr. Kostnaderna för en föreslagen ny driftsstatistik för lastbilar i yrkesmässig trafik uppgår till 440 000 kr. Vissa förbättringar av konsumentprisindex tas upp med 80 000 kr.

d) Byggnadsverksamhet, bostäder och andra byggnader

Centralbyrån föreslår att verket övertar ansvaret för beräkningarna av jordbrukets byggnadskostnadsindex som f. n. handhas av statens lantbruksbyggnadsförsök samt den löpande hyresstatistiken för nybyggda lägenheter som hittills ombesörjts av bostadsstyrelsen (+ 170 000 kr.). Det fortsatta arbetet med integrerad databehandling av uppgifter i ansökningshandlingar för statliga bostadslån (IDLA) medför en kostnadsökning av 247 000 kr. För utveckling av ett byggnadsregister begärs 200 000 kr. Anslagsbehovet under delprogrammet minskar på grund av variationer i statistikproduktionen med 757 000 kr.

e) Samhällsekonomi och offentlig förvaltning

För utbyggnad av forskningsstatistiken och kreditmarknadsstatistiken begär centralbyrån ytterligare 326 000 resp. 271 000 kr. Nationalräkenska-

perna behöver utvidgas för 275 000 kr. Den kommunala finansstatistiken och finansstatistiken för företag föreslås byggas ut för 120 000 resp. 176 000 kr.

I enlighet med statsmakternas beslut skall en ny allmän företagsräkning genomföras år 1971 eller 1972. Plan för räkningen skall läggas fram i samband med verkets anslagsframställning för budgetåret 1971/72. Centralbyrån beräknar kostnaderna för budgetåret 1970/71 till 1 200 000 kr.

Centralbyrån har i särskild skrivelse lagt fram förslag rörande sammanställning, bearbetning och redovisning av resultaten av 1970 års allmänna fastighetstaxering. För ändamålet begär verket totalt 455 000 kr. under nästa budgetår.

Centralbyråns förslag i fråga om utvecklingsarbete under delprogrammet omfattar en kraftig satsning på att fullfölja tidigare påbörjade arbeten inom den ekonomiska statistiken och nationalräkenskaperna.

f) Arbetsmarknad

Det fortsatta arbetet med att förbättra det statistiska underlaget för samhällsekonomiska bedömningar vid löneförhandlingar medför ett ökat medelsbehov av 230 000 kr. För arbetet med omläggning och utbyggnad av statistiken över arbetare vid statliga verkstäder m. m. och statstjänstemannastatistiken begärs 888 000 kr. Medel för denna statistik har för budgetåret 1969/70 anvisats i särskild ordning. Under delprogrammet upptas vidare ersättning till Svenska arbetsgivareföreningen för dess medverkan i insamlingsarbetet på det lönestatistiska området.

g) Befolkning och hushåll

Centralbyrån begär 297 000 kr. för statistik över hushållens inköpsplaner.

Under detta delprogram tar verket upp kostnaderna för 1970 års folk- och bostadsräkning. Kungl. Maj:t har efter förslag från centralbyrån fastställt plan för denna. Enligt planen skall de sammanlagda kostnaderna uppgå till högst 35 milj. kr. räknat i 1968 års löne- och prisläge vilket motsvarar drygt 36 milj. kr. i 1970 års löneläge och 1969 års prisläge. Kostnaderna för budgetåret 1970/71 beräknas till 10 250 000 kr. innebärande en ökning av medelsbehovet med 8 120 000 kr.

För budgetåret 1969/70 har centralbyrån erhållit ett anslag på 66 000 kr. för att förbereda 1970 års valstatistik. Verket lägger i sin anslagsframställning fram två alternativ till statistik i samband med 1970 års val. Statistiken skall, i likhet med vad som varit fallet vid de senaste riksdagsvalen, omfatta dels en urvalsundersökning av valdeltagandet i olika väljarkategorier, dels en intervjuundersökning. Vidare läggs förslag fram om två specialundersökningar. Beroende på den tekniska utformningen av valen år 1970 uppgår de totala kostnaderna för valstatistiken till antingen 810 000

eller 666 000 kr. Den högre kostnaden uppkommer om valen som hittills kan redovisas per valdistrikt.

Centralbyrån lägger vidare fram förslag om fyra nya intermittenta undersökningar, nämligen en språkundersökning, en sparundersökning, en undersökning avseende åldringarnas förhållanden samt en undersökning i anslutning till ett internationellt samarbetsprojekt som syftar till att jämföra inkomstfördelningarna i vissa länder i Europa. Kostnaderna under nästa budgetår uppgår beträffande de tre först nämnda undersökningarna till 460 000 kr. För inkomstfördelningsundersökningen uppgår totalkostnaden till 500 000 kr. och kostnaden under nästa budgetår till 150 000 kr.

Utgifterna för 1969 års hushållsbudgetundersökning går ned med 1 600 000 kr. i jämförelse med innevarande budgetår.

För utvecklingsarbete under delprogrammet begär centralbyrån sammanlagt 1 435 000 kr. Det största projektet avser utredningar rörande människans villkor. Projektet omfattar bl. a. metodarbete m. m. i fråga om statistik avseende inkomstfördelning efter transfereringar, tidsbudgetundersökning och levnadsnivåundersökning. Centralbyrån begär vidare medel för fortsatt arbete med att utveckla metoder för politiska opinionsundersökningar och för metodstudier beträffande en statistik över hushållens inköpsplaner.

h) Rätts- och socialväsande

Centralbyrån begär medel för utbyggnad av socialvårdsstatistiken (150 000 kr.) och för ny statistik om täckningsgraden i den officiella vägtrafikolycksstatistiken (211 000 kr.).

Centralbyrån har vidare i särskild skrivelse lagt fram förslag till omläggning av lagfarts- och fastighetsprisstatistiken. Omläggningen är betingad av de ändrade regler som gäller för 1970 års allmänna fastighetstaxering. I samband med omläggningen uppstår under nästa budgetår ett ytterligare medelsbehov som statistiska centralbyrån beräknar till 113 000 kr. Under därpå följande budgetår kan kostnadsbesparingar göras.

i) Utbildning

Centralbyrån föreslår att yrkesvalsundersökningen för examinerade från universitet och högskolor byggs ut (260 000 kr.) liksom att lärarregistret byggs ut och redovisas årligen (140 000 kr.). Omläggningen av statistiken för högre studier m. m. medför ett minskat medelsbehov av 61 000 kr.

j) Yrkes- och utbildningsprognoser

För arbetskraftsutredningar, yrkes- och utbildningsprognoser, tendenskalkyler m. m. begär centralbyrån ytterligare 1 009 000 kr.

k) Gemensam metodutveckling, intern och extern samordning

Centralbyrån föreslår bl. a. att ytterligare medel anvisas för metodutvecklingsarbete (419 000 kr.), forskningsverksamhet (451 000 kr.), utbildningsverksamhet (393 000 kr.), intern och extern samordningsverksamhet (400 000 kr.) samt utvecklingsarbete bl. a. rörande det arkivstatistiska systemet (400 000 kr.).

l) Bibliotek, arkiv och information

Centralbyråns resurser för fortsatt utgivning av Historisk statistik bör förstärkas (119 000 kr.). Den ökade efterfrågan på arkiverat material medför ett ytterligare medelsbehov av 119 000 kr.

Statistiska centralbyrån framhåller i sin anslagsframställning att i förändringsförslagen till nästa budgetår har inräknats dels de direkta kostnaderna för förslagen, dels vissa generellt beräknade följdkostnader som avser gemensamma resurser. Om inte medel anvisas för vissa angivna ändamål reduceras därvid förutom de direkta kostnaderna även följdkostnaderna. I följdkostnaderna har dock centralbyrån inräknat vissa kostnader som inte påverkas av om verkets förslag i övrigt godtas eller ej. Centralbyrån beräknar dessa kostnader till sammanlagt 860 000 kr. De avser huvudsakligen kostnader i samband med filialen i Örebro samt försöksverksamhet med programbudgetering och personalplanering.

Personalfrågor

	1968/69	1969/70	1970/71 Beräknar	
			SCB	Dep.chefen
<i>Personal</i>				
Handläggande personal.....	233	276	366	304
Övrig personal	467	497	671	634
	700	773	1 037	938

Statistiska centralbyrån beräknar att ett genomförande av dess förslag under programmet kräver en personalökning med 264 personer, varav 90 i handläggande ställning. Av ökningen hänför sig 98 till löpande verksamhet, 122 till intermittenta undersökningar och 44 till utvecklingsarbete. Den största delen av ökningen under intermittenta undersökningar faller på 1970 års folk- och bostadsräkning och avser huvudsakligen annan personal än handläggande.

Omorganisation av statistiska centralbyrån

Statistiska centralbyrån har i sin anslagsframställning lagt fram förslag om omorganisation av verket. Den nuvarande organisationen har enligt verket i stort fungerat bra. På grund av den stora expansionen av efterfrågan

på statistik, de ökade kraven på samordning av statistiken och framför allt övergång till en ny produktionsteknik är dock en omorganisation motiverad. Centralbyråns förslag innebär att verket under verksledningen sammanförs till tre produktavdelningar, en för areell statistik, en för företagsstatistik och en för individstatistik. Grunden för denna indelning är olika identitetsbegrepp i det statistiska primärmaterialet nämligen fastighetsnummer, företagsnummer och personnummer. Utredningsinstitutet med registercentral och statistiktjänst föreslås bilda en uppdragsavdelning och datamaskincentralen, en programmeringsenhet och den manuella databehandlingscentralen en driftavdelning.

Genom den föreslagna organisationen räknar centralbyrån med att uppnå en förbättrad styrning och samordning av planerings- och produktionsprocesserna och en utjämning av säsongvariationerna i arbetsbelastningen inom verket. Vidare tillskapas större kontaktytor mot konsumenterna. Slutligen innebär den nya organisationen att man bättre kan utnyttja integrationsmöjligheterna vid övergång till en ny produktionsteknik, det s. k. arkivstatistiska systemet.

Departementschefen

Statistiska centralbyrån har redovisat sina anslagsbehov i programtermer. Jag anser att även redovisningen för riksdagen bör ske i dessa termer.

Statistiska centralbyrån framhåller i sin anslagsframställning att statistikproduktionen inom centralbyrån kan ses som serviceverksamhet till samhället och att efterfrågan på verkets produkter är helt avhängig av samhällets utveckling och samhällets behov av information. Som exempel på de faktorer som därvid påverkar efterfrågan på verkets statistik nämner centralbyrån den statliga politikens mål och medel, strukturförändringar i näringsliv och samhälle, utökade krav på bättre underlag för samhällsplanering och för långtidsbedömningar. De krav som utvecklingen ställer på informationsunderlag för planering och beslut har också föranlett statsmakterna att avsätta ökade resurser för statistikproduktionen. Under senare år har bl. a. den statistik byggts ut som utgör underlag för samhällsekonomiska bedömningar i samband med avtalsförhandlingar på arbetsmarknaden. Vidare har en utbyggnad skett av statistiken för bedömning av konjunkturutvecklingen och det ekonomiska läget på kort och lång sikt samt vissa större intermittenta undersökningar genomförts. Dessa insatser har, tillsammans med de möjligheter som ADB-tekniken medfört, i hög grad förbättrat underlaget för planering och beslutsfattande.

För nästa budgetår föreslår centralbyrån en ökning av anslaget med inemot 26 milj. kr. Häri ligger dock en större tillfällig ökning i samband med 1970 års folk- och bostadsräkning.

Mina ställningstaganden till centralbyråns förslag framgår av redovis-

ningen i det följande. Jag vill dock i detta sammanhang allmänt understryka vikten av prioritering mellan olika statistikönskemål. Detta gäller inte bara nya behov. Den löpande verksamheten måste ständigt ses över. Härvid bör tillses å ena sidan att uppgifter som inte längre motsvaras av någon direkt efterfrågan från konsumenternas sida utgår ur statistiken, å andra sidan att statistiken till sitt innehåll anpassas till de krav som förs fram från konsumenterna. Översynen bör också regelmässigt innefatta en bedömning av angelägenheten av att statistiken över huvud tas fram jämfört med nya statistikbehov som anmält sig.

Den del av centralbyråns verksamhet som avser utvecklingsarbete intar i viss mån en särställning inom verkets arbetsområde. Medel som anvisas för denna verksamhet utnyttjas i stort sett för två ändamål, nämligen dels mera ingående översyner av befintlig statistik, dels utveckling av ny statistik. Översynen av befintlig statistik är en förutsättning för rationell statistikproduktion och bör som nämnts ske med jämna mellanrum. Allteftersom behovet av ny statistik gör sig gällande bör även sådan utvecklas. Insatserna på detta område får dock inte bli större än att förverkligandet av de förslag som framkommer är möjligt med hänsyn till de krav på personella och ekonomiska resurser som ställs. Mina ställningstaganden till centralbyråns förslag i denna del bör ses bl. a. mot bakgrund härav.

Jag övergår härefter till att som bakgrund till min medelsberäkning under anslaget redovisa min syn på centralbyråns förslag under de olika delprogrammen.

Under delprogrammet jordbruk räknar jag med att bl. a. den föreslagna fiskeriinventeringen skall genomföras.

Jag beräknar medel för utbyggnad av elstatistiken samt leverans- och orderstatistiken under delprogrammet industri. Däremot beräknar jag inte några medel för en sågverksinventering.

Statistiken över partihandelns lager och försäljning under delprogrammet handel, samfärdsl och servicenäringar bör byggas ut enligt centralbyråns förslag. Frågan om finansieringen av den föreslagna nya driftsstatistiken för lastbilar i yrkesmässig trafik får tas upp i annat sammanhang. De föreslagna förbättringarna av konsumentprisindex bör genomföras.

Under delprogrammet byggnadsverksamhet, bostäder och andra byggnader föreslår centralbyrån att viss statistik förs över till verket från andra myndigheter. Förslaget som ligger i linje med statsmakternas beslut att centralisera statistiken till centralbyrån biträder jag. En integrerad databehandling av uppgifter för statliga bostadslån anser jag vara angelägen. Vissa rationaliseringsvinster bör även vara möjliga med en sådan integrerad databehandling. Jag biträder därför centralbyråns förslag i denna del.

I fråga om delprogrammet samhällsekonomi och offentlig förvaltning skall enligt statsmakternas beslut en ny allmän företagsräkning genomföras år 1971 eller 1972. Jag räknar medel för förberedelsearbete för denna

räkning enligt centralbyråns förslag. Jag utgår från att centralbyrån i sitt förberedelsearbete prövar möjligheterna att nedbringa kostnaderna för räkningen. För sammanställning, bearbetning och redovisning av 1970 års allmänna fastighetstaxering räknar jag medel enligt centralbyråns förslag. Jag har vidare under detta delprogram räknat med att centralbyrån skall bygga ut statistiken i fråga om nationalräkenskaperna och finansstatistiken för företag.

Det mest utgiftskrävande delprogrammet innevarande budgetår är delprogrammet arbetsmarknad. För nästa budgetår föreslår centralbyrån en kraftig utökning av resurserna. Jag biträder i huvudsak centralbyråns förslag i denna del. Detta innebär bl. a. en utökning av lönestatistiken inom både den offentliga och privata sektorn.

För delprogrammet befolkning och hushåll föreslår centralbyrån en kraftig ökning av utgifterna för nästa budgetår. Ökningen hänför sig främst till 1970 års folk- och bostadsräkning. Kostnaderna för denna räkning har av statsmakterna fastställts till drygt 36 milj. kr. Jag räknar medel för budgetåret 1970/71 enligt centralbyråns förslag. Jag räknar vidare medel för 1970 års valstatistik enligt centralbyråns högre kostnadsalternativ. Av centralbyråns förslag i övrigt till intermittenta undersökningar räknar jag medel för det internationella samarbetsprojektet för undersökning av inkomstfördelningen mellan vissa länder. Den föreslagna språkundersökningen bör enligt min mening inte genomföras. De övriga förslagen till intermittenta undersökningar bör utredas ytterligare, om centralbyrån vid en avvägning av verkets resurser för utvecklingsarbete finner detta möjligt. Därvid bör en sparundersökning komma i första hand.

Någon löpande statistik över hushållens inköpsplaner är jag inte beredd att förordas f. n. Centralbyrån bör dock få resurser för att utveckla metoder för en statistik på området. I fråga om utvecklingsprojekt i övrigt räknar jag medel för fortsatt utveckling av metoderna för politiska opinionsundersökningar. Statistik om inkomstfördelning efter transfereringar bör anstå i avvaktan på bl. a. resultaten av låginkomstutredningens arbete. Vad angår utredningarna rörande människans villkor är jag inte benägen att betrakta detta som ett enda projekt. Som sådant är det alltför vittsyftande och omspänner alltför olikartade förhållanden. Förslag till utveckling av statistik beträffande komponenterna i detta komplex får prövas i sedvanlig ordning.

I fråga om delprogrammet rätts- och socialväsande biträder jag centralbyråns förslag om utbyggnad av socialvårdsstatistiken. Däremot bör en utbyggnad av vägtrafikolycksstatistiken anstå i avvaktan på att vägtrafikolycksutredningen prövat behovet av statistik på området. Centralbyråns förslag till omläggning av lagfarts- och fastighetsprisstatistiken innebär en kostnadssänkning om man bortser från vissa engångsinsatser under nästa budgetår. Jag biträder verkets förslag i denna del.

För verksamheten under delprogrammen utbildning samt yrkes- och utbildningsprognoser är jag inte beredd att förorda någon resursförstärkning. Verksamheten under nästa budgetår bör med de förändringar som genomförts, vilka innebär en viss omläggning av statistiken, fortgå med i huvudsak oförändrad resursinsats. Jag vill i detta sammanhang erinra om att arbetet inom 1968 års utbildningsutredning har många beröringspunkter med centralbyråns verksamhet på prognosområdet. Inom utredningen pågår i samarbete med centralbyråns prognosinstitut ett arbete på området.

I fråga om delprogrammet gemensam metodutveckling, intern och extern samordning förordar jag en resursförstärkning för den externa samordningsverksamheten, utbildningsverksamheten samt metod- och forskningsarbetet.

Delprogrammet bibliotek, arkiv och information bör förstärkas med resurser som motsvarar den ökade efterfrågan på arkiverat material i samband med den växande statistikproduktionen.

Centralbyråns behov av resurser för programbudgetering och personalplanering samt verkets beräknade extra kostnader för filialen i Örebro har jag beaktat vid medelsberäkningen. Jag räknar vidare med att övergången till det nya redovisningssystemet inom statsförvaltningen, som för centralbyråns del beräknas ske den 1 juli 1970, skall innebära vissa rationaliseringsvinster som verket får tillgodogöra sig.

I fråga om verksamheten under programmet fördelat på löpande verksamhet, intermittenta undersökningar och utvecklingsarbete hänvisar jag till den särskilda sammanställningen enligt denna indelning. När det gäller utvecklingsarbetet bör Kungl. Maj:t liksom hittills efter förslag av statistiska centralbyrån fastställa dispositionsplan för verksamheten.

Statistiska centralbyrån har i sin anslagsframställning lagt fram förslag till omorganisation av centralbyrån. Jag kan instämma i centralbyråns uppfattning att en förändring av organisationen bör genomföras. Innan jag är beredd att ta ställning till en ny organisation, måste dock ytterligare utredningar göras.

Min beräkning av det totala medelsbehovet framgår av programsammanställningen för statistiska centralbyrån. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statistiska centralbyrån: Statistik, register och prognoser* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 70 000 000 kr.

B 4. Statistiska centralbyrån: Statistisk uppdragsverksamhet

Nytt anslag (förslag) 1 000

Under detta anslag redovisas kostnader och intäkter för programmet Statistisk uppdragsverksamhet. Programmet omfattar i huvudsak den belalda statistiktjänsten vid utredningsinstitutet samt övrig statistisk uppdragsverksamhet till vilken verksamhet bl. a. hör den del av arbetet med de objektiva skördeuppskattningarna, skördeskadeskyddets tekniska administration samt lantbrukets företagsregister och därmed samordnad statistikproduktion som finansieras genom anslag under jordbruksdepartementet.

Den totala omslutningen av de verksamhetsgrenar som omfattas av programmet uppgick under budgetåret 1968/69 till ca 12,5 milj. kr. Härav hänförde sig 7,6 milj. kr. till det objektiva skördeskadeskyddet och därmed sammanhängande verksamhet, 2,3 milj. kr. till den centrala statistiktjänsten samt 1,2 milj. kr. till övrig uppdragsverksamhet.

Större delen av verksamheten under programmet avser de objektiva skördeskadeuppskattningarna, skördeskadeskyddets tekniska administration och lantbrukets företagsregister. Sedan inrättandet av lantbruksregistret år 1968 har vad avser denna del av programmet inga större förändringar skett. Under nästa budgetår beräknas verksamheten pågå i ungefär oförändrad omfattning. Intäkterna kan för denna del av programmet beräknas täcka kostnaderna.

Statistiktjänsten har under senare år utgjort den expansiva delen av programmet. Omslutningen var under budgetåret 1966/67 mindre än 1 milj. kr. men uppgick 1968/69 till ca 2,5 milj. kr. Efterfrågan de senaste åren på detta område beror på bl. a. den utbyggda regionala planeringen där statistik efterfrågas som underlag för befolknings- och inkomstprognoser, bostadsbyggnadsprogram och undervisningsplanering. Även efterfrågan från näringslivet har ökat. För budgetåret 1970/71 räknar statistiska centralbyrån inte med någon större förändring i efterfrågesituationen.

Resultatmässigt har statistiktjänsten visat en förlust som täcks genom ianspråktagande av utredningsinstitutets likvida tillgångar. Förklaringen härtill ligger enligt centralbyrån i huvudsak i att statistiktjänsten är en nystartad verksamhet. Det negativa resultatet kan betecknas som skenbart på grund av vissa stora utgifter för dataprogram m. m., vilka utgifter avskrivits omedelbart men som kan förväntas bli återvunna under de närmaste åren.

Jag har tidigare denna dag under avsnittet särskilda frågor i finansplanen föreslagit Kungl. Maj:t att begära bemyndigande att disponera en rörlig kredit för vissa myndigheter som bedriver uppdragsverksamhet. Jag avser senare att föreslå Kungl. Maj:t bestämmelser i fråga om utnyttjandet av denna kredit, såvitt angår verksamheten under programmet Statistisk uppdragsverksamhet.

Anslaget bör föras upp med ett formellt belopp av 1 000 kr. Jag räknar i likhet med statistiska centralbyrån inte med att någon nettobelastning skall uppkomma på anslaget under budgetåret 1970/71.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statistiska centralbyrån: Statistisk uppdragsverksamhet* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.

B 5. Statistiska centralbyrån: Teknisk uppdragsverksamhet

Nytt anslag (förslag) 1 000

Under anslaget redovisas kostnader och intäkter för programmet Teknisk uppdragsverksamhet. Programmet omfattar den uppdragsverksamhet som avser intervjuundersökningar m. m., maskinell databehandling med programmering, registervård samt statistisk metod- och analyservice, dvs. verksamheten vid nuvarande utredningsinstitutet utom statistiktjänsten, verksamheten vid datamaskincentralen och vid analysgruppen inom planerings- och samordningsavdelningen.

Under detta program redovisas sålunda bl. a. verksamheten vid centralbyråns datamaskincentral. Datamaskincentralen har som huvudsaklig uppgift att på uppdrag av statlig eller kommunal myndighet, kommitté eller annat organ maskinellt bearbeta material som är lämpligt för statistisk behandling. Den får även åta sig uppdrag från enskilda uppdragsgivare. Datamaskincentralen är under en ADB-direktör organiserad på två programmeringsenheter, två driftenheter — en i Stockholm och en i Örebro — ett administrativt sekretariat och ett kundkontor. I administrativa sekretariatet ingår bl. a. en utbildningssektion.

Datamaskincentralen har kommit att i allt större utsträckning tas i anspråk för administrativ databehandling och för andra uppgifter som inte har något direkt samband med statistikproduktionen. Bl. a. mot denna bakgrund tillsatte Kungl. Maj:t den 19 december 1968 en organisationskommitté, som skulle utreda arbetsuppgifter och organisationsform för datamaskincentralen.

Organisationskommittén har den 9 november 1969 avgivit förslag om delning av datamaskincentralen. Kommitténs förslag och mina ställningstaganden i anslutning härtill kommer jag att redovisa vid min anmälan av anslaget Datamaskincentralen för administrativ databehandling. Sammanfattningsvis innebär mitt förslag att den nuvarande datamaskincentralen delas, varvid en programmeringsenhet, driftenheten i Örebro och delar av det administrativa sekretariatet kommer att ingå i centralbyråns organisation, medan en programmeringsenhet, driftenheten i Stockholm, kundkontoret

och delar av det administrativa sekretariatet överförs till en ny datamaskincentral. Utbildningssektionen föreslås överföras till statskontoret.

Omslutningen av de verksamhetsgrenar som redovisas under förevarande program uppgick under budgetåret 1968/69 till knappt 34 milj. kr. Härav avsåg ca 25 milj. kr. verksamheten vid datamaskincentralen. Detta innebär i fråga om datamaskincentralen en ökning med ca 35 % sedan budgetåret 1966/67. För övriga delar under programmet kan under perioden en fördubbling av omslutningen till ca 10 milj. kr. noteras. Denna kraftiga ökning sammanhänger med bl. a. att det ställiga utredningsväsendet tagit utredningsinstitutets tjänster i anspråk i stigande omfattning.

Verksamheten under 1970/71 för datamaskincentralens del kommer självfallet totalt sett att minska till följd av det nyss redovisade förslaget om delning av centralen. Verksamheten kommer dock att öka kraftigt vid en jämförelse som endast avser driftenheten i Örebro, bl. a. som en följd av bearbetningen av material från 1970 års folk- och bostadsräkning. Verksamheten i övrigt under programmet kommer under nästa budgetår inte att öka lika kraftigt som tidigare. Detta beror på att vissa stora utredningsprojekt bortfaller. Bortfallet kan dock beräknas bli delvis kompenserat genom att bl. a. verksamheten som finansieras via centralbyråns eget anslag ökar.

Det ekonomiska resultatet av de olika verksamhetsgrenarna under programmet har under sist förflutna budgetår varit positivt både vad avser datamaskincentralen och övriga verksamhetsgrenar. Under innevarande budgetår räknar centralbyrån dock med ett visst tillfälligt underskott på verksamheten i samband med omprogrammering av arbeten på den äldre datamaskinen IBM 7070 till den nyare IBM 360/50. Det tillfälliga underskottet läcks dock enligt centralbyrån, om man utgår från en affärsmässig redovisning av tillgångar och skulder, av reserverade vinstmedel.

För budgetåret 1970/71 räknar jag med att sedan dessa övergångsproblem blivit lösta verksamheten skall ge ett positivt resultat.

Jag förordar därför att anslaget förs upp med endast ett formellt belopp av 1 000 kr.

Som senare kommer att framgå vid min anmälan av anslaget Datamaskincentralen för administrativ databehandling har organisationskommittén för datamaskincentralen vid statistiska centralbyrån anmält ett behov av rörelsekapital för den nya datamaskincentralen vid statistiska centralbyrån av 7 milj. kr. I avvaktan på att det permanenta behovet av rörelsekapital för datamaskincentralen närmare klarläggs, tillstyrker jag att behovet tillgodoses genom att en rörlig kredit får disponeras. Jag har tidigare denna dag under avsnittet särskilda frågor i finansplanen föreslagit Kungl. Maj:t att begära bemyndigande att disponera en rörlig kredit för myndigheter som bedriver uppdragsverksamhet. Jag avser senare föreslå Kungl. Maj:t bestämmelser i fråga om utnyttjandet av denna kredit, såvitt angår verksamheten under programmet Teknisk uppdragsverksamhet.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Statistiska centralbyrån: Teknisk uppdragsverk-*
samhet för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av
1 000 kr.

B 6. Konjunkturinstitutet: Verksamheten i allmänhet

1968/69 Utgift ¹	21 642 580
1969/70 Anslag	2 026 000
1970/71 Förslag	2 195 000

¹ Anslagen Konjunkturinstitutet: Avlöningar och Konjunkturinstitutet: Omkostnader.

² Utbetalat retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 14 356 kr.

Konjunkturinstitutet är ett vetenskapligt forsknings- och utredningsorgan med uppgift att följa och analysera den ekonomiska utvecklingen inom och utom landet, utarbeta prognoser för den svenska ekonomin och bedriva forskning i anslutning härtill.

Chef för konjunkturinstitutet är en överdirektör. Institutets uppgifter är fördelade på fyra arbetsområden, nämligen ett för löpande konjunkturanalys, ett för ekonometri och övrigt metodarbete, ett för forsknings- och utredningsarbete i övrigt samt ett för administrativt arbete.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Konjunktur- institutet	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Handläggande personal	17	+1	+1
Övrig personal	16	+1	—
	33	+2	+1
<i>Anslag</i>			
Avlöningar	1 413 000	+ 169 000	+ 117 000
Sjukvård	4 500	+ 1 000	+ 2 000
Resesättningar (även utrikes resor)	6 000	—	—
Lokalkostnader	44 000	+ 32 000	+ 3 000
Expenser	234 500	+ 21 000	+ 15 000
Därav engångsutgifter	—	+ 7 000	+ 3 000
Lönekostnadspålägg	324 000	+ 37 000	+ 32 000
	2 026 000	+260 000	+169 000

Konjunkturinstitutet

1. Löne- och prisomräkning m. m. 109 000 kr.
2. För att institutet skall kunna höja kvaliteten på skatteprognoserna inom den löpande konjunkturanalysen behövs en förstärkning med en forskningsassistent och ett biträde (+ 91 000 kr.).
3. Medelsbehovet i övrigt ökar med 60 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 2 195 000 kr. Jag har därvid beräknat medel för ytterligare en forskningsassistent (2).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Konjunkturinstitutet: Verksamheten i allmänhet* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 2 195 000 kr.

B 7. Konjunkturinstitutet: Särskilda undersökningar

1968/69 Utgift	1 589 223	Reservation	208 355
1969/70 Anslag	770 000		
1970/71 Förslag	770 000		

¹ Utbetalat retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 4 744 kr.

Från anslaget bestrids utgifter för undersökningar av mera tillfällig karaktär rörande konjunkturförhållanden m. m. och för arbete med metodstudier och ekonomiska modeller som utförs inom konjunkturinstitutet.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Konjunktur- institutet	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Handläggande personal	10	—	—
Övrig personal	4	—	—
	14	—	—
<i>Anslag</i>	770 000	+30 000	—

Konjunkturinstitutet

Medelsbehovet beräknas till 873 000 kr. Härav avser 135 000 kr. fortsatt forsknings- och utvecklingsarbete inom konjunkturbarometerområdet, 65 000 kr. en undersökning av hur frisläppandet av investeringsfonderna år 1967 har påverkat maskininvesteringarna, 180 000 kr. fortsatt arbete på ekonometriska modeller, 255 000 kr. medverkan vid 1970 års långtidsutredning, 120 000 kr. systemarbete och maskinbearbetningar och 118 000 kr. lönekostnadspålägg och lokalhyror. Reservationen på anslaget vid ingången av budgetåret beräknas till 73 000 kr. Genom att denna tas i anspråk begränsas anslagsbehovet till 800 000 kr.

Departementschefen

Jag räknar med att konjunkturinstitutet även under nästa budgetår kommer att göra vissa undersökningar i anslutning till 1970 års långtidsutredning. Jag beräknar 255 000 kr. för detta arbete. Den verksamhet i övrigt

som bekostas från anslaget bör enligt min mening fortsätta i ungefär nuvarande omfattning. Med dessa utgångspunkter förordar jag att anslaget förs upp med oförändrat belopp, 770 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Konjunkturinstitutet: Särskilda undersökningar* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 770 000 kr.

Statskontoret

Statskontoret är central förvaltningsmyndighet för rationaliseringsverksamheten inom statsförvaltningen i den mån denna uppgift inte ankommer på annan myndighet. I verkets uppgifter ingår bl. a. att ta initiativ till och utföra rationaliseringsundersökningar, att utbilda personal för rationaliseringsverksamhet och att genom rådgivning verka för förenklingar och kostnadsbesparingar inom statsförvaltningen. Verket svarar vidare för samordning i fråga om anskaffning och utnyttjande av datamaskiner inom statsförvaltningen samt förvaltar statens datamaskinfond.

Statskontoret leds av en styrelse. Chef för statskontoret är en generaldirektör. Denne har närmast under sig en överdirektör. Inom verket finns fyra utredningsavdelningar, en planerings- och utbildningsavdelning och en administrativ byrå. Härutöver finns en fondbyrå, som är provisoriskt knuten till verket.

Vid statskontoret fanns den 1 juli 1969 293 anställda, varav 188 handläggande personal.

Statskontoret tillhör de myndigheter som deltar i utrednings- och försöksverksamheten med programbudgetering inom statsförvaltningen (jfr bil. 2 s. 7). Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 februari 1969 beslöt jag att statskontoret skulle lämna in sin anslagsframställning för budgetåret 1970/71 i programtermer. I beslutet föreskrevs att följande programindelning tills vidare skulle tillämpas.

1. Rationalisering
2. Utbildning och information
3. Samordning av ADB

Enligt beslutet skulle programmen underindelas så långt möjligt i projekt och i övrigt med hänsyn till de krav som den interna budgeten ställer.

Programindelningen skulle tills vidare ej omfatta fondbyråns verksamhet och ej heller den verksamhet som ankommer på statskontoret såsom ansvarig myndighet för driften av datamaskinanläggningen vid karolinska sjukhuset.

I beslutet föreskrevs vidare att statskontoret tills vidare skulle utgå från att verksamheten under programmen 1—3 skulle finansieras från ett förslagsanslag benämnt Statskontoret. Detta innebar att även den del av stats-

kontorets verksamhet som tidigare finansierats från anslaget Viss försöksverksamhet inom statsförvaltningen m. m. och som inte var av tillfällig karaktär i fortsättningen skulle bekostas från myndighetsanslaget. Av de avgifter som inflyter till statens datamaskinfond skulle anslaget tillgodoföras ett belopp som svarar mot kostnaderna för program 3. Beloppet skulle redovisas som uppördsmedel under anslaget.

I enlighet med nämnda beslut har statskontoret lämnat in sin anslagsframställning i programtermer.

B 8. Statskontoret

1968/69 Utgift ¹	213 223 600
1969/70 Anslag	15 857 000
1970/71 Förslag	21 060 000

¹ Anslagen Statskontoret: Avlöningar och Statskontoret: Omkostnader.

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 91 184 kr.

Program/verksamhet	1968/69 ¹	1969/70 ¹	1970/71	
			Statskontoret	Dep.chefen
Rationalisering	15 518 000	16 635 000	16 539 000	16 339 000
Utbildning och information	2 256 000	2 171 000	2 723 000	2 796 000
Samordning av ADB	1 153 000	1 395 000	1 385 000	1 385 000
Driften av datamaskinanläggningen vid karolinska sjukhuset	2 886 000	3 320 000	3 370 000	3 370 000
Fondbyrån	1 458 000	1 669 000	1 925 000	1 925 000
Summa kostnader	23 271 000	25 190 000	25 942 000	25 815 000
Avgår intäkter:				
Ersättning från Statens datamaskinfond	—	1 313 000	1 345 000	1 345 000
Driften av dataanläggningen vid karolinska sjukhuset	3 181 000	3 320 000	3 370 000	3 370 000
Övrigt	—	38 000	40 000	40 000
Summa anslag/utfall	20 090 000	20 519 000	21 187 000	21 060 000

¹Överslagsmässig översättning till program. Beloppen omfattar även medel som ställts till statskontorets förfogande från anslaget Viss försöksverksamhet inom statsförvaltningen m. m.

²Häri ingår beräknade lönekostnadspålägg och hyror om 2 772 000 kr., som inte belastat anslaget till statskontoret.

Programmet Rationalisering

Programmet Rationalisering representerar den helt dominerande delen av statskontorets verksamhet. Inom detta program skiljer statskontoret i sin anslagsframställning på bl. a. projekt och konsultation. Projekt omfattar sådana utredningar som på grund av innehålls- och tidsmässig omfattning och med hänsyn till beräknade kostnader bör särredovisas. Till konsultation hänförs bl. a. remissverksamhet och sådan mindre omfattande utrednings-

verksamhet som sammanhänger med besvarandet av direkta förfrågningar från myndigheter.

Projektet har varit av skiftande storlek men med tydlig tendens mot mera omfattande utredningar. Under budgetåret 1968/69 bedrevs sammanlagt 65 utredningsprojekt. Projektet förs samman till projektgrupper med hänsyn till de sektorer inom statsförvaltningen som de avser. De största projektgrupperna vad gäller antalet arbetsdagar har under budgetåret 1968/69 avsett dels rättsväsende och kriminalvård m. m., sjuk- och hälsovård samt socialförsäkring, dels funktionella projekt, dvs. projekt som berör hela eller större delen av den statliga förvaltningen. Under budgetåret 1969/70 kan vissa projekt komma att föras över till det nybildade konsultbolaget för rationaliseringsverksamhet (jfr prop. 1969: 60, SU 56, rskr 187), Statskonsult AB. En jämförelse mellan pågående och avslutade projekt ger vid handen att de pågående i genomsnitt är större med avseende på såväl förbrukade mandagar som resursåtgång i kronor räknat.

Under budgetåret 1968/69 har verksamheten inom delprogrammet Konsultation dominerats av tryckeriteknisk service samt remissverksamhet. Fr. o. m. budgetåret 1969/70 har större delen av den tryckeritekniska verksamheten flyttats över till AB Allmänna Förlaget. De kvarstående verksamheterna har i samband därmed fått något ökad medelstilldelning.

Det minskade anslagsbehovet i förhållande till budgetåret 1969/70 beror främst på att budgeten för detta år innefattar en post om 1,1 milj. kr. avseende vissa kostnader för utveckling av ett generellt ADB-system för statsverkets ekonomiska redovisning samt en post om 800 000 kr. avseende kostnader för tryckning av vissa blanketter för andra myndigheter m. m. Statskontoret föreslår att dessa kostnader bestrids från andra anslag. Under programmet upptas inte några nya större projekt. Tillkomsten av konsultbolaget torde komma att medverka till att statskontorets rationaliseringsverksamhet än mer koncentreras till ett mindre antal projekt av större omfattning. Den utöver pris- och löneomräkning m. m. föreslagna ökningen av resursinsatsen hänför sig i huvudsak till tidigare försenade projekt.

Programmet Utbildning och information

Verksamheten under programmet Utbildning och information utmynnar i utbildning i form av kurser, konferenser, handböcker m. m. samt spridning av information bl. a. om resultaten från utredningsverksamheten. Till programmet hänförs även biblioteks- och dokumentationstjänst.

Det föreligger ett omfattande behov av utbildning i rationaliseringsteknik inom svensk statsförvaltning. Under budgetåren 1967/68 och 1968/69 har kvaliteten på kurserna höjts. Informationsverksamheten har inom ramen för tillgängliga medel tillförts ökade resurser under budgetåret 1968/69.

Under budgetåret 1970/71 föreslår statskontoret en ökning av kursverksamheten med 1 000 deltagardagar (produkten av antalet deltagare och

kursdagar) till 10 000 deltagardagar. Vidare föreslås att en ny informations-skrift utges i rationaliseringsfrågor samt att den interna informationen för-bättras. Utöver pris- och löneomräkning uppgår kostnaden för denna utök-ning av verksamheten till 169 000 kr.

Programmet Samordning av ADB

Verksamheten under programmet Samordning av ADB sammanhänger med statskontorets uppgift som förvaltare av statens datamaskinfond. Pro-grammet omfattar bl. a. samordning i fråga om anskaffning och utnyttjande av datamaskiner inom statsförvaltningen.

Under innevarande budgetår räknar statskontoret med att medverka vid anskaffning av datamaskinutrustning för bl. a. det centrala bilregistret, rättsväsendets informationssystem, folkbokförings- och uppborrdsväsendet, lantmäteriväsendet, Lunds datamaskincentral, försvarets materielverk och värnpliktsverket.

Upphandlingsverksamheten bedöms få ökad omfattning under nästa bud-getår. Jämsides med den löpande förvaltningen av datamaskinfonden och övrig dataadministration inriktas verksamheten i ökad utsträckning på standardisering inom datamaskinområdet och på att ta fram generella me-toder för upphandlingsverksamheten. Verksamheten under programmet avses dock bedrivas med i huvudsak oförändrad resursinsats under budget-året 1970/71.

Verksamheten vid fondbyrån

Verksamheten vid fondbyrån är av kameral, juridisk och administrativ natur med tyngdpunkten på redovisning av inkomster, bestridande av ut-gifter samt förvaltning av statliga utlånings- och donationsfonder.

Under budgetåret 1970/71 krävs enligt statskontoret en ökad medelstill-delning av 218 000 kr.

M o t i v

1. Löne- och prisomräkning m. m. 38 000 kr.
2. Kungl. Maj:t har förordnat att hos statskontoret skall finnas en redo-visningscentral och ett revisionskontor som skall svara för bokföring, redo-visning och kassagöromål för ett antal myndigheter. Denna verksamhet har förlagts till fondbyrån. Enligt gällande planer skall under de kommande åren ytterligare ett antal myndigheter successivt anslutas. För dessa arbets-uppgifter behövs ytterligare fyra biträden, varav ett kvalificerat (+ 127 000 kr.).
3. Övriga utgifter för den ökade redovisnings- och revisionsverksamheten (+ 53 000 kr.).

Personalfrågor

	1968/69	1969/70	1970/71	
			Beräknar	
			Statskon-	Dep.chefen
			toret	
<i>Personal</i>				
Handläggande personal	183	188	189	191
Övrig personal	95	105	109	110
	278	293	298	301

Statskontoret beräknar att ett genomförande av dess förslag under programmet Utbildning och information kräver en ökning med en person i handläggande ställning. Fondbyråns personalbehov har tidigare redovisats.

Departementschefen

Statskontoret har redovisat sina anslagsbehov i programtermer. Jag anser att även redovisningen för riksdagen bör ske i dessa termer.

Det av förra årets riksdag beslutade konsultbolaget på rationaliseringsområdet — Statskonsult AB — har nu påbörjat sin verksamhet. Det är ännu inte helt klart hur tillkomsten av bolaget kan komma att påverka statskontorets verksamhet under rationaliseringsprogrammet. Som jag framhöll i propositionen om inrättandet av bolaget är det dock naturligt att statskontorets verksamhet koncentreras på utvecklings- och samordningsuppgifter, på initiering av rationaliseringsåtgärder samt på mera brett upplagda rationaliseringsundersökningar. Utvecklingen under senare år har också gått i den riktningen. Jag har inte någon erinran mot den inriktning av verksamheten under rationaliseringsprogrammet för nästa budgetår som statskontoret angett.

Jag kan också i huvudsak godta statskontorets förslag beträffande verksamheten under programmen Utbildning och information samt Samordning av ADB. Som framgår av min anmälan av anslaget Teknisk uppdragsverksamhet under statistiska centralbyrån förordar jag att den utbildningsverksamhet som bedrivs vid datamaskincentralen vid centralbyrån förs över till statskontoret. Jag har sålunda räknat medel under programmet Utbildning och information för de kostnader som föranleds av överföringen.

Min beräkning av det totala medelsbehovet under anslaget framgår av programsammanställningen för statskontoret.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statskontoret* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 21 060 000 kr.

B 9. Datamaskincentralen för administrativ databehandling

Nytt anslag (förslag) 1 000

Under anslaget bör redovisas kostnader och intäkter vid den nya datamaskincentral för administrativ databehandling som föreslås bli inrättad fr. o. m. budgetåret 1970/71.

Som jag nämnt vid min anmälan av anslaget Statistiska centralbyrån: Teknisk uppdragsverksamhet tillsatte Kungl. Maj:t den 19 december 1968 en organisationskommitté med uppdrag att utreda arbetsuppgifter och organisationsform för datamaskincentralen vid statistiska centralbyrån. Organisationskommittén har den 9 november 1969 avgivit förslag om delning av datamaskincentralen vid centralbyrån. Riksrevisionsverket har avgivit yttrande över kommitténs förslag.

Organisationskommittén för datamaskincentralen vid statistiska centralbyrån

Datamaskincentralen vid statistiska centralbyrån är en organisatorisk enhet inom centralbyrån. Den har till huvudsaklig uppgift att maskinellt bearbeta för statistisk behandling lämpligt material på uppdrag av statlig eller kommunal myndighet, kommitté eller annat organ. Datamaskincentralen äger även åtaga sig uppdrag från enskild uppdragsgivare. Datamaskincentralen består av två driftenheter — en i Stockholm och en i Örebro — två programmeringsenheter, benämnda A resp. B, ett administrativt sekretariat och ett kundkontor. Under driftenheten i Stockholm lyder en stansfilial i Hallstavik. Chef för datamaskincentralen är en ADB-direktör. Datamaskincentralen skall vara ekonomiskt självbärande.

Datamaskincentralen har enligt organisationskommittén två typer av arbetsuppgifter. Den ena typen härleder sig från statistiska centralbyråns verksamhet som central statlig myndighet för statistiken, som huvudmyndighet för vissa register och som serviceorgan på olika områden som har anknytning till denna verksamhet. Häri ingår också bearbetningar för andra myndigheter. Den andra typen av arbetsuppgifter består i att på andra ämnesområden tillgodose statliga myndigheter med maskinkapacitet, när dessa saknar egen anläggning.

En liknande uppdelning har även gjorts av programmeringsverksamheten. Enhet A har specialiserat sig på arbeten som gäller statistikproduktion, statistisk analys och registervård. Enhet B handhar programmeringen för andra typer av arbeten inom statsförvaltningen.

Organisationskommittén anser mot denna bakgrund att datamaskincentralens arbetsuppgifter bör delas upp på två servicedatamaskincentraler, en för i huvudsak arbeten med statistik och registervård och en för arbeten på andra områden inom administrativ databehandling. Den förstnämnda

datamaskincentralen bör ingå som en enhet i centralbyråns organisation och omfatta driftenheten i Örebro samt delar av administrativa sekretariatet. Även programmeringsenhet A skall ingå i centralbyråns organisation. Enligt riksdagens beslut (prop. 1969: 60, SU 56, rskr 187) skall arbetsuppgifterna för programmeringsenhet B successivt föras över till Statskonsult AB.

Till den nya datamaskincentralen, som enligt kommittén bör kallas datamaskincentralen för administrativt utvecklingsarbete, skall föras driftenheten i Stockholm, kundkontoret samt delar av det administrativa sekretariatet. Stansfilialen i Hallstavik skall lyda under den nya datamaskincentralen i Stockholm. Statskontoret skall vara chefsmyndighet för datamaskincentralen för administrativt utvecklingsarbete. Den förutsätts få en särskild styrelse. Organisatoriskt föreslås den nya centralen för administrativt utvecklingsarbete bli uppdelad på tre enheter, en enhet för planering och utveckling, en driftenhet och en administrativ enhet. Chef bör vara en ADB-direktör. Den nuvarande tjänsten som ADB-direktör vid centralbyrån förutsätts bli överförd till den nya datamaskincentralen.

Förutom att tillgodose statistiska centralbyråns resp. statskontorets behov av datamaskinkapacitet skall enligt kommitténs förslag de båda datamaskincentralerna inom resp. ämnesområden användas för att förse myndigheter utan egen anläggning med datamaskinkapacitet, för att tillhandahålla reservkapacitet åt andra anläggningar med kompatibla maskiner, för metodutveckling och utveckling av maskinteknik samt för att eventuellt hjälpa andra myndigheter vid själva igångsättningen av egna anläggningar.

I fråga om finansieringen av de båda datamaskincentralerna förutsätts dessa vara ekonomiskt självbärande. De föreslås få ett formellt anslag av 1 000 kr. Eftersom detta anslag inte får uppvisa någon belastning måste behovet av rörelsekapital täckas på annat sätt. Kommittén föreslår att en rörlig kredit om sammanlagt 17 milj. kr. ställs till centralernas förfogande. För att täcka vissa kostnader för omprogrammeringsarbeten bör vidare ett anslag om 200 000 kr. anvisas för budgetåret 1970/71 för de båda centralerna.

Riksrevisionsverket

Riksrevisionsverket tillstyrker en uppdelning av datamaskincentralen vid statistiska centralbyrån i två organisatoriska enheter. När det gäller uppdelningen av arbetsuppgifter mellan centralerna anser dock verket att en mera långtgående uppdelning bör komma till stånd. Verket anför vidare vissa skäl för att anknyta datacentralen för administrativ databehandling till Statskonsult AB, bl. a. att programmeringsenheten B skall föras till detta bolag. Verket vill dock inte motsätta sig att centralen övergångsvis organiseras under en styrelse med statskontoret som överordnad myndighet.

Departementschefen

Datamaskincentralen vid statistiska centralbyrån har kommit att i allt större utsträckning tas i anspråk för administrativ databehandling och andra uppgifter som inte har något direkt samband med statistikproduktionen. Behovet av ADB-kapacitet beräknas vidare öka för såväl statistikbearbetning som andra uppgifter. Mot denna bakgrund har datamaskincentralens arbetsuppgifter och organisationsform utretts av en organisationskommitté. Kommittén föreslår att den nuvarande datamaskincentralen delas upp i två datamaskincentraler, en för i huvudsak statistisk databehandling och en för administrativ databehandling. Jag finner denna uppdelning ändamålsenlig och förordar att den genomförs.

Kommitténs förslag om vilka enheter i nuvarande datamaskincentral som skall ingå i statistiska centralbyråns organisation föranleder inte någon erinran från min sida. Verksamheten vid centralbyråns nya datamaskincentral kommer att ingå i centralbyråns program Teknisk uppdragsverksamhet och redovisas under anslaget med samma namn. Jag har tidigare anmält detta anslag för budgetåret 1970/71. Jag kan också biträda kommitténs förslag om att den nuvarande driftenheten i Stockholm med stansfilialen i Hallstavik, kundkontoret och delar av det administrativa sekretariatet ingår i den nya datamaskincentralen i Stockholm.

När det gäller den s. k. programmeringsenhet B anförde jag vid min anmälan av propositionen om bildandet av det nya konsultbolaget (prop. 1969: 60 s. 18) att avvecklingen av statskontorets och datamaskincentralens nuvarande konsultuppgifter fick ske successivt. Avvecklingen borde genomföras på ett sådant sätt att pågående projekt inte försenades eller fördröjades. Vidare underströk jag att i vilken utsträckning konsultorganet skulle överta pågående projekt var en avtalsfråga mellan den uppdragsgivande myndigheten och konsultorganet. Mot bakgrund härav förordar jag att programmeringsenhet B förs över till den nya datamaskincentralen.

Den nya datamaskincentralen i Stockholm bör som kommittén föreslagit ha statskontoret som chefsmyndighet men ledas av en särskild styrelse. Under styrelsen bör finnas en chef för centralen. För denna bör inrättas en extra ordinarie tjänst. Samtidigt bör tjänsten som ADB-direktör vid statistiska centralbyrån dras in. Det ankommer på Kungl. Maj:t att fastställa den närmare organisationen av centralen liksom att fastställa arbetsuppgifterna för de här berörda datamaskincentralerna. Dessa frågor återkommer jag till i annat sammanhang. Jag vill dock redan nu anmärka att den nya datamaskincentralen bör ges ett namn som inte antyder någon begränsning av datamaskincentralens verksamhet till att avse endast administrativt utvecklingsarbete.

Den nya datamaskincentralen bör vara ekonomiskt självbärande. Därför bör endast ett anslag av 1 000 kr. anvisas. Frågan om täckning av vissa kostnader för omprogrammeringsarbeten får tas upp i annat sammanhang.

Uppdelningen av den nuvarande datamaskincentralen vid statistiska centralbyrån bör ske den 1 juli 1970. Kungl. Maj:t bör inhämta bemyndigande att vidta de övergångsåtgärder som behövs i samband med omorganisatio-
nen.

Kommittén föreslår att en rörlig kredit om sammanlagt 17 milj. kr. ställs till de båda datamaskincentralernas förfogande för att tillgodose behovet av rörelsekapital. Av beloppet skulle 7 milj. kr. avse behov för statistiska centralbyråns datamaskincentral och 10 milj. kr. behov för datamaskincentralen för administrativ databehandling.

Frågan om rörelsekapital för datamaskincentralen vid statistiska centralbyrån har jag tidigare anmält under anslaget Statistiska centralbyrån: Teknisk uppdragsverksamhet. Behovet av rörelsekapital för datamaskincentralen för administrativ databehandling torde tills vidare få tillgodoses på motsvarande sätt.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) besluta att en datamaskincentral för administrativ databehandling inrättas den 1 juli 1970,

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att i enlighet med vad jag förordat i det föregående inrätta en extra ordinarie tjänst som chef för datamaskincentralen för administrativ databehandling,

c) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidta de övergångsåtgärder som behövs i samband med inrättandet av en datamaskincentral för administrativ databehandling,

d) till *Datamaskincentralen för administrativ databehandling* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.

B 10. Viss försöksverksamhet inom statsförvaltningen m. m.

1968/69 Utgift	4 464 147
1969/70 Anslag	7 000 000
1970/71 Förslag	4 000 000

Från anslaget bestrids bl. a. utgifter för försöksverksamhet med automatisk databehandling för sådana myndigheter som saknar egna anslag för ändamålet. Även utgifter för försöksverksamhet av mera allmän karaktär, som bedrivs i rationaliseringssyfte, kan bekostas från anslaget.

Departementschefen

Under de senaste åren har statskontoret tagit i anspråk större delen av anslaget. För innevarande budgetår har statskontoret hittills bemyndigats disponera 4,8 milj. kr. Som framgått vid min anmälan av anslaget Stats-

kontoret har medel för den del av statskontorets verksamhet som tidigare finansierats från förevarande anslag och som inte är av tillfällig karaktär för nästa budgetår beräknats under anslaget till statskontoret.

De konsulttjänster på rationaliseringsområdet som statskontoret hittills har tillhandahållit de statliga myndigheterna har inte debiterats uppdragsgivarna. Genom tillkomsten av Statskonsult AB kommer motsvarande konsulttjänster i fortsättningen att debiteras myndigheterna. Dessa har anmodats att i förekommande fall beräkna medel för ändamålet i sina anslagsframställningar. Behovet av att anlita rationaliseringskonsulter kan dock i många fall uppstå så snabbt, att det kan bli nödvändigt att anvisa medel i särskild ordning. I sådana situationer bör förevarande anslag kunna tas i anspråk efter beslut av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall.

Med hänsyn till anslagets karaktär kan någon säker bedömning av medelsbehovet inte göras. I avvaktan på närmare erfarenheter av omfattningen av den försöksverksamhet m. m. som det här gäller, förordar jag att anslaget förs upp med 4 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Viss försöksverksamhet inom statsförvaltningen* m. m. för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 4 000 000 kr.

B 11. Inköp av stansutrustning

1968/69 Utgift	472 747	Reservation	33 101
1969/70 Anslag	950 000		
1970/71 Förslag	1 300 000		

Från anslaget bestrids kostnader för inköp av stansutrustning som behövs i samband med att redovisning och utbetalning inom statsförvaltningen centraliseras i enlighet med riktlinjer som godkänts av riksdagen (prop. 1967: 79, SU 82, rskr 194).

Statskontoret

Enligt riksdagens beslut (prop. 1968: 1 bil. 9 s. 39, SU 7, rskr 7) får stansutrustning till centrala kameralmyndigheter beställas för sammanlagt ca 2,9 milj. kr. t. o. m. budgetåret 1970/71. Hittills har sammanlagt 1,6 milj. kr. anvisats för inköp av utrustningen. För nästa budgetår behövs ytterligare 1,3 milj. kr.

Departementschefen

Statskontorets beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår kan jag godta. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Inköp av stansutrustning* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 1 300 000 kr.

Riksrevisionsverket

Riksrevisionsverket är central förvaltningsmyndighet för kontroll av statens inkomster och utgifter samt av förvaltningen av statsförmögenheten. Kontrollen avser främst effektiviteten i statlig verksamhet. Verket handhar också riksbokföringen och utarbetar statistik över statens finanser.

I riksrevisionsverkets uppgifter ingår bl. a. att övervaka att den verksamhet som faller under dess granskning är anordnad på ett ändamålsenligt, planmässigt och från allmänt ekonomiska synpunkter tillfredsställande sätt. Härvid skall verket särskilt bedöma lönsamheten av verksamheten och pröva att verksamheten drivs i effektiva former. Verket skall även granska taxor och avgifter inom statlig verksamhet samt formerna för den statliga upphandlingen.

Vidare skall verket tillse att statens redovisningssystem fungerar ändamålsenligt och att erforderliga förbättringar vidtas av detta. I detta syfte äger verket bl. a. utveckla redovisningssystem och meddela föreskrifter om sättet för räkenskapers bokföring och verifiering.

Det åligger även riksrevisionsverket att anordna och medverka vid utbildning av personal för redovisnings- och revisionsverksamhet.

Riksrevisionsverket leds av en styrelse. Chef för verket är en generaldirektör som även är styrelsens ordförande. Inom verket finns fyra avdelningar, en avdelning för planering, samordning och utveckling, två revisionsavdelningar samt en avdelning för budget och finansstatistik. Vidare finns två byråer, nämligen en revisionsbyrå och en administrativ byrå.

Vid riksrevisionsverket fanns den 1 juli 1969 226 anställda, varav 123 handläggande personal.

Riksrevisionsverket tillhör de myndigheter som deltar i utrednings- och försöksverksamheten med programbudgetering inom statsförvaltningen (jfr bil. 2 s. 7). Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 februari 1969 beslöt jag att verket skulle lämna in sin anslagsframställning för budgetåret 1970/71 i programtermer. I beslutet föreskrevs att följande programindelning tills vidare skulle tillämpas.

1. Revision
2. Prognoser, bokslut, statistik
3. Utveckling, information, utbildning

I beslutet föreskrevs vidare att riksrevisionsverket tills vidare skulle utgå från att verksamheten under programmen skulle finansieras från ett förslagsanslag benämnt Riksrevisionsverket.

I enlighet med nämnda beslut har riksrevisionsverket lämnat in sin anslagsframställning i programtermer.

B 12. Riksrevisionsverket

1968/69 Utgift ¹	29 855 535
1969/70 Anslag	15 373 000
1970/71 Förslag	18 735 000

¹ Anslagen Riksrevisionsverket: Avlöningar och Riksrevisionsverket: Omkostnader.

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 76 056 kr.

Program	1968/69 ¹	1969/70 ¹	1970/71	
			Riksrevisions- verket	Dep.chefen
Revision	5 428 000	7 013 000	8 764 000	8 764 000
Prognoser, bokslut, statistik	2 248 000	1 957 000	2 175 000	2 175 000
Utveckling, information, utbildning	6 118 000	7 133 000	7 736 000	7 736 000
Summa kostnader	13 794 000	16 103 000	18 675 000	18 675 000
Avgår:				
Intäkter	79 000	—	—	—
Resurser som tillhandahålls av statskontoret	1 545 000	1 695 000	620 000	620 000
Tillkommer:				
Utgifter för blanketter och pärmar m. m. för andra myndigheters behov	582 000	680 000	—	680 000
Summa anslag/utfall	12 752 000	15 088 000	18 055 000	18 735 000

¹ Överslagsmässig översättning till program.

² Här ingår beräknade lönekostnadspålägg och hyror om 2 897 000 kr., som inte belastat anslagen till riksrevisionsverket.

³ Enligt regleringsbrevet disponibelt belopp.

Av grundläggande betydelse för riksrevisionsverkets verksamhet är det beslut som statsmakterna fattade år 1967 angående organisationen av den statliga redovisnings- och revisionsverksamheten (prop. 1967: 79, SU 82, rskr 194). I enlighet med detta beslut inrättas f. n. successivt s. k. redovisningscentraler, som skall svara för utbetalning och redovisning för ett antal myndigheter. För redovisningen utvecklas ett nytt ADB-system (system S). I anslutning till redovisningscentralerna organiseras revisionskontor. Den centrala revisionen genom riksrevisionsverket läggs samtidigt om till en effektivitetsinriktad förvaltningsrevision.

Programmet Revision

Programmet Revision underindelas i delprogrammen allmän förvaltningsrevision, speciell förvaltningsrevision, redovisningsrevision, uppbördsrevision och gemensamma funktioner. Allmän förvaltningsrevision syftar till en bedömning av effektiviteten i statlig verksamhet. Den speciella förvaltningsrevisionen omfattar granskning av den statliga upphandlingen samt granskning av taxor och avgifter. Redovisningsrevisionens uppgift är att garantera en tillförlitlig redovisning och förebygga förluster för statsverket.

Uppbördsrevision omfattar bl. a. tillsynen av skatteindrivningens effektivitet.

Riksrevisionsverket framhåller i sin anslagsframställning att verksamheten under programmet Revision främst är betingad av det instruktionsenliga uppdraget att granska statsverksamheten ur revisionssynpunkt. Inriktningen av revisionen avgörs i stor utsträckning av verket ensamt och sätts in på de områden där den bedöms ge största effekt. Resurserna för revision bestäms av statsmakterna med utgångspunkt i de krav som dessa ställer på verksamheten. Vid bedömningen av vilka resurser som kan avdelas för revision måste enligt verket statsverksamhetens fortsatta expansion och nödvändigheten att följa denna expansion med en kvalitativt högtstående effektivitetinriktad revision vara avgörande.

Verksamheten under budgetåret 1968/69 har haft sin tyngdpunkt på allmän förvaltningsrevision och bl. a. varit inriktad på revision av affärsverken. För innevarande budgetår beräknas en ytterligare koncentration ske till förvaltningsrevisionen. Effekterna av insatserna på revisionsprogrammet kan i många fall vara svåra att mäta. Riksrevisionsverket redovisar dock i sin anslagsframställning vissa mått på revisionens effekt. Det beräknade ekonomiska resultatet i form av inkomstökningar eller utgiftsminskningar av revisionsverksamheten under budgetåret 1968/69 uppskattar verket till, i förekommande fall i form av kapitaliserat värde, ca 100 milj. kr. Samtidigt understryker verket dock den risk som ligger i att koncentrera resurserna på sådana revisionsprojekt för vilka man kan mäta resultatet i monetära termer. Enligt verket kan andra projekt många gånger ge en större höjning av effektiviteten i statsförvaltningen.

För budgetåret 1970/71 förutsätter riksrevisionsverket under revisionsprogrammet en omfördelning inom ramen för tillgängliga resurser från redovisnings- och uppbördsrevision till förvaltningsrevision. Verket förordar vidare en viss resursförstärkning av programmet genom att vissa medel förs över från program 3 (346 000 kr.). Härutöver föreslås en ytterligare förstärkning av insatserna för verksamheten under revisionsprogrammet. Sålunda förordar verket att resurserna för anlåtande av konsulter och annan expertis för förvaltningsrevision förstärks (+ 336 000 kr.).

Under programmet föreslår riksrevisionsverket vidare en utbyggnad av förvaltningsrevisionen avseende verksamheten inom försvaret. Förslaget avser dels en permanent utbyggnad av verkets resurser för ändamålet, dels en tillfällig förstärkning i avvaktan på att organisationen av förvaltningsrevisionen inom försvaret fastställs. Kostnaderna för utbyggnaden beräknas till 541 000 kr.

För uppgifter i samband med samarbetsdelegationens för förplägnadsfrågor arbete föreslår riksrevisionsverket att 69 000 kr. anvisas under revisionsprogrammet. För viss reserv under programmet beräknar verket vidare 180 000 kr.

Programmet Prognoser, bokslut, statistik

Programmet Prognoser, bokslut, statistik omfattar budgetredovisning, löpande riksbokföring, förande av rikshuvudbok, beräkning av statsverkets inkomster m. m.

Den nuvarande inriktningen av verksamheten under programmet beräknas i huvudsak bestå under nästa budgetår. Genomförandet av det nya redovisningssystemet bör dock medföra en viss omstrukturering och kvalitetshöjning av verksamheten. För nästa budgetår räknar riksrevisionsverket med en viss resursförstärkning för arbetet med insamling av taxeringsstatistiskt material om sammanlagt 135 000 kr.

Programmet Utveckling, information, utbildning

Under programmet Utveckling, information, utbildning redovisas verkets verksamhet med genomförandet av den nya redovisnings- och revisionsorganisationen och det redovisningssystem som utvecklas i anslutning härtill. Vidare ingår i programmet försöksverksamheten med programbudgetering inom statsverksamheten samt extern och intern utbildning och information.

Tyngdpunkten av insatserna inom programmet har legat på vidareutveckling av redovisningssystemet samt uppläggning och införande av den ändrade redovisnings- och revisionsorganisationen. För budgetåret 1970/71 förutsätter verket inga större förändringar av verksamhetens inriktning under programmet. Inom ramen för tillgängliga resurser bör en effektivitetshöjning vara möjlig bl. a. sedan vissa initialinsatser vid genomförandet av den nya redovisnings- och revisionsorganisationen kan utnyttjas i allt större utsträckning.

För budgetåret 1970/71 föreslår verket, som framgått av redovisningen under revisionsprogrammet, en överföring av vissa resurser till revisionsprogrammet från programmet Utveckling, information, utbildning. Samtidigt föreslås en förstärkning av förevarande program. Sålunda bör enligt verket ytterligare resurser anvisas för produktionstest av system S. Kostnaderna härför beräknas till 165 000 kr. Verket avser vidare att ytterligare utöka utbildningsverksamheten med bl. a. omskolning och information i anslutning till omläggningen av redovisnings- och revisionssystemet. Kostnaderna för detta beräknas till 72 000 kr. För utbildning av nyanställd personal och för arbetet med organisationen av redovisningscentraler och revisionskontor behövs 142 000 kr.

Den försöksverksamhet med datainsamling från deklARATIONER avseende mervärdeskatt som påbörjats bör utvidgas. För denna utvidgning och för viss reserv under programmet beräknar verket ytterligare 300 000 kr.

Under innevarande budgetår har statskontoret tillhandahållit riksrevisionsverket resurser bl. a. i form av datamaskintid. Kostnaderna härför bör enligt riksrevisionsverket beräknas under verkets anslag fr. o. m. nästa

budgetår. Kostnaderna för vissa personalresurser som statskontoret tillhandahåller bör dock beräknas under statskontorets anslag. Slutligen föreslår verket att utgifter för vissa blanketter om sammanlagt 680 000 kr. bestrids från annat anslag på riksstaten än verkets myndighetsanslag.

Personalfrågor

	1968/69	1969/70	1970/71	
			Beräknar	
			Riksrevi-	Dep.chefen
			sionsverket	
<i>Personal</i>				
Handläggande personal	109	123	134	134
Övrig personal	134	103	103	103
	243	226	237	237

Riksrevisionsverket beräknar att ett genomförande av dess förslag leder till en personalökning av elva handläggare. Personalökningen ligger helt på programmen 1 och 3. Verket föreslår bl. a. att tre tjänster som revisionsdirektör i Be 6 eller Ce 1 inrättas. Medel för två av dessa tjänster har beräknats under anslaget för innevarande budgetår.

Departementschefen

Riksrevisionsverket har redovisat sina anslagsbehov i programtermer. Jag anser att även redovisningen för riksdagen bör ske i dessa termer.

Verksamheten under programmet Revision har efter omorganisationen av riksrevisionsverket år 1967 successivt inriktats mot förvaltningsrevision. För nästa budgetår föreslår riksrevisionsverket en ytterligare koncentration till denna del av revisionen samtidigt som en förstärkning av resurserna under programmet begärs. Den av verket föreslagna inriktningen av verksamheten under programmet är helt i linje med statsmakternas beslut och föranleder ingen erinran från min sida. De av verket föreslagna förstärkningarna av resurserna under programmet finner jag välmotiverade. Jag räknar medel enligt verkets förslag under programmet.

Riksrevisionsverkets förslag under programmet Prognoser, bokslut, statistik biträder jag.

Verksamheten under programmet Utveckling, information, utbildning styrs i huvudsak av statsmakternas beslut om genomförandet av den nya redovisnings- och revisionsorganisationen inom statsförvaltningen samt om försöksverksamheten med programbudgetering i statsförvaltningen. Den av riksrevisionsverket föreslagna inriktningen av verksamheten under programmet kan jag godta. För nästa budgetår bör en förstärkning ske av resurserna för programmet i enlighet med verkets förslag.

Jag förordar att Kungl. Maj:t begär riksdagens bemyndigande att inrätta tre tjänster som revisionsdirektör i Be 6 eller Ce 1 hos riksrevisionsverket. Utgifterna för vissa blanketter m. m. beräknar jag även för nästa budgetår

under riksrevisionsverkets myndighetsanslag, dock vid sidan av de redovisade programmen.

Min beräkning av det totala medelsbehovet framgår av programsammansättningen för riksrevisionsverket. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) bemyndiga Kungl. Maj:t att hos riksrevisionsverket inrätta tre tjänster som revisionsdirektör i Be 6 eller Ce 1,
- b) till *Riksrevisionsverket* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 18 735 000 kr.

B 13. Byggnadsstyrelsen

1968/69 Utgift ¹	214 181 339
1969/70 Anslag	19 828 000
1970/71 Förslag	20 900 000

¹ Anslagen Byggnadsstyrelsen: Avlöningar och Byggnadsstyrelsen: Omkostnader.

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 140 241 kr.

Byggnadsstyrelsen är central förvaltningsmyndighet för ärenden om byggande för statens räkning och förvaltning av statliga fastigheter.

I styrelsens uppgifter ingår främst att förvalta de delfonder av statens allmänna fastighetsfond som är ställda under styrelsen, att anskaffa lokaler för statsmyndigheterna och utreda behovet av statliga byggnadsföretag, allt i den mån dessa uppgifter inte ankommer på annan myndighet, att efter uppdrag projektera och utföra byggnader för statens räkning samt att genom utvecklings- och normeringsarbete verka för rationaliseringar och besparingar i fråga om byggande och fastighetsförvaltning för statens räkning.

Chef för byggnadsstyrelsen är en generaldirektör. Denne har närmast under sig en teknisk direktör, en planeringsdirektör och en ekonomidirektör. Styrelsen är organiserad på nio byråer. Dessa är administrativa byrån, utredningsbyrån, intendentsbyrån, utrikesbyrån, ekonomibyrån, utvecklingsbyrån, två projekteringsbyråer och byggnadsbyrån. Vidare finns fem regionala byggnadsförvaltningar. Dessa är förlagda till Lund, Göteborg, Stockholm, Uppsala och Umeå. Kostnaderna för ekonomi-, utvecklings-, projekterings- och byggnadsbyråerna, för byggnadsförvaltningarna utom underhållssektionerna och för utrikesbyråns byggsektion bestrids från förskottsstat som fastställs av Kungl. Maj:t. Kostnaderna enligt förskottsstaten förs i bokslutet för budgetåret över på tillämpliga byggnads- och projekteringsanslag. Verkets kostnader i övrigt bestrids från förevarande anslag.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Byggnads- styrelsen	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Handläggande personal	160	+15	+3
Övrig personal	181	+ 5	+1
	341¹	+20	+4
<i>Anslag</i>			
Avlöningar	12 869 000	+1 834 000	+ 946 000
Sjukvård	62 000	— 12 000	— 12 000
Resesättningar	440 000	+ 35 000	+ 25 000
Därav utrikes resor	30 000	—	—
Lokalkostnader	1 454 000	— 700 000	— 43 000
Expenser	2 043 000	— 38 000	— 100 000
Därav engångsutgifter	137 000	— 137 000	— 137 000
Lönekostnadspålägg	2 960 000	+ 460 000	+ 256 000
	19 828 000	+1 579 000	+1 072 000

¹ Härtill kommer sammanlagt 462 tjänstemän på förskottsstat.

Byggnadsstyrelsen

1. Löne- och prisomräkning m. m. 943 000 kr.
2. Tillfällig dubblering av en byråingenjörstjänst på administrativa byrån under ett år (+ 43 000 kr.).
3. De statliga lokalbehovens storlek och tillväxttakt motiverar en förstärkning av utredningsbyrån med två byrådirektörer, två byråingenjörer och två biträden (+ 248 000 kr.).
4. Den ökning av de fastighetsförvaltande uppgifterna som följer av den kontinuerliga utvidgningen av fastighetsbeståndet motiverar att intendentsbyrån förstärks med tre byrådirektörer, fyra förste byråingenjörer, en byråingenjör, en byråsekreterare och tre kvalificerade biträden samt att byggnadsförvaltningen i Göteborg tillförs en förste byråingenjör (+ 560 000 kr.).
5. Hyreskostnaderna, som hittills i sin helhet belastat myndighetsanslaget, föreslås för nästa budgetår till 40 % belasta myndighetsanslaget och till 60 % förskottsstaten (— 657 000 kr.).
6. Erfarenheterna från olika byggnadsförvaltningar visar att från nybyggnadssidan tas i anspråk för förvaltningsuppgifter i genomsnitt en årsarbetskraft för var och en av de fem lokalförvaltningarna. Kostnaderna härför bör belasta förvaltningssidan med motsvarande kostnadsminskning inom förskottsstaten (+ 200 000 kr.).
7. Lönekostnadspålägg för nya tjänster 242 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 20,9 milj. kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för ytterligare en byråingenjör (2), en byrådirektör och ett biträde (3) samt för en förste byråingenjör (4). Med hänsyn till att frågan om formerna för finansieringen av byggnadsstyrelsens verksamhet behandlas i det utredningsarbete som pågår

rörande programbudgetering för styrelsen, har jag inte räknat med någon omfördelning mellan anslaget och förskottsstaten (5, 6).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Byggnadsstyrelsen* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 20 900 000 kr.

B 14. Utredningar rörande byggnadsföretag m. m.

1968/69 Utgift	1 205 368	Reservation	2 987 994
1969/70 Anslag	3 700 000		
1970/71 Förslag	3 000 000		

Från anslaget bestrids konsultkostnader m. m. för dels utredningar och byggnadsprogram avseende nya byggnadsobjekt, dels inredningsprojektering och utredningar i inredningsfrågor. Till större delen gäller det kostnader som förskottteras från anslaget. Förskotterade belopp återbetalas sedermera från anvisade anslag för berörda byggnads- och inredningsobjekt. Till en mindre del avser anslaget kostnader för normerings- och utvecklingsarbeten m. m., som belastar anslaget slutligt.

Byggnadsstyrelsen

Medelsbehovet beräknas till omkring 8,5 milj. kr. Därav avser 2,5 milj. kr. inredningsarbeten och 5,5 milj. kr. byggnadsutredningar och byggnadsprogram. I det beräknade beloppet ingår vidare en medelsreserv om 500 000 kr. Av medelsbehovet beräknas 2,1 milj. kr. kunna täckas genom återföringar av medel till anslaget och 3,4 milj. kr. av reserverade medel. Styrelsen föreslår därför att anslaget förs upp med 3 milj. kr.

Departementschefen

Jag biträder byggnadsstyrelsens förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Utredningar rörande byggnadsföretag m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 3 000 000 kr.

B 15. Inredning av byggnader för statlig förvaltning

Nytt anslag (förslag) 4 000 000

Från anslaget bör bestridas utgifter för inredning av byggnader för statlig förvaltning eller annan statlig verksamhet.

Byggnadsstyrelsen

Enligt Kungl. Maj:ts uppdrag pågår projektering av inredning i nybyggnaden i kvarteret Garnisonen. Styrelsen räknar med att under våren 1970 kunna redovisa förslag till inredning samt definitiv kostnadsram. I avvaktan härpå föreslår styrelsen en delram t. o. m. den 30 juni 1971 på 10 milj. kr. Medelsförbrukningen för budgetåret 1970/71 har beräknats till 4 milj. kr.

Departementschefen

Jag förordar, att Kungl. Maj:t begär riksdagens bemyndigande att beställa inredning till nybyggnaden i kvarteret Garnisonen till ett belopp av 10 milj. kr. Jag föreslår vidare, att ett särskilt reservationsanslag förs upp i riksstaten för inredning av byggnader för statlig förvaltning. Anslaget bör för budgetåret 1970/71 tas upp med 4 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att beställa inredning till nybyggnad i kvarteret Garnisonen för 10 000 000 kr.,

b) till *Inredning av byggnader för statlig förvaltning* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 4 000 000 kr.

B 16. Statens förhandlingsnämnd

1968/69 Utgift	1928 655
1969/70 Anslag	1 227 000
1970/71 Förslag	1 260 000

¹ Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänförs till budgetåret 1968/69 uppgår till 5 949 kr.

Statens förhandlingsnämnd har till uppgift att efter uppdrag av Kungl. Maj:t eller chef för statsdepartementet föra förhandlingar med kommun eller annan icke-statlig huvudman, främst om villkor för samverkan mellan staten och huvudmannen inom sjukvård, utbildning eller forskning. Överenskommelse, som träffas av nämnden, skall underställas Kungl. Maj:ts prövning. Nämnden skall vidare efter uppdrag av markförvaltande myndighet föra förhandling om överlåtelse av staten tillhörig mark till kommun för samhällsbyggnadsändamål. Nämnden svarar även för samordning i ärenden om överlåtelse av statlig eller kyrklig mark till kommun.

Förhandlingsnämnden består av en överdirektör och fyra ledamöter. Hos nämnden finns ett kansli, som består av två byråer och en expedition.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Statens för-	Dep.chefen
		handlings-	nämnd
		nämnd	
<i>Personal</i>			
Handläggande personal	9	—	—
Övrig personal	6	—	—
	15	—	—
<i>Anslag</i>			
Avlöningar	854 000	+41 000	+41 000
Sjukvård	2 000	+ 1 000	+ 1 000
Reseersättningar	50 000	—	—
Lokalkostnader	60 000	—	—
Expenser	75 000	—10 000	—10 000
Lönekostnadspålägg	186 000	+ 1 000	+ 1 000
	1 227 000	+33 000	+33 000

Statens förhandlingsnämnd

1. Löne- och prisomräkning m. m. 33 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens förhandlingsnämnd* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 260 000 kr.

B 17. Statens avtalsverk

I riksstaten för innevarande budgetår har anslaget Statens avtalsverk förts upp med 7 327 000 kr.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 7 april 1967 tillkallades sakkunniga med uppdrag att undersöka hur förhandlingsrättssystemets olika delar fungerar i praktiken och att lägga fram de förslag till ändring i systemet som undersökningen kunde ge anledning till. De sakkunnigas uppdrag utvidgades den 18 juli 1969 att omfatta utredning av statens avtalsverks organisation samt formerna för de offentliga arbetsgivarnas samarbete i förhandlingsfrågor, m. m. De sakkunniga beräknas inom kort lämna ett förslag om statens avtalsverks organisation, m. m.

I avvaktan på förslaget och beredningen av detta bör anslaget föras upp med beräknat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till *Statens avtalsverk* för budgetåret 1970/71 beräkna ett förslagsanslag av 7 327 000 kr.

B 18. Statens personalpensionsverk

1968/69 Utgift ¹	28 647 760
1969/70 Anslag	11 656 000
1970/71 Förslag	12 340 000

¹ Anslagen Statens personalpensionsverk: Avlöningar och Statens personalpensionsverk: Omkostnader.

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänförs till budgetåret 1968/69 uppgår till 86 694 kr.

Statens personalpensionsverk är central förvaltningsmyndighet för ärenden rörande den statliga personalpensioneringen och därmed sammanhängande frågor.

Statens personalpensionsverk leds av en styrelse. Chef för personalpensionsverket är en generaldirektör. Inom verket finns fyra byråer, nämligen kanslibyrån, första pensionsbyrå, andra pensionsbyrå och utbetalningsbyrå.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Pensions-	Före-
		verket	draganden
<i>Personal</i>			
Handläggande personal	71	—	—
Övrig personal	175	—	—
	246	—	—
<i>Anslag</i>			
Avlöningar	7 842 000	+ 499 000	+ 499 000
Sjukvård	40 000	—	—
Reseersättningar	10 000	—	—
Lokalkostnader	458 000	+ 30 000	+ 30 000
Expenser	1 509 000	+ 40 000	+ 40 000
Lönekostnadspålägg	1 797 000	+ 115 000	+ 115 000
	11 656 000	+ 684 000	+ 684 000

Statens personalpensionsverk

1. Löne- och prisomräkning m. m. 684 000 kr.

Föredraganden

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens personalpensionsverk* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 12 340 000 kr.

B 19. Statens personalbostadsdelegation

1968/69 Utgift	1192 658
1969/70 Anslag	268 000
1970/71 Förslag	291 000

¹ Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänförs till budgetåret 1968/69 uppgår till 1 522 kr.

Statens personalbostadsdelegation är rådgivande organ åt de myndigheter som beslutar om hyror för eller förvaltar tjänstebostäder för statstjänstemän och andra tjänstemän, vilkas avlöningsförmåner fastställs under medverkan av Kungl. Maj:t eller myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer, eller andra bostäder, som mot hyra upplåts av statlig myndighet.

Delegationen består av fem ledamöter. Den har ett kansli, som förestås av en byrådirektör.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Delega- tionen	Före- draganden
<i>Personal</i>			
Handläggande personal	3	—	—
Övrig personal	2	—	—
	5	—	—
<i>Anslag</i>			
Avlöningar	177 000	+ 9 000	+ 9 000
Sjukvård	500	—	—
Reseersättningar	10 000	+ 2 000	+ 2 000
Lokalkostnader	34 500	+ 1 000	+ 1 000
Expenser	8 000	+ 6 000	+ 9 000
Därav engångsutgifter	—	+ 5 000	+ 5 000
Lönekostnadspålägg	38 000	+ 2 000	+ 2 000
	268 000	+ 20 000	+ 23 000

Statens personalbostadsdelegation

1. Löne- och prisomräkning m. m. 15 000 kr.
2. Utbyte och nyanskaffning av inventarier (+ 5 000 kr.).

Föredraganden

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 291 000 kr. Jag har därvid beräknat medel för vissa blanketter som tidigare betalats från anslaget till statskontoret. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens personalbostadsdelegation* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 291 000 kr.

B 20. Statens personalutbildningsnämnd

1968/69 Utgift	1 727 143
1969/70 Anslag	2 421 000
1970/71 Förslag	2 840 000

¹ Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 8 211 kr.

Statens personalutbildningsnämnd är centralt organ för statlig personalutbildning, i den mån sådan utbildning ej ankommer på annan myndighet. I nämndens uppgifter ingår bl. a. att undersöka behovet av personalutbild-

ning, att planera och genomföra personalutbildning som är gemensam för flera myndigheter, att bistå statliga myndigheter i utbildningsfrågor och att främja samordning av statlig personalutbildning.

Nämnden utgörs av en utbildningschef och åtta andra ledamöter. Utbildningschefen är chef för nämnden. Nämnden är organiserad på två sektioner. Dessa är kursadministrativa sektionen och utredningssektionen.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Utbildnings-	Före-
		nämnden	draganden
<i>Personal</i>			
Handläggande personal	15	+ 5	+2
Övrig personal	23	+ 7	+1
	38	+12	+3
<i>Anslag</i>			
Avlöningar	1 242 000	+ 660 000	+347 000
Sjukvård	4 500	+ 4 000	+ 1 000
Reseersättningar	9 000	+ 6 000	+ 1 000
Lokalkostnader	219 500	+ 541 000	+541 000
Expenser	689 000	— 481 000	—582 000
Därav engångsutgifter	636 000	— 590 000	— 574 000
Vidareutbildning	—	+ 10 000	—
Lönekostnadspålägg	257 000	+ 180 000	+111 000
	2 421 000	+ 920 000	+419 000

Statens personalutbildningsnämnd

1. Löne- och prisomräkning m. m. 315 000 kr.
2. Utredningssektionen behöver förstärkas med en byrådirektör, en konsulent och en kanslist för konsultationsverksamhet samt med en konsulent för utredningsverksamhet (+ 189 000 kr.).
3. På kursadministrativa sektionen behövs ytterligare en konsulent, en amanuens, två kanslist, två kvalificerade biträden och två biträden (+ 251 000 kr.).
4. Bortfall av engångsutgifter (— 590 000 kr.).
5. Utgifterna för expenser m. m. beräknas öka (+ 129 000 kr.).
6. Lokalkostnader för ny förvaltningsskola (+ 525 000 kr.).
7. Lönekostnadspålägg för nya tjänster 101 000 kr.

Föredraganden

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 2 840 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för ytterligare två konsulenter (2, 3) och ett kvalificerat biträde (3).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens personalutbildningsnämnd* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 2 840 000 kr.

C. Skatte- och kontrollväsen

C 1. Tullverket: Förvaltningskostnader

1968/69 Utgift ¹	2130 246 883
1969/70 Anslag	168 616 000
1970/71 Förslag	186 542 000

¹ Anslagen Tullverket: Avlöningar och Tullverket: Omkostnader.

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 1 949 415 kr.

Tullverket har som huvuduppgift att debitera, uppbära och redovisa tull samt vissa andra skatter och avgifter. Verket utövar vidare uppsikt över trafiken till och från utlandet och fullgör i samband därmed vissa kontroll- och övervakningsuppgifter.

Den centrala ledningen av tullverket utövas av generaltullstyrelsen. Chef för verket är en generaltulldirektör. Inom styrelsen finns två avdelningar, en driftavdelning och en tulltaxeringsavdelning. Inom driftavdelningen finns ett planeringssekretariat samt två byråer, personal- och driftbyrån och bevakningsbyrån. Tulltaxeringsavdelningen omfattar två byråer, tariffbyrån och revisionsbyrån. Vidare finns inom styrelsen ytterligare två byråer, kanslibyrån och ekonomibyrån.

Tullstaten består av lokaltullförvaltningen, kustbevakningen och gränsbevakningen. Lokaltullförvaltningen omfattar tre centraltullkammare och 50 tullkammare samt tullstationer och tullexpeditioner. Centraltullkammarna och tullkamrarna är distrikttullanstalter och har överinseende över var sitt tulldistrikt. För kustbevakningen är kusterna indelade i fyra kustdistrikt. Trakterna vid landgränsen är på motsvarande sätt indelade i fyra gränsdistrikt.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Generaltull-	Dep.chefen
		styrelsen	
<i>Personal</i>			
<i>Generaltullstyrelsen</i>			
Handläggande personal	105	+ 2	+ 2
Övrig personal	149	—	—
<i>Tullstaten</i>			
Tulltaxeringsutbildad personal	920 ¹	+ 10	+ 8
Bevakningspersonal	2 387	+ 39	+ 23
Övrig personal	541	—33	—33
	4 102	+ 18	—

¹ Exkl. kammarskrivarelever under utbildning.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Generaltull- styrelsen	Dep.chefen
<i>Anslag</i>			
Avlöningar till tjänstemän hos generaltullstyrelsen	8 581 000	+ 665 000	+ 655 000
Avlöningar till tjänstemän inom tullstaten	109 167 000	+13 126 000	+11 882 000
Sjukvård	419 000	—	—
Reseersättningar (även för utrikes resor)	2 760 000	+ 340 000	+ 340 000
Lokalkostnader	8 816 000	+ 251 000	+ 251 000
Publikationstryck	551 000	+ 560 000	+ 560 000
Automatisk databehandling	451 000	— 201 000	— 201 000
Särskilda utgifter	5 000	+ 7 000	+ 7 000
Expenser	4 190 000	— 307 000	— 307 000
Därav engångsutgifter	492 000	— 377 000	— 377 000
Drift och underhåll av forskaffningsmateriel	4 150 000	+ 470 000	+ 470 000
Utbildning i tulltjänsten	1 808 000	+ 930 000	+ 930 000
Beklädnad och beväpning	379 000	—	—
Skadeersättningar	20 000	—	—
Diverse utgifter	250 000	+ 69 000	+ 69 000
Lönekostnadspålägg	27 069 000	+ 3 559 000	+ 3 270 000
	168 616 000	+19 469 000	+17 926 000

Generaltullstyrelsen

1. Pris- och löneomräkning m. m. 14 497 000 kr.

2. Vid styrelsens tariffbyrå behövs ytterligare en byrådirektör och vid ekonomibyråns byggnadssektion en teknisk assistent (+ 105 000 kr.).

3. På grund av ändrade trafikförhållanden kommer tullavdelningarna Packhuskajen, Masthuggskajen och Majnabbe i Göteborg att slås ihop till en tullavdelning, Södra hamntullavdelningen. Omorganisationen gör det möjligt att dra in fem biträdestjänster men medför också ett behov av en tullöverkontrollörstjänst (— 44 000 kr.).

4. För rationaliseringsuppgifter behöver var och en av centraltullkammarna i Göteborg och Stockholm förstärkas med en tullöverkontrollör och ett kvalificerat biträde (+ 167 000 kr.).

5. Vid tullavdelningen Limhamn i Malmö bör en tullöverkontrollörstjänst inrättas (+ 44 000 kr.).

6. Utrikestrafiken i Norrtälje är numera av sådan omfattning att den nuvarande tullstationen bör ombildas till en tullavdelning. Härvid behövs ytterligare en tullöverkontrollörstjänst (+ 44 000 kr.).

7. Tullverket tillförs under budgetåret 1969/70 två nya tullkryssare. För att fartyg av denna typ skall kunna utnyttjas ekonomiskt krävs dubbla besättningar så att fartygen kan bemannas i skift. På grund härav behövs ytterligare nio kusttullmästartjänster (+ 283 000 kr.).

8. På grund av trafikökningen har utrednings- och administrationsarbetet vid tullkammaren i Arlanda förts över från de trafikexpedierande enheterna till två nyinrättade sektioner, utredningssektionen och personalsektionen. För ledning av dessa behövs två tullöverkontrollörer. Vidare behövs ytterligare ett kvalificerat biträde vid personalsektionen. (+ 120 000 kr.)

9. Ökningen av arbetsvolymen har gjort det nödvändigt att föra över personal- och rationaliseringsärendena vid tullkammaren i Hälsingborg från kameralsektionen till en särskild personalsektion. För ledningen av denna behövs en tullöverkontrollör (+ 44 000 kr.).

10. Styrelsen föreslår, till följd av trafikökningen samt den ökade och alltmer kvalificerade smugglingen, att tullstaten utökas med följande tjänster, nämligen en tjänst som tullöverkontrollör, arton tjänster som tullmästare, en tjänst som kusttullmästare, en tjänst som gränstullmästare, trettio tjänster som tullöveruppsyningsmän och tio tjänster som gränsöveruppsyningsmän. Styrelsen föreslår vidare indragning av vissa tjänster. (+ 1 123 000 kr.)

11. Den ökade trafiken har medfört att kameral- och tulltaxeringsarbetet, framför allt de kvalificerade göromålen, har ökat. Styrelsen föreslår därför att ytterligare tjugofem tjänster som tullöverkontrollör, femton tjänster som förste tullkontorist och tio tjänster som kontorsskrivare inrättas. Samtidigt kan vissa tjänster inom tulltaxeringsområdet dras in. (+ 884 000 kr.)

12. För kvalificerat utredningsarbete och andra kvalificerade göromål inom bevakningssektorn bör ett antal assistenttjänster inrättas (+ 135 000 kr.).

13. Genomförandet av det centrala uppbördsförfarandet beräknas medföra en minskning av fyrtiofem biträden i befordringsgången (— 925 000 kr.).

14. Antalet kammarskrivarelever behöver ökas. Kostnaderna för arvodet under den praktiska utbildningen stiger i samband härmed (+ 350 000 kr.).

15. För ökat övertidsarbete begärs ytterligare 700 000 kr. Det allmänna arbetstidsavtalet beräknas medföra en kostnadsökning av 180 000 kr.

16. Lönekostnadspålägg för nya tjänster 746 000 kr.

17. Medelsbehovet i övrigt under anslaget beräknas öka med 1 016 000 kr.

Departementschefen

Innan jag redovisar mina ställningstaganden till generaltullstyrelsens anslagsframställning, vill jag beröra frågan om beredskapen mot oljeskador och bekämpningen av oljeutsläpp till sjöss.

Beredskapen mot oljeskador m. m. skall behandlas av räddningstjänstutredningen i samband med utredningens överväganden om räddningstjänsten i övrigt. Prövningen avser organisation och huvudmannaskap för den lokala och regionala räddningstjänsten samt den centrala organisationen. Utredningen överväger också finansierings- och kostnadsfrågor inom olika delar av räddningstjänsten.

I avvaktan på att räddningstjänstutredningen slutför sitt arbete har Kungl. Maj:t ålagt tullverket att handha oljebekämpning till sjöss och i kustvattnen. Kostnaderna för bekämpningsmedel och viss teknisk utrustning

har hittills bekostats i särskild ordning. Chefen för civildepartementet kommer senare i dag att anmäla fråga om att ett särskilt anslag anvisas för beredskap för oljebekämpning till sjöss. Från det anslaget bör bestridas bl. a. tullverkets kostnader för anskaffning av bekämpningsmedel och teknisk utrustning samt utgifter för försöksverksamhet inom tullverket beträffande oljebekämpning till sjöss.

Generaltullstyrelsen begär medel för en utökning av antalet tjänster i tullverket med 63 om man bortser från minskningen med 45 biträden (13) på grund av tidigare beslutad centralisering av uppbörds- och redovisningsförfarandet. Jag är mot bakgrund av den växande utrikeshandeln och den ökande trafiken samt angelägenheten av att bekämpa den illegala narkotikahanteringen beredd att i stor utsträckning godta styrelsens förslag i detta avseende. Jag räknar sålunda medel för nya tjänster m. m. i huvudsaklig överensstämmelse med styrelsens förslag under punkterna 2—9. Jag räknar vidare medel för fyra tjänster som tullöverkontrollör, fjorton tjänster i tullmästargraden samt fem tjänster som kontorsskrivare och fem tjänster som kansliskrivare (10, 11). Styrelsens förslag om assistenttjänster och ökning av antalet kammarskrivarelever godtar jag (12, 14). Ökningen i utgifterna för övertidsarbete bör enligt min mening begränsas till 200 000 kr. utöver löneomräkning (15).

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Tullverket: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 186 542 000 kr.

C 2. Tullverket: Anskaffning av viss materiel

1968/69 Utgift	1 467 435	Reservation	445 535
1969/70 Anslag	1 950 000		
1970/71 Förslag	2 265 000		

Från anslaget bestrids utgifter för anskaffning av fortskaffnings- och radiomateriel m. m.

<i>Fördelningsplan</i>	1969/70	Beräknad ändring till 1970/71	
		Generaltullstyrelsen	Dep.chefen
1. Större motorbåtar	1 600 000	+1 220 000	+ 295 000
2. Mindre motorbåtar, motorfordon m. m.	250 000	+ 60 000	—
3. Telemateriel	100 000	+ 20 000	+ 20 000
	1 950 000	+1 300 000	+315 000

Generaltullstyrelsen

1. Prisomräkning m. m. 255 000 kr.

2. Styrelsen föreslår i enlighet med en inom styrelsen upprättad bålmaterielplan att medel anvisas för anskaffning av en tullkryssare (1 650 000 kr.) och två tulljakter (925 000 kr.).

3. För ersättningsanskaffning av mindre motorbåtar beräknas 120 000 kr. och för övrig båt- och fordonsanskaffning 180 000 kr.

4. Medelsbehovet för fortlöpande ersättning och komplettering av radio-materiel m. m. beräknas till 120 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 2 265 000 kr. Det ankommer på Kungl. Maj:t att fastställa den slutliga fördelningsplanen för anslaget.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Tullverket: Anskaffning av viss materiel* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 2 265 000 kr.

C 3. Kontrollstyrelsen

I riksstaten för innevarande budgetår har anslaget Kontrollstyrelsen förts upp med 11 082 000 kr.

Riksdagen har fattat principbeslut om att den centrala skatteförvaltningen skall omorganiseras den 1 januari 1971 (prop. 1969: 127, BeU 63, rskr 342). Beslutet innebär att en central förvaltningsmyndighet, riksskatteverket, skall inrättas för den centrala ledningen av beskattnings-, uppbornds- och folkbokföringsväsendet. Verket skall ersätta bl. a. kontrollstyrelsen, riksskattenämnden och centrala folkbokförings- och uppborndsämnden. Omorganisationen förbereds f. n. av en organisationskommitté, som bl. a. har att utarbeta förslag till riksskatteverkets organisation.

I avvaktan på att beredningen av de organisations- och anslagsfrågor som sammanhänger med omorganisationen kan avslutas, föreslår jag att berörda anslag förs upp med beräknade belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till *Kontrollstyrelsen* för budgetåret 1970/71 beräkna ett förslagsanslag av 11 082 000 kr.

C 4. Mynt- och justeringsverket: Förvaltningskostnader

1968/69 Utgift ¹	3 352 250
1969/70 Anslag	4 882 000
1970/71 Förslag	5 099 000

¹ Anslagen Mynt- och justeringsverket: Avlöningar och Mynt- och justeringsverket: Omkostnader.

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 51 850 kr.

Mynt- och justeringsverket är central förvaltningsmyndighet med uppgift att tillverka mynt och medaljer, handha kontroll av ädelmetallarbeten, verkställa probering av ädelmetaller och bestämning av ädelmetallhalten, leda justeringsväsendet, handlägga ärenden om mått och vikt samt utföra justeringar.

Chef för mynt- och justeringsverket är en myntdirektör. Verket är uppdelat på fem avdelningar, nämligen en för mått och vikt, en för kontroll av ädelmetallarbeten, en för tillverkning av mynt och medaljer, en för administrativa ärenden och en för kamerala ärenden.

Kostnaderna för kontrollen av ädelmetallarbeten och justeringsverksamheten m. m. täcks av inkomster som redovisas under inkomstitlarna Inkomst av myntning och justering och Kontrollstämpelmedel.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Mynt- och justerings- verket	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Handläggande personal	27	—	—
Biträdespersonal	48	—	—
Arbetarpersonal	50	—	—
	125	—	—
<i>Anslag</i>			
Avlöningsförmåner m. m. till tjänstemän	2 141 000	+128 000	+128 000
Avlöningsförmåner m. m. till annan personal . .	1 431 000	— 57 000	— 57 000
Sjukvård	6 000	—	+ 1 000
Reseersättningar	26 000	—	—
Därav utrikes resor	7 000	+ 1 000	+ 1 000
Lokalkostnader	292 000	+ 63 000	+ 63 000
Maskiner, instrument och diverse materialier . .	90 000	—	—
Laboratorieutensilier, kemikalier m. m.	8 000	—	—
Omkostnader för myntutväxling	11 000	—	—
Expenser	102 000	+ 8 000	+ 7 000
Lönekostnadspålägg	777 000	+ 75 000	+ 75 000
	4 884 000	+217 000	+217 000
Uppbördsmedel			
Bränsle och lyse	2 000	—	—
	4 882 000	+217 000	+217 000

På driftbudgetens inkomstsida beräknas inkomster under titeln Inkomst av myntning och justering till 33,6 milj. kr. (1969/70 33,5 milj. kr.) och under titeln Kontrollstämpelmedel 1,5 milj. kr. (1969/70 2,2 milj. kr.).

Mynt- och justeringsverket

1. Löne- och prisomräkning m. m. 211 000 kr.
2. Medelsbehovet i övrigt ökar med 6 000 kr.

Mynt- och justeringsverket har i särskild skrivelse redovisat läget beträffande det uppdrag verket fått att utarbeta förslag i fråga om verkets organisation m. m. med anledning av den planerade utflyttningen från Stockholm av mynt- och medaljtillverkningen. I skrivelsen har verket även tagit upp kostnadsaspekter på vissa lokaliseringsalternativ. Bl. a. anges

att transportkostnaderna för halvfabrikat till mynttillverkningen och för färdiga mynt vid en förläggning av tillverkningen till Eskilstuna uppgår till ca 125 000 kr. per år och vid en förläggning till Söderhamn till ca 300 000 kr. per år.

Departementschefen

Byggnadsstyrelsen har lagt fram förslag om nybyggnad i Eskilstuna för mynt- och medaljtillverkningen. Vid riksdagsbehandlingen förra året av förevarande anslag togs lokaliseringsfrågan upp. Statsutskottet anförde därvid bl. a. att det under vissa angivna förutsättningar kunde vara motiverat att ytterligare studera förläggningsfrågan. Av byggnadsstyrelsens förslag och de ytterligare undersökningar om mynt- och medaljtillverkningens lokalisering som jag låtit utföra framgår att stora fördelar är förenade med en förläggning av ifrågakvarande verksamhet till Eskilstuna. Förutsättningar föreligger sålunda att samordna vissa aktiviteter och behov med förenade fabriksverken i Eskilstuna. Transportkostnaderna för halvfabrikat till mynttillverkningen och för färdiga mynt är vid en förläggning till Eskilstuna lägre än vid varje annat föreslaget lokaliseringsalternativ utanför stockholmsregionen. Mot denna bakgrund förordar jag att nybyggnaden görs i Eskilstuna. Medelsbehovet för byggnadsobjektet kommer jag att anmäla under anslaget Byggnadsarbeten för statlig förvaltning m. m.

Mina ställningstaganden till mynt- och justeringsverkets anslagsframställning framgår av sammanställningen. Med hänvisning till denna hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Mynt- och justeringsverket: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 5 099 000 kr.

C 5. Mynt- och justeringsverket: Nyanskaffning av vissa maskiner m. m.

1968/69 Utgift	376 523	Reservation	145 914
1969/70 Anslag	415 000		
1970/71 Förslag	450 000		

Från anslaget bestrids utgifter för anskaffning av maskiner och apparater till mynt- och justeringsverket samt statens justerare.

Mynt- och justeringsverket

För ersättnings-, kompletterings- och nyanskaffningar av utrustning erfordras för mynt- och medaljtillverkningen 350 000 kr. och för statens justerare 100 000 kr.

Departementschefen

Jag biträder mynt- och justeringsverkets förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Mynt- och justeringsverket: Nyanskaffning av vissa maskiner m.m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 450 000 kr.

C 6. Statens justerare

1968/69 Utgift ¹	21 765 680
1969/70 Anslag	2 483 000
1970/71 Förslag	2 589 000

¹ Anslagen Statens justerare: Avlöningar och Statens justerare: Omkostnader.

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men som hänförs till budgetåret 1968/69 uppgår till 14 928 kr.

Statens justerare har som huvuduppgift att kontrollera och justera mätning- och vägningsredskap enligt föreskrifterna i lagen (1934:162) om mått och vikt och justeringskungörelsen (1934:364).

Landet är indelat i 23 justerardistrikt. Dessa är fördelade på fem distriktsgrupper. Inom var och en av dessa finns en förste justerare, som är förman för personalen inom gruppen.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Mynt- och justerings- verket	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Handläggande personal	38	—	—
Övrig personal	2	—	—
	40	—	—
<i>Anslag</i>			
Avlöningar	1 664 000	+ 80 000	+ 80 000
Sjukvård	4 000	—	—
Reseersättningar	129 000	—	—
Lokalkostnader	193 000	+ 6 000	+ 6 000
Expenser	110 000	+ 2 000	+ 2 000
Lönekostnadspålägg	383 000	+ 18 000	+ 18 000
	2 483 000	+ 106 000	+ 106 000

Mynt- och justeringsverket

Pris- och löneomräkning m. m. 106 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens justerare* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 2 589 000 kr.

C 7. Riksskattenämnden

I riksstaten för innevarande budgetår har anslaget Riksskattenämnden förts upp med 2 584 000 kr. Med hänvisning till vad jag anfört vid min anmälan av anslaget C 3. Kontrollstyrelsen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till *Riksskattenämnden* för budgetåret 1970/71 beräkna ett förslagsanslag av 2 584 000 kr.

C 8. Centrala folkbokförings- och uppborädsnämnden

I riksstaten för innevarande budgetår har anslaget Centrala folkbokförings- och uppborädsnämnden förts upp med 8 100 000 kr. Med hänvisning till vad jag anfört vid min anmälan av anslaget C 3. Kontrollstyrelsen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till *Centrala folkbokförings- och uppborädsnämnden* för budgetåret 1970/71 beräkna ett förslagsanslag av 12 400 000 kr.

C 9. Folkbokföringen: Ersättningar till kyrkobokföringsinspektörer

I riksstaten för innevarande budgetår har anslaget Folkbokföringen: Ersättningar till kyrkobokföringsinspektörer förts upp med 129 000 kr. Med hänvisning till vad jag anfört vid min anmälan av anslaget C 3. Kontrollstyrelsen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till *Folkbokföringen: Ersättningar till kyrkobokföringsinspektörer* för budgetåret 1970/71 beräkna ett förslagsanslag av 129 000 kr.

C 10. Avsättning till banktillsynens fond

1968/69 Nettoinkomst som tillgodoförts fonden	1 256 670	Nettoutgift som be- stridits från fon- den	915 318
1969/70 Anslag	1 200 000		
1970/71 Förslag	1 400 000		

Bankinspektionen har som central förvaltningsmyndighet till huvudupp-
gift att utöva tillsyn över bankaktiebolag, sparbanker, kreditaktiebolag,
fondkommissionärer och fondbörser samt jordbrukets kreditkassor och
deras riksorganisation. Från den 1 januari 1970 har också postbanken ställts
under inspektionens tillsyn. Dessutom har i prop. 1969: 171 föreslagits att

landshypotek- och stadshypotekinstitutionerna skall ställas under tillsyn av bankinspektionen. Den är vidare registreringsmyndighet för bankaktiebolagen, sparbankerna samt jordbrukets kreditkassor och deras riksorganisation. Det åligger inspektionen även att följa utvecklingen av och främja allmän kännedom om pris- och konkurrensförhållanden inom dess verksamhetsområde, att föra kartellregister samt att utöva tillsyn enligt gällande föreskrifter om särskild stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper.

Bankinspektionen leds av en styrelse. Chef för inspektionen är en generaldirektör. Inom inspektionen finns en bankavdelning, en sparbanksavdelning och tre byråer, nämligen en för administrativa ärenden, en för fondärenden och en för jordbrukskassärenden.

Bankinspektionens verksamhet, med undantag av fondstämpeltillsynen, finansieras genom obligatoriska bidrag från dem som är underkastade tillsyn av bankinspektionen. Bidragen redovisas under inkomstiteln Bidrag till bankinspektionen. Genom särskilda avsättningsanslag förs bidragen över till fyra fonder för bankinspektionens olika tillsynsfunktioner. Inkomsterna och utgifterna samt in- och utgående balans på de olika fonderna under budgetåret 1968/69 framgår av följande sammanställning.

	Ingående balans	Inkomster	Utgifter	Utgående balans
Banktillsynens fond	1 346 158	1 256 670	915 318	1 687 510
Fondtillsynens fond	293 565	103 708	54 393	342 880
Jordbrukskassetillsynens fond	189 808	211 662	167 088	234 383
Sparbankstillsynens fond	7 785	1 717 568	1 461 779	263 573
	1 837 316	3 289 608	2 598 578	2 528 346

Utgifterna fördelade sig på olika poster enligt följande

Avlöningar och pensioner

Avlöningar till tjänstemän	1 753 189	
Arvoden och särskilda ersättningar	24 420	
Pensioner	264 301	2 041 910

Omkostnader

Arbetsgivaravgift till den allmänna sjukförsäkringen	34 303	
Arbetsgivaravgift till den allmänna tilläggspensioneringen	94 445	
Sjukvård m. m.	4 731	
Resersättningar	106 732	
Kungörelsekostnader	33 506	
Expenser	185 618	
Publikationstryck	17 953	
Lokalhyror	135 992	613 280
		2 655 190

Avgår stämpelomkostnader

— 56 614
2 598 578

Avsättningsanslagen bör för nästa budgetår tas upp med följande belopp, nämligen 1,4 milj. kr. till banktillsynens fond, 100 000 kr. till fondtillsynens fond, 250 000 kr. till jordbrukskassetillsynens fond och 1 980 000

kr. till sparbankstillsynens fond, dvs. tillhopa med samma belopp som har tagits upp på riksstatens inkomstsida under inkomsttiteln Bidrag till bankinspektionen.

Beträffande de tre sistnämnda anslagen återkommer jag i det följande. Under denna punkt hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Avsättning till banktillsynens fond* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 400 000 kr.

C 11. Avsättning till fondtillsynens fond

1968/69 Nettoinkomst som tillgodoförts fon- den	103 708	Nettoutgift som be- stridits från fon- den	54 393
1969/70 Anslag	80 000		
1970/71 Förslag	100 000		

Med åberopande av vad jag anfört under föregående punkt hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Avsättning till fondtillsynens fond* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 100 000 kr.

C 12. Avsättning till jordbrukskassetillsynens fond

1968/69 Nettoinkomst som tillgodoförts fon- den	211 662	Nettoutgift som be- stridits från fon- den	167 088
1969/70 Anslag	220 000		
1970/71 Förslag	250 000		

Med åberopande av vad jag anfört under punkten C 10 hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Avsättning till jordbrukskassetillsynens fond* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 250 000 kr.

C 13. Avsättning till sparbankstillsynens fond

1968/69 Nettoinkomst som tillgodoförts fon- den	1 717 568	Nettoutgift som be- stridits från fon- den	1 461 779
1969/70 Anslag	1 800 000		
1970/71 Förslag	1 980 000		

Med återopande av vad jag anfört under punkten C 10 hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Avsättning till sparbankstillsynens fond* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 980 000 kr.

C 14. Revision av sparbankernas förvaltning

1968/69 Utgift	880 636
1969/70 Anslag	900 000
1970/71 Förslag	975 000

Från detta anslag utgår ersättning åt revisor, ombud eller likvidationsrevisor, som har förordnats av bankspektionen enligt 81 § eller 82 § 1 mom. lagen (1955: 416) om sparbanker. För sparbankernas bidrag till dessa kostnader finns på riksstatens inkomstsida en inkomsttitel, benämnd Bidrag för revision av sparbankerna. Anslaget bör för nästa budgetår föras upp med 975 000 kr., dvs. samma belopp som har tagits upp under inkomsttiteln.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Revision av sparbankernas förvaltning* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 975 000 kr.

C 15. Avsättning till försäkringsinspektionens fond

1968/69 Nettoinkomst som tillgodförts fon- den	2 573 712	Nettoutgift som bestridits från fonden	2 628 000
1969/70 Anslag	2 585 000		
1970/71 Förslag	2 622 000		

Försäkringsinspektionen har som central förvaltningsmyndighet att utöva tillsyn över försäkringsväsendet.

Chef för försäkringsinspektionen är en generaldirektör. Inom inspektionen finns tre byråer, nämligen en för livförsäkringsärenden, en för försäkringsjuridiska och administrativa ärenden och en för skadeförsäkringsärenden.

Försäkringsinspektionens verksamhet finansieras genom obligatoriska bidrag från försäkringsbolagen och vissa understödsföreningar samt bidrag från staten. Bidragen från försäkringsbolagen och understödsföreningarna redovisas på riksstaten under inkomsttiteln Bidrag till försäkringsinspektionens fond.

Bidragen från understödsföreningarna och staten avses skola täcka kostnaderna för livförsäkringsbyråns understödsföreningsavdelning, medan bidragen från försäkringsbolagen skall täcka kostnaderna för verksamheten i övrigt (bolagsavdelningen).

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71 Försäkrings- Dep.chefen inspektionen	
<i>Personal</i>			
Handläggande personal	31	—	—
Övrig personal	19	—	—
	50	—	—
<i>Anslag</i>			
Avlöningar	2 295 000	+107 000	+107 000
Sjukvård	9 000	—	—
Reseersättningar (även utrikes resor)	33 000	+ 7 000	+ 7 000
Lokalkostnader	101 000	+ 16 000	+ 16 000
Expenser	149 000	+ 20 000	+ 20 000
Lönekostnadspålägg	516 000	+ 47 000	+ 47 000
	3 103 000	+197 000	+197 000
Uppbördsmedel			
Publikationer	1 000	—	—
	3 102 000	+197 000	+197 000

Förändringarna i försäkringsinspektionens fond för budgetåret 1970/71 beräknar inspektionen enligt följande.

Ingående balans	1 184 231
Inkomster	2 622 000
Därav statsbidrag	300 000
Utgifter	3 299 000
Utgående balans	507 231

Försäkringsinspektionen föreslår att anslaget förs upp med 2 622 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag inspektionens utgifter till 3 299 000 kr. Anslaget beräknar jag i enlighet med försäkringsinspektionens förslag till 2 622 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Avsättning till försäkringsinspektionens fond* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 2 622 000 kr.

C 16. Stämpelomkostnader

1968/69 Utgift	868 703
1969/70 Anslag	885 000
1970/71 Förslag	971 000

Från anslaget bestrids kostnader för kontrollstyrelsens, postverkets och bankspektionens befattning med stämpelväsendet.

Enligt stämpelskatteförordningen (1964: 308) och expeditionskungörelsen (1964: 618) är kontrollstyrelsen central myndighet för stämpelväsendet. Postverket svarar för försäljningen av stämpelmärken. Bankspektionen utövar kontroll över beräkningen av fondstämpel.

Kostnaderna för stämpelväsendet beräknar jag enligt följande.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71
Kontrollstyrelsen	40 000	+ 5 000
Postverket	785 000	+ 76 000
Bankinspektionen	60 000	+ 5 000
	885 000	+ 86 000

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Stämpelomkostnader* för budgetåret 1970/71 anvisa
ett förslagsanslag av 971 000 kr.

C 17. Kostnader för årlig taxering m. m.

1968/69 Utgift	36 469 065
1969/70 Anslag	34 000 000
1970/71 Förslag	44 000 000

Från anslaget bestrids bl. a. ersättningar till ordförande och kronoombud i taxeringsnämnder, arvoden till ledamöter i prövningsnämnder, bidrag till kommunernas kostnader för medverkan i taxeringsarbetet enligt 16 § 2 mom. taxeringsförordningen (1956: 623), kostnaderna för vissa blanketter, kostnader för annonskampanjer rörande självdeklarationerna och kostnader för utbildningskurser för taxeringstjänstemän. Även kostnaderna för mellankommunala prövningsnämndens, sjömansskattenämndens och kupongskattenämndens verksamhet belastar anslaget.

För ersättningar till ordförande och kronoombud i taxeringsnämnder har Kungl. Maj:t under år 1969 ställt sammanlagt 24 932 000 kr. till länsstyrelsernas förfogande. I jämförelse med de ersättningsbelopp som betalades ut under år 1968 innebär detta en ökning med 1 411 000 kr., eller med ca 6 %. Länsstyrelserna har vidare liksom tidigare bemyndigats att betala ut ersättningar till taxeringskonsulenter enligt grunder som Kungl. Maj:t har fastställt.

Från anslaget bekostas vissa blanketter för uppborndsverksamheten. Dessa kostnader bör fr. o. m. nästa budgetår belasta anslaget Centrala folkbokförings- och uppborndsämnden. Medelsbehovet under förevarande anslag minskar därvid med ca 3 milj. kr.

Medelsbehovet för nästa budgetår kan inte nu beräknas med säkerhet. Med hänsyn till belastningen och det förhållandet att medel för lönekostnadspålägg ej beräknades för innevarande budgetår förordar jag att anslaget förs upp med 44 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Kostnader för årlig taxering m. m.* för budgetåret
1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 44 000 000 kr.

C 18. Kostnader för allmänna fastighetstaxeringen år 1970

1969/70 Anslag	13 000 000
1970/71 Förslag	10 000 000

Allmän fastighetstaxering äger rum år 1970. Enligt beslut av 1968 års riksdag (prop. 1968: 154, BeU 72, rskr 376) gäller därvid vissa ändrade regler i jämförelse med motsvarande taxering år 1965. Ändringarna är av teknisk natur.

Kostnaderna för 1965 års fastighetstaxering uppgick till ca 17 074 000 kr., varav 427 000 kr. belöpte på budgetåret 1963/64, 10 344 000 kr. på budgetåret 1964/65 och 6 303 000 kr. på budgetåret 1965/66.

Med hänsyn till kostnaderna för 1965 års taxering och därefter inträffad kostnadsstegring samt till de fr. o. m. innevarande budgetår ändrade principerna för finansiering av pensionskostnader m. m. kan medelsbehovet nästa budgetår för 1970 års allmänna fastighetstaxering uppskattas till 10 milj. kr. Jag förordar att anslaget förs upp med detta belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kostnader för allmänna fastighetstaxeringen år 1970* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 10 000 000 kr.

C 19. Ersättning till postverket m. fl. för bestyret med skatteuppbörd m. m.

1968/69 Utgift	17 043 341
1969/70 Anslag	18 550 000
1970/71 Förslag	17 150 000

Från anslaget utbetalas ersättningar till postverket, banker och andra penninginrättningar för deras medverkan vid skatteuppbörden. Ersättningarna avser bl. a. distribution av debetsedlar, uppbörd och redovisning av skatt som inbetalas genom postverket och vissa penninginrättningar, utbetalning genom postanstalterna av överskjutande preliminär skatt samt kostnader för postverkets bestyr med mervärdeskatten och med uppbörden av arvs- och gåvoskatt. Från anslaget utbetalas vidare ersättning till postverket för de kostnader som uppstår genom att kyrkobokföringsmyndigheterna underrättas om permanenta adressförändringar som anmälts till posten.

Enligt en promemoria, som har upprättats inom postverket, beräknas medelsbehovet för nästa budgetår till 22 529 000 kr. Därav avser 13 020 000 kr. ersättning för postverkets arbete i samband med in- och utbetalningar av skatt, befordran av frankeringsfria försändelser till bl. a. länsstyrelsernas datakontor, bestyret med mervärdeskatt samt uppbörd av arvs- och gåvoskatt, 7,7 milj. kr. ersättning för distributionen av debetsedlar, 41 000 kr.

ersättning för översändande av adressuppgifter till kyrkobokföringsmyndigheterna, 1,6 milj. kr. ersättning till penninginrättningar som medverkar vid skatteuppbörden och 168 000 kr. ersättning till postverket för vissa kostnader i samband med avvecklingen av skatteavdelningarna.

Ersättningen för distributionen av debetsedlar har i promemorian beräknats med utgångspunkt i gällande brevporto med viss reducering. F. n. utgår ersättningen med samma belopp som masskorsbandsportot, nämligen med 21 öre per försändelse. Den ifrågasatta ändringen av beräkningsgrunden skulle medföra, att ersättningen ökade med sammanlagt 5,4 milj. kr.

Jag förordar, att ersättningen för distribution av debetsedelsförsändelser beräknas enligt nuvarande grunder. Beräkningarna i övrigt i promemorian kan jag godta. Anslaget bör således föras upp med 17 150 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ersättning till postverket m. fl. för bestyret med skatteuppbörd m. m. för budgetåret 1970/71* anvisa ett förslagsanslag av 17 150 000 kr.

D. Bidrag och ersättningar till kommunerna**D 1. Ersättning till städerna för mistad tolag**

1968/69 Utgift	21 084 108
1969/70 Anslag	13 415 000
1970/71 Förslag	5 844 000

Enligt beslut av riksdagen (prop. 1964: 157, SU 164, rskr 342) skall den tolagsersättning som har utgått till vissa städer successivt avvecklas under en femårsperiod. Ersättningen under avvecklingstiden grundas i princip på den genomsnittliga tolagsersättningen för budgetåren 1962/63 och 1963/64. För år 1965 utgick full kompensation och för de fyra följande åren minskas ersättningen med en femtedel årligen. I fråga om Trelleborgs stad gäller dock en tjuugoårig avvecklingstid. Utbetalningarna av avvecklingsersättningen kommer att uppgå till drygt 5,8 milj. kr. under budgetåret 1970/71.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ersättning till städerna för mistad tolag* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 5 844 000 kr.

D 2. Skatteutjämningsbidrag till kommunerna m. m.

1968/69 Utgift	1 385 673 343
1969/70 Anslag	1 530 000 000
1970/71 Förslag	1 680 000 000

Från anslaget bestrids främst skatteutjämningsbidrag till kommunerna enligt förordningen (1965: 268) om skatteutjämningsbidrag. Vidare utbetalas från anslaget bidrag enligt kungörelsen (1962: 69) om övergångsbidrag vid vissa ändringar i den kommunala indelningen (ändrad 1965: 536).

Skatteutjämningsbidrag utgår *dels* till landskommuner, köpingar, städer, landstingskommuner och kyrkliga kommunenheter när skattekraften, d. v. s. skatteunderlaget per invånare, i kommunen understiger en viss nivå (skatteutjämningsbidrag vid brist på skattekraft), *dels* till landskommuner, köpingar och städer när den sammanlagda utdebiteringen för allmän kommunal-

skatt i kommunen överstiger medelutdebiteringen i riket (skatteutjämningsbidrag vid hög utdebitering). Utöver dessa bidrag kan efter ansökan ett extra skatteutjämningsbidrag utgå om synnerliga skäl föreligger.

Skatteutjämningsbidraget vid brist på skattekraft bygger på ett tillskott av skatteunderlag. Tillskottet varierar med hänsyn till kommunens belägenhet. Landet indelas sålunda i tre skattekraftsområden med olika gränser för tillskottens storlek. Tillskottet utgörs av det antal skattekrönor och skatteören, som kommunen måste tillföras för att skattekraften skall motsvara viss procent av medelskattekraften i landet. För landstingskommun gäller dessutom den särskilda garantin att tillskottet av skatteunderlag inte skall understiga vad landstingskommunen för år 1965 har uppburit i tillskjutet skatteunderlag enligt tidigare bestämmelser om skatteersättning. Om den sammanlagda utdebiteringen för allmän kommunalskatt i landskommun, köping eller stad understiger medelutdebiteringen, skall de procenttal som gäller inom de olika skattekraftsområdena reduceras. Bidraget utgår med ett belopp som motsvarar produkten av skatteunderlagstillskottet och kommunens utdebiteringssats för bidragsåret.

Skatteutjämningsbidraget vid hög utdebitering utgår efter en viss procent av den del av den sammanlagda utdebiteringen för året före bidragsåret som överstiger medelutdebiteringen i riket.

De ordinarie bidragen fastställs av länsstyrelserna under året före det år som bidragen skall utbetalas till kommunerna. Storleken av dessa bidrag är, såvitt gäller bidrag vid brist på skattekraft, beroende av de utdebiteringssatser som har beslutats av kommunerna för det kommande året. De extra bidragen fastställs av Kungl. Maj:t efter prövning i varje särskilt fall.

De totala skatteutjämningsbidragen för åren 1966—1970 framgår av följande sammanställning.

Skatteutjämningsbidrag 1966—1970 (milj. kr.)

	1966	1967	1968	1969	1970	Därav	Hög ut-	Extra
	Totalt	Totalt	Totalt	Totalt	Totalt	Brist på	debite-	bidrag
						skatte-	ring	
						kraft		
Landskommuner	495	490	571	602	637	592	34	11
Köpingar	47	57	61	79	92	74	16	2
Städer	93	154	165	210	237	142	87	8
Församlingar	62	64	70	75	81	81	—	—
Landsting	355	392	440	494	561	561	—	—
	1 052	1 157	1 307	1 460	1 608	1 450	137	21

Skatteutjämningsbidragen för år 1970 fördelar sig på län och invånare enligt följande

Län	Milj. kr.	Kr./inv.
Stockholms	28,9	20
Uppsala	17,4	88
Södermanlands	26,7	109
Östergötlands	55,5	148
Jönköpings	55,7	184
Kronobergs	40,4	246
Kalmar	80,4	333
Gotlands	27,3	505
Blekinge	33,2	219
Kristianstads	48,6	183
Malmöhus	29,4	42
Hallands	34,2	180
Göteborgs och Bohus	49,6	71
Älvsborgs	55,0	139
Skaraborgs	61,7	242
Värmlands	89,6	314
Örebro	47,7	174
Västmanlands	38,1	148
Kopparbergs	65,8	234
Gävleborgs	113,0	384
Västernorrlands	160,2	579
Jämtlands	95,7	748
Västerbottens	145,5	619
Norrbottnens	208,1	801
	1 607,7	202

Extra bidrag för år 1970 har av Kungl. Maj:t beviljats 9 landskommuner, 9 köpingar och 19 städer. Det sammanlagda beloppet för dessa bidrag uppgår till 21 270 000 kr. Härav avser 10 milj. kr. sedvanliga extra bidrag, 11 170 000 kr. den särskilda form av extra bidrag som motiveras av behovet att stimulera till frivilliga kommunsammanläggningar s. k. stimulansbidrag och 100 000 kr. bidrag till kostnader för lokal trafikservice. De extra bidragen är medräknade i de förut lämnade sammanställningarna.

Jag övergår här efter till beräkningarna av anslaget för budgetåret 1970/71. Medelsbehovet för detta budgetår avser bidrag som utbetalas under andra hälften av år 1970 och första hälften av år 1971. För år 1970 utbetalas enligt vad jag förut har redovisat ca 1 608 milj. kr. i skatteutjämningsbidrag. Vidare utbetalas ca 4 milj. kr. i övergångsbidrag. Av dessa belopp faller ca 804 milj. kr. resp. 2 milj. kr. eller sammanlagt ca 806 milj. kr. på budgetåret 1970/71.

De ordinarie skatteutjämningsbidragen för år 1971 är beroende av den fortsatta utvecklingen av skatteunderlaget och av kommunernas utdebiteringssatser för samma år. De kan alltså inte nu beräknas med säkerhet. Med hänsyn till den beräknade inkomstökningen under år 1969 kan man dock räkna med att det tillskjutna skatteunderlaget för år 1971 kommer att överstiga motsvarande underlag för år 1970 med drygt 7 %. Någon möjlighet att bedöma utvecklingen av de kommunala utdebiteringssatserna föreligger inte för närvarande. Om man utgår från de fastställda utdebiteringssatser-

na för år 1970 och den beräknade höjningen av skatteunderlaget leder detta till ett totalt belopp för ordinarie skatteutjämningsbidrag för bidragsåret 1971 av ca 1 713 milj. kr. Kostnaderna för första halvåret 1971 blir då hälften av detta belopp eller ca 856,5 milj. kr.

Som jag tidigare har nämnt kan extra skatteutjämningsbidrag beviljas då synnerliga skäl föreligger. För innevarande år har 10 milj. kr. beräknats för sådana bidrag, vilket är samma belopp som beräknats varje år sedan 1966 då det nuvarande skatteutjämningsystemet tillämpades för första gången. Extra bidrag har främst tilldelats skattetyngda kommuner med höga skolskjutskostnader och sådana kommuner med stor befolkningsminskning. Eftersom totalbeloppet för extra bidrag har varit oförändrat, har beräkningsnormerna fått skärpas från år till år. Skatteutjämningsnämnden, som har rådgivande funktion i ärenden angående extra bidrag, har hemställt att anslaget höjs. För egen del anser jag det också befogat att en uppräknings sker och beräknar för år 1971 15 milj. kr. för ändamålet.

Bidrag till kostnader för lokal trafikservice har enligt vad jag förut nämnt för innevarande år beviljats med 100 000 kr. Kostnaden för sådana bidrag för år 1971 torde komma att stiga, dock inte i sådan omfattning att någon formell uppräknings av anslaget behövs. Kungl. Maj:t bör dock för år 1971 få disponera det belopp som behövs för ändamålet.

Utöver nu nämnda extra bidrag kan sådana utgå även i form av s. k. stimulansbidrag. Dessa bidrag kan efter prövning i varje särskilt fall beviljas kommun enligt den nya indelningen med belopp motsvarande de skatteutjämningsbidrag som har utgått till delkommun året före indelningsändringen. Bidraget är tänkt att trappas av under en viss tidsperiod. För år 1969 har denna bidragsgivning såsom förut redovisats uppgått till drygt 11 milj. kr. För år 1971 beräknar jag utgifterna för stimulansbidragen till 4 milj. kr.

Enligt Kungl. Maj:ts beslut år 1968 har ett antal kommuner beviljats övergångsbidrag med anledning av kommunsammanläggningar år 1969. För år 1971 kan dessa bidrag med hänsyn till gällande avvecklingsregler beräknas till ca 2 milj. kr. Vidare kan bidrag under år 1971 utgå på grund av sammanläggningar samma år. Storleken härav kan inte nu beräknas, men jag uppskattar utgifterna till 12 milj. kr. De sammanlagda utgifterna för övergångsbidrag kan således antagas uppgå till 14 milj. kr. Hälften härav eller 7 milj. kr. belöper på budgetåret 1970/71.

De sammanlagda utgifterna under budgetåret 1970/71 kan enligt det anförda beräknas till lägst $(806 + 856,5 + 7,5 + 2 + 7)$ 1 679 milj. kr. Jag förordar att anslaget förs upp med 1 680 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Skatteutjämningsbidrag till kommunerna m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 680 000 000 kr.

E. Diverse**E 1. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Slottsbyggnadernas delfond**

1968/69 Utgift	6 331 430
1969/70 Anslag	6 622 000
1970/71 Förslag	6 652 000

Jag kommer senare denna dag att anmäla förslag till stat för statens allmänna fastighetsfond för budgetåret 1970/71. Därvid kommer jag att redovisa utgifter om sammanlagt 7 601 000 kr. för de byggnader som är upptagna under slottsbyggnadernas delfond. Av detta belopp beräknas 949 000 kr. kunna täckas genom hyror och andra inkomster. Återstående belopp, 6 652 000 kr., bör bestridas från förevarande anslag. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Slottsbyggnadernas delfond* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 6 652 000 kr.

E 2. Bidrag till vissa internationella byråer och organisationer m. m.

1968/69 Utgift	626 596
1969/70 Anslag	850 000
1970/71 Förslag	900 000

Från anslaget bestrids f. n. utgifter för Sveriges bidrag till internationella rådet för samarbete på tullområdet, GATT-organisationen, internationella statistiska institutets permanenta byrå, internationella byrån för mått och vikt, internationella tulltariffbyrån, internationella organisationen för legal metrologi, internationella institutet för administrativ forskning och nordiska statistiska sekretariatet.

Medelsbehovet för nästa budgetår beräknar jag till 900 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till vissa internationella byråer och organisationer m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 900 000 kr.

E 3. Statens krigsförsäkringsnämnd m. m.

1968/69 Utgift	27 914
1969/70 Anslag	37 000
1970/71 Förslag	39 000

Från anslaget bestrids utgifter för statens krigsförsäkringsnämnd och statens krigsskadenämnd.

Statens krigsförsäkringsnämnd beräknar medelsbehovet för verksamheten under nästa budgetår till 29 000 kr., varav ca 16 000 kr. för arvoden och ca 13 000 kr. för omkostnader.

Departementschefen

Krigsförsäkringsnämndens beräkning av medelsbehovet kan jag godta. Jag räknar dessutom med 10 000 kr. till utgifter för statens krigsskadenämnd. Anslaget bör alltså föras upp med 39 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens krigsförsäkringsnämnd m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 39 000 kr.

E 4. Bidrag till Föreningen Fruktdrycker

1968/69 Utgift	25 000
1969/70 Anslag	25 000
1970/71 Förslag	25 000

Från anslaget utgår bidrag till Föreningen Fruktdrycker för upplysningsverksamhet rörande alkoholfria fest- och sällskapsdrycker.

Kontrollstyrelsen föreslår att anslaget förs upp med samma belopp som för innevarande budgetår.

Departementschefen

Jag biträder kontrollstyrelsens förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till Föreningen Fruktdrycker* för budgetåret 1970/71 anvisa ett anslag av 25 000 kr.

E 5. Bidrag till vanföra ägare av motorfordon

1968/69 Utgift	1 343 591
1969/70 Anslag	1 500 000
1970/71 Förslag	1 700 000

Enligt förordningen (1960: 603) om bidrag till vanföra ägare av motorfordon utgår bidrag av statsmedel till sådana vanföra motorfordonsägare som har befriats från fordonsskatt. Bidragen motsvarar skattekostnaderna för viss mängd bensin eller brännolja. Bidragen utgår i efterskott för budgetår och betalas ut av länsstyrelserna.

Med ledning av bl. a. medelförbrukningen under budgetåret 1968/69 beräknar jag utgifterna för bidragen till 1,7 milj. kr. för nästa budgetår.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till vanföra ägare av motorfordon* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 700 000 kr.

E 6. Bidrag till Institutet för storhushållens rationalisering

1968/69 Utgift	200 000
1969/70 Anslag	200 000
1970/71 Förslag	200 000

Enligt bemyndigande av riksdagen (prop. 1966: 72, SU 106, rskr 237) har avtal träffats mellan staten och en särskild stiftelse om driften av ett institut för rationalisering av storhushållen. Detta institut har till huvudsaklig uppgift att främja och samordna sådan rationaliserings- och utvecklingsverksamhet som väsentligt kan bidra till att höja produktiviteten inom storhushållen. Institutet skall dessutom bedriva informations- och utbildningsverksamhet inom sitt område. Institutet är organiserat som ett fristående organ. Enligt avtalet bidrar staten till kostnaderna för verksamheten med 200 000 kr. per budgetår.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till Institutet för storhushållens rationalisering* för budgetåret 1970/71 anvisa ett anslag av 200 000 kr.

E 7. Samdistributionsrabatt för dagstidningar

1969/70 Anslag	5 000 000
1970/71 Förslag	10 000 000

Från anslaget bestrids utgifter för rabatter enligt kungörelsen (1969: 581) om samdistributionsrabatt för dagstidningar.

Departementschefen

Systemet med samdistributionsrabatt infördes den 1 januari 1970 enligt riksdagens beslut förra året (prop. 1969: 48, SU 107, rskr 251). Samdistributionsrabatten administreras av statskontoret. För att få till stånd ett

smidigt samrådsförfarande mellan statskontoret och tidningsbranschen i frågor av principiell betydelse avser statskontoret att tillsätta en rådgivande nämnd med representanter för branschen. Jag har inte någon erinran mot att ett sådant forum för samråd tillskapas. Anslaget till samdistributionsrabatt har för innevarande budgetår tagits upp med 5 milj. kr. För helt budgetår beräknar jag utgifterna till 10 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Samdistributionsrabatt för dagstidningar* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag på 10 000 000 kr.

E 8. Statligt förarskydd

1969/70 Anslag	750 000
1970/71 Förslag	750 000

Från anslaget bestrids utgifter för ersättningar enligt kungörelsen (1969: 113) om statligt förarskydd.

Anslaget bör för nästa budgetår, i avvaktan på erfarenhet av belastningen på anslaget, föras upp med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statligt förarskydd* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 750 000 kr.

E 9. Avlöningar till personal på indragningsstat m. m.

1968/69 Utgift	146 112
1969/70 Anslag	150 000
1970/71 Förslag	150 000

Från anslaget bestrids främst utgifterna för vissa ersättningar till personal på indragningsstat.

Statens personalpensionsverk föreslår att anslaget förs upp med oförändrat belopp, 150 000 kr.

Föredraganden

Jag biträder personalpensionsverkets förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Avlöningar till personal på indragningsstat m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 150 000 kr.

E 10. Viss utbildningsverksamhet

1968/69 Utgift	2 892 212	Reservation	551 115
1969/70 Anslag	4 132 000		
1970/71 Förslag	4 132 000		

Från anslaget bestrids utgifter för statens personalutbildningsnämnds och vårdutbildningsnämndens kursverksamhet samt utgifter för resekostnadsersättning och traktamente till kursdeltagare m. m.

Statens personalutbildningsnämnd

Nämnden planerar nya kurser i bl. a. berednings- och föredragningsteknik samt i upphandlingsteknik. För budgetåret 1970/71 beräknar nämnden medelsbehovet till 1 725 000 kr.

Vårdutbildningsnämnden

För budgetåret 1970/71 beräknar vårdutbildningsnämnden kostnaden för 13 kurser till 2,5 milj. kr.

Föredraganden

Jag har ingen erinran mot den av personalutbildningsnämnden planerade kursverksamheten. Omfattningen av vårdutbildningsnämndens kursverksamhet bestäms av antalet nyanställda inom gruppen vård- och vaktpersonal vid fångvårdsanstalter, ungdomsvårdsskolor och vårdanstalter för alkoholmissbrukare. Med hänsyn till att viss medelsbehållning kan beräknas uppstå på anslaget vid utgången av innevarande budgetår beräknar jag anslagsbehovet till oförändrat 4 132 000 kr., varav 2,5 milj. kr. till vårdutbildningsnämndens verksamhet.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Viss utbildningsverksamhet* för budgetåret 1970/71
anvisa ett reservationsanslag av 4 132 000 kr.

E 11. Lönekostnader vid viss omskolning och omplacering

1968/69 Utgift	1 030 634
1969/70 Anslag	700 000
1970/71 Förslag	1 200 000

Från anslaget bestrids lönekostnaderna vid viss omskolning och omplacering av partiellt arbetsföra såväl inom den anställdes eget verk som mellan statlig och icke-statlig anställning, för vilken statliga pensionsbestämmelser gäller. Anslaget används även för utgifter i samband med undersökning om sjukpensionerads återanställning. Bestämmelser i ämnet återfinns i cirku-

läret (1960: 553) angående anställningsvillkor m. m. för partiellt arbetsföra inom statlig och statsunderstödd verksamhet (ändrat senast 1967: 277).

Föredraganden

Med ledning av bl. a. medelsförbrukningen under budgetåret 1968/69 beräknar jag anslaget till 1,2 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Lönekostnader vid viss omskolning och omplacering* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 200 000 kr.

E 12. Kostnader för vissa nämnder m. m.

1968/69 Utgift	1361 419
1969/70 Anslag	700 000
1970/71 Förslag	700 000

¹ Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 2 440 kr.

Från anslaget bestrids kostnaderna för statsdepartementens förhandlingsdelegation, statsdepartementens företagsnämnd, statstjänstenämnden (såvitt avser statsverkets andel), kontraktsdelegationen, statens lönenämnd, statens tjänstebostadsnämnd, statens och kommunernas samarbetsnämnd i lönefrågor (såvitt avser statsverkets andel), statens grupplivnämnd, statens omplaceringsnämnd, statens maskinpersonalnämnd, vårdutbildningsnämnden, samarbetsdelegationen för förplägnadsfrågor, statsförvaltningens centrala förslagsnämnd och statsförvaltningens centrala samarbetsråd för personalfrågor m. m. (såvitt avser statsverkets andel).

Föredraganden

Utöver kostnaderna för de angivna nämnderna bör från anslaget bestridas statsverkets andel i kostnaderna för civila statsförvaltningens centrala arbetarskyddsnämnd, som inrättats enligt avtal den 21 november 1969 mellan statens avtalsverk och de statsanställdas huvudorganisationer.

Med hänsyn till medelsförbrukningen under budgetåret 1968/69 och förutsebara förändringar i anslagsbelastningen beräknar jag anslaget till oförändrat 700 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kostnader för vissa nämnder m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 700 000 kr.

E 13. Kostnader för personalvård

1968/69 Utgift	1 794 145	Reservation	318 864
1969/70 Anslag	2 425 000		
1970/71 Förslag	2 500 000		

¹ Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 11 708 kr.

Från anslaget bestrids kostnaderna för den försöksverksamhet som statens personalvårdsnämnd bedriver.

Hos personalvårdsnämnden finns centralt placerade en kanslichef och en chefsläkare. Nämndens fältarbete bedrivs genom fem arbetsgrupper, två för myndigheter i stockholmsområdet, en för myndigheter i Östergötlands län och en för myndigheter i Västerbottens län samt en riksarbetsgrupp för frågor rörande omskolning och omplacering m. m.

Föredraganden

Betänkanden med förslag till organisation m. m. för den centrala statliga personalvården (Stencil C 1968: 6) resp. för hälsokontroll för statsanställda (Stencil C 1968: 4) har remissbehandlats. Med anledning av bl. a. synpunkter som kommit fram under remissbehandlingen tillkallade dåvarande chefen för civildepartementet enligt Kungl. Maj:ts beslut den 31 januari 1969 en sakkunnig för översyn av frågor om personalvård, hälsovård och hälsokontroll för arbetstagare inom statsförvaltningen och annan statligt reglerad verksamhet.

Jag avvaktar resultatet av den sakkunniges utredning, innan jag tar ställning till frågan om ytterligare åtgärder på detta område.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kostnader för personalvård* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 2 500 000 kr.

E 14. Viss förslagsverksamhet m. m.

1969/70 Anslag	50 000
1970/71 Förslag	80 000

Från anslaget bestrids utgifter för ersättningar och belöningar i förslagsverksamheten i den utsträckning beslut härom meddelas av statsförvaltningens centrala förslagsnämnd.

Statsförvaltningens centrala förslagsnämnd

1. Broschyr om förslagsverksamhet (+ 50 000 kr.).
2. Den planerade informationsåtgärden väntas medföra en ökad förslagsverksamhet (+ 40 000 kr.).

Föredraganden

Anslaget bör för nästa budgetår föras upp med 80 000 kr. Jag har därvid räknat med att kostnaderna för en broschyr ryms inom beloppet. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Viss förslagsverksamhet m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 80 000 kr.

E 15. Täckning av merkostnader för löner och pensioner m. m.

1969/70 Anslag	1 000
1970/71 Förslag	1 000

Förhandlingarna om 1971 års löner är ännu inte påbörjade. Det är därför inte möjligt att nu beräkna det medelsbehov som kan uppkomma på grund av avtal mellan parterna på den statliga arbetsmarknaden. Kungl. Maj:t bör därför begära ett anslag på 1 000 kr. för täckning av merkostnader för löner och pensioner m. m. Avtal beräknas inte kunna träffas i sådan tid att lönekostnaderna kan redovisas i proposition till riksdagen före ingången av budgetåret 1970/71. Anledning saknas därför att såsom förutsattes i prop. 1969: 1 (bil. 2 s. 3) ta upp anslaget preliminärt i statsverkspropositionen.

Kungl. Maj:t bör i huvudsaklig överensstämmelse med vad som gällt beträffande tidigare anvisade täckningsanslag — efter prövning i varje särskilt fall — kunna från anslaget anvisa de medel som behövs utöver reservationsanslag och obetecknade anslag på grund av lönehöjningar m. m. som hänför sig till avtal som riksdagens lönedelegation har godkänt. På motsvarande sätt bör medel kunna anvisas när merbelastning inte lämpligen bör ske av förslagsvis betecknade anslag och anslagsposter som maximerats av Kungl. Maj:t.

Under hänvisning till vad jag sålunda förordat hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Täckning av merkostnader för löner och pensioner m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.

KAPITALBUDGETEN

II. Statens allmänna fastighetsfond

1. Sanering m. m. inom Djurgårdsstaden i Stockholm

1968/69 Utgift	376 933	Behållning	858 226
1969/70 Anslag	600 000		
1970/71 Förslag	600 000		

I prop. 1956: 1 (bil. 27 s. 128) framlades förslag om sanering av Djurgårdsstaden i Stockholm. Förslaget godkändes av riksdagen (SU 9, rskr 155). Kostnaden beräknades till 2 milj. kr. för en första etapp. Med hänsyn till inträffade kostnadsstegringar förordades i prop. 1961: 1 (bil. 28 s. 145) en kostnadsram för arbetena av 3,5 milj. kr. i 1960 års kostnadsnivå. Förslaget lämnades utan erinran av riksdagen (SU 9, rskr 83).

Byggnadsstyrelsen

Kostnadsramen 3,5 milj. kr. i 1960 års kostnadsnivå motsvarar ca 4,3 milj. kr. i 1969 års prisläge. T. o. m. budgetåret 1969/70 har anvisats sammanlagt 4,7 milj. kr. Kungl. Maj:t har uppdragit åt byggnadsstyrelsen att upprätta en ny plan och kostnadsberäkning för de återstående arbetena i första etappen. Styrelsen föreslår att under budgetåret 1970/71 arbeten utförs inom fastigheten nr 11 i kvarteret Krigsmanskassan och inom fastigheten nr 1 i kvarteret Lodsachska varvet till en beräknad kostnad av 600 000 kr. I och med att dessa arbeten utförs har första etappen av Djurgårdsstadens sanering avslutats.

Departementschefen

Jag biträder byggnadsstyrelsens förslag att kostnadsramen för slutförande av första etappen av saneringen inom Djurgårdsstaden höjs till 5,3 milj. kr. För budgetåret 1970/71 bör 600 000 kr. anvisas.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Sanering m. m. inom Djurgårdsstaden i Stockholm* för budgetåret 1970/71 anvisa ett investeringsanslag av 600 000 kr.

2. Byggnadsarbeten för statlig förvaltning

1968/69 Utgift	131 024 137	Behållning	39 409 522
1969/70 Anslag	252 760 000		
1970/71 Förslag . . .	30 750 000		

¹ Anslagen Uppförande av förvaltningsbyggnad i kvarteret Garnisonen i Stockholm och Uppförande av förvaltningsbyggnader i Stockholm

² Anslaget Uppförande av förvaltningsbyggnader i Stockholm

Byggnadsstyrelsen

För uppförande av förvaltningsbyggnad i kv. Loen, för vilket objekt redogörelse har lämnats i prop. 1965: 64 (SU 83, rskr 219), angavs kostnadsramen i byggnadsstyrelsens anslagsframställning den 20 augusti 1968 och i prop. 1969: 1 (bil. 9 s. 100) felaktigt till 25,5 milj. kr. enligt prisläget 1.4.1968. Denna kostnadsram innefattade ej 5 % för oförutsedda utgifter och skulle alltså ha varit 26,8 milj. kr. Sedan slutlig upphandling skett, och med hänsyn till såväl den allmänna byggnadskostnadsstegringen om 3,5 % som att styrelsens centraladministrationspålägg ersatts med förskottsstatspålägg, bör kostnadsramen i investeringsplanen föras upp med 28 240 000 kr. enligt prisläget 1.4.1969. Grundförhållanden och belägenhet kan medföra ökade kostnader.

Redogörelse för uppförande av förvaltningsbyggnad i kv. Garnisonen har lämnats i prop. 1968: 118 (SU 118, rskr 272). Den i prop. 1969: 1 (bil. 9 s. 100) angivna kostnadsramen, 174 milj. kr. enligt prisläget 1.4.1968, skulle med indexuppskrivning för perioden 1.4.1968—1.4.1969 samt med hänsyn till ändringen av styrelsens centraladministrationspålägg till förskottsstatspålägg uppgå till avrundat 185 milj. kr. enligt prisläget 1.4.1969. Styrelsen föreslår nu med hänsyn till att objektet upphandlats till fast pris utan indexreglering att kostnadsramen tas upp med 187 milj. kr. I denna kostnadsram ingår vissa kostnader som Kungl. Maj:t genom skilda beslut medgivit styrelsen att bl. a. förskottsvis bestrida från ifrågavarande anslag.

Redogörelse för ombyggnadsarbetena i kv. Neptunus Större har lämnats i prop. 1966: 150 (SU 159, rskr 384).

Kungl. Maj:t har uppdragit åt byggnadsstyrelsen att utföra ombyggnad av kvarteret Mercurius och bemyndigat styrelsen att för detta ändamål förskottsvis ta i anspråk vissa medel ur staten för statens allmänna fastighetsfond, byggnadsstyrelsens delfond. Styrelsen föreslår att objektet tas upp under förevarande anslag och föreslår att kostnadsramen förs upp med 7 185 000 kr.

Byggnadsstyrelsen har vidare lagt fram förslag om nybyggnad för mynt- och medaljtillverkning i Eskilstuna. Nybyggnaden omfattar drygt 2 000 m²

rumsyta och innehåller utrymme för tillverkning av mynt och medaljer samt lagerlokaler. Kostnaden för objektet uppskattas till 3 750 000 kr. i prisläge 1.4.1969. Byggnadsarbetena beräknas kunna påbörjas under våren 1971. Styrelsen har anmält att den kommer att överväga att upphandla byggnadsobjektet på s. k. totalentreprenad.

Departementschefen

Från det innevarande budgetår anvisade anslaget Uppförande av förvaltningsbyggnader i Stockholm bestrids kostnader för uppförande av sådana förvaltningsbyggnader i Stockholm som inte är avsedda för speciella ändamål. Anslaget bör ges benämningen Byggnadsarbeten för statlig förvaltning och användas för finansiering av investeringar i byggnader för statlig förvaltning eller annan statlig verksamhet och för vilka medel inte anvisas under annat anslag. Den behållning som vid utgången av budgetåret 1969/70 finns på anslaget Uppförande av förvaltningsbyggnader i Stockholm bör föras över till det nya anslaget.

De pågående ombyggnadsarbetena i kvarteret Mercurius, som bl. a. inrymmer lokaler för statsdepartementen, är av sådan art och omfattning att de ökar fastighetsvärdet i väsentlig grad. Kostnaderna för byggnadsobjektet bör därför bestridas med investeringsmedel. Jag förordar att byggnadsobjektet förs upp i investeringsplanen för anslaget med en kostnadsram av 7 185 000 kr.

Som jag har anfört vid min anmälan av anslaget Mynt- och justeringsverket: Förvaltningskostnader, bör verkets mynt- och medaljtillverkning flyttas till Eskilstuna och en nybyggnad uppföras för ändamålet. Byggnadsarbetena beräknas kunna påbörjas under nästa budgetår. För att bl. a. möjliggöra en tidig upphandling inom ramen för styrelsens försöksverksamhet med totalentreprenader förordar jag att en preliminär kostnadsram om 3 750 000 kr. förs upp i investeringsplanen.

För nästa budgetår bör medel beräknas enligt följande investeringsplan och anslagsberäkning.

Investeringsplan
(1 000-tal kr.)

	Kostnadsram		Medelsförbrukning			Byggstart mån/år	Färdigställd mån/år
	1.4.68	1.4.69	Faktisk t. o. m. 30.6.69	Beräknad för			
				1969/70	1970/71		
Stockholm:							
Nybyggnad i kvarteret Loen	25 535	28 240	5 362	9 500	9 500	10.68	6.71
Ombyggnad av kvarteret Neptunus Större	5 206	5 254	4 975	250	29	1.67	7.68
Nybyggnad i kvarteret Gar- nisonen	174 000	187 000	22 121	50 000	50 000	4.68	6.72
Ombyggnad av kvarteret Mercurius		7 185	— ¹	— ¹	2 141	8.68	3.71
Eskilstuna:							
Nybyggnad för mynt- och medalj tillverkning		3 750	—	—	1 500	4.71	4.72
	204 741	231 429	32 458	59 750	63 170		

¹ Förbrukningen redovisas tills vidare i annan ordning.**Anslagsberäkning**
(1 000-tal kr.)

<i>Medelstillgång</i>		<i>Beräknad medelsförbrukning</i>	
Medelsbehållning 1.7.1969	39 410	1969/70	59 750
Anslag för 1969/70	52 760	1970/71	63 170
Anslag för 1970/71 (förslag)	30 750		
	122 920		122 920

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Byggnadsarbeten för statlig förvaltning* för bud-
getåret 1970/71 anvisa ett investeringsanslag av 30 750 000
kr.**3. Inköp av fastigheter m. m.**

1968/69 Utgift	1 509 000	Behållning	37 675 215
1969/70 Anslag	1 000		
1970/71 Förslag	1 000		

¹ Anslaget Inköp av fastigheter för förvaltningsändamål m. m.Från anslaget bestrids kostnader för förvärv av fastigheter, främst så-
dana som avses för regional förvaltning, men anslaget tas även i anspråk
för inköp av andra fastigheter.

Byggnadsstyrelsen

Under budgetåret 1968/69 har byggnadsstyrelsen förvärvat fastigheter i Örebro, Luleå och Växjö. Styrelsen föreslår att från anslaget fr. o. m. budgetåret 1970/71 även bestrids utgifter för förvärv av polishus och mark härför. Styrelsen uppskattar medelsbehovet för budgetåret 1969/70 och 1970/71 för fastighetsförvärv till 91,5 milj. kr. Anslaget bör föras upp med 10 milj. kr. för nästa budgetår.

Departementschefen

I enlighet med vad chefen för justitiedepartementet anfört vid sin anmälan av anslaget Polishus m. m. bör utgifterna för förvärv av polishus m. m. även i fortsättningen bestridas från nämnda anslag.

Med hänsyn till den redovisade anslagsbehållningen bör anslaget Inköp av fastigheter m. m. föras upp med ett formellt belopp av 1 000 kr. för nästa budgetår. Anslaget bör liksom tidigare få användas endast efter Kungl. Maj:ts medgivande i varje särskilt fall.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Inköp av fastigheter m. m.* anvisa ett investerings-
anslag av 1 000 kr.

4. Statlig förvaltningsskola

1968/69 Utgift	1 551 286	Behållning	2 447 322
1969/70 Anslag	2 101 000		
1970/71 Förslag	352 000		

Byggnadsstyrelsen

För uppförande av statlig förvaltningsskola i Sigtuna beräknar styrelsen medelsförbrukningen för nästa budgetår till 1,3 milj. kr. Redogörelse för objektet har lämnats i prop. 1968: 1 (bil. 14 s. 17—18).

Föredraganden

Jag förordar att medel för nästa budgetår anvisas enligt följande investeringsplan och anslagsberäkning.

Investeringsplan
(1 000-tal kr.)

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning			Byggstart mån/år	Färdigställande mån/år
	1.4.1968	1.4.1969	Faktisk t. o. m. 1968/69	Beräknad för			
				1969/70	1970/71		
Nybyggnad för statlig förvaltningsskola i Sigtuna	6 600	7 000	2 003	3 600	1 300	8.68	7.70

Anslagsberäkning

(1 000-tal kr.)

<i>Medelstillgång</i>		<i>Beräknad medelsförbrukning</i>	
Behållning 1.7.1969	2 447	1969/70	3 600
Anslag för 1969/70	2 101	1970/71	1 300
Anslag för 1970/71 (förslag)	352		
	4 900		4 900

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Statlig förvaltningsskola* för budgetåret 1970/71 anvisa ett investeringsanslag av 352 000 kr.

5. Vissa byggnadsarbeten vid tullverket

1968/69 Utgift	130 502	Behållning	141 217
1969/70 Anslag	40 000		
1970/71 Förslag	250 000		

Från anslaget bestrids kostnader för anskaffning av fastigheter och byggnader avsedda att tillgodose behovet av expeditionslokaler m. m. för de lokala tullmyndigheterna.

Generaltullstyrelsen

Generaltullstyrelsen hemställer att 250 000 kr. anvisas för budgetåret 1970/71 för bl. a. uppförande av bilvisitationsbyggnad i Högen (50 000 kr.), tullstations- och bilvisitationsbyggnad i Pello (100 000 kr.) samt för ombyggnad av lokaler för tullstation i Gäddede (50 000 kr.).

Departementschefen

Jag biträder generaltullstyrelsens förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Vissa byggnadsarbeten vid tullverket* för budgetåret 1970/71 anvisa ett investeringsanslag av 250 000 kr.

V. Fonden för låneunderstöd

1. Lån för inrättande av alkoholfria restauranger

1968/69 Utgift	—	Behållning	105 000
1969/70 Anslag	100 000		
1970/71 Förslag	1 000		

Från anslaget bestrids kostnaderna för långivning enligt kungörelsen (1955: 145) om lån av statsmedel för inrättande av alkoholfria restauranger.

Kontrollstyrelsen

Behållningen på anslaget uppgick den 1 juli 1969 till 205 000 kr. I avvaktan på att alkoholpolitiska utredningens arbete skall slutföras och då några ansökningar om lån inte föreligger för närvarande bör anslaget endast föras upp med ett formellt belopp av 1 000 kr.

Departementschefen

Jag biträder kontrollstyrelsens förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Lån för inrättande av alkoholfria restauranger* för budgetåret 1970/71 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 kr.

2. Pressens lånefond

1969/70 Anslag	25 000 000
1970/71 Förslag	25 000 000

Från anslaget bestrids kostnaderna för långivning enligt kungörelsen (1969: 503) om pressens lånefond. Lån från fonden kan beviljas tidningsföretag för såväl investeringar som för annan åtgärd som bedöms vara nödvändig för att stärka företagets konkurrensförmåga på längre sikt. Företräde till lån ges projekt som syftar till kostnadsbesparingar genom samverkan mellan tidningsföretag. Lånen som lämnas på maximalt 20 år är räntefria under tre år och amorteringsfria under fem år.

Departementschefen

Riksdagens beslut om utlåningen från pressens lånefond (prop. 1969: 48, SU 107, rskr 251) innebär att under en femårig försöksperiod lån från fon-

den får beviljas intill ett sammanlagt belopp av 125 milj. kr. För budgetåret 1970/71 bör anvisas 25 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Pressens lånefond* för budgetåret 1970/71 anvisa ett investeringsanslag på 25 000 000 kr.

VII. Fonden för förlag till statsverket

1. Vissa projekteringskostnader

1968/69 Utgift	27 206 541	Behållning	33 394 098
1969/70 Anslag	20 000 000		
1970/71 Förslag . . .	20 000 000		

Anslaget disponeras efter Kungl. Maj:ts beslut i varje särskilt fall för sådana projekteringsarbeten som skall göras innan slutlig ställning tas till vissa byggnadsobjekt. De byggnadsanslag som begärs av riksdagen sedan projekteringsarbetet utförts inkluderar de nedlagda projekteringskostnaderna. Det belopp som motsvarar projekteringskostnaderna förs därför tillbaka till fonden för förlag till statsverket och redovisas såsom övriga kapitalmedel på fonden, sedan byggnadsanslag beviljats. Projekteringsanslaget kan användas även för att skapa en reserv av färdigprojekterade byggnadsobjekt. En sådan reserv motiveras av bl. a. kravet på en god arbetsmarknadspolitisk beredskap.

Med hänsyn till behållningen på anslaget och den beräknade omfattningen av projekteringsverksamheten förordar jag, att anslaget för budgetåret 1970/71 förs upp med oförändrat 20 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Vissa projekteringskostnader* för budgetåret 1970/
71 anvisa ett investeringsanslag av 20 000 000 kr.

IX. Diverse kapitalfonder

1. Statens datamaskinfond: Anskaffning av datamaskiner

1968/69 Utgift	112 499 649	Behållning	22 163 006
1969/70 Anslag	25 000 000		
1970/71 Förslag . . .	25 000 000		

¹ Anslaget Statens datamaskinfond: Datamaskiner för högre undervisning och forskning m. m.

Genom beslut av 1968 års riksdag (prop. 1968: 48, SU 95, rskr 218) inrättades den 1 juli 1969 en central datamaskinfond för statsförvaltningen, statens datamaskinfond.

Statens datamaskinfond är en kapitalfond för finansiering och redovisning av generellt användbar datamaskinutrustning som anskaffats för and-

ra myndigheter och institutioner än de affärsdrivande verken. Datamaskinfonden omfattar datamaskinutrustning som förvärfvas med anlåtande av anslag till kapitalinvestering i fonden, annan staten tillhörig datamaskinutrustning som enligt särskilt beslut invärderats på fonden samt förhyrd utrustning såvitt anskaffningen föranlett utgifter som bestritts från anslag till kapitalinvestering i fonden.

Fonden består av två delfonder, civila statsförvaltningens delfond, i vilken inordnats den förutvarande fonden för anskaffning av datamaskiner för högre undervisning och forskning, och försvarets delfond. Båda delfonderna förvaltas av statskontoret. Delfonderna byggs upp genom medel som anvisas på investeringsanslagen Statens datamaskinfond: Anskaffning av datamaskiner för försvaret och Statens datamaskinfond: Anskaffning av datamaskiner. Medelsbehovet för budgetåret 1970/71 till Statens datamaskinfond: Anskaffning av datamaskiner för försvaret har tidigare denna dag anmälts av chefen för försvarsdepartementet.

Från investeringsanslag till fonden bestrids dels utgifter för förvärv av datamaskinutrustning, dels andra utgifter av investeringskaraktär i samband med anskaffning, installation eller igångkörning av förvärvat eller förhyrd datamaskinutrustning, vilka är av sådan art att de bör periodiseras. På fonden redovisad utrustning ställs mot avgift till förfogande för de myndigheter som skall svara för driften av anläggningarna. Avgifterna fastställs av statskontoret efter samråd med riksrevisionsverket. Avgifterna skall, utöver normal avskrivning eller hyra för utrustningen m. m., även täcka kostnaderna för fondens administration.

Statskontoret

I anvisningar för myndigheternas anslagsframställningar för budgetåret 1970/71 ålades de myndigheter som skall omfattas av statens datamaskinfond att anmäla behov av datamaskinutrustning till statskontoret, som avger gemensam anslagsframställning för den datamaskinutrustning som kan behöva anskaffas över fonden. På grundval av sålunda redovisade eller på annat sätt aktualiserade behov beräknar statskontoret att datamaskinutrustning behöver anskaffas för den civila statsförvaltningen under budgetåret 1970/71 till ett sammanlagt värde av 87 milj. kr. Anskaffningen avser datamaskinutrustning för bl. a. rättsväsendets informationssystem, karolinska sjukhuset, central bilregistrering, statens personalpensionsverk, statistiska centralbyråns datamaskincentral, biblioteks- och dokumentationsverksamhet, universitetens datamaskincentraler och arbetsmarknadsverket.

Statskontoret hemställer om ett investeringsanslag av 82 milj. kr. Den slutliga prövningen av de enskilda investeringsobjekten förutsätts ske i samband med att statskontoret hos Kungl. Maj:t begär bemyndigande att få anskaffa viss utrustning. Medelsberäkningen avser köp av utrustning.

Val mellan köp eller förhyrning av kontrakterad utrustning sker dock som regel först i samband med leveransen. Skulle förhyrning bli aktuell för viss utrustning blir medelsbehovet i motsvarande mån lägre.

Med hänsyn till de långa leveranstider som normalt gäller vid anskaffning av datamaskinutrustning anser statskontoret vidare att det behövs ett bemyndigande att beställa datamaskinutrustning till ett värde av högst 80 milj. kr. för leverans under budgetåren 1971/72—1972/73.

Departementschefen

Statskontoret har på grundval av bl. a. uppgifter från myndigheterna beräknat det totala anskaffningsbehovet av datamaskinutrustning för den civila statsverksamheten till 87 milj. kr. under nästa budgetår. Samtidigt föreligger enligt statskontoret ett behov av att beställa utrustning för sammanlagt 80 milj. kr. för leverans under de därpå två följande budgetåren. Jag har vid en genomgång av statskontorets förslag funnit att vissa av de objekt som olika myndigheter fört fram är aktuella för anskaffning först efter utgången av nästa budgetår. I vissa fall pågår utredningar och utvärderingar som kan påverka anskaffningen av en datamaskinanläggning. En bedömning av anslagsbehovet för nästa budgetår kompliceras vidare av att man inte förrän vid själva leveransen kan avgöra om datamaskinutrustningen ska köpas och därmed belasta förevarande investeringsanslag eller hyras. Mot bakgrund av det anförda beräknar jag anslagsbehovet för nästa budgetår till 25 000 000 kr. Detta möjliggör en total anskaffning av datamaskinutrustning till ett värde av drygt 30 milj. kr. om hänsyn tas till beräknad behållning på anslaget. Vidare bör riksdagens bemyndigande inhämtas att beställa datamaskinutrustning till ett värde av 40 milj. kr. utöver tidigare lämnade bemyndiganden.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att beställa datamaskinutrustning för 40 000 000 kr.,

b) till *Statens datamaskinfond: Anskaffning av datamaskiner* för budgetåret 1970/71 anvisa ett investeringsanslag av 25 000 000 kr.

Vad föredragandena sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:
Britta Gyllensten

Register

Sid.

1 ÖVERSIKT

DRIFTBUDGETEN

A. Finansdepartementet m. m.

	Kr.
7 Finansdepartementet	16 220 000
8 Gemensamma ändamål för statsdepartementen	15 320 000
9 Ekonomiska attachéer	400 000
10 Kommittéer m. m.	5 500 000
10 Extra utgifter	400 000
	37 840 000

B. Allmänna centrala ämbetsverk m. m.

11 Kammarkollegiet	3 740 000
12 Kammarrätten	9 414 000
13 Statistiska centralbyrån:	
15 Statistik, register och prognoser	70 000 000
25 Statistisk uppdragsverksamhet	1 000
26 Teknisk uppdragsverksamhet	1 000
Konjunkturinstitutet:	
28 Verksamheten i allmänhet	2 195 000
29 Särskilda undersökningar	770 000
30 Statskontoret	21 060 000
35 Datamaskincentralen för administrativ databehandling	1 000
38 Viss försöksverksamhet inom statsförvaltningen m. m.	4 000 000
39 Inköp av stansutrustning	1 300 000
40 Riksrevisionsverket	18 735 000
45 Byggnadsstyrelsen	20 900 000
47 Utredningar rörande byggnadsföretag m. m.	3 000 000
47 Inredning av byggnader för statlig förvaltning	4 000 000
48 Statens förhandlingsnämnd	1 260 000
49 Statens avtalsverk	17 327 000
50 Statens personalpensionsverk	12 340 000
50 Statens personalbostadsdelegation	291 000
51 Statens personalutbildningsnämnd	2 840 000
	183 175 000

C. Skatte- och kontrollväsen

Tullverket:	
53 Förvaltningskostnader	186 542 000
56 Anskaffning av viss materiel	2 265 000
57 Kontrollstyrelsen	11 082 000
Mynt- och justeringsverket:	
57 Förvaltningskostnader	5 099 000
59 Nyanskaffning av vissa maskiner m. m.	450 000
60 Statens justerare	2 589 000
61 Riksskattenämnden	12 584 000
61 Centrala folkbokförings- och uppborädsnämnden	12 400 000
61 Folkbokföringen: Ersättningar till kyrkobokföringsinspektörer	1 129 000
61 Avsättning till banktillsynens fond	1 400 000
63 Avsättning till fondtillsynens fond	100 000
63 Avsättning till jordbrukskassetillsynens fond	250 000

¹Beräknat belopp.

Sid.		Kr.
63	Avsättning till sparbankstillsynens fond	1 980 000
64	Revision av sparbankernas förvaltning	975 000
64	Avsättning till försäkringsinspektionens fond	2 622 000
65	Stämpelomkostnader	971 000
66	Kostnader för årlig taxering m. m.	44 000 000
67	Kostnader för allmänna fastighetstaxeringen år 1970	10 000 000
67	Ersättning till postverket m. fl. för bestyret med skatteuppbörd m. m. ..	17 150 000
		302 588 000

D. Bidrag och ersättningar till kommunerna

69	Ersättning till städerna för mistad tolag	5 844 000
69	Skatteutjämningsbidrag till kommunerna m. m.	1 680 000 000
		1 685 844 000

E. Diverse

73	Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Slottsbyggnadernas delfond	6 652 000
73	Bidrag till vissa internationella byråer och organisationer m. m.	900 000
74	Statens krigsforsäkringsnämnd m. m.	39 000
74	Bidrag till Föreningen Fruktdrycker	25 000
74	Bidrag till vanföra ägare av motorfordon	1 700 000
75	Bidrag till Institutet för storhushållens rationalisering	200 000
75	Samdistributionsrabatt för dagstidningar	10 000 000
76	Statligt forarskydd	750 000
76	Avlöningar till personal på indragningsstat m. m.	150 000
77	Viss utbildningsverksamhet	4 132 000
77	Lönekostnader vid viss omskolning och omplacering	1 200 000
78	Kostnader för vissa nämnder m. m.	700 000
79	Kostnader för personalvård	2 500 000
79	Viss förslagsverksamhet m. m.	80 000
80	Täckning av merkostnader för löner och pensioner m. m.	1 000
		29 029 000
	Summa för driftbudgeten	2 238 476 000

KAPITALBUDGETEN

II. Statens allmänna fastighetsfond

81	Sanering m. m. inom Djurgårdsstaden i Stockholm	600 000
82	Byggnadsarbeten för statlig förvaltning	30 750 000
84	Inköp av fastigheter m. m.	1 000
85	Statlig förvaltningsskola	352 000
86	Vissa byggnadsarbeten vid tullverket	250 000
		31 953 000

V. Fonden för låneunde.stöd

87	Lån för inrättande av alkoholfria restauranger	1 000
87	Pressens lånefond	25 000 000
		25 001 000

VII. Fonden för förlag till statsverket

89	Vissa projekteringskostnader	20 000 000
----	------------------------------------	------------

IX. Diverse kapitalfonder

Sid.		Kr.
89	Statens datamaskinfond: Anskaffning av datamaskiner	25 000 000
	Summa för kapitalbudgeten	101 954 000
	Totalt för finansdepartementet	2 340 430 000

BIHANG
TILL
RIKSDAGENS PROTOKOLL
ÅR 1970

FÖRSTA SAMLINGEN

TREDJE BANDET

*Bilaga till Kungl. Maj:ts proposition nr 1
angående statsverkets tillstånd och behov:
utbildningsdepartementet*

UTBILDNINGSDEPARTEMENTET

ÖVERSIKT

Till *utbildningsdepartementet* hör skolväsendet, den högre utbildningen och forskningen, vuxenutbildningen, det studiesociala stödet, kultur- och bildningsverksamheten, radio- och televisionsfrågorna samt kyrkoärendena.

Utbildningspolitiken i vårt land har sedan länge varit inriktad på att alla barn och ungdomar skall ges samma reella möjlighet till utbildning oberoende av social, ekonomisk och geografisk bakgrund. De senaste decenniernas reformer har sålunda syftat till att skapa *jämlikhet*. Genomförandet av den obligatoriska nioåriga grundskolan, den kraftiga utbyggnaden av och reformerna inom gymnasial och eftergymnasial utbildning samt de studiesociala åtgärderna har gett flertalet i den yngre generationen utbildningsmöjligheter som tidigare var förbehållna ett fåtal.

Även om reformerna har fört med sig att antalet studerande från socialt och ekonomiskt mindre gynnade miljöer har ökat mycket kraftigt inom frivillig utbildning, kvarstår fortfarande en social snedfördelning av eleverna på detta stadium. Ett av huvudmotiven för 1968 års beslut om revidering av grundskolans läroplan och om sammanförande av fackskola, gymnasium och yrkesskola till en skolform var att man ville avlägsna statusbetingade skiljelinjer i skolväsendet. En annan möjlighet att på längre sikt minska betydelsen av olikheter i uppväxtmiljön för barnens chanser att få utveckla sina anlag representeras av *förskolan*. Frågan om allmän förskola prövas f. n. av 1968 års barnstugeutredning.

På sikt kommer samhället att erbjuda i stort sett alla ungdomar en minst elvaårig utbildning. Av de personer som i dag befinner sig i yrkesverksam ålder har däremot flertalet fått endast 6 à 7 års skolutbildning. För att bl. a. skillnaderna mellan generationerna i fråga om utbildning skall kunna utjämnas, måste samhället göra betydande insatser på *vuxenutbildningens område*. Under de senaste åren har studiemöjligheterna för vuxna förbättrats avsevärt, bl. a. genom ökat stöd

till folkbildningsorganisationerna, genom utbildningsprogram i radio och television samt genom ökad statlig och kommunal gymnasial vuxenutbildning. Vidare har arbetsmarknadsutbildningen byggts ut mycket kraftigt. Under innevarande budgetår har inom denna utbildning en försöksverksamhet startat som innebär att vissa allmänna ämnen på grundskolenivå inarbetats i de längre kurserna. Vidare har kompetensutredningen — som ett första led i sitt arbete med frågan om att ersätta formell behörighet med faktisk kompetens vid tillträde till högre utbildning — lagt fram förslag om viss försöksverksamhet. Med utgångspunkt i detta förslag har under innevarande läsår försök inletts med vidgat tillträde till vissa delar av den högre utbildningen för sådana som inte fyller alla krav på förutbildning men som fyllt 25 år och som haft yrkesarbete under minst fem år eller på annat sätt förvärvat motsvarande erfarenhet.

För att en ändamålsenlig fördelning skall nås mellan den vuxenutbildning som anordnas av bildningsförbunden och övrig vuxenutbildning kommer i särskild proposition förslag att läggas fram om väsentligt ökade resurser för förstnämnda verksamhet. Avsikten är vidare att statens engagemang skall vidgas till att omfatta statsbidrag även till löntagarorganisationernas centrala kursverksamhet. För de vuxnas möjligheter att få utbildning har det studiesociala stödets utformning avgörande betydelse. Frågan om studiefinansiering för vuxenstuderande utreds f. n. av kommittén för studiestöd åt vuxna (SVUX).

På den högre utbildningens område bedrivs ett omfattande utredningsarbete inom 1968 års utbildningsutredning (U 68). Denna utredning har i uppdrag bl. a. att lägga fram en plan för utbyggnaden på lång sikt av *den eftergymnasiala utbildningen*. Under föregående år har utredningen publicerat två promemorior om den eftergymnasiala utbildningens mål och struktur i syfte att stimulera debatten och rikta uppmärksamheten på centrala utbildningspolitiska problem, såsom styrande faktorer inom utbildningssystemet och samspelet mellan vuxenutbildning och ungdomsutbildning. Sistnämnda fråga hänger nära samman med kompetensutredningens arbete med översyn av reglerna för tillträde till eftergymnasial utbildning. Detta arbete bedrivs med sikte på att ett förslag skall kunna läggas fram relativt snart.

Inom hela utbildningsväsendet pågår f. n. försök med samverkan mellan elever, lärare och övriga anställda. Formerna för denna *utbildningsdemokrati* varierar mellan olika stadier och utbildningsenheter. Syftet med försöksverksamheten är däremot gemensamt, nämligen att inom skolor och andra utbildningsanstalter förverkliga ett samarbete, som bygger på medinflytande och ansvarstagande. På längre sikt kommer dessa aktiviteter att kunna bidra till utvecklingen mot fördjupad demokrati i samhället.

Planeringsrådet för utbildningsfrågor, som tillkom år 1964 med uppgift att fungera som rådgivande organ inom utbildningsdepartementet i frågor rörande utbildningsväsendets mål, utformning och organisation, omfattar sedan hösten 1969 företrädare för berörda myndigheter, kommunförbunden samt

arbetsmarknads- och studerandeorganisationer. Under det gångna året har rådet behandlat bl.a. frågan om *utbildning och könsroller*. Därvid rekommenderade rådet en rad åtgärder som syftar till utjämning mellan manliga och kvinnliga elever vid bl. a. studie- och yrkesval. Rådet har därjämte diskuterat frågan om *internationalisering av utbildningen*. I denna fråga uttalade rådet sig för starkare internationell inriktning i bl. a. läroplaner, lärarutbildning och läromedel. Under våren 1970 kommer planeringsrådet att diskutera frågan om *den sociala sammansättningen* i klasser, skolenheter och rektorsområden med utgångspunkt i ett omfattande material, som f. n. analyseras inom utbildningsdepartementet.

För att *kulturell jämlikhet* skall kunna uppnås krävs både insatser som stimulerar efterfrågan på kulturaktiviteter och åtgärder som gör det möjligt att tillgodose sådan efterfrågan. K u l t u r r å d e t, som år 1968 fick i uppdrag att utreda den statliga kulturpolitiken, behandlar dessa frågor.

Formerna för fortsatta statliga initiativ på *ungdomsområdet* har under det gångna året prövats av en särskild kommitté, vars förslag ligger till grund för den nya organisationen av s t a t e n s u n g d o m s r å d fr. o. m. den 1 januari 1970. Rådet kommer inom ramen för sitt nya arbetsprogram att pröva olika åtgärder som syftar till att ungdomens verksamhetsbehov, sociala kontaktbehov och behov av kulturellt stimulerande miljöer skall tillgodoses.

Resurserna för forskning och forskarutbildning föreslås öka även under nästa budgetår. Sålunda läggs förslag fram om bl. a. en andra etapp i genomförandet av den av statsmakterna förra året beslutade *reformen av forskarutbildningen*. Under det gångna året har bl. a. frågan om forskningens roll i biståndet till u-länderna liksom vissa forskningspolitiska frågor i anslutning till förslaget om vidgat nordiskt ekonomiskt samarbete tagits upp i *forskningsberedningen*. Denna beredning, som tillkom år 1962 och som leds av statsministern, fungerar som rådgivande organ i frågor om den långsiktiga inriktningen av forskningspolitiken.

För nästa budgetår föreslås i anslutning till tidigare åtaganden en väsentlig utbyggnad av utbildningsväsendet och kultursektorn. Den expansion som i övrigt är möjlig föreslås bli koncentrerad främst till nyss angivna åtgärder på vuxenutbildningens område och till ökat stöd åt författare och bildkonstnärer.

I det följande lämnas ett sammandrag av de viktigaste förslagen inom utbildningsdepartementets verksamhetsområde för budgetåret 1970/71. Redogörelsen avslutas med en sammanställning av anslagsberäkningen.

Kulturändamål m. m.

Genom olika åtgärder har de statliga insatserna på kulturområdet byggts ut successivt under 1960-talet. Med utgångspunkt i bl. a. det i prop. 1961:56 fram-

lagda programmet för åtgärder på kulturområdet har ett omfattande utredningsarbete genomförts. Det fortgående reformarbetet har vidare medfört att delar av den konstnärliga utbildningen reformerats och att olika institutioner omorganiserats med sikte på rationellare arbetsformer. En rad initiativ har tagits för att kulturdistributionen skall breddas och effektiveras. Till insatserna i sistnämnda hänseende hör främst utvecklingen av riksteater-, rikskonsert- och riksutställningsverksamheten. En central ställning vid utformningen av förslag om framför allt den långsiktiga inriktningen av kulturpolitiken intar det år 1968 ombildade kulturrådet, vars verksamhet redan berörs.

Arbetsförhållandena för yrkesutövarna på det konstnärliga området har under senare år förbättrats såväl genom de ökade sysselsättningsmöjligheterna inom kultursektorn som genom ett utbyggt system med stipendier och konstnärsbelöningar. Nuvarande system för ersättningar till kulturarbetare ses f. n. över av kulturrådet och av 1968 års litteraturutredning. Med hänsyn till särskilt bildkonstnärernas och författarnas osäkra arbets- och inkomstförhållanden föreslås anslagsökningar som innebär att medlen till *stipendier åt konstnärer inom måleri m. m.* i det närmaste trefaldigas och att medlen för *författarersättning* fördubblas.

Ökningen av anslaget till konstnärsstipendier medger bl. a. att försöksverksamhet med målinriktade arbetsbidrag till bildkonstnärer kan inledas. Förslaget om utbyggnad av ersättningen åt författare för utlåning av deras verk genom bibliotek innebär bl. a. att författarfondens möjligheter att tillgodose stipendiebehov m. m. väsentligt förbättras.

I övrigt läggs fram förslag om vissa angelägna förbättringar spridda över hela kultursektorn. Sålunda föreslås bl. a. en fortsatt utbyggnad av rikskonsertverksamheten.

En av 1968 års musikkommitté föreslagen omorganisation av *militärmusik-kårerna* väntas tillföra det allmänna musiklivet betydande resurser. Denna reform avses bli genomförd den 1 juli 1971. En särskild proposition i frågan kommer att föreläggas riksdagen innevarande år.

Även för *riksteater- och riksutställningsverksamheten* beräknas medel som möjliggör viss ökning av verksamheten. Med hänsyn till behovet av en samlad bedömning på teater- och musikområdet föreslås vidare att teater- och orkesterrådet omorganiseras till ett *teater- och musikråd*. Frågorna om förstatligande av *Svenskt visarkiv* och om *svenska ortnamnsarkivets och landsmålsarkivets ställning och organisation* kommer på grundval av utredningsförslag att föreläggas riksdagen i en särskild proposition.

Förra årets beslut om förstärkning av stödet till *ungdomsorganisationernas centrala verksamhet och ungdomsledarutbildning* följs upp med förslag om ytterligare väsentligt ökade anslag till dessa ändamål. Under anslaget till nykterhetsorganisationerna beräknas ytterligare medel för den upplysningsverksamhet i alkoholfrågan som bedrivs inom ungdomsorganisationerna.

Det i föregående års statsverksproposition berörda fortsatta utvecklingsarbetet i

ungdomsfrågorna kommer att bedrivas inom *statens ungdomsråd* i dess redan nämnda nya organisation. Under anslaget till rådet beräknas medel för försöksverksamhet i nya former under ungdomsrådets ledning. Bidragsgivningen till de *handikappades kulturella verksamhet* föreslås bli utbyggd, bl. a. för att ökad utbildning av tolkar för hörselskadade skall bli möjlig.

Under nästa budgetår inleds verksamheten vid *dramatiska institutet*. Institutet kommer att svara för utbildning av regissörer, producenter, fotografer, ljudtekniker och vissa andra yrkesgrupper, som är verksamma vid film, radio, TV och teater.

På grundval av ett omfattande utredningsmaterial kommer en särskild proposition att läggas fram om *musikutbildningen* och vissa därmed sammanhängande frågor. I detta sammanhang avses förslag bli framlagt rörande omorganisation av Koreografiska institutet till *statens dansskola*.

För *radion och televisionen* kommer resurser att ställas till förfogande i överensstämmelse med tidigare uppgjorda utbyggnadsplaner. Vid slutet av budgetåret 1970/71 kommer utbyggnaden av sändningsnätet att ha nått så långt att 93 % av landets befolkning kan följa programmen i TV 2. En utredning rörande ökat sändningsutrymme i ljudradion för utbildnings- och informationsändamål har tillsatts i juni 1969.

Anslagen till *kyrkliga ändamål* föreslås öka med 1,3 milj. kr. Vad gäller anslagen till *internationellt-kulturellt samarbete* beräknas medel för bl. a. Sveriges andel av en höjning av Nordiska kulturfondens dispositionsbelopp. I särskild proposition från utrikesdepartementet kommer förslag att läggas fram om Svenska institutets organisation och uppgifter. Statligt bidrag till institutets verksamhet avses i fortsättningen utgå från enbart tredje huvudtiteln.

Skolväsende och lärarutbildning

Under de närmaste åren kommer en ny etapp i skolsystemets utveckling att inledas. Den nya läroplanen för *grundskolan* införs — med början i årskurserna 1, 4 och 7 — läsåret 1970/71. Av alla 16-åringar kommer 98 % att fullborda en nio-årig skolutbildning nämnda läsår.

Mellanskolan — arbetsnamnet på den organisatoriskt och pedagogiskt sammanhållna skolform som skall omfatta nuvarande fackskola, gymnasium och yrkesskola — startar läsåret 1971/72. Nästa läsår kommer 1964 års beslut om fackskolan och gymnasiet att ha förverkligats även i kvantitativt avseende. Detta innebär att fackskola har införts i hela landet. Intagningskapaciteten i fackskolan beräknas motsvara ca 20 % av årskullen 16-åringar, i gymnasiet drygt 30 % och i yrkesskolan inemot 40 %. Det betyder att närmare 90 % av årskullen kan få plats i någon av dessa skolformer. Särskilda propositioner kommer att läggas fram

om huvudmannskapet för mellanskolan samt om vissa ändringar i skollagen m. m. Vidare pågår översyn av systemet med statsbidrag till kommunala skolor.

De handikappades utbildningsmöjligheter byggs ut planerligt. Högstadiet inom *specialskolan* når läsåret 1970/71 sista årskursen och detsamma gäller för utbildningen i fackskola och gymnasium av gravt hörselskadade i Örebro. På grundval av handikapputredningens förslag kommer nästa år mellanskolutbildning för gravt rörelsehindrade ungdomar att inledas. Vidare beräknas ytterligare elevhemsplatser för svårt rörelsehindrade tillkomma vid vissa folkhögskolor. I särskild proposition om bidrag till vissa riksinternatskolor m. m. kommer förslag att läggas fram som syftar till att skolgången skall ekonomiskt underlättas för barn till utlandssvenskar, barn med behov av miljöbyte och barn i glesbygd.

Anslagen till grundskolan och till kommunala gymnasiala skolor beräknas för budgetåret 1970/71 öka med 162 milj. kr. resp. 40 milj. kr.

För den framtida kvantitativa omfattningen av utbildningssystemet är befolkningsutvecklingen av grundläggande betydelse. 1960-talet har präglats av de stora årskullarna, som efterfrågat utbildning i de frivilliga skolformerna. Under 1970-talets början växer årskullarna inom den obligatoriska skolans låg- och mellanstadium snabbt, medan en vikande tendens noteras för äldre årskullar. Utvecklingen framgår av följande tabell.

Antal personer i 5—24 års ålder i slutet av åren 1960—1975. 1 000-tal.

Alder	1960	1965	1970	1975
5—6	209	206	245	236
7—9	324	318	325	359
10—12	355	319	312	358
13—15	385	330	321	315
(7—15)	(1 064)	(967)	(958)	(1 032)
16—18	365	373	323	318
19—24	565	748	743	659
5—24	2 203	2 294	2 269	2 245

Uppgifterna för åren 1970—1975 har hämtats ur en befolkningsprojektion publicerad av statistiska centralbyrån 1969. Antalet födda år 1969 har fortsatt att sjunka, vilket ej kunnat beaktas i statistiska centralbyråns beräkningar. Därför kan antalet 5—6-åringar 1975 bli lägre än i tabellen ovan.

Den kvantitativa och kvalitativa utvecklingen av skolväsendet har ställt krav på ökade insatser för skolbyggnad och lärarutbildning. *Skolbyggnadsverksamheten* har legat på mycket hög nivå under hela 1960-talet. I runt tal en tredjedel av eleverna går nu i lokaler som uppförts under detta decennium. Trots nuvarande högkonjunktur föreslås för budgetåret 1970/71 en investeringsram av 600 milj. kr.

Nyligen genomförda undersökningar om *lärarsituationen* visar på en fortgående förbättring i fråga om tillgången på behöriga lärare. Detta är främst en följd av den snabba utbyggnaden av lärarutbildningens kapacitet. Klass- och ämneslärarutbild-

ningen föreslås under nästa budgetår ligga på i stort sett oförändrad nivå. Intagningen till utbildning av bl. a. yrkes-, hushålls- och slöjdlärare anpassas till den situation som bl. a. införandet av den nya läroplanen för grundskolan innebär för dessa personalgrupper.

I regeringens samlade avvägning av olika utgiftsbehov har barnstugeverksamheten hög prioritet. Under utbildningsdepartementets huvudtitel föreslås därför en ökning av intagningskapaciteten vid förskolesminarium med 300 platser till sammanlagt 1 710.

Nästa budgetår kommer totalt över 9 000 studerande att tas in till lärarutbildning.

Insatserna på *fortbildningens* område koncentreras till den fortbildning som hänger samman med genomförandet av de nya läroplanerna för grundskolan och mellanskolan. Anslagshöjningarna för detta ändamål föreslås uppgå till ca 3,6 milj. kr. Ericastiftelsen föreslås få medel för en betydande utvidgning av verksamheten.

Den nya skolan kräver ändrade *arbetsformer* och aktivare *medverkan* av bl. a. eleverna. Skolan måste också inom sin egen verksamhet förverkliga begrepp som ansvarstagande, samarbete, arbetstrivsel och medinflytande. Mot denna bakgrund pågår försöks- och utvecklingsarbete inom skolväsendet, lett av en särskild arbetsgrupp inom skolöverstyrelsen. Ökad uppmärksamhet ägnas också åt vissa andra frågor som är av betydelse för att skolans mål skall kunna förverkligas, bl. a. frågan om internationalisering av undervisningen och könsrollsfrågan.

I samband med pågående försöksverksamhet med skoldemokrati har *föräldra- och elevorganisationerna* betydelsefulla uppgifter. Anslagen till organisationerna föreslås höjda.

Det *pedagogiska forsknings- och utvecklingsarbetet* är en av de viktigaste förutsättningarna för skolans förnyelse. Under de närmaste åren bör insatserna inriktas särskilt på utvecklingsarbete för förskola, specialundervisning och vuxenutbildning. Anslaget till pedagogiskt utvecklingsarbete inom skolväsendet föreslås öka med 4,5 milj. kr. Läroboksnämnden avses få ökade medel för granskning av läromedel för grundskolan.

Högre utbildning och forskning

Antalet studerande vid universitet och högskolor beräknas läsåret 1969/70 uppgå till ca 120 000, av vilka i runt tal 30 000 vid spärrade utbildningslinjer. Tillströmningen av studerande fortsätter att öka om än i minskad takt. Ökningen är dock fortfarande stark vid de samhällsvetenskapliga fakulteterna.

Frågor om bl. a. den eftergymnasiala utbildningens dimensionering och struktur utreds f. n. av U 68. I samarbete med universitetskanslersämbetet undersöker U 68 möjligheterna att snabbt vidga intagningskapaciteten vid *spärrade utbildningslinjer* utöver vad som hittills planerats. Vid högre teknisk utbildning kommer antalet nybörjarplatser i första årskursen att öka med ca 430 nästa budgetår.

Till följd av det ökade antalet studerande kommer universitetsorganisationen att även nästa budgetår byggas ut med ett betydande antal lärartjänster. Vid budgetavvägningen har därutöver hög prioritet getts åt fortsatt uppbyggnad av resurserna för forskarutbildning m. m. samt fakulteternas driftkostnadsanslag och anslaget till pedagogiskt utvecklingsarbete m. m. vid universitet och högskolor.

Vad avser resurserna för *forskarutbildning m. m.* beräknas medel för ytterligare 50 stipendier för forskarutbildning (doktorandstipendier), 62 tjänster som forskarassistent och 20 som docent samt 5 särskilda forskartjänster vid forskningsråden. Anslaget till särskilda åtgärder för forskarutbildning föreslås höjt med 1 milj. kr. Därtill kommer den förstärkning av forskarutbildningsresurserna, som bifall till förslagen om ytterligare tjänster som professor och biträdande professor medför.

Vidare föreslås höjningar av *fakulteternas driftkostnadsanslag* — som omfattar medel för såväl biträdespersonal som materiel m. m. — med sammanlagt 22 milj. kr. Anslaget till *pedagogiskt utvecklingsarbete m. m.* vid universitet och högskolor räknas upp med 2 milj. kr. till ca 5 milj. kr.

Genom den fortsatta utbyggnaden av universitet och högskolor tillförs *forskningen* ökade resurser. Härutöver föreslås anslagen till de statliga forskningsråden inom utbildningsdepartementets område öka — exklusive vissa överföringar — med ca 10 milj. kr.

För nästa budgetår läggs fram förslag om ytterligare 38 tjänster som *professor och biträdande professor*. Utöver de professurer, som inrättas i överensstämmelse med tidigare principbeslut, föreslås för nästa budgetår tjänster som professor i litteraturvetenskap, särskilt dramaforskning (Lund), företagsekonomi (Stockholm), tillämpad psykologi (Göteborg), handikappforskning (Göteborg), klinisk näringslära (Göteborg), hydrologi (Uppsala), strukturkemi (Stockholm) och industriell näringslära (Lund) samt tjänster som biträdande professor i klinisk audiologi (karolinska institutet), neuropsykofarmakologi (karolinska institutet) och oral mikrobiologi (Umeå). Vid statens naturvetenskapliga forskningsråd avses tillkomma två forskargrupper under ledning av professor, nämligen en grupp för etologi och en för glaciologi.

För budgetåret 1971/72 föreslås en professur i teoretisk plasmafysik (Umeå) och en i medicin, särskilt njursjukdomar (Lund), samt en tjänst som biträdande professor i statistik (Uppsala). I fråga om *humanistiska fakulteten i Umeå* läggs fram en plan om inrättande av ytterligare fyra professurer fram till mitten av 1970-talet, nämligen i engelska, särskilt modern engelska, finska, historia samt nordisk och jämförande fornkunskap. I särskild proposition kommer förslag att läggas fram om *utbyggnad av organisationen för läkar- och tandläkarutbildning i Stockholm*.

På grund av den kraftiga utbyggnaden inom universitetssektorn har investeringarna i *byggnader samt inredning och utrustning* under de senaste åren legat på hög nivå. För nästa budgetår beräknas 130 milj. kr. för byggnadsverksamhet och 60 milj. kr. för inredning och utrustning vid universitet och vissa högskolor.

Tyngdpunkten i byggnadsverksamheten kommer även under nästa budgetår att ligga i Stockholm. Där pågår framför allt utbyggnaden inom Frescatiområdet. I Linköping fortsätter byggnadsarbetena för i första hand teknisk och naturvetenskaplig utbildning samt teknisk forskning.

Totalt föreslås anslagen på driftbudgeten till högre utbildning och forskning för budgetåret 1970/71 öka med ca 148 milj. kr. eller med 14,5 %. I vissa fall föreligger nu endast preliminära beräkningar. I särskild proposition till 1970 års riksdag kommer sålunda närmare förslag om anslag till byggnadsverksamhet samt inredning och utrustning att läggas fram.

Vuxenutbildning

Vid avvägningen av förslagen om utgiftsökningar inom utbildningsdepartementets verksamhetsområde har insatser för vuxenutbildning satts i första rummet. Som redan framgått kommer i särskild proposition att läggas fram förslag som syftar till förbättrade studiemöjligheter för speciellt grupper med kort grundutbildning. *Folkbildningsarbetets* villkor kommer därvid att förbättras. Även förslag om statsbidrag till löntagarorganisationernas centrala kursverksamhet kommer att behandlas i propositionen. Vidare kommer frågan om uppsökande verksamhet att aktualiseras.

Försöksverksamheten med *radio och television i utbildningen* vidareutvecklas. Sålunda kommer bl. a. program för förskolan att produceras. Under vårterminen 1970 utgör sändningstiden i radio och TV för TRU-program ca 18 timmar per vecka. För budgetåret 1970/71 planeras en produktion av ca 870 radio- och televisionsprogram.

Elevantalet vid de *statliga skolorna för vuxna* fortsätter att växa och beräknas nästa läsår uppgå till ca 7 500, inklusive de elever som bedriver studier med enbart brevskolundervisning.

Det kommunala skolväsendet innefattar numera en betydande vuxenutbildningsverksamhet. Ca 245 kommuner har under innevarande läsår undervisning på grundskolans högstadium, fackskolan och gymnasiet jämfört med ca 30 kommuner under läsåret 1967/68. Elevantalet i *de kommunala vuxenskolorna* — inklusive yrkesutbildningen — beräknas budgetåret 1969/70 till mer än 100 000. Anslaget till dessa skolor tas upp i nyssnämnda proposition.

Folkhögskolornas kursverksamhet visar fortsatt ökning. Med hänsyn bl. a. härtill föreslås inrättande av ytterligare ordinarie tjänster vid skolformen. Under innevarande budgetår startar den till lärarhögskolan i Linköping förlagda lärarutbildningen för folkhögskola och frivilligt folkbildningsarbete.

Studiesociala åtgärder

Ett betydelsefullt led i utbildningens demokratisering är att man genom ekonomiskt stöd till den enskilde vidgat friheten i utbildningsvalet. Till årets riksdag

läggs i särskild proposition fram förslag om förbättringar av studiestödet. Förslaget innebär en höjning av studiebidraget inom studiehjälpsystemet och av det förlängda barnbidraget till 100 kr. i månaden samt av rese- och inackorderingstilläggen. Statsbidraget till hälsovård för studerande föreslås höjt.

Utgifterna för studiesociala ändamål fortsätter att stiga snabbt. För nästa budgetår beräknas dessa utgifter uppgå till ca 1 420 milj. kr. Detta innebär en ökning med 120 milj. kr., vilken beror på bl. a. de aviserade reformerna och ett ökat antal studerande.

Sammanställning

Förslagen på driftbudgeten innebär anslagshöjningar med totalt 541,3 milj. kr., medan kapitalbudgeten ökar med 98,8 milj. kr. Totalbeloppen på de olika budgetavsnitten samt förändringarna i jämförelse med anslagen för innevarande budgetår framgår av *tabell 1*. Anslagsindelningen för budgetåret 1969/70 har justerats för att motsvara riksstatsförslaget för 1970/71. Överföringar har skett till andra huvudtitlar, bl. a. i fråga om stöd till idrottsverksamhet samt bidrag till Svenska institutet.

I *tabell 2* presenteras utvecklingen i fråga om fördelning på ändamål inom utbildningsdepartementets totalbudget fr. o. m. budgetåret 1964/65.

I de sammanställningar över personalen vid myndigheter m. m., som lämnas under de olika anslagspunkterna i propositionen, ingår — förutom tjänster enligt personalförteckning m. m. — även annan personal till det antal som motsvarar medelsanvisningen.

Tab. 1. Sammanställning över anslagsförändringarna från 1969/70 inom utbildningsdepartementets verksamhetsområde (milj. kr.)

Driftbudgeten: Åttonde huvudtiteln	Anvisat ¹ 1969/70	Förslag 1970/71	Förändring
A. Utbildningsdepartementet m. m.	21,4	23,1	+ 1,7
B. Kulturändamål	270,8	320,0	+ 49,2
a) Konst, litteratur, musik, teater m. m. . .	120,4	145,2	+ 24,8
b) Arkiv, museer m. m.	54,1	61,4	+ 7,3
c) Ungdoms- och folkbildningsverksamhet	38,9	44,9	+ 6,0
d) Utbildning inom kulturområdet	25,7	34,2	+ 8,5
e) Radio- och TV-verksamhet	31,8	34,3	+ 2,5
C. Kyrkliga ändamål	9,0	10,3	+ 1,3
D. Skolväsendet	4 356,7	4 543,0	+ 186,3
a) Centrala och regionala myndigheter m. m.	60,8	66,0	+ 5,2
b) Pedagogiskt utvecklingsarbete	14,4	19,0	+ 4,6
c) Det obligatoriska skolväsendet m. m. . .	2 809,7	2 976,8	+ 167,1
d) Gymnasiala skolor m. m.	1 190,0	1 206,6	+ 16,6
e) Investeringsbidrag	281,7	274,6	- 7,1
E. Högre utbildning och forskning	1 018,4	1 166,0	+ 147,6
a) Centrala myndigheter m. m.	9,8	10,3	+ 0,5
b) Universiteten m. m.	745,6	867,5	+ 121,9
c) Vissa högskolor m. m.	21,6	26,1	+ 4,5
d) Gemensamt för universitet och högskolor	39,8	46,3	+ 6,5
e) Vissa forskningsändamål	141,6	155,8	+ 14,2
f) Inredning och utrustning	60,0	60,0	± 0,0
F. Lärarutbildning	299,3	334,2	+ 34,9
G. Vuxenutbildning	237,1	304,5	+ 67,3
H. Studiesociala åtgärder	505,4	557,3	+ 51,9
I. Internationellt-kulturellt samarbete	7,5	8,5	+ 1,0
Totalt för driftbudgeten	6 725,7	7 267,0	+ 541,3
Kapitalbudgeten			
Statens affärsverksfonder	76,1	77,2	+ 1,1
Statens allmänna fastighetsfond	134,4	142,0	+ 7,6
Statens utlåningsfonder	783,0	877,5	+ 94,5
Totalt för kapitalbudgeten	993,5	1 092,3	+ 98,8
Totalt för utbildningsdepartementet	7 719,2	8 359,2	+ 640,0

¹ Medel på tilläggsstat har inte tagits med.

Tabell 2. Procentuell fördelning på ändamål inom utbildningsdepartementets totalbudget¹ jämte medelsanvisning, budgetåren 1964/65—1970/71

Ändamål	(löpande priser)						
	1964/65	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69	1969/70	1970/71
A. Utbildningsdepartementet	0,2	0,2	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
B. Kulturändamål	4,4	4,2	4,1	4,8	4,9	4,7	4,8
C. Kyrkliga ändamål . . .	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1
D. Skolväsendet	62,2	57,5	59,1	58,8	55,1	56,4	54,4
E. Högre utbildning och forskning	14,1	15,7	15,2	14,7	14,8	14,7	15,5
F. Lärarutbildning	3,5	3,9	3,9	4,3	3,7	3,9	4,0
G. Vuxenutbildning ²	—	—	—	—	3,1	3,1	3,6
H. Studiesociala åtgärder	15,4	18,3	17,2	16,6	17,8	16,7	17,2
I. Internationellt kulturellt samarbete ³	—	—	—	0,1	0,1	0,1	0,1
	100	100	100	100	100	100	100
Total medelsanvisning milj. kr.	3 431,2	4 298,4	4 652,5	5 461,1	6 170,8	7 719,2	8 359,2

¹ Åttonde huvudtiteln samt motsvarande anslag på kapitalbudgeten (t. o. m. 1968/69 enligt riksstaten). Uppgifterna för budgetåren 1964/65—1968/69 är inte direkt jämförbara med motsvarande uppgifter för budgetåren 1969/70—1970/71 på grund av det budgetåret 1969/70 införda lönekostnadspålägget.

² T. o. m. 1967/68 ingår G i B och D.

³ T. o. m. 1966/67 ingår I i B.

Utdrag av protokollet över utbildningsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 2 januari 1970.

Närvarande:

Statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, HOLMQVIST, ASPLING, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDKVIST, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG, BENGTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON.

Chefen för utbildningsdepartementet, statsrådet Carlsson, samt statsråden Odhnoff, Myrdal och Moberg anmäler de frågor som gäller utgifterna för budgetåret 1970/71 inom utbildningsdepartementets verksamhetsområde. Härvid anmäler departementschefen de på driftbudgeten under littera A, avsnitten Ba och Bb, punkterna B 46—51, avsnitten Bd och Be, littera D samt de på kapitalbudgeten under punkterna I:1 samt II:1—3 upptagna frågorna, statsrådet Odhnoff de på driftbudgeten under punkterna B 41—45 upptagna frågorna, statsrådet Myrdal de under littera C upptagna frågorna samt statsrådet Moberg de på driftbudgeten under littera E, F, G, H och I ävensom de på kapitalbudgeten under punkterna II:4 samt IV:1—4 upptagna frågorna. Föredragandena anför.

Driftbudgeten

Åttonde huvudtiteln

A. Utbildningsdepartementet m. m.

A 1. Utbildningsdepartementet

1968/69 Utgift ¹	5 786 480 ²
1969/70 Anslag	8 734 000
1970/71 Förslag	9 392 000

¹ Anslagen Utbildningsdepartementet: Avlöningar och Utbildningsdepartementet: Omkostnader
² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 57 074 kr.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71
<i>Personal</i>		
Handläggande personal	70	+2
Övrig personal	64	+2
	134	+4
<i>Anslag</i>		
Avlöningar	6 573 300	+ 511 800
Sjukvård	23 000	of.
Reseersättningar	75 000	+ 35 000
Expenser	560 000	of.
Lönekostnadspålägg	1 502 700	+ 111 200
	8 734 000	+ 658 000

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 9 392 000 kr. Jag har därvid beräknat medel för bl. a. ytterligare två departementssekreterare/kanslisekreterare och två biträden.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Utbildningsdepartementet* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 9 392 000 kr.

A 2. Kommittéer m. m.

1968/69 Utgift	12 008 229	Reservation	2 172 063
1969/70 Anslag	12 200 000			
1970/71 Förslag	13 200 000			

Med hänsyn till kommittéverksamhetens beräknade omfattning nästa budgetår bör anslaget räknas upp med 1 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Kommittéer m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 13 200 000 kr.

A 3. Extra utgifter

1968/69 Utgift	449 222	Reservation	16 644
1969/70 Anslag	500 000			
1970/71 Förslag	550 000			

Anslaget bör räknas upp med 50 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Extra utgifter* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 550 000 kr.

B. Kulturändamål

a) Konst, litteratur, musik, teater m. m.

Åtgärder för att förbättra *kulturarbetarnas ekonomiska förhållanden* har varit ett viktigt inslag i 1960-talets kulturpolitik. Statens anslag till konstnärsstipendier har ökat från 100 000 kr. budgetåret 1960/61 till 3,8 milj. kr. budgetåret 1969/70. Konstnärsbelöningar infördes budgetåret 1964/65 och antalet uppgår nu till 115. Biblioteksersättningen, som tillkom under 1950-talet, har under 1960-talet ökat från tre öre för lån av originalverk till nuvarande sex öre. Samtidigt har de statliga beställningarna av konst ökat från 200 000 kr. till 2,2 milj. kr. Av det under samma tid förstärkta statsstödet till teater- och musikverksamheten har en betydande del utnyttjats för att förbättra inkomstläget för vissa yrkesgrupper inom kulturområdet.

Genom att statsmakternas insatser blivit alltmer betydande har det framstått som angeläget att ta upp motiven och metoderna för ersättning åt kulturarbetarna till samlad prövning. En av de huvuduppgifter som ålagts det nyinrättade kulturrådet är att utreda hur de existerande formerna för att ersätta och stimulera kulturarbetarna fungerar. I den plan för sitt arbete som kulturrådet förra året gav in till chefen för utbildningsdepartementet betonade rådet att viktiga fakta f. n. saknas i fråga om kulturarbetarnas ekonomiska förhållanden. Rådet avsåg att i samarbete med låginkomstutredningen göra en särskild inkomstundersökning som skall möjliggöra jämförelser av de ekonomiska förhållandena dels mellan de olika konstnärliga yrkesgrupperna inbördes, dels mellan dem och andra yrkesgrupper. Rådet betonade att det nuvarande stipendiesystemet är synnerligen oenhetligt och att de medel som ställs till förfogande fördelas ojämnt. Rådet avsåg därför att i olika hänseenden analysera den hittillsvarande fördelningen av stipendier. Vidare skulle rådet komma att pröva bl. a. de förslag som framförts om att byta ut nuvarande stipendiesystem mot någon form av inkomstgaranti kompletterad med projektbidrag. Samtidigt som kulturrådet tar upp frågorna om ersättningen till kulturarbetarna från dessa allmänna utgångspunkter, undersöks författarnas villkor av litteraturutredningen. Denna har att göra en omprövning av de nuvarande statliga insatserna på författarområdet och avses därvid avväga de direkta författarsättningarna med hänsyn till de litteraturstödande åtgärder som utredningen i övrigt kan komma att föreslå. Ett omfattande utredningsarbete i fråga om de statliga ersättningarna till kulturarbetarna pågår sålunda f. n. Detta kan dock inte inom den närmaste tiden väntas ge resultat, som kan läggas till grund för nya ställningstaganden.

Vid behandlingen av anslaget till författarsättningar i riksdagen förra året (SU 1969: 43, rskr 129) underströks att omfattningen och utformningen av det statliga stödet är en fråga av stor betydelse för den enskilde författaren. Statsutskottet uttryckte förhoppningen att litteraturutredningen skulle bedriva sitt arbete med största skyndsamhet. För det fall att arbetet avsevärt fördröjdes, förväntade utskottet att utredningen lade fram förstärkningsförslag av provisorisk karaktär. Med anledning av statsutskottets uttalande har litteraturutredningen i en särskild skrivelse lagt fram vissa synpunkter i ersättningsfrågan och därvid konstaterat att slutliga förslag från utredningen kommer att dröja. Utredningen uttalar sig mot bakgrund av en bedömning av författarnas ekonomiska situation till förmån för en provisorisk höjning av bibliotekersättningen.

Också i andra sammanhang har kulturarbetarnas ekonomiska läge belysts och krav rests på omedelbara statliga insatser. Våren 1969 genomförde medlemmarna av i första hand Fria litterära yrkesutövarnas centralorganisation (Flyco) en aktion för höjd bibliotekersättning och omprövning av den författarrättsliga lagstiftningen. Vid överläggningar hösten 1969 mellan företrädare för regeringen och Konstnärliga och litterära yrkesutövarnes samarbetsnämnd (Klys) behandlades kulturarbetarnas villkor. Klys har sedermera i en skrivelse ytterligare understrukt sin önskan att regeringen vid sina bedömningar av årets anslagsframställningar skall framför andra ändamål prioritera ersättningen i olika former till kulturproducenterna. Klys hävdar att upprustningen av kulturdistributionen, trots att den i och för sig är angelägen, bör få stå tillbaka för en omedelbar utbyggnad av ersättningen till kulturproducenterna.

Även om det ännu inte föreligger något fullständigt och genomarbetat utredningsmaterial i fråga om kulturarbetarnas inkomstsituation är det enligt min mening många omständigheter som tyder på att situationen för vissa grupper kulturarbetare är mycket otillfredsställande. Omedelbara ytterligare statliga insatser ter sig därför motiverade i den mån de kan vidtas som provisoriska förbättringar utan att binda de senare ställningstaganden som pågående utredningsarbete kan föranleda.

Vid budgetavvägningarna inom kulturområdet under de senaste åren har i första hand eftersträvat att förbättra kulturdistributionen. Självfallet har detta ytterst varit till gagn också för kulturarbetarna, eftersom en ökad verksamhet inom kultursektorn och ökad efterfrågan på kulturarbetarnas tjänster leder till en förbättring av deras arbetsvillkor. Under nästa budgetår är det dock enligt min mening nödvändigt att — med hänsyn till vad jag nyss anfört om önskemålet att snabbt förbättra de ekonomiska villkoren för vissa grupper kulturarbetare — bereda utrymme i första hand för åtgärder som direkt leder till inkomstförbättringar.

Vid min anmälan i det följande av anslagen till konstnärsstipendier, konstnärsbelöningar, författarsättningar och förvärv av konst kommer jag att framföra förslag, som medför utgiftsökningar av sammanlagt ca 6,4 milj. kr., dvs. en ökning med drygt 60 % i förhållande till vad som för innevarande budgetår är anvisat under motsvarande anslag. Frågan om hur ersättningsystemet slutligt skall utfor-

mas och hur de ekonomiska resurserna då skall fördelas bör hållas helt öppen i avvaktan på resultatet av pågående utredningsarbete.

Vid de nyss berörda överläggningarna med Klys uttalades önskemål om att möjliga tillskott till ersättningarna skulle inriktas på att tillgodose i första hand de från inkomst- och trygghetssynpunkt sämst ställda konstnärliga yrkesutövarna. Man pekade därvid främst på behoven bland författare och bildkonstnärer. Avvägningen av de på fyra olika anslag fördelade ökningarna har gjorts med hänsyn till detta. För bildkonstnärerna kommer jag att under anslaget till konstnärsstipendier föreslå en höjning av sammanlagt 2,5 milj. kr., vilket innebär att medlen för ändamålet i det närmaste trefaldigas. En viss ökning av arbetstillfällena för konstnärer åstadkoms genom en höjning av beställningsramen för förvärv av konst för statens byggnader. Den anslagsökning som direkt bör komma författarna och översättarna till del utgör sammanlagt 3,5 milj. kr. och bör läggas på anslaget till författarsättningar. Ökningen motsvarar över 100 % av nuvarande anslag. Utöver de nämnda förbättringarna beräknas för den konstnärsgrupp till vilken stipendier utgår genom konstnärsstipendienämnden en medelsökning av 220 000 kr. under konstnärsstipendieanslaget.

Som berörts rådde vid överläggningarna med kulturarbetarnas organisationer enighet om att ersättningarna till kulturproducenterna i första hand borde inriktas på dem som från inkomstsynpunkt är sämst ställda. Mot den bakgrunden räknar jag med att de organ som delar ut ersättningarna vid sin fördelning av tillgängliga medel beaktar denna princip.

De aktualiserade förslagen bygger i huvudsak på oförändrade bidragsgrunder. I ett avseende finns emellertid en principiell nyhet. Akademien för de fria konsterna har i samråd med Konstnärernas riksorganisation föreslagit att medel beviljas för försöksverksamhet med målinriktade arbetsbidrag på bildkonstens område. De nya arbetsbidragen avses, i motsats till vad fallet är beträffande stipendierna, inte utgå med bestämda belopp utan till sin storlek bli beroende av projektets karaktär och kostnader. Vidare är avsikten att arbetsbidrag skall kunna delas ut till konstnärer för projekt som de vill förverkliga i samarbete också med yrkesutövare utanför det egna konstområdet.

När man bedömer de statliga insatserna till förmån för kulturarbetarna bör hänsyn också tas till vissa statsbidrag som utgått till de s. k. *centrumbildningarna* ur medel som står till Kungl. Maj:ts disposition. Centrumbildningarna bygger på en kooperativ idé och har kommit att bli ett uppmärksammat nytt inslag i svenskt kulturliv under den senaste tiden. Statsbidrag utgår innevarande budgetår till Författarcentrum, Filmcentrum, Teatercentrum och Konstnärscentrum med sammanlagt ca 250 000 kr. ur anslaget Bidrag till särskilda kulturella ändamål. Dessutom har visst stöd lämnats från arbetsmarknadsstyrelsen.

I det statliga stödet till kulturändamål intar teateranslagen en framträdande plats. Innevarande budgetår uppgår de statliga anslagen till *teaterändamål* till

över 82 milj. kr. Konstruktionen av bidragen till Svenska riksteatern, Operan och Dramatiska teatern samt av bidragen till stadsteatrar och därmed likställda teatrar innebär att stödet ökar förhållandevis snabbt, främst på grund av löneutvecklingen. Statsmakterna har dessutom medgivit en realökning under senare år av i första hand bidragen till riksteatern och stadsteatrarna.

Inom ett område som tar i anspråk en så stor del av de medel som kan ställas till förfogande för kulturområdet blir frågan om hur resurserna skall fördelas av central betydelse. Teater- och orkesterrådet har mot den bakgrunden gjort en samlad bedömning av samtliga anslag inom teaterområdet och pekat på de behov som i första hand bör tillgodoses.

Jag kan på flera punkter ansluta mig till den allmänna bedömning som teater- och orkesterrådet gjort. I första hand bör ökade medel beräknas för viss utökning av Svenska riksteaterns och Norrbottensteaterns verksamhet. Vidare räknar jag med att rådet skall kunna ges avsevärt ökade möjligheter att bidra till uppsättningar och utrustning för teatergrupper med verksamhet utanför de större teaterinstitutionerna.

En fråga som i den allmänna debatten tilldragit sig stor uppmärksamhet är utrymmet i teaternas verksamhet för föreställningar för barn och ungdom. Av de redovisningar som lämnats i anslagsframställningarna framgår att Svenska riksteatern räknar med att ungefär en tredjedel av besökarna vid teaterns föreställningar budgetåret 1968/69 utgjordes av barn och ungdom. Vid Dramatiska teatern var proportionerna desamma. Båda teatrarna räknar innevarande spelår med en ökad andel av barn och ungdom i publiken. Detta visar att teaterledningarna själva är medvetna om behovet av att i ökad utsträckning inrikta verksamheten på den unga publiken. I olika sammanhang begärs i anslagsframställningarna särskilda medel för barn- och ungdomsteaterverksamhet. Enligt min mening bör dock inte särskilda medel anvisas för sådan verksamhet. Teatrarna bör i stället själva inom ramen för de medel som ställs till förfogande avväga kraven på teater för olika publikgrupper. På en punkt kan dock en direkt statlig insats göras för att bidra till en utveckling i önskvärd riktning. Vid min anmälan i det följande av anslaget Teater- och musikerådet kommer jag att föreslå att rådet får resurser för att anställa en konsulent, som på olika sätt kan främja teaternas arbete inom barn- och ungdomsteaterns område, bl. a. genom att söka utveckla barnteaterrepertoaren och främja samarbetet med skolmyndigheterna.

I sin anslagsframställning tar Dramatiska teatern upp en fråga av principiell betydelse för hela det statsunderstödda teaterområdet, nämligen biljettprispolitiken. Teatern konstaterar att recettintäkterna spelar en minskande roll för de av samhället understödda teatrarna och föreslår en särskild utredning som belyser bl. a. biljettprisernas inverkan på publikintresset. Teater- och orkesterrådet anser att det inte är möjligt att utreda dessa frågor utan erfarenheter från en försöksverksamhet. Rådet konstaterar också att en utredning inte bör begränsas till teaterområdet utan omfatta även andra delar av kulturområdet.

Med anledning av förslaget från Dramatiska teatern vill jag framhålla att kulturrådet ansett sig i sitt utredningsarbete böra ta upp frågor som rör avgiftspolitiken inom kultursektorn i dess helhet.

Institutet för *rikskonserter* inrättades genom beslut av 1968 års riksdag (prop. 1968: 45, SU 114, rskr 263). Verksamheten har i första hand inriktats på skolkonserter. Läsåret 1969/70 finns skolkonsertverksamhet i elva län, i vilka närmare 3 000 musikframträdanden beräknas bli genomförda. Verksamheten utanför skolan beräknas omfatta ca 1 000 musikframträdanden, som sprids över hela landet. Av sistnämnda verksamhet utgör drygt 400 s. k. interna konserter, vilka anordnas i föreningssammanhang, vid vårdinstitutioner etc. för vissa begränsade åhörargrupper. Statens ekonomiska medverkan är i dessa fall större än vid annan verksamhet.

Utvecklingen av rijkonsertverksamheten har gått snabbt. Inom ramen för det för anslagsökningar tillgängliga budgetutrymmet innevarande budgetår gavs anslaget till rijkonserter prioritet. Liksom andra statliga aktiviteter av rikskaraktär är rijkonsertverksamheten inriktad på att främja en jämn fördelning i landet av de insatser som från statens sida görs på kulturfältet. Huvudtanken bakom uppbyggnaden av denna typ av verksamhet har framför allt varit att stimulera utvecklingen och öka kulturintresset, där detta av geografiska eller sociala omständigheter har svårt att eljest växa fram.

Att organisera ett kulturutbud med de syften som eftersträvas genom bl. a. rijkonsertverksamheten är förenat med olika svårigheter. Organisationen måste växa fram successivt och anpassas efter vunna erfarenheter. Vissa uppgifter löses bäst centralt och för dessa bör staten ha det primära ansvaret. Det är emellertid uppenbart att en landsomfattande verksamhet på kulturområdet är i mycket stor utsträckning beroende av intresse och initiativ på regional och lokal nivå. Jag vill i detta sammanhang erinra om vad dåvarande departementschefen anförde rörande den regionala och lokala organisationen i nyssnämnda proposition om rijkonserter (s. 71 och 72). Där framhölls att staten inte borde ha huvudansvaret för denna del av verksamheten. Utvecklingen av de regionala och lokala organisationsformerna borde inte bindas av ensidiga statliga ställningstaganden utan bli beroende av initiativ och åtgärder från de närmast berörda myndigheternas och organens sida.

I sin hittillsvarande verksamhet har institutet för rijkonserter i sitt utbud av arrangemang haft att samarbeta med mottagarsidan i skiftande former. Beträffande skolkonserterna har samarbete skett med länskolnämnderna och vidare har möjligheter att inrätta regionkontor på tre platser skapats. Även om institutet kunnat lösa sina uppgifter med nuvarande regionala arbetsformer, måste dessa betraktas som provisoriska. De har medfört att institutets centrala enheter belastas hårt, vilket försvårat arbetet. Enligt min uppfattning måste det emellertid anses riktigt att institutet — i ett övergångsskede, då regionala organ för kulturutbudet i stor utsträckning saknas — påtagit sig så omfattande uppgifter som skett för att utveckla rijkonsertverksamheten.

Den pådrivande faktor som institutets verksamhet utgjort liksom bl. a. de behov av lokala och regionala kontakter som uppkommit genom den statliga satsningen på riksteater och riksutställningar har medfört en omfattande debatt kring organisationsfrågorna. Därmed har också en grund skapats för engagemang och initiativ i dessa frågor från kommunernas, landstingens och olika folkrörelsers sida. Bl. a. Svenska kommunförbundet och Svenska landstingsförbundet utreder frågor som rör mottagandet av kulturutbudet. Det år 1968 tillsatta kulturrådet har som en av sina uppgifter att undersöka samspelet mellan statliga, kommunala och andra insatser på kulturområdet. Genom det pågående utredningsarbetet bör det bli möjligt att komma fram till en lämplig avvägning och organisation av de insatser som behövs på central, regional och lokal nivå.

Anslaget till rikskonsertverksamheten har ökat snabbt och överstiger innevarande budgetår 10 milj. kr. Som framgår av min anmälan i det följande av nämnda anslag räknar jag för nästa års verksamhet med en fortsatt ökning av anslaget, som bör göra det möjligt för institutet att se över och konsolidera verksamhetsformerna och den centrala organisationen. Den fortsatta utvecklingen av institutets arbete kommer bl. a. att präglas av de fortsatta förberedelserna för att genomföra de i det följande berörda förslagen rörande omorganisation av militärmusikkåren för verksamhet inom rikskonsertorganisationen.

I den förut omnämnda propositionen angående rikskonserter angavs principerna för militärmusikkårens omorganisation för verksamhet även inom det allmänna musiklivet. Två tredjedelar av musikkårens kapacitet skall kunna tas i anspråk härför. I propositionen framhölls att vissa frågor rörande omorganisationen behövde utredas ytterligare och en särskild kommitté, 1968 års musikkommitté, tillsattes för detta ändamål. Kommittén avgav i maj 1969 betänkandet Regionmusik (SOU 1969:12). I detta framläggs närmare förslag om den nya musikorganisationens arbetsuppgifter, lokalisering, ledning, personal, kostnader m. m. Betänkandet har remissbehandlats och underlag föreligger därmed för ett ställningstagande till de framlagda förslagen.

De föreliggande förslagen om en *regionmusikorganisation* öppnar intressanta möjligheter till ett vidgat musikutbud. Genom den geografiska spridning som de berörda musikkåren har och som i stort föreslås bestå, kommer underlaget för ett decentraliserat musikutbud att kunna förbättras. Det lokala intresse för verksamheten som finns bland allmänheten i förening med att musikerna utbildas för nya och konstnärligt mera krävande uppgifter bör kunna leda till att regionmusiken blir ett väsentligt stöd för musikkulturens breddning.

Musikkommittén föreslår att omorganisationen genomförs den 1 juli 1970. Kommittén har emellertid inte räknat med att den nya organisationen i sin helhet skall vara färdig från angivna tidpunkt utan först avsevärd tid därefter. I flera remissyttranden, bl. a. från berörda personalorganisationers sida, har framhållits att den ganska komplicerade omorganisationen bör förberedas noga och att med hänsyn härtill den av kommittén föreslagna tidpunkten borde flyttas fram. Även

om det enligt min uppfattning är önskvärt att omläggningen genomförs så snart som möjligt, talar många skäl för ett visst uppskov. Härigenom vinnas tid för en närmare detaljplanering, vilken bl. a. förutsätter att en förhandlingsöverenskommelse träffas om personalens löner. Med hänsyn till den fortsatta planeringen avser jag att föreslå Kungl. Maj:t att förelägga årets riksdag en särskild proposition rörande regionmusiken. I denna bör på grundval av 1968 års musikkommittés förslag de ställningstaganden redovisas som erfordras för genomförande av regionmusikreformen den 1 juli 1971.

Under anslaget till rikskonsertverksamhet beräknar jag medel för fortsatt vidareutbildning av militärmusikerna för de nya uppgifterna. Försöksvis har militärmusikerna redan i vissa fall medverkat i av rikskonserter organiserade arrangemang. Jag räknar med att dessa försök skall utvidgas under budgetåret 1970/71. Härigenom kan viktiga erfarenheter vinnas för den framtida verksamheten.

De statsunderstödda *yrkesorkestrarnas verksamhet och organisation* har behandlats i ett av teater- och orkesterrådet under våren 1969 avgivet betänkande Orkesterorganisationen i Sverige m. m. (Stencil teater- och orkesterrådet). Som bakgrund för de framlagda förslagen redovisas i betänkandet olika aktuella frågor rörande musikbehov och förmedling av musik genom estradkonserter och massmedia. I betänkandet läggs förslag fram i frågor om huvudmannaskap för de statsunderstödda orkestrarna, om organisation och numerär för nuvarande orkestrar, om nybildning av orkestrar, om ett centralt tillsyns- och samarbetsorgan samt om en reformering av nuvarande statsbidragssystem. Betänkandet har remissbehandlats.

Det framlagda materialet är av stort intresse genom att det belyser bl. a. utvecklingstendenserna och behoven inom musiklivet. De olika reformförslagen är kopplade till önskemålet om en ändrad form för statliga bidrag till orkesterväsendet. Med hänsyn till de medelskrävande åtgärder jag förut behandlat i detta avsnitt har jag inte funnit det möjligt att nu ta ställning till de kostnadsökningar som sammanhänger med den föreslagna reformen för yrkesorkestrarna. Vid en slutlig prövning av förslagen bör hänsyn tas också till den organisation regionmusiken får.

Utvecklingen av det konstnärliga skapandet inom musiken karakteriseras bl. a. av ett ökande intresse för nya kompositionstekniska metoder. Genom insatser av bl. a. förre musikchefen vid Sveriges Radio Karl Birger Blomdahl har en *elektronmusikstudio* byggts upp. Ansvaret för verksamheten vid denna studio har numera övertagits av en särskild stiftelse. I stiftelsens styrelse ingår företrädare för Musikaliska akademien, Sveriges Radio och organisationer på musikområdet. Styrelsens ordförande utses av Kungl. Maj:t. I samband med bildandet av stiftelsen har Kungl. Maj:t av de särskilda lotterimedlen anvisat 2,1 milj. kr. för vissa kompletterande investeringar vid studion och för en mindre elektronmusikstudio vid mu-

sikhögskolan. Den senare utgör ett nödvändigt komplement för att den större studion skall kunna utnyttjas av de studerande vid högskolan. Den angivna utvecklingen har medfört att Sverige internationellt sett kommit att inta en mycket framskjutna position i fråga om tekniska arbetsmöjligheter för tonkonstnärerna på detta område. För verksamheten vid stiftelsens elektronmusikstudio räknar jag med ett visst fortlöpande medelsbehov, vilket bör tillgodoses från anslaget till bidrag till särskilda kulturella ändamål.

Den i det föregående berörda allmänna utvecklingen har alltmer aktualiserat behovet att förstärka den centrala statliga myndighetsfunktionen på musikområdet. F. n. handhas sådana uppgifter av både *teater- och orkesterrådet* och Musikaliska akademins styrelse. Viktiga centrala musikpolitiska avvägningar görs inom institutet för rixskonserter, för vilket teater- och orkesterrådet är tillsynsmyndighet. En i förhållande till dessa organ helt fristående ställning intar musikverksamheten vid Sveriges Radio.

Behovet av ökade insatser för tillsyn och samordning har föranlett teater- och orkesterrådet att i sitt förut berörda förslag rörande orkesterorganisationen i Sverige föreslå att en särskild musiknämnd skulle inrättas och anknytas till rådet. I denna nämnd skulle ingå företrädare för olika intressenter på musikområdet, däribland teater- och orkesterrådet. Nämnden skulle behandla såväl konstnärliga som administrativa frågor. Vid remissbehandlingen av detta förslag liksom av betänkandet om regionmusik har behovet av en samlad central ledning på musikområdet understrukits.

Jag kan ansluta mig till uppfattningen att åtgärder behövs i första hand för en klarare ansvarsfördelning i fråga om tillsynsuppgifterna på musikområdet. Det pågående utrednings- och reformarbetet beträffande regionmusiken och det statsunderstödda orkesterväsendet ger dessutom särskild aktualitet åt frågan om ett centralt ledningsorgan på detta område.

Musikaliska akademien har enligt sina stadgar (1964: 553) till uppgift att främja tonkonsten och vårda musiklivet. I stadgarna ges vissa föreskrifter om akademiens sammansättning. Ledamöter inväljs vid av akademien förrättade val. Ledningen av akademiens angelägenheter handhas av dess preses och styrelse, som består av, förutom preses, nio ledamöter, av vilka två utses av Kungl. Maj:t. Musikaliska akademins styrelse har som särskild uppgift att ha överinseende över musikhögskolan i Stockholm.

För musiklivet är det enligt min mening betydelsefullt att Musikaliska akademien på ett fritt och obundet sätt kan fullfölja sin musikfrämjande verksamhet, omfattande både allmän bevakning och initiativ över hela musikfältet. De centrala tillsyns- och myndighetsuppgifterna på musikområdet bör i stället åvila statligt organ. Jag anser därför att teater- och orkesterrådets uppgifter bör utvidgas på ett sådant sätt att rådet i samband med den årliga prövningen av förslag till anslag eller bidrag till musikalisk verksamhet — med undantag av utbildning — kan i yttranden

till Kungl. Maj:t göra en samlad bedömning av medelsbehovet för olika ändamål. Rådet bör kallas teater- och musikrådet. I samband med rådets omorganisation bör ansvaret för skötseln av Södra teatern föras över till annat organ.

De berörda ökade uppgifterna bör föranleda att antalet ledamöter i teater- och musikrådet utökas från nio till elva. Vidare erfordras en förstärkning av kansliresurserna. Till denna fråga återkommer jag i det följande under anslaget till teater- och musikrådet. Den berörda förstärkningen av rådet är att betrakta som provisorisk. Jag räknar med att rådet i samråd med statskontoret tar initiativ till en organisationsutredning som främst bör avse en närmare precisering av arbetsområdet och av kansliorganisationens utformning.

B 1. Konstnärstipendier

1968/69 Utgift	3 184 734	Reservation	26 577
1969/70 Anslag	3 824 000		
1970/71 Förslag	6 574 000		

Enligt de av Kungl. Maj:t den 29 maj 1969 meddelade bestämmelserna angående konstnärstipendier fördelas stipendierna på fyra huvudgrupper avseende författare och översättare, konstnärer inom måleri m. m., tonsättare samt konstnärer i övrigt. Stipendiemyndighet för författar- och översättarstipendierna är styrelsen för Sveriges författarfond. För utdelning av stipendier till konstnärer inom måleri m. m. svarar Akademien för de fria konsterna i samråd med Konstnärernas riksorganisation. Stipendier åt tonsättare utdelas av Musikaliska akademiens styrelse i samråd med Föreningen Svenska tonsättare. Stipendier åt konstnärer i övrigt utdelas av en i särskild ordning tillsatt nämnd, konstnärstipendienämnden, som består av åtta ledamöter, förordnade av Kungl. Maj:t för ett år i sänder. Sju av nämndens ledamöter utses efter förslag av Konstnärliga och litterära yrkesutöversamarbetsnämnd.

Tre typer av stipendier utdelas, nämligen stora arbetsstipendier, små arbets- och resestipendier samt stipendier av pensionskaraktär och tillfälliga bidrag. Stora arbetsstipendier utgår med 15 000 kr. och små arbetsstipendier med lägst 4 000 kr. Stipendierna utdelas för ett år i sänder. Stipendiemyndigheterna har dock möjlighet att låta stort arbetsstipendium utgå under ytterligare högst fyra år i följd.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Stipendie- myndighet	Departements- chefen
Stipendier åt författare och översättare	795 000	+ 105 000	of.
Stipendier åt konstnärer inom måleri m. m. . .	1 342 000	+2 508 000	+2 500 000
Stipendier åt tonsättare	301 000	+ 119 000	+ 30 000
Stipendier åt konstnärer i övrigt	1 386 000	+ 250 000	+ 220 000
	3 824 000	+2 982 000	+2 750 000

Stipendiemyndigheterna

1. För gruppen författare och översättare föreslås en ökning av antalet stora arbetsstipendier från 53 till 60.

2. Den allmänna bakgrunden till förslagen om ökade medel till konstnärerna inom måleri m. m. är det ekonomiskt trängda läge som dessa befinner sig i. Även om det relativt snart kan bli aktuellt att ompröva det nuvarande stipendiesystemet, föreligger behov av skyndsamma åtgärder för en ökad statlig stipendiegivning.

Den för gruppen begärda höjningen beräknas möjliggöra bl. a. en ökning av antalet stora och små arbetsstipendier samt stipendier av pensionskaraktär och tillfälliga bidrag. Antalet större arbetsstipendier bör ökas från 50 till 120. Av de små arbetsstipendierna erfordras totalt 100 om 6 000 kr. och av stipendierna av pensionskaraktär totalt 200 om 6 000 kr.

Stipendiemyndigheterna föreslås få möjlighet att — efter prövning i varje särskilt fall — dela ut stipendier av pensionskaraktär och tillfälliga bidrag till efterlevande änka och minderåriga barn till avliden konstnär.

I den föreslagna ökade medelsramen ingår ett belopp om 250 000 kr. för försöksverksamhet med målinriktade arbetsbidrag. Sådana bidrag avses kunna utgå till konstnärer, eventuellt tillsammans med t. ex. arkitekter, för specificerade projekt, särskilt av experimentell natur. Bidragens storlek bör få bli helt beroende av de föreslagna projektens karaktär och omfattning. Ansökningar om bidrag avses kunna bli behandlade på samma sätt som stipendieansökningarna.

3. Den för gruppen tonsättare föreslagna ökningen är avsedd att medge ytterligare fem stora arbetsstipendier (nu tio) och ett ökat antal små arbets- och resestipendier. De sistnämnda bör dessutom utgå med högre belopp än nu.

4. Det ökade beloppet för stipendier till konstnärer i övrigt är avsett att medge ett ökat antal nya arbetsstipendier och en ökad utdelning av tillfälliga bidrag. En ökning av medelstillelningen skulle bl. a. göra det möjligt att i större utsträckning än hittills stödja konstnärer som inte tillhör något traditionellt konstnärsskick utan i sin experimentbetonade produktion integrerar flera konstarter.

5. Stipendiemyndigheterna har anmodats att i sina anslagsframställningar för nästa budgetår yttra sig över en inom utbildningsdepartementet upprättad promemoria av den 18 december 1968 om ekonomiskt stöd åt efterlevande till konstnärer som varit innehavare av konstnärssbelöningar. I promemorian nämns som en utväg för att tillgodose behovet av ett sådant stöd införandet av en ny typ av stipendier, som skulle utgå ur anslaget till konstnärssstipendier.

Av stipendiemyndigheterna godtar *Musikaliska akademien* den föreslagna konstruktionen och beräknar medel för två till tre stipendier under anslaget. *Styrelsen för Sveriges författarfond* förordar att pensioner — beräknade enligt likartade principer som konstnärssbelöningarna — beviljas genom beslut av Kungl. Maj:t och utgår ur anslaget till konstnärssbelöningar. Även *Akademien för de fria konsterna*

anser att efterlevandeskyddet bör konstrueras likartat med konstnärsbelöningarna. *Konstnärstipendienämnden* uttalar viss sympati för den av akademien föreslagna lösningen men anser det tveksamt om behovet av stöd över huvud taget bör tillgodoses inom ramen för ett system med konstnärstipendier och konstnärsbelöningar. Nämnden erinrar om att bland kulturrådets uppgifter ingår att se över formerna för det statliga stödet till kulturarbetare och ifrågasätter om inte lösningen av frågan om efterlevandestöd bör anstå i avvaktan på resultatet av kulturrådets utredningsarbete.

Departementschefen

Jag vill först erinra om vad jag anfört i inledningen till avsnittet B a) Konst, litteratur, musik, teater m. m. om kulturarbetarnas ekonomiska förhållanden och om behovet att redan nästa budgetår avsevärt förstärka de statliga insatserna inom området. Förstärkningen bör genomföras utan att man avvaktar resultatet av pågående utredningsarbete. Den bör inte innebära några bindningar för framtiden i fråga om ersättningarnas utformning. I inledningen har jag också berört hur jag anser att de behövliga förstärkningarna bör fördelas på olika ersättningsformer och kulturarbetargrupper.

I anslagsframställningarna tar stipendiemyndigheterna upp vissa förslag i en till dem remitterad departementspromemoria om stöd till konstnärsbelönades efterlevande. Då kulturrådet behandlar den ekonomiska situationen för kulturarbetarna, kommer rådet ofrånkomligen också in på behovet av pensionsstöd till dem och deras efterlevande. Jag anser därför att den aktuella frågan om stöd till efterlevande till konstnärsbelönade liksom förslaget från Konstakademien om stipendier till efterlevande till bildkonstnärer bör behandlas i det sammanhanget och alltså inte nu föranleda något förslag.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag en ökning av detta anslag med 2 750 000 kr., vilket bl. a. innebär att de tillgängliga medlen för stipendier för konstnärer inom måleri m. m. i det närmaste trefaldigas.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Konstnärstipendier* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 6 574 000 kr.

B 2. Konstnärsbelöningar

1968/69 Utgift	965 515
1969/70 Anslag	810 000
1970/71 Förslag	1 060 000

Enligt kungörelsen (1964: 526) om konstnärsbelöningar (ändrad 1965: 172) kan till innehavare av konstnärsbelöning utses den som genom konstnärlig verksamhet, såsom skapande av litterära eller andra konstnärliga verk, uppträdande som utövande konstnär eller i annan form gjort mycket betydande insatser inom

svenskt kulturliv. Beslut om utdelning av belöningar fattas av Kungl. Maj:t efter förslag av vederbörande stipendiemyndighet och skall avse kalenderår eller återstående del därav. Den som innehar konstnärsbelöning skall årligen under sin återstående livstid åter utses till innehavare av konstnärsbelöning, om inte synnerliga skäl föranleder annat.

Konstnärsbelöning kan högst uppgå till fem gånger det basbelopp som enligt lagen (1962: 381) om allmän försäkring gällde vid kalenderårets ingång. Det för januari 1969 fastställda basbeloppet var 5 800 kr. Belöningens maximibelopp för år 1969 uppgick således till 29 000 kr. Detta maximibelopp minskas med innehavarens årsinkomst upp till ett basbelopp och med 75 % av årsinkomsten i övrigt.

Antalet konstnärsbelöningar är innevarande budgetår 115.

Departementschefen

Jag beräknar under detta anslag medel för en ökning av nuvarande antal belöningar till 120. Med hänsyn även till en beräknad ökad belastning under nästa budgetår bör anslaget höjas med sammanlagt 250 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Konstnärsbelöningar* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 060 000 kr.

B 3. Statens konstråd

1968/69 Utgift	103 000 ¹
1969/70 Anslag	141 000
1970/71 Förslag	150 000

¹ Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 384 kr.

Statens konstråd har till uppgift att genom förvärv av konstnärliga arbeten till statens byggnader och andra lokaler för statliga myndigheter verka för att konstnärliga värden införlivas med samhällsmiljön.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Statens konstråd	Departement- schefen
<i>Personal</i>			
Handläggande personal	1	of.	of.
Övrig personal	—	+0,5	of.
	1	+0,5	of.
<i>Anslag</i>			
Avlöningar	103 000	+13 000	+3 000
Sjukvård	200	of.	of.
Reseersättningar	17 000	+8 000	+2 000
därav utrikes resor	—	+5 000	—
Lokalkostnader	2 000	+4 000	+4 000
Expenser	5 800	of.	of.
Lönkostnadspålägg	13 000	+3 000	of.
	141 000	+28 000	+9 000

Statens konstråd

1. Rådet bör få ytterligare en ledamot som utses på förslag av fortifikationsförvaltningen (+ 1 200 kr.).

2. Rådet, som saknar fast anställd biträdespersonal, behöver ett biträde med halvtidstjänstgöring (+ 10 200 kr.).

Departementschefen

Jag vill inte i nuvarande läge förorda någon ändring i rådets sammansättning. Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens konstråd* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 150 000 kr.

B 4. Förvärv av konst för statens byggnader m. m.

1968/69 Utgift ¹	2 365 510
1969/70 Anslag	2 200 000
1970/71 Förslag	2 500 000

¹ Anslaget Förvärv av konst för statens byggnader

Från anslaget bekostas sådana förvärv av konst till statens byggnader och andra lokaler för statliga myndigheter, som beslutas av statens konstråd. Förvärven kan avse dels konst som särskilt beställts i anslutning till olika byggnadsverk, dels stafflikonst, skulptur, grafik m. m. För varje budgetår fastställs en kostnadsram för de beställningar som konstrådet har rätt att göra under budgetåret. Ramen för konstbeställningar under innevarande budgetår är fastställd till 2,2 milj. kr.

Statens konstråd

Ramen för konstbeställningar bör höjas till 3 milj. kr. Medelsbehovet beräknas bl. a. med hänsyn till ökade utgifter för tidigare gjorda beställningar öka från nu beräknat belopp av 2,2 milj. kr. till 2,5 milj. kr.

Till stöd för förslaget om en ökad beställningsram hänvisar rådet till en betydande efterfrågan på konst från statliga myndigheters sida som med nuvarande beställningsram inte kan tillgodoses. Efterfrågan avser till stor del textilier och stafflikonst. Enligt uppgift från byggnadsstyrelsen och fortifikationsförvaltningen kommer under nästa budgetår att färdigställas statliga byggnader, som är lämpade för konstnärlig utsmyckning och som inte tidigare behandlats av rådet, till ett sammanlagt värde av 270 milj. kr. Rådet understryker dock att dess ansvar för konstförvärv inte är begränsat till nybyggda lokaler utan även avser det äldre byggnadsbeståndet. Genom den ändring av instruktionen som genomfördes föregående år har rådet numera även till uppgift att förvärva konst för lokaler som staten för-

hyr. Den då beslutade utökningen av ansvarsområdet medförde dock ingen ökning av beställningsramen för budgetåret 1969/70.

Departementschefen

I inledningen till avsnittet B a) Konst, litteratur, musik, teater m. m. har jag framhållit att en höjd beställningsram för förvärv av konst för statens byggnader också bör betraktas som ett led i insatserna för att förbättra kulturarbetarnas ekonomiska förhållanden. Ramen för konstbeställningar bör höjas från 2,2 milj. kr. till 2,5 milj. kr. Medelsbehovet under anslaget beräknar jag till 2,5 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) bemyndiga Kungl. Maj:t att medge statens konstråd att under budgetåret 1970/71 beställa konst för högst 2 500 000 kr.,
- b) till *Förvärv av konst för statens byggnader m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 2 500 000 kr.

B 5. Ersättning åt författare m. fl. för utlåning av deras verk genom bibliotek m. m.

1968/69 Utgift	3 322 850
1969/70 Anslag	3 282 000
1970/71 Förslag	6 772 000

Ur anslaget utgår ersättning åt författare m. fl. för utlåning av deras verk genom bibliotek (nu 3 020 000 kr.) samt åt författare och översättare för utnyttjande av deras verk i form av talböcker och i taltidningar (nu 240 000 kr.). Vidare bekostas från anslaget nordiska författarstipendier (nu 22 000 kr.).

Gällande bestämmelser om biblioteksersättning återfinns i kungörelsen (1962: 652) angående Sveriges författarfond (ändrad 1966: 133). Ersättning utgår för utlåning genom stifts- och landsbibliotek, länsbibliotek, folkbibliotek och skolbibliotek av svenska litterära verk i original och litterära verk i svensk översättning. Ersättning utgår för sådana verk även om de ingår i bibliotekens referenssamlingar och inte lånas ut.

Från detta anslag överförs årligen till Sveriges författarfond ett belopp motsvarande 6 öre för lån och 24 öre för referensexemplar av originalverk samt 2 öre för lån och 8 öre för referensexemplar av översatta verk. Av fondens medel utgår individuell ersättning till svenska originalförfattare, s. k. författarpennning, som motsvarar hälften av grundbeloppet för originalverk med vissa begränsningar för författare med höga utlåningssiffror. Återstoden av fonden, den s. k. fria delen, används efter bestämmande av författarfondens styrelse till stipendier, pensioner, understöd och andra för författare, översättare m. fl. gemensamma ändamål.

Ersättning åt författare och översättare för framställning av deras verk i form av talböcker och taltidningar fördelas av Fria litterära yrkesutövarnas centralorganisation (Flyco) enligt vissa av organisationen fastställda grunder.

1968 års litteraturutredning

Utredningen framför i en särskild skrivelse vissa synpunkter på biblioteksersättningen med utgångspunkt i statsutskottets uttalande förra året (SU 1969: 43 s. 5, rskr 129) med anledning av vissa motioner med yrkanden om en höjning av biblioteksersättningen. Utskottet avstyrkte förslagen i motionerna men uttalade samtidigt att omfattningen och utformningen av det statliga stödet givetvis var en fråga av stor betydelse för den enskilde författaren. Med hänsyn därtill uttryckte utskottet förhoppningen att litteraturutredningen skulle kunna bedriva sitt arbete beträffande dessa frågor med största skyndsamhet. För det fall arbetet avsevärt fördröjdes borde utredningen enligt utskottet överväga att lägga fram förstärkningsförslag av provisorisk karaktär.

Litteraturutredningen betonar att den enligt sina direktiv skall ompröva de statliga insatserna för direkt författarstöd. Därvid skall den väga olika möjliga insatser för författar- och litteraturstöd mot varandra inom hela området för att bästa möjliga samlade effekt av åtgärderna skall kunna uppnås. Utredningen anser att det kommer att dröja avsevärd tid innan dess definitiva förslag kan läggas fram. Med hänsyn till de olika önskemål som från författarnas sida framförts om ökade medel till författarfondens disposition anser utredningen att det är angeläget att en provisorisk förstärkning av författarersättningen genomförs.

De förslag som styrelsen för Sveriges författarfond lagt fram i sin anslagsframställning för budgetåret 1969/70 kan enligt utredningens uppfattning genomföras, oberoende av vilken principlösning utredningen kan komma att slutligen stanna för. Utredningen hyser starka sympatier för en förstärkning av nuvarande statliga insatser i den omfattning som tidigare föreslagits av Flyco, nämligen en höjning av biblioteksersättningen till 25 öre per boklån (jfr prop. 1969: 1 bil. 10 s. 22). Ökningen anses vara möjlig att genomföra utan ändring av författarersättningens principiella utformning.

Styrelsen för Sveriges författarfond

Styrelsen anser att behovet av en betydande förstärkning av fonden är väl dokumenterat. Grundbeloppet föreslås bli höjt från 6 öre till 25 öre för lån av rättskyddat svenskt originalverk, från 2 öre till 10 öre för lån av översatt verk, från 24 öre till 1 kr. för i referenssamling ingående exemplar av rättskyddat svenskt originalverk samt från 8 öre till 40 öre för referensexemplar i översättning. Med hänsyn även till en beräknad utlåningsökning leder fondens förslag till att det för innevarande budgetår anvisade statliga anslaget om 3 020 000 kr. bör höjas med 11 125 000 kr. till 14 145 000 kr. Den användning av medlen som styrelsen räknar med framgår av följande sammanställning.

Fördelning av författarfondens medel budgetåren 1967/68—1970/71

Ändamål	1967/68 Utgifter	1968/69 Utgifter	1969/70 Beräknade utgifter	1970/71 Preliminärt beräknade utgifter enligt sty- relsens förslag
Författarpennningar	770 000	795 000	810 000	5 000 000
Långtidsstipendier	442 000	482 000	524 000	2 160 000
Arbetsstipendier och understöd	589 000	686 000	475 000	2 960 000
Belöningar	114 000	179 000	120 000	225 000
Pensioner	523 000	579 000	715 000	3 000 000
Organisationsbidrag	180 000	337 000	300 000	600 000
Statistik, administration, expenser	138 000	130 000	150 000	200 000
	2 756 000	3 188 000	3 094 000	14 145 000
Reservation	144 000	74 000	—	—

Författarpennningen bör utgöra 15 öre per boklån och 60 öre för referensexemplar. Författarpennning utgår f.n. inte, om den understiger 15 kr., vilket belopp motsvarar 500 boklån. Med hänsyn till bl. a. svårigheterna att få tillförlitlig statistik över utlåningen av verk av de mindre lästa författarna föreslås att författarpennning för verk med mindre än 1 500 lån (375 i fråga om referensexemplar) skall tillfalla fondens fria del. Vidare föreslås att den reduktion med halva ersättningsbeloppet som författare med höga utlåningssiffror får vidkännas skall inträda först när boklånens antal överstiger 100 000 (nu 50 000). Då lånen är fler än 200 000 bör författarpennningen minskas från 7,5 öre till 2,5 öre.

Under förra budgetåret fördelade styrelsen sammanlagt 50 femåriga långtidsstipendier om 9 000 kr. eller 12 000 kr. Av dessa ledigförklarades tolv under budgetåret. Mot bakgrund av det stora antalet sökande till dessa stipendier finner styrelsen att en utbyggnad av systemet med fleråriga stipendier tillhör de mest angelägna önskemålen. Genom en sådan åtgärd skulle det bli möjligt att varje år ställa ett antal långtidsstipendier till förfogande för debuterande författare. De etablerade författarna skulle vidare i avvaktan på att man slutgiltigt löser frågan om arbetstrygghet kunna få tillgång till långtidsstipendier av längre varaktighet än f. n. Styrelsen räknar med ett behov av 120 långtidsstipendier om 18 000 kr.

Arbetsstipendier om genomsnittligt ca 3 500 kr. delades under budgetåret 1968/69 ut till 172 personer. De var oftast avsedda för särskilda ändamål såsom genomförande av vissa projekt, resor och studier. När det gäller författare som är bundna av anställningar, avser arbetsstipendierna inte sällan att möjliggöra tjänstledighet från det ordinarie arbetet. Översättarna kan genom stipendier beredas tillfälle till utlandsstudier av miljö och språk. Genom stipendier kan också översättning av svåröversatta verk stimuleras. Sammanlagt räknar styrelsen med ett medelsbehov av 2,8 milj. kr. för arbetsstipendier.

Under budgetåret 1968/69 erhöll 86 författare och efterlevande till författare pensioner med belopp mellan 4 000 kr. och 12 000 kr. Styrelsen erinrar om att författare endast undantagsvis behåller sin skaparkraft oförändrad i höga åldrar och att ett fåtal får sådana royaltyinkomster att dessa kan kompensera en avta-

gande produktivitet. Styrelsen beräknar att ca 300 personer har behov av pensioner om 10 000 kr.

Vid beräkningen av medelsbehovet utgår styrelsen från att ökningen i bokutlåning under senare år kommer att fortsätta. Från år 1967 till år 1968 ökade lånen med 3,7 milj. till 59,2 milj. För år 1970 räknar styrelsen med 63 milj. lån.

För de nordiska författarstipendierna, för vilka fr.o.m. innevarande budgetår särskilda medel är upptagna under anslaget, beräknar styrelsen ett oförändrat belopp av 22 000 kr.

Fria litterära yrkesutövarnas centralorganisation (Flyco)

På grundval av en uppskattning av talboks- och taltidningsframställningen under nästa budgetår beräknas medelsbehovet vid oförändrade normer för ersättning åt författare och översättare för framställning av deras verk i nämnda former uppgå till 200 000 kr. Därutöver föreslås en höjning av den utgående ersättningen som kompensation för dess minskade realvärde, vilket medför en merkostnad av 19 000 kr. För administrationskostnader begärs oförändrat 5 000 kr. Med hänsyn bl. a. till en reservation av medel från tidigare budgetår kan medelsbehovet under nästa års anslag beräknas till 180 000 kr., vilket innebär en minskning av nu upptaget belopp med 60 000 kr.

Departementschefen

Jag vill först erinra om vad jag anfört i inledningen till avsnittet B a) Konst, litteratur, musik, teater m. m. om kulturarbetarnas ekonomiska förhållanden och om de provisoriska förbättringar av de statliga insatserna, som enligt min mening bör genomföras redan nästa budgetår utan att resultatet av pågående utredningsarbete avvaktas.

Vid avvägningen av hur de ökade statliga insatserna till förmån för kulturarbetarna skall fördelas på olika grupper har jag — med hänsyn i första hand till det behov av ökade resurser för stipendier och pensioner som författarfondens styrelse redovisat — stannat för att föreslå en ökning till författarna och översättarna om sammanlagt ca 3,3 milj. kr. Ökningen bör som jag nämnt i det föregående helt läggas på detta anslag. Den innebär att biblioteksersättningens samtliga grundbelopp fördubblas. Sålunda bör ersättningen för hemlån och referensexemplar av svenska originalverk höjas från nuvarande 6 resp. 24 öre till 12 resp. 48 öre. Vidare bör ersättningen för hemlån och referensexemplar av översatt litteratur höjas från nuvarande 2 resp. 8 öre till 4 resp. 16 öre.

I fråga om författarpennings andel av biblioteksersättningen förordar jag att den förblir hälften av de föreslagna grundbeloppen för hemlån och referensexemplar av svenska verk, dvs. 6 öre resp. 24 öre.

Enligt de bestämmelser som nu gäller minskas författarpenningen med 50 % till den del den överstiger 1 500 kr. Detta betyder att ersättningen reduceras, när en författares verk utlånas mer än 50 000 gånger eller det för honom redovisade

antalet referensböcker överstiger 12 500. Om samma reduktionsregel används vid den av mig föreslagna ökade författarpenningen innebär det att den individuella ersättningen ovanför denna gräns minskas från 6 öre till 3 öre för hemlån och från 24 öre till 12 öre per referensexemplar. Författarfondens styrelse har föreslagit att den gräns där reduktionen inträder höjs från 50 000 lån till 100 000 och att en ny gräns införs vid 200 000 lån ovanför vilken gräns reduktionen föreslås ske med fem sjättedelar.

Jag kan inte biträda förslaget i fråga om en flyttning av nuvarande gräns som motsvarar 50 000 lån. Den nu beloppsmässigt bestämda gränsen bör dock flyttas med hänsyn till den av mig förordade höjningen av författarpenningen. Del av belopp som överstiger 3 000 kr., bör minskas med 50 %. Dessutom bör en ny gräns tillkomma för att begränsa den direkta ersättningen till författare med de allra högsta utlåningstalen. Jag förordar att denna gräns sätts vid 7 500 kr. och att ovanför denna en reduktion sker med 80 %. Denna övre gräns motsvarar 200 000 hemlån eller 50 000 referensexemplar.

Nedre gränsen för utbetalning av författarpennning, som nu är 15 kr., bör sättas till 90 kr., vilket motsvarar 1 500 boklån eller 375 referensexemplar.

Den höjning av anslaget, som mina förslag medför, kommer till större delen att tillföras författarfondens fria del. Fondens styrelse får härigenom avsevärt förbättrade möjligheter att tillgodose det behov som redovisats i fråga om fler och större långtidsstipendier, arbetsstipendier och pensioner.

Medelsbehovet under anslaget ökar förutom på grund av de förslag som jag här redovisat även genom att de senaste årens ökning av bokutlåningen beräknas fortsätta under nästa budgetår.

För ersättning åt författare och översättare för framställning av deras verk i form av talböcker och taltidningar beräknar jag ett belopp av 160 000 kr.

Anslaget bör höjas med sammanlagt 3 490 000 kr., vilket innebär mer än en fördubbling av de för innevarande budgetår anvisade medlen. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ersättning åt författare m. fl. för utlåning av deras verk genom bibliotek m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 6 772 000 kr.

B 6. Statens biografbyrå

1968/69 Utgift ¹	354 636 ²
1969/70 Anslag	462 000
1970/71 Förslag	498 000

¹ Anslagen Statens biografbyrå: Avlöningar och Statens biografbyrå: Omkostnader

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 4 332 kr.

Statens biografbyrås uppgift är att pröva frågor om godkännande av film som är avsedd att visas vid offentlig biografföreställning. Till biografbyrån är som rådgivande organ knutet statens filmgranskningsråd.

Filmcensurutredningen, som tillsattes år 1964 (direktiv se 1965 års riksdagsberättelse s. 296), avlämnade den 21 juni 1967 betänkandet Filmens inflytande på sin publik (SOU 1967:31) och den 12 juni 1969 sitt slutbetänkande Filmen — censur och ansvar (SOU 1969:14). Betänkandena har remissbehandlats och beredningen av utredningens förslag pågår.

	1969/70	Beräknad Statens biografbyrå	ändring 1970/71 Departements- chefen
<i>Personal</i>			
Handläggande personal	1	of.	of.
Övrig personal	9	of.	of.
	10	of.	of.
<i>Anslag</i>			
Avlöningar	347 000	+29 000	+29 000
Sjukvård	700	of.	of.
Reseersättningar	400	of.	of.
Lokalkostnader	29 000	of.	of.
Expenser	8 900	of.	of.
Lönekostnadspålägg	76 000	+ 7 000	+ 7 000
	462 000	+36 000	+36 000

Avgifter för granskning av biografiffilm, som redovisas på driftbudgetens inkomstsida under uppbörd i statens verksamhet, beräknas till 250 000 kr. (1969/70 250 000 kr.).

Statens biografbyrå

En successiv nedgång i filmtillförseln till biografbyrån har i förening med andra omständigheter, främst löneutvecklingen, gjort att biografbyrån inte längre, som avsetts, är självfinansierande. Förslag om reviderad taxesättning har underställt Kungl. Maj:t, som ännu inte tagit ställning till frågan. Den för nästa budgetår föreslagna ökningen av anslaget beror endast på löne- och prisomräkning.

Departementschefen

Statens biografbyrå skall anslutas till statskontorets fondbyrås redovisningsgrupp den 1 juli 1970. Frågan om möjliga besparingar genom denna omorganisation bör senare prövas av Kungl. Maj:t.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens biografbyrå* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 498 000 kr.

B 7. Teater- och musikrådet

1968/69 Utgift ¹	348 661 ²
1969/70 Anslag ¹	383 000
1970/71 Förslag	546 000

¹ Anslaget Teater- och orkesterrådet

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänförs till budgetåret 1968/69 uppgår till 1 691 kr.

Teater- och orkesterrådet har tillsyn över det statsunderstödda teaterväsendet, rikskonsertverksamheten, den statsunderstödda yrkesmässiga orkesterverksamheten samt den statliga sceniska utbildningen. Rådet har ansvar för utnyttjandet av Södra teatern, som år 1966 förvärvades av staten. Verksamheten vid teatern finansieras dels med de inkomster som flyter in genom uthyrning av teatern, dels med ett särskilt bidrag om 340 000 kr. från anslaget Bidrag till särskilda kulturella ändamål.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Teater- och orkesterrådet	Departementschefen
<i>Personal</i>			
Handläggande personal	2	+2	+2
Övrig personal	2	+0,5	+0,5
	4	+2,5	+2,5
<i>Anslag</i>			
Avlöningar	229 000	+136 000	+140 000
Sjukvård	1 000	of.	of.
Resesättningar	19 000	+ 7 000	+ 2 000
därav utrikes resor	2 000	+500	of.
Lokalkostnader	3 000	of.	of.
Expenser	20 000	of.	of.
Lönekostnadspålägg	31 000	+ 30 000	+ 26 000
Kostnader för inträdesprov vid statens scen-skolor	80 000	— 5 000	— 5 000
	383 000	+168 000	+163 000

Teater- och orkesterrådet

1. Löne- och prisomräkning 15 632 kr.
2. I det av rådet avgivna betänkandet Orkesterorganisationen i Sverige m. m. (Stencil teater- och orkesterrådet 1969) föreslås en ny särskild musiknämnd anknuten till teater- och orkesterrådet. Till nämnden bör enligt förslaget knytas en heltidsanställd sekreterare (+ 65 334 kr.)
3. Det föreligger ett starkt behov av en barnteaterkonsulent som fortlöpande kan följa utvecklingen på barnteaterområdet och hålla nära kontakt med bl. a. kommunerna. Konsulenten bör kunna föreslå åtgärder för att öka barnteaterutbudet och få till stånd en bättre differentiering av pjäserna med hänsyn till olika åldersgrupper. (+ 35 720 kr.)
4. Ett biträde (kvalificerat) med heltidstjänstgöring bör tillkomma i stället för ett med halvtidstjänstgöring (+ 14 406 kr.).
5. Lönekostnadspålägg för ny personal 26 000 kr.

Departementschefen

I inledningen till avsnittet B a) Konst, litteratur, musik, teater m. m. har jag redovisat de skäl som enligt min mening finns för att omorganisera teater- och orkesterrådet så att dess tillsynsområde utvidgas till att omfatta förutom det statsunderstödda teaterväsendet också hela den del av musikområdet — med undantag av utbildningssektorn — som åtnjuter statligt stöd. Jag har också berört vilka allmänna uppgifter teater- och musikrådet bör ha och vilka konsekvenser omorganisationen i olika avseenden bör få.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 546 000 kr. Jag har därvid beräknat medel för en extra byrådirektörstjänst, arvoden till två nya ledamöter och ersättning till expertis och biträdespersonal med anledning av teater- och orkesterrådets omorganisation. Vidare har medel beräknats för arvode till en barnteaterkonsulent (3). Behovet av en sådan berörde jag vid min anmälan i inledningen av frågor om de statliga anslagen till teaterändamål.

Teater- och orkesterrådet har den 1 juli 1969 anslutits till statskontorets fondbyrås redovisningsgrupp. Frågan om möjliga besparingar genom denna omorganisation bör senare prövas av Kungl. Maj:t.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Teater- och musikrådet* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 546 000 kr.

B 8. Bidrag till Operan och Dramatiska teatern

1968/69 Utgift ¹	35 785 840
1969/70 Anslag	38 831 000
1970/71 Förslag	46 361 000

¹ Anslaget Bidrag till de kungl. teatrarna

Operan och Dramatiska teatern bedriver sin verksamhet i aktiebolagsform. Vardera teaterstyrelsen består av fem ledamöter, av vilka Kungl. Maj:t utser tre, däribland ordföranden.

Enligt de avtal som reglerar förhållandet mellan staten och teaterbolagen står bolagen under tillsyn av teater- och orkesterrådet. Respektive bolag skall ha en av Kungl. Maj:t utsedd teaterchef som svarar för den konstnärliga verksamheten. Bolagen förbinder sig att samarbeta med varandra och med Svenska riksteatern. Staten svarar genom byggnadsstyrelsen för att bolagen erhåller de lokaler som fordras för teaterverksamheten.

De av Kungl. Maj:t meddelade föreskrifterna för anslaget anger att detta skall disponeras enligt en av Kungl. Maj:t för vardera teatern fastställd inkomst- och utgiftsstat. I denna motsvarar det statliga bidraget den inkomst som jämte biljettintäkter m. m. erfordras för att täcka utgifterna.

De för budgetåret 1968/69 anvisade statsbidragen till Operan och Dramatiska teatern uppgick till 22 088 000 kr. resp. 11 751 000 kr. Dessutom har Kungl. Maj:t godkänt att Operan överskridit sitt statsbidrag med 230 000 kr. till följd av inträffade lönehöjningar. Teatrarnas preliminära bokslut visar att på utgiftsstaterna vissa poster överskridits utöver vad som medgetts, medan utgifterna under andra poster blivit mindre än beräknat. Resultatet på utgiftssidan blir ett nettoöverskridande för Operans del med ca 233 000 kr. och för Dramatiska teaterns del med ca 539 000 kr. På inkomstsidan har framför allt teatrarnas recettinkomster blivit avsevärt lägre än de i staten beräknade beloppen. De utgifter som belastar Operans och Dramatiska teaterns statsbidragposter kommer att bli ca 460 000

kr. resp. ca 1 213 000 kr. högre än de beräknade statsbidragen inklusive medgivet överskridande för Operan.

Operan gav under spelåret 1968/69 292 föreställningar, vari ingick även föreställningar och konserter på andra scener, särskilt vid Drottningholmsteatern. Antalet premiärer eller andra nyuppsättningar uppgick till 14. Genomsnittligt har 71 % av platserna varit belagda. Antalet besökare vid Operans föreställningar uppgick till ca 213 000.

Dramatiska teatern hade under samma spelår 19 premiärer och sammanlagt 669 föreställningar, inklusive föreställningar på andra scener. Sammanlagt ca 239 000 personer besökte teaterns föreställningar på stora och lilla scenen. Beräkningen beräknas till 74 % vid båda scenerna.

Operan

	1969/70	Operan	Beräknad Teater- och orkesterrådet	ändring 1970/71 Departements- chefen
<i>Personal</i>				
Artistpersonal	340	+16	+5	of.
Teknisk och övrig personal	331	+10	of.	of.
	671	+26	+5	of.
<i>Statsbidragsberäkning</i>				
<i>Utgifter</i>				
Avlöningar	20 695 000	+1 764 000 ¹	+256 000 ¹	+3 464 000
Sjukvård	70 000	+ 20 000	of.	of.
Lokalkostnader	1 740 000	+ 25 000	+ 20 000	+ 165 000
Expenser	285 000	+ 79 000	+ 15 000	(se nedan)
Lönekostnadspålägg	4 560 000	+ 568 000 ¹	+314 000 ¹	+1 010 000
Inredning och utrustning av byggnaden	75 000	+ 8 000	+ 4 000	
Materiel m. m. för teaterverksamheten	1 125 000	+ 525 000	+ 80 000	
Ersättningar åt författare och översättare	240 000	+ 104 000	+ 60 000	
Turné- och annan teaterverksamhet	500 000	+ 830 000	+ 25 000	+ 121 000
Reklam	500 000	+ 100 000	+ 25 000	(inkl. ex-
Diverse utgifter	295 000	+ 245 000	+ 45 000	penser)
	30 085 000	+4 268 000	+844 000	+4 760 000
<i>Inkomster</i>				
Recetter	3 000 000	— 200 000	—100 000	of.
Programförsäljning, reklam m. m.	200 000	— 25 000	— 25 000	— 25 000
Turnéteaterverksamhet m. m.	675 000	of.	of.	of.
Räntor	300 000	of.	of.	of.
Kommunala anslag	300 000	of.	of.	of.
Statsbidrag	25 610 000	+4 493 000	+969 000	+4 785 000
	30 085 000	+4 268 000	+844 000	+4 760 000

¹ Kostnadsökningar på grund av ännu ej slutna löneavtal inte beräknade.

Operan

1. Allmänna kostnadsstegringar m. m. inklusive individuella lönejusteringar 1 492 000 kr.

2. Teaterns artistpersonal föreslås utökad med bl. a. en regissör, en biträdande kormästare, en konsertmästare, fyra hovkapellister, två balettinstruktörer samt viss deltidsanställd personal. Teatern bör vidare få möjlighet att ha heltidsanställda musik- och balettchefer. (+ 697 000 kr.)

3. Personalen i övrigt bör förstärkas med tre anställda. Dessutom bör en särskild arbetsgrupp för påklädning organiseras. (+ 207 000 kr.)

4. Under posten för turné- och annan teaterverksamhet be-
går bl. a. medel för föreställningsverksamhet för barn och ungdom och för pla-
nerade turnéer inom landet och i utlandet (+ 780 000 kr.).

5. På utgiftssidan i övrigt föreslås ökade medel för bl. a. anskaffning av ljud-
teknisk utrustning och musikinstrument och för ersättningar åt författare och över-
sättare (+ 783 000 kr.).

6. Lönekostnadspålägg för ny personal 309 000 kr.

Teater- och orkesterrådet

1. Rådet beräknar ett lägre belopp för allmänna kostnadsstegringar än teatern. Bl. a. vill rådet inte förorda att särskilda medel tas upp för individuella lönejuste-
ringar. (+ 493 000 kr.)

2. Den föreslagna personalförstärkningen tillstyrks till viss del, bl. a. avseende utökningen med en biträdande kormästare och heltidsanställning
av musik- och balettschefer (+ 241 000 kr.).

3. På utgiftssidan i övrigt har rådet endast räknat med ökade medel för er-
sättningar åt författare och översättare (+ 55 000 kr.).

4. Lönekostnadspålägg för ny personal enligt rådets förslag 55 000 kr.

Dramatiska teatern

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71		
		Dramatiska teatern	Teater- och orkesterrådet	Departements- chefen
<i>Personal</i>				
Artistpersonal	102	+ 7	of.	of.
Teknisk och övrig personal	229	+15	+8	of.
	331	+22	+8	of.
<i>Statsbidragsberäkning</i>				
<i>Utgifter</i>				
Avlöningar	10 357 000	+ 865 000 ¹	+ 225 000 ¹	+1 791 000
Sjukvård	25 000	of.	of.	of.
Lokalkostnader	870 000	of.	of.	+ 145 000
Expenser	235 000	+ 20 000	of.	(se nedan)
Lönekostnadspålägg	2 210 000	+ 368 000 ¹	+ 220 000 ¹	+ 590 000
Inredning och utrustning av byggnaden	54 000	+ 831 000	+ 831 000	+ 100 000
Materiel m. m. för teaterverksamheten	930 000	+ 100 000	+ 50 000	} + 94 000 (inkl. ex- penser)
Ersättningar åt författare och översättare	250 000	+ 75 000	+ 25 000	
Utbyte med utländska teatrar	10 000	+ 490 000	+ 125 000	
Reklam	650 000	+ 150 000	+ 32 000	
Diverse utgifter	223 000	+ 37 000	of.	
	15 814 000	+2 936 000	+1 508 000	+2 720 000
<i>Inkomster</i>				
Recetter	2 300 000	of.	of.	of.
Programförsäljning, reklam m. m.	194 000	of.	of.	— 24 000
Räntor	80 000	+ 6 000	+ 6 000	+ 5 000
Hyror	19 000	— 6 000	— 6 000	— 6 000
Statsbidrag	13 221 000	+2 936 000	+1 508 000	+2 745 000
	15 814 000	+2 936 000	+1 508 000	+2 720 000

¹ Kostnadsökningar på grund av ännu ej slutna löneavtal inte beräknade.

Dramatiska teatern

1. En planerad intensifiering av skolteaterverksamheten kräver personalförstärkningar på artist- och teknikersidan. En utökning av den tekniska och den övriga personalen är vidare befogad med hänsyn till en utflyttning av teaterns verkstad till nya lokaler i Råsunda. Slutligen föreslås medel för individuella lönejusteringar. (+ 865 000 kr.)

2. För inredning och utrustning av byggnaden föreslås ökade medel som ett led i en på tre år fördelad upprustning avseende bl. a. ny ljudanläggning för bägge scenerna och ny belysningsregulator för lilla scenen (+ 831 000 kr.).

3. Medelsökningen för utbyte med utländska teatrar är avsedd att möjliggöra utländska gästspel på teaterns scener och gästspel av teatern i Europa (+ 490 000 kr.).

4. Lönekostnadspålägg för ny personal 199 000 kr.

Teater- och orkesterrådet

1. Rådet beräknar för allmänna kostnadsstegringar 264 000 kr. och avstyrker att särskilda medel beräknas för individuella lönejusteringar.

2. Rådet finner en viss förstärkning av den tekniska personalen motiverad med hänsyn till utflyttningen av verkstaden. Den av teatern önskade personalökningen i övrigt bör enligt rådet kunna åstadkommas genom resursöverslyttningar. (+ 225 000 kr.)

3. Den föreslagna medelsökningen för inredning och utrustning tillstyrks (+ 831 000 kr.).

4. Den av rådet förordade ökningen under posten för utbyte med utländska teatrar beräknas möjliggöra minst tre gästspel. (+ 125 000 kr.)

5. Lönekostnadspålägg för ny personal enligt rådets förslag 51 000 kr.

Departementschefen

Jag vill först erinra om vad jag anfört i inledningen till avsnittet B a) Konst, litteratur, musik, teater m. m. om de statliga anslagen till teaterändamål.

Den 1 juli 1969 började en ny tvåårig avtalsperiod för samtliga vid teatrarna anställda personalkategorier. Avtalsförhandlingarna var ännu inte avslutade i december 1969. Någon detaljberäkning av de merutgifter för avlöningar och lönekostnadspålägg som följer av de nya avtalen föreligger därför ännu inte, varför den av mig föreslagna ökningen på sammanlagt 6 955 000 kr. är preliminär. I enlighet med teater- och orkesterrådets förslag anser jag att inga särskilda medel bör beräknas för individuella lönejusteringar utöver de avtalsreglerade tilläggen.

De av mig beräknade ökningarna av lokalkostnaderna innefattar preliminärt beräknad hyra om 105 000 kr. för vardera teatern avseende de för teatrarna gemensamma verkstäderna i Råsunda. I övrigt har jag — utöver en ökning av sam-

manlagt 265 000 kr. som kompensation för allmänna kostnadsstegringar och för vissa mindre justeringar av inkomstberäkningarna — inte räknat med annat än ett belopp av 100 000 kr. till vissa förbättringar av den scentekniska utrustningen m. m. vid Dramatiska teatern.

Statsbidraget till Operan ökar enligt denna beräkning med 4 785 000 kr. till 30 395 000 kr. och till Dramatiska teatern med 2 745 000 kr. till 15 966 000 kr.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till Operan och Dramatiska teatern* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 46 361 000 kr.

B 9. Bidrag till Svenska riksteatern

1968/69 Utgift ¹	21 654 241
1969/70 Anslag	21 814 000
1970/71 Förslag	25 719 000

¹ Anslaget Bidrag till turnéteaterverksamhet

Ur anslaget utgick ursprungligen bidrag till de två turnéteaterföretagen Riksteatern och Svenska teatern AB. Dessa överlät år 1966 driften till ett gemensamt företag, då benämnt Riksteatern-Svenska teatern. Under en övergångsperiod, som avslutades vid utgången av år 1967, reorganiserades det sammanslagna turnéteaterföretaget. Teaterns högsta organ, kongressen, kommer år 1970 att ta ställning till teaterns centrala och lokala organisation på grundval av förslag från en stadge- och organisationskommitté. Teatern leds nu av en styrelse med 15 ledamöter av vilka Kungl. Maj:t utser ordförande och ytterligare fem ledamöter. Den 1 juli 1968 ändrades företagens namn till Svenska riksteatern.

De av Kungl. Maj:t meddelade föreskrifterna för anslaget anger att detta skall disponeras enligt en av Kungl. Maj:t fastställd inkomst- och utgiftsstat. I denna motsvarar det statliga bidraget den inkomst som jämte gager från arrangörer, medlemsavgifter m. m. erfordras för att täcka utgifterna.

För budgetåret 1968/69 anvisades till Svenska riksteatern ett statligt bidrag av 17 514 000 kr. Kungl. Maj:t har vidare medgett överskridanden med sammanlagt 2 098 000 kr., varav 1 milj. kr. avsåg kostnadsökningar av icke automatisk karaktär i enlighet med riksdagens bemyndigande (prop. 1969:2 bil. 6, SU 25, rskr 68) och återstoden avtalsenliga traktamentshöjningar samt ökade arbetsgivaravgifter. Enligt det preliminära bokslutet kommer utgifterna att med ca 276 000 kr. understiga det i staten beräknade beloppet inklusive medgivna överskridanden.

Svenska riksteatern har under spelåret 1968/69 framfört 2 747 föreställningar. Publikciffran var omkring 891 000. Den egna produktionen omfattade 58 program.

	1969/70	Svenska riksteatern	Teater- och orkesterrådet	Beräknad ändring 1970/71	Departements- chefen
<i>Personal</i>					
Artistpersonal	223	+ 68		+22	
Teknisk personal	58	+ 23		+ 9	
Övrig personal	92	+ 15		+ 1	
	373	+106		+32	
<i>Statsbidragsberäkning</i>					
<i>Utgifter</i>					
Avlöningar	13 495 000	+4 354 000 ¹	+1 214 000 ¹	}	+2 245 000
Traktamenten	4 100 000	+ 958 000	+ 300 000		+ 350 000
Sjukvård	15 000	+ 2 000	of.		
Expenser	360 000	+ 160 000	+ 24 000		
Lönekostnadspålägg	2 290 000	+ 897 000 ¹	+ 310 000 ¹		+ 555 000
Kostnader för köpta turnéföreställningar	1 000 000	+ 325 000	+ 150 000		
Materiel m. m. för produktionen	2 700 000	+ 778 000	+ 377 000		
Rese- och transportkostnader	2 100 000	+ 970 000	+ 322 000		
Reklam m. m.	840 000	+ 335 000	+ 70 000		+ 335 000
Lokalkostnader	1 150 000	+ 486 000	+ 153 000		+ 420 000
Kostnader för utlandsgästspel	—	+ 150 000	+ 50 000	(netto- utgift)	
Diverse utgifter	300 000	+ 415 000	+ 45 000		
	28 350 000	+9 830 000	+3 015 000		+3 905 000
<i>Inkomster</i>					
Gager från arrangörer, recetter	6 206 000	+1 065 000	+ 332 000	}	
Medlemsavgifter	75 000	of.	of.		
Programförsäljning	30 000	— 30 000	— 15 000		
Perukmakeri	225 000	+ 100 000	— 50 000		
Intäkter av självbärande verksamhet	—	— 100 000	—		
Statsbidrag	21 814 000	+8 795 000	+2 748 000		+3 905 000
	28 350 000	+9 830 000	+3 015 000		+3 905 000

¹ Kostnadsökningar på grund av ännu ej slutna löneavtal inte beräknade.

Svenska riksteatern

1. Allmänna kostnadsstegringar m. m. inklusive individuella lönejusteringar 1 551 000 kr.

2. För utvidgning av skolteaterverksamheten begärs medel för bl. a. femton skådespelare och tolv tekniker. Härutöver räknas med ökade kostnader för teatermateriel och transporter m. m. Det ökade antalet föreställningar medför samtidigt ökade gageintäkter. (+ 1 597 000 kr.)

3. Beträffande balettverksamheten räknar teatern med en kostnadsökning för att helt kunna inordna Cramérbaletten i den ordinarie verksamheten. Denna grupp och Cullbergbaletten bör förstärkas med sammanlagt ytterligare åtta dansare. (+ 1 196 000 kr.)

4. En ökad satsning på den uppsökande verksamheten med förenings-teater bedöms som mycket önskvärd. Medel beräknas bl. a. för tio skådespelare och två tekniker. Den närbesläktade verksamhet som bedrivs av Pionjärteatern — vilken fr. o. m. föregående budgetår övertagits av Svenska riksteatern — bör också intensifieras. (+ 878 000 kr.)

5. Teaterns lyriska produktion bör utökas med två uppsättningar som är anpassade för de mindre scenerna, vilket bl. a. medför behov av en personalförstärkning med tio artister, fem musiker och fyra tekniker (+ 722 000 kr.).

6. Posten för kostnader för köpta turnéföreställningar bör ökas för att ge teatern möjlighet att ge ett fyrtiotal föreställningar av Operan och Dramatiska teatern. Den föreslagna ökningen förutsätter en ökning av gageintäkterna (+ 150 000 kr.).

7. Den regionala och lokala marknadsföringen av teaterns produktioner fungerar f. n. inte fullt tillfredsställande, varför sex befattningar som regionintendenter bör inrättas (+ 439 000 kr.).

8. Förslagen om personalförstärkning i övrigt innefattar en utökning av den fasta ensemblen i Örebro med två skådespelare och en tekniker, vidare en förstärkning med två producenter samt sju administrativa och tekniska tjänstemän. (+ 445 000 kr.)

9. De beräknade utgiftsökningarna i övrigt gäller bl. a. kostnader för utlandsgästspel, ökade kostnader för resor och transporter samt materiel, vidare utgifter för kursverksamhet och amatörteaterverksamhet. (+ 965 000 kr.)

10. Posten intäkter av självbärande extraföreställningar bör införas för att ge teatern möjlighet att ge extra, ej planerade föreställningar i sådana fall då inkomsterna för nämnda föreställningar uppgår till lägst samma belopp som utgifterna.

11. Beträffande inkomstförändringarna i övrigt förutses — utöver de inkomstökningar som inräknats i de förut angivna ökningsbeloppen — minskade inkomster från perukmakeriet. Då teatern i fortsättningen avser att i ökad utsträckning använda programmen som informationsmaterial i samband med marknadsföringen av produktionerna, bör inkomstposten för programförsäljning utgå. (+ 130 000 kr.)

12. Lönekostnadspålägg för nytillkommen personal 722 000 kr.

Teater- och orkesterrådet

1. Rådet beräknar de allmänna kostnadsstegringarna till ett lägre belopp än teatern. Bl. a. bör särskilda medel för individuella lönejusteringar inte tas upp (+ 493 000 kr.).

2. Rådet anser en utbyggnad av skolteaterverksamheten vara ytterst angelägen men förordar en lägre utbyggnadstakt än teatern med hänsyn till bl. a. tillgängliga personalresurser (+ 529 000 kr.).

3. Teaterns beräkningar av merkostnaden för inordnande av Cramérbaletten i den ordinarie verksamheten godtas med vissa justeringar. Någon utveckling av balettverksamheten vill rådet inte tillstyrka. (+ 670 000 kr.)

4. Förslagen om utökad föreningsteaterverksamhet m. m. biträds till viss del (+ 437 000 kr.).

5. Den av rådet tillstyrkta ökningen av medlen för köpta turnéföreställningar avses möjliggöra ett ökat antal gästspel av Operan (+ 60 000 kr.).

6. I övrigt tillstyrker rådet en viss medelsökning för bl. a. gästspel i utlandet och material m. m. för produktionen. (+ 286 000 kr.)

7. Lönekostnadspålägg för nytillkommen personal enligt rådets förslag 273 000 kr.

Departementschefen

Jag vill först erinra om vad jag anfört i inledningen till avsnittet B a) Konst, litteratur, musik, teater m. m. om de statliga anslagen till teaterändamål.

Liksom i fråga om bidragen till Operan och Dramatiska teatern är den ökning av utgifterna för avlöningar och lönekostnadspålägg om sammanlagt 2 800 000 kr. som följer av de nya avtal som gäller fr. o. m. den 1 juli 1969 för vissa vid teatern anställda personalkategorier preliminärt beräknad. Några särskilda medel för individuella lönejusteringar utöver de tillägg som regleras i avtalen bör inte heller beräknas under detta anslag. Beräkningen av kostnadsökningen för traktementen är likaledes preliminär.

På grund av höjd kostnadsnivå bör beräknas en ökning av 335 000 kr.

Medelsramen bör härutöver höjas med 420 000 kr. i först hand för att Cramérbaletten skall kunna inordnas i riksteaterorganisationen.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till Svenska riksteatern* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 25 719 000 kr.

B 10. Bidrag till stadsteatrar och därmed likställda teatrar

1968/69 Utgift	20 217 413
1969/70 Anslag	20 245 000
1970/71 Förslag	22 805 000

För stöd åt stadsteatrar och därmed likställda teatrar utgår statsbidrag i form av dels grundbidrag, dels tilläggsbidrag. Grundbidraget utgår med belopp motsvarande 55 % av teatrarnas totala kostnader spelåret 1966/67 — eller för det senare budgetår för vilket grundbidrag särskilt fastställts — för löner, arbetsgivaravgifter enligt lagen om allmän försäkring samt avgifter för yrkesskade- och grupplivförsäkring. Tilläggsbidrag utgår varje budgetår med belopp motsvarande dels 55 % av en löneökning som beräknas motsvara förändringar av statstjänstemännens löner efter det budgetår för vilket grundbidrag senast fastställts, dels 55 % av ökningen av de bidragsberättigade sociala avgifterna.

Till Norrbottens länsteater utgår dessutom ur anslaget Bidrag till särskilda kulturella ändamål ett särskilt statsbidrag till teaterns turnéverksamhet i Norrbottens län. För innevarande budgetår uppgår detta bidrag till 130 000 kr.

Teater- och orkesterrådet beslutar med vilket belopp statsbidrag skall utgå. Rå-

det skall vart tredje budgetår undersöka bidragsberättigad teaters ekonomiska förhållanden och till Kungl. Maj:t ge in de förslag till ändring av gällande grunder för statsbidragsgivningen, som undersökningen leder till. En sådan omprövning av grunderna för statsbidraget till stadsteatrarna gjordes år 1968 (prop. 1968: 1 bil. 10 s. 40, SU 43, rskr 128) och trädde i kraft budgetåret 1968/69. Om särskilda omständigheter föreligger, kan rådet också vid annan tidpunkt komma in med förslag i fråga om beräkningen av de personalkostnader för vilka statsbidrag utgår.

Statsbidrag (inklusive före den 1 oktober 1969 utbetalade tilläggsbidrag) för spelåret 1968/69

Borås stadsteater	480 000
Folkteatern i Göteborg	809 000
Göteborgs lyriska teater	3 653 000
Göteborgs stadsteater	3 074 000
Hälsingborgs stadsteater	682 000
Malmö stadsteater	5 116 000
Norrbottnens länsteater	536 000
Stadsteatern Norrköping-Linköping	1 561 000
Stockholms stadsteater	4 099 000
Uppsala stadsteater	1 062 000
	21 072 000

Teater- och orkesterrådet

Rådet föreslår att anslaget höjs med 832 000 kr. Av ökningen motiveras ett belopp av 783 000 kr. med anslagets beräknade belastning under budgetåret 1968/69 och i övrigt med en föreslagen höjning av bidragsunderlaget för Norrbottens länsteater.

Norrbottnens länsteater har anhållit om en höjning av bidragsunderlaget för nästa budgetår. Teatern önskar utöka sin personal med fyra skådespelare och en rekvisitaförvaltare samt heltidsanställa viss teknisk personal. Rådet understryker att teatern befinner sig under uppbyggnad och anser att den nuvarande ensemblen är för liten. Rådet tillstyrker att ensemblen utökas med två skådespelare och att en kostymmästare, en sminkös och en sufflös heltidsanställs. Detta leder till en ökning av bidragsunderlaget — i 1968/69 års lönenivå — med 90 000 kr. och en ökning av anslaget med 49 500 kr.

Departementschefen

De under förra året avtalade löneökningarna leder genom konstruktionen av bidraget till här avsedda teatrar till ett ökat medelsbehov, som jag beräknar till 2 510 000 kr.

Bidragsunderlaget för Norrbottens länsteater har höjts varje år sedan teatern fick statsbidrag år 1967. En ytterligare ökning av personalen är dock motiverad. Nästa budgetår bör därför bidragsunderlaget höjas enligt teater- och orkesterrådets förslag med 90 000 kr. i 1968/69 års lönenivå. Detta medför ett med 50 000 kr. ökat anslagsbehov.

Jag beräknar anslaget till 22 805 000 kr. och hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till stadsteatrar och därmed likställda teatrar* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 22 805 000 kr.

B 11. Rikskonsertverksamhet

1968/69 Utgift	7 350 000	Reservation	—
1969/70 Anslag	10 100 000		
1970/71 Förslag	11 600 000		

Enligt statsmakternas beslut år 1968 skall den sedan år 1963 på försök bedrivna rikskonsertverksamheten byggas ut i reguljära former (prop. 1968:45, SU 114, rskr 263). Den centrala delen av rikskonsertverksamheten är organiserad i form av en stiftelse, Stiftelsen Institutet för rikskonserter. Enligt de av Kungl. Maj:t fastställda stadgarna skall stiftelsen främja musiklivet och vidta åtgärder för att öka intresset för musik bl. a. genom att anordna och förmedla konserter, verka för musikutbildning och för kontakter med musiklivet i utlandet.

Stiftelsens styrelse består av tio ledamöter, av vilka Kungl. Maj:t utser fyra, däribland ordföranden. Skolöverstyrelsen, Svenska kommunförbundet, Svenska landstingsförbundet, Folkbildningsförbundet och Svenska musikerförbundet utser vardera en ledamot. Institutets direktör, som är självskriven ledamot av styrelsen, förordnas av Kungl. Maj:t. Stiftelsens verksamhet står under tillsyn av teater- och orkesterrådet.

Enligt de av Kungl. Maj:t meddelade föreskrifterna för anslaget skall detta disponeras och utnyttjas i enlighet med av institutet uppgjord detaljerad plan. Medel får överföras mellan posterna, som i vad gäller programproduktion och produktion av grammofonskivor är beräknade med avdrag för väntade inkomster av verksamheten.

Innevarande budgetår beräknas antalet ungdoms- och vuxenkonserter uppgå till ca 970. Antalet skolkonserter beräknas till ca 2 950.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Institutet för rikskonserter	Departementschefen
<i>Personal</i>			
Handläggande och övrig personal	64	+30	
<i>Anslag</i>			
Avlöningar	2 930 000	+2 303 000	} +1 500 000
Lönekostnadspålägg	675 000	+ 449 000	
Omkostnader	1 245 000	+1 656 000	
därav engångsutgifter	—	+255 000	
Programproduktion	4 150 000	+2 724 000	
Informationsverksamhet	250 000	+ 360 000	
Produktion av grammofonskivor	200 000	of.	
Vidareutbildning av militärmusiker	450 000	+ 50 000	
Artistutbyte med utlandet	200 000	+ 50 000	
Utbildningsinstitut	—	+ 500 000	
Central reserv	—	+ 400 000	—
	10 100 000	+8 492 000	+1 500 000

Institutet för rikskonserter

1. Allmänna kostnadsstegringar m. m. 1 305 000 kr.

2. Institutet räknar med utbyggnad av sin centrala och regionala organisation till följd av den omorganisation den 1 juli 1970 av nuvarande militärmusikorganisation till *statens regionmusik*, som föreslagits av 1968 års musikkommitté i betänkandet *Regionmusik* (SOU 1969: 12). Utbyggnaden omfattar inrättande av en central regionmusikenhet om fyra personer samt en utökning av den regionala organisationen med ytterligare fem regionintendenter jämte biträden. Förslaget innebär även vissa omkostnadsökningar, av vilka en del är av engångsnatur. Ett särskilt utbildningsinstitut bör upprättas i anslutning till musikskolan vid Ingesund för bl. a. utbildning inom regionmusikorganisationen. (+ 2 211 000 kr.)

3. Innevarande budgetår anordnas *skolkonserter* i Norrbotten, Östergötlands, Jönköpings, Malmöhus, Kristianstads, Kopparbergs, Gävleborgs och Jämtlands län. Dessutom pågår en begränsad introduktion av skolkonserter i Västerbottens, Västernorrlands och Värmlands län. I de län där verksamhet pågår bör antalet konserter ökas kraftigt under nästa budgetår. Dessutom bör skolkonserter i begränsad omfattning introduceras i ytterligare fyra län, nämligen Kronobergs, Kalmar, Gotlands och Blekinge län.

Institutet räknar vidare med en utökning av *ungdoms- och vuxenverksamheten* där särskilt den uppsökande verksamheten, som bl. a. med interna konserter för smärre grupper riktar sig till nya publikkategorier, och verksamheten inom Musik för Ungdom (MfU) prioriterats. På produktionskostnads- sidan bör även en central reserv finnas för produktioner för vilka behov kan uppkomma under säsongen. (+ 2 427 000 kr.)

4. Institutets *centrala administration* bör förstärkas med såväl administrativ som producerande handläggande personal samt med viss biträdespersonal. Ytterligare medel begärs även för konsulter och köpta tjänster, vari bl. a. inbegrips en intern organisationsutredning. (+ 1 058 000 kr.)

5. Ökade medel begärs dessutom för vissa *särskilda funktioner* såsom information, vidareutbildning av militärmusiker och artistutbyte med utlandet. I samband med den expanderande verksamheten beräknas även utgifterna av omkostnadsnatur öka. Institutet måste vidare lämna sina nuvarande lokaler och flytta in i nya varvid vissa kostnadsökningar uppkommer. (+ 1 491 000 kr.)

Departementschefen

Under de två första åren som permanent institution har Institutet för rikskonserter utökat sin verksamhet i snabb takt. För det kommande budgetåret har institutet begärt en mycket stor anslagsökning, som delvis avser följdåtgärder vid ett genomförande av 1968 års musikkommittés förslag angående en omorganisation av militärmusiken den 1 juli 1970. Som jag tidigare anfört avser jag att lägga fram förslag om att denna omorganisation genomförs den 1 juli 1971.

Jag har tidigare i inledningen till detta avsnitt behandlat rikskonsertverksam-

hetens inriktning från vissa principiella utgångspunkter och därvid anført att jag för budgetåret 1970/71 är beredd att föreslå en fortsatt höjning av anslaget till detta ändamål. Jag vill dock framhålla att det är nödvändigt att institutet i ökad utsträckning beaktar kostnadsaspekterna för olika slag av verksamhet samt att erforderlig ekonomisk medverkan från arrangörernas sida säkerställs. Eftersom erfarenheterna av s. k. interna konserter ännu är begränsade bör denna verksamhet tills vidare inte ytterligare prioriteras utan betraktas som en försöksverksamhet. Resultaten av försöksverksamheten bör redovisas och jämföras med andra former av musikframträdanden varefter slutsatser kan dras beträffande formerna för denna och annan uppsökande verksamhet. Kravet på offentlighet för verksamhet som stöds av statsmedel bör så långt möjligt upprätthållas även i samband med interna konserter och en ej alltför begränsad ekonomisk medverkan från arrangörernas sida bör eftersträvas.

Med de angivna utgångspunkterna och en i övrigt ökad koncentration av institutets centrala arbete på de konsertgivande och konsertförmedlande uppgifterna räknar jag med att antalet musikframträdanden i institutets regi skall kunna öka något mer än vad som eljest skulle kunna bli möjligt med den anslagsökning jag föreslår i det följande. En större medverkan från militärmusikkårens sida bör också kunna leda till att musikutbudet ökar inom ramen för rikskonsertverksamheten. Skolkonsertverksamheten bör inriktas på en konsolidering i de län, där verksamhet pågår under innevarande budgetår. Jag utgår från att den organisationsundersökning institutet tagit initiativ till skall kunna ligga till grund för en rationalisering och konsolidering av verksamheten samt för sådana omDispositioner av personal som fordras för anpassning av institutets verksamhet till den väntade utvecklingen.

Jag har vid anslagsberäkningen räknat med en begränsad förstärkning av institutets kansliresurser. För detta ändamål samt för en viss utökning av musikproduktionen beräknar jag ett belopp av 800 000 kr. I övrigt bör anslaget räknas upp med sammanlagt 700 000 kr. på grund av allmänna kostnadsstegringar och ökade lokalkostnader för befintlig personal vid inflyttning i nya lokaler. Sammanlagt räknar jag således med en anslagshöjning av 1,5 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Rikskonsertverksamhet* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 11 600 000 kr.

B 12. Bidrag till särskilda kulturella ändamål

1968/69 Utgift	16 740 810	Reservation	147 586
1969/70 Anslag	18 542 000		
1970/71 Förslag	20 580 000		

Ur detta reservationsanslag, som första gången anvisades för budgetåret 1964/65 och som tillkom för att i viss del ersätta lotterimedelsfonden, utgår bidrag efter beslut av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall.

Disposition av anslaget 1969/70

Ändamål	Belopp
1. Teater	
1.1. Skådebanan för verksamheten	210 000
1.2. Drottningholmsteatern för verksamheten	340 000
1.3. Norrbottens länsteater för turnéverksamhet	130 000
1.4. Teater- och orkesterrådet för verksamhet på Södra teatern i Stockholm ..	340 000
1.5. Teater- och orkesterrådet för fördelning på olika ändamål	655 000
1.6. Svenska teaterförbundet för verksamheten vid Teatercentrum	35 000
1.7. Övrigt	67 000
	1 777 000
2. Musik och dans	
2.1. Yrkesorkestrar (inklusive Örebro orkesterstiftelse och Västerås musiksällskap)	8 417 000
2.2. Koreografiska institutets utbildningsverksamhet	735 000
2.3. Musikaliska akademiens styrelse för fördelning på olika ändamål	280 000
2.4. Fylkingen för verksamheten	80 000
2.5. Stäm:s informationsverksamhet rörande svensk musik	75 000
2.6. Svenskt visarkiv för verksamheten	275 000
2.7. Viss amatörorkesterverksamhet	230 000
2.8. Övrigt	223 000
	10 315 000
3. Konst och utställningsverksamhet	
3.1. Försöksverksamhet med riksutställningar och konstförsäljning	3 950 000
3.2. Folkrörelsernas konstfrämjande för verksamheten	600 000
3.3. Vissa konstkolor för verksamheten	160 000
3.4. Sveriges arkitekturmuseum för verksamheten	200 000
3.5. Föreningen fotografiska museets vänner för verksamheten	70 000
3.6. Konstnärernas riksorganisation för verksamheten vid Konstnärscentrum ..	50 000
3.7. Övrigt	30 000
	5 060 000
4. Tidskriftsstöd	355 000
5. Diverse ändamål	
5.1. Estniska kommitténs bildningsverksamhet	20 000
5.2. Fria litterära yrkesutövarnas centralorganisation (Flyco) för verksamheten vid Författarcentrum	127 000
5.3. Föreningen Nordens institut för kurser och seminarier	20 000
5.4. Riksförbundet för sexuell upplysning (RFSU) för kurs- och upplysningsverksamhet	35 000
5.5. Sveriges schackförbund för verksamheten	70 000
5.6. Föreningen Filmcentrum för informativ och kontaktskapande verksamhet ..	35 000
5.7. Nämnden för svensk språkvård för verksamheten	60 000
5.8. Barnfilmkommittén för verksamheten	55 000
5.9. Övrigt	101 000
	523 000
6. För tiden efter den 1 oktober 1969 reserverade medel	512 000
	18 542 000

De bidrag som av Kungl. Maj:t anvisas ur detta anslag grundas på ansökningar som i allmänhet ges in i februari. Vissa ansökningar om bidrag för nästa budgetår har emellertid redan kommit in. Vidare har utredningar avgetts beträffande nytt statsbidragssystem för yrkesorkestrarna, dansutbildningen och Svenskt visarkiv.

1. Teater

1.4. Södra teatern i Stockholm utnyttjas av teater- och orkesterrådet för gästspel av olika slag och hyrs även ut till teatrar och andra organisationer.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71
		Teater- och orkesterrådet
<i>Personal</i>	3,5	+ 1
<i>Anslag</i>	340 000	+ 222 000

Teater- och orkesterrådet

Löne- och prisomräkning m. m. 119 000 kr.

1.5. Teater- och orkesterrådet fördelar medel till stöd åt vissa allmänna teaterändamål, nämligen svenskt sceniskt verk (240 000 kr.), vissa pedagogiska ändamål inom den sceniska utbildningen och fortbildningen (70 000 kr.), uppsättningskostnader och utrustning vid teatergrupper med verksamhet av experimentell natur, sommarspel, deltagande i teaterkonferenser, teaterfestivaler o. d. (275 000 kr.) samt nordiskt teaterutbyte och teatersamarbete inom Nordkalottområdet (70 000 kr.). På tilläggsstat I till riksstaten för innevarande budgetår har anvisats 181 000 kr. för stöd åt svenskt sceniskt verk avseende ersättning för verk som uppförts under våren 1969.

Teater- och orkesterrådet föreslår för nästa budgetår för dessa bidragsändamål en sammanlagd ökning med 920 000 kr. Av detta belopp avser 820 000 kr. ökat stöd åt teatergrupper med verksamhet av experimentell natur.

2. Musik och dans

2.1. De statsunderstödda yrkesorkestrarna är Konsertföreningen i Stockholm (2 635 000 kr.) samt orkestrarna i Göteborg (1 757 000 kr.), Malmö (955 000 kr.), Norrköping (1 190 000 kr.), Hälsingborg (660 000 kr.) och Gävle (825 000 kr.). Bidrag förutsätts i allmänhet utgå till dessa från kommun eller från annat håll med minst samma belopp. Det statliga bidraget är konstruerat som ett förlusttäckningsbidrag och dess storlek är därför beroende av förhållandet mellan kostnader och intäkter. Till dessa orkestrar har med hänsyn härtill på tilläggsstat I till riksstaten anvisats ett sammanlagt belopp av 1 080 000 kr. avseende orkestrarnas verksamhet budgetåret 1968/69.

För innevarande budgetår har bidrag utgått också till Örebro orkesterstiftelse (265 000 kr.) och Västerås musiksällskap (130 000 kr.).

Teater- och orkesterrådet gav under våren 1969 in förslag angående orkesterorganisationen i Sverige m. m. (Stencil teater- och orkesterrådet), innebärande bl. a. ett nytt bidragssystem för yrkesorkestrarna. Förslaget har remissbehandlats.

2.2. Vid Koreografiska institutet bedrivs utbildning av koreografer och danspedagoger. Vidare anordnas kurser i folkdans och pantomim.

Under hösten 1968 ingavs utredning angående utbildning i konstnärlig, scenisk

dans Statens skolor för scenisk utbildning 3 (Stencil U 1968:9). Utredningen har remissbehandlats.

2.3. Musikaliska akademiens styrelse fördelar bidrag till stöd åt vissa ändamål på musikens område, nämligen utlandsresor för körer (70 000 kr.), utbildnings- och kursverksamhet inom vissa körförbund och körer (120 000 kr.), musikpedagogisk utbildningsverksamhet inom privata musikskolor i Stockholm (35 000 kr.) samt utgivning av äldre tonsättares verk (55 000 kr.).

Musikaliska akademiens styrelse begär för de ändamål som nu understöds för nästa budgetår en höjning med 45 000 kr. Dessutom föreslås för nya ändamål, nämligen bidrag till instrumentalensembles utlandsresor, utgivande av pedagogiska och vetenskapliga publikationer samt musikpedagogiskt studiematerial, sammanlagt 140 000 kr. För Svenskt musikhistoriskt arkiv, som f. n. får bidrag från statens humanistiska forskningsråd, begär styrelsen 265 000 kr. Akademien begär vidare för driftkostnader vid Stiftelsen Elektronmusikstudion (EMS) bidrag med 275 000 kr.

2.6. Enligt Kungl. Maj:ts uppdrag har särskild sakkunnig utrett frågan om Svenskt visarkivs framtida ställning och organisation (Stencil U 1968:7). Betänkandet har remissbehandlats.

2.7. Till amatörorkesterverksamheten utgår bidrag med 150 000 kr. till orkesterföreningar som är anslutna till Sveriges orkesterföreningars riksförbund och med 80 000 kr. till orkestrar som är anslutna till Riksförbundet Sveriges amatörorkestrar.

Musikaliska akademiens styrelse begär för nästa budgetår för amatörorkesterverksamhet en höjning av statsbidragen med sammanlagt 252 000 kr.

3. *Konst och utställningsverksamhet*

3.1. Försöksverksamhet med riksutställningar påbörjades budgetåret 1965/66 och avser utställning av konst samt kultur- och naturhistoriska föremål. Verksamheten leds av 1965 års musei- och utställningssakkunniga. I juni 1967 träffades mellan de sakkunniga, Föreningen konst i skolan och Riksförbundet för bildande konst avtal om samverkan. Riksutställningars verksamhet avser till största delen experiment med utställningar, i synnerhet vandringsutställningar. För produktion av utställningar förfogar riksutställningar i samverkan med de två konstbildningsorganisationerna över tre producerande avdelningar, nämligen en konst-, en skol- och en kunskapsavdelning, samt en studiesektion. Därjämte finns en distributionsavdelning och en administrativ avdelning. Vid sidan om utställningsverksamheten sker samarbete med Sveriges Radio och med försöksverksamheten med television och radio i utbildningsväsendet samt utförs försök med olika former för distribution. Vidare utförs sociologiska undersökningar och pedagogiska experiment på området.

Under innevarande budgetår startar särskild försöksverksamhet med försäljning av konst i Stockholm och i Örebro län. Kungl. Maj:t har för detta

ändamål anvisat 1,5 milj. kr. som rörelsekapital för inköp av konst och inventarier samt för andra utgifter av investeringskaraktär. Denna försöksverksamhet leds av 1965 års musei- och utställningssakkunniga, som delegerat det praktiska genomförandet av verksamheten på Folkrorelserna konstfrämjande.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71 1965 års musei- och utställningssak- kunniga
<i>Personal</i>		
Tjänstemän	25	+2
Övrig personal	25	+2
	50	+4
<i>Anslag</i>	3 950 000	+1 579 000

1965 års musei- och utställningssakkunniga

Löne- och prisomräkning m. m. 181 000 kr. Den begärda ökningen i övrigt avser främst utställningsverksamhet. Av det yrkade beloppet avser 375 000 kr. försöksverksamheten med konstförsäljning.

De sakkunniga planerar att i slutet av innevarande budgetår överlämna förslag om den framtida riksutställningsverksamheten.

3.3. *Konstskolor.* Bidrag utgår nu till Capellagården (30 000 kr.), Gerlesborgsskolan (60 000 kr.) och stiftelsen Stockholms fria konstskolor (70 000 kr.). Stiftelsen stöder verksamheten vid vissa konstskolor i såväl Stockholm som Göteborg och Malmö.

4. *Tidskriftsstöd*

Från detta anslag har innevarande budgetår bidrag hittills utdelats till 21 tidskrifter, nämligen Dialog, Filmrutan, Fönstret, Hertha, Häftnen för kritiska studier, Impuls, Kommentar, Konkret, Kristet forum, Liberal debatt, Musikrevy, Ord och Bild, Origo, Orkester Journalen, Paletten, Scen och salong, Svensk Litteraturtidskrift, Svensk tidskrift, Tidsspegel, Vår lösen och Zenit.

5. *Diverse ändamål*

5.7. *Nämnden för svensk språkvård*, vars arbetsutskott är styrelse för Institutet för svensk språkvård, har till uppgift att följa det svenska språkets utveckling i tal och skrift samt att utöva språkvård. Nämnden skall vidare verka för nordiskt samarbete på språkvårdens område. Nämnden föreslår i första hand att chefen för institutet och en vetenskaplig medarbetare vid institutet får statliga tjänster och i andra hand att statsbidraget höjs med 91 500 kr. till 151 500 kr.

5.8. *Barnfilmkommittén* främjar god filmunderhållning för barn genom upplysnings- och rådgivningsverksamhet och deltar i nordiskt och internationellt samarbete på barnfilmområdet. Kommittén föreslår en höjning av anslaget med 28 000 kr. till 83 000 kr.

Departementschefen

Jag vill först erinra om vad jag anförde i inledningen till avsnittet B a) Konst, litteratur, musik, teater m. m. om vissa ändamål till vilka bidrag bör utgå från detta anslag.

Bidrag till stiftelsen Drottningholms teatermuseum utgår f. n. ur anslaget Bidrag till vissa museer och arkiv. Då stiftelsen numera har hand om teaterverksamheten, bör bidrag även för detta ändamål i fortsättningen utgå ur nyssnämnda anslag. Medelsbehovet minskar således under förevarande anslag med 340 000 kr.

Innevarande budgetår har vissa tidigare utgående bidrag förts samman och ställts till teater- och orkesterrådets förfogande för bidragsgivning till uppsättningskostnader och utrustning vid teatergrupper med verksamhet av experimentell natur, sommarspel, deltagande i teaterkonferenser, teaterfestivaler o. d. Medlen för detta ändamål uppgår f. n. till 275 000 kr. Med hänsyn till den vikt jag liksom teater- och orkesterrådet fäster vid den fortsatta utvecklingen av den icke institutionsbundna teatern, har jag beräknat medel för en fördubbling av nyssnämnda för innevarande budgetår beräknade belopp.

För den teaterfrämjande verksamhet som bedrivs av stiftelsen Skådebanan räknar jag för budgetåret 1970/71 med en höjning jämfört med det i maj 1969 för innevarande budgetår anvisade bidraget med 200 000 kr.

Liksom tidigare används innevarande budgetår omkring hälften av förevarande anslag för bidrag till de sex statsunderstödda yrkesorkestrarna i Stockholm, Göteborg, Malmö, Norrköping, Hälsingborg och Gävle. Vidare utgår betydande bidrag till orkestrarna i Västerås och Örebro samt till Sveriges orkesterföreningars riksförbund för verksamhet inom orkesterföreningar som är anslutna till riksförbundet. Även för nästa budgetår bör bidrag till dessa ändamål utgå från detta anslag efter särskilt beslut av Kungl. Maj:t. Vissa förutsebara förändringar av bidragen till yrkesorkestrarna, främst till följd av löne- och kostnadsstegringar, har beaktats vid anslagsberäkningen.

Med anledning av den tidigare nämnda utredningen angående utbildning i konstnärlig scenisk dans m. m. avser jag att senare föreslå Kungl. Maj:t att för 1970 års riksdag lägga fram proposition om att bl. a. omorganisera Koreografiska institutet till statens dansskola. Det för innevarande budgetår under detta anslag anvisade bidraget till institutet har för nästa budgetår tagits upp under ett preliminärt beräknat anslag med rubriken Statens dansskola. Medelsbehovet minskar således under förevarande anslag med 735 000 kr.

Med anledning av i betänkandet Utredning angående dialekt- och ortnamnsarkiven (Stencil U 1969: 5) framlagda förslag avser jag att senare föreslå Kungl. Maj:t att lägga fram proposition i ämnet för riksdagen. I denna bör också frågan om Svenskt visarkivs framtida ställning och organisation behandlas. Då i samband med omorganisationen medel för bl. a. visarkivet bör tas upp under ett särskilt preliminärt beräknat anslag, Vissa kostnader för landsmåls- och ortnamnsarkiven m. m., minskar medelsbehovet under förevarande anslag med 275 000 kr.

För fortsatt försöksverksamhet med riksutställningar och för den särskilda försöksverksamheten med konstförsäljning i Stockholm och i Örebro län räknar jag för nästa budgetår med en höjning av nu utgående bidrag till 1965 års musei- och utställningssakkunniga för dessa ändamål med sammanlagt 500 000 kr. Av den beräknade höjningen avser 181 000 kr. löne- och prisomräkning m. m.

För övriga ändamål som vanligen stöds genom bidrag från detta anslag räknar jag inte med ökning annat än i begränsad utsträckning, huvudsakligen föranledda av vissa löne- och kostnadsstegringar. Inom anslaget kommer endast att i mindre utsträckning finnas utrymme för bidrag av engångsnatur.

På det i riksstaten för budgetåret 1966/67 upptagna reservationsanslaget Bidrag för utgivande av pedagogiska och vetenskapliga publikationer finns f. n. en behållning på 15 508 kr. Med hänsyn till att tidskriftsstöd numera utgår ur kulturmedelsanslaget bör den vid utgången av innevarande budgetår kvarstående behållningen föras över till förevarande anslag.

Sedan hänsyn tagits till att medel för Drottningholmsteatern, Koreografiska institutet och Svenskt visarkiv ej vidare beräknas under detta anslag, bör anslaget ökas med 2 038 000 kr., varav jag räknar med att 231 000 kr. utgör löne- och prisomräkning m. m. avseende bidragen till Södra teatern samt riksutställnings- och konstförsäljningsverksamheterna och 1 080 000 kr. medel för löne- och kostnadsstegringar avseende bidragen till de sex yrkesorkestrarna. Den övriga höjningen om 727 000 kr. avses bli disponerad främst för förstärkning av bidrag till ändamål som brukar tillgodoses under detta anslag.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till särskilda kulturella ändamål* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 20 580 000 kr.

b) Arkiv, museer m. m.

Flertalet av anslagen under detta avsnitt avser statliga och statsunderstödda museer. Inom museiområdet har sedan flera år tillbaka bedrivits ett omfattande utredningsarbete av 1965 års musei- och utställningssakkunniga. De sakkunniga leder den försöksverksamhet med riksutställningar och konstförsäljning, som behandlats i det föregående under anslaget Bidrag till särskilda kulturella ändamål. I de sakkunnigas uppdrag ingår också att utreda målsättning och organisation för samhällets kulturminnesvård. De sakkunniga räknar med att under år 1970 lämna förslag i fråga om hela det berörda området.

Bl. a. med hänsyn till de väntade utredningsförslagen är de medelsökningar som föreslås inom området i första hand förstärkningar till museer, som enligt statsmakternas beslut omorganiserats under de senaste åren. Under anslagen till naturhistoriska riksmuseet, etnografiska museet och Tekniska museet beräknas sålunda i det följande medel för viss personalökning och ökad utställningsverksamhet. Viss förstärkning föreslås även för statens historiska museum. Sammanlagt uppgår den medelsökning som beräknas för ökad personal och utvidgad utställningsverksamhet vid nämnda museer till ca 320 000 kr.

Vid Nordiska museet och Tekniska museet har jag vid medelsberäkningen tagit hänsyn till vissa mindre organisatoriska förändringar, vilka sammanhänger med att Skogs- och lantbruksakademiens samlingar genom en donation av akademien förs över till Nordiska museet och att Tekniska museet enligt ett särskilt avtal med televerket tagit hand om verkets museisamlingar, Telemuseet.

B 13. Riksarkivet: Förvaltningskostnader

1968/69 Utgift ¹	3 292 443 ²
1969/70 Anslag	5 788 000
1970/71 Förslag	6 145 000

¹ Anslagen Riksarkivet: Avlöningar och Riksarkivet: Omkostnader

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänförs till budgetåret 1968/69 uppgår till 32 697 kr.

Riksarkivet är central myndighet för arkivfrågor och chefsmyndighet för landsarkiven. I riksarkivets uppgifter ingår att vara arkivdepå och att främja vetenskaplig forskning.

Riksarkivet har två byråer samt en administrativ avdelning, till vilken bl. a. hör bibliotek och bokbinderi, och en fristående heraldisk sektion.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Riksarkivet	Departements- chefen
<i>Personal</i>			
Arkivarier och handläggande personal	37	+3	+0,5
Övrig personal	44,5	+4	of.
	81,5	+7	+0,5
<i>Anslag</i>			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar	3 097 000	+480 260	+203 000
Sjukvård	8 000	+ 1 000	+ 1 000
Reseersättningar	18 000	+ 1 000	+ 1 000
därav utrikes resor	3 000	of.	of.
Lokalkostnader	1 900 000	+ 82 000	+ 81 000
Expenser	145 000	+116 000	+ 4 000
Lönekostnadspålägg	709 000	+130 000	+ 70 000
Reproduktionsverksamheten	30 000	of.	of.
Bidrag till Nordisk Arkivnyt	2 000	of.	of.
	5 909 000	+810 260	+360 000
<i>Uppbördsmedel</i>			
Publikationer	1 000	of.	of.
Reproduktionsverksamheten	60 000	of.	+ 3 000
Bokbinderiets beställningsarbeten	10 000	of.	of.
Heraldiska verksamheten	50 000	of.	of.
Nettoutgift	5 788 000	+810 260	+357 000

Riksarkivet

1. Löne- och prisomräkning m. m. 342 000 kr.
2. Riksarkivet lade år 1965 fram ett förslag om organisation av ämbetsverket. Förslaget har till stor del genomförts och riksarkivet föreslår nu att även den återstående delen genomförs. Inom första byrån bör en utbildnings- och publiceringssektion inrättas. Vid sektionen behövs en förste arkivarie och en kontorist (+ 89 532 kr.).
3. Till andra byrån erfordras i enlighet med förslaget en arkivarie och en amanuens för utvecklingsarbete och service åt statliga myndigheter. Vidare föreslås en assistent i stället för en i förslaget upptagen amanuens. (+ 118 932 kr.)
4. Administrativa avdelningen föreslås få en biblioteksassistent och en kansliskrivare med heltidstjänst i stället för ett halvtidsanställt kontorsbiträde (+46 926 kr.).
5. Ett kontorsbiträde med halvtidstjänst vid heraldiska sektionen bör ersättas med en heltidsanställd kansliskrivare (+15 618 kr.).
6. Riksrevisionsverket har lagt fram ett förslag om den statliga redovisnings- och revisionsverksamheten och därvid bl. a. föreslagit att redovisningscentral m. m. inrättas hos riksarkivet. Förarbeten härför beräknas ta sin början under budgetåret 1970/71 (+ 27 000 kr.).

7. Under anslagsposten *Expenser* begärs medel till en utredning om nya metoder för framställning och provning av arkivvärdigt papper. Utredningen skall utföras av statens provningsanstalt. (+ 100 000 kr.)

8. Lönekostnadspålägg för ny personal 68 542 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 6 145 000 kr. Jag har därvid räknat med 33 000 kr. för att man skall kunna förbereda inrättandet av en redovisningscentral vid riksarkivet (6, 8).

Frågan om medel till utredning om nya metoder för framställning och provning av arkivvärdigt papper bör prövas i annat sammanhang. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t förelår riksdagen

att till *Riksarkivet: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 6 145 000 kr.

B 14. Riksarkivet: Inköp av arkivalier och böcker m. m.

1968/69 Utgift	40 380	Reservation	49 267
1969/70 Anslag	68 000		
1970/71 Förslag	73 000		

Från anslaget bestrids kostnader för inköp av arkivalier och böcker till riksarkivet och landsarkiven, för riksarkivets publicering av källskrifter samt för konservering av arkivalier, bokbindning samt reproduktion av arkivhandlingar vid landsarkiven.

Riksarkivet

Anslaget föreslås bli höjt med 36 000 kr. Av höjningen är ett belopp av 22 000 kr. avsett för inköp av arkivalier och böcker samt för utgivande av källskrifter och ett belopp av 16 000 kr. för reproducering av skadade arkivhandlingar vid landsarkiven.

Departementschefen

Anslaget bör höjas med 5 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t förelår riksdagen

att till *Riksarkivet: Inköp av arkivalier och böcker m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 73 000 kr.

B 15. Landsarkiven

1968/69 Utgift ¹	2 812 032 ²
1969/70 Anslag	3 783 000
1970/71 Förslag	4 462 000

¹ Anslagen Landsarkiven: Avlöningar och Landsarkiven: Omkostnader

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänförs till budgetåret 1968/69 uppgår till 36 772 kr.

De sju landsarkiven i Uppsala, Vadstena, Visby, Lund, Göteborg, Härnösand och Östersund är regionala arkivmyndigheter och arkivdepåer. Till ett landsarkivs verksamhetsområde hör ett eller flera län. Riksarkivet är chefsmyndighet för landsarkiven.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Riksarkivet	Departements- chefen
<i>Personal</i>			
Handläggande personal	28,5	+1	of.
Övrig personal	41	+3	+1
	69,5	+4	+1
<i>Anslag</i>			
Avlöningar	2 427 000	+318 000	+219 000
Sjukvård	5 000	+ 1 000	+ 1 000
Reseersättningar	56 000	+ 5 000	+ 2 000
Lokalkostnader	609 000	+316 000	+316 000
Expenser	113 000	+113 000	+ 60 000
därav engångsutgifter	30 000	+126 300	+20 000
Vissa transportkostnader m. m.	15 000	+ 6 000	+ 6 000
Lönekostnadspålägg	558 000	+ 95 012	+ 75 000
	3 783 000	+854 012	+679 000

Riksarkivet

1. Löne- och prisomräkning m. m. 223 000 kr.
2. År 1958 framlades en plan för utbyggnad av landsarkivens personalorganisation. Planen kompletterades sedermera och är nu i huvudsak genomförd. Av den föreslagna personalutvidgningen återstår dock en amanuens i Härnösand och ett kontorsbiträde i Göteborg (+ 65 244 kr.).
3. Vid landsarkiven i Göteborg och Härnösand behövs ytterligare personal för framtagning och uppställning av arkivalier samt för övriga vaktmästaruppgifter. Till vardera arkivet föreslås därför en expeditivakt (+ 45 768 kr.).
4. Lokalkostnaderna stiger främst på grund av att landsarkivet i Lund erhållit nya lokaler, varigenom hyreskostnaderna ökat (+ 263 000 kr.).
5. Engångsanslag begärs för utrustning till nya lokaler i Lund samt för hyllinredningar vid arkiven i Vadstena och Härnösand. Samtidigt bortfaller en för innevarande budgetår beräknad engångsanvisning om 30 000 kr. för hyllinredning vid sistnämnda arkiv. (+ 126 300 kr.)
6. En ökning av medlen för transportkostnader föreslås med hänsyn till att de

s. k. 10-årsleveranserna av arkivalier kan beräknas börja under budgetåret 1970/71 (+ 6 000 kr.).

7. Lönekostnadspålägg för ny personal 29 212 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 4 462 000 kr. Jag har därvid beräknat medel för bl. a. ytterligare en expeditionsvakt vid landsarkivet i Göteborg (3) samt medel för en engångsanvisning om 50 000 kr. för anskaffande av inredning till landsarkiven i Vadstena, Lund och Härnösand (5).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Landsarkiven* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 4 462 000 kr.

B 16. Vissa kostnader för landsmåls- och ortnamnsarkiven m. m.

I riksstaten för innevarande budgetår är följande anslag uppförda, nämligen *Ortnamnskommissionen: Förvaltningskostnader*, vilket anslag är upptaget med ett belopp av 626 000 kr., *Ortnamnskommissionen: Insamling och bearbetning av vetenskapligt material*, som är upptaget med ett belopp av 91 000 kr., *Landsmålsarkiven: Förvaltningskostnader*, som är upptaget med ett belopp av 1 211 000 kr. samt *Landsmålsarkiven: Insamling och bearbetning av vetenskapligt material*, upptaget med 143 000 kr.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 6 december 1963 tillkallade dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet den 28 januari 1964 sakkunniga för att utreda frågan om svenska ortnamnsarkivets, landsmåls- och folkminnesarkivets i Uppsala samt landsmålsarkivets i Lund framtida ställning och organisation. Den 31 oktober 1969 har de sakkunniga avlämnat betänkandet *Utredning angående dialekt- och ortnamnsarkiven* (Stencil U 1969: 5). Betänkandet remissbehandlas f. n.

Genom beslut den 25 augusti 1967 tillkallade Kungl. Maj:t särskild sakkunnig att inom dåvarande ecklesiastikdepartementet utreda frågan om Svenskt visarkivs framtida ställning och organisation. Den 19 juni 1968 har utredningsmannen överlämnat betänkandet *Svenskt visarkivs framtida ställning och organisation* (Stencil U 1968:7). Betänkandet har remissbehandlats.

Jag har som redan angivits för avsikt att senare föreslå Kungl. Maj:t att lägga fram proposition angående nämnda institutioner. I avvaktan härpå bör under förevarande rubrik i riksstatsförslaget föras upp ett preliminärt beräknat belopp av 2 725 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till *Vissa kostnader för landsmåls- och ortnamnsarkiven m. m.* för budgetåret 1970/71 beräkna ett förslagsanslag av 2 725 000 kr.

B 17. Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum: Förvaltningskostnader

1968/69 Utgift ¹	6 202 088 ²
1969/70 Anslag	7 866 000
1970/71 Förslag	8 705 000

¹ Anslagen Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum: Avlöningar, Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum: Omkostnader och Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum: Fornminnesinventering

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänförs sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 60 200 kr.

Riksantikvarieämbetet är central myndighet för ärenden om forn- och kulturminnesvård. Ämbetet är vidare tillsynsmyndighet för landsantikvarieorganisationen. Statens historiska museum har ett samlingsområde som omfattar föremål som belyser kulturutvecklingen i Sverige på det profana området fram till reformationen och på de kyrkliga och numismatiska områdena fram till nutiden. Inom det numismatiska området samlas även föremål från andra delar av världen. Ämbetet och museet har också till uppgift att sprida kunskap hos allmänheten om landets kulturminnen.

Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademiens förvaltningsutskott har hand om vissa uppgifter för ämbetet och museet, nämligen bl. a. att inge anslagsframställningar till Kungl. Maj:t och att tillsätta vissa tjänster.

Inom riksantikvarieämbetet finns två avdelningar, fornminnesavdelningen och byggnadsminnesavdelningen. Till ämbetet är vidare provisoriskt knuten en kulturhistorisk byrå, som förts över från byggnadsstyrelsen i samband med dess omorganisation (prop. 1967:64, SU 109, rskr 269). Inom museet finns fyra avdelningar, nämligen en för sten- och bronsåldern, en för järnåldern, en för medeltid och nyare tid samt en för myntkabinettet. För ämbetet och museet gemensamt finns fem avdelningar, nämligen en för administrativa och kamerala frågor, en för bibliotek samt akt- och bildarkiv, en för tekniska frågor, en för pedagogiska frågor och en för tillsynen över landsantikvarieorganisationen.

Målsättning och organisation för samhällets kulturminnesvård utreds f. n. av 1965 års musei- och utställningssakkunniga, som i övrigt har i uppdrag att utreda bl. a. hela det statliga och statsunderstödda museiväsendet (direktiv se 1968 års riksdagsberättelse s. 252 och 1966 års riksdagsberättelse s. 280). Den särskilde sakkunnige, expeditionschefen Lennart Häggqvist, som tillkallats år 1966 för att utreda spörsmål av betydelse för att bedöma hur frågan om sambandet mellan Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien samt riksantikvarieämbetet bör lösas har år 1969 avlämnat betänkandet Sambandet mellan Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien samt riksantikvarieämbetet och statens historiska museum (Stencil U 1969:2). Kungl. Maj:t har genom beslut den 18 juli 1969 överlämnat betänkandet till musei- och utställningssakkunniga för övervägande i anslutning till de sakkunnigas fortsatta utredningsarbete.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	Departements- chefen
		Riksantikvarie- ämbetet och statens historiska museum	
<i>Personal</i>			
Antikvarier, museitjänstemän och handläggande personal	54,5	+5	+1
Övrig personal	79,5	of.	of.
	134	+5	+1
<i>Anslag</i>			
Utgifter			
Avlöningar	5 025 000	+ 561 000	+365 000
Sjukvård	14 000	of.	of.
Reseersättningar	187 000	+ 37 000	+ 12 000
därav utrikes resor	4 000	+4 000	+2 000
Lokalkostnader	724 000	+ 271 000	+283 000
Expenser	191 000	+ 102 000	+ 46 000
därav engångsutgifter	—	+50 000	+36 000
Utställningar	60 000	+ 43 000	+ 23 000
Information	54 000	+ 43 000	+ 8 000
Fornminnesinventering	293 000	+ 80 000	+ 15 000
Laboratoriet för radioaktiv datering	110 000	+ 21 000	+ 3 000
Lönekostnadspålägg	1 205 000	+ 142 000	+ 84 000
Medlemsavgift till Centre International d'Etudes pour la Conservation et la Restauration des Biens Culturels i Rom	18 000	of.	of.
	7 881 000	+1 300 000	+839 000
<i>Uppbördsmedel</i>			
Textilkonservering	15 000	of.	of.
Nettoutgift	7 866 000	+1 300 000	+839 000

Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum

1. Löne- och prisomräkning m. m. 635 000 kr.

2. I avvaktan på en omorganisation av riksantikvarieämbetet och statens historiska museum, som kan bli en följd av förslag, som kommer att läggas fram av 1965 års musei- och utställningssakkunniga, erfordras *provisoriska personalförstärkningar* (+ 243 000 kr.) av skäl som närmare framgår av det följande.

Behovet av dessa förstärkningar sammanhänger bl. a. med en under de senaste decennierna ökad tillströmning av arkivalier vid bild- och aktarkivet. En omorganisation behövs så att arkivet provisoriskt får en chef. Ökade krav ställs vidare på ämbetet i markvårdsfrågor. För arvode till en ledare av markvårdsarbetet erfordras ett belopp av 25 000 kr. För att kunna aktivera verksamheten med byggnadsminnesförklaringar, som f. n. släpar efter avsevärt, erfordras medel för extra arbetskraft. Det översiktliga planeringsarbetet inom kulturminnesvårdens område handhas f. n. av överantikvarien ensam. För att biträda denne erfordras en kvalificerad medhjälpare. Antalet fast anställda, vetenskapligt utbildade tjänstemän vid museet har sedan år 1946 utökats endast obetydligt. För att motverka en betydande eftersläpning i fråga om fyndbearbetningen krävs extra arbetskraft.

Biträdespersonalen inom ämbetet och museet är underdimensionerad, varför en arbetskraftsförstärkning är nödvändig.

3. Vid museet har funnits inrättad en för N. G. Gejvall personlig tjänst som antikvarie i Ae 24. Denne har nu lämnat tjänsten men behovet av en osteolog kvarstår. I stället för den personliga tjänsten bör tillkomma en icke personlig tjänst som antikvarie i Ae 24.

4. Den föreslagna ökningen av expensmedlen innefattar engångsanvisningar för inköp av möbler, mappskåp och läsapparat samt för utökning av telefonväxeln och utbyte av lås i kanslilokalerna och museet.

5. Ökningen av medlen till utställningar är avsedd för avlöning åt tillfälligt anställda utställningsarkitekter och dekoratörer.

6. Medlen till information bör höjas med 20 000 kr. för avlöning till personal som sysslar med skolvisningar. Vidare begärs sammanlagt 20 000 kr. till ökad reklam i samband med museets utställningsverksamhet och ökad information om ämbetets verksamhet.

7. Laboratoriet för radioaktiv datering kommer att bedriva sin verksamhet i oförändrad omfattning under budgetåret 1970/71. Verksamhetens omslutning uppgick budgetåret 1968/69 till 267 000 kr. Den begärda anslagsökningen avser i huvudsak löne- och prisomräkning.

8. Medlen till fornminnesinventering används för vissa kostnader för den inventering av landets fasta fornlämningar som behövs för att förse den på flygfotografering grundade ekonomiska kartan med uppgifter om sådana fornlämningar. Av den föreslagna ökningen avser 52 000 kr. kostnader på grund av ökat inventeringsområde, 4 000 kr. extra arbetskraft för att påskynda tryckning av fornlämningsregistret och 10 000 kr. prov med databehandling av uppgifter ur fornlämningsregistret.

9. Lönekostnadspålägg för ny personal 75 000 kr.

I en särskild framställning har ämbetet och museet föreslagit att medel anvisas för en personlig tjänst i Cg 1 för förste antikvarien professor Wilhelm Holmquist, som leder de arkeologiska undersökningarna på Helgö samt bearbetningen och publiceringen av fyndmaterialet.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 8 705 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för en antikvarie i Ae 24 i stället för den för N. G. Gejvall inrättade personliga tjänsten, som utgår i samband med innehavarens övergång till annan verksamhet (3). Vidare har beräknats ett belopp av 59 000 kr. för provisoriska personalförstärningar bl. a. för att en eftersläpning av fyndbearbetningen vid museet skall kunna motverkas, (2, 9). De under expensposten beräknade engångsanvisningarna är avsedda för inköp av möbler för ny personal, utökning av telefonväxeln och utbyte av lås (4).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum:*
Förvaltningskostnader för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 8 705 000 kr.

B 18. Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum: Underhåll och ökande av museets samlingar m. m.

1968/69 Utgift	163 039	Reservation	4 843
1969/70 Anslag	264 000		
1970/71 Förslag	249 000		

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	Departements- chefen
<i>Personal</i>			
Antikvariepersonal	—	—	—
Övrig personal	—	+0,5	—
	—	+0,5	—
<i>Anslag</i>			
Underhåll och ökande av museets samlingar och antikvarisk-topografiska arkivet samt bokinköp och bokbindning	129 000	+123 000	} +15 000
därav lönekostnadspålägg	—	+5 000	
därav engångsutgifter	—	+50 000	
Inredning och utrustning av ämbetets och museets lokaler	135 000	+48 000	} —30 000
därav lönekostnadspålägg	—	+5 000	
därav engångsutgifter	80 000	—15 000	
	264 000	+171 000	—15 000

Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum

1. Nu utgående belopp om 64 000 kr. för underhåll och ökande av museets samlingar bör ökas med 38 000 kr. för bl. a. konservering av nyinkomna fynd och äldre föremålsbestånd samt för bindning och reparation av inventarichandlingar. För inköp och bindning av böcker (nu 52 000 kr.) beräknas en ökning med 71 000 kr., varav 50 000 kr. utgör ett på tre år fördelat engångsanslag. Medlen för vård och underhåll av antikvarisk-topografiska arkivet (nu 16 000 kr.) bör ökas med 15 000 kr. i samband med en allmän upprustning av arkivet.

2. Det för inredning och utrustning av ämbetets och museets lokaler för nästa budgetår beräknade beloppet är avsett för förbättringsarbeten i museets entréhall och lokalen för tillfälliga utställningar, för inredning av magasinslokaler samt för modernisering av bronsåldersutställningen och utställningen över den allmänna mynthistorien.

Innevarande budgetår är beräknat en engångsanvisning om 80 000 kr. för en brandskyddsanläggning. För nästa budgetår begärs engångsanvisningar om 50 000 kr. resp. 15 000 kr. för utbyte av brandfarligt material i museet och anskaffande av armatur för biblioteket.

Departementschefen

För en från brandskyddssynpunkt motiverad ombyggnad i museet beräknar jag en engångsanvisning om 50 000 kr. samtidigt som en för innevarande budgetår beräknad engångsanvisning för anskaffande av en brandskyddsanläggning bortfaller. Med hänvisning i övrigt till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum: Underhåll och ökande av museets samlingar m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 249 000 kr.

B 19. Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum: Vård och underhåll av fornlämningar och kulturhistoriskt värdefulla byggnader

1968/69 Utgift ¹	572 756 ²	Reservation	9 779
1969/70 Anslag	611 000		
1970/71 Förslag	642 000		

¹ Anslaget Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum: Vård och underhåll av fornlämningar och byggnadsminnesmärken

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 484 kr.

Ur anslaget utgår bidrag till vård, undersökning och istandsättning av kulturhistoriskt värdefulla fasta fornlämningar och byggnader, inbegripet kyrkor, med undantag av statliga byggnadsverk som avses i 18 § kungörelsen (1920:744) med föreskrifter rörande det offentliga byggnadsväsendet (ändrad senast 1968:739). Från anslaget utgår även ersättning till domänverkets fond för upplåten mark på Björkö.

Stöd till kulturminnesvården utgår också av särskilda lotterimedel. Under år 1969 fördelade Kungl. Maj:t sammanlagt 877 000 kr. som bidrag till restaureringsarbeten, inköp av fastigheter m. m.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Riksantikvarie- ämbetet och statens historiska museum	Departements- chefen
<i>Personal</i>			
Antikvariepersonal	—	—	—
Övrig personal	4,5	of.	of.
	4,5	of.	of.
<i>Anslag</i>			
Vård och underhåll av fornlämningar och kulturhistoriskt värdefulla byggnader	611 000	+69 000	} +31 000
därav lönekostnadspålägg	16 000	+6 000	
därav ersättning för upplåten mark	12 000	of.	

Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum

1. För vård och underhåll av fasta fornlämningar (nu 115 000 kr.) begärs ökade medel bl. a. för att bekosta uppsättning av vägs skyltar vid kulturhistoriska sevärdheter (+ 35 000 kr.).

2. Medlen till utredningar som uppdragsverksamheten gör för riksantikvarieämbetets räkning (nu 50 000 kr.) bör ökas (+ 15 000 kr.).

3. Medlen till vård och underhåll av kulturhistoriskt värdefulla byggnader (nu 333 000 kr.) måste höjas på grund av prisstegringar (+ 12 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum: Vård och underhåll av fornlämningar och kulturhistoriskt värdefulla byggnader* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 642 000 kr.

B 20. Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum: Uppdragsverksamhet

1968/69 Utgift	1 661 537 ¹
1969/70 Anslag	1 643 000
1970/71 Förslag	2 610 000

¹ Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänförs till budgetåret 1968/69 uppgår till 8 464 kr.

Anslaget används för att förskotta kostnader för sådana undersökningar och utredningar som föranleds av lagen (1942:350) om fornminnen (ändrad 1967:77) och som på uppdrag av statlig eller kommunal myndighet eller enskild utförs av riksantikvarieämbetet mot avgift. Av anslaget får tas i anspråk högst ett belopp motsvarande summan av de ersättningar som ämbetsverket erhåller av uppdragsgivarna.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Riksantikvarie- ämbetet och statens historiska museum	Departements- chefen
<i>Personal</i>			
Antikvariepersonal	4	+1	+1
Övrig personal	32	+7,5	+7,5
	36	+8,5	+8,5
<i>Anslag</i>			
Avlöningar till extra tjänstemän	460 000	+283 000	+283 000
Kostnader för övrig arbetskraft, maskinhyror m. m.	780 000	+370 000	+370 000
Kapitalkostnader m. m.	40 000	of.	of.
Centraladministration	170 000	+ 57 000	+ 57 000
Sjukvård	1 000	of.	of.
Lokalkostnader	50 000	+ 20 000	+ 20 000
Expenser	36 000	+ 34 000	+ 34 000
Lönekostnadspålägg	106 000	+203 000	+203 000
	1 643 000	+967 000	+967 000

Inkomster vid riksantikvarieämbetet, som redovisas på driftbudgetens inkomstsida under uppbörd i statens verksamhet, beräknas till 2 610 000 kr. (1969/70 1 643 000 kr.).

Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum

1. Löne- och prisomräkning m. m. 179 000 kr.
2. Under budgetåret 1968/69 ökade omfattningen av uppdragsverksamheten avsevärt. En ytterligare ökning av verksamheten beräknas ske under såväl innevarande som nästa budgetår. Genom konstruktionen av anslaget till uppdragsverksamheten innebär inte den erforderliga anslagshöjningen några ökade kostnader för statsverket. (+ 788 000 kr.)

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum: Uppdragsverksamhet* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 2 610 000 kr.

B 21. Bidrag till avlöningar inom landsantikvarieorganisationen

1968/69 Utgift	1 910 219
1969/70 Anslag	1 974 000
1970/71 Förslag	2 080 000

Landsantikvarierna, som är anställda av olika organisationer med kulturminnesvårdande uppgifter, skall inom sina distrikt vara riksantikvarieämbetets företrädare och inför ämbetet ansvara för kulturminnesvården inom området. Vidare har de uppgifter i fråga om den del av naturskyddet som avser skyddet av kulturlandskapet. Landsantikvarierna är i förekommande fall chefer för läns museerna. F. n. finns en landsantikvarie i varje län utom i Älvsborgs län som har två. I Gotlands län finns förutom landsantikvarien en antikvarie.

Statsbidrag till avlöning av landsantikvarier och antikvarien på Gotland utgår enligt bl. a. kungörelsen (1955:317) angående statsbidrag till avlöningar inom landsantikvarieorganisationen (ändrad senast 1965:167) med 90 % av de kontanta avlöningsförmåner som tillkommer en på vederbörande ort stationerad statlig tjänsteman i löneklass A 30 resp. löneklass A 26. Till landsantikvarien i Borås utgår bidrag med två tredjedelar av kontantlönen i löneklass A 26. Statsbidrag kan också medges till en amanuens i varje landsantikvariedistrikt med 90 % av lönen i löneklass A 22. Antalet distrikt med amanuens till vars lön bidrag kan utgå bestäms av Kungl. Maj:t och uppgår nu till 23.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Riksantikvarie- ämbetet och statens historiska museum	Departements- chefen
<i>Personal</i>			
Antikvariepersonal	49	+1	of.
<i>Anslag</i>			
Bidrag till avlöningar åt landsantikvarierna och deras amanuenser	1 974 000	+140 000	+106 000
Vidareutbildning av personal	—	+ 20 000	—
	1 974 000	+160 000	+106 000

Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum

1. Kostnadshöjningen på grund av de generella höjningarna av lönebeloppen i den statliga löneplanen utgör 106 075 kr.

2. Med hänsyn bl. a. till arbetsbelastningen i Älvsborgs län föreslås bidrag utgå till en ny tjänst som amanuens (+ 34 312 kr.).

3. Våren 1969 anordnades en konferens om byggnadsminnesvård med landsantikvarierna och deras amanuenser till vilken beviljats ett statsbidrag ur anslaget Bidrag till särskilda kulturella ändamål. Liksom för andra yrkesgrupper krävs inom detta område en reguljär vidareutbildning (+ 20 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till avlöningar inom landsantikvarieorganisationen* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 2 080 000 kr.

B 22. Nationalmuseet: Förvaltningskostnader

1968/69 Utgift ¹	4 307 414 ²
1969/70 Anslag	5 734 000
1970/71 Förslag	5 940 000

¹ Anslagen Nationalmuseet: Avlöningar, Nationalmuseet: Omkostnader och Nationalmuseet: Pedagogisk verksamhet m. m. (delvis)

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 46 989 kr.

Nationalmuseet med östasiatiska museet är centralmuseum för konst och ansvarar för huvuddelen av statens konstsamlingar.

Inom nationalmuseet finns sju avdelningar, en för äldre måleri och skulptur, en för nutida måleri och skulptur (moderna museet), en för teckning och grafik, en för konsthantverk, en för slottssamlingar, en för konsthantverk samt en för depositioner. Östasiatiska museet har hand om samlingar av östasiatisk konst och konsthantverk, som anförtratts museet. För museerna finns gemensamt kansli, bibliotek, arkiv, bildarkiv, teknisk anstalt och fotoateljé.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Nationalmuseet	Departements- chefen
<i>Personal</i>			
Museitjänstemän och handläggande personal ..	32	+3	of.
Övrig personal	109	+6,5	of.
	141	+9,5	of.
<i>Anslag</i>			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar	3 360 000	+ 627 000	+ 280 000
Sjukvård	16 000	of.	of.
Reseersättningar	26 000	+ 28 000	+ 1 000
därav utrikes resor	5 000	+26 000	of.
Lokalkostnader	923 000	+ 28 000	+ 22 000
Expenser	243 000	+157 000	+ 8 000
Lönekostnadspålägg	792 000	+152 000	+ 72 000
Utställningar, film- och konsertverksamhet ..	180 000	+120 000	+ 30 000
Florensaktionen	207 000	-207 000	-207 000
Bidrag till Årsbok för svenska statens konst- samlingar	8 000	of.	of.
	5 755 000	+905 000	+206 000
<i>Uppbördsmedel</i>			
Tavelkonservering	20 000	of.	of.
Ersättning för värme och belysning i uthyrda lägenheter	1 000	of.	of.
Nettoutgift	5 734 000	+905 000	+206 000

Nationalmuseet

1. Löne- och prisomräkning m. m. 412 000 kr.
2. Avdelningen för äldre måleri och skulptur behöver förstärkas med ett halvtidsanställt biträde (+ 10 830 kr.).
3. Moderna museets biträden är alltför få i förhållande till de växande arbetsuppgifterna. För hjälp med korrespondens, registrering m. m. erfordras ytterligare ett kvalificerat biträde. På grund av det sedan några år tillbaka väsentligt ökade öppethållandet behöver de arvodister som hittills anlitats för att ta upp entréavgifter m. m. ersättas med två biträden. (+ 69 768 kr.)
4. Avdelningen för teckning och grafik behöver för omläggning av hittillsvarande föråldrade system för inventarier och kataloger förstärkas med en intendent (+ 48 108 kr.).
5. Avdelningen för konsthantverk, som förutom en förste intendent och föreståndare endast disponerar en amanuens och ett biträde, behöver med hänsyn till det omfattande och differentierade verksamhetsområdet förstärkas med en intendent (+ 48 108 kr.).
6. Östasiatiska museets utställningsytor har under år 1968 mer än fördubblats, vilket möjliggör en väsentlig aktivering av museets verksamhet. För denna erfordras en förstärkning med en intendent, ett halvtidsanställt biträde och två museivakter (+ 107 202 kr.).
7. Vid tekniska anstalten har museiasistenten John Einar Pettersson under en mer än fyrtyoårig tjänstgöring inom museet förvärvat och utvecklat sådana speciella kvalifikationer inom sitt arbetsfält, papperskonservering, att hans

nuvarande löneställning inte längre ger ett rimligt uttryck för dessa. För honom bör därför inrättas en personlig konservatorstjänst samtidigt som hans nuvarande tjänst som museiassistent hålls obesatt (+ 13 778 kr.).

8. *Fototelejäns* alltför fåtaliga personal (endast tre avlönade med medel från avlöningsposten) behöver på grund av den ständigt ökade arbetsbelastning- en utökas med en fotograf och ett fotobiträde (+ 49 404 kr.).

9. Under anslagsposten *Expenser* beräknas bl. a. medel av engångsnatur för att åstadkomma bättre ljusförhållanden i huvudbyggnadens översta två våningar (+ 90 000 kr.).

10. Museets utåtriktade verksamhet består bl. a. av tillfälliga utställningar vid museet, vandringsutställningar, filmvisning och konserter. För denna verksamhet står till förfogande — förutom de under detta anslag anvisade medlen — de inkomster som museet har av inträdesavgifter och försäljning. För budgetåret 1968/69 uppgick de utgifter som täckts av influtna föreläsning- och försäljningsmedel till 681 000 kr. För att intensifiera den utåtriktade verksamheten och samtidigt kunna undvika att inträdesavgifterna stiger alltför mycket föreslås en ökning av medlen till *utställningar, film- och konsertverksamhet* (+ 105 000 kr.).

11. Den nordiska *Florensaktionen* för att rädda konstföremål m. m., som skadades vid översvämningkatastrofen i Florens år 1966, avses bli slutförd under innevarande budgetår. Den för ändamålet upptagna anslagsposten bortfaller därför för nästa budgetår, vilket bl. a. innebär indragning av två heltidstjänster och en halvtidstjänst som konservator (— 207 000 kr.).

12. Lönekostnadspålägg för ny personal 80 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Nationalmuseet: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 5 940 000 kr.

B 23. Nationalmuseet: Underhåll och ökande av samlingarna m. m.

1968/69 Utgift	635 366	Reservation	42 788
1969/70 Anslag	715 000		
1970/71 Förslag	805 000		

Nationalmuseet

Anslaget föreslås bli höjt med sammanlagt 500 000 kr. Prisstegringen på konstmarknaden fortgår alltjämt i snabb takt, varför museets inköpsresurser trots tidigare beviljade anslagsökningar endast i ringa mån förbättrats. Samtidigt har de enskilda stora konstköparnas och de utländska museernas inköpsresurser fortsatt att växa, vilket medfört en skärpning av konkurrensen på konstmarknaden.

1. Huvuddelen av den begärda ökningen avser ökande av *museets sam-*

lingar. Av den föreslagna höjningen hänför sig 143 000 kr. till avdelningarna för äldre måleri och skulptur, teckning och grafik, konsthantverk samt slottssamlingarna (nu sammanlagt 244 000 kr.) och 80 000 kr. till avdelningen för nutida måleri och skulptur (nu 135 000 kr.). För östasiatiska museet erfordras en ökning med 48 000 kr. (nu 27 000 kr.) och för inköp av svenska konstnärers arbeten en ökning med 100 000 kr. (nu 203 000 kr.). (+ 371 000 kr.)

2. De alltjämt ökade kostnaderna för bokinköp, bokbindning och prenumeration på facktidsskrifter gör det omöjligt för museibiblioteket att upprätthålla en tillfredsställande standard med nu anvisat belopp av 36 000 kr. (+ 24 000 kr.).

3. Till inköp av konst för deposition hos statliga myndigheter utgår innevarande budgetår 55 000 kr. För att önskemålen om depositioner skall kunna tillgodoses i tillfredsställande grad bör denna anslagspost väsentligt förstärkas (+ 100 000 kr.).

4. Det till museets disposition stående beloppet om 15 000 kr. för tillfälliga utgifter bör ökas (+ 5 000 kr.).

Departementschefen

Anslaget bör höjas med 90 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Nationalmuseet: Underhåll och ökande av samlingarna m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 805 000 kr.

B 24. Nationalmuseet: Utställningar av nutida svensk konst i utlandet

1968/69 Utgift ¹	256 565	Reservation ¹	879
1969/70 Anslag	270 000		
1970/71 Förslag	320 000		

¹ Anslaget Nationalmuseet: Pedagogisk verksamhet m. m. (delvis)

Anslaget används av nämnden för utställningar av svensk konst i utlandet för direkta utställningskostnader och för nämndens administrationskostnader.

Nationalmuseet

En allt större del av anslaget tas i anspråk för det svenska deltagandet vid de stora konstbiennialerna, som utgör en återkommande inventering av den aktuella internationella konsten. Nämnden för utställningar av svensk konst i utlandet betraktar möjligheten att göra svensk konst bättre känd i dessa sammanhang som väsentlig. Nämnden finner det också angeläget att vid sidan av biennialerna informera om svensk konst genom egna initiativ såsom utställningen *Pentacle* i Paris år 1968 samt att även ge de svenska konstnärerna tillfälle till täta personliga kontakter med den internationella konstvärlden. Nämnden har avsatt 25 000 kr. för bidrag till enskilda konstnärer, vilket anses otillräckligt med hänsyn till antalet ansökningar. Nämnden har vidare beslutat anslå medel för arvoden till konstnärer

som lånar ut sina verk för utställningar i utlandet i nämndens regi. Mot denna bakgrund föreslår museet en höjning av anslaget till 400 000 kr. (+ 130 000 kr.).

Departementschefen

Med anledning av vad museet anfört om arvoden till konstnär som lånar ut sina verk för utställningar vill jag understryka att frågan om ersättning till konstnärer för utlåning av verk vid utställningar är av den natur att den torde bli föremål för Kungl. Maj:ts prövning i annat sammanhang.

Anslaget bör höjas med 50 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Nationalmuseet: Utställningar av nutida svensk konst i utlandet* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 320 000 kr.

B 25. Livrustkammaren

1968/69 Utgift ¹	643 366 ²
1969/70 Anslag	877 000
1970/71 Förslag	963 000

¹ Anslagen Livrustkammaren: Avlöningar och Livrustkammaren: Omkostnader

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 9 565 kr.

Livrustkammaren, som är landets äldsta museum, bevarar föremål från den forna arsenalen, de kungliga livrust-, kläd- och skattkamrarna samt hovstallet. Den har även till uppgift att bevara andra jämförliga föremål av personhistorisk karaktär samt att fylla ett centralmuseums funktion i fråga om vissa delar av det vapenhistoriska området.

Livrustkammaren leds av Nordiska museets nämnd som styrelse.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Livrust-	Departements-
		kammaren	chefen
<i>Personal</i>			
Museitjänstemän	3,5	+2,5	of.
Övrig personal	19,5	+4	of.
	23	+6,5	of.
<i>Anslag</i>			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar	599 000	+271 000	+30 000
Sjukvård	3 000	of.	of.
Reseersättningar	2 000	+ 2 100	of.
därav utrikes resor	900	+2 000	of.
Lokalkostnader	99 000	+ 46 500	+46 000
Expenser	37 000	+ 28 000	+ 1 000
därav engångsutgifter	—	+7 500	—
Konserveringsverksamhet	20 000	of.	of.
Lönekostnadspålägg	137 000	+ 61 200	+ 9 000
	897 000	+408 800	+86 000
<i>Uppbördsmedel</i>			
Konserveringsverksamhet	20 000	of.	of.
Nettoutgift	877 000	+408 800	+86 000

Livruskammaren

1. Löne- och prisomräkning m. m. 67 000 kr.
2. För dokumentation och registrering behöver den vetenskapligt utbildade personalen förstärkas med tre intendenter. Samtidigt bortfaller vissa medel som tidigare anvisats till extra arbetskraft. Därutöver behövs ett kvalificerat biträde. (+ 150 772 kr.)
3. För att i tillfredsställande takt kunna motverka de ackumulerade skadorna på det unika textilbeståndet erfordras en tjänst som textilkonservator och en som konserveringsassistent (+ 67 982 kr.).
4. Vid fotoateljén erfordras ett fotobiträde för att avlasta fotografen rutinmässig kopiering m. m. (+ 24 132 kr.).
5. Tjänsten som kontorsskrivare vid livrustkammarens kansli föreslås bli utbytt mot en kanslisttjänst (+ 2 784 kr.).
6. I samband med omflyttning av de permanenta samlingarna behöver livrustkammaren konsultera expertis (+ 12 000 kr.).
7. Lönekostnadspålägg för ny personal 52 526 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 963 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Livruskammaren* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 963 000 kr.

B 26. Naturhistoriska riksmuseet: Förvaltningskostnader

1968/69 Utgift ¹	3 518 061 ²
1969/70 Anslag	4 563 000
1970/71 Förslag	5 014 000

¹ Anslagen Naturhistoriska riksmuseet: Avlöningar och Naturhistoriska riksmuseet: Omkostnader

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 31 265 kr.

Naturhistoriska riksmuseet är naturvetenskapligt centralmuseum. Dess verksamhet avser växt- och djurvärlden, jordens uppbyggnad och historia samt människans biologi och naturmiljö.

Inom museet finns två avdelningar, en museiavdelning och en forskningsavdelning. Museiavdelningen handlägger även administrativa ärenden.

För museet finns en särskild av Kungl. Maj:t utsedd styrelse.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Naturhistoriska riksmuseet	Departements- chefen
<i>Personal</i>			
Handläggande personal	38	+ 2)	
Övrig personal	39,5	+12)	+1
	77,5	+14	+1
<i>Anslag</i>			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar	3 109 000	+627 000	+252 000
Sjukvård	8 000	+ 2 000	+ 2 000
Reseersättningar	47 000	+ 18 000	+ 2 000
Lokalkostnader	609 000	+ 99 000	+ 99 000
Expenser	82 000	+ 7 000	+ 4 000
Lönekostnadspålägg	710 000	+180 000	+ 92 000
	4 565 000	+933 000	+451 000
<i>Uppbördsmedel</i>			
Ersättning för bränsle m. m.	2 000	of.	of.
Nettoutgift	4 563 000	+933 000	+451 000

Naturhistoriska riksmuseet

1. Löne- och prisomräkning m. m. 367 000 kr.
2. För utveckling av utställningsverksamheten och annan pedagogisk verksamhet erfordras en förste intendent, en konservator, en assistent, en hantverkare och ett kvalificerat biträde för kontorsgöromål. Den senare tjänsten är avsedd även för sektionen för entomologi. (+ 180 208 kr.)
3. För att befria den universitetsutbildade personalen från för dem okvalificerade arbetsuppgifter och för uppordning av samlingarna erfordras en biblioteksassistent, en konservator till sektionen för vertebratzooologi, en museiassistent till en var av sektionerna för paleozooologi, botanik och mineralogi. Den förstnämnda tjänsten är gemensam för museet. (+ 152 136 kr.)
4. Fyra tekniska biträdestjänster som bekostas av statens naturvetenskapliga forskningsråd bör föras över till museets stat. (+ 113 316 kr.)
5. Lönekostnadspålägg för ny personal 107 793 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 5 014 000 kr. Jag har därvid beräknat bl. a. ett belopp av 74 000 kr. för ökad personal vid museiavdelningen (2, 5).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Naturhistoriska riksmuseet: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 5 014 000 kr.

B 27. Naturhistoriska riksmuseet: Materiel m. m.

1968/69 Utgift	569 507	Reservation	22 231
1969/70 Anslag	535 000		
1970/71 Förslag	580 000		

Naturhistoriska riksmuseet

Nuvarande anslag är fördelat med 155 000 kr. på museiavdelningen och 380 000 kr. på forskningsavdelningen. En om disposition av museiavdelningens olika utställningslokaler beräknas börja budgetåret 1970/71. Bl. a. därför behövs för både permanenta och tillfälliga utställningar ytterligare monterutrustning, biologiskt material, pedagogiska hjälpmedel och AV-hjälpmedel. Av museets inkomster från inträdesavgifter och försäljning beräknas 25 000 kr. kunna användas härtill. Dessutom erfordras en ökning av anslaget med 63 000 kr. För upprustning av forskningsavdelningens instrumentbestånd behövs ytterligare 100 000 kr.

Departementschefen

Anslaget bör höjas med 45 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Naturhistoriska riksmuseet: Materiel m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 580 000 kr.

B 28. Statens sjöhistoriska museum: Förvaltningskostnader

1968/69 Utgift ¹	2 170 742 ²
1969/70 Anslag	3 188 000
1970/71 Förslag	3 391 000

¹ Anslagen Statens sjöhistoriska museum: Avlöningar och Statens sjöhistoriska museum: Omkostnader

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänförs till budgetåret 1968/69 uppgår till 26 426 kr.

Statens sjöhistoriska museum är centralmuseum på det sjöhistoriska området. Det har till uppgift att främja kunskapen om det svenska sjöförsvarets, den svenska handelssjöfartens och det svenska skeppsbyggeriets verksamhet och utveckling genom tiderna. Inom museet finns två avdelningar, en utrednings- och museiavdelning samt en visnings- och informationsavdelning. Förstnämnda avdelning är uppdelad på fyra sektioner, nämligen en för sjöhistorisk undersökning, en för varv,

sjöfart och örlog, en för regalskeppet Wasa med konserveringsanläggning och en för uppgifter av teknisk karaktär. Vidare finns en sektion för administrativa och kamerala arbetsuppgifter.

	1969/70	Statens sjöhistoriska museum	Beräknad ändring 1970/71 Departements- chefen
<i>Personal</i>			
Museitjänstemän	17	+2	of.
Övrig personal	39	+2	of.
	56	+4	of.
<i>Anslag</i>			
Avlöningar	1 800 000	+255 000	+124 000
Sjukvård	9 000	of.	of.
Reseersättningar	16 000	+ 3 000	+ 1 000
därav utrikes resor	2 000	of.	of.
Lokalkostnader	866 000	+ 37 000	+ 39 000
Expenser	83 000	+ 10 000	+ 2 000
Lönekostnadspålägg	414 000	+ 67 000	+ 37 000
	3 188 000	+372 000	+203 000

Statens sjöhistoriska museum

1. Löne- och prisomräkning m. m. 180 000 kr.

2. Vården och bearbetningen av både museets arkiv och dess bibliotek har blivit eftersatta, då museet saknat inom dessa områden utbildad personal. Två amanuenser föreslås, en till vartdera arkivet och biblioteket (+ 79 032 kr.).

3. Genom det stora antalet besökare är bevakningen av museets samlingar otillfredsställande, varför ytterligare två museivakter behövs (+ 43 320 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens sjöhistoriska museum: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 3 391 000 kr.

B 29. Statens sjöhistoriska museum: Underhåll och ökande av samlingarna

1968/69 Utgift	400 293 ¹	Reservation	292 559
1969/70 Anslag	10 000		
1970/71 Förslag	10 000		

¹ Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänförs till budgetåret 1968/69 uppgår till 2 067 kr.

	1969/70	Beräknad Statens sjöhistoriska museum	ändring 1970/71 Departements- chefen
<i>Personal</i>			
Museitjänstemän	2	of.	of.
Övrig personal	12	—1	—1
	14	—1	—1
<i>Anslag</i>			
Utgifter			
Museet: vård och nyanskaffning, utställnings- verksamhet samt inköp för försäljning	66 000	+21 000	+21 000
Wasavarvet: konservering och restaurering, vis- nings- och utställningsverksamhet, inköp för försäljning m. m.	814 000	+19 000	+19 000
Lönekostnadspålägg: Wasavarvet	30 000	+40 000	+40 000
Tillbyggnad av Wasas pontonhus	90 000	of.	of.
Övriga utgifter	20 000	+10 000	+10 000
	1 020 000	+90 000	+90 000
Uppbördsmedel			
Inkomster vid museet	55 000	+15 000	+15 000
Inkomster vid Wasavarvet	955 000	+75 000	+75 000
Nettoutgift	10 000	of.	of.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens sjöhistoriska museum: Underhåll och ökande av samlingarna* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 10 000 kr.

B 30. Etnografiska museet

1968/69 Utgift ¹	796 380 ²
1969/70 Anslag	1 021 000
1970/71 Förslag	1 197 000

¹ Anslagen Etnografiska museet: Avlöningar och Etnografiska museet: Omkostnader
² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 6 992 kr.

Etnografiska museet är centralmuseum på sitt område och skall främja intresset för, kunskapen om samt forskningen rörande främmande kulturer, framför allt utomeuropeiska. Museet leds av en särskild av Kungl. Maj:t utsedd styrelse.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Etnografiska museet	Departementschefen
<i>Personal</i>			
Museitjänstemän	7	+1	+1
Övrig personal	15,5	+4	
	22,5	+5	+1
<i>Anslag</i>			
U t g i f t e r			
Avlöningar	634 000	+154 000	+101 000
Sjukvård	1 000	of.	of.
Reseersättningar	10 000	+ 15 000	of.
Lokalkostnader	161 000	+ 31 000	+ 23 000
Expenser	56 000	+ 63 000	+ 17 000
därav engångsutgifter	—	+15 000	—
Underhåll och ökande av samlingarna	16 000	+ 9 000	of.
Lönekostnadspålägg	145 000	+ 35 000	+ 35 000
	1 023 000	+307 000	+176 000
<i>U p p b ö r d s m e d e l</i>			
Publikationer	2 000	of.	of.
Nettoutgift	1 021 000	+307 000	+176 000

Etnografiska museet

1. Löne- och prisomräkning m. m. 39 000 kr.
2. Museidirektörstjänsten, som inrättades år 1966 i samband med en omorganisation av museet, är en extra tjänst i Cg 1. Museet finner det angeläget att den organisation som skapades år 1966 nu befästs genom att chefsbefattningen för museet görs till en ordinarie tjänst.
3. För att påbörja ett nödvändigt organisatoriskt uppbyggnadsarbete och trygga nyrekryteringen till högre vetenskapliga tjänster behövs en amanuens. En assistent behövs för att göra det möjligt för museidirektören att fortsätta sitt forskningsarbete utan att göra inskränkningar i det administrativa arbetet och i utställningsverksamheten. Vidare behövs ytterligare en magasinsförvaltare med hänsyn till museets omfattande och värdefulla samlingar. (+ 90 840 kr.)
4. Ytterligare medel behövs för expertis och tillfällig arbetskraft samt för förstärkningsvakter (+ 61 500 kr.).
5. För att museet aktivt skall kunna ägna sig åt utställningsverksamhet och publikservice måste bl. a. samarbete med museer i utlandet ske och möjlighet finnas för museets vetenskapliga personal att bedriva fältforskning. Härtill erfordras ökade medel till resor. (+ 15 000 kr.)
6. Medel begärs för inköp av material som är nödvändigt för utställningsverksamheten (+ 15 000 kr.).
7. Ökningen av medlen för underhåll och ökande av samlingarna motiveras med att antalet äldre föremål av god kvalitet minskar snabbt och att det därför är viktigt att fylla luckor, medan det ännu är tid. Dessutom bör museet i fortsättningen även anskaffa modernt material, som belyser kulturpåverkningarna och nutida förhållanden. (+ 9 000 kr.)
8. Lönekostnadspålägg för ny personal 33 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 1 197 000 kr. Jag har därvid beräknat 74 000 kr. för ökad personal vid museet (3, 4, 8) samt 15 000 kr. som ytterligare medel till utställningsverksamheten (5).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Etnografiska museet* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 197 000 kr.

B 31. Medelhavsmuseet

1968/69 Utgift	285 091 ¹
1969/70 Anslag	352 000
1970/71 Förslag	382 000

¹ Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 2 897 kr.

Medelhavsmuseet inrymmer samlingar, som belyser den antika konst- och kulturutvecklingen inom medelhavsområdet och Främre Orienten. Museet står till viss del under inseeende av Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademiens förvaltningsutskott och riksantikvarieämbetet.

Medelhavsmuseet är uppdelat i en grekisk-romersk och en egyptisk avdelning.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Riksantikvarie- ämbetet	Departements- chefen
<i>Personal</i>			
Museitjänstemän	3	+1	of.
Övrig personal	3	+0,5	of.
	6	+1,5	of.
<i>Anslag</i>			
Avlöningar	234 000	+ 86 000	+13 000
Sjukvård	600	of.	of.
Lokalkostnader	19 400	+ 10 000	+10 000
Expenser	34 000	+ 13 000	+ 2 000
därav engångsutgifter	—	+1 000	—
Ökande av samlingarna	10 000	+ 5 000	of.
Lönekostnadspålägg	54 000	+ 22 000	+ 5 000
	352 000	+136 000	+30 000

Riksantikvarieämbetet

1. Löne- och prisomräkning m. m. 30 300 kr.

2. Till den grekisk-romerska avdelningen behövs en intendent bl. a. för att biträda museichefen, som även är avdelningens föreståndare och ende akademiskt utbildade tjänsteman (+ 48 108 kr.).

3. Ytterligare medel behövs för förstärkt vakthållning, förlängt öppethållande av den egyptiska avdelningen och utökad utställningsverksamhet (+ 30 000 kr.).

4. För att avhjälpa balans i fråga om katalogisering erfordras medel till extra arbetskraft (+ 5 000 kr.).

5. Lönekostnadspålägg för ny personal 16 800 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Medelhavsmuseet* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 382 000 kr.

B 32. Skoklosters slott

1968/69 Utgift	398 557 ¹
1969/70 Anslag	885 000
1970/71 Förslag	1 064 000

¹ Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 4 529 kr.

Skoklosters slott och samlingar inköptes av staten år 1967 (prop. 1967:63, SU 80, rskr 192). Verksamheten vid Skoklosters slott leds f. n. av en särskild av Kungl. Maj:t utsedd styrelse. Denna har ansvaret för förvaltningen av slottet samt har att göra upp planer över hur slottets samlingar skall sättas i stånd och att i samråd med 1965 års musei- och utställningssakkunniga utreda frågan om hur verksamheten på längre sikt skall ordnas.

Kungl. Maj:t har den 27 juni 1969 anvisat 600 000 kr. av särskilda lotteri-medel för konservering av slottets samlingar.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Styrelsen för Skoklosters slott	Departementschefen
<i>Personal</i>			
Museitjänstemän	6	+1	of.
Övrig personal	5	of.	of.
	11	+1	of.
<i>Anslag</i>			
Utgifter			
Avlöningar	360 000	+ 91 000	+ 52 000
Styrelsearvoden	30 000	of.	of.
Sjukvård	1 000	of.	of.
Reseersättningar	25 000	— 3 000	— 5 000
Lokalkostnader	383 000	+ 200 000	+140 000
Expenser	93 000	+ 805 000	+ 3 000
därav engångsutgifter	—	+25 000	—
Lönekostnadspålägg	83 000	+ 23 000	+ 14 000
	975 000	+1 116 000	+204 000
Uppbördsmedel			
Entréavgifter, inkomster av försäljning m. m.	90 000	of.	+ 25 000
Nettoutgift	885 000	+1 116 000	+179 000

Styrelsen för Skoklosters slott

1. Löne- och prisomräkning m. m. 64 000 kr.
2. För att fullfölja registreringen av samlingarna samt för att ordna och arkivlägga dokumentationen av föremålsbeståndet fordras ytterligare en amanuens (+ 38 124 kr.).
3. Under den tid som restaureringsarbeten pågår är bevakning med vaktman nödvändig (+ 200 000 kr.).
4. Medel begärs för fortsatt konservering av samlingarna. Konserveringsarbetet beräknas kunna vara genomfört till budgetåret 1974/75. (+ 700 000 kr.)
5. Medel begärs för automatisk databehandling, för framställning av kataloger och vykort och som engångsanvisning för inköp av skyddsgardiner (+ 105 000 kr.).
6. Lönekostnadspålägg för ny personal 8 769 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Skoklosters slott* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 064 000 kr.

B 33. Bidrag till Nordiska museet

1968/69 Utgift	4 894 131 ¹
1969/70 Anslag	5 949 000
1970/71 Förslag	6 791 000

¹ Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänförs till budgetåret 1968/69 uppgår till 44 401 kr.

Nordiska museet är ett kulturhistoriskt centralmuseum med ett samlingsområde som — med undantag av vissa specialområden som bevakas av andra museer — omfattar föremål som använts i Sverige efter år 1500.

Museet är en stiftelse men staten har hela det ekonomiska ansvaret för museet. Ledamöterna i stiftelsens styrelse, Nordiska museets nämnd, utses av Kungl. Maj:t.

Nordiska museet har sju avdelningar, nämligen tre föremålsavdelningar, en undersökningsavdelning, en undervisningsavdelning, en avdelning för bibliotek och arkiv samt en administrativ och kameral avdelning. Till museet hör institutet för folklivsforskning och Julita gård.

	1969/70	Beräknad Nordiska museet	ändring Departements- chefen
<i>Personal</i>			
Museitjänstemän och handläggande personal ..	38,5	of.	of.
Övrig personal	78,5	of.	of.
	117	of.	of.
<i>Anslag</i>			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar	3 715 000	+ 282 000	+287 000
Utgående pensioner	250 000	— 9 000	— 9 000
Sjukvård	20 000	of.	of.
Rescersättningar	78 000	+ 14 000	+ 3 000
därav utrikes resor	21 000	of.	of.
Lokalkostnader	564 000	+ 418 000	+425 000
Expenser	545 000	+ 159 000	+ 16 000
därav engångsutgifter	—	+134 000	—
Underhåll av museets gårdar	78 000	+ 8 000	+ 4 000
Utställningar	251 000	+ 220 000	+ 25 000
Underhåll och ökande av samlingarna	47 000	+ 33 000	+ 50 000
Lönekostnadspålägg	853 000	+ 87 000	+ 86 000
Reglering av underskott vid Julita	49 000	of.	of.
	6 450 000	+1 212 000	+ 842 000
<i>Inkomster</i>			
Entré- och visningsavgifter	131 000	of.	of.
Försäljning av böcker, fotomaterial m. m.	160 000	of.	of.
Fondavkastning och hyror	180 000	of.	of.
Bidrag till undervisning och forskning m. m. ..	30 000	of.	of.
Nettoutgift	5 949 000	+1 212 000	+ 842 000

Nordiska museet

1. Löne- och prisomräkning m. m. 794 000 kr.

2. Inför sitt 100-årsjubileum år 1973 vill museet utarbeta och ge ut jubileums-publikationer. Engångsanvisningar begärs för detta ändamål liksom för framställning av färgdiaserier samt för inköp av kamerautrustning och nya objektiv för projektorer vid undervisningsavdelningen (+ 134 000 kr.).

3. Till jubileet planeras nyuppställningar av vissa av museets permanenta utställningar. För att genomföra detta måste museet anlita extra arbetskraft. Någon utökning av den fasta personalen begärs däremot inte.

4. Ökningen av medlen till underhåll och ökande av samlingarna motiveras bl. a. med behovet av att konservera magasinerade museiföremål och att planera insamlingsarbetet.

Skogs- och lantbruksakademiens museisamlingar, som omfattar 9 783 katalognummer, bestående av redskap och maskiner för lantbruk, mejerihantering, fiske och trädgårdsskötsel, olika frösorter, torkade och pressade växter m. m., har tidigare varit inrymda i akademiens museibygnad på Experimentalfältet å Norra Djurgården. För att genomföra utbyggnaden av Stockholms universitet bemyndigade riksdagen Kungl. Maj:t att besluta i vilken ordning Skogs-

och lantbruksakademiens nyttjanderätt till Experimentalfältet skulle upphöra (prop. 1959:106, SU 103, rskr 256).

Genom ett avtal den 10 juni 1964 (prop. 1964:190 bil. 6, SU 203, rskr 388) inlöste staten vissa Skogs- och lantbruksakademien tillhöriga byggnader på Experimentalfältet. Bland byggnaderna ingick akademiens museibygnad. Enligt avtalet ålåg det akademien att senast den 1 oktober 1967 ha utrymt museibygnaden. Under vissa förutsättningar skulle kronan bestrida kostnaderna för magasinering av akademiens museala samlingar fram till den 1 oktober 1970.

Samlingarna är nu inrymda i en av byggnadsstyrelsen upplåten magasinsbyggnad på Norra Djurgården, intill ett av Nordiska museets magasin. Genom donationsbrev den 13 november 1969 har akademien beslutat att fr. o. m. den 1 oktober 1970 överlåta sina samlingar till Nordiska museet jämte det belopp om 800 000 kr., som akademien sammanlagt kommer att få som ersättning av staten för museibygnaden.

För innevarande budgetår är medel för skötsel av samlingarna beräknade under nionde huvudtitelns anslag Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien.

Nordiska museet

Museet framförde i skrivelse år 1966 önskemål om att akademiens samlingar skulle föras över till museet för framtida vård, komplettering och bearbetning. Museets avsikt var att samlingarna skulle inrymmas i härför planerade lokaler på Julita. Museet hemställde i ny skrivelse år 1969 bl. a. dels om att få övertaga akademiens samlingar fr. o. m. den 1 oktober 1970, dels att ytterligare 45 000 kr. anvisas museet till lokalkostnader samt att 5 000 kr. av de medel som står till akademiens förfogande för skötseln av samlingarna förs över till museet.

1965 års musei- och utställningssakkunniga

De sakkunniga ansluter sig till museets framställning från år 1966 och framhåller att samlingarna snarast bör tillföras museet, tillsammans med den ersättning som akademien erhållit för museibygnaden. Avkastningen bör komma driften av samlingarna tillgodo. Museet bör få lokaler i form av ändamålsenliga magasin.

Departementschefen

Jag avser att senare, under förutsättning av bifall till vad jag i det följande föreslår i fråga om bidrag till Nordiska museet, i annat sammanhang föreslå Kungl. Maj:t att bemyndiga stiftelsen Nordiska museet att mottaga Skogs- och lantbruksakademiens donation. Jag räknar med att avkastningen av den donerade summan

kommer att till största delen täcka lokalkostnaderna för det magasin, där samlingarna nu är provisoriskt inrymda.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 6 791 000 kr. Jag har därvid inräknat ett belopp av 9 000 kr. för ökade lokalkostnader i samband med den erbjudna donationen av Skogs- och lantbruksakademiens samlingar och 6 000 kr. för skötsel av dessa samlingar. Medel för skötseln har tidigare beräknats under nionde huvudtitelns anslag Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till Nordiska museet* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 6 791 000 kr.

B 34. Bidrag till Tekniska museet

1968/69	Utgift	760 573 ¹
1969/70	Anslag	921 000
1970/71	Förslag	1 403 000

¹ Utbetalat retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 9 026 kr.

Tekniska museet är centralmuseum på det tekniska området. Det skall belysa utvecklingen inom ingenjörskonsten och dess grundvetenskaper samt inom industrin.

Tekniska museet är en stiftelse till vilken utgår statligt driftbidrag. Enligt den stat som fastställts av Kungl. Maj:t för innevarande budgetår täcker statsbidraget mer än hälften av utgifterna för driften. Inkomsterna i övrigt härrör främst från entré- och visningsavgifter samt bidrag från näringslivet och museets vänförening. I stiftelsens styrelse, som består av högst 20 ledamöter, utses tre ledamöter av Kungl. Maj:t.

Televerket och Tekniska museet har slutit ett avtal angående televerkets samlingar av historiska föremål och arkivalier, Telemuseum. Avtalet innebär att dessa samlingar, som innehåller över 16 000 föremål samt vissa journaler flyttas från sina nuvarande lokaler och deponeras hos Tekniska museet. Kostnaderna för skötseln av Telemuseum motsvaras enligt avtalet av ett anslag från televerket. 1965 års musei- och utställningssakkunniga har uttalat att de inte har något att erinra mot avtalet.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Tekniska museet	Departementschefen
<i>Personal</i>			
Museitjänstemän	5	+2	} +1
Övrig personal	14	+4	
	19	+6	+1
<i>Anslag</i>			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar	687 000	+219 200	+110 000
Utgående pensioner	42 000	+ 600	+ 2 000
Sjukvård	2 000	+ 1 000	+ 1 000
Reseersättningar	9 000	+ 2 500	of.
Lokalkostnader	229 000	+ 18 200	+205 000
Expenser	253 000	+ 59 000	+ 14 000
Utställningar	56 000	+ 9 000	+ 9 000
Information	34 000	+ 3 000	+ 3 000
Underhåll och ökande av samlingarna	38 000	+ 17 000	+ 15 000
Reorganisation av arkivet	—	+105 000	—
Lönekostnadspålägg	156 000	+ 55 500	+ 30 000
Underskott för Teknorama	—		+ 53 000
	1 506 000	+490 000	+442 000
<i>Inkomster</i>			
Entré- och visningsavgifter	110 000	+ 10 000	+ 10 000
Publikationer m. m.	55 000	of.	of.
Lokalhyror för huvudbyggnaden	60 000	— 25 000	— 25 000
Kommunalt anslag för skolvisningar	30 000	+ 5 000	+ 5 000
Ersättning från Teknorama	30 000	+ 10 000	— 30 000
Bidrag från näringslivet, museets vänförening m. m.	300 000	of.	of.
	921 000	+490 000	+482 000
		Nettoutgift	

Tekniska museet

1. Löne- och prisomräkning m. m. 66 000 kr.
2. Med hänsyn till att arbetsvolymen inom museets arkiv ökat avsevärt den senaste tiden och till att arbetet där länge varit eftersatt behövs en tjänst som arkivarie (+ 52 020 kr.).
3. För att det nu avbrutna arbetet med modernisering av klassificerings- och registreringssystemet skall kunna återupptas erfordras en intendent och en museitekniker (+ 73 236 kr.).
4. Den administrativa avdelningen bör förstärkas med en assistent för att möta de starkt ökade arbetsuppgifterna. Bevakningen i utställningsavdelningen är otillräcklig. Bl. a. för att hindra nya stölder och åverkan behövs två museibiträden. (+ 73 800 kr.)
5. Museets mycket omfattande arkiv är otillfredsställande ordnat. En systematisk genomgång och förteckning av arkivmaterialet är nödvändig. Medel begärs till en försöksverksamhet under ett år, vilken skall ligga till grund för en fortsatt genomgång av allt material. (+ 105 000 kr.)
6. Lönekostnadspålägg för ny personal 46 000 kr.

Departementschefen

Det avtal som träffats mellan televerket och Tekniska museet angående Tele-museum bör leda till en önskvärd rationalisering av museiverksamheten inom det

tekniska museiområdet. Jag avser att i annat sammanhang föreslå Kungl. Maj:t att med vissa förbehåll godkänna avtalet. I den stat som Kungl. Maj:t kommer att fastställa för nästa budgetår bör ingå utgifter för Telemuseum till ett belopp som motsvarar anslaget från televerket. Eftersom sistnämnda belopp ännu inte fastställts har utgifterna för Telemuseum och bidraget till dessa inte tagits med i sammanställningen.

Anslaget bör föras upp med 1 403 000 kr. Jag har därvid bl. a. beräknat 74 000 kr. för ökad personal (2—4, 6) samt 24 000 kr. till ökad utställningsverksamhet samt underhåll och ökande av samlingarna.

Kungl. Maj:t föreskrev i beslut den 27 juni 1969 bl. a. att två av de byggnader som Tekniska museet disponerar skall föras över till byggnadsstyrelsens delfond av statens allmänna fastighetsfond. Med anledning härav har jag beräknat ytterligare medel för museets lokalkostnader.

I samma beslut föreskrevs att teknoramabyggnaden, som tidigare inte var invärderad på någon kapitalfond, skulle tas upp till förvaltningsmässig redovisning på nämnda delfond. Byggnaden uppläts till Stiftelsen Tekniska museet genom Kungl. Maj:ts beslut den 2 juni 1961 och har därefter av museet använts bl. a. till uthyrning för olika utställningsändamål, kongresser m. m. Genom museets försorg har Teknorama byggts om. Ombyggnaden har finansierats genom donationer, anslag från arbetsmarknadsverket och ett banklån. Genom att Teknorama nu tas upp till redovisning på en kapitalfond, kommer den särskilda, av Kungl. Maj:t fastställda staten för Teknorama att belastas med hyreskostnader. Detta medför att den ersättning från Teknorama som tidigare tillgodoförts inkomstsidan av Tekniska museets stat försvinner och att i stället ett underskott uppkommer. Detta underskott uppkommer delvis till följd av den förra året beslutade redovisningsreformen, som innebär att hyreskostnader skall belasta varje institutions stat (prop. 1969: 1 bil. 2 s. 54). Då museet samtidigt svarar för amortering av ombyggnadslånet m. m. till en sammanlagd kostnad av ungefär samma storlek som underskottet, anser jag det nu godtagbart att Tekniska museets stat övergångsvis belastas med det underskott som förutses. Banklånet beräknas vara slutamorterat år 1975. Jag räknar sålunda med att verksamheten efter någon tid åter skall kunna ge ett nettotillskott till museiverksamheten.

Kungl. Maj:t har ännu inte tagit ställning till frågan om ändrad förvaltning av museets huvudbyggnad, varför medel liksom f. n. bör anvisas för underhåll av denna.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till Tekniska museet* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 403 000 kr.

B 35. Bidrag till Skansen

1968/69 Utgift	1 314 746
1969/70 Anslag	1 768 000
1970/71 Förslag	1 988 000

Friluftsmuseet Skansen i Stockholm har till uppgift att i sin verksamhet levandegöra svensk kultur och natur samt kring ett centrum av kulturminnen skapa en levande miljö för olika fritidsintressen. Skansen är en stiftelse med en styrelse som består av ordförande och sex andra ledamöter. Ordföranden utses av Kungl. Maj:t. Av övriga ledamöter utses en av Kungl. Maj:t, tre av Stockholms stad och två av stiftelsen Nordiska museet.

Med stöd av riksdagens bemyndigande (prop. 1968:46, SU 84, rskr 202) godkände Kungl. Maj:t år 1968 ett villkorligt ingånget avtal mellan staten och Stockholms stad om bidrag till Skansen under femårsperioden 1966—1970. Avtalet innebär att det underskott som uppkommit eller uppkommer i stiftelsen Skansens verksamhet vart och ett av åren 1966—1970 täcks till 40 % av staten och till 60 % av staden. Ett villkor för detta driftbidrag är att verksamheten drivs enligt en av Kungl. Maj:t och Stockholms stadskollegium fastställd stat samt av staten och staden antagna bestämmelser om stiftelsens förvaltning. Förutom driftbidrag utgår även särskilda investeringsbidrag. Staten svarar för hela kostnaden för investeringar i kulturhistoriska byggnader och för 40 % av kostnaden för investeringar i, vissa gemensamma anläggningar såsom vägar, parkanläggningar, vatten- och avloppsledningar, rulltrappan, elektriska installationer m. m. Staden svarar för resterande 60 % av kostnaderna för dessa investeringar. Dessutom täcker staden hela kostnaden för investeringar i andra anläggningar än kulturhistoriska byggnader och gemensamma anläggningar. Som villkor för investeringsbidrag skall gälla att arbetena i förväg godkänts av Kungl. Maj:t och stadskollegiet.

På grundval av förslag från Skansen har Kungl. Maj:t och Stockholms stadskollegium i december förra året fastställt stat för år 1970. Enligt denna erfordras ett driftbidrag från statens sida som uppgår till 1 608 000 kr., medan tillskottet från Stockholms stad beräknats till 2 411 000 kr. Av det statliga bidraget får dock endast halva beloppet disponeras under första halvåret 1970. Som investeringsbidrag till kulturhistoriska byggnader har Kungl. Maj:t anvisat 77 000 kr. för första halvåret 1970. För att täcka den statliga andelen av investeringsbidraget till gemensamma anläggningar under första halvåret 1970 har Kungl. Maj:t anvisat 69 000 kr. Om anläggningsarbetena kommer att utföras som beredskapsarbete, avser bidraget täckning för kostnaderna för dessa.

Beräkning av driftunderskott för Skansen

	1969 Stat	1970 Stat	1971 Skansens förslag
Egna inkomster	4 270 000	4 615 000	4 815 000
därav inträdesavgifter och årskort	2 400 000	2 600 000	2 700 000
Utgifter	8 095 000	8 634 000	8 985 000
därav löner, pensioner m. m.	3 745 000	4 104 000	3 850 000
Driftunderskott	3 825 000	4 019 000	4 170 000
därav staten	1 530 000	1 608 000	1 668 000
därav Stockholms stad	2 295 000	2 411 000	2 502 000

Statsbidragsberäkning

	Andra halvåret 1970 och första halvåret 1971	
	Skansens förslag	Departementschefen
Driftunderskott	1 665 000	1 586 000
därav andra halvåret 1970	831 000	804 000
därav första halvåret 1971	834 000	782 000
Investeringsbidrag till kulturhistoriska byggnader	156 000	156 000
Investeringsbidrag till gemensamma anläggningar	521 000	246 000
Statsbidrag 1970/71	2 342 000	1 988 000
Statsbidrag 1969/70	—1 768 000	—1 768 000
	+ 574 000	+ 220 000

Skansen

Beräkningen av inkomsterna av inträdesavgifter och årskort utgår från den ökning — beräknad till drygt 10 % — av antalet besök som skett mellan år 1968 och år 1969.

Vid beräkningen av utgifterna för löner och pensioner under åren 1970 och 1971 var det inte möjligt att slutligt beräkna merkostnaderna på grund av de under förra året slutna löneavtalen.

Det för budgetåret 1970/71 beräknade beloppet för den statliga andelen av investeringsbidraget till gemensamma anläggningar innefattar bidrag till dels halva kostnaden för att uppföra en nybyggnad, som inrymmer bl. a. försäljningslokaler, omklädnadsrum för deltagare i idrottstävlingar och motionsidrott, dels en engångsinbetalning för anslutning av vatten och avlopp.

Departementschefen

Det avtal som träffades år 1968 mellan staten och Stockholms stad har lett till en i varje fall temporär lösning på Skansens ekonomiska problem. Förslag till riktlinjer för verksamheten på längre sikt kommer att utarbetas av stiftelsen, som därvid skall ta hänsyn till erfarenheterna under de år, då avtalet gäller. Dessa förslag kommer att läggas fram av Skansen senast i samband med anslagsframställningen för budgetåret 1971/72.

Den granskning som skedde före statens och Stockholms stads godkännande av inkomst- och utgiftsstaten för år 1970 ledde till att det av stiftelsen föreslagna bidraget till driftunderskott kunde minskas från 4 155 000 kr. till 4 019 000 kr. I den godkända staten för år 1970 har hänsyn tagits till att merkostnaderna på grund av de under förra året slutna löneavtalen blir större än vad Skansen i sin anslagsframställning preliminärt beräknat. Stiftelsens förslag i fråga om beräkningen av inkomsterna av inträdesavgifter och årskort har godtagits. Statens bidrag till att täcka underskottet beräknas till 1 608 000 kr. eller 78 000 kr. mer än i 1969 års stat. Ökningen är nästan uteslutande beroende av löne- och kostnadshöjningar. Driftunderskottet år 1971 beräknas minska med 110 000 kr. jämfört med år 1970.

Frågan om medelsbehovet för gemensamma investeringar har beretts tillsam-

mans med Stockholms stad. Det för den statliga andelen av investeringsbidrag till gemensamma anläggningar för budgetåret 1970/71 beräknade beloppet bör avse bidrag till anläggningsarbeten som utförs som beredskapsarbete. Beloppet motsvarar vad som vid de förhandlingar som föregick avtalet mellan staten och Stockholms stad förutsattes bli erforderligt för investeringar i gemensamma anläggningar det aktuella budgetåret. Vid förhandlingarna berördes inte det förslag som Skansen nu fört fram om en nybyggnad för bl. a. försäljningslokaler och omklädnadsrum. Något bidrag bör därför inte utgå för ändamålet under nästa budgetår. I stället för den av Skansen föreslagna engångsinbetalningen för anslutning av vatten och avlopp har i driftbidraget inräknats en på flera år fördelad amortering av utgifterna för detta ändamål. Till investeringsbidrag till kulturhistoriska byggnader, som staten enligt avtalet ensam skall svara för, bör medel beräknas enligt Skansens förslag. Till sådana investeringar som staden ensam skall bekosta, nämligen uppförande av zoologiska anläggningar, har staden enligt vad jag inhämtat för år 1970 räknat med ett belopp om 300 000 kr.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till Skansen* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 988 000 kr.

B 36. Bidrag till vissa museer och arkiv

1968/69 Utgift	909 000
1969/70 Anslag	1 165 000
1970/71 Förslag	2 051 000

Ur anslaget utgår f. n. bidrag till tio olika museer och arkiv som inte är statliga men som staten stöder och har viss insyn i.

Två av institutionerna med bidrag från detta anslag har budgetåret 1968/69 erhållit bidrag av särskilda lotterimedel, nämligen Hallwylska museet 7 100 kr. för installation av ny takbelysning m. m. och Thielska galleriet 50 000 kr. för reparationsarbeten.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Museet resp. arkivet	Departementschefen
1. Pressmuseet och pressarkivet	30 000	+ 70 000	+ 5 000
2. Varbergs museum	56 000	+ 16 000	+ 4 000
3. Hallwylska museet	134 000	+ 10 000	+ 6 000
4. Kulturhistoriska museet i Lund	238 000	+ 202 000	+ 12 000
5. Arbetarrörelsens arkiv	226 000	+ 12 000	+ 11 000
6. Dansmuseet	40 000	+ 345 000	+ 42 000
7. Drottningholms teatermuseum	140 000	+ 401 000	+396 000
därav nu beräknat under annat anslag . .			+340 000
8. Ökade hyreskostnader för Dansmuseet och Drottningholms teatermuseum			+397 000
9. Carl och Olga Milles' Lidingöhem	15 000	of.	of.
10. Musikhistoriska museet	247 000	+ 426 000	+ 11 000
11. Thielska galleriet	39 000	+ 11 000	+ 2 000
	1 165 000	+1 493 000	+886 000

1. Föreningen Sveriges pressarkiv och pressmuseum

Intresset för pressforskning har under senare år ökat mycket starkt och allt flera yngre forskare vid de samhällsvetenskapliga fakulteterna ägnar sig åt historiska eller sociologiska studier av press och pressförhållanden. Det är nödvändigt att utöka personalen och tillämpa en lönesättning på marknadsnivå om verksamheten skall kunna fortsätta.

2. Varbergs museum

Ett belopp av 14 000 kr. behövs för att täcka en tredjedel av kostnadsökningarna för löner, pensions- och försäkringsavgifter m. m. För bl. a. utställningar om Varbergs fästning begärs ett bidrag på 2 000 kr.

3. Hallwylska museet

Verksamheten vid museet har under de senaste åren starkt intensifierats. Samlingarna har bl. a. utnyttjats av studerande vid olika utbildningsinstitutioner. Under sommarmånaderna har konserter anordnats i samband med kvällsvisningar och teaterverksamhet bedrivits på museets gård. Med hänsyn till den allmänt ökade aktiviteten vid museet behöver statsbidraget höjas med 5 000 kr. för museets drift. För konservering av museiföremål enligt en uppgjord femårsplan begärs vidare 5 000 kr. för nästa budgetår.

4. Kulturhistoriska föreningen för södra Sverige

För att möta de ökade kostnaderna för bl. a. Kulturhistoriska museets personal har föreningen från år 1967 höjt årsavgiften för medlemmarna från 15 till 25 kr. samt genom utgivning av tryckalster, höjda avgifter för tjänster, ökad medlemsvärning m. m. sökt öka inkomsterna av egen verksamhet. Lunds stad höjde år 1969 sitt årliga bidrag till museet med 10 % till 385 000 kr. Föreningen vill framhålla museets karaktär av riksmuseum och nödvändigheten av att också statsbidraget ökas betydligt för att verksamheten skall kunna fortgå som hittills.

5. Stiftelsen Arbetarrörelsens arkiv

Bidraget bör höjas bl. a. med hänsyn till stiftelsens ökade utgifter för löner, pensioner och lokaler.

6. Stiftelsen Dansmuseifonden

Genom beslut den 9 maj 1969 godkände Kungl. Maj:t att huvudmannskapet för Dansmuseet överflyttades från Operan till Stiftelsen Dansmuseifonden. Bidrag till driften av Dansmuseet har för budgetåret 1969/70 anvisats till stiftelsen under detta anslag, i stället för att som tidigare tas upp i Operans stat. Museet, som nu är inrymt i operabyggnaden, har hittills inte belastats med några hyreskostnader. Byggnadsstyrelsen avser emellertid att från hösten 1970 inrymma museet

i Svenska filminstitutets nybyggnad på Gärdet, varvid lokalhyran för nästa budgetår beräknats till 158 000 kr.

Avkastningen av Dansmuseifonden, vilken kan beräknas till ca 50 000 kr., täcker bl. a. utgifter för samlingarnas underhåll och komplettering. Det begärda bidraget är avsett för lokalkostnader, lönekostnader och expenser. Medel begärs bl. a. för en museichef, en assistent och en vaktmästare.

7. Stiftelsen Drottningholms teatermuseum

Drottningholms teatermuseum består av Drottningholms slottsteater, ett bibliotek och ett bildarkiv. Biblioteket och arkivet är f. n. inrymda i förhyrda lokaler i Stockholm. Genom en ändring av stiftelsens stadgar våren 1969 har stiftelsen från den 1 oktober 1969 ansvaret för såväl föreställningsverksamheten som bibliotek och arkiv.

Stiftelsen föreslår för nästa budgetår en ökning av bidraget med 146 000 kr. för föreställningsverksamheten (nu 340 000 kr.) och med 401 000 kr. för verksamheten i övrigt (nu 140 000 kr.). Medel begärs för en förstärkning av personalen med bl. a. en biblioteksamanuens och en kansliskrivare, båda på halvtid. Stiftelsen finner det vidare motiverat att arvoden utgår till nämndens ledamöter. Biblioteket, bildarkivet och kansliet avses bli inrymda i Svenska filminstitutets nybyggnad, vilket medför en ökning av hyreskostnaderna med 239 000 kr.

Riksmarskalksämberet som yttrat sig över stiftelsens framställning om medel till biblioteks- och arkivverksamheten tillstyrker denna.

9. Stiftelsen Carl och Olga Milles' Lidingöhem

För nästa år begärs ett oförändrat statsbidrag av 15 000 kr.

10. Stiftelsen Musikhistoriska museet

Tjänsten som föreståndare för museet är uppförd som personlig tjänst på personalförteckningen för Musikaliska akademien med musikhögskolan. Museet föreslår att denna tjänst i stället benämns museichef och att tjänsten upphör att vara personlig. Den personal som arvoderas genom det statliga bidraget till museet bör få tryggare anställningsförhållanden och löneförmåner motsvarande dem som gäller vid liknande statliga institutioner. Museet begär vidare medel till nya tjänster, bl. a. en restaurator, en ljudtekniker och en kansliskrivare. Den begärda höjningen av statsbidraget avser också restaureringsarbeten och löpande översyn av instrument, viss utställnings- och konsertverksamhet m. m.

11. Stiftelsen Thielska galleriet

Med hänsyn till ökade driftkostnader bör bidraget höjas till 50 000 kr.

Teater- och filmvetenskaplig biblioteksverksamhet i Stockholm samt vissa arkivfrågor inom teaterområdet

På uppdrag av Kungl. Maj:t har kungl. biblioteket gemensamt med statskontoret utrett hur den teater- och filmvetenskapliga biblioteksverksamheten i Stockholm skall vara organiserad sedan Svenska filminstitutets nybyggnad på Gärdet i Stockholm tagits i anspråk. Kungl. biblioteket och statskontoret överlämnade utredningen den 15 oktober 1969.

De institutioner inom stockholmsområdet som i första hand kan lämna biblioteks- och dokumentationsservice inom ämnena teater- och filmvetenskap är kungl. biblioteket, Stiftelsen Drottningholms teatermuseums bibliotek och bildarkiv, institutionen för teater- och filmvetenskap vid Stockholms universitet, Svenska filminstitutets dokumentationsavdelning och Dansmuseet. Samordningen av biblioteks- och dokumentationsservicen inom området kommer i år i ett helt nytt läge genom att byggnadsstyrelsen avser att i Svenska filminstitutets nybyggnad inrymma Drottningholms teatermuseum, institutionen för teater- och filmvetenskap, Dansmuseet, dramatiska institutet och Koreografiska institutet.

I utredningen framhålls att den lokalmässiga samordningen bör fullföljas genom en organisatorisk sådan, som möjliggör ett nära samarbete mellan de olika enheter som bedriver biblioteks- och dokumentationsverksamhet. Kungl. biblioteket föreslår en personalorganisatorisk samordning mellan kungl. biblioteket, Stiftelsen Drottningholms teatermuseums bibliotek och bildarkiv samt biblioteksverksamheten vid institutionen för teater- och filmvetenskap. Biblioteks- och arkivpersonalen bör föras över till kungl. bibliotekets personalstat och medel för bl. a. lokalhyror och bokinköp anvisas under bibliotekets anslag. Kungl. biblioteket får härigenom ta ansvaret för den nya teater- och filmvetenskapliga dokumentationsenheten. Detta möjliggör vissa depositioner av bibliotekets material, en utökad inlåningsrätt till den nya enheten samt rationaliseringar i fråga om förvärv, katalogisering och bokvård. Stiftelsen Drottningholms teatermuseum förutsätts behålla äganderätten till sina boksamlingar och bildarkiv men deponera dem i den nya enheten. Med denna organisation som bas skulle vidare samordnings- och samarbetsmöjligheter kunna prövas med framför allt Svenska filminstitutets dokumentationsavdelning och biblioteken i anslutning till Dansmuseet. Kungl. biblioteket föreslår vidare att en samarbetsnämnd inrättas med representanter för samtliga berörda institutioner. Kungl. biblioteket anser att staten bör ingå en särskild överenskommelse med Stiftelsen Drottningholms teatermuseum beträffande den i utredningen skisserade lösningen.

För skötseln av den föreslagna teater- och filmvetenskapliga dokumentationsenheten behövs vissa personalförstärkningar. Utredningens förslag innebär en utökning av personalen i förhållande till nuvarande organisation med en bibliotekarie, en halv biblioteksassistent och ett biblioteksbiträde. De ökade kostnaderna kan beräknas till 115 000 kr. För bokinköp m. m. beräknas 36 000 kr.

Genom en skrivelse från Svensk teaterunion den 17 februari 1969 har vissa

arkivfrågor inom teaterområdet aktualiserats. Teaterunionen begär statsbidrag för att inrätta ett för svensk teater gemensamt arkiv. Det centrala teaterarkivets uppgift skall vara att regelbundet samla in program, affischer, dekor- och kostymskisser etc., samt biträda de statsunderstödda teatrarne med att ordna och bevara arkivalier. En central katalog över det på olika teatrar befintliga arkivmaterialet skall upprättas.

Kungl. bibliotekets utredning har remissbehandlats. Över förslaget från Svensk teaterunion har teater- och orkesterrådet yttrat sig.

Universitetskanslersämbetet ansluter sig till överväganden och förslag i kungl. bibliotekets utredning. Förslagen tillstyrks vidare med mindre reservationer av *riksarkivet*, *teater- och orkesterrådet* och *dramatiska institutet*. *Byggnadsstyrelsen*, *riksrevisionsverket*, *nationalmuseet*, *Koreografiska institutet*, *Stiftelsen Dansmuseifonden* och *utrustningsnämnden för universitet och högskolor* har inga direkta invändningar mot de föreslagna åtgärderna från de utgångspunkter som de har att beakta. *Drottningholms teatermuseum* avstyrker, med instämmande av *Föreningen Drottningholmsteaterns vänner*, att den föreslagna organisatoriska samordningen kommer till stånd. *1965 års musei- och utställningssakkunniga*, som förordar för framtiden mindre bindande organisatoriska förändringar för de olika institutionerna, avstyrker också det framlagda förslaget. *Svenska filminstitutet* vill inte uttala sig om samordningen mellan de tre övriga biblioteken inom filmhuset men avråder från ett snabbt genomförande av organisatoriska förändringar med tvång.

Drottningholms teatermuseum ser stiftelsens samlingar som en odelbar enhet och stiftelsens verksamhet som oskiljbart förknippad med samlingarna. Den föreslagna organisatoriska samordningen skulle enligt stiftelsen i realiteten innebära ett avskiljande av väsentliga delar av stiftelsen och därmed ett stympande av dess möjligheter att fullgöra sina uppgifter. *Svenska filminstitutet* finner det rimligt att låta de olika institutionerna flytta in i nybyggnaden under hösten 1970, utan att mera genomgripande organisatoriska förändringar vidtas. Våren 1971 skulle man sedan kunna ompröva frågan mot bakgrunden av vunna erfarenheter.

Drottningholms teatermuseum anser att en successiv utveckling kan ske av nuvarande samarbete mellan *Drottningholms teatermuseums* bibliotek och bildarkiv och institutionen för teater- och filmvetenskap vid Stockholms universitet. *Nationalmuseet* finner det befogat att kungl. biblioteket i filminstitutets byggnad deponerar de delar av sina egna samlingar som främst är av betydelse för teater- och filmvetenskaplig forskning. Liknande tankar uttrycks av *riksarkivet* och *Drottningholms teatermuseum*. *Stiftelsen Dansmuseifonden* framhåller att den dominerande samlingen för studium av dansens historia och estetik kommer att bli det s. k. Carina Ari-biblioteket, hos vilket de mindre samlingarna på olika håll skulle kunna deponeras. *Svenska filminstitutet* understryker att en stor del av dess dokumentationsmaterial inte är biblioteksmaterial i vanlig bemärkelse, varför dokumentationsavdelningens katalogiseringsrutin inte utan vidare kan över-

föras till andra bibliotek. *Dramatiska institutet* föreslår att filmutredningen 1968 behandlar frågan om samordning mellan den föreslagna institutionen och Svenska filminstitutets dokumentationsenhet.

Vid en eventuell omorganisation av Drottningholms teatermuseum skulle det enligt *nationalmuseet* vara lämpligt att den stora samling originalkonstverk som ingår i teatermuseets bildarkiv förs över till nationalmuseet samt att museet övertar ansvaret även för de inom Drottningholmsteatern förvarade samlingarna. *1965 års musei- och utställningssakkunniga* tillägger att de vid Drottningholm utställda och förvarade originalföremålen kräver sakkunnig museal vård och att Stiftelsen Drottningholms teatermuseum saknar resurser för att nå de mål som bör uppställas för ett centralt teaterhistoriskt museum med samlingar, utåtriktad verksamhet och föreställningsverksamhet.

Teater- och orkesterrådet har, efter hörande av riksarkivet, dramatiska institutet och Stiftelsen Drottningholms teatermuseum, yttrat sig över Svensk teaterunions förslag om ett för svensk teater gemensamt arkiv. Rådet är enigt med teaterunionen och berörda remissinstanser om behovet av ett sådant gemensamt arkiv för svensk teater. Rådet finner det naturligt att huvudansvaret anförtros de existerande statliga arkivinstitutionerna, riksarkivet och landsarkiven, Kungl. bibliotekets förslag att som deposition förlägga det gemensamma teaterarkivet till den tilltänkta dokumentationsenheten avstyrks däremot av *riksarkivet*, *teater- och orkesterrådet* och *Drottningholms teatermuseum*. *Teater- och orkesterrådet* föreslår att riksarkivet får i uppdrag att i samråd med kungl. biblioteket, teater- och orkesterrådet, institutionen för teater- och filmvetenskap vid Stockholms universitet, dramatiska institutet, Stiftelsen Drottningholms teatermuseum samt Svensk teaterunion utarbeta närmare förslag till lösning av arkivfrågan för svensk teater.

Departementschefen

Kungl. Maj:ts uppdrag till kungl. biblioteket att utreda organisationen av den teater- och filmvetenskapliga biblioteksverksamheten i Stockholm får ses mot bakgrund av att byggnadsstyrelsen i Svenska filminstitutets nybyggnad kommer att disponera vissa lokaler för en rad institutioner med intressen inom detta ämnesområde. Det råder också bland remissinstanserna enighet om önskvärdheten av en lokalmässig samordning av Drottningholms teatermuseums bibliotek och bildarkiv, institutionen för teater- och filmvetenskap vid Stockholms universitet, Svenska filminstitutets dokumentationsavdelning och Dansmuseets boksamlingar. Remissopinionen är emellertid delad beträffande möjligheterna att genomföra en gemensam organisation. Flera remissinstanser understryker utifrån sina särskilda utgångspunkter värdet av en samordnad biblioteksservice. Jag anser dock att de invändningar som gjorts från de närmast berörda institutionerna mot en omedelbar samordning under kungl. bibliotekets huvudmannaskap måste beaktas. Teatermuseet hävdar att ett genomförande av utredningens förslag innebär en uppdelning av museets samlingar och försvårar stiftelsens verksamhet i anslutning till samling-

arna, vilka betraktas som en odelbar enhet. Svenska filminstitutets status som fristående stiftelse medför speciella problem. Utredningens förslag innefattar inte heller i detta skede en lösning av samordningen med Svenska filminstitutets dokumentationsenhet. Jag finner därför skäl föreligga för en provisorisk lösning av frågan. De berörda institutionerna bör få flytta in i nybyggnaden för att där pröva formerna för en samordnad biblioteksverksamhet inom det aktuella ämnesområdet. På grundval av vunna erfarenheter bör frågan om en organisatorisk samordning kunna senare tas upp på nytt. Även om jag således inte anser att viss personal bör inordnas i kungl. biblioteket, vill jag framhålla att kungl. biblioteket har ansvar för biblioteksservice åt universitetet i Stockholm inom det humanistiska ämnesområdet, således även beträffande teater- och filmvetenskap. Kungl. biblioteket bör verka för en rationell uppläggning av den samlade biblioteksverksamheten i filmhuset, även om institutionstjänsten i detta fall får en speciell karaktär på grund av de organisatoriskt självständiga biblioteksenheterna. Det är angeläget att samtliga avnämargrupper i filminstitutets nybyggnad, såsom dramatiska institutet, statens dansskola m. fl., får sina behov tillgodosedda genom de existerande biblioteksenheterna. För att kungl. bibliotekets resurser för institutionstjänsten skall kunna förstärkas med anledning av de samordningsuppgifter som biblioteket bör svara för, kommer föredragande statsrådet att under anslaget E 23. Vetenskapliga bibliotek: Avlöningar beräkna medel för en tjänst som bibliotekarie i Ae 24 vid biblioteket. De närmare formerna för samverkan bör enligt min mening avgöras av berörda institutioner. Samtliga berörda institutioner bör anmodas att till Kungl. Maj:t senast i anslagsframställningarna för budgetåret 1972/73 lämna förslag till en långsiktig lösning av biblioteks- och dokumentationsservicen i filmhuset. Kungl. biblioteket bör vid behov och i vissa fall mot ersättning kunna ställa resurser till förfogande för bokvård, katalogisering och andra serviceuppgifter i filmhuset.

Jag är inte nu beredd att ta ställning till förslagen till lösning av teatrarnas arkivproblem. Ansvar för de statliga och statsunderstödda teatrarnas arkivvård och vården av de delar av deras arkiv som inte längre behövs för teaterverksamheten bör i princip ligga på arkivväsendet. Riksarkivet bör därför få i uppdrag att efter samråd med berörda parter utreda hithörande frågor.

Bidrag för föreställningsverksamheten vid Drottningholmsteatern har hittills tilldelats Föreningen Drottningholmsteaterns vänner och utgått ur anslaget Bidrag till särskilda kulturella ändamål. Då Stiftelsen Drottningholms teatermuseum numera även har hand om teaterverksamheten bör medel för denna beräknas under detta anslag.

Beloppet för ökade hyreskostnader i samband med Dansmuseets och Drottningholms teatermuseums inflyttning i filmhuset är preliminärt beräknat och bör fördelas på de båda institutionerna när bidragen fastställs för nästa budgetår.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 2 051 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till vissa museer och arkiv* för budgetåret 1970/71 anvisa ett anslag av 2 051 000 kr.

B 37. Svenskt biografiskt lexikon

1968/69 Utgift ¹	360 052 ²
1969/70 Anslag	540 000
1970/71 Förslag	566 000

¹ Anslagen Svenskt biografiskt lexikon: Avlöningar och Svenskt biografiskt lexikon: Omkostnader

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänförs till budgetåret 1968/69 uppgår till 2 871 kr.

Svenskt biografiskt lexikon har till uppgift att fortsätta och slutföra utgivandet av verket Svenskt biografiskt lexikon i enlighet med de riktlinjer, som angetts i prop. 1962:86 (SU 74, rskr 194).

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	Departements- chefen
	Svenskt biografiskt lexikon		
<i>Personal</i>			
Redaktörer	5	of.	of.
Övrig personal	2	+1	of.
	7	+1	of.
<i>Anslag</i>			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar	402 000	+ 50 000	+ 19 000
Sjukvård	900	of.	of.
Reseersättningar	2 000	of.	of.
Lokalkostnader	21 100	of.	of.
Expenser	96 000	+ 13 000	+ 13 000
Lönekostnadspålägg	75 000	+ 9 000	+ 3 000
	597 000	+ 72 000	+ 35 000
<i>Uppbördsmedel</i>			
Publikationer	57 000	+ 9 000	+ 9 000
	540 000	+ 63 000	+ 26 000
	Nettoutgift		

Svenskt biografiskt lexikon

1. Löne- och prisomräkning m. m. 26 000 kr.
2. På grund av den alltmer ökade arbetsbelastningen för såväl kontorspersonalen som för den vetenskapligt utbildade personalen föreslås ytterligare en kon-
torist, alternativt en halvtidsanställd amanuens (+ 24 132 kr.).
3. Medel begärs för ökade författararvoden (+ 10 000 kr.).
4. Under posten *Expenser* beräknas medel för ökade bindningskostnader (+ 13 000 kr.).
5. Lönekostnadspålägg för ny personal 6 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Svenskt biografiskt lexikon* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 566 000 kr.

B 38. Stifts- och landsbiblioteken: Förvaltningskostnader

1968/69 Utgift ¹	750 550 ²
1969/70 Anslag	963 000
1970/71 Förslag	1 018 000

¹ Anslagen Stifts- och landsbiblioteken; Avlöningar och Stifts- och landsbiblioteken: Omkostnader

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 9 140 kr.

Stifts- och landsbibliotek finns i Linköping, Skara, Västerås och Växjö. De har till uppgift att förvara och tillhandahålla bibliotekens gamla bok- och handskriftssamlingar. Vidare skall de tillhandahålla vetenskaplig och populärvetenskaplig litteratur. De fungerar samtidigt som länsbibliotek i de län där de är belägna.

Biblioteken leds av särskilda styrelser med bl. a. kommunala representanter. Biblioteken står under tillsyn av kungl. biblioteket och — i fråga om verksamheten som länsbibliotek — av skolöverstyrelsen.

Genom Kungl. Maj:ts beslut den 30 juni 1967 uppdrogs åt statskontoret att med beaktande av vad dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet anfört i prop. 1967:1 (bil. 10 s. 57) göra en översyn av frågan om huvudmannskapet för stifts- och landsbiblioteken. Statskontoret kommer inom kort att avlämna en rapport i frågan.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Stifts- och landsbiblioteken	Departements- chefen
<i>Personal</i>			
Bibliotekariematerial	12	of.	of.
Övrig personal	5	+1	of.
	17	+1	of.
<i>Anslag</i>			
Avlöningar	752 000	+ 81 000	+43 000
Sjukvård	800	of.	of.
Expenser	37 200	+ 32 700	+ 2 000
därav engångsutgifter	—	+28 500	—
Lönekostnadspålägg	173 000	+ 16 854	+10 000
	963 000	+130 554	+55 000

Anm. I sammanställningen ingår endast personal för vilka kostnaderna täcks av medel från detta anslag. Härtill kommer den personal, framför allt assistenter och biträden, som avlönas genom anslag från kommuner och landsting. Vad beträffar anslag innefattar sammanställningen endast medel som utgår ur detta anslag. Dessutom utgår statsbidrag om högst 40 000 kr. ur anslaget Bidrag till folkbibliotek för länsverksamheten vid varje bibliotek.

Stifts- och landsbiblioteken

1. Löne- och prisomräkning m. m. 59 000 kr.
2. Biblioteket i Västerås behöver ett kvalificerat biträde för att avlasta bibliotekarierna vissa rutingörsmål (+ 27 000 kr.).
3. Linköping, Västerås och Växjö begär medel till inköp av tre läsapparater (+ 28 500 kr.).
4. Lönekostnadspålägg för ny personal 6 210 kr.

Kungl. biblioteket

De föreslagna ökningarna under detta anslag är väl motiverade, men framför allt bör en ökad insats göras inom anslaget för bokinköp och bokbindning.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Stifts- och landsbiblioteken: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 018 000 kr.

B 39. Stifts- och landsbiblioteken: Bokinköp och bokbindning m. m.

1968/69	Utgift	162 959	Reservation	313
1969/70	Anslag	163 000		
1970/71	Förslag	163 000		

Från detta anslag bestrids kostnader för bokinköp, bokbindning och konserveringsarbeten vid stifts- och landsbiblioteken samt inventering och konserveringsarbeten vid Roggebiblioteket och domkyrkobiblioteket i Strängnäs.

Stifts- och landsbiblioteken

Vart och ett av biblioteken i Linköping, Västerås och Växjö begär en ökning med 38 000 kr. och biblioteket i Skara en ökning med 33 000 kr. av sin nuvarande medelstildelning av 37 000 kr.

Kungl. biblioteket

En ökning av stifts- och landsbibliotekens anslag till bokinköp och bokbindning är absolut nödvändig. Anslagen för vart och ett av biblioteken bör ökas med 50 %.

För konserveringsarbetena vid biblioteken i Strängnäs begärs ett oförändrat belopp av 15 000 kr.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Stifts- och landsbiblioteken: Bokinköp och bokbindning m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 163 000 kr.

B 40. Inköp av vissa kulturföremål

1968/69 Utgift	17 000
1969/70 Anslag	100 000
1970/71 Förslag	100 000

Ur detta anslag utgår medel till inköp av sådana kulturföremål, som har så stort konstnärligt, historiskt eller vetenskapligt värde att det är av synnerlig vikt att de behålls inom landet. Anslaget kan belastas med högre belopp än det som beräknats i riksstaten, under förutsättning att Kungl. Maj:t i efterhand anmäler medelsförbrukningen för riksdagen (prop. 1965:58, SU 76, rskr 204).

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Inköp av vissa kulturföremål* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 100 000 kr.

c) Ungdoms- och folkbildningsverksamhet

B 41. Bidrag till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet

1968/69 Utgift	4 816 000
1969/70 Anslag	5 925 000
1970/71 Förslag	6 900 000

Vid 1969 års riksdag beslutades en väsentlig förstärkning av bidragsgivningen till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet och till ungdomsledarutbildning (prop. 1969: 1 bil. 10 s. 91, SU 43, rskr 129). Vidare godkändes nya riktlinjer för det statliga stödet till ungdomsorganisationernas verksamhet. Bl. a. utformades bidraget till ungdomsledarutbildning som ett generellt bidrag till samtliga de kostnader en organisation har för sin ledarutbildningsverksamhet, vilket innebär ökad rörelsefrihet för organisationerna. Med stöd av riksdagens beslut har Kungl. Maj:t utfärdat kungörelse (1969:129) om statsbidrag till ungdomsorganisationer. Ungdomsorganisation, som Kungl. Maj:t förklarat berättigad till statsbidrag, får enligt kungörelsen statsbidrag till kostnader för central verksamhet och utbildning av ungdomsledare. Statsbidrag utgår enligt kungörelsen endast till ungdomsorganisation som har minst 3 000 medlemmar i åldern 12—25 år och som har lokalavdelning i minst 5 % av landets kommuner. Som medlem räknas därvid inte enbart i organisationens medlemsmatrikel registrerad medlem utan även den som under ifrågavarande redovisningsår deltagit i organisationens verksamhet vid minst tio sammankomster fördelade på minst tio veckor.

Bidrag till central verksamhet utgår enligt bestämmelserna i kungörelsen i form av grundbidrag och rörligt bidrag. Grundbidraget utgör 25 000 kr. Det för rörligt bidrag tillgängliga beloppet fördelas mellan organisationerna med hänsyn till deras medlemsantal och geografiska spridning, varvid organisationerna tillgodoräknas s. k. vägningstal enligt en i kungörelsen intagen tabell. De av en organisation redovisade kostnaderna för central verksamhet skall motsvara minst vad som sammanlagt erhållits i form av grundbidrag och rörligt bidrag. Under innevarande budgetår fördelas 5,4 milj. kr. till central verksamhet inom 51 ungdomsorganisationer.

Från anslaget utgår 400 000 kr. för bidrag till kostnaderna för verksamhet inom speciella ungdomsgrupper eller till utveckling av nya verksamhetsformer. Skolöverstyrelsen fördelar dessa medel mellan de organisationer som får bidrag till central verksamhet.

Skolöverstyrelsen får i enlighet med vad som anförts i prop. 1969:1 (bil. 10 s. 108 och 122) av anslaget disponera 125 000 kr., som skall fördelas mellan organisationer som inte erhåller bidrag enligt kungörelsen, men som bedriver en verksamhet, vilken med hänsyn till omfattning och inriktning bör erhålla statligt stöd.

Skolöverstyrelsen

I sin anslagsframställning för budgetåret 1970/71 begär överstyrelsen en ökning av anslaget till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet med sammanlagt 2 055 000 kr.

1. En höjning av grundbidraget till 40 000 kr. per bidragsberättigad organisation, i enlighet med 1962 års ungdomsutrednings förslag, skulle skapa förutsättningar för en ungdomssammanslutning att driva ett effektivt kansli (+ 780 000 kr.).

2. Överstyrelsen återkommer med sitt tidigare framförda förslag om en sänkning av den nedre åldersgränsen för bidragsgivning från 12 till 7 år. Ungdomsorganisationernas verksamhet för åldrarna 7—11 år är mycket kostnadskrävande, eftersom den fordrar omsorgsfull planering och ett rikhaltigt arbetsmaterial. Överstyrelsen anser att det är lika angeläget att stödja organisationernas barnverksamhet som att främja deras ungdomsarbete (+ 1 200 000 kr.).

3. Ur medel som står till överstyrelsens förfogande (nu 125 000 kr.) för fördelning mellan organisationer som inte får bidrag från de reguljära ungdomsanslagen har tio sammanslutningar anhållit om anslag. I avvaktan på att närmare erfarenheter vinnas av de vid 1969 års riksdag beslutade anslagsformerna föreslår överstyrelsen en uppräknig av anslagsposten till 200 000 kr. (+ 75 000 kr.).

Föredraganden

De i föregående års statsverksproposition framlagda riktlinjerna för de statliga insatserna för ungdomsverksamhet syftade bl. a. till en utbyggnad av stödet till ungdomsorganisationerna.

Den beslutade ändringen innebar dels en rationellare utformning av grunderna för bidragsgivningen till organisationernas centrala verksamhet och ledarutbildning, dels en väsentlig ökning av bidragsgivningens omfattning till dessa ändamål.

Samtidigt framhölls att ett fortsatt utredningsarbete fordrades på ungdomspolitikens område. Härvid angavs också vissa principiella riktlinjer för det fortsatta utredningsarbetet, till vilket jag återkommer i det följande i samband med frågan om anslag till statens ungdomsråd.

Föregående års anslagsökning för central verksamhet och ledarutbildning var avsedd som en första etapp i en utbyggnad av stödet åt organisationerna. Under nästa budgetår bör en fortsatt ökning genomföras. Som framgår av det följande beräknar jag den sammanlagda bidragsökningen under denna och nästföljande anslagspunkt till 2 575 000 kr. Till den direkta förbättringen av ungdomsorganisationernas arbetsmöjligheter hör också det bidrag till särskilda insatser för upplysning i alkoholfrågan som upptagits med ett belopp av 400 000 kr. under anslaget Bidrag till nykterhetsorganisationer m. m.

Beträffande bidragen till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet bör — med de föregående år godtagna bidragsgrunderna — såväl grundbidraget som det rörliga bidraget ökas med ett sammanlagt belopp av 1,2 milj. kr. Jag har därvid

räknat med att grundbidraget för varje organisation som är berättigad till sådant bidrag skall höjas med 5 000 kr.

För bidrag till de mindre organisationer som inte kan erhålla bidrag enligt gällande generella grunder föreligger ett ökat medelsbehov. I enlighet med skolöverstyrelsens förslag bör beloppet för sådana bidrag öka med 75 000 kr.

I betänkandet *Idrott åt alla* (SOU 1969: 29) har idrottsutredningen föreslagit att bidrag som utgår till organisationer vars huvudsakliga verksamhet är idrott skall föras över till det centrala stödet till idrott. Efter samråd med chefen för handelsdepartementet anser jag att medel för bidrag till Skid- och friluftsförbundet, till Ridförbundets ungdomsnämnd och — i vad avser viss ungdomsledarutbildning — till Sveriges riksidrottsförbund inte längre bör beräknas under detta anslag eller följande anslag till ledarutbildning. I stället bör medel för ändamålet tas upp under anslaget *Stöd till idrotten: Organisationsstöd m. m. under tionde huvudtiteln*. Härigenom minskar medelsbehovet under förevarande anslag med 300 000 kr.

Vad jag förordar innebär att anslaget bör föras upp med 6,9 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet* för budgetåret 1970/71 anvisa ett anslag av 6 900 000 kr.

B 42. Bidrag till ungdomsledarutbildning

1968/69 Utgift ¹	2 348 691	Reservation	151 309
1969/70 Anslag	4 200 000		
1970/71 Förslag	5 000 000		

¹ Anslaget *Utbildning av ungdomsledare*

Genom att statsbidraget till ungdomsledarutbildning enligt beslut av 1969 års riksdag (prop. 1969: 1 bil. 10 s. 91, SU 43, rskr 129) givits formen av ett generellt bidrag har bidragsfördelningen kunnat anpassas till de regler som skall gälla beträffande stödet till den centrala verksamheten. Den under föregående anslag omnämnda kungörelsen (1969:129) om statsbidrag till ungdomsorganisationer innehåller sålunda bestämmelser för bidrag till såväl central verksamhet som utbildning av ungdomsledare. Det för ungdomsledarbidrag tillgängliga beloppet fördelas mellan bidragsberättigade organisationer enligt samma regler som gäller för fördelning av det rörliga bidraget till central verksamhet, dvs. på grundval av medlemsantal och geografisk spridning. Utbildningen skall bedrivas efter en av ungdomsorganisationen fastställd plan, som omfattar minst ett år. En organisation skall vidare i efterhand redovisa kostnader för verksamheten motsvarande minst 150 %

av beviljat bidrag. Under innevarande budgetår utgår sammanlagt 3,9 milj. kr. till utbildning av ungdomsledare inom 54 organisationer.

Av anslaget disponerar skolöverstyrelsen 100 000 kr. för s. k. instruktörskonferenser, en årlig försökskurs i överstyrelsens regi och veckolånga kurser kring avgränsade ämnen. Vidare har sedan budgetåret 1964/65 200 000 kr. årligen disponerats för försöksverksamhet med kvalificerad ungdomsledarutbildning.

Skolöverstyrelsen

Överstyrelsen föreslår att bidraget till ungdomsledarutbildning höjs med sammanlagt 2,2 milj. kr.

1. Ungdomsorganisationerna har för nästa budgetår anmält ett behov av drygt 14 milj. kr. för utbildning av ungdomsledare, vilket överstyrelsen anser svara mot de verkliga behoven. I avvaktan på att närmare erfarenheter vinnas av den av 1969 års riksdag beslutade anslagsgivningen till ungdomsledarutbildning med krav på motprestationer från ungdomsorganisationernas sida föreslår överstyrelsen endast en uppräknig av anslaget för allmän utbyggnad av ungdomsledarutbildningen (+ 1 200 000 kr.).

2. I anslutning till sitt förslag att bidragsgivningen till central verksamhet skall omfatta även åldrarna 7—11 år föreslår överstyrelsen att 900 000 kr. anvisas för utbildning av ledare för verksamhet bland barn i dessa åldrar (+ 900 000 kr.).

3. De av 1969 års riksdag beslutade förändringarna av principerna för anslagsgivning till ungdomsledarutbildning förutsätter en intensiv samverkan mellan ungdomsorganisationerna och överstyrelsen för planering av verksamhet och utveckling av det pedagogiska arbetet. Med hänsyn härtill föreslås att ytterligare 100 000 kr. anvisas för överstyrelsens kurs- och konferensverksamhet (+ 100 000 kr.).

Föredraganden

Som jag framhållit under föregående anslagspunkt bör en fortsatt utbyggnad ske av stödet till ungdomsorganisationerna. I fråga om bidragsgivningen till ungdomsledarutbildning beräknar jag sålunda en ökning med 1,2 milj. kr. för allmänna utbyggnadsåtgärder i enlighet med skolöverstyrelsens förslag.

För en intensifierad kurs- och konferensverksamhet i samverkan med ungdomsorganisationerna bör ytterligare 100 000 kr. ställas till överstyrelsens disposition.

Med hänvisning till vad jag under föregående anslag anfört rörande beräkning av medel under tionde huvudtiteln för bidrag till vissa organisationer minskar medelsbehovet under förevarande anslag med 500 000 kr.

I enlighet med vad jag anfört bör anslaget föras upp med 5 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till ungdomsledarutbildning* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 5 000 000 kr.

B 43. Bidrag till ungdomens fritidsverksamhet

1968/69 Utgift	13 063 607
1969/70 Anslag	13 200 000
1970/71 Förslag	14 500 000

Enligt kungörelsen (1954: 575) om statsbidrag till ungdomens fritidsverksamhet (ändrad senast 1969: 128) utgår statsbidrag för anordnande av fritidsgrupp dels med högst hälften av kostnaderna för handledning och materiel, dock högst med 5 kr. 50 öre per medlem, dels med 2 kr. per medlem för lokalkostnad och därmed jämförlig utgift. Gruppen skall bestå av lägst fem, högst tjugofem medlemmar och dess verksamhet skall omfatta minst tjugo timmar, fördelade på minst tio sammankomster. Statsbidraget utgår till studieförbund eller kommun, som åtagit sig att vara huvudman för fritidsverksamheten.

Skolöverstyrelsen

1. Överstyrelsen vidhåller sina förslag i remissyttrandet över ungdomsutredningens slutbetänkande. Överstyrelsen har således räknat med en sänkning av den nedre åldersgränsen för deltagande i fritidsgrupp till sju år. Antalet fritidsgrupper 1970/71 beräknas till 163 000. Medelsbehovet beräknas till 19,6 milj. kr. efter 6 kr. per timme och i genomsnitt 20 timmar per grupp (+ 6 400 000 kr.).

2. För bestridande av kostnader för databehandling av fritidsgruppsredovisningar beräknas 300 000 kr. (+ 300 000 kr.).

Föredraganden

De förslag som föreligger från bl. a. 1962 års ungdomsutredning och idrottsutredningen beträffande en omläggning av fritidsgruppsbidraget bör bli föremål för en samlad genomgång. Det bör uppdras åt statens ungdomsråd, som omorganiserats den 1 januari 1970, att i ett sammanhang se över stödet till fritidsgruppsverksamheten.

Kostnaderna för bidrag till fritidsgrupper enligt nuvarande bestämmelser kan beräknas öka. Jag beräknar på grund härav en medelsökning av 1,3 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till ungdomens fritidsverksamhet* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 14 500 000 kr.

B 44. Statens ungdomsråd

1968/69 Utgift ¹	517 524	Reservation	892 444
1969/70 Anslag ¹	600 000		
1970/71 Förslag	1 400 000		

¹ Anslaget Viss upplysningsverksamhet i ungdomsfrågor

I riksstaten för innevarande budgetår har under åttonde huvudtiteln förts upp bl. a. ett reservationsanslag av 600 000 kr. under rubriken Viss upplysningsverksamhet i ungdomsfrågor. Anslaget är avsett att möjliggöra åtgärder för att upplysningsverksamheten i ungdomsfrågor i olika avseenden skall stimuleras och intensifieras så att ungdomens anpassning i samhället främjas. Medlen har till huvudsaklig del ställts till förfogande av statens ungdomsråd.

Genom beslut den 20 november 1959 bemyndigades chefen för socialdepartementet att tillkalla ledamöter i ett kontakt- och samordningsorgan i ungdomsfrågor. Detta benämndes statens ungdomsråd. I anslutning till rådet inrättades ett arbetsutskott.

Sedan erfarenheter vunnits av organisations- och arbetsformerna framlade ungdomsrådet förslag till reformering av dessa. Genom beslut den 20 mars 1964 fastställdes ny instruktion för rådet. I denna har senare en del begränsade justeringar gjorts. Enligt instruktionen är ungdomsrådet ett kontakt- och samordningsorgan i ungdomsfrågor. I denna egenskap har det främst att samordna och stimulera de frivilliga organisationernas arbete bland ungdom och för ungdomsfostran, att främja samverkan mellan nämnda organisationer och berörda myndigheter samt med hem och skola, att ta initiativ till upplysningsverksamhet i ungdomsfrågor samt att vara samordnande och rådgivande organ för sådan upplysningsverksamhet som enligt Kungl. Maj:ts beslut skall handhas av rådet.

För ungdomsrådets uppgifter svarar ett representantskap och en styrelse.

Representantskapet består av en av Kungl. Maj:t utsedd ordförande och ersättare för denne samt en företrädare för var och en av de riksorganisationer eller samarbetande sådana, vilka erhåller statsbidrag till ungdomsledarutbildning.

Styrelsen består av representantskapets ordförande, som också är styrelsens ordförande, dennes ersättare och ytterligare högst sex ledamöter. Dessa förordnas av Kungl. Maj:t efter förslag av representantskapet. Mandattiden är tre år. Ungdomsrådets arbete bedrivs i stor utsträckning i arbetsgrupper.

I sin roll av service- och samordningsorgan har rådet utvecklat en mångsidig aktivitet. Kampanjer har genomförts bl. a. för att främja ungdomsledarrekruteringen och för att öka föräldrarnas engagemang i frågor rörande de ungas fritid. Uppmärksamhet har vidare ägnats åt ungdomsorganisationernas insatser för handikappad och för missanpassad ungdom. På rådets initiativ har undersökningar gjorts av kommunernas stöd till ungdoms-, idrotts- och friluftsverksamhet och i anslutning till detta undersökningsarbete har rekommendationer utfärdats om bidragsgivningens framtida utformning i primärkommunerna och landstingen. Vidare har bl. a. en särskild utredning om alkoholupplysning bland ungdom framlagts.

Rådet har gjort olika insatser för att informera om ungdomens föreningsliv i olika media. Tillsammans med Sveriges Radio har vissa attityd- och intresseundersökningar bland ungdom genomförts.

För att ungdomsförbundens framställning av film, stillfilm och bildband skall stimuleras har rådet vidtagit olika åtgärder. Initiativ har bl. a. tagits för att inventera tillgången på utländska ungdomsfilmer lämpade för import och användning i föreningssammanhang.

I övrigt bör här nämnas att statens ungdomsråd i betydande utsträckning kommit att tjäna som remissinstans för kommittéer, riksdagens utskott etc.

Organisationskommittén för statens ungdomsråd

I 1969 års statsverksproposition uttalades i anslutning till behandlingen av vissa av 1962 års ungdomsutrednings förslag att ytterligare utredningsarbete fordrades med hänsyn till olika aktualiserade frågor på ungdomsområdet. Därvid behandlades också utgångspunkterna för en försöksverksamhet med syfte att förnya och utveckla ungdomsarbetet (prop. 1969: 1, bil. 10 s. 109). Formerna för denna utrednings- och försöksverksamhet berördes ej i detta sammanhang. Det har ansetts önskvärt att fortlöpande utredningsarbete och försöksverksamhet på ungdomsområdet — i nära samarbete med ungdomsorganisationerna — kommer till stånd. Eftersom statens ungdomsråd i sin nuvarande organisation inte ansetts helt lämpligt för vidgade uppgifter av angivet slag har enligt Kungl. Maj:ts be- myndigande den 27 juli 1969 en organisationskommitté för statens ungdomsråd tillkallats med uppgift att förbereda en omorganisation av rådet. I kommittén har ingått bl. a. ledamöter med direkt erfarenhet från ungdomsorganisationernas och statens ungdomsråds arbete.

I enlighet med en till nyssnämnda beslut fogad promemoria skulle utredningsarbetet bedrivas med sikte på att erforderliga ändringar i rådets verksamhet skulle genomföras den 1 januari 1970. Det skulle utgå ifrån att statens ungdomsråd efter omorganisation skulle bestå av tolv ledamöter, av vilka sex skulle ha direkt erfarenhet av organiserat ungdomsarbete. En annan utgångspunkt var att ett representantskap skulle finnas för rådslag och kontakt med ungdomsorganisationerna. Kontakterna med ungdomsverksamheten skulle därjämte utvecklas och intensifieras genom större och mindre konferenser i de frågor som successivt blir aktuella.

Organisationskommittén har redovisat sina synpunkter och förslag i en promemoria Utredning och planering på ungdomsområdet (Stencil U 1969: 12).

Organisationskommittén föreslår vissa *allmänna riktlinjer för rådets arbete*. Enligt kommitténs mening avses med ungdomspolitik dels vissa samhällseliga åtgärder som tar sikte på ungdomsgrupper, t. ex. stödet till ungdomsledarutbildningen, dels de utgångspunkter från vilka olika typer av samhällsåtgärder kan analyseras. Kommittén menar att ungdomsrådets arbete med hänsyn till den angivna uppgiften måste komma att innefatta ungdomspolitik i båda betydelseerna. Att bevaka ungdomspolitiska aspekter på planering och utformning av samhällseliga åtgärder inom olika områden är en komplicerad uppgift. Till belysning härav redovisar kommittén vissa överväganden om ungdomspolitiska hänsyn i den fysiska planeringen. Kommittén konstaterar att det är ett legitimt och rimligt krav att ungdomens behov

och intressen skall få påverka den fysiska planeringen. Självfallet kan de ungdomspolitiska synpunkterna inte bli allenarådande. De måste avvägas mot andra intressen, behov och värderingar. Härvid kan ungdomsrådets utifrån en ungdomspolitisk grundsyn samordna och bevaka ungdomsaspekterna. Ungdomsrådet har således å ena sidan att dra upp riktlinjer för de specifikt ungdomspolitiska åtgärderna, å andra sidan att främja en utveckling av samhällets olika sektorer mot att i ökad omfattning tillgodose ungdomens behov.

Kommittén övergår därefter till att diskutera *målfrågor*. Den specifika ungdomspolitiken bör ses som en del av samhällets kultur- och fritidspolitik. Från denna utgångspunkt kan målet för ungdomspolitiken anges vara att genom olika samhällsliga åtgärder utveckla en gynnsam kulturell fritidsmiljö, varigenom ungdomens sociala och personliga utveckling främjas. Vid utformningen av åtgärder i detta syfte måste från jämlikhetssynpunkt de sämst ställda gruppernas behov prioriteras. Åtgärderna måste vidare utformas så att bästa möjliga betingelser skapas för ett breddat ansvar och engagemang i samhällsarbetet. Härvid bör man söka medverka till bl. a. ett medansvar för andra människors situation, engagemang i förbättringen av samhället samt förmåga och vilja att samarbeta med andra. I en sådan ungdomspolitik måste ungdomens egna organisationer spela en stor roll. Kommittén understryker att man vid utformningen av ungdomspolitiken i första hand måste eftersträva att skapa förutsättningar för eller underlätta ungdomens egna insatser i arbetet med att skapa en värdefull miljö.

De mål som angetts torde enligt kommittén bäst främjas genom att det organiserade ungdomsarbetet får bättre arbetsmöjligheter. Ett centralt inslag i ungdomspolitiken måste därför vara det samhälleliga stödet till ungdomsorganisationerna. Med hänsyn till att samhället måste ta ansvar för utformningen av fritidsmiljön för *alla* ungdomar måste emellertid ytterligare insatser göras från samhällets sida. Så sker genom bl. a. den kommunala ungdomsverksamheten. Sambandet mellan skola och fritidsmiljö och de utvecklingsmöjligheter detta kan innebära måste beaktas i högre grad vid utformningen av samhällets insatser för ungdomens fritidsmiljö. Den kraftiga expansionen av frivillig utbildning gör insatsen för de ungdomsgrupper som inte deltar i denna utbildning särskilt angelägna. De olika formerna för ungdomsverksamhet bör planeras så att man bidrar till att föra olika åldersgrupper i kontakt med varandra. Från jämlikhetssynpunkt måste strävan till likställighet mellan könen vara en viktig princip även i ungdomspolitiken. Av samma skäl måste de handikappades särskilda behov tillgodoses i all planering för och bedrivande av ungdomsverksamhet. En motsvarande integrering måste genomföras beträffande ungdom som f. n. har svårigheter att växa in i samhällsgemenskapen. Det kan gälla grupper med sociala problem och invandrargrupper. Vidare bör ökade möjligheter skapas för de unga till medansvar i internationella frågor samt till aktiv medverkan i det internationella arbetet. Som ett allmänt krav på utformningen av insatserna bör gälla att dessa skall snabbt kunna anpassas till de förändringar som ständigt sker i ungdomens intressen och engagemang.

Kommittén övergår därefter till att närmare behandla de uppgifter det nya ungdomsrådet kommer att ha på olika områden.

Kommittén understryker vikten av de möjligheter till ökad *kontakt* och vidgat *samråd* i de ungdomspolitiska frågorna som den nya utformningen av rådet innebär för organisationerna. Genom representantskap, styrelse och arbetsgrupper öppnas ett flertal vägar för kontinuerlig kontakt mellan departement och ungdomsorganisationer. Genom konferensverksamhet skapas ytterligare möjligheter till samråd och kontakt.

Ungdomsrådets *samordnande* uppgifter skall utföras på departemental nivå. Detta förutsätter att ungdomsrådet har nära och fortlöpande kontakt med arbetet inom de närmast berörda departementen och att möjlighet finns till reellt och ömsesidigt informationsutbyte. Effektiva insatser i detta hänseende kräver också att rådet håller kontakt med bl. a. en rad ämbetsverk, i vars verksamhet frågor av väsentlig ungdomspolitisk betydelse aktualiseras. Särskilt viktigt är en nära kontakt med skolöverstyrelsen, som har omfattande uppgifter på ungdomsområdet.

Enligt kommitténs mening kommer tyngdpunkten i ungdomsrådets arbete att ligga på de *utredande och planerande uppgifterna*, vilka måste utföras i enlighet med de riktlinjer som tidigare angetts för ungdomspolitiken. Ett målinriktat utredningsprogram måste därför formuleras. Kommittén framhåller att de riktlinjer som angetts för ungdomsrådets arbete bör betraktas som preliminära. En huvuduppgift för rådet måste bli att ständigt vidareutveckla mål och riktlinjer för ungdomspolitiken. Kommittén understryker att den förteckning av problemområden som kommittén gjort endast bör vara vägledande i det fortsatta arbetet. Förteckningen upptar frågor rörande bl. a. det samhälleliga stödet till ungdomsorganisationerna, vilket fortlöpande måste omprövas och anpassas till ändrade förutsättningar, formerna för ungdomsledarutbildning, planeringen av den fysiska miljön med hänsyn till ungdomens behov, särskilt i fråga om fritidsverksamhet, möjligheterna att skapa fler tillfällen för olika slag av aktiva insatser i samhällsarbetet, samarbetet mellan ungdomsorganisationernas verksamhet och sådana ungdomsaktiviteter som bedrivs i kommunal regi, samhällsstödet till sådan ungdomsverksamhet som bedrivs inom olika mindre grupper, ofta av tillfällig karaktär, samt vägarna att främja och tillgodose ungdomens intresse för olika former av internationellt engagemang.

En av kommitténs uppgifter har varit att framlägga förslag till *försöksverksamhet*, vars syfte enligt kommitténs mening bör vara att söka nya vägar att uppfylla målen för ungdomspolitiken. Försöksverksamheten bör därför vara en integrerad del av rådets utredande och planerande verksamhet. Kommittén finner att försöksverksamheten bör inriktas på att analysera och vidareutveckla grundläggande frågor om metoder och arbetsformer i ungdomsarbetet. Den bör således gälla bl. a. vägar och medel att etablera kontakt med och intressera ungdom — särskilt den som står utanför den nuvarande verksamheten — för olika former av organisationsarbete eller annan form av ungdomsverksamhet. En sådan utveckling av meto-

der måste ta sin utgångspunkt i en närmare kunskap om ungdomens upplevda behov och intressen, nuvarande kontaktformer samt attityder till och värderingar av olika företeelser. Av väsentlig betydelse är enligt kommitténs mening att försöket inte läggs upp efter en stelt utformad modell. Uppläggnngen bör tvärtom kunna ändras efter hand som man under försökets gång vinner nya erfarenheter. Försöket bör utföras i ett eller ett par geografiskt begränsade områden. För att försöket skall komma i kontakt med det praktiska ungdomsarbetet utanför försöksområdet har kommittén övervägt särskilda initiativ för att förmedla vunna erfarenheter och kunskaper i samband med bl. a. utbildning av ungdomsledare.

Kommittén understryker det behov av *informationsverksamhet* som det nya rådet kommer att få. Den utredande och planerande verksamheten måste vara kombinerad med olika former av informationsaktiviteter, som givetvis måste gälla förmedling av information både från och till rådet. Vidare kan man räkna med att allt fler statliga och kommunala organ behöver omfattas av det nya rådets informationsarbete. I detta sammanhang framhåller kommittén särskilt frågor om den fysiska planeringen.

Rådet skall enligt tidigare beslut ledas av en styrelse bestående av tolv personer, varav minst sex skall ha direkt erfarenhet av organiserat ungdomsarbete. Ett sekretariat bör stå till styrelsens förfogande. Härjämte skall finnas ett representantskap som forum för kontakt och samråd mellan regeringen och ungdomsorganisationerna. Vidare räknar kommittén med att ett ledningsorgan för försöksverksamheten behöver upprättas inom rådet.

Organisationskommittén beräknar att medelsbehovet för rådets verksamhet budgetåret 1970/71 kommer att uppgå till 1,7 milj. kr.

Föredraganden

I föregående års statsverksproposition redovisade jag min uppfattning rörande grunderna för statsmakternas stöd åt den organiserade ungdomsverksamheten och vissa utgångspunkter för fortsatta statliga initiativ på ungdomsområdet. I förstnämnda avseende innebar vad jag då förordade en omläggning av formerna för bidrag till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet och ledarutbildning. Därjämte genomfördes väsentliga förstärkningar av statens bidragsgivning. För att denna reform skall kunna fullföljas har jag i det föregående räknat med anslagsförstärkningar för nästa budgetår av samma omfattning som för innevarande budgetår.

Som jag framhöll förra året är ett fortsatt utredningsarbete behövligt, om man vill pröva olika vägar för att tillgodose ungdomens verksamhetsbehov, sociala kontaktbehov och behov av kulturellt stimulerande miljöer. I min redogörelse pekade jag på olika utgångspunkter för ett sådant utredningsarbete, däribland behovet av att organisera försök och undersökningar för att klarlägga hur samhället bättre kan anpassas till ungdomens behov.

De fortsatta övervägandena i denna fråga, i kontakt med bl. a. statens ungdoms-

råds tidigare styrelse och representantskap, har lett fram till att nämnda utrednings- och försöksarbete uppdragits åt statens ungdomsråd. En sådan utvidgning av rådets arbete har nödvändiggjort en omorganisation av rådet och dess verksamhet. Efter förberedande arbete av en särskild organisationskommitté har statens ungdomsråd omorganiserats den 1 januari 1970. Medan rådet hittills företrätt främst det organiserade ungdomsarbetets intressen, har det nu fått en sammansättning, som innebär att det kan fungera bl. a. som statligt utredningsorgan. I det nya rådet är sex av ledamöterna företrädare för det organiserade ungdomsarbetet. Övriga sex ledamöter har utsetts på sådant sätt att olika av ungdomsarbetet berörda departementsområden samt kommunala intressen blivit företrädade. Med en sådan sammansättning av rådet räknar jag med att detta skali ha goda möjligheter att arbeta igenom olika ungdomsfrågor så att en avvägning kan ske med hänsyn till föreliggande behov och intressen. De för olika ungdomsorganisationer och myndigheter mera speciella synpunkterna på aktualiserade frågor får förutsättas komma fram vid remissbehandling av förslag som läggs fram av ungdomsrådet.

Jag delar i princip den allmänna grundsyn som kommit till uttryck i organisationskommitténs diskussion av riktlinjerna för ungdomspolitiken. Denna bör således vara inriktad på samhällsåtgärder som är ägnade att skapa en kulturmiljö, varigenom ungdomens sociala och personliga utveckling främjas. Ökade insatser i detta syfte är enligt min mening särskilt viktiga från jämlikhetssynpunkt. En huvuduppgift för ungdomspolitiken måste vara att utjämna skillnaderna i kultur- och fritidsmiljö mellan olika ungdomsgrupper. Av central betydelse är därvid att tillfällen på ett naturligt sätt skapas för ungdomen att aktivt delta i utformningen av samhället såväl genom egna organisationer som i andra former.

I den av organisationskommittén överlämnade promemorian rörande statens ungdomsråds organisation och verksamhet har rådets uppgifter mot den nyss berörda bakgrunden närmare preciserats. Som kommittén framhållit finns det anledning att då det gäller insatser på ungdomsområdet skilja mellan å ena sidan direkta samhälleliga insatser till stöd för ungdomsverksamhet och å andra sidan bevakningen från ungdomens synpunkt av samhällsåtgärder av mer allmän natur, t. ex. åtgärder i fråga om fysisk planering, bostäder, miljö, kultur etc. De ungdomspolitiska synpunkterna måste, som kommittén konstaterar, avvägas mot olika intressen, behov och värderingar inom samhället som helhet. Omfattningen av de uppgifter som med dessa utgångspunkter vilar på rådet gör det nödvändigt att insatser på de mest angelägna områdena prioriteras i det nya rådets arbete. En successiv utveckling av verksamheten får prövas allteftersom erfarenheter vinnas av rådets arbetsmöjligheter.

Organisationskommitténs precisering av det nya ungdomsrådets arbete innebär dels att vissa uppgifter blir av mera kontinuerlig karaktär, dels att rådet blir huvudman för vissa utrednings- och försöksprojekt. Till de förstnämnda uppgifterna hör

att upprätthålla kontakt och svara för samråd med organisationerna samt att verka för samordning av de åtgärder som centralt övervägs på områden som berör ungdomen. Till denna kategori av uppgifter hör också att förmedla information till bl. a. organisationerna rörande de frågor som aktualiseras genom rådets verksamhet. I förhållande till ungdomsrådets tidigare verksamhet innebär uppgiften att verka för samordning på det departementala planet en principiell nyhet. Beredningen av ungdomsfrågorna kan ske i närmare kontakt med företrädare för det organiserade ungdomsarbetet än vad som är möjligt vid sedvanligt remissförfarande. Genom ett till rådet knutet ungdomsrepresentantskap samt konferensverksamhet får denna kontaktyta med ungdomen ytterligare bredd.

Ett väsentligt motiv för omorganisationen av ungdomsrådet har varit behovet av att bedriva ett kontinuerligt utredningsarbete och att genomföra en försöksverksamhet. I dessa frågor har organisationskommittén påbörjat en planering som det nya rådet har att fullfölja. I rådets utredningsarbete kommer i första hand frågan om utformningen av det statliga stödet till fritidsgruppsverksamhet att aktualiseras. En samlad genomgång erfordras av de frågor som hänger samman med detta stöd mot bakgrund av de förslag som framlagts av 1962 års ungdomsutredning och av idrottsutredningen samt det remissmaterial som inkommit i anslutning härtill. Utredningsarbetet bör innefatta frågan om stödet till lokalt bedrivit ungdomsarbete bör ha nuvarande principiella utformning eller om man kan finna nya former som bättre passar för den verksamhet som nu bedrivs. En annan näraliggande utredningsuppgift är att undersöka de insatser för ungdomsverksamhet som på den lokala nivån görs av samhällsorgan och organisationer och samspelet mellan dessa. Här bör försöksverksamheten kunna ge vidgat underlag för prövning av fortsatta åtgärder.

I föregående års statsverksproposition behandlades med utgångspunkt i en inom skolöverstyrelsen utarbetad promemoria behovet av en försöksverksamhet för att ge kommuner och organisationer vägledning i olika fritidsfrågor. Med hänsyn till behovet av att ständigt förnya formerna för ungdomsarbetet fann jag det väsentligt att frågan om försöksverksamhet togs upp till närmare prövning. Organisationskommittén har diskuterat inriktning och utformning av en sådan försöksverksamhet. Den har närmast tänkt sig att försöksverksamheten skall inriktas på en analys och vidareutveckling av grundläggande frågor om metoder och arbetsformer i ungdomsarbetet. Organisationskommittén har inlett en planering av försöksverksamhetens uppläggning. Försöken avses bli genomförda i en eller ett par kommuner och syftar till att där utveckla olika former av fritidsaktiviteter. I samband därmed skall ungdomens önskemål i fråga om samhällsmiljön undersökas. Jag finner det väsentligt att den diskuterade försöksverksamheten så snart som möjligt påbörjas. Jag utgår från att statens ungdomsråd i sitt fortsatta arbete kontinuerligt undersöker möjligheterna att genom försöksverksamhet och beaktande av forskningens möjligheter främja samhällets och organisationernas förutsättningar att utforma en lämplig miljö för ungdomens aktivitet.

Den väsentligt utökade verksamheten inom statens ungdomsråd medför ökade

kostnader, framför allt för försöksverksamhet och för utredning och planering. Vissa utredningskostnader bör bestridas från åttonde huvudtitelns kommittéanslag. I övrigt beräknar jag ökningen av medelsbehovet till 800 000 kr. och förevarande anslag bör således föras upp med 1,4 milj. kr.

Vid utgången av budgetåret 1969/70 förefintlig reservation under anslaget Viss upplysningsverksamhet i ungdomsfrågor bör tillföras detta anslag.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens ungdomsråd* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 1 400 000 kr.

B 45. Bidrag till hemgårdsrörelsen

1968/69 Utgift ¹	300 000
1969/70 Anslag ¹	370 000
1970/71 Förslag	325 000

¹ Anslaget Bidrag till verksamheten vid hemgårdar

Av det nuvarande, under rubriken Bidrag till verksamheten vid hemgårdar uppförda anslaget fördelas 220 000 kr. mellan 27 hemgårdar, som drivs som stiftelser, föreningar o. d. För verksamheten utnyttjas i övrigt bl. a. den reguljära statliga bidragsgivningen till studiecirklar och fritidsgrupper. En betydande del av kostnaderna för hemgårdarnas verksamhet täcks av kommunala anslag.

Av anslaget utgår vidare ett belopp av 150 000 kr. till Riksförbundet Sveriges fritids- och hemgårdar för förbundets centrala verksamhet och ledarutbildning.

Skolöverstyrelsen

Under hänvisning till riksdagens beslut (prop. 1969: 1 bil. 10 s. 130, SU 43, rskr 129) om en avveckling av det lokala stödet under budgetåren 1969/71 föreslår överstyrelsen att som bidrag till kostnaderna för den lokala hemgårdsverksamheten för budgetåret 1970/71 anvisas 110 000 kr. (— 110 000 kr.).

För Riksförbundet Sveriges fritids- och hemgårdars centrala verksamhet och ungdomsledarutbildning föreslås ett belopp av 150 000 kr. (of.).

Föredraganden

Som ett led i den föregående år beslutade avvecklingen av bidragsgivningen till de i huvudsak med kommunala medel finansierade hemgårdarna beräknar jag att

beloppet för detta ändamål kan minska med 120 000 kr. Samtidigt beräknar jag en ökning med 75 000 kr. av det bidrag som utgår till Riksförbundet Sveriges fritids- och hemgårdar för dess centrala verksamhet och ledarutbildning. De förordade ändringarna medför att anslaget som helhet kan minskas med 45 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till hemgårdsrörelsen* för budgetåret 1970/71 anvisa ett anslag av 325 000 kr.

B 46. Bidrag till folkbibliotek

1968/69 Utgift	6 634 750	Reservation	204 035
1969/70 Anslag	6 155 000		
1970/71 Förslag	6 515 000		

Efter omläggning av stödet till de kommunala folkbiblioteken genom beslut av 1965 års riksdag (prop. 1965:50, SU 124, rskr 313) har de direkta statliga insatserna för främjande av folkbiblioteksväsendet i första hand inriktats på stöd till utvecklingsverksamhet i ett begränsat antal kommunala enheter i anslutning till den pågående indelningen i kommunblock. Enligt de bestämmelser om bidrag till denna utvecklingsverksamhet som meddelats i beslut den 8 oktober 1965 kan bidrag utgå under en tid av längst fem år och utgöra högst 50 % av kostnaderna för en allmän höjning av biblioteksstandarden inom ett kommunblock. Tilldelningen av bidrag skall grunda sig på en långsiktig utvecklingsplan, som görs upp i samråd med skolöverstyrelsen.

Enligt kungörelsen (1966:108) om statsbidrag till länsbibliotek och lånecentraler utgår statsbidrag till 20 länsbibliotek med högst 70 000 kr. vardera, varjämte vissa tilläggsbidrag kan utgå. I fyra län fungerar stifts- och landsbiblioteket som länsbibliotek och erhåller härför ett särskilt statsbidrag av högst 40 000 kr. Till vardera av lånecentralerna i Stockholm, Malmö och Umeå utgår bidrag med 80 000 kr.

Ur förevarande anslag utgår vidare bidrag till studiecirkelbibliotek, biblioteksverksamhet för sjömän, Sigtunastiftelsens bibliotek, Tornedalens bibliotek och biblioteksverksamhet bland svenskar i utlandet. Slutligen täcks även vissa kostnader för bibliotekarieutbildning, däribland för skolöverstyrelsens biblioteksskola, av medel från anslaget.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Skolöverstyrelsen	Departementschefen
1. Utvecklingsverksamhet m. m.	3 500 000	+ 650 000	+ 200 000
2. Länsbibliotek	1 500 000	of.	of.
3. Länsverksamhet vid stifts- och landsbiblioteken		of.	of.
4. Länecentraler	160 000		
5. Studiecirkelbibliotek	240 000	+ 30 000	+ 30 000
6. Biblioteksverksamhet för sjömän	100 000	— 50 000	— 50 000
7. Biblioteksverksamhet för sjömän	305 000	+ 24 500	+ 25 000
8. Sigtunastiftelsens bibliotek	6 500	of.	of.
9. Tornedalens bibliotek	78 000	of.	of.
10. Biblioteksverksamhet bland svenskar i utlandet	19 500	of.	of.
10. Bibliotekarieutbildning	246 000	+ 155 000	+ 155 000
	6 155 000	+ 809 500	+ 360 000

Skolöverstyrelsen

1. Det nuvarande systemet med bidrag till utvecklingsverksamhet på biblioteksområdet inrymmer enligt överstyrelsen möjligheter för en gynnsam utveckling av folkbiblioteksväsendet i takt med tillkomsten av de nya kommunala enheterna. Utvecklingsbidrag utgår f. n. till 18 kommuner och för ytterligare 9 har utvecklingsplaner godkänts. I ytterligare ett tjugotal kommuner pågår utredningar om upprustning av biblioteksverksamheten. Då bidragsgivningen för de 10 bibliotek som tidigast fick bidrag upphör med verksamhetsåret 1970, kommer ett tiotal nya kommuner att kunna erhålla bidrag under budgetåret 1970/71 inom det nuvarande anslagets ram. En ökning av anslagsposten är emellertid ofrånkomlig, om kommunernas planeringsarbete på biblioteksområdet skall få det gensvar som förväntas och som är en förutsättning för planernas genomförande.

För att få ytterligare underlag för ett framtida ställningstagande till *glesbygdens biblioteksproblem* finner överstyrelsen det angeläget att försöksvis pröva också andra vägar än dem som ryms inom nu gällande bestämmelser för utvecklingsverksamhet. Jämtlands läns bibliotek i Östersund har förklarat sig berett att i samråd med ett antal glesbygdskommuner organisera och driva biblioteksverksamheten inom kommunerna i fråga. För att möjliggöra statsbidrag för denna försöksverksamhet bör nuvarande bestämmelser för utvecklingsverksamheten inom folkbiblioteksväsendet ändras så att bidrag undantagsvis får utgå även till länsbibliotek, som efter överenskommelse med vederbörande kommuner åtar sig att organisera och driva biblioteksverksamheten inom kommunerna. Statsbidrag får i detta fall utgå med högst dubbelt så stort belopp som det landstinget anvisar. Kommunernas ökade anspråk på bidrag för utvecklingsarbete samt genomförandet av nyssnämnda försöksverksamhet inom Jämtlands län m. m. medför ett ökat medelsbehov av 600 000 kr.

Hittillsvarande informationskonferenser, vilka vänt sig både till företrädare för kommunala myndigheter och till bibliotekspersonal, har enligt överstyrelsen stämulerat biblioteken och deras huvudmän till att effektivisera och rationalisera verk-

samheten och till att uppta nya verksamhetsgrenar. För en utbyggd konferensverksamhet beräknas 50 000 kr.

4. De ökade omkostnaderna för lånecentralernas verksamhet motiverar en höjning av det statliga bidraget till 100 000 kr. per lånecentral och år från den 1 januari 1971. Av den erforderliga ökningen av 60 000 kr. för kalenderåret 1971 faller 30 000 kr. på nästa budgetår.

6. I avtalet mellan skolöverstyrelsen och Göteborgs stad angående drift och finansiering av biblioteksverksamheten för sjömän förutsätts att bokanslaget skall ökas med ca 20 000 kr. för vardera av åren 1970 och 1971, vilket medför ett ökat medelsbehov av 20 000 kr. för nästa budgetår. För övriga utgiftsökningar beräknas en höjning av bidraget med ytterligare 4 500 kr.

10. Genom Kungl. Maj:ts beslut den 27 juni 1969 har skolöverstyrelsen medgivit öka intagningen till biblioteksskolan hösten 1969 med 60 elever (1968/69 120 elever). Överstyrelsen får med anledning härav under budgetåret 1969/70 ta i anspråk medel från anslagsposten Utvecklingsverksamhet m. m. under detta anslag. Även om de väntade förslagen från 1965 års bibliotekarietutbildningsutredning medför en nyordning av utbildningen från den 1 juli 1970, måste den nuvarande utbildningsformen övergångsvis tillämpas även under budgetåret 1970/71. För att en intagning av 180 elever skall bli möjlig även hösten 1970 föreslås en höjning av anslagsposten med 155 000 kr.

1968 års litteraturutredning

Utredningen planerar en särskild experimentverksamhet i anslutning till de kommunala biblioteken i Malmö, Skellefteå, Stockholm och Örebro. I anslutning till dessa försök skall sociologiska undersökningar genomföras. En väsentlig del av experimentverksamheten kommer att finansieras med kommunala medel, men utredningen räknar med ett statligt bidragsbehov av 185 000 kr.

Departementschefen

De anvisade bidragen till utvecklingsverksamhet inom folkbiblioteksväsendet har haft en mycket gynnsam inverkan på höjningen av biblioteksstandarden inom de kommunala enheter som erhållit sådant utvecklingsbidrag. Intresset för att få bidrag ökar och ett stort antal kommunblock har ansökt eller väntas inom en nära framtid ansöka om bidrag. Ett särskilt medelsbehov föreligger därjämte för den av 1968 års litteraturutredning planerade experimentverksamheten. Då bidrag till en kommun kan utgå högst fem år och det statliga bidraget till ett tiotal bibliotek därför upphör vid utgången av år 1970, kan nya bidragsbehov tillgodoses inom en oförändrad medelsram. Med hänsyn till främst den planerade experimentverksamheten bör emellertid anslagsposten till utvecklingsverksamhet öka med 200 000 kr. Jag har vidare ingen erinran mot ett genomförande av det redovisade för-

söket med biblioteksverksamhet i ett antal glesbygdskommuner i Jämtlands län om överstyrelsen finner detta möjligt inom ramen för tillgängliga medel (1).

En höjning av det statliga bidraget till lånecentralerna bör kunna genomföras den 1 januari 1971. Jag beräknar för ändamålet en ökning med sammanlagt 30 000 kr. för första halvåret 1971 (4). Jag har vid medelsberäkningen vidare tagit hänsyn till att medelsbehovet för studiecirkelbibliotek minskar med 50 000 kr. liksom till ett ökat medelsbehov med 24 500 kr. för biblioteksverksamheten för sjömän. Av sistnämnda belopp avser 20 000 kr. en höjning av beloppet för bokinköp (6). För att den redan innevarande budgetår genomförda intagningsökningen vid biblioteksskolan skall kunna bibehållas beräknar jag slutligen en medelsökning av 155 000 kr. (10).

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag en anslagsökning av 360 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till folkbibliotek* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 6 515 000 kr.

B 47. Bidrag till föreläsningsverksamhet m. m.

1968/69 Utgift	2 290 000
1969/70 Anslag	2 390 000
1970/71 Förslag	2 490 000

Bestämmelserna om stödet till föreläsningsverksamheten återfinns i kungörelsen (1963:463) om statsbidrag till det fria och frivilliga folkbildningsarbetet (ändrad senast 1968:298).

Statsbidrag utgår för föreläsningar anordnade av länsbildningsförbund, lokal föreläsningsförening, studieförbund eller till studieförbund ansluten lokal avdelning för föreläsningar som är avsedda att meddela allmän och medborgerlig bildning.

Statsmedel får tas i anspråk för högst tre fjärdedelar av det belopp, som under budgetåret utbetalas i arvoden, resekostnadsersättningar och traktamenten till samtliga föreläsare i riket. Till föreläsningsverksamhet för handikappade kan bidrag utgå för hela kostnaden inom ramen för ett sammanlagt belopp av 75 000 kr.

Som villkor för bidrag till föreläsning gäller bl. a. att denna skall vara offentlig, dock kan skolöverstyrelsen medge undantag från denna bestämmelse för bl. a. handikappade.

Såsom centralt organ för föreläsningar finns en föreläsningsbyrå, Folkbildningsorganisationernas föreläsningsbyrå, som svarar för förmedling av föreläsningar och som fastställer och utbetalar ersättningarna till föreläsarna.

Förutom bidraget till föreläsningskostnaderna utgår från detta anslag bidrag till den centrala föreläsningsbyrån samt till länsbildningsförbunden och Folkbildningsförbundet.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Skolöverstyrelsen	Departementschefen
1. Allmän föreläsningverksamhet	1 750 000	+ 250 000	+ 50 000
2. Föreläsningverksamhet för handikappade ..	75 000	+ 75 000	+ 25 000
3. Folkbildningsorganisationernas föreläsning- byrå	215 000	+ 60 000	+ 25 000
4. Länsbildningsförbunden	328 000	+ 32 000	of.
5. Folkbildningsförbundet	22 000	of.	of.
	2 390 000	+ 417 000	+ 100 000

Skolöverstyrelsen

1. Folkbildningsorganisationernas föreläsningbyrå hemställer om en ökning av anslaget för allmän föreläsningverksamhet med 900 000 kr. med hänsyn till bl. a. ökade kostnader för föreläsararvoden. Föreläsningbyrån erinrar vidare om behovet av ökad information beträffande natur- och miljövård samt utlandsfrågor. På det estetiska området har byrån under två år bedrivit en begränsad försöksverksamhet för att finna nya föreläsningformer, som syftar till att föra ut kulturaktiviteter till nya publikgrupper.

Skolöverstyrelsen delar föreläsningbyråns bedömning av behovet, men förordar en successiv höjning av anslagsposten. Överstyrelsen vill särskilt framhålla byråns verksamhet som föredömlig vid utbyggnaden av kulturdistributionen.

3. Överstyrelsen finner administrationskostnaderna vid föreläsningbyråns vara mycket låga. Genomsnittskostnaden för byråns administration per förmedlad föreläsningstimme väntas emellertid stiga bl. a. till följd av merarbetet med föreläsningverksamhet bland handikappade.

4. Bidraget till länsbildningsförbunden bör höjas för att möjliggöra ett genomsnittligt bidrag med 15 000 kr. per länsbildningsförbund.

5. Folkbildningsförbundet, som genomfört sitt första år som samordningsorgan för bildningsorganisationerna, folkhögskolan och folkbiblioteken, anhåller om en ökning av statsbidraget med 88 000 kr. med hänsyn till ökade utgifter på grund av personalförstärkningar.

Skolöverstyrelsen anser att det nya Folkbildningsförbundet har en viktig uppgift att fylla, men ifrågasätter av principiella skäl om statsbidrag särskilt skall utgå till ett samarbetsorgan för statsunderstödda organisationer av den typ Folkbildningsförbundet representerar. En höjning av bidraget bör enligt överstyrelsen anstå i avvaktan på ytterligare erfarenheter av det omorganiserade förbundets verksamhet.

Departementschefen

Jag beräknar medel för en höjning av anslagsposten för allmän föreläsningverksamhet med 50 000 kr. Jag beräknar vidare ett ökat bidrag till föreläsningverksamheten för handikappade med 25 000 kr. och till föreläsningbyrån med likaledes 25 000 kr. Med hänvisning i övrigt till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till föreläsningverksamhet m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett anslag av 2 490 000 kr.

B 48. Bidrag till speciella folkbildningsåtgärder

1968/69 Utgift	405 105	Reservation	179 431
1969/70 Anslag	500 000		
1970/71 Förslag	500 000		

Ur anslaget utgår bidrag till tidskrifterna Folkbildningsarbetet, Studiekamraten, Samefolket och Zigenaren. Vidare disponerar skolöverstyrelsen vissa medel för fördelning dels till kurs- och konferensverksamhet av mera speciell natur, dels till försöksverksamhet och undersökningar inom folkbildningsarbetet. Slutligen finns särskilda medel för musikpedagogiskt utvecklingsarbete, vilket företrädesvis avser kompetenskurser för folkbildningsorganisationernas musikcirkelledare och lärare engagerade inom den kommunala musikstudieverksamheten.

	1969/70	Beräknad Skolöver- styrelsen	ändring 1970/71 Departements- chefen
1. Utgivande av tidskrifter	94 000	+40 000	+40 000
2. Kurs- och konferensverksamhet	116 000	+15 000	+10 000
3. Försöksverksamhet och undersökningar inom folkbildningsarbetet	20 000	of.	of.
4. Musikpedagogiskt utvecklingsarbete	270 000	—50 000	—50 000
	500 000	+ 5 000	of.

Skolöverstyrelsen

1. Tidskriften Folkbildningsarbetet, som genom bildandet av det nya Folkbildningsförbundet blivit organ för det samlade folkbildningsarbetet i landet, bör få ökade resurser som gör det möjligt för den att fylla sina nya uppgifter. Bidraget föreslås höjt med 15 000 kr. De blindas förening har anhållit att få ge ut en taltidning med tyngdpunkt på kulturdebatt. Överstyrelsen har för ändamålet beräknat 25 000 kr. under anslaget B 51. Bidrag till de handikappades kulturella verksamhet.

2. Bidraget till kurs- och konferensverksamhet bör räknas upp så att överstyrelsen genom en vidgad informations- och kontaktverksamhet skall kunna stimulera initiativ och åtgärder för ökade insatser beträffande naturvård, samhälls- och miljöplanering samt u-landsfrågor.

4. Något behov av medel för kursverksamhet i anslutning till det s. k. radiokon-servatoriet föreligger inte fr. o. m. nästa budgetår.

Departementschefen

För utgivning av en s. k. taltidning för kulturinformation enligt förslag från De blindas förening beräknar jag under detta anslag ett belopp av 25 000 kr. För tidskriften Folkbildningsarbetet beräknar jag vidare en bidragsökning av 15 000 kr. Med hänvisning i övrigt till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till speciella folkbildningsåtgärder* för budget-
året 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 500 000 kr.

B 49. Bidrag till Centralförbundet för nykterhetsundervisning

1968/69 Utgift	1 320 000	Reservation	—
1969/70 Anslag	1 400 000		
1970/71 Förslag	1 475 000		

Centralförbundet för nykterhetsundervisning har bl. a. till uppgift att främja undervisningen i alkoholfrågan och därmed sammanhängande frågor vid skolor och andra utbildningsanstalter samt vid militärförband. Verksamheten omfattar vidare information till olika samhällsfunktionärer inom nykterhetsvården samt en mångförgrenad upplysningsverksamhet i alkoholfrågan bland allmänheten. Verksamheten har i första hand formen av föreläsningsförmedling, kursverksamhet och utarbetande av undervisnings- och informationsmaterial.

Centralförbundets styrelse består av tolv ledamöter, varav förbundets ombuds-församling, som är sammansatt av företrädare för 19 olika organisationer, i huvudsak nykterhetsorganisationer, utser sex ledamöter och Kungl. Maj:t likaledes sex, däribland ordföranden. Kostnaderna för verksamheten täcks i huvudsak genom förevarande anslag.

Skolöverstyrelsen

1. Med hänsyn till allmänna kostnadsstegringar för administration och föreläsningsverksamhet bör anslaget ökas med 75 000 kr.
2. Överstyrelsen anser centralförbundets information om narkotika vara betydelsefull och föreslår att förbundet får ökat stöd för denna verksamhet (+ 70 000 kr.).
3. Anslaget bör höjas med 65 000 kr. med hänsyn till kostnaderna för förbundets verksamhet på läromedelsområdet.

Departementschefen

Jag beräknar en höjning av anslaget med 75 000 kr. på grund av ökningar i kostnaderna för förbundets verksamhet.

Bidraget till centralförbundet är beräknat med hänsyn till pensionskostnaderna för den anställda personalen. Jag har därvid räknat med lönekostnadspålägg på 11,6 %. Härigenom behöver förbundet i fortsättningen inte betala avgifter till statens personalpensionsverk. Vissa härmed sammanhängande frågor bör senare underställas riksdagen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till Centralförbundet för nykterhetsundervisning* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 1 475 000 kr.

B 50. Bidrag till nykterhetsorganisationer m. m.

1968/69 Utgift	2 297 960	Reservation	97 622
1969/70 Anslag	2 342 000		
1970/71 Förslag	2 742 000		

I enlighet med de grunder som angetts i prop. 1954:155 angående bl. a. undervisning och upplysning i alkoholfrågan (SäU 1954:5, rskr 314) utgår ur förevarande anslag bidrag till nykterhetsorganisationerna bl. a. i form av s. k. grundbidrag. Detta utgår dels till fyra samarbetsorgan med vissa fixerade belopp, dels till enskilda organisationer med belopp, som står i viss relation till organisationens medlemsantal.

Dessutom disponeras medel för speciella bidrag avseende samfällid upplysnings- och propagandaverksamhet, särskild verksamhet bland barn och ungdom, upplysning på arbetsplatser och för hemmen, publiceringsverksamhet samt upplysningsverksamhet bland speciella befolkningsskategorier. Bidrag av detta slag fördelas av skolöverstyrelsen efter ansökan i varje särskilt fall. I regel utgår bidrag med högst hälften av kostnaderna för den planerade verksamheten.

Bidrag till kostnaderna för instruktör för upplysning i alkoholfrågan utgår med 23 000 kr. för helt budgetår. För instruktör hos Sveriges lärares nykterhetsförbund och Sveriges studerande ungdoms helykterhetsförbund kan dock bidrag utgå med 28 000 kr. Sammanlagt finns medel anvisade för 29 instruktörer.

Ur anslaget utgår bidrag till internationella byrån i Lausanne för alkoholismens bekämpande och till organisationskostnaderna för Riksförbundet mot alkoholmissbruk. Slutligen står 26 000 kr. till skolöverstyrelsens disposition för nykterhetsfrämjande verksamhet.

Budgetåret 1969/70 har anslaget fördelats på olika ändamål på följande sätt.

1. Grundbidrag till nykterhetsorganisationer m. fl.	690 000
2. Speciella bidrag	900 000
3. Bidrag till instruktörer för upplysning i alkoholfrågan	682 000
4. Bidrag till internationella byrån i Lausanne för alkoholismens bekämpande	9 000
5. Till skolöverstyrelsens disposition för nykterhetsfrämjande verksamhet	26 000
6. Bidrag till Riksförbundet mot alkoholmissbruk	35 000
	2 342 000

Skolöverstyrelsen

1. Överstyrelsen finner starka skäl föreligga för en väsentlig höjning av grundbidraget till nykterhetsorganisationerna, men föreslår med hänsyn till pågående utredningsarbete endast en begränsad höjning av medlen för nästa budgetår (+ 50 000 kr.).

2. Medlen för speciella bidrag bör höjas med ett belopp avsett för upplysning rörande narkotikafrågan (+ 100 000 kr.).

3. För att ge organisationerna möjlighet att rekrytera kvalificerade instruktörer bör instruktörsbidragen höjas med 4 000 kr. per instruktör för de 26 tjänster för vilka bidraget nu är 23 000 kr. (+ 104 000 kr.).

4. Bidraget till Riksförbundet mot alkoholmissbruk föreslås höjt (+ 5 000 kr.).

Statens ungdomsråds förslag rörande upplysning i alkoholfrågan inom ungdomsorganisationerna

Statens ungdomsråd

Statens ungdomsråd har överlämnat ett inom rådet utarbetat förslag rörande upplysning i alkoholfrågan inom ungdomsorganisationerna. Ungdomsrådets utredning innehåller en översiktlig redogörelse för nuvarande upplysning och undervisning i alkoholfrågan och för statens stöd till nykterhetsfrämjande åtgärder, samt en presentation av problemkomplexet ungdom—alkohol—narkotika. Vidare behandlas ungdomsorganisationernas syn på upplysningsverksamheten och frågan om samordningsorgan för denna verksamhet. Slutligen framlägger rådet vissa förslag rörande statens stöd till upplysningsverksamhet i alkoholfrågan inom ungdomsorganisationerna.

Ungdomsrådets förslag tar sikte på stöd till en kontinuerligt bedriven upplysningsverksamhet i alkoholfrågan inom och genom ungdomsorganisationerna. De föreslagna åtgärderna betraktas som ett provisorium i avvaktan på beslut i anledning av kommande förslag från alkoholpolitiska utredningen. I en breddad och samordnad upplysning och undervisning i alkoholfrågan måste man enligt rådet uppmärksamma ungdomsorganisationernas roll som informationskanal och instrument för positiv påverkan. En tillfällig kampanj anses inte täcka de behov av upplysning som föreligger, utan organisationerna måste ges möjlighet att kontinuerligt bedriva upplysningsverksamhet för att full effekt skall kunna utvinna. Ungdomsrådet föreslår att statliga anslag utgår till fem huvudändamål, nämligen till Centralförbundet för nykterhetsundervisning (CFN) för erforderlig personalförstärkning, för ytterligare fem bidrag till instruktörer i alkoholfrågan samt en uppräkning av instruktörsbidragen till 30 000 kr. per instruktör, till för ungdomsorganisationerna gemensam verksamhet och framställning av gemensamt material, till ungdomsorganisationernas egen upplysningsverksamhet och materialproduktion samt till verksamhet inom föräldraföreningar och vissa vuxenorganisationer.

Ungdområdet finner det oriktigt att skapa ett särskilt organ för alkoholupplysningen inom ungdomsorganisationerna eller att utvidga ungdomsrådets uppgifter till att även omfatta alkoholfrågan. Genom upprustning, förstärkning och viss förändring av CFN skulle man enligt ungdomsrådet kunna skapa ett sådant kontaktorgan mellan samhället och organisationerna. För att CFN skall kunna fungera som samordningsorgan erfordras bl. a. en förstärkning av kansliet med en sekreterare och en kontorist. Det sammanlagda medelsbehovet beräknas till 100 000 kr. per år.

Ungdomsrådet föreslår ytterligare fem bidrag till instruktörer för upplysning i alkoholfrågan. I likhet med vad som nu gäller för fyra instruktörer skulle de fem nya knytas till CFN och vara verksamma i organisationer utanför helnykterhetsrörelsen. Vidare föreslås samtliga instruktörsbidrag utgå med 30 000 kr. per år, vilket, med de fem nya bidragen inräknade, medför ett ökat medelsbehov av 338 000 kr.

För gemensam verksamhet, ungdomsorganisationernas egen upplysningsverksamhet och verksamhet inom föräldraföreningar beräknas medelsbehovet till resp. 350 000, 200 000 och 75 000 kr. De av statens ungdomsråd föreslagna åtgärder för en utökad upplysningsverksamhet i alkoholfrågan skulle sålunda kosta 1 063 000 kr.

Remissyttranden

Statens ungdomsråds förslag har remitterats till socialstyrelsen (som hört narkomanvårdskommittén), skolöverstyrelsen, alkoholpolitiska utredningen och Centralförbundet för nykterhetsundervisning. Förutom från dessa har yttranden inkommit från Riksförbundet mot alkoholmissbruk och från Nykterhetsrörelsens landsförbund.

Socialstyrelsen konstaterar att man vet mycket litet om vilka kommunikationsvägar som är effektivast då det gäller att nå ungdom med information. Utredningen har enligt socialstyrelsen knappast bidragit med några förslag till nya lösningar, utan har i huvudsak tänkt sig en utbyggnad av traditionella metoder. Styrelsen ifrågasätter om inte tiden är inne att i högre grad direkt engagera den samhällsmedvetna ungdomen till aktivt deltagande i det opinionspåverkande arbetet. *Narkomanvårdskommittén* finner behandlingen av frågor rörande ungdom och narkotika så ofullständig att förslaget inte kan läggas till grund för överväganden om lämpliga åtgärder på upplysningsområdet.

Skolöverstyrelsen anser det väsentligt att en effektiv alkoholupplysning inom ungdomsorganisationerna snarast möjligt kommer till stånd. I avvaktan på alkoholpolitiska utredningens ställningstagande och därav följande riksdagsbeslut är det i hög grad önskvärt att en verksamhet snarast möjligt påbörjas, som kan ge vägledning vid besluten längre fram. Överstyrelsen delar ungdomsrådets uppfattning om vikten av kontinuerligt bedriven alkoholupplysning, vilken inte utesluter vissa punktinsatser av speciell karaktär. Överstyrelsen tillstyrker förslaget att utnyttja det centrala upplysningsorgan som redan finns, CFN, för samordning av upplysningen. Ungdomsrådets förslag om bidrag till ytterligare fem instruktörstjänster tillstyrks likaså.

Alkoholpolitiska utredningen anser nuvarande undervisning och upplysning i alkoholfrågan otillräcklig. Utredningen saknar emellertid ännu tillräckligt underlag för att ta ställning till målsättning och medel för samt organisation av sådan verksamhet. Då det torde dröja ytterligare några år innan utredningens förslag i dessa

frågor föreligger, tillstyrker utredningen en tillfällig upprustning av upplysningsverksamheten bland ungdom.

Centralförbundet för nykterhetsundervisning tillstyrker statens ungdomsråds förslag och understryker angelägenheten av att de föreslagna åtgärderna snarast möjligt kan realiseras. CFN ansluter sig till ungdomsrådets uppfattning att man i första hand bör satsa på en kontinuerlig verksamhet. CFN förklarar sig också berett att fungera som samordningsorgan för upplysningsverksamheten under förutsättning att erforderliga ekonomiska resurser ställs till förbundets förfogande.

Riksförbundet mot alkoholmissbruk finner det angeläget att ökade möjligheter ges åt ungdomsorganisationerna att bedriva hälsoupplysning, däribland inbegripet alkoholupplysning. Utredningens förslag kan därvid i huvudsak ligga till grund för kommande beslut. Valet av samordningsorgan bör dock utredas närmare. Riksförbundet anser emellertid att utredningen lider av allvarliga brister då det gäller att överväga upplysningens målsättning.

Nykterhetsrörelsens landsförbund uttalar sitt stöd för de av statens ungdomsråd framlagda förslagen och uttrycker förhoppningen att de skall genomföras utan dröjsmål.

Departementschefen

En bärande princip i alkoholpolitiken är att satsa på upplysningsåtgärder. Skolan spelar här en central roll. I den nya läroplanen för grundskolan understryks skolans ansvar i fråga om såväl alkohol- som narkotikaupplysning. De olika organisationerna erbjuder en betydelsefull bas för informationsarbete på området. Av vikt är de särskilda möjligheter organisationerna har att i sitt upplysningsarbete utifrån organisationens principiella syn genomlysa och diskutera olika vägar för att begränsa alkoholproblemet. Därigenom läggs grund för de åtgärder och förändringar av samhället som anses nödvändiga för att minska alkoholskadorna. I detta arbete kan ungdomsorganisationerna göra betydelsefulla insatser. Jag finner det därför angeläget att ställa ökade resurser till ungdomsorganisationernas förfogande för alkoholupplysning.

De av statens ungdomsråd framlagda förslagen om en utökad upplysningsverksamhet i alkoholfrågan har vid remissbehandlingen mötts av en positiv inställning i vad avser behovet av åtgärder. Rörande utformningen av upplysningsverksamheten har däremot olika meningar redovisats. Med hänsyn till att alkoholpolitiska utredningen behandlar även frågor rörande alkoholupplysning är jag inte beredd att tillstyrka att verksamheten får den av ungdomsrådet föreslagna organisatoriska utformningen. En resursförstärkning för ungdomsorganisationernas arbete bör i stället ske genom att ett särskilt belopp anvisas för insatser av ungdomsorganisationerna under detta anslag. Medlen bör ställas till skolöverstyrelsens förfogande. Skolöverstyrelsen bör få i uppdrag att i samråd med ungdomsorganisationerna stimulera och stödja organisationernas arbete och att samordna resurser och insatser på ifrågakvarande område. Härvid bör man bl. a. beakta de åtgärder

som kan vidtas av Centralförbundet för nykterhetsundervisning och undersöka möjligheterna att samordna organisationernas och skolans insatser. På grundval av konkreta förslag bör skolöverstyrelsen fördela medel till organisationernas verksamhet.

För upplysningsverksamhet i alkoholfrågan inom ungdomsorganisationerna beräknar jag ett belopp av 400 000 kr.

Anslaget bör föras upp med $(2\,342\,000 + 400\,000 =) 2\,742\,000$ kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till nykterhetsorganisationer m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 2 742 000 kr.

B 51. Bidrag till de handikappades kulturella verksamhet

1968/69 Utgift	2 005 955
1969/70 Anslag	2 575 000
1970/71 Förslag	3 075 000

Från anslaget utgår bl. a. bidrag till De blindas förening för framställning av talböcker, dels för föreningens allmänna biblioteksverksamhet, dels för att tillgodose behovet av studielitteratur för synskadade universitetsstuderande. Ifrågavarande verksamhet leds av en biblioteksstyrelse med sju ledamöter.

Från anslaget utgår vidare bidrag till konsulentverksamhet av försökskaraktär avseende studie- och ungdomsverksamhet bland handikappade. En del av anslaget står vidare till skolöverstyrelsens förfogande för fördelning efter prövning i varje särskilt fall till kurs- och studieverksamhet, fritidsverksamhet, ungdomsledarutbildning m. m. Slutligen utgår från anslaget bidrag till tolkar för döva, till utbildningskurs för tolkar för döva, till framställning av lättläst och ordförenklad litteratur för vissa handikappgrupper, till framställning av blindskrifter genom Tomtebodaskolans försorg samt till undervisning i pantomim vid Koreografiska institutet.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Skolöverstyrelsen	Departementschefen
1. Konsulentverksamhet	350 000	+ 300 000	of.
2. Kurs- och studieverksamhet m. m.	682 000	+ 860 000	+100 000
3. Bidrag till De blindas förening för biblioteksverksamhet	1 040 000	+ 420 000	} +250 000
4. Framställning av studielitteratur för synskadade universitetsstuderande	200 000	+ 35 000	
5. Framställning av TRU-material för synskadade	—	+ 50 000	
6. Bidrag till framställning av blindskrifter vid Tomtebodaskolan	68 000	+ 32 000	+ 25 000
7. Framställning av lättläst litteratur	100 000	+ 40 000	+ 25 000
8. Tolkar och tolkutbildning	100 000	+ 180 000	+ 80 000
9. Bidrag till Koreografiska institutets undervisning i pantomim	35 000	+ 30 000	+ 20 000
10. Skolöverstyrelsens konferensverksamhet	—	+ 30 000	—
	2 575 000	+1 977 000	+500 000

Skolöverstyrelsen

1. Enligt överstyrelsens bedömning fordras sex nya konsulenttjänster fr. o. m. nästa budgetår (nu sju tjänster).

2. För ungdoms-, kurs- och studieverksamhet beräknar överstyrelsen en ökning med 500 000 kr. Vidare beräknas 250 000 kr. till Handikapporganisationernas centralkommitté för informationsverksamhet. För utgivande av två kulturtidskrifter för synskadade föreslås 50 000 kr. att utgå med 25 000 kr. till Kulturdebatt och 25 000 kr. till Socialdebatt. Ett bidrag av 20 000 kr. föreslås till tidskriften Nuet, som helt vänder sig till dövblinda. För fortsatt utgivning av tidningen SDR-kontakt beräknas ett belopp av 40 000 kr.

7. Överstyrelsen har uppmärksammat det växande behovet av böcker med stor stil för vuxna synskadade och föreslår en ökning av anslagsposten för att skapa större förutsättningar för utgivning av sådan litteratur.

8. Med hänsyn till de snabbt växande behoven av teckenspråkstolkare inom bildningsverksamheten för hörselskadade föreslår överstyrelsen att bidraget till arvodering av tolkar höjs med 30 000 kr. (nu 30 000 kr.). Vidare föreslås en ökning av anslagsposten med 50 000 kr. till utbildning av kulturtolkare för döva (nu 70 000 kr.).

Under nästa budgetår planerar överstyrelsen att i samråd med arbetsmarknadsstyrelsen och socialstyrelsen utbilda 60 tolkar, som kan fungera som hjälp åt döva i olika situationer i det dagliga livet. Kostnaderna för den planerade utbildningen beräknas till 100 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag en sammanlagd medelsökning av 500 000 kr. under förevarande anslag. Inom ramen för det utökade statliga stödet bör de särskilda bidragen kunna förstärkas på väsentliga punkter.

Jag beräknar således en ökning av de medel som står till skolöverstyrelsens förfogande för kurs- och studieverksamhet m. m. med 100 000 kr. (2). Medel för utgivande av en taltidning för kulturinformation har jag beräknat under anslaget Bidrag till speciella folkbildningsåtgärder.

Beträffande de handikappades litteraturbehov har jag i första hand beräknat en ökning av 250 000 kr. för De blindas förenings biblioteksverksamhet och för framställningen av studielitteratur för synskadade universitetsstuderande (3, 4, 5).

För ökade produktionskostnader vid framställningen av blindskrifter vid Tomtebodaskolan bör ytterligare 25 000 kr. tas i anspråk (6). För att möjliggöra en utökad produktion av lättläst och ordförenklad litteratur för vissa handikappgrupper, däribland även vuxna synskadade, räknar jag med en medelsökning av 25 000 kr. (7).

Med hänsyn till behovet av tolkning till teckenspråk för hörselskadade inom bildningsarbetet beräknar jag en ökning av arvodena till tolkar för döva med

30 000 kr. Jag beräknar vidare en ökning av medlen för utbildning av tolkar för döva med 50 000 kr. (8).

Koreografiska institutets undervisning i pantomim möjliggör en angelägen utvidgning av de hörselskadades kulturaktiviteter. Jag beräknar en ökning av bidraget för denna verksamhet med 20 000 kr. (9).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till de handikappades kulturella verksamhet* för budgetåret 1970/71 anvisa ett anslag av 3 075 000 kr.

d) Utbildning inom kulturområdet

Under 1960-talet har ett omfattande reformarbete inletts beträffande den högre konstnärliga utbildningen.

Konstnärsutbildningssakkunnigas förslag rörande utbildningen på bildkonstens och den konstnärliga formgivningens områden väntas inom kort. Förslaget kommer att beröra den utbildning som nu bedrivs vid konsthögskolan och konstfackskolan, med undantag av utbildningen vid det till konstfackskolan förlagda teckningslärarinstitutet. Frågan om utbildningen av teckningslärare utreds av den år 1968 tillsatta lärarutbildningskommittén.

Under år 1968 avlämnade 1965 års musikutbildningskommitté två betänkanden Musikutbildning i Sverige I (SOU 1968: 15) och II (SOU 1968: 49) med förslag till reformerad musikutbildning. Förslagen avser en samlad översyn av hela musikutbildningsområdet. Utbildningen vid bl. a. musikhögskolan i Stockholm och musik-konservatorierna i Göteborg och Malmö berörs av förslagen. Remissbehandlingen av kommitténs betänkanden har avslutats. Proposition om musikutbildningens framtida organisation kommer att läggas fram för 1970 års riksdag.

En särskilt tillkallad sakkunnig lade vid slutet av år 1968 fram förslag rörande utbildningen i konstnärlig, scenisk dans (Statens skolor för scenisk utbildning 3, Stencil U 1968: 9). Utbildningen av dansare föreslås övergå i statlig regi. I Stockholm föreslås dansarutbildningen förlagd tillsammans med utbildning av danspedagoger och koreografer till en statens dansskola. Den nuvarande försöksverksamheten vid Koreografiska institutet med utbildning av danspedagoger och koreografer föreslås uppgå i den nya skolan. Förslaget har remissbehandlats. Proposition angående bl. a. omorganisation av Koreografiska institutet till statens dansskola kommer att föreläggas 1970 års riksdag.

Särskilda statliga skolor för utbildning av skådespelare och musikdramatiska artister inrättades år 1964 i Stockholm, Göteborg och Malmö. Teater- och orkesterrådet, som är tillsynsmyndighet för skolorna, tillsatte förra året en arbetsgrupp med uppgift att utvärdera erfarenheter från utbildningsverksamheten vid skolorna. Arbetsgruppens uppdrag omfattar inte den sedan läsåret 1968/69 vid statens musikdramatiska skola bedrivna utbildningen av operaartister.

Producenter, regissörer, produktionsledare, fotografer, ljudtekniker, maskörer, scenografer m. fl. inom teater, film, television och radio kommer att fr. o. m. läsåret 1970/71 utbildas vid dramatiska institutet i Stockholm. Den utbildningsverksamhet, som f. n. äger rum vid Svenska filminstitutets filmskola, skall tas över av dramatiska institutet.

Utredningen rörande utbildning av bibliotekspersonal m. m. har genom det nyligen avlämnade betänkandet Utbildning för bibliotek, arkiv och informatik (SOU 1969: 37) avslutat sitt arbete. Utredningen föreslår bl. a. en riksrekryterande bibliotekshögskola för utbildning av olika slags bibliotekspersonal. Utredningen

föreslår vidare särskild utbildning i informatik samt av arkivpersonal. Förslagen remissbehandlas f. n.

B 52. Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: Utbildningskostnader

1968/69 Utgift ¹	2 051 330 ²
1969/70 Anslag	2 678 000
1970/71 Förslag	2 980 000

¹ Anslagen Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: Avlöningar och Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: Omkostnader

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 13 817 kr.

Akademien för de fria konsterna har överinseende över konsthögskolan. Till akademiens uppgifter hör bl. a. att göra framställning om anslag till högskolans verksamhet.

Konsthögskolan omfattar en målarskola, en skulpturskola, en skola för grafisk konst och en arkitekturskola. Dessutom hör till högskolan ett institut för materialkunskap och en ateljé för monumentalmålning och dekorativ konst. Sedan budgetåret 1965/66 har skolan bedrivit viss konservatorsutbildning. Högskolan har även verksamhet för vidareutbildning av konstnärer.

Antalet elever höstterminen 1969 uppges till 237.

Den 1 september 1967 har särskilda sakkunniga, konstnärsutbildningssakkunniga, tillkallats för att utreda med konstnärsutbildningen sammanhängande frågor. De sakkunniga väntas avge förslag i början av år 1970.

	1969/70	Beräknad Konst- akademien	ändring 1970/71 Departements- chefen
<i>Personal</i>			
Läro- och assistentpersonal	26	+4	+0,5
Övrig personal	17	+4	+0,5
	43	+8	+ 1
<i>Anslag</i>			
Avlöningar	1 695 000	+433 000	+115 000
Sjukvård	1 300	of.	of.
Resesättningar	12 000	+ 1 500	+ 1 000
därav utrikes resor	2 000	of.	of.
Lokalkostnader	410 000	+ 73 500	+114 000
Expenser	97 700	+ 53 000	+ 9 000
därav engångsutgifter	—	+18 000	—
Ersättning för mistade hyresintäkter	75 000	of.	of.
Lönekostnadspålägg	387 000	+136 000	+ 63 000
	2 678 000	+697 000	+302 000

Akademien för de fria konsterna

1. Löne- och prisomräkning m. m. 171 926 kr.
2. För att fortlöpande kunna utveckla undervisningen och anpassa

den till nya krav behövs förstärkningar, framför allt i form av assistenter och gästföreläsare.

Vid arkitekturskolan föreslås att den halvtidsanställda assistenten till professuren i arkitekturhistoria byts ut mot en heltidsanställd samt att ytterligare en assistent knyts till professuren i arkitektur.

Till monumentalskolan, som bedriver omfattande försöksverksamhet med nya material m. m., behövs en assistent för instruktion i plastverkstaden.

Vid skolan för grafisk konst resp. skulpturskolan föreslås assistenttjänster i utbyte mot nuvarande två arvodesbefattningar som koppartryckare och som tygmästare.

Utöver de föreslagna tjänsterna föreslås en uppräknig med ca 83 000 kr. av de arvodesmedel, som finns anvisade för undervisning i vissa specialämnen vid konsthögskolan och för vidareutbildning av konstnärer. (+ 198 944 kr.)

3. Biblioteket, som under senare år kommit att få en alltmer betydelsefull roll i konsthögskolans verksamhet, föreslås få sina personalresurser förbättrade genom att en halvtidstjänst som förste biblioteksassistent byts ut mot en heltidstjänst (+ 19 758 kr.).

4. Konsthögskolans administration föreslås förstärkt med en assistent för kamerala arbetsuppgifter. Vidare föreslås en kvalificerad biträdestjänst med halvtidstjänstgöring utökad till heltidstjänst. För skötsel av konsthögskolans nyinstallerade telefonväxel behövs en biträdestjänst och vid institutet för materialkunskap ett kvalificerat biträde med halvtidstjänstgöring. Därutöver begärs ökade medel för tillfällig arbetskraft, vakthållning m. m. (+ 106 204 kr.)

5. Arvodet till konsthögskolans direktör är upptaget till 5 988 kr. Till akademiens sekreterare utgår ett arvode av 7 500 kr. Direktörens arvode föreslås höjt till 21 000 kr. och sekreterarens till 24 000 kr. (+ 31 512 kr.)

6. Lönekostnadspålägg för ny personal 87 624 kr.

Konstnärsutbildningssakkunniga

De sakkunniga framhåller att de av akademien framförda förslagen inte på något sätt strider mot de förslag till omorganisation av konsthögskolan, som de sakkunniga kommer att lägga fram. De sakkunniga har begränsat sitt yttrande till att närmare beröra de yrkanden som har direkt anknytning till undervisningen. De tillstyrker så gott som helt den av akademien föreslagna utökningen av assistentpersonalen samt förstärkningen av biblioteksresurserna.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 2 980 000 kr. Vid beräkningen har jag främst tagit hänsyn till det ökade medelsbehovet för vidareutbildning av konstnärer (2). Vid konsthögskolan har innevarande budgetår installerats en telefonväxel som även skall betjäna vissa andra institutioner. Jag beräknar medel för konsthögskolans kostnader för ett biträde i befordringsgång (4).

Vidare har jag beräknat medel för hyreskostnader m. m. för högskolans nya verkstadslokaler på Skeppsholmen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: Utbildningskostnader* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 2 980 000 kr.

B 53. Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: Undervisningsmateriel m. m.

1968/69 Utgift	362 781	Reservation	32 664
1969/70 Anslag	405 000		
1970/71 Förslag	453 000		

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Konst- akademien	Departements- chefen
Undervisningsmateriel m. m.	290 400	+130 000	} +48 000
därav engångsutgifter	—	+69 200	
Biblioteket	43 000	+ 7 000	
Elevernas studieresor	30 000	+ 49 000	
Stipendier för studerande vid arkitekturskolan	22 800	of.	of.
Kostbidrag åt vissa elever	18 800	of.	of.
Projektering av anläggning för skulpturskolans sommarskola (engångsutgift)	—	+ 25 000	—
	405 000	+211 000	+48 000

Akademien för de fria konsterna

Förutom en generell höjning på grund av kostnadsstegringar föreligger behov av ökade medel till undervisningsmateriel för verksamheten med vidareutbildning av konstnärer och experimentverksamhet, särskilt i skulptur- och monumentalskolan. Den av akademien föreslagna engångsanvisningen avser inköp av huvudsakligen verkstadsutrustning för målar- och skulpturskolorna samt institutet för materialkunskap.

Akademien framhåller den stora betydelse studieresor har för undervisningsresultatet och föreslår att samtliga av skolans elever i fortsättningen bl. a. skall ha möjlighet att under sin studietid företa en längre in- eller utrikes resa.

Konstnärsutbildningssakkunniga

De sakkunniga framhåller särskilt behovet av ökade medel till undervisningsmateriel och utrustning för experimentverksamheten i monumentalskolan samt till målarskolan.

De studerande bör enligt de sakkunniga ges väsentligt ökade möjligheter att delta i studieresor.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: Undervisningsmateriel m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 453 000 kr.

B 54. Konstfackskolan: Utbildningskostnader

1968/69 Utgift ¹	4 683 166 ²
1969/70 Anslag	6 638 000
1970/71 Förslag	7 053 000

¹ Anslagen Konstfackskolan: Avlöningar och Konstfackskolan: Omkostnader

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 36 989 kr.

Konstfackskolan omfattar tvåårig konstindustriell dagskola (KD), treårig konstindustriell aftonskola (KA), tvåårig högre konstindustriell skola (HKS) samt treårigt teckningslärarinstitut (TI). Utbildningen vid HKS bygger på genomgång av KA eller KD. Vid KD finns en ettårig förberedande kurs för teckningslärarinstitutet och vid KA en tvåårig sådan kurs. Dessutom kan i aftonskolan anordnas kortare kurser i enstaka ämnen eller grupper av ämnen.

Vid de tre konstindustriella skolorna (KD, KA, HKS) meddelas undervisning i sju fackavdelningar, nämligen en för textilarbete, en för dekorativ målning, en för skulptur, en för keramik, en för möbler och inredningar, en för metallarbete samt en för reklam och bokhantverk.

Konstfackskolan står under inseende av skolöverstyrelsen och leds av en styrelse, som består av tolv ledamöter. Kungl. Maj:t utser ordförande och sex av de övriga ledamöterna.

Antalet elever höstterminen 1969 uppges till 842.

Kostnaderna för konstfackskolan skall för budgetåret 1969/70 fördelas mellan staten och Stockholms stad enligt avtal som skall träffas mellan parterna och enligt riksdagens bemyndigande godkännas av Kungl. Maj:t.

Den av konstfackskolans styrelse i juni 1967 överlämnade utredningen angående konstfackskolans framtida organisation m. m. (Stencil konstfackskolans styrelse) har överlämnats till konstnärsutbildningssakkunniga för att läggas till grund för ytterligare utredning angående konstfackskolans framtida organisation samt — med undantag för teckningslärarutbildningen — ämnesinnehåll och studieplaner för utbildningen.

Utformningen av teckningslärarutbildningen prövas av lärarutbildningskommittén, som tillkallades den 8 november 1968.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Skolöverstyrelsen	Departementschefen
<i>Personal</i>			
Lärarpersonal	83	+2	+1
Övrig personal	17	+1	of.
	100	+3	+1
<i>Anslag</i>			
<i>U t g i f t e r</i>			
Avlöningar	4 501 900	+367 700	+194 000
Sjukvård	8 000	+ 500	of.
Resesättningar	10 000	+ 500	+ 1 000
Lokalkostnader	1 598 000	+ 28 000	+ 50 000
Expenser	124 000	+ 6 300	+ 6 000
Stipendier m. m.	7 000	+ 5 000	+ 5 000
Lönekostnadspålägg	991 000	+132 000	+159 000
	7 239 900	+540 000	+415 000
<i>U p p b ö r d s m e d e l</i>			
Elevavgifter	22 000	of.	of.
Avkastning av Sjöstedtska fonden	2 900	of.	of.
Bidrag från Stockholms stad	577 000	of.	of.
	6 638 000	+540 000	+415 000
	Nettoutgift		

Skolöverstyrelsen

I avvaktan på beslut om konstfackskolans framtida organisation föreslår överstyrelsen endast sådana ändringar som kan genomföras utan man därigenom binder verksamheten för framtiden.

1. Löne- och prisomräkning m. m. 290 056 kr.
2. För konstindustriskolorna föreslår överstyrelsen en tjänst som facklärare i industriell formgivning. Med hänsyn till att elevantalet ökat i högre konstindustriella skolan behövs medel för ytterligare ca 1 400 undervisningstimmar. Vidare anser överstyrelsen att medel bör ställas till förfogande för försök med att anlita psykoteknisk expertis vid intagning av elever. (+ 94 158 kr.)
3. För teckningslärarinstitutet föreslår överstyrelsen en tjänst som lektor i psykologi och pedagogik. Medel begärs också för ökad medverkan av metodiklärare och handledare i den praktiska lärarutbildningen och för ökad lärartäthet i vissa ämnen. Dessutom föreslås visst administrativt biträde åt föreståndaren samt skrivhjälp åt lärarna vid institutet. (+ 83 442 kr.)
4. Beträffande skolans administration förutsätter överstyrelsen att medel för att arvodera en administrativ kraft, motsvarande en byrådirektör, även under nästa budgetår kan utgå från åttonde huvudtitelns kommittéanslag. Överstyrelsen begär i övrigt medel för ytterligare ett biträde. (+ 21 660 kr.)
5. Lönekostnadspålägg för ny personal 45 828 kr.

Konstnärsutbildningssakkunniga

De sakkunniga har i huvudsak tagit upp de yrkanden som har direkt anknytning till undervisningen vid konstindustriella dagskolan och den högre konstindustriella skolan. De sakkunniga finner att både konstfackskolans och skolöversty-

relsens förslag är angelägna och väl grundade samt att de kan realiseras utan att detta på något sätt försvårar en kommande omorganisation av skolan. De sakkunniga tillstyrker den begärda ökade undervisningsvolymen vid högre konstindustriella skolan. Vidare tillstyrker de sakkunniga lärartjänsten i industriell formgivning, vissa av konstfackskolan föreslagna teknikertjänster samt ökade medel till gästföreläsare. Dessutom framhålls behovet av ökade medel till elevernas studieresor.

Departementschefen

Kungl. Maj:t bör inhämta riksdagens bemyndigande att godkänna avtal med Stockholms stad angående fördelningen av kostnader mellan staten och staden för budgetåret 1970/71.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 7 053 000 kr. Jag har därvid beräknat ett belopp av 56 000 kr. för ett ökat antal undervisningstimmar vid högre konstindustriella skolan (2, 5).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna avtal mellan staten och Stockholms stad om fördelningen av vissa kostnader för konstfackskolan under budgetåret 1970/71,

b) till *Konstfackskolan: Utbildningskostnader* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 7 053 000 kr.

B 55. Konstfackskolan: Undervisningsmateriel m. m.

1968/69 Utgift	279 502	Reservation	57 498
1969/70 Anslag	373 000		
1970/71 Förslag	443 000		

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Skolöverstyrelsen	Departementschefen
Biblioteket	16 000	+ 35 000	+ 70 000
Avdelningarna för konstindustri	246 000	+ 106 500	
Teckningslärarinstitutet	111 000	+ 85 500	
	373 000	+ 227 000	+ 70 000

Skolöverstyrelsen

Största delen eller 199 000 kr. av den begärda ökningen avser medel för nyanaffning av undervisningsmateriel samt inköp för biblioteket. Återstoden avser ökade förbrukningskostnader och modellarvoden.

Konstnärutbildnings-sakkunniga

De sakkunniga framhåller vikten av att yrkandena rörande undervisningsmateriel och utrustning såvitt möjligt tillgodoses.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Konstfackskolan: Undervisningsmateriel m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 443 000 kr.

B 56. Musikaliska akademien med musikhögskolan: Utbildningskostnader**B 57. Musikaliska akademien med musikhögskolan: Undervisningsmateriel m. m.****B 58. Bidrag till vissa musikkonservatorier**

Den 24 september 1965 tillkallades särskilda sakkunniga (1965 års musikutbildningskommitté) för att utreda vissa utbildningsfrågor på musikområdet m. m. (direktiv se 1966 och 1968 års riksdagsberättelser s. 285 resp. s. 256). Kommittén har den 28 mars resp. den 5 november 1968 lagt fram sina betänkanden Musikutbildning i Sverige I (SOU 1968: 15) och II (SOU 1968: 49).

Beredningen av kommitténs förslag pågår. Då jag har för avsikt att senare föreslå Kungl. Maj:t att lägga fram proposition om musikutbildningen för 1970 års riksdag bör i riksstatsförslaget anslagen till Musikaliska akademien med musikhögskolan samt musikkonservatorierna i Göteborg och Malmö föras upp med preliminära belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1970/71 beräkna

a) till *Musikaliska akademien med musikhögskolan: Utbildningskostnader* ett förslagsanslag av 7 749 000 kr.,

b) till *Musikaliska akademien med musikhögskolan: Undervisningsmateriel m. m.* ett reservationsanslag av 294 000 kr.,

c) till *Bidrag till vissa musikkonservatorier* ett förslagsanslag av 2 642 000 kr.

B 59. Statens scenskolor

1968/69 Utgift ¹	4 077 751 ²
1969/70 Anslag	5 537 000
1970/71 Förslag	6 056 000

¹ Anslagen Statens scenskolor: Avlöningar och Statens scenskolor: Omkostnader

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänförs till budgetåret 1968/69 uppgår till 32 775 kr.

Statens scenskolor, av vilka två finns i Stockholm, en i Göteborg och en i Malmö, har till uppgift att utbilda skådespelare och musikdramatiska artister.

I Stockholm är utbildningen av skådespelare och musikdramatiska artister förlagd till skilda skolor. Musikdramatiska skolan i Stockholm är speciellt inriktad på utbildning av operaartister. Utbildningen vid skolan startade höstterminen 1968.

Vid scenskolorna i Göteborg och Malmö meddelas utbildning på en dramatisk och en musikdramatisk linje.

Utbildningen vid skolorna är treårig. Den årliga intagningen uppgår till högst 15 elever per skola med undantag för musikdramatiska skolan i Stockholm, som tar in högst åtta elever. Skolorna står under teater- och orkesterrådets överinseende.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71		
		Scenskolorna	Teater- och orkesterrådet	Departementschefen
<i>Personal</i>				
Lärarpersonal	68	+ 6	+2	+3
Övrig personal	15	+ 6	+6	of.
	83	+12	+8	+3
<i>Anslag</i>				
Avlöningar	3 320 000	+ 821 900	+476 100	} +519 000
Sjukvård	4 300	+ 1 000	+ 600	
Reseersättningar	33 700	+ 20 000	+ 8 300	
Lokalkostnader	854 000	+ 69 400	+ 69 000	
Expenser	171 000	+ 118 000	+ 21 000	
därav engångsutgifter	—	+90 000	—	
Utbildning vid teaterinstitutioner m. m. utanför resp. skola	288 000	+ 54 000	+ 45 000	
Uppvisningar	60 000	+ 60 000	+ 60 000	
Inredning och utrustning av lokaler vid musikdramatiska skolan i Stockholm ..	50 000	of.	of.	
Lönekostnadspålägg	756 000	+ 208 700	+136 000	
	5 537 000	+1 353 000	+816 000	+519 000

Scenskolorna

1. Löne- och prisomräkning m. m. 567 253 kr.

2. Scenskolan i Stockholm framhåller ånyo att skolans rektor i en alltför stor omfattning tvingas ägna sig åt rent administrativa uppgifter. Skolan föreslår att en tjänst som byråsekreterare inrättas för att ta över denna del av rektorns arbetsbörda. I övrigt föreslår skolan en engångsanvisning av 30 000 kr. för inköp av rekvisita samt att ökade medel anvisas till elevernas studieresor, till uppvisningar m. m. (+104 834 kr.)

3. Även scenskolan i Göteborg framhåller behovet av en administrativ kraft vid rektors sida. Skolan föreslår en tjänst som byråsekreterare i utbyte mot nu anvisat belopp av 16 500 kr. till administrativ och kameral hjälp. Vidare behövs en institutionstekniker om de tekniska resurser, som ställts till skolans förfogande genom flyttning till nya lokaler, skall kunna utnyttjas till fullo. I gengäld räknar skolan med att hyreskostnaderna kommer att bli lägre i de nya lokalerna. I övrigt begär skolan medel bl. a. för att utöka antalet elevföreställningar för publik och för att i ökad omfattning anlita utländska gästpedagoger. (+10 620 kr.)

4. Scenskolan i Malmö föreslår samma arrangemang som Göteborgsskolan för att frigöra skolans rektor från administrativa göromål. Ökade medel föreslås därutöver till bl. a. reseersättningar och uppvisningar. En engångsanvisning av 57 000 kr. begärs i huvudsak för en komplettering av skolans utrustning. (+130 372 kr.)

5. Musikdramatiska skolan i Stockholm begär ökade medel med hänsyn till dels tillkomsten av en tredje årskurs, dels önskemål om att förstärka den nuvarande undervisningen vid skolan. Ökade medel begärs för uppvisningar, främst med hänsyn till att skolan under nästa läsår får en avgångsklass, för elevernas studieresor samt för undervisningsmateriel. Vidare beräknas medel för en tjänst som tekniker samt för en förstärkning av skolans administration. (+428 949 kr.)

6. Lönekostnadspålägg för ny personal 110 682 kr.

Teater- och orkesterrådet

I sitt yttrande över förslagen från scenskolorna i Stockholm, Göteborg och Malmö anser sig rådet — med hänsyn till en inom rådet pågående översyn av scenskolornas verksamhet — inte kunna tillstyrka andra personalökningar än sådana som hänför sig till utbyggnaden av musikdramatiska skolan.

Rådet konstaterar att de förslag som musikdramatiska skolan fört fram, i sina huvuddrag överensstämmer med rådets egna, i tidigare sammanhang framlagda förslag beträffande skolan. Rådet biträder därför i huvudsak skolans förslag.

Rådet tillstyrker att scenskolornas anslag för nästa budgetår höjs med följande belopp, inklusive löne- och prisomräkning m. m., nämligen med 148 000 kr. för skolan i Stockholm, med 23 000 kr. för skolan i Göteborg, med 127 000 kr. för skolan i Malmö och med 518 000 kr. för musikdramatiska skolan i Stockholm.

Departementschefen

Statens scenskolor har den 1 juli 1969 anslutits till statskontorets fondbyrås redivisningsgrupp. Frågan om möjliga besparingar genom denna omorganisation bör senare prövas av Kungl. Maj:t.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 6 056 000 kr. Jag har därvid beräknat medel för en tredje årskurs vid musikdramatiska skolan med sammanlagt 160 000 kr. Musikdramatiska skolan är därmed fullt utbyggd.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens scenskolor* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 6 056 000 kr.

B 60. Statens dansskola

Kungl. Maj:t uppdrog den 21 maj 1965 åt en särskild utredningsman, som sedan år 1963 haft till uppgift att närmare överväga organisationen av en statlig scenisk utbildning i Stockholm m. m., att i samband därmed även ta upp till behandling frågor angående utbildningen i konstnärlig, scenisk dans. Utredningsmannen överlämnade den 29 oktober 1968 betänkandet Statens skolor för scenisk utbildning 3 (Stencil U 1968: 9). Förslaget har remissbehandlats.

Vid Koreografiska institutet bedrivs sedan läsåret 1963/64 försöksverksamhet med utbildning av koreografer. Försöksverksamheten utökades läsåret 1964/65 till att även omfatta utbildning av danspedagoger. För innevarande budgetår har under reservationsanslaget Bidrag till särskilda kulturella ändamål för utbildningsverksamheten vid Koreografiska institutet anvisats ett belopp av 735 000 kr.

Jag avser att under år 1970 föreslå Kungl. Maj:t att lägga fram förslag till riksdagen angående inrättande av en statens dansskola m. m. Verksamheten vid Koreografiska institutet kommer att beröras av förslaget. Det nuvarande bidraget till institutet bör i riksstatsförslaget för nästa budgetår tas upp under ett särskilt anslag med rubriken Statens dansskola, vilket preliminärt bör beräknas till sammanlagt 1 565 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till *Statens dansskola* för budgetåret 1970/71 beräkna ett förslagsanslag av 1 565 000 kr.

B 61. Dramatiska institutet

1969/70 Anslag	450 000
1970/71 Förslag	4 950 000

Enligt statsmakernas beslut (prop. 1969:1 bil. 10, SU 8, rskr 8) inrättades den 1 juli 1969 i Stockholm en statlig utbildningsinstitution, dramatiska institutet, med uppgift att utbilda producenter, regissörer, produktionsledare, fotografer, ljudtekniker, maskörer, scenografer m. fl. inom teater, film, television och radio. Institutet, som leds av en av Kungl. Maj:t utsedd styrelse, har under innevarande budgetår haft att planera och vidta åtgärder för att genomföra undervisningen, som är avsedd att börja höstterminen 1970. Enligt avtal mellan byggnadsstyrelsen och Svenska filminstitutet skall för dramatiska institutets räkning förhyras lokaler i filminstitutets nybyggnad på Gärdet i Stockholm.

Utbildningen vid dramatiska institutet är enligt beslutet avsedd att anordnas på en lägre och en högre regiiinriktad linje — allmänna linjen och regilinjen — samt på linjer för administration, foto, ljudteknik, maskering och scenografi. Tyngdpunkten i utbildningen vid samtliga linjer avses ligga på linjebunden praktisk och teoretisk undervisning samt linjeintegrerade tillämpningsövningar, i vilka produktionsuppgifter inom skilda media skall genomföras i samarbete i grupp mellan elever från olika utbildningslinjer.

Utbildningstiden avses omfatta tre terminer vid vardera av de regiiinriktade linjerna, fyra vid linjerna för maskering och scenografi samt fyra resp. två för grundkurs och påbyggadskurs vid linjerna för administration, foto och ljudteknik.

Enligt ett av Kungl. Maj:t den 18 april 1969 godkänt avtal mellan svenska staten och Svenska filminstitutet skall dramatiska institutet den 1 juli 1970 ta över den utbildning på filmens område, som f. n. äger rum vid filminstitutets film-

skola. Filminstitutet skall i stället enligt avtalet för varje budgetår med början budgetåret 1970/71 lämna bidrag till driftkostnaderna vid dramatiska institutet med ett belopp som motsvarar 6,75 % av de avgifter som för närmast föregående budgetåret redovisats till filminstitutet enligt avtalet den 6 mars 1963 angående bildande av Svenska filminstitutet. De elever som påbörjat sin utbildning vid film-skolan hösten 1968 och hösten 1969 kommer att beredas möjlighet att avsluta sin utbildning vid dramatiska institutet.

Vid fullt utbyggd verksamhet beräknas institutet årligen ta in 88 elever. Antalet samtidigt närvarande elever kommer då att uppgå till 156 på höstterminen och 132 på vårterminen och antalet utbildade elever till 68 per år.

Institutet kommer att förfoga över produktionslokaler för teater, film, television och radio jämte därmed sammanhängande serviceutrymmen, repetitionslokaler och redigeringsutrymmen. För utrustning av dessa lokaler har under innevarande budgetår i utrustningsplanen under anslaget till inredning och utrustning av lokaler vid universitet, högskolor m. m. tagits upp en kostnadsram av 10 milj. kr. För inredning av bl. a. dessa lokaler har uppförts en delram av 1 milj. kr.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Dramatiska institutet	Departements- chefen
<i>Personal</i>			
Lärarpersonal	1	+20	
Övrig personal	4	+31,5	
	5	+51,5	
<i>Anslag</i>			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar	300 000	+2 952 000	} +5 600 000
Sjukvård	1 000	+ 9 000	
Reseersättningar	10 000	+ 69 000	
därav utrikes resor	5 000	+ 40 000	
Lokalkostnader	5 000	+2 105 000	
Undervisningskostnader	—	+1 108 000	
Materielunderhåll m. m.	—	+ 710 000	
Expenser	65 000	+ 155 000	
därav engångsutgifter	—	+ 40 000	
Lönekostnadspålägg	69 000	+ 646 000	
	450 000	+7 754 000	+5 600 000
<i>Uppbördsmedel</i>			
Bidrag från Svenska filminstitutet	—	+1 013 000	} +1 100 000
Inkomster från uthyrning av lokaler m. m.	—	—	
Nettoutgift	450 000	+6 741 000	+4 500 000

Dramatiska institutet

1. Löne- och prisomräkning m. m. 12 000 kr.

2. Styrelsen framhåller att dramatiska institutet vid sidan av utbildningsverksamheten bör ha till uppgift att bidra till mediautvecklingen genom att utforska och utveckla nya former för teater, film, television och radio. Utbildningen bör enligt styrelsen bl. a. syfta till — utöver att bibringa fullt yrkeskunnande inom resp. fack — att ge eleverna förutsättningar att motivera sin verksamhet med hänsyn till publiken. Styrelsen lägger stor vikt vid utbildning i uppsökande verksamhet. En del av utbildningen bör ägnas barnteater och barn-

film. I fråga om den närmare beskrivningen av institutets utbildningsmål och arbetsmetodik torde få hänvisas till institutets anslagsframställning.

Det första läsåret räknar institutet med att ha sammanlagt 74 elever under utbildning. Den beräknade nyintagningen omfattar 46 elever, varav 20 på allmänna linjen, 6 på administrativa linjen och 6 på vardera linjerna för foto och ljudteknik samt 4 på vardera linjerna för scenografi och maskering. Antalet elever som påbörjat sin utbildning vid Svenska filminstitutets filmskola är sammanlagt 28, varav 12 intogs år 1968 och 16 år 1969.

Till följd av statsmakternas beslut att filmskolans elever skall få avsluta sin utbildning vid dramatiska institutet kommer institutet att starta sin verksamhet med tre årskurser samtidigt på fem av sina sju linjer.

3. Beträffande dramatiska institutets organisation framhåller styrelsen att denna måste utformas med hänsyn till att institutets utbildningsverksamhet tar i anspråk en omfattande och dyrbar teknisk apparatur.

I institutets ledning bör inrättas en tjänst som rektor. Närmast under rektor bör en kvalificerad administrativ kraft ha ansvaret för institutets administration, ekonomi, lokaler m. m. Som stöd för institutets lärare bör anställas en pedagogisk konsult med halvtidstjänstgöring. (+ 195 000 kr.)

I övrigt föreslår styrelsen i huvudsak två personalkategorier, den ena med huvudsakligen undervisande uppgifter vid de särskilda utbildningslinjerna, den andra med huvudsakligen tekniska och materielförvaltande uppgifter och knuten till resp. tekniska institution.

Inom den förstnämnda kategorien föreslås sammanlagt 15 tjänster. Häri ingår dels en tjänst som kursledare för varje hel årskurs inom resp. utbildningslinje, dels tre tjänster som lärare i filmklippning. En av kursledarna vid varje utbildningslinje förutsätts svara för ledningen av linjens verksamhet i dess helhet. Vid regilinjen bör denna uppgift åvila rektor. Härutöver begärs medel för tim- och gästlärare. (+ 1 100 000 kr.)

I fråga om personal med huvudsakligen tekniska uppgifter anser styrelsen att det vid varje teknisk institution bör finnas minst en professionell tekniker. I dessa teknikers uppgift ingår även att handleda eleverna vid deras arbete i institutionen. Vid TV-studion samt för filmmixning och service behövs viss teknikerpersonal med arbetsuppgifter av rent teknisk natur, som inte ingår i utbildningsprogrammet. Styrelsen föreslår sammanlagt 13 teknikertjänster. (+ 560 000 kr.)

Härutöver begärs medel för att kunna mot ersättning utnyttja vid Svenska filminstitutet anställd förmanspersonal för filmstudion och personal av kategorien snickare, målare, mekaniker, projektionister, elektriker, scentekniker och chaufförer, vilka också skall svara för arbetsuppgifter hos filminstitutet (+ 497 000 kr.).

Till institutets kansli behövs en kamrer, en bokhållare, två biträden samt en vaktmästare (+ 165 000 kr.).

För att genomföra övningsproduktionen behövs enligt styrelsens bedömning en fast professionell ensemble om minst tio skådespelare. Därjämte beräknas medel för tillfälligt engagerad artistpersonal. (+ 600 000 kr.)

Behovet av en del av de arvodesmedel som för innevarande budgetår anvisas för planering av institutets verksamhet bortfaller (— 170 000 kr.).

4. I fråga om reseersättningar begärs medel bl. a. för ersättning åt utländska gästlärare samt åt handledare, som medföljer vid elevernas studieresor utomlands.

5. I undervisningskostnader ingår i första hand beräknade särskilda kostnader för den linjebundna övningsverksamheten (340 000 kr.) och för den linjeintegrerade övningsproduktionen (490 000 kr.). Vidare begärs medel för att hyra utrustning för extern TV-inspelning, för program- och lokalhyra för den teoretiska undervisningen samt för studiebesök och utlandsresor för eleverna.

6. Styrelsen har beräknat kostnaderna för service och ersättningsköp av teknisk materiel till 640 000 kr., vilket motsvarar 7 % av inköpsvärdet på film- och TV-apparatur och 4 % av inköpsvärdet på övrig utrustning. Därutöver behövs medel för inköp av virke, rekvisita, kostymer m. m. för övningsverksamheten.

7. Den föreslagna engångsanvisningen för expenser avser tryckning av kompendier och blanketter.

8. Lönekostnadspålägg för ny personal 644 000 kr.

Departementschefen

Statsmakterna beslöt i fjol (prop. 1969: 1 bil. 10 s. 154, SU 8, rskr 8) att inrätta dramatiska institutet och att godkänna vissa riktlinjer för den utbildning som är planerad att börja vid institutet läsåret 1970/71. I princip godtogs det av interimsstyrelsen för institutet framlagda förslaget om utbildningsprogram och dimensionering av utbildningen som grund för det fortsatta arbetet på att närmare precisera institutets utbildningsmål och arbetsmetodik. Min företrädare framhöll att särskild uppmärksamhet borde ägnas bl. a. frågan om övningsproduktionens omfattning i utbildningen, möjligheterna till en breddning av utbildningen för att bättre tillgodose elever med olika intresseinriktning samt uppläggningsen av inträdesproven.

I begränsad omfattning behandlades i nämnda sammanhang även frågor om dramatiska institutets organisatoriska uppbyggnad. Bl. a. förordades att dramatiska institutet skulle tills vidare vara direkt underställt Kungl. Maj:t. För ledningen av institutets verksamhet skulle under styrelsen finnas en rektor. En begränsning i övrigt av antalet föreslagna högre tjänster vid institutet borde eftersträvas. I fråga om lärarpersonalen godkändes att vid varje utbildningslinje skulle finnas en lärare med huvudansvar för linjens verksamhet. I uppdraget för rektorstjänsten borde, i den mån rektor ägde erforderlig kompetens, ingå ansvaret för regilinjen.

Förberedelsearbetet vid institutet under innevarande budgetår har bestått dels av detaljplanering av den pedagogiska verksamheten, dels av medverkan i installation och kontroll av den tekniska utrustning som ställts till institutets förfogande. Den personal som engagerats för detta förberedelsearbete är anställd mot arvode.

Institutets styrelse har i sin anslagsframställning för nästa budgetår gjort en analys av dramatiska institutets generella mål och arbetsmetodik samt överlämnat ännu ej slutgiltigt fastställda beskrivningar av utbildningsmålen för de olika utbildningslinjerna. Institutets verksamhet avses tjäna i huvudsak två syften, nämligen att dels utbilda regissörer och administratörer inom teater, film, television och radio, vissa producenter inom television och radio, filmfotografer, ljudtekniker, scen-, film- och televisionsscenografer samt maskörer, dels främja utvecklingen inom samtliga berörda media.

Medelsbehovet för det första verksamhetsåret har beräknats med utgångspunkt i att institutet kommer att ha sammanlagt 74 elever under utbildning. Av dessa har 28 elever ett eller två års utbildning vid Svenska filminstitutets filmskola bakom sig, medan 46 elever beräknas bli intagna utan denna förutbildning. Utbildningen kommer därför att från början bedrivas vid samtliga tre årskurser i vad avser regiutbildningen, administrativa linjen samt linjerna för foto- och ljudteknik, medan utbildningen vid linjerna för scenografi och maskering påbörjas i första årskursen. I fråga om personalbehovet innebär detta att styrelsen anser sig redan under första verksamhetsåret behöva samtliga de tjänster som enligt dess bedömning bör finnas vid institutet vid fullt utbyggd verksamhet, bortsett från två fasta tjänster vid de båda sistnämnda linjerna. De nu detaljberäknade kostnaderna för den linjebundna och linjeintegrerade övningsverksamheten är baserade på relevantalet och på förutsättningen att de praktiska övningarna bör dominera utbildningen och bedrivas på villkor som så nära som möjligt ansluter till dem som gäller i den praktiska yrkesutövningen.

Jag ansluter mig till styrelsens grundsyn i fråga om institutets uppgifter och delar uppfattningen att utbildning av detta slag inte skall vara inriktad huvudsakligen på att utveckla det individuella konstnärsskapet hos eleverna. Dramatiska institutet bör enligt min mening kunna fylla en viktig uppgift, både från utbildningssynpunkt och för mediautvecklingen, om utbildningen enligt styrelsens intentioner inriktas på att ge eleverna — förutom praktiskt och produktionstekniskt yrkeskunnande — förmåga till samarbete och medvetenhet om den publik, till vilken deras yrkesverksamhet riktar sig. Institutet bör i sin verksamhet ha möjlighet att utveckla nya arbetsformer inom de fyra medierna.

Dramatiska institutets samlade driftkostnader är i styrelsens förslag för nästa budgetår beräknade till 7 754 000 kr., varav Svenska filminstitutets bidrag beräknas utgöra 1 013 000 kr. De största kostnadsökningarna avser personal, lokaler och undervisningsmateriel för den praktiska övningsverksamheten.

Jag anser det nödvändigt att den föreslagna kostnadsökningen avsevärt begränsas. Begränsningarna måste göras i första hand på personalsidan och beträffande den praktiska övningsverksamheten. En viss begränsning av den praktiska övningsverksamhetens omfattning bör enligt min mening kunna anses motiverad även från utbildningsorganisatorisk synpunkt. Härtill kommer att kostnadsnivån för de enskilda produktionerna måste sänkas.

I överensstämmelse med vad dåvarande chefen för utbildningsdepartementet an-

förde i 1969 års förslag till riksdagen (prop. 1969: 1 bil. 10 s. 168) bör en tjänst som rektor inrättas vid institutet den 1 juli 1970. Tjänsten bör vara ordinarie med förordnande för bestämd tid. Rektorn skall vara institutets chef och under styrelsen leda verksamheten samt dessutom svara för ledningen av utbildningen vid i första hand regilinjen, i den mån innehavaren av rektorstjänsten har kompetens för denna uppgift.

Jag delar styrelsens uppfattning att det vid institutet behövs en kvalificerad administrativ kraft, som direkt under rektor kan svara för institutets administration och ekonomi. Jag beräknar därför medel för en tjänst som direktör. Vidare anser jag det väsentligt att den undervisande personalen får stöd av pedagogisk expertis. Medel bör beräknas för att styrelsen skall få möjlighet att mot arvode anställa en pedagogisk konsult med halvtidstjänstgöring.

Beträffande personalbehovet i övrigt räknar styrelsen i sitt förslag med i huvudsak två personalkategorier, den ena med företrädesvis undervisande arbetsuppgifter vid de särskilda utbildningslinjerna, den andra med företrädesvis tekniska och materielförvaltande uppgifter och knuten till de tekniska institutionerna, såsom teatern, film-, TV- och radiostudion samt anläggningarna för mixning och service. Den undervisande personalens tjänstgöring kan med de arbetsformer institutet kommer att tillämpa inte mätas i undervisningsskyldighet. Vid beräkningen av behovet av personal av denna kategori har styrelsen ansett det som ett minimum, att en kursledare anställs för varje hel årskurs vid de olika utbildningslinjerna. För nästa läsår begärs i förslaget 15 fasta tjänster av denna kategori, inklusive tre tjänster för undervisningen i filmklippning. Beträffande den tekniska personalen föreslås sammanlagt 13 tjänster på olika nivåer. Vissa av teknikerna skall även handleda eleverna i deras arbete vid resp. institution. Enligt särskilt avtal skall filmstudion bemannas och vissa andra uppgifter vid institutet fullgöras av personal, anställd vid Svenska filminstitutet. Personalen för redogörar-, biträdes- och vaktmästaruppgifter vid institutets kansli föreslås av styrelsen omfatta fem tjänster.

Vad gäller kursledarpersonalen bör det vid varje utbildningslinje finnas en kursledare med ansvar för ledningen av linjens verksamhet i dess helhet. Jag beräknar medel i enlighet härmed för sex kursledare. Jag är emellertid inte beredd att godta den av styrelsen föreslagna principen om att det därutöver bör finnas en fast anställd kursledare per årskurs vid linjerna för administration, foto, ljudteknik, scenografi och maskering. Jag anser att det bör vara möjligt att med en annan avvägning mellan arbetsuppgifterna för den huvudsakligen undervisande och den huvudsakligen tekniska personalen minska det totala behovet av personal av dessa kategorier. Institutets styrelse har att — med de begränsningar som jag här angett — anpassa antalet tjänster beträffande både kursledarpersonal, teknisk personal och kanslipersonal till den ekonomiska ram som jag kommer att förorda i det följande.

För övningsverksamheten bör enligt styrelsens förslag till institutet knytas en fast ensemble om tio skådespelare. Jag är inte beredd att nu förorda detta förslag.

I förra årets förslag till riksdagen angavs att institutets resurser, i den mån de inte fullt utnyttjades i utbildningssyfte, t. ex. under vissa delar av året, borde kunna

ställas till förfogande för annan verksamhet genom uthyrning. Styrelsen har vid beräkning av inkomsterna under nästa budgetår tagit upp endast det bidrag till driftkostnaderna vid institutet, som skall utgå från Svenska filminstitutet enligt särskilt mellan staten och filminstitutet träffat avtal. Jag anser att det bör vara möjligt för dramatiska institutet att genom uthyrning av institutets lokaler m. m. höja inkomsterna med ytterligare minst 50 000 kr.

Jag beräknar med anledning av vad jag här anfört den sammanlagda ökningen av driftkostnaderna för dramatiska institutet under nästa budgetår till 5,6 milj. kr. Inkomsterna beräknar jag till 1,1 milj. kr. Jag förordar att anslaget för nästa budgetår ökas med 4,5 milj. kr. till 4 950 000 kr. Jag utgår ifrån att institutets utbyggnad därmed är avslutad och att ytterligare kostnadsökningar skall föranledas endast av förutsedd ökning av elevantalet och utbyggnad med nya årskurser. Styrelsen bör efter godkännande av Kungl. Maj:t kunna vidta de förändringar av det i princip fastställda utbildningsprogrammet för institutet, som följer av en anpassning till denna kostnadsnivå och av de erfarenheter som görs allteftersom den nu pågående planeringen av utbildningen tar fastare form.

Frågan om löneställningen för rektorstjänsten kommer att underställas riksdagens löne delegation. I de delar anställnings- och arbetsvillkoren för personalen i övrigt är förhandlingsfrågor avser jag att ge statens avtalsverk förhandlingsuppdrag.

Föredragande statsrådet kommer senare denna dag att vid anmälan av ärenden angående utgifter på tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår ta upp frågan om medel för inredning av de lokaler för dramatiska institutet och andra institutioner, som förhyrts för statens räkning i filminstitutets nybyggnad i Stockholm.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) bemyndiga Kungl. Maj:t att inrätta en ordinarie tjänst med förordnande för bestämd tid som rektor vid dramatiska institutet,
- b) till *Dramatiska institutet* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 4 950 000 kr.

e) Radio- och TV-verksamhet

B 62. Viss beredskapsutrustning m. m.

1968/69 Utgift ¹	550 000	Reservation	—
1969/70 Anslag ¹	550 000		
1970/71 Förslag	650 000		

¹ Anslaget Viss beredskapsutrustning

Sveriges Radio

I särskild skrivelse anför Sveriges Radio att sammanlagt 735 000 kr. bör anvisas till vissa närmare angivna ändamål.

Med hänsyn till skrivelsens innehåll torde någon närmare redogörelse inte böra lämnas till statsrådsprotokollet. Riksdagens vederbörande utskott torde få beredas tillfälle ta del av skrivelsen genom att den tillhandahålls utskottet.

Departementschefen

Anslaget bör höjas med 100 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Viss beredskapsutrustning m. m.* för budgetåret 1970/71
anvisa ett reservationsanslag av 650 000 kr.

B 63. Ersättning för viss rundradioverksamhet

1968/69 Utgift	29 460 000
1969/70 Anslag	31 230 000
1970/71 Förslag	33 690 000

Från anslaget bestrids Sveriges Radios och televerkets kostnader för skolprogramverksamhet och programverksamhet för utlandet samt televerkets kostnader för avgiftsbefrielse för vissa blinda.

Sändningstiden för skolradio och skoltelevision beräknas under innevarande budgetår uppgå till ungefär 400 timmar resp. 320 timmar. För utlandsprogrammen på kortvåg beräknas en sändningstid om drygt 8 700 timmar.

<i>Anslagens disposition</i>	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Sveriges Radio och Televerket	Departements- chefen
Skolprogramverksamhet			
a) Sveriges Radios kostnader	17 560 000	+5 303 000	+1 360 000
b) televerkets kostnader	5 300 000	+1 000 000	+ 240 000
Programverksamhet för utlandet			
a) Sveriges Radios kostnader	6 360 000	+1 861 000	+ 500 000
b) televerkets kostnader	1 930 000	+ 620 000	+ 390 000
Avgiftsbefrielse för vissa blinda	80 000	— 30 000	— 30 000
Arkiv- och forskningsservice	—	+ 185 000	—
	31 230 000	+8 939 000	+2 460 000

Sveriges Radio och televerket

1. Allmänna kostnadsstegringar m. m. för produktion och distribution av skol- och utlandsprogram, inklusive ökad årskostnad vid ombyggnad av Hörby kortvågsstation 2 729 000 kr.

2. För nästa budgetår föreslås beträffande skolprogramverksamheten en ökning av sändningstiden med ca 100 timmar för skolradion och ca 60 timmar för skoltelevisionen. Det ökade sändningstidsutrymmet skulle medge kurser i tyska och franska, en behörighetskurs i engelska för lågstadielärare, yrkesskoleprogram, utbyggd regional skolradio samt program för barn i förskola. Därutöver föreslås bl. a. ytterligare medel för personalförstärkning för förplanering och målanalys. (+ 4 692 000 kr.)

3. För programverksamheten för utlandet föreslås ökat medelsutrymme för produktion och distribution av utlandsprogrammets filmer samt för s. k. transcription service till utomeuropeiska länder. Vidare bör nyhetstjänsten förstärkas. (+ 1 363 000 kr.)

4. Sveriges Radio begär medel för ett nytt ändamål, nämligen förstärkning av företagets forsknings- och arkivservice (+ 185 000 kr.).

Departementschefen

Anslaget bör höjas med 2 460 000 kr. med hänsyn till allmänna kostnadsstegringar och ökad årskostnad vid ombyggnad av Hörby kortvågsstation.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ersättning för viss rundradioverksamhet* för budgetåret 1970/71 anvisa ett anslag av 33 690 000 kr.

C. Kyrkliga ändamål

C 1. Domkapitlen och stiftsnämnderna m. m.: Förvaltningskostnader

1968/69 Utgift ¹	2 238 560 ²
1969/70 Anslag	2 899 000
1970/71 Förslag	3 124 000

¹ Anslagen Domkapitlen och stiftsnämnderna m. m.: Avlöningar och Domkapitlen och stiftsnämnderna m. m.: Omkostnader

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 73 186 kr.

I varje stift skall finnas ett domkapitel som handhar kyrkliga angelägenheter inom stiftet. De grundläggande bestämmelserna härom finns i lagen (1936: 567) om domkapitel (ändrad senast 1968: 496).

Stiftsnämnderna handlägger ärenden som rör den ecklesiastika boställsförvaltningen. De viktigaste bestämmelserna i ämnet finns i ecklesiastika boställsordningen (1932: 400; ändrad senast 1965: 580). Stiftsnämnd finns i alla stift utom Stockholms. Domkapitel och stiftsnämnd har gemensam kanslipersonal.

Ur detta anslag bestrids förvaltningskostnader för domkapitlen, stiftsnämnderna och kyrkoherdarna för döva. Den del av dessa kostnader som avser stiftsnämnderna och kyrkoherdarna för döva ersätts emellertid ur kyrkofonden. I fråga om avlöningskostnaderna faller på statsverket alla kostnader för personalen vid domkapitlet i Stockholm samt utgifterna för arvoden och särskilda ersättningar till den del de avser domkapitlen. På kyrkofonden faller alla utgifter för avlöning av den skogliga personalen hos stiftsnämnderna, för arvoden och särskilda ersättningar, som avser stiftsnämnderna, och för avlöning av kyrkoherdarna för döva. Kostnaderna för avlöning av kanslipersonalen vid andra domkapitel än domkapitlet i Stockholm delas lika mellan statsverket och kyrkofonden. Till lönekostnads-pålägget lämnar kyrkofonden bidrag efter samma grunder som gäller beträffande kostnader för avlöningar. När det gäller omkostnadsposterna utgår ur kyrkofonden bidrag med belopp som motsvarar de beräknade kostnaderna för stiftsnämnderna och kyrkoherdarna för döva samt hälften av de beräknade sjukvårds-, lokal- och expenskostnaderna för samtliga domkapitel utom Stockholms, medan återstoden av de beräknade omkostnaderna bestrids med medel från riksstaten. Kyrkofondens bidrag till angivna ändamål förs upp som uppbördsmedel.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Domkapitlen	Föredraganden
<i>Personal</i>			
Handläggande personal	65	+0,5	of.
Övrig personal	90	+5	+1
	155	+5,5	+1
<i>Anslag</i>			
<i>Utgifter</i>			
<i>I. Domkapitlet i Stockholm</i>			
Avlöningar	169 400	+ 9 100	+ 9 100
Sjukvård	500	of.	of.
Reseersättningar	500	of.	of.
Lokalkostnader	9 800	+ 1 300	+ 1 300
Expenser	10 100	— 2 100	— 2 100
därav engångsutgifter	2 300	—2 300	—2 300
Lönekostnadspålägg	38 000	+ 2 900	+ 2 900
<i>II. Övriga domkapitel</i>			
Avlöningar till tjänstemän	3 623 000	+370 100	+291 600
Arvoden och särskilda ersättningar	61 700	+ 2 300	of.
Sjukvård	13 900	of.	of.
Reseersättningar	82 800	— 1 100	— 1 100
Lokalkostnader	179 300	+ 13 700	+ 7 000
Expenser	240 600	+ 71 400	+ 40 000
därav engångsutgifter	38 500	+43 500	+25 000
Publikationstryck	19 800	+ 2 350	+ 1 000
Lönekostnadspålägg	833 100	+ 98 000	+ 88 300
<i>III. Tillfällig personal hos domkapitlen m. m., enligt Kungl. Maj:ts bestämmande</i>			
Kostnader för tillfällig personal m. m.	100 000	of.	of.
Lönekostnadspålägg	23 000	of.	of.
<i>IV. Stiftsnämnderna</i>			
Avlöningar	1 357 200	+ 76 300	+ 58 100
Sjukvård	1 400	of.	of.
Reseersättningar	232 200	+ 4 700	+ 2 000
Hyror för tjänstelokaler åt stiftsjägmästarna ..	10 900	+ 8 200	+ 8 200
Vissa kostnader enligt lagen angående användande i vissa fall av prästlönefond	12 500	+ 500	+ 500
Kostnader för medlemskap i Föreningen Skogs-trädsförädling m. m.	18 000	+ 1 250	+ 1 500
Fortbildning av stiftsjägmästare och biträdande stiftsjägmästare	23 000	+ 500	of.
Lönekostnadspålägg	299 400	+ 17 100	+ 12 900
<i>V. Ärkebiskopens kansli</i>			
Avlöningar	—	+ 59 600	+ 56 800
Lönekostnadspålägg	—	+ 13 700	+ 13 100
<i>VI. Kyrkoherdar för döva</i>			
Avlöningar	304 800	+ 12 900	+ 12 900
Sjukvård	300	of.	of.
Reseersättningar	79 200	+ 6 300	+ 3 200
Ersättning för tjänstebrevsrätt	3 000	of.	of.
Expenser	7 900	+ 300	+ 300
Lönekostnadspålägg	70 100	+ 3 000	+ 3 000
	7 825 400	+772 300	+610 500
<i>Uppbördsmedel</i>			
Bidrag från kyrkofonden	4 926 400	+444 300	+385 500
Nettoutgift	2 899 000	+328 000	+225 000

Domkapitlen

1. Löne- och prisomräkning m. m. 503 700 kr.
2. *Domkapitlet i Uppsala* hemställer att två sekreterartjänster i lönegrad A 17 inrättas för biträde åt ärkebiskopen och att den nuvarande kontorsskrivartjänsten för samma ändamål dras in (nettoutgift 32 500 kr.). Vidare föreslår domkapitlet att en tjänst som stiftsjägmästarassistent inrättas vid stiftsnämnden i Uppsala i stället för det arvode på 20 000 kr. som sedan den 1 juli 1968 utgår för tillfällig förstärkning av den skogliga personalen vid stiftsnämnden (nettoutgift 18 100 kr.).
3. *Domkapitlen i Linköping och Västerås* begär vardera en ny biträdestjänst och *domkapitlet i Växjö* två sådana tjänster (85 800 kr.). Ett flertal domkapitel begär ökade medel till tillfällig personal, vikariats- och övertidsersättningar m. m. (22 400 kr.).
4. Lönekostnadspålägg för ny personal 38 200 kr.

Kammarkollegiet

Kollegiet som har utrett frågan om åtgärder för minskande av ärkebiskopens arbetsbörda tillstyrker, att en ny tjänst som sekreterare inrättas för biträde åt ärkebiskopen. Det synes kollegiet naturligt att kostnaderna för de båda biträdestjänster som bör finnas på ärkebiskopens kansli betalas av kyrkofonden.

Föredraganden

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 3 124 000 kr. Jag har därvid beräknat medel för bl. a. en ny tjänst som assistent (för översättningsarbete m. m.) i lönegrad A 15 hos ärkebiskopen (2). Kostnaderna för såväl denna tjänst som den befintliga kontorsskrivartjänsten hos ärkebiskopen bör fr. o. m. nästa budgetår falla helt på kyrkofonden. Med hänsyn härtill har dessa kostnader i sammanställningen för budgetåret 1970/71 förts över till en särskild avdelning för ärkebiskopens kansli. Medel har vidare under avd. II beräknats för ett kontorsbiträde vid domkapitlet i Västerås, som i flera år fått bidrag för detta ändamål ur anslagsposten till tillfällig personal (3).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Domkapitlen och stiftsnämnderna m. m.: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 3 124 000 kr.

C 2. Domkapitlen och stiftsnämnderna m. m.: Reparationsarbeten på domkapitelsbyggnader

1968/69 Utgift	13 650
1969/70 Anslag	9 000
1970/71 Förslag	45 000

Genom beslut den 27 juni 1969 bemyndigade Kungl. Maj:t domkapitlet i Linköping att låta installera en ny värmeanläggning i domkapitelshuset i Linköping, som inrymmer tjänstelokaler för både domkapitel och stiftsnämnd. På grund av ärendets brådskande natur medgav Kungl. Maj:t på förslag av kammarkollegiet, att det belopp som behövdes för ändamålet, dock högst 85 000 kr., fick förskjutas av kyrkofondens medel. I sitt yttrande i ärendet hade kammarkollegiet emellertid framhållit, att kostnaderna i enlighet med hittills tillämpad praxis borde slutligt fördelas lika mellan staten och kyrkofonden.

På framställning av domkapitlet medgav Kungl. Maj:t den 24 oktober 1969, att domkapitlet inom den förut angivna kostnadsramen av 85 000 kr. fick använda högst 3 000 kr. för installation av el-värme i domkapitelshusets förutvarande vaktmästarbostad.

Slutligen har domkapitlet hemställt om ett anslag på 5 000 kr. till underhålls- och reparationsarbeten i domkapitelshuset.

Föredraganden

Eftersom både domkapitlet och stiftsnämnden i Linköping har sina lokaler i domkapitelshuset, bör kostnaderna för de aktuella installationsarbetena fördelas lika mellan staten och kyrkofonden. Hälften av det belopp som kyrkofonden förskjuter för ändamålet, dvs. högst 42 500 kr., bör således ersättas med statsmedel, medan andra hälften bör stanna på kyrkofonden. Jag förordar vidare, att 5 000 kr. anvisas till mindre underhålls- och reparationsarbeten med fördelning efter samma princip. Sammanlagt bör således utgå högst (42 500 + 2 500 =) 45 000 kr. av statsmedel och lika mycket av kyrkofondsmedel. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) till *Domkapiteln och stiftsnämnderna m. m.: Reparationsarbeten på domkapitelsbyggnader* för budgetåret 1970/71 anvisa ett anslag av 45 000 kr.,

b) medge, att ur kyrkofonden får för samma ändamål utgå ett belopp av 45 000 kr.

C 3. Ersättningar till kyrkor m. m.

1968/69 Utgift	139 363
1969/70 Anslag	128 000
1970/71 Förslag	140 000

Detta anslag belastas till största delen med ersättningar till domkyrkor och förutvarande domkyrkor. Ur anslaget utgår också indelningsersättningar till vissa domkyrkosysselmän.

Tidigare utgick sammanlagt omkring 1 500 ersättningar till egentliga församlingskyrkor samt vissa domkyrkor och förutvarande domkyrkor. Efter medgivande av 1946 års kyrkomöte (kskr 6) och enligt beslut av 1947 års riksdag (prop. 46,

SU 65, rskr 168) indrogs emellertid flertalet ersättningar, som utgått ur anslaget, vid utgången av budgetåret 1946/47, nämligen ersättningar för vin- och byggnadssäd, för kronotiondeanslag och för avskrivna mjöl- och kvarnräntor samt andra därmed jämförliga ersättningar till församlingskyrkor med undantag av domkyrkor samt de förutvarande domkyrkorna i Kalmar och Mariestad. Möjlighet föreligger dock för Kungl. Maj:t att om särskilda skäl föreligger låta församling behålla sin ersättning eller få gottgörelse för denna.

Föredraganden

Med hänsyn till belastningen under de senaste budgetåren bör detta anslag för nästa budgetår höjas med 12 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ersättningar till kyrkor m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 140 000 kr.

C 4. Vissa ersättningar till kyrkofonden

Enligt lagen (1932: 404) om kyrkofond (ändrad senast 1964: 407) skall från statsverket för varje år utgå ersättning till kyrkofonden med 5 050 737 kr. för prästerskapets till statsverket indragna tionde m. m. Ersättningen bestrids från detta anslag, som för innevarande budgetår är uppfört med ett avrundat belopp av 5 051 000 kr. Anslaget bör för nästa budgetår föras upp med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Vissa ersättningar till kyrkofonden* för budgetåret 1970/71 anvisa ett anslag av 5 051 000 kr.

C 5. Kurser för utbildande av kyrkomusiker m. m.

1968/69 Utgift	164 018
1969/70 Anslag	152 000
1970/71 Förslag	222 000

Enligt kyrkomusikerstadgan (1950: 375; ändrad senast 1967: 189) skall kantorstjänst i regel vara inrättad i kyrkomusikerdistrikt med lägre invånarantal än 5 000. Kantorstjänst kan vara antingen skolkantorstjänst, dvs. tjänst som kyrkomusiker och folk- eller småskollärare, eller kyrkokantorstjänst, som är en självständig kyrkomusikalisk tjänst.

För utbildning av skolkantorer anordnas varje år särskilda sommarkurser, som är öppna för elever och i mån av utrymme förutvarande elever vid folkskoleseminarium och lärarhögskolas linjer för utbildning av folk- och småskollärare. Bristen på kyrkomusiker i förening med minskat intresse för kurserna från de nyssnämnda elevkategoriernas sida har dock föranlett Kungl. Maj:t att under flera år försöksvis vidga tillträdet till kurserna. Sålunda medgav Kungl. Maj:t senast den

29 maj 1969 att Musikaliska akademiens styrelse till 1969 års kurser fick ta ut även andra deltagare än sådana som tillhörde de uppräknade kategorierna. Därigenom skulle dock ej maximiantalet deltagare, 24 i varje kurs, få ökas. För varje kurs finns en ledare, som förordnas av Kungl. Maj:t.

I anslutning till kurserna förrättas organist- och kantorsexamen, som utgör det kyrkomusikaliska behörighetsvillkoret för anställning som kantor.

För behörighet till kyrkokantorstjänst krävs utöver den kyrkomusikaliska behörigheten en särskild pedagogisk examen för kyrkokantorer. För avläggande av denna examen anordnas särskilda kurser, vilka utgörs av brevkurser i musikhistoria och pedagogik samt sommarkurser i metodik jämte övningsundervisning.

Från anslaget bestrids kostnader för arvoden, resekostnadsersättningar och traktamenten till kursledare, kurslärare och censorer samt andra utgifter i samband med kurser och examina.

Musikaliska akademiens styrelse

Anslaget till de hittillsvarande kurserna föreslås bli höjt med 95 100 kr. Härav beräknas 89 900 kr. till höjda arvoden åt kurslärarna. Vidare begär styrelsen 1 000 kr. till höjda arvoden åt kursledarna, 2 500 kr. till höjda dagarvoden åt censorerna och 1 700 kr. till vissa tryckningskostnader m. m.

Styrelsen föreslår vidare i samband med yttrande över en framställning av 1968 års kyrkomöte om åtgärder för att avhjälpa kyrkomusikerbristen (kskr 46), att ett statligt stöd skall utgå till kurser för orgelspelare. Enligt kyrkomötet borde kurser för orgelspelare administreras av akademien och bekostas med statsmedel. Styrelsen anser emellertid, att denna kursverksamhet t. v. liksom hittills bör ombesörjas av kyrkomusikorganisationerna men att ett statligt stöd bör utgå för att nedbringa deltagarnas kursavgifter. Vidare har styrelsen överlämnat en ansökningshandling i ämnet från *Kyrkomusikorganisationernas samarbetskommitté*. I ansökningshandlingens framhålls, att f. n. över 900 orgelspelare uppehåller vakanta skolkantorstjänster. Mer än hälften av dessa orgelspelare torde sakna kyrkomusikalisk examen. Samarbetskommittén planerar kurser under år 1970 för en beräknad kostnad av ca 167 000 kr. och föreslår ett anslag av 75 850 kr. Styrelsen hemställer, att sistnämnda belopp anvisas under detta anslag. Kurserna skulle stå under styrelsens tillsyn men administreras av Kyrkomusikorganisationernas samarbetskommitté och en särskild kurskommitté.

Föredraganden

För de hittillsvarande kurserna bör anvisas ytterligare 20 000 kr. Av detta belopp har 2 600 kr. beräknats för höjning av kurslärarnas arvoden, medan återstoden avser resekostnadsersättningar, traktamenten och vissa tryckningskostnader m. m. Avgifterna för examensprov och prövningar har numera borttagits. Vissa kostnader, som förut täckts av dessa avgifter, bör i fortsättningen belasta anslaget.

Bristen på kyrkomusiker och i synnerhet det stora antalet vakanta skolkantors-tjänster har lett till att den kyrkomusikaliska verksamheten i en mängd församlingar ombesörjs av orgelspelare. Enligt aktuella uppgifter tjänstgör f. n. bortåt ett tusental orgelspelare inom svenska kyrkan. Många av dessa har bristfällig kyrkomusikalisk utbildning. Jag förordar, att statligt stöd utgår till de kurser för orgelspelare som anordnas huvudsakligen av kyrkomusikernas organisationer. Syftet med bidraget bör vara att nedbringa deltagarnas kursavgifter, som ibland har varit ganska höga. Ett belopp av 50 000 kr. bör beräknas för ändamålet under detta anslag, som alltså bör höjas med (20 000 + 50 000 =) 70 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kurser för utbildande av kyrkomusiker m. m.* anvisa ett förslagsanslag av 222 000 kr.

C 6. Stipendier till blivande präster för utbildning i finska och lapska språken

1968/69 Utgift	6 000
1969/70 Anslag	6 000
1970/71 Förslag	9 000

Ur detta anslag utgår tre stipendier, varav två för utbildning av präster, förtrogna med finska språket, och ett företrädesvis för utbildning av lapsktalande präster inom Luleå stift. Varje stipendium uppgår till 2 000 kr. för år och utdelas för högst tre år i sänder med 1 000 kr. för varje lästermin. Stipendium får dock utgå med 1 500 kr. för termin, när bara två stipendiater finns.

Domkapitlet i Luleå

Dessa stipendier, som har utgått med oförändrat belopp sedan år 1961, ger knappast avsedd stimulans. Behovet av präster, som är förtrogna med finska eller lapska, är mycket stort. Anslaget bör höjas till 9 000 kr.

Föredraganden

Med hänsyn till vad domkapitlet anfört förordar jag, att anslaget höjs med 3 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Stipendier till blivande präster för utbildning i finska och lapska språken* för budgetåret 1970/71 anvisa ett anslag av 9 000 kr.

C 7. Bidrag till restaurering av äldre domkyrkor

I riksstaten för innevarande budgetår finns uppfört ett reservationsanslag för detta ändamål av 345 000 kr.

Under hösten 1969 har ett nytt förslag till restaurering av Uppsala domkyrka

lagts fram och i anslutning därtill har en framställning gjorts om anslag för ändamålet för nästa budgetår med 1 650 000 kr. Beredningen av detta ärende är ännu inte avslutad. I riksstatförslaget bör tas upp ett preliminärt belopp av 1,5 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till *Bidrag till restaurering av äldre domkyrkor* för budgetåret 1970/71 beräkna ett reservationsanslag av 1 500 000 kr.

C 8. Bestridande i vissa fall med allmänna medel av kostnader, förenade med friköp av lägenheter å kyrklig jord

1968/69 Utgift	—
1969/70 Anslag	1 000
1970/71 Förslag	1 000

Från anslaget bestrids efter prövning av vederbörande länsstyrelse förrättningskostnader vid friköp av lägenhet på kyrklig jord, om sökanden saknar medel att betala dessa kostnader eller om han efter betalning av kostnaderna skulle sakna medel för eget uppehälle eller för fullgörande av underhållsskyldighet. Anslaget bör för nästa budgetår föras upp med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bestridande i vissa fall med allmänna medel av kostnader, förenade med friköp av lägenheter å kyrklig jord*, för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.

C 9. Bidrag till svenska ekumeniska nämnden

1968/69 Utgift	50 000
1969/70 Anslag	60 000
1970/71 Förslag	70 000

Under denna rubrik har fr. o. m. budgetåret 1951/52 anvisats ett anslag till svenska ekumeniska nämnden som bidrag till bestridande av Sveriges årsavgift till kyrkornas världsråd. Anslaget, som under budgetåren 1964/68 har varit uppfört med 40 000 kr. och under budgetåret 1968/69 med 50 000 kr., utgår för innevarande budgetår med 60 000 kr.

Svenska ekumeniska nämnden

Årsavgiften uppgick år 1968 till 89 179 kr. Tack vare anslagshöjningarna för de båda senaste budgetåren håller nämnden på att förverkliga sina planer på en successiv höjning av årsavgiften under en treårsperiod. Kyrkornas världsråd hemställde år 1968 om höjning av medlemskyrkornas årsavgifter med en tredjedel. Anslaget bör höjas med ytterligare 10 000 kr.

Föredraganden

Jag förordar, att anslaget höjs med 10 000 kr., och hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till svenska ekumeniska nämnden* för budgetåret 1970/71 anvisa ett anslag av 70 000 kr.

C 10. Bidrag till de svenska utlandsförsamlingarna

1968/69 Utgift	90 000
1969/70 Anslag	90 000
1970/71 Förslag	100 000

Enligt beslut av 1966 års riksdag (prop. 1966: 34, SU 51, rskr 158) utgår bidrag av statsmedel till de svenska utlandsförsamlingarna. Beslutet avsåg de svenska församlingarna i Paris, London, Berlin, Köpenhamn, Oslo, Helsingfors och Buenos Aires, för vilka Kungl. Maj:t har fastställt kyrkoordning. Av anslaget för innevarande budgetår utgår 65 000 kr. som bidrag till avlöning av kyrkvaktmästare och biträden på församlingarnas pastorexpeditioner, medan 25 000 kr. utgör gottgörelse åt den svenska församlingen i London för förlorad rätt till skeppsavgifter.

Domkapitlet i Uppsala

De kostnader för avlöning av biträden och kyrkvaktmästare som bör beaktas vid bidragets bestämmande uppgår enligt domkapitlets beräkningar till ca 154 400 kr. budgetåret 1970/71. Domkapitlet hemställer, att bidraget till avlöningskostnader bestäms till hälften av detta belopp, dvs. till 77 200 kr. Vidare föreslår domkapitlet, att gottgörelsen till den svenska församlingen i London även för nästa budgetår skall utgöra 25 000 kr.

Föredraganden

På grund av församlingarnas ökade kostnader för avlöning av biträden och kyrkvaktmästare förordar jag, att anslaget för nästa budgetår höjs med 10 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till de svenska utlandsförsamlingarna* för budgetåret 1970/71 anvisa ett anslag av 100 000 kr.

C 11. Bidrag till reparationsarbeten på de svenska utlandsförsamlingarnas kyrkobyggnader

1968/69 Utgift	200 000	Reservation	—
1969/70 Anslag	250 000		
1970/71 Förslag	13 000		

För budgetåren 1968/69 och 1969/70 har under denna rubrik anvisats sammanlagt 450 000 kr. som bidrag till reparationsarbeten på Svenska Margaretaförsamlingens i Oslo kyrkobyggnad.

För nästa budgetår föreligger en ansökan om bidrag med 12 850 kr. från *kyrkorådet i Ulrika Eleonora svenska församling i London*. Det begärda beloppet avser reparations- och målningsarbeten samt utvidgning av köket i församlingens kyrkobyggnad.

Domkapitlet i Uppsala tillstyrker ansökningen.

Föredraganden

Jag förordar, att ett avrundat belopp av 13 000 kr. anvisas för det angivna ändamålet, och hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till reparationsarbeten på de svenska utlandsförsamlingarnas kyrkobyggnader* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 13 000 kr.

D. Skolväsendet

Vissa gemensamma frågor

Skolöverstyrelsen

Skolöverstyrelsen har liksom under de senaste åren i en särskild skrift sammanfattat sina anslagsframställningar (Skolväsendet, specialnummer av Aktuellt från skolöverstyrelsen). I denna redovisas även huvuddragen av överstyrelsens bedömningar i fråga om långtidsbudgetperioden 1970/75.

I en allmän översikt berör överstyrelsen inledningsvis *utvecklingslinjer* och *framtidsperspektiv* inom de områden av utbildningsväsendet som överstyrelsen svarar för, dvs. skolväsendet, lärarutbildningen och delar av vuxenutbildningen.

Skolöverstyrelsen understryker att ett övergripande mål för dess verksamhet är att skapa *en bättre skolmiljö*. Intresset måste koncentreras på eleverna och alla verksamheter i skolan underordnas denna uppgift. En av de viktigaste åtgärderna att uppnå detta är samverkan i skolan. Undervisningen måste genomföras så att eleven upplever att han tillhör en gemenskap, som ger honom en känsla av att höra samman med kamrater, lärare och samhälle. Organisatoriska förändringar fordras också för det ökade medinflytande över verksamheten i stort som för elevernas del är en viktig sida av samverkan.

Skolöverstyrelsen tar därefter upp frågan om *ungdomsradikalismen* och konstaterar att olika ungdomsgruppers angrepp på bestående samhällsformer, institutioner och ledare hör till de karakteristiska dragen i dagens tekniskt avancerade samhällen. Skolans uppgift är, framhåller överstyrelsen, att göra klart för ungdomen att det i vårt samhälle är den enskilde själv som avgör vilka värderingar han vill acceptera, vilken gruppbildning han vill tillhöra eller om han vill avstå från att ta ställning. Skolan skall ge eleverna behövliga kunskaper och färdigheter och bidra till att eleverna kan göra en samhällsinsats med en prövande, fördomsfri inställning. Även om skolan skall redovisa de värderingar och idéer som är grundläggande för samhällsformen och därmed för skolarbetets inriktning och organisation, får ingenting av detta påtvingas eleverna. Skolan får, framhåller överstyrelsen, inte upplevas av eleverna som om den kommit i otakt med ungdomens förväntningar utan bör vara beredd att tillsammans med ungdomen finna vägar för sin egen förnyelse.

Överstyrelsen erinrar vidare om det arbete som utförs i den i februari 1968 tillsatta utredningsgruppen för samverkan i skolan (SISK), som har mött ett positivt intresse från skilda håll. En försöksverksamhet har inletts beträffande sam-

arbetsnämndernas funktion och organisation och beträffande ledningen av Eira-skolan i Stockholm. Vidare har ett experimentgymnasium inrättats i Göteborg. Under nästa läsår planeras en intensifiering av SISK:s arbete med elevvårdsfrågor.

Pedagogiskt *forsknings- och utvecklingsarbete* är enligt överstyrelsen ett viktigt led i strävandena mot en bättre skolmiljö. En sammanfattande redovisning av överstyrelsens synpunkter och förslag på detta område ges under anslaget Pedagogiskt utvecklingsarbete inom skolväsendet.

Skolöverstyrelsen erinrar om sin uppfattning, framförd redan föregående år, att de *rationaliseringsvinster* som görs på skolområdet till inte alltför ringa del bör användas till skolväsendets kvalitativa utveckling och till att förbättra arbetstrivseln. Överstyrelsen pekar därvid på den betydelse som fortbildningsorganisationen har för att föra ut resultaten av forsknings- och utvecklingsarbete liksom av fattade beslut. I anslutning till sitt uttalande om att skolan bör tillgodoföras delar av rationaliseringsvinsterna begär överstyrelsen att få en viss rörelsefrihet — för budgetåret 1970/71 inom ett belopp av 0,5 milj. kr. — när det gäller praktiska, punktvisa försök i skolväsendet.

Under de senaste åren har frågan om den genomsnittliga klasstorleken i grundskolan aktualiserats främst på grund av tidigare sjunkande klassmedeltal. För årskurserna 1 och 7 kan konstateras att klasstorleken ligger inom de gränser som angetts av skolberedningen, för årskurs 4 däremot avsevärt under riktvärdena. I årskurs 9 har det genom beslutade ändringar i skolstadgan varit möjligt att åstadkomma en reduktion av lärarbehovet vilken kan uppskattas svara mot ca 300 lärartjänster. Skolöverstyrelsen har sin uppmärksamhet riktad på dessa problem.

I fråga om mellanskolan — arbetsnamnet på den nya skola som skall ersätta fackskola, gymnasium och yrkesskola — är planeringsverksamheten inriktad på att man genom olika organisatoriska åtgärder successivt skall anpassa skolsystemet till den nya skolan. Detta berör inte minst skolbyggnadsplaneringen. Under budgetåret 1968/69 har överstyrelsen gjort en omfattande granskning av den lokala yrkeskolorganisationen i syfte att inom varje mellanskoleregion få till stånd en fast organisation. Vidare har en plan gjorts för lokalisering och dimensionering av vidareutbildningen av sjuksköterskor. Slutligen kan nämnas det arbete som överstyrelsen inlett i fråga om de enskilda yrkesskolorna.

Vad skolöverstyrelsen anfört om den tekniska och administrativa rationaliseringen behandlas under resp. anslag, i första hand Skolöverstyrelsen och Bidrag till bygnadsarbeten inom skolväsendet m. m.

Skolöverstyrelsen behandlar vidare de aktuella uppgifterna. Vad överstyrelsen därvid anfört om *läroplansarbetet* redovisas i det följande under resp. anslag. I ett särskilt avsnitt belyses behovet av *studie- och yrkesorientering*. Det har, påpekar överstyrelsen, framkommit behov av uppsökande verksamhet och mer personligt stöd till dem som eljest inte söker sig till en utbildning eller kan ha svårighet att genomföra den. De mer påtagliga behoven av en väl utbyggd informations- och vägledningsverksamhet avtecknar sig i utbildningsväsendets många nyheter, ar-

betsmarknadens föränderlighet och ökade krav på omställningsberedskap hos den enskilde. Därtill kommer emellertid också önskemålen om att upplösa framför allt socialt och könsmässigt bundna föreställningar vid val av studiealternativ och yrke. En betydelsefull strävan för studie- och yrkesorienteringen är att utveckla elevens förmåga att välja och att fatta beslut.

Överstyrelsen — som erinrar om att organisationen av studie- och yrkesorienteringen befinner sig under utredning — belyser flera av de problem som skolan och eleven står inför, bl. a. frågan om fritt val—styrning. Överstyrelsen avser att framdeles i första hand inrikta sina strävanden på att försöka nå alla dem som övar inflytande på elevens val av studieväg med korrekt, aktuellt och mångsidigt underlag. Man skall vidare söka komma till klarhet bl. a. om de faktorer som styr elevernas val och få tillgång till sådant material som underlättar för elever och föräldrar att överblicka den framtida sysselsättningen.

Överstyrelsen redovisar också en rad uppgifter om könsbundenheten vid val av utbildning och framhåller som särskilt viktigt att man söker bryta de utpräglat könsbundna valen.

Överstyrelsens synpunkter på förbättrade insatser för *handikappade* samt inom *lärarutbildning* och *vuxenutbildning* återges under berörda anslag.

I enlighet med av Kungl. Maj:t utfärdade anvisningar för myndigheternas petitaarbete skall myndigheterna redovisa bl. a. sin *prioritering* av de olika framlagda förslagen. Skolöverstyrelsen har under varje anslag gjort en sådan redovisning men därutöver presenterat en sammanfattande bedömning av sina anslagsframställningar. Överstyrelsen bedömer handikappområdet som angelägnast, därefter resurserna för forsknings- och utvecklingsarbete, resurser för information, fortbildning samt medel för överstyrelsens egen reformverksamhet. Efter dessa ändamål sätter överstyrelsen vuxenutbildningen, bedriven som fritt och frivilligt folkbildningsarbete, företrädesvis i form av studiecirkelverksamhet.

Departementschefen

Ett centralt mål för utbildningspolitiken är att öka jämlikheten i samhället. Under det gångna decenniet har en rad reformer med detta syfte genomförts. Grundskolan kommer under nästa budgetår att vara införd i årskurserna 1—7 i landets samtliga kommuner och antalet elever i årskurs 9 kan beräknas samma år uppgå till ca 95 % av motsvarande årskull. Under året har, på grundval av statsmakternas beslut (prop. 1968: 129, SU 179, 201, 2 LU 71, rskr 366, 378), en ny läroplan för grundskolan utfärdats. Den skall börja tillämpas fr. o. m. nästa läsår. Vidare pågår förberedelserna inför det organisatoriska och pedagogiska sammanförandet av fackskola, gymnasium och yrkesskola till en ny skolform — f. n. benämnd mellanskolan. Denna reform skall träda i kraft den 1 juli 1971. En viktig grund för den regionala och lokala planeringen på mellanskolans område är den proposition om ett i huvudsak primärkommunalt huvudmannaskap för mellanskolan som kommer att före-

läggas årets riksdag. Dessa reformer innebär en ny etapp i skolans strukturella och organisatoriska utveckling.

Det nyss sagda innebär självfallet inte att utvecklingen av skolan skulle vara avslutad. Ett fortlöpande läroplansarbete bedrivs inom skolöverstyrelsen och förslag har nyligen lagts fram om revidering av främst fackskolans läroplan. Mer långsiktiga och djupgående förändringar kan emellertid komma att aktualiseras under de närmaste åren. Jag vill i detta sammanhang erinra om den pågående debatten om frågan om växelspelet mellan utbildning och yrkesverksamhet, dvs. ett system med återkommande utbildning.

Den strukturella och organisatoriska omdaning av utbildningsväsendet syftar till att göra utbildningen till ett mera verkningfullt instrument för jämlikhet. Erfarenheterna visar att ytterligare förändringar måste ske i detta syfte. I den nya läroplanen för grundskolan betonas bl. a. att skolstyrelserna har ett ansvar för att skolklasserna får en så allsidig *social sammansättning* som möjligt. Strävandena att uppnå ett större mått av *samarbete* och förtroende mellan de olika grupper som verkar i skolan befinner sig ännu i ett inledande skede. Under det senaste året har flera viktiga initiativ tagits på förslag bl. a. av skolöverstyrelsens arbetsgrupp för samverkan i skolan. Ett exempel härpå är försöksverksamheten med *samarbetetsnämnder*. I den nya läroplanen för grundskolan betonas starkare än förut elevernas medansvar i skolarbetet. Överstyrelsen avser att ge arbetet på detta område särskild inriktning på elevvården.

Intresset måste inriktas också på skolans innehåll och arbetsformer. Elevernas sociala, ekonomiska och kulturella bakgrund spelar en stor roll inte bara vid val av studievalternativ och utbildningsvägar utan också för hur eleven lyckas i skolarbetet. På *handikappområdet* har särskilt under sextioalet gjorts stora insatser för att hjälpa handikappade elever över deras svårigheter i skolarbetet. Olika former av *specialundervisning* spelar här stor roll. I fråga om elever med andra slag av svårigheter, ofta orsakade av sociala eller kulturella förhållanden i uppväxtmiljön, står skolan sämre rustad. Enligt min mening måste åtgärder i syfte att bättre tillgodose dessa elevers behov tillmätas stor vikt. Jag vill därför instämma i skolöverstyrelsens uppfattning att ett centralt mål för överstyrelsens arbete bör vara att forma vad man kallar en bättre skolmiljö. Insatser i detta syfte är särskilt angelägna med hänsyn till de elever som har speciella svårigheter i skolan.

Det finns vidare inslag i skolans verksamhet — t. ex. de nuvarande betygen — som av många upplevs allvarligt försvåra ett genomförande av läroplanens intentioner om samarbete och sammanhållning mellan eleverna. Kungl. Maj:t har den 3 oktober 1969 uppdragit åt skolöverstyrelsen att utreda behovet av *betyg* och betygsättningens effekter, funktion och form. Till de problem som skall belysas i utredningsarbetet hör betygens konsekvenser för skolarbetet och för möjligheterna att förverkliga läroplanens grundläggande mål. Vidare bör man analysera betygens roll i studie- och yrkesorientering, möjligheterna att ersätta betygen med

andra kontaktformer mellan hem och skola, betygens betydelse på arbetsmarknaden och möjliga alternativ till betyg som urvalsinstrument till spärrad utbildning på skilda nivåer.

Valet till olika utbildningslinjer sker fortfarande i stor utsträckning efter traditionella *könsrollsmönster* vilket bidrar till att förstärka bristen i jämställdhet mellan män och kvinnor på arbetsmarknaden. I den nya läroplanen för grundskolan framhålls bl. a. att eleverna bör stimuleras att ifrågasätta de skillnader mellan män och kvinnor i inflytande, arbetsuppgifter och löner som finns på många områden i samhället. I lärarutbildning och lärarfortbildning kommer ökad vikt att läggas vid behandling av dessa problem. En försöksverksamhet med könskvotering — t. ex. att förbehålla visst antal platser åt kvinnliga eller manliga sökande — inom några utbildningsområden övervägs f. n.

Studie- och yrkesorientering har en avgörande betydelse för möjligheterna att göra yrkesvalet oberoende av kön och social bakgrund. En arbetsgrupp inom utbildningsdepartementet arbetar f. n. med studie- och yrkesorienteringens målsättning och organisation i framtiden. I detta arbete deltar även företrädare för bl. a. arbetsmarknadsstyrelsen, skolöverstyrelsen och Svenska kommunförbundet. Jag delar skolöverstyrelsens mening att studie- och yrkesorienteringen mer än förr måste beakta den debatt som i dag pågår kring frågorna om utbildningens och yrkesutövningens roll i den ekonomiska, tekniska och sociala utvecklingen i och utanför Sverige.

Enligt min mening bör jämlikhetsaspekten prägla även synen på människor och samhällsbyggnader utanför Sveriges gränser. *Internationaliseringen* av utbildningen har skjutits i förgrunden under det senaste året. Den betonas bl. a. i den nya läroplanen för grundskolan. Ökad vikt bör läggas på dessa frågor även i övriga delar av utbildningssystemet.

Samtidigt som ungdomens utbildningsmöjligheter starkt vidgats under de senaste decennierna, har medvetandet om *vuxenutbildningens* betydelse vuxit kraftigt.

Från en rad skilda utgångspunkter kan starka argument anföras för att utbildning inte längre skall tidsmässigt koncentreras till ungdomsåren utan läggas upp som återkommande utbildning. På kort sikt dominerar önskan om att i efterhand ge utbildning till de stora grupper som i dag har en tämligen kort och delvis omodern obligatorisk skolutbildning. Det är därvid av särskild betydelse att genomföra åtgärderna så att de når ut till de i utbildningsavseende mest eftersatta. Folkbildningens möjligheter bör därvid särskilt beaktas. Årets riksdag kommer att föreläggas förslag bl. a. om förbättrade statsbidrag till folkbildningsarbetet och införande av statsbidrag till löntagarorganisationernas utbildningsverksamhet.

Utbildningsväsendet är i dag ett av de största områdena inom den offentliga sektorn. Kostnaderna har av flera skäl, bl. a. de växande utbildningsfrekvenserna, stigit starkt. I skilda sammanhang har statsmakterna strukit under nödvändigheten av att *rationaliseringar* vidtas för att effekten av kostnadsökningarna skall kunna

begränsas. Jag vill i detta sammanhang erinra om vad Kungl. Maj:t i brev den 21 februari 1969 till statsmyndigheterna uttalat, nämligen att förslag från myndighet om nya arbetsuppgifter eller kvalitetsmässiga ökning av redan pågående verksamhet bör förenas med sådana åtgärder, att krav på ökade resurser kompenseras av minskningar på andra håll inom myndighetens verksamhetsområde. Det har också varit möjligt att på flera områden åstadkomma besparingar. Det gäller bl. a. i fråga om skolbyggandet. Även genomförandet av den nya läroplanen i grundskolan beräknas medföra kostnadsbegränsningar.

Vid sidan av olika organisatoriska åtgärder kan även *statsbidragssystemet* inom skolväsendet användas i syfte att främja rationalisering. Ett utredningsarbete pågår inom utbildningsdepartementet i dessa frågor. Företrädare för bl. a. Svenska kommunförbundet och Svenska landstingsförbundet medverkar häri.

Jag vill slutligen beröra frågan om *prioriteringen* av utgifterna inom här berörda områden. Tyngdpunkten har lagts på sådana insatser som är av särskild betydelse för att främja utbildningens jämlikhetsskapande roll. Det betyder att huvudvikten i förslagen för nästa budgetår lagts på åtgärder inom vuxenutbildningen. I andra hand har jag ansett det särskilt angeläget med insatser som kan kompensera de brister i den enskildes sociala och kulturella bakgrund som har negativa följder i skolan. Därav följer en prioritering av åtgärder för förskolverksamhet samt för handikappade och andra elevgrupper med särskilda svårigheter. Slutligen föreslås ökade insatser för utveckling av skolans inre verksamhet.

a) Centrala och regionala myndigheter m. m.

D 1. Skolöverstyrelsen

1968/69 Utgift ¹	29 969 198 ²
1969/70 Anslag	38 970 000
1970/71 Förslag	42 981 000

¹ Anslagen Skolöverstyrelsen: Avlöningar och Skolöverstyrelsen: Omkostnader

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänförs till budgetåret 1968/69 uppgår till 250 149 kr.

Skolöverstyrelsen, vars arbetsuppgifter framgår av den för verket gällande instruktionen (1965:737, ändrad 1969:65), är organiserad på fem avdelningar, nämligen en undervisningsavdelning för allmänna skolfrågor (UA), en undervisningsavdelning för yrkesutbildningsfrågor (UY), en avdelning för lärarutbildning och pedagogiskt utvecklingsarbete (L), en avdelning för planering (P) och en avdelning för administrativa frågor (A). Inom styrelsen finns sexton byråer, som fördelas mellan avdelningarna enligt styrelsens bestämmande, samt en byrå för folkbildningsfrågor.

Hos styrelsen finns vidare en skolöverläkare samt sektioner för information och för rationaliserings- och utredningsarbete.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Skolöverstyrelsen	Departements- chefen
<i>Personal</i>			
Handläggande personal	346,5	+27	+15
Övrig personal	277	+11	+11
	623,5	+38	+26
<i>Anslag</i>			
Avlöningar	26 324 000	+3 182 000	+2 477 000
därav ersättning till expertis	3 253 000	+1 056 000	+700 000
Sjukvård	75 000	+ 3 000	+ 3 000
Reseersättningar	1 666 000	+ 258 000	+ 92 000
därav utrikes resor	52 000	—	—
Lokalkostnader	2 005 000	+ 205 000	+ 205 000
Expenser	3 279 000	+1 016 000	+ 232 000
därav engångsutgifter	20 000	+44 000	+25 000
Lönekostnadspålägg	5 621 000	+1 169 000	+1 002 000
	38 970 000	+5 833 000	+4 011 000

Skolöverstyrelsen

1. Löne- och prisomräkning m. m. 2 339 000 kr.

2. Skolkonsulentorganisationen föreslås förstärkt med ytterligare fyra konsulenter, avsedda för resp. studie- och yrkesorientering, ADB-utbildning, undervisning av utlandssvenska barn m. m. samt fortbildning av lärare vid folkhögskolan (+ 248 600 kr.). Under anslaget Länsskolnämnderna framlägger överstyrelsen förslag bl. a. om inrättande av en tjänst som läromedelskonsulent vid länsskol-

nämnden i Stockholms län. Vid bifall till förslaget kan indragning ske av en halv konsulenttjänst vid rikscentralen för pedagogiska hjälpmedel. Utbyte av föreståndartjänsten och två och en halv konsulenttjänster vid samma central mot skolkonsulenttjänster bör enligt överstyrelsen få ske utan tidigare föreskriven begränsning i fråga om lönekostnaderna. (+ 4 600 kr.)

3. På byrå P 1 behövs en byrådirektör för att bl. a. utföra ekonometriska beräkningar (+ 59 000 kr.). Överstyrelsen begär medel för merkostnader i anledning av att ett göromålsförordnande som avdelningsdirektör ersatts med ett göromålsförordnande som undervisningsråd i enlighet med medgivande i regleringsbrev för 1969/70 (+ 8 700 kr.). För byrå A 2 föreslås inrättande av två tjänster som avdelningsdirektör. Av tjänsterna föranleds den ena av att en särskild sektion för budgetfrågor inrättats på byrån, i samband varmed överstyrelsen inrättat en extra tjänst som avdelningsdirektör. Tjänsten bör nu göras till extra ordinarie. Den andra föreslagna tjänsten är avsedd för kvalificerade juridiska arbetsuppgifter. Samtidigt föreslås indragning av två byrådirektörstjänster. Det ökade medelsbehovet uppgår till 22 300 kr.

4. I anledning av tidigare fattat beslut om omorganisation av den statliga redovisnings- och revisionsverksamheten har till överstyrelsen förlagts en redovisningscentral och ett revisionskontor. Redovisningscentralen betjänar sedan den 1 juli 1969 skolöverstyrelsen, läroboksnämnden, förskoleseminarierna, lärarhögskolan i Stockholm, Manillaskolan, husliga seminarierna och de yrkespedagogiska instituten. Revisionskontoret omhänderhar redovisningsrevisionen vid samma myndigheter. Antalet myndigheter som replierar på skolöverstyrelsens redovisningscentral och revisionskontor avses successivt öka. Den 1 juli 1970 avses en koncentration ske av de centrala omskolningskursernas redovisnings- och lönegöromål från länsarbetsnämnderna till överstyrelsens redovisningscentral. Överstyrelsen beräknar medel för 15 tjänster för redovisnings- och revisionsverksamheten (+ 461 400 kr.).

5. Det ökade medelsbehovet för expertis uppgår till 1 056 000 kr. och avser bl. a. utvecklingsarbete inom skolbyggnadsområdet, rationaliseringsexpertis, planeringsböcker för gymnasium och fackskola, studie- och yrkesorientering m. m. i grundskolan samt könsrollerna i undervisning och utbildningsval.

6. Beträffande anslaget till expenser har skolöverstyrelsen i en promemoria den 15 september 1969 meddelat att vissa delar av de avsedda ADB-projekten beräknas bli aktuella först budgetåret 1971/72. Den reviderade beräkningen innebär att av ökningen under expensposten avser ett belopp av 375 000 kr. en utökning av ADB-verksamheten. Medelsökningen hänför sig till bl. a. försök med ökat utnyttjande av ADB för den översiktliga skolplaneringen, försök med ADB i samband med läroplansöversyner, fortsatta försök med utnyttjande av ADB i samband med lärartillsättning och intagning av elever till klasslärarutbildning och praktisk-pedagogisk utbildning.

7. Lönekostnadspålägg för ny personal 432 000 kr.

I skrivelse den 20 oktober 1969 har skolöverstyrelsen anmält att vissa föränd-

ringar blivit nödvändiga i programmet för den kamerala verksamhetens omorganisation samt redovisat konsekvenserna härav för medelsbehovet för budgetåret 1970/71 under förevarande anslag.

I skrivelse den 5 november 1968 har skolöverstyrelsen vidare gjort särskild framställning om medel för uppföljningsarbete under bl. a. budgetåret 1970/71 i anslutning till 1968 års riksdags beslut om reformering av det frivilliga skolväsendet (prop. 1968: 140, SU 195, rskr 404).

Departementschefen

I enlighet med skolöverstyrelsens förslag beräknar jag medel för en tjänst som skolkonsulent för bl. a. frågor rörande fortbildning av folkhögskolans lärare. Tjänsten bör dock få ett bredare verksamhetsområde än skolöverstyrelsen föreslagit. Den vuxenutbildning som äger rum inom folkbildningsorganisationerna fordrar en ökad uppmärksamhet. Den statliga och kommunala vuxenutbildningen har expanderat kraftigt under senare år. Också denna kräver planering och uppföljning. Den nya skolkonsulenttjänstens arbetsområde bör därför omfatta vuxenutbildning i allmänhet. (2)

Jag biträder förslaget om indragning av en tjänst som konsulent med halvtidstjänstgöring vid rikscentralen för pedagogiska hjälpmedel. Medlen för denna tjänst bör tas upp under anslaget Länsskolnämnderna och användas för inrättande av en tjänst vid länsskolnämnden i Stockholms län som föreståndare för en länscentral för pedagogiska hjälpmedel. (2)

I enlighet med skolöverstyrelsens förslag beräknar jag medel för en tjänst som avdelningsdirektör på byrå A 2 att utgå från den tidpunkt då byrådirektörstjänsten på samma byrå dras in. Jag beräknar vidare medel för ett göromålsförordnande som undervisningsråd i stället för de medel som f. n. utgår för ett göromålsförordnande som avdelningsdirektör på byrå A. (3)

För den till överstyrelsen förlagda redovisnings- och revisionsverksamheten beräknar jag medel för 14 tjänster (4). Det bör i annat sammanhang uppdras åt skolöverstyrelsen att inkomma med förslag till och kostnadsberäkningar för organisationen av redovisningsverksamheten vid överstyrelsens redovisningscentral. Jag räknar med att överstyrelsen därvid anger de möjligheter till besparingar som föreligger vid de till redovisningscentralen anslutna läroanstalterna.

Beträffande ersättning till expertis vill jag särskilt framhålla vikten av det föreslagna projektet rörande könsroller i undervisning och utbildningsval. Vidare vill jag erinra om det uppföljningsarbete som krävs för igångsatta projekt kring enhetligt projekteringsunderlag för grundskolbyggnader (den s. k. riksbyggglådan). (5)

För uppföljningsarbete i anslutning till beslutet om införande av mellanskolan beräknar jag 525 000 kr. för särskild expertis. Jag vill samtidigt anmäla att medel för samma ändamål under budgetåren 1968/70 — sammanlagt 575 000 kr. — ställts till överstyrelsens förfogande genom medgivande om anslagsöverskridande.

Med hänvisning i övrigt till sammanställningen beräknar jag anslaget till 42 981 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Skolöverstyrelsen* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 42 981 000 kr.

D 2. Länskolnämnderna

1968/69 Utgift ¹	15 235 817 ²
1969/70 Anslag	21 112 000
1970/71 Förslag	22 118 000

¹ Anslagen Länskolnämnderna: Avlöningar och Länskolnämnderna: Omkostnader

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 149 285 kr.

Länskolnämndernas arbetsuppgifter och sammansättning framgår av instruktionen för länskolnämnderna (1965: 741, ändrad senast 1968: 154).

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Skolöverstyrelsen	Departements- chefen
<i>Personal</i>			
Handläggande personal	138,5	+ 5	+2
Övrig personal	146	+14	+1
	284,5	+19	+3
<i>Anslag</i>			
Avlöningar	13 479 000	+1 075 000	+ 528 000
Sjukvård	23 000	+ 7 000	+ 7 000
Reseersättningar	1 359 000	+ 122 000	+ 60 000
Lokalkostnader	2 247 700	+ 42 000	— 95 000
Expenser	1 211 300	+ 177 500	+ 70 000
därav engångsutgifter	—	+37 500	+10 000
Lönekostnadspålägg	2 792 000	+ 572 000	+ 436 000
	21 112 000	+1 995 500	+1 006 000
	Avrundat	+1 995 000	

Skolöverstyrelsen

1. Löne- och prisomräkning m. m. 660 000 kr.

2. Som ett led i den av 1962 års riksdag beslutade uppbyggnaden av en länskolpsykologorganisation bör ytterligare två tjänster som länskolpsykolog inrättas. Antalet länskolpsykologer kommer därigenom att uppgå till 21. I anslutning här- till beräknas medel för två biträden med halvtidstjänstgöring samt medel för ar- vode åt två psykologpraktikanter (+ 185 300 kr.).

3. Överstyrelsen föreslår att hjälpmedelscentralerna integreras i länskolnäm- derna. Förslaget innebär att föreståndarna i fortsättningen benämns läromedels- konsulenter och betraktas som länskolnämndernas speciella läromedelsfunktionä- rer och experter i läromedelsfrågor. Tjänsterna som läromedelskonsulenter avses successivt bli omvandlade till heltidstjänster med förändring av fem tjänster budget- året 1970/71, ytterligare fem tjänster budgetåret 1971/72 och återstående fjorton tjänster budgetåret 1972/73 (+ 105 700 kr.). I anslutning till förslaget beräknas

medel för sex biträden med halvtidstjänstgöring (+ 61 700 kr.). Vidare föreslås att en tjänst som läromedelskonsulent inrättas vid länskolnämnden i Stockholms län. Förslaget sammanhänger med det under anslaget Skolöverstyrelsen framlagda förslaget om indragning av en halv konsulenttjänst inom läromedelssektionen på byrå UA 3. (+ 21 700 kr.)

4. För att åstadkomma bättre balans mellan handläggande personal samt kanslist- och biträdespersonal föreslås, i avvaktan på resultatet av pågående organisationsundersökning, att nämnderna förstärks med två kanslist- och sju biträden, varav två kvalificerade (+ 213 500 kr.).

5. Vidare föreslås att en extra assistenttjänst inrättas vid länskolnämnden i Östergötlands län i syfte att bereda fast anställning åt en tjänsteman, som placerats vid nämnden av statens personalvårdsnämnd (+ 31 400 kr.).

6. Det förhöjda medelsbehovet för expertis motiveras av ett ökat personalbehov för arbetsuppgifter som sammanhänger med revideringen av grundskolans läroplan (+ 310 000 kr.).

7. Lönekostnadspålägg för ny personal 223 000 kr.

Departementschefen

För utbyggnaden av länskolpsykologorganisationen enligt 1962 års principbeslut (prop. 1962: 54, SäU 1, rskr 328) beräknar jag medel för ytterligare två tjänster som länskolpsykolog. I anslutning härtill bör tillkomma två biträden med halvtidstjänstgöring. (2)

Den hittillsvarande integreringen av stockholmsnämndens central för pedagogiska hjälpmedel i rikscentralen räknar jag med skall upphöra. I enlighet med vad jag anfört under anslaget Skolöverstyrelsen beräknar jag därför under förevarande anslag medel för en tjänst som föreståndare för en hjälpmedelscentral vid länskolnämnden i Stockholms län. Jag är f. n. inte beredd att ta ställning till frågan om en omvandling av halvtidstjänsterna som föreståndare vid länscentralerna för pedagogiska hjälpmedel till heltidstjänster som läromedelskonsulent (3).

Länskolnämnderna kommer att ha viktiga uppgifter i samband med de personalfrågor som aktualiseras av genomförandet av grundskolans nya läroplan. Med hänsyn härtill räknar jag med en uppräknad av expertisposten.

I övrigt hänvisar jag till sammanställningen. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Länskolnämnderna* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 22 118 000 kr.

D 3. Läroboksnämnden

1968/69 Utgift	359 715 ¹
1969/70 Anslag	430 000
1970/71 Förslag	473 000

¹ Utbalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänförs till budgetåret 1968/69 uppgår till 1 013 kr.

Från anslaget bestrids utgifter för statens läroboksnämnd. Bestämmelserna om nämndens verksamhet återfinns i kungörelsen (1948: 613) om granskning av vissa läroböcker (ändrad senast 1966: 150).

Läroboksnämnden föreslår för nästa budgetår, att anslaget höjs med 114 000 kr. Vid sin bedömning av medelsbehovet har nämnden bl. a. räknat med höjda granskningsarvodena samt med fortsatt ökning av verksamheten till följd av det frivilliga skolväsendets omdaning och revideringen av grundskolans läroplan.

Departementschefen

Jag förordar, att anslaget räknas upp med 43 000 kr. och hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Läroboksnämnden* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 473 000 kr.

D 4. Bidrag till vissa elevorganisationer

1968/69 Utgift	180 000
1969/70 Anslag	235 000
1970/71 Förslag	255 000

Skolöverstyrelsen föreslår i avvaktan på närmare erfarenheter av den tidigare beslutade ökningen av bidragen till Sveriges elevers centralorganisation (SECO) och Sveriges folkhögskolelevers förbund (SFEF) att bidragen till dessa förbund utgår med oförändrade belopp. Vidare föreslår överstyrelsen, som finner att samma principiella skäl gäller för stöd till Tekniska linjers elevförbund (TLE) som till de båda andra elevorganisationerna, att TLE nästa budgetår tilldelas ett anslag av 30 000 kr. för sin centrala verksamhet.

I detta sammanhang torde få anmälas att Sveriges folkhögskolelevers förbund (SFEF) i särskild skrivelse anhållit att bidraget till den centrala verksamheten höjs till 75 000 kr.

Departementschefen

Tekniska linjers elevförbund (TLE) bildades 1938 och har i dag ca 26 000 medlemmar i 91 lokalavdelningar. TLE bedriver en omfattande kursverksamhet på såväl central som lokal nivå. Med tanke på den viktiga roll elevrörelsen spelar i dagens samhälle finner jag det angeläget att ekonomiskt stödja förbundet.

Det ankommer på Kungl. Maj:t att fördela medlen. Medelsanvisningen bör höjas med 20 000 kr. till sammanlagt 255 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till vissa elevorganisationer* för budgetåret 1970/71 anvisa ett anslag av 255 000 kr.

D 5. Bidrag till vissa föräldraorganisationer

1968/69 Utgift ¹	75 000
1969/70 Anslag ²	100 000
1970/71 Förslag	130 000

¹ Anslaget Bidrag till Målsmännens riksförbund

² Anslaget Bidrag till Riksförbundet Hem och Skola

Skolöverstyrelsen föreslår, att bidraget höjs med 100 000 kr. till 200 000 kr.

I detta sammanhang torde få anmälas att Riksförbundet Döva Barns Målsmän och föräldraföreningen vid Ekeskolan anhållit om bidrag till organisationernas verksamhet med ett belopp av 25 000 kr. för varje organisation. *Skolöverstyrelsen* har tillstyrkt högsta möjliga bidrag.

Departementschefen

Enligt min mening bör under detta anslag medel beräknas även för bidrag till föräldraföreningar vid specialskolan. Anslaget bör räknas upp med 30 000 kr. Det ankommer på Kungl. Maj:t att fördela medlen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till vissa föräldraorganisationer* för budgetåret 1970/71 anvisa ett anslag av 130 000 kr.

b) Pedagogiskt utvecklingsarbete

D 6. Pedagogiskt utvecklingsarbete inom skolväsendet

1968/69 Utgift	8 984 413 ¹	Reservation	971 864
1969/70 Anslag	13 650 000		
1970/71 Förslag	18 150 000		

¹ Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänförs till budgetåret 1968/69 uppgår till 4 477 kr.

Från detta anslag bestrids kostnader för bl. a. olika former av undersökningar inom det pedagogiska och psykologiska området samt utveckling och utprovning av läromedel.

Skolöverstyrelsen

Överstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjs med 10 541 000 kr. till 24 191 000 kr.

Planerad anslagsdisposition

1. Forsknings- och utvecklingsarbete		12 524 500
Undervisningsmetodik	10 320 000	
Kvalitetsmätning, planering m. m.	2 204 500	
2. Läroplansutveckling m. m.		1 288 000
Översyn av läroplan för grundskolan	362 000	
Översyn av läroplan för specialskolan	18 500	
Översyn av särskolans läroplaner m. m.	51 500	
Översyn av läroplan för gymnasium och fackskola	471 000	
Läroplansutveckling inom olika ämnen och utbildningsområden m. m.	276 800	
Läroplansutveckling inom lärarutbildningen	108 200	
3. Läromedelsutveckling		5 690 000
Behovsanalyser, utredningsarbete, kontakt- och konferensverksamhet m. m.	620 000	
Produktutveckling	4 595 000	
Systematiserad läromedelsinformation	475 000	
4. Utvecklingsarbete vid vissa skolor		947 700
Stöd åt pedagogiska utvecklingsblock	300 000	
Pedagogiskt utvecklingsarbete inom specialundervisningen	20 500	
Samverkan i skolan (högstadium, experimentgymnasium)	119 000	
Gruppsamtal för lärare	143 000	
Intensifierad elevvård	155 000	
Viss verksamhet inom det fria och frivilliga folkbildningsarbetet	143 000	
Pedagogisk expertis för ITV m. m.	67 200	
5. Övrigt pedagogiskt utvecklingsarbete		885 000
Information om studieval — arbetsmarknad	130 000	
Tryckningskostnader m. m.	135 000	
Oförutsedda undersöknings- och försöksbehov m. m.	388 000	
Planeringsmodell för skolväsendet, etapp 2	124 000	
Utvecklingsarbete rörande skolanläggningar m. m.	108 000	
6. Bidrag för utgivande av pedagogiska publikationer		100 000
7. Lönekostnadspålägg		2 755 800
		24 191 000

Skolöverstyrelsen framhåller inledningsvis om det pedagogiska utvecklingsarbetets mål att det program som nu arbetats fram syftar till att göra skolan bättre på det sättet att förhållandena i det enskilda klassrummet för den enskilde eleven och den enskilde läraren skall bli så gynnsamma och meningsfulla som möjligt. Härigenom tjänar det pedagogiska utvecklingsarbetet ytterst till att söka realisera de intentioner som ligger till grund för skolans utformning.

Beträffande inriktningen av det pedagogiska utvecklingsarbetet skiljer överstyrelsen mellan ett kortsiktigt utvecklingsarbete och ett långsiktigt. Till kortsiktigt arbete hänför överstyrelsen läroplans- och läromedelsutveckling, som syftar till att man skall genomföra tidsbestämda reformer.

Det långsiktiga utvecklingsarbetet — skolforskningen — syftar däremot främst till att ta fram nya metoder och instrument, vilka efterhand skall kunna föras in i det kortsiktiga utvecklingsarbetet. Skolforskningen är inriktad på att utforma systematiserade metoder för målbestämning och målbeskrivning och kriterier för värdering av undervisningsmetoder och arbetsätt. För den kvalitativa skolplaneringen är teorier och instrument för utformning av riktlinjer för skolans verksamhet av avgörande betydelse, liksom metoder att bedöma om uppsatta mål har nåtts. Skolforskningen bidrar emellertid inte endast till att öka möjligheterna att nå uppställda mål utan bildar också underlag för en omformning och vidareutveckling av målen för skolan.

Det pedagogiska utvecklingsarbetet bör enligt skolöverstyrelsen organiseras i huvudsakligen fyra verksamhetsformer, nämligen skolforskning, läroplansutveckling, läromedelsutveckling och utvecklingsarbete vid vissa skolor. Beträffande dessa huvudformer av det pedagogiska utvecklingsarbetet redovisar överstyrelsen följande synpunkter.

Skolforskningen omfattar ett antal projekt, som på överstyrelsens uppdrag utförs vid olika forskningsinstitutioner. Mer än två tredjedelar är förlagda till lärarhögskolornas pedagogiska institutioner medan återstoden bedrivs vid universitetens pedagogiska eller psykologiska institutioner.

Skolforskningens innehåll är relativt varierat. En del projekt gäller undervisningens förutsättningar, andra undervisningsprocessen, andra åter effekter och resultat av undervisningen. Ett antal projekt ägnas den centrala uppgiften att utveckla bättre metoder för skolans kvalitetskontroll och metoder för fortlöpande undersökning av hur skolreformernas mål förverkligas och hur målen bör ändras. Andra projekt syftar till att belysa olika typer av samspel och social utveckling i skolan. En relativt stor del av projekten har under de senaste åren speciellt inriktats på att utarbeta prototyper för s. k. undervisningssystem i olika skolämnen. Beträffande projektens karaktär från forskningssynpunkt framhålls att vissa projekt är relativt elementära, medan andra innebär framstötter till den nuvarande forskningsfrontens allra främsta linje eller vidare in på okända områden.

Ett flertal projekt arbetar med referensgrupper innefattande såväl beteendevetenskaplig expertis som ämnesexpertis. F. n. planeras ett mer systematiskt utnyttjande av referensgrupper i samband med projektplaneringen. Vidare avser man att

låta planeringsgrupperna inom läroplansarbetet bedöma behoven av forskning inom olika skolsektorer.

Den verksamhet som faller under beteckningen *läroplansutveckling* berör alla skolformer inom skolöverstyrelsens ansvarsområde. Skolöverstyrelsen framhåller behovet av att man utvecklar metoder för att systematiskt samla in och bearbeta data om läroplanens funktion, bl. a. graden av måluppfyllelse. Genom bl. a. skolforskningen utvecklas sådana metoder, vilka efter hand tas i reguljärt bruk i det löpande läroplansarbetet. Inom ramen för läroplansarbetet för gymnasium och fackskola pågår nu undersökningar rörande utfallet av de nya arbetsformerna i gymnasiet och om elevattityder till utbildning på fackskolans ekonomiska och tekniska linjer. Överstyrelsen begär medel för ytterligare sådana undersökningar i läroplansfrågor.

Överstyrelsen avser att redan nu genom olika åtgärder skapa förutsättningar för en fortsatt översyn av grundskolan. Detta arbete kommer särskilt att behandla lågstadiet och övergången från förskolan till grundskolan samt de svagpresterande elevernas problem. Vidare sker översyn av läroplanerna för specialskola och särskola. Under budgetåret 1970/71 beräknas den nya läroplanen för fackskolan bli slutligt utformad. Under samma budgetår påbörjas en mer omfattande översyn av läroplanen för gymnasiet. Läroplansarbetet inför genomförandet av den nya yrkesutbildningen läsåret 1971/72 fullföljs. 1968 års riksdagsbeslut om mellanskolan förutsätter att dessa tre arbetsuppgifter nu starkare samordnas och inriktas på att åstadkomma bl. a. en samlad läroplan för den nya skolformen. Överstyrelsen avser vidare att sätta igång en fortlöpande revidering av studieplaner för lärarutbildningen.

Arbetet inom området *läromedelsutveckling* indelas av skolöverstyrelsen i behovsanalyser m. m., produktutveckling och systematiserad läromedelsinformation. Skolöverstyrelsen framhåller att den på ett tidigt stadium av läroplansarbetet måste informera läromedelsproducenterna om arbetets huvudsakliga inriktning. Därvid eftersträvar överstyrelsen bl. a. att initiera en produktion av systematiskt uppbyggda metod-materialsystem. Härför krävs bl. a. en hög grad av precisering av målen för undervisningen, liksom av pedagogiska, tekniska, organisatoriska och ekonomiska förutsättningar. En nära kontakt mellan överstyrelsen och producenterna är nödvändig för att ge erforderligt underlag för produktionen, framhåller skolöverstyrelsen.

Genom att ny läroplan för grundskolan införs under läsåren 1970/73 bör en stor del av läromedelsutvecklingen inriktas på grundskolans behov. Även inom yrkesutbildningen och vuxenutbildningen behövs en omfattande nyproduktion av läromedel. Vidare planeras en bred satsning på utveckling och produktion av läromedel för specialundervisningen. En försöksverksamhet med datasystem för läromedelsregistrering pågår med syfte att man skall kunna förse kommunerna med information om tillgängliga läromedel.

Det pedagogiska utvecklingsarbetet vid vissa skolor föreslås bli utökat till att omfatta ännu ett utvecklingsblock förlagt till Uppsala. Här skall

arbetet inriktas främst på samverkan i skolan och elevvård samt språkmetodik. Vidare planeras projekt på specialundervisningens område, gruppsamtal för lärare under skolpsykologs ledning med syfte att bl. a. få råd och stöd av kolleger att lösa olika svårigheter i arbetet samt ett projekt för intensifierad elevvård. Vidare planerar överstyrelsen vissa projekt på folkbildningsområdet, bl. a. rörande formerna för den uppsökande verksamhet på vuxenutbildningsområdet, som studieförbunden har särskilda förutsättningar att utföra.

De principfrågor som aktualiserades i fjolårets ansagsframställning om formerna för läromedelsutveckling och andra produktionsfrågor övervägs inom skolöverstyrelsen. Överstyrelsen räknar med att flera nu pågående och planerade utvecklingsprojekt efter hand skall ge säkrare underlag för ställningstaganden till hur överstyrelsens insatser beträffande denna nya form av utvecklingsarbete på längre sikt skall inriktas och organiseras.

Departementschefen

Jag vill först erinra om vad jag i det föregående anført vid min anmälan av vissa gemensamma frågor rörande skolväsendet m.m.

Arbetet med skolans utveckling och förnyelse måste ständigt pågå. Erfarenheterna från försöksverksamheten med enhetsskola visade bl. a. på behovet av en fortlöpande skolreform. Redan när beslutet att genomföra grundskolan fattades år 1962 stod det klart, att denna reform kunde utgöra endast en etapp i omdaning av skolan. Riksdagens beslut år 1968 om läroplansöversyn för grundskolan kom — vad gäller den obligatoriska skolan — att utgöra nästa etapp i reformarbetet. Skolöverstyrelsen framhåller att den nu avser att fortsätta översynen av grundskolan. På motsvarande sätt bedrivs ett fortlöpande arbete med förbättringar av övriga skolformer. Den nya utformningen av skolväsendets centrala ledning år 1964 innebar att den ständiga vidareutvecklingen av skolan ställdes i centrum för överstyrelsens arbete.

Genom denna utveckling har en väsentlig del av utredningsarbetet på skolområdet integrerats i skolöverstyrelsens kontinuerliga verksamhet och baserats på det av överstyrelsen bedrivna pedagogiska forsknings- och utvecklingsarbetet. De senaste åren kännetecknas av en kraftig ökning av resurserna för olika former av utvecklingsarbete på skolområdet. Medan anslagen budgetåret 1965/66 uppgick till ca 3 milj. kr. har för innevarande budgetår anvisats ca 14 milj. kr. Enligt min mening hör en fortsatt utbyggnad av utvecklingsarbetet inom skolan till de mest angelägna ändamålen inom skolväsendet. Mitt förslag för nästa budgetår innebär en ytterligare ökning med 4,5 milj. kr.

Den betydelsefulla roll i utbildningspolitiken som utvecklingsarbetet bör tillmätas innebär att ansträngningarna på detta område måste nära samordnas med den allmänna utbildningspolitiska planeringen. Insatserna inom det pedagogiska utvecklingsarbetet måste koncentreras till de problemområden som är mest betydelsefulla för att man skall kunna nå de utbildningspolitiska målen. En väsentlig uppgift är att utforma allt effektivare medel att genomföra beslutade reformer. Samtidigt är det av största betydelse att forsknings- och utvecklingsarbetet —

genom att utöka våra kunskaper om hur skolan fungerar i olika avseenden — lägger grund för fortsatt utveckling av de utbildningspolitiska målen. Framgången i strävandena att förbättra skolan är starkt beroende av hur god kunskapen är om den verklighet, som dessa inriktas på att förändra.

I inledningen till detta avsnitt har jag framhållit de områden som bör tillmätas störst vikt vid den fortsatta utformningen av de utbildningspolitiska insatserna. För att man skall kunna genomföra denna inriktning krävs betydande forsknings- och utvecklingsinsatser på ett flertal områden.

Den allt större roll som förskolan kommer att spela kräver ett intensifierat utvecklingsarbete rörande förskolans metodik, arbetsformer och organisation. På samma sätt ställer en ökad satsning på utbildningsinsatser för vuxna växande krav på resurser inom det pedagogiska forsknings- och utvecklingsarbetet. Vuxenutbildningens metodik torde i högre grad behöva anpassas till de vuxnas behov. Vidare måste olika former av uppsökande och stödjande åtgärder utvecklas. Arbetarnas bildningsförbund och Landsorganisationen har föreslagit en försöksverksamhet med bl. a. detta syfte (jfr inledningen till litt. G. Vuxenutbildning). Särskilt viktigt är att man söker klarlägga de faktorer som försvårar deltagande i och genomförande av vuxenutbildning.

Även inom ungdomsskolan behövs stora insatser. I enlighet med Kungl. Maj:ts uppdrag pågår inom skolöverstyrelsen ett utredningsarbete rörande behovet av betyg och om betygsättningens effekter, funktion och form. Skolöverstyrelsens förutnämnda arbetsgrupp SISK har till uppgift att behandla centrala frågor om utveckling av skoldemokrati. Många elever möter stora svårigheter i sitt skolarbete, något som ofta motverkar strävan att ge alla en fullgod utbildning. Det är ytterst betydelsefullt att de s. k. svagpresterande elevernas problem uppmärksammas i allt utvecklingsarbete. Deras situation behöver kartläggas och analyseras och resultaten härav måste bidra till inriktningen och utformningen av bl. a. insatserna på utvecklingsområdet för att skolan bättre skall kunna tillgodose dessa elevers behov. En central uppgift i pågående utveckling av undervisningssystem är självfallet att skapa ökade möjligheter för dessa elever att få en fullgod utbildning.

Vid avvägningen av olika önskemål inom utbildningsområdet har jag tagit hänsyn till de behov av ökade resurser för det pedagogiska utvecklingsarbetet som blir en följd av den tidigare angivna inriktningen av de utbildningspolitiska insatserna.

Den kraftiga utbyggnaden av det pedagogiska forsknings- och utvecklingsarbetet har aktualiserat vissa organisatoriska frågor framför allt när det gäller läromedelsutveckling. Dessa frågor övervägs inom skolöverstyrelsen. Jag vill erinra om att förutvarande departementschefen anfört (prop. 1969:1 bil. 10 s. 196) att förslag till riktlinjer för lösning av dessa frågor bör underställas Kungl. Maj:t.

Jag vill vidare hänvisa till anslaget Bidrag till driften av grundskolor m. m., där skolöverstyrelsens förslag om reguljär användning av det s. k. IMU-systemet behandlas.

Jag förordar att anslaget höjs med 4 500 000 kr., varav 660 000 kr. för löne- kostnadspålägg, och hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Pedagogiskt utvecklingsarbete inom skolväsendet* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 18 150 000 kr.

D 7. Information om skolreformerna

1968/69 Utgift	434 052	Reservation	283 703
1969/70 Anslag	780 000		
1970/71 Förslag	870 000		

Skolöverstyrelsen

Det beräknade medelsbehovet för information avser följande:

Grundskolan (nu 380 000 kr.)	352 000
Gymnasiet, fackskolan och yrkesskolan m. m. (nu 400 000 kr.)	483 000
Effekt- och attitydmätningar, expertis, konferenser m. m.	230 000
	1 065 000

I informationsarbetet svarar överstyrelsen för information på rikspanet till och genom massmedia, kontakten med riksorganisationer, information till lärarutbildningsanstalter m. m., medan länskolnämnderna svarar för informationen på länsplanet samt för kontakten med kommunerna. Den direkta informationen till lärare, elever och föräldrar sköts av kommunerna. För länskolnämndernas informationsverksamhet beräknar skolöverstyrelsen ett medelsbehov om 500 000 kr. (250 000 kr. för information om grundskolan och 250 000 kr. för information om det frivilliga skolväsendet jämte vuxenutbildningen).

Till information om grundskolan begär skolöverstyrelsen vidare för centrala uppgifter 102 000 kr., vilket tillhoppa med länskolnämndernas behov gör totalt 352 000 kr. Informationsarbetet leds av en arbetsgrupp. För uppläggning av informationen m. m. anlitas en konsultfirma, som även utnyttjas för övrig informationsverksamhet rörande gymnasiala skolor och lärarutbildning. Vissa informationsinsatser planeras i nära samarbete med elev- och föräldraorganisationerna. Vidare planeras en fortsatt konferensverksamhet avsedd för journalister.

Tyngdpunkten i informationsarbetet kommer under budgetåret 1970/71 att ligga på informationen om det frivilliga skolväsendet. Även här planeras viss del av verksamheten i samarbete med elev- och föräldraorganisationer. Vidare planeras insatser för information på vuxenutbildningens område. För centralt informationsarbete beräknar skolöverstyrelsen 233 000 kr., vartill alltså kommer 250 000 kr. för länskolnämndens informationsarbete eller totalt 483 000 kr.

För att lägga en säker grund för informationsverksamheten begär överstyrelsen medel för attityd- och kunskapsmätning. Vidare begärs medel för konsultation, extra arbetskraft, arbetsgrupper och konferenser. I samarbete med informationsut-

redningen planerar överstyrelsen en styrd information om linjevalet, framför allt på det gymnasiala stadiet. För viss del av denna verksamhet har begärts medel under anslaget Pedagogiskt utvecklingsarbete inom skolväsendet. För dessa arbetsuppgifter samt för information om det svenska skolväsendet utomlands beräknar skolöverstyrelsen ett medelsbehov på 230 000 kr.

I särskild skrivelse den 11 september 1969 har skolöverstyrelsen begärt ytterligare 4,75 milj. kr. för en styrd information kring införandet av mellanskolan den 1 juli 1971. Under budgetåret 1970/71 behöver 2,9 milj. kr. härav disponeras. Informationen är avsedd att ingå som ett led i den försöksverksamhet beträffande myndigheternas kontaktverksamhet som informationsutredningen planerar. Den information om mellanskolan, som skolöverstyrelsen redan begärt medel för i sina anslagsframställningar, kommer i och för sig att bli relativt omfattande. En styrd information, framför allt genom annonsering, ger dock enligt överstyrelsen betydligt större möjligheter att snabbt nå fram med nödvändig och oförvanskad information. Införandet av mellanskolan kräver för sitt förverkligande utöver organisatoriska och pedagogiska resurser också ett omfattande upplysningsarbete för att ge föräldrar och elever möjligheter att välja studieväg efter intresse och behov.

Departementschefen

Den ständigt pågående utvecklingen av skolväsendet ställer stora krav på information om skolans mål, innehåll, organisation och arbetsformer till alla grupper som berörs av skolan. Det gäller såväl personal och elever i skolan som hemmen och de arbetsplatser som skall ta emot eleverna efter avslutad skolgång. En skola som strävar efter öppenhet och kontakt med det omgivande samhället har också behov av information till allmänheten. Det ökade intresset för utbildningen som medel att förändra samhället skapar också nya behov av information om skolan.

Under budgetåret 1970/71 kommer de största uppgifterna i informationsarbetet att gälla mellanskolan. Härvid är det viktigt bl. a. med hänsyn till jämställdheten mellan olika sociala grupper och mellan könen att motverka statusbundna och traditionsstyrda val av studievägar i mellanskolan. För vuxenutbildningens omfattning spelar information om olika utbildningsmöjligheter en avgörande roll. För information om mellanskolan och på vuxenutbildningsområdet beräknar jag under detta anslag 470 000 kr. Jag vill vidare hänvisa till att föredraganden under anslaget Viss utbildning via radio och television m. m. beräknat medel även för viss information om vuxenutbildningen. För information om grundskolan bör beräknas 350 000 kr. och för övriga informationsändamål 50 000 kr. Med hänsyn till den omfattning som informationsarbetet härigenom får är jag inte beredd att beräkna ytterligare medel under detta anslag i enlighet med skolöverstyrelsens särskilda förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Information om skolreformerna* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 870 000 kr.

c) Det obligatoriska skolväsendet m. m.

D 8. Bidrag till driften av grundskolor m. m.

1968/69 Utgift . . .	2 219 964 614
1969/70 Anslag . . .	2 770 000 000
1970/71 Förslag . .	2 932 000 000

Enligt kungörelsen (1958:665) om statsbidrag till driftkostnader för det allmänna skolväsendet (omtryckt 1962:478, ändrad senast 1968:644) utgår allmänt driftbidrag till kommunernas kostnader för dels obligatoriska skolor, dels högre kommunala skolor. I kungörelsen regleras också statsbidragen till kostnaderna för avlöning av skoldirektör.

Bidragsunderlaget för de allmänna driftbidragen och för statsbidraget till kostnaderna för avlöning av skoldirektör beräknas enligt vissa schematiska regler samt utgörs i huvudsak av årslönebeloppen för tjänster som inrättats i föreskriven ordning. Det allmänna driftbidraget för obligatoriska skolor motsvarar bidragsunderlagets belopp efter avdrag av en mindre kommunandel. Det allmänna driftbidraget för högre kommunala skolor utgår med 78 % av bidragsunderlaget och statsbidrag för avlöning av skoldirektör med 79 % av bidragsunderlaget.

Ur förevarande anslag ersätts i första hand kostnaderna för driftbidrag till obligatoriska skolor och praktisk lärarutbildning vid dessa skolor utom vissa tjänstgöringstillägg samt för statsbidrag till kostnaderna för avlöning av skoldirektör. De för inbyggd realskollinje i folkskolan och inbyggd korrespondensrealskollinje utgående statsbidragen, vilka i huvudsak beräknas enligt de grunder som gäller för driftbidrag för högre kommunal skola, bekostas också ur detta anslag. Från anslaget bekostas även statsbidrag till undervisning av utlandssvenskars barn. Anslaget belastas vidare med vissa kostnader för reseersättningar samt med kostnader för statsbidrag till avgifter för allmän tilläggspension. Slutligen utgår ur anslaget vissa bidrag till enskilda skolor.

Skolorganisationens omfattning

Totala antalet elever inom det obligatoriska skolväsendet uppgår läsåret 1969/70 till ca 931 000 och beräknas öka till ca 950 000 läsåret 1970/71. Grundskola är läsåret 1969/70 införd i årskurserna 1—6 i samtliga kommuner. Grundskolans högstadium skall planenligt vara helt genomfört 1972/73 och folkskolan helt avvecklad med utgången av läsåret 1971/72.

I prop. 1966:1 (bil. 10 s. 226) framhölls att den genomsnittliga klasstorleken i grundskolan blivit väsentligt lägre än vad skolberedningen beräknat, vilket medfört ökat behov av lokaler och lärare. Åtgärder borde därför vidtas för att åstadkomma en mer ändamålsenlig organisation och därmed sänka kraven på lärar- och

lokalresurser. Skolöverstyrelsen utfärdade med anledning härav åren 1966 och 1967 anvisningar för hur en anpassning till de av skolberedningen beräknade klassmedeltalen skulle genomföras.

Den nedåtgående trenden från 1960-talets början har brutits. För årskurs 4 är dock den genomsnittliga klasstorleken alltjämt avsevärt lägre än vad skolberedningen beräknat. Överstyrelsen har utfärdat anvisningar om elevernas fördelning på klasser i grundskolan läsåret 1969/70. För årskurs 9 har överstyrelsen föreskrivit att organisationen i fråga om bl. a. fördelningen av linjer på skolenheter och samläsningsmöjligheter skall utformas så att onödigt resurskrävande anordningar undviks.

De vidtagna åtgärderna har således lett till att skolberedningens riktvärden för klassmedeltal i lågstadium och högstadium i huvudsak kunnat uppnås. För mellanstadiet gäller dock fortfarande att medeltalet elever i klasserna ligger klart under skolberedningens beräkning. Bl. a. den pågående migrationen motverkar strävandena att nå en mer rationell skolorganisation på mellanstadiet, något som föranlett skolöverstyrelsen att nu räkna med en mindre snabb höjning av klasstorleken på mellanstadiet. Vidare räknar överstyrelsen med utnyttjande av samläsningsmöjligheter i årskurs 9.

Genom beslut den 29 maj 1969 har Kungl. Maj:t utfärdat ny läroplan för grundskolan. Skolöverstyrelsen har senare utfärdat anvisningar till läroplanen samt utgett läroplanen jämte anvisningar i en särskild publikation. Läroplanen införs successivt fr. o. m. läsåret 1970/71.

I skolöverstyrelsens långtidsbedömning för budgetåren 1970/71—1974/75 redovisas följande beräkning av antalet elever och klasser inom det obligatoriska skolväsendet.

	1968/69	1969/70	1970/71	1971/72	1972/73	1973/74	1974/75
Elever	919 700	931 100	950 000	971 500	989 300	1 006 500	1 024 400
Klasser	42 347	42 735	43 518	44 491	44 857	45 561	46 236

Överstyrelsens beräkning av antalet rektors- och lärartjänster framgår av nedanstående sammanställning. Fr. o. m. läsåret 1968/69 ingår Up-tjänster för den praktiska lärarutbildningen i antalet lärartjänster.

	1968/69	1969/70	1970/71	1971/72
<i>Tjänster</i>				
Rektorer	1 447	— 94	— 93	— 94
Studierektorer	709	+ 21	+ 24	+ 15
Lärare	56 365	+1 020	+1 706	+1 921
	58 521	+ 947	+1 637	+1 842

Anslagsberäkning

	1969/70	Beräknad Skolöver- styrelsen	ändring 1970/71 Departements- chefen
Anslag	2 770 000 000	+ 90 000 000	+ 162 000 000

Den av skolöverstyrelsen föreslagna uppräknigen hänför sig till följande ändamål.

	Anvisat för 1969/70	Förändring till 1970/71
1. Lärarlönebidrag m. m.	2 480 700 000	+ 100 800 000
2. Lönekostnadspålägg	284 998 000	— 13 198 000
3. Bidrag till korrespondensrealskolan i Björkvik	70 000	— 70 000
4. Ersättning för flyttningskostnad och resor	300 000	of.
5. Bidrag till svensk undervisning i utlandet m. m.	2 220 000	+ 2 411 000
6. Bidrag till estniska grundskolor	315 000	+ 56 000
7. Bidrag till Kristofferskolan i Stockholm	1 157 000	+ 325 000
8. Bidrag till Hillelskolan i Stockholm	240 000	of.
	2 770 000 000	+ 90 324 000
	Avrundat	+ 90 000 000

Av överstyrelsens framställning inhämtas bl. a.

1—2. *Lärarlönebidrag m. m.* Posten kommer enligt gällande bidragsregler att under budgetåret 1970/71 belastas med bl. a. dels slutreglering av lärarlönebidraget avseende redovisningsåret 1969/70, dels förskott på bidraget budgetåret 1970/71, vilket motsvarar 90 % av lärarlönebidraget för redovisningsåret 1969/70.

Kostnaderna för slutregleringen för budgetåret 1969/70 är lika med skillnaden mellan det statsbidrag som slutligt belöper på detta budgetår och det under samma budgetår utbetalade förskottet, vilket i sin tur motsvarar 90 % av lärarlönebidraget avseende redovisningsåret 1968/69.

För beräkningen av anslagsbehovet för budgetåret 1970/71 måste en uppskattning göras av lärarlönebidraget avseende redovisningsåren 1968/69 och 1969/70 på grundval av de senaste kända faktiska bidragskostnaderna, nämligen för redovisningsåret 1967/68. Enligt från länskolnämnderna inhämtade uppgifter uppgick lärarlönebidraget, inklusive statsbidraget till skoldirektörer och inbyggda realskollinjer, avseende redovisningsåret 1967/68 till 1 896,8 milj. kr. Årslönebeloppet för motsvarande ändamål uppgick enligt samma uppgifter till 1 923,5 milj. kr. för redovisningsåret 1967/68.

Överstyrelsens beräkningar av årslönebelopp och lärarlönebidrag framgår av följande sammanställning. (Beloppen anges i milj. kr.)

	Årslönebelopp	Lärarlönebidrag
Enligt länskolnämndernas uppgifter för budgetåret 1967/68	1 923,5	1 896,8
Löneomräkning	172,7	172,7
Ökning av antalet lärare och rektorer till 1968/69 m. m.	19,0	18,7
Up-lärare och handledare	35,5	35,0
Summa för budgetåret 1968/69	2 150,7	2 123,2
Löneomräkning	76,2	76,2
Ökning av antalet lärare till 1969/70 m. m. ..	57,4	56,8
Summa för budgetåret 1969/70	2 284,3	2 256,2

Med utgångspunkt i de sålunda beräknade årslönebeloppen och lärarlönebidragen samt med beaktande av kostnader för statsbidrag till avgifter för allmän tilläggspension och för lönekostnadspålägg i övrigt, inberäknat statsbidrag till allmän arbetsgivaravgift, beräknar överstyrelsen medelsbehovet under punkten 1 enligt följande. (Beloppen anges i milj. kr.)

Förskott på lärarlönebidraget	2 030,6
Slutreglering av bidraget för 1969/70	345,3
Statsbidrag till ATP-avgifter (7,8 % av bidragsunderlaget för 1969/70)	178,2
Lönekostnadspålägg (11,9 % av bidragsunderlaget för 1969/70)	271,8
Arbetsgivaravgift (1 % av bidragsunderlaget för 1969/70) ..	22,8
Statsbidrag till lekskolkurser för finskspråkiga barn i Norrbottens län, undervisning på grundskolenivå för vuxna, personell assistans åt handikappade elever m. m.	4,1
Praktiska, punktvisa försök i skolväsendet	0,5
	2 853,3

Det ökade medelsbehovet till lärarlönebidrag m. m. uppgår alltså till (2 853,3 — 2 765,7 =) 87,6 milj. kr.

Sedan år 1944 anordnas i ett tiotal av de tvåspråkiga kommunerna i Norrbottens län *lekskolkurser för finskspråkiga barn*. Kurserna pågår tre till fyra veckor under sommaren och är avsedda för barn som skall börja i grundskolan efterföljande höst. Medelsbehovet beräknas vara oförändrat. Från anslaget utgår också bidrag till kommuner i Norrbottens län med finskspråkiga barn för anskaffande av *speciella hjälpmedel för att överbrygga språksvårigheterna*. Överstyrelsen räknar med ökat medelsbehov (+ 35 000 kr.).

Ur anslaget bekostas vidare bl. a. *undervisning på grundskolenivå av ungdomar och vuxna*, som fått ofullständig eller ingen undervisning. Vidare bekostas undervisning av *vuxna zigenare* vad avser lärarlöner, transport av elever till och från skolan i vissa fall samt viss utrustning av lokaler och anskaffning av hjälpmedel. Från anslaget får — efter skolöverstyrelsens prövning i varje särskilt fall — bestridas kostnader för *personell assistans åt handikappade elever* i obligatoriska skolor. Bidragen utgår i de flesta fallen efter direkt kontakt med skolkonsulenten för undervisning av rörelsehindrade elever. I samtliga dessa fall beräknar överstyrelsen oförändrat medelsbehov.

3. *Korrespondensrealskolan i Björkvik* kommer att avvecklas med utgången av budgetåret 1969/70 (— 70 000 kr.).

4. *Ersättning för flyttningkostnad och resor*. Statsmedel till ifrågavarande ersättningar utgår enligt kungörelsen (1962:696) om statsverkets bestridande av vissa kostnader på skolväsendets område (ändrad senast 1967:111). Överstyrelsen uppskattar medelsbehovet till oförändrat 300 000 kr.

5. Ur posten till bidrag till *svensk undervisning i utlandet* utgår statsbidrag bl. a. till kostnader för lärarlöner enligt kungörelsen (1968:321) om undervisning för utlandssvenskars barn (ändrad 1969:602) och pensionskostnad som påförts huvudman för statsunderstödd utlandskola för lärare på vilka statens allmänna pen-

sionsreglemente äger tillämpning. Sex nya skolor har inrättats och kompletterande svensk undervisning och korrespondensundervisning har ökat i omfattning. Antalet elever vid utlandsskolorna torde 1970/71 komma att väsentligt överstiga 700. Överstyrelsen räknar med att ytterligare fem skolor kommer att inrättas. Det sammanlagda medelsbehovet härför beräknas till 2 915 000 kr. Medel för resor och flyttning för lärare beräknas till 200 000 kr. Vidare föreslår skolöverstyrelsen att medel beräknas för statsbidrag till undervisning vid internationell skola. För läroböcker, hyror m. m. beräknas ett medelsbehov av 525 000 kr. Kostnader för statsbidrag till kommun för undervisning av utlandssvenskars barn beräknas uppgå till 100 000 kr. (+ 2 411 000 kr.)

6—8. Skolöverstyrelsen överlämnar framställningar av vederbörande huvudmän om statsbidrag till de *estniska grundskolorna* i Stockholm och Göteborg samt till *Kristofferskolan* och *Hillelskolan* i Stockholm. I fråga om de estniska grundskolorna vars elevantal beräknas sjunka något förordar överstyrelsen, sedan hänsyn tagits bl. a. till den generella löneökningen, att nuvarande bidrag höjs med 56 000 kr.

Enligt av Kungl. Maj:t utfärdade bestämmelser får vid fastställande av bidragsunderlaget för Kristofferskolan denna beräknas omfatta högst 600 elever fördelade på 21 klassavdelningar, varav högst tre avdelningar i årskurserna 10—12. Skolöverstyrelsen beräknar att skolan skall få denna omfattning 1970/71, vilket tillsammans med löneökningen medför ett ökat behov av bidrag (+ 325 000 kr.).

För Hillelskolan, som förutsätts ha oförändrad omfattning, föreslår överstyrelsen oförändrat bidrag.

I anledning av prop. 1967:74 uppdrogs åt skolöverstyrelsen att företa en *översyn av tillsynsläroorganisationen*. I anledning härav tillsatte skolöverstyrelsen i juli 1967 en arbetsgrupp — läromedelsgruppen — bestående av representanter för skolöverstyrelsen, dåvarande stads- och kommunförbunden, Landsorganisationen, Tjänstemännens centralorganisation och Sveriges akademikers centralorganisation med uppgift att utreda läromedelsorganisationen i grundskolan. Läromedelsgruppen har redovisat sitt arbete för skolöverstyrelsen den 20 januari 1969. Arbetsgruppens förslag innebär i korthet att läromedlen i en skolanläggning sammanhålls i ett läromedelscentrum, där en registrering sker med hjälp av ett enhetligt registreringssystem. Läromedelsuppgifterna samordnas hos en befattningshavare — skolintendent — som i första hand rekryteras bland nuvarande tillsynslärare och skolbibliotekarier. Statsbidrag till den nedsättning av undervisningsskyldigheten som skolintendent skall åtnjuta föreslås utgå med schablonbidrag, så att kommunen kan utforma läromedelsorganisationen efter lokala förhållanden. Förslaget innebär ingen kostnadsökning eller förändring i kostnadsfördelningen mellan stat och kommun.

Förslaget har remissbehandlats av Lärarnas riksförbund, Skolledarförbundet, skolledarutredningen, Svenska facklärarförbundet, Svenska kommunalarbetareför-

bundet, Svenska kommunförbundet och Sveriges lärarförbund samt av åtta läns-skolnämnder.

Av en till skolöverstyrelsens anslagsframställning fogad remissammanställning framgår bl. a. följande. Gemensamt för remissyttrandena är att man betonar vikten av att kommunerna får största möjliga frihet att bygga upp en för de lokala förhållandena lämpad läromedelsorganisation. *Lärarnas riksförbund* anser att de praktiska frågorna i samband med läromedel bör handhas av en central tjänsteman utan pedagogiska uppgifter, medan råd om hur läromedel skall användas i undervisningen endast kan ges av för varje ämne utbildade lärare. Förbundet avstyrker gruppens förslag. *Skolledarförbundet* tillstyrker förslaget med vissa tillägg och ändringar. *Skolledarutredningen* menar att läromedelsorganisationen i grundskolan bör ordnas snarast men på ett sådant sätt att någon låsning inte uppstår, eftersom utredningen avser att behandla läromedelsfrågorna i sitt utredningsarbete. *Svenska facklärarförbundet* och *Sveriges lärarförbund* framhåller i ett gemensamt yttrande att de i princip ställer sig positiva till läromedelsgruppens förslag. Man menar emellertid att skolbiblioteksfrågorna behandlats alltför knapphändigt och att gruppen inte tillräckligt beaktat, att skolintendentens arbete vid skolenheter utan rektor i hög grad får karaktären av skolledning. *Svenska kommunalarbetareförbundet* tillstyrker att tjänster som skolintendent inrättas men förutsätter att kommunerna får frihet att låta samma befattningshavare sköta flera skolanläggningar. *Svenska kommunförbundet* beklagar att gruppens uppdrag varit begränsat till grundskolan, varigenom gruppen inte kunnat ta hänsyn till läromedelsbehovet i gymnasiala skolor, bibliotek och bildningsorganisationer. Hur den föreslagna läromedelsorganisationen kommer att påverka samarbetet mellan skola och folkbibliotek förtjänar enligt förbundets mening uppmärksamhet. Vidare ställer sig förbundet tveksamt till att en och samma person skall kunna vara läromedelspecialist i alla ämnen. De läromedelsuppgifter som berör skolledarfunktionen kan bedömas först sedan skolledarutredningen slutfört sitt arbete. I avvaktan på denna prövning tillstyrker kommunförbundet att man slopar nuvarande bestämmelser om tillsynslärare och skolbibliotekarier samt att man inför ett schablonbidrag till kommunerna. Därmed får kommunerna möjlighet att på lämpigaste sätt organisera läromedelshanteringen efter riktlinjer, som kommunförbundet är villigt att medverka till.

Av de *länskolnämnder* som hörts har flertalet framfört olika invändningar och hälften avstyrker förslaget. Bl. a. är man tveksam inför förslagets ekonomiska konsekvenser, särskilt för de mindre kommunerna. Vidare framhålls att resultaten av den pågående utredningen om utbildningen av bibliotekspersonalen bör avvaktas.

Skolöverstyrelsen föreslår för sin del på grundval av gruppens förslag och de i remissbehandlingen framförda synpunkterna att tjänster som skolintendenter inrättas fr. o. m. den 1 juli 1970. Samtidigt bör nuvarande bestämmelser och anvisningar om tillsynslärare och skolbibliotekarier upphävas och ersättas av anvis-

ningar om skolintendents arbetsuppgifter. I anvisningarna bör tonvikten läggas på de pedagogiska läromedelsuppgifter som skall utgöra huvudparten av skolintendentens arbete. De tillsynsuppgifter som åvilar skolintendenten bör enligt skolöverstyrelsen regleras i lokala ordningsstadgor. Skolöverstyrelsen vill i sammanhanget påpeka de positiva resultat man fått vid skolor där dessa frågor lösts i skoldemokratisk samverkan. Statsbidrag till skolintendent föreslås utgå med schablonbelopp beräknat för hela kommunen på grundval av skolenheternas antal och storlek. Förslaget innebär ingen kostnadsförändring jämfört med nuvarande kostnader för statsbidrag till skolbibliotekarier och tillsynslärare. Skolöverstyrelsen framhåller att statsbidraget bör betraktas som en resurs, som varje kommun får disponera på lämpligaste sätt. Som riktpunkt bör gälla att resurserna framför allt bör utnyttjas för att förstärka läromedelsfunktionen vid den lokala skolenheten från pedagogisk och administrativ synpunkt. För arbetet med att skapa en lämplig lokal läromedelsorganisation bör kommunerna få hjälp genom att skolöverstyrelsen och kommunförbundet gemensamt utarbetar vissa alternativa organisationsmodeller.

Sedan hösten 1964 pågår inom ramen för det pedagogiska utvecklingsarbetet ett projekt rörande *individualiserad matematikundervisning* (IMU). Projektets mål är att konstruera och utpröva självinstruerande undervisningsmaterial i matematik, att utpröva härför avpassade undervisningsmetoder, att pröva hur eleverna bör grupperas och lärarna utnyttjas för att effekten av material och metoder skall bli maximal, samt att med hjälp av undervisningssystemet mäta effekterna av individualiserad undervisning. Försöket bedrivs under ledning av institutionen för pedagogik vid lärarhögskolan i Malmö.

Projektet innefattar fältförsök och konstruktion, utprövning och revision av undervisningsmaterial. Försöksverksamhet i skolväsendet med IMU-systemet påbörjades läsåret 1966/67 och beräknas bli avslutad läsåret 1970/71. Effektundersökningen påbörjades hösten 1968 och beräknas vara slutförd 1971. F. n. beräknas ca 30 000 elever på högstadiet delta i IMU-försöket.

I skrivelse den 6 november 1968 har skolöverstyrelsen föreslagit att åtgärder skall vidtas för att det skall bli möjligt att använda IMU-systemet reguljärt vid undervisning i matematik på grundskolans högstadium. Enligt överstyrelsens uppfattning har en så betydande mängd data nu insamlats att möjligheter erhållits att bedöma systemets användbarhet för praktiskt skolbruk. Effektundersökningen, vars huvuduppgifter är att göra beskrivningar, mätningar och jämförelser som underlag för ytterligare förbättringar av systemet och att studera systemets effekt i olika undervisningssituationer och vid skilda organisationsmodeller, utgör enligt överstyrelsen självfallet ännu ett instrument för att bedöma användbarheten.

IMU-systemet ökar väsentligt möjligheterna att förverkliga läroplanens intentioner att individualisera undervisningen, anser skolöverstyrelsen. Betydande kvalitetsförbättringar beträffande attityder och motivation synes kunna vinnas. Vidare talar många skäl för att bättre resultat i fråga om kunskaper och färdigheter borde

kunna uppnås. Detta har dock ej kunnat belysas i hittills genomförda undersökningar. Elevernas attityder till det arbetssätt systemet innebär synes övervägande positiva, vilket gäller även lärarnas erfarenheter av systemet. En övergång till systemet i högstadiets vanliga klasser torde kunna medföra betydande kostnadsänkningar. Överstyrelsen konstaterar att intresset för IMU-systemet är mycket stort och framhåller att endast ca hälften av de skolor som anmält sig kunnat rymmas inom försöksverksamhetens ram.

Skolöverstyrelsen anser att de redovisade förhållandena talar för att man snarast fattar beslut om att medge att IMU-systemet får användas på grundskolans högstadium. Alla skolor som så önskar bör medges att införa IMU-systemet successivt — med början i årskurs 7 — fr. o. m. läsåret 1969/70. Den nuvarande alternativkursen i matematik beräknas därvid upphöra. Överstyrelsen föreslår vidare att det studiematerial som ingår i systemet får användas utan föreskriven läroboksranskning samt att statsbidrag till undervisning enligt IMU-systemet skall utgå till kostnader för självinstruerande läromedel och biträdes hjälp med belopp motsvarande beräknad besparing i lärarlönebidrag.

Yttrande över skolöverstyrelsens skrivelse har avgetts av läromedelsutredningen, riksrevisionsverket, statens läroboksnämnd, statskontoret, statens avtalsverk, statens handikappråd, utredningen rörande lärarnas arbetsförhållanden, universitetskanslersämbetet, efter hörande av vederbörande universitetsmyndigheter, samtliga länskolnämnder, i vissa fall efter hörande av skolstyrelser, samt alla lärarhögskolor utom den i Malmö. Yttrande har vidare avgetts av Landsorganisationen i Sverige (LO), Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Sveriges akademikers centralorganisation (SACO), Statstjänstemännens riksförbund (SR), Svenska arbetsgivareföreningen (SAF), Svenska kommunförbundet, Riksförbundet Hem och Skola, Svenska utvecklingsaktiebolaget, Svenska bokförläggareföreningen, Föreningen Svenska skolproducenter och Hermods korrespondensinstitut.

Flera av länskolnämnderna, däribland de i *Stockholms, Östergötlands, Jönköpings, Kronobergs, Blekinge* och *Norrbottnens län*, har framhållit att erfarenheterna av IMU-systemet bygger på en kort tids användning och att man inte får dra förhastade och långtgående slutsatser av de redovisade resultaten. Nämnderna i *Örebro, Jämtlands* och *Västerbottens län* avstyrker fritt införande av IMU-systemet innan resultatet av effektundersökningen föreligger, medan nämnden i *Uppsala län* förordar fortsatt försöksverksamhet. Omkring hälften av länskolnämnderna ansluter sig i stort sett till skolöverstyrelsens förslag. Härvid framhåller nämnderna i *Södermanlands* och *Kalmar län* att man också bör pröva en modifierad form av IMU. Länskolnämnden i *Malmöhus län* tillstyrker användande av IMU under perioden den 1 juli 1969—30 juni 1971. Nämnden i *Kristianstads län* tillstyrker förslaget under förutsättning att anordningar för omhändertagande av IMU-elever i gymnasieskolan garanteras av skolmyndigheterna.

Ingen av lärarhögskolorna ställer sig helt positiv till ett allmänt införande av IMU-systemet. Lärarhögskolorna i *Härnösand, Kalmar* och *Karlstad* gör uttalan-

den som kan betraktas som i huvudsak positiva. Högskolan i Gävle finner det svårt att bedöma förslaget, eftersom IMU-materialet föreligger endast delvis. Högskolorna i *Stockholm, Uppsala, Jönköping, Luleå* och *Växjö* anser att beslut om införande ej skall fattas förrän effektundersökningen är avslutad. Kollegierna vid pedagogiska och matematiska institutionerna vid *lärarhögskolan i Göteborg* avstyrker skolöverstyrelsens förslag och föreslår att IMU-systemet liksom hittills får karaktären av kontrollerad försöksverksamhet.

Universitetskanslersämbetet, statens avtalsverk, statskontoret, riksrevisionsverket, statens läroboksnämnd, statens handikappråd, utredningen rörande lärarnas arbetsförhållanden och läromedelsutredningen intar en positiv hållning till överstyrelsens förslag. *Universitetskanslersämbetet*, vars underlydande myndigheter är mera tveksamma inför förslaget, räknar med att frågor rörande kunskapskontroll och betygssättning beaktas i det fortsatta arbetet. *Statens handikappråd* finner det vara en stor brist att några resultat av försöksverksamhet för handikappade elever inte redovisas i förslaget men framhåller att förslaget med individuell undervisning i princip förefaller tilltalande. Även *Svenska utvecklingsaktiebolaget, Svenska kommunförbundet, LO* och *Riksförbundet Hem och Skola* är positiva till förslaget om mera allmänt införande av IMU. *SACO*, som överlämnat ett yttrande från *Lärarnas riksförbund (LR)*, tillstyrker överstyrelsens förslag om införande av IMU-systemet på grundskolans högstadium hösten 1970 under förutsättning att de med lärarnas arbetssituation förenade problemen och ersättningsfrågorna löses genom förhandlingar. *LR* framhåller vidare att det ännu är för tidigt att uttala sig så kategoriskt om systemets effekter som överstyrelsen gör. *Riksförbundet Hem och Skola* ser en utvidgning av IMU-systemet som en vidgad försöksverksamhet utan bindning för framtiden. *TCO* framhåller att *Sveriges lärarförbund* och *Svenska facklärarförbundet* framfört starka betänkligheter mot ett allmänt införande av IMU-systemet redan 1969/70. *TCO* förordar att man tar ställning till förslaget först sedan man fått se resultatet av en vidgad försöksverksamhet och av effektundersökningen. *SR* avstyrker överstyrelsens förslag, som enligt förbundet har väsentliga skolsociala och samhällsekonomiska aspekter, vilka måste övervägas noggrannare innan systemet sprids. *SAF* anser sig inte kunna tillstyrka att försöken med IMU systemet drivs i större omfattning än vad som f. n. sker. Man bör avvakta åtminstone resultatet av preliminära effektundersökningar. *Svenska bokförläggareföreningen* och *Föreningen Svenska skolproducenter* ställer sig tveksamma till ett allmänt införande av IMU-systemet nu.

Genom beslut den 14 februari 1969 har Kungl. Maj:t uppdragit åt skolöverstyrelsen att bl. a. kartlägga uppkommande övergångsproblem i anledning av den nya läroplanens genomförande och att framlägga förslag till *övergångsanordningar*. I skrivelse den 25 augusti 1969 har skolöverstyrelsen inkommit med sådana förslag. Skrivelsen innehåller bl. a. förslag rörande behörighet, utbildnings- och fortbildningsinsatser samt vissa ekonomiska förmåner. Skolöverstyrelsen hemställer också att åtgärder vidtas för att genom avtal reglera frågor om undervisningsskyl-

dighet m. m. i tillvalsämnena konst, teknik och ekonomi samt om lärares medverkan inom fritt valt arbete.

Skolöverstyrelsen har vidare som en särskild övergångsåtgärd föreslagit att länskolnämnderna under tiden 1970/71—1972/73 skall kunna tilldela grundskolan i kommunen s. k. extra lärartimmar för andra arbetsinsatser av lärare än undervisning. Kostnaderna beräknas för budgetåret 1970/71 uppgå till 15,7 milj. kr.

Departementschefen

Jag vill först erinra om vad jag i det föregående anfört vid min anmälan av vissa gemensamma frågor rörande skolväsendet m. m.

Fr. o. m. läsåret 1970/71 gäller en *ny läroplan* för grundskolan i enlighet med statsmakternas beslut år 1968 (prop. 129, SU 179, 201, 2 LU 71, rskr 366, 378). Alla barn och ungdomar får enligt den nya läroplanen en i huvudsak gemensam utbildning i grundskolan. Kungl. Maj:t har genom beslut den 29 maj 1969 fastställt de delar av läroplanen som innefattar mål och riktlinjer, timplaner samt kursplaner innehållande mål och huvudmoment. Jag har tidigare vid min anmälan av vissa gemensamma frågor rörande skolväsendet berört de viktigaste förändringar som vidtagits i den nya läroplanen i syfte att man bättre skall kunna förverkliga skolans mål. Senare har skolöverstyrelsen i enlighet med nämnda beslut utfärdat övriga delar av läroplanen, nämligen allmänna anvisningar för skolans verksamhet och anvisningar och kommentarer till kursplanerna. F. n. bedrivs inom skolväsendet ett omfattande informationsarbete rörande den nya läroplanen, i vilket såväl skolöverstyrelsen som länskolnämnderna är engagerade. Vidare pågår utveckling av läromedel avpassade för den nya läroplanen. Jag kan således konstatera att arbete pågår på olika områden och nivåer inom skolorganisationen för att den nya läroplanen skall kunna sättas i verket smidigt och effektivt.

Införandet av ny läroplan aktualiserar vissa *personalfrågor*, huvudsakligen på högstadiet. För vissa lärarkategorier minskar tjänsteunderlaget tillfälligt medan för andra läroplanen innebär att underlaget helt bortfaller för de tjänster de nu innehar.

Enligt min mening måste de personalförändringar, som är en följd av den nya läroplanen, genomföras på sådant sätt att den enskildes trygghet bevaras. Detta innebär emellertid lika litet inom skolväsendet som på andra områden av arbetslivet att den anställde alltid kan räkna med att behålla samma uppgifter, samma arbetsplats, samma arbetsort eller ens samma yrke. Jag delar skolöverstyrelsens uppfattning att man genom olika åtgärder bör söka skapa en relativt lång omställningsperiod, som gör det möjligt för lokal och regional skolläddning och för andra berörda myndigheter att så smidigt och hänsynsfullt som möjligt anpassa personaluppsättningen i grundskolan till läroplanens krav.

Kungl. Maj:t har genom beslut den 7 november och den 19 december 1969 bifallit vissa av skolöverstyrelsens i skrivelse den 25 augusti 1969 framlagda förslag,

bl. a. rörande skyldighet för vissa lärare att undervisa i ämnena konst, teknik och ekonomi. Vidare har i beslut den 1 december 1969 i enlighet med skolöverstyrelsens förslag uppdragits åt statens avtalsverk att förhandla om bestämmande av undervisningsskyldighet i konst, teknik och ekonomi m. m. I fråga om de olika slag av utbildnings- och fortbildningsinsatser som bör genomföras hänvisar jag till vad föredraganden anför under anslagen Yrkespedagogiska instituten samt Lärares fortbildning m. m. Inom finans- och utbildningsdepartementen övervägs skolöverstyrelsens övriga förslag.

Med hänsyn till att den totala omfattningen av övergångsproblemen f. n. inte kan slutligt bedömas är jag inte nu beredd att ta ställning till överstyrelsens förslag om s. k. extra lärartimmar. Enligt min mening bör Kungl. Maj:t inhämta riksdagens bemyndigande att vidta erforderliga åtgärder för att vissa övergångsproblem skall kunna bemästras. Jag räknar för min del med att Kungl. Maj:t under budgetåret 1970/71 endast i begränsad omfattning skall behöva utnyttja detta bemyndigande. Jag vill också erinra om de medel för övergångsåtgärder som tidigare beräknats under anslaget Länsskolnämnderna.

I prop. 1968:129 (s. 71) anmäldes att vissa smärre statsbidragsfrågor aktualiseras i samband med införandet av grundskolans nya läroplan. Kungl. Maj:t bör inhämta riksdagens bemyndigande att på denna punkt meddelas erforderliga bestämmelser.

Läromedlen spelar en central roll i skolarbetet. I många fall görs betydande investeringar i våra skolor i fråga om tekniska hjälpmedel och teknisk apparatur. Denna utveckling har skapat behov av en viss samordning av läromedelsfrågorna även på lokal nivå i fråga om bl. a. inköp, registrering, service och information. Skolöverstyrelsens nu framlagda förslag om statsbidrag till s. k. skolintendenter berör således en fråga av väsentlig betydelse för utformningen av skolans verksamhet.

Enligt överstyrelsens förslag skall nuvarande statsbidrag till tillsynslärare och skolbibliotekarier ombildas till ett statsbidrag till skolintendenter. Detta föreslås utgå efter schablon, och överstyrelsen understryker att det bör betraktas som en resurs, som varje kommun skall få använda efter egen bedömning. Förslaget berör således i första hand en statsbidragsfråga. F. n. pågår utredningsarbete inom utbildningsdepartementet rörande statsbidragsfrågorna inom skolväsendet. Resultaten av detta utredningsarbete bör inte föregripas genom att nu införa ett nytt statsbidrag. Jag är därför inte f. n. beredd att biträda skolöverstyrelsens förslag. Vid detta ställningstagande har jag beaktat också de farhågor vissa länsskolnämnder fört fram rörande de ekonomiska konsekvenserna av förslaget för de mindre kommunerna. Även frågan om samarbetet mellan skola och folkbibliotek förtjänar uppmärksamhet i den fortsatta behandlingen av skolöverstyrelsens förslag.

Under de senare åren har en stor del av arbetet inom skolöverstyrelsens forsknings- och utvecklingsarbete inriktats på att utforma s. k. *undervisningssystem*. Man befinner sig här i början av en utveckling som på lång sikt säkerligen kommer att få stor betydelse.

Det s. k. IMU-systemet — individualiserad matematikundervisning — är det

första i en serie undervisningssystem som är under utveckling inom ramen för det pedagogiska forsknings- och utvecklingsarbetet. IMU är också det första undervisningssystem som i stor skala prövats i skolan. Intresset för systemets resultat och övriga effekter i olika avseenden är stort såväl bland dem som deltagit i försöket som bland andra grupper. Skolöverstyrelsen framhåller att de vunna erfarenheterna är övervägande positiva. I försöket ingår omfattande vetenskapliga undersökningar i syfte att man så noggrant som möjligt skall kartlägga och analysera IMU-systemets verkningar med avseende på läroplanens mål. Resultaten härav beräknas föreligga under 1971. För att IMU-systemet skall kunna användas reguljärt i skolan behövs att bl. a. vissa komplicerade statsbidragsfrågor löses. Här för fordras bl. a. förhandlingar. Jag vill också erinra om det pågående utredningsarbetet rörande statsbidrag till skolväsendet. Användning av IMU i grundskolan bör mot denna bakgrund även tills vidare ske i försökets form.

Efter vad jag erfarit utvecklas f. n. liknande undervisningssystem av privata producenter. Mitt ställningstagande till användningen av IMU-systemet gäller självfallet även i privat regi utvecklade undervisningssystem. Således måste dessa utprövas innan de kan tas i allmänt bruk i skolan. Utprövningen måste omfatta systemet i dess helhet. Det innebär att utprövningen av exempelvis ett undervisningssystem avsett för ett helt stadium normalt kräver minst en treårig försöksperiod. Kungl. Maj:t har i beslut den 28 augusti 1969 bemyndigat skolöverstyrelsen att ge tillstånd att meddela anvisningar för utprövning av undervisningssystem i bl. a. skolväsendet och därtill hörande material.

Genom den granskning som f. n. sker av läroböcker kontrolleras bl. a. att läroböckerna är utformade i enlighet med gällande läroplan och att de uppfyller kravet på objektivitet. Enligt gällande bestämmelser på området omfattar granskningen endast läroböcker. Genom den snabba pedagogiska utvecklingen ersätts läroböcker i många fall med nya former av läromedel. Skolöverstyrelsen framhåller i sin skrivelse att granskningskungörelsen inte torde äga tillämpning på studiematerial ingående i undervisningssystem. Frågor rörande anpassning av granskningsbestämmelserna till utvecklingen på läromedelsområdet utreds f. n. av läromedelsutredningen. De motiv som ligger till grund för den nuvarande granskningen av läroböcker måste anses äga giltighet även för det studiematerial som ingår i undervisningssystem. Mot denna bakgrund överväger jag att föreslå Kungl. Maj:t att meddela särskilda bestämmelser av innebörd att användning av undervisningssystem i skolväsendet inte får ske utan föregående granskning och godkännande av statlig myndighet.

En viktig del av skolans uppgift att främja elevernas sociala utveckling är att väcka deras intresse för olika sociala problem. Jag vill i detta sammanhang nämna de svåra problem som *alkohol- och narkotikamissbruk* bland ungdomsgrupperna utgör. Skolan kan här göra väsentliga insatser genom att öka elevernas kunskaper om verkningarna av alkohol och narkotika på såväl den enskilde som samhället. I den nya läroplanen framhålls skolans uppgifter på detta område. Jag räknar med att skolöverstyrelsen även i fortsättningen vidtar åtgärder för att

främja en effektiv upplysning rörande alkohol- och narkotikafrågor i skolan, bl. a. inom läromedelsutveckling samt utbildning och fortbildning av lärare. Jag vill också erinra om den viktiga roll ungdomsorganisationerna spelar i detta sammanhang och betydelsen av samverkan mellan skolan och ungdomsorganisationerna. Under anslaget Bidrag till vissa nykterhetsorganisationer m. m. har jag föreslagit att 400 000 kr. ställs till skolöverstyrelsens förfogande för att stödja ungdomsorganisationernas arbete med upplysning i alkoholfrågan.

I prop. 1966:1 (bil. 10 s. 226) redovisades att det skett en väsentlig minskning av *antalet elever per klass* under senare år i den obligatoriska skolan. På framförallt mellanstadiet understeg den genomsnittliga klasstorleken skolberedningens beräkningar. Detta hade, framhöll dåvarande departementschefen, medfört ökat behov av lärare och lokaler. Inom ramen för 1962 års riksdagsbeslut vidtogs därför omedelbara åtgärder i syfte att åstadkomma att tillgängliga resurser skulle komma att utnyttjas på lämpligaste sätt.

Med anledning av detta uttalande har skolöverstyrelsen under de senaste åren meddelat anvisningar för att åstadkomma en anpassning till de åsyftade beräknade klassmedeltalen. I prop. 1969:1 (bil. 10 s. 206) konstaterade förutvarande departementschefen, att åtgärderna verkat i avsedd riktning även om det inte inom hela grundskolan varit möjligt att nå fram till de genomsnittliga klasstorlekar som beräknades i 1962 års beslut. Jag räknar med att skolöverstyrelsen inför nästa läsår vidtar de åtgärder som erfordras för att anpassa de genomsnittliga klasstorlekarna till den nivå som av statsmakterna ansetts lämplig. Det är emellertid tveksamt om man med nuvarande metoder kan nå de av skolberedningen åsyftade talen.

Speciallärare i grundskolan måste i vissa fall företa omfattande och tidsödande resor till olika skolanläggningar för att ge elever specialundervisning. Om särskilda skäl föreligger kan länsskolnämnden för speciallärare nedsätta undervisningsskyldigheten med högst fyra veckotimmar. Statsbidrag beräknas inte för undervisning som till följd härav meddelats av annan lärare. Med hänsyn till den stora betydelsen för eleverna att vid behov få specialundervisning anser jag att statsbidrag i sådana fall bör kunna medges för högst tre veckotimmar. En sådan möjlighet föreligger redan för folkskollärare, småskollärare och övningslärare.

För föreståndare och biträdande föreståndare vid elevhem inom det obligatoriska skolväsendet har nu träffats kollektivavtal om reglerad arbetstid. Detta medför att kommunerna får kostnader för beredskapstillägg och obekvämtidstillägg som de tidigare inte haft för denna personal. Jag anser att statsbidrag bör utgå för dessa tillägg.

Jag beräknar ökningen av medelsbehovet för *lärarlönebidrag m. m.*, med utgångspunkt i skolöverstyrelsens beräkningar och efter en viss justering med hänsyn till preliminära uppgifter från länsskolnämnderna om rekviderat statsbidrag för budgetåret 1968/69, till ca 160 milj. kr. För bidrag till speciella hjälpmedel för att överbrygga språksvårigheter beräknar jag därvid ett ökat medelsbehov av

10 000 kr. Jag är inte beredd att utan stöd av väl underbyggda förslag förorda medel för s. k. praktiska försök under förevarande anslag. (1 och 2)

Kostnadsökningen för bidrag till svensk undervisning i utlandet m. m. beräknar jag till 1 921 000 kr. (5).

Beträffande skolöverstyrelsens beräkningar av anslagsbehovet i övrigt har jag ingen erinran (3 och 4). I fråga om de estniska grundskolorna, Kristofferskolan och Hillelskolan (6—8) ankommer det på Kungl. Maj:t att besluta om bidragsbeloppens storlek (prop. 1965:1 bil. 10, SU 66, rskr 192; prop. 1967:1 bil. 10, SU 8, rskr 8; prop. 1968:67, SU 129, rskr 303).

Anslaget bör i enlighet med vad jag anfört beräknas till avrundat 2 932 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

till *Bidrag till driften av grundskolor m. m. för budgetåret*

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidta erforderliga åtgärder i fråga om vissa övergångsproblem och statsbidragsfrågor i samband med införandet av grundskolans nya läroplan i enlighet med vad jag anfört,

b) godkänna vad jag förordat i fråga om statsbidrag för speciallärare samt föreståndare och biträdande föreståndare vid elevhem,

att till *Bidrag till driften av grundskolor m. m. för budgetåret 1970/71* anvisa ett förslagsanslag av 2 932 000 000 kr.

D 9. Nomadskolor

1968/69 Utgift ¹	3 244 137 ²
1969/70 Anslag	4 245 000
1970/71 Förslag	4 452 000

¹ Anslagen Nomadskolor: Avlöningar och Nomadskolor: Omkostnader

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 25 904 kr.

Enligt de i prop. 1962: 51 (SU 141, rskr 319) uppdragna riktlinjerna för nomadskolväsendets organisation skulle samerna för sina barn få valfrihet mellan vanliga kommunala skolor och särskilda nomadskolor. För att ge denna valfrihet en fullt reell innebörd borde nomadskolorna i olika avseenden ha en med övriga skolor likvärdig standard. Med de modifikationer som kunde vara befogade med hänsyn till skolornas samiska karaktär borde principerna för den nya grundskolan genomföras även i nomadskolorna.

Nomadskolor upprätthålls innevarande budgetår i Karesuando, Lannavaara, Gällivare, Jokkmokk, Arjeplog, Tärnaby och Änge. Vid samtliga skolor förekommer undervisning i årskurserna 1—6 och vid skolan i Gällivare även i årskurserna 7—9. Sistnämnda årskurser är samordnade med grundskolans högstadium i kommunen. Totala antalet elever beräknas läsåret 1969/70 till 241 och läsåret 1970/71 till 231. Verksamheten regleras i nomadskolstadgan (1967:216).

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Skolöverstyrelsen	Departementschefen
<i>Personal</i>			
Lärare	26	—1	—1
Övrig personal	37	+3	+3
	63	+2	+2
<i>Anslag</i>			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar	2 084 000	+331 000	+331 000
Sjukvård	2 000	of.	of.
Reseersättningar	26 500	+ 3 800	+ 3 800
Lokalkostnader	896 000	+ 10 000	—432 000
Expenser	162 000	of.	— 5 000
Övriga utgifter	706 500	+190 000	+190 000
Lönekostnadspålägg	435 000	+119 200	+119 200
	4 312 000	+654 000	+207 000
Uppbördsmedel	67 000	of.	of.
Nettoutgift	4 245 000	+654 000	+207 000

Skolöverstyrelsen

1. Löne- och prisomräkning m. m. 400 000 kr.
2. Indragning bör ske av en tjänst som icke-ordinarie lärare på mellanstadiet (—43 000 kr.).
3. Vid vart och ett av elevhemmen i Karesuando, Arjeplog och Änge bör inrättas en tjänst som biträdande elevhemsföreståndare (+92 200 kr.).
4. På grund av bl. a. höjda avgifter vid Gällivare kommuns elevhem beräknas kostnaderna för elevernas inackordering öka (+190 000 kr.).
5. Lönekostnadspålägg för ny personal 11 200 kr.

Departementschefen

I enlighet med skolöverstyrelsens förslag beräknar jag medel för tre tjänster som biträdande elevhemsföreståndare vid nomadskolan (3). En tjänst som icke-ordinarie lärare på mellanstadiet bör dras in (2). Anslagshöjningen beräknar jag till 207 000 kr.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 4 452 000 kr. och hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Nomadskolor* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 4 452 000 kr.

D 10. Specialskolan m. m.: Utbildningskostnader

1968/69 Utgift ¹	21 702 324 ²
1969/70 Anslag	31 480 000
1970/71 Förslag	35 597 000

¹ Anslagen Specialskolan m. m.: Avlöningar och Specialskolan m. m.: Omkostnader

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 329 183 kr.

Statsmakterna beslöt år 1965 (prop. 70, SU 101, rskr 275) att blind- och dövskolorna skulle ersättas av en statlig obligatorisk tioårig grundskola för barn, som är syn-, hörsel- eller talskadade. Denna grundskola införs successivt med början läsåret 1965/66 i årskurserna 1—5 och kommer att vara helt införd läsåret 1970/71. Skolformen benämns specialskolan. Verksamheten regleras i specialskolstadgan (1965: 478, ändrad senast 1969: 126). I begreppet specialskolan innefattas även blind- och dövskolorna i deras under avveckling varande form.

Synskadade elever undervisas inom specialskolan vid två skolenheter, belägna i Solna (Tomtebodaskolan) och Örebro (Ekeskolan). Hörselskadade elever undervisas vid sex skolenheter belägna i Stockholm (Manillaskolan), Gnesta (Åsbackaskolan), Lund (Östervångsskolan), Vänersborg (Vänerskolan), Örebro (Birgittaskolan) och Härnösand (Kristinaskolan). Vid den nya specialskolenheten i Sigtuna (Hällsboskolan) undervisas normalbegåvade barn med grava talskador samt hörselskadade barn med beteendestörningar och vissa andra komplikationer.

Från anslaget bestrids också utgifter för fortsättningsskolorna för hörselskadade i Vänersborg (Vänerskolan) och Växjö (Västerledsskolan) samt skolorna för vuxna synskadade i Kristinehamn (Landaskolan) och Växjö (Värendsskolan).

Fortsättningsskolorna för hörselskadade avvecklas i och med grundskolans och mellanskolans genomförande. Västerledsskolan beräknas upphöra med utgången av budgetåret 1969/70 och fortsättningsskolan i Vänersborg med utgången av budgetåret 1970/71.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Skolöverstyrelsen	Departementschefen
<i>Personal</i>			
Lärare	243	+ 24	+ 24
Övrig personal	419,5	+ 3	— 3
	662,5	+ 27	+ 21
<i>Anslag</i>			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar	20 155 000	+ 3 404 600	+ 2 951 900
Sjukvård åt personal	52 000	+ 11 000	+ 11 000
Reseersättningar	153 000	+ 35 500	+ 31 000
Lokalkostnader	3 575 000	+ 96 000	— 134 000
Expenser	245 000	+ 35 000	+ 20 000
Övriga utgifter	3 273 000	+ 336 000	+ 288 000
Vissa kostnader för tillfälliga anpassningskurser	63 000	of.	of.
Lönekostnadspålägg	4 362 000	+ 1 083 600	+ 952 000
	31 878 000	+ 5 001 700	+ 4 119 900
U p p b ö r d s m e d e l	398 000	— 7 000	+ 3 000
	Nettoutgift 31 480 000	+ 5 008 700	+ 4 116 900
	Avrundat	+ 5 009 000	+ 4 117 000

Skolöverstyrelsen

1. Löne- och prisomräkning m. m. 2 622 000 kr.

2. Med hänsyn till förändringar i elevantalet vid Birgittaskolan beräknas medel för ett ökat behov av adjunkter/ämneslärare, speciallärare och övningslärare (+ 1 350 000 kr.).

3. Vid Tomtebodaskolan bör inrättas en ämneslärartjänst vid högstadiet (+47 100 kr.).

4. Överstyrelsen föreslår, att huvudlärartjänster av samma typ som vid grundskolan inrättas vid specialskolan och beräknar medel för sammanlagt 22 arvodes-tjänster som huvudlärare (+62 000 kr.).

5. Fortsättningsskolorna för hörselskadade avvecklas successivt (−686 000 kr.).

6. Vid Birgittaskolan bör ytterligare två tjänster som vårdare inrättas (+50 000 kr.). Vidare föreslås — under framhållande av den stora vikt som bör tillmätas fritidsverksamheten vid specialskolorna — att tjänster som fritidsassistent inrättas vid Birgittaskolan och Hällsboskolan (+54 000 kr.). För omkostnader i samband med fritidsverksamheten begärs vidare ökade medel (+60 000 kr.).

7. Med hänsyn till det ökade elevantalet föreslås att en tjänst som kamrer och en tjänst som kontorsbiträde inrättas vid Birgittaskolan (+53 000 kr.). För Ekeskolan och Hällsboskolan föreslås vardera en tjänst som kontorsbiträde (+40 600 kr.). För Åsbackaskolan beräknas medel för en tjänst som kvalificerat biträde (+25 000 kr.). Vid Östervångsskolan bör en halvtidstjänst som hörselingenjör ombildas till en heltidstjänst (+21 000 kr.).

8. Inom skolöverstyrelsen har nu en utredning om skolpsykologverksamheten inom specialskolan m. m. slutförts. På grundval härav föreslås att en heltidstjänst som skolpsykolog (högre behörighet) inrättas vid vardera Tomtebodaskolan, Ekeskolan, Manillaskolan och Birgittaskolan. Tjänsten vid Manillaskolan är avsedd även för Åsbackaskolan. Vidare föreslås en halvtidstjänst vid Östervångsskolan samt medel motsvarande en fjärdedelstjänst vid vardera Kristinaskolan och Vänerskolan. Förslaget innebär en kostnadsökning om 152 000 kr. Överstyrelsen framhåller att erfarenheterna från den period under vilken arvoden utgått för skolpsykologverksamhet vid specialskolan klart visar att behovet av sådan verksamhet är synnerligen stort.

9. Arvoden till audiologer och hörseltekniker vid Birgittaskolan beräknas öka på grund av högstadiets utbyggnad (+10 000 kr.).

10. Enligt överenskommelse med Örebro stad åter eleverna vid Birgittaskolans högstadium, som är förlagt till en av stadens högstadieskolor, lunch tillsammans med övriga elever vid denna skola. En skolvärdinna bör anställas för att tjänstgöra bl. a. som måltidsvakt (+12 000 kr.).

11. Sedan budgetåret 1965/66 finns inrättad en pedagogisk hjälpmedelscentral vid Tomtebodaskolan med uppgift att underlätta blinda elevers övergång till vanliga skolor genom att tillhandahålla undervisningshjälpmedel. Till centralen är knutna reselärare med uppgift att vägleda och ge service åt varje blind elev, som får undervisning i vanlig skola, samt att informera mottagande lärare och elever om den nya elevens handikapp. Antalet synskadade barn i vanlig klass har ökat under den senaste femårsperioden, från 78 elever 1965/66 till 160 elever 1969/70. Två nya tjänster som reselärare bör inrättas så att varje elev kan få ca tre be-

sök per år. Hjälpmedelscentralens kapacitet i övrigt måste också ökas, varför överstyrelsen begär att medel anvisas för ytterligare en assistent och ett biträde samt att en halvtidstjänst som vaktmästare förändras till en heltidstjänst. (+ 144 000 kr.)

12. För den läromedelscentral för hörselskadade som överstyrelsen i enlighet med riksdagens beslut (prop. 1969: 1 bil. 10, SU 35, rskr 103) avser att upprätta vid Birgittaskolan bör medel beräknas under detta anslag. Medel för ändamålet har under innevarande budgetår beräknats under anslaget Pedagogiskt utvecklingsarbete inom skolväsendet. (+ 182 000 kr.)

13. Lönekostnadspålägg för ny personal 386 300 kr.

1960 års blindvårdsutredning

1960 års blindvårdsutredning har haft att pröva behovet, organisationen och formerna för anpassnings- och yrkesutbildningen för vuxna synskadade. Utredningen har i december 1967 överlämnat sitt betänkande Anpassning och yrkesutbildning av synskadade (Stencil E 1967:14).

Efter remiss har yttranden över betänkandet avgetts av *statskontoret, riksrevisionsverket, skolöverstyrelsen, arbetsmarknadsstyrelsen, socialstyrelsen, riksförsäkringsverket, byggnadsstyrelsen, universitetskanslersämbetet, statens handikappråd, handikapputredningen, yrkesutbildningsberedningen, läromedelsutredningen* samt *Svenska kommunförbundet, Svenska landstingsförbundet, dåvarande Svenska stadsförbundet, Kronobergs läns landstings förvaltningsutskott, Svenska arbetsgivareföreningen (SAF), Landsorganisationen (LO), Sveriges akademikers centralorganisation (SACO), Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Föreningen Sveriges blindlärare, Svenska läkaresällskapet, Sveriges läkarförbund, Sveriges socionomförbund* och *De blindas förening*.

De synskadades anpassningsundervisning har enligt utredningen som främsta målsättning att ge den synskadade förutsättningar att leva ett så meningsfullt liv som möjligt. Den synskadade skall få hjälp att anpassa sig till sitt handikapp. Undervisningen indelas därför i tre moment — den tekniska anpassningen till handikappet, den psykiska anpassningen till handikappet samt den praktiska yrkesorienteringen, som inkluderar en förberedande yrkesutbildning.

Utredningen har kartlagt problem som sammanhänger med anpassningsundervisningen. En intervjuundersökning omfattande praktiskt taget samtliga elever, vilka genomgick anpassningsundervisning under åren 1958—1963, har genomförts. Undersökningen visar hur eleverna funnit sig tillrätta vid anpassningskurserna. De speciella problem som finns inom vården och undervisningen av synskadade diabetiker har uppmärksammats.

Utredningen föreslår bl. a. att all anpassningsundervisning inordnas i den ordinarie omskolningsverksamheten och att berörd länsarbetsnämnd svarar för uttagning av elever. Antalet elevplatser bör enligt utredningen ökas. Utredningen föreslår förstärkningar i fråga om studiesociala förhållanden, hälso- och sjukvård, bostadsförhållanden, fritidsverksamhet, lärarorganisation, uppföljning efter avslutad

anpassningsundervisning m. m. Ett samarbetsorgan bör enligt utredningen inrättas hos skolöverstyrelsen för frågor rörande synskadades anpassnings- och yrkesutbildning. Vidare föreslås inrättande av en hjälpmedelscentral under skolöverstyrelsen. Utredningen föreslår även en fortsatt anpassningsundervisning för äldre synskadade, vilka ej kan påräknas bli arbetsplacerade. Särskilt tillrättalagd undervisning föreslås för synskadade med tillläggshandikapp.

Departementschefen

Jag vill först erinra om vad jag i det föregående anfört vid min anmälan av vissa gemensamma frågor rörande skolväsendet m. m.

De kraftigt ökade insatser som gjorts under 1960-talet i syfte att skapa mera likvärdiga ekonomiska, sociala och kulturella villkor för de handikappade har till stor del gällt utbildningsmöjligheter. Utbildning bidrar inte endast till att förbättra levnadsvillkoren utan utgör också ett viktigt led i strävan att rasera hindren för de handikappade att utveckla sin personlighet och att fullgöra en meningsfull uppgift i samhällsgemenskapen. Målet för samhällets åtgärder på ifrågavarande del av utbildningsområdet har fastställts bl. a. genom riksdagens beslut år 1965 om inrättande av specialskolan för syn-, hörsel- och talskadade och om vård och undervisning av rörelsehindrade. Beslutet innebär att de handikappade skall ha samma rätt till utbildning som icke-handikappade. Strävan är att detta mål skall uppnås inom ramen för det reguljära utbildningsväsendet. Den pedagogiska och organisatoriska utvecklingen har gjort det möjligt att undervisa allt fler handikappade elever i vanliga skolor.

Även om således åtgärder inom den reguljära skolan har minskat och sannolikt kommer att ytterligare minska behovet av speciella institutioner för undervisning av handikappade barn, torde sådana institutioner komma att behövas även i framtiden. Enligt min mening är det synnerligen angeläget att man ger eleverna inte bara en fullgod utbildning utan att man också i dessa institutioner skapar en trygg och utvecklingsfrämjande miljö.

Vid specialskolan skall i likhet med vad som sker inom grundskolan anställas lärare av den kategori och det antal som fordras med hänsyn till elevantal, läroplan samt bestämmelserna om klass- och gruppindelning, lärarkategorier m. m. Mot skolöverstyrelsens beräkning av lärarbehovet vid specialskolan har jag ingen erinran. (2 och 3). Jag är inte nu beredd att tillstyrka förslaget om att inrätta huvudlärartjänster vid specialskolan (4).

Av stor betydelse för miljön vid specialskolan är att eleverna får en individuell omvårdnad och att de har tillgång till bl. a. stimulerande fritidsaktiviteter. Jag bidrader skolöverstyrelsens förslag om nya tjänster som vårdare och fritidsassistenter samt om ökade medel till fritidsverksamheten vid specialskolorna (6).

Även skolpsykologiska resurser har stor betydelse för omvårdnaden av eleverna. Skolöverstyrelsens utredningsarbete rörande dessa frågor är således ett viktigt led i vidareutvecklingen av verksamheten vid specialskolan. Jag finner det för min del angeläget att den skolpsykologiska verksamheten vid specialskolan

byggs ut. Medel bör beräknas för två tjänster som psykolog. Jag räknar med att innehavarna av dessa tjänster skall placeras i Stockholm resp. Örebro för att där betjäna specialskolan för såväl hörsel- som synskadade. Vidare bör ökade medel beräknas för arvodesanställning av skolpsykologer vid övriga skolor. (8)

För att integrationen av synskadade barn i vanliga skolor skall underlättas finns f. n. två reselärare, organisatoriskt knutna till hjälpmedelscentralen för synskadade vid Tomtebodaskolan. Med hänsyn till att allt fler synskadade elever integreras i vanliga skolor och till att denna utveckling bör stödjas och stimuleras delar jag skolöverstyrelsens mening att reselärarverksamheten bör byggas ut med ytterligare två tjänster. Vid hjälpmedelscentralen bör en halvtidstjänst som vaktmästare ombildas till en heltidstjänst. (11)

Med hänsyn till utbyggnaden av Birgittaskolan torde krävas en förstärkning av de administrativa resurserna vid denna skola. De administrativa problemen vid specialskolorna torde förtjäna uppmärksamhet i fortsättningen. Enligt min mening bör dessa frågor utredas närmare, varvid bl. a. bör beaktas möjligheten till lokal samordning mellan olika typer av specialskolor och till samarbete med den kommunala skolförvaltningen. Enligt vad jag erfarit pågår vissa överväganden på denna punkt inom skolöverstyrelsen. Jag är nu beredd att beräkna medel för tjänsten vid Hällboskolan. Med hänsyn till Birgittaskolans av den snabba utbyggnaden orsakade omedelbara behov beräknar jag ökade medel för arvoden till sekreterarhjälp m. m. Behovet av kontorshjälp vid Åsbackaskolan har tillgodod setts inom ramen för innevarande års anslag. (7). Vidare beräknar jag 6 000 kr. till en s. k. skolvärdinna vid Birgittaskolan (10). Arvoden för audiologer och hörseltekniker vid samma skola bör räknas upp i enlighet med skolöverstyrelsens förslag (9). Vidare bör en halvtidstjänst som hörselingenjör ombildas till heltidstjänst (7).

Kostnaderna för den läromedelscentral för hörselskadade som skall upprättas i enlighet med beslut av 1969 års riksdag bör även i fortsättningen bestridas från anslaget Pedagogiskt utvecklingsarbete inom skolväsendet (12).

Blindvårdsutredningen har genom en kontinuerlig samverkan med berörda myndigheter — arbetsmarknadsstyrelsen, skolöverstyrelsen och tidigare även dåvarande överstyrelsen för yrkesutbildning — prövat nya former för anpassningsundervisning och yrkesutbildning. Utredningen har sökt få till stånd praktiska lösningar på ett flertal av de svåra problem som sammanhänger med anpassningsundervisningen. På initiativ av utredningen har anpassningskurser kommit till stånd i Skellefteå, Norrköping och Uppsala. Likaså har verksamheten för anpassningsundervisning av äldre synskadade utvidgats genom medverkan av utredningen. Flera kursplaner som sammanställts av utredningen har prövats försöksvis.

Anpassningsundervisningens resurser har utökats under den tid utredningsarbetet bedrivits. Möjligheterna att mer metodiskt anlaga- och yrkespröva eleverna är större än tidigare. De utökade resurserna i undervisningen har medfört att den för de synskadade tidigare mycket trånga yrkesutbildningssektorn har vidgats.

Under den tid som utredningen arbetat har dessutom elevplatserna för anpassningsundervisning mer än fördubblats.

För vuxna synskadade med tilläggshandikapp föreslår blindvårdsutredningen att en försöksverksamhet med anpassningsundervisning genomförs vid omskolningscentret i Uppsala. Vidare föreslås att en närmare samordning av verksamheten vid De blindas förenings litteratursektion och hjälpmedelscentralen vid Tomtebodaskolan kommer till stånd. De nu nämnda förslagen kräver ytterligare utredning. Jag avser att senare återkomma till Kungl. Maj:t i dessa frågor.

Fysisk och psykisk anpassning till det handikapp som synskadan utgör är en förutsättning för den synskadade, om han skall kunna genomföra en mera omfattande yrkesutbildning. Skolöverstyrelsen och arbetsmarknadsstyrelsen har att fortlöpande följa utvecklingen inom detta område. Jag räknar med att de båda styrelserna även i fortsättningen vidtar de åtgärder och framlägger de förslag som behövs för att ge de synskadade en adekvat anpassnings- och yrkesundervisning.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 35 597 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Specialskolan m. m.: Utbildningskostnader* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 35 597 000 kr.

D 11. Specialskolan m. m.: Utrustning m. m.

1968/69 Utgift ¹	1 218 694	Reservation ¹	139 756
1969/70 Anslag	1 700 000		
1970/71 Förslag	2 562 000		

¹ Anslaget Specialskolan m. m.: Engångsanskaffning av utrustning m. m.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Skolöverstyrelsen	Departementschefen
1. Läromedel	480 000	— 160 000	— 160 000
2. Hörsel- och talteknisk utrustning	450 000	+ 100 000	+ 100 000
därav			
a) laboratorieutrustning	100 000	+ 50 000	+ 50 000
b) klassrumsutrustning	350 000	+ 50 000	+ 50 000
3. Inventarier, maskiner m. m.	350 000	+ 490 000	+ 200 000
därav engångsutgifter för Varendsskolan	—	+ 70 000	—
4. Bibliotek	20 000	+ 5 380	of.
5. Undervisnings- och arbetsmaterial	300 000	+ 83 450	+ 41 000
6. Underhåll av hörapparatur	100 000	+ 12 880	+ 1 000
7. Utrustning till läromedelscentralen för hörselskadade i Örebro	—	+ 19 500	—
8. Utrustning, inredning m. m. av lokaler för Birgittaskolans högstadium	—	+ 740 000	+ 680 000
	1 700 000	+ 1 291 210	+ 862 000
Avrundat		+ 1 291 000	

Från anslaget har fr. o. m. budgetåret 1965/66 årligen anvisats medel för specialskolans upprustning med läromedel och teknisk apparatur enligt den femårsplan som framlades av blind- och dövskolutredningen (SOU 1964: 61). Medelsanvisningen har successivt höjts för att täcka allmänna prisstegringar samt sådana kostnadsökningar som har sin grund i tekniska förbättringar. De huvudsakliga utgiftsändamålen i övrigt har de senaste budgetåren varit nyanskaffning av inventarier av olika slag samt lek- och idrottsmateriel. Fr. o. m. budgetåret 1967/68 avser medelsanvisningen även specialskolan för synskadade (prop. 1967:1 bil. 10 s. 144, SU 8, rskr 8).

Skolöverstyrelsen

1. Enligt en på skolöverstyrelsens uppdrag utförd expertutredning erfordrades för budgetåret 1969/70 ett anslag på 1 610 000 kr., räknat i 1968 års priser, för att den avsedda standardnivån skulle kunna bibehållas (1—3). Om den årliga kostnadsstegringen antas vara 5 %, skulle för budgetåret 1970/71 1 770 000 kr. erfordras.

Överstyrelsen har från specialskolorna infordrat uppgifter, avsedda att komplettera expertutredningen. Dessa uppgifter beräknas också kunna ge en grund för den ytterligare utredning, som överstyrelsen avser att utföra budgetåret 1970/71. Av denna framgår att skolornas styrelser beräknat kostnaderna till 2 010 000 kr.

Om belopp av engångskaraktär frånräknas återstår 1 640 000 kr. Denna summa understiger med 130 000 kr. den som kan framräknas med ledning av expertutredningen (1 770 000 kr.). Överensstämmelsen är likväl så stor, att överstyrelsen med hänvisning till utredningen tillstyrker skolornas förslag utan detaljmotivering.

2. Till följd av den fortsatta utbyggnaden av högstadiet vid Birgittaskolan erfordras hörselteknisk utrustning av 15 nya klassrum (+300 000 kr.). För Värends-skolan beräknas medel för inredning av en planerad yrkesprovningsavdelning (+70 000 kr.).

3. För bibliotek, undervisnings- och arbetsmaterial och för underhåll av hörapparat beräknar överstyrelsen vissa årliga schablonbelopp per elev vid specialskolorna. De av skolöverstyrelsen beräknade behoven överstiger med ca 50 000 kr. av skolorna anmälda behov. Behovet vid skolorna för vuxna synskadade har beräknats på grundval av skolornas äskanden. Vid fortsättningskolan i Vänersborg erfordras 50 000 kr. för arbetsmaterial utöver skolmaterialförbrukningen.

Statens förhandlingsnämnd har med skrivelse den 15 december 1969 underställt Kungl. Maj:t avtal om lokaler för högstadium för Birgittaskolan i Örebro. Avtalet innebär bl. a. att Örebro stad förbinder sig att tillhandahålla erforderliga lokaler för Birgittaskolan mot ersättning. Härigenom nås en lokalmässig integration av Birgittaskolan med en grundskola i staden. *Skolöverstyrelsen* har i särskild skrivelse den 4 december 1969 begärt ytterligare medel för utrustning, inredning m. m. i enlighet med nämnda avtal av de lokaler för specialskolan som Örebro stad uppför. Överstyrelsen beräknar det ytterligare medelsbehovet härför till ca 440 000 kr.

Departementschefen

Ett viktigt inslag i ansträngningarna att ge handikappade elever en fullgod utbildning är att genom väl utvecklade läromedel och modern teknisk utrustning söka hjälpa dessa elever att övervinna de svårigheter handikappet skapar. Jag tillstyrker skolöverstyrelsens förslag i fråga om läromedel samt hörsel- och talteknisk utrustning (1 och 2).

För nyanskaffning av inventarier och maskiner beräknar jag sammanlagt 550 000 kr. för budgetåret 1970/71 (1 och 2).

Vid beräkningen av medel för bibliotek, undervisnings- och arbetsmaterial samt för underhåll av hörapparatur har jag utgått från skolornas anmälda behov (3). Som jag tidigare framhållit under anslaget Specialskolan m. m.: Utbildningskostnader bör kostnaderna för läromedelscentralen för hörselskadade även i fortsättningen bestridas från anslaget Pedagogiskt utvecklingsarbete inom skolväsendet.

Jag finner den lösning av lokalbehoven för Birgittaskolans högstadium som den träffade överenskommelsen innebär ändamålsenlig. Jag avser att senare underställa Kungl. Maj:t frågan om att godkänna avtalet. För utrustning, inredning m. m. av dessa lokaler beräknar jag ytterligare 680 000 kr. under detta anslag.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 2 562 000 kr. och hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Specialskolan m. m.: Utrustning m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 2 562 000 kr.

D 12. Specialskolan m. m.: Resor för elever jämte ledsagare

1968/69 Utgift ¹	857 915
1969/70 Anslag	1 065 000
1970/71 Förslag	1 170 000

¹ Anslaget Resor för specialskolelever jämte ledsagare

Ur anslaget utgår ersättning enligt kungörelsen (1965: 254) om ersättning för resor för vissa handikappade m. fl. (ändrad 1966: 630), dock att, med tillämpning i övrigt av bestämmelserna i nämnda kungörelse, ersättning får utgå för hemresa i samband med förlängd veckoslutsledighet, som föranleds av bestämmelserna om femdagars skolarbetsvecka.

Ur anslaget bestrids även dels kostnader för anordnande av skolskjutsar för externatelever vid specialskolan eller annan statlig skola för syn-, hörsel- eller tal-skadade elever, dels resekostnader för målsman till elev i första eller sjunde årskursen i sådan skola vid resa till gemensam sammankomst på skolan.

Skolöverstyrelsen

1. Prisomräkning 60 000 kr.

2. Fortsatt utbyggnad av Birgittaskolans högstadium (+ 170 000 kr.) och samtidig minskning vid upptagningsskolorna för hörselskadade (− 82 000 kr.). Nedläggning av Västerledsskolan (− 16 000 kr.).

Dc

3. Uppräkning av medelsanvisningen till Hällsboskolan med hänsyn dels till beräknad ökning av elevantalet, dels till det jämförelsevis större behovet av ledsagare vid resor för eleverna vid denna skola (+ 35 000 kr.).

4. Minskade kostnader vid skolorna för synskadade med hänsyn till minskad resefrekvens (− 27 000 kr.).

Den sammanlagda höjningen blir således 140 000 kr.

Departementschefen

Jag beräknar prisomräkningen till 25 000 kr. (1). I övrigt biträder jag skolöverstyrelsens förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Specialskolan m. m.: Resor för elever jämte ledsagare* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 170 000 kr.

D 13. Bidrag till förskolverksamhet m. m. för vissa handikappade barn

1968/69 Utgift ¹	809 020
1969/70 Anslag	1 200 000
1970/71 Förslag	1 050 000

¹ Anslaget Bidrag till förskolor och skolhem för döva barn

Enligt kungörelsen (1956: 252) angående statsbidrag till förskolor, skolhem och hemundervisning för döva och hörselskadade barn (omtryckt 1964: 458, ändrad senast 1967: 820) får kommun, landstingskommun, enskild förening eller stiftelse statsbidrag till förskolor, skolhem eller hemundervisning för döva och hörselskadade barn i förskolåldern, under förutsättning att skolan, skolhemmet eller undervisningen godkänts av skolöverstyrelsen. Statsbidrag utgår i efterskott med 2 000 kr. för varje barn, som fått undervisning vid förskola, samt därutöver med 1 000 kr. för varje barn, som tillika varit intaget i skolhem eller eljest genom huvudmannens försorg och på dennes bekostnad åtnjutit vård och underhåll. Vidare utgår statsbidrag med 1 000 kr. för varje barn, som — utan att ha varit inskrivet vid förskola — under redovisningsåret fått regelbunden hemundervisning av förskolans lärare eller annan av skolöverstyrelsen godkänd lärare. Som statsbidragsvillkor gäller bl. a. att undervisningen är avgiftsfri och att huvudmannen i den utsträckning så kan ske mottar barn från annat område än det för vilket förskolan eller skolhemmet i första hand avsetts samt att, där huvudmannen är enskild person, förening eller stiftelse, skäligt bidrag till verksamheten lämnas av landstingskommun eller stad, som ej tillhör landstingskommun.

Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 29 maj 1969 utgår ur anslaget — utöver vad som följer av nämnda kungörelse — efter prövning i varje enskilt fall bidrag till personell assistans inom barnstugeverksamheten åt synskadade barn enligt samma grunder som gäller för sådant bidrag i grundskola och gymnasiala skolor inom en kostnadsram av 100 000 kr. för budgetåret 1969/70.

Skolöverstyrelsen

Under verksamhetsåret 1967/68 erhöll ca 670 hörselskadade barn förskolundervisning, vilket innebär en ökning med ca 230 sedan 1965/66. Skolöverstyrelsen framhåller att utbyggnaden av förskolverksamheten fortsätter tillfredsställande men i något ojämn ökningstakt. Försöken att bereda varje hörselskadat barn möjligheter till förskolundervisning möter emellertid allt svårare organisatoriska hinder, framför allt i glesbygdsområdena. Möjligheterna att bygga ut verksamheten är vidare starkt beroende av tillgången på specialutbildade lärare. Det föreligger således enligt skolöverstyrelsens mening fortfarande behov av ökade insatser på området.

1. Den 1 juli 1967 övertogs förskolan för döva barn i Boden av landstinget i Norrbottens län. Av den ersättning staten enligt avtal skall erlagga till landstinget i samband med överföringen faller ett slutligt belopp av 150 000 kr. på budgetåret 1969/70 (– 150 000 kr.).

2. På grund av uppbyggnad av verksamheten i Södermanlands och Jämtlands län samt beräknad ökning av eleverna i övriga län beräknas medelsbehovet för budgetåret 1970/71 öka till totalt 1 020 000 kr. (+ 70 000 kr.).

3. För personell assistans åt synskadade barn inom barnstugeverksamheten beräknar skolöverstyrelsen ett behov av 180 000 kr. (+ 80 000 kr.). Överstyrelsen räknar därvid med att verksamheten skall omfatta 90 elever och kosta 2 000 kr. per elev och år.

Departementschefen

Det är angeläget att på ett tidigt stadium genom undervisning och på annat sätt medverka till att ge handikappade barn en god skolstart. Enligt min mening är därför verksamheten för handikappade barn i förskolåldern av stor betydelse. I denna verksamhet bör man eftersträva att föra samman de handikappade barnen med andra barn. Omsorgerna om de synskadade förskolbarnen bör därför utvecklas främst inom ramen för den reguljära barnstugeverksamheten. Ett synskadat barn i en vanlig barnstuga kräver dock ofta särskilda personella insatser för att barnet skall få den utvecklingsfrämjande omvårdnad som avses.

Under de senaste åren har verksamheten byggts ut. Med hänsyn till belastningen av anslaget och att full ersättning till landstinget i Norrbottens län för övertagandet av förskolan för döva barn i Boden kommer att erläggas under innevarande budgetår räknar jag med att den av skolöverstyrelsen förordade utbyggnaden av förskolundervisningen för hörselskadade barn och av personell assistans åt synskadade barn skall rymmas inom ramen för de medel som under innevarande budgetår anvisats för dessa ändamål.

Anslaget bör i enlighet med vad jag anfört föras upp med 1 050 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till förskolverksamhet m. m. för vissa handikappade barn* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 050 000 kr.

d) Gymnasiala skolor m. m.

D 14. Bidrag till driften av kommunala gymnasiala skolor

1968/69 Utgift . . .	846 808 340 ¹
1969/70 Anslag . .	1 078 000 000
1970/71 Förslag . .	1 118 000 000

¹ Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 10 527 508 kr.

I enlighet med beslut av 1964 års riksdag (prop. 171, SäU 1 höstsessionen, rskr 407) har tidigare statliga och kommunala allmänna gymnasier samt statliga tekniska gymnasier och kommunala handelsgymnasier den 1 juli 1966 ersatts av en kommunal gymnasial skola, benämnd gymnasium. Läsåret 1969/70 är den nya skolformen fullständigt genomförd.

Den tvååriga skolformen fackskola, som infördes genom beslut av 1964 års riksdag, kommer att vara införd i samtliga gymnasiekommuner budgetåret 1970/71.

Bestämmelserna om statsbidrag till driftkostnader för gymnasium, fackskola och yrkesskola med kommunal eller landstingskommunal huvudman återfinns i kungörelsen (1966:115) om statsbidrag till driftkostnader för gymnasiala skolor (ändrad senast 1968:645). Dessa bestämmelser innebär i korthet att till sådan skola utgår allmänt driftbidrag med 100 % av ett bidragsunderlag, omfattande faktiska kostnader för löner till skolledare och lärare. Statsbidrag utgår även för ATP- och arbetsgivaravgifter. För gymnasium och fackskola utgår därutöver med schablonbelopp bidrag till kostnader för viss annan personal än lärare. Utöver det allmänna driftbidraget utgår vidare bidrag för särskilda kostnader vid heltidskurs för industri och hantverk av verkstadsskolkaraktär samt därmed till sin art jämförlig kurs med 7 000 kr. för läsår. Till inbyggd skola inom industri och hantverk samt inom handelns område utgår statsbidrag med högst 13 000 kr. och till inbyggd skola inom det husliga arbetets område och inom vårddyrkena med högst 10 800 kr.

Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 31 januari 1969 (ändrat den 29 maj 1969) utgår statsbidrag för grundutbildning av sjuksköterskor vid kommunal eller landstingskommunal sjuksköterskeskola med 20 800 kr. för varje klass och termin och för vidareutbildning av sjuksköterskor med 23 500 kr. för varje klass och termin.

Ur anslaget bestrids även omkostnader för försöksverksamhet i Örebro med undervisning i gymnasium, fackskola och yrkesskola för hörselskadade elever, kostnader för tekniska hjälpmedel m. m. åt handikappade elever, statsbidrag till korrespondens- och glesbygdsgymnasier samt vissa särskilda kostnader i samband med fackutbildning av programmerare och systemmän samt kurser i automatisk databehandling för tekniker.

Skolorganisationens omfattning

I skolöverstyrelsens långtidsbedömning för budgetåren 1971/72—1974/75 redovisas följande uppgifter rörande det beräknade antalet elever vid kommunala gymnasier, fackskolor och yrkesskolor. Fr. o. m. budgetåret 1971/72 avser uppgifterna utbildning motsvarande nuvarande gymnasium, fackskola och yrkesskola sammanförda till en integrerad skola, f. n. benämnd mellanskola.

	Antal elever						
	1968/69	1969/70	1970/71	1971/72	1972/73	1973/74	1974/75
<i>Kommunala gymnasier</i>							
Årskurs 1	33 204	33 150	33 450	34 350	34 650	35 850	36 000
Samtliga årskurser . . .	102 301	106 655	106 225	108 035	111 140	113 570	115 650
<i>Fackskolor</i>							
Årskurs 1	16 088	18 440	21 830	23 010	23 610	23 930	24 190
Samtliga årskurser . . .	28 062	33 400	39 530	43 970	45 700	46 600	47 160
<i>Yrkesskolor (heltidskurser)</i>							
Nyintagna elever i kommunala och landstingskommunala yrkesskolor	39 150	40 300	39 150	41 610 ¹	42 340 ¹	42 560 ¹	42 480 ¹
Totala antalet elever vid kommunala och landstingskommunala yrkesskolor	72 850	75 770	75 780	80 510 ¹	84 460 ¹	86 510 ¹	87 910 ¹
Summa elever i samtliga skolformer och årskurser	203 213	215 825	221 535	232 515	241 300	246 680	250 720

¹ Avser yrkesdelen i den integrerade skolan

Överstyrelsens beräkning av antalet skolledar- och lärartjänster vid kommunala gymnasier, fackskolor och yrkesskolor framgår av följande sammanställning. I det angivna antalet ingår ej det merbehov av tjänster som föranleds av lärarutbildningen.

	Antal tjänster för skolledare och lärare					
	1969/70	1970/71	1971/72	1972/73	1973/74	1974/75
Kommunala gymnasier	8 071	8 116	8 299	8 521	8 688	8 828
Fackskolor	2 823	3 294	3 668	3 815	3 890	3 935
Kommunala och landstingskommunala yrkesskolor (exklusive sjuksköterskeskolor)	6 374	6 333	6 753	7 106	7 311	7 466
Sjuksköterskeskolor	470	535	605	677	737	797
	17 738	18 278	19 325	20 119	20 626	21 026

För läsåret 1970/71 beräknar överstyrelsen antalet intagningsklasser vid de kommunala gymnasierna till 1 115, vilket innebär en höjning med 10 klasser. Detta motsvarar en gymnasiefrekvens av ca 32 %.

Beträffande fackskolan räknar överstyrelsen med totalt 740 intagningsklasser nästa läsår, vilket innebär en ökning med 115 intagningsklasser jämfört med innevarande läsår. Detta motsvarar en ökning av fackskolfrekvensen från 16,9 % läsåret 1969/70 till 21 % läsåret 1970/71.

I det föregående har redovisats hur skolöverstyrelsen bedömer utvecklingen av antalet elever i heltidskurser i yrkesskolan. Antalet nyintagna elever (exklusive omskolningselever) motsvarar en s. k. reducerad yrkesskolfrekvens av 36 % för 1968/69, 37 % för 1969/70, 37,5 % för 1970/71, 39 % för 1971/72, 39,5 % för 1972/73, 40 % för 1973/74 och 40,5 % för 1974/75. Med reducerad yrkesskolfrekvens avses den andel av en årskull 16-åringar som under ett budgetår intagits i kommunala eller landstingskommunala yrkesskolors heltidskurser och som inte tidigare genomgått annan heltidskurs i yrkesskola eller som omskolningselever inplacerats på lediga platser i vanliga yrkesskolkurser. Av detta framgår att yrkesskolan utöver nämnda frekvenstal har en viss kapacitet för äldre elever. Yrkesskolans möjligheter att med kort varsel öka sin kapacitet har varit av stort värde för utbildningen av arbetslösa ungdomar. Höstterminen 1968 fick 3 200 arbetslösa ungdomar yrkesutbildning vid kommunala och landstingskommunala yrkesskolor.

Skolöverstyrelsen redovisar i anslagsframställningen sin bedömning av vissa organisatoriska förhållanden avseende dels elevernas fördelning på olika utbildningsvägar i gymnasium och fackskola, dels den lokala yrkesskolorganisationen.

Beträffande elevernas fördelning på utbildningsvägar i gymnasium och fackskola konstaterar överstyrelsen att eleverna enligt 1964 års riksdagsbeslut skall ha rätt till fritt val av utbildningsväg. Vägen genom gymnasiet skall innebära ett successivt tillval av ämnen utöver en för alla studievägar gemensam ämnesuppsättning i första årskursen. Genom möjlighet till omval skall eleverna sedan kunna korrigera felval. Gymnasieutredningens beräkningar tydde på att antalet gymnasieutbildade med ekonomisk eller teknisk studieinriktning omkring år 1970 skulle komma att utgöra mellan 40 och 50 % av det totala antalet årligen utbildade, fördelade med ungefär lika många på vardera studieinriktningen. Motsvarande andelar utbildade med humanistisk-samhällsvetenskaplig och naturvetenskaplig inriktning uppskattades till ca 25 % resp. 30 %. Motsvarande procentsatser för fackskolan beräknades enligt fackskolutredningen vara i runda tal 35 % på social, 25 % på ekonomisk och 40 % på teknisk linje. Inför det nya gymnasiets första läsår 1966/67 fick elevernas fria val i stort sett prägla den lokala gymnasie- och fackskolorganisationen. De sökandes fördelning på tillvalsgrupper och linjer kom emellertid att inte oväsentligt avvika från gymnasieutredningens och fackskolutredningens bedömningar. För läsåren 1967/68—1969/70 har tillämpats särskilda föreskrifter angående omfördelning av intagningsplatserna på gymnasiet för att reservera minst 15—20 % av platserna för vardera teknisk och ekonomisk tillvalsgrupp. För fackskolan har

överstyrelsen, enligt bemyndigande av Kungl. Maj:t, utfärdat anvisningar om att viss minimiandel, dock högst 35 % av intagningsplatserna i årskurs 1 i fackskolan, skall disponeras för teknisk linje fr. o. m. intagningen för läsåret 1969/70.

Skolöverstyrelsen framhåller nu, att antalet behöriga förstahandssökande till gymnasiet har i motsats till tidigare utveckling gått ned från 41 083 1968/69 till 38 921 1969/70. Samtidigt har antalet behöriga förstahandssökande till fackskolan ökat från 20 120 till 25 991. Antalet disponibla nybörjarplatser i gymnasiet har i stort sett varit oförändrat mellan de båda läsåren medan det i fackskolan, genom att denna kommit att omfatta allt fler kommuner, stigit från ca 16 000 till drygt 18 400. Mellan de båda läsåren har andelen avvisade bland de gymnasiesökande minskat från 20 till 16 % och bland de fackskolesökande ökat från 20,5 till 28,7 %. Siffrorna över dessa avvisade är sålunda ett uttryck för ändrad fördelning bland de sökande till gymnasium och fackskola. Skolöverstyrelsen menar att denna förskjutning bland de sökande troligen delvis beror på att fackskolan har kommit att omfatta en större del av landet men också på de vidgade möjligheterna för personer med fackskolutbildning att gå vidare till högre studier.

I de senaste årens anslagsframställningar har överstyrelsen anmält sin avsikt att centralisera vissa grenar och varianter vid gymnasium och fackskola på grund av att eleverna valt teknisk och ekonomisk utbildning i mindre utsträckning än väntat. En påtaglig förändring för innevarande läsår har emellertid kunnat konstateras. Den ström från de mera yrkesinriktade studievägarna ekonomi och teknik till de mera allmänna studievägarna humanistisk-samhällsvetenskaplig och naturvetenskaplig som kunde märkas för perioden 1966—1968 har mycket påtagligt ändrat riktning år 1969. Överstyrelsen anser det inte uteslutet att den informationskampanj inför grundskolelevernas val av gymnasial utbildning som överstyrelsen och arbetsmarknadsstyrelsen genomförde i början av år 1969 bidragit till omsvängningen.

Under 1968/69 har planeringen för yrkesskolväsendet alltmera dominerats av samplaneringen för mellanskolstadiet. Man har därvid haft att utgå från de riktlinjer, som dragits upp bl. a. i prop. 1964:171 angående reformeringen av de gymnasiala skolorna m. m. och från de ytterligare riktlinjer som under budgetåret tillkommit genom prop. 1968:140 angående riktlinjer för det frivilliga skolväsendet och riksdagens beslut i anledning härav (SU 195, rskr 404). I enlighet med dessa riktlinjer har överstyrelsens handlande under budgetåret haft som mål en successiv anpassning av skolsystemet till en sammanhållen mellanskola.

Även under 1968/69 har överstyrelsen gjort en omfattande granskning av den lokala yrkesskolororganisationen, denna gång avseende 1969/70. Avsikten har därvid varit att för varje mellanskolregion få till stånd en fast organisation. För att ytterligare samordna planeringen för hela mellanskolstadiet har granskningen av den lokala yrkesskolororganisationen under innevarande budgetår tidigarelagts

så att skolstyrelserna och länskolnämnderna före den 1 februari 1969 fått besked om organisationen under 1969/70.

Liksom föregående år har överstyrelsens beslut om kurser och klasser inneburit ett medgivande om inrättande av kurs antingen t. v. eller för begränsad tid. Av de kurser som tidigare tidsbegränsats har vissa fått medgivande att bestå t. v. och vissa avförts från organisationen främst beroende på att det visat sig att elevunderlaget varit otillräckligt. Andelen kurser som även i år tidsbegränsats är lägre än föregående år och överstyrelsens strävan är att vid nästa granskning ytterligare minska antalet sådana kurser. Det bedöms dock inte vara realistiskt att räkna med att hela yrkesutbildningsorganisationen skall kunna få en sådan fasthet att samtliga kurser får anordnas t. v. Från bl. a. arbetsmarknadspolitisk synpunkt är det angeläget att vid behov snabbt kunna anordna olika slag av kurser för kortare tid.

Överstyrelsen räknar med att under femårsperioden 1970/71—1974/75 yrkesutbildningen kommer att fortsätta sin utveckling såväl kvalitativt som kvantitativt. Sedan fackskolan införts i hela landet fr. o. m. 1970/71 beräknas sålunda yrkesskolans framtida motsvarighet i mellanskolan bli den del av denna som i absoluta tal sett kommer att växa snabbast. I fråga om elevernas fördelning på olika undervisningsområden inom yrkesskolan räknar överstyrelsen för de allra närmaste åren med att den husliga utbildningen fortsätter att minska och vårdutbildningen att öka. Hur eleverna kommer att fördela sig på sektorerna i yrkesutbildningen inom mellanskolan fr. o. m. 1971/72 är enligt överstyrelsen f. n. svårt att närmare förutse.

Inom den eftergymnasiala utbildningen har fr. o. m. läsåret 1969/70 vissa förändringar skett. Den tidigare ettåriga utbildningen för studerande som fullbordat gymnasiestudier har ersatts av en ny utbildning — e k o n o m i s k s p e c i a l k u r s — som skall omfatta tre terminer. Läsåret 1970/71 skall den nya utbildningen helt ha ersatt den gamla ettåriga utbildningen.

Under läsåret 1969/70 har på eftergymnasial nivå försöksverksamhet påbörjats med kortare utbildning, som utgör en kombination mellan gymnasiala kurser och kurser vid universitet eller universitetsfilial, s. k. k o m b i n a t i o n s u t b i l d n i n g. Höstterminen 1969 omfattar verksamheten fem olika kombinationer, nämligen sekreterarutbildning om tre resp. fyra terminer, utbildningsadministration, revision, bank och beskattning samt reseliv och turistnäring.

För de tekniska specialkurserna har överstyrelsen enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 mars 1968 utfärdat nya bestämmelser om läroplaner m. m., vilka tillämpas fr. o. m. läsåret 1969/70. Kurserna som är två- och treåriga förläggs till vissa större gymnasier med årskurs 4 av teknisk linje. De är liksom de tidigare tekniska specialkurserna avsedda för sådana elever med grundskolutbildning eller motsvarande som efter praktik önskar få kompetens som gymnasiingenjörer.

Enligt uttalanden i prop. 1969:1 (bil. 10 s. 109 och 230) bör överstyrelsen

Anslagsberäkning

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Skolöverstyrelsen	Departements- chefen
Anslag	1 078 000 000	+47 000 000	+ 40 000 000

Den av överstyrelsen föreslagna anslagsberäkningen framgår av följande sammanställning.

1. Lärarlönebidrag m. m.			
a) gymnasier	441 588 000		
b) föreståndare och biträdande föreståndare vid elevhem av rikskaraktär	150 000		
c) fackskolor	157 630 000		
d) kommunala och landstingskommunala yrkesskolor	272 713 000		
e) kommunala sjuksköterskeskolor	24 497 000		
f) B-kurser i social barnavård	100 000		
g) utbildning av tandsköterskor vid Eastmaninstitutet	100 000		
h) fackutbildning av programmerare och systemmän	4 440 000		
i) särskilda kostnader vid heltidskurser för industri och hantverk av verkstadsskolkaraktär	21 000 000		
j) särskilda kostnader för vissa inbyggda kurser	11 000 000		
k) utbildning av fiskeritjänstemän	90 000		
2. Bidrag till pedagogisk stödpersonal	11 861 000		
3. ATP-avgifter	65 173 000		
4. Arbetsgivaravgift	8 356 000		
5. Lönekostnadspålägg	103 000 000		
6. Tekniska stödåtgärder m. m. åt handikappade elever	1 593 000		
7. Bidrag till särskild gymnasial utbildning i glesbygder	2 000 000		
	1 125 291 000		
Avrundat	1 125 000 000		

Av skolöverstyrelsens framställning inhämtas bl. a.

1 a). Överstyrelsen räknar med ett lärarbehov av totalt 7 701 tjänster för gymnasiet. Härvid beräknas för undervisningen i läroämnena 6 786 tjänster för den reguljära undervisningen, 81 tjänster för stödundervisning och 150 tjänster för att täcka den nedsatta undervisningsskyldigheten för praktiklärare. För undervisning som bestrids av rektorer och studierektorer beräknas ett avdrag motsvarande 110 lärartjänster. Överstyrelsen räknar med att 90 % av det totala lärarbehovet i läroämnena skall täckas av lärare med ordinarie tjänst och att 50 % av det totala antalet ordinarie tjänster skall vara lektorstjänster. För undervisningen i övnings- och yrkesämnen i gymnasiet beräknar överstyrelsen ett behov av sammanlagt 764 tjänster, varav för reguljär undervisning i övningsämnen 467 tjänster och i yrkesämnen 150 tjänster samt för frivillig undervisning i övningsämnen 147 tjänster. Skolöverstyrelsen räknar vidare med 202 rektorstjänster och 202 studierektorstjänster, 3 300 tjänster som huvudlärare och 700 som institutionsföreståndare i skolenheter med gymnasium.

I avvaktan på resultat av utredningen om organisationen av skolledningen vid större skolenheter på mellanskolestadiet beräknar skolöverstyrelsen i likhet med vad som anvisats för 1969/70 ett belopp av högst 500 000 kr. för provisorisk förstärkning av skolledningen vid sådana skolenheter.

Det under punkten 1 a) upptagna beloppet täcker enligt skolöverstyrelsens bedömning även kostnaderna för påbyggnads- och fortbildningskurser för ingenjörer samt praktiska punktvisa försök inom skolväsendet.

1 b). Skolöverstyrelsen beräknar i likhet med föregående år medel för bidrag till avlönande av tre föreståndare och tre biträdande föreståndare vid elevhem av rikskaraktär.

1 c). För fackskolan räknar överstyrelsen med ett lärarbehov av totalt 3 290 tjänster. För undervisningen i läroämnen beräknas därvid 2 860 tjänster för den reguljära undervisningen, 32 tjänster för den reguljära stödundervisningen och 50 tjänster för att täcka den nedsatta undervisningsskyldigheten för praktiklärare. För undervisning som bestrids av rektorer beräknas ett avdrag motsvarande 25 tjänster. Liksom i gymnasiet beräknas 90 % av lärarbehovet bli täckt av lärare med ordinarie tjänst. För undervisningen i övnings- och yrkesämnen beräknas ett behov av sammanlagt 357 tjänster, av vilka 307 hänför sig till den reguljära undervisningen i övnings- och yrkesämnen och 50 till den frivilliga undervisningen i övningsämnen.

1 a) och c). De under nämnda punkter upptagna beloppen beräknas kunna täcka kostnaderna även för specialundervisning och särskild undervisning åt handikappade och sjuka elever, stödundervisning i svenska språket för utländska elever samt kostnaderna för den s. k. gymnasiekliniken i Lund.

1 d). För yrkesskolan räknar överstyrelsen med ett lärarbehov av sammanlagt 6 151 tjänster, varav 4 429 övnings- och yrkeslärartjänster samt 1 722 tjänster för adjunkter och ämneslärare. Dessutom beräknas 182 rektorstjänster, 27 biträdande rektorstjänster och 160 studierektorstjänster. I anslagsberäkningen ingår vidare kostnader för arvode åt 1 500 huvudlärare och 340 deltidsanställda rektorer samt för stödundervisning vid tekniska skolor. Det under punkten 1 d) upptagna beloppet beräknas även täcka kostnaderna för övrig stödundervisning vid yrkesskolor.

1 a), c) och d). De under nämnda punkter upptagna beloppen beräknas täcka även kostnaderna för arvoden åt särskild personal vid den gymnasiala utbildningen för gravt hörselskadade i Örebro, såsom t. ex. hörselteknisk konsult, hörseltekniker, elevkonsulent, tjänstemän med uppgift att biträda skolledningen, skolläkare och personal för studie- och yrkesrådgivning.

1 e). Överstyrelsen räknar med 980 terminskurser i grundutbildningen och 175 terminskurser i vidareutbildningen av sjuksköterskor.

1 f). För att under en övergångstid i samband med omläggningen till vidareutbildning av sjuksköterskor täcka behovet av B-kurser, dvs. vidareutbildning i social barnavård för legitimerade sjuksköterskor, beräknas medel för två kurser under budgetåret 1970/71.

6. Överstyrelsen föreslår oförändrat bidrag med dels 900 000 kr. till omkostnader för försöksverksamheten med gymnasial utbildning i Örebro för gravt hörselskadade, dels 693 000 kr. för övriga tekniska stödåtgärder åt handikappade elever.

Departementschefen

Jag vill först erinra om vad jag i det föregående anfört vid min anmälan av vissa gemensamma frågor rörande skolväsendet m. m.

Den 1 juli 1971 kommer fackskola, gymnasium och yrkesskola att sammanföras till en organisatoriskt sammanhållen skolform, mellanskolan (prop. 1968:140, SU 195, rskr 404). I samband därmed kommer även yrkesutbildningens innehåll att

reformerar så att den får en bred inriktning och så att den inledande utbildningen inom varje linje blir gemensam för ett flertal utbildningsvägar, vilka successivt differentieras och leder fram till mer specifika utbildningsmål.

Förberedelserna för genomförandet av den nya mellanskolan pågår f. n. inom utbildningsdepartementet och skolöverstyrelsen. Arbetet är inriktat på att så långt möjligt skapa enhetliga regler för sådant som hittills reglerats på skilda sätt i de olika skolformerna. I detta sammanhang bör även nämnas att skolöverstyrelsen med skrivelse den 3 december 1969 bl. a. lagt fram förslag om vissa ändringar i fackskolans organisation. Detta förslag remissbehandlas f. n.

Det frivilliga skolväsendet har under senare år genomgått en betydande kvantitativ utveckling. På sikt torde praktiskt taget alla ungdomar få möjlighet att fortsätta sin utbildning efter grundskolan. Intagningskapaciteten har innevarande läsår medgett att ett eleveantal motsvarande ca 85 % av årskullen 16-åringar kunnat tas in i fackskolor, gymnasier och yrkesskolor — därav ca 17 % i fackskola, ca 31 % i gymnasium och ca 37 % i yrkesskola. Skolöverstyrelsen räknar med en ytterligare ökning av antalet intagningsplatser för nästa budgetår.

Som riktpunkt för den kvantitativa omfattningen av fackskola och gymnasium förordades i prop. 1964:171 (SäU 1 höstsessionen, rskr 407) angående reformering av de gymnasiala skolorna m. m. att omkring år 1970 ca 20 % av årskullen 16-åringar skulle tas in i fackskola och ca 30 % i gymnasium. Jag förordar att antalet intagningsklasser i fackskolan för nästa budgetår bestäms till ca 715, vilket innebär en ökning med ca 90 klasser i förhållande till innevarande budgetår. För det kommunala gymnasiet räknar jag med oförändrat antal intagningsklasser, dvs. 1 105 klasser. Vid de privata externatgymnasierna bör en minskning ske med fem intagningsklasser. Intagningskapaciteten i fackskolan och gymnasiet kommer därigenom att motsvara ca 20 % resp. drygt 30 % av årskullen 16-åringar. Till sammans kommer fackskolan, gymnasiet och yrkesskolan under nästa läsår att kunna ta emot inemot 90 % av årskullen 16-åringar.

Vid sin behandling av utbildningsplaneringen för vårdsektorn i 1969 års statsverksproposition (bil. 10 s. 230) underströk föredraganden bl. a. angelägenheten av att utredningsmaterial från vissa inom sjukvårdens och socialvårdens planerings- och rationaliseringsinstitut (SPRI) pågående utredningar om personalstrukturen och personalbehovet inom hälso- och sjukvården läggs fram successivt och att utredningsarbetet bedrivs så skyndsamt som möjligt. Jag vill ånyo betona betydelsen av att planeringsunderlaget för vårddyrkesutbildningen förbättras, inte minst med hänsyn till den aktuella planeringen för mellanskolans införande. Det bör uppdras åt skolöverstyrelsen att inhämta uppgifter från SPRI, socialstyrelsen och Svenska landstingsförbundet om planeringsläget och senast i sin anslagsframställning för budgetåret 1971/72 redovisa resultatet härav. Överstyrelsen bör vidare ange i vilken utsträckning arbetet inom SPRI kan förväntas leda till här avsedda förbättringar inom de närmaste åren.

Jag vill vidare framhålla betydelsen av att skolöverstyrelsen i sitt arbete uppmärksammar såväl behovet av särskilda åtgärder för att underlätta utbildningsmöjligheterna för vuxenstudier inom vårddyrkessektorn som behovet av personal inom åldringsvården.

Såsom närmare framgår av mitt anförande under anslaget Bidrag till driften av enskilda yrkesskolor m. m. beräknar jag för nästa budgetår medel under förevarande anslag för den av Stockholms stad bedrivna, från Svenska socialvårdsförbundet övertagna utbildningen av ålderdomshemsföreståndare.

Med hänsyn till den uppgörelse som träffats med sjukvårdshuvudmännen i samband med prop. 1968:66 om vidareutbildning av sjuksköterskor m. m. kan jag ej tillstyrka några ytterligare medel för s. k. B-kurser i social barnavård under förevarande anslag.

Det bör för riksdagen anmälas att Kungl. Maj:t den 9 maj 1969 — efter framställning av 1968 års utbildningsutredning (U 68) — medgett att försöksverksamhet med s. k. kombinationsutbildning bedrivs budgetåren 1969/70 och 1970/71. Bakgrunden till beslutet var framför allt den mycket snabba tillväxten av studerandeantalet vid de filosofiska fakulteterna. Kombinationsutbildningen erbjuder en kortare, mer yrkesinriktad utbildning som skall kunna vara ett realistiskt alternativ till sedvanliga universitetsstudier. Enligt uppgift från skolöverstyrelsen har 362 elever antagits till utbildningen under höstterminen 1969. Den 2 december 1969 har U 68 inkommit med framställning om att ytterligare studerande får tas in på de redan etablerade utbildningskombinationerna under höstterminen 1970 samt att försöksverksamheten får utvidgas till att omfatta ytterligare fyra kombinationer, nämligen med inriktning mot administrativt systemarbete, socialadministrativt arbete, personaladministrativt arbete samt anställning som idrotts- och fritidskonsulent. Beredningen av ärendet är ännu ej avslutad. Kungl. Maj:t bör inhämta riksdagens bemyndigande att meddela de bestämmelser om försöksverksamheten som kan föranledas av U 68:s framställning.

Jag beräknar även i fortsättningen medel för påbyggnads- och fortbildningskurser för ingenjörer under anslaget Vissa kurser för ingenjörer m. m. (D 26). Under sistnämnda anslag bör även såsom hittills beräknas medel för fortbildningskurser för sjöbefäl.

Försöksverksamheten med gymnasial utbildning för gravt hörselskadade i Örebro beräknas nästa läsår omfatta 64 elever. Jag delar skolöverstyrelsens uppfattning att det föreligger behov av ytterligare en arvodes-tjänst som studieorganisatör vid skolan. Jag beräknar därför medel för en sådan tjänst.

Som ett led i en successiv utbyggnad av specialundervisningen på det gymnasiala stadiet medgav Kungl. Maj:t den 3 juli 1969 att statsbidrag för budgetåret 1968/69 fick utgå från anslaget Pedagogiskt utvecklingsarbete inom skolväsendet till Lunds stad för kostnader till avlöningar åt lärare engagerade i försöksverksam-

heten med s. k. pedagogisk gymnasiieklinik. Läsåret 1970/71 kommer såväl fackskole- som gymnasiutbildning att finnas vid ifrågavarande klinik. Skolöverstyrelsen hemställer att statsbidrag med 400 000 kr. för verksamheten under nästa läsår skall utgå ur förevarande anslag. Jag biträder skolöverstyrelsens förslag och tar därför upp nämnda belopp vid min medelsberäkning.

Skolöverstyrelsen föreslår att den statliga fiskeritjänstemanna- utbildning som tidigare anordnades av fiskeristyrelsen inordnas under yrkesskolutbildningen. Medel för verksamheten anvisades tidigare under nionde huvudtiteln under ett särskilt förslagsanslag Utbildning av fiskeritjänstemän. År 1967 inställdes verksamheten tillfälligt beroende på att behovet av nyutbildad personal då ansågs vara fyllt för någon tid. Efter samråd med chefen för jordbruksdepartementet förordar jag att utbildningen nu åter tas upp och att medel för ändamålet beräknas under åttonde huvudtiteln. Jag har inte någon erinran mot skolöverstyrelsens förslag att kurserna anordnas inom ramen för yrkesskolorganisationen. För utbildningen bör utgå reguljärt yrkesskolebidrag. Kungl. Maj:t bör emellertid inhämta riksdagens bemyndigande att meddela de smärre avvikelser från bestämmelserna om statsbidrag som kan komma att erfordras.

För särskild gymnasiell undervisning i glesbygder beräknar jag för läsåret 1970/71 sammanlagt 1,5 milj. kr.

Beträffande praktiska, punktvisa försök inom skolväsendet hänvisar jag till vad jag anfört under anslaget Bidrag till driften av grundskolor m. m. (D 8).

Jag beräknar för nästa budgetår de sammanlagda kostnaderna för lärarlönebidraget till ca 928 milj. kr. (1). Till bidrag till kostnader för pedagogisk stödpersonal beräknar jag 11,9 milj. kr. (2). Posten ATP-avgifter beräknar jag till ca 65 milj. kr. (3) och posten arbetsgivaravgift till 8 milj. kr. (4). För lönekostnadspålägg bör 102 milj. kr. tas upp (5).

Vid min beräkning av lärarlönebidraget har jag i huvudsak utgått från skolöverstyrelsens bedömning av lärarbehovet. Jag har dock beräknat ett något lägre antal lärare för fackskolan och gymnasiet i enlighet med min bedömning av antalet intagningsklasser för dessa skolformer.

I likhet med skolöverstyrelsen beräknar jag medel för bidrag till avlönande av tre föreståndare vid elevhem av rikskaraktär avsedda för studerande vars föräldrar är utlandssvenskar samt för elever i behov av miljöbyte (prop. 1968:67 s. 29, SU 129, rskr 303).

Liksom för innevarande budgetår bör Kungl. Maj:t få besluta om statsbidrag ur förevarande anslag till Eastmaninstitutet.

Mot skolöverstyrelsens förslag i övrigt har jag ingen erinran.

Det totala medelsbehovet under förevarande anslag beräknar jag för nästa budgetår till 1 118 milj. kr., vilket innebär en ökning med 40 milj. kr. i förhållande till innevarande budgetår.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att meddela bestämmelser om sådan försöksverksamhet med s. k. kombinationsutbildning som kan föranledas av U 68:s framställning,

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att meddela särskilda bestämmelser om statsbidrag till utbildningen av fiskeritjänstemän,

c) bemyndiga Kungl. Maj:t att besluta om statsbidrag till Eastmaninstitutet,

d) till *Bidrag till driften av kommunala gymnasiala skolor* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 118 000 000 kr.

D 15. Statliga realskolor

1968/69 Utgifter ¹ . . .	44 657 577 ²
1969/70 Anslag	34 350 000
1970/71 Förslag	18 095 000

¹ Anslagen Statliga realskolor: Avlöningar, Statliga realskolor: Omkostnader, Intagningsnämnder vid realskolor m. m. och Kostnader för vissa examina

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänförs sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 553 244 kr.

	Antal klasser	Antal elever		
1968/69	628	18 680		
1969/70	360	10 720		
1970/71	160	4 680		
	1969/70	Beräknad	ändring 1970/71	
		Skolöverstyrelsen	Departements-	chefen
<i>Personal</i>				
Skolledare och lärare	600	—295	—295	
Övrig personal	80	— 20	— 20	
	680	—315	—315	
<i>Anslag</i>				
<i>Utgifter</i>				
Avlöningar	27 104 600	—13 044 000	—13 064 000	
Sjukvård	37 000	— 18 000	— 18 000	
Resesättningar	26 000	— 13 000	— 13 000	
Lokalkostnader	585 000	— 8 000	— 8 000	
<i>Expenser</i>				
a) Bibliotek och materiel	410 000	— 213 000	— 232 000	
b) Övriga expenser	68 000	— 13 000	— 13 000	
Understöd och premier	22 000	— 12 000	— 12 000	
Intagningsnämnder vid realskolor m. m.	3 500	— 3 500	— 3 500	
Lönekostnadspålägg	6 131 400	— 2 889 900	— 2 889 900	
	34 387 500	—16 214 400	—16 253 400	
<i>Uppbördsmedel</i>				
Avkastning av donationer från kronan m. m. . .	37 500	of.	of.	
Nettoutgift	34 350 000	—16 214 400	—16 253 400	
Avrundat		—16 214 000	—16 255 000	

Skolöverstyrelsen

1. Löne- och prisomräkning 808 800 kr.
2. Grunderna för beräkning av medel till biträdes hjälp på rektorsexpeditionerna vid de statliga realskolorna har varit oförändrade under ett flertal år medan avlöningskostnaderna för ifrågasvarande personal stigit. Med hänsyn härtill föreslår överstyrelsen en höjning av beloppen till biträdes hjälp (+ 20 000 kr.).
3. För att upprätthålla en tillfredsställande standard på realskolornas bibliotek och materiel föreslås en uppräknings av beloppet för varje vid höstterminens början närvarande elev från 38 kr. till 42 kr. (+ 19 000 kr.).
4. I övrigt räknar överstyrelsen endast med automatiska kostnadsförändringar till följd av minskad organisation vid realskolorna.
5. Minskat lönekostnadspålägg på grund av personalminskning 3 083 700 kr.

Departementschefen

Jag räknar med oförändrade regler för medel till biträdes hjälp vid realskolornas rektorsexpeditioner och för skolornas bibliotek och materiel. I övrigt biträder jag skolöverstyrelsens förslag.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statliga realskolor* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 18 095 000 kr.

D 16. Bidrag till driften av högre kommunala skolor

1968/69 Utgift	16 960 069 ¹
1969/70 Anslag	13 000 000
1970/71 Förslag	7 000 000

¹ Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänförs till budgetåret 1968/69 uppgår till 220 480 kr.

Kommun får statsbidrag till sina kostnader för driften av högre kommunala skolor enligt kungörelsen (1958: 665) angående statsbidrag till driftkostnader för det allmänna skolväsendet (omtryckt 1962: 478, ändrad senast 1968: 644). Statsbidraget beräknas på grundval av ett bidragsunderlag som i huvudsak utgörs av årslönebeloppen för i föreskriven ordning inrättade rektors- och lärartjänster. På det sålunda beräknade bidragsunderlaget utgår statsbidrag med 78 %. Dessutom utgår statsbidrag med 100 % av kostnaderna för ATP-avgifter. Statsbidrag utgår även för arbetsgivaravgift.

Fr. o. m. läsåret 1970/71 kommer samtliga högre kommunala skolor att vara under avveckling. Den beräknade omfattningen av de högre kommunala skolorna

under nästa läsår framgår av följande sammanställning, i vilken även anges förändringar i förhållande till organisationen 1969/70.

Skolform	Antal skolor	Antal klasser	
Kommunala flickskolor	10 (−3)	29 (−27)	
Kommunala realskolor	15 (−4)	45 (−53)	
Praktiska kommunala realskolor ...	1 (−2)	6 (−10)	
	26 (−9)	80 (−90)	

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Skolöverstyrelsen	Departements- chefen
<i>Personal</i>			
Lärare	289	−134	−134
<i>Anslag</i>			
Lärlönebidrag	11 400 000	−4 900 000	−4 900 000
Lönekostnadspålägg	1 600 000	− 800 000	− 800 000
	13 000 000	−5 700 000	−5 700 000
Avrundat			−6 000 000

Skolöverstyrelsen

1. Löneomräkning m. m. 340 000 kr.
2. Minskat antal klasser (−5 200 000 kr.).
3. Minskat lönekostnadspålägg på grund av avveckling av skolformen 840 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till driften av högre kommunala skolor* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 7 000 000 kr.

D 17. Privatskolor: Bidrag till vissa privatskolor

D 18. Privatskolor: Bidrag till vissa internatskolor m. m.

Beredningen av skolöverstyrelsens förslag om inrättande av riksinternatskolor m. m. är ännu ej slutförd. Jag ämnar senare föreslå Kungl. Maj:t att lägga fram proposition i ämnet för 1970 års riksdag. I avvaktan härpå bör i riksstatförslaget förevarande båda anslag föras upp med preliminärt beräknade belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1970/71 beräkna

a) till *Privatskolor: Bidrag till vissa privatskolor* ett förslagsanslag av 23 335 000 kr.,

b) till *Privatskolor: Bidrag till vissa internatskolor m. m.* ett förslagsanslag av 1 150 000 kr.

D 19. Sjöbefälsskolorna: Utbildningskostnader

1968/69 Utgift ¹	6 582 689 ²
1969/70 Anslag	8 180 000
1970/71 Förslag	8 357 000

¹ Anslagen Sjöbefälsskolorna: Avlöningar och Sjöbefälsskolorna: Omkostnader

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 57 843 kr.

Undervisningen vid sjöbefälsskolorna (Göteborg, Härnösand, Kalmar, Malmö och Stockholm) har till ändamål att utbilda fartygs- och maskinförlorare för den svenska handelsflottan. Sjökapten- och sjöingenjörskurserna omfattar två läsår och bygger på styrmans- och maskinteknikerkurserna som är ettåriga. Dessa kurser anordnas vid samtliga sjöbefälsskolor. Ettåriga kurser för radiotelegrafister anordnas i Göteborg, Härnösand, Kalmar och Stockholm. Skepparkurser av 1:a klass om totalt 624 lektioner anordnas i Göteborg, Härnösand och Kalmar samt fartygsme-kanikerkurs av 1:a klass om totalt 370 lektioner i Göteborg, Härnösand och Malmö. Verksamheten regleras i stadgan för sjöbefälsskolorna i riket (1959:425, ändrad senast 1969:125).

	Antal klasser	Antal elever		
1968/69	62	1 246		
1969/70	61	1 344		
1970/71	61	1 344		
	1969/70	Beräknad ändring 1970/71		
		Skolöverstyrelsen	Departements- chefen	
<i>Personal</i>				
Skolledare och lärare	100	+1		—4
Övrig personal	25	+1		of.
	125	+2		—4
<i>Anslag</i>				
<i>U t g i f t e r</i>				
Avlöningar	6 183 000	+563 000		+ 68 500
Sjukvård	7 000	of.		— 1 000
Reseersättningar	63 000	+ 3 000		+ 3 000
Lokalkostnader	450 000	of.		of.
Expenser	117 000	+ 90 000		+ 85 000
Lönkostnadspålägg	1 415 000	+141 200		+ 21 700
	8 235 000	+797 200		+177 200
<i>U p p b ö r d s m e d e l</i>				
Hyror m. m.	55 000	of.		of.
	8 180 000	+797 200		+177 200
	Nettoutgift	+797 000		+177 000
	Avrundat	+797 000		+177 000

Skolöverstyrelsen

1. Löne- och prisomräkning m. m. 163 300 kr.
2. Överstyrelsen föreslår ånyo att en tjänst som studierektor inrättas vid sjöbefälsskolan i Göteborg med uppgift att även vara fortbildningsledare (+62 000 kr.).

3. Enligt 63 § sjöbefälsskolestadgan ingår i lärares åligganden att bl. a. förestå institution. Detta uppdrag kan enligt överstyrelsen i många fall vara mycket betungande med hänsyn till den dyrbara och komplicerade undervisningsmaterielen. Överstyrelsen finner det därför angeläget att arvodestjänster som institutionsföreståndare inrättas vid sjöbefälsskolorna och beräknar medel för arvode till 29 institutionsföreståndare (+ 97 400 kr.).

4. Arbetsuppgifterna för sjöbefälsskolornas huvudlärare är i princip desamma som för andra skolformers huvudlärare. Någon förhandlingsuppgörelse om arvodet finns dock inte. Överstyrelsen föreslår att medel ställs till förfogande för sammanlagt 30 arvodestjänster som huvudlärare (+ 103 700 kr.).

5. För fortbildningskurser vid sjöbefälsskolorna har för innevarande budgetår beräknats medel under anslaget Vissa kurser för ingenjörer m. m. Dessa medel bör föras över till förevarande anslag (+ 130 000 kr.).

6. Behovet av kuratorshjälp vid sjöbefälsskolorna är mycket stort. Överstyrelsen föreslår att medel anvisas för en halv tjänst vid sjöbefälsskolan i Göteborg och en tredjedels tjänst vid var och en av de övriga sjöbefälsskolorna (+ 34 400 kr.).

7. Överstyrelsen räknar med att efterfrågan på personal med lägre nautisk och maskinteknisk utbildning kommer att minska och anser det därför möjligt att sammanföra de två klasserna av skepparkurserna av 1:a klass vid sjöbefälsskolan i Göteborg till en klass (—20 450 kr.).

8. Innevarande budgetår har under anslaget Sjöbefälsskolorna: Utrustning m. m. medel anvisats för ersättning åt författare av läroböcker. I prop. 1969:36 (SU 94, rskr 241) förutsattes att medlen skulle fr. o. m. budgetåret 1970/71 utgå ur förevarande anslag (+ 25 000 kr.).

9. Överstyrelsen anser att en förnyelse av skolornas bibliotek är erforderlig på grund av modernisering av läroplanerna och tillkomsten av nya ämnen och ämnesområden. Anslagsposten *Expenser* bör därför höjas (+ 10 000 kr.). För att friluftsdagarna skall kunna utnyttjas bättre föreslår överstyrelsen en ytterligare höjning av posten för att täcka kostnader för förhyrning av kommunala simhallar och andra idrottsanläggningar samt för elevernas transporter (+ 5 000 kr.). Enligt prop. 1969: 36 skall vidare medel för drift av utrustning fr. o. m. budgetåret 1970/71 belasta anslaget till utbildningskostnader i stället för anslaget till utrustning m. m. (+ 75 000 kr.).

10. Lönekostnadspålägg för ny personal 105 500 kr.

Departementschefen

Vid landets fem sjöbefälsskolor tas f. n. in 1 344 elever per år fördelade på sju utbildningslinjer. Utbildningen — särskilt i sjökaptens- och sjöingenjörskurserna — kräver specialutrustning som måste anpassas till den snabba tekniska utvecklingen. Väsentligt är att utrustningen vid skolorna skall kunna utnyttjas rationellt. Mot denna bakgrund bör man enligt min mening utreda om det är möjligt och lämpligt att koncentrera den högre utbildningen vid sjöbefälsskolorna till ett mindre antal orter i landet än f. n. Det finns i detta sammanhang skäl att pröva

motiven för att även framdeles ha en sjöbefälsskola i Stockholm. Jag avser i annat sammanhang återkomma till denna fråga.

Jag ansluter mig till skolöverstyrelsens bedömning av att sjöbefälsskolan i Göteborg behöver ökade resurser för bl. a. uppgifter i samband med fortbildning. Jag föreslår därför att 15 000 kr. ställs till skolans förfogande för personaladministrativ förstärkning (2).

Jag beräknar medel för uppgifter som sammanhänger med pedagogisk planering, tillsyn av institution m. m. (3 och 4).

Som framgått av vad jag anfört under anslaget Bidrag till driften av kommunala gymnasiala skolor bör kostnaderna för fortbildningskurser för sjöbefäl inte bestridas ur förevarande anslag (5).

Medel för drift av utrustning och för viss ersättning åt författare bör i enlighet med överstyrelsens förslag beräknas under förevarande anslag (8 och 9).

I likhet med överstyrelsen anser jag att det föreligger behov av ökad kuratorshjälp vid sjöbefälsskolorna. Jag beräknar därför medel för sammanlagt en halv tjänst vid sjöbefälsskolan i Göteborg och en tredjedels tjänst vid var och en av de övriga skolorna. Medelsbehovet ökar därigenom med 34 400 kr. (6).

Jag delar överstyrelsens bedömning av att en upprustning av skolornas bibliotek är erforderlig (+ 10 000 kr.) (9).

I stadgan för sjöbefälsskolorna i riket föreskrivs att högst 24 elever i varje klass får undervisas i styrmans- och maskinteknikerkurserna, medan motsvarande tal för sjökaptens- och sjöingenjörskurserna är 20. Enligt min mening bör maximitalet vara detsamma vid samtliga dessa kurser och sättas till 24. Som följd härav kan antalet sjökaptens- och sjöingenjörskurser minskas med en av vardera slaget. Då antalet styrmansklasser under innevarande budgetår varit mindre än beräknat, räknar jag vidare med en tillfällig reduktion med ytterligare en sjökaptensklass för budgetåret 1970/71.

Jag har ingen erinran mot förslaget att sammanföra två klasser av skepparkurserna av 1:a klass i Göteborg (7).

I övrigt räknar jag endast med kostnadsförändringar av automatisk natur.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Sjöbefälsskolorna: Utbildningskostnader* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 8 357 000 kr.

D 20. Sjöbefälsskolorna: Utrustning m. m.

1968/69 Utgift	546 822	Reservation	156 972
1969/70 Anslag	1 050 000		
1970/71 Förslag	705 000		

Från detta reservationsanslag bestrids kostnader för anskaffande, förhyrning, drift och underhåll av utrustning vid de fem statliga sjöbefälsskolorna i Göteborg,

Härnösand, Kalmar, Malmö och Stockholm. Ur anslaget bestrids även viss ersättning åt författare av läroböcker samt i förekommande fall inredning av nya lokaler vid skolorna.

Skolöverstyrelsen

1. Skolöverstyrelsen beräknar kostnaderna för inredning av lokalerna vid sjöbefälsskolan i Göteborg till 585 000 kr. Medelsbehovet för ifrågavarande ändamål under nästa budgetår beräknas dock endast till 500 000 kr. med hänsyn till möjligheterna att utnyttja befintlig reservation under anslaget.

2. Malmö stads skolstyrelse har hos överstyrelsen anhållit om utbetalning av medel som staden förskotterat för uppbyggnaden av det maskintekniska laboratoriet vid sjöbefälsskolan i Malmö. Skolöverstyrelsen föreslår att 712 000 kr. anvisas för ändamålet.

3. I sin anslagsframställning för innevarande budgetår beräknade skolöverstyrelsen kostnaderna för ny radarsimulator i Göteborg till 320 000 kr. Kostnaden för en lämplig simulator uppgår numera enligt överstyrelsen till 370 000 kr., varför ytterligare 50 000 kr. bör anvisas utöver i prop. 1969: 36 angiven kostnadsram.

4. Den preliminära totalramen för underhåll av utrustning budgetåren 1969/70—1973/74 har enligt prop. 1969:36 beräknats till 875 000 kr. Härav har för innevarande budgetår anvisats 175 000 kr. Överstyrelsen föreslår att samma belopp beräknas även för nästa budgetår.

5. Sjöbefälsskolorna förhyr av televerket fyra radiosändare och en radiotelefonanläggning. För ändamålet bör för budgetåret 1970/71 anvisas 65 000 kr. Restande del av hyreskostnaden beräknas kunna täckas av befintlig reservation.

Departementschefen

Som framgått av mitt anförande under föregående anslagspunkt bör kostnaderna för drift av utrustning samt för viss ersättning åt författare av läroböcker för nästa budgetår anvisas under anslaget Sjöbefälsskolorna: Utbildningskostnader.

I prop. 1969:36 angående anslag för budgetåret 1969/70 till byggnadsarbeten samt inredning och utrustning av lokaler vid universitet, högskolor m. m. har för utrustning m. m. vid sjöbefälsskolorna angetts en preliminär totalram för budgetåren 1969/70—1973/74 om sammanlagt 5 380 000 kr., vilken skall tjäna som riktlinje vid de årliga budgetprövningarna (SU 94, rskr 241).

För inredning av lokaler vid sjöbefälsskolan i Göteborg bör för nästa budgetår beräknas ett belopp av 465 000 kr. Jag har därvid beaktat ytterligare medelsbehov för inköp av radarsimulator vid skolan. (1 och 3)

Frågan om det oregerade mellanhavandet med Malmö stad avser jag att behandla i ett senare sammanhang (2).

För övriga ändamål som bekostas från anslaget bör i enlighet med skolöverstyrelsens förslag beräknas sammanlagt 240 000 kr. (4 och 5)

Med anledning av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Sjöbefälsskolorna: Utrustning m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 705 000 kr.

D 21. Bidrag till Bergsskolan i Filipstad

1968/69 Utgift	442 660 ¹
1969/70 Anslag	880 000
1970/71 Förslag	968 000

¹ Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 6 980 kr.

Statsbidrag utgår ur detta anslag i enlighet med av Kungl. Maj:t den 19 april 1968 meddelade bestämmelser om Bergsskolan i Filipstad (ändrade den 20 november 1968). Dessa bestämmelser innebär i korthet att statsbidrag utgår dels med 100 % av ett bidragsunderlag som omfattar faktiska kostnader för löner till rektor och lärare samt för arvoden till huvudlärare och institutionsföreståndare, dels med schablonbelopp till kostnader för viss annan personal än lärare. Vidare utgår statsbidrag med hela kostnaden för avgifter till ATP samt till sjukförsäkrings- och arbetsgivaravgifter.

Den under läsåret 1967/68 påbörjade omorganisationen av skolan beräknas bli helt slutförd med utgången av vårterminen 1970. Den nya utbildningen omfattar sex terminer och är under de sista tre terminerna delad i två grenar, en metallurgisk och en berg- och mineralteknisk gren. Den femte terminen ägnas åt ingenjörspå praktik inom industrin.

Skolöverstyrelsen redovisar en beräknad utveckling av antalet elever enligt följande.

Höstterminen 1969	130	Höstterminen 1970	162
Vårterminen 1970	155	Vårterminen 1971	169

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Skolöverstyrelsen	Departementschefen
<i>Anslag</i>			
Avlöningar (inklusive pensions- och sjukförsäkringsavgifter)	785 000	+ 9 700	+ 9 700
Lönekostnadspålägg	20 000	+ 70 600	+ 70 600
Övriga utgifter	75 000	+ 7 700	+ 7 700
	880 000	+ 88 000	+ 88 000

1. Löneomräkning m. m. 57 400 kr.
2. Överstyrelsen beräknar den totala undervisningsvolymen under läsåret 1970/71 till 252 veckotimmar. På grundval härav föreslår överstyrelsen att ytter-

ligare medel anvisas för timplärare (+ 17 000 kr.). Överstyrelsen beräknar vidare arvode för ytterligare en huvudlärare (+ 3 500 kr.).

3. För pedagogisk stödpersonal beräknar överstyrelsen ytterligare medel (+ 7 700 kr.).

4. Lönekostnadspålägg för ny personal 2 400 kr.

Departementschefen

Jag räknar med medel för ytterligare en arvoderad huvudlärartjänst för nästa budgetår. Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 968 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till Bergsskolan i Filipstad* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 968 000 kr.

D 22. Bidrag till Specialgymnasiet för lantbruks-, mejeri- och skogsstuderande

1968/69 Utgift	239 485 ¹
1969/70 Anslag	232 000
1970/71 Förslag	194 000

¹ Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänförs till budgetåret 1968/69 uppgår till 2 451 kr.

Antal elever	1968/69	1969/70	1970/71 (beräknat)
Förberedande kurs	25	25	—
Årskurs 1	23	23	25
Årskurs 2	20	23	23
	1969/70	Beräknad ändring 1970/71 Skolöverstyrelsen	Departementschefen
<i>Anslag</i>			
Avlöningar (inklusive ATP-avgifter)	205 500	—38 000	—38 000
Övriga utgifter	26 500	of.	of.
	232 000	—38 000	—38 000

Skolöverstyrelsen

Kungl. Maj:t uppdrog den 22 januari 1965 åt skolöverstyrelsen att lägga fram förslag angående Specialgymnasiets ställning i det framtida skolsystemet. Överstyrelsen konstaterar nu att det utbildningsbehov som gymnasiet avsågs fylla numera tillgodoses väl inom det allmänna skolväsendet. Statsunderstödet till gymnasiet bör därför avvecklas. Med hänsyn till att nedläggningen kräver förberedelse tid förordar överstyrelsen att avvecklingen sker successivt fr. o. m. budgetåret 1970/71 med början i den förberedande kursen maj—augusti 1971.

Departementschefen

Skolöverstyrelsen har nu fullgjort sitt utredningsuppdrag om den framtida ställningen för Specialgymnasiet för lantbruks-, mejeri- och skogsstuderande. Enligt

överstyrelsens mening tillgodoses det utbildningsbehov som gymnasiet avsågs att fylla numera väl inom det allmänna skolväsendets ram. Jag tillstyrker därför att statsunderstödet till skolan avvecklas.

Med anledning av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till Specialgymnasiet för lantbruks-, mejeri- och skogsstuderande* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 194 000 kr.

D 23. Bidrag till driften av enskilda yrkesskolor m. m.

1968/69 Utgift	25 277 710 ¹
1969/70 Anslag	25 400 000
1970/71 Förslag	23 900 000

¹ Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 321 135 kr.

Från anslaget bestrids kostnaderna för statsbidrag till enskilda yrkesskolor enligt bestämmelserna i kungörelsen (1957: 480) om statsbidrag till yrkesskolor (ändrad senast 1967: 822). Dessa bestämmelser indelar i statsbidragshänseende de enskilda yrkesskolorna i två kategorier, nämligen A-skolor och B-skolor. Till heltidskurs vid A-skola utgår statsbidrag till lärarlöner på grundval av en beräknad normallönkostnad samt till särskilda kostnader med visst årligt belopp. För deltidskurs vid A-skola utgår statsbidrag med visst belopp för lektion. Härutöver utgår till A-skola särskilt tillägg till statsbidraget med 10 % av bidraget till driftkostnader. Till B-skola utgår statsbidrag enligt beslut i varje särskilt fall. Sådana B-skolor, som är enskilda företagsskolor, får statsbidrag för heltidskurser med normalläsår med högst 13 000 kr. för läsår och klass om företaget svarar enbart för undervisningen i yrkesarbete eller annat praktiskt arbete och med högst 14 500 kr. för läsår och klass om företaget svarar även för undervisningen i yrkesteori.

I avvaktan på en kommande omdaning av yrkesskolväsendet bemyndigades Kungl. Maj:t genom beslut av 1965 års riksdag (prop. 1965: 1 bil. 10 s. 292, SU 66, rskr 192) att efter prövning av behovet i varje särskilt fall besluta om extra bidrag till enskild yrkesskola.

Ur anslaget utgår vidare *dels* bidrag till vissa enskilda yrkesskolor med belopp, som Kungl. Maj:t fastställer i enlighet med av riksdagen givna särskilda bemyndiganden, *dels* i enlighet med av riksdagen givet bemyndigande (prop. 1968: 1 bil. 10 s. 206, SU 8, rskr 8) bidrag till kostnaderna för den del av utbildningen av laboratorieassistenter som är förlagd till universiteten i Uppsala, Lund, Göteborg och Umeå samt karolinska institutet och som inte täcks av reguljärt utgående bidrag till inbyggd yrkesskola.

Från anslaget bestrids därjämte under budgetåret 1969/70 kostnaderna för täckning av driftunderskott vid Samariterhemmets sjuksköterskeskola enligt en av

Kungl. Maj:t den 5 september 1969 fastställt inkomst- och utgiftsstat. Ur anslaget utgår slutligen under innevarande budgetår bidrag till kostnaderna för *dels* den utbildning av ålderdomshemsföreståndare som tidigare bedrivits av Svenska socialvårdsförbundet men som numera övertagits av Stockholms stad, *dels* den vid Sociala barna- och ungdomsvårdsseminariet bedrivna utbildningen av socialpedagoger, dock endast för den tid Allmänna barnhuset är huvudman för verksamheten.

Skolöverstyrelsen

Överstyrelsen föreslår, att anslaget minskas med ca 1 milj. kr. För löneomräkning beräknas 916 000 kr.

	Beräknad disposition 1969/70 enligt prop. 1969: 1 bil. 10	Beräknad ändring 1970/71	
		Skolöverstyrelsen	Departementschefen
Enskilda yrkesskolor	22 500 000	-1 200 000	-1 139 000
Övrig utbildning	2 900 000	+ 181 000	- 402 000
	25 400 000	-1 019 000	-1 541 000
Avrundat		-1 020 000	-1 500 000

1. Skolöverstyrelsen redovisar att antalet elever i enskilda yrkesskolor med statsbidrag var 8 872 i heltidskurser och 20 032 i deltidskurser under läsåret 1968/69. Överstyrelsen har under 1968/69 prövat frågan om fortsatt statsbidrag till dessa utbildningar, vilket medfört en minskning av framför allt antalet heltidskurser vid A-skolorna. Överstyrelsen beräknar att dessa förändringar medför en minskning av posten med ca 1 milj. kr. Överstyrelsen, som beräknar behovet av statsbidrag för 1970/71 på grundval av skolornas nuvarande omfattning, bedömer medelsbehovet för reguljära statsbidrag till 20,3 milj. kr. varvid hänsyn även tagits till löneomräkning.

Under budgetåret 1968/69 har ca 2,7 milj. kr. utbetalats i extra statsbidrag, varav ca 1,7 milj. kr. till B-skolor, som icke är företagsskolor, och resterande belopp till A-skolor. I sin anslagsframställning för budgetåret 1969/70 beräknade överstyrelsen behovet av extra statsbidrag till 2 milj. kr. Med hänsyn till den inom överstyrelsen pågående prövningen av frågan om statsbidrag till dessa skolor beräknar överstyrelsen behovet av extra statsbidrag budgetåret 1970/71 till ca 1 milj. kr.

Sammanlagt föreslår överstyrelsen att posten till enskilda yrkesskolor förs upp med $(20,3 + 1,0 =)$ 21,3 milj. kr.

2. I avvaktan på resultatet av överläggningar om förändrat huvudmannaskap för Samariterhemmets sjuksköterskeskola beräknar skolöverstyrelsen under denna post medel till skolan för täckning av driftunderskott. För ändamålet behövs för budgetåret 1970/71 en ökning av statsbidraget med $(1\,428\,000 - 1\,250\,000 =)$ 178 000 kr.

Under denna post beräknas vidare bidrag till kostnaderna för den av Stockholms stad från Svenska socialvårdsförbundet övertagna utbildningen av ålderdomshemsföreståndare, för utbildningen av socialpedagoger vid Sociala barna- och

ungdomsvårdsseminariet samt för utbildning av laboratorieassistenter. För förstnämnda utbildning föreslår överstyrelsen i avvaktan på att utbildningen blir inordnad i stadens yrkesskolväsen att statsbidrag till verksamheten för budgetåret 1970/71 utgår med 470 000 kr., dvs. en minskning med 30 000 kr. jämfört med budgetåret 1969/70. För utbildningen av socialpedagoger föreslås statsbidrag få utgå med 460 000 kr., dvs. en minskning med 17 000 kr. jämfört med innevarande budgetår. Överstyrelsen räknar med oförändrad kapacitet för utbildningen av laboratorieassistenter och beräknar bl. a. på grund av ökade kostnader för föreläsare ett ytterligare medelsbehov av 50 000 kr.

Departementschefen

I 1969 års statsverksproposition (bil. 10 s. 246) framhöll föredraganden att en del av den utbildning som meddelas vid vissa av de enskilda yrkesskolorna inte utgör något egentligt tillskott i fråga om utbildningskapacitet och resurser utan snarare leder till en splittring av utbildningsverksamheten. Med hänsyn härtill och till den fortsatta utbyggnaden av den kommunala ungdoms- och vuxenutbildningen fann föredraganden det angeläget att vid prövning av frågan om statsbidrag till enskild yrkesskola i varje särskilt fall bedöma om den ifrågavarande verksamheten fortfarande fyller ett sådant behov att statsbidrag bör utgå. I sin anslagsframställning för nästa budgetår redovisar skolöverstyrelsen vissa resultat av denna prövning. Överstyrelsen avser att under innevarande budgetår fullfölja och utvidga den pågående översynen för att åstadkomma större samordning av utbildningsresurserna. För nästa budgetår räknar överstyrelsen med viss minskning av medelsbehovet på grund av dels nedgång i antalet kurser vid skolorna, dels — som en följd därav — ett minskat behov av extra statsbidrag. Jag vill i sammanhanget stryka under betydelsen av att överstyrelsen snarast möjligt redovisar resultatet av den pågående översynen. Genom beslut av 1965 års riksdag (prop. 1 bil. 10 s. 292, SU 66, rskr 192) bemyndigades Kungl. Maj:t att — i avvaktan på en kommande omdaning av yrkesskolväsendet — efter prövning av behovet i varje särskilt fall besluta om extra bidrag till enskild yrkesskola. Jag räknar med att avvecklingen av detta bidrag påbörjas i samband med införandet av mellanskolan. I avvaktan på resultatet av pågående översyn förordar jag att den i sammanställningen upptagna posten till enskilda yrkesskolor förs upp med 21 361 000 kr.

Beträffande statsbidrag till Samariterhemmets sjuksköterskeskola vill jag anföra följande. Den nyligen genomförda omläggningen av sjuksköterskeutbildningen förändrade radikalt de enskilda sjuksköterskeskolornas ekonomiska situation. Enligt den nya studieordningen utgör eleverna ej såsom tidigare arbetskraft på sjukhusen under den praktiska delen av utbildningen. Därmed tillförs skolorna ej längre de ersättningar för elevernas arbetsinsats, vilka tidigare utgjort en av grundvalarna för skolornas existens. Enligt överenskommelse i samband med omläggningen av utbildningen har därför det ekonomiska ansvaret för de enskilda sjuk-

sköterskeskolorna i Stockholm och för Södra Sveriges sjuksköterskehems sjuksköterskeskola i Lund övertagits av Stockholms stad resp. Malmöhus läns landsting, vilka äger uppbära statsbidrag till utbildningen enligt de grunder som gäller för motsvarande utbildning vid kommunala och landstingskommunala sjuksköterskeskolor. Som förutsättning för statsbidraget gäller att berörda skolor kommunaliseras så snart förutsättningar föreligger. Vidare har Uppsala läns landsting den 1 januari 1970 övertagit huvudmannskapet för Uppsala sjuksköterskehems sjuksköterskeskola, som hittills drivits av staten och landstinget gemensamt. I samband med uppörelsen härom diskuterades även det ekonomiska ansvaret för Samariterhemets sjuksköterskeskola. Förhandlingarna rörande denna skola är dock ännu ej avslutade. Enligt min mening är det angeläget att utbildningsresurserna vid Samariterhemmet samordnas med resurserna för sjuksköterskeutbildning och annan vårdyrkesutbildning vid akademiska sjukhuset. Med hänsyn härtill är det naturligt att Uppsala läns landsting, eventuellt i samarbete med andra sjukvårdshuvudmän, övertar huvudmannskapet för den vid Samariterhemets sjuksköterskeskola bedrivna grundutbildningen av sjuksköterskor eller att skolans resurser utnyttjas för annan vårdyrkesutbildning under landstingskommunalt huvudmannskap. Om grundutbildningen av sjuksköterskor inte kommunaliseras förordar jag — med hänsyn till det principiella ställningstagande som skett i fråga om huvudmannskapet för sjuksköterskeutbildning — att det nuvarande statliga driftbidraget till grundutbildningen av sjuksköterskor vid skolan successivt avvecklas. Kungl. Maj:t bör bemyndigas besluta om erforderligt bidragsbelopp till skolan för fullföljande av undervisningen för elever som tas in senast vårterminen 1971.

I anslutning till de pågående förhandlingarna bör skyndsamt utredas förutsättningarna för att utnyttja skolanläggningen för annan vårdyrkesutbildning än den nuvarande. Jag avser att i annat sammanhang vidta åtgärder i sådant avseende.

Under förevarande anslag har för budgetåren 1966/69 beräknats medel för kostnaderna för den utbildning av ålderdomshemsföreståndare som Stockholms stad övertagit från Svenska socialvårdsförbundet. Vidare har Kungl. Maj:t bemyndigats att, om skäl härför föreligger, ur anslaget för budgetåret 1969/70 medge extra bidrag till kostnaderna för utbildningen, i den mån dessa ej täcks av reguljärt yrkesskolbidrag (prop. 1969: 1 bil. 10 s. 247). Det bör för riksdagen anmälas, att Kungl. Maj:t genom beslut den 5 december 1969 dels låtit bero vid att statsbidrag till utbildningen för budgetåren 1966/68 till viss del rekvirerats och utbetalts från anslaget Bidrag till driften av kommunala gymnasiala skolor, dels medgivit att för budgetåret 1968/69 likaledes får utgå reguljärt bidrag ur sistnämnda anslag. Vidare har medgivits att extra bidrag för ändamålet utöver yrkesskolbidraget får utgå till Stockholms stad ur förevarande anslag för budgetåret 1966/67 med 250 000 kr. samt för vart och ett av budgetåren 1967/70 med 100 000 kr. Kungl. Maj:t har dessutom anmodat skolöverstyrelsen att snarast möjligt redovisa förutsättningarna för att utbildningen av ålderdomsföreståndare skall kunna spridas i ökad utsträckning. Mot bakgrund av dessa förutsättningar skall överstyrelsen ange dels den erforderliga utbildningskapaciteten i Stockholm, dels

om skäl kan anses föreligga för att även för tid efter utgången av budgetåret 1969/70 tillämpa särskilda grunder för bidrag till driftkostnaderna för den av Stockholms stad bedrivna utbildningen. Jag förordar att bidraget till Stockholms stad fr. o. m. budgetåret 1970/71 utgår från anslaget Bidrag till driften av kommunala gymnasiala skolor och beräknar därför ej några medel för ändamålet under förevarande anslag för nästa budgetår.

Statsbidrag till utbildningen av socialpedagoger vid Sociala barna- och ungdomsvårdsseminariet bör även för budgetåret 1970/71 få utgå ur förevarande anslag efter beslut av Kungl. Maj:t.

Jag beräknar 625 000 kr. för de kostnader för utbildning av laboratorieassistentter som inte täcks genom reglerna för statsbidrag till inbyggd yrkesskola.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 23,9 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att i de fall som angetts i det föregående meddela särskilt beslut om statsbidrag,

b) till *Bidrag till driften av enskilda yrkesskolor m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 23 900 000 kr.

D 24. Främjande av lärlingsutbildning hos hantverksmästare m. m.

1968/69 Utgift	3 444 352
1969/70 Anslag	4 310 000
1970/71 Förslag	4 204 000

Enligt av Kungl. Maj:t den 28 maj 1959 meddelade, senare ändrade bestämmelser beviljas statsbidrag för lärlingsutbildning dels hos hantverksmästare, dels inom muraryrket, byggnadsträarbetaryrket m. m.

Antalet bidragsrum uppgår innevarande budgetår till 2 200.

Skolöverstyrelsen

Anslaget bör enligt överstyrelsen ökas med 106 000 kr. på grund av tidigare fattat beslut om antal bidragsrum och en förskjutning i antalet ansökningar och beviljade bidrag från mindre kostnadskrävande utbildning inom byggnadsbranschen till mer kostnadskrävande utbildning hos hantverksmästare.

Departementschefen

Den snabbt växande utbildningen inom det allmänna skolväsendet gör det nödvändigt att man ställer särskilda krav, då man prövar frågan om statsbidrag till sådan i enskild regi bedriven utbildningsverksamhet som har motsvarighet inom t. ex. yrkesskolans ram. När det gäller lärlingsutbildningen, vill jag vidare erinra om den förändring i fråga om yrkesutbildningens utformning som skall träda i kraft den 1 juli 1971. Mot denna bakgrund bör antalet bidragsrum för nästa budgetår fast-

ställas till 2 000. Jag vill vidare framhålla att skolöverstyrelsen efter samråd med arbetsmarknadsstyrelsen vid sin fördelning av bidragsrummen har att göra en bedömning av vilka utbildningsbehov som med hänsyn till arbetsmarknadsläget och utbildningen inom det offentliga skolväsendet i första hand bör tillgodoses.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Främjande av lärlingsutbildning hos hantverksmästare m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 4 204 000 kr.

D 25. Bidrag till kostnader för granskning av utförda gesällprov

1968/69	Utgift	45 000
1969/70	Anslag	45 000
1970/71	Förslag	45 000

Ur detta anslag utgår bidrag till hantverksdistrikt och yrkesförbund för kostnader för granskning av gesällprov. Anslaget utbetalas till Sveriges hantverks- och industriorganisation samt fördelas av denna organisation mellan hantverksdistrikten resp. ifrågakommande yrkesförbund eller deras organ.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget förs upp med oförändrat belopp.

Departementschefen

I enlighet med vad skolöverstyrelsen föreslagit hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till kostnader för granskning av utförda gesällprov* för budgetåret 1970/71 anvisa ett anslag av 45 000 kr.

D 26. Vissa kurser för ingenjörer m. m.

1968/69	Utgift	630 000	Reservation	972 547
1969/70	Anslag	350 000			
1970/71	Förslag	650 000			

Från anslaget bestrids utgifter för fortbildningskurser för gymnasieingenjörer, fortbildningskurser vid sjöbefälsskolor och särskilda påbyggnadskurser för gymnasieingenjörer.

Fortbildningskurserna är avsedda för personal, vars teoretiska kunskaper efter en längre tids yrkesverksamhet behöver förstärkas med hänsyn till den tekniska utvecklingen inom olika områden. Bestämmelser om påbyggnadskurser för gymnasieingenjörer finns i kungörelsen (1956: 604) om särskilda påbyggnadskurser vid

tekniskt gymnasium (ändrad senast 1964: 612). Påbyggnadskurserna har till ändamål att meddela fördjupad utbildning inom fackområde som företräds av teknisk linje vid gymnasium eller inom tekniskt specialområde som ej är företrätt av sådan linje.

Skolöverstyrelsen

Som framgått av mitt anförande i det föregående föreslår skolöverstyrelsen att huvudmannskapet för påbyggnads- och fortbildningskurserna för ingenjörer under förevarande anslag fr. o. m. budgetåret 1970/71 skall övergå från staten till resp. kommuner. Enligt överstyrelsen bör därför statsbidrag till kurserna i fortsättningen beräknas under anslaget Bidrag till driften av kommunala gymnasiala skolor.

Under anslaget Sjöbefälsskolorna: Utbildningskostnader föreslår överstyrelsen vidare att statsbidrag till kostnaderna för fortbildningskurserna vid sjöbefälsskolorna fr. o. m. budgetåret 1970/71 skall utgå ur nämnda anslag.

Departementschefen

I enlighet med vad jag anförde under anslaget Bidrag till driften av kommunala gymnasiala skolor beräknar jag medel under förevarande anslag för fortbildnings- och påbyggnadskurser för gymnasieingenjörer och för fortbildningskurser vid sjöbefälsskolorna.

Jag förordar för nästa budgetår, med beaktande av förväntad reservation, att anslaget förs upp med 650 000 kr. Det ankommer på skolöverstyrelsen att prioritera sådana kurser som tillgodoser de mest angelägna utbildningsbehoven.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Vissa kurser för ingenjörer m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 650 000 kr.

e) Investeringsbidrag

D 27. Bidrag till byggnadsarbeten inom skolväsendet m. m.

1968/69 Utgift	313 970 472
1969/70 Anslag	274 000 000
1970/71 Förslag	267 000 000

Nuvarande bestämmelser

1. *Grundskolan, gymnasiet, fackskolan m. m.* Statsbidrag till byggnadsarbeten för grundskolor, gymnasier, fackskolor och sjöbefälsskolor utgår till kommun enligt kungörelsen (1957: 318) om statsbidrag till byggnadsarbeten inom det allmänna skolväsendet (omtryckt 1962: 479, ändrad senast 1967: 821).

För permanenta skollokaler bestäms bidragsunderlaget med utgångspunkt i ett grundbelopp av 900 kr. per kvadratmeter nettogolvyta. Detta grundbelopp, som hänför sig till kostnadsläget den 1 januari 1956, skall omräknas med hänsyn till därefter inträffade kostnadsförändringar enligt byggnadsstyrelsens byggnadskostnadsindex. Enligt skolöverstyrelsens beräkningar uppgick beloppet den 1 januari 1969 till 1 471: 50 kr. Omräkning skall vidare ske med hänsyn till olikheterna i byggnadskostnaderna mellan skilda orter enligt bostadsstyrelsens ortsindex.

På bidragsunderlaget utgår statsbidrag med procenttal, som fastställs med hänsyn till bl. a. skatteunderlaget enligt en i bidragskungörelsen intagen särskild tabell. F. n. varierar bidragsprocenten huvudsakligen mellan 35 och 45.

Till provisoriska skollokaler utgår statsbidrag med 325 kr. per kvadratmeter nettogolvyta.

Statsbidrag kan därjämte utgå till audivisuell och hörselteknisk utrustning i grundskolan samt till inventarier i skolverkstad och för undervisning i yrkesämne i årskurs 9. Bidrag till hörselteknisk utrustning, som enligt kungörelsen 1957: 318 endast utgår för specialundervisning i hörselklass, kan enligt beslut av Kungl. Maj:t den 29 maj 1969 utgå även för elever, som undervisas i vanlig klass i grundskolan.

Till första uppsättningen stadigvarande undervisningsmateriel (inklusive laboratorieutrustning och elevbibliotek) vid gymnasium och fackskola utgår statsbidrag med hälften av bidragsunderlaget. Beträffande statsbidrag för anskaffande av undervisningsmateriel till gymnasier och fackskolor i anledning av gymnasie- och fackskolereformen gäller dock särskilda av Kungl. Maj:t den 28 maj 1968 meddelade bestämmelser.

2. *Yrkesskolan.* Statsbidrag till byggnadsarbeten inom yrkesskolväsendet utgår enligt kungörelsen (1957: 480) om statsbidrag till yrkesskolor (ändrad senast 1967: 822). Enligt denna kungörelse kan bidrag utgå till kommuner och lands-

tingskommuner till kostnaderna för dels anskaffande av skollokaler för yrkesskolväsendet, däri inbegripet inventarier och inredning, dels anskaffande av den första uppsättningen stadigvarande undervisningsmateriel till yrkesskolor, dels ock anskaffande av lokaler för elevhem samt inventarier och inredning till dylika lokaler.

Beträffande statsbidrag till anskaffande av skollokaler gäller att bidragsunderlaget för permanenta skollokaler bestäms på grundval av de beräknade kostnaderna, dock att vid nybyggnad och tillbyggnad bidragsunderlaget i allmänhet inte får överstiga ett grundbelopp av 900 kr. per kvadratmeter nettogolvyta. Detta grundbelopp skall, i överensstämmelse med vad som gäller för statsbidrag till skolbyggnader inom det allmänna skolväsendet, omräknas med hänsyn dels till byggnadskostnadernas förändring efter den 1 januari 1956 enligt byggnadsstyrelsens byggnadskostnadsindex, dels till bostadsstyrelsens ortsinde.

För central yrkesskola med landstingskommun som huvudman utgår statsbidrag med hälften av bidragsunderlaget. Efter samma grund utgår statsbidrag för central verkstadsskola och sjömansskola, även om kommun är huvudman för skolan. I övriga fall, då kommun är huvudman för yrkesskola, bestäms statsbidragets storlek i regel i förhållande till bidragsunderlaget efter procenttal, som fastställs bl. a. med hänsyn till kommunens skatteunderlag enligt samma grunder som gäller för det allmänna skolväsendet.

Till provisoriska skollokaler utgår statsbidrag med 325 kr. per kvadratmeter nettogolvyta.

Statsbidrag till skollokaler m. m. för sjuksköterskeskolor utgår enligt brev den 31 januari 1969.

3. *Elevhem för elever i grundskolan, gymnasiet etc.* Statsbidrag till kostnaderna för uppförande av elevhem utgår enligt kungörelsen (1936: 202) angående statsbidrag till skolhemsbyggnader och deras inredning samt kungörelsen (1945: 594) angående statsbidrag till skolhem för lärjungar vid högre skolor och till avlöning av föreståndare vid dylikt skolhem (ändrad senast 1967: 471).

Statsbidrag utgår enligt den förra författningen till kommuner för uppförande av elevhem för elever i den obligatoriska skolan och enligt den senare till kommun eller annan huvudman för uppförande av elevhem för elever vid gymnasier och vissa andra skolor. De båda kungörelserna överensstämmer i allt väsentligt. Kungl. Maj:t bestämmer i båda fallen bidragsbeloppets storlek. Gäller det elevhem för det obligatoriska skolväsendet bestäms dock bidraget enligt kungörelsens lydelse från fall till fall. Bidraget till andra elevhem utgår med 75 % av verkliga kostnaderna med möjlighet för Kungl. Maj:t att, om särskilda skäl föreligger, höja bidraget till 90 % av dessa kostnader. Handläggningen av bidragsärendena är också något olika.

För uppförande av elevhem åt elever vid yrkesskolor utgår enligt kungörelsen (1957: 480) om statsbidrag till yrkesskolor statsbidrag med hälften av de beräknade kostnaderna.

4. Enligt kungörelsen (1968: 321) om undervisning för utlandssvenskars barn kan Kungl. Maj:t medge statsbidrag för anskaffande av skol- och elevhemslokaler vid

utlandsskola. Statsbidrag utgår även till första uppsättningen stadigvarande undervisningsmateriel med belopp som överstyrelsen bestämmer.

Förslag om ändrade bestämmelser rörande statsbidrag till skolbyggnader

Den 27 maj 1966 uppdrog Kungl. Maj:t åt skolöverstyrelsen att i samråd med statskontoret och riksrevisionsverket och med beaktande av vad riksdagen anfört (SU 1966: 8 s. 34, rskr 8) göra en översyn av gällande regler för statsbidrag till byggnadsarbeten för skollokaler. Översynen skulle syfta till att, med utgångspunkt i väsentligen oförändrade totala statsbidragskostnader vid given omfattning av skolbyggnadsverksamheten, skapa en ändamålsenligare avvägning mellan statsbidraget till å ena sidan permanenta skolbyggnader och å andra sidan provisoriska skolbyggnader.

I samband med sin anslagsframställning för budgetåret 1968/69 kom skolöverstyrelsen in med förslag till ändrade bestämmelser rörande statsbidrag till skolbyggnader (prop. 1968: 1 bil. 10 s. 216, SU 8, rskr 8). Frågan bereds f. n. i ett vidare sammanhang av en särskild arbetsgrupp inom utbildningsdepartementet, i vilken ingår representanter för bl. a. Svenska kommunförbundet och Svenska landstingsförbundet.

Rationaliseringsåtgärder

Skolöverstyrelsen har i fråga om åtgärder för rationalisering av skolbyggnande i huvudsak framhållit följande.

Kvadratmetermetoden för beräkning av underlag för statsbidrag till skolbyggnadsarbeten, införd år 1957, gör det möjligt att säkrare än tidigare jämföra *skolbyggnadskostnaderna* för olika företag. I besparingssyfte utfärdade skolöverstyrelsen samtidigt nya lokalnormer. Nettokostnaderna har därefter med undantag för en mindre stegring under första delen av 1960-talet successivt sjunkit. Ytterligare kostnadsminskningar torde kunna vinnas genom överstyrelsens utvecklingsarbete, genom den s. k. riksbyggglådan samt genom flerårsplaneringen innefattande en samordning av olika skolbyggnadsföretag inbördes eller av skolbyggnads- och andra företag.

Ett av penningvärdesförändringen oberoende uttryck för kostnadsläget är nettokostnaderna i procent av bidragsunderlaget. Procenttalet resp. budgetår för permanenta grundskolebyggen uppgår till:

57/58	58/59	59/60	60/61	61/62	62/63	63/64	64/65	65/66	66/67	67/68	68/69
118,0	121,9	105,8	102,2	102,9	103,5	106,2	108,2	106,0	105,7	104,6	96,3

Nya skolbyggnader bör vara utformade så, att de främjar tillämpningen av nya arbetsformer och den pedagogiska utvecklingen överhuvud. Ännu finns inte tillräckligt underlag för en generell övergång till nya normer beträffande antalet lo-

kaler av olika slag, deras storlek, utformning och placering i förhållande till varandra i skolanläggningen. När en skolbyggnad planeras efter radikalt nya idéer måste därför centrala, regionala och lokala intressenter samverka.

Skolöverstyrelsen samarbetar nära med de pedagogiska försöksblocken i främst Malmö och Skellefteå. I samarbetet för skolbyggnadens anpassning till ny pedagogik får vidare de kommunala initiativen — i avsaknad av normer som kan vara generella rättesnören — stort utrymme.

Sedan statens institut för byggnadsforskning i december 1968 till skolöverstyrelsen överlämnat av institutet utarbetat material för den s. k. *riksbyggglådan* för grundskolan har överstyrelsen och institutet gemensamt bearbetat materialet.

Avsikten med riksbyggglådan är att åstadkomma ett förenhetligande av det svenska skolbyggandet genom att skolprojektörerna tillämpar ett gemensamt projekteringsunderlag.

I projekteringsunderlaget ingår bl. a. ett avsnitt, där de inredningselement och funktioner, som bestämmer rummens dimensionering redovisas. Med de givna tekniska förutsättningarna har överstyrelsen bestämt undervisningslokalernas dimensionering och uppritat varje typrum i skala 1:50 med rumsdimensionerad inredning och utrustning redovisade. Installationer, som är betingade av pedagogiska krav, har markerats på ritningarna.

Lokaler för hälsovård, expeditioner, skolmåltider och gymnastik har dimensionerats och illustrerats på motsvarande sätt. Enskilda lokaler har sammanställts till lokalgrupper för att på så vis illustrera sambandet mellan lokaler, som för sin funktion är beroende av varandra.

Samtidigt har överstyrelsen omarbetat tidigare utgivna principritningar och i anslutning till riksbyggglådan utarbetat principritningar, i skala 1:50, för flertalet lokaler.

Från den 1 juli 1968 gäller nya bestämmelser om skolgång för utvecklingsstörda barn. Utarbetandet av lokalnormer, principritningar och lokalprogram för *särskolan* har påbörjats under budgetåret 1968/69. Förslag till normer och principritningar är klara för särskolans förskola och träningskolor. Under hösten 1969 utvidgas normarbetet till grundsärskolan och yrkessärskolan. Därvid är det lämpligt att mera i detalj studera inredning av särskolor, så att information därom kan ges. Den inredning, som är lämplig, marknadsförs i allmänhet ej. Byggherren måste därför låta specialtillverka vissa inredningsenheter. En vederhäftig information skulle säkerställa en god funktion och underlätta inredningsprojekteringen.

Överstyrelsen kan om synnerliga skäl föreligger medge *statsbidrag till hyra av lokaler för utlandsskola*. För att kunna rationellt bedöma i hur många fall sådana skäl föreligger har överstyrelsen genom en enkät inventerat det nuvarande lokalbeståndet vid utlandsskolorna. Av enkätsvaren framgår bl. a. lokalernas dispositionsätt, standard och hyreskostnad samt elevantal. Enkäten omfattade också stadigvarande undervisningsmateriel. Särskilda åtgärder härvidlag tycks inte nu vara erforderliga.

Anslagsberäkning

1. *Kommunala skolor.* Som underlag för bedömningen av investeringsbehovet använder skolöverstyrelsen förteckningar över de av länskolnämnderna angelägenhetsgraderade byggnadsföretagen för grundskolan och gymnasiala skolor.

Grundskolereformen har medfört en mycket stor investering i nya högstadieskolor. Eftersom grundskolan fr. o. m. 1969/70 är införd i årskurserna 1—6 i landets alla kommuner, fullföljs de sista delarna av denna engångssatsning de närmaste åren. Skolöverstyrelsen framhåller att det synes sannolikt att investeringarna för grundskolan kan minska om några år. För de närmaste åren måste dock nuvarande höga investeringsnivå bibehållas. Överstyrelsen räknar för de närmaste åren med följande byggnadsbehov för grundskolan.

	1970/71	1971/72	1972/73	1973/74
Byggnadsbehov för grundskolan i 1 000-tal m ²	299	297	266	221

I vissa fall har särskolor anordnats som externatskolor, inbyggda i skolanläggningar för grundskolan. För statsbidrag till byggnader för de båda skolformerna gäller olika regler. Skolöverstyrelsen har vid beräkningen av medelsbehovet för de fall då externatskola enligt avtal mellan landsting och kommun förläggs till grundskola eller gymnasium tillämpat reglerna för grundskolan för hela skolanläggningen. Under investeringsramarna för grundskolan budgetåren 1970/73 tillkommer därför ca 7 milj. kr. för att tillgodose den integrerade särskolans lokalbehov.

I motsats till vad fallet är för grundskolan föreligger mycket ofullständiga uppgifter om byggnadsprogrammen för de gymnasiala skolorna. Endast för 1969/70 och 1970/71 har anmälts så många byggnadsföretag att skolöverstyrelsen har tvingats förskjuta igångsättningen för en del företag till ett senare år. Överstyrelsen räknar t. v. med i stort sett oförändrad investeringsnivå för de gymnasiala skolorna. Överstyrelsen utgår därvid från att tillsynen av utbildning inom jordbrukets, trädgårdsnäringens och skogsbrukets områden ej förs över till överstyrelsen under budgetåret 1970/71 och räknar därför inte med något medelsbehov för byggnader för denna utbildning.

Överstyrelsens förslag till investeringsramar för budgetåren 1970/73 framgår av följande sammanställning, i vilken som jämförelse anges investeringsramen för budgetåret 1969/70. De av överstyrelsen föreslagna investeringsramarna inrymmer inte investeringar för elevhemsbyggnader som fr. o. m. budgetåret 1970/71 föreslås bli tillgodosedda inom en särskild ram.

	1969/70	1970/71	1971/72	1972/73
Grundskolan	630	510	510	470
Gymnasiala skolor		236	236	236
	630¹	746	746	706

¹ Inklusive elevhemsbyggnader

Överstyrelsen framhåller att lokalbehovet för vuxenutbildningen bör rymmas inom ovan angivna ramar. Överstyrelsen förutsätter att i de fall, då extra lokaler för studierektor erfordras, statsbidrag utgår enligt samma regler som gäller för de gymnasiala skolorna.

För vart och ett av budgetåren 1973/74 och 1974/75 föreslår överstyrelsen en särskild planeringsram på 100 milj. kr. att företrädesvis tas i anspråk för förhandsbesked om statsbidrag till kommuner, som avser att tillämpa industriellt byggande.

Vid beräkning av anslagsbehovet utgår överstyrelsen från att statsbidraget, bidraget till inventarier i grundskolan inräknat, erfarenhetsmässigt motsvarar genomsnittligt 34 % av de s. k. kvotkostnaderna. Vidare utgår överstyrelsen från att sedan statsbidrag beviljats till byggen inom investeringsramen för visst budgetår bidraget utbetalas med hälften under samma budgetår, med en fjärdedel under det närmast följande budgetåret och med den sista fjärdedelen under det därpå följande budgetåret. Överstyrelsen räknar därför med att anslaget för budgetåret 1970/71 huvudsakligen kommer att belastas av bidrag, som beviljats till byggen inom investeringsramarna för budgetåren 1968/71.

Överstyrelsen har vid beräkningarna beaktat inte endast de ordinarie investeringsramarna om 630 milj. kr. för vardera budgetåret 1968/69 och 1969/70 utan även den extra ram om 60 milj. kr., som av arbetsmarknadspolitiska skäl beviljats för budgetåret 1968/69. Ramarna för 1968/69 och 1969/70 har reducerats med ramar för elevhemsbyggande. Med dessa utgångspunkter beräknar överstyrelsen medelsbehovet för budgetåret 1970/71 till

$$\frac{34}{100} \left(\frac{630 + 60 - 9}{4} + \frac{630 - 15}{4} + \frac{746}{2} \right) = 236,98 \text{ milj. kr.}$$

För de ytterligare statsbidrag, som kan komma att beviljas för utförda byggnadsföretag, räknar överstyrelsen för budgetåret 1970/71 med ett medelsbehov av 500 000 kr.

2. *Privatskolor.* För byggnads- och utrustningsändamål vid privata gymnasier beräknas oförändrat 1 milj. kr. (prop 1964: 171 s. 587).

3. *Elevhem.* Av den tidigare redogörelsen framgår, att elevhemsbyggnader för grundskolor och gymnasiala skolor inryms i den totala investeringsramen till byggnadsarbeten inom skolväsendet för budgetåret 1969/70. Överstyrelsen föreslår att en särskild investeringsram för elevhemmen beräknas fr. o. m. budgetåret 1970/71. Överstyrelsen uppskattar behovet av nya elevhemsplatser i landet till ca 5 000. För utbyggnaden bedöms f. n. en period av sju år vara lämplig. Detta ger ett totalt investeringsbehov om 165 milj. kr. vid en kostnad av 33 000 kr. per plats. Överstyrelsen räknar med ett årligt investeringsbehov för ändamålet om 15 milj. kr. för ettvarrt av budgetåren 1970/71 och 1971/72 samt om 25 milj. kr. för ettvarrt av de följande fyra budgetåren. Överstyrelsen utgår därvid ifrån att elevhem av riks-karaktär för utlandssvenska elever liksom för elever med behov av miljöbyte ej

kommer att inrättas under budgetåret 1970/71. Överstyrelsen har därför ej beräknat någon investeringsram för sådana elevhem.

4. *Undervisningsmateriel.* Höstterminen 1964 startade skolöverstyrelsen en försöksverksamhet med inlärningsstudio för att klargöra och utveckla dennas roll i undervisningen. Med ledning av vunna erfarenheter lägger överstyrelsen fram ett utbyggnadsprogram för de sju budgetåren 1970/77 innebärande att 750 grundskolor med högstadium och 240 gymnasiala skolor utrustas med inlärningsstudio under perioden. Kostnaden för en studio jämte viss utrustning beräknas till 135 000 kr. Statsbidrag föreslås utgå med 50 %, dock med högst 67 500 kr. per skolenhet. För budgetåret 1970/71 föreslår överstyrelsen bidrag till 100 grundskolor och 40 gymnasiala skolor för en beräknad kostnad av 6 750 000 resp. 2 700 000 kr.

För statsbidrag till första uppsättningen stadigvarande undervisningsmateriel för gymnasiala skolor räknar överstyrelsen med ett medelsbehov av 52,1 milj. kr. utöver nyss redovisat medelsbehov för inlärningsstudio.

Anslaget beräknas vidare komma att belastas av statsbidrag till audiovisuell och hörselteknisk utrustning vid grundskolor med oförändrat 2 milj. kr.

För bidrag till första uppsättningen stadigvarande undervisningsmateriel för skolor i utlandet beräknas oförändrat 150 000 kr.

För statsbidrag till hyra av lokaler för utlandsskola räknar överstyrelsen med ett medelsbehov av 350 000 kr.

Departementschefen

Införandet av grundskolan, den snabba expansionen av det frivilliga skolväsendet och den under de senaste decennierna omfattande befolkningsomflyttningen har ställt krav på ett ökat skolbyggande. Under de senaste tio åren har också skolbyggnadsverksamheten haft en mycket betydande omfattning. Investeringarna i skolbyggnader — uttryckta i beräknade investeringsramar — utgjorde under budgetåren 1959/69 sammanlagt ca 4,8 miljarder kr., varav 3,1 miljarder kr. under de senaste fem budgetåren. Under perioden 1959/69 har de ordinarie ramarna för skolbyggandet mer än tredubblats. För innevarande budgetår har fastställts en investeringsram på sammanlagt 630 milj. kr. I denna investeringsram skall inrymmas även investeringar för elevhem.

Under budgetåren 1959/69 har ca 75 % av de fastställda investeringsramarna utnyttjats för investeringar i byggnader för den obligatoriska skolan. Även innevarande budgetår hänför sig större delen av skolbyggnadsverksamheten till grundskolan. Enligt skolöverstyrelsen måste nuvarande höga investeringsnivå behållas under de närmaste åren. Tidigast budgetåret 1973/74 kan investeringarna för grundskolan minska i mer betydande omfattning.

De

I anslagsframställningen för 1969/70 redovisade skolöverstyrelsen ett nybyggnadsbehov för det frivilliga skolväsendet för tiden fram t. o. m. budgetåret 1975/76 av ca 1 500 milj. kr. Överstyrelsen uppskattar det kvarstående byggnadsbehovet fr. o. m. nästa budgetår till ca 1 300 milj. kr. Denna överslagsberäkning har ännu inte kunnat följas upp med en detaljredovisning för hela perioden av erforderliga byggnadsföretag. Enbart för budgetåren 1969/71 har så många byggnadsföretag anmälts att överstyrelsen skjutit igångsättningen av en del företag till ett senare år. Skolöverstyrelsen räknar tills vidare med en i stort sett oförändrad investeringsnivå på mellanskolestadiet. Jag vill stryka under nödvändigheten av att överstyrelsen närmare undersöker medelsbehovet på både utrustnings- och byggnads- sidan med anledning av införandet av mellanskolan.

Investeringar i skolbyggnader kommer således att under de närmaste åren ställa betydande anspråk på reala resurser. En anpassning av skolbyggnadsverksamheten måste emellertid ske till de samhällsekonomiska förutsättningarna.

Jag förordar en investeringsram på 600 milj. kr. för grundskolan och mellanskolestadiet. Kungl. Maj:t bör få besluta om hur detta belopp skall fördelas. Om den samhällsekonomiska utvecklingen längre fram visar sig lämna utrymme för en ökning av av investeringsverksamheten bör en höjning kunna ske av investeringsramarna för skolbyggnandet. I den föreslagna investeringsramen bör även inrymmas investeringar för elevhemsbyggnande. Jag har ingen erinran mot att i de fall, då extra lokaler för studierektor inom vuxenutbildningen erfordras, statsbidrag utgår enligt samma regler som gäller för mellanskolestadiet.

Förhandsbesked om statsbidrag till skolbyggnader bör liksom för innevarande budgetår på av Kungl. Maj:t fastställda villkor få lämnas till kommuner inom planeringsramar av följande storlek, nämligen 450 milj. kr. för vart och ett av budgetåren 1971/72 och 1972/73 samt 100 milj. kr. för vart och ett av budgetåren 1973/74 och 1974/75. Höjningen av planeringsramarna med 70 milj. kr. till 450 milj. kr. bör skapa ökade möjligheter till ett förbilligande av skolbyggnandet genom teknisk och administrativ rationalisering.

Med hänsyn till den stora omfattningen av skolbyggnadsverksamheten är det mycket angeläget att alla möjligheter till rationalisering av skolbyggnandet tas tillvara. En rad olika åtgärder har fortlöpande vidtagits i detta syfte. I sin anslagsframställning för nästa budgetår redovisar skolöverstyrelsen som ett resultat av dessa åtgärder en markant kostnadsminskning. Jag vill stryka under vikten av att skolöverstyrelsen även framdeles noga bevakar dessa frågor. I likhet med överstyrelsen räknar jag med att det fortsatta utvecklingsarbetet på skolbyggnadsområdet tillsammans med en genomförd flerårsplanering av skolbyggnandet skall kunna medföra en ytterligare minskning av kostnaderna. Jag vill i sammanhanget erinra om vad jag i det föregående anfört vid min anmälan av anslaget Skolöverstyrelsen.

Under 1960-talet har de handikappade eleverna så långt som möjligt genom såväl pedagogiska specialanordningar som tekniska hjälpmedel och särskild lokalutrustning beretts tillfälle att få sin utbildning i vanliga skolor tillsammans med

icke-handikappade ungdomar. Under de närmaste åren är det en angelägen uppgift att genomföra integrationen enligt de beslutade principerna. Klasser av särskola förläggs i allt fler fall i anslutning till grundskolans skolanläggningar. Man söker också undvika att samla särskolklasserna i en särskild byggnad eller enhet inom skolområdet. Grundskolan och särskolan har olika huvudmän och olika regler gäller för byggnadsbidrag från staten. Till följd härav uppstår vissa administrativa svårigheter vid uppförande och utnyttjande av sådana gemensamma lokaler. Kungl. Maj:t har därför på framställning av skolöverstyrelsen i ett fall medgivit, att statsbidrag till lokaler för grundsärskola, vilka avses ingå i byggnadsföretag för grundskolan, får utgå enligt kungörelsen (1957: 318) angående statsbidrag till byggnadsarbeten inom det allmänna skolväsendet.

Jag anser att denna fråga nu bör regleras genom allmänna bestämmelser. De bör gälla för de fall då landstingskommun avtalar med primärkommun att förlägga klasser av särskolan till skolanläggning för grundskolan eller det frivilliga skolväsendet. I sådana fall bör statsbidraget alltid utgå enligt reglerna för grundskolan och särskoldelen vara primärkommunens egendom. Landstingskommunen bör till primärkommunen erlægga hyra för lokalerna, vilken — om de ej kan enas — bör bestämmas av läns skolnämnden. Kungl. Maj:t bör inhämta riksdagens bemyndigande att meddela sådana bestämmelser. I den föreslagna investeringsramen om 600 milj. kr. bör inrymmas även medel för den integrerade särskolans lokalbehov.

I detta sammanhang bör anmälas att Kungl. Maj:t genom beslut den 29 maj 1969 bemyndigat skolöverstyrelsen att bevilja statsbidrag för hörselteknisk utrustning även för de hörselskadade elever, som undervisas i vanlig klass i grundskolan. Beslutet innebär en anpassning av statsbidragsbestämmelserna med hänsyn till den starka ökning av andelen hörselskadade elever, som får sin undervisning i vanlig klass. Framför allt glesbygdskommunerna, där elevunderlaget ofta är otillräckligt för att inrätta hörselklass, får genom beslutet ökade möjligheter att ordna undervisning för hörselskadade elever.

Vidare bör anmälas att Kungl. Maj:t genom beslut den 14 februari 1969 bemyndigat skolöverstyrelsen att ur förevarande anslag bestrida sådana kostnader för iordningställande av lokaler för undervisning av hörselskadade specialskolelever vid Almtunaskolan i Uppsala, som bör falla på staten och som inte täcks av redan beviljade statsbidrag.

I detta sammanhang vill jag även beröra ett problem som framkommit vid den statliga servicekommitténs utredning av service i bostadsområden. Man försöker allt oftare åstadkomma en samordnad planering och förvaltning av olika lokaler inom bostadsområden. I många sådana projekt planeras lokaler för skola, barn-tillsyn, fritidsverksamhet m. m. i samma byggnad. På detta sätt utnyttjas lokalerna bättre och de boendes behov av dessa lokaler blir bättre tillgodosett. Vid genomförandet av sådana integrerade projekt uppstår vissa problem bl. a. vem som skall förvalta skollokaler och motta statsbidrag för uppförande av dessa. Dessa frågor utreds f. n. inom servicekommittén.

För nästa budgetår räknar jag med att medelsbehovet för investeringar i kommunala skolbyggnader samt elevhem vid en oförändrad investeringsram i enlighet med vad jag nyss förordat kommer att uppgå till ca 216,4 milj. kr.

Överstyrelsens beräkning av medelsbehovet för byggnadsverksamheten m. m. för privata gymnasier föranleder ingen erinran från min sida.

Förslaget om statsbidrag till anskaffning av inlärningsstudior vid grundskolor är jag inte beredd att tillstyrka. Jag räknar därför med ett oförändrat medelsbehov för audiovisuell och hörselteknisk utrustning vid grundskolan.

Jag räknar för nästa budgetår med ett medelsbehov av 47,1 milj. kr. för statsbidrag till kostnader för anskaffande av första uppsättningen stadigvarande undervisningsmateriel för kommunala gymnasier, fackskolor och yrkesskolor. Jag har inte något att erinra mot att överstyrelsen disponerar viss del, dock högst 1 milj. kr., av dessa medel för statsbidrag till anskaffning av inlärningsstudior vid gymnasier och fackskolor.

För statsbidrag till första uppsättningen stadigvarande undervisningsmateriel för svenska skolor i utlandet räknar jag med ett oförändrat medelsbehov av 150 000 kr. Däremot räknar jag under detta anslag inte med några medel för statsbidrag till hyra av lokaler för utlandsskola.

Det sammanlagda medelsbehovet under detta anslag beräknar jag till avrundat 267 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att i överensstämmelse med av mig angivna riktlinjer meddela bestämmelser om statsbidrag för skolbyggnader som avses både för grundskolan eller gymnasial skola och för klasser av särskolan,

b) medge att förhandsbesked om statsbidrag till byggnadsarbeten för skolväsendet får lämnas enligt vad jag förordat i det föregående,

c) till *Bidrag till byggnadsarbeten inom skolväsendet m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 267 000 000 kr.

D 28. Bidrag till vissa fullbordade byggnadsarbeten för folkskoleväsendet

1968/69 Utgift	1 992 438
1969/70 Anslag	1 600 000
1970/71 Förslag	1 400 000

Från anslaget avförs ännu återstående statsbidrag som skall utgå enligt bestämmelserna i kungörelsen (1936: 45) angående statsbidrag till byggnader för folkskoleväsendet (ändrad senast 1958: 665 samt genom beslut den 16 februari 1968).

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget minskas med 200 000 kr.

Departementschefen

Jag tillstyrker skolöverstyrelsens förslag och hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till vissa fullbordade byggnadsarbeten för folkskoleväsendet* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 400 000 kr.

D 29. Bidrag till bostäder för lärare inom det obligatoriska skolväsendet

1968/69 Utgift	164 680
1969/70 Anslag	150 000
1970/71 Förslag	220 000

Enligt kungörelsen (1960: 387) om statsbidrag till bostäder för lärare inom det obligatoriska skolväsendet (ändrad senast 1967: 470) kan statsbidrag utgå till landskommun för anskaffande av lärarbostad vid skola, som inte är belägen i tätort med minst 500 invånare. Bidragsbeloppet utgör 18 000 kr. för varje lärarbostad, dock med tillägg av ytterligare 4 000 kr. för lärarbostad i de fyra nordligaste länen.

Ur anslaget utgår vidare övergångsbidrag enligt 17—22 §§ kungörelsen (1946: 887) angående statsbidrag till tjänstebostäder för folkskolans lärare (ändrad senast genom beslut den 16 februari 1968). Bidraget utgår med visst belopp under tjugo år för tjänstebostad som anskaffats eller förbättrats för viss minimikostnad under perioden 1927—1947.

Skolöverstyrelsen beräknar, att anslaget kommer att belastas med bidragskostnaderna för sammanlagt elva lärarbostäder. Statsbidragen till dessa bostäder uppgår till 202 000 kr. Med utgångspunkt häri och med beaktande av ett mindre medelsbehov för övergångsbidrag föreslår överstyrelsen, att anslaget förs upp med 220 000 kr.

Departementschefen

Jag tillstyrker skolöverstyrelsens förslag och hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till bostäder för lärare inom det obligatoriska skolväsendet* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 220 000 kr.

D 30. Bidrag till byggnadsarbeten vid folkhögskolor

1968/69 Utgift	7 030 631	Reservation	5 314 456
1969/70 Anslag	6 000 000		
1970/71 Förslag	6 000 000		

De

Enligt kungörelsen (1958: 480) om statsbidrag till byggnadsarbeten vid folkhögskolor (ändrad senast 1969: 111) kan statsbidragsberättigad folkhögskola få bidrag till kostnaderna för anskaffande av permanenta skollokaler och bostäder åt lärare och elever genom ny-, till- eller ombyggnad eller genom förvärv och iordningställande av befintlig byggnad. Statsbidrag till permanenta lokaler utgår med högst 75 % av ett bidragsunderlag som beräknas på olika sätt beroende på lokalernas karaktär. Till kostnaderna för uppförande av provisoriska lokaler kan statsbidrag utgå med 325 kr. per kvadratmeter nettogolvyta. Statsbidrag utgår vidare med 50 % av kostnaderna för första uppsättningen stadigvarande undervisningsmateriel och med högst 75 % av beräknade kostnader för inredning av inventarier till elevhem.

Skolöverstyrelsen

Överstyrelsen föreslår att bidragsgivningens omfattning fr. o. m. budgetåret 1970/71 skall regleras genom en av statsmakterna årligen fastställd bidragsram i stället för som nu genom anslagets storlek. Anslaget föreslås med anledning härav uppfört som förslagsanslag. Genom en sådan omläggning skulle förutsättningar skapas för en bättre planering och en smidigare behandling av dessa byggnadsärenden samtidigt som en budgetmässigt riktigare redovisning av de verkliga statsutgifterna för ändamålet möjliggörs.

Bidraget utbetalas enligt i huvudsak samma bestämmelser som bidragen till allmänna skolbyggnader.

Överstyrelsen räknar med att de statsbidrag som kommer att beviljas under budgetåret 1969/70 jämte utbetalningar på grund av tidigare fattade bidragsbeslut skall täckas av för budgetåret 1969/70 anvisade medel och reservationsmedel.

För budgetåret 1970/71 föreslår överstyrelsen en bidragsram på 13 milj. kr. Överstyrelsen beräknar med hänsyn till gällande bestämmelser om utbetalning av statsbidrag medelsbehovet för byggnadsbidrag till 6,5 milj. kr.

För inredning och inventarier räknar överstyrelsen med ett oförändrat medelsbehov av 1 milj. kr.

Överstyrelsen föreslår därför att anslaget räknas upp med 1,5 milj. kr. till 7,5 milj. kr.

I betänkandet Bättre utbildning för handikappade (SOU 1969: 35) föreslår handikapputredningen bl. a. att 15 elevhemsplatser vid vardera av två folkhögskolor utformas så att skolorna kan ta emot rörelsehindrade och andra svårt handikappade elever. Platserna bör förläggas till folkhögskolor med så allsidig verksamhet att behovet av differentierad utbildning kan tillgodoses. Skolöverstyrelsen bör få bestämma vid vilka skolor som elevhemmen skall inrättas. Utredningen beräknar att förslaget medför en engångskostnad av 2 milj. kr., vilken bör bestridas från förevarande anslag.

Departementschefen

Jag finner det angeläget att folkhögskolorna med tillhörande elevhem vid ny- och ombyggnader utrustas på ett sådant sätt att rörelsehindrade och andra handikappade kan få undervisning vid dessa skolor. F. n. pågår planeringen av ett elevhem med 15 platser för svårt rörelsehindrade vid Gävleborgs läns landstings folkhögskola i Forsa. Jag delar handikapputredningens uppfattning att ytterligare elevhemsplatser snarast bör ställas till förfogande för handikappade vid folkhögskolorna. Det åligger skolöverstyrelsen att besluta vid vilka skolor elevhemmen skall inrättas. Kungl. Maj:t bör inhämta riksdagens bemyndigande att besluta om statsbidrag motsvarande byggnadskostnaderna för uppförande av ytterligare elevhemsplatser för svårt handikappade vid folkhögskolorna.

Enligt min mening bör bidragsgivningen till byggnadsarbeten vid folkhögskolor liksom hittills ske inom ramen för det anslag som riksdagen anvisar jämte den del av reservationen, som inte är in-tecknad på grund av tidigare fattade beslut om statsbidrag. Jag är således inte beredd att tillstyrka överstyrelsens förslag till anslagsomläggning.

För nästa budgetår förordar jag att anslaget förs upp med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att besluta om statsbidrag för elevhem för svårt handikappade i enlighet med vad jag förordat i det föregående,

b) till *Bidrag till byggnadsarbeten vid folkhögskolor* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 6 000 000 kr.

E. Högre utbildning och forskning

a) Centrala myndigheter m. m.

E 1. Universitetskanslersämbetet: Förvaltningskostnader

1968/69 Utgift ¹	5 064 575 ²
1969/70 Anslag	6 447 000 ³
1970/71 Förslag	7 440 000

¹ Anslagen Universitetskanslersämbetet: Avlöningar och Universitetskanslersämbetet: Omkostnader.

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 38 997 kr.

³ Därav 100 000 kr. som beräknats under anslaget Vissa kostnader för utbildningen vid filosofisk fakultet m. m.

Universitetskanslersämbetet är central förvaltningsmyndighet för universiteten, karolinska institutet, de tekniska högskolorna och handelshögskolan i Göteborg samt för vissa andra institutioner enligt Kungl. Maj:ts beslut. Ämbetet är organiserat på tre byråer, nämligen planeringsbyrån, utbildningsbyrån och administrativa byrån. Vidare finns inom ämbetet en arbetsgrupp för rationaliseringsverksamhet. Kungl. Maj:t har fastställt instruktion (1965: 740) för universitetskanslersämbetet (ändrad senast 1968: 299).

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Universitets- kanslersämbetet	Föredraganden
<i>Personal</i>			
Handläggande personal	48	+ 9,5	+ 6
Övrig personal	55	+ 5	+ 5
	103	+14,5	+11
<i>Anslag</i>			
Avlöningar	3 875 000	+ 931 000	+762 000
Sjukvård	10 500	+ 1 800	+ 2 000
Resesättningar	244 000	— 18 000	— 35 000
därav för utomnordiska resor	35 000	of.	of.
Lokalkostnader	632 500	— 264 400	—286 000
Vissa utgifter för antagning av studerande			
a) Datamaskintid och stansningskostnader . .	250 000	+ 295 000	+105 000
b) Övriga expenser	105 000	+ 50 300	+ 30 000
c) Vissa kostnader för antagning till utbildning för ekonomexamen	10 000	of.	of.
Expenser	473 000	+ 381 500	+235 000
Lönekostnadspålägg	847 000	+ 224 800	+180 000
	6 447 000	+1 602 000	+993 000

Universitetskanslersämbetet

1. Löne- och prisomräkning 346 000 kr.
2. Personalförstärkning vid ämbetets planeringsbyrå med dels tjänst som av-

delningsdirektör och samtidig indragning av en arvodestjänst som byrådirektör, dels en förste byråsekreterartjänst med halvtidstjänstgöring (+ 21 700 kr.).

3. Tjänst som redaktör samt medel för vissa konsult- och översättningsarvoden (+ 73 000 kr.).

4. Ökad medelsanvisning för personal vid centrala antagningsenheten (+ 77 000 kr.).

5. Medel för personal vid ämbetets revisionskontor (tjänst med arvode motsvarande lön i högst lönegrad B 5 och två tjänster som byrådirektör, varav den ena fr. o. m. den 1 oktober 1970) (+ 170 000 kr.).

6. Tjänst som avdelningsdirektör och 2 tjänster som byrådirektör i Ae 28 vid den administrativa byrån i stället för 2 tjänster som byrådirektör i Ae 26 och tjänst som förste byråsekreterare vid samma byrå (+ 21 400 kr.).

7. Överföring av 7 tjänster, bl. a. 2 tjänster som avdelningsdirektör, från anslaget Universitetskanslersämbetet: Utredningar m. m. (+ 344 700 kr.).

8. Ökad medelsanvisning för publikationstryck samt medel för journalistkonferenser m. m. (+ 175 000 kr. resp. + 45 000 kr.).

9. Lönekostnadspålägg för ny personal 156 600 kr.

Föredraganden

Expansionen och den pågående reformverksamheten inom universitetssektorn medför krav på ökade insatser från universitetskanslersämbetets sida. För nästa budgetår beräknar jag under förevarande anslag medel för dels en tjänst som avdelningsdirektör (2), dels ytterligare personalförstärkning vid den centrala antagningsenheten (4). Enligt Kungl. Maj:ts beslut har som ett led i pågående försöksverksamhet med nya samarbetsformer inom universitetsområdet antalet ledamöter ökat i universitetskanslersämbetets styrelse och fakultetsberedningar. Jag har beaktat härigenom uppkommande medelsbehov för arvoden m. m.

I samband med den beslutade omorganisationen av den statliga redovisnings- och revisionsverksamheten (prop. 1967:79, SU 82, rskr 194) har innevarande budgetår ett revisionskontor inrättats vid ämbetet. Detta kontor avses på sikt komma att svara för all revision inom ämbetets verksamhetsområde. I överensstämmelse med universitetskanslersämbetets förslag beräknar jag nu medel för dels personal vid revisionskontoret (5), dels viss personalförstärkning med hänsyn till ökade arbetsuppgifter vid den administrativa byrån (6).

Jag har beräknat medel även för fyra tjänster, bl. a. en byrådirektörtjänst och en tjänst som förste byråsekreterare vid utbildningsbyrån (7). Innevarande budgetår bestrids avlöningskostnaderna för dessa tjänster från anslaget Universitetskanslersämbetet: Utredningar m. m.

För informationsverksamhet genom ämbetets försorg beräknar jag vidare medel för en tjänst som redaktör (3). Under posten till expenser beräknar jag medel för

dels journalistkonferenser m. m., dels en väsentlig ökning av beloppet till publikationstryck (8).

Medel för reseersättningar m. m. i samband med konferenser bör i enlighet med ämbetets förslag nästa budgetår anvisas under ämbetets utredningsanslag. Jag återkommer till ämbetets förslag om medel för vissa utredningskostnader i samband med registrering av studerande och studieresultat vid min anmälan av anslaget Universitetskanslersämbetet: Utredningar m. m.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Universitetskanslersämbetet: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 7 440 000 kr.

E 2. Universitetskanslersämbetet: Utredningar m. m.

1968/69 Utgift	847 638	Reservation	167 362
1969/70 Anslag	1 069 000		
1970/71 Förslag	1 266 000		

Från anslaget bestrids kostnader för experter och tillfällig personal m. m., reseersättningar, publikationstryck och övriga expenser som hänger samman med utredningar inom ämbetets verksamhetsområde. Anslaget tillförs medel som inflyter vid försäljningen av publikationer som bekostas från anslaget.

Universitetskanslersämbetet

1. Överföring av kostnader för personal m. m., bl. a. 2 avdelningsdirektörer, till anslaget Universitetskanslersämbetet: Förvaltningskostnader (— 408 000 kr.).

2. Överföring av medel för konferenser vid ämbetet från anslaget Universitetskanslersämbetet: Förvaltningskostnader samt ytterligare medel för ett ökat antal ämneskonferenser (+ 55 000 kr. resp. + 105 000 kr.).

3. Medelsanvisning för system- och programmeringsarbete avseende central antagning av studerande samt registrering av studerande och studieresultat. Kostnaderna härför har hittills bestrits av statskontoret (+ 380 000 kr.).

4. Medelsanvisning för ökad utredningsverksamhet (+ 250 000 kr.)

Statskontoret har i yttrande över universitetskanslersämbetets anslagsframställning om medel för system- och programmeringsarbete (3) bl. a. förklarat sig berett att även nästa budgetår avdela resurser för utvecklingsarbete rörande ADB-system för central antagning av studerande.

Föredraganden

Som jag anfört vid min anmälan av ämbetets förvaltningsanslag bör medel för viss personal, för vilken avlöningskostnaderna innevarande budgetår bestrids från förevarande anslag, nästa budgetår anvisas under anslaget Universitetskanslersämbetet: Förvaltningskostnader (1).

Vid beräkningen av förevarande anslag har jag beaktat bl. a. medelsbehovet för ett ökat antal konferenser vid ämbetet (2). Som framgått av min anmälan av ämbetets förvaltningsanslag räknar jag vidare med att vissa utredningskostnader rörande registrering av studerande och studieresultat skall bestridas från förevarande anslag. Med hänsyn till bl. a. statskontorets yttrande bör däremot medel för utvecklingsarbete avseende central antagning av studerande samt registrering av studerande och studieresultat liksom hittills anvisas i annan ordning (3).

Universitetskanslersämbetet har i sina anslagsframställningar under anslaget Förvaltningarna m. m. vid universiteten och vissa högskolor tagit upp medel bl. a. för intern information och personalutbildning. Jag har under förevarande anslag tagit hänsyn till behovet av medel för att planera sådan verksamhet.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Universitetskanslersämbetet: Utredningar m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 1 266 000 kr.

E 3. Utrustningsnämnden för universitet och högskolor

1968/69 Utgift ¹	994 223 ²
1969/70 Anslag	1 391 000
1970/71 Förslag	1 608 000

¹ Anslagen Utrustningsnämnden för universitet och högskolor: Avlöningar samt Utrustningsnämnden för universitet och högskolor: Omkostnader.

² Utbetalat retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 9 244 kr.

Utrustningsnämnden för universitet och högskolor har till uppgift att utrusta institutioner vid universitet och högskolor samt de övriga institutioner som Kungl. Maj:t bestämmer. Kungl. Maj:t har den 15 maj 1959 fastställt instruktion för nämnden (ändrad senast den 29 juni 1966). Nämnden svarar även för anskaffning av viss apparatur vid bl. a. forskningsråden samt biträder universitetskanslersämbetet vid planeringen av utrustning för undervisningsändamål.

Genom beslut den 28 juni 1968 har Kungl. Maj:t uppdragit åt nämnden att vidta åtgärder i syfte att effektivera upphandlingsverksamheten vid universitet och högskolor i enlighet med riktlinjer som angetts av riksrevisionsverket.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Utrustningsnämnden	Föredraganden
<i>Personal</i>			
Handläggande personal	7	+ 6	+2
Övrig personal	20	+ 6	of.
	27	+12	+2
<i>Anslag</i>			
Avlöningar	885 000	+549 000	+157 000
Sjukvård	1 900	+ 1 100	+ 1 000
Reseersättningar (även för resor inom de nordiska länderna)	53 000	+ 12 000	+ 2 000
Lokalkostnader	176 000	+ 9 000	+ 9 000
Expenser	72 100	+ 16 900	+ 9 000
därav engångsutgifter	—	+7 000	—
Lönekostnadspålägg	203 000	+129 000	+ 39 000
	1 391 000	+717 000	+217 000

Utrustningsnämnden för universitet och högskolor

1. Löne- och prisomräkning m. m. 97 000 kr.
2. 6 tjänster (1 avdelningsdirektör, 1 förste intendent, 3 intendenters samt 1 assistent) vid nämndens upphandlingssektion och samtidig indragning av 6 tjänster vid samma sektion (1 byrådirektör, 1 förste byråintendent, som f. n. avlönas från utbildningsdepartementets kommittéanslag, 1 byråintendent samt 3 byråassistenter) (+ 63 000 kr.).
3. 5 tjänster m. m. (1 handläggande personal samt 4 övrig personal) med anledning av nämndens ökade verksamhet (+ 143 000 kr.).
4. Överföring av 7 från kommittéanslaget m. m. avlönade tjänster (+ 281 000 kr.).
5. Lönekostnadspålägg för ny personal 111 000 kr.

Föredraganden

Utrustningsnämndens upphandlingsverksamhet har ökat betydligt under senare år. Nämnden har ålagts även vissa utrustningsuppgifter utanför den egentliga universitets- och högskolesektorn med hänsyn till sin stora erfarenhet i upphandlingsfrågor. Jag räknar därför för nästa budgetår medel för dels en byrådirektörstjänst i stället för en tjänst som förste byråintendent, för vilken avlöningskostnaderna innevarande år bestrids från utbildningsdepartementets kommittéanslag, dels ytterligare en tjänst. Från nämnda anslag bekostas härutöver f. n. fem tjänster vid nämnden, däribland en byråchefstjänst och en byrådirektörstjänst. Departementschefen har vid sin beräkning av kommittéanslaget beaktat medelsbehovet för dessa tjänster även för nästa budgetår.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t förslår riksdagen

att till *Utrustningsnämnden för universitet och högskolor* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 608 000 kr.

b) Universiteten m. m.

Vissa gemensamma frågor

Jag vill inledningsvis redovisa några av de beslut av större betydelse för universitets- och högskolesektorn, som fattats under år 1969.

Kungl. Maj:t har bemyndigat universitetskanslersämbetet att besluta om viss *försöksverksamhet med nya former för samarbete mellan studerande, lärare och övrig personal* under budgetåren 1968/69 och 1969/70 (jfr prop. 1969: 1 bil. 10 s. 276). Efter beslut av ämbetet i februari 1969 har försöksverksamhet inletts vid ca 110 institutioner — av totalt ca 550 — vid läroanstalter inom ämbetets förvaltningsområde. Försöksverksamheten bedrivs enligt fyra modeller, vilka skiljer sig åt i fråga om kompetensen hos det beslutande organet vid institutionerna. Genom ändring i universitetsstadgan (1969: 326) har utbildningsnämnderna — i vilka lärare och studerande ingår — vid samtliga fakulteter bl. a. erhållit ansvaret för utbildningen. Vidare har Kungl. Maj:t i juli 1969 bemyndigat ämbetet att låta försöksverksamheten omfatta även konsistorienivån. Representanter för studerande och arbetstagare har genom skilda beslut beretts plats i universitetskanslersämbetets styrelse och i fakultetsberedningarna. Kungl. Maj:t har i oktober 1969 bemyndigat ämbetet att fortsätta försöksverksamheten under budgetåret 1970/71. För de till utbildningsdepartementet hörande läroanstalter och myndigheter som ligger utanför universitetskanslersämbetets verksamhetsfält har motsvarande beslut fattats.

På grundval av förslag från kompetensutredningen har Kungl. Maj:t i kungörelse (1969:68) om *vidgat tillträde till högre utbildning* meddelat bestämmelser om försöksverksamhet med vidgat tillträde till grundläggande utbildning inom vissa ämnesområden vid filosofisk fakultet (jfr prop. 1969:1 bil. 10 s. 278). Behörig att inskrivas vid universitet är enligt dessa bestämmelser den som fyller 25 år senast under det kalenderår då han begär inskrivning och som varit yrkesverksam under minst fem år eller på annat sätt förvärvat motsvarande erfarenhet. Den studerande skall uppfylla de krav på förkunskaper som oundgängligen fordras för att han skall kunna tillgodogöra sig utbildningen. Försöksverksamheten omfattar studier för sammanlagt 60 poäng, varav högst 40 poäng inom ett och samma ämnesområde.

Genom beslut i april 1968 tillsattes *1968 års utbildningsutredning (U 68)* för att utreda den fortsatta planeringen av det eftergymnasiala utbildningssystemet m. m. (jfr prop. 1969: 1 bil. 10 s. 277). Inom U 68 har påbörjats ett brett upplagt utredningsarbete rörande utbildningsmål, organisation, dimensionering och lokalisering gällande hela det eftergymnasiala utbildningsområdet. U 68 har under år 1969 publicerat två promemorior om den eftergymnasiala utbildningens mål, funktion och struktur i syfte att stimulera debatten och rikta uppmärksamheten

mot centrala utbildningspolitiska problem. Utredningen har vidare tagit initiativ till bl. a. en ökning av antalet studieplatser i vissa spärrade ämnen och utbildningslinjer.

Fr. o. m. den 1 juli 1969 tillämpas ett *nytt utbildningssystem vid de filosofiska fakulteterna* (jfr prop. 1969:4, SU 34, rskr 101). Det nya systemet innebär bl. a. att den grundläggande utbildningen är organiserad i ett antal utbildningslinjer inom vilka studierna läggs upp enligt principen om s. k. successiva val. Kungl. Maj:t har meddelat bestämmelser i kungörelse (1969: 50) om utbildning vid de filosofiska fakulteterna.

Under läsåret 1969/70 anordnas — i enlighet med förslag av ämbetet — försöksvis *yrkesinriktade kurser* vid universiteten, bl. a. i arbetsmarknadsteknik.

Höstterminen 1969 inleddes efter förslag av U 68 försöksverksamhet med s. k. *kombinationsutbildningar*. Utbildningen omfattar universitetsstudier inom vissa ämnesområden, vilka kombineras med kurser vid gymnasium eller yrkesskola. Försöksverksamheten avser utbildning inom områdena utbildningsadministration, revision, bank och beskattning, reseliv och turistnäring samt sekreterarutbildning.

Kungl. Maj:t uppdrog genom beslut i september 1969 åt universitetskanslersämbetet att utreda frågan om *den religionsvetenskapliga utbildningens mål och organisation*. Samtidigt tillkallades en sakkunnig för att utreda de praktisk-teologiska övningsinstitutens framtida ställning m. m. (jfr prop. 1969: 1 bil. 10 s. 289). Lärarutbildningen i religionskunskap och prästutbildningens inledande del har samordnats med verkan fr. o. m. höstterminen 1969.

Fr. o. m. innevarande läsår tillämpas vid de medicinska fakulteterna en helt bunden studieordning, enligt vilken *läkares grundutbildning* omfattar fem och ett halvt i stället för tidigare sex och ett halvt års studier (jfr prop. 1969: 1 bil. 10 s. 303, SU 46, rskr 137 och prop. 1969: 35, SU 83, rskr 215). Den nya studieordningen gäller för de medicine studerande som höstterminen 1969 började sitt första, andra eller tredje studieår. Efter grundutbildningen följer vidareutbildning, som omfattar dels en allmäntjänstgöring om 21 månader, dels specialistutbildning eller utbildning för allmän praktik.

Provisoriska bestämmelser om utbildning för *psykologexamen* gäller fr. o. m. den 1 juli 1969 (jfr prop. 1969: 31 s. 69). Psykologutbildningen bygger på grundläggande utbildning vid filosofisk fakultet. För psykologexamen krävs därutöver normalt två års heltidsstudier inom ett av ämnesområdena psykologi och pedagogik.

Fr. o. m. den 1 juli 1969 tillämpas nya *riktlinjer för forskarutbildning* (prop. 1969:31, SU 93, rskr 222 samt 2LU 55, rskr 223). Licentiatexamen och doktorsgrad har ersatts av doktorsexamen. Studierna för den nya examen skall läggas upp så att de normalt kräver högst fyra år. En systematiskt planerad utbildningsgång skall läggas upp för i princip varje doktorand. Kungl. Maj:t har meddelat bestämmelser för utbildningen för den nya doktorsexamen i kungörelser om ändring i universitetsstadgan (1969: 326) och om utbildning vid de skilda fakulteterna (1969: 327—333). Kungl. Maj:t har i december 1969 beslutat om tillsättande av en i prop. 1969: 31 (s. 84) aviserad utredning om förfarandet vid tillsättning av tjänst som professor.

Ett system för programbudgetering kommer att införas successivt vid statliga myndigheter (jfr prop. 1969: 1 bil. 2 s. 54). Som jag redovisade i förra årets statsverksproposition (prop. 1969: 1 bil. 10 s. 279) pågår viss *försöksverksamhet med programbudgetering inom högre utbildning och forskning*. En ledningsgrupp för programbudgetering inom detta område tillsattes inom utbildningsdepartementet våren 1968. Vidare arbetar en grupp inom universitetskanslersämbetet med frågan. Det förberedande utredningsarbetet beträffande tillämpning av programbudgetering inom universitetsväsendet är, efter vissa förstudier, f. n. koncentrerat till Chalmers tekniska högskola.

Den nya redovisnings- och revisionsorganisation som avses bli införd successivt vid alla statliga myndigheter (jfr prop. 1967: 79, SU 82, rskr 194) tillämpas sedan den 1 juli 1969 vid bl. a. universitetet i Lund. Förberedelser pågår för att den 1 juli 1970 införa motsvarande organisation vid universitetet i Umeå och den 1 juli 1971 vid universiteten och högskolorna i Uppsala, Göteborg och Stockholm.

Parallellt med nyssnämnda verksamhet har vissa delreformer genomförts för att en förenklad anslagsteknik och ökad decentralisering av besluten i ekonomiska frågor skall komma till stånd.

Medelsanvisningen för teknisk och administrativ personal m. m. under fakulteternas avlöningsanslag har den 1 juli 1969 lagts samman med fakulteternas anslag till materiel m. m. till driftkostnadsanslag för de olika fakulteterna. Anslagsomläggningen redovisades i förra årets statsverksproposition (prop. 1969: 1 bil. 10 s. 279). Kungl. Maj:t har i juni 1969 meddelat föreskrifter för driftkostnadsanslagen. Vidare har försöksverksamhet med tilldelning av lärarkrafter vid filosofisk fakultet enligt ett system som innebär friare anslagsdisposition inletts vid ett tiotal institutioner (jfr prop. 1969: 4 s. 82).

I förra årets statsverksproposition redovisades ett nytt system för *planeringen av lokaler* för icke-laborativa institutioner vid universiteten m. fl. läroanstalter (prop. 1969:1 bil. 10 s. 277). Denna planering avses ske inom ramar för lokalytor som fastställs för varje universitetsort. U 68 har lagt fram förslag till sådana ytramar. Dessa förslag går bl. a. ut på en väsentlig utbyggnad av universitetsfilialerna. Ramarna omfattar sammanlagt en programyta — förutom erforderliga utrymmen för bl. a. kapprum, toaletter och skyddsrum — av 138 000 m². Förslagen för de olika orterna framgår av följande sammanställning.

Stockholm	36 000
Uppsala	24 000
Linköping	7 500
Växjö	4 000
Lund	22 000
Göteborg	17 000
Karlstad	4 000
Örebro	6 500
Umeå	17 000
	138 000

Kungl. Maj:t har i december 1969 föreskrivit att de föreslagna ytramarna tills vidare skall tjäna som riktpunkter för lokalplaneringen.

Universitetskanslersämbetet

Universitetskanslersämbetets anslagsframställning för budgetåret 1970/71 (sammansattande del, Högre utbildning och forskning, publicerad som nr 8 i ämbetets skriftserie) innefattar, såvitt gäller högre tjänster, preciserade förslag även för budgetåret 1971/72. Därjämte anger ämbetet i sin långtidsbudget för 1970/71—1974/75 omfattningen och den huvudsakliga karaktären av beräknade resursbehov under den kommande femårsperioden.

Ämbetet redovisar inledningsvis en allmän översikt över utvecklingen på den högre utbildningens och forskningens område samt tar upp vissa för flera fakulteter gemensamma frågor. Jag redovisar i det följande kortfattat vissa av dessa frågor och hänvisar i övrigt till ämbetets framställning.

Av ämbetets redogörelse för den *kvantitativa utvecklingen* (s. 14—23) framgår bl. a. att antalet närvarande studerande vid läroanstalterna inom ämbetets verksamhetsområde läsåret 1968/69 uppgick till mer än 100 000, vilket innebär en fördubbling av studerandeantalet på fyra år. Antalet nyinskrivna studerande samma läsår var ca 26 000. Enligt ett av ämbetet refererat preliminärt räkneexempel kommer under vissa förutsättningar antalet närvarande studerande läsåret 1974/75 att vara ca 118 000, medan antalet nyinskrivna studerande samma läsår beräknas till ca 23 000.

Den kraftiga tillströmningen till högre utbildning kommer att leda till en markant ökning av utbudet av examinerade från universitet och högskolor. Enligt preliminära beräkningar inom statistiska centralbyrån kommer mer än dubbelt så många personer att avlägga grundexamen vid de filosofiska fakulteterna under femårsperioden 1970/71—1974/75 som under perioden 1965/66—1969/70. Ämbetet stryker under att de problem som hänger samman med samspelet mellan universitetsutbildning och arbetsmarknad på grund av den förutsebara kraftiga ökningen av examinerade kommer att kräva helt annan uppmärksamhet än hittills.

Ämbetet redogör även för vissa *dimensioneringsåtgärder*, som aktualiserats inom ramen för U 68:s arbete och redovisar därvid särskilt vissa förslag om ökad intagning till medicinsk, odontologisk och teknisk utbildning (s. 23—30).

Ämbetet har redovisat sina förslag till anslagsäskanden för budgetåret 1970/71 i prioritetsgrupper enligt samma principer som för föregående budgetår (jfr prop. 1969: 1 bil. 10 s. 270). Bland förslag som har karaktär av *fullföljande av tidigare beslut* kan nämnas utbyggnad av humanistiska fakulteten i Umeå samt uppbyggnad av utbildnings- och forskningsresurser vid Huddinge sjukhus och vid den medicinska och tekniska utbildnings- och forskningsenheten i Linköping.

Vad beträffar de i anslagsframställningen därutöver föreslagna ökningarna lägger ämbetet största vikt vid att fakulteternas driftkostnadsanslag kraftigt förstärks samt att ökade resurser ställs till förfogande för pedagogiskt utvecklingsarbete, framställning m. m. av läromedel, studierådgivning och informationsverksamhet m. m. liksom för genomförande av reformeringen av forskarutbildningen (s. 46).

Ämbetet anser att omläggningen till *driftkostnadsanslag* är ett steg i riktning mot införande av programbudgetering. Anslagskonstruktionen möjliggör en betydande decentralisering av beslut om användningen av tillgängliga medel. Eftersom anslagen är reservationsanslag, har de lokala universitetsmyndigheterna ökade möjligheter att planera verksamheten på längre sikt.

Från driftkostnadsanslagen bestrids bl. a. kostnader för löner m. m. för teknisk och administrativ personal vid institutionerna och till vikarier för sådan personal, för materiel, vissa resor och ograduerade forskares vetenskapliga verksamhet samt för uppdragstillägg till dekaner, prefekter och studierektorer. Anslagen är vidare avsedda för sådana ändamål som är gemensamma för flera institutioner eller fakulteter, t. ex. för gemensamma verkstäder, skrivcentraler och andra servicefunktioner samt för gemensamma utgifter av expenskaraktär. Inkomster i samband med uppdragsforskning tillgodoförs anslagen. De lokala myndigheterna kan i sin medelsdisposition välja mellan personal och andra slag av resurser. Denna friare anslagsdisposition bör kunna stimulera intresset för rationaliseringar.

Under innevarande budgetår uppgår fakulteternas driftkostnadsanslag till sammanlagt 158,6 milj. kr. Ämbetet, som stryker under vikten av ytterligare medelstildelning för i första hand en ökning av den tekniska och administrativa personalen samt en ökning av resurserna för materiel, resor m. m., föreslår en sammanlagd höjning av dessa anslag med ca 22 milj. kr. (s. 49).

Genom *pedagogiskt utvecklingsarbete* kan man öka vetandet kring de frågor som rör utbildningens mål, metoder och resultat och förbättra faktaunderlaget inför bl. a. den angelägna förnyelsen av undervisningsformerna. Det finns enligt ämbetet all anledning att planmässigt fortsätta denna verksamhet och låta det pedagogiska utvecklingsarbetet expandera så långt de personella resurserna gör det möjligt. Ämbetet föreslår en ökning av anslaget till pedagogiskt utvecklingsarbete med ca 3 milj. kr., dvs. en fördubbling av anslaget (s. 31).

En fortsatt utbyggnad av *studierådgivningsverksamheten* framstår enligt ämbetets mening som nödvändig, om intentionerna med den nya utbildningsorganisationen vid de filosofiska fakulteterna skall kunna förverkligas. Förslag lämnas om bl. a. ett ökat antal tjänster som utbildningsledare, studievägledare och studierådgivare. Ökade resurser bör vidare ställas till förfogande för bl. a. information till de studerande och personalutbildning för de anställda (s. 33 och 44).

Resurserna för *forskarutbildning* måste växa i snabb takt så att — i överensstämmelse med riktlinjerna i prop. 1969: 31 — en systematiskt planerad forskarhandledning kan komma till stånd. I inledningsskedet behövs dessutom resurstill-

skott för att licentiander och doktorander i det äldre utbildningssystemet skall kunna beredas tillfredsställande möjligheter att avsluta sin utbildning. Antalet doktorandstipendier bör öka väsentligt (s. 36).

I den första etappen av forskarutbildningsreformen har förstärkningarna vad gäller nya tjänster inriktats på inrättande av i första hand forskarassistenttjänster och i andra hand docenttjänster. Ämbetet finner starka skäl tala för att förstärkningarna också för budgetåret 1970/71 koncentreras på tjänster av nämnda typ. Nya docent- och forskarassistenttjänster bör tilldelas främst de fakulteter som har mest ogynnsamma relationer mellan antalet studerande under forskarutbildning och antalet permanenta handledartjänster, dvs. i första hand de filosofiska fakulteterna (s. 51).

Utöver förslag som gäller dessa högst prioriterade områden för ämbetet fram bl. a. följande förslag.

På grundval av förslag från en inom universitetskanslersämbetet tillkallad utredning — delegationen för viss yrkesutbildning vid universiteten m. m. (DYRK) — föreslår ämbetet att *yrkesinriktade studiekurser* om normalt en termins längd införs vid universitetens filosofiska fakulteter med början läsåret 1970/71. Dessa kurser bör inriktas mot relativt breda sektorer av arbetsmarknaden. Kurserna bör ges samma ställning som nu förekommande studiekurser vid filosofisk fakultet. De av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelserna om vidgat tillträde till högre utbildning bör göras tillämpliga även på dessa studiekurser. Medel för undervisning och examination bör ställas till förfogande enligt gällande regler för den s. k. universitetsautomatiken (s. 28). Ämbetet har i särskild framställning föreslagit att — med början redan vårterminen 1970 — studiekurser skall anordnas i administrativ teknik, informationsteknik, u-landsfrågor med biståndsteknik, arbetsmarknadsteknik med personaladministration, museiteknik, zoofysiologisk metodik samt i miljövård.

Den ökande tillströmningen av studerande till *tre- och fyraårig utbildning* samt *påbyggnadskurser* medför ett allt större behov av resurser för förstärkning av detta stadium. Medel för detta ändamål — som hittills anvisats under anslaget Särskilda åtgärder för forskarutbildning — bör för nästa budgetår beräknas under de filosofiska fakulteternas avlöningsanslag (s. 52).

Ämbetet framhåller att det föreligger behov av bättre möjligheter till *vidareutbildning* vid universitet och högskolor. Mot bakgrund av att klara riktlinjer för finansiering m. m. av vidareutbildning inom universitets- och högskolesektorn ännu inte föreligger finner ämbetet sig böra begränsa sitt förslag till att omfatta endast vidareutbildning av sådan karaktär att ett klart dokumenterat samhällskrav motiverar finansiering med statsmedel.

Frågan om hur samråd och samverkan inom universitetssektorn bäst skall utformas är enligt ämbetet synnerligen aktuell. Debatten om *utbildningsdemokrati* återspeglar hur engagemanget i universitetens uppgifter och verksamhet breddas och fördjupas. Genom den inledda försöksverksamheten med nya former för sam-

arbete mellan studerande, lärare och övrig personal har enligt ämbetets bedömning en god grund lagts för fortsatt utveckling av nya samarbetsformer. Försöksverksamheten kräver betydande administrativa insatser från de lokala myndigheternas sida och fordrar ökade resurser för informationsverksamhet på både lokal och central nivå. Ämbetet beräknar medel för förstärkningar under de skilda anslag som kommer i fråga (s. 38).

I fråga om *planeringen för utbyggnad med högre tjänster* betonar ämbetet att tvåårsplaner — i förekommande fall flerårsplaner — bör omsättas i beslut av riksdagen för att berörda myndigheter skall kunna förbereda dels rekryteringen av forskare, dels lokalplaneringen för tillkommande enheter. Det finns enligt ämbetet skäl att överväga ett system, varigenom beslut om inrättande av tjänster på professorsnivå och därtill knutna resurser i princip inte skall träda i kraft förrän tidigast ett halvt till ett år efter tidpunkten för statsmakternas ställningstagande. (s. 10).

Anslagssumman i riksstaten för budgetåret 1969/70 till universitet och högskolor inom universitetskanslersämbetets förvaltningsområde utgör 787 milj. kr. Ett genomförande av ämbetets förslag till resursförstärkningar för nästa budgetår — ca 151 milj. kr. — skulle medföra en ökning med ca 19 % jämfört med budgetåret 1969/70.

Föredraganden

På den högre utbildningens område pågår ett intensivt reformarbete. Som jag tidigare redovisat har en rad åtgärder av genomgripande betydelse för den högre utbildningen beslutats under det senaste året. Vidare har försöksverksamhet påbörjats inom flera väsentliga områden. Även i fortsättningen kommer förändringar att krävas på den högre utbildningens område i fråga om såväl organisation som verksamhetsformer.

Jag vill i detta sammanhang ta upp några frågor som knyter an till pågående försöksverksamhet inom vissa centrala delar av den högre utbildningen.

Efter förslag från kompetensutredningen inleddes den 1 juli 1969 *försöksverksamhet med vidgat tillträde* till universitetens filosofiska fakulteter. Inom ramen för denna verksamhet har studerande utan formell behörighet fått möjlighet att följa vissa studiekurser. Det är ännu inte möjligt att dra några slutsatser av den inledda försöksverksamheten. Jag finner det emellertid angeläget att verksamheten noga följs av utbildningsmyndigheterna och kompetensutredningen samt att man — utan att avvakta den slutliga utvärderingen — efter hand tar tillvara de möjligheter som kan finnas att göra erforderliga modifieringar i bestämmelserna för verksamheten. I anslutning härtill vill jag framhålla att det är angeläget att man till en utbildningsväg kan rekrytera personer med varierande förutbildning och erfarenheter. Den som sakligt sett är väl meriterad för en viss utbildning bör

ges möjlighet att följa denna oavsett på vilket sätt kunskaper och färdigheter förvärvats.

För att man skulle få underlag för fördjupning och vidareutveckling av *utbildningsdemokratin* inleddes budgetåret 1968/69 försöksverksamhet med nya former för samarbete mellan studerande, lärare och övrig personal vid universiteten och vissa högskolor. Denna försöksverksamhet kommer att fortsätta även under nästa budgetår. Målet för verksamheten är att vinna erfarenheter, som kan ligga till grund för mer definitiva bestämmelser rörande bl. a. sammansättning och kompetens hos skilda organ inom universitetsområdet.

De resultat som försöksverksamheten hittills har gett är enligt vad jag erfarit i huvudsak positiva. På vissa håll har man dock kunnat märka ett minskande intresse från främst de studerandes sida. För att man skall kunna nå det mål som satts upp för verksamheten är det väsentligt att så många som möjligt engagerar sig i försöksverksamheten. Det är angeläget att åtgärder vidtas som kan stimulera intresset för de samarbetsformer som nu prövas. Jag har därför under berörda anslag beräknat medel för bl. a. information i samband med den pågående försöksverksamheten.

Ett led i strävandena att öka medinflytandet för dem som är verksamma inom universitet och högskolor är den fortlöpande översynen av beslutsnivåerna inom organisationen. Denna revision har lett till bl. a. *ökad decentralisering* av beslutanderätten rörande användningen av tilldelade medel. Särskilt betydelsefull härvidlag är den omläggning till driftskostnadsanslag som ägt rum innevarande budgetår (jfr prop. 1969: 1 bil. 10 s. 279). Jag vill i detta sammanhang nämna även den försöksverksamhet med programbudgetering som inleddes våren 1968. Jag vill vidare erinra om att beslutanderätten rörande studieplanernas utformning i väsentliga delar förts över till utbildningsnämnderna. Den översyn av gällande bestämmelser som inletts bör enligt min mening kunna successivt leda till en mer ändamålsenlig fördelning av ansvaret mellan de olika beslutsnivåerna.

1968 års utbildningsutredning (U 68) har till uppgift att — vid sidan av sitt långsiktiga arbete — undersöka möjligheterna att snabbt *öka intagningskapaciteten* vid vissa spärrade utbildningsvägar. Efter förslag från utredningen har Kungl. Maj:t beslutat om ökning av antalet nybörjarplatser vid vissa eftersökta utbildningsvägar under budgetåret 1969/70 (jfr prop. 1969:1 bil. 10 s. 277, SU 46, rskr 137). Sålunda har antalet platser för utbildning i studiekurser om 40 poäng i fysik under höstterminen 1969 ökats med 20 vid universitetet i Umeå och med 36 vid universitetsfilialen i Örebro. Vidare har ytterligare 30 intagningsplatser kommit till vid utbildningslinjen för teknisk fysik vid tekniska högskolan i Stockholm. Dessutom kommer vid universitetet i Lund tvåbetygsundervisningen (motsv.) i vart och ett av ämnena psykologi och zoologi att tillföras 24 nya utbildningsplatser under 1970.

Universitetskanslersämbetet har i samråd med U 68 föreslagit att intagningskapaciteten vid tekniska fakulteten i Lund skall ökas med sammanlagt 80 plat-

ser höstterminen 1970. Vidare har U 68 föreslagit att intagningskapaciteten vid socialhögskolorna skall fördubblas under de närmaste åren.

Jag vill i detta sammanhang även erinra om riksdagens beslut år 1969 om ökad intagning till läkarutbildning vid karolinska institutet höstterminen 1969 med 40 platser.

Jag vill i detta sammanhang stryka under angelägenheten av att möjligheterna att förbättra balansen i det eftergymnasiala utbildningssystemet tas till vara i de fall det finns förutsättningar att till rimlig kostnad snabbt öka intagningskapaciteten vid vissa spärrade utbildningsvägar. Jag återkommer till dessa frågor vid min anmälan av anslagen till tekniska fakulteterna och socialhögskolorna. Det bör emellertid framhållas att de ytterligare åtgärder som kan föranledas av U 68:s undersökningar kan medföra högre kostnader än vad som i det följande beräknas under de förslagsvis betecknade avlöningsanslagen till lärarpersonal för budgetåret 1970/71.

Jag övergår nu till att ta upp vissa frågor med anledning av universitetskanslersämbetets anslagsframställning för nästa budgetår.

I likhet med universitetskanslersämbetet anser jag att för nästa budgetår hög prioritet bör ges åt förstärkning av dels driftkostnadsanslagen, dels resurserna för forskarutbildning.

Den kraftiga tillströmningen av studerande ställer stora krav på universitetens basresurser. Kostnader för dessa bestrids fr. o. m. innevarande budgetår från *driftkostnadsanslag* (jfr prop. 1969: 1 bil. 10 s. 280). Den anslagsomläggning som genomfördes den 1 juli 1969 syftade bl. a. till att ge större frihet i medelsdispositionen och att stimulera intresset för rationalisering. Vid min medelsberäkning för budgetåret 1970/71 har jag utgått från 1970 års löneläge för den tekniska och administrativa personalen. De kostnadsökningar som därutöver kan följa av centralt träffade löneöverenskommelser bör fr. o. m. nästa budgetår bestridas från förslagsanslaget till täckning av beräknade merkostnader för löner och pensioner m. m. under sjunde huvudtiteln.

I riksstaten för innevarande budgetår finns upptaget ett särskilt anslag till bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar för hittillsvarande doktorsgrad. Anslaget disponeras enligt Kungl. Maj:ts föreskrifter av forskningsråden. Avhandling för avläggande av den nya doktorsexamen behöver — enligt statsmakternas beslut år 1969 (jfr prop. 31 s. 73) — inte tryckas utan kan framställas på annat sätt. Under fakulteternas driftkostnadsanslag har jag beräknat medel för bl. a. kostnader för framställning av avhandlingar avseende såväl hittillsvarande doktorsgrad som den nya doktorsexamen.

Ämbetet har föreslagit att kostnaderna för ytterligare vissa ändamål, vilka nu bestrids från andra anslag, fr. o. m. nästa budgetår skall bestridas från driftkostnadsanslagen. Jag ansluter mig till ämbetets förslag. Min beräkning av driftkostnadsanslagen framgår av följande sammanställning.

Fakultet	Anslag 1969/70	Föreslagen ändring 1970/71	
		Universitets- kanslersambetet	Föredraganden
Humanistiska	7 110 000	+ 2 600 000	+ 2 890 000
Teologiska	430 000	+ 70 000	+ 120 000
Juridiska	950 000	+ 230 000	+ 250 000
Samhällsvetenskapliga	7 800 000	+ 3 100 000	+ 3 200 000
Medicinska	51 870 000	+ 4 855 000 ¹	+ 4 930 000 ¹
Odontologiska	7 270 000	+ 1 153 000 ²	+ 980 000 ²
Farmaceutiska	2 400 000	+ 225 000	+ 200 000
Matematisk-naturvetenskapliga	35 220 000	+ 5 000 000	+ 4 540 000
Tekniska	45 510 000	+ 6 560 000 ³	+ 4 890 000 ³
	158 560 000	+23 793 000	+22 000 000

¹ Därav genom överföring från anslaget Statens bakteriologiska laboratorium: Driftkostnader 698 000 kr.

² Därav genom överföring från anslaget Odontologiska fakulteterna m. m.: Vissa tandsjukvårdskostnader 500 000 kr.

³ Därav genom överföring från anslaget Universiteten m. m.: Gemensamma driftkostnader 262 000 kr.

Antalet aktiva studerande i *forskarutbildning* har ökat från ca 3 000 år 1960 till ca 7 300 år 1968, dvs. mer än fördubblats. De riktlinjer för forskarutbildningen, som tillämpas fr. o. m. den 1 juli 1969, medför ökat behov av såväl resurser för undervisning och handledning som stipendier för de studerande. Statsmakterna fattade år 1969 beslut om ett principprogram för en successivt genomförd reform av forskarutbildningen. Detta program omfattade även en första etapp i reformarbetet, dvs. budgetåret 1969/70 (prop. 1969: 31, SU 93, rskr 222 samt 2LU 55, rskr 223). För en andra etapp i genomförandet av reformen beräknar jag i det följande medel under berörda anslag.

Undervisnings- och handledningsresurserna för forskarutbildning bör förstärkas genom att dels ytterligare tjänster som forskarassistent och docent inrättas, dels anslaget till särskilda åtgärder för forskarutbildning förstärks. Jag räknar under berörda anslag medel för nästa budgetår för sammanlagt ytterligare 62 tjänster som forskarassistent och 20 tjänster som docent. Nämnda tjänster kommer att fördelas mellan de skilda fakulteterna enligt följande sammanställning.

Fakultet	Docenter	Forskarassistenter
Humanistiska	3	18
Samhällsvetenskapliga	8	15
Medicinska	2	13
Odontologiska	—	2
Matematisk-naturvetenskapliga	5	12
Tekniska	2	2
	20	62

Vid fördelningen av de nya tjänsterna har jag tagit särskild hänsyn till behovet av ökade resurser vid de fakulteter där relationen mellan antalet lärare och studerande på forskarutbildningsnivå är mest ogynnsam. Ifrågasvarande tjänster bör enligt min mening i första hand tilldelas ämnen med stort antal doktorander. Jag avser att i annat sammanhang föreslå Kongl. Maj:t att fördela dessa tjänster på

läroanstalter. Vid min anmälan av anslaget till särskilda åtgärder för forskarutbildning kommer jag vidare att föreslå en höjning med 1 milj. kr.

Under anslaget Stipendier för främjande av högre vetenskapliga studier kommer jag att för nästa budgetår ta upp medel för ytterligare 50 stipendier för forskarutbildning samt för de merkostnader, vilka uppstår när licentiand- och doktorandstipendium enligt äldre bestämmelser omvandlas till stipendier enligt det nya systemet (jfr prop. 1969: 31 s. 77). Vidare kommer jag att vid min anmälan av anslagen till forskningsråden beräkna medel för ytterligare fem särskilda forskartjänster. Utöver nämnda förslag till förstärkning av resurserna för forskarutbildning kommer jag vid min anmälan av fakulteternas avlöningsanslag och anslagen till forskningsråden att föreslå att sammanlagt 38 nya tjänster som professor eller biträdande professor inrättas.

Frågor om utbildningens mål, metoder och resultat har alltmer kommit i blickpunkten. Jag finner det utomordentligt angeläget att ökad kunskap vinnas om hit hörande frågor. Jag räknar därför med en väsentlig höjning av anslaget till *pedagogiskt utvecklingsarbete m. m.* vid universitet och högskolor. Det särskilda utvecklingsanslaget för universitet och högskolor föreslås öka från ca 2,9 milj. kr. till ca 4,9 milj. kr. Jag räknar vidare under berörda anslag med ytterligare medelsanvisningar till bl. a. AV-centraler, läromedelsbevakning och studierådgivning.

Studievägledningen på institutionsnivå har förstärkts genom att tjänster som studievägledare inrättats i samband med att det nya utbildningssystemet börjat tillämpas (jfr prop. 1969:4 s. 81, SU 34, rskr 101). Jag beräknar nu medel för ett ökat antal studievägledartjänster under budgetåret 1970/71 att — liksom innevarande budgetår — bestridas inom ramen för avlöningsanslagen till de filosofiska fakulteterna. Jag avser att i annat sammanhang återkomma till Kungl. Maj:t beträffande frågan om det antal tjänster som bör inrättas.

Lektorshjälp och handledning åt *syn- och hörselskadade studerande* har hittills bekostats från anslaget Extra utgifter vid universitet och högskolor (jfr prop. 1967: 1 bil. 10 s. 220 och prop. 1868: 1 bil. 10 s. 334). Medel för detta ändamål bör i fortsättningen beräknas under fakulteternas avlöningsanslag. I fråga om de filosofiska fakulteterna kommer jag att i annat sammanhang föreslå Kungl. Maj:t att meddela sådana bestämmelser att för nämnda ändamål får — utöver vad som följer av gällande organisationsplaner (motsv.) — disponeras högst 2 000 kr. per handikappad studerande och termin.

Som jag redovisat tidigare kommer en ny redovisningsorganisation att successivt införas vid statliga myndigheter. Denna omorganisation är f. n. aktuell vid kungl. biblioteket samt vissa universitet och högskolor inom utbildningsdepartementets verksamhetsområde. Frågan om möjliga besparingar i anledning av denna omorganisation bör senare prövas av Kungl. Maj:t.

Universitetskanslersämbetet har lagt fram förslag om *yrkesinriktade studiekurser* av normalt en termins längd vid universitets filosofiska fakulteter. Som jag

tidigare redovisat anordnas under innevarande läsår försöksvis studiekurser. Kungl. Maj:t har medgivit att denna försöksverksamhet väsentligt utvidgas vårterminen 1970. Jag vill erinra om att jag i prop. 1969: 4 (s. 66) vid min anmälan av frågan om utbildningens organisation vid filosofisk fakultet m. m. anförde att utbildningen vid de filosofiska fakulteterna liksom vid övriga eftergymnasiala utbildningsanstalter primärt bör ha till uppgift att förbereda de studerande för framtida insatser i yrkeslivet. Detta mål kan uppfyllas på olika sätt, bl. a. genom ökning av inslaget av yrkesförberedande moment i befintliga studiekurser eller genom införande av nya studiekurser med huvudsakligen yrkesförberedande innehåll. Studiekurser med ett innehåll som nära anknyter till yrkesutövning inom breda arbetsmarknadssektorer bör kunna underlätta de studerandes övergång till yrkesverksamhet. Sådana studiekurser bör dessutom kunna fylla en viktig funktion för den som önskar vidareutbildning.

Ett införande av yrkesinriktade studiekurser är emellertid förenat med en rad praktiska problem, bl. a. i fråga om tillgång på lärare, möjligheterna att samordna innehållet i dylika kurser med det i befintliga studiekurser, utbildningens uppläggning, förkunskapskrav samt urval bland sökande i de fall det är nödvändigt att begränsa antalet studerande.

Jag räknar med att utbildning skall kunna ges i första hand i administrativ teknik, arbetsmarknadsteknik med personaladministration, informationsteknik, miljövard, museiteknik och u-landsfrågor med biståndsteknik. Jag vill understryka att införandet av dessa studiekurser inte får leda till att den utbildning i dessa frågor som f. n. ges inom befintliga studiekurser tas bort. Detta måste observeras särskilt beträffande utbildning i u-landsfrågor. Det är enligt min mening viktigt att kunskapsstoffet i universitetsutbildningen i ökad utsträckning internationaliseras (jfr prop. 1969: 4 s. 67). Jag har vid min beräkning av medelsanvisningen för tilldelning av lärarkrafter m. m. i ämnen inom filosofisk fakultet beaktat medelsbehovet även för yrkesinriktade studiekurser. Bestämmelserna om vidgat tillträde till högre utbildning synes mig böra tillämpas även vid utbildning i yrkesinriktade studiekurser. Jag avser att senare föreslå Kungl. Maj:t att medge att yrkesinriktade studiekurser försöksvis får anordnas fr. o. m. läsåret 1970/71 inom ramen för den grundläggande utbildningen vid de filosofiska fakulteterna i huvudsaklig överensstämmelse med vad jag här förordat.

Jag vill erinra om vad jag tidigare anförde om försöksverksamhet med s. k. kombinationsutbildning.

Ett bifall till vad jag förordar i det följande under anslagen till fakulteterna m. m. kommer för nästa budgetår att innebära en ökning med ca 122 milj. kr.

E 4. Humanistiska fakulteterna: Avlöningar till lärarpersonal**E 5. Humanistiska fakulteterna: Driftkostnader**

1968/69 Utgift ¹	45 292 556 ²	Reservation ⁵	56 797
1969/70 Anslag	55 828 000 ³		
1970/71 Förslag	71 582 000 ⁴		

¹ Anslagen Humanistiska fakulteterna: Avlöningar och Humanistiska fakulteterna: Materiel m. m.

² Utbetalat retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänförs sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 387 379 kr.

³ Avlöningar till lärarpersonal 48 718 000 kr., därav 1 240 000 kr., som beräknats under anslaget Vissa kostnader för reformerad forskarutbildning m. m., samt driftkostnader 7 110 000 kr.

⁴ Därav avlöningar till lärarpersonal 61 582 000 kr. och driftkostnader 10 000 000 kr.

⁵ Anslaget Humanistiska fakulteterna: Materiel m. m.

Förevarande anslag avses för de humanistiska fakulteterna vid universiteten i Uppsala, Lund, Göteborg, Stockholm och Umeå.

I följande sammanställning redovisas — med hänsyn till vad som i det föregående anförts under vissa gemensamma frågor rörande universiteten m. m. — endast lärarpersonal och belopp som hänförs sig till sådan personal.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Universitets- kanslersämbetet	Föredraganden
<i>Personal</i>			
Lärarpersonal	922	+85	+59
<i>Anslag</i>			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar till lärarpersonal	40 038 000	+11 576 000	+10 455 000
Lönekostnadspålägg	9 208 000	+ 2 662 000	+ 2 404 000
<i>Uppbördsmedel</i>			
Avkastning från vissa fonder m. m.	528 000	— 5 000	— 5 000
Nettoutgift	48 718 000	+14 243 000	+12 864 000

Universitetskanslersämbetet

I fråga om utbyggnaden av den humanistiska forsknings- och utbildningsorganisationen med nya tjänster bör de förslag som rör universitetet i Umeå ges högsta prioritet. Det är utomordentligt väsentligt att ställning nu tas till umeåfakultetens struktur under ett första uppbyggnadsskede.

Vad gäller utbyggnaden av organisationen med nya tjänster vid övriga universitet bör vetenskaper som är inriktade på estetisk upplevelse och påverkan ägnas särskild uppmärksamhet.

I fråga om professurer omfattar förslaget en plan för utbyggnaden vid universitetet i Uppsala, Lund, Göteborg och Stockholm t. o. m. budgetåret 1971/72 och

vid universitetet i Umeå fram till mitten av 1970-talet. I övrigt avser förslagen budgetåret 1970/71. Ändringsförslagen rörande lärarpersonal innebär i korthet.

1. Tjänster som professor (P) och biträdande professor (BP) (1970/71 + 525 000 kr.).

Budgetår/ämne	Läro- anstalt	Tjänst	Anmärkning
<i>1970/71</i>			
Estetik	Uppsala	P	Personlig för T. Brunius Beslutad 1969 (prop. 57, SU 95, rskr 242)
Historia, särskilt stads- och kom- munhistoria	Stockholm	P	
Idéhistoria	Umeå	P	Beslutad 1968 (prop. 1 bil. 10 s. 248, SU 41, rskr 114)
Japanologi, särskilt modern ja- panska	Stockholm	P	
Litteraturvetenskap, särskilt dra- maforskning	Lund	P	
Musikvetenskap	Stockholm	P	
Språklig databehandling	Göteborg	BP	
Vetenskapsteori	Umeå	P	Beslutad 1968 (prop. 1 bil. 10 s. 248, SU 41, rskr 114)
<i>1971/72</i>			
Engelska, särskilt modern engelska	Umeå	P	
Franska, särskilt franskspråkig litteratur	Göteborg	P	
Historia, särskilt historieteori	Umeå	P	
Ryska	Uppsala	P	
Tyska, särskilt tyskspråkig littera- tur	Stockholm	P	
<i>1972/73</i>			
Finska	Umeå	P	
Konstvetenskap	Umeå	P	
<i>Senare budgetår</i>			
Franska, särskilt modern franska	Umeå	P	
Musikvetenskap	Umeå	P	
Nordisk fornkunskap, särskilt cir- kumpolär arkeologi	Umeå	P	
Ryska	Umeå	P	
Samiska kulturen och språket	Umeå	P	
Tyska, särskilt modern tyska	Umeå	P	

2. 4 universitetslektorat i Uo 22:25 (Lund 2, Umeå 2) (+275 000 kr.).
3. 3 docenttjänster (Göteborg 1, Umeå 2) (+170 000 kr.).
4. 20 forskarassistenttjänster (Uppsala 5, Lund 5, Göteborg 4, Stockholm 4, Umeå 2) (+994 000 kr.).
5. 5 500 assistenttimmar för forskning och allmänt institutionsarbete (+211 000 kr.).
6. Ökad medelsanvisning till avlöning av vissa lärare (+1 913 000 kr.).
7. Löneomräkning m. m. 9 210 000 kr.
8. Lönekostnadspålägg för ny personal 940 000 kr.

Härutöver har universitetskanslersämbetet i särskilda framställningar dels föreslagit bl. a. att en tjänst som utländsk lektor i arabiska skall inrättas vid universitetet i Uppsala, dels föreslagit att den ena av professurerna i litteraturhistoria med poetik vid universitetet i Uppsala i samband med återbesättande ändras till professur i litteraturvetenskap samt att professuren i etnografi, särskilt socialantropologi vid universitetet i Göteborg i samband med återbesättande ändras till professur i socialantropologi.

Föredraganden

Jag vill först erinra om vad jag i det föregående anført vid min anmälan av vissa gemensamma frågor rörande universiteten m. m.

Universitetskanslersämbetet har i sina anslagsframställningar för nästa budgetår lagt fram en utbyggnadsplan för den humanistiska utbildnings- och forskningsorganisationen i Umeå. Jag vill erinra om vad dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet anförde i 1967 års statsverksproposition (bil. 10 s. 228) vid sin anmälan av frågan om uppbyggnaden av en humanistisk utbildnings- och forskningsorganisation i Umeå. Han uttalade att man borde ta sikte på att få fram sådan specialisering och differentiering inom organisationen som betingas av utvecklingen inom resp. ämnesområde och av de speciella förutsättningarna i Norrland samt att man borde pröva såväl den organisatoriska uppbyggnaden i fråga om tjänstetyper som lämpligheten av att — med ämnena idéhistoria, vetenskaps-teori och allmän språkvetenskap som bas — skapa en speciell forskningsprofil även beträffande de humanistiska ämnena i Umeå.

Mot bakgrund av detta uttalande — vilket riksdagen lämnat utan erinran — har statsmakterna hittills beslutat inrätta bl. a. sex professurer inom humanistiska ämnesområden vid universitetet i Umeå — i allmän språkvetenskap, fonetik, idéhistoria, litteraturvetenskap, svenska språket, särskilt nusvenska, samt vetenskaps-teori.

Jag finner det av planeringsskäl motiverat att statsmakterna nu beslutar om inrättande av de ytterligare professurer som bör komma till under perioden fram till och med budgetåret 1974/75.

Universitetskanslersämbetet har framhållit att behovet av forskarhandledning talar för att en professur i engelska, särskilt modern engelska, inrättas den 1 juli 1971. Mot bakgrund av att den starka tillströmningen av studerande till ämnesområdet engelska vid universitetet i Umeå kan väntas medföra behov av en omfattande forskarhandledning förordar jag att beslut nu fattas om inrättande den 1 juli 1971 av en professur i engelska, särskilt modern engelska.

På grundval av den av ämbetet framlagda utbyggnadsplanen förordar jag vidare att vid universitetet i Umeå under perioden fram t. o. m. budgetåret 1974/75 inrättas en professur i vart och ett av ämnena finska, historia samt nordisk och jämförande fornknuskap. Jag avser att efter förslag av universitetskanslersämbetet återkomma till frågan om tidpunkt för inrättande av dessa tjänster.

Vid min medelsberäkning för nästa budgetår har jag räknat medel för ett ordinarie universitetslektorat i konstvetenskap vid universitetet i Umeå.

Jag beräknar nu medel för de tidigare beslutade professurerna i idéhistoria och vetenskapsteori vid universitetet i Umeå (jfr prop. 1968: 1 bil. 10 s. 248, SU 41, rskr 114). I anslutning till dessa tjänster tar jag upp medel för 500 assistenttimmar i vardera ämnesområdet för forskning och allmänt institutionsarbete.

Enligt statsmakternas beslut år 1969 (prop. 57, SU 95, rskr 242) skall vid universitetet i Stockholm den 1 juli 1970 inrättas en professur i historia, särskilt stads- och kommunhistoria. Lönekostnaderna samt kostnaderna för socialförsäkringsavgifter, pensionskostnader och övriga därmed jämförbara kostnader skall bestridas av staten med en tredjedel och av Stockholms stad och Svenska kommunförbundet med två tredjedelar. Jag beräknar nu medel för denna tjänst.

Jag finner det angeläget att forskningsorganisationen inom det estetiska området förstärks och förordar i överensstämmelse med universitetskanslersämbetets förslag att en professur i litteraturvetenskap, särskilt dramaforskning, inrättas vid universitetet i Lund den 1 juli 1970. I anslutning till mitt förslag om professuren beräknar jag medel för 1 000 assistenttimmar för forskning och allmänt institutionsarbete.

Med stöd av riksdagens bemyndigande (jfr prop. 1966:1 bil. 10 s. 361, SU 42, rskr 125) har Kungl. Maj:t beslutat om ändrade benämningar på vissa professurer enligt följande sammanställning.

Professurens tidigare benämning	Läroanstalt	Professurens nya benämning
Engelska språket	L	Engelska
Engelska språket och engelskspråkig litteratur	L	Engelska, särskilt engelskspråkig litteratur
Klassiska språk	G ¹	Grekiska
Klassisk fornkunskap och antikens historia	U, L ¹ , G	Antikens kultur och samhällsliv
Klassisk språkvetenskap och kulturforskning	S	Antikens kultur och samhällsliv
Slaviska språk	L	Slaviska språk, särskilt ryska
Tyska språket	L	Tyska

¹ Den ändrade benämningen avser en av två tjänster.

Vidare bör en av professurerna i litteraturhistoria med poetik vid universitetet i Uppsala och professuren i etnografi, särskilt socialantropologi, vid universitetet i Göteborg — i enlighet med universitetskanslersämbetets förslag — i samband med återbesättande ändras till resp. professur i litteraturvetenskap och professur i socialantropologi.

Därjämte har Kungl. Maj:t beslutat inrätta sammanlagt tolv ordinarie universitetslektorat den 1 juli 1969, nämligen i historia vid universiteten i Uppsala, Lund och Stockholm, konstvetenskap vid universiteten i Uppsala och Lund, litteraturvetenskap vid universiteten i Göteborg och Stockholm, engelska vid universitetet i Stockholm samt ett i franska och ett i spanska vid vardera av universiteten i Uppsala och Stockholm. Universitetslektoratet i historia vid universitetet i Uppsala är placerat vid universitetsfilialen i Örebro.

Jag räknar vidare för nästa budgetår medel för ett ordinarie universitetslektorat i estetik, personligt för docenten T. Brunius, vid universitetet i Uppsala.

Vidare beräknar jag i överensstämmelse med vad jag anfört vid min anmälan av vissa gemensamma frågor rörande universiteten m. m. medel för ytterligare tre tjänster som docent och arton tjänster som forskarassistent. Jag tar vidare upp medel för en tjänst som utländsk lektor i arabiska vid universitetet i Uppsala.

I övrigt räknar jag för nästa budgetår inte med andra förändringar under förevarande avlöningsanslag än sådana av automatisk natur. Med hänvisning till anslagssammanställningen beräknar jag anslaget till avlöningar till lärarpersonal till (48 718 000 + 12 864 000 =) 61 582 000 kr. Vidare beräknar jag i överensstämmelse med vad jag anfört i det föregående vid min anmälan av vissa gemensamma frågor rörande universiteten m. m. anslaget till driftkostnader till (7 110 000 + 2 890 000 =) 10 000 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) bemyndiga Kungl. Maj:t att inrätta professurer enligt vad jag förordat i det föregående,
- b) bemyndiga Kungl. Maj:t att ändra benämningar av professurer enligt vad jag förordat i det föregående,
- c) till *Humanistiska fakulteterna: Avlöningar till lärarpersonal* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 61 582 000 kr.,
- d) till *Humanistiska fakulteterna: Driftkostnader* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 10 000 000 kr.

E 6. Teologiska fakulteterna: Avlöningar till lärarpersonal

E 7. Teologiska fakulteterna: Driftkostnader

1968/69 Utgift ¹	2 964 794 ²	Reservation ⁵	6 105
1969/70 Anslag	4 036 000 ³		
1970/71 Förslag	4 131 000 ⁴		

¹ Anslagen Teologiska fakulteterna: Avlöningar och Teologiska fakulteterna: Materiel m. m.

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 26 242 kr.

³ Avlöningar till lärarpersonal 3 606 000 kr. och driftkostnader 430 000 kr.

⁴ Därav avlöningar till lärarpersonal 3 581 000 kr. och driftkostnader 550 000 kr.

⁵ Anslaget Teologiska fakulteterna: Materiel m. m.

Förevarande anslag avses för de teologiska fakulteterna vid universiteten i Uppsala och Lund.

I följande sammanställning redovisas — med hänsyn till vad som i det föregående anförts under vissa gemensamma frågor rörande universiteten m. m. — endast lärarpersonal och belopp som hänför sig till sådan personal.

Statsverkspropositionen år 1970: Bil. 10: Utbildningsdepartementet 261

	1969/70	Beräknad Universitets- kanslersämbetet	ändring 1970/71 Föredraganden
<i>Personal</i>			
Lärarpersonal	52,5	-1,5	-2
<i>Anslag</i>			
<i>U t g i f t e r</i>			
Avlöningar till lärarpersonal	2 932 200	+25 000	-20 000
Lönekostnadspålägg	674 000	+ 6 000	- 5 000
<i>U p p b ö r d s m e d e l</i>			
Avkastning från vissa fonder	200	of.	of.
Nettoutgift	3 606 000	+31 000	-25 000

Universitetskanslersämbetet

I förslagen till anslagsäskanden för budgetåret 1969/70 föreslogs bl. a. en förskjutning i fakulteternas verksamhet mot allmänt religionsvetenskapliga områden. Bland dessa intar religionssociologin en framträdande plats. En professur i ämnet bör inrättas vid universitetet i Lund den 1 juli 1971.

För budgetåret 1970/71 föreslår ämbetet i fråga om lärarpersonal.

1. 750 assistenttimmar för forskning och allmänt institutionsarbete (+29 000 kr.).
2. Minskning av kursanslag (-105 000 kr.).
3. Löneomräkning 124 000 kr.
4. Lönekostnadspålägg -17 000 kr.

Föredraganden

Jag vill först erinra om vad jag i det föregående anfört vid min anmälan av vissa gemensamma frågor rörande universitetet m. m.

I statsverkspropositionen 1969 (bil. 10 s. 289) förklarade jag mig ha för avsikt att föreslå Kungl. Maj:t att föranstalta om utredning av den religionsvetenskapliga utbildningens mål och organisation samt anförde, att dåvarande chefen för utbildningsdepartementet avsåg föreslå Kungl. Maj:t att låta tillkalla särskild sakkunnig för att utreda frågan om den praktisk-teologiska utbildningen. Dessa båda utredningar har nu kommit till stånd. Kungl. Maj:t har den 26 september 1969 uppdragit åt universitetskanslersämbetet att komma in med utredning och förslag angående den religionsvetenskapliga utbildningens mål och organisation. Vidare har samma dag dåvarande chefen för utbildningsdepartementet, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, tillkallat en sakkunnig för utredning av frågan angående de praktisk-teologiska övningsinstitutens framtida ställning m. m. Utredningsuppdragen skall fullgöras i samverkan.

Kungl. Maj:t har vidare genom beslut den 29 maj 1969 meddelat provisoriska bestämmelser om den första delen av den grundläggande utbildningen vid teologisk fakultet, innebärande att de studerande vid teologisk fakultet under sitt första studieår genomgår utbildningen gemensamt med de studerande, som vid filosofisk

fakultet studerar religionskunskap. Behovet av kursanslag för utbildning vid teologisk fakultet har härigenom minskat.

För nästa budgetår räknar jag inte med andra förändringar under förevarande avlöningsanslag än sådana av automatisk natur.

Med hänvisning till anslagssammanställningen beräknar jag anslaget till avlöningar till lärarpersonal till (3 606 000 - 25 000 =) 3 581 000 kr. Vidare beräknar jag i överensstämmelse med vad jag anfört i det föregående vid min anmälan av vissa gemensamma frågor rörande universiteten m. m. anslaget till driftkostnader till (430 000 + 120 000 =) 550 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) till *Teologiska fakulteterna: Avlöningar till lärarpersonal* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 3 581 000 kr.,

b) till *Teologiska fakulteterna: Driftkostnader* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 550 000 kr.

E 8. Juridiska fakulteterna: Avlöningar till lärarpersonal

E 9. Juridiska fakulteterna: Driftkostnader

1968/69 Utgift ¹	7 164 056 ²	Reservation ⁵	7 305
1969/70 Anslag	9 973 000 ³		
1970/71 Förslag	11 046 000 ⁴		

¹ Anslagen Juridiska fakulteterna: Avlöningar och Juridiska fakulteterna: Materiel m. m.

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänförs till budgetåret 1968/69 uppgår till 53 403 kr.

³ Avlöningar till lärarpersonal 9 023 000 kr. och driftkostnader 950 000 kr.

⁴ Därav avlöningar till lärarpersonal 9 846 000 kr. samt driftkostnader 1 200 000 kr.

⁵ Anslaget Juridiska fakulteterna: Materiel m. m.

Förevarande anslag avses för de juridiska fakulteterna vid universiteten i Uppsala, Lund och Stockholm.

I följande sammanställning redovisas — med hänsyn till vad som i det föregående anförts under vissa gemensamma frågor rörande universiteten m. m. — endast lärarpersonal och belopp som hänförs till sådan personal.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Universitets- kanslersämbetet	Föredraganden
<i>Personal</i>			
Lärarpersonal	136,5	+18	+6
<i>Anslag</i>			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar till lärarpersonal	7 387 900	+1 127 000	+670 000
Lönekostnadspålägg	1 699 000	+ 259 000	+153 000
<i>Uppbördsmedel</i>			
Avkastning från vissa fonder	63 900	of.	of.
Nettoutgift	9 023 000	+1 386 000	+823 000

Universitetskanslersämbetet

Med hänsyn till behovet av rekrytering till högre tjänster bör ytterligare forskarassistenttjänster inrättas och sådana bestämmelser meddelas att docenttjänster vid de juridiska fakulteterna vid rekryteringsvårigheter tillfälligt kan omvandlas till forskarassistenttjänster. En tjänst som biträdande professor i straffrätt bör inrättas vid universitetet i Uppsala den 1 juli 1971.

För budgetåret 1970/71 föreslår ämbetet i fråga om lärarpersonal.

1. 3 forskarassistenttjänster (Uppsala 1, Lund 1, Stockholm 1) (+ 149 000 kr.).
2. 3 250 assistenttimmar för forskning och allmänt institutionsarbete, varav 1 500 avsedda för studierådgivning (+ 125 000 kr.).
3. Ökad medelsanvisning till avlöning av vissa lärare (+ 366 000 kr.).
4. 3 000 assistenttimmar för undervisning (+ 115 000 kr.).
5. Löneomräkning 457 000 kr.
6. Lönekostnadspålägg för ny personal 174 000 kr.

Föredraganden

Jag vill först erinra om vad jag i det föregående anfört vid min anmälan av vissa gemensamma frågor rörande universitetet m. m.

Universitetskanslersämbetet har framhållit att behovet av studierådgivning vid de juridiska fakulteterna har ökat. Jag beräknar i anslutning till ämbetets förslag medel för en halv tjänst som studievägledare vid var och en av de juridiska institutionerna vid universitetet i Uppsala och Lund samt medel för en tjänst som studievägledare vid juridiska institutionen vid universitetet i Stockholm. Vidare beräknar jag medel för en höjning av kursanslagen med sammanlagt 200 000 kr. utöver löneomräkning och lönekostnadspålägg för den befintliga organisationen.

I övrigt räknar jag för nästa budgetår inte med andra förändringar under förevarande avlöningsanslag än sådana av automatisk natur. Med hänvisning till anslagssammanställningen beräknar jag anslaget till avlöningar till lärarpersonal till $(9\,023\,000 + 823\,000 =)$ 9 846 000 kr. Vidare beräknar jag i överensstämmelse med vad jag anfört i det föregående vid min anmälan av vissa gemensamma frågor rörande universitetet m. m. anslaget till driftkostnader till $(950\,000 + 250\,000 =)$ 1 200 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) till *Juridiska fakulteterna: Avlöningar till lärarpersonal* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 9 846 000 kr.,
- b) till *Juridiska fakulteterna: Driftkostnader* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 1 200 000 kr.

E 10. Samhällsvetenskapliga fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal**E 11. Samhällsvetenskapliga fakulteterna m. m.: Driftkostnader**

1968/69 Utgift ¹	49 721 940 ²	Reservation ⁵	287 876
1969/70 Anslag	62 260 000 ³		
1970/71 Förslag	82 880 000 ⁴		

¹ Anslagen Samhällsvetenskapliga fakulteterna m. m.: Avlöningar och Samhällsvetenskapliga fakulteterna m. m.: Materiel m. m.

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 444 330 kr.

³ Avlöningar till lärarpersonal 54 460 000 kr., därav 1 207 000 kr., som beräknats under anslaget Vissa kostnader för reformerad forskarutbildning m. m., samt driftkostnader 7 800 000 kr.

⁴ Därav avlöningar till lärarpersonal 71 880 000 kr. och driftkostnader 11 000 000 kr.

⁵ Anslaget Samhällsvetenskapliga fakulteterna m. m.: Materiel m. m.

Förevarande anslag avses för de samhällsvetenskapliga fakulteterna vid universiteten i Uppsala, Lund, Göteborg, Stockholm och Umeå samt handelshögskolan i Göteborg.

I följande sammanställning redovisas — med hänsyn till vad som i det föregående anförts under vissa gemensamma frågor rörande universiteten m. m. — endast lärarpersonal och belopp som hänför sig till sådan personal.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Universitets- kanslersämbetet	Föredraganden
<i>Personal</i>			
Lärarpersonal	1 096	+112	+70
<i>Anslag</i>			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar till lärarpersonal	44 411 600	+14 710 000	+14 164 000
Lönekostnadspålägg	10 214 000	+ 3 383 000	+ 3 258 000
<i>Uppbördsmedel</i>			
Avkastning från vissa fonder m. m.	165 600	+ 52 000	+ 2 000
Nettoutgift	54 460 000	+18 041 000	+17 420 000

Universitetskanslersämbetet

Med hänsyn till behoven av förstärkningar av handledarresurserna på forskarutbildningsnivå föreslår ämbetet att dels vissa högre tjänster inrättas, dels antalet tjänster som docent och forskarasistent kraftigt ökas.

Utbildningsprogrammet vid universitetsfilialerna bör vidgas genom att studiekurser i kulturgeografi införs fr. o. m. budgetåret 1970/71.

Ändringsförslagen rörande lärarpersonal innebär i korthet.

1. Tjänster som professor (P) och biträdande professor (BP) (1970/71 +228 000 kr.).

Budgetår/ämne	Läro- anstalt	Tjänst	Anmärkning
<i>1970/71</i>			
Företagsekonomi	Stockholm	P	
Psykologi, särskilt tillämpad psy- kologi	Göteborg	P	
Sjörätt och annan transporträtt	Handelshög- skolan i Göteborg	P	Finansiering delvis genom dona- tionsmedel, förutsatt att inneha- varen av tjänsten tillträtt senast den 25 juni 1972.
<i>1971/72</i>			
Företagsekonomi, särskilt redovis- ning och finansiering	Lund	P	
Psykologi, särskilt tillämpad psykologi	Lund	P	
Sociologi	Lund	P	
Statistik	Uppsala	BP	
Statskunskap	Göteborg	BP	

2. 8 docenttjänster (+ 454 000 kr.).
3. 15 tjänster som forskarassistent (+ 746 000 kr.).
4. 3 500 assistenttimmar för forskning och allmänt institutionsarbete (+ 134 000 kr.).
5. Ökad medelsanvisning för avlöning av vissa lärare (+ 2 520 000 kr.).
6. Löneomräkning m. m. 13 073 000 kr.
7. Lönekostnadspålägg för ny personal 939 000 kr.

Föredraganden

Jag vill först erinra om vad jag i det föregående anfört vid min anmälan av vissa gemensamma frågor rörande universiteten m. m.

I propositionen angående utbildningens organisation vid filosofisk fakultet m. m. berörde jag bl. a. frågan om ekonomutbildningens organisation i Göteborg (prop. 1969: 4 s. 72, SU 34, rskr 101). Jag räknade då med att under innevarande läsår kunna ta ställning till frågan om en förenkling av den organisatoriska strukturen i Göteborg. Inom universitetskanslersämbetet har sakkunniga sett över gällande bestämmelser rörande den samhällsvetenskapliga utbildningen och lagt fram förslag om bl. a. den organisatoriska ställningen för handelshögskolan i Göteborg. Med hänsyn till förändrade förutsättningar för prövningen av hithörande frågor som inträtt under år 1969 har ämbetet emellertid funnit att frågan bör övervägas på nytt. Enligt vad jag erfarit räknar ämbetet med att kunna avge förslag i anslutning till sina anslagsframställningar för budgetåret 1971/72.

I Göteborg anordnas ekonomutbildning vid såväl universitetet som handelshögskolan. Tillträdet till denna utbildning kommer att vara obegränsat fr. o. m. bud-

getåret 1970/71. Eftersom den utbildning som ges vid de två läroanstalterna följer samma studieplaner, utgår jag från att resurserna för utbildning på olika stadier kommer att utnyttjas gemensamt. Till frågan om en förenkling av den organisatoriska strukturen i Göteborg avser jag återkomma i samband med anslagsframställningar för budgetåret 1971/72.

Med hänvisning till det ökande antalet studerande i ämnet företagsekonomi vid universitetet i Stockholm föreslår ämbetet att en andra professur i ämnet skall inrättas där. Jag finner förslaget motiverat och förordar därför att en professur i företagsekonomi inrättas vid universitetet i Stockholm den 1 juli 1970.

Ämbetet har vidare föreslagit att en professur i psykologi, särskilt tillämpad psykologi, skall inrättas vid universitetet i Göteborg nästa budgetår. Jag finner att resurserna för den mot olika tillämpningar i samhällslivet inriktade psykologiska forskningen bör utökas och förordar, även med hänsyn till behovet av förstärkning av resurserna för forskarutbildning vid universitetet i Göteborg, att en professur i tillämpad psykologi inrättas vid detta universitet den 1 juli 1970. Vid universitetet i Uppsala och Stockholm finns tjänster som professor resp. biträdande professor i psykologi, särskilt tillämpad psykologi. Dessa tjänster bör i samband med återbesättande ändras till tjänster i tillämpad psykologi.

I anslutning till mina förslag om tjänster som professor räknar jag medel för sammanlagt 2 000 assistenttimmar för forskning och allmänt institutionsarbete.

I likhet med ämbetet anser jag att en tjänst som biträdande professor i statistik bör inrättas vid universitetet i Uppsala den 1 juli 1971. Jag avser att i annat sammanhang föreslå Kungl. Maj:t att inrätta nämnda tjänst.

Universitetskanslersämbetet har föreslagit att en professur i sjörätt och annan transporträtt skall inrättas vid handelshögskolan i Göteborg läsåret 1970/71. Tjänsten avses bli finansierad till viss del genom donationsmedel. Med hänsyn bl. a. till vad jag anfört angående den organisatoriska strukturen i Göteborg, är jag inte beredd att nu ta ställning till förslaget.

I samband med återbesättande av professuren i pedagogik och pedagogisk psykologi vid universitetet i Lund har Kungl. Maj:t föreskrivit att benämningen av tjänsten skall ändras till professur i pedagogik. Kungl. Maj:t har vidare föreskrivit att vid tjänstens ledigförklarande skall anges att den kan komma att förenas med tjänstgöringsskyldighet även vid lärarhögskolan i Malmö.

Vidare har Kungl. Maj:t föreskrivit att en professur i företagsekonomi vid handelshögskolan i Göteborg i samband med återbesättande skall ändras till professur i företagsekonomi, särskilt kostnads- och intäktsanalys. Innehavaren av tjänsten kommer efter beslut av ämbetet att kunna ges tjänstgöringsskyldighet även vid universitetet i Göteborg.

Kungl. Maj:t har därjämte beslutat inrätta sammanlagt nitton ordinarie universitetslektorat den 1 juli 1969. Tjänsternas fördelning mellan läroanstalter och ämnesområden framgår av följande sammanställning.

Ämnesområde	Universitet				
	Uppsala	Lund	Göteborg	Stockholm	Umeå
Nationalekonomi	1				1
Ekonomisk historia			1		
Kulturgeografi				1	
Pedagogik	1	1	1	1	1
Psykologi	1	1	1		
Sociologi	1 ¹	1 ¹	1 ¹	1 ¹	
Statskunskap			1	1	1

¹ Med placering vid universitetsfilialen.

Utbildningsorganisationen vid universitetsfilialerna bör i enlighet med förslag från universitetskanslersämbetet utvidgas och fr. o. m. läsåret 1970/71 omfatta även studiekurser i kulturgeografi. Jag avser att i annat sammanhang föreslå Kungl. Maj:t att den 1 juli 1970 inrätta ett ordinarie universitetslektorat i kulturgeografi — med placering vid resp. universitetsfilial — vid vart och ett av universiteten i Uppsala, Lund, Göteborg och Stockholm.

Vidare beräknar jag i överensstämmelse med vad jag anfört vid min anmälan av vissa gemensamma frågor rörande universiteten m. m. medel för ytterligare åtta tjänster som docent och femton tjänster som forskarassistent. Jag avser att i annat sammanhang på grundval av förslag från samhällsvetenskapliga fakulteten vid universitetet i Lund föreslå Kungl. Maj:t att en av docenttjänsterna skall vara personlig för docenten Stevan Dedijer. I övrigt räknar jag för nästa budgetår inte med andra förändringar än sådana av automatisk natur.

Med hänvisning till anslagssammanställningen beräknar jag anslaget till avlöningar till lärarpersonal till (54 460 000 + 17 420 000 =) 71 880 000 kr. Vidare beräknar jag i överensstämmelse med vad jag anfört i det föregående vid min anmälan av vissa gemensamma frågor rörande universiteten m. m. anslaget till driftkostnader till (7 800 000 + 3 200 000 =) 11 000 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att inrätta professurer enligt vad jag förordat i det föregående,

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att ändra benämningen av professuren i psykologi, särskilt tillämpad psykologi, vid universitetet i Uppsala enligt vad jag förordat i det föregående,

c) till *Samhällsvetenskapliga fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 71 880 000 kr.,

d) till *Samhällsvetenskapliga fakulteterna m. m.: Driftkostna-*

der för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 11 000 000 kr.

E 12. Medicinska fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal**E 13. Medicinska fakulteterna m. m.: Driftkostnader**

1968/69 Utgift ¹	92 942 678 ²	Reservation ⁵	3 299 563
1969/70 Anslag	128 279 000 ³		
1970/71 Förslag	141 659 000 ⁴		

¹ Anslagen Medicinska fakulteterna m. m.: Avlöningar och Medicinska fakulteterna m. m.: Materiel m. m.

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 1 033 745 kr.

³ Avlöningar till lärarpersonal 76 409 000 kr., därav 177 000 kr., som beräknats under anslaget Vissa kostnader för reformerad forskarutbildning m. m., samt driftkostnader 51 870 000 kr.

⁴ Därav avlöningar till lärarpersonal 84 859 000 kr. och driftkostnader 56 800 000 kr.

⁵ Anslaget Medicinska fakulteterna m. m.: Materiel m. m.

Förevarande anslag avses för de medicinska fakulteterna vid universiteten i Uppsala, Lund, Göteborg och Umeå och vid karolinska institutet samt för enheten för medicinsk och teknisk utbildning och forskning i Linköping. Vidare skall från dessa anslag bestridas avlöningskostnader för viss preklinisk odontologisk utbildning, vissa medicinska kurser inom blandad medicinsk och annan utbildning vid universitetet i Uppsala, sjukgymnastutbildningen i Stockholm och Lund samt logopedutbildningen och utbildningen i ämnet näringslära vid karolinska institutet.

I följande sammanställning redovisas — med hänsyn till vad som i det föregående anförts under vissa gemensamma frågor rörande universiteten m. m. — endast lärarpersonal och belopp som hänför sig till sådan personal.

	1969/70	Beräknad Universitetskanslers- ämbetet	ändring 1970/71 Föredraganden
<i>Personal</i>			
Lärarpersonal	1 274	+120	+90
<i>Anslag</i>			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar till lärarpersonal	63 173 000	+8 124 000	+6 951 000
Lönekostnadspålägg	14 529 000	+1 869 000	+1 599 000
<i>Uppbördsmedel</i>			
Avkastning från vissa fonder m. m.	1 293 000	+ 100 000	+ 100 000
Nettoutgift	76 409 000	+9 893 000	+8 450 000

Universitetskanslersämbetet

Antalet medicinska utbildningsplatser under första studieåret uppgår innevarande läsår till sammanlagt 956, av vilka 196 i Uppsala, 190 i Lund, 168 i Göteborg, 82 i Umeå och 320 vid karolinska institutet. I förhållande till läsåret 1968/69 innebär detta en ökning med 112 platser, samtliga vid karolinska institutet, varav 72 platser utgör sista etappen i det beslutade utbyggnadsprogrammet för medicinsk utbildning (prop. 1965: 141, SU 173, rskr 411) och 40 platser kommit till enligt nyligen fattade beslut om ökad läkarutbildning i stockholmsområdet (prop. 1969:137, SU 187, rskr 421). Innevarande läsår har vidare inletts medicinsk utbildning i propedeutiska och kliniska ämnen i Linköping för 84 studerande, som genomgått sin teoretiska utbildning i Uppsala (jfr prop. 1968: 83, SU 119, rskr 273). Inom universitetskanslersämbetet undersöks f. n. förutsättningarna att öka intagningskapaciteten till läkarutbildning i Umeå med ca 20 platser. Intagningsökningen kan eventuellt komma till stånd redan nästa budgetår.

Det hittills beslutade programmet för ökad läkarutbildning ställer stora anspråk på resurser under de närmast följande åren. De resurser som ämbetet föreslår skall komma till av andra skäl koncentreras därför till sådana områden där medicinsk forskning kan bidra till att lösa centrala problem i hälso- och sjukvården.

Ämbetet har vidare lagt fram en detaljerad plan för inrättande av 20 professurer vid karolinska institutet, avsedda för klinisk utbildning och forskning vid Hudinge sjukhus. Planen omfattar budgetåren 1971/72—1973/74. Vad avser högre tjänster i övrigt lägger ämbetet fram förslag för två budgetår. För Linköpings del redovisas även de av riksdagen beslutade professurer som skall tillkomma under budgetåret 1972/73. Ändringsförslagen rörande lärarpersonal innebär i korthet.

1. Tjänster som professor (P) och biträdande professor (BP) (1970/71 + 1 191 000 kr.).

Budgetår/ämne	Läroanstalt	Tjänst	Anmärkning
<i>1970/71</i>			
Anatomi, särskilt ultrastruktur-forskning	Göteborg	P	Personlig för R. Ekholm. Samtidigt vakanssättning av tjänst som biträdande professor i anatomi
Geriatrik		P	Anknytning till läroanstalt föreslås senare
Kirurgi ¹	Linköping	P	Fr. o. m. 1.11.1970
Klinisk audiologi	Karolinska institutet	BP	I stället för nuvarande personliga tjänst i samband med innehavarens avgång med pension
Klinisk bakteriologi ¹	Linköping	P	
Klinisk bakteriologi	Karolinska institutet	P	Omvandling av tjänst som biträdande professor
Klinisk fysiologi ²	Linköping	P	

Budgetår/ämne	Läroanstalt	Tjänst	Anmärkning
Klinisk kemi	Karolinska institutet	P	Omvandling av tjänst som biträdande professor. Förste innehavare R. Blomstrand
Klinisk näringslära	Göteborg	P	Förste innehavare B. Isaksson
Medicin, särskilt lungmedicin	Uppsala	P	Omvandling av tjänst som biträdande professor. Förste innehavare G. Dahlström
Medicin, särskilt yrkesmedicin	Linköping	P	I stället för personlig tjänst som biträdande professor. Förste innehavare B. Jacobson
Medicinsk teknik	Karolinska institutet	P	
Neuropatologi	Göteborg	P	Personlig för P. Sourander. Samtidig vakanssättning av tjänst som biträdande professor i patologi
Neuropsykofarmakologi	Karolinska institutet	BP	
Näringslära ³	Uppsala	P	Fr. o. m. 1.1.1971
Ortopedisk kirurgi ²	Linköping	P	
Patologi ²	Linköping	P	Förste innehavare C. G. Bergstrand
Pediatrik ⁴	Lund/Malmö	P	
Pediatrik ⁵	Göteborg	P	
Psykatri ¹	Umeå	P	
Psykatri	Karolinska institutet	P	
Radiofysik, särskilt medicinsk röntgenteknik ²	Linköping	P	
Röntgendiagnostik ²	Linköping	P	
<i>1971/72</i>			
Dermatologi och venereologi ²	Linköping	P	Nuvarande benämning: Dermato-venereologi
Hygien, särskilt yrkeshygien	Linköping	P	Anknytning till läroanstalt föreslås senare
Klinisk neurofysiologi	Linköping	P	
Medicin ⁶	Karolinska institutet	P	Fr. o. m. 1.1.1972
Medicin, särskilt njursjukdomar	Lund	P	I stället för nuvarande personliga tjänst i samband med innehavarens avgång med pension
Medicinsk radiobiologi	Karolinska institutet	P	Omvandling av tjänst som biträdande professor i radiobiologi
Neurologi ²	Linköping	P	Tidigareläggning från 1.7.1972 till 1.1.1972
Näringslära	Karolinska institutet	P	
Oftalmiatrik ²	Linköping	P	Fr. o. m. 1.1.1972
Oto-rhino-laryngologi ²	Linköping	P	Fr. o. m. 1.1.1972
Psykatri ²	Linköping	P	
Röntgendiagnostik ⁶	Karolinska institutet	P	Fr. o. m. 1.1.1972

Budgetår/ämne	Läroanstalt	Tjänst	Anmärkning
<i>1972/73</i>			
Anestesiologi ²	Linköping	P	
Dermatologi och venereologi ³	Karolinska institutet	P	Fr. o. m. 1.1.1973; placerad övergångsvis vid Södersjukhuset
Kirurgi ⁴	Karolinska institutet	P	
Klinisk farmakologi ⁴	Karolinska institutet	P	
Klinisk kemi ⁴	Karolinska institutet	P	
Klinisk fysiologi ⁶	Karolinska institutet	P	
Ortopedisk kirurgi ⁸	Karolinska institutet	P	Fr. o. m. 1.1.1973
Obstetrik och gynekologi ²	Linköping	P	Senareläggning från 1.1.1972 till 1.7.1972
Patologi ⁶	Karolinska institutet	P	Placerad vid S:t Görans sjukhus
Pediatrik ²	Linköping	P	
<i>1973/74</i>			
Barn- och ungdomspsykiatri ⁹	Karolinska institutet	P	Fr. o. m. 1.1.1974
Infektionssjukdomar ⁶	Karolinska institutet	P	Övergångsvis vakanssättning
Internmedicinskt specialämne ⁹	Karolinska institutet	P	
Klinisk bakteriologi ⁶	Karolinska institutet	P	
Kirurgiskt specialämne ⁹	Karolinska institutet	P	
Neurologi ⁹	Karolinska institutet	P	Fr. o. m. 1.1.1974
Obstetrik och gynekologi ⁹	Karolinska institutet	P	Fr. o. m. 1.1.1974
Oftalmiatrik ⁶	Karolinska institutet	P	
Oto-rhino-laryngologi ⁶	Karolinska institutet	P	
Pediatrik ⁹	Karolinska institutet	P	Fr. o. m. 1.1.1974
Psykiatri ⁹	Karolinska institutet	P	Övergångsvis vakanssättning
Socialmedicin ⁶	Karolinska institutet	P	

¹ Beslutad 1969 (prop. 1 bil. 10 s. 305 och 307, SU 46, rskr 137)

² Beslutad 1968 (prop. 83 s. 69, SU 119, rskr 273)

³ Beslutad 1968 (prop. 1 bil. 10 s. 265, SU 41, rskr 114)

⁴ Principbeslut 1963 (prop. 142 s. 56, SU 112, rskr 264)

⁵ Principbeslut 1965 (prop. 140 s. 67, SU 164, rskr 399)

⁶ Upptagen i 1963 års universitets- och högskolekommittés betänkande Utbyggnaden av universitet och högskolor. Lokalisering och kostnader. II (SOU 1965: 12 s. 147 och 148)

2. 5 docenttjänster (Uppsala 1, Lund 1, Göteborg 1, karolinska institutet 1, Linköping 1) (+284 000 kr.).

3. 6 forskarassistenttjänster (Uppsala 1, Lund 1, Göteborg 1, Umeå 1, karolinska institutet 1, Linköping 1) (+298 000 kr.).

4. Övriga tjänster vid Uppsala universitet — enligt läkarutbildningsberedningens bedömning — för den av 1965 års riksdag beslutade ökade läkarutbildningen vid universitetet: universitetslektorat i Uo 22:25, lärartjänst i U 20 och 2 forskarassistenttjänster (jfr SOU 1965: 12 s. 92; prop. 1965: 141, SU 173, rskr 411) (+227 000 kr.).

5. Övriga tjänster vid Lunds universitet enligt 1963 års riksdagsbeslut: klinisk lärartjänst och 4 kliniska amanuens tjänster (prop. 1963: 142, SU 112, rskr 264) (+198 000 kr.).

6. Övriga tjänster vid Göteborgs universitet enligt 1965 års riksdagsbeslut: klinisk lärartjänst och 2 kliniska amanuens tjänster (prop. 1965: 140, SU 164, rskr 399) (+164 000 kr.).

7. Övriga tjänster vid Umeå universitet — enligt läkarutbildningsberedningens bedömning — för den av 1965 års riksdag beslutade ökade läkarutbildningen vid universitetet: 2 kliniska lärartjänster, lärartjänst i U 20 och 3 kliniska amanuens tjänster (jfr SOU 1965: 12 s. 168; prop. 1965: 141, SU 173, rskr 411) (+337 000 kr.).

8. Övriga tjänster vid karolinska institutet — enligt läkarutbildningsberedningens bedömning — för den av 1965 års riksdag samt för den av 1969 års riksdag beslutade ökade läkarutbildningen vid institutet: 4 universitetslektorat i Uo 22:25, extra universitetslektorat, 4 forskarassistenttjänster och 4 000 assistenttimmar (jfr SOU 1965: 12 s. 147; prop. 1965: 141, SU 173, rskr 411 och prop. 1969: 137, SU 187, rskr 421) (+ 498 000 kr.).

9. Övriga tjänster m. m. vid enheten för medicinsk och teknisk utbildning och forskning i Linköping enligt 1968 års riksdagsbeslut om läkarutbildning i Linköping: 2 universitetslektorat i Uo 22:25, 7 forskarassistenttjänster, 3 kliniska lärartjänster och 4 kliniska amanuens tjänster samt höjning av kursanslaget (prop. 1968: 83, SU 119, rskr 273) (+735 000 kr.).

10. Klinisk lärartjänst (Lund) (+65 000 kr.).

11. 9 500 assistenttimmar för forskning och allmänt institutionsarbete (Uppsala 2 500, Göteborg 2 000, Umeå 500, karolinska institutet 4 500) (+365 000 kr.).

12. Minskning av kursanslaget vid karolinska institutet vid inrättande av professur i psykiatri (−8 000 kr.).

13. Medel för anordnande av logopedutbildning vid universitetet i Lund (+314 000 kr.).

14. Medel för vissa kostnader i samband med övergången till ändrad studieordning för läkares grundutbildning (prop. 1969: 1 bil. 10 s. 305, SU 46, rskr 137 och prop. 1969: 35, SU 83, rskr 215) (+836 000 kr.).

15. Löneomräkning 3 223 000 kr.

16. Lönekostnadspålägg för ny personal 1 266 000 kr.

Universitetskanslersämbetet har därjämte föreslagit att den sedan läsåret 1964/65 försöksvis bedrivna utbildningen av logopeder vid karolinska institutet skall få permanent karaktär (jfr prop. 1964: 1 bil. 10 s. 429, SU 55, rskr 158).

Härutöver har universitetskanslersämbetet i särskild framställning föreslagit att professuren i dermato-venereologi vid universitetet i Göteborg i samband med återbesättande ändras till professur i dermatologi och venereologi.

Vidare har i särskild skrivelse handikapputredningen hemställt att en personlig professur i handikappforskning för S.-O. Brattgård skall inrättas vid universitetet i Göteborg den 1 juli 1970 (+94 000 kr.). Universitetskanslersämbetet har yttrat sig i ärendet.

Styrelsen för nordiska hushållshögskolan har i särskild skrivelse begärt medel fr. o. m. budgetåret 1970/71 för att anordna utbildning av dietetiker vid Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg.

Föredraganden

Jag vill först erinra om vad jag i det föregående anfört vid min anmälan av vissa gemensamma frågor rörande universiteten m. m.

Intagningskapaciteten vid läkarutbildningen har under 1960-talet mer än fördubblats. Antalet nybörjarplatser uppgår innevarande läsår till 956, vilket motsvarar en ökning med 112 platser — samtliga vid karolinska institutet — i förhållande till läsåret 1968/69. Den beslutade ökningen av läkarutbildningen i stockholmsområdet med ytterligare 50 platser läsåret 1972/73 (prop. 1969: 137, SU 187, rskr 421) innebär att drygt 1 000 intagningsplatser kommer att finnas i hela landet. Det stora behovet av läkare för utbyggnaden av betydelsefulla sjukvårdsområden och ungdomens starka intresse för läkarutbildning gör det angeläget att intagningskapaciteten byggs ut ännu mer. Universitetskanslersämbetet utreder f. n. möjligheterna att ta in ytterligare ca 20 studerande till medicinsk utbildning vid universitetet i Umeå. Enligt ämbetet kan en sådan intagningsökning bli aktuell redan nästa budgetår. Jag finner det värdefullt att denna ökning kommer till stånd snarast möjligt. Vid min medelsberäkning har jag därför tagit hänsyn till att medel för detta ändamål kan erfordras nästa budgetår.

Universitetskanslersämbetet har lagt fram en plan för inrättande av professurer vid karolinska institutet under budgetåren 1971/72—1973/74 i samband med att det nya sjukhuset i Huddinge tas i bruk för läkarutbildning och medicinsk forskning. Beredningen av denna fråga är ännu inte avslutad, varför jag avser att i annat sammanhang föreslå Kungl. Maj:t att lägga fram proposition i ärendet för årets riksdag.

Vikten av ökade insatser på näringslärans område har på senare tid blivit allt mer uppenbar bl. a. genom den ökade insikten om sambandet mellan kost och hälsa. Näringsläran tillmäts också internationellt en allt större betydelse mot bakgrund av försörjningsproblemen i utvecklingsländerna. Sedan höstterminen 1968 bedrivs utbildning i näringslära vid karolinska institutet. I Stockholm finns resurser även för forsknings- och utvecklingsarbete i näringslära vid statens institut för folkhälsan, vars födoämneshygieniska avdelning förestås av en professor. Jag kommer i det följande att föreslå en utbyggnad av utbildnings- och forskningsorganisationen i ämnet i Uppsala, Lund och Göteborg.

Enligt statsmakernas beslut år 1968 (prop. 1 bil. 10 s. 265, SU 41, rskr 114) skall en professur i näringslära inrättas vid universitetet i Uppsala den 1 juli 1970. Tjänsten bör inriktas mot utvecklingsländernas näringsproblem. Vid universitetet bedrivs redan en av SIDA finansierad verksamhet inom detta område. Jag beräknar nu medel för denna tjänst och för 1 000 assistenttimmar för forskning och allmänt institutionsarbete i anslutning till tjänsten.

Den forskning inom näringslära som bedrivs med inriktning mot ämnesomsättningsproblem har stor betydelse i arbetet med att förebygga och behandla bl. a. folksjukdomar som sockersjuka och hjärt- och kärlsjukdomar. I enlighet med universitetskanslersämbetets förslag förordar jag därför att en professur i klinisk näringslära inrättas vid universitetet i Göteborg den 1 juli 1970. Enligt vad jag inhämtat är Göteborgs stads sjukvårdsstyrelse villig att medge att nämnda professur förenas med en överläkartjänst vid Sahlgrenska sjukhuset. Jag avser att i annat sammanhang föreslå Kungl. Maj:t att utse forskardocenten vid universitetet i Göteborg Björn Isaksson till förste innehavare av denna professur. Dennes kompetens till professur i klinisk näringslära vitsordas i sakkunnigutlåtanden.

Vid min anmälan av tekniska fakulteternas avlöningsanslag kommer jag vidare att förorda att en professur i industriell näringslära — gemensam för de medicinska och tekniska fakulteterna — inrättas vid universitetet i Lund den 1 juli 1970.

Vid universitetet i Uppsala finns sedan budgetåret 1966/67 landets enda professur i geriatrik, placerad vid Kungsgärdets sjukhus. Den förste innehavaren av tjänsten tillträdde i oktober 1968. Vid sin anmälan av frågan om inrättande av denna tjänst anförde dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet bl. a. att behandling och vård av åldringar utgör huvuddelen av den geriatriska verksamheten i landet och att den nya professuren därför borde ges en klinisk inriktning och förenas med befattning som överläkare vid en klinik med geriatriskt patientunderlag (prop. 1966: 1 bil. 10 s. 409, SU 8, rskr 8). Vid Kungsgärdets sjukhus bygger Uppsala läns landsting f. n. om ett personalbostadshus till bl. a. forskningslaboratorier, avsedda för den geriatriska verksamheten. Den geriatriska institutionen tillförs härigenom resurser för mer apparatinkriktad forskning. Enligt ett mellan sta-

ten och landstinget träffat avtal svarar landstinget för ombyggnadskostnaderna medan staten skall lämna bidrag för att täcka samtliga utrustningskostnader (jfr prop. 1970: 1 bil. 7). Som chefen för socialdepartementet tidigare denna dag redovisat har Kungl. Maj:t i september 1969 uppdragit åt kommittén för akademiska sjukhusets i Uppsala utbyggande att upprätta utrustningsprogram för dessa forskningslokaler inom en kostnadsram av 925 000 kr. I avvaktan på erfarenheterna av den geriatriska verksamheten i Uppsala är jag inte beredd att nu förorda ytterligare professorer inom detta ämnesområde.

Samhällets insatser för de handikappade har ökat kraftigt under senare år. Betydelsefulla reformer har genomförts på skilda områden — inom ramen för den allmänna försäkringen, på utbildningsområdet, i fråga om bostäder och tekniska hjälpmedel m. m. — i syfte att minska de svårigheter som ett handikapp innebär. Ett samordnat forsknings- och utvecklingsarbete inriktat på olika typer av åtgärder inom handikappområdet rörande främst hjälpmedel, miljö och bostäder är angeläget. Handikapputredningen har därför föreslagit, att en professor i handikappforskning, personlig för biträdande professorn vid universitetet i Göteborg, Sven-Olof Brattgård, skall inrättas vid universitetet. Universitetskanslersämbetet delar utredningens uppfattning att Brattgård gjort betydande insatser inom nämnda område och anser att inrättande av en tjänst för Brattgård med inriktning mot utvecklingsarbete skulle utgöra ett betydelsefullt led i satsningen på handikappvården. Mot denna bakgrund förordar jag, att en för biträdande professorn Sven-Olof Brattgård personlig professor i handikappforskning inrättas vid universitetet i Göteborg den 1 juli 1970. Brattgårds kompetens inom området styrks genom sakkunnigutlåtanden. Brattgårds utvecklingsarbete inom handikappvården bör ske i nära samverkan med socialstyrelsen och handikappinstitutet.

Missbruket av beroendeframkallande medel i olika former medför ökade anspråk på forskningsresurser inom bl. a. gränsområdet mellan psykiatri och farmakologi. Jag delar universitetskanslersämbetets uppfattning att forskningsresurserna på detta område bör förstärkas och beräknar därför medel för en tjänst som biträdande professor i neuropsykofarmakologi vid karolinska institutet från den 1 juli 1970. Med hänsyn till vad jag nyss anfört och mot bakgrund av ämnesområdets betydelse för utvecklingen inom bl. a. den psykiatriska sjukvården bör ifrågasättande tjänst inriktas mot frågor som är av klinisk betydelse. I samband med att verksamheten kommer igång vid Huddinge sjukhus bör tjänstens placering prövas om. I anslutning till förslaget om denna tjänst beräknar jag medel för 500 assistenttimmar för forskning och allmänt institutionsarbete.

Inom det njurmedicinska området har i Lund utförts ett forsknings- och utvecklingsarbete som rönt internationell uppmärksamhet. Vid universitetet i Lund finns en professor i medicin, särskilt njursjukdomar, personlig för professorn Nils Allwall. Denne avgår med pension vid utgången av budgetåret 1970/71. För att den

framgångsrika forskningen inom detta ämnesområde skall kunna utvecklas vidare förordar jag — i överensstämmelse med universitetskanslersämbetets förslag — att Kungl. Maj:t inhämtar riksdagens bemyndigande att den 1 juli 1971 inrätta en professur i medicin, särskilt njursjukdomar, vid universitetet i Lund.

Ämbetet har vidare föreslagit, att en tjänst som biträdande professor i klinisk audiologi skall inrättas vid karolinska institutet i samband med att innehavaren av den nuvarande personliga tjänsten i ämnet — professorn Lennart Holmgren — avgår med pension den 30 juni 1970. Jag biträder förslaget och räknar medel för den av ämbetet föreslagna tjänsten.

Kungl. Maj:t erhöll förra året riksdagens bemyndigande att inrätta en professur i psykiatri vid universitetet i Umeå den 1 juli 1970 under förutsättning att ett för staten godtagbart avtal kunde träffas med Västerbottens läns landsting rörande bl. a. professurens förläggning och inordnande i sjukhusorganisationen (prop. 1969: 1 bil. 10 s. 305, SU 46, rskr 137). Enligt vad jag inhämtat har uppgörelse nåtts mellan statens förhandlingsnämnd och företrädare för Västerbottens läns landsting i lokalfrågan, medan bl. a. de ekonomiska villkoren för landstingets upplåtelse av lokaler m. m. tas upp i anslutning till pågående förhandlingar om nya avtal fr. o. m. den 1 juli 1970 rörande bl. a. upplåtelsen av Umeå lasarett för läkar- och tandläkarutbildning. Jag har vidare inhämtat att landstinget är villigt att medge, att en överläkartjänst förenas med nämnda professur. Med hänsyn till föreliggande uppgifter beräknar jag medel för denna tjänst fr. o. m. nästa budgetår. Liksom universitetskanslersämbetet anser jag att tjänsten bör benämnas professur i psykiatri.

Jag beräknar nu medel även för en tidigare beslutad professur i pediatrik vid vart och ett av universitetet i Lund och Göteborg (prop. 1963: 142, SU 112, rskr 264 och prop. 1965: 140, SU 164, rskr 399). Jag avser att i annat sammanhang föreslå Kungl. Maj:t att utse nuvarande överläkaren vid medicinska barnkliniken vid Malmö allmänna sjukhus, docenten Carl Gustaf Bergstrand, till förste innehavare av professuren i pediatrik vid universitetet i Lund. Denne har erhållit sin nuvarande tjänst på samma grunder som gäller för tillsättning av professur.

Enligt den av statsmakterna beslutade tidsplanen för inrättande av professorer vid enheten i Linköping (prop. 1968:83, SU 119, rskr 273 och prop. 1969: 1 bil. 10 s. 307, SU 46, rskr 317) skall nästa budgetår tillkomma professorer i vart och ett av ämnena klinisk bakteriologi, klinisk fysiologi, patologi, radiofysik, särskilt medicinsk röntgenteknik, röntgendiagnostik samt kirurgi och ortopedisk kirurgi. Av dessa sju tjänster skall de båda sistnämnda inrättas resp. den 1 november 1970 och den 1 januari 1971. Jag beräknar nu medel för här angivna professorer.

Den ändrade studieordningen under läkarnas grundutbildning har tidigare redovisats för riksdagen (prop. 1969: 1 bil. 10 s. 302). Under det fortsatta planeringsarbetet har universitetskanslersämbetet beslutat vidta vissa ändringar i den kliniska delen av utbildningen. Det har sålunda visat sig ändamålsenligt att förlägga utbildningen i obstetrik och gynekologi tillsammans med utbildningen i pediatrik till den elfte terminen, medan samtidigt utbildningen i bl. a. neurologi flyttas till

den tionde terminen. Med anledning härav bör — i överensstämmelse med ämbetets förslag — tidpunkterna för inrättande av de beslutade professurerna i neurologi och i obstetrik och gynekologi vid linköpingsenheten ändras till resp. den 1 januari och den 1 juli 1972.

Med stöd av riksdagens bemyndigande (jfr prop. 1966: 1 bil. 10 s. 361, SU 42, rskr 125) har Kungl. Maj:t föreskrivit att professurerna i barnpsykiatri vid universitetet i Uppsala och karolinska institutet i samband med återbesättande skall ändras till professurer i barn- och ungdomspsykiatri. I enlighet med universitetskanslersämbetets förslag bör professuren i dermato-venereologi vid universitetet i Göteborg i samband med återbesättande — liksom även den professur som enligt statsmakternas beslut år 1968 (prop. 83, SU 119, rskr 273) skall komma till vid linköpingsenheten den 1 juli 1971 — ändras till professur i dermatologi och venereologi. Motsvarande ändring bör göras i samband med återbesättande även av övriga professurer i dermato-venereologi. Jag avser att i annat sammanhang föreslå Kungl. Maj:t att med anledning av universitetskanslersämbetets förslag ändra benämningen på tjänsten som biträdande professor i radiobiologi vid karolinska institutet till medicinsk radiobiologi.

Jag beräknar vidare medel för ytterligare två tjänster som docent och tre tjänster som forskarassistent.

Övergången till den nya studieordningen medför även för nästa budgetår behov av medel för anordnande av extra kliniska kursplatser vid de medicinska fakulteterna. Jag beräknar för detta ändamål ytterligare 890 000 kr.

I avvaktan på att ställning kan tas till den framtida utformningen av logopedutbildningen är jag inte beredd att vidta några förändringar i den försöksverksamhet med utbildning av logopeder som f. n. pågår vid karolinska institutet (jfr prop. 1964: 1 bil. 10 s. 429, SU 55, rskr 158). Med hänsyn till både det växande behovet av logopeder och det stora intresset från de studerandes sida för denna utbildning finner jag det emellertid angeläget att intagningskapaciteten ökas betydligt utöver nuvarande 16 intagningsplatser var tredje termin. Inom universitetskanslersämbetet pågår undersökningar i syfte att få till stånd logopedutbildning vid universitetet i Lund. Jag beräknar för nästa budgetår 320 000 kr. för sådan utbildning i Lund.

Universitetskanslersämbetet har lagt fram förslag om en rad åtgärder som krävs vid de olika läroanstalterna nästa budgetår på grund av den pågående utbyggnaden av läkarutbildningen (prop. 1963: 142, SU 112, rskr 264; prop. 1965: 140, SU 164, rskr 399; prop. 1965: 141, SU 173, rskr 411; prop. 1968: 83, SU 119, rskr 273; prop. 1969: 137, SU 187, rskr 421). Jag tar nu — i huvudsaklig överensstämmelse med ämbetets förslag — upp medel för förstärkningar fr. o. m. nästa budgetår enligt följande sammanställning.

Jag vill också erinra om att chefen för socialdepartementet tidigare denna dag vid sin anmälan av anslaget Akademiska sjukhuset i Uppsala: Avlöningar till läkare beräknat medel för bl. a. sju extra tjänster som biträdande överläkare med anledning av den ökade läkarutbildningen i Uppsala.

Tjänst m.m.	Amne	Läroanstalt/tidpunkt/antal							Summa		
		Uppsala univer- sitet	Lunds univer- sitet	Göteborgs univer- sitet	Umeå univer- sitet	Karolinska institutet	Enheten i Linköping				
		1.7. 70	1.7. 70	1.7. 70	1.7. 70	1.7. 70	1.1. 71	1.7. 70	1.1. 71		
Universitets- lektor	Anatomi					2 ¹				} 8 ²	
Universitets- lektor	Histologi					1 ¹					
Universitets- lektor	Kemi					2					
Universitets- lektor	Fysiologi						2				
Universitets- lektor	Medicinsk fysik						1				
Klinisk lärare			1	1	2			2	2	8 ³	
Lärare i Ug 20		1			1					2 ²	
Forskar- assistent		1					2	1	4	2	10
Klinisk amanuens Assistent- timmar			4	2	3				2	2	13
						2 000	2 000				4 000

¹ Inrättade den 1 juli 1969 enligt Kungl. Maj:ts beslut den 27 juni 1969 (jfr prop. 1969: 137 s. 25).

² Extra tjänster.

³ Tjänsterna som klinisk lärare bör tills vidare inrättas som extra tjänster bl. a. i avvaktan på ställningstagande till de förslag som lagts fram av 1963 års klinikutredning (SOU 1966: 37).

För timarvoderad undervisning vid linköpingsenheten beräknar jag ytterligare 123 000 kr.

Med hänvisning till anslagssammanställningen beräknar jag anslaget till avlöningar till lärarpersonal till (76 409 000 + 8 450 000 =) 84 859 000 kr. Vidare beräknar jag i överensstämmelse med vad jag anfört i det föregående vid min anmälan av vissa gemensamma frågor rörande universiteten m. m. anslaget till driftkostnader till (51 870 000 + 4 930 000 =) 56 800 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att inrätta professurer enligt vad jag förordat i det föregående,

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att ändra benämningar av professurer enligt vad jag förordat i det föregående,

c) till *Medicinska fakulteterna m. m.*: *Avlöningar till lärarpersonal* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 84 859 000 kr.,

d) till *Medicinska fakulteterna m. m.*: *Driftkostnader* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 56 800 000 kr.

E 14. Odontologiska fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal**E 15. Odontologiska fakulteterna m. m.: Driftkostnader**

1968/69 Utgift ¹	27 701 917 ²	Reservation ⁵	262 575
1969/70 Anslag	28 075 000 ³		
1970/71 Förslag	33 153 000 ⁴		

¹ Anslagen Odontologiska fakulteterna m. m.: Avlöningar och Odontologiska fakulteterna m. m.: Materiel m. m.

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 374 224 kr.

³ Avlöningar till lärarpersonal 20 805 000 kr., därav 53 000 kr., som beräknats under anslaget Vissa kostnader för reformerad forskarutbildning m. m., samt driftkostnader 7 270 000 kr.

⁴ Därav avlöningar till lärarpersonal 24 903 000 kr. och driftkostnader 8 250 000 kr.

⁵ Anslaget Odontologiska fakulteterna m. m.: Materiel m. m.

Förevarande anslag avses för de odontologiska fakulteterna vid universiteten i Lund, Göteborg och Umeå samt vid karolinska institutet. Vidare skall från dessa anslag utgå vissa medel till de statliga tandtekniker- och tandsköterskeskolorna.

I följande sammanställning redovisas — med hänsyn till vad som i det föregående anförts under vissa gemensamma frågor rörande universiteten m. m. — endast lärarpersonal och belopp som hänför sig till sådan personal.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Universitets- kanslersämbetet	Föredraganden
<i>Personal</i>			
Lärarpersonal	369	+26	+16
<i>Anslag</i>			
Avlöningar	16 916 000	+4 026 000	+3 330 000
Lönekostnadspålägg	3 889 000	+ 928 000	+ 768 000
	20 805 000	+4 954 000	+4 098 000

Universitetskanslersämbetet

Antalet intagningsplatser för tandläkarutbildning uppgår innevarande läsår till 380, av vilka 100 i Lund/Malmö, 120 i Göteborg, 60 i Umeå och 100 vid karolinska institutet. Universitetskanslersämbetet har lagt fram vissa förslag rörande den odontologiska utbildningen vid karolinska institutet. Vid tillkomsten av en planerad nybyggnad i anslutning till Huddinge sjukhus föreslås det årliga intaget öka till minst 120 studerande. Under en övergångsperiod bör enligt ämbetets förslag dessutom fakultetens nuvarande lokaler användas för tandläkarutbildning, varvid kapaciteten vid fakulteten skulle nå upp till ca 200 intagningsplatser.

De senaste årens utbyggnad av den odontologiska forsknings- och utbildningsorganisationen har i hög grad dominerats av de åtgärder, som fordrats för att bygga upp en ny enhet i Göteborg. Även årets anslagsframställning har sin tyngdpunkt i förslag som rör fullföljandet av denna uppbyggnad.

I fråga om tjänster som professor och biträdande professor omfattar ämbetets förslag en plan för utbyggnaden t. o. m. budgetåret 1973/74. I övrigt avser ämbetets förslag budgetåret 1970/71. Ändringsförslagen rörande lärarpersonalen innebär i korthet.

1. Tjänster som professor (P) och biträdande professor (BP) (1970/71 + 106 300 kr.).

Budgetår/ämne	Läroanstalt	Tjänst	Anmärkning
<i>1970/71</i>			
Parodontologi	Lund	P	Omvandling av tjänst som biträdande professor. Förste innehavare H. Björn.
Pedodonti	Göteborg	P ¹	Principbeslut 1967 (prop. 1 bil. 10 s. 255, SU 40, rskr. 113)
<i>1971/72</i>			
Oral mikrobiologi	Umeå	BP ¹	Omvandling av tjänst som lärare, tillika biträdande övertandläkare
Teknologi	Karolinska institutet	P	Fr. o. m. 1.1.1972
<i>1973/74</i>			
Parodontologi	Karolinska institutet	P ¹	Fr. o. m. 1.1. 1974. Omvandling av tjänst som biträdande professor

¹ Tillika övertandläkare.

2. Övriga tjänster m. m. vid universitetet i Göteborg enligt 1964 års principbeslut: 4 tjänster som lärare, tillika biträdande övertandläkare, 1 forskarassistenttjänst, 12 assistenttandläkartjänster, 175 assistenttimmar samt höjning av kursanslaget (prop. 1964: 161, SU 183, rskr 364) (+ 929 900 kr.).

3. 3 docenttjänster (Lund 1, Umeå 1, karolinska institutet 1) (+ 170 400 kr.).

4. 4 forskarassistenttjänster (Lund 1, Göteborg 1, Umeå 1, karolinska institutet 1) (+ 198 800 kr.).

5. 2 assistenttandläkartjänster (Umeå) (+ 124 600 kr.).

6. Medel för undervisning i arbetsfysiologi m. m. vid universitetet i Göteborg och karolinska institutet (+ 10 400 kr.).

7. Medel för genomförande av omläggning av utbildnings- och studieplanerna vid universitetet i Lund och karolinska institutet (+ 19 000 kr.).

8. Löneomräkning 3 036 000 kr.

9. Lönekostnadspålägg för ny personal 359 000 kr.

Föredraganden

Jag vill först erinra om vad jag i det föregående anfört vid min anmälan av vissa gemensamma frågor rörande universitetet m. m.

Under 1960-talet har intagningskapaciteten vid de odontologiska fakulteterna ökat med 120 platser till sammanlagt 380 genom tillkomsten av fakulteten i Gö-

teborg. Förslag föreligger om en betydande kapacitetsökning vid stockholmsfakulteten från början av 1970-talet genom att under en övergångsperiod såväl fakultetens nuvarande lokaler som en föreslagen nybyggnad i anslutning till Huddinge sjukhus utnyttjas för tandläkarutbildning. Jag avser att i annat sammanhang föreslå Kungl. Maj:t att i särskild proposition till årets riksdag lägga fram förslag om bl. a. den odontologiska utbildningen i Stockholm. Jag vill vidare erinra om att Kungl. Maj:t i oktober 1969 uppdragit åt universitetskanslersämbetet att i samråd med 1968 års utbildningsutredning utreda förutsättningarna för att snabbt öka utbildningskapaciteten vid de odontologiska fakulteterna. I ämbetets uppdrag ingår att särskilt pröva dessa möjligheter vid fakulteterna i Lund/Malmö och i Umeå. Enligt uppdraget skall ämbetet även utreda organisationen av den odontologiska utbildningen och tandsjukvården vid malmöfakulteten.

Ämnesområdet oral mikrobiologi intar en central ställning bl. a. vid kartläggning av tandsjukdomarnas uppkomst. I anledning av universitetskanslersämbetets förslag räknar jag medel för en tjänst som biträdande professor i oral mikrobiologi vid universitetet i Umeå fr. o. m. den 1 juli 1970. Tjänstinnehavaren bör — som ämbetet föreslagit — tillika ha ställning som övertandläkare. Jag har vid min medelsberäkning tagit hänsyn till att en befintlig lärartjänst i ämnet vid universitetet kan dras in.

Den pågående uppbyggnaden av odontologiska fakulteten i Göteborg kräver betydande tillskott av resurser även nästa budgetår. Enligt statsmakternas beslut år 1967 (prop. 1 bil. 10 s. 255, SU 40, rskr 113) skall en professur i pedodonti inrättas vid universitetet i Göteborg den 1 juli 1970. Tjänstinnehavaren skall tillika ha ställning som övertandläkare. Jag beräknar medel för denna tjänst. I och med tillkomsten av denna professur har sedan budgetåret 1967/68 sammanlagt tretton tjänster som professor och biträdande professor inrättats vid göteborgsfakulteten. Uppbyggnadsperioden är därmed, vad beträffar inrättandet av högre tjänster, avslutad.

Jag tar vidare upp medel för de tjänster m. m. vid göteborgsfakulteten, som redovisas i följande sammanställning. Vid min medelsberäkning har jag i överensstämmelse med ämbetets förslag även beaktat behovet av viss förstärkning av kursanlaget vid nämnda fakultet.

Ämne m. m.	Tjänst m. m.	Tidpunkt/antal		Anmärkning
		1.7.70	1.1.71	
Odontologisk röntgen- diagnostik	Lärare	1		
Oral histopatologi	Forskarassistent	1		Med indragning av 1 000 assistenttimmar.
Parodontologi	Lärare		1	
Pedodonti	Lärare		1	
Protetik	Lärare	1		
Gemensamt för fakulteten	Assistenttandläkare	5	5	
	Assistenttimmar	225	950	

Innehavare av här nämnda tjänster som lärare skall tillika vara biträdande över-
tandläkare.

Jag beräknar vidare medel för ytterligare en tjänst som forskarassistent. Tjänsten bör — som ämbetet föreslagit — utnyttjas för i första hand klinisk forskning och forskarhandledning.

I anslutning till verksamheten vid odontologiska fakulteten i Göteborg inrättades en ny tandteknikerskola den 1 juli 1968 (jfr. prop. 1968: 1 bil. 10 s. 271). Enligt Kungl. Maj:ts beslut skall verksamheten vid den äldre fristående tandteknikerskolan upphöra vid utgången av kalenderåret 1970. Jag har tagit hänsyn härtill vid min medelsberäkning.

Utbildningen vid de odontologiska fakulteterna bör ske inom ramen för i huvudsak enhetliga utbildnings- och studieplaner. Av detta skäl har för budgetåren 1968/69 och 1969/70 medel anvisats för att en omläggning av gällande planer vid fakulteterna i Lund/Malmö och Stockholm skall kunna genomföras. Jag räknar med att denna omläggning skall kunna fortsättas nästa budgetår inom ramen för tillgängliga medel.

Med anledning av universitetskanslersämbetets förslag beräknar jag medel för undervisning i arbetsfysiologi vid de odontologiska fakulteterna i Göteborg och Stockholm.

Med hänvisning till anslagssammanställningen beräknar jag anslaget till avlöningar till lärarpersonal till (20 805 000 + 4 098 000 =) 24 903 000 kr. Vidare beräknar jag i överensstämmelse med vad jag anfört i det föregående vid min anmälan av vissa gemensamma frågor rörande universiteten m. m. anslaget till driftkostnader till (7 270 000 + 980 000 =) 8 250 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) till *Odontologiska fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 24 903 000 kr.,

b) till *Odontologiska fakulteterna m. m.: Driftkostnader* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 8 250 000 kr.

E 16. Odontologiska fakulteterna m. m.: Vissa tandsjukvårdskostnader

1969/70 Anslag	13 664 000
1970/71 Förslag	16 158 000

Förevarande anslag avses för den tandsjukvård som bedrivs i anslutning till den odontologiska utbildningen och forskningen vid universiteten i Lund, Göteborg och Umeå samt vid karolinska institutet. Vidare skall från anslaget utgå vissa medel till de statliga tandtekniker- och tandsköterskeskolorna samt till ersättning åt tandtekniker- och tandsköterskepraktikanter (jfr prop. 1969: 1 bil. 10 s. 312).

Den tandsjukvårdande verksamheten anordnas vid universiteten i Göteborg och

Umeå inom ramen för en tandsjukvårdscentral. Vid universitetet i Lund och karolinska institutet meddelas tandsjukvård dels vid kandidatkliniker, som ingår i de kliniskt odontologiska institutionerna, dels vid en lärarklinik.

	1969/70	Beräknad Universitets- kanslersämbetet	ändring 1970/71 Föredraganden
<i>Personal</i>			
Tandsjukvårdande personal	347	+20	+15
<i>Anslag</i>			
<i>Utgifter</i>			
<i>Avlöningar</i>			
a) Tandsjukvårdande personal	8 143 000	+1 109 000	+1 018 000
b) Ersättning åt tandteknikerpraktikanter	552 000	+ 168 000	+ 168 000
c) Ersättning åt tandsköterskepraktikanter	1 471 000	+ 278 000	+ 625 000
Förbrukningsmateriel för den praktiska verksamheten i anslutning till den odontologiska utbildningen	2 230 000	+ 270 000	of.
Lärarkliniker m. m.	1 600 000	of.	of.
Lönekostnadspålägg	2 168 000	+ 824 000	+ 883 000
	16 164 000	+2 649 000	+2 694 000
<i>Uppbördsmedel</i>			
Patientavgifter	1 000 000	+ 200 000	+ 200 000
Vissa ersättningar	1 500 000	of.	of.
Nettoutgift	13 664 000	+2 449 000	+2 494 000

Universitetskanslersämbetet

1. Löneomräkning 1 519 000 kr., varav lönekostnadspålägg för befintliga arvoden åt tandsköterske- och tandteknikerpraktikanter 465 000 kr.

2. Ökad medelsanvisning för tandsjukvårdande personal (+322 000 kr.) samt ersättning åt tandsköterske- och tandteknikerpraktikanter (+309 000 kr.) enligt 1964 års beslut (prop. 161, SU 183, rskr 364).

3. Medel för en tjänst som biträdande instruktionsköterska vid tandsköterskeskolan i Göteborg och två tjänster som tandhygienist vid universitetet i Lund (+68 000 kr.).

4. På grund av ökad omfattning av verksamheten vid göteborgsfakulteten räknar ämbetet med ytterligare 700 000 kr. till förbrukningsmateriel. Samtidigt bör 500 000 kr., som avser kostnader för förbrukningsmateriel vid utbildningen inom det teknologiska ämnesområdet, föras över till anslaget Odontologiska fakulteterna m. m.: Driftkostnader (+200 000 kr.).

5. Universitetskanslersämbetet föreslår, att kostnader för tvätt m. m. av de studerandes skyddskläder i fortsättningen skall bestridas från detta anslag (+70 000 kr.).

6. Ämbetet räknar med ökade inkomster vid tandsjukvårdscentralen i Göteborg av 200 000 kr.

7. Lönekostnadspålägg för ny personal 161 000 kr.

Föredraganden

Uppbyggnaden av den odontologiska utbildnings- och forskningsorganisationen

i Göteborg medför under nästa budgetår ökade medelsbehov även för den tandsjukvårdande verksamheten i anslutning till utbildningen och forskningen. Tandsjukvårdscentralen i Göteborg skall enligt det av Kungl. Maj:t i oktober 1965 godkända avtalet med Göteborgs stad om odontologisk utbildning i Göteborg m. m. svara även för den tandsjukvård som tidigare bedrevs vid centraltandpolikliniken vid Sahlgrenska sjukhuset (jfr prop. 1964: 161 s. 41). Jag beräknar nu i huvudsaklig överensstämmelse med universitetskanslersämbetets förslag medel för ytterligare tandsjukvårdande personal och för ersättning åt ett ökat antal tandsköterske- och tandteknikerpraktikanter i Göteborg. Vid medelsberäkningen har jag tagit hänsyn till att verksamheten vid den äldre tandteknikerskolan i Göteborg, såsom tidigare nämnts, skall upphöra vid utgången av år 1970.

Jag har vid beräkningen av medel till ersättning åt tandsköterskepraktikanter beaktat, att praktikanterna fr. o. m. den 1 juli 1969 enligt Kungl. Maj:ts beslut erhåller arvode motsvarande två tredjedelar av lönen i löneklass A 10 i stället för två tredjedelar av lönen i löneklass A 5.

Inom ramen för de medel som anvisas till förbrukningsmateriel för den praktiska verksamheten i anslutning till den odontologiska utbildningen bör i överensstämmelse med universitetskanslersämbetets förslag bestridas även kostnader för tvätt av de studerandes skyddskläder.

Under detta anslag bör endast sådana utgifter tas upp som direkt hänför sig till tandsjukvård och till de statliga tandtekniker- och tandsköterskeskolorna. Utgifterna för materiel vid utbildningen inom det teknologiska ämnesområdet bör därför nästa budgetår helt bestridas från anslaget Odontologiska fakulteterna m. m.: Driftkostnader.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till (13 664 000 + 2 494 000 =) 16 158 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Odontologiska fakulteterna m. m.: Vissa tandsjukvårdskostnader* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 16 158 000 kr.

E 17. Farmaceutiska fakulteten m. m.: Avlöningar till lärarpersonal

E 18. Farmaceutiska fakulteten m. m.: Driftkostnader

1968/69 Utgift ¹	4 083 602 ²	Reservation ⁵	29 268
1969/70 Anslag	5 639 000 ³		
1970/71 Förslag	6 437 000 ⁴		

¹ Anslagen Farmaceutiska fakulteten m. m.: Avlöningar och Farmaceutiska fakulteten m. m.: Materiel m. m.

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 40 738 kr.

³ Avlöningar till lärarpersonal 3 239 000 kr. och driftkostnader 2 400 000 kr.

⁴ Därav avlöningar till lärarpersonal 3 837 000 kr. och driftkostnader 2 600 000 kr.

⁵ Anslaget Farmaceutiska fakulteten m. m.: Materiel m. m.

Förevarande anslag avses för farmaceutiska fakulteten vid universitetet i Uppsala samt för utbildning av receptarier.

I följande sammanställning redovisas — med hänsyn till vad som i det föregående anförts under vissa gemensamma frågor rörande universiteten m. m. — endast lärarpersonal och belopp som hänför sig till sådan personal.

	1969/70	Beräknad Universitets- kanslersämbetet	ändring 1970/71 Föredraganden
<i>Personal</i>			
Lärarpersonal	55,5	+7	+6
<i>Anslag</i>			
<i>U t g i f t e r</i>			
Avlöningar till lärarpersonal	2 639 000	+ 526 000	+481 000
Lönekostnadspålägg	607 000	+ 121 000	+110 000
<i>U p p b ö r d s m e d e l</i>			
Avkastning från donationsfond	7 000	— 7 000	— 7 000
Nettoutgift	3 239 000	+654 000	+598 000

Universitetskanslersämbetet

Vid den farmaceutiska fakulteten, vars verksamhet till största delen är förlagd till Stockholm, tillämpas sedan läsåret 1967/68 en ny utbildningsordning efter beslut av 1965 års riksdag (prop. 141, SU 173, rskr 411). Utbildningen leder efter fem terminers studier i främst kemiska ämnen till farmacie kandidatexamen. Därefter kan studierna bedrivas på två utbildningslinjer, en farmaceutisk och en medicinsk linje. Utbildningen på den farmaceutiska linjen leder efter tre terminers studier fram till apotekarexamen. Den första gruppen studerande som följer den nya utbildningsordningen beräknas avlägga apotekarexamen vårterminen 1971. Studier vid den medicinska utbildningslinjen bedrivs vid medicinska fakulteten i Uppsala och avslutas med farmacie magisterexamen.

För utbildning till farmacie kandidatexamen tas f. n. in 80 studerande per år. I överensstämmelse med ovan nämnda riksdagsbeslut kommer intagningskapaciteten att öka till 120 studerande årligen, när den beslutade överflyttningen till Uppsala inleds. Detta kan enligt ämbetet ske tidigast under budgetåret 1971/72. Vid farmaceutiska fakulteten bedrivs vidare ettårig receptarieutbildning med en intagningskapacitet av 240 studerande per år.

För budgetåret 1970/71 föreslår ämbetet i fråga om lärarpersonal följande ändringar.

1. Omvandling av laboratur i farmaceutisk mikrobiologi till professur i mikrobiologi enligt beslut år 1968 (prop. 1 bil. 10 s. 275, SU 41, rskr 114) (+10 000 kr.).

2. Övriga tjänster i huvudsaklig överensstämmelse med 1965 års principbeslut: 2 universitetslektorat i Uo 22:25 samt indragning av lärartjänst i kemi i Ue 16 (prop. 1965: 141, s. 189, SU 173, rskr 411) (+94 000 kr.).

3. 3 extra universitetslektorat (+168 000 kr.).

4. 1 800 assistenttimmar (+67 500 kr.).

5. Höjning av kursanslag (+21 500 kr.).
6. Löneomräkning 156 000 kr.
7. Lönekostnadspålägg för ny personal 121 000 kr.

Föredraganden

Jag vill först erinra om vad jag i det föregående anført vid min anmälan av vissa gemensamma frågor rörande universiteten m. m.

I anledning av statsmakternas beslut år 1965 angående den farmaceutiska utbildnings- och forskningsorganisationen (prop. 141, SU 173, rskr 411) infördes läsåret 1967/68 en ny utbildningsordning vid den farmaceutiska fakulteten. Den första gruppen studerande som följer den nya utbildningen avses avlägga apotekarexamen vid utgången av läsåret 1970/71. Den nya utbildningsordningen kräver viss förstärkning av fakultetens personalorganisation. Vidare kan en överflyttning av verksamheten till Uppsala inte komma till stånd under nästa läsår, varför antalet intagningsplatser vid fakulteten blir oförändrat. Vissa modifieringar får därför göras i den av 1965 års riksdag beslutade tidsplanen för utbyggnaden av personalorganisationen.

Enligt 1968 års riksdagsbeslut (prop. 1 bil. 10 s. 275, SU 41, rskr 114) skall den nuvarande laboraturen i farmaceutisk mikrobiologi omvandlas till professur i mikrobiologi den 1 juli 1970. Jag beräknar nu medel för denna professur. Tjänsten som laborator i farmaceutisk mikrobiologi dras härvid in. Jag beräknar vidare medel för ytterligare 1 800 assistenttimmar avsedda för åttonde terminens specialiserade studier i valfria ämnen. Med hänsyn till det ökade behovet av undervisning under det fjärde året av ifrågavarande utbildning beräknar jag vidare medel för dels två ordinarie universitetslektorat i resp. galenisk farmaci och socialfarmaci, dels tre extra universitetslektorat. Jag avser att i annat sammanhang föreslå Kungl. Maj:t att uppdra åt universitetskanslersämbetet att fastställa den närmare ämnesinriktningen av de extra lektoraten.

Vid min medelsberäkning utgår jag från att de befintliga tjänsterna som laborator i Ug 20 i galenisk farmaci och som lärare i kemi i Ue 16 skall dras in vid utgången av budgetåret 1969/70. Jag tar slutligen upp medel för en ökning av kursanslaget med 27 000 kr.

Med hänvisning till anslagssammanställningen beräknar jag anslaget till avlöningar till lärarpersonal till $(3\,239\,000 + 598\,000 =)$ 3 837 000 kr. Vidare beräknar jag i överensstämmelse med vad jag anført i det föregående vid min anmälan av vissa gemensamma frågor rörande universiteten m. m. anslaget till driftkostnader till $(2\,400\,000 + 200\,000 =)$ 2 600 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) till *Farmaceutiska fakulteten m. m.*: *Avlöningar till lärarpersonal* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 3 837 000 kr.,

b) till *Farmaceutiska fakulteten m. m.*: *Driftkostnader* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 2 600 000 kr.

E 19. Matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal**E 20. Matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna m. m.: Driftkostnader**

1968/69 Utgift ¹	90 978 380 ²	Reservation ⁵	1 987 234
1969/70 Anslag	112 326 000 ³		
1970/71 Förslag	127 630 000 ⁴		

¹ Anslagen Matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna m. m.: Avlöningar och Matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna m. m.: Materiel m. m.

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 974 744.

³ Avlöningar till lärarpersonal 77 106 000 kr., därav 785 000 kr., som beräknats under anslaget Vissa kostnader för reformerad forskarutbildning m. m., samt driftkostnader 35 220 000 kr.

⁴ Därav avlöningar till lärarpersonal 87 870 000 kr. och driftkostnader 39 760 000 kr.

⁵ Anslaget Matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna m. m.: Materiel m. m.

Förevarande anslag avses för de matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna vid universiteten i Uppsala, Lund, Göteborg, Stockholm och Umeå. Vidare skall från dessa anslag medel utgå för dels utbildningen till filosofiska examina i vissa ämnen vid Chalmers tekniska högskola, dels vissa delar av utbildningen inom ämnesområdet informationsbehandling vid denna högskola och tekniska högskolan i Stockholm samt vid enheten för medicinsk och teknisk utbildning och forskning i Linköping.

I följande sammanställning redovisas — med hänsyn till vad som i det föregående anförts under vissa gemensamma frågor rörande universiteten m. m. — endast lärarpersonal och belopp som hänför sig till sådan personal.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Universitets- kanslersämbetet	Föredraganden
<i>Personal</i>			
Lärarpersonal	1 477,5	+101	+66
<i>Anslag</i>			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar till lärarpersonal	62 834 500	+10 107 700	+ 8 759 000
Lönekostnadspålägg	14 452 400	+ 2 324 400	+ 2 013 500
<i>Uppbördsmedel</i>			
Avkastning från vissa fonder m.m.	180 900	+ 8 500	+ 8 500
Nettoutgift	77 106 000	+12 423 600	+10 764 000

Universitetskanslersämbetet

Under de senaste åren har tillströmningen av studerande till de matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna visat tecken till stagnation. En av orsakerna till denna utveckling har ansetts vara de studerandes val av linje i gymnasiet. En märkbar förändring har emellertid inträtt vid linjevalet under det senaste året ge-

nom att intresset för naturvetenskapliga och tekniska studier ökat bland gymnasie-eleverna. Detta torde enligt ämbetet komma att inverka på tillströmningen till naturvetenskapliga studier vid universiteten.

Ämbetet stryker under betydelsen av ökade resurser för utbildning och forskning inom miljövårds- och naturresursområdet. Innevarande läsår introduceras bl. a. en miljövårds kurs av översiktsskäraktär vid universiteten samtidigt som ämbetet undersöker möjligheterna att anordna reguljär utbildning på detta ämnesområde inom ramen för det nya utbildningssystemet vid de filosofiska fakulteterna.

I fråga om tjänster som professor och biträdande professor omfattar ämbetets förslag en plan för utbyggnaden t. o. m. budgetåret 1971/72. I övrigt avser ämbetets förslag budgetåret 1970/71. Ändringsförslagen rörande lärarpersonal innebär i korthet.

1. Tjänster som professor (P) och biträdande professor (BP) (1970/71 + 486 000 kr.).

Budgetår/ämne	Läroanstalt	Tjänst	Anmärkning
<i>1970/71</i>			
Biofysik, särskilt biofysikalisk kemi	Göteborg	P	Förste innehavare T. Vänngård
Ekologisk zoologi	Lund	P	
Fysiologisk botanik	Uppsala	BP	
Hydrologi	Uppsala	P	
Kvartärgeologi	Uppsala	P	Omvandling av tjänst som biträdande professor
Kvartärgeologi	Lund	P	Omvandling av tjänst som biträdande professor. Förste innehavare T. Nilsson. Nuvarande benämning kvartärgeologi och agrogeologi
Kvartärgeologi	Stockholm	P	Omvandling av tjänst som biträdande professor. Förste innehavare C.-G. Wenner. Nuvarande benämning kvartärgeologi, särskilt tillämpad kvartärgeologi
Molekylärbiologi	Uppsala	P	Beslutad 1968 (prop. 1 bil. 10 s. 280, SU 41, rskr 114)
Strukturkemi	Stockholm	P	Förste innehavare P. Kierkegaard
Teoretisk fysik, särskilt kvantkemi	Stockholm	P	Första innehavare I. Fischer-Hjalmars
Zoofysiologi	Stockholm	P	Personlig för T. Gustafsson. Samtidig vakanssättning av tjänst som biträdande professor i zoofysiologi
<i>1971/72</i>			
Astronomi, särskilt astrofysik	Göteborg	P	
Botanisk produktionsfysiologi	Lund	BP	
Isotopgeologi	Stockholm	P	

Budgetår/ämne	Läroanstalt	Tjänst
Kärnfysik	Uppsala	BP
Limnologi, särskilt vattenvård	Uppsala	BP
Oorganisk kemi (korrosionsforskning)	Göteborg	BP
Teoretisk plasmafysik	Umeå	P
Zoofysiologi	Uppsala	BP

Anm. Ämbetet har vidare föreslagit att tjänsten som biträdande professor i elektronik vid universitetet i Uppsala samt medel för 1 000 assistenttimmar förs över till anslaget Tekniska fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal.

2. 6 docenttjänster (+ 332 000 kr.).
3. 15 forskarassistenttjänster (+ 746 000 kr.).
4. 14 000 assistenttimmar för forskning och allmänt institutionsarbete (Uppsala 2 000, Lund 1 500, Göteborg 2 000, Stockholm 7 000, Umeå 1 500) (+ 538 000 kr.).
5. Ökad medelsanvisning till avlöning av vissa lärare (+ 2 509 000 kr.).
6. Höjning av arvodet åt innehavaren av en professur i botanik, särskilt systematik och växtgeografi vid universitetet i Göteborg (+ 1 600 kr.).
7. Minskning av anslaget motsvarande tidigare arvode till professor Bergianus i Stockholm (− 6 000 kr.).
8. Löneomräkning 6 767 000 kr.
9. Lönekostnadspålägg för ny personal 1 060 000 kr.

Härutöver har universitetskanslersämbetet i särskild framställning föreslagit att bl. a. professuren i entomologi vid universitetet i Lund får återbesättas under benämningen systematisk zoologi, särskilt entomologi.

Vetenskapsakademien har i oktober 1968 till Kungl. Maj:t överlämnat ett förslag till ny organisation av den observatoriebaserade geokosmofysiska forskningen i Sverige. Förslaget har remissbehandlats under våren 1969.

Inom Vetenskapsakademien har på initiativ av styrelsen för akademiens forskningsstationer i övre Norrland en särskild kommitté utrett organisationen av den observatoriebaserade geokosmofysiska forskningen i Sverige. Kommittén föreslår, att den geokosmofysiska forskningen koncentreras i huvudsak till Stockholm—Uppsala-området och till övre Norrland. De enheter i Stockholm—Uppsala-området med anknytning till geokosmofysisk forskning, som berörs i förslaget, är den geomagnetiska sektionen vid sjöfartsstyrelsen, forskningsgruppen för kosmisk strålning vid universitetet i Uppsala och Uppsala jonosfärobservatorium. Kommittén föreslår dels att den geomagnetiska sektionen vid sjöfartsstyrelsen flyttas över till Sveriges geologiska undersökning, vilket sedermera skett genom statsmakternas beslut förra året (prop. 1969: 58 s. 70, SU 94, rskr 293), dels att universitetet i Uppsala skall ta över huvudmannskapet för Uppsala jonosfärobservatorium från

försvarets forskningsanstalt (FOA). I fråga om forskningsgruppen för kosmisk strålning föreslås inga förändringar av huvudmannskap och verksamhet.

I övre Norrland pågår f. n. verksamhet inom det geokosmofysiska ämnesområdet vid Kiruna geofysiska observatorium och vid Lycksele jonsfärobservatorium. Kommittén föreslår att Kiruna-observatoriet skall drivas gemensamt av Vetenskapsakademien och universitetet i Umeå samt att Lycksele-observatoriet skall föras över från FOA till detta universitet. Med hänsyn till att det i Norrland finns goda förutsättningar att bedriva observatoriebaserad geokosmofysisk forskning föreslår kommittén att geokosmofysiken etableras som en huvudinriktning inom fysikämnet vid universitetet i Umeå genom att en professur i teoretisk plasmafysik inrättas. Kommittén föreslår vidare att sammanlagt 3 690 000 kr. anslås för en upprustning av de berörda institutionernas utrustning. Om en ändrad organisation av den geokosmofysiska forskningen genomförs kommer enligt kommitténs beräkningar det erforderliga statliga basanslaget att uppgå till 2 325 000 kr. per år. Detta belopp innefattar förutom en ökning av nu utgående statsmedel med ca 620 000 kr. bl. a. ersättning för kostnader som f. n. bestrids av FOA och forskningsråden. Vetenskapsakademien anser att kommitténs förslag om ändrad organisation av den observatoriebaserade geokosmofysiska forskningen är väl underbyggt och tillstyrker att förslaget genomförs.

Flertalet av de remissinstanser som yttrat sig över förslaget förordar att den geokosmofysiska forskningen koncentreras till universitetet i Umeå i ännu högre grad än vad Vetenskapsakademien föreslagit. *Universitetskanslersämbetet* och *statens naturvetenskapliga forskningsråd* anser att både Uppsala jonsfärobservatorium och på sikt även forskargruppen för kosmisk strålning i Uppsala bör ingå i den geokosmofysiska forskningsorganisationen vid universitetet i Umeå, vilken även bör förstärkas genom att en professur i teoretisk plasmafysik inrättas. Enligt ämbetet kan vidare den föreslagna förstärkningen av utrustningen beaktas i samband med uppförandet av den planerade fysikbyggnaden i Umeå, medan förslagen till ökade basanslag får prövas i det årliga budgetarbetet. *Styrelsen för teknisk utveckling* och *Sveriges geologiska undersökning* förordar likaså en koncentration av den geokosmofysiska forskningen till universitetet i Umeå, medan *FOA* och *sjöfartsstyrelsen* tillstyrker det av Vetenskapsakademien framlagda organisationsförslaget.

Föredraganden

Jag vill först erinra om vad jag i det föregående anfört vid min anmälan av vissa gemensamma frågor rörande universitetet.

Vetenskapsakademien har — som jag tidigare i korthet redovisat — överlämnat ett förslag till ny organisation av den observatoriebaserade geokosmofysiska forskningen i Sverige. Förslaget innebär att denna forskning förläggs till dels Stockholm—Uppsala-regionen, dels övre Norrland. I likhet med majoriteten av remissinstanserna anser jag att tungt vägande skäl talar för att resurserna för denna forskning koncentreras i huvudsak till universitetet i Umeå. Med hänsyn härtill

bör — i enlighet med universitetskanslersämbetets förslag — fysikämnet i Umeå ges en särskild forskningsprofil genom att den befintliga professuren i geokosmofysik kompletteras med en teoretiskt inriktad tjänst inom samma forskningsområde. Jag förordar därför att Kungl. Maj:t inhämtar riksdagens bemyndigande att inrätta en professur i teoretisk plasmafysik vid universitetet i Umeå den 1 juli 1971. Omfattningen av forskningsorganisationen i geokosmofysik får i övrigt prövas av berörda myndigheter inom ramen för de medel som anvisas för högre utbildning och forskning. Efter samråd med chefen för försvarsdepartementet finner jag att FOA alltså bör ha ansvaret för jonosfärobservationerna i Uppsala och Lycksele.

Hydrologin, dvs. läran om vattnet och vattentillgångarna, har mot bakgrund av bl. a. den ökade uppmärksamhet som under de senaste åren ägnats naturresurs- och miljövarsfrågor kommit att bli ett allt mer betydelsefullt ämnesområde såväl i Sverige som utomlands. Sverige deltar tillsammans med ett hundratal andra länder i den Internationella hydrologiska dekadern 1965—1974, vilken har till syfte bl. a. att samordna forskningen kring vattentillgångarna. Med hänsyn till förutsättningarna i Uppsala för ett tvärvetenskapligt samarbete inom vattenforskningen — i bl. a. ämnena naturgeografi, meteorologi och limnologi samt inom angränsande ämnesområden vid lantbrukshögskolan — förordar jag i enlighet med universitetskanslersämbetets förslag att en professur i hydrologi inrättas vid universitetet i Uppsala den 1 juli 1970. I anslutning till förslaget beräknar jag medel för 1 000 assistenttimmar för forskning och allmänt institutionsarbete.

Den moderna datatekniken har på ett avgörande sätt förbättrat möjligheterna för forskarna att genom bl. a. röntgenkristallografiska metoder öka kunskaperna om strukturen hos olika kemiska föreningar. Mot bakgrund av att en betydande forskningsaktivitet pågår inom detta ämnesområde vid universitetet i Stockholm förordar jag — i överensstämmelse med universitetskanslersämbetets förslag — att en professur i strukturkemi inrättas vid nämnda läroanstalt den 1 juli 1970. Jag avser att i annat sammanhang föreslå Kungl. Maj:t att till förste innehavare av professuren utse docenten vid universitetet i Stockholm Peder Kierkegaard. Dennes kompetens till professur i ämnet vitsordas i sakkunnigutlåtanden. I anslutning till mitt förslag om professuren beräknar jag medel för 2 000 assistenttimmar för forskning och allmänt institutionsarbete.

Enligt statsmakternas beslut år 1968 (prop. 1 bil. 10 s. 280, SU 41, rskr 114) skall vid universitetet i Uppsala inrättas en professur i molekylärbiologi den 1 juli 1970. Jag beräknar nu medel för denna tjänst. Vidare tar jag upp medel för 1 000 assistenttimmar för forskning och allmänt institutionsarbete i anslutning till professuren.

I enlighet med universitetskanslersämbetets förslag bör medel för tjänsten som biträdande professor i elektronik samt för 1 000 assistenttimmar vid universitetet i Uppsala nästa budgetår anvisas under anslaget Tekniska fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal. Jag återkommer härtill vid min anmälan av nämnda anslag.

Med stöd av riksdagens bemyndigande (jfr prop. 1966: 1 bil. 10 s. 361, SU 42, rskr 125) har Kungl. Maj:t föreskrivit att benämningen av professuren i botanik, särskilt systematik och morfologi, vid universitetet i Uppsala samt benämningen av professuren i botanik, särskilt systematik, morfologi och växtgeografi, vid universitetet i Lund skall i samband med tjänsternas återbesättande ändras till professur i systematisk botanik. Kungl. Maj:t har vidare föreskrivit att den av 1969 års riksdag beslutade professuren i teoretisk fysik vid universitetet i Lund (prop. 1 bil. 10 s. 320, SU 46, rskr 137) skall benämnas teoretisk fysik, särskilt högenergifysik och fältteori. Jag förordar dessutom att professuren i entomologi vid universitetet i Lund i samband med återbesättande ändras till professur i systematisk zoologi, särskilt entomologi.

Därjämte har Kungl. Maj:t beslutat inrätta sju ordinarie universitetslektorat den 1 juli 1969, nämligen ett i vardera av ämnena oorganisk kemi och organisk kemi samt ett i informationsbehandling, särskilt numerisk analys, vid universitetet i Lund, sistnämnda tjänst placerad vid universitetsfilialen i Växjö, ett i matematik vid universitetet i Göteborg, ett i matematik vid universitetet i Stockholm samt ett i vardera ämnet matematik och informationsbehandling, särskilt numerisk analys, vid universitetet i Umeå.

Vidare beräknar jag i överensstämmelse med vad jag anfört vid min anmälan av vissa gemensamma frågor rörande universiteten m. m. medel för ytterligare fem tjänster som docent och tolv tjänster som forskarassistent.

Vid min medelsberäkning har jag tagit hänsyn även till universitetskanslersämbetets förslag rörande vissa arvoden i Stockholm och Göteborg.

I övrigt räknar jag för nästa budgetår inte med andra förändringar under förvarande anslag än sådana av automatisk natur. Med hänvisning till anslagssammansättningen beräknar jag anslaget till avlöningar till lärarpersonal till (77 106 000 + 10 764 000 =) 87 870 000 kr. Vidare beräknar jag i överensstämmelse med vad jag anfört i det föregående vid min anmälan av vissa gemensamma frågor rörande universiteten m. m. anslaget till driftkostnader till (35 220 000 + 4 540 000 =) 39 760 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att inrätta professurer enligt vad jag förordat i det föregående,

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att ändra benämningen av professuren i entomologi vid universitetet i Lund enligt vad jag förordat i det föregående,

c) till *Matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 87 870 000 kr.,

d) till *Matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna m. m.: Driftkostnader* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 39 760 000 kr.

E 21. Tekniska fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal

E 22. Tekniska fakulteterna m. m.: Driftkostnader

1968/69 Utgift ¹	106 966 327 ²	Reservation ⁵	3 219 768
1969/70 Anslag	146 088 000 ³		
1969/70 Förslag . . .	157 620 000 ⁴		

¹ Anslagen Tekniska fakulteterna m. m.: Avlöningar och Tekniska fakulteterna m. m.: Materiel m. m.

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 930 678 kr.

³ Avlöningar till lärarpersonal 100 578 000 kr., därav 416 000 kr., som beräknats under anslaget Vissa kostnader för reformerad forskarutbildning m. m. samt driftkostnader 45 510 000 kr.

⁴ Därav avlöningar till lärarpersonal 107 220 000 kr. och driftkostnader 50 400 000 kr.

⁵ Anslaget Tekniska fakulteterna m. m.: Materiel m. m.

Förevarande anslag avses för de tekniska fakulteterna vid universitetet i Lund, tekniska högskolan i Stockholm och Chalmers tekniska högskola, för enheten för medicinsk och teknisk utbildning och forskning i Linköping samt för civilingenjörsutbildningen i Uppsala och utbildningen till teknisk magisterexamen i Örebro.

I följande sammanställning redovisas — med hänsyn till vad som i det föregående anförts under vissa gemensamma frågor rörande universitetet m. m. — endast lärarpersonal och belopp som hänför sig till sådan personal.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Universitets-	Föredraganden
		kanslersämbetet	
<i>Personal</i>			
Lärarpersonal	1 760	+176	+103
<i>Anslag</i>			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar till lärarpersonal	81 945 000	+ 8 263 000	+5 399 000
Lönekostnadspålägg	18 848 000	+ 1 895 000	+1 243 000
<i>Uppbördsmedel</i>			
Avkastning från vissa fonder m. m.	215 000	of.	of.
	Nettoutgift 100 578 000	+10 158 000	+6 642 000

Universitetskanslersämbetet

Antalet intagningsplatser i första årskursen vid högre teknisk utbildning skall enligt gällande utbyggnadsplan öka med 320 nästa budgetår och kommer därmed att uppgå till sammanlagt drygt 3 000 platser läsåret 1970/71. Av dessa utgör 2 763 platser intagningskapaciteten vid den fyraåriga civilingenjörsutbildningen fördelade på universitetet i Uppsala 60, universitetet i Lund 510, tekniska högskolan i Stockholm 1 041, Chalmers tekniska högskola 762 samt enheten för medicinsk och teknisk utbildning och forskning i Linköping 390 intagningsplatser. Här ingår även den av Kungl. Maj:t i juli 1969 beslutade ökningen av sektion F vid tekniska högskolan i Stockholm med 30 nybörjarplatser innevarande läsår. Den tvååriga civilingenjörsutbildningen omfattar innevarande budgetår 104 intagnings-

platser, av vilka 50 platser vid universitetet i Lund och 24 platser vid tekniska högskolan i Stockholm är avsedda för utbildning av s. k. universitetskemister samt 30 platser vid universitetet i Uppsala är avsedda för utbildning av filosofie kandidater i naturvetenskapliga ämnen. Vid den sistnämnda utbildningen skall intagning ske sista gången höstterminen 1970 (jfr prop. 1968: 1 bil. 10 s. 287). Utbildningen för teknisk magisterexamen omfattar 140 nybörjarplatser varav 60 vid tekniska högskolan i Stockholm, 40 vid enheten i Linköping och 40 vid universitetsfilialen i Örebro.

Universitetskanslersämbetet har i samråd med 1968 års utbildningsutredning (U 68) föreslagit att sektionerna F, M och E vid tekniska fakulteten i Lund skall öka med resp. 30, 25 och 25 nybörjarplatser höstterminen 1970 och att 32 utbildningsplatser i tredje årskursen inom sektion K vid samma fakultet, avsedda för s. k. universitetskemister, samtidigt skall flyttas över till första årskursen.

Universitetskanslersämbetet lägger i sin anslagsframställning stor vikt vid åtgärder som syftar till att förstärka de tekniska fakulteternas utbildningsorganisation. Den största delen av undervisningen inom skilda ämnen vid teknisk fakultet fullgörs f. n. av assistenter och övningsassistenter. Denna undervisningsorganisation har enligt ämbetets mening alltför liten fasthet och kontinuitet med hänsyn till de effektivitetskrav som bör ställas på undervisningen. Ämbetet föreslår därför att ett betydande antal ordinarie universitetslektorat skall inrättas nästa budgetår huvudsakligen i ämnen som har stor undervisningsvolym, men som saknar fast lärarpersonal på lektorsnivå.

I fråga om tjänster som professor och biträdande professor omfattar ämbetets förslag en plan för utbyggnaden t. o. m. budgetåret 1971/72. För överblickens skull tar ämbetet upp även de professurer som enligt statsmakternas beslut skall komma till i Linköping under budgetåret 1972/73. I övrigt avser ämbetets förslag budgetåret 1970/71. Ändringsförslagen avseende lärarpersonal innebär i korthet.

1. Tjänster som professor (P) och biträdande professor (BP) (1970/71 + 753 000 kr.).

Budgetår/ämne	Läroanstalt ¹	Tjänst	Anmärkning
<i>1970/71</i>			
Automatiseringsteknik	KTH	P	
Informationsteori ²	Linköping	P	Fr. o. m. 1.1.1971
Kemisk reaktionsteknik ³	CTH	P	Samtidigt bortfall av personlig professur i oljekemi för K. E. B. Schjånberg
Konstruktionsmaterial	Lund	P	
Konstruktionsteknik ²	Linköping	P	
Mätteknik ²	Linköping	P	Fr. o. m. 1.1.1971
Optimeringslära ²	Linköping	P	Fr. o. m. 1.1.1971
Produktionsekonomi ²	Linköping	P	
Statistisk fysik	CTH	P	Förste innehavare A. Sjölander. Samtidig indragning av tjänst som biträdande professor i mekanik

Budgetår/ämne	Läroanstalt ¹	Tjänst	Anmärkning
Telesystemteknik	CTH	P	
Teoretisk fysik ²	Linköping	P	
Tillämpad elektronik ²	Linköping	P	
<i>1971/72</i>			
Biokemi	Lund	BP	
Elautomatik och datamaskinteknik ²	Linköping	P	Fr. o. m. 1.1.1972
Fastighets-, byggnads- och värderingsrätt	KTH	P	
Geoteknik med grundläggning	KTH	P	
Hydraulik och pneumatik ²	Linköping	P	Fr. o. m. 1.1.1972
Industriell marknadsföring ²	Linköping	P	
Industriell organisation ²	Linköping	P	
Informationsbehandling, särskilt datalogi	Lund	P	
Maskinelement	CTH	BP	
Medicinsk teknik I ²	Linköping	P	Tidigareläggning från 1.7.1972 till 1.7.1971
Produktionsteknik I ²	Linköping	P	
Produktionsteknik II ²	Linköping	P	
Reglerteknik ²	Linköping	P	Fr. o. m. 1.1.1972
Vattenförsörjnings- och avloppsteknik	KTH	P	
<i>1972/73</i>			
Datatransmission ²	Linköping	P	
Konstruktionsmaterial ²	Linköping	P	
Medicinsk teknik II ²	Linköping	P	Fr. o. m. 1.1.1973
Telesystem ²	Linköping	P	
Tillämpad fysik ²	Linköping	P	
Transportsystem ²	Linköping	P	

¹ KTH = tekniska högskolan i Stockholm; CTH = Chalmers tekniska högskola.

² Beslutad 1968 (prop. 83 s. 49, SU 119, rskr 273).

³ Beslutad 1969 (prop. 1 bil. 10 s. 327, SU 46, rskr 137).

Anm. Universitetskanslersämbetet föreslår vidare att benämningarna ändras på följande professorer vid tekniska högskolan i Stockholm, dels professorerna i matematik I och II samt i mekanik I och II till resp. matematik och mekanik, dels professorerna i svetsteknik, teknisk hydromekanik, gruvbrytning med gruvmätning, anrikning och metallhyttkonst till resp. svetsteknologi, hydromekanik, bergteknik, mineralberedning och processmetallurgi.

2. 22 universitetslektorat i Uo 22:25 (Uppsala 1, Lund 10, KTH 5, CTH 3, Linköping 3) (+ 1 514 000 kr.).

3. 5 docenttjänster (Lund 2, KTH 2, CTH 1) (+ 277 000 kr.).

4. 11 forskarasistenttjänster (Lund 4, KTH 3, CTH 3, Linköping 1) (+ 547 000 kr.).

5. 18 assistenttjänster (+ 691 000 kr.).

6. Ökad medelsanvisning till avlöning av vissa lärare (+ 3 889 000 kr.).

7. Löneomräkning 729 000 kr.

8. Lönekostnadspålägg för ny personal 1 895 000 kr.

Universitetskanslersämbetet har vidare i särskilda skrivelser dels med tillstyrkan överlämnat en framställning från styrelsen för Nordiska hushållshögskolan med

förslag om inrättande av en arbets- och tekniklinje vid högskolan förlagd till Chalmers tekniska högskola, dels föreslagit att professurerna i elektricitetslära och i geologi vid Chalmers tekniska högskola i samband med återbesättande skall ändras till professurer i resp. elektromagnetisk fältteori och geologi, särskilt teknisk geologi.

Enligt beslut av 1967 års riksdag (prop. 1 bil. 10 s. 275, SU 40, rskr 113) fördes bl. a. de befintliga resurserna vid mejeriavdelningen och statens mejeriförsök i Alnarp över till dåvarande tekniska högskolan i Lund den 1 juli 1967. Överföringen innebar att utbildnings- och forskningsorganisationen i Lund förstärktes med bl. a. två professurer och tre laboraturer i numera Uo 20, vilkas innehavare skulle bedriva tillämpad livsmedelsforskning med inriktning mot förädling av animalieprodukter. Enligt ifrågavarande beslut skulle vidare den tillämpade livsmedelsforskningen disponera de befintliga lokalerna i Alnarp men ingå som en integrerad del i den kemiskt inriktade forskningen i Lund.

Universitetskanslersämbetet har, i anledning av skrivelser från dåvarande organisationskommittén för teknisk högskola i Lund, i särskild framställning kommit in med förslag till forskningsprogram för den tillämpade livsmedelsforskningen i Lund. Ämbetet föreslår att den f. n. vakanta professuren återbesätts med ämnesbenämningen tillämpad livsmedelsteknik, medan inriktningen av professuren i mejerikemi och mejeribakteriologi prövas i annat sammanhang. Den nu vakanta laboraturen bör enligt ämbetet återbesättas med ämnesbenämningen livsmedelsbiokemi och mikrobiologi. Ämbetet föreslår slutligen att laboraturen i kemi erhåller ämnesbenämningen livsmedelskemi samt att laboraturen i mejeriekonomi får benämningen livsmedelsindustriell ekonomi och organisation.

1967 års riksdagsbeslut innebar även att mejeriskolan och mejeriet i Alnarp skulle provisoriskt föras över till dåvarande tekniska högskolan i Lund. Mejeriskolan omfattar dels en förmanskurs, dels en mejeristkurs, som är utformad som en ettårig påbyggnadskurs till fackskolans kemitekniska linje. Verksamheten vid mejeriet har numera upphört.

Lantbruksstyrelsen och skolöverstyrelsen har enligt Kungl. Maj:ts uppdrag överlämnat ett förslag till livsmedelsteknisk utbildning, vilket utarbetats av en särskild arbetsgrupp. Förslaget har remissbehandlats.

Enligt förslaget skall mejeriskolan i Alnarp organiseras om till en ettårig livsmedelsteknisk utbildning för ca 20 elever. Den nuvarande förmanskursen föreslås bli nedlagd. Behörig att antagas till livsmedelsteknisk utbildning är enligt förslaget den som gått igenom fackskolans kemitekniska gren eller har motsvarande utbildning. Vidare bör fordras nio månaders miljöpraktik inom livsmedelsindustrin. Utbildningen, för vilken bl. a. två heltidstjänstgörande lärare med lektorskompetens avses svara, förutsätts tills vidare ligga kvar inom mejeriskolans nuvarande lokaler i Alnarp. Beträffande huvudmannaskapet för utbildningen diskuterar arbetsgruppen olika alternativ utan att ta definitiv ställning. Arbetsgruppen framhåller att denna fråga f. n. kan lösas endast provisoriskt i avvaktan på lösningen av

frågorna om bl. a. den eftergymnasiala utbildningens organisation och den livsmedelstekniska utbildningen i mellanskola.

Lantbruksstyrelsen och skolöverstyrelsen har i stort sett anslutit sig till arbetsgruppens förslag. I huvudmannaskapsfrågan föreslår skolöverstyrelsen att den livsmedelstekniska utbildningen inordnas i den kommunala yrkesskolorganisationen i Lund, under det att lantbruksstyrelsen förordar en fortsatt provisorisk anknytning till universitetet i Lund.

Samtliga remissinstanser har ställt sig positiva till att mejeristutbildningen omorganiseras till livsmedelsteknisk utbildning. Majoriteten av remissinstanserna, bl. a. *universitetskanslersämbetet, statskontoret, länskolnämnden i Malmöhus län, U 68* och *SACO*, förordar en anknytning till den kommunala yrkesskolorganisationen, medan ett fåtal remissinstanser hävdar, att utbildningen bör knytas till universitetet i Lund. Så gott som samtliga remissinstanser har godtagit Alnarp som, i varje fall temporär, förläggningsort för utbildningen. *Svenska livsmedelsarbetareförbundet* avstyrker lokalisering till Alnarp och anser i likhet med *Livsmedelsbranschens utbildningsorgan* att lokaliseringsfrågan med hänsyn till att utbildningen blir rikskryterande bör göras till föremål för en förutsättningslös utredning.

Föredraganden

Jag vill först erinra om vad jag i det föregående anfört vid min anmälan av vissa gemensamma frågor rörande universiteten m. m.

Den snabba utbyggnaden av den högre tekniska utbildningen har resulterat i att intagningskapaciteten i det närmaste trefaldigats under 1960-talet. År 1960 var intagningskapaciteten vid sådan utbildning 1 056 platser. Vid bifall till de intagningsökningar jag förordar i det följande kommer antalet nybörjarplatser att uppgå till sammanlagt 3 087 höstterminen 1970. Läsåret 1970/71 genomförs en ytterligare utbyggnadsetapp för högre teknisk utbildning med anledning av statsmakternas beslut år 1965 (prop. 141 s. 137, SU 173, rskr 411) genom att sektion V vid universitetet i Lund och vid tekniska högskolan i Stockholm ökar med resp. 20 och 90 nybörjarplatser. Vid enheten för medicinsk och teknisk utbildning och forskning i Linköping tillkommer nästa läsår 210 nybörjarplatser (jfr prop. 1968: 83 s. 47, SU 119, rskr 273). Av denna intagningsökning avser 90 platser utbildningslinjen för teknisk fysik och elektroteknik, 60 platser utbildningslinjen för maskinteknik samt 60 platser ekonomingenjörsutbildningen.

Universitetskanslersämbetet har i samråd med U 68 föreslagit en intagningsökning med ytterligare 80 platser vid universitetet i Lund höstterminen 1970. Ämbetet föreslår även att 32 utbildningsplatser i tredje årskursen vid utbildningslinjen för kemi i Lund, vilka är avsedda för utbildning av s. k. universitetskemister, flyttas över till första årskursen inför läsåret 1970/71. Dessa förslag bör enligt min mening genomföras.

Kungl. Maj:t uppdrog i juni 1966 åt fakultetsberedningen för de tekniska vetenskaperna inom universitetskanslersämbetet — jämte fem riksdagsledamöter — att kontinuerligt följa frågan om högre teknisk utbildning i Norrland och när så visar

sig möjligt framlägga förslag rörande fortsatt utbyggnad av nämnda utbildning. Denna grupp, som har antagit namnet Norrlandsberedningen, har i december 1969 överlämnat förslag rörande högre teknisk utbildning i Norrland. Förslaget remissbehandlas f. n.

Universitetskanslersämbetet har kommit in med förslag till forskningsprogram för den tillämpade livsmedelsforskningen i Lund. Liksom ämbetet finner jag det angeläget att den vakanta professuren vid sektion K återbesätts. Jag förordar att den ändras till professur i tillämpad livsmedelsteknik. Den nuvarande innehavaren av professuren i mejerikemi och mejeribakteriologi når pensioneringsperiodens nedre gräns under år 1972. Inför prövningen av frågan om återbesättande av tjänsten bör en inriktning mot ämnesområdet teknisk mikrobiologi övervägas. I syfte att forskningsprogrammet för den livsmedelstekniska forskningen i Alnarp skall breddas avser jag i annat sammanhang föreslå Kungl. Maj:t att laboratorerna i resp. kemi och mejeriekonomi skall — i överensstämmelse med ämbetets förslag — benämnas resp. livsmedelskemi och livsmedelsindustriell ekonomi och organisation. Med hänsyn till att även ämnet näringslära bör finnas inom denna organisation förordar jag att den vakanta laboraturen dras in och att i stället en professur i industriell näringslära — gemensam för de medicinska och tekniska fakulteterna — inrättas vid universitetet i Lund den 1 juli 1970. Jag vill i detta sammanhang erinra om att dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet vid sin anmälan av frågan om tillämpad livsmedelsteknisk forskning (prop. 1967: 1 bil. 10 s. 274, SU 40, rskr 113) framhöll, att denna forskning inte borde skiljas ut som en särskild enhet utan samordnas med övrig kemisk forskning inom ramen för universitetsorganisationen i Lund. Jag räknar med att den tillämpade livsmedelsforskningen liksom hittills skall bedrivas inom ramen för de resurser ifråga om lokaler och personal, som står till universitetets förfogande.

Lantbruksstyrelsen och skolöverstyrelsen har föreslagit att den nuvarande, till universitetet i Lund knutna mejeristutbildningen i Alnarp läggs ner och ersätts av en ettårig livsmedelsteknisk utbildning. I likhet med remissinstanserna biträder jag detta förslag. I fråga om huvudmannskapet anser jag, att den nya utbildningen bör anknytas till mellanskolan. Med hänsyn till erforderliga praktiska planeringsåtgärder såväl inom skolöverstyrelsen som på det lokala planet räknar jag med att den livsmedelstekniska utbildningen skall inledas den 1 juli 1971 samtidigt som den nuvarande mejeriskolan läggs ner. Skolöverstyrelsen bör i annat sammanhang få i uppdrag att vidta erforderliga åtgärder i enlighet med vad jag nyss anfört.

I överensstämmelse med förslag i prop. 1969: 1 (bil. 10 s. 327) har riksdagen tidigare beslutat (SU 46, rskr 127) att en professur i kemisk reaktionsteknik skall inrättas vid Chalmers tekniska högskola den 1 juli 1970. Vid samma tidpunkt avgår professorn Karl Schjånberg med pension från sin personliga professur i oljekemi. Statsmakterna har vidare beslutat (prop. 1968: 83, SU 119, rskr 273) att sju professurer skall inrättas nästa budgetår vid enheten för medicinsk och teknisk utbildning och forskning i Linköping, nämligen den 1 juli 1970 en professur i vart

och ett av ämnena konstruktionsteknik, produktionsekonomi, teoretisk fysik och tillämpad elektronik samt den 1 januari 1971 en professur i vart och ett av ämnena informationsteori, mätteknik och optimeringslära. Jag räknar nu medel för ifrågavarande tjänster.

Innevarande läsår har utbildning börjat inom den av statsmakterna beslutade studieinriktningen mot samhällsbyggnad inom sektionerna V, A och L vid tekniska högskolan i Stockholm (prop. 1965: 141, SU 173, rskr 411 och prop. 1967: 1 bil. 10 s. 276, SU 40, rskr 113). Förslaget till omorganisation av utbildningen inom nämnda sektioner innebar även att viss differentiering av arkitekturprofessorerna vid högskolan mot skilda forskningsområden skulle genomföras. I syfte att dessa för utbildningen centrala tjänster snarast skall erhålla ordinarie innehavare, har Kungl. Maj:t — med stöd av riksdagens bemyndigande (jfr prop. 1966: 1 bil. 10 s. 361, SU 42, rskr 125) — föreskrivit, att dels de två professorerna i arkitektur I vid tekniska högskolan i Stockholm skall benämnas professur i arkitektur, särskilt husbyggnad, och professur i projekteringsmetodik, dels benämningen på de två professorerna i arkitektur II vid högskolan skall ändras till professur i arkitektur, särskilt sammansatta strukturer, och professur i formlära.

I enlighet med universitetskanslersämbetets förslag förordar jag vidare att vissa professorer vid tekniska högskolan i Stockholm och Chalmers tekniska högskola den 1 juli 1970 erhåller ändrade benämningar enligt följande sammanställning.

Läroanstalt	Nuvarande benämning	Ny benämning
<i>Tekniska högskolan i Stockholm</i>	Matematik I Matematik II Svetsteknik Mekanik I Mekanik II Teknisk hydromekanik Gruvbrytning med gruvmätning Anrikning Metallhyttkonst	Matematik Matematik Svetsteknologi Mekanik Mekanik Hydromekanik Bergteknik Mineralberedning Processmetallurgi
<i>Chalmers tekniska högskola</i>	Elektricitetslära Geologi	Elektromagnetisk fältteori Geologi, särskilt teknisk geologi

I överensstämmelse med universitetskanslersämbetets förslag bör innehavaren av professuren i geologi vid Chalmers tekniska högskola liksom tidigare svara för utbildningen i geologi även vid universitetet i Göteborg.

Som jag anført vid min anmälan av de matematisk-naturvetenskapliga fakulteternas anslag till avlöningar till lärarpersonal bör nästa budgetår avlöningskostnaderna för den befintliga tjänsten som biträdande professor i elektronik vid universitetet i Uppsala och för 1 000 assistenttimmar för forskning och allmänt institutionsarbete i anknytning till denna tjänst bestridas från förevarande anslag.

Mot bakgrund av bl. a. pågående utredningar inom konsumentområdet är jag f. n. inte beredd att ta ställning till förslaget från Nordiska hushållshögskolans sty-

relse om inrättande av en arbets- och tekniklinje vid högskolan, förlagd till Chalmers tekniska högskola.

Vid Chalmers tekniska högskola skall enligt Kungl. Maj:ts beslut fr. o. m. den 1 juli 1969 finnas ytterligare ett ordinarie universitetslektorat i fysik och ett i informationsbehandling, särskilt administrativ databehandling. Vid enheten för medicinsk och teknisk utbildning och forskning i Linköping skall vidare från samma tidpunkt finnas ett universitetslektorat i informationsbehandling, särskilt numerisk analys, avsett för undervisning även vid universitetsfilialen.

Liksom universitetskanslersämbetet finner jag det värdefullt att den fasta lärarorganisationen för den högre tekniska utbildningen förstärks. Med anledning av ämbetets förslag beräknar jag därför medel för ytterligare 18 ordinarie universitetslektorat nästa budgetår enligt följande sammanställning.

Läroanstalt	Sektion	Ämne
<i>Universitetet i Lund</i>	F	Regleringsteknik
	M	Industriell organisation
	M	Strömningsmaskiner
	E	Tillämpad elektronik
	V	Byggnadsteknik II
	K	Fysikalisk kemi
	K	Kemisk apparatteknik
	K	Kemisk teknologi
<i>Tekniska högskolan i Stockholm</i>	K	Oorganisk kemi
	V	Byggnadsteknik
	V	Byggnadsstatik och betongkonstruktioner
	K	Analytisk kemi
	K	Oorganisk kemi
<i>Chalmers tekniska högskola</i>	A	Formlära
	M	Strömningsmaskinteknik
<i>Enheten i Linköping</i>		Elektroteknik
		Fysik
		Matematisk statistik

Jag avser att i annat sammanhang föreslå Kungl. Maj:t, att ett för civilingenjörutbildningen i Uppsala inrättat universitetslektorat skall få tillsättas i ämnet elektroteknik (jfr prop. 1968: 1 bil. 10 s. 288, SU 41, rskr 114).

Jag räknar med att nu utgående medelsanvisningar till ersättningar åt extra universitetslektorer, tillfälliga lärare, assistenter och övningsassistenter samt arvoden åt speciallärare och biträdande lärare vid högre teknisk utbildning nästa budgetår skall höjas med 3 507 000 kr. utöver löneomräkning och lönekostnadspålägg för den befintliga organisationen.

Jag vill vidare erinra om att tio extra ordinarie tjänster som forskarasistent har inrättats innevarande budgetår inom ramen för de medel som anvisats till nyssnämnda arvoden och ersättningar (jfr prop. 1969: 31 s. 86, SU 93, rskr 222). Universitetsmyndigheterna har föreslagit att ytterligare sådana tjänster skall få in-

rättas. Denna fråga bör prövas av Kungl. Maj:t i annat sammanhang.

Vidare beräknar jag i överensstämmelse med vad jag anfört i det föregående vid min anmälan av vissa gemensamma frågor rörande universiteten m. m. medel för ytterligare två tjänster som docent och två tjänster som forskarassistent.

Med hänvisning till anslagssammanställningen beräknar jag anslaget till avlöningar till lärarpersonal till (100 578 000 + 6 642 000 =) 107 220 000 kr. Vidare beräknar jag i överensstämmelse med vad jag anfört i det föregående vid min anmälan av vissa gemensamma frågor rörande universiteten m. m. anslaget till driftkostnader till (45 510 000 + 4 890 000 =) 50 400 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att inrätta professurer enligt vad jag förordat i det föregående,

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att ändra benämningar av professurer enligt vad jag förordat i det föregående,

c) till *Tekniska fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 107 220 000 kr., varav 1 130 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen,

d) till *Tekniska fakulteterna m. m.: Driftkostnader* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 50 400 000 kr.

E 23. Vetenskapliga bibliotek: Avlöningar

1968/69 Utgift¹ 19 967 873²

1969/70 Anslag 26 550 000

1970/71 Förslag 30 273 000

¹ Anslagen Kungl. biblioteket: Avlöningar, Statens psykologisk-pedagogiska bibliotek och Universitetsbiblioteken m. fl. Avlöningar.

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänförs till budgetåret 1968/69 uppgår till 338 620 kr.

Från förevarande anslag bestrids avlöningskostnaderna vid kungl. biblioteket, statens psykologisk-pedagogiska bibliotek, universitetsbiblioteken i Uppsala, Lund, Göteborg och Umeå, biblioteken vid karolinska institutet, tekniska högskolan i Stockholm, Chalmers tekniska högskola och enheten för medicinsk och teknisk utbildning och forskning i Linköping samt de juridiska och matematisk-naturvetenskapliga biblioteken vid universitetet i Stockholm.

Universitetsbiblioteken i Uppsala, Lund, Göteborg och Umeå svarar för biblio-

teksservice åt socialhögskolorna i resp. Örebro, Lund, Göteborg och Umeå. Universitetsbiblioteket i Uppsala och Göteborg lämnar också motsvarande service åt resp. nordiska afrikainstitutet och handelshögskolan i Göteborg. Biblioteket i Linköping är gemensamt för den medicinska och tekniska utbildnings- och forskningsenheten samt universitetsfilialen.

Kungl. biblioteket har som nationalbibliotek till uppgift bl. a. att samla, förvara och tillhandahålla i landet framställda och utgivna tryckta skrifter samt utomlands utgivna skrifter, som berör svenska förhållanden. I bibliotekets uppgifter ingår vidare att främja utvecklingen av svenskt biblioteksväsen. Biblioteket är också lokalt forskningsbibliotek inom de rättsvetenskapliga, humanistiska och samhällsvetenskapliga ämnesområdena. Inom de humanistiska och samhällsvetenskapliga ämnesområdena svarar biblioteket för biblioteksservice åt universitetet i Stockholm. Biblioteket lämnar även motsvarande service åt socialhögskolan och iberamerikanska institutet i Stockholm. Biblioteket är vidare tillsynsmyndighet för stifts- och landsbiblioteken. Slutligen finns inom biblioteket bibliografiska institutet, nationalfonoteket och statens biblioteksdepå, vilka svarar för vissa av bibliotekets centrala åligganden, samt en biblioteksskola.

Från de till kungl. biblioteket anvisade medlen bestrids kostnaderna för forskningsbiblioteksrådet, som är ett organ för samråd i frågor av gemensamt intresse för de vetenskapliga biblioteken. Rådet har särskilt att behandla frågor om arbetsfördelningen mellan biblioteken, bokanskaffning, bokvård, bibliografiskt arbete och rationaliseringsåtgärder av teknisk och annan art.

Statens psykologisk-pedagogiska bibliotek är landets vetenskapliga specialbibliotek för ämnesområdena psykologi och pedagogik.

I följande sammanställning redovisas avlöningskostnaderna m. m. vid de bibliotek för vilka medel har beräknats under förevarande anslag.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Myndigheterna	Föredraganden
Avlöningar	21 587 000	+ 5 328 000	+ 3 027 000
Lönekostnadspålägg	4 963 000	+ 1 225 000	+ 696 000
	26 550 000	+ 6 553 000	+ 3 723 000

Av de angivna beloppen 5 328 000 kr. och 3 027 000 kr. avser 2 451 000 kr. löneomräkning. I följande sammanställning redovisas den beräknade personalen innevarande budgetår vid de skilda biblioteken. Av sammanställningen framgår vidare fördelningen av avlöningskostnaderna — exklusive lönekostnadspålägg och i 1 000-tal kr. — av $(21\,587\,000 + 2\,451\,000 =)$ 24 038 000 kr. för denna personal efter löneomräkning, dvs. i 1970 års löneläge. Av sammanställningen framgår också fördelningen av de kostnadsökningar — exklusive nämnda pålägg — av resp. $(5\,328\,000 - 2\,451\,000 =)$ 2 877 000 kr. och $(3\,027\,000 - 2\,451\,000 =)$ 576 000 kr. som följer av myndigheternas och mina egna förslag till medelsberäkningar för ytterligare personal.

Biblioteka- rier	Befintlig personal 1969/70				Beräknad ändring 1970/71		
	Förste biblio- teksass. (A 20) m. fl.	Övrig personal	Summa personal	Löne- kostnad	Myndig- heterna	Föredra- ganden	
<i>Kungl. biblioteket .</i>	33	18	101	152	5 483	+1 160	+232
<i>Statens psykologisk- pedagogiska biblio- tek</i>	2	1	4	7	244	+ 145	of.
<i>Universitetsbibliote- ken m. fl. bibliotek .</i>	92	61	415	568	18 311	+1 572	+344
Stockholm							
universitetet	2	—	8	10	322	— 33	-135
karolinska institutet	4	7	26	37	1 175	+108	of.
tekniska högskolan ..	6	3	31	40	1 256	+129	+ 50
Uppsala	25	15	103	143	4 597	+171	+ 25
Linköping	3	1	4	8	314	+545	+200
Lund	22	13	110	145	4 553	+190	+ 25
Göteborg							
universitetet	17	16	75	108	3 547	+190	+ 72
Chalmers tekniska högskola	5	2	22	29	946	+ 86	+ 40
Umeå	8	4	36	48	1 601	+186	+ 67
	127	80	520	727	24 038	+2 877	+576

Kungl. biblioteket

Kungl. biblioteket erinrar om det rationaliseringsarbete, som bedrivs vid biblioteket i syfte att förstärka de centrala servicefunktionerna för landets bok- och biblioteksväsen. Biblioteket erinrar även om att statskontoret på Kungl. Maj:ts uppdrag utreder de vetenskapliga bibliotekens inre organisation och vissa övriga frågor rörande dessa bibliotek, vilket givetvis kan påverka den fortsatta utvecklingen på skilda punkter. Biblioteket finner det angeläget — med hänsyn till de rationaliseringsvinster som kan uppnås — att dess centralfunktioner erhåller viss förstärkning redan nästa budgetår. Vidare kommer kungl. bibliotekets engagemang i stockholmsuniversitetets biblioteksservice att ytterligare fördjupas i samband med tillkomsten av biblioteksorganisationen i Frescati.

Statskontoret har yttrat sig över kungl. bibliotekets anslagsframställning.

Ändringsförslagen för nästa budgetår innebär i korthet följande.

1. Löneomräkning 599 000 kr.
2. Förste bibliotekarietjänst i A 28 och samtidig indragning av bibliotekarietjänst i A 26, konservatortjänst i A 22 och samtidig indragning av personlig tjänst i A 15, 3 förste biblioteksassistenttjänster, 2 biträdestjänster samt ökad medelsanvisning för extra arbetskraft (48 000 kr.) för bibliotekets uppgifter som national- och forskningsbibliotek (+ 246 600 kr.).
3. Avdelningsdirektörstjänst (ADB-verksamhet), intendenttjänst i A 26 vid nationalfonoteket, arvodesmedel för viss nationalbibliografisk registrering m. m. (171 000 kr.) samt 5 biträdestjänster m. m. för bibliotekets centrala åligganden (+486 400 kr.).
4. Förste bibliotekarietjänst och förste biblioteksassistenttjänst vid ett östasiatiskt bibliotek i Stockholm (+ 104 900 kr.).

5. 3 förste biblioteksassistenttjänster och 2 biträdestjänster avseende bibliotekets service åt universitetet i Stockholm (+ 164 300 kr.).

6. Ökad medelsanvisning för forskningsbiblioteksrådets verksamhet (+ 119 800 kr.).

7. Medelsanvisning för vikariatsersättningar (+ 37 600 kr.).

8. Lönekostnadspålägg för ny personal 267 000 kr.

På uppdrag av Kungl. Maj:t har kungl. biblioteket och statskontoret utrett hur den teater- och filmvetenskapliga biblioteksverksamheten i Stockholm skall vara organiserad, sedan en nybyggnad på Gärdet i Stockholm för bl. a. Svenska filminstitutet och dramatiska institutet tagits i bruk. En redovisning av ämbetsverkens förslag m. m. har lämnats under anslaget Bidrag till vissa museer och arkiv.

Statens psykologisk-pedagogiska bibliotek

Ändringsförslagen för nästa budgetår innebär i korthet följande.

1. Löneomräkning 17 900 kr.

2. Bibliotekarietjänst i A 26 med samtidig indragning av bibliotekarietjänst i A 24, dokumentalisttjänst i A 24 och amanuens tjänst för litteraturtjänst och bibliografisk service m. m. (+ 92 800 kr.).

3. Biträdestjänster (+ 53 000 kr.).

4. Lönekostnadspålägg för ny personal 33 500 kr.

Universitetskanslersämbetet

Utvecklingen inom universitets- och högskoleområdet ställer ökade krav på en effektiv litteraturservice. I avvaktan på resultaten av bl. a. den i det föregående nämnda utredningen har universitetskanslersämbetet begränsat sina förslag till anslagshöjningar främst till uppbyggnaden av linköpingsbiblioteket och till en utvidgad service i fråga om öppethållande och utlåningsverksamhet. Ämbetet framhåller även att den snabba produktionen av vetenskaplig litteratur särskilt inom de tekniska och medicinska områdena medför ett behov av personal inom dokumentationsområdet.

För att större möjligheter skall ges att effektivera administrationen vid biblioteken anser ämbetet det angeläget att intendenttjänster inrättas. Härigenom erhålls enligt ämbetet förutsättningar för ett mera rationellt utnyttjande av de samlade biblioteksresurserna.

Mot bakgrund av det behov att koncentrera resurserna inom forskningsbiblioteken som vuxit fram under de senaste åren, föreslår ämbetet att det juridiska biblioteket vid universitetet i Stockholm personalorganisatoriskt samordnas med kungl. biblioteket. Ämbetet pekar på att en sådan koncentration, som ligger i linje med statsmakternas tidigare beslut rörande biblioteksorganisationen vid universitetet, skulle underlätta planeringen av biblioteksverksamheten inom Frescatiområdet. Ämbetet föreslår också att staten från Malmö stad övertar ansvaret för läkarbiblioteket vid Malmö allmänna sjukhus.

Statskontoret har yttrat sig över universitetskanslersämbetets anslagsframställning.

Ändringsförslagen för nästa budgetår innebär i korthet följande.

1. Löneomräkning 2 397 000 kr.
2. Medel för bibliotekspersonal m. m., bl. a. 1 tjänst i A 30 och 1 tjänst i A 26 i Linköping (+ 446 300 kr.).
3. 3 bibliotekarietjänster i A 26 (Uppsala 1, Lund 1, Göteborg 1) (+ 156 900 kr.).
4. 4 intendenttjänster i A 26 (Lund 1, Göteborg 1, Umeå 1, Linköping 1) (+ 209 900 kr.).
5. 4 dokumentalisttjänster i A 24 (karolinska institutet 1, tekniska högskolan i Stockholm 1, Chalmers tekniska högskola 1, Linköping 1) (+ 190 300 kr.).
6. 8 förste biblioteksassistenttjänster i A 20 (Uppsala 2, Lund 1, Göteborg 1, Umeå 2, tekniska högskolan i Stockholm 1, Chalmers tekniska högskola 1) (+ 308 300 kr.).
7. 10 biträdestjänster (Uppsala 2, Lund 2, Göteborg 2, Stockholm -1, Umeå 2, karolinska institutet 2, tekniska högskolan i Stockholm 1) samt medel för extra arbetskraft (tekniska högskolan i Stockholm 14 700 kr.) m. m. (+ 260 000 kr.).
8. Lönekostnadspålägg för ny personal 361 500 kr.

Föredraganden

De vetenskapliga bibliotekens arbetsformer och organisation utreds f. n. Liksom universitetskanslersämbetet anser jag det dock nödvändigt att vissa ökade resurser tillförs dessa bibliotek.

I överensstämmelse med universitetskanslersämbetets förslag räknar jag medel under kungl. biblioteket för personal, däribland en bibliotekarietjänst i Ae 26, vid juridiska biblioteket vid universitetet i Stockholm. Medel för detta ändamål redovisas innevarande budgetår under universitetet i Stockholm. Med hänsyn till pågående planering av biblioteksorganisationen i Frescati finner jag det värdefullt, att kungl. biblioteket nu ges ett samlat ansvar för universitetets biblioteksresurser inom de humanistiska och juridisk-samhällsvetenskapliga ämnesområdena. Jag vill i detta sammanhang erinra om att Kungl. Maj:t i anledning av vad jag anförde i prop. 1969: 1 (bil. 10 s. 335) uppdragit åt statskontoret att utreda frågan om biblioteksservice i Stockholm inom bl. a. det naturvetenskapliga ämnesområdet.

Vid sin anmälan av anslaget Bidrag till vissa museer och arkiv har departementschefen behandlat frågan om hur den teater- och filmvetenskapliga biblioteksverksamheten i Stockholm skall vara organiserad, sedan Svenska filminstitutets nybyggnad på Gärdet tagits i bruk för bl. a. detta ändamål. Med hänvisning till vad departementschefen anförde i denna fråga, beräknar jag här medel för en bibliotekarietjänst i Ae 24 vid kungl. biblioteket. Vid kungl. biblioteket pågår försöksverksamhet med utnyttjande av automatisk databehandling (ADB) i biblioteksarbete. Jag utgår från att denna verksamhet kommer att bedrivas i samverkan med bl. a. statskontoret även under nästa budgetår.

Med anledning av vad riksbibliotekarien anført i bl. a. särskild skrivelse i maj 1969 angående viss koncentration av biblioteksresurserna i Stockholm inom de sinologiska och japanologiska områdena räknar jag med att det inom ramen för det belopp som tagits upp för kungl. biblioteket bör kunna lämnas viss ökad biblioteksservice inom dessa ämnesområden, förutom åt universitetet i Stockholm, även åt bl. a. östasiatiska museet.

Jag beräknar vidare medel för fortsatt uppbyggnad av biblioteksorganisationen i Linköping. Min beräkning innefattar medel för bl. a. en bibliotekarietjänst i Ae 26.

Liksom universitetskanslersämbetet finner jag det angeläget att biblioteksverksamheten rationaliseras. Jag beräknar i detta syfte medel för en intendenttjänst i Ae 26 vid universitetsbiblioteket i Göteborg nästa budgetår.

Med hänsyn till behovet av att dokumentationstjänsten förstärks inom det tekniska och det naturvetenskapliga området beräknar jag vidare medel för en tjänst som bibliotekarie i Ae 24 med dokumentationsuppgifter vid biblioteket vid tekniska högskolan i Stockholm. Detta bibliotek avses svara för viss dokumentationsservice även åt biblioteksorganisationen i Linköping.

Vid min medelsberäkning för universitetsbiblioteken i Uppsala, Lund och Göteborg har jag särskilt beaktat behovet av biträdespersonal vid universitetsfilialernas bibliotek.

Med hänvisning till anslagssammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Vetenskapliga bibliotek: Avlöningar* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 30 273 000 kr.

E 24. Vetenskapliga bibliotek: Bokinköp m. m.

1968/69 Utgift ¹	9 120 230	Reservation ¹	328 060
1969/70 Anslag	11 240 000		
1970/71 Förslag	12 740 000		

¹ Anslagen Kungl. biblioteket: Bokinköp och bokbindning, Bokinköp och bokbindning vid statens psykologisk-pedagogiska bibliotek samt Universiteten och vissa högskolor: Bokinköp m. m.

Från detta reservationsanslag bestrids kostnaderna för bokinköp m. m. vid kungl. biblioteket, statens psykologisk-pedagogiska bibliotek samt biblioteken vid universitetet och de under universitetskanslersämbetet hörande högskolorna.

Kungl. biblioteket

Med stöd av internationell prisstatistik bör man räkna med en genomsnittlig årlig prishöjning på utländsk vetenskaplig litteratur med 10 %. Samtidigt kan man räkna med en höjning av bokproduktionen med ca 10 %.

Av den begärda ökningen på 1 377 000 kr. utgör 885 000 kr. medelsanvisningar av tillfällig natur. Dessa anvisningar begärs för anskaffning av mikrofilmer av tidningar (641 000 kr.), mikrofilmning av bibliotekets isländska handskrifter (17 000

kr.), inköp av auditivt material (25 000 kr.), komplettering av bibliotekets samhällsvetenskapliga litteratur (90 000 kr.), emballering av dagstidningar (90 000 kr.) samt komplettering av utrustning vid lånecentralen för tidningsfilm (22 000 kr.).

Statens psykologisk-pedagogiska bibliotek

Med hänsyn till ökad utlåning samt stigande bok- och tidskriftspriser föreslås anslaget bli ökat med 30 000 kr.

Universitetskanslersämbetet

Ämbetet föreslår att anslaget höjs med 3 240 000 kr. Av detta belopp utgör 580 000 kr. medelsanvisningar för ändamål av tillfällig natur. Dessa medelsanvisningar föreslås bli ökade från 920 000 kr. till 1 500 000 kr.

Förslagen till ökning av medelsanvisningarna — bortsett från föreslagna anvisningar för ändamål av tillfällig natur — framgår av följande sammanställning i 1 000-tal kr.

	1968/69	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
			Myndigheterna	Föredraganden
Kungl. biblioteket	1 190	2 290	+ 492	+ 305
Statens psykologisk-pedagogiska bibliotek	90	125	+ 30	+ 20
Universitetsbiblioteken m. fl. bibliotek..	6 955	7 905	+2 660	+1 175
Stockholm				
universitetet	435	520	+ 135	+ 70
karolinska institutet	410	450	+ 90	+ 70
tekniska högskolan	485	530	+ 150	+ 95
Uppsala	1 620	1 780	+ 450	+ 195
Linköping	—	220	+ 580	+ 95
Lund	1 725	1 900	+ 475	+ 205
Göteborg				
universitetet	1 375	1 510	+ 420	+ 170
Chalmers tekniska högskola	415	455	+ 130	+ 70
Umeå	490	540	+ 230	+ 205
	8 235	10 320	+3 182	+1 500

Föredraganden

För andra ändamål än sådana av tillfällig natur förordar jag en anslagshöjning med 1,5 milj. kr.

Jag beräknar även för nästa budgetår 920 000 kr. för ändamål av tillfällig natur. Jag tar därvid upp 280 000 kr. för den fortsatta uppbyggnaden av bokbeståndet vid filialbiblioteken i Örebro, Växjö och Karlstad. För biblioteket i Linköping har jag utöver det i sammanställningen upptagna beloppet av 315 000 kr. beräknat 390 000 kr. för nästa budgetår för retroaktiv bokanskaffning, dvs. sammanlagt 705 000 kr. Vidare räknar jag för universitetet i Umeå med en tillfällig medelsanvisning av 100 000 kr. för fortsatt uppbyggnad av resurserna inom det humanistiska ämnesområdet. Av de för tillfälliga ändamål beräknade medlen bör slutligen 150 000 kr. stå till Kungl. Maj:ts disposition.

Vid min anslagsberäkning har jag funnit skäl föreligga för en väsentlig anslagsökning för universitetet i Umeå. Jag har tagit särskild hänsyn till behovet av medel för anskaffning av bl. a. kurslitteratur.

I enlighet med vad jag anfört i det föregående bör anslaget för nästa budgetår föras upp med (10 320 000 + 1 500 000 + 920 000 =) 12 740 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Vetenskapliga bibliotek: Bokinköp m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 12 740 000 kr.

E 25. Förvaltningarna m. m. vid universiteten och vissa högskolor

1968/69 Utgift ¹	22 660 144 ²
1969/70 Anslag	25 960 000 ³
1970/71 Förslag	30 688 000

¹ Anslaget Förvaltningarna m. m. vid universiteten och vissa högskolor: Avlöningar.

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 340 488 kr.

³ Därav 2 400 000 kr. som beräknats under anslaget Vissa kostnader för utbildningen vid filosofisk fakultet m. m.

Från förevarande förslagsanslag bestrids utgifter för personal m. m. och expenser vid förvaltningarna vid universiteten, karolinska institutet, de tekniska högskolorna och handelshögskolan i Göteborg.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Universitets- kanslersämbetet	Före- draganden
<i>Personal</i>			
Handläggande personal	143,5	+38	+15
Övrig personal	489,5	+25,5	+ 8,5
	633¹	+63,5¹	+23,5¹
¹ Exklusive personal vid enheten för medicinsk och teknisk utbildning och forskning i Linköping.			
<i>Anslag</i>			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar	18 677 000	+ 5 224 000	+ 3 262 000
Datamaskintid m. m.	730 000	+ 296 000	+ 246 000
Expenser	2 126 000	+ 396 000	+ 70 000
Lönekostnadspålägg	4 261 000	+ 1 202 000	+ 750 000
Försöksverksamhet med registrering av studierande	615 000	+ 48 000	of.
Information m. m. om uppdragsverksamhet ..	250 000	+ 11 000	of.
Vissa kostnader för införande av en ändrad organisation av utbildningen vid de filosofiska fakulteterna m. m.	938 000	+ 57 000	of.
Förberedelser för ny redovisningsorganisation	—	+ 400 000	+ 400 000
Intern utbildning och information	—	+ 600 000	—
Grupper för forskningssamverkan	—	+ 560 000	—
	27 597 000	+ 8 794 000	+ 4 728 000
<i>Uppbördsmedel</i>			
Avkastning från vissa fonder m. m.	336 500	of.	of.
Ersättning för förvaltningskostnader	1 300 500	of.	of.
Nettoutgift	25 960 000	+ 8 794 000	+ 4 728 000

Avlöningskostnaderna — exklusive lönekostnadspålägg men i 1970 års löneläge — för den personal vid förvaltningarna för vilken innevarande budgetår medel beräknats under anslagsposten till avlöningar framgår av följande sammanställning.

Universitetet i	
Uppsala	3 361 000
Lund	3 984 000
Göteborg	2 280 000
Stockholm	3 053 000
Umeå	1 781 000
Karolinska institutet	1 650 000
Tekniska högskolan i Stockholm	2 103 000
Chalmers tekniska högskola	1 699 000
Handelshögskolan i Göteborg	186 000

Utöver de i sammanställningen upptagna beloppen har innevarande budgetår under anslagsposten till avlöningar beräknats 525 000 kr. för personal vid AV-centraler och för bevakning av kurslitteraturfrågor, medel för en tjänst som director musices i vardera Uppsala och Lund samt medel för tre personliga tjänster, två i Uppsala och en i Lund, för motionsverksamhet för studerande. Från anslaget bekostas även uppdragstillägg till bl. a. rektorer, prorektorer och valda ledamöter av konsistorier.

Universitetskanslersämbetet

Ändringsförslagen rörande posten till avlöningar för nästa budgetår innebär i korthet följande.

1. Löneomräkning 2 369 000 kr.
2. Förvaltningsorganisationen vid enheten för medicinsk och teknisk utbildning och forskning i Linköping bör utformas i huvudsaklig överensstämmelse med förslagen i ämbetets yttrande över betänkandet *Linköpings högskola. Teknisk högre utbildning och forskning i Linköping. Del II* (SOU 1967:55; jfr prop. 1968: 83 s. 11 o. 18) (+ 1 079 000 kr.).
3. 3 tjänster som utbildningsledare vid filosofiska fakulteter (Uppsala ½, Lund ½, Göteborg ½, Stockholm 1½) (+ 226 000 kr.).
4. 10 tjänster som utbildningsledare vid teknisk fakultet (+ 755 000 kr.).
5. 4 byråsekreterartjänster för studierådgivningsuppgifter, speciellt vid universitetsfilialerna (Uppsala, Lund, Göteborg, Stockholm) (+ 170 000 kr.).
6. Byrådirektörstjänst (tekniska högskolan i Stockholm) och 2 byråsekreterartjänster (karolinska institutet, Chalmers tekniska högskola), 6 biträdestjänster (Uppsala 1, Lund 1, Göteborg 1, Stockholm 1, Umeå 1, karolinska institutet 1) och 47 000 kr. för extra personal för uppgifter i samband med studierådgivningsverksamheten (+ 341 000 kr.).
7. Fortsatt utbyggnad av AV-centraler och bevakningen av kurslitteraturfrågor (+ 400 000 kr.).

8. Medel för tillfällig personal vid universitetens utbildningsenheter för verksamheten med yrkesinriktade kurser, s. k. DYRK-kurser (+ 81 000 kr.).

9. 2 intendenttjänster (Uppsala 1, tekniska högskolan i Stockholm 1), 3 byråsekreterartjänster (Göteborg 1, Umeå 1, karolinska institutet 1), 41 000 kr. för förstärkning av planerings- och inköpsfunktionerna vid universitetet i Stockholm och 112 000 kr. för ytterligare biträden vid universiteten i Lund, Göteborg och Umeå (+ 340 000 kr.).

Föredraganden

Verksamheten vid enheten för medicinsk och teknisk utbildning och forskning i Linköping leds sedan januari 1968 av en interimsstyrelse. Kostnaderna för styrelsen och dess sekretariat bestrids innevarande budgetår från åttonde huvudtitelns kommittéanslag. Universitetskanslersämbetet föreslår att en permanent organisation för enheten i Linköping skall byggas upp fr. o. m. nästa budgetår. Denna fråga bereds f. n. och jag avser att i annat sammanhang återkomma till Kungl. Maj:t med förslag beträffande utformningen av en mer permanent organisation i Linköping. Jag har under förevarande förslagsanslag för ändamålet beräknat 730 000 kr. (2).

I enlighet med vad jag anfört vid min anmälan av vissa gemensamma frågor rörande universiteten m. m. tar jag under förevarande anslag upp medel för en förstärkning av resurserna för studierådgivning m. m. I samband med omorganisationen av utbildningen vid de filosofiska fakulteterna infördes tjänster som utbildningsledare (prop. 1969:4, SU 34, rskr 101). Jag beräknar nu i överensstämmelse med ämbetets förslag medel för ytterligare tre tjänster för de filosofiska fakulteterna (3). Vidare beräknar jag 290 000 kr. för fortsatt förstärkning av resurserna för studierådgivning vid universitetsförvaltningarna. Jag har därvid särskilt beaktat medelsbehovet för studierådgivningsuppgifter vid universitetsfilialerna (5, 6).

För fortsatt utbyggnad av AV-centralerna och av bevakningen av läromedelsfrågor beräknar jag 150 000 kr. (7). Jag vill erinra om vad jag i 1968 års statsverksproposition (bil. 10 s. 298, SU 41, rskr 114) anförde om koncentration av resurserna inom AV-området till en central på varje universitetsort och om möjligheterna till samverkan med motsvarande centraler på skolans område.

Vid min anmälan av anslagen till utrustningsnämnden för universitet och högskolor och till förvaltningarna m. m. i föregående års statsverksproposition (1969: 1 bil. 10 s. 266 och 342, SU 46, rskr 137) beräknade jag medel för samordning och förstärkning av inköpsfunktionerna vid universitet och högskolor. För fortsatt förstärkning av de administrativa byråerna/avdelningarna beräknar jag — främst vad gäller dessa funktioner — för nästa budgetår ytterligare 80 000 kr. (9).

Jag har vid min anmälan av universitetskanslersämbetets utredningsanslag beräknat medel för vissa kostnader för planering av intern information och personalutbildning vid läroanstalterna.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Förvaltningarna m. m. vid universiteten och vissa högskolor* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 30 688 000 kr.

E 26. Universiteten m. m.: Gemensamma driftkostnader

1968/69 Utgift ¹	36 582 818 ²
1969/70 Anslag	112 450 000
1970/71 Förslag	138 900 000

¹ Anslagen Kungl. biblioteket: Omkostnader och Universiteten och vissa högskolor: Omkostnader.

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänförs till budgetåret 1968/69 uppgår till 170 161 kr.

I följande sammanställning redovisas de belopp som innevarande budgetår beräknats för de ändamål för vilka utgifterna bestrids från anslaget samt de av universitetskanslersämbetet och — vad gäller kungl. biblioteket och statens psykologisk-pedagogiska bibliotek — av dessa myndigheter beräknade ändringarna för budgetåret 1970/71. I sammanställningen redovisas även av interimsstyrelsen för den botaniska trädgården i Frescati i Stockholm preliminärt beräknat medelsbehov för driften av trädgården, vilken förvärvats av staten genom ett av Kungl. Maj:t den 23 maj 1969 godkänt avtal (jfr prop. 1969: 36 s. 16 och 48, SU 94, rskr 241).

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Myndigheterna	Föredraganden
1. Sjukvård	495 000	+ 154 000	+ 154 000
2. Resesättningar	640 000	+ 100 000	of.
3. Telegram och telefon	2 980 000	+ 500 000	+ 500 000
4. Vissa expenser vid akademiska högtidligheter m. m.	140 000	+ 5 000	of.
5. Arbetare vid de botaniska trädgårdarna vid universiteten i Uppsala och Lund	717 000	+ 50 000	+ 50 000
6. Driften av den botaniska trädgården i Frescati	—	+ 440 000	+ 440 000
7. Lokalhyror	78 713 000	+18 310 000	+18 310 000
8. Bränsle, lyse och vatten	11 040 000	+ 1 162 000	+ 1 162 000
9. Renhållning och städning	13 740 000	+ 2 292 000	+ 2 292 000
10. Avlöningar vid fastighetstjänsten	2 820 000	+ 325 000	+ 300 000
11. Avlöningar till viss personal vid värme- och kraftcentralerna m. m.	288 000	— 288 000	— 288 000
12. Lönekostnadspålägg	877 000	+ 3 536 000	+ 3 530 000
	112 450 000	+26 586 000	+26 450 000

Myndigheterna

1. Löneomräkning 3 750 000 kr.
2. Verksamheten vid värme- och kraftcentralerna vid tekniska högskolan i Stockholm och Chalmers tekniska högskola har från den 1 juli 1969 integrerats med fastighetstjänsten på resp. ort. Medel för fyra tjänster som tidigare hänförs

till värme- och kraftcentralerna bör i fortsättningen beräknas under anslaget Tekniska fakulteterna m. m.: Driftkostnader (— 288 000 kr.).

3. 6 tjänster vid fastighetstjänsten (+183 000 kr.). Ämbetet har därvid utgått från att uppbyggnaden av en fastighetstjänstorganisation i Linköping skall påbörjas under budgetåret 1970/71.

4. Lönekostnadspålägg för ny personal 42 000 kr.

Föredraganden

Som jag framhållit i prop. 1969: 36 (s. 16) behöver de frågor som hänger samman med driften av den botaniska trädgården i Frescati övervägas ytterligare, bl. a. i samband med förhandlingar med Stockholms stad. I avvaktan på resultatet av dessa överväganden tar jag upp ett preliminärt belopp av 440 000 kr. för driften av trädgården under nästa budgetår. Det bidrag, som jag räknar med att staden — sedan förhandlingarna slutförts — skall komma att ge, bör redovisas under anslaget som uppbördsmedel.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Universiteten m. m.: Gemensamma driftkostnader* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 138 900 000 kr.

E 27. Decentraliserad akademisk utbildning m. m.

1968/69 Utgift	1 695 553	Reservation	3 839 631
1969/70 Anslag	1 000 000		
1970/71 Förslag	1 000 000		

Från förevarande anslag bestrids kostnader för decentraliserad akademisk utbildning och akademisk utbildning anordnad av Hermods korrespondensinstituts stiftelse. Ansvaret för dessa utbildningsgrenar vilar enligt gällande bestämmelser på universitetskanslersämbetet. För anslaget gäller bestämmelser meddelade av Kungl. Maj:t den 27 juni 1969.

Universitetskanslersämbetet

Decentraliserad högre utbildning anordnas f. n. i form av grundkurser om 20 poäng inom vissa humanistiska, samhällsvetenskapliga och matematisk-naturvetenskapliga ämnesområden. Efter Kungl. Maj:ts medgivande i varje särskilt fall anordnas utbildning för 40 poäng. Budgetåret 1968/69 anordnades sammanlagt 44 kurser på 24 orter. Antalet studerande uppgick till ca 1 200.

Utbildningen bör i ökad omfattning organiseras så att den kan utnyttjas av vuxenstuderande. Ämbetet räknar med att inom ramen för disponibla medel genomföra ett ökat antal kurser.

I samband med den ändrade organisationen av utbildningen vid de filosofiska fakulteterna blir en omarbetning av Hermods korrespondenskurser aktuell. Ämbetet räknar med att den befintliga reservationen kan utnyttjas för ändamålet.

1968 års utbildningsutredning

1968 års utbildningsutredning (U 68) har i särskild skrivelse föreslagit att försöksverksamhet med vissa former för distribution av högre utbildning skall anordnas inom ramen för den decentraliserade akademiska utbildningen. Utredningen har därvid förordat bl. a. försök med anordnande av utbildningslinjer utanför universitets- och universitetsfilialorter. U 68 har vidare föreslagit att försöksverksamhet skall anordnas med kombinationer av lärarledd undervisning, självinstruerande material och TV-undervisning. Universitetskanslersämbetet bör svara för försöksverksamheten och — inom ramen för anslaget till pedagogiskt utvecklingsarbete m. m. vid universitet och högskolor — i samverkan med utredningen svara även för utvärdering av försöken.

Föredraganden

I likhet med universitetskanslersämbetet anser jag, att den utbildning som bedrivs inom ramen för förevarande anslag i ökad utsträckning bör organiseras så att den kan utnyttjas av vuxenstuderande. U 68:s förslag om försöksverksamhet med vissa former för distribution av högre utbildning ligger i linje med denna uppfattning. Frågan bör prövas av Kungl. Maj:t i annat sammanhang.

Reservationen på anslaget har ökat från ca 3,1 milj. kr. vid utgången av budgetåret 1967/68 till ca 3,8 milj. kr. vid utgången av budgetåret 1968/69. Med hänsyn till reservationens storlek finner jag att anslaget bör föras upp med oförändrat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Decentraliserad akademisk utbildning m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 000 kr.

E 28. Bidrag till Handelshögskolan i Stockholm

1968/69 Utgift	1 563 000
1969/70 Anslag	1 578 000
1970/71 Förslag	1 578 000

Finansieringen av verksamheten vid Handelshögskolan i Stockholm regleras genom ett avtal den 23 januari 1954. I detta avtal har vidtagits vissa ändringar, av

vilka den senaste trädde i kraft den 1 juli 1967, då det årliga statliga bidraget till högskolan fastställdes till 1 533 200 kr. En redogörelse för avtalet m. m. lämnades i prop. 1967:54 (SU 61, rskr 167). Avtalets giltighetstid har sedermera förlängts till den 30 juni 1979. Under anslaget har innevarande budgetår beräknats medel även för bl. a. främjande av ograduerade forskares vetenskapliga verksamhet.

I nämnda avtal föreskrivs bl. a. att om väsentligt ändrade förhållanden inträder — t. ex. förskjutning i penningvärdet — skall förhandlingar om en reglering av statens bidrag tas upp. Härvid skall jämförelse göras med förhållandena läsåret 1966/67 (1966 års löner). Direktionen för Handelshögskolan i Stockholm har med utgångspunkt i kostnadsutvecklingen för högskolan anhållit om förhandling om reglering av statens bidrag. Förhandlingar har inletts mellan företrädare för staten och högskolan. Frågan om anmälan av resultatet får prövas då förhandlingarna slutförts. Anslaget bör för nästa budgetår föras upp med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till Handelshögskolan i Stockholm* för budgetåret 1970/71 anvisa ett anslag av 1 578 000 kr.

c) Vissa högskolor m. m.

E 29. Socialhögskolorna

1968/69 Utgift ¹	8 879 511 ²
1969/70 Anslag	15 141 000
1970/71 Förslag	19 000 000

¹ Anslagen Socialhögskolorna: Avlöningar och Socialhögskolorna: Omkostnader.

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 53 296 kr.

Förevarande förslagsanslag avses för socialhögskolorna i Stockholm, Lund, Göteborg, Örebro och Umeå samt samarbetsnämnden för socialhögskolorna.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Styrelserna och nämnden	Föredraganden
<i>Personal</i>			
Lärarpersonal	65	+10	+ 8
Övrig personal	57,5	+33	+11
	122,5	+43	+19³

Anm. Utöver de angivna tjänsterna har för budgetåret 1969/70 anvisats medel för undervisningsarvoden (ca 1,9 milj. kr.) och för handledararvoden (ca 2 milj. kr.).

Anslag

Avlöningar till lärarpersonal	8 660 200	+1 952 000	+ 852 000
Avlöningar till övrig personal	1 883 800	+1 383 000	+ 543 000
Sjukvård	16 000	— 2 000	— 2 000
Reseersättningar			
a) Reseersättningar till lärare och deltagare i handledarkurser	320 000	+ 61 000	+ 32 000
b) Reseersättningar till studerande	90 000	+ 6 000	+ 6 000
c) Övriga reseersättningar	123 500	+ 47 000	+ 19 000
Lokalkostnader	1 180 000	+ 31 000	— 58 000
Bokinköp m. m.	107 500	+ 10 000	+ 5 000
Expenser	341 000	+ 146 000	+ 48 000
Lönkostnadspålägg	2 419 000	+ 802 000	+ 345 000
	15 141 000	+4 436 000	+1 790 000¹

¹ Exklusive utbyggnad av utbildningskapaciteten.

Samarbetsnämnden för socialhögskolorna

De förslag till tjänster m. m. som läggs fram av samarbetsnämnden och de lokala högskolestyrelserna innebär i korthet.

1. Löne- och prisomräkning m. m. 783 000 kr.

2. 9 universitetslektorat i Uo 22: 25 (Stockholm, Lund, Örebro och Umeå 2 vardera, Göteborg 1) (+ 619 000 kr.).
3. Lektorat i Ue 20 (Örebro) (+ 59 000 kr.).
4. 11 konsulenttjänster (Stockholm 2,5, Lund 3, Göteborg 2, Örebro 2, Umeå 1,5) (+ 495 000 kr.).
5. 6 tjänster som förste byråsekreterare (1 vid var och en av högskolorna samt 1 vid samarbetsnämnden) (+ 270 000 kr.).
6. Ökad medelsanvisning för arvoden till praktikhandledare (+ 314 000 kr.) samt för arvoden till lärare vid handledarkurser (+ 9 000 kr.).
7. Ökad medelsanvisning till arvoden för undervisning och examination (+ 434 000 kr.) samt för ersättning för allmänt institutionsarbete i samband med undervisningen (+ 43 000 kr.).
8. Arvoden till experter och tillfällig personal vid nämnden (+ 26 000 kr.).
9. Ökad medelsanvisning för avlöning av biträdespersonal m. m. (+ 430 000 kr.).
10. Lönekostnadspålägg för ny personal 620 000 kr.

Direktionen för Svenska diakonsällskapet har anhållit om en ökad medelstillelse för bl. a. arvoden till praktikhandledare (+ 47 000 kr.).

Förslag om ökad utbildningskapacitet

1968 års utbildningsutredning (U 68) har i särskild skrivelse föreslagit en snabb och betydande ökning av utbildningskapaciteten vid socialhögskolorna. I motiveringen till sitt förslag pekar utredningen på det stora antalet sökande till socionomutbildning och de höga intagningspoäng, som följer därav. U 68 framhåller vidare att arbetsmarknadens behov av socionomer inom kommunal förvaltning och socialvård är långt större än vad den nuvarande utbildningskapaciteten vid socialhögskolorna kan tillgodose.

Utredningen betonar vidare sambandet mellan socionomutbildning och utbildning vid samhällsvetenskaplig fakultet. Man bör räkna med att en ökning av intagningskapaciteten vid socialhögskolorna följs av en minskning av tillströmningen till samhällsvetenskaplig fakultet.

U 68 bedömer utbildningsbehovet under den närmaste femårsperioden vara av den storleksordningen att planeringen av socialhögskolornas utbyggnad bör utgå från minst en fördubbling av den nuvarande utbildningskapaciteten. Denna utbyggnad bör vara genomförd i full utsträckning senast budgetåret 1971/72.

Svårigheterna att anskaffa praktikplatser för de studerande har hittills varit det avgörande hindret för en snabbare utbyggnad av socialhögskolorna. Utredningen framhåller att ett effektivare utnyttjande av befintliga praktikplatser skulle göra det möjligt att åstadkomma en önskad snabb ökning av utbildningskapaciteten. Detta

förutsätter emellertid att den tid den studerande tillbringar på praktikplatsen minskas. Det bör vara möjligt att — utan att ge avkall på utbildningsmålet — i stort sett fördubbla antalet intagningsplatser genom att minska praktiktiden med hälften, eller till ca fem månader. Kapacitetsökningen bör i övrigt kunna genomföras inom ramen för nuvarande uppläggnings av studierna.

Frågan om hur praktiken skall inordnas i studiegången, liksom frågan om hur intagningsökningen skall fördelas under den aktuella tidsperioden, bör enligt utredningen ytterligare övervägas.

Utredningen framhåller slutligen att man bör överväga om den föreslagna kapacitetsökningen kan underlättas — i första hand vad gäller anskaffning av lokaler och rekrytering av lärare — genom att utbildningen förläggs till orter, som f. n. inte har socionomutbildning.

Över utredningens förslag har, efter remiss, yttranden avgetts av arbetsmarknadsstyrelsen (AMS), byggnadsstyrelsen, socialstyrelsen, riksförsäkringsverket, bostadsstyrelsen, statistiska centralbyrån, kriminalvårdsstyrelsen, skolöverstyrelsen, universitetskanslersämbetet, samarbetsnämnden för socialhögskolorna, styrelserna för socialhögskolorna i Stockholm, Lund, Göteborg och Örebro, utbildningsnämnden vid socialhögskolan i Umeå samt samarbetsnämnden för LUP-kommittéerna.

Vidare har yttrande avgetts av Sveriges akademikers centralorganisation (SACO), Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Landsorganisationen i Sverige (LO), Statstjänstemännens riksförbund, Svenska arbetsgivareföreningen, Sveriges industriförbund, Sveriges socionomförbund, Svensk kuratorsförening, Skolkuratorernas förening, Sveriges förenade studentkårer (SFS), Sveriges elevers centralorganisation (SECO), Sveriges folkhögskoleelevers förbund (SFEF) samt av Svenska kommunförbundet.

Härutöver har ett antal organisationer m. fl. inkommit med skrivelser i anledning av utredningsförslaget. Sådana skrivelser har avgetts av Samarbetskommittén för högre utbildning i Jönköpings län, Sköndalsdiplomerades förbund, Socialhögskolornas studentkårers organisation, Socialhögskolans i Lund studentkår, Socialhögskolans i Göteborg studentkår, Socialhögskolans i Umeå elevkår och statens handikappråd.

En övervägande del av remissinstanserna stöder utredningens förslag om en betydande ökning av antalet intagningsplatser vid socialhögskolorna. Bland de instanser som tillstyrker en utbyggnad märks huvudorganisationerna på arbetsmarknaden, de statliga centrala myndigheterna, samarbetsnämnden för socialhögskolorna, SFS, SFEF och kommunförbundet. SACO, Sveriges socionomförbund m. fl. kritiserar det av utredningen redovisade underlaget för bedömning av efterfrågan på socionomer. Statistiska centralbyrån redovisar i sitt yttrande undersökningar som stöder de av utredningen gjorda bedömningarna av situationen på arbetsmarknaden.

Flertalet remissinstanser diskuterar utförligt formerna för den föreslagna kapa-

citetsökningen. Utredningens förslag, vad avser en förkortning av studiepraktiken — och därmed den totala utbildningstiden — med en termin, tillstyrks av bl. a. socialstyrelsen, universitetskanslersämbetet, LO, Svenska arbetsgivareföreningen och Svenska kommunförbundet, varvid socialstyrelsen och kommunförbundet framhåller behovet av kompletterande åtgärder i syfte att motverka ett försämrat utbildningsresultat. Invändningar mot förslaget att i samband med en utbyggnad avkorta studiepraktiken framförs av bl. a. styrelserna för socialhögskolorna, Sveriges socionomförbund och TCO. Flera av dessa remissinstanser ifrågasätter utredningens bedömning rörande möjligheterna att skaffa ett stort antal nya praktikplatser. SACO, samarbetsnämnden för socialhögskolorna m. fl. hävdar att man skulle kunna tillgodose behovet av praktikplatser genom att i större utsträckning än f. n. anordna praktik inom den statliga sektorn och genom att inrätta fler praktikcentra. Styrelserna för socialhögskolorna i Stockholm och Göteborg anser med denna utgångspunkt, att den åsyftade kapacitetsökningen kan genomföras med bevarande av utbildningstidens längd och utbildningens praktiska inriktning.

LO, SACO m. fl. remissinstanser finner det angeläget att en avkortad praktik kompenseras med åtgärder av annat slag, bl. a. simulering av praktikfall, orienterande studiebesök och utnyttjande av AV-hjälpmiddel i undervisningen. Kommunförbundet framhåller värdet av miljöpraktik.

Förslag om vidgade reella möjligheter för yrkesverksamma inom bl. a. den sociala sektorn, vilka inte uppfyller de formella behörighetskraven, att vinna tillträde till socionomutbildning förs fram av bl. a. skolöverstyrelsen, SFS, LO och TCO.

Samarbetsnämnden för socialhögskolorna, styrelserna för socialhögskolorna och Svenska socionomförbundet m. fl. anför att brist på lärare, lokaler och administrativa resurser kan begränsa möjligheterna till snabb utbyggnad av utbildningskapaciteten. Byggnadsstyrelsen har bedömt det möjligt att i viss utsträckning anordna provisoriska lokaler. Byggnadsstyrelsen och samarbetsnämnden för LUP-kommittéerna påpekar i anslutning härtill att tidsplanen för en utbyggnad inte bör fastställas förrän möjligheterna att tillgodose lokalbehovet klarlagts. I frågan om spridning av socionomutbildningen till nya orter är remissopinionen starkt splittrad. I vissa remissyttranden betonas värdet av att denna utbildning kommer till stånd på ett så stort antal platser som möjligt. Dessa synpunkter förs fram av AMS, TCO m. fl. medan bland andra samarbetsnämnden för socialhögskolorna och SACO anser att spridning till orter, som nu inte har socionomutbildning, skulle möta svårigheter främst på grund av brist på lärare och ökade administrativa problem.

Samarbetsnämnden för LUP-kommittéerna, samarbetsnämnden för socialhög-

skolorna, Svenska socionomförbundet och SACO betonar vikten av att kapacitetsökningen sker i sådan takt att erforderliga resurser kan ställas till förfogande. Andra remissinstanser däribland TCO och AMS framhåller betydelsen av att åtgärderna sätts in skyndsamt.

Förslag om social forskning

Förslag om inrättande av forskartjänster inom ämnesområdet socialpolitik framfördes dels av samarbetsnämnden för socialhögskolorna i särskild skrivelse i november 1967, dels av universitetskanslersämbetet i förslag till anslagsframställningar för budgetåret 1969/70. Med anledning av den senare framställningen framhöll jag vid min anmälan av anslagen till de samhällsvetenskapliga fakulteterna i 1969 års statsverksproposition (bil. 10 s. 294) att det syntes mig angeläget att samarbetsnämnden i samråd med universitetskanslersämbetet och socialstyrelsen sökte precisera vilka delar av det socialpolitiska området som borde prioriteras i fråga om forskningsresurser.

Med anledning av detta uttalande har en arbetsgrupp bestående av representanter för samarbetsnämnden, socialstyrelsen, universitetskanslersämbetet, Sveriges förenade studentkårer, Socialhögskolornas studentkårers organisation och Sveriges socionomförbund utarbetat ett förslag till förstärkning av resurserna för den socialpolitiska forskningen. Arbetsgruppen framhåller två områden där det krävs avsevärt större resurser för socialpolitisk forskning, nämligen socialpolitik, makroaspekt och socialpolitik, mikroaspekt. Gruppen finner det angeläget att professorer inrättas inom dessa områden men anser av vissa praktiska skäl, att inledningsvis forskningsverksamhet bör startas och professorer inrättas inom det senare ämnesområdet. Arbetsgruppen föreslår vidare att en mindre institution med styrelsen för socialhögskolan i Stockholm som administrativ huvudman byggs upp. Institutionen bör i realiteten fungera som en gemensam institution för högskoleorten Stockholm. Professorerna vid institutionen föreslås ingå i den samhällsvetenskapliga fakulteten vid Stockholms universitet.

Samarbetsnämnden för socialhögskolorna har, på grundval av arbetsgruppens förslag, i anslutning till socialhögskolornas och nämndens förslag till anslagsframställningar för nästa budgetår lagt fram förslag om professorer (1970/71 + 178 000 kr.). Nämndens förslag framgår av följande sammanställning.

Budgetår/ämne	Socialhögskola
<i>1970/71</i>	
Socialpolitik, särskilt tillämpad socialpsykologi	Stockholm
Socialpolitik, särskilt ekonomisk och sociologisk inriktning	Stockholm
<i>1971/72</i>	
Socialrätt	Lund
Personaladministration och arbetspsykologi ..	Göteborg

I anslutning till tjänsterna vid stockholms högskolan beräknar nämnden medel för 1 500 assistenttimmar för forskning och allmänt institutionsarbete, biträdes-hjälp samt vissa omkostnader (+ 152 000 kr.).

Samarbetsnämnden framhåller att de föreslagna tjänsterna bör vara riksprofes-surer förenade med skyldighet att meddela forskarhandledning även på andra hög-skoleorter. I anslutning härtill föreslår nämnden att grundläggande utbildning inom ett flertal ämnesområden inom filosofisk fakultet liksom socionomutbildning på samtliga linjer skall kunna utgöra grund för forskarutbildning inom det socialpo-litiska ämnesområdet.

Nämnden finner det angeläget att den framtida forskningsinsatsen inom det socialpolitiska området får en inriktning av målforskningskaraktär. Nämnden vill därvid speciellt uppmärksamma att vid tillsättning av tjänsterna särskild vikt läggs vid vetenskaplig skicklighet avseende socialpolitiskt relevanta målfrågor.

Över förslaget har efter remiss yttrande avgetts av socialstyrelsen och univer-sitetskanslersämbetet. Socialstyrelsen tillstyrker nämndens förslag. Ämbetet, som framhåller vikten av en vidgad social forskning, ansluter sig till de synpunkter och förslag som lagts fram av arbetsgruppen.

Föredraganden

Behovet av forskning och utvecklingsarbete inom det sociala området har un-der senare år framhållits i skilda sammanhang. Betydelsen av målinriktad forsk-ning som analyserar socialpolitiska åtgärders verkningar har betonats. Med hän-syn till de stora resurser samhället satsar på socialpolitiska åtgärder är det ange-läget att socialpolitikens resultat kontinuerligt utvärderas. Resultaten av denna ut-värdering bör kunna vara av stor betydelse vid den fortlöpande översynen av sam-hällets socialpolitiska verksamhet.

Forskning rörande socialpolitiska problem förekommer f. n. i stor omfattning. Undersökningar inom bl. a. beteendevetenskapliga, ekonomiska, juridiska, medi-cinska och statsvetenskapliga ämnen berör ofta socialpolitiska problem. Inom den befintliga forskningsorganisationen finns vidare en rad högre tjänster med anknytning till det socialpolitiska fältet. Ämnesområdet socialpolitik är mycket differentierat och till sin karaktär tvärvetenskapligt. Uppdelningen av forsknings-resurserna mellan olika ämnesområden och institutioner minskar möjligheterna att nå resultat, som kan utnyttjas i det socialpolitiska arbetet. Ökad samordning skulle sannolikt medföra att val av metoder och ämnen i större utsträckning än f. n. skulle ske med utgångspunkt i det socialpolitiska reformarbetets behov.

Jag finner det angeläget att en fortlöpande samverkan mellan forskarna och de för socialpolitiken ansvariga administratörerna och fältarbetarna kommer till stånd. Vissa betydelsefulla åtgärder i syfte att vidga kontakterna har redan vid-

tagits. Sålunda har chefen för socialdepartementet tillkallat en samarbetskommitté för social forskning. Denna kommitté består av företrädare för forskning, statlig och kommunal förvaltning samt de studerande. Den har till uppgift att ta upp frågor som aktualiseras i det praktiska sociala arbetet. Den skall vidare främja samarbete mellan förvaltnings- och forskningsinstitutioner samt utarbeta program för social målforskning. Kommittén bör kunna verksamt bidra till att den samordning av forskningsinsatserna jag åsyftar kommer till stånd. Arbetet inom kommittén ställer stora krav på överblick över socialpolitikens innehåll och metoder och även insikt i vetenskapligt arbete.

Som jag tidigare redovisat har samarbetsnämnden för socialhögskolorna fört fram förslag om inrättande av professorer med inriktning mot socialpolitik. Vid prövningen av detta förslag bör man, enligt min mening, beakta även det behov av samordning av forskningsresurserna inom det socialpolitiska området, som jag här har redovisat.

Mot bakgrund av vad jag anfört finner jag att en professor inom det socialpolitiska området bör inrättas. Förfarandet vid tillsättning av en sådan professor, innehavarens arbetsuppgifter samt den organisatoriska ramen för verksamheten bör med beaktande av vad förut anförts enligt min mening ytterligare klarläggas. Jag vill i detta sammanhang hänvisa till att universitetskanslersämbetet i sitt yttrande över samarbetsnämndens förslag rörande professorer i socialpolitik har anslutit sig till den förut nämnda arbetsgruppens förslag i fråga om bl. a. den organisatoriska ramen för tjänsterna. Jag avser att, så snart dessa frågor klarlagts, återkomma till Kungl. Maj:t med förslag rörande tidpunkt för inrättande av ifrågavarande professor.

Utbildningskapaciteten vid socialhögskolorna har ökat kraftigt under 1960-talet. Antalet intagningsplatser har sålunda trefaldigats sedan budgetåret 1962/63 och uppgår innevarande budgetår till 1 140. Trots denna starka expansion har det inte varit möjligt att på långt när tillgodose efterfrågan på socionomutbildning. Vid antagningstillfället höstterminen 1969 sökte mer än 3 700 studerande till 570 intagningsplatser, dvs. ca sju sökande per plats. Undersökningar utförda av resp. Svenska kommunförbundet och statistiska centralbyrån visar att arbetsmarknadens efterfrågan på socionomer från såväl sociala linjen som förvaltningslinjen är väsentligt större än tillgången på sådan personal. Undersökningarna visar även att bristen kan förväntas öka under 1970-talet.

Genom omläggning av socionomutbildningen år 1964 (prop. 1964: 48, SU 71, rskr 190) infördes två terminers handledd studiepraktik i utbildningen. Svårigheterna att skaffa lämpliga praktikplatser har emellertid begränsat möjligheterna att öka utbildningskapaciteten vid socialhögskolorna. Pågående försöksverksamhet med praktikcentra (jfr prop. 1969:1 bil. 10 s. 350) visar enligt vad jag erfarit att denna form av praktikutbildning medför vissa pedagogiska vinster men att behovet

av praktikplatser inom överskådlig framtid inte kan tillgodoses genom vidareutveckling av denna praktikform.

Flertalet remissinstanser ställer sig positiva till det av U 68 redovisade förslaget om en mycket kraftig ökning av socionomutbildningen. Flera remissinstanser riktar dock kritik mot utredningens förslag att genomföra utbyggnaden genom förkortning av studiepraktiken — och därmed den totala studietiden — med en termin. Andra remissinstanser, bland dem LO, ger utredningen sitt stöd också vad gäller formerna för genomförandet av en sådan ökning.

Som framgått av min tidigare redogörelse innebär det av U 68 framlagda utbyggnadsförslaget att antalet utbildningsplatser på kort tid fördubblas samt att denna ökning görs möjlig genom att befintliga praktikplatser utnyttjas effektivare och därvid studiepraktiken avkortas. I likhet med vad kommunförbundet anfört i sitt remissyttrande över förslaget finner jag det angeläget att en ökning av intagningen till socialhögskolorna sker så snart som möjligt. Åtgärder härför bör, som förbundet framhåller, vidtas utan att resultaten av en genomgripande översyn av socionomutbildningen avvaktas. Jag vill erinra om att U 68 enligt sina direktiv har att — vid sidan av sitt långsiktiga arbete — föreslå åtgärder, som snabbt kan sättas in för att balansen i det eftergymnasiala utbildningssystemet skall förbättras. En grundlig översyn av socionomutbildningens uppläggning och innehåll kommer att äga rum inom ramen för utredningens långsiktiga arbete. En ökning av antalet intagningsplatser bör därför nu förverkligas på i huvudsak det sätt U 68 föreslagit. I förevarande sammanhang bör ingen ändring göras i omfattningen av den teoretiska delen av utbildningen.

I remissvaren för man fram flera förslag till åtgärder för att minskningen av studiepraktiken skall kunna kompenseras. Man föreslår att inom ramen för den teoretiska utbildningen skall införas bl. a. simulering av praktikfall, ökat antal studiebesök samt vidgad användning av AV-hjälpmedel. Jag finner att man bör ta till vara de möjligheter som här antytts. I detta sammanhang vill jag erinra om att bl. a. TCO och skolöverstyrelsen framhållit vikten av att personer, som är yrkesverksamma inom den sociala eller kommunala sektorn men som saknar formell behörighet, ges ökade möjligheter att vinna tillträde till socionomutbildning. Enligt vad jag erfarit kommer kompetensutredningen att inom kort lägga fram förslag, som syftar till att ge personer med bred yrkeserfarenhet ökade möjligheter att vinna tillträde till vissa spärrade utbildningar. Jag vill vidare erinra om kommunförbundets förslag om miljöpraktik i anslutning till socionomutbildningen, vilket också bör beaktas när man överväger hur man skall kunna ge de studerande praktisk yrkeserfarenhet utanför den egentliga studiegången.

Flera remissorgan har framhållit att brist på bl. a. lärare, lokaler och administrativa resurser kan komma att begränsa möjligheterna till snabb ökning av utbildningskapaciteten. Frågan om vilka resurser socialhögskolorna behöver tillföras för att den avsedda utbyggnaden skall kunna förverkligas måste givetvis närmare

klarläggas. Lokal- och lärarbehovet vid socialhögskolorna och de samhällsvetenskapliga fakulteterna bör härvid ses i ett sammanhang.

I vissa ämnen, särskilt de som är specifika för socialhögskolorna, råder f. n. brist på lärare. Samarbetsnämnden för socialhögskolorna har föreslagit att behörighetsbestämmelserna för lärartjänster i vissa ämnen vid högskolorna ändras i syfte att rekryteringen skall underlättas. Man har vidare aktualiserat frågan om att införa nya lärarkategorier vid socialhögskolorna. Dessa möjligheter att underlätta lärarekryteringen, främst i ämnena rättskunskap samt kommunal ekonomi och planering, bör uppmärksammas i det fortsatta planeringsarbetet. Särskilda åtgärder kan bli nödvändiga för att lösa dessa problem.

Mot bakgrund av här angivna problem kan det möta svårigheter att helt följa den av U 68 föreslagna ökningstakten. Man bör i det fortsatta arbetet överväga hur ökningen skall fördelas över de närmaste läsåren. Målet att snabbt öka intagningskapaciteten vid socialhögskolorna väsentligt bör dock stå kvar. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att efter ytterligare utredning fastställa antalet intagningsplatser nästa budgetår inom ramen för de förutsättningar som här angetts.

U 68 föreslår att man skall överväga att förlägga viss del av kapacitetsökningen till andra orter än dem som för närvarande har socionomutbildning. Detta förslag har fått stöd av ett flertal remissinstanser, bl. a. AMS och TCO. Det fortsatta planeringsarbetet bör utgå från att socionomutbildning i betydande utsträckning anordnas även utanför de orter som nu har socialhögskola. Kungl. Maj:t bör, om riksdagen inte har någon erinran däremot, få fastställa vilka orter som skall komma i fråga.

Vid min beräkning av medelsbehovet för budgetåret 1970/71 har jag tagit upp ca 2 milj. kr. för den föreslagna utbyggnaden. Vid medelsberäkningen har jag vidare beaktat behovet av vissa förstärkningar av den nuvarande organisationen. Min beräkning av anslagsbehovet för detta ändamål framgår av tidigare redovisade sammanställning. Utöver medel för förändringar av automatisk natur har jag därvid beräknat medel för bl. a. ett ordinarie universitetslektorat i psykologi vid vardera socialhögskolan i Lund och Örebro samt fem konsulttjänster. Jag har vidare beaktat behovet av medel för bl. a. resor i samband med försöksverksamhet med nya former för samarbete mellan studerande, lärare och övrig personal vid högskolorna och nämnden.

Jag anser det angeläget att praktikcentra i ökad utsträckning anordnas inom den statliga sektorn. Jag avser att i annat sammanhang föreslå Kungl. Maj:t att medge att socialhögskolorna ställer medel som beräknats för arvoden till praktikhandledare till förfogande för vederbörande myndighet. Vid beräkningen av arvoden till praktikhandledare har jag tagit hänsyn till behovet av medel för detta ändamål även vid Svenska diakonsällskapets sociala utbildningsverksamhet.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) godkänna de riktlinjer för utbyggnad av socionomutbildningen som jag förordat i det föregående,
- b) till *Socialhögskolorna* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 19 000 000 kr.

E 30. Fortbildning av socionomer, journalister m. m.

1968/69 Utgift ¹	76 104	Reservation ¹	65 877
1969/70 Anslag	128 000		
1970/71 Förslag	252 000		

¹ Anslaget Fortbildning av socionomer m. m.

Av reservationsanslaget till fortbildning av socionomer och journalister m. m. får för innevarande budgetår disponeras högst 86 000 kr. för anordnande av en mentalhygienisk kurs vid socialhögskolan i Stockholm, högst 10 000 kr. till stipendier och resekostnadsbidrag till deltagare i kursen samt högst 20 000 kr. till fortbildningsverksamhet för journalister inom särskilt aktuella ämnesområden.

Samarbetsnämnden för socialhögskolorna

1. Löneomräkning 8 000 kr.
2. Medel till en mentalhygienisk kurs av samma omfattning som den i Stockholm bör ställas till förfogande för socialhögskolan i Lund (+106 000 kr.).
3. Medel bör beräknas för en personaladministrativ fortbildningskurs för socionomer vid socialhögskolan i Göteborg (+106 000 kr.).
4. Ökad medelsanvisning till stipendier m. m. (+3 000 kr.).

Samarbetsnämnden för journalisthögskolorna

Ökad medelsanvisning till fortbildning av journalister inom särskilt aktuella ämnesområden, bl. a. samhällsplanering, miljövärd och internationella frågor (+30 000 kr.).

Föredraganden

En mentalhygienisk kurs anordnas f. n. vid socialhögskolan i Stockholm. Bristen på personal med adekvat utbildning inom detta område har framhållits i skilda sammanhang. Jag räknar i det följande medel för en mentalhygienisk kurs vid socialhögskolan i Lund av samma omfattning som kursen i Stockholm.

Jag räknar vidare med ökad medelsanvisning till fortbildning av journalister (+ 10 000 kr.) samt med förändringar av automatisk natur.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Fortbildning av socionomer, journalister m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 252 000 kr.

E 31. Bidrag till Svenska diakonsällskapets sociala utbildningsverksamhet

1968/69 Utgift	294 000
1969/70 Anslag	311 000
1970/71 Förslag	323 000

Från anslaget bestrids utgifter för utbildningsverksamheten vid sköndalsinstitutets sociala linje.

Direktionen för Svenska diakonsällskapet

Bidraget bör med hänsyn till ökade lärarkostnader, kostnader för ökad konsulttjänstgöring samt kostnader för lönekostnadspålägg räknas upp med 43 000 kr.

Föredraganden

Som framgått av min anmälan av anslaget till socialhögskolorna avses en mycket kraftig utbyggnad av socionomutbildningen äga rum under de närmaste budgetåren. Bristen på platser för utbildning av personal inom social verksamhet kommer därvid att i väsentlig grad minska. Med hänsyn till att den föreslagna kapacitetsökningen avses bli fullt genomförd tidigast vårterminen 1972 anser jag emellertid att frågan om bidrag till den sociala utbildningsverksamheten vid sköndalsinstitutet inte f. n. behöver omprövas.

Förevarande anslag bör nästa budgetår höjas med 12 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till Svenska diakonsällskapets sociala utbildningsverksamhet* för budgetåret 1970/71 anvisa ett anslag av 323 000 kr.

E 32. Journalisthögskolorna

1968/69 Utgift ¹	2 293 223 ²
1969/70 Anslag	4 184 000
1970/71 Förslag	4 366 000

¹ Anslagen Journalisthögskolorna: Avlöningar och Journalisthögskolorna: Omkostnader

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 10 716 kr.

Förevarande förslagsanslag avses för journalisthögskolorna i Stockholm och Göteborg samt samarbetsnämnden för journalisthögskolorna.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Styrelserna och nämnden	Före- draganden
<i>Personal</i>			
Lärarpersonal	12	of.	of.
Övrig personal	12	+4	+1
	24	+4¹	+1
<i>Anm.</i> Utöver de angivna tjänsterna har för budgetåret 1969/70 anvisats medel för undervisningsarvoden m. m. (ca 0,7 milj. kr.).			
<i>Anslag</i>			
Avlöningar till lärarpersonal	1 564 800	+132 400	+ 95 000
Avlöningar till övrig personal	420 200	+184 100	+ 56 000
Sjukvård	2 200	of.	of.
Reseersättningar			
a) Reseersättningar till lärare och deltagare i handledarkurser	18 000	+ 1 000	+ 1 000
b) Reseersättningar till studerande	65 500	+ 3 500	+ 4 000
c) Övriga reseersättningar	34 200	+ 7 700	+ 4 000
Lokalkostnader	727 800	-156 500	-151 000
Bokinköp m. m.	28 000	+ 1 400	+ 1 000
Övningstidningar m. m.	364 000	+ 18 000	+ 11 000
Övningar med radio och TV	298 000	+ 15 000	+ 9 000
Psykotekniska anlagsprov	140 000	+ 87 000	+ 87 000
Expenser	69 300	+ 17 500	+ 17 000
Lönekostnadspålägg	452 000	+ 83 300	+ 48 000
	4 184 000	+394 400¹	+182 000

¹ Exklusive utbyggnad av utbildningskapaciteten

Samarbetsnämnden för journalisthögskolorna

De förslag till tjänster m. m. som läggs fram av samarbetsnämnden och de lokala högskolestyrelserna innebär i korthet.

1. Löne- och prisomräkning m. m. 29 000 kr.
2. Samma lön och tjänsteställning för lektorerna i praktiska ämnen som för universitetslektorerna (+61 000 kr.).
3. 2 konsulenttjänster (+90 000 kr.).
4. Ökad medelsanvisning för avlöning av biträdespersonal m. m. (+66 000 kr., varav +9 000 kr. för personal vid nämnden).
5. Lönekostnadspålägg för ny personal 48 000 kr.
6. Beräknade kostnader för utbyggnad av utbildningen för ytterligare 60 elever per år (+770 000 kr.).

Styrelsen för journalisthögskolan i Stockholm har i särskild skrivelse hemställt om medel för utökad utbildning inom ämnesområdet presstetik.

Föredraganden

Samarbetsnämnden för journalisthögskolorna har föreslagit utbyggnad och i samband därmed ytterligare differentiering av utbildningen vid journalisthögskolorna. Nämnden har vidare överlämnat ett preciserat förslag till etermediautbildning vid högskolan i Göteborg. Jag är inte beredd att ta ställning till frågan om inrättande av ytterligare linjer vid journalisthögskolorna. Denna fråga, liksom frågan om dimensioneringen av journalistutbildningen, bör prövas i ett större sammanhang.

Styrelsen för stockholmshögskolan har föreslagit förstärkning av resurserna för undervisning inom ämnesområdet presstetik. Jag ansluter mig till förslaget och räknar medel för försöksverksamhet med utökad undervisning inom detta ämnesområde.

Utöver medel för förändringar av automatisk natur räknar jag under förevarande anslag ytterligare medel för biträdespersonal (+34 000 kr.) samt medel för resor i samband med försöksverksamhet med nya former för samarbete mellan studerande, lärare och övrig personal (+2 000 kr.).

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Journalisthögskolorna* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 4 366 000 kr.

E 33. Nordiska afrikainstitutet: Avlöningar m. m.

1968/69 Utgift ¹	337 050 ²
1969/70 Anslag ³	469 000
1970/71 Förslag	398 000

¹ Anslagen Nordiska afrikainstitutet: Avlöningar och Nordiska afrikainstitutet: Omkostnader.

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänförs till budgetåret 1968/69 uppgår till 4 190 kr.

³ Anslaget Nordiska afrikainstitutet: Förvaltningskostnader.

Nordiska afrikainstitutet, som är förlagt till Uppsala, kom till genom statsmakternas beslut år 1962 (prop. 100, SU 135, rskr 313). Institutet har till uppgift att i Norden främja studiet av afrikanska förhållanden samt verka för den internationella biståndsverksamheten i vad denna berör Afrika. Det åligger institutet särskilt att främja utbildning av personal för biståndsverksamhet i Afrika, att sprida information rörande Afrika och aktuella afrikanska förhållanden, att vara dokumentationscentrum för afrikaforskningen samt främja vetenskaplig forskning och undervisning om Afrika. Kungl. Maj:t har den 29 juni 1964 meddelat instruktion för institutet.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Styrelsen	Föredraganden
<i>Personal</i>			
Handläggande personal	3	+1	of.
Övrig personal	5	+1	of.
	8	+2	of.
<i>Anm.</i> Härutöver finns för institutet en tjänst inom vardera gruppen inrättad vid Uppsala universitetsbibliotek.			
<i>Anslag</i>			
Avlöningar	261 000	+123 000	+18 000
Sjukvård	1 000	of.	of.
Reseersättningar	25 000	+ 10 000	-25 000
Lokalkostnader	60 000	- 6 000	- 6 000
Expenser	64 000	+ 23 000	-64 000
darav för publikationstryck	36 000	+14 000	-36 000
Lönekostnadspålägg	58 000	+ 30 000	+ 6 000
	469 000	+180 000	-71 000

Styrelsen för nordiska afrikainstitutet

Institutets verksamhet har kraftigt expanderat under de senaste åren. Institutet bedriver nu en kvalificerad informations- och dokumentationsverksamhet med undervisning på olika nivåer. Inom ramen för denna verksamhet åligger det institutet att främja forskning. Den nödvändiga expansionen medför i viss utsträckning ändrade arbetsuppgifter för personalen. Förslag läggs därför fram om en strukturförändring i institutets organisation.

De förslag till tjänster m. m. som läggs fram av styrelsen för institutet innebär i korthet.

1. Löne- och prisomräkning m. m. 28 000 kr.
2. Omvandling av tjänsten som föreståndare vid institutet till en byråchefstjänst (+ 9 000 kr.).
3. Byrådirektörstjänst och samtidig indragning av medel för tjänst som administrativ sekreterare (+ 12 000 kr.). Tjänst som utbildningssekreterare och samtidig indragning av medel för tjänst som kursassistent (+ 6 000 kr.).
4. Forskarassistenttjänst (+ 50 000 kr.).
5. Ökad medelsanvisning för biträdespersonal m. m. (+ 28 000 kr.).
6. Lönekostnadspålägg för ny personal 24 000 kr.

Föredraganden

Benämningen på det nuvarande förslagsanslaget till förvaltningskostnader vid nordiska afrikainstitutet bör med giltighet fr. o. m. nästa budgetår ändras till Nordiska afrikainstitutet: Avlöningar m. m. I samband härmed bör medel till reseersättningar och expenser — i stället för under förevarande anslag — beräknas under reservationsanslaget Nordiska afrikainstitutet: Driftkostnader i enlighet med vad jag kommer att förorda i det följande.

I övrigt räknar jag för nästa budgetår inte med andra förändringar under avlöningsanslaget än sådana av automatisk natur. Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Nordiska afrikainstitutet: Avlöningar m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 398 000 kr.

E 34. Nordiska afrikainstitutet: Driftkostnader

1968/69 Utgift ¹	63 272	Reservation ¹	105 728
1969/70 Anslag ¹	131 000		
1970/71 Förslag	293 000		

¹ Anslaget Nordiska afrikainstitutet: Bokinköp, gästföreläsningar m. m.

Från detta reservationsanslag bestrids kostnader för bl. a. bokinköp m. m., gästföreläsningar m. m. och resestipendier vid nordiska afrikainstitutet. Vidare får — under förutsättning att gåvo- och donationsmedel ställs till förfogande — från anslaget bestridas kostnaderna för en extra forskarassistenttjänst.

Styrelsen för nordiska afrikainstitutet

Med hänsyn till bl. a. biblioteksverksamhetens vidgade omfattning och den stora efterfrågan på institutets resestipendier bör anslaget räknas upp med 89 000 kr.

Föredraganden

Som jag framhållit vid min anmälan av anslaget Nordiska afrikainstitutet: Avlöningar m. m. bör de medel som beräknats för reseersättningar och expenser under det nuvarande anslaget till förvaltningskostnader vid institutet tas upp under förevarande anslag. Benämningen av det nuvarande reservationsanslaget Nordisk afrikainstitutet: Bokinköp, gästföreläsningar m. m. bör i samband därmed ändras till Nordiska afrikainstitutet: Driftkostnader. Detta bör emellertid inte medföra att anslaget skall behandlas som ett nytt reservationsanslag.

Styrelsen för nordiska afrikainstitutet har framhållit behovet av förstärkta resurser för att institutet skall kunna möta de ökade anspråk på institutets tjänster, som successivt kommit att ställas från skilda håll. Jag delar styrelsens bedömning att institutets resurser behöver förstärkas. Resursförstärkningen bör ske i första hand genom ökad medelsanvisning till driftkostnader.

Jag finner att förevarande anslag nästa budgetår bör föras upp med (131 000 + 162 000 =) 293 000 kr. Av ökningen utgör 89 000 kr. överföring från anslaget till förvaltningskostnader.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Nordiska afrikainstitutet: Driftkostnader* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 293 000 kr.

E 35. Latinamerika-institutet i Stockholm

1969/70 Anslag 1 000¹

1970/71 Förslag 1 000

¹ Anslaget Ibero-amerikanska institutet i Stockholm

Ibero-amerikanska institutet i Stockholm förstatligades genom statsmakternas beslut år 1969 (prop. 1969: 21, SU 47, rskr 138). Institutet har till uppgift att främja studiet av samhälls- och kulturutvecklingen i de latinamerikanska länderna. Det åligger institutet särskilt att driva och främja forskning och utbildning om Latinamerika, driva biblioteksverksamhet och utgöra dokumentationscentrum för latinamerikaforskningen. Institutet skall vidare anordna kurser, föreläsningar och seminarier och i övrigt sprida information om latinamerikanska förhållanden samt medverka till ekonomiska och allmänskulturella kontakter med Latinamerika. Driftkostnaderna för institutet täcks genom att behållningen av den iberamerikanska fonden tas i anspråk. Kungl. Maj:t har den 29 maj 1969 fastställt instruktion för institutet.

	1969/70	Beräknad Universitets- kanslersämbetet	ändring 1970/71 Före- draganden
<i>Personal</i>			
Handläggande personal	1	+1	of.
Övrig personal	0,5	of.	of.
	1,5	+1	of.
<i>Anm. Härutöver finns för institutet en tjänst inom vardera gruppen inrättad vid kungl. biblioteket.</i>			
<i>Anslag</i>			
<i>U t g i f t e r</i>			
Avlöningar	88 400	+ 49 000	+ 9 000
Sjukvård	1 000	of.	of.
Reseersättningar	10 000	of.	of.
Lokalkostnader	4 000	of.	of.
Expenser	15 000	+ 5 000	+ 5 000
därav för publikationstryck	10 000	of.	of.
Bokinköp m. m.	9 000	+21 000	+21 000
Lönekostnadspålägg	17 700	+11 000	+ 2 000
Avlöningar till bibliotekspersonal	75 900	+ 5 000	+ 5 000
	221 000	+91 000	+42 000
<i>U p p b ö r d s m e d e l</i>			
Fondmedel	220 000	+91 000	+42 000
	1 000	of.	of.
		of.	of.

Universitetskanslersämbetet

Med hänvisning till dels internationellt, dels gängse svenskt språkbruk föreslår ämbetet att institutets namn ändras till Latinamerika-institutet i Stockholm.

Ämbetet föreslår vidare att medel tas i anspråk bl. a. för 1 000 assistenttimmar för forskning och allmänt institutionsarbete.

Föredraganden

Universitetskanslersämbetet har föreslagit att benämningen på iberio-amerikanska institutet i Stockholm skall ändras. Jag har ingen erinran mot den föreslagna benämningen och avser att i annat sammanhang föreslå Kungl. Maj:t att ändra benämningen till Latinamerika-institutet i Stockholm.

Benämningen på det nuvarande förslagsanslaget till iberio-amerikanska institutet i Stockholm bör i överensstämmelse därmed ändras till Latinamerika-institutet i Stockholm.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Latinamerika-institutet i Stockholm* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.

E 36. Vissa kurser för utländska studerande

1968/69 Utgift	672 856
1969/70 Anslag	1 170 000
1970/71 Förslag	1 510 000

Från förevarande förslagsanslag utgår bidrag till styrelsen för the Stockholm University Institute for English-Speaking Students för anordnande vid universitetet av internationell engelskspråkig undervisning. Bestämmelser för verksamheten har meddelats av Kungl. Maj:t den 29 juni 1966. Från anslaget bestrids även kostnader för kurser i svenska språket för icke svensktalande studerande m. fl. Sistnämnda undervisning står under universitetskanslersämbetets överinseende och meddelas vid universiteten i Uppsala, Lund, Göteborg, Stockholm och Umeå. Kungl. Maj:t har beträffande dessa kurser meddelat bestämmelser den 27 juni 1969.

	1969/70	Beräknad Universitets- kanslersämbetet	ändring 1970/71 Före- draganden
<i>Anslag</i>			
1. Internationell engelskspråkig kursverksamhet för utländska studerande			
a) Bidrag	189 000	+ 9 000	+ 9 000
b) Lönekostnadspålägg	43 000	+ 2 000	+ 2 000
2. Kurser i svenska språket för icke-svensktalande studerande m. fl			
a) Undervisningsarvoden m. m.	648 000	+244 000	+244 000
b) Driftkostnader	127 000	+ 53 000	+ 28 000
c) Lönekostnadspålägg	163 000	+ 59 000	+ 57 000
	1 170 000	+367 000	+340 000

Universitetskanslersämbetet

1. Löne- och prisomräkning m. m. 55 000 kr.
2. Medel för ytterligare 35 kurser i svenska språket för utländska studerande (+ 210 000 kr.).
3. Medel för föreståndararvoden, biträdespersonal m. m. (+ 50 000 kr.).
4. Lönekostnadspålägg för ny personal 52 000 kr.

Föredraganden

Jag räknar under förevarande anslag medel för ytterligare 35 kurser i svenska språket för utländska studerande. I övrigt räknar jag för nästa budgetår inte med andra förändringar än sådana av automatisk natur.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Vissa kurser för utländska studerande* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 510 000 kr.

d) Gemensamt för universitet och högskolor

E 37. Ersättning åt vissa opponenter vid disputationer

1968/69 Utgift	393 037
1969/70 Anslag	300 000
1970/71 Förslag	500 000

Från detta förslagsanslag bestrids kostnader för ersättning åt vissa opponenter vid disputationer inom de läroanstalter, för vilka universitetskanslersämbetet är central förvaltningsmyndighet. För anslaget gäller föreskrifterna i Kungl. Maj:ts beslut den 2 juni 1961 (senast ändrade den 18 juli 1969).

Universitetskanslersämbetet

Med hänsyn till anslagsbelastningen bör anslaget för nästa budgetår höjas med 50 000 kr.

Föredraganden

Ersättningsbeloppet har höjts med hänsyn till avtal den 12 juli 1969 i anledning av viss omorganisation av utbildningsväsendet. Med beaktande av detta och av anslagsbelastningen förordar jag att anslaget höjs med 200 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ersättning åt vissa opponenter vid disputationer* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 500 000 kr.

E 38. Ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden

1968/69 Utgift	2 126 090
1969/70 Anslag	1 800 000
1970/71 Förslag	2 300 000

Från detta förslagsanslag bestrids kostnader för ersättningar åt sakkunniga i alla sådana befordringsärenden inom åttonde huvudtitelns område, där ersättning inte skall utgå ur för ändamålet särskilt anvisade medel. För anslaget gäller föreskrifterna i Kungl. Maj:ts beslut den 2 juni 1961 (senast ändrade den 18 juli 1969).

Universitetskanslersämbetet

Anslaget bör för nästa budgetår föras upp med oförändrat belopp.

Föredraganden

Ersättningsbeloppen har höjts med hänsyn till avtal den 12 juli 1969 i anledning av viss omorganisation av utbildningsväsendet. Med beaktande av detta och

av anslagsbelastningen förordar jag att anslaget höjs med 500 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 2 300 000 kr.

E 39. Gästföreläsningar

1968/69 Utgift	302 119	Reservation	444 362
1969/70 Anslag	369 000		
1970/71 Förslag	439 000		

Bestämmelser för detta reservationsanslag har meddelats av Kungl. Maj:t den 9 juni 1967.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Universitets- kanslersämbetet	Föredraganden
Inbjudan av gästföreläsare	75 000	+ 75 000	} + 70 000
Inbjudan av gästprofessorer	169 000	+ 70 000	
Nordiska docentstipendier	124 000	+ 25 000	
Anordnande av nordiskt-akademiskt lärarutbyte	1 000	of.	
Lönekostnadspålägg	—	+123 000	
	369 000	+293 000	+ 70 000

Föredraganden

Under förevarande anslag har jag bl. a. beräknat 20 000 kr. för de ändamål, vartill svenska kommittén för nordiskt akademiskt samarbete tidigare fått bidrag under anslaget till främjande av nordiskt-kulturellt samarbete.

Jag avser att i annat sammanhang föreslå Kungl. Maj:t att ändra dispositionsreglerna för förevarande anslag i syfte att — inom ramen för nuvarande ändamål — göra en friare anslagsdisposition möjlig.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Gästföreläsningar* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 439 000 kr.

E 40. Särskilda åtgärder för forskarutbildning

1968/69 Utgift ¹	387 004 ²
1969/70 Anslag	3 400 000
1970/71 Förslag	4 400 000

¹ Anslaget Provisoriska åtgärder för forskarutbildning, forskarhandledning m. m.

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 16 745 kr.

Från detta anslag bestrids kostnader för förstärkning av resurserna för forskarutbildning eller i undantagsfall annan högre utbildning vid de läroanstalter, för vilka universitetskanslersämbetet är central förvaltningsmyndighet. Från anslaget får

bestridas kostnader för bl. a. extra tjänster som biträdande professor och som universitetslektor. För anslaget gäller föreskrifterna i Kungl. Maj:ts beslut den 29 maj 1969.

Universitetskanslersämbetet

En effektiv handledning är en grundläggande förutsättning för att målet för forskarutbildningen såväl kvalitativt som tidsmässigt skall kunna nås. Det torde dock komma att ta relativt lång tid att bygga ut handledningsresurserna i erforderlig utsträckning genom att inrätta permanenta tjänster för forskarutbildning. Lika så kan en förstärkning av forskarutbildningen genom att man i ökad utsträckning frigör den kvalificerade lärarpersonalen från undervisning inom grundutbildningen åstadkommas endast successivt. Det behövs därför andra åtgärder för att förstärka resurserna för forskarutbildning.

Framställningarna till universitetskanslersämbetet om medel från förevarande anslag för innevarande budgetår uppgår till sammanlagt ca 14 milj. kr. Ämbetet har budgetåret 1969/70 medgett bl. a. inrättande av 35 extra tjänster som biträdande professor och 16 extra tjänster som universitetslektor. Man kan med säkerhet räkna med att kraven från universitetens sida på förstärkningar av forskarutbildningen kommer att bli större budgetåret 1970/71.

Föreskrifterna för anslaget bör ändras enligt följande.

Extra biträdande professorer som avlönas från förevarande anslag bör kunna förordnas för en tid av tre år.

Forskningsledare inom större forskningsinstitut och forskningsenheter bör kunna förordnas som extra professorer på viss tid med handlednings-, examinations- och viss undervisningsskyldighet.

Utöver lönekostnader bör också andra kostnader för forskarutbildning — främst sådana som följer av ett växande samarbete på området mellan universitetsinstitutioner och enheter utanför universitetsorganisationen — kunna bestridas från detta anslag.

Medelsbehovet under förevarande anslag för budgetåret 1970/71 har beräknats med utgångspunkt i att anslaget avlastas kostnader för sådan högre utbildning som inte utgör egentlig forskarutbildning.

Anslaget bör för budgetåret 1970/71 föras upp med 6 170 000 kr., vilket innebär en ökning jämfört med innevarande budgetår med 2 770 000 kr.

Föredraganden

Jag vill först erinra om vad jag anfört vid min anmälan av vissa gemensamma frågor rörande universiteten m. m.

De riktlinjer för reformerad forskarutbildning som förra året angavs av statsmakterna (prop. 1969:31, SU 93, rskr 222) innebär att undervisningsresurserna måste förstärkas allteftersom den nya utbildningen byggs ut. F. n. pågår utredning av olika frågor som berör bl. a. resurstilldelningen till forskarutbildning. I avvak-

tan på att slutlig ställning tas till dessa frågor bör medel för tillfällig förstärkning av lärarresurserna för forskarutbildning m. m. anvisas från förevarande anslag. Övriga kostnader för forskarutbildning m. m. bör, liksom hittills, bestridas från berörda fakulteters anslag till resp. avlöningar till lärarpersonal och driftkostnader.

I överensstämmelse med ämbetets förslag avser jag att i annat sammanhang föreslå Kungl. Maj:t att bestämmelserna för förevarande anslag ändras så att extra biträdande professor kan förordnas för en tid av högst tre år i sänder.

För nästa budgetår bör förevarande anslag ökas med 1 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Särskilda åtgärder för forskarutbildning* för budgetåret 1970/71 anvisa ett anslag av 4 400 000 kr.

E 41. Stipendier för främjande av högre vetenskapliga studier

1968/69 Utgift	8 422 786	Reservation	453 905
1969/70 Anslag	10 212 000		
1970/71 Förslag	11 402 000		

Från detta reservationsanslag bestrids kostnader för dels stipendier för forskarutbildning (doktorandstipendier), dels licentiant-, doktorand- och tilläggsstipendier enligt äldre bestämmelser vid de läroanstalter, för vilka universitetskanslersämbetet är central förvaltningsmyndighet, samt vid Handelshögskolan i Stockholm. Innevarande budgetår utgår sammanlagt 365 stipendier för forskarutbildning samt 322 licentiantstipendier och 301 doktorandstipendier enligt äldre bestämmelser.

Stipendium för forskarutbildning utgår med 10 750 kr. per år. Licentiantstipendium och doktorandstipendium enligt äldre bestämmelser utgår med 6 500 kr. resp. 9 500 kr. för nio månader, varjämte stipendiat efter särskild ansökan kan erhålla tilläggsstipendium för ytterligare högst tre månader. För anslaget gäller föreskrifterna i Kungl. Maj:ts beslut den 23 maj 1969.

Fr. o. m. den 1 juli 1969 utgår studiemedel utan reducering på grund av stipendium för forskarutbildning.

Universitetskanslersämbetet

En kraftig höjning av anslaget behövs för att den ökning av antalet stipendier som inleddes genom statsmakternas beslut år 1969 angående forskarutbildning och forskarkarriär m. m. skall kunna fortsätta (prop. 1969:31, SU 93, rskr 222 och 2LU 55, rskr 223).

För att studietidsförseningar för assistenter och amanuenser skall kunna undvikas krävs att vissa undervisningsuppgifter, administrativa göromål, studieråd-givning m. m., som nu fullgörs av assistenter och amanuenser, successivt förs över på andra tjänstemän. En sådan utveckling kan väntas resultera i en minskning eller en långsammare ökning av antalet assistent- och amanuens tjänster. Ett ökat

behov av studiefinansiering genom stipendium kommer därvid att göra sig gällande.

Anslaget bör för budgetåret 1970/71 höjas med 1 344 000 kr., vilket motsvarar kostnaden för 125 stipendier för forskarutbildning.

Föredraganden

Jag vill först erinra om vad jag anfört vid min anmälan av vissa gemensamma frågor rörande universiteten m. m.

Under förevarande anslag har jag för budgetåret 1970/71 beräknat medel för ytterligare 50 stipendier för forskarutbildning (doktorandstipendier).

De nuvarande licentiand- och doktorandstipendierna kommer — i den takt de blir lediga — att ersättas med motsvarande antal stipendier för forskarutbildning (doktorandstipendier). Detta kommer att medföra ökade kostnader för oförändrat antal stipendier. Vid min medelsberäkning har jag tagit hänsyn härtill.

Enligt de föreskrifter, som gäller för anslaget har studerande, som innehar licentiand- eller doktorandstipendium enligt äldre bestämmelser — under förutsättning att han antagits som studerande för forskarutbildning för avläggande av doktorsexamen — rätt att i stället erhålla stipendium för forskarutbildning (doktorandstipendium). Jag har vid min medelsberäkning tagit hänsyn till de merkostnader, som föranleds av sådana byten av stipendier.

För nästa budgetår bör förevarande anslag ökas med 1 190 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Stipendier för främjande av högre vetenskapliga studier* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 11 402 000 kr.

E 42. Pedagogiskt utvecklingsarbete m. m. vid universitet och högskolor

1968/69 Utgift	1 391 517	Reservation	641 324
1969/70 Anslag	2 877 000		
1970/71 Förslag	4 877 000		

Bestämmelser för detta reservationsanslag har meddelats av Kungl. Maj:t den 13 juni 1969.

	1969/70	Beräknad medelsanvisning 1970/71	
		Universitets- kanslersämbetet	Föredraganden
Produktion av läromedel	135 000	400 000	} 4 877 000
Pedagogisk utbildning av lärare m. fl.		817 000	
Pedagogiskt utvecklingsarbete m. m.		3 723 000	
Administration m. m.	2 742 000	1 021 000	
a) Arbetsenhet vid universitetskanslersämbetet		480 000	
b) Lokala universitetspedagogiska enheter		541 000	
	2 877 000	5 961 000	4 877 000

Universitetskanslersämbetet

Ökningen av resurserna för pedagogiskt utvecklingsarbete vid universitet och högskolor har gjort en successiv utbyggnad och breddning av verksamheten möjlig. Det universitetspedagogiska arbetets viktiga roll i den högre utbildningen har allt mer uppmärksamats. Erfarenheterna från hittills bedrivet pedagogiskt utvecklingsarbete inom universitetsområdet är klart positiva. Tillgången på kvalificerade pedagoger och andra beteendevetare medger numera en utbyggnad. Det finns anledning att låta verksamheten expandera så långt de personella resurserna gör det möjligt.

Möjligheterna att ge en god utbildning är i hög grad beroende av tillgången på systematiskt utprovade läromedel. Ökade resurser bör därför ställas till förfogande för *läromedelsutveckling*.

Försöksverksamhet med *pedagogisk utbildning av lärare m. fl.* har ägt rum under senare år dels i form av lokala kurser vid varje läroanstalt, dels i form av centrala kurser. De lokala kurserna är i första hand avsedda för lärare med ingen eller obetydlig undervisningsvana. Det är angeläget att utvidga de lokala kurserna liksom att utvidga och förlänga de centrala kurserna.

Det *pedagogiska utvecklingsarbete* som hittills bedrivits har huvudsakligen varit inriktat på att lösa närliggande problem. Det har nästan uteslutande gällt eftergymnasial grundutbildning. Verksamheten bör nu vidgas till att omfatta även långsiktiga projekt. Utvecklingsarbetet bör vidare utsträckas till att omfatta också forskarutbildningen.

Förslag till projekt inom ramen för pedagogiskt utvecklingsarbete har för budgetåren 1969/70 och 1970/71 inhämtats från olika universitetsinstitutioner. Förslagen för budgetåret 1970/71 uppgår till en sammanlagd kostnad av över 5 milj. kr.

En fortsatt produktion av program för språklaboratorier är nödvändig. På längre sikt bör program produceras för samtliga språk vid universiteten.

Arbetet med programmerad undervisning bör fortsättningsvis vara inriktat på främst konkreta projekt som ger erfarenheter beträffande tillämpning av principerna för programmerad undervisning på större undervisningsavsnitt.

En *arbetsenhet för pedagogiskt utvecklingsarbete* har den 1 juli 1969 inrättats vid universitetskanslersämbetet. I avvaktan på erfarenheter av enhetens organisation och arbete under det första verksamhetsåret bör medel för erforderlig personal anvisas från förevarande anslag även budgetåret 1970/71. De *lokala universitetspedagogiska enheterna* bör byggas ut.

Föredraganden

Jag vill först erinra om vad jag anfört vid min anmälan av vissa gemensamma frågor rörande universiteten m. m.

Den genomgripande reformeringen och den snabba utbyggnaden av utbildningsväsendet har gjort det angeläget med en kraftigt ökad satsning på pedagogiskt

forsknings- och utvecklingsarbete. Målet för detta arbete kan i allmänna termer uttryckas i förbättrad utbildning och förbättrat resursutnyttjande.

Pedagogiskt utvecklingsarbete bekostas, förutom över förevarande anslag, även över anslag till skolöverstyrelsen samt av medel anvisade till statens råd för samhällsforskning. Betydande resurser för sådant arbete ställs till förfogande också via kommittén för television och radio i utbildningen (TRU). Härtill skall läggas de medel som anvisas till institutioner för pedagogik och psykologi under universitetens och lärarhögskolornas anslag. Det pedagogiska utvecklingsarbetet har sammanlagt nått en betydande omfattning. Det är viktigt att de olika delarna av denna växande verksamhet nära samordnas och att de resultat som kommer fram med sikte primärt på tillämpning inom ett visst utbildningsområde tillgodogörs även inom andra utbildningsområden.

Under senare år har ett på den högre utbildningen inriktat pedagogiskt utvecklingsarbete byggts upp. Universitetskanslersämbetet har i sina anslagsframställningar för budgetåret 1970/71 gett en fortsatt utbyggnad av denna verksamhet hög prioritet. Jag delar ämbetets uppfattning om betydelsen av ökade insatser på nämnda område.

Under anslaget anvisas innevarande budgetår medel för produktion av kurslitteratur. Jag delar ämbetets uppfattning att medel bör beräknas även för framställning av andra läromedel. Jag har beräknat medel för bl. a. programmerat inlärningsmaterial och material till språklaboratorier.

De kurser i universitetspedagogik som anordnas är av stort värde. Genom bl. a. dessa kurser bör det pedagogiska utvecklingsarbetets resultat kunna föras ut i praktisk tillämpning. Kursverksamheten bör byggas ut i huvudsak enligt ämbetets förslag.

Från förevarande anslag bestrids bl. a. kostnader för central och lokal administration m. m. av pedagogiskt utvecklingsarbete. I likhet med ämbetet anser jag att — i avvaktan på erfarenheter av arbetet i nuvarande former — medel för detta ändamål bör anvisas från förevarande anslag även nästa budgetår. Jag har därvid beaktat ett ökat medelsbehov för automatiska kostnadsökningar.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Pedagogiskt utvecklingsarbete m. m. vid universitet och högskolor* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 4 877 000 kr.

E 43. Universitetens datamaskincentraler

1968/69 Nettoinkomst	634 764 ¹
1969/70 Anslag	500 000
1970/71 Förslag	5 000

¹ Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 42 888 kr.

Organisationen av den automatiska databehandlingen inom den högre utbildningens och forskningens område fastställdes av statsmakterna år 1965 (prop. 40, SU 107, rskr 297 och prop. 42, SU 91, rskr 224). På var och en av de fem universitetsorterna finns en datamaskincentral. Centralen i Stockholm är gemensam för de högre läroanstalterna inom stockholmsområdet och försvarets forskningsanstalt. Finansieringen av centralernas utbyggnad samt förnyelse av datamaskin-anläggningarna sker över statens datamaskinfond som förvaltas av statskontoret.

Datamaskincentralerna skall vara ekonomiskt självbärande. Kostnaderna skall alltså täckas genom avgifter för utnyttjande av centralernas tjänster, varvid den del av avgifterna som utgör avskrivning och ränta inlevereras till fonden. Förevarande förslagsanslag belastas med de underskott resp. tillförs de överskott som kan uppstå ett enskilt budgetår med hänsyn till ojämnheter i utnyttjandet av maskinerna m. m.

För datamaskincentralerna finns under universitetskanslersämbetet en gemensam styrelse.

För anslaget gäller föreskrifterna i Kungl. Maj:ts beslut den 27 juni 1969.

Universitetskanslersämbetet

Vid datamaskincentralen i Stockholm finns en s. k. A-maskin och vid datamaskincentralerna i Uppsala, Göteborg och Umeå s. k. B-maskiner. Den nuvarande maskinen i Lund — SMIL — kommer att bli ersatt med en B-maskin i början av år 1970.

Budgetåret 1968/69 uppgick den sammanlagda nettoinkomsten för centralerna till ca 630 000 kr. Det periodicerade resultatet innebar ett överskott för centralerna på ca 660 000 kr.

Universitetskanslersämbetet har under anslaget Kostnader för datamaskintid begärt 22,3 milj. kr. Av detta belopp beräknar ämbetet att ca 20 milj. kr. kommer att utnyttjas för bearbetningar vid universitetens datamaskincentraler och återstående 2,3 milj. kr. för bearbetningar på andra maskinanläggningar. Ämbetet har uppskattat centralernas inkomster genom försäljning av datamaskintid till avnämare utanför universitetsområdet till ca 7,5 milj. kr. De sammanlagda inkomsterna skulle sålunda uppgå till $(20,0 + 7,5 =)$ 27,5 milj. kr. under budgetåret.

Driftkostnaderna beräknas innevarande budgetår uppgå till 24,4 milj. kr. och nästa budgetår till ca 27,5 milj. kr. Kostnader och intäkter beräknas sålunda budgetåret 1970/71 komma att balansera. Förevarande anslag bör för nästa budgetår minskas med 499 000 kr. till 1 000 kr.

Föredraganden

Som jag nämnt i det föregående skall datamaskincentralerna vara ekonomiskt självbärande och förevarande anslag endast belastas med de underskott resp. tillföras de överskott som kan uppstå ett enskilt budgetår med hänsyn till ojämnheter i utnyttjandet av maskinerna m. m. Taxorna vid centralerna utformas så

att underskott avses bli täckta genom motsvarande överskott från driften under ett senare skede av verksamheten.

För budgetåret 1968/69 beräknades ett underskott för centralerna av 3 milj. kr. Det faktiska resultatet för detta budgetår innebar ett överskott på ca 630 000 kr. Skillnaden mellan beräknat och faktiskt resultat beror till stor del på att installationen av den nya maskinen vid datacentralen i Lund som planerats äga rum under nämnda budgetår skjutits upp till början av år 1970. Denna förskjutning påverkar resultatet även följande budgetår. För innevarande budgetår har netto-utgifterna beräknats till 500 000 kr. (jfr prop. 1969:1 bil. 10, s. 371). Kostnader och intäkter beräknas komma att balansera budgetåret 1970/71.

I och med att en ny datamaskin installeras vid datamaskincentralen i Lund är den av statsmakterna år 1965 fastställda organisationen av den automatiska databehandlingen inom den högre utbildningens och forskningens område helt utbyggd (prop. 1965:42 s. 46, SU 91, rskr 224).

I förra årets statsverksproposition framhöll jag att planeringen för datamaskincentralernas verksamhet borde inriktas på att driftöverskott skulle kunna redovisas redan under budgetåret 1970/71. Risk skulle annars föreligga att de samlade underskotten under flera budgetår inte inom rimlig tid skulle kunna täckas genom motsvarande överskott (jfr prop. 1969:1 bil. 10, s. 371). Med hänsyn till den beräknade tidpunkten för installation av datamaskinen i Lund bör planeringen för datamaskincentralernas verksamhet nu inriktas på att driftöverskott skall kunna redovisas fr. o. m. budgetåret 1971/72.

Förevarande anslag bör för nästa budgetår minskas med 495 000 kr. till 5 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Universitetens datamaskincentraler* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 5 000 kr.

E 44. Kostnader för datamaskintid

1968/69 Utgift	17 438 747
1969/70 Anslag	19 300 000
1970/71 Förslag	21 300 000

Från detta förslagsanslag bestrids kostnader för sådant utnyttjande av datamaskinanläggning som är avsett för högre utbildning samt för sådana projekt som prövas ha vetenskapligt intresse och vara utan direkt förvärvssyfte. För anslaget gäller föreskrifterna i Kungl. Maj:ts beslut den 27 juni 1969.

Universitetskanslersämbetet

Med beaktande av dels kostnadsökningar till följd av att en ny datamaskin installeras i Lund, dels det snabbt ökande behovet av tillgång till datamaskintid, dels förväntade ökade intäkter vid datamaskincentralerna från externa utnyttjare bör anslaget för nästa budgetår ökas med 3,0 milj. kr. till 22,3 milj. kr. Inom

ramen för detta beräknade totala medelsbehov beräknas kostnaderna för datamaskintid för dokumentationsverksamhet till 1,0 milj. kr. Detta belopp bör ställas till förfogande för fördelning av statens råd för vetenskaplig information och dokumentation (SINFDOK).

Föredraganden

Anslaget till kostnader för datamaskintid har under en relativt kort period ökat mycket kraftigt, från 2,5 milj. kr. budgetåret 1964/65 till 19,3 milj. kr. innevarande budgetår.

I förra årets statsverksproposition anförde jag att frågan borde prövas om särskilda medel även i framtiden borde anvisas för utnyttjande av datamaskintid eller om detta i stället — inom ramen för forskningsanslag eller fakulteternas driftkostnadsanslag — borde vägas mot utnyttjande av andra typer av resurser (jfr prop. 1969: 1 bil. 10 s. 372). Denna fråga övervägs f. n. i samband med bl. a. det pågående utredningsarbetet rörande programbudgetering inom området högre utbildning och forskning.

För nästa budgetår bör anslaget ökas med 2 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kostnader för datamaskintid* för budgetåret 1970/71
anvisa ett förslagsanslag av 21 300 000 kr.

E 45. Extra utgifter vid universitet och högskolor

1968/69 Utgift	1 447 935	Reservation	990 456
1969/70 Anslag	1 035 000		
1970/71 Förslag	1 035 000		

Detta reservationsanslag är genom beslut av Kungl. Maj:t i regleringsbrev för innevarande budgetår fördelat enligt följande sammanställning.

1. Universitetet i Lund	85 000
2. Universitetet i Göteborg	50 000
3. Universitetet i Stockholm	65 000
4. Universitetet i Umeå	40 000
5. Karolinska institutet	50 000
6. Tekniska högskolan i Stockholm	20 000
7. Chalmers tekniska högskola	20 000
8. Handelshögskolan i Göteborg	5 000
9. Till universitetskanslersämbetets disposition	160 000
10. Till Kungl. Maj:ts disposition	540 000
	1 035 000

Posterna 1—8 disponeras i enlighet med beslut av resp. konsistorium. Från den post som står till Kungl. Maj:ts disposition bestrids kostnader för erforderliga för-

stärkningsåtgärder — huvudsakligen i vad avser undervisningsresurserna — vid universiteten och vissa högskolor inom utbildningsdepartementets verksamhetsområde.

Universitetskanslersämbetet

Den disponibla anslagssumman under posterna 1—9 bör i fortsättningen stå i ett tämligen fast förhållande till anslagsbelopp i övrigt — t. ex. driftkostnadsanslagen — som ger ett uttryck för universitets- och högskolesektorns tillväxt.

Anslaget bör höjas för nästa budgetår med 160 000 kr. Därigenom skapas möjligheter att möta de påfrestningar som läroanstalterna kan komma att ställas inför i samband med bl. a. beslutade organisatoriska förändringar.

Föredraganden

Jag vill erinra om vad jag anfört vad min anmälan av vissa gemensamma frågor rörande universiteten m. m.

Anslaget bör för nästa budgetår föras upp med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Extra utgifter vid universitet och högskolor* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 1 035 000 kr.

e) Vissa forskningsändamål

Vissa gemensamma frågor

Inom ramen för det vidgade statliga stödet till forskning och utvecklingsarbete har under 1960-talet anslagen till forskning inom utbildningsdepartementets verksamhetsområde förstärkts väsentligt. Budgetåret 1960/61 uppgick anslagen till forskningsråden inom detta område, de svenska bidragen till europeiskt forskningssamarbete och anslagen till vissa forskningsinstitut m. m. till sammanlagt ca 25 milj. kr. Innevarande budgetår uppgår motsvarande anslag till drygt 141 milj. kr. Vidare har det pedagogiska forsknings- och utvecklingsarbetet som framgått av det föregående, expanderat mycket snabbt.

Forskningen tillförs betydande resurser även från de skilda fakultetsanslagen. Jag har tidigare vid min anmälan av fakulteternas avlöningsanslag — efter förslag av universitetskanslersämbetet — förordat att ett betydande antal forskartjänster skall inrättas den 1 juli 1970. I sina anslagsframställningar (sammanfattande del, Högre utbildning och forskning, publicerad som nr 8 i ämbetets skriftserie) har ämbetet — mot bakgrund av dåvarande departementschefens uttalande i förra årets statsverksproposition (prop. 1969: 1 bil. 10 s. 375) — framhållit att man vid sin planering av nya forsknings- och utbildningsområden särskilt beaktat sådana vetenskaper som angriper problem med anknytning till förhållanden rörande mänsklig och social miljö (s. 46, 47). Av sådana forskningsområden som vid bifall till mina förslag under berörda fakultetsanslag kommer att tillföras ökade resurser vill jag i detta sammanhang nämna särskilt tillämpad psykologi, näringslära, handikappforskning och hydrologi.

Forskningsråden har i sina anslagsframställningar för budgetåret 1970/71 framhållit behovet av ökade resurser och redovisar ett ytterligare anslagsbehov av sammanlagt ca 81 milj. kr. I det följande kommer jag att i korthet beröra några av de frågor som råden tar upp i sina anslagsframställningar.

Centrala ämnen i dagens debatt inom den *medicinska* vetenskapen är, framhåller medicinska forskningsrådet, bl. a. transplantationer, dödsbegrepp och livsprocessernas styrning.

Det svenska klassamhällets funktioner studeras inom ramen för ett omfattande projekt i regi av *humanistiska* forskningsrådet. Vad beträffar både uppsökande av nya socialhistoriska arbetsuppgifter och tillämpande av nya, kvantitativa metoder har detta projekt visat sig fruktbart.

Inom det socialpolitiska området behövs, framhåller statens råd för *samhällsforskning*, en ökad forskningsinsats för att man skall kunna utröna verkningarna av politiska beslut. Den rättsvetenskapliga forskningen närmar sig alltmer samhällsvetenskaperna i övrigt. De viktigaste nya forskningsuppgifterna torde, enligt

rådet, komma att ligga inom rättssociologin. Under de senaste åren har den beteendevetenskapliga forskningen alltmer uppmärksamats. För att den kunskap som denna forskning lett fram till skall kunna utnyttjas bättre behövs, framhåller rådet vidare, resurser även för en utbyggnad av beteendevetenskapligt grundad teknologi.

Naturvetenskapliga forskningsrådet stryker under biovetenskapernas betydelse och ökade medelsbehov. Vid rådets prioritering av forskning inom området har tyngdpunkten innevarande budgetår lagts på funktionell biologi, särskilt ekologi och cellforskning. Av betydelse för de samlade biovetenskaperna är emellertid, framhåller rådet, även utvecklingen vid gränsområdena mot fysik, kemi och geovetenskaper.

Huvuddelen av anslaget till *atomforskning* går, enligt statens råd för atomforskning, till stöd åt fysikinstitutionerna. Det är, framhåller rådet, av stor vikt att balansen upprätthålls mellan olika grenar av vetenskapen. Även inom ett speciellt område, t. ex. fysiken, är det av stor vikt att en väl avvägd fördelning sker av de tillgängliga resurserna.

De krav på resurser från samhällets sida som forskningsråden ställer måste noga vägas mot krav som ställs från övriga sektorer inom den högre utbildningens och forskningens område. Vid min anmälan av vissa gemensamma frågor rörande universiteten m. m. har jag framhållit, att vid budgetavvägningarna inför nästa budgetår hög prioritet bör ges olika åtgärder som syftar till förstärkning av fakulteternas driftkostnadsanslag och av resurserna för forskarutbildning.

Inom ramen för anslagen till forskningsråden bestrids kostnader för bl. a. *forskargrupper*. Sådana grupper har inrättats inom områden där en framgångsrik forskare etablerat en betydelsefull forskning. Grupperna leds av professor eller biträdande professor. Dessa tjänster är förenade med åligganden som forskningsråden bestämmer efter samråd med universitetskanslersämbetet. Innevarande budgetår uppgår antalet forskargrupper vid råden till sammanlagt 18. I det följande kommer jag att under anslaget till naturvetenskaplig forskning förorda att ytterligare två forskargrupper inrättas, nämligen en för etologi och en för glaciologi. I samband med min anmälan av dessa förslag redovisar jag, på grundval av rådets anslagsframställningar och därtill fogade sakkunnigutlåtanden, även förslag till förste innehavare av tjänst vid forskargrupperna.

Beslut att inrätta en forskargrupp innebär en prioritering från statsmakternas sida. Sådant beslut måste följas upp av vederbörande råd så att forskargruppens verksamhet tillförsäkras nödvändiga basresurser. För att flexibiliteten i forskningsrådets insatser inte skall gå förlorad är det emellertid väsentligt att råden regelbundet omprövar sitt stöd till de aktiviteter som bekostas av rådsanslag. Detta gäller även forskargruppernas verksamhet, som bör omprövas t. ex. då innehavaren av tjänst som professor eller biträdande professor lämnar tjänsten.

I riksstaten för innevarande budgetår finns uppfört ett förslagsanslag till *sär-*

skilda forskartjänster. Ifrågavarande tjänster är knutna till forskningsråden. Det synes ändamålsenligt att de medel som forskningsråden nu disponerar under detta anslag i fortsättningen anvisas under resp. forskningsråds anslag. Av följande sammanställning framgår antalet särskilda forskartjänster (Ue 21) innevarande budgetår, av råden föreslagen ökning, liksom av mig förordad antal nya tjänster nästa budgetår.

	1969/70	Beräknad Råden	ändring 1970/71 Föredraganden
Medicinsk forskning	24	+ 8	+1
Humanistisk forskning	6	+ 6	+2
Samhällsforskning	10	+ 3	+2
Naturvetenskaplig forskning	20	+15	of.
Atomforskning	5	+ 4	of.
	65	+36	+5

Ett bifall till vad jag kommer att förorda under anslagen till de olika forskningsändamål som redovisas under detta avsnitt innebär följande ökning i förhållande till innevarande budgetårs medelsanvisningar (milj. kr.).

Ändamål	Anslag 1969/70	Beräknad ändring	Anslag 1970/71
Medicinsk forskning	35,300	+ 4,800	40,100
Humanistisk forskning	6,300	+ 1,360	7,660
Samhällsforskning	6,400	+ 1,850	8,250
Naturvetenskaplig forskning	36,400	+ 5,450	41,850
Atomforskning	14,400	+ 1,600	16,000
	98,800	+15,060	113,860
Särskilda forskartjänster	4,616	-4,616 ¹	—
CERN	17,315	+0,545	17,860
ESRO	12,547	+2,735	15,282
Vissa forskningsinstitut m. m.	8,323	+0,488	8,811
Tot.	141,601	+14,212	155,813

¹ Överföres till anslagen till forskningsråden

E 46. Medicinsk forskning

1968/69 Utgift	27 083 277	Reservation	498 712
1969/70 Anslag	35 300 000		
1970/71 Förslag	40 100 000		

Från detta reservationsanslag bestrids dels kostnader för forskningsprojekt och forskargrupper inom statens medicinska forskningsråds verksamhetsområde, dels rådets förvaltningskostnader.

	1969/70	Beräknad Rådet	ändring 1970/71 Föredraganden
1. Allmänmedicinsk och yrkesmedicinsk forskning	30 625 000	+ 34 015 000	} + 4 800 000
2. Försvarsmedicinsk forskning	4 370 000	+ 515 000	
3. Medicinsk publiceringsverksamhet	305 000	+ 170 000	
	35 300 000	+ 34 700 000	+ 4 800 000

För förvaltningskostnader får budgetåret 1969/70 användas högst 550 000 kr. av anslaget.

Statens medicinska forskningsråd

1. Anspråken på rådets resurser har ökat kraftigt. Vid sidan av de kostnadsökningar som hänför sig till rådets indirekta anslagsbeviljande verksamhet krävs en betydande resursförstärkning för rådets direkta initiativverksamhet. Denna har i huvudsak två inriktningar, nämligen dels nyttiggörande av forskningsresultat genom att ställa kontakt- och dokumentationsmöjligheter till forskarnas förfogande, dels stöd till nya forskningsområden, där såväl redan etablerade som unga forskare bedöms ha goda möjligheter att nå värdefulla resultat. Vidare behövs betydande belopp för att en upprustning på apparatsidan skall bli möjlig.

2. Två forskargrupper omfattande ämnesområdet klinisk genetik bör inrättas vid rådet den 1 juli 1970, den ena placerad vid universitetet i Umeå och den andra vid karolinska sjukhuset. Vardera gruppen bör ledas av en biträdande professor. Till förste innehavare av en extra ordinarie tjänst som biträdande professor vid forskargruppen vid universitetet i Umeå bör utses docenten vid universitetet i Uppsala Lars Beckman. Forskargruppen vid karolinska sjukhuset bör ledas av biträdande professorn Jan Lindsten, som förutsätts även i fortsättningen inneha sin nuvarande ordinarie tjänst som biträdande professor vid karolinska institutet. Universitetskanslersämbetet har tillstyrkt dessa förslag.

3. Tjänst som byråchef i Ce 1 vid rådet.

4. Inom ramen för anslaget för nästa budgetår bör medlen för förvaltningskostnader beräknas till 650 000 kr., vilket innebär en höjning med 100 000 kr.

Föredraganden

Jag vill erinra om vad jag anfört vid min anmälan av vissa för forskningsråden gemensamma frågor. I överensstämmelse med vad jag därvid anfört beräknar jag medel för 25 särskilda forskartjänster. Detta innebär en ökning med en tjänst i förhållande till innevarande budgetår.

Beträffande den försvarsmedicinska forskningen räknar jag efter samråd med chefen för försvarsdepartementet — som bedömt frågan från totalförsvarssynpunkt — inte med någon ökning av det belopp som för innevarande budgetår anvisats under förevarande anslag för nämnda ändamål.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Medicinsk forskning* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 40 100 000 kr.

E 47. Humanistisk forskning

1968/69	Utgift	3 582 456	Reservation	1 774 154
1969/70	Anslag	6 300 000			
1970/71	Förslag	7 660 000			

Från detta reservationsanslag bestrids dels kostnader för forskningsprojekt inom statens humanistiska forskningsråds verksamhetsområde, dels rådets förvaltningskostnader.

För förvaltningskostnader får budgetåret 1969/70 användas högst 208 000 kr. av anslaget.

Statens humanistiska forskningsråd

1. Rådet bör ges sådana resurser att det får möjlighet att med nyorienterande forskningsprojekt komplettera och stimulera universitetens forskningsverksamhet. Rådet har därför låtit utarbeta förslag till större projekt inom nya eller otillräckligt uppmärksammade forskningsområden.

2. Extra ordinarie tjänst som professor i historia, särskilt de svenska folkrörelsernas historia. Förslaget tillstyrks av universitetskanslersämbetet.

3. Tjänst som sekreterare i C 1 vid rådet.

4. Anslaget bör för nästa budgetår räknas upp med 3 275 000 kr. till 9 575 000 kr. Inom ramen för detta belopp bör medlen för förvaltningskostnader beräknas till 275 000 kr., vilket innebär en höjning med 67 000 kr.

Föredraganden

Jag vill erinra om vad jag anfört vid min anmälan av vissa för forskningsråden gemensamma frågor. I överensstämmelse med vad jag därvid anfört beräknar jag medel för åtta särskilda forskartjänster. Detta innebär en ökning med två tjänster i förhållande till innevarande budgetår.

Jag förordar att anslaget för nästa budgetår räknas upp med 1 360 000 kr. till 7 660 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Humanistisk forskning* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 7 660 000 kr.

E 48. Samhällsforskning

1968/69 Utgift	4 341 748	Reservation	817 396
1969/70 Anslag	6 400 000		
1970/71 Förslag	8 250 000		

Från detta reservationsanslag bestrids kostnader för dels forskningsprojekt i regi av statens råd för samhällsforskning, dels rådets forskargrupper, dels rådets förvaltning, dels ock Sveriges bidrag till nordiska samarbetsrådet för kriminologi (jfr prop. 1961:78 s. 24, SU 106, rskr 277).

	1969/70	Beräknad Rådet	ändring 1970/71 Föredraganden
1. Socialvetenskaplig forskning och publiceringsverksamhet	2 880 000	+2 475 000	} +1 850 000
2. Rättsvetenskaplig forskning och publiceringsverksamhet	640 000	+ 550 000	
3. Psykologisk och pedagogisk forskning och publiceringsverksamhet	2 880 000	+2 475 000	
	6 400 000	+5 500 000	+1 850 000

För förvaltningskostnader får budgetåret 1969/70 användas högst 290 000 kr. av anslaget.

Statens råd för samhällsforskning

1. Rådet har de senaste åren ökat sina insatser avseende planerings-, utrednings- och initieringsverksamhet. För att rådet skall kunna fortsätta och även förbättra denna verksamhet krävs emellertid ökade resurser. Det är vidare angeläget att rådet får ekonomiska förutsättningar att medverka till att ett större antal tvärvetenskapliga projekt kommer igång. Ett ökat stöd till större projekt får dock ej innebära en begränsning av möjligheterna att stödja forskningsprojekt av mindre omfattning.

För att forskarrekyteringen skall stimuleras bör man kraftigt förstärka samhällsvetenskapernas personalorganisation. Rådet bör därför få större möjligheter att bevilja medel för såväl forskartjänster som biträdespersonal.

2. Två forskargrupper bör inrättas vid rådet den 1 juli 1970, nämligen en för kulturgeografisk process- och systemanalys med placering vid universitetet i Lund och en för komparativ fysiologisk psykologi med placering vid universitetet i Göteborg. Vardera gruppen bör ledas av en extra ordinarie professor. Till förste innehavare av professuren i kulturgeografisk process- och systemanalys bör utses professorn vid universitetet i Lund Torsten Hägerstrand och till förste innehavare av professuren i komparativ fysiologisk psykologi docenten vid universitetet i Göteborg Knut Larsson. Universitetskanslersämbetet har tillstyrkt dessa förslag.

3. Tjänst som kanslichef i C 1 vid rådet.

4. Inom ramen för anslaget för nästa budgetår bör medlen för förvaltningskostnader beräknas till 395 000 kr., vilket innebär en höjning med 105 000 kr.

Föredraganden

Jag vill erinra om vad jag anfört vid min anmälan av vissa för forskningsråden gemensamma frågor. I överensstämmelse med vad jag därvid anfört beräknar jag medel för tolv särskilda forskartjänster. Detta innebär en ökning med två tjänster i förhållande till innevarande budgetår.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Samhällsforskning* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 8 250 000 kr.

E 49. Naturvetenskaplig forskning

1968/69 Utgift	29 125 272	Reservation	4 621 796
1969/70 Anslag	36 400 000		
1970/71 Förslag	41 850 000		

Från detta reservationsanslag bestrids dels kostnader för forskningsprojekt och forskargrupper inom statens naturvetenskapliga forskningsråds verksamhetsområde, dels rådets förvaltningskostnader.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Rådet	Föredraganden
1. Naturvetenskaplig forskning	34 700 000	+31 000 000	} +5 450 000
2. Naturvetenskaplig publiceringsverksamhet..	1 700 000	+ 600 000	
	36 400 000	+31 600 000	+5 450 000

För förvaltningskostnader får budgetåret 1969/70 användas högst 864 000 kr. av anslaget.

Statens naturvetenskapliga forskningsråd

1. En kraftig förstärkning av forskningsresurserna, bl. a. på utrustningssidan, är nödvändig framför allt inom biovetenskaperna men även inom fysik, kemi och geovetenskap. Rådet behöver också ytterligare resurser för att kunna stödja rymdforskning, ekologisk forskning och oceanografisk forskning samt viss forskning vid AB Atomenergi i Studsvik.

2. Från förevarande anslag bestrids även kostnaderna för Sveriges deltagande i vissa internationella forskningsprojekt. För nästa budgetår räknar rådet med ett ökat medelsbehov för det europeiska samarbetet på det molekylärbiologiska ämnesområdet (jfr prop. 1968:1 bil. 10 s. 342, SU 41, rskr 114), den europeiska organisationen för astronomisk forskning rörande södra stjärnhimlen (ESO) (jfr prop. 1961:78 s. 23, SU 106, rskr 277), den s. k. internationella hydrologiska dekaden (IHD) (jfr prop. 1965:40 s. 63, SU 107, rskr 297) och det internationella biologiska programmet (IBP).

3. Tre forskargrupper bör inrättas vid rådet den 1 juli 1970 med placering vid universitetet i Stockholm, nämligen en för etologi, en för atmosfärens och hydrosfärens kemi och en för glaciologi. Var och en av grupperna bör ledas av en extra ordinarie professor. Till förste innehavare av professuren i etologi bör utses docenten vid universitetet i Stockholm Eric Fabricius, till förste innehavare av professuren i atmosfärens och hydrosfärens kemi docenten vid universitetet i Stockholm Erik Eriksson samt till förste innehavare av professuren i glaciologi docenten vid universitetet i Stockholm Valter Schytt. Universitetskanslersämbetet har tillstyrkt dessa förslag.

4. Vissa tjänster vid naturhistoriska riksmuseet, vilka nu bekostas av rådet, bör föras upp i museets stat.

5. Inom ramen för anslaget för nästa budgetår bör medlen för förvaltningskostnader beräknas till 1 264 000 kr., vilket innebär en höjning med 400 000 kr.

Föredraganden

Jag vill erinra om vad jag anfört vid min anmälan av vissa för forskningsråden gemensamma frågor. I överensstämmelse med vad jag därvid anfört beräknar jag medel för 20 särskilda forskartjänster. Detta innebär ett oförändrat antal tjänster i förhållande till innevarande budgetår.

Vidare vill jag erinra om att jag i det föregående vid min anmälan av anslaget Matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal förordat, att en professur i hydrologi skall inrättas vid universitetet i Uppsala den 1 juli 1970.

Jag förordar att två forskargrupper inrättas den 1 juli 1970, nämligen en för etologi och en för glaciologi. Vardera gruppen bör ledas av en extra ordinarie professor. I annat sammanhang bör till förste innehavare av professuren i etologi utses docenten vid universitetet i Stockholm Eric Fabricius och till förste innehavare av professuren i glaciologi docenten vid universitetet i Stockholm Valter Schytt.

Med stöd av riksdagens bemyndigande har Kungl. Maj:t beslutat underteckna ett avtal varigenom Sverige ansluts till en europeisk molekylärbiologisk konferens (CEBM) (jfr prop. 1968: 1 bil. 10 s. 342, SU 41, rskr 114). I avvaktan på att detta avtal träder i kraft — vilket beräknas ske under innevarande budgetår — har Kungl. Maj:t uppdragit åt rådet att betala ut motvärdet av 22 700 dollars utgörande Sveriges bidrag under år 1969 till European Molecular Biology Organization (EMBO) för fullgörande av i avtalet angivet program.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vid statens naturvetenskapliga forskningsråd inrätta en extra ordinarie professur i etologi och en extra ordinarie professur i glaciologi.

b) till *Naturvetenskaplig forskning* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 41 850 000 kr.

E 50. Atomforskning

1968/69	Utgift	12 038 763	Reservation	1 432 952
1969/70	Anslag	14 400 000		
1970/71	Förslag	16 000 000		

Från detta reservationsanslag bestrids dels kostnader för forskningsprojekt i regi av statens råd för atomforskning, dels kostnader för en extra ordinarie professur i plasmafysik med fusionsforskning, dels rådets förvaltningskostnader.

För förvaltningskostnader får budgetåret 1969/70 användas högst 642 000 kr. av anslaget.

Statens råd för atomforskning

1. En kraftig förstärkning av rådets resurser erfordras bl. a. för stöd åt projekt inom kärnstrukturforskning, elementarpartikelfysik, plasmafysik, fasta tillståndets fysik, kärnkemi och strålningsforskning. För att åstadkomma en önskvärd effektivisering av forskningsverksamheten är det nödvändigt att rådet även får möjlighet att tillgodose forskarnas behov av modern utrustning.

2. Rådet räknar med ökat medelsbehov för verksamheten vid elektronsynkrotronen i Lund, tandem van de Graaff-acceleratorn och Gustaf Werners institut i Uppsala och för stöd åt grundforskningsprojekt vid AB Atomenergi i Studsvik. Forskarna bör även få större möjligheter att utnyttja CERN:s resurser. Rådet redovisar bl. a. planer på ett skandinaviskt projekt vid CERN:s lagringsringar.

3. Under förutsättning att erforderliga medel anvisas kommer rådet att tills vidare fr. o. m. budgetåret 1970/71 övertaga ansvaret för driften av forskningsrådets laboratorium i Studsvik.

4. En forskargrupp för kärnkemi bör inrättas vid rådet den 1 juli 1970 med placering vid Studsvik. Gruppen bör ledas av en extra ordinarie professor. Till förste innehavare av professuren bör utses docenten vid universitetet i Uppsala Gösta Rudstam. Professuren bör förenas med undervisnings- och examinationskyldighet vid nämnda universitet. Universitetskanslersämbetet har tillstyrkt förslaget.

5. Anslaget bör för nästa budgetår räknas upp med 6 600 000 kr. till 21 000 000 kr. Inom ramen för detta anslag bör medlen för förvaltningskostnader beräknas till 782 000 kr., vilket innebär en höjning med 140 000 kr.

Föredraganden

Jag vill erinra om vad jag anfört vid min anmälan av vissa för forskningsråden gemensamma frågor. I överensstämmelse med vad jag därvid anfört beräknar jag medel för fem särskilda forskartjänster. Detta innebär ett oförändrat antal tjänster i förhållande till innevarande budgetår.

Jag vill vidare erinra om att Kungl. Maj:t genom beslut den 30 juni 1960 uppdrog åt dåvarande jordbrukets forskningsråd, statens medicinska forskningsråd, statens naturvetenskapliga forskningsråd, statens råd för atomforskning och dåvarande statens tekniska forskningsråd att gemensamt tills vidare utöva ledningen av forskningsrådets laboratorium i Studsvik.

Jag förordar att anslaget för nästa budgetår räknas upp med 1,6 milj. kr. till 16 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Atomforskning* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 16 000 000 kr.

E 51. Europeiskt samarbete inom kärnforskningen

1968/69 Utgift	15 463 552
1969/70 Anslag	17 315 000
1970/71 Förslag	17 860 000

Från detta förslagsanslag bestrids kostnaderna för Sveriges deltagande i det europeiska samarbetet på kärnforskningens område, CERN (jfr prop. 1953:127, SU 77, rskr 167).

Statens råd för atomforskning

1. Inom ramen för CERN:s ordinarie program drivs f. n. olika projekt i syfte att uppnå en successiv ökning av forskningsmöjligheterna vid organisationens protonsynkrotron i Genève för en effekt av 28 GeV.

Det svenska bidraget till CERN:s ordinarie program för nästa budgetår bör enligt preliminära beräkningar — vid en bidragskvot av 4,59 % — räknas upp till 13 480 000 kr. (+ 970 000 kr.).

2. CERN:s tillägsprogram innebär att protonsynkrotronen skall kompletteras med s. k. lagringsringar (jfr prop. 1966:1 bil. 10 s. 560). Lagringsringarna beräknas bli färdigställda under år 1971, då även den inledande forskningsverksamheten vid dessa beräknas starta. Enligt preliminära beräkningar bör det svenska bidraget till dels färdigställandet, dels forskningsverksamheten för nästa budgetår — vid en bidragskvot av 4,62 % — bli 4 420 000 kr. (− 150 000 kr.).

3. Inom CERN har de förberedande studierna för en europeisk storaccelerator för produktion av protoner med en energi av 300 GeV slutförts. CERN:s råd har ännu ej fattat slutgiltigt beslut rörande detta projekt (− 235 000 kr.).

4. Inom ramen för anslaget för nästa budgetår bör rådet få disponera 33 000 kr. för svenska representanters deltagande i sammanträden med CERN och dess kommittéer.

Föredraganden

CERN:s råd har numera fastställt budget för år 1970 och preliminär budget för år 1971 för det ordinarie programmet och tillägsprogrammet. Jag räknar — med

utgångspunkt i en bidragskvot av 4,59 % — med en ökning av det svenska bidraget till CERN:s ordinarie program med i runt tal 930 000 kr. till 13 440 000 kr.

Sveriges bidrag innevarande budgetår till CERN:s tilläggsprogram uppgår till 4 570 000 kr. Som jag redovisat i det föregående beräknas lagringsringarna bli färdigställda under år 1971. Det svenska bidraget för nästa budgetår till denna del av tilläggsprogrammet beräknar jag till 3 050 000 kr. (− 1 520 000 kr.). Forskningsverksamheten vid lagringsringarna avses starta under år 1971. Det svenska bidraget härför beräknar jag till 1 370 000 kr. Det svenska bidraget för nästa budgetår till CERN:s tilläggsprogram bör sålunda tas upp med sammanlagt 4 420 000 kr. (− 150 000 kr.).

Sveriges bidrag till projektering av den planerade storacceleratorn för produktion av protoner med en energi av 300 GeV har för år 1969 beräknats till 235 000 kr. Projekteringsarbetet är nu avslutat (− 235 000 kr.).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Europeiskt samarbete inom kärnforskningen* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 17 860 000 kr.

E 52. Europeiskt samarbete inom rymdforskningen

1968/69 Utgift	12 347 725
1969/70 Anslag	12 547 000
1970/71 Förslag	15 282 000

Från detta förslagsanslag bestrids kostnaderna för Sveriges deltagande i den europeiska rymdforskningsorganisationen (ESRO). Enligt det till konventionen angående upprättande av organisationen för europeisk rymdforskning fogade budgetprotokollet får organisationens kostnader under den första åttaårsperioden efter konventionens ikraftträdande inte överstiga motvärdet av 1 575 milj. kr. räknat efter 1962 års prisnivå (jfr prop. 1962: 85, SU 75, rskr 195, UU 2, rskr 232). Konventionen trädde i kraft år 1964 och ifrågavarande åttaårsperiod gäller tiden 1964—72.

Svenska ESRO-kommittén

ESRO:s råd har fastställt budgeten för år 1970 för såväl ordinarie program som specialprogram för satelliten TD 1 (jfr prop. 1969: 1 bil. 10 s. 385 och prop. 1969: 2, SU 25, rskr 68) till sammanlagt 57,714 milj. beräkningsenheter (jfr prop. 1962: 85 s. 51), motsvarande i runt tal 298,6 milj. kr. För år 1971 har kostnaderna preliminärt beräknats till sammanlagt 65,815 milj. beräkningsenheter, motsvarande i runt tal 340,5 milj. kr. Den svenska bidragsandelen för åren 1970 och 1971 utgör 4,52 %. Med utgångspunkt häri bör det svenska bidraget till ESRO:s verksamhet för nästa budgetår räknas upp med 2 735 000 kr. till 15 282 000 kr. Sistnämnda belopp innefattar även kostnader för svensk bevakning av arbetet i

ESRO:s olika organ samt kostnader under budgetåret 1970/71 för den s. k. rymdtekniska gruppens verksamhet efter i huvudsak de riktlinjer som gäller för innevarande budgetår.

Föredraganden

Jag biträder kommitténs förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Europeiskt samarbete inom rymdforskningen* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 15 282 000 kr.

E 53. Institutet för arbetsmarknadsfrågor

1968/69 Utgift ¹	295 013 ²
1969/70 Anslag	455 000
1970/71 Förslag	519 000

¹ Anslagen Institutet för arbetsmarknadsfrågor: Avlöningar och Institutet för arbetsmarknadsfrågor: Omkostnader.

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 1 956 kr.

Institutet för arbetsmarknadsfrågor, som inrättades år 1966 (jfr prop. 1966: 52 s. 254, SU 107, rskr 251), har till uppgift att anordna och medverka vid utbildning i arbetsmarknadsfrågor, driva och främja arbetsmarknadsforskning samt verka för samordning av sådan utbildning och forskning. Kungl. Maj:t har fastställt instruktion (1966: 541, ändrad 1968: 132) för institutet. Universitetskanslersämbetet är chefsmyndighet för institutet.

	1969/70	Beräknad Universitets- kanslersäm- betet	ändring 1970/71 Föredraganden
<i>Personal</i>			
Handläggande personal	2	+1	+1
Övrig personal	4	+0,5	of.
	6	+1,5	+1
<i>Anslag</i>			
Avlöningar	279 000	+ 88 000	+60 000
Sjukvård	1 000	of.	of.
Reseersättningar	10 000	of.	of.
Lokalkostnader	50 000	- 12 000	-12 000
Expenser	51 000	+ 15 000	+ 2 000
Lönekostnadspålägg	64 000	+ 14 000	+14 000
	455 000	+105 000	+64 000

Universitetskanslersämbetet

1. Löne- och prisomräkning m. m. 23 000 kr.
2. Tjänst som byråsekreterare för administrativa arbetsuppgifter samt — vid bifall till tjänsten — indragning av arvode till sekreteraren i styrelsen (+ 43 000 kr.).

3. För institutets övriga verksamhet behövs en förstärkning av medlen bl. a. till extra arbetskraft (+25 000 kr.).

4. Lönekostnadspålägg för ny personal 14 000 kr.

Föredraganden

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 519 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för en tjänst som förste byråsekreterare.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Institutet för arbetsmarknadsfrågor* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 519 000 kr.

E 54. Forskningsinstitutet för atomfysik: Förvaltningskostnader

1968/69 Utgift ¹	1 381 027 ²
1969/70 Anslag	1 712 000
1970/71 Förslag	1 844 000

¹ Anslagen Forskningsinstitutet för atomfysik: Avlöningar och Forskningsinstitutet för atomfysik: Omkostnader.

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänförs till budgetåret 1968/69 uppgår till 10 299 kr.

Forskningsinstitutet för atomfysik förstatligades år 1964 (jfr prop. 1964: 47, SU 47, rskr 148). Enligt sina stadgar, fastställda av Kungl. Maj:t den 29 juni 1964 (ändrade den 30 juni 1965), har institutet till uppgift att bedriva forskning och utbildning inom atomfysikens område. Universitetskanslersämbetet är central förvaltningsmyndighet för institutet.

	1969/70	Beräknad Universitets- kanslersämbetet	ändring 1970/71 Föredraganden
<i>Personal</i>			
Forskarpersonal	10	of.	of.
Övrig personal	15	of.	of.
	25	of.	of.
<i>Anslag</i>			
Avlöningar	1 077 000	+ 70 000	+ 54 000
Sjukvård	8 000	of.	of.
Reseersättningar	1 500	of.	of.
Lokalhyror	175 000	+ 52 000	+ 52 000
Bränsle, lyse och vatten	140 000	+ 10 000	+ 10 000
Renhållning och städning	38 500	+ 5 000	+ 4 000
Telegram och telefon	24 000	of.	of.
Lönekostnadspålägg	248 000	+ 12 000	+ 12 000
	1 712 000	+149 000	+132 000

Universitetskanslersämbetet

Löne- och prisomräkning m. m. 149 000 kr.

Föredraganden

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Forskningsinstitutet för atomfysik: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 844 000 kr.

E 55. Forskningsinstitutet för atomfysik: Materiel m. m.

1968/69 Utgift	85 016	Reservation	93 830
1969/70 Anslag	184 000		
1970/71 Förslag	202 000		

Universitetskanslersämbetet

Detta reservationsanslag bör för nästa budgetår höjas med 35 000 kr.

Föredraganden

Jag förordar att anslaget med hänsyn till den allmänna kostnadsutvecklingen höjs med 18 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Forskningsinstitutet för atomfysik: Materiel m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 202 000 kr.

E 56. Nordiska institutet för samhällsplanering

1968/69 <i>Nettoinkomst</i> ¹	19 189 ²
1969/70 Anslag	288 000
1970/71 Förslag	362 000

¹ Verksamheten vid institutet började vid en senare tidpunkt än beräknat, varför utgifterna för verksamheten budgetåret 1968/69 kom att bli mindre än bidragen från de deltagande länderna.

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 2 818 kr.

Från detta förslagsanslag bestrids Sveriges andel (37,5 %) av kostnaderna för verksamheten vid det för Danmark, Finland, Norge och Sverige gemensamma nordiska institutet för samhällsplanering i Stockholm. Institutet, som inrättades år 1968 (jfr prop. 1968: 20, SU 48, rskr 131), har till uppgift att dels anordna vidareutbildning av stads- och regionplanerare från de nordiska länderna, dels bedriva och främja forskarutbildning och forskning inom samhällsplaneringens område. Kungl. Maj:t har den 28 juni 1968 för Sveriges del godkänt överenskommelse om Nordiska institutet för samhällsplanering samt fastställt stadga (1968: 427) för institutet.

prop. 1966:1 bil. 10 s. 566, SU 42, rskr 125). Institutet har till uppgift att i de nordiska länderna främja forskning och undervisning om Asien. Kungl. Maj:t har den 27 maj 1966 för Sveriges del godkänt statuter för institutet.

Genom beslut den 29 maj 1969 medgav Kungl. Maj:t att från anslaget får betalas ut högst 187 000 kr. avseende Sveriges andel av kostnaderna för budgetåret 1969/70.

Institutets personal omfattar för närvarande bl. a. fem vetenskapliga medarbetare. Institutets styrelse planerar att utöka personalen med en vetenskaplig medarbetare kalenderåret 1970 och med ytterligare en kalenderåret 1971.

Den planerade utökningen av personalen med en vetenskaplig medarbetare kalenderåret 1970 har godkänts från svensk sida (jfr prop. 1969:1 bil. 10 s. 391, SU 46, rskr 137). Jag är emellertid inte beredd att — innan erfarenhet vunnits av institutets verksamhet — förorda en ytterligare ökning av antalet vetenskapliga medarbetare kalenderåret 1971.

Med hänsyn härtill och till väntade löne- och prisstegringar i Danmark bör Sveriges andel av kostnaderna för budgetåret 1970/71 beräknas till (185 000 + 20 000 =) 205 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till centralinstitutet för nordisk asienforskning* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 205 000 kr.

E 58. Bidrag till nordiska institutet för sjörätt

1968/69 Utgift	157 393 ¹
1969/70 Anslag	92 000
1970/71 Förslag	109 000

¹ I regleringsbrev för budgetåret 1968/69 medgav Kungl. Maj:t att från anslaget fick betalas ut dels högst 73 600 kr. avseende bidrag för kalenderåret 1968, dels högst 83 800 kr. avseende bidrag för kalenderåret 1969.

Från detta förslagsanslag bestrids Sveriges andel (35 %) av kostnaderna för verksamheten vid nordiska institutet för sjörätt i Oslo (jfr prop. 1962:1 bil. 10 s. 520, SU 102, rskr 245). Institutet har till uppgift att främja forskning och undervisning inom sjörättens område. Kungl. Maj:t har den 19 december 1963 för Sveriges del godkänt statuter för institutet.

Institutets styrelse föreslår att en tjänst som vetenskaplig assistent inrättas vid institutet kalenderåret 1971. Jag har vid min medelsberäkning beaktat detta förslag. Med hänsyn härtill och till väntade löne- och prisstegringar i Norge bör Sveriges andel av kostnaderna för kalenderåret 1971 beräknas till (92 000 + 17 000 =) 109 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till nordiska institutet för sjörätt* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 109 000 kr.

E 59. Bidrag till nordiska institutet för teoretisk atomfysik

1968/69	Utgift	802 983
1969/70	Anslag	885 000
1970/71	Förslag	924 000

Från detta förslagsanslag bestrids Sveriges andel av kostnaderna för verksamheten vid nordiska institutet för teoretisk atomfysik i Köpenhamn (jfr prop. 1957: 119, SU 71, rskr 209). Institutet har till uppgift att främja den teoretiska kärn- och atomfysikforskningen i Norden. Kungl. Maj:t har den 29 maj 1969 meddelat bestämmelser angående svenskt deltagande i institutets verksamhet.

Kostnaderna för verksamheten vid institutet fördelas mellan de deltagande länderna i proportion till folkmängden. Institutets styrelse har med anledning av vissa förändringar i de relativa befolkningstalen fastställt en reviderad fördelningsplan. För Sveriges del innebär detta en bidragskvot på 36,85 % mot tidigare 37,01 %.

Statens råd för atomforskning

Med hänsyn till väntade löne- och prisstegringar i Danmark bör anslaget räknas upp med 39 000 kr.

Föredraganden

Jag biträder rådets förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Bidrag till nordiska institutet för teoretisk atomfysik* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 924 000 kr.

E 60. Bidrag till Institutet för internationell ekonomi

1968/69	Utgift	480 000
1969/70	Anslag	671 000
1970/71	Förslag	704 000

Från anslaget bestrids kostnaderna för forskningsverksamheten vid Institutet för internationell ekonomi (jfr prop. 1962:1 bil. 10 s. 525, SU 102, rskr 245). Enligt sina stadgar, fastställda av Kungl. Maj:t den 6 juni 1962 (ändrade senast den 18 oktober 1968), skall institutet, som även är institution vid universitetet i Stockholm, bedriva forskning rörande internationella ekonomiska relationer.

Universitetskanslersämbetet

1. Löneomräkning 35 000 kr.
2. Förstärkning av bl. a. gästforskarverksamheten (+ 55 000 kr.).
3. Lönekostnadspålägg för ny personal 13 000 kr.

Föredraganden

Under förevarande anslag räknar jag inte med andra förändringar än sådana som hänför sig till löne- och prisstegringar m. m. Jag förordar därför att anslaget för nästa budgetår räknas upp med 33 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till Institutet för internationell ekonomi* för budgetåret 1970/71 anvisa ett anslag av 704 000 kr.

E 61. Bidrag till Konung Gustaf V:s forskningsinstitut

1968/69 Utgift	513 000 ¹
1969/70 Anslag	571 000
1970/71 Förslag	622 000

¹ Härjämte har från det i riksstaten för budgetåret 1968/69 under tolfte huvudtiteln anvisade förslagsanslaget till täckning av beräknade merkostnader för löner och pensioner m. m. anvisats högst 31 500 kr. för bestridande av vissa ökade kostnader för löner m. m. som utbetalas från förevarande anslag.

Från anslaget bestrids vissa personalkostnader vid Konung Gustaf V:s forskningsinstitut. Övriga kostnader för verksamheten täcks av medel från Konung Gustaf V:s 80-årsfond. Vid institutet, där ett fyrtiotal forskare är verksamma, bedrivs väsentligen forskning med inriktning mot reumatiska och andra invalidiserande folksjukdomar (jfr prop. 1947: 272 s. 451, SU 247, rskr 446).

Styrelsen för Konung Gustaf V:s forskningsinstitut

För löneomräkning bör anslaget höjas med 51 000 kr.

Föredraganden

Jag biträder styrelsens förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Bidrag till Konung Gustaf V:s forskningsinstitut* för budgetåret 1970/71 anvisa ett anslag av 622 000 kr.

E 62. Bidrag till Internationella meteorologiska institutet i Stockholm

1968/69 Utgift	235 000
1969/70 Anslag	280 000
1970/71 Förslag	320 000

Från anslaget bestrids vissa driftkostnader vid Internationella meteorologiska institutet i Stockholm (jfr prop. 1955: 1 bil. 10 s. 697, SU 8, rskr 8). Enligt sina stadgar, fastställda av Kungl. Maj:t den 28 december 1956, har institutet till upp-

gift att bedriva forskning i meteorologi och därmed sammanhängande ämnen samt att främja internationellt vetenskapligt samarbete på meteorologins område.

Styrelsen för Internationella meteorologiska institutet i Stockholm

1. Löne- och prisomräkning m. m. 25 000 kr.
2. För att extra tjänster skall kunna inrättas för institutets personal behövs en förstärkning med 16 000 kr.
3. För en förstärkning av gästforskarverksamheten behövs 122 000 kr.
4. För övrig verksamhet vid institutet behövs en förstärkning med 10 000 kr.
5. Lönekostnadspålägg för ny personal 9 000 kr.

Föredraganden

Under förevarande anslag räknar jag inte med andra förändringar än sådana som hänför sig till löne- och prisstegringar samt lönekostnadspålägg. Jag förordar därför att anslaget för nästa budgetår räknas upp med 40 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till Internationella meteorologiska institutet i Stockholm* för budgetåret 1970/71 anvisa ett anslag av 320 000 kr.

E 63. Bidrag till Riksföreningen mot cancer

1968/69 Utgift	3 000 000	Reservation	—
1969/70 Anslag	3 000 000		
1970/71 Förslag	3 000 000		

Detta reservationsanslag är avsett som bidrag till verksamheten inom Riksföreningen mot cancer för forskning såväl i gränsområdet mellan grundläggande biologisk forskning och cancerforskning som i form av direkt tillämpad klinisk forskning rörande tumörsjukdomarnas diagnostik och behandling.

Anslaget utgår med 3 milj. kr. per budgetår t. o. m. budgetåret 1970/71 (jfr prop. 1966: 1 bil. 10 s. 570, SU 42, rskr 125). Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till Riksföreningen mot cancer* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 3 000 000 kr.

f) Inredning och utrustning

E 64. Inredning och utrustning av lokaler vid universitet, högskolor m. m.

I riksstaten för innevarande budgetår finns uppfört ett reservationsanslag för detta ändamål av 60 milj. kr.

För nästa budgetår föreligger anslagsframställningar från utrustningsnämnden för universitet och högskolor, byggnadsstyrelsen samt tekniska högskolans i Stockholm byggnadskommitté om sammanlagt 68 972 000 kr. Beredningen av denna fråga är ännu inte avslutad. I riksstatförslaget bör tas upp ett preliminärt belopp av 60 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till *Inredning och utrustning av lokaler vid universitet, högskolor m. m.* för budgetåret 1970/71 beräkna ett reservationsanslag av 60 000 000 kr.

F. Lärarutbildning

Vissa gemensamma frågor

Riksdagen beslutade år 1967 att utbildningen av klasslärare och lärare i läroämnen skulle reformeras (prop. 4, SU 51, rskr 143). Sedan budgetåret 1968/69 finns sammanlagt 15 lärarhögskolor, nämligen större lärarhögskolor för klass- och ämneslärarutbildning m. m. i Göteborg, Linköping, Malmö, Stockholm, Umeå och Uppsala samt mindre lärarhögskolor för klasslärarutbildning i Falun, Gävle, Härnösand, Jönköping, Kalmar, Karlstad, Kristianstad, Luleå och Växjö. I varje kommun där lärarhögskola är belägen finns kommunala skolenheter för försöks- och demonstrationsverksamhet, vilka har till uppgift att medverka vid utbildning av lärare i grundskolan och i de frivilliga skolformerna. Kungl. Maj:t har den 26 april 1968 fastställt organisationen av lärarhögskolornas försöks- och demonstrationsverksamhet i det kommunala skolväsendet.

1967 års reform av utbildningen av klasslärare och lärare i läroämnen avsåg såväl lärarutbildningens innehåll som dess organisation. I organisatoriskt avseende innebar reformen att både utbildningen av klasslärare och den praktisk-pedagogiska utbildningen av lärare i läroämnen samordnades vid lärarhögskolor. Ämnesstudierna för blivande lärare i läroämnen på grundskolans högstadium och i de frivilliga skolformerna skulle ske vid universitet och vissa högskolor men i närmare samarbete med lärarhögskolorna än tidigare. Det förutsattes att den samordnade utbildningen av klasslärare och lärare i läroämnen vid lärarhögskola på sikt skulle inbegripa utbildningen av även andra lärare. Beträffande lärare i yrkesämnen uppdrog Kungl. Maj:t den 12 maj 1967 åt skolöverstyrelsen att utreda formerna för en samordning av de yrkespedagogiska instituten med lärarhögskolorna. Överstyrelsen har i skrivelse den 18 november 1969 föreslagit att dessa institut inordnas i lärarhögskolororganisationen den 1 juli 1972. Mot föreslagen tidpunkt för den slutliga samordningen har jag i stort ingen erinran. Jag räknar dock med — såsom jag närmare kommer att utveckla i det följande vid min anmälan av anslaget Yrkespedagogiska instituten — att viss samverkan mellan yrkespedagogiskt institut och lärarhögskola blir nödvändig redan fr. o. m. den 1 juli 1970. Vad gäller lärare i övningsämnen avser departementschefen att inom kort lägga fram förslag till en särskild proposition som berör bl. a. utbildning av lärare i musik. Vidare tillkallades den 8 november 1968 särskilda sakkunniga med uppdrag att utreda frågor rörande utbildning av lärare i bl. a. teckning, gymnastik, trä- och metallslöjd, textilslöjd, hemkunskap, barnavård, hushållsteknik, familjekunskap, konsumentkunskap och dramatik. Till de sakkunnigas uppgifter hör att

lägga fram förslag om hur ämnesstudierna liksom den praktisk-pedagogiska utbildningen skall organiseras.

Läroarbetsutbildningens organisation är f. n. uppdelad på många utbildningsanstalter. Antalet lärarhögskolor och övriga utbildningsanstalter är, bortsett från de folkskoleseminarier som skall avvecklas, innevarande budgetår sammanlagt 47. Dessas förläggning framgår av följande sammanställning.

Orter med läroarbetsutbildning

	Läroarbets- högskola	Förskolese- minarium	Seminarium för huslig ut- bildning	Slöjdlära- seminarium	Yrkespeda- gogiskt institut	Statens institut för högre ut- bildning av sjuksköterskor	Gymnastik- och idrotts- högskola	Musikhögskola. Musikkonserva- torium	Konstfack- skolans teck- ningslära- institut
Borås		x							
Falun	x								
Gävle	x	x							
Göteborg	x	x	x		x	x ¹		x	
Härnösand	x								
Jönköping	x	x							
Kalmar	x								
Karlstad	x								
Kristianstad	x								
Linköping	x			x	x				
Luleå	x	x							
Malmö	x	x			x			x	
Norrköping		x							
Solna		x			x				
Stockholm	x	x	x			x ¹	x	x	x
Södertälje		x							
Umeå	x	x	x		x				
Uppsala	x	x	x						
Västerås		x							
Växjö	x								
Örebro		x					x		
Antal	15	14	4	1	5	2	2	3	1

¹ Den teoretiska utbildningen anordnas i Stockholm och Göteborg samt, om så finnes lämpligt, på annan ort.

Den helhetssyn som i dag präglar skolans verksamhet ger alla ämnen lika vikt och värde. Systemet med olika utbildningsanstalter för olika lärarkategorier kan rymma risker för att utbildningarna för skilda slag av lärare isoleras från varandra på ett inte önskvärt sätt. Genom samordningsåtgärder inom läroarbetsutbildningen av pedagogisk, organisatorisk och lokalmässig natur är det enligt min mening möjligt att främja den helhetssyn på läroarbetsutbildningsuppgiften, som är förutsättning för ett framgångsrikt arbete i skolan. En ökad samverkan mellan olika slag av läroarbetsutbildning på det område som mest präglas av yrkesgemenskapen, den praktisk-pedagogiska utbildningen och den därtill knutna forskningen i praktisk pedagogik, är av stor principiell och reell betydelse.

Den snabba utbyggnaden av förskolläraryrket medför ett ökat behov av lokaler. Av de nuvarande 14 förskoleseminarierna är åtta belägna på orter som har lärarhögskola, nämligen de i Gävle, Göteborg, Jönköping, Luleå, Malmö, Stockholm, Umeå och Uppsala. Om man medräknar den förskolläraryrket som planeras i Kalmar och Karlstad kommer det att finnas förskolläraryrket på tio lärarhögskolorter. De lokalprogram som upprättats för dessa lärarhögskolor innefattar — bortsett från högskolan i Stockholm — lokaler också för förskolläraryrket på orten. Såväl personalen som de materiella resurserna kan utnyttjas mer rationellt när en lokalmässig samordning går att åstadkomma för förskolläraryrket och nu förekommande utbildning vid lärarhögskola. De pedagogiska fördelarna är också betydelsefulla. Läraryrketerna för förskolestadiet och för lågstadiet kan knytas närmare samman och leda till en önskvärd pedagogisk samverkan, som i sin tur skapar förutsättningar för en bättre kontinuitet i barnens utveckling i förskola och skola. Resultat och erfarenheter från såväl pedagogisk-psykologisk forskning som praktisk pedagogik kan vidare lättare förmedlas till båda lärarkategorierna. Vid lärarhögskola bör enligt min uppfattning inrättas förskolläraryrket så snart praktiska förutsättningar härför föreligger. Jag har för avsikt att senare föreslå Kungl. Maj:t att uppdraga åt skolöverstyrelsen att överväga vilka åtgärder som bör företas för att en sådan samordning skall kunna komma till stånd. Till de fördelar, som en samorganisation av läraryrketerna ger, hör ökad flexibilitet i fråga om utnyttjande av lärarkrafter och lokaler inom lärarhögskolororganisationen. I en tid av snabb utveckling på utbildningsområdet blir prognoserna beträffande lärarbehovet ofta osäkra. I större samordnade enheter kan olägenheterna av nödvändiga förändringar i kapaciteten på olika utbildningslinjer lättare balanseras.

Jag vill i detta sammanhang även ta upp vissa andra frågor som avser lokalplaneringen för lärarhögskolorna. Lokalprogram för samtliga lärarhögskolor har upprättats. Jag kommer senare denna dag att vid min anmälan av ärenden angående utgifter på tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår ta upp frågan om ombyggnader för lärarhögskolorna i Härnösand, Kalmar och Kristianstad. Lokalbehovet för planerad förskolläraryrket i Kalmar avses därvid bli tillgodosett inom lärarhögskolan. Den 14 februari 1969 har Kungl. Maj:t uppdragit åt byggnadsstyrelsen att upprätta byggnadsprogram och utföra förberedande projekteringsarbete för nybyggnad för lärarhögskolan och universitetsfilialen i Karlstad, varvid även lokalbehovet för planerad förskolläraryrket skall beaktas. Beträffande övriga mindre lärarhögskolor avvaktas byggnadsstyrelsens redovisning av byggnadsprogram.

Vad gäller de större lärarhögskolorna har Kungl. Maj:t den 31 januari, den 7 februari och den 10 juli 1969 givit byggnadsstyrelsen i uppdrag att projektera om- och tillbyggnader för lärarhögskolorna i resp. Stockholm, Linköping och Malmö. Lärarhögskolan i Stockholm kommer därvid att få sitt lokalbehov till-

godosett för klasslärarlinjer, ämneslärarlinje och speciallärarlinje. Om det yrkespedagogiska institutet i Solna och förskollärarytbildning m. m. inte bara organisatoriskt-pedagogiskt utan även lokalmässigt skall inordnas i lärarhögskolan behövs ytterligare tomtmark för nybyggnad. Möjligheterna att få ytterligare mark undersöks f. n. Lokalprogrammet för lärarhögskolan i Linköping upptar även lokaler för yrkespedagogiska institutet. De planerade tillbyggnaderna för lärarhögskolan i Malmö rymmer lokaler för yrkespedagogiska institutet och förskoleseminariet.

Statens förhandlingsnämnd har på uppdrag av Kungl. Maj:t fört förhandlingar med företrädare för Mölndals stad om förvärv av mark för lärarhögskolan m. m. i Göteborg. Parterna har uppnått en preliminär överenskommelse i ärendet. Enligt överenskommelsen skall för lärarhögskola, yrkespedagogiskt institut och förskoleseminarium disponeras ett område om ca 8,5 hektar som är beläget 4 km fågelvägen från Chalmersområdet i Göteborg. Kungl. Maj:t har i anledning härav den 18 juli 1969 uppdragit åt byggnadsstyrelsen att upprätta byggnadsprogram och utföra förberedande projekteringsarbete för nybyggnad för lärarhögskola m. m. på nyssnämnda område. Den planerade nybyggnaden omfattar drygt 14 000 m² nettogolvyta och inrymmer bl. a. för lärarhögskolan och universitetet gemensamma lokaler för ämnet pedagogik.

Kungl. Maj:t har vidare den 30 oktober 1969 uppdragit åt byggnadsstyrelsen att upprätta byggnadsprogram och utföra förberedande projekteringsarbete för nybyggnad för lärarhögskolan i Umeå med utgångspunkt i att högskolan skall förläggas till universitetsområdet. Möjligheterna att samordna universitetets och lärarhögskolans lokaler skall närmare undersökas. Genom nybyggnaden skapas ett lärarutbildningscentrum på universitetsområdet. Förskoleseminariet och yrkespedagogiska institutet samordnas redan från början lokalmässigt med lärarhögskolan. Planeringen av universitetsområdet skall vidare bedrivas så, att möjligheter finns att senare förlägga seminariet för huslig utbildning i anslutning till lärarhögskolans lokaler. I den nya högskolan kommer således att utbildas förskollärare, småskollärare, folkskollärare, lärare i läroämnen och lärare i yrkesämnen. I nybyggnaden skall anordnas för lärarhögskolan och universitetet gemensamma lokaler för ämnet pedagogik.

Den 17 februari 1969 har skolöverstyrelsen inkommit med en framställning avseende lokalplanering för lärarhögskola och förskoleseminarium i Uppsala. Över denna framställning har byggnadsstyrelsen avgett yttrande den 3 november 1969. Byggnadsstyrelsen har vidare samma dag i särskild skrivelse hemställt, att Kungl. Maj:t uppdrar åt styrelsen att projektera nybyggnad för seminariet för huslig utbildning i Uppsala. Dessa frågor bereds f. n.

Jag vill i anslutning till min behandling av spörsmål rörande lokalplanering m. m. beröra frågan om intern television i lärarutbildningen. Lärarhögskolorna i Göteborg, Linköping, Malmö, Stockholm, Umeå och Uppsala har erhållit personal och materiella resurser för produktion av televisionsprogram. I skilda sammanhang har skolöverstyrelsen fört fram förslag om att likartade

resurser skulle ges till andra lärarutbildningsanstalter på dessa orter. Enligt min mening är det väsentligt att resurserna för intern television m. m. på en viss ort inte splittras utan att man finner former för samverkan på det lokala planet, vilka gör det möjligt för ifrågavarande lärarutbildningsanstalter att utnyttja de basresurser som finns på orten. Den samorganisation av lärarutbildningsanstalterna på en ort som successivt kommer till stånd bidrar väsentligt till en sådan samverkan i fråga om utnyttjande av bl. a. personal.

I samband med den omorganisation av lärarutbildningen vid lärarhögskolorna som genomfördes den 1 juli 1968 aktualiserades frågan om en kontinuerlig uppföljning och utvärdering av den nya utbildningen. En sådan central utvärdering av ett svenskt utbildningssystem har tidigare inte förekommit annat än i samband med större utredningar. Med tanke på lärarutbildningens stora betydelse för skolans möjligheter att uppnå sina mål har skolöverstyrelsen beslutat att inom ramen för forsknings- och utvecklingsarbetet starta ett särskilt projekt för kvalitativ utvärdering av lärarutbildningen. Undersökningens första fas, som avser ett studium av vissa lärarkandidater på olika linjer vid lärarhögskola under hela deras utbildningstid, inleddes höstterminen 1969. Avsikten är att forskningsgruppernas faktiska yrkesframgång sedan skall studeras i en andra etapp av undersökningen. Syftet med projektet är bl. a. att kursplaner, metoder och processer inom lärarutbildningen fortlöpande skall kunna revideras och att man därmed skall minska olägenheterna med det hittills tillämpade systemet med tidsmässigt koncentrerade läroplansrevisioner. Enligt min mening kan en kvalitativ utvärdering av lärarutbildningen bli av stor betydelse för lärarutbildningens form och innehåll på långre sikt.

I n t a g n i n g s k a p a c i t e t e n vid lärarhögskolor och övriga berörda lärarutbildningsanstalter under nästa budgetår bör utgöra sammanlagt ca 9 600 platser. Jag räknar med att följande antal intagningsplatser för olika slag av lärarutbildning kommer till stånd för budgetåret 1970/71.

Lärare i läroämnen	ca 2 300
Lärare på mellanstadiet	2 064
Lärare på lågstadiet	1 608
Speciallärare m. m.	ca 670
Förskollärare	1 710
Gymnastik- och idrottslärare	225
Lärare i barnavård	48
Lärare i hemkunskap	132
Lärare i textilslöjd	156
Lärare i trä- och metallslöjd	96
Yrkeslärare för industrins och hantverkets områden	ca 100
Lärare i vårddyrken	360 ¹
Lärare i administrativ eller teknisk databehandling	39
Lärare i musik	— ^{2, 3}
Lärare i teckning	72 ²

¹ Två- och treterminskurser vid statens institut för högre utbildning av sjuksköterskor samt 19-veckorskurser vid de yrkespedagogiska instituten.

² Utbildning av ifrågavarande lärare bekostas ej från anslag under litt. F.

³ Antalet platser för musiklärarutbildning är ännu ej fastställt.

F 1. Lärarhögskolorna: Utbildningskostnader

1968/69 Utgift ¹	133 220 298 ²
1969/70 Anslag ¹ . . .	175 364 000
1970/71 Förslag . . .	208 515 000

¹ Anslagen Lärarhögskolorna: Avlöningar och Lärarhögskolorna: Omkostnader

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 1 315 541 kr.

Lärarhögskola finns dels i Göteborg, Linköping, Malmö, Stockholm, Umeå och Uppsala (större lärarhögskola för klasslärar- och ämneslärarutbildning m. m.), dels i Falun, Gävle, Härnösand, Jönköping, Kalmar, Karlstad, Kristianstad, Luleå och Växjö (mindre lärarhögskola för klasslärarutbildning). Bestämmelser om verksamheten vid lärarhögskola återfinns i stadgan (1968: 318) för lärarhögskolorna (ändrad senast 1969: 598).

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Skolöverstyrelsen	Föredraganden
<i>Personal</i>			
Lärarpersonal	1 228	+257	+221
Övrig personal	349,5	+ 58,5	+ 30
	1 577,5	+315,5	+251
<i>Anslag</i>			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar	132 239 000	+30 897 000	+25 446 000
Sjukvård	149 000	+ 12 000	+ 12 000
Reseersättningar åt tjänstemän	1 472 000	+ 698 000	+ 683 000
Reseersättningar åt studerande	2 237 000	+ 955 000	+ 918 000
Lokalkostnader	8 583 000	+ 471 000	+ 471 000
Bidrag till studie- och idrottsutfärder	62 000	+ 14 000	— 62 000
Lönekostnadspålägg	30 633 000	+ 6 939 000	+ 5 684 000
	175 375 000	+39 986 000	+33 152 000
<i>Uppbördsmedel</i>			
Upplåtelse av lokaler m. m.	11 000	+ 1 000	+ 1 000
Nettoutgift	175 364 000	+39 985 000	+33 151 000

Skolöverstyrelsen

Förslagen för budgetåret 1970/71 innebär i allt väsentligt ett fullföljande av riksdagens beslut år 1967 om en reformerad utbildning för klasslärare och lärare i läroämnen (prop. 4, SU 51, rskr 143). För budgetåret 1970/71 föreslås 1 536 intagningsplatser för lågstadielärarutbildning, 2 064 platser för mellanstadielärarutbildning och 2 400 platser för ämneslärarutbildning. För speciallärarutbildning beräknas ca 570 platser. Medeltalet samtidigt studerande på klasslärarlinjer, ämneslärarlinje och speciallärarlinje nästa budgetår beräknas vid de större lärarhögskolorna bli i Göteborg 1 845, i Linköping 1 018, i Malmö 1 556, i Stockholm 1 792, i Umeå 702, i Uppsala 1 216 och vid var och en av de mindre lärarhögskolorna något över 500. Utöver de 3 600 platserna för blivande klasslärare vid lärarhögskola räknar överstyrelsen med intagning av lärarkandidater vid kvarvarande treåriga småskollärarlinje vid folkskoleseminariet i Skara (anslaget Folkskoleseminarierna: Utbildningskostnader).

Överstyrelsens förslag i övrigt innebär i korthet.

1. Löne- och prisomräkning m. m. 11 629 000 kr.
2. Överstyrelsen föreslår, att följande antal ordinarie eller extra ordinarie lärtjänster inrättas budgetåret 1970/71 (+ 8 222 300 kr.):

- 9 lektorer i pedagogik i U 22,
- 1 adjunkt i pedagogik i U 17,
- 24 lektorer i ämnesteori och ämnesmetodik eller i ämnesmetodik i U 22,
- 2 lektorer i ämnesteori och ämnesmetodik eller ämnesmetodik i U 22 eller U 21,
- 16 lektorer i ämnesmetodik i U 21,
- 28 adjunkter i ämnesteori i U 19,
- 2 lektorer i specialundervisningens metodik i U 18 eller U 16,
- 28 lektorer i mellanstadiets metodik i U 17,
- 10 lektorer i bild- och formarbetets metodik i U 17,
- 2 lektorer i musikens metodik i U 17,
- 20 lektorer i lågstadiets metodik i U 17 eller U 14.

3. Medlen till tjänster som extra lärare och till timmar över stat m. m. bör räknas upp till följd av lärarutbildningens ökade omfattning (+ 5 150 000 kr.).

4. Ca 60 centralt planerade interna televisionsprogram för lärarutbildning beräknas kunna produceras under nästa budgetår vid lärarhögskolorna. Enligt överstyrelsen bör det belopp om 343 000 kr., som anvisats för verksamheten under budgetåret 1969/70, räknas upp. (+ 293 000 kr.)

5. Större lärarhögskola anordnar fr. o. m. budgetåret 1969/70 förberedande praktisk-pedagogisk utbildning för de studerande vid filosofisk fakultet som på lärarhögskolorna eller, i fråga om lärarhögskolan i Malmö, i Lund följer sådan studiekurs enligt kungörelsen (1969:50) om utbildning vid de filosofiska fakulteterna som avser främst utbildning av lärare för skolväsendet. Lärarhögskolorna i Uppsala, Malmö och Göteborg anordnar förberedande praktisk-pedagogisk utbildning även för studerande som vid universitetsfilialerna i Örebro, Växjö resp. Karlstad följer studiekurs för främst utbildning av lärare. Utbildningen omfattar dels en introduktionskurs, dels en särskild kurs (didaktisk kurs) för varje ämnesområde, inom vilket studiekurs anordnas för främst utbildning av lärare. Under budgetåret 1970/71 beräknas enligt överstyrelsen ca 9 000 studerande i första avdelningen delta i en introduktionskurs och i en eller två ämnesanknutna didaktiska kurser samt ca 8 000 studerande i andra avdelningen följa en eller två ämnesanknutna didaktiska kurser. Med hänvisning till att de medel som tidigare anvisats för denna utbildningsverksamhet något överstiger behovet föreslår överstyrelsen ett mindre belopp för nästa budgetår. (— 400 400 kr.)

6. Medlen till tjänstgöringstillägg enligt 29 § i specialbestämmelserna till AST bör räknas upp på grund av ökad lärarutbildningsorganisation (+ 3 250 000 kr.).

7. Den särskilda utbildningen av klasslärare utan föreskriven utbildning beräknas medföra ökade kostnader under nästa budgetår (+ 552 500 kr.).

8. Överstyrelsen beräknar medel till fyra tjänster som biträdande professor och 12 tjänster som assistent i U 10/U 14. Kostnaderna för forskartermin för biträdande professorer har räknats upp med hänsyn till den föreslagna ökningen av antalet tjänster. (+ 761 900 kr.)

9. Överstyrelsen föreslår, att följande antal icke-ordinarie tjänster för personal som inte är lärare inrättas budgetåret 1970/71 (+ 1 369 400 kr.):

- 9 bibliotekarier i A 20,
- 2 förste biblioteksassistenter i A 15,
- 1 förste biblioteksbiträde i A 11,
- 10 biblioteksbiträden i A 3/9,
- 3 kanslister i A 11/17,
- 15 kontorsskrivare i A 13 eller kansliskrivare i A 11,
- 7 biträden i A 3/9,
- 2 institutionstekniker i A 12,
- 8 laboratorieassistenter i A 11.

Vid bifall till förslaget om 9 bibliotekarier i A 20 kan befintliga halva tjänster som förste biblioteksassistent vid de mindre lärarhögskolorna dras in.

10. Enligt överstyrelsen bör vid var och en av de större lärarhögskolorna inrättas en tjänst som kurator. För de mindre lärarhögskolorna föreslås ett belopp på 6 000 kr. per år och lärarhögskola att av rektor användas för kurativa ändamål. (+ 255 700 kr.)

11. Posterna till arvoden m. m. för biträde med pedagogisk-administrativa uppgifter och till arvoden till experter och särskilda sakkunniga bör räknas upp (+ 233 800 kr.).

12. Vid de större lärarhögskolorna bör anvisas ytterligare medel till ersättning till extra arbetskraft m. m. (+ 97 000 kr.).

13. Medlen till utbildning av kyrkomusiker och till kurser i yrkesvägledningsfrågor bör räknas ned på grund av minskat antal klasser som följer den äldre utbildningen inom seminarieorganisationen (− 19 500 kr.).

14. För kurs i simning för studerande på klasslärarlinje och för en förstärkning av lärarhögskolans ledning beräknas medel (+ 330 000 kr.).

15. För arvoden till läkare och sköterskor, avlöningsförmåner åt studerande, kallortstillägg samt vikariats- och övertidsersättningar räknar överstyrelsen med ytterligare kostnader på grund av den utökade lärarutbildningsorganisationen (+ 1 523 700 kr.).

16. Lönekostnadspålägg för ny personal 4 976 000 kr.

Föredraganden

Intagningskapaciteten vid lärarhögskolornas klasslärarlinjer, ämneslärarlinje och speciallärarlinje bör ligga på en hög nivå även under budgetåret 1970/71. Den lärarhögskolororganisation som trätt i kraft den 1 juli 1968 innebär en kraftig ök-

ning av utbildningskapaciteten för klasslärare och lärare i läroämnena. Detta kommer att verksamt bidra till att reducera den lärarbrist som rått sedan början av 1950-talet.

Jag tillstyrker skolöverstyrelsens förslag att det skall finnas 1 536 intagningsplatser för lågstadielärarutbildning och 2 064 intagningsplatser för mellanstadielärarutbildning. Om man till den reguljära utbildningen lägger den fyraåriga folk-skollärarutbildning som övergångsvis fullföljs vid lärarhögskolorna i Karlstad, Kristianstad och Luleå och den särskilda utbildning av klasslärare utan föreskri-ven utbildning som f. n. anordnas vid lärarhögskolorna i Göteborg, Umeå och Uppsala kommer det att under läsåret 1970/71 finnas sammanlagt nära 10 000 studerande på låg- och mellanstadielärlinjerna vid lärarhögskola. Det kan i sammanhanget noteras att under detta läsår kommer de första småskollärare och folk-skollärare som utbildats enligt den nya läroplanen att avsluta sin utbildning.

Utbildning vid lärarhögskolas ämneslärlinje omfattar såväl en förberedande praktisk-pedagogisk utbildning i anslutning till den ämne-teoretiska utbildningen som en avslutande utbildning vid lärarhögskola. Den förberedande utbildningen omfattar dels en introduktionskurs, dels en särskild kurs (didaktisk kurs) för varje ämnesområde vid filosofisk fakultet, inom vilket studiekurs anordnas för bl. a. utbildning av lärare för skolväsendet. Den förberedande utbildningen anordnas fr. o. m. budgetåret 1969/70, varför studerande som genomgått fullständig sådan utbildning beräknas komma till lärarhögskola först läsåret 1972/73. Utbildningen vid lärarhögskola kan således inte f. n. bygga på genomgången förberedande praktisk-pedagogisk utbildning. Under nästa budgetår bör till praktisk-pedagogisk utbildning om två terminer på ämneslärlinje tas in sammanlagt ca 2 300 studerande, varav 60 till utbildning av folkhögskollärare m. m. vid lärarhögskolan i Linköping. Jag räknar med att ett antal av de studerande som under nästa budgetår tas in vid lärarhögskolan i Stockholm skall genomgå en praktisk-pedagogisk utbildning som är särskilt avpassad för den statliga och kommunala gymnasiala vuxenutbildningen. Jag avser att inom kort lägga fram förslag till en särskild proposition angående vuxenutbildning som berör bl. a. denna utbildning.

För speciallärlinjen föreslår skolöverstyrelsen ca 570 intagningsplatser. Enligt vad jag erfarit överväger överstyrelsen att senare föreslå en ökning av antalet platser för blivande talpedagoger. Kungl. Maj:t bör bemyndigas att, liksom för övriga linjer, fastställa antalet intagningsplatser vid speciallärlinjen.

I fråga om nya tjänster som lärare bör för budgetåret 1970/71 medel beräknas för 18 ordinarie tjänster som lektor i U 22 i ämne-teori och ämnesmetodik vid de mindre lärarhögskolorna. Genom tillskottet av dessa tjänster kan varje ämne i tillvalskurs vid mindre lärarhögskola bli företrätt av lektor med doktors-examen eller — enligt det tidigare forskarutbildningssystemet — lägst licentiat-examen i ämnet. Jag anser mig inte nu böra tillstyrka inrättandet av ytterligare ordinarie tjänster. Det är nämligen av stort värde att tjänsteorganisationen är flexibel. Jag beräknar i stället medel till erforderligt antal extra tjänster samt till

timmar över stat för såväl den reguljära lärarutbildningen som den särskilda utbildningen av klasslärare utan föreskriven utbildning. För den förberedande praktisk-pedagogiska utbildningen bör anvisas 1 350 000 kr. och till tjänstgöringstilllägg enligt 29 § i specialbestämmelserna till AST de ytterligare medel som behövs.

Pedagogikutredningen har att utreda frågan om samordning och arbetsfördelning mellan pedagogiska institutioner inom lärarhögskolor och universitet m. m. Innan ställning tagits till utredningens förslag, är jag inte beredd att pröva frågan om medel för ytterligare tjänster vid lärarhögskolornas pedagogiska institutioner.

Antalet studerande på de olika lärarutbildningslinjerna ökar sammanlagt med ca 20 % jämfört med innevarande läsår. Utbildningsorganisationens utbyggnad kräver förstärkning av resurserna för icke-pedagogisk personal. Jag beräknar därför medel för följande nya tjänster, nämligen en tjänst som kanslist vid var och en av högskolorna i Göteborg, Stockholm och Uppsala, en tjänst som kontorsskrivare vid var och en av högskolorna i Göteborg, Umeå och Uppsala, två tjänster som kansliskrivare vid lärarhögskolan i Linköping och en tjänst som kansliskrivare vid vardera av högskolorna i Göteborg och Umeå samt två tjänster som kontorsbiträde vid lärarhögskolan i Linköping och en tjänst som kontorsbiträde vid vardera av högskolorna i Stockholm och Uppsala. Jag beräknar vidare medel till bibliotekspersonal vid de mindre lärarhögskolorna så att 9 extra ordinarie heltidstjänster som förste biblioteksassistent i A 15/20 kan inrättas. Motsvarande halvtidstjänster skall därvid dras in. Medel bör även beräknas till en tjänst som institutionstekniker vid vardera av högskolorna i Linköping och Uppsala och till en tjänst som laboratorieassistent vid var och en av högskolorna i Göteborg, Malmö, Stockholm och Uppsala. För arvoden m. m. för biträde med pedagogisk-administrativa arbetsuppgifter bör anvisas 135 000 kr. till de mindre lärarhögskolorna. Vidare bör tas upp 30 000 kr. till lärarhögskolan i Stockholm för uppgifter i samband med den särskilda metodiska utbildning med inriktning på vuxenutbildningens behov som skall anordnas vid högskolan.

Vad gäller medel till extra arbetskraft bör, som jag avser att mer utförligt beröra under nästföljande anslag, nu utgående belopp för ändamålet tas upp under lärarhögskolornas reservationsanslag till materiel m. m. Nu utgående medel till bidrag till studie- och idrottsutfärder m. m. bör likaså tas upp under detta anslag.

Vid de större lärarhögskolorna har anläggningarna för intern television hittills huvudsakligen utnyttjas för lokalt planerad produktion av auskultationsförberedande eller auskultationsersättande program. I syfte att tillgängliga resurser skall kunna utnyttjas effektivare pågår i ökad utsträckning produktion av program som planeras centralt av skolöverstyrelsen. Under innevarande budgetår har för televisionsändamål under anslaget anvisats 343 000 kr. Eftersom det är angeläget att programproduktionen ökas, beräknar jag för nästa budgetår en höjning av beloppet med 180 000 kr. till 523 000 kr. Efterhand som lärarhögskolornas anläggningar för intern television byggs upp ökas enligt överstyrelsen möjligheten att ge t. ex. förskollärarytbildningen och utbildningen av lärare i yrkesämnen på resp. lärarhögskolor service på televisionsområdet. Denna samverkan mellan olika

utbildningsvägar på samma ort är, som jag anført i det föregående, nödvändig för att tillgängliga resurser skall kunna utnyttjas så effektivt som möjligt.

Jag beräknar 50 000 kr. till kurativa ändamål vid lärarhögskolorna. Medlen bör fördelas av överstyrelsen mellan i första hand de lärarhögskolor som inte omfattas av den särskilda studerandehälsovården. Medel bör vidare beräknas för arvoden till läkare och sköterskor, ersättningar till studerande, extra personal för arbete med central intagning, organisation av praktik, försöksverksamhet med viss kompletterande utbildning i matematik, fysik och kemi för vissa studerande på klasslärarlinjer, lokal ledning och administration av praktisk-pedagogisk utbildning av ämneslärare på universitetsfilialort, kostnader för barnpsykologiska forskningsinstitutets psykologutbildning samt kostnader för psykometrisk och statistisk expertis vid lärarhögskolan i Malmö. De belopp som tidigare anvisats till utbildning av kyrkomusiker och kurser i yrkesvägledningsfrågor bör räknas ned i enlighet med överstyrelsens förslag. Vad gäller föreslagen kurs i simning för vissa studerande på klasslärarlinjer vill jag erinra om att Kungl. Maj:t, för att undervisningen i bl. a. gymnastik och därmed också i simning vid lärarhögskolorna skall förstärkas, genom beslut den 17 oktober 1969 medgett att rektor vid högskola får göra vissa omfördelningar av lärartimresurserna i de olika ämnena, om undervisningens behov så kräver.

Vid beräkningen av anslaget har jag beaktat behovet av medel för löne- och prisomräkning, kallortstillägg, vikariats- och övertidstillägg samt lönekostnadspålägg för ny personal.

Vad gäller viss samverkan mellan de yrkespedagogiska instituten och lärarhögskolorna efter den 1 juli 1970 hänvisar jag till vad jag i det följande kommer att anföra vid min anmälan av anslaget Yrkespedagogiska instituten.

Under återopande av vad jag nyss anført och med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) bemyndiga Kungl. Maj:t att besluta om antalet intagningsplatser vid lärarhögskolorna,
- b) till *Lärarhögskolorna: Utbildningskostnader* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 208 515 000 kr.

F 2. Lärarhögskolorna: Materiel m. m.

1968/69 Utgift ¹	6 696 618	Reservation ¹	418 681
1969/70 Anslag	8 010 000		
1970/71 Förslag	9 805 000		

¹ Anslaget Lärarhögskolorna: Materiel, böcker m. m.

Anslaget är fördelat på 16 anslagsposter. Anslagsposterna 1—15 upptar belopp som fördelats på de femton lärarhögskolorna. Dessa poster, som rymmer me-

del till expenser och löpande förbrukning m. m. för klasslärar-, ämneslärar- och speciallärarutbildning, uppgår för budgetåret 1969/70 till sammanlagt 5 580 000 kr.

Under anslagsposten 16. Viss utrustning m. m., som utbetalas av skolöverstyrelsen, har för budgetåret 1969/70 beräknats sammanlagt 2 430 000 kr. till materiel för centralplanerad produktion av interna televisionsprogram m. m. samt till anskaffning av inventarier och undervisningsmateriel.

Skolöverstyrelsen

1. Med hänsyn till att antalet studerande vid lärarhögskolorna ökar med 21 % räknar överstyrelsen med en motsvarande procentuell höjning av anslagsposterna 1—15 avsedda för expenser och viss materiel m. m. (+ 1 170 000 kr.).

2. Överstyrelsen föreslår att anslagsposten Viss utrustning m. m. räknas upp med hänsyn till drift- och produktionskostnader för ökad ITV-verksamhet (+ 450 000 kr.).

Föredraganden

Förevarande anslag skall fungera som ramanslag för vissa aktiviteter inom lärarhögskolornas verksamhetsfält. Från anslaget bekostas således dels expenser, dels materiel huvudsakligen av förbrukningskaraktär, dels viss utrustning. Anslagsposterna behandlas som särskilda reservationsanslag.

Lärarhögskolorna har i skilda sammanhang uttryckt önskemål om medel för extra arbetskraft såväl för kansliorganisationen som för institutionerna. Nuvarande fasta system för medelstildelning under utbildningskostnadsanslag medger inte den rörlighet med avseende på resursutnyttjandet som är önskvärd. Som jag anfört i det föregående bör därför medel motsvarande dem som för innevarande budgetår anvisas till extra arbetskraft under anslaget Lärarhögskolorna: Utbildningskostnader tas upp under förevarande anslag, som fr. o. m. den 1 juli 1970 bör fungera som ramanslag även för kostnader för extra arbetskraft. Genom denna anordning möjliggörs en decentralisering till det lokala planet av rätten att besluta om användningen av tillgängliga medel även för nyssnämnda ändamål.

I enlighet med vad jag anfört i det föregående bör även medel motsvarande dem som för innevarande budgetår anvisas till bidrag till studie- och idrottsutfärder under anslaget Lärarhögskolorna: Utbildningskostnader tas upp under förevarande anslag. Anslagsposterna till högskolorna bör för varje större lärarhögskola med speciallärarlinje föras upp med 1 200 000 kr., för lärarhögskolan i Uppsala med 800 000 kr. och för lärarhögskolorna i Linköping och Umeå med vardera 600 000 kr. samt för varje mindre lärarhögskola med 300 000 kr., dvs. med sammanlagt 8,3 milj. kr. Anslagsposten till viss utrustning m. m. bör med nyssnämnda medelsfördelning tas upp med 1 505 000 kr. Förevarande anslag, som innevarande budgetår uppgår till 8 010 000 kr., bör för nästa budgetår föras upp med sammanlagt 9 805 000 kr. Ökningen under anslaget blir således 1 795 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Lärarhögskolorna: Materiel m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 9 805 000 kr.

F 3. Folkskoleseminarierna: Utbildningskostnader

1968/69 Utgift ¹	8 699 359 ²
1969/70 Anslag	8 408 000
1970/71 Förslag	8 729 000

¹ Anslagen Folkskoleseminarierna: Avlöningar och Folkskoleseminarierna: Omkostnader

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 86 450 kr.

Folkskoleseminarium finns under budgetåret 1969/70 i Haparanda, Landskrona, Skara och Strängnäs. Folkskoleseminariet i Strängnäs har börjat avvecklas innevarande läsår och folkskoleseminariet i Landskrona skall avvecklas med början läsåret 1970/71. Bestämmelserna om verksamheten vid folkskoleseminarium finns i stadgan (1958: 427) för folkskoleseminarierna (ändrad senast 1968: 315).

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Skolöverstyrelsen	Föredraganden
<i>Personal</i>			
Lärarpersonal	107	—3	—3
Övrig personal	19	of.	of.
	126	—3	—3
<i>Anslag</i>			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar	6 113 500	+322 000	+322 000
Sjukvård	13 000	of.	of.
Reseersättningar åt tjänstemän	20 000	— 2 500	— 2 500
Reseersättningar åt lärarkandidater	33 000	— 13 000	— 13 000
Lokalkostnader	730 000	— 65 000	— 65 000
Expenser	85 600	of.	— 9 000
Bidrag till studie- och idrottsutfärder	4 600	— 600	— 600
Skötsel av trädgårdar	18 000	— 1 000	— 1 000
Lönekostnadspålägg	1 394 000	+ 90 000	+ 90 000
	8 411 700	+329 900	+320 900
<i>Uppbördsmedel</i>			
Upplåtelse av lokaler, ersättning för lyse	2 800	of.	of.
Inkomst av trädgårdarna	300	of.	of.
Lärarkandidatavgifter till underhåll och förnyelse av inventarierna i lärarkandidaternas bostadsrum vid folkskoleseminariet i Haparanda	600	of.	of.
Nettoutgift	8 408 000	+329 900	+320 900
Avrundat		+330 000	+321 000

Skolöverstyrelsen

Folkskoleseminariet i Haparanda bör enligt överstyrelsen avvecklas med början läsåret 1970/71. Vid folkskoleseminariet i Skara, som enligt riksdagens beslut skall avvecklas med början läsåret 1971/72, föreslås tre intagningsklasser under nästa budgetår.

För löne- och prisomräkning m. m. beräknar överstyrelsen ett ökat medelsbehov

av 414 000 kr., varav för lönekostnadspålägg 90 000 kr. Anslagsförändringarna i övrigt föranleds huvudsakligen av ökat antal avslutningsklasser och minskat antal intagningsklasser i seminarieorganisationen.

Arbetsmarknadsstyrelsen och länsstyrelsen i Norrbottens län har avgett yttranden över överstyrelsens förslag att avveckla folkskoleseminariet i Haparanda.

Föredraganden

I prop. 1969: 1 (bil. 10 s. 408) föreslog Kungl. Maj:t riksdagen, att folkskoleseminariet i Haparanda skulle avvecklas med början läsåret 1970/71. Utskottet ansåg det lämpligt att riksdagens beslut i frågan utformades så att Kungl. Maj:t fick befogenhet att senarelägga avvecklingen i den mån det ansågs önskvärt och genomförbart utan allvarigare olägenheter. Avvecklingen borde därför börja läsåret 1970/71 eller vid den senare tidpunkt Kungl. Maj:t bestämde. Riksdagen beslöt i enlighet med utskottets förslag (SU 46, rskr 137).

Enligt skolöverstyrelsen bör folkskoleseminariet i Haparanda avvecklas med början läsåret 1970/71. Arbetsmarknadsstyrelsen finner från sysselsättningssynpunkt inte avgörande, om seminariet avvecklas med början fr. o. m. läsåret 1970/71 eller ett år senare. Länsstyrelsen i Norrbottens län anser att hänsyn bör tas så länge detta är möjligt till de regionalpolitiska konsekvenser som en nedläggning av seminariet får.

Utbildningen vid folkskoleseminarium bedrivs i huvudsak enligt de riktlinjer för småskollärarytbildning som gällde före lärarytbildningsreformen. Den nya lärarytbildningsorganisationen omfattar 15 lärarhögskolor med klasslärarytbildning och är tillräckligt omfattande för den utbildning av småskollärare som behövs. Enligt min mening bör det för nästa budgetår finnas 24 intagningsplatser vid folkskoleseminariet i Haparanda. Denna intagning bör dock vara den sista. Jag avser att föreslå Kungl. Maj:t att förordna att folkskoleseminariet i Haparanda avvecklas med början läsåret 1971/72. Om skolöverstyrelsen finner det lämpligt att annan statlig utbildning förläggs till Haparanda för att folkskoleseminariets lokaler skall utnyttjas, ankommer det på överstyrelsen att inkomma till Kungl. Maj:t med förslag i frågan.

Vid folkskoleseminariet i Skara, som enligt riksdagens beslut skall avvecklas med början läsåret 1971/72, bör tas in 48 lärarkandidater under budgetåret 1970/71. Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Folkskoleseminarierna: Utbildningskostnader* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 8 729 000 kr.

F 4. Folkskoleseminarierna: Materiel m. m.

1968/69 Utgift ¹	494 303	Reservation ¹	15 559
1969/70 Anslag	230 000		
1970/71 Förslag	170 000		

¹ Anslaget Folkskoleseminarierna: Materiel, böcker m. m.

Skolöverstyrelsen

På grund av föreslagen minskning av folkskoleseminarieorganisationen bör anslaget minskas med 46 000 kr. Överstyrelsen föreslår, att anslaget förs upp med 184 000 kr.

Föredraganden

Med hänsyn till pågående avveckling räknar jag med ett något lägre belopp för återanskaffning och nyinvestering än överstyrelsen. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Folkskoleseminarierna: Materiel m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 170 000 kr.

F 5. Förskoleseminarierna: Utbildningskostnader

1968/69 Utgift ¹	9 798 469 ²
1969/70 Anslag	16 669 000
1970/71 Förslag	21 386 000

¹ Anslagen Förskoleseminarierna: Avlöningar och Förskoleseminarierna: Omkostnader

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 79 727 kr.

Förskoleseminarium finns i Borås, Gävle, Göteborg, Jönköping, Luleå, Malmö, Norrköping, Solna, Stockholm, Södertälje, Umeå, Uppsala, Västerås och Örebro. För verksamheten gäller Kungl. Maj:ts bestämmelser den 29 april 1964 rörande förskoleseminarierna (ändrade senast den 3 oktober 1969).

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Skolöverstyrelsen	Föredraganden
<i>Personal</i>			
Lärarpersonal	155	+29	+27
Övrig personal	38	+ 3	+ 2
	193	+32	+29
<i>Anslag</i>			
Avlöningar	10 914 000	+3 577 000	+3 403 000
Sjukvård	12 000	+ 7 000	+ 7 000
Reseersättningar åt tjänstemän	65 000	+ 15 000	+ 14 000
Reseersättningar åt lärarkandidater	53 000	+ 12 000	+ 11 000
Lokalkostnader	2 692 000	+ 419 000	+ 419 000
Expenser	369 000	+ 60 000	+ 60 000
Studieutfärder	42 000	+ 8 000	of.
Skötsel av trädgårdar	11 000	+ 3 000	of.
Lönekostnadspålägg	2 511 000	+ 843 000	+ 803 000
	16 669 000	+4 944 000	+4 717 000

Skolöverstyrelsen

Förskolläro-utbildningen är tvåårig. Praktiken omfattar för varje årskurs sammanlagt halva läsåret eller något mindre och förläggs som regel till barnstugor och andra barnvårdsanstalter, som utvalts till övningsinstitutioner och vid vilka förskollärare fungerar som handledare. Med hänsyn till det stora utbildningsbehovet i fråga om förskollärare och till andra utbildningars växande behov av praktikplatser inom barnvårdande institutioner föreslår överstyrelsen, att förskolläro-utbildningen ges en sådan utformning att behovet av övningsinstitutioner med hand-

ledande förskollärare minskas. Förslaget innebär, att praktiken vid förskoleseminarierna skall omfatta dels under den andra utbildningsterminen auskultationer och barnobservationer i barnstugor, som inte fungerar som övningsinstitutioner, i specialinstitutioner och i lågstadielklasser, dels under den tredje utbildningsterminen praktik i barnstuga under förskollärares handledning. Ämnes-, pedagogik- och metodikstudierna kommer att omfatta två hela terminer — den första och fjärde utbildningsterminen — jämte en viss del av den andra och tredje utbildningsterminen.

Förskoleseminarierna har innevarande läsår 1 410 intagningsplatser. Överstyrelsen föreslår, att antalet intagningsplatser vid förskoleseminarierna ökar med 300 platser till 1 710 budgetåret 1970/71.

Överstyrelsens förslag i övrigt innebär i korthet.

1. Löne- och prisomräkning m. m. 1 501 000 kr.
2. 150 nya intagningsplatser beslöts för budgetåret 1969/70, vilket under nästa budgetår medför ett större antal klasser i årskurs 2 (+ 737 100 kr.).
3. Vaktmästarpersonal (+ 22 900 kr.).
4. Merkostnaden för föreslagen ny utbildningsgång beräknas till ca 1 000 kr. per klass jämfört med utbildningskostnaden enligt nu gällande provisoriska timplan. Vidare begärs medel för föreslagen ökad intagning om 300 intagningsplatser. (+ 1 502 700 kr.)
5. I anslutning till förslaget under anslaget Förskoleseminarierna: Materiel m. m. om utbyggnad av ITV-anläggningen vid förskoleseminariet i Örebro begärs medel för en tjänst som TV-tekniker samt för arvode till medverkande i planering och produktion av program (+ 60 800 kr.).
6. Kostnader för barnstuga för försöks- och demonstrationsverksamhet har för innevarande budgetår beräknats under anslaget Pedagogiskt utvecklingsarbete inom skolväsendet. Medel bör för nästa budgetår anvisas under förevarande anslag (+ 73 000 kr.).
7. Lönekostnadspålägg för ny personal 564 000 kr.

Föredraganden

Förskolan bör kunna spela en viktig roll för att utjämna de skillnader i barnens möjligheter till utveckling som i dag föreligger redan vid skolstarten. Under de senaste åren har ett stort antal nya platser tillkommit i de kommunala barnstugorna. Den 1 juli 1969 var antalet daghemsplatser ca 27 000 och antalet fritidshemsplatser drygt 5 000. En snabb utbyggnad av barnstugeorganisationen kan förutses under de närmaste åren. Även lekskolornas kapacitet vidgas successivt. Ytterligare insatser i fråga om personalutbildningens kvantitativa omfattning är nödvändiga, om målsättningarna för förskolans utbyggnad skall kunna förverkligas.

Utbildningen av förskollärare, barnsköterskor, fritidspedagoger och barnavårdslärare kräver tillgång på ett stort antal praktikplatser inom barnavårdande institutioner. Med hänsyn till det alltjämt stora behovet av en expanderande förskollärarytbildning och till andra utbildningars växande behov av praktikplatser inom

barnavården har skolöverstyrelsen övervägt olika möjligheter att genom organisatoriska förändringar ge förskollärarytbildningen en utformning, som kräver färre praktikplatser än den nuvarande utbildningsorganisationen. Det förslag till utbildning som nu överlämnats innebär bl. a., att ca hälften av praktiken förläggs till andra institutioner än dem som tidigare använts som övningsinstitutioner. För att dessa senare övningsinstitutioner skall utnyttjas så effektivt som möjligt under hela läsåret räknar överstyrelsen med att intagning vid förskoleseminarium skall ske både hösttermin och vårtermin. Det nya intagningsystemet föreslås dock bli tillämpat först fr. o. m. läsåret 1971/72. Jag har i stort ingen erinran mot överstyrelsens förslag till ny utbildningsgång för blivande förskollärare med början den 1 juli 1970. Dock bör utbildningskostnaden per klass i den nya organisationen vara oförändrad jämfört med motsvarande kostnad enligt nu gällande provisoriska timplan. Jag avser att i annat sammanhang föreslå Kungl. Maj:t att fastställa timplan för förskollärarytbildningen.

Genom den nya utbildningsorganisationen är det möjligt att starkt öka förskoleseminariernas utbildningskapacitet. För att den stora efterfrågan på förskollärare skall kunna tillgodoses bör antalet intagningsplatser ökas med 300 redan nästa budgetår. Intagningskapaciteten vid förskoleseminarierna blir därmed 1 710 platser, vilket innebär en fördubbling av seminariernas intagningskapacitet jämfört med intagningen år 1965.

Jag beräknar medel till lärartjänster, timmar över stat, biträdes hjälp, arvoden till seminarieläkare och seminariesköterskor, vaktmästarpersonal och ersättningar i samband med den praktiska utbildningen i enlighet med överstyrelsens förslag (2, 3 och 4). Vad gäller personal för användande av television i förskollärarytbildningen erinrar jag om vad jag i det föregående anfört vid min anmälan av vissa gemensamma frågor rörande lärarutbildning (5).

Den vidgade utbildningskapaciteten kommer att medföra ökat planeringsarbete för rektorerna vid de större seminarierna. Till arvoden m. m. för biträde med pedagogisk-administrativa arbetsuppgifter beräknar jag därför för nästa budgetår 40 000 kr., som bör fördelas av överstyrelsen mellan de seminarier som har den största intagningen.

Kostnaderna för ett utvecklingsarbete vid en barnstuga i Stockholm med inriktning på förskolestadiet bestrids innevarande budgetår från anslaget Pedagogiskt utvecklingsarbete inom skolväsendet. Detta bör enligt min mening vara fallet även under nästa budgetår. I anslagsframställningen för budgetåret 1971/72 bör överstyrelsen redovisa de erfarenheter som vunnits av detta utvecklingsarbete under budgetåret 1969/70 (6).

Vid min beräkning av anslaget har jag beaktat behovet av medel till löne- och prisomräkning, vikariats- och övertidstillägg samt lönekostnadspålägg för ny personal. Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Förskoleseminarierna: Utbildningskostnader* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 21 386 000 kr.

F 6. Förskoleseminarierna: Materiel m. m.

1968/69	Utgift ¹	555 529	Reservation ¹	9 170
1969/70	Anslag	945 000		
1970/71	Förslag	1 293 000		

¹ Anslaget Förskoleseminarierna: Materiel, böcker m. m.

Skolöverstyrelsen

1. För förbrukningsmateriel m. m. föreslår överstyrelsen för seminarieorganisationens 104 klasser sammanlagt 463 000 kr. Innevarande budgetår utgår för ändamålet 345 000 kr. (+ 118 000 kr.).

2. Till ersättningsanskaffning av materiel utgår under budgetåret 1969/70 100 000 kr. Oförändrat belopp för ändamålet föreslås för nästa budgetår. För inredning och utrustning av lokaler beräknas en fördubbling av nu utgående belopp (+ 500 000 kr.).

3. Medel beräknas för en utbyggnad av ITV-anläggningen vid förskoleseminariet i Örebro till central produktionsenhet samt till utrustning för återgivning av program vid sex förskoleseminarier (+ 243 000 kr.).

Föredraganden

Jag beräknar för löpande förbrukning sammanlagt 443 000 kr., dvs. ungefär 4 300 kr. per klass. Till inredning och utrustning av lokaler föreslår jag ett belopp av 750 000 kr. Jag beräknar vidare till ersättningsanskaffning 100 000 kr.

Vad gäller materiella resurser för inspelning av televisionsprogram m. m. erinrar jag om vad jag i det föregående anført vid min anmälan av vissa gemensamma frågor rörande lärarutbildning.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Förskoleseminarierna: Materiel m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 1 293 000 kr.

F 7. Gymnastik- och idrottshögskolorna: Utbildningskostnader

1968/69	Utgift ¹	3 967 202 ²
1969/70	Anslag	5 938 000
1970/71	Förslag	6 179 000

¹ Anslagen Gymnastik- och idrottshögskolorna: Avlöningar och Gymnastik- och idrottshögskolorna: Omkostnader

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 34 352 kr.

Gymnastik- och idrottshögskola finns i Stockholm och Örebro. Bestämmelser för verksamheten återfinns i stadgan (1967: 273) för gymnastik- och idrottshögskolorna (ändrad senast 1969: 16). Utbildningen på gymnastiklärarlinje och idrottslärarlinje omfattar två år. Den senare linjen finns endast i Stockholm. Ledningen av högskolorna utövas av styrelsen för gymnastik- och idrottshögskolorna.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Skolöverstyrelsen	Föredraganden
<i>Personal</i>			
Lärarpersonal	44	of.	of.
Övrig personal	25	+1	of.
	69	+1	of.
<i>Anslag</i>			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar	3 634 000	+263 000	+215 000
Sjukvård	3 600	of.	of.
Reseersättningar åt tjänstemän m. fl.	81 100	+ 23 000	+ 23 000
Reseersättningar åt studerande	315 500	of.	- 25 000
Lokalkostnader	990 800	- 47 700	- 47 700
Expenser	85 500	+ 4 400	+ 1 800
Lönekostnadspålägg	836 000	+ 86 800	+ 75 400
	5 946 500	+329 500	+242 500
<i>Uppbördsmedel</i>			
Lokalhyror m. m.	8 500	+ 1 500	+ 1 500
Nettoutgift	5 938 000	+328 000	+241 000

Styrelsen för gymnastik- och idrottshögskolorna

1. Löne- och prisomräkning m. m. 195 200 kr.
2. Medel begärs till en tjänst som förste laboratorieassistent vid den fysiologiska institutionen vid högskolan i Stockholm (+29 900 kr.).
3. Uppräknade av medlen åt tillfälliga föreläsare (+3 000 kr.).
4. Särskilda medel för utländska experter som avses undervisa på idrottslärlinjen (+10 000 kr.).
5. Medlen till pianobeledsagning vid båda högskolorna bör räknas upp (+3 400 kr.).
6. För högskolan i Örebro begärs medel för assistenttimmar i pedagogik (+7 200 kr.).
7. Ett belopp om 3 400 kr. föreslås för pedagogisk-administrativ hjälp åt rektor vid högskolan i Örebro, varvid nuvarande medel till tillfällig skrivhjälp kan minskas med motsvarande summa.
8. Medlen till timlärare i gymnastik och idrott vid högskolan i Stockholm föreslås uppräknade (+3 000 kr.).
9. För medhjälp vid intagningsarbetet vid högskolorna bör särskilda medel anvisas (+22 000 kr.).
10. Lönekostnadspålägg för ny personal 18 000 kr.

Föredraganden

Vid gymnastik- och idrottshögskolorna finns f. n. 225 intagningsplatser, varav 75 vid högskolan i Örebro. Gymnastik- och idrottsläroverstyrelsen (Stencil E 1965:7) föreslog, att antalet intagningsplatser vid örebrohögskolan skulle vara lägst 125 när högskolan fått permanenta lokaler. I anslagsframställningen för budgetåret 1970/71 har styrelsen för gymnastik- och idrottshögskolorna gjort en långsiktig planering av högskolornas verksamhet och därvid räknat med att intagnings-

kapaciteten vid örebrohögskolan skulle kunna ökas med 50 platser fr. o. m. budgetåret 1971/72. Jag kommer senare denna dag att vid min anmälan av ärenden angående utgifter på tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår ta upp frågan om nybyggnader för gymnastik- och idrottshögskolan i Örebro. Jag vill i detta sammanhang nämna, att jag har för avsikt att senare föreslå Kungl. Maj:t att hos riksdagen väcka förslag om att öka intagningskapaciteten vid örebrohögskolan i samband med att nya permanenta lokaler tas i bruk.

Jag beräknar 195 200 kr. till löne- och prisomräkning m. m. (1). Till tillfälliga föreläsare samt till utländska experter som skall undervisa på idrottlärlinjen bör beräknas sammanlagt 5 000 kr. (3 och 4). Medlen till pianobeledsagning bör räknas upp med 3 400 kr. (5). Jag avser att i annat sammanhang föreslå Kungl. Maj:t att anvisa medel för pedagogisk-administrativ hjälp åt rektor vid örebrohögskolan i enlighet med styrelsens förslag (7). Vidare bör till intagningsarbetet vid högskolorna anvisas 22 000 kr (9).

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Gymnastik- och idrottshögskolorna: Utbildningskostnader* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 6 179 000 kr.

F 8. Gymnastik- och idrottshögskolorna: Materiel m. m.

1968/69 Utgift ¹	199 032	Reservation ¹	117 125
1969/70 Anslag	225 000		
1970/71 Förslag	280 000		

¹ Anslaget Gymnastik- och idrottshögskolorna: Materiel, böcker m. m.

Styrelsen för gymnastik- och idrottshögskolorna

1. För nästa budgetår föreslås för prisstegringar, reparation och underhåll m. m. en uppräknning av anslaget med 13 000 kr.

2. Medel för representation förutsätts fr. o. m. budgetåret 1970/71 bli anvisade under gymnastik- och idrottshögskolornas anslag till utbildningskostnader, anslagsposten *Expenser* (—2 000 kr.).

3. Särskilda medel begärs för anskaffande av apparatur för institutionen för fysiologi vid högskolan i Stockholm. Enligt styrelsen erfordras ett årligt medelstillskott på 50 000 kr. under tre år (+ 50 000 kr.).

4. Styrelsen föreslår att fr. o. m. nästa budgetår särskilda medel anvisas till kostnader för materiel och viss apparatur i samband med specialarbeten på idrottlärlinjen (+ 35 000 kr.).

Föredraganden

Institutionen för fysiologi vid stockholmskolan bör successivt rustas upp

under en treårsperiod. För nästa budgetår bör i enlighet med styrelsens förslag beräknas 50 000 kr. för ändamålet. Anslaget bör vidare för reparation och underhåll m. m. räknas upp med ytterligare 5 000 kr. Medel för representation vid högskolorna bör alljämt utgå ur förevarande anslag. Jag beräknar oförändrat belopp för ändamålet.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Gymnastik- och idrottshögskolorna: Materiel m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 280 000 kr.

F 9. Seminarierna för huslig utbildning: Utbildningskostnader

1968/69 Utgift ¹	10 120 250 ²
1969/70 Anslag	16 500 000
1970/71 Förslag	16 394 000

¹ Anslagen Seminarierna för huslig utbildning: Avlöningar och Seminarierna för huslig utbildning: Omkostnader

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 70 958 kr.

Seminarium för huslig utbildning finns i Göteborg, Stockholm, Umeå och Uppsala. Bestämmelser för verksamheten vid seminarium för huslig utbildning återfinns i stadgan (1961:433) för seminarierna för huslig utbildning (ändrad senast 1968: 316). Vid sådant seminarium utbildas barnavårdslärare, hushållslärare och textillärare på treårig linje. Vidare utbildas ekonomiföreståndare på tvåårig linje.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Skolöverstyrelsen	Föredraganden
<i>Personal</i>			
Lärarpersonal	187	—1	—5
Övrig personal	36	+1	of.
	223	of.	—5
<i>Anslag</i>			
Avlöningar	11 202 000	+431 000	—199 300
Sjukvård	12 500	of.	of.
Reseersättningar åt tjänstemän	33 500	+ 21 700	+ 21 700
Reseersättningar åt studerande	19 600	+ 91 400	+ 81 400
Lokalkostnader	1 992 000	+152 000	— 8 000
Expenser	592 500	+ 30 000	+ 20 000
Bidrag till studiefärder	11 000	of.	of.
Skötsel av trädgårdar m. m.	29 900	of.	of.
Särskilda kurser för fortbildning av lärare i storhushåll	44 000	of.	of.
Lönekostnadspålägg	2 563 000	+145 700	— 21 800
	16 500 000	+871 800	—106 000
Avrundat		+872 000	

Skolöverstyrelsen

Överstyrelsen föreslår det antal intagningsplatser läsåret 1970/71, som framgår av följande sammanställning.

Seminarium	Hushållslärlinje	Textillärlinje	Barnavårds- lärlinje	Ekonomiföre- ständerlinje
Göteborg	48	48	12	12
Stockholm	36	48 ¹	12	12
Umeå	36	36	12	—
Uppsala	48	36	12	24
	168	168	48	48

¹ Varav 12 platser på vävriktad gren

Överstyrelsens förslag i övrigt innebär i korthet.

1. Löne- och prisomräkning m. m. 815 600 kr.
2. En halvtidstjänst som handledare för utbildningen av barnavårdslärare föreslås för vart och ett av seminarierna i Stockholm och Uppsala. Förslaget innebär en merkostnad av 12 600 kr.
3. För skötsel av ITV-anläggningar vid seminarierna i Göteborg och Uppsala föreslås en halvtidstjänst som TV-tekniker vid vart och ett av seminarierna (+ 29 900 kr.).
4. Överstyrelsen räknar med ett minskat lärarbehov med anledning av minskat antal utbildningsplatser i seminarieorganisationen (— 86 900 kr.).
5. Minskat lönekostnadspålägg på grund av personalminskning 10 200 kr.

Föredraganden

Genom beslut den 7 november 1969 har Kungl. Maj:t uppdragit åt 1968 års lärarutbildningskommitté att utreda och inkomma med förslag till provisorisk läroplan för hushållslärlinjen vid seminarierna för huslig utbildning. Förslaget till provisorisk läroplan skall avse bl. a. en utvidgning av lärarkompetensen så att de nyutbildade lärarna skall kunna undervisa i ämnet ekonomi i grundskolan. Avsikten är att den provisoriska läroplanen skall tillämpas fr. o. m. nästa läsår.

Tillgången på hushållslärare och textillärare är f. n. god. På grund av bl. a. vissa övergångsproblem i samband med införandet av ny läroplan för grundskolan bör intagningskapaciteten på hushållslärlinjen minskas något. För nästa budgetår bör finnas 132 intagningsplatser på denna linje. Intagning på textillärlinjens vävriktade gren bör inte ske under nästa budgetår. Jag räknar således med 156 intagningsplatser på textillärlinjen.

Behovet av barnavårdslärare och ekonomiföreståndare är fortfarande mycket stort. Jag har beräknat medel för utbildning av barnavårdslärare och ekonomiföreståndare i enlighet med överstyrelsens förslag, vilket innebär 48 intagningsplatser på vardera linjen. Kungl. Maj:t bör bemyndigas att fastställa intagningens omfattning vid seminarierna för huslig utbildning.

Jag beräknar medel för två halvtidstjänster som handledare vid utbildning av barnavårdslärare (2). I fråga om tekniker för television m. m. vid seminarierna för huslig utbildning erinrar jag om vad jag i det föregående anfört vid min anmälan av vissa gemensamma frågor rörande lärarutbildning (3). Jag har slutligen beaktat behovet av medel för löne- och prisomräkning.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) bemyndiga Kungl. Maj:t att besluta om antalet intagningsplatser vid seminarierna för huslig utbildning,
- b) till *Seminarierna för huslig utbildning: Utbildningskostnader* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 16 394 000 kr.

F 10. Seminarierna för huslig utbildning: Materiel m. m.

1968/69 Utgift ¹	347 097	Reservation ¹	—
1969/70 Anslag	360 000		
1970/71 Förslag	396 000		

¹ Anslaget Seminarierna för huslig utbildning: Materiel, böcker m. m.

Skolöverstyrelsen

1. För nästa budgetår begärs för löpande förbrukning och viss nyanskaffning ytterligare medel (+ 83 000 kr.).

2. Medel beräknas för inspelning av TV-program inom ifrågasvarande lärarutbildningsanstalters specialområden (+ 25 000 kr.).

Föredraganden

Medlen till löpande förbrukning och ersättningsanskaffning m. m. bör räknas upp med 36 000 kr. och anslaget föras upp med 396 000 kr. för nästa budgetår. De kostnader som kan uppkomma då lärarhögskola producerar televisionsprogram för seminarium bör rymmas inom det höjda anslaget.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Seminarierna för huslig utbildning: Materiel m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 396 000 kr.

F 11. Slöjdlärarseminariet: Utbildningskostnader

1968/69 Utgift ¹	834 206 ²
1969/70 Anslag	1 208 000
1970/71 Förslag	1 039 000

¹ Anslagen Slöjdlärarseminariet: Avlöningar och Slöjdlärarseminariet: Omkostnader

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 6 949 kr.

Slöjdlärarseminariet, som är beläget i Linköping, har till ändamål att utbilda lärare i trä- och metallslöjd. Bestämmelser för verksamheten vid seminariet återfinns i stadgan (1960: 511) för slöjdlärarseminariet (ändrad senast 1968: 317). Utbildningen vid seminariet är ettårig.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Skolöverstyrelsen	Föredraganden
<i>Personal</i>			
Lärarpersonal	12	of.	—2
Övrig personal	3,5	of.	of.
	15,5	of.	—2
<i>Anslag</i>			
Avlöningar	828 300	+28 000	—142 300
Sjukvård	1 400	of.	of.
Reseersättningar åt tjänstemän	4 400	+ 200	of.
Reseersättningar åt studerande	7 100	+ 400	of.
Lokalkostnader	153 600	+ 4 100	+ 4 100
Expenser	21 100	of.	of.
Bidrag till studieutfärder	2 100	of.	of.
Lönekostnadspålägg	190 000	+ 8 200	— 30 800
	1 208 000	+40 900	—169 000
Avrundat		+41 000	

Skolöverstyrelsen

Överstyrelsen räknar för budgetåret 1970/71 med oförändrad intagning, dvs. 120 intagningsplatser.

För löne- och prisomräkning m. m. beräknas 37 800 kr.

Föredraganden

Det råder balans i fråga om tillgång och efterfrågan på lärare i trä- och metallslöjd. Jag räknar därför för nästa budgetår med en något minskad intagning till slöjdläroverstyrelsens förslag. Det bör vid seminariet tas in 48 studerande per termin, så att antalet intagningsplatser för budgetåret 1970/71 blir sammanlagt 96.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Slöjdläroverstyrelsen*: *Utbildningskostnader* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 039 000 kr.

F 12. Slöjdläroverstyrelsen: Materiel m. m.

1968/69 Utgift ¹	53 000	Reservation ¹	—
1969/70 Anslag	56 000		
1970/71 Förslag	56 000		

¹ Anslaget Slöjdläroverstyrelsen: Materiel, böcker m. m.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget förs upp med oförändrat belopp.

Föredraganden

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Slöjdläroverstyrelsen*: *Materiel m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 56 000 kr.

F 13. Yrkespedagogiska instituten

1968/69 Utgift	6 545 363 ¹
1969/70 Anslag	8 423 000
1970/71 Förslag	7 063 000

¹ Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 1 773 kr.

Yrkespedagogiska institut finns i Göteborg, Linköping, Malmö, Solna och Umeå. Vid instituten utbildas bl. a. yrkeslärare för industrins och hantverkets områden, vissa lärare i vårddyrken samt lärare i administrativ och teknisk databehandling. Vidare sker fortbildning av yrkeslärare i specialklasser och särskola.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Skolöverstyrelsen	Föredraganden
<i>Personal</i>			
Lärarpersonal	71	+2	—31
Övrig personal	18	of.	of.
	89	+2	—31
<i>Anslag</i>			
Avlöningar	6 100 000	+306 000	—1 572 000
Sjukvård	5 000	of.	of.
Reseersättningar	70 000	+ 9 000	+ 9 000
Lokalkostnader	910 000	+ 6 000	+ 6 000
Expenser	232 000	+ 25 000	of.
Materiel m. m.	258 000	of.	of.
Lönekostnadspålägg	848 000	+629 000	+ 197 000
	8 423 000	+975 000	—1 360 000

Skolöverstyrelsen

Vid de yrkespedagogiska instituten utbildas lärare i första hand för yrkesskolans och omskolningsverksamhetens behov. Utbildningsverksamheten har under tidigare år till följd av den stora lärarbrist som rått inom nämnda utbildningsområden varit relativt omfattande men har under senare år totalt sett minskat. Behovet av lärare för yrkesundervisningen på längre sikt är ännu inte klarlagt. Inom skolöverstyrelsen pågår i samband med planeringen för den integrerade mellanskolan en utredning om behovet av lärare i bl. a. yrkesteknik. Resultat av denna utredning torde föreligga under senare delen av år 1970.

De lärarkategorier som speciellt berörs av omläggningen av läroplanen för grundskolan har till övervägande del fått sin utbildning vid de yrkespedagogiska instituten. Behovet av nyrekrytering av ifrågavarande lärare upphör i vissa fall helt. I stället har uppkommit behov av viss kompletterande utbildning av vissa lärare för att underlätta deras omställning till delvis nya uppgifter i skolan.

Överstyrelsens förslag innebär bl. a.

1. Löne- och prisomräkning m. m. 780 000 kr.

2. Överstyrelsen föreslår att kursverksamhet i nu förekommande form för gymnasieingenjörer, gymnasieekonomer och handelsyrkeslärare upphör (—1 090 000 kr.).

3. Medel begärs för ytterligare utbildningsplatser för lärare i administrativ eller teknisk databehandling samt för två nya fortbildningskurser för specialyrkeslärare (+ 334 000 kr.).

4. Inom överstyrelsen pågår f. n. planering för att minska de personalsvårigheter som uppkommer i samband med läroplansreformen i grundskolan. Överstyrelsen har närmare redogjort härför i särskild skrivelse till Kungl. Maj:t den 25 augusti 1969. Vidareutbildning huvudsakligen i matematik, fysik och teknik för vissa lärare på grundskolans högstadium bör enligt överstyrelsen anordnas under nästa budgetår. Även viss annan fortbildning antas kunna komma till stånd. (+ 850 000 kr.)

5. Arvoden åt medverkande vid en försökskurs för flyginstruktörer (+ 39 000 kr.).

6. Lönekostnadspålägg för ny personal 31 000 kr.

I särskild skrivelse den 18 november 1969 har skolöverstyrelsen tagit upp frågan om tidpunkten för samordningen av yrkespedagogiska institut och lärarhögskolor. Överstyrelsen framhåller betydelsen av att beslut snarast fattas om denna tidpunkt och hemställer att samordning sker med början tidigast den 1 juli 1972. Avgörande för valet av tidpunkt har varit att alla berörda lärarhögskolor först den 1 juli 1972 kommer att vara anslutna till överstyrelsens redovisningscentral, till vilken lärarhögskolan i Stockholm och samtliga institut f. n. är anknutna. I skrivelsen redovisas för varje institut bl. a. nuvarande lokalsituation samt planerad verksamhet under nästa budgetår. Verksamheten anses, även om överstyrelsens förslag för budgetåret 1970/71 bifalles, ligga nära den gräns, under vilken det kan bli svårt att ge full och adekvat sysselsättning åt institutens fasta lärarstab.

Föredraganden

Genom sammanförande av olika slag av lärarutbildning till en gemensam utbildningsorganisation öppnas möjlighet till ett mer rationellt utnyttjande av personal och materiella resurser men också till ökad samverkan i det inre arbetet. Jag delar skolöverstyrelsens uppfattning att det är angeläget att de yrkespedagogiska instituten och lärarhögskolorna samordnas. Starka skäl talar för att detta sker före den av överstyrelsen angivna tidpunkten. Med hänsyn till de av överstyrelsen redovisade svårigheterna bör emellertid den formella samordningen genomföras först den 1 juli 1972. Arbetet med att lösa de olika samordningsfrågorna bör vara avslutat i god tid dessförinnan. Jag ämnar i annat sammanhang föreslå Kungl. Maj:t att förordna att den slutliga samordningen sker den 1 juli 1972. De förslag som jag i det följande lägger fram beträffande omfattningen av institutens utbildningsverksamhet nödvändiggör dock att viss samverkan mellan instituten och lärarhögskolorna kommer till stånd redan fr. o. m. den 1 juli 1970. Lärarkrafterna i t. ex. pedagogik bör kunna utnyttjas gemensamt genom att institutens lärare be-

reds möjlighet till fyllnadstjänstgöring vid lärarhögskolorna. Samtliga lärare i pedagogik vid instituten bör därjämte tillhöra institutionskollegiet vid resp. lärarhögskolas institution för pedagogik. Den yttre organisationen för utbildningsverksamheten vid de yrkespedagogiska instituten bör vidare fr. o. m. budgetåret 1970/71 bringas i största möjliga överensstämmelse med motsvarande organisation vid lärarhögskolorna, så att den samordning av arbetsformer m. m. som senare skall genomföras underlättas. Jag avser att föreslå Kungl. Maj:t att uppdraga åt skolöverstyrelsen att inkomma med förslag till bestämmelser för verksamheten vid instituten att gälla fr. o. m. den 1 juli 1970.

Kungl. Maj:t uppdrog den 14 februari 1969 åt skolöverstyrelsen att kartlägga de övergångsproblem som kunde uppkomma på grund av införande av ny läroplan för grundskolan. I skrivelse den 25 augusti 1969 har överstyrelsen föreslagit bl. a. att yrkeslärare och lärare i tekniska läroämnen vid grundskolan genom vidareutbildning under två terminer skall ges möjlighet att nå behörighet till ämneslärartjänst i främst matematik, fysik och teknik. Jag anser det angeläget att denna utbildning snarast kommer till stånd och beräknar medel för detta ändamål i enlighet med överstyrelsens anslagsframställning.

Överstyrelsen har vidare föreslagit att en kurs för flyginstruktörer anordnas under nästa budgetår. Jag beräknar medel för ifrågakvarande kurs.

Kursverksamhet i nu förekommande form för gymnasieingenjörer, gymnasieekonomer och handelsyrkeslärare bör avvecklas. Eftersom behovet av yrkeslärare inom industrins och hantverkets områden på längre sikt ännu inte är klarlagt, räknar jag med ett lägre antal intagningsplatser för denna utbildning än överstyrelsen. Vad gäller lärare i vårdyrken och lärare i administrativ eller teknisk databehandling bör antalet intagningsplatser vara oförändrat. Fortbildning av lärare i yrkesämnen för tjänstgöring i specialklass och särskola och utbildning av instruktörer för näringsliv och förvaltning bör ske i samma omfattning som under innevarande budgetår.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Yrkespedagogiska instituten* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 7 063 000 kr.

F 14. Ersättning till deltagare i utbildning av lärare vid yrkesundervisningen

1968/69 Utgift	12 112 233 ¹
1969/70 Anslag	11 400 000
1970/71 Förslag	5 896 000

¹ Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänförs till budgetåret 1968/69 uppgår till 232 900 kr.

Från anslaget bekostas vissa ersättningar till deltagare i kurser som anordnas vid de yrkespedagogiska instituten.

Skolöverstyrelsen

Anslaget bör höjas till 11 800 000 kr. (+ 400 000 kr.). Härvid har för löneomräkning m. m. beräknats 1 000 000 kr.

Föredraganden

Under hänvisning till vad jag föreslagit under föregående anslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ersättning till deltagare i utbildning av lärare vid yrkesundervisningen* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 5 896 000 kr.

F 15. Statens institut för högre utbildning av sjuksköterskor

1968/69 Utgift ¹	8 934 752 ²
1969/70 Anslag	10 967 000
1970/71 Förslag	11 182 000

¹ Anslagen Statens institut för högre utbildning av sjuksköterskor: Avlöningar och Statens institut för högre utbildning av sjuksköterskor: Omkostnader

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 106 551 kr.

Vid institutet (SIHUS) anordnas kurser för utbildning av lärare i hälso- och sjukvård, avdelningssköterskekurser, anestesikurser, administrativa kurser samt viss fortbildning. För verksamheten gäller bestämmelser i brev den 11 november 1966 (ändrat den 29 november 1968).

De av riksdagen godtagna riktlinjerna för vidareutbildning av sjuksköterskor m. m. (prop. 1968: 66, SU 108, rskr 259) innebär bl. a., att institutet i fortsättning- en huvudsakligen skall svara för lärarutbildning och viss kursverksamhet i anslutning till denna. Övergångsvis förutsätts dock vissa uppgifter utanför lärarutbildningen ligga kvar hos institutet. Sålunda skall i mån av behov särskilda avdelnings- sköterskekurser och anestesikurser kunna anordnas i samma omfattning som hittills och på oförändrade villkor t. v. t. o. m. budgetåret 1970/71. I erforderlig omfattning skall t. v. även administrativa kurser kunna anordnas vid institutet.

Genom beslut den 17 juli 1968 uppdrog Kungl. Maj:t åt skolöverstyrelsen att skyndsamt utreda förutsättningarna för att organisatoriskt samordna den lärarutbildning som bedrivs vid de yrkespedagogiska instituten och lärarutbildningen vid sjuksköterskeinstitutet. I beslutet erinras om det åt överstyrelsen den 12 maj 1967 lämnade uppdraget angående samordning av de yrkespedagogiska instituten och lärarhögskolorna.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Skolöverstyrelsen	Föredraganden
<i>Personal</i>			
Lednings- och lärarpersonal	30,0	+3	-1
Övrig personal	15,5	+2,5	+1
	45,5	+5,5	of.
<i>Anslag</i>			
Avlöningar	4 262 000	+ 939 000	+135 000
Sjukvård	3 000	+ 1 000	of.
Resersättningar	59 000	+ 16 000	+ 3 000
Lokalkostnader	530 000	+ 24 000	- 70 000
Expenser	194 000	+ 34 000	+ 18 000
Ersättning till vissa elever	4 860 000	+1 417 000	+ 80 000
Övriga utgifter			
a) inköp och underhåll av undervisningsmateriel m. m.	90 000	+ 20 000	of.
b) diverse utgifter	7 000	of.	of.
Lönekostnadspålägg	962 000	+ 236 000	+ 49 000
	10 967 000	+2 687 000	+215 000

Den av skolöverstyrelsen föreslagna omfattningen av verksamheten nästa budgetår — utom såvitt gäller fortbildningskurser — jämförd med planerad verksamhet innevarande budgetår framgår av följande sammanställning.

	Antal kurser	
	1969/70	Överstyrelsens förslag för 1970/71
Lärarkurser	13	+2
Administrativa kurser	3	+2
Avdelningssköterskekurser	13	+2
Anestesikurser	4	of.
Kompletteringskurser för yrkeslärare	3	+1
Kurs för medicinsk-tekniska assistenter	—	+1

Skolöverstyrelsen

1. Löne- och prisomräkning m. m. 755 000 kr.

2. Den föreslagna utökningen av antalet lärarkurser och kompletteringskurser för yrkeslärare motiveras av vissa inom överstyrelsen hösten 1967 genomförda tillgångs- och behovsberäkningar rörande sjukvårdslärare. Till grund för förslaget om ytterligare en administrativ kurs ligger ett från sjukvårdshuvudmännen uttalat behov av sjuksköterskor med administrativ utbildning. Antalet avdelningssköterskekurser bör ökas för att bereda sjuksköterskor med äldre utbildning möjlighet att genomgå denna typ av kurs under det sista år kurserna anordnas vid institutet. I en skrivelse till överstyrelsen har socialstyrelsen framhållit att det föreligger ett stort behov av att vidareutbilda medicinsk-tekniska assistenter för ledande befattningar, motsvarande avdelningsskötersketjänster inom sjukvården. Överstyrelsen föreslår därför att en särskild kurs för ändamålet anordnas under budgetåret 1970/71. Erfarenheterna av denna bör läggas till grund för en mera definitiv utformning av sådan utbildning, vilken beräknas ingå i det vidareutbildningsprogram sjukvårdshuvudmännen har att genomföra fr. o. m. budgetåret 1971/72. Den föreslagna utökningen av verksamheten vid institutet medför behov av ytterligare tre tjänster som studieledare (+151 900 kr.) samt ökade medel för ersättning åt tillfälliga lärare m. m. (+423 000 kr.).

3. Enligt överstyrelsen är det angeläget att institutet får möjlighet att bedriva pedagogiskt utvecklingsarbete (+17 500 kr.).

4. För bibliotekariehjälp i Göteborg bör beräknas samma belopp som institutet disponerar för motsvarande ändamål i Stockholm (+17 500 kr.). Kanslipersonalen bör vidare förstärkas (+52 900 kr.). En halvtidstjänst som vaktmästare bör omvandlas till en heltidstjänst (+10 800 kr.).

5. Den nuvarande medelstildelningen under posten till reseersättningar möjliggör endast ett kontaktbesök per lärarkandidat av studieledarna under den praktisk-pedagogiska utbildningen. Det är önskvärt att varje lärarkandidat besöks åtminstone två gånger (+11 000 kr.). Under posten beräknas vidare medel för reseersättningar åt nytillkommande personal (+2 000 kr.).

6. Överstyrelsen upprepar sitt i anslagsframställningen för budgetåret 1969/70 framförda förslag om att deltagare i lärarkurser och kompletteringskurser för yrkeslärare får ersättning och traktamente vid resa till och från kurs vid institutet samt för erforderliga resor vid praktikanttjänstgöring enligt samma grunder som gäller för deltagare i yrkeslärarkurser vid de yrkespedagogiska instituten (+150 000 kr.). Den föreslagna ökningen av lärarkurserna och kompletteringskurserna för yrkeslärare medför ett ökat medelsbehov för ersättning åt elever (+867 000 kr.).

7. Under posten till lokalkostnader beräknar överstyrelsen, utöver löneomräkning för städpersonalen, ett ytterligare medelsbehov av 16 000 kr. för städning m. m.

8. Utökningen av antalet kurser medför behov av ytterligare medel för inköp och underhåll av undervisningsmateriel m. m. (+20 000 kr.).

9. Lönekostnadspålägg för ny personal 157 000 kr.

Föredraganden

Såsom framgått av vad jag anfört under anslaget Yrkespedagogiska instituten har skolöverstyrelsen i skrivelse den 18 november 1969 lagt fram förslag om samordning av yrkespedagogiska institut och lärarhögskolor. Överstyrelsens utredning beträffande viss samordning mellan de yrkespedagogiska instituten och SIHUS är däremot ännu ej slutförd. Jag räknar inte med någon förändring av institutets yttre organisation under nästa budgetår.

Tillförlitliga lärarbehovsberäkningar som motiverar ytterligare ökning av lärarkurserna om tre terminer finns inte. Med hänsyn till det osäkra underlaget räknar jag endast med en kompletteringskurs för yrkeslärare under budgetåret 1970/71. Jag räknar inte heller i övrigt med någon ändring av den hittillsvarande kursverksamheten. Med hänsyn till statsmakernas ställningstagande beträffande institutet (prop. 1968: 66 s. 77, SU 108, rskr 259) kan jag ej biträda förslaget om en kurs för arbetsledande medicinsk-tekniska assistenter vid specialavdelningar vid sjukvårdsanstalter m. m. Med hänsyn till vad jag sålunda förordat beträffande kursverksamheten räknar jag med att studieledarorganisationen kan minskas med en tjänst. (2)

Jag beräknar i enlighet med skolöverstyrelsens förslag ett oförändrat belopp av 115 000 kr. till fortbildning vid institutet under nästa budgetår. Härvid har jag beaktat bl. a. behovet av utbildning av personal inom njursjukvården. Fr. o. m. budgetåret 1971/72 bör fortbildningen emellertid bekostas av huvudmännen i enlighet med den överenskommelse som tidigare träffats med företrädare för sjukvårds- och utbildningshuvudmännen (jfr prop. 1969:1 bil. 10 s. 426).

För bibliotekariehjälp, förstärkning av kanslipersonalen och för vaktmästarhjälp beräknar jag ytterligare 24 600 kr., lönekostnadspålägg inräknat (4).

För städning m. m. beräknar jag — utöver löneomräkning — ytterligare 1 000 kr. (7) och för övriga expenser ytterligare 2 000 kr.

I övrigt räknar jag endast med utgiftsförändringar av automatisk karaktär.

Enligt beslut av 1969 års riksdag (prop. 1 bil. 10 s. 426, SU 46, rskr 137) skall sådana ordinarie lärare vid bl. a. barnmorskeläroanstalterna som efter läroanstalternas kommunalisering den 1 juli 1969 kan komma att stå kvar på stat redovisas under förevarande anslag. Skolöverstyrelsen har med anledning härav i skrivelse den 8 oktober 1969 anmält att vissa kostnader för lön åt en lärare vid förutvarande barnmorskeläroanstalten i Göteborg bör beräknas under detta anslag. Det ankommer på Kungl. Maj:t att meddela beslut i anledning härav.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag en anslagshöjning av 215 000 kr. och hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens institut för högre utbildning av sjuksköterskor* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 11 182 000 kr.

F 16. Särskilda lärarutbildningsåtgärder

1968/69 Utgift	2 051 359 ¹	Reservation	1 782 109
1969/70 Anslag	2 530 000			
1970/71 Förslag	1 584 000			

¹ Utbetalat retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 467 kr.

Skolöverstyrelsen

Överstyrelsens förslag till disposition av anslaget för budgetåret 1970/71 framgår av följande uppställning.

1. Av skolöverstyrelsen anordnade biämneskurser och kurser i psykologi och pedagogik samt terminskurser i yrkesvägledning	829 800
2. Studiestipendier till folkskollärare och till vissa deltagare i av Hermods anordnade kurser	120 000
3. Kurser i teoretisk yrkesorientering för blivande eller redan utbildade lärare i samhällskunskap	39 400
4. Kurs för förskollärare	192 900
5. Kurs i yrkesvägledning för särskolans och specialskolans lärare	311 200
6. Utbildning av lärare för den finsktalande befolkningen i Sverige	93 300
7. Andra särskilda lärarutbildningsåtgärder	615 000
8. Lönekostnadspålägg (avseende punkterna 1—6)	202 500
		2 404 100
	Avrundat	2 404 000

Föredraganden

Organisationen för studie- och yrkesorienteringen i skolan utreds f. n. liksom innehållet i den utbildning, som skall ges åt dem som skall svara för orienteringen. Även under nästa budgetår bör dock en terminskurs i yrkesvägledning i nu förekommande form anordnas. I övrigt bör den utbildningsverksamhet som bekostas från förevarande anslag få i stort sett den omfattning som överstyrelsen föreslagit.

Vid beräkningen av medel har jag beaktat reservationen under anslaget. Anslaget synes kunna minskas med 946 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Särskilda lärarutbildningsåtgärder* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 1 584 000 kr.

F 17. Lärares fortbildning m. m.

1968/69 Utgift	22 863 412 ¹	Reservation	9 290 143
1969/70 Anslag	31 621 000		
1970/71 Förslag	33 621 000		

¹ Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 50 681 kr.

Ur detta anslag bekostas fortbildning av skolledare, lärare samt personal av olika kategorier för skolans elevvårdande verksamhet m. fl. Verksamheten bedrivs till större delen dels av lärarhögskolornas fortbildningsavdelningar, dels av länskolnämnderna. Övrig fortbildning bedrivs under skolöverstyrelsens direkta ledning eller av lärarorganisationer samt Svenska Dalcroze-seminariet.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Skolöverstyrelsen	Föredraganden
<i>Personal</i>			
Lärarpersonal	193	+77,5	+2
Övrig personal	26	+ 6	+6
	219	+83,5	+8
<i>Anslag</i>			
Skolöverstyrelsens fortbildningsverksamhet . . .	2 200 000	+ 1 252 300	+ 840 300
Lärarhögskolornas fortbildningsverksamhet . . .	14 525 000	+ 4 135 600	+1 645 700
Länsskolnämndernas fortbildningsverksamhet . .	12 000 000	+ 3 743 600	— 882 000
Bidrag till viss verksamhet	225 000	—	+ 10 000
Lönekostnadspålägg	2 671 000	+ 1 171 500	+ 386 000
	31 621 000	+10 303 000	+2 000 000

Skolöverstyrelsen

1. Löne- och prisomräkning m. m. 1 100 000 kr.
2. Den allmänna utvecklingen av fortbildningsverksamheten innebär bl. a. en viss tyngdpunktsförskjutning från sedvanlig kursverksamhet till studiedagsarbete, grundat på i förväg noggrant utarbetat studiematerial. Införandet av de nya ämnen teknik och ekonomi på grundskolans högstadium kräver dock en speciell kursverksamhet. Skolöverstyrelsen föreslår därför en ökning av medlen för allmän kursverksamhet. (+ 1 316 300 kr.)

3. För en utbyggnad av utbildningen och fortbildningen av handledare krävs en ökad medelsanvisning (+ 627 800 kr.).

4. För en utvidgad försöksverksamhet med huvudlärarseminarier beräknas ytterligare medel (+ 202 400 kr.).

5. För att inför läsåret 1971/72 kunna erbjuda material för angeläget och meningsfullt studiedagsarbete för alla personalkategorier krävs en väsentlig ökning av resurserna för studiematerialframställning under budgetåret 1970/71 (+ 512 200 kr.).

6. Lärarfortbildning med anledning av gymnasie- och fackskolereformen är ännu inte avslutad. För sommaren 1970 planeras kurser till en kostnad av 720 000 kr. Innevarande budgetår disponeras 2 320 000 kr. för denna fortbildning. (— 1 600 000 kr.)

7. För behörighetsutbildning och stipendier i engelska med anledning av revisionen av grundskolans läroplan beräknas kostnaderna under tre budgetår uppgå till 6 milj. kr. För budgetåret 1970/71 beräknar skolöverstyrelsen 2 020 000 kr. (+ 1 312 000 kr.)

8. Den särskilda fortbildningen av lärare inom yrkesundervisningen kommer att bedrivas i större utsträckning först under budgetåret 1970/71. Behovet av medel bedömer överstyrelsen till ca 4 milj. kr. Innevarande budgetår disponeras 2 milj. kr. för ändamålet. En reservation på ca 1 milj. kr. beräknas uppkomma. (+ 1 012 500 kr.)

9. Lärarhögskolornas fortbildningsavdelning har fått ökade arbetsuppgifter bl. a. i fråga om medverkan vid framställning av studiematerial. Med anledning av detta fordras en ökning av medelsanvisningen för personal, sjukvård, tjänstemän och expenser (+ 451 500 kr.).

10. För en utbyggnad av språkassistentorganisationen krävs en ökning av medlen motsvarande fem heltidstjänster samt ökade medel för reseersättningar (+ 240 200 kr.).

11. Överstyrelsen beräknar medel för fortbildning av lärare i hälso- och sjukvård (+ 214 200 kr.).

12. För utvidgad försöksverksamhet med information till företagsledare samt ökad utbildning av handledare för medverkan i praktisk yrkesorientering beräknar överstyrelsen ytterligare medel (+ 412 000 kr.).

13. Överstyrelsen upprepar sitt föregående år framlagda förslag att sex tjänster som fortbildningskonsulent för förskollärare inrättas. Kostnaderna för tjänsterna beräknas kunna täckas genom ianspråktagande av medel som eljest skulle disponeras av lärarhögskolornas fortbildningsavdelningar för kursverksamhet m. m.

14. Skolöverstyrelsen beräknar medel för en utbyggnad av fortbildningskonsulentorganisationen med 70 konsulenter på grundskolans område och 25 konsulenter för mellanskolans lärare (+ 3 557 400 kr.).

15. Lönekostnadspålägg för ny personal 944 500 kr.

I skrivelse den 10 november 1969 har överstyrelsen återkommit med ett i an-

slagsframställningen för 1969/70 framfört förslag om att ytterligare 18 läns skolnämnder tilldelas heltidstjänster för fortbildningsledare och att samtliga fortbildningsledartjänster omvandlas till extra ordinarie tjänster.

Föredraganden

De snabba förändringarna inom skolväsendet och inom samhället i övrigt gör fortbildningen till en viktig del av varje lärares utbildning. En ständig fortbildning är nödvändig om skolans målsättningar skall kunna förverkligas och reformerna omsättas i det praktiska skolarbetet. I skolöverstyrelsens kontinuerliga utvärdering av fortbildningsverksamheten ingår bl. a. att studera vilka slag av fortbildningsinsatser som effektivast bidrar till positiva förändringar i skolarbetet och hur fortbildningen bör vara utformad för att olika lärare skall uppleva den som väsentlig och stimulerande.

Medelsanvisningen för fortbildning av lärare har under 1960-talet ökat kraftigt. En ytterligare höjning av anslaget bör dock ske med hänsyn till de stora anspråk på fortbildning som kan förutses.

Med anledning av revideringen av grundskolans läroplan (prop. 1968: 129, SU 179, 201, 2 LU 71, rskr 366, 378) krävs bl. a. särskilda fortbildningsinsatser för att utbilda lärare för undervisning i de nya ämnena teknik och ekonomi på grundskolans högstadium och i engelska på grundskolans lågstadium. För fortbildningen av lärare i teknik och ekonomi, som kommer att påbörjas under budgetåret 1970/71, beräknar jag 1,3 milj. kr. Kursverksamheten skall bedrivas på ferietid. Jag vill i detta sammanhang erinra om att jag under anslaget Yrkespedagogiska instituten beräknat medel för ett antal kurser i matematik, fysik och teknik för bl. a. yrkeslärare. För utbildning av lågstadiets lärare i engelska och för stipendier till dem som vunnit behörighet beräknar jag 2 025 000 kr., dvs. en ökning med 1,3 milj. kr. jämfört med innevarande budgetår.

Läroplansrevisionen innebär också en förnyelse av metodiken och innehållet i olika ämnen vilket kommer att kräva ökade fortbildningsinsatser. Den starkare betoningen i läroplanen av t. ex. aktivering, allsidig belysning av kontroversiella problem, skoldemokrati, internationellt medvetande, socialt engagemang och jämställdhet mellan könen kommer med nödvändighet att fordra utförlig behandling i lärarfortbildningen. Jag vill i detta sammanhang även erinra om att jag tidigare förordat, att studiedagarna till viss del behandlar problem inom vuxenutbildningsområdet och att kurser som tar upp vuxenutbildningsfrågor anordnas inom ramen för feriekursverksamheten (prop. 1969:52, SU 112, rskr 290). Jag beräknar därför en ökning av medlen för studiematerialframställning och medel för personalförstärkningar på lärarhögskolornas fortbildningsavdelningar.

För budgetåret 1968/69 anvisades 1 milj. kr. för fortbildning av lärare inom yrkesundervisningen med anledning av yrkesutbildningsreformen (prop. 1968:140, SU 195, rskr 404). Innevarande budgetår disponerar skolöverstyrelsen 2 milj. kr.

för ändamålet. Endast en mindre del av dessa 3 milj. kr. har hittills tagits i anspråk. En omfattande och kostnadskrävande fortbildning med anledning av yrkesutbildningsreformen kommer dock att fordras under nästa budgetår.

För budgetåret 1970/71 räknar jag därför med ett anslagsbehov av 3 milj. kr. för detta ändamål, dvs. en ökning med 1 milj. kr. jämfört med vad som anvisats för innevarande budgetår. Jag beräknar vidare medel för 25 fortbildningskonsulenter med arbetsuppgifter inriktade huvudsakligen på fortbildning av lärare inom den del av mellanskolan som motsvaras av nuvarande yrkesskola. En kvalitativ och kvantitativ satsning på fortbildning av lärare inom yrkesundervisningen anser jag bör prioriteras högt.

Gymnasie- och fackskolereformen ställde anspråk på en omfattande fortbildning av lärare. Enligt en överenskommelse med personalorganisationerna av den 14 oktober 1964 skulle särskild fortbildning i anledning av reformen anordnas under tiden den 1 januari 1965—den 31 december 1969. Lärare som enligt överstyrelsens bedömning borde få tillfälle att delta i fortbildningskurs kunde genom överstyrelsens beslut få viss befrielse från sin undervisningsskyldighet. Det skede av reformen under vilket särskilda åtgärder behövdes är nu slut. De resurser, som tagits i anspråk för denna kursverksamhet, liksom de medel, som av särskilda tillfälliga skäl anvisats under innevarande budgetår för ersättningar och reseersättningar till viss fortbildningspersonal, bör under budgetåret 1970/71 om disponeras för de särskilda fortbildningsinsatser som föranleds av revideringen av grundskolans läroplan och reformeringen av den del av mellanskolan som svarar mot nuvarande yrkesskola.

Skolöverstyrelsen framhåller att vissa fortbildningskurser med anledning av gymnasie- och fackskolereformen planeras även sommaren 1970. Dessa kurser bör betraktas som en del av den reguljära kursverksamheten. För fortbildningen av vissa lärare på gymnasiet beräknar jag medel för bl. a. språkassistenter i ryska och spanska.

Jag har ingen erinran mot skolöverstyrelsens förslag att ytterligare 18 länskolnämnder tilldelas heltidstjänster för fortbildningsledare inom ramen för nuvarande anslag. Dessa tjänster bör liksom övriga fortbildningsledartjänster vara arvodes-tjänster. Med anledning av skolöverstyrelsens förslag om att ur anslaget bekosta sex tjänster som fortbildningskonsulent för förskollärare vill jag framhålla, att förslaget förutsätter en utredning om organisationen av sådan fortbildning med klargörande av ansvarsfördelningen mellan skolöverstyrelsen, socialstyrelsen och kommunerna. Överstyrelsens förslag om fortbildning av lärare i hälso- och sjukvård bör bli föremål för ytterligare överväganden. Överstyrelsens förslag om utvidgad försöksverksamhet med information till företagsledare och ökad utbildning av handledare för medverkan i praktisk yrkesorientering kan jag inte tillstyrka.

Jag beräknar en viss ökning av bidraget till stiftelsen Svenska Dalcroze-seminariets verksamhet.

Det ankommer på Kungl. Maj:t att efter förslag av skolöverstyrelsen meddela bestämmelser angående användningen av anslaget.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 33 621 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Lärares fortbildning m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 33 621 000 kr.

F 18. Bidrag till Ericastiftelsen

1968/69 Utgift	508 035
1969/70 Anslag	469 000
1970/71 Förslag	612 000

Bidrag till Ericastiftelsen utgår, enligt överenskommelse med Stockholms stad, från statens sida med ca 45 % och från stadens sida med ca 55 % av stiftelsens kostnader enligt fastställd stat.

Skolöverstyrelsen

Kostnaderna för budgetåret 1970/71 beräknas öka med 318 000 kr. Härav hänför sig sammanlagt 68 000 kr. till höjda löner, arvoden och pensionsavgifter m. m. För att stiftelsen skall kunna ta emot ett större antal barn med psykiska störnings- och anpassningsproblem än f. n och i större utsträckning kunna bereda praktik för och utbildning av personal, som skall ta sig an de psykiskt störda barnen och ungdomarna i Stockholm och landet i övrigt, krävs ytterligare personal m. m. Skolöverstyrelsen tillstyrker därför fyra nya tjänster, nämligen en psykolog, en biträdande psykolog, en förste kurator och en kontorist samt vissa ökningar av kostnaderna i övrigt. Anslaget bör enligt skolöverstyrelsen höjas med 143 000 kr., vilket utgör statsverkets andel av den beräknade utgiftsökningen.

Föredraganden

Jag anser det angeläget att resurser ställs till förfogande för åtgärder som bidrar till en förstärkning av den förebyggande barna- och ungdomsvården. Jag förordar därför att anslaget räknas upp i enlighet med överstyrelsens förslag och hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, under förutsättning att Stockholms stad bidrar till verksamheten i angiven omfattning, till *Bidrag till Ericastiftelsen* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 612 000 kr.

G. Vuxenutbildning

En av de viktigaste jämlikhetsfrågorna i dag gäller vuxenutbildningen. I årets statsverksproposition prioriteras stödet till vuxenutbildningen och särskilt sådana åtgärder, som främst gynnar dem som har kort grundutbildning. De aktuella reformförslagen på vuxenutbildningens område kommer senare i vår att presenteras i en särskild proposition. Som en följd härav anges i årets statsverksproposition vissa anslag, nämligen Bidrag till driften av kommunala skolor för vuxna, Bidrag till studiecirkelverksamhet samt Bidrag till studieförbund, med preliminära belopp. I den särskilda propositionen kommer bl. a. att läggas fram förslag om avsevärt förbättrade bidrag till folkbildningsarbetet.

I 1969 års statsverksproposition anmälde dåvarande chefen för utbildningsdepartementet att utredning inom utbildningsdepartementet pågick rörande principerna och formerna för ett statligt stöd till löntagarorganisationernas utbildningsverksamhet. Utredningsarbetet är nu avslutat och har redovisats i en promemoria (Stencil U 1969:4). Promemorian remissbehandlas f. n. och frågan kommer senare att anmälas för riksdagen.

Dessa förslag är led i ett fortlöpande reformarbete, i vilket bl. a. 1967 års vuxenutbildningsreform utgjorde en betydelsefull etapp. De hittills gjorda insatserna har inneburit en betydande stimulans för vuxenutbildningen. Den statliga och kommunala vuxenutbildningen expanderar kraftigt och beräknas nästa budgetår omfatta ca 110 000 elever. Även folkhögskolorna tar emot allt fler studerande. Inom den kommunala vuxenutbildningen har elva särskilda skolenheter inrättats på orter där vuxenutbildningen nått särskilt stor omfattning och därjämte har på två orter en speciell utbildningsgång inrättats för heltidsstuderande vuxna. Antalet av TRU producerade vuxenutbildningsprogram i radio och TV har ökat. Den 27 juni 1969 tillkallades sakkunniga för att utreda frågan om ökat sändningsutrymme i ljudradion för utbildnings- och informationsändamål m. m. Särskild uppmärksamhet skall därvid ägnas vuxenutbildningen.

Bland insatserna på vuxenutbildningens område under senare år vill jag erinra om åtgärder för en förbättrad utbildning av lärare för folkhögskolan och annan vuxenutbildning (prop. 1969:52, SU 112, rskr 290). Vidare har skolöverstyrelsen fått i uppdrag att till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till sådan praktisk-pedagogisk utbildning, som är särskilt anpassad för den statliga och kommunala vuxenutbildningen.

En av de viktigaste frågorna inom vuxenutbildningen är studiefinansieringen för de vuxenstuderande. En särskild kommitté utreder denna fråga. I avvaktan

på förslag till mer långsiktiga lösningar vidtog statsmakterna föregående budgetår vissa förändringar i studiestödet till vuxna (prop. 1969: 16, 2 LU 38, SU 51, rskr 192 och 213).

En viktig aspekt när det gäller att nå de lågutbildade är den uppsökande verksamheten. Arbetarnas bildningsförbund och Landsorganisationen har i en skrivelse till utbildningsdepartementet föreslagit viss försöksverksamhet som är särskilt intressant från just denna synpunkt. Jag avser att senare återkomma till Kungl. Maj:t i denna fråga.

För vuxenutbildning har budgetåret 1969/70 anvisats 237,2 milj. kr. För budgetåret 1970/71 beräknas utgifterna för detta ändamål öka med 67,3 milj. kr. till 304,5 milj. kr.

G 1. Viss utbildning via radio och television m. m.

1968/69 Utgift	9 749 999 ¹	Reservation	3 708 165
1969/70 Anslag	14 477 000		
1970/71 Förslag	10 580 000		

¹ Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänförs till budgetåret 1968/69 uppgår till 55 030 kr.

Ur anslaget bestrids utgifter för den försöksverksamhet med produktion av undervisningsprogram m. m. för radio och television, som sedan budgetåret 1967/68 handhas av kommittén för TV och radio i utbildningen (TRU).

Kungl. Maj:t har den 19 september 1969 fastställt TRU-kommitténs produktionsplan för innevarande budgetår. Enligt planen skall TRU under året producera ca 415 TV-program och ca 345 radioprogram, vartill kommer viss produktion av annat studiematerial. Verksamheten bedrivs inom fem sektorer, nämligen teknik och naturvetenskap för universitet och högskolor (f. n. huvudsakligen för högre teknisk utbildning i Linköping), vuxenutbildning, gymnasial ungdomsutbildning och omskolning, samhällsvetenskap samt medicin. Volymmässigt ligger tyngdpunkten på de båda förstnämnda sektorerna. Kursstarten i Linköping skall ske hösten 1970. Föregående budgetår började etersändningar av vuxenutbildningsprogram. Produktionen för skolsektorn ökar också inför den försöksverksamhet som skall inledas vid vissa skolenheter och omskolningscentra under innevarande år för att kulminera under läsåret 1973/74 med ett samlat försök. Inom sektorerna för samhällsvetenskap och medicin produceras ett mindre antal program exempelvis i ämnena nationalekonomi, psykologi samt försvars- och katastrofmedicin. Vid sidan om den egentliga kursproduktionen planerar TRU också vissa särskilda försök inom de olika sektorerna.

1968 års barnstugeutredning hemställde den 25 juni 1969 att 1,5 milj. kr. anslås under budgetåret 1970/71 för försöksverksamhet med förskoleprogram i radio och TV. Genom beslut den 10 juli 1969 uppdrog Kungl. Maj:t åt TRU att i sam-

råd med utredningen bedriva sådan försöksverksamhet i huvudsaklig överensstämmelse med de av utredningen angivna riktlinjerna.

TRU-kommittén

Inledningsvis berör TRU vissa översiktliga frågor som aktualiserats i samband med kommitténs verksamhet.

Beträffande motivet för TRU-produktionen säger kommittén bl. a. att det grundläggande skälet för att utnyttja TV i undervisningen får anses vara den kvalitetsförhöjning i pedagogiskt hänseende som kan åstadkommas. Enligt TRU-kommitténs uppfattning kan denna effekt tillvaratas fullt ut endast om TV-mediet samordnas med övriga hjälpmedel så att en integrerad lösning erhålls. Man kan sedan gå mer eller mindre långt i genomförandet av denna process, från att tillhandahålla TV-program som hjälpmedel åt läraren till att helt eller delvis ersätta denne. Olika praktisk-pedagogiska varianter är under utprövning vid TRU. Emellertid är det här fråga mindre om en engångsreform än om ett långsiktigt pedagogiskt utvecklingsarbete, där organisatoriska och ekonomiska hänsyn måste tas vid det praktiska genomförandet av de olika etapperna.

Anslag

TRU-kommittén föreslår, att anslaget förs upp med 13 080 000 kr. för budgetåret 1970/71, vilket innebär en minskning med 1 397 000 kr. i förhållande till innevarande budgetår.

	1969/70	Beräknat medelsbehov 1970/71	
		TRU-kommittén	Föredraganden
Produktion av undervisningsprogram m. m. . .	12 944 000	13 210 000	} 14 475 000
Inventarier, utrustning	1 040 000	715 000	
Utprövning, särskild försöksverksamhet	1 415 000	3 050 000	
Total medelsförbrukning	15 399 000	16 975 000	14 475 000
Ingående reservation	4 817 000 ¹	3 895 000	3 895 000
Anslag/Anslagsbehov	14 477 000	13 080 000	10 580 000
Anslagsförändring		—1 397 000	—3 897 000
Utgående reservation	3 895 000	0	0

¹ Inklusive vissa andra disponibla medel på 1 108 695 kr.

1. Produktion av undervisningsprogram m. m.

Kommittén räknar med i stort sett oförändrad produktionsvolym liksom oförändrad fördelning på sektorer, i vad gäller den verksamhet som hittills ingått i kommitténs uppdrag. Härtill kommer den produktion av förskoleprogram som följer av uppdraget av den 10 juli 1969.

Anslagsförändringen i fråga om produktionskostnader innefattar följande.

- a) Löne- och prisräkning m. m. 530 000 kr.
- b) Förstärkning av den nuvarande organisationen med tre medarbetare (+ 115 000 kr.).

- c) Information, huvudsakligen i samband med att nyproducerade kurser tas i bruk (+ 60 000 kr.).
- d) Minskad utgift för hyra av nuvarande lokaler (− 5 000 kr.).
- e) Ökade inkomster i produktionsverksamheten (− 50 000 kr.).
- f) Lönekostnadspålägg för ny personal m. m. 31 000 kr.

2. Inventarier, utrustning

a) För att möta lokalbehovet för personal som tillkommer under innevarande budgetår har TRU-kommittén för detta år beräknat 200 000 kr. för uppförande av en paviljong i anslutning till anläggningarna i Stocksund. Förhandlingar i ärendet pågår med Djursholms stad och kan eventuellt leda till hyreskostnad i stället för investeringskostnad för statens del. I byggalternativet beräknas en kostnad om 50 000 kr. kvarstå 1970/71. (− 150 000 kr.)

b) Medelsbehovet för inrednings- och kontorsinventarier minskar 1970/71 och beräknas till ca 50 000 kr. för inventarier i anslutning till nybyggnation och personalförstärkning samt viss återanskaffning (− 100 000 kr.).

c) I fråga om studioutrustning beräknas nyanskaffningarna kunna slutföras under innevarande budgetår, varför endast återanskaffning torde bli aktuell 1970/71. Härför beräknar kommittén 615 000 kr. (− 75 000 kr.).

3. Utprövning, särskild försöksverksamhet

a) Kommittén bedömer det nödvändigt med en omfattande verksamhet för utprövning av produktionen. Denna utprövning syftar f. n. till att vetenskapligt klarlägga de pedagogiska resultaten vid användning av kommitténs s. k. kurspaket, ge jämförelser med konventionell utbildning m. m. Innevarande år räknar kommittén med att kunna bygga ut utprövningsverksamheten och räknar därvid med ett medelsbehov av ca 695 000 kr. Härav faller hälften på undersökningar inom vuxenutbildningsområdet, där de etersända programmen gör insatserna särskilt omfattande. Till 1970/71 räknas med en ytterligare ökning av utprövningsverksamheten inom samtliga sektorer. (+ 175 000 kr.)

b) Vid användning av TRU-kommitténs kurser på fältet uppkommer under försökskedet extra kostnader för arvoden, resor m. m. Dessa kostnader ökar i takt med den ökade verksamheten. (+ 35 000 kr.)

c) Kommittén räknar med att innevarande år disponera ca 450 000 kr. för försöksverksamhet vid sidan av den ordinarie produktionen. Det blir härigenom möjligt att bedriva ett utvecklingsarbete utan att beakta vissa yttre förutsättningar som gäller för den ordinarie produktionen. Sålunda planerar TRU ett försök för att undersöka i vilken mån förproducerat kursmaterial på sikt kan leda längre inom den högre teknisk-naturvetenskapliga utbildningen än vad som är möjligt att åstadkomma i produktionen för utbildningen i Linköping. Vidare ingår bl. a. några försök inom vårdsektorn. (− 75 000 kr.)

d) För försöksverksamheten med förskoleprogram räknar kommittén i avvaktan på den närmare planeringen med samma belopp som angetts av barnstugeutredningen. Hela beloppet har t. v. förts upp under förevarande punkt men kommer senare att få fördelas på produktion, utprövning och eventuellt även på investeringar. (+ 1 500 000 kr.)

Föredraganden

Försöksverksamheten med radio och television i utbildningen är ett led i reformarbetet inom bl. a. vuxenutbildningen. Antalet etersända kurser har ökat.

Kurserna i engelska och företagsekonomi, som startade budgetåret 1968/69, fortsätter även innevarande år och dessutom har kurser börjat i ämnena matematik, socialkunskap och psykologi. Sändningstiden för TRU-programmen i radio och television uppgår vårterminen 1970 till ca 18 timmar i veckan.

Kungl. Maj:t har — som framgått av det föregående — genom beslut den 19 september 1969 fastställt produktionsplan för TRU för budgetåret 1969/70. Flera nya kurser, bl. a. i u-landskunskap, arbetsmarknadskunskap, familjekunskap och samhällskunskap kommer härigenom att framställas för utsändning via etermedia.

Försöksverksamheten syftar också till att vidga det pedagogiska utvecklings- och rationaliseringsarbetet inom ungdomsutbildningen. Vidare planeras en försöksverksamhet i samarbete med skolöverstyrelsen och arbetsmarknadsstyrelsen, som syftar till att finna former för en förbättrad yrkesvägledning i mellanskolan.

Inom den eftergymnasiala utbildningen föreligger behov av bl. a. bandade TV-lektioner för den högre tekniska utbildningen i Linköping. Lektionerna skall utformas så att de kan användas även i utbildningsväsendet i övrigt. Kursen i företagsekonomi (översiktskurs) avses innevarande läsår användas vid såväl universitet som universitetsfilialer samt i extern utbildning. Övriga ämnen, i vilka produktion pågår, är nationalekonomi, statistik, psykologi samt några s. k. DYRK-kurser, dvs. yrkesinriktade kurser. Produktionen inom den samhällsvetenskapliga sektorn kan utnyttjas även inom vuxenutbildningen.

Den av barnstugeutredningen föreslagna försöksverksamheten med förskoleprogram i radio och TV finner jag mycket angelägen. Förskolan har ännu en otillräcklig omfattning. De barn som är i särskilt behov av den stimulans förskolan ger — barn från ekonomiskt, socialt och kulturellt eftersatta miljöer och barn i glesbygder — har nu de sämsta möjligheterna att utnyttja förskolan. Därför har etermedia en viktig uppgift att fylla som komplement till förskolan, inte minst under förskolans utbyggnadsskede. Jag räknar med att vid upplägning och utvärdering av förskoleprogrammen speciell uppmärksamhet kommer att ägnas åt möjligheterna att påverka barnens sociala träning och deras kommunikationsfärdighet.

Jag avser att senare föreslå Kungl. Maj:t att uppdra åt kommittén att inkomma med förslag till produktionsplan för budgetåret 1970/71. För nämnda budgetår räknar jag med en total medelförbrukning av 14 475 000 kr. Inom ramen för det angivna beloppet har jag beräknat medel även för information och utbildning. Vid mina anslagsberäkningar har jag beaktat också vissa medel, som får tillgodoräknas anslaget.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Viss utbildning via radio och television m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 10 580 000 kr.

G 2. Statliga skolor för vuxna: Utbildningskostnader

1968/69 Utgift ¹	5 104 514 ²
1969/70 Anslag	5 101 000
1970/71 Förslag	5 579 000

¹ Anslagen Statliga skolor för vuxna: Avlöningar och Statliga skolor för vuxna: Omkostnader

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 33 405 kr.

För den rikskrekryterande vuxenutbildningen finns statliga skolor i Norrköping och Härnösand. Vid dessa ges utbildning enligt läroplanerna för gymnasiet, fackskolan och grundskolans högstadium.

Undervisningen vid statens skolor för vuxna bygger på en kombination av muntlig undervisning under periodvis återkommande kurser vid skolorna och självstudier i form av brevskolstudier på hemorten (s. k. varvad undervisning). I enlighet med beslut av 1967 års riksdag anordnas även enbart brevskolundervisning i Norrköping. Bestämmelser om den rikskrekryterande vuxenutbildningen har meddelats i stadgan (1967:452) för gymnasial vuxenutbildning (ändrad senast 1969:600).

Utbildningens omfattning framgår av följande sammanställning, som utvisar det totala antalet elever vid skolorna (för läsåren 1969/70 och 1970/71 beräknat antal).

	1968/69	1969/70	1970/71
<i>Varvad undervisning</i>			
Norrköping	2 170	2 450	2 750
Härnösand	750	850	970
<i>Brevskolundervisning</i>			
Norrköping	1 250	2 250	3 750
	1969/70	Beräknad Skolöver- styrelsen	ändring 1970/71 Föredraganden
<i>Personal</i>			
Lärarpersonal	60	+1	+1
Övrig personal	21	+4,5	+2,5
	81	+5,5	+3,5
<i>Anslag</i>			
Avlöningar	3 809 000	+406 000	+326 000
Sjukvård	2 500	of.	of.
Reseersättningar	5 500	+ 2 500	+ 500
<i>Lokalkostnader</i>			
a) Norrköping	173 000	+ 37 000	+ 37 000
b) Härnösand	56 000	+ 13 000	+ 13 000
<i>Expenser</i>			
a) Norrköping	110 000	+ 60 000	+ 22 000
b) Härnösand	85 000	+ 30 000	+ 14 000
Lönekostnadspålägg	860 000	+ 76 500	+ 65 500
	5 101 000	+625 000	+478 000

Skolöverstyrelsen

1. Löne- och prisomräkning m. m. 210 000 kr.

Statens skola för vuxna i Norrköping

2. För budgetåret 1970/71 beräknas det sammanlagda veckotimtalet vid norrköpingsskolan till ca 900 veckotimmar, vilket motiverar en personalförstärkning med en ämneslärtjänst (+42 100 kr.).

3. Med hänsyn till det ökade elevantalet anser skolöverstyrelsen det motiverat att en kanslistjänst inrättas. Vidare föreslås att ytterligare två kontorsbiträdes-tjänster inrättas samt att medlen till extra biträdeshjälp ökas. (+ 94 100 kr.)

4. Skolöverstyrelsen beräknar vidare medel för ersättning till skrivningsvakter och kostnader i samband med särskilda provningar och fyllnadsprovningar. Dessutom föreslås en höjning av arvoden till institutionstekniker vid externa laborationskurser. (+42 300 kr.)

5. Lönekostnadspålägg för ny personal 24 900 kr.

Statens skola för vuxna i Härnösand

6. Med hänsyn till utbyggnaden av skolan föreslår skolöverstyrelsen att ytterligare en arvodestjänst som institutionsföreståndare inrättas och att en tjänst som vaktmästare omvandlas till tjänst som materialförvaltare (+ 10 200 kr.).

7. Det ökade elevantalet motiverar ytterligare en biträdestjänst. Tjänsten som kurator med halvtidstjänstgöring bör vidare omvandlas till en heltidstjänst. (+37 000 kr.)

8. Även för härnösandsskolan beräknas medel för ersättning till skrivningsvakter och kostnader i samband med särskilda provningar och fyllnadsprovningar. Vidare räknar överstyrelsen med smärre ökningarna beträffande medel till kostnader för schemaläggning och extra biträdeshjälp. (+18 700 kr.)

9. Lönekostnadspålägg för ny personal 10 100 kr.

Föredraganden

Under senare år har elevantalet vid de statliga skolorna för vuxna ökat kraftigt. Budgetåret 1970/71 beräknas elevantalet stiga med ytterligare ca 2 000, varför det sammanlagda antalet elever kommer att uppgå till ca 7 400.

Med hänsyn till ökningen av antalet undervisningstimmar beräknar jag i likhet med skolöverstyrelsen medel för ytterligare en tjänst som ämneslärare och en tjänst som kanslist vid norrköpingsskolan samt en tjänst som kontorsbiträde vid härnösandsskolan (2, 3 och 7). Likaså biträder jag förslaget om medel till arvode för ytterligare en institutionsföreståndare vid skolan i Härnösand. Frågan om ombildning av en vaktmästartjänst till materialförvaltartjänst är beroende av förhandlingar (6). Det ökade elevantalet ställer stora krav på elevvården och jag beräknar därför medel för ytterligare en halv tjänst som kurator för härnösandsskolans del (7). Härutöver bör de båda skolorna beviljas medel till lärarsättningar i samband med särskilda provningar m. m. samt ytterligare medel för extra biträdeshjälp (4

och 8). Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statliga skolor för vuxna: Utbildningskostnader* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 5 579 000 kr.

G 3. Statliga skolor för vuxna: Material för självstudier

1969/70 Anslag	2 800 000
1970/71 Förslag	4 300 000

Från anslaget bestrids kostnader för material för självstudier vid de statliga skolorna för vuxna.

	1969/70	Beräknad Skolöverstyrelsen	ändring 1970/71 Föredraganden
Kostnader för material m. m.	2 717 500	+1 732 500	+1 494 500
Arvoden för granskning av material för självstudier	82 500	+ 17 500	+ 5 500
	2 800 000	+1 750 000	+1 500 000

Föredraganden

De statliga vuxenskolornas utbildning bygger till stor del på elevernas självstudier. Vid skolorna bedrivs ett värdefullt arbete med granskning och sammanställning av material för dessa självstudier. Fr. o. m. budgetåret 1969/70 anvisas för de statliga skolorna för vuxna ett särskilt förslagsanslag till ifrågavarande ändamål. Jag förordar att anslaget i riksstaten för nästa budgetår förs upp som reservationsanslag. Anslaget får härigenom samma karaktär som driftkostnadsanslagen vid universitetens fakulteter.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statliga skolor för vuxna: Material för självstudier* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 4 300 000 kr.

G 4. Statliga skolor för vuxna: Undervisningsmateriel m. m.

1968/69 Utgift	238 000	Reservation	—
1969/70 Anslag	278 000		
1970/71 Förslag	303 000		

Från anslaget bekostas materiel, böcker, utrustningskomplettering m. m. vid skolorna för vuxna i Norrköping och Härnösand.

	1969/70	Beräknad Skolöverstyrelsen	ändring 1970/71 Föredraganden
Vuxenskolan i Norrköping	174 000	+41 000	+14 000
Vuxenskolan i Härnösand	104 000	+31 000	+11 000
därför engångsanvisning	10 000	+5 000	of.
	278 000	+72 000	+25 000

1. Det ökade medelsbehovet vid skolan i Norrköping motiveras dels med det ökade elevantalet, dels med tillkomsten av laborationskurser och övrig kompletterande undervisning i samband med det nya gymnasiets genomförande.

2. Vid skolan i Härnösand behöver biologi- och kemiinstitutionerna kompletteras. Vidare erfordras en fortsatt upprustning av skolans bibliotek.

Föredraganden

Beträffande utgifterna för utrustning gäller att vederbörande kommuner svarar för inköp och underhåll av möbler och fast inredning, medan staten bekostar inköp och underhåll av specialutrustning (jfr SOU 1962:5 s. 73). För budgetåret 1970/71 beräknar jag för norrköpingsskolan under förevarande anslag ett belopp av 188 000 kr., varav 130 000 kr. till utrustningskomplettering. För härnösandsskolan räknar jag med ett medelsbehov av 115 000 kr., varav 70 000 kr. till specialutrustning, 35 000 kr. till övrig materiel och i likhet med föregående budgetår 10 000 kr. till upprustning av biblioteket.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statliga skolor för vuxna: Undervisningsmateriel m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 303 000 kr.

G 5. Bidrag till driften av kommunala skolor för vuxna

Jag ämnar senare föreslå Kungl. Maj:t att för 1970 års riksdag lägga fram en särskild proposition angående vissa vuxenutbildningsfrågor. I avvaktan härpå bör i riksstatförslaget under detta anslag tas upp ett preliminärt beräknat belopp av 98 milj. kr. för de kommunala skolorna för vuxna. Med anledning av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till *Bidrag till driften av kommunala skolor för vuxna* för budgetåret 1970/71 beräkna ett förslagsanslag av 98 000 000 kr.

G 6. Bidrag till studiecirkelverksamhet

G 7. Bidrag till studieförbund

I det föregående har jag under anslaget Bidrag till driften av kommunala skolor för vuxna anmält min avsikt att senare föreslå Kungl. Maj:t att för 1970 års riksdag lägga fram särskild proposition angående vissa vuxenutbildningsfrågor. I avvaktan härpå bör i riksstatförslaget förevarande båda anslag föras upp med preliminärt beräknade belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1970/71 beräkna

- a) till *Bidrag till studiecirkelverksamhet* ett förslagsanslag av 98 000 000 kr.,
 b) till *Bidrag till studieförbund* ett anslag av 8 400 000 kr.

G 8. Bidrag till driften av folkhögskolor

1968/69 Utgift	53 608 608 ¹
1969/70 Anslag	61 300 000
1970/71 Förslag	73 800 000

¹ Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 69 691 kr.

Ur anslaget utgår statsbidrag till driftkostnader för totalt 105 folkhögskolor. Skolornas verksamhet omfattar dels vinter- och sommarkurser, dels ämneskurser. Elevantalet vid vinterkurserna utgjorde under arbetsåret 1968/69 ca 12 200. Bidrag till driftkostnader för folkhögskolor utgår enligt kungörelsen (1966: 758) om statsbidrag till driftkostnader för folkhögskolor (ändrad senast 1969:599) till löner m. m. åt lärare och skolledare med 100 % av de faktiska kostnaderna, till kostnader för viss annan personal med, beroende på skolans storlek, 50—150 % av ett indexbundet bidragsunderlag av 79 000 kr. för 1968/69 samt till pedagogisk utrustning m. m. med 50—150 % av ett bidragsunderlag av 13 000 kr. Utöver nämnda bidrag utgår avgiftsbidrag, dvs. bidrag till vissa avgifter enligt lagen om allmän försäkring, beträffande rektor och lärare. Efter skolöverstyrelsens prövning i varje särskilt fall kan ur anslaget även utgå bidrag till kostnader för personlig assistans åt handikappade elever vid folkhögskolor. Ur anslaget utgår även medel till försöksverksamhet med ökad lärartäthet för handikappade elever.

Skolöverstyrelsen

1. Överstyrelsens anslagsberäkningar för budgetåret 1970/71 framgår av följande sammanställning i vilken jag även redovisar mina motsvarande beräkningar.

	Skolöverstyrelsen	Föredraganden
Lönekostnadspålägg m. m.	5 636 000	5 636 000
Justering på grund av anslagsbelastningen	—	3 000 000
Förskott på bidrag till lönekostnaderna för lärare och skolledare	45 007 000	44 424 000
Förskott på bidrag till kostnaderna för viss övrig personal	9 040 000	9 040 000
Förskott på bidrag till kostnader för pedagogisk utrustning	1 440 000	1 440 000
Slutreglering av bidrag till lönekostnaderna för lärare och skolledare	4 500 000	4 500 000
Slutreglering av bidrag till kostnaderna för viss övrig personal	935 000	935 000
Slutreglering av bidrag till pedagogisk utrustning	152 000	152 000
Avgiftsbidrag för 1969/70	4 070 000	4 070 000
Lönekostnadspålägg för beräknad ändring	487 000	417 000
	71 267 000	73 614 000
	+ 9 967 000	+ 12 314 000
Avrundat		+ 12 500 000

2. Vid beräkningen av lönekostnaderna har hänsyn tagits å ena sidan till den minskning av lärartätheten som förutsätts i de nya bidragsbestämmelserna och å andra sidan en bedömd ökning av kursverksamheten. Minskningen har beräknats till 25 tjänster per år eller 100 tjänster t. o. m. redovisningsåret 1970/71. Någon reduktion av antalet lärare har dock icke gjorts vid bidragsberäkningen då antalet kursveckor torde komma att öka även de närmaste åren. Skolöverstyrelsen föreslår vidare att 74 icke-ordinarie tjänster byts ut mot ordinarie.

Folkhögskolan rekryterar i ökad utsträckning handikappade elever. För en del av de handikappade, t. ex. psykiskt utvecklingsstörda och hörselskadade, krävs speciallärare, som i många fall inte är behöriga att söka ordinarie tjänst vid folkhögskola. Överstyrelsen föreslår därför att möjlighet skall beredas lärare vid specialskolan att erhålla ordinarie tjänst vid folkhögskola utan hinder av folkhögskolestadgans behörighetsvillkor.

Skolöverstyrelsen föreslår vidare att tio tjänster som lektor inrättas och att ytterligare tio kombinerade tjänster som ämneslärare och konsulent inrättas.

3. I enlighet med uppdrag i prop. 1969: 1 (bil. 10 s. 449, SU 112, rskr 290) redovisar skolöverstyrelsen läget beträffande folkhögskolornas inackorderingspriser. Överstyrelsen har i syfte att medverka till en ekonomiskt realistisk nivå för inackorderingspriser vid folkhögskolorna insamlat detaljerade uppgifter rörande nu tillämpade priser. Inventeringen visar att det fortfarande finns stora variationer mellan olika skolor. Skillnaderna är oftast relaterade till huvudmannagrupperna. Rörelseskolorna tar i allmänhet högre avgifter än landstingsskolorna. Skillnaderna är emellertid betydande också inom gruppen rörelseskolor liksom mellan de landstingsägda skolorna. Det förekommer också att landstingsägda skolor i samma landstingsområde tillämpar olika inackorderingspriser.

Överstyrelsen har för avsikt att fullfölja denna inventering genom att i fråga om vissa skolor lägga fram detaljerade beräkningar för vad som anses vara realistiska inackorderingspriser. Inventeringen och detaljberäkningen skall sedan ge bakgrund för överläggningar med representanter för folkhögskolornas huvudmän.

Föredraganden

Folkhögskolan med dess fria arbetsformer har en viktig funktion att fylla inom vuxenutbildningen. Allt fler elever har sökt sig till denna skolform. Innevarande budgetår startar utbildningen av blivande folkhögskollärare vid lärarhögskolan i Linköping. Intresset för denna nya form av lärarutbildning har visat sig mycket stort. Antalet sökande uppgick till 324.

Beträffande skolöverstyrelsens förslag angående antalet ordinarie tjänster vill jag erinra om mitt uttalande i prop. 1969: 52 (s. 32, SU 112, rskr 290) angående lärarutbildning för folkhögskolan m. m. att det bör vara möjligt att positivt pröva frågan om inrättande av ytterligare ett antal ordinarie ämneslärartjänster. Jag räknar således med att 40 icke-ordinarie tjänster byts ut mot ordinarie.

Överstyrelsens förslag om att lärare vid specialskola skall ges möjlighet att erhålla ordinarie tjänst vid folkhögskola utan hinder av gällande behörighetsvill-

kor är jag nu inte beredd att ta upp. När det gäller skolöverstyrelsens förslag om inrättande av lektorstjänster vid folkhögskolan vill jag erinra om vad jag uttalade i nyssnämnda proposition (s. 32) om en av skolöverstyrelsen påbörjad utredning angående lektorsorganisationen vid gymnasier och att jag med hänsyn härtill inte var beredd att förorda inrättande av en ny lärarkategori vid folkhögskolan. Riksdagen lämnade detta uttalande utan erinran. I avvaktan på resultaten av denna utredning bör således inte lektorstjänster införas vid folkhögskolan.

Beträffande de kombinerade tjänsterna som ämneslärare eller övningslärare vid folkhögskola och konsulent inom länsbildningsförbund eller studieförbund bör det uppdras åt skolöverstyrelsen att i samband med anslagsframställningen för budgetåret 1971/72 inkomma med en redovisning av hur dessa kombinerade tjänster används.

Jag avser att senare återkomma till Kungl. Maj:t angående lärares medverkan som handledare inom studiecirkel.

Under förevarande anslag beräknas medel för personell assistans åt handikappade elever. Kostnader för pedagogisk utrustning beräknas under anslaget till utrustning m. m. vid folkhögskolor. I föregående års riksstat beräknades dessutom under förevarande anslag ett belopp om 500 000 kr., som skulle disponeras av skolöverstyrelsen till försöksverksamhet med ökade lärarinsatser för handikappade elever. Jag räknar med att denna försöksverksamhet skall fortsätta under nästa budgetår.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till driften av folkhögskolor* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 73 800 000 kr.

G 9. Bidrag till engångsanskaffning av utrustning m. m. till folkhögskolor

1968/69 Utgift	2 542 535	Reservation	620 285
1969/70 Anslag	3 000 000		
1970/71 Förslag	3 000 000		

Av anslaget disponeras 1 milj. kr till engångsanskaffning av dyrbarare pedagogisk utrustning m. m. Beloppet skall även kunna användas till utgifter för tekniska anordningar vid vissa folkhögskolor för att underlätta för handikappade att delta i folkhögskolkurser.

För sanering av vissa folkhögskolors ekonomi har anvisats 2 milj. kr.

Skolöverstyrelsen

Skolöverstyrelsen föreslår att anslaget förs upp med oförändrat belopp, dvs. 3 milj. kr. budgetåret 1970/71.

I detta sammanhang redovisas att av de medel som anvisats budgetåret 1968/69 har 49 folkhögskolor tilldelats sammanlagt 970 350 kr. till inköp av pedagogisk utrustning, vilket betyder en upprustning av skolorna för minst 1 940 700 kr. Bidragen har varit av mycket stor betydelse för skolornas möjligheter att motsvara kraven på effektiv vuxenundervisning.

Fyra skolor som ansökt om medel till pedagogisk utrustning och tekniska anordningar för handikappade elever har för detta ändamål tilldelats sammanlagt 35 250 kr. Detta belopp kan förutses behöva öka avsevärt i och med att allt fler skolor under de närmaste åren kommer att vidta anordningar för handikappade och förse nybyggnationen med vissa tekniska anordningar, för vilka bidrag inte kan utgå ur anslaget Bidrag till byggnadsarbeten vid folkhögskolor.

Föredraganden

1966 års riksdagsbeslut om statsbidrag till folkhögskolor innebar bl. a. införande av statsbidrag till dyrare pedagogisk utrustning. För sanering av folkhögskolornas ekonomi fastställdes ett belopp om totalt 10 milj. kr. under fem år. Förra budgetåret fördelades detta saneringsbidrag mellan 18 folkhögskolor. Enligt de riktlinjer som beslöts vid bidragets införande skall bidraget användas för återbetalning av tyngande lån för folkhögskolorna. Härigenom uppnås en betydande ekonomisk lättnad för dessa skolor.

Jag räknar således i likhet med skolöverstyrelsen medel för pedagogisk utrustning med 1 milj. kr. och för saneringsbidrag med 2 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till Bidrag till engångsanskaffning av utrustning m. m. till folkhögskolor för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 3 000 000 kr.

G 10. Bidrag till löntagarorganisationernas centrala kursverksamhet

Jag avser att senare föreslå Kungl. Maj:t att i särskild proposition lägga fram förslag om bl. a. statsbidrag till löntagarorganisationernas centrala kursverksamhet. Förevarande anslag bör i avvaktan på den särskilda propositionen tas upp i riksstafförslaget med preliminärt beräknat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till Bidrag till löntagarorganisationernas centrala kursverksamhet för budgetåret 1970/71 beräkna ett förslagsanslag av 2 500 000 kr.

H. Studiesociala åtgärder

Riksdagen beslutade år 1964 att formerna för det studiesociala stödet skulle ändras (prop. 1964:138, SäU 1, rskr 290). Därigenom skapades två stödformer, studiehjälp för studier vid fackskolor, folkhögskolor, gymnasier och yrkesskolor och studiemedel för studier vid i första hand universitet och andra eftergymnasiala läroanstalter. 1964 års beslut har kompletterats i olika avseenden, senast genom beslut vid föregående års riksdag (prop. 1969: 16, 2 LU 38, SU 51, rskr 192, 213).

Statens utgifter för studiestöd har till följd av 1964 års reform och därefter gjorda kompletteringar samt det ökade studerandeantalet kraftigt vidgats, från drygt 200 milj. kr. budgetåret 1963/64 till inemot 1 300 milj. kr. budgetåret 1969/70.

Studiesociala åtgärder är ett av de medel som samhället har för att påverka rekryteringen till utbildning efter grundskolan. Den studiesociala politiken bör därför utformas i samklang med de utbildningspolitiska strävandena. Under år 1968 tillsattes tre utredningar på det studiesociala området, en om studiestöd för vuxna, en annan om studiemedelssystemets organisation m. m. och en tredje om studiestöd åt utländska studerande. Vissa resultat av utredningsarbetet torde komma att redovisas under detta år. Vidare torde läromedelsutredningen inom kort lägga fram sina förslag angående en vidgning av det studiestöd som fria läromedel innebär.

I sina anslagsframställningar för budgetåret 1970/71 har centrala studiehjälpnsnämnden aktualiserat ytterligare förbättringar av studiestödet utöver de som beslöts vid föregående års riksdag. Förbättringarna tar sikte på yngre elever inom studiehjälpssystemet, dvs. dem som är beroende av föräldraekonomin. Nämnden har bl. a. föreslagit höjningar av inkomstprövade och behovsprövade tillägg samt av rese- och inackorderingstillägg. Vidare föreslås vissa ändringar i möjligheterna att erhålla lån från allmänna studielånefonden. Reformkostnaderna kan preliminärt beräknas till ca 47 milj. kr.

Tidigare denna dag har chefen för finansdepartementet anmält sin avsikt att till 1970 års riksdag lägga fram förslag om en genomgripande skattereform (prop. 1970: 1 bil. 1). Dessa förslag påverkar även utformningen av den studiesociala politiken. Särskild proposition kommer därför att föreläggas riksdagen om förbättringar av det studiesociala stödet. Förslaget innebär en höjning av studiebidraget inom studiehjälpssystemet och av det förlängda barnbidraget till 100 kr. i månaden samt av rese- och inackorderingstilläggen.

I övrigt föreslås en mot studiestödets utveckling svarande förstärkning av den studiesociala administrationen. Förslag om höjning av statens stöd till hälso- och sjukvården för de studerande läggs fram.

H 1. Centrala studiehjälsnämnden m. m.

1968/69 Utgift ¹	4 036 255 ²
1969/70 Anslag	5 178 000
1970/71 Förslag	6 511 000

¹ Anslagen Centrala studiehjälsnämnden m.m.: Avlöningar och Centrala studiehjälsnämnden m. m.: Omkostnader

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 18 867 kr.

Centrala studiehjälsnämnden är enligt gällande instruktion (1965:744) central förvaltningsmyndighet för ärenden om studiesocial verksamhet och därmed sammanhängande frågor i den mån sådana ärenden ej ankommer på annan myndighet. Nämnden är chefsmyndighet för studiemedelsnämnderna.

Studiemedelsnämnderna handhar studiefinansieringen för eftergymnasiala studier. För nämnderna gäller instruktion (1965:745, ändrad senast 1968: 137).

Centrala studiehjälsnämnden och studiemedelsnämnderna

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Centrala studiehjälsnämnden	Föredraganden
<i>Personal</i>			
Handläggande personal	17	of.	of.
Övrig personal	101	+17	+14
	118	+17	+14
<i>Anslag</i>			
Avlöningar	2 836 000	+1 011 400	+ 902 100
Sjukvård	2 500	+ 2 500	+ 2 500
Resesättningar	15 000	+ 5 000	+ 2 000
därav för internordiska resor	3 000	of.	of.
Lokalkostnader	423 500	+ 16 800	+ 16 800
Expenser	1 294 000	+ 230 500	+ 201 500
därav engångsutgifter	—	+12 100	+10 000
Lönekostnadspålägg	607 000	+ 232 700	+ 207 500
	5 178 000	+1 498 900	+1 332 400
Avrundat		+1 499 000	+1 333 000

Centrala studiehjälsnämnden

1. Löne- och prisomräkning m. m. 626 000 kr.

2. Som chefer för de sektioner som handlägger frågor om studiehjälp på gymnasial nivå resp. debitering och uppbörd av studiemedel fungerar nu två byrådirektörer. Tjänsterna bör omvandlas till tjänster som avdelningsdirektör (+ 25 300

kr.). Som chef för den sektion som handlägger frågor om studiemedel fungerar en förste byråsekreterare. Denna tjänst bör omvandlas till tjänst som avdelningsdirektör (+ 21 600 kr.). På sektionen för kamerala frågor fungerar nu en kamrerare som chef. Denna tjänst bör omvandlas till en tjänst som förste byråsekreterare (+ 4 200 kr.). För handläggning av kvalificerade studiehjälpsfrågor bör en tjänst som byråassistent bytas ut mot en tjänst som förste byråsekreterare (+ 8 200 kr.).

3. För att på ett tillfredsställande sätt kunna fullgöra de ökade arbetsåliggandena behöver nämnden en förstärkning med en kanslist och nio biträden, varav sex kvalificerade (+ 255 000 kr.).

4. Anslagsberäkningen för avlöningar till studiemedelsnämnderna grundar sig på en framräknad medeltalskostnad per studiemedelsansökan och en uppskattning av antalet studiemedelssökande.

Som en följd av riksdagens beslut om fasta studiegångar vid universitetens filosofiska fakulteter fr. o. m. hösten 1969 räknar centrala studiehjälpsnämnden med att antalet studiemedelsansökningar kommer att öka utöver vad som annars normalt skulle skett.

Till studiemedelsnämnderna och centrala studiehjälpsnämnden har i ökande takt framförts krav på att studiemedelsnämndernas service gentemot allmänheten skall förbättras. Centrala studiehjälpsnämnden anser en förstärkt servicefunktion ofrånkomlig.

Centrala studiehjälpsnämnden framhåller vidare att studiemedelsnämnderna inte kunnat rekrytera eller behålla kvalificerade sekreterare med nuvarande löneplacering och hemställer därför att frågan om sekreterarnas löneplacering tas upp till förnyad prövning. För sekreterarna i Göteborg, Lund, Stockholm och Uppsala anser nämnden att placering som byrådirektör är motiverad.

Medelsbehovet för personell förstärkning vid studiemedelsnämnderna beräknas till sammanlagt 231 000 kr.

5. Det ökade medelsbehovet till expenser sammanhänger bl. a. med ökade kostnader för registrering av studiemedel, vilket är en direkt följd av det ökade antalet studiemedelsansökningar (+ 130 000 kr.).

6. Lönekostnadspålägg för ny personal 127 700 kr.

Föredraganden

Anslaget bör som framgår av sammanställningen föras upp med 6 511 000 kr. I samband med reformeringen av det studiesociala stödet år 1964 inrättades en central myndighet för de studiesociala åtgärderna, centrala studiehjälpsnämnden. Under år 1967 utförde statskontoret en undersökning avseende den lämpliga organisationen vid nämnden. Förslaget innebar bl. a. att tre sektioner — för resp. studiehjälp, studiemedel och återbetalning av studiemedel — skulle inrättas. Denna anordning har nu försöksvis prövats. Jag avser att ge statens avtalsverk erforder-

ligt förhandlingsuppdrag i de delar anställnings- och arbetsvillkoren för personalen vid nämnden är förhandlingsfrågor.

Centrala studiehjälpsnämnden och studiemedelsnämnderna skall den 1 juli 1970 anslutas till statskontorets fondbyrås redovisningsgrupp. Frågan om möjliga besparingar i anledning av denna omorganisation bör senare prövas av Kungl. Maj:t.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Centrala studiehjälpsnämnden m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 6 511 000 kr.

H 2. Studiebidrag m. m.

I riksstaten för innevarande budgetår finns uppfört ett förslagsanslag av 493 milj. kr. till studiebidrag m. m.

För nästa budgetår föreligger framställning från centrala studiehjälpsnämnden om ett förslagsanslag för studiebidrag m. m. om 538 milj. kr. Beredningen av denna fråga är ännu inte avslutad. I riksstatförslaget bör tas upp ett preliminärt beräknat belopp av 547,5 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till *Studiebidrag m. m.* för budgetåret 1970/71 beräkna ett förslagsanslag av 547 500 000 kr.

H 3. Kostnader för avskrivning av vissa studielån med statlig kreditgaranti

1968/69 Utgift	3 336 185
1969/70 Anslag	5 000 000
1970/71 Förslag	1 000 000

Från detta anslag bestrids kostnader dels för avskrivning med 25 % av kapitalskulden på statsgaranterade studielån i enlighet med kungörelsen (1961:384) om avskrivning av lån för studier, dels avskrivning i de fall låntagaren avlidit eller varaktigt betalningsoförmåga inträtt. De lånefonder som är förbundna med allmän avskrivning med 25 % har upphört enligt 1964 års riksdagsbeslut om reformering av det studiesociala stödet till studerande ungdom. Genom konstruktionen av den allmänna avskrivningen kommer dock anslaget att belastas med utgifter under en övergångstid.

Centrala studiehjälpsnämnden framhåller, att de flesta statsgaranterade studielån kommit in i amorteringsgången tidigare än som beräknats. Anslaget för budgetåret 1969/70 torde därför ej komma att helt utnyttjas. Nämnden föreslår, att anslaget för nästa budgetår förs upp med 2 milj. kr., vilket innebär en minskning med 3 milj. kr.

Föredraganden

Vid bedömningen av kostnaderna för avskrivning av vissa studielån med statlig kreditgaranti utgår jag ifrån att medelsbehovet blir mindre än vad centrala studiehjälpsnämnden beräknat. Anslaget bör föras upp med 1 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kostnader för avskrivning av vissa studielån med statlig kreditgaranti* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 000 kr.

H 4. Ersättning till postverket och riksbanken för deras bestyr med studiesocialt stöd

1968/69 Utgift ¹	620 000
1969/70 Anslag	1 050 000
1970/71 Förslag	907 000

¹ Anslaget Ersättning till postverket för dess bestyr med statens studielån

Förvaltningen av lån ur allmänna studielånefonden ombesörjs av postbanken. Ersättning till postverket för bankens kostnader för låneförvaltningar bestrids ur ifrågavarande anslag. Antalet lån, som postbanken väntas förvalta under budgetåret 1970/71 kan beräknas till 180 000, vilket motsvarar en förvaltningskostnad av 725 000 kr.

Riksbanken medverkar vid utbetalning av studiemedel genom utanordning från studiemedelsfonden till penninginrättningar som inlöst studiemedelsanvisningar. *Fullmäktige i riksbanken*, som beräknar antalet studiemedelsanvisningar under budgetåret 1970/71 till 260 000, begär med hänsyn till löneutvecklingen att ersättningen till riksbanken höjs från nuvarande 60 öre till 70 öre per anvisning. Fullmäktige beräknar därför ersättningen för bankens medverkan till totalt 182 000 kr.

Föredraganden

Jag beräknar att medelsbehovet för ersättning till postverket och riksbanken kommer att minska med 143 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ersättning till postverket och riksbanken för deras bestyr med studiesocialt stöd* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 907 000 kr.

H 5. Bidrag till avlönande av föreståndare vid elevhem vid gymnasier m. m.

1968/69 Utgift	298 750
1969/70 Anslag	250 000
1970/71 Förslag	250 000

Enligt kungörelsen (1945: 594) angående statsbidrag till skolhem för lärjungar vid högre skolor och till avlöning av föreståndare vid dylikt skolhem (ändrad senast 1967: 471) får efter skolöverstyrelsens medgivande statsbidrag med 5 500 kr. för år utgå till avlöning av föreståndare vid skolhem för lärjungar vid allmänna läroverk och vissa andra i kungörelsen angivna läroanstalter. Bidraget utgår endast för elevhem, som har annan huvudman än primärkommun.

Skolöverstyrelsen föreslår, i avvaktan på eventuella nya bestämmelser angående statsbidrag till elevhem, ingen annan ändring än att medelsanvisningen höjs med 50 000 kr. med hänsyn till belastningen av anslaget.

Föredraganden

Såsom departementschefen anført under anslaget Privatskolor: Bidrag till vissa privatskolor är beredningen av skolöverstyrelsens förslag om inrättande av rikskollegier m. m. ännu ej slutförd. Anslaget bör därför för nästa budgetår föras upp med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till avlöning av föreståndare vid elevhem vid gymnasier m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 250 000 kr.

H 6. Bidrag till hälso- och sjukvård för studerande

1968/69 Utgift ¹	1 000 690
1969/70 Anslag ¹	1 595 000
1970/71 Förslag	1 146 000

¹ Anslaget Bidrag till hälso- och sjukvård samt motionsverksamhet för studerande

I riksstaten för innevarande budgetår finns uppfört ett förslagsanslag av 1 595 000 kr. till bidrag till hälso- och sjukvård samt motionsverksamhet för studerande. Härav är ett belopp av 940 000 kr. avsett för hälso- och sjukvård. Kungl. Maj:t har den 29 maj 1969 meddelat bestämmelser härför.

Tillsyn över hälso- och sjukvården utövas av socialstyrelsen som har att pröva ansökningar om statsbidrag till sådan verksamhet. Statsbidrag utgår till kårorts-nämnder för hälso- och sjukvård i Göteborg, Karlstad, Linköping, Lund, Stockholm, Umeå, Uppsala, Växjö och Örebro med 10 kr. per studerande intill ett antal av 10 000 samt med 6 kr. för varje ytterligare studerande.

Socialstyrelsen föreslår med hänsyn till ökningen av studerandeantalet budgetåret 1969/70, att anslaget ökas med 84 200 kr. Vidare föreslås att statsbidraget fr. o. m. nästa budgetår grundas på antalet studerande under det aktuella budgetåret (+ 65 600 kr.). En uppräknig till 1970 års löne- och kostnadsläge av den i propositionen om studerandehälsovården (1967:48, SU 96, rskr 220) angivna basorganisationen medför en uppräknig med 887 700 kr. Vidare föreslås en uppräknig av bidraget per studerande över 10 000. Medelsbehovet härför uppgår till 158 600 kr. För att förstärka basorganisationen begär socialstyrelsen medel

för en halvtidsanställd sjuksköterska samt en heltidsanställd läkarsekreterare. Medelsbehovet härför uppgår till 544 900 kr. Den totala ökningen av medelsbehovet enligt socialstyrelsens förslag uppgår till 1 741 000 kr.

Föredraganden

I betänkandet Idrott åt alla (SOU 1969: 29) har idrottsutredningen bl. a. föreslagit att bidrag som utgår till organisationer vars huvudsakliga verksamhet är idrott skall överföras till det centrala stödet för idrott. Efter samråd med chefen för handelsdepartementet anser jag att medel för bidrag till motionsverksamhet för studerande inte längre bör beräknas under detta anslag. I stället bör medel tas upp under anslaget Stöd till idrotten: Organisationsstöd m. m. under tionde huvudtiteln. Härigenom minskar medelsbehovet under förevarande anslag med 655 000 kr. Till följd härav bör anslaget omrubriceras.

Statens bidrag till studerandehälsovården utgör ett på schablonmässiga grunder beräknat anslag till en verksamhet för vilken studerandeorganisationerna själva får avgöra dimensioneringen av de i organisationen ingående komponenterna. Jag är mot denna bakgrund inte beredd att förorda en så betydande ökning av det statliga kostnadsansvaret som socialstyrelsen föreslagit.

I enlighet med riksdagens uttalande (SU 1969:46, rskr 137) bör statsbidraget fr. o. m. nästa budgetår grundas på antalet studerande under det aktuella budgetåret. Vidare bör en viss uppräknig av statsbidraget ske med hänsyn till löne- och prisförändringar. Jag förordar därför, att bidrag skall utgå med 11 kr. per studerande intill ett antal av 10 000 och med 6 kr. för varje ytterligare studerande. Dessa förbättringar av statsbidraget medför ett ökat medelsbehov av 122 000 kr. På grund av ökat studerandeantal kan medelsbehovet därutöver beräknas stiga med 84 000 kr. Jag beräknar anslagshöjningen till 206 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till hälso- och sjukvård för studerande* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 146 000 kr.

I. Internationellt-kulturellt samarbete

I 1. Kulturellt utbyte med utlandet

1968/69 Utgift	1 514 318	Reservation	458 628
1969/70 Anslag	1 969 000		
1970/71 Förslag	868 000		

Ur detta anslag utgår bidrag till skilda ändamål inom det internationella kulturutbytet utanför Norden enligt nedanstående sammanställning.

	1969/70	Beräknad Myndighet/or- ganisation	ändring 1970/71 Föredraganden
1. Bidrag till Svenska institutet	1 165 400	+ 1 146 000	— 1 165 400
2. Bidrag till Förenta staternas undervisnings- nämnd i Sverige	55 000	+ 25 000	of.
3. Bidrag till Sverige-Amerikastiftelsen för stipendier för studier i Sverige	32 400	+ 1 800	of.
4. Bidrag till centralnämnden för skolung- domsutbytet med utlandet	1 000	of.	of.
5. Bidrag till svenskt deltagande i europeiska skoldagen	15 000	of.	of.
6. Bidrag till lön åt föreståndare för svenska studenthemmet i Paris	31 000	of.	of.
7. Resestipendier åt universitetslärare m. fl.	175 000	+ 75 000	+ 12 000
8. Resestipendier vid universitet och vissa högskolor för deltagande i vetenskapliga kongresser m. m.	190 000	+ 75 000	+ 12 000
9. Resebidrag vid musikhögskolan	6 000	+ 14 000	— 6 000
10. Deltagande i internationella konferenser och kurser, anordnade av eller i samver- kan med internationella organisationer på kulturområdet	73 000	—	+ 21 000
11. Till Kungl. Maj:ts disposition	225 200	—	+ 25 400
	1 969 000	1 336 800	— 1 101 000

Svenska institutet

Institutet hemställer om ökat statsbidrag för bl. a. stipendieverksamhet, undervisning i svenska utomlands och för det allmänna kulturutbytet.

Föredraganden

Såsom ministern för utrikes ärendena denna dag anført har han för avsikt att senare föreslå Kungl. Maj:t att för 1970 års riksdag lägga fram proposition om Svenska institutets organisation och uppgifter. Statsbidrag för institutets verksamhet, som hittills utgått jämväl under detta anslag, avses i fortsättningen bli anvisade enbart över tredje huvudtiteln. Vid beräkningen av förevarande anslag har jag beaktat detta, vilket medför en anslagsminskning med 1 165 400 kr. Behållningen

under anslagsposten 1 bör vid utgången av budgetåret 1969/70 föras över till vederbörande anslag under tredje huvudtiteln.

Vid beräkningen av anslaget har jag vidare fört över ett belopp av 6 000 kr. (anslagsposten 9) till anslaget B 56. Musikaliska akademien med musikhögskolan: Utbildningskostnader. Behållningen under anslagsposten bör vid utgången av detta budgetår föras över till motsvarande anslag.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kulturellt utbyte med utlandet* för budgetåret 1970/71
anvisa ett reservationsanslag av 868 000 kr.

I 2. Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco m. m.

1968/69 Utgift	2 283 046
1969/70 Anslag	2 246 000
1970/71 Förslag	2 321 000

Sverige är sedan år 1950 medlem av Förenta Nationernas organisation för utbildning, vetenskap och kultur (Unesco). Svenska unescorådet är ett med stöd av Unescos stadga inrättat nationellt råd med uppgift att i Sverige främja Unescos verksamhet och stödja svenska insatser inom ramen för organisationens program.

Svenska FN-förbundet har ansvaret för den allmänna upplysningsverksamheten i Sverige om Unesco och erhåller härför ett särskilt bidrag från detta anslag.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Unescorådet m. fl.	Föredraganden
Årsbidrag till Unesco	2 150 000	+160 000	of.
Svenska unescorådets utrednings- och programverksamhet	51 000	+ 36 000	+10 000
Svenskt deltagande i Unescos generalkonferens	—	+ 60 000	+60 000
Bidrag till Svenska FN-förbundet för allmän upplysningsverksamhet om Unesco	45 000	+ 5 000	+ 5 000
därav lokalkostnader	15 000	of.	of.
	2 246 000	+261 000	+75 000

Svenska unescorådet

Unescos budgetperiod omfattar två kalenderår. Sveriges årsbidrag för första delen av perioden utbetalas f. n. vid kalenderårsskiftet fastän medel anvisas först för nästkommande budgetår. Rådet föreslår därför en teknisk omläggning av medelsanvisningen, vilket skulle medföra att en ökning för budgetperioden 1971—72 beviljas redan budgetåret 1970/71.

Föredraganden

Jag är inte beredd att nu förorda en omläggning av medelsanvisningen för Sveriges årsbidrag till Unesco. För att en viss utvidgning av svenska unescorådets verksamhet skall bli möjlig bör bidraget till detta ändamål ökas med 10 000 kr.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 2 321 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 2 321 000 kr.

I 3. Sveriges anslutning till vissa internationella vetenskapliga sammanslutningar m. m.

1968/69 Utgift	150 968
1969/70 Anslag	156 000
1970/71 Förslag	165 000

Ur detta anslag utgår bidrag för svenskt medlemskap i ett fyrtiotal internationella sammanslutningar, huvudsakligen inom det naturvetenskapliga området. Vidare utgår ett mindre bidrag till resekostnader för svenska representanters deltagande i dessa sammanslutningars möten.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Myndighet	Föredraganden
Årsavgifter till internationella vetenskapliga sammanslutningar m. m.	153 000	+ 9 540	+ 9 000
därav för nya ändamål		+ 6 200	+ 6 200
Resebidrag för svenskt deltagande i sammanträden med vederbörande sammanslutningar . .	3 000	+ 4 500	of.
	156 000	+14 040	+9 000

Vetenskapsakademien hemställer om bidrag för medlemskap i de internationella sammanslutningarna för näringsforskning och vattenvårdsforskning samt för en höjning av bl. a. avgiften till Internationella forskningsrådet (ICSU). *Stiftelsen Unga Forskare* begär 1 040 kr. för medlemsavgift till International Coordinating Committee for the Presentation of Science and the Development of Out-of-School Science Activities (ICC).

Föredraganden

Jag förordar att bidrag utgår för nämnda nya ändamål och för höjda medlemsavgifter. Fr. o. m. budgetåret 1971/72 räknar jag med att medel för resebidrag söks i annan ordning.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Sveriges anslutning till vissa internationella vetenskapliga sammanslutningar m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 165 000 kr.

I 4. Bidrag till bestridande av kostnader för vissa internationella kongresser i Sverige

1968/69 Utgift	277 990	Reservation	44 243
1969/70 Anslag	390 000		
1970/71 Förslag	400 000		

För budgetåret 1970/71 föreligger hittills ansökningar om bidrag med omkring 600 000 kr. till tolv kongresser och symposier avsedda att hållas under 1970 och 1971.

Föredraganden

Anslaget bör för nästa budgetår föras upp med 400 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till bestridande av kostnader för vissa internationella kongresser i Sverige* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 400 000 kr.

I 5. Bidrag till svenska institut i utlandet m. m.

1968/69 Utgift	430 000
1969/70 Anslag	910 000
1970/71 Förslag	954 000

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Instituten	Föredraganden
Svenska institutet i Rom	350 000	+54 000	} +25 000
därav stipendier	55 800	+26 000	
därav lokalkostnader	60 000	of.	
Svenska institutet i Athen	50 000	+18 000	+ 4 000
Institut Tessin i Paris	510 000	+15 000	+15 000
därav lokalkostnader i Hôtel de Marle m. m.	400 000	of.	of.
	910 000	+87 000	+44 000

Svenska institutet i Rom

Medel begärs för att höja stipendierna, främst till sådana stipendiater som på grund av en omdisposition av institutets lokaler måste bo på annat håll i Rom. I övrigt hänvisas till den pågående penningvärdesförsämringen i Italien.

Svenska institutet i Athen

En ökning av statsbidraget begärs för att höja föreståndararvodet och stipendiebeloppen samt för att bestrida kostnaderna för ett stipendium, som hittills bekostats av enskilda medel.

Institut Tessin i Paris

Genom beslut i november 1968 utfärdade Kungl. Maj:t provisoriska bestämmelser rörande fastigheten Hôtel de Marle i Paris. Enligt bestämmelserna får fastighe-

ten tills vidare intill utgången av juni 1970 disponeras av bl. a. Tessininstitutet. I avvaktan på Kungl. Maj:ts beslut om den fortsatta verksamheten i Hôtel de Marle begärs en ökning av bidraget till institutets driftkostnader med 15 000 kr.

Föredraganden

Bidraget till svenska institutet i Rom bör ökas med 25 000 kr. Härav bör en del användas till en mindre höjning av vissa stipendier på grund av att färre stipendiater i fortsättningen kan beredas bostad i institutets lokaler.

För höjning av föreståndarens arvode vid svenska institutet i Athen beräknar jag en ökning av bidraget med 4 000 kr.

Genom riksdagsbeslut år 1969 (prop. 79, SU 91, rskr 220) har en pension i särskild ordning kunnat beredas föreståndaren för Institut Tessin i Paris Gunnar Lundberg, som förutsatts lämna denna befattning med utgången av juni 1971. Inom utbildningsdepartementet har påbörjats en utredning av förutsättningarna för den fortsatta verksamheten inom Hôtel de Marle, såväl inom ramen för Tessininstitutets organisation som i övrigt. I avvaktan på ställningstagande till kommande förslag avses de provisoriska bestämmelserna få giltighet tills vidare intill utgången av juni 1971.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag en anslagshöjning av 44 000 kr. och hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till svenska institut i utlandet m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett anslag av 954 000 kr.

I 6. Främjande av nordiskt-kulturellt samarbete

1968/69 Utgift	2 149 280	Reservation	294 761
1969/70 Anslag	2 216 000		
1970/71 Förslag	2 550 000		

Från detta anslag tillgodoses en rad skilda ändamål inom ramen för det nordiska kultursamarbetet. Sveriges bidrag till detta samarbete utgår emellertid inte enbart ur detta anslag. Enligt en inom utbildningsdepartementet upprättad översikt anslås sålunda under innevarande budgetår drygt 6 milj. kr. under åttonde huvudtiteln till gemensamma nordiska projekt inom departementets verksamhetsområde.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Myndighet/ organisation	Föredraganden
<i>Ändamål inom högre utbildning och forskning</i>			
1. Bidrag till Nordiska institutet för folkdiktning	35 900	+ 4 000	+ 4 000
2. Gemensam nordisk journalistutbildning, inkl. stipendier till kursdeltagare	47 800	+ 6 200	+ 6 200
3. Nordiskt samarbete på marinbiologins område	53 500	+ 23 800	+ 5 000
4. Nordiskt samarbete på den terrestra ekologins område	56 850	+ 21 350	+ 5 000
5. Nordiskt samarbete på den fysiska oceanografins område	93 000	— 5 000	— 5 000

6. Nordisk sommarskola för forskarutbildning	100 000	+ 40 000	+ 40 000
7. Nordiska samarbetskommittén för internationell politik	120 000	+ 36 600	+ 31 600
8. Nordiska samarbetskommittén för arktisk medicinsk forskning	20 000	+106 800	+ 34 000
9. Vissa kostnader för Nordiska hushållshögskolan	24 000	+ 6 000	of.
10. Bidrag till Svenska landsavdelningen av Nordiska sommaruniversitetet	134 000	+ 66 500	+ 29 000
11. Nordiska kurser i språk och litteratur för universitetsstuderande	80 000	of.	of.
12. Kurs i svenska för främst finländska studerande i nordisk filologi	45 000	of.	of.
13. Nordiska exkursioner i geologi och geografi till Island	30 000	of.	of.
14. Samarbete mellan de vetenskapliga biblioteken i Norden	8 000	of.	of.
15. Bidrag till nordiska avdelningen vid S:te Geneviève-biblioteket i Paris	14 200	of.	of.
16. Bidrag till svenska kommittén för nordiskt akademiskt samarbete	25 000	— 25 000	— 25 000

Ändamål inom skolväsende och lärarutbildning

17. Harmonisering av skolordningarna i Norden	60 000	+125 000	+ 15 000
18. Bidrag till Svenska föreningen Norden för lektoratsverksamhet	94 000	+ 46 000	+ 11 000
19. Bidrag till Svenska föreningen Norden för lärarutbyte mellan de nordiska länderna ..	45 000	+ 10 000	of.
20. Bidrag till Svenska föreningen Norden för resestipendier till studerande i grundskola, gymnasium etc.	75 000	+ 5 000	of.
21. Bidrag till Nordens skolresetjänst	7 500	of.	of.
22. Bidrag till Föreningen Nordisk folkhögskola i Genève	35 000	of.	of.
23. Nordens folkliga akademi i Kungälv	298 800	— 13 500	— 13 500

Övriga ändamål

24. Vuxenundervisning i svenska och finska ..	110 000 ¹	+223 000	+ 20 000
25. Bidrag till Nordens hus i Reykjavík	131 000	+ 27 000	+ 27 000
26. Bidrag till Svenska föreningen Nordens allmänna verksamhet	210 000	+290 000	+ 50 000
27. Stipendieverksamhet vid svenskhemmet Voksenåsen	55 000	of.	of.
28. Stipendier åt kulturkritiker och kulturjournalister	22 000	of.	of.
29. Bidrag till Nordiska rådets litteraturpris ..	16 200	— 200	— 200
30. Översättning till svenska av finsk facklitteratur	18 000	+ 2 000	+ 2 000
31. Bidrag till inköp av svensk litteratur till isländska riksbiblioteket	4 000	of.	of.

Dispositionsmedel

32. Till Kungl. Maj:ts disposition	147 250	—	+ 97 900
--	---------	---	----------

Ändamål som tidigare tillgodosetts i annan ordning

33. Bidrag till Nordisk federation för medicinsk undervisning	—	+ 40 000	—
34. Nordiska kurser för historiestuderande ..	—	+ 31 000	—

2 216 000 + 1 066 550 + 334 000

¹ Anslagsposterna Kurser i svenska för finskspråkiga lärare och Kurser i finska för svenskar

Av anslagsframställningarna framgår bl. a. följande:

5. *Nordiskt kollegium för fysisk oceanografi* begär ett något minskat bidrag för sin verksamhet. En år 1971 planerad medelhavsexpedition förutses av kollegiet bli finansierad genom forskningsråden i de nordiska länderna.

10. *Svenska landsavdelningen av Nordiska sommaruniversitetet* begär en ökning av statsbidraget, dels för att täcka extra kostnader för 1970 års sommarsession som skall hållas i Sverige, dels för att höja arvoden till ledare m. fl. vid det förberedande arbetet i studiekretsar.

16. Sedan svenska kommittén för nordiskt akademiskt samarbete beslutat att med utgången av innevarande budgetår nedlägga sin verksamhet, föreslår *universitetskanslersämbetet* att medel motsvarande det nuvarande bidraget till kommittén under detta anslag förs upp dels under reservationsanslaget E 39. Gästföreläsningar, dels under nionde huvudtitelns anslag till jordbrukets högskolor.

17. *Nordiska kulturkommissionen* väntas förelägga de nordiska regeringarna ett förslag om hur arbetet med harmonisering av skolordningarna i Norden i fortsättningen skall bedrivas.

24. *Kulturpfonden för Sverige och Finland* har på grundval av en på fondens uppdrag utförd utredning framlagt ett förslag avseende utökad och effektiviserad vuxenundervisning i finska för svenskar och i svenska för finskspråkiga. Förslaget innebär en utvidgning och komplettering av den verksamhet som redan pågår, bl. a. med stöd av bidrag från detta anslag. Finsk-svenska utbildningsrådet föreslås få i uppdrag att samordna och leda verksamheten.

26. *Föreningen Nordens centralstyrelse* hemställer om en ökning av statsbidraget med 290 000 kr. Av ökningen avses en del täcka de ökade kostnaderna för föreningens nuvarande verksamhet. I övrigt önskar centralstyrelsen i anslutning till den intensifiering av det nordiska samarbetet som f. n. diskuteras på olika områden inleda en informationskampanj för att sprida kunskap om nordiska förhållanden och om syftena med det nordiska samarbetet.

33. *Nordisk federation för medicinsk undervisning*, ett samarbetsorgan på läkarutbildningens område, har för verksamhetsåret 1969 erhållit ett bidrag ur dispositionsmedel under detta anslag. Federationen ansöker om bidrag även för år 1970.

34. *Nordiska kulturkommissionens svenska avdelning* har lagt fram förslag om en årlig kursverksamhet för historiestuderande. Kurserna avses alternera mellan de nordiska länderna. Sommaren 1970 skall en kurs hållas i Sverige. Avdelningen anser dock att kostnaderna för dessa kurser fortsättningsvis bör täckas inom ramen för vederbörande myndighets allmänna verksamhet.

Föredraganden

Jag finner det inte möjligt att tillgodose alla önskemål om bidrag under detta anslag. För en rad samarbetsprojekt vill jag dock föreslå höjningar av bidragen.

Medel motsvarande dem som hittills utgått till svenska kommittén för nordiskt akademiskt samarbete har beräknats under andra anslag i enlighet med universi-

tetskanslersämbetets förslag. En eventuell behållning under anslagsposten vid utgången av innevarande budgetår bör överföras till dessa anslag.

Jag är enig med styrelsen för Kulturfonden för Sverige och Finland om att vuxenundervisningen i svenska och finska bör förbättras, bl. a. vad gäller central planering och samordning av verksamheten. I likhet med flera remissinstanser anser jag dock att finsk-svenska utbildningsrådet endast skall ha initiativtagande, samordnande och rådgivande funktion, medan vederbörande myndigheter svarar för administration och central ledning. Utbildningsrådet bör i samråd med skolöverstyrelsen och andra berörda organ framlägga förslag till framtida organisation av denna verksamhet. I avvaktan härpå beräknar jag dock en viss höjning av anslaget till den kursverksamhet som Norrbottenskretsen av Föreningen Norden bedriver i samarbete med andra organ. Den administrativa förstärkning som skolöverstyrelsen behöver för ifrågavarande uppgifter, bör tillgodoses genom förstärkning av överstyrelsens expertresurser, något som beaktats vid beräkningen av anslaget D1. Skolöverstyrelsen.

Formerna för det framtida nordiska samarbetet utreds och diskuteras f. n. i flera olika sammanhang. Mot bakgrunden härav tillsattes våren 1969 gemensamt av de nordiska ländernas regeringar och Nordiska rådet en arbetsgrupp med uppdrag dels att klarlägga målsättningen för en förstärkt nordisk upplysningsverksamhet, dels att föreslå en ändamålsenlig organisation för denna. Gruppen har lagt fram förslag till vissa åtgärder på kort sikt, vilka f. n. övervägs av regeringarna. Med hänsyn härtill kan jag inte nu förorda att medel anvisas till Föreningen Norden för en informationskampanj. En betydande uppräknig av bidraget till föreningen finner jag dock med tanke på de ökade kostnaderna för den nuvarande verksamheten väl motiverad.

De nordiska undervisningsministrarna har med anledning av en rekommendation från Nordiska rådet enats om att söka bereda isländska ungdomar tillfälle att er-hålla specialiserad yrkesutbildning i de övriga nordiska länderna. Ur dispositions-medlen bör visst bidrag utgå för detta ändamål. Ur dessa medel torde efter särskild prövning även sådana ändamål som bidrag till Nordisk federation för medicinsk undervisning och nordiska kurser för historiestuderande kunna tillgodoses.

Med hänvisning i övrigt till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Främjande av nordiskt-kulturellt samarbete* för budget-
året 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 2 550 000 kr.

I 7. Nordiska kulturfonden

1968/69 Utgift	804 000
1969/70 Anslag	836 000
1970/71 Förslag	1 240 000

Nordiska kulturfonden, som instiftades år 1966 genom överenskommelse mellan de nordiska länderna (jfr prop. 1967: 1 bil. 10 s. 399, SU 52, rskr 150), har till

uppgift att genom stöd till olika nordiska kulturändamål ytterligare utveckla och stärka det nordiska kultursamarbetet. Det till fondens förfogande årligen anslagna beloppet uppgår f. n. till 3 250 000 danska kr., varav Sverige bidrar med 37 %.

I anledning av en rekommendation av Nordiska rådet, antagen under dettas sjuttonde session i mars 1969, enades de nordiska undervisnings- och kulturministrarna vid ett möte i juni 1969 om att verka för en höjning i två etapper av det årliga dispositionsbeloppet till 5 milj. danska kr. Beloppet skulle därvid utgöra 4 milj. danska kr. under år 1970 och 5 milj. fr. o. m. den 1 januari 1971. För budgetåret 1970/71 uppgår medelsbehovet i enlighet härmed till 1 240 000 kr., inbegripet ett retroaktivt belopp motsvarande Sveriges del av höjningen under första halvåret 1970.

Föredraganden

Jag förordar att det svenska bidraget till Nordiska kulturfonden höjs i enlighet med de nordiska undervisnings- och kulturministrarnas förslag och hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) bemyndiga Kungl. Maj:t att för Sveriges del träffa avtal om de ändringar i överenskommelsen den 3 oktober 1966 om Nordiska kulturfonden som föranleds av höjningen av fondens årliga dispositionsbelopp enligt det förslag som här redovisats,
- b) till *Nordiska kulturfonden* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 1 240 000 kr.

KAPITALBUDGETEN

I. Statens affärsverksfonder

Televerkets fond

I:1 Rundradioanläggningar

1968/69 Utgift	47 700 000	Reservation	900 000
1969/70 Anslag	76 100 000		
1970/71 Förslag	77 200 000		

Detta investeringsanslag avser televerkets investeringar i rundradioanläggningar.

I anslutning till redovisningen av televerkets förslag för budgetåret 1970/71 redogörs för de utgiftsändamål i övrigt, som i likhet med televerkets investeringar bestrids med de i rundradioverksamheten inflytande avgiftsmedlen. Det gäller byggnadsstyrelsens investeringar i radio- och televisionshus, televerkets utgifter för driften av rundradions distributionsnät m. m. samt Sveriges Radios utgifter för programproduktionen.

Enligt gällande principer för rundradioverksamhetens finansiering skall av avgiftsmedel bestridas såväl de löpande kostnaderna för produktion och distribution av programmen som utgifter för omedelbar avskrivning till 100 % i distributionsanläggningar samt radio- och televisionshus. Av de samlade avgifter som inflyter skall ljudradion och televisionen tilldelas de belopp, vilka med hänsyn till programverksamheten bedöms erforderliga. Eventuella överskott tillförs en gemensam, av televerket förvaltd fond för att kunna användas för de båda mediernas behov under andra år, då de löpande intäkterna inte förslår att täcka utgifterna. Sålunda reserverade medel skall kunna utnyttjas av televerket såsom rörelsemedel mot erläggande av ränta, vilken tillförs fonden. Kostnadsredovisningen skall vara sådan, att de verkliga kostnaderna för vardera mediet kan särskiljas.

Kostnaderna för skolprogramverksamheten och programverksamheten för utlandet samt televerkets kostnader för befrielse för vissa blinda att erlagga ljudradioavgift bestrids från anslaget Ersättning för viss rundradioverksamhet på riksstatens driftbudget och redovisas under nämnda anslag. Likaså undantagen från avgiftsfinansiering är TRU-kommitténs produktion av radio- och televisionsprogram, vilka delvis sänds över etern.

L j u d r a d i o v e r k s a m h e t e n

Utgifterna för den avgiftsfinansierade ljudradioverksamheten under budgetåret 1968/69 omfattade enligt preliminära uppgifter 138,1 milj. kr., varav (5 + 2,7 =)

7,7 milj. kr. avsåg avskrivning till 100 % av televerkets och byggnadsstyrelsens investeringar, samt (97,9 + 32,5 =) 130,4 milj. kr. Sveriges Radio och televerkets driftkostnader för produktion och distribution av program. I Sveriges Radios nämnda kostnader för programproduktion ingår medel som anvisats för bestridande av kostnader för sådana referensinspelningar som Sveriges Radio har att ombesörja enligt föreskrifterna om tillämpningen av radioansvarighetslagen, merkostnader till följd av mervärdeskatt samt ljudradions andel av markavgäld för den av bolaget disponerade marken i kvarteret Förrådsbacken i Stockholm. Vidare har under ifrågavarande budgetår medel ställts till bolagets förfogande som anvisats för tidigare budgetår men som bl. a. i samband med förskjutningar i betalningsutfallet för radiohusinventarier återlevererats till televerket.

Med utgångspunkt i uppgifter lämnade i de av televerket och Sveriges Radio gjorda anslagsframställningarna rörande den avgiftsfinansierade ljudradioverksamheten redovisas i följande sammanställning de för innevarande budgetår beräknade utgifterna och medelsbehoven för budgetåret 1970/71. — För merkostnader till följd av mervärdeskatt har televerket fått ta i anspråk medel av sitt investeringsanslag för budgetåret 1969/70. I det för Sveriges Radios investeringar för 1969/70 upptagna beloppet ingår vissa inventariemedel, som tidigare ställts till bolagets förfogande men som i samband med förskjutningar i betalningsutfallet återlevererats till televerket.

	1969/70	1970/71
	milj. kr.	
Investeringskostnader		
Televerket	5,3	5,3
Sveriges Radio	5,8	6,2
Byggnadsstyrelsen	2,6	—
Driftkostnader		
Televerket	34,3	36,3
Sveriges Radio	99,0	104,9
	147,0	152,7

Investeringskostnaderna

I likhet med tidigare år har en översyn av planen för utbyggnad av ljudradions distributionsnät företagits, varvid vissa revideringar har skett. Rörande utbyggnaden fram till den 1 juli 1970 anför *televerket* i huvudsak följande.

Vid utgången av budgetåret 1968/69 hade sammanlagt 76 FM-stationer för distribution av program 1, 2 och 3 färdigställts, varav 48 större stationer och 28 slavstationer.

Under budgetåret 1969/70 kommer vissa från föregående budgetår försenade stationer att tas i bruk, nämligen de större FM-stationerna i Finnveden och Kisa och vissa slavstationer. Vidare beräknas de nya permanenta FM-stationerna i Motala och Östersund att färdigställas. Arbeten för de nya rundradiocentralerna i Malmö och Göteborg kommer att påbörjas och kompletteringar och moderniseringar att utföras på bl. a. befintliga rundradiocentraler.

Vid utgången av budgetåret 1969/70 beräknas totalt 84 FM-stationer vara i drift för sändning av program 1, 2 och 3, varav 50 större stationer och 34 slavstationer. Antalet invånare med goda mottagningsmöjligheter för samtliga tre program uppskattats vid samma tidpunkt till i det närmaste 100 % av befolkningen.

Vad beträffar investeringar under femårsperioden 1970/71—1974/75 uppger televerket bl. a. att ett mindre antal FM-slavstationer beräknas tillkomma. Investeringsmedel erfordras vidare för nya rundradiocentraler samt reinvesteringar.

Televerket föreslår i detta sammanhang att driften av trådradionätet läggs ned fr. o. m. budgetåret 1971/72 samt att under budgetåren 1971/72 och 1972/73 samtliga trådradioanläggningar fysiskt och bokföringsmässigt slopas. Som stöd för sitt förslag anför televerket bl. a. följande.

Om trådradionätet skulle bibehållas efter år 1973 erfordras under en treårsperiod reinvesteringar om sammanlagt ca 5 milj. kr. för utbyte av föråldrad förstärkarutrustning. Vid regelmässig avskrivning med 100 % av de årliga investeringarna skulle trådradions driftkostnader öka med i genomsnitt ca 1,7 milj. kr. under vart och ett av budgetåren 1971/72—1973/74.

De erforderliga reinvesteringarna i trådradionätet skulle komma en tämligen liten lyssnargrupp till godo.

Nätets slopande innebär på sikt en årlig besparing för ljudradions driftkostnader med ca 2,3 milj. kr. Televerket bedömer en varseltid om ett år efter ett riksdagsbeslut om nedläggning som tillräcklig.

De med utgångspunkt i 1969 års kostnadsnivå beräknade investeringskostnaderna under perioden 1970/71—1974/75 framgår av följande sammanställning. Häri ingår inte de förut nämnda erforderliga utgifterna för reinvesteringar i trådradionätet efter år 1973.

	1970/71	1971/72	1972/73 milj. kr.	1973/74	1974/75
FM-anläggningar för P1-, P2- och P3-näten	3,7	4,0	4,0	4,0	4,0
Vissa andra ljudradioan- läggningar	1,6				
	5,3	4,0	4,0	4,0	4,0

Vad beträffar de i investeringsplanen för budgetåret 1970/71 upptagna projekten framhåller televerket bl. a. följande.

För FM-anläggningar för P1-, P2- och P3-näten upptaget belopp beräknas i huvudsak bli behövt för gemensamma anläggningsdelar på FM-TV-stationer, för uppförande av ett mindre antal slavstationer, för reservutrustningar samt för slutlikvider för redan påbörjad utbyggnad i övrigt.

Det för vissa andra ljudradioanläggningar upptagna beloppet är avsett att användas för uppförande av nya rundradiocentraler i Luleå och Örebro, fortsatt anläggning av nya rundradiocentraler i Göteborg och Malmö samt för moderniserings- och kompletteringsarbeten på befintliga rundradiocentraler.

Byggnadsstyrelsen har beräknat medelförbrukningen för vissa avslutande kompletteringsarbeten på radiohuset i Stockholm under budgetåret 1969/70 till 24 000 kr. Den på ljudradion fallande kostnadsandelen för nybyggnad av radio- och televisionshus i Göteborg beräknas under samma budgetår utgöra 2,6 milj. kr. För de planerade investeringarna i radio- och televisionshus under budgetåret 1970/71 beräknas inte någon kostnadsandel falla på ljudradion.

Sveriges Radio har lämnat följande uppgifter om bolagets investeringsutgifter för ljudradion.

När det gäller sådana byggnadsarbeten och inredningar för vilka *Sveriges Radio* skall svara beräknas investeringarna under 1969/70 och 1970/71 till preliminärt 120 000 kr. resp. 900 000 kr. För investering i ordinarie tekniska och administrativa inventarier beräknas en kostnad under dessa båda år av 3,9 milj. kr. resp. 4,1 milj. kr. I investeringsutgifterna för 1969/70 ingår vidare för inventarier till radiohuset i Stockholm ett belopp av 0,6 milj. kr., som tidigare ställts till bolagets förfogande men som i samband med förskjutningar i betalningsutfallet återlevererats till televerket. Till de angivna kostnaderna kommer för båda åren 1,2 milj. kr. för inventarier till radio- och televisionshuset i Göteborg. *Sveriges Radios* sammanlagda investeringsutgifter för ljudradions del uppgår således enligt denna beräkning under budgetåret 1969/70 till $(0,1 + 3,9 + 0,6 + 1,2 =)$ 5,8 milj. kr. och under budgetåret 1970/71 till $(0,9 + 4,1 + 1,2 =)$ 6,2 milj. kr.

Driftkostnaderna

Televerket beräknar för budgetåret 1970/71 verkets driftkostnader för distribution av de avgiftsfinansierade ljudradioprogrammen till 36,3 milj. kr. Ökningen med 2 milj. kr. jämfört med budgetåret 1969/70 beror i huvudsak på en omfördelning av kostnaderna för det permanenta ledningsnätet mellan ljudradio och television samt den förhöjda kostnadsnivån.

Sveriges Radio framhåller bl. a. följande rörande ljudradions avgiftsfinansierade programproduktion.

Sändningstiden för ljudradions riksprogram beräknas under innevarande budgetår uppgå till ca 17 100 timmar, vilket innebär en ökning jämfört med budgetåret 1968/69 med ca 400 timmar. Den regionala och lokala programverksamheten omfattar under innevarande budgetår en sändningstid om ca 3 000 timmar.

Sveriges Radios förslag för budgetåret 1970/71 innebär för riksprogrammet en sändningstidsökning med ca 600 timmar. Bl. a. räknar bolaget med ökade insatser för programtjänst på finska och morgonsändningar i program 2. Kostnaderna för *Sveriges Radios* symfoniorkester, som tidigare schablonmässigt fördelats mellan ljudradion och televisionen, bör vidare fr. o. m. budgetåret 1970/71 helt påföras ljudradion. Distrikten beräknas öka sin andel egna program i riksprogrammen med ca 15 % under budgetåret 1970/71, vilket kommer att medföra ett ökat medelsbehov för bl. a. personalförstärkning. Den totala sändningstidsökningen för den distriktsregionala och underregionala (länsvisa) programverksamheten beräknas till 775 timmar.

Sveriges Radios förslag beträffande den avgiftsfinansierade programproduktionens utbyggnad, inklusive den bokföringsmässiga överföringen av televisionens kostnader för *Sveriges Radios* symfoniorkester, innebär en ökning av medelsbehovet med 5,9 milj. kr. till 104,9 milj. kr. Det angivna medelsbehovet har beräknats i gällande penningvärde, dvs. utan hänsyn till de löne- och prisstegringar, som kan uppstå under budgetåren 1969/70 och 1970/71.

Televisionsverksamheten

Utgifterna för den avgiftsfinansierade televisionsverksamheten under budgetåret 1968/69 uppgick enligt preliminära uppgifter till 283,6 milj. kr., varav (42,7+8,8=) 51,5 milj. kr. avsåg avskrivning till 100 % av televerkets och byggnadsstyrelsens investeringar samt (197,1+35=) 232,1 milj. kr. Sveriges Radios och televerkets driftkostnader för produktion och distribution av program. I Sveriges Radios nämnda kostnader för programproduktion ingår medel som ställts till bolagets förfogande för tidigare budgetår men som bl. a. i samband med förskjutningar i betalningsutfallet för anskaffningen av inventarier för radio- och televisionshuset i Stockholm återlevererats till televerket. Vidare ingår medel som anvisats för bestridande av kostnaderna för sådana referensinspelningar som Sveriges Radio har att ombesörja enligt föreskrifterna om tillämpningen av radioansvarighetslagen, merkostnader till följd av mervärdeskatt och för tekniska inventarier för införande av färgtelevision samt televisionens andel av markavgäld för den av bolaget disponerade marken i kvarteret Förrådsbacken i Stockholm.

Med utgångspunkt i uppgifter lämnade i de av televerket, byggnadsstyrelsen och Sveriges Radio gjorda anslagsframställningarna rörande den avgiftsfinansierade televisionsverksamheten redovisas i följande sammanställning de för budgetåret 1969/70 beräknade utgifterna samt medelsbehoven för budgetåret 1970/71. — I televerkets investeringskostnader under budgetåret 1969/70 ingår — liksom i fråga om ljudradion — kostnad för mervärdeskatt. Vid beräkning av de samlade kostnaderna för nämnda budgetår har hänsyn vidare tagits till att Sveriges Radio under detta budgetår väntas ta i anspråk vissa inventariemedel, som tidigare ställts till bolagets förfogande men som i samband med förskjutningar i betalningsutfallet återlevererats till televerket.

	1969/70	1970/71
	milj. kr.	
Investeringskostnader		
Televerket	67,3	68,9
Byggnadsstyrelsen	10,8	11,6
Sveriges Radio	42,0	35,6
Driftkostnader		
Sveriges Radio	201,1	247,4
Televerket	44,0	54,9
	365,2	418,4

Investeringskostnaderna

I likhet med tidigare år har planen för distributionsnätets utbyggnad för program 1 översetts, varvid vissa smärre revideringar visat sig nödvändiga och lämpliga. I fråga om nätet för program 2 pågår utbyggnaden av den första etappen i enlighet med den plan, som låg till grund för 1966 års beslut i utbyggnadsfrågan. Vid årsskiftet 1969—70 kommer således ca 75 % av befolkningen att finnas inom områden som täcks av distributionsnätet för TV 2. För anpassning av det nuvarande distributionsnätet för färgsändningar har i enlighet med 1968 års riksdagsbeslut anvisats ca 7 milj. kr. Beträffande investeringsverksamheten fram till den 1 juli 1970 anför *televerket* bl. a. följande.

Vid utgången av budgetåret 1968/69 hade sammanlagt 177 TV-stationer för T V 1 färdigställt, varav 51 större stationer och 126 slavstationer.

Under budgetåret 1969/70 beräknas de permanenta TV-stationerna i Motala och Östersund tas i bruk. Vidare beräknas — utom från budgetåret 1968/69 försenade slavstationer — ytterligare nio slavstationer kunna tas i drift samt moderniserings- och kompletteringsarbeten på befintliga rundradiocentraler att utföras.

I samband med anpassningen av distributionsnätet för färgsändningar kommer bl. a. sändarna på stationerna i Finnveden, Uddevalla och Vislanda samt på vissa slavstationer att bytas ut för att de ökade kvalitetskrav som måste ställas på utrustningarna vid färgsändningar, skall tillgodoses.

Vid utgången av budgetåret 1969/70 beräknas totalt 191 TV-stationer vara i bruk för sändning av program 1, varav 51 större stationer och 140 slavstationer. Vid nämnda tidpunkt beräknas samtliga stationer vara försedda med reservsändare samt 46 av de större stationerna utrustade med reservverk. Antalet invånare med acceptabla mottagningsmöjligheter för TV 1 beräknas vid utgången av budgetåret uppgå till 99,6 % av befolkningen.

Vad beträffar distributionsnätet för T V 2 har under budgetåret kompletterande husbyggnadsarbeten samt sändar- och antenninstallationer pågått planenligt. De under våren 1969 färdigställda TV 2-stationerna har successivt tagits i bruk på prov. Vid utgången av budgetåret 1968/69 var tolv större TV 2-stationer i provdrift.

Under budgetåret 1969/70 kommer ytterligare ett antal TV 2-stationer att färdigställas. Vid årsskiftet 1969—70 beräknas planenligt följande 28 större TV 2-stationer vara klara för sändning, nämligen stationerna i Bollnäs, Borlänge, Borås, Bäckefors, Emmaboda, Finnveden, Gävle, Göteborg, Halmstad, Hörby, Karlshamn, Karlstad, Kisa, Malmö, Norrköping, Nässjö, Skövde, Stockholm, Sundsvall, Uddevalla, Varberg, Vislanda, Vännäs, Västervik, Västerås, Örebro, Östersund och Osthamar samt slavstationerna i Karlskrona, Linköping, Trollhättan och Uppsala. Dessutom beräknas en provisorisk station med relativt låg effekt ha tagits i bruk i Boden. Under första kvartalet 1970 beräknas vidare de försenade slavstationerna i Falun, Hälsingborg, Härnösand och Jönköping kunna tas i drift.

Reservsändare kommer under 1969/70 att installeras på stationerna i Hörby och Stockholm för att erfarenheter av bl. a. paralleldrif av sändare med hög effekt snarast möjligt skall erhållas.

Vid utgången av budgetåret 1969/70 beräknas ytterligare sex större stationer, nämligen stationerna i Motala, Mora, Skellefteå, Sunne, Visby och Örnsköldsvik samt slavstationerna i Hudiksvall och Kristinehamn, ha tagits i drift.

Beträffande programförbindelsenätet avses radiolänklinjerna för television och ljudradio vid utgången av budgetåret 1969/70 ha en längd av ca 5 500 km och omfatta ca 21 000 km bildförbindelser och ca 75 000 km programförbindelser för ljud.

De i 1969 års kostnadsnivå beräknade investeringskostnaderna under femårsperioden 1970/71—1974/75 redovisas i följande sammanställning.

	1970/71	1971/72	1972/73	1973/74	1974/75
			milj. kr.		
TV 1-nätet	5,7	5,6	5,6	5,6	5,6
TV 2-nätet	63,2	51,6	46,4	46,4	46,4
	68,9	57,2	52,0	52,0	52,0

Det för TV 1-nätet upptagna beloppet om 5,7 milj. kr. för budgetåret 1970/71 beräknas i huvudsak bli behövt för att påbörja en större station i Hudiksvalls-Ljusdalsområdet, uppföra ca fem slavstationer, komplettera länknätet med programförbindelser, fortsätta arbetena på nya rundradiocentraler i Göteborg och Malmö samt påbörja uppförandet av dylika centraler i Luleå och Örebro, utföra kompletterings- och moderniseringsarbeten på befintliga rundradiocentraler samt för att erlagga slutlikvider för redan påbörjad utbyggnad i övrigt.

Under perioden 1971/72—1974/75 synes endast ett mindre antal slavstationer behöva uppföras under varje budgetår. I övrigt upptar planen investeringsmedel för nya rundradiocentraler och för utbyte av föråldrad utrustning.

Det belopp om 63,2 milj. kr., som upptas för budgetåret 1970/71, erfordras för slutförandet av den första etappen av TV 2-nätets utbyggnad i vad avser såväl stationer som programförbindelser. Härigenom beräknas en täckning av ca 93 % av landets befolkning planenligt kunna uppnås vid budgetårets slut. Under budgetåret beräknas elva större TV 2-stationer färdigställas, nämligen stationerna i Arvidsjaur, Gällivare, Haparanda, Kiruna, Lycksele, Pajala, Sollefteå, Storuman, Sveg, Tåsjö och Ange, samt de sju slavstationerna i Hagfors, Hofors, Kramfors, Ludvika, Norrtälje, Sollefteå stad och Södertälje.

Den andra etappen av TV 2-nätets utbyggnad avser dels utbyggnad av ytterligare stationer för att uppnå en täckning av ca 99 %, dels ombyggnad av provisoriska anläggningar från etapp 1 till permanenta, dels även anskaffande av reservutrustningar för hela TV 2-nätet. Totalkostnaden för denna etapp, som enligt den år 1966 framlagda planen omfattar budgetåren 1971/72—1976/77, har i 1969 års kostnadsnivå beräknats till 253,1 milj. kr., inklusive kostnadsökning till följd av mervärdeskatt. Beträffande utbyggnaden av den andra etappen av TV 2-nätet anför televerket vidare bl. a. följande.

Utbyggnadsetappen omfattar ca 20 helt nya större stationer och ca 140 slavstationer.

Efter hand som sändarnäten inom UHF-området byggs ut i Europa kommer på grund av interferensstörningar den störningsfria räckvidden för TV 2-sändarna att minska, vilket på sikt innebär att ytterligare ett antal stationer behöver anläggas för att kompensera den minskade täckningen. Flertalet av de nu planerade stationerna i den andra utbyggnadsetappen kommer att uppföras inom de glest befolkade delarna av landet. Enligt den framlagda utbyggnadsplanen beräknas stationerna och erforderliga länkförbindelser kunna byggas ut under sex år, dvs. den tidrymd som angavs i 1966 års utbyggnadsplan.

De erfarenheter som vunnits beträffande driften av de sändare som hittills tagits i bruk för testbildsändningar och vissa andra provsändningar visar att en utbyggnad av reservutrustningar enligt 1966 års plan bör genomföras. En långsammare utbyggnadstakt skulle drabba såväl utbyggnaden av nya stationer som anskaffningen av reservutrustningar för tidigare etablerade stationer.

För fortsatt utbyggnad av TV 1-nätet har Kungl. Maj:t bemyndigat televerket att för budgetåret 1971/72 ikläda sig betalningsansvar intill ett belopp av 5,3 milj. kr. Motsvarande bemyndigande för TV 2-nätet avseende ett belopp om 25

milj. kr. har erhållits för vart och ett av budgetåren 1971/72, 1972/73 och 1973/74. Sistnämnda belopp bör höjas med 26,6, 21,4 resp. 21,4 milj. kr. För budgetåret 1974/75 erfordras ett beställningsbemyndigande om 46,4 milj. kr.

Sveriges Radio vill för sin del inte biträda televerkets förslag beträffande utbyggnadstakten av den andra etappen av TV 2-nätet utan förordar, med hänvisning till de återverkningar ett genomförande av förslaget har på rundradiorörelsens ekonomi, en långsammare utbyggnad.

Byggnadsstyrelsen har beräknat medelsförbrukningen för televisionshuset i Stockholm under budgetåret 1969/70 och 1970/71 till 1,4 resp. 0,1 milj. kr. För radio- och televisionshuset i Göteborg utgör den på televisionen fallande kostnadsandelen 10,8 resp. 4,5 milj. kr. Under budgetåret 1970/71 räknar byggnadsstyrelsen vidare med att nybyggnaden av kontorshus B i Stockholm skall påbörjas. Kostnaden för sistnämnda byggnadsarbeten — som helt faller på televisionen — beräknas under budgetåret 1970/71 uppgå till 7 milj. kr. — För byggnadsstyrelsens förslag lämnas en närmare redogörelse vid anmälan av investeringsanslaget Radio- och televisionshus.

Sveriges Radio har lämnat följande uppgifter om investeringsutgifter för televisionen.

När det gäller sådana byggnadsarbeten och inredningar, för vilka *Sveriges Radio* skall svara, beräknas investeringarna för televisionens del under budgetåren 1969/70 och 1970/71 till 0,8 resp. 3,3 milj. kr. Bolagets inventariiekostnader omfattar för ordinarie tekniska och administrativa inventarier under budgetåret 1969/70 12,6 milj. kr. och under budgetåret 1970/71 17,2 milj. kr. För inventarier till den centrala nyhetsstudion erfordras 2,4 milj. kr. under innevarande budgetår. Inventariiekostnaden för televisionshuset i Stockholm beräknas till resp. 15,6 och 2,2 milj. kr. och för radio- och televisionshuset i Göteborg till 3,5 resp. 9,4 milj. kr. under de båda budgetåren. För färginvesteringar beräknas under budgetåret 1969/70 en kostnad av 7,1 milj. kr. Motsvarande kostnader är för budgetåret 1970/71 inräknade i de beräknade beloppen för ordinarie tekniska inventarier samt för inventarier till televisionshuset i Stockholm och radio- och televisionshuset i Göteborg. För budgetåret 1970/71 beräknas slutligen ett belopp om 3,5 milj. kr. för sändarutrustning till det provisoriska riksdagshuset i Stockholm.

De sammanlagda investeringskostnaderna för televisionens del utgör således enligt denna beräkning under budgetåret 1969/70 $(0,8 + 12,6 + 2,4 + 15,6 + 3,5 + 7,1 =)$ 42 milj. kr. och under budgetåret 1970/71 $(3,3 + 17,2 + 2,2 + 9,4 + 3,5 =)$ 35,6 milj. kr. I det för budgetåret 1969/70 beräknade beloppet ingår 11,6 milj. kr. som tidigare ställts till bolagets förfogande men som i samband med förskjutningar i betalningsutfallet återlevererats till televerket.

Driftkostnaderna

Enligt de av riksdagen godtagna riktlinjerna skall televisionens avgiftsfinansierade programverksamhet under innevarande budgetår efter starten av TV 2 i december

1969 omfatta en sändningstid om drygt 60 timmar per vecka, varav sändningstiden för TV 2 skall utgöra 20 timmar. Sändningstiden för TV 1 skall i princip bibehållas vid nuvarande nivå tills sändningstiden är densamma i båda programmen. I samband med starten av TV 2 minskas den genomsnittliga andelen egen produktion av originalsändningarna från ca 55 % till något under 50 % i inledningsskedet. (Prop. 1966: 136, SU 163, rskr 388)

Under budgetåret 1970/71 förutsätts den totala sändningstiden per vecka öka till 68 timmar. Sveriges Radio får låta kanalerna öka andelen egen produktion av originalsändningarna snabbare än förutsatt och låta TV 2 snabbare än vad som förutsatts öka sin sändningstid under förutsättning att det kan ske inom given kostnadsram utan åsidosättande av kvalitetskravet. (Prop. 1969: 1 bil. 10, SU 40, rskr 127)

Sändningstiden i färg avses — inom ramen för den i det föregående angivna totala sändningstiden — vid starten av de reguljära färgsändningarna den 1 april 1970 uppgå till omkring 6 timmar för att efter ett par månader öka till 8 timmar per vecka. Sändningstiden förutsätts därefter öka successivt för att vid ingången av budgetåret 1973/74 vara uppe i ca 20 timmar per vecka. Andelen egen produktion av originalsändningarna i färg förutsätts motsvara 40 %. (Prop. 1968: 50, SU 98, rskr 221)

Sveriges Radio har som utgångspunkt för beräkningen av medelsbehovet för televisionens avgiftsfinansierade programverksamhet under budgetåret 1970/71 tagit de genomsnittliga personal- och produktionskostnaderna för olika produktionskategorier och multiplicerat dessa med antalet sändningstimmar under året för resp. kategori. I den sålunda beräknade totalkostnaden ingår merkostnader till följd såväl av att TV 2 är i drift under hela budgetåret som av den fastställda sändningstidsökningen. Kostnaderna under budgetåret 1970/71 beräknas för TV 1 till 76,3, för TV 2 till 57,3 och för distrikten till 31,9 milj. kr. — Sveriges Radio föreslår i sammanhanget att även TV 1 skall ges möjlighet att inom given kostnadsram öka sin sändningstid.

Utanför de schablonberäknade kostnaderna faller televisionens andel av kostnaderna för företagens gemensamma organisation, vilka uppgår till 44 milj. kr. Den beräknade ökningen, som är 5,6 milj. kr., innefattar bl. a. ett sextiotal nya tjänster och ökade kostnader för upphovsrättslig ersättning till grammofonindustrin.

Till de icke schablonberäknade kostnaderna hör vidare kostnaderna för driften av den för ljudradion och televisionen gemensamma nyhetsredaktionen, 16,8 milj. kr., kostnaderna för televisionens programservice, 5,2 milj. kr., inredningskostnader av driftmedel, 3,7 milj. kr., ledningskostnader och fastighetsunderhåll, 5,3 milj. kr., och merkostnader för färgsändningar, 2,5 milj. kr. Sistnämnda kostnader har beräknats bl. a. med hänsyn till planerad färgläggning av såväl nyhetsredaktionen som de båda kanalernas nyhetssändningar.

Kostnaderna för förtidsanställningar inför sändningstidsökningen under budgetåret 1971/72 bör enligt Sveriges Radio tas upp till 4,4 milj. kr. dvs. ungefär samma belopp som beräknats för innevarande budgetår. I detta sammanhang

föreslår bolaget att någon riktpunkt för sändningstidsökningen under nämnda budgetår tills vidare inte fastställs. Bolaget avser nämligen att i nästa års anslagsframställning komma med förslag i frågan.

Det sammanlagda medelsbehovet för televisionens avgiftsfinansierade programverksamhet under budgetåret 1970/71 uppgår sålunda enligt Sveriges Radios beräkning till (76,3 + 57,3 + 31,9 + 44 + 16,8 + 5,2 + 3,7 + 5,3 + 2,5 + 4,4 =) 247,4 milj. kr. Detta innebär en ökning av driftkostnaderna i förhållande till innevarande år med 46,3 milj. kr.

Medelsbehovet har angetts i gällande penningvärde, dvs. utan hänsynstagande till de löne- och prisstegringar som kan uppstå under budgetåren 1969/70 och 1970/71.

Bestämmelserna i avtalet mellan staten och Sveriges Radio medger inte fondering av medel inom företaget. I den nya organisationen av programverksamheten med flera självständiga enheter förutses denna avsaknad av möjligheter att utjämna kostnaderna mellan skilda budgetår skapa vissa svårigheter. Sveriges Radio föreslår därför att bolaget får rätt att under budgetåret 1970/71 — utöver anvisade medel för ljudradio- och televisionsverksamheten — av avgiftsmedel rekvirera ett belopp motsvarande högst 3 % av för nämnda budgetår tilldelade medel. De sålunda rekvirerade medlen skulle enligt förslaget återställas under följande budgetår. Rekvirerade medel skulle betraktas som intäkt i rörelsen det budgetår för vilket dragningen sker och på motsvarande sätt reducera intäkterna för det budgetår under vilket de återställs.

I anslagsframställningen har Sveriges Radio även redovisat en prognos över kostnadsutvecklingen i den avgiftsfinansierade rundradioverksamheten under tiden fram t. o. m. budgetåret 1974/75.

Televerket beräknar verkets driftkostnader för distribution av de avgiftsfinansierade TV-programmen till 54,9 milj. kr., vilket innebär en ökning med 10,9 milj. kr. jämfört med innevarande budgetår. Den föreslagna ökningen beror, utom på fortsatt utbyggnad av TV 2-nätet, på en under året planerad större anskaffning av reservdelar och mätinstrument.

Avgiftsintäkterna och fondbehållningen

De tidigare radio- och televisionslicenserna om 35 resp. 100 kr. per år har fr. o. m. den 1 april 1969 ersatts med en allmän mottagaravgift om 45 kr. per kvartal. Vidare har hushåll med färgmottagare att fr. o. m. den 1 april 1970 — då de reguljära färgsändningarna startar — erlägga en tilläggsavgift om 25 kr. per kvartal. För hushåll med enbart radiomottagare utgår fr. o. m. den 1 april 1969 en särskild ljudradioavgift om 50 kr. per år.

Antalet särskilda ljudradioavgifter uppgick den 30 juni 1969 till ca 411 000. Antalet allmänna mottagaravgifter uppgick vid samma tidpunkt till ca 2 394 000, vilket betyder att drygt 85 % av alla hushåll i landet har TV-mottagare.

Under budgetåret 1968/69 uppgick de totala intäkterna av rundradiorörelsen till 387,4 milj. kr. Härav utgjorde ljudradioavgifter 81,8 milj. kr., televisionslicen-

ser resp. allmänna mottagaravgifter 286,7 milj. kr. samt ränta på avgiftsmedel 18,9 milj. kr. De samlade utgifterna för den avgiftsfinansierade ljudradio- och televisionsverksamheten uppgick under ifrågavarande budgetår enligt den redogörelse som lämnats i det föregående till (138,1 + 283,6 =) 421,7 milj. kr., vilket innebär ett underskott med 34,3 milj. kr. Härigenom reducerades den ackumulerade fondbehållningen till 271,2 milj. kr.

Den av televerket och Sveriges Radio beräknade intäktsutvecklingen och fondbehållningen under innevarande och nästföljande budgetår framgår av följande sammanställning.

	1969/70	1970/71
	milj. kr.	
<i>Kostnader</i>		
Ljudradio	147,0	152,7
Television	365,2	418,4
	512,2	571,1
<i>Intäkter</i>		
Särskilda ljudradioavgifter	18,0	16,0
Allmänna mottagaravgifter	436,0	445,0
Färgavgifter	3,0	23,0
Ränta på avgiftsmedel	17,5	13,8
	474,5	497,8
Över/underskott	—37,7	—73,3
Ackumulerad fondbehållning	233,5	160,2

Departementschefen

De medel som inflyter i rundradioverksamheten skall enligt gällande principer för rörelsens finansiering användas för att täcka såväl löpande kostnader för produktion och distribution av ljudradio- och televisionsprogram som utgifter för omedelbar avskrivning av investeringar i distributionsanläggningar samt radio- och televisionshus. Överskott som kan uppstå vissa år reserveras för behov under andra år, då de löpande intäkterna inte förslår att täcka utgifterna. Undantagna från avgiftsfinansiering är skolprogramverksamheten, programverksamheten för utlandet och de av TRU-kommittén framställda radio- och televisionsprogrammen.

Det samlade medelsbehovet under innevarande budgetår samt under budgetåret 1970/71 framgår av följande sammanställning (milj. kr.)

	1969/70	1970/71	
	Beräknat	Televerket, byggnads- styrelsen och Sveriges Radio	Departements- chefen
<i>Ljudradioverksamheten</i>			
Investeringskostnader			
Televerket	5,3	5,3	5,3
Byggnadsstyrelsen	2,6	—	—
Sveriges Radio	5,8	6,2	6,2
Driftkostnader			
Televerket	34,3	36,3	36,3
Sveriges Radio	99,0	104,9 ¹	106,0 ²
	147,0	152,7	153,8
			Kb

	1969/70 Beräknat	1970/71 Televerket, byggnads- styrelsen och Sveriges Radio	Departements- chefen
<i>Televisionsverksamheten</i>			
Investeringskostnader			
Televerket	67,3	68,9	68,9
Byggnadsstyrelsen	10,8	11,6	4,5
Sveriges Radio	42,0	35,6	34,0
Driftkostnader			
Televerket	44,0	54,9	54,9
Sveriges Radio	201,1	247,4 ¹	252,1 ²
	365,2	418,4	414,4
Totala utgifter för ljudradio och television ..	512,2	571,1	568,2

¹ Kostnaderna är beräknade i 1969 års löne- och prisnivå, dvs. utan hänsynstagande till löne- och prisstegringar som kan uppstå under budgetåren 1969/70 och 1970/71

² De beräknade kostnaderna innefattar tillägg för löne- och prisstegringar som kan uppstå under budgetåren 1969/70 och 1970/71

Det för *televerkets investeringar* i ljudradioanläggningar upptagna beloppet för budgetåret 1970/71 är avsett för diverse kompletterande anläggningsarbeten. Av det för televisionen beräknade beloppet under nämnda budgetår avses 5,7 milj. kr. bli disponerat för olika kompletterande stationsarbeten m. m. i anslutning till distributionsnätet för TV 1 och återstoden, 63,2 milj. kr., för att slutföra den första etappen av utbyggnaden av distributionsnätet för TV 2. Planenligt kommer således ca 93 % av befolkningen att kunna motta TV 2 vid budgetårets utgång.

Jag är inte beredd att nu ta ställning till ytterligare beställningsbemyndiganden för den andra etappen av TV 2-utbyggnaden.

Utöver den sålunda beräknade medelsförbrukningen bör investeringsanslaget till rundradioanläggningar inrymma sedvanlig marginal för en av konjunkturmässiga eller andra särskilda skäl påkallad ökning av medelsförbrukningen. Med hänsyn härtill och med beaktande av den beräknade behållningen vid utgången av innevarande budgetår anser jag att anslaget för budgetåret 1970/71 bör tas upp med budgetåret 1971/72.

Beträffande *televerkets driftkostnader* för ljudradion och televisionen räknar jag med samma belopp som televerket.

Jag biträder televerkets förslag om nedläggning av driften av trådradionäten fr. o. m. budgetåret 1971/72.

Det av mig beräknade beloppet för *byggnadsstyrelsens investeringar* avser slutförande av nybyggnad av radio- och televisionshuset i Göteborg samt yttre arbeten m. m. på televisionshuset i Stockholm. Jag återkommer härtill i det följande vid anmälan av investeringsanslaget Radio- och televisionshus.

Beträffande *Sveriges Radios investeringar* har jag räknat med en höjning av kostnadsramen för sådana byggnads- och inredningsarbeten, för vilka bolaget skall svara, med 300 000 kr., varav 200 000 kr. faller på televisionen och 100 000 kr. på ljudradion. Vid beräkningen av investeringsutgifterna för televisionen har

jag vidare utgått från att den planerade sändarenheten i det provisoriska riksdags-
huset kommer till stånd. Jag finner det motiverat att den kostnadsram för färg-
TV-inventarier som fastställdes efter förslag i prop. 1968: 50 angående införande
av färgtelevision m. m. (SU 98, rskr 221) ersätts med att — i enlighet med Sve-
riges Radios förslag — merkostnaderna för färgutrustning inräknas i inventarie-
kostnaderna för televisionshusen i Stockholm och Göteborg samt i kostnaderna för
ordinarie tekniska inventarier.

Vad angår *Sveriges Radios driftkostnader* vill jag anföra följande.

De av mig beräknade kostnaderna innefattar tillägg för löne- och prisstegringar
samt en bokföringsmässig överföring av televisionens andel av kostnaderna för
Sveriges Radios symfoniorkester till ljudradion. Hänsyn har vidare tagits till be-
hovet av en viss förstärkning av de för ljudradion och televisionen gemensamma
organen.

Jag har i avvaktan på resultatet av arbetet inom 1969 års radioutredning inte
räknat med någon ökning av ljudradions sändningstid.

Vid beräkningen av driftkostnaderna för televisionen har hänsyn tagits till bl. a.
det ökade medelsbehov som följer av att TV 2 är i drift under hela budgetåret och
att televisionens totala sändningstid ökar enligt vad som framgått av det föregående.

Med utgångspunkt i vad Sveriges Radio anfört räknar jag inte med några öka-
de kostnader för förtidsanställningar inför sändningstidsökningen 1971/72. För
nämnda budgetår beräknar jag en ökning av den genomsnittliga sändningstiden
per vecka med 3,5 timmar egen och 1,5 timmar främmande produktion samt 2
timmar repriser. Företaget bör liksom under innevarande budgetår kunna medge
att kanalerna ökar andelen egen produktion av originalsändningarna snabbare än
förutsatt och att TV 2 snabbare än vad som antagits i dessa medelsberäkningar
ökar sin sändningstid, under förutsättning att detta kan ske inom given kostnads-
ram utan åsidosättande av kvalitetskravet. Då riktpunkten bör vara att de båda ka-
nalerna skall uppnå jämställdhet i fråga om sändningstid inom en så snar framtid
som möjligt, delar jag inte Sveriges Radios uppfattning att även TV 1 skall inom
given kostnadsram få öka sin sändningstid.

Den sändningstidsutveckling för färgsändningarna som i den förut nämnda prop.
1968: 50 beräknades under perioden 1969/70—1973/74 bör inte heller utgöra
hinder för att andelen färgsändningar av televisionens totala sändningar ökar snab-
bare än beräknat för såvitt detta kan ske inom den för perioden beräknade kost-
nadsramen för färgmerkostnader av driftmedel.

Utöver de för Sveriges Radio beräknade medlen för investerings- och driftkost-
nader för budgetåret 1970/71 bör bolaget ha möjlighet att i kostnadsutjämnande
syfte rekvirera ett belopp av högst 15 milj. kr. med skyldighet att under nästföl-
jande budgetår återställa de sålunda rekvirerade medlen.

De av mig beräknade totala utgifterna för televisionens och ljudradions avgifts-
finansierade verksamhet under budgetåret 1970/71 uppgår således till 568,2 milj.
kr. Eftersom avgiftsintäkterna inom rundradiorörelsen under nästa budgetår — som

framgått av det föregående — kan uppskattas till 497,8 milj. kr., skulle rörelsen uppvisa ett underskott av 70,4 milj. kr.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) medge att televerket bemyndigas lägga ned driften av trådradionäten i enlighet med vad jag förordat i det föregående,
- b) till *Rundradioanläggningar* för budgetåret 1970/71 anvisa ett investeringsanslag av 77 200 000 kr.

II. Statens allmänna fastighetsfond

II: 1. Byggnadsarbeten för vissa kulturändamål

Till byggnadsarbeten för vissa kulturändamål har för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 4 770 000 kr., varav 1 870 000 kr. anvisats på tilläggsstat till riksstaten.

För nästa budgetår föreligger framställning från byggnadsstyrelsen om investeringsanslag till byggnadsarbeten för kulturändamål om sammanlagt 3 milj. kr. Beredningen av denna fråga är ännu inte avslutad. I riksstatförslaget bör tas upp ett preliminärt belopp av 3 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till *Byggnadsarbeten för vissa kulturändamål* för budgetåret 1970/71 beräkna ett investeringsanslag av 3 000 000 kr.

II:2. Radio- och televisionshus

1968/69 Utgift	11 536 662	Reservation	2 544 862
1969/70 Anslag	11 000 000		
1970/71 Förslag	4 500 000		

Detta investeringsanslag avser byggnader för radio- och televisionsverksamhet. En särskild investeringsplan finns fastställd för anslaget. Sveriges Radio svarar för upprättandet av programhandlingar för byggnadsobjekt och för redovisningen av dessa till Kungl. Maj:t, medan byggnadsstyrelsen har huvudansvaret för projekteringen och byggandet.

Byggnadsstyrelsen

Anslaget för budgetåret 1970/71 bör föras upp med 11,5 milj. kr.

I gällande investeringsplan för televisionshuset i Stockholm finns uppförd en kostnadsram av 1 231 000 kr. för vissa projekteringsarbeten, som avser en fortsatt utbyggnad av televisionshuset samt en kostnadsram av 4 471 000 kr. för extra grundläggning för etapp I av denna byggnad (prop. 1969:1 bil. 10 s. 487). Dessa båda objekt har under budgetåret 1968/69 slutredovisats till en kostnad av sammanlagt 5 703 000 kr.

För yttre arbeten m. m. föreslås att kostnadsramen höjs till 5 250 000 kr. enligt prisläget den 1 april 1969 med hänsyn till utvecklingen av byggnadskostnadsindex fr. o. m. den 1 april 1967, beroende på att sådan höjning ej beräknats tidigare.

Den nybyggnad för radio- och televisionshus i Göteborg som nu är under uppförande har redovisats i prop. 1967:155 (bil. 6 s. 41) och prop. 1968:1 (bil. 10 s. 422). Kungl. Maj:t har den 14 februari 1969 uppdragit åt styrelsen att utföra den i prop. 1969:1 (bil. 10 s. 486) redovisade tillbyggnaden. Med hänsyn till automatiska kostnadsstegringar och styrelsens ändring av påslaget för centraladministration har i förslaget till investeringsplan förts upp en kostnadsram av 31 105 000 kr. i prisläget den 1 april 1969.

Departementschefen

Jag beräknar medelsbehovet för radio- och televisionshus för nästa budgetår enligt följande investeringsplan och anslagsberäkning.

Investeringsplan (1 000-tal kr.)

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning			Byggstart mån./år	Färdigställande mån./år
	1.4.1968	1.4.1969	Faktisk t. o. m. 1968/69	Beräknad för			
				1969/70	1970/71		
<i>Radiohus i Stockholm</i>							
Studieblock	44 450	44 450	44 451			3.63	10.67
Yttre arbeten m. m.	1 417	1 432	1 408	24			successivt
<i>Televisionshus i Stockholm</i>							
Ettapp I	52 880	52 880	52 567	313		7.63	9.67
Yttre arbeten m. m.	5 095	5 250	3 927	1 100	100		successivt
Extra grundläggning för ettapp II	1 000	1 000	991	8		8.65	5.67
<i>Radio- och televisionshus i Göteborg</i>	30 235	31 105	14 317	12 000	4 500	1.68	6.70
	168 925	170 490	152 035	13 445	4 600		

Anslagsberäkning (1 000-tal kr.)

<i>Medelstillgång</i>		<i>Beräknad medelsförbrukning</i>	
Reservation 1.7.69	2 545	1969/70	13 445
Anslag för 1969/70	11 000	1970/71	4 600
Anslag för 1970/71 (förslag)	4 500		
	18 045		18 045

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Radio- och televisionshus* för budgetåret 1970/71 anvisa ett investeringsanslag av 4 500 000 kr.

II:3. Byggnadsarbeten vid specialskolan m. m.

1968/69 Utgift	3 014 256	Reservation	1 018 624
1969/70 Anslag	500 000		
1970/71 Förslag	60 000		

Från förevarande investeringsanslag bestrids kostnader för byggnadsarbeten vid specialskolan m. m. För de objekt som är uppförda i investeringsplanen är arbetena i huvudsak slutförda.

Byggnadsstyrelsen

Anslaget för budgetåret 1970/71 bör föras upp med 60 000 kr.

Nybyggnad för Ekeskolan. Redogörelse för detta byggnadsobjekt lämnades senast i prop. 1969:1 (bil. 10 s. 488, SU 46, rskr 137). I kostnadsramen ingående delobjekt omfattande nybyggnad av bostäder har slutredovisats den 30 juni 1969 till en kostnad av 375 000 kr., varför ramen föreslås sänkt med motsvarande belopp. De tillkommande yttre arbeten, som Kungl. Maj:t genom beslut den 20 november 1968 uppdrog åt styrelsen att utföra, slutfördes under hösten 1969.

Nybyggnad för Hällsboskolan. Redogörelse för specialskolenheten i Sigtuna för hörselskadade och talskadade barn lämnades i prop. 1966: 104 (s. 63, SU 91, rskr 206), 1967: 1 (bil. 10 s. 402, SU 8, rskr 8), 1968: 1 (bil. 10 s. 423, SU 8, rskr 8) och 1969: 1 (bil. 10 s. 488, SU 46, rskr 137). Kostnadsramen för budgetåret 1970/71 föreslås höjd med 240 000 kr., vilket innebär en ökning utöver index med 100 000 kr., beroende på att någon indexhöjning ej gjordes för perioden den 1 april 1967—den 1 april 1968.

Kungl. Maj:t bemyndigade den 18 juli 1969 byggnadsstyrelsen att inom kostnadsramen inköpa en fastighet som tjänstebostad åt skolans rektor. De personalbostadshus som planerats inom skolans område, och som ingår i kostnadsramen, kommer inte att utföras.

Departementschefen

Byggnadsstyrelsen har beräknat medelförbrukningen under anslaget för nästa budgetår till 60 000 kr. Jag biträder byggnadsstyrelsens förslag. Jag förordar att medel för nästa budgetår anvisas enligt följande investeringsplan och anslagsberäkning.

Investeringsplan

(1 000-tal kr.)

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning			Byggstart mån./år	Färdigställande mån./år
	1.4.1968	1.4.1969	Faktisk t. o. m. 1968/69	Beräknad för			
				1969/70	1970/71		
Nybyggnad för Eke- skolan	7 775	7 400	7 248	152		10.63	11.69
Om- och tillbyggnad för Åsbackaskolan . . .	5 785	532	507	25		2.65	10.65
Nybyggnad för Hälls- boskolan	555	6 025	3 951	2 000	60	2.68	7.69
	14 115	13 957	11 706	2 177	60		

Anslagsberäkning

(1 000-tal kr.)

<i>Medelstillgång</i>		<i>Beräknad medelsförbrukning</i>	
Behållning 1.7.1969	1 019	1969/70	2 177
Anslag för 1969/70		1970/71	60
riksstat	500		
tilläggsstat I	658		
Anslag för 1970/71 (förslag)	60		
	2 237		2 237

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Byggnadsarbeten vid specialskolan m. m.* för budget-
året 1970/71 anvisa ett investeringsanslag av 60 000 kr.

II: 4. Byggnadsarbeten vid universiteten och vissa högskolor m. m.

I riksstaten för innevarande budgetår är uppfört ett investeringsanslag av 120 milj. kr. till byggnadsarbeten vid universiteten och vissa högskolor.

För nästa budgetår föreligger framställningar från byggnadsstyrelsen och tekniska högskolans i Stockholm byggnadskommitté om investeringsanslag av sammanlagt 132,5 milj. kr. för nämnda ändamål. För ny- och ombyggnader m. m. för vissa lärarhögskolor föreslår byggnadsstyrelsen ett investeringsanslag av 19 milj. kr. för nästa budgetår. Medel för sistnämnda byggnadsarbeten bör beräknas under förevarande anslag. Beredningen av dessa frågor är ännu inte avslutad. I riksstatförslaget bör tas upp ett preliminärt belopp av 130 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till *Byggnadsarbeten vid universiteten och vissa högskolor m. m.* för budget-
året 1970/71 beräkna ett investeringsanslag av 130 000 000 kr.

IV. Statens utlåningsfonder

IV:1. Allmänna studielånefonden

Investeringsanslaget till fonden berörs av den proposition som jag förutskickat under anslaget Studiebidrag m. m. I riksstafförslaget bör tas upp ett preliminärt beräknat belopp av 111 milj. kr. Med anledning härav hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till *Allmänna studielånefonden* för budgetåret 1970/71 beräkna ett investeringsanslag av 111 000 000 kr.

IV:2. Studiemedelsfonden

Investeringsanslaget till fonden berörs av den proposition som jag förutskickat under anslaget Studiebidrag m. m. I riksstafförslaget bör tas upp ett preliminärt beräknat belopp av 756 milj. kr. Med anledning härav hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till *Studiemedelsfonden* för budgetåret 1970/71 beräkna ett investeringsanslag av 756 000 000 kr.

IV:3. Lånefonden för inventarier i studentbostäder

1968/69 Utgift	4 607 188	Reservation	1 939 260
1969/70 Anslag	5 000 000		
1970/71 Förslag	5 500 000		

Enligt kungörelsen (1959: 371) om lån från lånefonden för inventarier i studentbostäder (ändrad senast 1966: 131) kan lån för anskaffning eller förnyelse av inventarier i studentbostäder beviljas intill ett belopp av 1 400 kr. per rum.

Bostadsstyrelsen

Det högsta lånebeloppet per rum bör fr. o. m. budgetåret 1970/71 höjas till 1 600 kr. Ett investeringsanslag av 5,9 milj. kr. bör föras upp för nästa budgetår. Vidare bör 3 350 000 kr. anvisas på tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1969/70.

Under budgetåret 1968/69 beviljades 18 ansökningar om lån avseende inventarier till 2 166 rum. Styrelsen räknar med att lån kommer att medges för 7 100 rum under budgetåret 1969/70 och för 4 860 rum under budgetåret 1970/71.

Föredraganden

För nästa budgetår beräknar jag anslaget till 5,5 milj. kr. Jag har därvid räknat med ett från 1 400 kr. till 1 500 kr. förhöjt högsta lånebelopp per rum. Då bostadsstyrelsen räknar med att drygt 3,5 milj. kr. i amorteringar m. m. kommer att tillgodoföras anslaget under innevarande och nästa budgetår kan ca 16 milj. kr. betalas ut under dessa budgetår. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Lånefonden för inventarier i studentbostäder* för budgetåret 1970/71 anvisa ett investeringsanslag av 5 500 000 kr.

IV:4. Lånefonden för studentkårlokaler

1968/69 Utgift	5 000 000	Reservation	5 400 000
1969/70 Anslag	7 000 000		
1970/71 Förslag	5 000 000		

Denna fond tillkom genom beslut av 1963 års riksdag (prop. 172, SU 212, rskr 405). Enligt kungörelsen (1964: 398) om lån för anskaffning av studentkårlokaler (ändrad senast 1967: 197) kan lån från fonden utgå till studentsammanslutning vid universiteten och vissa andra högre läroanstalter för anordnande av studentkårlokaler samt bespisinglokaler för anställda och studerande. Beredande organ för frågor rörande lån från fonden är statens nämnd för samlingslokaler, vad gäller bespisinglokaler i samråd med universitetsrestaurangkommittén.

I följande sammanställning redovisas de lånebelopp som sammanlagt beviljats ur fonden intill utgången av budgetåret 1968/69 (jfr prop. 1968:104 s. 51 och 1969:36 s. 40).

	Låneunderlag	Lånebelopp	Ränte- och amorterings- fri del av lånebeloppet
Bespisinglokaler	10 154 000	10 154 000	10 154 000
Övriga kårlokaler	19 511 000	9 512 500	6 372 000

Beträffande den ränte- och amorteringsfria delen av lånen tas frågan om avskrivning eller återbetalning av lånet normalt upp efter 25 år. För resterande belopp gäller i regel en amorteringstid av 25 år. Räntefoten för denna del av lånen är lika med normalräntan för lån från statens utlåningsfonder. I beslut om lån för anskaffning av bespisinglokaler har Kungl. Maj:t meddelat särskilda lånevillkor avseende bl. a. verksamhetens former (jfr prop. 1967:104 s. 47).

För innevarande budgetår har anvisats ett investeringsanslag av 7 milj. kr. Vidare får lån beviljas från fonden intill ett sammanlagt belopp av 20 milj. kr.

Statens nämnd för samlingslokaler

För budgetåret 1970/71 bör föras upp ett investeringsanslag av 5 milj. kr. Vidare bör lån under nämnda budgetår få beviljas intill ett belopp av 20 milj. kr.

Reservationen vid ingången av budgetåret 1969/70 var 5 400 000 kr. För utbetalning av lån under innevarande budgetår står således sammanlagt (7 + 5,4 =) 12,4 milj. kr. till förfogande.

Föredraganden

Enligt beslut av 1969 års riksdag (prop. 150 bil. 4 s. 17, SU 183, rskr 417) får ränte- och amorteringsfria lån utgå från förevarande lånefond för inredning och utrustning av restauranglokaler som anordnas med utnyttjande av sådana lån. Av praktiska skäl bör ränte- och amorteringsfria lån ur lånefonden kunna utgå även för inredning och utrustning av andra restauranglokaler vid universitet och högskolor. Jag har beaktat detta vid min beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår.

Med hänsyn till de lånebehov som redovisats bör lån under nästa budgetår få beviljas intill ett sammanlagt belopp av 20 milj. kr. Medelsbehovet för nästa budgetår beräknar jag till 5 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) godkänna vad jag i det föregående anført om lån för inredning och utrustning av restauranglokaler vid universitet och högskolor,
- b) medge att under budgetåret 1970/71 lån får beviljas från lånefonden för studentkårlokaler intill ett sammanlagt belopp av 20 000 000 kr.,
- c) till *Lånefonden för studentkårlokaler* för budgetåret 1970/71 anvisa ett investeringsanslag av 5 000 000 kr.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Britta Gyllensten

Register

Sid.

1 Översikt

DRIFTBUDGETEN

A. Utbildningsdepartementet m. m.

14	Utbildningsdepartementet	9 392 000
15	Kommittéer m. m.	13 200 000
15	Extra utgifter	550 000
		23 142 000

B. Kulturändamål

a) Konst, litteratur, musik, teater m. m.

24	Konstnärsstipendier	6 574 000
26	Konstnärsbelöningar	1 060 000
27	Statens konstråd	150 000
28	Förvärv av konst för statens byggnader m. m.	2 500 000
29	Ersättning åt författare m. fl. för utlåning av deras verk genom bibliotek m. m.	6 772 000
33	Statens biografbyrå	498 000
34	Teater- och musikrådet	546 000
36	Bidrag till Operan och Dramatiska teatern	46 361 000
40	Bidrag till Svenska riksteatern	25 719 000
43	Bidrag till stadsteatrar och därmed likställda teatrar	22 805 000
45	Rikskonsertverksamhet	11 600 000
47	Bidrag till särskilda kulturella ändamål	20 580 000

b) Arkiv, museer m. m.

Riksarkivet		
54	Förvaltningskostnader	6 145 000
56	Inköp av arkivalier och böcker m. m.	73 000
57	Landsarkiven	4 462 000
58	Vissa kostnader för landsmåls- och ortnamnsarkiven m. m.	*2 725 000
Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum:		
59	Förvaltningskostnader	8 705 000
62	Underhåll och ökande av museets samlingar m. m.	249 000
63	Vård och underhåll av fornlämningar och kulturhistoriskt värdefulla byggnader	642 000
64	Uppdragsverksamhet	2 610 000
65	Bidrag till avlöningar inom landsantikvarieorganisationen	2 080 000
Nationalmuseet:		
66	Förvaltningskostnader	5 940 000
68	Underhåll och ökande av samlingarna m. m.	805 000
69	Utställningar av nutida svensk konst i utlandet	320 000
70	Livrustkammaren	963 000

* Beräknat belopp

Sid.		
	Naturhistoriska riksmuseet:	
71	Förvaltningskostnader	5 014 000
73	Materiel m. m.	580 000
	Statens sjöhistoriska museum:	
73	Förvaltningskostnader	3 391 000
74	Underhåll och ökande av samlingarna	10 000
75	Etnografiska museet	1 197 000
77	Medelhavsmuseet	382 000
78	Skoklosters slott	1 064 000
79	Bidrag till Nordiska museet	6 791 000
82	Bidrag till Tekniska museet	1 403 000
85	Bidrag till Skansen	1 988 000
87	Bidrag till vissa museer och arkiv	2 051 000
94	Svenskt biografiskt lexikon	566 000
	Stifts- och landsbiblioteken:	
95	Förvaltningskostnader	1 018 000
96	Bokinköp och bokbindning m. m.	163 000
97	Inköp av vissa kulturföremål	100 000

c) Ungdoms- och folkbildningsverksamhet

98	Bidrag till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet	6 900 000
100	Bidrag till ungdomsledarutbildning	5 000 000
102	Bidrag till ungdomens fritidsverksamhet	14 500 000
102	Statens ungdomsråd	1 400 000
110	Bidrag till hemgårdsrörelsen	325 000
111	Bidrag till folkbibliotek	6 515 000
114	Bidrag till föreläsungsverksamhet m. m.	2 490 000
116	Bidrag till speciella folkbildningsåtgärder	500 000
117	Bidrag till Centralförbundet för nykterhetsundervisning	1 475 000
118	Bidrag till nykterhetsorganisationer m. m.	2 742 000
122	Bidrag till de handikappades kulturella verksamhet	3 075 000

d) Utbildning inom kulturområdet

	Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan:	
126	Utbildningskostnader	2 980 000
128	Undervisningsmateriel m. m.	453 000
	Konstfackskolan:	
129	Utbildningskostnader	7 053 000
131	Undervisningsmateriel m. m.	443 000
	Musikaliska akademien med musikhögskolan:	
132	Utbildningskostnader	*7 749 000
132	Undervisningsmateriel m. m.	*294 000
132	Bidrag till vissa musikkonservatorier	*2 642 000
132	Statens scenskolor	6 056 000
134	Statens dansskola	*1 565 000
135	Dramatiska institutet	4 950 000

e) Radio- och TV-verksamhet

142	Viss beredskapsutrustning m. m.	650 000
142	Ersättning för viss rundradioverksamhet	33 690 000
		320 049 000

* Beräknat belopp

Sid.

C. Kyrkliga ändamål

Domkapitlen och stiftsnämnderna m. m.:		
144	Förvaltningskostnader	3 124 000
146	Reparationsarbeten på domkapitelsbyggnader	45 000
147	Ersättning till kyrkor m. m.	140 000
148	Vissa ersättningar till kyrkofonden	5 051 000
148	Kurser för utbildande av kyrkomusiker m. m.	222 000
150	Stipendier till blivande präster för utbildning i finska och lapska språken	9 000
150	Bidrag till restaurering av äldre domkyrkor	*1 500 000
151	Bestridande i vissa fall med allmänna medel av kostnader, förenade med friköp av lägenheter å kyrklig jord	1 000
151	Bidrag till svenska ekumeniska nämnden	70 000
152	Bidrag till de svenska utlandsförsamlingarna	100 000
152	Bidrag till reparationsarbeten på de svenska utlandsförsamlingarnas kyrkobyggnader	13 000
		10 275 000

D. Skolväsendet**a) Centrala och regionala myndigheter m. m.**

160	Skolöverstyrelsen	42 981 000
163	Länsskolnämnderna	22 118 000
164	Läroboksnämnden	473 000
165	Bidrag till vissa elevorganisationer	255 000
166	Bidrag till vissa föräldraorganisationer	130 000

b) Pedagogiskt utvecklingsarbete

167	Pedagogiskt utvecklingsarbete inom skolväsendet	18 150 000
172	Information om skolreformerna	870 000

c) Det obligatoriska skolväsendet m. m.

174	Bidrag till driften av grundskolor m. m.	2 932 000 000
187	Nomadskolor	4 452 000
	Specialskolan m. m.:	
188	Utbildningskostnader	35 597 000
194	Utrustning m. m.	2 562 000
196	Resor för elever jämte ledsagare	1 170 000
197	Bidrag till förskolverksamhet m. m. för vissa handikappade barn	1 050 000

d) Gymnasiala skolor m. m.

199	Bidrag till driften av kommunala gymnasiala skolor	1 118 000 000
210	Statliga realskolor	18 095 000
211	Bidrag till driften av högre kommunala skolor	7 000 000
	Privatskolor:	
212	Bidrag till vissa privatskolor	*23 335 000
212	Bidrag till vissa internatskolor m. m.	*1 150 000
	Sjöbefälsskolorna:	
213	Utbildningskostnader	8 357 000

* Beräknat belopp

Sid.		
215	Utrustning m. m.	705 000
217	Bidrag till Bergsskolan i Filipstad	968 000
218	Bidrag till Specialgymnasiet för lantbruks-, mejeri- och skogsstuderande ..	194 000
219	Bidrag till driften av enskilda yrkesskolor m. m.	23 900 000
223	Främjande av lärlingsutbildning hos hantverksmästare m. m.	4 204 000
224	Bidrag till kostnader för granskning av utförda gesällprov	45 000
224	Vissa kurser för ingenjörer m. m.	650 000

e) Investeringsbidrag

226	Bidrag till byggnadsarbeten inom skolväsendet m. m.	267 000 000
235	Bidrag till vissa fullbordade byggnadsarbeten för folkskolväsendet ..	1 400 000
236	Bidrag till bostäder för lärare inom det obligatoriska skolväsendet	220 000
236	Bidrag till byggnadsarbeten vid folkhögskolor	6 000 000
		4 543 031 000

E. Högre utbildning och forskning

a) Centrala myndigheter m. m.

	Universitetskanslersämbetet:	
239	Förvaltningskostnader	7 440 000
241	Utredningar m. m.	1 266 000
242	Utrustningsnämnden för universitet och högskolor	1 608 000

b) Universiteten m. m.

	Humanistiska fakulteterna:	
256	Avlöningar till lärarpersonal	61 582 000
256	Driftkostnader	10 000 000
	Teologiska fakulteterna:	
260	Avlöningar till lärarpersonal	3 581 000
260	Driftkostnader	550 000
	Juridiska fakulteterna:	
262	Avlöningar till lärarpersonal	9 846 000
262	Driftkostnader	1 200 000
	Samhällsvetenskapliga fakulteterna m. m.:	
264	Avlöningar till lärarpersonal	71 880 000
264	Driftkostnader	11 000 000
	Medicinska fakulteterna m. m.:	
268	Avlöningar till lärarpersonal	84 859 000
268	Driftkostnader	56 800 000
	Odontologiska fakulteterna m. m.:	
279	Avlöningar till lärarpersonal	24 903 000
279	Driftkostnader	8 250 000
282	Vissa tandsjukvårdskostnader	16 158 000
	Farmaceutiska fakulteten m. m.:	
284	Avlöningar till lärarpersonal	3 837 000
284	Driftkostnader	2 600 000
	Matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna m. m.:	
287	Avlöningar till lärarpersonal	87 870 000
287	Driftkostnader	39 760 000
	Tekniska fakulteterna m. m.:	
293	Avlöningar till lärarpersonal	107 220 000
293	Driftkostnader	50 400 000
	Vetenskapliga bibliotek:	
301	Avlöningar	30 273 000
306	Bokinköp m. m.	12 740 000

Sid.

308	Förvaltningarna m. m. vid universiteten och vissa högskolor	30 688 000
311	Universiteten m. m.: Gemensamma driftkostnader	138 900 000
312	Decentraliserad akademisk utbildning m. m.	1 000 000
313	Bidrag till Handelshögskolan i Stockholm	1 578 000

c) Vissa högskolor m. m.

315	Socialhögskolorna	19 000 000
324	Fortbildning av socionomer, journalister m. m.	252 000
325	Bidrag till Svenska diakonsällskapets sociala utbildningsverksamhet	323 000
326	Journalisthögskolorna	4 366 000
	Nordiska afrikainstitutet:	
328	Avlöningar	398 000
329	Driftkostnader	293 000
330	Latinamerika-institutet i Stockholm	1 000
331	Vissa kurser för utländska studerande	1 510 000

d) Gemensamt för universitet och högskolor

333	Ersättning åt vissa opponenter vid disputationer	500 000
333	Ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden	2 300 000
334	Gästföreläsningar	439 000
334	Särskilda åtgärder för forskarutbildning	4 400 000
336	Stipendier för främjande av högre vetenskapliga studier	11 402 000
337	Pedagogiskt utvecklingsarbete m. m. vid universitet och högskolor	4 877 000
339	Universitetens datamaskincentraler	5 000
341	Kostnader för datamaskintid	21 300 000
342	Extra utgifter vid universitet och högskolor	1 035 000

e) Vissa forskningsändamål

346	Medicinsk forskning	40 100 000
348	Humanistisk forskning	7 660 000
349	Samhällsforskning	8 250 000
350	Naturvetenskaplig forskning	41 850 000
352	Atomforskning	16 000 000
353	Europeiskt samarbete inom kärnforskningen	17 860 000
354	Europeiskt samarbete inom rymdforskningen	15 282 000
355	Institutet för arbetsmarknadsfrågor	519 000
	Forskningsinstitutet för atomfysik:	
356	Förvaltningskostnader	1 844 000
357	Materiel m. m.	202 000
357	Nordiska institutet för samhällsplanering	362 000
358	Bidrag till centralinstitutet för nordisk asienforskning	205 000
359	Bidrag till nordiska institutet för sjövärd	109 000
360	Bidrag till nordiska institutet för teoretisk atomfysik	924 000
360	Bidrag till Institutet för internationell ekonomi	704 000
361	Bidrag till Konung Gustaf V:s forskningsinstitut	622 000
361	Bidrag till Internationella meteorologiska institutet i Stockholm	320 000
362	Bidrag till Riksföreningen mot cancer	3 000 000

f) Inredning och utrustning

363	Inredning och utrustning av lokaler vid universitet, högskolor m. m. ...	*60 000 000
		1 166 003 000

* Beräknat belopp

Sid.

F. Lärarutbildning

Lärarhögskolorna:		
369	Utbildningskostnader	208 515 000
374	Materiel m. m.	9 805 000
Folkskoleseminarierna:		
376	Utbildningskostnader	8 729 000
377	Materiel m. m.	170 000
Förskoleseminarierna:		
378	Utbildningskostnader	21 386 000
381	Materiel m. m.	1 293 000
Gymnastik- och idrottshögskolorna:		
381	Utbildningskostnader	6 179 000
383	Materiel m. m.	280 000
Seminarierna för huslig utbildning:		
384	Utbildningskostnader	16 394 000
386	Materiel m. m.	396 000
Slöjdlärarseminariet:		
386	Utbildningskostnader	1 039 000
387	Materiel m. m.	56 000
388	Yrkespedagogiska instituten	7 063 000
390	Ersättning till deltagare i utbildningen av lärare vid yrkesundervisningen	5 896 000
391	Statens institut för högre utbildning av sjuksköterskor	11 182 000
394	Särskilda lärarutbildningsåtgärder	1 584 000
395	Lärares fortbildning m. m.	33 621 000
399	Bidrag till Ericastiftelsen	612 000
		334 200 000

G. Vuxenutbildning

401	Viss utbildning via radio och television m. m.	10 580 000
Statliga skolor för vuxna:		
405	Utbildningskostnader	5 579 000
407	Material för självstudier	4 300 000
407	Undervisningsmateriel m. m.	303 000
408	Bidrag till driften av kommunala skolor för vuxna	*98 000 000
408	Bidrag till studiecirkelverksamhet	*98 000 000
408	Bidrag till studieförbund	*8 400 000
409	Bidrag till driften av folkhögskolor	73 800 000
411	Bidrag till engångsanskaffning av utrustning m. m. till folkhögskolor ..	3 000 000
412	Bidrag till löntagarorganisationernas centrala kursverksamhet	*2 500 000
		304 462 000

H. Studiesociala åtgärder

414	Centrala studiehjälpnämnden m. m.	6 511 000
416	Studiebidrag m. m.	547 500 000
416	Kostnader för avskrivning av vissa studielån med statlig kreditgaranti ..	1 000 000
417	Ersättning till postverket och riksbanken för deras bestyr med studie-socialt stöd	907 000
417	Bidrag till avlönande av föreståndare vid elevhem vid gymnasier m. m.	250 000
418	Bidrag till hälso- och sjukvård för studerande	1 146 000
		557 314 000

* Beräknat belopp

Sid.

I. Internationellt-kulturellt samarbete

420	Kulturellt utbyte med utlandet	868 000
421	Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco m. m.	2 321 000
422	Sveriges anslutning till vissa internationella vetenskapliga sammanslutningar m. m.	165 000
423	Bidrag till bestridande av kostnader för vissa internationella kongresser i Sverige	400 000
423	Bidrag till svenska institut i utlandet m. m.	954 000
424	Främjande av nordiskt-kulturellt samarbete	2 550 000
427	Nordiska kulturfonden	1 240 000
		8 498 000
	Summa för driftbudgeten	7 266 974 000

KAPITALBUDGETEN**I. STATENS AFFÄRSVERKSFONDER***Televerkets fond*

429	Rundradioanläggningar	77 200 000
		77 200 000

II. STATENS ALLMÄNNA FASTIGHETSFOND

443	Byggnadsarbeten för vissa kulturändamål	*3 000 000
443	Radio- och televisionshus	4 500 000
445	Byggnadsarbeten vid specialskolan m. m.	60 000
446	Byggnadsarbeten vid universiteten och vissa högskolor m. m.	*130 000 000
		137 560 000

IV. STATENS UTLÄNINGSFONDER

447	Allmänna studielånefonden	*111 000 000
447	Studiemedelsfonden	*756 000 000
447	Lånefonden för inventarier i studentbostäder	5 500 000
448	Lånefonden för studentkårlokaler	5 000 000
		877 500 000

Summa för kapitalbudgeten **1 092 260 000**
 Totalt för utbildningsdepartementet **8 359 234 000**

* Beräknat belopp

BIHANG
TILL
RIKSDAGENS PROTOKOLL
ÅR 1970

FÖRSTA SAMLINGEN

FJÄRDE BANDET

*Bilagor till Kungl. Maj:ts proposition nr 1
angående statsverkets tillstånd och behov:
jordbruksdepartementet,
handelsdepartementet,
inrikesdepartementet,
civildepartementet,
industridepartementet,
oförutsedda utgifter,
riksdagen och dess verk m. m.,
riksgäldsfonden, avskrivning
av nya kapitalinvesteringar
och oreglerade kapitalmedels-
förluster, statens allmänna
fastighetsfond samt försvarets fastighetsfond och
beredskapsstat för försvarsväsendet*

BILAGA II TILL STATSVERKSPROPOSITIONEN 1970

JORDBRUKSDEPARTEMENTET

ÖVERSIKT

Till jordbruksdepartementet hör jordbrukets, skogsbrukets och trädgårdsnäringsens rationalisering, prisreglering på jordbrukets och fiskets områden, fiskefrämjande åtgärder, rennäringsfrågor, djursjukvård, livsmedelshygien, frökontroll, växtskydd och lantbrukskemisk service, utbildning, forskning och försök på jordbrukets, trädgårdsnärings, veterinärmedicinens och skogsbrukets områden, miljövård — omfattande vatten-, luft- och övrig naturvård samt buller — friluftsvksamhet samt jakt och viltvård.

Jordbruk och trädgårdsnäring

Arbetet på det jordbrukspolitiska området har inriktats på att främja en fortsatt snabb rationalisering och att minska förlustbringande överskott på jordbruksprodukter samt att på sikt anpassa jordbruksproduktionen i enlighet med 1967 års riksdagsbeslut.

Överenskommelse har under våren 1969 träffats om prissättningen på jordbruksprodukter under perioden den 1 juli 1969—den 30 juni 1971. För socker har överenskommelse träffats om regleringsåtgärderna för en tid av fem år. I prisöverenskommelsen har försiktighet iakttagits i fråga om prishöjningar och andra åtgärder som kan bromsa anpassningen av produktionen samtidigt som jordbruket fått en viss inkomsthöjning. För mjölkproduktionen har emellertid accepterats en viss uppbromsning av anpassningstakten. För att bättre kunna följa effekterna av den förda jordbrukspolitiken har inrättats en särskild nämnd, lantbruksekonomiska samarbetsnämnden, med huvuduppgift att regelbundet redovisa en helhetsbild av den faktiska och väntade ekonomiska utvecklingen inom lantbrukssektorn. I nämnden ingår företrädare för berörda myndigheter, jordbruksnäringen, konsumenterna och forskningen. För nästa budgetår förstärks statens lantbruksinformation för att bl. a. möta behovet av information på prisregleringsområdet.

Försörjningsberedskapen med jordbruksprodukter och livsmedel har på uppdrag av regeringen setts över av statens jordbruksnämnd. För nästa budgetår föreslås i statsverkspropositionen en ytterligare statlig kredit på 50

2 Statsverkspropositionen år 1970: Bil. 11: Jordbruksdepartementet

milj. kr. som får disponeras vid särskilda förhållanden för lagring av jordbruksprodukter och livsmedel. En omläggning av finansieringen av beredskapslagringen föreslås genom att 155 milj. kr. anvisas under en särskild fond för lagring av jordbruksprodukter.

Resurserna för jordbrukets och trädgårdsnäringens rationalisering har under senare år kraftigt förstärkts. Kreditgarantiramarna har sålunda fördubblats mellan budgetåren 1966/67 och 1969/70. Under motsvarande period har jordfonden, som har stor betydelse för strukturrationaliseringen, ökat med 100 milj. kr. till ca 280 milj. kr. Tillgången på kreditgarantier och medel från jordfonden har därmed nått den nivå som förutsattes av 1960 års jordbruksutredning.

Utbudet av jordbruksfastigheter har framför allt under år 1968 varit lågt. Detta medförde att anspråken på såväl kreditgarantier som på medel från jordfonden blev måttliga. Någon förstärkning av resurserna i detta avseende är därför inte påkallad. Inte heller behöver bidragen till rationaliseringsåtgärder inom jordbruket och trädgårdsnäringen förstärkas.

Fjölårets skörd var genomsnittligt mindre än normal till följd av omfattande skördeskador i vissa delar av landet. Trots detta måste man räkna med ett betydande exportbehov av vete. Statens bidrag till skördeskadefonden uppgår innevarande budgetår till 30 milj. kr. mot tidigare 15 milj. kr. Medlen i fonden synes räcka för kommande utbetalningar av skördeskadersättning. Anslaget Bidrag vid förluster på grund av naturkatastrof m. m. förstärks redan innevarande budgetår genom att 1,5 milj. kr. anvisas på tilläggsstat II.

Som ett led i det fortsatta jordbrukspolitiska arbetet har tillsatts tre utredningar, en för att se över stödet till jordbruket i norra Sverige, en för att utreda vissa frågor angående sambruksföreningar och en för att se över prissättningssystemet för mjölk och mjölkprodukter mot bakgrund bl. a. av tillkomsten av livsmedel innehållande sojaprotein och av nyare näringsfysiologiska rön.

Skogsbruk

Skogsbruket i södra och mellersta Sverige har vid tre tillfällen under hösten 1969 drabbats av omfattande stormskador. Omkring 25 milj. skogskubikmeter har fällts eller brutits av stormarna. På grundval av stormskadeberedningens betänkande, som avgivits under året, har riksdagen på förslag av regeringen beslutat om vissa stödåtgärder till under hösten drabbade skogsägare. I statsverkspropositionen föreslås vissa ytterligare åtgärder som en beredskap mot framtida skador på skog.

Fiske

Fiskerinäringen har under de senaste åren haft att kämpa med ekonomiska svårigheter i samband med att de tidigare gynnsamma produktions-

och avsättningsförhållandena försämrats. Mot denna bakgrund har på förslag av regeringen 1969 års riksdag beslutat om särskilda stödåtgärder som trädde i kraft den 1 juli 1969. För budgetåret 1969/70 har sålunda använts 10 milj. kr. i konsolideringslån till fiskare som råkat ut för likviditets-svårigheter och 4 milj. kr. i rationaliseringslån. Vidare har anslagits 3 milj. kr. till särskilt omställningsbidrag till fiskare som önskar lämna fisket för att övergå till annan yrkesverksamhet. Bidraget utgår med högst 12 000 kr. Vidare har under innevarande budgetår för prisreglering av fisk fått disponeras ytterligare ca 1,5 milj. kr. och 1,2 milj. kr. har använts till avsättningsbefrämjande åtgärder.

Förslag om statliga kreditgarantier för lån till investeringar på fiskets område har nyligen lämnats av fiskprisutredningen. Remissbehandling pågår f. n. Särskild proposition i frågan beräknas kunna läggas fram under vårriksdagen. I samma proposition avses vidare att läggas fram förslag för riksdagen om byggande av ett nytt fiskeriundersökningsfartyg. För ändamålet har för nästa budgetår preliminärt beräknats 3 milj. kr. Fiskeristyrelsen föreslås få ökade ekonomiska resurser för handläggning av ärenden rörande fiskehamnar och för stödåtgärder på fiskets område.

En utredning har tillsatts för att se över den regionala fiskeriadministrationen.

För att förbättra tillgången på fritidsfiskevatten kommer också nästa budgetår 2 milj. kr. att stå till förfogande för statlig kreditgaranti till investeringar i fritidsfiskeområden m. m.

Rennäring

Särskild proposition avses läggas fram om bl. a. ny rennäringslagstiftning och stödet till rennäringens rationalisering.

Service och kontroll

I enlighet med beslut av 1969 års riksdag har bildats ett halvstatligt bolag — AB Svensk laboratorietjänst — för att fr. o. m. den 1 januari 1970 bedriva främst veterinärmedicinsk laboratorieverksamhet.

Veterinärstyrelsen tillförs för nästa budgetår personal för att kunna delta i internationellt samarbete på livsmedelskontrollens område i FAO:s och WHO:s regi.

Utbildning och forskning

Högskolorna inom departementets område har under 1960-talet fått en kraftig upprustning. Utvecklingen av anslagstilldelningen till högskolorna framgår av följande sammanställning (milj. kr.).

	1963/64	1966/67	1969/70
Lantbrukshögskolan	16,8	24,4	49,0
Veterinärhögskolan	6,9	9,8	16,7
Skogshögskolan	9,5	13,5	20,7
Byggnadsarbeten samt inredning och utrustning av lokaler vid högskolorna	4,8	9,6	13,1
Summa	38,0	57,3	99,5

Jämsides med upprustningen av högskolorna har stödet till den forskning som finansieras från forskningsrådsanslag byggts ut. Medlen till jordbruksforskning har mer än fördubblats sedan budgetåret 1963/64. För att stärka den skogliga forskningen ombildades jordbrukets forskningsråd år 1967 till statens råd för skogs- och jordbruksforskning. Samtidigt ställdes ett särskilt anslag för skoglig forskning till rådets förfogande. Vidare inrättades Institutet för skogsförbättring. Under år 1969 har en utredning tillsatts rörande skogstekniskt forsknings- och utvecklingsarbete.

För nästa budgetår föreslås en fortsatt förstärkning av jordbrukets högskolor. Verksamheten vid Institutet för växtförädling av frukt och bär vid Balsgård, som f. n. är ett halvstatligt branschforskningsinstitut, föreslås den 1 juli 1970 bli inordnad i lantbrukshögskolan. Härigenom utökas lantbrukshögskolans resurser inom trädgårdsområdet. Högskolans anslag ökas med 712 000 kr. Till högskolan förs också över institutets nuvarande anläggningar och försöksmark. Högskolan tillförs härutöver en befattning för lantbrukets anpassningsproblem. Vid veterinärhögskolan inrättas en personlig tjänst som biträdande professor i husdjurshygien och skogshögskolan tillförs en tjänst som biträdande professor vid institutionen för virkeslära. I övrigt föreslås en fortsatt förstärkning av anslagen till jordbruksforskning och skoglig forskning. Anslagen höjs med 615 000 resp. 500 000 kr.

1969 års riksdag har fattat beslut om att verksamheten vid statens skogsskolor skall upphöra under hösten 1970. Skogsskolorna ersätts av två skogsinstitut, ett i Värnamo och ett i Sollefteå. Verksamheten vid det sistnämnda institutet förläggs till en början i Bispgården. Vid instituten skall bedrivas skogsteknikerutbildning omfattande tre terminer. I statsverkspropositionen beräknas medel för de nya instituten.

Miljövård

Det grundläggande målet för insatserna inom miljövården är att hejda miljöförstörelsen och så långt som möjligt återställa redan förstörd miljö samt att främja allmänhetens möjligheter till friluftsliv. En rad åtgärder har satts in under senare år för att nå detta mål. Under år 1969 har en rad reformer genomförts. En ny samlad lagstiftning till skydd mot vatten- och luftförorening, buller och andra störningar — miljöskyddslagen — trädde

i kraft den 1 juli 1969. Samtidigt inrättades en ny myndighet på miljövårdsområdet, koncessionsnämnden för miljöskydd. Vidare byggdes naturvårdsverket ut kraftigt.

Den 1 juli 1969 infördes statligt stöd med 50 milj. kr. per år under en femårsperiod till vatten- och luftvårdande åtgärder inom industrin. Bidragsramen för statsbidrag till kommunala avloppsreningsverk höjdes från 40 milj. kr. budgetåret 1968/69 till 50 milj. kr. för budgetåret 1969/70. Antalet reningsverk med minst biologisk rening har stigit kraftigt under de senaste åren och beräknas f. n. uppgå till ca 1 250. Även utbyggnaden av reningsverk för kemisk rening har intensifierats. Antalet reningsverk med kemisk rening är nu 23, vartill kommer ca 180 under byggnad eller projektering.

Även på luftvårdens område har en rad reformer genomförts. Högsta tillåtna blyhalten i bensin sänktes den 1 januari 1970 till 0,7 gram/liter. Bestämmelser om avgasrening på bilar har införts fr. o. m. 1971 års modeller och i viss utsträckning även på äldre bilar. Högsta tillåtna svavelhalten i eldningsolja är begränsad till 2,5 viktprocent fr. o. m. den 1 juli 1969. Berörda myndigheter har fått i uppdrag att lägga fram förslag om ytterligare nedtrappningar av blyhalten i bensin och svavelhalten i eldningsolja. Sådant förslag har redovisats i slutet av år 1969 vad gäller svavelhalten i olja.

En sektion för bullerfrågor har inrättats vid naturvårdsverket. Vidare har en utredning rörande normer för trafikbuller tillsatts.

Beslut har fattats om visst förbud mot användning av DDT och vissa andra s. k. klorerade kolväten fr. o. m. den 1 januari 1970. En utredning — miljökontrollutredningen — har tillsatts för att utarbeta förslag till lagstiftning om kontroll av miljöfarliga produkter. Utredningen skall också utarbeta ett informationssystem — bestående av bl. a. en s. k. databank — för miljövårdsområdet.

Under år 1969 har ytterligare ett antal naturområden säkerställt för allmänhetens friluftsliv eller för kulturella och vetenskapliga ändamål. Antalet reservat eller områden som förvärvats för att avsättas som reservat var den 1 januari 1970 ca 580 med en sammanlagd areal av ca 57 000 ha. Bidragsgivningen till friluftsanläggningar har öökats. Naturvårdsverket har fr. o. m. den 1 juli 1969 hand om bidragsgivningen till småbåtshamnar. En utredning har tillsatts för planering av turistanläggningar och friluftsområden m. m. En arbetsgrupp inom jordbruks- och industridepartementen har gjort en översiktlig inventering av de outbyggda Norrlandsälvarna och gjort en prioritering mellan älvarna med hänsyn till skilda intressen. Kommittén för ett renare samhälle och idrottsutredningen har avgivit sina betänkanden, i vilka föreslås en förbättrad renhållning resp. ökat stöd till bl. a. friluftslivet.

För budgetåret 1970/71 sker en fortsatt förstärkning av insatserna inom miljövårdsområdet. Naturvårdsverket föreslås få ytterligare ett 10-tal tjäns-

ter, däribland en informationschef. Informationen på miljövårdsområdet förutsätts bli kraftigt utbyggd. Informationsfrågorna avses bli behandlade i särskild proposition. I statsverkspropositionen beräknas preliminärt ett anslag på 2,2 milj. kr., vilket innebär en ökning med 1,5 milj. kr. Också det statliga stödet till idrotten avses bli behandlat i särskild proposition. Stödet till idrotts- och friluftsanläggningar förutsätts därvid öka med 6 milj. kr. Anslagen för att säkerställa och vårda naturområden föreslås öka med sammanlagt 3 milj. kr. till 17,7 milj. kr. Anslaget till miljövårdsforskning föreslås öka med 1,5 milj. kr. till 11 milj. kr. Vidare föreslås en utbyggnad av den av staten och näringslivet gemensamt finansierade forskningen på vatten- och luftvårdsområdet. Forskningsprogrammet fördubblas och föreslås för en 3-årsperiod uppgå till 7,2 milj. kr. Härav avses 6 milj. kr. disponeras för forskning om industriella föroreningsproblem och 1,2 milj. kr. för forskning om kommunala föroreningsproblem. Bidragsramen för kommunala avloppsreningsverk föreslås för nästa år bli höjd med 10 milj. kr. till 60 milj. kr.

Internationellt samarbete

Jordbruks- och fiskefrågor intar en framträdande plats i det under året bedrivna utredningsarbetet rörande ett utvidgat nordiskt ekonomiskt samarbete (NORDEK). De nordiska samarbetsorganen för jordbruks-, fiske- resp. same- och rennäringsfrågor har fortsatt sitt arbete.

Sverige var även under år 1969 medlem av FAO:s råd och av dess råvarukommitté samt av styrelsen för det internationella livsmedelsprogrammet (WFP). Sveriges bidrag till WFP inbegripet bidraget enligt den särskilda konventionen om livsmedelshjälp uppgår årligen till ca 43 milj. kr. Omkring tre fjärdedelar därav utgörs av leveranser av svenska livsmedel.

Sverige har aktivt deltagit i det internationella samarbetet på miljövårdens område inom bl. a. FN:s olika organ, Europarådet, OECD och Nordiska rådet. Förberedelser har vidtagits för ett svenskt deltagande i det europeiska naturvårdsåret 1970. FN:s generalförsamling har beslutat att den internationella konferensen år 1972 om människans miljö skall äga rum i Sverige. För att förbereda konferensen har en särskild nationalkommitté tillkallats.

Sammanställning

Förändringarna totalt inom jordbruksdepartementets verksamhetsområde i förhållande till riksstaten för budgetåret 1969/70 framgår av följande sammanställning.

Statsverkspropositionen år 1970: Bil. 11: Jordbruksdepartementet 7

	Anvisat 1969/70	Förslag 1970/71	Förändring
DRIFTBUDGETEN			
A. Jordbruksdepartementet m. m...	7,9	8,0	+ 0,1
B. Jordbrukets rationalisering			
m. m.	124,9	124,8	— 0,1
C. Jordbruksprisreglering	277,8	251,4	— 26,4
D. Skogsbruk	73,4	78,4	+ 5,0
E. Fiske	12,6	15,8	+ 3,2
F. Rennäring	1,8	1,9	+ 0,1
G. Service och kontroll	58,8	62,3	+ 3,5
H. Utbildning och forskning	151,3	161,5	+ 10,2
I. Miljövärd	1175,3	191,8	+ 16,5
J. Diverse	3,1	3,4	+ 0,3
Summa för driftbudgeten	886,9	899,3	+ 12,4
KAPITALBUDGETEN			
Statens affärsverksfonder			
Domänverket	6,4	4,1	— 2,3
Statens allmänna fastighetsfond	8,1	6,1	— 2,0
Statens utlåningsfonder	1,0	—	— 1,0
Fonden för statens aktier	0,6	—	— 0,6
Fonden för förlag till statsverket....	0,2	—	— 0,2
Fonden för beredskapslagring	—	155,0	+ 155,0
Diverse kapitalfonder	20,0	—	— 20,0
Summa för kapitalbudgeten	36,3	165,2	+ 128,9
Totalt för jordbruksdepartementet ..	923,2	1 064,5	+ 141,3

¹ Varav 5 milj. kr. anvisat på X ht

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 2 januari 1970.

Närvarande:

Statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, HOLMQVIST, ASPLING, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDKVIST, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG, BENGTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Bengtsson, anmäler de frågor, som gäller utgifterna för budgetåret 1970/71 inom jordbruksdepartementets verksamhetsområde, och anför.

DRIFTBUDGETEN

Nionde huvudtiteln

A. Jordbruksdepartementet m. m.

A 1. Jordbruksdepartementet

1968/69 Utgift ¹	23 561 014
1969/70 Anslag	5 134 000
1970/71 Förslag	5 256 000

¹ Anslagen Jordbruksdepartementet: Avlöningar och Jordbruksdepartementet: Omkostnader.

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 33 134 kr.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71 Dep.chefen
<i>Personal</i>		
Handläggande personal	37	—
Övrig personal	32	—
	69	—
<i>Anslag</i>		
Avlöningar	3 993 000	+ 77 000
Sjukvård	11 000	—
Reseersättningar	46 000	+ 6 000
Expenser	172 000	+ 15 000
Lönekostnadspålägg	912 000	+ 24 000
	5 134 000	+ 122 000

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 5 256 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Jordbruksdepartementet* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 5 256 000 kr.

A 2. Lantbruksrepresentanter

1968/69 Utgift ¹	2447 847
1969/70 Anslag	452 000
1970/71 Förslag	488 000

¹ Anslagen Lantbruksrepresentanter: Avlöningar och Lantbruksrepresentanter: Omkostnader.

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 1 397 kr.

Lantbruksrepresentanterna har till uppgift att inhämta och förmedla kunskaper om jordbruket, skogsbruket och fisket samt därmed sammanhängande näringar i de länder eller internationella organisationer som ingår i deras verksamhetsområden. F. n. är lantbruksrepresentanterna placerade i Bonn, Bryssel och Washington.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71 Dep.chefen
<i>Personal</i>	3	—
<i>Anslag</i>		
Avlöningar	280 000	+ 25 000
Sjukvård	100	+ 900
Resekostnader och expenser	51 900	+ 100
Ersättning till kostnader för förhyrning av bostäder	75 000	+ 5 000
Lönekostnadspålägg	45 000	+ 5 000
	452 000	+ 36 000

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 488 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Lantbruksrepresentanter* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 488 000 kr.

A 3. Kommittéer m. m.

1968/69 Utgift	11 553 162	Reservation	213 026
1969/70 Anslag	2 000 000		
1970/71 Förslag	2 000 000		

¹ Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 2 313 kr.

Omfattningen av kommittéverksamheten för budgetåret 1970/71 beräknas bli lika stor som för innevarande budgetår. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kommittéer m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 2 000 000 kr.

A 4. Extra utgifter

1968/69 Utgift	221 599	Reservation	504 381
1969/70 Anslag	283 000		
1970/71 Förslag	270 000		

Med hänsyn till att vissa representationskostnader numera bestrids från myndighetsanslag kan anslaget minskas med 13 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Extra utgifter* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 270 000 kr.

B. Jordbrukets rationalisering m. m.**B 1. Lantbruksstyrelsen**

1968/69 Utgift ¹	27 747 261
1969/70 Anslag	10 545 000
1970/71 Förslag	11 241 000

¹ Anslagen Lantbruksstyrelsen: Avlöningar och Lantbruksstyrelsen: Omkostnader.

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 73 071 kr.

Lantbruksstyrelsen är central förvaltningsmyndighet för ärenden om lantbruket och lantbrukets rationalisering i den mån sådana ärenden inte ankommer på annan myndighet. Styrelsen är chefsmyndighet för lantbruksnämnderna, statens hingstdepå och stuteri, trädgårdsskolan i Norrköping samt lappväsendet i fråga om rennäringen. Styrelsen är också tillsynsmyndighet över statens centrala frökontrollanstalt och de lokala frökontrollanstalter som är behöriga att utföra statsplombering av utsädesvara, statens maskinprovningar, lantbrukets yrkesskolor, de lokala lantbrukskemiska kontrollanstalter för vilka styrelsen fastställt stadgar samt statens lantbruksinformation. Styrelsen skall vidare följa verksamheten vid de hushållnings-sällskap, vars stadgar styrelsen fastställt.

Lantbruksstyrelsen leds av en styrelse. Chef för lantbruksstyrelsen är en generaldirektör. Inom verket finns sju byråer. Dessa är administrativa byrån, strukturbyrån, investeringsbyrån, lantbruksbyrån, husdjursbyrån, undervisningsbyrån och jordbruksekonomiska byrån. Dessutom finns en särskild arbetsenhet för översiktlig planering och en för rådgivningsfrågor. Styrelsen ställer personal till förfogande för statens lantbruksinformation.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Lantbruks- styrelsen	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Handläggande personal	85	+ 3	+ 1
Övrig personal	80	+ 1	+ 1
	165	+ 4	+ 2
<i>Anslag</i>			
Avlöningar	6 901 000	+ 606 000	+ 456 000
Sjukvård	14 000	—	—

12 *Statsverkspropositionen år 1970: Bil. 11: Jordbruksdepartementet*

	1969/70		Beräknad ändring 1970/71	
			Lantbruks- styrelsen	Dep.chefen
Reseersättningar	410 000	+	50 000	+ 27 000
Därav utrikes resor	20 000	+	5 000	+ 5 000
Lokalkostnader	756 000	+	4 000	—
Expenser	440 500	+	73 000	+ 40 000
Därav engångsutgifter	30 000	+	7 000	— 16 000
Upplysningsverksamhet	311 000	+	108 000	+ 40 000
Kostnader för viss informationsverksamhet	150 000		—	—
Lönekostnadspålägg	1 562 000	+	159 000	+ 133 000
Övriga utgifter	3 000		—	—
	10 547 500		+1 000 000	+ 696 000
Uppbördsmedel				
Försålda formulär, blanketter och kundgörelser m. m.	2 500		—	—
Nettoutgift	10 545 000		+1 000 000	+ 696 000

Lantbruksstyrelsen

I en allmän översikt konstaterar lantbruksstyrelsen att lantbrukets omstrukturering och effektivisering under de senaste åren fortsatt i samma höga takt som under den första delen av 1960-talet. Denna utveckling har under de senaste 20 åren ägt rum inom ramen för en i stort sett oförändrad produktionsvolym.

Samtidigt har antalet förvärsarbetande i jordbruket, arealen åker, antalet brukningsenheter och antalet mjölkkor minskat kraftigt. Sålunda har åkerarealen under 1960-talet minskat med 1,5 % per år. Antalet brukningsenheter har minskat med ungefär 5 % per år, medan antalet i jordbruk förvärsarbetande under senare år gått ned med i medeltal ca 10 % per år. Åkerarealen och antalet brukningsenheter minskar särskilt snabbt i Norrland. Antalet i jordbruk sysselsatta minskade åren 1964—1968 i Norrland i det närmaste dubbelt så snabbt som i södra och mellersta Sveriges slättbygder.

Den framtida utvecklingen torde för lantbruket innebära en fortsatt, sannolikt accelererad strukturomvandling i förening med förbättring av tekniken. Mycket återstår dock att göra innan företagsstrukturen anpassats till rådande tekniska och ekonomiska förutsättningar. Eftersom dessa förutsättningar inte är konstanta utan liksom hittills torde komma att ändras med den tekniska utvecklingen, förskjuts ständigt målet för rationaliseringsverksamheten. Vid fortsatt ekonomisk tillväxt i det svenska samhället och vid nu gällande jordbrukspolitiska riktlinjer kan därför under överskådlig tid väntas en snabb strukturrationalisering i samband med viss krympning av jordbrukets produktionsapparat. Samtidigt har man att räkna med att olika

rationaliseringsåtgärder ökar produktiviteten och produktionen kommer därför ej att minska i takt med produktionsapparatens krympning.

Reformerna rörande statens stöd till jordbrukets rationalisering och den nya organisationen av lantbruksnämnderna har haft en gynnsam effekt på lantbruksorganisationens verksamhet.

Efterfrågan på statligt stöd till jordbrukets rationalisering var under föregående budgetår totalt något lägre än under budgetåret 1967/68. Vid ingången av budgetåret 1967/68 förelåg ett uppdämt behov av kreditgarantier som inte hade någon motsvarighet vid ingången av budgetåret 1968/69. Av bl. a. arbetsmarknads- och beskattningsskäl synes vidare utbudet av jordbruksfastigheter ha varit lägre under år 1968 än under år 1967. Detta har påverkat jordbrukarnas möjligheter att vidta yttre rationaliseringsåtgärder med därtill hörande följdinvesteringar. Även utbudet av fastigheter för nyetabletering torde ha påverkats.

Även verksamheten med särskild rationalisering i Norrland m. m. har under föregående budgetåret legat på en lägre nivå än under budgetåret 1967/68. Detta torde i viss mån bero på att verksamheten i de sydligare delarna av området ännu ej kommit igång i full omfattning. Lantbruksstyrelsen undersöker f. n. genom en särskild arbetsgrupp möjligheterna att motverka den markanta stegring i byggnadskostnaderna som skett vid den särskilda rationaliseringen och som hämmat igångsättningen av nya rationaliseringsobjekt.

Fastighetsförvärven med anlåtande av jordfonden har under budgetåret 1968/69 påverkats av den återhållsamhet med utbud av mark som förekommit efter den mycket kraftiga ökningen under hösten 1967. Å andra sidan har under budgetåret 1968/69 balans nåtts mellan lantbruksnämndernas inköp och försäljning av fastigheter.

I fråga om lantbruksnämndernas organisation och personalresurser för verksamheten inom jord- och skogsbrukssektorn har lantbruksstyrelsen genomfört vissa undersökningar i syfte att rationalisera verksamheten. Såsom ett resultat av dessa undersökningar föreslår styrelsen viss omfördelning av medel för att arbetsbesparande ADB-metoder skall kunna tillämpas vid det omfattande skogsvärderingsarbetet.

Erfarenheterna av bestämmelserna rörande det statliga stödet till trädgårdsnäringens rationalisering m. m. är goda. Kreditgarantigivningen har också ökat under föregående budgetår. Styrelsen föreslår bl. a. att till styrelsen knyts en rådgivande nämnd för trädgårdsfrågor.

På grund av att lantbruksnämndernas uppgifter på fiskets område påverkas av de nya bestämmelserna rörande det statliga stödet till fiskets rationalisering och till främjande av fritidsfisket begär lantbruksstyrelsen viss personalförstärkning vid lantbruksnämnden i Göteborgs och Bohus län.

Verksamheten vid lantbrukets yrkesskolor har även under budgetåret 1968/69 legat på en hög nivå. I avvaktan på överföringen av tillsynen över

14 Statsverkspropositionen år 1970: Bil. 11: Jordbruksdepartementet

skolorna till skolöverstyrelsen den 1 juli 1971 begränsar styrelsen sina äskanden om medel till vad som erfordras för att bibehålla utbildningen vid en god standard.

Lantbruksstyrelsen behandlar därefter de särskilda yrkandena för budgetåret 1970/71.

1. Löne- och prisomräkning m. m. 539 000 kr.

2. Lantbruksstyrelsens behov av expertis för att handlägga frågor av rättslig art täcks endast delvis av nu anställd personal med juridisk utbildning. Även för handläggning av mera krävande ärenden av allmänt administrativ natur är den tillgängliga arbetskraften för liten. Medel bör därför anvisas för att ge styrelsen möjlighet att anställa en väl kvalificerad jurist, som helst även bör ha erfarenhet av att utforma författningstext o. d. (+ 94 000 kr.).

3. Enligt beslut av riksdagen (prop. 1969: 107, JoU 24, rskr 204) skall fr. o. m. innevarande budgetår utformningen och spridningen av information till konsumenterna om jordbruksprisregleringen främst ankomma på statens lantbruksinformation (SLI). Detta medför ökade kostnader för presstjänst, trycksaker, TV- och radioprogram m. m. (+ 100 000 kr.). För att SLI skall kunna fullgöra den nya uppgiften bör personalen förstärkas med en byrådirektör (+ 80 000 kr.).

4. En personlig ordinarie kontoristtjänst bör inrättas hos styrelsen för att bereda anställning åt en tjänsteman som förts över från annan myndighet (+ 30 000 kr.).

5. För utredningar och undersökningar som förberedelse till planerad övergång till ny organisation för redovisning och revision fr. o. m. budgetåret 1971/72 behöver styrelsen anställa viss redovisningsteknisk expertis (+ 57 000 kr.).

6. Inom styrelsen pågår en översyn av rådgivningsverksamheten vid lantbruksnämnderna. För vissa undersökningar rörande olika metoders effekt behöver styrelsen anlita personal utanför verket med speciell sakkunskap i informationsteknik m. m. (+ 35 000 kr.).

7. För ökade omkostnader till följd av intensifierad verksamhet beräknar styrelsen 65 000 kr.

Remissyttrande

Riksrevisionsverket framhåller med anledning av lantbruksstyrelsens begäran om medel för redovisningsteknisk expertis att omläggningen till det s. k. SEA-systemet för styrelsens del förskjuts ett år i förhållande till tidigare planer. Medel för att anställa sådan expertis anser verket därför inte behövas förrän under budgetåret 1971/72.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 11 241 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för ytterligare en byrådirektör (3) och en kontorsbiträdestjänst (4). Som jag återkommer till under punkten B 13 har jag under detta anslag också beräknat medel för en trädgårdsnämnd.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Lantbruksstyrelsen* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 11 241 000 kr.

B 2. Lantbruksnämnderna

1968/69 Utgift ¹	257 190 089
1969/70 Anslag	75 693 000
1970/71 Förslag	78 100 000

¹ Anslagen Lantbruksnämnderna: Avlöningar, Lantbruksnämnderna: Omkostnader, Lantbruksnämnderna: Utrustning och Utbildningskurser för viss personal vid lantbruksorganisationen.

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänförs till budgetåret 1968/69 uppgår till 668 637 kr.

Lantbruksnämnd skall uppmärksamt följa lantbrukets tillstånd och utveckling samt vidta eller hos lantbruksstyrelsen föreslå de åtgärder som är påkallade eller i övrigt lämpliga, särskilt för att åstadkomma en snabb strukturrationalisering inom lantbruket. Nämnden svarar även för vissa statliga åtgärder i fråga om tillsyn över växtodling och husdjursskötsel, om skördeeskadeskydd, skördeuppskattning och skördestatistik samt om försöksverksamhet och kursverksamhet inom lantbrukets områden. Nämnden är vidare lokal huvudman för hemkonsulentverksamheten samt handlägger frågor inom fiskets område och andra ärenden som enligt särskilda bestämmelser ankommer på nämnden.

Lantbruksnämnd är, om ej lantbruksstyrelsen bestämmer annat, organiserad på tre enheter, nämligen en strukturenhet, en produktionsenhet och en administrativ enhet.

	1969/70	Beräknad ändring	
		Lantbruksstyrelsen	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Handläggande personal	777	— 1	— 34
Övrig personal	577	— 7	— 15
	1 354	— 8	— 49

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Lantbruks- styrelsen	Dep.chefen
<i>Anslag</i>			
Avlöningar	49 615 000	+ 3 011 000	+ 1 400 000
Sjukvård	80 000	—	—
Reseersättningar	7 358 000	+ 132 000	— 270 000
Lokalkostnader	4 443 000	+ 264 000	+ 201 000
Expenser	2 058 000	+ 476 000	+ 379 000
Utrustning	350 000	+ 319 000	+ 100 000
Utbildningskurser för viss personal vid lantbruksorganisationen	150 000	+ 30 000	+ 30 000
Kostnader i samband med projekterings- verksamheten	300 000	—	—
Ersättning för tjänster sammanhängande med kontakter mellan lantbruksnämnd- erna och näringsutövarna	100 000	—	—
Kostnader för att insamla primärupp- gifter till fiskeristatistik beträffande saltsjöfisket	60 000	—	—
Lönekostnadspålägg	11 169 000	+ 937 000	+ 567 000
Övriga utgifter	10 000	—	—
	75 693 000	+ 5 169 000	+ 2 407 000

Inkomster vid lantbruksnämnderna, som redovisas på driftbudgetens inkomstsida under uppbörd i statens verksamhet, beräknas till 3,3 milj. kr. (1969/70 3,0 milj. kr.).

Lantbruksstyrelsen

1. Löne- och prisomräkning m. m. 4 904 000 kr.

2. Personalminskning till följd av pensionsavgång m. m. (— 295 000 kr.).

3. Enligt beslut av riksdagen (prop. 1969: 41, JoU 11, rskr 134) skall förmedlingen av statliga fiskerilån i Göteborgs och Bohus län i fortsättningen handhas av lantbruksnämnden i stället för av landstinget. För dessa nya arbetsuppgifter behöver nämnden förstärkas med två arvodesanställda fiskerikonsulenter (+ 117 000 kr.).

4. Till följd av lokaltillskott vid vissa lantbruksnämnder beräknas städningskostnaderna öka (+ 20 000 kr.).

5. Under förutsättning att automatisk behandling av datamaterial för skogsvärderingar kommer till stånd under nästa budgetår föreslår styrelsen att ett belopp av 300 000 kr. motsvarande lön och lönekostnadspålägg för ett tiotal tjänstemän förs över från avlöningsposten till expensposten. Sistnämnda anslagspost behöver dessutom förstärkas med 79 000 kr.

6. Under nästa budgetår behöver inventarier, kontorsmaskiner och viss

utrustning för fiskerikonsulenterna förnyas för en kostnad av 373 000 kr. För kostnader i samband med att två lantbruksnämnder flyttar till nya lokaler behövs 181 000 kr. Vidare behövs 110 000 kr. till personsökaranläggningar för tio lantbruksnämnder. (+ 314 000 kr.)

7. För att fortbildningen av personalen hos lantbruksstyrelsen och lantbruksnämnderna skall kunna bedrivas i oförminskad omfattning bör ytterligare 30 000 kr. anvisas för ändamålet (+ 30 000 kr.).

Remissyttrande

Statskontoret har inte något att erinra mot lantbruksstyrelsens förslag beträffande medel till utrustning.

Departementschefen

Enligt uttalande av 1967 års riksdag (prop. 74, JoU 18, rskr 214) bör tjänster, som lantbruksnämnd tillhandahåller på beställning och som rör jordbrukets och trädgårdsnäringens rationalisering, i princip betalas så att ersättningen ger full kostnadstäckning. Riksdagen beslutade att under en övergångstid full kostnadstäckning inte skulle krävas. Fr. o. m. budgetåret 1967/68 uppgår kostnadstäckningen till 60 % av självkostnaderna. Jag förordar nu att kostnadstäckningen höjs till i genomsnitt 75 %. Kungl. Maj:t bör liksom hittills få bestämma den närmare fördelningen av självkostnaden i fråga om olika slags förrättningar.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 78,1 milj. kr. Jag har därvid räknat med att anslaget kan minskas med 2 153 000 kr. med hänsyn till den senare denna dag förordade omorganiseringen av hemkonsulentverksamheten. Jag har vidare beräknat medel bl. a. för ytterligare två fiskerikonsulenter i Göteborgs och Bohus län (3) samt medel för att övergångsvis bestrida vissa kostnader i samband med bl. a. inventering av kronans vatten ovan odlingsgränsen och på renbetesfjällen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Lantbruksnämnderna* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 78 100 000 kr.

B 3. Kursverksamhet för jordbrukets rationalisering m. m.

1968/69 Utgift	12 838 068
1969/70 Anslag	3 215 000
1970/71 Förslag	3 145 000

¹ Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 12 746 kr.

Anslaget används för att bestrida kostnader för kursverksamhet i syfte att främja rationaliseringen inom jordbruket och trädgårdsnäringen samt den yttre rationaliseringen inom skogsbruket.

Lantbruksstyrelsen

Den föreslagna anslagsökningen, 50 000 kr., hänför sig till höjda arvoden, lokalhyror, annonskostnader m. m. Vidare anhåller styrelsen att anslaget får tas i anspråk för att bestrida kostnader för viss inspelning av lantbruksprogram för TV genom TRU-kommitténs försorg.

Bestämmelserna för anslagets utnyttjande återfinns i reglementet (1949: 451) för statsunderstödd utbildningsverksamhet på lantbrukets område (omtryckt 1962: 313, ändrad senast 1965: 263) samt i kungörelsen (1949: 452) angående statsbidrag till utbildningsverksamhet på lantbrukets område (omtryckt 1962: 314). Den fr. o. m. den 1 juli 1967 genomförda omorganisationen av lantbruksnämnderna och hushållningssällskapen har medfört att huvuddelen av kursverksamheten bedrivs i de nya nämndernas regi samt till en mindre del av lantbrukets yrkesskolor. De sålunda ändrade förhållandena medför enligt lantbruksstyrelsens mening att några detaljanvisningar i författningsform beträffande ansökan och redovisning av anslaget ej längre är erforderliga. Styrelsen föreslår att reglementet och kungörelsen upphävs. Erforderliga föreskrifter om dispositionen av anslaget och de villkor som bör gälla för kursers anordnande och om ersättningar åt kursdeltagare och föreläsare m. m. bör kunna lämnas i regleringsbrev.

Styrelsen anser vidare att reglementet (1921: 509) för mejeriskolor för kvinnor (ändrat 1933: 511, 1938: 587) bör upphävas, eftersom sådan utbildning inte längre är aktuell.

Reglementet (1930: 329) för statsunderstödda utbildningskurser för mjölkbedömare (ändrat 1951: 245) och kungörelsen (1951: 246) om statsunderstödda utbildningskurser för mejeripersonal (ändrad 1955: 546) bör likaså upphävas. De förhållanden som rådde inom mejerinäringen vid författningarnas tillkomst och som då motiverade särskilda bestämmelser om statsbidrag till utbildning av mejeripersonal har sedan länge upphört. Utbildningskurser för mejeripersonal har anordnats av Svenska mejeriernas riksförening med som regel en kurs om året. Från förevarande anslag har tagits i anspråk belopp varierande mellan 6 000 och 10 000 kr. per år. Utbildningen bör nu kunna bedrivas på samma sätt och under samma villkor som gäller för annan jämförbar yrkesutbildning.

Remissyttranden

Skolöverstyrelsen och *Svenska mejeriernas riksförening* har inget att erinra mot att författningarna om utbildning av mejeripersonal upphävs. De båda remissinstanserna delar också lantbruksstyrelsens mening att mejeripersonalutbildningen bör kunna bedrivas på samma sätt som annan jämförbar yrkesutbildning.

Departementschefen

Jag biträder lantbruksstyrelsens förslag i fråga om utbildningen av olika slag av mejeripersonal.

Med hänsyn till vad jag anfört under punkten B 2 beträffande hemkonsulentverksamheten bör anslaget minska med 120 000 kr. Å andra sidan räknar jag med att anslaget bör höjas med 50 000 kr. på grund av inträffade kostnadsökningar.

Anslaget i övrigt bör få disponeras enligt Kungl. Maj:ts bestämmande.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kursverksamhet för jordbrukets rationalisering*
m. m. för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av
3 145 000 kr.

B 4. Bidrag till jordbrukets rationalisering, m. m.

1968/69 Utgift	13 135 909
1969/70 Anslag	15 000 000
1970/71 Förslag	15 000 000

Från anslaget bestrids dels bidrag till yttre och inre rationalisering enligt kungörelsen (1967:453) om statligt stöd till jordbrukets rationalisering m. m. (ändrad 1969:186), dels de bidrag till återbetalning av lån från jordbrukets maskinlånepond, som utfästas före den 1 juli 1967. Därutöver används anslaget för vissa speciella ändamål, som angetts i regleringsbrevet för budgetåret 1969/70.

Bidragsram för yttre och inre rationalisering

Budgetår	Ram	Beviljade bidrag m. m.
1968/69	15 000 000	13 942 000
1969/70	15 000 000	

Lantbruksstyrelsen

Styrelsen föreslår

1. att anslaget tas upp med 15 milj. kr. och att därav får tas i anspråk medel för speciella ändamål i samma utsträckning som för innevarande budgetår,

2. att av bidragsramen på 15 milj. kr. får disponeras 10 milj. kr. för bi-

20 Statsverkspropositionen år 1970: Bil. 11: Jordbruksdepartementet

drag till yttre rationalisering och 5 milj. kr. för bidrag till inre rationalisering med rätt för Kungl. Maj:t att jämka fördelningen.

Styrelsen framhåller att den vid beräkning av medelsbehovet särskilt beaktat

dels de vinstmedel som tillförs anslaget i samband med försäljning av jordfondsfastigheter,

dels ännu ej infriade utfästelser om statsbidrag, som åsyftas i övergångsbestämmelserna till kungörelsen 1967: 453,

dels ett behov av ca 300 000 kr. för att betala ut utfästa bidrag till återbetalning av lån från jordbrukets maskinlånefond,

dels ock ett beräknat medelsbehov under budgetåret 1970/71 av 1,5—2 milj. kr. för att bestrida statsbidrag till sådana torrläggings- och andra rationaliseringsåtgärder i Kvismaredalen, Mosjöbotten och Västra Mosjön i Örebro län, som jämlikt kungl. brev den 14 december 1962 ej belastar fastställda bidragsramar.

Departementschefen

Det statliga ekonomiska stödet till jordbrukets rationalisering utgår huvudsakligen i form av kreditgarantier. Bidragsgivningen från detta anslag begränsas i princip till att avse åtgärder som har nära samband med strukturrationaliseringen. All bidragsgivning till inre rationalisering i samband med särskild rationalisering belastar emellertid anslaget Bidrag till särskilda rationaliseringsåtgärder i Norrland, m. m. Liksom lantbruksstyrelsen anser jag att bidragsramarna bör tas upp med sammanlagt 15 milj. kr. (2). För utbetalningar från anslaget beräknar jag oförändrat 15 milj. kr. (1). Av anslaget bör få tas i anspråk medel för speciella ändamål i samma utsträckning som under innevarande budgetår.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) medge att under budgetåret 1970/71 statsbidrag beviljas till yttre rationalisering intill ett belopp av 10 000 000 kr. och till inre rationalisering intill ett belopp av 5 000 000 kr., med rätt för Kungl. Maj:t att jämka fördelningen mellan ändamålen

b) till *Bidrag till jordbrukets rationalisering, m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 15 000 000 kr.

B 5. Bidrag till trädgårdsnäringens rationalisering m. m.

1968/69 Utgift	188 070	Reservation	428 491
1969/70 Anslag	100 000			
1970/71 Förslag	1 000			

Ur anslaget utbetalas statsbidrag enligt bestämmelserna i kungörelsen (1968: 377) om statligt stöd till trädgårdsnäringens rationalisering (ändrad 1969: 187). Därutöver disponeras anslaget för bidrag till Svenska fruktfrämjandet.

Lantbruksstyrelsen

Mot bakgrunden av den väntade ringa åtgången på bidragsmedel och med hänsyn till reservationen under anslaget föreslår styrelsen att anslaget förs upp med 1 000 kr. Styrelsen förutsätter att bidrag till Svenska fruktfrämjandet lämnas med 50 000 kr.

Med hänsyn till behovet av att samla in material för översiktlig planering rörande trädgårdsnäringen och då åtgången av medel för statsbidrag även i fortsättningen kan väntas bli ringa, föreslår styrelsen att 50 000 kr. får tas i anspråk för ändamålet under budgetåret 1970/71.

Departementschefen

Anslaget bör för nästa budgetår föras upp med 1 000 kr. Förslaget att ur detta anslag bestrida kostnader för översiktlig planering rörande trädgårdsnäringen kan jag inte biträda. Kostnader av detta slag bör enligt min mening belasta myndighetsanslagen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till trädgårdsnäringens rationalisering* m. m. för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 kr.

B 6. Täckande av förluster på grund av statlig kreditgaranti

1968/69 Utgift	278 018
1969/70 Anslag	500 000
1970/71 Förslag	500 000

Från anslaget bestrids utgifter för att läcka förluster på grund av statlig garanti för lån till jordbrukets yttre och inre rationalisering, förvärv och drift av jordbruk, maskinhållning inom jordbruket, uppförande av lagerhus m. m. för jordbruksändamål, trädgårdsnäringens rationalisering m. m. samt inköp av avelshästar och ridhästar.

Lantbruksstyrelsen

A. Anslag

Styrelsen föreslår att anslaget tas upp med oförändrat 500 000 kr. Trots att kreditgarantigivningen ökat betydligt under senare år anser styrelsen att det inte finns anledning till ändring av anslaget.

B. Kreditgarantiramar

Ändamål	1967/68			1968/69			1969/ 70	Beräknad ändr. 1970/71	
	fast- ställd ram	jäm- kad o. utvid- gad ram	be- viljad garan- ti	fast- ställd ram	jäm- kad ram	be- viljad garan- ti	fast- ställd ram	Lant- bruks- styrel- sen	Dep. chefen
	milj. kr.								
1. Yttre rationalisering ..	65,0	65,5	65,1	80,0	70,0	55,7	90,0	—	—
2. Inre rationalisering	50,0	66,0	65,5	70,0	77,0	61,9	90,0	—	—
3. Jordförvärvslån	37,0	39,0	38,9	45,0	41,0	27,8	55,0	—	—
4. Driftslån	30,0	31,0	30,9	35,0	45,0	39,4	45,0	—	—
5. Maskinlån	7,0	2,5	2,2	7,0	4,0	2,7	7,0	—	—
6. Lagerhus m. m.	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	—	—
7. Trädgårdsnäringsens ra- tionalisering m. m.	7,0	7,0	4,6	9,0	9,0	7,0	9,0	—	—
8. Inköp av avelshästar och ridhästar	0,5	0,5	0,1	0,5	0,5	0,1	0,5	—	—
Summa	200,5	215,5	211,3	250,5	250,5	198,6	300,5	—	—

1—5. Ramarna för lån till yttre och inre rationalisering, jordförvärvslån och driftslån har under budgetåret 1968/69 utnyttjats till ca 80 %. Eftersom ramarna höjts betydligt för innevarande budgetår anser lantbruksstyrelsen att det nu inte föreligger skäl att föreslå någon ytterligare ökning. Skäl anses heller inte föreligga att föreslå sänkningar. Härför talar bl. a. att omsättningen på fastighetsmarknaden av jordbruksfastigheter nu åter torde öka efter att speciellt under år 1968 ha varit mindre än tidigare av bl. a. arbetsmarknads- och beskattningsskäl. Efterfrågan på lånegarantier bedöms öka för i första hand yttre rationaliseringslån men även för jordförvärvslån och driftslån och — för att finansiera följdinvesteringar efter yttre rationalisering — för inre rationaliseringslån.

6. Ramen på 4 milj. kr. till kreditgaranti för lån till lagerhus m. m. för budgetåret 1968/69 har utnyttjats helt. Efterfrågan på statlig lånegaranti under budgetåret 1970/71 beräknas komma att överstiga 8 milj. kr. Med hänsyn framförallt till att en viss del av motsvarande kreditbehov torde kunna tillgodoses av kreditinstitut utan krav på statlig garanti, begränsar styrelsen sitt förslag till oförändrad ram av 4 milj. kr.

7. Garantiramen för trädgårdsnäringsens rationalisering m. m. avser garanti för rationaliseringslån, förvärvslån och driftslån till trädgårdsföretag, lån till inrättande av lagerhus och auktionslokaler för trädgårdsprodukter samt lån till maskinhållning inom trädgårdsnäringsen. Under budgetåret

1968/69 har lånegarantier beviljats för 7 milj. kr. Styrelsen föreslår att ramen behålls oförändrad vid 9 milj. kr.

8. Ramen för kreditgarantier för lån till inköp av avelshästar och ridhästar behöver inte ändras. Liksom hittills bör den få fördelas på avsedda ändamål enligt styrelsens beslut.

Departementschefen

Efterfrågan på kreditgarantier var under budgetåret 1968/69 lägre än tillgången. Anledningen härtill torde främst ha varit att utbudet av jordbruksfastigheter var lägre år 1968 än under tidigare år. Lantbruksstyrelsen bedömer att omsättningen av jordbruksfastigheter åter kommer att öka varför det enligt min mening inte föreligger någon anledning att minska kreditgarantiramarna. Jag förordar sålunda att garantier får beviljas intill samma belopp under nästa budgetår som under innevarande budgetår. Anslaget bör för nästa budgetår tas upp med oförändrat 500 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) medge att för budgetåret 1970/71 statlig kreditgaranti får lämnas för lån till yttre rationalisering med 90 000 000 kr., för lån till inre rationalisering med 90 000 000 kr., för jordförvärvslån med 55 000 000 kr., för driftslån med 45 000 000 kr., för maskinlån med 7 000 000 kr., för lån till uppförande av lagerhus för jordbruksändamål m. m. med 4 000 000 kr., för lån till trädgårdsnäringens rationalisering m. m. med 9 000 000 kr. samt för lån till inköp av avelshästar och ridhästar med 500 000 kr., med rätt för Kungl. Maj:t att jämka fördelningen mellan de fem förstnämnda ändamålen

b) till *Täckande av förluster på grund av statlig kreditgaranti* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 500 000 kr.

B 7. Bidrag till särskilda rationaliseringsåtgärder i Norrland, m. m.

1968/69 Utgift	5 516 044
1969/70 Anslag	15 000 000
1970/71 Förslag	12 000 000

Från anslaget utbetalas bidrag till särskild rationalisering inom norrlandslänen, Kopparbergs och Värmlands län samt inom den del av Älvsborgs län som omfattar landskapet Dalsland enligt kungörelsen (1967: 453) om statligt stöd till jordbrukets rationalisering m. m. (ändrad 1969: 186). Anslaget disponeras vidare för vissa produktionsbefrämjande åtgärder i Norrland.

Bidragsram för särskild rationalisering

Budgetår	Ram
1968/69	15 200 000
1969/70	17 000 000

Lantbruksstyrelsen

Styrelsen föreslår

1. att anslaget tas upp med 12 milj. kr.,
2. att 150 000 kr. får användas för produktionsbefrämjande åtgärder i Norrland,
3. att den ram, inom vilken bidrag till särskild rationalisering får beviljas, fastställs till 17 milj. kr.

Som motiv för yrkandena anför styrelsen bl. a. följande.

1. Eftersom viss eftersläpning i utbetalningen av beviljade statsbidrag förekommer bör anslaget kunna minskas till 12 milj. kr.

2. Medlen till produktionsbefrämjande åtgärder i Norrland används för att bestrida kostnader för mera tillfälliga insatser på olika områden inom det norrländska jordbruket, t. ex. för att främja foder- och utsädesproduktion, fåraveln och galthållningen och för att bekosta viss veterinär verksamhet m. m. Behovet av sådana insatser kvarstår. Ett behov av sådant stöd finns emellertid också inom Kopparbergs och Värmlands län samt i Dalsland. Styrelsen föreslår därför att medlen får användas även för stödåtgärder i dessa landsdelar, i vilka bestämmelserna om särskild rationalisering är tillämpliga. Vidare bör styrelsen bemyndigas att besluta om medelsanvändningen.

3. Styrelsen beräknar att bidragsramen för innevarande budgetår inte kommer att helt disponeras. Eftersom bidragsbehovet åter kan komma att öka föreslår styrelsen dock att ramen även för nästa budgetår fastställs till 17 milj. kr.

I gemensam skrivelse har *lantbruksstyrelsen*, *lantmäteristyrelsen* och *skogsstyrelsen* lämnat redogörelse för verksamheten med särskild rationalisering av jordbruket i Älvsborgs, Värmlands och Kopparbergs län samt inom norrlandslänen. Redogörelsen omfattar tiden den 1 juli 1968—den 30 juni 1969.

Av redogörelsen framgår att antalet områden, som intill den 1 juli 1969 godkännts för särskilda rationaliseringsåtgärder, uppgår till totalt 156 st. med sammanlagt 437 brukningsenheter. Mer än tredjedelen av dessa s. k. KR-gårdar eller 167 st. är belägna i Norrbottens län. Västernorrlands, Jämtlands och Västerbottens län har vardera mellan 15 och 20 % av gårdarna, medan

för Kopparbergs län redovisas 22 gårdar. Den genomsnittliga åkerarealen vid de brukningsenheter som under budgetåret 1968/69 fått arealtillskott har ökats från 23 till 33 ha och skogsmarksarealen från 98 till 137 ha. Lantbruksnämndernas rationaliseringsreserv i anslutning till områdena uppgick den 30 juni 1969 till 3 846 ha åker och 27 265 ha skogsmark.

Till inre rationalisering har sedan början av den särskilda rationaliseringsverksamheten budgetåret 1960/61 beviljats statsbidrag med sammanlagt 47,3 milj. kr. Av detta belopp har i det närmaste 20 milj. kr. utgått i Norrbottens län. I Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands län har beviljats 7,6, 8,9 resp. 5,9 milj. kr. samt i Kopparbergs län 2,5 milj. kr. I Gävleborgs och Värmlands län samt i landskapet Dalsland har ifrågavarande verksamhet pågått endast några år och endast nått begränsad omfattning. Huvuddelen av bidragen eller sammanlagt drygt 34 milj. kr. avser investeringar i ekonomibyggnader, medan 4,5 milj. kr. gått till dikningsverksamheten.

Departementschefen

Som jag framhållit under punkten B 4 belastar all bidragsgivning till inre rationalisering i samband med särskild rationalisering numera detta anslag.

Erfarenheterna av verksamheten med särskild rationalisering är goda. Bidragsramen för nästa budgetår bör tas upp med oförändrat 17 milj. kr. (3). Med hänsyn till att sammanlagda beloppet för beviljade bidrag till denna rationaliseringsverksamhet var lägre under föregående budgetår än under budgetåret 1967/68 kan anslaget minskas till 12 milj. kr. (1). Jag har då räknat med att 150 000 kr. får utgå till vissa produktionsbefrämjande åtgärder i de delar av landet inom vilka verksamheten med särskild rationalisering bedrivs. Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, Lantbruksstyrelsen bör få besluta om medelsanvändningen (2).

Jag vill i sammanhanget erinra om att de sakkunniga, som tillkallats för att se över stödet till jordbruket i norra Sverige, även skall se över reglerna för det särskilda rationaliseringsstödet.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) medge att under budgetåret 1970/71 statsbidrag beviljas till särskild rationalisering intill ett belopp av 17 000 000 kr.

b) till *Bidrag till särskilda rationaliseringsåtgärder i Norrland, m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 12 000 000 kr.

B 8. Odlings- och byggnadshjälp åt innehavare av vissa kronolägenheter m. m.

1968/69 Utgift	1 583 678
1969/70 Anslag	1 600 000
1970/71 Förslag	1 400 000

Anslaget används i huvudsak för bidrag till investeringar i byggnader och andra fasta anläggningar på bestående kronolägenheter, till avträdes- och flyttningssersättningar åt innehavare av kronolägenheter samt för att bestrida vissa andra utgifter i fråga om sådana lägenheter.

Lantbruksstyrelsen

Styrelsen beräknar att det sammanlagda medelsbehovet för statsbidrag och ersättningar för budgetåren 1969/70 och 1970/71 är 1 121 000 kr. Inkomsterna beräknas för samma period till 150 000 kr. För innevarande budgetår har för ändamålet anvisats 600 000 kr. För budgetåret 1970/71 behöver styrelsen sålunda kunna disponera ytterligare omkring 400 000 kr.

Styrelsen stryker under att det av främst sociala skäl är angeläget att här avsedda investeringar i byggnader m. m. kommer till stånd.

Domänverket

Verket räknar med en årlig nedläggning av omkring 100 kronolägenheter. Medelsbehovet för budgetåret 1970/71 beräknas uppgå till oförändrat 1 milj. kr., varav 540 000 kr. för avträdesersättningar och flyttningsbidrag, 260 000 kr. för byggnadshjälp och virke, 22 000 kr. för skatter och 178 000 kr. för övriga åtgärder.

Departementschefen

Anslaget bör i enlighet med ämbetsverkens förslag minskas med 200 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Odlings- och byggnadshjälp åt innehavare av vissa kronolägenheter m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 400 000 kr.

B 9. Befrämjande av husdjursaveln m. m.

1968/69 Utgift	1 300 531	Reservation	1 253 024
1969/70 Anslag	1 300 000		
1970/71 Förslag	1 300 000		

Från anslaget bestrids bidrag till avelsföreningar och liknande organisationer. Vidare utgår från anslaget stöd åt hästaveln. Sistnämnda stöd koncentreras i huvudsak till hästpremiering, hingsthållningsbidrag och bidrag

till vissa andra kvalitetsbefrämjande åtgärder enligt beslut av 1966 års riksdag. Från anslaget utgår också bidrag till befrämjande av mjölkavkastningskontroll.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Lantbruks- styrelsen	Dep.chefen
1. Bidrag till avelsföreningar och liknande organisationer	183 000	+ 26 500	—
2. Stöd åt hästaveln	817 000	+ 73 000	—
3. Befrämjande av mjölkavkastningskontroll	300 000	—	—
	1 300 000	+ 99 500	—

Lantbruksstyrelsen

1. Anslagsposten avses för bidrag till avelsföreningarna för nötboskap, får, svin, fjäderfä och kaniner för av dem bedriven rådgivnings- och upplysningsverksamhet, ägnad att främja och påskynda rationaliseringen av animalieproduktionen, samt till nämnden för avkommeundersökning av tjurar. Den begärda ökningen avser en höjning av bidragen till Svenska fåravelsföreningen (10 000 kr.) och Svenska svinavelsföreningen (16 500 kr.).

2. Anslagsposten är för budgetåret 1969/70 upptagen med 817 000 kr. Därutöver tas 73 000 kr. av reserverade medel i anspråk för ändamålet.

3. För vart och ett av budgetåren 1968/69 och 1969/70 har 300 000 kr. ställts till lantbruksstyrelsens förfogande för att försöksvis användas för att stimulera till ökad anslutning till kontrollen och andra åtgärder ägnade att främja en mera rationell mjölkproduktion. Enligt styrelsens mening är anordningen ändamålsenlig. Styrelsen föreslår att anslagsposten tas upp med oförändrat 300 000 kr.

Av en av lantbruksstyrelsen lämnad redogörelse för ifrågasvarande verksamhet framgår att verksamheten bedrivits i samverkan mellan kontrollorganisationen och lantbruksnämnderna. Kontrollorganisationen har i huvudsak svarat för åtgärderna för ökad anslutning till mjölkavkastningskontrollen. Lantbruksnämnderna har svarat för andra åtgärder för att främja en rationell mjölkproduktion med tyngdpunkt på ett förbättrat utnyttjande av kontrollresultaten. Svensk husdjursskötsel har bedrivit utvecklingsarbete avseende anpassning till praktiska förhållanden av en metod för effektivitetskontroll för mjölkproduktionen. Såväl kontrollorganisationens som lantbruksnämndernas verksamhet anses ha gett ett gott resultat.

Departementschefen

Jag beräknar att stöd skall utgå i oförändrad omfattning även under nästa budgetår. Liksom under innevarande budgetår bör dock 73 000 kr. av reser-

verade medel disponeras för ändamålet. Anslaget kan därför föras upp med oförändrat 1,3 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Befrämjande av husdjursaveln m. m. för budgetåret 1970/71* anvisa ett reservationsanslag av 1 300 000 kr.

B 10. Statens hingstdepå och stuteri

1968/69 Utgift ¹	2953 350
1969/70 Anslag	1 382 000
1970/71 Förslag	1 478 000

¹ Anslagen Statens hingstdepå och stuteri: Avlöningar och Statens hingstdepå och stuteri Omkostnader.

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 15 045 kr.

Verksamheten vid statens hingstdepå och stuteri avser främst att tillgodose halvblodsavelns behov av goda beskillare. Rekryteringen av hingstarna sker dels från stuteriet och dels genom inköp av hingstfölg.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Lantbruksstyrelsen	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Handläggande personal	2	—	—
Övrig personal	23	—	—
	25	—	—
<i>Anslag</i>			
Avlöningar	731 000	+ 76 000	+ 76 000
Sjukvård	1 000	—	—
Reseersättningar	15 000	—	—
Lokalkostnader	165 000	—	—
Ersättning till domänverkets fond för upplåten mark	26 000	—	+ 2 000
Expenser	8 000	—	—
Häst- och fölinköp	40 000	+ 50 000	—
Lönekostnadspålägg	168 000	+ 18 000	+ 18 000
Övriga utgifter	228 000	—	—
	1 382 000	+ 144 000	+ 96 000

Inkomster vid statens hingstdepå och stuteri, som redovisas på driftbudgetens inkomstsida under uppbörd i statens verksamhet, beräknas till 974 000 kr. (1969/70 880 000 kr.).

Lantbruksstyrelsen

1. Löne- och prisomräkning m. m. 94 000 kr.

2. Styrelsen föreslår inköp av en ny fullblodshingst för att ersätta en

äldre. Särskilt för de mindre fullblodsuppfödarna anser styrelsen det angeläget att Flyinge disponerar en fullblodshingst av minst samma kvalitet som den som nu avses bli ersatt (+ 50 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens hingstdepå och stuteri* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 478 000 kr.

B 11. Särskilt stöd åt biskötsel och växtodling

1968/69 Utgift	1105 780	Reservation	20 808
1969/70 Anslag	196 000		
1970/71 Förslag	96 000		

¹ Anslaget Särskilt stöd åt biskötseln och fröodlingen.

Från anslaget bestrids dels kostnader för åtgärder till främjande av biskötseln, dels statsbidrag till Sveriges fröodlareförbund.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Lantbruks- styrelsen	Dep.chefen
1. Främjande av biskötseln	81 000	—	—
2. Bidrag till Sveriges fröodlareförbund	15 000	—	—
	96 000	—	—

Lantbruksstyrelsen

1. Sveriges biodlares riksförbund begär oförändrat bidrag (40 000 kr.) för budgetåret 1970/71. Då styrelsen beräknar att det ej heller för övriga åtgärder för att främja biskötseln behövs ökad anslagsgivning, föreslår styrelsen oförändrad medelstildelning för ändamålet.

2. Styrelsen anser att statsbidrag bör utgå till Sveriges fröodlareförbund också under budgetåret 1970/71, men att medlen i fråga försöksvis bör få användas av styrelsen även till vissa andra ändamål på växtodlingsområdet, t. ex. undersökningar i samband med bekämpningen av flyghavre. Detta bör kunna ske inom oförändrad anslagsram (15 000 kr.). Anslagsrubriken bör i anslutning härtill ändras.

Departementschefen

Jag biträder lantbruksstyrelsens förslag. De medel som vid utgången av innevarande budgetår finns på anslaget Särskilt stöd åt biskötseln och fröodlingen bör föras över till detta anslag.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Särskilt stöd åt biskötsel och växtodling* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 96 000 kr.

B 12. Bidrag till Svensk matpotatiskontroll

1968/69 Utgift	100 000	Reservation	—
1969/70 Anslag	110 000			
1970/71 Förslag	110 000			

Från anslaget bestrids kostnader för Svensk matpotatiskontroll (SMAK) verksamhet. SMAK har till uppgift att genom olika åtgärder verka för att inom landet saluförd matpotatis är av fullgod beskaffenhet. SMAK står under ledning av en styrelse, i vilken bl. a. konsumenterna, odlarna och handeln är företrädna.

Av anslaget för innevarande budgetår är 15 000 kr. avsedda för SMAK:s allmänna verksamhet och 95 000 kr. för upplysningsverksamhet. SMAK har vidare utöver anslaget fått 175 000 kr. av införselavgiftsmedel.

Lantbruksstyrelsen

SMAK har begärt oförändrat statsbidrag för budgetåret 1970/71. Lantbruksstyrelsen tillstyrker och förutsätter att SMAK liksom hittills skall anvisas bidrag av införselavgiftsmedel.

Departementschefen

Jag biträder lantbruksstyrelsens förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till Svensk matpotatiskontroll* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 110 000 kr.

B 13. Restitution av bensinskatt till trädgårdsnäringen

1968/69 Utgift	212 835
1969/70 Anslag	400 000
1970/71 Förslag	400 000

Anslaget avser kollektiv återbäring av skatt på bensin, som förbrukas till jordfräsar inom yrkesmässig trädgårdsodling.

Viss del av anslaget disponeras av Kungl. Maj:t för bidrag till Svenska grönsaksfrämjandet. I övrigt disponeras anslaget av lantbruksstyrelsen i samråd med av Kungl. Maj:t utsedda representanter för trädgårdsnäringen för bidrag till vissa för trädgårdsnäringen allmännyttiga ändamål. Medel, som inte utbetalas som bidrag, förs vid utgången av följande budgetår över till trädgårdsnäringens bensinskattefond, som förvaltas av statskontoret och som får disponeras för samma ändamål som anslaget.

Lantbruksstyrelsen

Anslaget bör föras upp med 400 000 kr. Under budgetåret 1968/69 har Kungl. Maj:t disponerat 100 000 kr. och lantbruksstyrelsen 445 780 kr. Medelstillgången vid utgången av budgetåret 1968/69 uppgick till 1 017 669 kr. Därav utgjorde 382 308 kr. beviljade men ej utbetalade bidrag.

I enlighet med beslut av riksdagen (1956: I: 118, II: 164, I: 316, II: 474, BeJoU 1, rskr 219) utser Kungl. Maj:t ett antal representanter för trädgårdsnäringen, med vilka styrelsen skall samråda, innan beslut meddelas om bidrag av trädgårdsnäringens bensinskattemedel. Detta samråd är enligt styrelsens uppfattning mycket värdefullt. Styrelsen anser emellertid att det föreligger behov av att samråda med representanter för näringen även i frågor om trädgårdsnäringens rationalisering, rådgivningsverksamhet m. m. Styrelsen föreslår därför att den får inrätta en särskild trädgårdsnämnd för samråd med representanter för näringen inte bara i ärenden som avser bensinskattemedel utan överhuvudtaget frågor rörande trädgårdsnäringen av principiell natur eller eljest av större vikt. Nämndens ledamöter, som bör utses av styrelsen, bör erhålla arvode och i förekommande fall rese- och traktamentsersättning efter samma grunder som gäller för övriga till styrelsen knutna rådgivande nämnder. Kostnaderna här för bör belasta styrelsens myndighetsanslag.

Under förevarande anslag torde få anmälas en framställning av *Svenska grönsaksfrämjandet* om oförändrat anslag till dess verksamhet under budgetåret 1970/71.

På trädgårdsnäringens område finns numera tre samarbetsorgan, nämligen Svenska grönsaksfrämjandet, Svenska fruktfrämjandet och Svenska blomsterfrämjandet, som har till uppgift att bl. a. bedriva en till odlare, handel och konsumenter riktad upplysningsverksamhet om resp. svenska grönsaker, svensk frukt och svenska blommor. Kungl. Maj:t har utfärdat stadgar för organen. Ettvart organs angelägenheter handhas av en styrelse, i vilken Kungl. Maj:t förordnar opartisk ordförande. Sex ledamöter i varje styrelse utses av odlarnas organisationer och sex ledamöter av organisationer inom handeln. Kostnaderna för samarbetsorganens verksamhet bestrids med dels produktavgifter, dels bidrag enligt Kungl. Maj:ts bestämmande. I enlighet med riksdagens beslut (prop. 1968: 1 bil. 11 s. 20, JoU 1, rskr 9) får Svenska fruktfrämjandet ett årligt bidrag av 50 000 kr. ur anslaget Bidrag till trädgårdsnäringens rationalisering m. m. Svenska blomsterfrämjandet har under budgetåret 1968/69 fått 100 000 kr. av restituerade bensinskattemedel.

I samband med att samarbetsorganet på grönsaksområdet, Svenska grönsaksfrämjandet, inrättades beslutade riksdagen (prop. 1965: 1 bil. 11 s. 59, JoU 1, rskr 9) att 50 000 kr. per år skulle ställas till förfogande från förevarande anslag för att finansiera samarbetsorganets verksamhet. Dessutom

fick under en femårsperiod årligen tas i anspråk 50 000 kr. av fonderade bensinskattemedel för samma ändamål. Som villkor för medelstilledelningen gäller att frivilliga avgifter på ca 180 000 kr. varje år tillförs samarbetsorganet. Nämnade femårsperiod löper ut med utgången av budgetåret 1969/70.

Svenska grönsaksfrämjandet, som sålunda anhåller om oförändrat anslag för budgetåret 1970/71, påpekar att ett betydande arbete lagts ner på upplysningsverksamhet samt på en översyn av hittills gällande sorterings- och förpackningsregler för grönsaker. I samarbete med bl. a. statens institut för folkhälsan och statens institut för konsumentfrågor pågår ett omfattande arbete bland storhushåll och enskilda konsumenter för ett ur närings- och folkhälsosynpunkt förbättrat kosthåll. En minskning av anslaget skulle enligt främjandet allvarligt inverka på dess arbetsmöjligheter.

Över Svenska grönsaksfrämjandets framställning har *remissyttranden* avgetts av statskontoret, lantbruksstyrelsen, Kooperativa förbundet (KF), Svenska importföreningen för färsk frukt u. p. a., Svenska lantarbetareförbundet, Sveriges grossistförbund och Sveriges handelsträdgårdsmästareförbund.

Samtliga remissinstanser tillstyrker eller lämnar utan erinran grönsaksfrämjandets begäran om oförändrat anslag. Några av remissinstanserna stryker också under betydelsen av främjandets verksamhet. *Kooperativa förbundet* räknar sålunda med att det arbete som främjandet hittills utfört men ej avslutat i fråga om översyn och utarbetande av enhetliga sorterings- och förpackningsregler för grönsaker och rotfrukter skall bli normgivande för all handel med svenska grönsaker. Vidare anser KF att det arbete som pågår i samarbete med statens institut för folkhälsan och konsumentinstitutet är ytterst värdefullt ur folkhälsosynpunkt och bör om möjligt intensifieras.

Det råder emellertid delade meningar om vilka medel som skall tas i anspråk för ändamålet. *Statskontoret* samt *Svenska importföreningen för färsk frukt u. p. a.*, med instämmande av *Sveriges grossistförbund*, anser att bidraget bör utgå av restituerade bensinskattemedel. *Svenska lantarbetareförbundet* och *Sveriges handelsträdgårdsmästareförbund* anser dock att medlen bör utgå i annan ordning. *Handelsträdgårdsmästareförbundet* anser sålunda att medlen bör beviljas ur anslaget Bidrag till trädgårdsnäringsens rationalisering m. m. *Lantbruksstyrelsen*, som förutsätter att 50 000 kr. även i fortsättningen skall utgå till främjandet ur förevarande anslag, föreslår att 50 000 kr., i likhet med vad som gäller beträffande fruktfrämjandet, tas i anspråk ur anslaget Bidrag till trädgårdsnäringsens rationalisering m. m.

Departementschefen

Enligt beslut av 1956 års riksdag (I: 118, II: 164, I: 316, II: 474, BeJoU 1, rskr 219) ankommer det på lantbruksstyrelsen att i samråd med av Kungl.

Maj:t utsedda representanter för trädgårdsnäringen besluta om användningen av restituerade bensinskattemedel. Detta betydelsefulla samråd bör såsom lantbruksstyrelsen föreslagit ökas ut till att omfatta sådana frågor rörande trädgårdsnäringen som är av principiell natur och andra frågor av större vikt. Jag förordar därför att en särskild trädgårdsnämnd inrättas. Nämndens ledamöter bör utses av Kungl. Maj:t. Arvoden och i förekommande fall resekostnadsersättningar och traktamenten bör utgå efter samma grunder som gäller för ledamöterna i övriga till lantbruksstyrelsen knutna rådgivande nämnder. Som jag framhållit under punkten B 1 har jag där beräknat medel till att bestrida sådana utgifter.

Det arbete som utförs av samarbetsorganen inom trädgårdssektorn är av stort värde. När det gäller Svenska grönsaksfrämjandet bidrar dess verksamhet till att på ett ändamålsenligt sätt främja kvaliteten på svenska trädgårdsprodukter och öka förståelsen för grönsaker i den dagliga kosten. För att inte denna verksamhet skall hämmas bör främjandet även i fortsättningen få ekonomiskt stöd utöver vad som inflyter i form av produktavgifter. Jag förordar därför att Svenska grönsaksfrämjandet under budgetåret 1970/71 får disponera restituerade bensinskattemedel i samma utsträckning som under innevarande budgetår.

Som lantbruksstyrelsen föreslagit bör anslaget föras upp med 400 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Restitution av bensinskatt till trädgårdsnäringen* för budgetåret 1970/71 anvisa ett anslag av 400 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

C. Jordbruksprisreglering**C 1. Statens jordbruksnämnd**

1968/69 Utgift ¹	25 627 606
1969/70 Anslag	8 512 000
1970/71 Förslag	9 160 000

¹ Anslagen Statens jordbruksnämnd: Avlöningar och Statens jordbruksnämnd: Omkostnader

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 55 728 kr.

Statens jordbruksnämnd är central förvaltningsmyndighet för ärenden rörande prisreglering och marknadsföring på jordbrukets och fiskets områden. Nämnden ansvarar vidare för den ekonomiska försvarsberedskapen på livsmedelsområdet och är huvudman för skördeskadestycket.

Inom nämnden finns fem byråer, nämligen animaliebyrån, vegetabiliebyrån, administrativa byrån, utredningsbyrån och utrikeshandelsbyrån samt två särskilda sektioner, fisksektionen och beredskapssektionen. Till nämnden är knuten jordbruksnämndens konsumentdelegation.

Under anslaget anvisas även medel för lantbruksekonomiska samarbetsnämnden, vars uppgift är att samordna kalkyler och utredningar rörande den ekonomiska utvecklingen inom lantbruket.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Statens jord- bruksnämnd	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Handläggande personal	149	+ 4	—
Övrig personal	1105	— 1	— 1
	154	+ 3	— 1
<i>Anslag</i>			
Avlöningar	5 490 000	+ 529 000	+ 335 000
Sjukvård	21 000	+ 1 000	+ 1 000
Reseersättningar	330 000	+ 6 000	+ 6 000
Därav utrikes resor	8 000	—	—
Lokalkostnader	249 000	+ 55 000	+ 54 000
Expenser	497 000	+ 193 000	+ 135 000
Därav engångsutgifter	—	+ 6 000	—
Särskilda undersökningar	90 000	—	—
Lönekostnadspålägg	1 235 000	+ 122 000	+ 102 000
Lantbruksekonomiska samarbetsnämnden	600 000	—	+ 15 000
	8 512 000	+ 906 000	+ 648 000

¹ Därav en vid lantbruksekonomiska samarbetsnämnden.

Inkomster vid statens jordbruksnämnd, som redovisas på driftbudgetens inkomstsida under uppbörd i statens verksamhet, beräknas till 630 000 kr. (1969/70 700 000 kr.).

Statens jordbruksnämnd

1. Löne- och prisomräkning m. m. 498 000 kr.

2. Fr. o. m. den 1 juni 1968 har vegetabiliebyrån från fettvarusektionen övertagit dels fettvaruregleringen, dels vissa andra uppgifter. Nämnden föreslår att en tjänst som avdelningsdirektör inrättas vid byrån. Tjänsten är avsedd för byråchefens ställföreträdare. Därvid kan en tjänst i lönegrad A 30 dras in. (— 8 000 kr.)

3. En tjänst som avdelningsdirektör bör inrättas på administrativa byråns kanslisektion. Till byråns nybildade sektion för restitutionsärenden har i enlighet med förslag, som ursprungligen lagts fram av statskontoret, sammanförts vissa ärenden som förut handlagts dels inom fettvarusektionen, dels inom administrativa byrån. Nämnden föreslår att en tjänst som avdelningsdirektör inrättas. Vid inrättande av en sådan tjänst kan en tjänst som byrådirektör i A 28 dras in. Vid kameralsektionen föreslås en tjänst som avdelningsdirektör. Därvid kan en tjänst som byrådirektör i lönegrad A 30 dras in. (+ 69 000 kr.)

4. Enligt jordbrukspriskommitténs förslag skall utredningsbyrån arbeta på två sektioner. Vidare skall en särskild informationsenhet upprättas inom byrån. Ytterligare en tjänst som avdelningsdirektör föreslås vid byrån, varvid en tjänst som byrådirektör i A 28 kan dras in. Genom att vissa uppgifter rörande fiskestatistiken har flyttats till statistiska centralbyrån kan en biträdestjänst vid utredningsbyrån dras in. (— 36 000 kr.)

5. Utrikeshandelsbyrån föreslås få en tjänst som avdelningsdirektör. Därvid kan en tjänst som byrådirektör i lönegrad A 30 dras in. Vidare föreslås att tjänsten som byråchef blir ordinarie. (— 8 000 kr.)

6. Fisksektionen föreslås ombildad till en byrå. Härvid behövs en ordinarie tjänst som byråchef. Samtidigt kan en avdelningsdirektörstjänst dras in. Vidare föreslås en höjning av tjänst som byrådirektör från A 26 till A 28. (+ 14 000 kr.)

7. Jordbruksnämnden har med skrivelse den 3 september 1968 till Kungl. Maj:t överlämnat den översyn av försörjningsberedskapen inom livsmedelsområdet som nämnden haft i uppdrag att utföra. Denna översyn har kompletterats med vissa ytterligare utredningar. I anslutning härtill föreslår nämnden att beredskapssektionen ombildas till byrå. Härvid behövs en ordinarie byråchefstjänst. Samtidigt kan en tjänst som avdelningsdirektör dras in. Vidare föreslås förstärkning med en avdelningsdirektör, en förste byråsekreterare och en amanuens. (+ 202 000 kr.)

8. För att införa ADB för nämndens statistikverksamhet beräknas sammanlagt 175 000 kr., varav 40 000 kr. för fortsatt abonnemang av terminal-

utrustning samt 70 000 kr. för ett konverteringsprogram för utrikeshandelsstatistiken. För vissa ytterligare utredningar rörande fortsatt rationalisering av verksamheten begär nämnden 20 000 kr. (+ 175 000 kr.)

Departementschefen

Genom att vissa av jordbruksnämndens uppgifter rörande fiskestatistiken flyttats till statistiska centralbyrån kan medel för en biträdestjänst vid nämndens utredningsbyrå dras in. I fråga om extra arbetskraft för handläggning av beredskapsfrågor återkommer jag under C 3.

För fortsatt användning av automatisk databehandling i nämndens statistikverksamhet samt för viss utredningsverksamhet bör beräknas 125 000 kr.

Med hänvisning i övrigt till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens jordbruksnämnd* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 9 160 000 kr.

C 2. Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område

1968/69 Utgift	156 963 557
1969/70 Anslag	153 000 000
1970/71 Förslag	116 000 000

Under anslaget anvisas medel för olika prisreglerande ändamål i enlighet med 1969 års riksdags beslut om jordbruksprisregleringen (prop. 1969: 107, JoU 24, rskr 204).

	1969/70		Beräknad ändring 1970/71	
			Statens jord- bruksnämnd	Dep.chefen
<i>Anslag</i>				
Allmänt mjölkpristillägg	6 000 000	—	6 000 000	—
Bidrag till föreningen för mejeriprodukter	30 000 000	—	30 000 000	—
Bidrag till föreningen Svensk kötthandel	25 000 000		—	—
Prisutjämning av vissa jordbruksregle- rade råvaror till livsmedelsindustrin ..	91 000 000	—	1 000 000	—
Diverse kostnader	500 000		—	—
Fraktbidrag för fodermedel	350 000		—	—
Avrundat	153 000 000	—	37 000 000	—

Statens jordbruksnämnd

1. Enligt 1969 års riksdags beslut skall det allmänna mjölkpristillägget upphöra den 30 juni 1969. Med anledning härav begärs inte medel för budgetåret 1970/71.

2. Enligt nyssnämnda riksdagsbeslut skall mjölkregleringskassan erhålla ett engångstillskott av 30 milj. kr. för budgetåret 1969/70, medan för budgetåret 1970/71 budgetmedel inte skall tillföras kassan.

3. Enligt riksdagsbeslutet skall för vardera regleringsåret 1969/70 och 1970/71 budgetmedel till ett belopp av högst 25 milj. kr. ställas till jordbruksnämndens förfogande för att disponeras såsom kompensation till föreningen Svensk kötthandel för de extra kostnader som följer av en större årlig minskning av kostammen än 20 000 djur.

4. Prisutjämningsförfarande tillämpas på råvaror till livsmedelsindustrin i fråga om choklad- och konfektyrvaror, biscuits och wafers, senap, såser och soppor m. m. Prisutjämningsförfarandet administreras av kontrollstyrelsen och jordbruksnämnden. För budgetåret 1970/71 räknar nämnden med ett medelsbehov till prisutjämning på sammanlagt ca 90 milj. kr.

5. Anslagsposten förutsätts liksom hittills få disponeras för sådana oförutsedda utgifter, som mera direkt kan föranledas av den prisreglerande verksamheten. Vidare bör posten alltjämt få användas för att bestrida extra kostnader för skördeuppskattning och administration i samband med det permanenta skördeskadeskyddet.

6. Nämnden har beräknat kostnaden för fraktbidrag för fodermedel till vissa mera avlägset liggande delar av Norrland till oförändrat belopp av 350 000 kr.

7. Kungl. Maj:t uppdrog den 13 juni 1969 åt statens jordbruksnämnd att utreda möjligheterna att dämpa verkningarna av de strukturproblem som kunde uppstå i samband med sockernäringsens rationalisering. Bakgrunden till uppdraget var bl. a. uppgifter om nedläggning av driften vid Mörbylånga sockerbruk på Öland. Efter utredning samt överläggningar med företrädare för sockernäringsen och jordbruksnämndens konsumentdelegation överlämnade jordbruksnämnden med skrivelse den 19 augusti 1969 ett av berörda parter godkänt förslag till överenskommelse, som i princip innebär fortsatt drift vid samtliga sockerbruk under regleringsperioden den 1 juli 1969—den 30 juni 1974. Med hänsyn till de kostnader som beräknats uppstå till följd av utebliven driftsrationalisering förutsätts i uppgörelsen vissa ändringar i regleringen av sockernäringsen för tiden den 1 juli 1969—den 30 juni 1974. Ändringen innebär huvudsakligen att sockertillverkaren under tiden den 1 juli 1970—den 30 juni 1974 befrias från skyldigheten att tillföra sockerregleringsfonden de ökade intäkter som väntas följa av höjda införselavgifter på melass, betfor o. d. Skulle denna åtgärd leda till att sockerregleringsfonden vid utgången av löpande regleringsperiod inte har uppnått avsedd behållning av 10 milj. kr. förutsätts i överenskommelsen att bristen regleras genom statsmakternas försorg. Enligt nyssnämnda riksdagsbeslut skall sockertillverkarens ersättning för att raffinera importerat socker kunna justeras genom viss ändring av priset på bitsocker och andra specialkvaliteter. Denna utfästelse har i uppgörelsen preciserats till att omfatta

prisändringar som under tiden den 1 juli 1969—den 30 juni 1974 tillför sockertillverkaren ett extra belopp av ca 500 000 kr. per år.

Departementschefen

Enligt 1969 års riksdagsbeslut skall jordbruksnämnden för regleringsåret 1970/71 — liksom för 1969/70 — få disponera högst 25 milj. kr. för att kompensera föreningen Svensk kötthandel för de extra kostnader som följer av en större årlig minskning av kostammen än 20 000 djur.

I detta sammanhang vill jag anmäla att jordbruksnämnden i skrivelse den 2 september 1969 begärt att få disponera det för budgetåret 1970/71 avsedda beloppet av 25 milj. kr. redan innevarande budgetår. Som skäl härför åberopas den stora utslaktning som skett på grund av torkan sommaren 1969. Jag biträder nämndens framställning såtillvida att jag förordar att för budgetåret 1970/71 avsedda medel bör få disponeras med högst 10 milj. kr. för extra kostnader som hänför sig till minskning av kostammen under budgetåret 1969/70. Det ankommer på Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, statens jordbruksnämnd att meddela närmare bestämmelser om dispositionen av dessa medel enligt de riktlinjer som fastställts för budgetåret 1969/70.

Kostnaden för prisutjämning på råvaror till livsmedelsindustrin har av jordbruksnämnden för nästa budgetår beräknats till ca 90 milj. kr. Jag har ingen erinran mot nämndens beräkning. Medelsbehovet för diverse kostnader bör för budgetåret 1970/71 beräknas till oförändrat 500 000 kr. Beloppet bör få användas efter Kungl. Maj:ts beslut i varje särskilt fall för sådana oförutsedda utgifter som kan föranledas av den prisreglerande verksamheten samt för vissa extra kostnader för skördeuppskattning och administration i samband med det permanenta skördeskadeskyddet.

För fraktbidrag vid transport av fodermedel till vissa delar av övre Norrland beräknar jag liksom de närmast föregående åren oförändrad medelsåtgång eller 350 000 kr.

Som jag nyss redovisat har preliminär uppgörelse träffats om fortsatt drift vid sockerbruken under regleringsperioden. Uppgörelsen som i allt väsentligt ligger inom ramen för gällande sockerreglering är av särskild betydelse för den öländska sockernäringsen. Enligt min mening bör den träffade uppgörelsen godkännas.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) godkänna den ändring av gällande reglering av sockernäringsen för regleringsperioden den 1 juli 1969—den 30 juni 1974 som jag redovisat

b) att till *Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 116 000 000 kr.

C 3. Kostnader för beredskapslagring av livsmedel och fodermedel m. m.

1968/69 Utgifter	24 691 060
1969/70 Anslag	26 200 000
1970/71 Förslag	34 300 000

För jordbruksnämndens nuvarande beredskapslagring gäller vissa riktlinjer som, med stöd av riksdagens beslut, har fastställts av Kungl. Maj:t den 12 maj 1961, den 11 maj 1962, den 10 maj 1963, den 13 augusti 1964, den 30 december 1965 och den 13 juni 1969.

Statens jordbruksnämnd

Jordbruksnämnden har med skrivelse den 19 augusti 1969 överlämnat en utredning om ersättningsproduktion inom livsmedelsområdet. Utredningen har verkställt av en särskild arbetsgrupp. Jordbruksnämnden har därjämte gjort en studie av livsmedelsförsörjningen i krig.

Utredningen om ersättningsproduktion omfattar växtodling, växtnäring, fodermedel och utfodring samt livsmedel och livsmedelstillsatser. I fråga om växtodling räknar arbetsgruppen med relativt gynnsamma försörjningsmöjligheter under en avspärrning. Gruppen föreslår åtgärder som främst syftar till att förbättra försörjningen med matfett och protein, bl. a. genom undersökningar av odlingsmaterial och odlingsteknik i fråga om oljeväxter och trindsäd. Vidare föreslås åtgärder för att säkerställa behovet av utsäde för inhemsk köksväxtodling vid avspärrning.

I vad gäller växtnäringen väntas den fredstida utvecklingen inte nämnvärt komma att minska beroendet av importerade råvaror. Arbetsgruppen föreslår att behovet av gödselmedel vid avspärrning tryggas — förutom genom beredskapslagring — genom ett ökat utnyttjande av sådana inhemska råvaror som av ekonomiska eller andra skäl inte är aktuella i fred.

I fråga om fodermedel och utfodring räknar arbetsgruppen med att självförsörjningsgraden redan i fred kan förbättras genom övergång till sådana fodermedel och sådan utfodringsteknik som minskar behovet av importerat kraftfoder. En utveckling av detta slag förutsätter bl. a. målinriktad forskning, information samt rådgivning.

Arbetsgruppen konstaterar att den fredstida utvecklingen mot ökad användning av s. k. imiterade mjölk- och köttprodukter kan underlätta en nödvändig omställning av livsmedelsproduktionen i avspärrnings- och krislägen. För att uppnå en ur beredskapssynpunkt lämplig industriell ersättningsproduktion vid en längre avspärrning föreslås bl. a. främjande av produktutveckling. Vidare bör undersökas möjligheten att bättre utnyttja råvarorna i produktionen liksom vilka ändringar som krävs i livsmedelslagstiftningen.

Arbetsgruppen föreslår att ett permanent beredskapsråd inrättas för att

bistå nämnden i dess beredskapsplanering. Rådets uppgift skall vara att förlöpande redovisa aktuella forsknings- och utvecklingsprojekt, som kan vara av betydelse för livsmedelsberedskapen. I beredskapsrådet bör ingå bl. a. företrädare för berörda forskningsinstitutioner och myndigheter samt livsmedelsindustrin.

Remissyttranden över utredningen om ersättningsproduktion har avgivits av överbefälhavaren, statens institut för folkhälsan, lantbruksstyrelsen, kommerskollegium, överstyrelsen för ekonomiskt försvar, arbetsmarknadsstyrelsen, lantbrukshögskolan, institutet för konserveringsforskning, länsstyrelserna i Östergötlands, Hallands, Skaraborgs och Kopparbergs län, civilbefälhavaren i södra civilområdet, civilbefälhavaren i övre Norrlands civilområde, Kooperativa förbundet, Sveriges lantbruksförbund, Sveriges industriförbund, Sveriges grossistförbund, Sveriges utsädesförening samt Stiftelsen Svensk växtnäringsforskning.

I allt väsentligt tillstyrks utredningens förslag i remissyttrandena.

Den tidigare nämnda, av jordbruksnämnden utarbetade studien om livsmedelsförsörjningen vid krig, är på grund av ämnets natur hemlig. Studien visar att livsmedelsförsörjningen vid krig behöver förbättras, bl. a. genom ökad lagring av livsmedel. I första hand föreslås ökad eller ny lagring av bl. a. kött- och fläskkonserver, torrmjolk, torrjäst samt utsäde för köksväxtodling. Utredningen har remissbehandlats. Den föreslagna lagringen tillstyrks i remissyttrandena.

Mot bakgrund av utredningarna har jordbruksnämnden i sin anslagsskrivelse för budgetåret 1970/71 anfört, att behovet av beredskapslager för försörjningen under en avspärrning kring mitten av 1970-talet kunnat avsevärt reduceras i förhållande till de preliminära behov som nämnden redovisade föregående år. Studierna av livsmedelsförsörjningen under krig har visat att en viss ökning av beredskapslagringen för denna försörjning är angelägen.

<i>Anslag</i>	1969/70	Beräknad ändring	
		1970/71 Statens jord- bruksnämnd	Dep.chefen
1. Lagring genom föreningen Svensk spannmålshandels försorg	19 500 000	+4 900 000	+ 500 000
2. Lagring i jordbruksnämndens regi	6 200 000	+1 500 000	+7 600 000
3. Övriga beredskapsåtgärder	500 000	—	—
	26 200 000	+6 400 000	+8 100 000

1. De föreslagna lagerökningarna i vad avser lagring genom Svensk spannmålshandels försorg gäller dels 13 000 ton oljekraftfoder, dels 18 000 ton animaliskt proteinfoder. I fråga om brödsäd har nämnden utgått från oförändrad lagringskvantitet.

2. Kostnaderna för beredskapslagring i nämndens egen regi beräknas till 7,7 milj. kr. Härav hänför sig ca 1,2 milj. kr. till utökad lagring av bl. a. kött- och fläskkonserver, torrmjök, torrjäst och socker.

3. Beloppet behövs för utveckling av operationsanalytisk modell (30 000 kr.), övergång till ADB-metodik (150 000 kr.), åtgärder för reservanläggningar (175 000 kr.), planläggning för undanförsel av boskap (50 000 kr.), åtgärder för ransoneringsberedskap (50 000 kr.), beredskapsråd för planläggning av ersättningsproduktion (35 000 kr.) samt bidrag till Sveriges allmänna linodlingsförening (10 000 kr.).

Nämnden förutsätter att anslaget liksom tidigare skall få tas i anspråk för att täcka förluster, som kan uppkomma i anledning av att försäkringen av beredskapslagrade varor i vissa fall har ersatts av statliga garanti- eller ansvarsförbindelser som lämnats av jordbruksnämnden.

Departementschefen

Statens jordbruksnämnd har med två ytterligare utredningar kompletterat den översyn av försörjningsberedskapen inom livsmedelsområdet som nämnden tidigare utfört. De nya utredningarna gäller ersättningsproduktion inom livsmedelsområdet samt livsmedelsförsörjningen vid krig. Den förstnämnda utredningen behandlar främst möjligheterna att komplettera den nödvändiga beredskapslagringen för en avspärningssituation. De i utredningen behandlade frågorna är viktiga inte bara ur försörjningssynpunkt utan även ur kostnadssynpunkt. Utredningen visar att de totala lagringskostnaderna vid mitten av 1970-talet kan beräknas vara ca 20 milj. kr. lägre per år om möjligheterna till ersättningsproduktion utnyttjas.

För att jordbruksnämnden på ett smidigt och effektivt sätt skall kunna följa upp forskningsresultat och projekt som berör ersättningsproduktionen på livsmedelsområdet har nämnden föreslagit att ett beredskapsråd inrättas. I rådet avses ingå företrädare för berörda myndigheter, livsmedelsindustrin och forskningsinstitutioner. Det är enligt min mening värdefullt att alla möjligheter utnyttjas att till lägsta möjliga kostnad upprätthålla en tillfredsställande försörjningsberedskap. Jag biträder förslaget att ett särskilt beredskapsråd knyts till nämnden och har under anslaget beräknat medel härför. Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, statens jordbruksnämnd bör få besluta om rådets uppgifter och sammansättning.

Jordbruksnämnden har för budgetåret 1970/71 på grundval av de företagna utredningarna föreslagit bl. a. utökad lagring av vissa livsmedel samt av oljekraftfoder och andra fodermedel. Jag biträder att en ökad lagring sker för att i första hand förstärka livsmedelsförsörjningen i krig. I den mån under anslaget för livsmedelslagring tillgängliga medel är otillräckliga för en sådan förstärkning bör en omdisponering övervägas. Jag avser att återkomma till Kungl. Maj:t i fråga om uppdrag till statens jordbruksnämnd att utarbeta förslag till lämplig avvägning av lagringsinsatserna för

olika varor under budgetåret 1970/71. Vad gäller den mera långsiktiga lagerutbyggnaden är jag inte nu beredd att föreslå en utökad lagring. För att förstärka försörjningsberedskapen förordar jag att Kungl. Maj:t bemyndigas att vid krig, krigsfara eller andra omständigheter av synnerlig vikt för rikets försvarsberedskap disponera en rörlig kredit i riksgäldskontoret om högst 50 milj. kr. för beredskapslagring m. m. Jag avser att återkomma till denna fråga under den punkt på kapitalbudgeten där jag redovisar behovet av medel för anskaffning av jordbruksprodukter och livsmedel m. m. för beredskapsändamål.

Jordbruksnämnden har begärt medel för andra åtgärder som berör livsmedelsberedskapen. Jag beräknar medelsbehovet för s. k. övriga beredskapsåtgärder till 500 000 kr. Inom denna ram bör medel beräknas för extra arbetskraft som kan krävas på grund av att jordbruksnämnden fr. o. m. den 1 juli 1970 har huvudansvaret för den centrala planläggningen av jordbrukets arbetsblockorganisation. Vidare bör medel anvisas för ytterligare projektering av reservanläggningar till livsmedelsindustrin samt för planläggning av undanförsel av boskap.

I sammanställningen i det föregående har jag förordat en ökning av anslaget med 8,1 milj. kr. Större delen härav utgör räntekostnader som följer av den budgettekniska omläggning som föreslagits av chefen för finansdepartementet under avsnittet Särskilda frågor i bilaga 1 till statsverkspropositionen. Omläggningen innebär bl. a. att ränta utgår på det kapital som står till förfogande för anskaffning av beredskapslager.

Med hänvisning till sammanställningen och till vad jag i övrigt anfört i det föregående hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till Kostnader för beredskapslagring av livsmedel och fodermedel m. m. för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 34 300 000 kr.

C 4. Särskilt stöd åt det mindre jordbruket

1968/69 Utgift	50 228 143
1969/70 Anslag	49 500 000
1970/71 Förslag	50 300 000

Medlen utbetalas av statens jordbruksnämnd och lantbruksstyrelsen. Jordbruksnämnden får disponera anslaget för att utbetala extra mjölkpristillägg i norra Sverige. Lantbruksstyrelsen får disponera anslaget dels för utbetalningar enligt kungörelsen (1967:422) om särskilt övergångsbidrag och avgångsvederlag åt jordbrukare, dels för utbetalning i anledning av eventuella besvärssärenden i fråga om arealtillägg och övergångsbidrag enligt tidigare bestämmelser.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Statens jordbruksnämnd och lantbruksstyrelsen	Dep.chefen
<i>Anslag</i>			
Extra mjölkpristillägg	36 000 000	+ 800 000	+ 800 000
Övergångsbidrag och avgångsvederlag..	13 500 000	—	—
	49 500 000	+ 800 000	+ 800 000

Statens jordbruksnämnd

I avvaktan på resultatet av pågående utredning om stödet till jordbruket i norra Sverige har nämnden vid anslagsberäkningen förutsatt att det extra mjölkpristillägget skall utgå med oförändrat belopp per kg mjölkfett. Detta innebär ett beräknat medelsbehov av 36,8 milj. kr., dvs. en ökning med 800 000 kr. jämfört med budgetåret 1969/70.

Lantbruksstyrelsen

Antalet beviljade ansökningar om särskilt övergångsbidrag för år 1968 beräknas uppgå till ca 22 700. Bidragen utbetalas hösten 1969. Styrelsen uppskattar medelsbehovet för budgetåret 1970/71 till 11,5 milj. kr.

I fråga om avgångsvederlag beräknar styrelsen medelsbehovet till ca 2 milj. kr.

Departementschefen

Med stöd av Kungl. Maj:ts beslut den 13 juni 1969 har jag tillkallat sakkunniga för att se över stödet till jordbruket i norra Sverige. I avvaktan på resultatet av denna utredning har jordbruksnämnden utgått från att det extra mjölkpristillägget skall utgå med oförändrat belopp under budgetåret 1970/71. Mot denna beräkningsgrund har jag ingen erinran. För det extra mjölkpristillägget bör beräknas 36,8 milj. kr.

Lantbruksstyrelsen har beräknat medelsbehovet för särskilda övergångsbidrag och avgångsvederlag till oförändrat 13,5 milj. kr. Jag har ingen erinran mot denna beräkning.

Sammanlagt bör alltså anslaget föras upp med 50,3 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Särskilt stöd åt det mindre jordbruket* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 50 300 000 kr.

C 5. Bidrag till bokföringsverksamheten inom jordbruket

1968/69 Utgift	953 381	Reservation	679 382
1969/70 Anslag	1 218 000		
1970/71 Förslag	1 218 000		

Från anslaget bestrids utgifter dels för den jordbruksekonomiska undersökningen, dels intill 50 000 kr. för resultatanalyser vid jordbruksföretag.

Lantbruksstyrelsen

Jordbruksstatistikkommittén har den 15 juni 1969 i betänkandet Jordbruksstatistiska undersökningar m. m. (Stencil Jo 1968: 9) föreslagit, att den jordbruksekonomiska undersökningen bör genomföras efter i huvudsak oförändrade principer under år 1970. I fråga om tiden därefter bör det ankomma på jordbruksekonomiska samarbetsnämnden att föreslå ändringar i omfattning och urval för undersökningen. I avvaktan på ställningstagandet till kommitténs förslag beräknar styrelsen preliminärt kostnaderna för bokföringsverksamheten till oförändrat belopp eller 1 218 000 kr.

Departementschefen

Kungl. Maj:t har den 19 december 1969 föreskrivit att det skall ankomma på jordbruksekonomiska samarbetsnämnden att föreslå ändringar i omfattning och urval för den jordbruksekonomiska undersökningen. Under år 1970 kommer undersökningen att genomföras efter i huvudsak oförändrade principer. Jag har ingen erinran mot lantbruksstyrelsens beräkning av medelsbehovet. Anslaget bör således föras upp med 1 218 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till bokföringsverksamheten inom jordbruket* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 1 218 000 kr.

C 6. Bidrag till permanent skörde-skadeskydd

Nytt anslag (förslag) 30 000 000

Enligt beslut av 1961 års riksdag (prop. 94, JoU 22, rskr 227) finansieras ersättningar för inträffade skörde-skador med medel ur en särskild skörde-skadefond. Fonden tillförs medel av dels staten och dels jordbrukarna. Statens bidrag till fonden skall utgå ur förevarande anslag. Anslaget ersätter nuvarande medelsanvisning till statsbidrag till skörde-skadefonden under anslaget Kostnader i samband med permanent skörde-skadeskydd. För innevarande budgetår har för ändamålet anvisats 30 milj. kr.

Statens jordbruksnämnd

Jordbruksnämnden, som är huvudmyndighet för det permanenta skörde-skadeskyddet, erinrar om att 1969 års riksdag (prop. 107, JoU 24, rskr 204) beslutat höja statens årliga bidrag till skörde-skadefonden till 30 milj. kr., medan jordbrukets tillskott är oförändrat 15 milj. kr.

Departementschefen

Av budgettekniska skäl bör statens bidrag till skörde-skadefonden anvisas under ett obetecknat anslag och medlen till administrationskostnaderna för bl. a. skörde-skadeskyddet, i likhet med vad som gäller för andra förvaltningskostnader, under ett förslagsvis betecknat anslag. Under detta anslag bör anvisas 30 milj. kr. som bidrag till skörde-skadefonden.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Bidrag till permanent skördeskadeskydd* för bud-
getåret 1970/71 anvisa ett anslag av 30 000 000 kr.

C 7. Administration av permanent skördeskadeskydd m. m.

Nytt anslag (förslag) 10 400 000

Under anslaget skall anvisas medel för att bekosta de objektiva skördeuppskattningarna, skördeskadeskyddets tekniska administration samt lantbrukets företagsregister och därmed samordnad statistikproduktion. Anslaget ersätter nuvarande medelsanvisning för samma ändamål under anslaget Kostnader i samband med permanent skördeskadeskydd. För innevarande budgetår har för ändamålet anvisats 9 325 000 kr. Utgifterna för budgetåret 1968/69 uppgick till 7 768 000 kr.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Statistiska centralbyrån	Dep.chefen
1. Objektiva skördeskadeuppskattningar	5 827 000	+ 588 000	+ 473 000
2. Skördeskadeskyddets tekniska administration.....	908 000	+ 199 000	+ 119 000
3. Lantbrukets företagsregister och därmed samordnad statistikproduktion	2 590 000	+ 573 000	+ 483 000
	9 325 000	+ 1 360 000	+ 1 075 000

Statistiska centralbyrån

Centralbyrån beräknar för nästa budgetår kostnaderna för de objektiva skördeuppskattningarna och skördeskadeskyddets tekniska administration samt för lantbrukets företagsregister och därmed samordnad statistikproduktion till sammanlagt 10 685 000 kr.

I den begärda ökningen ingår löne- och prisomräkning vid befintlig organisation med 720 000 kr. För annan kostnad av automatisk karaktär än löne- och prisomräkning tar centralbyrån upp ett belopp av 305 000 kr., varav 276 000 kr. hänför sig till kostnader som föranletts av jordbruksstatistikkommitténs förslag. För övriga kostnadsförändringar beräknas 335 000 kr., varav för ökad utredningsverksamhet i skördeskadeskyddet 165 000 kr.

Centralbyrån har utgått från att antalet provytegårdar liksom provtagningens omfattning blir oförändrad under nästa budgetår. Föreslagen anslagsökning för fältarbetet utgör 430 000 kr., som nästan uteslutande består av löneomräkning.

Skördeskadeskyddets tekniska administration föreslås få oförändrad omfattning och utformning. Föreslagna ökningar, utöver löne- och prisomräkning, syftar till en förstärkning av utredningsresurserna för såväl löpande verksamhet som viss utvidgning av pågående utvecklingsarbete.

För lantbrukets företagsregister och därmed samordnad statistikproduktion innebär centralbyråns förslag en kostnadsökning med 573 000 kr. jämfört med innevarande budgetår. Förslagen syftar till en utvidgning av uppgiftsskyldigheten till att år 1970 avse även trädgårdsföretag samt uppgifter om nybyggnadsverksamheten i jordbruket och om företagarnas utbildning.

I anslutning till begäran om medel för lantbrukets företagsregister och därmed samordnad statistikproduktion har *statistiska centralbyrån* tagit upp vissa frågor rörande bl. a. 1971 års lantbruksräkning.

Centralbyrån föreslår att uppgiftsinsamlingen till lantbruksregistret år 1971 utvidgas till att omfatta vissa ytterligare uppgifter som tidigare inhämtats i samband med jordbruksräkningarna. Sälunda föreslås att uppgiftsinsamlingen får omfatta samtliga företag, dvs. även företag med mindre än två ha åker. Med hänsyn till att statistiken kommer att belysa frågor inom jordbruket, skogsbruket och trädgårdsnäringen föreslår centralbyrån att 1971 års räkning benämnes lantbruksräkning.

I anslutning till lantbruksräkningen bör enligt centralbyrån vissa specialstudier genomföras. Ur de uppgifter som inhämtas årligen fås en grundläggande strukturstatistik, som i huvudsak motsvarar tidigare erhållna grunddata i jordbruksräkningarna och jordbruksinventeringarna. Dessa uppgifter kan också lämna vissa upplysningar om strukturförändringar. Som komplettering till denna statistik föreslår centralbyrån ytterligare studier rörande företagsstrukturen baserade på uppgifterna till lantbruksräkningen. Denna statistik syftar till att mera allsidigt belysa företagsstrukturen med hänsyn till driftsriktning, kombinationer mellan jordbruk och skogsbruk, brukarens ålders- och sysselsättningsförhållanden m. m.

Mot bakgrunden av att starka önskemål förts fram om en utbyggnad av statistiken över lantbrukets tekniska utrustning, föreslår centralbyrån vidare att en särskild stickprovsstudie görs rörande avgränsade produktionsfunktioner inom jordbruket. Centralbyrån föreslår också att inventering av växtföljderna genomförs och att dessa undersökningar inordnas i programmet för lantbruksräkningen. Genom lantbruksregistrets tillkomst har bättre förutsättningar skapats för att sambearbeta material från jordbruksstatistiken med vissa uppgifter från folk- och bostadsräkningarna. Centralbyrån föreslår därför att en sambearbetning genomförs av materialen till lantbruksregistret år 1970 och 1970 års folk- och bostadsräkning. Bearbetningen bör anknytas till programmet för lantbruksräkningen.

Centralbyrån föreslår slutligen att en samlad publikation ges ut i anslutning till lantbruksräkningen. Den förutsätts få i stort sett samma uppläggning som publikationen från 1966 års jordbruksräkning och innehålla redovisning av såväl jordbruket, skogsbruket som trädgårdsnäringen. Kostnaderna för publiceringen väntas dock inte beröra budgetåret 1970/71.

Över centralbyråns förslag har *remissyttranden* avgetts av statskontoret, lantbruksstyrelsen, skogsstyrelsen, statens jordbruksnämnd, statens jordbruksnämnds konsumentdelegation, skogshögskolan, lantbrukshögskolan,

lantbruksekonomiska samarbetsnämnden, Sveriges lantbruksförbund, Riksförbundet Landsbygdens folk (RLF), Samarbetsorganet i jordbruksfrågor för enskild handel och industri, Sveriges handelsträdgårdsmästareförbund, Sveriges yrkesfruktodlares riksförbund, Skogsindustriernas samarbetsutskott och Träfackens utredningsavdelning.

Centralbyråns förslag rörande såväl verksamheten år 1970 som 1971 års lantbruksräkning och specialstudierna i anslutning härtill tillstyrks eller lämnas utan erinran av samtliga remissinstanser. Endast i fråga om specialstudier rörande växtföljder och lantbrukets tekniska utrustning har egentliga erinringar gjorts. *Lantbruksstyrelsen* anser sålunda att växtföljdsinventeringar bör göras i anslutning till forsknings- och försöksprojekt och bör lämpligen kunna kombineras med undersökningar avseende exempelvis markförhållanden och växtsjukdomar som har samband med växtföljden. *Lantbruksekonomiska samarbetsnämnden* tillstyrker att medel anvisas för budgetåret 1970/71 för specialstudier rörande lantbrukets tekniska utrustning under förutsättning att undersökningen utformas i nära samarbete med i första hand lantbruksstyrelsen, jordbruksnämnden och lantbrukshögskolan.

Departementschefen

Efter beslut av 1967 års riksdag (prop. 95, JoU 25, rskr 280) inrättades år 1969 ett register över företagen inom jordbruket och skogsbruket. Registret är ett värdefullt hjälpmedel i verksamheten med jordbrukets och skogsbrukets rationalisering. Kungl. Maj:t, eller den myndighet Kungl. Maj:t bestämmer, meddelar bestämmelser beträffande insamling av uppgifter för den allmänna jordbruksstatistiken och för företagsregistret. Med stöd av detta bemyndigande har Kungl. Maj:t beslutat bl. a. att de allmänna jordbruksräkningarna vart femte år skall inordnas i registersystemet.

Som jag anfört under punkten C 6 bör kostnaderna för administrationen av bl. a. skördeuskadeskyddet anvisas under ett förslagsvis betecknat anslag. Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag medelsbehovet för objektiva skördeuppskattningar, skördeuskadeskyddets tekniska administration samt lantbrukets företagsregister och därmed samordnad statistikproduktion till sammanlagt 10,4 milj. kr. Jag har därvid räknat medel för den av centralbyrån föreslagna utvidgningen av uppgiftsinsamlingen till lantbruksregistret åren 1970 och 1971. Jag har vidare beräknat medel för de föreslagna strukturstudierna. De föreslagna specialstudierna rörande växtföljder och lantbrukets tekniska utrustning bör enligt min mening bedrivas inom ramen för forsknings- och försöksverksamheten på jordbrukets område.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Administration av permanent skördeuskadeskydd m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 10 400 000 kr.

D. Skogsbruk

D 1. Skogsstyrelsen

1968/69 Utgift ¹	24 140 436
1969/70 Anslag	5 590 000
1970/71 Förslag	6 021 000

¹ Anslagen Skogsstyrelsen: Avlöningar och Skogsstyrelsen: Omkostnader.

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänförs sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 35 168 kr.

Skogsstyrelsen har till uppgift att leda de statliga åtgärderna för att främja det enskilda skogsbruket. Styrelsen är centralt organ för skogsvårdsstyrelsernas verksamhet och central myndighet för skoglig yrkesutbildning samt virkesmätning och skogsstatistik. Skogsstyrelsen leds av en styrelse. Chef för skogsstyrelsen är en generaldirektör. Inom styrelsen finns två skogsbyråer, en administrativ byrå samt en avdelning för yrkesutbildning och en för virkesmätning och statistik.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Skogs- styrelsen	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Handläggande personal	40	+ 8	+ 1
Övrig personal	52	+ 1	--
	92	+ 9	+ 1
<i>Anslag</i>			
Avlöningar	3 597 000	+ 660 000	+ 272 000
Sjukvård	16 700	+ 1 800	+ 300
Reseersättningar	192 500	+ 49 200	+ 17 500
Därav utrikes resor	10 000	+ 5 000	—
Lokalkostnader.....	461 000	+ 16 800	+ 17 000
Expenser	524 800	+ 118 200	+ 59 200
Därav engångsutgifter	5 000	+ 65 000	+ 29 000
Provmätningar	12 000	+ 1 500	+ 1 000
Lönekostnadspålägg	821 000	+ 153 000	+ 64 000
	5 625 000	+1 000 500	+ 431 000
<i>Uppbördsmedel</i>			
Inkomst av fotogrammetrisk uppdrags- verksamhet	35 000	+ 5 000	—
Nettoutgift	5 590 000	+ 995 500	+ 431 000

Skogsstyrelsen

Skogsbrukets och skogsindustrins betydelse för vårt lands fortsatta välståndsutveckling är svårbedömbart av många orsaker. Bedömningssvårigheten på skogssidan beror främst på att kapitalinsatser för primärproduktionen ger avkastning först i relativt avlägsen framtid för vilken avsättningsförhållandena för industrin är svårbedömda.

Skogsnäringen har fram till år 1966 utvecklats i samma takt som näringslivet i övrigt. Under åren 1966—67 har skett en viss avmattning, som dock brutits under år 1968. Man har skäl att anse avmattningen som tillfällig och att betrakta skogsnäringens framtidsutsikter under en överblickbar framtid som gynnsamma. Trots att skogsnäringen som helhet torde ha förutsättningar att hävda sig väl har lönsamheten för skogsbruket efter hand försämrats. För att bryta denna ogynnsamma utveckling måste alla tillgängliga rön och medel tas till vara för att rationalisera skogsbruket.

Skogsstyrelsen anser att skogsvårdsorganisationen bör ges starkt ökade resurser för att den skall kunna medverka till att förbättra skogsbrukets lönsamhet.

Skogsstyrelsen framhåller vidare, att det är angeläget att en förstärkning sker av skogsstyrelsens resurser i främst personellt hänseende för att det skall bli möjligt för ämbetsverket att tillfredsställande fullgöra de mångskiftande, viktiga uppgifter som ankommer på verket såsom centralt statligt organ för skogsnäringens och det enskilda skogsbrukets utveckling.

Skogsstyrelsen behandlar därefter de särskilda yrkandena för budgetåret 1970/71.

1. Pris- och löneomräkning m. m. 317 000 kr.

2. För att styrelsen skall kunna öka sina insatser beträffande planering, utredning och information samt i fråga om internationell skoglig verksamhet föreslås en förstärkning av generaldirektörens sekretariat med en byrådirektörstjänst och en tjänst som amanuens/förste byråsekreterare (+ 150 000 kr.).

3. a) För att åstadkomma ökad effekt, lägre kostnader och ökad kvalitet i skogsvårdsstyrelsernas arbete med skogsbruksplanläggning och annan översiktlig planering begär styrelsen en byrådirektörstjänst vid första skogsbyrån (+ 76 000 kr.). I åliggandena ingår att leda planlägningsverksamheten och bedriva utvecklingsarbete på området. Vid bifall till detta förslag kan en av skogsvårdsstyrelsemedel nu bekostad assistenttjänst på byrån dras in.

b) För att nämnden för skoglig flygbildteknik skall kunna utveckla sin utbildningsverksamhet krävs en amanuens/förste byråsekreterare för den till första skogsbyrån hörande sektionen för skoglig flygbildteknik (+ 63 000 kr.). Inkomsterna av uppdragsverksamheten beräknas samtidigt öka med 5 000 kr. till 40 000 kr.

c) De ökade kansli- och skrivgöromålen gör det nödvändigt att förstärka byrån med ett biträde (+ 32 000 kr.).

4. För att styrelsen skall kunna öka sina insatser beträffande bevakning, registrering och rådgivning i samband med skador på växande skog bör andra skogsbyrån förstärkas med en byrådirektörstjänst (+ 79 000 kr.).

5. För arbetet med planeringen och genomförandet inom skogsvårdsorganisationen av det av statsmakterna beslutade SEA-systemet krävs en befattningshavare i avdelningsdirektörs/byrådirektörs ställning. Medel bör därför anvisas som möjliggör att en dylik kraft kan knytas till styrelsens administrativa byrå (+ 91 000 kr.).

6. Avdelningen för virkesmätning och statistik behöver förstärkas med två byrådirektörer varav den ene för utredningsarbete, upprättande av skogliga prognoser för nationalekonomiska beräkningar, överarbetning och utveckling av den skogliga statistiken, sammanställningar av översikter för internationella sammanhang m. m. och den andre för handläggning av skogsvärderings- och taxeringsfrågor, prissättningsnormer för virke och virkesprisutveckling m. m. (+ 162 000 kr.).

7. För att bl. a. rationalisera kontorsarbetet behöver anskaffas viss utrustning (+ 10 000 kr.). Vidare bör styrelsens personbil bytas ut (+ 20 000 kr.).

8. Lönekostnadspålägg för nya tjänster 104 000 kr.

Remissyttrande

Riksrevisionsverket tillstyrker skogsstyrelsens förslag att inrätta en tjänst för frågor rörande SEA-systemet.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 6 021 000 kr. Jag har därvid beräknat medel för bl. a. ytterligare en byrådirektör (5).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Skogsstyrelsen* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 6 021 000 kr.

D 2. Bidrag till skogsvårdsstyrelserna

1968/69 Utgift ¹	232 949 085
1969/70 Anslag	38 407 000
1970/71 Förslag	41 134 000

¹ Anslagen Skogsvårdsstyrelserna: Avlöningar och Skogsvårdsstyrelserna: Omkostnader.

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 376 298 kr.

Skogsvårdsstyrelserna har till uppgift att främja och stödja det enskilda skogsbruket samt att verka för att skogshushållningen inom de enskilda skogarna bedrivs på ett planmässigt sätt. Styrelserna skall också utöva uppsikt och vidta de åtgärder, som enligt gällande skogsvårds-, naturvårds- och andra författningar ankommer på dem.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Skogs- styrelsen	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Förvaltningspersonal	252	—	—
Teknisk personal	449	—	—
Undervisningspersonal	115	—	—
	816	—	—
<i>Anslag</i>			
Avlöningar.....	26 929 000	+1 608 000	+1 608 000
Skogsvårdsstyrelsernas allmänna verksamhet	921 000	+2 713 000	+ 54 000
Skogsbruksskolor			
a) Driftskostnader	3 200 000	+ 181 000	+ 181 000
b) Amortering av byggnadslån	190 000	—	—
c) Ersättning till domänverkets fond för upplåten mark	189 000	+ 8 000	+ 8 000
Lönekostnadspålägg			
a) ATP-avgifter	1 854 000	+ 173 000	+ 173 000
b) Arbetsgivaravgift till sjukförsäkring.	558 000	+ 184 000	+ 184 000
c) Allmän arbetsgivaravgift	266 000	+ 19 000	+ 19 000
d) Kostnader för pensionsavgången skogsvårdsstyrelsepersonal	4 300 000	+ 500 000	+ 500 000
	38 407 000	+5 386 000	+2 727 000

Skogsstyrelsen

Under budgetåret 1968/69 uppgick skogsvårdsstyrelsernas förrätningsverksamhet till 358 000 dagar, vilket innebär en minskning med 26 000 dagar jämfört med budgetåret innan. Styrelsernas medverkan i beredskapsarbeten var fortfarande betydande men minskade jämfört med budgetåret 1967/68 med 30 000 dagar. Den offentliga verksamheten ökade emellertid med 6 000 dagar.

Medelsanvisningen för skogsvårdsstyrelsernas verksamhet har under innevarande budgetår baserats på 107 000 förrättningsdagar. Den rådande situationen för skogsbruket har de senaste åren motiverat en utökning av den offentliga verksamheten, men på grund av att skogsvårdsstyrelserna till be-

tydande del varit engagerade i beredskapsarbeten har det ej funnits utrymme härför. När nu styrelsernas medverkan i dessa arbeten är i avtagande, är det väsentligt att styrelserna ges resurser för ökad offentlig verksamhet.

Drivningsteknikens utveckling innebär att skogsbrukets lönsamhet i högre grad än tidigare är beroende av beståndens dimensionsfördelning. För att dra bästa nytta av utvecklingen, måste nuvarande beståndsvårdsprinciper radikalt förändras. Skogsvårdsstyrelserna måste genom ökad rådgivningsverksamhet föra ut dessa förändrade principer till skogsägarna och främst för detta ändamål är det angeläget att den offentliga verksamheten utvidgas.

Mot bakgrund av det föregående föreslås att medelsanvisningen för budgetåret 1970/71 baseras på 112 000 offentliga förrättningsdagar eller 5 000 fler dagar än under innevarande budgetår. Utökningen av beräkningsunderlaget föranleder ingen ändring i skogsvårdsstyrelsernas personalförteckning.

Beträffande förrättningsdagskostnaden yrkar styrelsen att den anpassas till det verkliga kostnadsläget. Den verkliga kostnaden har för budgetåret 1970/71 beräknats till 275 kr.

Med utgångspunkt från tidigare angivet antal förrättningsdagar — 112 000 — och beräknad dagkostnad — 275 kr. — uppgår det statliga bidraget till skogsvårdsstyrelsernas offentliga verksamhet för budgetåret 1970/71 till 30 800 000 kr. Vidare förutsätter skogsstyrelsen att det för vissa utgifter av offentlig natur utöver de som ingår i förrättningsdagskostnaden anvisas 4 078 000 kr.

Om statsverkets inkomst av skogsvårdsavgifter antas bli oförändrat 10 200 000 kr. blir för budgetåret 1970/71 det totala bidraget till skogsvårdsstyrelsernas verksamhet 45 078 000 kr. I fråga om fördelning på olika anslag föreslår styrelsen följande. Tjänstebrevskostnaderna bör belasta anslaget Ersättning till postverket för befordran av tjänstebrevsförsändelser. Utgifter för reseersättningar till undervisningspersonal bör belasta anslaget Bidrag till vissa skogsbrukskurser, m. m. och utgifter för vissa förrättningskostnader bör belasta anslaget Åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland m. m. Beloppen under de uppräknade anslagen har för budgetåret 1970/71 beräknats till resp. 435 000, 700 000 och 150 000 kr. eller sammanlagt 1 285 000 kr. Resterande 43 793 000 kr. bör anvisas under anslaget Bidrag till skogsvårdsstyrelserna.

Skogsstyrelsen förutsätter att den bemyndigas fördela anslaget mellan skogsvårdsstyrelserna, fastställa inkomst- och utgiftsstaten för dessa samt meddela erforderliga föreskrifter för staternas tillämpning.

Löne- och prisonräkning 2 727 000 kr.

Departementschefen

Antalet förrättningsdagar för skogsvårdsstyrelsernas offentliga verksamhet beräknades för innevarande budgetår till 107 000. Samma antal dagar bör beräknas för budgetåret 1970/71.

Medelstilledningen per förrättningsdag bör höjas från 239 kr. till 263 kr. Utgiftsramen för skogsvårdsstyrelsernas ej taxebelagda verksamhet blir med utgångspunkt från detta belopp 28 141 000 kr. För vissa andra kostnader av offentlig natur bör beräknas 4 078 000 kr. Hit bör bl. a. föras skogsvårdsstyrelsernas driftskostnader för skogsbruksskolor. Skogsvårdsstyrelserna tillförs även belopp som ungefär svarar mot inflytande skogsvårdsavgifter. Som chefen för finansdepartementet tidigare denna dag anmält bör statsverkets inkomst av dessa avgifter för nästa budgetår beräknas till oförändrat 10,2 milj. kr.

Jag förordar sålunda att den totala kostnadsramen för den med statsmedel finansierade delen av skogsvårdsstyrelsernas verksamhet för budgetåret 1970/71 bestäms till 42 419 000 kr. Fördelningen på olika anslag bör ske enligt följande. Tjänstebrevskostnaderna bör bestridas från anslaget Ersättning till postverket för befordran av tjänstebrevsförsändelser. Vidare bör utgifterna för reseersättningar åt undervisningspersonal belastas anslagen Bidrag till vissa skogsbrukskurser, m. m. och Kursverksamhet för skogsbrukets rationalisering m. m. samt vissa förrättningskostnader anslaget Åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland m. m. Dessa utgifter bör för nästa budgetår beräknas till 435 000, 700 000 resp. 150 000 kr. eller sammanlagt 1 285 000 kr. Återstående 41 134 000 kr. bör anvisas under detta anslag.

Liksom hittills bör Kungl. Maj:t få fastställa dispositionsstat för den statliga anslagsgivningen till skogsvårdsstyrelsernas omkostnader samt bemyndiga skogsstyrelsen att i övrigt fördela anslaget mellan skogsvårdsstyrelserna och fastställa inkomst- och utgiftsstater. I samband härmed bör skogsstyrelsen även få meddela erforderliga föreskrifter rörande staternas tillämpning.

Jag vill i detta sammanhang föreslå, att riksdagens medgivande inhämtas till att även under budgetåret 1970/71 statlig kreditgaranti för lån till skoglig plantskoleverksamhet får beviljas intill ett belopp av 1 milj. kr.

Anslaget bör räknas upp med 2 727 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) medge att under budgetåret 1970/71 beviljas statlig kreditgaranti för lån till skoglig plantskoleverksamhet intill ett belopp av 1 000 000 kr.

b) till *Bidrag till skogsvårdsstyrelserna* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 41 134 000 kr.

D 3. Bidrag till skogsförbättringar

1968/69 Utgift	16 798 307
1969/70 Anslag	8 000 000
1970/71 Förslag	8 000 000

¹ Anslaget Statens skogsförbättringsanslag.

Huvuddelen av anslaget utnyttjas för att lämna bidrag till skogsplantering på sämre jordbruksmark. I övrigt lämnas stöd till istandsättning av skogar med otillfredsställande skogstillstånd, bl. a. vissa restskogar, till skogsdikning samt till åtgärder mot skadegörelse av skogsinsekter. Bidragsbestämmelserna återfinns i kungörelsen (1948: 239) om statsbidrag till vissa skogsförbättrande åtgärder (ändrad senast 1961: 109).

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	Dep.chefen
		Skogs- styrelsen	
<i>Rambelopp</i>			
Skogsodlingsåtgärder på sämre jordbruksmark	6 000 000	—	—
Övriga åtgärder	2 500 000	—	—
	8 500 000	—	—
<i>Anslag</i>	8 000 000	—	—

Skogsstyrelsen

1. Under de senaste åren har årligen knappt 12 000 ha sämre jordbruksmark skogsodlats med stöd av medel ur anslaget. Genom självföryngring och skogsodling utan bidrag från anslaget bedöms ytterligare 10 000 ha ha blivit åtgärdade. Dessa 22 000 ha motsvarar ungefär hälften av den nedlagda åkermark som årligen borde göras skogbärande.

Den under budgetåret 1968/69 anvisade ramen för skogsodlingsåtgärder på sämre jordbruksmark har ej helt förbrukats. Av anslagna 6 milj. kr. återstod vid årets slut 759 000 kr. För att upprätta markanvändningsplaner har tagits i anspråk 197 000 kr. Skogsstyrelsen förutsätter att sistnämnda verksamhet även i fortsättningen får bedrivas med anlitande av ifrågavarande ram.

Konjunkturläget under de senaste åren torde ha minskat markägarnas möjlighet och intresse för ifrågavarande skogsodlingsåtgärder. Gällande skatteregler beträffande skogsplantering på åkermark anses också ha betydelse vid markägarens bedömning av åtgärdens lönsamhet.

Skogsstyrelsen finner dock troligt att skogsplantering på sämre åker-

mark kommer att öka. Den intensiva torkan under sommaren 1969 har gett upphov till omfattande plantavgång, som nödvändiggör omplantering under innevarande och nästa budgetår. Konjunkturuppgången torde vidare skapa ökat intresse för skogsplantering. Det härav ökade behovet av bidragsmedel torde dock ej överstiga den outnyttjade delen av anslaget för budgetåret 1968/69.

Med hänsyn till det anförda föreslår skogsstyrelsen att bidragsramen för skogsodlingsåtgärder på sämre jordbruksmark tas upp med oförändrat belopp av 6 milj. kr.

2. Ramen för bidrag till övriga åtgärder används bl. a. för bidrag till att återföra gamla restskogsmarker i produktivt skick. Restskogarna finns i huvudsak i övre Norrland. De har uppstått under den tid man ansåg det vara möjligt att få naturlig förnygring i dessa skogar. Inom ramen ges dessutom bidrag till skogsodlingsåtgärder på igenväxande hagmarker med otillfredsställande skogstillstånd. För dessa båda ändamål har under senare år 3/4 av rambeloppet disponerats. Utöver nämnda ändamål utgår bidrag även till skogsdikning.

Under budgetåret 1968/69 har medel för åtgärder m. m. mot skadegörelse av skogsinsekter kunnat utgå ur anslaget utan att bidragsramen belastats. Detta har medgivit ökat utrymme för bidrag till skogsförbättringsåtgärder.

Under budgetåret 1968/69 har av främst tekniska skäl anslagsdelen ej utnyttjats helt. Skogsstyrelsen bedömer emellertid att medelsbehovet för budgetåret 1970/71 minst motsvarar innevarande års anslagstilldelning.

Med hänsyn härtill föreslår skogsstyrelsen att bidragsramen för övriga åtgärder tas upp med oförändrat belopp 2,5 milj. kr.

I samråd med *skogshögskolan* föreslår styrelsen att det av rambeloppet för budgetåret 1970/71 får tas in anspråk 100 000 kr. för fortsatt försöksverksamhet med mekaniserad dikning, gödsling och skogsodling av myrmark.

3. Utbetalningarna under anslaget beräknar skogsstyrelsen till totalt 8 milj. kr.

Här torde vidare få anmälas *1968 års stormskadeberednings* betänkande om storm- och snöskador på skog.

Åren 1966 och 1967 inträffade svåra storm- och snöskador på skog dels i mellersta Norrlands kustland, dels i Skåne. Skadorna föranledde 1968 års riksdag att begära utredning av skadornas omfattning och följder (JoU 1968: 20, rskr 177). I anledning härav tillsattes 1968 års stormskadeberedning. Beredningen avgav i maj 1969 betänkandet Storm- och snöskador på skog (Stencil Jo 1969: 3). I betänkandet redovisas även vissa is- och snöskador som inträffade i Örebro och angränsande län hösten 1968. Efter remiss har yttranden över betänkandet avgetts av statskontoret, försäkringsinspektionen, riksrevisionsverket (RRV), domänverket, skogsstyrelsen, statens naturvårdsverk, skogshögskolan, skogsbruksutredningen och skogsपो

litiska utredningen samt av Riksförbundet Landsbygdens folk (RLF), Sveriges Skogsägareföreningars Riksförbund (SSR), Skogsindustriernas samarbetsutskott, Sveriges Jordägareförbund och Skogsförsäkringskommittén. Skogsstyrelsen har bifogat yttranden från vissa skogsvårdsstyrelser.

Nuvarande förhållanden m.m. Samhället har vid tidigare storm- och snöskador lämnat stöd till skogsägare bl. a. genom service från skogsvårdsstyrelserna och arbetsmarknadsverket. Skogsvårdsstyrelserna har lämnat biträde vid inventering av skadorna och i samband därmed stått för viss del av kostnaderna. Detta har motiverats av samhällets nytta av åtgärden som grund för bl. a. insektsbekämpning. Arbetsmarknadsverket har biträtt med anskaffning av arbetskraft och i viss mån genom att hyra ut förläggningar o. d. I den mån arbetslös arbetskraft anlitas har flyttningsbidrag m. m. utgått i vanlig ordning. Stöd i form av kontantbidrag har ytterst sällan förekommit vid skador av detta slag. Däremot har skogsägarna medgivits vidgad möjlighet till avsättning på skogskonto. Härigenom har de skogsägare som till följd av skadorna tvingats göra onormalt stora avverkningar fått ökad möjlighet till skatteutjämning.

Vid ett tillfälle i början av 1930-talet har staten lämnat räntegottgörelse till virkesköpare, som köpte virke från vid tillfället stormskadad skog. Denna åtgärd vidtogs i syfte att stimulera virkesköparna att under den då rådande lågkonjunkturen köpa virke från skadeområdet och lagra det för kommande behov. Härigenom erhöll skogsägarna ekonomisk förutsättning att arbeta upp den skadade skogen samt skapades arbetstillfällen för arbetslösa skogsarbetare. Slutligen har i samband med stormfällningarna åren 1966 och 1967 utgått statsbidrag uppgående till 70 resp. 75 % av kostnaderna för då vidtagna åtgärder mot insektshärjningar. Skogsvårdsstyrelserna samordnade åtgärderna.

Utöver de åtgärder som vid olika tillfällen vidtagits av staten för att mildra verkningarna av skador av detta slag, har det sedan början av 1950-talet förelegat möjlighet för skogsägare att försäkra sig mot förluster förorsakade av bl. a. stormskador. Snö- och isskador utan samband med storm är ej försäkringsbara. För uppkomna försäkringsbara skador står skogsägarna en viss självrisk. Härutöver gäller att skadan skall överstiga viss kvalifikationsgräns för att ersättning skall utgå. Då så är fallet utgår ersättning för tekniska skador på virket, vari bl. a. innefattas fördyrade avverkningarkostnader, samt för förlust på grund av för tidig avverkning. Den senare ersättningen skall i princip bekosta behövliga skogsvårdsåtgärder.

I direktiven för beredningen ingick uppdrag att redogöra för omfattningen av 1966 och 1967 års storm- och snöskador på skog. Av redogörelsen framgår att det vid årsskiftet 1966/67 stormskadedrabbade området i mellersta Norrlands kustland omfattade ca 800 000 ha produktiv skogsmark, varav ca 200 000 ha var direkt berörda av skador. Det skadade virket beräknas uppgå till 4 milj. skogskubikmeter (m³sk). Vid ett rotnetto av 20

kr. per m³sk skulle sålunda virkets värde före skadorna uppgå till ca 80 milj. kr. Efter avdrag för utbetalda försäkringsersättningar och statsbidrag beräknas skogsägarnas sammanlagda förluster till ca 40 milj. kr. Det framgår vidare att vid stormen i oktober 1967 skadades drygt 450 000 ha skogsmark i södra Sverige. Skadorna var koncentrerade till sammanlagt 28 000 ha. Det skadade virket beräknas omfatta ca 3 milj. m³sk. Vid ett genomsnittligt rotnetto av 40 kr. per m³sk skulle virkets värde före skadorna sålunda uppgå till ca 120 milj. kr. Skogsägarnas förluster och fördyringar beräknas efter avdrag för försäkringsersättningar uppgå till omkring 50 milj. kr. Härvid är vissa kostnader för lagring och extra transporter medräknade. Beredningen har vidare redogjort för de snö- och isskador som inträffade under hösten 1968 i Örebro och angränsande län. Dessa skador har uppskattats till sammanlagt 1,3 milj. m³sk. Skadeområdet beräknas omfatta 165 000 ha skogsmark.

Beredningens förslag m. m. Det är ett samhällsintresse att storm- och snöskadad skog snabbt arbetas upp, bl. a. med hänsyn till risken för att såväl skadad som kvarstående, oskadad skog annars utsätts för angrepp av svampar och insekter. Samhället bör därför i vissa fall lämna stöd till skadedrabbade skogsägare för att härigenom stimulera till en snabb uppbyggnad av skadad skog.

Generella kontantbidrag bör dock ej utgå, bl. a. med hänsyn till att skador av här avsett slag i huvudsak är försäkringsbara. Liksom hittills bör i stället bl. a. skogsstyrelsen, skogsvårdsstyrelserna och arbetsmarknadsverket genom sina resp. serviceorgan biträda skogsägarna. Skogsvårdsorganen bör medverka med inventering av skadornas omfattning, insektsbekämpning och annat inom deras verksamhetsområde och arbetsmarknadsverket genom anvisning av arbetskraft samt genom att ställa förläggningar o. d. till förfogande inom härjade områden.

Utöver tidigare föreslagna servicebetonade åtgärder från samhällets sida framhåller beredningen att en förutsättning för snabba och effektiva åtgärder från såväl skogsägarna som från samhället är att *skadans omfattning inventeras*. Inventeringen ger grund för skogsägarnas vidare planläggning och myndigheternas bedömning av åtgärdsbehov. Mot denna bakgrund föreslår beredningen att bidrag bör kunna utgå till inventering av stormskadad skog, men att skogsägarna, som ju också har nytta av åtgärden, bör ta på sig skäligen andel av kostnaderna härför. Samhällets bidrag bör vara generöst tilltaget. Beredningen föreslår att medel för ändamålet anvisas under anslaget Bidrag till skogsförbättringar utan att anslagsramarna belastas. Enligt beredningen bör bidragsgivningen administreras av skogsvårdsstyrelserna, som bör vara mest lämpade att samordna och genomföra inventeringen.

Beredningen framhåller vidare att omfattande stormskador ofta leder till onormalt stort utbud av virke och att detta kan medföra sänkta virkes-

priser. Om svag skogskonjunktur råder vid skadetillfället kan det t. o. m. vara svårt för skogsägarna att sälja sitt virke. Av denna anledning kan det uppstå svårigheter för skogsägarna att finansiera en snabb upparbetning av skadad skog. Eftersom det är ett samhällsintresse att skadad skog snabbt tas till vara, anser beredningen att det i vissa fall är motiverat att samhället ger finansiellt stöd. Beredningen föreslår därför att det öppnas möjlighet att lämna *statlig garanti för lån* i allmän kreditinrättning till skogsägare, som har behov av finansiellt stöd för att klara en snabb upparbetning av skadad skog. Garanti bör lämnas för ett belopp som motsvarar kostnaderna för virkets upparbetning inkl. terrängtransport, lagring och virkesskydd och kunna lämnas skogsägare oavsett företagsform. Garantigivningen bör administreras av skogsvårdsstyrelserna. Anslaget Bidrag till skogsförbättringar bör anlitas för att täcka eventuella förluster till följd av garantigivningen.

Beträffande skador på växande skog, som orsakats av is och snö utan samband med storm, framhåller beredningen att, eftersom dessa skador ej är försäkringsbara, bör skadedrabbade skogsägare, som i övrigt uppfyller villkoren i fråga om inkomst och förmögenhet, i princip kunna få bidrag från anslaget Bidrag vid förlust på grund av naturkatastrof. Beredningen framhåller vidare att det enligt kungörelsen (1948: 239, ändrad senast 1961: 109) angående bidrag och lån till vissa skogsförbättrande åtgärder i princip bör kunna lämnas bidrag till återväxtåtgärder till följd av skador av här aktuellt slag. Vid tillämpning av bidragsbestämmelserna lämnas dock bidrag i detta sammanhang ytterst sällan. Beredningen anser därför att dessa bestämmelser bör bli föremål för översyn för att därigenom öppna en möjlighet till bidragsgivning i vissa fall.

Beträffande stormskador i ädla lövskogar, som är värdefulla ur bl. a. landskapsvårdssynpunkt, har beredningen uttalat, att dessa skogars ringa ekonomiska lönsamhet kan motivera åtgärder från samhällets sida för att stimulera till återplantering med ädel lövskog. Beredningen föreslår därför att bidrag bör lämnas till sådan återplantering på platser som bedöms särskilt betydelsefulla ur landskapsvårdssynpunkt. För bidragsgivningen föreslås att anslaget Kostnader för vård och förvaltning av naturvårdsobjekt anlitas.

Som tidigare framhållits innebär skador på skog av här aktuellt slag stora risker för angrepp av svampar och skadeinsekter. Enligt skogsvårdslagen är markägaren skyldig att vidta åtgärder mot dylika härjningar och är berättigad till skäligt bidrag härför. Vid bedömning av bidragets storlek bör beaktas att ersättning till insektsbekämpning slopats i nya skogsförsäkringen. Beredningen stryker vidare under att det bästa sättet att förhindra insektskadorna är att skadad skog snabbt arbetas upp och att det är skäl att beakta detta vid prioritering av medel för stimulans av snabb upparbetning resp. insektsbekämpning.

Som vidare framgår av den tidigare redogörelsen innebär skador av här behandlat slag stor anhopning av virke, som upparbetas i ett sammanhang. Detta kan medföra skatte tekniska olägenheter för skogsägarna och motiverar enligt beredningens mening att dessa medges vidgad rätt till avsättning på skogskonto. Det är enligt beredningen önskvärt att ett sådant medgivande ges skyndsamt som stimulans för ett snabbt omhändertagande av skadad skog.

Slutligen har beredningen framhållit att vid övergången år 1968 till den nya skogsförsäkringen höjdes försäkringspremierna. Detta ledde till visst bortfall av försäkringstagare. Om det samtidigt medfört en koncentration av försäkringstagare till ur stormskadesynpunkt särskilt utsatta områden skulle risker för ytterligare premiehöjningar kunna föreligga med ytterligare bortfall av försäkringstagare som följd. Dessa tankegångar har föranlett beredningen att diskutera frågan om staten bör vidta åtgärder som stimulerar anslutning till försäkringen. Beredningen har därvid pekat på möjligheten för staten att stå som garant vid omfattande stormskador för att därigenom medverka till att premierna hålls på acceptabel nivå.

Remissyttrandet. Remissinstanserna biträder i stort beredningens förslag. Bl. a. biträds beredningens förslag om regelmässig ökning av möjligheten till avsättning på skogskonton vid omfattande stormskador av alla remissinstanser som yttrat sig om förslaget.

Beträffande service från samhällets sida har bl. a. *domänverket* framhållit vikten av att skogsvårdsstyrelserna och arbetsmarknadsverket lämnar aktivt stöd till drabbade skogsägare.

Beredningens förslag om bidrag till inventeringskostnader biträds av bl. a. *RRV*, som i likhet med beredningen anser att anslaget Bidrag till skogsförbättringar bör anlitas för ändamålet. *Statskontoret* har ej någon invändning mot att bidrag lämnas för åtgärden men anser av principiella skäl att anslaget Bidrag vid förlust på grund av naturkatastrof m. m. bör anlitas. *Domänverket* och *Skogsindustriernas samarbetsutskott* framhåller att skogsvårdsstyrelserna i allmänhet bör svara för samordning av inventeringsarbetet. Enligt *RLF:s* mening måste inventeringsarbetet anses vara en åtgärd som gagnar hela skogsnäringen. Staten bör därför ta på sig hela kostnaden för åtgärden. *SSR* framför samma synpunkt. *Sveriges Jordägareförbund* föreslår att beredningsplaner för åtgärder vid mera omfattande stormskador utarbetas. *Skogshögskolan* framför liknande synpunkter och föreslår att skogsstyrelsen ges i uppdrag att utarbeta någon form av handledning med rekommendationer om lämpliga åtgärder vid omfattande stormskador.

Beträffande statlig garanti för lån till skadedrabbade skogsägare ifrågasätter *statskontoret* om inte en statlig lånefond bör inrättas för ändamålet, eftersom det kan vara svårt att vid ett kärvat kreditläge tillgodose uppkomna lånebehov. *RRV* anser att garantigivningen i första hand bör avse mind-

re skogsägare och att behov av likviditetsförstärkning på något sätt bör dokumenteras. RRV ifrågasätter vidare om det inte bör fordras någon form av säkerhet men har samtidigt förståelse för behovet att skapa en smidig och snabb garantigivning. *Skogsstyrelsen*, som biträder förslaget om kreditstöd, anser att garantigivningen bör administreras av skogsvårdsstyrelserna, som bl. a. genom sin medverkan i inventeringsarbetet torde ha de bästa förutsättningarna att följa att erhållna krediter används för avsett ändamål. SSR, som välkomnar beredningens förslag, ifrågasätter om lånegarantin kommer att utnyttjas i någon större omfattning. Med hänsyn till skogsägareorganisationernas aktiva engagemang beträffande köp av virke från skadeområden anser SSR att garantigivningen även bör omfatta skogsägareföreningarna. SSR anser vidare att lantbruksnämnderna bör administrera garantigivningen. RLF framhåller att det bör utredas om ifrågavarande lån inte kan göras räntefria.

Vad beredningen framhållit om bidrag i vissa fall från anslaget Bidrag vid förlust på grund av naturkatastrof m. m. biträds i stort av remissinstanserna. RRV, som tagit fasta på pågående överläggningar bl. a. om möjlighet att skapa försäkringsskydd mot snö- och isskador, framhåller att man bör avvakta resultatet från nämnda överläggningar innan praxis beträffande bidrag vid storm- och snöskador ändras. SSR anför beträffande snö- och isskador att ersättningarna från det s. k. naturkatastrofanslaget torde bli av mycket begränsad omfattning eftersom villkoren om inkomst- och förmögenhetsförhållandena är en starkt begränsande faktor.

Beträffande beredningens förslag om ökad möjlighet för bidrag till skogsodlingsåtgärder efter storm- och snöskador framhåller *skogsstyrelsen* angående innebörden av att åtgärden är oskäligt betungande, att har avverkningen måst företas på grund av skador på skogen, över vilka markägaren ej kan råda, torde oftare starkare skäl få anses föreligga för att utkrävande av reproduktionsplikten skall bedömas som oskäligt betungande än när det är fråga om mer normal avverkning.

I fråga om kostnader i samband med insektsbekämpning framhåller flera remissinstanser att staten bör ta på sig en stor del av kostnaden. *Skogshögskolan* pekar på att skogsförsäkringarna numera inte ger ersättning till insektsbekämpning samt att förluster på grund av för tidig avverkning förorsakad av insektsskador ej ersätts av skogsförsäkringarna. Ytterligare remissinstanser däribland *skogsstyrelsen* påtalar detta sistnämnda förhållande och anser att detta fall bör jämföras med storm- och snöskador med avseende på behov av slödatgärder. Angående beredningens förslag om statligt stöd till återplantering med ädla lövträd i vissa fall ur landskapsvårdssynpunkt, framhåller *statens naturvårdsverk* att det inte har någon erinran mot att bidrag skall kunna lämnas men anser att samma syfte kan nås om anslaget Bidrag vid förlust på grund av naturkatastrof m. m. tas i anspråk för ändamålet, varvid bidraget förses med villkor om

planterings sätt och trädslagsval. Även *statskontoret* anser att det s. k. naturkatastrofanslaget bör anlitas för ändamålet. *RRV* framhåller att det vid begränsade åtgärder i första hand bör ankomma på markägaren att svara för dessa och att naturvårdsverkets anslag bör anlitas endast då det är fråga om större insatser.

Beredningens tankegångar beträffande skogsförsäkring har tagits upp av flera remissinstanser. Bl. a. *skogsstyrelsen*, *SSR* och *RLF* har ansett viss form av statlig garanti motiverad för att motverka premiehöjningar. Det framhålls vidare från flera håll att det är angeläget att is- och snöskador blir försäkringsbara. *SSR* framhåller vidare att skogsförsäkringen bör ges en sådan utformning att den inträffade skadan och ej skadeorsaken blir av avgörande betydelse. *SSR* anser vidare att nuvarande skadegränser bör ersättas med en självrisk, som är proportionell mot försäkringssumman. *Försäkringsinspektionen* avstyrker beredningens synpunkter på statlig medverkan i försäkringssammanhang vid omfattande stormskador. *Inspektionen* framhåller att det inte föreligger svårigheter att täcka förevarande skaderisker och att övervakningen av premiesättningen är tillgodosedd genom försäkringsinspektionen. *Skogsförsäkringskommittén* framför liknande tankegångar och meddelar härutöver att en arbetsgrupp, sammansatt av representanter för försäkringsbolag och skogsägare, arbetar med översyn av kvalitationsgränser och självriskbestämmelser. Man undersöker dessutom frågan om försäkring mot förluster på grund av is- och snöskador. *Statskontoret*, som tagit del av bl. a. försäkringsinspektionens och *Skogsförsäkringskommitténs* yttranden, delar försäkringsinspektionens synpunkter och anser härutöver att man bör avvakta resultatet från den arbetsgrupp som behandlar här aktuella frågor.

I anledning av de omfattande stormskador som drabbade vissa delar av södra Sverige i september månad 1969 har *RLF* i särskild skrivelse bl. a. hemställt att stormskadeberedningens förslag snarast måtte träda i tillämpning samt att en katastrofkommission tillsätts med uppgift att ge förslag till åtgärder i anledning av uppkomna skador och att samordna dessa åtgärder.

Departementschefen

Med anledning av stormskadorna på skog hösten 1969 har riksdagen beslutat om vissa åtgärder för att underlätta en snabb upparbetning av den skadade skogen (prop. 150, JoU 57, rskr 366). De beslutade åtgärderna ligger helt i linje med stormskadeberedningens förslag. Vid min anmälan av dessa frågor i förenämnda proposition uttalade jag min avsikt att senare ta upp stormskadeberedningens förslag till behandling vilket bör ske i detta sammanhang. Enligt min mening är det angeläget att sådana förberedelser vidtas att insatser från samhällets sida i syfte att påskynda upparbet-

ning av skadad skog utan dröjsmål kan sättas in vid framtida omfattande skador på skog till följd av storm, snö och is samt angrepp av insekter och svampar. Stormskadeberedningens förslag, som i huvudsak biträtts av remissinstanserna, bör kunna ligga till grund för beslut om sådana beredskapsåtgärder.

Liksom beredningen anser jag att det är ett samhällsintresse att skadad skog snabbt upparbetas bl. a. med hänsyn till riskerna för att såväl skadad som kvarväxande oskadad skog annars utsätts för angrepp av svampar och insekter samt att det i vissa fall finns skäl till att samhället vidtar åtgärder för att underlätta upparbetningen. I likhet med beredningen anser jag emellertid att generella kontantbidrag ej bör lämnas. Samhällets stöd bör i stället, såsom beredningen föreslagit, ges dels i form av aktivt biträde från bl. a. skogsvårdsstyrelserna och arbetsmarknadsverket, dels i form av åtgärder som underlättar en snabb upparbetning av den skadade skogen. En första förutsättning för ett snabbt ingripande är att skadans omfattning och lokalisering klarläggs. Jag delar därför beredningens uppfattning att bidrag bör utgå till kostnader för inventering av uppkomna skador. Såsom beredningen föreslagit bör skogsägarna svara för skälig del av inventeringskostnaderna. Bidrag till skadeinventering bör på motsvarande sätt som gäller för kostnader för insektsbekämpning beviljas från anslaget Bidrag till skogsförbättringar utan att bidragsramarna belastas. Kungl. Maj:t bör med hänsyn till omständigheterna i varje särskilt fall få besluta om här avsett bidrag.

I detta sammanhang vill jag meddela att jag senare avser föreslå Kungl. Maj:t att uppdra åt skogsstyrelsen att utarbeta metoder för inventering och andra åtgärder, som kan underlätta ett snabbt tillvaratagande av skadad skog vid framtida skadetillfällen.

Beredningen har vidare framhållit att omfattande stormfällningar leder till onormalt stort utbud av virke. Detta kan under svaga skogskonjunkturner enligt beredningen leda till att avsättningssvårigheter uppstår. Enligt min uppfattning kan dessutom lokala sådana svårigheter uppstå även vid goda skogskonjunkturner. Eftersom avverkningsarbetet ofta finansieras genom förskott på virkesleveransen kan det på grund av att virket för tillfället ej kan säljas uppstå svårigheter för skogsägaren att finansiera en snabb upparbetning av skadad skog. Jag föreslår därför, i likhet med beredningen, att det öppnas en möjlighet att lämna statlig garanti för lån i allmän kreditinrättning till skogsägare, som på grund av likviditetssvårigheter ej utan onödigt dröjsmål kan genomföra en snabb upparbetning av den stormskadade skogen. Garanti bör även kunna lämnas vid omfattande skador på grund av snö och is samt angrepp av insekter och svampar. Det ankommer på Kungl. Maj:t att vid varje särskilt tillfälle inhämta riksdagens medgivande beträffande ram för garantigivningen. För garantigivningen bör i huvudsak följande regler gälla.

Garanti bör kunna lämnas enskild person, dödsbo eller, om särskilda

skäl föreligger, ekonomisk förening, stiftelse, handelsbolag eller aktiebolag, som drabbats av betydande skador på skog, under förutsättning att avsättningssvårigheter för virke föreligger och att skogsägaren har stort behov av krediten för att kunna finansiera ett snabbt omhändertagande av den skadade skogen. Garanti bör lämnas med högst ett belopp som motsvarar godkänd kostnad för den skadade skogens upparbetning inkl. terrängtransport samt lagring, virkesskydd och därmed sammanhängande transporter. Som villkor för garantin bör gälla att lånet återbetalas efter hand som skogsägaren får inkomst från sin skogsrörelse, dock senast inom fyra år.

För att åstadkomma rationell lagring och virkesvård kan virket behöva föras samman till gemensamma upplag. Jag räknar med att bl. a. skogsägarrörelsen kan medverka härvid. Så länge virket ägs av skogsägaren bör emellertid kostnaderna härför falla på skogsägaren och kunna ligga till grund för garantigivning. Eventuella förluster till följd av garantigivningen bör täckas genom att anslaget Bidrag till skogsförbättringar anlitas utan att bidragsramarna belastas. Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, skogsstyrelsen bör få meddela närmare bestämmelser för garantigivningen.

Beträffande förluster på grund av snö- och isskador på skog har beredningen framhållit att dessa bör kunna mildras genom bidrag från anslaget Bidrag vid förluster på grund av naturkatastrof m. m. inom ramen för gällande bestämmelser. Jag delar beredningens uppfattning att sådan bidragsgivning kan ske redan med tillämpning av gällande praxis. Beredningen har vidare framhållit att bidrag till återväxtåtgärder till följd av bl. a. storm- och snöskador redan enligt gällande bestämmelser i princip kan lämnas från anslaget Bidrag till skogsförbättringar men att detta ytterst sällan förekommit. Mot bakgrund av vad skogsstyrelsen framhållit i ämnet i sitt remissyttrande synes någon åtgärd från Kungl. Maj:ts eller riksdagens sida ej behövlig i denna fråga. Ej heller synes någon åtgärd behövlig i fråga om stöd till återplantering med ädel lövskog, eftersom sådan återplantering i angelägna fall bör kunna ske genom medverkan från naturvårdsmyndigheterna.

Beträffande vidgad möjlighet till avsättning på skogskonto har jag, efter samråd med chefen för finansdepartementet, i likhet med beredningen funnit att skador av här behandlat slag i allmänhet motiverar att sådant medgivande ges. Frågan bör emellertid anstå i avvaktan på behandlingen av skogsskattekommitténs betänkande (SOU 1969: 30). Jag delar vidare beredningens uppfattning att det är angeläget att det finns möjlighet att försäkra sig mot förluster till följd av skador av här behandlat slag. Flera remissinstanser har pekat på brister i det försäkringskydd som nu finns och ansett det vara befogat med statliga insatser för ett effektivare skydd. Eftersom det pågår överläggningar mellan vissa försäkringsbolag och representanter för skogsägare i syfte att utforma ett försäkringskydd, som till-

godoser skogsbrukets behov i detta hänseende, anser jag att åtgärder från Kungl. Maj:ts eller riksdagens sida f. n. ej behövs.

I fråga om verksamheten under budgetåret 1970/71 föreslår jag att ramen för statsbidrag till skogsodlingsåtgärder på sämre jordbruksmark tas upp med oförändrat 6 milj. kr. (1). Även ramen till övriga åtgärder bör tas upp med oförändrat 2,5 milj. kr. (2). I detta belopp räknar jag in 100 000 kr. till fortsatt försöksverksamhet med mekaniserad dikning, gödsling och skogsodling av myrmark. För utbetalning under anslaget beräknar jag 8 milj. kr. (3).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) godkänna vad jag i det föregående förordat beträffande åtgärder vid omfattande skador på skog

b) medge att under budgetåret 1970/71 statsbidrag får beviljas med högst 6 000 000 kr. till skogsodlingsåtgärder på sämre jordbruksmark samt med högst 2 500 000 kr. till med anslaget i övrigt avsedda ändamål, med rätt för Kungl. Maj:t att jämka fördelningen mellan de båda ändamålen

c) till *Bidrag till skogsförbättringar* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 8 000 000 kr.

D 4. Vägbyggnader på skogar i enskild ägo

1968/69 Utgift	14 758 602
1969/70 Anslag	13 300 000
1970/71 Förslag	13 500 000

Statsbidrag utgår för att bygga skogsbilvägar. Till skogshuvudvägar av särskild betydelse ur fritidssynpunkt kan förhöjt bidrag lämnas. Bidragsbestämmelserna återfinns i kungörelsen (1943: 530) om statsbidrag till vissa väg- och flottledsbyggnader m. m. (ändrad senast 1967: 376).

	1969/70	Beräknad ändring	
		1970/71	
		Skogsstyrelsen	Dep.chefen
<i>Rambelopp</i>			
Skogsvägbyggnadsföretag	14 500 000	—	—
Förhöjning av statsbidraget vid skogsvägar av särskild betydelse ur fritidssynpunkt	500 000	—	—
	15 000 000	—	—
<i>Anslag</i>	13 300 000	+ 200 000	+ 200 000

Skogsstyrelsen

1. Den statsunderstödda verksamheten med skogsvägbyggnad har även under budgetåret 1968/69 varit omfattande. Förutom 13,5 milj. kr. ur ifrågavarande anslag har vissa medel från norrländska skogsproduktions-

anslaget samt beredskapsmedel stått till förfogande. Bidrag har därigenom under året kunnat beviljas till att bygga sammanlagt 1 283 km skogsvägar. Denna siffra är något lägre än motsvarande för föregående budgetår, vilket har sin orsak i en viss minskning av beredskapsarbetena.

Behovet av väginvesteringar är fortfarande stort. Ett välutbyggt skogsbilvägnät är en grundförutsättning för skogsbrukets rationalisering. I Norrland kan vägutbyggnad hindra de s. k. nollområdenas tillväxt och därmed mildra den virkesbrist som förväntas uppkomma. Pågående nedläggningar av flottleder ökar behovet av snabb vägutbyggnad.

Trots de stora investeringsbehoven i vägbyggnader har efterfrågan på bidrag minskat något under det gångna budgetåret. Den konjunkturuppgång som nu pågår beräknas inte f. n. i nämnvärd grad öka markägarnas investeringsvilja. Styrelsen föreslår därför att rambeloppet under anslagets huvuddel tas upp med oförändrat belopp.

2. Det särskilda rambeloppet för förhöjning av statsbidraget till skogshuvudvägar av särskild betydelse ur fritidssynpunkt föreslås uppgå till oförändrat 0,5 milj. kr.

3. Utbetalningarna under anslaget har skogsstyrelsen beräknat till 13,5 milj. kr. varför anslaget bör tas upp med nämnda belopp.

Departementschefen

Jag biträder skogsstyrelsens förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) medge att under budgetåret 1970/71 beviljas dels statsbidrag med högst 14 500 000 kr. till vägbyggnader på skogar i enskild ägo, dels förhöjt statsbidrag med högst 500 000 kr. till skogshuvudvägar av särskild betydelse ur fritidssynpunkt

b) till *Vägbyggnader på skogar i enskild ägo* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 13 500 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

D 5. Åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland m. m.

1968/69 Utgift	6 665 089
1969/70 Anslag	7 000 000
1970/71 Förslag	8 500 000

Statsbidrag utgår till enskilda markägare i de fyra nordligaste länen. Huvuddelen av anslaget utnyttjas för bidragsgivning inom s. k. samverkansområden (lokaliserade till de delar av länen, där skogen ej är att hänföra till svårförnygrad), medan en mindre del utgår för att fullfölja tidigare planerade åtgärder inom s. k. skogsvårdsområden i lappmarken. Bidragsbe-

stämmelserna återfinns i kungörelsen (1940: 599) om villkor för statsbidrag från anslaget till åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland m. m. (ändrad senast 1960: 327) samt i regleringsbrevet för budgetåret 1960/61.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Skogs- styrelsen	Dep.chefen
<i>Rambelopp</i>			
Samverkansområden	9 500 000	—	—
Skogsvårdsområden	1 100 000	— 200 000	— 200 000
	10 600 000	— 200 000	— 200 000
<i>Anslag</i>	7 000 000	+1 500 000	+1 500 000

Skogsstyrelsen

1. Under budgetåret 1968/69 har samverkansområden fastställts med en sammanlagd areal av 250 000 ha. Sedan verksamhetens början år 1960 har områden med en areal av 1 289 000 ha blivit fastställda. Av den privatskogsmark, som bedöms lämplig för områdesbildning, ingår f. n. ca 40 % i samverkansområden.

Skogsägarnas intresse för att bilda samverkansområden är oförändrat stort. Skogsvårdsstyrelserna önskar därför bilda nya områden i ungefär samma takt som f. n. Skogsstyrelsen föreslår därför att rambeloppet för statsbidrag till skogliga åtgärder inom samverkansområden tas upp med oförändrat belopp, 9,5 milj. kr.

2. Behovet av bidrag inom skogsvårdsområden bedöms avta. Skogsstyrelsen föreslår därför att ramen härför minskas med 200 000 kr. och tas upp med 900 000 kr.

3. Med hänsyn till att rambeloppen tas i anspråk i ökad omfattning beräknar skogsstyrelsen att medelsbehovet under budgetåret 1970/71 ökar med 1,5 milj. kr. Skogsstyrelsen föreslår därför att anslaget tas upp med 8,5 milj. kr.

Departementschefen

Verksamheten med att bilda samverkansområden bedrivs i samma takt som tidigare. Jag föreslår därför att bidragsramen till samverkansområden tas upp med oförändrat belopp av 9,5 milj. kr. (1). Rambeloppet bör, förutom förvaltningsbidrag, avse skogsstyrelsens utfästelser om bidrag. Bidragsramen avseende skogsvårdsföretag i lappmarken bör med hänsyn till avtagande åtgärdsbehov sänkas med 200 000 kr. och tas upp med ett belopp av 900 000 kr. (2). För utbetalningar från anslaget beräknar jag 8,5 milj. kr. (3).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) medge att under budgetåret 1970/71 utfästs statsbidrag med högst 9 500 000 kr. till skogliga åtgärder inom samverkansområden i de fyra nordligaste länen samt med högst 900 000 kr. för att fullfölja skogsvårdsföretag i lappmarken, med rätt för Kungl. Maj:t att jämka fördelningen mellan de båda ändamålen

b) till *Åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 8 500 000 kr.

D 6. Kursverksamhet för skogsbrukets rationalisering m. m.

Nytt anslag (förslag) 1 285 000

Från anslaget bestrids kostnader för rådgivnings- och kursverksamhet för skogsbrukets rationalisering samt för viss personalutbildning och information.

Skogsstyrelsen

Skogsstyrelsen föreslår att medel för kursverksamhet för skogsbrukets rationalisering m. m. som f. n. anvisas under anslaget Bidrag till vissa skogsbrukskurser, m. m. bryts ut och anvisas under ett särskilt anslag.

1. Rådgivnings- och kursverksamhet	1 357 000
2. Personalfortbildning	165 000
3. Undervisningsmateriel m. m.	100 000
4. Bidrag till vissa föreningar	40 000
	1 662 000

1. Rådgivnings- och kursverksamheten kommer under budgetåret 1970/71 att framför allt koncentreras på den kampanj i beståndsvård och produktionsekonomi som vänder sig till landets privatskogsägare och som förberetts genom en omfattande personalfortbildning (B 69) under föregående och innevarande budgetår. Skogsstyrelsen räknar med en kursvolym uppgående till ca 30 000 elevdagar. Skogsstyrelsen räknar vidare med viss verksamhet i form av kurser, grupprådgivning och instruktionsverksamhet inom ämnesområdena avverkningssteknik, driftsplanläggning, aptering, m. m.

2. Personalfortbildningen bör ökas något jämfört med innevarande budgetår. Kampanjen för kontorsrationalisering inom skogsvårdsstyrelsernas kanslier, som leds av den nystartade AR-sektionen inom skogsstyrelsen, avses fullföljas under budgetåret 1970/71 vid skogsvårdskonsulenternas expeditioner. Personalfortbildningen under detta budgetår kommer att domineras av utbildningsinsatser i anslutning till denna kampanj samt utbildning föranledd av den utökade rådgivningsverksamheten.

3. För genomförandet av kampanjen i beståndsvård och produktionsekonomi för privatskogsägare krävs betydande insatser centralt vid skogsstyrelsen i fråga om framställning av undervisningsmateriel av olika slag såsom kurslitteratur, broschyrer m. m.

4. Sveriges skogsvårdsförbund har hemställt om statsbidrag med 40 000 kr. för sin verksamhet. Skogsstyrelsen tillstyrker att bidrag med nämnda belopp får utgå för att göra det möjligt för förbundet att bedriva vidgad allmän information om skogsbruket och skogsbrukets betydelse för samhället.

Departementschefen

Under detta anslag har jag tagit upp den del av skogsvårdsstyrelsernas kursverksamhet som riktar sig till skogsägarna som skogsbrukare. Kurserna hänför sig i huvudsak till frågor sammanhängande med skogsbrukets rationalisering. Jag har därför funnit det motiverat att anvisa medel för ändamålet under ett särskilt anslag. För utbetalning under anslaget beräknar jag 1 285 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kursverksamhet för skogsbrukets rationalisering m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 285 000 kr.

E. Fiske

E 1. Fiskeristyrelsen

1968/69 Utgift ¹	23 465 887
1969/70 Anslag	4 740 000
1970/71 Förslag	5 470 000

¹ Anslagen Fiskeristyrelsen: Avlöningar och Fiskeristyrelsen: Omkostnader.

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 23 000 kr.

Fiskeristyrelsen är central förvaltningsmyndighet för ärenden angående fiske och fiskerinäringen i den mån sådana ärenden ej ankommer på statens jordbruksnämnd. Styrelsen är chefsmyndighet för statens lokala fiskeriadministration. Inom styrelsen finns tre byråer samt ett havsfiskelaboratorium och ett sötvattenslaboratorium.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Fiskeri- styrelsen	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Handläggande personal	24	+ 7	+ 2
Övrig personal	61	+ 6	—
	85	+ 13	+ 2
<i>Anslag</i>			
Avlöningar till tjänstemän	2 155 000	+ 609 000	+ 429 000
Avlöningar till kollektivavtalspersonal	740 000	+ 100 000	+ 100 000
Sjukvård	5 000	+ 2 000	+ 1 000
Reseersättningar	141 000	+ 47 000	+ 10 000
Därav utrikes resor	15 000	+ 2 000	—
Lokalkostnader	243 000	+ 53 000	+ 53 000
Expenser	102 000	+ 32 000	+ 18 000
Fiskeriundersökningsfartygens omkost- nader	430 000	+ 25 000	+ 25 000
Övriga utgifter	261 000	+ 28 000	— 26 000
Därav			
a) Bibliotek	12 000	+ 1 000	+ 1 000
b) Underhåll av dammar, bryggor, ak- varier m. m.	5 500	—	—

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71		
		Fiskeristyrelsen	Dep.chefen	
c) Drift och underhåll av båtar	7 500	+	1 000	—
d) Instrument- och laboratoriekostnader	135 000	+	67 000	+ 15 000
Därav engångsutgifter	—	+	50 000	—
e) Fiskeriförsök m. m.	100 000	—	42 000	— 42 000
Därav engångsutgifter	45 000	—	45 000	— 45 000
f) Arrende av mark	1 000	+	1 000	—
Försöksverksamhet med hydrografiska undersökningar	—	+	790 000	—
Lönekostnadspålägg	663 000	+	163 000	+ 120 000
	4 740 000	+	1 849 000	+ 730 000

Fiskeristyrelsen

1. Löne- och prisomräkning m. m. 363 000 kr.

2. För uppgifter som ankommer på styrelsen enligt beslut av riksdagen (prop. 1969: 42, JoU 16, rskr 199) angående åtgärder för att främja fritidsfisket, m. m. behövs en byrådirektör, en amanuens och ett biträde (+ 162 000 kr.).

3. Fiskeristyrelsen skall efter samråd med särskilda av Kungl. Maj:t utsedda sakkunniga handlägga låne- och bidragsärenden enligt beslut av riksdagen (prop. 1969: 41, JoU 11, rskr 134) angående stödåtgärder på fiskets område, m. m. För att täcka kostnaderna för handläggningen av ärendena jämte upplysningsverksamhet om stödåtgärderna samt för ersättning till de sakkunniga fordras 200 000 kr.

4. Enligt beslut av riksdagen (prop. 1969: 58, JoU 17, rskr 200) har driften och förvaltningen av de statliga fiskehamnarna samt den statliga bidragsgivningen till övriga fiskehamnar den 1 juli 1969 förts över från sjöfartsverket till fiskeristyrelsen. För att bestrida kostnaderna för en tjänsteman för handläggningen av nämnda ärenden behöver anslaget räknas upp med 80 000 kr.

5. I anslutning till riksdagens beslut (prop. 1968: 1 bil. 11 s. 159, JoU 1 s. 26, rskr 9) att viss sjöregleringsforskning skall bedrivas också i fortsättningen och på sikt helt bekostas över riksstaten föreslås att en fiskerikon-sulenttjänst vid sötvattenslaboratoriet förs upp på styrelsens personalstat. För att avlasta kansliskrivarna vid laboratoriet rutinuppgifter behövs ett kontorsbiträde. (+ 99 000 kr.)

6. Utvecklingen i fråga om havsfiskelaboratoriets arbete inom den kemiska oceanografien bl. a. rörande närsaltarnas spridning och den stigande syrebristen i Östersjön ställer ökade krav på innehavaren av den nuvarande tjänsten som förste fiskeriinspektör vid hydrografiska avdelningen i fråga

om vetenskapliga kvalifikationer och praktisk erfarenhet. Tjänsten bör därför bytas ut mot en laboratorstjänst. Vid biologiska avdelningen behövs en fiskerikonsulent för att avlasta laboratorerna rutingöromål, särskilt på undersökningsfartygen. Vid laboratoriet behövs vidare en instrumentmakare som bör förses med viss verkstadsutrustning. Dessutom krävs medel för tillfällig personal för biträde på laboratoriet och fartygen samt för databehandling. (+ 200 000 kr.)

7. I särskild skrivelse har fiskeristyrelsen föreslagit att ett belopp av 790 000 kr. anvisas för vissa hydrografiska och biologiska undersökningar. Härav beräknas 450 000 kr. för kostnader för löner, resor och expenser samt 340 000 kr. för engångskostnader för instrument och annan utrustning. Av medlen avses 250 000 kr. för hydrografiska mätningar längs kusterna med kustbevakningens hjälp, 307 000 kr. för undersökningar av stagnationsförhållandena i Östersjön med fiskeristyrelsens fartyg samt 233 000 kr. för undersökningar beträffande fiskproduktionen i Östersjön, också med fiskeristyrelsens fartyg.

Remissyttranden

Statens naturvårdsverk tillstyrker att medel anvisas för av styrelsen angivna hydrografiska och biologiska undersökningar i Östersjön. Enligt verket bör dock medelsanvisningen till hydrografiska mätningar kunna begränsas till 160 000 kr. med hänsyn till att verket redan innevarande budgetår kan ställa visst belopp av forskningsmedel till fiskeristyrelsens förfogande för ändamålet. *Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut* tillstyrker att fiskeristyrelsen tilldelas erforderliga medel för den hydrografiska verksamheten.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 5 470 000 kr. Jag har därvid beräknat medel för ytterligare en tjänst som byrådirektör (2) och en tjänst som fiskeriassistent (5). Vidare har jag beräknat medel för att täcka kostnaderna för administrationen under nästa budgetår av vissa stödåtgärder på fiskets område (3). I övrigt har jag vid anslagsberäkningen beaktat bl. a. att styrelsen enligt beslut av 1969 års riksdag (prop. 58, JoU 17, rskr 200) tillförts ytterligare en tjänst som byrådirektör för handläggning av ärenden rörande fiskehamnar m. m. (4).

Med anledning av fiskeristyrelsens förslag om anvisande av särskilda medel för vissa hydrografiska och biologiska undersökningar i Östersjön (7) vill jag erinra om vad jag anför i det följande under anslagpunkten I 7.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Fiskeristyrelsen* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 5 470 000 kr.

E 2. Fiskeriintendenter m. m.

1968/69 Utgift ¹	2550 250
1969/70 Anslag	826 000
1970/71 Förslag	875 000

¹ Anslagen Fiskeriintendenter m. m.: Avlöningar och Fiskeriintendenter m. m.: Omkostnader.

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 5 200 kr.

Statens lokala fiskeriadministration omfattar fiskeriintendentorganisationen, statens fiskeriingenjör, statens fiskodlingsanstalt i Älvkarleby och statens fiskeriförsöksanstalt i Kälarne. Fiskeriintendentorganisationen är fördelad på fem sötvattensdistrikt och två kust- och havsdistrikt. I varje distrikt finns en fiskeriintendent som chef.

	1969/70	Beräknad ändring		
		1970/71	Dep.chefen	
		Fiskeristyrelsen		
<i>Personal</i>				
Handläggande personal	11	+	1	—
Övrig personal	3		—	—
	14	+	1	—
<i>Anslag</i>				
Avlöningar	704 000	+	76 000	+ 34 000
Sjukvård	1 000		—	—
Reseersättningar	80 000	+	12 000	+ 3 000
Lokalkostnader	83 000		—	—
Expenser	27 000	+	3 000	+ 2 000
Lönekostnadspålägg	160 000	+	20 000	+ 10 000
	1 055 000	+	111 000	+ 49 000
<i>Uppbördsmedel</i>				
Bidrag av vissa fiske- och arrendeavgiftsmedel	102 000	+	8 000	+ 8 000
Ersättningar för undersökningar ..	127 000	—	8 000	— 8 000
	229 000		—	—
Nettoutgift	826 000	+	111 000	+ 49 000

Fiskeristyrelsen

1. Löne- och prisomräkning m. m. 52 000 kr.

2. En fiskerikonsulent behövs för biträde åt fiskeriintendenterna i Nedre södra distriktet och Västerhavets distrikt (+ 59 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Fiskeriintendenten m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 875 000 kr.

E 3. Främjande i allmänhet av fiskerinäringen

1968/69 Utgift	¹ 137 209	Reservation	¹ 341 642
1969/70 Anslag	² 245 000		
1970/71 Förslag	265 000		

¹ Anslagsposten Till Kungl. Maj:ts disposition under anslaget Befrämjande i allmänhet av fiskerinäringen samt anslagen Statlig garanti för befrämjande av försöksfiske, Befrämjande av fiskefartygs förseende med radiotelegraf- eller radiotelefonstation samt Stödfartyg för sillfisket.

² Anslaget Befrämjande av fiskefartygs förseende med radiotelefon m. m. samt övriga under not 1 nämnda anslag m. m.

Från anslaget utgår bidrag till främjande i allmänhet av fiskerinäringen i enlighet med plan som Kungl. Maj:t fastställer på förslag av fiskeristyrelsen. Vidare utgår ersättning för förlust på försöksfiske för vilket statsgaranti har lämnats enligt kungörelsen (1953: 242) angående statsgaranti för försöksfiske (ändrad senast 1969: 370). Sådan statsgaranti kan under vissa i kungörelsen angivna förutsättningar lämnas såsom stöd till fiskare, som avser att fiska på avlägsna fiskevatten där fiske tidigare inte alls eller endast i ringa utsträckning har bedrivits av svenskar, eller för att prova nya fiskemetoder. Från anslaget utgår också statsbidrag till inköp av såväl större radiotelefonanläggning som kortvågsradioanläggning på fiskefartyg med högst 1 200 kr. per anläggning samt till inköp av livräddningsflotte på sådant fartyg med högst 1 000 kr. per flotte. Dessutom bestrids från anslaget vissa särskilda kostnader som är förenade med att ett av marinens fartyg årligen tas i anspråk som bevakningsfartyg till stöd för det svenska sillfisket på Nordsjön. Övriga kostnader för nämnda expeditioner bekostas från marinens anslag.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Fiskeristyrelsen	Dep.chefen
<i>Anslag</i>			
Till Kungl. Maj:ts disposition	120 000	+ 15 000	+ 15 000
Täckande av förluster på grund av främjande av försöksfiske	20 000	+ 180 000	— 20 000
Bidrag till anskaffande av radiotelefon m. m. på fiskefartyg	65 000	—	—
Vissa kostnader för stödfartyg för sillfisket	40 000	+ 25 000	+ 25 000
	245 000	+ 220 000	+ 20 000

Fiskeristyrelsen

1. Posten Till Kungl. Maj:ts disposition bör på grund av lönekostnadspålägget och erfarenheterna av anspråken på bidrag räknas upp med 15 000 kr.

2. I anslutning till en framställning av Svenska västkustfiskarnas centralförbund om höjning av ramen för statsgarantier för förluster på försöksfiske föreslås att ramen höjs från nuvarande 200 000 kr. till 250 000 kr. Med hänsyn till den allmänna prisutvecklingen bör vidare garantivillkoren ändras så att ersättning vid förlust kan utgå med 300 % av omkostnaderna mot f. n. 200 %. Om medlen förs upp på en post under förevarande reservationsanslag bör för förlusttäckning beräknas en ökning med 180 000 kr. Om kostnaderna för förlusttäckning såsom hittills bestrids från ett särskilt förslagsanslag för ändamålet fordras en höjning med 10 000 kr.

3. För att täcka kostnaderna för 1968 års stödfartygsexpedition, vilka uppgick till ca 50 000 kr., har av de för budgetåret 1969/70 för ändamålet anvisade medlen tagits i anspråk omkring 12 000 kr. Anslagsposten bör för nästa budgetår höjas med 25 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 265 000 kr.

I fråga om medelsbehovet för täckande av förluster i anslutning till lämnade statsgarantier för försöksfiske (2) har jag tagit hänsyn till att under anslaget beräknats vid utgången av innevarande budgetår föreligga viss disponibel reservation som bör kunna tas i anspråk för bl. a. detta anslagsändamål. Fiskeristyrelsens förslag om höjning av ramen för nämnda statsgarantier och om ändrade grunder för beräkningen av ersättningar vid förluster på försöksfiske är jag inte beredd biträda. Jag vill erinra om att garantiramen genom beslut av riksdagen så sent som föregående år höjdes från 160 000 kr. till 200 000 kr. I sammanhanget vill jag vidare peka på att det är min avsikt att senare föreslå Kungl. Maj:t att för riksdagen lägga fram särskild proposition angående bl. a. byggande av ett nytt fiskeriundersökningsfartyg som skall ersätta undersökningsfartyget Skagerak. Jag återkommer här till under punkten E 12.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Främjande i allmänhet av fiskerinäringen* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 265 000 kr.

E 4. Kursverksamhet på fiskets område

1968/69 Utgift	1181 387	Reservation	138 000
1969/70 Anslag	1235 000		
1970/71 Förslag	285 000		

¹ Anslagsposterna Statsbidrag till Södra Sveriges fiskeriförening, Statsbidrag till Svenska fiskarens studieförbund för dess allmänna verksamhet och Bidrag enligt reglementet för statsunderstödd utbildningsverksamhet på fiskerinäringens område under anslaget Befrämjande i allmänhet av fiskerinäringen.

Anslaget används för yrkesutbildning av fiskare.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Fiskeristyrelsen	Dep.chefen
<i>Anslag</i>			
Till fiskeristyrelsens disposition för yrkesutbildning av fiskare	200 000	+ 50 000	+ 50 000
Statsbidrag till Södra Sveriges fiskeriförening	20 000	—	—
Statsbidrag till Svenska fiskarens studieförbund för dess allmänna verksamhet	15 000	—	—
	235 000	+ 50 000	+ 50 000

Fiskeristyrelsen

1. På grund av lönekostnadspålägg och kraven på utbildningskurser bör posten för yrkesutbildning av fiskare höjas med 50 000 kr.

2. Södra Sveriges fiskeriförening anhåller om statsbidrag med 20 000 kr. för nästa budgetår.

3. I särskild skrivelse har fiskeristyrelsen anmält, att behov föreligger att återuppta utbildningen av fiskeritjänstemän vilken upphört tillfälligt fr. o. m. hösten 1967 på grund av minskad efterfrågan på dylik personal. Enligt styrelsen har det numera visat sig att ett tjugotal nya fiskerikonsulenter behöver utbildas fram till år 1975. I samband härmed har styrelsen lagt fram förslag till vissa ändringar i hittillsvarande ordning för utbildningen. För tillträde till kurs bör gälla att sökande erhållit slutbetyg från naturvetenskaplig linje i gymnasiet i minst ämnena svenska, engelska, matematik, kemi och biologi. Vidare bör kravet på fiskepraktik före inträde vid kurs ändras från f. n. minst 24 månader till minst tolv månader men samtidigt bör i kursen läggas in tre månaders praktiktjänstgöring i anslutning till framtida verksamhetsområden. Övergångsvis bör undantag kunna medges från de angivna inträdesfordringarna om den sökande kan antas ändå kunna tillgodogöra sig undervisningen. Den egentliga fackutbildningen föreslås omfatta ca 1 500 timmar fördelade på två läsår. Direkt därpå bör följa en kurs i fritidsfiskefrågor för att tillgodose de behov av utbildning i sådana frågor för fiskerikonsulenter och andra som berörts av föredragande departementschefen i prop. 1969:42 s. 27.

Departementschefen

Under denna punkt tar jag först upp frågan om utbildningen av fiskeritjänstemän. Bestämmelser om denna utbildning finns i kungörelsen (1951: 610) om statliga fiskeritjänstemannakurser (ändrad 1960: 29 och genom brev till fiskeristyrelsen den 28 juni 1963). Bestämmelserna har dessutom av Kungl. Maj:t för varje kurs kompletterats med särskilda föreskrifter om undervisningsplan, maximering av elevintaget m. m.

Såsom fiskeristyrelsen anfört bör ifrågavarande utbildningsverksamhet tas upp på nytt fr. o. m. nästa budgetår. Fiskeritjänstemannakurserna har hittills anordnats av fiskeristyrelsen. Enligt min mening kan vissa fördelar i fråga om bl. a. utnyttjande av lokaler och utrustning för undervisning m. m. vara att vinna genom att dessa i fråga om elevantalet begränsade kurser anordnas inom yrkesskoleorganisationen. Ansvar för kursverksamheten kommer sålunda i fortsättningen att handhas av skolöverstyrelsen som därvid givetvis kommer att samråda med fiskeristyrelsen. I överensstämmelse härmed beräknas medel för ändamålet fr. o. m. nästa budgetår under åttonde huvudtiteln.

I fråga om yrkesutbildningen av fiskare har omorganisationen den 1 juli 1967 av lantbruksnämnderna och hushållningssällskapen medfört att nämnderna numera övertagit sällskapens uppgifter som kursanordnare. Självfallet bör även i fortsättningen medel från detta anslag ställas till fiskeristyrelsens disposition för bestridande av utgifterna för denna utbildningsverksamhet.

Med hänvisning till det anförda och till sammanställningen beräknar jag anslaget till 285 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kursverksamhet på fiskets område* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 285 000 kr.

E 5. Bidrag till fiskehamnar m. m.

1968/69 Utgift	1 402 000	Reservation	4 693 400
1969/70 Anslag	1 000		
1970/71 Förslag	1 000		

Från anslaget utgår bidrag till anläggning eller förbättring av hamn, som fordras för fisket, med högst 90 % av den verkliga byggnadskostnaden. Förreligger särskilda skäl kan högre bidrag utgå. Från anslaget utgår vidare bidrag till underhåll och drift av fiskefyrar samt till kostnader för uppförande av säkerhetsanordningar till ledning för fiskefartyg. Riktlinjerna för bidragsgivningen finns i prop. 1932: 213, 1948: 200, 1962: 1 (bil. 12 p. 82) och 1964: 1 (bil. 8 p. 47). Bestämmelserna för bidragsgivningen är intagna

i kungörelsen (1948: 525) angående statsbidrag till byggande av fiskehamnar (ändrad 1969: 314).

Fiskeristyrelsen

Med hänsyn till den beräknade reservationen föreslås att anslaget förs upp med ett formellt belopp av 1 000 kr.

Departementschefen

Jag biträder fiskeristyrelsens förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till fiskehamnar m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 kr.

E 6. Isbrytarhjälp åt fiskarbefolkningen

1968/69 Utgift	31 361
1969/70 Anslag	20 000
1970/71 Förslag	20 000

Från anslaget utgår bidrag och ersättning i samband med isbrytningen för fiskets behov dels på ost- och sydkusten samt under särskilda förhållanden i de största insjöarna, dels på västkusten.

Fiskeristyrelsen

Anslaget bör föras upp med 20 000 kr.

Departementschefen

I enlighet med fiskeristyrelsens förslag bör anslaget tas upp med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Isbrytarhjälp åt fiskarbefolkningen* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 20 000 kr.

E 7. Restitution av bensinskatt till fiskerinäringen

1968/69 Utgift	1 010 000
1969/70 Anslag	1 010 000
1970/71 Förslag	934 000

Anslaget avser kollektiv återbäring av skatt på bensin, som förbrukas i yrkesmässigt fiske. Medlen fördelas av fiskeristyrelsen efter ansökning av vissa fiskarorganisationer samt i övrigt efter förslag av lantbruksnämnderna. Anslaget beräknas på grundval av kalkyler över bensinåtgången som utförs av lantbruksnämndernas fiskerikonsulenter med tre års mellanrum.

Fiskeristyrelsen

Bensinåtgången i yrkesmässigt fiske har år 1968 beräknats till 2 172 000 liter för perioden 1970/71—1972/73. Restitutionsbeloppet är oförändrat 43 öre per liter. Anslaget beräknas till 934 000 kr.

Departementschefen

Jag biträder fiskeristyrelsens förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Restitution av bensinskatt till fiskerinäringen* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 934 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

E 8. Särskilt omställningsstöd till fiskare

1969/70 Anslag	3 000 000
1970/71 Förslag	3 000 000

Från anslaget utgår under vissa i regleringsbrev den 23 maj 1969 närmare angivna förutsättningar omställningsbidrag som ett engångsbidrag med högst 12 000 kr. till fiskare som avser att framdeles varaktigt utöva annan yrkesverksamhet än fiske. Bidrag lämnas av fiskeristyrelsen efter samråd med av Kungl. Maj:t utsedda sakkunniga samt efter hörande av länsarbetsnämnden i länet.

Fiskeristyrelsen

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp.

Departementschefen

Jag biträder fiskeristyrelsens förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Särskilt omställningsstöd till fiskare* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 3 000 000 kr.

E 9. Täckande av förluster vid statlig kreditgaranti till fritidsfiske

Nytt anslag (förslag)	1 000
-----------------------------	-------

Fiskeristyrelsen

Enligt beslut av 1969 års riksdag (prop. 42, JoU 16, rskr 199) får fr. o. m. budgetåret 1969/70 statlig kreditgaranti beviljas för lån till vissa åtgärder som främjar fritidsfisket. Garantiramen för innevarande budgetår är 2 milj. kr. Medel för täckande av förluster vid nämnda garanti bör anvisas på ett

särskilt förslagsanslag. I avvaktan på närmare erfarenheter av anslagsbehovet bör anslaget föras upp med ett formellt belopp av 1 000 kr.

Departementschefen

För att täcka förluster på grund av statlig garanti för lån till vissa åtgärder som främjar fritidsfisket i enlighet med beslut av föregående års riksdag (prop. 1969:42, JoU 16, rskr 199) bör fr. o. m. nästa budgetår medel anvisas under ett förslagsanslag benämnt Täckande av förluster vid statlig kreditgaranti till fritidsfiske. Anslaget bör såsom fiskeristyrelsen föreslagit föras upp med 1 000 kr. och garantiramen liksom för innevarande budgetår sättas till 2 milj kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) medge att för budgetåret 1970/71 statlig kreditgaranti för lån till åtgärder som främjar fritidsfisket får beviljas intill ett belopp av 2 000 000 kr.

b) till *Täckande av förluster vid statlig kreditgaranti till fritidsfiske* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.

E 10. Kostnader för fiskeutredningar i vattenmål m. m.

1968/69 Nettoutgift ¹	217 614
1969/70 Anslag	1 000
1970/71 Förslag	1 000

¹ Anslaget Undersökningar inom fiskeriorganisationen.

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänförs till budgetåret 1968/69 uppgår till 13 600 kr.

Från anslaget bestrids större delen av kostnaderna för den forskning och de försök som bedrivs vid sötvattenslaboratoriet i fråga om inverkan på fisket m. m. vid byggande i vatten. Vidare täcks kostnaderna för de fiskeutredningar i enskilda vattenmål, vilka utförs inom den lokala statliga fiskeridadministrationen. Kostnaderna finansieras med ersättningar som tas till uppbörd under anslaget. Ersättningarna betalas av sökandena i de vattenmål i vilka särskilda fiskeutredningar utförs.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Fiskeri- styrelsen	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Handläggande personal.....	10	-- 1	— 1
Övrig personal	68	—	—
	78	— 1	— 1

Fiskeristyrelsen

Under anslagspunkten E 1 har föreslagits att medelsbehovet för en fiskerikonstulenttjänst vid sötvattenslaboratoriet, som f. n. täcks av uppborädsmedel från detta anslag, i fortsättningen skall bestridas från fiskeristyrelsens anslag.

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp.

Departementschefen

Jag biträder fiskeristyrelsens förslag att anslaget skall föras upp med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Kostnader för fiskeutredningar i vattenmål m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.

E 11. Ersättning till strandägare för mistad fiskerätt m. m.

1968/69 Utgift	1 731 632
1969/70 Anslag	2 500 000
1970/71 Förslag	2 000 000

Från anslaget bestrids huvudsakligen ersättningar till strandägare enligt lagen (1950: 599) om ersättning för mistad fiskerätt m. m. (ändrad senast 1960: 708).

Departementschefen

Anslaget bör med hänsyn till anslagsbelastningen minskas med 500 000 kr. till 2 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Ersättning till strandägare för mistad fiskerätt m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 2 000 000 kr.

E 12. Fiskeriundersökningsfartyg

Nytt anslag (förslag; beräknat belopp)	3 000 000
--	-----------

Såsom jag anförde under punkten E 3 är det min avsikt att senare föreslå Kungl. Maj:t att för riksdagen i särskild proposition lägga fram förslag angående bl. a. byggande av ett nytt fiskeriundersökningsfartyg som skall

ersätta undersökningsfartyget Skagerak. I avvaktan härpå bör för ändamålet beräknas ett belopp av 3 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till *Fiskeriundersökningsfartyg* för budgetåret 1970/71 beräkna ett reservationsanslag av 3 000 000 kr.

F. Rennäring

F 1. Lappväsendet

1968/69 Utgift ¹	21 256 291
1969/70 Anslag	1 592 000
1970/71 Förslag	1 670 000

¹ Anslagen Lappväsendet: Avlöningar och Lappväsendet: Omkostnader.

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 12 340 kr.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Länstyrel- serna	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Handläggande personal	8	+ 1	—
Övrig personal	16	+ 1	—
	24	+ 2	—
<i>Anslag</i>			
Avlöningar	1 005 500	+ 238 500	+ 48 000
Sjukvård	2 000	—	—
Reseersättningar	278 600	+ 25 400	+ 11 000
Lokalkostnader	30 000	+ 5 000	+ 5 000
Expenser	62 500	+ 26 600	+ 3 000
Därav engångsutgifter	—	+ 13 000	—
Lönekostnadspålägg	213 400	+ 53 500	+ 11 000
	1 592 000	+ 349 000	+ 78 000

Lantbruksstyrelsen

1. Löne- och prisomräkning m. m. 83 500 kr.

2. Rennäringssakkunniga har i sitt betänkande (SOU 1968: 16) föreslagit anställning av fiskerikonsulenter i samtliga tre rennäringslän. I avvaktan på ställningstagandet till den framtida organisationen anser styrelsen — som förutsätter att andra medel övergångsvis kan säkerställa de ifrågavarande tjänstemännens anställning — att det tills vidare bör anstå med inrättandet av fiskerikonsulenttjänst vid länsstyrelsen i Västerbottens län. Av samma skäl bör ej heller andra tjänster nu inrättas vid lappväsendet. På grund av de ökade arbetsuppgifterna tillstyrker dock styrelsen att ytterligare 30 000 kr. beräknas för tillfällig personal i Norrbottens län.

3. Länsstyrelsen i Jämtlands län begär höjning av anslagsposten reseersättningar med hänsyn till bl. a. den ökade omfattningen av resor i samband med byggnadsverksamhet som bedrivs eller övervakas av lappväsendet (+ 13 000 kr.). Lantbruksstyrelsen har ingen erinran mot förslaget.

4. Länsstyrelsen i Västerbottens län anser att posten reseersättningar bör höjas med anledning av ett ökat behov av tjänsteresor. Posten bör därjämte räknas upp med ett belopp motsvarande resekostnader för den begärda fiskerikonsulenten. Lantbruksstyrelsen föreslår oförändrad medelsanvisning till reseersättningar i Västerbottens län.

5. Länsstyrelsen i Västerbottens län yrkar medel under anslagsposten *Expenser* för bl. a. inventarier till fyra tjänsterum i samband med inflyttning i nya lokaler (+ 13 000 kr.). Lantbruksstyrelsen har ingen erinran mot förslaget.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Lappväsendet* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 670 000 kr.

F 2. Rådgivningsverksamhet för rennäringens främjande

1968/69 Utgift	119 516	Reservation	16 435
1969/70 Anslag	75 000		
1970/71 Förslag	100 000		

Anslaget utnyttjas för teknisk och ekonomisk information bl. a. i avelsfrågor till rennäringens utövare.

Lantbruksstyrelsen

Anslaget bör tas upp med 75 000 kr., vilket belopp beräknas i huvudsak disponeras för styrelsens egen rådgivningsverksamhet inom rennäringen. Styrelsen framhåller dock att i anslutning till ett genomförande av en ändrad lagstiftning och organisation på rennäringens område behövs en utvidgad informations- och rådgivningsverksamhet till näringsutövarna. En sådan verksamhet kommer att kräva ytterligare medel.

Departementschefen

I likhet med lantbruksstyrelsen anser jag att ytterligare medel kommer att krävas för information och rådgivning till näringsutövarna i samband med ändrad lagstiftning och organisation på rennäringens område. För att

förbereda en sådan verksamhet bör anslaget enligt min mening nu höjas med 25 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Rådgivningsverksamhet för rennäringens främjande* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kr.

F 3. Kompensation för bensinskatt till rennäringen

1968/69 Utgift	100 000
1969/70 Anslag	100 000
1970/71 Förslag	100 000

Anslaget avser kollektiv återbäring av skatt på bensin, som förbrukas vid användning av snöskotrar inom rennäringen.

Anslaget står till lantbruksstyrelsens förfogande och medlen betalas ut till Svenska samernas riksförbund, som disponerar anslaget enligt landsmötets beslut för ändamål som gagnar renskötande samer.

Lantbruksstyrelsen

Anslaget bör föras upp med ett oförändrat belopp av 100 000 kr.

Departementschefen

Jag biträder lantbruksstyrelsens förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kompensation för bensinskatt till rennäringen* för budgetåret 1970/71 anvisa ett anslag av 100 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

F 4. Åtgärder i samband med ändrade renbetesförhållanden

Vid förhandlingar år 1963 mellan Sverige och Norge i renbetesfrågan träffades överenskommelser som för vissa svenska samer försvårade renskötseln. I samband härmed anvisades för budgetåret 1963/64 ett reservationsanslag av 100 000 kr. till åtgärder för att underlätta renskötseln för de berörda samerna. Av medlen har hittills disponerats 60 000 kr. för inköp av vissa byggnader. Därutöver har ersättning yrkats för vissa kalvmärkningsgårdar. Frågan härom utreds f. n. i lantbruksstyrelsen och utredningen beräknas bli slutförd under innevarande budgetår. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att medge att det för budgetåret 1963/64 anvisade reservationsanslaget *Åtgärder i samband med ändrade renbetesförhållanden* får under budgetåret 1970/71 användas för det med anslaget avsedda ändamålet.

G. Service och kontroll**G 1. Veterinärstyrelsen**

1968/69 Utgift ¹	22 055 239
1969/70 Anslag	2 796 000
1970/71 Förslag	3 147 000

¹ Anslagen Veterinärstyrelsen: Avlöningar och Veterinärstyrelsen: Omkostnader.

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 18 124 kr.

Veterinärstyrelsen är central förvaltningsmyndighet för ärenden om den allmänna hälso- och sjukvården bland husdjuren, djurskyddet, livsmedelskontrollen samt veterinärväsendet.

Chef för styrelsen är en generaldirektör. Verksamheten är uppdelad på tre fackbyråer, nämligen allmänna byrån, hygienbyrån och hälsokontrollbyrån, samt en administrativ byrå.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Veterinär- styrelsen	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Handläggande personal	22	+ 3	+ 2
Övrig personal	20	+ 3	+ 2
	42	+ 6	+ 4
<i>Anslag</i>			
Avlöningar	1 914 000	+ 353 000	+ 261 000
Sjukvård	3 000	+ 1 000	+ 1 000
Reseersättningar	75 000	+ 10 000	+ 2 000
Därav utrikes resor	5 000	—	—
Lokalkostnader	190 000	+ 12 000	+ 12 000
Expenser	186 000	+ 17 000	+ 4 000
Därav engångsutgifter		+ 6 000	—
Lönekostnadspålägg	424 000	+ 92 000	+ 71 000
Undersökningskostnader	11 000	—	—
	2 803 000	+ 485 000	+ 351 000
<i>Uppbördsmedel</i>			
Försäljning av publikationer	7 000	—	—
Nettoutgift	2 796 000	+ 485 000	+ 351 000

Veterinärstyrelsen

1. Löne- och prisomräkning m. m. 150 000 kr.

2. Den 24 januari 1969 uppdrog Kungl. Maj:t åt veterinärstyrelsen att fr. o. m. den 1 juni 1969 tills vidare fungera som svenskt kontaktorgan till Internationella livsmedelsstadgekommisionen, Codex Alimentarius Commission (CAC), i stället för livsmedelsstadgekommittén. I samband med att administrativa byrån övertar den juridiska delen av nämnda verksamhet behöver byrån förstärkas med en jurist. Vidare bör samtliga juridiska ärenden brytas ut till en särskild juridisk sektion under en avdelningsdirektör och övriga ärenden föras till en allmän sektion under en avdelningsdirektör. Samtidigt kan en ordinarie tjänst som byrådirektör föras på övergångsstat. På grund av de nya uppgifterna samt den ökade arbetsmängden i övrigt behöver byrån dessutom förstärkas med ett biträde. (+ 107 000 kr.)

3. På grund av styrelsens uppgifter som kontaktorgan till CAC behöver hygienbyrån förstärkas med en livsmedelskemist och ett kvalificerat biträde. Vidare behövs ett biträde på deltid. (+ 132 000 kr.)

4. Den av 1969 års riksdag (prop. 43, JoU 12, rskr 135) beslutade intensifieringen av den veterinärmedicinska rådgivningsverksamheten innebär att hälsokontrollbyråns arbete ökar i fråga om bl. a. utarbetande och ledning av information, rådgivning och kursverksamhet samt utveckling och direktiv angående hälsokontrollverksamhet. Bl. a. på grund härav behöver byrån förstärkas med en byrådirektör (+ 81 000 kr.).

5. Till följd av det ökade arbetet behöver allmänna byrån förstärkas med ett biträde på deltid (+ 15 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 3 147 000 kr. Jag har därvid beräknat medel för den personal som krävs med anledning av veterinärstyrelsens uppgift som svenskt kontaktorgan till Internationella livsmedelsstadgekommisionen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Veterinärstyrelsen* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 3 147 000 kr.

G 2. Anskaffande av viss laboratorieutrustning m. m.

1968/69 Utgift	165 615	Reservation	300 116
1969/70 Anslag	125 000		
1970/71 Förslag	125 000		

Anslaget är avsett för inköp av sådan laboratorieutrustning m. m. som krävs under beredskapstillstånd och krig.

Veterinärstyrelsen

Anslaget bör föras upp med oförändrat 125 000 kr. för budgetåret 1970/71.

Departementschefen

Jag biträder veterinärstyrelsens förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Anskaffande av viss laboratorieutrustning m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 125 000 kr.

G 3. Veterinärstaten

1968/69 Utgift ¹	216 109 105
1969/70 Anslag	18 335 000
1970/71 Förslag	19 161 000

¹ Anslagen Veterinärstaten: Avlöningar och Veterinärstaten: Omkostnader.

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 87 629 kr.

Från anslaget avlönas personal i länsveterinär- och distriktsveterinärorganisationen. Vidare bekostas bl. a. den kursverksamhet som veterinärstyrelsen bedriver.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Veterinär- styrelsen	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Länsveterinärer	25	—	—
Distriktsveterinärer	285	—	—
Veterinärstipendiater	12	+6	—
	322	+6	—
<i>Anslag</i>			
Avlöningar	13 400 000	+ 470 000	+ 448 000
Sjukvård	13 000	— 4 000	— 4 000
Reseersättningar	1 586 000	+ 260 000	+ 224 000
Lokalkostnader	55 000	+ 46 000	+ 46 000
Expensmedel till länsveterinärerna	24 000	— 4 000	— 4 000
Lönekostnadspålägg	3 009 000	+ 181 000	+ 176 000
Kursverksamhet	220 000	— 60 000	— 60 000
Omkostnader vid karantänsanstalten i Haparanda för husdjur	3 000	—	—
Undersökningskostnader	25 000	—	—
	18 335 000	+ 889 000	+ 826 000

Veterinärstyrelsen

1. Löne- och prisomräkning m. m. 812 000 kr.
2. Antalet veterinärstipendiater behöver ökas med sex (+ 27 000 kr.).
3. Anslagen till sjukvård och expensmedel till länsveterinärer kan vardera minskas med 4 000 kr. Reseersättningar i samband med kursverksamhet bör ökas med 110 000 kr. För kursverksamhet beräknas ett med 60 000 kr. minskat belopp. (+ 50 000 kr.)

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Veterinärstaten* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 19 161 000 kr.

G 4. Täckande av vissa kostnader för köttbesiktning vid kontrollslakterier

1968/69 Utgift	15 461 913
1969/70 Anslag	7 251 000
1970/71 Förslag	7 325 000

¹ Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 40 200 kr.

Från anslaget avlönas personal som utför köttbesiktning m. m. vid kontrollslakterierna. Statens utgifter för ändamålet täcks av slakteriföretagen och i fråga om renkontrollslakterier av renägarna enligt särskild taxa.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Veterinär- styrelsen	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Veterinärtjänster ²	81	— 2	—
Assistenttjänster	10	+ 7	—
	91	+ 5	—

² Härtill kommer ett 20-tal veterinärer som utför besiktning vid renkontrollslakterier.

Anslag

Avlöningar	5 650 000	+	256 000	+	35 000
Sjukvård	2 000		—		—
Reseersättningar	300 000	+	30 000	+	30 000
Lönekostnadspålägg	1 299 000	+	60 000	+	9 000
	7 251 000	+	346 000	+	74 000

Avgifter vid köttbesiktning, som redovisas på driftbudgetens inkomstsida under uppbörd i statens verksamhet, beräknas till 7,2 milj. kr. (1969/70 7,5 milj. kr.).

Veterinärstyrelsen

1. Löne- och prisomräkning m. m. 74 000 kr.
2. Sju nya assistenttjänster kan inrättas under budgetåret 1969/70 sedan en utbildningskurs hållits. I samband härmed eller på grund av nedläggning av kontrollslakterier beräknas ett antal besiktningsveterinärtjänster inte behöva inrättas eller kunna dras in. (+ 240 000 kr.)
3. Fyra tjänster som förste besiktningsveterinär bör inrättas vid slakterierna i Kävlinge, Varberg, Linköping och Örebro. Därvid kan medel för lika många besiktningsveterinärer räknas av (+ 32 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Täckande av vissa kostnader för köttbesiktning vid kontrollslakterier* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 7 325 000 kr.

G 5. Statens veterinärmedicinska anstalt

1968/69 Utgift ¹	28 631 565
1969/70 Anslag	10 346 000
1970/71 Förslag	11 096 000

¹ Anslagen Statens veterinärmedicinska anstalt: Avlöningar och Statens veterinärmedicinska anstalt: Omkostnader.

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 89 683 kr.

Statens veterinärmedicinska anstalt utför praktiskt-vetenskapliga undersökningar, vetenskaplig forskning och andra arbeten, som äger samband därmed, inom veterinärmedicinens och livsmedelshygienens områden. Anstalten producerar sera, vacciner och andra bakteriologiska preparat för djursjukvård. Anstalten bedriver upplysnings- och rådgivningsverksamhet bl. a. i fråga om bekämpning av kreaturssjukdomar.

För utförda undersökningar och tillhandahållna preparat utgår ersättning enligt särskild taxa om inte annat är stadgat. Taxan fastställs av veterinärstyrelsen efter samråd med riksrevisionsverket. Ersättningarna redovisas på riksstatens inkomstsida.

Statens veterinärmedicinska anstalt leds av en styrelse. Chef för anstalten är en föreståndare. Inom anstalten finns sju avdelningar, bakteriologiska avdelningen, virologiska avdelningen, patologisk-anatomiska avdelningen, kemiska avdelningen, parasitologiska avdelningen, produktionsavdelningen och konsulentavdelningen samt en ekonomisektion. Därjämte finns vid anstalten en tjänst som statsepizootolog.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Statens veterinär- medicinska anstalt	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Handläggande personal	50	+ 10	—
Övrig personal	154	+ 8	+ 1
	204	+ 18	+ 1
<i>Anslag</i>			
Avlöningar	6 283 000	+ 1 252 000	+ 470 000
Sjukvård	25 000	+ 9 000	+ 9 000
Reseersättningar	61 000	+ 49 000	+ 6 000
Därav utrikes resor	12 000	+ 13 000	+ 3 000
Lokalkostnader	700 000	+ 40 000	+ 29 000
Expenser	124 000	+ 29 000	+ 7 000
Lönekostnadspålägg	1 407 000	+ 357 000	+ 171 000
Särskilda undersökningar	143 000	+ 54 000	+ 17 000
<i>Övriga utgifter</i>			
a) Inköp och underhåll av inventarier och apparatur	390 000	+ 196 500	+ 41 000
b) Förbrukningsartiklar	600 000	—	—
c) Inköp av bakteriologiska preparat	300 000	—	—
d) Inköp och underhåll av djur ..	240 000	—	—
e) Tvätt	10 000	—	—
f) Yttre renhållning, underhåll av vägar, planteringar m. m.	2 000	—	—
g) Diverse utgifter	61 000	+ 8 000	—
	10 346 000	+ 1 994 500	+ 750 000

Inkomster vid statens veterinärmedicinska anstalt, som redovisas på driftbudgetens inkomstsida under uppbörd i statens verksamhet, beräknas till 4 milj. kr. (1969/70 3,8 milj. kr.).

Statens veterinärmedicinska anstalt

1. Löne- och prisomräkning m. m. 748 500 kr.
2. Bakteriologiska avdelningen föreslås förstärkt med en laboratorieveterinär och en laboratorieassistent (+ 93 000 kr.).
3. Vid patologisk-anatomiska avdelningen behövs en laboratorstjänst (+ 84 000 kr.).
4. Kemiska avdelningen begärs förstärkt med en laboratorstjänst för ekologisk biocidforskning. För avdelningens kemiska laboratorium behövs vidare en förste kemist. (+ 138 000 kr.)

5. Konsulentavdelningen begärs förstärkt med en tjänst som konsulent i kalv- och fårsjukdomar samt en tjänst som laboratorieveterinär. De med särskilda medel avlönade konsulentbefattningarna för försöksdjur, vilt-sjukdomar och rensjukdomar bör föras över på anstaltens stat. Härvid bör tjänsten som förste konsulent för viltsjukdomar ombildas till en personlig professur för docenten Karl Borg. (+ 411 000 kr.)

6. För att förbättra tillgången på laboratorientbildade veterinärer bör medel anvisas för att arvodesanställa två aspirantveterinärer (+ 37 000 kr.).

7. Biträdespersonalen bör förstärkas med fyra kvalificerade biträden vid resp. produktionsavdelningen, parasitologiska avdelningen, konsulentavdelningen och statsepizootologen (+ 130 000 kr.).

8. Till följd av arbetstidsförkortningen behövs ytterligare en djurvårdare (+ 30 000 kr.).

9. Ökade resurser behövs för anstaltens särskilda undersökningar. För undersökningarna avseende tillverkning av mul- och klövsjukevaccin fordras en laboratorieveterinär samt medel för utrikes studieresa. För leukosundersökningen behövs medel för prövning av piroplasmosympämnet. Dessutom begärs medel för en undersökning i fråga om bekämpande av juverinflammationer hos nötkreatur. (+ 165 000 kr.)

10. För utrikes resor, inköp av inventarier och apparatur samt utbildningskostnader avseende verksskyddspersonal begärs anslaget förstärkt med resp. 13 000 kr., 120 000 kr. och 7 500 kr. (+ 140 500 kr.)

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 11 096 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för ytterligare en djurvårdare.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens veterinärmedicinska anstalt* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 11 096 000 kr.

G 6. Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar, m. m.

1968/69 Utgift	1 361 481
1969/70 Anslag	1 400 000
1970/71 Förslag	1 400 000

¹ Anslaget Förekommande och hämmande av smittsamma husdjursjukdomar, m. m.

Anslaget är avsett främst för kostnader och ersättningar i samband med bekämpande av eller beredskap mot smittsamma husdjursjukdomar, såsom salmonellos och mul- och klövsjuka.

Veterinärstyrelsen

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp.

Departementschefen

Jag biträder veterinärstyrelsens förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar, m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 400 000 kr.

G 7. Bidrag till djursjukvård i vissa fall

1968/69 Utgift	1582 084
1969/70 Anslag	300 000
1970/71 Förslag	400 000

¹ Anslaget Lindring i mindre bemedlades kostnader för djursjukvård.

Anslaget utbetalas och disponeras av samtliga länsstyrelser enligt kungörelsen (1946: 164) om statsbidrag till mindre bemedlade för djursjukvård m. m. (ändrad senast 1963: 96).

Veterinärstyrelsen

Anslaget bör med hänsyn till väntad belastning föras upp med 400 000 kr.

Departementschefen

Jag biträder veterinärstyrelsens förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till djursjukvård i vissa fall* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 400 000 kr.

G 8. Veterinärinrättningen i Skara

1968/69 Utgift ¹	2335 889
1969/70 Anslag	401 000
1970/71 Förslag	437 000

¹ Anslagen Veterinärinrättningen i Skara: Avlöningar och Veterinärinrättningen i Skara: Omkostnader.

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men som hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 6 388 kr.

Veterinärinrättningen i Skara, som organisatoriskt lyder under veterinärhögskolan, är sjukvårdsanstalt för husdjur och utövar djursjukvård mot ersättning. Vid inrättningen får även bedrivas vetenskapliga undersökningar rörande husdjurens sjukdomar. Taxa för inrättningen fastställs av högskolestyrelsen.

Veterinärinrättningen i Skara leds av en nämnd. Föreståndare och platschef för inrättningen är en chefsveterinär.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Veterinär- högskolan	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Veterinärpersonal	4	+ 1	—
Övrig personal	13	—	—
	17	+ 1	—

¹ Därav nio arvodister.

Anslag

Avlöningar	326 000	+ 76 500	+ 24 000
Lönekostnadspålägg	74 000	+ 63 000	+ 50 000
Omkostnader	1 000	+ 11 500	+ 12 000
	401 000	+ 151 000	+ 86 000
Inkomster		+ 50 000	+ 50 000
	401 000	+ 101 000	+ 36 000

För budgetåret 1970/71 beräknas inkomsterna vid veterinärinrättningen i Skara till 600 000 kr. Kungl. Maj:t fastställer stat för veterinärinrättningen.

Veterinärhögskolan

1. Löne- och prisomräkning 86 000 kr.

2. Med hänsyn till ökad klinikverksamhet vid inrättningen erfordras ytterligare en tjänst som klinikveterinär (+ 65 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Veterinärinrättningen i Skara* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 437 000 kr.

G 9. Statens centrala frökontrollanstalt: Förvaltningskostnader

1968/69 Utgift ¹	25 689 425
1969/70 Anslag	7 674 000
1970/71 Förslag	8 143 000

¹ Anslagen Statens centrala frökontrollanstalt: Avlöningar och Statens centrala frökontrollanstalt: Omkostnader.

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänförs till budgetåret 1968/69 uppgår till 72 206 kr.

Anstalten är centralt organ för den statliga frökontrollverksamheten. Den undersöker utsädesvaror och statsplomberar sådan vara som uppfyller vissa kvalitetskrav. Anstalten bedriver forskning och försöksverksamhet för att utveckla analysmetoder och för att främja att fullgott utsäde tillhandahålls samt ger i anslutning till sin verksamhet råd och anvisningar till främst jordbrukare. Anstalten har hand om uppbörden av växtförädlingsavgifter.

Anstalten leds av en styrelse. Chef för anstalten är en föreståndare. Anstalten omfattar en huvudinstitution samt två öppna och två slutna filialer. De båda slutna filialerna utför frökontroll vid W. Weibull AB och AB Hallands Frökontor. För uppdrag som lämnas anstalten tas ut avgifter enligt taxa.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Statens centrala frökontrollanstalt	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Handläggande personal	22	—	—
Övrig personal	167	— 4	— 4
	189	— 4	— 4
<i>Anslag</i>			
Avlöningar	4 491 000	+ 373 000	+ 373 000
Sjukvård	20 000	+ 3 000	+ 3 000
Reseersättningar	77 000	+ 5 000	—
Därav utrikes resor	5 000	+ 5 000	+ 1 000
Lokalkostnader	472 000	—	—
Expenser	106 000	+ 3 000	+ 1 000
Lönekostnadspålägg.. ..	1 028 000	+ 108 000	+ 88 000
Ersättning till domänverkets fond för upplåten mark	22 000	—	—
Övriga utgifter			
a) Skatter och onera	5 000	+ 4 000	+ 4 000
b) Provtagning och plombering	522 000	—	—
c) Fältkontroll m. m.	420 000	—	—
d) Utsädeskontroll vid vissa företag ...	366 000	+ 10 000	—
e) Diverse förbrukningsartiklar	100 000	—	—
f) Inköp av viss utrustning	45 000	—	—
	7 674 000	+ 506 000	+ 469 000

Inkomster vid statens centrala frökontrollanstalt, som redovisas på driftbudgetens inkomstsida under uppbörd i statens verksamhet, beräknas till 5,3 milj. kr. (1969/70 5,2 milj. kr.).

Statens centrala frökontrollanstalt

1. Löne- och prisomräkning 578 000 kr.
2. Genom rationaliseringar kan en tjänst som kontorist och tre tjänster som institutionsbiträden dras in (— 89 000 kr.).
3. För utrikes resor, expenser och övriga utgifter begärs förstärkning med resp. 5 000 kr., 3 000 kr. och 14 000 kr. Den sistnämnda ökningen är en följd av utvidgningen av den obligatoriska plomberingen. (+ 22 000 kr.)

Departementschefen

Genom vissa rationaliseringsåtgärder vid anstalten kan en kontoristtjänst och tre tjänster som institutionsbiträden dras in. Med hänsyn härtill kan anslaget minskas med 89 000 kr. (2). På grund härav och med hänvisning i övrigt till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens centrala frökontrollanstalt: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 8 143 000 kr.

G 10. Statens centrala frökontrollanstalt: Utrustning

1968/69 Utgift 256 468	Reservation —
1969/75 Anslag 150 000		
1970/71 Förslag 150 000		

Statens centrala frökontrollanstalt

För innevarande budgetår har anvisats 150 000 kr. för en klimatkammeranläggning vid anstaltens filial i Stora Råby. För att fullfölja anläggningen behövs en ytterligare medelsanvisning av 150 000 kr.

Departementschefen

Jag biträder anstaltens förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens centrala frökontrollanstalt: Utrustning* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 150 000 kr.

G 11. Statens växtskyddsanstalt

1968/69 Utgift ¹	24 231 222
1969/70 Anslag	5 613 000
1970/71 Förslag	5 989 000

¹ Anslagen Statens växtskyddsanstalt: Avlöningar och Statens växtskyddsanstalt: Omkostnader.

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 42 231 kr.

Anstalten är centralt statligt organ för uppgifter på växtskyddets område samt för åtgärder till skydd av vegetabiliska produkter. Den bedriver forskning och praktiska försök i syfte att skydda den inhemska växtodlingen mot sjukdomar och skador, som förorsakas av virus, växter eller djur eller som är av fysiogen art, samt utför undersökningar och utredningar rörande skador som insekter m. fl. förorsakar på lagrade vegetabiliska produkter. Anstalten anordnar vidare växtskyddskurser för konsulenter och instruktörer samt lämnar allmänheten råd och upplysningar i anslutning till sin verksamhet. Den svarar även för kontroll av import och export av växter och växtprodukter.

Anstalten leds av en styrelse. Chef för anstalten är en föreståndare. Anstalten består av en central huvudinstitution samt filialer, som är förlagda till olika delar av landet.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Statens växt- skyddsanstalt	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Handläggande personal	38	+ 3	—
Övrig personal	72	+ 3	—
	110	+ 6	—
<i>Anslag</i>			
Avlöningar	3 712 000	+ 497 000	+ 244 000
Sjukvård	8 000	+ 1 000	—
Reseersättningar	169 000	+ 26 000	+ 7 000
Därav utrikes resor	15 000	+ 2 000	+ 1 000
Lokalkostnader	279 000	+ 61 000	+ 28 000
Expenser	141 000	+ 47 000	+ 8 000
Därav engångsutgifter	—	+ 35 000	—
Lönekostnadspålägg	862 000	+ 114 000	+ 56 000
Särskilda undersökningar	198 000	+ 15 000	—
Övriga utgifter			
a) Skatter och onera	6 000	—	—
b) Frakter och transporter	48 000	+ 30 000	+ 26 000
Därav engångsutgifter	—	+ 21 000	+ 21 000

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Statens växt- skyddsanstalt	Dep.chefen
c) Instrument, apparatur m. m.	55 000	+ 20 000	—
Därav engångsutgifter	—	+ 17 000	—
d) Förbrukningsartiklar o. d.	61 000	+ 14 000	+ 2 000
e) Ersättning till försöksvärdar m. m. .	23 000	+ 22 000	+ 2 000
f) Kostnader för växtskyddskurser....	21 000	+ 1 000	+ 1 000
g) Kontroll av plantskolealster	30 000	+ 11 000	+ 2 000
	5 613 000	+ 859 000	+ 376 000

Avgifter för växtskyddsinspektion m. m., som redovisas på driftbudgetens inkomstsida under uppbörd i statens verksamhet, beräknas till 1,5 milj. kr. (1969/70 1,4 milj. kr.).

Statens växtskyddsanstalt

1. Löne- och prisomräkning m. m. 379 000 kr.
2. För att bl. a. minska användningen av starkt giftiga kemikalier för bekämpning av skadegörare bör studier rörande bekämpningens optimering bedrivas vid anstalten. Härför behövs en försöksledare och ett kvalificerat biträde. (+ 138 000 kr.)
3. En arvodesbefattning för trädgårdsbrukets växtskydd som nu bekostas av medel för anstaltens särskilda undersökningar bör föras över på anstaltens stat. Ett biträde behövs för teknisk hjälp. (+ 32 000 kr.)
4. För att bygga ut den resistensbiologiska forskningen fordras en tjänst som försöksledare och en assistenttjänst. Vidare bör en tjänst som trädgårdsmästare vid resistensbiologiska laboratoriet bytas ut mot en försöksteknikerbefattning. (+ 131 000 kr.)
5. Övriga uppgifter vid anstalten gör en förstärkning med 56 000 kr. önskvärd.
6. För utgifter för transporter, bevakning, ersättningar till försöksvärdar m. m. behöver anslaget ökas med 123 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens växtskyddsanstalt* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 5 989 000 kr.

G 12. Bekämpande av växtsjukdomar

1968/69 Utgift	89 036
1969/70 Anslag	150 000
1970/71 Förslag	150 000

Från anslaget bestrids ersättningar för förluster till följd av åtgärder mot spridning av växtsjukdomar. Bl. a. utgår ersättningar vid utrotande av berberis och bekämpande av vissa potatissjukdomar.

Lantbruksstyrelsen

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp.

Departementschefen

Jag biträder lantbruksstyrelsens förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bekämpande av växtsjukdomar* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 150 000 kr.

G 13. Statens lantbrukskemiska laboratorium

1968/69 Utgift ¹	21 538 920
1969/70 Anslag	2 275 000
1970/71 Förslag	2 631 000

¹ Anslagen Statens lantbrukskemiska laboratorium: Avlöningar och Statens lantbrukskemiska laboratorium: Omkostnader.

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänförs sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 22 548 kr.

Statens lantbrukskemiska laboratorium är centralt organ för statlig kemisk analysverksamhet i fråga om produkter från jordbruk, skogsbruk och trädgårdsnäring samt förnödenheter för dessa näringars behov. Laboratoriet utför analyser och undersökningar på uppdrag av myndigheter eller enskilda och fungerar som servicelaboratorium för forskning och försöksinstitutioner på jordbrukets, skogsbrukets och trädgårdsnäringens områden. Laboratoriet utvecklar analys- och provtagningsmetoder av betydelse för den lantbrukskemiska analysverksamheten samt lämnar råd och upplysningar i ämnen som hör till laboratoriets verksamhetsområde.

Laboratoriet leds av en styrelse. Chef för laboratoriet är en föreståndare. Inom laboratoriet finns två avdelningar, en jordavdelning och en foderavdelning, samt en särskild sektion för metodutveckling.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Statens lant- brukskemiska laboratorium	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Handläggande personal	9	—	—
Övrig personal	39	—	—
	48	—	—

	1969/70	Beräknad ändring	
		1970/71 Statens lant- brukskemiska laboratorium	Dep.chefen
<i>Anslag</i>			
Avlöningar	1 368 000	+ 111 000	+ 111 000
Sjukvård	8 000	—	—
Reseersättningar	8 000	+ 2 000	—
Därav utrikes resor	4 000	+ 2 000	—
Lokalkostnader	406 000	+ 200 000	+ 195 000
Expenser	38 000	+ 14 000	+ 4 000
Lönekostnadspålägg	307 000	+ 45 000	+ 45 000
Övriga utgifter			
a) Inventarier och apparater m. m.	47 000	+ 11 000	+ 1 000
b) Förbrukningsmaterial	93 000	—	—
	2 275 000	+ 383 000	+ 356 000

Inkomster vid statens lantbrukskemiska laboratorium, som redovisas på driftbudgetens inkomstsida under uppörd i statens verksamhet, beräknas till 1 milj. kr. (1969/70 900 000 kr.).

Statens lantbrukskemiska laboratorium

1. Löne- och prisomräkning 356 000 kr.
2. För utrikes resor, ersättning till lantbrukshögskolan för nattbevakning, stegrade omkostnader till följd av ökad analyskvantitet samt inköp av apparatur m. m. behövs anslagsökningar med sammanlagt 27 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens lantbrukskemiska laboratorium* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 2 631 000 kr.

G 14. Statens maskinprovningar

1968/69 Utgift ¹	21 534 134
1969/70 Anslag	2 023 000
1970/71 Förslag	2 144 000

¹ Anslagen Statens maskinprovningar: Avlöningar och Statens maskinprovningar: Omkostnader.

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 14 256 kr.

Statens maskinprovningar har till uppgift att prova i allmänna handeln förekommande maskiner för jordbruk, skogsbruk, trädgårdsbruk och mejerihantering samt att lämna upplysningar om deras beskaffenhet genom att ge ut tryckta meddelanden rörande verkställda provningar. Institutionen

100 *Statsverkspropositionen år 1970: Bil. 11: Jordbruksdepartementet*

skall vidare prova maskiner och redskap, som inte förs i marknaden, och härvid lämna redogörelse för proven till den som beställt provningen. Bland övriga uppgifter ingår att lämna allmänheten råd och upplysningar samt att verka för en ändamålsenlig maskin användning.

Maskinprovningarna leds av en styrelse och har en föreståndare som chef. Inom maskinprovningarna finns en huvudexpedition, tre allmänna avdelningar och en mejeriavdelning.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Statens maskin- provningar	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Handläggande personal	10	+ 1	—
Övrig personal	17	+ 1	—
	27	+ 2	—
<i>Anslag</i>			
Avlöningar	982 000	+ 170 000	+ 73 000
Sjukvård	1 000	—	—
Reseersättningar	84 000	—	—
Därav utrikes resor	3 000	+ 2 000	+ 1 000
Lokalkostnader	340 000	+ 31 000	+ 31 000
Expenser	225 000	—	—
Lönekostnadspålägg	221 000	+ 40 000	+ 17 000
Övriga utgifter			
a) Ersättning för arbete m. m.	37 000	—	—
b) Provutrustning och instrument....	95 000	—	—
c) Förbrukningsmaterial	35 000	—	—
d) Underhåll av tomt och planteringar	3 000	—	—
	2 023 000	+ 241 000	+ 121 000

Inkomster vid statens maskinprovningar, som redovisas på driftbudgetens inkomstsida under uppbörd i statens verksamhet, beräknas till 500 000 kr. (1969/70 400 000 kr.).

Statens maskinprovningar

1. Löne- och prisomräkning 121 000 kr.
2. På grund av den omfattande provningen av maskiner för skogsbruket m. m. behövs en försöksledare och en verkstadsförman vid avdelningen i Umeå (+ 101 000 kr.).
3. Vid avdelningarna i Alnarp, Ultuna och Umeå bör vissa tjänster bytas ut mot högre tjänster (+ 19 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens maskinprovningar* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 2 144 000 kr.

H. Utbildning och forskning

H 1. Lantbrukshögskolan: Förvaltningskostnader

1968/69 Utgift ¹	224 193 490
1969/70 Anslag	33 855 000
1970/71 Förslag	29 632 000

¹ Anslagen Lantbrukshögskolan: Avlöningar och Lantbrukshögskolan: Omkostnader.

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 341 908 kr.

Vid lantbrukshögskolan bedrivs utbildning, forskning, försöksverksamhet och rådgivning på jordbrukets och trädgårdsnäringens områden. Forsknings- och undervisningsorganisationen är uppdelad på 17 institutioner. Utbildningen, som är femårig med första läsåret förlagt utanför högskolan, är uppdelad på en agronom- och en hortonomlinje. Intagningen uppgår läsåret 1969/70 till 105 studerande, varav 80 på agronomlinjen och 25 på hortonomlinjen. Försöksverksamheten, som följer ett program som årligen fastställs av högskolestyrelsen (riksförsöksprogrammet), bedrivs inom institutionernas försöksavdelningar och vid högskolans försöksstationer i skilda delar av landet. Genom konsulentavdelningen förmedlas resultaten av forskning och försöksverksamhet till bl. a. de statliga rationaliseringsorganen på jordbrukets och trädgårdsnäringens områden.

	1969/70	Beräknad ändring	
		1970/71 Lantbruks- högskolan	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Utbildning, forskning och försöksverksamhet			
Lärare, försöksledande personal m. fl. . .	216	+ 23	+ 4
Bibliotek m. m.			
Handläggande personal	4	—	—
Övrig personal	10	+ 1	—
Centrala förvaltningen			
Handläggande personal	10	+ 1	+ 1
Övrig personal	73	—	—
Konsulentavdelningen			
Handläggande personal	15	+ 2	+ 1
Övrig personal	11	—	—
	339	+ 27	+ 6

102 *Statsverkspropositionen år 1970: Bil. 11: Jordbruksdepartementet*

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Lantbruks- högskolan	Dep.chefen
<i>Anslag</i>			
Avlöningar	21 703 000	+ 3 677 000	— 4 380 000
Sjukvård	37 000	+ 18 000	+ 18 000
Reseersättningar	306 000	+ 49 000	+ 13 000
Därav utrikes resor	9 000	+ 15 000	—
Lokalkostnader	6 140 100	+ 1 066 000	+ 896 000
Expenser	505 000	+ 90 000	+ 20 000
Därav			
a) akademiska högtidligheter m. m.	10 000	—	—
b) representation	2 000	—	—
Doktorandstipendier	112 900	+ 16 000	+ 27 000
Bidrag till tryckning av doktorsavhand- lingar m. m.	9 000	—	—
Driftkostnader för baljväxtlaboratoriet	72 000	—	—
Utländska forskare	25 000	+ 20 000	+ 3 000
Ersättning till Alnarps egendom för väg- underhåll m. m.	18 000	—	—
Underhåll av park och prydnadsanlägg- ningar vid Alnarp	23 000	—	—
Lönekostnadspålägg	5 085 000	+ 994 000	— 865 000
	34 036 000	+ 5 930 000	— 4 268 000
<i>Uppbördsmedel</i>			
Försålda baljväxtkulturer m. m.	136 000	—	—
Försålda publikationer.....	45 000	— 45 000	— 45 000
	181 000	— 45 000	— 45 000
Nettoutgift	33 855 000	+ 5 975 000	— 4 223 000

Lantbrukshögskolan

Det är betydelsefullt att en ökad satsning kommer till stånd på det jordbruksvetenskapliga området. En hög effektiviseringstakt inom de svenska jordbruks- och trädgårdsnäringarna är av avgörande betydelse för dessa näringars möjligheter att anpassa sig till konkurrensen inom större handelsblock och att förse vårt eget land med billigare och kvalitetsmässigt högtstående livsmedel. Sveriges möjligheter att aktivt delta i biståndsverksamheten då det gäller u-ländernas livsmedelsförsörjning sammanhänger också med kapaciteten hos den svenska jordbruksforskningen.

1. Löne- och prisomräkning m. m. 3 518 000 kr.

2. För att täcka behovet på längre sikt av agronomer behöver antagningen av agronomie studerande successivt ökas. Hösten 1970 bör ytterligare 25

elever antas vid högskolan. En förstärkning av högskolans utbildningsresurser blir ofrånkomlig. Främst behöver assistentpersonalen ökas ut. Medel erfordras även till 300 lektorstimmar i lantbrukets byggnadsteknik, till en forskarassistent vid institutionen för trädgårdskonst och naturvård, till en biblioteksassistent och till studievägledning. (+ 726 000 kr.)

3. Med hänsyn till radiobiologins stora betydelse bör ämnet företrädas av en professor. Tjänsten som biträdande professor i ämnet kan samtidigt dras in. (+ 9 000 kr.)

4. En tjänst som biträdande professor bör inrättas i jordbearbetning, särskilt markmekanik (+ 85 000 kr.).

5. Högskolan har viktiga uppgifter att genomföra inom miljövården. Till de frågor som i första hand bör undersökas hör bl. a. vattenföroreningar genom avfall från jordbruket. En tjänst som statsagronom i vattenvård bör därför inrättas. Till tjänsten bör knytas undervisningsskyldighet i vattenvård. (+ 85 000 kr.)

6. Det är synnerligen angeläget att den upprustning av forsknings- och försöksresurserna på husdjursförädlings område, som påbörjades år 1967, fortsätts. En tjänst som försöksledare för ull- och pälsproduktion och en som statsagronom i produktkvalitet bör inrättas. (+ 157 000 kr.)

7. Utvecklingen inom animalieproduktionen medför ökade krav på en långt gående samverkan mellan veterinärmedicinsk och husdjursagronomisk sakkunskap, vilka bäst tillgodoses vid en förläggning av veterinärhögskolan till Uppsala. Om detta förslag inte realiserar bör lantbrukshögskolan förses med veterinärmedicinsk expertis. (+ 123 000 kr.)

8. För verksamheten vid institutionerna behövs i övrigt följande personalökning: två docenter, en förste konsulent, fem forskarassistenter, 300 lektorstimmar, 9 000 assistenttimmar och fem biträden. (+ 1 178 000 kr.)

9. För försöksverksamheten behövs två försöksassistenter och fem biträden (+ 286 000 kr.).

10. År 1965 mottog högskolan en donation från W. K. Kellogg Foundation för forskning och upplysning under fem år rörande lantbrukets anpassningsproblem. Kellogg-stiftelsen uppställde bl. a. som villkor för donationen att lantbrukshögskolan efter femårsperiodens slut skulle vidta åtgärder för att säkerställa undersökningarnas fortsättande i största möjliga omfattning. Under år 1970 kommer ifrågavarande medel att vara förbrukade. En tjänst som statskonsulent för lantbrukets anpassningsproblem med placering vid statskonsulentavdelningen bör därför inrättas för fortsättandet av undersökningarna (+ 83 000 kr.).

Vid konsulentavdelningen bör även en tjänst som statskonsulent i byggnadsfrågor inrättas (+ 64 000 kr.).

11. För biblioteket i Ultuna begärs en biblioteksassistent (+ 33 000 kr.).

12. Till den centrala förvaltningen behövs en laboratorieintendent (+ 64 000 kr.).

13. Medel begärs till specialföreläsningar och extra arbetskraft inom utbildningssektionen (+ 121 000 kr.).

14. Lönekostnadspålägg för nya tjänster 428 000 kr.

Jag vill i detta sammanhang ta upp frågan om *organisationen av växtförädlingsverksamheten med frukt och bär*. Genom beslut den 6 september 1967 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för jordbruksdepartementet att tillkalla en utredningsman för att utreda frågan om Institutets för växtförädling av frukt och bär organisation och ta upp förhandlingar med Stiftelsen för växtförädling av frukt och bär om institutets fortsatta verksamhet efter utgången av nuvarande avtalsperiod, varvid i första hand borde undersökas möjligheterna att bibehålla nuvarande organisation och att förlänga gällande avtal. Utredningsmannen¹ har den 29 maj 1969 avlämnat betänkandet *Organisationen av växtförädlingsverksamheten med frukt och bär* (Stencil Jo 1969: 4).

Nuvarande förhållanden. På initiativ av fruktodlare och växtförädlare bildades år 1942 Föreningen för växtförädling av fruktträd. Samma år inköptes egendomen Balsgård i Fjälkestads socken utanför Kristianstad, där föreningen lät uppföra institutionsbyggnad med växthus och laboratorier samt bostads- och ekonomihus.

Sedan den 1 juli 1960 har förädlingsverksamheten vid Balsgård bedrivits i form av ett halvstatligt branschforskningsinstitut, Institutet för växtförädling av frukt och bär. Verksamheten regleras genom avtal mellan staten och Stiftelsen för växtförädling av frukt och bär och genom institutets stadgar, fastställda av Kungl. Maj:t. Intressenter i stiftelsen är privata och konsumentkooperativa företag, odlarorganisationer, plantskolor m. fl. Stiftelsen får därjämte vissa bidrag från landsting och hushållningssällskap m. fl. Ledningen av institutet handhas av en styrelse bestående av ordförande och tio andra ledamöter. Institutet har till uppgift att i samarbete med lantbrukshögskolan och andra institutioner inom och utom landet ävensom med näringslivet bedriva växtförädling av fruktträd och bärväxter samt verka för tillgodogörande av de vid växtförädlingsverksamheten vunna resultaten.

Nu gällande avtal avser tiden den 1 juli 1965—den 30 juni 1970. Enligt avtalet skall staten bidra till kostnaderna för institutets verksamhet med 463 000 kr. och stiftelsen med minst 289 000 kr. för budgetår. Föreningen för växtförädling av fruktträd upplåter utan vederlag befintliga anläggningar vid Balsgård med tillhörande mark, försöksfält, inventarier och utrustning till institutet. Totala arealen uppgår till ca 40 ha.

Förädlingsverksamheten vid institutet avser främst äpplen, päron, plommon, körsbär, jordgubbar, hallon och vinbär.

Utredningsmannens förslag. Utredningsmannen framhåller

¹ Överdirektören Sören Lane. Som experter har medverkat professorn Ingvar Granhall och byråchefen Per-Erik Eliasson.

att vårt lands nordliga läge är en viktig faktor när det gäller att bedöma förutsättningarna för svensk växtodling. De i Sverige odlade kulturväxterna har sin nordgräns inom landet och odlas här i marginalområdet i förhållande till sin ursprungliga och från början naturliga utbredning. Växtförädling har därför en särskild betydelse för vårt lands utveckling och konkurrensförmåga inom jordbruk och trädgårdsnäring. För jordbrukets del har man bl.a. fått fram högförädlade nya sorter inom vete, korn och raps. I fråga om fruktträd och bärväxter är däremot läget ett helt annat. Ungefär två tredjedelar av sortimentet av fruktträd är 175 år gammalt. Endast få fruktträd och bärväxter förenar helt god anpassning till svenska odlingsbetingelser med acceptabla egenskaper i övrigt.

Med hänsyn till Sveriges behov av förädlingsverksamhet med fruktträd och bärbuskar och till vad som utträttats vid Balsgårdsinstitutet bör enligt utredningsmannens mening institutet ges möjligheter att fortsätta sin verksamhet som har stor betydelse för landets frukt- och bärödling. Någon växtförädling av fruktträd förekommer inte inom övriga nordiska länder. Det är därför av särskild vikt att institutets verksamhet får fortsätta, eftersom svenska fruktodlare inte kan utnyttja förädlingsresultat från annat land med likartade klimatiska förutsättningar.

Utredningsmannen har förhandlat med Stiftelsen för växtförädling av frukt och bär i syfte att uppnå överenskommelse om en förlängning av gällande avtal mellan staten och stiftelsen om driften av Balsgårdsinstitutet. Från stiftelsens sida har man emellertid förklarat sig inte vara villig att förlänga avtalet. Den helt övervägande delen av stiftelsens bidrag kommer från industrin och dess talesmän har uttalat, att bidrag från deras sida inte kan påräknas efter den 30 juni 1970. Odlarrepresentanterna har förklarat sig villiga att bidra ekonomiskt även i fortsättningen men har inte ansett sig kunna öka sina bidrag i högre grad.

I detta läge har utredningsmannen undersökt om organisationen även i fortsättningen kan vara halvstatlig eller om staten helt måste överta ansvaret för verksamheten. Vidare har undersökts om det är rationellt att bedriva verksamheten i form av ett fristående institut som nu är fallet. Beträffande sistnämnda fråga förklarar utredningsmannen att Balsgårdsinstitutet är en liten institution, vilket gör att administration och kamerala angelägenheter kräver förhållandevis stora insatser. Ett samgående med en större institution ger vinster i detta hänseende och medför dessutom fördelar i form av ökade möjligheter till samarbete med andra forskare. Om förädlingsverksamheten med frukt och bär skall inordnas i en större enhet står valet främst mellan lantbrukshögskolan, i första hand dess institution för frukt och bärödling i Alnarp, och Sveriges utsädesförening i Svalöv. Förutsättningar föreligger att på ett för verksamheten vid Balsgård fullt tillfredsställande sätt genomföra båda dessa alternativa lösningar.

Den mycket långsiktiga verksamhet som förädling av fruktträd och bär-

växter innebär — vid förädling av ettåriga grödor tar det 12—15 år att framställa en ny sort, medan man får räkna med ungefär den dubbla tiden i fråga om fruktträd och bärbuskar — kräver emellertid enligt utredningsmannens mening garanti för att verksamheten kan pågå under långa perioder. Denna trygghet kan inte påräknas om inte staten påtar sig det fulla ansvaret för verksamheten. Efter övervägande av de olika organisationsalternativens fördelar och nackdelar har utredningsmannen därför funnit att förädlingsverksamheten med frukt och bär bör ges en helstatlig organisation och att verksamheten bör inordnas i lantbrukshögskolan. Utredningsmannen framhåller därvid att ett intimt samband råder mellan förädlingsverksamhet och odlingstekniska försök på frukt- och bärområdet, varför betydande fördelar kan vinnas vid en samordning av dessa forskningsgrenar.

Om förädlingsverksamheten anknyts till högskolan kan enligt utredningsmannen tre olika organisationsalternativ tänkas. Enligt alternativ 1 samordnas Balsgårdsinstitutet med institutionen för frukt- och bärödling i Alnarp. Den nya institutionen för frukt och bär organiseras på tre avdelningar, en för utbildning och forskning, en för försök i odlingsteknik i Alnarp och en för växtförädling i Balsgård. Professorn leder utbildnings- och forskningsavdelningen och en statshortonom var och en av de båda övriga avdelningarna. Även enligt alternativ 2 samordnas Balsgårdsinstitutet med institutionen för frukt- och bärödling i Alnarp. Den nya institutionen för frukt och bär organiseras dock som två avdelningar, en för växtförädling och en för odlingsteknik. Vardera avdelningen leds av en professor, varav den ene är prefekt för institutionen. Avdelningarna förutsätts vara förlagda till Balsgård resp. Alnarp. Enligt alternativ 3 slutligen omorganiseras Balsgårdsinstitutet till en fristående institution för växtförädling av frukt och bär, ingående i lantbrukshögskolan men alltjämt förlagd till Balsgård.

Vid valet av organisationsalternativ anser utredningsmannen det vara av väsentlig betydelse att möjligheter skapas till samverkan mellan experter inom odlingsteknik och förädling och till gemensamt resursutnyttjande. Utvecklingen inom forskningen går f. n. snabbt mot allt större institutioner för att åstadkomma en mera rationell användning av resurserna och en bättre forskningsmiljö. Såväl institutionen för frukt- och bärödling som Balsgårdsinstitutet är relativt små enheter. De har båda som mål att effektivisera frukt- och bärproduktionen och har båda fruktträd och bärväxter som arbetsobjekt. Möjligheterna till gemensamt resursutnyttjande bör därför vara betydande. Det förhållandet att de är förlagda till olika platser utgör givetvis en begränsning men är inte avgörande. Åtskilligt kan likväl vinnas genom en nära samordning organisatoriskt. Utredningsmannen förordar därför alternativen 1 eller 2 framför alternativ 3.

Vid valet mellan alternativen 1 och 2 är enligt utredningsmannens mening alternativ 2 att föredra framför alternativ 1 med hänsyn till att växt-

förädling och odlingsteknik är två skilda discipliner. Man kan inte räkna med att till innehavare av den sammanslagna institutionens professur få en vetenskapsman, som behärskar både växtförädling och odlingsteknik. Växtförädlingen av frukt och bär vid institutionen kommer i viss mån att ha hela Norden som arbetsfält. Höga krav bör ställas på verksamhetens ledare och denne bör därför få en ställning, som är auktoritativ och från rekryteringssynpunkt attraktiv.

Balsgårdsinstitutets personalresurser har länge varit oförändrade. Någon minskning i samband med att verksamheten inordnas i lantbrukshögskolan bör enligt utredningsmannens mening inte komma i fråga.

Den nära kontakt med industri och odlare som Balsgårdsinstitutet haft genom att Stiftelsen för växtförädling av frukt och bär varit delansvarig för institutets drift har enligt utredningsmannen varit mycket värdefull. Det skulle vara en nackdel om denna kontakt blev försvagad på grund av den nya organisationen. Ett särskilt förädlingsråd med representanter för industri och odling bör därför skapas för att säkerställa samma goda kontakt i framtiden.

Anläggningarna i Balsgård ligger i nära anslutning till ett naturligt odlingsområde för frukt och bär. Institutionsbyggnaden är i gott skick och väl lämpad för sitt ändamål. Utredningsmannen har därför inte funnit anledning ifrågasätta någon flyttning av verksamheten från Balsgård. Såsom tidigare nämnts ägs marken och anläggningarna av Föreningen för växtförädling av fruktträd. Fastigheterna är brandförsäkrade för 2 847 000 kr. och deras taxeringsvärde är 970 000 kr. De beräknas den 1 juli 1970 vara belastade med in-teckningslån på ca 235 000 kr.

Vid en inordning av institutet i lantbrukshögskolan är det naturligt, att staten övertar anläggningarna. Utredningsmannen har diskuterat förutsättningarna för en överlåtelse med föreningens styrelse, som förklarat sig villig föreslå föreningsstämman, att anläggningarna vid Balsgård förs över i statlig ägo under förutsättning att verksamheten vid Balsgård fortsätts i minst samma omfattning och med samma målsättning som hittills, att alla vid Balsgård nu inrättade tjänster tas upp i den nya institutionens personalförteckning, att Balsgård vid en anknytning till lantbrukshögskolan erhåller en självständig ställning med egen prefekt samt att staten övertar betalningsansvaret för in-tecknad gäld.

Enligt utredningsmannens uppfattning är det rimligt att viss garanti lämnas för att anläggningarna vid Balsgård kommer att användas för verksamhet motsvarande den nuvarande om de överläts på staten utan annat vederlag än statens övertagande av betalningsansvaret för in-tecknad gäld. Utredningsmannen förordar att staten förbinder sig att använda anläggningarna för forskning och växtförädlingsarbete, främst på frukt- och bärodlingens område. Staten bör dock förbehålla sig att efter fri prövning utföra de försök och forskningar, som staten finner lämpligen böra utföras vid Balsgård.

Institutets tillgångar, främst bestående av apparatur och inventarier, bör i enlighet med § 16 i institutets stadgar överlämnas till lantbrukshögskolan.

Utredningsmannen har tidigare förordat, att verksamheten med växtförädling av frukt och bär skall ges samma personalresurser som Balsgårdsinstitutet nu förfogar över. Utredningsmannen föreslår därför följande personal.

1 professor	Uo 27
1 försöksledare	Ae 26
2 assistenter	Ae 22
1 trädgårdsmästare	Ae 15
1 kansliskrivare	Ae 11
1 vaktmästare	Ae 10
2 laboratoriebiträden	Ae 9
1 kontorsbiträde	Ae 9

Den årliga lönekostnaden för denna personal beräknas inkl. lönekostnads- pålägg till 391 000 kr. i 1968 års löneläge. Härtill kommer för arvodesanställd personal ca 300 000 kr. och för omkostnader ca 160 000 kr. varför totalkostnaderna kan beräknas till 850 000 kr. På inkomstsidan kan för försålda produkter m. m. tas upp sammanlagt 50 000 kr. Anslagsbehovet uppgår sålunda till 800 000 kr.

R e m i s s y t t r a n d e n. Yttranden har avgetts av statskontoret, byggnadsstyrelsen, riksrevisionsverket, lantbruksstyrelsen, lantbrukshögskolan, statens råd för skogs- och jordbruksforskning, Institutet för växtförädling av frukt och bär, Stiftelsen för växtförädling av frukt och bär, Föreningen för växtförädling av fruktträd, Sveriges utsädesförening, Svenska plantskolornas riksförbund, Sveriges yrkesfruktodlares riksförbund och Svenska handelsträdgårdsmästareförbundet.

Utredningsmannens bedömning att Balsgårdsinstitutet har stor betydelse för landets frukt- och bärödling och därför bör ges möjligheter att fortsätta sin verksamhet delas eller lämnas utan erinran av de flesta remissinstanserna. Enligt *lantbruksstyrelsen* finns i vårt klimat goda förutsättningar för produktion av de vanligaste kärn- och stenfrukterna samt vissa bärväxter. Det är dock nödvändigt att sortimentet kan anpassas till rådande förhållanden i fråga om klimat och avsättning. En målmedveten förädlingsverksamhet utgör ett betydelsefullt led i en sådan anpassning. *Riksrevisionsverket* å andra sidan förklarar att den omständigheten att flera enskilda intressenter inte längre vill lämna bidrag till institutet bör leda till att institutets verksamhet omprövas.

Även förslaget att förädlingsverksamheten med frukt och bär helt skall förstatligas och inordnas under lantbrukshögskolan godtas i allmänhet. *Statskontoret* anser emellertid inte att de vinster och fördelar genom bl. a.

gemensamt resursutnyttjande, som enligt utredningsmannen skulle kunna uppnås vid en anknäytning till lantbrukshögskolan, kommit till konkret uttryck vid beräkningen av kostnaderna för verksamheten.

När det gäller de organisatoriska formerna för verksamhetens anknäytning till lantbrukshögskolan är remissinstanserna delade. *Lantbruksstyrelsen, lantbrukshögskolan, statens råd för skogs- och jordbruksforskning* samt *Sveriges utsädesförening* förordar alternativ 2, utredningsmannens förslag, innebärande att Balsgårdsinstitutet inordnas under lantbrukshögskolans institution för frukt- och bärodling såsom en särskild avdelning under ledning av en professor. Alternativ 3, som innebär att Balsgårdsinstitutet omorganiserats till en fristående institution för växtförädling av frukt och bär inom lantbrukshögskolan, förordas av *Institutet för växtförädling av frukt och bär, Stiftelsen för växtförädling av frukt och bär, Föreningen för växtförädling av fruktträd* samt *Sveriges yrkesfruktodlars riksförbund. Riksrevisionsverket* förklarar att utredningsmannens förslag inte bara innebär kostnader för övertagande av Balsgård utan också medför vissa följdkostnader bl. a. genom inrättande av en ny professur. Verket framhåller att undervisning och forskning i frukt- och bärodling redan bedrivs inom lantbrukshögskolan vid institutionen i Alnarp som förestås av en professor. Nödvändigheten av en ökad satsning inom just detta område ifrågasätts därför. *Lantbrukshögskolan* anför att en samordning av Balsgårdsinstitutet med lantbrukshögskolan innebär att verksamheten inom området frukt och bär får förhållandevis stora resurser. Dessa resurser borde i viss mån få användas även för förädling av prydnadsväxter m. m.

Utredningsmannens förslag att ett förädlingsråd skapas med representanter för industri och odling för att säkerställa fortsatta goda kontakter med dessa grupper tillstyrks i flera yttranden. *Lantbrukshögskolan* förklarar att det förhållandet att institutet inordnas i högskolan inte bör förhindra en intimast möjliga kontakt med representanter för industri och praktisk odling och att en samarbetsnämnd vid sidan av representation i försökskollegiet bör kunna fylla dessa funktioner.

Vad gäller statens övertagande av mark och anläggningar i Balsgård förutsätter *riksrevisionsverket* att egendomen Balsgård och därtill hörande rättigheter utan vederlag överläts till staten. Ett övertagande bör inte vara förbundet med sådana villkor att en rationalisering eller ändrad inriktning av verksamheten försvåras i framtiden. *Föreningen för växtförädling av fruktträd* å sin sida förklarar att ett statligt övertagande av egendomen Balsgård tillstyrks endast under förutsättning att staten övertar betalningsansvaret för in-tecknad gäld och att ingen nedskärning sker av verksamheten. Anslag till personal och övriga resurser förutsätts därför lämnas för upprätthållande av verksamheten i minst samma omfattning och med samma målsättning som f. n.

Departementschefen

Jag tar först upp frågan om organisationen av verksamheten med växtförädling av frukt och bär.

I likhet med utredningsmannen anser jag att den vid Balsgårdsinstitutet bedrivna förädlingsverksamheten är av betydelse för landets frukt- och bärödling. Det är därför angeläget att verksamheten får fortsätta trots att industrin förklarat sig inte längre vara villig att medverka i finansieringen. Jag delar också utredningsmannens bedömning att det i den uppkomna situationen är naturligt att verksamheten inordnas i lantbrukshögskolan.

Utredningsmannen har skisserat tre olika organisationsalternativ för att anknyta verksamheten vid Balsgårdsinstitutet till lantbrukshögskolan. Jag anser det vara av särskild vikt att garantier skapas för att förädlingsarbetet vid Balsgård samordnas med verksamheten vid högskolans institution för frukt- och bärödling i Alnarp. Det är enligt min mening nödvändigt att de båda verksamhetsgrenarna får en gemensam ledning. Verksamheten vid Balsgård bör därför inordnas i institutionen för frukt- och bärödling som en särskild avdelning för förädling direkt underställd institutionens prefekt. Mitt förslag innebär att den nuvarande professuren i frukt- och bärödling, som f. n. är vakant, kommer att få en något ändrad omfattning och vid sidan av forskning och utbildning samt odlingsteknik innefatta också växtförädling. Professuren bör därför i samband med tjänstens återbesättande ändras till professur i frukt- och bärproduktion, företrädesvis växtförädling. Med professuren bör också i fortsättningen vara förenad undervisningsskyldighet i frukt- och bärödling. Jag avser att i annat sammanhang föreslå Kungl. Maj:t att utse den nuvarande föreståndaren vid Balsgårdsinstitutet, professorn Nils Nybom, till förste innehavare av den ändrade professuren. Nybom har tidigare förklarats kompetent till professorer i ärftlighetslära och växtförädling. Han har vidare varit sakkunnig vid tillsättande av tjänst som statshortonom i frukt- och bärödling vid lantbrukshögskolan.

Ett inordnande av verksamheten vid Balsgård i lantbrukshögskolan förutsätter att staten också övertar mark och anläggningar i Balsgård. Företrädare för staten har, under förbehåll av Kungl. Maj:ts godkännande, träffat avtal med företrädare för Föreningen för växtförädling av fruktträd om överlåtelse till staten av egendomen Balsgård. Enligt avtalet överläter föreningen den 1 juli 1970 utan vederlag Balsgård till staten. Staten övertar dock samtidigt betalningsansvaret för lån på sammanlagt 227 709 kr. med säkerhet av in-teckningar i egendomen. Frågan om formerna för statens övertagande av detta betalningsansvar torde få anmälas i anslutning till anslaget till byggnadsarbeten vid jordbrukets högskolor. Staten förbinder sig också att under minst fem år använda Balsgård för forskning, försök och växtförädling, främst på frukt- och bärödlingsområde. I övrigt förbehåller sig staten att efter fri prövning ta upp och utföra de försök och den forskning

som lämpligen bör utföras vid Balsgård. Staten åtar sig vidare att erbjuda den vid Balsgårdsinstitutet f. n. anställda personalen anställning vid lantbrukshögskolan.

Utredningsmannen har föreslagit att ett särskilt förädlingsråd skapas för att de nuvarande goda kontakterna mellan förädlingsverksamheten och representanter för industri och odling skall kunna bibehållas. Det ankommer på lantbrukshögskolan att svara för att behövlig samverkan sker i lämpliga former. Några särskilda åtgärder anser jag därför inte nödvändiga.

Vid medelsberäkningen för budgetåret 1970/71 har jag utgått från att verksamheten vid Balsgård bibehålls i oförändrad omfattning och med oförändrad personal. Jag har därför beräknat medel för en försöksledare, två assistenter, en trädgårdsmästare, en vaktmästare och fyra biträden. Vidare har jag för den ytterligare personal som behövs vid Balsgård beräknat 230 000 kr. och för omkostnader 150 000 kr. Totalt har för verksamheten vid Balsgård under nästa budgetår beräknats 712 000 kr., varav 554 000 kr. av anslagstekniska skäl tillförts anslaget Lantbrukshögskolan: Driftkostnader. Mitt förslag innebär en ökning med 249 000 kr. av statens anslag till förädlingsverksamheten med frukt och bär. Detta belopp har tidigare belastat industrin, odlarorganisationer m. fl.

Jag får härefter ta upp en anslagsteknisk fråga som berör jordbruksdepartementets samtliga högskolor.

För innevarande budgetår har under högskolornas anslag till förvaltningskostnader beräknats medel till löner m. m. för bl. a. den tekniska och administrativa personalen vid institutionerna. De medel som anvisats för denna personal bör nästa budgetår föras samman med högskolornas materielanslag till reservationsanslag till driftkostnader. Den del av den tekniska och administrativa personalen vid institutionerna som är sysselsatt i försöksverksamheten bör dock föras över till reservationsanslagen till försöksverksamhet. Under driftkostnadsanslagen bör medel beräknas även för uppdragstillägg till prefekt.

Den föreslagna anslagskonstruktionen har flera fördelar. Den möjliggör en betydande decentralisering av rätten att besluta om användningen av tillgängliga medel. Eftersom driftkostnadsanslagen avses få karaktär av reservationsanslag får högskolorna ökade möjligheter att planera sin verksamhet på längre sikt. Vidare medger omläggningen en friare anslagsdisposition, som bör stimulera intresset för rationaliseringar. En anslagsomläggning motsvarande den nu föreslagna har tidigare genomförts vid universiteten och de högskolor som lyder under universitetskanslersämbetet. Vid min medelsberäkning för budgetåret 1970/71 har jag utgått från 1970 års löneläge för den tekniska och administrativa personalen. De kostnadsökningar som därutöver kan följa av centralt träffade löneöverenskommelser bör fr. o. m.

nästa budgetår bestridas från förslagsanslaget till täckning av beräknade merkostnader för löner och pensioner m. m. under sjunde huvudtiteln.

I enlighet med förslaget bör från detta anslag föras 7 588 000 kr., varav 4 326 000 kr. till högskolans anslag till driftkostnader och 3 262 000 kr. till högskolans anslag till försöksverksamheten.

Vidare beräknar jag att till följd av den rationalisering som genomförs på det administrativa området anslaget kan minskas med 300 000 kr.

Högskolan har anmält att intagningen av studerande kan ökas. Jag tillstyrker att högskolan fr. o. m. nästa budgetår tar in ytterligare 25 studerande till agronomutbildning. Första läsåret är utbildningen förlagd utanför högskolan.

Med hänvisning i övrigt till sammanställningen beräknar jag anslaget till 29 632 000 kr. Jag har därvid beräknat medel för bl. a. vissa undersökningar om lantbrukets anpassningsproblem, för en tjänst som byrådirektör vid högskolans revisionskontor och för ytterligare ett doktorandstipendium. Vad gäller den av högskolan begärda tjänsten som statsagronom i vattenvård räknar jag med att medel för ändamålet skall kunna utgå från anslaget till miljövärdhetsforskning.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) godkänna de riktlinjer jag förordat rörande organisationen av växtförädlingsverksamheten med frukt och bär

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna avtal om överlåtelse till staten av egendomen Balsgård i enlighet med vad jag anfört

c) bemyndiga Kungl. Maj:t att ändra benämningen av professuren i frukt- och bärödling enligt vad jag förordat

d) att till *Lantbrukshögskolan: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 29 632 000 kr.

H 2. Lantbrukshögskolan: Driftkostnader

1968/69 Utgift ¹	23 422 646	Reservation	1 423 241
1969/70 Anslag ²	4 112 000			
1970/71 Förslag	9 402 000			

¹ Anslagen Lantbrukshögskolan: Materiel m. m. samt lantbrukshögskolans andel av anslagen Främjande av ograduerade forskares vetenskapliga verksamhet m. m. och Reseunderstöd för studier m. m.

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 6 207 kr.

³ Anslaget Lantbrukshögskolan: Materiel m. m.

Från anslaget bestrids omkostnaderna m. m. för institutionernas verksamhet samt lönekostnaderna för teknisk och administrativ personal vid institutionerna.

Lantbrukshögskolan

Av den begärda anslagshöjningen hänför sig 257 000 kr. till löne- och prisomräkning samt lönekostnadspålägg. För pedagogiskt utvecklingsarbete samt nya utbildningskurser beräknas 125 000 kr. De nya bestämmelserna om reseersättning och traktamente till de studerande vid obligatoriska resor i samband med undervisningen medför en ökning av medelsbehovet med 50 000 kr. I övrigt bör anslaget räknas upp med 330 000 kr.

Departementschefen

I enlighet med vad jag under punkten H 1 anfört i fråga om viss anslags-teknisk omläggning bör under detta anslag tas upp dels medel för de ändamål som tidigare tillgodosetts från högskolornas materielanslag, dels medel för teknisk och administrativ personal vid högskolans institutioner. Jag beräknar anslagsbehovet härför till 8 848 000 kr.

Till följd av att verksamheten med förädling av frukt och bär vid Balsgård fr. o. m. nästa budgetår avses höra till lantbrukshögskolan bör anslaget tillföras 554 000 kr.

De medel som vid utgången av innevarande budgetår finns på anslaget Lantbrukshögskolan: Materiel m. m. bör föras över till detta anslag.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Lantbrukshögskolan: Driftkostnader* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 9 402 000 kr.

H 3. Lantbrukshögskolan: Bokinköp m. m.

1968/69 Utgift	518 786	Reservation	80 061
1969/70 Anslag	577 000		
1970/71 Förslag	587 000		

Från anslaget bestrids omkostnaderna för högskolans biblioteks- och publikationsverksamhet.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Lantbruks- högskolan	Dep.chefen
Biblioteksverksamheten	306 000	+ 70 000	+ 10 000
Publikationsverksamheten	271 000	+ 75 000	—
	577 000	+ 145 000	+ 10 000

Lantbrukshögskolan

Av den begärda anslagshöjningen hänför sig 30 000 kr. till prisstegringar. Inkomsterna av försålda publikationer redovisas f. n. under anslaget till förvaltningskostnader. Inkomsterna bör i fortsättningen tas till uppbörd

under anslaget till bokinköp m. m. och användas till att täcka kostnaderna för framställning av publikationer.

Departementschefen

Jag förordar i enlighet med lantbrukshögskolans förslag att de inkomster av försålda publikationer, som f. n. redovisas under anslaget till förvaltningskostnader och som under nästa budgetår kan beräknas komma att uppgå till 45 000 kr., i fortsättningen tas till uppbörd under detta anslag.

Anslaget bör i övrigt ökas med 10 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Lantbrukshögskolan: Bokinköp m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa att reservationsanslag av 587 000 kr.

H 4. Lantbrukshögskolan: Försöksverksamheten

1968/69 Utgift	17 034 312	Reservation	1 851 929
1969/70 Anslag	10 480 000		
1970/71 Förslag	14 642 000		

¹ Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänförs sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 56 700 kr.

Från anslaget bestrids kostnaderna för högskolans försöksverksamhet.

Lantbrukshögskolan

1. Inom jordbrukssektionen bedöms följande projekt särskilt angelägna, nämligen specialiserad och intensifierad växtodling, nya produkter och nya kvaliteter, värdeprövning, jordbearbetnings- och markvårdsfrågor, fröodlingsfrågor samt förberedande undersökningar till större projekt.

2. Färdigställandet av försöksstallarna vid Kungsängen och Röbbäcksdalen innebär att kapaciteten ökat avsevärt för försök på husdjursområdet. Eftersom de fasta kostnaderna för dessa stallar är höga är det angeläget att de används i full utsträckning.

3. Under budgetåret 1969/70 beräknas de nya växthusen i Alnarp vara färdiga varigenom forskare och försöksmän får möjlighet att klarlägga trädgårdsodlingens kvalitetsproblem.

4. På den tekniska sidan bör problem rörande stallmiljö och stallhygien samt frågor avseende förbättrad grovfoderhantering snarast utredas. Ökade krav ställs vidare på bättre lösningar av driftsbyggnadernas konstruktion, uppvärmning, ventilation etc.

5. En ökad försöksverksamhet rörande lantbruksföretagens tillväxt, finansiering samt anpassning av driftsplaner och anläggningar behövs.

6. Anslaget för utrikes resor bör ökas för att möjliggöra en tätare kontakt med forskare och institutioner utomlands.

Departementschefen

Anslaget bör för nästa budgetår höjas med 4 162 000 kr.

Av höjningen hänför sig 3 262 000 kr. till överföringar från förvaltningskostnadsanslaget till följd av den anslagstekniska omläggning som omnämnts under punkten H 1.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Lantbrukshögskolan: Försöksverksamheten* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 14 642 000 kr.

H 5. Lantbrukshögskolan: Lantbruksdriften vid försöksstationerna m. m.

1968/69 Utgift	113 868
1969/70 Anslag	1 000
1970/71 Förslag	1 000

Anslaget avser de jordbruksegendomar som lantbrukshögskolan disponerar för sin försöksverksamhet samt Alnarps trädgårdar. Kungl. Maj:t fastställer årligen en stat för jordbruks- och trädgårdsdriften vid dessa enheter.

Lantbrukshögskolan

Anslaget bör föras upp med oförändrat 1 000 kr.

Departementschefen

Jag biträder lantbrukshögskolans förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Lantbrukshögskolan: Lantbruksdriften vid försöksstationerna m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.

H 6. Veterinärhögskolan: Förvaltningskostnader

1968/69 Utgift ¹	211 974 058
1969/70 Anslag	14 973 000
1970/71 Förslag	11 991 000

¹ Anslagen Veterinärhögskolan: Avlöningar och Veterinärhögskolan: Omkostnader.

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 109 510 kr.

Vid veterinärhögskolan bedrivs undervisning och forskning på det veterinärmedicinska området. Verksamheten är uppdelad på 16 institutioner. Vid högskolan bedrivs även djursjukvård. Utbildningen vid högskolan om-

116 *Statsverkspropositionen år 1970: Bil. 11: Jordbruksdepartementet*

fattar till veterinärmedicine kandidatexamen två läsår och till veterinär-examen ytterligare tre och ett halvt läsår. Intagningen uppgår till 50 stu-derande per läsår. Till högskolan hör en försöksgård förlagd till Skara.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Veterinär- högskolan	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
<i>Utbildning och forskning</i>			
Lärare m. fl.	107	+ 35	+ 1
<i>Biblioteket</i>			
Handläggande personal	3	+ 2	—
Övrig personal	3	+ 1	—
<i>Centrala förvaltningen</i>			
Handläggande personal	3	—	—
Övrig personal	27	+ 1	—
	143	+ 39	+ 1
<i>Anslag</i>			
Avlöningar	9 627 000	+3 711 000	— 2 550 000
Sjukvård	14 000	+ 4 000	+ 2 000
Reseersättningar	26 500	+ 3 000	—
Lokalkostnader	1 557 000	+ 212 000	— 45 000
Expenser	217 800	+ 19 000	+ 7 000
Därav engångsutgifter	20 000	+ 2 000	+ 1 000
Doktorandstipendier	47 000	+ 7 000	— 4 000
Bidrag till tryckning av doktorsavhand- lingar	10 000	—	—
Ersättning för avskaffade examensav- gifter	1 000	—	—
Utländska forskare	10 000	+ 10 000	+ 1 000
Kursmikroskop m. m. för studerande...	100 000	+ 50 000	—
Underhåll av park	8 700	+ 1 000	+ 1 000
Utgifter för djursjukvården	1 194 000	+ 206 000	+ 67 000
Lönekostnadspålägg	2 160 000	+ 907 000	— 461 000
	14 973 000	+5 130 000	— 2 982 000

Inkomster vid veterinärhögskolan, som redovisas på driftbudgetens in-komst sida under uppörd i statens verksamhet, beräknas till 1,3 milj. kr. (1969/70 1,2 milj. kr.).

Veterinärhögskolan

Högskolan hemställer om en avsevärd förstärkning av de personella re-surserna. En fortsatt upprustning behövs bl. a. för att förverkliga den nya

studieplanen med förkortad studietid. Bristen på undervisningspersonal gör sig framför allt gällande vid de kliniska institutionerna.

1. Löne- och prisomräkning m. m. 1 114 000 kr.

2. En personlig tjänst som biträdande professor i husdjurshygien med speciell inriktning på sambandet djurhållning — djurhälsa bör inrättas för docenten Ingvar Ekesbo (+ 85 000 kr.).

3. Institutionen för sjukdomsgenetik och husdjurshygien bör delas upp i två institutioner. En professur i sjukdomsgenetik bör till följd härav inrättas (+ 94 000 kr.).

4. Med hänsyn till den intensifierade forskning som vid högskolan bedrivs på radiobiologins och radioekologins områden bör en professur i radiobiologi och radioekologi inrättas. (+ 94 000 kr.)

5. Till följd av den ökade betydelsen av den farmakologiska forskningen och undervisningen bör en tjänst som biträdande professor i toxikologi inrättas (+ 85 000 kr.).

6. Ytterligare tre docenttjänster bör inrättas vid högskolan (+ 218 000 kr.).

7. I övrigt begär högskolestyrelsen följande tjänster för verksamheten vid institutionerna: sju universitetslektorer, två speciallärare, en konsulent, en klinikveterinär, en laboratorieveterinär, en forskningsingenjör (Skara), två forskarassistenter, 9 000 assistenttimmar, fyra kvalificerade och 42 övriga biträden (+ 2 865 000 kr.).

8. Vid biblioteket behövs en förste bibliotekarie och ett biträde (+ 122 000 kr.).

9. Lönekostnadspålägg för nya tjänster 667 000 kr.

Departementschefen

Till följd av den anslagstekniska omläggning som berörts under punkten H 1 minskar anslaget med 4 193 000 kr., varav 3 993 000 kr. förs över till driftkostnadsanslaget och 200 000 kr. till anslaget till försöksverksamhet.

I enlighet med högskolans förslag bör en personlig tjänst som biträdande professor i husdjurshygien inrättas för docenten Ingvar Ekesbo (2).

Med hänvisning i övrigt till sammanställningen beräknar jag anslaget till 11 991 000 kr. Jag har därvid beräknat medel för förstärkning av utbildningen i vissa kliniska ämnen och för arvode till en speciallärare i livsmedelsteknologi (7).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Veterinärhögskolan: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 11 991 000 kr.

H 7. Veterinärhögskolan: Driftkostnader

1968/69 Utgift	11 172 153	Reservation	1558 093
1969/70 Anslag	21 488 000			
1970/71 Förslag	5 706 000			

¹ Anslaget Veterinärhögskolan: Materiel m. m. samt veterinärhögskolans andel av anslagen Främjande av ograduade forskares vetenskapliga verksamhet m. m. och Reseunderstöd för studier m. m.

² Anslaget Veterinärhögskolan: Materiel m. m.

Från anslaget bestrids omkostnaderna m. m. för institutionernas verksamhet samt lönekostnaderna för teknisk och administrativ personal vid institutionerna.

Veterinärhögskolan

Av den begärda höjningen av anslaget hänför sig 50 000 kr. till pristegring. För anskaffande av dels moderna undervisningshjälpmedel i form av TV-anläggningar, elektrostencilapparater m. m., dels engångsutrustning till ett fotolaboratorium behövs 644 000 kr.

I övrigt bör anslaget höjas med 225 000 kr.

Departementschefen

I enlighet med vad jag under punkten H 1 anfört i fråga om viss anslags-teknisk omläggning bör under detta anslag tas upp dels medel för de ändamål som tidigare tillgodosetts från högskolans materielanslag, dels medel för teknisk och administrativ personal vid högskolans institutioner. Jag beräknar anslagsbehovet härför till 5 706 000 kr.

De medel som med utgången av innevarande budgetår finns på anslaget Veterinärhögskolan: Materiel m. m. bör föras över till detta anslag.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Veterinärhögskolan: Driftkostnader* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 5 706 000 kr.

H 8. Veterinärhögskolan: Bokinköp m. m.

1968/69 Utgift	110 000	Reservation	—
1969/70 Anslag	120 000			
1970/71 Förslag	126 000			

Från anslaget bestrids omkostnader för verksamheten vid högskolans bibliotek.

Veterinärhögskolan

Prishöjningar på böcker och tidskrifter medför ökade utgifter med 10 000 kr. Därutöver behöver anslaget höjas med 45 000 kr., varav 25 000 kr. utgör ett engångsanslag för att täcka kostnaderna för oundgängligen erforderlig litteratur.

Departementschefen

Anslaget bör höjas med 6 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Veterinärhögskolan: Bokinköp m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 126 000 kr.

H 9. Veterinärhögskolan: Försöksverksamhet

1968/69 Utgift	96 576	Reservation	5 444
1969/70 Anslag	100 000			
1970/71 Förslag	300 000			

Från anslaget bestrids kostnader för högskolans försöksgård i Skara.

Veterinärhögskolan

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp.

Departementschefen

Med hänvisning till vad jag anfört under punkten H 1 bör detta anslag ökas med 200 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Veterinärhögskolan: Försöksverksamhet* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 300 000 kr.

H 10. Veterinärhögskolan: Lantbruksdriften vid försöksgården

1968/69 Nettoinkomst	4 831
1969/70 Anslag	1 000
1970/71 Förslag	1 000

Veterinärhögskolan

Anslaget bör föras upp med ett formellt belopp av 1 000 kr.

Departementschefen

Jag biträder veterinärhögskolans förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Veterinärhögskolan: Lantbruksdriften vid försöksgården* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.

H 11. Skogshögskolan: Förvaltningskostnader

1968/69 Utgift ¹	212 749 560
1969/70 Anslag	16 365 000
1970/71 Förslag	12 875 000

¹ Anslagen Skogshögskolan: Avlöningar och Skogshögskolan: Omkostnader.

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 133 000 kr.

Vid skogshögskolan bedrivs utbildning, forskning och försöksverksamhet på skogsbrukets område. Verksamheten är uppdelad på 13 institutioner fördelade på fyra institutionsgrupper. Utbildningen vid högskolan är fyra-årig. De första tre åren omfattar vardera tre terminer och det fjärde året två terminer. Utbildningen är under första läsåret förlagd till Garpenberg men i övrigt huvudsakligen till Stockholm. Intagningen uppgår till 40 studerande per läsår.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Skogs- högskolan	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
<i>Forskning, försöksverksamhet och utbildning</i>			
Lärare, försöksledande personal m. fl....	130	+ 15	+ 1
Biträdande personal	11	—	—
<i>Biblioteket</i>			
Handläggande personal	2	—	—
Biträdande personal	3	+ 1	—
<i>Centrala förvaltningen</i>			
Handläggande personal	6	+ 1	—
Biträdande personal	32	—	—
	184	+ 17	+ 1

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Skogs- högskolan	Dep.chefen
<i>Anslag</i>			
Avlöningar	11 739 700	+2 312 900	— 2 948 000
Sjukvård.....	30 000	+ 5 200	+ 2 000
Reseersättningar	52 000	+ 500	+ 1 000
Därav utrikes resor	15 000	—	—
Lokalkostnader	1 525 000	+ 139 200	+ 120 000
Expenser	266 700	+ 46 700	—
Ersättning till domänverkets fond för upplåten mark	17 000	—	—
Bidrag till tryckning av doktorsavhand- lingar m. m.	15 000	+ 10 000	+ 5 000
Doktorandstipendier	58 000	+ 6 500	+ 7 000
Underhåll av parker och byggnader	19 000	+ 6 000	—
Utgifter för uppdragsverksamhet och tillfälliga undersökningar	100	—	—
Kostnader för samarbetsnämnden för jordbrukets högskolor	31 300	—	—
Lönekostnadspålägg.....	2 636 000	+ 375 000	— 677 000
	16 389 800	+ 2 902 000	— 3 490 000
<i>Uppbördsmedel</i>			
Inkomster från uppdragsverksamhet och tillfälliga undersökningar	100	—	—
Avgifter för bränsle och elektriskt ljus	7 000	—	—
Försäljning av publikationer	12 100	—	—
Hysesinkomster	5 600	—	—
	24 800	—	—
Nettoutgift	16 365 000	+ 2 902 000	— 3 490 000

Skogshögskolan

Den ökade internationella konkurrensen på skogsbrukets område gör det nödvändigt att höja effektiviteten inom näringen. Detta måste ske dels genom en minskning av skogsbrukets omkostnader, dels genom en ökning av produktionen per arealenhet. Ett hårdigare och mer snabbväxande plantmaterial måste komma till användning samtidigt som ändamålsenligare driftsplanering samt rationellare avverknings- och virkesmättningsmetoder införs. Om högskolan skall kunna bidra till en förbättring av det svenska skogsbrukets konkurrensmöjligheter måste högskolan få ökade personella resurser.

1. Löne- och prisomräkning m. m. 1 154 000 kr.

2. Den ökade rationaliseringen inom skogsbruket ställer stora krav på en väl utvecklad virkesmätningsteknik. En tjänst som biträdande professor vid institutionen för virkeslära bör därför inrättas (+ 85 000 kr.).

3. I enlighet med 1956 års skogshögskole- och skogsforskningskommittés uttalande och senare principbeslut bör en försöksledartjänst vid resp. institutionen för skogsproduktion, institutionen för skogstaxering samt institutionen för skogsteknik omvandlas till en tjänst som biträdande professor (+ 36 000 kr.).

4. I natur- och landskapsvård behövs en universitetslektor. Ämnet är fr. o. m. läsåret 1966/67 eget ämne. Samtidigt kan ett speciallärararvode på 19 100 kr. dras in. (+ 65 000 kr.)

5. Vid institutionen för växtekologi och marklära bör en tjänst som biträdande professor inrättas inom ämnesområdet skogsträdens utvecklingsfysiologi med särskild hänsyn till deras naturliga tillväxtregulatorer (hormoner) och till möjligheterna att förhindra, stimulera eller styra tillväxtprocessen med hjälp av naturliga såväl som syntetiska substanser (+ 85 000 kr.).

6. Med hänsyn till forskningsuppgifternas fördelning vid institutionen för skogsekonomi bör en tjänst som biträdande professor inrättas i skogspolitik och markanvändning (+ 85 000 kr.).

7. För verksamheten vid institutionerna och förvaltningen föreslås dessutom — i vissa fall med indragning av lägre tjänst — en forskningsingenjör, tre forskarassistenter, en meteorolog, en virkestekniker, en fältassistent, en teknisk assistent och en byråsekreterare. Härutöver begärs 4 750 assistenttimmar, sju kvalificerade samt 14 övriga biträdestjänster. (+ 1 308 000 kr.)

8. Medel begärs för studierådgivning och fria föreläsningar (+ 6 000 kr.).

9. Lönekostnadspålägg för nya tjänster 312 000 kr.

Departementschefen

Till följd av den anslagstekniska omläggning som berörts under punkten H 1 minskar anslaget med 4 731 000 kr. som förs över till driftkostnadsanslaget.

Med hänvisning i övrigt till sammanställningen beräknar jag anslaget till 12 875 000 kr. Jag har därvid beräknat medel för bl. a. en tjänst som biträdande professor vid institutionen för virkeslära (2) och studierådgivning (8).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Skogshögskolan: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 12 875 000 kr.

H 12. Skogshögskolan: Driftkostnader

1968/69 Utgift	13 860 145	Reservation	1883 845
1969/70 Anslag	24 262 000		
1970/71 Förslag	9 453 000		

¹ Anslaget Skogshögskolan: Materiel m. m. samt skogshögskolans andel av anslagen Främjande av ograduerade forskares vetenskapliga verksamhet m. m. och Reseunderstöd för studier m. m.

² Anslaget Skogshögskolan: Materiel m. m.

Från anslaget bestrids omkostnaderna m. m. för institutionernas verksamhet samt lönekostnaderna för teknisk och administrativ personal vid institutionerna.

Skogshögskolan

Av den begärda höjningen av anslaget hänför sig 127 000 kr. till prisstegring. För att tillgodose institutionernas behov av medel till omkostnaderna för forsknings- och försöksverksamheten behövs 661 000 kr.

Institutionernas nyanskaffningsbehov av apparater medför en kostnad av 234 000 kr. I övrigt bör anslaget höjas med 291 000 kr.

Departementschefen

I enlighet med vad jag under punkt H 1 anfört i fråga om viss anslagsteknisk omläggning bör under detta anslag tas upp dels medel för de ändamål som tidigare tillgodosetts från högskolans materielanslag, dels medel för teknisk och administrativ personal vid högskolans institutioner. Jag beräknar anslagsbehovet härför till 9 453 000 kr.

De medel som vid utgången av innevarande budgetår finns på anslaget Skogshögskolan: Materiel m. m. bör föras över till detta anslag.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Skogshögskolan: Driftkostnader* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 9 453 000 kr.

H 13. Skogshögskolan: Bokinköp m. m.

1968/69 Utgift	121 653	Reservation	346
1969/70 Anslag	131 000		
1970/71 Förslag	138 000		

Från anslaget bestrids omkostnaderna för verksamheten vid högskolans bibliotek.

Skogshögskolan

De automatiska kostnadsökningarna för periodiska skrifter samt för inköp av böcker och för inbindning beräknas till sammanlagt 10 000 kr. Härutöver begärs en ökning med 25 000 kr. varav 15 000 kr. för komplettering av tidskrifter och litteraturbestånd i övrigt inom nytillkomna forskningsområden samt 10 000 kr. för installation av en snabbtelefonanläggning.

Departementschefen

Anslaget bör ökas med 7 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Skogshögskolan: Bokinköp m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 138 000 kr.

H 14. Inredning och utrustning av lokaler vid jordbrukets högskolor m. m.

Det är min avsikt att senare föreslå Kungl. Maj:t att för riksdagen lägga fram särskild proposition angående samordning av veterinärhögskolans verksamhet med annan forskning och utbildning. I propositionen avses komma att behandlas även vissa frågor angående byggnadsarbeten samt inredning och utrustning av lokaler vid jordbrukets högskolor m. m.

Med hänvisning härtill hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Inredning och utrustning av lokaler vid jordbrukets högskolor m. m.* för budgetåret 1970/71 beräkna ett reservationsanslag av 5 000 000 kr.

H 15. Ersättningar till sakkunniga i befordringsärenden, m. m.

1968/69 Utgift	143 584
1969/70 Anslag	130 000
1970/71 Förslag	130 000

Från anslaget bestrids ersättningar vid lantbruks-, veterinär- och skogshögskolorna åt sakkunniga i befordringsärenden och vissa opponenter vid disputationer.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ersättningar till sakkunniga i befordringsärenden, m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 130 000 kr.

H 16. Jordbruksforskning

1968/69 Utgift	14 983 763	Reservation	11 264 933
1969/70 Anslag	16 145 000		
1970/71 Förslag	6 760 000		

¹ Anslagen Jordbruksforskning och Åtgärder för att förebygga skördeksador.

Anslaget disponeras av statens råd för skogs- och jordbruksforskning för bidrag till forskning inom jordbrukets och trädgårdsnäringens områden.

Statens råd för skogs- och jordbruksforskning

Jordbrukets rationalisering är en av huvudfrågorna för vårt jordbruk i dag. Utvecklingen går mot bl. a. större företag och besättningar, nya metoder att förändra och förbättra arvsmassan hos våra kulturväxter, ökad användning av kemiska medel inte bara för bekämpning av växt- och djurparasiter utan också som tillväxtstimulans samt längre driven behandling av råvarorna i industriledet. Skall denna utveckling kunna fortsätta, behövs en intensifierad forskning inom alla de områden som utgör grunden för jordbruket. Detta gäller såväl rent naturvetenskaplig som tillämpad forskning. För budgetåret 1970/71 behövs för allmän jordbruksforskning 9 390 000 kr., för forskning av gemensamt nordiskt intresse 700 000 kr., för forskartjänster 200 000 kr., för kommittéverksamhet, publicering m. m. 60 000 kr., för lönejusteringar 50 000 kr., för förvaltningskostnader 208 000 kr. och för skördeksadeforskning 570 000 kr. Totalt beräknas medelsbehovet till 11 178 000 kr. vilket innebär en ökning med 5 033 000 kr. i förhållande till innevarande budgetår.

Departementschefen

Anslaget bör för nästa budgetår höjas med 615 000 kr. till 6 760 000 kr. Den behållning som vid utgången av budgetåret 1969/70 finns på reservationsanslaget Åtgärder för att förebygga skördeksador bör föras över till detta anslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Jordbruksforskning* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 6 760 000 kr.

H 17. Stöd till kollektiv jordbruksteknisk forskning

1968/69 Utgift	1785 000
1969/70 Anslag	935 000
1970/71 Förslag	935 000

¹ Anslaget Bidrag till Jordbrukstekniska institutet.

Mellan staten och Stiftelsen Svensk jordbruksteknisk forskning har träffats avtal om gemensam finansiering av forsknings- och utvecklingsverksamhet på det jordbrukstekniska området. Avtalet avser tiden den 1 juli 1969—den 30 juni 1972. Enligt avtalet medverkar staten i finansieringen av verksamheten genom ett årligt bidrag av 935 000 kr. medan stiftelsen åtar sig att under hela avtalsperioden tillskjuta sammanlagt lägst 1 260 000 kr. Ansvaret för genomförandet av det avtalade programmet åvilar Jordbrukstekniska institutet.

Jordbrukstekniska institutet

Anslaget bör föras upp med ett oförändrat belopp av 935 000 kr.

Departementschefen

Jag biträder institutets förslag som överensstämmer med i det föregående angivet avtal. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Stöd till kollektiv jordbruksteknisk forskning* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 935 000 kr.

H 18. Bidrag till Sveriges utsädesförening

1968/69 Utgift	14 088 000
1969/70 Anslag	4 225 000
1970/71 Förslag	4 542 000

¹ Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 51 000 kr.

Sveriges utsädesförening har till uppgift att genom försöks- och förädlingsarbete verka för sädesslagens och frösorternas utveckling. Statsbidraget används till avlöning av föreningens ca 80 ordinarie tjänstemän och av arbetarpersonal samt till vissa omkostnader.

Sveriges utsädesförening

1. Löne- och prisomräkning 317 000 kr.
2. För verksamheten vid ärftlighetsinstitutionen behövs ytterligare 25 000 kr.
3. En uppräknig bör ske av vissa omkostnadsposter med sammanlagt 43 000 kr.
4. Utsädesföreningen har hos statens råd för skogs- och jordbruksforskning och styrelsen för teknisk utveckling ansökt om anslag för olika forskningsprojekt rörande proteinfrågor. En förutsättning för en vidgad proteinforskning vid föreningen genom forskningsrådsstödda projekt är emellertid en tillfredsställande basorganisation i form av lokaler, utrustning för standardanalyser samt viss koordinerande personal för vilka ändamål nor-

malt inte forskningsrådsanslag erhålls. Den nu förefintliga basorganisationen vid föreningen behöver förstärkas för att medge den planerade utvidgningen av arbetena på proteinområdet. För lokalanskaffning behövs 200 000 kr., för utrustning 200 000 kr. och för vissa personalkostnader 100 000 kr. För proteinforskning bör därför beviljas ett särskilt anslag om 500 000 kr.

Remissyttranden

Yttrande över utsädesföreningens anslagsframställning har avgetts av lantbrukshögskolan. Över framställningen om särskilt anslag för proteinforskning har dessutom lantbruksstyrelsen, statens råd för skogs- och jordbruksforskning och styrelsen för teknisk utveckling yttrat sig. *Lantbrukshögskolan* anför att en utbyggnad av växtförädlingsverksamheten i princip bör finansieras genom växtförädlingsavgifter. Föreningen bör dock även för budgetåret 1970/71 få statsanslaget uppräknat för löne- och prishöjningar. *Lantbruksstyrelsen* förklarar att föreningen har möjlighet att skapa utrymme för proteinforskning inom ramen för den befintliga basorganisationen genom att krympa eller avstå från beställningsarbeten åt utomstående eller genom att på annat sätt disponera om tillgängliga resurser. *Statens råd för skogs- och jordbruksforskning* framhåller att rådet ännu inte kan överblicka omfattningen av de anslag för proteinforskning som kan komma att tilldelas utsädesföreningen och att rådet därför inte kan uttala sig om behovet av förstärkning av föreningens basorganisation för proteinforskning. Inte heller *styrelsen för teknisk utveckling* anser sig i detta sammanhang kunna ta ställning till föreningens framställning.

Departementschefen

Anslaget bör för nästa budgetår höjas med 317 000 kr. till 4 542 000 kr. I det beräknade anslaget ingår lönekostnadspålägg med 11,6 % på lönerna till de ordinarie tjänstemän som avlönas av statsanslaget. Jag räknar härvid med att föreningen i fortsättningen inte skall betala pensionsavgifter till statens personalpensionsverk för denna personal. Denna fråga kommer senare att särskilt anmälas för riksdagen. Med hänsyn bl. a. till vad remissinstanserna anført kan jag inte biträda föreningens framställning om särskilt anslag för proteinforskning. Jag vill erinra om att ca 10 milj. kr. ställts till förfogande för statens råd för skogs- och jordbruksforskning för att under en femårsperiod användas för bl. a. målinriktat utvecklings- och försöksarbete rörande inhemskt proteinfoder. Vad gäller framställningen om ytterligare medel till den till genetiska institutionen vid universitetet i Lund hörande ärftlighetsinstitutionen i Svalöv vill jag nämna att Kungl. Maj:t den 26 september 1969 medgivit att högst 500 000 kr. av reservationsanslaget till inredning och utrustning av lokaler vid universitet, högskolor m. m. får disponeras för bl. a. anskaffande av inredning och utrustning för genetiska institutionen vid universitetet i Lund.

Jag vill i detta sammanhang ta upp en särskild fråga. Kungl. Maj:t har efter framställning från Sveriges utsädesförening uppdragit åt statens avtalsverk att, med de befogenheter som anges i lagen (1965: 576) om ställföreträdare för kommun vid vissa avtalsförhandlingar m. m. (se prop. 1965: 153, KU 43, rskr 390), företräda utsädesföreningen i fråga om sådana anställnings- och arbetsvillkor för anställda med tjänstemannaställning vid föreningen som får bestämmas genom avtal. Med stöd av detta beslut har avtalsverket träffat avtal med berörda personalorganisationer bl. a. om anställnings- och arbetsvillkor för ordinarie och extra tjänstemän hos föreningen. Avtalen har godkänts av riksdagens lönedelegeration. Avsikten är att statens avtalsverk även i fortsättningen skall företräda utsädesföreningen vid avtalsförhandlingar. Det synes därför lämpligt att Kungl. Maj:t för att göra förenämnda lag tillämplig begär sådant riksdagsbeslut som avses i 1 § lagen i vad avser ordinarie och extra tjänstemän hos föreningen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) besluta att sådana anställnings- eller arbetsvillkor för ordinarie och extra tjänstemän hos Sveriges utsädesförening, som får bestämmas genom avtal, skall fastställas under medverkan av Kungl. Maj:t eller myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer

b) till *Bidrag till Sveriges utsädesförening* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 4 542 000 kr.

H 19. Bidrag till viss praktiskt vetenskaplig växtförädling

1968/69 Utgift	713 000
1969/70 Anslag	718 000
1970/71 Förslag	255 000

Från anslaget utgår bidrag till W. Weibull AB för den praktiskt vetenskapliga verksamheten vid Weibullsholm och till den växtförädling som bedrivs av Algot Holmberg och Söner AB. Från anslaget har också utgått bidrag till Institutet för växtförädling av frukt och bär. Under punkten H 1 föreslås emellertid att den vid institutet bedrivna förädlingsverksamheten inordnas under lantbrukshögskolan fr. o. m. budgetåret 1970/71.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Bidrags- mottagaren	Dep.chefen
Bidrag till den praktiskt vetenskapliga verksamheten vid Weibullsholm	225 000	+ 70 000	—
Bidrag till växtförädlingsarbetet vid Algot Holmberg och Söner AB	30 000	+ 90 000	—
	255 000	+ 160 000	—

W. Weibull AB med Weibullsholms växtförädlingsanstalt och Algot Holmberg och Söner AB har hemställt om ökade bidrag för nästa budgetår.

Yttrande

Lantbrukshögskolan, som yttrat sig över framställningen om bidrag till verksamheten vid Weibullsholm, förklarar att Weibullsholms växtförädlingsanstalt i likhet med Sveriges utsädesförening bör få statsanslaget uppräknat för kostnadsfördyringar.

Departementschefen

Anslaget bör för nästa budgetår föras upp med 255 000 kr. Anslaget bör i fortsättningen ha karaktären av obetecknat anslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till viss praktiskt vetenskaplig växtförädling* för budgetåret 1970/71 anvisa ett anslag av 255 000 kr.

H 20. Skoglig forskning

1968/69 Utgift	1 635 415	Reservation	244 226
1969/70 Anslag	2 250 000		
1970/71 Förslag	2 750 000		

Anslaget disponeras av statens råd för skogs- och jordbruksforskning och används tillsammans med medel från fonden för skoglig forskning för att främja forskning som är ägnad att gagna skogsbrukets utveckling och stärka skogsnäringens bärkraft.

Statens råd för skogs- och jordbruksforskning

De senaste årens kostnadsutveckling inom skogsbruket har försämrat försättningarna för en lönsam, uthållig virkesproduktion. Om skogsbrukets tidigare goda konkurrenskraft skall kunna återställas behövs starkt ökade insatser på alla områden där kostnadsänkningar bedöms vara möjliga. Insatserna på forskningens område spelar därvid en viktig roll. En kraftig ökning av den skogliga forskningens resurser behövs. Anslaget bör höjas med 2 250 000 kr. till 4,5 milj. kr.

Departementschefen

Anslaget bör för nästa budgetår höjas med 500 000 kr. till 2 750 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Skoglig forskning* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 2 750 000 kr.

H 21. Bidrag till Institutet för skogsförbättring

1968/69 Utgift	1740 000
1969/70 Anslag	740 000
1970/71 Förslag	836 000

¹ Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 48 000 kr.

Mellan staten och Stiftelsen Skogsförbättring har den 7 februari 1967 ingåtts avtal om att inrätta och driva ett forsknings- och serviceinstitut benämnt Institutet för skogsförbättring. Avtalet har trätt i kraft den 1 juli 1967 och gäller i första hand t. o. m. den 30 juni 1972. Viss ändring i avtalet har överenskommit mellan parterna den 18 november 1969. Enligt avtalet i dess nuvarande lydelse skall staten bidra till kostnaderna med 836 000 kr. för budgetår och stiftelsen med minst 1 254 000 kr. för budgetår. Under vissa förutsättningar kan bidraget bli föremål för nya förhandlingar.

Departementschefen

Med hänsyn till ändring i avtalet mellan staten och stiftelsen bör bidraget till institutet ökas med 96 000 kr. till 836 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till Institutet för skogsförbättring* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 836 000 kr.

H 22. Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien

1968/69 Utgift	1189 032
1969/70 Anslag	228 000
1970/71 Förslag	237 000

¹ Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 976 kr.

Skogs- och lantbruksakademien har till ändamål att med stöd av vetenskap och praktisk erfarenhet verka för det svenska jordbrukets och skogsbrukets samt angränsande näringars utveckling och förkovran. Från anslaget bestrids utgifter för akademiens ordinarie tjänstemän, ersättning åt skoglig expertis, bidrag till museum och bibliotek samt vissa kostnader för utländskt forskarutbyte och utländska forskarkontakter. Kungl. Maj:t fastställer årligen inkomst- och utgiftsstat för akademiens verksamhet.

Skogs- och lantbruksakademien

1. Löneomräkning 15 000 kr.
2. Bidraget till ersättning åt skoglig expertis, 20 000 kr., disponeras som bidrag till avlöning av en skoglig sekreterare. Denna befattning bör föras

upp på personalförteckning och helt bekostas av statliga medel (+ 48 000 kr.). I andra hand begärs att det nuvarande bidraget ökas med 30 000 kr.

3. För förhyrning efter den 1 oktober 1970 av magasinsutrymmen för lantbruksmuseets samlingar behövs 45 000 kr.

4. För biblioteket behövs ytterligare 21 000 kr.

Departementschefen

Vad gäller frågan om kostnaderna för lantbruksmuseets samlingar vill jag erinra om vad chefen för utbildningsdepartementet tidigare denna dag anfört vid sin behandling av anslaget Bidrag till Nordiska museet.

Anslaget bör ökas med 9 000 kr. (1). Jag har härvid beaktat att kostnaderna för lantbruksmuseets samlingar bestrids från åttonde huvudtiteln. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 237 000 kr.

H 23. Alnarpsinstitutet: Förvaltningskostnader

1968/69 Utgift ¹	21 772 269
1969/70 Anslag	2 529 000
1970/71 Förslag	2 682 000

¹ Anslagen Alnarpsinstitutet: Avlöningar och Alnarpsinstitutet: Omkostnader.

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänförs till budgetåret 1968/69 uppgår till 16 713 kr.

Alnarpsinstitutet har till uppgift att meddela undervisning på lantbrukets och trädgårdsnäringsens områden. Inom institutet finns en lantbruksavdelning och en trädgårdsavdelning. Vid lantbruksavdelningen finns lantmästarkurs. Vid trädgårdsavdelningen anordnas trädgårdsteknikerkurs, trädgårdsförmanskurs, grundläggande yrkeskurs samt propedeutisk kurs för hortonomie studerande. Till lantmästarkurserna antas 130 elever. Vid trädgårdsavdelningen antas 20 elever till teknikerkursen, 40 till förmanskursen, 60 till grundkurserna och 25 till den propedeutiska kursen. Institutet leds av en styrelse som är gemensam med lantbrukshögskolan. I övrigt handhas institutets angelägenheter av en institutschef, en biträdande institutschef och ett institutskollegium.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Alnarps- institutet	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Personal för undervisning	37	+ 1	—
Övrig personal	6	—	—
	43	+ 1	—

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Alnarps- institutet	Dep.chefen
<i>Anslag</i>			
Avlöningar	1 723 600	+ 165 000	+ 113 000
Reseersättningar	15 400	+ 4 000	+ 1 000
Därav utrikes resor	2 500	—	—
Lokalkostnader	331 000	+ 5 000	+ 5 000
Expenser	21 000	+ 2 000	+ 2 000
Elevernas studieresor	33 000	+ 5 000	+ 1 000
Lönekostnadspålägg	391 000	+ 43 000	+ 31 000
Övriga utgifter			
a) Kosthåll för elever	390 000	—	—
b) Ersättning till Alnarps trädgårdar för visst biträde av förmanspersonal....	6 000	—	—
c) Försök med testning av sökande till lantmästarkursen	5 000	—	—
d) Ersättning till Alnarps trädgårdar för medverkan i institutets undervisning	—	+ 100 000	—
e) Diverse utgifter	3 000	—	—
	2 919 000	+ 324 000	+ 153 000
Uppbördsmedel			
Kostavgifter för elever	390 000	—	—
Nettoutgift	2 529 000	+ 324 000	+ 153 000

Alnarpsinstitutet

1. Löne- och prisomräkning m. m. 157 000 kr.
2. En ny adjunkttjänst behövs vid trädgårdsavdelningen. Övertimmarna vid avdelningen kommer därigenom att minska. (+ 52 000 kr.)
3. Lönekostnadspålägg för föreslagen ny tjänst 12 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Alnarpsinstitutet: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 2 682 000 kr.

H 24. Alnarpsinstitutet: Materiel m. m.

1968/69 Utgift	1259 473	Reservation	18 045
1969/70 Anslag	301 000			
1970/71 Förslag	315 000			

¹ Anslagen Alnarpsinstitutet: Materiel, Alnarpsinstitutet: Nyanskaffning och underhåll av utrustning, Alnarpsinstitutet: Bokinköp och bokbindning samt Alnarpsinstitutets andel av anslaget Reseunderstöd för studier m. m.

Från anslaget bestrids kostnaderna för materiel, utrustning, inköp och bindning av böcker samt för resebidrag till utländska studie- och kongressresor.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Alnarps- institutet	Dep.chefen
<i>Anslag</i>			
Materiel	89 000	+ 10 000	+ 4 000
Utrustning	183 000	+ 25 000	+ 8 000
Bokinköp m. m.	26 000	+ 3 000	+ 2 000
Resebidrag till utländska studie- och kongressresor	3 000	—	—
	301 000	+ 38 000	+ 14 000

Alnarpsinstitutet

1. För att kunna behålla nuvarande materiel m. m. i användbart skick fordras en uppräknig av anslaget med 14 000 kr.

2. Vissa kompletteringar för undervisningen behövs (+ 24 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Alnarpsinstitutet: Materiel m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 315 000 kr.

H 25. Trädgårdsskolan i Norrköping

1968/69 Utgift ¹	2495 599
1969/70 Anslag	817 000
1970/71 Förslag	864 000

¹ Anslagen Trädgårdsskolan i Norrköping: Avlöningar, Trädgårdsskolan i Norrköping: Omkostnader samt Trädgårdsskolan i Norrköping: Nyanskaffning och underhåll av utrustning.

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokfors på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 10 207 kr.

134 *Statsverkspropositionen år 1970: Bil. 11: Jordbruksdepartementet*

Vid trädgårdsskolan i Norrköping anordnas grundläggande yrkesutbildning, trädgårdsförmansutbildning och fortbildningskurser. I de grundläggande yrkeskurserna undervisas årligen ca 60 elever och i förmanskurserna ca 30 elever.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71			
		Lantbruks- styrelsen	Dep.chefen		
<i>Personal</i>					
Lärarpersonal	6	—	—		
Övrig personal	9	+	1		
	15	+	1		
<i>Anslag</i>					
Avlöningar	463 500	+	53 400	+	37 000
Sjukvård	1 500		—		—
Reseersättningar	5 000		—		—
Lokalkostnader	204 000	+	3 500	+	4 000
Expenser	15 500	+	800	+	1 000
Lönekostnadspålägg	106 000	+	12 400	+	9 000
Utrustning	65 000	+	10 000	+	2 000
Övriga utgifter					
a) Elevernas studieresor	9 000		—		—
b) Kosthåll för elever m. m.	200 500	—	17 500	—	17 000
c) Förbrukningsartiklar för odlingarna	21 800	+	5 200	+	1 000
d) Diverse utgifter	2 500		—		—
	1 094 300	+	67 800	+	37 000
<i>Uppbördsmedel</i>					
Kostavgifter m. m. för elever	255 800	—	12 800	—	12 800
Ersättningar från blomsterskolan	21 500	+	2 700	+	2 800
	277 300	—	10 100	—	10 000
Nettoutgift	817 000	+	77 900	+	47 000

Lantbruksstyrelsen

1. Löne- och prisomräkning m. m. 49 800 kr.
2. En extra trädgårdsarbetare behövs under åtta månader samt ytterligare tillfällig arbetskraft för att sköta och underhålla odlingarna (+ 16 300 kr.).
3. För att underhålla inventarier och utrustning m. m. behövs ytterligare 10 000 kr.
4. För att klara de ökade kostnaderna i samband med att odlingsarealen övergår från anläggningsfas till normalt utnyttjande behövs ytterligare 3 100 kr.

5. Uppbördsmedel och utgifter för kosthåll m. m. har anpassats till det verkliga utfallet under de sista åren (— 4 700 kr.).

6. Lönekostnadspålägg för den tillfälliga arbetskraften 3 400 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Trädgårdsskolan i Norrköping* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 864 000 kr.

H 26. Bidrag till driften av lantbrukets yrkesskolor m. m.

1968/69 Utgift	126 245 570
1969/70 Anslag	29 000 000
1970/71 Förslag	29 973 000

¹ Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 211 197 kr.

Från anslaget bestrids utgifter för bidrag till driften av lantbruksskolor och lanthushållsskolor. Vid lantbruksskolorna anordnas förberedande, grundläggande och specialiserad yrkesutbildning, ladugårdsförmansutbildning, arbets- och driftsledarutbildning samt vid vissa lantbruksskolor grundläggande yrkesutbildning på trädgårdsområdet. Vid lanthushållsskolorna anordnas grundläggande och specialiserad yrkesutbildning. Varje skolas kursprogram fastställs av lantbruksstyrelsen och statsbidraget beräknas med hänsyn till verksamhetens omfattning.

Bidragsbestämmelserna återfinns i kungörelsen (1963:493) om statsbidrag till lantbruks- och lanthushållsskolor (ändrad senast 1968:682). Bestämmelserna innebär att statsbidrag utgår för avlöningsförmåner för rektor och lärare (avlöningsbidrag), pensionsavgifter och avgifter enligt lagen om allmän försäkring samt arbetsgivaravgift (avgiftsbidrag), kostnader för elevernas hälsovård (hälsovårdsbidrag) samt skolans övriga driftkostnader (allmänt driftbidrag).

Från anslaget bestrids vidare utgifter för undervisningsmateriel för maskinundervisning enligt kungörelsen (1949:455) angående statsbidrag till anskaffning av maskiner m. m. vid vissa anstalter för lantbruksundervisning (ändrad senast 1957:197), pedagogisk utbildning och fortbildning av lärare m. m. samt pedagogisk försöksverksamhet.

Lantbruksstyrelsen

Verksamheten vid lantbrukets yrkesskolor har under budgetåret 1968/69 varit omfattande. Vid början av läsåret 1969/70 fanns det 44 lantbruksskolor och 42 lanthushållsskolor. Elevantalet vid lantbruks- och lanthushållsskolorna är ca 3 000 per skoltyp.

1. Löne- och prisomräkning m. m. 1 331 000 kr.

2. Lantbruks- och lanthushållsskolorna i Skurup bör föras samman under gemensam rektor och administration. Detta minskar anslagsbehovet med 72 000 kr.

3. Lärartjänsterna minskar vid lantbruksskolorna med två ordinarie och två och en halv icke-ordinarie adjunktjänster och ökar med 17 icke-ordinarie yrkeslärartjänster. Lanthushållsskolorna beräknas minska med sju och en halv yrkeslärartjänster. Antalet timlärartimmar minskar vid lantbruksskolorna med 22 141 timmar och vid lanthushållsskolorna med 83 timmar. (— 257 000 kr.).

4. Driftkostnadsbidraget minskar till följd av ändrade beräkningsgrunder med 59 000 kr.

5. För att klara en omfattande upprustning av undervisningsmaterielen för maskinundervisning på grund av bl. a. övergången till de nya kurserna i gymnasieskolan fordras en förstärkning med 188 000 kr.

6. Bidraget till pedagogisk försöksverksamhet bör öka med 30 000 kr.

7. Till lån för att anskaffa skoljordbruk vid lantmanna- och lanthushållsskolor anvisade 1947 års riksdag för budgetåret 1947/48 ett investeringsanslag av 1 milj. kr. Totalt har hittills utlånats 693 500 kr. För utlåning disponeras sålunda 306 500 kr.

Från lånefonden sker utlåning av medel för att anskaffa skoljordbruk vid lantbruks- och lanthushållsskolor. Lånebestämmelserna finns i kungörelsen (1948: 676) angående lån för anskaffande av skoljordbruk vid lantbrukets yrkesskolor (ändrad senast 1968: 371). Lånebestämmelserna innebär att lån kan beviljas landsting, hushållningssällskap samt förening eller stiftelse för inköp av jordbruksfastighet avsedd att användas till skoljordbruk vid statsunderstödd lantbruks- eller lanthushållsskola. Vidare kan lån beviljas för att utvidga befintligt skoljordbruk vid någon av dessa skolor. Lånebeloppen får ej överstiga 200 000 kr. för lantbruksskola och 75 000 kr. för lanthushållsskola. Räntesatsen är 3,25 % per år. Dessa bestämmelser är numera föråldrade. Under de 20 år kungörelsen tillämpats har lån beviljats till endast fem skolor med tillhoppa 693 500 kr.

Lantbruksstyrelsen föreslår att långivningen från fonden upphör och att det ändamål som avses med fonden i stället — oberoende av vem som är huvudman för skolan — får tillgodoses genom statlig lånegaranti. Därvid bör bestämmelserna i kungörelsen (1967: 453) om statligt stöd till jordbrukets rationalisering m. m. följas i tillämpliga delar. En övergång från lån till lånegaranti står i överensstämmelse med övrig statlig stödverksamhet på detta område. Lånegarantierna bör kunna rymmas inom de ramar som fastställs för kreditgarantigivningen för jordbrukets rationalisering.

Departementschefen

Jag delar lantbruksstyrelsens uppfattning att långivningen avseende anskaffande av skoljordbruk vid lantbrukets yrkesskolor bör upphöra vid

utgången av budgetåret 1969/70. De ändamål som avses med dessa lån bör i stället i enlighet med lantbruksstyrelsens förslag tillgodoses genom statlig lånegaranti. Beviljade garantier bör rymmas inom de ramar som fastställs för kreditgarantigivningen för jordbrukets rationalisering.

Anslaget bör för nästa budgetår totalt ökas med 973 000 kr. Jag har därvid bl. a. beräknat en höjning av bidraget till pedagogisk försöksverksamhet med 30 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) godkänna vad jag förordat rörande det statliga stödet för att anskaffa skoljordbruk vid lantbrukets yrkesskolor
- b) till *Bidrag till driften av lantbrukets yrkesskolor m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 29 973 000 kr.

H 27. Bidrag till byggnadsarbeten vid lantbrukets yrkesskolor

1968/69 Utgift	4 693 600	Reservation	5 282 023
1969/70 Anslag	3 000 000		
1970/71 Förslag	3 000 000		

Från anslaget utgår bidrag till kostnader för byggnadsarbeten vid lantbrukets yrkesskolor. Bidragsbestämmelserna återfinns i kungörelsen (1961: 405) om statsbidrag till byggnadsarbeten vid lantbrukets yrkesskolor (ändrad 1969: 371). Bidragsbestämmelserna innebär att statsbidrag kan beviljas huvudman för att anskaffa eller upprusta permanenta skollokaler, elevhem och, om särskilda skäl föreligger, lärarbostäder samt för att uppföra provisoriska skollokaler. Bidrag utgår med högst hälften eller vid särskilda skäl högst tre fjärdedelar av ett visst bidragsunderlag. Till kostnaderna för provisoriska skollokaler utgår dock ett väsentligt lägre bidrag. Bidrag utgår även för audiovisuell utrustning. Riksdagen uttalade år 1961 att bidrag till byggnadsarbeten vid enskilda skolor får utgå efter riksdagens medgivande i varje särskilt fall.

Lantbruksstyrelsen

1. Anslaget bör tas upp med 3 milj. kr.
2. Statsbidrag bör få utgå till de enskilda lantbruksskolorna i Svalöv och Hvilan samt till den likaså enskilda Sunnerdahls praktiska ungdomsskola.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 3 milj. kr. Kungl. Maj:t bör få bevilja bidrag till byggnadsarbeten vid de enskilda lantbruksskolorna i Svalöv och

Hvilan och till Sunnerdahls praktiska ungdomsskola. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till byggnadsarbeten vid lantbrukets yrkes-skolor* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 3 000 000 kr.

H 28. Statens skogsmästarskola

1968/69 Utgift ¹	2 677 336
1969/70 Anslag	1 016 000
1970/71 Förslag	1 116 000

¹ Anslagen Statens skogsmästarskola: Avlöningar och Statens skogsmästarskola: Omkostnader.

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 5 278 kr.

Statens skogsmästarskola har till uppgift att utbilda skogsmästare med kompetens dels för anställning som förvaltare i det mindre och medelstora skogsbruket samt i andra befattningar i allmän och enskild tjänst inom skogsbruk och träförädling, där högre kompetens än skogsskola är önskvärd, dels att inneha och förvalta kombinerade jordbruks- och skogsbruks-egendomar, dels ock att vara självständiga företagare inom skogshantering och trävarurörelse. Vid skolans huvudkurs antas årligen 30 elever.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Skogs- högskolan	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Skolledare och lärare	5	+ 2	—
Övrig personal	5	—	—
	10	+ 2	—
<i>Anslag</i>			
Avlöningar	391 000	+ 234 000	+ 43 000
Sjukvård	1 000	+ 500	—
Reseersättningar	34 000	+ 20 200	+ 2 000
Lokalkostnader	342 000	+ 14 500	+ 9 000
Expenser	58 000	+ 44 900	+ 8 000
Därav engångsutgifter	—	+ 16 500	+ 2 000
Lönekostnadspålägg	78 000	+ 66 000	+ 19 000
Övriga utgifter	112 000	+ 136 000	+ 19 000
Därav engångsutgifter	53 000	+ 94 000	+ 10 000
	1 016 000	+ 516 100	+ 100 000

Genom beslut den 25 april 1969 uppdrog Kungl. Maj:t åt styrelsen för skogshögskolan att efter samråd med skogsstyrelsen, styrelsen för statens skogsmästarskola samt organisationskommittén för behandling av vissa

frågor rörande jordbrukets, skogsbrukets och trädgårdsnäringens skolor lägga fram förslag om de ändringar av organisationen och innehållet i utbildningen vid skogsmästarskolan som föranleds av riksdagens beslut i frågan (prop. 1969: 1 bil. 11 s. 104, JoU 1, rskr 9).

Skogshögskolan

Intresset för skogsmästarutbildningen är fortfarande betydande. Antalet sökande har ökat under året.

1. Löne- och prisomräkning 53 500 kr.
2. För fortbildning och vidareutbildning utöver nuvarande verksamhet behövs två nya lektorstjänster och ytterligare 710 speciallärartimmar (+ 196 100 kr.).
3. Jägmästartjänsten och en adjunktjänst bör ändras till lektorstjänster. En yrkeslärartjänst bör omvandlas till assistenttjänst. Ett halvtidsanställt kontorsbiträde bör bytas ut mot ett heltidsanställt och maskinisttjänsten bör ändras till en hantverkartjänst. Rektorstjänsten och en adjunktjänst bör flyttas upp i lönegrad. (+ 34 700 kr.)
4. Till följd av att verksamheten vid skolan utvidgas och att anskaffningen av utrustning och undervisningsmateriel varit eftersatt behövs en omfattande upprustning av materielresurserna (+ 111 300 kr.).
5. Möjligheterna att få utföra övningar i form av betalda uppdrag åt näringslivet minskar. Kostnaderna för praktiska övningar ökas med 14 500 kr.
6. Sådana sökande till skolan, som inte genomgått skogsskola, bör i ökad omfattning genomgå anlagstest (+ 8 000 kr.).
7. I övrigt behövs en förstärkning med 49 000 kr.
8. Lönekostnadspålägg för nya tjänster m. m. (+ 49 000 kr.).

Departementschefen

Riksdagens tidigare nämnda beslut år 1969 i fråga om skogsmästarskolan innebär att skolan skall knytas närmare till skogshögskolan. En gemensam styrelse inrättas den 1 juli 1970. Vidare bör från samma tidpunkt skogsstyrelsen upphöra att vara tillsynsmyndighet för utbildningen vid skolan. Detta avses inte medföra någon ändring av utbildningens karaktär eller omfattning. En anpassning av utbildningen bör dock ske till rådande utveckling på utbildningsområdet. Kungl. Maj:t beslutar härom.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 1 116 000 kr. Jag har därvid beräknat medel för bl. a. ytterligare speciallärartimmar.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens skogsmästarskola* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 116 000 kr.

H 29. Statens skogsinstitut

1968/69 Utgift ¹	31 895 808
1969/70 Anslag ²	2 050 000
1970/71 Förslag	2 116 000

¹ Anslagen Statens skogsskolor m. m.: Avlöningar och Statens skogsskolor m. m.: Omkostnader.

² Anslaget Statens skogsskolor m. m.

³ Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 15 659 kr.

I enlighet med 1969 års riksdagsbeslut (prop. 1969: 1 bil. 11 s. 104, JoU 1, rskr 9) skall statens skogsinstitut börja sin verksamhet den 1 juli 1970. De ersätter de nuvarande skogsskolorna. Institutet blir förlagda till Sollefteå och Värnamo. Till dess nya lokaler hunnit bli uppförda förläggs institutet i Sollefteå till Bispgården. Utbildningen vid institutet omfattar skogsteknikerkurs om tre terminer. Till dessa kurser antas ca 30 elever per institut och kurs. Skogsteknikerna skall kunna tas i anspråk för bl. a. sådana arbetsledande uppgifter som åvilar kronojägare, inspektorer och skogsvårdskonsulenter.

Vid skogsskolorna fortsätter utbildningen in på budgetåret 1970/71 eftersom pågående kurs avslutas först i oktober 1970. Verksamheten vid skolorna avvecklas därmed.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71			
		Organisations- kommittén JST	Dep.chefen		
<i>Personal</i>					
Skolledare och lärare	14	—	2	—	4
Övrig personal	9	—	4	—	4
	23	—	6	—	8

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71		
		Skogsstyrelsen och organisations- kommittén JST	Dep.chefen	
<i>Anslag</i>				
Avlöningar	1 127 000	+ 8 000	—	95 000
Sjukvård	2 000	+ 1 000		—
Reseersättningar	68 000	+ 36 000		—
Lokalkostnader	390 000	+ 19 000	+ 19 000	
Expenser	91 000	+ 62 000	+ 30 000	
Därav engångsutgifter	—	+ 40 000		—
Övriga utgifter				
a) Praktiska övningar	127 000	+ 14 000	—	27 000
b) Undervisningsmateriel	36 000	+ 215 000	+ 21 000	
Därav engångsutgifter	—	+ 224 000	+ 21 000	

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Skogsstyrelsen och organisations- kommittén JST	Dep.chefen
c) Kostnader för inträdesprov	55 000	— 5 000	— 15 000
d) Administrativa tjänster	—	+106 000	+106 000
Lönekostnadspålägg	245 000	+ 15 000	— 5 000
	2 141 000	+471 000	+ 34 000
Uppbördsmedel	91 000	— 32 000	— 32 000
Nettoutgift	2 050 000	+503 000	+ 66 000

Skogsstyrelsen

Styrelsen har lagt fram förslag beträffande återstående utbildningsperiod vid skogsskolorna och avvecklingen av verksamheten vid dessa skolor.

1. Löne- och prisomräkning 131 000 kr., varav löneomräkning 96 000 kr.

2. De återstående kostnaderna för skogsskolorna beräknas till 509 000 kr. Därvid har beaktats kostnaderna för att bedriva utbildning vid skogsskolorna i Älvsbyn, Bispgården och Bjurfors fram till den 16 oktober 1970. Vid beräkningarna har hänsyn tagits till lärarnas och den övriga personalens avvecklingsarbeten efter det utbildningen avslutats.

Genom beslut den 25 april 1969 uppdrog Kungl. Maj:t åt organisationskommittén för behandling av vissa frågor rörande jordbrukets, skogsbrukets och trädgårdsnäringens skolor (organisationskommittén JST) att lägga fram förslag rörande den närmare organisationen, utbildningens utformning och resursbehovet vid skogsinstituten. Samråd skulle därvid ske med skolöverstyrelsen, skogsstyrelsen och styrelsen för skogshögskolan.

Organisationskommittén JST

1. Eftersom statens skogsinstitut får karaktär av riksskolor ställs stora krav på skoledarna. Såväl skogsteknikerkurserna som vidareutbildningen och fortbildningen fordrar kontakt med skilda grupper inom skogsnäringen. Rektorerna bör behärska pedagogiska, administrativa och skolsociala funktioner. Behörighetskravet för rektor bör vara detsamma som för rektor vid yrkesskola. Undervisningsskyldigheten bör begränsas till 300—400 timmar per år. En rektor bör finnas för varje institut (170 000 kr.). Åtta adjunkt-tjänster bör inrättas för de centrala ämnena, såsom skogsproduktion, skogsteknik, mätninglära och virkeslära (488 000 kr.). Två tjänster som assistent bör finnas (77 000 kr.). Behovet av extra lärartimmar uppskattas till 1 200 (160 000 kr.). Därtill föreslås en hantverkartjänst, en husmorstjänst och tre biträdestjänster (153 000 kr.). Samtliga tjänster vid instituten bör tillsättas fr. o. m. den 1 juli 1970. Om det visar sig nödvändigt för undervisningen vid

skogsskolorna, bör lärare vid skogsinstitut kunna beviljas tjänstledighet för tjänstgöring på skogsskolor under perioden 1 juli—15 oktober 1970 eller delar därav. Rektorn för det norra institutet bör även svara för ledningen av verksamheten vid Bispgårdens skogsskola efter den 1 juli 1970. Skogsinstitutet kommer att ha ett lägre personalbehov än vad som disponeras av skogsskolorna vid avvecklingen.

2. En undervisningsnämnd med företrädare för olika intressegrupper bör knytas till varje institut. Nämnden skall bl. a. fungera som ett rådgivande organ och i likhet med yrkesråden vid yrkesskolorna biträda skogsinstitutet.

3. Under det första verksamhetsåret 1970/71 kommer skogsteknikerutbildningen att omfatta en avdelning vid varje institut. Den tredje terminen anordnas första gången budgetåret 1971/72. Resefrekvensen torde dock redan första året behöva få samma omfattning som vid fullt utbyggd skogsteknikerutbildning. I Värnamo blir det under första året nödvändigt med omfattande arbeten för nya övningsobjekt. I Bispgården måste hela maskinutbildningen förläggas till Skedomsskogsbruksskola. Timplärare från Sollefteå och Hammarstrand måste anlitas för undervisning i allmänna ämnen. Medelsbehovet för reseersättningar beräknas till 90 000 kr.

4. Med ledning av erfarenheterna från verksamheten vid Bispgårdens skogsskola samt efter överläggningar med landstinget i Jönköpings län beträffande institutet i Värnamo har lokalkostnaderna för båda instituten beräknats till 215 000 kr.

5. För institutet i Värnamo är kostnaderna för inventarier inräknade i hyresbeloppet. För norra institutet har medel beräknats enbart för underhåll och ersättningsköp, som inte kan undvikas med hänsyn till kraven på verksamhetens behöriga gång. Medel har vidare beräknats för en informationsskrift om skogsinstitutens organisation och verksamhet (86 000 kr.).

6. Medelsbehovet för elevernas praktiska övningar beräknas uppgå till 110 000 kr.

7. Företrädare för skilda skogsägargrupper har lovat medverka till att institutens behov av övningsskogar tillgodoses. Skäl finns inte att genom formella avtal knyta särskilda skogsområden till institutet. Behovet av övningsskogar bör i stället tillgodoses genom överenskommelse mellan resp. rektor och skogsägare.

8. Skogsstyrelsen har på kommitténs uppdrag låtit klassificera nuvarande uppsättning av undervisningsmateriel i fråga om kvalitet och ändamålsenlighet för användning vid skogsinstitutet. Utrustning förs över till institutet så snart skogsskolorna kan avvara den. För nyanskaffning av materiel beräknas medelsbehovet uppgå till 244 000 kr., varav 224 000 kr. är engångsutgifter.

9. Psykologiska prov bör förekomma vid intagning av elever till skogsinstitutet (50 000 kr.).

10. I Värnamo bör från centrala verkstadsskolan hyras tjänster för det administrativa arbetet och för vissa elevsociala uppgifter (106 000 kr.).

Departementschefen

Under detta anslag redovisar jag medelstillelningen för statens skogsinstitut. På anslaget bör även tas upp medelsåtgången för återstående utbildning vid statens skogsskolor.

Verksamheten vid skogsskolorna upphör sedan de pågående kurserna i Älvsbyn, Bispgården och Bjurfors avslutats i oktober 1970. Jag har på anslaget beräknat medel för återstående utbildningstid. Vidare har jag beaktat att avvecklingen av skolorna kräver att personal finns vid skolorna viss tid därefter.

Skogsinstitutet skall inrättas den 1 juli 1970. Institutet i Värnamo förläggs till lokaler i landstingets centrala yrkesskola. Institutet i Sollefteå skall i avvaktan på att ny byggnad uppförs förläggas till de lokaler i Bispgården som f. n. tas i anspråk av skogsskolan.

Organisationskommittén JST har lagt fram förslag om utbildningens utformning vid instituten. Kungl. Maj:t får besluta härom. Vidare har kommittén föreslagit att 17 tjänster inrättas vid instituten. Vid medelsberäkningen har jag uppskattat behovet av tjänster vid skogsinstitutet till 15, nämligen två rektorstjänster, sex adjunktjänster och två assistenttjänster samt dessutom en hantverkartjänst, en husmorstjänst och tre biträdestjänster. Härutöver har medel beräknats för timlärare. Jag anser i likhet med organisationskommittén att tjänsterna bör inrättas den 1 juli 1970. Eftersom undervisning vid skogsinstitutet till en början kommer att bedrivas parallellt med undervisningen vid skogsskolorna måste vissa övergångsarrangemang komma till stånd. Kungl. Maj:t får besluta härom. I de delar anställnings- och arbetsvillkor är förhandlingsfrågor avser jag att ge statens avtalsverk förhandlingsuppdrag.

De av organisationskommittén föreslagna undervisningsnämnderna är jag f. n. inte beredd att tillstyrka. Institutet skall ställas under skolöverstyrelsens tillsyn, vilket beräknas kunna ske den 1 juli 1971. Det bör ankomma på den nya tillsynsmyndigheten att besluta om formerna för samarbetet med avnämarna och andra intressegrupper.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 2 116 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för hyrning av vissa administrativa tjänster för skogsinstitutet i Värnamo samt viss utrustning av undervisningsmateriel. Jag räknar dock med att den undervisningsmateriel o. d. som nu finns vid skogsskolorna skall föras över till skogsinstitutet.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens skogsinstitut* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 2 116 000 kr.

H 30. Bidrag till vissa skogsbrukskurser, m. m.

1968/69 Utgift	15 342 475
1969/70 Anslag	5 450 000
1970/71 Förslag	4 510 000

¹ Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 1 353 kr.

Från anslaget utgår bidrag till skogsbrukskurser anordnade av skogsårdsstyrelserna och andra kursanordnare m. m.

Skogsstyrelsen

Till följd av att tillsynen över den lägre skogliga yrkesutbildningen avses bli överförd till skolöverstyrelsen år 1971, bör ett nytt anslag införas, vilket täcker de utbildningsaktiviteter som efter överförandet kommer att stå kvar under skogsstyrelsen.

Med nuvarande ekonomiska ram är det inte möjligt att tillfredsställande fullgöra åligganden på skogsyrkesutbildningens område. En utökning av utbildningsvolymen bör ske. Efterfrågan på arbetskraft med skogsbruksskoleutbildning har varit onormalt låg men mycket tyder på att efterfrågan kommer att öka avsevärt. För budgetåret 1970/71 bör grundutbildningen omfatta 600 elever.

Behovet av vidareutbildning torde såvitt gäller årskurs 2, maskinteknisk linje, öka till ca 250 elever. För årskurs 2, driftekonomisk linje, bör elevantalet bli ca 70. Vidare är en intensifierad fortbildning nödvändig på grund av att kraven på välutbildad maskinpersonal ökar. Detta innebär att den negativa olycksfallstrenden inom skogsbruket kan brytas. Något omedelbart behov av grundläggande lärar- eller utbildningsledarkurser finns ej. För att kunna bedriva en effektiv utbildning och samtidigt hålla kostnaderna för maskiner på en rimlig nivå krävs ökad satsning på utveckling av systemet med fasta utbildningsplatser.

För att tillgodose nämnda behov bör anslaget ökas med 965 000 kr.

Departementschefen

Som jag anfört under punkten D 6 bör kostnaderna för rådgivnings- och kursverksamhet för skogsbrukets rationalisering samt kostnaderna för viss personalutbildning och information bestridas från ett särskilt anslag till kursverksamhet för skogsbrukets rationalisering m. m. Till följd härav kan detta anslag minskas med 1 140 000 kr. I övrigt bör anslaget för nästa budgetår höjas med 200 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till vissa skogsbrukskurser, m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 4 510 000 kr.

H 31. Bidrag till byggnadsarbeten vid skogsbrukets yrkesskolor

1969/70 Anslag	900 000
1970/71 Förslag	100 000

Från anslaget bestrids utgifter för byggnadsverksamheten vid skogsbruksskolorna. Medlen får disponeras efter beslut av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall.

Skogsstyrelsen

Investeringsbehov föreligger vid de skolor, där maskinutbildning bedrivs. Dessa kommer att kunna koncentreras till fem och bör ges sådana resurser att de kan svara för hela landets behov av maskinteknisk fortbildning och vidareutbildning för skogsbruket. Samtliga maskinskolor har tillfredsställande utrymmen i fråga om lektionssalar och verkstäder för reparation och underhåll av traktorer. Däremot råder brist på utrymmen för den praktiska utbildningen i motor- och maskinlära, materialkänning etc. vid flertalet skolor. Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp.

Departementschefen

Anslaget bör för nästa budgetår föras upp med 100 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Bidrag till byggnadsarbeten vid skogsbrukets yrkesskolor* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kr.

H 32. Reseunderstöd för studier m. m.

1968/69 Utgift	29 900	Reservation	14 905
1969/70 Anslag	39 000		
1970/71 Förslag	39 000		

Från anslaget utgår bidrag för utländska studie- och kongressresor.

Lantbruksstyrelsen

Med hänsyn till att behovet av fortsatta internationella kontakter på lantbrukets område är stort, bör anslaget föras upp med oförändrat belopp.

Departementschefen

Jag biträder lantbruksstyrelsens förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Reseunderstöd för studier m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 39 000 kr.

H 33. Bidrag till viss ungdomsverksamhet

1968/69 Utgift	500 000
1969/70 Anslag	500 000
1970/71 Förslag	500 000

Från anslaget bestrids bidrag till ungdomsverksamhet på jordbrukets och skogsbrukets områden.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71 Lantbruksstyrelsen och skogsstyrelsen
Jordbrukare-Ungdomens förbund	290 000	+ 30 000
Viss lokal klubbverksamhet	105 000	+ 10 000
Ungdomsverksamhet på skogsbrukets område	105 000	+ 70 000
	500 000	+ 110 000

Lantbruksstyrelsen

För att kompensera kostnadsökningar för löner och resor bör bidragen till Jordbrukare-Ungdomens förbund och till viss lokal klubbverksamhet ökas med 40 000 kr.

Skogsstyrelsen

Förbundet Skog och Ungdom bör genom ökat statsbidrag ges möjlighet att i högre grad förverkliga sitt syfte att bland de unga vidga förståelsen för behovet av utbildning inom skogsbruket. Bidraget bör ökas med 70 000 kr.

Departementschefen

Anslaget bör för nästa budgetår föras upp med oförändrat belopp. Det ankommer på Kungl. Maj:t att besluta om fördelningen av anslaget.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till viss ungdomsverksamhet* för budgetåret 1970/71 anvisa ett anslag av 500 000 kr.

I. Miljövård

I 1. Statens naturvårdsverk

1968/69 Utgift ¹	26 433 030
1969/70 Anslag	10 105 000
1970/71 Förslag	11 968 000

¹ Anslagen Statens naturvårdsverk: Avlöningar och Statens naturvårdsverk: Omkostnader.

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 55 570 kr.

Statens naturvårdsverk är central förvaltningsmyndighet för ärenden om naturvård — däri inbegripet vatten- och luftvård — buller, friluftsliv, jakt och viltvård. Till verkets förvaltningsområde hör även ärenden enligt miljöskyddslagen (1969: 387) i den mån dessa ej ankommer på koncessionsnämnden för miljöskydd eller annan myndighet. Verket har vidare till uppgift att leda och främja företrädesvis målinriktad miljövårdsforskning och undersökningsverksamhet inom miljövårdsområdet.

Naturvårdsverket leds av en styrelse. Chef för verket är en generaldirektör. Inom verket finns fyra byråer, administrativa byrån, naturvårdsbyrån, vattenvårdsbyrån och luftvårdsbyrån, samt ett forskningssekretariat, ett sekretariat för planering, samordning och information (planeringssekretariat) och ett undersökningslaboratorium. Till verket är knutna en forskningsnämnd och tre råd, naturvårdsrådet, vattenvårdsrådet och luftvårdsrådet, samt en delegation för markfrågor.

	1969/70	Beräknad ändring		
		1970/71	Dep.chefen	
		Naturvårdsverket		
<i>Personal</i>				
Handläggande personal	92	+	30	+ 6
Övrig personal	55	+	17	+ 3
	147	+	47	+ 9
<i>Anslag</i>				
Avlöningar	6 943 000	+	3 389 000	+1 107 000
Sjukvård	13 000	+	5 000	+ 1 000
Reseersättningar	405 000	+	335 000	+ 65 000
Därav utrikes resor	20 000	+	32 000	—
Lokalkostnader	623 000	+	662 000	+ 300 000
Expenser	660 000	+	1 219 000	+ 95 000
Därav engångsutgifter	125 000	+	791 000	—
Därav utgifter för publikationstryck	55 000	+	76 000	+ 15 000

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Natur- vårdsverket	Dep.chefen
Vidareutbildning	45 000	+ 107 000	+ 15 000
Lönekostnadspålägg.....	1 416 000	+ 755 000	+ 340 000
	10 105 000	+6 472 000	+1 923 000
Uppbördsmedel			
Försäljning av publikationer.....	—	+ 60 000	+ 60 000
Nettoutgift	10 105 000	+6 412 000	+1 863 000

Statens naturvårdsverk

1. Löne- och prisomräkning m. m. 1 136 000 kr.

2. Generaldirektörens arbetsbörda är synnerligen betungande. Med hänsyn härtill behövs en överdirektör (+ 131 000 kr.).

3. Administrativa byrån behöver förstärkas med en juridisk sektion bestående av en avdelningsdirektör, en amanuens och ett kvalificerat biträde. Härvid kan en arvodestjänst för en jurist dras in. Vidare behövs en byrådirektör, en assistent och en expeditionsvakt. (+ 262 000 kr.)

4. Naturvårdsbyrån bör förstärkas med en byrådirektör för handläggning av bl. a. sådana frågor inom byrån som aktualiseras vid byråns befattning med dispensärenden enligt miljöskyddslagstiftningen. På naturvårdsområdessektionen behövs en byråassistent eller amanuens och en assistent. Sektionen för landskapsvård bör tillföras en byrådirektör och en förste byråsekreterare. Sektionen för jakt- och viltvård bör tillföras en byråassistent varvid en arvodestjänst som assistent kan dras in. Gemensamt för byrån behövs två kvalificerade biträden och ett kartritningsbiträde. En arvodestjänst som kontorsbiträde kan härvid dras in. (+ 457 000 kr.)

5. På vattenvårdsbyrån behövs en assistent åt byråchefen. Inom planeringssektionen behövs en byrådirektör och en assistent. Industrisektionen bör förstärkas med två byrådirektörer, en assistent och ett kvalificerat biträde. Kommunalsektionen behöver två byrådirektörer varvid en arvodestjänst kan dras in. Sektionen behöver också ett kvalificerat biträde. På reningstekniska sektionen behövs en förste byråingenjör. (+ 670 000 kr.)

6. Inom luftvårdsbyrån bör industrisektionen förstärkas med en avdelningsdirektör och ett kvalificerat biträde. Även kommunalsektionen bör tillföras en avdelningsdirektör och ett kvalificerat biträde. (+ 262 000 kr.)

7. Planeringssekretariatet bör förstärkas med en byrådirektör för utrednings- och samordningsfrågor, en byrådirektör för informationsfrågor, en amanuens och ett biträde. (+ 266 000 kr.)

8. På undersökningslaboratoriet bör tjänsten som laboratoriechef i Cg 1 extraordinariesättas. På beredningssektionen behövs en avdelningsdirektör

och på fysikalisk-kemiska sektionen en laborator. Biologiska sektionen bör förstärkas med två vatteninspektörer och en förste laboratorieassistent. På mikrobiologiska sektionen behövs en laborator och på radioekologiska sektionen en vatteninspektör. Luftvårdssektionen bör förstärkas med en luftinspektör, en assistent och ett kvalificerat biträde. Laboratoriet bör tillföras en särskild bullersektion med en laborator, en förste byråinspektör och en assistent. Gemensamt för laboratoriet behövs ett kvalificerat biträde, ett kartritningsbiträde och en laboratorieingenjör. (+ 1 171 000 kr.)

9. De medel som står till förfogande för expertis och tillfällig arbetskraft samt för konsultuppdrag och annat uppdrag bör räknas upp (+ 945 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 11 968 000 kr. Jag har därvid beräknat medel för bl. a. två avdelningsdirektörer (6), två byrådirektörer (3, 5), en förste byråinspektör (8), en byråingenjör (5), två assistenter (4, 8) och ett kvalificerat biträde (8). Vidare har medlen för expertis m. m. räknats upp med 250 000 kr., varvid medel beräknats bl. a. för en informationschef (7). Vid undersökningslaboratoriet bör en tjänst som laboratoriechef i Ce 1 inrättas. Samtidigt bör en tjänst som laboratoriechef i Cg 1 utgå ur organisationen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vid statens naturvårdsverk inrätta en tjänst som laboratoriechef i Ce 1
- b) till Statens naturvårdsverk för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 11 968 000 kr.

I 2. Koncessionsnämnden för miljöskydd

1969/70 Anslag	470 000
1970/71 Förslag	516 000

Koncessionsnämnden för miljöskydd handlägger enligt miljöskyddslagen (1969: 387) ärenden rörande tillstånd till eller förbud mot miljöfarlig verksamhet. Nämnden består av ordförande och tre andra ledamöter.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Koncessions- nämnden	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Handläggande personal	3	—	—
Övrig personal	2	—	—
	5	—	—

150 *Statsverkspropositionen år 1970: Bil. 11: Jordbruksdepartementet*

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Koncessions- nämnden	Dep.chefen
<i>Anslag</i>			
Avlöningar	322 000	+ 13 000	+ 13 000
Sjukvård	1 000	—	—
Reseersättningar	30 000	+ 12 000	+ 2 000
Lokalkostnader.....	24 000	—	+ 26 000
Expenser.....	30 000	+ 2 000	+ 2 000
Lönekostnadspålägg.....	63 000	+ 3 000	+ 3 000
	470 000	+ 30 000	+ 46 000

Koncessionsnämnden för miljöskydd

Löne- och prisomräkning 20 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Koncessionsnämnden för miljöskydd* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 516 000 kr.

I 3. Miljövårdsinformation

1968/69 Utgift	1459 206	Reservation	116 111
1969/70 Anslag	2650 000		
1970/71 Förslag (beräknat belopp)	2 150 000		

¹ Anslaget Naturvård: Bidrag till naturvårdsupplysning, m. m.

² Anslaget Bidrag till naturvårdsupplysning, m. m.

Anslaget används för information inom naturvårdsverkets arbetsområde. Av anslaget utgår även av Kungl. Maj:t bestämda belopp till vissa organisationer.

Kommittén för ett renare samhälle har i juni 1969 avlämnat betänkandet Ett renare samhälle (SOU 1969: 18). I betänkandet föreslås bl. a. en upplysningskampanj mot nedskräpning, som naturvårdsverket skall svara för. Betänkandet har remissbehandlats. Det är min avsikt att senare föreslå Kungl.

Maj:t att lägga fram särskild proposition om anslag till miljövardsinformation. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Miljö-
vårdsinformation* för budgetåret 1970/71 beräkna ett reservationsanslag av 2 150 000 kr.

I 4. Ersättningar vid bildande av naturreservat m. m.

1968/69 Utgift	13 369 724	Reservation	48 000
1969/70 Anslag	5 000 000		
1970/71 Förslag	9 000 000		

¹ Anslaget Naturvård: Ersättningar till markägare m. m.

Från anslaget bestrids sådana ersättningar till markägare och andra sakägare som föranleds av beslut enligt naturvårdslagen (1964: 822). Anslaget kan även i vissa fall användas för ersättning till sakägare vid avslag på ansökan om tillstånd till nybyggnad inom område för vilket gäller förordnande enligt 86 eller 122 § byggnadslagen (1947: 385) i dess lydelse intill den 1 januari 1965. Vidare kan från anslaget utgå statsbidrag till kommun eller stiftelse vid säkerställande av naturvårdsobjekt. Härjämte får anslaget disponeras för att bestrida kostnader för värdering i samtliga fall, då ersättning till sakägare skall utgå från anslaget.

Statens naturvårdsverk

Inom stora delar av landet har inventerings- och planeringsarbetet nu resulterat i verkställighetsåtgärder. Sålunda har ett avsevärt antal naturreservat bildats under de senaste två budgetåren. Under budgetåret 1968/69 har 5 324 102 kr. använts till att säkerställa 4 250 ha. Även under innevarande budgetår beräknas åtskilliga naturreservat komma att bildas. På täktregleringens område står flera stora ersättningsfrågor inför ett snart avgörande. Under budgetåret 1968/69 har naturvårdsverket avstyrkt bifall till ansökningar om dispens från länsstyrelsernas strand- och landskapsskyddsförordnanden i 71 fall. Denna utveckling medför väsentligt ökade anspråk på medel från anslaget.

Medelsbehovet under anslaget beräknas av länsstyrelserna till 30,3 milj. kr. för budgetåret 1970/71. En klar tendens finns att i allt större utsträckning söka säkra aktuella områden som naturreservat i stället för att betala ersättningar för avslagna dispenser. Denna utveckling, som innebär att man så snart det är möjligt söker skapa ett bestående och allsidigt skydd, är givetvis synnerligen önskvärd. Av länsstyrelsernas svar framgår att de angivna beloppen delvis grundar sig på ungefärliga beräkningar. Uppgifterna är dock nu vida bättre underbyggda än vid tidigare års anslagsframställningar. Arbetet med att säkerställa naturvårdsobjekt kommer otvivelaktigt att kräva avsevärda belopp under de närmaste åren. Inneliggande ansök-

ningar om medel från anslaget är betydande och redan inom en relativt snar framtid kommer förslag att läggas fram om säkerställande av ytterligare vissa mycket kostnadskrävande objekt. Det kan i sammanhanget nämnas att den 1 juli 1969 områden med en sammanlagd areal av 106 000 ha var be- lagda med förbud enligt 11 § naturvårdslagen. Erfarenheten hittills visar dock att medelsbehovet — på grund av svårigheter vid förhandlingar m. m. — inte kan väntas bli aktuellt så snabbt och i den omfattning som länssty- relserna beräknat. Naturvårdsverket föreslår därför ett anslag av 8 milj. kr. för budgetåret 1970/71.

Det är ofta svårt att förutse om medel slutligen skall utgå från detta anslag eller från investeringsanslaget Markförvärv för naturvårdsändamål, m. m. Verket föreslår därför att Kungl. Maj:t begär riksdagens bemyndigande att fatta beslut om tillfälliga överföringar av medel mellan anslagen.

Departementschefen

Såsom anmäldes för riksdagen i prop. 1969: 1 (bil. 11 s. 189) under an- slaget Markförvärv för naturvårdsändamål, m. m. medgav Kungl. Maj:t den 6 december 1968 att av nämnda anslag förskottsvis fick disponeras högst 2 milj. kr. enligt för anslaget Naturvård: Ersättningar till markägare m. m. gällande föreskrifter. Det förskottsvis disponerade beloppet bör under bud- getåret 1970/71 föras tillbaka från förevarande anslag till investeringsan- slaget Markförvärv för naturvårdsändamål, m. m.

De medel som anvisas för säkerställande av naturvårdsområden har i allt större utsträckning kommit att användas för bidrag till kommuner för för- värv av naturvårdsområden. Detta anslag bör i fortsättningen framför allt användas för sådana bidrag. Medelsbehovet har därför blivit större under detta anslag än under anslaget Markförvärv för naturvårdsändamål, m. m. Med hänsyn härtill och för att möjliggöra den tidigare nämnda återföringen av medel bör detta anslag för nästa budgetår föras upp med 9 milj. kr. och investeringsanslaget Markförvärv för naturvårdsändamål, m. m. med 4 milj. kr. Detta innebär en sammanlagd ökning med 2 milj. kr. av de medel som anvisas för säkerställande av naturvårdsområden.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ersättningar vid bildande av naturreservat m. m.*
för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av
9 000 000 kr.

I 5. Vård av naturvårdsområden m. m.

1968/69 Utgift	12 269 268	Reservation	48 318
1969/70 Anslag	23 700 000		
1970/71 Förslag	4 700 000		

¹ Anslaget Naturvård: Kostnader för vård och förvaltning av naturvårdsobjekt.

² Anslaget Kostnader för vård och förvaltning av naturvårdsobjekt.

Från anslaget bestrids kostnader för vård och förvaltning av dels naturvårdsobjekt i statens ägo, som förvaltas av domänverket, dels naturvårdsobjekt i ecklesiastik och enskild ägo, som förvaltas av eller i samråd med skogsvårdsstyrelse.

Statens naturvårdsverk

1. Ett viktigt led i naturvårdsarbetet utgörs av vården och förvaltningen av säkerställda objekt. Denna verksamhet avser inte endast att bevara objekten i visst tillstånd och skydda dem mot skadliga ingrepp eller förändringar utan även att i ökad omfattning göra härför lämpade områden tillgängliga för allmänheten. Landarealen mark som säkrats som naturreservat har under tiden den 1 juli 1963—den 30 juni 1969 ökat från 14 480 ha till ca 50 000 ha. Härtill kommer landets 16 nationalparker, omfattande en areal av ca 615 000 ha, samt flera tusen naturminnen. De sålunda säkerställda naturvårdsobjekten är till övervägande delen av stor betydelse för allmänhetens friluftsliv. Under budgetåren 1969/70 och 1970/71 avses ett flertal ur underhållssynpunkt kostnadskrävande områden komma att säkerställas. Förutom en ökad medelstildelning för planläggning, upprustning och vård av avsatta och tillkommande objekt måste, för att objekten i avsedd omfattning skall bli tillgängliga för allmänheten, erforderliga medel ställas till förfogande för åtgärder i form av bl. a. vägar, strövstigar, parkeringsplatser, bryggor, toaletter, renhållning och underhåll av byggnader.

Domänverkets medelsbehov för vård och förvaltning av naturvårdsobjekt i kronans ägo beräknas till 2,9 milj. kr. För ersättning till domänverkets fond för upplåten mark beräknas 920 000 kr. Skogsvårdsstyrelsernas medelsbehov för vård och förvaltning av naturvårdsobjekt i enskild och ecklesiastik ägo beräknas av skogsstyrelsen till 2 251 000 kr.

Naturvårdsverket behöver för sin egen verksamhet på området medel för ett flertal ändamål. För ersättningar för ökat slitage samt för nyttjanderätt till enskild väg beräknas 100 000 kr. För inköp av maskinell och annan utrustning behövs 100 000 kr. Från sjöfartsverkets fond pågår överföring till naturvårdsfonden av vissa fyrbyggnader vilka bedömts ha intresse ur naturvårdssynpunkt och där byggnaderna delvis bör användas som förläggning för bl. a. tillsynspersonal och forskare. Kostnaderna för underhåll av dessa anläggningar beräknas till 50 000 kr. För att fastställa gränserna för natur-

vårdsobjekt, som ej omfattar hel fastighet, behövs för särskilda lantmäteriförrättningar 50 000 kr.

2. Naturvårdsverket har i sina anslagsframställningar 1967 och 1968 framfört förslag om att medel skulle ställas till verkets förfogande för landskapsvårdande åtgärder på annan mark än inom naturreservat. Verket förklarade bl. a. att det med hänsyn till den snabbt pågående strukturella omdaning på jordbrukets område var ytterst angeläget att medel utgick för ifrågasvarande landskapsvårdande åtgärder. I prop. 1969: 1 (bil. 11 s. 164) har departementschefen förklarat sig inte vara beredd ta ställning till verkets förslag i avvaktan på resultatet av det arbete som bedrivs inom en av naturvårdsverket tillsatt arbetsgrupp för studium av de problem inom landskapsvårdens område som hänger samman med jordbrukets rationalisering.

Naturvårdsverket anser sig nu åter böra föreslå att särskilda medel beräknas för landskapsvårdande åtgärder på annan mark än inom naturreservat. Verket och arbetsmarknadsstyrelsen har träffat överenskommelse om upprättande av länsvisa landskapsvårdsplaner. Naturvårdsverket finner det utomordentligt angeläget att de planer som upprättas kan omsättas i handling. Det behövs därför medel för åtgärder inom områden där beredskapsverksamhet inte kommer i fråga, för utförande av arbetsmoment som måste komma till stånd under den del av året då beredskapsverksamhet inte förekommer alls eller i mycket ringa utsträckning, för fullföljande av påbörjade arbeten som avbrutits på grund av att beredskapsverksamheten upphört samt för utförande av arbeten för vilka utbildad arbetskraft behövs. För detta ändamål och för landskapsvårdande åtgärder inom områden för vilka utfärdats förordnande enligt 19 § naturvårdslagen beräknas ett medelsbehov av sammanlagt 5 milj. kr. Dessa medel bör anvisas under ett särskilt anslag, förslagsvis benämnt Landskapsvårdande åtgärder.

Departementschefen

Anslaget bör höjas med 1 milj. kr. till 4,7 milj. kr. Jag är inte beredd att ta ställning till naturvårdsverkets förslag om medel till landskapsvårdande åtgärder innan resultatet av det arbete som bedrivs inom den av verket tillsatta arbetsgruppen för dessa frågor föreligger. Jag vill erinra om att betydande insatser sker inom landskapsvårdens område i form av beredskapsarbeten. Under budgetåret 1968/69 beräknas sådana arbeten ha utförts till en kostnad av ca 6,6 milj. kr. För innevarande budgetår har arbetsmarknadsstyrelsen avsatt ca 20 milj. kr. för sådana arbeten. Den behållning som vid utgången av budgetåret 1969/70 finns på reservationsanslaget Kostnader för vård och förvaltning av naturvårdsobjekt bör föras över till det nya anslaget. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Vård av naturvårdsområden m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 4 700 000 kr.

I 6. Stöd till idrotten: Idrotts- och friluftsanläggningar m. m.

I riksstaten för innevarande budgetår är uppförda anslag till fonden för friluftslivets främjande och åtgärder för fritidsbåttrafiken. Idrottsutredningen har i juni 1969 avlämnat betänkandet Idrott åt alla (SOU 1969: 29). Utredningens förslag i den del som gäller statens stöd till anläggningar för idrott och friluftsliv berör förutom nyssnämnda anslag även anslag under andra huvudtitlar. Betänkandet har remissbehandlats. Chefen för handelsdepartementet har för avsikt att senare föreslå Kungl. Maj:t att lägga fram särskild proposition med anledning av idrottsutredningens förslag. I samband därmed kommer också frågan om anslag till idrotts- och friluftsanläggningar m. m. att behandlas. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Stöd till idrotten: Idrotts- och friluftsanläggningar m. m.* för budgetåret 1970/71 beräkna ett reservationsanslag av 16 500 000 kr.

I 7. Miljövärdsforskning

1968/69 Utgift	16 792 984	Reservation	1 637 966
1969/70 Anslag	19 500 000		
1970/71 Förslag	11 000 000		

¹ Anslaget Naturvärdsforskning.

Från anslaget bestrids utgifter för företrädesvis målinriktad miljövärdsforskning. Till denna forskning hör bl. a. vatten-, luft- och övrig naturvärdsforskning, bullerforskning, viltforskning samt forskning om miljögifter. Forskningen leds av naturvårdsverket som har en särskild forskningsnämnd för denna uppgift.

Statens naturvårdsverk

Större delen av de projekt, som stöds av forskningsnämnden, kan sägas vara av typen vetenskaplig utredning och är av flerårig natur. Naturvårdsverket beräknar medelsbehovet för uppföljning av redan påbörjade, långsiktiga undersökningar till 7 745 000 kr. för budgetåret 1970/71. Verket vill understryka vikten av att samtliga påbörjade projekt får fortsätta så att redan investerade medel kommer till avsedd nytta. Samtidigt tillkommer ständigt nya behov av utredningar och undersökningar. För de nya projekt som är mest angelägna och som bedöms kunna påbörjas under budgetåret 1970/71 beräknas 3 255 000 kr.

Kungl. Maj:t uppdrog den 17 november 1967 åt naturvårdsverket att bl. a. undersöka möjligheterna att sanera kvicksilverförorenade områden och öka undersökningsverksamheten i fråga om kvicksilverförekomsten i fisk. Den fortsatta verksamheten under budgetåret 1970/71 beräknas kosta 1 665 000

kr. Vidare bör 200 000 kr. reserveras för praktiska försök med sanering av kvicksilverförorenade områden. Kungl. Maj:t har vidare den 19 december 1968 uppdragit åt naturvårdsverket att inventera och samordna den pågående forsknings- och undersökningsverksamheten rörande föroreningen av Östersjön samt att i samråd med berörda myndigheter och institutioner initiera den ytterligare forsknings- och undersökningsverksamhet som kan behövas. 700 000 kr. bör beräknas för dessa ändamål under budgetåret 1970/71.

För utbyte av forskningsinformation behövs 150 000 kr. För att stimulera forskarutbildningen inom miljövårdsområdet bör fr. o. m. den 1 juli 1970 tre stipendier inrättas. Kostnaderna härför beräknas till 150 000 kr. Av anslaget till naturvårdsforskning får under innevarande budgetår högst 514 000 kr. disponeras för förvaltningskostnader. Beloppet bör höjas till 654 000 kr. för nästa budgetår.

Med hänsyn till vad som anförts förordar verket att anslaget förs upp med ett sammanlagt belopp av 14,5 milj. kr.

Departementschefen

Anslaget bör höjas med 1,5 milj. kr. till 11 milj. kr. Därvid har medel beräknats bl. a. för sådana hydrografiska och biologiska undersökningar som fiskeristyrelsen utför inom ramen för den undersökningsverksamhet rörande Östersjöns förorening som naturvårdsverket fått Kungl. Maj:ts uppdrag att samordna. Den behållning som vid utgången av budgetåret 1969/70 finns på reservationsanslaget Naturvårdsforskning bör föras över till det nya anslaget. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Miljövårdsforskning* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 11 000 000 kr.

I 8. Stöd till kollektiv forskning på vatten- och luftvårdsområdet

1968/69 Utgift	1 674 000
1969/70 Anslag	1 624 000
1970/71 Förslag	1 200 000

¹ Anslaget Bidrag till Institutet för vatten- och luftvårdsforskning.

Statens nuvarande stöd till kollektiv forskning på vatten- och luftvårdsområdet regleras i ett mellan staten och Stiftelsen Industrins vatten- och luftvårdsforskning träffat avtal angående driften av Institutet för vatten- och luftvårdsforskning (IVL). Avtalet gäller under tiden den 1 januari 1966—den 31 december 1970. Enligt avtalet bidrar staten och stiftelsen med hälften vardera till bestridande av institutets driftkostnader på sammanlagt 1 248 000 kr. för budgetår. Staten har dessutom åtagit sig att hyresfritt ställa vissa lokaler till institutets förfogande. Hyresvärdet av de sålunda upplåttna lokalerna beräknas den 30 juni 1970 uppgå till 174 000 kr.

Sedan stiftelsen anhållit att förhandlingar skulle tas upp om nytt avtal tillkallade statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet med stöd av

Kungl. Maj:ts bemyndigande den 13 juni 1969 sakkunniga för att för statens räkning förhandla och — under förbehåll av Kungl. Maj:ts godkännande — träffa avtal med Stiftelsen Industrins vatten- och luftvårdsforskning om gemensam finansiering av forsknings- och utvecklingsverksamhet på vatten- och luftvårdsområdet. De sakkunniga skulle enligt direktiven beakta de riktlinjer för statligt stöd till kollektiv forskning som redovisats i prop. 1968: 68 angående ökat statligt stöd till teknisk forskning och industriellt utvecklingsarbete.

De sakkunniga har den 15 december 1969 överlämnat en promemoria rörande stöd till kollektiv forskning på vatten- och luftvårdsområdet. Till promemorian har som bilagor fogats dels ett under förbehåll av Kungl. Maj:ts godkännande ingånget avtal mellan staten och Stiftelsen Industrins vatten- och luftvårdsforskning om gemensam finansiering av forsknings- och utvecklingsverksamhet på vatten- och luftvårdsområdet, dels ett till avtalet fogat ramprogram, dels förslag till nya stadgar för Institutet för vatten- och luftvårdsforskning (Stencil Jo 1969: 7). Avtalet avser tiden den 1 juli 1970—den 30 juni 1973 och ersätter nu gällande avtal. Enligt avtalet åtar sig staten och stiftelsen att medverka vid finansieringen av verksamheten genom årliga bidrag av 1,2 milj. kr. från vardera parten. Totalramen för hela treårsperioden kommer därmed att uppgå till 7,2 milj. kr. Verksamheten skall bedrivas i enlighet med det till avtalet fogade ramprogrammet. Enligt detta skall forskningsprojekt till en kostnad av 6 milj. kr. avse huvudsakligen industriella föroreningsproblem och forskningsprojekt till en kostnad av 1,2 milj. kr. kommunala föroreningsproblem. Ansvaret för genomförandet av det avtalade programmet avses liksom tidigare åvila Institutet för vatten- och luftvårdsforskning.

Departementschefen

Den avtalsreglerade kollektiva forskning som staten och industrin gemensamt finansierar utgör en betydelsefull del av den samlade svenska forskningen inom miljövårdsområdet. Trots att de statliga insatserna när det gäller miljövårdsforskning i allmänhet ökat mycket starkt under de senaste åren är det därför enligt min mening angeläget att också den kollektiva forskningen får ökade resurser. Med hänsyn härtill är jag beredd att biträda de sakkunnigas förslag att det årliga statliga stödet ökas till 1,2 milj. kr. Jag vill i detta sammanhang särskilt understryka värdet av att även de kommunala föroreningsfrågorna tagits upp i forskningsprogrammet. För det ändamål för vilket jag här redogjort bör ett särskilt reservationsanslag anvisas. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna avtal angående stöd till kollektiv forskning på vatten- och luftvårdsområdet i enlighet med vad jag anfört

b) till *Stöd till kollektiv forskning på vatten- och luftvårdsområdet* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 1 200 000 kr.

I 9. Bidrag till kommunala avloppsreningsverk m. m.

1968/69 Utgift	179 552 333	Reservation	126 570 206
1969/70 Anslag	84 000 000		
1970/71 Förslag	84 000 000		

¹ Anslaget Bidrag till avloppsreningsverk m. m.

Från anslaget utgår bidrag för ny-, till- eller ombyggnad av avloppsreningsverk. Bidrag bestäms med hänsyn till reningsgraden och utgår med lägst 30 och högst 50 % av kostnaden. Bidragsbestämmelserna återfinns i kungörelsen (1968:308) om statsbidrag till avloppsreningsverk. Enligt övergångsbestämmelserna får statsbidrag enligt kungörelsen (1959:251) om statsbidrag till vatten- och avloppsanläggningar beviljas sådana vatten- och avloppsföretag som efter särskilt tillstånd börjat utföras före den 1 juli 1968. Anslaget får även disponeras för bidrag till kostnader för vatten- och avloppsplanering för större regioner, utredningar om och restaurering av svårt förorenade vattenområden, utredningar om avloppsreningsmetoders prestanda, funktionskrav på ledningar m. m. samt typritningar för avloppsreningsverk.

Statens naturvårdsverk

1. Behovet av medel för statsbidrag enligt äldre bestämmelser till vatten- och avloppsanläggningar beräknas den 1 juli 1970 uppgå till ca 90 milj. kr. Därav kommer 12 milj. kr. inte att behöva tas i anspråk förrän budgetåren 1972/73—1977/78. Återstående belopp bör fördelas med 39 milj. kr. på vart och ett av budgetåren 1970/71 och 1971/72.

2. Under budgetåret 1968/69 har verket bemyndigats att besluta om bidrag till kommunala avloppsreningsverk inom en ram av 40 milj. kr. För innevarande budgetår har bidragsramen höjts till 50 milj. kr. För utbetalningar avseende bidragsbeslut under budgetåren 1968/69 och 1969/70 beräknas för budgetåret 1970/71 32,5 milj. kr. Härtill kommer behov av medel för utbetalningar i anledning av beslut som fattas under budgetåret 1970/71. För att kunna beräkna medelsbehovet för nya ansökningar har naturvårdsverket inhämtat uppgifter från länsstyrelserna. Dessa har beräknat den totala investeringen i bidragsberättigade kommunala avloppsreningsverk under budgetåren 1969/70—1974/75 till sammanlagt 1 385 milj. kr. Det reella bidragsbehovet kan med ledning av dessa beräkningar uppskattas till 70 milj. kr. per budgetår. Bidragsramen bör för budgetåret 1970/71 höjas till detta belopp. Häremot svarande behov av medel för utbetalningar under budgetåret 1970/71 blir då 25 % av 70 milj. kr. eller 17,5 milj. kr. Sammanlagt behövs för utbetalningar av bidrag till kommunala avloppsreningsverk under nästkommande budgetår 50 milj. kr.

3. För bidrag till kostnader för vatten- och avloppsplanering inom större regioner behövs under budgetåret 1970/71 4 milj. kr. Beloppet för bidrag till utredningar om och restaurering av svårt förorenade vattenområden bör

höjas till 1,4 milj. kr. Dessa medel bör även kunna användas för bidrag till utredningar om och restaurering av sjöar som blivit förstörda på annat sätt än genom förorening av kommunalt avloppsvatten. Detta är motiverat bl. a. med hänsyn till att den metodik som utarbetas vid restaurering av sänkta eller uppgrundade sjöar kan ha en generell tillämpning. För utredningar om avloppsreningsmetoders prestanda, funktionskrav på ledningar m. m. samt för typritningar för avloppsreningsverk föreslås 600 000 kr.

Sammanlagt behöver anslaget höjas med 11 milj. kr. till 95 milj. kr.

Departementschefen

Utbyggnaden av reningsverk har intensifierats under senare år. Detta gäller särskilt reningsverk med kemisk rening. Bidragsramen för bidrag enligt kungörelsen (1968: 308) om statsbidrag till avloppsreningsverk bör höjas från 50 milj. kr. till 60 milj. kr. för nästa budgetår. Jag kan inte godta naturvårdsverkets förslag om ändrade föreskrifter för användningen av anslagsposten för bidrag till utredningar om och restaurering av svårt förorenade vattenområden. Det bör liksom hittills ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om fördelning av anslaget på de olika ändamål, till vilka bidrag utgår från anslaget.

I detta sammanhang vill jag beröra frågan i vad mån kostnaderna för ledningar till reningsverk bör få räknas in i bidragsunderlaget vid beviljande av bidrag enligt kungörelsen (1968: 308) om statsbidrag till avloppsreningsverk. Ur vattenvårdssynpunkt är det ofta fördelaktigt att avloppsfrågan löses gemensamt för flera samhällen. Jag anser därför att bidrag bör kunna utgå till överföringsledningar i sådana fall då det är motiverat av vattenvårdsskäl.

Med hänsyn till att det tar en viss tid innan ökade ramar medför ytterligare medelsbehov kan anslaget föras upp med ett oförändrat belopp av 84 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till kommunala avloppsreningsverk m. m.*
för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av
84 000 000 kr.

I 10. Bidrag till vatten- och luftvårdande åtgärder inom industrin

1969/70 Anslag	50 000 000
1970/71 Förslag	50 000 000

Från anslaget utgår bidrag till vatten- och luftvårdande åtgärder inom industrin. Bidrag utgår med ett belopp som motsvarar högst 25 % av godkänt bidragsunderlag men får för en och samma anläggning inte överstiga 2,5 milj. kr. om inte särskilda skäl föreligger. Bidragsbestämmelserna återfinns i kungörelsen (1969: 356) om statsbidrag till vatten- och luftvårdande åtgärder inom industrin.

Statens naturvårdsverk

Verket uppskattade i slutet av år 1968 på grundval av överslagsmässiga beräkningar behovet av investeringar under de närmaste åren för vatten- och luftvårdande åtgärder inom industrin till drygt 1 miljard kr. I prop. 1969: 1 (bil. 11 s. 172) förklarade dåvarande chefen för jordbruksdepartementet att — med utgångspunkt från att ett belopp av nämnda storleksordning investerades under en femårsperiod — statsbidraget borde under samma period uppgå till ca 250 milj. kr. vid ett bidrag på 25 %. Detta innebar att 50 milj. kr. borde anvisas under vart och ett av budgetåren 1969/70—1973/74. Naturvårdsverkets beräkningar bör alltså ligga till grund för överväganden angående anslaget storlek. Det synes realistiskt att räkna med att industrin kommer att i mycket hög grad unyttja bidragsmöjligheterna. Verket förordar därför att anslaget förs upp med ett oförändrat belopp av 50 milj. kr.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med ett oförändrat belopp av 50 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till vatten- och luftvårdande åtgärder inom industrin* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 50 000 000 kr.

I 11. Ersättning för vissa skador av rovdjur, m. m.

1968/69 Utgift	1710 583
1969/70 Anslag	1700 000
1970/71 Förslag	750 000

¹ Anslaget Ersättning för av rovdjur dödade tamdjur, m. m.

Från anslaget utbetalas ersättning för förluster som uppkommer till följd av angrepp av vissa rovdjur på renar, får och andra tamdjur. Gällande bestämmelser härom återfinns i 16 § jaktstadgan (1938: 279) och kungl. breven den 15 december 1967. Från anslaget utgår vidare belöningar enligt kungörelsen (1965: 117) om belöning för dödande av säl.

Statens naturvårdsverk

Verket har med hänsyn till prisutvecklingen och med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande gjort vissa höjningar av ersättningsbeloppen. Till följd härav beräknas medelsbehovet öka till sammanlagt 750 000 kr.

Departementschefen

Anslaget bör höjas med 50 000 kr. till 750 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ersättning för vissa skador av rovdjur, m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 750 000 kr.

J. Diverse

J 1. Arrendenämnder och servitutsnämnder, m. m.

1968/69 Utgift	40 651
1969/70 Anslag	30 000
1970/71 Förslag	180 000

Från anslaget bestrids kostnader för arrendenämndernas och servitutsnämndernas verksamhet.

Lantbruksstyrelsen

För budgetåret 1970/71 beräknas medelsbehovet för servitutsnämndernas verksamhet till oförändrat 5 000 kr.

Departementschefen

Jag biträder lantbruksstyrelsens förslag. Mot bakgrund av vad chefen för justitiedepartementet anfört i remiss till lagrådet den 19 september 1969 angående jordbruksarrende m. m. (s. 101) förordar jag, att anslaget ökas med 150 000 kr. för utbildning av synemän. Det ankommer på Kungl. Maj:t att meddela närmare bestämmelser i ämnet.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Arrendenämnder och servitutsnämnder, m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 180 000 kr.

J 2. Bidrag vid förlust på grund av naturkatastrof m. m.

1968/69 Utgift	1 982 469	Reservation	837 778
1969/70 Anslag	1 000		
1970/71 Förslag	1 000		

Från anslaget betalas ut bidrag såsom ersättning för förluster på grund av naturkatastrof i enlighet med föreskrifter som Kungl. Maj:t meddelar i varje särskilt fall.

I detta sammanhang torde få anmälas en framställning av *Sveriges yrkesfruktodlares riksförbund* om åtgärder till följd av stormskador på fruktodlingar.

Höstens stormar orsakade stora skador på bl. a. fruktodlingen. Sveriges yrkesfruktodlares riksförbund begär att åtgärder vidtas för att förbättra creditsituationen för stormskadedrabbade yrkesfruktodlare och att möjligheter att ta upp kortfristiga lån skapas. Förbundet begär vidare att de värst drabbade odlarna får bidrag ur förevarande anslag, att drabbade odlare med statliga garantilån bereds möjlighet till amorteringsanstånd och att frågan

om permanent skördeskadeskydd även för yrkesmässig fruktodling skyndsamt utreds. *Kristianstad—Blekinge yrkesfruktodlareförening* har gjort i princip samma yrkanden.

Över framställningen av Sveriges yrkesfruktodlares riksförbund har *remissyttrandet* avgetts av fullmäktige i riksbanken, riksrevisionsverket och lantbruksstyrelsen. *Fullmäktige i riksbanken* erinrar om att riksbanken vidtagit åtgärder av generell natur för att tvinga fram en kreditåtstramning, som bedömdes vara nödvändig. Vederbörande kreditinstitut får inom den totala ramen för deras kreditgivning själva avväga krediternas fördelning. Några praktiska möjligheter att från riksbankens sida påverka kreditgivningen till en grupp av det slag som de drabbade fruktodlarna utgör bedöms inte föreligga. Riksbanken anser att det får ankomma på kreditinstituten att inom ramen för sin egen bedömning medverka i kreditgivningen till denna grupp. Inte heller *lantbruksstyrelsen* anser att tillräckliga skäl framkommit som motiverar så långtgående åtgärder från statens sida att särskilda låneformer skulle ställas till förfogande för ändamålet. Däremot tillstyrker styrelsen att bidrag ur förevarande anslag beviljas de odlare som prövas vara i behov därav. Styrelsen är vidare beredd att inom ramen för gällande bestämmelser välvilligt pröva inkommande ansökningar om ändrade amorteringsvillkor.

Departementschefen

De under detta anslag anvisade medlen står till Kungl. Maj:ts disposition för ersättningar vid förluster till följd av naturkatastrof. Behovet av bidrag från anslaget torde bli stort till följd av bl. a. den gångna höstens stormskador. Till följd härav och med hänsyn till att ett större belopp enligt min mening ständigt bör finnas i beredskap för ändamålet avser jag att senare denna dag föreslå att 1,5 milj. kr. anvisas på tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1969/70. För nästa budgetår bör anvisas ett formellt anslag av 1 000 kr.

Vad gäller framställningarna om åtgärder till följd av stormskadade fruktodlingar vill jag erinra om vad fullmäktige i riksbanken anfört. Några särskilda åtgärder för kreditlättnader för stormskadedrabbade yrkesfruktodlare är jag mot denna bakgrund inte beredd att föreslå. Beträffande fruktodlare med statlig lånegaranti vill jag påpeka att lantbruksstyrelsen inom ramen för gällande bestämmelser kan medge lättnader i bl. a. amorteringsvillkoren. Jag vill i sammanhanget erinra om möjligheten för Kungl. Maj:t att i enlighet med 1961 års riksdags beslut (prop. 94, JoU 22, rskr 227) om särskilda skäl föreligger bevilja bidrag med anlitande av detta anslag.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag vid förlust på grund av naturkatastrof m. m.*
för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av
1 000 kr.

J 3. Bidrag till vissa internationella organisationer m. m.

1968/69 Utgift	2 789 336
1969/70 Anslag	3 007 000
1970/71 Förslag	3 172 000

Från anslaget bestrids utgifter för Sveriges deltagande i vissa internationella organisationer m. m.

	1969/70	Föreslagen ändring 1970/71 Dep.chefen
FAO	2 750 000	+ 75 000
Europeiska växtskyddsorganisationen..	27 000	+ 1 000
European committee on milk-butterfat recording	3 000	—
Internationella veterådet	17 500	—
Internationella frysinstitutet i Paris...	8 800	—
Internationella sockerorganisationen ...	—	+ 75 000
Kommissionen enligt 1959 års nordstat- lantiska fiskerikonvention	11 600	—
Internationella rådet för havsforskning	47 000	—
Internationella byrån i Paris för bekäm- pande av smittsamma husdjursjuk- domar (OIE)	21 400	+ 14 000
Europeiska kommissionen för bekämpan- de av mul- och klövsjuka	20 700	—
Diverse internationella organisationer och kongresser	100 000	—
	3 007 000	+ 165 000

1. Med hänsyn till väntad ökning av resp. organisationers budget bör anslaget räknas upp med 76 000 kr. På grund av Sveriges anslutning till 1968 års internationella sockeravtal krävs 75 000 kr. för den svenska andelen av den internationella sockerorganisationens budget samt kostnaderna för reor i samband med organisationens sammanträden m. m.

2. Veterinärstyrelsen föreslår att Sverige bidrar till kostnaderna för vissa reparationsarbeten m. m. i OIE:s fastighet i Paris. Åtgärderna är till största delen en följd av nybyggnaden av konferenssal i fastigheten till vilken Sverige tidigare lämnat bidrag. Enligt gällande bidragsskala skulle på Sverige falla 15 000 francs eller ca 14 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till vissa internationella organisationer m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 3 172 000 kr.

J 4. Ersättning för förvaltningen av vissa lånefonder

1968/69	Utgift	56 773
1969/70	Anslag	45 000
1970/71	Förslag	34 000

Från anslaget bestrids kostnader för ersättning till riksbanken för förvaltningen av egnahems- m. fl. lånefonder och till Sveriges allmänna hypoteksbank för förvaltning av lån från statens sekundärlånefond för jordbrukare m. m.

Fullmäktige i riksbanken och Sveriges allmänna hypoteksbank

Med hänsyn till att antalet lån, som förvaltas av riksbanken under här avsedda lånefonder, vid utgången av år 1970 kommer att uppgå till omkring 8 500 beräknar riksbanken ersättningen till 30 000 kr.

Hypoteksbanken beräknar med ledning av det den 17 maj 1968 av Kungl. Maj:t godkända avtalet mellan staten och hypoteksbanken rörande bl. a. förvaltningen av lån från statens sekundärlånefond för jordbrukare att ersättningen till banken för budgetåret 1970/71 uppgår till 4 400 kr.

Departementschefen

Jag har ingen erinran mot medelsberäkningen. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ersättning för förvaltningen av vissa lånefonder* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 34 000 kr.

J 5. Ersättningar för vissa besiktningar och syneförrättningar

1968/69	Utgift	—
1969/70	Anslag	5 000
1970/71	Förslag	5 000

Anslaget är avsett att bestrida kostnaderna för dels syner och besiktningar på statens hus och byggnader, dels syneförrättningar enligt 10 kap. vattenlagen.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ersättningar för vissa besiktningar och syneförrättningar* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 5 000 kr.

KAPITALBUDGETEN

I. Statens affärsverksfonder

G. Domänverket

I G: 1. Byggnadsarbeten m. m. vid vissa till sambruksföreningar upplåtna kronoegendomar. Enligt beslut av 1963 års riksdag (prop. 1 bil. 11, JoU 1, rskr 9) skall lantbruksstyrelsen förvalta de kronoegendomar, som disponeras av sambruksföreningar.

Lantbruksstyrelsen

Anslaget bör föras upp med 92 000 kr.

Planerad överföring från jordfonden till domänfonden av den av Gudhems sambruksförening disponerade egendomen har ännu ej ägt rum. Orsaken är att fråga kommit upp om att lösa in egendomen i enlighet med gällande arrendeavtal. Sambruksföreningen har ännu inte tagit slutlig ställning i frågan. Det bör anstå tills denna fråga avgjorts med att överföra egendomen till domänfonden.

Anslaget har under budgetåret 1968/69 endast tagits i anspråk för egendomen Hörnsjöfors i Västerfärnebo socken i Västmanlands län. Den 30 juni 1969 fanns en odisponerad behållning av 69 000 kr. Därav beräknas omkring 40 000 kr. komma att tas i anspråk under innevarande budgetår för diverse byggnadsunderhåll, skogsvårdsåtgärder, avverkningskostnader, skatter m. m. Det för sistnämnda budgetår anvisade beloppet av 57 000 kr. skall i sin helhet tillföras domänverkets fond för upplåten mark.

Den 1 juli 1970 beräknas 29 000 kr. stå kvar odisponerade. Styrelsen beräknar att under budgetåret 1970/71 för Hörnsjöfors och eventuellt Gudhem behöva disponera tillsammans 60 000 kr., varav 20 000 kr. avser byggnadsunderhåll m. m., 25 000 kr. skogsvårdsåtgärder och avverkningskostnader samt 15 000 kr. skatter och diverse. På grund härav behövs sålunda ett kapitaltillskott med 31 000 kr. för budgetåret 1970/71. Därjämte beräknas 61 000 kr. behöva tillföras domänverkets fond för upplåten mark.

Departementschefen

Jag biträder lantbruksstyrelsens förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Byggnadsarbeten m. m. vid vissa till sambruksföreningar upplåtna kronoegendomar* för budgetåret 1970/71 anvisa ett investeringsanslag av 92 000 kr.

IG: 2. Markförvärv för naturvårdsändamål, m. m. Från anslaget bestrids kostnader för förvärv för kronans räkning av värdefulla naturområden. Enligt beslut av 1963 års riksdag (prop. 71, JoU 11, rskr 139) finns fr. o. m. den 1 juli 1963 under domänfonden en delfond, under vilken naturvårdsobjekt i statens ägo redovisas. Medel från anslaget utbetalas av domänverket som äger förfoga över anslaget enligt beslut i varje särskilt fall av Kungl. Maj:t eller, i fråga om förvärv av mark till ett värde av högst 100 000 kr., av statens naturvårdsverk.

Statens naturvårdsverk

Av anslaget har under budgetåren 1963/64—1966/67 disponerats endast ca 1,4 milj. kr. Inventerings- och planeringsarbetet på området har emellertid resulterat i att förbrukningen under budgetåren 1967/68—1968/69 steg till över 11,3 milj. kr. Länsstyrelserna har uppskattat medelsbehovet för budgetåret 1970/71 till 12,7 milj. kr. Naturvårdsverket anser det emellertid svårt att beräkna dels vid vilken tidpunkt medelsbehoven blir aktuella, dels om i de särskilda fallen detta anslag eller anslaget Ersättningar vid bildande av naturreservat m. m. bör anlitas. Arbetet med att säkerställa naturvårdsobjekt har dock i flera delar av landet nu kommit så långt att den under de senaste budgetåren inledda ökade medelsförbrukningen kan väntas fortsätta under såväl innevarande som nästa budgetår. Anslaget bör höjas med 2 milj. kr. till 8 milj. kr.

Departementschefen

Anslaget bör för nästa budgetår föras upp med 4 milj. kr. Jag vill erinra om vad jag tidigare anfört under anslagspunkten I 4 om ökat behov av medel för bidrag till kommuner för förvärv av naturvårdsområden och om överföring av medel mellan anslaget Ersättningar vid bildande av naturreservat m. m. och detta anslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Markförvärv för naturvårdsändamål, m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett investeringsanslag av 4 000 000 kr.

II. Statens allmänna fastighetsfond

II: 1. Byggnadsarbeten vid jordbrukets högskolor m. m. Med hänvisning till vad jag anfört under punkten H 14 hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Byggnadsarbeten vid jordbrukets högskolor m. m.* för budgetåret 1970/71 beräkna ett investeringsanslag av 6 100 000 kr.

IV. Statens utlåningsfonder

IV: 1. Lånefonden till främjande av beredning och avsättning av fisk m. m. Fonden inrättades genom beslut av 1964 års riksdag (prop. 1 bil. 11, JoU 1, rskr 9). Utlåningen från fonden skall ske enligt samma bestämmelser som tidigare gällde för det under fonden för låneunderstöd upptagna anslaget för samma ändamål och ersätta denna låneverksamhet (kungörelsen 1934: 138 angående lån av statsmedel för främjande av beredning, förvaring och avsättning av fisk m. m.).

Fiskeristyrelsen

Vid utgången av budgetåret 1968/69 fanns i fonden ett odisponerat belopp av ca 1 040 000 kr. Samtidigt fanns ej avgjorda ansökningar om lån på sammanlagt 40 000 kr. Något tillskott till fonden behövs inte för nästa budgetår.

Departementschefen

Under fonden bör endast föras upp ett formellt anslag av 1 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Lånefonden till främjande av beredning och avsättning av fisk m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 kr.

IV: A. Statens fiskredskapslånefond. Fonden inrättades genom beslut av 1962 års riksdag (prop. 23, JoU 5, rskr 140), som för ändamålet anvisade ett investeringsanslag av 600 000 kr. Fiskare, som vid utövning av yrkesmässigt fiske fått fiskredskap skadade eller förlorat fiskredskap samt till följd av skadan eller förlusten behöver ekonomiskt bistånd för att kunna fortsätta med yrkesfiske, kan för detta ändamål erhålla lån från fonden enligt bestämmelserna i kungörelsen (1962: 100) om fiskredskapslån (ändrad senast 1968: 325). Lån beviljas inte till högre belopp än som motsvarar 75 % av redskapens värde då de skadades eller gick förlorade. Lånebeloppet får inte överstiga 15 000 kr. eller, om sökanden redan häftar i skuld för fiskredskapslån, 15 000 kr. minskat med skuldsumman.

Fiskeristyrelsen

Utlåningen från fonden uppgick vid utgången av år 1968 till ca 205 000 kr. Fortsatt dispositionsmedgivande för nästa budgetår bör lämnas av riksdagen.

Med anledning av en framställning från Svenska västkustfiskarnas centralförbund om vissa ändringar i bestämmelserna om fiskredskapslån för-

ordas att lån skall få beviljas med högst 25 000 kr. samt att tiden för ingivande av ansökan om lån förlängs från 15 dagar till två månader efter det att skadan eller förlusten upptäckts eller bort upptäckas av sökanden.

Remissyttrande

Fullmäktige i riksbanken erinrar om att lånemaximum höjdes till 15 000 kr. år 1968 och avstyrker förslaget om högre lån med hänsyn till svårigheten att ställa säkerhet. Fullmäktige tillstyrker att ansökningstiden förlängs till en månad och förutsätter därvid att senare inkommen ansökan liksom f. n. skall kunna prövas om särskilda skäl talar härför.

Departementschefen

Kungl. Maj:t har den 12 december 1969 beslutat om höjning av maximumbeloppet för lån från fiskredskapslånefonden till 25 000 kr. samt om förlängning av ansökningstiden till en månad.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att medge, att det för budgetåret 1962/63 anvisade investeringsanslaget till Statens fiskredskapslånefond får under budgetåret 1970/71 användas för det med anslaget avsedda ändamålet.

IV: B. Skogsväglånefonden. Lån utgår som statligt stöd till skogsvägbyggnad. Lån kan beviljas antingen separat eller som komplement till statsbidrag. Bestämmelserna återfinns i kungörelsen (1941:492) om lån från skogsväglånefonden (ändrad senast 1965:304).

Skogsstyrelsen

Ett relativt obetydligt belopp inestår f. n. på fonden och under de närmaste åren beräknas blott mindre belopp komma att inflyta i form av amorteringar. Skogsstyrelsen har inte ansett sig böra begära förstärkning av fonden. Den bästa lösningen av frågan vore otvivelaktigt att ersätta skogsväglånefonden med en garantilåneform med tillräckligt stor garantiram. Skogsstyrelsen har i avvaktan på eventuella förslag i frågan från skogsbruksutredningen inte ansett sig nu böra utarbeta förslag i ämnet.

Skogsstyrelsen föreslår att det för budgetåret 1958/59 anvisade investeringsanslaget till fonden får användas under budgetåret 1970/71 för det med anslaget avsedda ändamålet.

Departementschefen

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att medge, att det för budgetåret 1958/59 anvisade investeringsanslaget till Skogsväglånefonden under budgetåret 1970/71 får användas för det med anslaget avsedda ändamålet.

VII. Fonden för förlag till statsverket

VII: A—C. Lagring av jordbruksprodukter, Ytterligare lagring av jordbruksprodukter, Särskild lagring av livsmedel. Kungl. Maj:t har genom särskilda beslut, senast den 13 juni 1969, från de här angivna anslagen till jordbruksnämndens förfogande ställt medel, vilka f. n. uppgår till sammanlagt 206 175 000 kr., att användas för att lagra jordbruksprodukter och livsmedel. Anslagen tas i anspråk såväl för att utbetala rörelsemedel i samband med säsongmässig lagring av jordbruksprodukter som för beredskapslagring. Vid utlåning i samband med säsongmässig lagring erlägger lagerhållarna ränta som motsvarar gällande diskonto med tillägg av en halv procent.

Statens jordbruksnämnd

Jordbruksnämnden begär 19,3 milj. kr. som tillskott till tidigare beviljade anslag om ca 206 milj. kr. Medelsförstärkningen skall användas för ökad lagring av bl. a. kött- och fläskkonserver, torrmjök, socker och torrjäst.

Nämnden begär vidare, att Svensk spannmålshandel hos riksgäldskontoret skall få öka tidigare beviljad kredit med 27 milj. kr. till sammanlagt 252 milj. kr. Det ökade behovet hänför sig till föreslagna inköp av 13 000 ton oljekraftfoder och 18 000 ton animaliskt proteinfoder.

Jordbruksnämnden räknar med att de ifrågakvarande anslagsmedlen även under budgetåret 1970/71 skall få användas för att tillgodose behovet av rörelsemedel för den erforderliga säsongmässiga lagringen (utjämningslagringen) av smör och köttvaror och för beredskapslagring, som under budgetåret skall äga rum i jordbruksnämndens regi.

Departementschefen

Chefen för finansdepartementet har under avsnittet Särskilda frågor i bilaga 1 till statsverkspropositionen lämnat en redogörelse för en anslagsteknisk omläggning av finansieringen av beredskapslagringen fr. o. m. budgetåret 1970/71. Omläggningen innebär bl. a. att under detta anslag skall anvisas medel främst för säsongmässig lagring av smör och köttvaror. För detta ändamål har beräknats ett dispositionsbehov av 90 milj. kr. Återstående medel — 116,2 milj. kr. — föreslås bli överförda till en ny fond, Fonden för beredskapslagring: Statens jordbruksnämnds delfond. Samtidigt bör den rörliga kredit om 190 milj. kr., som tidigare ställts till föreningen Svensk spannmålshandels förfogande för beredskapslagring m. m., fr. o. m. budgetåret 1970/71 minskas med 155 milj. kr. till 35 milj. kr. För beredskapslagring avsedda medel bör dock i hittillsvarande omfattning få utnyttjas för brödsädsregleringen. Riksgäldskontorets säkerhet för checkräkningskredit på 35 milj. kr. till föreningen berörs inte.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) medge att under budgetåret 1970/71 90 milj. kr. av det under Fonden för förlag till statsverket för budgetåret 1953/54 anvisade investeringsanslaget Lagring av jordbruksprodukter används för erforderlig säsongmässig lagring av smör och köttvaror

b) medge, att Svensk spannmålshandel får för handhavande av brödsädsregleringen, efter beslut av Kungl. Maj:t, disponera en rörlig kredit i riksgäldskontoret av högst 35 milj. kr.

VII: D. Inlösen av inhemskt oljeväxtfrö. För att finansiera inlösen av inhemskt oljeväxtfrö anvisades för budgetåret 1953/54 ett investeringsanslag av 50 milj. kr. För utlånade medel erläggs ränta som motsvarar gällande diskonto med tillägg av en halv procent.

Statens jordbruksnämnd

Anslaget bör under budgetåret 1970/71 med oförändrat belopp få användas för det med anslaget avsedda ändamålet.

Departementschefen

Jag har ingen erinran mot jordbruksnämndens förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

medge att det för budgetåret 1953/54 anvisade investeringsanslaget Inlösen av inhemskt oljeväxtfrö får under budgetåret 1970/71 användas för det med anslaget avsedda ändamålet.

VIII. Fonden för beredskapslagring

VIII: 1. Statens jordbruksnämnds delfond: Lagring av jordbruksprodukter för beredskapsändamål. I anslutning till vad jag tidigare anfört under VII: A—C Lagring av jordbruksprodukter, Ytterligare lagring av jordbruksprodukter, Särskild lagring av livsmedel bör under förevarande rubrik tas upp ett investeringsanslag av 155 milj. kr. Till den nya fonden bör därjämte föras över 116,2 milj. kr. från fonden för förlag till statsverket. Med hänvisning till vad jag tidigare anfört under punkt C 3 på driftbudgeten bör en förstärkning av beredskapen ske genom att Kungl. Maj:t bemyndigas att vid krig, krigsfara eller andra omständigheter av synnerlig vikt för rikets försvarsberedskap disponera en rörlig kredit i riksgäldskontoret av högst 50 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) besluta om inrättande av en jordbruksnämndens delfond under fonden för beredskapslagring

b) till *Lagring av jordbruksprodukter för beredskapsän-*

damål för budgetåret 1970/71 anvisa ett investeringsanslag av 155 000 000 kr.

c) bemyndiga Kungl. Maj:t att från Fonden för förlag till statsverket av anslagen Lagring av jordbruksprodukter, Ytterligare lagring av jordbruksprodukter och Särskild lagring av livsmedel till Fonden för beredskapslagring: jordbruksnämndens delfond föra över 116 200 000 kr.

d) bemyndiga Kungl. Maj:t att vid krig, krigsfara eller andra omständigheter av synnerlig vikt för rikets försvarsberedskap disponera en rörlig kredit i riksgäldskontoret av högst 50 000 000 kr.

IX. Diverse kapitalfonder

IX: 1. **Jordfonden.** Fonden uppgår, sedan den för budgetåret 1969/70 tillförts 30 milj. kr., till 277 178 259 kr. Fondens medel skall enligt beslut av 1948 års riksdag användas för att bestrida lantbruksnämndernas kostnader för fastighetsförvärv i samband med åtgärder för yttre rationalisering på jordbrukets område.

Enligt beslut av 1967 och 1968 års riksdagar får av fonden tillsammans 20 milj. kr. disponeras för inlösen av sådana ofullständiga jordbruk, som ej behövs för rationaliseringsändamål. De sålunda inlösta fastigheterna skall redovisas på en särskild delfond.

Lantbruksstyrelsen

Fonden behöver f. n. inget ytterligare tillskott. Till förfogande för inköpsverksamheten m. m. innevarande budgetår står 35,6 milj. kr. på huvudfonden och 19,4 milj. kr. på delfonden utöver de under budgetåret inflytande inkomsterna av fastighetsförsäljningar m. m.

Utvecklingen av inköps- och försäljningsverksamheten belyses av följande sammanställning (milj. kr.).

Budgetår	Inköp m. m.	Försäljning m. m.
1964/65	71,9	53,7
1965/66	85,1	65,6
1966/67	83,7	86,3
1967/68	111,3	74,7
1968/69	87,6	80,6

Under budgetåret 1968/69 har för inlösen av ofullständiga jordbruk, som ej behövs för rationaliseringsändamål, utnyttjats 336 908 kr. Mot bakgrunden härav behöver ytterligare medel ej heller anvisas för detta ändamål.

Jag vill i detta sammanhang redovisa ytterligare uppgifter rörande inriktningen och effekten av nämndernas inköps- och försäljningsverksamhet.

Rationaliseringsreserven uppgick vid slutet av budgetåret 1968/69 till sammanlagt 18 540 ha åker och 131 700 ha skogsmark. Under budgetåret 1968/69 inköpte lantbruksnämnderna 9 160 ha åker och 40 300 ha skogsmark. Av förvärven under första halvåret 1969 låg 84 % av åkerarealen och 61 % av skogsmarken i de egentliga jordbruksbygderna. Av försäljningarna under samma tid låg 84 % av åkerarealen och 63 % av skogsmarken i dessa jordbruksbygder.

I följande tabell anges hur summan av köpeskillingarna (87 milj. kr.) för de brukningsenheter, som lantbruksnämnderna förvärvade under budgetåret 1968/69, procentuellt fördelar sig på olika storleksgrupper.

Åker, ha	Skog, ha					Summa
	— 25,0	25,1—50,0	50,1—100,0	100,1—200,0	200,1—	
— 2,0.....	5	3	2	2	4	16
2,1— 5,0.....	6	4	2	1	2	15
5,1—10,0.....	11	5	5	1	4	26
10,1—20,0.....	14	3	4	2	1	24
20,1—30,0.....	6	2	2	—	—	10
30,1—50,0.....	3	—	1	1	1	6
50,1—.....	1	1	—	1	—	3
Summa	46	18	16	8	12	100

Effekten av lantbruksnämndernas försäljningar av jordfondsfastigheter belyses i följande sammanställning, där antalet brukningsenheter, som under budgetåret 1968/69 fått tillskottsmark, har fördelats på åkerareal före tillköp. För varje storleksgrupp anges medelarealen åker och skogsmark före resp. efter tillköp.

Storleksgrupper efter åkerareal före tillköp, ha	Antal brukningsenheter	Medelareal, ha			
		Åker		Skogsmark	
		före tillköp	efter tillköp	före tillköp	efter tillköp
— 2,0.....	53	1	3	93	122
2,1— 5,0.....	105	4	6	69	103
5,1—10,0.....	250	8	12	76	103
10,1—15,0.....	233	13	19	53	70
15,1—20,0.....	191	18	24	58	74
20,1—25,0.....	136	23	31	51	67
25,1—30,0.....	222	26	30	42	51
30,1—40,0.....	137	35	44	74	85
40,1—50,0.....	58	46	55	58	66
50,1—.....	82	101	113	232	244
Summa	1 467	23	29	71	88

I detta sammanhang bör också vissa uppgifter redovisas i fråga om verkningarna av 1965 års jordförvärvslag. Av följande sammanställning framgår omfattningen av de lagfarter, som beviljats för jordbruksfastigheter under tiden den 1 juli 1965—den 30 juni 1969.

	Antal	Areal åker, ha	Areal skogsmark, ha
Enligt lagen prövade förvärv (exkl. överlåtelse mellan juridiska personer)			
Fysiska personers förvärv	13 718	121 200	265 800
Juridiska personers förvärv	1 592	18 000	103 000
Juridiska personers överlåtelse	273	2 300	10 800
Från lagens prövning undantagna förvärv			
Släktförvärv, kommunförvärv, m. m.	20 553	201 500	723 600
Domänverkets förvärv	158	1 400	31 800
Domänverkets överlåtelse	92	1 000	45 700
Lantbruksnämndernas förvärv	2 572	19 200	78 000
Lantbruksnämndernas överlåtelse	2 784	17 500	67 600

Av de juridiska personernas förvärv har 51 gjorts av företag som bedriver förädling eller distribution av jordbruksprodukter, 637 av företag som bedriver förädling av skogsprodukter, 539 av exploateringsföretag och 365 av andra företag. Av de förvärv som skogsförädlingsföretagen gjort har förvärvsegendomen i 367 fall legat i skogsbruksbygd eller i skogsbruksdominerad mellanbygd, medan egendomen i 157 fall legat i jordbruksbetonad mellanbygd och i 113 fall i område som hänförs till jordbruksbygd. I 507 fall har skogsförädlingsföretagens förvärv inneburit en utvidgning av deras tidigare innehav i området. Av de fysiska personernas förvärv har 7 608 gjorts av yrkesverksamma jordbrukare. 4 481 förvärv har avsett ej bestående brukningsenheter. I fråga om förvärv, som undantas lagens prövning, har ca 16 500 ägt rum i form av släktförvärv omfattande en areal av ca 160 000 ha åker och 606 000 ha skogsmark. I 1 902 fall har kommuner stått som förvärvare.

Erfarenheterna av den hittillsvarande tillämpningen av lagen har inte föranlett lantbruksstyrelsen avge förslag till några ändringar av densamma.

Departementschefen

Lantbruksnämndernas inköps- och försäljningsverksamhet, som sker med anlitan av jordfonden, är av stor vikt för jordbrukets strukturrationalisering. Fonden har under de tre senaste budgetåren tillförts sammanlagt 100 milj. kr. och uppgår nu till 277 milj. kr. De medel som dels finns odisponerade, dels flyter in vid fastighetsförsäljningar m. m. beräknar jag

174 *Statsverkspropositionen år 1970: Bil. 11: Jordbruksdepartementet*

räcka till för inköpsverksamheten under budgetåret 1970/71. Anslaget bör därför endast föras upp med ett formellt belopp av 1 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Jordfonden* för budgetåret 1970/71 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 kr.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Britta Gyllensten

Register

Sid.

1 ÖVERSIKT

DRIFTBUDGETEN

A. Jordbruksdepartementet m. m.

	Kr.
8 Jordbruksdepartementet	5 256 000
9 Lantbruksrepresentanter	488 000
10 Kommittéer m. m.	2 000 000
10 Extra utgifter	270 000
	8 014 000

B. Jordbrukets rationalisering m. m.

11 Lantbruksstyrelsen	11 241 000
15 Lantbruksnämnderna	78 100 000
17 Kursverksamhet för jordbrukets rationalisering m. m.	3 145 000
19 Bidrag till jordbrukets rationalisering, m. m.	15 000 000
20 Bidrag till trädgårdsnäringsens rationalisering m. m.	1 000
21 Täckande av förluster på grund av statlig kreditgaranti . . .	500 000
23 Bidrag till särskilda rationaliseringsåtgärder i Norrland, m.m.	12 000 000
26 Odlings- och byggnadshjälp åt innehavare av vissa krono- lägenheter m. m.	1 400 000
26 Befrämjande av husdjursaveln m. m.	1 300 000
28 Statens hingstdepå och stuteri	1 478 000
29 Särskilt stöd åt biskötsel och växtodling	96 000
30 Bidrag till Svensk matpotatiskontroll.	110 000
30 Restitution av bensinskatt till trädgårdsnäringsen	400 000
	124 771 000

C. Jordbruksprisreglering

34 Statens jordbruksnämnd	9 160 000
36 Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område	116 000 000

Sid.		Kr.
39	Kostnader för beredskapslagring av livsmedel och fodermedel m. m.	34 300 000
42	Särskilt stöd åt det mindre jordbruket	50 300 000
43	Bidrag till bokföringsverksamheten inom jordbruket	1 218 000
44	Bidrag till permanent skördeskadeskydd	30 000 000
45	Administration av permanent skördeskadeskydd m. m.	10 400 000
		251 378 000

D. Skogsbruk

48	Skogsstyrelsen	6 021 000
50	Bidrag till skogsvårdsstyrelserna	41 134 000
54	Bidrag till skogsförbättringar	8 000 000
64	Vägbyggnader på skogar i enskild ägo	13 500 000
65	Åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland m. m.	8 500 000
67	Kursverksamhet för skogsbrukets rationalisering m. m.	1 285 000
		78 440 000

E. Fiske

69	Fiskeristyrelsen	5 470 000
72	Fiskeriintendenter m. m.	875 000
73	Främjande i allmänhet av fiskerinäringen	265 000
74	Kursverksamhet på fiskets område	285 000
76	Bidrag till fiskehamnar m. m.	1 000
77	Isbrytarhjälp åt fiskarbefolkningen	20 000
77	Restitution av bensinskatt till fiskerinäringen	934 000
78	Särskilt omställningsstöd till fiskare	3 000 000
78	Täckande av förluster vid statlig kreditgaranti till fritidsfiske	1 000
79	Kostnader för fiskeutredningar i vattenmål m. m.	1 000
80	Ersättning till strandägare för mistad fiskerätt m. m.	2 000 000
80	Fiskeriundersökningsfartyg	13 000 000
		15 852 000

F. Rennäring

82	Lappväsendet	1 670 000
83	Rådgivningsverksamhet för rennäringens främjande	100 000
84	Kompensation för bensinskatt till rennäringen	100 000
84	Åtgärder i samband med ändrade renbetesförhållanden	—
		1 870 000

¹ Beräknat belopp

G. Service och kontroll

Sid.		Kr.
85	Veterinärstyrelsen	3 147 000
86	Anskaffande av viss laboratorieutrustning m. m.	125 000
87	Veterinärstaten	19 161 000
88	Täckande av vissa kostnader för köttbesiktning vid kontroll- slakterier	7 325 000
89	Statens veterinärmedicinska anstalt	11 096 000
91	Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar, m. m....	1 400 000
92	Bidrag till djursjukvård i vissa fall	400 000
92	Veterinärinrättningen i Skara	437 000
	Statens centrala frökontrollanstalt:	
93	Förvaltningskostnader	8 143 000
95	Utrustning	150 000
96	Statens växtskyddsanstalt	5 989 000
97	Bekämpande av växtsjukdomar	150 000
98	Statens lantbrukskemiska laboratorium	2 631 000
99	Statens maskinprovningar	2 144 000
		62 298 000

H. Utbildning och forskning

	Lantbrukshögskolan:	
101	Förvaltningskostnader	29 632 000
112	Driftkostnader	9 402 000
113	Bokinköp m. m.	587 000
114	Försöksverksamheten	14 642 000
115	Lantbruksdriften vid försöksstationerna m. m.	1 000
	Veterinärhögskolan:	
115	Förvaltningskostnader	11 991 000
118	Driftkostnader	5 706 000
118	Bokinköp m. m.	126 000
119	Försöksverksamhet	300 000
119	Lantbruksdriften vid försöksgården	1 000
	Skogshögskolan:	
120	Förvaltningskostnader	12 875 000
123	Driftkostnader	9 453 000
123	Bokinköp m. m.	138 000
124	Inredning och utrustning av lokaler vid jordbrukets högskolor m. m.	15 000 000
124	Ersättningar till sakkunniga i befordringsärenden, m. m. ..	130 000
125	Jordbruksforskning	6 760 000
125	Stöd till kollektiv jordbruksteknisk forskning	935 000
126	Bidrag till Sveriges utsädesförening	4 542 000
128	Bidrag till viss praktiskt vetenskaplig växtförädling	255 000
129	Skoglig forskning	2 750 000
130	Bidrag till Institutet för skogsförbättring	836 000
130	Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien	237 000

¹ Beräknat belopp

Sid.		Kr.
	Alnarpsinstitutet:	
131	Förvaltningskostnader	2 682 000
133	Materiel m. m.	315 000
133	Trädgårdsskolan i Norrköping	864 0 0
135	Bidrag till driften av lantbrukets yrkesskolor m. m.	29 973 000
137	Bidrag till byggnadsarbeten vid lantbrukets yrkesskolor . . .	3 000 000
138	Statens skogsmästarskola	1 116 000
140	Statens skogsinstitut	2 116 000
144	Bidrag till vissa skogsbrukskurser, m. m.	4 510 000
145	Bidrag till byggnadsarbeten vid skogsbrukets yrkesskolor . .	100 000
145	Reseunderstöd för studier m. m.	39 000
146	Bidrag till viss ungdomsverksamhet	500 000
		161 514 000

I. Miljövård

147	Statens naturvårdsverk	11 968 000
149	Koncessionsnämnden för miljöskydd	516 000
150	Miljövårdsinformation	12 150 000
151	Ersättningar vid bildande av naturreservat m. m.	9 000 000
153	Vård av naturvårdsområden m. m.	4 700 000
155	Stöd till idrotten: Idrotts- och friluftsanläggningar m. m. . .	116 500 000
155	Miljövårdsforskning	11 000 000
156	Stöd till kollektiv forskning på vatten- och luftvårdsområdet	1 200 000
158	Bidrag till kommunala avloppsreningsverk m. m.	84 000 000
159	Bidrag till vatten- och luftvårdande åtgärder inom industrin	50 000 000
160	Ersättning för vissa skador av rovdjur, m. m.	750 000
		191 784 000

J. Diverse

161	Arrendenämnder och servitutsnämnder, m. m.	180 000
161	Bidrag vid förlust på grund av naturkatastrof m. m.	1 000
163	Bidrag till vissa internationella organisationer m. m.	3 172 000
164	Ersättning för förvaltningen av vissa lånefonder	34 000
164	Ersättningar för vissa besiktningar och synförrättningar . .	5 000
		3 392 000

Summa för driftbudgeten **899 313 000**

¹ Beräknat belopp

KAPITALBUDGETEN

Statens affärsverksfonder

Sid.		Kr.
	<i>Domänverket</i>	
165	Byggnadsarbeten m. m. vid vissa till sambruksföreningar upplåtna kronoegendomar	92 000
166	Markförvärv för naturvårdsändamål, m. m.	4 000 000
		4 092 000

Statens allmänna fastighetsfond

166	Byggnadsarbeten vid jordbrukets högskolor m. m.	16 100 000
-----	---	-------------------

Statens utlåningsfonder

167	Lånefonden till främjande av beredning och avsättning av fisk m. m.	1 000
167	Statens fiskredskapslånefond	—
168	Skogsväglånefonden	—
		1 000

Fonden för förlag till statsverket

169	Lagring av jordbruksprodukter, Ytterligare lagring av jord- bruksprodukter, Särskild lagring av livsmedel	—
170	Inlösen av inhemskt oljeväxtfrö	—

Fonden för beredskapslagring

170	Statens jordbruksnämnds delfond: Lagring av jordbrukspro- dukter för beredskapsändamål	155 000 000
-----	---	--------------------

Diverse kapitalfonder

171	Jordfonden	1 000
	Summa för kapitalbudgeten	165 194 000
	Totalt för jordbruksdepartementet	1 064 507 000

¹ Beräknat belopp

HANDELSDEPARTEMENTET

ÖVERSIKT

Handelsdepartementets verksamhetsområde omfattar — förutom handelspolitik — bl. a. exportfrämjande åtgärder, pris-, konkurrens- och konsumentfrågor, patent- och registreringsväsendet, ekonomiskt försvar samt stöd till idrotten.

Departementets budget föreslås öka med 701,4 milj. kr. till 941,9 milj. kr. Den största ökningen beror på en anslagsteknisk omläggning av finansieringen av den beredskapslagring som görs av överstyrelsen för ekonomiskt försvar. Omläggningen innebär att 700 milj. kr. av de kapitalmedel som ställts till förfogande för lagringen i form av rörlig kredit i riksgäldskontoret ersätts av medel som föreslås skola anvisas på kapitalbudgeten. Vidare föreslås att Kungl. Maj:t bemyndigas att under vissa omständigheter disponera en rörlig kredit i riksgäldskontoret av högst 300 milj. kr.

De största reella ökningarna hänför sig till reformer, som avses läggas fram i särskilda propositioner avseende stöd åt vissa industrier och åtgärder inom konsumentområdet samt ökat stöd till idrotten. Sålunda kommer att föreslås bl. a. exportfrämjande åtgärder för TEKO-industrierna och den manuellt arbetande glasindustrin. För dessa ändamål beräknas ett nytt anslag om 5,2 milj. kr. Vidare kommer att föreslås att en ny myndighet, konsumentombudsmannen, inrättas. För denna reform beräknas ett anslag av 1 milj. kr. Vad angår idrottsstödet innebär förslaget viss omfördelning och sammanföring av anslag, som f. n. är upptagna under olika huvudtitlar. För ifrågasvarande ändamål beräknas en ökning av den sammanlagda medelsanvisningen från 55 milj. kr. till 70 milj. kr. varav 40,4 milj. kr. tas upp under tionde huvudtiteln. Återstående belopp 29,6 milj. kr. redovisas under åttonde huvudtiteln med 13,1 milj. kr. och under nionde huvudtiteln med 16,5 milj. kr. De berörda anslagen har i avbidan på särskilda propositioner tagits upp med beräknade belopp.

Statens kostnader för lagring av olja föreslås enligt 1970—1976 års oljelagringsprogram med verkan fr. o. m. nästa budgetår minska med 55,5 milj. kr. till 11,5 milj. kr. per år.

Handelspolitiska frågor

Strävandena att skapa en stor västeuropeisk marknad har ännu inte krönts med framgång. Verksamheten inom den Europeiska frihandels-sammanslutningen (EFTA) har inriktats på att ytterligare utveckla det interna samarbetet. Utredningarna om ett utvidgat nordiskt ekonomiskt samarbete har fortgått under det gångna året. Förhandlingar har inletts mellan de nordiska regeringarna för att lösa de problem som står öppna. Utformningen av ett system med särskilda tullförmåner för u-länderna liksom förberedelserna för det andra utvecklingsårtondet har stått i centrum för de internationella handelspolitiska biståndsdiskussionerna.

Europeiska gemenskapen (EEC)

Under det gångna året har diskussioner pågått inom EEC angående möjligheterna att utvidga den gemensamma marknaden. På franskt initiativ hölls inom EEC ett stats- och regeringschefsmöte den 1—2 december 1969 i Haag. Härvid diskuterades främst gemenskapens fullbordan, fördjupning och utvidgning. Man var ense om principen rörande en utvidgning av gemenskapen och samtyckte till att förberedelser inleddes för förhandlingar med de stater, som ansökt om medlemskap. Så snart dessa förhandlingar inletts skall diskussioner påbörjas med övriga EFTA-länder.

I avvaktan på ett beslut om en utvidgning av den gemensamma marknaden har man inom EEC diskuterat möjligheterna till interimslösningar på vissa områden i syfte att mildra effekterna av marknadssplittringen i Europa. I enlighet härmed inbjöd EEC:s ministerråd under våren 1969 en rad länder, däribland flertalet EFTA-stater, till överläggningar i Bryssel om en gemensam europeisk patentlagstiftning. Förhandlingarna härom inleddes i slutet av maj 1969. Vidare inbjöd EEC:s ministerråd i november intresserade utomstående länder att delta i samarbetet på det vetenskapliga och teknologiska området. Den svenska regeringen förklarade sig beredd att aktivt delta i detta samarbete.

Handelsdepartementet utgav i början av det gångna året en inom kommerskollegium utarbetad redogörelse för Romfördragets tillämpning under tiden 1 april 1966—30 juni 1968. Under första hälften av 1970 beräknas en motsvarande redogörelse för tiden 1 juli 1968—31 december 1969 kunna utges.

Europeiska frihandelssammanslutningen (EFTA)

De europeiska marknadsproblemen var en av huvudfrågorna vid EFTA:s ministermöten i Genève den 8 och 9 maj samt den 6 och 7 november 1969. Ministrarna upprepade därvid på nytt EFTA-ländernas beredvillighet och önskan att så snart som möjligt delta i förhandlingar som syftar till vittomfattande lösningar på de europeiska integrationsfrågorna och som öpp-

nar möjlighet för alla medlemmar i EFTA att delta. Ministrarna bekräftade åter sitt starka intresse av att bevara det frihandelsområde, som upprättats genom EFTA.

Överenskommelse har nåtts om att Island skall inträda som medlem i EFTA. De nordiska länderna har enats om att tillskjuta medel till en industrialiseringsfond avsedd att utnyttjas för att utveckla Islands exportindustri och stärka den isländska hemmamarknadsindustrins konkurrensförmåga. Överenskommelse har även nåtts om förbättrade villkor för den isländska fårköttsexporten till de övriga nordiska länderna. Proposition om Sveriges godkännande av avtalet om Islands anslutning och övriga överenskommelser avses föreläggas 1970 års riksdag.

Utvecklingen av det interna EFTA-arbetet har fortsatt. Den översyn av ursprungsreglerna, som beslutades vid ministermötet i maj 1968, fortsätter, liksom översynen av EFTA-konventionens regler om statliga stödåtgärder, offentlig upphandling, restriktiva affärsmetoder och etablering. Likaså utreds utformningen av undantagsregeln i konventionens artikel 20.

Medlemsländerna har fortsatt sina strävanden att avlägsna s. k. tekniska handelshinder i EFTA-handeln. Rådet antog i januari 1969 ett förslag till ömsesidigt godkännande av provningsresultat på det elektriska området. Undersökningar pågår om möjligheterna att införa liknande arrangemang även på andra områden. Vidare behandlas f. n. förslag till konventioner rörande ömsesidigt godkännande dels av kontroll och märkning av ädelmetaller, dels av inspektion av läkemedelstillverkning.

Handeln med jordbruksvaror och med fisk har också granskats under år 1969. Vid ministermötet i maj 1969 lades fram en utredning rörande EFTA-konventionens jordbruksbestämmelser. Ministrarna gav det permanenta rådet i uppdrag att undersöka möjligheterna att förbättra förutsättningarna för handeln med jordbruksvaror. Undersökningen skall omfatta bl. a. dumping, statliga stödåtgärder, olika prisnivåer för råvaror samt möjligheterna att minska antalet varor i konventionens bilaga D (jordbruksvaror).

Den ekonomiska kommittén har diskuterat effekterna av de valuta-devalveringar, som ägde rum under hösten 1967. Vidare har inkomst- och prispolitiken i EFTA-länderna behandlats.

Jugoslavien har under år 1969 varit representerat vid ett antal möten med EFTA:s tekniska kommittéer.

Nordiskt samarbete

Den nordiska ämbetsmannakommitté, som fått i uppdrag att utreda möjligheterna till ett utvidgat nordiskt ekonomiskt samarbete i enlighet med de nordiska statsministrarnas beslut i april 1968, lade den 3 januari 1969 fram en preliminär rapport om resultatet av sina undersökningar. Ämbetsmannakommitténs preliminära rapport behandlades dels vid möten

mellan de nordiska statsministrarna den 18 och 19 januari, den 1 februari samt den 18 och 19 februari, dels vid möte mellan statsministrarna och Nordiska rådets presidium och ekonomiska utskott den 1 och 2 februari, dels vid Nordiska rådets session den 1—6 mars 1969. Statsministrarna fann att ett utvidgat samarbete borde kunna utformas i enlighet med de allmänna principer som angivits i statsministrarnas beslut i april 1968 och att ämbetsmannakommitténs preliminära rapport borde kunna utgöra grundval för fortsatt arbete. Statsministrarna beslöt uppdra åt ämbetsmannakommittén att slutföra sitt arbete och utarbeta förslag till lösning på samtliga samarbetsområden.

Ämbetsmannakommitténs slutrapport överlämnades till statsministrarna den 17 juli 1969. Rapporten innehåller ett utkast till traktat om upprättande av en organisation för nordiskt ekonomiskt samarbete. Full enighet har inte kunnat redovisas på alla punkter. Olösta frågor kvarstår bl. a. beträffande tullpolitiken, jordbruks- och fiskeripolitiken samt det finansiella samarbetet.

De nordiska statsministrarna behandlade ämbetsmannakommitténs rapport vid möte i Stockholm den 3 november 1969. Därefter sammanträdde regeringsdelegationer i Oslo den 25 och 26 november 1969. Vid ett nytt möte med statsministrarna i Helsingfors den 12 och 13 december konstaterades att det inte är möjligt att nå fram till en överenskommelse före Nordiska rådets session i Reykjavik men det rådde enighet om att man borde inrikta sig på att fatta definitivt beslut snarast möjligt efter denna tidpunkt.

FN:s konferens för handel och utveckling (UNCTAD)

Sedan den andra sessionen med Förenta Nationernas konferens för handel och utveckling (UNCTAD II) hölls i New Delhi under februari—mars 1968 har ett flertal sammanträden hållits med UNCTAD:s styrelse och dess olika kommittéer.

Framstegen inom UNCTAD efter andra konferensen har varit begränsade. Bland frågor som stått i centrum för intresset kan särskilt nämnas frågan om särskilda tullförmåner för u-länderna samt supplementär finansiering. UNCTAD:s bidrag till förberedelserna för andra utvecklingsårstiondet har varit föremål för ett omfattande arbete.

Sverige är under år 1970 företrätt såväl i UNCTAD:s styrelse som i samtliga huvudkommittéer.

En närmare information om UNCTAD:s arbetsuppgifter lämnas i broschyren »Handelsdepartementet informerar om UNCTAD».

Andra handelspolitiska frågor

Inom GATT fortsätter strävandena att ytterligare frigöra världshandeln. Särskild uppmärksamhet ägnas handeln med u-länderna, icke-tariffära

handelshinder och handeln med jordbruksvaror. Sverige har genom unilaterala bidrag fortsatt att öka stödet till GATT:s och UNCTAD:s gemensamma handelsinformationscentrum (ITC).

Sverige har fortfarande bilaterala handelsöverenskommelser, huvudsakligen med de östeuropeiska staterna. Under år 1969 fördes nio förhandlingar inom ramen för sådana överenskommelser.

Med anledning av den hastiga ansvällningen av importen av vissa textil- och konfektionsvaror har överenskommelse träffats med Jugoslavien, Hongkong, Sydkorea och Portugal om en temporär begränsning av exporten till Sverige av några av dessa varuslag.

Strävandena att stabilisera priserna på u-ländernas råvaror har i olika sammanhang stötts från svensk sida. Sålunda bidrog Sverige aktivt till tillkomsten av det sockeravtal som trädde i kraft den 1 januari 1969. Sverige är medlem i styrelserna för sockerorganisationen och internationella kaffeorganisationen. Ansträngningarna att få till stånd ett avtal för kakao fortsätter.

Exportfrämjande åtgärder och turism

Till kommersiell information om Sverige i utlandet beräknas för nästa budgetår 5,4 milj. kr. under tionde huvudtiteln.

Handelssekreterarnas antal har fördubblats sedan budgetåret 1962/63. Goda erfarenheter har erhållits av den specialiserade service i marknadsföring som handelssekreterarna erbjuder. För att bl. a. skapa förutsättningar för en fortsatt utbyggnad av handelssekreterarorganisationen övervägs att fr. o. m. budgetåret 1970/71 införa försöksverksamhet med avgiftsbeläggning av handelssekreterarkontorens tjänster av konsultkaraktär.

Systemet med praktikanter hos handelssekreterarna och de svenska utlandshandelskamrarna har utfallit väl. Det ger en värdefull utbildning och praktikanternas erfarenheter kan nyttiggöras för svensk exportindustri. F. n. finns ca 40 praktikantplatser. Antalet sökande till dessa är mycket stort. För att vidga möjligheterna till praktisk exportutbildning föreslås att stipendier inrättas för ytterligare åtta platser hos handelssekreterarna.

Av särskilda fondmedel och reservationsmedel beräknas ca 800 000 kr. kunna disponeras för exportfrämjande verksamhet.

Särskilda sakkunniga har tillkallats med uppgift att utreda denna verksamhet.

TEKO-utredningen överlämnade i augusti 1969 en delrapport med förslag om offentlig upphandling, exportfrämjande åtgärder och utbildning. På grundval av rapporten och en framställning från berörda branschorganisationer inom glasindustrin avses årets riksdag i särskild proposition underställa förslag om bl. a. exportfrämjande åtgärder för TEKO-industrierna och den manuellt arbetande glasindustrin.

Bidraget till Svenska turisttrafikförbundet föreslås höjt till 4,6 milj. kr. Till förstärkning av verksamheten vid förbundet beräknas dessutom 150 000 kr. kunna disponeras av särskilda fondmedel.

Pris-, konkurrens- och konsumentfrågor

Ett förslag till lag om otillbörlig marknadsföring har efter föredragning av chefen för justitiedepartementet remitterats till lagrådet. Lagförslaget avses underställas 1970 års riksdag i särskild proposition. Det innebär bl. a. att en ny myndighet, konsumentombudsmannen, med uppgift att övervaka marknaden och ingripa mot otillbörliga marknadsföringsåtgärder inrättas och att näringsfrihetsrådet ombildas till ett marknadsråd.

För organisationsfrågor m. m. i samband med lagförslaget redogörs närmare i en inom justitie- och handelsdepartementen upprättad promemoria (stencil Ju 1969: 27), som remissbehandlats. Efter beredning avses även dessa frågor bli underställda riksdagen.

Konsumentutredningen har avlämnat en promemoria, i vilken vissa för konsumentpolitiken grundläggande frågeställningar belyses. I övrigt fortsätter utredningsarbetet. En del av de problem, som aktualiserats av utvecklingen inom handeln, utreds av butiksetableringsutredningen och bensinhandelsutredningen. Dessa utredningar beräknas bli slutförda under år 1970. En ny utredning har tillsatts beträffande affärstidsregleringen.

I anledning av förslag av 1965 års hemkonsulentutredning förordas att hemkonsulenterna förs över från lantbruksnämnderna till länsstyrelserna och att huvudmannaskapet för dem anförtros konsumentinstitutet, som i samband härmed föreslås få viss personalförstärkning.

Av den sammanlagda anslagsökningen inom området för pris-, konkurrens- och konsumentfrågor, 3 milj. kr., hänför sig 1 milj. kr. till det beräknade anslaget för näringsfrihetsrådet. Anslaget till konsumentvaruforskning höjs med 390 000 kr. till 4,3 milj. kr.

Ekonomiskt försvar

Som ett led i studieverksamheten för långsiktsplanering av försörjningsberedskapens utformning har överstyrelsen för ekonomiskt försvar fått i uppdrag att fortlöpande bedriva s. k. miljöstudier. Studierna avses leda fram till beskrivningar av angreppsfall, som kan tas till utgångspunkt för analys av det ekonomiska försvarets resursanspråk och resursutnyttjande samt försörjningsberedskapens framtida utformning.

Med hänsyn till vårt lands allt större beroende av importerade bränslen godkände 1969 års riksdag (prop. 1969: 136, BeU 66, 2 LU 86, rskr 398 och 375) riktlinjer för att öka beredskapslagringen av oljeprodukter under perioden 1970—1976. Den genomsnittliga årskostnaden för att genomföra pro-

grammet beräknades till 109 milj. kr. Finansieringen sker dels indirekt genom prissättningen på oljeprodukterna, dels genom statliga ränte- och amorteringsfria lån. För sådana lån föreslås att 11,5 milj. kr. anvisas på nästa budgetårs kapitalbudget.

Överstyrelsens lagerinköp för beredskapsändamål finansieras f. n. med en rörlig kredit i riksgäldskontoret. För den fortsatta finansieringen föreslås att en särskild fond inrättas. Det föreslås, att till fonden anvisas 700 milj. kr. på kapitalbudgeten, varvid den rörliga krediten kan upphöra. Ränta motsvarande statens normalränta skall erläggas på de medel som ställts till förfogande. För räntekostnader liksom kostnader för hantering av lagren föreslås att 82,3 milj. kr. anvisas på nästa budgetårs driftbudget. Vidare föreslås att Kungl. Maj:t bemyndigas att vid krig, krigsfara eller annan omständighet av synnerlig vikt för rikets försvarsberedskap disponera en rörlig kredit i riksgäldskontoret av högst 300 milj. kr.

Stöd till idrotten

Idrottsutredningen har i betänkandet Idrott åt alla (SOU 1969: 29) föreslagit att statens stöd till idrottsverksamhet ökas och att medelsanvisning under olika huvudtitlar för idrottsändamål förs samman. Betänkandet har remissbehandlats. I avvaktan på särskild proposition i ämnet tas under olika huvudtitlar upp sammanlagt 70 milj. kr. i stöd till idrotten. Under tionde huvudtiteln har tagits upp ett anslag med ett beräknat belopp av 40,4 milj. kr.

Patent- och registreringsväsendet

Sverige deltar i det internationella samarbete som på patent-, varumärkes- och mönsterområdet pågår inom Europarådet, Paris- och Bernunionernas gemensamma internationella organ (BIRPI) och EEC. BIRPI har lagt fram ett utkast till samarbetsavtal benämnt Patent Cooperation Treaty, den s. k. PCT-planen som, om den godkänns, kommer att minska belastningen på nyhetsgranskande patentverk. Remissbehandlingen av utkastet pågår. Inom EEC pågår överläggningar om att inrätta ett centralt europeiskt patentorgan, som avses betjäna även stater, ej anslutna till EEC. Patentpolicykommittén utreder de problem som för det svenska patentverkets vidkommande aktualiseras, om Sverige ansluter sig till PCT-planen eller till det system som utarbetas i samband med överläggningar med EEC.

Det inom patent- och registreringsverket påbörjade rationaliserings- och utvecklingsarbetet, främst beträffande patent- och bolagsärenden, fortsätter. Verket kommer vidare att utvidga informations- och dokumentationstjänsten på patentområdet. För verket föreslås en anslagsökning med 1,6 milj. kr. Anslaget redovisas för riksdagen i programtermer.

Sammanfattning

Förändringarna inom handelsdepartementets verksamhetsområde i förhållande till riksstaten för budgetåret 1969/70 framgår av följande sammanställning. Beloppen anges i milj. kr.

	Anvisat 1969/70	Förslag 1970/71	Föränd- ring
DRIFTBUDGETEN			
A. Handelsdepartementet m. m.	10,8	12,7	+ 1,9
B. Utrikeshandel m. m.	17,6	24,0	+ 6,4
C. Pris-, konkurrens- och konsumentfrågor	20,8	23,8	+ 3,0
D. Patent- och registreringsväsendet.....	29,9	31,9	+ 2,0
E. Ekonomiskt försvar	55,9	89,0	+ 33,1
F. Diverse	37,6	45,2	+ 7,6
Summa för driftbudgeten	172,6	226,6	+ 54,0
KAPITALBUDGETEN			
V. Fonden för låneunderstöd.....	67,0	11,5	— 55,5
VIII. Fonden för beredskapslagring	—	700,0	+ 700,0
IX. Diverse kapitalfonder	0,9	3,8	+ 2,9
Summa för kapitalbudgeten	67,9	715,3	+ 647,4
Totalt för handelsdepartementet	240,5	941,9	+ 701,4

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 2 januari 1970.

Närvarande:

Statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, HOLMQVIST, ASPLING, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDKVIST, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG, BENGTTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON.

Chefen för handelsdepartementet, statsrådet Lange, anmäler de frågor som gäller utgifterna för budgetåret 1970/71 inom handelsdepartementets verksamhetsområde och anför.

DRIFTBUDGETEN

Tionde huvudtiteln

A. Handelsdepartementet m. m.

A 1. Handelsdepartementet

1968/69 Utgift ¹	22 922 326
1969/70 Anslag	3 930 000
1970/71 Förslag	4 100 000

¹ Anslagen Handelsdepartementet: Avlöningar och Handelsdepartementet: Omkostnader.

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 26 920 kr.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71
<i>Personal</i>		
Handläggande personal	27	—
Övrig personal	29	—
	56	—

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71
<i>Anslag</i>		
Avlöningar	3 031 000	+ 83 000
Sjukvård	8 000	+ 1 000
Reseersättningar (även för utrikes resor)	49 000	—
Expenser	152 000	+ 66 000
Lönekostnadspålägg	690 000	+ 20 000
	3 930 000	+ 170 000

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Handelsdepartementet* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 4 100 000 kr.

A 2. Krigsmaterielinspektionen

1968/69 Utgift	1125 229
1969/70 Anslag	153 000
1970/71 Förslag	164 000

¹ Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 1 604 kr.

Krigsmaterielinspektionen utövar kontroll över tillverkningen av krigsmateriel och handlägger ärenden rörande tillstånd till export av sådan materiel. Inspektionen utgörs av krigsmaterielinspektören och två biträden, vilka redovisas under handelsdepartementets personal.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71
<i>Anslag</i>		
Avlöningar	115 000	+ 8 500
Sjukvård	1 000	—
Reseersättningar	3 000	+ 500
Lokalkostnader	3 000	—
Expenser	5 000	—
Lönekostnadspålägg	26 000	+ 2 000
	153 000	+ 11 000

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Krigsmaterielinspektionen* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 164 000 kr.

A 3. Kollegiet för Sverige-information i utlandet

1968/69 Utgift ¹	2665 398
1969/70 Anslag	1 358 000
1970/71 Förslag	1 091 000

¹ Anslag Handelsdepartementet: Administrationskostnader för utlandsinformationen

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 4 294 kr.

Kollegiet för Sverige-information i utlandet har till uppgift att samordna planeringen och utförandet av information om Sverige i utlandet samt fördela de medel som för ändamålet ställts till förfogande för den av Kungl. Maj:t utsedde ordföranden i kollegiet.

Ordinarie ledamöter i kollegiet är huvudmannen för exportfrämjande åtgärder i handelsdepartementet, chefen för utrikesdepartementets informationsbyrå samt cheferna för Svenska institutet, Svenska turisttrafikförbundet, Sveriges allmänna exportförening och Sveriges radios utlandsprogram. Adjungerade ledamöter är huvudmannen för kulturfrågor i utbildningsdepartementet, chefen för utrikesdepartementets pressbyrå och chefen för Svensk-internationella pressbyrån. Till kollegiet är knutet ett sekretariat, som leds av ordföranden.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Kollegiet	Dep. chefen
<i>Personal</i>			
Handläggande personal	7	+ 1	— 2
Övrig personal	6	—	—
	13	+ 1	— 2
<i>Anslag</i>			
Avlöningar	595 000	+ 62 000	— 131 000
Arvoden	—	+ 60 000	—
Sjukvård	2 000	+ 5 000	—
Reseersättningar	2 000	+ 61 000	+ 1 000
Därav utrikes resor	—	(55 000)	—
Lokalkostnader	551 000	+ 117 000	— 107 000
Expenser	71 000	+ 287 000	—
Därav engångsutgifter	—	(255 000)	—
Lönekostnadspålägg	137 000	+ 13 000	— 30 000
	1 358 000	+ 605 000	— 267 000

Kollegiet för Sverige-information i utlandet

1. För en assistent till intendenten i Sverigehuset begärs en tjänst i A 17.
2. Kostnaderna för bevakning av lokalerna blir högre än vad som tidigare beräknats.

3. För anskaffning av ett snabbtelefonsystem och komplettering av den tekniska utrustningen m. m. i Sverigehuset begärs ett engångsanslag av 255 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kollegiet för Sverige-information i utlandet* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 091 000 kr.

A 4. Handelssekreterare

1968/69 Utgift	13 711 567
1969/70 Anslag	4 412 000
1970/71 Förslag	5 800 000

¹ Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 4 663 kr.

Handelssekreterarnas uppgift är att öka den svenska exporten genom specialiserad kommersiell service särskilt i fråga om marknadsföring. Handelssekreterarna rekryteras från svenska företag med exportinriktning för tjänstgöring under tre till fem år på marknader, där en ökning av den exportfrämjande verksamheten bedöms lämplig.

Fjorton handelssekreterare är f. n. utsända. Av dessa arbetar tolv på utomeuropeiska marknader, nämligen två i Canada (Toronto och Vancouver), fyra i Amerikas förenta stater (New York, Detroit, Chicago och Los Angeles), en för att bevaka utvecklingsprojekt i Norra Latinamerika (Mexico City), en i Främre Orienten (Beirut), en i Malaysia (Kuala Lumpur), en i Japan (Tokyo), en i Östafrika (Nairobi) och en i Australien (Melbourne). En handelssekreterare arbetar i EFTA-länderna, företrädesvis Schweiz (Zürich) och en i Tjeckoslovakien (Prag). Medel har beviljats för ytterligare en handelssekreterartjänst.

Utgifterna för handelssekreterarnas verksamhet var under budgetåret 1968/69 ca 3,8 milj. kr. För innevarande budgetår har anvisats 4 412 000 kr. För att upprätthålla oförändrad aktivitet under nästa budgetår behövs en ökning av anslaget med 738 000 kr.

Hos flertalet handelssekreterare finns en eller två praktikanter. Medel till stipendier åt dessa beräknas f. n. under reservationsanslaget B 3. Främjande av utrikeshandeln m. m. För innevarande budgetår har för detta ändamål anvisats 375 000 kr.

Kommerskollegium anför att antalet praktikantplatser hos handelssekreterare under perioden 1964/65—1969/70 har ökat från 5 till 14. Praktikanter

finns nu i Zürich, Los Angeles (2), Chicago (2), Detroit, Toronto (2), Vancouver (2), Kuala Lumpur, Nairobi, Beirut och Melbourne men däremot inte i New York, Tokyo, Mexico City och Prag.

Systemet med praktikanter har, såvitt kollegiet kan finna, utfallit väl. Det ger en värdefull utbildning och det förefaller som om praktikanterna överlag efter slutad praktikanttjänstgöring fått anställningar där deras erfarenheter från denna verksamhet kan nyttiggöras för svensk export. Stipendierna är mycket efterfrågade. År 1969 uppgick antalet sökande till ca 200. Flera handelssekreterare har anmält önskemål om att få två praktikanter. Kollegiet föreslår, att ytterligare en praktikantplats inrättas i vardera Beirut, Detroit, Melbourne, Nairobi och Zürich. Vidare bör en praktikantplats inrättas i Tokyo. Om handelssekreterarkontoret i Kuala Lumpur dras in behövs medel till fem nya praktikantplatser.

Sveriges allmänna exportförening föreslår i skrivelse till kollegiet att två särskilda stipendier inrättas för tjänstgöring under 6 månader hos föreningen som en förberedelse till praktikanttjänstgöring hos handelssekreterarna. Kollegiet delar föreningens uppfattning att det i vissa fall kan vara ändamålsenligt att bereda praktikanter en upplärningstid före tjänstgöringen hos handelssekreterarna och tillstyrker förslaget. Stipendiebeloppet beräknas till 1 250 kr. för månad eller sammanlagt 15 000 kr.

På grund av det anförda hemställer kollegiet att 533 000 kr. anvisas för budgetåret 1970/71 till stipendier åt praktikanterna.

Norrland Center har framfört önskemål om inrättandet av två regionala handelssekreterare för Norrland. Kommerskollegium, småindustrins exportråd och Exportföreningen har yttrat sig över ansökningen.

För att befrämja export av verkstadsprodukter till den japanska marknaden föreslår Sveriges Mekanförbund att en person med lämpliga kvalifikationer ges i uppdrag att som komplettering till den verksamhet som bedrivs av den nuvarande handelssekreteraren och Ingeniörsvetenskapsakademiens tekniske attaché stödja den svenska verkstadsindustrin i dess strävanden att vidga kontakterna med japanska företag. Över förslaget har kommerskollegium, handelssekreteraren i Tokyo, Exportföreningen och Ingeniörsvetenskapsakademien yttrat sig.

Kungl. Maj:t uppdrog den 15 mars 1968 åt riksrevisionsverket att utreda frågan om avgiftsbeläggning av handelssekreterarnas tjänster. I promemoria den 9 maj 1969 föreslår verket, att vissa av handelssekreterarnas tjänster skall avgiftsbeläggas. Förslag lämnas om avgifternas storlek, verksamhetsuppläggning, budgetering m. m. samt om avgiftsbefrielse för mindre företag.

Över promemorian har, efter remiss, yttrande avgivits av kommerskollegium — efter hörande av Stockholms handelskammare, Skånes handelskammare och handelskammaren i Göteborg —, exportrådet för den mindre industrin, Kooperativa förbundet, Svensk industriförening, Svenska ut-

landshandelskamrarnas förening, Sveriges allmänna exportförening, Sveriges grossistförbund samt Sveriges hantverks- och industriorganisation.

Remissinstanserna tillstyrker att en avgiftsbeläggning av vissa tjänster införs hos handelssekreterarna åtminstone successivt. Erinringar riktas mot riksrevisionsverkets förslag om avgifternas storlek. Verkets förslag om avgiftsbefrielse för mindre företag avstyrks av samtliga.

Departementschefen

Handelssekreterarorganisationen har under de senaste åren utvecklats kraftigt såväl kvantitativt som kvalitativt.

Systemet med praktikanter hos handelssekreterarna och de svenska utlandshandelskamrarna har utfallit väl. Det ger en värdefull utbildning och praktikanternas erfarenhet kan nyttiggöras för svensk exportindustri. För att vidga möjligheterna till praktisk exportutbildning och förstärka handelssekreterarorganisationen bör ytterligare praktikantstipendier inrättas vid denna.

Medlen till stipendier åt praktikanter hos handelssekreterarna, som f. n. redovisas under anslaget Främjande av utrikeshandeln m. m., bör fr. o. m. nästa budgetår tas upp under anslaget Handelssekreterare.

En försöksverksamhet som omfattar minst två år planeras med avgiftsbeläggning av handelssekreterarkontorens tjänster av konsultkaraktär. Genom ett avgiftssystem kan utnyttjandet av handelssekreterarorganisationen ledas till de tjänster som näringslivet betraktar som mest värdefulla. Det föreslagna systemet för disposition av intäkterna innebär också att handelssekreterarorganisationen kan byggas ut i takt med näringslivets ökade efterfrågan på organisationens tjänster.

Av arvodesintäkterna bör 75 % disponeras centralt för organisationen i dess helhet och lokalt av de olika handelssekreterarkontoren. Fr. o. m. budgetåret 1970/71 bör denna del av intäkterna redovisas såsom uppbörd under anslaget. Intäkterna bör få disponeras inte endast under det budgetår då de flyter in, utan även under påföljande budgetår. Med hänsyn härtill bör anslaget göras till ett reservationsanslag.

Under försöksperioden torde full kostnadstäckning inte kunna uppnås för uppdragsverksamheten. Bl. a. med hänsyn härtill bör 25 % av intäkterna tillföras inkomstiteln Övriga diverse inkomster.

Anslaget bör föras upp med sammanlagt 5,8 milj. kr. Av ökningen 1 388 000 kr. har 738 000 kr. beräknats för pris- och löneomräkning på befintliga resurser under anslaget. För praktikantstipendier beräknar jag 650 000 kr., vilket innebär en ökning med 275 000 kr. Jag har då räknat med åtta nya praktikantplatser samt en värdeförbättring av stipendierna. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Handelssekreterare* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 5 800 000 kr.

A 5. Kommittéer m. m.

1968/69 Utgift	1 099 066	Reservation	328 030
1969/70 Anslag	850 000		
1970/71 Förslag	1 500 000		

Kommittéverksamheten har ökats under innevarande budgetår och kommer att dra högre kostnader än vad som kunde förutses vid anmälan av detta anslag i prop. 1969: 1 (bil. 12 s. 12). Jag beräknar det ytterligare medelsbehovet till 500 000 kr. och ämnar senare i dag förorda att detta belopp anvisas på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1969/70.

För nästa budgetår räknar jag med en ytterligare ökad kommittéverksamhet, varför anslaget bör räknas upp med 650 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kommittéer m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 1 500 000 kr.

A 6. Extra utgifter

1968/69 Utgift	74 006	Reservation	130 423
1969/70 Anslag	75 000		
1970/71 Förslag	50 000		

Anslaget bör för nästa budgetår minskas med 25 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Extra utgifter* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 50 000 kr.

B. Utrikeshandel m. m.**B 1. Kommerskollegium**

1968/69 Utgift ¹	26 737 813
1969/70 Anslag	8 475 000
1970/71 Förslag	9 235 000

¹ Anslagen Kommerskollegium: Avlöningar och Kommerskollegium: Omkostnader.

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 65 305 kr.

Kommerskollegium är central myndighet för inrikes- och utrikeshandeln, industri och bergshantering samt hantverk och slöjd. Verket är också chefsmyndighet för bergsstaten, sprängämnesinspektionen och elektriska inspektionen.

Kollegiet är under generaldirektören organiserat på en utrikes- och utredningsavdelning samt fyra byråer, nämligen bergsbyrån, elektriska byrån, industribyrån och allmänna byrån. Utrikes- och utredningsavdelningen utreder och behandlar frågor på framför allt utrikeshandeln och handelspolitikens områden. Bergsbyrån handlägger frågor rörande gruv- och järnhanteringen, allmänna energi- och bränslefrågor samt frågor rörande utnyttjande av naturtillgångar på kontinentalsockeln, elektriska byrån ärenden angående koncessioner, säkerhetsföreskrifter och tillsyn inom det elektriska området, installatörsbehörighet, statsbidrag och lån för upprustning av elektriska starkströmsanläggningar m. m. och industribyrån frågor som berör annan industri än gruv- och järnhanteringen, ärenden rörande tillsatser till livsmedel, lånegarantiärenden, frågor om hantverk och slöjd samt ärenden som rör sprängämnesinspektionens verksamhet. Till allmänna byråns uppgifter hör främst remissärenden om inrikeshandel och näringar, kollegiets och lokalstaternas administration samt allmänt samordnande verksamhet i juridiskt och administrativt hänseende.

En sakkunnig har i uppdrag att överväga kommerskollegiets arbetsuppgifter och organisation.

	1969/70	Beräknad ändring	1970/71
		Kommers-	Dep.chefen
		kollegium	
<i>Personal</i>			
Handläggande personal	83	+ 5	---
Övrig personal	66	+ 4	---
	149	+ 9	---

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Kommers- kollegium	Dep.chefen
<i>Anslag</i>			
Avlöningar	6 317 000	+ 912 000	+ 509 000
Sjukvård.....	20 000	—	—
Reseersättningar (även för utrikes resor)	54 000	+ 46 000	+ 23 000
Lokalkostnader			
a) beräknat belopp för befintliga lokaler.....	246 000	+ 24 000	+ 12 000
b) beräknat belopp för tillkommande lokaler		+ 15 000	—
Expenser	349 000	+ 60 000	+ 134 000
Därav engångsutgifter	(114 000)	(115 000)	(114 000)
Lönekostnadspålägg			
a) beräknat belopp för befintlig organisation	1 425 000	+ 82 000	+ 82 000
b) beräknad ändring.....		+ 87 000	—
Vissa kostnader för statens gruvegendom	65 000	—	—
	8 476 000	+ 1 226 000	+ 760 000

Inkomster vid kommerskollegium, som redovisas på driftbudgetens inkomstsida under uppörd i statens verksamhet, beräknas till oförändrat 1 000 kr.

Kommerskollegium

1. Löne- och prisomräkning m. m. 425 000 kr.

2. De ökade krav som ställs på handläggningen av ärenden rörande GATT, OECD och vissa ämnesområden inom UNCTAD har under budgetåret 1968/69 gjort det nödvändigt att arvodesanställa en avdelningsdirektör och en kontorsskrivare. Fasta tjänster bör nu inrättas för dessa arbetsuppgifter. Denna förändring medför inte ökade lönekostnader. Arbetsbelastningen fortsätter att öka på utrikes- och utredningsavdelningen. Med hänsyn härtill behöver avdelningen förstärkas med tre handläggare och två biträden (+ 256 000 kr.).

3. Enligt beslut av riksdagen (prop. 1967: 106, 3LU 42, rskr 295; SFS 1967: 203) skall kollegiet svara för administrativa uppgifter i samband med lagstiftningen om ställande av säkerhet vid sällskapsresa till utlandet. För dessa arbetsuppgifter behövs en byrådirektör och en assistent (+ 111 000 kr.).

4. Efter bemyndigande av riksdagen (prop. 1968: 98, 3LU 63, rskr 333; SFS 1968: 555, 556) har Kungl. Maj:t beslutat att kommerskollegium fr. o. m. den 1 januari 1969 skall meddela tillstånd för utlänning att driva näring. För dessa arbetsuppgifter behövs ytterligare en byrådirektör och en kansliskrivare (+ 98 000 kr.).

5. Medel för arvode till konsulter bör anvisas med sammanlagt 225 000 kr., därav för rationaliseringsuppgifter 50 000 kr., för frågor i samband med oljeborrning på kontinentalsockeln 10 000 kr., för granskning av avbetalningshandeln med bilar 100 000 kr., för utredningar i samband med glesbygdsstödet 50 000 kr. samt för statistiska bearbetningar åt utrikes- och utredningsavdelningen 15 000 kr.

6. Ökad verksamhet motiverar att anslagsposten Reseersättningar räknas upp med 43 000 kr., anslagsposten Lokalkostnader med 27 000 kr. och anslagsposten Expenser med 40 000 kr.

För nyanskaffning samt upprustning av möbler och inventarier krävs en ökning av engångsanslag med 1 000 kr. från 114 000 kr. till 115 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 9 235 000 kr. Jag har därvid under anslagsposten Avlöningar räknat in 180 000 kr. för viss tillfällig personalförstärkning, som behövs för att administrera exportfrämjande åtgärder inom textil- och konfektionsindustrierna m. m. inom ramen för ett särskilt försöksprogram. I avvaktan på särskild proposition i ämnet ämnar jag i det följande under anslagspunkten B 7 föreslå att 5,2 milj. kr. beräknas för detta program. Under anslagsposten Expenser avses 20 000 kr. för vissa kostnader i samband med nämnda försöksprogram och 60 000 kr. för anskaffning av visst handelsstatistiskt material från FN:s statistiska kontor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kommerskollegium* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 9 235 000 kr.

B 2. Sprängämnesinspektionen

1968/69 Utgift ¹	2729 071
1969/70 Anslag	999 000
1970/71 Förslag	1 118 000

¹ Anslagen Sprängämnesinspektionen: Avlöningar och Sprängämnesinspektionen: Omkostnader.

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 5 633 kr.

Sprängämnesinspektionen är statligt tillsynsorgan för ärenden om explosiva och brandfarliga varor och därmed sammanhängande frågor. Kommerskollegium är chefsmyndighet för inspektionen. I fråga om handläggningen av arbetarskyddsärendena är inspektionen underställd arbetarskyddsstyrelsen och sprängämnesinspektören är specialinspektör inom yrkesinspektionen.

Inspektionen är under sprängämnesinspektören organiserad på två civila

avdelningar och en militär avdelning. Den ena civila avdelningen handlägger ärenden rörande explosiva varor och brandfarliga gaser, den andra ärenden rörande brandfarliga vätskor. Dessutom finns ett för avdelningarna gemensamt kansli med skrivcentral och expedition.

	1969/70	Beräknad Kommers- kollegium	ändring 1970/ 71 Dep.chefen
<i>Tjänster</i>			
Handläggande personal	11	+ 1	+ 1
Övrig personal	4	+ 1	+ 1
	15	+ 2	+ 2
<i>Anslag</i>			
Avlöningar	669 000	+ 104 000	+ 104 000
Sjukvård.....	2 000	—	—
Reseersättningar (även för utrikes resor)	68 500	+ 20 000	+ 12 000
Därav utrikes resor	(8 000)	(4 000)	—
Lokalkostnader	80 000	— 30 000	— 30 000
Expenser.....	25 500	+ 20 000	+ 9 000
Därav engångsutgifter.....	—	(3 000)	(3 000)
Lönekostnadspålägg	154 000	+ 24 000	+ 24 000
	999 000	+ 138 000	+ 119 000

Kommerskollegium

1. Löne- och prisomräkning m. m. 12 000 kr.
2. Inspektionen flyttar i början av år 1970 från Riddarholmen till Råsunda. Flyttningen orsakar viss ökning av löpande utgifter t. ex. för resor till innerstaden och för serviceuppgifter, som inspektionen hittills fått ombesörjda av kollegiet. Dessa utgiftsökningar har preliminärt beräknats till 9 000 kr.
3. En ny tjänst som kontorsbiträde eller expeditivsvakt i A 9 bör inrättas för skötseln av telefonväxel och för postbud. Medel bör även beräknas till viss utrustning (+ 32 000 kr.).
4. För tillsynsarbete samt kontrolluppgifter beträffande typgodkända anordningar bör en tjänst som förste byråingenjör inrättas. Kostnaderna för lön, resor och expenser för tjänsten beräknas till 69 000 kr.
5. Reseanslaget bör räknas upp för att även i övrigt ge utrymme för önskvärd ökning av inspektionsverksamheten och större möjlighet att delta i internationellt samarbete (+ 7 000 varav 4 000 till utrikes resor).
6. Under expensposten föreslås vissa mindre anslagsökningar: för att möjliggöra för inspektionen att sprida viss information (+ 1 000 kr.), till representation (+ 1 000 kr.), till inköp av böcker och tidskrifter för inspektionens specialbibliotek, till ökade kostnader för skrivmaterial m. m. (+ 2 000 kr.), till utbildning av personal (+ 5 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 1 118 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för en tjänst som förste byråingenjör A 23 och en tjänst som kontorsbiträde.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Sprängämnesinspektionen* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 118 000 kr.

B 3. Främjande av utrikeshandeln m. m.

1968/69 Utgift	6 731 152	Reservation	1 498 531
1969/70 Anslag	7 540 000			
1970/71 Förslag	7 850 000			

Från anslaget bestrids under innevarande budgetår statens bidrag till kommersiell information i utlandet, exportrådet för den mindre industrin (före den 1 oktober 1969 småindustrins exportråd och småindustrins exportbyrå), utrikeshandelsstipendier, svenska handelskamrar i utlandet och praktikantverksamhet vid dessa handelskamrar samt exportfrämjande åtgärder i övrigt.

Kommersiell information

Kollegiet för Sverige-information i utlandet hemställer att anslaget höjs med 4 155 000 kr. till 9 155 000 kr.

Kollegiet har till sitt förfogande 8,6 milj. kr. för informationsverksamheten under innevarande budgetår. Härav har 2,3 milj. kr. anvisats från anslag under tredje huvudtiteln och 5 milj. kr. från anslag under tionde huvudtiteln, medan 1 milj. kr. utgörs av reservationsmedel från föregående budgetår och 300 000 kr. disponeras av särskilda fondmedel.

Som en följd av den svenska handelspolitiken har gränserna mellan hemmamarknads- och exportindustri alltmer suddats ut. Allt färre svenska företag kan nöja sig med den svenska marknaden. Utvecklingen går mot en situation då mer än hälften av det som produceras vid svenska företag måste avsättas utanför landets gränser. I de flesta fall skall detta på världsmarknaden ske i konkurrens med företag från länder där staten ställer avsevärda resurser till förfogande för att bistå de enskilda företagen i deras internationella marknadsföring. Utvecklingen av vår betalningsbalans under senare år visar behovet av ökad export i ett läge då det traditionella överskottet på tjänstebalansen minskar. Dessa faktorer visar på behovet av ökade insatser från statens sida för den exportfrämjande verksamheten.

En grundläggande goodwill för Sverige är av stor betydelse för exportnäringarnas arbetsvillkor på fältet. Detta understryker vikten av att till-

räckliga medel ställs till förfogande ej endast för direkt exportfrämjande aktiviteter utan även för en verksamhet, som indirekt påverkar de svenska företagens exportmöjligheter i positiv riktning. Ett intressant exempel på denna typ av informationsinsatser utgörs av tidskriften Sweden Now. Genom ett betydande antal prenumerationer stöder kollegiet utgivningen av denna tidskrift.

Kollegiet har under senare budgetår på grund av en begränsad medeltilldelning tvingats att koncentrera verksamheten till ett visst antal länder av central betydelse för svensk export. Denna koncentration kommer att fortsätta även under 1970/71 om än på mindre utpräglat sätt. Starka skäl talar för en utvidgad, kommersiellt motiverad informationsverksamhet i länder såsom Frankrike, Italien, Schweiz och Australien.

Kollegiets förslag är uppdelade dels på aktiviteter i vissa länder, dels på särskilda projekt. Den sydtysklandsaktion som pågår under budgetåret 1969/70 bör följas upp under nästa budgetår. För ett antal andra länder föreligger konkreta planer på kommersiell informationsverksamhet, omfattande bl. a. mässor och utställningar, samverkansoperationer i marknadsföring, varuhusframträdanden och information om svensk teknik. För rent kommersiella projekt av angivna slag, begär kollegiet 5,2 milj. kr.

Bland speciella projekt kan nämnas ett aktionsprogram med syfte att underlätta Sveriges fortlöpande kontakter med EEC-länderna. Medel begärs vidare för ett ökat stöd till utgivningen av Sweden Now och andra publikationer av samma karaktär.

Exportrådet för den mindre industrin

Genom beslut av Kungl. Maj:t den 27 juni 1969 har småindustrins exportråd och småindustrins exportbyrå förts samman till exportrådet för den mindre industrin.

Exportrådet har för budgetåret 1969/70 erhållit 495 000 kr. av anslagsmedel samt 60 000 kr. av särskilda fondmedel för handläggning av marknadsundersökningar. Exportrådet begär en uppräknig av anslaget med 167 000 kr. I beloppet ingår lönekostnader på 55 000 kr. för en handläggare för marknadsundersökningsfrågor och 38 000 kr. för ett biträde samt 15 000 kr. för ytterligare en stipendiat. I övrigt avser utgiftsökningen huvudsakligen löne- och prisomräkning.

Kommerskollegium tillstyrker rådets förslag.

Utrikeshandelsstipendier m. m.

Från denna post bestrids kostnader för utrikeshandelsstipendier enligt bestämmelserna i kungörelsen (1949: 528) om statens utrikeshandelsstipendier ävensom stipendier åt praktikanter hos handelssekreterare.

Kommerskollegium föreslår att för stipendier av förstnämnda slag beräknas oförändrat 50 000 kr.

Svenska handelskamrar i utlandet

För innevarande budgetår har de svenska handelskamrarna i utlandet beviljats statsbidrag enligt de grunder för vilka redogörelse lämnats i statsverkspropositionerna åren 1964 och 1965 (prop. 1964: 1 bil. 12 s. 40 och prop. 1965: 1 bil. 12 s. 52). Statsbidraget utgörs dels av ett allmänt bidrag motsvarande 50 % av handelskamrarnas intäkter från medlemsavgifter, dels bidrag till lönerna för handelskamrarnas chefer med belopp som varierar mellan 40 000 och 48 000 kr. Hälften av det allmänna bidraget betalas ut direkt till handelskamrarna och hälften till en handelskamrarnas fond.

Totalt har för detta budgetår anvisats 1 230 000 kr. att fördelas mellan handelskamrarna i London, New York, Paris, Düsseldorf, Madrid, Wien, Brüssel, Haag, Buenos Aires, Sao Paolo och handelskamrarnas fond.

Svenska utlandshandelskamrarnas förening hemställer om bidrag med sammanlagt 1 528 000 kr. vilket innebär en ökning med 298 000 kr. i förhållande till innevarande budgetår. Av denna ökning hänför sig 86 000 kr. till höjda chefslönebidrag, 136 000 kr. till automatisk höjning av allmänna bidrag i förhållande till medlemsintäkterna och höjda ATP-avgifter samt 76 000 kr. till ett statligt bidrag beräknat på nettointäkterna av serviceavgifter.

Alltsedan baslönebidragen till cheferna för de svenska handelskamrarna i utlandet fastställdes år 1963 har dessa utgått med oförändrade belopp trots avsevärt ökade levnadskostnader på de flesta tjänstgöringsorter. För att i viss mån kompensera cheferna har deras bruttolöner höjts med 35 % vilket belastar kamrarnas ordinarie driftbudget. Svenska utlandshandelskamrarnas förening anser därför i likhet med tidigare år att en höjning av de statliga baslönebidragen är påkallad.

Under föregående budgetår har flertalet av handelskamrarna i Europa mera systematiskt börjat debitera sina uppdragsgivare, såväl medlemmar som icke medlemmar, för utförda tjänster. På basis av insända uppgifter har föreningen kunnat konstatera att en viss långsam strukturförändring av kamrarnas finansiering håller på att äga rum så att serviceavgifterna för vissa kamrar får allt större betydelse. Dessa avgifter har därför kommit att framstå som ett alternativ till de traditionella medlemsavgifterna och kan eventuellt i framtiden delvis komma att ersätta dem. Eftersom det allmänna bidraget bygger på storleken av kamrarnas medlemsavgifter kan detta tänkas sjunka i takt med de ökade serviceavgifterna. För att undvika en sådan och för kamrarna oförmånlig utveckling föreslår föreningen att kamrarnas nettoberäknade serviceintäkter fr. o. m. nästa budgetår tillsammans med medlemsavgifterna skall bilda underlag för det allmänna bidraget till handelskamrarna.

Kommerskollegium tillstyrker den föreslagna uppräkningsen av chefslönebidragen samt höjt bidrag till ATP-avgifter med 2 000 kr. Den föreslagna

ökningen av det allmänna bidraget till att även omfatta 50 % av de nettoberäknade serviceintäkterna anser sig kollegiet däremot inte kunna tillstyrka.

Praktikanter vid de svenska handelskamrarna i utlandet

Till praktikantverksamheten har Kungl. Maj:t för innevarande budgetår av detta anslag anvisat 300 000 kr.

Svenska utlandshandelskamrarnas förening hemställer för nästa budgetår om en ökning med 275 000 kr. till 575 000 kr. för att kunna täcka stegrade levnadskostnader och för en ökning av antalet årsstipendier från 24 till 35.

Kommerskollegium tillstyrker förslaget.

Exportfrämjande åtgärder i övrigt

Till exportfrämjande åtgärder i övrigt har Kungl. Maj:t för innevarande budgetår anvisat 90 000 kr.

Sveriges allmänna exportförening föreslår att anslag anvisas med sammanlagt 2 283 000 kr. för grundläggande exportfrämjande verksamhet såsom utgivande av marknadshandböcker, inköp av handelsstatistik och annan grundläggande marknadsinformation, driftskostnader för informationscentral, direkt företagsanpassad information genom marknadsundersökningar, anordnande av konferenser- och seminarier om olika marknader, genomförande av marknadsföringsaktiviteter inom ramen för exportsamverkan samt för tröskelkostnader vid export från vissa branscher.

Kommerskollegium tillstyrker i anledning av förslaget att till handelsdepartementets förfogande ställs ett lämpligt avpassat beredskapsanslag för att tillgodose de skilda exportfrämjande åtgärder som efter närmare samråd med exportföreningen och andra berörda intressenter kan finnas vara önskvärda och ändamålsenliga. Ett sådant beredskapsanslag bör enligt kollegiets mening inte tas upp till lägre belopp än 1 milj. kr.

Departementschefen

Till *kommersiell information* i utlandet anvisade medel har under den senaste femårsperioden ökat från 3,4 milj. kr. till 5 milj. kr. Under innevarande budgetår beräknas dessutom 300 000 kr. kunna anslås av särskilda fondmedel. Dessa medel jämte de som beräknas under tredje huvudtitelns anslagspost Särskilda medel för samordnad informationsverksamhet disponeras av kollegiet för Sverige-information i utlandet för regionala aktioner och punktinsatser. Valet av informationsprogram och mottagare bestäms i avgörande grad av handelspolitiska och kommersiella syften.

Jag beräknar för kommersiell information en höjning med 400 000 kr. till 5,4 milj. kr. Dessa medel bör i hög grad utnyttjas för åtgärder som stöder företagens exportansträngningar på kort sikt och på ett konkret säljfrämjande sätt.

För *exportrådet för den mindre industrin* beräknar jag en ökning med 95 000 kr. Liksom under innevarande budgetår bör därutöver 60 000 kr. kunna anslås av särskilda fondmedel till rådets handläggning av marknadsundersökningar.

Till *utrikeshandelsstipendier* enligt bestämmelserna i kungörelsen (1949: 528) om statens utrikeshandelsstipendier beräknas oförändrat 50 000 kr. Medel för stipendier åt praktikanter hos handelssekreterarna bör, som jag föreslagit vid anmälan av anslaget A 4. Handelssekreterare, fr. o. m. nästa budgetår beräknas under sistnämnda anslag.

Bidragen till de *svenska handelskamrarna i utlandet* bör för nästa budgetår räknas upp med 130 000 kr. för allmänt statsbidrag till kamrarna på grund av medlemsavgifter enligt gällande regler.

För *praktikantverksamheten vid handelskamrarna* beräknar jag en ökning med 50 000 kr. för värdeförbättring av befintliga stipendier.

För *exportfrämjande åtgärder i övrigt*, bl. a. bidrag till marknadsundersökningar, beräknar jag 100 000 kr.

För att förstärka den exportfrämjande verksamheten beräknar jag att 700 000 kr. skall kunna anslås av särskilda fondmedel och reservationsmedel under detta anslag.

I detta sammanhang bör anmälas att jag med stöd av Kungl. Maj:ts be- myndigande den 21 november 1969 tillkallat särskilda sakkunniga med uppdrag att se över organisationen, inriktningen och omfattningen av den exportfrämjande verksamheten.

Anslaget bör föras upp med tillhoppa 7 850 000 kr. Härav beräknas för kommersiell information 5,4 milj. kr., till exportbyrån 590 000 kr., till utrikeshandelsstipendier 50 000 kr., till utlandshandelskamrarna 1 360 000 kr., till praktikantverksamheten där 350 000 kr. samt till exportfrämjande åtgärder i övrigt 100 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Främjande av utrikeshandeln m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 7 850 000 kr.

B 4. Administrationskostnader för nordiskt ekonomiskt samarbete

1968/69 Utgift	547 129	Reservation	251 037
1969/70 Anslag	130 000		
1970/71 Förslag	130 000		

Från anslaget bestrids utgifter för svenskt deltagande i olika former av nordiskt samarbete, bl. a. i nordiska ministerkommittén för ekonomiskt samarbete, nordiska ekonomiska samarbetsutskottet och nordiska kommittén för konsumentfrågor. Fr. o. m. budgetåret 1968/69 bestrids från anslaget även kostnaderna för Sveriges deltagande i nordiska ämbetsmannakommit- téns utredningar angående ett utvidgat nordiskt ekonomiskt samarbete samt

i de nordiska regeringsförhandlingar rörande Nordek som påbörjades i november år 1969. För att täcka medelsbehovet har under budgetåret 1968/69 medel anvisats på tilläggsstat I och III med sammanlagt 650 000 kr.

Departementschefen

Under detta anslag uppskattar jag medelsbehovet för nästa budgetår till oförändrat 130 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Administrationskostnader för nordiskt ekonomiskt samarbete* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 130 000 kr.

B 5. Bidrag till Svenska slöjdföreningen

1968/69 Utgift	200 000
1969/70 Anslag	200 000
1970/71 Förslag	200 000

Slöjdföreningen har till uppgift bl. a. att sprida kunskap om god formgivning och lämna sakkunnig information om bohag och svensk formgivning. I detta syfte ger föreningen ut tidskriften *Form* och bedriver utställningsverksamhet i Malmö. Föreningen har hemställt att bidraget för budgetåret 1970/71 skall höjas med 100 000 kr till 300 000 kr.

Departementschefen

Jag anser att anslaget bör tas upp med oförändrat belopp och hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Bidrag till Svenska slöjdföreningen* för budgetåret 1970/71 anvisa ett anslag av 200 000 kr.

B 6. Bidrag till vissa internationella byråer m. m.

1968/69 Utgift	215 275
1969/70 Anslag	256 000
1970/71 Förslag	291 000

Från anslaget bestrids utgifter för Sveriges deltagande i vissa internationella organ. För budgetåret 1970/71 torde under anslaget medel beräknas enligt följande.

	1969/70	1970/71	Ändring
1. Internationella byrån i Paris för utställningar (jfr prop. 1947: 1 bil. 12 s. 156)	5 000	6 000	+ 1 000
2. Patentunionens internationella byrå i Genève (jfr prop. 1956: 1 bil. 12 s. 161, 1963: 1 bil. 12 s. 152)	75 000	77 000	+ 2 000
3. Internationella rådgivande bomullskommittén (jfr prop. 1951: 47)	11 000	11 000	--
4. Internationella studiegruppen för bly- och zinkfrågor (jfr. prop. 1960: 1 bil. 12 s. 284)	9 000	9 000	—
5. Internationella kaffeorganisationen (jfr prop. 1962: 1 bil. 12 s. 281)	98 000	130 000	+ 32 000
6. Internationella gummistudiegruppen (jfr. prop. 1966: 1 bil. 12 s. 168)	8 000	8 000	—
7. Övrigt	50 000	50 000	—
	256 000	291 000	+ 35 000

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till vissa internationella byråer m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 291 000 kr.

B 7. Exportfrämjande åtgärder för textil- och konfektionsindustrierna, m. m.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 maj 1968 tillkallades särskilda sakkunniga för översyn av vissa frågor rörande textil- och konfektionsindustrierna (TEKO-utredningen). Utredningen har den 26 augusti 1969 avgett en delrapport »Förslag om upphandling, export och utbildning på TEKO-området» (stencil I 1969: 6). Vidare har berörda branschorganisationer inom glasindustrin i gemensam skrivelse den 20 oktober 1969 begärt att statliga åtgärder vidtas för att underlätta den påbörjade strukturrationaliseringen inom den manuellt arbetande glasindustrin. Förslag om bl. a. exportfrämjande åtgärder för dessa industrigrenar inom ramen av fleråriga försöksprogram avses underställas årets riksdag i särskild proposition. I avvaktan härpå bör anslag nu tas upp med preliminärt belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till *Exportfrämjande åtgärder för textil- och konfektionsindustrierna, m. m.* för budgetåret 1970/71 beräkna ett reservationsanslag av 5 200 000 kr.

C. Pris-, konkurrens- och konsumentfrågor

C 1. Näringsfrihetsrådet

Anslaget till näringsfrihetsrådet är för budgetåret 1969/70 uppfört med 296 000 kr.

Näringsfrihetsrådet har att genom förhandling undanröja sådan skadlig verkan av konkurrensbegränsning som avses i 5 § lagen (1953: 603) om motverkande i vissa fall av konkurrensbegränsning inom näringslivet.

Rådet består av ordförande och åtta andra ledamöter, av vilka tre representerar företagarintressen och tre allmänna konsument- och löntagarintressen. Hos rådet finns en sekreterare.

Departementschefen

Chefen för justitiedepartementet kommer att föreslå Kungl. Maj:t att för årets riksdag lägga fram förslag till ny lagstiftning om otillbörlig marknadsföring. Förslaget innebär att en ny myndighet inrättas, konsumentombudsmannen, med uppgift att granska reklam och andra marknadsföringsåtgärder och ingripa mot otillbörliga metoder på detta område. Enligt förslaget upphör vidare det nuvarande näringsfrihetsrådet och inrättas ett nytt organ, marknadsrådet, som skall pröva ärenden både enligt konkurrensbegränsningslagen och lagen om otillbörlig marknadsföring. De organisatoriska frågorna har behandlats i en promemoria som utarbetats i samarbete mellan justitie- och handelsdepartementen. Den nya lagstiftningen föreslås träda i kraft den 1 januari 1971. Förslag om de medel som behövs för denna verksamhet avses underställas riksdagen i särskild proposition. I avvaktan härpå bör anslaget nu tas upp med preliminärt belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till Näringsfrihetsrådet för budgetåret 1970/71 beräkna ett förslagsanslag av 1 300 000 kr.

C 2. Ombudsmannen för näringsfrihetsfrågor

1968/69 Utgift ¹	2952 550
1969/70 Anslag	1 318 000
1970/71 Förslag	1 391 000

¹ Anslagen Ombudsmannen för näringsfrihetsfrågor: Avlöningar och Ombudsmannen för näringsfrihetsfrågor: Omkostnader.

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänförs till budgetåret 1968/69 uppgår till 7 400 kr.

Näringsfrihetsombudsmannen handhar uppgifter som tillkommer honom enligt lagen (1953: 603) om motverkande i vissa fall av konkurrensbegränsning inom näringslivet.

Näringsfrihetsombudsmannen biträds i sin tjänsteutövning närmast av en ställföreträdare samt två byråchefer. Verksamheten är uppdelad på fem rotlar, av vilka två förestås av byråcheferna och tre av byrådirektörer.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Ombudsmannen	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Handläggande personal	15	—	—
Övrig personal	5	—	—
	20	—	—
<i>Anslag</i>			
Avlöningar	1 018 000	+ 46 000	+ 43 500
Sjukvård	1 300	+ 3 700	+ 3 700
Reseersättningar (även för utrikes resor)	16 000	—	—
Lokalkostnader			
a) beräknat belopp för befintliga lokaler	30 200	+ 13 800	+ 13 800
b) beräknat belopp för tillkommande lokaler	—	—	—
Expenser	18 500	+ 3 000	+ 1 000
Lönekostnadspålägg			
a) beräknat belopp för befintlig organisation	234 000	+ 11 000	+ 11 000
b) beräknad ändring	—	—	—
	1 318 000	+ 78 000	+ 73 000

Näringsfrihetsombudsmannen

1. Löne- och prisomräkning m. m. 75 000 kr.

2. För att göra det möjligt att låta befattningshavare delta i avgiftsbelagda konferenser, informationsdagar m. m., som är angelägna för NO-ämbetet, behöver expensmedlen skrivas upp med 3 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ombudsmannen för näringsfrihetsfrågor* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 391 000 kr.

C 3. Statens pris- och kartellnämnd

1968/69 Utgift ¹	26 749 425
1969/70 Anslag	8 603 000
1970/71 Förslag	9 136 000

¹ Anslagen Statens pris- och kartellnämnd: Avlöningar och Statens pris- och kartellnämnd: Omkostnader.

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 59 444 kr.

Statens pris- och kartellnämnd skall följa utvecklingen av och främja allmän kännedom om pris- och konkurrensförhållandena inom näringslivet med undantag för bank- och försäkringsväsendet. Nämnden för ett kartellregister och utför sådana utredningar som behövs vid konkurrensbegränsningslagens tillämpning samt för den löpande prisövervakningen. Nämnden är huvudorgan för den statliga konsumentupplysningen på prisområdet.

Nämnden leds av en styrelse med 13 ledamöter, av vilka fem representerar företagarintressen och fem allmänna konsument- och löntagarintressen. Inom nämnden finns under generaldirektören fyra utredningsbyråer, en statistisk byrå samt en upplysningssektion.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Nämnden	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Handläggande personal	81	+ 2	+ 1
Övrig personal	67	+ 1	—
	148	+ 3	+ 1
<i>Anslag</i>			
Avlöningar	5 775 000 ¹	+ 442 000	+ 376 000
Sjukvård	23 000	+ 4 000	+ 3 000
Reseersättningar (även för utrikes resor)	112 000	+ 13 000	+ 5 000
Lokalkostnader			
a) beräknat belopp för befintliga lokaler	203 000	+ 9 000	+ 9 000
b) beräknat belopp för tillkommande lokaler	—	—	—
Expenser			
Därav engångsutgifter	578 000 ¹	+ 170 000	+ 51 000
	(2 000)	(39 000)	—
Allmän upplysningsverksamhet	600 000	—	—
Lönekostnadspålägg			
a) beräknat belopp för befintlig organisation	1 312 000	+ 77 000	+ 77 000
b) beräknad ändring	—	+ 27 000	+ 12 000
	8 603 000	+ 742 000	+ 533 000

¹ Till anslagsposten Avlöningar överförs 5 000 kr. från Expenser (publikationstryck) motsvarande det belopp som anvisats för ersättningar till författare och översättare.

Statens pris- och kartellnämnd

1. Löne- och prisomräkning m. m. 490 000 kr.
2. För den utökade verksamhet, som riksdagen beslutat (prop. 1967: 75, SU 90, rskr 205) behövs ytterligare en byrådirektör, en amanuens och ett biträde (+ 161 000 kr. inkl. lönekostnadspålägg).
3. Medel för att skaffa apparatur m. m. för mikrofilmning (+ 30 000 kr.).
4. På grund av databehandling för storföretagsregistrets räkning och av utgående mervärdeskatt behövs ytterligare medel (+ 45 000 kr.).
5. Till följd av ökad produktion av tryckt studie- och upplysningsmateriel behövs ytterligare medel (+ 20 000 kr.).
6. Medel för representation (+ 1 000 kr.).
7. Minskning av delposten Ersättning för annat uppdrag (— 5 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 9 136 000 kr. Jag har därvid beräknat medel för en byrådirektör i A 26 vid upplysningssektionen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Statens pris- och kartellnämnd* för budgetåret
1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 9 136 000 kr.

C 4. Statens institut för konsumentfrågor: Förvaltningskostnader

1968/69 Utgift ¹	24 332 155
1969/70 Anslag	5 422 000
1970/71 Förslag	6 282 000

¹ Anslagen Statens institut för konsumentfrågor: Avlöningar och Statens institut för konsumentfrågor: Omkostnader.

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 33 000 kr.

Statens institut för konsumentfrågor är ett centralt forsknings- och upplysningsorgan och har till uppgift att verka för att arbetsförhållandena i enskilda hem och kollektiva hushåll rationaliseras samt för att produktion och konsumtion inriktas på goda och ändamålsenliga konsumentvaror.

Institutet leds av en styrelse som består av sex av Kungl. Maj:t utsedda ledamöter samt chefen för institutet. Inom styrelsen finns ett arbetsutskott. Institutet är organiserat på tre undersökningsavdelningar, en upplysningsavdelning samt ett kansli.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Institutet	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Handläggande personal	37	+ 9	+ 2
Övrig personal	52	+ 2	—
	89	+ 11	+ 2
<i>Anslag</i>			
Avlöningar	3 135 000	+ 765 000	+ 308 000
Sjukvård	14 000	+ 2 000	+ 1 000
Reseersättningar (även för utrikes resor)	50 000	+ 18 000	+ 11 000
Lokalkostnader			
a) beräknat belopp för befintliga lokaler	339 000	+ 124 000	+ 180 000
b) beräknat belopp för tillkommande lokaler	—	—	—
Expenser	1 167 000	+ 161 000	+ 170 000
Därav engångsutgifter		(18 000)	(6 000)
Omkostnader i anledning av uppdrag...	2 000	—	—
Kursverksamhet.....	—	—	+ 120 000
Lönekostnadspålägg			
a) beräknat belopp för befintlig organisation	715 000	+ 40 000	+ 40 000
b) beräknad ändring.....	—	+ 138 000	+ 30 000
	5 422 000	+ 1 248 000	+ 860 000

Statens institut för konsumentfrågor

1. Löne- och prisomräkning m. m. 391 128 kr.

2. I undersökningsavdelningarnas arbetsuppgifter ingår forsknings- och provningsverksamhet inom ett betydande antal ämnesområden samt såväl nationella som internationella samarbetsuppgifter. Därtill kommer att personalen i egenskap av fackmän skall medverka vid offentliggörandet av arbetsresultaten. För att de tre avdelningarna skall kunna uppfylla de krav som ställs, erfordras en omedelbar förstärkning med följande tekniska personal: två förste intendenten, två byrådirektörer samt två förste byråingenjörer. För att möjliggöra rekrytering av hushållstekniker bör vidare två tjänster som institutionsbiträden bytas ut mot institutionstekniker (490 389 kr.).

3. Inom upplysningsavdelningen har den sedan fem år bedrivna försöksverksamheten med utarbetande av studiemateriel lett till så goda resultat, att en byrådirektörstjänst bör inrättas. För breddning av redaktionens verksamhet föreslås en redaktörstjänst. Vidare erfordras en tjänst som bibliotekarie för att såväl undersöknings- som upplysningsverksamheten skall er- hålla erforderlig biblioteksservice (182 520 kr.).

4. Arbetsuppgifterna för avdelningsdirektören och chefen för kansliet omfattar även att biträda chefen för institutet i utrednings- och planeringsfrågor. Med hänsyn till kansliets funktioner och därav betingade storlek (18 fasta tjänster och 4 årsbefattningar) samt det ansvar som åvilar förste byråsekreteraren och ställföreträdaren för avdelningsdirektören bör denna befattning höjas till byrådirektör i Ae 28 (16 398 kr.).

5. Institutets omfattande verksamhet medför ett starkt behov av ökade resurser att anlita extra personal och experter. En uppräknig av avlöningsanslaget med 100 000 kr. föreslås därför, vartill bör läggas lönekostnadspålägg och följdkostnader (131 800 kr.).

6. Inom anslagsposten *Expenser* bör följande uppräknig ske för att uppnå högsta möjliga effektivitet med nuvarande personalresurser, nämligen delposten *Annan upplysning* (+ 10 000 kr.) som avser kostnader för presskonferenser, vissa annonskostnader, pressmeddelanden, pressklipp m. m.,

delposten *Övriga utgifter*, som avser förbrukningsmaterial för undersökningsavdelningarna samt biblioteket (+ 20 000 kr.),

delposten *Representation*, som tidigare ej tagits upp som särskild post (+ 5 000 kr.).

Hemkonsulentutredningen

De med statsmedel avlönade hemkonsulenterna var ursprungligen anställda vid hushållningssällskapen. I samband med principbeslut om ändrad organisation av rationaliseringsverksamheten på jordbrukets och trädgårdsnäringsområden (prop. 1965: 100, JoU 17, rskr 256) tillkallades särskilda sakkunniga, 1965 års hemkonsulentutredning¹, för att utreda frågan om hemkonsulentverksamhetens organisatoriska ställning. När frågan om de nya lantbruksnämndernas organisation behandlades av 1967 års riksdag var hemkonsulentutredningens arbete ännu inte slutfört. I avvaktan på beslut i ämnet fördes hemkonsulenterna tills vidare över till lantbruksnämnderna (prop. 1967: 74, JoU 18 och 29, rskr 214). Central myndighet är lantbruksstyrelsen.

F. n. finns 33 hemkonsulenter. De följer utvecklingen på hemområdet och förmedlar upplysning till hushållen. Verksamheten är inriktad på i första hand landsbygdens befolkning men den har alltmer kommit att omfatta tätorternas hushåll och fått karaktären av allmän konsumentupplysning.

1965 års hemkonsulentutredning föreslår i sitt betänkande *Den framtida hemkonsulentverksamheten* (stencil H 1969: 3) att hemkonsulenterna förs över till länsstyrelserna för att samordnas med priskontoren och att de centralt knyts till statens institut för konsumentfrågor. Av betänkandet framgår bl. a. följande.

¹ Riksdagsledamoten Anna Lisa Lewén-Eliasson, ordförande, riksdagsledamöterna Elias Jönsson och Elvy Olsson samt dåvarande riksdagsledamöterna Elsa Lindskog och Birger Isacson.

Utredningen anser att hemkonsulenterna har en stor funktion att fylla som kontakt-, rådgivnings- och upplysningsorgan för svaga konsumentkategorier samt för samverkan med organisationer på det lokala planet, skolor, storhushåll och kommunala instanser. De är väl lämpade att genom individuell rådgivning följa upp den konsumentupplysning som sker via massmedia. Verksamhetens inriktning bör fortlöpande prövas om. Insatser bör göras på de områden, där konsumenternas behov är dåligt tillgodosedda. För närvarande bör upplysning om kostfrågor prioriteras. Stor uppmärksamhet måste ägnas arbetsrationalisering i hushållet. Rådgivning vid anskaffning av kapitalvaror kan förutses bli omfattande.

I princip anser utredningen att hemkonsulentkåren på sikt måste fördubblas om en effektiv regional upplysning skall kunna ske. Utredningen lägger emellertid fram två alternativa lösningar, som skulle vara praktiskt genomförbara f. n. Det ena alternativet, som förutsätter en anslagsökning med ca 288 000 kr., innebär att verksamhetens omfattning blir oförändrad. Konsumentinstitutet skulle dock få en personalförstärkning med en byrådirektör, en konsulent och ett kvalificerat biträde. Det andra alternativet skulle medföra en kostnadsökning med ca 588 000 kr. och innebära, utom personalförstärkning i konsumentinstitutet, viss ökning av antalet med statsmedel avlönade hemkonsulenter.

Utredningen förordar det sistnämnda alternativet och anser att det bör kunna genomföras den 1 juli 1970.

Två ledamöter av utredningen anser att hemkonsulenterna bör placeras vid landstingen.

Remissyttranden

Yttranden över betänkandet har avgetts av statens institut för folkhälsan, statskontoret, skolöverstyrelsen, lantbruksstyrelsen, statens pris- och kartellnämnd, statens institut för konsumentfrågor, statens konsumentråd, länsstyrelserna i Stockholms, Östergötlands, Blekinge, Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Örebro, Kopparbergs, Jämtlands, Västerbottens och Skaraborgs län, Arbetarnas bildningsförbund, Centerns kvinnoförbund, De handikappades riksförbund, Folkpartiets kvinnoförbund, Husmodersförbundet Hem och Samhälle, Kooperativa förbundet, Landsorganisationen i Sverige, Moderata samlingspartiets kvinnoförbund, Statens handikappråd, Stockholms stads skoldirektion, Svenska facklärarförbundet, Svenska kommunförbundet, Svenska landstingsförbundet, Sveriges hemkonsulentförening och Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund.

Vad utredningen anfört om behovet av hemkonsulenter och om inriktningen av deras verksamhet får stöd av flertalet remissinstanser som uttalat sig därom. *Lantbruksstyrelsen* framhåller att utvecklingen har medfört att hemkonsulenternas rådgivning mer och mer har övergått till allmän konsumentupplysning och sålunda kommit att omfatta samtliga hushållstyper.

Statens institut för konsumentfrågor betraktar hemkonsulentorganisationen som en av institutets väsentligaste och bästa kanaler för att nå ut till befolkningen.

Utredningens förslag att föra över hemkonsulenterna från lantbruksnämnderna till annat länsorgan biträds av flertalet remissinstanser, däribland även *lantbruksstyrelsen*. I de flesta remissyttrandena tillstyrks förslaget att knyta hemkonsulenterna till länsstyrelserna.

Den övervägande delen av de remissinstanser, som yttrat sig över förslaget att centralt knyta hemkonsulenterna till statens institut för konsumentfrågor, tillstyrker detta. *Svenska landstingsförbundet* och *länsstyrelsen i Jämtlands län* anser dock att konsumentutredningens betänkande bör avvaktas innan ställning tas i frågan. *Statskontoret* anser att hemkonsulentutredningens förslag bör närmare övervägas av konsumentutredningen. Skulle likväl en omorganisation av hemkonsulentverksamheten anses böra ske omedelbart, synes denna böra begränsas till att överföra lantbruksstyrelsens och lantbruksnämndernas funktioner till andra organ. Statskontoret har ingen erinran mot förslaget om central anknytning till konsumentinstitutet.

Betänkandet och remissyttrandena har överlämnats till *konsumentutredningen* för att övervägas vid utredningsuppdragets fullgörande. Utredningen har yttrat sig i frågan om hemkonsulenternas organisatoriska ställning. Den finner att länsstyrelserna bör fungera som regionala stödjecentraler för hemkonsulenterna och att det förefaller naturligt att låta priskontor och hemkonsulent bilda en administrativ enhet. Utredningen tillstyrker att huvudmannskapet för hemkonsulenterna förs över till konsumentinstitutet men anser att förändringen inte blir meningsfull om den förordade personalförstärkningen inte kan medges.

Departementschefen

De frågor som hänger samman med den statliga och statsunderstödda konsumentupplysningen utreds f. n. av konsumentutredningen. I utredningens uppdrag ingår bl. a. att se över den regionala organisationen för konsumentupplysningen. I avvaktan på det slutliga resultatet av konsumentutredningens arbete är jag inte beredd att ta ställning till hemkonsulentutredningens förslag i dess helhet. Konsumentutredningen har emellertid i princip ställt sig positiv till att hemkonsulenterna förs över till länsstyrelserna och att huvudmannskapet anförtros konsumentinstitutet. Med hänsyn härtill och till de möjligheter att förbättra konsumentupplysningen som dessa åtgärder skulle föra med sig förordar jag att omorganisationen genomförs redan under budgetåret 1970/71. Frågan om överföring av de nuvarande hemkonsulenttjänsterna till länsstyrelserna anmäls av chefen för civildepartementet. För den centrala handläggningen av hemkonsulentfrågorna beräknar jag under anslaget medel till avlöningar m. m. för ytterligare en byrådirektör i A 26 och för biträde åt denne. För bestridande av kostnader för

viss kursverksamhet som bedrivs av hemkonsulenterna och som tidigare finansierats från anslag på nionde huvudtiteln, beräknar jag därutöver ett belopp av 120 000 kr.

I övrigt beräknar jag medel för ytterligare en förste intendent i A 30 på institutets andra undersökningsavdelning. Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 6 282 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens institut för konsumentfrågor: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 6 282 000 kr.

C 5. Statens institut för konsumentfrågor: Undersökningar och upplysningsmateriel m. m.

1968/69 Utgift	298 000	Reservation	151 204
1969/70 Anslag	314 000		
1970/71 Förslag	344 000		

Anslaget är uppdelat på tre delposter.

Från delpost 1 bestrids utgifter för tekniska undersökningar som utförs vid annat organ men som planeras och leds av personal vid institutets undersökningsavdelningar.

Från delpost 2 bestrids utgifter för utställningar och studiemateriel. Inkomster av försäljning av studiemateriel tillförs anslaget.

Från delpost 3 bestrids utgifter för anskaffning av apparatur och annan utrustning för undersökningsavdelningarna.

<i>Anslag</i>	1969/70	Beräknad ändring Institutet	1970/71 Dep.chefen
Delpost 1	118 000	—	—
Delpost 2	140 000	+ 40 000	+ 30 000
Delpost 3	56 000	+ 44 000	—
	314 000	+ 84 000	+ 30 000

Statens institut för konsumentfrågor

1. Med anledning av den ökade aktiviteten på det regionala planet som utvecklingen medfört, har kraven på institutet att visa flera vandringsutställningar ökat. För att kunna genomföra denna uppgift erfordras en höjning av delpost 2 (+ 40 000 kr.).

2. Med hänsyn till den nuvarande verksamhetens inriktning och omfattning föreligger ett ökat medelsbehov för delpost 3. Utveckling av provningsmetoder kräver ny teknisk apparatur och utrustning samtidigt som genomförandet av provningar med minsta möjliga personalinsats också fordrar investering i utrustning (+ 44 000 kr.).

Departementschefen

Jag förordar att anslaget höjs med 30 000 kr. bl. a. med hänsyn till det ökade behovet av upplysningsmateriel för hemkonsumenterna och hemstäl-
ler, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens institut för konsumentfrågor: Undersök-
ningar och upplysningsmateriel m. m.* för budgetåret 1970/
71 anvisa ett reservationsanslag av 344 000 kr.

C 6. Konsumentvaruforskning och konsumentupplysning

1968/69 Utgift	2 866 874	Reservation	2 214 318
1969/70 Anslag	3 904 000		
1970/71 Förslag	4 294 000		

Statens konsumentråd är samordningsorgan på konsumentområdet och har till uppgift att bl. a. främja och stödja initiativ till forskning, upplysning eller andra åtgärder till nytta för konsumenterna. Enligt Kungl. Maj:ts förordnande skall rådet fördela statsmedel för forskning och konsumentupplysning samt övervaka att medel som rådet fördelar kommer till avsedd användning.

Rådet består av ordförande och 14 andra ledamöter som bl. a. representerar allmänna konsument- och löntagarintressen samt företagareintressen. Inom styrelsen finns ett arbetsutskott. Rådet har ett kansli som förestås av en sekreterare.

Av anslaget för budgetåret 1968/69 fick högst 305 000 kr. tas i anspråk för avlöningar och omkostnader. De faktiska utgifterna för administrationen uppgick detta år till 293 784 kr. För budgetåret 1969/70 har beräknats högst 485 000 kr. för avlöningar och omkostnader.

Statens konsumentråd

Sex centrala statliga eller statsunderstödda institutioner har mottagit en betydande del av rådets anslag. Detta sammanhänger med att deras ordinarie anslag varit alltför begränsade. Rådets egna projekt visar en tendens att öka, vilket beror på att rådet i allt högre grad initierat verksamhet på områden där andra institutioner inte kunnat agera. Under de senaste åren har allmänna reklamationsnämnden också svarat för en betydande del av rådets egen verksamhet.

Bland de uppgifter som rådet f. n. arbetar med bör särskilt nämnas försöksverksamheten med allmänna reklamationsnämnden. Muntliga och skriftliga hänvändelser har från starten den 1 januari 1968 lett till 1 314 diarieförda reklamationsärenden. Nämnden fyller uppenbarligen ett betydande behov. Det är därför angeläget att den har resurser för en effektiv handläggning. Rådet gör f. n. en översyn och analys av nämndens verksamhet.

Från den 1 juni 1969 är rådet också huvudman för försöksverksamheten med de lokala konsumentkommittéerna. En annan försöksverksamhet pågår inom en samarbetsgrupp mellan konsumentupplysare och dem som forskar med kommunikationsproblem.

Arbetet inom färgtelevisionsområdet tar vidare en betydande del av rådets resurser i anspråk. Rådet uppträder här som anslagsgivare och samordnare för en rad institutioner.

Med hänsyn till det växande internationella utbytet på det ekonomiska området har det blivit allt angelägnare att också harmonisera konsumentarbetet i olika länder. Rådet har härvid försökt verka för en samordning av aktiviteterna i olika internationella organ för att undvika dubbelarbete och få till stånd en arbetsfördelning mellan länderna.

Rådet föreslår, att reservationsanslaget höjs med 2 096 000 kr. till 6 milj. kr. och att därav får tas i anspråk 692 000 kr. för administrationskostnader. Rådets kansli, som f. n. omfattar sex personer, föreslås därvid utökas med en byråchef och en kontorsskrivare.

Departementschefen

Jag uppskattar medelsbehovet för budgetåret 1970/71 till 4 294 000 kr. Av detta belopp räknar jag högst 531 000 kr. för rådets egna avlöningar och omkostnader. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Konsumentvaruforskning och konsumentupplysning* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 4 294 000 kr.

C 7. Bidrag till Varudeklarationsnämnden

1968/69 Utgift	800 000
1969/70 Anslag	900 000
1970/71 Förslag	1 000 000

Varudeklarationsnämnden (VDN) har till uppgift att verka för ökad användning av upplysande varudeklarationer och att därvid särskilt tillse, att dessa blir vederhäftiga och i lämplig omfattning enhetligt utformade. Nämnden består av en av Kungl. Maj:t förordnad ordförande och 13 andra ledamöter, som utses av olika myndigheter och intresseorganisationer.

Varudeklarationsnämnden

Mot bakgrund av att man såväl bland konsumenterna som i näringslivet inser betydelsen av VDN FAKTA finner nämnden det mindre tillfredsställande att marknadstäckningen inom flertalet varuområden är förhållandevis begränsad. En vidgning av normproduktionen fordrar självfallet ökade

personella insatser. I detta sammanhang ser nämnden som ett krav att de tjänster som nu finansieras med anslag från statens konsumentråd förs över till ordinarie budget.

VDN anser det angeläget att aktivt engagera sig i samarbetet inom International Labelling Centre. Utbytet härav — likartade deklARATIONER i olika länder — bör på något längre sikt leda till besparingar genom arbetsfördelning mellan medlemsorganisationerna.

Nämnden måste förstärka sin bevakning av produktutvecklingen och anpassa VDN FAKTA:s innehåll bättre till konsumenternas behov och önskemål. En slagkraftig information till skilda målgrupper är också en förutsättning för att konsumenterna och näringslivet skall fråga efter och rätt utnyttja VDN FAKTA och VDN-normer. Nämnden anser det vidare skäligt att statsanslaget täcker en del av kostnaderna för varuanskaffning och kontrollprovningar så att inte företag av kostnadsskäl anser sig tvingade att avstå från eller begränsa sitt VDN-engagemang. Förutom med avgiften för att utnyttja en norm — f. n. i genomsnitt 450 kr. per tillstånd — bidrar företagen indirekt till verksamheten genom att kostnadsfritt ställa experter till förfogande vid utarbetandet av normer.

För budgetåret 1969/70 uppskattar nämnden de totala kostnaderna för sin verksamhet till 2 440 000 kr., varav 1 040 000 kr. hänförs till normarbetet, 970 000 kr. till marknadsföring och information samt 430 000 kr. till kontrollverksamhet. Intäkterna har beräknats till 665 000 kr. För full täckning av kostnaderna begär nämnden i statsanslag 1 775 000 kr., vilket innebär en ökning med 875 000 kr. i förhållande till bidraget för budgetåret 1969/70.

Departementschefen

Jag förordar att anslaget höjs med 100 000 kr. och hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till Varudeklarationsnämnden* för budgetåret 1970/71 anvisa ett anslag av 1 000 000 kr.

D. Patent- och registreringsväsendet

Patent- och registreringsverket

Patent- och registreringsverket handlägger ärenden angående patent, varumärken, mönster, namn och aktiebolag.

Chef för verket är en generaldirektör. Verket har en patentavdelning, en varumärkesbyrå, en namnsektion, en bolagsbyrå, en besväravdelning, ett bibliotek, en administrativ byrå samt en planerings- och rationaliseringsenhet. Patentavdelningen består av åtta byråer och ett patentkansli. Chefen för patentavdelningen är generaldirektörens ställföreträdare och har även tillsyn över biblioteket. Inom varumärkesbyrån handläggs även mönsterärenden. Chefen för varumärkesbyrån har tillsyn över namnsektionen. I besväravdelningen, som arbetar på två avdelningar, prövas besvär angående patent, varumärken och namn.

Vid verket fanns den 1 juli 1969 532 anställda av vilka 274 utgjorde handläggande personal.

Patent- och registreringsverket tillhör de myndigheter som deltar i utrednings- och försöksverksamheten med programbudgetering inom statsförvaltningen (jämför bil. 2 s. 7). Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 februari 1969 har patent- och registreringsverket ålagts att lämna in sin anslagsframställning för budgetåret 1970/71 i programtermer. I beslutet föreskrevs att följande programindelning tills vidare skulle tillämpas.

1. Patentärenden
2. Varumärkes- och mönsterärenden
3. Namnärenden
4. Bolagsärenden

Enligt beslutet kunde programmen delas upp med hänsyn till de behov som den interna budgeten ställer. Verket redovisar vidare två gemensamma program, Besvärärenden och Central administration, vilkas kostnader fördelas på huvudprogrammen.

I beslutet föreskrevs därjämte att patent- och registreringsverket tills vidare skulle utgå från att verksamheten skulle finansieras från ett förslagsanslag benämnt Patent- och registreringsverket.

I enlighet med nämnda beslut har patent- och registreringsverket lämnat in sin anslagsframställning i programtermer.

Vid beredningen av patent- och registreringsverkets anslagsframställning

har det visat sig lämpligt att i visst avseende frångå den tidigare beslutade indelningen i program. Ändringen innebär att programmet Patentärenden delas upp i Patentgranskning och Teknisk information och dokumentation. Det senare programmet indelas i sin tur i Nyhetsgranskning och Övrig information och dokumentation. Delprogrammet Nyhetsgranskning skall nettoredovisas över en anslagspost med formellt belopp.

D 1. Patent- och registreringsverket

1968/69 Utgift ¹	225 163 440
1969/70 Anslag	28 925 000
1970/71 Förslag	30 515 000

¹ Anslagen Patent- och registreringsverket: Avlöningar och Patent- och registreringsverket: Omkostnader

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men som hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 193 631 kr.

Patent- och registreringsverket

För den kommande femårsperioden räknar verket inom flertalet av sina verksamhetsområden med en stigande efterfrågan på sina tjänster med ökande arbetsvolym som följd. Verksamheten på patentavdelningen ökar även på grund av de krav på aktiv service inom informations- och dokumentationsområdet som den tekniska och industriella utvecklingen ställer. Ny lag om mönster kommer att ålägga verket nya arbetsuppgifter. Verket har som allmän målsättning att inom den kommande femårsperioden säkerställa en produktion som svarar mot den årliga efterfrågan på verkets tjänster och samtidigt minska onormalt stora balanser av ärenden.

Inom verket bedrivs sedan några år särskilt arbete med långtidsplanering. En långtidsplan för verksamheten utarbetades år 1966. Den innefattade bl. a. ett program för utvecklings- och rationaliseringsarbete i verket. Verket har av Kungl. Maj:t anbefallts att fortsätta långtidsplaneringen samt att i mån av tillgång på medel bedriva utvecklings- och rationaliseringsarbete i huvudsaklig överensstämmelse med programmet. En viss effekt av detta arbete i form av ökad produktivitet redovisas för innevarande budgetår. Rationaliseringsprogrammet är kostnadskrävande och sträcker sig över flera år. Verket avser att under år 1970 lägga fram en ny långtidsplan.

Sverige deltar i ett omfattande internationellt samarbete som syftar till att minska belastningen på nyhetsgranskande patentverk. Inom Europarådet utarbetas regler för patentansökningarnas utformning och innehåll samt för patenteringsproceduren. EEC har inbjudit bl. a. EFTA-länderna att delta i det fortsatta arbetet med ett europeiskt patentsystem. En s. k. regeringskonferens bildades den 21 maj 1969 för att utarbeta ett europeiskt system för patentbeviljande. Sverige representerar de nordiska länderna i

en arbetsgrupp. Inom Paris och Bernunionernas gemensamma internationella organ (BIRPI) har lagts fram en plan för att införa ett internationellt ansökningsförfarande, den s. k. PCT-planen (Patent Cooperation Treaty). Särskilda sakkunniga (patentpolicykommittén) utreder f. n. under vilka former det svenska patentverket skall arbeta om PCT-planen genomförs. Liknande kommittéer arbetar i de övriga nordiska länderna. De bestämmelser i patentlagen om nordiskt patent, som utarbetats i samråd med de övriga nordiska länderna, har ännu ej börjat tillämpas. Ikraftträdandet av patentlagen i denna del är fortfarande beroende på förhandlingar mellan de nordiska länderna.

I anslagsframställningen lämnas följande uppgifter om de inkomster verket uppbär i form av avgifter m. m. samt om kostnaderna. För budgetåret 1970/71 har kostnaderna tagits upp med det belopp som begärs i anslagsframställningen.

	1968/69	Milj. kr. 1969/70 beräknat	1970/71 beräknat
Inkomster	37,1	37,9	40,1
Kostnader	30,4	30,0	34,1
Inkomstöverskott	6,7	7,9	6,0

Program	1 000-tal kr.			
	1968/69 ¹	1969/70 ¹	1970/71 PRV	Beräknar Dep.chefen
Patentärenden	21 462	20 132	23 328	—
Patentgranskning	—	—	—	19 544
Teknisk information och dokumentation	—	—	—	1 790
Varumärkes- och mönsterärenden	1 947	2 092	2 424	2 353
Namnärenden	528	476	512	502
Bolagsärenden	6 530	6 425	7 876	6 676
Varav rationaliseringsprojekt	(977)	(620)	(1 100)	(200)
Summa kostnader	30 467	29 125	34 140	30 865
Avgår intäkter under anslaget	— 331	— 200	— 350	— 350
Summa anslag	30 136²	28 925	33 790	30 515

¹ Överslagsmässig översättning till program.

² Avgår beräknade komplementkostnader med 4 973 000 kr.

Programmet Patentärenden

Programmet Patentärenden avser handläggning av patentärenden, bibliotekets verksamhet samt informations- och dokumentationstjänst på patentområdet.

Antalet patentansökningar har ökat i stort sett kontinuerligt. Under den

senaste tioårsperioden uppgår denna ökning till i medeltal 5 % per år. Budgetåret 1964/65 inkom 16 600 ansökningar. För budgetåret 1969/70 räknar verket med 18 500 nya ansökningar. Antalet avgjorda patentansökningar per år har under samma period ökat från 14 500 till 17 800. Trots denna produktionsökning har balansen av oavgjorda ansökningar vuxit från 56 600 för budgetåret 1964/65 till beräknade 61 200 för budgetåret 1969/70. Detta motsvarar f. n. en medelbehandlingstid för beviljade patent på 4,6 år. Verkets målsättning är att ärendebalansen under en femårsperiod minskar så att den motsvarar ca fyra års medelbehandlingstid, vilket beräknas ske om man beaktar verkningarna av både rationaliseringsåtgärder och ett nordiskt patentsystem.

Antal ärenden	Utfall 1968/69	PRV Beräknat	
		1969/70	1970/71
Efterfrågan	18 400	18 500	19 000 (beräknad)
Produktion	19 600	17 800	18 900 (förslag)
Kostnader (1 000-tal kr.)	21 462	20 132	23 328 (förslag)

M o t i v

Den efterfrågeutveckling som redovisats för perioden 1964/65—1969/70 beräknas fortsätta också under budgetåret 1970/71. Pris- och löneomräkningen på befintliga resurser har beräknats till 1 035 000 kr.

Verket föreslår en ökad satsning på informations- och dokumentationsområdet. Denna information grundar sig i huvudsak på patentskrifter och utgör en komplettering till den information som tillhandahålls av tekniska bibliotek och institutioner t. ex. Ingeniörsvetenskapsakademien och styrelsen för teknisk utveckling. Verket anser att en sådan service är betydelsefull särskilt för de små och medelstora företagen och för de enskilda uppfinnarna, som f. n. har mycket begränsade möjligheter att på egen hand skaffa sig erforderlig teknisk information. Verket räknar med att motta 1 200—1 500 nyhetsgranskningsuppdrag under 1970/71 mot ca 500 för innevarande budgetår. Verket föreslår anställning av ingenjörer för nyhetsgranskningshjälp åt kommissionären och för en snabbare och effektivare klassning. Utgivning av tryckta utdrag av grundhandlingarna i offentliga ansökningar medför behov av personalförstärkning på biblioteket. Kostnadsmässigt innebär detta ett tillskott på 666 000 kr. Servicen skall avgiftsbeläggas.

Verket planerar att mikrofilma ansökningar och anskaffa mikrofilmade patentskrifter från utlandet. Kopieringsverksamheten beräknas öka avsevärt i och med en planerad övergång till kopiering av hänvisningar till äldre patent och litteratur. Detta innebär kostnadsmässigt en ökning på 320 000 kr.

Verket avser att fortsätta anskaffningen av kompakthyllor och övergå

till administrativ databehandling av diarium för patentansökningar och patent. Vidare räknar verket med att fortsätta utredningen om prestationsmätning och prestationslön inom patentavdelningen (+ 510 000 kr).

Verket föreslår att en tjänst som byråchef inrättas i stället för en tjänst som avdelningsdirektör på patentkansliet. För vissa nya tjänster m. m. och omkostnader begär verket 358 700 kr.

Ett belopp på 120 000 kr., som innevarande budgetår anvisats för utgifter av engångsnatur, faller bort.

Programmet Varumärkes- och mönsterärenden

Antalet varumärkesansökningar har ökat från 5 100 för budgetåret 1964/65 till beräknade 6 200 för budgetåret 1969/70. Den årliga produktionen har under motsvarande period ökat med 700 avgjorda varumärkesansökningar och balansen av oavgjorda ärenden har stigit från 4 700 till 5 700.

Antalet inkomna mönsterärenden har ökat från 250 för budgetåret 1964/65 till beräknade 500 för budgetåret 1969/70. Produktionen har under motsvarande period ökat från 270 till 450 avgjorda ärenden per år och balansen har stigit från 114 till 200 oavgjorda ärenden.

Antal ärenden	Utfall 1968/69	PRV Beräknat	
		1969/70	1970/71
Efterfrågan, varumärkesärenden	6 000	6 200	6 300 (beräknad)
» , mönsterärenden	420	500	1 500 (beräknad)
Produktion, varumärkesärenden	5 600	5 800	6 100 (förslag)
» , mönsterärenden	400	450	1 000 (förslag)
Kostnader (1 000-tal kr.)	1 947	2 092	2 424 (förslag)

M o t i v

Pris- och löneomräkningen på befintliga resurser har beräknats till 113 000 kr. Den efterfrågeutveckling som redovisats för varumärkesärenden för perioden 1964/65—1969/70 beräknas fortsätta också under budgetåret 1970/71. Verket övergår fr. o. m. 1970/71 till likhetsgranskning av varumärken med dator, vilket medför att den stigande efterfrågan kan mötas med ett begränsat resurstillskott. För varumärkesverksamheten begärs ytterligare 38 000 kr. för anskaffning av nya hyllor samt för en maskinell informationsservice till verkets kunder, som skall avgiftsbeläggas.

Ny mönsterlag väntas träda i kraft den 1 oktober 1970. Verket förutser en avsevärd efterfrågeökning och anser att en helt ny organisation, nya arbetsrutiner och nya lokaler måste tillkomma. Kostnadsmässigt innebär detta en ökning för budgetåret 1970/71 på 133 000 kr.

Programmet Namnärenden

Detta program avser handläggning av ärenden angående byte av släktnamn eller förnamn.

44 Statsverkspropositionen år 1970: Bil. 12: Handelsdepartementet

Antalet inkomna namnären den per år har ökat från 4 100 under budgetåret 1964/65 till beräknade 4 300 budgetåret 1969/70. Produktionen har i stort motsvarat efterfrågan.

Antal ärenden	Utfall 1968/69	PRV Beräknat	
		1969/70	1970/71
Efterfrågan	4 200	4 300	4 300 (beräknad)
Produktion	4 200	4 300	4 300 (förslag)
Kostnader (1 000-tal kr.)	528	476	512 (förslag)

M o t i v

Den efterfrågeutveckling som redovisats för perioden 1964/65—1969/70 väntas fortsätta också under budgetåret 1970/71. Pris- och löneomräkning- en har beräknats till 25 000 kr. Ökningen härutöver avser helt programmets andel av de gemensamma programmens kostnader.

Programmet Bolagsärenden

Detta program avser arbetsuppgifter, som i huvudsak regleras i aktiebolagslagen.

Utvecklingen under perioden 1964/65—1969/70 har i fråga om antalet inkomna ärenden inneburit en genomsnittlig ökning med omkring 10 % per år och för budgetåret 1968/69 med ännu mera. Antalet inkomna bolagsbildningsärenden per år har under perioden stigit från 5 500 till 10 400 och antalet inkomna registreringsändringsärenden från 19 050 till 27 800. Antalet avgjorda bolagsbildningsärenden och registreringsändringsärenden var budgetåret 1964/65 5 600 resp. 18 650 och budgetåret 1969/70 beräknade 10 000 resp. 27 000. Balansen av oavgjorda bolagsbildningsärenden och registreringsändringsärenden har ökat med 1 160 resp. 1 800 under perioden. Den ökning i såväl produktion som produktivitet som ägt rum under de senaste åren är ett första resultat av det rationaliseringsarbete i större skala som påbörjades under budgetåret 1967/68.

Antal ärenden ¹	Utfall 1968/69	PRV Beräknat	
		1969/70	1970/71
Efterfrågan, bolagsb.ärenden	9 500	10 400	11 400 (beräknad)
» , reg.ändringsärenden..	26 000	27 800	30 500 (beräknad)
Produktion, bolagsb.ärenden	9 200	10 000	11 200 (förslag)
» , reg.ändringsärenden..	26 000	27 000	30 500 (förslag)
Kostnader (1 000-tal kr.)	6 530	6 425	7 876 (förslag)

¹ Övriga huvudprestationer inom programmet är granskning av redovisningshandlingar, vites- och likvidationsframställningar rörande försumliga bolag, beställningar samt annan service åt allmänheten.

Motiv

Pris- och löneomräkningen på befintliga resurser har beräknats till 284 000 kr. Verket räknar med en stigande efterfrågan på programmets tjänster. Utan ytterligare personaltillskott och utan beaktande av rationaliseringseffekter skulle balanserna stiga kraftigt. Produktionsökning planeras ske genom att rationaliseringsarbetet intensifieras ytterligare.

För att kunna fullfölja grupprotelsystemet behöver verket nyanställa tre biträden (+ 96 800 kr.). Under budgetåren 1968/69 och 1969/70 har på balanssektionen ett flertal arbetsrutiner överförts till ADB och ett system införts med mikrofilmning av inkommande redovisningshandlingar. Den fortsatta driften av denna verksamhet medför en kostnadsökning på 165 000 kr. För fortsatt produktion av en alfabetisk förteckning på registreringssektionen erfordras ytterligare 60 000 kr. Verket planerar att mikrofilma visst aktmaterial på registreringssektionen. För budgetåret 1969/70 skulle detta medföra en kostnad för projektets genomförande av 470 000 kr. och en produktionskostnad av 30 000 kr. Verket avser dessutom att lagra bl. a. bolagsordningar på hållremsa. För 1970/71 skulle detta medföra en genomförandekostnad av 433 000 kr.

I övrigt räknar verket med en kostnadsökning på 149 300 kr. för anställning av en byråassistent samt för anskaffning av kontorsmateriel och inventarier. Ett belopp på 350 000 kr., som innevarande budgetår anvisats för utgifter av engångsnatur, faller bort.

Programmet Besvärärenden

Detta program är ett gemensamt program, vars kostnader har fördelats på huvudprogrammen med hänsyn till den omfattning det tas i anspråk. Programmet avser handläggning av besvär angående patent, varumärken och namn.

Antalet inkomna besvärärenden rörande patent har ökat till följd av det skärpta kravet på uppfinningshöjd i den nya patentlagen. Under perioden 1964/65—1969/70 har antalet inkomna ärenden ökat från 377 per år till 1 300 per år. Antal avgjorda ärenden per år har under samma period stigit från 268 till beräknade 935. Balansen av oavgjorda ärenden beräknas vid utgången av budgetåren 1969/70 och 1970/71 uppgå till 2 062 resp. 2 277.

Motiv

För att öka produktionen behöver ytterligare arbetskraft tillföras besväravdelningen. Personal motsvarande 24 manår beräknas under budgetåret 1970/71 lånas in från patentavdelningen. Utöver dessa resurser begär patentverket ytterligare 62 400 kr. för bl. a. viss personalförstärkning.

Programmet Central Administration

Programmet är ett gemensamt program, vars kostnader har fördelats på huvudprogrammen med hänsyn till den omfattning det tas i anspråk.

Motiv

Det ökade antalet ärenden under huvudprogrammen medför också ökad belastning av Central administration. För ytterligare personal, utökad ADB, utbildning m. m. räknar verket med ett resurstillskott på 536 000 kr.

Personallfrågor

	1968/69	1969/70	1970/71 PRV	Beräknar Dep.chefen
Personal				
Handläggande.....	274	274	276	274
Övrig	241	258	284	268
	515	532	560	542

Patent- och registreringsverket beräknar att ett genomförande av dess förslag under programmen kräver en personalökning med 28 personer, varav två i handläggande ställning. Personalökningen avser främst Patentärenden med 16 personer för bl. a. den utökade informations- och dokumentationstjänsten. Den nya mönsterlagen medför behov av ytterligare tre personer. För Bolagsärenden räknar verket med ett personaltillskott på fyra personer efter beaktande av en nettobesparing på åtta personer genom rationaliseringsverksamheten. Under de gemensamma programmen beräknas ett personaltillskott på fem personer.

Patent- och registreringsverket föreslår vidare att bl. a. två byråchefstjänster inrättas samt att vissa tjänster som avdelningschef, överingenjör, byråchef och patenträttsråd ordinariesätts.

Departementschefen

Patent- och registreringsverket har redovisat sina anslagsbehov i programtermer. Jag anser att även redovisningen för riksdagen bör ske i dessa termer. På grundval av de uppgifter som kommit fram i anslagsframställningen finner jag emellertid skäl att justera den programindelning som jag tidigare fastställt. Sålunda bör det nuvarande programmet Patentärenden delas upp på två program, ett benämnt Patentgranskning och ett benämnt Teknisk information och dokumentation. Härigenom blir det möjligt att renodla kostnaderna för patentgranskning och redovisa dessa under ett program. Programmet Teknisk information och dokumentation bör i sin tur delas in i delprogrammen Nyhetsgranskning samt Övrig information och dokumentation. Det förra delprogrammet, som avser nyhets-

granskning av uppfinningar utan samband med patentansökan, bör behandlas enligt de principer som skall gälla för uppdragsverksamhet och som tidigare redovisats av chefen för finansdepartementet vid anmälan av för vissa huvudtitlar gemensamma frågor. Under delprogrammet Övrig information och dokumentation bör redovisas kostnader för patentverkets allmänna informations- och dokumentationsservice till allmänheten och forskningen. I övrigt kan jag godta den tidigare fastställda programindelingen. Dock bör kostnaderna för rationaliseringsprojekt särredovisas.

Jag övergår nu till att behandla patentverkets förslag till medelstilldelning för nästa budgetår. Som framgår av programsammanställningen, som redovisats i det föregående, beräknar jag kostnaderna under programmet Patentgranskning till avrundat 19,5 milj. kr.

Beträffande delprogrammet Nyhetsgranskning innebär mitt förslag att patentverket tills vidare fritt får anpassa verksamhetens omfattning till efterfrågan. Under delprogrammet Övrig information och dokumentation har jag beräknat medel bl. a. till utgivning av tryckta utdrag av patentansökningar.

Den av patentverket förordade inriktningen och omfattningen av verksamheten i övrigt, nämligen avseende programmen Varumärkes- och mönstreärenden, Namnreärenden samt Bolagsreärenden, kan jag i stort sett godta. Vissa besparingar i förhållande till verkets förslag kan åstadkommas genom att verket nu anslutits till det nya statliga redovisningssystemet.

För vissa rationaliseringsprojekt synes tidsplanen bära förskjutas. Till följd härav bör medlen för projektens genomförande begränsas.

Vad patent- och registreringsverket förordat beträffande inrättande av vissa tjänster på C-planen samt ordinariesättningar kan jag inte biträda.

Min beräkning av det totala medelsbehovet framgår av programsammanställningen för patent- och registreringsverket. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Patent- och registreringsverket* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 30 515 000 kr.

D 2. Särskilda kostnader för förenings- m. fl. register

1968/69 Utgift	1 355 202
1969/70 Anslag	1 000 000
1970/71 Förslag	1 400 000

Från detta anslag bestrids dels länsstyrelsernas annonskostnader för att kungöra anmälningar, som skall tas in i förenings- och handelsregistren, dels viss del av patent- och registreringsverkets tryckningskostnader för att ge ut diverse samlingsregister.

Avgifter, som flyter in i samband med anmälningarna, redovisas på riks-

statens inkomstsida under titeln Avgifter för registrering i förenings- m. fl. register. Avgifterna, som senast fastställdes år 1967 (kungörelser 1967: 464 och 465), avses skola täcka kostnaderna under detta anslag. För budgetåret 1968/69 har inkomstiteln redovisats med 1 153 351 kr. I riksstatsförslaget för budgetåret 1970/71 beräknas inkomsterna till 1,2 milj. kr.

Anslaget bör för nästa budgetår föras upp med 1,4 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Särskilda kostnader för förenings- m. fl. register* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 400 000 kr.

E. Ekonomiskt försvar**E 1. Överstyrelsen för ekonomiskt försvar**

1968/69 Utgift ¹	4 433 368
1969/70 Anslag	6 077 000
1970/71 Förslag	6 643 000

¹ Anslagen Överstyrelsen för ekonomisk försvarsberedskap: Avlöningar och Överstyrelsen för ekonomisk försvarsberedskap: Omkostnader.

Överstyrelsen för ekonomiskt försvar har till uppgift att samordna landets försvarsförberedelser på det ekonomiska området. I den mån det inte ankommer på annan myndighet skall styrelsen också ombesörja att det totala försvarets behov av förnödenheter kan tillgodoses vid krig eller avspärrning. På styrelsen ankommer dessutom att fullgöra uppgifter i fråga om undanförsel och förstöring. Ledamöter i styrelsen är en generaldirektör, som är styrelsens ordförande, och minst sex andra ledamöter, som Kungl. Maj:t utser. Bland ledamöterna utser Kungl. Maj:t en vice ordförande. Inom styrelsen finns fem byråer, nämligen administrativa byrån, affärsbyrån, bränslebyrån, utredningsbyrån och varubyrån samt en informationssektion. Var och en av de fyra förstnämnda byråerna förestås av en byråchef. Varubyrån förestås av en avdelningschef.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Överstyrelsen	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Handläggande personal	56	+ 5	+ 3
Övrig personal	43	+ 1	+ 1
	99	+ 6	+ 4
<i>Anslag</i>			
Avlöningar	3 983 000	+ 529 000	+ 417 000
Sjukvård	10 000	+ 1 000	+ 1 000
Reseersättning (även för utrikes resor)	113 000	+ 12 000	+ 7 000
Lokalkostnader	422 000	+ 16 000	+ 16 000
Expenser	679 000	+ 236 000	+ 34 000
Därav engångsutgifter	(9 000)	(29 000)	(7 000)
Lönekostnadspålägg	870 000	+ 117 000	+ 91 000
	6 077 000	+ 911 000	+ 566 000

Överstyrelsen för ekonomiskt försvar

1. Löne- och prisomräkning m. m. 301 000 kr.

2. Genom beslut av Kungl. Maj:t deltar överstyrelsen i utrednings- och försöksverksamheten beträffande programbudgetering. Kungl. Maj:t har vidare uppdragit åt styrelsen att fortlöpande bedriva s. k. miljöstudier inom det ekonomiska försvaret samt att medverka i de miljöstudier som bedrivs genom överbefälhavarens och civilförsvarsstyrelsens försorg. För dessa nya och varaktiga arbetsuppgifter behövs ytterligare en avdelningsdirektör, en byrådirektör, en byråsekreterare och ett biträde (+ 196 000 kr.).

3. För övriga uppgifter inom styrelsen behövs en förstärkning med två byrådirektörer (+ 112 000 kr.).

4. Anslagsposten *Expenser* behöver höjas i fråga om bl. a. automatisk databehandling (+ 100 000 kr.), utställningsverksamhet (+ 40 000 kr.) och utbildningsverksamhet (+ 20 000 kr.).

5. Lönekostnadspålägg för nya tjänster (+ 71 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 6 643 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för vissa extra tjänster nämligen en som avdelningsdirektör, en som byrådirektör, en som byråsekreterare och en som biträde (2).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Överstyrelsen för ekonomiskt försvar* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 6 643 000 kr.

E 2. Omkostnader för statlig lagerhållning m. m.

1968/69 Utgift	47 399 909
1969/70 Anslag	49 785 000
1970/71 Förslag	82 340 000

Från anslaget bestrids överstyrelsens för ekonomiskt försvar utgifter för huvudsakligen lagerhållning. Lagerinköpen finansieras med en rörlig kredit i riksgäldskontoret. Enligt beslut av 1953 års riksdag får krediten disponeras intill ett belopp av 740 milj. kr. Genom skilda beslut, senast den 23 maj 1969, har Kungl. Maj:t ställt sammanlagt 696,6 milj. kr. av krediten till styrelsens förfogande. Utöver räntekostnader för medel som tagits i anspråk kommer kostnader för hantering av lagren.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Överstyrelsen	Dep.chefen
1. Räntor	35 900 000	+12 600 000	+ 32 600 000
2. Hyror till förrådsfonden för ekonomisk försvarsberedskap	1 650 000	—	—
3. Övriga hyror och lagringsersättningar	2 240 000	—	—
4. Anskaffning och underhåll av lagerbyggnader	3 500 000	+ 1 950 000	—
5. Besiktning och kontroll av lagerbyggnader	355 000	+ 25 000	+ 25 000
6. Flyttning av varor på grund av uppsagda hyresavtal	1 770 000	— 220 000	— 220 000
7. Kostnader för omsättning av varor	2 470 000	—	—
8. Förluster på grund av kvalitetsför-sämringar	1 600 000	+ 1 000 000	+ 100 000
9. Dataundersökning	100 000	—	—
10. Gengasforskning	200 000	+ 50 000	+ 50 000
	49 785 000	+15 405 000	+32 555 000

Överstyrelsen för ekonomiskt försvar

1. Räntan debiteras per kalenderår. Under budgetåret 1970/71 skall ränta erläggas på de medel som utnyttjas under år 1970. Överstyrelsen beräknar att vid 1970 års ingång ha tagit i anspråk 665 milj. kr. av krediten och att under samma år disponera ytterligare 55 milj. kr. Med en räntefot av 7 % kommer medelsbehovet för att täcka räntekostnaderna att belöpa sig till 48,5 milj. kr.

2—3. Medelsbehovet väntas bli oförändrat.

4. För att bygga fem bulkförråd för kali- och koksalt och en siloanläggning för aluminiumoxid beräknas medelsbehovet öka med 1 950 000 kr.

5. På grund av ökat antal förråd som fordrar personal bl. a. för tillsyn beräknas kostnaderna för besiktning och kontroll öka med 25 000 kr.

6—7. För att flytta och omsätta varor beräknas omkostnaderna minska med 220 000 kr.

8. Vissa äldre lagerpartier av bl. a. råfilm, kolstybb och rådelektroder bör till följd av den tekniska utvecklingen avvecklas. Därvid uppkommer inte tidigare beräknade förluster som går upp till ca 1 milj. kr.

9. Medelsbehovet oförändrat.

10. För att hålla en oförändrad ambitionsnivå för forskning och försök på gengasområdet fordras ytterligare försöksmateriel. Tillsammans med ökade lönekostnader och den tekniska utvecklingen orsakar detta en kostnadsökning med ca 50 000 kr.

Departementschefen

Chefen för finansdepartementet har under avsnittet Särskilda frågor i bilaga 1 till statsverkspropositionen lämnat en redogörelse för en anslags-teknisk omläggning av finansieringen av beredskapslagringen med verkan fr. o. m. budgetåret 1970/71. Omläggningen innebär att de medel som ställts till förfogande för överstyrelsens beredskapslagring i form av rörlig kredit i riksgäldskontoret ersätts av medel som anvisas över kapitalbudgeten. Dessa medel bör redovisas på en ny fond, Fonden för beredskapslagring: Överstyrelsens för ekonomiskt försvar delfond. För de medel som ställs till förfogande skall erläggas ränta motsvarande statens normalränta. I samband med att fonden bildas bör den nuvarande rörliga krediten om 740 milj. kr. i riksgäldskontoret upphöra. Därjämte förordar jag att Kungl. Maj:t bemyndigas att vid krig, krigsfara eller annan omständighet av synnerlig vikt för rikets försvarsberedskap disponera en rörlig kredit i riksgäldskontoret av högst 300 milj. kr.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 82 340 000 kr. Jag har därvid beräknat ränta med 24 750 000 kr. för ianspråktagande av den rörliga krediten för tiden den 1 januari—den 30 juni 1970 då krediten föreslås upphöra. Härutöver har jag beräknat 43 750 000 kr. för ränta på de medel som i det följande föreslås anvisas under Fonden för beredskapslagring.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

a) att besluta att under Fonden för beredskapslagring inrätta en överstyrelsens för ekonomiskt försvar delfond

b) att bemyndiga Kungl. Maj:t att vid krig, krigsfara eller annan omständighet av synnerlig vikt för rikets försvarsberedskap, disponera en rörlig kredit i riksgäldskontoret av högst 300 milj. kr.

c) att till *Omkostnader för statlig lagerhållning m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 82 340 000 kr.

F. Diverse

F 1. Bidrag till Svenska turisttrafikförbundet

1968/69	Utgift	3 665 000
1969/70	Anslag	4 050 000
1970/71	Förslag	4 600 000

Svenska turisttrafikförbundet

Turisttrafikförbundet har som aktiva medlemmar svenska städer, lands- ting, kommuner, föreningar och företag och som passiva enskilda personer. Förbundets angelägenheter handhas av en styrelse och ett råd. Styrelsen be- står av 13 ledamöter och 12 suppleanter, av vilka Kungl. Maj:t utser sju resp. sex. Bland de sju ledamöterna utser Kungl. Maj:t en att vara ordförande. Övriga ledamöter och suppleanter i styrelsen utses av rådet som i sin tur utses av medlemmarna.

Förbundets verksamhet, som bedrivs i syfte att sprida ökad kännedom om Sverige som turistland, består huvudsakligen i att producera och distribuera informationsmateriel i olika former som trycksaker, bildmateriel för utställningar och skyltning samt filmer. Arbetet är till största delen förlagt till huvudkontoret i Stockholm men utförs också vid elva egna eller gemen- samma nordiska turistkontor i utlandet. Vid sidan av förbundets mera all- mänt inriktade informationsverksamhet genomför förbundet produktiva kampanjer och länderaktioner, som samordnas med och delvis finansieras av kollegiet för Sverige-information i utlandet. Som ett led i arbetet vid hu- vudkontoret ingår att anordna studiebesök och gruppresor till Sverige för utländska resebyråttjänstemän och journalister.

Förbundets huvudkontor i Stockholm är organiserat på tre avdelningar: marknadsavdelningen (utrikessektionen, inrikessektionen, informationssek- tionen), kansliavdelningen (ekonomi och personal) och utvecklingsavdel- ningen (utredning, statistik).

Genom omdisponering av förbundets personalresurser har inrättats en befattning för prognos- och analysverksamhet samt statistisk bearbetning av föreliggande turistmateriel och för utveckling av den svenska turiststa- tistiken. Avsikten är att därmed få till stånd bättre underlag för bedömning- en av förbundets fortsatta policy.

Genom den nya marknadsmässiga uppbyggnaden av huvudkontoret anser

förbundet att garantier skapats för ökade möjligheter att ytterligare utvidga dess samordnande verksamhet.

För verksamheten i utlandet driver förbundet turistinformationskontor i Danmark, Finland, Norge, Förbundsrepubliken Tyskland, Frankrike, Nederländerna, Storbritannien och Amerikas förenta stater (New York). Tillsammans med övriga nordiska länder driver förbundet turistkontor i Italien, Schweiz och Amerikas förenta stater (Los Angeles).

Den internationella turisttrafiken under år 1968 har trots vikande tendenser från vissa länder generellt utvecklats klart gynnsammare än under år 1967. Särskilt markant är därvidlag den starkt uppåtgående trenden för det tyska utlandsresandet till ett flertal länder.

Det är påtagligt att de skandinaviska länderna klarat sig relativt bättre än flertalet andra länder. År 1968 ökade antalet inresande icke-skandinaver till dessa länder med 9 %. Detta innebär en återgång till den relativt jämna och höga ökningstakt, som gällde under tidigare delen av 1960-talet.

Antalet icke-nordiska besök i Sverige ökade under år 1968 enligt förbundets beräkningar med 9 % till ca 1,4 milj. Därav kom de flesta, ca 600 000, från Västtyskland, som under året ökade sin Sverige-trafik med drygt 20 %.

I fråga om de nordiska grannländerna anger tillgänglig statistik beträffande trafiken från Danmark och Finland också mycket höga ökningstal för år 1968. Turistantalet är dock svårt att någorlunda tillförlitligt beräkna. Dessa turister torde dock vara dubbelt så många som de icke-nordiska, dvs. omkring 3 milj.

Enligt utlänningskommissionen reste 1,5 milj. svenskar till utomnordiska länder. Ökningstakten för den utgående trafiken var 16,4 %. Antalet svenska turister, som besökte de nordiska grannländerna, torde ha varit ungefär lika många.

Mot en mycket jämn balans i själva resetrafiken mellan Sverige och utlandet står det av riksbanken redovisade kraftiga underskottet i resevalutabalansen, nämligen 844 milj. kr. för år 1968 (inkl. biljettavgifter för transporter). Med reservation för den klart otillfredsställande redovisningen i fråga om våra resevalutatransaktioner skulle enligt riksbanken turistinkomsterna ha ökat med 6 % under år 1968 till totalt 860 milj. kr. och utgifterna samtidigt ha ökat med likaledes 6 % till 1 704 milj. kr. Samtliga belopp inkluderar såväl vistelse- som transportkostnader.

Förbundet begärde år 1968 ett anslag på 500 000 kr. för att möjliggöra en turistisk Sverige-kampanj år 1970 för att öka svenskarnas resande i det egna landet. Under hand har meddelats, att ett bidrag av denna storlek kommer att beviljas från handels- och sjöfartsfonden på villkor att andra intressenter satsar ett belopp av minst motsvarande storlek. Förbundet anhåller att för budgetåret 1970/71 beviljas ett anslag på 500 000 kr. för en fortsättning av 1970 års inrikeskampanj. För att administrera kampanjen begär man därutöver ett anslag på 100 000 kr.

Förbundet hemställer att anslaget sammanlagt höjs med 1 516 000 kr. till 5 566 000 kr. Därav kommer på administration avseende huvudkontoret 154 000, produktion 351 000, utlandskontorens administration 411 000 och inrikeskampanjen 600 000 kr.

Departementschefen

En stor del av den valutaskapande exporten av tjänster härrör från turismen. Den utländska turismen i vårt land har också indirekt betydelse för vår övriga export genom den informationseffekt som uppnås genom den samma. Svenska turisttrafikförbundet är det centralt ansvariga organet för den turistvärvande verksamheten i vårt land. Den betydelse som staten tillmäter förbundets insatser kan utläsas av den kraftiga ökningen under senare år av statsanslagen till förbundet. Under innevarande budgetår bidrar staten till den löpande verksamheten med ca 4,7 milj. kr. Härutöver beräknar jag att 600 000 kr. skall kunna anslås av särskilda fondmedel för en Sverigekampanj i år, under förutsättning att andra intressenter satsar minst samma belopp.

Genom den omorganisation av förbundets huvudkontor som gjorts den 1 juli 1969 har ökade möjligheter skapats för att utvidga dess sedan några år starkt marknadsmässigt inriktade verksamhet. Jag föreslår att bidraget till förbundet för nästa budgetår höjs med 550 000 kr. till 4,6 milj. kr. För att ytterligare förstärka förbundets resurser bör därutöver 150 000 kr. kunna anslås av särskilda fondmedel.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till Svenska turisttrafikförbundet* för budgetåret 1970/71 anvisa ett anslag av 4 600 000 kr.

F 2. Turistpropaganda i Amerikas förenta stater

1968/69 Utgift	154 000
1969/70 Anslag	154 000
1970/71 Förslag	154 000

Från anslaget betalas svenska statens andel i kostnader för en skandinavisk turistkampanj i Amerikas förenta stater, finansierad av Danmark, Norge och Sverige.

Anslaget bör för nästa budgetår tas upp med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Turistpropaganda i Amerikas förenta stater* för budgetåret 1970/71 anvisa ett anslag av 154 000 kr.

F 3. Stöd till idrotten: Organisationsstöd m. m.

Under tionde huvudtiteln har i riksstaten för innevarande budgetår uppförts ett anslag till Avsättning till fonden för idrottens främjande. Idrottsutredningen har i sitt betänkande Idrott åt alla (SOU 1969: 29) föreslagit bl. a. att medelsanvisningen till stöd åt idrott och friluftsliv, som f. n. sker från anslag under flera huvudtitlar, förs samman till ett anslag. Betänkandet har remissbehandlats. I anledning av förslaget har jag för avsikt att föreslå Kungl. Maj:t att lägga fram särskild proposition om statens stöd åt idrotten m. m. I samband därmed kommer frågan om anslag under nionde huvudtiteln till Stöd till idrotten: Idrotts- och friluftsanläggningar m. m. att behandlas. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Stöd till idrotten: Organisationsstöd m. m.* för budgetåret 1970/71 beräkna ett reservationsanslag av 40 400 000 kr.

F 4. Kostnader för vissa nämnder m. m.

1968/69 Utgift	32 085
1969/70 Anslag	35 000
1970/71 Förslag	30 000

Under anslaget har beräknats medel för arvoden, expenser m. m. för granskningsnämnden för försvarsuppfinningar, oljelagringsrådet och resegarantinämnden. Institutionernas medelsförbrukning budgetåret 1970/71 har beräknats enligt följande.

	1969/70	Ändring 1970/71
1. Granskningsnämnden för försvarsuppfinningar (jfr. prop. 1955: 1 bil. 12 s. 113, 1963: 1 bil. 12 s. 151 och 1968: 146)	16 000	— 1 000
2. Oljelagringsrådet (jfr. prop. 1957: 144 och 1969: 136)	7 000	— 3 000
3. Resegarantinämnden (jfr. prop. 1967: 106)	12 000	— 1 000
	35 000	— 5 000

Departementschefen

Beräkningen av medelsbehovet föranleder inte någon erinran från min sida. Anslaget bör tas upp med 30 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kostnader för vissa nämnder m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 30 000 kr.

KAPITALBUDGETEN

V: Fonden för låneunderstöd

V: 1. Lån till utbyggnad av oljelagringen

1968/69 Utgift	76 916 413	Reservation ..	10 823 741
1969/70 Anslag	67 000 000		
1970/71 Förslag ..	11 500 000		

Från anslaget bestrids statens kostnader för beredskapslagring av olja enligt riktlinjer, som godkänts av riksdagen.

1963—1969 års oljelagringsprogram

Efter förslag av Kungl. Maj:t godkände 1962 års riksdag riktlinjer för beredskapslagring av olja, innefattande ett program för ökad lagring av mineraloljor under sjuårsperioden 1963—1969 (prop. 1962: 194, BeU 68, 2LU 45, rskr 418 och 420). Av den i 1961 års priser beräknade årskostnaden om 112 milj. kr. skulle staten bidra med 59 milj. kr., medan återstoden 53 milj. kr. skulle finansieras genom prissättning på olja. I likhet med vad som gällde för lagringsprogrammet under åren 1958—1962 skulle statens bidrag utgå i form av ränte- och amorteringsfria lån till de lagringsskyldiga. Lånen skall skrivas av under en tid av 20 år. De är indexreglerade, vilket innebär att varje års lånebelopp justeras med hänsyn till det genomsnittliga prisläget för olja och cisterner under året före lånets utlämnande.

Överstyrelsen för ekonomiskt försvar

Enligt de principer, som genom 1962 års oljelagringsbeslut fastställts för indexregleringen skall det statliga lånebidraget för kalenderåret 1968, i basprisläget 59 milj. kr., justeras med hänsyn till pris- och kostnadsutvecklingen fram till årsskiftet 1968/69. Härigenom kommer årsbeloppet att öka med 7 259 000 kr. till 66 259 000 kr. Eftersom något avrundat 64 359 000 kr. av de för budgetåret 1969/70 anvisade medlen är avsedda för statliga lånebidrag under kalenderåret 1969, uppkommer ett underskott av (66 259 000 — 64 359 000 =) 1 900 000 kr.

För ett antal enskilda lagringsskyldiga företag nedgår lagringsplikten fr. o. m. ingången av år 1970. De mot lagernedsättningarna svarande lånebeloppen, 1 227 000 kr., skall skrivas av enligt de föreskrifter som Kungl. Maj:t den 25 april 1958 och den 25 oktober 1963 meddelat rörande fördelning av lånemedlen mellan de lagringsskyldiga.

Det totala ytterligare medelsbehovet för statliga lånebidrag till utbyggnad av oljelagringen utgör således (1 900 000 + 1 227 000 =) 3 127 000 kr.

Inom ramen för anvisade medel ingår de lån, som belöper på statliga myndigheter och som svarar mot dem åvilande lagringsskyldighet. Enligt prop. 1963: 1 bil. 12 s. 155 skall lånen inte betalas ut till myndigheterna. Eftersom summan av dessa lån täcker det ytterligare medelsbehovet erfordras ingen höjning av låneanslaget för perioden 1963—1969.

Vid tillkomsten av lagringsprogrammen för åren 1958—1962 och åren 1963—1969 förutsattes att medel motsvarande under nämnda perioder influtna oljeavgifter jämlikt förordningen (1957: 344) om oljeavgift m. m. skulle vid slutet av sistnämnda period tillföras låneanslaget. I det av riksdagen för budgetåret 1969/70 anvisade anslaget ingår ett belopp av 300 000 kr. motsvarande de oljeavgifter, som flutit in från ingången av år 1958 till utgången av februari 1969. Efter sistnämnda tidpunkt fram till den 30 juni 1969 har i oljeavgifter flutit in ytterligare 1 420 kr. Styrelsen föreslår att dessa avgifter betalas in till statskontoret och tillförs riksstatens inkomsttitel Övriga diverse inkomster.

1970—1976 års oljelagringsprogram

Efter förslag av Kungl. Maj:t godkände 1969 års riksdag riktlinjer för beredskapslagring av olja under sjuårsperioden 1970—1976 (prop. 1969: 136, BeU 66, 2LU 86, rskr 398 och 375). De fastställda riktlinjerna innefattar ett program bl. a. för en totalt sett ökad lagring av de produkter som tidigare lagrats, d. v. s. bensin, fotogen, motorbrännolja och eldningsolja. Vissa mängder av de lagrade produkterna skall förvaras i skyddade eller särskilt lokaliserade anläggningar. I fråga om principerna för finansieringen av kostnaderna för lagringen av nämnda produkter innebär riksdagens beslut följande.

Den genomsnittliga årskostnaden för att genomföra programmet uppskattas till ca 109 milj. kr. per år i enlighet med beräkningar av 1968 års oljelagringskommitté, vars betänkande, ett hemligt och ett offentligt (SOU 1969: 33), låg till grund för Kungl. Maj:ts proposition i ämnet. Staten skall bidra till kostnaderna med ca 11,5 milj. kr. för år. Bidraget, som avser merkostnaderna för skyddad och lokaliserad lagring, skall utgå i form av ränte- och amorteringsfria lån till de lagringsskyldiga. De återstående kostnaderna skall finansieras genom prissättning på olja. Frågan om anslag för finansieringen av oljelagringsprogrammet skulle få tas upp vid anmälan av statsverkspropositionen.

Överstyrelsen för ekonomiskt försvar

Styrelsen hemställer, att under fonden för låneunderstöd för budgetåret 1970/71 anvisas ett investeringsanslag av 11,5 milj. kr. för att påbörja det av 1969 års riksdag beslutade nya oljelagringsprogrammet för perioden 1970—1976.

Departementschefen

De oljelagringsavgifter som efter den 1 mars 1969 flutit in för perioderna 1958—1962 och 1963—1969 bör betalas in till statskontoret och tillföras riksstatens inkomstittel Övriga diverse inkomster. Jag beräknar ett medelsbehov för statliga lånebidrag för kalenderåret 1970 av 11,5 milj. kr. Principerna för fördelning av lån mellan de lagringsskyldiga torde få fastställas av Kungl. Maj:t på grundval av förslag av överstyrelsen för ekonomiskt försvar. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Lån till utbyggnad av oljelagringen* för budgetåret 1970/71 anvisa ett investeringsanslag av 11 500 000 kr.

V: 2 Lån till ombyggnad av Sverigehuset i Paris

La Maison de Suède, S. A., i Paris erhöll år 1964 ett lån på 300 000 kr. till ombyggnad av Sverigehuset i Paris. Departementschefen anförde i prop. 1964: 1 (bil. 12 s. 157) att lånet tills vidare skulle vara ränte- och amorteringsfritt. Frågan om fullgörande av räntebetalning och amortering borde tas upp till prövning inom en tid av fem år.

La Maison de Suède, S. A.

Bolaget hemställer att lånet förlängs på ytterligare fem år på samma villkor som hittills gällt. Som skäl för sin hemställan anför bolaget bl. a. att en nyorganisation genomförts i Sverigehuset, som på sikt väntas leda till en förbättrad ekonomi.

Departementschefen

Jag anser att räntebetalning på lånet bör fullgöras fr. o. m. år 1970. Med hänsyn till bolagets ekonomiska situation kan det vara motiverat att medge en tids anstånd med återbetalningen. En plan bör fastställas för lånets amortering.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att bemyndiga Kungl. Maj:t att besluta om villkoren för räntebetalning och amortering av det år 1964 beviljade lånet till ombyggnad av Sverigehuset i Paris.

VIII: Fonden för beredskapslagring**Överstyrelsens för ekonomiskt försvar delfond****VIII: 1 Lagring för beredskapsändamål**

1970/71 Förslag	700 000 000
-----------------------	-------------

Med hänvisning till vad jag anfört under förslagsanslaget E 2. Omkostnader för statlig lagerhållning m. m. hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Lagring för beredskapsändamål* för budgetåret 1970/71 anvisa ett investeringsanslag av 700 000 000 kr.

IX: Diverse kapitalfonder**Förrådsfonden för ekonomisk försvarsberedskap****IX: 1. Förrådsanläggningar m. m.**

1968/69 Utgift	4 259 662	Reservation	3 949 276
1969/70 Anslag	850 000		
1970/71 Förslag	3 795 000		

Förrådsfonden för ekonomisk försvarsberedskap inrättades genom beslut av Kungl. Maj:t den 3 juni 1965. På fonden redovisas de oljelagringsanläggningar m. m. som förvaltas av överstyrelsen för ekonomiskt försvar.

Överstyrelsen för ekonomiskt försvar

1. För medel som anvisats under budgetåren 1963/64—1968/69 har styrelsen låtit uppföra två lagringsanläggningar för flygdrivmedel. Den ena är färdig och den andra föremål för avslutande prov.

För en tredje anläggning, som ingår i planläggningen, pågår projektering fram till anbudshandlingar. Överstyrelsen bedriver detta arbete med sikte på att anläggningsarbetena skall kunna påbörjas snarast. Med hänsyn till den växande civila luftfarten och den alltjämt otillfredsställande beredskapen på detta speciella försörjningsområde, är det angeläget att den planerade lagringsanläggningen för flygdrivmedel utan ytterligare dröjsmål kommer till stånd. För budgetåret 1970/71 behövs 3 milj. kr. för att bedriva arbeten i lämplig takt på denna anläggning som totalt beräknas kosta 10 milj. kr. Ett belopp om 3 milj. kr. har för ändamålet förts upp på allmän beredskapsstat för budgetåret 1969/70.

2. Under budgetåren 1964/65—1968/69 har anvisats sammanlagt 9,4 milj. kr. till kompletterande byggnadsarbeten för att förbättra tre oljelagringsanläggningar, som tillhör staten och förvaltas av styrelsen. Arbetena på två anläggningar är färdiga och arbetena på den tredje har påbörjats under första kvartalet 1969. Överstyrelsen har bl. a. i samråd med befästningsinspektionen utrett erforderliga förbättringsåtgärder vid en fjärde anläggning under styrelsens förvaltning. Dessa åtgärder har kostnadsberäknats till 1 milj. kr. i pris- och löneläget den 1 juli 1969. Underlagshandlingar kommer att föreligga så att arbetena kan påbörjas hösten 1970. För att genomföra förbättringsåtgärderna bör under budgetåret 1970/71 anvisas 1 milj. kr.

3. Styrelsen förutser ett betydande utbyggnadsbehov för bulklagring av kemikalier samt av råvaror för petrokemisk industri m. m. För att börja bygga härför erforderliga cisterner beräknas ett medelsbehov av 1 milj. kr. för budgetåret 1970/71.

4. På driftbudgeten har sedan budgetåret 1961/62 under reservationsanslaget Distributionsmateriel för olja anvisats medel för att anskaffa och lägga upp förråd av fältledningsmateriel för civila, skyddade oljelagringsanläggningar enligt en plan som den 22 november 1962 lagts fram av överstyrelsen. Fr. o. m. budgetåret 1969/70 anvisas medel för ändamålet under anslaget för förrådsanläggningar m. m. Den totala anskaffningskostnaden för materiel enligt planen beräknades i prisläget i oktober 1960 till 6 milj. kr. För ändamålet har hittills anvisats 5,5 milj. kr. för fem centralförråd och två övriga. Enligt planen behövs åtta centralförråd. Kostnaden för vart och ett av dem beräknades år 1960 till 500 000 kr. Denna kostnad har med hänsyn till vissa nödvändiga kompletteringar av materielbeståndet och inträffade kostnadsökningar stigit till 950 000 kr. i prisläget juli 1969. Ur beredskapssynpunkt är det angeläget att anskaffningar av fältledningsmateriel kan ske utan alltför stor tidsutdräkt, särskilt som antalet bergcisternanläggningar avsevärt ökat sedan planens tillkomst år 1962. Anskaffningen bör därför få fortsätta i minst hittillsvarande takt, d. v. s. materiel för ett fullständigt centralförråd per budgetår.

För innevarande budgetår har för ändamålet anvisats ett investeringsanslag av 850 000 kr. Anslaget räcker inte till för att anskaffa fullständig materielutrustning till ett fältledningsförråd. För att komplettera denna utrustning erfordras ytterligare 100 000 kr. Medelsbehovet för budgetåret 1970/71 utgör sålunda $(950\ 000 + 100\ 000 =)$ 1 050 000 kr. På allmän beredskapsstat för budgetåret 1970/71 har för detta ändamål förts upp 2,8 milj. kr.

Departementschefen

Jag förordar, att medel för nästa budgetår anvisas enligt följande investeringsplan och anslagsberäkning.

Investeringsplan
(1 000-tal kr.)

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning			Byggstart mån./ år	Färdig- ställan- de mån./ år
	1.4.1968	1.4.1969	Faktisk t. o. m. 1968/69	Beräknad för			
				1969/70	1970/71		
Uppförande av en anläggning för flygdrivmedel ..	—	—	—	—	3 000	10.70	6.73
Centralförråd för distributionsmateriel för olja ..	3 800	4 650	3 645	1 600	1 050	4.70	6.73
Summa	3 800	4 650	3 645	1 600	4 050		

Anslagsberäkning

(1 000-tal kr.)

<i>Medelstillgång</i>		<i>Beräknad medelsförbrukning</i>	
Behållning 1.7.1969	1 005	1969/70	1 600
Anslag för 1969/70	850	1970/71	4 050
Anslag för 1970/71 (förslag)	3 795		
	5 650		5 650

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Förrådsanläggningar m. m.* för budgetåret 1970/71
anvisa ett investeringsanslag av 3 795 000 kr.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Britta Gyllensten

Register

Sid.

1 Översikt

DRIFTBUDGETEN

Tionde huvudtiteln

A. Handelsdepartementet m. m.

	Kr.
9 Handelsdepartementet	4 100 000
10 Krigsmaterielinspektionen	164 000
11 Kollegiet för Sverige-information i utlandet	1 091 000
12 Handelssekreterare	5 800 000
15 Kommittéer m. m.	1 500 000
15 Extra utgifter	50 000
	12 705 000

B. Utrikeshandel m. m.

16 Kommerskollegium	9 235 000
18 Sprängämnesinspektionen	1 118 000
20 Främjande av utrikeshandeln m. m.	7 850 000
24 Administrationskostnader för nordiskt ekonomiskt samarbete	130 000
25 Bidrag till Svenska slöjdföreningen	200 000
25 Bidrag till vissa internationella byråer m. m.	291 000
26 Exportfrämjande åtgärder för textil- och konfektionsindus-	
strierna, m. m.	*5 200 000
	24 024 000

C. Pris-, konkurrens- och konsumentfrågor

27 Näringsfrihetsrådet	*1 300 000
27 Ombudsmannen för näringsfrihetsfrågor	1 391 000
29 Statens pris- och kartellnämnd	9 136 000
Statens institut för konsumentfrågor:	
30 Förvaltningskostnader	6 282 000
35 Undersökningar och upplysningsmateriel m. m.	344 000
36 Konsumentvaruforskning och konsumentupplysning	4 294 000
37 Bidrag till Varudeklarationsnämnden	1 000 000
	23 747 000

* Beräknat belopp.

D. Patent- och registreringsväsendet

Sid.		Kr.
40	Patent- och registreringsverket	30 515 000
47	Särskilda kostnader för förenings- m. fl. register	1 400 000
		31 915 000

E. Ekonomiskt försvar

49	Överstyrelsen för ekonomiskt försvar	6 643 000
50	Omkostnader för statlig lagerhållning m. m.	82 340 000
		88 983 000

F. Diverse

53	Bidrag till Svenska turisttrafikförbundet	4 600 000
55	Turistpropaganda i Amerikas förenta stater	154 000
56	Stöd till idrotten: Organisationsstöd m. m.	*40 400 000
56	Kostnader för vissa nämnder m. m.	30 000
		45 184 000
	Summa för driftbudgeten	226 558 000

KAPITALBUDGETEN**V: Fonden för låneunderstöd**

57	Lån till utbyggnad av oljelagringen	11 500 000
59	Lån till ombyggnad av Sverigehuset i Paris.	

VIII: Fonden för beredskapslagring

60	Överstyrelsens för ekonomiskt försvar delfond: Lagring för beredskapsändamål	700 000 000
----	---	-------------

IX: Diverse kapitalfonder

60	Förrådsfonden för ekonomisk försvarsberedskap: Förrådsanläggningar m. m.	3 795 000
	Summa för kapitalbudgeten	715 295 000
	Totalt för handelsdepartementet	941 853 000

* Beräknat belopp

INRIKESDEPARTEMENTET

ÖVERSIKT

Till inrikesdepartementet hör frågor om arbetsmarknad, invandring och svenskt medborgarskap, regional utvecklingsplanering, lokaliseringsstöd och bostäder.

Genomgripande reformer inom hela inrikesdepartementets verksamhetsområde har genomförts under de senaste fem åren. Genom ett omfattande utredningsarbete skapas underlag för en fortsatt reformverksamhet.

Arbetsmarknadspolitiken har byggts ut kraftigt under 1960-talet. De finansiella resurserna på området har fördubblats under den senaste fyraårsperioden. Under nästa budgetår koncentreras insatserna på åtgärder för att stärka de äldres och de handikappades ställning i syfte att åstadkomma ökad jämlikhet på arbetsmarknaden. Omfattningen och inriktningen av den skyddade verksamheten utreds f. n. En utredning har nyligen tillsatts för att överväga frågan om ökad anställningstrygghet för den äldre arbetskraften. Utredningsförslag om förbättrat och vidgat kontantstöd vid arbetslöshet väntas under året.

På grundval av 1969 års riksdagsbeslut angående den regionalpolitiska utvecklingsplaneringen fullföljs i länen arbetet med att utarbeta regionala handlingsprogram. Den lokaliseringpolitiska stödverksamheten har haft betydande omfattning. Sedan år 1965 har 524 industriföretag beviljats stöd med sammanlagt 933 milj. kr. Sysselsättningseffekten har av företagen beräknats till 15 700 nya arbetstillfällen. Den av riksdagen beslutade femåriga försöksperioden för lokaliseringpolitisk stödverksamhet löper ut med innevarande budgetår. En utredning har summerat erfarenheterna av verksamheten och mot bakgrund av dessa förbereds inom departementet reformer av det lokaliseringpolitiska stödet. I avvaktan på ställningstagande till utredningsförslagen tas anslagen till den lokaliseringpolitiska verksamheten upp med oförändrade belopp.

Bostadsbyggandet har expanderat starkt under 1960-talet. År 1960 färdigställdes 68 000 lägenheter. Antalet inflyttningsfärdiga lägenheter var i fjol högre än under något tidigare år. Det beräknas till ca 110 000. Inom bostadspolitiken intar alltså rationaliserings- och kostnadsfrågorna en framskjuten plats. En utredning om konkurrensförutsättningarna inom bostadsbyggandet har nyligen tillsatts. Formerna för service i bostadsom-

råderna och för sanering av det äldre bostadsbeståndet hör vidare till de områden som f. n. utreds. I avvaktan på utredningarnas förslag tas vissa delfrågor upp till behandling.

Totalt ökar anslagen för nästa budgetår inom inrikesdepartementets verksamhetsområde med 330 milj. kr. till 4 103 milj. kr.

Arbetsmarknad

Ökningen i efterfrågan på arbetskraft under senare delen av år 1968 har förstärkts under år 1969. Hela landet har påverkats av denna utveckling. Efterfrågans regionala utveckling, mätt i antalet obesatta platser, framgår av indextalen i följande tablå (läget motsvarande period 1968 = 100).

	1. kv.	2. kv.	3. kv.	okt.—nov.
Storstadslän	143	150	157	160
Skogslän	144	148	163	184
Övriga län	158	159	157	168
Hela riket	150	154	158	167

Stegringen i efterfrågan har gällt större delen av näringslivet och har varit särskilt påtaglig inom industrin. Inom denna näringsgren har antalet obesatta platser under praktiskt taget hela år 1969 varit mer än dubbelt så stort som under år 1968. Också hyggnadsverksamheten har uppvisat ett väsentligt ökat behov av arbetskraft jämfört med år 1968.

Bristen på arbetskraft har successivt skärpts under året och flera sektorer av näringslivet i de södra och mellersta delarna av landet har haft svårigheter att täcka sina arbetskraftsbehov. Detta gäller bl. a. metall- och verkstadsindustrin.

Den hos arbetsförmedlingen registrerade arbetslösheten var under förra året klart lägre än under år 1968. I de syd- och mellansvenska länen gäller detta för hela året. I skogslänen sjönk arbetslösheten under 1968 års nivå först under tredje kvartalet. Arbetslöshetens regionala utveckling under år 1969 belyses av indextalen i följande tablå (läget motsvarande period 1968 = 100).

	1. kv.	2. kv.	3. kv.	okt.—nov.
Storstadslän	84	82	71	72
Skogslän	106	112	100	87
Övriga län	84	84	80	72
Hela riket	92	96	86	79

Skillnaderna i arbetsmarknadsläget mellan landets olika delar har kvarstått under fjolåret. Samtidigt som skogslänens andel av de obesatta platserna ökat något i förhållande till år 1968 har deras andel av arbetslösheten fortsatt att stiga. En allt större andel av de registrerade arbetslösa har efter hand kommit att utgöras av personer i de högre åldersgrupperna.

Den under året ökande bristen på arbetskraft i Syd- och Mellansverige

har gjort det nödvändigt att motverka uppkomsten av allvarigare störningar på arbetsmarknaden. Omfattningen av beredskapsarbetena i dessa delar av landet har skurits ned. Utplacering i produktionen av personer i arbetsmarknadsutbildning har påskyndats. Den interlokala arbetsförmedlingen har intensifierats. Tillståndsgivningen för oprioriterat byggande i de södra och mellersta delarna av landet har varit restriktiv. Åtgärder har vidtagits för att begränsa det statliga byggandet under sommarhalvåret och förskjuta det mot vintern 1969—1970. Statliga myndigheter och affärsverk har anmodats att bevilja uppskov med vissa leveranser från verkstadsindustrin. Samtidigt med att dessa åtgärder vidtagits för att motverka tentenser till överhettning i ekonomin i de södra delarna av landet har insatser gjorts för att skapa fler arbetstillfällen inom skogslänen och därigenom åstadkomma en bättre regional balans. De lokaliseringspolitiska åtgärderna har vidgats och de sysselsättningsskapande åtgärderna inom arbetsmarknadspolitikens ram har ytterligare koncentrerats till de norra delarna av landet.

Omfattningen av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna under åren 1968 och 1969 redovisas i följande sammanställning.

Tidsperiod	Antal personer som fått flyttningsbidrag		Genomsnittligt antal personer i					
			arbetsmarknadsutbildning		allmänna beredskapsarbeten		särskilda beredskapsarbeten	
	1968	1969	1968	1969	1968	1969	1968	1969
1. kv.	6 795	8 301	32 968	36 204	9 970	7 280	13 703	14 670
2. kv.	7 243	9 246	30 699	31 506	8 391	4 430	14 225	11 032
3. kv.	8 415	10 076	21 187	21 864	3 531	2 443	11 813	9 146
okt.—nov.	5 801	5 638	33 059	35 677	4 964	2 992	13 698	10 271

Den starkt ökade efterfrågan på arbetskraft har gjort det lättare att placera handikappade på arbetsmarknaden, vilket medfört att tillströmningen till arbetsvården förra året varit något mindre än året innan. Samtidigt har kapaciteten i fråga om arbetsmarknadspolitiska insatser för de handikappade ökats. Omfattningen av olika arbetsvårdande åtgärder vid utgången av oktober åren 1968 och 1969 framgår av följande tablå.

	1968	1969
Antal personer i		
arbetsprövning.	291	370
arbetsträning.	1 311	1 505
arbetsmarknadsutbildning.	11 016	13 197
arbete i skyddad verkstad.	7 378	9 011
hemarbete.	794	849
halvskyddat arbete.	464	1 055
beredskapsarbete.	7 195	4 908
arkivarbete.	5 640	6 943
Summa	34 089	37 838

Utsikterna för år 1970 tyder på fortsatt hög efterfrågan på arbetskraft. Brist på arbetskraft skulle därmed komma att känneteckna stora delar av näringslivet, framför allt i de södra och mellersta delarna av landet. De arbetsmarknadspolitiska insatserna måste därför i betydande omfattning inriktas på att aktivera tillgängliga arbetskraftsresurser. Däremot kan de allmänna beredskapsarbetena begränsas kraftigt i nämnda delar av landet. Skogslänen torde i stigande grad få del av högkonjunkturen, varigenom en utjämning av de regionala skillnaderna i sysselsättningsnivå bör kunna komma till stånd. Sysselsättningsskapande åtgärder kommer dock alltså att behövas i betydande omfattning i dessa län, särskilt i de fyra nordligaste.

Förslagen i årets budget präglas av en koncentration till sådana åtgärder som syftar till att utjämna regionala skillnader i sysselsättningen och att hjälpa de människor som av olika skäl har svårt att hävda sig i konkurrensen på arbetsmarknaden.

De arbetsmarknadspolitiska insatserna för de konkurrenssvaga grupperna föreslås ökade genom en utbyggnad av arbetsmarknadsutbildningen och genom att kapaciteten i olika former av skyddad sysselsättning byggs ut.

Vid verkstäder för skyddad sysselsättning har flertalet av arbetstagarna under förra året fått förbättrade löne- och anställningsvillkor. Statsbidragen till driften av dessa verkstäder samt avdelningar för arbetsprövning och verkstäder för arbetsträning föreslås bli väsentligt förbättrade, i fråga om skyddade verkstäder redan från innevarande budgetår. Bidraget till verkstäder för skyddad sysselsättning föreslås höjt från högst 2 000 kr. per plats och år till 5 000 kr. eller i vissa fall 3 000 kr. Bidraget till prövningsavdelningar och träningsverkstäder föreslås höjt från högst 2 000 kr. resp. högst 3 000 kr. per plats och år till 5 000 kr. resp. 8 000 kr.

I fråga om näringshjälp, bidrag till arbetsredskap m. m. och till särskilda anordningar på arbetsplatsen samt bidrag och lån till motorfordon för handikappade föreslås en höjning av maximibeloppet från 12 000 till 15 000 kr. Det särskilda bidraget till kostnadskrävande specialanordningar på motorfordon för handikappad föreslås höjt från 2 000 till 4 000 kr. Vissa lättnader i nu tillämpad inkomstprövning av bidraget till motorfordon avses skola genomföras. Vidare föreslås att kompletterande lån inom ramen för näringshjälpen skall kunna utgå med högst 30 000 kr. i stället för som nu med högst 15 000 kr.

Anslaget Särskilda beredskapsarbeten m. m. räknas upp med 25 milj. kr. Härigenom skapas utrymme för en ökning av antalet arkivarbetare och en i förhållande till innevarande budgetår oförändrad volym beredskapsarbeten för handikappad och äldre, lokalt bunden arbetskraft.

Ökade resurser avdelas för en fortsatt expansion av arbetsmarknadsutbildningen. Antalet elever i sådan utbildning beräknas sålunda öka från

95 000 under innevarande budgetår till drygt 100 000 under nästa budgetår. De personer som till följd av bl. a. bristfällig skol- och yrkesutbildning tenderar att slås ut i arbetslivet nås lättast med utbildningsinsatser inom ramen för arbetsmarknadspolitiken. Av detta skäl har i arbetsmarknadsutbildningen i ökande utsträckning inrymts även teoretisk utbildning vid sidan av den direkt yrkesinriktade utbildningen.

En förbättring av utbildningsbidragen föreslås. Sålunda höjs grundbidraget från 550 till 575 kr./mån. för gift och från 500 till 525 kr./mån. för annan deltagare i sådan utbildning. Hyresbidraget för rum på studieorten föreslås höjt från 125—175 kr./mån. till 150—200 kr./mån.

De allmänna beredskapsarbetena förutsätts liksom under innevarande budgetår bli i huvudsak koncentrerade till de nordligaste delarna av landet. Anslaget sänks till en nivå motsvarande vad som anvisades före den senaste konjunkturedgången.

Arbetsmarknadsverket föreslås få en förstärkning med 50 tjänster.

Förslag läggs fram om en årlig kollektiv överföring till Sverige av ett begränsat antal socialt handikappade zigenare. För nästa budgetår beräknas överföringen omfatta 40—50 vuxna zigenare jämte minderåriga barn. För att täcka bl. a. kostnader härför och för anpassningsåtgärder m. m. för dem ökas medelsanvisningen till omhändertagande av flyktingar med 3,7 milj. kr. En expertgrupp har tillsatts för att överväga och ta initiativ till åtgärder som gör det möjligt för de zigenare som redan fått tillstånd att vistas i landet att få en med övriga invandrare jämförbar ställning i samhället.

På grundval av en av statskontoret verkställd utredning angående arbetsmarknadsverkets organisation och uppgifter framläggs vissa riktlinjer för den arbetsmarknadspolitiska verksamhetens utformning.

Ett primärt mål för verksamheten är att tillgodose den enskildes behov av stöd och service på arbetsmarknaden. I detta syfte föreslås bl. a. en systematisk integration av arbetsförmedling, arbetsvård och yrkesvägledning. Vidare förordas att informationen till de arbetssökande utvidgas och grundas bl. a. på material från fackföreningar om löner och från förmedlingarna om omsättningen av arbetskraft på olika arbetsplatser.

Beträffande arbetsförmedlingens kontorsorganisation förordas en viss koncentration till större enheter. Koncentrationen skall kombineras med en utbyggd ambulatorisk förmedling och en aktivt uppsökande verksamhet. Genom att anknyta den ambulerande verksamheten till stora välutrustade enheter blir det möjligt att kvalitativt höja servicen även i förmedlingsorganisationens yttersta delar. Särskild vikt skall läggas vid åtgärder för att placera handikappad och svårplacerad arbetskraft på den öppna arbetsmarknaden. Utrymme för de kvalificerade arbetsinsatser som krävs härför skall beredas genom utnyttjande av tekniska hjälpmedel och mindre personalkrävande behandling av enklare förmedlingsuppgifter.

Inom ramen för nuvarande länsorganisation bör en vidgad samordning

över länsgränserna eftersträvas framför allt i fråga om beredskapsarbetenas administration och arbetsmarknadsutbildningens planering.

Med utgångspunkt i de av statskontoret angivna principiella riktlinjerna förutsätts en översyn av arbetsmarknadsverkets centrala organisation komma till stånd.

Som åtgärder av betydelse för rationalisering och effektivisering av verksamheten pekas särskilt på utveckling av ADB och programbudgetering inom verket.

Under år 1969 har sakkunniga tillkallats för utredning om arbetsförmedling inom vissa yrkesområden. Bland utredningsuppgifterna ingår att föreslå åtgärder för att effektivare kunna hindra bl. a. den förmedling av varvsarbetare som sker genom s. k. uthyrningsfirmor samt förmedling genom ambulering skrivbyråer.

Särskilda sakkunniga har också tillkallats för en utredning om ökad anställningstrygghet särskilt för de äldre och om vidgad behörighet för arbetsdomstolen.

Regional utveckling

Den första försöksomgången av den regionalpolitiska planeringsverksamheten — länsplanering 1967 — avslutades och anmäldes för riksdagen våren 1969. På grundval av denna planering formulerades en målsättning som i stora drag anger till vilka kommunblock i de skilda länen som de lokaliseringspolitiska insatserna borde koncentreras. För att fullfölja planeringen har länsstyrelserna/planeringsråden fått i uppdrag att inom ramen för en fortsatt försöksverksamhet utarbeta konkreta handlingsprogram. I dessa skall de problem som följer av den regionala utvecklingen analyseras och förslag till lösningar utarbetas.

Programmen skall inriktas på följande typer av åtgärder.

1. Sysselsättningspolitiska åtgärder som bedöms erforderliga för att uppnå målsättningen i länsplanering 1967.

2. Andra åtgärder för att trygga goda levnadsbetingelser i sådana områden där den spontana utvecklingen är svag och de nuvarande lokaliseringspolitiska medlen erfarenhetsmässigt har ringa effekt.

3. Redovisning av hur investeringarna inom den offentliga sektorn bör fördelas regionalt om utvecklingen i länen följer målsättningen i länsplaneringen.

Arbetet har inletts med en enkät till kommuner m. fl. Dessa skall i svaren ge sin syn på behovet av åtgärder. Bl. a. på grundval av denna information skall sedan ett preliminärt program utarbetas och remitteras till kommunblockens samarbetsnämnder m. fl. Definitiva handlingsprogram skall redovisas till inrikesdepartementet under första halvåret 1971. Ett betydelsefullt underlag erhålls därigenom för utformningen av en mera preciserad regional politik.

Ett viktigt informationsunderlag i arbetet med handlingsprogrammen utgör den pågående försöksverksamheten med kommunalekonomisk långtidsplanering. Som statsutskottet framhöll i sitt utlåtande över länsplanering 1967 torde en fortsatt utveckling av försöksverksamheten med en långsiktig kommunal investeringsplanering vara en förutsättning för samordnade planer som kan möjliggöra en konkret samverkan mellan stat, kommun och näringsliv.

Länsplanering 1967 visade att behovet av sysselsättningsskapande åtgärder i länen är betydande. Den målsättning som länsstyrelserna/planeringsråden formulerat beräknas kräva ca 60 000 nya arbetstillfällen främst inom industrin utöver vad den spontana utvecklingen ger. Omkring hälften av dessa 60 000 arbetstillfällen hänför sig till norra stödområdet.

Lokaliseringspolitiken har givit aktningvärda resultat hittills. De mål som uppställts kräver emellertid fortsatta betydande insatser för att kunna nås. Detta gäller även om man ser enbart till förhållandena inom stödområdet. Bl. a. mot bakgrund härav har ett organiserat samarbete inletts mellan staten och Sveriges industriförbund för att intensifiera den lokaliseringsspolitiska verksamheten. Samarbetet tillgår så att industriförbundet inventerar förekomsten av lokaliseringbara utbyggnadsprojekt inom den privata industrin medan inrikesdepartementet tillhandahåller erforderliga uppgifter om lokaliseringsförutsättningar m. m. inom stödområdet.

Som ett första led i samarbetet har en redogörelse utarbetats beträffande vissa företags erfarenheter från filialutläggningar inom stödområdet. I anslutning därtill har redovisats lokaliseringsförutsättningarna på de orter till vilka länsstyrelserna/planeringsråden i den nu genomförda länsplaneringen ansett att de lokaliseringsspolitiska insatserna i första hand bör koncentreras. Materialet tjänar som underlag för den informationsverksamhet som industriförbundet f. n. bedriver bland medlemsföretagen i södra och mellersta Sverige. Även företrädare för den mindre industrin har visat intresse för att medverka till en aktivare industrilokalisering inom stödområdet.

Ett omfattande forsknings- och utredningsarbete har initierats av den inom inrikesdepartementet tillsatta expertgruppen för regional utredningsverksamhet (ERU). Betydelsefulla resultat av detta arbete har vid slutet av år 1969 redovisats i rapporten Balanserad regional utveckling. I denna redogör expertgruppen för en rad analyser av utvecklingstendenserna i fråga om befolkning, näringsliv m. m. i skilda delar av landet. Mot bakgrund härav diskuteras förutsättningarna och medlen för att nå en balanserad utveckling i såväl områden med befolkningstillväxt som regioner med folkminskning. ERU kommer att i sin fortsatta verksamhet inrikta sig på framför allt två huvudfrågor. Den ena avser produktionskostnaderna i olika regioner i syfte att bl. a. belysa olikheter i samhällsekonomiska konsekvenser av en viss lokalisering. Den andra gäller hushållens levnadsvillkor i olika regioner och i samband därmed individernas preferenser för olika bostads-

orter.

Från det att lokaliseringsstödet infördes den 1 juli 1965 och till utgången av november 1969 har sammanlagt 524 företag beviljats stöd för nyetablering eller utvidgning av industriell verksamhet. Lokaliseringsstödet har primärt varit inriktat på att förstärka och differentiera näringslivet inom stödområdet. Stödinsatser har emellertid gjorts också utanför stödområdet i regioner där likartade problem har uppkommit. 91 företag utanför stödområdet har fått lokaliseringsstöd.

Vid utgången av november 1969 hade stöd beviljats med sammanlagt ca 933 milj. kr., varav i bidrag ca 182 milj. kr. Det hittillsvarande lokaliseringsstödet har medverkat till finansieringen av investeringar på uppskattningsvis ca 1 700 milj. kr. Ca 70 % av stödet har utgått till företag inom stödområdet. Huvudparten har avsett utbyggnad av befintlig verksamhet. Under perioden har dock 64 företag fått stöd för nyetablering inom stödområdet.

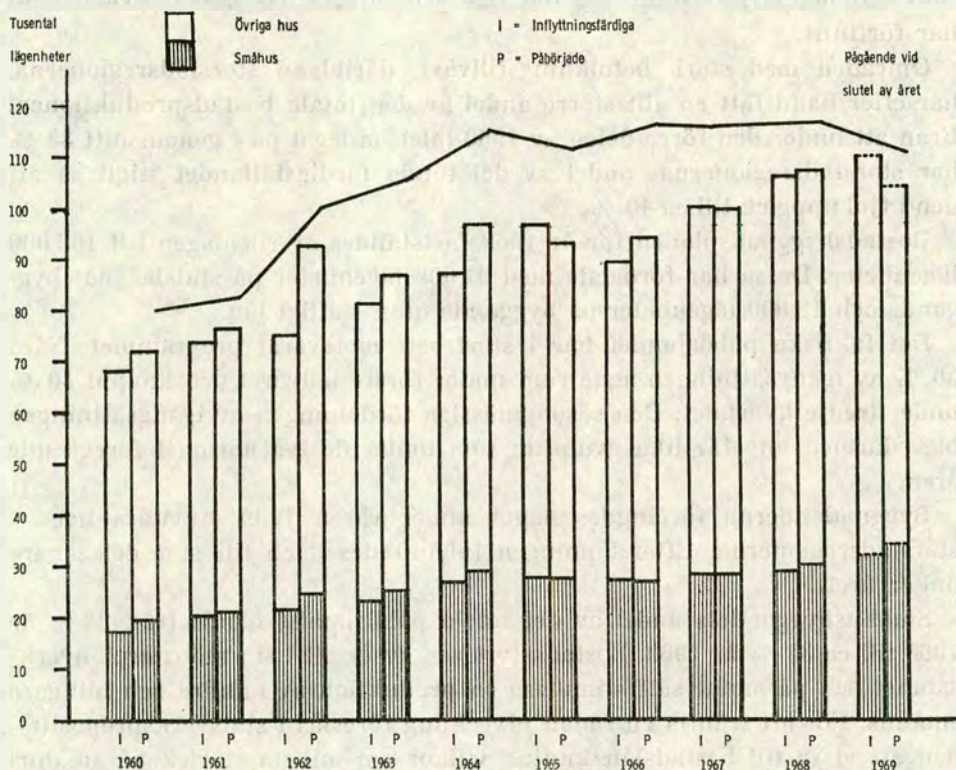
De investeringar, vid vilka stöd beviljats, beräknas av företagen själva medföra att ca 15 700 nya arbetstillfällen tillskapas. Nyetableringarna inom stödområdet beräknas ge en sysselsättningseffekt av drygt 2 100 nya arbetstillfällen.

Under budgetåret 1968/69 ställdes större anspråk på lokaliseringsmedel än under något av de föregående budgetåren av försöksperioden. Den ökade investeringsbenägenheten inom industrin under konjunkturuppgången har medfört ökad efterfrågan på lokaliseringsstöd också under innevarande budgetår. För att den stigande efterfrågan på lokaliseringsstöd skall kunna mötas har låneramen för försöksperioden av riksdagen under höstsessionen 1969 vidgats från 900 milj. kr. till 1 000 milj. kr. På tilläggsstat II föreslås att ramen för lokaliseringsbidrag vidgas med 25 milj. kr. till 225 milj. kr.

På grundval av hittills vunna erfarenheter har 1968 års lokaliseringsutredning nyligen lagt fram förslag om stödverksamheten efter den nu pågående femåriga försöksperiodens utgång. Utredningens förslag bereds f. n. med sikte på att en särskild proposition i ämnet skall föreläggas 1970 års vårriksdag. I avvaktan på ett ställningstagande till förslagen tas anslagen för ändamålet i statsverkspropositionen upp med oförändrade belopp i förhållande till innevarande budgetår. Det gäller anslagen till lokaliseringsbidrag och lokaliseringsslån samt medlen för lokaliseringsutbildning.

De uppgifter som tidigare åvilat den särskilda arbetsgruppen för glesbygdsfrågor har under år 1969 övertagits av den nytillsatta glesbygdsutredningen. Verksamheten med stöd till hemarbete i glesbygderna har under året utvecklats positivt. Under budgetåret 1968/69 tillskapades nära 600 nya arbetstillfällen och under innevarande budgetår beräknas siffran stiga till närmare 1 000. Vidgad försöksverksamhet beträffande bl. a. fritidsaktiviteter för barn och ungdom samt serviceverksamhet i glesbygder kommer att bedrivas nästa budgetår.

Fram till utgången av budgetåret 1968/69 har hantverks- och industrilån

Antalet lägenheter i hus som påbörjats resp. blivit inflyttningsfärdiga åren 1960—1969 samt antalet lägenheter i pågående byggen vid slutet av resp. år.

utgått med sammanlagt ca 510 milj. kr. Till utgången av november 1969 har statliga garantier tecknats för lån på tillhoppa ca 538 milj. kr. Nämnda stödformer har möjliggjort investeringar om uppskattningsvis ca 3,5 miljarder kr. Anslaget till statens hantverks- och industrilånefond och ramen för statlig garanti föreslås för budgetåret 1970/71 fastställda till oförändrade belopp.

Bostäder

Under 1960-talet har bostadsbyggandet utvecklats mycket gynnsamt. År 1960 färdigställdes 68 000 lägenheter. År 1967 passerades nivån 100 000 lägenheter. För år 1969 kan färdigställandet beräknas till 110 000 lägenheter.

Bostadsbyggandet under 1960-talet har tillfört bostadsbeståndet närmare 900 000 nybyggda lägenheter. Det betyder att nära 30 % av det totala lägenhetsbeståndet har förnyats under det senaste decenniet och att mer än 2,5 milj. människor har kunnat flytta in i nybyggda lägenheter. Drygt hälften av det miljonprogram för bostadsbyggandet under perioden 1965—1974,

som statsmakterna uttalat sig för, har genomförts när halva perioden nu har förflutit.

Områden med stark befolkningstillväxt, däribland storstadsregionerna, har efter hand fått en allt större andel av den totala bostadsproduktionen. Från att under den förra delen av 1960-talet ha legat på i genomsnitt 33 % har storstadsregionernas andel av det totala färdigställandet stigit så att den i fjol uppgick till ca 40 %.

Bostadsbyggnadsplanen för år 1969 fastställdes av riksdagen till 103 000 lägenheter. Dessa har fördelats med 91 000 lägenheter på statsbelånat byggande och 12 000 lägenheter på byggande utan statligt lån.

Det faktiska påbörjandet har i stort sett motsvarat programmet. Nära 50 % av igångsättningen ägde rum under första halvåret och knappt 30 % under tredje kvartalet. Den säsongmässiga fördelningen av igångsättningen blev därmed ungefär lika gynnsam som under de två närmast föregående åren.

Byggnadstiderna förlängdes något under våren 1969, huvudsakligen i storstadsregionerna. Eftersläpningen inhämtades dock till stor del senare under året.

Småhusbyggandets andel av det totala påbörjandet ökade från 28 % år 1968 till ca 32 % år 1969. Bostadsstyrelsen avser att i sin mönsterplanverksamhet och på annat sätt stimulera en produktion av mindre och billigare småhus. För att främja en sådan utveckling föreslås i statsverkspropositionen att vissa till bostadslån knutna villkor om minsta storlek på småhus slopas. Härigenom bör produktionen av småhus för mindre hushåll kunna stimuleras.

Kreditförsörjningen till bostadsbyggandet har fungerat i stort sett lika friktionsfritt som under de två föregående åren. Temporära svårigheter att få byggnadskrediter har visserligen förekommit men torde inte ha medfört någon nämnvärd förskjutning av byggstarterna.

På hösten 1969 träffade delegationen för bostadsfinansiering, på regeringens uppdrag, överenskommelse med kreditinstituten om vissa villkor beträffande kreditförsörjningen till bostadsbyggandet. Genom denna överenskommelse har ett enhetligt system för uttag av kreditavgifter utformats. Konsortier skall bildas för att tillgodose speciellt stora kreditbehov. Avlyft skall ske efter anciennitet och särskilda åtgärder vidtas vid lång väntetid. Enighet har rått om målsättningen att förkorta väntetiderna för långa fastighetlån. För stora, fleråriga bostadsprojekt förbättras finansieringsbetingelserna väsentligt. I anslutning till överenskommelsen sker en översyn av arbetsrutinerna i samband med den statliga bostadslångivningen i syfte att påskynda utbetalningen av lånen.

Det samarbete mellan de båda statsägda bankerna postbanken och Sveriges kreditbank som beslutades av riksdagen under hösten 1969 syftar bl. a. till att påverka utvecklingen mot en mera rationell kreditförsörjning till bostadsbyggandet.

Efter en oavbruten stegring i byggnadskostnaderna under första delen av 1960-talet bröts trenden år 1967. Byggnadskostnaden per lägenhet sjönk då med 1 800 kr. Under det följande året minskade genomsnittskostnaden med ytterligare 1 000 kr. Nedgången är en konsekvens framför allt av den ökade rationaliseringen av byggandet men får till viss del också tillskrivas minskad lägenhetsstorlek. Första halvåret 1969 uppvisade inte heller några stegrings-tendenser. Konjunkturuppgången har emellertid medfört ett ökat tryck på materialpriser och lönekostnader.

Det bostadspolitiska reformarbetet fortsätter. I anslutning till pågående utredningar behandlas vissa aktuella frågor som har samband med service och yttre miljö i bostadsområden, bostadsmiljöns anpassning till handikappade och frågan om konsumentupplysning inom bostadssektorn.

1969 års riksdag beslöt att ramen för det statsbelånade byggandet i fortsättningen skall ges formen av ett garanterat program och en projektreserv. Det garanterade programmet skall fastställas för fem år framåt och projektreserven för tre år. Övergången till det nya systemet skall ske år 1971. För att underlätta anpassningen till den nya ordningen fastställdes en projektreserv även för år 1970.

I överensstämmelse med den av 1969 års riksdag preliminärt fastställda planen föreslås för år 1970 en bostadsbyggnadsplan om 95 000 lägenheter, fördelade med 89 000 på statsbelånat och 6 000 på inte statligt belånat byggande. Därutöver föreslås en projektreserv om 10 000 lägenheter utan sådan fördelning. Projektreserven skall möjliggöra en ökning av byggandet upp till den nivå som bedöms som konjunkturpolitiskt möjlig. Den bedömning som nu kan göras leder fram till en nivå på ca 100 000 lägenheter.

För år 1971 föreslås ett garanterat program om 87 000 lägenheter för det statligt belånade byggandet. Byggandet utan statligt lån beräknas komma att omfatta 8 000 lägenheter. Härtill kommer en projektreserv om 10 000 lägenheter. För åren 1972—1974 skall den bostadsbyggnadsplan som nu fastställs avse enbart kommuner med klart expansivt näringsliv och långsiktigt positiv befolkningsutveckling. För år 1972 föreslås dels ett garanterat program omfattande 60 000 lägenheter, dels en projektreserv om 10 000 lägenheter. För vart och ett av åren 1973 och 1974 föreslås ett garanterat program omfattande 50 000 lägenheter. Bostadsbyggnadsplanerna för åren 1972—1974 avser endast bostadsbyggande med statliga lån.

Anslaget till lånefonden för bostadsbyggande tas för nästa budgetår upp med 1 650 milj. kr., en ökning med 250 milj. kr.

I fråga om bostadslån till sanering i form av mindre genomgripande upp-rustning av flerfamiljshus föreslås vissa ändringar av lånevillkoren. Ändringarna innebär bl. a. att bostadslåneräntan skall gälla även för sådan fördjupad del av bostadslån för vilken nu tillämpas lånemarknadens villkor. Vidare skall lånet återbetalas enligt en metod som medför att årskostnaderna fördelas jämnt under bostadslånets löptid.

Maximibeloppet för räntefritt stående förbättringslån föreslås höjt från

10 000 kr. till 12 000 kr. Vidare vidgas den krets av rörelsehindrade för vilka invalidbostadsbidrag för särskilda anordningar kan utgå.

På grund av successiv avveckling av räntebidragen och minskad utbetalning av förbättringslån sjunker medelsbehovet till bostadsbyggande m. m. under driftbudgeten totalt med ca 5 milj. kr.

Anslaget till markförvärvslån tas för nästa budgetår upp med oförändrat belopp, 30 milj. kr.

Byggindustrialiseringsutredningen har lagt fram ett betänkande om rationellt småhusbyggande. Betänkandet redovisas i sina huvuddrag.

En utredning om konkurrensförutsättningarna inom bostadsbyggandet har nyligen tillsatts. Utredningen skall förutsättningslöst överväga vilka krav eller villkor som bör ställas upp för att konkurrensen mellan byggföretagen skall främjas och i vad mån sådana krav eller villkor kan knytas till olika samhällsinsatser inom bostadsbyggandet, t. ex. bostadslångivningen. I samband härmed skall prövas om gällande villkor för att erkänna ett bostadsföretag som allmännyttigt är ändamålsenliga.

Sammanställning

Anslagsförändringarna inom inrikesdepartementets verksamhetsområde i förhållande till riksstaten för budgetåret 1969/70 framgår av följande sammanställning (milj. kr.).

DRIFTBUDGETEN

Elfte huvudtiteln

	Anvisat 1969/70	Förslag 1970/71	Förändring
A. Inrikesdepartementet m. m.....	12,0	12,3	+ 0,3
B. Arbetsmarknad m. m.....	1 879,6 ¹	1 969,4	+ 89,8
C. Regional utveckling.....	52,8 ¹	56,5	+ 3,7
D. Bostadsbyggande m. m.....	150,7	145,5	— 5,2
Summa för driftbudgeten	2 095,1	2 183,7	+ 88,6

KAPITALBUDGETEN

Statens utlåningsfonder:

Lånefonden för bostadsbyggande.....	1 400,0	1 650,0	+ 250,0
Övriga.....	58,0	60,0	+ 2,0
Fonden för låneunderstöd.....	220,0	209,5	— 10,5
Summa för kapitalbudgeten	1 678,0	1 919,5	+ 241,5
Totalt för inrikesdepartementet	3 773,1	4 103,2	+ 330,1

¹ Ett belopp av 25 milj. kr. som i riksstaten tagits upp under B. Arbetsmarknad m. m. redovisas här under C. Regional utveckling.

*Utdrag av protokollet över inrikesärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 2 januari
1970.*

Närvarande:

Statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, HOLMQVIST, ASPLING, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDKVIST, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG, BENGTSOON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON.

Chefen för inrikesdepartementet, statsrådet Holmqvist, anmäler de frågor som gäller utgifterna för budgetåret 1970/71 inom inrikesdepartementets verksamhetsområde och anför.

DRIFTBUDGETEN

Elfte huvudtiteln

A. Inrikesdepartementet m. m.

A 1. Inrikesdepartementet

1968/69 Utgift ¹	3 963 827 ₂
1969/70 Anslag	6 743 000
1970/71 Förslag	7 142 000

¹ Anslagen Inrikesdepartementet: Avlöningar och Inrikesdepartementet: Omkostnader.

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 30 100 kr.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71
<i>Personal</i>		
Handläggande personal.....	47	+2
Övrig personal.....	31	—
	78	+2
<i>Anslag</i>		
Avlöningar.....	3 942 000	+294 000
Ersättning till experter för viss planeringsverksamhet.....	1 000 000	—

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71
Sjukvård	6 000	+ 4 000
Reseersättningar	94 000	+ 4 000
Expenser	324 000	+ 14 000
Kostnader för databehandling m. m. i samband med regional plane- ringsverksamhet	500 000	—
Lönekostnadspålägg	877 000	+ 83 000
	6 743 000	+ 399 000

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 7 142 000 kr. Jag har därvid beräknat medel för en departementssekreterare för förstärkning av den personal som handlägger utlännings-, invandrar- och medborgarskapsärenden. Vidare har jag beräknat en ökning av medlen till ersättningar till expertis och tillfällig arbetskraft med 60 000 kr.

Kungl. Maj:t har med stöd av riksdagens bemyndigande (prop. 1965: 65 s. 19, SU 105, rskr 295) beslutat att byta ut en tjänst som departementsråd i Cr 2 mot en tjänst som kansliråd i Cr 1 samt inrätta en tjänst som kansliråd i Cr 1. Sistnämnda tjänst, som har inrättats för handläggning av bygg-industrialiseringsfrågor m. m., föranleder inget ökat medelsbehov.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Inrikesdepartementet* för budgetåret 1970/71 anvisa
ett förslagsanslag av 7 142 000 kr.

A 2. Kommittéer m. m.

1968/69 Utgift	4 665 080	Reservation 48 310
1969/70 Anslag	5 000 000	
1970/71	5 000 000	

För innevarande budgetår har under anslaget beräknats 1 000 000 kr. för sådant forsknings- och utvecklingsarbete som är av betydelse för arbetsmarknadspolitiken. F. n. pågår undersökningar om omskolningens samhällsekonomiska effekter, immigrationens ekonomiska effekter samt flyttande arbetskraft. Dessutom planeras en undersökning om arbetsgivarnas och arbetstagarnas kunskaper om och inställning till arbetsförmedlingen och dess olika åtgärder. För dessa undersökningar och ytterligare undersökningar som kan komma att sättas i gång räknar jag med en oförändrad medelstillsdelning av 1 milj. kr.

Till övrig utredningsverksamhet har för innevarande budgetår tagits upp 4 milj. kr. Tillgängliga medel torde komma att utnyttjas under budgetåret. En fortsatt omfattande utredningsverksamhet kan väntas även under budgetåret 1970/71. För denna utredningsverksamhet beräknar jag oförändrat 4 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kommittéer m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 5 000 000 kr.

A 3. Extra utgifter

1968/69 Utgift	220 452	Reservation 174 223
1969/70 Anslag	200 000	
1970/71 Förslag	200 000	

Anslaget sänktes med 50 000 kr. för innevarande budgetår. För budgetåret 1970/71 förordar jag oförändrat anslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Extra utgifter* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 200 000 kr.

A 4. Bidrag till bestridande av kostnader för vissa internationella kongresser i Sverige

1968/69 Utgift	34 427	Reservation 70 718
1969/70 Anslag	100 000	
1970/71 Förslag	1 000	

Från anslaget bestrids kostnader för sådana internationella kongresser inom inrikesdepartementets verksamhetsområde, för vilka Sverige påtar sig värdskapet, bl. a. inom ramen för FN-samarbetet. Med hänsyn till reservationen på anslaget förordar jag att anslaget för nästa budgetår förs upp med ett formellt belopp av 1 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till bestridande av kostnader för vissa internationella kongresser i Sverige* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 kr.

B. Arbetsmarknad m. m.

Innan jag går in på behandlingen av de olika anslagen under arbetsmarknadsavsnittet anholder jag att här få redovisa statskontorets i slutet av år 1968 avgivna betänkanden angående arbetsmarknadsverket och arbetsmarknadspolitiken, däröver avgivna remissyttranden samt mina ställningstaganden till förslagen.

Statskontorets organisationsförslag

Genom beslut den 4 juni 1964 uppdrog Kungl. Maj:t åt statskontoret att — med beaktande av vad föredragande departementschefen anförde i prop. 1964: 1 bil. 13 s. 67 och 68 — i samråd med arbetsmarknadsstyrelsen verkställa en översyn av arbetsmarknadsverkets organisation i syfte att rationalisera arbetet inom verket och såvitt möjligt begränsa behovet av arbetskraft ävensom uppnå en ändamålsenlig arbetsfördelning mellan verket och andra myndigheter samt att till Kungl. Maj:t inkomma med av översynen föranledda förslag.

Statskontoret har med anledning av uppdraget tidigare avgett två delförslag, nämligen dels en promemoria om sjömansförmedling och sjömanshus och dels en promemoria om arbetsmarknadsverkets personalutbildning. I promemoriorna framlagda förslag har behandlats av riksdagen (prop. 1967: 1 bil. 13 s. 50 och 60, SU 11, rskr 11 samt prop. 1969: 138, SU 161, rskr 352).

I fråga om återstående del av utredningsuppdraget överlämnade statskontoret våren 1968 som ett led i samrådsförfarandet en preliminär version av sin huvudrapport till arbetsmarknadsstyrelsen. I skrivelse den 17 maj 1968 redovisade arbetsmarknadsstyrelsen sina synpunkter på den preliminära rapporten. Med nu föreliggande slutliga huvudrapport »Arbetsmarknadsverket och arbetsmarknadspolitiken» med tillhörande specialundersökningar och bihang (SOU 1968: 60—62) har statskontoret slutfört sitt uppdrag. Den slutliga rapporten utgör en överarbetning i huvudsakligen redaktionella hänseenden av den preliminära rapporten.

Efter remiss har yttranden över den slutliga rapporten avgetts av kriminalvårdsstyrelsen, socialstyrelsen, riksförsäkringsverket, statens handikappråd, statens vägverk, statistiska centralbyrån, riksrevisionsverket, konjunkturinstitutet, universitetskanslersämbetet, skolöverstyrelsen, arbetsmarknadsstyrelsen, bostadsstyrelsen, statens avtalsverk, statens personalutbildningsnämnd, samtliga länsstyrelser, Svenska kommunförbundet, Svenska landstingsförbundet, Svenska arbetsgivareföreningen (SAF), Sveriges industriförbund, Landsorganisationen i Sverige (LO), Tjänstemännens central-

organisation (TCO), Sveriges akademikers centralorganisation (SACO), Statstjänstemännens riksförbund (SR), Riksförbundet landsbygdens folk (RLF), Sveriges arbetsledareförbund (SALF), Svenska personaltjänstföreningen och De handikappades riksförbund (DHR).

Arbetsmarknadsverkets nuvarande organisation

Arbetsmarknadsstyrelsen leds av en generaldirektör, som är chef för styrelsen. Under honom finns en överdirektör och en avdelningschef. Styrelsen är organiserad på nio byråer. Dessa är arbetsförmedlingsbyrån, arbetsvårdsbyrån, yrkesvägledningsbyrån, försäkringsbyrån, lokaliseringsbyrån, utredningsbyrån, tekniska byrån, kanslibyrån och kameralbyrån. Vidare finns en fristående försvarssektion. En organisationstablå finns på s. 32.

Antalet tjänstemän vid arbetsmarknadsstyrelsen är ca 600.

Under arbetsmarknadsstyrelsen är länsarbetsnämnderna länsmyndigheter för allmänna arbetsmarknadsfrågor. Varje länsarbetsnämnd har ett kansli. För arbetsförmedlingsverksamheten finns ett huvudkontor i varje län. Kanslierna och huvudkontoren är som regel lokalmässigt sammanförda. För förmedlingsverksamheten finns vidare sammanlagt 220 avdelningskontor. Av dessa är 116 två- eller enmanskontor. Dessutom finns ca 90 lokalombud och ca 110 ortsombud.

För arbetsvård och yrkesvägledning finns expeditioner vid samtliga huvudkontor samt vid 38 resp. 29 avdelningskontor. Tjänstemännen vid dessa expeditioner är i administrativt hänseende inte underställda vederbörande kontorsföreståndare utan sorterar direkt under föreståndarna för arbetsvård och yrkesvägledning på huvudkontoren.

Antalet tjänstemän är vid kanslierna 460, inom den allmänna förmedlingen 1 490, inom yrkesvägledningen 210 och inom arbetsvården 340. Biträdespersonalen uppgår till 580 tjänstemän. Det totala antalet tjänstemän inom arbetsförmedlingen är alltså ca 3 100.

Arbetsmarknadspolitikens mål och uppgifter

Statskontorets utredning

Inledningsvis söker statskontoret närmare klargöra vilka individuella och samhälleliga syften som arbetsmarknadspolitikens enligt verkets tolkning av gällande mål främst bör tillgodose. En kortfattad analys leder fram till slutsatsen att individens fria val av sysselsättning är arbetsmarknadspolitikens överordnade mål. Strävan att tillgodose den enskildes behov av stöd och service utgör därför den primära utgångspunkten för utredningens förslag.

Statskontoret finner dock att de officiellt angivna målen för arbetsmarknadspolitiken behöver kompletteras och konkretiseras för att tjäna som riktpunkter för arbetsmarknadsverkets praktiska handlande. Detta bör ske med målbeskrivningar och prioriteringsregler som utformas på lämpligt sätt för varje nivå och beslutsområde inom arbetsmarknadsverket.

Även om arbetsmarknadspolitikens inriktning inte är så ensidigt ekonomisk som den offentliga debatten ibland har gett intryck av utgör dock de arbetsmarknadspolitiska medlen väsentliga och nödvändiga komponenter i den ekonomiska stabiliseringspolitiken. Tillgång till goda prognoser och lämpliga planeringsinstrument är därför av central betydelse för arbetsmarknadsverket. Redan nu bedrivs också inom verket en omfattande prognos- och planeringsaktivitet. Statskontoret anser att denna verksamhet kan och bör utvecklas ytterligare.

De arbetsmarknadspolitiska insatserna kan enligt vad statskontoret konstaterar medvetet utnyttjas för att bereda väg för önskvärda strukturella förändringar. Detta medför emellertid problem och konflikter för arbetsmarknadsverket som verkställande myndighet. Enligt den administrativa princip som statskontoret hävdar bör politiskt ansvariga organ avgöra vilka av olika tänkbara utvecklingstendenser eller strukturella förändringar som bör uppmuntras eller motverkas. Det centrala ansvaret att samordna olika strukturpolitiska uppgifter ligger hos statsmakterna.

Den grundläggande förutsättningen för att arbetsmarknadsverket skall kunna motsvara allmänhetens servicebehov är att detta behov är känt. Avnämningarundersökningar med moderna metoder är ett viktigt medel för att statsmakterna skall kunna precisera och omformulera arbetsmarknadsverkets uppgifter och för att verket löpande skall kunna anpassa åtgärderna så att verksamheten svarar mot människors behov.

För att underlätta statsmakternas, arbetsmarknadsorganisationernas och andra intresserades möjligheter att följa utvecklingen på arbetsmarknaden och inom det arbetsmarknadspolitiska området bör arbetsmarknadsstyrelsen löpande redovisa de effekter insatta åtgärder har haft.

Systematiska »handböcker» skulle kunna utvecklas rörande syften och krav på verksamheten, vilka kontinuerligt reviderades och förnyades. Den av arbetsmarknadsstyrelsen år 1967 publicerade skriften »Förändring och trygghet» kan ses som ett första försök till en sådan systematisk analys och problemgenomgång.

Vid en jämförelse mellan ideal och verklighet finner statskontoret att det, trots att stor uppmärksamhet ägnats åt frågan hur de arbetsmarknadspolitiska syftena skall kunna närmare preciseras, inte varit möjligt att inom utredningsuppdragets ram genomföra en fullständig och systematisk nedbrytning av de givna huvudmålen till operativa delmål för olika enheter och aktiviteter inom arbetsmarknadsverket. Det innebär att statskontoret inte heller har kunnat lösa problemet att utveckla användbara kriterier för presta-

tions- och effektivitetsmätning inom det arbetsmarknadspolitiska fältet. Ämbetsverket har i stället fått inskränka sig till att anvisa vägar som kan användas för ett fortsatt arbete i denna riktning. Också genom sina förslag i övrigt anser sig statskontoret ha underlättat ett successivt utvecklingsarbete på detta område.

Utvecklingen av mål för och krav på olika arbetsmarknadspolitiska åtgärder måste enligt statskontorets uppfattning vara en kontinuerlig process baserad på systematiska studier och analyser av olika arbetsmarknads-situationer.

Arbetsmarknadsstyrelsens och remissinstansernas yttranden

Arbetsmarknadsstyrelsen framhåller att utredningen illustrerar vilka svårigheter som är förknippade med att översätta den arbetsmarknadspolitiska målsättningen till operativa delmål och därmed indirekt de problem som möter i det pågående arbetet med att införa programbudgetering för arbetsmarknadsverket.

Riksrevisionsverket anser att målangivningen för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten måste konkretiseras för det praktiska handlandet. Målinriktningen måste komma till uttryck i programmen för verksamheten. Svårigheterna att finna en helt invändningsfri formel får inte leda till att man ger upp försöken att konstruera en näst-bästa-lösning för praktiskt bruk.

LO anför att målsättningen full, produktiv och fritt vald sysselsättning kan närmare bestämmas endast genom politiskt ansvariga i regering och riksdag. *LO* delar statskontorets uppfattning att omsorgen om den enskilde måste vara ett primärt mål för arbetsmarknadspolitiken. En sådan målsättning innebär att arbetsmarknadsmyndigheternas åtgärder i första hand skall inriktas på att stödja arbetstagarna så att deras behov av sysselsättning — som innebär såväl försörjning som social tillfredsställelse — överordnas målet att täcka arbetskraftsbrist. Även *TCO* instämmer i att individens fria val av sysselsättning är arbetsmarknadspolitikens överordnade mål.

Länsstyrelsen i Östergötlands län finner det angeläget att intensifiera arbetet med att utveckla förtydliganden av arbetsmarknadspolitikens mål och handlingsnormer som kan vara vägledande för det praktiska arbetet på fältet och som samtidigt gör det möjligt att klarare tolka innebörden och resultaten av olika insatser och jämföra dessa med uppställda mål.

Motiv för förändringar av arbetsmarknadsverkets organisation

Statskontorets utredning

När det gäller arbetsmarknadsverkets situation och förutsättningarna för en organisationsreform framhåller statskontoret att summan av inträffade

och väntade förändringar nu är så stor att partiella reformer inte skulle erbjuda någon varaktig lösning på arbetsmarknadsverkets problem. Samhällets strukturförändringar skärper kraven på den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Arbetskraftsomflyttningen förändrar förutsättningen för verksamhetens geografiska lokalisering. Verksamhetens nuvarande omfattning och väntade expansion motiverar andra organisatoriska former och annan administrativ teknik än som hittills använts. De kraftigt verkande arbetsmarknadspolitiska medlen skärper kraven på arbetsmarknadspolitisk planering. Den regionala samhällsplaneringen är stadd i en omvandling som inom en snar framtid kan förväntas resultera i betydelsefulla reformer på det organisatoriska planet. Den administrativa och tekniska utvecklingen frambringa kontinuerligt nya och mer avancerade hjälpmedel. I detta läge krävs det att man slår fast de organisatoriska målen och formulerar handlingsprogrammet så att utvecklingen kan styras därefter.

Statskontorets huvudtankar i fråga om arbetsmarknadsverkets administrativa funktioner kan sammanfattningsvis sägas vara att förbättra förutsättningarna för styrningen av verksamheten. I dessa strävanden ligger att få till stånd en intensifiering av den långsiktiga planeringen. Införandet av programbudgetering är en av de viktigaste punkterna för en effektivisering av verkets interna styrning.

Den pågående befolkningskoncentrationen innebär för arbetsförmedlingens del att en omfördelning av resurserna måste komma till stånd, om inte annat så för att anpassa lokaliseringen av arbetsförmedlingen till de resurser och den samhällsapparat som i övrigt kommer att finnas. En koncentration av befolkningen till ett begränsat antal tätorter måste således enligt statskontorets mening föra med sig en motsvarande koncentration av arbetsförmedlingens resurser. En sådan koncentration leder också till rationaliseringsvinster.

Strukturutvecklingen har emellertid konsekvenser kanske främst med avseende på arbetsmarknadsverkets regionala indelning. Statskontoret anser att de nuvarande länen — särskilt i planeringssammanhang — inte längre lämpar sig som regional indelningsgrund för arbetsmarknadsverket.

Dagssituationen utmärks enligt statskontoret av att länsorganens planeringsfunktioner och handlingsmöjligheter över huvud taget håller på att tonas ned. Näringslivskoncentrationen med sin återverkan på befolkningsfördelning och samhällsservice, bildandet av större kommunala enheter, förstärkningarna av de administrativa funktionerna på kommunal nivå och den begynnande framväxten av en riksomfattande storskalig samhällsplanering är några av de faktorer som minskar länsorganens tyngd. I utvecklingen ligger således både en tendens att lägga avgörandena på en nivå ovanför de enskilda länen och en tendens att lägga ökade ansvarsuppgifter på kommunplanet.

Situationen är emellertid inte entydig. Genom landstingen har ökade för-

valtningsuppgifter kommit att förläggas till länsplanet. Tillkomsten av en ny apparat för samhällsplaneringen på länsnivå är en viktig förstärkning av länsfunktionerna. Statskontoret summerar de olika, ibland motsägelsefulla tendenserna så att den traditionella länsförvaltningen befinner sig i en brytningsperiod, där gamla roller åtminstone i någon mån är på väg att falla bort medan nya kommer till.

Enligt ämbetsverkets uppfattning har arbetsförmedlingsorganisationen svårt att leva upp till de krav och förhoppningar som ställs. Detta gäller trots den massiva upprustning som har skett och trots att det finns tecken som tyder på att en viss resultatförbättring uppnåtts. Andelen förmedlingsuppdrag som resulterar i anställningar är låg. För dem som får en anställning genom förmedlingens försorg är väntetiderna i allmänhet långa. I utredningen redovisas vissa undersökningar av förmedlingsresultatet, vilka anses stödja denna uppfattning. En naturlig arbetshypotes har därför varit att man skall tillmäta förslag som syftar till att öka arbetsförmedlingens verkningsgrad stor betydelse.

Ett grundläggande krav är att arbetsförmedlingen skall ge lika god service åt avnämarna oavsett var i organisationen de dyker upp. En arbetssökande som uppsöker ett litet kontor med en eller två tjänstemän torde i allmänhet inte få den service som ett större kontor kan erbjuda. Mindre enheter har begränsade möjligheter att ägna de sökande djupgående arbetsförmedlingsinsatser eftersom de sällan arbetar med nära stöd av kvalificerade resurser som står till direkt förfogande vid större kontor. De arbetsmarknader som betjänas av dessa mindre enheter är som regel små med ensidigt utvecklat näringsliv. Också de yttre, marknadsmässiga förutsättningarna är sålunda sämre för småkontoren.

Den nuvarande omfattningen och pågående expansionen av verksamheten utgör i sig ett tillräckligt motiv för en omprövning av arbetsmarknadsverkets organisation. Svårigheterna att från centralt håll utöva ett direkt inflytande på verksamheten vid fältenheterna ökas påtagligt när organisationen växer. Informationsmängderna blir bl. a. ohanterligt stora och svåröverskådliga.

Efter diskussion av olika lösningar har statskontoret stannat för att man bör sträva mot att så långt möjligt decentralisera verkställighetsuppgifter till lägre enheter inom organisationen. Därigenom kan den centrala instansen avlastas arbetsuppgifter så att förutsättningar skapas för en intensifierad, effektivitetsinriktad prognos-, planerings- och styrningsverksamhet på central nivå samtidigt som handläggning av förekommande ärenden på regional och lokal nivå blir snabbare och smidigare.

Arbetsmarknadsstyrelsens och remissinstansernas yttranden

Arbetsmarknadsstyrelsen delar statskontorets uppfattning att det finns skäl för organisatoriska förändringar på verkets olika ni-

vår men dessa bör enligt styrelsens mening företas genom en fortlöpande omprövning och justering av organisationen. Även *SAF* och *Sveriges industriförbund* finner det angeläget att viktiga organisations- och metodförändringar sker snarare genom en kontinuerlig anpassning av verksamheten till nya förutsättningar än genom stora plötsliga omläggningar. Liknande synpunkter anförs av *SACO* och *SALF*.

Svenska kommunförbundet anser att en översyn av arbetsmarknadsverkets organisation bör anstå till dess att den nya kommunindelningen har genomförts och stabiliserats och erfarenheter i större utsträckning har vunnits av de provverksamheter och nya metoder som introducerats i verket. Huvudfrågan om arbetsmarknadsverkets organisatoriska uppbyggnad bör bli föremål för förnyad utredning med representation från arbetsmarknadens parter. Avnämarsynpunkterna måste rimligen tillmätas ett betydande inflytande.

Arbetsmarknadsstyrelsen delar också statskontorets uppfattning att effektiva styrningsformer är av avgörande betydelse för verksamhetens resultat. Styrelsen kan emellertid inte finna att statskontoret på ett genomarbetat sätt tillämpat det grepp som det innebär att bygga beskrivningar och lösningsförslag på styrsystemteoretiska överväganden. Följden har enligt styrelsens uppfattning blivit att förslaget inrymmer motsägelser och spänningar i detta avseende som gör att effekten är svår att bedöma.

Behovet av långsiktsplanering stryks under av *statens vägverk*, *SAF*, *Sveriges industriförbund* och *SACO* medan *konjunkturinstitutet* anser att motiv kan anföras för att behovet av långsiktsplanering borde tonas ner. Enligt institutets synsätt föreligger detta behov väsentligen inom arbetsvården, omskolningen och arbetsförmedlingen. Här blir dock planeringen i betydande grad beroende av politiska värderingar som svårligen låter sig prognoseras.

Införandet av programbudgetering stöds av bl. a. *SAF* och *Sveriges industriförbund*, *SACO* och *RLF*. *Riksrevisionsverket* framhåller att det är nödvändigt att finna kriterier för prestations- och effektivitetsmätning. Ansvaret för utarbetandet av mått måste åvila arbetsmarknadsstyrelsen.

Arbetsmarknadsstyrelsen anför att statskontorets redovisning av undersökningarna om arbetsförmedlingens resultat är uppenbart otillfredsställande. Styrelsen bestrider bestämt att den redovisade statistiken på ett värdefullt sätt speglar det faktiska förmedlingsresultatet. *Statistiska centralbyrån* finner att tillräckligt säkra slutsatser knappast kan baseras på den redovisade undersökningen. Även *konjunkturinstitutet* anser att man i utredningen borde ha varit mera försiktig i nedvärderingen av den betydelse bl. a. arbetsförmedlingen hittills haft. Inte heller *Svenska kommunförbundet* delar de negativa värderingarna av arbetsförmedlingens hittillsvarande verksamhet. Det material, varpå bedömningarna grundats, ger inte underlag för påståenden om att förmedlingsverksamheten inte fyller sin funktion. Där-

emot är TCO inte tillfredsställd med utvecklingen av arbetsförmedlingsverksamheten. Denna är både kvantitativt och kvalitativt otillräcklig. Om målet att få en effektivare arbetsförmedling skall förverkligas måste en förändring ske både i fråga om resurser och sättet att använda dem.

Förslag till ny organisation för arbetsmarknadsverket

Statskontorets utredning

Arbetsförmedlingens organisation. Statskontoret föreslår att arbetsförmedlingens resurser koncentreras till ett antal välutrustade enheter som kan ge en likformig service över hela landet och som har möjligheter att på ett framgångsrikt sätt lösa olika sysselsättningsproblem. Koncentrationen möjliggör en önskvärd kvalitativ fördjupning av insatserna vid varje kontor samtidigt som den genom den vidgade geografiska och sysselsättningsmässiga överblicken kan leda till fler och bättre förslag till arbetsplaceringar. Koncentrationen medför påtagliga produktionsekonomiska fördelar.

I fråga om betydelsen av en utglesning av kontorsnätet för arbetsförmedlingens service påpekar statskontoret att ambitionerna i servicehänseende i mångt och mycket är en klassisk avvägningsfråga som ständigt är aktuell inom många sektorer av den offentliga verksamheten. Sjukvården, undervisningsväsendet och polisväsendet är exempel på samhällssektorer där uppfattningen om serviceskyldigheten måste vägas mot resurser och effektivitet.

Man kan enligt statskontorets mening inte axiomatiskt utgå från att just närheten till arbetsförmedlingen av människor i ett modernt samhälle med moderna kommunikationer uppfattas som det mest trängande behovet. Serviceskyldigheten måste i första hand tolkas som en skyldighet att åstadkomma praktiskt påtagliga resultat när det gäller att lösa enskilda människors sysselsättningsproblem. En något längre resväg kan därför vara att föredra om den verkligen leder till framgångsrika åtgärder.

Samtidigt är det uppenbart att arbetsförmedlingen i den nya organisationen måste arbeta med en högre serviceambition i kontakterna med allmänheten än vad man i dag är van vid. Den utåtriktade kontaktverksamheten och informationsspridningen måste i den nya organisationen få en aktiv, betydelsefull roll. I utredningen stryks under att arbetsmarknadsverket bör ha skyldighet att bedriva en uppsökande verksamhet så att personer inte »försvinner» ur arbetskraften, t. ex. i samband med företagsnedläggningar.

Statskontoret förordar att arbetsförmedlingsverksamheten i landet koncentreras till 82 välutrustade enheter, förslagsvis kallade distriktskontor.

Samtliga distriktskontor bör inrymma resurser för såväl arbetsförmedling som arbetsvård och yrkesvägledning. Det angivna antalet kontor bör ses som ett riktmärke. Lämplig storlek för ett distriktskontor bedöms vara mellan tio och fyrtio tjänstemän.

Nuvarande och föreslagen lokalisering av kontor inom arbetsförmedlingen åskådliggörs i kartbilderna 1 och 2.

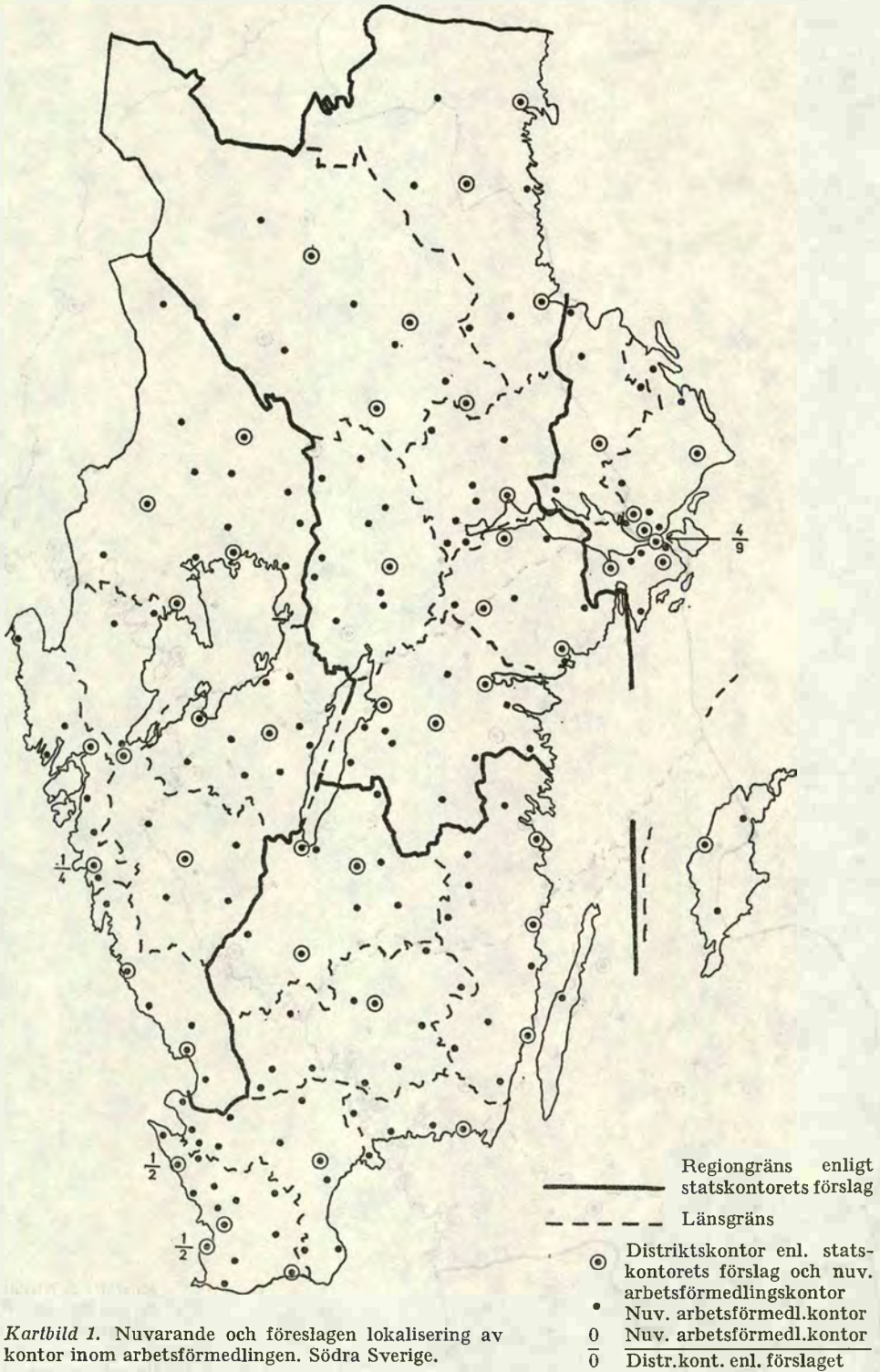
I distriktskontorets verksamhet skall enligt förslaget utnyttjas enheter för ambulerande verksamhet. Vidare skall till distriktskontoren kunna anknytas lokalkontor med begränsade serviceuppgifter. Statskontoret har dock avstått från att lägga fram definitivt förslag beträffande lokalkontorens antal och lokalisering. Det är en fråga som man måste ta ställning till under genomförandeperioden med utgångspunkt i praktiska förutsättningar och krav samt lokala synpunkter. Det finns anledning att förmoda att antalet lokalkontor övergångsvis kommer att behöva vara förhållandevis stort. Statskontoret betonar emellertid vikten av att man strävar efter att göra antalet lokalkontor så litet som möjligt. Risken är annars stor att småkontoren i realiteten kommer att bibehållas — en organisationsform som anses otillfredsställande ur servicesynpunkt. Lokalkontoren bör således i princip betraktas som temporära inrättningar som skall avvecklas eller förflyttas så snart detta av praktiska skäl är möjligt.

Den fasta organisationen föreslås vidare bli kompletterad med ett stort antal lokala ombud med huvudsakligen kontaktuppgifter avseende tillhandahållande av informationsmaterial och förmedling av kontakt mellan kunder och distriktskontor, eventuellt lokalkontor.

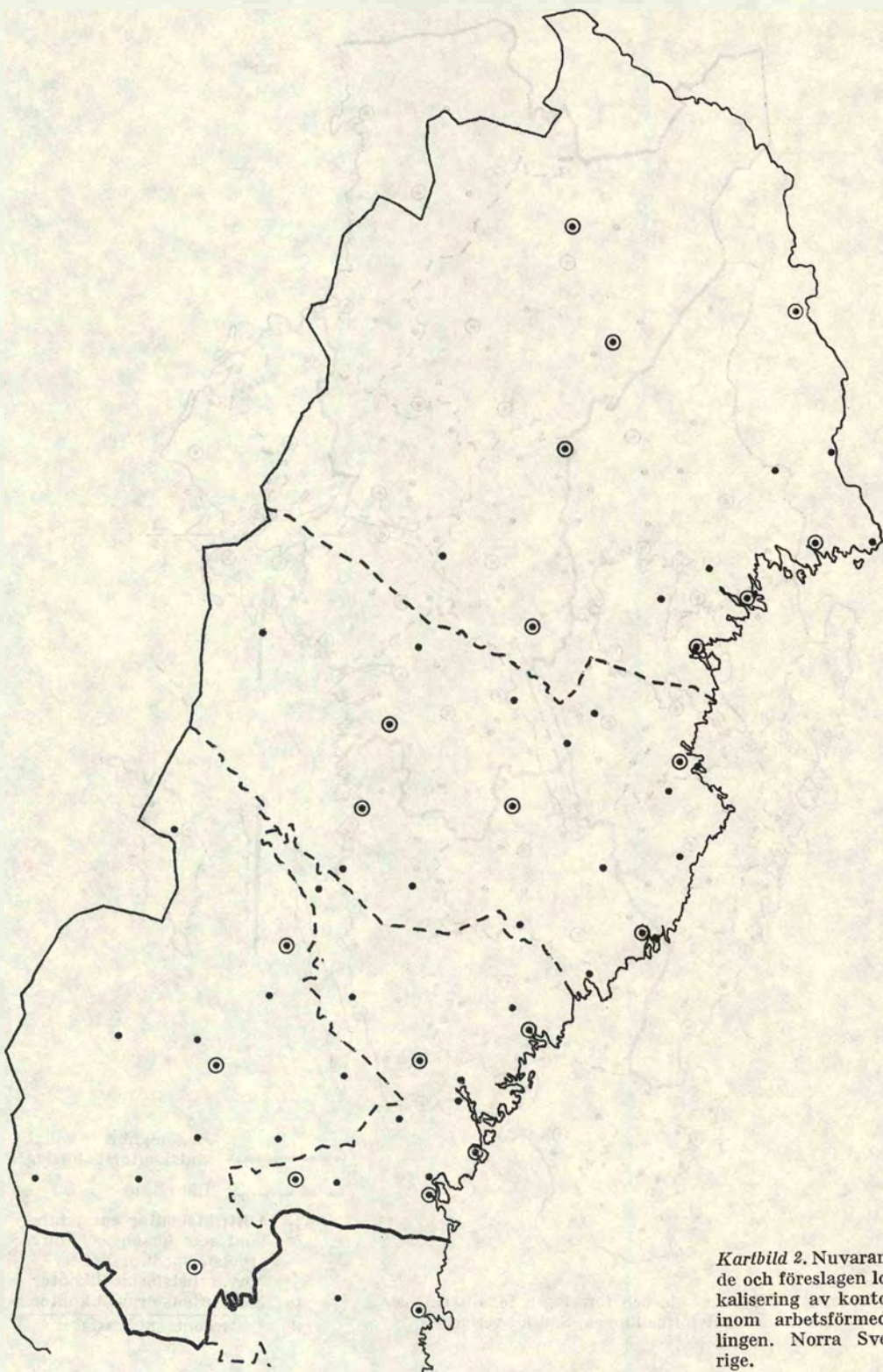
Statskontoret betecknar förslaget till distriktsorganisation som ett ramförslag som närmast syftar till att utifrån huvudsakligen tekniskt betingade aspekter ange det ungefärliga antalet och den ungefärliga storleken på distriktskontoren. Förslaget avses ligga till grund för vidare överväganden med stöd av praktiska erfarenheter, bl. a. från pågående försöksverksamhet inom arbetsförmedlingen.

Inom arbetsmarknadsverket pågår sedan några år en koncentration av arbetsförmedlingsverksamheten till personellt större och i andra avseenden bättre utrustade enheter. Enligt ett förslag som utarbetats inom arbetsmarknadsstyrelsens kansli parallellt med slutfasen av statskontorets utredningsarbete skulle bortåt 100 lokala enheter slopas. Detta skulle innebära ett första steg mot en koncentration av arbetsförmedlingen.

Enligt statskontorets förslag skall distriktskontoren svara för direkt verkställande uppgifter i vad som sammanfattas under beteckningen arbetsförmedling. Häri ingår arbetsvård och yrkesvägledning som integrerade delar. Distriktskontoren skall handha löpande kontakter i arbetsmarknadsfrågor med kommunala myndigheter, utbildnings-, sjukvårds- och andra vårdinrättningar, enskilda företag m. fl. som berörs av kontorens verksamhet. Statskontoret pekar också på möjligheten att vid distriktskontoren utse kon-

Kartbild 1. Nuvarande och föreslagen lokalisering av kontor inom arbetsförmedlingen. Södra Sverige.

Kartbild 2. Nuvarande och föreslagna lokalisering av kontor inom arbetsförmedlingen. Norra Sverige.

taktorgan i förhållande till arbetsmarknadsparterna. Den omständigheten att man enligt organisationsförslaget får en ny stark distriktsnivå inbjuder till att försöka finna former för ett vidgat och förstärkt samarbete med kommunerna.

Vid behandlingen av organisationsförslaget i statskontorets styrelse har ledamoten Ståhl anmält *avvikande mening* bl. a. i fråga om arbetsförmedlingens organisation. Han anser att, även om distriktskontoren blir välbemänskade och förutsätts kunna bedriva en ambulerande verksamhet, det likväl för stora delar av länen skulle innebära avsevärt försämrade service. Än värre är dock den försämring som förslaget skulle medföra för befolkningen i glesbygderna. Statsmakterna har vid olika tillfällen fastslagit att denna befolkning skall åtnjuta en i viktiga avseenden godtagbar service.

Arbetsmarknadsverkets regionala organisation.
Ett första krav på regional indelning av arbetsmarknadsverkets verksamhet är enligt statskontoret att regionerna skall kunna ligga till grund för ett meningsfullt planeringsarbete. Regionerna bör därför vara utformade så att man i största möjliga utsträckning kan möta uppkomna balansrubbnings- och åtgärdsbehov inom regionerna. Annorlunda uttryckt skall beroendeförhållandet mellan regionerna vara så litet som möjligt. Av praktiska skäl bör regiongränserna åtminstone tills vidare anpassas till de nuvarande länsgränserna.

De regionala arbetsmarknadsorganen bör vidare ha likartade uppgifter i den bemärkelsen att olika typer av delarbetsmarknader i möjligaste mån bör förekomma inom samtliga regioner. Omfattningen av regionernas arbetsuppgifter bör vara ungefär densamma — totalt och med avseende på delarbetsuppgifter — så att resultatjämförelser mellan regionerna blir meningsfulla. Slutligen bör regionerna vara så pass stora att man på ett ekonomiskt fördelaktigt sätt kan tillgodogöra sig olika stordriftsfördelar.

Enligt statskontorets mening tillgodoses de uppställda kraven så långt möjligt genom att ett fåtal likstora regioner tillskapas med differentierat näringsliv och med både tillväxt- och avfolkningsområden. Efter diskussion av alternativa indelningar med tre, fyra, fem och sex regioner förordas en regional indelning av arbetsmarknadsverkets organisation som anknyter till fem regioner enligt följande.

Stockholmsregionen omfattande Stockholms, Uppsala och Gotlands län,

Västeråsregionen omfattande Södermanlands, Östergötlands, Örebro, Västmanlands, Kopparbergs och Gävleborgs län,

Malmöregionen omfattande Jönköpings, Kronobergs, Kalmar, Blekinge, Kristianstads och Malmöhus län,

Göteborgsregionen omfattande Hallands, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Skaraborgs och Värmlands län,

Sundsvallsregionen omfattande Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län.

De nuvarande länsarbetsnämnderna bör efter en övergångsperiod slopas och ersättas med förslagsvis fem storregionala enheter kallade regionala arbetsmarknadsnämnder. Beslut om det exakta antalet regioner bör fattas efter vidare utredningar. De regionala arbetsmarknadsnämnderna skall — i förhållande till länsarbetsnämnderna — ha en hög grad av egen beslutanderätt och skall från arbetsmarknadsstyrelsen kunna ta över större delen av ansvaret för den löpande verksamheten avseende samtliga arbetsmarknadspolitiska medel och aktiviteter.

Statskontoret framhåller att det naturligtvis vore fördelaktigt om man i ett sammanhang kunde ta ett samlat grepp på de regionala organisationsfrågorna avseende hela den offentliga förvaltningen. Med hänsyn till att den definitiva lösningen av arbetsmarknadsverkets regionala organisationsfrågor är nära förknippad med andra förvaltningsreformer på regionplanet och att sådana reformer kan bli aktuella redan under övergångstiden för den nya organisationen inom arbetsmarknadsverket, kan det finnas skäl att för dagen inte fatta något slutgiltigt beslut om den nya regionalorganisationens utformning. Man bör dock redan nu i princip bestämma sig för att övergå till större enheter.

De regionala organens väsentligaste uppgifter bör vara att planera och leda arbetsförmedlingsverksamheten vid distriktskontoren och att initiera, projektera, leda och kontrollera den sysselsättningsskapande verksamheten inom regionen.

I var och en av de regionala arbetsmarknadsnämnderna föreslås ingå en regionchef som är nämndens ordförande och sju andra ledamöter som jämte suppleanter utses särskilt av Kungl. Maj:t. Varje nämnd skall biträddas av ett kansli, vars verksamhet leds av regionchefen.

Kansliet indelas i en arbetsförmedlingsenhet — bestående av arbetsförmedlingssektion, utbildningssektion och försvarssektion — en teknisk enhet — bestående av planeringssektion och produktionssektion — samt en administrativ enhet — bestående av ekonomisektion, personalsektion och kontorsdriftssektion.

I sin verksamhet skall nämnden och kansliet ha kontakt och samverka med berörda länsorgan och andra regionala organ. Vissa kontakt- och samverkansuppgifter skall dock kunna ombesörjas av distriktsorganisationen.

Statskontoret lämnar tills vidare öppet om inte en motsvarighet till länsarbetsnämnderna kommer att behövas även efter utgången av övergångsperioden, inte för de nuvarande beslutande funktionerna utan för kontaktuppgifter.

Vid behandlingen av organisationsförslaget i statskontorets styrelse har ledamoten Ståhl anfört *avvikande mening*. Ståhl anser att ingen principiell förändring av länsarbetsnämnderna bör genomföras f. n.

A r b e t s m a r k n a d s s t y r e l s e n s o r g a n i s a t i o n. Statskontoret framhåller att en delegering av framför allt verkställighetsuppgifter från

den centrala nivån bör komma till stånd för att skapa ett ökat organisatoriskt utrymme där för en förstärkt och intensifierad planeringsverksamhet. Vidare konstateras att i och med att verksamheten genomgått en så kraftig expansion och tillförts så många nya och vidgade uppgifter man måste i den nya organisationen sträva mot att säkerställa överskådlighet och samordning.

Arbetsmarknadsstyrelsens verksamhet skall främst leda till att den regionala och lokala organisationen förses med ett sådant underlag för sitt handlande att den arbetsmarknadspolitiska verksamheten kan fullgöras så effektivt som möjligt inom ramen för tillgängliga resurser.

Även om man idealt skulle kunna tänka sig en helt öppen organisation utan en gång för alla fastlagda formella gränser i verksamheten, har statskontoret med hänsyn till den administrativa teknikens nuvarande ståndpunkt och gällande organisationsprinciper inom den offentliga förvaltningen funnit den enda praktiskt tänkbara lösningen vara att föreslå en fast organisatorisk indelning av arbetsmarknadsstyrelsen. Statskontoret finner det härvid naturligtast att organisationen återspeglar arbetsuppgifternas uppdelning i en individcentrerad del, som främst kommer till uttryck i arbetsförmedlingsverksamheten, och en del som närmast syftar till att påverka efterfrågan på arbetskraft genom de sysselsättningsskapande åtgärderna. I den nya organisationen bör därför inrättas två stora enheter för dessa uppgifter, förslagsvis kallade avdelningen för arbetsförmedlingsåtgärder och avdelningen för sysselsättningsplanering.

Med hänsyn till den expansion av de ekonomisk-administrativa funktionerna som bör eftersträvas och den betydelsefulla roll som dessa funktioner kommer att spela i den nya organisationen finner statskontoret det naturligt att en särskild avdelning inrättas för dessa uppgifter, förslagsvis kallad avdelningen för ekonomi och administration.

Vid sidan av den direkt arbetsmarknadspolitiska verksamheten ankommer på arbetsmarknadsverket vissa uppgifter avseende tillsyn av de erkända arbetslöshetskassornas verksamhet samt planering och vissa administrativa uppgifter för totalförsvaret. För dessa uppgifter föreslås två särskilda fristående enheter, försäkringsenheten och försvarsenheten.

För att stärka samordningen mellan avdelningarna och för att tillskapa ett forum för i första hand informella diskussioner inom verksamheten föreslår statskontoret att en direktionsenhet inrättas inom arbetsmarknadsstyrelsen.

Styrelsen föreslås oförändrat bestå av en generaldirektör, som är styrelsens ordförande, en överdirektör, som är styrelsens vice ordförande, och elva andra ledamöter som jämte personliga suppleanter utses särskilt av Kungl. Maj:t. Nio av ledamöterna jämte suppleanter bör oförändrat utses efter förslag av olika organisationer på arbetsmarknaden.

Det kansli som skall biträda styrelsen får i enlighet med det anförda följande indelning, nämligen

verksledning (generaldirektör och överdirektör)

direktion (verksledningen och cheferna för avdelningarna)

avdelning för arbetsförmedlingsåtgärder (arbetsförmedlingsenhet, metod- och informationsenhet samt utbildningsenhet)

avdelning för sysselsättningsplanering (enhet för beredskapsarbeten, lokaliseringssenhet och utredningsenhet)

avdelning för ekonomi och administration (ekonomienhet, personalenhet, intendenturenhet, organisationsenhet och juridisk enhet)

försäkringsenhet

försvarsenhet.

Direktionen skall vara ett organ för samordning av verksamheten inom arbetsmarknadsstyrelsens kansli och för rådgivning åt generaldirektören. Den skall inte ha någon beslutanderätt. De beslut som kan förekomma i anslutning till direktionens överläggningar fattas formellt av generaldirektören i närvaro av direktionens övriga ledamöter.

Avdelningen för arbetsförmedlingsåtgärder skall vara arbetsmarknadsstyrelsens organ för arbetsförmedlingen med däri ingående specialistfunktioner avseende yrkesvägledning och arbetsvård samt arbetsmarknadspolitiska medel såsom arbetsmarknadsutbildning, anpassnings- och rörlighetsstimulerande åtgärder. En väsentlig uppgift för avdelningen skall vara att åstadkomma en effektiv samverkan mellan förmedlings-, yrkesväglednings- och arbetsvårdsåtgärder. Avdelningen skall vidare bedriva utvecklingsarbete avseende metoder, arbetsformer och hjälpmedel i arbetsförmedlingsverksamheten.

Avdelningen för sysselsättningsplanering skall vara arbetsmarknadsstyrelsens organ för planering, ledning, samordning och uppföljning av den sysselsättningsskapande verksamheten. Avdelningen skall även svara för utformning av underlag för och hålla samman den långsiktiga planeringen av arbetsmarknadsverkets verksamhet. Avdelningen skall ägna sig åt alla förekommande former av sysselsättningsskapande åtgärder, såsom anordnande av vad som i dag benämns allmänna beredskapsarbeten, industriella beredskapsarbeten, arkivarbete, skyddade verkstäder och halvskyddad sysselsättning, initierande av stödbeställningar och frisläppande av investeringsfonder. Avdelningen skall också behandla stöd och medverkan i lokalisering av enskilda företag.

Avdelningen för ekonomi och administration skall handha uppgifter avseende budgetering, redovisning, revision, personaladministration, anskaff-

ningsverksamhet och rationaliseringsverksamhet. Därutöver skall juridisk-administrativa uppgifter hänföras till avdelningen.

Försäkringsenhetens uppgifter skall helt överensstämma med vad som gäller för försäkringsbyrån i nuvarande organisation och sålunda avse tillsyn över de erkända arbetslöshetskassorna och kansligöromål för arbetslöshetsförsäkringsdelegationen.

Försvarsenhetens verksamhet skall avse sådana planläggande uppgifter som sammanhänger med arbetsmarknadsstyrelsens ställning som ledande, samordnande och sammanhållande myndighet för arbetskrafts- och personalfrågor inom totalförsvaret. Därutöver skall enheten svara för de uppgifter beträffande vapenfria tjänstepliktiga som ankommer på arbetsmarknadsstyrelsen enligt särskilda författningar samt handlägga ärenden om anstånd med tjänstgöring i totalförsvaret.

Nuvarande och föreslagna organisation för arbetsmarknadsstyrelsen framgår av organisationstablåerna 1 och 2.

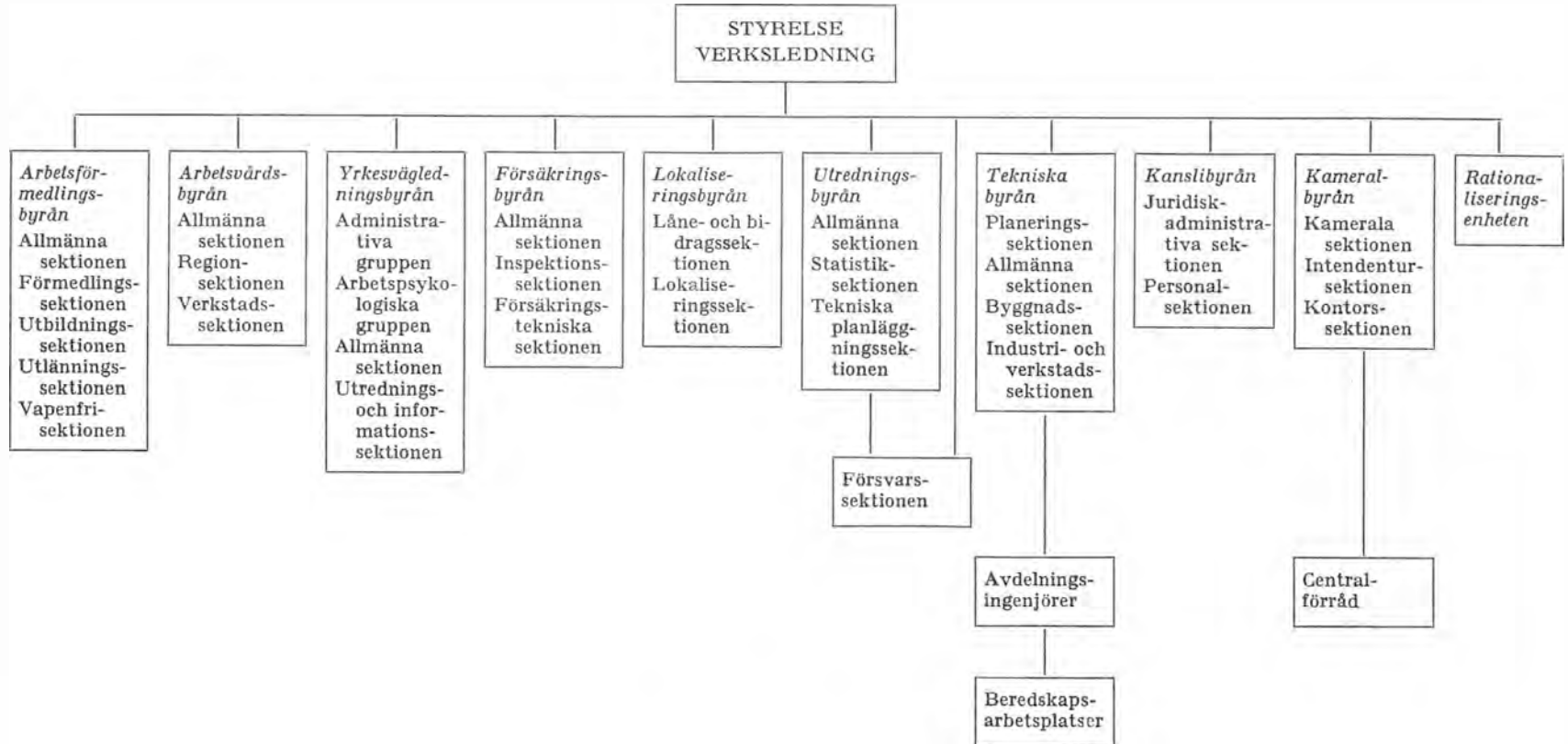
Arbetsmarknadsstyrelsens och remissinstansernas yttranden.

Förslaget om arbetsförmedlingens organisation tillstyrks inte förbehållslöst av någon remissinstans.

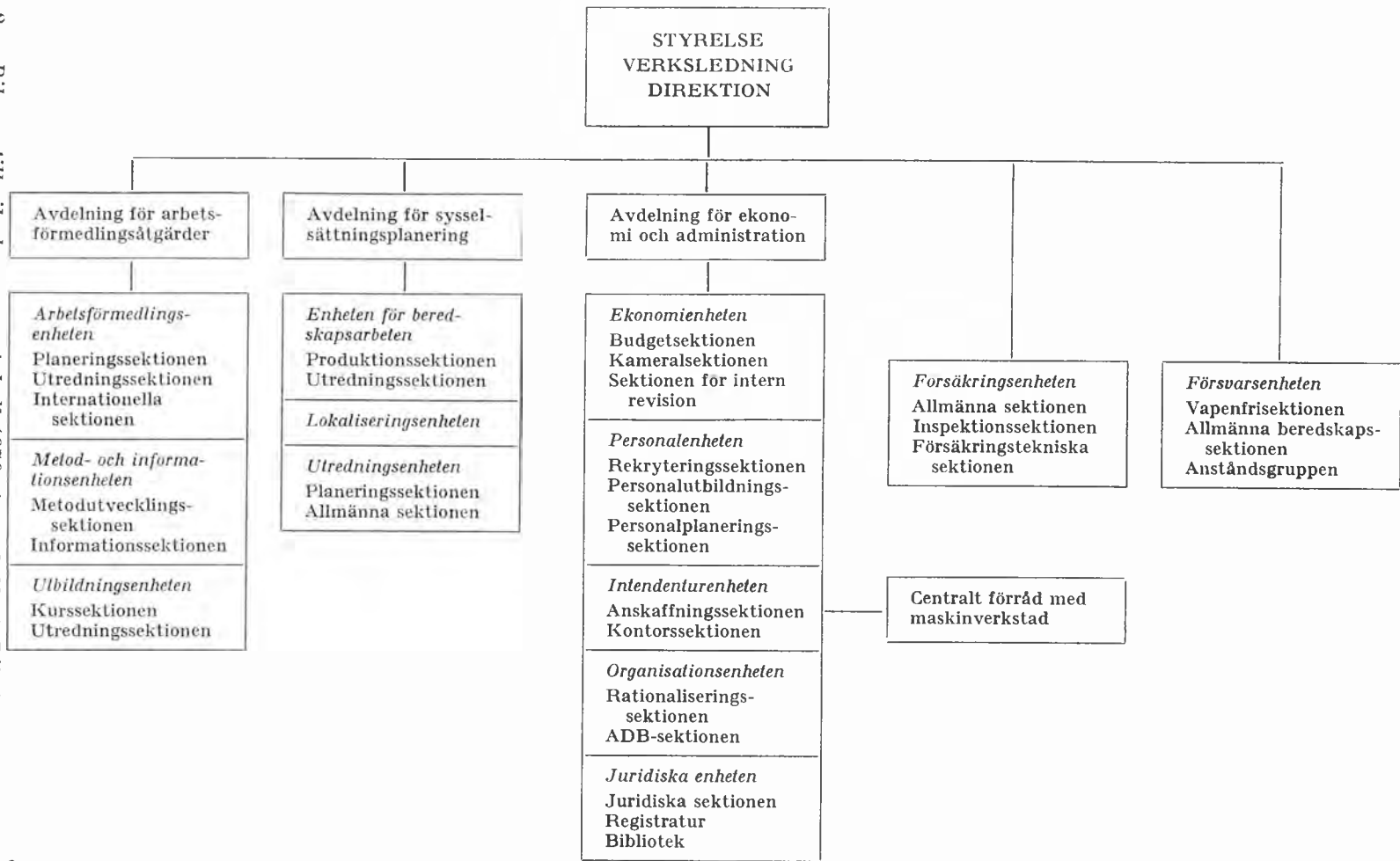
Arbetsmarknadsstyrelsen anser sig inte kunna acceptera sådana konsekvenser av förslaget som att 44 orter med 10 000 invånare eller mer i själva tätorten, som i dag har förmedlingskontor, förlorar dessa. Ett förslag till kontorskonscentration måste bygga på den existerande organisationen och ge utrymme för regional bedömning. De negativa konsekvenserna av förslaget kommer att hårdast drabba dem som bäst är i behov av arbetsförmedlingens tjänster. De som redan har den svagaste ställningen på arbetsmarknaden är samtidigt de som kan väntas ha svårast att utnyttja de tekniska hjälpmedel m. m. som delvis föreslås komma att ersätta den personliga förmedlingsservicen. Dessa grupper bland förmedlingens kunder torde också vara relativt selt överrepresenterade på de orter som berörs av den starka utglesningen av kontorsnätet, varför en förbättrad utrustning av ett mindre antal kontor endast i begränsad utsträckning kommer dem till godo. Riksdagens beslut om särskilt stöd till äldre arbetslösa innebär serviceskyldighet mot arbetsökande som i stor utsträckning kan förmodas vara lokalt bundna och distanskänsliga när det gäller att ta och upprätthålla kontakt med arbetsförmedlingen. Beslutet medför ökade arbetsuppgifter för arbetsmarknadsverket. Detta är ett av flera skäl till att arbetsmarknadsstyrelsen finner tidpunkten olämplig för att genomföra drastiska förslag till konscentration av kontorsnätet.

Med anledning av att statskontoret påpekat att arbetsmarknadsstyrelsen utarbetat ett förslag om att slopa bortemot 100 förmedlingsenheter invänder styrelsen att det endast gällde ett preliminärt förslag från en arbetsgrupp

Arbetsmarknadsstyrelsens nuvarande organisation

Arbetsmarknadsstyrelsens organisation enligt statskontorets förslag

inom styrelsens kansli. Efter överarbetning av förslaget har arbetsgruppen den 30 maj 1969 avlämnat ett slutligt förslag till ny kontorsorganisation. Förslaget, som ännu inte behandlats av styrelsen, innebär inte en så långt gående reduktion av antalet kontor som det preliminära förslaget.

Arbetsmarknadsstyrelsen framhåller vidare att besparingar genom en koncentration av kontorsnätet blir ur samhällsekonomisk synpunkt illusoriska om effekten blir en betydande övervältring av kostnader på förmedlingens kunder. Samtidigt skulle ett genomförande av förslaget enligt styrelsens uppfattning medföra ett avsevärt marknadsbortfall både på arbetsgivar- och arbetssökandesidan, vilket strider mot styrelsens intentioner för förmedlingsverksamheten.

Övriga remissinstanser avstyrker förslaget eller finner det alltför långtgående även om de med mer eller mindre betydande reservationer kan ansluta sig till de principer för arbetsförmedlingsorganisationen som statskontoret har åberopat. I första hand framhålls att ett genomförande av förslaget skulle medföra försämrad service för arbetsförmedlingens kunder.

SAF och *Sveriges industriförbund* delar uppfattningen att behovet av bättre utrustade kontor är betydande. Detta önskemål måste emellertid vägas mot det likaledes betydande behovet av att arbetsförmedlingens service kan nå fram till alla medborgare. Förslaget tar för liten hänsyn till det senare och innebär en underskattning av behovet av personliga kontakter mellan arbetsmarknadsmyndigheterna, arbetstagarna och arbetsgivarna.

LO är angelägen om att samtliga arbetssökande kan erbjudas service vid väl utbyggda förmedlingskontor. Om förmedlingsverksamheten skall fungera väl och arbetsförmedlingen bli det organ för arbetsmarknadspolitiken som statskontoret avser är det nödvändigt att de geografiska avstånden inte lägger hinder i vägen för de arbetssökandes möjligheter att nå kontakt med förmedlingen. Man får inte lasta över såväl kostnader som initiativkraft på de arbetssökande i så stor utsträckning som förslaget innebär. De grupper arbetssökande som bäst behöver möjligheter till kontakter med en väl utrustad arbetsförmedling är troligen i stort behov av närhet till förmedlingsenheten. Ett utbyggt antal lokalkontor kan inte ersätta indragna distriktskontor utan utgör endast en utökning av arbetsförmedlingens kontaktytor.

RLF anser att en koncentration av verksamheten till ett mindre antal fullservicekontor är lämplig men framhåller samtidigt att det föreslagna antalet distrikt bör ökas betydligt. Under distriktskontoren bör inrättas ett nät av mindre kontor, normalt enmanskontor, som förmedlar arbeten på rent lokala arbetsmarknader och i övrigt är kontakt- och informationsorgan och stöd för ambulatorisk förmedling.

TCO och *SACO* delar uppfattningen att antalet arbetsförmedlingskontor bör kunna inskränkas. *TCO* hänvisar till vissa utredningar inom arbetsmarknadsstyrelsen som kommit fram till en lämplig avvägning. *SACO* förordar att koncentrationen av arbetsförmedlingen i en första etapp begrän-

sas till en reducering av antalet enheter med ett 100-tal enligt förslag som utarbetats inom arbetsmarknadsverket. SACO delar uppfattningen att det inte är närheten till ett förmedlingsställe som är avgörande för servicen. Omställningsproblemen vid en koncentration av arbetsförmedlingsorganisationen kan under ett övergångsskede dämpas genom lokalkontor. För framtiden bör dock behovet av lokal service tillgodoses i huvudsak genom ambuleraande verksamhet.

Även *länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala, Kronobergs, Skaraborgs och Gävleborgs län* anser att de förslag till kontorsorganisation som har utarbetats inom arbetsmarknadsverket under medverkan av resp. länsarbetsnämnder är lämpligare än utredningens förslag. Bedömningar om distriktsindelning och kontorslokalisering bör enligt *länsstyrelserna i Östergötlands och Kopparbergs län* ske på regional nivå.

Länsstyrelserna i Södermanlands, Malmöhus, Göteborgs och Bohus och Älvsborgs län anser att det bör finnas ett distriktskontor eller ett lokalkontor åtminstone i varje kommunblockscentrum. Expansiva orter som inom en nära framtid kan tänkas ge underlag för distriktskontor bör enligt *länsstyrelserna i Kristianstads, Malmöhus och Kopparbergs län* inte nu berövas sin förmedlingsenhet för att senare förses med en nyuppsydd sådan.

Länsstyrelserna i Malmöhus och Älvsborgs län accepterar den föreslagna distriktsindelningen under förutsättning att distriktskontoren kompletteras med ett flertal lokalkontor.

Den föreslagna regionala organisationen för arbetsmarknadsverket avstyrks eller kritiseras starkt av så gott som samtliga remissinstanser.

Arbetsmarknadsstyrelsen avstyrker förslaget under framhållande att arbetsmarknadsverket isolerat från övriga länsorgan inte kan genomföra en storregional indelning av sin organisation. Förslaget är inte anpassat till den regionala basen för samhällsplaneringen, vilken f. n. utgörs av länsorganen med länsstyrelsen som huvudansvarig. Enligt styrelsens uppfattning har statskontoret starkt underskattat behovet och frekvensen av kontakter mellan länsarbetsnämnderna och övriga länsorgan. Det behov av samarbete ovanför länsnivån som föreligger i arbetsmarknadsfrågor kan heller inte tillgodoses genom den föreslagna storregionala indelningen. Behovet av samarbete avser oftare län som arbetsmarknadsmässigt kompletterar varandra än angränsande län. Detta talar enligt styrelsens mening för en bibehållen central planering och styrning också på förhållandevis kort sikt och mot skapandet av fem självständiga regionala arbetsmarknadsnämnder.

Länen emellan finns i dag utrymme för ett av arbetsmarknadsstyrelsen eller på länsplanet initierat betydande samarbete över gränserna. Dessa möjligheter utnyttjas också i växande utsträckning. Uttryck för detta slag av samarbete är regionorganisationen på arbetsförmedlingsbyrån och arbetsvårdsbyrån, de för flera län gemensamma avdelningsingenjörskontoren för

beredskapsarbetenas administrering och de likaså för angränsande län gemensamma utbildningskonsulenterna. Sådant samarbete kan emellertid inte ersätta behovet av central ledning.

Den uttunning av lekmanrepresentationen i nämnderna som förslaget innebär skulle enligt styrelsens uppfattning beröva arbetsmarknadsverket värdefull kunskap om de frågor som det har att ta ställning till. Samtidigt skulle den regionala förankringen av arbetsmarknadspolitiken försvagas liksom den demokratiska beslutsprocessen.

Arbetsmarknadsstyrelsen understryker vidare att den hypotes som statskontoret för fram om ett bibehållande av motsvarigheter till länsarbetsnämnderna avser organ med kontaktuppgifter och inte med beslutsfunktioner av den art som länsarbetsnämnderna nu har. Några administrativa resurser att ta hand om de arbetsuppgifter som inrättandet av dessa kontaktorgan skulle medföra har inte den föreslagna organisationen fått. Styrelsen erinrar om att en omfattande delegering neråt i organisationen skett under senare år. Denna utveckling kan väntas fortsätta.

Riksrevisionsverket delar statskontorets uppfattning att större regionala områden bör eftersträvas och påpekar att statskontoret endast har föreslagit att ett principbeslut fattas i fråga om regionindelning. Om detta tolkas så att ett principbeslut bör läggas till grund för fortsatta utredningar har riksrevisionsverket inget att erinra häremot.

Socialstyrelsen anser att frågan om regionindelningen bör omprövas. Härvid bör möjligheterna till gemensam regionindelning för sjukvård och arbetsvård undersökas. Samarbete mellan dessa förutsätter gemensamma gränser vid regionindelningen. Sjukvården har nu sju regioner vilket inte har uppmärksammats i utredningen.

Övriga remissinstanser avstyrker förslaget till regionindelning för arbetsmarknadsverket och förordar en indelning som ansluter till nuvarande eller en i framtiden ev. ändrad länsindelning. I första hand framhålls olägenheter med skilda regionala indelningar inom förvaltningen och härmed sammanhängande svårigheter i fråga om kontakter och samverkan mellan arbetsmarknadsverket och länsorgan, kommunala och landstingskommunala myndigheter samt enskilda intressenter. *LO* betonar att konstruktionen med fem regionala nämnder möjliggör att skilda typer av arbetsmarknadspolitik kan komma att tillämpas inom de olika regionerna. Liknande synpunkter framför *TCO*.

Länsstyrelsen i Kopparbergs län befarar att beslutsprocesserna kommer att ställa sig utomordentligt besvärliga i de föreslagna storregionerna. Med en vidgad självbestämmanderätt för de storregionala instanserna kommer besluts- och ansvarssystemet att ställas i en radikalt förändrad situation. De arbetsmarknadspolitiska besluten torde om de bryts ut och frigörs ur det övriga beslutssystemet utvecklas till något av en nyckelfaktor med avgörande betydelse för övrigt beslutsfattande. Den storregionala arbetsmark-

nadspolitiken kan komma att motverka vad som inom länen framstår som önskvärd samhällsutveckling. Länsförvaltningarna kommer då att försättas i en inbördes konkurrens- och konfliktsituation av alldeles nytt slag. Den avvägning som måste ske mellan konkurrerande regionala önskemål skall enligt länsstyrelsens bestämda mening ske på politiskt ansvarig central nivå.

Länsstyrelsen i Jönköpings län finner det egendomligt att vid sidan av de regionala organen eventuellt behålla länsarbetsnämnderna för kontaktuppgifter. Kontaktfunktionen skulle ju bli helt ensidig om nämnden inte hade några uppgifter på arbetsmarknadssidan.

SAF och *Sveriges industriförbund* framhåller att en fortsatt *d e c e n t r a l i s e r i n g* av vissa arbetsuppgifter till länsarbetsnämnderna bör ske men anser att en så långtgående decentralisering som förutskickas av statskontoret skulle kunna motverka det stora behovet av geografisk rörlighet och försvåra möjligheterna att snabbt och smidigt anpassa arbetsmarknadspolitiken till ändrade förhållanden på arbetsmarknaden.

SACO uttalar att länsarbetsnämnderna bör tillföras ytterligare resurser för att möjliggöra en decentralisering och försök att applicera vissa delar av förslaget på dem. *SR* förordar att länsarbetsnämnderna ges ökad självständighet för att medge smidigare handläggning och undvika onödig byråkrati. *RLF* framhåller att länsarbetsnämnderna efterhand bör förstärkas med stabspersonal, pågående decentralisering påskyndas och programbudgetsystem tillämpas. *Konjunkturinstitutet* anser att påtalade nackdelar med den nuvarande indelningen skulle åtminstone delvis kunna elimineras genom intensifierad administrativ samordning, standardisering av informationsbehandling m. m.

Länsstyrelsen i Södermanlands län anser att om man bryter det förvaltningsmässiga sambandet mellan länsarbetsnämnder och övrig statlig länsförvaltning uppenbara risker föreligger att de eftersträlvade decentraliseringseffekterna ej kan uppnås utan verkningarna de facto blir rakt motsatta. *Länsstyrelsen i Östergötlands län* framhåller att en delegering från central till regional nivå löper stor risk att bli illusorisk. I stället för att göra organisationen smidigare kan resultatet bli en onödig komplicering.

SAF och *Sveriges industriförbund* understryker betydelsen av *s a m v e r k a n m e l l a n l ä n s a r b e t s n ä m n d e r n a* liksom en viss regional indelning av verksamheten vid arbetsmarknadsstyrelsens kansli. Det kan finnas anledning att se över dessa regionala ansatser och att undersöka om en ytterligare systematisering är påkallad.

Enligt *skolöverstyrelsen* bör den samplanering av arbetsmarknadsutbildningen mellan näraliggande länsarbetsnämnder som förekommer f. n. bli en normal företeelse.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län instämmer med statskontoret i att de nuvarande länen inte är lämpliga ur regional samhällsplaneringssynpunkt. I avvaktan på en revidering av länsgränserna bör i olika planerings-

sammanhang ett ökat regionalt samarbete komma till stånd över länsgränserna. Liknande synpunkter framför *länsstyrelsen i Älvsborgs län*.

SAF och *Sveriges industriförbund* framhåller att betydelsen av p a r t s r e p r e s e n t a t i o n e n vid länsarbetsnämnderna hör till de förhållanden som talar mot en radikal minskning av antalet regionala instanser inom arbetsmarknadsverket. Inte heller *LO* kan biträda en sådan försvagning av lekmannainflytandet i den regionala arbetsmarknadspolitiken och av den demokratiska beslutsprocessen som förslaget innebär.

Statskontorets förslag till organisation för arbetsmarknadsstyrelsen har i sina huvuddrag godtagits eller lämnats utan erinran av flertalet remissinstanser. *Riksrevisionsverket* förklarar sig sålunda inte ha något att invända mot den föreslagna organisationen för arbetsmarknadsstyrelsen. *Svenska kommunförbundet* anser att uppbyggnaden efter funktion otvivelaktigt har vissa förtjänster. Förslaget synes kunna vara värt att närmare prövas. Innan ställning tas till den centrala organisationen är det dock skäl att granska organisationsförslaget i dess helhet.

Arbetsmarknadsstyrelsen ställer sig däremot kritisk till förslaget och framhåller att en samlad central ledning också av den kortsiktiga planeringen och av verkställighetsåtgärderna är nödvändig. En sådan central ledning erfordras för att arbetsmarknadsverkets resurser på ett tillräckligt snabbt och rörligt sätt skall kunna sättas in där de i ett bestämt läge behövs. Styrelsen finner inte tidpunkten lämplig att fastställa en avdelningsorganisation eller ta ställning till någon mera genomgripande förändring av den nuvarande byråindelningen. Styrelsen erinrar om det pågående arbetet med att genomföra programbudgetering inom arbetsmarknadsverket och påpekar att det i planen för detta arbete förutsätts att fastställandet av programindelningar kan komma att motivera organisatoriska förändringar. Denna fråga bör emellertid prövas på ett förhållandevis sent stadium av förberedelsearbetet. Enligt styrelsens uppfattning skulle ett fastställande av avdelningsorganisation för styrelsen i dagens läge innebära ett föregripande av resultatet av det pågående arbetet. Samtidigt understryker styrelsen att förändringar i verksamhetens omfattning och inriktning motiverar en fortlöpande översyn av organisationen också på styrelseplanet och att omfördelning av arbetsuppgifter mellan byråerna kan aktualiseras.

I fråga om utredningens förslag om inrättande av en organisationsenhet finner arbetsmarknadsstyrelsen att behov föreligger både av en sektion som handhar arbetsmarknadsverkets ADB-rutiner och av en sektion som ansvarar för det fortlöpande rationaliseringsarbetet inom verket. Behov av ökade resurser för rationaliseringsarbetet finns redan och kan väntas öka efterhand som arbetet med införande av programbudgetering fortskrider. Styrelsen finner också att ett starkt behov föreligger av förstärkning av personalfunktionen både på det centrala och det regionala planet.

Enligt *LO* och *TCO* får arbetsmarknadsstyrelsens uppgifter inte begrän-

sas så att styrelsen utvecklas till ett planerings- och utredningsorgan medan de regionala organen kommer att svara för arbetsmarknadspolitikens ledning och utövning. Arbetsmarknadspolitikerna bör ledas av ett organ som har möjlighet till överblick av arbetsmarknadsförhållandena i landet som helhet.

SACO kan i princip tillstyrka tre avdelningar och två fristående enheter och ansluter sig till förslaget om en integration av arbetsförmedling, yrkesvägledning och arbetsvård inom en avdelning.

TCO anför viss tveksamhet mot att avskaffa nuvarande byråindelning och ersätta den med ett par stora avdelningar, som var för sig skulle inrymma en rad verksamhetsgrenar.

Statens handikappråd anser att det måste finnas en kvalificerad arbetsvård som har särskild profil och utgör en någorlunda väl sammanhållen enhet med representation bland dem som har nära kontakt med verksamheten. Rådet avstyrker att uppgifter som rör skyddade verkstäder, arbetsprovning och arbetsträning hänförs till en avdelning för sysselsättningsplanering och alltså sköts på en helt annan avdelning än övriga arbetsvårdande uppgifter. *DHR* har samma uppfattning.

SAF och *Sveriges industriförbund* samt *SR* anser att arbetsmarknadsverket bör tillföras ökade resurser för det fortsatta rationaliseringsarbetet.

Arbetsförmedling

Statskontorets utredning

Statskontoret uppställer följande grundläggande krav på arbetsförmedlingens service, kvalitet och omfattning. Varje förmedlingsärende som med hänsyn till fastställda syften behöver behandlas av förmedlingen skall få den behandling som med hänsyn till dess speciella förhållanden optimalt tillgodoser fastställda syften. Verksamheten skall ha sådan omfattning att förmedlingen kan fungera tillfredsställande på hela arbetsmarknaden, så att såväl den enskilde arbetssökanden som arbetsgivaren finner det ändamålsenligt att utnyttja dess tjänster. För att varje förmedlingsärende skall få den service det fordrar krävs att insatserna differentieras med avseende på avnämarnas behov. Med givna resurser uppnås då en total kvalitetsökning i förmedlingsverksamheten.

En förmedlingsorganisatorisk konsekvens av differentiering är ett system med öppen förmedling. Detta innebär att uppgifter om ledigplatser hålls tillgängliga för avnämarna utan att dessa registreras genom inskrivningsförfarande. Försök med sådan förmedling pågår sedan någon tid. Härvid görs sammanställningar i form av listor över lediga platser. Listorna hålls allmänt tillgängliga på de berörda förmedlingskontoren för studium på platsen eller för avhämtning. Även postdistribution förekommer. De arbetssökande har att själva ta kontakt med vederbörande arbetsgivare.

Öppen förmedlingsverksamhet med utnyttjande av listsystem innebär enligt statskontoret en väsentligt förbättrad service gentemot avnämarna bl. a. genom att listorna kan hållas tillgängliga även på orter som saknar distriktskontor, lokalkontor, lokala ombud eller ambulatorisk förmedling. Listsystemet bidrar samtidigt till att avlasta förmedlingstjänstemännen rutinmässiga arbetsuppgifter till förmån för mera kvalificerade uppgifter. Statskontoret diskuterar en distribution av listor till olika allmänna institutioner såsom postkontor och allmänna försäkringskassor. Det bör övervägas att hålla direkttelefon till närmaste distriktskontor tillgänglig på åtminstone de mer frekventerade platser där listorna tillhandahålls.

I förmedlingsverksamheten har i helt dominerande utsträckning utnyttjats muntlig information. Vid en minskning av antalet förmedlingskontor enligt statskontorets förslag förlängs allmänhetens reseavstånd till kontoren. Detta förutsätter en intensifierad information genom särskilda tryckmedia men även mekanisk information i övrigt.

Informationsverksamheten är ett alternativ och komplement till andra arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Ett exempel på detta är informationsåtgärderna för att underlätta den geografiska rörligheten på arbetsmarknaden. Ytterligare åtgärder bör vidtas i syfte att ge den enskilde bättre insikter i sysselsättningsförhållanden och allmänna förhållanden på inflyttningsorter.

Statskontoret betonar att vid sidan av den öppna förmedlingsverksamheten den individuellt utformade förmedlingen givetvis måste finnas kvar för ärenden som kräver fördjupade insatser. Som regel kommer insatserna att avse ett mer ingående informationsutbyte som kartlägger den sökandes möjligheter på arbetsmarknaden. Ibland krävs arbetsvårds-, yrkesväglednings- eller utbildningsåtgärder.

All arbetsvårds- och yrkesvägledningpersonal i länen är f. n. underställd föreståndarna för resp. aktiviteter vid huvudkontoren och inte vederbörande kontorsföreståndare. För att skapa bättre möjligheter för en bättre planering och samordning av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna inom distriktskontoren förordar statskontoret att de berörda verksamhetsgrenarna ställs under enhetlig ledning såväl på det lokala planet som högre upp i organisationen.

För att integrationen skall bli funktionsduglig måste den berörda personalen ha ingående kännedom om varandras verksamhetsområden. Det är därför lämpligt att den grundläggande utbildningen är gemensam. Genom en successiv vidareutbildning bör dessa kunskaper fördjupas och metodfrågor rörande den integrerade verksamhetens utformning ägnas särskild uppmärksamhet.

Statskontoret konstaterar att inom den nuvarande förmedlingen tillämpas ett system med uppdelning av verksamheten i yrkesexpeditioner, vilket många gånger försvårar en önskvärd yrkesrörlighet. Inom en förmedlings-

enhet bör eftersträvas en koncentration av verksamheten genom anordnande av sammanhållna förmedlingsexpeditioner utan uppdelning efter yrkesområden. Inom en sammanhållen expedition får varje kund ett större antal valmöjligheter, vilket bl. a. stimulerar en viss yrkesörslighet. Personalresurserna kan utnyttjas bättre och köbildningstendenser motverkas. Personalen kan också disponeras så att kvalitetskravet tillgodoses bättre. För att höja förmedlingsinsatsernas kvalitet bör arbetsvårds- och yrkesvägledningsfunktioner finnas integrerade i den sammanhållna expeditionen.

Statskontoret förordar att förmedlingskontoret skall omfatta en kundmottagning, som samtidigt utgör en öppen förmedlingsexpedition, en expedition för i första hand fördjupade förmedlingsinsatser (förmedlingens bakre led) samt en uppdragscentral för registrering av lediga platser och arbetsökande, ackvisition av platser och bevakning av placeringsmöjligheter. Som en integrerad del av ett distriktskontor skall kunna bedrivas ambulerande verksamhet av enheter som efter behov omfattar såväl en enstaka tjänsteman som en grupp av tjänstemän. En sådan grupp kan också omfatta specialister på arbetsvård och yrkesvägledning. Den ambulerande verksamheten skall kunna avse såväl kundmottagningens informationsuppgifter och enklare förmedlingsuppgifter som stora delar av expeditionens mera differentierade uppgifter.

Under distriktskontor skall kunna inrättas lokalkontor. Lokalkontoret skall vara en liten fast förmedlingsenhet som ur verksamhetssynpunkt alltid skall utgöra en del av ett distriktskontor. I första hand skall verksamheten avse kontaktuppgifter och uppgifter av det slag som ankommer på kundmottagningen. Utredningsärenden skall hänvisas till distriktskontorets expedition eller ambulerande enhet som kan erbjuda motsvarande service.

Den nuvarande ortsombudsorganisationen har under senare år minskat avsevärt i omfattning och bör enligt statskontorets mening avvecklas helt. En något modifierad lokalombudsorganisation bör däremot byggas ut. De lokala ombuden förutsätts främst ha uppgifter av kontaktskapande art. De skall tillhandahålla informationsmaterial, bl. a. platslistor, och förmedla kontakt mellan kunder och distriktskontor men skall inte utföra förmedlingsarbete i egentlig mening.

Statskontoret anser det vara otidsenligt att arbetslösa för att erhålla konstant stöd genom arbetslöshetskassa eller arbetslöshetsnämnd en gång varje vecka personligen skall inställa sig på arbetsförmedlingen. Kontakt kan upprätthållas på enklare sätt. Inom arbetsmarknadsverket har försök påbörjats på ett par platser i landet med arbetslöshetsanmälan till förmedlingen via automatisk telefonsvarare. Anmälan till arbetslöshetskassan ombesörjs av förmedlingen. Statskontoret har följt denna försöksverksamhet och funnit att den medför avsevärda fördelar för såväl förmedlingspersonalen som de arbetslösa.

En väsentlig del av beslutsunderlaget för utformningen av arbetsförmed-
2* — *Bihang till riksdagens protokoll 1970. 1 saml. Nr 1. Bil. 13*

lingens verksamhet måste utgöras av allmän information i form av statistik. Enligt statskontorets mening är den nuvarande statistiken svåröverskådlig och i flera avseenden ofullständig. De månatliga arbetslöshetsräkningarna anses behäftade med vissa systematiska fel som bl. a. medför att arbetslösheten för vissa kategorier — främst oförsäkrade arbetstagare — underskattas. Eftersom räkningarna tillmäts stor betydelse som beslutsunderlag av såväl arbetsmarknadsverket som statsmakterna och även ägnas stort intresse i nyhetsmedia bör detta missförhållande rättas till. En total ADB-redovisning av alla arbetslösa sökande skulle ge möjligheter härtill.

Slutligen anser statskontoret det nödvändigt med väsentligt förbättrad information från förmedlingsarbetet. På sikt förefaller en kontinuerlig registrering av lediganmälda platser och arbetssökande vara den effektivaste lösningen. Ett sådant system ger såväl information från arbetsmarknaden som möjligheter att mäta efterfrågan på verkets tjänster och bedöma de utförda prestationerna.

Arbetsmarknadsstyrelsens och remissinstansernas yttranden

Arbetsmarknadsstyrelsen framhåller att utredningsförslaget i begränsad utsträckning ger utrymme för den princip om differentierad service som styrelsen fastställt.

Svenska personaltjänstföreningen delar uppfattningen att en differentiering av förmedlingsinsatserna krävs med avseende på avnämarnas behov. *SR* framhåller att differentieringen bör om möjligt införas på de redan befintliga avdelningskontoren i samma grad som föreslagits för distriktskontoren.

I fråga om systemet med öppen förmedling är remisskritiken övervägande positiv. *Arbetsmarknadsstyrelsen* bedömer pågående försöksverksamhet som mycket lovande och är inställd på att utvidga försöken. Länsarbetsnämnderna har också i flera fall anmält intresse för att pröva systemet. Samtidigt finner styrelsen att tiden börjar bli mogen för att påbörja en utvärdering av försöksverksamheten. På detta stadium vill styrelsen inte binda sig för att generellt införa öppen förmedling inom hela kontorsorganisationen.

LO erinrar om att i dess arbetsmarknadspolitiska program har föreslagits införande av öppen förmedling. *LO* understryker att detta system endast är ytterligare ett hjälpmedel för att öka förmedlingens service till de arbetssökande som på intel sätt ersätter det tidigare använda förmedlingssystemet utan endast kompletterar detta. *LO* framhåller vidare att, om systemet med listor över lediga platser skall ha ett större värde och kunna avlasta förmedlingen vissa insatser av upplysande typ, det är nödvändigt att listorna innehåller material om arbetsplatserna, t. ex. uppgifter om arbetsgivaren, lönen och övriga uppgifter av betydelse för den arbetssökande. Vid interlokal för-

medling bör detta kompletteras med det allmänna löneläget på orten. TCO tillstyrker att systemet med öppen förmedling genomförs vid alla kontor men framhåller dess komplementära karaktär.

Även SR, SACO, RLF och universitetskanslersämbetet ställer sig positiva till systemet med listor över lediga platser och förordar att försöken härmed utvidgas.

SAF och Sveriges industriförbund anser att försöken med öppen förmedling har varit av värde i så måtto som ökade resurser har kunnat avdelas till arbete med svårplacerad arbetskraft. Den öppna förmedlingen har också möjliggjort snabbare service för arbetsgivare och arbetstagare och ett större personurval för de enskilda arbetsgivarna. Mot detta måste ställas bl. a. det merarbete för företagen som kan uppstå till följd av att urvalet av arbetsökande blir sämre anpassat till företagens aktuella behov. Även om något delade meningar råder på arbetsgivarhåll beträffande totaleffekten av den öppna förmedlingen, tillstyrks en fortsatt försöksverksamhet som beaktar anförda synpunkter. Svenska personaltjänstföreningen framhåller också den betydande övervälträng av arbetsuppgifter från arbetsförmedlingen till företagen som systemet med öppen förmedling innebär. Föreningen avstyrker införande av en generellt betonad »listförmedling».

Arbetsmarknadsstyrelsen anmärker att statskontoret inte närmare går in på innebörden av och metoden för den integration av arbetsförmedlings-, arbetsvårds- och yrkesvägledningsfunktionerna som bör eftersträvas.

Riksrevisionsverket hälsar med tillfredsställelse utvecklingen mot bredare service bl. a. genom integration av arbetsvårdande och yrkesvägledande uppgifter i förmedlingsarbetet. LO anser att en integration av arbetsvård och yrkesvägledning i arbetsförmedlingen bör genomföras. SACO och SR är av samma åsikt.

Universitetskanslersämbetet instämmer i att det skall finnas en yrkesvägledningsspecialist vid varje distriktskontor. Frihet för distriktscheferna att disponera personalen inom kontoret kan dock medföra att yrkesvägledningen varierar kraftigt mellan olika distrikt. Därför ifrågasätts om inte vissa minimiresurser bör garanteras yrkesvägledningen genom t. ex. centralt angivna riktlinjer. Skolöverstyrelsen anser att integrationen kan omöjliggöra tillfredsställande yrkesvägledningsinsatser i skolorna.

Svenska landstingsförbundet är tveksamt till möjligheten att nå positiva effekter av en starkare integration mellan arbetsvård och arbetsförmedling.

Statens handikappråd anser att det intima samarbete mellan arbetsvårdspersonal och övrig förmedlingspersonal som krävs i huvudsak måste tillgodoses utan den långtgående integration som föreslagits. Rådet går dock inte så långt att det tar ställning mot förslaget att arbetsvårdarna på distriktskontoren direkt underställs vederbörande kontorsledning. Den lokala arbetsvårdspersonalen bör i så fall även hålla kontakt med högre arbetsvårdsor-

gan, som måste ha tillfälle att utöva sitt medinflytande på det lokala arbetsvårdsarbetet.

Den av utredningen föreslagna allmänna tillämpningen av systemet med *s a m m a n h å l l e n f ö r m e d l i n g s e x p e d i t i o n* har enligt vad *arbetsmarknadsstyrelsen* framhåller hittills endast prövats fullt vid ett kontor och erfarenheterna därifrån är inte entydiga.

LO delar uppfattningen att förmedling av arbete skall ske på bred basis, dvs. att förmedlarna inte skall specialiseras på kunskapsområden. Skilda förmedlingar för olika yrkesstatus innebär en klar nackdel för de sämst utbildade. *LO* finner det nödvändigt att man i den starka strukturomvandling som äger rum inom samhället i dag på detta sätt kan påverka både näringsrörlighet och rörlighet inom yrkesstrukturen.

Flera remissinstanser anser att en specialisering på yrkesområden är att föredra. *Universitetskanslersämbetet* förordar sålunda en viss specialisering av tjänstemännen vid förmedlingskontoren. Denna behöver inte göras efter utbildnings- eller tjänstenivåer utan skall kunna utformas efter breda yrkesområden såsom vårdområdet, utbildningsområdet, transportområdet etc. En sådan specialisering är oundgänglig för att tillgodose de längre utbildades behov. Samma uppfattning har *SACO*, som betonar att en sammanhållen förmedling strider mot strävan efter differentierad service. Enligt *SR* förefaller ett slopande av uppdelningen efter yrkesområden ogenomförbart med dagens personalresurser.

TCO avstyrker bestämt förslaget att mycket väsentligt minska specialiseringsgraden i förmedlingsarbetet. Arbetskraftens fortgående specialisering kräver med nödvändighet att också arbetsförmedlingen får tjänstemän som åtminstone i viss utsträckning är specialiserade. Den största risken för bristande förtroende mellan förmedlingstjänstemän och kunder uppstår i själva verket om de senare tycker sig finna bristande förtrogenhet med yrken och branscher. Detta innebär inte i och för sig krav på en tjänstemannaförmedling skild från förmedlingen av övriga grupper. Det kan tvärtom vara praktiskt att t. ex. hålla samman förmedlingen av all personal till hälso- och sjukvård eftersom denna utgör ett någorlunda enhetligt område.

Svenska personaltjänstföreningen avstyrker ett slopande av yrkesexpeditionerna och föreslår att den nuvarande uppdelningen bibehålls. Förmedlingstjänstemännen bör i stället beredas ökade möjligheter att genom personliga kontakter med arbetsgivarna fortlöpande inhämta ytterligare kunskaper inom resp. specialområde.

Arbetsmarknadsstyrelsen påpekar att någon *k o n t o r s k o n s t r u k t i o n* av den typ som förslaget innebär ännu inte har prövats.

SACO tillstyrker en uppbyggnad med öppen förmedling, expedition och uppdragscentral. *SR* anser det vara en viktig princip att göra en uppdelning enligt förslaget. Den föreslagna uppdragscentralen bör om möjligt utvidgas.

TCO framhåller att den interlokala förmedlingen bör systematiseras och

effektiviseras. Interlokala uppdrag bör i första hand lösas inom den lokala arbetsmarknad som uppdragsmottagande kontor i första hand har att betjäna. Om uppdragsgivaren så begär och under alla förhållanden när en viss kortare tid förflutit, bör anmälan göras till ett centralregister. För kommunikation med registret och för framtagande av förslag inom detta bör datateknik utnyttjas. En interlokal förmedling av det slag som TCO förordar förutsätter inrättande av en central arbetsförmedlingsenhet, som inte bara leder, stimulerar och kontrollerar det lokala förmedlingsarbetet utan även medverkar i det praktiska arbetet genom att överta ansvaret för sådana uppdrag som inte kan lösas lokalt. Inom den centrala förmedlingsenheten måste en avsevärd specialisering av förmedlingspersonalen ske.

Arbetsmarknadsstyrelsen anför att arbetsmarknadsverket i samband med kontorskoncentrationen och nedskärningen av ombudsorganisationen under senare år i ökad utsträckning har tillämpat ambuleringens verksamhet. Erfarenheterna av denna verksamhet bör nu summeras och formerna för ambulationen omprövas. I vart fall kan det inte vara driftsekonomiskt försvarligt att tillgripa ambulation för att tillgodose ett permanent behov av förmedlingstjänster som i dag sysselsätter ett flertal förmedlare vid ett fast kontor.

SAF och *Sveriges industriförbund* anser att det bör vara möjligt att ersätta en del av de nuvarande kontoren med en vidareutvecklad typ av ambuleringens verksamhet. En sådan verksamhet borde också kunna möjliggöra att det mindre effektiva systemet med ortsbud och lokalombud ytterligare kan begränsas.

LO påpekar att den ambulatoriska förmedlingen bör ingå som en enhet som alltid finns inom lokalkontoren. Inom den nuvarande organisationen finns inte personal i reserv att sättas in vid tillfällena då extra ansträngningar av arbetsförmedlingen behövs, t. ex. vid företagsnedläggningar och driftsinskränkningar.

SR anser att den ambulatoriska verksamheten blir en dålig ersättare utan tillräckliga resurser för de små lokalkontoren. Den har en ringa uppgift att fylla och bör begränsas till nödsituationer.

Arbetsmarknadsstyrelsen framhåller att systemet med telefonanmälan vid arbetslöshet hänger nära samman med försöksverksamheten med öppen förmedling. Erfarenheterna har i stort sett varit positiva och styrelsen finner lämpligt att systemet med vissa modifikationer i första hand utvidgas till samtliga kontor vid vilka försöksverksamhet med öppen förmedling pågår eller förbereds och därefter till ytterligare kontor där lämpliga förutsättningar finns eller kan skapas.

Med anledning av vad statskontoret anfört i fråga om bristerna i nuvarande statistik vitsordar *arbetsmarknadsstyrelsen* att mittmånadsredovisningen av arbetslösheten ger en skev bild av den totala arbetslösheten. Mittmånadsräkningen bör inte heller uppfattas som en beskrivning vare sig

av hela den arbetslöshet som förmedlingen kommer i kontakt med eller av den totala arbetslösheten i en vidare mening. *Statistiska centralbyrån* anser det vara av stor betydelse att mittmånadsräkningarna av arbetslösa får en bättre kvalitet vad gäller oförsäkrade arbetslösa och att statistiken över arbetsförmedlingsverksamheten förbättras. Centralbyrån är angelägen att få medverka vid utarbetandet av den statistik som erfordras för att arbetsmarknadsverket skall kunna fungera på ett effektivt sätt.

Även *konjunkturinstitutet* instämmer i att arbetsmarknadstatistiken behöver förbättras. I den mån den ges formen av standardiserad statistik bör den centralt tas om hand av statistiska centralbyrån.

Arbetsvård

Statskontorets utredning

Enligt målsättningen i arbetsmarknadsstyrelsens arbetsvårdspolitiska program strävar man mot kontinuitet mellan arbetsmarknadsmässig rehabilitering och rehabilitering som föregått denna. Statskontoret finner emellertid att i praktiken ett tillfredsställande resultat i detta avseende inte uppnåtts.

Samverkan mellan arbetsmarknadsverket och andra rehabiliteringsinstanser sker bl. a. genom kontaktmän inom arbetsmarknadsverket. Arbetsmarknadsstyrelsen bör som ansvarigt samordningsorgan ta upp förhandlingar med berörda huvudmän angående förstärkning av kontaktmannaverksamheten.

Nuvarande bestämmelser angående sammansättningen av försäkringskassornas pensionsdelegationer ger enligt vad statskontoret framhåller inte arbetsvårdens representanter möjlighet att förslags- och röstmässigt påverka pensionsdelegationernas beslut. Därmed föreligger en viss risk att synpunkter beträffande yrkesmässig rehabilitering inte blir tillräckligt beaktade. Bestämmelserna angående sammansättningen av försäkringskassornas pensionsdelegationer bör få sådan utformning att de statliga arbetsvårdsrepresentanterna ingår som fullvärdiga ledamöter i delegationerna.

Samverkan mellan försäkringskassorna och arbetsvården är i flera sammanhang en nödvändig konsekvens av lagstiftningen. Eftersom detta samarbete pågått tillräckligt länge för att erfarenheter skall ha vunnits finns det enligt statskontoret anledning att närmare se över samarbetsformerna i syfte att åstadkomma en effektivisering. Detsamma gäller samarbetsformerna på det lokala planet mellan det statliga arbetsvårdsorganet och övriga vårdorgan.

Statskontoret hävdar att arbetsmarknadsverket också fortsättningsvis

bör vara det ansvariga organet för remittering till de platser med statsbidrag som finns främst vid de av kommuner och landsting drivna arbetsvårdsinstitutionerna. Därigenom får man en expertbedömning av vårdfallen. De som remitteras till det statliga arbetsvårdsorganet kan ofta genom om skolning eller annan åtgärd återföras till arbetsmarknaden utan att behöva ta i anspråk de relativt begränsade resurser som f. n. finns i form av arbetsprövning, arbetsträning och skyddad sysselsättning. Ett upphävande av den statliga arbetsvårdens platsmonopol kan få till följd ökad köbildning, fler felaktiga åtgärder och dyrbar ansvällning av arbetsvårdsinstitutionerna.

Rehabiliteringsresurserna är f. n. splittrade på flera huvudmän, konstaterar statskontoret. Enbart inom arbetsvården svarar en rad olika huvudmän helt eller delvis för en eller flera arbetsvårdsåtgärder. Sålunda svarar staten genom arbetsmarknadsverket för vissa former av skyddad sysselsättning, t. ex. beredskapsarbeten för svårplacerade. Staten svarar vidare genom statens arbetsklirik för den centralt bedrivna arbetsprövningen. Vissa landsting samt de större landstingsfria städerna är engagerade i arbetsträning, arbetsprövning och skyddad sysselsättning. Flertalet skyddade verkstäder är emellertid samlade hos primärkommuner. Statskontoret anser att en strukturrationalisering är nödvändig inom denna sektor och att en förändring av huvudmannskapet för de skyddade verkstäderna är önskvärd. Förändringen bör i första hand underlätta en väl avvägd expansion av verksamheten med hänsyn till de handikappades behov och förutsättningar. I andra hand bör förändringen möjliggöra en teknisk, administrativ och organisatorisk samordning av verkstäderna i syfte att förbättra det ekonomiska resultatet av insatserna.

Om primärkommunerna avlastas ansvaret för driften av de skyddade verkstäderna synes huvudmannskapet kunna övertas av antingen landstingen eller staten. Statskontoret presenterar inte något utarbetat förslag i frågan och tar inte heller bestämd ställning till förmån för något av alternativen. Emellertid rekommenderas att frågan om huvudmannskapet samt samordningen och utvecklingen av verksamheten vid de skyddade verkstäderna snarast blir föremål för översyn i särskild ordning.

Om den enskildes behov av arbetsvård uppmärksammas och åtgärdas på ett tidigt stadium minskar tiden och kostnaden för åtgärderna och ökar möjligheterna till varaktig måluppfyllelse. Nuvarande utveckling synes emellertid öka klyftan mellan målsättning och verklighet. Utvecklingen kan troligen inte brytas utan bl. a. en kvalitetsförbättring av de åtgärder som vidtas. Vidare bör förmedlingen i ökad utsträckning betjäna mindre komplicerade arbetsvårdsfall och sådana arbetsvårdsfall avskrivs som inte längre är lämpade för åtgärder avseende arbetsmarknadsmässig rehabilitering. Även med sådana förändringar torde det dock vara nödvändigt att bygga ut arbetsvårdens personal- och åtgärdsresurser.

En kvalitetsmässig förbättring måste enligt statskontoret utgå från fördju-

pade kunskaper om sambanden mellan olika faktorer i fråga om vårdfall, vårdåtgärder och vårdresultat. Behovet av ökade kunskaper bedöms vara så stort att en riksomfattande undersökning är nödvändig.

De fall som enligt statskontorets mening bör avskrivas från arbetsvården avser personer som på sannolika grunder inte kan eller önskar tillgodogöra sig en arbetsmarknadsmässig rehabilitering. En kraftigare avskrivning kan ses som ett uppgivande inför de verkligt svåra vårdfallen. Det är emellertid mer rättvisande att betrakta åtgärden som en satsning på människor man tror sig kunna hjälpa i ett läge där medel och metoder för arbetsmarknadsmässig rehabilitering inte svarar mot det totala behovet. Även om kraftigare avskrivning tillämpas kommer det klientel som är i behov av skyddad sysselsättning att växa. Så länge resurserna är otillräckliga och geografiskt olika uppstår svåra avvägningsfrågor i utnyttjandet av platserna. I denna avvägning måste — av humanitära och samhällsekonomiska skäl — de personer prioriteras som bedöms mer varaktigt kunna rehabiliteras genom snabbt insatta åtgärder så att de inte får sin rehabilitering fördröjd eller omöjliggjord.

Enligt en av statskontoret gjord grov uppskattning av vårdbehovet skulle antalet arbetsvårdssökande vid mitten av 1970-talet komma att uppgå till 125 000. År 1966 uppgick det till drygt 74 000. Detta medför krav på ökad tillgång till platser för bl. a. arbetsprövning, arbetsträning och yrkesutbildning. Statskontoret betonar dock att dessa beräkningar inte kan läggas till grund för den fortsatta resursplaneringen utan att fortsatta undersökningar bör genomföras av arbetsmarknadsstyrelsen. En ökning av arbetsvårdens personella resurser framstår under alla förhållanden som nödvändig. Den bör ske successivt. Hur snabbt detta skall ske kan inte bedömas. Dock kommer de föreslagna nya distriktskontoren att bl. a. medföra momentana rationaliseringsvinster vilka måste komma även arbetsvården till del.

Arbetsmarknadsstyrelsens och remissinstansernas yttranden

Arbetsmarknadsstyrelsen har avstått från att redovisa synpunkter i fråga om arbetsvården.

Till vad statskontoret anfört om en utbyggnad och effektivisering av kontaktmannainstitutionen ansluter sig *socialstyrelsen*, *riksförsäkringsverket*, *kriminalvårdsstyrelsen*, *statens handikappråd* och *Svenska landstingsförbundet*. Riksförsäkringsverket anför att man bör ha de allmänna försäkringskassorna i åtanke vid en utbyggnad av kontaktmannaverksamheten. *Länsstyrelsen i Gävleborgs län* anser att förhandlingar om förstärkning av kontaktmannaverksamheten snarast bör komma till stånd. Kontaktverksamheten bör även omfatta kommunernas socialhjälsorgan.

Socialstyrelsen, *kriminalvårdsstyrelsen*, *DHR*, *SR* och *Svenska landstings-*

förbundet biträder förslaget att de statliga arbetsvårdsrepresentanterna bör ingå som fullvärdiga ledamöter i försäkringskassornas pensionsdelegationer. Riksförsäkringsverket erinrar om att verket har ålagts överväga ändrad sammansättning av pensionsdelegationerna så att i dessa kommer att ingå representanter för arbetsmarknaden. SAF och Sveriges industriförbund anser att frågan om ändrad sammansättning av pensionsdelegationerna bör anstå tills riksförsäkringsverkets förslag föreligger.

Socialstyrelsen framhåller att de socialt missanpassade kommer att ställa större krav på utredningsresurser och placeringsåtgärder. Detta aktualiserar frågan på vilket sätt socialvårdens tjänstemän kan ingå i det teamarbete som måste förekomma i rehabiliteringsarbetet. Samarbetsformerna i den primärkommunala socialvården borde därför bli föremål för närmare överväganden.

Riksförsäkringsverket anför att försäkringskassorna på sina håll på försök prövar en samarbetsform med s.k. sociala samarbetsnämnder, vari ingår bl. a. representanter för arbetsvården samt socialvården och nykterhetsnämnden inom resp. kommun. Det är möjligt att denna form för samverkan kan visa sig effektiv och sålunda utgöra ett värdefullt tillskott till samarbetsåtgärderna.

Statskontorets synpunkter på olägenheterna av ett splittrat huvudmannaskap delas helt av socialstyrelsen. Med anledning av att en utredning tillsatts om skyddat arbete uttalar styrelsen förhoppningen att en serviceorganisation inrättas där även sjukhusens och vårdinstitutionernas arbetsterapiavdelningar kan räkna med att få bistånd bl. a. i fråga om teknisk service och anskaffning av lämpliga arbetsuppgifter.

Svenska landstingsförbundet och TCO tar inte ställning i avvaktan på förslag från den pågående utredningen. Svenska kommunförbundet betonar vikten av det fortsatta utredningsarbetet i fråga om huvudmannaskapet för de skyddade verkstäderna.

Riksförsäkringsverket finner starka skäl för att huvudmannaskapet för skyddade verkstäder inte skall åvila primärkommuner och tillstyrker utredning av huvudmannaskapsfrågan.

Kriminalvårdsstyrelsen finner övervägande skäl tala för statligt huvudmannaskap för arbetsvårdsverksamheten. DHR anser att mycket talar för landstingen som huvudmän men förordar trots detta att staten övertar ansvaret för den skyddade verksamheten. Härigenom kan produktionen drivas mera rationellt och arbetsuppgifterna bör kunna differentieras i högre grad med hänsyn till olika arbetsvårdssökandes funktionsförmåga, utbildning och allmänna färdigheter.

SAF och Sveriges industriförbund ansluter sig till uppfattningen att huvudmannaskapssplittringen bör minskas och finner att övervägande skäl talar för att huvudmannaskapet för de skyddade verkstäderna övertas av

landstingen. Samma uppfattning har *länsstyrelsen i Skaraborgs län*. *Länsstyrelsen i Södermanlands län* är tveksam till statligt huvudmannaskap.

LO framhåller att den i olika remissyttranden tidigare anfört att huvudmannafrågan för arbetsvårdens olika delar behöver lösas.

DHR ansluter sig till att ökad effektivitet och snabbare handläggning av arbetsvårdsfall bör kunna uppnås genom överflyttning av enklare fall till förmedlingstjänstemän. *DHR* ifrågasätter vidare om inte arbetsvårdstjänstemännen bör avlastas uppgifter som är av annan social eller teknisk karaktär. Arbetsvårdaren bör helt kunna ägna sig åt direkt arbetsvårdande åtgärder. För uppgifter avseende anskaffande av hjälpmedel, ordnande av bostadsfrågor och kontakter med sociala myndigheter för kompletterande hjälpinsatser bör finnas assisterande personal med kuratorsutbildning.

Svenska landstingsförbundet finner möjligheterna att betjäna mindre komplicerade vårdfall inom den allmänna förmedlingen svårbedömbara.

LO anser att arbetsförmedlingen måste öka sina insatser för att placera svårplacerad arbetskraft. Jämsides därmed måste arbetsgivarna planera organisation och arbetsuppgifter inom sina verksamheter så att svårigheterna att placera sökande från arbetsvården minskar. Den hittillsvarande utvecklingen behöver brytas om vi inte inom vissa områden skall få en krympande öppen marknad och en samtidigt expanderande skyddad sektor. Företagshälsovården som nu håller på att byggas upp kan härvid bli en betydelsefull faktor. Den kan medverka till att förhindra att arbetsvårdssökande placeras i arbetsuppgifter vilka överstiger hans förmåga.

Riksförsäkringsverket, *statens handikappråd* och *Svenska landstingsförbundet* ansluter sig till att undersökningar om effekten av olika arbetsvårdsmetoder bör företas.

Vad statskontoret har anfört om snabbare avskrivning av svårare arbetsvårdsfall kritiserar starkt av handikapporganisationerna. *Statens handikappråd* uttalar en varning för förslaget om en kraftigare avskrivning av omöjliga arbetsvårdsfall. *DHR* reagerar starkt mot uppfattningen om det lämpliga i kraftigare avskrivning av arbetsvårdsfall. Om därvid avses personer med komplicerade fysiska handikapp bygger bedömandena på en felsyn och bristande information om handikappades förutsättningar till rehabilitering med hjälp av tekniska och sociala insatser.

Socialstyrelsen framhåller att, även om utredningens praktiska synpunkt på snabbare avskrivning förtjänar beaktande, detta inte får innebära att de svårare fallen avskrivs utan att den behandlande läkaren tillstyrker detta och alla möjligheter till en definitiv lösning försökts. Styrelsen finner del vidare betydelsefullt att den tredjedel av de arbetsvårdssökande som avskrivs utan arbetsvårdsåtgärd studeras närmare. Det är styrelsens bestämda uppfattning att till arbetsvården remitteras många personer, vilka av skilda orsaker inte kan tillgodogöra sig arbetsvårdsåtgärder.

SAF och *Sveriges industriförbund* anser det i nuvarande läge nödvändigt att prioritera de personer som bedöms mer varaktigt kunna rehabiliteras genom snabbt insatta åtgärder. Det är angeläget att arbetsvårdsinsatserna i första hand tar sikte på personer med någorlunda god prognos.

TCO vill inte motsätta sig att mycket tveksamma arbetsvårdsfall får stå tillbaka i åtgärdshänseende till förmån för sådana fall där en snabb insats med stor sannolikhet kommer att leda till ett positivt resultat. Ett direkt avskrivningsförfarande kan dock leda till att man inte satsar alls på svårare fall, vilket skulle vara mycket olyckligt.

Kriminalvårdsstyrelsen anser att en avvägning självfallet måste ske mellan lätthjälpta fall och sådana som kanske på förhand är dömda att misslyckas. Båda kategorierna har dock samma rätt till hjälp- och stödåtgärder. Vid en prioritering kan befaras att kriminalvårdsklientelet missgynnas, vilket skulle öka behovet av rehabiliteringsresurser i kriminalvårdens egen regi.

I anslutning till statskontorets beräkningar av arbetsvårdsbehovet uttalar *statens handikappråd* att det latent vårdbehovet sannolikt är större än vad som anges i utredningen. Kvinnorna är underrepresenterade hos arbetsvården. *DHR* framhåller också mot bakgrund av en egen undersökning att arbetsvårdsbehovet kan vara större. *SAF* och *Sveriges industriförbund* anser beräkningen av det framtida arbetsvårdsbehovet vara realistisk.

LO påpekar att ändringen av socialhjälpslagens 1 och 6 §§, som ålägger de kommunala socialvårdsorganen uppsökande verksamhet, torde medföra att ytterligare personer med behov av arbetsvård kommer att spåras upp.

Socialstyrelsen, skolöverstyrelsen, statens handikappråd, kriminalvårdsstyrelsen, riksförsäkringsverket, SAF och *Sveriges industriförbund, LO, TCO, SACO, DHR, Svenska kommunförbundet, Svenska landstingsförbundet* och *länsstyrelsen i Gävleborgs län* ansluter sig till statskontorets bedömning att en utbyggnad av arbetsvårdens resurser bör komma till stånd.

Sysselsättningsskapande verksamhet

Statskontorets utredning

Statskontoret anser att den sysselsättningskapande verksamheten samtidigt som den byggts ut och blivit mer varierad har blivit allt svårare att överskåda. Ett starkt behov synes föreligga för alla berörda parter att få en total överblick över sysselsättningsinsatserna, vilka resurser de kräver och vilka resultat de ger. En ökad administrativ samordning av de sysselsättningskapande åtgärderna kan medföra kostnadsbesparingar samtidigt som den ger fördelar för de av insatserna berörda parterna.

Som ett led i planeringen av de sysselsättningsskapande åtgärderna söker länsarbetsnämnderna sedan några år tillbaka sätta in uppgifter om kommunernas samlade investeringsplaner i ett femårigt perspektiv. Insamling och sammanställning av materialet medför ett betydande arbete för såväl uppgiftslämnarna som arbetsmarknadsverket. Likartade uppgifter torde även insamlas av andra samhällsorgan. Det är därför önskvärt att insamlingen av dessa uppgifter samordnas och materialet ges sådan utformning att det kan få en allsidig användning. Helst bör det omfatta samtliga planerade investeringar i kommunerna och inte endast kommunernas egna arbeten.

Arbetsmarknadsverkets insyn i olika statliga myndigheters, verks och företags produktions- och investeringsplanering synes inte vara så omfattande som kunde vara önskvärt. Det är enligt statskontorets mening väsentligt att åtgärder snarast vidtas i syfte att förbättra de statliga myndigheternas och verkens långsiktiga planering så att denna kan utgöra ett användbart underlag bl. a. i den allmänna sysselsättningsplaneringen. Arbetsmarknadsverket bör obligatoriskt få tillgång till dessa långsiktiga planer.

Statskontoret erinrar om att arbetsmarknadsverket är ålagt att årligen göra upp förslag till s. k. investeringsreserv bestående av statliga, kommunala och statsunderstödda investeringsobjekt som kan aktualiseras om arbetsmarknadsläget så kräver. Investeringsreserven ligger till grund för den allmänna beredskapsstat som varje år fastställs av riksdagen. Det nuvarande arbetet med sammanställning av investeringsreserv bör successivt kunna avvecklas, eftersom insamlingen av materialet inte ger arbetsmarknadsverket den överblick över den totala investeringsplaneringen som verket enligt statskontorets uppfattning bör ha. Samtidigt omfattar investeringsreserven betydligt fler objekt än vad som rimligtvis kan komma till utförande under den aktuella planeringsperioden. Inte heller anser statskontoret att något verkligt behov av beredskapsstat föreligger. Finansieringen av erforderliga sysselsättningsinsatser torde utan svårigheter kunna lösas på annat sätt, vilket också hittills i regel varit fallet.

I den ekonomiska uppföljningen är det, påpekar statskontoret, av väsentlig betydelse att få ett grepp över de totala utgifterna, kostnaderna och helst även intäkterna för den sysselsättningsskapande verksamheten. Så långt det är praktiskt möjligt bör arbetsmarknadsverket införskaffa uppgifter om och redovisa de totala kostnaderna för de sysselsättningsskapande åtgärderna, dvs. förutom de statsbidrag som transfereras via arbetsmarknadsstyrelsens egen budget även anslag från verk och myndigheter som utnyttjas för dessa ändamål samt »intressentbidrag» från kommuner och enskilda.

Statskontoret framhåller att speciella problem uppstår om man härutöver också önskar analysera och redovisa de samhällsekonomiska kostnaderna för olika sysselsättningsskapande insatser. I den mån exempelvis

statliga beredskapsarbeten avser projekt, som ändå skulle ha kommit till utförande förr eller senare i normal ordning, är det felaktigt att belasta arbetsmarknadsstyrelsen och därmed arbetsmarknadspolitiken för hela investeringsutgiften. Den arbetsmarknadspolitiska kostnaden är den merkostnad som uppstår genom att projektet drivs som beredskapsarbete. Det synes vara en angelägen uppgift att undersöka merkostnaderna närmare i syfte att så småningom kunna ställa upp vissa schabloner för kostnadsuppskattningen. För vissa delar av verksamheten kan uppgifter erhållas som en biprodukt av arbetsmarknadsstyrelsens redovisning, t. ex. rörande beredskapsarbeten, men i andra fall måste denna kompletteras med speciella undersökningar.

I princip skulle enligt statskontoret behövas information även om den samhällsekonomiska intäkten av olika insatser. Detta kräver tillgång till hanterbara modeller för kostnads-intäktsanalyser. Statskontoret har initierat ett metodologiskt utvecklingsarbete på detta område och anser det önskvärt att arbetet förs vidare.

Den kortsiktiga prognosverksamheten inom arbetsmarknadsverket domineras av enkätbaserade kvartalsprognoser över sysselsättningen inom olika näringsgrenar. Enkäterna handhas av länsarbetsnämnderna och berör en rad företag och myndigheter. Samtidigt distribueras frågeformulär från konjunkturinstitutet och statistiska centralbyrån till företag inom vissa näringsgrenar. Prognosernas utformning begränsar enligt statskontorets mening deras värde för avnämare utanför arbetsmarknadsverket och sannolikt också för verkets interna planeringsverksamhet. Sammanställning och utvärdering av enkätmaterial på regionnivå bör sålunda ske efter en enhetlig mall. Samordning av enkäterna mellan statistiska centralbyrån, arbetsmarknadsverket och konjunkturinstitutet bör vidare föras längre än nu.

Det förefaller statskontoret sannolikt att övriga konsumenters informationsbehov inte nödvändigtvis bör täckas med kvartalsprognoser. De nuvarande fyra enkäterna synes kunna koncentreras till två halvårsvisa enkätprognoser under förutsättning att den löpande statistiken från arbetsmarknadsverkets verksamhet förbättras.

Det som karakteriserar indelningen i åtgärdstyper inom den sysselsättningsskapande verksamheten är i hög grad differentieringen av de ekonomiska bidrag som används gentemot arbetsgivarsidan för att stimulera denna att efterfråga viss arbetskraft. Statskontoret ifrågasätter om den nuvarande utformningen av bidragsregler och andra villkor för olika typer av sysselsättningsstimulerande insatser inte har medfört en onödig stelhet och i vissa fall obalans i möjligheterna att utnyttja olika åtgärdstyper samtidigt som utfallet för arbetstagarnas del kan bli högst olika beroende på vilken åtgärdsform som tillgrips.

Eftersom den nuvarande uppdelningen i olika åtgärdstyper och med

dessa förknippade särskilda bidragsregler anses ha väsentliga brister, föreslår statskontoret att medelsformer och bidragsregler inom den sysselsättningsskapande verksamheten ses över i särskild ordning.

Arbetsmarknadsstyrelsens och remissinstansernas yttranden

Vad statskontoret har anfört i fråga om den sysselsättningsskapande verksamheten har inte föranlett några uttalanden från *arbetsmarknadsstyrelsens* sida.

Statistiska centralbyrån upplyser att centralbyrån år 1969 haft i uppdrag att genomföra en datainsamling och bearbetning av kommunernas investeringsplaner. Projektet — KELP 69 — omfattar ca 500 kommuner. Vid en ev. årlig datainsamling av detta slag skulle länsarbetsnämndernas uppgiftsinsamling från dessa kommuner bli överflödigt och kunna helt upphöra efter storkommunreformens genomförande.

Statens vägverk delar uppfattningen att det nuvarande arbetet med sammanställning av en investeringsreserv successivt bör kunna avvecklas.

Statens vägverk, *konjunkturinstitutet* och *SALF* ansluter sig till att de samhällsekonomiska konsekvenserna av sysselsättningsskapande åtgärder bör klarläggas genom bl. a. kostnads-intäktsanalyser.

Konjunkturinstitutet redogör för sina tidigare och pågående insatser för undersökning av investeringsfondernas frisläppseffekter. Dessa undersökningar har visat sig bjuda på komplicerad problematik av både teoretisk-teknisk och praktisk-statistisk natur. Institutet ifrågasätter om sådana undersökningar och liknande rörande t. ex. stödbeställningar kan och bör göras inom arbetsmarknadsverket. Institutet anser vidare att länsarbetsnämndernas kvartalsrapporter borde kunna göras mer effektiva och jämförbara. Institutet sätter ett frågetecken för förslaget att begränsa rapporteringen från fyra till två rapporttillfällen per år. Om konjunkturbarometrarna bibehålls — vilket för institutets verksamhet är en självklar nödvändighet — står kostnads- och arbetsmässigt inte så mycket att vinna genom en nedbantning av rapporteringen, som i stora drag anknyts till barometrarna. Själva rapporteringen har stort värde för konjunkturbedömningen. Den kvartalsvisa rapporteringen ger genom den direkta företagsanknytningen en möjlighet till konjunkturrell vändpunktsanalys och till en regional analys som är svår att fånga inom ramen för det nuvarande globalt och på kalenderår uppbyggda nationalräkenskapssystemet.

Det är visserligen sant att de kvartalsvisa rapporterna ändå tenderar att utformas i termer av »vinterhalvår» och »sommarhalvår». Om detta är ett för arbetsmarknadsverket naturligt tidsperspektiv vore det i och för sig

motiverat att stanna inför en halvårsrapportering. En förutsättning är då att det på det regionala planet finns kompetenta tjänstemän, som ägnar sig åt att kontinuerligt följa upp utvecklingen på sitt område och står till förfogande för konsultation. Alternativet är en nedbantad kvartalsrapportering som begränsar sig till att diskutera tendenserna på arbetsmarknaderna.

Utveckling av ADB inom arbetsmarknadsverket

Statskontorets utredning

Enligt statskontoret har det befunnits värdefullt att utnyttja ADB-tekniken inom arbetsmarknadsverket. Ett arbete härpå inleddes under 1966. Av bl. a. resursmässiga och arbetstekniska skäl ansågs det olämpligt att i ett projekt ta hand om samtliga problem av ADB-teknisk karaktär. Som en följd härav urskiljs nu tre etapper för införandet av ADB inom arbetsmarknadsverket.

I den första etappen av ADB-arbetet har främst funktioner med omfattande manuellt rutinarbete angripits. Systemarbetet omfattar ekonomisk redovisning och personaladministration samt redovisning av beredskapsarbeten, arbetsvård, utbildning, flyttningsbidrag m. m. Vissa delsystem är i produktion från hösten 1968, medan systemarbete pågår eller förbereds för övriga delar.

Arbetsmarknadsverkets ADB-system utformas till stor del som ett fler-användarsystem med terminalstationer (s. k. time sharing-system), som innebär att tjänstemän på skilda orter i landet skall samtidigt kunna utnyttja ett centralt registermaterial och en central behandlingskapacitet. För arbetsmarknadsverkets bruk föreslås skola finnas en centralt placerad datamaskin med stor minneskapacitet. Datamaskinen skall kunna betjäna ett större antal terminaler, ett trettiotal i den nu aktuella etappen.

Den andra etappen av ADB-arbetet kan sägas vara en direkt fortsättning på den första etappen, omfattande bl. a. kompletterande delsystem i anslutning till de tidigare systemen. Tonvikten föreslås dock ligga på användning av ADB inom arbetsförmedlingens område. Enligt förslaget skall ADB därvid inom en relativt näraliggande framtid kunna utnyttjas för sammanställning och distribution av listor över lediga platser, sammanställning av uppgifter om arbetssökande och lediga platser m. m. för huvudsakligen statistiska ändamål samt satsvis matchning (kombinering) av arbetssökande och lediga platser för i första hand avnämare som inte är beroende av att få förslag omedelbart.

Om arbetsförmedlingens hela verksamhet skall integreras i ett ADB-grundat informationssystem måste, framhåller statskontoret, mycket stora

informationsmängder bearbetas. Detta ställer relativt stora krav på investeringar i utrustning för stansning, dataöverföring m. m. Också själva systemutformningen kräver noggrann kartläggning och kravanalys beträffande ett mycket omfattande område. Utvecklingen mot en mer definitiv systemlösning måste bl. a. inbegripa försöksverksamhet.

Användningen av ADB som hjälpmedel har under utredningsarbetet studerats genom försöksverksamhet vid vissa förmedlingsexpeditioner i storstockholmsområdet, bl. a. i form av matchning (kombinering) av arbetsökande och lediga platser med hjälp av datamaskin. Resultaten och erfarenheterna från försöken visar av olika anledningar en ganska splittrad bild.

Statskontoret föreslår att systemarbetet inom den andra etappen inleds så snart som möjligt med sikte på att närmare skissera alternativa system med olika ambitionsnivåer och tidsperspektiv. Arbetet bör förankras hos den föreslagna organisationsenheten inom arbetsmarknadsstyrelsen.

Beträffande matchningssystemet föreslås att en ny försöksverksamhet kommer till stånd som bygger vidare på erfarenheterna från försöken i storstockholmsområdet och i viss utsträckning även utländska erfarenheter. Först då ett begränsat system har fungerat i praktiken en längre tid anser statskontoret det möjligt att realistiskt beräkna kostnader och intäkter för en tillämpning i full skala.

Efter uppdrag till en arbetsgrupp från institutionen för informationsbehandling och ADB vid Stockholms universitet (KTH-gruppen) har i samband med statskontorets utredning prövats sådana mer avancerade ADB-tillämpningar som i den administrativa vetenskapen kallas informations-system för styrning (s. k. total management systems) och liknande. KTH-gruppens verksamhet och resultat samt statskontorets slutledningar utifrån detta material utgör underlag för en tredje etapp i ADB-arbetet vid arbetsmarknadsverket. Ett konkret systemarbete inom denna etapp kan bli aktuellt först om några år och ge resultat tidigast år 1980.

En av KTH-gruppen framlagd rapport bildar utgångsmaterial för vidare utredningar om tillämpningen av informationssystem inom arbetsmarknadsverket. Rapporten har vidare ett värde som uppslagskälla för det praktiska, omedelbart förestående ADB-arbetet. Arbetsmarknadsstyrelsen föreslås själv ha ansvaret för utvecklingsarbetet.

Arbetsmarknadsstyrelsens och remissinstansernas yttranden

Förslagen om ökad användning av ADB inom arbetsmarknadsverket biträds av *statistiska centralbyrån, skolöverstyrelsen, LO, TCO, SACO, SR, Svenska kommunförbundet* och *ett flertal länsstyrelser.*

Arbetsmarknadsstyrelsen delar uppfattningen att det påbörjade arbetet inom den första ADB-etappen skall fortsättas. Styrelsen betonar

emellertid dels att genomförandet av planerade rutiner inte kan forceras på sådant sätt att alltför stora störningar riskeras av verksamheten, dels att för stora förväntningar inte bör fästas vid de personalbesparingar som kan uppnås i vart fall den första tiden. Styrelsen hyser vidare principiella betänkligheter inför den av statskontoret skisserade utbyggnaden av register. Dessa betänkligheter knyter sig framför allt till ett förslaget centralt personregister. Styrelsen befarar att ett register av detta slag om det görs alltför lätt tillgängligt och inte hanteras med tillräcklig varsamhet kan innebära ett minskat skydd för den personliga integriteten hos dem som anlitar verkets tjänster. Styrelsen är inte heller övertygad om att den information som via registret kan erhållas om en arbetssökande alltid kommer att tillhöra den mest relevanta i den beslutssituation som förmedlingstjänstemannen och den arbetssökande ställs inför.

Även *länsstyrelsen i Kronobergs län* framhåller vikten av att det föreligger säkra garantier för att sekretesskyddet blir tillfredsställande, när det gäller de uppgifter som lämnas till de olika dataregistren.

TCO räknar inte med att införande av ADB-teknik på kort sikt skall kunna medföra någon personalbesparing. Däremot torde en väsentlig produktivitetsökning kunna förväntas.

I fråga om den *andra ADB-etappen* ställer sig *arbetsmarknadsstyrelsen* positiv till ett utvecklingsarbete inom förmedlingsområdet. Styrelsen är däremot inte övertygad om att de riktlinjer som skisserats i utredningen skulle erbjuda de lämpligaste vägarna för detta arbete. Styrelsen lägger för sin del huvudvikten vid bearbetningen, sammanställningen och presentationen av den information om arbetstillfällen som förmedlingen förfogar över. Styrelsen förutsätter att listproduktionen med hjälp av ADB blir föremål för närmare utredning men ifrågasätter om matchning av arbetssökande och platser är en linje som arbetsmarknadsverket ännu bör satsa på.

LO och *TCO* förordar att den andra ADB-etappen omedelbart inleds och anser att ADB-tekniken även bör tas i anspråk i det direkta förmedlingsarbetet. *SR* finner det vara realistiskt att föreställa sig en förmedlingsinsats med hjälp av enbart lagrat datamaterial. Viss kontakt måste tas med arbetsgivare och andra.

Personaladministration inom arbetsmarknadsverket

Statskontorets utredning

Statskontoret för fram olika förslag rörande arbetsmarknadsverkets personalfunktion vilka syftar till att effektivera personaladministrationen. Detta förutsätts ske dels genom förbättrad personalplanering som underlag för verksamhetens ställningstagande i personalpolitiska, tekniska och eko-

nomiska frågor, dels genom effektivare tillvaratagande av personalresurserna genom att den enskilde tjänstemannen bereds möjligheter till en utveckling och placering inom verket som är anpassad till vederbörandes intresseinriktning, ambitioner och kapacitet.

I fråga om personaladministrativa rutiner m. m. föreslår statskontoret bl. a. ett system för automatisk behandling av personaldata, vari ingår registrerings- och redovisningsrutiner samt personalstatistiska beskrivningar, personalbudgeteringsrutin, instrument för personalbedömning samt rutin för individualplanering.

Arbetsmarknadsverkets rekryteringsfrågor har varit föremål för en särskild utredning, vilken resulterat i förslag till anpassning av det nuvarande förfarandet vid extern och intern rekrytering.

Vad gäller rekrytering av den handläggande personalen föreslår statskontoret en gemensam intagning och grundutbildning. Genom utnyttjande av modern urvalsteknik skall garantier skapas för att de sökande som slutgiltigt blir uttagna begåvnings- och anlagsmässigt motsvarar de krav som i framtiden kommer att ställas. Som ett nödvändigt komplement till den interna rekryteringen till vissa befordringstjänster föreslås en ökad extern direktrekrytering av personer med specialiserad utbildning och erfarenhet.

De interna personalutbildningsfrågorna prioriterades i samråd mellan arbetsmarknadsstyrelsen och statskontoret i ett tidigt skede av utredningsarbetet. En delutredning slutfördes och redovisades under sommaren 1966. Vissa kompletteringar har aktualiserats under det fortsatta utredningsarbetet.

För förmedlings-, arbetsvårds- och yrkesvägledningsaspiranterna föreslås en gemensam grundläggande utbildning i arbetsmarknadspolitik samt i arbetsförmedlingens uppgifter och arbetsmetoder. Förmedlare och arbetsvårdare föreslås genomgå en kurs i yrkesinformation. Därtill bereds förmedlare tillfälle att delta i central kurs i arbetsvård. Förslaget innefattar vidare speciella kurser i intervjuteknik, sammanträdes-, föreläsnings- och konferensteknik, testpsykologi, arbetsprövning, arbetsledning samt arbetsvård och yrkesvägledning.

Statskontoret föreslår att det personaladministrativa utvecklingsarbetet skall fortsättas inom arbetsmarknadsverket.

Arbetsmarknadsstyrelsens och remissinstansernas yttranden

Statskontorets förslag i fråga om utbyggnad av personaladministrationen har i allt väsentligt tillstyrkts eller lämnats utan erinran vid remissbehandlingen. *Arbetsmarknadsstyrelsen* kan till stora delar instämma i statskontorets synpunkter och biträder förslagen med de modifieringar som betingas av styrelsens ställningstagande till organisationsförslaget i dess huvuddrag. Styrelsen stryker under att ett starkt behov

föreligger av förstärkning av personalfunktionen både på det centrala och det regionala planet och anför att beträffande flera av utredningsförslagen pågår arbete för deras utveckling och genomförande.

Statens avtalsverk, SAF och Sveriges industriförbund, SR, SALF, Svenska personaltjänstföreningen, Svenska kommunförbundet och Svenska landstingsförbundet ansluter sig till förslagen om en utbyggnad av personaladministrationen.

Arbetsmarknadsstyrelsen räknar med att arbetsmarknadsverket i stora delar skall kunna tillgodogöra sig förslagen till förbättrade metoder för **p e r s o n a l r e k r y t e r i n g**.

SACO anser att arbetsmarknadsverket bör dra konsekvenserna av den höjda utbildningsnivån i samhället och i större utsträckning inrikta sig på att rekrytera exempelvis personer med akademisk utbildning. *SR* framhåller att anlag och formell kunskapsnivå nog bör sammanvägas vid rekrytering av personal.

LO understryker att det är synnerligen angeläget att rekryteringen sker på bred basis och att inga krav på formell kompetens ställs upp. Inte heller får ett urvalsinstrument konstrueras så att detta gynnar personer med formell kompetens och högre grundutbildning som på detta sätt kan ha lättare att tillgodogöra sig vissa typer av testbatterifrågor.

I fråga om **p e r s o n a l u t b i l d n i n g e n** räknar *arbetsmarknadsstyrelsen* med att en fortsatt utbyggnad skall kunna ske. Styrelsen framhåller att statskontorets förslag om utbildningsverksamheten till stor del är genomförda. Även *statens personalutbildningsnämnd, statens handikappråd, TCO, SACO, SR, SALF, Svenska landstingsförbundet och Svenska personaltjänstföreningen* ansluter sig till förslagen om en utbyggd intern personalutbildning.

Arbetsmarknadsverkets totalförsvarsfunktioner

Statskontorets utredning

Personalplanläggningen för de krigsviktiga företagen med däri ingående behandling av uppskovsärenden innefattar f. n. insatser både vid arbetsmarknadsstyrelsen och länsarbetsnämnderna. Statskontoret föreslår att styrelsens beslutanderätt i uppskovsärenden delegeras till de regionala arbetsmarknadsinstanserna. Förutsättningar härför synes föreligga när regionala värnpliktskontor organiseras. En koncentration av planläggningsarbetet till de regionala instanserna skulle innebära, förutom att kostnarna för visst dubbelarbete bortfaller, att ärendehantering blir mindre tidskrävande.

Även handläggningen av anståndsärenden kräver betydande arbetsinsats både av arbetsmarknadsstyrelsen och länsarbetsnämnderna. Enligt stats-

kontoret bör den dubbelbehandling som förekommer i möjligaste mån undvikas, särskilt som anståndsärendena i regel är brådskande. Det bör närmast ankomma på arbetsmarknadsstyrelsen att i samråd med berörda myndigheter söka åstadkomma en koncentration av ärendena till de regionala instanserna.

I fråga om vapenfri tjänst ankommer efter omläggning år 1966 uppgifter på arbetsmarknadsstyrelsen som tillsynsmyndighet för de vapenfrias utbildning och tjänstgöring. Statskontoret, som har gjort en särskild undersökning om verksamhetens organisation och personalbehov, anför att när närmare erfarenheter av verksamheten vunnits en förnyad översyn av arbetsformer och organisation bör företas.

Registreringen av beredskapspersonal sker sedan hösten 1967 i resp. länsstyrelsers personregister. Härigenom befriades länsarbetsnämnderna från sina manuellt förda register. Länsstyrelsernas personregister kan emellertid inte rymma all den information om beredskapsregistrerade personer som är önskvärd. Statskontoret anser därför att en utredning om möjligheterna att åstadkomma ett särskilt centralt beredskapsregister för de ca 700 000 nu registrerade personerna bör göras.

Fördelningen av de personer som utgår ur värnpliktsåldern och som skall tilldelas annan uppgift i totalförsvaret, den s. k. 47-åringsfördelningen, innefattar många manuella arbetsmoment för länsarbetsnämnderna. Statskontoret föreslår att ADB tillämpas för vissa delar av detta arbete.

För den verksamhet avseende olika register som innefattas i arbetsmarknadsverkets totalförsvarsfunktioner föreslås en ökad tillämpning av ADB och gemensamt utnyttjande av och integrering med register hos andra myndigheter. I anslutning härtill bör ett särskilt ADB-register upprättas vid överstyrelsen för ekonomisk försvarsberedskap över de krigsviktiga företagens uppskovspersonal, arbetsmarknadsstyrelsens register över vapenfria tjänstpliktiga läggas om till ADB och arbetsmarknadsstyrelsens uppskovsregister och anståndsregister läggas ned.

Arbetsmarknadsstyrelsens och remissinstansernas yttranden

Arbetsmarknadsstyrelsen ifrågasätter om inte statskontoret vid behandlingen av arbetsmarknadsverkets totalförsvarsfunktioner lagt en alltför stark vikt vid enbart det ekonomiska försvarets personalproblem med försummande av det bredare totalförsvarsperspektivet.

Verket har väsentliga uppgifter inom det ekonomiska försvaret men har samma ansvar för personalförsörjningen till övriga civila delar av totalförsvaret. Två viktiga delar som särskilt förtjänar att understrykas är civilförsvaret och sjukvården. Totalförsvarsaspekten kommer in också vid behandlingen av uppskovsfrågorna. Det krävs — om hela uppskovsfältet skall bearbetas — omfattande systemundersökningar som avser samtliga de sektorer av samhällslivet som utnyttjar uppskov och för vilka andra statliga

verk och myndigheter är uppskovsmyndigheter, om man skall kunna få fram ett lämpligt förslag till utnyttjande av ADB-rutiner.

Resursbehov och vinster i den nya organisationen för arbetsmarknadsverket

Statskontorets utredning

Statskontorets allmänna bedömning är att snabba rationaliseringsvinster och kortsiktigt betingade beräkningar av personalbehoven relativt sett bör spela en underordnad roll vid bedömningen av organisationsförslaget som helhet. Även ur ekonomisk synpunkt är den centrala frågan hur väl den föreslagna organisationsuppbyggnaden i sina huvuddrag kommer att motsvara utvecklingskraven och utvecklingsmöjligheterna. Även relativt små förbättringar av arbetsmarknadsverkets effektivitet leder till betydande samhällsekonomiska vinster.

Organisationsförslaget medför enligt vad statskontoret framhåller så radikalt förändrade arbetsuppgifter att en jämförelse med dagens förhållanden endast kan vara av begränsat värde. Dimensioneringsförslaget kommer därför att vara förbundet med en viss grad av osäkerhet. Statskontoret har i flera fall fått röra sig med tentativa, erfarenhetsmässiga uppskattningar av behovet av personal i den nya organisationen. Förslaget i denna del innebär en total personalbesparing på knappt 500 personer jämfört med läget den 1 oktober 1967. Detta innebär en minskning av lönekostnaderna med i runt tal 15 milj. kr. per år inkl. lönebikostnader (50 %). Dessutom förutsätts att rationaliseringsåtgärder inom fältorganisationen kommer att leda till en minskad belastning motsvarande 400 årsarbetskrafter. Enligt statskontoret är det i vart fall inte f. n. aktuellt att ta ut dessa rationaliseringsvinster i form av personalinskränkningar. Förslaget innebär i dessa hänseenden således ett kapacitetstillskott om 400 årsarbetskrafter till fältorganisationen motsvarande en lönekostnad av 18,5 milj. kr. inkl. lönebikostnader.

Statskontoret föreslår vidare att distriktskontorens personal ökas med 114 biträden jämfört med den nuvarande fältorganisationen.

På vissa områden leder utredningsförslagen till ökade kostnader. Dessa kan hänföras till de tekniska hjälpmedlen inom distriktskontoren, platsinformationssystemet, ADB-rutinerna, internutbildningen och den ambulatoriska förmedlingen. Kostnadsökningarna har beräknats till 7 milj. kr. per år.

Nettoeffekten av rationaliseringsförslagen beräknas motsvara i runt tal 25 milj. kr. per år, kapacitetstillskottet inom distriktskontoren medräknat. De angivna vinsterna anknyter till ett produktivetsbegrepp, enligt vilket olika prestationsvolymerna ställs i relation till de insatta resurserna. Statskontoret erinrar emellertid om att man i den offentliga verksamheten varit tvungen att komplettera produktivetsbegreppet och införa ett nytt begrepp

som skall försöka beskriva förhållandet mellan insatta resurser och graden av måluppfyllelse. Med programbudgetutredningens terminologi kallas detta effektivitet. Strävandena att söka påverka de offentliga organens effektivitet har under senare år tilldragit sig ökat intresse. Enligt statskontoret är ett genomförande av organisationsförslaget ägnat att leda till höjd effektivitet i arbetsmarknadsverkets verksamhet.

Statskontoret pekar på ytterligare ett »vinstbegrepp» som ligger i organisationsförslaget. Ledningens möjligheter att få organisationen att reagera efter ändrade yttre förhållanden har avgörande betydelse för verksamhetens totala resultat. Denna ledningsfunktion som kallas styrverksamhet är ofta förenad med stora svårigheter och kostnader. Minskas kostnaderna för att åstadkomma omställningar inom den produktiva apparaten kan detta kallas styrvinster.

Statskontoret räknar med att dess förslag oftast har verkningar på samtliga de angivna målområdena, dvs. medför produktivitets-, effektivitets- och styrvinster. Produktivitetsvinsternas storlek har kunnat redovisas. Att beräkna effektivitets- och styrvinsternas storlek i ekonomiska termer ställer sig naturligtvis betydligt svårare.

Införandet av den nya organisationen beräknas kräva en fyraårig övergångsperiod. Betydelsen av en noggrann planering av organisationsförändringarna understryks. Den föreslagna organisationsenheten bör omgående inrättas vid arbetsmarknadsstyrelsens kansli för att svara för genomförandet av de metoder, rutiner och system som har föreslagits, påbörjats eller initierats genom utredningen eller av statskontoret i andra sammanhang.

Arbetsmarknadsstyrelsens och remissinstansernas yttranden

Arbetsmarknadsstyrelsen biträder helt statskontorets allmänna bedömning att snabba rationaliseringsvinster och kortsiktigt betingade beräkningar av personalbehoven relativt sett bör spela en underordnad roll vid bedömningen av organisationsförslaget som helhet. Beträffande beräkningarna av personalbehovet betonar styrelsen dessas osäkra karaktär. Vad gäller arbetsförmedlingen finner styrelsen att det kapacitetstillskott som tillräknats förmedlingen (400 års arbetskrafter) så långt beräkningarna redovisas inte stämmer med hittillsvarande erfarenheter bl. a. av försöksverksamheten. Styrelsen framhåller också att — såsom påpekats i utredningen — den upprustning av arbetsvården som statskontoret funnit nödvändig inte inräknats i dimensioneringsförslaget.

Sammanfattningsvis understryker arbetsmarknadsstyrelsen att dimensioneringsförslaget måste ses som ett delvis ofullständigt räkneexempel byggt på försök till uppskattningar av förslagets effekter.

Riksrevisionsverket uttalar att principiella invändningar kan riktas mot statskontorets sätt att beräkna rationaliseringsvinster.

TCO anför att en erforderlig omorganisation av arbetsmarknadsverket

knappast kan leda till några nämnvärda personalminskningar. Därtill är de anspråk som riktas mot arbetsmarknadsverket alltför stora och de kan förväntas stegras än mer i fortsättningen. Däremot bör man med nuvarande personalresurser genom en omorganisation och genom användning av tekniska hjälpmedel väsentligt kunna höja produktiviteten inom arbetsmarknadsverket.

SR anser att en omorganisation enligt förslaget inte skulle ge en vinst av den storleksordningen att den skulle motivera omorganisationen. Det vore kanske värdefullare att rusta upp och effektivera den nu befintliga organisationen. Utredningsförslagen ger många tips om hur detta skulle kunna genomföras.

Länsstyrelsen i Örebro län framhåller att den redovisade arbetskraftsbesparing inte tar hänsyn till sådana väsentliga delar av organisationen som lokalkontor m. m. En grov uppskattning av denna personaldel visar att förslaget kommer att kräva betydligt mer personal än nuvarande organisation utan att en bättre service kan garanteras.

Departementschefen

Genom 1966 års beslut om riktlinjer för arbetsmarknadspolitiken (prop. 1966: 52, SU 107, rskr 251) slogs fast, att arbetsmarknadspolitikens mål är att åstadkomma och bevara full, produktiv och fritt vald sysselsättning.

Den enskilde står i centrum för denna målsättning. Arbetsmarknadspolitikens primära uppgift måste vara att genom stöd och service i olika former tillförsäkra den enskilde rätten till meningsfull sysselsättning i ett fritt valt yrke. Ambitionerna i detta avseende har vuxit under de senaste decennierna, inte minst genom det intensiva reformarbetet på utbildningsområdet. Målsättningen begränsas inte längre till att garantera den enskildes försörjning under arbetslöshetsperioder. Den har vidgats till att genom utbildning eller på annat sätt ge den enskilde en säkrare ställning på arbetsmarknaden och därmed begränsa riskerna för att arbetstagaren blir arbetslös i framtiden.

Strävandena att öka jämlikheten i arbetslivet har varit den starkaste drivkraften bakom den successiva höjning av ambitionsnivån som skett, när det gällt att förverkliga målsättningen om full, produktiv och fritt vald sysselsättning.

Samtidigt har arbetsmarknadspolitiken fått allt större betydelse som ett led i den ekonomiska politiken. Arbetsmarknadspolitiken har fått till uppgift att främja balansen på arbetsmarknaden och därmed bidra till ett effektivt utnyttjande av samhällets resurser. Den skall vidare i samklang med den ekonomiska politiken i stort främja den ekonomiska tillväxten. Arbetsmarknadspolitiken skall slutligen — och inte minst — i den enskildes och samhällets gemensamma intresse syfta till att bereda den enskilde så

lönsamt arbete som möjligt. Därför har det också slagits fast i de av riksdagen antagna riktlinjerna, att arbetsmarknadspolitiken skall vara ett aktivt medel i strukturpolitiken.

I det nyss återopade utlåtandet fann statsutskottet detta innebära en betydelsefull och önskvärd vidgning av arbetsmarknadspolitikens roll i den ekonomiska politiken liksom i strävandena att stärka den enskildes ställning på arbetsmarknaden och vidga hans valmöjligheter.

Arbetsmarknadspolitikens uppgift att genom aktiva insatser främja strukturomvandlingen är enligt min mening väl förenlig med kravet på att skapa grundläggande betingelser för att förbättra de lågavlönades ställning och tillgodose den enskildes behov av stöd och service. Strukturpolitiken syftar till att göra produktionen mera lönsam och därmed öka tillgången på bättre betalda arbeten. Förutsättningarna att nå detta syfte förbättras avsevärt om de enskilda arbetssökandena får arbetsmarknadsorganens hjälp att anpassa sig till strukturförändringarna.

För att nå sitt dubbla syfte att stödja den enskilde och befordra den ekonomiska tillväxten måste arbetsmarknadspolitiken vara i hög grad differentierad. Besluten vid 1966 års riksdag innebar en väsentlig förstärkning och utbyggnad av de arbetsmarknadspolitiska medlen.

Stor vikt lades enligt riksdagsbeslutet vid arbetsmarknadsutbildningen. Denna angavs vara ett av arbetsmarknadspolitikens betydelsefullaste hjälpmedel. Syftet skulle vara inte enbart att lösa arbetslöshetsproblem utan också att tillgodose behovet av aktiva strukturpolitiska insatser och att skapa grundläggande betingelser för att förbättra de lågavlönades ställning. För att underlätta den geografiska rörligheten genomfördes också vissa ändringar av tidigare bestämmelser. Åtgärderna för handikappade förstärktes i olika avseenden.

I fråga om beredskapsarbetena — som är det viktigaste inslaget bland de sysselsättningsskapande åtgärderna — framhölls att de så långt som möjligt skulle drivas lika rationellt som andra arbeten. Beträffande valet av arbetsobjekt betonades bl. a. att arbetena skall vara angelägna och att urvalet av arbetsobjekt i ökad utsträckning borde frigöras från beroende av de arbetslösas bostadsort. Svårigheterna att i längden finna lönsamma objekt i tillräcklig omfattning i arbetslöshetsområdena gjorde det nödvändigt att dessa objekt i första hand reserverades för äldre och lokalt bunden arbetskraft.

Kontanthjälp vid arbetslöshet angavs slutligen vara ett viktigt medel att bereda den arbetslöse och arbetsförmedlingen rådrum att omsorgsfullt pröva förutsättningarna för en varaktig arbetsplacering.

Ett förverkligande av den målsättning för arbetsmarknadspolitiken som uppställts av statsmakterna kräver att arbetsmarknadsorganen utrustas med tillräckliga personella och materiella resurser. Den utbyggnad som hade pågått under första hälften av 1960-talet fortsattes genom beslut av 1966

och de följande årens riksdagar om ytterligare betydande förstärkningar av arbetsförmedlingsorganisationen. Enbart under de tre senaste budgetåren har organisationen tillförts över 400 tjänster.

Utvecklingen efter år 1966 har även i övrigt inneburit en fortsatt kraftig utbyggnad och differentiering av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna. Arbetsmarknadsutbildningen har fått starkt ökad omfattning. Förlängd dagpenning från arbetslöshetskassorna och ett särskilt omställningsbidrag har införts för äldre arbetslösa m. m. Åtgärderna har präglats framför allt av intensiva insatser för att punktvis förstärka sysselsättningen under den konjunkturdämpning som har rått under större delen av perioden. Syftet har i särskilt hög grad varit att lösa sysselsättningsproblemen i skogslänen och för de mest sårbara grupperna på arbetsmarknaden, nämligen de äldre och de handikappade.

Utvecklingen har medfört att allt större krav kommit att ställas på den service arbetsmarknadsverket har att ge. Ett problem som efter år 1966 har fått en mera framskjuten plats än tidigare är de svårigheter som den enskilde ställs inför i samband med byte av arbetsplats och yrke. Att detta problem blivit mera accentuerat hänger samman med den särskilt under konjunktur nedgången snabba omställningen på arbetsmarknaden. Denna omställning kräver flyttningar mellan yrken och mellan branscher och även mellan geografiska områden. Sett ur en annan vinkel medför den att den enskilda människan måste anpassa sig till ny miljö, överge invanda arbetsrutiner osv. Att byta arbete innebär emellertid för individen inte bara att han måste lära sig ett nytt yrke eller resa till en annan plats. Miljöbytet är också förenat med en rad personliga anpassningsproblem. De kan givetvis inte lösas med arbetsmarknadspolitiska åtgärder, men dessa kan undanröja materiella hinder för anpassningen och därmed också göra den personliga anpassningen lättare. Dessutom kan olika samhällsliga organ liksom också arbetsmarknadens organisationer genom information och annan service underlätta anpassningen till nya förhållanden. Inte minst kan på den vägen åtskilliga misstag undvikas.

Den service arbetsmarknadsverket lämnar arbetssökande och arbetsgivare ombesörjs av arbetsförmedlingskontoren runt om i landet. För att kunna ge en nyanserad bild av förhållandena inom olika yrken och på olika arbetsplatser är det angeläget för arbetsförmedlingarna att de har tillgång till korrekta och detaljerade informationer om sådana förhållanden som påverkar valet av arbetsplats samt till sådana uppgifter om arbetssökanden som är av betydelse för att bedöma hans lämplighet för arbetet. Det bör — som anfördes i arbetsmarknadspropositionen år 1966 — ligga i företagens intresse att lämna arbetsförmedlingarna fullständig information om arbetsvillkoren beträffande anmälda lediga platser. Därmed ökas inte bara de arbetssökandes möjligheter att välja det arbete som ger dem det bästa utbytet och den största tillfredsställelsen utan också förutsättningarna för sta-

hilitet i anställningen. De uppgifter som arbetsgivarna lämnar bör kompletteras med upplysningar från berörda fackföreningar beträffande löner och andra arbetsförhållanden samt med erfarenheter från förmedlingsarbetet, t. ex. beträffande omsättningen av arbetskraft på skilda arbetsplatser. Det stöd som arbetsmarknadsverket utöver dessa informationer kan lämna de arbets sökande är främst arbetsmarknadsutbildning och bidrag till flyttning. Informationsverksamheten bör också innefatta upplysningar om dessa möjligheter för att sökanden skall kunna få en uppfattning om vilka alternativ som finns.

För att fylla dessa uppgifter måste arbetsmarknadsverket förfoga över en väl utbyggd och rationellt utformad serviceorganisation på såväl central som regional och lokal nivå.

Förslag till organisation för arbetsmarknadsverket. Statskontorets förslag till organisation för arbetsmarknadsverket innebär i korthet följande.

Arbetsförmedlingsverksamheten koncentreras till 82 distriktskontor. Antalet skall ses som ett riktmärke. Till distriktskontoren skall knytas ambulera nde verksamhet och lokala ombud samt i mån av behov fasta lokalkontor. Distriktskontoren, som förutsätts vara väl rustade för att lämna en allsidig och fullständig service, skall svara för de anpassningsåtgärder som innefattas i arbetsförmedling, arbetsvård och yrkesvägledning samt använda de olika individinriktade arbetsmarknadspolitiska medlen, t. ex. bidrag av olika slag.

På regional nivå skall organisationen utgöras av fem arbetsmarknadsnämnder som var och en inom sin region skall ansvara för planeringen och genomförandet av de arbetsmarknadspolitiska insatserna. De uppgifter som skall ankomma på nämnderna och deras kanslier avser viss ledning och samordning av arbetsförmedlingsverksamheten men främst åtgärder i fråga om sysselsättningsskapande verksamhet och arbetsmarknadsutbildning. Arbetsmarknadsnämnderna skall ha omfattande egen beslutanderätt jämfört med nuvarande länsarbetsnämnder.

Arbetsmarknadsstyrelsen skall ha det samlade ansvaret för planeringen och genomförandet av arbetsmarknadspolitiken. Styrelsen och dess kansli skall ha främst planerande, styrande och uppföljande uppgifter samt skall förse de verkställande organen med beslutsunderlag i form av bl. a. målbeskrivningar, verksamhets- och budgetramar. Den nuvarande byråorganisationen ersätts med en avdelningsorganisation omfattande tre stora avdelningar och två fristående mindre enheter.

Förslaget bygger på förutsättningen att olika former av modern administrativ teknik, bl. a. programbudgetering, tillämpas.

Statskontorets förslag om *den lokala arbetsförmedlingsorganisationen* utgår från konstateranden av en fortgående koncentration av befolkning och näringsliv och en strävan till en kvalitativ höjning av arbetsförmedlingens service. Den nuvarande spridda organisationen med ett stort antal små enheter anses inte möjliggöra de kvalificerade insatser som ofta är påkallade.

En fullständig och kvalitativt högtstående service kan enligt statskontorets mening erbjudas endast vid relativt stora förmedlingsenheter. Statskontoret lägger stor vikt vid att ambulerande verksamhet skall bedrivas från de välutrustade distriktskontoren. Vidare förutsätts att en aktiv uppsökande verksamhet kommer till stånd och att goda kontaktmöjligheter skapas bl. a. genom lokala ombud. Statskontoret anser att en koncentration till större enheter också medför rationaliseringsvinster.

Liknande synpunkter anfördes av 1960 års arbetsmarknadsutredning (SOU 1965: 9) som yrkade på att den genom ombud bedrivna förmedlingsverksamheten i glesbygder och mindre orter i all möjlig utsträckning skulle ersättas med förmedling från personellt väl utrustade kontor, lokaliserade till lämpliga centralorter. I arbetsmarknadspropositionen konstaterade departementschefen att en utveckling i den av arbetsmarknadsutredningen angivna riktningen hade ägt rum under senare år. Samtidigt hade ambulerande verksamhet från de större kontoren bedrivits i ökad utsträckning. Erfarenheterna härav hade varit goda. Departementschefen förutsatte att arbetsmarknadsstyrelsen utvidgade denna verksamhet allt eftersom det var lämpligt men var inte beredd att föreslå någon omedelbar avveckling av ombudssystemet. Det borde ankomma på arbetsmarknadsstyrelsen att i samråd med berörda länsorgan från fall till fall avgöra på vilket sätt behovet av arbetsförmedling bäst tillgodosågs.

Utvecklingen mot en minskning av antalet arbetsförmedlingsombud och en ökning av den ambulerande verksamheten fortsätter. Arbetsmarknadsstyrelsen har aktualiserat en fortsatt koncentration av förmedlingsorganisationen även genom indragning av vissa av de minsta förmedlingsenheterna — avdelningskontor med en eller två tjänstemän. Enligt vad jag har inhämtat har sådana indragningar kommit till stånd i enstaka fall. I anslagsframställningen för budgetåret 1970/71 anför arbetsmarknadsstyrelsen att fullständiga serviceresurser kan finnas endast vid kontor av viss storlek. Ambitionen att ge förbättrad service leder därför till en koncentration av kontorsorganisationen med successiv avveckling av de minsta förmedlingsenheterna.

I detta sammanhang har arbetsmarknadsstyrelsen anmält att en arbetsgrupp inom styrelsen föreslagit ny kontorsorganisation för arbetsförmedlingen. Förslaget som har utarbetats i samråd med länsarbetsnämnderna innebär att varje län förses med ett antal väl utrustade kontor — benämnda distriktskontor — där fullständig service innefattande yrkesvägledning och arbetsvård kan lämnas. Distriktskontoren utgör samtidigt utgångspunkter för ambulatorisk förmedling. Utöver distriktskontoren skall enligt förslaget finnas ett antal kontor med varierande serviceutrustning — s. k. lokalkontor — underställda distriktskontoren. Förslaget syftar till en indragning av ett fyrtiotal kontor av typ en- och tvåmanskontor. Genomförandet förutsätts ske etappvis.

I princip föreligger stora likheter mellan de av arbetsmarknadsutred-

ningen anförda synpunkterna, de praktiska strävandena inom arbetsmarknadsverket, förslaget från arbetsgruppen inom arbetsmarknadsstyrelsen och statskontorets förslag. Det sistnämnda är dock i vissa avseenden det mest långtgående.

Vid remissbehandlingen av statskontorets förslag har behovet av större välutrustade förmedlingsenheter vitsordats från flera håll och en viss koncentration av förmedlingsverksamheten till sådana enheter har förordats. Ingen remissinstans är dock beredd att gå så långt som statskontoret i detta hänseende. Genomgående anser remissinstanserna att en långtgående indragning av lokala förmedlingsenheter leder till försämrad service för arbetsförmedlingens kunder.

Som jag inledningsvis framhållit är arbetsmarknadspolitikens främsta uppgift att ge den enskilde det stöd och den service som han eller hon kan behöva. Det främsta kravet när det gäller arbetsförmedlingens organisation är därför att förmedlingen skall kunna lämna fullgod service. Begreppet fullgod service är emellertid inte entydigt och dess innehåll beror av vilka ambitioner som från tid till annan ställs upp för förmedlingen i olika arbetsmarknadssituationer. En väsentlig faktor är under alla förhållanden att servicen skall vara lätt tillgänglig för dem som tar förmedlingens tjänster i anspråk. I detta avseende innebär utvecklingen mot större rörlighet — bl. a. genom bilismens ökning och utbyggnaden av allmänna kommunikationer i och omkring större tätorter — generellt sett att behovet av omedelbar närhet till fasta arbetsförmedlingsenheter minskar. I första hand gäller detta arbetssökande som behöver endast enklare förmedlingstjänster. Dessa personer kan också till stor del betjänas genom kontakter per telefon eller skriftlig information som distribueras med post eller på annat sätt. Sådana kunder som kräver mera omfattande och kvalificerade tjänster behöver däremot vanligen tillgång till närservice från arbetsförmedlingen. Hit hör till stor del grupperna handikappade och personer bosatta i glesbygder.

Det är emellertid inte givet att behovet av närservice tillgodoses bäst genom fasta förmedlingsenheter med i princip dagligt öppethållande. Enligt min uppfattning talar mycket för att servicebehovet i många fall kan tillgodoses bättre genom ambulerande enheter. Sådana kan inlemma fler orter i ett servicenät än som kan nås med ett nät av fasta enheter. I detta avseende innebär ambuleringen en förbättrad service. Särskilt i glesbygder ger ambulering möjligheter att med rimlig insats av resurser tillhandahålla en tillfredsställande närservice. Den begränsning av mottagningen till vissa bestämda tider på olika orter som torde bli en följd av en övergång till ökad temporär eller permanent ambulerande verksamhet anser jag inte innebära nämnvärda nackdelar i serviceavseende. Genom att den ambulerande verksamheten anknyts till stora välutrustade enheter ges vidare möjlighet att höja servicens kvalitet även i förmedlingsorganisationens yttersta delar.

Såväl kvantitativt som kvalitativt måste ökade anspråk ställas på be-

handlingen av svårlösta arbetsförmedlingsärenden och arbetsvårdsfall. Samtidigt öppnar utvecklingen av framför allt tekniska hjälpmedel möjligheter till mindre personalkrävande behandling av enklare förmedlings- och informationsuppgifter. De personalresurser som kan frigöras härigenom bör enligt min mening i första hand disponeras för att förstärka de kvalificerade insatserna i fråga om svårlösta förmedlingsärenden och arbetsvårdsuppgifter.

Vid fördelningen och utnyttjandet av resurserna måste en avvägning ske mellan olika intressen. För min del anser jag att ett genomförande av statskontorets förslag i dess yttersta konsekvenser inte skulle tillräckligt tillgodose berättigade krav från avnämarna på bekväm tillgång till arbetsförmedlingsorgan. Ett större antal fasta förmedlingsenheter måste behållas. En likvärdig och kvalitativt högtstående service i förmedlingsorganisationens alla delar måste dock eftersträvas.

I överensstämmelse med de principer som både statskontoret och arbetsgruppen inom arbetsmarknadsstyrelsen lagt till grund för sina förslag anser jag att stommen i förmedlingsorganisationen bör vara ett antal välutrustade enheter som kallas distriktskontor. En riktpunkt för antalet distriktskontor bör vara att det normalt skall finnas ett sådant kontor i varje kommunblocksanpassad A-region. Till varje distriktskontor bör anslutas ett lämpligt antal fasta lokala enheter som kallas lokalkontor. Dessa kontor skall alltefter behovet på orten ha resurser för att själva kunna handlägga flertalet förmedlingsärenden. Till skillnad från statskontoret anser jag att lokalkontoren under överskådlig tid bör betraktas som normala delar av organisationen.

För att lokalkontorens kvalitativa och kvantitativa kapacitet i mån av behov skall kunna ökas bör deras verksamhet stödjas av distriktskontoren. Organisatoriskt bör lokalkontoren därför anknytas till och underställas distriktskontoren. Lokalkontoren skall förmedla kontakt mellan kunder och distriktskontor i fråga om insatser som inte lämpligen kan utföras vid lokalkontoren. I detta sammanhang kan erinras om att resekostnadsersättning och traktamente kan utgå till den som kallas till arbetsförmedlingen för utredning om sin framtida sysselsättning.

Uppgiften att genom ambulerande verksamhet föra ut kvalificerad service till platser som saknar fasta förmedlingsenheter bör åvila distriktskontoren. Ambulatorisk service bör inriktas i synnerhet på glesbygder och platser som drabbats av företagsnedläggningar och driftinskränkningar.

Sammanfattningsvis innebär alltså mitt förslag i fråga om arbetsförmedlingens lokala organisation att en fortsatt koncentration av denna skall genomföras men att jag inte är beredd att förordna en så långtgående koncentration av det fasta kontorsnätet som statskontorets förslag innebär. Fasta förmedlingsenheter har, även om de är små och har begränsade resurser, väsentliga uppgifter att fylla från servicesynpunkt, särskilt om deras verk-

samhet genom olika organisatoriska åtgärder stöds av och samordnas med verksamheten vid större välutrustade förmedlingsenheter.

Statskontorets organisationsförslag innefattar ett stort antal till distriktskontoren anknutna lokala ombud med huvudsakligen kontakt- och informationsuppgifter. Även om man behåller ett större antal fasta förmedlingsenheter än vad statskontoret förutsatt anser jag att lokala ombud av föreslagen karaktär behövs.

S. k. öppen förmedling med listor över lediga platser och olika tekniska hjälpmedel i förmedlingsarbetet — på sikt även ADB — torde öka möjligheterna för de minsta lokala förmedlingsenheterna att göra värdefulla insatser. I ett längre perspektiv kan man härigenom räkna med att fasta lokalkontor i ökande omfattning kommer att kunna ersättas med lokala ombud. Jag behandlar förmedlingens arbetsformer närmare i det följande.

För att ge underlag för bedömningen av den fortsatta utvecklingen av förmedlingsorganisationen bör arbetsmarknadsstyrelsen utforma och redovisa ett konkret förslag till kontorsorganisation och dennas genomförande. Förslaget bör utarbetas i nära kontakt med länsarbetsnämnderna, andra berörda länsorgan och kommunala organ. Väsentligt är att konsekvenserna för förmedlingens kunder klarläggs. Som jag förut har angivit får en indragning av fasta förmedlingskontor inte innebära en totalt sett försämrad service för kunderna i de områden där indragningar blir aktuella. Vidare vill jag understryka att avsikten inte är att låsa fast organisationen på sådant sätt att det försvårar anpassning till ändrade förhållanden. Anpassningen av förmedlingens organisation till utvecklingen måste givetvis ske kontinuerligt.

En riktpunkt för det närmast aktuella arbetet bör vara ett genomförande av i första hand den organisation som har föreslagits av arbetsgruppen inom arbetsmarknadsstyrelsen. Detta gäller såväl indragningen av kontor som framför allt den organisatoriska samordningen av stora distriktskontor med anknutna lokalkontor och ambulerande verksamhet. Jag ämnar senare föreslå Kungl. Maj:t att arbetsmarknadsstyrelsen får i uppdrag att lägga fram förslag i frågan före sommaren 1970.

Vad gäller *den regionala organisationen* innebär statskontorets förslag att de nuvarande länsarbetsnämnderna skall slopas och ersättas med fem storregionala arbetsmarknadsnämnder och att anknytningen mellan arbetsmarknadsverkets länsorganisation och övrig länsförvaltning i stort sett överges.

Bakom förslaget ligger uppfattningen att de nuvarande länen — särskilt i planeringssammanhang — inte längre lämpar sig som regional indelningsgrund för arbetsmarknadsverket. Med denna utgångspunkt har statskontoret angivit vissa krav på den regionala indelningen. Kraven innebär att beroendet mellan regionerna skall vara så litet som möjligt, att de regio-

nala arbetsmarknadsorganens arbetsuppgifter bör vara likartade i fråga om inriktning och omfattning så att resultatjämförelser mellan regionerna blir meningsfulla och att olika stordriftsfördelar skall kunna tillgodogöras.

En reservant i statskontorets styrelse samt arbetsmarknadsstyrelsen och i det närmaste samtliga remissinstanser har inte kunnat ansluta sig till uppfattningen att länen skulle vara olämpliga som regional indelningsgrund för arbetsmarknadsverket.

För min del kan jag inte tillmäta de av statskontoret uppställda kraven på den regionala indelningen och organisationen sådan betydelse att de motiverar de föreslagna ändringarna. De av ett stort antal remissinstanser påtalade riskerna för praktiska olägenheter i bl. a. kontakt- och samordningsavseende anser jag värda att särskilt beakta.

Vilket samband som behöver finnas mellan arbetsmarknadsverkets regionala indelning och länsindelningen beror givetvis i första hand av arbetsfördelningen mellan olika regionala förvaltningsorgan och deras inbördes kontaktbehov. I detta avseende vill jag särskilt peka på att riksdagen i beslutet om lokaliseringssynpunkten år 1964 (prop. 185, BaU 48, rskr 408) uttalade att samhällsplaneringen skulle ha till ändamål att, på orter som är lämpliga från lokaliseringssynpunkt, få till stånd en effektiv samhällservice i form av skolor, vägar, kommunikationer och statlig service. De medel som skall användas vid insatser av detta slag handhas i länen av olika länsorgan. Riksdagen uttalade också att samlade insatser borde eftersträvas. Bl. a. för att underlätta samordningen i detta hänseende tillskapades planeringsråden. I planeringsarbetet har länsarbetsnämnderna en viktig uppgift att fylla, särskilt när det gäller sysselsättnings- och byggplaneringen.

De regionala arbetsmarknadsorganen — länsarbetsnämnderna — måste även i framtiden ha planerande funktioner av nämnda slag. De bör därför behålla sin anknytning till länen.

Ett väsentligt skäl för att behålla länsarbetsnämnderna är enligt min mening också att det ligger ett betydande värde i den bredd i fråga om parts- och lokal representation som nämnderna medger. Arbetsmarknadsstyrelsen, SAF, Sveriges industriförbund och LO framhåller också betydelsen av denna representation.

Mot bakgrund av de skäl som har åberopats från olika håll finner jag att förutsättningar f. n. inte finns för att genomföra den föreslagna regionalorganisationen.

Ett bibehållande av den nuvarande länsanknutna regionalorganisationen för arbetsmarknadsverket hindrar enligt min mening emellertid inte att en effektiv samordning och samverkan över länsgränser och i större regionala sammanhang sker i fråga om planerings- och verkställighetsåtgärder inom skilda sektorer av arbetsmarknadsverkets verksamhet. Arbetsmarknadssty-

relsen har erinrat om att det finns utrymme för ett betydande samarbete över länsgränserna vilket redan utnyttjas i växande utsträckning. Som uttryck för detta slag av samarbete har styrelsen pekat på regionorganisationen vid vissa byråer, de för flera län gemensamma avdelningsingenjörskontoren för beredskapsarbetenas administration och de likaså för angränsande län gemensamma konsulenterna för den interna personalutbildningen. I fråga om arbetsmarknadsutbildningen har skolöverstyrelsen framhållit att en samplanering förekommer mellan länsarbetsnämnder i närliggande län och att den bör bli en normal företeelse.

Regionorganisationen vid arbetsförmedlings- och arbetsvårdsbyråerna inom arbetsmarknadsstyrelsen avser en fördelning av kontakt- och tillsynsuppgifter och handläggning av vissa arbetsförmedlings- och arbetsvårdsärenden. För dessa uppgifter har landet indelats i fyra regioner som var och en omfattar mellan fem och åtta län. Vid tekniska byrån tillämpas en indelning i sju regioner för frågor om aktivering av den regionala planläggningen och handläggning av ansökningar om beredskapsarbeten.

Indelningen vid tekniska byrån anknyter till den regionindelning som tillämpas för avdelningsingenjörskontoren eller regionkontoren för beredskapsarbetenas administration. De sju kontoren svarar för tillsyn och kontroll av beredskapsarbeten samt teknisk rådgivning till länsarbetsnämnderna. Till regionkontoren har vidare sammanförts den ekonomiska administrationen och viss teknisk statistik för de olika arbetsplatserna. Enligt vad arbetsmarknadsstyrelsen uppgivit har samordningen av den tekniska kontrollen och bevakningen medfört betydande styrningsvinster. Sammanförandet av olika administrativa uppgifter har bidragit till att åstadkomma en rationell samordning av tekniska och ekonomiska frågor. Samordningen har medfört rationaliseringsvinster som beräknas till 1—1,2 milj. kr. per år.

Med anledning av den starkt ökade kursverksamheten för verkets tjänstemän har sedan budgetåret 1967/68 inrättats fem tjänster för konsulenter med enbart administration av personalutbildning som uppgift och tre tjänster för tjänstemän med kombinerade utbildnings- och personaladministrativa uppgifter. Dessa utbildningskonsulenter som är placerade vid vissa länsarbetsnämnder svarar för planering och ledning av regionala och lokala kurser och genomförande av andra lokala utbildningsåtgärder. Varje konsulents arbetsområde omfattar flera län.

Enligt min uppfattning kan och bör samordningen över länsgränserna drivas längre än som hittills har skett. Den bör utsträckas till att omfatta även andra funktioner och uppgifter inom större regioner. Syftet bör vara att effektivera verksamheten och åstadkomma rationaliseringsvinster. I första hand bör strävas efter en sådan samordning av administrativa uppgifter som inrättandet av regionkontoren för beredskapsarbetena och de för flera län gemensamma utbildningskonsulenterna syftar till. Som särskilt

angelägna områden för fortsatta samordningssträvanden vill jag ange den sysselsättningsskapande verksamheten och arbetsmarknadsutbildningen.

Socialstyrelsen har anfört att samarbete mellan sjukvård och arbetsvård förutsätter gemensamma gränser vid regionindelningen och påpekar att landet i fråga om vissa kvalificerade specialiteter inom slutna sjukvård är indelat i sju regioner. Med hänsyn bl. a. till vad socialstyrelsen anfört bör en regional samordning även för arbetsvårdsområdet övervägas.

Jag finner det angeläget att arbetsmarknadsstyrelsen fortlöpande beaktar och tillvaratar möjligheterna i angivna hänseenden och vidtar de praktiska åtgärder eller inkommer med de förslag som föranleds härav.

I fråga om *organisationen för arbetsmarknadsstyrelsen* är grundtanken i statskontorets förslag att en decentralisering av framför allt verkställighetsuppgifter från den centrala nivån bör komma till stånd för att skapa ökat utrymme för en förstärkt och intensifierad planeringsverksamhet. Förslaget syftar vidare till att säkerställa överskådlighet och samordning i den omfattande verksamhet som styrelsen handhar.

Förslaget om en långtgående decentralisering har mött kritik från bl. a. arbetsmarknadsstyrelsen, LO och TCO. Arbetsmarknadsstyrelsen har framhållit att en samlad central ledning också av den kortsiktiga planeringen och av verkställighetsåtgärderna är nödvändig. LO och TCO har anfört att arbetsmarknadsstyrelsens uppgifter inte får begränsas så att styrelsen utvecklas till ett planerings- och utredningsorgan medan de regionala organen kommer att svara för arbetsmarknadspolitikens ledning och utövning.

Enligt min mening bör arbetsmarknadsåtgärderna handhas av ett organ som har överblick över arbetsmarknadsförhållandena i landet som helhet. Jag kan därför ansluta mig till de synpunkter som anförts i nyssberörda remissyttranden.

Vad gäller organisationen av arbetsmarknadsstyrelsen anser jag att statskontorets förslag har betydande förtjänster och bör ägnas fortsatt uppmärksamhet. En utformning av organisationen i enlighet med de huvuddrag som statskontoret har skisserat bör vara ägnad att underlätta samordning av verksamheten och öppna möjligheter till rationaliserings- och effektivitetsvinster. Av särskilt intresse anser jag vara sådana frågor som integration av arbetsförmedling, arbetsvård och yrkesvägledning, samordning av olika former av sysselsättningsskapande verksamhet och förstärkning av planerings- och ekonomifunktionerna.

Arbetsmarknadsstyrelsen har framhållit att det finns ett avgörande samband mellan en kommande programindelning för arbetsmarknadsverket och organisationsutformningen för styrelsen. Jag delar uppfattningen att utformningen av programbudgetsystem och programindelning har betydelse för organisationsutformningen. Vid utformningen av organisationen bör emellertid betydande hänsyn tas även till sådana förhållanden som admi-

nistrativ samordning, rationella arbetsrutiner, lämplig storlek på arbetsenheter, kontaktbehov, informationsflöden och specialiseringsbehov. Arbetet med programindelning och utformning av programbudgetsystemet torde i och för sig inte behöva slutföras innan organisationsförändringar aktualiseras. Jag förutsätter att programbudgetarbetet bedrivs så att arbetsmarknadsstyrelsen om möjligt som komplement till sin ordinarie anslagsframställning för budgetåret 1971/72 kan redovisa en anslagsframställning i programtermer. För budgetåret 1972/73 bör då ordinarie anslagsframställning kunna redovisas i programtermer.

I fråga om arbetsmarknadsstyrelsens organisation förordar jag att de principer som har angetts i statskontorets förslag läggs till grund för en översyn. Genomförandet av en organisationsförändring förutsätter att förslaget kompletteras med detaljerade organisations-, arbets- och befattningsbeskrivningar, personalbehovsberäkningar m. m. Förslaget torde också behöva modifieras med hänsyn till att den nuvarande länsorganisationen bibehålls och decentraliseringen av uppgifter från central till regional nivå inte drivs så långt som statskontoret förutsatt. En kompletterande översyn med syfte att utforma ett konkret förslag till organisation av arbetsmarknadsstyrelsen och en plan för dess genomförande bör därför komma till stånd i särskild ordning. Det ankommer på Kungl. Maj:t att besluta om de närmare riktlinjerna för översynen. Jag utgår från att arbetet med översynen inriktas på att slutföras i sådan tid att frågan om ny organisation kan behandlas av statsmakterna i samband med anslagsframställningarna för budgetåret 1972/73.

Trots att jag inte har kunnat ansluta mig till den långtgående decentralisering som statskontorets förslag innebär, anser jag att frågan om ökad decentralisering av uppgifter från arbetsmarknadsstyrelsen bör ägnas ytterligare uppmärksamhet. Bland åtgärder som bör övervägas vill jag framhålla vidgad delegering av handläggning och beslut i enskilda ärenden till länsarbetsnämnderna och i viss mån till arbetsförmedlingskontor. Vidare kan övervägas att flytta ut uppgifter till »storregionala» organ av den typ som representeras av de nuvarande sju regionkontoren för administration av beredskapsarbeten. En sådan decentralisering kan eventuellt kombineras med en samordning av uppgifter från länsarbetsnämnderna till sådana »storregionala» organ. En ytterligare form av åtgärder som kan komma i fråga avser utflyttning av avgränsade funktioner och därmed sammanhängande organisatoriska enheter till lämplig lokalisering utanför storstadsområdena.

Det hör ankomma på arbetsmarknadsstyrelsen att fortlöpande överväga olika decentraliseringsmöjligheter av dessa slag och vidta de åtgärder eller lägga fram de förslag som föranleds härav. Möjligheterna till decentralisering bör givetvis också beaktas vid översynen av arbetsmarknadsstyrelsens organisation.

Arbetsförmedling. Statskontoret ställer tre grundläggande krav på arbetsförmedlingen. Den skall kunna tillhandahålla sådan service att syftet med arbetsförmedlingsverksamheten uppfylls. Den skall vidare kunna prestera en sådan kvalitet i sitt arbete att varje förmedlingsärende får den behandling som med hänsyn till förhållandena i det särskilda fallet optimalt tillgodoser syftet med verksamheten. Slutligen skall den ha en sådan omfattning att den fungerar tillfredsställande på hela arbetsmarknaden. Dessa krav kan jag i allt väsentligt ansluta mig till.

Flertalet lediga platser på arbetsmarknaden tillsätts utan medverkan av den offentliga arbetsförmedlingen. I första hand gäller detta okomplicerade arbetsbyten inom samma yrke och arbetsmarknadsregion. Avsevärt svårare är det att undvara förmedlingens rådgivning och samhällets arbetsmarknadspolitiska service vid flyttning till annan arbetsmarknadsregion, övergång till annat yrke, handikappades anpassning på arbetsmarknaden osv. Arbetsförmedlingens möjligheter att göra effektiva insatser i dessa fall beror emellertid av att den medverkar i tillräckligt stor del av den totala plats-tillsättningen.

Just det stora behovet av kvalificerade insatser nödvändiggör en målmedveten rationalisering av mer rutinbetonade uppgifter vid förmedlingarna och en fortsatt integrering av de skilda arbetsuppgifterna vid förmedlingskontoren.

Arbetsförmedlingens förutsättningar att fylla sin uppgift hänger nära samman med vilka resurser som ställs till dess förfogande och hur dessa resurser organiseras och disponeras. Arbetsförmedlingens personalresurser har under de senaste åren expanderat snabbt. Samtidigt har omfattande åtgärder satts in för personalens utbildning. Moderna lokaler har i stor utsträckning anskaffats och nya tekniska hjälpmedel har tillkommit. Vidare har de arbetsmarknadspolitiska medlen byggts ut och förbättrats. I syfte att tillvarata resurserna så effektivt som möjligt har rationaliseringsarbetet inom arbetsmarknadsverket intensifierats.

Statskontoret har lagt fram en rad förslag som syftar till att ytterligare effektivisera arbetsförmedlingen och säkra att kraven på verksamheten uppfylls. En del av dessa förslag har jag redan behandlat i det föregående. Beträffande den yttre organisationen har jag sålunda framhållit att en koncentration till större kontorsenheter bör eftersträvas och att arbetsmarknadsstyrelsen före sommaren 1970 bör lägga fram förslag till ändring av organisationen i sådan riktning. I det följande behandlar jag statskontorets förslag rörande arbetsförmedlingens inre organisation samt dess metoder och arbetsformer.

Statskontoret anser att förmedlingsinsatserna bör differentieras efter avnämnares behov. Härigenom tillgodoser man, menar statskontoret, avnämnares intressen på samma gång som man når ett bättre resursutnyttjande inom arbetsförmedlingen. Steg i riktning mot ökad differentiering

har redan tagits. De hittillsvarande erfarenheterna synes vara goda. Arbetet med att ytterligare utveckla systemet bör därför fortsättas. Arbetsmarknadsstyrelsen bör redovisa sina erfarenheter i samband med förslaget i fråga om kontorsorganisationen.

En av de förmedlingsorganisatoriska konsekvenserna av en differentiering bör enligt statskontoret bli ett system med s. k. öppen förmedling, som innebär att uppgifter om lediganmälda platser hålls tillgängliga för de arbetssökande utan att dessa skrivs in som arbetssökande. De som anlitar den öppna förmedlingen får själva ta kontakt med vederbörande arbetsgivare. Försök med öppen förmedling pågår f. n. på flera platser i landet. I vissa fall har den öppna förmedlingen kombinerats med en försöksverksamhet med telefonanmälan i samband med att medlemmar i erkända arbetslöshetskassor blir arbetslösa. Jag finner den pågående försöksverksamheten intressant. Innan jag tar ställning till statskontorets förslag bör emellertid resultaten av pågående försöksverksamhet utvärderas. Försök bör också göras med den av statskontoret föreslagna kontorsutformningen med kundmottagning, expedition och uppdragscentral. Utvärderingen av försöken bör avse personalbesparingar, kostnader i samband med övergången, förmedlingsresultat, jämförelser mellan olika kontorsformer m. m. Resultaten bör redovisas i så god tid att de kan beaktas vid statsmakternas behandling av anslagsframställningarna för budgetåret 1972/73. I fråga om telefonanmälan för arbetslösa bör hänsyn tas till de förändringar som kan komma att aktualiseras av beslut i anledning av den pågående utredningen om konstant stöd vid arbetslöshet. I detta sammanhang bör särskilt kontrollmöjligheterna ägnas uppmärksamhet. Detta kan föranleda viss tidsförskjutning av utvärderingen på detta område.

I likhet med statskontoret anser jag att en integrering mellan förmedling, arbetsvård och yrkesvägledning under enhetlig ledning är ägnad att effektivisera den samlade arbetsförmedlingsverksamheten. Härigenom bör bl. a. möjligheterna att åstadkomma en likvärdig service för arbetssökande i alla delar av arbetsförmedlingsorganisationen öka. En ökad integrering bör således eftersträvas på olika sätt. Jag har i det föregående framhållit att stommen i arbetsförmedlingens organisation bör utgöras av ett antal välutrustade distriktskontor. I principiell överensstämmelse med statskontorets förslag anser jag att distriktskontor i regel bör vara försedda med specialiserade tjänstemän för arbetsvård och yrkesvägledning. Med ett bibehållet större antal lokalkontor kan det i vissa fall vara motiverat att även sådana förses med arbetsvårdare och yrkesvägledare. Frågan om lämplig fördelning av specialiserade arbetsvårds- och yrkesvägledningstjänstemän i organisationen bör närmare behandlas i samband med det förslag till kontorsorganisation som arbetsmarknadsstyrelsen i enlighet med vad jag tidigare har anfört bör lägga fram.

En väsentlig förutsättning för att den eftersträlvade integrationen skall

lyckas är enligt min mening att den samlade arbetsförmedlingsverksamheten står under enhetlig ledning. I första hand bör denna komma till stånd på det lokala planet. Den bör införas successivt i takt med att den skisserade distriktsorganisationen genomförs.

Som jag har anfört i samband med behandlingen av förslagen om arbetsmarknadsstyrelsens organisation är frågan om integration av arbetsförmedling, arbetsvård och yrkesvägledning inom styrelsen av särskilt intresse. Den bör beaktas vid översynen av arbetsmarknadsstyrelsens organisation.

Gemensam utbildning av personal inom arbetsförmedlingen på sätt statskontoret har förordat anser jag vara ett naturligt led i strävandena mot ökad integration. Den bör vara av särskilt värde för att mindre komplicerade arbetsvårds- och yrkesvägledningsfrågor skall kunna föras över till förmedlingspersonalen. Härigenom ökas utrymmet för kvalificerad specialistbehandling av komplicerade ärenden. Genom bättre samordnad service slipper arbetssökandena också i många fall uppsöka olika delar av förmedlingsorganisationen. Redan nu tillämpas dessa principer i viss utsträckning. Jag förutsätter att arbetsmarknadsstyrelsen också i fortsättningen beaktar möjligheterna att successivt bredda arbetsförmedlingspersonalens kunskaper i de avseenden jag har angett.

För att öka yrkesörligheten på arbetsmarknaden och åstadkomma ett så rationellt utnyttjande av arbetsförmedlingens personal som möjligt vill statskontoret avskaffa den nuvarande uppdelningen av arbetsförmedlingens expeditioner efter yrkes- och branschområden och i stället organisera sammanhållna förmedlingsexpeditioner. I viss utsträckning har en sådan organisation av förmedlingskontoren redan prövats. Arbetsmarknadsstyrelsen framhåller emellertid att erfarenheterna av denna organisation inte är entydiga. Innan slutlig ställning tas till förslaget bör därför enligt min mening den föreslagna organisationen prövas ytterligare inom ramen för den försöksverksamhet som f. n. bedrivs inom arbetsförmedlingen. Härvid bör bl. a. förutsättningarna för ifrågavarande organisation vid kontor av olika storleksordning klargöras.

Som framgår av vad jag tidigare har anfört finner jag det ofrånkomligt att en koncentration av arbetsförmedlingsverksamheten till större kontorsenheter i stor utsträckning kombineras med ambulerande verksamhet. Vidare innebär en koncentration av arbetsförmedlingens resurser till fler stora enheter än f. n. enligt min mening att det blir möjligt att ge den ambulerande verksamheten ökad stadga och effektivitet och inrymma den som ett naturlig led i de stora förmedlingsenheternas verksamhet. Det bör ankomma på arbetsmarknadsstyrelsen att i samband med förslaget till kontorsorganisation behandla även utformningen av den ambulerande verksamheten, varvid resultatet av en inom styrelsen pågående utvärdering och omprövning av den hittillsvarande ambuleringen bör redovisas.

Med anledning av statskontorets förslag om åtgärder för att vid inter-

lokal förmedling ge den arbetssökande bättre insikter inte bara i sysselsättningsförhållanden utan också i allmänna förhållanden på den tilltänkta inflyttningsorten vill jag erinra om att steg i denna riktning har tagits inom arbetsförmedlingen under senare år. Denna verksamhet bör emellertid av skäl som statskontoret har anfört byggas ut ytterligare i den takt som resurserna medger. Informationen bör i första hand ta sikte på bostads-situationen samt möjligheterna till skolutbildning och annan samhälllig service.

Arbetsförmedlingens s. k. mittmånadsräkning av hos förmedlingen anmälda arbetslösa arbetssökande medför enligt statskontoret att arbetslösheten för vissa kategorier arbetstagare underskattas. Statskontoret menar därför att denna statistik bör förbättras så att den i större utsträckning än f. n. omfattar också arbetslösheten bland dem som inte är medlemmar i erkända arbetslöshetskassor. I anledning av detta förslag får jag erinra om att statistiska centralbyråns arbetskraftsundersökningar fr. o. m. den 1 januari 1970 sker månadsvis. Därigenom blir det möjligt att månatligen följa förändringarna av den totala arbetslösheten. Någon sådan totalbild kan inte erhållas genom arbetsförmedlingens statistik eftersom denna är beroende av att den arbetslöse anmäler sig hos förmedlingen. Härav följer givetvis inte att man skulle underlåta att i möjligaste mån förbättra också ifrågakvarande statistik. När en ADB-registrering av arbetssökande hos arbetsförmedlingen kommer till stånd bör möjligheten att förbättra mittmånadsräkningen övervägas.

Arbetsvård. De handikappades behov av fördjupad arbetsförmedlingsservice och arbetsmarknadsmässig rehabilitering tillgodoses inom arbetsvårdens ram. Arbetsvårdens uppgift är att ge det stöd som behövs för att den handikappade fritt skall kunna välja yrke och förverkliga yrkesvalet. Arbetsvården skall också underlätta den handikappades anpassning i arbetslivet och svara för att sysselsättning erbjuds dem som inte kan få arbete på öppna marknaden. Verksamheten handhas av arbetsmarknadsverket men kommuner, landsting och andra organ medverkar som huvudmän för arbetsprövning, arbetsträning och skyddad sysselsättning.

Utbyggnaden av arbetsvårdsverksamheten har till stor del skett under 1960-talet. Antalet arbetsvårdssökande har ökat från 31 359 år 1960 till 86 184 år 1968. Under år 1968 hänvisades 23 386 personer till rehabiliteringsåtgärder i form av arbetsprövning, arbetsträning, yrkesutbildning m. m. och 11 727 erhöll genom arbetsvården anställning på öppna marknaden. Samtidigt sysselsattes över 21 000 handikappade i någon form av skyddad verksamhet. Det skall påpekas att ett stort antal handikappade därutöver har fått arbete genom den allmänna förmedlingen.

Den snabba expansionen får ses mot bakgrund av socialförsäkringssystemets utbyggnad samt den av riksdagen antagna målsättningen för arbetsmarknadspolitik som förutsätter väsentligt ökade insatser för handikap-

pad, äldre eller av annan orsak svårplacerad arbetskraft. Det ökade samarbetet mellan arbetsvården och övriga organ med rehabiliteringsuppgifter har också medfört att behovet av arbetsvårdsåtgärder prövas systematiskt i rehabiliteringsarbetet. Genom kvalificerade åtgärder kan nu allt fler gravt handikappade, för vilka anpassning till arbetslivet tidigare inte ansetts möjlig, inlemmas i produktionen. Jämsides härmed har näringslivets snabba strukturomvandling medfört ökade svårigheter för äldre och handikappade personer att få eller behålla anställning på den öppna marknaden. Dessa grupper har därför i ökad utsträckning remitterats till arbetsvården. I likhet med statskontoret anser jag det nödvändigt att arbetsvårdens resurser såväl kvalitativt som kvantitativt fortlöpande utvecklas för att de ökande anspråken skall kunna tillgodoses. De personalbesparingar som kan uppnås genom rationaliseringar inom den samlade arbetsförmedlingsverksamheten bör bl. a. tas i anspråk för detta ändamål. Jämsides med sådan förstärkning av personalresurserna bör olika förändringar övervägas för att ge bättre kontinuitet i rehabiliteringsarbetet samt minska tid och kostnader för åtgärderna. Detta torde bl. a. kunna ske genom att arbetsvårdens insatser inriktas i första hand på sådana fall som förutsätter kvalificerade åtgärder för varaktig rehabilitering. Förutsättningarna för att i ökad omfattning föra över enklare och okomplicerade fall till den allmänna förmedlingen bör därför prövas. Möjligheterna härtill torde förbättras tack vare de särskilda expeditioner för kvalificerade arbetsförmedlingsåtgärder som införs i samband med den pågående försöksverksamheten med öppen förmedling. En utbyggd kontaktmannaverksamhet avseende olika vårdinstitutioner enligt statskontorets förslag möjliggör också att den arbetsvårdsbedömning som föregår sådan överföring kan utföras i direkt anslutning till att ärendet aktualiseras av försäkringskassa eller annat remitterande organ. För samordningen av den arbetsmarknadsmässiga rehabiliteringen är det nödvändigt att platserna vid statsunderstödda arbetsvårdsinstitutioner även framdeles står till arbetsmarknadsverkets förfogande. Det ankommer på arbetsmarknadsstyrelsen att pröva förutsättningarna för en ökad differentiering av arbetsvårdsverksamheten samt ta upp förhandlingar med berörda huvudmän om förstärkning av kontaktmannaverksamheten och effektivisering av samarbetet med kommunala och andra arbetsvårdsinstitutioner.

Den av statskontoret berörda frågan om huvudmannaskapet för skyddade verkstäder utreds f. n.

Frågan om sammansättningen av försäkringskassornas pensionsdelegationer kommer att prövas i samband med att ställning tas till den utredning om vidgad rätt till förtidspensionering som riksförsäkringsverket har överlämnat till Kungl. Maj:t.

Statskontoret förordar att sådana arbetsvårdsärenden där den sökande på sannolika grunder inte kan eller önskar tillgodogöra sig arbetsmarknadsmässig rehabilitering skrivs av i ökad utsträckning. I likhet med de remiss-

instanser som har yttrat sig på denna punkt anser jag att sådan avskrivning bör ske med stor försiktighet. Beträffande vissa av ifrågavarande grupper torde det vara möjligt att vidta arbetsvårdsåtgärder av temporär natur, t. ex. genom skyddad sysselsättning, vilka samtidigt kan tjäna som förberedelse för mer kvalificerade åtgärder i de fall prognosen förbättras. I sammanhanget kan erinras om att pågående utredning om den skyddade sysselsättningen särskilt skall uppmärksamma behovet av sysselsättning m. m. för de grupper som på grund av handikappets art inte alls eller i endast ringa omfattning kan inpassas i den nuvarande verksamheten.

Förslaget om ändrad inriktning av arbetsvårdspersonalens utbildning och specialistfunktioner är jag f. n. inte beredd att ta ställning till. De erfarenheter som vunnits genom statskontorets utredning bör emellertid beaktas vid utformningen av arbetsmarknadsverkets personalutbildning.

Slutligen vill jag beträffande arbetsvården framhålla att dess viktigaste uppgift måste vara att medverka till att de handikappade placeras på den öppna arbetsmarknaden. Den ökade integration mellan arbetsvård, yrkesvägledning och allmän arbetsförmedling som jag tidigare har förordat syftar bl. a. till att underlätta sådana strävanden. Jag vill också erinra om att en utredning om förbättrat uppsägningsskydd särskilt för äldre nyligen har tillsatts. Större trygghet i anställningen för de äldre, som ofta även har olika handikapp och som har särskilt svårt att få ett nytt arbete om de har blivit arbetslösa, skulle kunna väsentligt bidra till att skapa ett bättre sysselsättningsläge för dessa grupper.

Sysselsättningsskapande verksamhet. Statskontoret uttalar sig för ökad administrativ samordning av de sysselsättningskapande åtgärderna och anser sig genom sina förslag skapa förutsättningar för en bättre samlad överblick och samordning av verksamheten.

I det föregående har jag bland frågor av särskilt intresse, som bör uppmärksammas vid en kompletterande översyn av arbetsmarknadsstyrelsens organisation, pekat på det angelägna i att olika former av sysselsättningskapande verksamhet samordnas.

Statskontoret har vidare lagt fram förslag beträffande vissa förfaranden och hjälpmedel vid planeringen och den ekonomiska uppföljningen av de sysselsättningskapande åtgärderna. I fråga om planeringen sägs att insamlingen av uppgifter om kommunernas investeringsplaner bör samordnas och materialet göras mera allsidigt användbart. Arbetet med sammanställning av investeringsreserv bör enligt statskontoret avvecklas successivt. Något verkligt behov av beredskapsstat anses inte heller föreligga.

Jag finner angeläget att alla möjligheter till samordning av insamling och sammanställning av uppgifter om de kommunala investeringsplanerna tas till vara. Det bör ankomma på arbetsmarknadsstyrelsen att i samråd med konjunkturinstitutet och statistiska centralbyrån fortlöpande utforma verksamheten i syfte att förbättra resultaten och undvika onödigt dubbelarbete

för såväl uppgiftslämnare som myndigheter. Frågan om slopande av den särskilt sammanställda investeringsreserven och den därtill knutna beredskapsstaten bör prövas i annat sammanhang.

När det gäller den ekonomiska uppföljningen av den sysselsättningsskapande verksamheten delar jag statskontorets uppfattning att det är önskvärt att få ökad klarhet rörande kostnadsförhållandena. Detta är av betydelse bl. a. för att bedöma rimligheten av att olika arbeten utförs som beredskapsarbeten. Statskontoret har med anknytning härtill diskuterat att till de arbetsmarknadspolitiska kostnaderna hänföra endast de merkostnader som betingas av att ett arbete utförs som beredskapsarbete. Jag finner det angeläget att analyser av merkostnaderna sker men vill betona att sådana analyser är möjliga och meningsfulla endast på sådana sektorer där jämförbar statlig eller annan verksamhet bedrivs. På andra sektorer — t. ex. restaurering av byggnadsminnesmärken — finns inte underlag för beräkning av merkostnader. En närmare bedömning av frågan ligger inom ramen för budgetutredningens uppdrag.

Vid sidan av arbetet med en utvecklad kostnadsredovisning, som i första hand ankommer på arbetsmarknadsstyrelsen, är det önskvärt att ett metodologiskt utvecklingsarbete sker för att få fram kostnadsintäktanalyser. Sådant arbete initieras f. n. av expertgruppen för arbetsmarknadsfrågor (EFA) inom ramen för forsknings- och utvecklingsarbetet på arbetsmarknadsområdet.

I fråga om den periodiska prognosverksamheten anser jag att länsarbetsnämndernas enkätbaserade prognoser utgör ett ändamålsenligt underlag för bedömning av konjunkturutveckling och arbetskraftsbehov. Länsarbetsnämndernas direktkontakter med företagen vid inhämtandet av underlag för bedömningarna är nämligen av stort värde. I enlighet med vad jag tidigare har anfört bör givetvis alla möjligheter tas till vara att samordna arbetsmarknadsverkets, konjunkturinstitutets och statistiska centralbyråns uppgiftsinsamling.

Statskontoret har slutligen föreslagit att medelsformer och bidragsregler inom den sysselsättningsskapande verksamheten blir föremål för en samlad översyn i särskild ordning. Dessa spörsmål övervägdes vid behandlingen av de arbetsmarknadspolitiska frågorna år 1966. En förnyad översyn skulle enligt min uppfattning knappast medföra några avsevärda framsteg jämfört med vad som uppnåddes år 1966. För den närmaste framtiden är en fortlöpande modifiering och anpassning mest ändamålsenlig. En sådan verksamhet pågår genom undersökningar av skilda sektorer, t. ex. de skyddade verkstäderna.

Utveckling av ADB. Statskontoret har föreslagit att ADB-teknik skall utnyttjas på flera områden inom arbetsmarknadsverket. Arbetet med att införa en första etapp, som främst avser funktioner med omfattande manuellt rutinarbete, har påbörjats under utredningens gång. En andra etapp som i

första hand omfattar användning av ADB i arbetsförmedlingsverksamheten har skisserats. En tredje etapp har antytts bli aktuell om några år.

Enligt min mening är införande av ADB av stor betydelse för strävandena att rationalisera och effektivisera arbetsmarknadsverkets verksamhet. Det pågående arbetet med den första ADB-etappen bör fullföljas i den omfattning som statskontoret har angett. Anskaffning av datamaskin- och viss terminalutrustning sker genom statskontorets försorg i enlighet med beslut av Kungl. Maj:t under våren 1969. Ställningstaganden beträffande fortsatta anskaffningar av terminalutrustning ankommer på Kungl. Maj:t.

Vid remissbehandlingen av statskontorets förslag har framhållits de risker i sekretesshänseende som användningen av ADB-register kan innebära för arbetsförmedlingens kunder. Självklart är det av största betydelse att sekretesskyddet bevaras, främst naturligtvis med hänsyn till de rättmätiga anspråk på diskretion och bibehållen integritet som kunderna kan ställa, men också för att förmedlingen skall vinna det förtroende som är en förutsättning för ett framgångsrikt resultat av förmedlingsverksamheten. Motsvarande problem möter i fråga om många andra registeranvändningar, t. ex. för rättsväsendet och sjukvården. Enligt vad jag har inhämtat föreligger i dag betryggande tekniska och organisatoriska möjligheter att uppnå samma skydd mot obehörig insyn i ADB-register som i mera konventionellt utformade register. Jag förutsätter givetvis att dessa möjligheter kommer att utnyttjas.

Vid en fortsatt utbyggnad av ADB-systemen enligt den skisserade andra etappen är det angeläget att möjligheterna att i rationaliserande och effektiviserande syfte utnyttja ADB i det egentliga arbetsförmedlingsarbetet uppmärksammas. I första hand syftar jag på registrering av information om lediga platser och arbetssökande. Särskilt bör möjligheterna att i kostnadsbesparande syfte använda ADB för produktion av listor över lediga platser beaktas. Beträffande s. k. matchning av sökande och platser bör en verksamhet inledas i syfte att ta fram säkrare underlag för bedömning av möjligheterna att mera allmänt utnyttja denna teknik. Härvid bör utvecklingen utomlands följas och erfarenheterna därifrån tillgodogöras. Visst systemarbete och begränsade praktiska försök torde därutöver erfordras.

Personaladministration. Statskontorets förslag om utformning av personaladministrativa rutiner, rekrytering och personalutbildning finner jag väl ägnade att läggas till grund för den fortsatta utvecklingen på det personaladministrativa området. I vissa avseenden har de redan helt eller delvis genomförts. Vad särskilt angår rekryterings- och urvalsprinciper för arbetsmarknadsverket delar jag LO:s uppfattning att rekryteringen bör ske på bred bas och att formella kompetenskrav inte bör ställas upp. Detta ligger i linje med vad statskontoret har förordat.

Arbetsmarknadsverkets totalförsvarsfunktioner. Statskontorets förslag avser en rad olika rationaliseringsåtgärder i fråga om arbetsmarknadsverkets

handläggning av totalförvarsärenden. Förslagen gäller väsentligen decentralisering av uppskovs- och anståndsärenden till regionala instanser, ökad tillämpning av ADB vid behandlingen av olika register, gemensamt utnyttjande av och integrering med register hos andra myndigheter och nedläggning av vissa register.

Enligt vad jag har inhämtat har arbetsmarknadsstyrelsens uppskovsregister nu lagts ned. I stället utnyttjas motsvarande register hos värnpliktsverket. Statskontorets förslag i övrigt avser åtgärder som har nära samband med förfaranden som utreds eller förbereds inom andra myndigheter eller som enligt min mening kräver ytterligare utredning. De bör f. n. inte föranleda något ställningstagande från statsmakternas sida.

Sammanfattande synpunkter. Statskontoret har i sitt betänkande inte bara föreslagit genomgripande förändringar av arbetsmarknadsverkets struktur utan också redovisat studier av olika funktioner inom verket samt lagt fram ett stort antal detaljförslag.

I det föregående har jag redovisat mina ställningstaganden till förslagen i stort. I åtskilliga hänseenden är emellertid förslagen av den art att det närmast ankommer på arbetsmarknadsverket att pröva dem. En sådan prövning har också börjats inom verket och försöksverksamhet pågår i olika avseenden.

För det framtida rationaliseringsarbetet blir utvecklingen av ADB av stor betydelse. Det utvecklingsarbete som pågår på detta område syftar såväl till mekanisering av vissa arbetsuppgifter som framför allt till att effektivisera planering och arbetsförmedling. Detta arbete bör fortsätta enligt de riktlinjer som jag har förordat i det föregående.

Statistik- och prognosproduktionen bör övervägas fortlöpande i samråd med konjunkturinstitutet och statistiska centralbyrån i syfte att förbättra resultaten och så långt möjligt undvika dubbelarbete för såväl uppgiftslämnare som myndigheter. Åtgärderna får dock inte leda till att arbetsmarknadsverkets direkta kontakter med uppgiftslämnarna äventyras eller att erfarenheterna från den praktiska verksamheten inte tas till vara.

Olika pågående offentliga utredningar behandlar frågor som har väsentlig betydelse för arbetsmarknadsverket. I detta sammanhang kan särskilt nämnas utredningarna om kontant stöd vid arbetslöshet och om skyddad sysselsättning samt den nyligen tillsatta utredningen rörande arbetsförmedlingen inom vissa yrkesområden m. m. Utredningarna kan komma att leda till delvis nya förutsättningar för arbetsmarknadsverkets funktioner inom dessa grenar av verksamheten.

De snabba förändringarna på arbetsmarknaden och den fortgående utvecklingen av arbetsmarknadspolitiken ställer stora krav på arbetsmarknadsverket. Verkets arbetsformer på skilda nivåer måste ständigt anpassas till dessa skiftande förhållanden. Anpassningen måste ske på sådant sätt att den enskildes behov av stöd och service inte eftersätts och så att ar-

betsmarknadspolitiken kan fullgöra sin funktion som ett led i den ekonomiska politiken. Samtidigt måste kraven på rationell organisation och effektivitet i arbetet inom verket tillgodoses. Detta nödvändiggör ett ständigt pågående rationaliserings- och utvecklingsarbete.

Den fortsatta rationaliseringsverksamheten bör utformas i samklang med utvecklingen av medel och metoder för arbetsmarknadspolitiken. När exempelvis nya arbetsmetoder för arbetsförmedlingen lanseras måste kostnadsaspekten alltid beaktas. Kostnadsjämförelser mellan olika alternativa metoder bör alltså ingå som ett led i det interna utredningsarbetet.

Våra arbetsmarknadspolitiska ambitioner kan förväntas bli ännu större framdeles än vad de är i dag, framför allt beroende på de snabba förändringarna i näringslivet och de konsekvenser dessa får för arbetsmarknaden. Vid sidan av vissa konjunkturbetingade variationer kan utgifterna för arbetsmarknadspolitiken förutses komma att stiga ytterligare. Från statsfinansiell synpunkt är det följaktligen synnerligen angeläget att alla möjligheter till kostnadsbesparingar iakttas.

När det gäller takten i omorganisationen av arbetsmarknadsstyrelsen har styrelsen för sin del förordat att översynen av organisationen sker fortlöpande. Enligt min mening bör en översyn av den centrala organisationen komma till stånd i ett sammanhang. Den bör ske med utgångspunkt i de principiella riktlinjer som jag har angett i det föregående. Jag avser att föranstalta om att översynen påbörjas snarast sedan riksdagen tagit ställning till de här framlagda förslagen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t bereder riksdagen tillfälle

att avge yttrande med anledning av vad jag sålunda anfört.

Anslagsfrågor

Allmänna synpunkter

Arbetsmarknadsstyrelsen

Läget på arbetsmarknaden under åren 1968 och 1969. Läget på arbetsmarknaden under senare delen av år 1968 karaktäriserades av balans eller t. o. m. begynnande arbetskraftsbrist i vissa delar av landet medan arbetslösheten steg i andra delar. Totalt låg arbetslösheten ännu under tredje kvartalet på en något högre nivå än ett år tidigare.

Under första halvåret 1969 ökade orderingången till industrin kraftigt. Den till följd härav stegrade efterfrågan på arbetskraft har gällt inte enbart yrkesarbetare utan i hög grad också andra arbetare. Samtidigt har det

blivit fler arbetstillfällen för tjänstemän. I juni 1969 rådde brist på arbetskraft inom stora delar av näringslivet.

Utvecklingen på arbetsmarknaden har inte varit likartad över hela landet. Trots den kraftigt ökade efterfrågan på arbetskraft har den registrerade arbetslösheten legat kvar på en relativt hög nivå i skogslänen. Detta torde delvis kunna förklaras med att ett relativt stort antal äldre företagare inom jordbruk och handel i dessa län har upphört med sin verksamhet och i samband därmed ansökt om det i juli 1968 införda omställningsbidraget. Sälunda har antalet arbetslösa i landet i åldern 60 år och däröver under tiden augusti 1968—augusti 1969 ökat med närmare 2 100 trots att den totala arbetslösheten under samma tid har minskat med 5 700. I augusti 1969 utgjorde denna åldersgrupp 43 % av hela antalet arbetslösa.

Den väntade arbetsmarknadsutvecklingen. Tillväxten av arbetskraftstillgångarna kommer under de närmaste åren att praktiskt taget stagnera. För att man skall kunna undgå allvarliga problem i form av brist på arbetskraft inom stora sektorer av näringslivet krävs därför både en effektiv ekonomisk stabiliseringspolitik och en hög yrkesmässig och geografisk rörlighet hos arbetskraften.

Förskjutningen av sysselsättningen från glesbygd till framför allt större tätorter synes fortgå relativt oberoende av konjunktursvängningar. Delvis sammanhänger denna utveckling med rationaliseringen inom jord- och skogsbruket men också med en rad andra faktorer. Skogslänen, med det inre av Norrland som särskilt utsatt område, har på grund av näringslivets struktur där starkare kännning av denna utveckling än övriga regioner.

Betydelsen av den hittills bedrivna lokaliseringspolitiken bör inte undervärderas men lokaliseringsåtgärderna, som väsentligen gäller ett begränsat antal större tätortsområden, måste för att få avsedd effekt kombineras med en politik som stödjer flyttningen av arbetskraft från glesbygderna till dessa tätortsområden. Flyttningen från områden med otillräcklig sysselsättning måste i betydande utsträckning inriktas också mot de södra och mellersta delarna av landet med deras brist på arbetskraft.

Den kraftigt ökade efterfrågan på arbetskraft inom vissa delar av näringslivet ställer anspråk på åtgärder för att främja yrkesrörligheten. På många områden kommer dessutom den fortgående omstruktureringen av arbetskraftsbehoven att ske så snabbt och få sådan omfattning, att behoven inte kan tillgodoses enbart genom de nyutbildade ungdomar som går ut i arbetslivet. Krav kommer bl. a. av detta skäl att ställas på en omfattande vuxenutbildning.

Vissa grupper har stora svårigheter att anpassa sig till ändrade betingelser på arbetsmarknaden och riskerar, om inte åtgärder vidtas, att utsättas för långvarig arbetslöshet eller undersysselsättning. Orsaken kan vara ålder, handikapp, ortsbundenhet eller otillräckligt yrkeskunnande. I stor utsträckning aktualiseras deras sysselsättningsproblem i samband med totala drift-

nedläggelser. Starka sociala och rättviseskäl talar för att dessa grupper inte ensamma skall bära den börda som omställningen innebär. Kvalificerade arbetsmarknadspolitiska insatser måste till för att komma till rätta med dessa arbetstagares problem.

Mot bakgrunden av den här skisserade utvecklingen är det ett för arbetsmarknadsstyrelsen självklart mål att bygga ut och förbättra arbetsmarknadsservicen. Delvis kan detta ske genom fortlöpande rationalisering av arbetsmarknadsverkets organisation och arbetssätt. Det behövs emellertid också ökade personalresurser, bl. a. för att verket effektivare än nu skall kunna lösa de eftersatta gruppernas sysselsättningsproblem. De medel som arbetsmarknadsverket har till sitt förfogande för att underlätta regionala och yrkesmässiga omställningar på arbetsmarknaden kommer även under en högkonjunktur att behöva användas i förhållandevis stor utsträckning. Dessa behöver förbättras och anpassas till de krav som utvecklingen ställer.

Arbetsförmedling, arbetsvård och yrkesvägledning. Arbetsförmedlingen utgör grunden för de arbetsmarknadspolitiska insatserna. I en ständigt skiftande arbetsmarknad ankommer det på arbetsförmedlingen att omsätta de arbetsmarknadspolitiska riktlinjerna i praktisk handling. Detta förutsätter hög beredskap och effektiv samverkan mellan förmedlingens olika verksamhetsgrenar.

Anspråken på arbetsförmedlingens service har ökat och väntas fortsätta att öka. Arbetsmarknadsverket söker möta dessa krav inom ramen för nuvarande personella resurser. Några av de viktigaste åtgärderna är intern personalutbildning, pågående integration mellan arbetsförmedling, arbetsvård och yrkesvägledning samt arbetet med att rationalisera förmedlingens inre organisation och arbetsmetoder. Dessa åtgärder är emellertid inte tillräckliga utan det behövs också personalförstärkningar. Bl. a. är det nödvändigt att de rörliga enheterna inom arbetsförmedlingen utökas för den förebyggande och uppsökande verksamheten, särskilt i glest befolkade områden.

Antalet arbetsvårdssökande har ökat från 61 000 år 1964 till 86 200 år 1968. En fortsatt snabb ökning kan väntas. En allt större andel av de arbetsvårdssökande är gravt arbetshindrade eller multihandikappade.

De stegrade anspråken på arbetsvården har medfört att personalresurserna blivit otillräckliga. Konsekvensen härav har blivit bl. a. att arbetsvården inte kunnat öka sin uppspårande verksamhet. Väntetiderna för nyremitterade arbetsvårdssökande har vidare på flera orter förlängts och handläggningstiden för enskilda ärenden blir ofta lång. Arbetsvårdens kontakter med olika sjuk- och socialvårdsorgan samt institutioner för arbetsprövning och arbetsträning har blivit eftersatta. Syftet med denna kontaktverksamhet är att pröva behovet av arbetsvårdsåtgärder på ett så tidigt stadium som möjligt. Vidare behövs ökade resurser för att kunna stödja handikappades övergång från skyddat arbete till öppna marknaden. F. n. blir många han-

dikappade kvar i skyddat arbete längre tid än som är nödvändigt därför att verket i dag endast undantagsvis har personella resurser för individuellt inriktad arbetsvård.

Yrkesvägledningsverksamheten omfattade år 1968 nära 82 000 sökande. Jämfört med år 1967 ökade antalet sökande med ca 4 400. Nära två tredjedelar av de sökande under år 1968 var 20 år eller äldre, varav huvudparten 20—29 år.

Yrkesvägledningen i skolan är koncentrerad till gymnasium, fackskola och folkhögskola. Antalet yrkesvägledningslektioner ökade från 4 500 läsåret 1967/68 till 5 800 läsåret 1968/69.

Kraven på en effektiv yrkesvägledning för dem som i vuxen ålder måste välja nytt yrke är stora. Med hittillsvarande personella resurser har dock yrkesvägledningen endast kunnat göra begränsade insatser i omskolningssammanhang. För att kunna tillmötesgå kraven på yrkesvägledningsservice för vuxna behöver yrkesvägledningen resurser för att anordna fast mottagning både vid förmedlingskontor utan egen yrkesvägledning och vid omskolningscentra med särskild arbetsförmedling. Resurser behövs vidare för kollektiv utbildnings- och yrkesinformation i den gymnasiala vuxenskolan.

Flyttning s b i d r a g m. m. Bara en liten del av dem som flyttar med hjälp av flyttningsbidrag är familjer. För många familjer är emellertid flyttning till en ny arbetsort nödvändig. Ytterligare åtgärder är därför erforderliga för att underlätta denna omflyttning, bl. a förstärkning av flyttningsbidragen till denna grupp.

Samtidigt med den ökade utexaminationen från olika utbildningsanstalter växer behovet av att underlätta de nyexaminerades geografiska rörlighet. Flyttningsbidrag bör därför kunna utges till nyexaminerade arbetssökande som inte kan få arbete på utbildnings- eller hemorten. Med hänsyn till de förändringar som präglat stora delar av näringslivet under senare år och som kan väntas fortsätta bör bestämmelserna vidare ändras så att det blir möjligt att ge flyttningsbidrag till arbetstagare som på grund av strukturella förändringar eller liknande skäl inte längre kan beredas arbete på bostadsorten men som kan erbjudas anställning vid arbetsplats på annan ort inom samma företag.

För att lösa bostadsfrågan för flyttande arbetskraft har anordnats förläggingspaviljonger för ensamboende och i viss omfattning provisoriska familjebostäder för flyttande familjer. Paviljonger som genomgångsbostäder är på längre sikt ingen god lösning. Styrelsen anser att bostadsbehovet för flyttande arbetskraft måste beaktas vid det permanenta bostadsbyggandet. Inte minst gäller detta i fråga om gruppen ensamboende. Därför bör 10 % av det årliga bostadsbyggandet fördelas med särskild hänsyn till den flyttande arbetskraftens bostadsbehov och lokaliseras till orter som anges av styrelsen.

Vid pågående försöksverksamhet med inlösen av egnahem skall taxerings-

värdet läggas till grund vid bestämmande av inlösenvärdet. Inlösenvärdet kan höjas så att det täcker även överskjutande in-teckningslån, men ersättning för överskjutande eget nedlagt kapital eller eget arbete på fastigheten kan däremot inte utgå. De nuvarande bestämmelserna har inneburit att verket inte kunnat lämna det stöd till arbetslösa egnahemsägare, som från början var avsett. En revidering av bestämmelserna för egnahemsinlösen bör därför komma till stånd.

A r b e t s m a r k n a d s u t b i l d n i n g. Det grundläggande syftet med arbetsmarknadsutbildning är att ge arbetslösa och svårplacerade möjlighet till nytt arbete. Arbetsmarknadsutbildningen bidrar också till att underlätta övergång till mer kvalificerade uppgifter. Samtidigt ökar näringslivets möjligheter att rekrytera utbildad arbetskraft. Arbetsmarknadsutbildningen spelar vidare en viktig roll som konjunktur- och säsongutjämnande medel. Även med hög efterfrågan på arbetskraft erfordras betydande resurser för arbetsmarknadsutbildning. Målsättningen bör vara att kunna ge de enskilda en så väl avpassad utbildning som möjligt och därutöver tillgodose de behov av yrkesutbildad arbetskraft som näringslivet får som en följd av den fortsatta tekniska och ekonomiska utvecklingen. Vissa gruppers utbildningsbehov måste särskilt beaktas. Det gäller i första hand handikappade, äldre och icke yrkesverksamma kvinnor. Arbetsmarknadsutbildningen beräknas under budgetåret 1970/71 komma att omfatta drygt 100 000 personer.

I samråd med arbetsmarknadens parter måste utbildningens yrkesinriktning fortlöpande anpassas till näringslivets behov. Rationaliseringssträvandena inom varuproduktionen kommer sannolikt att ställa krav på arbetskraft med nya slag av utbildning. Den tjänsteproducerande sektorn, inte minst vårdområdet, kommer att ställa anspråk på mer och bättre utbildad personal. Denna utveckling leder bl. a. till att bristyrkesutbildningen behöver få ökad omfattning. Den ringa omfattning som bristyrkesutbildningen hittills har haft får tillskrivas dels konjunkturdämpningen, dels den omständigheten att de nuvarande utbildningsbidragen medför en alltför stor standardsänkning under utbildningstiden. Vid bristyrkesutbildning bör därför utgå ett särskilt stimulansbidrag. I övrigt bör utbildningsbidragen vara avpassade så att arbetslösa personer stimuleras att utbilda sig i stället för att uppbära arbetslöshetsunderstöd. Grundbidragets reducering på grund av makeinkomst bör upphöra.

En ökad andel av arbetsmarknadsutbildningen bör ske inom företagen när det är fråga om dels personal som nyrekryteras och i samband därmed behöver omskolning eller kompletterande utbildning, dels redan anställda personer som på grund av ändringar i produktionen löper risk att bli arbetslösa och för vilka omskolning bedöms erforderlig.

S y s s e l s ä t t n i n g s s k a p a n d e å t g ä r d e r. Behovet av särskild sysselsättning kan tillgodoses på olika sätt. Företagen kan medges att ta i

anspråk medel ur investeringsfonderna, ramarna för statliga lån eller bidrag till vissa investeringar kan vidgas, statens och kommunernas beställningar hos industrin kan ökas osv. Dessa medel kan i viss grad styras till tiden och till branscher och orter. De kan därför med fördel sättas in för att överbrygga tillfälliga konjunktursvackor. Beredskapsarbetena är emellertid de mest selektiva sysselsättningsskapande åtgärderna.

Omfattningen och arten av beredskapsarbetena under de närmast framförliggande åren blir beroende av arbetsmarknadsutvecklingen. Ökad uppmärksamhet måste ägnas de grupper på arbetsmarknaden som möter särskilda omställningsproblem i samband med näringslivets strukturomvandling. För dessa grupper måste, även i ett arbetsmarknadsläge med totalt sett hög efterfrågan, i betydande utsträckning övergångsvis ordnas sysselsättning i form av beredskapsarbete.

Arbetslöshetens struktur har ändrats på senare tid. Bl. a. har vissa tjänstemannagrupper arbetslöshet ökat. I första hand är det äldre tjänstemän som ställs inför omställningssvårigheter i samband med strukturomvandlingen. Även för nyexaminerade har behov uppstått av beredskapsarbeten. Detta har medfört att nya typer av sådana arbeten behövs.

När det gäller objektvalet är huvudprincipen att objekten skall vara angelägna. Samtidigt är det i ett arbetsmarknadsläge med en totalt sett hög efterfrågan på arbetskraft önskvärt att söka finna dagsverksbilliga objekt, dvs. arbeten med förhållandevis liten insats av maskiner och material. Kraven på att arbetena skall bedrivas ekonomiskt och rationellt får inte eftersättas. Styrelsen har också funnit det önskvärt att lokaliseringen av beredskapsarbetena i ökad utsträckning frigörs från beroendet av de arbetslösas hemort. Svårigheterna att i längden finna lönsamma objekt i tillräcklig omfattning inom arbetslöshetsområdena gör det nödvändigt att arbetena där i första hand reserveras för äldre och lokalt bunden samt eljest svårplacerad arbetskraft.

Lokaliseringen av objekten har stor betydelse även ur allmänna näringslivssynpunkter. I de utvecklingsbara tätorterna har samhällsservicens utbyggnad kunnat påskyndas genom att vissa objekt utförts som beredskapsarbeten. Därmed har arbetena indirekt bidragit till näringslivets förstärkning.

Det är angeläget att objektunderlaget vidgas och differentieras med tanke på förändringarna i arbetslöshetens sammansättning i fråga om yrke, ålder och kön. Det relativt begränsade urval av arbetsuppgifter som de nuvarande beredskapsarbetena erbjuder, med ett starkt inslag av anläggningsarbeten, utestänger många från sådana arbeten. Med dessa utgångspunkter eftersträvas bl. a. att i högre grad inrikta beredskapsarbetena på natur- och miljövard samt varuproduktion.

Speciella åtgärder för svårplacerad arbetskraft.

Näringslivets snabba strukturomvandling har medfört särskilda svårigheter för de handikappade. För att kunna ge dem effektivare stöd har arbetsvårdens olika instrument successivt byggts ut och differentierats. Även vid hög efterfrågan på arbetskraft kommer kraven på arbetsvården att stiga.

Vid handläggningen av arbetsvårdsärenden är läkarundersökningar och psykotekniska anlagsprov ofta nödvändiga hjälpmedel. Mot bakgrund av den allt större tillströmningen av sökande med svåra handikapp beräknas 10 % av de sökande behöva individuell anlagsprövning under budgetåret 1970/71.

Vid utgången av budgetåret 1968/69 var antalet platser för arbetsprövning och arbetsträning ca 300 resp. 1 530. Antalet personer som genomgått arbetsprövning och arbetsträning har ökat från 2 950 år 1963 till 6 270 år 1968. Trots denna ökning har behovet av arbetsprövning och arbetsträning ej kunnat tillgodoses. Väntetiderna är ofta långa, speciellt vid arbetsprövningsavdelningarna. Det är därför angeläget att huvudmännen genom bl. a. höjda statsbidrag stimuleras till en snabbare utbyggnad.

Antalet handikappade som genomgått arbetsmarknadsutbildning har ökat från 12 800 år 1963 till 30 000 år 1968. Det innebär att de handikappade år 1968 utgjorde 35—40 % av dem som genomgick arbetsmarknadsutbildning. För bl. a. syn- och hörselskadade, dövblinda, cp-skadade, gravt rörelsehindrade och psykiskt utvecklingsstörda har som förberedelse för själva yrkesutbildningen anordnats s. k. anpassningskurser. Erfarenheterna härav är positiva.

Vid utgången av år 1968 disponerades 10 986 platser vid verkstäder m. m. inom arbetsvården. Antalet platser den 1 juli 1971 beräknas till 16 300. Behovet av platser vid skyddade verkstäder är emellertid avsevärt större.

Under budgetåret 1968/69 tillkom ca 1 000 halvskyddade platser, varav ca 700 under första halvåret 1969. Det totala platsantalet uppgick vid budgetårets slut till 1 300. Med nuvarande konjunkturläge beräknas att antalet platser under budgetåret 1969/70 kommer att stiga till ca 5 000 och under budgetåret 1970/71 med ytterligare ca 4 000 under förutsättning bl. a. att erforderlig personal för handläggning av dessa ärenden finns inom arbetsmarknadsstyrelsen och länsarbetsnämnderna.

Antalet personer i arkivarbete och musikerhjälp uppgick vid det senaste budgetårsskiftet till 6 600 jämfört med 4 900 ett år tidigare. Antalet handikappade, äldre och lokalt bundna som behöver placeras i arkivarbete kan väntas öka ytterligare.

Vid de särskilda beredskapsarbetena sysselsätts dels mentalvårdspatienter, psykiskt utvecklingsstörda samt nykterhetsvårds-, kriminalvårds- och ungdomsvårdsfall, dels äldre lokalt bunden arbetskraft och dels arbetssökande som av andra skäl är svårplacerade i öppna marknaden. Antalet i medeltal sysselsatta uppgick under budgetåret 1967/68 till 10 000 och under budgetåret 1968/69 till 12 000.

De särskilda beredskapsarbetena kan ses som en form av skyddat arbete. Behovet av sådana arbetsplatser ökar stadigt. Fr. o. m. budgetåret 1966/67 har försöksvis bedrivits beredskapsarbeten med industriell produktion. Till dessa arbeten har i första hand anvisats personer som i samband med industrinedläggningar inte kunnat arbetsplaceras i öppna marknaden och som på grund av ovana vid utearbete eller av andra skäl inte lämpligen kunnat sysselsättas i traditionella beredskapsarbeten. De industriella beredskapsarbetena har också erbjudit lämpliga arbetsuppgifter för kvinnor, äldre lokalt bundna och handikappade. Behovet av sysselsättning för nämnda grupper har starkt ökat, inte minst i skogslänen. Det är därför nödvändigt att väsentligt öka de industriella beredskapsarbetena. Under budgetåret 1968/69 bedrevs industriella beredskapsarbeten på ett 20-tal orter med ca 600 sysselsatta, varav nära hälften var kvinnor.

Under budgetåret 1968/69 utgick näringshjälp i 683 fall till en sammanlagd kostnad av 7 463 700 kr. Kapitalbehovet i samband med etablering av företag har blivit allt större. Detta har minskat möjligheterna att inom ramen för gällande bidrags- och lånemöjligheter etablera företag, som kan ge handikappade tillfredsställande försörjning.

Budgetåret 1968/69 erhöll 1 340 handikappade lån eller bidrag till anskaffning av motorfordon med sammanlagt 9 745 000 kr. Med nuvarande regler får de sökande i många fall vidkännas avsevärda kostnader.

Kontant stöd vid arbetslöshet. I medeltal för hela arbetslöshetsförsäkringen uppgick antalet ersättningsdagar per år och medlem till 4,5 under försäkringsåret 1967/68 mot 2,3 under försäkringsåret 1964/65. För försäkringsåret 1968/69 beräknas detta tal komma att uppgå till ca 4,4. Bakgrunden till denna utveckling är i första hand dels det tidigare konjunkturläget, dels införandet den 1 juli 1968 av förlängd ersättningstid för äldre arbetslösa.

Vid utgången av budgetåret 1968/69 uppbars omställningsbidrag av sammanlagt 2 181 personer av vilka 2 013 inte tillhörde någon erkänd arbetslöshetskassa.

Vapenfria tjänstepliktiga. Kostnaderna för vapenfria tjänstepliktigas utbildning och tjänstgöring, som hittills täckts av medel från fjärde huvudtiteln, har förutsatts komma att bestridas från elfte huvudtiteln fr. o. m. budgetåret 1970/71. Det sammanlagda antalet registrerade tjänstepliktiga är ca 12 000. Antalet tjänstepliktiga som uttagits och fördelats till olika myndigheter har i stort sett motsvarat tillflödet, varför personalläget i registret kan betecknas som balanserat.

Antalet tjänstgöringsdagar har för innevarande budgetår beräknats till 290 000. För budgetåret 1970/71 motses en ökning till 300 000 och kostnaderna uppskattas till 13,5 milj. kr.

Sammanfattning av anslagsframställningarna m. m. För verksamheten under budgetåret 1970/71 begärs totalt 2 027 milj. kr. Här-

till kommer 256 milj. kr. som utgör skolöverstyrelsens beräknade kostnader för arbetsmarknadsutbildningen. Totalt beräknas alltså utgifterna för arbetsmarknadspolitiken under budgetåret 1970/71 bli 2 283 milj. kr., en ökning med 391 milj. kr. i förhållande till de anslag som anvisats för budgetåret 1969/70. Av ökningen utgör 74 milj. kr. kostnadsstegringar till följd av löne- och prisomräkningar m. m. Den reella ökningen av utgifterna för arbetsmarknadspolitiken skulle således bli 317 milj. kr.

Styrelsen understryker särskilt behovet av ökade resurser för stöd till äldres och handikappades rehabilitering och sysselsättning. Även om det nuvarande konjunkturläget i huvudsak skulle komma att bestå under den aktuella perioden, är ökade insatser för att lösa dessa gruppers sysselsättningsproblem nödvändiga. Med hänsyn till de snabba omställningar som sker inom näringslivet är det vidare starkt motiverat att förstärka de rörlighetsfrämjande åtgärderna i syfte att underlätta såväl den geografiska som den yrkesmässiga rörligheten. Resultatet av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna är ytterst beroende på effektiviteten hos arbetsförmedlingen. Arbetsförmedlingen har dessutom en självständig och växande uppgift som serviceorgan gentemot arbets sökande och arbetsgivare. Mot denna bakgrund bör en förstärkning av arbetsförmedlingen ges hög prioritet.

Departementschefen

Full sysselsättning kan tryggas endast genom åtgärder som ständigt anpassas till situationens krav. För att målet skall kunna förverkligas krävs att arbetsmarknadspolitiken utvecklas i nära samspel med den ekonomiska politiken. De senare årens konjunkturutveckling har till fullo visat värdet av en sådan samordning mellan de ekonomisk-politiska medlen och aktiva insatser inom arbetsmarknadspolitikens ram.

Den ekonomiska politiken i Sverige kan självfallet inte drivas isolerad från politiken i de andra västliga industriländerna. Under konjunkturavmattningen åren 1966—1968 bedrev man i dessa länder en ekonomisk politik med ökad inriktning på stabil pris- och kostnadsutveckling samt förbättring av bytesbalansen. Till detta kom för vårt lands del att erfarenheterna från 1960-talets tidigare år visat att bristen på regional balans på arbetsmarknaden inte kunnat avlägsnas genom en allmänt expansiv politik. En sådan politik skulle i stället ha kunnat leda till arbetskraftsbrist och kostnadsstegringar inom vissa regioner och produktionsområden. Vidare var det mycket ovisst när det internationella konjunkturumslaget skulle komma, bl. a. beroende på effekterna av den instabilitet som kännetecknat det internationella valutaläget. Mot denna bakgrund fördes därför under konjunkturbedgången en stram generell ekonomisk politik. Samtidigt sattes omfattande arbetsmarknadspolitiska åtgärder in för att selektivt stödja sysselsättningen. De selektiva åtgärderna riktades mot de delar av landet

och de sektorer av näringslivet där sysselsättningen sviktade. Åtgärderna utformades så att de vid behov snabbt kunde avvecklas.

Den konjunkturuppgång som följde på dämpningsperioden var till en början trevande. Under förra delen av år 1969 gick uppsvinget emellertid mycket snabbt. Det blev därför nödvändigt att utan dröjsmål vidta åtgärder för att förhindra överhettning i samhällsekonomin. Samtidigt stod det klart att åtgärderna inte fick ges en sådan utformning att de motverkade strävandena att åstadkomma en regional utjämning. Därför gavs den selektiva arbetsmarknadspolitiken också i detta läge en framskjuten roll. Uppgiften blev att aktivera tillgängliga arbetskraftsresurser men också att dämpa efterfrågan inom områden av näringslivet med uppenbar brist på arbetskraft i förhållande till efterfrågan. Fortfarande förelåg dock behov av sysselsättningsskapande åtgärder, framför allt för äldre och handikappade som trots konjunkturuppgången alltjämt mötte svårigheter på den öppna arbetsmarknaden. Behovet av sådana åtgärder var särskilt framträdande i skogslänen.

Utvecklingen på arbetsmarknaden. Den stigande ekonomiska aktiviteten under år 1969 har på arbetsmarknaden avspeglats i ökad efterfrågan på arbetskraft, större rörlighet och minskad arbetslöshet.

Stegringen i efterfrågan på arbetskraft har varit kraftig under inverkan av konjunkturuppgången. Under november 1969 var antalet hos arbetsförmedlingen anmälda obesatta platser 64 % fler än samma månad året innan. Stegringen av efterfrågan har gällt större delen av näringslivet men framför allt industrin, vars icke tillgodosedda behov av arbetskraft sedan februari 1969 enligt arbetsförmedlingsstatistiken varit mer än dubbelt så stort som ett år tidigare. Det har främst varit metall- och verkstadsindustrin som stått för denna ökning. En annan del av näringslivet med ökat behov av arbetskraft har varit byggnadsverksamheten.

Ökningen i efterfrågan på arbetskraft har gällt hela landet. Efterfrågans regionala utveckling, mätt i antalet obesatta platser, framgår närmare av indextalen i följande tablå (läget motsvarande period 1968 = 100).

	1. kv.	2. kv.	3. kv.	okt.—nov.
Storstadslän.....	143	150	157	160
Skogslän.....	144	148	163	184
Övriga län.....	158	159	157	168
Hela riket.....	150	154	158	167

Det stegrade behovet av arbetskraft har i viss utsträckning kunnat tillgodoses genom att fler kvinnor sökt sig ut i arbetslivet och genom överföring av arbetskraft från stagnerande näringar. Samtidigt har nettoinvandringen, som under år 1968 omfattade 13 000 personer, under januari — november 1969 ökat till ca 40 000 personer.

Inom vissa delar av näringslivet kunde redan mot slutet av år 1968 tendenser iakttas till ökande brist på arbetskraft. Efter hand skärptes bristen och flera sektorer av industrin i de södra och mellersta delarna av landet har under fjolåret haft stora svårigheter att täcka sina arbetskraftsbehov. Det gäller bl. a. metall- och verkstadsindustrin. Även inom byggnadsverksamheten har — framför allt inom storstadsregionerna — brist förelegat, i synnerhet på träarbetare och betongarbetare. Under de senaste månaderna har svårigheter att tillgodose vissa behov av yrkesarbetare börjat ge sig till känna också i en del skogslän.

Den ökade efterfrågan på arbetskraft har även lett till en stigande rörlighet på arbetsmarknaden. Inom industrin har antalet avgångna och nyanställda i procent av antalet anställda varit högre än under år 1968. Frånvaron har samtidigt ökat.

Arbetslösheten har under förra året varit klart lägre än under år 1968. Antalet arbetslösa i procent av medlemsantalet i de erkända arbetslöshetskassorna sjönk mellan november 1968 och samma månad 1969 från 1,9 till 1,4 %. Arbetslöshetens förändringar inom några olika kassor redovisas i följande sammanställning.

	Antal arbetslösa		Arbetslösa i % av medlemsantalet	
	Nov. 1968	Nov. 1969	Nov. 1968	Nov. 1969
Arbetslöshetskassa				
Byggnadsarbetarnas	7 211	4 934	4,6	3,2
Fabriksarbetarnas	1 614	1 216	2,1	1,6
Handelsanställdas	1 442	1 354	1,5	1,3
Industritjänstemännens	1 152	895	0,6	0,5
Metallindustriarbetarnas	4 896	3 326	1,6	1,0
Skogsarbetarnas	2 305	1 609	8,3	6,0

En allt större andel av de arbetslösa har efter hand kommit att utgöras av personer i de högre åldersgrupperna. I september 1969 var 57 % av de arbetslösa 55 år eller äldre mot 43 % vid motsvarande tidpunkt året innan. På samma gång har arbetslöshetstidens längd ökat i dessa åldersgrupper. Denna utveckling beror på flera omständigheter. Till en del förklaras den av att de äldres andel av den kvardröjande arbetslösheten vid en konjunkturuppgång regelmässigt ökar, bl. a. beroende på att de yngre har lättare att snabbt anpassa sig till en förändrad efterfrågesituation. Detta är dock inte hela förklaringen. En viss del av ökningen hänger också samman med att antalet arbetstagare i de högre åldersgrupperna stiger snabbt. Vidare har omställningsbidraget och den förlängda tiden för ersättning från arbetslöshetskassorna tillkommit som ett medel för att bistå de äldre åldersgrupperna. Detta har medfört att äldre arbetslösa som tidigare inte haft kontakt med arbetsmarknadsmyndigheterna nu i ökad utsträckning söker upp förmedlingarna. Det medför att de nu kommit att ingå i arbetslöshetsstatistiken. Samtidigt har arbetsgivarnas attityd till den äldre arbetskraften

uppenbarligen hårdnat under de senaste åren, en utveckling som måste mötas med ökade insatser till skydd för denna kategori.

Ett annat problem är de kvarstående skillnaderna i arbetsmarknadsläget mellan skogslänen och de syd- och mellansvenska länen. Trots att skogslänens andel av de obesatta platserna i riket har ökat något mellan november 1968 och samma månad 1969 — från 13 till 15 % — har under samma tid deras andel av den totala arbetslösheten stigit från 44 till 48 %. Dessa tal skall ses mot bakgrunden av att skogslänens andel av arbetskraften i riket i november 1969 utgjorde ca 21 %.

I de syd- och mellansvenska länen har den hos arbetsförmedlingen registrerade arbetslösheten under hela år 1969 varit betydligt lägre än år 1968. I skogslänet däremot har arbetslösheten sjunkit under 1968 års nivå först under senare delen av år 1969. Arbetslöshetens regionala utveckling under år 1969 belyses av indextalen i följande tablå (läget motsvarande period 1968 = 100).

	1. kv.	2. kv.	3. kv.	okt.—nov.
Storstadslän	84	82	71	72
Skogslän	106	112	100	87
Övriga län	84	84	80	72
Hela riket	92	96	86	79

De arbetsmarknadspolitiska åtgärderna. På grund av bl. a. tendenserna till ökande brist på arbetskraft inom vissa delar av näringslivet skärptes under fjolåret den ekonomiska politiken successivt. Inom arbetsmarknadspolitikkens ram vidtogs samtidigt under de första månaderna av år 1969 åtgärder för att möta en mer allmän överefterfrågan på arbetskraft. Sysselsättningen i beredskapsarbeten skars ned och har därefter för landet som helhet legat under 1968 års nivå. Utplaceringen i arbete av dem som befann sig i arbetsmarknadsutbildning påskyndades varigenom arbetsmarknaden fick ett väsentligt tillskott av arbetskraft. Den utbildningskapacitet som frigjordes togs i anspråk för äldre och handikappade samt giftna kvinnor. Den interlokala förmedlingsverksamheten intensifierades, och den med flyttbidrag understödda omflyttningen av arbetskraft fortsatte att öka. Åtgärder sattes på ett tidigt stadium in för att i ökad utsträckning tillgodose skolungdomens efterfrågan på arbete under sommarferierna. Restriktiviteten i tillståndsgivningen för oprioriterat byggande i de syd- och mellansvenska länen skärptes samtidigt som åtgärder sattes in för att begränsa det statliga byggandet under sommarhalvåret och förskjuta det mot vintern. Statliga myndigheter och affärsverk anmodades att senarelägga sådana leveranser från verkstadsindustrin som inte oundgängligen behövdes vid ursprungligen bestämd tidpunkt. Samtidigt rekommenderade Sveriges industriförbund sina

medlemsföretag att förskjuta igångsättningen av planerade investeringar från sommarmånaderna till senhösten.

Omfattningen av vissa av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna under åren 1968 och 1969 redovisas i följande sammanställning.

Tidsperiod	Antal personer som fått flyttningssbidrag		Genomsnittligt antal personer i					
			arbetsmarknadsutbildning		allmänna beredskapsarbeten		särskilda beredskapsarbeten	
	1968	1969	1968	1969	1968	1969	1968	1969
1. kv.....	6 795	8 301	32 968	36 204	9 970	7 280	13 703	14 670
2. kv.....	7 243	9 246	30 699	31 506	8 391	4 430	14 225	11 032
3. kv.....	8 415	10 076	21 187	21 864	3 531	2 443	11 813	9 146
okt.—nov.....	5 801	5 638	33 059	35 677	4 964	2 992	13 698	10 271

Den starkt ökade efterfrågan på arbetskraft har gjort det lättare att placera handikappade på arbetsmarknaden vilket medfört att tillströmningen till arbetsvården förra året var något mindre än året innan. Samtidigt har de arbetsmarknadspolitiska insatserna för de handikappade kunnat vidgas. Omfattningen av olika arbetsvårdande åtgärder vid utgången av oktober åren 1968 och 1969 redovisas i följande tablå.

	1968	1969
Antal personer i		
arbetsprövning.....	291	370
arbetsträning.....	1 311	1 505
arbetsmarknadsutbildning.....	11 016	13 197
arbete i skyddad verkstad.....	7 378	9 011
hemarbete.....	794	849
halvskyddat arbete.....	464	1 055
beredskapsarbete.....	7 195	4 908
arkivarbete.....	5 640	6 943
Summa	34 089	37 838

De lokaliseringspolitiska insatserna har medverkat till att skapa ytterligare arbetstillfällen i skogslänen och därigenom åstadkomma en bättre regional balans. Industrins expansion har ökat förutsättningarna för filialutläggningar till skogslänen samtidigt som den där befintliga industrin har byggt ut sin verksamhet. Åtgärder har samtidigt vidtagits för att öka aktiviteten inom den statliga företagssektorn i dessa områden. Slutligen har de resurser som står till arbetsmarknadsstyrelsens förfogande för beredskapsarbeten koncentrerats till dessa delar av landet.

I samband härmed vill jag erinra om att beslut fattats hösten 1969 om att införa ett särskilt bidrag för återväxtåtgärder på svårföryngrad skogsmark i vissa kommuner i Norrland och Kopparbergs län. Bidraget är avsett

att utgå efter avverkningar som utförs tills vidare under budgetåren 1969/70 och 1970/71. Som villkor för bidraget gäller bl. a. att arbetskraften till såväl avverknings- som återväxtarbetena anvisats eller godkänts av arbetsförmedlingen. Genom bidraget beräknas avverkningsarbetena komma att öka i de skogar som det här är fråga om. Detta kommer att leda till förbättrad sysselsättning i glesbygderna i de norra delarna av landet. Eftersom planeringen för avverkningarna tar viss tid torde största effekten uppnås först under budgetåret 1970/71.

Det är inte nu möjligt att mer exakt ange vad de arbetsmarknadspolitiska åtgärder som här redovisats har haft för effekter på arbetsmarknaden i dess helhet. Det är emellertid klart att de har bidragit till att begränsa uppkomsten av allvarliga balansrubbningsar i södra och mellersta Sverige och inom områden av näringslivet med hög aktivitet samt att de har haft en stimulerande effekt på sysselsättningen i de nordligaste delarna av landet. Arbetsmarknadspolitiken har vidare denna gång bättre än tidigare kunnat anpassas till uppgångsskedet i konjunkturykeln.

Den arbetsmarknadspolitiska verksamheten under budgetåret 1970/71. Utsikterna för år 1970 tyder på fortsatt hög efterfrågan på arbetskraft. Brist på arbetskraft skulle därmed komma att känneteckna stora delar av näringslivet, framför allt i de södra och mellersta delarna av landet. Detta ställer krav på en stram ekonomisk politik. Samtidigt krävs fortsatta arbetsmarknadspolitiska insatser för att aktivera tillgängliga arbetskraftsresurser. Däremot kan de sysselsättningsskapande åtgärderna kraftigt begränsas i nämnda delar av landet. Skogslänen torde i stigande grad komma att få del av högkonjunkturen, varigenom en viss utjämning av de regionala skillnaderna bör kunna komma till stånd. I dessa län, särskilt i de fyra nordligaste, kommer dock sysselsättningsskapande åtgärder bl. a. i form av beredskapsarbeten alltså att behövas i betydande omfattning.

När det gäller de äldre och de handikappade finns det skäl att befara fortsatta sysselsättningssvårigheter. Ansträngningarna att skaffa dessa grupper meningsfull sysselsättning måste därför intensifieras för att åstadkomma ökad jämlikhet för dessa grupper på arbetsmarknaden. Mina förslag i fråga om arbetsmarknadsanslagen är i hög grad inriktade på detta. Under förra året har vidare sakkunniga tillkallats för en allsidig utredning om ökad anställningstrygghet med tonvikten lagd på frågan om lagstadgat uppsägningsskydd för äldre arbetskraft.

Arbetsmarknadsstyrelsens och skolöverstyrelsens anslagsframställningar för budgetåret 1970/71 bygger på förutsättningen att de senaste årens starka utbyggnad av arbetsmarknadspolitiken bör fortsätta i huvudsakligen oförändrad takt. Anslagsmässigt innebär styrelsernas samt invandrarverkets och övriga berörda myndigheters förslag en uppräkningsanslag med 400 milj. kr. i förhållande till vad som har anvisats för budgetåret 1969/70.

Arbetsmarknadsstyrelsen förordar i första hand en ytterligare utbyggnad av de åtgärder som syftar till att stödja de äldres och de handikappades rehabilitering och sysselsättning. Styrelsens förslag i denna del innebär en förbättring av bidragen till driften av verkstäder för handikappade (+ 56,5 milj. kr.) samt en fortsatt utbyggnad av de åtgärder som ryms under anslaget Särskilda beredskapsarbeten m. m. (+ 48 milj. kr.).

Med hänsyn till de snabba omställningarna inom näringslivet är det vidare enligt styrelsens mening starkt motiverat att förstärka de åtgärder som syftar till att underlätta såväl den geografiska som den yrkesmässiga rörligheten. För att få till stånd ökad geografisk rörlighet föreslår styrelsen bl. a. höjningar av starthjälpen för familjeförsörjare samt av utrustningsbidraget. I syfte att underlätta den yrkesmässiga rörligheten föreslås höjningar av utbildningsbidragets grundbelopp, av barntillägget och av den s. k. normalersättningen. I samband med utbildning på annan ort än hemorten bör enligt styrelsen ett särskilt bortavistelsebidrag utgå för den som är familjeförsörjare. Vidare vill styrelsen införa ett stimulansbidrag för den som genomgår bristyrkesutbildning.

Styrelsen framhåller härutöver att hög prioritet bör ges en av styrelsen föreslagen förstärkning av arbetsmarknadsverkets personal. Förslaget innebär att ytterligare 405 tjänster inrättas.

Utgifternas fördelning på olika huvudgrupper av anslag enligt myndigheternas anslagsframställningar och enligt mina ställningstaganden framgår av följande sammanställning.

	Anvisat 1969/70	Beräknad Mynd.	ändring 1970/71 Dep.chefen
1. Rörlighetsfrämjande åtgärder.....	77,0	+ 39,1	+ 12,0
2. Arbetsmarknadsutbildning.....	485,0	+ 171,0	+ 65,0
3. Sysselsättningsskapande åtgärder.....	380,0	—	—77,0
4. Kontant stöd.....	230,0	+ 6,0	+ 1,0
5. Åtgärder för handikappade m. fl.....	510,0	+ 104,5	+ 40,0
6. Administration.....	201,3	+ 50,5	+ 23,2
7. Övrigt.....	21,3	+ 29,3	+ 25,6
Summa	1 904,6	+ 400,4	+ 89,8

Arbetsmarknadspolitiken underkastades en genomgripande översyn vid 1966 års riksdag. Utvecklingen efter år 1966 har inneburit en fortsatt mycket kraftig utbyggnad och differentiering av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna. Åtgärderna har under denna tid framför allt präglats av intensiva insatser för att skapa sysselsättning under den konjunkturdämpning som kännetecknat större delen av perioden. De har i särskilt hög grad syftat till att lösa sysselsättningsproblemen i skogslänen och för de mest sårbara på arbetsmarknaden, nämligen de äldre och de handikappade. Förlängd dag-

penning från arbetslöshetskassorna och ett särskilt omställningsbidrag har införts för äldre arbetslösa. Arbetsförmedlingen, arbetsvården och yrkesvägledningen har tillförts över 400 tjänster de tre senaste budgetåren samtidigt som omfattande rationaliseringsinsatser har gjorts. Under perioden 1965/66—1969/70 har de finansiella resurserna för arbetsmarknadspolitiken fördubblats.

Förslagen inom arbetsmarknadspolitikens område för nästa budgetår har utformats mot bakgrund av de ekonomiska utsikterna och bedömningen om fortsatt stark efterfrågan på arbetskraft. Förslagen präglas av en koncentration till sådana åtgärder som syftar till att åstadkomma yrkesmässig och geografisk utjämning i sysselsättningen och att hjälpa de människor som av olika skäl har svårt att hävda sig i konkurrensen på arbetsmarknaden. Samtidigt minskar, enligt den bedömning som nu kan göras, behovet av sysselsättningsskapande åtgärder med generell effekt. Härvid är av betydelse att möjligheterna utnyttjas att vid en försämring i konjunkturerna utvidga de insatser som kan bli nödvändiga inom sysselsättningspolitiken.

De arbetsmarknadspolitiska insatserna för de konkurrenssvaga grupperna föreslås intensifierade genom en utbyggnad av resurserna för arbetsmarknadsutbildning och genom att kapaciteten i olika former av skyddad sysselsättning byggs ut. Förslag läggs fram om förbättringar på en rad punkter i fråga om de olika stödformerna.

Huvuddelen av arbetstagarna vid verkstäder för skyddad sysselsättning fick genom avtal under förra året väsentligt förbättrade löne- och anställningsförmåner. För att kompensera kommunerna för de härigenom ökade kostnaderna och för att stimulera dem till en fortsatt utbyggnad av kapaciteten vid sådana verkstäder föreslås en betydande vidgning av utgående driftbidrag. Bidraget till verkstäder för skyddad sysselsättning föreslås höjt från högst 2 000 kr. per plats och år till 5 000 kr. eller i vissa fall 3 000 kr. Bidraget till träningsverkstäder och avdelningar för arbetsprövning föreslås höjt från högst 2 000 kr. resp. högst 3 000 kr. per plats och år till 5 000 kr. resp. 8 000 kr. Vissa förenklingar i bidragskonstruktionen föreslås.

I fråga om näringshjälpsbidrag, bidrag till särskilda anordningar på arbetsplatsen samt bidrag och lån till motorfordon för handikappade föreslås en höjning av maximibeloppet från 12 000 till 15 000 kr. Det särskilda bidraget till kostnadskrävande specialanordningar på motorfordon för handikappad föreslås höjt från 2 000 till 4 000 kr. Vissa lättnader i nu tillämplad inkomstprövning av bidraget till motorfordon avses skola genomföras. Vidare föreslås att kompletterande lån inom ramen för näringshjälpen skall kunna utgå med högst 30 000 kr. i stället för som nu med högst 15 000 kr.

Anslaget för särskilda beredskapsarbeten m. m. räknas upp med 25 milj. kr. Härigenom skapas utrymme för en ökning av antalet arkivarbetare och

en ungefär oförändrad volym beredskapsarbeten för handikappad och äldre lokalt bunden arbetskraft.

Som nyss nämnts avdelas ökade resurser för en fortsatt expansion av arbetsmarknadsutbildningen. Antalet elever i sådan utbildning beräknas sålunda öka från 95 000 under innevarande budgetår till drygt 100 000 under nästa budgetår. En förbättring av utbildningsbidragen föreslås. Sålunda höjs grundbidraget från 550 till 575 kr./mån. för gift och från 500 till 525 kr./mån. för ogift deltagare i sådan utbildning. Hyresbidraget för rum på studieorten föreslås höjt från 125—175 kr./mån. till 150—200 kr./mån.

De längre kurserna inom arbetsmarknadsutbildningen har under innevarande budgetår utvidgats till att omfatta en allmän undervisning i vissa av grundskolans ämnen. En ytterligare utvidgning kommer att ske under budgetåret 1970/71. Denna undervisning är speciellt inriktad på dem i samhället som under andra omständigheter kanske aldrig hade fått möjlighet att höja sin allmänna kunskapsnivå. En sådan utveckling är av stor betydelse för vuxenutbildningen.

Under anslaget till arbetsmarknadsutbildning har under innevarande budgetår beräknats medel för s. k. lokaliseringsutbildning och svenskundervisning för invandrare. För att vinna en klarare redovisning av dessa verksamhetsgrenar bryts beloppen härför ut ur förenämnda anslag och tas för nästa budgetår upp under särskilda anslagsrubriker.

De allmänna beredskapsarbetena förutsätts liksom under innevarande budgetår bli i huvudsak koncentrerade till de nordligaste delarna av landet. Anslaget sänks till en nivå motsvarande vad som anvisades före den senaste konjunkturedgången.

I det föregående har på grundval av statskontorets förslag lagts fram riktlinjer för den arbetsmarknadspolitiska verksamhetens utformning och organisation. Vid ett genomförande av vad jag förordat bör en effektivitetsökning komma till stånd. Arbetsmarknadsverket föreslås därutöver få en förstärkning med 50 tjänster.

I fråga om flyktingverksamheten framläggs förslag i anslutning till det under förra året avlämnade betänkandet Om organiserad överföring av vissa zigenare. Förslaget innebär en årlig kollektiv överföring till Sverige av ett begränsat antal socialt handikappade zigenare. För nästa budgetår beräknas överföringen omfatta 40—50 vuxna zigenare jämte minderåriga barn. En expertgrupp har tillsatts för att överväga och ta initiativ till åtgärder som gör det möjligt för de zigenare som fått tillstånd att vistas i riket att få en med övriga invandrare jämförbar ställning i samhället.

Medelsanvisningen till omhändertagande av flyktingar ökas med 3,7 milj. kr., bl. a. för att täcka kostnader i samband med överföring av utländska zigenare. Det bör i sammanhanget framhållas att antalet till Sverige överförda flyktingar ökade kraftigt under år 1969. Anslaget till anpassningsåtgärder för invandrare höjs från 2 till 2,6 milj. kr.

Totalt beräknas anslagen till arbetsmarknad m. m. för budgetåret 1970/71 till 1 994 milj. kr., vilket innebär en ökning med ca 90 milj. kr. Sedan kostnader för lönekostnadspålägg m. m. frånräknats uppgår ökningen till 60 milj. kr.

B 1. Arbetsmarknadsstyrelsen

1968/69 Utgift ¹	29 460 878 ²
1969/70 Anslag	38 100 000
1970/71 Förslag	43 100 000

¹ Anslagen Arbetsmarknadsstyrelsen: Avlöningar och Arbetsmarknadsstyrelsen: Omkostnader.

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 272 000 kr.

Arbetsmarknadsstyrelsen är, som framgår av redogörelsen i det föregående för statskontorets förslag till omorganisation av arbetsmarknadsverket, central förvaltningsmyndighet för allmänna arbetsmarknadsfrågor. Den är också chefsmyndighet för länsarbetsnämnderna.

I styrelsens uppgifter ingår främst att leda planläggning av och själv vidta åtgärder som betingas av arbetslöshet eller brist på arbetskraft, leda den statliga lokaliseringsverksamheten, ha överinseende över den offentliga arbetsförmedlingen och ha tillsyn över annan arbetsförmedling än den offentliga, leda arbetsvårdsverksamheten samt den statliga yrkesvägledningsverksamhet som inte ankommer på annan statlig myndighet, ha tillsyn över de erkända arbetslöshetskassorna, handlägga vissa ärenden rörande investeringsfonder, planlägga utnyttjandet av landets arbetskraft vid krig eller krigsfara samt handlägga vissa ärenden rörande vapenfria tjänstepliktiga.

En redogörelse för arbetsmarknadsstyrelsens organisation har lämnats i samband med behandlingen av nyssnämnda organisationsförslag.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		AMS	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Handläggande personal.....	342 ¹	+48	+7
Övrig personal.....	271 ¹	+11	+2
	613	+59	+9
<i>Anslag</i>			
Avlöningar			
a) Avlöningsförmåner m. m.	18 172 000	+3 880 400	+1 555 000
b) Ersättning till experter och sakkunniga.....	830 000	+ 153 600	—
c) Ersättning för annat uppdrag.....	70 000	—	—
Tillfällig personal.....	1 383 000	+ 364 300	+ 65 000
Sjukvård.....	98 000	+ 10 000	+ 3 000
Reseersättningar.....	965 000	+ 376 000	+ 62 000
Därav utrikes resor.....	58 000	+ 46 000	—

¹ Till gruppen Handläggande personal har hänförs vissa tjänstemän som tidigare redovisats gruppen Övrig personal.

	Beräknad ändring 1970/71		
	1969/70	AMS	Dep.chefen
Lokalkostnader	2 095 000	+ 1 131 000	+1 131 000
Expenser	3 372 000	+ 2 609 000	+1 050 000
Därav engångsutgifter	100 000	+ 206 000	—
Tryckning av blanketter för arbetssökande m. m.	600 000	+ 637 000	+ 450 000
Bearbetning av statistiskt material	500 000	+ 230 000	+ 25 000
Automatisk databehandling	4 000 000	— 377 000	— 377 000
Annonskostnader	1 250 000	+ 1 250 000	+ 400 000
Material och maskiner för tryckerianläggningen	160 000	+ 145 000	+ 100 000
Lönekostnadspålägg	4 735 000	+ 1 046 700	+ 536 000
Summa utgifter	38 230 000	+11 456 000	+5 000 000
Särskilda uppördsmedel	130 000	—	—
Nettoutgift	33 100 000	+11 456 000	+5 000 000

Arbetsmarknadsstyrelsen

Styrelsen återkommer till sitt tidigare framförda förslag att de särskilda myndighetsanslagen för styrelsen och arbetsförmedlingen förs samman till ett gemensamt anslag för arbetsmarknadsverket. En sådan sammanslagning är ändamålsenlig och nödvändig för att verket skall kunna fungera på ett rationellt sätt.

1. Löne- och prisomräkning m. m. 2 071 800 kr.

2. Styrelsens byråer bör tillföras följande nya tjänster, nämligen

arbetsförmedlingsbyrån 1 byrådirektör för ärenden rörande organiserad överföring av utländsk arbetskraft samt flyktingfrågor, 1 byrådirektör för utrednings- och besvärsärenden, 2 byråsekreterare för ärenden om omställningsbidrag m. m. och 1 byråsekreterare för ärenden angående praktikförmedling (305 600 kr. exkl. omkostnader),

yrkesvägledningsbyrån 1 byrådirektör för att biträda sektionschefen för utrednings- och informationssektionen med planering av produktionen av informationsmaterial, 1 byrådirektör för kollektiv yrkesvägledning i gymnasium och fackskola med användning av radio och television, 1 byrådirektör för utarbetande av handboks-material, 1 avdelningsdirektör som chef för en av styrelsen föreslagna arbetspsykologisk enhet och 3 psykologer för att tillgodose arbetsmarknadsverkets behov av arbetspsykologisk service (508 400 kr.),

arbetsvårdsbyrån 1 byrådirektör för ärenden om halvskyddat arbete, 1 avdelningsdirektör för att leda regionsektionens arbete, 1 byråsekreterare för ärenden om syn- och hörselskadade samt 1 byrådirektör, 1 byråingenjör och 1 byråinspektör för produktionsplanering och kalkylering m. m. vid arbetsvårdsverkstäderna (378 200 kr.),

försäkringsbyrån 1 byrådirektör för besvärsärenden och 1 kanslist (111 100 kr.),

utredningsbyrån 1 avdelningsdirektör för huvudsakligen forsknings- och utvecklingsarbete, 1 byrådirektör för sysselsättningsplanering inom byggnadsindustrin och 1 kanslist (183 800 kr.),

försvarssektionen 1 byråsekreterare och 1 byråingenjör för förstärkning av personalplanläggningen (106 900 kr.),

tekniska byrån 1 avdelningsdirektör som chef för planeringssektionen, 1 byråinspektör som chef för den ekonomiska detaljen, 1 assistent som medhjälpare till den sistnämnde, 1 byråsekreterare för utredningar m. m., 1 byråsekreterare för delgivning av beslut om beredskapsarbeten m. m., 1 byråingenjör för byggnadsentreprenadärenden, 1 byråingenjör för arbetarskyddsverksamheten, 1 byrådirektör som chef för produktanskaffningsgruppen och 1 byrådirektör för produktionsledning av verkstäder i egen regi (527 100 kr.),

kanslibyrån 1 byrådirektör som ställföreträdare för chefen för personalsektionen, 1 byrådirektör och 1 byråsekreterare för uppbyggnaden av ett nytt personaladministrativt system i samband med övergång till automatisk behandling av arbetsmarknadsverkets personaldata och 1 byråsekreterare för dokumentations- och informationsverksamhet (252 200 kr.),

kameralbyrån 1 avdelningsdirektör som chef för kamerala sektionen, 1 byrådirektör och 1 byråsekreterare för rationaliseringsutredningar, 1 revisor för ekonomiska utredningar och instruktionsverksamhet, 1 byrådirektör för ADB-ärenden, 1 byråinspektör som chef för en nyinrättad stanscentral för arbetsmarknadsstyrelsen, länsarbetsnämnden i Stockholms län och regionkontoret i Stockholm, 1 byråsekreterare som ställföreträdare för chefen för kontorssektionen, 1 byråsekreterare för blankettfrågor, 1 byrådirektör för planering av materialbehovet i byggnadsverksamheten, 1 byråsekreterare för teknisk-ekonomiska utredningar samt 1 byrådirektör, 1 revisor och 1 kvalificerat biträde vid det nyinrättade revisionskontoret (769 900 kr.).

Styrelsens biträdespersonal bör förstärkas med ytterligare 4 tjänster för kvalificerade biträden, 2 expeditionsvakter och 5 bilförare (346 100 kr.).

Kostnaderna för de av styrelsen under denna punkt föreslagna personalförstärkningarna beräknas till sammanlagt 3 489 300 kr.

3. *Tillfällig personal.* Under denna anslagspost disponerar styrelsen 170 000 kr. till personal för omläggning av arbetsmarknadsverkets bokföring till automatisk databehandling i anslutning till införandet av statens ekonomiska administrativa system (SEA-systemet). För det fortsatta arbetet härmed har styrelsen under anslagsposten Avlöningar föreslagit att tjänster inrättas för ifrågavarande arbetsuppgifter. Även om detta förslag bifalles behövs det nyssnämnda beloppet för omlägningsarbetet även i fortsättningen. Vidare behövs ett belopp av 300 000 kr. för placering i utlandet av tjänstemän, som i samverkan med arbetsmarknadsmyndigheterna där kan bistå personer som önskar praktik eller anställning utomlands.

4. *Lokalkostnader.* För de utökade lokaler som styrelsen väntas disponera under budgetåret 1970/71 har byggnadsstyrelsen angett hyrorna till 2 653 000 kr. Utgifterna för uppvärmning m. m. beräknas till 105 000 kr. och för städning till 468 000 kr. varav 383 000 kr. avser löner till städpersonal.

5. *Expenser.* Av ökningen under anslagsposten hänför sig 1 940 000 kr. till

publikationstryck och 669 000 kr. till övriga expenser. Till publikationstryck beräknas för budgetåret 1970/71 50 000 kr. för information om varsel vid personalinskränkningar, 30 000 kr. för aktivering av vissa arbetskraftsresurser, 1 115 000 kr. för yrkesvägledningens broschyrer, 2 420 000 kr. för tidningen Arbetsmarknaden med dagslista och lärarlista samt 125 000 kr. för styrelsens årsberättelse, diverse och oförutsett tryck.

6. *Automatisk databehandling.* Medelsbehovet beräknas här till 3 623 000 kr., varav 1 600 000 kr. för körningskostnader, 875 000 kr. för driftskostnader, 158 000 kr. för blanketter i samband med utdataredovisning, 175 000 kr. för underhåll av stansutrustning, 75 000 kr. för stansmateriel samt 740 000 kr. för underhåll och vård ävensom för justering och vidareutveckling av datasystemen.

7. *Annonskostnader.* Anslagsposten disponeras till större delen av länsarbetsnämnderna för deras information till allmänheten om bl. a. arbetsmarknadsutbildningen. Styrelsen ämnar under budgetåret 1970/71 sprida information i pressen om bl. a. arbetsförmedlingens service, om vårdirkena och om möjligheterna för gymnasister till yrkesutbildning vid sidan om universitet och högskolor. För utställningsverksamhet beräknas 300 000 kr. och för framställning av filmer om arbetsmarknadspolitiken likaledes 300 000 kr. samt för anskaffning av audiovisuella hjälpmedel 100 000 kr.

Departementschefen

Styrelsens nu upprepade förslag om ett gemensamt myndighetsanslag för arbetsmarknadsverket kan jag inte biträda.

Jag beräknar medel för följande nya tjänster, nämligen på arbetsförmedlingsbyrån en byrådirektör i Ae 26 (utrednings- och besvärssärenden) och en förste byråsekreterare i Ae 23 (omställningsbidrag), på yrkesvägledningsbyrån en byrådirektör i Ae 26 (planeringsuppgifter), på arbetsvårdsbyrån en förste byråsekreterare i Ae 24 (ärenden rörande halvskyddat arbete) och ett kvalificerat biträde, på kanslibyrån en byrådirektör i Ae 28 (personalrekrytering) och ett kvalificerat biträde samt på kameralbyrån en byrådirektör i Ae 26 (rationaliseringsutredningar) och en byråinspektör i Ae 19 (chef för stanscentral). Dessutom beräknar jag medel för en byrådirektör, en revisor och ett kvalificerat biträde på kameralbyrån (intern revision). Dessa tre tjänster inrättas under innevarande budgetår.

Medelsanvisningen till automatisk databehandling uppgår till 4 milj. kr. för innevarande budgetår. I enlighet med styrelsens förslag bör medelsanvisningen för nästa budgetår minskas med 377 000 kr. Under anslagsposten Tillfällig personal disponerar styrelsen vidare vissa medel till personal för omläggningen av arbetsmarknadsverkets bokföring till automatisk databehandling inom ramen för SEA-systemet. Jag har preliminärt beräknat medel för detta ändamål under anslagsposten även för nästa budgetår. Det fortsatta omlägningsarbetet bör leda till personalbesparingar, främst på

länsarbetsnämndernas kanslier. Det är emellertid ännu för tidigt att uttala sig om hur stort antal tjänster som kommer att kunna dras in. Jag ämnar återkomma till frågan i ett senare sammanhang.

Med hänvisning i övrigt till sammanställningen i det föregående (s. 101 f.) beräknar jag anslaget till 43,1 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Arbetsmarknadsstyrelsen* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 43 100 000 kr.

B 2. Arbetsförmedlingen

1968/69 Utgift ¹	130 182 337 ²
1969/70 Anslag	154 200 000
1970/71 Förslag	171 600 000

¹ Anslagen Arbetsförmedlingen: Avlöningar och Arbetsförmedlingen: Omkostnader.

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 3 097 000 kr.

Beträffande den offentliga arbetsförmedlingens organisation och uppgifter hänvisas till behandlingen i det föregående av statskontorets organisationsförslag. Härav framgår bl. a. att arbetsförmedlingens verksamhet omfattar allmän förmedling, yrkesvägledning, arbetsvård m. m. Inom varje län leds verksamheten av en länsarbetsnämnd. Vidare finns för förmedlingsverksamheten inom varje länsarbetsnämnds område ett huvudkontor och ett antal avdelningskontor samt arbetsförmedlingsombud och tillfälliga avdelningskontor. Länsarbetsnämnden skall också handlägga ärenden angående statligt omställningsstöd till äldre arbetslösa och i den utsträckning arbetsmarknadsstyrelsen bestämmer ha tillsyn över hjälpverksamheten vid arbetslöshet samt planlägga utnyttjandet av arbetskraften i krig och under därmed jämförliga förhållanden.

	Beräknad ändring 1970/71		
	1969/70	AMS	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Planering och administration.....	460	+ 43	+ 4
Förmedlingsverksamhet.....	1 489	+225	+33
Yrkesvägledning.....	208		
Arbetsvård.....	342		
Biträdespersonal.....	558	+ 75	+ 4
	3 057	+343	+41
<i>Anslag</i>			
Avlöningar			
a) Avlöningsförmåner m. m.	89 232 000	+18 581 800	+ 7 200 000
b) Ersättning till experter och sakkunniga.....	130 000	+ 6 000	+ 6 000
c) Ersättning för annat uppdrag.....	1 500 000	+ 623 000	+ 150 000
Tillfällig personal.....	5 976 000	+ 1 188 800	+ 275 000
Arvoden till yrkesvals lärare	4 340 000	+ 346 000	+ 346 000
Sjukvård.....	330 000	+ 98 000	+ 6 000

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		AMS	Dep.chefen
Reseersättningar.....	4 110 000	+ 1 115 000	+ 200 000
Lokalkostnader.....	14 825 000	+ 5 488 000	+ 4 490 000
Expenser			
a) Inventarier.....	1 300 000	+ 1 095 000	+ 100 000
Därav engångsutgifter.....	400 000	+ 1 055 000	—
b) Telefon m. m.	5 527 000	+ 2 021 000	+ 1 000 000
c) Övriga expenser.....	2 155 000	+ 1 593 000	+ 940 000
Postavgifter.....	240 000	+ 138 000	+ 50 000
Tjänstebilar.....	295 000	+ 16 000	—
Utbildnings- och instruktionsverksamhet.....	1 830 000	+ 1 120 000	+ 160 000
Lonekostnadspålägg.....	22 410 000	+ 4 783 400	+ 2 477 000
	154 200 000	+ 38 213 000	+ 17 400 000

Arbetsmarknadsstyrelsen

1. Löne- och prisomräkning m. m. 9 450 300 kr.

2. *Planering och administration.* För uppgifter i samband med försvarsplanläggning bör inrättas en tjänst som förste inspektör. Ytterligare 10 inspektörer behövs för handläggningen av omskolningsärenden. För att biträda kansliinspektörerna vid vissa arbetstygda nämnder behövs ytterligare 10 inspektörer för kamerala arbetsuppgifter och 5 nya tjänster som byråsekreterare för utrednings- och sekreterargöromål. För personalutbildningen föreslås vidare förstärkning med ytterligare 2 konsulenter. Som allmän förstärkning av vissa nämnders förmedlingsavdelningar föreslås 5 nya inspektörer. Slutligen bör inrättas 10 nya tjänster för expeditionsvaktspersonal. Kostnaderna för de föreslagna personalförstärkningarna under denna punkt utgör 1 861 400 kr. exkl. omkostnader.

3. *Allmän förmedling, arbetsvård och yrkesvägledning.* Under avsnittet Allmänna synpunkter har styrelsen närmare belyst behovet av personalökningar för ifrågavarande funktioner. Styrelsen anför härutöver följande. Inom arbetsmarknadsverket pågår ett fortlöpande utvecklingsarbete med syfte att förbättra arbetsförmedlingens resultat, kvalitets- och kvantitetsmässigt. Ett led i detta utvecklingsarbete är införandet av en sådan differentiering av den erbjudna servicen att insatserna svarar mot faktiska behov och önskemål. I den differentierade servicen ingår bl. a. öppen kundmottagning, öppen annonsering av arbetstillfällen i lokala eller regionala platslistor samt ett system med telefonanmälan från de arbetslösa kassamedlemmarna. Under de senaste åren har de arbetsmarknadspolitiska hjälpmedlen vidare byggts ut, vilket gör att de som anlitar arbetsförmedlingen kan erbjudas alternativa lösningar. Detta i förening med den differentierade servicen ställer ökade krav på kunskaperna hos verkets personal. För att verket skall kunna behålla redan anställd personal och rekrytera ny personal för olika specialuppgifter är en upprustning av tjänsteorganisationen nödvändig. Vidare måste personalen inom fältorganisationen utökas om verket skall kunna motsvara de förväntningar som ställs på dess tjänster. Styrelsen före-

slår en förstärkning av de tre verksamhetsgrenarna med 185 inspektörer och konsulenter samt 15 psykologer till en kostnad av 10 175 150 kr. exkl. omkostnader.

4. *Arbetsförmedlingsaspiranter*. För budgetåret 1969/70 har medel anvisats för anställning av 110 årsaspiranter. Styrelsen beräknar emellertid rekryteringsbehovet till 150 årsaspiranter. Härför bör beräknas ytterligare 1 343 760 kr. exkl. omkostnader.

5. *Biträdespersonal*. Med hänsyn till bristen på kontorspersonal vid såväl länsarbetsnämnderna som avdelningskontoren bör medel beräknas för ytterligare 75 tjänster, varav 25 för kvalificerade biträden. Kostnaden härför uppgår till 2 040 950 kr. exkl. omkostnader.

6. *Ersättning för annat uppdrag*. Stegringen av antalet svårplacerade arbetssökande kräver att läkarnas medverkan i arbetsvårdsverksamheten utsträcks från 4 till 8 veckotimmar vid huvudkontoren och från 2 till 4 veckotimmar vid avdelningskontoren. Medel bör vidare beräknas för vikarier under de ordinarie läkarnas semester. Kostnaderna för läkararvoden beräknas till följd härav stiga med 623 000 kr.

7. *Tillfällig personal*. Under senare år har arbetsmarknadsverket försökt att koncentrera förmedlingsverksamheten till större och bättre utrustade enheter. Detta har fört med sig behov av ökad ambulatorisk förmedling. Styrelsen föreslår att för ändamålet beräknas ytterligare 1 120 650 kr., motsvarande 25 nya tjänster.

8. *Arvoden till yrkesvalslärare*. Med hänsyn till att ca 980 yrkesvalslärare beräknas vara i tjänst budgetåret 1970/71 mot ca 950 föregående budgetår föreslås anslagsposten uppräknad med 346 000 kr.

9. *Resersättningar*. Av ökningen hänför sig 270 000 kr. till höjda traktamentsbelopp och höjda biljettpriiser, 10 000 kr. till traktamenten vid anstånd med omstationering till annan tjänsteort, 150 000 kr. till kostnader för centrala och regionala konferenser, 225 000 kr. till ökad reseverksamhet och 460 000 kr. till begärd personalökning.

10. *Lokalkostnader*. Hyrorna beräknas uppgå till 15 170 000 kr. för budgetåret 1970/71. För ändringsarbeten till följd av begärda personalökningar och för andra inredningsarbeten i samband med nyförhyrningar beräknas 1 538 000 kr., varav 380 000 kr. för anordnande av öppna expeditioner. För städkostnader beräknas vidare 3 480 000 kr. Löpande underhållskostnader beräknar styrelsen till 75 000 kr. och lokalersättningar till ombud till 50 000 kr. Sammanlagt kommer lokalkostnaderna alltså att uppgå till 20 313 000 kr., vilket innebär en ökning med 5 488 000 kr.

Departementschefen

Arbetsmarknadsstyrelsen har föreslagit en stark ökning av arbetsförmedlingens personal för nästa budgetår. Förmedlingsorganisationen har emellertid, som jag tidigare framhållit, tillförts betydande personalförstärkningar

under de tre senaste budgetåren. Med hänsyn bl. a. härtill anser jag mig kunna förorda endast en mindre personalökning för nästa budgetår. Jag förordar att förmedlingsorganisationen tillförs 33 nya tjänster för handläggande personal, varav fem tjänster inom den allmänna förmedlingen och 14 tjänster inom vardera av yrkesvägledningen och arbetsvården. Vidare beräknar jag medel för att tillföra länsarbetsnämndernas kanslier ytterligare fyra inspektörer och fyra kvalificerade biträden för den kamerala verksamheten. Kostnaderna för de personalförstärkningar jag sålunda förordar uppgår till ca 1,8 milj. kr. exkl. omkostnader.

Den nedläggning av sjömanshusen och omorganisation av sjömansförmedlingen som riksdagen beslöt år 1969 (prop. 58, 2LU 50, rskr 224; prop. 138, SU 161, rskr 352) föranleder i gengäld en minskning av anslagsbehovet. Omorganisationen innebar å ena sidan att ett centralt sjömansregister inrättades vid arbetsförmedlingen i Göteborg och å andra sidan att 26 biträdestjänster kunde dras in genom nedläggningen av sjömanshusen. Samtidigt erhöll den handläggande personalen inom sjömansförmedlingen vissa lönegradsuppflyttningar. Omorganisationen kan beräknas medföra en besparing av ca 400 000 kr. för helt år.

Under delposten Ersättning för annat uppdrag beräknar jag ytterligare 150 000 kr. för arvoden till läkare vid länsarbetsnämnderna.

Frågan om organisationen av studie- och yrkesorienteringen i grundskolan m. m. övervägs f. n. i utbildningsdepartementet. På grund härav bör medlen för arvoden till yrkesvalslärare för nästa budgetår räknas upp med 346 000 kr.

Vad beträffar medelsbehovet för omkostnader har statskontoret i en promemoria den 18 juli 1966 (se prop. 1967: 1 bil. 13, s. 50) beräknat kostnaderna för utbildnings- och instruktionsverksamhet under budgetåret 1970/71 till 1 312 000 kr. Beloppet bör räknas upp med 160 000 kr. för kostnadsökningar. Vidare har statskontoret i det organisationsförslag som jag behandlat i det föregående föreslagit ytterligare kurser till en sammanlagd kostnad av 420 000 kr. För utbildnings- och instruktionsverksamhet beräknar jag medelsbehovet till 1 990 000 kr. vilket innebär en ökning med 160 000 kr.

För verksamheten med öppen förmedling har jag beräknat sammanlagt ca 1,2 milj. kr.

Med hänvisning i övrigt till sammanställningen i det föregående (s. 105 f.) beräknar jag anslaget till 171,6 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Arbetsförmedlingen* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 171 600 000 kr.

B 3. Allmänna beredskapsarbeten m. m.

1968/69 Utgift	564 506 701	Reservation	104 655 147
1969/70 Anslag	445 000 000 ¹		
1970/71 Förslag	380 000 000		

¹ Av anslaget skall förslagsvis 140 milj. kr. avräknas mot automobilskattebidragen.

Från anslaget bestrids utgifter, delvis i form av statsbidrag, för sysselsättningskapande åtgärder, nämligen beredskapsarbeten, industribeställningar och detaljplanering av vissa allmänna arbeten. Från anslaget bestrids vidare kostnader för flyttningsbidrag samt för försöksverksamhet med inlösen av egnahem. Bland övriga utgiftsändamål under anslaget kan nämnas arbetspsykologiska undersökningar i samband med yrkesvägledning.

Bidragsbestämmelser rörande beredskapsarbeten och flyttningsbidrag återfinns i arbetsmarknadskungörelsen (1966:368; omtryckt 1968:246; ändrad senast 1969:660).

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		AMS	Dep.chefen
1. Flyttningsbidrag	50 000 000	+25 000 000	+13 000 000
2. Inlösen av egnahem	3 000 000	—	—
3. Beredskapsarbeten	350 000 000	—	—75 000 000
4. Industribeställningar	5 000 000	—	—
5. Detaljplaneringsbidrag	10 000 000	—	— 2 000 000
6. Forskning och utvecklingsarbete	—	+10 000 000	—
7. Övriga ändamål	12 000 000	+ 2 000 000	—
8. Lönekostnadspålägg	15 000 000	—	— 1 000 000
	445 000 000	+37 000 000	—65 000 000

Arbetsmarknadsstyrelsen

1. Kostnaderna för flyttningsbidrag utgjorde under budgetåren 1966/67, 1967/68 och 1968/69 22,2, 31,3 resp. 55,8 milj. kr. Antalet bidrag under samma budgetår framgår av följande sammanställning.

Budgetår	Respenning		Bortavistelsebidrag	Starthjälp	Utrustningsbidrag
	flyttningsersättning	resebidrag			
1966/67	3 002	32 613	2 797	15 781	1 349
1967/68	4 349	47 117	4 424	22 468	1 673
1968/69	6 383	53 931	5 554	29 183	3 015

Konjunkturuppgången har ytterligare skärpt den regionala obalansen på arbetsmarknaden. Utvecklingen gör det angeläget att genom olika insatser underlätta flyttningen av arbetskraft från sysselsättningssvaga till expanderande områden. Inte minst gäller det att underlätta flyttningen för familjer. Styrelsen föreslår att såväl starthjälpen för familjeförsörjare som utrustningsbidraget höjs, starthjälpen från f. n. 1 000 kr. till 1 500 kr. och

utrustningsbidraget från f. n. 2 000 kr. till 3 000 kr. I likhet med föregående år föreslår styrelsen att månatlig hemresa för familjeförsörjare ersätts helt även under de sex första månadernas anställning på annan ort och inte som nu endast till den del resekostnaden överstiger 75 kr. Ersättning föreslås vidare utgå för flygresor i de fall enkel tågresa mellan den nya anställningsorten och hemorten skulle uppgå till minst 50 mil samt vid resa till och från Gotland.

Ersättning för dagliga resor mellan hemorten och anställningsorten kan f. n. beviljas arbetstagare under högst sex månader. Erfarenheterna har gett vid handen att denna tid är för kort och därför bör ökas till högst ett år.

Styrelsen föreslår i likhet med tidigare år att ökade möjligheter medges att bevilja flyttningsbidrag till nyutbildade.

Nuvarande bestämmelser medger inte att flyttningsbidrag utgår om anställningen i den nya orten kan anses som överflyttning mellan arbetsplatser inom samma företag. Bestämmelserna bör ändras så att bidrag kan utgå till arbetstagare som på grund av strukturella förändringar eller dylikt inte längre kan få arbete på bostadsorten men kan erbjudas anställning inom företagsenhet på annan ort inom samma företag.

Medelsbehovet för flyttningsbidrag under budgetåret 1970/71 beräknar styrelsen till 75 milj. kr., varav ca 9 milj. kr. för de föreslagna ändringarna av bidragsreglerna.

I anslutning härtill tar styrelsen upp bostadsfrågan för flyttande arbetskraft och föreslår att 10 % av det årliga bostadsbyggandet fördelas med särskild hänsyn till den flyttande arbetskraftens behov och att bostäderna lokaliseras till orter som anges av styrelsen.

2. Under budgetåret 1968/69 meddelade styrelsen beslut om *inlösen av egnahem* i 43 fall för en sammanlagd inlösensumma av ca 1,5 milj. kr. Medel som flyter in vid försäljning av inlösta egnahem tillförs anslagsposten. Nettoutgifterna under budgetåret 1968/69 stannade härigenom vid ca 0,2 milj. kr. Styrelsen föreslår att anslagsposten tas upp med oförändrat 3 milj. kr.

Vid inlösen skall taxeringsvärdet i regel utgöra inlösningsvärde. Styrelsen föreslår att länsbostadsnämnd skall kunna verkställa särskild värdering om taxeringsvärdet uppenbarligen inte ger ett i förhållande till fastighetens skick m. m. rimligt inlösningsvärde.

3. *Allmänna beredskapsarbeten*. Antalet dagsverken samt medelsförbrukningen under budgetåren 1967/68 och 1968/69 framgår av följande sammanställning (s. 111).

Med hänsyn till svårigheten att nu bedöma utvecklingen under budgetåret 1970/71 och de behov av allmänna beredskapsarbeten som då kan uppstå föreslår styrelsen att medelsbehovet beräknas till oförändrat 350 milj. kr.

4. Kostnaderna för *industribeställningar* uppgick under budgetåret

	Vägar	Övriga arbeten	Summa dagsverken resp. medels- förbrukning
<i>Dagsverken</i>			
1967/68.....	751 000	1 022 000	1 773 000
1968/69.....	676 000	981 000	1 657 000
<i>Medelsförbrukning¹</i>			
1967/68.....	228,9	196,1	425,0
1968/69.....	258,3	193,7	452,0

¹ Kassamässig förbrukning (milj. kr.)

1968/69 till ca 1,3 milj. kr. För budgetåret 1969/70 har anvisats 5 milj. kr. Styrelsen föreslår samma belopp för budgetåret 1970/71.

5. *Detaljplaneringsbidrag.* Under budgetåret 1968/69 har beslut om bidrag till kommunal planeringsverksamhet meddelats till ett belopp av 7,3 milj. kr. För budgetåret 1969/70 får beslut om bidrag meddelas intill ett belopp av 10 milj. kr. Styrelsen föreslår att även ramen för budgetåret 1970/71 bestäms till 10 milj. kr. Medelsbehovet under anslagsposten beräknas till samma belopp.

6. *Forskning och utvecklingsarbete.* Styrelsen upprepar sitt yrkande från föregående år om en särskild anslagspost för ändamålet. Medelsbehovet beräknas till 10 milj. kr.

7. *Övriga ändamål.* Kostnaderna för arbetspsykologiska undersökningar i samband med yrkesvägledning uppgick under budgetåret 1968/69 till 6,6 milj. kr. För budgetåret 1969/70 har beräknats 7 milj. kr. och för nästa budgetår beräknas 9 milj. kr.

Utgifterna för diverse ändamål under anslagsposten beräknas för budgetåret 1970/71 till oförändrat 5 milj. kr.

8. *Lönkostnadspålägg.* Belastningen på anslagsposten beror på beredskapsarbetenas omfattning. För nästa budgetår beräknas oförändrat 15 milj. kr.

Den vid utgången av budgetåret 1968/69 föreliggande reservationen på anslaget om drygt 104 milj. kr. kommer att behövas för att täcka vid budgetårets utgång oregerade utgifter för statsbidragsskulder m. m.

Departementschefen

Följande sammanställning visar omfattningen av de allmänna beredskapsarbetena under vart och ett av budgetåren 1966/67—1968/69 samt dagsverkskostnadernas utveckling under samma period.

En närmare analys av siffrorna visar en snabb och relativt kraftig anpassning av beredskapsarbetenas omfattning till konjunkturläget och till regionala skillnader i landet. De allmänna beredskapsarbetena minskade i samband med den begynnande konjunkturuppgången budgetåret 1968/69 med ca 100 000 dagsverken i förhållande till föregående budgetår. Det totala an-

	Budgetår		
	1966/67	1967/68	1968/69
	Antal dagsverken.....	1 425 000	1 755 000
Nedlagda kostnader (milj. kr.).....	566,6	585,2	616,4
Därav AMS kostnader (milj. kr.).....	382,3	434,2	464,1
Genomsnittlig dagsverkskost- nad (kr.)	398	334	373
Därav AMS andel (kr.).....	268	247	281

talet dagsverken stannade därmed vid 1 653 000. Under den närmast föregående konjunkturuppgången budgetåret 1964/65 var antalet dagsverken i beredskapsarbeten 1 553 000. Anledningen till att nivån nu är något högre än i tidigare motsvarande konjunkturläge är bl. a. att den regionala obalansen på arbetsmarknaden har blivit mera utpräglad under senare år. Nedskärningen av de allmänna beredskapsarbetena mellan budgetåren 1967/68 och 1968/69 har uteslutande berört de syd- och mellansvenska länen, där antalet dagsverken minskat från 534 000 till 295 000, medan det i skogslänen har skett en ökning från 1 221 000 till 1 358 000.

Kostnaderna för beredskapsarbetena har mellan de båda senaste budgetåren ökat med 5 %. De genomsnittliga dagsverkskostnaderna har stigit med närmare 12 %. Styrelsens andel av dagsverkskostnaderna har under de båda senaste budgetåren varit ca 75 % mot 67 % under budgetåret 1966/67.

I följande sammanställning lämnas uppgifter om de under budgetåret 1968/69 utförda beredskapsarbetenas fördelning på olika slag av objekt.

Arbetsobjekt	Antal dags- verken	Nedlagda kostnader (milj. kr.)		Dagsverkskostnad (kr.)	
		Totalt	AMS andel	Totalt	AMS andel
<i>Stattiga, kommunala och enskilda arbeten</i>					
Vägar.....	675 662	274,8	268,7	407	398
Husbyggnadsarbeten . . .	229 063	135,1	69,9	590	305
Skogsvårdsarbeten . . .	467 293	63,9	48,1	136	102
Industriella arbeten... Hamn- och farledsar- beten.....	10 397	3,1	2,6	299	246
Vatten- och avloppsar- beten.....	197 638	90,8	35,8	459	181
Järnvägs- och spårar- beten.....	1 455	1,0	0,9	720	620
Turist- och fritidsar- beten.....	6 468	2,3	1,5	359	232
Särskilda militära ar- beten.....	22 814	13,7	13,7	602	602
Övriga arbeten.....	41 768	19,6	10,9	469	261
<i>Därav kommunala arbeten.....</i>	275 790	161,9	65,3	587	237

Sammanställningen visar, att drygt 40 % av arbetena utgörs av vägarbeten, för vilka staten svarar för så gott som hela kostnaden. Skogsvårdsarbetena, där staten svarar för ca 3/4 av kostnaderna, utgör knappt 30 % av arbetena. Statens andel av kostnaderna för flertalet övriga grupper är betydligt lägre. En stor del av de i sistnämnda grupper ingående arbetena utgörs av kommunala arbeten, till vilka statsbidrag under budgetåret 1968/69 utgick med i genomsnitt 40 %.

Vad angår de allmänna beredskapsarbetena under nästa budgetår bör dessa liksom under innevarande budgetår till allra största delen inriktas på att tillgodose behovet av sysselsättningstillskott i skogslänen, framför allt i de fyra nordligaste länen. Genom en sådan lokalisering och med en inriktning så långt möjligt på arbeten med stor löneandel kan sekundära konjunkturpådrivande verkningar i andra delar av landet undvikas. Ett exempel på sådana sysselsättningsskapande åtgärder är det bidrag till återväxtåtgärder på svårföryngrad skogsmark i vissa kommuner i Norrland och Kopparbergs län som jag redogjort för i det föregående (s. 96).

Med hänsyn till vad jag nu har anfört och mot bakgrund av den arbetsmarknadssituation som kan förutses för år 1970 beräknar jag kostnaderna för allmänna beredskapsarbeten under nästa budgetår till ca 275 milj. kr. exkl. lönekostnadspålägg. Det är en nivå som ungefär motsvarar vad som anvisades före den senaste konjunkturdämpningen. Jag vill i sammanhanget framhålla att omfattningen av de särskilda beredskapsarbetena har nästan fördubblats sedan budgetåret 1966/67. Detta har medfört betydligt ökade möjligheter att bereda bl. a. äldre, lokalt bunden arbetskraft sysselsättning.

I detta sammanhang får jag anmäla att Riksförbundet landsbygdens folk i särskild framställning har föreslagit bl. a. att beredskapsarbeten anordnas inom jordbrukssektorn som en åtgärd för att förbättra sysselsättningen i glesbygderna. Arbetsmarknadsstyrelsen har i yttrande över framställningen anfört att arbeten för enskilda jordbruk som regel inte kan utföras som beredskapsarbeten. Däremot kan enligt styrelsen natur- och miljövårdsarbeten med fördel sättas in som beredskapsarbeten för att bereda arbetslösa jordbrukare sysselsättning. Jag delar styrelsens uppfattning.

I fråga om flyttningsbidragen har styrelsen föreslagit att grunderna ändras på vissa punkter. Förslaget att öka flyttningsstödet till familjer genom att höja beloppen för starthjälp och utrustningsbidrag kan jag inte tillstyrka. Jag vill erinra om att starthjälpen till familjeförsörjare höjdes från 500 till 1 000 kr. år 1968. Inte heller i övrigt kan jag biträda styrelsens förslag, som i fråga om bidrag till hemresor och till nyutbildade utan arbete prövades senast av 1969 års riksdag (prop. 1 bil. 13 s. 50, SU 58, rskr 189).

Arbetsmarknadsstyrelsen har när det gäller sysselsatta vid verkstäder för handikappade föreslagit att flyttningsbidrag avseende dagliga pendelresor skall kunna utgå inte bara i samband med anställning i öppna marknaden

utan också i det fall handikappad person får arbete vid skyddad verkstad. Jag delar styrelsens uppfattning att användningsområdet för detta bidrag bör vidgas och förordar att bidrag skall kunna lämnas oavsett om arbetstagaren placeras i arbete på öppna marknaden eller i skyddad eller halvskyddad sysselsättning.

För budgetåret 1970/71 beräknar jag utgifterna för flyttningsbidrag till 63 milj. kr., vilket innebär en ökning med 13 milj. kr. jämfört med innevarande budgetår.

Arbetsmarknadsstyrelsen har föreslagit att 10 % av det årliga bostadsbyggandet fördelas med särskild hänsyn till den flyttande arbetskraftens behov och att dessa bostäder lokaliseras till orter som anges av styrelsen. Med anledning härav vill jag peka på att de arbetsmarknadspolitiska synpunkterna tillgodoses genom att bostadsbyggnadsplanen fördelas på län och kommuner först efter samråd mellan bostads- och arbetsmarknadsmyndigheterna. Näringslivets expansion och det därav betingade behovet av arbetskraft tillmäts stor betydelse i detta fördelningsarbete.

Vad sedan gäller styrelsens önskemål att de ensamboendes bostadsbehov mera aktivt skall beaktas vid det permanenta bostadsbyggandet bör uppmärksammas att det är de kommunala myndigheterna som beslutar om produktionens inriktning på olika hus- och lägenhetstyper inom den bostadsbyggnadsram som tilldelas kommunen. Dessa beslut grundas på bedömningar av aktuell och förväntad bostadsefterfrågan. I de kommunala bostadsbyggnadsprogrammen konkretiseras dessa bedömningar och därav följande behövt bostadsbyggande. Behovet av bostäder för ungdom utreds av ungdomsbostadsutredningen, vars förslag kan väntas inom kort.

Med anledning av arbetsmarknadsstyrelsens förslag om särskild värdering vid inlösen av egnahem vill jag erinra om att möjlighet finns att jämka inlösningsvärdet om taxeringsvärdet är uppenbart lågt i förhållande till vad som i allmänhet gäller för likvärdiga fastigheter på orten. Någon ändring av vad som sålunda gäller är jag inte beredd att förorda. Medelsbehovet för inlösenverksamheten under nästa budgetår beräknar jag till oförändrat 3 milj. kr.

Vad gäller anslagsposten Detaljplaneringsbidrag beräknar jag medelsbehovet för bidrag åt kommuner för projektering av anläggnings- och husbyggnadsarbeten för budgetåret 1970/71 till 8 milj. kr.

Vid anmälan av anslaget Kommittéer m. m. i det föregående har jag beräknat medel för arbetsmarknadspolitiskt forsknings- och utvecklingsarbete. Styrelsens förslag att medel tas upp för ändamålet under förevarande anslag kan jag inte biträda.

Under återopande av det anförda och med hänvisning till sammanställningen i det föregående (s. 109) beräknar jag det totala medelsbehovet under anslaget för budgetåret 1970/71 till 380 milj. kr.

Vid budgetårets slut bör arbetsmarknadsstyrelsen redovisa hur stort belopp som faktiskt har förbrukats för väg- och gatuarbeten. Detta belopp bör räknas av mot automobilskattemedlen. Uppskattningsvis kan beloppet anges till 100 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) godkänna av mig förordad ändring av grunderna för flyttningsbidrag, att tillämpas fr. o. m. den 1 juli 1970,

b) till *Allmänna beredskapsarbeten m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 380 000 000 kr., varav förslagsvis 100 000 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

B 4. Särskilda beredskapsarbeten m. m.

1968/69 Utgift	429 117 965	Reservation	34 692 237
1969/70 Anslag ..	425 000 000 ¹		
1970/71 Förslag ..	450 000 000		

¹ Av anslaget skall förslagsvis 50 milj. kr. avräknas mot automobilskattemedlen.

Från anslaget bestrids utgifter för beredskapsarbeten för handikappad och av andra skäl svårplacerad arbetskraft, arbetspsykologiska undersökningar och läkarundersökningar i samband med arbetsvård, upplysningsverksamhet avseende handikappade, arkivarbeten, näringshjälp m. m. samt bidrag och lån till motorfordon för handikappade. Bidragsbestämmelserna återfinns i arbetsmarknadskungörelsen.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		AMS	Dep.chefen
1. Beredskapsarbeten m. m.	318 000 000	+22 000 000	+ 5 000 000
2. Arkivarbeten.	63 000 000	+22 000 000	+16 000 000
3. Näringshjälp m. m.	12 000 000	—	—
4. Bidrag och lån till motorfordon för handikappade. . .	13 000 000	—	—
5. Lönekostnadspålägg.	19 000 000	+ 4 000 000	+ 4 000 000
	425 000 000	+48 000 000	+25 000 000

Arbetsmarknadsstyrelsen

1. *Beredskapsarbeten m. m.* Vid dessa arbeten sysselsätts dels mentalvårdspatienter, psykiskt utvecklingsstörda samt nykterhetsvårds-, kriminalvårds- och ungdomsvårdsfall, dels äldre lokalt bunden arbetskraft och dels arbetssökande som av andra skäl är svårplacerade i öppna marknaden. En

del av arbetena bedrivs som statliga beredskapsarbeten, andra som kommunala.

Under budgetåren 1966/67, 1967/68 och 1968/69 sysselsattes i medeltal ca 6 000, 10 000 resp. 12 000 personer. Antalet dagsverken under samma budgetår framgår av följande sammanställning.

Budgetår	Vägar	Skogs- vårds- arbeten	Industri- ella arbeten	T-arbeten	Övriga arbeten	Summa
1966/67.....	138 000	476 000	18 000	384 000	250 000	1 266 000
1967/68.....	241 000	718 000	95 000	554 000	618 000	2 226 000
1968/69.....	262 000	616 000	128 000	589 000	748 000	2 343 000

De kassamässiga utgifterna uppgick samma budgetår till 155,2, 253,2 resp. 340,6 milj. kr.

Behovet av beredskapsarbeten för handikappade och i övrigt svårplacerad arbetskraft är stort och påverkas i liten grad av säsongväxlingar och konjunkturförbättring. För budgetåret 1970/71 uppskattar styrelsen medelsbehovet för beredskapsarbeten till 330 milj. kr. För övriga ändamål under anslagsposten, nämligen psykotekniska anlagsundersökningar och läkarundersökningar m. m. i samband med arbetsvårdsverksamheten samt upplysningsverksamhet avseende handikappade, beräknas 10 milj. kr.

2. *Arkivarbeten.* En väsentlig utbyggnad av arkivarbetsverksamheten har ägt rum under de två senaste budgetåren. Antalet arkivarbetare uppgick i juni månad åren 1967—1969 till 3 600, 4 900 resp. 6 600 personer. Den fortsatta utvecklingen kan inte bedömas med önskvärd säkerhet. Till följd av att äldre, svårplacerad eller lokalt bunden arbetskraft i allt högre grad möter svårigheter i samband med förändringar på arbetsmarknaden uppskattar styrelsen nettoökningen av antalet arkivarbetare till 1 000 personer för vart och ett av budgetåren 1969/70 och 1970/71.

Utgifterna under budgetåret 1968/69 uppgick till ca 71,8 milj. kr. För budgetåret 1969/70 beräknade 63 milj. kr. kommer inte att förslå. Medelsbehovet för budgetåret 1970/71 uppskattas till 85 milj. kr.

3. *Näringshjälp m. m.* Styrelsen föreslår att maximibeloppet för näringshjälp höjs från 12 000 kr. till 20 000 kr. och att maximibeloppet för kompletterande räntebelagt lån höjs från 15 000 kr. till 30 000 kr. Räntefritt näringshjälpplån och kompletterande räntebelagt lån skall enligt nuvarande regler återbetalas inom fem år. Styrelsen föreslår att återbetalningstiden för de båda låneformerna får utsträckas till tio år om särskilda skäl föreligger.

Näringshjälp får försöksvis beviljas två eller flera handikappade som avser att starta en gemensam rörelse. Styrelsen föreslår att handikappad person skall kunna beviljas näringshjälp även om rörelsen startas med en icke handikappad kompanjon.

Vid anställning av handikappad utgår enligt nuvarande bestämmelser bidrag till arbetsgivare för sådan särskild anordning på arbetsplatsen som krävs för att den handikappade skall kunna utföra arbetet. Bidraget utgår med belopp motsvarande halva kostnaden, dock högst 12 000 kr. Styrelsen föreslår liksom föregående år att maximibeloppet höjs till 15 000 kr. och att i speciella fall bidraget skall kunna höjas till tre fjärdedelar av kostnaden, dock högst 20 000 kr. Vidare bör bidrag kunna utgå även i de fall redan anställd personal drabbas av bestående handikapp som nödvändiggör särskild anordning på arbetsplatsen för att vederbörande skall kunna utföra sitt arbete.

De föreslagna ändringarna av bidragsgrunderna föranleder ingen uppräkningspost av anslagsposten.

4. *Bidrag och lån till motorfordon för handikappade.* Styrelsen föreslår att bidragets maximibelopp med hänsyn till kostnadsutvecklingen höjs från 12 000 kr. till 15 000 kr. Vidare anser styrelsen behovet av justering av reglerna om inkomstprövning m. m. vara överhängande.

Särskilt bidrag med högst 2 000 kr. utgår för sådan särskilt kostnadskrävande ändring av eller anordning på fordon som behövs för att den handikappade skall kunna bruka det eller för förvärv av fordon med sådana automatiska anordningar som är oundgängligen nödvändiga. Eftersom kostnaderna för sådana ändringar och anordningar inte sällan överstiger 2 000 kr., föreslår styrelsen att bidrag får utgå med hela kostnaden för aggregat, ändringar eller anordningar som statens bilinspektion vid besiktning finner erforderliga.

Medelsbehovet under anslagsposten beräknas till oförändrat 13 milj. kr.

För budgetåret 1968/69 har styrelsen bemyndigats att, under vissa förutsättningar avskrivna inom arbetsmarknadsverket uppkommande fordringar till belopp ej överstigande 3 000 kr. I enlighet härmed har under budgetåret beslut fattats om avskrivning av fordringar till ett sammanlagt belopp av 809 003 kr. Avskrivningen avser till större delen fordringar på flyktingar, zigenare samt personer som erhållit start- eller näringshjälp.

Styrelsen hemställer om fortsatt bemyndigande att avskrivna lånefordringar under budgetåret 1970/71.

Remissyttrande

Handikapputredningen tillstyrker de av arbetsmarknadsstyrelsen föreslagna förbättringarna av stödet till motorfordon för handikappade.

Departementschefen

Antalet dagsverken, nedlagda kostnader för beredskapsarbeten och dagsverkskostnader under förevarande anslag under de tre senaste budgetåren framgår av följande sammanställning.

	Budgetår		
	1966/67	1967/68	1968/69
Antal dagsverken.....	1 266 000	2 235 000	2 344 000
Nedlagda kostnader (milj. kr.)	221,5	415,9	496,9
Därav AMS kostnader (milj. kr.).....	160,8	274,5	303,4
Genomsnittlig dagsverkskostnad (kr.).....	175	186	212
Därav AMS andel av dagsverkskostnad (kr.).....	127	123	129

Av sammanställningen framgår att dagsverksvolymen även efter den stora uppgången mellan budgetåren 1966/67 och 1967/68 har fortsatt att öka. Den genomsnittliga dagsverkskostnaden har stigit samtidigt som den andel som faller på arbetsmarknadsstyrelsen har sjunkit, nämligen från 73 % under budgetåret 1966/67 till 61 % under budgetåret 1968/69.

I följande sammanställning specificeras de beredskapsarbeten under detta anslag som har utförts under budgetåret 1968/69.

Arbetsobjekt	Antal dagsverken	Nedlagda kostnader (milj. kr.)		Dagsverkskostnad (kr.)	
		Totalt	AMS andel	Totalt	AMS andel
<i>Stalliga, kommunala och enskilda arbeten</i>					
Vägar.....	257 197	77,9	68,1	303	265
Husbyggnadsarbeten	185 393	88,2	44,9	476	242
Skogsvårdsarbeten...	616 031	79,7	63,2	129	103
Industriella arbeten .	129 484	18,8	11,2	145	86
Hamn- och farledsarbeten.....	11 548	4,8	2,8	416	243
Vatten- och avloppsarbeten.....	213 415	98,1	37,3	460	175
Järnvägs- och spårarbeten.....	5 666	2,5	1,4	442	240
Flottledsarbeten....	17 940	2,9	2,4	159	134
Forn- och kulturminnesvård.....	3 834	0,7	0,7	183	178
Turist- och fritidsarbeten.....	28 498	8,3	3,7	292	130
Natur- och landskapsvård.....	3 526	0,7	0,4	187	106
Särskilda arbeten för vissa svårplacerade (s. k. T-arbeten)...	591 375	62,6	26,0	106	44
Övriga arbeten.....	279 768	45,7	35,4	163	127
<i>Därav kommunala arbeten.....</i>	886 100	211,2	80,2	238	90

Som framgår av sammanställningen föreligger stora variationer i dagsverkskostnaderna för olika arbeten. De dagsverksbilliga arbetena, främst skogsvårdsarbeten, industriella arbeten och T-arbeten dominerar liksom tidigare i antal. De utgör närmare 60 % av totala antalet dagsverken.

För innevarande budgetår har 318 milj. kr. beräknats för beredskapsarbeten. Även under budgetåret 1970/71 bör man, som jag framhållit i det föregående, räkna med att det trots förbättrat konjunkturläge kommer att kvarstå ett betydande behov av sysselsättningsskapande åtgärder för handikappade och lokalt bunden, äldre arbetskraft. Medel bör därför beräknas för en oförändrad volym om ca 2,4 milj. dagsverken, vilket innebär nästan en fördubbling jämfört med budgetåret 1966/67. Kostnaden härför beräknar jag till 323 milj. kr. I beloppet är inräknat medel för psykotekniska undersökningar m. m. i samband med arbetsvård.

Resultatet av en inom inrikesdepartementet gjord översyn av arkivarbetsverksamheten redovisades för föregående års riksdag (prop. 1 bil. 13 s. 54). Delvis nya riktlinjer för verksamheten gäller fr. o. m. innevarande budgetår. Arkivarbetet har under de senaste åren snabbt ökat i omfattning. I juni månad åren 1967, 1968 och 1969 var antalet arkivarbetare 3 600, 4 900 resp. 6 600. Liksom arbetsmarknadsstyrelsen räknar jag med en fortsatt expansion av verksamheten med inemot 1 000 personer under såväl innevarande som nästa budgetår. Jag beräknar det ökade medelsbehovet för verksamheten under nästa budgetår till 20 milj. kr., varav 4 milj. kr. utgör lönekostnadspålägg.

När det gäller näringshjälp samt bidrag och lån till motorfordon för handikappade m. m. har arbetsmarknadsstyrelsen föreslagit förbättringar i olika avseenden. Mot bakgrund av att de stödformer det här gäller kan påtagligt underlätta de äldres och handikappades möjligheter att hävda sig i förvärvslivet anser jag mig böra tillstyrka styrelsens förslag i väsentliga delar. Jag förordar alltså att det nuvarande maximibeloppet om 12 000 kr. för näringshjälp, bidrag till arbetsredskap m. m. och till särskilda anordningar på arbetsplats för handikappad samt för bidrag och lån till motorfordon för handikappad höjs till 15 000 kr. Maximibeloppet 15 000 kr. för det kompletterande räntebelagda lån som kan utgå vid sidan av näringshjälp bör som styrelsen föreslagit höjas till 30 000 kr.

Bidraget till arbetsgivare för särskilda anordningar på arbetsplats för att en handikappad skall kunna utföra sitt arbete utgår f. n. endast vid nyanställning av den handikappade. Jag förordar liksom arbetsmarknadsstyrelsen att bidrag skall kunna utgå också för redan anställd som blivit varaktigt handikappad under anställningen om särskilda skäl i övrigt föreligger.

När det gäller motorfordon för handikappade kan f. n. utgå ett tilläggsbidrag om högst 2 000 kr. för särskilt kostnadskrävande ändringar av eller anordningar på fordonet. Jag förordar att beloppet höjs till högst 4 000 kr. Jag avser vidare att senare föreslå Kungl. Maj:t att vissa lättnader genomförs i nu tillämpad inkomstprövning av bidraget till motorfordon.

Eftersom medelsåtgången för näringshjälp och bidrag till motorfordon för handikappade under de senaste budgetåren väsentligt har understigit beräknade belopp, anser jag liksom styrelsen att anslagsposten inte behöver räknas upp trots de förordade bidragsförbättringarna. Jag beräknar alltså

det sammanlagda medelsbehovet för ifrågavarande ändamål till oförändrat 25 milj. kr.

Under de båda senaste budgetåren har arbetsmarknadsstyrelsen bemyndigats att på vissa villkor besluta om avskrivning av lånefordran uppkommen inom arbetsmarknadsverket. Jag förordar att samma bemyndigande lämnas även för nästa budgetår.

Vid budgetårets slut bör arbetsmarknadsstyrelsen redovisa hur stort belopp, som faktiskt har förbrukats för väg- och gatuarbeten. Detta belopp bör räknas av mot automobilskattemedlen. Uppskattningsvis kan beloppet anges till 50 milj. kr.

Med hänvisning till den sammanställning av medelsberäkningen för nästa budgetår som har gjorts i det föregående (s. 115) hemställer jag att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) medge att Kungl. Maj:t får bemyndiga arbetsmarknadsstyrelsen att under budgetåret 1970/71 besluta om avskrivning av sådan lånefordran, uppkommen inom arbetsmarknadsverket, till belopp om högst 3 000 kr., beträffande vilken antingen omständigheterna ger vid handen att vederbörande inte kan betala sin skuld och enligt styrelsens bedömning ingen eller ringa möjlighet föreligger att i framtiden ta ut betalning eller också åtgärder för att bevaka och driva in fordringen bedöms förenade med arbete och kostnader i sådan utsträckning att åtgärderna inte är ekonomiskt lönande, allt under förutsättning att sådana åtgärder ändå inte anses påkallade av andra än ekonomiska förhållanden,

b) godkänna av mig förordade ändringar av grunderna för näringshjälp m. m. samt bidrag och lån till anskaffning av motorfordon för handikappade, att tillämpas fr. o. m. den 1 juli 1970,

c) till *Särskilda beredskapsarbeten m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 450 000 000 kr., varav förslagsvis 50 000 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

B 5. Förlägningsbyggnader m. m.

1968/69 Utgift	17 369 442
1969/70 Anslag	24 000 000
1970/71 Förslag	32 500 000

Från anslaget bestrids utgifter för arbetsmarknadsstyrelsens bostadsförlägningsverksamhet för personer, som är sysselsatta i beredskapsarbete, deltar i omskolningskurser eller överflyttas för anställning på ny ort, samt

för anskaffning och uppförande av familjebostäder för zigenare. Under anslaget redovisas inkomster från styrelsens uthyrning av förläggingsplatser till enskilda personer samt från försäljning och uthyrning av förläggingsbyggnader till myndigheter, kommuner och industrier m. m.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		AMS	Dep.chefen
<i>Utgifter</i>			
1. Nyanskaffning av förläggingsbyggnader m. m.	10 500 000	+11 000 000	+ 8 500 000
2. Ersättningsanskaffning av förläggingsbyggnader.	3 000 000	—	—
3. Underhålls- och driftkostnader.	23 700 000	+ 3 000 000	+ 3 000 000
4. Lönekostnadspålägg.	1 200 000	+ 100 000	+ 100 000
Summa utgifter	38 400 000	+14 100 000	+11 600 000
<i>Uppbördsmedel</i>			
1. Ersättning för upplåtna förläggingsplatser.	9 500 000	—	+ 1 500 000
2. Inkomster vid försäljning m. m. av förläggingsbyggnader.	4 900 000	—	+ 1 600 000
Summa inkomster	14 400 000	—	+ 3 100 000
Nettoutgift	24 000 000	+14 100 000	+ 8 500 000

Arbetsmarknadsstyrelsen

1. *Nyanskaffning av förläggingsbyggnader m. m.* Vid utgången av budgetåret 1968/69 disponerade styrelsen egna byggnader för förläggning av 10 390 personer samt förhyrda bostäder motsvarande 728 platser. Sistnämnda platser har huvudsakligen använts för omskolningselever. Förhyrning har skett när detta ställt sig billigare än att uppföra egna byggnader.

Under innevarande budgetår beräknas antalet platser i egna förläggningar öka med ca 950 och under budgetåret 1970/71 med 1 450. Kostnaderna härför beräknas till 21 milj. kr. Flertalet av de nya platserna är avsedda att hyras ut till kommuner och företag för placering av överflyttad arbetskraft.

Under budgetåret 1968/69 anskaffades en familjebostad för zigenare. Under innevarande budgetår beräknas tre och under budgetåret 1970/71 fyra bostäder komma att anskaffas. Anskaffningskostnaden sistnämnda budgetår beräknas till 0,5 milj. kr.

Under budgetåret 1968/69 beställdes 50 tillfälliga familjebostäder av flyttbar typ. För budgetåret 1970/71 räknar styrelsen med att endast i mindre utsträckning anskaffa familjebostäder av detta slag. Styrelsen kommer nämligen att anskaffa förläggingsbyggnader av en ny typ, som kan användas av såväl ensamstående som familjer.

2. *Ersättningsanskaffning av förläggingsbyggnader.* Under budgetåret 1968/69 ersattes 480 platser. För budgetåret 1970/71 räknar styrelsen med att behöva återanskaffa 200 platser till en kostnad av 3 milj. kr.

3. *Underhålls- och driftkostnader.* De egentliga driftkostnaderna under budgetåret 1970/71 för förläggningar, omfattande totalt ca 13 600 platser,

beräknas till 21,7 milj. kr. För uppsättning, flyttning samt underhåll av byggnader beräknas 5 milj. kr.

Departementschefen

I likhet med arbetsmarknadsstyrelsen räknar jag för nästa budgetår med en betydande ökning av nyanskaffningen av förläggningsbyggnader för att möta ett väntat starkt behov av förläggningsplatser från framför allt kommunernas och företagens sida. Jag beräknar dock utgifterna till ett något lägre belopp än styrelsen.

Den förhållandevis stora ökningen av antalet förläggningsplatser måste enligt min mening leda till att också inkomsterna under anslaget ökar. Jag förordar därför att inkomstposterna räknas upp i förhållande till styrelsens förslag. I anslutning härtill förutsätter jag att de hyror som debiteras kommuner, företag m. fl. bestäms till sådana belopp att de helt täcker uppkommande kapitalkostnader och — i förekommande fall — driftkostnader.

Med hänvisning i övrigt till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Förläggningsbyggnader m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 32 500 000 kr.

B 6. Kostnader för arbetsmarknadsstyrelsens förrådsverksamhet

1968/69 Nettoinkomst ..	613 993	Reservation	8 137 046
1969/70 Anslag	1 000		
1970/71 Förslag	1 000		

Från anslaget bestrids utgifter för anskaffning och förrådshållning av maskiner, redskap och arbetsmateriel som behövs framför allt för beredskapsarbeten. Den värdeminskning som uppstår vid utnyttjandet av dessa förnödenheter debiteras vederbörande anslag och mot värdeminskningen svarande belopp tillgodoförs förevarande anslag som inkomst. Anslaget tillförs vidare inkomster av försäljning och uthyrning av materiel m. m. till andra myndigheter och enskilda.

	1969/70	AMS beräkning 1970/71
<i>Utgifter</i>		
1. Kostnader för förrådets drift.....	4 415 000	+ 450 000
2. Anskaffning av maskiner och reservdelar.....	4 015 000	—
3. Anskaffning av redskap och arbetsmateriel samt vagnar för personal m. m.....	2 450 000	—1 050 000
Summa utgifter	10 880 000	— 600 000
<i>Inkomster</i>	9 000 000	+ 900 000
Nettoutgift	1 880 000	—1 500 000

Arbetsmarknadsstyrelsen

1. Till följd av pris- och löneförhöjningar beräknas kostnaderna för förrådens drift öka med 100 000 kr. Lönekostnadspålägget uppskattas stiga med 20 000 kr. För utvidgad instruktionsverksamhet beträffande drift, skötsei och vård av de maskiner som används vid beredskapsarbeten beräknas en kostnadsökning av 30 000 kr. Ett ökat medelsbehov om 50 000 kr. beräknas för reparationer och underhåll av maskiner samt för ökade förrådsomkostnader i samband med ut- och inlämning av maskiner och materiel. Underhållskostnaderna för maskiner och utrustning vid industriella beredskapsarbeten beräknas öka med 250 000 kr.

2. För ersättningsanskaffning av maskiner och transportfordon beräknas 2,1 milj. kr. och för anskaffning av reservdelar 915 000 kr. För de industriella beredskapsarbetena beräknas nyanskaffning av maskiner samt övrig utrustning ske med 1 milj. kr.

3. För anskaffning av redskap och arbetsmateriel beräknas 200 000 kr. För de skogligen beredskapsarbetena behöver vidare anskaffas 75 manskapsvagnar till en kostnad av 1,2 milj. kr.

På grund av reservationen på anslaget kan detta liksom tidigare år föras upp med endast ett formellt belopp.

Departementschefen

Som arbetsmarknadsstyrelsen föreslagit bör anslaget för nästa budgetår föras upp med ett formellt belopp av 1 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kostnader för arbetsmarknadsstyrelsens förrådsverksamhet* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 kr.

B 7. Arbetsmarknadsutbildning m. m.

1968/69 Utgift	416 627 811 ¹
1969/70 Anslag	485 000 000
1970/71 Förslag	505 000 000

Anslaget Omskolning m. m.

Från anslaget bestrids utgifter för yrkesutbildning som sker av sysselsättningspolitiska skäl. Huvudsakligen är det fråga om omskolning och annan yrkesutbildning åt personer som är eller löper risk att bli arbetslösa eller är svårplacerade på arbetsmarknaden och för vilka utbildningen bedöms vara ägnad att medföra stadigvarande arbete som inte kan komma till stånd utan sådan utbildning. Som försöksverksamhet anordnas fr. o. m. budgetåret 1966/67 utbildning av inte arbetslösa personer inom s. k. bristyrken (bristyrkesutbildning) i viss omfattning. Utgifterna avser kostnader främst

för anordnande av utbildningen och för utbildningsbidrag åt kursdeltagarna. Arbetsmarknadsstyrelsen och skolöverstyrelsen handhar arbetsmarknadsutbildningen.

Bestämmelserna om utbildningsbidrag återfinns i arbetsmarknadskungörelsen. Bidrag utgår i form av grundbidrag, hyresbidrag, familjetillägg och särskilt bidrag.

Från anslaget bestrids vidare bl. a. utgifter för avgiftsfri undervisning i svenska språket, som studieförbunden anordnar för utlänningar som är stadigvarande bosatta i Sverige.

Arbetsmarknadsstyrelsen och skolöverstyrelsen

Myndigheterna har gjort gemensam framställning rörande anslaget för nästa budgetår.

1. *Arbetsmarknadsutbildningens omfattning.* Under budgetåret 1967/68 deltog 78 600 personer i olika former av arbetsmarknadsutbildning, varav 35 500 personer i skolöverstyrelsens kurser. För budgetåret 1968/69 hade arbetsmarknadsstyrelsen beräknat att utbildningen skulle komma att omfatta inemot 80 000 personer. Denna beräkning har visat sig för låg. Utbildningen har nämligen omfattat närmare 92 000 personer.

Den bristyrkesutbildning som bedrivits sedan hösten 1966 har under budgetåret 1968/69 omfattat 284 personer, varav 140 utbildats för verkstadsindustrins behov och 107 för vårdområdet. Verksamhetens ringa omfattning får tillskrivas i första hand den omständigheten att utbildningsbidragen medför en alltför stor standardsänkning under utbildningstiden.

Även om efterfrågan på arbetskraft kommer att vara hög under budgetåret 1970/71, föreligger det enligt arbetsmarknadsstyrelsens bedömning ett betydande behov av arbetsmarknadsutbildning för bl. a. sådana grupper som även i ett gynnsamt konjunkturläge kommer att möta omställningsproblem, exempelvis äldre och handikappade, samt kvinnor, som önskar inträda på arbetsmarknaden eller återgå till förvärvsarbete. En fortsatt omfattande strukturförändring kommer också att ställa höga krav på arbetsmarknadsutbildningen. En utbildningsvolym, som under budgetåret 1970/71 når upp till eller något överstiger 100 000 personer, bedöms därför som realistisk.

2. *Förslag rörande utbildningsbidragen m. m.* Arbetsmarknadsstyrelsen upprepar sitt tidigare framförda förslag om en höjning av utbildningsbidragen och om införandet av ett nytt bidragssystem, som innebär en förenklad handläggning av bidragsärendena. Arbetsmarknadsstyrelsen framhåller att bidragens realvärde har minskat successivt samtidigt som den allmänna reallönenivån har höjts. Utbildningsbidragen framstår också som oförmånliga vid en jämförelse med de ersättningar som utgår enligt den allmänna försäkringen och arbetslöshetsförsäkringen. Det är enligt styrelsens uppfattning angeläget, att utbildningsbidragen är så stora att arbets-

lösa personer stimuleras att utbilda sig i stället för att uppbära kontantstöd. Utbildningsbidragen bör därför höjas till en nivå som ligger över ersättningen från arbetslöshetsförsäkringen. Socialhjälp utgår normalt med högre belopp än utbildningsbidrag. Det är otillfredsställande, att en person som uppbär utbildningsbidrag måste ansöka om socialhjälp för den dagliga försörjningen. Det bör därför finnas möjlighet att inom nuvarande bidragssystem undantagsvis ge högre bidrag än som nu kan lämnas. Med hänsyn till att levnadskostnaderna och lönerna har höjts är det enligt styrelsen ofrånkomligt att företa en uppräknig av vissa former av utbildningsbidrag.

Arbetsmarknadsstyrelsens förslag till bidragssystem innebär i korthet följande.

Grundbidrag till kostnader för försörjning bör utgå lika för gift och ogift med 650 kr. per månad.

Bostadskostnadsbidrag bör som nu kunna beviljas med ett belopp som motsvarar bidragstagarens faktiska bostadskostnad. Normalersättning till den som inte har fast bostad föreslås utgå med ett enhetligt belopp av 225 kr. per månad oavsett dyrortsgrupp.

Barntillägg föreslås utgå med ett enhetligt belopp av 120 kr. per månad och barn under 16 år.

Bortavistelsebidrag — av samma slag som f. n. kan utgå till personer som tillträder anställning utom hemorten — bör utgå till familjeförsörjare eller jämförlig, som genomgår utbildning utom hemorten. Bortavistelsebidraget skall täcka merkostnader för mat och bostad till följd av vistelse på annan ort än hemorten. Beloppet föreslås utgå med 450 kr. per månad. Till ensamstående som utbildas utom hemorten föreslås bidrag till bostadskostnaden på utbildningsorten som hittills utgå med normalersättningsbeloppet.

Särskilt bidrag bör utgå som hittills. Arbetsmarknadsstyrelsen överväger ytterligare schabloniseringar av dessa bidrag.

Vidare bör ett särskilt *stimulansbidrag* om 150 kr. per månad utgå vid bristyrkesutbildning.

Reducering av grundbidrag på grund av makes inkomst bör slopas för att stimulera till ökad arbetsmarknadsutbildning bland gifta kvinnor.

Ökad *företagsutbildning* bör anordnas med hänsyn till det växande utbildningsbehovet. Ett bidrag till företagen med 3 kr. per elev och närvarotimme föreslås infört på försök fr. o. m. budgetåret 1970/71. Denna företagsutbildning bör såsom styrelsen tidigare framhållit begränsas till sådan personal som behöver nyrekryteras och som är i behov av omskolning eller kompletterande utbildning. Vidare bör den utnyttjas beträffande sådana redan anställda, som på grund av ändringar i produktionen löper risk att bli arbetslösa och för vilka omskolning bedöms nödvändig, eller för att möjliggöra sådana omplaceringar inom företagen att man kan nyrekrytera inte utbildad

arbetskraft. Styrelsen understryker att varje utbildningsinsats av detta slag skall grundas på en arbetsmarknadspolitisk bedömning av åtgärdernas angelägenhet och att avsikten inte är att införa ett nytt statsbidragssystem avseende företagens interna utbildning eller att rubba nuvarande principer för ansvarsfördelning mellan samhälle och företag beträffande yrkesutbildningen.

Enligt 16 § arbetsmarknadskungörelsen skall person ha fyllt 21 år för att få utbildningsbidrag. Från denna regel har Kungl. Maj:t meddelat dispenser. Eftersom myndighetsåldern numera har sänkts från 21 till 20 år, föreslår arbetsmarknadsstyrelsen att åldersbestämelsen enligt arbetsmarknadskungörelsen för utbildningsbidrag sänks från 21 till 20 år.

3. *Vissa rationaliseringsåtgärder m. m.* I syfte att åstadkomma en effektivisering av utbildningen och en sänkning av kostnaderna för kursverksamheten fortsätter tidigare inledda rationaliseringsåtgärder. Centralisering av kurserna för att utnyttja tillgängliga resurser på ett bättre sätt sker sålunda planenligt i samband med nybyggnationer eller förhyrning av nya lokaler. Vidare eftersträvas en mera enhetlig utbildning genom ökad central styrning av de arbeten av produktiv art, som ingår i den praktiska undervisningen.

Den kontinuerliga översynen av läroplaner har fortsatt. Förberedande teoretisk utbildning anordnas för sådana sökande som bedöms lämpliga för mera kvalificerade omskolningskurser men saknar tillfredsställande teoretisk bakgrund inom något eller några av ämnena svenska, samhällskunskap, matematik, fysik, kemi och engelska. Vidare söker man ge kursdeltagare med svaga grundläggande kunskaper en påbyggnad i vissa allmänna ämnen. Inom anpassningsundervisningen för handikappade har under det senaste året igångsatts en försökskurs för personer som är både syn- och hörselskadade. Skolöverstyrelsen har under våren 1969 på försök igångsatt en s. k. informations- och utredningskurs, som avser att ge yrkes- och arbetsmarknadsinformation, klarlägga kursdeltagarnas förutsättningar för arbete eller utbildning samt finna lämpliga fortsatta åtgärder för en lösning av kursdeltagarnas arbetsfråga. Genom denna kurs väntas arbetsförmedlingen få ökade möjligheter att vidta lämpliga åtgärder speciellt i mera svårbedömda fall.

4. *Övrig verksamhet.* Kungl. Maj:t har under de senaste budgetåren bemyndigat arbetsmarknadsstyrelsen att anlita förevarande anslag till kostnader för särskilt anordnad undervisning i svenska språket för finska ungdomar som haft ferieanställning i Sverige under sommaren. Arbetsmarknadsstyrelsen hemställer att oförändrat högst 500 000 kr. får disponeras för verksamheten nästa budgetår.

För fortsatt verksamhet med undervisning i svenska språket för invandrare under budgetåret 1970/71 beräknar skolöverstyrelsen 23,6 milj. kr., varav 300 000 kr. för lärarutbildning och 200 000 kr. till pedagogiskt utvecklingsarbete m. m. Vidare föreslår arbetsmarknadsstyrelsen och skol-

överstyrelsen att särskilda inackorderingskurser i svenska för invandrare anordnas på folkhögskolor, varvid deltagarna själva skall erlägga en avgift för inackorderingen samt stå för resekostnaderna. Kostnaderna beräknas till 92 500 kr. Därjämte upprepar skolöverstyrelsen och arbetsmarknadsstyrelsen sitt tidigare framförda förslag om att få genom studieförbunden anordna särskilda avgiftsfria studiecirkelar om minst 10 studietimmar i elementär svensk samhällskunskap för invandrare. Kostnaderna för denna verksamhet beräknas till 380 000 kr.

Behovet av medel för utbildningsbidrag till zigenare som deltar i utbildning motsvarande den som ges inom den obligatoriska skolan beräknar skolöverstyrelsen till 5,8 milj. kr. för nästa budgetår.

5. *Anslagsberäkning m. m.* Arbetsmarknadsstyrelsen beräknar medelsbehovet för sin del av utgifterna för arbetsmarknadsutbildningen under nästa budgetår till 400 milj. kr. I beloppet har kostnaderna för försöksverksamhet med företagsutbildning, fortsatt försöksverksamhet med bristyrkesutbildning samt den nämnda undervisningen i svenska för finska ungdomar räknats in. Av det beräknade beloppet hänför sig 70 milj. kr. till föreslagna reformer beträffande utbildningsbidraget. Skolöverstyrelsen beräknar sina utgifter för verksamheten till 256 milj. kr., varav 96 milj. kr. för ersättning till lärare, 34,4 milj. kr. för stadigvarande undervisningsmateriel, 18,5 milj. kr. för förbrukningsmateriel m. m., 50 milj. kr. för lokal- och administrationskostnader samt 2,1 milj. kr. för lärarutbildning. Av totalbeloppet beräknas 24,9 milj. kr. för lönekostnadspålägg och 7 milj. kr. för löne- och prisomräkningar.

Det totala medelsbehovet beräknas alltså för arbetsmarknadsstyrelsen och skolöverstyrelsen gemensamt till (400 + 256) 656 milj. kr.

Departementschefen

Arbetsmarknadsutbildningen är ett av arbetsmarknadspolitikens mest verksamma medel. Den snabba ökningen av utbildningens omfattning är ett uttryck härför. Under de senaste tio åren har den nästan tiodubblats. 11 000 personer deltog i arbetsmarknadsutbildning under budgetåret 1959/60, medan den innevarande budgetår beräknas komma att beröra ca 95 000 och nästa budgetår drygt 100 000 personer. Expansionen har varit snabbast under den senaste konjunktur nedgången med en ökning från 58 400 personer i utbildning under budgetåret 1966/67 till 78 600 resp. 92 000 under de två senaste budgetåren.

Vid den fortsatta expansionen av arbetsmarknadsutbildningen är det nödvändigt att en ökad differentiering och noggrann planering av de utbildningsmässiga insatserna kommer till stånd. Försöksverksamhet pågår ständigt inom arbetsmarknadsutbildningen för att den på bästa sätt skall svara mot aktuella behov. För snart ett år sedan infördes s. k. informations- och utredningskurser för fördjupad och mer individuell yrkesväg-

ledning. Särskilda introduktionskurser för personer som ämnar söka anställning inom industrin har också prövats med framgång. En strävan har varit att i växande grad bereda kvinnor, äldre arbetstagare och vissa handikappgrupper möjlighet att erhålla arbetsmarknadsutbildning.

Ett förhållande som uppmärksammas alltmer är den omständigheten att ca 70 % av de personer som i dag är ute på arbetsmarknaden hade endast 6- eller 7-årig folkskola när de trädde ut i arbetslivet. Under de senaste åren har stora ansträngningar gjorts för att öka möjligheterna för vuxna till utbildning bl. a. genom satsningen på den kommunala vuxenutbildningen och utbyggnaden av statens skolor för vuxna. Men flera utredningar har visat att de som har det kanske största behovet av vidareutbildning av olika orsaker inte söker sig till den utbildning som erbjuds. Ofta återfinns just dessa bland dem som blir arbetslösa eller hotas av arbetslöshet. Jag vill i detta sammanhang erinra om att särskild proposition kommer att läggas fram om bl. a. en ökad utbildning för grupper med kort grundutbildning.

Mot denna bakgrund samt för att överbrygga skillnaderna i grundutbildning har i enlighet med de intentioner som återspeglas i prop. 1966: 52 (SU 107, rskr 251) om riktlinjer för arbetsmarknadspolitiken under innevarande budgetår försöksvis genomförts en utbyggnad av de längre kurserna i arbetsmarknadsutbildningen. Eleverna erhåller härigenom en allmän undervisning motsvarande vissa av grundskolans kurser i ämnen som svenska, matematik, fysik m. m. Denna satsning inom vuxenutbildningen riktar sig särskilt till dem i samhället som annars kanske aldrig hade fått tillfälle att höja sin allmänna kunskapsnivå. Denna bas av allmän utbildning är av stor betydelse för individen och för hans möjligheter att tillägna sig de yrkeskunskaper som i dag krävs för att kunna följa med i den snabba utvecklingen i arbetslivet. Kungl. Maj:t bör anmoda arbetsmarknadsstyrelsen och skolöverstyrelsen att i samband med anslagsframställningen för nästa budgetår redovisa erfarenheterna av denna allmänna utbildning inom arbetsmarknadsutbildningen.

I min bedömning av arbetsmarknadsläget för år 1970 har jag utgått från en fortsatt hög efterfrågan på arbetskraft inom vissa delar av näringslivet. Denna efterfrågan medför anspråk på åtgärder för att främja den yrkesmässiga rörligheten. Sådana åtgärder ter sig särskilt angelägna med hänsyn till att tillgången på arbetskraft inom landet praktiskt taget stagnerar under de närmaste åren. Vidare måste åtgärder vidtas för att komma till rätta med de problem i form av långvarig arbetslöshet och undersysselsättning som den fortsatta strukturrationaliseringen ställer vissa grupper inför. Mot denna bakgrund anser jag det vara av största vikt att det växande utbildningsbehovet kan tillgodoses också i fortsättningen. Som jag förut har angivit räknar jag därför med en ökning av utbildningsverksamheten till att omfatta drygt 100 000 personer under nästa budgetår.

Arbetsmarknadsstyrelsen har föreslagit en betydande höjning av utbildningsbidragen. Dessa bidrag förbättrades senast vid 1968 års riksdag, varvid grundbidraget höjdes från 525 till 550 kr. i månaden för gifta eller därmed jämställda elever och från 450 till 500 kr. i månaden för övriga.

Jag förordar att grundbidraget höjs från 550 till 575 kr. för gifta och därmed jämställda elever och från 500 till 525 kr. för andra elever. Vidare förordar jag, att hyresbidraget till rum på studieorten som f. n. är högst 125, 150 eller 175 kr. i månaden höjs till högst 150, 175 resp. 200 kr. enligt gällande ortsgropper. Övriga förslag till reformering av utbildningsbidragen är jag inte beredd att förorda.

Sedan myndighetsåldern numera har sänkts från 21 till 20 år och åldersvillkoret för att få studiebidrag ändrats på motsvarande sätt förordar jag att även den generella åldersgränsen för utbildningsbidrag sänks till 20 år. I kungörelsen om grupplivförsäkring för bl. a. deltagare i omskolningskurser (1965:459) finns intagen en 21-årsgräns för dem som skall omfattas av försäkringen (jämför prop. 1965: 1 bil. 13 s. 115, SU 11, rskr 11). Om riksdagen inte har någon erinran häremot bör det få ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa åldersgränsen inom denna försäkring med beaktande av de regler som gäller eller kommer att gälla för grupplivförsäkring åt arbetstagare i statens tjänst m. fl.

Förslaget om företagsutbildning behandlades senast vid 1969 års riksdag (prop. 1 bil. 13 s. 77, SU 58, rskr 189). Några skäl som föranleder en omprövning av den ståndpunkt statsmakterna därvid liksom tidigare intog i frågan föreligger enligt min uppfattning inte.

Arbetsmarknadsstyrelsen har i särskild framställning begärt att få bekosta barn tillsyn för ensamstående mödrar som genomgår arbetsmarknadsutbildning vid utbildningscentrum eller i särskilda fall vid folkhögskola. Försöksverksamhet av detta slag pågår i Örebro sedan några år och styrelsen vill nu vidga verksamheten att gälla samtliga länsarbetsnämnders verksamhetsområden. Bl. a. med hänsyn till att barnstugeverksamhetens framtida organisation f. n. övervägs av 1968 års barnstugeutredning är jag inte beredd att tillstyrka att försöksverksamheten utvidgas.

En del av förevarande anslag disponeras för bidrag till s. k. lokaliseringsutbildning. Denna verksamhet innebär, att arbetsmarknadsstyrelsen till företag inom det s. k. stödområdet lämnar bidrag till kostnader för utbildning av personal. Härjämte kan företag utom stödområdet genom särskilt beslut av Kungl. Maj:t få sådant bidrag. Eftersom denna utbildningsverksamhet har nära samband med lokaliseringspolitiken i stort, finner jag det lämpligt att medlen för ändamålet i fortsättningen tas upp under ett särskilt anslag. På grund härav minskar medelsbehovet under anslaget Arbetsmarknadsutbildning m. m. med ca 25 milj. kr. Jag återkommer till frågan om medelsanvisning till lokaliseringsutbildningen i det följande under punkten C 2.

Också kostnader för avgiftsfri undervisning i svenska språket för invandrare som är varaktigt bosatta i landet bestrids sedan några år från förevarande anslag. Under budgetåret 1968/69 anordnades ca 8 600 studiecirklar med sammanlagt 90 300 deltagare mot ca 5 000 cirklar med ca 51 500 elever året innan. I anslutning till språkundervisningen, som i växande utsträckning bedrivs i inlärningsstudio, ges även elementär samhällsorientering. Utgifterna under budgetåret 1968/69 uppgick till ca 17,9 milj. kr. Verksamheten under innevarande budgetår beräknas få minst samma omfattning. För nästa budgetår bör medel beräknas för en verksamhet av ungefär samma storlek.

Ifrågavarande undervisning bedrivs dels som kvällskurser, dels i form av s. k. intensivundervisning i anslutning till arbetsmarknadsutbildning. I det senare fallet utgår utbildningsbidrag. Eftersom dessa två aktiviteter är förhållandevis olika till sin natur förordar jag att anslaget delas upp så att medel för intensivundervisningen i svenska anvisas under arbetsmarknadsutbildningsanslaget, medan medel för kvällskurserna tas upp under ett särskilt förslagsanslag benämnt Undervisning för invandrare i svenska språket m. m. Jag beräknar utgifterna för denna undervisning till 20 milj. kr.

Jag är inte beredd att tillstyrka att medel under förevarande anslag anvisas för internatundervisning i svenska språket eller för särskild undervisning i elementär samhällskunskap för invandrare. Medel för dessa ändamål bör liksom f. n. disponeras från anslaget Anpassningsåtgärder för invandrare (p. B 15).

I likhet med vad som har skett under senare år bör medel från förevarande anslag få disponeras för undervisning i svenska språket för finska feriepraktikanter.

Sedan några år anlitas anslaget också för att bestrida utgifter för utbildningsbidrag till zigenare som fyllt 18 år och deltar i den utbildning på grundskolenivå, som skolöverstyrelsen anordnar. Utgifterna härför uppgick under budgetåret 1968/69 till drygt 2 milj. kr. Medel för detta ändamål bör beräknas också för nästa budgetår.

Vid anmälan i det följande av anslaget Omhändertagande av flyktingar (p. B 14) kommer jag att behandla det förslag till organiserad överföring av vissa zigenare som har lagts fram av en särskild arbetsgrupp. I enlighet med vad jag därvid kommer att förorda bör medel för utbildning av de utländska zigenare som förs över till Sverige beräknas under förevarande anslag.

Slutligen torde jag få anmäla en av Svenska facklärarförbundet gjord framställning om anställningsvillkoren för lärarpersonalen vid de av skolöverstyrelsen särskilt anordnade kurserna för arbetslösa. I framställningen föreslås bl. a. att ordinarie tjänster inrättas för kursföreståndare och lärare med tillämpning av de regler som gäller för motsvarande personal vid yrkesskolorna. Yttranden över förbundets framställning har avgetts av skolöver-

styrelsen, arbetsmarknadsstyrelsen, Svenska kommunförbundet och Svenska landstingsförbundet.

Frågan om anställningsform för lärarpersonalen vid arbetslöshetskassorna behandlades vid 1963 års riksdag (prop. 170, SU 148, rskr 336). Enligt riksdagens beslut skulle för kursföreståndarna endast arvodesanställning komma i fråga. För lärarna skulle inte förekomma ordinarie anställning eftersom lärarorganisationen på grund av kursernas speciella syfte måste vara mer flexibel än vid annan yrkesutbildning.

Med hänvisning till behovet av flexibilitet i utbildningen har de nu hörda remissinstanserna avstyrkt eller ställt sig tveksamma till förbundets yrkande. För egen del kan jag inte finna att skäl föreligger till ändrat ställningstagande i denna fråga och jag avstyrker därför förbundets framställning om ordinariesättning av kursföreståndar- och lärartjänster.

Vad jag har anfört i det föregående medför att medelsbehovet för den utbildningsverksamhet som hittills bekostats från förevarande anslag ökar med ca 65 milj. kr. På grund av att medel för lokaliseringutbildning och viss undervisning i svenska för invandrare för nästa budgetår beräknas under särskilda anslag begränsas dock medelsbehovet under förevarande anslag för nästa budgetår till 505 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) godkänna av mig förordade ändringar av grunderna för utbildningsbidrag, att tillämpas fr.o.m. den 1 juli
- b) till *Arbetsmarknadsutbildning m. m.* för budgetåret 1970, 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 505 000 000 kr.

B 8. Kontant stöd vid arbetslöshet

1968/69 Utgift	242 365 998
1969/70 Anslag	230 000 000
1970/71 Förslag	226 000 000

Från anslaget bestrids utgifter för statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor enligt förordningen (1956: 630) om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor (omtryckt 1968: 141). Bidraget utgår i form av grundstatsbidrag, dagpenningbidrag, barntilläggsbidrag, förlängningsbidrag och förvaltningsbidrag. Från anslaget bekostas vidare statsbidrag till kommunala kontantunderstöd och utgifter för statligt omställningsbidrag enligt arbetsmarknadskungörelsen.

Arbetsmarknadsstyrelsen

Statsbidrag till arbetslöshetskassorna utgår i efterskott för försäkringsår, vilket medför att de kostnader som väsentligen bestämmer medelsbeho-

vet för budgetåret 1970/71 avser verksamheten under försäkringsåret den 1 september 1969—31 augusti 1970. Till en del betalas dock bidrag ut i förskott. Förskottsutbetalningarna steg från 70,5 milj. kr. under budgetåret 1967/68 till 116,5 milj. kr. under budgetåret 1968/69.

Antalet ersättningsdagar per årsmedlem var 3,5 försäkringsåret 1966/67 och steg följande försäkringsår till 4,5. Även för försäkringsåret 1968/69 beräknas antalet ersättningsdagar per årsmedlem till 4,5. Av dessa 4,5 ersättningsdagar utgör 4,2 dagar ordinarie kassaersättning och 0,3 dagar s. k. extra kassaersättning. Med hänsyn till bl. a. det förbättrade sysselsättningsläget uppskattar styrelsen arbetslöshetskassornas ordinarie ersättningsutbetalningar under budgetåret 1970/71 till 3,5 ersättningsdagar per årsmedlem.

Medlemsantalet beräknas till 1 900 000 då det gäller ersättningen men — genom tillkomsten av nya kassor, från vilka nämnvärd ersättning inte kommer att betalas ut under försäkringsåret 1969/70 — till 2 000 000 då det gäller förvaltningsbidraget.

Den under försäkringsåret 1967/68 utbetalade dagpenningen uppgick i genomsnitt till 34: 85 kr. Den genomsnittliga dagpenningen beräknas för budgetåret 1970/71 stiga till 42 kr. beroende på att flertalet kassor höjt sina dagpenningbelopp från den 1 september 1968.

Grundstatsbidraget på ett dagpenningbelopp om 42 kr. blir 15: 54 kr. Utgiften för grundstatsbidrag beräknas med ledning härav till 103,3 milj. kr. Det tillägg till grundstatsbidraget, som utgår till kassor med stort antal ersättningsdagar per årsmedlem, beräknas kosta 11,7 milj. kr. (1: 76 kr. per dag).

Dagpenningbidraget beräknas på grundval av erfarenheterna under senare år till 37 % av kassornas s. k. egendel, (42: 00 — 15: 54 — 1: 76) 24: 70 kr. Utgiften för dagpenningbidrag skulle härigenom bli 60,8 milj. kr.

Det genomsnittliga barntillägget per ersättningsdag och medlem uppgick under försäkringsåret 1967/68 till 0: 90 kr. Bidrag utgår med 75 %. Utgiften för barntillägg beräknas härigenom till 4,5 milj. kr.

Förvaltningsbidraget beräknas till 4: 20 kr. per medlem. Totalutgiften för förvaltningsbidrag beräknas till 8,4 milj. kr.

Det sammanlagda statsbidraget för budgetåret 1970/71 beräknas till avrundat 189 milj. kr., vilket motsvarar 65 % av arbetslöshetskassornas samlade inkomster. Av kassornas övriga inkomster beräknas de försäkrades avgifter utgöra 26 % och räntor m. m. 9 %.

Beträffande förlängningsbidrag, som utgår med 93 % av kassornas utgifter för den extra kassaersättningen till äldre arbetslöshetsförsäkrade, hänvisar styrelsen till att statsbidragskostnaderna för försäkringsåret 1968/69 beräknas komma att uppgå till ca 19 milj. kr. Medelsbehovet för budgetåret 1970/71 uppskattas därför av styrelsen till 20 milj. kr.

Det statliga omställningsbidrag som infördes den 1 juli 1968 har under det första budgetåret beviljats 3 673 personer, varav 1 025 personer hade

varit egna företagare. Den övervägande delen av bidragstagarna är bosatta inom de s. k. skogslänen. Kostnaderna för bidragsformen uppgick för budgetåret 1968/69 till ca 9,4 milj. kr. Med hänsyn till bl.a. att en undre beloppsgräns införts den 1 juli 1969 beräknar styrelsen medelsbehovet för budgetåret 1970/71 till 16 milj. kr.

Kostnaden för bidrag till kommunalt kontantunderstöd uppgick under budgetåret 1968/69 till ca 1,7 milj. kr. och beräknas för budgetåret 1970/71 till 1,5 milj. kr.

Det totala medelsbehovet under anslaget beräknas alltså till (189,0 + 20,0 + 16,0 + 1,5) avrundat 226 milj. kr.

Departementschefen

Jag har ingen erinran mot arbetsmarknadsstyrelsens beräkning av anslaget. Detta bör alltså föras upp med 226 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kontant stöd vid arbetslöshet* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 226 000 000 kr.

B 9. Särskilt stöd åt erkända arbetslöshetskassor

Nytt anslag (förslag) 5 000 000

Arbetsmarknadsstyrelsen

För vart och ett av budgetåren 1959/60 och 1960/61 anvisade riksdagen ett reservationsanslag om 10 milj. kr. till särskilt stöd åt erkända arbetslöshetskassor. Riksdagen har sedermera medgivit att återstående medel av anslaget får disponeras fortsättningsvis, senast för innevarande budgetår.

Den snabba strukturomvandlingen inom vissa branscher kan, trots en allmän uppgång i sysselsättningsläget, komma att medföra stora ekonomiska påfrestningar för vissa kassor. Endast 2 980 000 kr. beräknas f. n. återstå av tidigare anvisade medel. Med hänsyn härtill och då det är av stor betydelse att tillräckliga medel finns reserverade för detta ändamål föreslår styrelsen att ytterligare 10 milj. kr. anvisas till särskilt stöd åt kassorna.

Departementschefen

Under budgetåren 1959/60 och 1960/61 har anvisats reservationsanslag om sammanlagt 20 milj. kr. till särskilt stöd åt arbetslöshetskassorna. Bidrag av dessa medel skulle utgå för att i första hand göra det möjligt för kassorna att förlänga ersättningstiden eller höja låga daghjälpbelopp, men även av andra skäl skulle bidrag kunna komma i fråga. Sedan bidrag under åren 1960 och 1962 utgått till olika kassor med sammanlagt 10 670 000 kr., har behov av det särskilda stödet aktualiserats på nytt först under år 1969, då sju kassor erhöll bidrag med sammanlagt 6 350 000 kr.

Av de ursprungligen anvisade medlen återstår f. n. inte fullt 3 milj. kr. Jag delar arbetsmarknadsstyrelsens uppfattning att detta belopp kan visa sig otillräckligt för att kunna lämna erforderligt särskilt stöd åt kassor som kan vara i behov därav. Jag förordar därför att ett reservationsanslag om 5 milj. kr. förs upp för ändamålet i riksstaten för nästa budgetår. Anslaget bör liksom tidigare benämnas Särskilt stöd åt erkända arbetslöshetskassor.

Vid utgången av budgetåret 1969/70 återstående medel på det förutnämnda, tidigare anvisade anslaget för ändamålet bör föras över till det nya anslaget.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Särskilt stöd åt erkända arbetslöshetskassor* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 5 000 000 kr.

B 10. Bidrag till anordnande av verkstäder för handikappade

1968/69 Utgift	20 107 342
1969/70 Anslag	28 000 000
1970/71 Förslag	25 000 000

Från anslaget bestrids kostnader för anordningsbidrag till verkstäder inom arbetsvården. Bidragsbestämmelserna återfinns i kungörelsen (1966: 370) om statsbidrag till verkstäder inom arbetsvården. Dessa bestämmelser innebär i korthet att bidrag kan utgå till landstingskommun, kommun, förening eller stiftelse för anordnande av lokal för avdelning för arbetsprövning eller verkstad för arbetsträning eller för skyddad sysselsättning av handikappade samt för anskaffning av första uppsättningen maskiner eller likvärdig utrustning för sådan lokal. Bidrag får inte överstiga 390 eller i vissa fall 500 kr. per kvm nettogolvyta. Bidrag utgår för högst 15 eller, om lokalen är avsedd för särskilt utrymmeskrävande verksamhet, högst 30 kvm per arbetsplats. Bidrag för anskaffning av maskiner m. m. utgår med hälften eller, om särskilda skäl föreligger, högst två tredjedelar av anskaffningskostnaden.

Arbetsmarknadsstyrelsen får bevilja bidrag inom en för varje år fastställd ram. Bidrag får utbetalas med halva beloppet när byggnadsarbetena påbörjas. Återstående belopp betalas ut när byggnadsföretaget blivit avsynat och godkänt.

Arbetsmarknadsstyrelsen

Under budgetåret 1968/69 har gällt en bidragsram om 25 milj. kr. Beslut om bidrag har meddelats till ett belopp av 19,2 milj. kr.

Under år 1968 ökade antalet platser vid verkstäder m. m. inom arbetsvården med 1 843. Vid utgången av året disponerades 10 986 platser. Under

första halvåret 1969 har tillkommit 355 platser. Under andra halvåret 1969 och under år 1970 beräknas tillkomma ca 3 900 platser och under första halvåret 1971 ytterligare ca 1 100. Härigenom skulle finnas 16 300 platser vid verkstäderna den 1 juli 1971.

Platsbehovet är emellertid mycket större. Bidragsbeloppen bör justeras utan uppskov så att anordnandebidraget inte förlorar karaktären av stimulansbidrag. Styrelsen föreslår därför liksom tidigare år att bidragsgrunderna ändras.

Normalbidraget bör höjas från 390 till 475 kr. per kvm nettogolvyta och det särskilda bidraget från 500 till 610 kr. per kvm nettogolvyta. Bidrag bör vidare utgå för högst 25 resp. högst 40 kvm per arbetsplats på grund av förskjutning av produktionsinriktningen mot större tillverkningsobjekt. Därutöver bör statsbidrag utgå till s. k. våtutrymmen samt till pannrum och värmecentraler.

Ett stort behov av rationaliseringsåtgärder vid skyddade verkstäder föreligger i samband med ändrad produktionsinriktning. Bidrag bör kunna ges med högst 50 % av kostnader för ändrings- och ombyggnadsarbeten till följd av att sådana åtgärder vidtas.

Vidare bör statsbidrag utgå till kostnader för ändring av befintliga eller anskaffning av nya maskiner som är nödvändiga för ändrad produktionsinriktning. Det är enligt styrelsens mening av största betydelse att maskiner vid verkstäder för handikappade är tidsenliga, lämpliga och lättskötta för att ett gott produktionsresultat skall uppnås. Bidrag för sådana kostnader bör utgå efter samma regler som gäller för bidrag till första uppsättningen maskiner.

För budgetåret 1969/70 har ramen för bidragsgivningen fastställts till 25 milj. kr. Såvitt nu kan bedömas kommer ramen att helt tas i anspråk. För budgetåret 1970/71 bör bidragsramen vidgas till 35 milj. kr. Anslaget beräknas till oförändrat 28 milj. kr.

Departementschefen

Arbetsmarknadsstyrelsen har liksom föregående år lagt fram förslag om ändrade grunder för anordnandebidraget. Med hänvisning till de betydande förbättringar av bidraget till driften av verkstäderna som jag kommer att förorda under nästa punkt anser jag mig inte böra biträda styrelsens förslag i fråga om ändring av anordnandebidraget i annan mån än att jag förordar att som bidragsgill nettogolvyta får räknas även s. k. våtutrymmen samt pannrum och värmecentraler. Denna fråga torde jag få anmäla senare för Kungl. Maj:t.

Arbetsmarknadsstyrelsen bör under nästa budgetår få bevilja bidrag inom oförändrad ram av 25 milj. kr. Liksom för innevarande budgetår bör Kungl. Maj:t ha möjlighet att om behov uppkommer kunna vidga ramen. Jag förordar därför att Kungl. Maj:t utverkar riksdagens bemyndigande härtill.

Medelsbehovet för nästa budgetår bestäms huvudsakligen av betalnings-

utfallet för bidragsgivningen under innevarande och tidigare budgetår. Med hänsyn till belastningen på anslaget under de båda senaste budgetåren beräknar jag medelsbehovet till 25 (— 3) milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) medge att beslut om bidrag till anordnande av verkstäder för handikappade under budgetåret 1970/71 meddelas intill ett belopp av 25 000 000 kr.,

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att besluta om ökning av den under a) upptagna ramen för budgetåret 1970/71,

c) till *Bidrag till anordnande av verkstäder för handikappade* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 25 000 000 kr.

B 11. Bidrag till driften av verkstäder för handikappade

1968/69 Utgift	29 092 841
1969/70 Anslag	57 000 000
1970/71 Förslag	75 000 000

Från anslaget bestrids utgifter för bidrag till landstingskommun, kommun, förening eller stiftelse för driften av arbetsprövningsavdelning, träningsverkstad eller verkstad för skyddad sysselsättning. Bidrag utgår för klientersättningar vid arbetsprövning och arbetsträning, lokalhyra och andra driftkostnader. Bidragsbestämmelserna återfinns i kungörelsen (1966: 370) om statsbidrag till verkstäder inom arbetsvården. Kungörelsen innehåller också bestämmelser om bidrag till företag för s. k. halvskyddad sysselsättning. Vid sidan av dessa bestämmelser har senast den 29 maj 1969 meddelats bestämmelser om särskilt bidrag till försöksvis bedriven halvskyddad sysselsättning. Sistnämnda bestämmelser innebär i huvudsak att företag samt kommunal myndighet eller inrättning som anordnar arbetsplatser avsedda att sysselsätta handikappade personer får bidrag med 2 500 kr. per plats och halvår. I stället för bidrag till halvskyddad sysselsättning kan bidrag med högst 2 500 kr. per halvår utgå till arbetsgivare för arbetsbiträde åt synskadad eller annan svårt handikappad person.

Bidragen betalas ut när det gäller handikappverkstäder för kalenderår i efterskott och i fråga om halvskyddad sysselsättning halvårsvis.

Arbetsmarknadsstyrelsen

1. *Verkstäder för arbetsprövning, arbetsträning och skyddat arbete.* Under år 1968 bereddes sammanlagt 16 518 personer arbetsprövning, arbetsträning eller arbete vid skyddade verkstäder. Samtidigt var 1 055 personer sysselsatta i hemarbete.

Styrelsen anser att driftbidragen utan dröjsmål bör anpassas till en nivå

som gör huvudmännen positivt inställda till ökade insatser när det gäller den skyddade verksamheten. Styrelsen föreslår därför liksom tidigare år att grunderna för driftbidragen ändras.

Vid arbetsprovning och arbetsträning utgår ersättning till de handikappade efter samma grunder som gäller för utbildningsbidrag vid omskolning. Statsbidrag till täckande av kostnader för ersättningarna utgår vid träningsverkstäder med hälften och vid arbetsprovningsavdelningarna med tre fjärdedelar av kostnaderna. Eftersom någon egentlig inkomst av produktion i dessa sammanhang inte förekommer får huvudmannen bära en förhållandevis stor andel av kostnaderna för arbetsprovning och arbetsträning. Enligt styrelsens uppfattning bör dessa ersättningar bekostas helt av statsmedel.

Bidrag till lokalhyra utgår med hälften av hyreskostnaden, dock med högst 18 kr. per kvm och år, samt för högst 15 eller, om lokalen är avsedd för särskilt utrymmeskrävande verksamhet, högst 30 kvm per arbetsplats. Eftersom den genomsnittliga hyran har stigit till ca 77 kr. per kvm, bör bidraget till lokalhyra eller motsvarande omkostnader utgå med högst 35 kr. per kvm och år samt för högst 25 eller, om lokalen är avsedd för särskilt utrymmeskrävande verksamhet, högst 40 kvm per arbetsplats.

Statsbidrag till andra kostnader än ersättningar till de handikappade och lokalkostnader utgår vid arbetsprovningsavdelningar med tre fjärdedelar av driftunderskottet, dock med högst 3 000 kr. per arbetsplats och år, samt vid träningsverkstäder med hälften av driftunderskottet, dock med högst 2 000 kr. per arbetsplats och år. Till de skyddade verkstäderna, som helt svarar för arbetstagarnas löner, utgår samma driftbidrag som till träningsverkstäderna. Eftersom kostnaderna per arbetsplats vid verkstäderna har ökat avsevärt under senare år är en höjning av driftbidraget nödvändig. Bidraget bör utgå med högst 8 000 kr. per belagd plats och år för träningsinstitution som har av styrelsen godkänd provningsavdelning samt med högst 6 000 kr. per belagd plats och år för träningsinstitution utan provningsavdelning.

Vid verkstäder för skyddat arbete (med undantag för verkstäder för psykiskt utvecklingsstörda) var driftunderskottet år 1967 i genomsnitt 7 400 och 1968 8 239 kr. per plats, exklusive hyror och kapitaltjänstkostnader. Statsbidraget uppgick i genomsnitt till 1 950 kr. per arbetsplats år 1967 och 1 859 kr. år 1968. En för huvudmännen förmånligare kostnadsfördelning är i hög grad påkallad och styrelsen föreslår att bidraget bestäms till hälften av arbetstagarnas löner. En sådan omläggning av bidraget till de skyddade verkstäderna skulle stimulera kommunerna till att starta nya verkstäder.

Styrelsen föreslår vidare att handikappade, som har placerats i skyddat arbete utom hemorten, skall kunna få ersättning enligt 36 § arbetsmarknadskungörelsen för dagliga resor i samma mån som arbetstagare i allmänhet.

Medelsbehovet för budgetåret 1970/71 under denna punkt beräknas till 5* — *Bihang till riksdagens protokoll 1970. 1 saml. Nr 1. Bil. 13*

68,0 milj. kr. varav för de föreslagna bidragsändringarna 33,2 milj. kr.

2. *Halvskyddad sysselsättning och bidrag till arbetsbiträde.* Under budgetåret 1968/69 tillkom ca 1 000 halvskyddade platser, varav ca 700 under första halvåret 1969. Det totala platsantalet uppgick vid budgetårets slut till ca 1 300. Under förutsättning att det nuvarande konjunkturläget består anser styrelsen det möjligt att antalet individuella platser i halvskyddad verksamhet under budgetåret 1969/70 totalt kommer att uppgå till ca 5 000. För budgetåret 1970/71 beräknas ett nytillskott på ytterligare ca 4 000 platser.

Bidrag till arbetsbiträde har hittills utgått i endast ett 100-tal fall, varav flertalet gällt synskadade eller svårt rörelsehindrade personer. Liksom föregående år föreslår styrelsen, att bidrag även skall kunna utgå till egna företagare eller fria yrkesutövare som på grund av svår syn- eller hörselskada eller rörelsehinder behöver arbetsbiträde.

Medelsbehovet för halvskyddad sysselsättning och bidrag till arbetsbiträde beräknas till 45 milj. kr.

3. För *utbildning av föreståndare och arbetsledare* vid institutioner inom arbetsvården disponeras under budgetåret 1969/70 410 000 kr. För budgetåret 1970/71 erfordras 485 000 kr.

Det totala medelsbehovet under anslaget beräknas till 113,5 milj. kr.

Departementschefen

Under senare år har den skyddade sysselsättningen byggts ut väsentligt. År 1960 fanns 1 557 platser vid skyddade verkstäder. Vid utgången av år 1968 hade antalet stigit till 9 175. Den kassamässiga omslutningen för verkstäderna var år 1968 168 milj. kr.

Verkstäderna fyller en väsentlig funktion genom att de ger möjlighet att ta till vara de handikappades arbetsförmåga i meningsfull sysselsättning. Det allmännas kostnader för verkstäderna uppvägs dessutom till stor del av minskade sociala utgifter — pensioner, kommunala bostadstillägg, socialhjälp m. m. åt arbetstagarna — samt ökade skatteinkomster för stat och kommun.

Den 14 oktober 1969 träffades mellan Svenska kommunförbundet och Svenska landstingsförbundet, å ena, samt Svenska kommunalarbetsförbundet, å andra sidan, slutlig överenskommelse angående löne- och anställningsvillkor för arbetstagare vid kommunala verkstäder för skyddad sysselsättning. Överenskommelsen som gäller fr. o. m. den 1 juli 1969 omfattar arbetstagare vilkas arbetsförmåga uppgår till minst en tredjedel av den normala och som inte är intagna på vårdinrättning. Dessa, som utgör majoriteten av de anställda, tillförsäkras väsentligt förbättrade löne- och anställningsförmåner. Övriga, som har beräknats utgöra en fjärdedel av samtliga arbetstagare, uppbär i flertalet fall två tredjedels eller hel förtidspension. Svenska landstingsförbundet har tillsatt en särskild arbetsgrupp med uppgift att lägga fram förslag beträffande lönesättningen för

sistnämnda arbetstagare. Till arbetsgruppen kommer att knytas representanter för Svenska kommunförbundet och berörda statliga myndigheter.

Kungl. Maj:t uppdrog den 15 augusti 1969 åt statens förhandlingsnämnd att ta upp förhandlingar med Svenska landstingsförbundet och Svenska kommunförbundet om ändrade grunder för bidrag till driften av verkstäder för skyddad sysselsättning av handikappade. Som resultat av de förhandlingar som förts i ärendet har förhandlingsnämnden föreslagit Kungl. Maj:t att vidta de åtgärder som fordras för att driftbidrag fr. o. m. den 1 januari 1970 skall utgå med 5 000 kr. per år för verkstadsplats, vilken till 1 200 timmar utnyttjas av arbetstagare med avlöningsförmåner som enligt avtal tillkommer arbetstagare med minst en tredjedels arbetsförmåga, och med 3 000 kr. per år för verkstadsplats vilken till 1 200 timmar utnyttjas av annan handikappad arbetstagare.

För andra halvåret 1969 skall enligt förhandlingsnämndens förslag utgå — utöver statsbidrag enligt gällande bestämmelser — 1 500 kr. för varje fullt antal av 600 timmar, som under halvåret fullgjorts av arbetstagare som åtnjutit avlöningsförmåner motsvarande vad som enligt avtal tillkommer arbetstagare med minst en tredjedels arbetsförmåga eller uppburit retroaktiv ersättning enligt sådant avtal, och med 500 kr. för samma timantal som fullgjorts av annan handikappad arbetstagare.

Nuvarande bidrag till lokalhyra eller motsvarande omkostnader förutsätts utgå även i fortsättningen.

Förhandlingsnämnden beräknar att statens kostnader för driftbidraget räknat på 1968 års organisation kommer att öka från 17 till 34 milj. kr.

Förhandlingsnämndens förslag innebär att nuvarande bidrag till täckande av driftunderskott med belopp motsvarande hälften av underskottet, dock högst 2 000 kr., ersätts av fasta bidrag om 5 000 resp. 3 000 kr. som utgår oavsett driftresultatet. Det nya bidragssystemet bör stimulera till fortsatt utbyggnad och effektivisering av verksamheten. Konstruktionen ligger i linje med de önskemål om en förenklad statsbidragsgivning som bl. a. riksdagens revisorer framfört i granskningspromemoria nr 1/1968. Jag förordar att grunderna för bidraget till verkstäder för skyddad sysselsättning ändras i enlighet med förhandlingsnämndens förslag. Driftbidrag bör liksom hittills kunna utgå även för plats vid hemarbetscentral. Eftersom de nya bidragsgrunderna förutsatts gälla fr. o. m. den 1 januari 1970 och kostnader för retroaktiva bidrag avseende andra halvåret 1969 kommer att belasta innevarande års anslag kommer jag senare denna dag att vid anmälan av medelsbehov m. m. på tilläggsstat II för innevarande budgetår göra hemställan om ändring av bidragsgrunderna. Jag beräknar att kostnaderna för de retroaktiva bidragen väl kommer att rymmas inom ramen för det för innevarande budgetår anvisade anslaget.

För att åstadkomma en samlad reformsats för arbetsvården och den skyddade sysselsättningen föreslår jag att även driftbidragen till arbetsprovning och arbetsträning höjs kraftigt. Också dessa bidrag utgår f. n.

efter underskottstäckningsprincipen. Bidragen bör enligt min mening utgå enligt samma princip som föreslagits för de skyddade verkstäderna. Jag förordar därför att statsbidrag till driften av arbetsprövningsavdelning och träningsverkstad fr. o. m. budgetåret 1970/71 utgår med 8 000 resp. med 5 000 kr. för plats som utnyttjas 1 200 timmar per år.

Vid arbetsprövning och arbetsträning erhåller klienterna ersättning av huvudmännen efter samma grunder som gäller för utbildningsbidrag enligt arbetsmarknadskungörelsen. Statsbidrag utgår vid arbetsprövningsavdelningar med tre fjärdedelar och vid arbetsträningsverkstäder med hälften av dessa kostnader. För att erhålla ett förenklat och enhetligt statligt stöd även till dessa ändamål förordar jag att driftbidrag såväl vid arbetsprövning som arbetsträning skall utgå med hälften av huvudmännens kostnader för klientersättning.

Under punkten B 3 har jag redan behandlat arbetsmarknadsstyrelsens förslag att grunderna för respensning enligt arbetsmarknadskungörelsen ändras så att bidrag till dagliga pendelresor kan utgå inte bara i samband med anställning i öppna marknaden utan även i det fall handikappad person erhåller arbete vid skyddad verkstad.

Försöksverksamheten med nya former av bidrag till halvskyddad sysselsättning som påbörjades under budgetåret 1967/68 har hittills haft relativt begränsad omfattning. Den 1 juli 1969 uppgick antalet sysselsatta i halvskyddad sysselsättning m. m. till ca 850 personer.

Av skäl som anfördes i föregående års statsverksproposition (bil. 13 s. 86) kan jag inte biträda styrelsens förslag att det bidrag till arbetsbiträde som försöksvis får utgå till arbetsgivare som anställer synskadad eller annan svårt handikappad person skall kunna utsträckas att gälla egna företagare och fria yrkesutövare.

Under anslaget bör i enlighet med arbetsmarknadsstyrelsens förslag beräknas ett med 75 000 kr. höjt belopp för utbildning av föreståndare och arbetsledare vid verkstäderna.

Anslaget bör föras upp med ett till 75 (+ 18) milj. kr avrundat belopp. Jag hemställer att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) godkänna av mig förordade ändringar av grunderna för bidrag till driften av arbetsprövningsavdelningar och träningsverkstäder, att tillämpas fr. o. m. den 1 juli 1970,

b) till *Bidrag till driften av verkstäder för handikappade* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 75 000 000 kr.

B 12. Vissa kostnader för vapenfria tjänstepliktiga

Nytt anslag (förslag) 12 700 000

Från olika anslag under fjärde huvudtiteln bekostas f. n. ekonomiska och sociala förmåner åt värnpliktiga som fått tillstånd att fullgöra vapenfri

tjänst (vapenfria tjänstepliktiga). Dessa förmåner, som utgår enligt samma regler som gäller för övriga värnpliktiga, avser bl. a. avlöning, inkvartering, förplägnad, personalvård, visst antal fria resor samt familjebidrag i vissa fall. Vidare betalas från anslag under samma huvudtitel kostnaderna för den personal hos arbetsmarknadsstyrelsen som handlägger ärenden angående vapenfria. Arbetsmarknadsstyrelsen handhar de vapenfrias redovisning och registrering samt bestämmer vilket slag av tjänstgöring de vapenfria skall fullgöra och när dessa skall kallas in till tjänstgöring. Vissa utbildningskostnader för de vapenfria har hittills fått bäras av de myndigheter som har hand om utbildningen av vapenfria.

Departementschefen

1966 års riksdag beslöt att arbetsmarknadsstyrelsen skulle överta huvudansvaret för de vapenfria tjänstepliktigas utbildning och tjänstgöring (prop. 1966: 107, 2LU 45, rskr 269; SFS 1966: 413, 414). Som en följd härav skulle kostnaderna för vapenfriverksamheten i fortsättningen bestridas från elfte huvudtiteln och inte som dittills från fjärde huvudtiteln. Under en övergångsperiod skulle dock utgifterna för verksamheten slutligt bestridas från fjärde huvudtiteln. Något anslag för ändamålet anvisades därför inte under elfte huvudtiteln vid detta tillfälle. I sammanhanget erinrade föredragande departementschefen om att vapenfriutredningen (SOU 1965: 71) tagit upp frågan om ersättning till staten för de vapenfrias arbetsinsats. Om de vapenfria efter genomgången grundutbildning fullgjorde praktiktjänstgöring hos myndighet eller organisation och därvid uträttade arbete som myndigheten eller organisationen annars skulle ha haft direkta utgifter för borde enligt utredningens mening ersättning erläggas för denna arbetsinsats. Från ersättningen borde å andra sidan enligt utredningen avräknas de kostnader som myndigheten eller organisationen haft för grundutbildning av de vapenfria. Departementschefen framhöll att dessa frågor borde utredas ytterligare och att han därför inte då var beredd att lägga fram förslag i ämnet (prop. 1966: 107 s. 63, jfr. även prop. 1969: 1, bil. 6 s. 19).

De nämnda ersättningsfrågorna jämte vissa andra frågor av betydelse för bedömningen av anslagsbehovet för vapenfriverksamheten har utretts inom försvarsdepartementet under den tid som förflutit sedan riksdagsbeslutet. Ett inom departementet utarbetat förslag har remitterats till vissa berörda myndigheter och därefter överarbetats av en arbetsgrupp med beaktande av vad som framkommit vid remissbehandlingen. Det sålunda överarbetade förslaget innebär bl. a. att myndighet eller annat organ som tar de vapenfrias tjänster i anspråk skall betala ersättning till staten motsvarande värdet av de vapenfrias arbetsinsats under beaktande av de särskilda förhållanden som är förenade med tjänstgöringen. Vidare föreslås ersättning utgå till myndighet för kursbunden utbildning av vapenfria och motsvara de kostnader för administration, lärare m. m. som är direkt föranledda av vapenfriutbildningen. I de fall då en och samma myndighet både

utbildar vapenfria och utnyttjar deras arbetskraft bör det enligt arbetsgruppen vara tänkbart att låta ersättningarna till och från myndigheten ta ut varandra och därmed uppnå en viss administrativ förenkling.

Jag förordar nu — efter samråd med chefen för försvarsdepartementet — att ett anslag för vapenfriverksamheten anvisas under elfte huvudtiteln fr. o. m. budgetåret 1970/71. Anslaget bör användas för att bekosta dels förmåner åt de vapenfria, dels de ersättningar till myndigheterna som jag nyss berörde och dels arbetsmarknadsstyrelsens administrationskostnader för vapenfriverksamheten. Ersättningen till staten för de vapenfrias arbetsinsats bör tillgodoföras titeln Övriga diverse inkomster och kommer därigenom inte att påverka anslagsberäkningen.

Beträffande både kostnaderna för de vapenfrias förmåner och ersättningarna till de utbildande myndigheterna måste anslagsberäkningen bygga på uppskattningar i avvaktan på ytterligare erfarenheter. Det nya anslaget bör därför ges karaktären av förslagsanslag. Vad beträffar de vapenfrias förmåner är två faktorer av huvudsaklig betydelse för anslagsberäkningen, nämligen antalet tjänstgöringsdagar och den genomsnittliga kostnaden per dag. Vid min medelsberäkning har jag utgått från att utgifterna för de vapenfrias tjänstgöring begränsas genom att antalet tjänstgöringsdagar inte skall få överstiga 300 000 under budgetåret 1970/71. Med denna utgångspunkt torde utgifterna för vapenfriförmånerna under budgetåret 1970/71 kunna uppskattas till ca 10 milj. kr. Ersättningarna till myndigheterna kan under samma tid beräknas uppgå till 2 milj. kr. Slutligen räknar jag med 700 000 kr. till arbetsmarknadsstyrelsens administrationskostnader under nämnda tid.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Vissa kostnader för vapenfria tjänstepliktiga* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 12 700 000 kr.

B 13. Statens invandrarverk

1968/69 Utgift ¹	5 337 897 ²
1969/70 Anslag	9 000 000
1970/71 Förslag	9 800 000

¹ Anslagen Statens utlänningskommission: Avlöningar och Statens utlänningskommission: Omkostnader.

² Utbetalat retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 75 466 kr.

Statens invandrarverk, som inrättades den 1 juli 1969, är central förvaltningsmyndighet för invandrar- och medborgarskapsfrågor i den mån de inte ankommer på annan myndighet. Verket skall fortlöpande bevaka behovet av och samordna åtgärder för att främja invandrares anpassning i Sverige.

Invandrarverket leds av en styrelse. Chef för verket är en generaldirektör. Inom verket finns fyra byråer. Dessa är tillståndsbyrån, medborgarskapsbyrå, anpassningsbyrå och kanslibyrån. Till verket är knutna utlänningsnämnden med kansli och en rådgivande expertgrupp.

	Beräknad ändring 1970/71		
	1969/70	Invandrar- verket	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Handläggande personal	54	+2	+1
Övrig personal	147	+3	—
	201	+5	+1
<i>Anslag</i>			
Avlöningsförmåner m.m.	6 190 000	+ 711 000	+574 000
Ersättning för konsultuppdrag	100 000	+ 10 000	+ 10 000
Sjukvård.....	40 000	+ 6 000	+ 4 000
Reseersättningar	25 000	+ 5 000	+ 4 000
Därav utrikes resor	8 000	+ 1 000	+ 1 000
Lokalkostnader	285 000	+ 39 000	+ 31 000
Expenser	775 000	— 59 000	—105 000
Därav engångsutgifter	400 000	— 190 000	—200 000
Rationaliserings- och utvecklingsarbete	200 000	+ 200 000	+125 000
Lönekostnadspålägg	1 385 000	+ 188 000	+157 000
	9 000 000	+1 100 000	+800 000

Statens invandrarverk

Av de uppehållstillstånd, som under budgetåret 1968/69 beviljades icke-nordbor, var 14 990 förstagångstillstånd, medan motsvarande siffra för budgetåret 1967/68 var 12 590. Antalet icke-nordbor med uppehållstillstånd uppgick den 1 juli 1969 till 85 050, vilket är 5 355 fler än vid motsvarande tidpunkt 1968. Antalet arbetsanmälda utlänningar uppgick den 1 juli 1969 till 183 525, varav 68 914 icke-nordbor. Detta innebär i förhållande till motsvarande tidpunkt 1968 en ökning, för nordbornas del med 10 560 och för icke-nordbornas del med 3 320 personer.

1. Löne- och prisomräkning 747 000 kr.

2. Anpassningsbyrån behöver förstärkas med dels en avdelningsdirektör med uppgift att under byråchefen leda och samordna verksamheten inom byrån, dels en byrådirektör för att sköta kontakterna mellan byrån och skilda organisationer. Vidare bör anpassnings- och kanslibyråerna tillföras ytterligare tre kvalificerade biträden (+ 272 861 kr.).

3. *Inventarier*. För innevarande budgetår har för engångsanskaffningar anvisats ett belopp om 400 000 kr. Eftersom beloppet visat sig otillräckligt behövs ytterligare 200 000 kr.

4. *Rationaliserings- och utvecklingsarbete*. Kostnaderna för successiv uppbyggnad av ett ADB-system för utlänningsärenden beräknas under budgetåret 1970/71 öka med 200 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 9,8 milj. kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för ytterligare en avdelningsdirektör i Be 5. Tjänsten är avsedd för handläggning av administrativa ärenden m. m. på anpassningsbyrån.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens invandrarverk* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 9 800 000 kr.

B 14. Omhändertagande av flyktingar

1968/69 Utgift	16 118 906
1969/70 Anslag	6 300 000
1970/71 Förslag	10 000 000

Från anslaget bestrids utgifter för överföring av flyktingar till Sverige och omhändertagande av de överförda flyktingarna till dess de kan placeras på arbetsmarknaden. Arbetsmarknadsstyrelsen och socialstyrelsen svarar väsentligen för verksamheten. Från anslaget bestrids också kostnader för återresa till hemlandet för sådana medellösa personer från utomnordiska länder, som frivilligt reser tillbaka sedan det visat sig att de inte kan få arbete i Sverige.

A n s l a g s f r a m s t ä l l n i n g a r*Arbetsmarknadsstyrelsen*

Den kollektiva överföringen av flyktingar under budgetåret 1968/69 omfattade 1 339 personer mot 736 föregående budgetår. Vidare har styrelsen omhändertagit omkring 500 utlänningar som är att jämställa med flyktingar. Efter bemyndigande av Kungl. Maj:t har arbetsmarknadsstyrelsen lämnat bistånd till omkring 900 tjeckoslovakiska medborgare som beviljats visering i enlighet med särskilt Kungl. Maj:ts beslut. Styrelsens utgifter för verksamheten under budgetåret 1968/69 uppgick till 16 067 000 kr.

Enligt beslut av Kungl. Maj:t får arbetsmarknadsstyrelsen i samråd med socialstyrelsen och den centrala utlänningsmyndigheten under år 1969 till Sverige föra över ett 1 500-tal flyktingar från europeiska flyktingläger. Verksamheten för flyktingar under budgetåret 1969/70 torde med all sannolikhet bli av samma omfattning som under 1968/69, varför de anvisade medlen för arbetsmarknadsstyrelsens del inte kommer att förslå.

I de länder, varifrån styrelsen huvudsakligen för över flyktingar, har situationen försvårats under senare tid. Mottagningsförläggningarna är fyllda och Förenta Nationernas flyktingkommissarie har framfört önske-

mål till styrelsen om fortsatta svenska hjälpinsatser. Styrelsen anser det realistiskt att för budgetåret 1970/71 räkna med ett medelsbehov av 15 milj. kr., inklusive lönekostnadspålägg om 0,3 milj. kr. I beloppet har även inräknats medel för resebidrag till personer från utomnordiska länder som reser tillbaka till hemlandet sedan det visat sig att de inte kan få arbete här. Sådana bidrag har under budgetåret 1968/69 lämnats i 40 fall till en sammanlagd kostnad av ca 20 000 kr.

Socialstyrelsen

Styrelsens kostnader för flyktingar uppgick under budgetåret 1968/69 till 51 454 kr. F. n. står endast åtta flyktingar under styrelsens omvårdnad. Styrelsen har numera anställt en särskild konsulent med uppgift att följa upp de enskilda flyktingarnas fortsatta vistelse i Sverige och bistå dem i fråga om försörjning m. m. Kostnaderna härför bör fortsättningsvis bestridas från anslaget. För budgetåret 1970/71 bör liksom hittills för styrelsens utgifter under anslaget beräknas ett belopp om 1 milj. kr.

Organiserad överföring av vissa zigenare

Inledning

Antalet zigenare och andra kringresande personer i Europa kan uppskattas till ca 1,2 milj. Ett stort antal av dem får anses vara socialt handikappade på grund av att de inte har någon eller endast bristfällig skolundervisning och ingen eller ringa erfarenhet av arbetsförhållanden i ett högt industrialiserat land. I Sverige finns ca 1 000 svenska zigenare. För att lösa de problem som sedan 1940-talet uppstått genom att förutsättningarna för zigenarnas försörjning i de traditionella »zigenaryrkena» i det närmaste helt har upphört har under senare tid åtgärder av olika slag vidtagits.

Under 1960-talet har en omfattande verksamhet pågått för att anpassa de svenska zigenarna i samhället. Denna verksamhet har främst inneburit att man genom särskilda åtgärder hjälpt zigenarna till fast bosättning och att särskilda vuxenskolor har inrättats för zigenare för undervisning på grundskolenivå. I denna undervisning ingår även viss yrkesutbildning. För att göra det ekonomiskt möjligt för zigenare att delta i utbildningen utgår samma stöd i form av utbildningsbidrag som vid allmän arbetsmarknadsutbildning. Härjämte lämnas vissa speciella socialhjälpbidrag.

En betydande invandring av zigenare har skett till Sverige under det senaste decenniet. Den har omfattat ca 700 finska och ca 250 utomnordiska zigenare och har till övervägande del varit enskild. Den sistnämnda gruppen har av humanitära skäl tillåtits att stanna i landet vid sidan av de bestämmelser som reglerar invandringen. Någon central planering av åtgärder för de utländska zigenarnas anpassning till det svenska samhället har inte

förekommit. De har fått bostäder och socialhjälp. Vissa av dem har deltagit i den för svenska zigenare avsedda vuxenundervisningen.

För att skyndsamt undersöka möjligheterna att åstadkomma ett handlingsprogram för den zigeniska invandringen till Sverige tillsattes i maj 1968 en särskild arbetsgrupp¹ inom inrikesdepartementet. Arbetsgruppen har undersökt zigenarfrågans internationella läge och så långt det varit möjligt de europeiska zigenarnas förhållanden samt kartlagt de under 1960-talet invandrade utomnordiska zigenarnas och vissa kollektivt överförda flyktingars situation. För en bedömning av de problem och de kostnader, som kan väntas uppkomma vid en organiserad zigenisk invandring, har arbetsgruppen låtit undersöka de svenska zigenarnas inpassning i samhället. Arbetsgruppen har redovisat sitt arbete i promemorian *Om organiserad överföring av vissa zigenare* (Stencil In 1969: 1).

Yttranden över promemorian har avgetts av rikspolisstyrelsen, socialstyrelsen, skolöverstyrelsen, arbetsmarknadsstyrelsen, bostadsstyrelsen, statens invandrarverk, informationsutredningen, utlänningsutredningen, invandrarutredningen, länsstyrelserna i Stockholms, Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Västmanlands, Västerbottens och Norrbottens län, Svenska kommunförbundet, Svenska landstingsförbundet, Svenska arbetsgivareföreningen, Landsorganisationen i Sverige (LO), Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Sveriges akademikers centralorganisation (SACO) samt Nordiska rådets svenska delegation. Flera remissinstanser har bifogat yttranden från underordnade organ.

Arbetsgruppens förslag

Organiserad överföring av icke-nordiska zigenare. Gruppen anser en organiserad överföring vara att föredra framför den hittillsvarande ordningen framför allt med hänsyn till möjligheterna att planera för zigenarnas mottagande och anpassning. Överföring bör ske genom internationellt samarbete och inom ramen för den kollektiva flyktingöverföringen.

Uttagningen föreslås avse zigenare som på grund av sociala handikapp har begränsade möjligheter att från flyktingläger emigrera till annat land. Överföringen bör omfatta det antal som på ett tillfredsställande sätt kan tas om hand. Med hänsyn till behovet av särskilda anpassningsåtgärder föreslås en årlig kvot om 40—50 personer över 16 år. Barn under denna ålder får följa med men skall inte belasta kvoten.

Den kollektiva överföringen av flyktingar som under senare år har omfattat ca 1 000 personer per år, kan enligt arbetsgruppen komma att behöva vidgas eftersom den föreslagna kvoten för zigenare skall inrymmas i den.

Enskild invandring. I fråga om enskilda ansökningar om uppehålls- och

¹ Expeditionschefen Bengt Giréll, ordförande, riksdagsledamöterna Astrid Bergegren och Daniel Wiklund, byrådirektören Gustaf Rudebeck, förste byråinspektören Ingemar Lundgren och byrådirektören Inga Bååth, tillika sekreterare.

arbetstillstånd anser arbetsgruppen att samma principer bör tillämpas för zigenare som i fråga om övriga invandrare, dvs.

- a) zigenare som är politiska flyktingar och kommer direkt från hemlandet bör få asyl,
- b) zigenare, som är politiska flyktingar med asyl i annat land eller ekonomiska flyktingar bör tillåtas invandra om de har stark anknytning till Sverige eller om synnerliga skäl eljest föreligger; nära anhöriga till i landet bosatta personer bör tillåtas invandra,
- c) invandring av zigenisk arbetskraft bör ske enligt de principer och bestämmelser som gäller för annan utländsk arbetskraft.

Anpassningsåtgärder. Efter ankomsten till Sverige skall zigenarna enligt förslaget få en högst tvåårig kombinerad praktisk och teoretisk utbildning. Denna inleds med 2 å 3 månaders vistelse i mottagningsförläggning, där de bl. a. får intensivundervisning i svenska språket och orientering om svenska förhållanden. Under denna tid bör också den fortsatta utbildningen för de enskilda zigenarna planeras. Den praktiska delen av den tvååriga utbildningen skall omfatta till omskolningscentrum förlagd yrkesorientering som så småningom bör kunna övergå till direkt yrkesutbildning. Samtidigt ges elementär teoretisk undervisning inom ramen för vad som förekommer inom den obligatoriska skolan med huvudvikten lagd vid svenska språket och svensk samhällskunskap. Vissa jämkningar i utbildningen kommer att krävas särskilt med hänsyn till de äldre.

Undervisningen bör inte ske i anslutning till den för svenska zigenare anordnade vuxenundervisningen, som hittills syftat till teoretiska kunskaper på grundskolenivå.

De skolpliktiga barnen bör omedelbart placeras i grundskola och där få erforderlig stödundervisning.

Bostadsfrågan bör enligt arbetsgruppen lösas så att zigenarna under utbildningstiden får familjebostäder i anslutning till omskolningscentrum.

Under tiden i mottagningsförläggning bör zigenarna få samma ekonomiska bidrag som tillkommer andra flyktingar.

Under den fortsatta utbildningen föreslås zigenarna få sin försörjning genom utbildningsbidrag enligt arbetsmarknadskungörelsen. Bidraget bör utgå till alla som deltar i undervisningen oberoende av eljest gällande åldersvillkor. Gruppen anser sig inte kunna ta ställning till huruvida även det kommunala s. k. stimulansbidraget skall utgå till de utländska zigenarna.

Utöver de särskilda åtgärderna för de utländska zigenarnas anpassning bör samtliga regler som i olika avseenden gäller för flyktingar tillämpas även i fråga om dessa zigenare.

Anpassningsåtgärderna bör vidare gälla för samtliga socialt handikappade zigenare oberoende av om de har kommit till Sverige enskilt eller genom organiserad överföring.

Arbetsgruppen föreslår att den organiserade överföringen och anpassningsåtgärderna bör ske i form av försöksverksamhet under tre år.

Expertgrupp. För att närmare överväga formerna för utbildningen samt ta ställning till praktiska och tekniska problem rörande anpassningen bör enligt förslaget en expertgrupp tillsättas med företrädare för arbetsmarknadsstyrelsen, skolöverstyrelsen, socialstyrelsen, invandrarverket, kommunala myndigheter och andra med praktisk erfarenhet av zigenar- och flyktingfrågor.

Vissa särskilda frågor. Arbetsgruppen anser att de icke-nordiska utländska zigenare som redan finns i landet bör få tillfälle att gå igenom den av arbetsgruppen föreslagna utbildningen. Vissa jämkningar kan bli erforderliga. Den föreslagna expertgruppen bör vidta lämpliga åtgärder för dessa zigenare.

Expertgruppen bör även undersöka behovet av liknande anpassningsåtgärder för invandrade nordiska zigenare samt överväga vilka åtgärder som bör vidtas för dem.

Arbetsgruppen erinrar vidare om att olika slag av bidrag och förmåner f. n. utgår till olika kategorier zigenare. Gällande bestämmelser bör snarast ses över och kompletteras så att mer enhetliga regler kommer till stånd.

Brister har påtalats i fråga om samordningen mellan de statliga fackmyndigheternas åtgärder för flyktingar och zigenare och i fråga om information m. m. till de kommunala myndigheterna. Statens invandrarverk har att handlägga frågor om samordning, uppföljning och bevakning av utvecklingen på anpassningsområdet. Arbetsgruppen förutsätter att verket får tillräcklig personal särskilt med tanke på de speciella och tidskrävande problem som uppstår i samband med zigenarnas anpassning.

Särskilda yttranden. Ledamoten Wiklund efterlyser en precisering av innebörden av begreppen »politisk flykting» och »asyl» i utlänningslagstiftningen, eftersom de erbjuder tolkningssvårigheter. Sverige bör vidare på diplomatisk väg i internationella organisationer av olika slag och i övriga internationella, särskilt europeiska sammanhang verka för en liberalisering av politiken i alla länder gentemot zigenare.

Ledamoten Lundgren anför i särskilt yttrande, att de svenska zigenarnas betänkligheter inför en ytterligare ökad zigenisk invandring förtjänar att beaktas. Endast ett fåtal av de utländska zigenarna i Sverige har visat intresse för avlönat arbete i Sverige. De flesta strävar efter att konservera sin gamla livsföring. Då motivationsfrågan torde vara avgörande för anpassningen och tvångsutbildning inte kan komma ifråga, är det osäkert om den av arbetsgruppen föreslagna metoden skulle åstadkomma någon ändring.

Genom arbetsgruppens förslag skulle de zigeniska invandrarna komma att betraktas som en i förhållande till övriga invandrare speciellt privilegierad grupp.

Frågan om stimulansbidrag till de invandrande zigenarna borde bestämt ha avstyrkts i förslaget.

Säkrare anpassningsresultat skulle kunna uppnås om kvoten gavs sådan inriktning att den underlättade överföring av t. ex. föräldralösa och andra zigenska barn i barnhem i Syd- och Östeuropa till adoptions- eller fosterhem eller barnhem i Sverige samt äldre, inte arbetsföra zigenare utan nära anhöriga eller ordnad tillvaro till en lugn tillflykt i Sverige.

Remissyttrandena

Arbetsgruppens förslag om en organiserad kollektiv överföring av zigenare inom ramen för den kollektiva flyktingöverföringen tillstyrks eller lämnas i princip utan erinran av rikspolisstyrelsen, socialstyrelsen, skolöverstyrelsen, arbetsmarknadsstyrelsen, statens invandrarverk, länsstyrelserna i Malmöhus, Västmanlands, Västerbottens och Norrbottens län, utlänningsutredningen, Svenska kommunförbundet och Svenska landstingsförbundet.

Innan erfarenheterna och effekten av de hittills vidtagna samhällsåtgärderna för att hjälpa de svenska zigenarna ut i det moderna arbetslivet redovisats, anser sig *invandrarutredningen* inte kunna ta ställning till frågan huruvida de av arbetsgruppen föreslagna samhällsåtgärderna är tillräckliga för att nå syftet med zigenarnas överförande hit. Till följd härav kan utredningen inte bedöma lämpligheten av en överföring av zigenska handikappfall från kontinenten. Utredningen framhåller också de av svenska zigenare påtalade riskerna för att anpassningsåtgärderna för de svenska zigenarna misslyckas på grund av påverkan av utländska zigenare, som fortsätter sitt kringflackande liv.

Inte heller *bostadsstyrelsen* är beredd att ta ställning till förslagen innan bostadsanskaffningsfrågan och kommunernas medverkan härvidlag blivit utredd, även om styrelsen i och för sig anser att en organiserad överföring är att föredra framför den nuvarande ordningen med improviserade åtgärder.

LO anser att bestämmelserna rörande invandring i princip bör utformas utan hänsynstagande till folkgrupp eller nationalitet.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län menar att, även om den organiserade överföringen till en början är avsedd som en försöksverksamhet, lämpligheten av att den nu genast påbörjas kan sättas i fråga. I Sverige finns redan ett inhemskt zigenarproblem bestående av svenska zigenare, nordiska och enskilt invandrade utomnordiska zigenare och detta problem kan ännu inte anses vara tillfredsställande löst. Arbetsgruppen synes ha en alltför optimistisk syn på dessa zigenares situation och på med dem förknippade problem. Länsstyrelsen ifrågasätter därför om inte en organiserad överföring bör uppskjutas till dess större erfarenhet vunnits om åtgärderna för de »inhemska» zigenarnas problem.

Några remissinstanser ifrågasätter om inte även andra zigenare än de som vistas i flyktingläger skulle kunna komma i fråga för den kollektiva överföringen. *Statens invandrarverk* erinrar om att antalet zigenare i flyktinglägren hittills har varit förhållandevis ringa. Därför torde en uttagning utanför dessa läger och även i andra länder än dem där läger finns vara önskvärd. Även om ett sådant uttagningssystem skulle erbjuda stora svårigheter att praktiskt genomföra, bör förutsättningarna för ett mer differentierat uttagningssystem prövas. Frågan bör behandlas inom den föreslagna expertgruppen. Samma synpunkter anför *invandrarutredningen*, som anser att kvoten inte bör helt uppfyllas av zigenare från flyktingläger utan att visst utrymme bör lämnas för enskild invandring med möjlighet för sådana invandrare att komma i åtnjutande av de anordningar för omhändertagande och rehabilitering som kommer att vidtas.

I fråga om det antal som bör omfattas av en organiserad överföring anser *statens invandrarverk* att, även om det beräkningssätt arbetsgruppen förordar kan komma att medföra att 100—200 personer kommer att överföras om året, ett ännu högre antal i och för sig borde kunna tas emot i Sverige. Med hänsyn till den ringa erfarenheten av rehabiliteringsverksamhet bland invandrare med svåra handikapp torde det emellertid enligt verkets mening vara lämpligt att i ett inledningsskede låta överföringen få den omfattning som arbetsgruppen föreslagit. *Socialstyrelsen* ställer sig tveksam till ett överförande av utomnordiska zigenare i den omfattning som arbetsgruppen föreslår. Gruppen har enligt styrelsens mening överskattat zigenarnas förutsättningar att anpassa sig till det svenska samhället. *Nordiska rådets svenska delegation* anser att omfattningen av den organiserade överföringen inte bör bli större än att därmed uppkommande problem kan bemästras. Det är mest realistiskt att härvid ta med en invandring av zigenare från Finland i beräkningen. Denna invandring torde nämligen inte komma att avmattas under de närmaste åren. *Svenska kommunförbundet* understryker angelägenheten av att en organiserad överföring av utländska zigenare inte ges större omfattning än att uppkommande problem med bostadsanskaffning, skolundervisning, yrkesutbildning och yrkespraktik samt anställning kan bemästras. Liknande synpunkter anför *Svenska landstingsförbundet*.

Rikspolisstyrelsen, arbetsmarknadsstyrelsen, länsstyrelsen i Malmöhus län, SACO och Svenska arbetsgivareföreningen anser att överföringen i första hand bör omfatta föräldralösa och andra zigeniska barn i barnhem samt äldre personer utan anhöriga i enlighet med det av ledamoten Lundgren i särskilt yttrande avgivna förslaget. Också *Svenska kommunförbundet* anför att ett sådant urval — åtminstone under en övergångstid — bl. a. med hänsyn till svårigheterna i fråga om i landet befintliga zigenares anpassning till modernt samhällsliv vore att föredra. *Socialstyrelsen* menar

att barn och gamla zigenare bör kunna tillåtas inresa i landet utan att belasta den av utredningen föreslagna kvoten.

Statens invandrarverk förutsätter att den föreslagna uttagningen av socialt handikappade zigenare inte skall påverka den hittillsvarande överföringen till Sverige av andra handikappade från de europeiska flyktinglägren.

Några remissinstanser tar närmare upp frågan om den enskilda invandringen av utomnordiska zigenare. *Länsstyrelsen i Stockholms län* framhåller att arbetsgruppens förslag såtillvida kan betecknas som ett framsteg i förhållande till nu tillämpad ordning som immigrationen av zigenare skulle bli avpassad efter de tillgängliga resurserna. Detta förutsätter emellertid att det skall visa sig möjligt att regelmässigt tillämpa avvisning i alla fall av försök till oreglerad invandring. *Länsstyrelsen* ifrågasätter om det inte i praktiken kommer att visa sig i stort sett lika ofrånkomligt som hittills att i de kommande avvisningssituationerna låta humanitära synpunkter bli utslagsgivande och medge fortsatt vistelse i Sverige. *Arbetsmarknadsstyrelsen* menar att kunskaper om de särskilda förmåner som zigenare åtnjuter i Sverige kommer att sprida sig och att detta måste resultera i ett ökat invandringstryck mot vårt land, vilket den föreslagna kollektiva överföringen kan väntas avleda men inte tillgodose. *Rikspolisstyrelsen* understryker att det inte minst för polismyndigheternas handläggning av utlänningsärenden är av utomordentlig betydelse att enhetliga bedömningsgrunder kan tillämpas även för utländska zigenare som enskilt söker sig hit. *Statens invandrarverk* understryker med skärpa att zigenare även i framtiden måste ha samma möjligheter som andra invandrare att få uppehållstillstånd av humanitära skäl i samband med enskild invandring. Därvid bör de starka familjeband som zigenare i allmänhet känner beaktas. Dock bör inte endast egenskapen av zigenare kunna åberopas som skäl för enskild invandring.

Flertalet remissinstanser understryker behovet av att anpassningståtgärderna får sådan inriktning och omfattning att möjligheter skapas för de överförda zigenarna att få en god anpassning till svenskt samhälle och arbetsliv. Viss kritik har framförts mot att åtgärderna skulle komma att betraktas som »zigenaråtgärder». Vissa remissinstanser menar att den bästa integrationen nås om inga säråtgärder vidtas.

Arbetsmarknadsstyrelsen påpekar att det redan nu finns möjligheter att inom ramen för den kollektiva flyktingöverföringen ta emot utländska zigenare och att så har skett. Dessa zigenare har här i landet inte givits någon särställning som zigenare och torde inte heller ha eftersträvat en sådan. Enligt styrelsens uppfattning befrämjas härigenom den önskade integrationen bäst. Någon efterkontroll av anpassning och utbildning har dock inte kunnat ske.

LO framhåller att åtgärder som vidtas för att förbättra invandrades anpassning efter bosättningen i Sverige måste riklas mot ett behov och inte emot särskild folkgrupp eller nationalitet. Liknande synpunkter anför *socialstyrelsen* och *SACO*. Även *rikspolisstyrelsen* anser att zigenarna inte skall betecknas som en privilegierad grupp och därför inte bör ges förmåner som inte tillkommer andra flyktingar. Härigenom underlättas även den avsedda integrationen och anpassningen bäst.

Länsstyrelsen i Malmöhus län anser att anpassningsförsöken i princip bör bli av samma karaktär som gäller socialt handikappade svenska medborgare samt övriga invandrare och flyktingar. Det är enligt länsstyrelsens mening inte lämpligt att någon av de ifrågasatta åtgärderna betecknas som zigenaråtgärder. *Statens invandrarverk* erinrar om att det även bland andra invandrare än zigenare förekommer sociala handikapp av samma eller liknande slag som hos många zigenare. Utbildningssystemet bör därför vara öppet även för andra socialt handikappade invandrare som kan behöva sådan utbildning. Verket påpekar vidare att det är väsentligt att även zigenarbarn under skolpliktig ålder får del av levnadssättet i det land där de kommer att växa upp. De bör också fortast möjligt lära sig svenska. Särskilda ansträngningar bör göras för att bereda de zigeniska förskolebarnen plats vid daghem och i lekskolor. Man bör också vid upplägandet av utbildningsprogrammet ta fasta på att zigenarna befinner sig i en kritisk period, där den traditionella zigenarkulturen befinner sig i upplösning och många zigenare i den äldre generationen har svårt att anpassa sig till det moderna industrisamhället. Kunskaper på grundskolenivå, yrkesutbildning, arbete och bostad är inte tillräckligt för att skapa trygghet åt zigenarna. De behöver en anknytning bakåt och till den zigeniska kulturen. Även i internationellt vetenskapligt samarbete bör Sverige kunna bidra till forskning om zigenarnas språk och kultur.

Länsstyrelsen i Stockholms län ifrågasätter om de föreslagna utbildningsåtgärderna m. m. kan vara tillräckliga för att medge en anpassning till det svenska samhället utan alltför stora komplikationer. För att uppnå en dylik anpassning erfordras säkerligen både en mycket längre utbildnings- och anpassningstid och insättande av betydligt vidsträcktare samhällsåtgärder än arbetsgruppen har utgått ifrån. Enligt länsstyrelsens mening hade det varit önskvärt att man presterat en mera allsidig penetrering av frågan. Risk finns nämligen att om inte de för zigenarnas del avsedda speciella resurserna avpassas efter det totala behovet, bemödandena att finna en lösning av zigenarnas anpassningsproblem slår slint med betydande skadeverkningar både för zigenarna och samhället som följd. Denna synpunkt har särskild aktualitet då man nu överväger att åta sig nya förpliktelser innan de redan befintliga problemen blivit lösta. Länsstyrelsen pekar i detta sammanhang på den olösta frågan om de finska zigenarnas anpassning. Vidare ifrågasätter länsstyrelsen om det rätta sättet att verka för en

assimilering av zigenarna är att sammanföra dem i större grupper vid särskilda utbildningscentra. Svårigheterna beträffande zigenarnas anpassning sammanhänger just med deras starka benägenhet att sluta sig samman i grupper med stark sammanhållning och annan livsstil än omgivningens. Länsstyrelsen ifrågasätter huruvida man här i landet över huvud taget har en övertänkt och konsekvent inställning till zigenarproblemet och jämför med de åtgärder som vidtas exempelvis i Holland och Polen.

TCO anser det osannolikt att en högst tvåårig utbildning kan ge tillfredsställande anpassningsförmåga till svenskt arbetsliv och samhälle. En försöksverksamhet kan därför rimligen inte ge tillräckliga erfarenheter redan efter tre år. Det bör ankomma på den föreslagna expertgruppen att formulera mera precisa tidsmålsättningar för olika anpassningsåtgärder. Även *socialstyrelsen* menar att det kan synas optimistiskt att räkna med att man under en tvåårsperiod skall kunna lära zigenarna hjälpligt tala, läsa och skriva svenska samt i övrigt ge dem en nödtorftig samhällskunskap och lägga grunden till någon form av yrkeskunskap. *Statens invandrarverk* anför liknande synpunkter och menar att försöksverksamheten inte bör vara tidsbegränsad utan få pågå tills vidare. Resultaten bör kontinuerligt följas upp och eventuellt erforderliga ändringar i utbildningssystemet och övriga anpassningsåtgärder vidtas successivt.

Skolöverstyrelsen stryker under att utbildningen för de utländska zigenarna inte bör ske i anslutning till vuxenundervisningen för de svenska zigenarna. Styrelsen gör den bedömningen, att en snabbare anpassning till samhälls- och yrkesliv kan uppnås för de utländska zigenarna om utbildningsprogrammet läggs upp på annat sätt. Styrelsen ansluter sig i princip till det föreslagna utbildningsprogrammet under förutsättning att hänsyn kan tas till individuella behov både i fråga om utbildningens längd och dess innehåll. Vidare biträder styrelsen förslaget att utbildningen förläggs till orter med omskolningscentra om särskilda kurser för zigenare kan tänkas komplettera den ordinarie verksamheten och om bostadsfrågan kan ordnas tillfredsställande på orten.

Arbetsmarknadsstyrelsen anser att familjerna efter överföringen snarast möjligt bör få bege sig till omskolningscentra och där anvisade familjebostäder. Inresa i landet bör inte medges förrän överenskommelse om bostad träffats med vederbörande kommun. *Skolöverstyrelsen* och *Svenska landstingsförbundet* framhåller att man bör eftersträva att zigenarna inte får sin bosättning koncentrerad till endast ett fåtal kommuner.

Statens invandrarverk menar att man bör sträva efter att förlägga den praktisk-teoretiska utbildningen till omskolningscentra i orter där det finns möjligheter för zigenarna att efter utbildningens slut få arbete, varigenom extra anpassningssvårigheter skulle kunna undvikas. *Länsstyrelsen i Norrbottens län* anför liknande önskemål.

Skolöverstyrelsen anser att utbildningssystemet bör utökas med undervis-

ning på praktiska områden, som hemkunskap med hemsjukvård, barnavård och allmän hygien för de personer som troligen inte kommer att kunna komma i fråga för egentlig yrkesutbildning. Enligt *socialstyrelsen* bör en praktisk hemskötselkurs ingå i utbildningsprogrammet.

I fråga om de föreslagna ekonomiska bidragen anser *socialstyrelsen* att bidragsformen under utbildningen inte är anpassad till denna grupps speciella utgångsläge och behov. Formen för bidrag bör därför enligt styrelsen bli föremål för nya överväganden. *Statens invandrarverk* kan inte på nuvarande stadium ta ställning till vilka typer av ekonomiska bidrag som bör utgå. Verket förutsätter emellertid att samma ekonomiska villkor och samma bostadsvillkor skall gälla för alla invandrare som deltar i den föreslagna praktisk-teoretiska utbildningen.

Invandrarverket och *socialstyrelsen* påpekar att personalökningar kommer att bli nödvändiga om förslaget om organiserad överföring av zigenare genomförs.

Informationsutredningen anser att information till allmänheten om de utländska zigenarnas förhållanden och om de åtgärder som planeras för dem här i landet är av mycket stor betydelse. Enligt utredningens uppfattning bör ansvaret härför ligga på det organ som kommer att handha försöksverksamheten i övrigt. Informationen bör samordnas med andra åtgärder som ingår i denna verksamhet. Liknande synpunkter anför *statens invandrarverk* och *Svenska landstingsförbundet*. *Invandrarverket* menar att informationen för att bli effektiv bör infogas i ett långsiktigt informationsprogram som omspannar samtliga invandrargrupper.

Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget om att en särskild expertgrupp skall tillkallas för att arbeta med den närmare utformningen av utbildningsprogram och andra anpassningsåtgärder samt undersöka behovet av sådana åtgärder för de utomnordiska zigenare som redan fått tillstånd att stanna i landet samt för de nordiska zigenarna. *Rikspolisstyrelsen* anser emellertid att en särskild expertgrupp, inrättad enbart för zigenare, skulle kunna föranleda att denna befolkningsgrupp av andra flyktinggrupper med liknande problem betraktas som inte likställd med dem. Verksamheten torde utan olägenhet kunna anförtros de fackmyndigheter till vilkas ämbetsområden frågorna hör.

Socialstyrelsen understryker behovet av bättre samordning av de statliga myndigheternas åtgärder för omhändertagande av flyktingar och zigenare. Expertgruppen synes lämpligen böra sortera under *invandrarverket* och snarast möjligt påbörja sitt arbete samt fungera som ett permanent beredningsorgan för bl. a. samordning av de statliga organens olika åtgärder för immigranterna. Liknande synpunkter anför *statens invandrarverk* som menar att, eftersom jämkningar i utbildningssystemet och övriga anpassningsåtgärder torde komma att bli nödvändiga under en relativt lång tid, gruppen bör få en mer permanent status. Ett särskilt starkt behov av infor-

mation och rådgivning bl. a. till de kommunala organen och av samordning av olika myndigheters åtgärder kan förutses. Därför bör expertgruppen få tillgång till ett eget kansli och invandrarverket är berett att medverka till en sådan lösning. Enligt verkets mening bör gruppen få vidsträckta befogenheter.

TCO anser att expertgruppen bör innehålla personer som kan följa upp arbetet efter vetenskapliga metoder och så objektivt som möjligt utvärdera olika åtgärder.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län anser att expertgruppens verksamhet bör vara inriktad på de samlade problemen rörande zigenarna i Sverige och inte endast avse frågor i samband med en organiserad överföring. Det är vidare enligt länsstyrelsens mening angeläget att en översyn snarast kommer till stånd av nu gällande bestämmelser om bidrag och förmåner till zigenare och beträffande ersättning av statsmedel till kommuner för kostnader i dessa sammanhang. Samma synpunkter framför Svenska kommunförbundet, som dessutom anser att expertgruppen bör få i uppgift att undersöka möjligheterna för en placering i fosterhem och/eller adoptivhem av zigeniska barn från Syd- och Östeuropa.

Skolöverstyrelsen, statens invandrarverk, länsstyrelsen i Västmanlands län, Svenska kommunförbundet och Svenska landstingsförbundet finner det angeläget att de utomnordiska zigenare som redan finns här i landet liksom även de nordiska zigenarna ges möjlighet att få del av samma stödåtgärder som dem som enligt förslaget skall komma den aktuella flyktinggruppen till del. Statens invandrarverk erinrar om att de socialt handikappade utomnordiska zigenare som fått tillstånd att stanna i landet är i omedelbart behov av utbildning och andra anpassningsåtgärder för att inte anpassningssvårigheterna skall bli än större. Det är därför enligt verkets mening angeläget att en försöksverksamhet för dessa och andra socialt handikappade invandrare startar inom den närmaste tiden, oberoende av vilka ställningstaganden arbetsgruppens förslag i övrigt kan komma att föranleda. Därigenom får man även möjlighet att på ett tidigt stadium utvärdera utbildningsprogrammets lämplighet och genomföra förbättringar. Expertgruppen bör därför tillsättas omedelbart. Samma synpunkter har skolöverstyrelsen redovisat.

Departementschefen

Många av de zigenare som finns i olika europeiska länder saknar fast bosättning och flertalet torde sakna nämnvärd grundläggande skolutbildning och yrkesutbildning. Därför har deras möjligheter till drägliga levnadsförhållanden i de alltmer tekniskt utvecklade industriländerna i hög grad försvårats. Oavsett vilka orsakerna är till zigenarnas situation krävs det speciella och målmedvetna insatser för att bryta denna utveckling. Insikten härom torde numera ha väckts i åtskilliga länder, och åtgärder för

att komma till rätta med problemen görs med skilda utgångspunkter och med varierande styrka. Med hänsyn till problemens omfattning är det emellertid tydligt att de knappast kan bemästras utan en gemensam europeisk aktion.

Mot denna bakgrund har från svensk sida väckts förslag i Europarådets rådgivande församling i zigenarfrågan. Rådgivande församlingen har redan i en rekommendation till Europarådets ministerkommitté föreslagit åtgärder som siktar till att hjälpa zigenarna i deras svåra belägenhet i de olika medlemsstaterna. Vid behandlingen av denna rekommendation i ministerkommittén har från svensk sida begärts att zigenarproblemet snarast tas upp på Europarådets mellanstatliga arbetsprogram i syfte att utarbeta konkreta handlingsprogram för att förbättra zigenarnas situation och underlätta deras anpassning. Jag vill i detta sammanhang också erinra om att Nordiska rådet vid sin senaste session rekommenderade att regeringarna i Finland och Sverige samverkar i syfte att förbättra zigenarnas levnadsförhållanden i resp. länder och att öka deras möjligheter till anpassning i samhället.

I vårt land har under det senaste årtiondet bedrivits en omfattande verksamhet till stöd för den svenska zigenarbefolkningen. De framsteg som härvid gjorts har kommit att utöva en attraherande effekt på zigenare i utlandet. Som en följd härav har vi under de senaste åren haft en ökad spontan invandring till vårt land av utländska zigenare. Det finns skäl att räkna med att detta invandringstryck kommer att bestå, eftersom en lösning på europeisk bas knappast kan väntas bli uppnådd förrän efter relativt lång tid. Mot denna bakgrund har en arbetsgrupp inom inrikesdepartementet lagt fram förslag om en organiserad överföring av vissa utomnordiska zigenare till Sverige.

Enligt arbetsgruppens uppfattning är en organiserad överföring att föredra framför den spontana invandringen med hänsyn till behovet att planera för zigenarnas mottagande och anpassning. Enligt förslaget bör denna överföring ske inom ramen för den kollektiva överföring av flyktingar, som sedan länge förekommit i vårt land. Arbetsgruppen har föreslagit, att överföringen av zigenare med hänsyn till behovet av särskilda anpassningsåtgärder årligen skall omfatta 40—50 personer över 16 år samt deras barn.

Vid remissbehandlingen av arbetsgruppens förslag har några remissinstanser vänt sig mot den särbehandling av en befolkningsgrupp som förslaget innebär. Jag har förståelse för denna inställning. Å andra sidan syftar förslaget till att en grupp människor, som befinner sig i ett särskilt svårt socialt läge, verkligen skall få del av våra humanitära insatser inom invandringspolitikens ram. Med hänsyn härtill anser jag i likhet med arbetsgruppen att det i detta speciella fall är motiverat att vi samtidigt som vi aktivt verkar för en långsiktig lösning på det internationella planet, anger vissa riktlinjer för sådan invandring till Sverige som vi bör medge vid sidan av den reglerade invandringen.

Flertalet av zigenarna i Europa saknar såväl grundläggande skolutbildning som yrkesutbildning. Det fordras därför särskilda åtgärder för att hjälpa dessa socialt handikappade tillrätta när de kommer till Sverige och ge dem en ställning i vårt samhälle som är jämförbar med andra invandrargrupper. Vi måste av detta skäl ha möjligheter att planera för deras mottagande och anpassning vilket förutsätter en organiserad överföring hit. Denna överföring bör som arbetsgruppen förordar ske inom ramen för den vanliga flyktingverksamheten. Gruppens förslag att uttagningen skall ske i eller i anslutning till flyktingläger måste emellertid enligt min mening prövas i praktiken, innan definitiva regler utformas. Om det visar sig nödvändigt bör vederbörande myndigheter få pröva andra vägar för överföringen. Vilket antal som överföringen skall omfatta bör bedömas på grundval av de erfarenheter som vinnas. I det första skedet kan det av arbetsgruppen angivna antalet vara ett lämpligt riktmärke.

Utöver denna kollektiva överföring bör, som arbetsgruppen förordat, enskild invandring av zigenare få förekomma enligt samma principer som gäller för övriga invandrare.

Det handlingsprogram för zigenarnas anpassning som arbetsgruppen har föreslagit kan jag i huvudsak ansluta mig till. Programmet innebär att zigenarna efter ankomsten till Sverige skall erbjudas en kombinerad praktisk och teoretisk utbildning, som inleds med några månaders vistelse i mottagningsförläggning. Under denna tid får de viss intensivundervisning i svenska språket och om svenska samhällsförhållanden samt yrkesvägledning, varefter yrkesorientering och yrkesutbildning vid omskolningscentra tar vid. Barnens skolgång skall ske i grundskola med erforderlig stödundervisning. Under utbildningstiden skall zigenarna bo i familjebostäder i anslutning till omskolningscentrum. Sedvanligt utbildningsbidrag skall utgå under denna tid. I övrigt skall de regler som i olika avseenden gäller för flyktingar tillämpas även i fråga om dessa zigenare.

Eftersom olika nivåer av förkunskaper och skiftande förmåga att tillgodogöra sig utbildningen kommer att föreligga, hyser jag i likhet med flera remissinstanser viss tvekan beträffande den av arbetsgruppen föreslagna tvåårsgränsen för utbildningen och jag vill därför förordna att utbildningstiden vid behov utsträcks till längre tid än två år. Undervisningsresultaten bör följas kontinuerligt och nödvändiga ändringar i utbildningen vidtas successivt. Jag anser det också rimligt att utbildningsbidrag utgår under utbildningstiden men kan inte tillstyrka att ersättning av statsmedel skall utgå till kommuner för de kostnader dessa tar på sig genom att ge s. k. stimulansbidrag till zigenare. Det bör understrykas, att utbildningsverksamheten för zigenare inte bör skilja sig från den verksamhet som bedrivs i fråga om andra socialt handikappade invandrargrupper. Målsättningen bör vara att ge alla en god anpassning till svenskt samhälle och arbetsliv. Åtgärderna skall i första hand gälla dem som överförs kollektivt, men samma möjligheter bör stå öppna för dem som kommit till Sverige enskilt och fått

tillstånd att stanna här.

En expertgrupp med företrädare för centrala myndigheter har nyligen tillsatts med uppgift att skyndsamt utreda levnadsförhållandena m. m. för de zigenare, som under 1960-talet fått tillstånd att vistas i riket, samt att överväga och ta initiativ till åtgärder som gör det möjligt för dem att få en med övriga invandrare jämförbar ställning i samhället enligt de riktlinjer som gäller för den reglerade invandringen (prop. 1968: 142, SU 196, rskr 405). Jag ämnar i annat sammanhang föreslå Kungl. Maj:t att expertgruppen får i uppdrag att överväga hur uttagningen och omhändertagandet i Sverige av zigenare som överförs hit praktiskt skall genomföras. Kostnaderna för zigenarnas omhändertagande och utbildning — som bör bedrivas som försöksverksamhet tills vidare — beräknas under budgetåret 1970/71 komma att uppgå till ca 3 milj. kr., varav för överföringen till Sverige enligt de riktlinjer som gäller för den kollektiva flyktingöverföringen beräknas 1 milj. kr. och för arbetsmarknadsutbildning 2 milj. kr. Meddel för sistnämnda ändamål har jag beräknat i det föregående under anslaget Arbetsmarknadsutbildning m. m.

Vad angår flyktingverksamheten i allmänhet togs under år 1969 ut betydligt fler flyktingar för överföring till Sverige än under närmast föregående år. I följd uppgick antalet till ca 1 500 mot knappt 1 200 år 1968. Vidare togs mer än 2 500 legalt eller på annat sätt inresta utländska medborgare om hand och bistods på motsvarande sätt som gäller för flyktingar. Dessa personer är enligt den centrala utlänningsmyndighetens bedömning att jämställa med flyktingar och har av den anledningen fått tillstånd att stanna kvar i landet.

Vid utgången av november 1969 hade ca 900 av de uttagna flyktingarna förts över till Sverige. Återstående 600 beräknades anlända under de närmaste månaderna därefter. Vid samma tidpunkt fanns 1 670 flyktingar och andra omhändertagna i mottagningsförläggningarna. Bland samtliga uttagna flyktingar finns ett 70-tal som behöver vård i någon form.

Antalet omhändertagna flyktingar och andra når således upp till i stort sett samma höga nivå som år 1956. Detta kan väntas medföra att kostnaderna för verksamheten under innevarande budgetår kommer att väsentligt överstiga anvisat belopp.

Det är f. n. inte möjligt att bedöma i vilken omfattning kollektiv överföring av flyktingar till Sverige kan behöva ske i fortsättningen eller i vilken utsträckning åtgärder i övrigt som betalas från anslaget behöver vidtas. Jag räknar dock med en ökad medelsförbrukning bl. a. till följd av den föreslagna överföringen till Sverige av vissa zigenare och förordar en höjning av anslaget med 3,7 milj. kr. Därvid förutsätter jag att Kungl. Maj:t i enlighet med hittills tillämpade principer också i fortsättningen kan besluta om överföring av flyktingar och vidta andra åtgärder även om kostnaderna skulle komma att bli större än det belopp som beräknas under anslaget.

Bidrag till hemresor för medellösa icke-nordbor som inte har kunnat få arbete i Sverige har utgått endast i ett fåtal fall under det senaste budgetåret. Jag förutsätter att anslaget också i fortsättningen skall kunna tas i anspråk för detta ändamål.

Anslaget bör alltså för nästa budgetår föras upp med 10 (+3,7) milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) godkänna vad jag har förordat i fråga om överföring till Sverige av vissa zigenare,

b) till *Omhändertagande av flyktingar* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 10 000 000 kr.

B 15. Anpassningsåtgärder för invandrare

1968/69 Utgift	1 261 813	Reservation	313 283
1969/70 Anslag	2 000 000		
1970/71 Förslag	2 600 000		

Från anslaget utgår bidrag för att täcka underskott hos den stiftelse som ger ut Invandrartidningen. Vidare bekostas från anslaget sådana anpassningsåtgärder i övrigt för invandrare för vilka medel inte står till förfogande i annan ordning.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Invandrar- verket	Dep.chefen
1. Bidrag till Stiftelsen Invandrartidningen.....	750 000	+ 565 000	+205 000
2. Publikationstryck.....	250 000	+ 100 000	+100 000
3. Försöksverksamhet:			
a) Tolkutbildning.....	150 000	+ 75 000	+ 75 000
b) Internatundervisning i svenska språket och studiecirklar i elementär svensk samhällskunskap för invandrare.....	150 000	+ 325 000	—
c) Bidrag till organisationer m. fl. för anpassningsåtgärder.....	200 000	+ 100 000	+100 000
d) Informations- och kontaktverksamhet.....	250 000	+ 50 000	+ 50 000
4. Översättningsarbete avseende anpassningsverksamheten.....	100 000	+ 70 000	+ 70 000
5. Andra anpassningsåtgärder.....	150 000	+ 200 000	—
	2 000 000	+1 485 000	+ 600 000

Statens invandrarverk

Styrelsen för Stiftelsen Invandrartidningen har föreslagit att invandrar-tidningen under budgetåret 1970/71 ges ut på ytterligare två språk utöver nuvarande fem samt att hälften av tidningens 46 nummer per år får ett större antal sidor. Med anledning härav tillstyrker invandrarverket en höjning av bidraget till stiftelsen.

Under innevarande budgetår får 150 000 kr. av anslaget användas till försöksundervisning i samhällskunskap i begränsad omfattning. En utvidgning av verksamheten bedöms nödvändig.

Invandrarverket föreslår vidare att, vid sidan av förevarande anslag, me-

del ställs till förfogande från ett särskilt anslag för att verket i samråd med informationsutredningen försöksvis under två år skall kunna bedriva viss intensifierad informationsverksamhet. Denna skall bl. a. ha till uppgift att göra medborgarskaps- och utlänningslagstiftningen känd och förstådd bland invandrare och svenskar samt genom förmedling av kunskaper om det svenska samhället ge invandrarna bättre förutsättningar att delta i samhällslivet. För ändamålet bör enligt förslaget för budgetåret 1970/71 föras upp ett anslag om 2,5 milj. kr.

Departementschefen

Frågan vilka åtgärder som från samhällets sida på sikt bör vidtas för att underlätta invandrarernas anpassning utreds f. n. av invandrarutredningen. I avvaktan på resultatet av utredningen bedriver invandrarverket en relativt omfattande verksamhet på grundval av de erfarenheter som gjordes av den år 1966 tillsatta arbetsgruppen för invandrarfrågor.

De direkta åtgärderna på anpassningsområdet tar huvudsakligen sikte på att genom en förbättrad information om samhället underlätta anpassningen till svenska förhållanden. Insatser görs också för att skapa en positiv attityd till invandrarna från svenskarnas och samhällets sida. Bland de åtgärder som vidtagits kan nämnas utgivande av handböcker och andra publikationer, kuratorsverksamhet samt konferenser med myndigheter, massmedia, invandrare och organisationer. Vidare har anordnats olika former av försöksverksamhet såsom utställningar, tolkkurser, stöd till bibliotek och organisationer m. m.

En betydande del av anslaget används för att täcka underskott hos den stiftelse som ger ut Invandrantidningen. Jag är inte beredd att förorda ökat statsbidrag till stiftelsen för vidgning av tidningsverksamheten med avseende på antalet sidor och språkeditioner. Statens utgifter för tidningsverksamheten enligt nuvarande riktlinjer kan väntas uppgå till ca 750 000 kr. under innevarande budgetår och på grund av ökade löne- och tryckningskostnader m. m. till drygt 950 000 kr. under budgetåret 1970/71. Jag förutsätter härvid att antalet prenumeranter, som vid årsskiftet uppgick till ca 28 000, kommer att stiga till ca 30 000 under nästa budgetår.

Från förevarande anslag bestrids också kostnader för publikationer m. m. som invandrarverket ger ut som ett led i anpassningsarbetet. En betydande del av anslaget kommer även i fortsättningen att behövas till insatser av försökskaraktär på anpassningsområdet. Utrymme bör beredas för ökade sådana insatser och jag förordar därför att anslaget förs upp med 2,6 (+ 0,6) milj. kr.

Med hänvisning till att informationsutredningens betänkande Vidgad samhällsinformation (SOU 1969: 48) f. n. är föremål för remissbehandling kan jag inte biträda invandrarverkets förslag om anvisande av ett särskilt anslag för intensifierad informationsverksamhet vid sidan av den som bekostas från förevarande anslag.

Med hänvisning i övrigt till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Anpassningsåtgärder för invandrare* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 2 600 000 kr.

B 16. Undervisning för invandrare i svenska språket m. m.

Nytt anslag (förslag) 20 000 000

Med hänvisning till vad jag anfört i det föregående under anslaget Arbetsmarknadsutbildning m. m. (p. B 7) hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Undervisning för invandrare i svenska språket m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 20 000 000 kr.

B 17. Arbetsdomstolen

1968/69 Utgift¹ 383 898²
 1969/70 Anslag 510 000
 1970/71 Förslag 529 000

¹ Anslagen Arbetsdomstolen: Avlöningar och Arbetsdomstolen: Omkostnader.

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 3 247 kr.

Arbetsdomstolen tar upp och avgör mål rörande kollektivavtal samt andra mål enligt särskilda bestämmelser. Domstolen består av ordförande och åtta ledamöter.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Arbets-	Dep. chefen
		domstolen	
<i>Personal</i>			
Handläggande personal	3	—	—
Övrig personal	3	—	—
	6	—	—
<i>Anslag</i>			
Avlöningar	381 500	+15 000	+15 000
Sjukvård	800	—	—
Reseersättningar	4 000	—	—
Lokalkostnader	37 000	+ 4 000	+ 4 000
Expenser	13 700	—	—
Publikationstryck	30 000	—	—
Lönekostnadspålägg	73 000	—	—
Summa utgifter	540 000	+19 000	+19 000
<i>Uppbördsmedel</i>			
Publikationen »Arbetsdomstolens domar»	30 000	—	—
Nettoutgift	510 000	+19 000	+19 000

Arbetsdomstolen

Löne- och prisomräkning 19 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Arbetsdomstolen* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 529 000 kr.

B 18. Statens förlikningsmannaexpedition

1968/69 Utgift ¹	287 394 ²
1969/70 Anslag	520 000
1970/71 Förslag	543 000

¹ Anslagen Statens förlikningsmannaexpedition: Avlöningar och Statens förlikningsmannaexpedition: Omkostnader.

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänförs till budgetåret 1968/69 uppgår till 1 017 kr.

Statens förlikningsmannaexpedition är central myndighet för det statliga förlikningsväsendet.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71 Statens förlikningsman- naexpedition	Dep. chefen
<i>Personal</i>			
Handläggande personal	2	—	—
Övrig personal	3	—	—
	5	—	—
<i>Anslag</i>			
Avlöningar	221 000	—	—
Ersättningar till förlikningsmän m. fl.	204 000	—	—
Sjukvård	200	—	—
Reseersättningar	22 800	—	—
Lokalkostnader	16 000	—	—
Expenser	5 000	+22 000	+22 000
Därav engångsutgifter	—	+20 000	+20 000
Ersättningar för distriktsförlikningsmännens expenser	3 000	—	—
Lönekostnadspålägg	48 000	+ 1 000	+ 1 000
	520 000	+23 000	+23 000

Statens förlikningsmannaexpedition

1. Löne- och prisomräkning 3 000 kr.

2. Expeditionens inventarier bör förnyas såväl i fråga om möbler och ar-
matur som kontorstekniska hjälpmedel. Kostnaderna beräknas till 20 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens förlikningsmannarexpedition* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 543 000 kr.

B 19. Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar

1968/69 Utgift	7 380
1969/70 Anslag	9 000
1970/71 Förslag	9 000

Från anslaget bestrids utgifter för statens nämnd för arbetstagares uppfinningar. Anslaget bör för nästa budgetår föras upp med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 9 000 kr.

C. Regional utveckling

C 1. Lokaliseringsbidrag

I riksstaten för innevarande budgetår har på driftbudgeten tagits upp ett reservationsanslag av 10 milj. kr. till lokaliseringsbidrag och på kapitalbudgeten ett investeringsanslag av 200 milj. kr. till lokaliseringslån.

1968 års lokaliseringsutredning har nyligen avlämnat betänkandet Lokaliserings- och regionalpolitik (SOU 1969: 49). I betänkandet föreslås bl. a. ändrade grunder för lokaliseringsstödet. Vidare föreslår utredningen att vidgade resurser ställs till förfogande för s. k. lokaliseringsutbildning. Betänkandet remissbehandlas f. n. I avvaktan på att ställning tas till utredningens förslag bör de anslag som berörs av förslagen föras upp preliminärt med samma belopp som beräknats för innevarande budgetår.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till *Lokaliseringsbidrag* för budgetåret 1970/71 beräkna ett reservationsanslag av 10 000 000 kr.

C 2. Bidrag till lokaliseringsutbildning

Vid anmälan av anslaget Arbetsmarknadsutbildning m. m. (p. B 7) har jag förordat att medlen för bidrag till s. k. lokaliseringsutbildning i fortsättningen tas upp under ett särskilt förslagsanslag och att anslaget Arbetsmarknadsutbildning m. m. på grund härav minskas med 25 milj. kr.

Med hänsyn härtill och under återopande av vad jag har anfört under punkten C 1 hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till *Bidrag till lokaliseringsutbildning* för budgetåret 1970/71 beräkna ett anslag av 25 000 000 kr.

C 3. Särskilda stödåtgärder i glesbygder

1968/69 Utgift	2 304 000	Reservation 2 696 000
1969/70 Anslag	5 000 000	
1970/71 Förslag	5 000 000	

Från anslaget betalas kostnader för försöksvis anordnad verksamhet med hemarbete i glesbygder m. m.

Hösten 1966 tillsattes inom Kungl. Maj:ts kansli en särskild arbetsgrupp med uppgift att pröva och successivt lägga fram förslag till åtgärder för att förbättra levnadsförhållandena för befolkningen i glesbygden, främst i fråga om samhällelig service. Resultatet av arbetsgruppens arbete till utgången av år 1968 redovisades översiktligt under motsvarande anslag i prop. 1969: 1 (bil. 13 p. C 2).

I enlighet med Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 juni 1969 har sakkunniga tillkallats för utredning rörande glesbygdsp Problemen. I direktiven anges att utredningens arbete bör inriktas på att finna långsiktiga lösningar på glesbygdsp Problemen, i första hand i fråga om samhällelig och kommersiell service. Emellertid har också understrukits att de smidiga former för att snabbt kunna vidta åtgärder som dittills tillämpats i arbetet med glesbygdspfrågorna bör bestå. De arbetsuppgifter som tidigare åvilade arbetsgruppen för glesbygdspfrågor har därför förts över till den nya utredningen. Denna har alltså att fullfölja den försöksverksamhet inom service- och sysselsättningsområdet som påbörjats av arbetsgruppen. Försöksverksamheten har omedelbar betydelse för glesbygdens befolkning men är också av stort värde för utredningen som erfarenhetsunderlag vid övervägandena om lämpliga åtgärder för att finna lösningar på glesbygdernas problem.

Försöksverksamheten i glesbygderna avser praktiskt taget helt s. k. social service, inriktad på äldre och handikappade, samt sysselsättning i form av hemarbete. För detta ändamål har för vartdera av budgetåren 1968/69 och 1969/70 anvisats medel om 5 milj. kr. på anslag under femte huvudtiteln resp. ett anslag på samma belopp under elfte huvudtiteln.

Försöksverksamheten inom serviceområdet har hittills bedrivits enbart av primärkommuner. I det praktiska arbetet med uppläggnings av försöken har socialstyrelsens glesbygdskonsulenter med placering i Mora resp. Umeå haft en central funktion. Genom nära kontakter med kommunerna har dessa tjänstemän haft goda möjligheter att bedöma vilka typer av åtgärder som från de kommunala myndigheternas synpunkter ter sig mest angelägna. Frågor som gäller verksamhetens inriktning och uppläggning handläggs i en särskild samrådsgrupp med representanter för socialstyrelsen, Svenska kommunförbundet och glesbygdsutredningen. Företrädevis har försöken — med inriktning i huvudsak på äldre och handikappade — hittills avsett distribution av färdiglagad mat till äldre, kommunalt organiserad snöröjning för äldre och handikappade, förmedling av olika typer av hjälptjänster i hemmen från särskilt utrustade servicebussar, kommunal tvätt-, bad- och fotvårdsservice samt utrustning av dagcentra i centralorter.

Som chefen för socialdepartementet har anfört vid anmälan tidigare denna dag av anslagsbehovet under femte huvudtiteln för nästa budgetår bör försöksverksamheten med social service breddas till nya typer av aktiviteter, bl. a. fritidsaktiviteter. Därvid föreslås att den inte begränsas till äldre och handikappade utan skall avse även andra befolkningsgrupper i glesbygder.

På grund härav begärs en höjning av medelsanvisningen för ifrågavarande ändamål under anslaget Bidrag till social hemhjälp från 5 till 10 milj. kr.

Vad härefter angår den försöksverksamhet med hemarbete i glesbygder som bekostas från förevarande anslag är denna huvudsakligen inriktad på att stimulera hemslöjd i olika former och att få till stånd legoarbeten för industriföretag i form av hemarbete. Verksamheten, som organiseras av företagareföreningarna i samarbete med länsarbetsnämnderna, resulterade under budgetåret 1968/69 i ca 580 nya arbetstillfällen (hel- eller deltid) och beräknas av företagareföreningarna under innevarande budgetår ge totalt närmare 1 000 arbetstillfällen.

Kommerskollegium, som centralt handhar verksamheten, har tillsatt en samrådsgrupp bestående av representanter för kollegiet, företagareföreningarna, arbetsmarknadsverket och glesbygdsutredningen.

Försöksverksamheten med hemarbete beräknas fortsätta och vidareutvecklas under nästa budgetår. För denna försöksverksamhet och för andra särskilda åtgärder som kan aktualiseras för att förbättra levnadsförhållandena för befolkningen i glesbygdsområdena beräknar jag under förevarande anslag oförändrat medelsbehov, 5 milj. kr., för nästa budgetår.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Särskilda stödåtgärder i glesbygder* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 5 000 000 kr.

C 4. Bidrag till företagareföreningar m. fl.: Administrationskostnader

1968/69 Utgift	5 102 000	Reservation	620 227
1969/70 Anslag	5 800 000		
1970/71 Förslag	7 500 000		

Från anslaget utgår statsbidrag till täckande av administrationskostnader hos företagareföreningarna, Företagareföreningarnas förbund och vissa centrala organisationer på hantverkets, småindustrins och turistnäringens områden. Bestämmelser rörande föreningarnas kreditstödande verksamhet återfinns i kungörelsen (1960:372) om statligt kreditstöd till hemslöjd, hantverk och småindustri (omtryckt 1968:354).

Genom beslut av 1968 års riksdag (prop. 61, SU 102, rskr 254) uppdrogs nya riktlinjer för företagareföreningarnas organisation och verksamhet. Omläggningen innebar i huvudsak följande. De ränteinkomster, som föreningarna tidigare haft i sin utlåning av medel ur statens hantverks- och industrilånefond, bortföll den 1 juli 1968. För lån ur fonden skulle föreningarna erlagga en ränta som med 1/2 % understeg deras utlåningsränta. Föreningarna medgavs rätt att fondera räntedifferensen för risktäckningsändamål. I samband med räntebortfallet för föreningarna höjdes det stat-

liga administrationsbidraget. Höjningen syftade till att även möjliggöra för föreningarna att i vidgad omfattning medverka vid bevakningen av lokaliseringsstödärenden.

Kommerskollegium

Företagareföreningarna har för budgetåret 1970/71 anmält behov av bidrag till sina administrationskostnader med 8 391 000 kr., varav 100 000 kr. beräknas för bidrag till företagareföreningen i Norrbottens län att användas som stöd åt företagsamheten i Tornedalen. Västernorrlands läns företagareförening har sedermera reviderat sin ursprungliga framställning innefattande ett administrationsbidrag på 450 000 kr. till att avse bidrag på 900 000 kr.

Företagareföreningarna har beräknat administrationskostnaderna under kalenderåret 1970 till ca 17,4 milj. kr. Därav utgör lönekostnaderna för tjänstemän, inklusive sociala kostnader, 11,9 milj. kr. samt kostnaderna i övrigt 5,5 milj. kr. I förhållande till kalenderåret 1969 uppskattas utgiftsökningen till 3,0 milj. kr. Intäkterna under kalenderåret 1970, statsbidraget oräknat, beräknar föreningarna till 9,5 milj. kr., varav i landstingsbidrag 4,8 milj. kr. och i övriga inkomster 4,7 milj. kr. Erforderliga bidrag från staten skulle sålunda enligt dessa beräkningar utgöra 7,8 milj. kr.

Kollegiet erinrar om att genom 1968 års riksdagsbeslut riktlinjerna ändrades för företagareföreningarnas verksamhet, vilket bl. a. medfört vidgade uppgifter för föreningarna. Den ökade arbetsbelastningen berör såväl rådgivnings- som kreditverksamheten. Kollegiet fäster särskild vikt vid den beredning och uppföljning av lokaliseringslångärenden som har ålagts föreningarna samt den service som föreningarna kostnadsfritt skall lämna statliga myndigheter. Föreningarnas vidgade arbetsuppgifter i kombination med konsekvenserna av det omlagda finansieringssystemet medförde att kollegiet vid sin anslagsframställning föregående år hade svårt att bedöma föreningarnas behov av administrationsbidrag. Kollegiet har i anledning härav låtit göra en enkät hos föreningarna rörande de löner för åren 1969 och 1970 som beräknas falla på den del av verksamheten som skall finansieras av staten.

Av enkäten framgår att redan i nuläget föreningarnas kostnader för allmän rådgivning och kredithantering synes avsevärt överstiga det statliga administrationsbidraget, som för innevarande budgetår utgör 5,7 milj. kr. För att effektivt kunna utföra de vidgade arbetsuppgifterna har föreningarna anmält behov av personalförstärkningar.

Kollegiet framhåller att den beloppsmässiga höjningen av föreningarnas rätt att bevilja hantverks- och industrilån till 150 000 kr. och förskjutningen mot större garantilån ställer ökade krav på föreningarna när det gäller såväl utredningsarbete som uppföljning och bevakning. Mot denna bakgrund an-

ser kollegiet att föreningarna behöver ett betydligt ökat stöd från staten, inte minst med hänsyn till det önskvärda i att föreningarna kan behålla och rekrytera kvalificerad personal.

Enligt kollegiets åsikt krävs för att föreningarna skall kunna utföra de arbetsuppgifter, som staten ålagt dem, en minimiorganisation bestående av en chef, en låneutredare, en kamrer/kassör, en halv produktionstekniker samt ett skrivbiträde. Kostnaden för en sådan organisation uppgår enligt kollegiets bedömning till ca 250 000 kr. Emellertid måste man härutöver beakta flera faktorer, som medför att basorganisationen kan behöva byggas ut. Kollegiet pekar på olikheter mellan länen med avseende på företagsintensitet, strukturförhållanden, storlek, geografiskt läge m. m. Med hänsyn till dessa förhållanden som påverkar kostnaderna för föreningarnas arbete torde föreningarna i genomsnitt behöva en basorganisation som kostar ca 350 000 kr. På grund härav finner kollegiet föreningarnas sammanlagda äskanden för budgetåret 1970/71 i stort sett rimliga. Enligt kollegiets beräkningar bör för bidrag till föreningarna tas upp ca 8,4 milj. kr.

Sveriges hantverks- och industriorganisation, Svensk industriförening, Svenska turisthotellens riksförbund samt Företagareföreningarnas förbund har hemställt att för deras verksamhet under budgetåret 1970/71 anslås 50 000, 15 000, 15 000 resp. 120 000 kr. eller sammanlagt 200 000 kr. Kollegiet, som framhåller att Företagareföreningarnas förbund är ett samarbetsorgan för landets företagareföreningar med huvudsaklig uppgift att tillvarata föreningarnas gemensamma intressen, finner av principiella skäl att kostnaden för en sådan organisation bör bestridas till allt övervägande del genom avgifter från medlemmarna. Det statliga bidraget bör enligt kollegiet närmast tjäna till att täcka kostnaderna för de tjänster organisationerna utför åt statliga myndigheter. Kollegiet anser därför icke skäl föreligga att frågå vad som under en följd av år från verkets sida föreslagits som bidrag till nämnda organisationer, nämligen 100 000 kr.

Kollegiet hemställer att under anslaget för budgetåret 1970/71 anvisas 8,5 milj. kr., varav 8,4 milj. kr. till täckande av administrationskostnader och 100 000 kr. till Norrbottens företagareförening som stöd åt företagsamheten i Tornedalen.

Yttrande

Företagareföreningarnas förbund anser att företagareföreningarna beräknat de statliga administrationsbidragen till för lågt belopp och hemställer på grund härav och med hänsyn till behovet av en snabb aktivering av näringspolitiken att anslaget för budgetåret 1970/71 tas upp med 10,5 milj. kr.

Departementschefen

Enligt de riktlinjer för företagareföreningarnas verksamhet som antogs av 1968 års riksdag skall föreningarna vid sidan av sina övriga uppgifter med-

verka i utredningsarbetet i samband med statligt lokaliseringsstöd samt vid uppföljning och bevakning av lämnat stöd. Föreningarna skall också i övrigt biträda statliga myndigheter i ärenden om lokaliseringsstöd m. m. Av vad kommerskollegiet har anfört framgår att det statliga bidraget bör höjas för att täcka kostnadsökningar och ge utrymme för viss förstärkning av föreningarnas resurser som påkallas av de nya arbetsuppgifterna. I likhet med kollegiet anser jag därför en uppräknig av medlen under anslaget befogad. Jag vill emellertid erinra om att föreningarna också får bidrag från lands-tingen och driver viss inkomstbringande konsultverksamhet. Mot angivna bakgrund förordar jag att anslaget för nästa budgetår ökas med 1,7 milj. kr. Av anslaget bör liksom tidigare 100 000 kr. beräknas för bidrag till Norrbottens företagareförening som stöd åt företagsamheten i Tornedalen och samma belopp beräknas för stöd till vissa organisationer.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till företagareföreningar m. fl.: Administrationskostnader* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 7 500 000 kr.

C 5. Täckande av förluster i anledning av statligt stöd till hantverks- och industriföretag m. fl.

1968/69 Utgift	12 107 072
1969/70 Anslag	7 000 000
1970/71 Förslag	9 000 000

Statens förbindelser till följd av utfärdade garantier för lån till hantverks- och industriföretag och för lån till turishotellnäringsen infrias då behov därav uppkommer från förevarande anslag. Förluster i företagareföreningarnas långivning från statens hantverks- och industrilånefond skall föreningarna fr. o. m. budgetåret 1968/69 i första hand täcka med medel ur egna förlusttäckningsfonder. Kungl. Maj:t kan emellertid efter särskild prövning medge förening bidrag från delta anslag för att täcka förluster.

Kommerskollegium

Från garantigivningens tillkomst den 1 juli 1954 t. o. m. den 30 juni 1969 har bemyndiganden meddelats företagareföreningarna att teckna garanti för lån till hantverk och småindustri m. m. på tillhoppa 505,4 milj. kr. samt riksbankens avdelningskontor att teckna garanti för lån till turisthotell på tillhoppa 17,9 milj. kr. Summan av statens slutgiltiga förluster och utestående fordringar på grund av infriade garantiåtaganden uppgick den 30 juni 1969 till ca 40,1 milj. kr. Under budgetåren 1965/66—1968/69 infriades garantier med ca 3,6, 9,4, 10,5 resp. 12,2 milj. kr.

Kollegiet erinrar om att jämlikt 19 § kungörelsen (1960:372) om statligt 6* — *Bihang till riksdagens protokoll 1970. 1 saml. Nr 1. Bil. 13*

kreditstöd till hemslöjd, hantverk och småindustri (omtryckt 1968: 354) långgivare skall till statsverket betala in $\frac{1}{2}$ % årlig ränta på industrigarantilåns utestående kapitalbelopp till täckning av förluster i anledning av infriade garantier. Denna ränteinkomst för statsverket torde för budgetåret 1970/71 överstiga 1 milj. kr.

Med hänsyn till de infriade garantibeloppens storlek under de två senaste åren hemställer kollegiet att anslaget förs upp med 9 milj. kr. för budgetåret 1970/71.

Departementschefen

Utlåningen genom företagareföreningarna av medel från statens hantverks- och industrilånefond samt garantigivningen genom kommerskollegium har under de senaste åren ökat i volym. Detta har haft till följd att även anspråken på medel för att infria garantier resp. täcka förluster har ökat. I sammanhanget bör uppmärksammas att staten tillförs inte oväsentliga inkomster genom låne- och garantigivningen. Det bör också framhållas att statens slutliga förlust på grund av garantiåtagande inte alltid uppgår till hela det infriade beloppet.

Kommerskollegiets beräkning av medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår finner jag mig kunna godta. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Täckande av förluster i anledning av statligt stöd till hantverks- och industiföretag m. fl.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 9 000 000 kr.

D. Bostadsbyggande m. m.**D 1. Bostadsstyrelsen**

1968/69 Utgift ¹	8 092 861 ²
1969/70 Anslag	10 989 000
1970/71 Förslag	11 692 000

¹ Anslagen Bostadsstyrelsen: Avlöningar och Bostadsstyrelsen: Omkostnader.

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 68 831 kr.

Bostadsstyrelsen är central förvaltningsmyndighet med uppgift att främja bostadsförsörjningen. Den är också chefsmyndighet för länsbostadsnämnderna.

I styrelsens uppgifter ingår främst att handha den statliga låne- och bidragsverksamheten för att främja bostadsförsörjningen.

Bostadsstyrelsen leds av en styrelse. Chef för bostadsstyrelsen är en generaldirektör. Inom verket finns fem byråer. Dessa är kanslibyrån, låne- och bidragsbyrån, planeringsbyrån, tekniska byrån och värderingsbyrån.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Bostads- styrelsen	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Handläggande personal.....	84	—	—
Övrig personal.....	74	+2	+1
	158	+2	+1
<i>Anslag</i>			
Avlöningar.....	6 772 000	+529 000	+473 000
Sjukvård.....	25 000	—	—
Reseersättningar.....	140 000	+ 30 000	+ 30 000
Därav för utrikes resor.....	10 000	—	—
Lokalkostnader.....	907 000	— 7 000	— 7 000
Expenser.....	788 000	+237 000	+217 000
Därav för representation.....	2 000	—	—
Publikationstryck.....	215 000	— 45 000	— 45 000
Automatisk databehandling m. m.....	850 000	—	—
Lönekostnadspålägg.....	1 402 000	+142 000	+135 000
Summa utgifter	11 099 000	+886 000	+803 000
Uppbördsmedel.....	110 000	+ 90 000	+100 000
Nettoutgift	10 989 000	+796 000	+703 000

Bostadsstyrelsen

1. Löne- och prisomräkning m. m. 617 000 kr.
2. Kanslibyråns rationaliseringssektion behöver förstärkas med en driftsledare (+ 56 000 kr.).

3. Styrelsens expeditionsvaktspersonal behöver ökas med en tjänsteman. Samtidigt kan medel, som anvisats för särskilda utgifter i samband med personalindragning, minskas med ett belopp motsvarande årslönen till ett kontorsbiträde.

4. Den ökande arbetsbelastningen för planeringsbyråns personal nödvändiggör förstärkning med ett kvalificerat biträde (+ 33 000 kr.).

5. Styrelsen har behov av att ta fram vissa uppgifter ur statistiken över företag med beslut om bostadslån för att i ökad omfattning möjliggöra ekonomiska analyser och göra jämförelser mellan olika låneobjekt. Härvid kommer styrelsen att anlita statistiska centralbyråns utredningsinstitut. På grund härav bör medlen till ersättning för konsultuppdrag räknas upp (+ 70 000 kr.).

6. Av höjningen under anslagsposten Reseersättningar avses 20 000 kr. för att möjliggöra vidgad informationsverksamhet.

7. *Expenser.* Av ökningen hänför sig 37 000 kr. till prishöjningar och 200 000 kr. till ökade utgifter för blanketter.

8. Under förutsättning att medel under anslaget Bostadstillägg för barnfamiljer m. m. får disponeras för bestridande av kostnader för viss information m. m. kan anslagsposten Publikationstryck minskas med 70 000 kr. Anslagsposten behöver samtidigt ökas med 25 000 kr. på grund av prisstegringar (— 45 000 kr.).

9. *Uppbördsmedel.* Höjningen av posten ansluter sig till inkomsterna av försäljningen av publikationer och anvisningar under budgetåret 1968/69.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 11 692 000 kr. Jag har därvid beräknat medel för bl. a. en förste byråsekreterare (2) samt en expeditionsvakt i utbyte mot ett kontorsbiträde (3). Vidare har jag räknat med en ökning av medlen till ersättning för konsultuppdrag med 40 000 kr. (5).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bostadsstyrelsen* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 11 692 000 kr.

D 2. Länsbostadsnämnderna

1969/1970 Utgift ¹	14 732 178 ²
1969/70 Anslag	19 996 000
1970/71 Förslag	21 751 000

¹ Anslagen Länsbostadsnämnderna: Avlöningar och Länsbostadsnämnderna: Omkostnader.

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 188 654 kr.

I varje län finns en länsbostadsnämnd. Nämnden är länsmyndighet för den statliga verksamheten för att främja bostadsförsörjningen. Den fattar beslut om lån och bidrag m. m. samt förvaltar utestående lån.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71 Bostads- styrelsen	Dep. chefen
<i>Personal</i>			
Handläggande personal	160	—	—
Övrig personal	261	+9	+4
	421	+9	+4
<i>Anslag</i>			
Avlöningar	13 887 000	+1 302 000	+1 152 000
Sjukvård	35 000	—	—
Reseersättningar	600 000	+ 60 000	+ 60 000
Lokalkostnader	1 480 000	+ 221 000	+ 221 000
Expenser	955 000	+ 40 000	+ 40 000
Lönekostnadspålägg	3 039 000	+ 305 000	+ 282 000
	19 996 000	+1 928 000	+1 755 000

Bostadsstyrelsen

1. Löne- och prisomräkning m. m. 1 557 000 kr.
2. På grund av långivningens ökande omfattning och för arbetet med bostadstilläggen behövs förstärkning av länsbostadsnämndernas personal med fem kanslister och fyra biträden (+ 309 000 kr.).
3. Anslagsposten Reseersättningar bör ökas med 30 000 kr. på grund av höjda biljettpriser och traktamenten och med 30 000 kr. för att möjliggöra vidgad informationsverksamhet.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 21 751 000 kr. Jag har därvid beräknat medel för bl. a. ytterligare två kanslister och två kvalificerade biträden (2).

Jag hemställer, att Kungl Maj:t föreslår riksdagen

att till *Länsbostadsnämnderna* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 21 751 000 kr.

D 3. Statens hyresråd

1968/69 Utgift ¹	1 099 170 ²
1969/70 Anslag	1 613 000
1970/71 Förslag	1 796 000

¹ Anslagen Statens hyresråd: Avlöningar och Statens hyresråd: Omkostnader.

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 9 094 kr.

Statens hyresråd är central myndighet för handläggning av mål och ärenden på hyresregleringens område. Fr. o. m. budgetåret 1968/69 har hyresrådet härjämte ålagts vissa centrala administrativa uppgifter för den nya statliga hyresnämndsorganisationen.

Hos rådet finns ett fast kansli och arvodesavlönade extra föredragande.

		Beräknad ändring 1970/71	
	1969/70	Hyresrådet	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Handläggande personal.....	13	—	—
Övrig personal.....	17	—	—
	30	—	—
<i>Anslag</i>			
Avlöningar.....	1 222 000	+ 68 000	+ 68 000
Sjukvård.....	6 000	—	—
Reseersättningar.....	1 000	+ 2 000	+ 2 000
Lokalkostnader.....	67 000	+ 6 000	+ 6 000
Expenser.....	72 000 ¹	+ 90 000	+ 90 000
Lönekostnadspålägg.....	246 000	+ 16 000	+ 16 000
Summa utgifter	1 614 000	+182 000	+182 000
<i>Uppbördsmedel</i>			
Försäljning av formulär m. m.	1 000	— 1 000	— 1 000
Nettoutgift	1 613 000	+183 000	+183 000

¹ Beloppet får överskridas med högst 50 000 kr. för bestridande av kostnaderna för fortlöpande statistiska bearbetningar av vissa uppgifter om hyresnämndernas verksamhet.

Hyresrådet

1. Löne- och prisomräkning m. m. 90 000 kr.

2. Den nya hyreslagstiftningen, som trädde i kraft den 1 januari 1969 (prop. 1968: 91, 3LU 50, rskr 286, SFS 1968: 344 och 346), har gällt alltför kort tid för att möjliggöra någon säker bedömning av dess inverkan på hyresrådets arbetsbelastning. Någon ändring av antalet tjänster vid hyresrådets kansli på grund av ändrad måltillströmning anser sig hyresrådet därför inte böra föreslå. De centrala administrativa uppgifter för den nya statliga hyresnämndsorganisationen som ålagts hyresrådet torde inte medföra något ökat personalbehov.

3. Anslagsposten *Expenser* behöver ökas för bearbetning enligt ADB-metoden av uppgifter angående ärenden hos de statliga hyresnämnderna m. m. samt för nytryck av blanketter för de statliga hyresnämndernas behov (+ 90 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens hyresråd* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 796 000 kr.

D 4. Statens nämnd för samlingslokaler

1968/69 Utgift	129 315 ¹
1969/70 Anslag	173 000
1970/71 Förslag	189 000

¹ Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 518 kr.

Statens nämnd för samlingslokaler handlägger frågor om statslån för anordnande av allmänna samlingslokaler och av studentkårlokaler samt om rekonstruktionsbidrag enligt kungörelsen (1957: 367) om statslån för anordnande av allmänna samlingslokaler m. m. (ändrad 1960: 315), brev den 20 maj 1960 om rekonstruktionsbidrag till allmänna samlingslokaler samt kungörelsen (1964: 398) om lån för anskaffning av studentkårlokaler.

Hos nämnden finns en sekreterare och ett fast kansli jämte arvodesavlönade föredragande.

	Beräknad ändring 1970/71		
	1969/70	Nämnden	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Handläggande personal.....	—	—	—
Övrig personal.....	2	—	—
	2	—	—
<i>Anslag</i>			
Avlöningar.....	100 000	+ 4 600	+ 4 600
Sjukvård.....	100	—	—
Resesättningar.....	5 200	—	—
Lokalkostnader.....	8 500	—	—
Expenser.....	4 500	—	—
Lönekostnadspålägg.....	10 200	+11 400	+11 400
	Summa utgifter	+16 000	+16 000
<i>Uppbördsmedel</i>			
Försäljning av publikation.....	500	—	—
<i>Bidrag till vissa riksorganisationer för samlingslokaler</i>	45 000	—	—
	Nettoutgift	+16 000	+16 000

Statens nämnd för samlingslokaler

Löne- och prisomräkning 16 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens nämnd för samlingslokaler* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 189 000 kr.

D 5. Räntebidrag

1968/69 Utgift	168 091 558
1969/70 Anslag	5 000 000
1970/71 Förslag	2 000 000

Från anslaget bestrids utgifter för räntebidrag enligt bestämmelserna i räntebidragskungörelsen (1962: 541, upphävd 1967: 553). Dessa bestämmelser innebär att räntebidrag utgår för att täcka den del av räntekostnaderna för primär- och sekundärlån som hänför sig till ränta över en bestämd ränte-

sats (basränta). Räntebidrag utgår dock endast för täckande av räntekostnader för tid t. o. m. utgången av år 1967.

Bostadsstyrelsen

Styrelsen föreslår att anslaget minskas med 3 milj. kr. till 2 milj. kr. för budgetåret 1970/71.

Enligt utbetalningsreglerna skall de sista räntebidragen ha utbetalats under budgetåret 1968/69. Med hänsyn till ev. försenade utbetalningar har dock för budgetåret 1969/70 anvisats ett anslag på 5 000 000 kr. Anslaget bör av samma skäl stå kvar även under budgetåret 1970/71.

Departementschefen

Jag biträder bostadsstyrelsens förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Räntebidrag* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 2 000 000 kr.

D 6. Bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet

1968/69	Utgift	95 509 743
1969/70	Anslag	110 000 000
1970/71	Förslag	105 000 000

Från anslaget bestrids utgifter för förbättringslån i den mån de är ränte- och amorteringsfria, invalidbostadsbidrag samt förvaltningsbidrag till förmedlare av bostadsegnahemslån. Anslaget, som är ett förslagsanslag, anvisas med det belopp som erfordras för utbetalning av lån och bidrag.

Bestämmelserna om förbättringslån finns i kungörelsen (1962: 538) om förbättringslån (ändrad senast 1969: 132). Lån, som utgår för förbättring och i vissa fall uppförande av bostad för åldringar, handikappade, samer eller zigenare, är helt eller delvis räntefritt och stående. Beloppet av sådan subvention får i allmänhet uppgå till högst 10 000 kr. Invalidbostadsbidrag utgår enligt bestämmelser i räntelånekungörelsen (1967: 553, ändrad senast 1969: 131). Bidraget utgår för sådan inredning av bostadslägenhet och i vissa fall sådant extra lägenhetsutrymme som rörelsehindrad invalid eller person med starkt nedsatt synförmåga behöver, dock i regel med högst 15 000 kr. för varje lägenhet.

För beslut om räntefria förbättringslån fastställer riksdagen årligen en medelsram för det löpande kalenderåret och en preliminär ram för det närmast följande. Riksdagen har medgivit att sådana lån får beviljas med högst 100 milj. kr. under vart och ett av åren 1969 och 1970 (prop. 1969: 1 bil. 13, SU 50, rskr 141).

Bostadsstyrelsens anslagsframställning

Bostadsstyrelsen föreslår viss vidgning av begreppet rörelsehindrad invalid. Vidare föreslår styrelsen att den för år 1970 preliminärt fastställda ramen 100 milj. kr. för beslut om räntefria förbättringslån fastställs slutligt, att ramen för år 1971 bestäms preliminärt till likaledes 100 milj. kr. samt att anslaget för budgetåret 1970/71 ökas med 5 milj. kr. till 115 milj. kr.

Enligt bostadsstyrelsens anvisningar till räntelånekungörelsens *bestämmelser om invalidbostadsbidrag* avses med rörelsehindrad invalid rullstols- eller käppinvalid. Denna definition ansluter till uttalande av departementschefen i prop. 1958: 119 (s. 13). Enligt beslut av 1969 års riksdag ges numera möjlighet att bevilja invalidbostadsbidrag också för sådana särskilda inredningar av bostadslägenhet som erfordras för person med starkt nedsatt synförmåga. Bostadsstyrelsen föreslår att bidragsmöjligheterna vidgas till att avse anordningar och åtgärder för sådana rörelsehindrade personer som utan att vara beroende av rullstol eller käpp har starkt nedsatt förmåga att utnyttja armarna eller som saknar armar.

Lån- och bidragsgivningens omfattning belyses av följande uppgifter. Under budgetåret 1968/69 inkom 11 773 ansökningar om förbättringslån mot 11 363 under budgetåret 1967/68, en ökning med 4 %. Under budgetåret 1968/69 meddelades 11 546 beslut om lån avseende 13 388 lägenheter, jämfört med 11 272 beslut avseende 12 774 lägenheter under närmast föregående budgetår.

Vid utgången av budgetåret 1968/69 inelåg 2 357 ej slutbehandlade ansökningar mot 3 204 vid utgången av budgetåret 1967/68. Under budgetåret 1968/69 beviljades förbättringslån med 153 878 525 kr., varav 96 461 545 kr. utgjorde räntefria lån eller delar av sådana lån.

Det genomsnittliga lånebeloppet per lägenhet uppgick till 11 390 kr. jämfört med 10 226 kr. under närmast föregående år, vilket innebär en ökning med 11 %. Det räntefria beloppet per lägenhet uppgick till 7 152 kr. jämfört med 6 759 kr., dvs. en ökning med 6 %.

Under budgetåret 1968/69 beviljades invalidbostadsbidrag till 1 368 lägenheter med ett belopp av 12 150 190 kr. Detta innebär en fortsatt ökning. Närmast föregående budgetår beviljades bidrag till 1 336 lägenheter med ett belopp av 10 950 568 kr.

I fråga om *låneramarna* anför styrelsen att behovet av en förbättring av åldringarnas bostäder alltså är stort. Statistiken över långivningen visar att förbättringsverksamheten varit ojämnt fördelad mellan länen i förhållande till behovet.

En eftersläpning i upprustningen kan sålunda konstateras i ett flertal län i södra Sverige, särskilt i områden med utpräglad glesbebyggelse. Bostadsstyrelsen har med anledning härav i skrivelse till länsbostadsnämnderna den 20 februari 1969 tagit upp frågan om vidgad aktivitet från nämndernas sida

med syfte att öka förbättringslångivningen. Överläggningar bör tas upp med kommunerna som därvid bl. a. skall erinras om den inventering som utfördes åren 1964—1965 och om angelägenheten av att uppgifterna aktualiseras och kompletteras. Särskild uppmärksamhet bör ägnas kommuner, där upprustningen inte har fått önskvärd omfattning med hänsyn till föreliggande behov.

En sammanställning av länsbostadsnämndernas uppgifter om det beräknade behovet av medel för beslut om räntefria förbättringslån ger ett belopp av 100 milj. kr. för såväl år 1969 som år 1970. Detta innebär en minskning i förhållande till nämndernas motsvarande beräkningar närmast föregående år, som visade på ett behov av 117 milj. kr. per år. Enligt den reviderade bedömningen är sålunda den preliminärt fastställda ramen på 100 milj. kr. för år 1970 tillfyllest. Bostadsstyrelsen förutsätter att Kungl. Maj:t har riksdagens bemyndigande att utvidga ramen om efterfrågan på lån skulle öka till följd av en ökad aktivitet från kommunernas sida. För år 1971 bör preliminärt fastställas en ram på likaledes 100 milj. kr.

Utbetalningen av lån beräknas till ca 100 milj. kr. under budgetåret 1970/71 under förutsättning att långivningen under åren 1969 och 1970 får en omfattning som motsvarar de föreslagna ramarna. Besluten om lån under ett budgetår resulterar under samma budgetår i utbetalning i huvudsak endast i form av förskott, uppskattningsvis i en omfattning motsvarande två tredjedelar av det beviljade beloppet. Återstoden kan till större delen beräknas bli utbetalad under följande budgetår.

Utbetalningen av invalidbostadsbidrag kommer enligt länsbostadsnämndernas beräkningar att uppgå till ca 15 milj. kr. för budgetåret 1970/71.

Fråga om höjning av maximibeloppet för räntefritt förbättringslån

Pensionärernas riksorganisation har gjort framställning om höjning av maximibeloppet för räntefritt stående förbättringslån. Som skäl härför åberopar organisationen att byggnadskostnaderna har ökat och att låntagarna i regel saknar medel för att täcka kostnader utöver maximibeloppet.

Bostadsstyrelsen framhåller i remissyttrande över framställningen att det nu gällande maximibeloppet för räntefritt stående förbättringslån har varit oförändrat sedan det år 1958 fastställdes till 10 000 kr. År 1960 fastställdes dock maximibeloppet för lån till fast bostad åt same i de nordligaste länen till 12 000 kr. och för sådan bostad i Karesuando kommun till 17 000 kr. Styrelsen erinrar om att maximibeloppet i samband med en översyn av lånebestämmelserna år 1964 ansågs vara tillfredsställande. Byggnadskostnadsindex för enfamiljshus har därefter t. o. m. juli 1969 stigit med 25 %.

Maximibeloppet 10 000 kr. medför en begränsning av den räntefria stående delen av förbättringslånet när förbättringskostnaderna överstiger ca 11 000 kr. Betydelsen av denna begränsning belyses av att den godkända förbätt-

ringskostnaden har överstigit 11 000 kr. i 45 % av låneärendena under budgetåret 1968/69. Det är alltså en stor del av låneärendena som avser sådana fall där kostnaderna måste uppgå till relativt höga belopp för att bostaden skall kunna ges en tillfredsställande standard. Det nuvarande maximibeloppet hindrar en mera omfattande upprustning av bostäder som bebos av pensionärer utan annan inkomst än folkpensionen. Dessa lånesökande anser sig ofta inte kunna klara amorteringar och räntekostnader för en behövlig upprustning utan söker begränsa låneansökan till arbeten som kan täckas av ett ränte- och amorteringsfritt lån. En höjning av maximibeloppet skulle göra det möjligt att i större omfattning än f. n. bistå pensionärer och invalid-der som bor i de sämsta bostäderna, vilka ofta ligger i bygder där de kommunala insatserna i förbättringslåneverksamheten av olika orsaker varit otillräckliga.

Bostadsstyrelsen förordar en höjning av maximibeloppet och anser att det med hänsyn till byggnadskostnadsstegringen bör höjas med åtminstone 2 000 kr. för att tillgodose de mest angelägna behoven. Styrelsen föreslår vidare att de särskilda maximibeloppen för samer höjs till 14 000 resp. 20 000 kr.

Förbättringslån, som i sin helhet utgör räntefritt stående lån, får utlämnas utan säkerhet om lånet inte överstiger 2 400 kr. och kan i sådant fall avskrivas omedelbart efter arbetenas slutförande och godkännande. Styrelsen föreslår att ifrågavarande belopp höjs till 3 000 kr.

Styrelsen beräknar att behovet av medel för beslut om räntefria lån vid en höjning av maximibeloppet till 12 000 kr. ökar med omkring 14 milj. kr. per år.

Departementschefen

Maximibeloppet om 10 000 kr. för räntefritt stående förbättringslån fastställdes av riksdagen år 1958. Bestämmelserna om förbättringslånen över-sågs år 1964 i samband med beslutet om ökad aktivitet för att förbättra åld-ringarnas bostäder. Utvecklingen bl. a. i fråga om byggnadskostnaderna har lett till att det räntefria förbättringslånets maximibelopp har behövt kompletteras med räntebärande amorteringslån i nära hälften av det totala antalet låneärenden. För pensionärer som i huvudsak är beroende av folk-pension är det en stor ekonomisk belastning att betala amorteringar och räntor. Maximibeloppet utgör därför i dessa fall ett hinder för en behövlig upprustning av bostäder med väsentliga brister. Jag delar styrelsens upp-fattning att maximibeloppet för räntefritt stående lån eller räntefri stående del av lån bör höjas med 2 000 kr. till 12 000 kr.

I konsekvens härmed bör de särskilda maximibeloppen för räntefritt lån för samer och beloppet för lån som får utlämnas utan säkerhet och omedel-bart avskrivas höjas enligt bostadsstyrelsens förslag.

Jag förordar att de höjda maximibeloppen tillämpas på lån som beviljas fr. o. m. den 1 juli 1970.

Medelsbehovet för den reform jag här har förordat har bostadsstyrelsen beräknat till minst 14 milj. kr. för helt år. Med hänsyn till eftersläpning i utbetalningarna kan ökningen av medelsbehovet under nästa budgetår beräknas till 5 milj. kr.

Bostadsstyrelsen har tagit upp frågan om viss ändring av bestämmelserna om invalidbostadsbidrag. Bestämmelserna avser rörelsehindrade invalider och personer med starkt nedsatt synförmåga. Som rörelsehindrad invalid räknas enligt riksdagens uttalande år 1958 endast käpp- och rullstolsinvalid. Bostadsstyrelsen har föreslagit att invalidbegreppet vidgas till att omfatta även personer med starkt nedsatt förmåga att utnyttja armarna eller som saknar armar. Det råder enligt min mening ingen tvekan om angelägenheten av den föreslagna ändringen. Jag förordar att det vidgade invalidbegreppet tillämpas fr. o. m. den 1 juli 1970. Medelsbehovet för detta ändamål torde vara förhållandevis obetydligt och inte påverka anslagsberäkningarna.

I fråga om ramarna för beviljande av räntefritt förbättringslån biträder jag styrelsens förslag. Den för år 1970 preliminärt fastställda ramen 100 milj. kr. bör alltså fastställas slutligt. Det synes lämpligt att Kungl. Maj:t liksom tidigare utverkar riksdagens bemyndigande att vidga ramen om det behövs av sysselsättningsskäl. Ramen för år 1971 bör i avvaktan på ytterligare erfarenheter av utvecklingen av efterfrågan på lån preliminärt bestämmas till samma belopp som för år 1970 eller 100 milj. kr.

Medelsbehovet för nästa budgetår beräknar jag med beaktande av den förordade höjningen av maximibeloppet för räntefritt förbättringslån till 105 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) godkänna de av mig förordade ändringarna av grunderna för förbättringslån och invalidbostadsbidrag,
- b) medge att räntefria förbättringslån beviljas med högst 100 000 000 kr. under vart och ett av åren 1970 och 1971,
- c) bemyndiga Kungl. Maj:t att vid behov besluta om ökning av den under b upptagna ramen för långivningen under år 1970,
- d) till *Bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 105 000 000 kr.

D 7. Byggnadsforskning

1968/69 Utgift	2 200 000
1969/70 Anslag	2 400 000
1970/71 Förslag	2 400 000

Forsknings- och rationaliseringsverksamheten inom byggandets område stöds finansiellt genom en särskild s. k. byggnadsforskningsavgift, beräknad på viss del av lönesumman inom byggnadsindustrin. Därjämte anvisas årligen ett obetecknat anslag under förestående rubrik. Avgifterna och anslaget tillförs fonden för byggnadsforskning.

Enligt beslut av riksdagen (prop. 1968: 9, 3LU 41, rskr 223; SFS 1968: 173) utgår byggnadsforskningsavgiften fr. o. m. den 1 januari 1969 med 0,60 % av avgiftsunderlaget mot 0,50 % tidigare.

Statens råd för byggnadsforskning

Rådet hemställer att anslaget förs upp med 3 400 000 kr. för budgetåret 1970/71, vilket innebär en ökning med 1 000 000 kr. Denna ökning föranleds av att vissa statliga forskningsinstitutioner, bl. a. de tekniska högskolorna och universiteten, till vilka institutioner rådet lämnar forskningsanslag, begärt att rådet skall erlagga lönekostnadspålägg med 23 % av de till dem utgående anslagen.

Departementschefen

Med anledning av rådets förslag om höjning av statens anslag till byggnadsforskning vill jag erinra om att det finns en bestämd relation mellan anslagets storlek samt procenttalet och underlaget för byggnadsforskningsavgiften. En omprövning av metoden för avgiftsuttaget har aktualiserats genom det betänkande som nyligen avgivits av utredningen rörande underlaget för debitering av byggnadsforskningsavgift (Stencil In 1969: 6) och som nu remissbehandlas. Frågan om statsanslagets storlek bör tas upp i samband med en sådan omprövning. I enlighet härmed bör anslaget för nästa budgetår föras upp med oförändrat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Byggnadsforskning* för budgetåret 1970/71 anvisa ett anslag av 2 400 000 kr.

D 8. Rekonstruktionsbidrag till allmänna samlingslokaler

1968/69 Utgift	359 400	Reservation 439 857
1969/70 Anslag	500 000	
1970/71 Förslag	700 000	

Bidragsbestämmelserna finns i brev den 20 maj 1960. Dessa bestämmelser innebär i korthet att bidrag kan utgå till ägare av statligt belånade allmänna samlingslokaler, vilkas bevarande bedöms vara av betydelse för bygden, med belopp motsvarande högst 15 % av låneunderlaget.

Statens nämnd för samlingslokaler

Nämnden hemställer att anslaget ökas med 200 000 kr. till 700 000 kr. för budgetåret 1970/71.

Till rekonstruktionsbidrag har under budgetåren 1960/61—1968/69 anvisats tillhoppa 3 101 000 kr. Bidrag har beviljats med sammanlagt 2 820 200 kr. Hos nämnden innelåg i slutet av augusti 1969 icke slutligt behandlade ansökningar avseende tillhoppa omkring 270 000 kr.

Riksorganisationerna för samlingslokaler har till nämnden inkommit med uppgifter angående väntade anspråk på rekonstruktionsbidrag t. o. m. utgången av budgetåret 1970/71. Det totala behovet uppgår till ca 1,7 milj. kr. Mot bakgrunden av tillgängliga uppgifter angående lokalföretag som inte kunnat erlægga förfallna statslåneannuiteter (vid årsskiftet 1968/69 resterade ett 70-tal lokaläggande föreningar med totalt 680 000 kr.) torde det av riksorganisationerna angivna behovet av rekonstruktionsbidrag innebära en realistisk bedömning. Nämnden håller dock för osannolikt att samtliga erforderliga rekonstruktioner skall kunna genomföras före utgången av budgetåret 1970/71 och räknar med ett anslagsbehov av omkring 700 000 kr. för vart och ett av budgetåren 1969/70 och 1970/71.

Departementschefen

Nämndens förslag kan enligt min mening godtas. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Rekonstruktionsbidrag till allmänna samlingslokaler* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 700 000 kr.

KAPITALBUDGETEN

IV. Statens utlåningsfonder

IV: 9 Statens hantverks- och industrilånefond

1968/69 Utgift	8 000 000	Behållning 29 500 000
1969/70 Anslag	20 000 000	
1970/71 Förslag	20 000 000	

Från anslaget överförs medel till statens hantverks- och industrilånefond för utlåning till företagareföreningarna, vilka i sin tur lämnar hantverks- och industrilån till hemslöjds-, hantverks- och småindustriföretag. Långivningen regleras genom kungörelsen (1960: 372) om statligt kreditstöd till hemslöjd, hantverk och småindustri (omtryckt 1968: 354), vilken även innehåller bestämmelser om statlig garanti för lån till hantverks- och industriföretag. Särskilda bestämmelser om statlig garanti för lån till turisthotell finns i brev den 30 juni 1965.

För innevarande budgetår har till fonden anvisats ett investeringsanslag av 20 milj. kr. Ramen för statsgaranti till hantverks- och industriföretag m. m. har fastställts till 80 milj. kr.

Kommerskollegium

Kollegiet hemställer, att lånefonden tillförs 24 milj. kr. för budgetåret 1970/71 och att ramen för statlig garanti fastställs till 80 milj. kr.

Kapitaltillgångarna i fonden utgjorde den 30 juni 1969 226,9 milj. kr. Till företagareföreningarna av Kungl. Maj:t totalt anvisade medel uppgick till 222,6 milj. kr. I lån, ursprungligen lämnade ur fonder vilka sammanförts med den tidigare fonden för lån till företagareföreningarna m. fl. till nuvarande statens hantverks- och industrilånefond, utestod 1,8 milj. kr. Vid utgången av budgetåret 1968/69 fanns sålunda disponibelt för utlåning ur fonden (226,9 — 222,6 — 1,8) 2,5 milj. kr.

För budgetåret 1969/70 har anvisats 20 milj. kr. I amorteringar beräknas fonden komma att tillföras ca 0,5 milj. kr. Under budgetåret 1969/70 tillgängliga medel för utlåning till föreningarna uppgår sålunda till ca 23,0 milj. kr.

Företagareföreningarna uppger, att de den 30 juni 1969 hade utestående lån på tillhoppa 175,9 milj. kr. samt beviljade men icke utbetalade lån på tillhoppa 33,0 milj. kr. Då som förut nämnts de lånemedel som Kungl. Maj:t beviljat föreningarna uppgick till 222,6 milj. kr., utgjorde disponibelt belopp

för utlåning genom föreningarna 13,7 milj. kr. Föreningarna uppskattar inflytande amorteringar under budgetåret 1969/70 till 37,3 milj. kr. De för utlåning genom företagareföreningarna tillgängliga medlen utgör sålunda sammanlagt ca (23,0 + 13,7 + 37,3) 74,0 milj. kr. Detta belopp understiger med 16,5 milj. kr. det av föreningarna för budgetåret beräknade utlåningsbehovet som angivits till 90,5 milj. kr.

För budgetåret 1970/71 har företagareföreningarna beräknat inflytande amorteringar till 44,8 milj. kr., utlåningen till 95,5 milj. kr. samt behovet av nya lånemedel ur fonden till 50,7 milj. kr. Enligt kollegiet torde amorteringarna komma att öka med 6 milj. kr. Dessutom kommer fonden, som tidigare framhållits, att tillföras ytterligare ca 0,5 milj. kr. i amorteringar. Kollegiet bedömer — med hänsyn till nyutlåningen under de senaste åren — en utlåning från föreningarna på ca 75 milj. kr. vara tillräcklig. Då disponibla medel för innevarande budgetår beräknas komma att helt tas i anspråk skulle ett investeringsanslag av 24 milj. kr. behövas för budgetåret 1970/71.

Statligt kreditstöd i form av lånegarantier till hantverk och småindustri samt till turists hotell beviljades under budgetåren 1964/65 — 1968/69 med 72,6, 42,7, 45,4, 75,9 resp. 64,8 milj. kr. eller sammanlagt 301,4 milj. kr. För innevarande budgetår har lånegarantiramen fastställts till 80 milj. kr. Enligt kollegiets bedömning bör ramen fastställas till samma belopp även för budgetåret 1970/71.

Yttrande

Företagareföreningarnas förbund uppskattar anslagsbehovet till 45 milj. kr. Garantiramen bör enligt förbundet fastställas till 80 milj. kr.

Departementschefen

Hantverkets och småindustrins ökade behov av lånemedel har i betydande utsträckning tillgodosetts genom att fonden successivt har tillförts väsentliga belopp. På grund av den för fonden gällande återlåningsprincipen har genom nyutlåning av inflytande amorteringar den totala lånekapaciteten ökat avsevärt. Med hänsyn härtill är jag inte beredd att förorda en höjning av anslaget för nästa budgetår.

I detta sammanhang får jag anmäla att kommerskollegium nyligen efter framställning av Företagareföreningarnas förbund har hemställt om förstärkning av fonden med 15 milj. kr. på tilläggsstat för innevarande budgetår. Jag anser mig inte kunna tillstyrka framställningen.

Med instämmande i kollegiets förslag förordar jag att ramen för statlig garanti fastställs till samma belopp som för innevarande budgetår eller 80 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) medge att statsgaranti för lån till hantverks- och in-

dustriföretag m. m. under budgetåret 1970/71 beviljas intill ett belopp av 80 000 000 kr.,

b) till *Statens hantverks- och industrilånefond* för budgetåret 1970/71 anvisa ett investeringsanslag av 20 000 000 kr.

IV: 10. Lånefonden för bostadsbyggande

1968/69 Utgift	1 270 000 000	Behållning 865 000 000
1969/70 Anslag	1 400 000 000	
1970/71 Förslag	1 650 000 000	

Från fonden utbetalas bostadslån, räntebärande förbättringslån, tomt-rättslån till kommun samt räntelån. Fonden belastas också, i obetydlig omfattning, av utbetalningar av vissa andra lån som beviljats enligt äldre bestämmelser.

Gällande bestämmelser om *bostadslån* finns i bostadslånekungörelsen (1967: 552, ändrad senast 1969: 130). Enligt dessa bestämmelser utgår lån i huvudsak till ny- och ombyggnad av bostadshus. Det förutsätts att lån upp till statslånets nedre gräns tas upp i öppna marknaden. Bostadslånets storlek bestäms så att det utgör en andel av ett i särskild ordning fastställt låneunderlag. Andelen är 30 % för kommun eller allmännyttigt företag, 25 % för bostadsrättsförening med kommunal insyn, 20 % i fråga om småhus som skall bebos av låntagaren och 15 % i övriga fall. Låneunderlaget bestäms i fråga om nybyggnad enligt en av Kungl. Maj:t fastställd metod som summan av beräknade kostnader för mark, exploatering av marken, grundläggning och byggnad. Vid ombyggnad utgör med vissa begränsningar den godkända kostnaden för arbetet låneunderlag. För bostadslån skall erläggas ränta efter en räntesats som fastställs av Kungl. Maj:t för ett kalenderår i sänder. Räntan är subventionsfri. Lånet förutsätts bli återbetalat inom 30 år. Vid ombyggnad kan kortare amorteringstid bestämmas. Betalning av ränta och amortering på bostadslånet skall i flertalet fall omfördelas i tiden enligt särskilda regler. Omfördelningen sker med hjälp av en av statsmakterna fastställd basannuitet och ett paritetstal som Kungl. Maj:t fastställer årligen.

Bestämmelserna om *räntelån* finns i räntelånekungörelsen (1967: 553, ändrad senast 1969: 131). Räntelån utgår dels för bostadshus som uppförts eller byggts om med stöd av statligt lån som beviljats enligt de bestämmelser som gällde före den 1 januari 1968, dock ej för hus som färdigställdes före år 1958, dels för bostadshus som uppförts utan statligt lån, om räntebidrag förut beviljats för huset. Räntelån avser viss del av räntekostnaderna för fastighetslånen. Storleken av räntelån bestäms av en viss räntesats (bas-

ränta) och ett paritetstal som fastställs årligen. Ränta utgår efter samma procentsats som för bostadslån. Betalning av ränta och amortering skall ske i den mån paritetstalets ökning möjliggör det.

En redogörelse för bestämmelserna i kungörelsen (1962:538) om *förbättringslån* (ändrad senast 1969:132) har lämnats förut under anslaget Bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet (p. D 6).

Tomträttslån till kommuner enligt tomträttslånekungörelsen (1965:905, ändrad senast 1969:133) utgår för vissa kommunala investeringar i mark som upplåtits med tomträtt och bebyggs med sådana hus som kan finansieras med stöd av bostadslån, oavsett om finansieringen sker med eller utan sådant stöd.

För det statliga stöd till bostadsbyggandet som skall utgå från fonden — med undantag av tomträttslån — fastställer riksdagen årligen olika ramar. För år 1969 har riksdagen medgivit att lån till nybyggnad får beviljas för 89 000 lägenheter. Med stöd av riksdagens bemyndigande har Kungl. Maj:t utvidgat ramen till 93 000 lägenheter och fastställt motsvarande medelsram till 1 800 milj. kr. Av dessa lägenheter ingår 2 000 i byggen som har kunnat påbörjas under år 1968 genom lånebeslut i förskott på 1969 års ram. Lån till ombyggnad samt räntebärande förbättringslån har fått beviljas intill ett belopp av 170 milj. kr. under år 1969.

För år 1970 får lån till nybyggnad beviljas för 89 000 lägenheter. Riksdagen har bemyndigat Kungl. Maj:t att under vissa förutsättningar besluta om utökning av denna ram. Med stöd härav har Kungl. Maj:t förordnat att bostadsstyrelsen skall planera så att bostadsbyggandet, i den mån Kungl. Maj:t så medger, skall kunna utökas till högst 103 000 lägenheter (eller där emot svarande antal kvadratmeter våningsyta) inbegripet även bostadsbyggande utan statliga lån. Lån till ombyggnad samt räntebärande förbättringslån får under år 1970 beviljas intill ett belopp av 170 milj. kr.

Förhandsbesked om bostadslån för hus som skall byggas med tillämpning av industriella produktionsmetoder får, inom låneramarna, meddelas för högst 10 000 lägenheter under vart och ett av åren 1970—1974, med möjlighet för Kungl. Maj:t att utvidga antalet om det behövs.

För åren 1971—1973 har riksdagen fastställt ramar för det statsbelånade bostadsbyggandet i klart expansiva orter. Ramarna omfattar en total våningsyta motsvarande 60 000, 50 000 resp. 50 000 lägenheter. För år 1971 har Kungl. Maj:t i enlighet med riksdagens bemyndigande uppdragit åt bostadsstyrelsen att fördela en projektreserv som skall anges i kvadratmeter våningsyta och grundas på ett lägenhetsantal av högst 10 000.

Anslaget till fonden, vilket anvisas med det belopp som behövs för utbetalning av beviljade lån, har förts upp med 1 400 milj. kr. för budgetåret 1969/70.

I det följande redovisas, förutom bostadsstyrelsens anslagsframställning,

vissa frågor beträffande småhusbyggandet, som behandlats av bostadsstyrelsen och av byggindustrialiseringsutredningen i ett av utredningen avgivet betänkande angående rationellt småhusbyggande, en framställning av sneringsutredningen om ändring av bestämmelserna för bostadslån till upp- rustning av vissa fastigheter och över framställningen avgivna yttranden samt en redogörelse för en överenskommelse som träffats mellan delegatio- nen för bostadsfinansiering och kreditinstituten rörande bostadsbyggandets kreditförsörjning.

Bostadsstyrelsens anslagsframställning

I fråga om *bostadsbyggandets och långivningens omfattning och inrikt- ning* anför styrelsen följande. År 1968 färdigställdes genom nybyggnad drygt 106 200 lägenheter, vilket innebär en ökning med 6 000 lägenheter i jämförelse med år 1967. Utvecklingen under perioden 1964—1968 framgår av följande tablå.

Inflyttningsfärdiga lägenheter

År	Totalt	Därav i		Andelen (%) lägenheter i småhus
		småhus	flerfamiljshus	
1964.....	87 167	26 751	60 416	31
1965.....	96 843	27 575	69 268	28
1966.....	89 361	27 121	62 240	30
1967.....	100 213	28 305	71 908	28
1968.....	106 234	28 656	77 578	27

Av 1968 års tillskott av lägenheter i flerfamiljshus utgjordes 6 900 av rum i s. k. specialbostäder, dvs. bostäder för studenter, åldringar i ålderdoms- hem, personal vid sjukhus och vårdanstalter etc. Av dessa specialbostäder utgjordes 3 236 av rum för studenter i studentbostadshus jämfört med 2 164 år 1966 och 3 641 år 1967. Rum för åldringar i ålderdomshem uppgick till 2 930 år 1968 jämfört med 2 760 år 1966 och 3 094 år 1967.

Antalet under första halvåret 1969 färdigställda lägenheter var 54 600, vilket var ungefär 4 500 lägenheter mer än under motsvarande tid året dessförinnan. Under andra halvåret 1969 beräknas färdigställandet bli av sådan omfattning att lägenhetstillskottet för hela år 1969 torde komma att uppgå till ca 110 000.

Sedan år 1965 har påbörjandet ökat, särskilt kraftigt under åren 1967 och 1968. Utvecklingen under perioden 1964—1968 belyses i följande tablå.

För år 1969 gäller av riksdagen och Kungl. Maj:t fastställda ramar för beslut om lån och meddelande av igångsättningstillstånd, som tillhoppa ger utrymme för ett påbörjande av ca 103 000 lägenheter. Under första halvåret

Påbörjade lägenheter

År	Totalt	Därav i		Andel (%) lägenheter i småhus
		småhus	flerfamiljshus	
1964.....	96 800	28 900	67 900	30
1965.....	93 100	27 500	65 600	30
1966.....	94 100	26 900	67 200	29
1967.....	99 600	28 200	71 400	28
1968.....	106 800	30 200	76 600	28

1969 uppgick igångsättningen av lägenheter i flerfamiljshus till 33 250, vilket är 3 500 lägenheter mindre än under motsvarande period år 1968. Antalet påbörjade lägenheter i småhus uppgick under första halvåret 1969 till 14 800 lägenheter. Under motsvarande period år 1968 påbörjades 13 100 lägenheter. Den totala igångsättningen under första halvåret 1969 var sålunda något lägre än under första halvåret 1968 eller 48 100 lägenheter jämfört med 49 840 lägenheter.

Storstadsområdenas andel av färdigställandet har väsentligt ökat sedan år 1964. Påbörjandets fördelning under åren 1967—1968 pekar på en fortsatt hög andel för dessa områden. Utvecklingen sedan år 1964 framgår av följande uppställning.

Storstadsområdenas andel av byggandet

År	Färdigställda lägenheter i % av det totala färdigställandet
1964	30
1965	32
1966	34
1967	34
1968	39

I storstadsområdena ökade under år 1968 såväl antalet inflyttningsfärdiga som antalet påbörjade lägenheter jämfört med år 1967 med undantag för Stor-Stockholm där antalet påbörjade lägenheter minskade obetydligt. De påbörjade lägenheterna i storstadsområdena utgjorde 38 % av samtliga påbörjade mot 39 % år 1967.

Vad beträffar fördelningen på olika lägenhetstyper har i färdigställda flerfamiljshus andelen lägenheter med fyra eller flera rum minskat i förhållande till år 1967 från 16,1 % till 14,8 % samtidigt som andelen lägenheter med tre rum och kök ökat i motsvarande mån. I småhusen kan man konstatera en fortsatt ökning av lägenheter på fem eller flera rum och kök och en fortsatt minskning av andelen tvårums lägenheter.

Beträffande fördelningen på lägenhetstyper i flerfamiljshus med preli-

minärt beslut om statligt lån upphörde förskjutningen mot större lägenheter under år 1966. Under år 1967 skedde en förskjutning mot mindre lägenhetstyper, som har fortsatt under år 1968. Utvecklingen under perioden 1964—1968 framgår av följande tablå som visar lägenheter i flerfamiljshus med preliminärt beslut om bostadslån, exkl. studentbostäder, procentuellt fördelade på lägenhetstyper.

År för beslut	1 rok el. utan kök	2 rok	3 rok	4 el. fl. rok
1964.....	18	23	42	16
1965.....	17	23	42	18
1966.....	17	23	42	18
1967.....	17	25	43	15
1968.....	18	29	40	13

Uppgifter om lägenhetsfördelningen i den planerade produktionen kan erhållas från de kommunala bostadsbyggnadsprogrammen. Av dessa framgår att en fortsatt minskning av andelen lägenheter om tre eller flera rum och kök samt en fortsatt ökning av andelen tvårumslägenheter är att vänta.

Den genomsnittliga lägenhetsytan i flerfamiljshus med statliga lån har under år 1968 fortsatt att minska. Minskningen beror dels på förskjutningen mot mindre lägenhetskategorier, dels på en minskning av de olika lägenhetstypernas genomsnittliga yta. Utvecklingen framgår av följande sammanställning som visar lägenheter i flerfamiljshus med preliminärt beslut om bostadslån, exkl. studentbostäder.

År för beslut	Antal rumsenheter per 100 lägenheter	Genomsnittlig lägenhetsyta m ²				
		alla lägenheter	1 rok	2 rok	3 rok	4 rok
1964.....	352	71,6	43,5	62,9	79,2	97,0
1965.....	357	73,6	44,5	64,4	80,7	96,0
1966.....	356	74,0	44,2	65,2	82,2	98,9
1967.....	350	73,6	44,2	65,3	82,0	98,8
1968.....	342	71,6	44,7	64,7	81,2	96,1

För småhus med beslut om statliga lån föreligger ännu inga uppgifter för år 1968. Av uppgifterna avseende småhus med beslut åren 1966 och 1967 framgår att en viss förskjutning mot större lägenhetskategorier skett mellan de båda åren. Den genomsnittliga lägenhetsytan i småhus med statliga lån ökade mellan åren 1966 och 1967. Även för de större lägenhetstyperna har ytorna ökat.

Andelen färdigställda lägenheter med statligt stöd ökade något från 90 % år 1967 till knappt 91 % år 1968. Av följande tablå framgår förändringarna i andelen lägenheter med statligt stöd för de olika hustyperna.

År	Andel lägenheter (%) med statligt stöd	
	Småhus	Flerfamiljshus
1964.....	88	92
1965.....	88	94
1966.....	83	91
1967.....	85	92
1968.....	83	94

I fråga om *kostnadsutvecklingen* framhåller bostadsstyrelsen att den för år 1967 gällande byggnadskostnadsnivån för flerfamiljshus i stort sett inte har överskridits under år 1968. Den tidigare mycket snabba stegringen av byggnadskostnaderna under 1960-talet har således avtagit markant under åren 1967 och 1968. Byggnadskostnadsindex, som är en faktorprisindex, har visserligen fortsatt att stiga men kostnadsökningarna — enligt anbud o. d. — för lägenheter vid igångsättningstillfället har uppenbarligen dämpats. Överkostnaderna för byggnadskostnadsdelen, dvs. relationen mellan byggnadskostnad och pantvärde för byggnadsdelen, har minskat under år 1968. Detta beror främst på att pantvärdena höjdes år 1968.

Även beträffande småhus kan en viss dämpning av stegringen av byggnadskostnaderna per m² bostadsyta konstateras. Byggnads- och produktionskostnaderna per hus har däremot fortsatt att stiga, vilket sammanhänger med att ytor och rumsantal i småhusen ökar. De tidigare mycket höga överkostnaderna för småhus har kraftigt reducerats. De minskade överkostnaderna beror till avsevärd del på den höjning av pantvärdet för småhus som genomfördes vid början av år 1968, främst genom att ytor överstigande 110 m² då fick räknas in i pantvärdet.

Schablonbeloppen för mark- och exploateringskostnader avseende flerfamiljshus ökade i genomsnitt för hela landet med 59 % under perioden 1964—1969. Beloppen för grundläggning och grovplanering, som ingår i byggnadskostnaden, kan beräknas ha fördubblats. För år 1969 kan beräknas att i produktionskostnaden för en lägenhet utgör kostnaden för mark och exploatering ca 7 % och kostnaden för grundläggning och grovplanering ca 6 % eller totalt ca 13 %.

Material föreligger ännu inte för en definitiv bedömning av kostnadsutvecklingen under år 1969. Tillgängliga uppgifter tyder emellertid på att många projekt som igångsatts under året har kunnat hålla byggnadskostnaderna på samma nivå som under åren 1967 och 1968.

Styrelsen har under de två senaste åren utfört tre undersökningar rörande *hyror och outhyrda lägenheter i nybyggda flerfamiljshus* med statliga lån. Den första avsåg lägenheter som blivit inflyttningsfärdiga under de tre första kvartalen 1967 och de båda andra lägenheter som blev inflyttningsfärdiga första resp. andra halvåret 1968. Den genomsnittliga hyresstegringen för trerumslägenheter mellan produktionen under de tre första kvartalen

1967 och under första halvåret 1968 utgjorde beträffande hyra per m² 4,5 % och hyra per lägenhet 5 %. En jämförelse mellan de båda halvåren 1968 ger en hyresstegring på 2 % för hyra per m² och 0,5 % för hyra per lägenhet. Mellan de tre första kvartalen 1967 och första halvåret 1968 ökade lägenhetsytorna med omkring 1 %. Mellan första och andra halvåren 1968 var utvecklingen den motsatta. Detta innebär att den faktiska skillnaden i hyresökningen per m² mellan 1967 och första halvåret 1968 resp. mellan de båda halvåren 1968 skulle vara något större än den här beräknade. Visserligen är jämförelseperioden under år 1968 betydligt kortare än mellan år 1967 och första halvåret 1968, men skillnaderna i hyresutvecklingen är så stora att de tyder på att takten i hyresstegringen har avtagit något.

I samband med hyresundersökningarna har styrelsen även kartlagt förekomsten av outhyrda lägenheter i flerfamiljshus med statliga lån. För de projekt som blev färdigställda under första halvåret 1968 redovisades betydligt högre andel outhyrda lägenheter tre månader efter färdigställandet än för dem som blev färdigställda under de tre första kvartalen 1967. I samtliga ortsgrupper utom Stor-Stockholm har andelen outhyrda lägenheter däremot minskat mellan första och andra halvåren 1968. Andelen outhyrda lägenheter är dock i alla ortsgrupper högre i andra halvårets produktion än för de projekt som blev färdigställda under år 1967. I Stor-Göteborg redovisas den högsta andelen outhyrda lägenheter medan andelen är låg framför allt i Malmö-Lund-området men även i Stor-Stockholm. En jämförelse mellan de olika företagsformerna visar en markerat högre andel outhyrda lägenheter för de kooperativa företagen än för de allmännyttiga och enskilda företagen.

Den 1 april 1969 uppgick, som framgår av följande tablå, antalet outhyrda lägenheter i statsbelånade flerfamiljshus som färdigställdes under de tre första kvartalen 1967 och under år 1968 till 1 594.

Färdigställandeperiod	Antal outhyrda lägenheter 1/4 1969	
	totalt	i % av färdigställda
1967: 1—3. kvartalen	195	0,5
1968: 1. halvåret	386	1,2
2. halvåret	1 013	3,1

Beaktas även färdigställandet under fjärde kvartalet 1967 torde antalet outhyrda lägenheter den 1 april 1969 i de två årens lägenhetstillskott i flerfamiljshus med statliga lån kunna uppskattas till inemot 1 700 lägenheter. Detta antal svarar mot 1,3 % av detta lägenhetstillskott.

Styrelsen diskuterar i anslagsframställningen några aktuella frågor, avseende konsumentupplysning om bostäder, mönsterplanverksamheten, miljöns anpassning för handikappade, lån till stora projekt samt samordning av lokalfinansieringen.

Beträffande *konsumentupplysning om bostäder* ställer styrelsen frågan om det inte föreligger ett avsevärt behov av allmän, opartisk information och konsumentupplysning kring bostaden och boendet som helhet, bl. a. som motvikt till marknadsföringen av annan konsumtion, som på olika sätt konkurrerar med bostadskonsumtionen, och till den försäljningsinriktade reklamen kring olika detaljer i bostaden.

Styrelsen påpekar att 1967 års riksdag beslöt ett tillägg till 1947 års bostadsförsörjningslag som innebär att kommun åläggs att sammanställa uppgifter om bostadsförsörjningen inom kommunen. Denna nya kommunala uppgift har naturligen ansetts kunna knytas till de kommunala bostadsförmedlingarnas verksamhet. Det finns också redan flera exempel på väsentliga omläggningar av förmedlingsverksamheten från renodlat förmedlande uppgifter till mera utåtriktade, upplysande uppgifter. Styrelsen anser emellertid att bostadsförmedlingarnas informations- och upplysningsverksamhet bör omfatta också de småhus som byggs i kommunen.

Byggherrars och byggproducenters intresse för aktiv marknadsföring har ökat allteftersom tillgången på bostäder förbättrats i relation till efterfrågan. En intensiv produktutveckling avseende byggsystem och lägenhetsutformning pågår som också motiverar en marknadsföring. Behovet av konsumentupplysning genom samhällets försorg bör enligt styrelsens mening öka parallellt med en sådan intensifierad marknadsföring. Det primära syftet med denna upplysning bör vara att ge konsumenterna möjligheter att, genom ökat pris- och kvalitetsmedvetande, påverka produktionens inriktning och utformning. Hushållens valmöjligheter i fråga om olika bostadsalternativ kan väntas öka genom den i vissa avseenden förbättrade situationen på bostadsmarknaden. En förutsättning för en riktig värdering av olika bostadsalternativ är att bostäderna egenskapsredovisas eller varudeklaras. Sakinformation bör kunna tillhandahållas hushållen enligt enhetliga och jämförbara grunder.

Styrelsen påpekar att marknadsföringen av bostaden hittills har varit starkt inriktad på olika utrustningsdetaljer och tekniska utföranden. Konsumentupplysningen bör avse hela boendet, dvs. både bostaden och bostadens närmiljö. Upplysningen bör vidare enligt styrelsens mening ges stor bredd och riktas inte bara till bostadssökande. Utöver de kommunala bostadsförmedlingarna bör andra informationskanaler användas såsom press, radio, TV, konferenser och utställningar. Även studieförbund, studiecirklar och skolans undervisning är lämpliga informationsmedia. I konsumentupplysningen bör användas både befintligt och för ändamålet särskilt utformat material som kan tillhandahållas av statliga myndigheter och institutioner samt en rad andra organisationer med anknytning till ämnesområdet.

Styrelsen framhåller att ansvaret för sammanställning av informationsmaterial och utformning av konsumentupplysningen skulle kunna åligga antingen ett särskilt bildat samarbetsorgan eller en av de berörda myn-

digheterna eller organisationerna i samarbete med de övriga. Byggherrar och producenter, som i försäljningssyfte tillhandahåller ett visst mått av information och konsumentupplysning, bör kunna medverka i ett samarbetsorgan utan att därför verksamhetens opartiska inriktning rubbas.

Styrelsen anmäler slutligen att den avser att ta initiativ till en utredningsgrupp med representanter för berörda myndigheter, institutioner och organisationer, i vilken diskussionen om en samhällelig konsumentupplysning kan föras vidare.

I fråga om den *mönsterplanverksamhet* som styrelsen enligt beslut av 1967 års riksdag har att bedriva anför styrelsen att mönsterplanerna skall komplettera och illustrera den nya upplagan av skriften *God bostad*, som är under utarbetande, med exempel bl. a. på de kvaliteter som ej kan normeras. I mönsterplanarbetet kommer bl. a. följande problem att prioriteras. Smålägenheter i flerfamiljshus bebos dels av hushåll med liten betalningsförmåga, dels av småhushåll av olika slag. De små lägenheterna måste därför ges en utformning som möjliggör olika användningssätt. Vidare prioriteras frågan hur den inre bostaden skall kunna anpassas till varierande behov och hur en given lägenhetsfördelning kan förändras med en förändrad efterfrågesituation. Möjligheten att förändra lägenhetsfördelningen anses speciellt intressant i ett läge då man i många kommuner ansett sig böra öka andelen smålägenheter mer än vad som på sikt kan anses riktigt.

Styrelsen anför beträffande *miljöns anpassning för handikappade* att det numera är en allmänt omfattad mening att stora grupper av handikappade personer lämpligen bör vistas i och verka i det s. k. öppna samhället. Det har också visats att det i stor utsträckning är möjligt att åstadkomma detta genom en medveten utformning av den fysiska miljön och att en sådan miljöanpassning i allmänhet kan åstadkommas genom ganska enkla åtgärder. Styrelsen påminner om de nya anvisningar till 42 a § byggnadsstadgan som gäller fr. o. m. år 1970. Dessa anvisningar avser den offentliga miljöns anpassning till rörelsehindrade personer, men berör också bostadsmiljön genom de riktlinjer som har dragits upp beträffande tillfartsvägar och entréer till flerfamiljshus. Styrelsen anser mot bakgrund av den betydelse som tillgång till hiss har för rörelsehindrade av olika slag att också bestämmelser avseende vid vilket våningsantal eller vid vilken vertikal förflyttningssväg hiss skall installeras samt hisstandard över huvud bör ges i anslutning till byggnadsstadgan.

Vad gäller bostadslägenheterna bedömer styrelsen det möjligt att utan kostnadsökning ge dem en utformning som bättre tillgodoser de handikappades behov, om detta problem beaktas vid projekteringen. Även utformning som innebär kostnadsökningar bör kunna accepteras, bl. a. därför att samhällsekonomiska besparingar kan göras om antalet handikappade i sluten vård kan minskas. Styrelsen undersöker i samband med typgodkännande

och i anslutning till arbetet med mönsterplaner och God bostad bostädernas användbarhet för handikappade. Samråd sker härvid med särskilda sakkunniga. Kostnadskonsekvenser av generell anpassning för handikappade studeras parallellt.

Beträffande den successiva *förskjutningen mot större projekt inom bostadsbyggandet* anför styrelsen följande. Vid stora projekt måste på ett mycket tidigt stadium ställning tas till många väsentliga frågor som har betydelse för projektets kvalitet och ekonomi. Före låneprövningen torde i regel slutlig ställning ha tagits till de flesta väsentliga frågorna beträffande projektets utformning. Möjligheterna att ändra projektet för att lånemyndigheternas synpunkter och villkor skall kunna tillgodoses blir därför begränsade. Styrelsen anger att en ökad tyngdpunkt på programskrivning även från kommunernas sida blir följderna av den skiss för planerings- och projekteringsprocessen som byggindustrialiseringsutredningen framlade i sitt betänkande Upphandling av stora bostadsprojekt (SOU 1968: 43).

I anvisningarna beträffande förhandsbesked om bostadslån har angivits att byggherre, som önskar dylikt besked, bör ta kontakt med bostadsstyrelsen redan under arbetet med programhandlingarna. Detta förfarande bör enligt styrelsens mening gälla inte bara förhandsbeskedsärenden utan alla större projekt. Erfarenheterna från verksamheten med förhandsbesked bör kunna ligga till grund för en utvidgad kontaktverksamhet från länsbostadsnämndernas sida.

Styrelsen påminner om att den i olika sammanhang, bl. a. i yttrandet över bostadspolitiska kommitténs betänkande, erinrat om de komplikationer som kan uppstå genom att flera andra myndigheter, jämsides med bostadslånemyndigheterna, är låne- eller bidragsgivare för vissa lokaltyper. Behovet av *samordning av lokalfinansieringen* har ytterligare ökat. I samband med projektering och byggande av nya bostadsområden finns en strävan att kunna utnyttja samma lokaler för olika ändamål. Ett samordnat och flexibelt utnyttjande av lokalerna, t. ex. genom att lokaler för skola, barntillsyn, fritid och kommersiella verksamheter förläggs i samma byggnad, ger ekonomiska fördelar. De många finansieringsformerna försvårar en sådan utbyggnad och ger också upphov till betydande administrativa och praktiska svårigheter.

Styrelsen, som är medveten om att dessa frågor f. n. utreds i olika sammanhang, ämnar för sin del i anslutning till dessa utredningar pröva de villkor som gäller för bostadslån. Styrelsen framhåller emellertid redan nu som sin uppfattning att finansieringsformerna för lokaler bör ges en sådan utformning att de stimulerar till en mera generell användning av lokalerna och så att ett samordnat utnyttjande av dem underlättas. Även hushållsmannaskapet för olika lokaler måste enligt styrelsens mening av samma skäl omprövas.

Vid sin bedömning av bostadsbyggandets framtida omfattning redogör

bostadsstyrelsen inledningsvis för de *kommunala bostadsbyggnadsprogrammen* och erinrar om att dessa för perioden 1969—1973 utgör kommunernas sjätte program. Totalt redovisas program avseende 550 kommuner. Detta innebär att omkring 100 kommuner, som inte har varit ålagda att upprätta program, ändå har redovisat sådana. För 91 kommunblock (utanför storstadsområdena) bestående av två eller flera kommuner och omfattande totalt 356 kommuner har redovisats blockprogram som minst omfattar en gemensam behovsbedömning. För storstadsområdena redovisar resp. kommunala samarbetsorgan liksom tidigare en gemensam behovsbedömning och ett produktionsprogram grundat på de enskilda kommunernas redovisning av det möjliga byggandet (påbörjandet).

I följande sammanställning redovisas påbörjandet i antal lägenheter enligt kommunernas program (orstadsområdenas reducerade program).

	1969	1970	1971	1972	1973	1969—73
Stor-Stockholm.....	23 000	23 000	23 000	24 000	24 000	117 000
Stor-Göteborg.....	11 000	11 000	11 000	11 000	11 000	55 000
Stor-Malmö.....	9 500	9 500	9 500	9 500	9 500	47 500
Summa storstadsområden.....	43 500	43 500	43 500	44 500	44 500	219 500
Övriga programkommuner.....	67 100	70 700	69 200	68 000	68 900	343 900
Samtliga programkommuner.....	110 600	114 200	112 700	112 500	113 400	563 400

För Stor-Stockholm och Stor-Göteborg har de kommunala samarbetsorganen i likhet med tidigare år reducerat kommunernas uppgifter och redovisat ett totalprogram för resp. område på en lägre nivå än den som kommunernas sammantagna program visar. Länsbostadsnämnden i Malmöhus län har på motsvarande sätt i samråd med det kommunala samarbetsorganet angivit en lägre programnivå för Stor-Malmö. Fördelningen över programperiodens olika år är relativt jämn. Första årets nivå ligger dock något under och andra årets något över nivån för de tre sista åren. Den i förra programomgången markerat lägre nivån under båda de första programåren upprepas inte i årets omgång. Totalt omfattar kommunernas program för perioden 1969—1973 563 400 lägenheter jämfört med 567 700 för programmen för perioden 1968—1972. Den totala programnivån har sålunda sjunkit trots att programkommuner med ett byggande om ca 8 400 lägenheter 1969—1973 tillkommit.

Andelen småhus i programomgången 1969—1973 är 32 %. I omgången 1968—1972 var andelen 29 %. Jämförelsen mellan olika programomgångar försvåras av att antalet tillkommande programkommuner är relativt stort. Ökningen i den senaste programomgången kan delvis bero på att programmen i de tillkommande kommunerna till övervägande delen omfattar småhus.

Uppgifter om lägenhetsstorlekar finns för 441 000 lägenheter av de ca 602 000 som programmen omfattar. Uppgifter saknas alltså för 27 %. För

hela programperioden och samtliga uppgiftslämnande kommuner planeras i flerfamiljshusen 18 % av lägenheterna omfatta högst 1 rum och kök samt 32 % utgöras av tvårumslägenheter, 38 % av trerumslägenheter och 12 % av större lägenheter. Jämförelser med tidigare programomgångar försvåras av varierande bortfall i uppgifterna och de bör göras med reservation för viss osäkerhet i resultatet. Vid en jämförelse med programomgången 1968—1972 innebär emellertid den nu redovisade programomgången en något ökad andel lägenheter om högst 2 rum och kök (en ökning med 4 procentenheter) och någon minskning av främst andelen trerumslägenheter (en minskning med 3 procentenheter).

Lägenhetsfördelningen för småhusen 1969—1973 visar att dessa till 94 % omfattar minst 4 rum och kök. För programomgången 1968—1972 var motsvarande andel 96 %.

Länsbostadsnämnderna har bedömt bostadsbyggnadsbehovet i kommunblocken 1969—1973. Bedömningen har skett för hela kommunblock och omfattar således även behovet i icke-programkommuner. Bedömningarna har inneburit en reducering av de kommunala programmen med ca 10 %. Reduceringsarna för storstadsområdena var i genomsnitt 14 % och för övriga programkommuner 7 %. Bedömningarna av bostadsbyggandets (påbörjandets) omfattning mätt i antalet lägenheter har för samtliga kommuner för vart och ett av åren 1969—1973 givit följande resultat.

	1969	1970	1971	1972	1973	1969—73
Storstadsområdena	43 500	43 500	43 500	44 500	45 500	220 500
Landet i övrigt	66 300	66 300	68 000	68 700	68 400	337 700
Totalt	109 800	109 800	111 500	113 200	113 900	558 200

Uppgifterna för landet i övrigt innefattar för hela perioden ca 17 600 lägenheter i icke-programkommuner.

I fråga om *behövligt och möjligt bostadsbyggande* anför styrelsen följande.

De av bostadsstyrelsen tidigare föreslagna produktionsprogrammen har grundats på bostadsbyggnadsutredningens (BBU) bedömningar i betänkan-det Höjd bostadsstandard (SOU 1965: 32). Enligt utredningens uppskattningar skulle det under perioden 1961—1975 behövas en produktion av 1 500 000 lägenheter, varav 700 000 avsåg ökning av antalet lägenheter i tät-orterna på grund av ökat antal hushåll och inrikes omflyttning, medan 800 000 avsåg ersättning av äldre lägenheter. BBU:s kalkyl innebär en ökning av antalet lägenheter med i genomsnitt 40 000 per år samt ersättning av i genomsnitt 60 000 lägenheter per år av sämre kvalitet. Såväl den totala ökningen av antalet hushåll som ersättningen av antalet lägenheter utan badrum motsvarade under perioden 1961—1965 väl de beräknade årsgenomsnittet för femtonårsperioden.

Under perioden 1966—1970 beräknas antalet färdigställda lägenheter i hela riket komma att uppgå till 475 000, exkl. specialbostäder. Antalet lägenheter, som genom statliga förbättringslån eller ombyggnadslån upprustas till modern standard, kan uppskattas till 5 000—10 000 per år. Man torde kunna anta att det totala antalet moderniserade lägenheter inte blir mindre än under föregående femårsperiod. Den totala ökningen av antalet lägenheter med tidsenlig utrustningsstandard skulle då komma att uppgå till 575 000 eller i genomsnitt 115 000 om året. Beräkningar av hushållsbildningen under senare hälften av 1960-talet tyder på att antalet hushåll i hela riket kan komma att öka med 40 000—50 000 per år. Detta innebär att det under perioden finns utrymme för en avgång av 40 000—50 000 lägenheter om året, inkl. lägenheter som friställs genom avflyttning från glesbygd till tätorter. För 1960-talet i dess helhet synes alltså såväl den faktiska ökningen av antalet hushåll som ökningen av antalet moderna lägenheter tämligen nära överensstämma med BBU:s kalkyler.

Under första hälften av 1970-talet skulle det med utgångspunkt i BBU:s kalkyler och de bedömningar som har gjorts för perioden 1961—1970 vara motiverat med en fortsatt nyproduktion av storleksordningen 100 000 lägenheter per år. Med hänsyn till att bostadsbyggnadsplanen även innefattar studentbostäder, ålderdomshem och andra specialbostäder måste denna under alla förhållanden överstiga 100 000 lägenheter per år.

Fortfarande föreligger ett betydande underskott av bostäder både i antal lägenheter, främst i storstäderna, och i form av icke tillgodosedda behov av bättre lägenheter såväl i storstäderna som i landet i övrigt. Avsättningssvårigheterna har bidragit till att klarlägga att antalet registrerade bostads-sökande inte är ett mått på »bostadsbristen». Uppgifter om förmedlingsverksamheten kan dock ge underlag för en bedömning av vissa förändringar i bostadsmarknadsläget.

Styrelsen redovisar vissa uppgifter för de tre senaste åren avseende 20 kommuner i Stor-Göteborg och Stor-Malmö, 20 kommuner med minst 50 000 invånare (inkl. förortskommuner) samt 70 övriga kommuner. För Stor-Stockholm finns inte jämförbara uppgifter för dessa år. Antalet nyregistrerade bostadssökande ökade under år 1967 med 2 % och under år 1968 med 10 %. Ökningen avsåg praktiskt taget helt sökande med egen lägenhet. Antalet avregistrerade ökade under år 1967 med 22 % men var under år 1968 praktiskt taget oförändrat. De som avregistrerats därför att de erhållit lägenhet ökade emellertid med 20 % resp. 13 %. Dessa förändringar har medfört att antalet kvarstående sökande minskade med 5 % från slutet av år 1966 till slutet av år 1967 och med 2 % från sistnämnda tidpunkt till slutet av år 1968.

Den aktuella konjunkturförbättringen medför en ökad inflyttning till expanderande industri- och serviceorter i stora delar av landet. De framställningar om vidgade lägenhetsramar för beslut om bostadslån under år

1969 som inkommit från länsbostadsnämnder och kommuner för att tillgodose de hastigt ökande bostadsbehov som industriexpansionen orsakat har endast delvis kunnat tillgodoses.

Kommunernas bostadsbyggnadsprogram för perioden 1969—1973 samt länsbostadsnämndernas bedömningar av dessa och av det erforderliga byggandet i icke-programkommuner innebär ett beräknat årligt påbörjande av 110 000—114 000 lägenheter. Planeringsläget får i allmänhet anses gynnsamt för en produktion av denna omfattning.

Under hänvisning till det konstaterade bostadsbehovet under de närmaste åren och på grundval av det av statsmakterna angivna produktionsmålet 1 milj. lägenheter under åren 1965—1974 framlägger bostadsstyrelsen följande förslag till *bostadsbyggnadsplaner* för åren 1970—1974.

År	Antal påbörjade lägenheter		
	Totalt	Statligt belånade	Icke statligt belånade
1970.....	104 000	94 000	10 000
1971.....	107 000	96 000	11 000
1972.....	110 000		
1973.....	110 000		
1974.....	110 000		

I anslutning till 1969 års beslut om garanterade program för de tre sista åren i planperioden och om en projektreserv för det första av dessa år föreslår styrelsen att för år 1972 fastställs endast ett garanterat program på 70 000 lägenheter och en projektreserv på 10 000 och för vart och ett av åren 1973 och 1974 ett garanterat program på 60 000 lägenheter.

Under budgetåret 1968/69 har bostadsstyrelsen till Kungl. Maj:t avgett yttranden avseende ansökningar om förhandsbesked om bostadslån för elva projekt omfattande 14 700 lägenheter. Sedan denna form av verksamhet infördes av 1966 års riksdag har bostadsstyrelsen till Kungl. Maj:t överlämnat 26 ansökningar omfattande 37 600 lägenheter. Härav har Kungl. Maj:t prövat 22 projekt omfattande sammanlagt 33 100 lägenheter, varvid 20 projekt erhållit förhandsbesked för sammanlagt 26 700 lägenheter.

Ramen för beslut om förhandsbesked har alltsedan starten omfattat 10 000 lägenheter per år. Nu gällande ramar avser åren 1970—1974. Bostadsstyrelsen föreslår oförändrade ramar för åren 1971—1975. Därvid förutsätts att Kungl. Maj:t alljämt har riksdagens bemyndigande att utvidga ramarna om så visar sig erforderligt.

Vid beräkningen av *medelsramen för beslut om lån* under år 1970 förutsätter styrelsen i enlighet med sitt förslag till bostadsbyggnadsplan att 94 000 lägenheter skall ha statligt stöd i form av bostadslån. Vidare antas att långivningen till 30 % avser småhus, och att genomsnittsbeloppen per lägenhet blir 17 500 kr. för flerfamiljshus och 23 000 kr. för småhus. Det senare be-

loppet är 1 000 kr. lägre än för år 1969. Slutligen beräknar styrelsen ramen för räntebärande förbättringslån och bostadslån för ombyggnad till oförändrat 170 milj. kr. för vart och ett av åren 1970 och 1971.

Under dessa förutsättningar kan medelsramen för beslut om lån under år 1970 beräknas till följande belopp.

	Milj. kr.
Bostadslån till nya flerfamiljshus, 66 000 lgh × 17 500 kr.	1 155
Bostadslån till nya småhus, 28 000 lgh × 23 000 kr.	645
Bostadslån till ombyggnader samt räntebärande förbättringslån.....	170
Totalt	1 970

Anslagsbehovet för budgetåret 1970/71 beräknar styrelsen från följande förutsättningar. Utbetalning av lån till nybyggnad har av länsbostadsnämnderna uppskattats till 1 190 milj. kr. för flerfamiljshus och 535 milj. kr. för småhus, motsvarande 67 000 resp. 24 500 lägenheter. Detta innebär i genomsnitt per lägenhet 17 800 resp. 21 900 kr. För utbetalning av bostadslån till ombyggnader och räntebärande förbättringslån beräknas ett belopp av 170 milj. kr. och för utbetalning av tomträttslån 125 milj. kr.

Skuldökningen på utbetalade paritetslån har beräknats till ca 195 milj. kr. Räntelån beräknas komma att utbetalas med ett belopp av 580 milj. kr. In- och utbetalningen av förskott antas balansera. Amorteringar och inlösen av lån väntas tillföra fonden 600 milj. kr.

Den totala anslagsbelastningen kan sålunda beräknas till (1 190 + 535 + 170 + 125 + 195 + 580 — 600) 2 195 milj. kr. Då det vid budgetårets början beräknas komma att finnas en behållning på anslaget av 330 milj. kr., skulle anslaget för budgetåret 1970/71 behöva anvisas med ett belopp av 1 865 milj. kr.

Vissa frågor beträffande småhusbyggandet

Bostadsstyrelsen

Bostadsstyrelsen har i sin anslagsframställning tagit upp vissa frågor beträffande lägenheter i småhus. I yttrande över en till Kungl. Maj:t riktad framställning har styrelsen vidare föreslagit ändring i 6 § bostadslånekungörelsen rörande minimistorlek för småhus.

Bostadsstyrelsen anför att *småhusbostaden* är den mest eftertraktade bostaden för många människor. Till en del är efterfrågan på småhus betingad av de ekonomiska fördelar, som småhusägandet kan innebära, men även av högre bostadstekniska kvaliteter, framför allt kontakten med ett markrum. Enligt styrelsen skulle det vara en fördel om en del av flerfamiljshusproduktionen kunde ersättas av en produktion av billiga småhus i alla storlekar, så att ett visst mått av valfrihet uppstår även för hushåll med begränsad betalningsförmåga och för småhushåll. Styrelsen konstaterar

att produktionskostnaden för en lägenhet i småhus är högre än för lägenheter i flerfamiljshus främst på grund av att kostnaderna för exploatering är högre och att småhusen som regel ges en avsevärt högre utrustnings- och utrymmesstandard.

För att produktionskostnaderna för småhus skall kunna sänkas krävs enligt styrelsens mening en drastisk omprövning av den praxis som gäller för småhusbyggandet. Beträffande stadsplanerna bör t.ex. exploateringsgraden ökas genom att tomtstorlekarna minskas och genom att biluppställningsplatserna samlas till gemensamma parkeringar. Byggnadskostnaderna bör kunna sänkas genom besparingar beträffande utrustning och tekniskt utförande. Småhusets höga individuella utrustningsstandard kan ersättas av gemensamma anläggningar där utrustning och utrymme effektivare utnyttjas. För småhusproduktionen gäller liksom för den övriga bostadsproduktionen att standardisering, produktionssätt och upphandlingsformer har stor betydelse för kostnaderna. Kommunerna har här en väsentlig uppgift att fylla som initiativtagare och som samordnare av småhusproduktionen. Det finns vidare enligt styrelsens mening anledning att stimulera en blandning av olika boendeformer i samma stadsdelar. På så vis blandas även olika kategorier av människor och den fysiska miljön kan göras mer varierad. Service och kollektiva transporter kan ordnas bättre för småhusen i en blandad bebyggelse än i en renodlad småhusbebyggelse.

Styrelsen anser att en ökad produktion av billiga småhus med en större andel små lägenheter bör stimuleras i enlighet med de principer som styrelsen redovisat.

I skrivelse till Kungl. Maj:t har arkitekten Lars Stalin, Jönköping, föreslagit *ändring av 4 och 6 §§ bostadslånekungörelsen*. Beträffande 4 § föreslås att definitionerna av småhus och flerfamiljshus ses över beträffande 6 § att där intagna bestämmelser om minimiyta tas bort.

Bostadsstyrelsen anför i yttrande över framställningen följande.

Bestämmelserna om minimiyta för småhus infördes i låneförfattningarna för första gången i 1948 års kungörelse om egnahems- och förbättringslån. Föreskrifterna har bibehållits i stort sett oförändrade i 1957, 1962 och 1967 års kungörelser om egnahemslån och bostadslån. Den ursprungliga motiveeringen för bestämmelserna var att småhus ställde högre anspråk på tomtstorlek samt gatu- och ledningslängder och att småhus med hänsyn härtill borde ha en viss minimistorlek. Styrelsen anser att dessa motiveeringar inte längre är bärande. Till följd av den byggnads- och plantekniska utvecklingen har en ny situation inträtt. Vid sidan om de traditionella, friliggande småhusen har kommit fram olika typer av sammanbyggda markbostäder med mycket små krav på tomtstorlek samt gatu- och ledningslängder.

Erfarenheter av smålägenheter i markbostäder och av efterfrågan på sådana saknas f. n. eftersom bestämmelserna hindrat tillkomsten av dem.

Frågan bör enligt styrelsens mening närmast bedömas från bostadssociala och kreditvärdemässiga synpunkter. Det är värdefullt om kommunen i sin planering och målsättning har möjlighet att arbeta med alla slag av lägenhetsstorlekar i båda typerna av hus, dvs. såväl traditionella flerfamiljshus som olika slag av hustyper med markkontakt hos lägenheterna. I fråga om kreditvärdebedömningen understryker styrelsen att det finns andra bestämmelser i kungörelsen som gör det möjligt att undvika belåning av objekt som på sikt bedöms ha otillräckligt kreditvärde. Styrelsen syftar närmast på föreskriften om varaktigt behov. Styrelsen hemställer att föreskrifterna i bostadslånekungörelsen rörande minimistorlek för småhus upphävs.

Belräffande 4 § bostadslånekungörelsen anser styrelsen att gränsdragningen mellan flerfamiljshus och småhus främst är ett terminologiskt problem. Några olikheter i belåningshänseende som gynnar den ena hustypen finns inte enligt styrelsen. Styrelsen kan i denna del inte tillstyrka någon ändring men framhåller att den kontinuerligt omprövar frågan inom ramen för en administrativt acceptabel ordning.

Byggindustrialiseringsutredningen

Byggindustrialiseringsutredningen¹ avlämnade i december 1969 betänkandet Rationellt småhusbyggande (SOU 1969: 63). Betänkandet har ännu inte remissbehandlats. I det följande lämnas en kortfattad redogörelse för betänkandet.

Utredningen redovisar vissa uppgifter om och synpunkter på *småhusbyggandets inriktning*. Under 1960-talet har småhusens andel av det årliga lägenhetstillskottet varit mellan 28 och 31 %. Småhuslägenheterna omfattar till övervägande del minst fyra rum och kök. Av småhusbyggandet under de senaste åren har 70—72 % utgjorts av friliggande hus, medan rad- och kedjehus svarat för 25—27 % och tvåfamiljshus för 2—3 %.

En växande andel av de statligt belånade småhusen byggs i grupp. Denna andel, som under åren 1960—1962 var 35—40 %, uppgick år 1967 till drygt 50 %.

Kostnadsutvecklingen för de gruppbyggda småhusen har varit ogynnsam. Mellan åren 1958 och 1966 ökade byggnadskostnaderna per m² lägenhetsyta med 67 %, medan motsvarande ökning för flerfamiljshusen var 53 %. Under åren 1967 och 1968 har dock kostnaderna stabiliserat sig i stort sett på 1966 års nivå.

Enligt de kommunala bostadsbyggnadsprogrammen för åren 1968—1972 kommer småhusens andel av det totala bostadsbyggandet att bli i stort sett oförändrad under denna femårsperiod.

Byggindustrialiseringsutredningen konstaterar att småhusbyggandet i

¹ Landshövdingen Gustav Cederwall, ordförande, riksdagsmannen Per Bergman, generaldirektören Lennart Holm, andre förbundsordföranden Börje Jönsson, direktören Sten Källenius och riksdagsmannen Erik Tobé.

större tätorter och tätortsområden hittills har lokaliserats till relativt perifera områden. Exploateringsgraden har varit låg och områdena har endast i ringa utsträckning försetts med olika sociala och kommersiella serviceanläggningar. Utredningen pekar på att renodlade småhusområden kan leda till en social och ekonomisk kategorisering med hänsyn till att småhusbyggandet alltför ensidigt tar sikte på speciella hushållstyper. För att tillgodose behovet av att förena småhusboendet med en fullgod kollektiv service och att undvika en kategorisering av olika bostadsområden behövs det en integration av småhus- och flerfamiljshusbebyggelse och hustyper som medger en koncentration av bebyggelsen. Småhusbyggandet skulle kunna dra viss fördel av ett sådant sammanhållet byggnadssätt genom att utbyggnadsenheterna blir större. En sådan integration ställer krav på en samordning av småhusbyggandet med det övriga bostadsbyggandet.

Lågt markutnyttjande och små serier är enligt utredningen en starkt bidragande orsak till att det nuvarande småhusbyggandets produktionskostnader i regel ligger betydligt högre än för flerfamiljshusbyggandet. En låg exploateringsgrad inte endast ökar den enskilde småhusägarens eller exploatörens kostnader utan kräver dessutom betydande kommunala insatser för planering, planläggning, projektering och byggande av trafikleder, gator och va-ledningar. En förutsättning för en förbättrad ekonomi i småhusbyggandet är att byggandet sker mer koncentrerat än för närvarande.

Utredningen anser att stat och kommun bör vidta åtgärder för att få fram en utveckling mot ett mera koncentrerat småhusbyggande och en ökad integration med flerfamiljshusbyggandet. Bostadsstyrelsen har goda möjligheter att påverka kommunerna genom informationsverksamhet, redovisning av samhällskostnader vid olika utbyggnadsalternativ m. m.

Bostadsstyrelsens informationsverksamhet bör ske i samarbete med planverket som bl. a. har att ge råd och anvisningar för planläggning av bostadsområden. Utredningen framhåller att det finns behov av särskilda åtgärder för att få fram normer och planmönster för småhusbebyggelse. Småhusbyggandet har hittills varit alltför heterogent för att generella planmönster och normer för kvalitetsegenskaper skulle ha kunnat utvecklas på samma sätt som i fråga om flerfamiljshusbyggandet. Planverket bör få i uppdrag att utarbeta råd och anvisningar för planläggning av områden med koncentrerad småhusbebyggelse innefattande erforderliga anläggningar för kollektiv service.

För en utveckling mot ett mera integrerat bostadsbyggande krävs enligt utredningen ett utvecklings- och forskningsarbete. Sådant arbete bör ges ekonomiskt stöd med forskningsmedel. Dispenser för avvikelser från byggnadsbestämmelser och låneregler i utvecklings- och experimentprojekt bör behandlas i positiv anda.

Utredningen behandlar också frågor rörande *småhusbyggandets planering*. Ett rationellt bostadsbyggande förutsätter, framhåller utredningen, en

effektiv kommunal ledning och planering av byggandet. Ett viktigt hjälpmedel för detta är de kommunala bostadsbyggnadsprogrammen. Dessa har successivt förbättrats och är i dag ett värdefullt planeringsinstrument. Det finns dock vissa brister i programmen som sammanhänger med en otillräcklig analys av bostadsbyggnadsbehovet. Bostadsstyrelsen bör vidta åtgärder för att utveckla bostadsbyggnadsprogrammets efterfrågesida och bl. a. utarbeta modeller för bedömning av bostadsbyggnadsbehovet.

Utredningen anser också att kommunerna skall vidta åtgärder för en bättre planering av småhusbyggandet och anskaffa erforderliga medel för genomförandet. Kraven på tillräckliga markresurser och tillräcklig planerings- och förberedelse-tid liksom önskvärda bebyggelse- och produktionsenheter bör preciseras. Även här behövs det ökad information till kommunerna.

Markarbetena utgör en stor och viktig del i småhusbyggandet. De är i relativt hög grad säsongkänsliga i den meningen att arbetena är besvärliga att utföra under vinterförhållanden. Från sysselsättnings-synpunkt är det emellertid önskvärt att såväl arbeten på byggsplats som leveranser från småhus- och materialindustrin fördelas jämnt över året. Utredningen anser att en tillfredsställande lösning kräver att åtgärderna i syfte att utjämna säsongsvängningarna byggs ut i fråga om de egentliga husbyggnadsarbetena samtidigt som man försöker undvika markarbeten vintertid. Bostadsstyrelsen och arbetsmarknadsstyrelsen bör därför i fråga om det igångsättningsreglerade småhusbyggandet överväga en sådan tillämpning av regleringen att vissa markarbeten kan utföras före vinterns inträde, även om arbetet i övrigt skall utföras under vinterperioden. I fråga om det statsbelånade styckebyggandet bör lånebesluten fördelas jämnare över året och vid långivningen bör ställas sådana villkor att en säsongmässigt jämn byggnadsverksamhet kan åstadkommas inom denna sektor. Även här bör vissa markarbeten få utföras före vintern.

I ett avsnitt som utredningen kallar *småhusens dispositionsform* anför utredningen att byggnads- och driftkostnaderna för bostadsområdenas exploateringsanläggningar, dvs. gator, ledningar och andra gemensamma anläggningar, i stor utsträckning är beroende av exploateringsgraden eller bebyggelsetätheten. Småhusbebyggelse ger, särskilt i fråga om friliggande hus och stora tomter, en låg exploatering och medför då höga byggnads- och driftkostnader för exploateringsanläggningar. Under senare år har exploateringskostnaderna tenderat att öka för såväl flerfamiljshus som småhus. För flerfamiljshusområden kan kommunerna minska sina kostnader genom att lägga en del av anläggningarna på tomtmark och låta byggherren och hyresgästerna bära kostnaderna. Även när det gäller småhusområden har kommunerna börjat låta de boende svara för parkeringsplatser, bostadsgator, lekplatser osv. på samma sätt som i flerfamiljshusområden. För småhusområden med bostadsrätt kan bostadsrättsförening ombesörja den ge-

mensamma förvaltningen, men för enskilt ägda hus finns inte något gemensamt organ som kan ta ansvar för de gemensamma anläggningarna. Kommunerna har i allmänhet måst dra fram allmän gata till varje tomt som gjorts så självförsörjande som möjligt. Särskilt för större och mer koncentrerade områden har behovet av en gemensam organisation för förvaltning av gemensamma anläggningar blivit alltmer påtagligt och olika lösningar har prövats. Särskilda ekonomiska föreningar har ibland bildats för uppgiften. Skyldighet att delta i en sådan förening har i en del fall inskrivits i tomträttsavtal. Också lagen om gemensamhetsanläggningar kan användas för att ge en rättslig grund för ifrågavarande föreningar.

Kommunerna tar ut en del av sina kostnader för exploateringsanläggningar via olika anslutningsavgifter. Då all mark är samlad på en hand kan kommunen genom exploateringsavtal låta exploitören svara för kostnaderna. Anslutningsavgifterna debiteras enligt olika taxor, ofta baserade på schablonbelopp för olika hustyper. Taxornas uppbyggnad och uttagna belopp varierar i olika kommuner.

Utredningen anser att en översyn av principerna för kommunernas taxeuttåg behöver göras. Svenska kommunförbundet bör i samråd med bostadsstyrelsen utarbeta modeller för beräkning av kommunernas kostnader för anläggningar och service vid olika hustyper. Mark- och exploateringskostnader samt kostnader för drift och underhåll av gemensamma anläggningar bör så långt möjligt belasta de boende efter de faktiska kostnader som uppkommer med hänsyn till olika hustyper och dispositionsformer.

Samhällsutvecklingen liksom ett mer koncentrerat och integrerat bostadsbyggande ställer ökade krav på en organiserad, kollektiv service och gemensamma anläggningar. Formerna för att organisera driften av gemensamma anläggningar är ännu relativt utvecklade, särskilt när det gäller områden med enskilt ägda småhus. Utredningen föreslår att bostadsstyrelsen, lantmäteristyrelsen och kommunförbundet skall närmare utreda frågor rörande organisation av byggandet och driften av gemensamma anläggningar inom småhusområden och integrerade bostadsområden.

Utredningen tar vidare upp frågan om *rationell småhusproduktion*. Tillräckligt stora enheter i byggandet är enligt utredningens mening även inom småhusbyggandet en god utgångspunkt för samordning och serieproduktion. Det är därför en angelägen uppgift att främja en utveckling mot större projekt inom småhusbyggandet och att försöka åstadkomma lämpliga upphandlings- och produktionsenheter. När det gäller upphandlingen anser utredningen att totalentreprenaden bör prövas i större utsträckning även vid småhusbyggande. För att reducera de höga kostnaderna för exploateringsanläggningarna bör man sträva efter en samordning av olika mark- och exploateringsarbeten inom större områden. Utredningen pekar på behovet av att utveckla formerna för totalentreprenad och andra nya upphandlings-

former samt erinrar om sitt tidigare i prop. 1969: 1 (bil. 13 s. 198) redovisade förslag om en arbetsgrupp med representanter för berörda myndigheter och organisationer med uppgift att samordna och leda utvecklingsarbetet inom detta område.

Utredningen framhåller att enhetliga och samordnade byggnadsbestämmelser är en förutsättning för ett rationellt småhusbyggande och att planverket har att verka för sådan enhetlighet och samordning. Utredningen pekar också på behovet av att förslaget till ny va-lag genomförs så att vagnormerna kan inordnas i byggnadsbestämmelserna.

Den bristande enhetligheten i de nuvarande lokala bestämmelserna åstadkommer besvärande produktionsstörningar hos de företag som levererar hus i olika kommuner. Planverket bör pröva möjligheterna att förenkla besiktning förfarandet genom att i större utsträckning koncentrera besiktningarna till byggnadsnämnden.

Utredningen framhåller att planverket måste ges erforderliga resurser för en utbyggnad av typgodkännandeverksamheten som spelar en viktig roll i utvecklingen mot en produktion i långa serier. Åtgärder måste vidtas i syfte att öka standardiseringen och användningen av standardiserade produkter. Den som villkor för statligt bostadslån föreskrivna standarden bör successivt ökas. När det gäller småhusfabrikernas typhussortiment anser utredningen att en variantbegränsning skulle kunna medföra rationaliseringsvinster och framför allt en genomsnittligt sett bättre planlösningskvalitet. Mönsterplaner utarbetade genom bostadsstyrelsen torde i viss utsträckning kunna ge en sådan standardiseringseffekt.

I fråga om *byggherrefunktionen inom småhusbyggandet* anför utredningen att den är mycket splittrad. Uppskattningsvis påbörjar årligen ca 15 000 olika byggherrar ett eller flera småhusprojekt. Av dessa är ungefär 500 byggherrar för gruppbyggen. Större delen av de övriga är engångsbyggherrar som bygger för egen räkning. Den genomsnittliga projektstorleken för gruppbyggen understiger 20 hus. Småhusbyggandet sker med få undantag i små projekt utan större möjligheter till kontinuitet, samordning och serieproduktion i fråga om organisation och byggplatsarbete.

Åtgärder för byggherresamordning är enligt utredningen nödvändiga. Ansvar för skapandet av en rationell byggherrestruktur ligger i första hand på kommunerna. Vid planeringen av bostadsbyggandet och vid fördelning av mark och lånemedel måste kommunerna mer än hittills beakta produktionens krav på seriebyggande och kontinuitet. Uppsplittningen av byggandet på många och små projekt måste undvikas. Kommunen bör verka för en samordning mellan olika byggherrars verksamhet.

I fråga om de egentliga byggherrefunktionerna har kommunerna inom flerfamiljshusbyggandet en omfattande organisation genom de allmännyttiga bostadsföretagen. För småhusbyggandet är däremot kommunernas

byggherreorganisation relativt utvecklade bortsett från de största kommunerna som i regel har särskilda organ för småhusbyggande på kommunal mark.

Arbetsuppgifterna för ett kommunalt byggherreorgan med speciell inriktning på småhusbyggande torde i stort sett vara desamma som de allmännyttiga företagens uppgifter inom flerfamiljshusbyggandet. Produktionen av flerfamiljshus och småhus har ofta ett så nära samband att ett allmännyttigt företag lämpligen kan och bör svara för byggande av båda dessa hus typer. Därigenom kan den tidigare berörda integrationen av flerfamiljshusområden och småhusområden lättare komma till stånd.

Mindre kommuner torde som regel inte ha möjlighet att hålla sig med ett eget specialiserat byggherreorgan. Enklare byggherreuppgifter kan i dessa fall skötas av andra kommunala organ. Genom ett interkommunalt samarbete kan dock kommuner med ett relativt begränsat byggande samordna sina projekt när det gäller planering, upphandling och byggande. Samarbetet bör i vissa fall kunna organiseras av kommunerna länsvis. Som målsättning bör gälla att sådana samordnade projekt bör omfatta 200—300 hus avsedda att byggas kontinuerligt under en treårsperiod. Samordningen bör skötas av ett särskilt organ som är gemensamt för de samverkande kommunerna. Enligt utredningens mening är det närmast en uppgift för Svenska kommunförbundet och Sveriges allmännyttiga bostadsföretag (SABO) att i samarbete med bostadsstyrelsen utreda och ta initiativ till en utveckling av kommunala och interkommunala byggherreorgan som kan svara för planering, projektering och upphandling av småhus.

När det gäller styckebyggandet framhåller utredningen att det finns uppenbara svårigheter för den enskilde byggherren att utan kvalificerat biträde planera, projektera och upphandla entreprenader, material och arbete. Utredningen pekar på att byggnadsnämnder och förmedlingsorgan är skyldiga att lämna viss service. Ofta är dock dessa organs resurser alltför begränsade för att de skall kunna ge tillräcklig hjälp åt presumtiva småhusbyggare. Det är önskvärt att byggnadsnämndernas och förmedlingsorganens resurser och funktion som serviceorgan byggs ut. Bostadsstyrelsen, planverket och kommunförbundet bör kunna påverka utvecklingen på detta område genom information till byggherrar och kommuner.

Särskilt yttrande har avgetts av ledamoten Källenius med instämmande av experten Blomgren.

I yttrandet framhålls att utredningen borde ha undersökt funktions- och miljökrav i fråga om småhus och småhusområden så som de ses från konsumenternas utgångspunkter. Sådana undersökningar skulle bl. a. vara värdefulla för stadsplanerare och småhusproducenter. Vidare sägs att utredningens bedömning av de småhusproducerande företagen inte ger full rättvisa åt dessa företag och deras produkter. Det sker ett intensivt utvecklingsarbete inom företagen i en skarp och för konsumenten fördelaktig konkurrens.

När det gäller kommunernas medverkan i småhusproduktionen ifrågasätts utredningens rekommendationer. Det finns risk för att alltför omfattande ingripanden i produktionen från kommunens sida skulle få en utvecklingshämmande och konkurrensbegränsande effekt.

Vissa frågor rörande upprustning av flerfamiljshus

Saneringsutredningen¹, som tillsattes den 19 december 1968 för att behandla frågor om såväl upprustning och modernisering som totalförnyelse av äldre bostadsområden, har i skrivelse den 9 juni 1969 föreslagit ändring av bestämmelserna för bostadslån till upprustning av vissa fastigheter.

Över skrivelsen har yttranden avgetts av bostadsstyrelsen, statens institut för byggnadsforskning, fullmäktige i riksbanken, Svenska kommunförbundet, Hyresgästernas riksförbund, Hyresgästernas sparkasse- och byggnadsföreningars riksförbund u. p. a. (HSB), SABO, Svenska byggnadsarbetareförbundet, Svenska byggnadsentreprenörföreningen med instämmande från Svenska byggnadsindustriförbundet, Svenska riksbyggen samt Sveriges fastighetsägareförbund.

Saneringsutredningens förslag

Utredningen framhåller att enligt beslut av 1967 års riksdag bostadslån får beviljas för upprustning av lägenheter i flerfamiljshus. Denna långivning, som har karaktär av försöksverksamhet, syftar till att inom det äldre bostadsbeståndet höja lägenheternas standard för en relativt begränsad återstående brukningstid i avvaktan på att de genom nybyggnad eller genomgripande ombyggnad kan ersättas med tidsenliga bostäder. Omfattningen av arbetena måste med hänsyn härtill bestämmas med beaktande av den återstående användningstiden av husen.

Enligt gällande bestämmelser skall bostadslån för upprustning av saneringsfastighet vara nominellt och återbetalas med lika stora årliga belopp. Amorteringstiden fastställs av länsbostadsnämnden och kan utgöra högst 20 år. Lånet får fördjupas utan prövning av möjligheterna att erhålla underliggande kredit i öppna marknaden. För den fördjupade lånedelen bestäms räntan med ledning av den allmänna lånemarknadens villkor för lån med obunden ränta och med motsvarande förmånsrätt. Bostadslånets normaldel löper med en ränta som bestäms av Kungl. Maj:t årligen.

Saneringsutredningen anför att erfarenheterna av den pågående försöksverksamheten hittills är tämligen ringa. I åtskilliga fall har emellertid de hyreshöjningar, som fordras för den årliga finansieringen efter upprustning, blivit för höga med hänsyn till de boendes begränsade betalningsförmåga. I syfte att förbättra finansieringsvillkoren och minska kapitalkostnaderna i

¹ Generaldirektören Bertil Sännås, ordförande, riksdagsmännen Alvar Andersson, Sven Ekström och Bertil Pettersson, direktörerna Claes Breitholtz, Erik Johannesson och Sten Källenius samt förbundsordföranden Erik Svensson.

början av bostadslånets löptid diskuterar utredningen olika finansieringsvillkor och föreslår vissa omedelbara och tillfälliga åtgärder. Utredningen föreslår att villkoren för bostadslån till upprustning av flerfamiljshus ändras så att för bostadslånet i dess helhet, alltså även för den fördjupade lånedelen, skall gälla den räntesats som Kungl. Maj:t fastställer för ett kalenderår i sänder och att lånet får vara annuitetslån samt att annuiteterna beräknas så att amorteringen blir slutförd inom det antal år, dock högst 20 eller, när särskilda skäl föreligger, högst 25, som länsbostadsnämnden bestämmer. För att inte annuiteten skall behöva omräknas vid förändringar i bostadslåneräntan bör annuiteten beräknas på en viss räntesats, enligt utredningen förslagsvis 6 %. Ränta och amortering får därvid betalas i form av dels annuitet och dels en tilläggsränta som motsvarar skillnaden mellan bostadslåneräntan och den i annuiteten ingående räntan.

Utredningen understryker att de föreslagna åtgärderna skall betraktas som tillfälliga i avvaktan på utredningens slutliga överväganden och förslag och statsmakternas ställningstagande till dem.

Remissyttranden över saneringsutredningens förslag

Samtliga remissinstanser tillstyrker saneringsutredningens förslag. *HSB* vill med hänsyn till att utredningens förslag är att betrakta som tillfälliga inte motsätta sig de föreslagna amorteringstiderna men framhåller att i avvaktan på utredningens slutliga förslag och ställningstaganden lånets amorteringstid bör anpassas efter saneringsfastighetens konstruktionssätt och de planmässiga förutsättningarna inom området. Dessa förhållanden anses i många fall kunna leda till att fastigheternas livslängd blir längre än de 20 eller då särskilda skäl föreligger 25 år som utredningen har antagit som längsta livslängd.

Några remissinstanser anser att de nya bestämmelserna bör ges viss retroaktiv tillämpning. *Svenska kommunförbundet* förutsätter sålunda att ändringar i bestämmelserna ges en sådan utformning att de kan tillämpas även på tidigare beviljade lån. *Bostadsstyrelsen* ifrågasätter om inte övergångsbestämmelser bör övervägas, som medger möjlighet för tidigare upprustningsföretag med utbetalade statslån att i vissa avseenden inordnas under de fördelaktigare bestämmelser som kan komma att beslutas. *SABO* föreslår att fastighetsägare som erhållit beslut om bostadslån enligt nu gällande bestämmelser ges möjlighet att alternativt välja den aktualiserade låneformen. Önskvärt är också att detta förfarande utsträcks att gälla lån som redan utbetalats, om detta är tekniskt genomförbart. *SABO* anser dessutom att, om lånereglerna med anledning av saneringsutredningens framtida förslag skulle bli mera gynnsamma, möjligheter bör öppnas att konvertera lån enligt de tillfälliga bestämmelserna så att dessa nya låneformer kan utnyttjas.

Sveriges fastighetsägareförbund och *Svenska byggnadsentreprenörför-*

eningen motsätter sig inte konstruktionen med annuitet. De påpekar emellertid att denna i vissa fall kan innebära en nackdel eftersom tyngdpunkten i låneskulden förskjuts framåt i tiden. Detta kan nämligen bli ett hinder i situationer där en sanering skulle aktualiseras tidigare än som avsetts vid tidpunkten för upplagandet av lånet.

Fullmäktige i riksbanken förordar att den av saneringsutredningen föreslagna tekniska lösningen av annuitetsberäkningarna, som syftar till att undvika omräkningar av annuiteterna i de fall då bostadslåneräntan ändras, kompletteras med föreskrifter även för det fall då bostadslåneräntan är lägre än den till grund för annuitetsberäkningarna liggande räntesatsen.

Överenskommelse mellan delegationen för bostadsfinansiering och kreditinstituten

I prop. 1969: 1 (bil. 13 s. 225) anmäldes att förhandlingar med kreditinstituten inletts för att lösa vissa problem inom bostadsfinansieringens område som *delegationen för bostadsfinansiering*¹ aktualiserat i sitt betänkande Bostadsbyggandets planering och kreditförsörjning (SOU 1968: 30). Delegationen, som inrättades år 1966 för att bereda och avge förslag avseende vissa frågor och ärenden som äger samband med bostadsbyggandets finansiering, har lämnat en redogörelse för dessa förhandlingar och anför därvid i huvudsak följande.

En överenskommelse träffades den 29 september 1969 mellan delegationen å ena sidan och Svenska bankföreningen, Svenska sparbanksföreningen, postbanken samt Konungariket Sveriges stadshypotekskassa å andra sidan. Överenskommelsen syftar till att förbättra bostadsbyggandets finansiering i olika avseenden.

Delegationen erinrar om att den i sitt betänkande angav följande önskemål beträffande kreditförsörjningen i olika avseenden.

1. Systemet med särskilda avgifter för byggnadskrediter slopas.

2. Byggnadskrediterna ersätts med fastighetslån i en mera rationell ordning. Bindningarna i samband med teckning av obligationer avvecklas. Möjligheterna ökas till integrerad finansiering, varmed avses att samma kreditgivare lämnar såväl byggnadskredit som fastighetslån eller i varje fall löfte om sådant lån.

3. Fastare former för samarbete mellan kreditinstituten vid konsortialavtal skapas i syfte att lösa de stora fleråriga bostadsprojektens speciella kreditproblem.

Vid årsskiftet 1968—1969 tillsattes en särskild expertgrupp med representanter för delegationen och de olika bankinstituten med uppdrag att studera

¹ Statssekreteraren Reidar Tilt, ordförande, bankdirektören Kurt Eklöf, byråchefen Magnus Elison, statssekreteraren Kjell-Olof Feldt och överdirektören Bertil Rehnberg.

och redovisa förslag till lösningar av olika problem i anslutning till de angivna önskemålen. På grundval av expertgruppens arbete har överenskomelse uppnåtts i följande hänseenden.

Expertgruppen har formulerat kontraktsvillkor och ett sätt för uttagande av byggnadskreditavgift, löftesprovisioner, beredskapsavgifter o. d. som tillgodoser önskemålen om eliminerande av variationer i kreditkostnaderna. Bankföreningen och Sparbanksföreningen har rekommenderat sina medlemmar att i förekommande fall tillämpa det av expertgruppen utarbetade systemet.

I fall då projektet är så stort att behovet av byggnadskredit kan tillgodoses endast genom samverkan mellan två eller flera kreditgivare kommer finansieringen i samråd med byggherren att ske på grundval av konsortialavtal.

Expertgruppen har konstaterat att avsevärd tid förflyter mellan färdigställandet av ett bostadshus och byggnadskreditens ersättande med långfristiga lån. Detta gäller i fråga om utbetalningen såväl av statliga bostadslån som övriga fastighetslån. När det gäller statliga bostadslån behöver en översyn göras i syfte att förenkla ansökningsförfarande och ärendehantering och därmed påskynda utbetalningen av lånen.

Enligt expertgruppen har dröjsmål med utbetalning av bottenlån berott delvis på att byggherren inte haft alla erforderliga handlingar färdiga men väsentligen på att hypoteksinstitutet saknat medel på grund av att de inte kunnat sälja obligationer. I förhandlingarna har enighet uppnåtts om att ett väsentligt mål är att nå en förbättring av avlyftssituationen. Under förutsättning av ett bostadsbyggande på nuvarande nivå bör med tanke på försäkringsbolagens och AP-fondens växande placeringskapacitet under de närmaste åren möjligheter finnas att minska den utestående volymen byggnadskrediter och därmed förkorta väntetiderna. Affärsbankerna, sparbankerna och postbanken har förklarat sig beredda att svara för de tillskott till den slutliga finansieringen som visar sig erforderliga för att detta syfte skall uppnås.

Avlyft av byggnadskrediter bör ske i förhållande till den tid som bostadsprojekten varit färdiga för inflyttning, dvs. efter anciennitet. Denna princip bör strikt tillämpas av varje bottenlånggivare.

De stora, fleråriga bostadsprojekten har ägnats speciell uppmärksamhet såväl av expertgruppen som vid de efterföljande förhandlingarna. En av expertgruppen utarbetad modell för kreditförsörjningen under utbyggnadstiden till sådana projekt eliminerar de svårigheter som delegationen tidigare pekat på. Gruppen har även utarbetat ett exempel på kreditavtal avsett att användas i dessa fall. För dessa projekt bör även en försöksverksamhet inledas med integrerad finansiering i enlighet med vad delegationen diskuterade i sitt betänkande. De projekt för vilka Kungl. Maj:t lämnat förhandsbesked

om bostadslån får genom dessa åtgärder förbättrade finansieringsbetingelser. Dessa förbättringar bör kunna bilda en utgångspunkt för en bättre finansieringsordning även för andra stora, fleråriga bostadsprojekt.

Parterna avser att vid framtida överläggningar pröva erfarenheterna av den nu ingångna överenskommelsen och överväga vilka eventuella förändringar som då kan vara erforderliga.

Departementschefen

Bostadsbyggandet har under det gångna årtiondet utvecklats mycket gynnsamt. År 1960 färdigställdes 68 000 lägenheter. År 1967 passerades produktionsnivån 100 000 lägenheter. Under år 1969 torde närmare 110 000 lägenheter ha färdigställts.

Bostadsproduktionen, som under 1950-talet uppgick till 548 000 lägenheter, har under 1960-talet omfattat 888 000 lägenheter. Det innebär att enbart under det sista decenniet mer än 2,5 milj. människor har kunnat flytta in i nya bostäder av god standard. Den successivt höjda produktionsnivån innebär vidare att drygt hälften av det miljonprogram för bostadsbyggandet under perioden 1965—1974, som statsmakterna uttalat sig för, har realiserats när första hälften av tioårsperioden gått till ända.

1960-talets bostadsbyggande kännetecknas av en kraftig förskjutning mot regioner med stark befolkningstillväxt, däribland storstadsregionerna. De tre storstadsregionernas andel av det totala antalet färdigställda lägenheter ökade från 33 % i genomsnitt under decenniets förra hälft till ca 40 % år 1969. Bostadsbyggandet har i Stor-Stockholm ökat med närmare två tredjedelar och i Stor-Göteborg och Stor-Malmö i det närmaste fördubblats sedan år 1960.

Vid sidan om nybyggnadsverksamheten har en omfattande ombyggnads- och upprustningsverksamhet pågått. Mellan åren 1960 och 1965 fick minst 100 000 äldre lägenheter modern standard, därav drygt en fjärdedel med stöd av statliga lån. Den statligt stödda ombyggnads- och upprustningsverksamheten var väsentligt större under den senare hälften av decenniet.

1968 års riksdag uttalade sig för en preliminär bostadsbyggnadsplan för år 1969 om 95 000 lägenheter, därav 89 000 statsbelånade och 6 000 inte statligt belånade. I enlighet med förslag i fjolårets statsverksproposition beslöt 1969 års riksdag att öka planen med 10 000 lägenheter, varvid avräknades 2 000 lägenheter som fått påbörjas hösten 1968 i förskott på 1969 års ram. Planen kom på detta sätt att omfatta 103 000 lägenheter. Den betraktades som en riktlinje för vad som borde vara möjligt att sätta i gång med hänsyn till konjunkturutvecklingen. Kungl. Maj:t bemyndigades att besluta om ökning av igångsättningen.

De nämnda 8 000 lägenheterna disponerades av Kungl. Maj:t så att ramen för det statligt belånade byggandet vidgades till 91 000 lägenheter och

igångsättningsramen för det inte statligt belånade byggandet utökades till 12 000 lägenheter, fördelade med 3 000 på rum i ålderdomshem och 9 000 på övriga lägenheter.

Trots konjunkturuppgången har det — bl. a. genom den restriktiva tillståndsgivningen i fråga om s. k. oprioriterat byggande — varit möjligt att i stort bevara balansen på byggmarknaden. Byggnadstiderna för bostäder förlängdes visserligen något under våren 1969, men eftersläpningen inhämtades till stor del senare under året.

Påbörjandet under år 1969 kan beräknas ha omfattat ca 104 000 lägenheter. Säsongfördelningen blev praktiskt taget densamma som år 1968. Nära 50 % av igångsättningen var förlagd till första halvåret och i det närmaste 30 % till tredje kvartalet, vilket är tillfredsställande från sysselsättningsynpunkt.

Förra året påbörjades betydligt fler lägenheter i småhus än under år 1968. Småhuslägenheterna utgjorde ca 32 % av det totala påbörjandet år 1969 mot endast 28 % året dessförinnan.

År 1967 förändrades inriktningen i fråga om lägenhetssammansättningen i påbörjade flerfamiljshus något jämfört med tidigare år. Det var framför allt tvårumslägenheter som ökade på bekostnad av lägenheter om tre och fyra rum. Trenden bestod under år 1968 och av allt att döma även under år 1969. Uppgifter i de kommunala bostadsbyggnadsprogrammen tyder på att denna tendens står sig de närmaste åren.

Bakgrunden till bostadsbyggandets ändrade inriktning är framför allt de svårigheter, som uppkommit på vissa orter att omedelbart avsätta nyproducerade lägenheter. Enligt undersökningar som bostadsstyrelsen gjort beträffande andelen lägenheter som stått outnyttjade upp till tre månader efter färdigställandet har denna andel varit avsevärt större för lägenheter med tre eller flera rum än för tvårumslägenheter. Uppgifter angående de lägenheter som blivit inflyttningsfärdiga under andra halvåret 1968 visar dock att avsättningssvårigheterna har minskat något beträffande såväl större som mindre lägenhetstyper.

Med hänsyn till såväl dagens som morgondagens efterfrågesituation är det angeläget att de nya lägenheterna utformas så att framtida sammanslagningar och andra ändringar av lägenhetssammansättningen underlättas. Bostadsstyrelsen har i sin mönsterplanverksamhet tagit upp studiet av bl. a. sådana problem som sammanhänger med möjligheterna att åstadkomma en anpassning av en viss lägenhetsfördelning till en förändrad efterfrågesituation. Detta arbete är enligt min mening mycket angeläget.

Kostnaderna inom bostadsbyggandet, vilka ökade starkt under första hälften av 1960-talet, visade mellan åren 1966 och 1968 inte någon tendens till stegring. Denna gynnsamma utveckling kan till en del tillskrivas den bättre balans på byggmarknaden, som jag nyss nämnt. En viss återhållsamhet beträffande bostädernas standard torde också ha bidragit. Samtidigt

har en stark rationalisering skett inom byggnadsverksamheten. Ett uttryck för detta är att ökningen av byggnadskostnadsindex med 6 % för nyssnämnda år inte har slagit igenom i kostnaderna för de färdiga bostäderna. Tillgängliga uppgifter om kostnaderna under första halvåret 1969, som dock är preliminära, visar inte heller på någon ökning.

Konjunkturuppgången har emellertid medfört ett ökat tryck på priserna. Sålunda har materialpriserna stigit med 5 % under de tre första kvartalen år 1969. Härtill kommer lönehöjningar till följd av 1969 års löneavtal inom byggnadsbranschen. För att inte dessa pris- och löneökningar skall slå igenom i kostnaderna för nya bostäder krävs en fortsatt produktivitetsförbättring inom byggnadsindustrin och målmedvetna åtgärder från kommuners och byggherrars sida. Det är sålunda av stor betydelse att varje kommun i planeringen av bostadsbyggandet har en klart utformad hyrespolitisk målsättning och på olika sätt arbetar för att förverkliga denna. Fortsatta ansträngningar för att främja byggandets industrialisering är också av stor betydelse i detta sammanhang. Prisökningarna på byggnadsmaterial kräver skärpt uppmärksamhet.

Ett led i strävandena att påskynda byggandets industrialisering utgör den möjlighet att erhålla förhandsbesked om bostadslån för stora fleråriga bostadsprojekt som öppnades år 1966. Hittills har förhandsbesked meddelats för 21 projekt med totalt 31 235 lägenheter, varav 5 projekt med 8 537 lägenheter under år 1969. Kostnaderna för de projekt som har fått förhandsbesked sistnämnda år har i medeltal legat ca 5 % under kostnadsnivån i resp. ort, i något fall betydligt lägre.

Bostadsstyrelsen framhåller att de erfarenheter styrelsen samlar genom verksamheten med förhandsbesked bör tas till vara även i andra projekt. För att detta skall bli möjligt måste bostadsmyndigheterna få kontakt med projekten på ett så tidigt stadium, att projektets uppläggning, husens utformning i olika avseenden m. m. fortfarande kan påverkas. Jag delar denna uppfattning. De uppgifter bostadsmyndigheterna ålades genom riksdagens beslut förra året att främja samverkan mellan byggherrar utgör ytterligare skäl för att länsbostadsnämnderna bör ha kontakt med projekt och byggherrar redan på ett tidigt stadium. Genom de kommunala bostadsbyggnadsprogrammen får nämnderna kännedom om projekt som planeras och möjlighet att följa dem. Flerårsplaneringen av bostadsbyggandet ger också nämnderna anledning att diskutera de enskilda projekt som skall rymmas inom de ramar för statliga bostadslån som kommunerna tilldelas. Härigenom bör det vara möjligt att tillgodose de angivna önskemålen.

Riktlinjerna för bostadspolitikern innefattar krav på lägsta möjliga kostnad för bostäder av given kvalitet. En förutsättning för att detta mål skall kunna förverkligas är att det förekommer effektiv konkurrens inom bostadsbyggandet. Frågan om konkurrensförutsättningarna på detta område har på senare tid tilldragit sig ökad uppmärksamhet. Jag vill här anmäla att

jag efter bemyndigande av Kungl. Maj:t i december förra året tillkallat en särskild sakkunnig för utredning i ämnet.

Den överenskommelse mellan delegationen för bostadsfinansiering och kreditinstituten för vilken en redogörelse har lämnats i det föregående innehåller flera betydelsefulla nyheter i fråga om villkoren och formerna för *bostadsbyggandets kreditförsörjning*. Bl. a. syftar överenskommelsen till att de hittillsvarande stora variationerna i fråga om kostnader för byggnadskrediter skall elimineras. Anciennitetsprincipen för avlyft av byggnadskrediter slås fast. Bankerna har förklarat sig beredda att svara för erforderliga tillskott till den slutliga finansieringen. De stora fleråriga bostadsprojekten får en tryggad finansiering.

Den översyn av ansökningsförfarande och ärendehantering i syfte att påskynda utbetalningen av statliga bostadslån som omnämns i överenskommelsen har enligt vad jag erfarit redan påbörjats inom bostadsstyrelsen. Två arbetsgrupper arbetar med olika sidor av problemet. Den ena ser över metoderna för beräkning av låneunderlag, pantvärde och produktionskostnader, reglerna för kostnadskontroll samt behovet av kostnadsinformation. Den andra arbetsgruppen ser över kraven på säkerhetshandlingarna och arbetet med granskningen och kompletteringen av dessa handlingar. Översynen kommer även att beröra frågan om att slopa det slutliga beslutet i låneärenden, så att endast ett beslut skall fattas i varje låneärende, och frågan om åtgärder för att bostadslån som avser flera hus skall kunna betalas ut allteftersom husen färdigställs.

Jag vill i detta sammanhang också erinra om det närmare samarbete mellan de båda statsägda bankerna postbanken och Sveriges kreditbank, som nyligen beslutats av riksdagen (BaU 53, rskr 430) på grundval av prop. 1969: 158 med förslag till lag om postbanken. Samarbetet syftar till att påverka utvecklingen mot en mera effektivt fungerande kreditmarknad. I propositionen framhålls bl. a. att bostadskreditgivningen är ett viktigt område för samarbetet. Vidare betonas angelägenheten av att kreditgivningen anpassas till de bostadspolitiska målen och att de två bankerna genom en aktiv priskonkurrens bidrar till en allmän nedpressning av kostnaderna för byggnadskrediter. Bankerna bör också pröva möjligheterna att i första hand för de stora fleråriga bostadsprojekten tillhandahålla bostadskrediter som täcker både behovet under byggtiden och den långfristiga finansieringen under förvaltningstiden. Bankerna bör vidare bilda ett bolag för emission av bostadsobligationer och avlyft av byggnadskrediter.

Överenskommelsen med kreditgivarna och det beslutade samarbetet mellan postbanken och kreditbanken torde väsentligt förbättra förutsättningarna för en rationell kreditförsörjning till bostadsbyggandet. Erfarenheterna av den fortsatta utvecklingen på detta område får läggas till grund för bedömningen av frågan om andra åtgärder behövs.

Bostadspolitiken berör inte bara själva bostäderna utan också den *yttre*

miljön i anslutning till dem. För att bostadsområdena skall fungera väl behöver de förses med bostadskomplement av olika slag i tillräcklig omfattning och i takt med byggandet av bostäderna. På olika håll i landet arbetar man med att få fram integrerade serviceanläggningar i bostadsområdena. Genom en samordnad planering och förvaltning kan en och samma lokal utnyttjas för olika ändamål. I flera sådana projekt planerar man att förlägga lokaler för skola, barntillsyn, fritidsverksamhet, sjuk- och hälsovård samt kommersiella verksamheter i samma byggnad. På detta sätt utnyttjas lokalerna bättre vilket medför ekonomiska fördelar samtidigt som de boendes behov av lokaler tillgodoses bättre.

Vid genomförandet av sådana integrerade serviceprojekt uppstår vissa problem. Till en del är dessa av organisatorisk art och sammanhänger med den kommunala planeringen och förvaltningen. Men problemen har också samband med de statliga finansieringsformerna. För olika slag av lokaler och verksamheter finns det särskilda statliga stödformer som i allmänhet handhas av skilda myndigheter. Stödformerna är inte avpassade för integrerade serviceanläggningar. Till de olika stödformerna är villkor ofta knutna som innebär att lån utgår endast om lokalerna ges en bestämd utformning och användning. Utgångspunkten är inte sällan att lokalerna byggs fristående och med ett fixerat användningssätt. Vissa administrativa och praktiska svårigheter uppstår genom att olika låne- och bidragsgrundande beräkningsregler, olika kapitalkostnadsvillkor och olika kvalitetskrav måste beaktas.

Servicekommittén utreder f. n. hur de antydda problemen skall kunna lösas. Några projekt som inrymmer sådana problem är emellertid planerade och måste påbörjas innan ställning kan tas till kommitténs kommande förslag. I avvaktan härpå har jag i samråd med servicekommittén påbörjat undersökningar om vad som kan göras övergångsvis inom ramen för nu gällande bestämmelser. Det har därvid visat sig att finansieringen av skolbyggnadsdelen av en integrerad anläggning inrymmer många problem. Ett alternativ till nuvarande finansieringsordning är att låta denna del få innefattas i pantvärdet för bostadslån. De fortsatta undersökningarna får visa om en samordnad finansiering kan väsentligt underlättas härigenom. Det ankommer på Kungl. Maj:t att besluta om grunderna för beräkning av pantvärde. Jag har för avsikt att i den mån det visar sig lämpligt föreslå Kungl. Maj:t att övergångsvis efter prövning i varje särskilt fall medge en sådan vidgning av pantvärdet. Jag har funnit det lämpligt att riksdagen på detta sätt underrättas om den planerade verksamheten.

Under senare år har behovet av *konsumentupplysning om bostäder* fått ökad aktualitet. Till en del sammanhänger detta med de svårigheter som byggherrarna i vissa fall har haft att få avsättning för nyproducerade lägenheter. De har därför sökt öka intresset för dessa lägenheter. Byggföretagen å sin sida har utvecklat egna byggsystem som de vill underlätta intro-

duktionen av genom aktiva försäljningsåtgärder riktade mot kommuner och byggherrar. I viss utsträckning har företagen också vänt sig direkt till konsumenterna.

Producentens försäljningsansträngningar kan vara av värde också för bostadskonsumenter. Det finns emellertid enligt min mening behov av en informations- och upplysningsverksamhet som tillgodoser vidare syften än dem som företräds av den producentdominerade marknadsföringen. Från bostadskonsumenter synpunkt behövs bättre underlag för bedömning av kostnader och kvaliteter hos bostaden och olika bostadsalternativ. En sådan information kan öka bostadskonsumenternas möjligheter att påverka bostadsproduktionens inriktning och utformning. Det finns också skäl att inrikta konsumentupplysningen på värdet av en god bostad och en god boendemiljö, bl. a. som motvikt till den intensiva marknadsföringen av annan konsumtion.

Bostadsstyrelsen avser att ta initiativ till en utredningsgrupp med representanter för berörda myndigheter och organisationer för att behandla frågan om konsumentupplysning inom bostadssektorn med nyss angiven inriktning. För egen del vill jag understryka att det med hänsyn till samhällets ansvar för bostadsförsörjningen och dess åtgärder för att minska skillnader i boendestandard behövs en annan inriktning av upplysnings- och informationsverksamheten än den som förekommer på andra konsumtionsområden.

Som redovisats i det föregående har bostadsstyrelsen i sin anslagsframställning berört frågan om *miljöns anpassning för handikappade* och redogjort för det arbete som pågår inom styrelsen i syfte att förbättra de handikappades möjligheter att leva ett normalt liv i bostadsområdena. Styrelsen menar att det i allmänhet går att åstadkomma en god anpassning av lägenheter, bostadshus och yttre miljö till de handikappades behov genom ganska enkla åtgärder om problemen beaktas redan vid projekteringen.

Enligt min mening har styrelsen här pekat på en viktig jämlikhetsfråga. Fysiskt, psykiskt och socialt handikappade människor bör ha möjligheter att som andra delta i aktivt arbets- och fritidsliv och ha kontakter med människor med skilda intressen. Vår utbildnings- och arbetsmarknadspolitik tar sikte på att åstadkomma sådana möjligheter för de handikappade. Det är angeläget att också bostäder och yttre miljö samt kommunikationer och gemensamhetsanordningar av skilda slag utformas så att nämnda syften främjas.

För många handikappade kan en lämpligt utformad bostad och miljö med tillgång till service av olika slag vara ett realistiskt alternativ till institutionell vård. Exempel på detta utgör det servicehus i Svedmyra i Stockholm som invigdes förra året och stiftelsen Fokus' bostäder för svårt rörelsehindrade. För mindre svårt handikappade kan en väl utformad boendemiljö medföra att hjälpbehovet minskar. Många anordningar för handikappade är av värde också för den som inte är sjuk eller handi-

kappad. Jag delar styrelsens uppfattning att merkostnaderna för en generell handikappanpassning av lägenheter och miljö bör vägas mot de kostnadsbesparingar som kan uppkomma genom mindre belastning på institutioner för sluten vård.

Bostadsstyrelsen har upplyst att den i sin nya upplaga av skriften God Bostad kommer att belysa såväl möjligheterna att ge lägenheter, bostadshus och utomhusmiljö en generell handikappanpassning som därmed förenade kostnader. Det är enligt min mening betydelsefullt att ett planeringsunderlag av detta slag kommer fram.

Frågor som har betydelse för *utvecklingen av småhusbyggandet* har tagits upp av såväl bostadsstyrelsen i dess anslagsframställning som byggindustrialiseringsutredningen i det betänkande som jag har redogjort för i det föregående.

Under en följd av år har småhusen ökat i storlek. Bl. a. på grund härav har de blivit allt dyrare. I likhet med bostadsstyrelsen anser jag att en ökad produktion av mindre och billigare småhus bör stimuleras. Därigenom kan också mindre hushåll och hushåll med begränsad betalningsförmåga få större valfrihet beträffande boendeform. Som både styrelsen och utredningen framhåller är det angeläget att småhus i ökad omfattning byggs integrerat med flerfamiljshus för att motverka den segregation som renodlade småhusområden med stora lägenheter innebär. Även möjligheterna att bygga ut servicen för dem som bor i småhus underlättas härigenom.

De för bostadslån gällande föreskrifterna om minsta yta och rumsantal för småhus kan i viss mån vara till hinder för en utveckling mot ökad produktion av småhus för mindre hushåll. Jag biträder därför förslaget att dessa föreskrifter upphävs. Ändringen bör genomföras den 1 juli 1970.

Byggindustrialiseringsutredningen har i fråga om genomförandet av småhusproduktionen understrukt kommunernas centrala roll, bl. a. då det gäller att minska uppsplittringen på små och spridda husgrupper som ofta byggs utan kontinuitet och samordning. Utredningen föreslår en rad åtgärder för att rationalisera småhusbyggandet. Utredningen har redovisat synpunkter på det utvecklingsarbete som behövs härför och har också lagt fram förslag till vissa konkreta åtgärder i detta syfte. Dessa förslag får prövas när betänkandet har remissbehandlats.

Sedan den 1 juli 1967 får bostadslån beviljas till *upprustning av lägenheter i flerfamiljshus*. Upprustningsarbetena förutsätts vara begränsade med hänsyn till att lägenheterna så småningom skall genomgå genomgripande ombyggnad eller ersättas genom nybyggnad. Bostadslån hade tidigare utgått till ombyggnad av flerfamiljshus endast när syftet varit att åstadkomma lägenheter jämförbara med nybyggda lägenheter. Genom långivningen till begränsad upprustning av flerfamiljshus, som har karaktär av försöksverksamhet, har ett alternativ till den hittills bedrivna förnyelseverksamheten tillskapats.

Erfarenheterna av långivningen är ännu begränsade. Det har emellertid i många fall visat sig möjligt att åstadkomma väsentliga förbättringar av äldre bostäder till förhållandevis måttliga kostnader. På grund av gällande kapitalkostnadsvillkor har emellertid hyrorna efter upprustningen i vissa fall blivit lika höga som hyrorna i lägenheter som undergått genomgripande ombyggnad. Orsaken härtill är bl. a. att det nuvarande systemet med rak amortering vid återbetalning av lånen medför höga kapitalkostnader i början av lånetiden.

Saneringsutredningen har föreslagit att lånevillkoren ändras i syfte att minska och i viss omfattning i tiden utjämna kapitalkostnaderna för begränsad upprustning av flerfamiljshus. Utredningen föreslår att bostadslånet får återbetalas med annuitet. Detta ger konstanta kapitalkostnader under lånets löptid och därför jämfört med rak amortering lägre kapitalkostnader i början av denna tid. Enligt förslaget skall vidare räntan på fördjupad del av bostadslånet, som nu utgår enligt lånemarknadens villkor, löpa med samma ränta som gäller för lånets övriga del. Bostadslåneräntan kan antas vara genomsnittligt lägre än marknadslåneräntan för bottenlån under lånets löptid. Förslaget innebär därför att räntekostnaderna och därmed också hyrorna blir lägre än om nuvarande räntevillkor tillämpas. Utredningen föreslår slutligen att amorteringstiden som nu är högst 20 år får utsträckas till högst 25 år när särskilda skäl föreligger.

Saneringsutredningens förslag har tillstyrkts av samtliga remissinstanser.

För egen del kan jag ansluta mig till utredningens synpunkter på behovet av att främja upprustningsverksamheten genom vissa jämkningar i lånevillkoren. Jag förordar därför förslagen beträffande enhetlig ränta på bostadslånet och återbetalning genom annuitet. Däremot är jag i avvaktan på saneringsutredningens slutliga förslag inte beredd att förorda att amorteringstiden förlängs.

Konstruktionen med annuitet kan som några remissinstanser har påpekat innebära en nackdel i situationer då en framtida sanering aktualiseras tidigare än som avsågs när lånet togs upp. Fastigheten är då belastad med en större låneskuld än vid rak amortering. Med anledning härav vill jag framhålla att ovisshet om den framtida saneringstidpunkten, t. ex. som en följd av oklarheter i den kommunala planeringen, påkallar särskild uppmärksamhet från den lånebeviljande myndighetens sida vid bestämmande av amorteringstiden.

Annuiteten bör i enlighet med utredningens förslag grundas på en fast ränta för att den inte skall behöva räknas om vid förändringar i bostadslåneräntan. Jag förordar att annuiteten grundas på en räntesats av 6,5 %. Skillnaden mellan aktuell bostadslåneränta och den ränta som annuiteten beräknas på bör beaktas vid varje aviseringstillfälle så att ränteskillnaden läggs till eller dras av från annuiteten.

De av mig förordade ändrade bestämmelserna bör gälla fr. o. m. den 1 juli 1970.

Några remissinstanser har yrkat att bestämmelserna skall tillämpas retroaktivt. När det gäller beviljade men inte utbetalade lån förordar jag att bestämmelserna blir tillämpliga. Beträffande redan utbetalade lån bör bestämmelsen om enhetlig ränta få tillämpas. Däremot bör övergång till annuitet inte komma i fråga för redan utbetalade lån.

I detta sammanhang vill jag anmäla att Näringslivets byggnadsdelegation har gjort framställning om avveckling av det s. k. *paritetslånesystemet* inom den statliga bostadslångivningen. Delegationen anser att systemet är förenat med betydande framtida ekonomiska risker från såväl fastighetsförvaltningssynpunkt som statsfinansiell synpunkt. Särskilt pekar delegationen på att finansieringsformen utsätts för stora påfrestningar om byggnadspriserna ökar långsamt och räntenivån samtidigt är hög. Systemet ger enligt delegationens uppfattning dessutom incitament till byggnadskostnadsstegringar och därmed också till hyreshöjningar. Delegationen hemställer därför att den omfördelning i tiden av räntebetalning och amortering som systemet innebär ändras så att, efter viss övergångstid, ränta och amortering betalas på bostadslånet redan från början av lånets löptid.

Avvecklingen bör enligt delegationens mening genomföras under en tid av tio år. Med utgångspunkt i vissa antaganden i fråga om utvecklingen av bl. a. räntor och byggnadskostnader finner delegationen det möjligt att genomföra en sådan avveckling genom en successiv höjning av basannuiteten så att denna stiger från nuvarande 5,1 % till 6,69 % år 1979. Avvecklingen skulle, om hänsyn tas till beräknade ökningar av driftkostnaderna, innebära en årlig kostnadsökning med 3,86 %. Delegationen anser att en motsvarande hyreshöjning kan ske utan ändring av bostadskostnadernas andel av inkomsten.

I yttrande över delegationens framställning anför bostadsstyrelsen att förslaget till avveckling av paritetslånesystemet är mindre anpassningsbart till ändrade förutsättningar i fråga om räntenivå och ändrade hyrespolitiska bedömningar. I anslutning härtill erinrar styrelsen om att ovisshet råder om kostnadsutvecklingen och om den framtida räntan på fastighetslån. Det nuvarande lånesystemet medför, till skillnad från delegationens förslag, att bostadskostnaderna avskärmas från inverkan av räntevariationer och att hyressplittring motverkas. Systemet ger också förutsättningar för att i framtiden anpassa bostadskostnaderna till en fortsatt inkomststegring. Ändringar av basannuiteten kan göras med utgångspunkt i hyrespolitiska bedömningar.

Även om utvecklingen i det inledande skedet av systemets tillämpning inte har helt stämt överens med antagandena om den långsiktiga utvecklingen, föreligger det enligt bostadsstyrelsens mening inte skäl att avveckla systemet. Styrelsen framhåller att det kan uppkomma anledning att vidta ändringar i systemet men att erfarenheterna hittills är för begränsade för att ge underlag för en omprövning.

För egen del vill jag erinra om att det vid lånesystemets tillkomst förut-

sattes att basannuiteten skulle kunna ändras, både uppåt och nedåt. En höjning av basannuiteten skulle kunna komma i fråga om byggnadskostnaderna och därmed paritetstalet stiger mindre än vad som förutsatts eller om den allmänna räntenivån överstiger den antagna. Genom en sådan höjning skulle man kunna undvika den förlängning av statslånets amorteringstid som eljest skulle följa av en sådan kostnads- och ränteutveckling. Näringslivets byggnadsdelegation syftar däremot med sitt förslag om höjning av basannuiteten till att avveckla paritetsslånesystemet. Det skulle innebära att man övergav vissa grundläggande principer för bostadsfinansieringen som fastställdes av 1967 års riksdag, nämligen att hindra tillfälliga räntevariationer från att påverka boendekostnaderna och undvika hyressplittring mellan olika årgångar av hus.

Erfarenheterna av lånesystemet under de två år det har tillämpats är, som bostadsstyrelsen framhållit, begränsade och ger enligt min uppfattning inte underlag för att överge de grundläggande principerna för bostadsfinansieringen. I likhet med bostadsstyrelsen anser jag att de hittillsvarande erfarenheterna inte heller motiverar andra ändringar i systemet.

Emellertid vill jag i anslutning till vad delegationen anfört framhålla att långsamt stigande byggnadskostnader i förening med en hög räntenivå, om sådana förhållanden består någon längre tid, kan leda till betydligt större skuldökningar och längre amorteringstider än som kan accepteras. Det är därför angeläget att utvecklingen noga följs och att beräkningar fortlöpande företas i fråga om skuldökning, amorteringstider och de ändringar av basannuiteten som kan behövas med de utgångspunkter som systemet bygger på. Beräkningsarbetet, som bör omfatta även räntelånen, ankommer i första hand på bostadsstyrelsen. Jämsides härmed är det nödvändigt att göra bedömningar från hyrespolitisk och bostadssocial synpunkt av utrymmet för höjning av basannuiteten eller andra åtgärder. Jag har för avsikt att låta göra sådana bedömningar i särskild ordning med sikte på att förslag i dessa frågor skall kunna föreläggas riksdagen så snart underlag härför föreligger.

Jag vill i detta sammanhang erinra om att Kungl. Maj:t fastställt paritetstal som skall tillämpas under år 1970. Talen är 1,01 för hus som färdigställt före år 1969 och 1,00 för hus som färdigställs år 1969 eller 1970. Jag vill vidare erinra om att Kungl. Maj:t fastställt räntan för statliga bostadslån till 7,5 % för år 1970.

Enligt gällande bestämmelser utgår *tomträttslån* och markförvärvslån till primärkommun eller till kommunalförbund mellan primärkommuner. Däremot står dessa låneformer inte öppna för kommunalförbundet för Stockholms stads och läns regionala frågor (KSL) som är ett kommunalförbund mellan stad och landstingskommun. KSL har nu gjort framställning om att tomträttslån och markförvärvslån skall få utgå även till KSL och fr. o. m. den 1 januari 1971 till Stockholms läns landstingskommun.

Med anledning härav vill jag erinra om att ett tidigare förslag om vidgning av tomträttslångivningen till att omfatta landstingskommun behandlades i prop. 1967: 100 (s. 198). Föredragande departementschefen ansåg sig inte höra biträda förslaget med hänsyn till att bostadsförsörjningen i princip är en primärkommunal angelägenhet men framhöll att frågan borde övervägas på nytt om landstingskommun framdeles skulle komma att överta primärkommunala uppgifter på samhällsbyggandets område. Riksdagen (SU 100, rskr 265) beslöt i enlighet härmed.

Kungl. Maj:t har sedermera förordnat, att Stockholms stad den 1 januari 1971 skall inträda i Stockholms läns landstingskommun. För indelningsändringens genomförande gäller bl. a. att beslutanderätten i landstingskommunen enligt den nya indelningen med vissa begränsningar skall tillkomma fullmäktige i KSL innan indelningsändringen träder i kraft. Enligt förbundsordningen, som i detta hänseende äger tillämpning fr. o. m. den 1 april 1969, skall KSL bl. a. i samverkan med berörda kommuner främja bostadsförsörjningen i Stockholms län. För fullgörande härav äger KSL förvärva mark för bostadsbebyggelse och övrigt samhällsbyggande i anslutning härtill samt för friluftsliv. Vidare får KSL i den utsträckning och på de villkor varom avtal träffas med berörd kommun utföra markplanering, exploateringsarbeten och husprojektering samt bygga eller låta bygga bostadshus, centrumanläggningar och erforderliga anordningar ävensom medverka vid finansieringen av de med utbyggnaden förenade kostnaderna. Dessa uppgifter avses bli överförda till landstingskommunen vid samgåendet. Det bör i sammanhanget nämnas att lagen (1969: 215) med särskilda bestämmelser om Stockholms läns landstingskommun ger denna kommun befogenhet att — utöver vad som följer av landstingslagen — handha vissa primärkommunala angelägenheter som avser del av landstingskommunens område, om det är påkallat med hänsyn till betydande behov av samverkan mellan kommunerna i nämnda del av området.

Mot bakgrund av den här lämnade redogörelsen anser jag mig böra förordna att tomträttslån och markförvärvslån fr. o. m. den 1 juli 1970 får utgå till Stockholms läns landstingskommun. Härav följer att lånebestämmelserna samtidigt blir tillämpliga på KSL.

I den mån förhållanden, vilka motsvarar dem som enligt min redogörelse föreligger i Stockholms läns landsting, framdeles kommer att föreligga i andra landstingskommuner bör det ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om anpassning av lånebestämmelserna till dessa förhållanden.

Till frågan om ändring av bestämmelserna om markförvärvslån återkommer jag i det följande vid anmälan av anslaget Lånefonden för kommunala markförvärv (p. IV: 12).

I den bostadspolitiska debatten har *bostadsefterfrågans framtida utveckling och bostadsbyggnadsbehovet* allt mer uppmärksamrats. Statsmakterna har som förut nämnts uttalat sig för ett bostadsbyggnadsprogram omfattande 10 — *Bihang till riksdagens protokoll 1970. 1 saml. Nr 1. Bil. 13*

tande 1 milj. nya lägenheter under en tioårsperiod fram t. o. m. år 1974. Bostadsbyggnadsutredningen som under år 1965 redovisade beräkningar över bostadsefterfrågans utveckling och bostadsbyggnadsbehovet för perioden 1960—1975 kom till resultatet att en bostadsproduktion av minst denna omfattning var behövlig för att möta den växande efterfrågan och för att tillgodose eftersatta grupperns behov av rymliga och sunda bostäder.

Miljonprogrammet är väl motiverat och bör realiseras. För att nå detta mål krävs ett bostadsbyggande på omkring 100 000 lägenheter per år t. o. m. år 1974. Att ett så omfattande bostadsbyggande behövs framgår bl. a. av att ett stort antal personer utan egen lägenhet allttjämt är anmälda hos landets bostadsförmedlingar. Vidare kan man räkna med att inkomsterna ökar och därmed möjligheterna att förverkliga önskemålen om större och bättre utrustade lägenheter. Det finns fortfarande ett stort antal omoderna och halvmoderna lägenheter som behöver moderniseras eller ersättas med nya. Omflyttningen inom landet ställer krav på en hög bostadsproduktion på expanderande orter. Även invandringen av arbetskraft bör uppmärksammas.

Det är enligt min mening angeläget att ett så säkert underlag som möjligt erhålls för en bedömning av bostadsefterfrågans utveckling på längre sikt. Bostadsstyrelsen arbetar med en prognos över bostadsefterfrågans utveckling under åren framöver. Arbetet ingår som ett led i 1970 års långtidsutredning och torde i huvudsak kunna slutföras under våren. Styrelsen kommer att ge en detaljerad redovisning för perioden 1970—1975 och något mera översiktliga uppgifter för den därpå följande femårsperioden. För 1980-talet kommer styrelsen att göra en mera allmän bedömning av tänkbara utvecklingstendenser. Prognosarbetet kommer att mynna ut i data som anger bostadsefterfrågans omfattning och inriktning och det därav föranledda bostadsbyggnadsbehovet.

När bostadsstyrelsens prognosarbete slutförts får det övervägas om ytterligare åtgärder erfordras för att bedöma det långsiktiga bostadsbyggnadsbehovet.

I anslutning till vad jag här sagt om bostadsbyggnadsbehovet anhåller jag att få ta upp frågan om *bostadsbyggnadsplanen*.

Vid föregående års riksdag beslöts att bostadsbyggnadsplanen i fortsättningen skall ha ett femårigt perspektiv. För de två första åren i planperioden skall planen omfatta hela riket, för de tre senare endast orter med klart expansivt näringsliv och en långsiktigt positiv befolkningsutveckling.

Planen skall innehålla ett garanterat program och för de tre första åren dessutom en projektreserv. Det garanterade programmet skall avse enbart bostadsbyggande med statliga lån.

Det garanterade programmet skall något understiga den nivå som i och för sig är möjlig att uppnå med hänsyn till den aktuella konjunkturbedömningen. Projektreserven bör vara så stor att den ger utrymme för att öka bostadsbyggandet upp till nyssnämnda nivå men också därutöver om

konjunkturutvecklingen blir svagare än beräknat.

Övergången till det nya systemet för bostadsbyggnadsplanens konstruktion skall enligt riksdagsbeslutet ske successivt. En plan enligt den nya modellen skall fastställas först för tiden fr. o. m. år 1971.

För de två första åren av planperioden fastställdes en ram också för det bostadsbyggande som finansieras utan statliga lån. Projektreserven omfattade för nämnda år bostadsbyggande såväl med som utan statliga lån.

För år 1970 antog fjolårets riksdag en preliminär bostadsbyggnadsplan omfattande 95 000 lägenheter. Den skulle fördelas med 89 000 lägenheter på statsbelånat och 6 000 på inte statligt belånat byggande. Riksdagen bemyndigade dessutom Kungl. Maj:t att meddela bestämmelser om planering och fördelning av en projektreserv omfattande 8 000 lägenheter.

Jag förordar nu att bostadsbyggnadsplanen för år 1970 slutligt bestäms i enlighet härmed. Planen bör alltså omfatta 95 000 lägenheter fördelade på statsbelånat resp. inte statsbelånat byggande på angivet sätt. Därtill kommer en projektreserv om 10 000 lägenheter. Fördelningen av projektreserven på statsbelånat och inte statsbelånat byggande bör göras senare under året på grundval av den konkreta projektplaneringen i kommunerna. Projektreserven möjliggör en ökning av byggandet upp till den nivå som bedöms som konjunkturpolitiskt möjlig. Den bedömning som nu kan göras leder fram till en nivå på ca 100 000 lägenheter. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om möjligheterna och sättet för att ta projektreserven i anspråk.

För år 1971 har riksdagen antagit en bostadsbyggnadsplan enligt den modell som jag nyss har redogjort för. Detta år var det tredje året i den planperiod som beslutades av 1969 års riksdag. För år 1971 avsåg beslutet därför endast bostadsbyggande i klart expansiva orter. Det innefattade ett garanterat program om 60 000 statsbelånade lägenheter och en projektreserv om 10 000 lägenheter, likaledes statsbelånade.

Planen för år 1971 bör nu utvidgas till att omfatta hela landet. Jag förordar därvid att ett garanterat program på 87 000 lägenheter fastställs preliminärt för det statsbelånade byggandet. Av detta program bör som hittills en viss del fördelas först senare för att tillgodose behov som uppkommer på orter där näringslivet snabbt expanderar och andra behov som inte kan förutses vid den första fördelningen. Omfattningen av inte statligt belånat byggande beräknar jag till 8 000 lägenheter.

Slutligen förordar jag, att Kungl. Maj:t utverkar bemyndigande att besluta om fördelning av en projektreserv för år 1971 omfattande 10 000 lägenheter. Den bör inte nu fördelas mellan statsbelånat och inte statligt belånat byggande.

För år 1972, som är den nu aktuella planperiodens tredje år, bör fastställas ett garanterat program omfattande 60 000 och en projektreserv omfattande 10 000 statsbelånade lägenheter. För åren 1973 och 1974 skall en-

dast ett garanterat program för det statsbelånade byggandet fastställas. Med hänsyn till den med tidsavståndet ökande osäkerheten i bedömningen anser jag att programmet nu bör fastställas till 50 000 lägenheter för vart och ett av åren 1973 och 1974.

Planeringsramen för industriellt byggande bör liksom tidigare omfatta 10 000 lägenheter per år och gälla för åren 1971—1975. Ramen bör kunna vidgas av Kungl. Maj:t om så visar sig erforderligt.

Jag vill här också erinra om att 1968 års riksdag beslöt att låneramarna för nybyggnad försöksvis skulle fördelas på län och kommuner i kvadratmeter våningsyta i stället för i antal lägenheter. Denna fördelningsprincip har under fjolåret tillämpats beträffande två län. Fr. o. m. år 1970 omfattar försöksverksamheten hela landet. Fördelningen sker alltså nu på grundval av förut angivna lägenhetsantal och känd genomsnittsyta.

Medelsramen för lån för nybyggnad under år 1970 beräknar jag enligt följande uppställning. Fördelningen på småhus och flerfamiljshus samt genomsnittsbeloppen per lägenhet är desamma som bostadsstyrelsen har räknat med.

	Milj. kr.
Lån för flerfamiljshus (62 300 × 17 500).....	1 090
Lån för småhus (26 700 × 23 000).....	614
Summa	1 704

Medelsramen för beslut om lån för ombyggnader och räntebärande förbättringslån beräknar jag i överensstämmelse med bostadsstyrelsens förslag till 170 milj. kr. för såväl år 1970 som år 1971.

Kungl. Maj:t bör som hittills utverka riksdagens bemyndigande att vidga medelsramen dels vid sådana ändringar i fråga om de genomsnittliga lånebeloppen som kan bli en följd av ändringar i produktionsinriktning, låneunderlagsnivå m. m., dels i samband med en sådan ökning av ombyggnads- och förbättringsverksamheten som kan behövas för att stödja sysselsättningen.

Anslagsbehovet under lånefonden för nästa budgetår bör beräknas till 1 650 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) för år 1970 uttala sig för en bostadsbyggnadsplan omfattande 95 000 lägenheter och för en projektreserv omfattande 10 000 lägenheter,

b) medge att ramarna för bostadslån för nybyggnad bestäms med utgångspunkt i följande antal lägenheter

år 1970	89 000
„ 1971	87 000
„ 1972	60 000
„ 1973	50 000
„ 1974	50 000

c) medge att Kungl. Maj:t meddelar bestämmelser om projektreserv för åren 1971 och 1972 i enlighet med vad jag i det föregående har förordat,

d) medge att beslut om bostadslån för nybyggnad meddelas intill ett belopp av 1 704 000 000 kr. under år 1970,

e) medge att beslut om bostadslån till ombyggnad samt räntebärande förbättringslån meddelas intill ett belopp av 170 000 000 kr. under vart och ett av åren 1970 och 1971,

f) medge att förhandsbesked om bostadslån för hus som skall byggas med tillämpning av industriella produktionsmetoder meddelas för högst 10 000 lägenheter under vart och ett av åren 1971—1975,

g) bemyndiga Kungl. Maj:t att under de förutsättningar som angivits i det föregående besluta om utökning av de under b och e upptagna ramarna för långivningen såvitt gäller år 1970 och de under d och f upptagna ramarna,

h) godkänna av mig förordade ändringar i fråga om villkoren för bostadslån och tomträttslån,

i) till *Lånefonden för bostadsbyggande* för budgetåret 1970/71 anvisa ett investeringsanslag av 1 650 000 000 kr.

IV: 11. Lånefonden för maskinanskaffning inom byggnadsindustrien

1968/69 Utgift	—	Behållning 53 511 545
1969/70 Anslag	1 000	
1970/71 Förslag	1 000	

Lånebestämmelserna finns dels i kungörelsen (1952: 465) angående lån från lånefonden för maskinanskaffning inom byggnadsindustrien (ändrad senast 1965: 87), dels i brev den 27 maj 1966. Dessa bestämmelser innebär i korthet att lån beviljas dels för vissa byggnadsmaskiner, dels försöksvis för anläggningar för produktion av byggnadselement. Lån utgår med högst 80 % av anskaffningskostnaden och amorteringstiden är högst 10 år.

Bostadsstyrelsen

Under budgetåret 1968/69 har inga nya lån beviljats. En ansökan har avslagits. Vid utgången av samma budgetår fanns inga inneliggande obehandlade ärenden.

Genom amorteringar och inlösen har under budgetåret 1968/69 till fonden inlutit 4 021 490 kr.

Den ingående behållningen på fonden för budgetåret 1969/70 uppgår till 56 milj. kr., varav dock 18,3 milj. kr. är bundna genom beslut om lån som

ännu ej utbetalats. Det ej disponerade beloppet uppgår således till 37,8 milj. kr., vilket jämte anslaget för budgetåret på 1 000 kr. och inflytande amorteringar på ca 3 milj. kr. ger ett disponibelt belopp på ca 41 milj. kr. under innevarande budgetår.

Orsaken till att lånefonden under de senare budgetåren utnyttjats i mycket ringa omfattning torde få tillskrivas dels att behov av ytterligare utbyggnad av elementfabriker f. n. inte föreligger och dels att kreditmarknadsläget möjliggjort finansiering utan anlitan­de av medel ur fonden. Läget på kreditmarknaden har emellertid förändrats och behov torde fortfarande finnas av utrustning för transporter och montage av byggelement. Vidare kan med hänsyn till den snabba tekniska utvecklingen på byggnadsområdet förväntas att maskiner med nyhetsvärde blir aktuella. Styrelsen finner därför att lånemöjligheten bör behållas. Med hänsyn till storleken av det outnyttjade beloppet behöver anslaget endast föras upp med ett formellt belopp.

Departementschefen

I likhet med bostadsstyrelsen anser jag att anslaget i avvaktan på ytterligare erfarenhet av den tekniska utvecklingen på byggnadsområdet bör kvarstå och uppföras med ett formellt belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Lånefonden för maskinanskaffning inom byggnadsindustrien* för budgetåret 1970/71 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 kr.

IV: 12. Lånefonden för kommunala markförvärv

1968/69 Utgift	—	Behållning 30 000 000
1969/70 Anslag	30 000 000	
1970/71 Förslag	30 000 000	

Lånebestämmelserna finns i kungörelsen (1968: 227) om markförvärvslån till kommun. Dessa bestämmelser innebär i korthet att kommun kan erhålla lån av statsmedel för förvärv av sådan fast egendom som med hänsyn till den framtida utvecklingen krävs för tätbebyggelse eller därmed sammanhängande anordning.

Bostadsstyrelsen

Styrelsen föreslår att anslaget ökas med 20 milj. kr. till 50 milj. kr. för budgetåret 1970/71.

Anslaget för budgetåret 1969/70 har fastställts till ett — jämfört med

närmast föregående budgetår — oförändrat belopp av 30 milj. kr. Beloppet fastställdes mot bakgrund av begränsade erfarenheter av långivningen och en ringa efterfrågan på lån. Riksdagen uttalade i sammanhanget (SU 1969: 50, rskr 141) att långivningen för kommunala markförvärv bör fortsätta enligt beslutade riktlinjer samt att medelsanvisningen bör beräknas i första hand på grundval av den efterfrågan som visas.

Kungörelsen om markförvärvslån till kommun trädde i kraft den 1 juli 1968. Lån kan sökas för förvärv som gjorts efter denna dag. För förvärv där förutsättningarna enligt 3 § kungörelsen förelåg under år 1968 utgick ansökningstiden den 1 mars 1969. Till bostadsstyrelsen hade intill utgången av budgetåret 1968/69 inkommit ansökningar avseende ett totalt belopp av 43,1 milj. kr. Av detta belopp avser 31,6 milj. kr. förvärv som genomförts under andra halvåret 1968. Kungl. Maj:t har beviljat lån avseende sistnämnda förvärv med ett belopp av 19,7 milj. kr.

De vid 1967 års riksdag (prop. 1967: 100, SU 100, rskr 265) fastställda grunderna för långivningens inriktning innebar som enda ändamålsbegränsning att marken skall användas för samhällsbyggande. Långivningen skulle dock, åtminstone till en början, koncentreras till sådana markförvärv som gällde nyexploatering. Emellertid föreligger det ett visst lånebehov även för förvärv av fastigheter inom områden med samlad äldre bebyggelse. Lånebehovet för sådana förvärv kan antas vara eller komma att bli betydligt större än vad som kan utläsas ur inkomna låneansökningar. Det hittills i stort sett goda kreditmarknadsläget liksom de omfattande kommunala markförvärven åren 1966 och 1967 kan ha dämpat kommunernas efterfrågan på markförvärvslån. Den nuvarande medelsbegränsningen kan ha avhållit kommunerna från att söka lån för de jämförelsevis kapitalkrävande förvärven för saneringsändamål.

Med hänsyn till den korta tid långivningen tillämpats är hittillsvarande erfarenheter otillräckliga för en tillförlitlig bedömning av kommunernas framtida efterfrågan på markförvärvslån. Mot bakgrund av de under budgetåret 1968/69 vunna begränsade erfarenheterna av långivningen förutses emellertid ett lånebehov av ca 50 milj. kr.

Departementschefen

Lån från fonden har hittills avsett markförvärv som genomförts under budgetåret 1968/69 och totalt har lån beviljats med 32,8 milj. kr. Anslaget för nämnda budgetår var 30 milj. kr. I avvaktan på ytterligare erfarenheter förordar jag att anslaget för nästa budgetår förs upp med oförändrat belopp eller 30 milj. kr.

Jag torde här få erinra om att jag under anslaget Lånefonden för bostadsbyggande (IV: 10) har förordat vissa ändringar av bestämmelserna om markförvärvslån.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) godkänna av mig förordade ändringar av bestämmelserna om markförvärvslån,

b) till *Lånefonden för kommunala markförvärv* för budgetåret 1970/71 anvisa ett investeringsanslag av 30 000 000 kr.

IV: 13. Lånefonden för allmänna samlingslokaler

1968/69 Utgift	2 873 284	Behållning	—
1969/70 Anslag	8 000 000		
1970/71 Förslag	10 000 000		

Lånebestämmelserna finns i kungörelsen (1957: 367) om statslån för anordnande av allmänna samlingslokaler m. m. (ändrad 1960: 315). Dessa bestämmelser innebär i korthet att lån beviljas kommun, aktiebolag, förening eller stiftelse för nybyggnad, ombyggnad eller köp av byggnad i syfte att tillgodose behovet av allmänna samlingslokaler. Annan ägare av allmänna samlingslokaler än kommun eller kommunalt företag beviljas även lån för avhjälpande av ekonomiskt trångmål. Lån utgår med högst 50 % eller, när synnerliga skäl föreligger, med högst 70 % av låneunderlaget. Av lånet beviljas viss del som räntefri stående del. Denna del får i regel inte överstiga 40 % av låneunderlaget.

Riksdagen fastställer för varje budgetår en ram för beslut om lån från fonden.

Under denna rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett **anslag** om 8 milj. kr. Riksdagen har medgivit, att lån från fonden beviljas med högst 12 milj. kr. under budgetåret (prop. 1969: 1 bil. 13, SU 11, rskr 11).

Statens nämnd för samlingslokaler

Nämnden hemställer att låneramen för budgetåret 1970/71 bestäms till 20 milj. kr. samt att anslaget förs upp med 7 milj. kr. Vidare hemställer nämnden i särskild skrivelse att låneramen för budgetåret 1969/70 vidgas från 12 till 17 milj. kr.

Nämnden erinrar om att det numera framstår som en allmänt erkänd grundsats att behovet av samlingslokaler bör tillgodoses i takt med övrigt samhällsbyggande. Befolkningsomflyttningar från glesbygd till tätort med koncentration till de större samhällena påkallar ökade investeringar i såväl nya samlingslokaler som utbyggnad och modernisering av det äldre beståndet av statsbelånade samlingslokaler. Det är också nödvändigt att sörja för de lokaler, som till följd av strukturförändringar på vissa orter drabbats av ekonomiska svårigheter men som dock bör bibehållas åt den kvarboende befolkningen.

Med ledning av de bedömningar som riksorganisationerna för samlingslokaler gjort skulle lånebehovet för budgetåret 1970/71 uppgå till ca 25 milj. kr. Härtill kommer väntade låneanspråk på ca 5 milj. kr. under in-

nevarande budgetår, som inte torde rymmas inom den givna låneramen. Det totala lånebehovet skulle alltså utgöra omkring 30 milj. kr. Nämnden ifrågasätter emellertid om en utbyggnad av samlingslokalsbeståndet i den snabba takt som riksorganisationernas planering förutsätter är genomförbar, främst med hänsyn till de svårigheter som erfarenhetsmässigt sammanhänger med kapitalanskaffningen till den del finansieringen ej kan ske med statsmedel. Nämnden föreslår därför att lån får beviljas intill 20 milj. kr. under budgetåret 1970/71.

Nämnden anför i sin framställning om förhöjd låneram för budgetåret 1969/70 att summan av hittills under budgetåret beviljade samt av nämnden tillstyrkta men ännu inte beviljade lån uppgår till drygt 8 milj. kr. Denna summa motsvarar de låneanspråk som inte har kunnat rymmas inom låneramen för budgetåret 1968/69. Förhandsgranskade och i övrigt väntade ansökningar om lån avser lånebelopp om ca 9 milj. kr. Vid en tidpunkt då tre fjärdedelar av budgetåret återstår uppgår alltså de beräknade totala anspråken på lån under budgetåret till ca 17 milj. kr., varvid hänsyn inte tagits till ytterligare låneanspråk som erfarenhetsmässigt torde vara att vänta. Vid en oförändrad låneram för budgetåret 1969/70 skulle en betydande del av den låneram, som förutsätts gälla för budgetåret 1970/71, vara anspråktagen redan vid budgetårets början.

En förskjutning framåt i tiden av det slutliga lånebeslutet kan inte bara förrycka låntagarens planering utan inverkar även på nytillkommande lånesökandes möjligheter att erhålla samlingslokalslån. Nämnden har för sin del funnit en höjning av låneramen till åtminstone 17 milj. kr. påkallad för att angelägna lånebehov inte skall bli eftersatta.

I sin anslagsframställning har nämnden beräknat anslagsbehovet för budgetåret 1970/71 med utgångspunkt i det antagandet att 10 milj. kr. skulle komma att betalas ut under såväl innevarande som nästa budgetår. Vidare har nämnden räknat med att fonden årligen tillförs ca 3 milj. kr. i form av amorteringar.

I en senare lämnad komplettering till sin anslagsframställning har nämnden med ledning av bl. a. från kommunerna och från riksorganisationerna lämnade specificerade uppgifter för varje särskilt projekt beräknat utbetalningarna för budgetåret 1969/70 till 15,3 milj. kr. och för budgetåret 1970/71 till 8,5 milj. kr. Därjämte har från riksorganisationerna aviserats låneärenden till ett belopp av sammanlagt 12,4 milj. kr., som beräknas bli utbetalat före den 30 juni 1971.

Departementschefen

I avvaktan på resultatet av pågående utredning om statens stöd till samlingslokaler är jag inte beredd att förorda någon vidgning av låneramen för innevarande budgetår. Även för budgetåret 1970/71 bör ramen fastställas till oförändrat belopp, 12 milj. kr.

För att kunna möta en väntad ökning av utbetalningsbehovet förordar jag

med ledning av nämndens uppgifter att anslaget för budgetåret 1970/71 ökas med 2 milj. kr. till 10 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) medge att beslut om lån, som skall utgå från lånefonden för allmänna samlingslokaler, meddelas intill 12 000 000 kr. under budgetåret 1970/71,

b) till *Lånefonden för allmänna samlingslokaler* för budgetåret 1970/71 anvisa ett investeringsanslag av 10 000 000 kr.

V. Fonden för låneunderstöd

V: 9. Lokaliseringslån

Under åberopande av vad jag har anfört vid behandlingen av anslaget Lokaliseringsbidrag (p. C 1) hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till *Lokaliseringslån* för budgetåret 1970/71 beräkna ett investeringsanslag av 200 000 000 kr.

V: 10. Räntefria lån till bostadsbyggande

1968/69 Utgift	26 727 844	Behållning	31 126 219
1969/70 Anslag	20 000 000		
1970/71 Förslag	9 500 000		

Från anslaget bestrids utgifter för vinterbidrag. Bidragsbestämmelserna finns i räntelånekungörelsen (1967: 553, ändrad senast 1969: 131). Dessa bestämmelser innebär i korthet att bidrag utgår i samband med bostadslån för den särskilda kostnad som beräknas ha uppstått genom att byggnadsföretaget bedrivits vintertid.

Från anslaget utbetalas även räntefria lån för studentbostäder som beviljats enligt bostadslånekungörelsen (1962: 537, upphävd 1967: 552) samt räntefria tvätterilån, som beviljats enligt kungörelsen (1961: 153) om tvätterilån (upphävd 1967: 557). Räntefritt tvätterilån har inte beviljats under de senaste budgetåren.

Anslaget anvisas med det belopp som behövs för utbetalning av lån och bidrag under budgetåret.

Bostadsstyrelsen

Styrelsen föreslår att anslaget minskas med 10,5 milj. kr. till 9,5 milj. kr. för budgetåret 1970/71.

Vid utgången av budgetåret 1968/69 uppgick anslagsbehållningen till 31,1 milj. kr. Detta belopp jämte ett anslag av 20 milj. kr. eller sammanlagt 51,1 milj. kr. står till förfogande för utbetalningar under budgetåret 1969/70.

Utbetalningarna av lån kommer enligt styrelsens bedömning att uppgå till 45 milj. kr. under budgetåret 1969/70 och till 3,6 milj. kr. under budgetåret 1970/71. Utbetalningarna av vinterbidrag beräknas till 6 milj. kr. för vart och ett av budgetåren.

För budgetåret 1969/70 skulle således de totala utbetalningarna på anslaget uppgå till 51 milj. kr. och för budgetåret 1970/71 till 9,6 milj. kr.

Departementschefen

Bostadsstyrelsens förslag innebär att medel nu skall anvisas för utbetalning av återstoden av de räntefria studentbostadslån som har beviljats enligt de bestämmelser som gällde till utgången av år 1967. Någon ytterligare medelsanvisning för ändamålet skulle alltså inte behövas. Jag biträder bostadsstyrelsens förslag och hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Räntefria lån till bostadsbyggande* för budgetåret 1970/71 anvisa ett investeringsanslag av 9 500 000 kr.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:
Britta Gyllensten

Register

Sid. Kr.

1 Översikt

Driftbudgeten

A. Inrikesdepartementet m. m.

13	Inrikesdepartementet	7 142 000
14	Kommittéer m. m.	5 000 000
15	Extra utgifter	200 000
15	Bidrag till bestridande av kostnader för vissa internationella kongresser i Sverige	1 000
		12 343 000

B. Arbetsmarknad m. m.

16	Statskontorets organisationsförslag	
84	Allmänna synpunkter	
101	Arbetsmarknadsstyrelsen	43 100 000
105	Arbetsförmedlingen	171 600 000
109	Allmänna beredskapsarbeten m. m.	380 000 000
115	Särskilda beredskapsarbeten m. m.	450 000 000
120	Förlägningsbyggnader m. m.	32 500 000
122	Kostnader för arbetsmarknadsstyrelsens förrådsverksamhet ..	1 000
123	Arbetsmarknadsutbildning m. m.	505 000 000
131	Kontant stöd vid arbetslöshet	226 000 000
133	Särskilt stöd åt erkända arbetslöshetskassor	5 000 000
134	Bidrag till anordnande av verkstäder för handikappade	25 000 000
136	Bidrag till driften av verkstäder för handikappade	75 000 000
140	Vissa kostnader för vapenfria tjänstepliktiga	12 700 000
142	Statens invandrarverk	9 800 000
144	Omhändertagande av flyktingar	10 000 000
159	Anpassningsåtgärder för invandrare	2 600 000
161	Undervisning för invandrare i svenska språket m. m.	20 000 000
161	Arbetsdomstolen	529 000
162	Statens förlikningsmannarexpedition	543 000
163	Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar	9 000
		1 969 382 000

Sid.		Kr.
C. Regional utveckling		
164	Lokaliseringsbidrag	*10 000 000
164	Bidrag till lokaliseringsutbildning	*25 000 000
164	Särskilda stödåtgärder i glesbygder	5 000 000
166	Bidrag till företagareföreningar m. fl.:	
	Administrationskostnader	7 500 000
169	Täckande av förluster i anledning av statligt stöd till hantverks- och industriföretag m. fl.	9 000 000
		56 500 000
D. Bostadsbyggande m. m.		
171	Bostadsstyrelsen	11 692 000
172	Länsbostadsnämnderna	21 751 000
173	Statens hyresråd	1 796 000
174	Statens nämnd för samlingslokaler	189 000
175	Räntebidrag	2 000 000
176	Bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet	105 000 000
181	Byggnadsforskning	2 400 000
181	Rekonstruktionsbidrag till allmänna samlingslokaler	700 000
		145 528 000
	Summa för driftbudgeten	2 183 753 000

Kapitalbudgeten

IV. Statens utlåningsfonder		
183	Statens hantverks- och industrilånefond	20 000 000
185	Lånefonden för bostadsbyggande	1 650 000 000
225	Lånefonden för maskinanskaffning inom byggnadsindustrien ..	1 000
226	Lånefonden för kommunala markförvärv	30 000 000
228	Lånefonden för allmänna samlingslokaler	10 000 000
		1 710 001 000
V. Fonden för låneunderstöd		
230	Lokaliseringslån	*200 000 000
230	Räntefria lån till bostadsbyggande	9 500 000
		209 500 000
	Summa för kapitalbudgeten	1 919 501 000
	Totalt för inrikesdepartementet	4 103 254 000

* Beräknat belopp

CIVILDEPARTEMENTET

ÖVERSIKT

Genom en reform av departementsorganisationen sommaren 1969 sammanfördes ärenden avseende kommunerna, regional indelning och förvaltning samt vissa delar av samhällsplaneringen till civildepartementet. De ärenden som förut handlagts inom departementet fördes över till finansdepartementet.

Till civildepartementet hör fr. o. m. den 1 juli 1969 ärenden angående länsstyrelserna, de lokala skattemyndigheterna och kronofogdemyndigheterna samt de ärenden rörande kommuner, landstingskommuner och administrativ indelning som inte ankommer på annat departement. I departementet handläggs vidare ärenden om bebyggelseplanering, byggnads-, lantmäteri- och kartväsen, brandförsvaret och beredskap för oljebekämpning. Departementet organiserades vid nybildningen med en arbetsenhet för länsstyrelserna m. m. och en för bebyggelseplanering, lantmäteri och kartväsen. De kommunala indelningsärendena hänfördes till departementets budget- och planeringssekreteriat, som också svarar för utrednings- och försöksverksamheten beträffande fysisk riksplanering.

Statsmakterna har under år 1969 beslutat om åtgärder för att fullfölja 1962 års kommunindelningsreform. Beslutet innebär att gällande planer för länens indelning i kommuner i huvudsak kommer att vara genomförda senast vid årsskiftet 1973—74. Beslut om sammanläggning vid årsskiftet 1970—71 kan f. n. beräknas komma att meddelas för omkring hälften av de 202 återstående kommunblocken.

Genom kommunindelningsreformen skapas större och bärkraftigare kommuner, vilket stärker förutsättningarna för en väl fungerande kommunal självstyrelse och därmed för en levande kommunal demokrati. I anslutning till indelningsreformen har vissa ändringar i kommunallagstiftningen av betydelse för den kommunala demokratin genomförts. Bl. a. har kommun och landstingskommun fått befogenhet att besluta om ekonomiskt bidrag till de politiska partierna. Bestämmelserna om maximering av antalet kommunfullmäktige har slopats och möjlighet har öppnats att utse suppleanter för fullmäktige.

Frågan om ytterligare åtgärder för att stärka och fördjupa den kommunala demokratin är sedan våren 1969 föremål för överläggningar mellan företrädare för de stora politiska partierna, Svenska kommunförbundet och Svenska landstingsförbundet samt för den forskning om den kommunala demokratin som f. n. bedrivs med stöd av medel från riksbankens jubileumsfond. Överläggningarna tjänar som underlag för överväganden om ett fortsatt utredningsarbete som kommer att sättas i gång inom kort.

Genomförandet av kommunindelningsreformen medför ett betydande arbete i civildepartementet. Reformens fullföljande bör vidare föranleda att relationerna mellan staten och kommunerna ägnas ökad uppmärksamhet. Tillkomsten av starkare kommunala enheter ger anledning att se över metoderna för och omfattningen av den statliga tillsynen över kommunerna på skilda verksamhetsområden. Mot bakgrund härav och med hänsyn till behovet av att förbättra och hålla samman kontakterna med kommunerna har en särskild enhet för kommunala frågor inrättats inom departementet den 1 december 1969.

Omfattande utredningar rörande länsorganisationen har pågått under praktiskt taget hela 1960-talet. År 1967 avslutade länsförvaltningsutredningen och landskontorsutredningen sitt arbete med förslag till omorganisation av den statliga länsförvaltningen. Samtidigt lämnade länsindelingsutredningen förslag till ny länsindelning. Dessa utredningar remissbehandlades i ett sammanhang. År 1968 lämnade länsdemokratiutredningen ett principförslag, som innebar bl. a. omfattande överflyttning av uppgifter från de statliga länsorganen till landstingen. Vid remissbehandlingen av detta betänkande har remissinstanserna också haft tillfälle att återkomma med synpunkter på de tidigare nämnda utredningarna för att en samtidig bedömning skulle komma till stånd. Remisstiden gick ut den 1 november 1969.

De sålunda slutförda utredningarna skall nu sammanfattas, kompletteras och fullföljas genom fortsatt beredningsarbete. Under tiden kommer vissa partiella förändringar i den statliga länsförvaltningens organisation att aktualiseras. En principproposition härom avses bli förelagd årets riksdag med sikte på att ändringarna skall träda i kraft den 1 juli 1971.

Förarbetena för en fysisk riksplanering fortsätter. Arbetet har hittills väsentligen haft formen av metodstudier. Vissa resultat har redovisats i en materialsamling som publicerades sommaren 1969. F. n. pågår en brett upplagd inventering av anspråken på mark och andra fysiska resurser samt däremot svarande tillgångar. En skiss till fysisk riksplan beräknas föreligga klar under år 1971. En rådgivande expertgrupp har tillkallats för att biträda med metod- och utvecklingsfrågor. Ett stort antal myndigheter, branschorgan och intresseorganisationer är engagerade i det grundläggande inventeringsarbetet.

Anslagen för nästa budgetår inom civildepartementets verksamhetsområ-

de uppgår till 756,3¹ milj. kr. För länsstyrelserna m. m. sker en förstärkning i första hand i fråga om den regionala skatteorganisationen. Statens planverk får ökade resurser bl. a. för granskningen av bebyggelseplaner. Inom lantmäteriet har ökat utrymme beretts för arbetena med övergång till nytt fastighetsregister.

Länsstyrelserna m. m.

Med hänsyn till det pågående beredningsarbetet rörande länsförvaltningens framtida utformning har länsstyrelsernas anslagsframställningar bedömts restriktivt. För att snabbt åstadkomma en förbättrad skattekontroll föreslås dock en utbyggnad av i första hand landskontorens taxeringssektioner. Vidare förordas ytterligare personal för vissa prövningsnämndskanslier och kameralsektioner i övrigt. Landskanslierna tillförs personal för främst naturvårds- och planeringsuppgifter.

En förstärkning sker av vissa lokala skattemyndigheter och kronofogdemyndigheter främst inom storstadsområdena.

De 33 statliga hemkonsulenterna förs över från lantbruksnämnderna till länsstyrelserna.

Planväsendet

Statens planverk har under året inventerat olika kuststräckors värde för friluftsliv och fritidsbebyggelse. Undersökningen syftar, liksom verkets initiativ för samordnade länsinventeringar, till att få fram förbättrat underlag för översiktlig planering på lokal och regional nivå samt för den fysiska riksplaneringen.

Efterfrågan på verkets tjänster har ökat såväl centralt som regionalt. Verket förstärks organisatoriskt genom inrättande av en lekmannastyrelse under ledning av en generaldirektör. Kansliet, som utgör den administrativa enheten, omorganiserar till en byrå. Personalförstärkningar genomförs även vid andra enheter inom verket.

Lantmäteriväsendet

Den övervägande delen av lantmäteriets verksamhet avser fastighetsbildning för permanentbebyggelse och fritidsändamål. Omkring 42 000 fastigheter nybildades för dessa ändamål under år 1968. Produktionen inom verket väntas öka vilket beräknas leda till att en stor del av ineliggande ärendebalans avvecklas under budgetåret 1970/71. Ökningen beräknas genom oli-

¹ Denna summa innefattar på grund av övergång till kalenderårsredovisning anslag för ett och ett halvt år för kartverket. Med reduktion för denna engångsökning blir summan 741,4 milj. kr.

ka rationaliseringsåtgärder kunna ske inom ramen för nuvarande personalresurser. Personalen förstärks dock för uppgifter i samband med att ett nytt fastighetsregister läggs upp.

Utredningen rörande fastighetsbildnings- och mätningväsendets organisation har nyligen avlämnat sitt betänkande, Nytt lantmäteri (SOU 1969: 43). Detta remissbehandlas f. n.

Kartväsendet

Den allmänna kartläggningen fullföljs enligt den långtidsplan som redovisats för 1969 års riksdag. Förstagångsutgivningen av de ekonomiska och topografiska kartorna beräknas bli slutförd inom berörda delar av landet år 1978. Arbetet med en förnyad rikstriangulering pågår sedan år 1968 efter en tioårsplan.

Räddningstjänst m. m.

Länsbrandinspektörsorganisationen föreslås upphöra vid utgången av år 1970 och uppgiften att biträda länsstyrelserna i tillsynen över brandförsvaret läggs på statens brandinspektion vars personal förstärks för ändamålet.

Den av länsstyrelserna i samarbete med tullverket planlagda beredskapen för att bekämpa utsläppt olja kommer att förstärkas. Enligt förslag av räddningstjänstutredningen har tullverkets kustbevakning, som redan f. n. är engagerad i oljebekämpning, ålagts uppgiften att bekämpa löskommen olja till havs och i kustvattnen. Medel begärs bl. a. för utvecklingsarbete och begränsad anskaffning av viss bekämpningsmateriel.

Sammanställning

I följande sammanställning redovisas anslagen och förändringarna på olika anslagsgrupper. Omorganisationen av departementet, övergången till programbudget vid lantmäteriet och kartverket, förändrad anslagsgruppning vid planverket samt vissa överflyttningar av ärenden till och från andra huvudtitlar m. m. gör det svårt att jämföra anslagen för de båda budgetåren.

	Anvisat 1969/70	Förslag 1970/71	Förändring milj. kronor
DRIFTBUDGETEN			
A Civildepartementet m. m.	4,1	8,3	+ 4,2
B Länsstyrelserna m. m.	559,2	622,9	+ 63,7
C Planväsendet	22,3 ¹	23,4	+ 1,1
D Lantmäteriväsendet	40,4 ²	41,2	+ 0,8
E Kartväsendet	27,9 ³	29,6 ⁴	+ 1,7
F Räddningstjänst m. m.	6,4	7,6	+ 1,2
Summa för driftbudgeten	660,3	733,0	+ 72,7

	Anvisat 1969/70	Förslag 1970/71	Förändring milj. kronor
KAPITALBUDGETEN			
II <i>Statens allmänna fastighetsfond</i>			
Byggnadsarbeten för länsstyrelserna.....	5,9	5,7	—0,2
VII <i>Fonden för förslag till statsverket</i>			
Förskott till vissa plankostnader m.m.	2,7	2,7	—
Summa för kapitalbudgeten	8,6	8,4	—0,2
<i>Totalt för civildepartementet</i>	668,9	741,4	+72,5

¹ Innefattar ca 1 milj. kr. för uppdragsverksamhet som inte beräknas bli utnyttjade och som utgår i förslaget för år 1970/71.

² Överslagsmässig omräkning av anslagen för innevarande budgetår (93,4 milj. kr.) till programbudgetanslag.

³ Överslagsmässig omräkning av anslagen för innevarande budgetår (33,9 milj. kr.) till programbudgetanslag.

⁴ Utgör beräknad andel av för kartväsendet föreslagna anvisningar (44,4 milj. kr.) för tiden 1.7.1970—31.12.1971.

*Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 2 januari
1970.*

Närvarande:

Statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, HOLMQVIST, ASPLING, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDKVIST, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG, BENGTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON.

Chefen för civildepartementet, statsrådet Lundkvist, anmäler de frågor som gäller utgifterna för budgetåret 1970/71 inom civildepartementets verksamhetsområde och anför.

DRIFTBUDGETEN

Tolfte huvudtiteln

A. Civildepartementet m. m.

A 1. Civildepartementet

1968/69 Utgift ¹	2 199 800
1969/70 Anslag	2 674 000
1970/71 Förslag	5 254 000

¹ Anslagen Civildepartementet: Avlöningar och Civildepartementet: Omkostnader.

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänförs till budgetåret 1968/69 uppgår till 12 500 kr.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71
<i>Personal</i>		
Handläggande personal.....	25	+21
Övrig personal.....	10	+19
	35	+40

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71
<i>Anslag</i>		
Avlöningar	2 090 000	+1 888 000
Sjukvård	6 000	+ 7 000
Reseersättningar	15 000	+ 60 000
Därav utrikes resor	6 000	+ 4 000
Expenser	118 000	+ 150 000
Lönekostnadspålägg	445 000	+ 475 000
	2 674 000	+2 580 000

Uppgifterna rörande departementets personal och anslag för budgetåret 1969/70 avser verksamheten inom civildepartementet före den omfördelning av ärendena mellan statsdepartementen och därav föranledda omorganisation, som genomfördes den 1 juli 1969 (prop. 1969: 89, SU 97, rskr 244).

Kungl. Maj:t har med stöd av riksdagens bemyndigande (prop. 1965: 65, s. 19, SU 105, rskr 295) beslutat inrätta en tjänst som kansliråd i Cr 1 i civildepartementet. Tjänsten har inrättats för att möjliggöra en mera sammanhållen handläggning av de kommunala frågorna.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 5 254 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för en departementssekreterare/kanslisekreterare i högst A 30 som förstärkning av departementets planerings- och budgetsekreteriat. Personalökningen i övrigt beror på den tidigare nämnda omorganisationen av statsdepartementen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Civildepartementet* för budgetåret 1970/71 anvisa
ett förslagsanslag av 5 254 000 kr.

A 2. Kommittéer m. m.

1968/69 Utgift	575 500	Reservation	78 700
1969/70 Anslag	1 350 000		
1970/71 Förslag	3 000 000		

Beroende på omorganisationen av statsdepartementen har kommittéverksamheten ökat under innevarande budgetår och kommer att dra högre kostnader än vad som kunde förutses vid anmälan av detta anslag i prop. 1969: 1 (bilaga 14 s. 5). Jag beräknar det ytterligare medelsbehovet till 800 000 kr. och ämnar senare i dag förordna att detta belopp anvisas på tilläggsstat II till riksdagen för budgetåret 1969/70.

För nästa budgetår räknar jag med ytterligare ökad kommittéverksamhet, varför anslaget bör räknas upp med 1 650 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kommittéer m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett
reservationsanslag av 3 000 000 kr.

A 3. Extra utgifter

1968/69 Utgift	50 600	Reservation	13 000
1969/70 Anslag	45 000		
1970/71 Förslag	55 000		

Anslaget bör för nästa budgetår ökas med 10 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Extra utgifter* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 55 000 kr.

B. Länsstyrelserna m. m.

- B 1. Länsstyrelserna, B 2. Lokala skattemyndigheterna och
B 3. Kronofogdemyndigheterna

Allmän översikt

Länsstyrelserna

De 24 länsstyrelserna är statliga myndigheter för allmänna förvaltningsärenden på det regionala planet. Deras arbetsuppgifter är av mångskiftande art och faller inom flertalet departements verksamhetsområden. Länsstyrelserna har också en allmän skyldighet att bl. a. bevaka tillståndet och utvecklingen i länen.

Landshövdingen är chef för länsstyrelsen. Ett planeringsråd är knutet till varje länsstyrelse. Med undantag för länsstyrelsen i Stockholms län är länsstyrelserna organiserade i två avdelningar, landskansliet och landskontoret. Avdelningschefer är landssekreteraren resp. landskamreraren. Vid samtliga länsstyrelser utom i Gotlands län finns dessutom en länspolis-*chefsexpedition* under länspolischefen. Länsstyrelsen i Stockholms län består av fem avdelningar, nämligen allmänna avdelningen, planeringsavdelningen, kameral- och uppbördsavdelningen, provningsnämndsavdelningen och taxeringsavdelningen. De två förstnämnda avdelningarna motsvarar landskansliet och de tre återstående landskontoret vid övriga länsstyrelser.

Landskansliet indelas i de flesta länen i fyra sektioner, nämligen allmänna sektionen, planeringssektionen, civilförsvarssektionen och naturvårdssektionen. Till landskansliet hör vidare en länsplaneringsenhet. I vissa län finns dessutom en socialsektion. Landskontoret är vanligen indelat i en kameralsektion, en taxeringssektion, en uppbördssektion och en datasektion.

De sex civilbefälhavarkanslierna är förlagda i anslutning till var sin länsstyrelse.

Under resp. länsstyrelse lyder i olika avseenden de lokala skattemyndigheterna, kronofogdemyndigheterna, polisväsendet, civilförsvaret och lappväsendet.

Totala antalet anställda vid länsstyrelserna uppgår i runt tal till 7 900, varav 2 900 på landskanslierna, 4 900 på landskontoren och 70 på länspolis-*chefsexpeditionerna*. Länsstyrelsen i Stockholms län är störst med nära 1 400 anställda. Minst är länsstyrelsen i Gotlands län med något över 80 anställda. Antalet anställda vid en medelstor länsstyrelse uppgår till 200 à 300.

Riksstatsanslaget på driftbudgeten till samtliga länsstyrelser har för innevarande budgetår uppförts med drygt 346 milj. kr., varav inemot 226 milj.

kr. avser avlöningar. Driftbudgetutgifterna för en medelstor länsstyrelse har beräknats till 8 à 10 milj. kr.

Lokala skattemyndigheterna

De lokala skattemyndigheterna har att verkställa mantalsskrivning, att upprätta röstlängder för riksdagsval och kommunalval samt att ta befattning med taxeringsarbete, debitering och uppbörd av skatt. Vidare har de lokala skattemyndigheterna vissa arbetsuppgifter för den allmänna försäkringen.

Länsstyrelsen är chefsmyndighet för de lokala skattemyndigheterna i länet. Antalet sådana myndigheter varierar från tolv i Stockholms län till en i Gotlands län. Den lokala skattemyndighetens verksamhetsområde är fögderiet. Chef för lokal skattemyndighet är en fögderidirektör eller en härads-skrivare.

Antalet anställda hos rikets 122 lokala skattemyndigheter uppgår till drygt 4 000. I Stockholms fögderi finns ca 700 anställda. En medelstor lokal skattemyndighet har 20 à 30 anställda.

För innevarande budgetår uppgår riksstatsanslaget till de lokala skattemyndigheterna till drygt 109 milj. kr., varav ca 98 milj. kr. avser avlöningar.

Kronofogdemyndigheterna

Den exekutiva verksamheten avser dels det allmännas fordringar för skatter, böter, allmänna avgifter m. m., dels ärenden som anhängiggörs av enskilda rättsägare. Den förra ärendegruppen dominerar verksamheten.

För den exekutiva verksamheten är riket indelat i kronofogdedistrikt. I varje distrikt finns en kronofogdemyndighet med en kronodirektör eller kronofogde som chef. Kronofogdemyndigheterna administreras regionalt av länsstyrelserna. För vissa rådgivande och samordnande uppgifter inom exekutionsväsendet finns t. v. en särskild nämnd, exekutionsväsendets organisationsnämnd (EON). Frågan om centralmyndighet för exekutionsväsendet utreds av särskilt tillkallade sakkunniga.

Totala antalet kronofogdedistrikt är 81. Det största antalet distrikt finns i Stockholms län som har nio distrikt. I vart och ett av Uppsala, Kronobergs, Gotlands och Jämtlands län finns ett distrikt.

Antalet anställda hos kronofogdemyndigheterna är ca 2 700. Endast ett fåtal myndigheter har fler än 50 anställda. I ett medelstort kronofogdedistrikt uppgår personalen till ca 20.

För kronofogdemyndigheterna har riksstatsanslaget för innevarande budgetår beräknats till drygt 103 milj. kr., varav ca 71 milj. kr. avser avlöningar.

Departementschefen

Under nästan hela 1960-talet har det pågått omfattande utredningar om frågor som rör länsorganisationen. Länsförvaltningsutredningen och lands-

kontorsutredningen avlämnade år 1967 betänkanden med förslag rörande den statliga länsförvaltningen. Samma år lämnade länsindelningsutredningen förslag till ny länsindelning. År 1968 avgav länsdemokratiutredningen ett principbetänkande, vari bl. a. föreslogs en omfattande överflyttning av uppgifter från den statliga sektorn till landstingen. Samtliga dessa betänkanden har remissbehandlats. Avsikten är att det material som kommit fram genom utredningarna nu skall sammanfattas och kompletteras genom fortsatt beredning. Emellertid bör och kan vissa partiella reformer företas inom den statliga länsförvaltningen utan att det slutliga resultatet av beredningsarbetet behöver avvaktas. Jag vill därför redan nu anmäla min avsikt att senare föreslå Kungl. Maj:t att under våren förelägga riksdagen proposition i detta ämne. Därvid avser jag att bl. a. behandla organisationen på det regionala planet för samhällsplaneringen, förvaltningsrättskipningen, skatteförvaltningen och försvarsberedskapen.

Med hänsyn till det anförda har länsstyrelsernas anslagsframställningar för nästa budgetår bedömts restriktivt för att resultaten av den fortsatta beredningen inte skall föregripas. Emellertid anser jag det så angeläget att snabbt åstadkomma en förbättrad skattekontroll att restriktiviteten inte bör prägla bedömningen av personalbehovet inom den regionala skatteorganisationen.

Vid min anmälan av utgifterna under sjätte huvudtiteln i föregående års statsverksproposition (prop. 1969: 1, bil. 8, s. 25) behandlade jag vissa administrativa frågor inom länsstyrelserna. Jag anförde därvid bl. a. att behov förelåg att åstadkomma en större rörlighet i fråga om dispositionen av personalresurserna så att länsstyrelserna skulle få större möjligheter att successivt och smidigt anpassa sig till de ständigt ändrade kraven på deras tjänster. Jag erinrade också om att Kungl. Maj:t på mitt förslag meddelat föreskrifter i detta syfte. Vidare anmälde jag att vissa undersökningar pågick rörande möjligheterna att till länsstyrelserna delegera befogenheter och ansvar i administrativt avseende i samma utsträckning som gäller för andra större statliga myndigheter. Dessa undersökningar har bl. a. resulterat i att länsstyrelsernas möjligheter att inom ramen för tillgängliga medel inrätta tjänster hos sig och sina lokala myndigheter vidgats. Vid det stora flertalet länsstyrelser har åtgärder vidtagits även i syfte att till kameralsektionen koncentrera olika administrativa uppgifter som tidigare varit splittade på olika enheter. Jag förutsätter att länsstyrelserna i det fortsatta arbetet även överväger möjligheterna att öka användningen av olika kontors-tekniska och andra hjälpmedel i syfte att minska personalkostnaderna.

I det följande behandlar jag under särskilda rubriker mera i detalj de olika myndigheternas yrkanden. Sammanfattningsvis innebär mina ställningstaganden följande. Landskanslierna föreslås förstärkta med ett trettio-tal nya tjänster för främst naturvårds- och planeringsuppgifter. Med hänsyn till vad jag tidigare anført rörande önskvärdheten att inte föregripa en

kommande proposition om delreformer inom länsförvaltningen har jag tillstyrkt bara sådana tjänster som länsstyrelserna prioriterat högt och som anses erforderliga för att de nuvarande arbetsuppgifterna skall kunna utföras tillfredsställande. På landskontoren förordar jag sammanlagt ca 150 nya tjänster. I detta avseende har jag i viss utsträckning gått utanför länsstyrelsernas yrkanden på grund av önskemålet att snarast förbättra skattekontrollen. Mina förslag i fråga om landskontoren avser i första hand taxeringssektionerna och prövningsnämndskanslierna. Vidare föreslår jag personalökningar vid flera kameralsektioner då detta indirekt medför en förstärkning av länsstyrelsens övriga funktioner. Slutligen bör anmärkas att mina medelsberäkningar under resp. myndigheter ger utrymme för att anställa biträdespersonal, som eventuellt kan bli erforderlig till följd av de nu förordade personalförstärkningarna.

I prop. 1969: 127 angående riktlinjer för omorganisationen av den centrala skatteförvaltningen har föreslagits att ett riksskatteverk skall inrättas. Verket skall bl. a. omfatta kupongskattekontoret och sjömansskattekontoret, vilka organ nu tillhör länsstyrelserna i resp. Stockholms samt Göteborgs och Bohus län. Förslaget har godkänts av riksdagen (BevU 63, rskr 342). Det nya riksskatteverket avses träda i funktion den 1 januari 1971. Förslag rörande organisationens närmare utformning är avsedda att föreläggas 1970 års riksdag. Med hänsyn härtill har jag vid mina anslagsberäkningar beträffande nämnda länsstyrelser inte beaktat de besparingar som omorganisationen möjligen kan medföra för dessa.

De 33 statliga hemkonsulenterna sorterar f. n. under lantbruksstyrelsen. Regionalt är de placerade vid lantbruksnämnderna. Konsulenterna har att följa utvecklingen på hemområdet och förmedla upplysning till hushållen. Verksamheten inriktas nu i första hand på landsbygdens hushåll men har allt mer kommit att omfatta tätorternas hushåll och fått karaktären av allmän konsumentupplysning.

1965 års hemkonsulentutredning har till handelsministern avlämnat betänkandet Den framtida hemkonsulentverksamheten (Stencil H 1969: 3). Utredningen har bl. a. föreslagit att hemkonsulenterna den 1 juli 1970 inlemmas i länsstyrelseorganisationen. Flertalet remissinstanser har tillstyrkt förslaget i huvudsak.

Med hänvisning till vad chefen för handelsdepartementet anfört tidigare denna dag (bil. 12) förordar jag att utredningsförslaget genomförs den 1 juli 1970 såvitt angår överföring till länsstyrelserna av de drygt 30 hemkonsulenttjänster och åtta biträdestjänster som f. n. finns hos lantbruksnämnderna. I enlighet härmed har jag beräknat medel till löner och andra kostnader om ca 2,2 milj. kr. under anslaget till länsstyrelserna. Nionde huvudtitelns anslag till lantbruksnämnderna har räknats ned med motsvarande belopp. De frågor av praktisk natur, som kan uppkomma i samband med överföringen, bör lösas genom samarbete mellan lantbruksnäm-

derna och länsstyrelserna. I övrigt ankommer det på Kungl. Maj:t att meddela erforderliga bestämmelser.

De lokala skattemyndigheternas personalbehov m. m. utreds inom statskontoret. Detta motiverar en viss restriktivitet i bedömningarna av myndigheternas yrkanden. I vissa storstadsområden är emellertid personalsituationen otillfredsställande. Med hänsyn härtill förordar jag en personalförstärkning i berörda fögderier med ca 10 tjänster. Jag vill emellertid erinra om att länsstyrelserna i egenskap av chefsmyndigheter för de lokala skattemyndigheterna har att noga följa utvecklingen inom resp. län och genom omdisposition av befintliga resurser så långt som möjligt motverka lokala eller säsongmässiga variationer i arbetsbelastningen.

I yttrande över länsstyrelsernas anslagsframställningar beträffande kronofogdemyndigheterna har exekutionsväsendets organisationsnämnd (EON) föreslagit en utökning med sammanlagt 14 tjänster, nämligen fem som förste kronoassistent, två som kronoassistent samt tio som biträde, varav tre i utbyte mot kronoassistenttjänster. Nämnden förutsätter att länsstyrelserna fortsätter rationaliseringsarbetet för att utnyttja den arbetskraftsreserv som otvivelaktigt finns vid stationeringsorterna. Även jag anser att ökad arbetsbelastning i första hand bör bemästras genom ett utnyttjande av redan befintlig personal. Jag vill erinra om att länsstyrelserna i regleringsbrevet för innevarande år i detta syfte fått befogenhet att besluta om personalens fördelning på stationeringsorter inom kronofogdedistriktet och om indragning av stationeringsort samt om kronofogdemyndighets mottagning för allmänheten på annan ort än stationeringsort.

Liksom i fråga om de lokala skattemyndigheterna föreligger vissa speciella problem inom kronofogdemyndigheterna i storstadsområdena, särskilt i Stockholmsområdet. Med hänsyn härtill har jag beräknat medel för att förstärka kronofogdemyndigheterna i Stockholms län med ca 20 tjänster.

Även mina förslag till personalförstärkningar inom de lokala skattemyndigheterna och kronofogdemyndigheterna bör ses som ett led i strävandena att åstadkomma en effektivare och integrerad skatteförvaltning.

Belastningen på anslagen till länsstyrelsernas avlöningar, sjukvård m. m., reseersättningar, expenser och publikationstryck uppgick för budgetåret 1968/69 till sammanlagt 260,1 milj. kr. För innevarande budgetår har motsvarande anslag uppförts på riksstaten med tillhoppa 346 milj. kr. Under anslagen till fögderiorganisationens avlöningar och omkostnader uppgick för budgetåret 1968/69 belastningen till 72,2 milj. kr. För innevarande budgetår är motsvarande anslag uppfört med sammanlagt 109,5 milj. kr. Belastningen på anslagen till lokala exekutionsorganisationens avlöningar och omkostnader var budgetåret 1968/69 75,1 milj. kr. För budgetåret 1969/70 har motsvarande anslag beräknats till 103,7 milj. kr. De utbetalda retroaktiva lönetillägg som hänför sig till budgetåret 1968/69 men som bokförts på innevarande budgetårs anslag till länsstyrelserna, lokala skattemyndig-

heterna och kronofogdemyndigheterna uppgår avrundat till resp. 3,6 milj. kr., 1,7 milj. kr. och 1,2 milj. kr.

Som framgår av sammanställningen över beräkningarna av anslagen för nästa budgetår (s. 15) har länsstyrelserna, frånsett de särskilda uppborädsmedlen, för sin egen verksamhet föreslagit en medelsanvisning av sammanlagt ca 418 milj. kr., vilket jämfört med innevarande budgetår innebär en ökning med 70,6 milj. kr. För de lokala skattemyndigheterna har länsstyrelserna föreslagit att medelsanvisningen skall ökas med 21,5 milj. kr. till 160 milj. kr. Slutligen föreslår länsstyrelserna en medelstildelning för kronofogdemyndigheterna om 127 milj. kr., vilket innebär en ökning med 18,9 milj. kr.

Mina ställningstaganden till länsstyrelsernas förslag — vilka redovisas närmare i det följande — innebär, med bortseende från de under resp. anslag beräknade uppborädsmedlen, en medelsanvisning om sammanlagt 662,9 milj. kr., dvs. en ökning med 69 milj. kr. i förhållande till innevarande budgetår. Av beloppet avser 389,1 milj. kr. länsstyrelserna, 153,7 milj. kr. de lokala skattemyndigheterna och 120,1 milj. kr. kronofogdemyndigheterna. De särskilda uppborädsmedlen under ifrågavarande tre anslag beräknar jag öka med sammanlagt 5,3 milj. kr. till 40 milj. kr.

Riksstatsanslagen bör sålunda föras upp med, till länsstyrelserna 386 790 000 kr., till de lokala skattemyndigheterna 121 660 000 kr. och till kronofogdemyndigheterna 114 400 000 kr.

Sammanställning av anslagsberäkningarna för B. Länsstyrelserna m. m.

	B 1. Länsstyrelserna			B 2. Lokala skattemyndigheterna			B 3. Kronofogdemyndigheterna		
	1969/70	Beräknad ändring 1970/71		1969/70	Beräknad ändring 1970/71		1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Mynd.	Dep.chefen		Mynd.	Dep.chefen		Mynd.	Dep.chefen
<i>Personal</i>									
Personal i A 20 och högre lönegrad.....	1 768	+191	+114	263	+ 10	+ 7	265	+ 4	+ 3
Övrig personal.....	6 158	+551	+107	3 891	+138	+ 3	2 407	+130	+17
	7 926	+742	+221	4 154	+148	+10	2 672	+134	+20
<i>Anslag</i>									
Avlöningar.....	225 572 000	+52 116 000	+32 833 000	97 596 000	+15 203 000	+10 284 000	71 467 000	+11 283 000	+ 7 804 000
Sjukvård.....	742 000	+ 112 000	+ 93 000	409 000	+ 78 000	+ 65 000	240 000	+ 40 000	+ 24 000
Reseersättningar.....	6 546 000	+ 1 991 000	+ 1 540 000	1 281 000	+ 149 000	+ 103 000	3 750 000	+ 541 000	— 8 000
Lokalkostnader.....	22 614 000	+ 2 318 000	+ 2 338 000	10 840 000	+ 1 338 000	+ 1 338 000	7 173 000	+ 1 385 000	+ 1 385 000
Expenser.....	17 597 000	+ 6 497 000	+ 3 091 000	5 602 000	+ 1 199 000	+ 809 000	4 829 000	+ 1 253 000	+ 986 000
Lönekostnadspålägg...	51 698 000	+12 101 000	+ 8 106 000	22 447 000	+ 3 556 000	+ 2 429 000	16 438 000	+ 2 630 000	+ 1 848 000
Diverse ändamål.....	22 586 000	— 4 540 000	— 6 216 000	300 000	—	+ 157 000	4 173 000	+ 1 750 000	— 9 000
	347 355 000	+70 595 000	+41 785 000	138 475 000	+21 523 000	+15 185 000	108 070 000	+18 882 000	+12 030 000
<i>Särskilda uppbördsmedel</i>									
Ersättning från allmän- na pensionsfonden...	180 000	—	+ 20 000	29 000 000	—	+ 3 000 000	4 400 000	+ 1 100 000	+ 1 300 000
Ersättning för uppdrag vid datakontoren....	1 150 000	+ 984 000	+ 1 000 000	—	—	—	—	—	—
Nettoutgift.....	346 025 000	+69 611 000	+40 765 000	109 475 000	+21 523 000	+12 185 000	103 670 000	+17 782 000	+10 730 000

Stockholms län

	Länsstyrelsen		Lokala skattemyndigheterna		Kronofogdemyndigheterna	
	1969/70	Beräknad ändring 1970/71 Länsstyrelsen Dep.chefen	1969/70	Beräknad ändring 1970/71 Länsstyrelsen Dep.chefen	1969/70	Beräknad ändring 1970/71 Länsstyrelsen Dep.chefen
<i>Personal</i>						
Personal i A 20 och högre lönegrad.....	269	+28	59	+3	57	+1
Övrig personal.....	1 125	+44	978	+32	519	+55
	1 394	+72	1 037	+35	576	+56
<i>Anslag</i>						
Avlöningar.....	39 228 000	+7 116 000	24 878 000	+3 552 000	14 469 000	+4 568 000
Sjukvård.....	200 000	+20 000	150 000	+50 000	60 000	---
Resersättningar.....	340 000	+69 000	115 000	+19 000	400 000	+62 000
Lokalkostnader.....	2 620 000	+722 000	2 035 000	+754 000	683 000	+549 000
Expenser.....	3 063 000	+806 000	1 450 000	+207 000	1 050 000	+580 000
Lönekostnadspålägg....	9 018 000	+1 641 000	5 722 000	+817 000	3 328 000	+1 051 000
	54 469 000	+10 374 000	34 350 000	+5 399 000	19 890 000	+6 810 000
						+5 425 000

Länsstyrelsen i Stockholms län

Länsstyrelsen. 1. Löne- och prisomräkning m. m. 6 167 000 kr.

2. Då länsstyrelsen inte kan upprätthålla den beredningstakt som är erforderlig på överexekutorssektionen begärs en länsassistent. Passdetaljen behöver förstärkas med ytterligare en förste landskanslist för arbetsledningsuppgifter samt ett kvalificerat biträde. Socialsektionen behöver en länsassessor för att bemästra arbetsläget. En förste landskanslist behövs för granskning av kommunernas statsbidragsansökningar. Länsläkarorganisationen bör förstärkas med en landskanslist och ett kvalificerat biträde. På planeringsavdelningens skrivcentral föreligger behov av ett kvalificerat biträde. För handläggning av främst naturvårdsfrågor yrkas en tjänst som länsassessor. Vidare begärs ett kvalificerat biträde för att biträda med uppsättning av bl. a. stads- och byggnadsplaneärenden. På naturvårdssektionen begärs en biträdande länsingenjör för att i första hand lämna service inom Gotlands län. Sektionen behöver vidare en byrådirektörstjänst för förstärkning av de direkta kontakterna med löpande ärenden inom kommunerna, en för miljövården och en för fältundersökning och handläggning av reservatsärenden m. m. Även en tjänst som förste byråingenjör och som

kvalificerat biträde erfordras. Länsstyrelsen har ett permanent behov av en byrådirektör och en aktuarie på länsplaneringsenheten för arbetet med ett regionalpolitiskt program. Väg- och trafiksektionen måste förstärkas med två länsassessorer för handläggning av ärenden angående främst körkortskortskallelser. Även en länsassistent behövs då beredningen fordrar snabbare handläggning. Ärendena angående yrkesmässig trafik och bilregistrering ökar fortgående. Två kvalificerade biträden erfordras. Vid transportdetaljen behövs ett kvalificerat biträde som föreståndare för transport- och personalberedskapsregistret. En liknande tjänst behövs för att biträda vid den kommunala beredskapsplanläggningen. På grund av personalbrist har någon kontroll av enskilda skyddsrum inte kunnat utföras. Av beredskapskäl yrkas därför en tjänst som civilförsvarsingenjör på civilförvarssektionen. Även en länsassistent behövs som föreståndare för expeditionen. Utbildnings- och övningsverksamheten har nått en sådan omfattning att en förstärkning med ett kvalificerat biträde är nödvändig (+ 1 539 576 kr.).

3. Då omsättningen av växelpersonal varit stor samtidigt som den direkta kringsservicen på telefonanläggningarna ökat behövs förstärkning med ytterligare tre förste telefonister. På personalsektionen begärs en länsassistent och två kvalificerade biträden eftersom bl. a. rekryterings- och utbildningsfrågorna är tidsödande och mer omfattande än beräknat. Två kvalificerade biträden behövs på uppbördssektionen för att möta den normala ökningen i arbetsvolymen. Datasektionen behöver förstärkning med ett kvalificerat biträde. En kontinuerlig utbyggnad av provningsnämndsavdelningen är motiverad med hänsyn till arbetsmaterialets omfattning. En länsassessor och tre kvalificerade biträden behövs. Taxeringsavdelningens allmänna detalj kräver dels en taxeringsintendent för visst eftergranskningsarbete, dels en för uppföljning av den årliga fastighetstaxeringen i länet. Medel yrkas även för ett kvalificerat biträde. Då bl. a. antalet skattskyldiga i särskilda taxeringsdistrikt beräknas öka med 2 000 per år begär länsstyrelsen en länsrevisor, en biträdande länsrevisor, en taxeringsrevisor och ett kvalificerat biträde på revisionskontoren. För bl. a. arbetsledning och kontroll av skatteredovisningen behöver mervärdeskattkontoret förstärkas med en förste byråinspektör och två kvalificerade biträden. Med hänsyn till antalet skattskyldiga som bör taxeras inom särskilda taxeringsdistrikt erfordras ytterligare två förste taxeringsassistenter, fyra taxeringsassistenter och två kvalificerade biträden. På grund av att bl. a. antalet dubbelbeskattningsavtal ökat väsentligt behövs en förste landskanslist och två kvalificerade biträden på kupongskattkontoret (+ 1 629 724 kr.).

4. Vidare behövs uppräknig av medel för främst tillfällig personal (+ 505 700 kr.).

5. Omkostnaderna beräknas öka (+ 532 000 kr.).

Lokala skattemyndigheterna. 6. Löne- och prisomräkning m. m. 3 878 372 kr.

7. Danderyds fögderi behöver förstärkas med en expeditionsvakt. I Handens, Huddinge och Södertälje fögderier har arbetsledningen blivit eftersatt och servicen mot bl. a. allmänheten har försämrats. Arbetsläget i nämnda fögderier är nu sådant bl. a. på grund av befolkningsökningen att kvalificerad förstärkning måste åstadkommas. Länsstyrelsen yrkar därför en förste fögderisekreterare, två kvalificerade biträden och tre biträden i Handens fögderi, en förste fögderisekreterare, ett kvalificerat biträde och tre biträden i Huddinge fögderi samt en förste fögderisekreterare och två kvalificerade biträden i Södertälje fögderi. Lidingö fögderi behöver ett kvalificerat biträde bl. a. på grund av arbetsmaterialets svårighetsgrad. På grund av ett väsentligt merarbete genom ett stort antal fastighetsenheter inom Nacka fögderi behövs förstärkning med en fögderiassistent och ett kvalificerat biträde. I Sollentuna fögderi begärs två kvalificerade biträden och två biträden bl. a. på grund av vissa lokalsvårigheter. Lokala skattemyndigheten i Täby fögderi får i samband med flyttning svårigheter med anskaffning och upplärning av ny personal. Därför begärs ett kvalificerat biträde, en expeditionsvakt och ett biträde. Gemensamt för länets fögderier begärs medel för 10 landskanslistor i befordringgång (+ 1 340 078 kr.).

8. Omkostnaderna beräknas öka, bl. a. på grund av kostnader i samband med vissa flyttningar (+ 180 550 kr.).

Kronofogdemyndigheterna. 9. Löne- och prisomräkning m. m. 2 218 685 kr.

10. Personalen i Danderyds distrikt är hårt överbelastad och behöver förstärkas för att indrivningsresultatet inte skall försämrats. Länsstyrelsen begär därför en kronofogde, en kronokommissarie, två förste kronoassistenter och en kronoassistent. Då de kvalificerade ärendena ökat i Handens distrikt begärs en tjänst som förste kronoassistent. Arbetsmängden har även medfört behov av förstärkning med ett kvalificerat biträde och ett biträde. Huddinge distrikt är underbemannat. En kronokommissarie behövs för handläggning av kvalificerade mål och en kronoassistent för bl. a. utveckling av fältindrivningen. Vidare erfordras ett biträde i arbetsledande ställning. Nacka distrikt saknar på grund av den alltför stora arbetsbördan möjligheter att avdela personal med kvalificerad exekutiv utbildning för handläggning av ärenden rörande utmätning i lön. En kronokommissarie och ett biträde i arbetsledande ställning erfordras. I Norrtälje distrikt behövs ett kvalificerat biträde på grund av arbetsmängden. Sollentuna distrikt är det mest expanderande distriktet i landet. Tjänsten som kronofogdesekreterare bör bytas ut mot en tjänst som kronofogde. Med hänsyn till det kvalificerade merarbetet med löneutmätning behövs förstärkning med en erfaren förste kronoassistent. Även ett kvalificerat biträde och ett biträde begärs för att bl. a. avlasta den hårt ansträngda kanslidetaljen. På grund av distriktets storlek behövs en expeditionsvakt. Indrivningsresultatet i Solna distrikt är dåligt beroende främst på underbemanning. Med hänsyn till bl. a. distriktets

storlek bör en kronofogdesekreterare bytas mot en kronofogde. Vissa speciella svårigheter i distriktet nödvändiggör en förstärkning med en kronokommissare, en förste kronoassistent och ett biträde. Personalen för fältin- drivning är underdimensionerad i Stockholms distrikt och antalet exekutiva tjänster betydligt mindre än i landet i övrigt. Då en sådan fördelning av den exekutiva personalen måste innebära försämrat indrivningsresultat yrkar länsstyrelsen att distriktet förstärks med tre kronokommissarier, tre förste kronoassistenter, fyra kronoassistenter, fem kvalificerade biträden, sex biträden och en expeditionsvakt. Med hänsyn till befolkningsutvecklingen m. m. i Södertälje distrikt behövs en förste kronoassistent och en krono- assistent. De nya göromålen i samband med utmätning av lön medför behov av ett biträde i arbetsledande ställning (+ 1 959 215 kr.).

11. Vidare behövs medel till tillfällig personal (+ 332 100 kr.).

12. Härutöver begärs medel för bl. a. flyttning av kronofogdemyndighe- terna i Nacka och Solna distrikt (+ 295 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag medelsbehovet för länsstyrelsen till 63 363 000 kr., för lokala skattemyndigheterna till 38 584 000 kr. och för kronofogdemyndigheterna till 25 415 000 kr. eller sammanlagt 127 362 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för ytter- ligare en förste länsnotarie på socialsektionen, en förste landskanslist på överexekutorssektionen, en länsassessor på plan- och byggnadssektionen, en länsassistent på väg- och trafiksektionen och en förste byråingenjör på na- turvårdssektionen (2) samt två hemkonsulenter. Vidare har medel beräk- nats för en länsassistent på personalsektionen, en länsassessor på prövnings- nämndsavdelningen, två biträdande taxeringsintendenter, en länsrevisor, en biträdande länsrevisor, en taxeringsrevisor, en förste byråinspektör och fem taxeringsassistenter på taxeringsavdelningen (3). Härutöver har jag beräk- nat medel för en länsrevisor, en biträdande länsrevisor, en taxeringsrevisor, en länsassistent och två landskanslistor på taxeringsavdelningen, de tre sistnämnda avsedda för mervärdeskattekontoret. Dessutom har jag beaktat att medel anvisats hösten 1969 för vissa tjänster på uppbor- ds- och datasek- tionerna. Å andra sidan har jag räknat med minskat medelsbehov med an- ledning av vad jag anför i det följande under rubriken Diverse ändamål rö- rande kostnaderna för länsstyrelsernas blankett nämnd m. m. Jag har även beräknat medel för en förste fögderisekreterare i vart och ett av Handens, Huddinge och Södertälje fögderier och en fögderiassistent i Nacka fögderi (7). Slutligen har jag beräknat medel för tre kronokommissarier, sex förste kronoassistenter, fem kronoassistenter och fem biträden, varav två kvalifi- cerade, för kronofogdemyndigheterna (10). Ställning till var inom länet dessa tjänster slutligen skall placeras bör tas i senare sammanhang.

Uppsala län

	Länsstyrelsen		Lokala skattemyndigheterna		Kronofogdemyndigheten	
	1969/70		1969/70		1969/70	
	Beräknad ändring 1970/71 Länsstyrelsen	Dep.chefen	Beräknad ändring 1970/71 Länsstyrelsen	Dep.chefen	Beräknad ändring 1970/71 Länsstyrelsen	Dep.chefen
<i>Personal</i>						
Personal i A 20 och högre lönegrad.....	50	+ 2	5	+ 1	6	—
Övrig personal.....	147	+15	92	+ 4	48	+ 2
	197	+17	97	+ 5	54	+ 2
<i>Anslag</i>						
Avlöningar.....	5 793 000	+ 1 426 000	2 194 000	+ 406 000	1 295 000	+ 287 000
Sjukvård.....	12 000	+ 3 000	7 000	—	3 000	+ 1 000
Resersättningar.....	145 000	+ 39 000	33 000	+ 16 000	66 000	+ 22 000
Lokalkostnader.....	972 000	+ 51 000	416 000	+ 146 000	246 000	+ 37 000
Expenser.....	489 000	+ 73 000	143 000	+ 1 000	98 000	+ 7 000
Lönekostnadspålägg....	1 329 000	+ 321 000	505 000	+ 93 000	298 000	+ 66 000
	8 740 000	+ 1 811 000	3 298 000	+ 662 000	2 006 000	+ 420 000
						+ 226 000

Länsstyrelsen i Uppsala län

Länsstyrelsen. 1. Löne- och prisomräkning m. m. 640 087 kr.

2. Med hänsyn till utvecklingen framför allt inom den regionala utvecklingsplaneringen bör medel beräknas för en landskanslist och ytterligare en tjänsteman på länsplaneringsenheten. Allmänna sektionen bör förstärkas med en förste kontorsskrivare på grund av ökat arbete med handelsregistret. Planeringssektionen behöver en kansliskrivare för viss diariieföring och civilförsvarssektionen en landskanslist för bl. a. inskrivning av civilförsvarspersonal. På grund av den nya miljöskyddslagstiftningen bör medel anvisas för en byrådirektör, en förste landskanslist och en extra tjänsteman på naturvårdssektionen (+ 348 913 kr.).

3. På grund av den kraftigt ökade arbetsbördan på kameralsektionen bör medel beräknas för en landskanslist. För förbättrad skattekontroll behövs medel för en taxeringsrevisor, två taxeringsassistenter och två kansliskrivare på taxeringssektionen. Uppbördssektionen kräver förstärkning med en kansliskrivare på grund av bl. a. nya arbetsuppgifter (+ 264 560 kr.).

4. Vidare behövs ytterligare medel för främst biträden och tillfällig personal (+ 529 840 kr.).

5. Härutöver behövs viss upp-

räkning av medelstilledningen för omkostnader (+ 27 600 kr.).

Lokala skattemyndigheterna. 6. Löne- och prisomräkning m. m. 317 000 kr.

7. Med hänsyn till bl. a. att personaluppsättningen är otillräcklig bör medel anvisas för en förste kansliskrivare i Enköpings, ett biträde i Tierps samt en fögderisekreterare, en kansliskrivare och ett biträde i Uppsala fögderier (+ 171 881 kr.).

8. Härutöver behövs viss uppräknig av medel för främst omkostnader (+ 173 119 kr.).

Kronofogdemyndigheten. 9. Löne- och prisomräkning m. m. 255 329 kr.

10. Då bl. a. antalet allmänna mål ökat behövs förstärkning med två biträden (+ 49 918 kr.).

11. Vidare behövs ytterligare medel för främst omkostnader (+ 114 753 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag medelsbehovet för länsstyrelsen till 9 805 000 kr., för lokala skattemyndigheterna till 3 806 000 kr. och för kronofogdemyndigheten till 2 342 000 kr. eller sammanlagt 15 953 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för ytterligare en förste landskanslist på länsplaneringsenheten resp. naturvårdssektionen (2) samt en hemkonsulent. Vidare har jag beräknat medel för ytterligare en landskanslist på kameralsektionen, en taxeringsrevisor och två taxeringsassistenter på taxeringssektionen (3), en landskanslist på revisionsdetaljen samt en förste landskanslist på mervärdeskattkontoret vid länsstyrelsen. Jag har även beräknat medel för ytterligare en fögderisekreterare i Uppsala fögderi (7).

Södermanlands län

	Länsstyrelsen		Lokala skattemyndigheterna		Kronofogdemyndigheterna		Beräknad ändring 1970/71 Länsstyrelsen Dep.chefen	Beräknad ändring 1970/71 Länsstyrelsen Dep.chefen
	1969/70	Beräknad ändring 1970/71 Länsstyrelsen Dep.chefen	1969/70	Beräknad ändring 1970/71 Länsstyrelsen Dep.chefen	1969/70	Beräknad ändring 1970/71 Länsstyrelsen Dep.chefen		
<i>Personal</i>								
Personal i A 20 och högre lönegrad.....	60	+ 6	+ 4	8	—	7	+ 1	—
Övrig personal.....	194	+ 9	+ 4	95	+ 1	68	+ 1	—
	254	+ 15	+ 8	103	+ 1	75	+ 2	
<i>Anslag</i>								
Avlöningar.....	6 817 000	+ 1 794 000	+ 1 147 000	2 507 000	+ 486 000	1 762 000	+ 484 000	+ 312 000
Sjukvård.....	25 000	+ 10 000	+ 7 000	12 000	+ 2 000	10 000	+ 2 000	+ 2 000
Resersättningar.....	170 000	+ 155 000	+ 131 000	60 000	+ 10 000	83 000	+ 10 000	+ 5 000
Lokalkostnader.....	839 000	+ 49 000	+ 49 000	386 000	+ 26 000	195 000	+ 57 000	+ 57 000
Expenser.....	529 000	+ 200 000	+ 102 000	139 000	+ 53 000	129 000	+ 8 000	+ 8 000
Lönkostnadspålägg... ..	1 564 000	+ 404 000	+ 244 000	577 000	+ 115 000	405 000	+ 112 000	+ 72 000
	9 944 000	+ 2 612 000	+ 1 680 000	3 681 000	+ 692 000	2 584 000	+ 673 000	+ 456 000

Länsstyrelsen i Södermanlands län

Länsstyrelsen. 1. Löne- och prisomräkning m. m. 973 000 kr.

2. Genom inrättande av en tjänst som kontorsskrivare på allmänna sektionen skulle vissa arbetsuppgifter kunna avlastas landskanslistpersonalen på sektionen. Då planeringssektionen fått nya viktiga uppgifter bör medel beräknas för en landskanslisttjänst. För att länsplaneringsenheten bättre skall kunna fullgöra uppgifter inom samhällsplaneringen krävs en tjänst som landskanslist. Dessutom fordras medel för en arvodes-tjänst med hänsyn till de regionalpolitiska handlingsprogrammen. Vidgade uppgifter inom vatten- och luftvård medför behov av en byrådirektör med kemisk-biologisk kompetens på naturvårdssektionen. För att möjliggöra en snabbare handläggning av vattenvårdsärendena och för att fullfölja påbörjade inventeringar inom länet behövs medel för en förste byråingenjör med utbildning i avloppsteknik samt en assistent (+355 000 kr.).

3. På grund av ökade arbetsuppgifter på kameralsektionen behövs medel för en förste länsassistent. En länsassessorstjänst begärs för prövningsnämndens kansli. För taxeringsassistentorganisationen föreslås två tjänster som taxeringsassistent. Mervärdeskattekontoret behöver

förstärkas med en landskanslist för skatterevisioner (+ 249 000 kr.).

4. Vidare behövs ytterligare medel för främst biträden och tillfällig personal (+ 668 000 kr.).

5. Härutöver bör medelstildelningen räknas upp för omkostnader. Bl. a. bör länsstyrelsens tjänstebil bytas (+ 291 000 kr.).

Lokala skattemyndigheterna. 6. Löne- och prisomräkning m. m. 344 000 kr.

7. För att avlasta häradsskrivaren bl. a. rutinuppgifter fordras en tjänst som fögderiassistent i Strängnäs fögderi. Med hänsyn till den ökande arbetsbördan i fögderierna är det angeläget att medel anvisas för tillfällig personal (+ 293 000 kr.).

8. Ytterligare medel behövs för bl. a. flyttning av lokala skattemyndigheten i Strängnäs (+ 55 000 kr.).

Kronofogdemyndigheterna. 9. Löne- och prisomräkning m. m. 454 000 kr.

10. På grund av bl. a. det prekära läget i fråga om vikarier inom kronofogdekarriären fordras en kronofogdesekreterare i Eskilstuna distrikt. I samma distrikt behövs även en förste kronoassistent på grund av vissa reformer inom exekutionsväsendet. Med hänsyn till arbetsbördan inom distriktet i länet behövs ytterligare medel för tillfällig personal (+ 212 000 kr.).

11. Omkostnaderna beräknas öka (+ 7 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag medelsbehovet för länsstyrelsen till 11 624 000 kr., för lokala skattemyndigheterna till 4 045 000 kr. och för kronofogdemyndigheterna till 3 040 000 kr. eller sammanlagt 18 709 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för ytterligare en landskanslist på planeringssektionen, en förste byråinspektör på naturvårdssektionen (2) samt en hemkonsulent. Vidare har jag beräknat medel för ytterligare en förste länsnotarie på provningsnämndens kansli, två taxeringsassistenter, en landskanslist (3) och en förste taxeringsrevisor på taxeringssektionen vid länsstyrelsen. Jag har även beräknat 50 000 kr. i engångsutgift för byte av länsstyrelsens tjänstebil (5).

Östergötlands län

	Länsstyrelsen			Lokala skattemyndigheterna			Kronofogdemyndigheterna		
	1969/70	Beräknad ändring 1970/71 Länsstyrelsen	Dep.chefen	1969/70	Beräknad ändring 1970/71 Länsstyrelsen	Dep.chefen	1969/70	Beräknad ändring 1970/71 Länsstyrelsen	Dep.chefen
<i>Personal</i>									
Personali A 20 och högre lönegrad.....	73	+ 10	+ 4	10	—	—	11	—	—
Övrig personal.....	237	+ 23	+ 4	154	+ 2	—	90	+ 5	—
	310	+ 33	+ 8	164	+ 2	—	101	+ 5	—
<i>Arslag</i>									
Avlöningar.....	8 882 000	+ 2 146 000	+ 1 133 000	3 728 000	+ 555 000	+ 440 000	2 589 000	+ 564 000	+ 356 000
Sjukvård.....	30 000	—	—	13 000	—	—	10 000	—	—
Resersättningar.....	225 000	+ 25 000	+ 21 000	45 000	+ 1 000	—	116 000	+ 9 000	+ 9 000
Lokalkostnader.....	805 000	+ 35 000	+ 35 000	530 000	— 72 000	— 72 000	340 000	+ 20 000	+ 20 000
Expenser.....	633 000	+ 760 000	+ 451 000	182 000	—	—	198 000	+ 20 000	+ 20 000
Lönekostnadspålägg... ..	2 042 000	+ 523 000	+ 295 000	857 000	+ 139 000	+ 102 000	595 000	+ 140 000	+ 92 000
	12 617 000	+ 3 489 000	+ 1 935 000	5 355 000	+ 623 000	+ 470 000	3 843 000	+ 753 000	+ 497 000

Länsstyrelsen i Östergötlands län

Länsstyrelsen. 1. Löne- och prisomräkning m. m. 1 119 000 kr.

2. Länsplaneringsenheten föreslås förstärkt med en förste länsaktuarie på grund av den ökade verksamheten inom den samordnade regionala planeringen. För bl. a. vissa kvalificerade beredningsuppgifter behövs en landskanslist på allmänna sektionen. På planeringssektionen erfordras en kansliskrivare och ett kvalificerat biträde för att bl. a. avlasta landskanslisterna. För att möta de krav på naturvårdssektionens tjänster som ställs från olika håll behövs två naturvårdsassistenter, två kvalificerade biträden samt en ingenjör för handläggning av ärenden inom vatten- och luftvårdssektion. På civilförsvarssektionen krävs en länsassistent för att handha beredskapsverk och en biträdande civilförsvarsingenjör för att handlägga i första hand ärenden av kontrollnatur. För arbetet med den kommunala beredskapen föreslås en förste landskanslist. Vidare behövs en förste landskanslist för utbildnings- och övningsverksamhet. För förrådshållningen i länet begärs en biträdande förrådsförvaltare. Länspolischefens expedition behöver förstärkas med en landskanslist (+ 679 822 kr.).

3. På landskontoret bör inrättas en tjänst som förste läns-

assessor utan sektion för att bl. a. förstärka de administrativa funktionerna inom länsstyrelsen. I syfte att nå stabilitet i organisationen av prövningsnämndens kansli behöver en landskanslisttjänst bytas mot en tjänst som förste landskanslist. Medel bör anvisas för en särskilt förordnad specialist i samband med 1970 års allmänna fastighetstaxering. Då arbetsuppgifterna på taxeringssektionens allmänna detalj ökar, behövs förstärkning med en förste landskanslist. I syfte att minska den alltför stora arbetsbördan för taxeringsassistenterna erfordras förstärkning med ytterligare tre assistenter. För att biträda chefen på uppborgssektionen i främst frågor som rör skatteindrivningen behövs en länsassessor. Då den arbetsledande personalen på sektionen är underdimensionerad erfordras även en förste landskanslist i utbyte mot en landskanslist i befordringsgång. Med hänsyn till arbetsbördan för datasektionens arbetsledare behövs medel för utbyte av en landskanslisttjänst mot en tjänst som förste byråinspektör (+ 455 099 kr.).

4. Vidare behövs medel för främst biträden och tillfällig personal (+ 609 079 kr.).

5. Härutöver behövs ytterligare medel för bl. a. kostnader för beräknad inflyttning i nytt länsstyrelsehus (+ 626 000 kr.).

Lokala skattemyndigheterna. 6. Löne- och prisomräkning m. m. 574 000 kr.

7. På grund av den beräknade befolkningsutvecklingen begärs ett kvalificerat biträde i Linköpings fögderi. Vidare behövs medel för tillfällig arbetskraft m. m. (+ 133 500 kr.).

8. Omkostnaderna beräknas minska (—84 500 kr.).

Kronofogdemyndigheterna. 9. Löne- och prisomräkning m. m. 474 000 kr.

10. På grund av bl. a. den stora arbetsbelastningen behövs en kronokommissarie i Linköpings distrikt. Antalet kronoassistenter i Motala distrikt är otillräckligt och behöver ökas med ytterligare en. I Norrköpings distrikt föreslås en tjänst som kronoassistent i befordringsgång för att täcka visst bortfall av arbetskraft. Härutöver behövs uppräknig av medelstilledning- en för biträdestjänster och tillfällig personal m. m. (+ 279 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag medelsbehovet för länsstyrelsen till 14 552 000 kr., för lokala skattemyndigheterna till 5 825 000 kr. och för kronofogdemyndigheterna till 4 345 000 kr. eller sammanlagt 24 722 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för ytterligare en förste byråinspektör på naturvårdssektionen (2) samt en hemkonsulent. Vidare har jag beräknat medel för ytterligare en byrådirektör på kameralsektionen med huvudsaklig uppgift att handlägga personal- och anslagsfrågor och andra administrativa ärenden, två taxeringsassistenter (3) och en förste taxeringsrevisor på taxeringssektionen, en förste landskanslist på revisionsdetaljen och en landskanslist på mervärdesskattekontoret vid länsstyrelsen. Jag har även beräknat 400 000 kr. i engångsutgift för anskaffande av en telefonväxel i samband med inflyttning i nytt länsstyrelsehus (5).

Jönköpings län

	Länsstyrelsen		Lokala skattemyndigheterna		Kronofogdemyndigheterna		Beräknad ändring 1970/71 Länsstyrelsen Dep.chefen	Beräknad ändring 1970/71 Länsstyrelsen Dep.chefen
	1969/70	Beräknad ändring 1970/71 Länsstyrelsen Dep.chefen	1969/70	Beräknad ändring 1970/71 Länsstyrelsen Dep.chefen	1969/70	Beräknad ändring 1970/71 Länsstyrelsen Dep.chefen		
<i>Personal</i>								
Personal i A 20 och högre lönegrad.....	56	+ 7	+ 3	8	—	—	8	—
Övrig personal.....	210	+ 18	+ 6	106	+ 1	—	69	+ 2
	266	+ 25	+ 9	114	+ 1	—	77	+ 2
<i>Anslag</i>								
Avlöningar.....	7 904 000	+ 1 643 000	+ 1 131 000	2 782 000	+ 384 000	+ 325 000	1 973 000	+ 330 000
Sjukvård.....	15 000	+ 3 000	+ 3 000	10 000	—	—	4 000	+ 2 000
Resersättningar.....	205 000	+ 147 000	+ 121 000	40 000	—	—	125 000	+ 8 000
Lokalkostnader.....	837 000	+ 185 000	+ 185 000	352 000	—	—	222 000	+ 60 000
Expenser.....	467 000	+ 631 000	+ 302 000	161 000	+ 37 000	+ 20 000	136 000	+ 18 000
Lonekostnadspålägg....	1 803 000	+ 372 000	+ 256 000	640 000	+ 88 000	+ 82 000	454 000	+ 75 000
	11 231 000	+ 2 981 000	+ 1 998 000	3 935 000	+ 404 000	+ 402 000	2 914 000	+ 493 000
								+ 434 000

Länsstyrelsen i Jönköpings län

Länsstyrelsen. 1. Löne- och prisomräkning m. m. 1 151 502 kr.

2. På planeringssektionens körkortsdetalj behövs ett kvalificerat biträde på grund av de alltmer komplicerade körkortsärendena. Ett sådant biträde behövs också på bilregistret där arbetsbelastningen fortlöpande ökar. Länsplaneringsenhetens resurser är otillräckliga varför förstärkning med en länsaktuarie och ett kvalificerat biträde erfordras. På civilförsvarssektionens beredskapsdetalj behövs ett kvalificerat biträde på grund av arbetsbördan. För bl. a. bevakning av beviljade grustäkter föreslås en tjänst som naturvårdsassistent på naturvårdssektionen. Vidare behövs där en landskanslist i befordringsgång för bl. a. vissa administrativa göromål och ett kvalificerat biträde för kartritning. På grund av ökade arbetsuppgifter yrkas medel för ett kvalificerat biträde på länspolischefens expedition (+ 347 895 kr.).

3. Kameralsektionen behöver förstärkning med en länsassistent och ett kvalificerat biträde på grund av ökade administrativa uppgifter och konstant behov av personalförstärkning. Prövningsnämndens kansli behöver förstärkas med en förste landskanslist och ett kvalificerat biträde. En biträdande taxe-

ringsintendent och en förste landskanslist bör tillföras taxeringssektionens allmänna detalj på grund av ökade arbetsuppgifter. För fortsatt utbyggnad av taxeringsassistentorganisationen erfordras två förste taxeringsassistenter och en taxeringsassistent. Uppbördssektionen behöver på grund av ökat arbete i samband med den nya skatteredovisningen ett kvalificerat biträde (+ 472 679 kr.).

4. Vidare behövs medel för biträden och tillfällig personal m. m. (+ 335 924 kr.).

5. Härutöver behövs viss uppräknig av medelstilledningen för omkostnader (+ 528 000 kr.).

Lokala skattemyndigheterna. 6. Löne- och prisomräkning m. m. 455 300 kr.

7. Med hänsyn till befolkningsökningen bör lokala skattemyndigheten i Jönköpings fögderi förstärkas med ett kvalificerat biträde (+ 34 700 kr.).

8. Omkostnaderna beräknas minska (— 6 000 kr.).

Kronofogdemyndigheterna. 9. Löne- och prisomräkning m. m. 421 728 kr.

10. Till följd av nya och ökade arbetsuppgifter erfordras ett biträde i Jönköpings distrikt. I Värnamo distrikt bör en tjänst som biträdande kronofogde inrättas i stället för en tjänst som kronofogdesekreterare. I distriktet behövs även ett biträde (+ 64 472 kr.).

11. Omkostnaderna beräknas öka (+ 6 800 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag medelsbehovet för länsstyrelsen till 13 229 000 kr., för lokala skattemyndigheterna till 4 387 000 kr. och för kronofogdemyndigheterna till 3 348 000 kr. eller sammanlagt 20 964 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för ytterligare en landskanslist på naturvårdssektionen (2) samt en hemkonsulent. Vidare har jag beräknat medel för ytterligare en förste landskanslist på prövningsnämndens kansli, en biträdande taxeringsintendent, en förste landskanslist, två taxeringsassistenter (3) och en förste taxeringsrevisor på taxeringssektionen samt en landskanslist på mervärdeskattekontoret vid länsstyrelsen.

Kronobergs län

	Länsstyrelsen		Lokala skattemyndigheterna				Kronofogdemyndigheten	
	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	1969/70	Beräknad ändring 1970/71
		Länsstyrelsen Dep.chefen		Länsstyrelsen Dep.chefen		Länsstyrelsen Dep.chefen		Länsstyrelsen Dep.chefen
<i>Personal</i>								
Personali A.20 och högre lönegrad.....	51	+ 5	4	+ 1	—	4	—	—
Övrig personal.....	150	+25	87	+4	—	37	+3	—
	201	+30	91	+5	—	41	+3	—
<i>Anslag</i>								
Avlöningar.....	5 904 000	+ 1 789 000	1 831 000	+ 450 000	+ 190 000	992 000	+ 352 000	+ 275 000
Sjukvård.....	14 000	+ 3 000	8 000	—	—	4 000	—	—
Resersättningar.....	195 000	—	38 000	— 8 000	—	75 000	+ 47 000	+ 40 000
Lokalkostnader.....	832 000	+ 34 000	206 000	+ 8 000	+ 8 000	120 000	+ 104 000	+ 104 000
Expenser.....	556 000	+ 39 000	106 000	—	—	66 000	+ 82 000	+ 68 000
Lönekostnadspålägg....	1 351 000	+ 407 000	421 000	+ 104 000	+ 44 000	228 000	+ 81 000	+ 64 000
	8 852 000	+ 2 272 000	2 610 000	+ 554 000	+ 242 000	1 485 000	+ 666 000	+ 551 000

Länsstyrelsen i Kronobergs län

Länsstyrelsen. 1. Löne- och prisomräkning m. m. 1 127 000 kr.

2. Intensifierad samhällsplanering kräver ökad personal. Länsplaneringsenheten behöver därför en byrådirektör. För att minska omsättningen av juristpersonal på allmänna sektionen bör en länsnotarie i befordringsgång ersättas med en länsassessor. På sektionen behövs ytterligare en landskanslist och ett kvalificerat biträde på grund av bl. a. ökad föredragningskyldighet. Med hänsyn till den stora arbetsbördan för jurister och landskanslister bör planeringssektionen tillföras en länsassessor och en förste landskanslist. Kvalificerade biträden behövs på dels kørkortsdetaljen för arbetsledning, dels bilregistret för bl. a. den nya traktorbeskattningen. På grund av ökade arbetsuppgifter rörande vatten- och luftvård fordras en byrådirektör och en ingenjör på naturvårdssektionen. På allmänna beredskapsdetaljen behövs ytterligare en förste landskanslist för främst övningsverksamhet. Medel bör beräknas för en landskanslist i befordringsgång för vissa arbetsuppgifter på länspolischefens expedition (+ 534 159 kr.).

3. På grund av ökningen av antalet mål och deras svårighetsgrad behövs en förste landskanslist på prövningsnämndens

kansli i utbyte mot en landskanslist i befordringsgång. Koncentrationen av allmänt administrativa uppgifter till kameralsektionen nödvändiggör en förstärkning med ett kvalificerat biträde. Med hänsyn till vissa kvalificerade uppgifter på taxeringssektionen bör medel anvisas för en länsassistent i utbyte mot en förste landskanslist och en landskanslist i utbyte mot en landskanslist i befordringsgång. På allmänna detaljen behövs ytterligare ett kvalificerat biträde. För utbyggnad av taxeringsassistentorganisationen erfordras två taxeringsassistenter. För inköp och kontroll m. m. av kontorsmateriel behövs en materialförvaltare (+ 222 243 kr.).

4. Ytterligare medel behövs för främst biträdestjänster och tillfällig personal (+ 323 138 kr.).

5. Omkostnaderna beräknas öka (+ 65 460 kr.).

Lokala skattemyndigheterna. 6. Löne- och prisomräkning m. m. 399 000 kr.

7. Då den befintliga kvalificerade personalen i Växjö fögderi är otillräcklig erfordras medel för en fögderiassistent. Vidare begärs uppräknig av medelstildelingen för biträdestjänster i Växjö och Ljungby fögderier (+ 158 000 kr.).

8. Omkostnaderna beräknas minska (— 3 000 kr.).

Kronofogdemyndigheten. 9. Löne- och prisomräkning m. m. 325 352 kr.

10. På grund av att arbetet blivit kvantitativt och kvalitativt mer krävande bör tjänsten som kronofogdesekreterare ändras till tjänst som biträdande kronofogde. Vidare behövs ytterligare en kronokommissarie, ett kvalificerat biträde och ett biträde (+ 122 378 kr.).

11. Härutöver behövs viss uppräknig av medel för omkostnader, däribland kostnader för flyttning av kronofogdemyndigheten (+ 218 270 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag medelsbehovet för länsstyrelsen till 10 036 000 kr., för lokala skattemyndigheterna till 2 852 000 kr. och för kronofogdemyndigheten till 2 036 000 kr. eller sammanlagt 14 924 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för ytterligare en byrådirektör på naturvårdssektionen, en amanuens i befordringsgång på länsplaneringsenheten (2) samt en hemkonsulent. Vidare har jag beräknat medel för ytterligare en förste landskanslist på prövningsnämndens kansli, en taxeringsassistent (3) och en taxeringsrevisor på taxeringssektionen samt en landskanslist på mervärdeskattkontoret vid länsstyrelsen. Jag har även beräknat 38 000 kr. i engångsutgift för flyttning av kronofogdemyndigheten i Växjö distrikt (11).

Kalmar län

	Länsstyrelsen		Lokala skattemyndigheterna		Kronofogdemyndigheterna	
	1969/70	Beräknad ändring 1970/71 Länsstyrelsen Dep.chefen	1969/70	Beräknad ändring 1970/71 Länsstyrelsen Dep.chefen	1969/70	Beräknad ändring 1970/71 Länsstyrelsen Dep.chefen
<i>Personal</i>						
Personali A 20 och högre	60	+ 5	+ 4	+ 1	7	—
lönegrad.....	196	+ 19	+ 4	+ 1	62	+ 1
Övrig personal.....	256	+ 24	+ 8	+ 2	69	+ 1
<i>Anslag</i>						
Avlöningar.....	7 493 000	+ 1 329 000	+ 971 000	+ 339 000	1 796 000	+ 273 000
Sjukvård.....	20 000	+ 5 000	+ 5 000	+ 3 000	10 000	—
Resersättningar.....	315 000	+ 62 000	+ 27 000	+ 2 000	165 000	+ 5 000
Lokalkostnader.....	645 000	+ 153 000	+ 153 000	—	164 000	+ 35 000
Expenser.....	718 000	+ 316 000	+ 26 000	—	158 000	+ 12 000
Lönekostnadspålägg. . .	1 708 000	+ 320 000	+ 237 000	+ 78 000	413 000	+ 63 000
	10 899 000	+ 2 185 000	+ 1 419 000	+ 372 000	2 706 000	+ 388 000
						+ 253 000

Länsstyrelsen i Kalmar län

Länsstyrelsen. 1. Löne- och prisomräkning m. m. 834 819 kr.

2. Då antalet ärenden ökat på planeringssektionen genom bl. a. införandet av traktorskatt erfordras förstärkning med en länsassistent och en kansliskrivare. Ändrad utbildnings- och förrådsverksamhet medför behov av ytterligare ett kvalificerat biträde på civilförsvarssektionen. Med hänsyn till behovet att utreda vatten- och luftvårdsfrågor m. m. behövs medel för en byrådirektör med kemisk-biologisk utbildning, en byråingenjör, en naturvårdsassistent och en kartritare på naturvårdssektionen (+ 348 130 kr.).

3. På prövningsnämndens kansli behövs ytterligare en kansliskrivare i arbetsledande ställning i utbyte mot ett biträde. Då numera samtliga personalärenden skall handläggas på kameralsektionen erfordras ytterligare en förste landskanslist. Eftersom behovet av efterkontroll av taxering i första instans och av viss processledande verksamhet är starkt, bör taxeringssektionen förstärkas med en biträdande taxeringsintendent och en kansliskrivare. Taxeringsassistentorganisationen bör förstärkas med en taxeringsassistent. Med hänsyn till att antalet registrerade skattskyldiga i hög grad överstiger det vid mer-

värdeskatteformen beräknade antalet erfordras en förste landskanslist och en kontorsskrivare på mervärdeskattekontoret (+ 306 950 kr.).

4. Vidare behövs ökad medelstillelning för biträden och tillfällig personal m. m. (+ 338 601 kr.).

5. Härutöver behövs ytterligare medel för bl. a. kostnader för byte av länsstyrelsens tjänstebil (+ 356 500 kr.).

Lokala skattemyndigheterna. 6. Löne- och prisomräkning m. m. 356 095 kr.

7. På grund av bl. a. ökad arbetsmängd behövs en fögderisekreterare i Kalmar fögderi. Då lokala skattemyndigheten i Oskarshamn flyttat till nya lokaler, behövs en tjänst som expeditivsvakt (+ 74 405 kr.).

8. Omkostnaderna beräknas minska (— 58 500 kr.).

Kronofogdemyndigheterna. 9. Löne- och prisomräkning m. m. 326 000 kr.

10. I Oskarshamns distrikt behövs ett biträde för att betjäna telefonväxeln (+ 25 000 kr.).

11. Omkostnaderna beräknas öka (+ 37 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag medelsbehovet för länsstyrelsen till 12 318 000 kr., för lokala skattemyndigheterna till 3 874 000 kr. och för kronofogdemyndigheterna till 3 057 000 kr. eller sammanlagt 19 249 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för ytterligare en byrådirektör på naturvårdssektionen (2) samt två hemkonsulenter. Vidare har jag beräknat medel för ytterligare en biträdande taxeringsintendent, en taxeringsassistent (3) och en förste taxeringsrevisor på taxeringssektionen samt en förste landskanslist (3) och en landskanslist på mervärdeskattekontoret vid länsstyrelsen. Jag har även beräknat 50 000 kr. i engångsutgift för byte av länsstyrelsens tjänstebil (5).

Gotlands län

	Länsstyrelsen		Lokala skattemyndigheten		Kronofogdemyndigheten		Beräknad ändring 1970/71 Länsstyrelsen	Dep.chefen
	1969/70	Beräknad ändring 1970/71 Länsstyrelsen	1969/70	Beräknad ändring 1970/71 Länsstyrelsen	1969/70	Beräknad ändring 1970/71 Länsstyrelsen		
		Dep.chefen		Dep.chefen		Dep.chefen		
<i>Personal</i>								
Personal i A 20 och högre lönegrad.....	27	+3	+1	2	—	—	2	—
Övrig personal.....	58	+1	—	25	—	—	17	—
	85	+4	+1	27	—	—	19	—
<i>Anslag</i>								
Avlöningar.....	2 699 000	+ 531 000	+ 282 000	618 000	+ 76 000	+ 75 000	511 000	+ 58 000
Sjukvård.....	12 000	—	—	3 000	—	—	2 000	—
Resersättningar.....	85 000	+ 44 000	+ 36 000	6 000	+ 3 000	+ 3 000	35 000	—
Lokal kostnader.....	212 000	—	—	70 000	—	—	46 000	—
Expenser.....	215 000	+ 94 000	+ 21 000	39 000	+ 1 000	—	31 000	+ 2 000
Lönekostnadspålägg.....	617 000	+ 126 000	+ 69 000	142 000	+ 17 000	+ 17 000	118 000	+ 13 000
	3 840 000	+ 790 000	+ 403 000	878 000	+ 88 000	+ 86 000	743 000	+ 70 000

Länsstyrelsen i Gotlands län

Länsstyrelsen. 1. Löne- och prisomräkning m. m. 301 000 kr.

2. Med hänsyn till bl. a. planeringsfrågornas tyngd och betydelse för länet anses en tjänst som planeringsdirektör motiverad. Vidare behövs ett kvalificerat biträde i utbyte mot ett kontorsbiträde. På grund av länets säregna naturvärden och angelägenheten av att söka skydda dessa behövs medel för en naturvårdsintendent. Allmänna beredskapsdetaljen är på grund av underbemanning i behov av ytterligare en landskanslisttjänst. Bil- och trafikdetaljen behöver på grund av arbetsbördan en kansliskrivartjänst (+ 259 995 kr.).

3. En kvalificerad landskanslisttjänst på uppborndssektionen erfordras i utbyte mot en tjänst som landskanslist. Ett stort behov föreligger att förstärka taxeringsassistentorganisationen med ytterligare en taxeringsassistent i utbyte mot en landskanslist. Vidare erfordras medel för ett kvalificerat biträde vid taxeringsassistentgruppen i utbyte mot medel för ett kontorsbiträde. Även framdeles anses behov föreligga av en särskild fastighetstaxeringspecialist (+ 84 383 kr.).

4. Vidare behövs medel för bl. a. naturvårdsarbete (+ 102 622 kr.).

5. Omkostnaderna beräknas

öka (+ 42 000 kr.).

Lokala skattemyndigheten. 6. Löne- och prisomräkning m. m. 90 000 kr.

7. Omkostnaderna beräknas minska (— 2 000 kr.).

Kronofogdemyndigheten. 8. Löne- och prisomräkning m. m. 73 000 kr.

9. Omkostnaderna beräknas minska (— 3 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag medelsbehovet för länsstyrelsen till 4 243 000 kr., för lokala skattemyndigheten till 964 000 kr. och för kronofogdemyndigheten till 813 000 kr. eller sammanlagt 6 020 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för en hemkonsulent hos länsstyrelsen.

Blekinge län

	Länsstyrelsen		Lokala skattemyndigheterna		Kronofogdemyndigheterna	
	1969/70	Beräknad ändring 1970/71 Länsstyrelsen Dep.chefen	1969/70	Beräknad ändring 1970/71 Länsstyrelsen Dep.chefen	1969/70	Beräknad ändring 1970/71 Länsstyrelsen Dep.chefen
<i>Personal</i>						
Personal i A 20 och högre lönegrad.....	56	+ 1	+ 2	3	—	—
Övrig personal.....	121	+ 9	+ 4	61	+ 1	—
	177	+ 10	+ 6	64	+ 1	—
<i>Anslag</i>						
Avlöningar.....	5 464 000	+ 803 000	+ 693 000	1 608 000	+ 273 000	1 081 000
Sjukvård.....	12 000	+ 3 000	+ 3 000	3 000	—	4 000
Resesättningar.....	185 000	+ 47 000	+ 41 000	40 000	—	66 000
Lokalkostnader.....	350 000	+ 9 000	+ 9 000	230 000	+ 32 000	82 000
Expenser.....	403 000	+ 53 000	+ 52 000	99 000	+ 5 000	92 000
Lönekostnadspålägg....	1 246 000	+ 194 000	+ 170 000	370 000	+ 63 000	249 000
	7 660 000	+ 1 103 000	+ 968 000	2 350 000	+ 373 000	1 574 000
						305 000
						15 000
						44 000
						15 000
						70 000
						449 000
						438 000

Länsstyrelsen i Blekinge län

Länsstyrelsen. 1. Löne- och prisomräkning m. m. 636 732 kr.

2. Då miljöskyddslagen innebär nya arbetsuppgifter för naturvårdssektionen erfordras ytterligare en byråingenjör (+ 54 446 kr.).

3. För att uppnå kontinuitet och stadga i personaluppsättningen behövs medel för ytterligare ett kvalificerat biträde på prövningsnämndens kansli. För att möjliggöra en mera effektiv granskning av deklarationsmaterial behövs taxeringsassistentorganisationen i länet, som under en följd av år varit underdimensionerad, förstärkas med två taxeringsassistenter. Medel bör beräknas för två förste landskanslister på mervärdeskontoret för att effektivisera kontrollen av mervärdeskatten. På uppördssektionen behövs en förste landskanslist för att bl. a. kunna möta kraven på en effektiv arbetsgivarkontroll (+ 271 061 kr.).

4. Vidare behövs uppräkningsmedel för främst biträdestjänster m. m. (+ 108 761 kr.).

5. Härutöver behövs viss uppräkningsmedel för omkostnader (+ 38 000 kr.).

Lokala skattemyndigheterna.
6. Löne- och prisomräkning m. m. 327 838 kr.

7. Med hänsyn till bl. a. befolkningsunderlaget i Karls-

hamns fögderi behövs förstärkning med en fögderiassistent (+ 43 662 kr.).

8. Härutöver erfordras ytterligare medel för omkostnader (+ 1 500 kr.).

Kronofogdemyndigheterna. 9. Löne- och prisomräkning m. m. 420 000 kr.

10. En viss uppräknig av medelstilldelningen för omkostnader erfordras, däribland kostnader för flyttning av kronofogdemyndigheten i Karlskrona distrikt (+ 29 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag medelsbehovet för länsstyrelsen till 8 628 000 kr., för lokala skattemyndigheterna till 2 658 000 kr. och för kronofogdemyndigheterna till 2 012 000 kr. eller sammanlagt 13 298 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för ytterligare två taxeringsassistenter (3) och en taxeringsrevisor på taxeringssektionen, en förste landskanslist och en landskanslist (3) på mervärdeskattkontoret samt en hemkonsulent vid länsstyrelsen. Vidare har jag beräknat 15 000 kr. i engångsutgift för flyttning av kronofogdemyndigheten i Karlskrona distrikt (10).

Kristianstads län

	Länsstyrelsen		Lokala skattemyndigheterna		Kronofogdemyndigheterna	
	1969/70	Beräkнад ändring 1970/71 Länsstyrelsen Dep.chefen	1969/70	Beräkнад ändring 1970/71 Länsstyrelsen Dep.chefen	1969/70	Beräkнад ändring 1970/71 Länsstyrelsen Dep.chefen
<i>Personal</i>						
Personal i A 20 och högre lönegrad.....	63	+12	6	6	8	8
Övrig personal.....	191	+32	110	+11	77	+2
	254	+44	116	+11	85	+2
<i>Anslag</i>						
Avviöningar.....	7 568 000	+2 049 000	2 608 000	600 000	2 067 000	+502 000
Sjukvård.....	25 000	1 000	10 000	1 000	7 000	+1 000
Resersättningar.....	278 000	47 000	35 000	53 000	140 000	+31 000
Lokalkostnader.....	579 000	69 000	202 000	125 000	188 000	+36 000
Expenser.....	567 000	241 000	111 000	115 000	129 000	+87 000
Lönkostnadspålägg.....	1 737 000	465 000	600 000	138 000	475 000	+116 000
	10 754 000	+2 872 000	3 566 000	+1 032 000	3 006 000	+773 000
						+653 000

Länsstyrelsen i Kristianstads län

Länsstyrelsen. 1. Löne- och prisomräkning m. m. 875 000 kr.

2. Den regionala utvecklingsplaneringen kräver en byrådirektör och ett kartbiträde på länsplaneringsenheten. Vidare begärs medel för en amanuens och en landskanslist. På planeringssektionen finns behov av en tjänst som länsnotarie. Naturvårdssektionen behöver bl. a. på grund av den nya miljöskyddslagstiftningen förstärkas med en byrådirektör och en naturvårdsassistent. Även en byråingenjör med kompetens inom luftvårdsområdet och ett kartbiträde erfordras. En förste landskanslist behövs på civilförsvarssektionen. Sektionen behöver även förstärkas med en ingenjör (+ 482 267 kr.).

3. Ett kvalificerat biträde behövs på prövningsnämndens kansli. En tjänst som förste landskanslist bör bytas mot en tjänst som länsassistent. Medel bör även beräknas för arbete med den allmänna fastighetstaxeringen. På kameralsektionen behövs en förste länsnotarie och en förste landskanslist. Taxeringssektionens allmänna detalj bör förstärkas med en länsassistent och en förste taxeringsinspektör. På revisionsdetaljen erfordras en länsrevisor och en förste taxeringsrevisor. Medel bör även anvisas för två taxeringsassistenter samt ett kvalificerat biträde på uppördssek-

tionen. Denna bör även förstärkas med en förste länsnotarie. För datasektionen erfordras en assistent och en förste kontorsskrivare (+ 664 860 kr.).

4. Vidare behövs ytterligare medel för främst biträden och tillfällig personal (+ 680 573 kr.).

5. Härutöver begärs ytterligare medel för bl. a. komplettering av naturvårdssektionens laboratorieutrustning (+ 169 300 kr.).

Lokala skattemyndigheterna. 6. Löne- och prisomräkning m. m. 459 115 kr.

7. I Hässleholms, Klippans, Kristianstads, Simrishamns och Ängelholms fögderier behövs på grund av ökade arbetsuppgifter förstärkning med två kontorsskrivare, en kontorist, sex kontorsbiträden och två expeditivsvakter (+ 293 885 kr.).

8. Härutöver behövs viss uppräknig av medlen för omkostnader (+ 279 000 kr.).

Kronofogdemyndigheterna. 9. Löne- och prisomräkning m. m. 558 041 kr.

10. Arbetsgruppen för underrättelse och bevakning i Hässleholms distrikt behöver förstärkas med ett kvalificerat biträde. Tjänsten som kronofogde-sekreterare i distriktet bör ersättas med en tjänst som biträdande kronofogde. Myndigheten i Kristianstad bör också förstärkas med en kontorsskrivare. Vid stationeringen i Simrishamn behövs en förste kronoassistent. Två kronoassistenttjänster i Ängelholms distrikt bör bytas ut mot tjänster som kansliskrivare och kontorist samt en tjänst som kronoassistent mot en som förste kronoassistent (+ 78 959 kr.).

11. Härutöver behövs viss uppräknig av medlen för omkostnader, däribland kostnader för flyttning av kronofogdemyndigheten i Ängelholms distrikt (+ 136 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag medelsbehovet för länsstyrelsen till 12 074 000 kr., för lokala skattemyndigheterna till 4 269 000 kr. och för kronofogdemyndigheterna till 3 659 000 kr. eller sammanlagt 20 002 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för ytterligare en länsnotarie på planeringssektionen (2) samt en hemkonsulent. Vidare har jag beräknat medel för ytterligare en förste länsnotarie på kameralsektionen, en biträdande länsrevisor, en förste taxeringsrevisor och två taxeringsassistenter på taxeringssektionen (3) samt en förste landskanslist på mervärdeskattekontoret vid länsstyrelsen. Jag har även beräknat 80 000 kr. i engångsutgift för flyttning av lokala skattemyndigheterna i Kristianstads och Ängelholms fögderier samt 74 000 kr. för flyttning av kronofogdemyndigheten i Ängelholms distrikt (11).

Malmöhus län

	Länsstyrelsen		Lokala skattemyndigheterna		Kronofogdemyndigheterna	
	1969/70	Beräknad ändring 1970/71 Länsstyrelsen	1969/70	Beräknad ändring 1970/71 Länsstyrelsen	1969/70	Beräknad ändring 1970/71 Länsstyrelsen
		Dep.chefen		Dep.chefen		Dep.chefen
<i>Personal</i>						
Personal i A 20 och högre lönegrad.....	119	+ 13	8	27	+ 2	29
Övrig personal.....	423	+ 100	6	347	+ 15	212
	542	+ 113	+ 14	374	+ 17	241
<i>Anslag</i>						
Avlöningar.....	15 459 000	+ 4 992 000	+ 2 372 000	8 623 000	+ 1 478 000	+ 1 120 000
Sjukvård.....	75 000	+ 7 000	5 000	38 000	+ 2 000	33 000
Resersättningar.....	395 000	+ 176 000	131 000	80 000	+ 5 000	169 000
Lokalkostnader.....	1 485 000	+ 54 000	54 000	1 153 000	+ 30 000	740 000
Expenser.....	1 300 000	+ 864 000	201 000	393 000	+ 205 000	457 000
Lönekostnadspålägg....	3 540 000	+ 1 248 000	966 000	1 983 000	+ 376 000	1 330 000
	22 254 000	+ 7 233 000	+ 3 621 000	12 270 000	+ 2 096 000	8 512 000
					+ 1 580 000	+ 2 064 000
						+ 1 150 000

Länsstyrelsen i Malmöhus län

Länsstyrelsen. 1. Löne- och prisomräkning m. m. 1 914 977 kr.

2. För att bereda landssekreteraren möjlighet att mera odelat ägna sig åt bl. a. ledningsuppgifter behövs ytterligare en förste länsassessor. För arbetet med de regionalpolitiska handlingsprogrammen och kommunblocksreformen begärs ytterligare en byrådirektör på länsplaneringsenheten. På enheten erfordras även ett biträde för ritgöromål. Om länsstyrelsen blir överexekutor för hela länet krävs ytterligare en länsassessor på allmänna sektionen. Arbetsmängden och framför allt de muntliga förhören på socialsektionen medför behov av en förste länsnotarie. På grund av ökad arbetsvolym på planeringssektionen är personalförstärkning nödvändig. Ytterligare en länsassessor, fyra kvalificerade biträden samt fyra kontorsbiträden erfordras. På grund av miljöskyddslagen har betydande arbetsuppgifter bl. a. såvitt avser luftvården lagts på naturvårdssektionen vilket medför behov av en byrådirektör. För att bl. a. avlasta byrådirektören för den allmänna naturvården vissa uppgifter behövs en naturvårdsassistent. Vidare erfordras en förste landskanslist för administrativa göromål. För de ritgöromål som förekommer på sektionen yrkas ett ritbiträde. Medel begärs för en inspektör för att

avlasta chefen på allmänna beredskapsdetaljen vissa göromål. Det omfattande planläggningsarbetet inom försörjningsområdet samt arbetet med den kommunala beredskapen medför behov av ytterligare en landskanslist i befordringsgång. För sekreterargöromål och statistiskt arbete erfordras ett kvalificerat biträde. Civilförsvarets utbyggnad har medfört ökade arbetsuppgifter för förrådsförvaltaren. För att biträda denne behövs en förrådsmästare. En landskanslist i befordringsgång erfordras för bl. a. planläggnings- och organisationsuppgifter (+ 1 183 948 kr.).

3. För att bereda materialförvaltaren lättnad i hans arbetsledande funktioner krävs ytterligare en expeditionsvakt. Med hänsyn till arbetsbelastningen i telefonväxeln finns behov av ytterligare en telefonist. Ökningen av mål i prövningsnämnden kräver en förste landskanslist och en kontorsskrivare. Med hänsyn till kameralsektionens ökade arbete med bl. a. länsstyrelsens administration behövs ett högt kvalificerat biträde. En biträdande taxeringsintendent begärs på taxeringssektionen på grund av bl. a. ökningen av besvärsmål, inte minst sådana av komplicerad natur. På grund av ökningen av arbetsvolymen behövs vidare två landskanslister i befordringsgång samt två biträden, varav ett högt kvalificerat. På grund av ökat behov av taxeringsrevisioner samt riksomfattande kontrollaktioner yrkas ytterligare en taxeringsrevisor och en landskanslist på revisionsdetaljen. För att kunna delegera tidskrävande rutinarbete från revisionspersonal till biträdespersonal behövs ytterligare ett kvalificerat biträde. Erfarenheterna från mervärdeskattekontorets hittillsvarande verksamhet visar att den kvalificerade ledningspersonalen måste förstärkas med en förste länsassistent. Som ett led i taxeringsassistentorganisationens utbyggnad behövs två taxeringsassistenter. Den stora ekonomiska satsning, som ADB-systemet inom folkbokföring och uppbörd inneburit, bör följas upp genom organisatorisk och personell upprustning av uppbördssektionen. Länsstyrelsen begär därför en byrådirektör, två landskanslister i befordringsgång samt fyra kvalificerade biträden. Den kvalificerade ledningspersonalen för datasektionen måste förstärkas. Sektionen bör tilldelas en tjänst som avdelningsdirektör eftersom sektionens chef bör ha samma tjänsteställning som cheferna på kameral- och uppbördssektionerna. Vidare finns behov av ytterligare biträdespersonal. Med hänsyn till nödvändigheten av rimliga befordringsmöjligheter bör sektionen därför tillföras ytterligare tre kvalificerade biträden (+ 1 179 916 kr.).

4. Vidare behövs uppräknning av medelstildelingen för främst biträden och tillfällig personal (+ 2 239 959 kr.).

5. Härutöver begärs ytterligare medel för omkostnader bl. a. på grund av planerad flyttning (+ 714 200 kr.).

Lokala skattemyndigheterna. 6. Löne- och prisomräkning m. m. 1 298 470 kr.

7. För väntad utökning av arbetsgivarkontrollen i Hälsingborgs fögderi

yrkas medel för inrättande av en fögderisekreterartjänst. Ökningen av arbetsvolymen på grund av befolkningstillväxten i fögderiet beräknas medföra behov av ytterligare en kansliskrivare och två kontorsbiträden. Fyra personliga kontoristtjänster och en kontorsbiträdestjänst på övergångsstat beräknas upphöra. På grund av ökad arbetsvolym i Landskrona fögderi yrkas medel för inrättande av en kontorsbiträdestjänst. En kontoristtjänst på övergångsstat, en personlig kontoristtjänst och en personlig kontorsbiträdestjänst beräknas upphöra. En fögderisekreterartjänst behövs i Lunds fögderi för väntad utökning av arbetsgivarkontrollen. Ökning av arbetsvolymen på grund av befolkningstillväxten i fögderiet beräknas medföra behov av ytterligare ett kontorsbiträde. En häradsskrivartjänst på övergångsstat har upphört. Ökad arbetsvolym i Malmö fögderi på grund av bl. a. väntad utökning av arbetsgivarkontrollen medför behov av en fögderisekreterare och två fögderiassistenter. På grund av ökning av vissa transporter behövs en expeditionsförman. För nya arbetsuppgifter i samband med den allmänna arbetsgivaravgiften yrkas medel för tre kvalificerade biträden i fögderiet. En personlig kontoristtjänst kan beräknas upphöra. Gemensamt för fögderierna i länet yrkas medel för tillfällig personal m. m. (+ 610 730 kr.).

8. Omkostnaderna beräknas öka på grund av bl. a. kostnader i samband med flyttning av lokala skattemyndigheten i Malmö fögderi (+ 186 800 kr.).

Kronofogdemyndigheterna. 9. Löne- och prisomräkning m. m. 1 595 564 kr.

10. I Eslövs distrikt yrkas medel för en kronofogdesekreterare i befordringsgång för vikariats- och förstärkningstjänstgöring. Medel har inte beräknats för en övertalig kronofogdesekreterare som beräknas avgå med pension. För erforderlig förstärkning på grund av ökade kvalificerade arbetsuppgifter yrkas en förste kontorsskrivare i Hälsingborgs distrikt. Den betydande ökning av arbetsvolymen som på senare år skett på grund av befolkningstillväxten i Lunds distrikt motiverar förstärkning med en kronokommissarie, en kansliskrivare och ett kontorsbiträde. Ändrat handlägningsförfarande beträffande allmänna mål nödvändiggör ytterligare två kontorsbiträdestjänster i Malmö distrikt. Gemensamt för kronofogdemyndigheterna i länet yrkas medel för främst tillfällig personal (+ 450 336 kr.).

11. Omkostnaderna beräknas öka (+ 18 100 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag medelsbehovet för länsstyrelsen till 25 875 000 kr., för lokala skattemyndigheterna till 13 850 000 kr. och för kronofogdemyndigheterna till 10 134 000 kr. eller sammanlagt 49 859 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för ytterligare en länsassessor på allmänna sektionen för överexekutorsärenden, en länsassessor på planeringssektionen och en byrådirektör på naturvårdssektionen (2) samt en hemkonsulent. Vidare har jag beräknat medel för ytterligare

en biträdande taxeringsintendent, en taxeringsrevisor, två taxeringsassistenter, en förste landskanslist och två landskanslisters på taxeringssektionen, varvid förste landskanslisten avses för mervärdeskattkontoret och landskanslisterna för allmänna detaljen resp. revisionsdetaljen (3). Dessutom har jag beräknat medel för ytterligare en länsrevisor, en biträdande länsrevisor och en landskanslist på taxeringssektionen, varvid landskanslisten avses för mervärdeskattkontoret. I fråga om expenser för länsstyrelsen har jag beräknat 60 000 kr. i engångskostnader (5). Jag har även beräknat medel för en fögderisekreterare i vart och ett av Hälsingborgs, Lunds och Malmö fögderier (7). För kostnader i samband med flyttning av lokala skattemyndigheten i Malmö fögderi m. m. har jag beräknat 140 000 kr. i engångsutgift (8). Härutöver har jag beaktat en särskild medelsanvisning hösten 1969 till länsstyrelsen för inrättande av vissa tjänster på data- och uppbördssektionerna.

Hallands län

	Länsstyrelsen		Lokala skattemyndigheterna		Kronofogdemyndigheterna	
	1969/70	Beräknad ändring 1970/71 Länsstyrelsen	1969/70	Beräknad ändring 1970/71 Länsstyrelsen	1969/70	Beräknad ändring 1970/71 Länsstyrelsen
		Dep.chefen		Dep.chefen		Dep.chefen
<i>Personal</i>						
Personali A20 och högre lönegrad.....	52	+10	4	5	7	+1
Övrig personal.....	164	+20	6	84	45	+3
	216	+30	+10	89	52	+4
<i>Anslag</i>						
Avlöningar.....	6 283 000	+ 1 794 000	+ 1 046 000	1 994 000	+ 283 000	+ 430 000
Sjukvård.....	13 000	—	—	6 000	—	—
Resersättningar.....	210 000	+ 30 000	+ 36 000	20 000	+ 10 000	+ 10 000
Lokalkostnader.....	755 000	+ 86 000	+ 86 000	231 000	+ 17 000	+ 179 000
Expenser.....	354 000	+ 58 000	+ 80 000	101 000	+ 33 000	+ 87 000
Lönekostnadspålägg....	1 438 000	+ 396 000	+ 247 000	459 000	+ 65 000	+ 290 000
	9 053 000	+ 2 192 000	+ 1 323 000	2 611 000	+ 408 000	+ 525 000
				1 994 000	+ 250 000	+ 430 000
				6 000	—	—
				20 000	+ 10 000	+ 10 000
				231 000	+ 17 000	+ 179 000
				101 000	+ 33 000	+ 87 000
				459 000	+ 65 000	+ 290 000
				2 611 000	+ 366 000	+ 525 000
				1 263 000	+ 250 000	+ 430 000
				5 000	—	—
				470 000	+ 10 000	+ 10 000
				179 000	+ 17 000	+ 179 000
				87 000	+ 30 000	+ 87 000
				290 000	+ 59 000	+ 290 000
				2 294 000	+ 366 000	+ 525 000
				1 263 000	+ 250 000	+ 430 000
				5 000	—	—
				470 000	+ 10 000	+ 10 000
				179 000	+ 17 000	+ 179 000
				87 000	+ 30 000	+ 87 000
				290 000	+ 59 000	+ 290 000
				2 294 000	+ 366 000	+ 525 000
				1 263 000	+ 250 000	+ 430 000
				5 000	—	—
				470 000	+ 10 000	+ 10 000
				179 000	+ 17 000	+ 179 000
				87 000	+ 30 000	+ 87 000
				290 000	+ 59 000	+ 290 000
				2 294 000	+ 366 000	+ 525 000
				1 263 000	+ 250 000	+ 430 000
				5 000	—	—
				470 000	+ 10 000	+ 10 000
				179 000	+ 17 000	+ 179 000
				87 000	+ 30 000	+ 87 000
				290 000	+ 59 000	+ 290 000
				2 294 000	+ 366 000	+ 525 000

Länsstyrelsen i Hallands län

Länsstyrelsen. 1. Löne- och prisomräkning m. m. 848 000 kr.

2. För att landskansliet skall kunna fullgöra sina åligganden på ett tillfredsställande sätt behövs förstärkning med två länsassessorstjänster och en förste länsnotarietjänst. På grund av väntad ökning av arbetsuppgifterna krävs en landskanslist på länsplaneringsenheten. Med hänsyn till vikten av att länsstyrelsen har tillgång till en tjänsteman med kemisk-vattenbiologisk kompetens begärs en byrådirektör på naturvårdssektionen. Vidare behöver sektionen förstärkas med en assistent för bl. a. inventeringsuppgifter och en kansliskrivare för kartritning (+ 390 624 kr.).

3. Vissa kvalificerade göromål på kamarsektionen medför krav på förstärkning med en förste kontorsskrivare. Då arbetsbelastningen på prövningsnämndens kansli varit stor under senare år behöver kansliet förstärkas med en förste länsnotarie och en landskanslist. På grund av bl. a. otillräcklig personaluppsättning på taxeringssektionens allmänna detalj föreligger ett stort behov av en tjänst som taxeringsintendent och en som länsassistent. För intensifierad kontrollverksamhet krävs att personalen på revisionsdetaljen ökas med en länsrevisor, en förste taxeringsrevisor och en lands-

kanslist. Taxeringsassistentorganisationen behöver byggas ut med två assistenter på grund av arbetsbördan. Då uppbördssektionen tillförts uppgifter av övervakande och kontrollerande art behövs en förste landskanslist. För att arbetet skall utföras på ett tillfredsställande sätt erfordras även en förste kontorsskrivare och en kontorsskrivare på sektionen (+ 639 719 kr.).

4. Vidare behövs ytterligare medel för främst biträdestjänster (+ 252 657 kr.).

5. Omkostnaderna beräknas öka (+ 61 000 kr.).

Lokala skattemyndigheterna. 6. Löne- och prisomräkning m. m. 326 299 kr.

7. Med hänsyn till den starka expansionen i Kungsbacka fögderi behövs förstärkning med en kansliskrivartjänst (+ 30 701 kr.).

8. Vidare behövs medel för omkostnader, däribland kostnader för flyttning av lokala skattemyndigheten i Falkenberg (+ 51 000 kr.).

Kronofogdemyndigheterna. 9. Löne- och prisomräkning m. m. 360 311 kr.

10. Då bl. a. antalet utmätningar och konkurser ökat inom Halmstads distrikt behövs en kronokommissarietjänst för enskilda mål. På grund av bl. a. beräknad ökning av befolkningsunderlaget i Varbergs distrikt föreligger behov av en kronofogdesekreterare i befordringsgång. Eftersom kronofogdemyndigheterna i länet organiserat s. k. U-grupper för allmänna mål erfordras en förste kronoassistent i såväl Halmstads som Varbergs distrikt (+ 171 689 kr.).

11. Omkostnaderna beräknas minska (— 7 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag medelsbehovet för länsstyrelsen till 10 376 000 kr., för lokala skattemyndigheterna till 3 177 000 kr. och för kronofogdemyndigheterna till 2 245 000 kr. eller sammanlagt 15 798 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för ytterligare en länsassessor på planeringssektionen, en landskanslist på länsplaneringsenheten (2) samt en hemkonsulent. Vidare har jag beräknat medel för ytterligare en biträdande taxeringsintendent, en förste taxeringsrevisor, en landskanslist och två taxeringsassistenter på taxeringssektionen (3) samt en förste landskanslist och en landskanslist på mervärdeskattkontoret vid länsstyrelsen. Jag har även beräknat 27 000 kr. i engångsutgift för flyttning av lokala skattemyndigheten i Falkenbergs fögderi (8). Å andra sidan har jag räknat ned reseersättningarna till kronofogdemyndigheterna i länet på grund av vad jag i det följande anför under rubriken Diverse ändamål rörande vissa utbildningskostnader för kronofogdemyndigheterna.

Göteborgs och Bohus län

	Länsstyrelsen		Lokala skattemyndigheterna		Kronofogdemyndigheterna	
	1969/70		1969/70		1969/70	
	Beräknad ändring Länsstyrelsen	Dep.chefen	Beräknad ändring Länsstyrelsen	Dep.chefen	Beräknad ändring Länsstyrelsen	Dep.chefen
<i>Personal</i>						
Personal i A 20 och högre lönegrad.....	127	+12	39	+1	24	+1
Övrig personal.....	539	+50	461	+15	246	+8
	666	+62	500	+16	270	+9
<i>Anslag</i>						
Avlöningar.....	18 077 000	+4 876 000	11 309 000	+1 849 000	6 614 000	+1 207 000
Sjukvård.....	40 000	+19 000	45 000	+10 000	18 000	+17 000
Resersättningar.....	435 000	+40 000	45 000	+10 000	5 000	+35 000
Lokalkostnader.....	3 494 000	+345 000	1 209 000	+64 000	1 375 000	+72 000
Expenser.....	1 403 000	+383 000	649 000	+79 000	461 000	+65 000
Lönekostnadspålägg.....	4 145 000	+1 135 000	2 601 000	+427 000	1 521 000	+278 000
	27 594 000	+6 798 000	15 858 000	+2 439 000	10 156 000	+1 674 000
						+1 310 000

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län

Länsstyrelsen. 1. Löne- och prisomräkning m. m. 2 861 000 kr.

2. På landskansliet erfordras en förste länsassessor. Ett kvalificerat biträde behövs som landssekreterarens handsekreterare. På länsplaneringsenheten erfordras en karritare. Ett kvalificerat biträde begärs för arbetsledning på skrivcentralen. Landskansliets kassa- och utlämningsdetalj kräver ett kvalificerat biträde. En länsassistent behövs på naturvårdssektionen. Vidare behövs förstärkning med två byrådirektörer och en förste landskanslist. På allmänna beredskapsdetaljen begärs en länsassistent i utbyte mot en förste landskanslist. Vidare behövs en förrådsförman (+ 505 000 kr.).

3. Medel bör anvisas för en expeditionsförman, en arkivassistent och en bilförare. Vid prövningsnämnden bör en tjänst som förste länsassessor inrättas. För bl. a. protokollskrivning vid nämnden behövs ytterligare en förste landskanslist. Vidare begärs två kvalificerade biträden. En tjänst som förste länsassistent föreslås vid kameralsektionen. Vidare behövs två kvalificerade biträden. Den hårda belastningen på taxeringssektionen gör att tre tjänster som kvalificerade biträden bör inrättas. För att genom skärpt kontroll kom-

ma till rätta med skattefusket begärs tre länsrevisorer. Vidare behövs ett kvalificerat biträde. För mervärdeskattekontoret yrkas fyra tjänster som förste landskanslist varav två i utbyte mot tjänster som landskanslist. Två förste taxeringsassistenter och två taxeringsassistenter behövs för bl. a. skärpt taxeringskontroll. Vidare erfordras två kvalificerade biträden. En förste länsassistent, en länsassistent och en förste landskanslist yrkas vid uppbördssektionen i utbyte mot en länsassistent och två landskanslister. Även sju kvalificerade biträden och sex biträden behövs. Datasektionen behöver en byrådirektör, ett kvalificerat biträde och en expeditivakt (+ 1 621 000 kr.).

4. Vidare behövs även medel för främst biträden (+ 1 301 000 kr.).

5. Medel behövs för bl. a. vissa flyttningkostnader (+ 510 000 kr.).

Lokala skattemyndigheterna. 6. Löne- och prisomräkning m. m. 1 696 000 kr.

7. I länets fögderier behövs en förste fögderisekreterare, tre fögderiassistenter, sex landskanslister, 21 kvalificerade biträden samt expeditivakter (+ 719 000 kr.).

8. Omkostnaderna beräknas öka (+ 24 000 kr.).

Kronofogdemyndigheterna. 9. Löne- och prisomräkning m. m. 1 276 000 kr.

10. Då antalet kommissariet distrikt i Göteborg behöver ökas med ett, behövs en kronokommissarie, en kronoassistent, en förste kontorsskrivare, en kansliskrivare och ett kontorshiträde i Göteborgs distrikt. Vidare behövs som förstärkning i samma distrikt en förste kronoassistent, en kronoassistent och en kontorsskrivare samt i Uddevalla distrikt en förste kronoassistent (+ 364 000 kr.).

11. Omkostnaderna beräknas öka (+ 34 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag medelsbehovet för länsstyrelsen till 31 375 000 kr., för lokala skattemyndigheterna till 17 607 000 kr. och för kronofogdemyndigheterna till 11 466 000 kr. eller sammanlagt 60 448 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för en förste landskanslist på naturvårdssektionen (2) och en hemkonsulent. Vidare har jag beräknat medel för ytterligare en förste länsnotarie på provningsnämndens kansli, en länsrevisor, en taxeringsrevisor, tre taxeringsassistenter, en förste landskanslist och en landskanslist på taxeringssektionen, de två sistnämnda avsedda för mervärdeskattekontoret (3). Dessutom har jag beräknat medel för en biträdande taxeringsintendent samt en landskanslist, avsedd för revisionsdetaljen. För flyttning av vissa delar av landskontoret har jag beräknat 100 000 kr. i engångsutgift(5). Jag har även beräknat medel för en landskanslist i Göteborgs fögderi och en fögderiassistent i Mölndals fögderi (7). Härutöver har jag beaktat en särskild medelsanvisning hösten 1969 för vissa tjänster på data- och uppbördssektionerna.

Älvsborgs län

	Länstyrelsen				Lokala skattemyndigheterna				Kronofogdemyndigheterna				
	1969/70		Beräknad ändring 1970/71		1969/70		Beräknad ändring 1970/71		1969/70		Beräknad ändring 1970/71		
	Länstyrelsen	Dep.chefen	Länstyrelsen	Dep.chefen	Länstyrelsen	Dep.chefen	Länstyrelsen	Dep.chefen	Länstyrelsen	Dep.chefen	Länstyrelsen	Dep.chefen	
<i>Personal</i>													
Personal i A20 och högre lönegrad.	78	+ 9	—	—	10	—	—	—	—	12	—	—	—
Övrig personal.	302	+ 31	+ 5	—	141	—	—	—	—	93	+ 1	—	—
	380	+ 40	+ 13	—	151	—	—	—	—	105	+ 1	—	—
<i>Anslag</i>													
Avlöningar.	10 530 000	+ 2 258 000	+ 1 547 000	—	3 479 000	+ 598 000	+ 405 000	—	—	2 648 000	+ 580 000	+ 425 000	—
Sjukvård.	35 000	—	—	—	8 000	—	—	—	—	7 000	+ 3 000	+ 3 000	—
Resersättningar.	385 000	+ 165 000	+ 62 000	—	70 000	—	—	—	—	146 000	+ 43 000	+ 10 000	—
Lokalkostnader.	647 000	+ 224 000	+ 224 000	—	242 000	+ 39 000	+ 39 000	—	—	154 000	+ 170 000	+ 170 000	—
Expenser.	896 000	+ 103 000	+ 42 000	—	215 000	+ 29 000	+ 20 000	—	—	171 000	+ 35 000	+ 35 000	—
Lönekostnadspålägg. . .	2 418 000	+ 512 000	+ 353 000	—	800 000	+ 138 000	+ 90 000	—	—	609 000	+ 134 000	+ 98 000	—
	14 911 000	+ 3 262 000	+ 2 223 000	—	4 814 000	+ 304 000	+ 554 000	—	—	3 735 000	+ 965 000	+ 706 000	—

Länsstyrelsen i Älvsborgs län

Länsstyrelsen. 1. Löne- och prisomräkning m. m. 1511 708 kr.

2. Miljöskyddslagen väntas ytterligare öka belastningen på naturvårdssektionen. För att förverkliga målsättningen beträffande vattenvården bör sektionen förstärkas med en byrådirektör med kemisk-biologisk utbildning, en förste byråingenjör samt en ingenjör. För allmän naturvård behövs två naturvårdsassistenter och en kartriterska. Vidare erfordras en förste landskanslist för administrativa göromål. Då länets storlek och dess relativt omfattande näringslivsproblem ställer krav på omfattande specialundersökningar behöver länsplaneringsenheten förstärkas med en byrådirektör (+ 462 606 kr.).

3. På grund av bl. a. besvärsmålen ökad svårighetsgrad bör prövningsnämndens kansli förstärkas med en förste länsassessor. Landskamrerarens arbetsuppgifter är så omfattande att han bör avlastas vissa göromål. En tjänst som förste länsassessor utom sektionsindelningen begärs därför. Vissa nya uppgifter på kamarsektionen medför behov av en förste länsassistent och ett kvalificerat biträde. Taxeringsassistentorganisationen föreslås förstärkt med ytterligare fyra taxeringsassistenter samt tre kvalificerade biträden. Två

landskanslistor begärs dessutom till assistentgruppen i Alingsås (+ 638 704 kr.).

4. Vidare behövs ytterligare medel för främst biträden och tillfällig personal (+ 570 482 kr.).

5. Härutöver bör medlen räknas upp för omkostnader (+ 78 500 kr.).

Lokala skattemyndigheterna. 6. Löne- och prisomräkning m. m. 539 000 kr.

7. Medel behövs för att i mån av behov av personalförstärkning kunna fördelas på de olika lokala skattemyndigheterna (+ 246 000 kr.).

8. Omkostnaderna beräknas öka (+ 19 000 kr.).

Kronofogdemyndigheterna. 9. Löne- och prisomräkning m. m. 713 000 kr.

10. Bildande av s. k. U-grupp vid kontoret i Borås medför behov av ett kvalificerat biträde. Vidare bör medel anvisas för bl. a. personalförstärkingar i distrikten (+ 193 000 kr.).

11. Omkostnaderna beräknas öka (+ 59 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag medelsbehovet för länsstyrelsen till 17 139 000 kr., för lokala skattemyndigheterna till 5 368 000 kr. och för kronofogdemyndigheterna till 4 441 000 kr. eller sammanlagt 26 948 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för ytterligare en byrådirektör på naturvårdssektionen, en amanuens i befordringsgång på länsplaneringsenheten (2) samt två hemkonsulenter. Vidare har jag beräknat medel för ytterligare en byrådirektör med huvudsaklig uppgift att handlägga personal- och anslagsfrågor och andra administrativa ärenden och en länsassistent på kameralsektionen, en förste länsnotarie på provningsnämndens kansli, två taxeringsassistenter (3) och en förste taxeringsrevisor på taxeringssektionen samt en förste landskanslist och en landskanslist på mervärdeskattkontoret vid länsstyrelsen.

Skaraborgs län

	Länsstyrelsen		Lokala skattemyndigheterna		Kronofogdemyndigheterna	
	1969/70		1969/70		1969/70	
	Beräknad ändring Länstyrelsen	1970/71 Dep.chefen	Beräknad ändring Länstyrelsen	1970/71 Dep.chefen	Beräknad ändring Länstyrelsen	1970/71 Dep.chefen
<i>Personal</i>						
Personal i A 20 och högre lönegrad.....	60	+12	6	—	6	—
Övrig personal.....	183	+25	98	+4	68	+7
	243	+37	104	+4	74	+7
<i>Anslag</i>						
Avlöningar.....	7 168 000	+2 019 000	2 360 000	+345 000	1 785 000	+496 000
Sjukvård.....	25 000	+1 000	8 000	—	5 000	—
Reseersättningar.....	280 000	+170 000	85 000	—	155 000	+33 000
Lokalkostnader.....	487 000	+28 000	289 000	+16 000	174 000	+10 000
Expenser.....	415 000	+272 000	129 000	+12 000	186 000	+19 000
Lönekostnadspålägg....	1 641 000	+452 000	543 000	+79 000	411 000	+113 000
	10 016 000	+2 942 000	3 414 000	+452 000	2 716 000	+671 000
				+347 000		+446 000

Länsstyrelsen i Skaraborgs län

Länsstyrelsen. Löne- och prisomräkning m. m. 970 000 kr.

2. För att bemästra arbetsuppgifterna på allmänna sektionen behövs ytterligare en landskanslist. För vissa arbetsuppgifter på naturvårdssektionen erfordras en byrådirektör med kemisk-vattenbiologisk kompetens. En tjänst behövs för arbetet med naturvårdsinventering samt en tjänst som byråingenjör för vattenvårdsplanering m. m. På grund av att de administrativa göromålen ökat bör sektionen förstärkas med en landskanslist i befodringsgång. Även en kartritare och ett kvalificerat biträde erfordras. Civilförvarssektionen behöver förstärkas med en landskanslist i befodringsgång. För att arbetet på länsplaneringsenheten skall kunna bedrivas på ett tillfredsställande sätt bör medel för ytterligare en länsplanerare och en länsassistent anvisas (+ 445 299 kr.).

3. För att bl. a. avlasta landskamreraren en del av hans arbetsuppgifter rörande prövningsnämnden erfordras en förste länsassessor. Taxeringssektionens allmänna detalj behöver tillföras en tjänst som biträdande taxeringsintendent på grund av alltmer krävande besvärsmål samt en tjänst som förste länsassistent. Revisionsdetaljen bör förstärkas med en länsrevisor,

en förste länsassistent och ett kvalificerat biträde. Medel bör även anvisas för en biträdande länsrevisor på mervärdeskattkontoret och en assistent vid taxeringsassistentorganisationen. För att bemästra arbetsuppgifterna på uppbindssektionen behövs en landskanslist. En länsassistent och en assistent begärs på datasektionen (+ 655 082 kr.).

4. Vidare behövs ytterligare medel för främst biträden och tillfällig personal (+ 538 119 kr.).

5. Härutöver erfordras viss uppräknig av medelstildelningen för omkostnader (+ 333 500 kr.).

Lokala skattemyndigheterna. 6. Löne- och prisomräkning m. m. 349 321 kr.

7. Medel bör anvisas för tillfällig personal vid lokala skattemyndigheterna i länet för sortering och källskattkontroll m. m. (+ 97 679 kr.).

8. Omkostnaderna beräknas öka (+ 5 000 kr.).

Kronofogdemyndigheterna. 9. Löne- och prisomräkning m. m. 437 000 kr.

10. Kronofogdemyndigheterna i Falköpings, Lidköpings, Mariestads och Skövde distrikt behöver vardera ett kontorsbiträde. På grund av bl. a. ökat antal kvalificerade göromål vid kronofogdemyndigheten i Skövde distrikt begärs en tjänst som biträdande kronofogde i utbyte mot en tjänst som kronofogdesekreterare. Medel bör även anvisas för tillfällig hjälp (+ 207 200 kr.).

11. Omkostnaderna beräknas öka (+ 26 800 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag medelsbehovet för länsstyrelsen till 11 658 000 kr., för lokala skattemyndigheterna till 3 761 000 kr. och för kronofogdemyndigheterna till 3 162 000 kr. eller sammanlagt 18 581 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för ytterligare en landskanslist på naturvårdssektionen (2) samt en hemkonsulent. Vidare har jag beräknat medel för ytterligare en förste länsnotarie på provningsnämndens kansli, en förste taxeringsrevisor, en förste landskanslist och en taxeringsassistent på taxeringssektionen (3) samt en landskanslist på mervärdeskattkontoret vid länsstyrelsen. Jag har även beräknat 50 000 kr. i engångsutgift för byte av länsstyrelsens tjänstebil.

Värmlands län

	Länsstyrelsen		Lokala skattemyndigheterna		Kronofogdemyndigheterna		Beräknad ändring 1970/71 Länsstyrelsen Dep.chefen	Beräknad ändring 1970/71 Länsstyrelsen Dep.chefen
	1969/70	Beräknad ändring 1970/71 Länsstyrelsen Dep.chefen	1969/70	Beräknad ändring 1970/71 Länsstyrelsen Dep.chefen	1969/70	Beräknad ändring 1970/71 Länsstyrelsen Dep.chefen		
<i>Personal</i>								
Personal i A 20 och högre lönegrad.....	61	+1	11	—	—	8	—	—
Övrig personal.....	229	+5	127	+9	—	80	+5	—
	290	+6	138	+9	—	88	+5	—
<i>Anslag</i>								
Avlöningar.....	8 235 000	+1 125 000	2 969 000	+536 000	+300 000	2 232 000	+482 000	+367 000
Sjukvård.....	15 000	+3 000	10 000	+2 000	—	6 000	+2 000	+2 000
Resersättningar.....	325 000	+79 000	95 000	+1 000	—	104 000	+62 000	+35 000
Lokal kostnader.....	1 404 000	—	370 000	—	—	222 000	—	—
Expenser.....	726 000	+125 000	153 000	+20 000	+10 000	159 000	+25 000	+7 000
Lönkostnadspålägg.....	1 887 000	+266 000	683 000	+123 000	+70 000	513 000	+111 000	+85 000
	12 592 000	+1 518 000	4 280 000	+656 000	+354 000	3 236 000	+680 000	+494 000

Länsstyrelsen i Värmlands län

Länsstyrelsen. 1. Löne- och prisomräkning m. m. 1 292 340 kr.

2. Ett omfattande utredningsarbete pågår på länsstyrelseområdet. Bl. a. har betänkanen om den statliga länsförvaltningen och skatteförvaltningen avgivits. I statsverkspropositionen år 1969 framhöll chefen för kommunikationsdepartementet bl. a. att framställningar om personalökningar hos länsstyrelserna borde bedömas med hänsyn till kommande överväganden på grund av dessa utredningar. Med hänsyn härtill har länsstyrelsen bedömt möjligheterna att få nya tjänster som begränsade. På grund härav avstår länsstyrelsen från att begära nya tjänster. Länsstyrelsen frånträder emellertid inte sin i långtidsprognosen uttalade åsikt om önskvärd personalförstärkning.

3. Medel bör anvisas för tillfällig personal (+ 176 088 kr.).

4. Vidare yrkas medel för viss övningsverksamhet (+ 49 572 kr.).

Lokala skattemyndigheterna.

5. Löne- och prisomräkning m. m. 395 725 kr.

6. Då bl. a. sortering av deklarationsmaterialet blivit betydligt tyngre behövs en biträdestjänst i vart och ett av Arvika, Filipstads, Hagfors och Kristinehamns fögderier. Vid lokala skattemyndigheten i Karlstads

fögderi erfordras en fögderiassistent, bl. a. med hänsyn till kontrollen av underlaget för ATP, och en telefonist. Vidare bör medel anvisas för tillfällig personal (+ 259 275 kr.).

7. Omkostnaderna beräknas öka (+ 1 000 kr.).

Kronofogdemyndigheterna. 8. Löne- och prisomräkning m. m. 514 131 kr.

9. På grund av bl. a. ökningen av arbetsvolymen hos kronofogdemyndigheterna bör medel anvisas för en kronoassistent i Karlstads distrikt samt ett kontorsbiträde i vardera Kristinehamns och Sunne distrikt. Karlstads distrikt bör även erhålla en telefonisttjänst. Bl. a. med hänsyn till nödvändigheten att trygga rekryteringsunderlaget till kronofogdetjänsterna behövs en kronofogdesekreterartjänst i Arvika distrikt (+ 165 369 kr.).

10. Omkostnaderna begärs uppräknade (+ 500 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag medelsbehovet för länsstyrelsen till 14 106 000 kr., för lokala skattemyndigheterna till 4 634 000 kr. och för kronofogdemyndigheterna till 3 730 000 kr. eller sammanlagt 22 470 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för ytterligare två hemkonsulenter, en förste landskanslist på taxeringssektionens allmänna detalj, en förste taxeringsrevisor, en taxeringsassistent samt en landskanslist på mervärdeskattekontoret vid länsstyrelsen.

Örebro län

	Länsstyrelsen				Lokala skattemyndigheterna				Kronofogdemyndigheterna				
	1969/70		Beräknad ändring 1970/71		1969/70		Beräknad ändring 1970/71		1969/70		Beräknad ändring 1970/71		
	Länsstyrelsen	Dep.chefen	Länsstyrelsen	Dep.chefen	Länsstyrelsen	Dep.chefen	Länsstyrelsen	Dep.chefen	Länsstyrelsen	Dep.chefen	Länsstyrelsen	Dep.chefen	
<i>Personal</i>													
Personal i A 20 och högre lönegrad.....	63	+ 9	6	—	6	—	8	—	8	—	—	—	+ 1
Övrig personal.....	222	+ 23	101	+ 7	101	+ 7	70	+ 5	70	+ 5	—	—	—
	285	+ 32	107	+ 7	107	+ 7	78	+ 5	78	+ 5			+ 1
<i>Anslag</i>													
Avlöningar.....	7 410 000	+ 2 790 000	2 630 000	+ 1 045 000	2 630 000	+ 466 000	1 983 000	+ 250 000	1 983 000	+ 474 000	—	—	+ 336 000
Sjukvård.....	20 000	+ 2 000	4 000	—	4 000	+ 6 000	5 000	+ 6 000	5 000	+ 1 000	—	—	+ 1 000
Resersätningar.....	215 000	+ 80 000	37 000	+ 86 000	37 000	+ 16 000	100 000	+ 10 000	100 000	+ 22 000	—	—	+ 15 000
Lokalkostnader.....	765 000	+ 207 000	272 000	+ 207 000	272 000	+ 36 000	242 000	+ 36 000	242 000	+ 5 000	—	—	+ 5 000
Expenser.....	560 000	+ 375 000	163 000	+ 124 000	163 000	+ 119 000	136 000	+ 100 000	136 000	+ 37 000	—	—	+ 15 000
Lönekostnadspålägg.....	1 701 000	+ 615 000	605 000	+ 240 000	605 000	+ 107 000	456 000	+ 60 000	456 000	+ 110 000	—	—	+ 78 000
	10 671 000	+ 4 069 000	3 711 000	+ 1 702 000	3 711 000	+ 750 000	2 922 000	+ 462 000	2 922 000	+ 649 000			+ 450 000

Länsstyrelsen i Örebro län

Länsstyrelsen. 1. Löne- och prisomräkning m. m. 1 202 400 kr.

2. På grund av det stora antalet kvalificerade överexekutorsärenden på allmänna sektionen bör en tjänst som länsnotarie i befordringsgång bytas mot en tjänst som förste länsnotarie. På planeringssektionen bör en förste länsnotarietjänst bytas mot en tjänst som länsassessor bl. a. på grund av flera ärendegrupper svårighetsgrad. För att kunna följa upp målsättningen för länsplaneringsenheten behövs en amanuens i befordringsgång. Vidare begärs en förste landskanslist för att avlasta akademikerpersonalen vissa arbetsuppgifter och ett kvalificerat biträde för vissa redovisningsuppgifter. För väsentligt ökade uppgifter på grund av miljöskyddslagstiftningen erfordras en byråingenjör på naturvårdssektionen. För bl. a. övervakningen av täktverksamheten i länet behövs en assistent. För översiktlig planering av vattenhushållning m. m. yrkas en byrådirektör i utbyte mot en förste byråingenjör på sektionen. Arbetsmängden på civilförsvarsektionens tekniska detalj medför behov av en civilförsvaringenjör. Vidare behövs en förste landskanslist för planering och administration m. m. samt ännu en för rådgivning och samordning på den kommunala bered-

skapsplanläggningens område. En landskanslist krävs för civil försvarsplanläggning på allmänna beredskapsdetaljen (+ 460 697 kr.).

3. För handläggning av personal- och organisationsfrågor behöver kameratektionen förstärkas med en länsassessor, en förste länsassistent, en landskanslist i befordringsgång och en kontorsskrivare. Den allt mer ökande mängden av komplicerade beskattningsfrågor m. m. medför behov av en biträdande taxeringsintendent och en förste taxeringsinspektör på taxeringssektionens allmänna detalj. En förste taxeringsrevisor och ett kvalificerat biträde behövs på revisionsdetaljen till följd av bl. a. ökat granskningsarbete genom mervärdeskatten. Behov föreligger av tre taxeringsassistenter och ett kvalificerat biträde. På datasektionen begärs en länsassistent, två stansoperatriser och två assistenter (+ 766 484 kr.).

4. Vidare behövs uppräknig av medelstilldelningen för främst biträden och tillfällig personal (+ 1 407 819 kr.).

5. Härutöver behövs medel för bl. a. en snabbtelefonanläggning (+ 211 600 kr.).

Lokala skattemyndigheterna. 6. Löne- och prisomräkning m. m. 340 000 kr.

7. På grund av befolkningsökningen begärs ytterligare en tjänst som fögderiassistent i Örebro fögderi. Vidare behöver fögderierna i länet förstärkas med sex biträden. För tillfällig sorteringspersonal begärs medel (+ 246 070 kr.).

8. Omkostnaderna beräknas öka bl. a. på grund av flyttning av lokala skattemyndigheterna i Hallsbergs och Karlskoga fögderier (+ 163 930 kr.).

Kronofogdemyndigheterna. 9. Löne- och prisomräkning m. m. 303 000 kr.

10. En kronofogdesekreterartjänst begärs i Örebro distrikt. För länets övriga distrikt yrkas sammanlagt en kronoassistent och fyra kontorsbiträden. Medel behövs för tillfällig personal m. m. (+ 239 900 kr.).

11. Omkostnaderna beräknas öka (+ 106 100 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag medelsbehovet för länsstyrelsen till 12 373 000 kr., för lokala skattemyndigheterna till 4 173 000 kr. och för kronofogdemyndigheterna till 3 372 000 kr. eller sammanlagt 19 918 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för ytterligare en amanuens i befordringsgång på länsplaneringsenheten (2) och en hemkonsulent. Vidare har jag beräknat medel för ytterligare en länsassistent på kameratektionen, en biträdande taxeringsintendent, en förste taxeringsrevisor och en taxeringsassistent på taxeringssektionen (3) samt en landskanslist på mervärdeskattkontoret vid länsstyrelsen. Jag har även beräknat medel för en kronofogdesekreterare vid kronofogdemyndigheten i Örebro distrikt (10). Slutligen har jag beräknat 100 000 kr. i engångsutgift för flyttning av lokala skattemyndigheterna i Hallsbergs och Karlskoga fögderier (8).

Västmanlands län

	Länsstyrelsen		Lokala skattemyndigheterna		Kronofogdemyndigheterna		Beräknad ändring 1970/71 Länsstyrelsen	Beräknad ändring 1970/71 Länsstyrelsen	Beräknad ändring 1970/71 Länsstyrelsen	Beräknad ändring 1970/71 Länsstyrelsen	Dep.chefen	Dep.chefen
	1969/70	Beräknad ändring 1970/71 Länsstyrelsen	1969/70	Beräknad ändring 1970/71 Länsstyrelsen	1969/70	Beräknad ändring 1970/71 Länsstyrelsen						
		Dep.chefen		Dep.chefen		Dep.chefen						
<i>Personal</i>												
Personal i A20 och högre lönegrad.....	56	+ 4	7	—	—	—	7	—	—	—	—	—
Övrig personal.....	209	+13	93	—	—	—	62	+3	—	—	—	—
	265	+17	100	—	—	—	69	+3	—	—	—	—
<i>Anslag</i>												
Avlöningar.....	7 257 000	+ 1 582 000	+ 1 126 000	+ 272 000	+ 260 000	+ 1 669 000	+ 408 000	+ 325 000	—	—	—	—
Sjukvård.....	20 000	—	—	—	—	4 000	—	—	—	—	—	—
Resersättningar.....	168 000	+ 17 000	+ 38 000	+ 6 000	+ 6 000	72 000	+ 6 000	+ 6 000	—	—	—	—
Lokalkostnader.....	683 000	+ 23 000	+ 23 000	— 28 000	— 28 000	251 000	+ 1 000	+ 1 000	—	—	—	—
Expenser.....	476 000	+ 163 000	+ 97 000	+ 6 000	+ 6 000	133 000	+ 13 000	+ 13 000	—	—	—	—
Lönekostnadsplågg....	1 668 000	+ 366 000	+ 259 000	+ 63 000	+ 63 000	384 000	+ 96 000	+ 77 000	—	—	—	—
	10 272 000	+ 2 151 000	+ 1 543 000	+ 319 000	+ 307 000	2 513 000	+ 523 000	+ 423 000	—	—	—	—

Länsstyrelsen i Västmanlands län

Länsstyrelsen. 1. Löne- och prisomräkning m. m. 1 140 000 kr.

2. Den stora mängden ärenden på körkortsdetaljen medför behov av ett kvalificerat biträde. Då planeringssektionens arbete utvidgats senare år i olika avseenden begärs en tjänst som länsassessor. Behovet av kraftfulla insatser på naturvårdens område är angeläget. På naturvårdssektionen bör inrättas en tjänst som kartritare. Vidare behöver sektionen förstärkas med en byrådirektör bl. a. för att handha tåktärenden. Civilförsvarssektionens organisationsdetalj måste erhålla förstärkning med en länsassistent för att fullgöra bl. a. föreskrivna åtgärder beträffande verkskydd. Vidare behövs en förste landskanslist på sektionen för ärenden rörande undanförselplanläggning (+ 306 820 kr.).

3. Då antalet självdeklarationer i de särskilda taxeringsnämnderna i länet ökat markant de senaste åren måste taxeringsassistentorganisationen utökas med två taxeringsassistenter. På grund av ökad arbetsbelastning behövs vidare en taxeringsintendent på taxeringssektionen. Till följd av ett mera omfattande granskningsarbete av deklara- tioner för mervärdesskatt än beräknat erfordras en tjänst som

landskanslist. För att uppbördssektionen skall kunna tillhandahålla fullgod arbetskraft för kvalificerade arbetsuppgifter begärs en tjänst som förste landskanslist (+ 281 461 kr.).

4. Vidare behövs ytterligare medel för främst biträden och tillfällig personal (+ 331 719 kr.).

5. Härutöver yrkas viss uppräknig av medlen för omkostnader, däribland byte av länsstyrelsens tjänstebil (+ 91 000 kr.).

Lokala skattemyndigheterna. 6. Löne- och prisomräkning m. m. 313 000 kr.

7. Omkostnaderna beräknas öka (+ 6 000 kr.).

Kronofogdemyndigheterna. 8. Löne- och prisomräkning m. m. 409 500 kr.,

9. För att göromålen i Köpings distrikt skall kunna fullgöras tillfredsställande erfordras två kontorsbiträden. Vidare föreligger behov av ett kontorsbiträde i Västerås distrikt. Härutöver behövs medel för tillfällig personal m. m. (+ 111 500 kr.).

10. Omkostnaderna beräknas öka (+ 7 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag medelsbehovet för länsstyrelsen till 11 815 000 kr., för lokala skattemyndigheterna till 3 639 000 kr. och för kronofogdemyndigheterna till 2 936 000 kr. eller sammanlagt 18 390 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för ytterligare en länsassessor på planeringssektionen (2) samt en hemkonsulent. Vidare har jag beräknat medel för ytterligare en länsnotarie, två taxeringsassistenter, en landskanslist (3) och en taxeringsrevisor på taxeringssektionen vid länsstyrelsen. Jag har även beräknat 50 000 kr. i engångsutgift för byte av länsstyrelsens tjänstebil (5).

Kopparbergs län

	Länsstyrelsen		Lokala skattemyndigheterna		Kronofogdemyndigheterna	
	1969/70	Beräknad ändring 1970/71 Länsstyrelsen	1969/70	Beräknad ändring 1970/71 Länsstyrelsen	1969/70	Beräknad ändring 1970/71 Länsstyrelsen
		Dep.chefen		Dep.chefen		Dep.chefen
<i>Personal</i>						
Personal i A 20 och högre	62	+5	6	—	8	—
lönegrad.....	218	+3	130	—	81	+2
Övrig personal.....	280	+8	136	—	89	+2
<i>Anslag</i>						
Avlöningar.....	7 841 000	+ 1 465 000	2 954 000	+ 242 000	2 146 000	+ 451 000
Skukvård.....	35 000	—	14 000	—	9 000	—
Resersättningar.....	280 000	+ 59 000	75 000	+ 2 000	130 000	+ 28 000
Lokalkostnader.....	848 000	— 67 000	270 000	+ 62 000	317 000	— 68 000
Expenser.....	546 000	+ 112 000	193 000	+ 7 000	159 000	+ 69 000
Lönekostnadspålägg....	1 794 000	+ 331 000	680 000	+ 55 000	494 000	+ 103 000
	11 344 000	+ 1 900 000	4 186 000	+ 368 000	3 255 000	+ 583 000
						+ 497 000

Länsstyrelsen i Kopparbergs län

Länsstyrelsen. 1. Löne- och prisomräkning m. m. 1 393 806 kr.

2. Antalet utsoökningsärenden har ökat i sådan omfattning att ytterligare en länsassessor behövs på allmänna sektionen. Då den regionalpolitiska verksamheten innebär ökade arbetsuppgifter för länsplaneringsenheten begärs en tjänst som aktuarie. Länsstyrelsens uppgifter inom den allmänna naturvården kan i väsentliga delar ej genomföras med nuvarande personaltilldelning. Naturvårdssektionen behöver därför förstärkas med en naturvårdsassistent med akademisk examen. Då personalen på länspolischefens expedition är underdimensionerad med hänsyn till arbetsuppgifterna behövs förstärkning med en förste landskanslist. (+ 235 816 kr.).

3. Den kvalificerade personalen på prövningsnämndens kansli är underdimensionerad med hänsyn till arbetsuppgifterna. En avlastning av främst föreståndarens arbetsbörda bör ske genom inrättande av en tjänst som förste länsnotarie. Inom ramen för en etappvis uppbyggnad av taxeringsassistentorganisationen föreslås en tjänst som taxeringsassistent samt en som biträde. Skatterestantierna är betydande och indrivningsresultatet otillfredsställande i vissa delar av länet. En intensifierad övervak-

ning kräver att uppbördssektionen tillförs en förste länsnotarie (+ 195 225 kr.).

4. Vidare begärs uppräknig av medel för bl. a. tillfällig personal (+ 33 753 kr.).

5. Härutöver behövs ytterligare medel till omkostnader bl. a. för byte av länsstyrelsens tjänstebil (+ 41 400 kr.).

Lokala skattemyndigheterna. 6. Löne- och prisomräkning m. m. 309 600 kr.

7. Omkostnaderna beräknas öka på grund av flyttning av lokala skattemyndigheten i Mora fögderi (+ 58 400 kr.).

Kronofogdemyndigheterna. 8. Löne- och prisomräkning m. m. 507 529 kr.

9. Med hänsyn till vissa ändringar av arbetsuppgifterna föreslås en tjänst som biträdande kronofogde i Falu distrikt i utbyte mot en kronofogdesekretärartjänst. Då metoderna för indrivning i allmänna mål nyligen lagts om behövs ytterligare två biträden (+ 56 471 kr.).

10. Vidare behövs uppräknig av medel för omkostnader, däribland flyttning av kronofogdemyndigheten i Mora distrikt (+ 19 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag medelsbehovet för länsstyrelsen till 12 890 000 kr., för lokala skattemyndigheterna till 4 550 000 kr. och för kronofogdemyndigheterna till 3 752 000 kr. eller sammanlagt 21 192 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för ytterligare en förste länsnotarie på allmänna sektionen (2) samt två hemkonsulenter. Vidare har jag beräknat medel för ytterligare en taxeringsassistent (3) och en förste taxeringsrevisor på taxeringssektionen samt en förste landskanslist och en landskanslist på mervärdeskattekontoret vid länsstyrelsen. Jag har även beräknat 40 000 kr. i engångsutgift för byte av länsstyrelsens tjänstebil (5) samt 60 000 kr. för flyttning av kronofogdemyndigheten i Mora distrikt (7).

Gävleborgs län

	Länsstyrelsen		Lokala skattemyndigheterna		Kronofogdemyndigheterna	
	1969/70	Beräknad ändring 1970/71 Länsstyrelsen	1969/70	Beräknad ändring 1970/71 Länsstyrelsen	1969/70	Beräknad ändring 1970/71 Länsstyrelsen
		Dep.chefen		Dep.chefen		Dep.chefen
<i>Personal</i>						
Personal i A20 och högre lönegrad.....	73	+ 8	7	+ 1	11	—
Övrig personal.....	231	+34	110	+19	90	+2
	304	+42	117	+20	101	+2
<i>Anslag</i>						
Avlöningar.....	8 161 000	+ 1 911 000	3 099 000	+906 000	2 547 000	+487 000
Sjukvård.....	15 000	+ 10 000	12 000	+ 1 000	8 000	+ 1 000
Resersättningar.....	225 000	+ 93 000	39 000	+ 4 000	130 000	+ 35 000
Lokalkostnader.....	816 000	+ 59 000	422 000	+ 34 000	291 000	+ 23 000
Expenser.....	550 000	+ 123 000	175 000	+ 64 000	207 000	+ 36 000
Lönkostnadsplågg....	1 863 000	+ 431 000	713 000	+208 000	586 000	+112 000
	11 630 000	+ 2 627 000	4 460 000	+ 1 217 000	3 769 000	+ 694 000

Länsstyrelsen i Gävleborgs län

Länsstyrelsen. 1. Löne- och prisomräkning m. m. 1 106 000 kr.

2. För uppgifterna på allmänna sektionen begärs en länsassessor. En tjänst som länsassessor i A 28 yrkas utbytt mot en länsassessorstjänst i A 30. Vidare yrkas en förste kontorsskrivare och ett kvalificerat biträde. Planeringssektionen behöver en förste länsnotarie. En förste landskanslist och en kontorist yrkas på grund av bl. a. anhopningen av taktärenden. Detaljen för yrkesmässig trafik behöver en kontoristtjänst. En länsassistent erfordras på civilförvarssektionen med uppgift att bl. a. planlägga civilförvarsövningar. Vidare erfordras en civilförvarsingenjör på tekniska detaljen och en förrådsförman. På allmänna beredskapsdetaljen yrkas en förste landskanslist för främst planläggningsuppgifter samt en kontorsskrivare. På grund av bl. a. miljöskyddslagen behövs en byrådirektör på naturvårdssektionen. Länsplaneringsenheten behöver förstärkas med en amanuens i befordringsgång och en landskanslist (+ 534 299 kr.).

3. En länsassessorstjänst i A 26 på kameralsektionen bör bytas ut mot en länsassessorstjänst i A 28. Av rekryteringskäl bör en kontorsskrivartjänst på sektionen bytas ut mot en förste kontorsskrivartjänst. Me-

del bör anvisas för en länsnotarie och en landskanslist, båda i befordringsgång, samt en kansliskrivare på provningsnämndens kansli. På grund av alltmer ökad arbetsbörda erfordras en förste taxeringsinspektör, en landskanslist och en kansliskrivare på taxeringssektionen. För revisionsdetaljens offensiva verksamhet erfordras en förste taxeringsrevisor och en länsassistent. Vidare behöver taxeringsassistentorganisationen tillföras två taxeringsassistenttjänster. Uppbördssektionen behöver förstärkas med en förste länsassistent i utbyte mot en länsassistent, en förste landskanslist, en landskanslist i befordringsgång samt en kontorsskrivare i utbyte mot en kansliskrivare (+ 545 583 kr.).

4. Vidare behövs medel för främst biträden och tillfällig personal (+ 340 118 kr.).

5. Omkostnaderna beräknas öka (+ 81 000 kr.).

Lokala skattemyndigheterna. 6. Löne- och prisomräkning m. m. 554 774 kr.

7. På grund av merarbete bl. a. genom allmänna fastighetstaxeringen behövs nio biträden i Hudiksvalls fögderi. Förstärkning begärs i Ljusdals fögderi med två kontorsbiträden, en landskanslist och en förste kontorsskrivare. Sandvikens fögderi måste förstärkas med en fögderiassistent i A 19 i utbyte mot en assistent i A 17, en fögderisekreterare, två förste kontorsskrivare, två kontorsskrivare samt två kansliskrivare. Vidare begärs en fögderiassistent i A 19 i Söderhamns fögderi i utbyte mot en assistent i A 17 (+ 652 226 kr.).

8. Omkostnaderna beräknas öka (+ 10 000 kr.).

Kronofogdemyndigheterna. 9. Löne- och prisomräkning m. m. 592 164 kr.

10. Ett kvalificerat biträde begärs i Hudiksvalls distrikt och ett kontorsbiträde i Söderhamns distrikt (+ 59 169 kr.).

11. Omkostnaderna beräknas öka (+ 42 667 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag medelsbehovet för länsstyrelsen till 13 417 000 kr., för lokala skattemyndigheterna till 4 978 000 kr. och för kronofogdemyndigheterna till 4 373 000 kr. eller sammanlagt 22 768 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för ytterligare en länsnotarie på planeringssektionen (2) samt en hemkonsulent. Vidare har jag beräknat medel för ytterligare en länsnotarie på provningsnämndens kansli, en förste taxeringsinspektör, en landskanslist, en förste taxeringsrevisor, en förste landskanslist och två taxeringsassistenter på taxeringssektionen (3) samt en förste landskanslist och en landskanslist på mervärdeskattkontoret vid länsstyrelsen.

Västernorrlands län

	Länsstyrelsen		Lokala skattemyndigheterna		Kronofogdemyndigheterna		Beräknad ändring 1970/71 Länsstyrelsen Dep.chefen	Beräknad ändring 1970/71 Länsstyrelsen Dep.chefen
	1969/70	Beräknad ändring 1970/71 Länsstyrelsen Dep.chefen	1969/70	Beräknad ändring 1970/71 Länsstyrelsen Dep.chefen	1969/70	Beräknad ändring 1970/71 Länsstyrelsen Dep.chefen		
<i>Personal</i>								
Personal i A20 och högre lönegrad.....	66	+ 7	+ 3	7	—	10	—	—
Övrig personal.....	238	+ 19	+ 6	111	+ 1	99	+ 2	—
	304	+ 26	+ 9	118	+ 1	109	+ 2	+ 2
<i>Anslag</i>								
Avlöningar.....	8 485 000	+ 1 758 000	+ 1 070 000	3 012 000	+ 146 000	2 946 000	+ 342 000	+ 303 000
Sjukvård.....	24 000	+ 5 000	+ 2 000	10 000	—	8 000	—	—
Resersättningar.....	325 000	+ 220 000	+ 191 000	75 000	—	210 000	+ 12 000	+ 12 000
Lokalkostnader.....	547 000	+ 186 000	+ 186 000	393 000	+ 60 000	300 000	+ 57 000	+ 57 000
Expenser.....	658 000	+ 108 000	+ 51 000	176 000	+ 15 000	195 000	+ 38 000	+ 38 000
Lönkostnadspålägg....	1 947 000	+ 399 000	+ 246 000	692 000	+ 34 000	678 000	+ 78 000	+ 69 000
	11 986 000	+ 2 676 000	+ 1 746 000	4 358 000	+ 255 000	4 337 000	+ 527 000	+ 479 000

Länsstyrelsen i Västernorrlands län

Länsstyrelsen. 1. Löne- och prisomräkning m. m. 1 108 000 kr.

2. Då samhällsplaneringen kräver stora insatser behöver länsplaneringsenheten förstärkas med en byrådirektör och en länsassistent. Ärenden rörande naturvården och ändrad kommunblocksindelning kräver ökad arbetsinsats. Planeringssektionen behöver därför en förste landskanslist. På naturvårdssektionen föreligger behov av en byrådirektör med teknisk utbildning samt en fältassistent för tillsynsarbete (+ 296 407 kr.).

3. För att bl. a. avlasta landskamreraren vissa alltmer betungande arbetsuppgifter begärs en förste länsassessor utom sektionensindelningen. Kameralsektionen bör förstärkas med en länsassistent. För att bl. a. biträda vid av riksskattenämnden initierade utredningar behövs en förste landskanslist på taxeringssektionens allmänna detalj. Vidare föreligger behov av en landskanslist på detaljen för bl. a. eftergranskning av deklarationsmaterialet. Mervärdesskattekontoret behöver förstärkas med två kontrollanttjänster för att göra skattekontrollen mera effektiv. Det är angeläget att taxeringsassistentorganisationen tillförs en tjänst som taxeringsassistent. På grund av att datasektionen

bl. a. arbetar under stark tidspress behövs förstärkning med en förste landskanslist (+ 372 164 kr.).

4. Vidare behövs medel för främst biträden och tillfällig personal (+ 697 929 kr.).

5. Härutöver begärs uppräknig av medelstildelningen för omkostnader, framförallt reseersättningar (+ 201 500 kr.).

Lokala skattemyndigheterna. 6. Löne- och prisomräkning m. m. 159 406 kr.

7. På grund av bl. a. befolkningsökningen behövs ytterligare en kontorskrivare i Sundsvalls fögderi (+ 36 594 kr.).

8. Omkostnaderna beräknas öka (+ 59 000 kr.).

Kronofogdemyndigheterna. 9. Löne- och prisomräkning m. m. 443 000 kr.

10. På grund av bl. a. arbetsmaterialets ökning erfordras ett biträde i vardera Sundsvalls och Örnsköldsviks distrikt (+ 53 700 kr.).

11. Omkostnaderna beräknas öka (+ 30 300 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag medelsbehovet för länsstyrelsen till 13 732 000 kr., för lokala skattemyndigheterna till 4 576 000 kr. och för kronofogdemyndigheterna till 4 816 000 kr. eller sammanlagt 23 124 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för ytterligare en hemkonsulent, en byrådirektör med huvudsaklig uppgift att handlägga personal- och anslagsfrågor och andra administrativa ärenden och en förste landskanslist på kameralsektionen, två förste landskanslist, en taxeringsassistent (3) och en förste taxeringsrevisor på taxeringssektionen samt en förste landskanslist och en landskanslist på mervärdeskattkontoret vid länsstyrelsen.

Jämtlands län

	Länsstyrelsen		Lokala skattemyndigheterna		Kronofogdemyndigheten	
	1969/70		1969/70		1969/70	
	Beräknad ändring Länsstyrelsen	Dep.chefen	Beräknad ändring Länsstyrelsen	Dep.chefen	Beräknad ändring Länsstyrelsen	Dep.chefen
<i>Personal</i>						
Personal i A20 och högre lönegrad.....	49	+ 7	3	—	—	—
Övrig personal.....	135	+ 8	70	—	—	—
	184	+ 15	73	—	—	—
<i>Anslag</i>						
Avlöningar.....	5 871 000	+ 859 000	1 741 000	+ 156 000	—	1 521 000
Sjukvård.....	15 000	—	8 000	—	—	4 000
Resersättningar.....	260 000	+ 55 000	20 000	—	5 000	115 000
Lokalkostnader.....	360 000	+ 29 000	184 000	+ 10 000	+ 10 000	108 000
Expenser.....	457 000	+ 126 000	101 000	+ 38 000	—	80 000
Lönekostnadspålägg....	1 334 000	+ 236 000	400 000	+ 36 000	—	350 000
	8 297 000	+ 1 305 000	2 454 000	+ 235 000	+ 43 000	2 173 000
						+ 183 000

Länsstyrelsen i Jämtlands län

Länsstyrelsen. 1. Löne- och prisomräkning m. m. 654 000 kr.

2. För att bl. a. handha vissa utredningar i anslutning till länsplaneringsarbetet erfordras en amanuens på länsplaneringsenheten. Civilförvarssektionen har stort behov av ytterligare en landskanslist. Vidare behöver sektionen tillföras en tjänst som civilförvarsingenjör. Allmänna beredskapsdetaljen behöver förstärkas med en förste landskanslist på grund av ökade arbetsuppgifter. För att bemästra nya uppgifter enligt miljöskyddslagen behövs en byrådirektör för luft- och vattenvård på naturvårdssektionen. Sektionen behöver även förstärkning för den allmänna naturvården. För bl. a. inventerande uppgifter begärs därför ytterligare en byrådirektör. För uppföljning av landskapsvårdsplaner m. m. behövs en assistent. Medel bör anvisas för en byrådirektör och en assistent vid civilbefälhavarens kansli (+ 540 331 kr.).

3. Arbetsbördan på prövningsnämndens kansli har under de senaste åren ökat väsentligt. Kansliet bör därför förstärkas med en förste länsnotarie. Arbetsuppgifterna på taxeringssektionens allmänna detalj har ökat i en sådan omfattning att det är motiverat med en biträdande taxeringsintendent (+ 133 722 kr.).

4. Vidare bör medel beräknas för främst biträden och tillfällig personal (+ 155 275 kr.).

5. Härutöver behöver medel anvisas för omkostnader (+ 113 000 kr.).

6. Vid bifall till yrkandena om nya tjänster kan medel till vissa tjänster frånräknas (— 291 328 kr.).

Lokala skattemyndigheterna. 7. Löne- och prisomräkning m. m. 200 000 kr.

8. Omkostnaderna beräknas öka bl. a. på grund av flyttningar till nya lokaler (+ 35 000 kr.).

Kronofogdemyndigheten. 9. Löne- och prisomräkning m. m. 177 000 kr.

10. Omkostnaderna beräknas öka (+ 6 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag medelsbehovet för länsstyrelsen till 9 397 000 kr., för lokala skattemyndigheterna till 2 497 000 kr. och för kronofogdemyndigheten till 2 361 000 kr. eller sammanlagt 14 255 000 kr. Jag har därvid beräknat medel för bl. a. ytterligare en förste civilförsvarsingenjör på civilförsvarssektionen (2) samt två hemkonsulenter. Vidare har jag beräknat medel för ytterligare en förste länsnotarie på prövningsnämndens kansli och en biträdande taxeringsintendent på taxeringssektionen (3) samt en landskanslist på mervärdeskattekontoret vid länsstyrelsen.

Västerbottens län

	Länsstyrelsen		Lokala skattemyndigheterna		Kronofogemyndigheterna		Beräknad ändring 1970/71 Länsstyrelsen Dep.chefen	Beräknad ändring 1970/71 Länsstyrelsen Dep.chefen	Beräknad ändring 1970/71 Länsstyrelsen Dep.chefen
	1969/70	Beräknad ändring 1970/71 Länsstyrelsen Dep.chefen	1969/70	Beräknad ändring 1970/71 Länsstyrelsen Dep.chefen	1969/70	Beräknad ändring 1970/71 Länsstyrelsen Dep.chefen			
<i>Personal</i>									
Personali A 20 och högre lönegrad.....	65	+1	+5	9			8		
Övrig personal.....	190	+5	+4	89	+10		69	+6	
	255	+6	+9	98	+10		77	+6	
<i>Anslag</i>									
Avlöningar.....	7 633 000	+1 248 000	982 000	2 603 000	+430 000	+190 000	2 064 000	+435 000	+290 000
Sjukvård.....	20 000	+17 000	15 000	6 000	+1 000	+1 000	5 000	+4 000	+4 000
Reseersättningar.....	370 000	+79 000	68 000	50 000			216 000		
Lokalkostnader.....	625 000	+140 000	140 000	294 000	+33 000	+33 000	262 000	+50 000	+50 000
Expenser.....	888 000	+197 000	75 000	171 000	+187 000	+150 000	124 000		
Lönekostnadspålägg...	1 749 000	+290 000	228 000	599 000	+106 000	+50 000	475 000	+99 000	+66 000
	11 285 000	+1 971 000	1 508 000	3 723 000	+757 000	+424 000	3 146 000	+538 000	+410 000

Länsstyrelsen i Västerbottens län

Länsstyrelsen. 1. Löne- och prisomräkning m. m. 779 000 kr.

2. Länsplaneringsenheten behöver förstärkas med en planerare för bl. a. utarbetande av regionalt program för länet. Om naturvårdsarbetet skall kunna bedrivas på ett tillfredsställande sätt behövs medel för en assistent på naturvårdssektionen (+ 113 923 kr.).

3. Då sedan flera år tillbaka konsulenter förordnats för granskning av vissa delar av taxeringsassistenternas område erfordras förstärkning med två assistenter. För att erhålla nödvändig förstärkning av den kvalificerade landskanslistpersonalen på uppöndssektionen begärs en tjänst som förste landskanslist i utbyte mot en tjänst som landskanslist. Vidare erfordras medel för två expeditionsvakter (+ 154 012 kr.).

4. Medel yrkas även för främst biträden och tillfällig personal (+ 477 730 kr.).

5. Härutöver begärs uppräkningsmedel för omkostnader bl. a. på grund av inflyttning i tillbyggnad (+ 446 335 kr.).

Lokala skattemyndigheterna. 6. Löne- och prisomräkning m. m. 307 621 kr.

7. På grund av befolkningsunderlagets storlek behöver Umeå fögderi förstärkas med en

kontorsskrivare, tre kontorsbiträden och en telefonist. Vidare föreslås att medel anvisas för tre kontorsbiträden och en telefonist i Skellefteå fögderi. För fullgörande av ATP-göromål erfordras ett kontorsbiträde i Vilhelmina fögderi (+ 269 379 kr.).

8. Vidare behöver medel för omkostnader räknas upp, bl. a. på grund av kostnader i samband med flyttning av lokala skattemyndigheterna i Umeå och Skellefteå fögderier (+ 180 000 kr.).

Kronofogdemyndigheterna. 9. Löne- och prisomräkning m. m. 410 300 kr.

10. I Lycksele distrikt föreligger behov av en expeditionsvakt. Skellefteå distrikt behöver förstärkas med en telefonist och en expeditionsvakt. Då de kvalificerade arbetsuppgifterna ökat bl. a. på grund av ny lagstiftning erfordras en förste kronoassistent och en kontorsskrivare i Umeå distrikt. Även en expeditionsvakt behövs (+ 177 700 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag medelsbehovet för länsstyrelsen till 12 793 000 kr., för lokala skattemyndigheterna till 4 147 000 kr. och för kronofogdemyndigheterna till 3 556 000 kr. eller sammanlagt 20 496 000 kr. Jag har därvid beräknat medel för bl. a. ytterligare en amanuens i befordringsgång på länsplaneringsenheten (2) samt tre hemkonsulenter. Vidare har jag beräknat medel för ytterligare en taxeringsassistent (3) och en taxeringsrevisor på taxeringssektionen samt en förste landskanslist och landskanslist på mervärdeskattekontoret vid länsstyrelsen. Jag har även beräknat 250 000 kr. i engångsutgift för flyttning av vissa delar av länsstyrelsen (5) samt 150 000 kr. för flyttning av lokala skattemyndigheterna i Umeå och Skellefteå fögderier (8).

Norrbottnens län

	Länsstyrelsen		Lokala skattemyndigheterna		Kronofogdemyndigheterna	
	1969/70	Beräknad ändring 1970/71 Länsstyrelsen	1969/70	Beräknad ändring 1970/71 Länsstyrelsen	1969/70	Beräknad ändring 1970/71 Länsstyrelsen
		Dep.chefen		Dep.chefen		Dep.chefen
<i>Personal</i>						
Personal i A 20 och högre lönegrad.....	72	+14	+5	9	—	8
Övrig personal.....	246	+20	+4	126	—	114
	318	+34	+9	135	—	122
<i>Anslag</i>						
Avlöningar.....	9 410 000	+2 813 000	+1 355 000	3 406 000	+100 000	3 331 000
Sjukvård.....	25 000	—	—	7 000	—	9 000
Resersättningar.....	530 000	+93 000	—	98 000	—	295 000
Lokalkostnader.....	1 007 000	+164 000	+164 000	318 000	+13 000	272 000
Expenser.....	728 000	+275 000	+263 000	232 000	—	187 000
Lönekostnadspålägg....	2 158 000	+651 000	+312 000	783 000	+87 000	766 000
	13 058 000	+3 996 000	+2 094 000	4 844 000	+138 000	4 860 000
						+553 000
						+16 000
						+11 000
						+11 000
						+11 000
						+127 000
						+718 000
						+665 000

Länsstyrelsen i Norrbottens län

Länsstyrelsen. 1. Löne- och prisomräkning m. m. 1 876 000 kr.

2. En kvalificerad finsktalande arbetskraft behövs som sekreterare åt landshövdingen. På allmänna sektionen erfordras en fiskerikonsulent som kan svara för erforderliga initiativ till och uppföljning av fiskevårdsåtgärder. För arbete med bl. a. specialutredningar behövs ytterligare en förste länsaktuarie på länsplaneringsenheten. Vidare begärs en förste länsassistent för bl. a. bearbetning av statistik, en kartritare och ett kvalificerat biträde. Enheten bör även förstärkas med en byrådirektör för att biträda det av de nordiska länderna tillsatta organet för vissa utredningar rörande Nordkalotten. Då personalen är otillräcklig på allmänna beredskapsdetaljen begärs en förste landskanslist. Inom länet är behovet av bl. a. naturvårdsinventering och planering stort och långsiktigt. Naturvårdssektionen behöver därför förstärkas med tre naturvårdsassistenter. För att handläggningen av ärenden enligt miljöskyddslagen skall kunna fullgöras erfordras en byrådirektör med kemisk-biologisk kompetens. Sektionen har även behov av en biträdande länsingenjör bl. a. på grund av ökningen av komplicerade ärenden. För det administrativa

arbetet i samband med beslut om naturvårdsåtgärder behövs en tjänst som länsassessor. Sektionen bör även tillföras en kansliskrivare och ett kartritningsbiträde. En landskanslist behövs på länspolischefens expedition eftersom en tjänsteman med erfarenhet av administrativt arbete saknas. Civilbefälhavarens kansli behöver förstärkas med en byrådirektör (+ 1 110 451 kr.).

3. Med hänsyn till belastningen på prövningsnämndens kansli behövs en förste länsassessor. Kansliet bör även tillföras en byråsekreterare för arbete med fastighetstaxeringen. På mervärdeskattkontoret yrkas en tjänst som förste landskanslist i utbyte mot en tjänst som landskanslist i befordringsgång. En tjänst som förste taxeringsinspektör bör inrättas på taxeringssektionen för att främst effektivisera eftergranskningen av deklARATIONER. Då deklarationsmaterialet ökat starkt behöver taxeringsassistentorganisationen förstärkas med två assistenter. På grund av belastningen i telefonväxeln erfordras ytterligare en telefonist. Även en ny tjänst som expeditionsvakt behövs (+ 407 723 kr.).

4. Vidare behövs medel för främst biträden och tillfällig personal (+ 310 106 kr.).

5. Härutöver behövs uppräknig av medelstilledningen för omkostnader (+ 291 720 kr.).

Lokala skattemyndigheterna. 6. Löne- och prisomräkning m. m. 488 000 kr.

Kronofogdemyndigheterna. 7. Löne- och prisomräkning m. m. 666 000 kr.

8. En tjänst som förste kronoassistent behövs i Luleå distrikt (+ 52 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag medelsbehovet för länsstyrelsen till 15 952 000 kr., för lokala skattemyndigheterna till 4 982 000 kr. och för kronofogdemyndigheterna till 5 525 000 kr. eller sammanlagt 26 459 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för ytterligare en förste byråinspektör på naturvårdssektionen (2) samt två hemkonsulenter. Vidare har jag beräknat medel för ytterligare en förste länsnotarie på prövningsnämndens kansli, två taxeringsassistenter, en förste landskanslist (3) och en taxeringsrevisor på taxeringssektionen vid länsstyrelsen. Jag har även beräknat 225 000 kr. i engångsutgift för flyttning av vissa delar av länsstyrelsen.

Diverse ändamål

	Länsstyrelserna			Lokala skattemyndigheterna			Kronofogdemyndigheterna		
	1969/70	Beräknad ändring 1970/71 Mynd.	Dep.chefen	1969/70	Beräknad ändring 1970/71 Mynd.	Dep.chefen	1969/70	Beräknad ändring 1970/71 Mynd.	Dep.chefen
Maskinhyror för datakontoren .	15 110 000	—3 280 000	—3 280 000	—	—	—	—	—	—
Utrustning för datakontoren .	1 221 000	— 500 000	— 500 000	—	—	—	—	—	—
Fönsterkuvert m. m.	900 000	— 900 000	— 900 000	—	—	—	—	—	—
Landshövdingarnas tjänstebostäder m. m.	250 000	—	—	—	—	—	—	—	—
Länsstyrelsernas utbildningsnämnd	1 078 000	+ 122 000	+ 95 000	—	—	—	—	—	—
Utbildning av viss biträdespersonal	155 000	+ 15 000	+ 15 000	—	—	—	—	—	—
Länsstyrelsernas antagningsnämnd	22 000	— 2 000	— 2 000	—	—	—	—	—	—
Utbildning i psykologiskt försvar	25 000	+ 5 000	+ 5 000	—	—	—	—	—	—
Länsstyrelsernas blankett-nämnd	—	—	+ 27 000	—	—	—	—	—	—
Central löneutbetalning	—	—	—	—	—	+ 60 000	40 000	—	—
Utbildning av personal vid kronofogdemyndigheterna	—	—	—	—	—	—	300 000	—	+ 400 000
Kostnader för datamaskintid m. m.	—	—	—	—	—	—	2 000 000	+1 750 000	—
Blanketter m. m.	—	—	—	—	—	—	—	—	+1 120 000
Till Kungl. Maj:ts disposition	3 825 000	—	—1 676 000	300 000	—	+ 97 000	1 833 000	—	—1 529 000
	22 586 000	—4 540 000	—6 216 000	300 000	—	+ 157 000	4 173 000	+1 750 000	— 9 000

1. *Länsstyrelsernas utbildningsnämnd (LUN)*. Löne- och prisomräkning m. m. 34 880 kr.

Under budgetåret 1970/71 beräknas endast en speciell kursdel för landskanslisterna på landskansliet anordnas (— 49 380 kr.). Under innevarande budgetår anordnas ingen kurs för utbildning av administrativ personal inom den regionala civila försvarsorganisationen. Budgetåret 1970/71 erfordras emellertid en sådan kurs (+ 44 200 kr.). På grund av att de lärare som LUN och länsstyrelserna själva anlitar i regel saknar pedagogisk utbildning, bör en kurs i vuxenpedagogik anordnas för dessa (+ 34 800 kr.). Med hänsyn till svårigheterna att erhålla lärare i Stockholm beräknas lärare från landsorten behöva utnyttjas för undervisningen i Stockholm. Detta medför ökade kostnader för resor m. m. (+ 30 000 kr.). En lärarkonferens för samordning av utbildningen på de olika kursorterna erfordras (+ 27 500 kr.).

Över nämndens framställning har *yttrande* avgivits av *statens personalutbildningsnämnd (PUN)*, som inte har något att erinra mot LUN:s förslag utom beträffande en kurs i personaladministration och arbetsledning för kontorspersonal i arbetsledande ställning. PUN anför att denna kurs mycket nära överensstämmer med de kontorsarbetsledningskurser som PUN avser att anordna även under nästa budgetår och att det utbildningsbehov som förslaget om kursen innebär utan svårighet torde kunna tillgodoses inom ramen för PUN:s planerade kursverksamhet.

2. *Exekutionsväsendets organisationsnämnd (EON)*. Under delposten Kostnader för datamaskintid m. m. föreslås en ökning med 1 750 000 kr. Beträffande ADB-systemet i Stockholms kronofogdedistrikt räknas med samma kostnader som under innevarande budgetår. Ökningen avser sålunda helt det s. k. riksprjektet. Kostnaderna i fråga om detta projekt har för budgetåret 1970/71 beräknats till 1 600 000 kr. för systemmän och programmerare, 600 000 kr. för programtestning, 200 000 kr. för organisationsarbete och 100 000 kr. för utbildning och information eller sammanlagt 2 500 000 kr. Kostnadsberäkningarna har utförts i samråd med statskontoret. EON räknar med att lämplig maskinell utrustning för ADB måste finnas den 1 januari 1971. Kostnaderna härför redovisas av statskontoret via datamaskinfonden.

Departementschefen

Under rubriken Diverse ändamål har jag beräknat medel för bl. a. länsstyrelsernas blankettmyndighet och central utbetalning av löner för personal vid de lokala skattemyndigheterna. Ifrågavarande kostnader belastar f. n. expensposterna för länsstyrelsen i Stockholms län under anslagen Länsstyrelserna resp. Lokala skattemyndigheterna. Under posten Utbildning av personal vid kronofogdemyndigheterna beräknar jag medel för kostnader som f. n. belastar posten till reseersättningar för länsstyrelsen i Hallands län under anslaget Kronofogdemyndigheterna. Under posten Blanketter

m. m. beräknar jag vidare medel för vissa blanketter till kronofogdemyndigheterna och för service av bokföringsmaskiner.

I fråga om länsstyrelsernas utbildningsnämnd har jag beräknat medel i överensstämmelse med nämndens förslag utom såvitt gäller en kurs i personaladministration och arbetsledning för kontorspersonal i arbetsledande ställning. Detta utbildningsbehov torde få tillgodoses inom ramen för den utbildning som statens personalutbildningsnämnd svarar för.

För Kostnader för datamaskintid m. m. har jag beräknat ett lika stort belopp som upptagits i staten för innevarande budgetår.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag medelsbehovet till diverse ändamål till 16 370 000 kr. för länsstyrelserna, 457 000 kr. för lokala skattemyndigheterna och 4 164 000 kr. för kronofogdemyndigheterna eller sammanlagt 20 991 000 kr.

Hemställan

Med hänvisning till vad jag sålunda anfört hemställer jag att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

1. till *Länsstyrelserna* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 386 790 000 kr.;
2. till *Lokala skattemyndigheterna* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 121 660 000 kr.;
3. till *Kronofogdemyndigheterna* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 114 400 000 kr.

C. Planväsendet

C 1. Statens planverk

1968/69 Utgift ¹	215 198 323
1969/70 Anslag ¹	22 339 000
1970/71 Förslag	23 330 000

¹ Anslagen Statens planverk: Förvaltningskostnader och Statens planverk: Uppdragsverksamhet.

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 163 686 kr.

³ Särskilda uppbördsmedel från försäljning av publikationer har inräknats i anslaget (1,2 milj. kr.).

Statens planverk är central förvaltningsmyndighet för ärenden om planläggning av bebyggelse och om byggnadsväsendet. Det åligger verket att i anslutning till den allmänna uppsikten över planläggningen och byggnadsväsendet ge råd och vägledning för planläggningen samt meddela föreskrifter, råd och anvisningar för byggnadsväsendet ävensom att verka för samordning mellan planverkets och andra myndigheters insatser på dessa områden.

Verket är organiserat på en planbyrå, en utvecklingsbyrå, en teknisk byrå och ett kansli. Till planverket är knutna ett råd för samhällsplanering och ett tekniskt råd.

Statens planverk är chefsmyndighet för länsarkitektorganisationen.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Planverket	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
<i>Handläggande personal</i>			
Planverket	73	+16	+3
Länsarkitektorganisationen	126	+ 4	—5
<i>Övrig personal</i>			
Planverket	37	+ 5	—1
Länsarkitektorganisationen	117	+ 4	—4
	353	+29	—7
<i>Anslag</i>			
Avlöningar	15 511 000	+2 343 000	+ 535 000
Sjukvård	35 000	+ 3 000	+ 1 000
Reseersättningar	550 000	+ 118 000	+ 20 000
Därav utrikes resor	40 000	+ 10 000	+ 2 000

	1969/70	Beräknad ändring	1970/71
		Planverket	Dep.chefen
Lokalkostnader	1 121 000	+ 203 000	+ 50 000
Expenser	1 579 000	+ 692 000	+ 292 000
Därav engångsutgifter		+ 58 000	+ 10 000
Lönekostnadspålägg	3 543 000	+ 459 000	+ 93 000
	22 339 000	+ 3 813 000	+ 991 000

¹ Den redovisade personaländringen är ett nettoresultat av att verkets uppdragsverksamhet avvecklas samtidigt som dess personal för ordinarie uppgifter förstärks.

² Särskilda uppbördsmedel från försäljning av publikationer har inräknats i anslaget (1,2 milj. kr.).

Inkomster vid planverket och länsarkitektorganisationen, som redovisas på driftbudgetens inkomstsida under uppbörd i statens verksamhet, beräknas till 1 980 000 kr., varav från försäljning av publikationer 1 200 000 kr.

Statens planverk

1. Löne- och prisomräkning m. m. (+ 1 575 000 kr.).

2. Det nuvarande kansliet bör organiseras som byrå och viss personalförstärkning genomförs. En tjänst för byråchef bör inrättas i utbyte mot nu befintlig tjänst för avdelningsdirektör. Allmänna sektionen och personalsektionen bör vardera tillföras en tjänst för avdelningsdirektör i utbyte mot nuvarande två byrådirektörstjänster. Två tjänster för byrådirektör föreslås inrättade för handläggning av remisser och organisationsfrågor resp. personaladministrativt arbete. En tjänst för byråsekreterare bör inrättas för systematisk litteraturbevakning och ytterligare en byråsekreterartjänst för kontinuerlig lagring av arkivdata. Slutligen bör medel anvisas för tre nya biträdestjänster, vilka bör placeras vid allmänna sektionen (+ 399 000 kr.).

3. Planbyrån har f. n. otillräckliga resurser framför allt för granskningen av översiktliga planer. Byrån bör därför tillföras en tjänst för avdelningsdirektör och två tjänster för byråingenjör (+ 187 000 kr.).

4. Utvecklingsbyråns utvecklingssektion föreslås bli uppdelad på två sektioner, benämnda översiktsplan- och detaljplansektion. För översiktsplansektionens länsinventeringsprojekt resp. planering i kommunblock erfordras vardera en tjänst för avdelningsdirektör. Som chef för detaljplansektionen erfordras en tjänst för avdelningsdirektör i utbyte mot befintlig lägre tjänst för avdelningsdirektör. Dessutom föreslås att sektionen tillförs en tjänst för avdelningsdirektör och en tjänst för byrådirektör för studier av miljöegenskaper. Informationssektionen bör förstärkas med en tjänst för byrådirektör (+ 457 000 kr.).

5. För ledningen av tekniska byråns arbetsgrupp för samordning och information erfordras en tjänst för avdelningsdirektör. För handläggning av frågor rörande material och byggt teknik föreslås en tjänst för byrådirektör inrättad. Vidare bör ytterligare en tjänst för byrådirektör tillföras byrån i

syfte att minska balansen av ärenden rörande byggnadstekniskt brandskydd. Installationstekniska sektionen bör förstärkas med en kvalificerad VVS-tekniker. För denne bör en byrådirektörstjänst inrättas. Slutligen erfordras för sammanställningar av mätresultat beträffande byggnaders ljudisolering en tjänst för kvalificerat biträde (+ 384 000 kr.).

6. Tidigare förstärkningar av länsarkitektorganisationen är inte tillräckliga, vilket de stora ärendebalanserna på vissa länsarkitektkontor visar. Med hänsyn härtill bör ytterligare tjänster inrättas, nämligen för två arkitekter, två ingenjörer och fyra kvalificerade biträden (+ 386 000 kr.).

7. För särskilda utredningar och arvoden till viss expertis inom planväsendets område beräknas en kostnad av 185 000 kr. För utredningar och expertarvoden inom byggnadsväsendets område har beräknats 140 000 kr. Härjämte erfordras för kostnader i anslutning till Nordiska kommitténs för byggnadsbestämmelser verksamhet 60 000 kr. Sammanlagt föreslås sålunda 385 000 kr. (+ 85 000 kr.).

8. Till verksamheten för statens planverks råd för samhällsplanering och för dess tekniska råd beräknas en sammanlagd nettoökning med 20 000 kr. (+ 20 000 kr.).

9. Till icke personalbundna omkostnader inom anslagsposterna reseersättningar och expenser beräknas en nettoökning med 328 000 kr. (+ 328 000 kr.).

I särskild skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer planverket att en lekmanstyrelse inrättas vid verket för att dess beslut skall grundas på bredare erfarenhet och kunskap.

Departementschefen

Till planverkets uppgifter hör att hålla allmän uppsikt över planläggningen och byggnadsväsendet. Planverket måste av denna anledning ofta ta ställning till frågor som berör vitt skilda intresseområden. Det kan gälla t. ex. konflikter mellan industriell etablering i kustområdena och deras utnyttjande för fritid, mellan behovet av utbyggd närservice och detaljhandels önskan om koncentration, mellan handels och kulturminnesvårdens intressen i äldre stadskärnor, mellan individuell och kollektiv trafikförsörjning eller mellan producenters och konsumenters önskemål vid bostadsbyggande. Ståndpunkter i dessa och liknande situationer kan endast till en del grundas på sakmaterial och förutsätter därför i betydande omfattning bedömningar och avvägningar utifrån en allsidig erfarenhet och kunskap. Samhällsutvecklingen medför ökad tillströmning av ärenden som innehåller avvägningsfrågor av nämnda slag. Jag delar planverkets uppfattning att det inte är tillfredsställande att verkets ställningstaganden i dylika frågor skall bestämmas av verkschefen som ensam beslutande. Vid verket bör därför inrättas en lekmanstyrelse. Styrelsen bör bestå av verkschefen som

3* — Bihang till riksdagens protokoll 1970. 1 saml. Nr 1. Bil. 14

ordförande och det antal övriga ledamöter som Kungl. Maj:t bestämmer.

Fråga om anställningsform m.m. för verkschefen har tidigare denna dag anmälts av statsrådet Löfberg vid föredragning av för flera huvudtitlar gemensamma frågor.

Verkets styrelse och fackbyråer bör inte belastas med frågor av administrativ karaktär. Verkets administrativa enhet bör därför omorganiseras till byrå under ledning av en byråchef.

Enligt sin instruktion får planverket mot ersättning biträda kommun eller enskild med vissa uppdrag av allmänt intresse för planläggningen eller byggnadsväsendet. Länsarkitekt är skyldig att åta sig vissa plan- och byggnadsuppdrag i den mån tjänsten i övrigt medger det. För dessa ändamål har medel tidigare anvisats under ett särskilt anslag. Vissa av de uppgifter som utförts av verket inom denna ram har en klar myndighetskaraktär.

Erfarenheten har visat att det är mindre lämpligt att bibehålla den del av uppdragsverksamheten som har konsultkaraktär. Denna typ av uppdragsverksamhet bör därför avvecklas under en övergångsperiod. Det saknas då anledning att behålla ett särskilt uppdragsanslag, och jag förordar att medel för såväl de avgiftsbelagda myndighetsuppgifterna, t. ex. bostadslåneteknisk ritningsgranskning och typgodkännande, som för den begränsade uppdragsverksamhet som måste behållas under en kortare övergångstid, anvisas under förevarande anslag.

Inom två för byggandet betydelsefulla områden, nämligen i fråga om betongkonstruktioner och stålkonstruktioner, bedrivs normarbetet genom särskilda samarbetskommittéer, statens betongkommitté resp. statens stålbyggnadskommitté. I dessa kommittéer ingår representanter för flera statliga verk samt för vissa institutioner och organisationer. Arbetet har från statens sida finansierats från anslag under fem huvudtitlar. I syfte att förenkla det nuvarande finansieringssättet tas hela det belopp varmed statligt bidrag utgår upp under detta anslag. Jag har beräknat bidragen till högst 150 000 kr. till betongkommittén och högst 105 000 kr. till stålbyggnadskommittén.

Med hänvisning till sammanställningen i övrigt beräknar jag anslaget till 23 330 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för ytterligare en avdelningsdirektör och en byråingenjör på planbyrån, en avdelningsdirektör på utvecklingsbyrån, en förste byråingenjör på tekniska byrån och en förste byråsekreterare på administrativa byrån.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) godkänna vad jag i det föregående förordat i fråga om statens planverks organisation,

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att vid statens planverk inrätta en extra ordinarie tjänst för chef för byrå,

c) till *Statens planverk* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 23 330 000 kr.

C 2. Bidrag till upprättande av regionplaner m. m.

1968/69 Utgift	350 189	Reservation	1 054 020
1969/70 Anslag	1 000		
1970/71 Förslag	100 000		

Från anslaget bestrids enligt föreskrifterna i kungörelsen (1958:163) angående statsbidrag till vissa plankostnader och i prop. 1947:245 angivna grunder dels kostnader för upprättande av regionplan i enlighet med byggnadslagstiftningens föreskrifter, dels vissa vägföreningskostnader för genomförande av byggnadsplan. För innevarande budgetår har Kungl. Maj:t föreskrivit att högst 200 000 kr. får användas till stöd åt regional planering i andra former än de i byggnadslagstiftningen angivna.

Statens planverk

Regionplanering enligt byggnadslagen pågår f. n. i Göteborgsregionen samt i Stockholms-, Örnköldsviks- och Boråsregionerna, där tidigare fastställda planer ses över. Ett förslag till regionplan för Sundsvallsregionen föreligger i koncept och väntas bli underställt Kungl. Maj:t under år 1970.

Av anslaget beräknas 530 000 kr. återstå den 30 juni 1970. Anspråken på statsbidrag till planeringsföretag, som kan bedömas bli färdigställda t. o. m. budgetåret 1970/71, beräknas till 300 000 kr.

Planverket har medgivits rätt att efter beslut av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall under budgetåren 1968/69 och 1969/70 av ifrågavarande anslag ta i anspråk 100 000 respektive 200 000 kr. för regional planering i andra former än de i byggnadslagen angivna. Den möjlighet som härigenom givits att fullgöra från allmän synpunkt angelägna planeringsuppgifter har visat sig mycket värdefull. Ytterligare flera betydelsefulla uppgifter föreligger emellertid. Planverket bedömer behovet av medel för dessa under budgetåret 1970/71 till 300 000 kr.

Med stöd av det anförda föreslår planverket att anslaget för budgetåret 1970/71 tillförs ett belopp av 100 000 kr. samt att beträffande 300 000 kr. av det totala anslaget föreskrivs att beloppet får tas i anspråk för regional planering i andra former än de i byggnadslagen angivna.

Departementschefen

Under innevarande budgetår har Kungl. Maj:t beslutat om bidrag till Eskilstunabygdens regionplaneförbund med 225 000 kr. Vidare har Kungl. Maj:t bemyndigat planverket att ta i anspråk 275 000 kr. av de för budgetåren 1968/69 och 1969/70 anvisade beloppen för en riksomfattande kartläggning av olika kuststräckors värde för friluftsliv och fritidsbebyggelse.

I en till civildepartementet ingiven promemoria har statens planverk närmare utvecklat sin syn på flera frågor som hänger samman med den fysiska

regionplaneringen. Verket finner det angeläget att bättre kunna följa pågående arbete inom regionplaneförbunden och anmäler sin avsikt att söka få till stånd överläggningar med förbunden beträffande arbetsprogram och budget. Verket finner också att behov föreligger av att förena regionplanering med åtgärder som syftar till att säkerställa plangenomförandet.

Som jag framhållit i direktiven till bygglagutredningen är det av många skäl önskvärt att tyngdpunkten i statens insatser på planeringsområdet förskjuts från detaljplanering till översiktlig planläggning. Jag finner därför planverkets initiativ värdefullt och utgår från att verket fullföljer sin avsikt att mera ingående följa den pågående regionala planeringen. I likhet med verket anser jag det vidare önskvärt att kommunernas intresse för regional samverkan i planfrågor stimuleras genom åtgärder för att närmare förena planering och verkställighet. Jag vill även erinra om det förbättrade underlag för regionalt planarbete som kan väntas som ett resultat av pågående förberedelse för en fysisk riksplanering. Även planverkets samordnande planinsatser inom större regioner, som hittills koncentrerats till Västsverige, bör få betydelse i detta sammanhang.

Jag förordar att statens planverk under nästa budgetår får, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande i varje särskilt fall, ta i anspråk högst 300 000 kr. från detta anslag för att användas för sådana planeringsföretag i andra former än byggnadslagen anvisar som är angelägna från allmän synpunkt.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till upprättande av regionplaner m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kr.

D. Lantmäteriväsendet

Lantmäteriet är organiserat i en central myndighet, lantmäteristyrelsen, och en regional och lokal förvaltning, lantmäteristaten.

Lantmäteristyrelsen är central förvaltningsmyndighet för ärenden om fastighetsbildning på landet, om lantmäteriväsendet i övrigt, om mätningväsendet enligt de för stad gällande föreskrifterna samt om fastighetsregister, allt i den mån sådana ärenden ej ankommer på annan myndighet. Styrelsen är vidare chefsmyndighet för lantmäteristaten.

Inom lantmäteristaten handläggs de förrättningar och uppdrag som enligt lag eller efter särskilt förordnande skall utföras av distriktslantmätare samt de ärenden i övrigt som anges i lantmäteriiinstruktionen.

Syftet med de statliga insatserna inom fastighetsbildnings- och mätningväsendet kan sammanfattas på följande sätt.

A) Att under beaktande av samhällets krav på en lämplig disposition av landets jord skapa ett ändamålsenligt fastighetsbestånd genom att bilda nya fastigheter för bebyggelse, etablering av företag m. m., genom att förbättra fastighetsbeståndet för exploatering och sanering av bebyggelseområden, för rationalisering av jordbruk och skogsbruk m. m. samt genom att tillskapa sammanslutningar eller annan samverkan mellan fastigheter.

B) Att tillrättalägga oklarheter rörande fastighetsbeståndet genom att avgöra frågor om fastighetsindelningens beskaffenhet och om servitut samt genom att verkställa äganderättsutredningar.

C) Att tillhandahålla data om den fasta egendomen.

Chef för lantmäteristyrelsen är en generaldirektör. Inom styrelsen finns en utvecklingsenhet, fyra byråer och en mätningsteknisk avdelning. Byråerna är administrativa byrån, landsbygdsbyrån, stadsbyrån och utredningsbyrån.

I lantmäteristaten ingår länslantmäterikontoren samt lantmäteriets förrättningsorganisation, bestående av distriktsenheter och specialenheter. Ett länslantmäterikontor finns i varje läns residensstad med en överlantmätare som chef. Riket är indelat i 110 lantmäteridistrikt med en distriktslantmätare som chef för varje distrikt. Specialenhet är oberoende av distriktsindelningen och inrättas främst för fastighetsreglering som fordras för jordbrukets och skogsbrukets yttre rationalisering eller för större vägbyggnadsföretag samt i undantagsfall även för koncentrerade insatser för lösande av bebyggelseproblem. Lantmäteristyrelsen inrättar specialenheter i mån av behov och tillgång på medel. F. n. finns 30 specialenheter.

Inom lantmäteriet fanns den 1 juli 1969 1 900 anställda, varav 400 lant-

mätare, 600 ingenjörer m. fl. och 900 biträdespersonal.

Inom lantmäteriväsendet har sedan början av år 1968 bedrivits utrednings- och försöksverksamhet med programbudgetering. Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande beslutade chefen för jordbruksdepartementet den 25 februari 1969 att lantmäteristyrelsen skulle lämna in sin anslagsframställning för budgetåret 1970/71 i programtermer. I beslutet föreskrevs att följande programindelning skulle tillämpas tills vidare.

1. Tillsyns-, rådgivnings- och remissverksamhet
2. Förrättnings- och uppdragsverksamhet
3. Uppläggande av nytt fastighetsregister

Enligt beslutet skulle programmen underindelas med hänsyn till de behov som den interna budgeten ställer. I beslutet angavs även att lantmäteristyrelsen tills vidare skulle utgå från att anslagen skulle vara följande.

1. Lantmäteriväsendet: Myndighetsuppgifter
2. Lantmäteriväsendet: Förrättnings- och uppdragsverksamhet
3. Bidrag till förrättnings- och uppdragsverksamhet inom lantmäteriväsendet
4. Uppläggande av nytt fastighetsregister
5. Lantmäteriväsendet: Utrustning

Anslag nr 1 är ett förslagsanslag som skall finansiera program 1. Anslag nr 2 är ett förslagsanslag som tas upp med ett formellt belopp av 1 000 kr. Under anslaget redovisas kostnader och intäkter för program 2. Anslaget får inte uppvisa någon nettobelastning vare sig under loppet eller vid slutet av budgetåret. Som intäkt under anslaget redovisas dels uppburna avgifter, dels medel som tas i anspråk från bidragsanslaget (nr 3). Intäkter som svarar mot komplementkostnader levereras in till särskild inkomsttitel på riksstaten. Anslag nr 3 är ett förslagsanslag med tre delposter avseende

a. bidrag till kostnader i samband med lantmäteri- och vägförrättningar m. m.

b. kostnader som beror på att nedsatt lantmäteritaxa tillämpas för förrättningar och uppdrag av betydelse för jordbrukets och skogsbrukets yttre rationalisering

c. kostnader som beror på att äldre taxa tillämpas på vissa ärenden.

Anslag nr 4 är ett reservationsanslag som skall finansiera program 3. Anslag nr 5 är ett reservationsanslag som skall finansiera lantmäteriväsendets investeringar i utrustning m. m.

Vid beredningen av lantmäteristyrelsens anslagsframställning har smärre ändringar införts beträffande anslagens benämning.

Anslagsmässiga konsekvenser av övergången till programbudgetering

	1969/70	1970/71
	1 000-tal kr.	
Lantmäteristyrelsen: Förvaltningskostnader.....	5 966	
Lantmäteristaten: Förvaltningskostnader.....	85 162	
Lantmäteristaten: Utrustning.....	1 150	

	1969/70	1970/71
	1 000-tal kr.	
Bidrag till kostnader i samband med lantmäteri- och vägförrättningar m. m.	1 100	
Lantmäteriet: Myndighetsuppgifter		25 595
Lantmäteriet: Förrättnings- och uppdragsverksamhet		1
Lantmäteriet: Bidrag till förrättnings- och uppdragsverksamhet ...		11 507
Lantmäteriet: Uppläggande av nytt fastighetsregister		2 993
Lantmäteriet: Utrustning		1 150
Summa anslag	93 378	41 246
Avgår inkomster under driftbudgeten	53 000	2 987
Nettoutgifter för statsverket	40 378	38 259

D 1. Lantmäteriet: Myndighetsuppgifter

1970/71 Förslag 25 595 000

Programmet Tillsyns-, rådgivnings- och remissverksamhet

Programmet omfattar uppgifter av myndighetskaraktär, i huvudsak följande.

Inom lantmäteristyrelsen: Överinseendet över mätningväsendet samt upplägget och förandet av fastighetsregister enligt de för stad gällande bestämmelserna, utarbetande av föreskrifter, råd och anvisningar inom fastighetsbildnings- och mätningväsendets områden, frågor om fastighetsregistrering samt utredningar och utlåtanden till domstolar och administrativa myndigheter.

Inom länslantmäterikontoren: Fastställelseprövning av skilda slag av fastighetsbildningsförrättningar, fastighetsregistrering och arkivering, biträde åt domstolar, medverkan i eller biträde åt andra statliga organ samt kostnadsfri rådgivning.

Inom förrättningsorganisationen: Kostnadsfria uppdrag och rådgivning åt statliga och kommunala organ.

	1968/69 ¹	1969/70 ¹	1970/71	
			Lantmäteristyrelsen	Dep.chefen
Resursåtgång i mandagar	98 800	102 200	102 200	102 200
Kostnader	22 114 000	23 816 000	25 595 000	25 595 000
Summa anslag	217 413 000	23 816 000	25 595 000	25 595 000

¹ Överslagsmässig översättning till program.

² Beräknade lönekostnadspålägg, hyror och kapitalkostnader utgör 4 701 000 kr.

Lantmäteristyrelsen

Förslaget innebär ett i förhållande till innevarande budgetår oförändrat behov av resurser. Kostnadsökningen inom programmet utgöres av pris- och löneomräkning.

Departementschefen

Lantmäteristyrelsen har redovisat sina anslagsbehov i programtermer. Jag anser att redovisningen för riksdagen bör ske på motsvarande sätt. Jag utgår därför i det följande från den i det föregående redovisade programindelningen, dock med smärre ändringar beträffande anslagens benämning.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Lantmäteriet: Myndighetsuppgifter* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 25 595 000 kr.

D 2. Lantmäteriet: Förrättnings- och uppdragsverksamhet

1970/71 Förslag 1 000

Programmet Förrättnings- och uppdragsverksamhet

Programmet omfattar den del av lantmäteriverksamheten för vilken utgår ersättning till statsverket enligt lantmäteritaxan. Taxan är i princip avsedd att täcka lantmäteriets självkostnader för verksamheten. Viss del av verksamheten är dock subventionerad och finansieras med driftbidrag.

Prestationerna inom programmet utgörs i första hand av nybildade fastigheter för olika ändamål. De består även av fastigheter som förändras genom fastighetsreglering (storlek, form, belägenhet), samverkansorganisationer som bildas (exempelvis vägföreningar, vägsamfälligheter och gemensamhetsanläggningar), gränsbestämningar, äganderättsutredningar, fastighetsutredningar, planer av olika slag osv. Nyssnämnda prestationer utförs emellertid ofta samtidigt med eller ingår såsom ett led i prestationerna att bilda fastigheter.

	1968/69 ¹	1969/70 ¹	1970/71	
	Utfall	Beräknat	Lantmäteristyrelsen	Dep.chefen
Kostnader.....	68 806 000	72 588 000	73 836 000	73 836 000
Intäkter	47 483 000	56 776 000	² 73 836 000	² 73 836 000
Resultat	—21 323 000	—15 812 000	0	0
Driftbidrag.....	³ 905 000	¹ 1 100 000	11 107 000	11 107 000

¹ Överslagsmässig översättning till program.

² Inklusivt driftbidraget.

³ Anslaget Bidrag till kostnader i samband med lantmäteri- och vägförrättningar.

Lantmäteristyrelsen

Den snabba utvecklingen under stigande konjunkturer ledde till en ökande efterfrågan på lantmäteriets tjänster under första delen av 1960-talet medan en viss dämpning därefter inträdde. Fr. o. m. våren 1969 har efterfrågan åter ökat.

Antalet avslutade ärenden har stigit i stort sett oavbrutet under de tre senaste åren och då överstigit antalet inkomna ärenden. Under år 1968 inkom 42 000 och avslutades 47 000 ärenden. Antalet balanserade ärenden var vid årets utgång 41 000.

En stor del av lantmäteriets verksamhet avser fastighetsbildningsåtgärder för tätorternas utveckling. Främst är det fråga om verksamhet som syftar till sanering av befintliga tätbebyggelseområden eller exploatering av nya markområden för permanentbebyggelse. Under de senaste åren har genom lantmäteriets försorg 22 000 fastigheter för permanentbebyggelse bildats per år. Efterfrågan på denna typ av tjänster bedöms bli minst lika stor under de närmaste åren.

Lantmäteriets verksamhet på landsbygden avser främst åtgärder ägnade att skapa lämpliga fastigheter för fritidsändamål samt medverkan i jord- och skogsbrukets rationalisering.

Antalet nybildade fastigheter för fritidsändamål har ökat kraftigt under de senaste åren. År 1962 bildades genom lantmäteriets försorg 9 659 sådana fastigheter. År 1968 var motsvarande siffra 20 251. Huruvida ökningen kommer att fortsätta är ovisst. Någon minskning av efterfrågan på fritidstomter räknar styrelsen dock inte med. Inom naturvårdssektorn torde lantmäteriets förrättningsorganisation också i fortsättningen komma att medverka aktivt i bl. a. arbetet med översiktlig planering för naturvårdsändamål. Verksamheten inom jord- och skogsbrukssektorn med mera vittsyftande fastighetsbildningsåtgärder bedöms under den närmaste femårsperioden kräva ungefär samma resursinsats som f. n.

Verksamheten med uppordnande av fastighetsförhållandena i Kopparbergs län genom äganderättsutredningsförrättningar måste intensifieras. Krav härpå har framförts från såväl länsmyndigheter som kommuner i länet. Erfarenheterna av lagstiftningen på området är synnerligen positiva. Även inom vissa övriga delar av landet föreligger behov av dylika insatser för att ordna upp oklara fastighetsförhållanden. Det torde vara realistiskt att räkna med ett behov av sanering enligt äganderättsutredningslagen som svarar mot en årlig verksamhet omfattande 30 000 ha under de närmaste åren.

Behovet av legaliseringsförrättningar är stort inom vissa områden, och totalt torde verksamheten komma att få betydligt större omfattning än legaliseringsförrättningarna enligt den förutvarande provisoriska legaliseringslagen av år 1953.

Verksamheten för att tillrättalägga oklarheter rörande fastighetsbeståndet genom att avgöra frågor om fastighetsindelningens beskaffenhet har under senare år varit tämligen konstant. Det finns ingen anledning att anlägga att det under de närmaste åren skall inträffa någon väsentlig förändring av efterfrågan på dessa tjänster.

Att slutföra de på statsverkets bekostnad bedrivna laga skiftena i Kop-

parbergs län får anses vara en av lantmäteriets viktigaste arbetsuppgifter i det länet.

Beträffande verksamheten inom programmet under den närmaste femårsperioden kommer det liksom hittills att vara en ambition från lantmäteristyrelsens sida att i första hand ulan väntetider effektuera fastighetsbildningen avseende permanent bostadsändamål, industriändamål och avseende jord- och skogsbrukets rationalisering samt andra ärenden som utgör led i en från allmän synpunkt angelägen investering. Styrelsen bedömer som möjligt att härutöver, genom ett fortsatt rationaliseringsarbete och ökad användning av nya tekniska hjälpmedel, inom ramen för nuvarande personalresurser nedbringa ärendebalansen till hälften, dvs. med ca 18 000 ärenden.

Vid behandling av *taxepolitik, rörelsens ekonomi m. m.* redogör lantmäteristyrelsen för lantmäteritaxans grunder och innebörden av de taxeändringar som ägt rum under de senaste åren. Styrelsen tar även upp frågan om kostnadsfördelningen mellan sakägarna och det allmänna. Med hänvisning till utredningen rörande fastighetsbildnings- och mätningsväsendets organisation anser sig styrelsen dock inte böra lägga fram något konkret förslag till ändrad kostnadsfördelning mellan staten och sakägarna. I särskild skrivelse framläggs förslag för anpassning av taxenivån till rådande kostnadsläge.

Vid den angivna omfattningen av verksamheten inom programmet, och under förutsättning att det framlagda förslaget till lantmäteritaxa bifalles, beräknas driftbidraget till 11 107 000 kr. Utvecklingen och sammansättningen av anslaget Lantmäteriet: Bidrag till förrättnings- och uppdragsverksamhet beräknas bli följande.

Delpost	1969/70	1970/71
	Budget	Förslag
	1 000-tal kr.	
Bidrag till kostnader i samband med lantmäteri- och vägförrättningar m. m.	637	660
Därav bidrag som utbetalas av länsstyrelserna.....	(400)	(400)
Kostnader beroende på att nedsatt lantmäteritaxa tillämpas för förrättningar och uppdrag av betydelse för jordbrukets och skogsbrukets yttre rationalisering m. m.	7 596	7 377
Kostnader som beror på att äldre taxa tillämpas på vissa ärenden	7 979	3 470
Anslag	16 212	11 507
Därav bidrag som utbetalas av länsstyrelserna	400	400
Driftbidrag	15 812	11 107

Departementschefen

Lantmäteristyrelsen beräknar att efterfrågan på verkets tjänster under budgetåret 1970/71 kommer att bli minst lika stor som under de senaste åren. Ärendebalansen inom verket har under de senaste åren reducerats

betydligt. En ytterligare minskning har bedömts vara möjlig inom ramen för nuvarande personalresurser.

Grunderna för gällande lantmäteritaxa har fastställts av 1960 års riksdag. Frågor om taxan har därefter behandlats av riksdagen vid flera tillfällen under 1960-talet. Kungl. Maj:t har under år 1969 efter förslag av lantmäteristyrelsen fastställt ny lantmäteritaxa i enlighet med de av riksdagen angivna grunderna. Den nya taxan gäller fr. o. m. den 1 januari 1970.

Lantmäteriets förrättnings- och uppdragsverksamhet skall till huvudsaklig del finansieras med intäkter. Återstående kostnader för verksamheten täcks av statsmedel. Chefen för finansdepartementet har tidigare denna dag under avsnittet särskilda frågor i finansplanen föreslagit Kungl. Maj:t att hemställa om en rörlig kredit för vissa programbudgetmyndigheter m. fl. med uppdragsverksamhet. Jag avser senare att föreslå Kungl. Maj:t bestämmelser i fråga om utnyttjandet av denna kredit, såvitt angår verksamheten under programmet Förrättnings- och uppdragsverksamhet.

Det torde bli anledning att pröva principerna för taxesättningen inom lantmäteriväsendet i samband med behandlingen av det förslag till ny organisation inom fastighetsbildnings- och mätningsväsendets område (SOU 1969: 43) som nu remissbehandlas. Jag vill därför i detta sammanhang begränsa mig till att ta ställning till den insats som enligt nu gällande riktlinjer skall ske med statsmedel. Jag beräknar medelsbehovet härför till 11 507 000 kr. Hemställan angående detta anslag gör jag under nästa punkt. Nu förevarande anslag bör upptas endast med ett formellt belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Lantmäteriet: Förrättnings- och uppdragsverksamhet* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.

D 3. Lantmäteriet: Bidrag till förrättnings- och uppdragsverksamhet

1970/71 Förslag 11 507 000

Departementschefen

Med hänvisning till vad jag tidigare har anfört under anslaget Lantmäteriet: Förrättnings- och uppdragsverksamhet hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Lantmäteriet: Bidrag till förrättnings- och uppdragsverksamhet* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 11 507 000 kr.

D 4. Lantmäteriet: Uppläggande av nytt fastighetsregister

1970/71 Förslag 2 993 000

Programmet Uppläggande av nytt fastighetsregister

Programmet omfattar det arbete som ankommer på lantmäteriet vid genomförandet av 1968 års riksdagsbeslut om att lägga upp nytt fastighetsregister.

	1968/69 ¹	1969/70 ¹	1970/71	
			Lantmäteri- styrelsen	Dep.chefen
Resursåtgång i mandagar.....	2 700	9 600	21 600	14 400
Kostnader.....	751 000	1 958 000	4 168 000	2 993 000
Summa anslag	2585 000	1 958 000	4 168 000	2 993 000

¹ Överslagsmässig översättning till program.

² Beräknade lönekostnadspålägg, hyror och kapitalkostnader utgör 166 000 kr.

Lantmäteristyrelsen

Fastighetsregisterreformen kommer att beröra ca 3,6 milj. fastigheter inklusive ca 500 000 samfälligheter. Genomförande av registerreformen kräver betydande arbetsinsatser vid länslantmäterikontoren. Vid överförandet av uppgifter till det nya registret torde för ett mycket stort antal fastigheter fordras en beredning av registerinnehållet. Härför krävs kvalificerad personal. De omfattande beteckningsändringarna och det nya registerkartverket medför ett arbetskrävande rit- och textningsarbete. För registrens fullständigande fordras utredningar av varjehandas slag. Styrelsen har beräknat det ökade resursbehovet till 30 ingenjörer och 30 kartritningsbiträden. Kostnaderna har beräknats till 2 008 000 kr. Det totala behovet av medelstilldelning för verksamheten utgör 4 168 000 kr.

Departementschefen

Det är angeläget att fastighetsregisterreformen inte fördröjs på grund av bristande resurser inom lantmäteriet. Jag finner därför en personalökning nödvändig och hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Lantmäteriet: Uppläggande av nytt fastighetsregister* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 2 993 000 kr.

D 5. Lantmäteriet: Utrustning

1968/69 Utgift	1 550 706	Reservation	599 730
1969/70 Anslag	1 150 000		
1970/71 Förslag	1 150 000		

Under förevarande anslag tas fr. o. m. 1970/71 endast upp utrustningsföremål med anskaffningsvärde av minst 10 000 kr. Anskaffningar med lägre värde hänförs till driftutgifter.

Lantmäteristyrelsen

Lantmäteristyrelsen beräknar behovet av medelstilldelning till 1 304 000 kr.

Ur effektivitetssynpunkt är det angeläget att lantmäteriet utrustas med elektrooptiska längdmätningssinstrument. Med hänsyn till kostnaderna bör anskaffningen fördelas på en femårsperiod med en årlig anskaffning av 30 instrument (750 000 kr.).

Lantmäteristyrelsen har nyligen anskaffat en central automatisk ortogonalkoordinatograf som successivt övertar en stor del av det manuella karterings- och kartritningsarbete som hittills utförts på de lokala enheterna. Med hänsyn till kartritningsverksamhetens omfattning och instrumentets användbarhet bör ytterligare ett instrument anskaffas (200 000 kr.).

Inom lantmäteristyrelsen pågår f. n. utvecklingsarbete i syfte att få fram metoder och instrumentutrustning som gör det möjligt att framställa kartor för avstyckningsändamål med hjälp av fotogrammetriska metoder grundade på flygfotografering från låga höjder. Om försöksverksamhet leder till förväntat resultat bör viss kamerautrustning anskaffas (104 000 kr.).

I förteckning över föreslagna anskaffningar redovisar styrelsen även anskaffning av flygbilder för länslantmäterikontorens flygbildarkiv samt behov av telefonväxlar (250 000 kr.).

Departementschefen

Jag beräknar behovet av medel för utrustning till 1 150 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Lantmäteriet: Utrustning* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 1 150 000 kr.

E. Kartväsendet

Rikets allmänna kartverk är central förvaltningsmyndighet för ärenden om den allmänna kartläggningen och därmed sammanhängande frågor.

Kartverket har till uppgift att upprätta, utge och vid behov revidera de kartor som ingår i allmänna kartserier samt att utföra de vetenskapliga, geodetiska och astronomiska uppgifter som står i samband med verkets arbeten eller som Kungl. Maj:t bestämmer med hänsyn till det internationella samarbetet. Verket skall även publicera de resultat av verksamheten som har allmänt intresse. Kartverket skall vidare på begäran av myndighet eller enskild mot ersättning utföra eller låta utföra specialkartor, framställa fotogrammetriskt bild- och kartmaterial, utföra geodetiska specialarbeten och sammanställa och tillhandahålla uppgifter från verkets geodetiska arkiv.

Chef för kartverket är en generaldirektör. Inom verket finns fem byråer. Dessa är geodetiska byrån, fotogrammetriska byrån, kartografiska byrån, militärbyrån och administrativa byrån. Kartverkskommissionen är rådgivande organ i mera betydelsefulla frågor om riktlinjer för de allmänna kartarbetena.

Vid kartverket fanns den 1 juli 1969 526 anställda, varav 97 lednings- och expertpersonal, 244 kart- och mätningstekniker, 131 rit- och teknikerpersonal och 54 övrig personal.

Inom kartväsendet har sedan början av år 1968 bedrivits utrednings- och försöksverksamhet med programbudgetering. Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande beslutade chefen för jordbruksdepartementet den 25 februari 1969 att kartverket skulle lämna in sin anslagsframställning för budgetåret 1970/71 i programtermer. I beslutet föreskrevs att följande programindelning skulle tillämpas tills vidare.

1. Allmänna kartarbeten
2. Försvarsberedskap
3. Uppdragsverksamhet

Programmet Allmänna kartarbeten skulle indelas i följande delprogram.

- a) Gemensam ekonomisk och topografisk kartläggning
- b) Separat topografisk kartläggning m. m.
- c) Revidering av ekonomiska kartor
- d) Revidering av topografiska kartor m. m.

Enligt beslutet skulle programmen i övrigt underindelas med hänsyn till de behov som den interna budgeten ställer. I beslutet angavs även att kartverket tills vidare skulle utgå från att anslagen skulle vara följande.

1. Allmänna kartarbeten
2. Kartverket: Försvarsberedskap
3. Kartverket: Uppdragsverksamhet
4. Kartverket: Utrustning

Anslag nr 1 är ett reservationsanslag som skall finansiera program 1. Anslag nr 2 är ett reservationsanslag som skall finansiera program 2. Anslag nr 3 är ett förslagsanslag som tas upp med ett formellt belopp på 1 000 kr. Under anslaget redovisas kostnader och intäkter under program 3. Anslaget får inte uppvisa någon nettobelastning, vare sig under loppet eller vid slutet av budgetåret. Belopp som svarar mot komplementkostnader levereras in till särskild inkomsttitel på riksstaten. Anslag nr 4 är ett reservationsanslag som skall finansiera kartverkets investeringar i utrustning m. m.

Anslagen förutsattes bli anvisade för att täcka ett kalenderårsvis beräknat medelsbehov. För budgetåret 1970/71 skulle medelsbehov anmälas dels för kalenderåret 1971 och dels för andra halvåret 1970.

Kartverket har i enlighet med nämnda beslut redovisat sin anslagsframställning i programtermer.

Anslagsmässiga konsekvenser av övergången till programbudgetering

	1969/70	1970/71 ¹
	1 000-tal kr.	
Rikets allmänna kartverk: Förvaltningskostnader.....	17 700	
Rikets allmänna kartverk: Kartarbeten m. m.	6 223	
Rikets allmänna kartverk: Fotogrammetrisk uppdragsverksamhet..	5 243	
Rikets allmänna kartverk: Utrustning.....	1 700	
Rikets allmänna kartverk: Tryckning av kartor.....	3 003	
Kartverket: Allmänna kartarbeten ²		40 771
Kartverket: Försvarsberedskap.....		909
Kartverket: Uppdragsverksamhet.....		1
Kartverket: Utrustning.....		2 745
Summa anslag	33 869	44 426
Avgår inkomster under driftbudgeten	5 700	900
Nettoutgifter för statsverket.....	28 169	43 526

¹ Avser tiden 1.7.1970—31.12.1971.

² Vid beredningen av kartverkets anslagsframställning har anslaget benämning ändrats.

E 1. Kartverket: Allmänna kartarbeten

1970/71 Förslag 40 771 000

(avser tiden 1.7.1970—31.12.1971)

Programmet Allmänna kartarbeten

Programmet omfattar hela kartläggningsproceduren dvs. geodetiska, fotogrammetriska och kartografiska arbeten fram t. o. m. reproducerbara original, ett för varje tryckfärg tillhörande en och samma kartversion. Härtill kommer kostnaderna för tryckning av de allmänna kartorna. Vidare ingår i

programmet flygfotografering och bildframställning för kartläggningens behov samt geodetiska riksnätsarbeten och internationella geodetiska projekt.

	1968/69 ¹	1969/70 ¹	1970/71 ²	
			Kartverket	Dep.chefen
Kostnader.....	26 387 000	27 758 000	47 491 000	44 181 000
Avgår intäkter under anslaget.....	769 000	1 073 000	1 689 000	1 639 000
Avgår komplementkostnader.....	35 797 000	41 158 000	41 821 000	41 771 000
Summa anslag	19 821 000	25 527 000	43 981 000	40 771 000

¹ Överslagsmässig översättning i program.

² Avser tiden 1.7.1970—31.12.1971.

³ Beräknade lönekostnadspålägg, hyror och kapitalkostnader.

⁴ Beräknade kapitalkostnader.

Kartverket

Planeringen av de allmänna kartarbetena syftar till att åstadkomma en till landets behov så nära anpassad kartläggning som möjligt. Planeringsverksamheten har hittills sammanfattats i långtidsplaner, vari målen för verksamheten för en längre period fastställs, årsvis utarbetade rullande femårsplaner, årsvisa arbetsplaner samt i de årliga anslagsäskandena.

Utvecklingen inom kartverkets verksamhetsområde har under 1960-talet i allt väsentligt styrts av de program för den ekonomiska och topografiska kartläggningen som fastställdes genom 1961 års riksdagsbeslut. Förslag till en långtidsplan för 1970-talets kartverksamhet lade kartverket fram i en skrivelse till Kungl. Maj:t den 5 juli 1968. I 1969 års statsverksproposition lämnades en redogörelse för planens huvudsakliga innehåll och däröver avgivna remissyttranden.

Kartverket redovisar budgetförslag i två delar, ett basförslag och ett förslag till förhöjd ambitionsnivå. För planeringen av verksamheten inom basförslaget för åren 1970 och 1971 gäller de förutsättningar för verksamhetens inriktning som statsmakterna i olika sammanhang fastställt. Inom ramen för programmet kommer under åren 1970 och 1971 tyngdpunkten av verksamheten att vara förlagd till delprogrammet Gemensam ekonomisk och topografisk kartläggning. Under detta delprogram redovisad verksamhet representerar 80 % av den totala aktiviteten under huvudprogrammet. I fråga om delprogrammet Separat topografisk kartläggning m. m. inom basförslaget beräknas kostnaderna öka mellan åren 1970 och 1971 från 4,3 milj. kr. till 4,8 milj. kr. Inom delprogrammet Revidering av topografiska kartor m. m. inom basförslaget beräknas något högre insats än tidigare för år 1971. Kostnaderna för detta delprogram beräknas öka från 1,9 milj. kr. år 1970 till 2,2 milj. kr. år 1971.

Inom delprogrammet Revidering av ekonomiska kartor pågår f. n. ingen verksamhet. Kartverket avser att som en komplettering till långtidsplanen senare till Kungl. Maj:t inkomma med förslag för bl. a. denna verksamhet.

I sitt förslag till förhöjd ambitionsnivå framhåller kartverket att kraven

på förbättrad kartförsörjning väsentligt skärpts. Detta har tagit sig uttryck i önskemål om snabbare slutförande av förstagångsutgivningen av den ekonomiska och den typografiska kartan, om revidering av föråldrade ekonomiska och topografiska kartor och om framställning av nya allmänna kortor, främst översiktskartor.

Förslaget innebär i korthet följande.

1. Forcering av de sydliga länens ekonomiska kartläggning (+ 489 000 kr.).

2. Grundlig revidering av ekonomiska kartan inom Göteborgs och Bohus läns angelägnaste områden (+ 143 000 kr.).

3. Ökad utgivning av reviderade topografiska kartblad under åren 1972—1975 med 10, 23, 25 och 20 blad för respektive år (+ 606 000 kr.).

4. Ökade underhålls-, modifierings- och andra arbeten med den tekniska utrustningen inom kartverket (+ 59 000 kr.).

5. Ökade internationella kontakter och ökade insatser i internationella och internordiska samarbetsprojekt (+ 8 000 kr.).

6. Förkortning av utgivningsperioden med ett år för topografiska kartan inom smålandsområdet (+ 340 000 kr.).

7. Förkortning av utgivningsperioden av översiktskarta i skala 1: 250 000 med minst tre år (+ 154 000 kr.).

8. En snabb, partiell revidering av den ekonomiska kartan, som kan täcka de väsentligaste bristerna i nuvarande karta till mitten på 1970-talet (+ 1 393 000 kr.).

9. Förbättrade underlag för kartväsendets behovsplanering och långsiktspanering samt genomförandet av dessa planeringsuppgifter (+ 82 000 kr.).

10. Ökad personalutbildning (+ 10 000 kr.).

11. Utrikes resor (+ 10 000 kr.).

12. Ökad administrativ service (+ 17 000 kr.).

13. Medel föreslås anvisade i särskild ordning för en tjänst på avdelningschefs nivå. Tjänsten bör besättas med en person, som dels är lämplig för vissa utlandsprojekt och dels vid perioder i hemlandet kan vikariera för olika befattningshavare och fylla arbetsbehovet efter andra befattningshavare när dessa bör beredas ledighet för u-landsuppdrag.

Förslaget till förhöjd ambitionsnivå innebär en personalökning med 50 personer.

Departementschefen

Kartverket har redovisat sina anslagsbehov i programtermer. Jag anser att redovisningen för riksdagen bör ske på motsvarande sätt. Jag utgår därför i det följande från den redovisning på program som lämnats i det föregående, dock med den ändringen att detta anslag benämns Kartverket: Allmänna kartarbeten.

Som framgår av den tidigare redogörelsen skall anslagsredovisningen

för kartverket i fortsättningen avse kalenderår. De anslag som jag i det följande förordar för budgetåret 1970/71 avser därför tiden den 1 juli 1970 — den 31 december 1971, dvs. ett och ett halvt år.

Framställningen av kartor och utvecklingsarbetena i anslutning därtill bör följa den långtidsplan som redovisades för 1969 års riksdag. Denna långtidsplan har legat till grund för kartverkets beräknade basförslag.

Jag förordar att medel anvisas i enlighet med basförslaget.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kartverket: Allmänna kartarbeten* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 40 771 000 kr.

E 2. Kartverket: Försvarsberedskap

1970/71 Förslag 909 000

(avser tiden 1.7.1970—31.12.1971)

Programmet Försvarsberedskap

Programmet omfattar sådana uppgifter som åligger kartverket för att trygga kartförsörjningen i krig samt vissa sekretessuppgifter som avser användning av geodetiska punkter, flygbilder och kartor inom och utom kartverket.

	1968/69 ¹	1969/70 ¹	1970/71 ²	
			Kartverket	Dep.chefen
Kostnader.....	704 000	591 000	956 000	913 000
Avgår komplementkostnader.....	³ 141 000	⁴ 2 000	⁴ 4 000	⁴ 4 000
Summa anslag	563 000	589 000	952 000	909 000

¹ Överslagsmässig översättning till program.

² Avser tiden 1.7.1970—31.12.1971.

³ Beräknade lönekostnadspålägg, hyror och kapitalkostnader.

⁴ Beräknade kapitalkostnader.

Kartverket

Inom ramen för basförslaget beräknas antalet slutprestationer i stort sett komma att ligga kvar på oförändrad nivå, dock med någon ökning av antalet ärenden rörande spridningsgranskade kartor från 620 år 1970 till 650 år 1971.

Den i det föregående under programmet Allmänna kartarbeten föreslagna förhöjda ambitionsnivån, beräknas få till följd krav på ökad resursinsats inom detta program. (+ 43 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till vad jag har anfört under anslaget Kartverket: Allmänna kartarbeten hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kartverket: Försvarsberedskap* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 909 000 kr.

E 3. Kartverket: Uppdragsverksamhet

1970/71 Förslag 1 000

(avser tiden 1.7.1970—31.12.1971)

Programmet Uppdragsverksamhet

Programmet omfattar fotogrammetrisk och geodetisk verksamhet i affärs-
mässig driftsform.

	1968/69 ¹	1969/70 ¹	1970/71 ²	
	Utfall	Beräknat	Förslag	
			Kartverket	Dep.chefen
Kostnader.....	5 971 000	5 919 000	8 774 000	8 774 000
Intäkter.....	5 914 000	5 919 000	8 774 000	8 774 000
Resultat.....	— 57 000	0	0	0

¹ Överslagsmässig översättning i program.

² Avser tiden 1.7.1970—31.12.1971.

Kartverket

Uppdragsverksamheten utgör en integrerad del av den allmänna kart-
försörjningen och verkar därigenom också stimulerande och utvecklande på
den allmänna kartläggningens verksamhet. Den ger också möjlighet att i
mindre projekt pröva nya metoder, som sedermera kan föras in i framställ-
ningen av de allmänna kartorna. Enligt instruktionerna för kartverket be-
stämmer verket ersättningen för arbete som verket utför. Taxorna är där-
vid uppbyggda efter principen full kostnadstäckning.

Departementschefen

Verksamheten finansieras helt med intäkter. Chefen för finansdeparte-
mentet har tidigare denna dag under avsnittet särskilda frågor i finansplan-
en föreslagit Kungl. Maj:t att hemställa om en rörlig kredit för vissa pro-
grambudgetmyndigheter m. fl. med uppdragsverksamhet. Jag avser att se-
nare föreslå Kungl. Maj:t bestämmelser i fråga om utnyttjande av denna
kredit, såvitt angår verksamheten under programmet Uppdragsverksamhet.
Anslaget bör därför tas upp med endast ett formellt belopp.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kartverket: Uppdragsverksamhet* för budgetåret
1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.

E 4. Kartverket: Utrustning

1968/69 Utgift	564 824	Reservation	1 460 000
1969/70 Anslag	1 700 000		
1970/71 Förslag	2 745 000	(avser tiden 1.7.1970—31.12.1971)	

Ett belopp av ca 200 000 kr — i huvudsak kostnader för inventarier o. d. under en anskaffningskostnad av 10 000 kr. — förs direkt på programanslag.

Under nuvarande anslag till Fotogrammetrisk uppdragsverksamhet har till utrustning anvisats 330 000 kr. Till ifrågavarande verksamhet hänförligt investeringsbehov tas nu upp under utrustningsanslaget.

Kartverket

Kartverket beräknar utrustningsbehovet inom basförslaget till 2 745 000 kr.

Utöver vad som ryms inom ramen för basförslaget föreslås anskaffning av utrustning för automatisk kartering för 900 000 kr. och mät- och registreringsapparat för s. k. remote sensing för ca 600 000 kr. (+ 1 500 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till vad jag har anfört under anslaget Kartverket: Allmänna kartarbeten hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kartverket: Utrustning* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 2 745 000 kr.

F. Räddningstjänst m. m.

F 1. Statens brandinspektion

1968/69 Utgift ¹	2757 677
1969/70 Anslag	950 000
1970/71 Förslag	960 000

¹ Anslagen Statens brandinspektion: Avlöningar och Statens brandinspektion: Omkostnader

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 3 551 kr.

Statens brandinspektion har som central förvaltningsmyndighet tillsyn över brandförsvaret i riket. I inspektionens uppgifter ingår bl. a. att ge råd och anvisningar till kommuner och enskilda i frågor av allmän betydelse för brandförsvaret, att verka för att brandförsvaret ordnas ändamålsenligt och att verka för standardisering av brandmateriel.

Chef för statens brandinspektion är en riksbrandinspektör. Inspektionen arbetar på tre enheter. Den första enheten handlägger ärenden av juridisk, ekonomisk och allmänt administrativ natur samt fungerar som kansli och sekretariat. Den andra enheten svarar för frågor om det förebyggande brandförsvaret och den tredje har hand om det släckande brandförsvaret.

Regionalt utövas tillsynen över brandförsvaret av länsstyrelsen med biträde — utom i Gotlands län — av en länsbrandinspektör. Denne har den ställiga tjänsten som bisyssla och är i flertalet fall kommunal brandchef.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Brandin- spektionen	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Handläggande personal.....	6	—	+4
Övrig personal.....	3	+1	+1
<i>Anslag</i>			
Avlöningar.....	640 000	+67 000	+50 000
Sjukvård.....	1 500	—	—
Reseersättningar.....	97 000	— 5 000	— 5 000
Därav utrikes resor.....	6 000	—	—
Lokalkostnader.....	34 500	—	—
Expenser.....	85 000	+ 6 000	—25 000
Lönekostnadspålägg.....	92 000	+15 000	+40 000
	950 000	+33 000	+60 000
<i>Särskilda uppbördsmedel</i>			
Försäljning av publikationer m. m.	—	—	+50 000
Nettoutgift	950 000	+33 000	+10 000

Statens brandinspektion

1. Löne- och prisomräkning m. m. 29 000 kr.
2. Brandinspektionen saknar särskild arbetskraft för vaktmästarsysslor som förekommer i mycket stor utsträckning. Medel bör därför beräknas för en expeditionsvakt (+25 000 kr.).
3. Anslagsposten till expenser bör räknas upp för att möjliggöra komplettering och ersättning av inventarier m. m. (+6 000 kr.).
4. Lönekostnadspålägg för ny tjänst 6 000 kr.
5. Arvodena till länsbrandinspektörer m. fl. bör höjas med förslagsvis 10 % för att ansluta till den allmänna löneutvecklingen (+22 000 kr.).
6. Utgifterna för reseersättningar till länsbrandinspektörer m. fl. beräknas minska (— 5 000 kr.).

Brandförvarsutredningen*Inledning*

I betänkande i augusti 1969 (Stencil C 1969: 12) har brandförvarsutredningen¹ avlämnat förslag rörande organisationen för den statliga tillsynen över brandförsvaret. Efter remiss har yttranden över betänkandet avgivits av civilförvarsstyrelsen, arbetarskyddsstyrelsen, statskontoret, riksrevisionsverket, statens planverk, samtliga länsstyrelser, räddningstjänstutredningen, Svenska kommunförbundet, Svenska brandförvarsföreningen, Föreningen Sveriges länsbrandinspektörer och Svenska brandbefälets riksförbund.

Utredningens förslag

Utredningen erinrar om att brandförsvaret enligt brandlagstiftningen är en kommunal självförvaltningsuppgift. Även enskilda har vissa skyldigheter att sörja för brandförvar. Statens medverkan i brandförsvaret består främst i att utöva tillsyn, meddela råd och anvisningar samt tillhandahålla viss utbildning.

Utredningen har i första hand undersökt hur länsstyrelsernas behov av expertis för tillsynsuppgifterna lämpligen bör tillgodoses. Denna fråga har aktualiserats under senare år till följd av ändrade förutsättningar för länsbrandinspektörernas verksamhet. Utredningen anför sålunda att den del av länet i vilken länsbrandinspektören samtidigt är brandchef vidgas genom kommunansammanläggningar och avtal om gemensam brandchef. Dessutom ökar antalet kommuner med heltidsanställd brandchef, vilket på sikt bör medföra ett minskat behov av rådgivning av nuvarande slag. Vidare finns numera möjlighet för kommun att få sakkunnig hjälp från Svenska kommunförbundets kansli. På grund av denna utveckling blir det i allt mindre

¹ Utredningsman har varit expeditionschefen Claes-Göran Källner med landssekreteraren Per Bjerling, riksbrandinspektören Swen Hultqvist och revisionsdirektören Bengt Jansson som experter.

utsträckning fråga om att biträda kommuner med detaljutredningar och detaljrådgivning. I stället bör tillsynen i högre grad inriktas på att åstadkomma enhetlighet och samverkan. Slutligen har enligt utredningen de kommunala brandchefernas arbetstidsförhållanden ändrats på ett sätt som försvårar fullgörandet av länsbrandinspektörsuppgifterna.

En genomgång av de olika ärendetyper som länsstyrelsen handlägger inom brandförsvansområdet — brandordningar, avtal och andra organisatoriska ärenden, sotningstaxor, skogsbrandförsvaret, behörighetsfrågor, förelägganden och besvär, allmän tillsyn, civilförsvaret och konsultativ verksamhet — visar enligt utredningen att flertalet av ärendena inte kan handläggas utan biträde av brandsakkunnig. Utredningen har undersökt om detta behov skulle kunna tillgodoses genom heltidsanställda inspektörer i varje län eller gemensamt för ett eller flera län men har funnit att en organisation med centralt placerad expertis bäst fyller de uppställda kraven. Härigenom undviks jävsituationer och vinnas enhetlighet i handläggningen av brandfrågorna. Allteftersom en utveckling sker mot ett från brandförsvars synpunkt alltmer komplicerat samhälle blir kraven på överblick över stora regioner alltmer påfallande. En rad av de problem som uppstår är sådana att kännedom om likartade fall förenklar lösningen. Den centrala brandsakkunniga myndigheten blir ett utpräglat stabsorgan med ett till inriktningen och omfattningen väl avgränsat, men tekniskt och juridiskt komplicerat verksamhetsområde.

Utredningen föreslår därför att nuvarande länsbrandinspektörsorganisation upphör och att i stället fyra tjänster inrättas vid statens brandinspektion, vilkas innehavare får till huvudsaklig uppgift att i olika former biträda vid den regionala tillsynsverksamheten. Tjänsterna bör innehas av kvalificerade brandingenjörer med mångårig erfarenhet av kommunal brandbefälstjänst. Vidare föreslås förstärkning av brandinspektionens personal med ett biträde för kontorsgöromål och en vaktmästare.

Slutligen föreslår utredningen viss avgiftsbeläggning av brandinspektionens meddelanden och cirkulär.

Den reformerade tillsynsorganisationen föreslås träda i tillämpning den 1 januari 1971.

Remissyttrandena

Utredningens uppfattning att utvecklingen på det kommunala området måste påverka den statliga tillsynens omfattning och inriktning så att den främst avser enhetlighet och samverkan delas i princip av *civilförsvarsstyrelsen*, *statskontoret*, *statens planverk*, *länsstyrelsen i Stockholms län*, *Svenska brandförsvarsföreningen* och *Svenska brandbefälets riksförbund*.

Länsstyrelsen i Värmlands län anser att enhetlighet vid handläggningen av brandfrågorna bör kunna uppnås även med bibehållande av den nuva-

rande länsbrandinspektörsorganisationen, om statens brandinspektion ges resurser för att bättre samordna länsbrandinspektörernas verksamhet genom rådgivning och information. Liknande synpunkter förs fram av bl. a. *länsstyrelserna i Kalmar, Blekinge och Malmöhus län* samt av *Föreningen Sveriges länsbrandinspektörer*.

I fråga om den nuvarande länsbrandinspektörsorganisationen uttalar *länsstyrelsen i Östergötlands län* att det måste betraktas som en stor fördel att inom länet ha ständig tillgång till en brandspecialist. Liknande synpunkter har bl. a. *länsstyrelserna i Uppsala, Jönköpings, Kristianstads och Jämtlands län*.

Svenska kommunförbundet anför att nuvarande organisation på de av utredningen anförda skälen är otillfredsställande från kommunal synpunkt och finner det angeläget att systemet med kommunala brandchefer som länsbrandinspektörer snarast upphör.

Statens planverk delar utredningens betänkligheter beträffande jävsförhållandena i den nuvarande organisationen. *Länsstyrelsen i Västernorrlands län* finner att de jävsförhållanden, som blivit allt vanligare och som när kommunsammanläggningarna slutförts skulle bli ännu vanligare med nuvarande organisation, är en stark motivering för en ändrad organisationsform. *Flertalet länsstyrelser* anser däremot de av utredningen påtalade förhållandena inte vara något stort problem. *Länsstyrelsen i Kalmar län m. fl.* anför sålunda att brandärenden som berör länsbrandinspektörs hemkommun remitteras till statens brandinspektion och att därför någon jävssituation inte uppkommer.

Utredningens åsikt att länsstyrelsen — om den skall ha kvar sina uppgifter som statlig tillsynsmyndighet över brandförsvaret — behöver sakkunnigt biträde delas allmänt av de remissorgan som tagit upp frågan.

Förslaget att länsstyrelsernas behov av sakkunskap i fortsättningen skall tillgodoses med centralt placerad expertis tillstyrks eller lämnas utan erinran av *civilförvarsstyrelsen, statskontoret, statens planverk, länsstyrelserna i Stockholms, Gotlands och Västernorrlands län, räddningstjänstutredningen* och *Svenska brandförvarsföreningen*. Statens planverk anför bl. a. att behovet av en samordnad planering i regioner som tillhör olika län utgör skäl för att placera expertisen centralt. Räddningstjänstutredningen konstaterar att brandförvarsutredningens förslag inte strider mot eller eljest utgör något hinder för ett genomförande av det förslag till regional eller central organisation av räddningstjänsten som räddningstjänstutredningen såvitt nu kan bedömas kommer att lägga fram. På länsplanet torde räddningstjänstutredningens förslag komma att innebära viss ökning av länsstyrelsernas arbete men detta blir inte så omfattande att en särskild till varje länsstyrelse knuten expert skulle få full sysselsättning.

En rad remissinstanser förordar att frågan om en förändring av nuvarande organisation inte prövas eller genomförs nu utan i samband med att räddningstjänstens organisation skall bedömas eller när kommunreformen genomförts fullständigt. Sådana synpunkter förs fram av *länsstyrelserna i Uppsala, Östergötlands, Jönköpings, Kronobergs, Blekinge, Malmöhus, Hallands, Göteborgs och Bohus, Värmlands, Örebro, Västmanlands, Gävleborgs och Västerbottens län* samt av *Svenska brandbefälets riksförbund*. Flera av dessa remissinstanser är i princip positiva till att länsstyrelsernas behov av brandexpertis i framtiden i någon form tillgodoses genom statens brandinspektion medan andra befarar att länsstyrelsens tillsynsverksamhet kommer att försvåras om den föreslagna organisationen genomförs. Sålunda menar t. ex. länsstyrelsen i Jönköpings län att länsbrandinspektören med sin stora lokal- och personkännedom svårligen kan ersättas med central expertis eller kommunala brandchefer utan brandingenjörsexamen. Anlitande av central expertis är enligt länsstyrelsen tidsödande och dyrare än att anlita en deltidsanställd expert på platsen.

Utredningens förslag att ersätta länsbrandinspektörerna med centralt placerad expertis avstyrks av *länsstyrelserna i Södermanlands, Kalmar, Kristianstads, Älvsborgs, Skaraborgs, Kopparbergs, Jämtlands och Norrbottens län* samt *Föreningen Sveriges länsbrandinspektörer*. De skäl som förs fram för avstyrkande liknar dem som anförs av länsstyrelsen i Jönköpings län.

Länsstyrelsen i Örebro län, som ansluter sig till utredningens uppfattning att en reform av organisationen för regional statlig verksamhet inom brandväsendet är befogad, anser att den aktuella personalen bör vara placerad ute i regioner som bör byggas upp på någon befintlig regional indelning, t. ex. civil- och militärområdesindelningen. *Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* förordar med hänsyn till det ringa antalet egentliga brandärenden en liknande ordning med en successiv avveckling av länsbrandinspektörstjänsterna i deras nuvarande form. *Svenska brandbefälets riksförbund* förordar likaså en organisation med heltidsanställda tjänstemän underställda brandinspektionen men regionalt placerade. Även *Föreningen Sveriges länsbrandinspektörer* föreslår att en organisation med ett antal regionalt placerade heltidsanställda brandinspektörer övervägs. *Statskontoret* uttalar att omfattningen av den verksamhet som skall utövas regionalt av de enligt utredningens förslag till statens brandinspektion knutna tjänstemännen f. n. är osäker i vad gäller länsstyrelsernas förfrågningar och andra kontakter med den föreslagna centrala organisationen och att därför det erforderliga personaltillskottet för verksamheten tills vidare bör tillgodoses genom särskild anvisning av medel för expertis. Antalet föreslagna tjänster inom den regionala enheten av brandinspektionen förefaller *statens planverk* anmärkningsvärt litet. Enligt verket bör emellertid personalbehovet kunna bedömas bättre när räddningstjänstutredningen är slutförd. Då bör också

övervägas om tjänstemännen i fråga skall vara placerade centralt eller ute i respektive regioner. *Svenska kommunförbundet* ifrågasätter det av utredningen angivna personalbehovet.

Bortsett från remissinstansernas skiftande synpunkter på utredningens förslag att i fortsättningen tillgodose länsstyrelsens behov av sakkunskap med centralt placerad expertis har åtskilliga remissinstanser uttalat sig för en förstärkning av statens brandinspektions resurser. I fråga om statens brandinspektions personal förordas uttryckligen förstärkningar av *civilförsvarsstyrelsen, länsstyrelserna i Kalmar, Malmöhus, Skaraborgs, Värmlands och Västmanlands län samt räddningstjänstutredningen och Föreningen Sveriges länsbrandinspektörer. Statskontoret* har ingen erinran mot att brandinspektionen förstärks med ett biträde men ställer sig tveksamt till behovet av vaktmästare. *Riksrevisionsverket* ifrågasätter om inte tjänsten som vaktmästare — åtminstone till en början — bör inrättas som en halvtidstjänst.

Några remissorgan för fram principiella synpunkter på frågan om *avgiftsbeläggning* av statens brandinspektions publikationer. *Sålunda ställer sig länsstyrelsen i Gävleborgs län och Svenska brandförsvarsföreningen* tveksamma till förslaget och menar bl. a. att det är en samhällsangelägenhet att information i brandfrågor sprids i vida kretsar.

Departementschefen

Enligt bestämmelser i brandlagen och brandstadgan utövas statlig tillsyn över brandförsvaret genom besvärsprovning, fastställelseprovning av vissa kommunala beslut och allmän tillsyn. Tillsynen syftar till enhetlighet och likformighet samt förvaltningsmässig och administrativ effektivitet. Brandförsvarsutredningen har haft till uppgift att se över organisationen för denna tillsyn. Frågan om behovet av statlig tillsyn är således inte aktuell i detta sammanhang.

Den regionala tillsynen utövas f. n. av länsstyrelserna. Sakkunniga organ är statens brandinspektion och länsbrandinspektörer, vilka i de allra flesta län har denna tjänst som bisyssla vid sidan av tjänst som kommunal brandchef. Brandförsvarsutredningen har funnit att nuvarande tillsynsorganisation är mindre tillfredsställande. Som skäl för detta har utredningen anfört risken för jäv i det dubbla anställningsförhållandet, ändrad inriktning av tillsynen och brandchefernas arbetstidsförhållanden. Efter att ha undersökt lösningar med heltidsanställda inspektörer i varje län eller gemensamt för några län har utredningen förordat en centralisering till brandinspektionen av den brandexpertis som under alla omständigheter behövs i det rådande systemet med länsstyrelserna som tillsynsorgan. Vid remissbehandlingen har de flesta länsstyrelserna avstyrkt utredningens förslag eller uttalat sig för uppskov med ställningstagandet tills räddningstjänstutredningens förslag föreligger eller kommunindelningsreformen genomförts fullständigt.

De övriga remissinstanserna har, med något undantag, i stort tillstyrkt förslaget eller lämnat det utan erinran.

Enligt min mening utgör jävsförhållandena och den ändrade inriktning av tillsynen mot enhetlighet och samverkan som blivit nödvändig genom utvecklingen på brandförsvarets område avgörande skäl för en ändrad tillsynsorganisation. Med hänsyn till vad räddningstjänstutredningen och Svenska kommunförbundet anfört anser jag att det inte finns anledning att uppskjuta avgörandet. Jag finner att övervägande skäl talar för den lösning av organisationsfrågan som brandförvarsutredningen har föreslagit. Länsbrandinspektörsorganisationen bör således upphöra och uppgiften att biträda länsstyrelserna i tillsynsverksamheten läggas på statens brandinspektion.

Till följd av den omorganisation jag sålunda förordar bör brandinspektionen förstärkas med fyra tjänster för handläggande personal. Dessutom bör en biträdestjänst tillföras brandinspektionen och vissa medel beräknas för expeditivsvaktsgöromål. Jag anser i likhet med utredningen att omorganisationen bör genomföras den 1 januari 1971.

Kostnaderna för länsbrandinspektörsorganisationen har för innevarande budgetår beräknats till sammanlagt 285 000 kr. Med hänsyn till de förutsatta inkomsterna av publikationer m. m. torde den förordade omorganisationen inte behöva innebära någon ökning av nettoutgiften för de verksamheter som bekostas från anslaget till statens brandinspektion.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens brandinspektion* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 960 000 kr.

F 2. Statens brandskola

1968/69 Utgift ¹	21 019 000
1969/70 Anslag	1 652 000
1970/71 Förslag	1 751 000

¹ Anslagen Statens brandskola: Avlöningar och Statens brandskola: Omkostnader

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänförs till budgetåret 1968/69 uppgår till 8 247 kr.

Statens brandskola har till uppgift att i anslutning till kompetensföreskrifterna i brandstadgan (1962: 91, ändrad 1969: 86) utbilda brandpersonal och skorstensfejare och att genom annan utbildningsverksamhet och brandteknisk forskning främja brandförsvarets utveckling. Utbildningen sker vid en huvudskola och vid kurser som anordnas på olika orter.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Brandskolan	Dep. chefen
<i>Personal</i>			
Utbildningspersonal	3	—	—
Övrig personal	5	—	—
<i>Anslag</i>			
Avlöningar	701 000	+ 64 000	+ 43 000
Sjukvård	1 000	—	—
Reseersättningar	14 000	+ 8 000	+ 4 000
Därav utrikes resor	2 000	+ 3 000	+ 1 000
Lokalkostnader	533 000	+ 36 000	+ 36 000
Expenser	227 500	+ 11 000	+ 8 000
Lönekostnadspålägg	159 000	+ 14 000	+ 7 000
Ersättning till kommuner för lokaler och materiel, drivmedel m. m.	16 500	+ 1 000	+ 1 000
	1 652 000	+ 134 000	+ 99 000

Styrelsen för statens brandskola

1. Löne- och prisomräkning m. m. 127 000 kr.
2. För att kunna öka antalet resor till den regionala kursverksamheten och på grund av de allt mera omfattande internationella kontakterna behövs ytterligare 7 000 kr. till reseersättningar.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens brandskola* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 751 000 kr.

F 3. Bidrag till förebyggande och släckning av brand

1968/69 Utgift	2 644 962
1969/70 Anslag	1 800 000
1970/71 Förslag	1 900 000

Från anslaget bestrids utgifter för skogsbrandbevakning och ersättningar för verksamhet vid brandsläckning m. m. Bidragsbestämmelserna återfinns dels i kungörelsen (1962: 607) om ersättning på grund av verksamhet för brandsläckning m. m. och dels i regleringsbrevet 1969/70.

Statens brandinspektion

Med hänsyn till utgifterna för skogsbrandbevakning under budgetåret 1968/69, länsstyrelsernas beräkning av medelsbehovet för detta ändamål och vissa kostnadsökningar för skogsbrandflyget föreslår brandinspektionen att anslaget höjs med 100 000 kr.

Departementschefen

Jag biträder brandinspektionens förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till förebyggande och släckning av brand* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 900 000 kr.

F 4. Bidrag till kostnader för kommunal beredskap

1968/69 Utgift	1 150 508	Reservation	1 849 492
1969/70 Anslag	2 000 000		
1970/71 Förslag	500 000		

Från anslaget bestrids utgifter för bidrag till kommuner för beredskapsplanläggning enligt 7 § lagen (1964: 63) om kommunal beredskap. Vissa bestämmelser för tillämpningen av nämnda lag har meddelats i kommunala beredskapskungörelsen (1964: 722, ändrad 1968: 521) och i Kungl. Maj:ts brev den 14 oktober 1966.

Riksnämnden för kommunal beredskap

Riksnämnden har i Kungl. Maj:ts brev den 15 mars 1968 fått i uppdrag att låta genomföra en provplanläggning av den kommunala beredskapen. I avvaktan på resultatet av provplanläggningen skall i princip all annan kommunal beredskapsplanläggning anstå. Nämnden har beslutat att genomföra provplanläggningen i två skeden. Under första skedet, som nu avslutats, begränsades provplanläggningen till Norrköpings och Kungsbacka kommunblock samt i viss omfattning Göteborgs stad. Denna planläggning genomfördes under större delen av budgetåret 1968/69 och resulterade under våren 1969 bl. a. i en omfattande omarbetning av anvisningsverket. Andra skedets provplanläggning skall påbörjas i september 1969 i 22 kommuner fördelade över hela landet. Avsikten är härvid främst att under nu föreliggande omständigheter studera kostnadssidan för en riksomfattande kommunal beredskapsplanläggning. Provplanläggningen avses i sina huvuddrag vara genomförd under andra kvartalet 1970 och först därefter kunna ge underlag för en beräkning av statsbidragskostnaderna för genomförande och vidmakthållande av en kommunal beredskapsplanläggning samt en uppskattning av statsbidragskostnaderna för reservanordningar för gas-, vatten- och elektricitetsförsörjningen samt de särskilda anordningar eller förberedelser för vattenförsörjningen och den allmänna hälsovården som behövs i inkvarteringskommuner. Dessa uppgifter skall överlämnas till Kungl. Maj:t senast den 1 juni 1970.

Slutregleringen av kommunernas ackumulerade planläggningskostnader

per den 1 juli 1968 uppgick vid utgången av budgetåret 1968/69 till ca 975 000 kr. Av vederbörande länsstyrelser därutöver utanordnade förskott till provplanläggningskommuner uppgick under budgetåret till drygt 160 000 kr. De totala utgifterna för budgetåret utgjorde alltså i runt tal 1 135 000 kr.

Utöver nyss nämnda förskott kan övriga (resterande) kostnader för provplanläggningen samt därutöver en av beredskapsskäl fortsatt beredskapsplanläggning i Stockholm, Göteborg och Malmö väntas dra en kostnad av uppskattningsvis 3,8 milj. kr. under budgetåret 1969/70.

Provplanläggningen och planläggningen i Stockholms stad kan beräknas vara helt genomförd under budgetåret 1969/70. Planläggningsarbetet för städerna Göteborg och Malmö kan inte väntas vara klart förrän under budgetåret 1970/71. Slutregleringen av dessa kostnader kan beräknas uppgå till över 550 000 kr. Med beräknad utgående reservation den 30 juni 1970 av ca 100 000 kr. föreligger sålunda — med nuvarande målsättning — ett medelsbehov av 450 000 kr. för budgetåret 1970/71 eller avrundat 500 000 kr.

Departementschefen

Jag biträder riksnämndens förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till kostnader för kommunal beredskap* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 500 000 kr.

F 5. Beredskap för oljebekämpning till sjöss

Nytt anslag (förslag) 2 500 000

Från anslaget föreslås att utgifter skall bestridas för viss materiel m. m. samt för kommuners insatser för bekämpning av vissa oljeutsläpp till sjöss.

Nuvarande bestämmelser om åtgärder mot skador genom oljeutsläpp till havs och i kustvattnen har så gott som uteslutande skadeförebyggande inriktning. Vissa frågor om oljeutsläpp till havs regleras i lagen (1956: 86) om åtgärder mot vattenförorening från fartyg samt i tillämpningskungörelsen (1958: 191) till denna lag. Föreskrifterna bygger på 1954 års internationella konvention till förhindrande av havsvattnens förorening genom olja (SÖ 1956: 15 och SÖ 1963: 15). Sverige anslöt sig till konventionen år 1956. Enligt denna åtar sig de fördragsslutande parterna bl. a. att utfärda förbud inom vissa zoner mot utsläpp av olja eller oljehaltiga blandningar som för-

orenar havsytan. Enligt år 1962 vidtagna ändringar i konventionen är Östersjön och Nordsjön med anslutande vikar sådana förbjudna zoner.

År 1967 träffades en överenskommelse mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige (SÖ 1967: 37) om samarbete i fråga om kontrollen av efterlevnaden av bestämmelser till förhindrande av havsvattens förorening genom olja. Enligt överenskommelsen skall de fördragsslutande parterna ofördröjligen underrätta vederbörande myndighet i annan stat om iakttagelse av mera betydande oljeförekomst som kan befaras driva mot denna stats territorium och lämna varandra bistånd vid undersökning av förmodade överträdelser av bestämmelser om förbud mot oljeförorening.

För nordsjöområdet, som omfattar bl. a. Skagerack, finns en överenskommelse år 1969 mellan nordsjöstaterna om samarbete vid bekämpande av allvarliga oljeföroreningar. Enligt överenskommelsen skall de fördragsslutande parterna hålla varandra underrättade om nationell organisation för oljeskydd och om nya erfarenheter i kampen mot oljeskador. Parterna skall vidare lämna varandra meddelande om olyckshändelser och oljebälten som kan allvarligt hota en annan fördragsslutande stat samt uppmana sina fartygsbefälhavare och flygplanspiloter att rapportera sådana olyckshändelser och oljebälten. En fördragsslutande part som behöver hjälp med åtgärder mot oljeskador skall få allt bistånd som de andra fördragsslutande parterna kan lämna.

I rekommendation nr 20 1969 har Nordiska rådet hemställt till Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar att genomföra en effektiv beredskap för avhjälpande av katastrofer och skador, som kan uppstå i de inre nordiska farvattnen, om möjligt i samarbete med andra stater som gränsar till dessa farvatten.

Oljeskyddsfrågor behandlas dessutom fortlöpande på det internationella planet i den mellanstatliga rådgivande sjöfartsorganisationen, IMCO, där både Sverige och övriga nordiska länder är representerade.

Oljekonsumtionen stegras i snabb takt och en motsvarande ökning av oljetransporterna till sjöss är att vänta. Transport av olja med fartyg medför ofrånkomligen vissa risker, vilka blivit särskilt oroande till följd av övergången till allt större tankfartyg som medför mycket stora kvantiteter olja. I detta sammanhang förtjänar erinras om »Torrey Canyon»-katastrofen utanför England år 1967 och om olyckstillbudet år 1969 utanför Trelleborg då ett tankfartyg med 70 000 ton olja kolliderade med ett annat fartyg.

Behovet av snabba insatser för att förhindra skador genom oljeutsläpp har under de senaste åren blivit alltmer framträdande. Flera statliga myndigheter deltar i beredskapen mot oljeskador och i oljebekämpning till sjöss. Ingripanden för att hindra vidare skador av löskommen olja vidtas främst av tullverkets kustbevakning och av brandkårerna i större städer. Författningsföreskrifter om sådan oljebekämpning finns f. n. inte.

På tillskyndan av departementet har emellertid de länsstyrelser, som kan

beröras av oljeutsläpp till sjöss, upprättat planer för ingripanden mot löskommen olja. Samtliga kustlän och vissa inlandslän har sådana planer. Dessa bygger på att statliga myndigheter, främst kustbevakningen, och vissa kustkommuner har åtagit sig att ställa materiel och personal till förfogande vid bekämpningsaktioner. Ledningen av bekämpningen av olja till sjöss har genomgående lagts på vederbörande kustdistriktschef hos kustbevakningen. Vid större aktioner leds och samordnas insatserna av länsstyrelsen.

För att uppnå enhetlighet beträffande rapportering av iakttagelser av olje-fläckar eller oljeutsläpp till havs har Kungl. Maj:t genom beslut den 28 februari 1969 föreskrivit att sådana iakttagelser eller inkomna meddelanden därom inom polisen, krigsmakten, televerket, sjöfartsverket, luftfartsverket eller tullverket skall befordras utan dröjsmål till den närmaste av tullverkets sambandscentraler. Sambandscentralen skall underrätta vederbörande länsstyrelse och, om meddelandet inte har kommit från polisen, vederbörande polismyndighet om konstaterade olje-fläckar och oljeutsläpp.

Kommunernas kostnader för oljebekämpning omfattar dels ingripanden för att hindra oljans vidare spridning och därav föranledda ytterligare skador, dels rengöring och sanering. Genom beslut av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall har utgifterna för ingripandena regelmässigt betalats med statsmedel, medan utgifterna för saneringen betalats av staten endast undantagsvis, nämligen när de åsamkats kustkommuner med små ekonomiska resurser. Bekämpningsmedel och viss teknisk utrustning har anskaffats av länsstyrelserna och betalats av statsmedel först när ett ingripande mot oljeutsläpp till sjöss varit aktuellt.

Frågorna om beredskap mot oljeskador både till lands och sjöss prövas av räddningstjänstutredningen i samband med utredningens överväganden om räddningstjänsten i övrigt. Prövningen avser organisation och huvudmannaskap för den lokala och regionala räddningstjänsten samt den centrala organisationen. Utredningen överväger också finansierings- och kostnadsfrågor inom olika delar av räddningstjänsten.

Ett antal länsstyrelser har vid skilda tillfällen gjort framställningar till Kungl. Maj:t om anvisande av medel för uppläggning av begränsade förråd av materiel att användas vid oljebekämpning till sjöss.

Räddningstjänstutredningen framhåller i yttrande över länsstyrelsernas framställningar att kostnaderna för bekämpning på havet av löskommen olja, vare sig denna sker till havs eller i kustvattnen eller från land, i princip bör åvila staten bl. a. därför att kommunernas möjligheter att förebygga oljeolyckor till havs är så gott som obefintliga.

Utredningen har funnit att ansvaret för bekämpningsåtgärderna till havs och i kustvattnen nu bör slås fast och anser övervägande skäl tala för att detta ansvar skall åvila tullverkets kustbevakning. Den har en kusttäckande verksamhet med jämn spridning av enheter utefter hela kusten. Den har också tillgång till lämpliga personella och materiella resurser inklusive sam-

bandsmedel och ledningsorganisation samt har hög beredskap. Utredningen föreslår att den materiella beredskapen i princip byggs upp på följande sätt.

Mindre förråd av bekämpningsanordningar och bekämpningsmedel bör finnas inom vart och ett av de 20 kusttullmästarområdena. Dessa förråd, som där det är praktiskt möjligt bör vara gemensamma för kustbevakningen och lokala räddningsorgan, bör till storleken vara avpassade efter det erfarenhetsmässiga, omedelbara behovet inom kustavsnittet. För att mer omfattande ingripanden skall bli möjliga behövs dessutom tre eller fyra större förråd för hela landets behov.

Utredningen förutsätter att bekämpningsmateriel som finns hos oljeraffinaderier, hamnmyndigheter m. fl. kan ställas till förfogande i brådskande lägen samt att beredskapsplanläggningen — liksom hittills — innefattar även transportberedskap för tillförsel av bekämpningsmedel från tillverkare eller enskilda lagerhållare. Som mål för den materiella beredskapens omfattning anger utredningen en total uppläggning av bekämpningsmedel m. m. som fordras för att under inte alltför ogynnsamma förhållanden till sjöss effektivt bekämpa upp till 5 000 m³ löskommen olja.

Utredningen har slutligen föreslagit att tullverket såsom ansvarigt för verksamheten också skall ha hand om anskaffning och förrådsuppläggning av bekämpningsmateriel efter samråd med vederbörande länsstyrelse och förrådshållare.

Departementschefen

Den stigande förbrukningen av olja kräver större transportkapacitet bl. a. till sjöss. Detta medför ökade risker för skador genom oljeutsläpp. Ett fortlöpande arbete pågår — i stor utsträckning genom internationellt samarbete — för att motverka dessa risker främst genom skadeförebyggande åtgärder. Skyldighet att vidta vissa sådana åtgärder är reglerad i författning. Den skadeavhjälpande verksamheten däremot är hittills i ringa utsträckning formellt reglerad. Den övervägs f. n. av räddningstjänstutredningen i samband med samhällets räddningstjänst i övrigt. I praktiken finns emellertid en fungerande skadeavhjälpande organisation, där länsstyrelserna planerar, samordnar och i vissa situationer leder verksamheten och tullverkets kustbevakning i samarbete med främst de kommunala brandkårerna i vissa kustkommuner direkt bekämpar oljeutsläpp till sjöss.

Inträffade oljeolyckor och oljeutsläpp samt våra internationella åtaganden på området — vilket allt tilldragit sig stort allmänt intresse under de senaste åren — gör det enligt min mening angeläget att så snart som möjligt förstärka denna organisation. Det har visat sig vara möjligt att i större utsträckning än man tidigare räknat med ingripa mot olja till sjöss. Stränderna kan därigenom skyddas effektivare. Som framgått av det föregående kan organisationen förstärkas utan att räddningstjänstutredningens slutliga förslag föregrips. Kungl. Maj:t har därför, i avvaktan på att utredningen

fullgör sitt uppdrag och slutlig ställning tas till dess förslag, uppdragit åt tullverket att handha oljebekämpning till sjöss och i kustvattnen. Vid fullgörande av detta uppdrag bör verket vid behov självfallet samråda med länsstyrelserna, bl. a. därför att ansvaret för samordning och viss ledning kan övergå på dem om oljan når land.

Den ansvarsfördelning jag sålunda beskrivit innebär inte något definitivt ställningstagande till frågan om ersättning av statsmedel åt kommun som ingriper mot oljeutsläpp till sjöss eller till frågan om ersättningskyldighet gentemot det allmänna för den som släpper ut olja. Slutlig ståndpunkt i dessa frågor bör tas först sedan räddningstjänstutredningens betänkande lagts fram.

För att möjliggöra en effektiv beredskap för oljebekämpning bör i enlighet med räddningstjänstutredningens förslag bekämpningsmedel anskaffas och läggas upp i förråd. Jag förordar viss sådan anskaffning samt uppläggning i främst kustförråd.

För anskaffning av bekämpningsanordningar och bekämpningsmedel, för visst tekniskt utvecklingsarbete beträffande bekämpningsanordningar och bekämpningsteknik, för drift och underhåll av teknisk materiel för oljebekämpning samt för ersättningar till kommuner vid ingripande mot oljeutsläpp till sjöss beräknar jag ett medelsbehov av 2,5 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Beredskap för oljebekämpning till sjöss* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 2 500 000 kr.

KAPITALBUDGETEN

II. Statens allmänna fastighetsfond

Byggnadsarbeten för länsstyrelserna

Till detta ändamål har för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 5 947 000 kr.

Byggnadsstyrelsen

För budgetåret 1970/71 redovisas ett medelsbehov av sammanlagt 6 740 000 kr. enligt följande uppställning (1000-tal kr.).

<i>Medelstillgång</i>		<i>Beräknad medelsförbrukning</i>	
Behållning 1.7.1969	2 899	1969/70	6 053
Anslag för 1969/70		1970/71	9 533
riksstat	5 947		
tilläggsstat I (förslag)	—		
Anslag för 1970/71 (förslag)	6 740		
	15 586		15 586

De i prop. 1969: 1 (bil. 8 s. 217) angivna kostnadsramarna har i vissa fall ökat beroende på den allmänna byggnadskostnadsstegringen, som för perioden 1.4.1968—1.4.1969 uppgår till 3,5%. I vissa fall har kostnadsramarna höjts till följd av att byggnadsstyrelsens centraladministrationspålägg ersatts med förskottsstatspålägg.

Kompletteringen av ventilationsanläggningen för länsstyrelsehuset i Falun, etapp V, har visat sig bli mer omfattande än vad som tidigare beräknats, varför kostnadsramen föreslås höjd med 145 000 kr. utöver index. Kostnadsramen för länsstyrelsehuset i Örebro bör på grund av tillkommande arbeten under garantitiden höjas med 155 000 kr. utöver index. Å andra sidan har kostnadsramarna för vissa objekt kunnat sänkas med sammanlagt 650 000 kr., vartill kommer att vissa andra objekt kunnat slutredovisas per 30 juni 1969 med en förbrukning som med 256 000 kr. understiger gällande kostnadsramar.

Den ytterligare tillbyggnad till länsstyrelsehuset i Umeå, som redovisades i prop 1967: 1 (bil. 13 s. 130) och som Kungl. Maj:t den 14 mars 1969 uppdrog åt styrelsen att utföra, beräknas bli påbörjad i januari 1970 och vara färdigställd i oktober samma år. De rivningsarbeten m. m. inom kv. Akilles i Linköping, som Kungl. Maj:t den 6 december 1968 uppdrog åt styrelsen att utföra, påbörjades i juli 1969.

Den nybyggnad för länsförvaltningen i Malmö som Kungl. Maj:t genom beslut den 15 mars 1968 uppdrog åt styrelsen att projektera fram till och med huvudhandlingar torde ej kunna påbörjas förrän tidigast under budgetåret 1971/72.

Departementschefen

Genom beslut den 15 juni 1967 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att utföra projektering för nybyggnad för länsförvaltningen i Linköping. Byggnadsstyrelsen har nu överlämnat kompletterade förslagshandlingar för objektet och hemställt om uppdrag att utföra nybyggnaden.

Byggnaden avses att uppföras på f. n. obebyggd mark i kvarteret Amasonen i Linköpings centrum. Den består av tre våningsplan med en totalyta av drygt 12 000 m², varav ca 7 400 m² utgör rumsyta. Förutom kontorslokaler ryms i byggnaden bl. a. kök, lunchrum och garage. Avsikten är att byggnaden skall anslutas till stadens fjärrvärmeanläggning. Stadsplanearbete och förhandlingar med staden i markfrågan pågår.

Byggnadsstyrelsen har beräknat kostnaderna för byggnaden till 13,5 milj. kr. enligt prisläget den 1 april 1968. Jag har ingen erinran mot beräkningen. Byggtiden har av styrelsen uppskattats till omkring ett och ett halvt år.

Medelsförbrukningen under anslaget för innevarande och nästa budgetår beräknar jag till 5 593 000 kr. resp. 9 milj. kr. Jag förordar att medel för nästa budgetår anvisas enligt följande investeringsplan och anslagsberäkning.

Investeringsplan (1 000-tal kr.)

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning			Bygg- startställande mån/år	Färdig- ställande mån/år
	1.4.68	1.4.69	Faktisk t. o. m. 30.6.69	Beräknad för			
				69/70	70/71		
Slutredovisade företag i Luleå, Falun och Mariestad per 30.6.69	7 425	—	7 170	—	—	—	—
Falun, länsstyrelsehus, etapp V..	2 725	2 875	2 615	225	25	12.63	6.70
Härnösand, landskontorsbyggnad	3 545	3 526	3 472	54	—	5.61	3.63
Härnösand, förvaltningsbyggnad	2 510	2 510	2 486	24	—	2.63	1.65
Örebro, länsstyrelsehus.....	8 700	8 875	8 825	50	—	2.65	11.67
Karlstad, tillbyggnad av länsstyrelsehus.....	10 600	10 450	10 264	186	—	1.66	8.67
Jönköping, länsstyrelsehus.....	2 900	2 890	2 805	85	—	11.65	5.67
Göteborg, om- och tillbyggnad av länsstyrelsehus.....	4 500	4 400	4 250	150	—	12.65	7.67
Härnösand, ombyggnad av gamla länsstyrelsehuset.....	1 275	1 100	1 080	20	—	2.64	8.68
Umeå, om- och tillbyggnad av länsstyrelsehuset.....	1 845	1 970	89	1 200	450	1.70	10.70
Halmstad, skyddsrum för länsstyrelsen.....	405	350	282	50	18	3.68	1.69

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning			Byggstart mån/år	Färdigställande mån/år
	1.4.68	1.4.69	Faktisk t. o. m. 30.6.69	Beräknad för			
				69/70	70/71		
Linköping, länsstyrelsehus	12 730	13 975	—	3 500	9 000	3.70	7.71
Linköping, kv Akilles parkeringsplats och rivning	185	200	—	150	40	7.69	7.70
Umeå, datakontor	1 700	1 600	1 560	40	—	10.65	9.66
Gävle, nybyggnad för datakontor m. m.	4 225	4 225	4 170	55	—	10.65	8.67
Kristianstad, ombyggnad för datakontor	575	570	502	68	—	11.65	5.66
Västerås, ombyggnad för datakontor	450	433	424	9	—	1.66	9.66
Falun, ombyggnad för datakontor	355	355	349	6	—	11.65	5.66
Härnösand, ombyggnad för datakontor	640	621	613	8	—	1.66	9.66
Malmö, ombyggnad för datakontor	612	612	439	173	—	11.65	9.66
Reducering av medelsförbrukning	—	—	—	—460	—533	—	—
Summa	67 902	61 537	51 395	5 593	9 000		

Anslagsberäkning

(1 000-tal kr.)

<i>Medelstillgång</i>	<i>Beräknad medelsförbrukning</i>	
Behållning 1.7.1969	2 899	1969/70 5 593
Anslag för 1969/70	5 947	1970/71 9 000
Anslag för 1970/71 (förslag)	5 747	
	14 593	14 593

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Byggnadsarbeten för länsstyrelserna* för budget-
året 1970/71 anvisa ett investeringsanslag av 5 747 000 kr.

VII. Fonden för förlag till statsverket

Förskott till vissa plankostnader m. m.

	Ingående behållning	Anslag	Utgift
1968/69	573 688	1 500 000	1 920 500
1969/70	153 188	2 700 000	2 570 000
1970/71 planverket	283 188	3 800 000	3 800 000
dep.chefen	283 188	2 700 000	2 700 000

¹ Preliminärt belopp.

Från anslaget förskottas bidrag till kostnader för upprättande av regionplan i enlighet med byggnadslagstiftningens föreskrifter. Bestämmelser härom är givna i 132 § byggnadslagen (1947: 385, ändrad senast 1959: 611).

Statens planverk

För de fyra områden inom vilka regionplanering nu pågår enligt byggnadslagstiftningens regler, Stockholms-, Göteborgs-, Borås- och Örnköldsviksregionerna kommer, såvitt kan förutses, ingen plan att bli färdigställd före utgången av budgetåret 1970/71.

Under budgetåret 1968/69 har förskott anvisats till Stockholmsregionen med 1 673 000 kr., till Göteborgsregionen med 160 000 kr. och till Sundsvallsregionen med 87 500 kr.

Framställningar föreligger från Stockholms- och Örnköldsviksregionerna om förskott med 2 208 000 resp. 62 000 kr. Från Göteborgsregionen har aviserats en framställning om 300 000 kr.

På anslaget tillgängliga medel den 1 juli 1969 upgick till 2 853 188 kr. Om ovan redovisade framställningar bifalles under innevarande budgetår skulle av beloppet 2 570 000 kr. komma att tas i anspråk.

Behovet av förskottsmedel för budgetåret 1970/71 har planverket beräknat till 3 800 000 kr., vilket belopp föreslås bli tillfört anslaget.

Departementschefen

Jag beräknar att medelsåtgången ryms inom ramen för oförändrat anslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Förskott till vissa plankostnader m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett investeringsanslag av 2 700 000 kr.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller
Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Britta Gyllensten

Register

Sid.

1 Översikt

DRIFTBUDGETEN

A. Civildepartementet m. m.

	Kr.
6 Civildepartementet.....	5 254 000
7 Kommittéer m. m.	3 000 000
8 Extra utgifter.....	55 000
	8 309 000

B. Länsstyrelserna m. m.

9 Allmän översikt	
16 Länsstyrelserna.....	386 790 000
16 Lokala skattemyndigheterna.....	121 660 000
16 Kronofogdemyndigheterna.....	114 400 000
	622 850 000

C. Planväsendet

71 Statens planverk.....	23 330 000
75 Bidrag till upprättande av regionplaner m. m.	100 000
	23 430 000

D. Lantmäteriväsendet

77 Lantmäteriet:	
79 Myndighetsuppgifter.....	25 595 000
80 Förrättnings- och uppdragsverksamhet.....	1 000
83 Bidrag till förrättnings- och uppdragsverksamhet.....	11 507 000
83 Uppläggande av nytt fastighetsregister.....	2 993 000
84 Utrustning.....	1 150 000
	41 246 000

112 *Statsverkspropositionen år 1970: Bil. 14: Civildepartementet*

Sid.

Kr.

E. Kartväsendet

86	Kartverket:	
87	Allmänna kartarbeten	40 771 000
90	Försvarsberedskap	909 000
91	Uppdragsverksamhet	1 000
91	Utrustning	2 745 000
		44 426 000

F. Räddningstjänst m. m.

93	Statens brandsinpektion	960 000
99	Statens brandskola	1 751 000
100	Bidrag till förebyggande och släckning av brand	1 900 000
101	Bidrag till kostnader för kommunal beredskap	500 000
102	Beredskap för oljebekämpning till sjöss	2 500 000
		7 611 000

Summa för driftbudgeten **747 872 000**

KAPITALBUDGETEN

II. Statens allmänna fastighetsfond

107	Byggnadsarbeten för länsstyrelserna	5 747 000
-----	---	-----------

VII. Fonden för förlag till statsverket

110	Förskott till vissa plankostnader m. m.	2 700 000
-----	---	-----------

Summa för kapitalbudgeten **8 447 000**

Totalt för civildepartementet **756 319 000**

BILAGA 15 TILL STATSVERKSPROPOSITIONEN 1970

INDUSTRIDEPARTEMENTET

ÖVERSIKT

Till industridepartementets verksamhetsområde hör ärenden rörande den allmänna näringspolitiken, industri och hantverk, bergsbruk, energiförsörjning, teknisk forskning och industriellt utvecklingsarbete samt statliga företag.

En central uppgift för departementet är att komplettera och vidareutveckla den långsiktiga näringspolitiska planeringen och därvid skapa de medel och vidta de åtgärder som är påkallade för att effektivt utnyttja landets ekonomiska resurser samtidigt som individens krav på trygghet i den pågående strukturomvandlingen tillgodoses.

För att kunna bedöma den framtida utvecklingen och de åtgärder som bör vidtas ställs stora krav på informations- och utredningsunderlag om utvecklingstendenser inom olika delar av näringslivet. Detta grundläggande arbete sker i nära anslutning till näringspolitiska rådets verksamhet och har hittills framför allt haft formen av branscutredningar som görs i samarbete med bl. a. arbetsmarknadens parter. I näringspolitiska rådet har sålunda under år 1969 ett flertal överläggningar ägt rum om strukturproblem inom bl. a. textil- och konfektionsindustrin, stålindustrin, elektronikindustrin, varvsindustrin samt massa- och pappersindustrin.

Frågan om de mer definitiva utrednings- och planeringsresurserna för näringspolitiken får prövas i anslutning till de förslag som under året är att vänta från samarbets- och kommerskollegieutredningarna.

Målmedveten satsning på teknisk forskning och utveckling är ett annat viktigt led i näringspolitiken, liksom en aktiv innovations- och investeringsverksamhet. Genom tillkomsten av styrelsen för teknisk utveckling (STU) har väsentligt bättre förutsättningar än tidigare skapats för att nå den nödvändiga samordningen och långsiktiga planeringen av statens stöd till den tekniska forskningen och det industriella utvecklingsarbetet. Svenska Utvecklingsaktiebolaget har under sin korta verksamhetstid initierat flera projekt som torde få betydelse inom vissa för samhället viktiga områden. Sveriges investeringsbank har under året medverkat i en rad betydelsefulla investeringar bl. a. inom järn- och stålindustrin och skogsindustrin. Det totala engagemanget har nu överskridit det av staten tillskjutna egna kapi-

talet, 1 000 milj. kr., varför banken för att fortsätta sin expansion under år 1970 behöver låna upp medel på kapitalmarknaden.

Samarbete mellan samhälle och näringsliv är ett nödvändigt instrument för en aktiv näringspolitik. I början av detta år avser den s. k. samarbetsutredningen att lägga fram förslag om effektivare och mer systematiska former för en ökad information mellan samhälle och näringsliv för att underlätta en mer kontinuerlig samverkan.

Ett vidgat inflytande för de anställda på alla nivåer inom företagen är av största betydelse för en demokratisering av produktionslivet. Inom delegationen för fördjupad företagsdemokrati i de statliga bolagen förbereds ett antal försök med nya samsarbetsformer.

Den senaste konjunkturuppgången har utmärkts av att betydande regionala skillnader i arbetsmarknadsläget dröjt kvar. Den väsentligaste orsaken till svårigheterna i skogslänen är att dessa områden har ett alltför ensidigt näringsliv. De människor som genom rationaliseringar friställts inom skogsbruket har inte i tillräcklig utsträckning kunnat få sysselsättning inom andra näringsgrenar i dessa län. Åtgärder för att främja en industriell utveckling, främst inom norrlandslänen, har därför getts hög prioritet i departementets arbete. Denna verksamhet skall drivas med kraft även under det kommande budgetåret.

I samverkan med inrikes- och försvarsdepartementen har vidtagits vissa åtgärder som led i en satsning på bred front för att skapa en bättre balans mellan olika delar av vårt land på det industriella området. Här spelar de statsägda företagen en väsentlig roll, bl. a. genom de planerade investeringarna i Norrbotten av AB Statens Skogsindustrier (Assi) och Norrbottens Järnverk AB (NJA). Svenska Industrietablerings AB (Svetab) bearbetar f. n. flera projekt som kan ge upphov till ökad industriell verksamhet, företrädesvis i norrlandslänen.

Genom att statens institut för företagsutveckling (f. n. statens institut för hantverk och industri, SHI) föreslås få förstärkt organisation och större resurser än tidigare, ökas stödet för utveckling av mindre och medelstora industriföretag. Härigenom förbättras möjligheterna till effektiva insatser inte minst i Norrland.

Statens provningsanstalt har påbörjat en utredning för att klarlägga förutsättningarna att etablera en kontrollstation i Norrland. Den fortsatta utbyggnaden av den malmprospektering som bedrivs av Sveriges geologiska undersökning (SGU) ökar möjligheterna att snabbare ta till vara landets mineraltillgångar, som till stor del är belägna inom sysselsättningssvaga områden.

I detta sammanhang bör även nämnas att förslag förbereds om Norrlandsfondens fortsatta verksamhet.

Den 1 januari 1970 överfördes förenade fabriksverken (tidigare försvarets fabriksverk) och domänverket till industridepartementet. Samtidigt har

förvaltningsbolaget Statsföretag AB och affärsverksdelegationen tillkommit. De vidtagna åtgärderna ger bättre möjligheter till en samlad överblick över hela den statliga företagssektorns verksamhet och bättre förutsättningar för en ökad samverkan mellan de olika företagsenheterna.

Ett aktivt arbete har bedrivits för att bygga ut och intensifiera de internationella kontakterna inom departementets verksamhetsområde. Samarbete sker såväl bilateralt som med en rad olika internationella organ. Inom ramen för Nordekförhandlingarna behandlas frågan om ett närmare nordiskt industri- och energipolitiskt samarbete. Särskild uppmärksamhet ägnas förutsättningarna och formerna för ett närmare industri- och utvecklingsamarbete på atomenergiområdet.

EEC-länderna har genom den s. k. Aigrain-gruppen studerat möjligheterna till vidgat europeiskt samarbete på det vetenskapliga och tekniska utvecklingsområdet. Den svenska regeringen har accepterat en inbjudan att delta i detta samarbete.

Avtal om tekniskt, vetenskapligt och industriellt samarbete har under år 1969 träffats med Polen, Ungern och Jugoslavien. Liknande avtal förbereds med Bulgarien, Sovjetunionen och Tjeckoslovakien.

Industridepartementets sammanlagda utgifter beräknas komma att uppgå till 989 milj. kr., varav 237 milj. kr. på driftbudgeten och 752 milj. kr. på kapitalbudgeten. Detta innebär att utgifterna för industridepartementets verksamhetsområde minskar för nästa budgetår med 178 milj. kr. Förändringen beror till väsentlig del på att anvisningen av medel för teckning av aktier i Sveriges investeringsbank AB, som innevarande budgetår uppgått till 300 milj. kr., bortfaller budgetåret 1970/71. Anslaget till statens vattenfallsverk föreslås uppgå till 670 milj. kr., vilket innebär en ökning med 75 milj. kr. Anslaget till STU föreslås öka med 25 milj. kr. till 95 milj. kr. För atomenergiverksamhet inom Aktiebolaget Atomenergi föreslås ett anslag på 60 milj. kr., en ökning med 6 milj. kr. För förenade fabriksverken föreslås en anslagsökning med 22 milj. kr. till 55 milj. kr. Anslagen till SGU föreslås öka med 5 milj. kr. till 31 milj. kr. För statens institut för företagsutveckling (nuvarande SHI) föreslås en ökning med 1,5 milj. kr. till 6,3 milj. kr.

Inom departementets område arbetar f. n. elva kommittéer och utredningar. Bland de utredningar som beräknas bli avslutade i år kan nämnas samarbetsutredningen, energikommittén, varvsutredningen, geologiutredningen, 1967 års gruvutredning och TEKÖ-utredningen.

Industribranschfrågor

Inom departementet genomfördes våren 1969 en undersökning av den svenska elektronikindustrins utveckling och av förhållandena på den svenska elektronikmarknaden. Efterföljande överläggningar med bl. a. representanter för elektronikindustrin gav vid handen att vissa statliga åtgärder kan

vara påkallade. Med anledning härav övervägs en systematisk inventering av aktuella och förutsebara behov inom datateknikens område. Den offentliga sektorns upphandling av elektronik och annan avancerad utrustning är en central fråga som också kommer att närmare övervägas i syfte att finna former för en effektivare organisation för anskaffning av sådan utrustning inom vissa samhällssektorer.

Varvsutredningen väntas avlämna sitt betänkande i början av detta år. För att under utredningstiden lösa vissa aktuella kreditproblem för varven har riksdagen 1969 bemyndigat fullmäktige i riksgäldskontoret att ikläda staten garanti på ytterligare 650 milj. kr. för krediter till varvsindustrin, varigenom statens totala beviljande av fartygskreditgarantier uppgår till 2,2 miljarder kr. På det internationella planet har under år 1969 världens ledande varvsnationer inom ramen för OECD träffat ett avtal om viss begränsning av rådande subventionering genom exportkrediter. Sverige fortsätter att inom OECD verka för en sanering av varvsindustrins internationella konkurrensförhållanden.

Möjligheterna att driva en aktiv och samordnad politik på läkemedelsområdet förbättras avsevärt genom statens förvärv av AB Kabi och Apoteksvarucentralen Vitrum Apotekare AB och genom det apoteksbolag med statligt majoritetsintresse varom förslag till årets riksdag kan väntas.

På skogsindustrins område har under senare år bedrivits en omfattande utredningsverksamhet. I syfte att verka för en samordning av denna verksamhet och skapa ett samstämt underlag för överväganden rörande skogsnäringarnas framtid bildades år 1967 statens och skogsnäringarnas samarbetsgrupp. Gruppen väntas framlägga sin slutrapport innevarande år.

Även på byggnadsområdet har under senare år bedrivits en omfattande utredningsverksamhet fördelad på flera departement. År 1969 bildades en interdepartemental arbetsgrupp för att bedöma möjligheterna att förbättra effektiviteten inom byggnadsområdet som helhet och skapa underlag för en samordning av det statliga handlandet på detta område.

TEKO-utredningen överlämnade i augusti 1969 ett delbetänkande med förslag rörande offentlig upphandling, exportfrämjande åtgärder och utbildning. På grundval av detta betänkande och en framställning från den manuella glasindustrins branschorganisationer kommer riksdagen att föreläggas förslag om åtgärder för textil- och konfektionsindustrin och den manuella glasindustrin. Detta förslag kommer för budgetåret 1970/71 bl. a. att innebära utbildningsstöd på 2,5 milj. kr. och under tionde huvudtiteln 5,2 milj. kr. för ett program för exportfrämjande åtgärder.

Bergsbruk och naturresurser

Förslag till ny gruvlag har lagts fram av gruvrättsutredningen. Förslaget innebär att samhällets möjligheter att påverka strukturutvecklingen inom bergsbruket ökas väsentligt. Förslaget är f. n. föremål för remissbe-

handling. 1967 års gruvutredning väntas inom kort avlämna synpunkter och förslag beträffande den strukturella utvecklingen för den mellan-svenska gruvindustrin.

Anslaget till SGU för prospektering har under 1960-talet ökat från ca 1,5 milj. kr. per år till ca 15 milj. kr. per år. SGU föreslås även för nästa budgetår få ökade resurser för detta ändamål, särskilt uranprospektering.

Kännedom om våra jordarts-, bergarts- och grundvattenförhållanden är av väsentlig betydelse vid samhällsutbyggnaden för att undvika omfattande skadeverkningar på miljön. Ett hydrogeologiskt observationsnät byggs nu upp i Sverige.

Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag (LKAB) har under det gångna året bibehållit sin malmproduktion på samma höga nivå som under år 1968, d. v. s. omkring 26 milj. ton. AB Statsgruvor har förvärvat volframgruvan Yxsjöberg. Bolaget måste inom kort lägga ned järnmalmsgruvan Intrånget på grund av bristande malmbas. Ett särskilt bolag kommer att bildas för brytning av kopparfyndigheterna i Stekenjokk.

Oljeprospektering aktiebolag har startat sin verksamhet med flygmagnetiska och seismiska mätningar. Djupborrning beräknas kunna påbörjas i Skåne redan i år.

Energiförsörjning

Den totala energiförbrukningen i landet förutses fördubblad fram till år 1985. Elförbrukningen stiger snabbast och torde redan år 1980 vara dubbelt så stor som nu. Stora krav kommer således att ställas på utbyggnaden av energisektorns produktions- och distributionsresurser.

Atomkraftverk beräknas komma att svara för huvudparten av det tillskott av elkraft som erfordras under de närmaste årtiondena. Ekonomiska synpunkter liksom miljöhänsyn talar för att planeringen bör inriktas på mycket stora stationer. Under år 1969 beställdes ett atomkraftaggregat för Barsebäcks kraftverk och en andra enhet för Oskarshamns kraftverk. Enligt planerna kommer den totalt installerade atomkrafteffekten i Sverige att år 1980 uppgå till 7 500 MW. Vårt land står därmed i främsta ledet när det gäller atomkraftens kommersiella utnyttjande.

För budgetåret 1970/71 föreslås för vattenfallsverket ett investeringsanslag om 670 milj. kr. I investeringsprogrammet ingår bl. a. påbörjandet av ett nytt atomkraftaggregat, tre nya gasturbiner samt fortsatt utbyggnad av överförings- och distributionsnätet.

Frågan om eldistributionens rationalisering är alltså föremål för överväganden inom departementet. Eldistributionsutredningens betänkande (SOU 1968: 39) har i skilda hänseenden kompletterats, bl. a. med undersökningar av företagsstrukturen samt tekniska och organisatoriska förhållanden inom branschen. Ytterligare överarbetning av det hittills fram-

komna materialet är emellertid erforderlig, varför förslag i frågan tidigast torde kunna föreläggas 1971 års riksdag.

På grundval av ellagstiftningsutredningens betänkande (SOU 1966: 39) kan senare i år väntas förslag om ändringar i lagen den 27 juni 1902 (nr 71) innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar.

Teknisk forskning och utveckling

STU har redovisat ett starkt ökat behov av stöd till teknisk forskning och industriellt utvecklingsarbete. Bidrag till industriellt utvecklingsarbete har hittills lämnats genom Malmfonden som sedan 1968 förvaltats av STU och till vilken medel förts från statens andel av LKAB:s vinst. I samband med inrättandet av Statsföretag AB föreslås nu att medel för bidrag till industriellt utvecklingsarbete fortsättningsvis lämnas över anslaget till STU på riksstaten och att Malmfondens tillgångar övertas av staten genom STU. I detta sammanhang uppmärksammas behovet av former för en mera långsiktig finansiering av vissa tekniska forskningsprojekt. Flerårigt stöd föreslås sålunda kunna lämnas inte bara till kollektiv teknisk forskningsverksamhet utan även till sådana tekniska forskningsprojekt för vilka ett flerårigt stöd är av särskild betydelse. Härigenom ökar möjligheterna för en mera långsiktig planering av såväl statens insatser som verksamheten vid berörda forskningsinstitutioner och företag. Anslaget till STU föreslås ökat med 25 milj. kr. till 95 milj. kr., varav 55 milj. kr. får disponeras för fleråriga åtaganden. Beloppet inkluderar medel för de ändamål som tidigare stötts av Malmfonden.

För forsknings- och utvecklingsverksamheten vid statens skeppsprovninganstalt föreslås ökade medel. Detta bidrar till ett effektivt utnyttjande av anstaltens moderna kavitationslaboratorium med dess i vissa avseenden unika experimentmöjligheter. Även för forskningsverksamheten vid statens provningsanstalt föreslås viss ökning. Planering av nya lokaler för anstalten pågår.

Forsknings- och utvecklingsarbetet inom AB Atomenergi har stor betydelse bl. a. för svensk industris möjligheter att konkurrera på den expansiva marknaden för reaktorer, bränsle och komponenter till atomkraftstationer. Bolagets insatser koncentreras till sådana arbeten som är nödvändiga för att programmet för atomkraftutbyggnaden under 1970-talet skall kunna genomföras framgångsrikt. Betydande arbeten, delvis i form av uppdrag, har samband med uppförandet av de fyra reaktoraggregat som beställts av kraftindustrin hos AB ASEA-ATOM.

I samråd med svenska intressenter förhandlar AB Atomenergi om samarbete beträffande utveckling av snabba reaktorer med några av föregångsländerna på området. Samarbetet avses omfatta såväl de statliga utvecklingsorganisationerna som industrin. Målet är att skapa förutsättning-

ar för svenska företag att leverera snabba reaktorer på licens och att självständigt tillverka bränsle inom landet när denna reaktortyp exploateras kommersiellt.

För budgetåret 1970/71 föreslås ett anslag till atomenergiverksamhet inom AB Atomenergi på 60 milj. kr. Bolaget bör i sin planering för budgetåren 1970/71—1974/75 utgå från en anslagsram av 290 milj. kr. En eventuell ökning av de statsfinansierade insatserna inom landet på snabbreaktorområdet förutsätts rymmas inom denna ram.

Statsägda företag

Genom tillkomsten av Statsföretag AB koncentreras ägarfunktionen för en betydande del av de statliga aktiebolagen till detta företag. Detta ger bättre förutsättningar att utnyttja den statliga företagsgruppens gemensamma resurser för att befordra företagens expansion och därmed möjligheterna att använda dessa som instrument i närings- och lokaliseringpolitiken.

Under år 1969 har flera nya företag etablerats med statlig medverkan bl. a. Uddcomb Sweden AB och Oljeprospektering AB. Dessutom har staten förvärvat aktiemajoriteten i AB Kabi och i Apoteksvarucentralen Vitrum Apotekare AB. Vidare har bildats SMT Machine Company AB, vars aktier förvaltas av fabriksverken.

Industrietableringsdelegationen som tillsattes i november 1968 har fått sin verksamhet överförd till Svetab.

Assi planerar under åren 1970—1972 en genomgripande modernisering och utbyggnad av anläggningarna i Karlsborg och Lövholmen för att öka bolagets tillverkningskapacitet och konkurrenskraft. Huvuddelen av erforderligt kapitaltillskott under treårsperioden beräknas kunna tillgodoses med bolagets egna medel och genom upplåning. En viss del av kapitalbehovet anser bolaget böra täckas med statligt lokaliseringsslån och genom ökning av bolagets aktiekapital. Förslag angående ökning av aktiekapitalet kommer att underställas 1971 års riksdag.

NJA har i september 1969 framlagt förslag till investeringsprogram för åren 1970—1972 och därvid hemställt om kapitaltillskott i storleksordningen 80 milj. kr. Med hänsyn till den just genomförda nyorganisationen av den statliga företagsverksamheten bör frågan först prövas av Statsföretag AB.

Uppgifter rörande de statliga bolagen och affärsverken har sammanställts i publikationen »Statliga företag».

Sammanfattning

Förändringarna inom industridepartementets verksamhetsområde i förhållande till motsvarande anslag i riksstaten för budgetåret 1969/70 framgår av följande sammanställning. Beloppen anges i milj. kr.

8 *Statsverkspropositionen år 1970: Bil. 15: Industridepartementet*

DRIFTBUDGETEN

Trettonde huvudtiteln

	Anvisat 1969/70	Förslag 1970/71	Förändring
A. Industridepartementet m. m.	8,0	10,8	+ 2,8
B. Industri m. m.	5,4	9,6	+ 4,2
C. Bergsbruk	26,3	31,3	+ 5,0
D. Energiförsörjning	13,3	7,5	— 5,8
E. Teknisk utveckling m. m.	158,9	177,9	+ 19,0
F. Domänverket	0,2 ¹	0,2	0
Summa driftbudgeten	212,1	237,3	+ 25,2

¹ Anvisat på nionde huvudtiteln

KAPITALBUDGETEN

I. Statens affärsverksfonder			
E. Förenade fabriksverken	33,0 ¹	55,0	+ 22,0
F. Statens vattenfallsverk	595,0	670,0	+ 75,0
G. Domänverket	3,8 ²	5,2	+ 1,4
II. Statens allmänna fastighetsfond...			
V. Fonden för låneunderstöd	12,0	8,1	— 3,9
VI. Fonden för statens aktier	309,7	0,0	— 309,7
VII. Fonden för förlag till statsverket..	2,5	12,5	+ 10,0
Summa kapitalbudgeten	957,7	752,3	— 205,4
Totalt för industridepartementet	1 169,8	989,6	— 180,2

¹ Anvisat på fjärde huvudtiteln.

² » » nionde » .

Utdrag av protokollet över industriärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 2 januari 1970.

Närvarande:

Statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, HOLMQVIST, ASPLING, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDKVIST, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG, BENGTTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON.

Chefen för industridepartementet, statsrådet Wickman, anmäler de frågor som gäller utgifterna för budgetåret 1970/71 inom industridepartementets verksamhetsområde och anför.

DRIFTBUDGETEN

Trettonde huvudtiteln

A. Industridepartementet m. m.

A 1. Industridepartementet

1969/70 Anslag	4 870 000
1970/71 Förslag	6 930 000

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
<i>Personal</i>			
Handläggande personal	49	+	5
Övrig personal	24	+	2
	73	+	7
<i>Anslag</i>			
Avlöningar	2 755 000	+	565 000
Ersättningar till expertis och tillfällig arbets- kraft	1 000 000	+	931 000
Lönekostnadspålägg	865 000	+	344 000
Sjukvård	15 000	+	5 000
Resersättningar (även utrikes tjänsteresor) ..	50 000	+	100 000
Expenser	125 000	+	75 000
Därav engångsutgift	25 000		
Publikationstryck	60 000	+	40 00
	4 870 000	+	2 060 000

Sedan den 1 juli 1969 fullgörs inom industridepartementet statssekreterares uppgifter såvitt avser frågor och ärenden rörande statliga företag av särskild tjänsteman. Denne har av Kungl. Maj:t förordnats att fr. o. m. den 1 januari 1970 vara ordförande i affärsverksdelegationen och är jämväl utsedd till ordförande i styrelsen för det statliga förvaltningsbolaget, Statsföretag AB.

För de arbetsuppgifter inom departementet, som här nämnts, behövs även framgent en särskild tjänsteman med statssekreterares ansvar. I departementet bör därför inrättas ytterligare en tjänst som statssekreterare (Cr 4).

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 6 930 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) i departementet inrätta en tjänst som statssekreterare i Cr 4,

b) till *Industridepartementet* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 6 930 000 kr.

A 2. Teknisk-vetenskapliga attachéer

Nytt anslag (förslag) 150 000

F. n. tjänstgör i Paris, förutom en kontaktman för Ingenjörsvetenskapsakademien som också är teknisk-vetenskaplig attaché, en särskild teknisk-vetenskaplig attaché för rymdfrågor m. m. Denne skall följa arbetet inom Organisationen för europeisk rymdforskning (ESRO), bevaka från teknisk-vetenskaplig synpunkt intressant verksamhet inom UNESCO samt även i viss utsträckning följa verksamheten inom OECD och andra organisationer.

Utvecklingen på det teknisk-vetenskapliga området ställer i ökande grad krav på fortlöpande bevakning av arbetet inom de internationella organisationerna. Det föreligger ett permanent behov av en tjänst för en teknisk-vetenskaplig attaché med placering i Frankrike. Han skall i första hand överta de arbetsuppgifter, som nu fullgörs av attachén för rymdfrågor men också bevaka viss verksamhet inom andra internationella organisationer vilka har sin verksamhet förlagd till Frankrike och närliggande länder.

Efter samråd med chefen för utrikesdepartementet förordar jag att ett särskilt anslag till teknisk-vetenskapliga attachéer förs upp under trettonde huvudtiteln.

Medelsbehovet under budgetåret 1970/71 uppskattar jag till 150 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Teknisk-vetenskapliga attachéer* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 150 000 kr.

A 3. Kommittéer m. m.

1969/70 Anslag	3 000 000
1970/71 Förslag	3 500 000

Med hänsyn till den beräknade omfattningen av kommittéverksamheten bör anslaget för nästa budgetår ökas med 500 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Kommittéer m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa
ett reservationsanslag av 3 500 000 kr.

A 4. Extra utgifter

1969/70 Anslag	150 000
1970/71 Förslag	200 000

Anslaget för nästa budgetår bör ökas med 50 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Extra utgifter* för budgetåret 1970/71 anvisa ett
reservationsanslag av 200 000 kr.

B. Industri m. m.**B 1. Statens institut för företagsutveckling¹: Förvaltningskostnader**

1968/69 Utgift	22 140 061
1969/70 Anslag	33 294 000
1970/71 Förslag	4 287 000

¹ Tidigare Statens institut för hantverk och industri.

² Anslagen Statens institut för hantverk och industri: Avlöningar till viss personal, Statens institut för hantverk och industri: Vissa omkostnader och Statens institut för hantverk och industri: Utrustning och inredning.

³ Anslagen Statens institut för hantverk och industri: Förvaltningskostnader och Statens institut för hantverk och industri: Utrustning och inredning.

Institutet verkar för höjande av yrkesskicklighet och lönsamhet inom hantverk och industri genom att anordna kurser och föreläsningar i praktiska och teoretiska ämnen för yrkesmän inom dessa näringar samt genom teknisk rådgivning och information.

Vidare driver institutet försöksverksamhet i syfte att främja hantverkets och industrins utveckling. Det håller också ett centralt yrkesbibliotek.

Verksamheten bedrivs på fem avdelningar. Dessa är kemiska avdelningen, verkstadsavdelningen, avdelningen för värme-, ventilations- och sanitetsteknik, företagsekonomiska avdelningen samt administrativa avdelningen. Regionalkontor finns i Malmö, Göteborg, Härnösand och Luleå.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71 Institutet	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Handläggande	45	+25	
Övriga	145	+15	
	190	+40	¹
<i>Anslag</i>			
Avlöningar	1 601 000	+3 466 000	+602 000
Lönekostnadspålägg	368 000	+ 832 000	+152 000
Arvoden till styrelsen	8 000	—	—
Sjukvård	4 000	+ 6 000	+ 1 000
Utrustning och inredning	400 000	+ 250 000	—
<i>Expenser</i>			
a) Beräknade hyror för nuvarande lokaler	725 000	+ 143 000	+143 000
b) Beräknade hyror för tillkommande lokaler	—	+ 57 000	—
c) Bränsle, lyse, vatten	88 000	+ 42 000	+ 35 000
d) Städningkostnader	—	+ 80 000	+ 60 000
e) Övriga expenser, resor m. m.	—	+ 600 000	—
Medel för vissa utredningar m. m.	100 000	—	—
	3 294 000	+5 476 000	+993 000

¹ Enligt institutets bestämmande inom ramen för tillgängliga medel.

SHI-utredningen

Enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1967 tillkallades sakkunniga med uppdrag att verkställa utredning rörande statens institut för hantverk och industri. De sakkunniga, som antog namnet SHI-utredningen,¹ har i första hand haft till uppgift att överväga hur institutet bäst kan medverka till ett effektivt och rationellt utnyttjande av samhällets personella och ekonomiska resurser inom utbildnings-, rådgivnings- och provningsverksamheten med särskild inriktning på de mindre och medelstora företagens behov. Vidare hade utredningen till uppgift att finna lämplig organisationsform för den av utredningen föreslagna verksamheten vid institutet.

Utredningen har den 11 december 1968 avlämnat sitt betänkande Aktiv företagsutveckling (Stencil Fi 1968: 9).

Yttranden över betänkandet har efter remiss avgetts av statens institut för folkhälsan, statskontoret, byggnadsstyrelsen, statistiska centralbyrån (SCB), bankinspektionen, riksrevisionsverket (RRV), skolöverstyrelsen, kommerskollegium, statens institut för konsumentfrågor, kollegiet för Sverige-information i utlandet, arbetsmarknadsstyrelsen, statens institut för hantverk och industri (SHI), statens provningsanstalt, styrelsen för teknisk utveckling (STU), fullmäktige i riksbanken, länsstyrelserna i Uppsala, Kristianstads, Kopparbergs och Norrbottens län, kommerskollegieutredningen, Företagareföreningarnas förbund, Institutet för företagsledning, Småindustrins exportråd, Stiftelsen Norrlandsfonden, Swedpool, Svensk industriförening, Svenska bankföreningen, Svenska företagares riksförbund, Svenska kommunförbundet, Svenska landstingsförbundet, Svenska sparbanksföreningen, Sveriges allmänna exportförening, Sveriges hantverks- och industriorganisation (SHIO), Sveriges industriförbund, Svenska arbetsgivareföreningen (SAF), Landsorganisationen i Sverige (LO), Sveriges akademikers centralorganisation (SACO), Sveriges arbetsledareförbund (SALF) och Tjänstemännens centralorganisation (TCO).

Vidare har yttranden efter remiss avgetts av företagareföreningarna i följande län: Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Östergötlands, Kronobergs, Jönköpings, Kalmar, Gotlands, Blekinge, Kristianstads, Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Skaraborgs, Värmlands, Örebro, Västmanlands, Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län.

Kommerskollegium har överlämnat yttranden från nio handelskamrar, nämligen Stockholms, Östergötlands och Södermanlands, Skånes, Väster-norrlands och Jämtlands läns handelskammare samt handelskamrarna i Göteborg, Borås och Karlstad, handelskammaren för Örebro och Västman-

¹ Överdirektören Bertil Rehnberg, ordförande, skolrådet Birger Gårdstedt, direktören Folke Haldén, ombudsmannen Tore Karlson, direktören Matti Mäkinen, överdirektören Bengt Resare och riksdagsmannen Stig Stefanson.

lands län och handelskammaren i Gävle. Vidare har LO överlämnat yttrande från Svenska elektrikerförbundet och Västerbottens företagareförening yttrande från Expolaris ek. för.

Allmänna synpunkter

Institutets hittillsvarande organisation och verksamhet. Inom dåvarande Sveriges hantverksorganisation bildades 1922 ett institut med uppgift att genom kursverksamhet ge hantverkare möjligheter att följa med i den tekniska utvecklingen. Verksamheten som bedrevs med statsbidrag övertogs 1940 av en nybildad statlig institution, statens hantverksinstitut, SHI. År 1964 ändrades institutets namn till statens institut för hantverk och industri.

Enligt de riktlinjer för institutets verksamhet som i stort sett oförändrade gällt sedan övertagandet år 1940 skall institutet verka för höjande av yrkesskicklighet och lönsamhet inom hantverk och mindre industri. I detta syfte skall institutet anordna kurser och föreläsningar i praktiska och teoretiska ämnen för yrkesmän, ge information och råd rörande yrkesmännens praktiska och tekniska problem, bedriva försöksverksamhet för att främja hantverkets och industrins utveckling, hålla ett centralt yrkesbibliotek och en aktuell yrkesutställning, skapa möjligheter för yrkesmännen att följa utvecklingen inom sina yrkesområden samt i övrigt stödja hantverkets och industrins tekniska och konstnärliga utveckling.

Verksamheten omfattar tre huvudgrenar, utbildning, rådgivning samt provnings- och försöksverksamhet. Utbildningsverksamheten — i huvudsak teknisk fortbildning för yrkesmän inom hantverk och industri — har hittills utgjort den dominerande delen av institutets verksamhet. Rådgivningsverksamheten omfattar i huvudsak frågor beträffande material, arbetsmetoder och allmän rationalisering. Den yrkestekniska rådgivningen har huvudsakligen koncentrerats till vissa avgränsade branscher främst inom byggnadsindustrin. Provnings- och försöksverksamheten sker i stor utsträckning i anslutning till rådgivningen men omfattar dessutom typprovningar och kontrolluppdrag för myndigheter och företag.

Institutet leds av en styrelse bestående av institutets chef och tio andra av Kungl. Maj:t utsedda ledamöter. Verksamheten bedrivs på fem avdelningar, verkstadsavdelningen, kemiska avdelningen, vvs-avdelningen, företagsekonomiska avdelningen och allmänna avdelningen. Viss verksamhet är förlagd till regionalkontor i Malmö, Göteborg, Härnösand och Luleå.

Institutets personal uppgick vid utgången av budgetåret 1967/68 till 182 personer. Kostnaderna för institutets verksamhet uppgick till 9,2 milj. kr. Vartill kommer kostnader för lokaler, personalens sociala förmåner m. m. samt vissa utrustningsanslag. Av de angivna kostnaderna om 9,2 milj. kr. täcktes 24 % med statsanslag.

De gällande principerna för institutets finansiering innebär att staten svarar för lokaler, de allmänna administrationskostnaderna som kan betraktas som gemensamma för institutets olika verksamhetsgrenar samt för viss del av övriga kostnader. Av institutets personal avlönades sålunda budgetåret 1967/68 33 personer med medel från det statliga avlöningsanslaget medan övrig personal avlönades med medel från ett särskilt kursanslag samt med intäkter av kurs- och annan verksamhet.

Den tekniska och industriella utvecklingen. Utredningen konstaterar att en snabb teknisk och industriell utveckling och en skärpt konkurrens inom och utom landet ställer stora krav på dagens företag. Förmågan att följsamt anpassa produktion, marknadsföring och administration till nya krav blir därmed i allt högre grad avgörande för företagens konkurrenskraft och fortbestånd.

De mindre företagen har enligt utredningen en begränsad tillgång till egen specialistpersonal. Även benägenheten att anlita utomstående specialister, d. v. s. konsulter, är begränsad. Detta kan medföra svårigheter att tillgodogöra sig de tekniska, ekonomiska och marknadsmässiga informationer som fordras för en anpassning till nya förutsättningar.

Utvecklingen och anpassningen till denna är ofta kapitalkrävande. De mindre företagen kan just på grund av den begränsade företagsstorleken ha svårigheter att anskaffa erforderliga krediter. Detta synes inte minst gälla expansiva företag. Utredningen finner anledning räkna med att den pågående utvecklingen innebär ökade svårigheter men också ökade möjligheter för många mindre företag.

Behovet av ett särskilt statligt organ. Utredningen konstaterar att flertalet näringspolitiska åtgärder och samhällsaktiviteter av betydelse för näringslivets utveckling berör både större och mindre företag. Därutöver har staten sedan länge på olika sätt och genom skilda institutioner lämnat stöd till rationalisering och utveckling av mindre företag inom industri och hantverk främst genom SHI och företagareföreningarna. Genom lokaliseringpolitiska åtgärder lämnas bidrag och lån även till mindre och medelstora företag. AB Industrikredit och AB Företagskredit bedriver långivning och även Norrlandsfonden och kommerskollegium ägnar sig åt verksamhet inom detta område. Vidare stöder staten genom finansiering av Exportrådet för den mindre industrin (f. d. Småindustrins exportbyrå) de mindre företagens export.

Utredningen finner att hanteringen av det statliga stödet är mycket splittrat och att någon närmare samordning av verksamheten mellan de angivna institutionerna inte förekommer.

Utredningen anser att SHI:s verksamhet haft och har stor betydelse för många företag. Utvecklingen har dock medfört ändrade förutsättningar för institutets verksamhet. Ett effektivt utnyttjande av institutets resurser

förutsätter att de olika verksamhetsgrenarna ges en nära anknytning till närbesläktade och specialiserade aktiviteter vid andra statliga och privata institutioner.

Institutets fortsatta verksamhet bör därför enligt utredningen drivas genom nära samordning med i första hand de övriga institutioner som svarar för statliga stöd- och serviceåtgärder för industri och hantverk.

Enligt utredningen bör institutets huvudfunktion vara att tillhandahålla aktuell och kvalificerad information om de mindre företagens förhållanden och problem samt i anslutning härtill även tillhandahålla annan service av betydelse för dessa företag.

Med hänsyn till att förslagen innebär långtgående förändringar av institutets nuvarande verksamhetsinriktning föreslår utredningen att namnet Statens institut för hantverk och industri ändras till *Statens företagsinstitut*.

Ledamoten Stefanson reserverar sig mot den föreslagna namnändringen och förordar att nuvarande namn bibehålls.

R e g i o n a l o c h c e n t r a l v e r k s a m h e t. Utredningen framhåller att förslagen angående inriktningen av institutets framtida verksamhet gör en stark regional anknytning av aktiviteterna ändamålsenlig och angelägen. De statliga stöd- och serviceåtgärderna för mindre företag kan betraktas som ett system av nära samordnade regionala och centrala aktiviteter. Enligt utredningen talar detta för att alla regionala insatser inom detta område sammanförs till en enhet. Mot bl. a. denna bakgrund föreslås att institutets nuvarande filialkontor avvecklas och verksamheten överförs till företagareföreningarna.

Utredningen anger vissa riktlinjer för en frivillig samordning av företagareföreningarnas regionala verksamhet och institutets centrala verksamhet. Denna innebär att institutet i viss utsträckning omvandlas till en central serviceinstitution för föreningarnas verksamhet. Sambandet mellan föreningarna och institutet bör enligt utredningen bestå av ett växelspel där informationer och tjänster utbyts inom samtliga viktigare verksamhetsgrenar. Det statliga stödet till industrin och hantverket får genom dessa utbyggda kontakter med företagareföreningarna en ändamålsenlig basorganisation som vid behov även är lämplig för nya och vidgade verksamhetsgrenar.

Institutets uppgifter

U t r e d n i n g s v e r k s a m h e t. Utredningen konstaterar att kunskaperna om de mindre företagen inom industri och hantverk är starkt begränsade. Mot bakgrund härav föreslås att institutet får till uppgift att bedriva systematisk utredningsverksamhet om olika industri- och hantverksbranscher med avseende på strukturförhållanden, tekniska, ekonomiska eller marknadsmässiga särdrag och problem, aktuella utvecklingstendenser m. m. Enligt utredningen kan sådan kunskap betraktas som grundläggande för

institutets övriga verksamhet och kan även underlätta planeringen av andra statliga näringspolitiska åtgärder samt bidra till att stimulera och utveckla den privata service som står till de mindre företagens förfogande.

K r e d i t g i v n i n g. Modern kreditbedömning innefattar analyser av företagens tekniska, ekonomiska och marknadsmässiga situation och framtidsutsikter. Behovet av sådana specialistbedömningar gör det enligt utredningens uppfattning angeläget att utredningar, beslut och uppföljningsarbete i den statliga kreditgivningen till industri och hantverk anknyts till en institution med aktuell och mångsidig sakkunskap inom dessa områden. Utredningen finner att institutets verksamhet uppfyller dessa krav och föreslår därför att kommerskollegiets nuvarande arbetsuppgifter i fråga om krediter till industri och hantverk överförs till institutet. Denna överflyttning innebär en rad verksamhetsmässiga fördelar, främst till följd av att institutets nära samverkan med företagareföreningarna i fråga om utbildning, rådgivning och information kompletteras med ett samband beträffande kreditstödsåtgärderna.

Förslaget innebär inte någon principiell förändring av ansvars- och arbetsfördelningen i kreditfrågor mellan företagareföreningarna och den centrala statliga institutionen. Utredningen anser dock att institutet bör få till uppgift att bistå föreningarna med särskild sakkunskap vid handläggningen av mera komplicerade låneärenden, att utveckla hjälpmedel såsom blankettmaterial o. d. för lånehanteringen samt att svara för information till och utbildning av bl. a. föreningarnas kreditbedömare. En naturlig följd härav är att också tillsynen över företagareföreningarnas verksamhet överförs från kommerskollegiet till institutet.

I n f o r m a t i o n s v e r k s a m h e t. Enligt utredningen bör i första hand de mindre företagens behov av teknisk, ekonomisk och marknadsmässig information tillgodoses genom en speciell informationstjänst vid institutet. Informationen bör inriktas på förmedling av nyheter o. d. som framkommer genom forsknings-, utvecklings- och utredningsarbete samt tillhandahållas genom tidskriftsartiklar, litteratur, andra informations- och dokumentationsorgan, personliga kontakter etc. Därutöver kan institutets och företagareföreningarnas egen verksamhet ge material för viss informationsverksamhet. Informationen till företagen bör vara anpassad till mottagarens speciella förutsättningar och behov. I det sammanhanget kan viss uppföljning genom konsultinsatser aktualiseras.

U t b i l d n i n g. Utredningen anser inte att institutet kan spela någon avgörande roll som utbildningsproducent. Institutet bör däremot fylla en viktig funktion vid bedömningen av utbildningsbehov exempelvis inom de mindre företagen. Också denna arbetsuppgift bör bedrivas i nära samverkan med företagareföreningarna, som har goda möjligheter att bedöma näringslivets regionala utbildningsbehov. Utredningen föreslår att institutet

får till uppgift att tillsammans med företagareföreningarna insamla sådan information, förmedla denna till skolväsendet och andra utbildningsgivare samt medverka till att erforderliga utbildningsmöjligheter tillhandahålls. I samband härmed utgör stimulans av företagens utbildningsintresse en viktig arbetsuppgift.

Enligt utredningens mening bör institutets resurser också utnyttjas för att täcka speciella utbildningsbehov. Sådan utbildning kan avse tekniska fackämnen i allmänhet — bl. a. utbildning av genomgångskaraktär — »smala» tekniska fackämnen eller yrkesområden, beställda utbildningsuppdrag etc. Vidare bör institutet kunna bedriva företagsledarutbildning samt utbildning av konsulenter och annan personal hos företagareföreningarna.

Förslaget innebär en viss begränsning av institutets nuvarande egna kursverksamhet.

I fråga om kostnaderna för utbildningsverksamheten anser utredningen att administration och basorganisation i övrigt bör finansieras genom anslagen till institutets allmänna verksamhet och sålunda prövas i den årliga budgetgranskningen. För den egna utbildningsverksamheten föreslås dessutom ett statligt finansieringsbidrag av 20 kr. per undervisningstimme i överensstämmelse med vad som gäller för statsbidraget till folkbildningsorganens verksamhet. Institutets utbildningsverksamhet bör i övrigt vara avgiftsfinansierad.

Ledamoten Gårdstedt ifrågasätter i ett särskilt yttrande huruvida inte också administrationsbidraget bör beräknas efter samma grunder som gäller för folkbildningsorganisationernas centrala administrationskostnader och samtliga övriga kostnader för kursverksamheten avgiftsfinansieras. Vidare finner herr Gårdstedt det tveksamt om staten bör ikläda sig finansieringsansvar för en så omfattande basorganisation som utredningen föreslagit.

Ledamoten Stefanson understryker i ett särskilt yttrande vikten av institutets fortbildningsverksamhet. Därvid framhålls att det torde vara nödvändigt att även framdeles institutet anordnar kurser i egen regi — inte bara för speciella yrken eller snäva yrkesspecialiteter som kräver riksrekrytering — utan också för att kurser snabbt skall kunna sättas in då aktuella behov uppstår.

Marknadsföring. I fråga om marknadsföringen framhålls att många mindre företag synes ha särskilda svårigheter till följd av både bristande kännedom om marknadsföringens metoder och otillräckliga resurser för att upprätta en ändamålsenlig marknadsorganisation. Utredningen föreslår att nu utgående statsanslag till stöd för de mindre företagens exportförsäljning utvidgas till att gälla marknadsföringen i dess helhet. De statliga åtgärderna inom detta område bör inriktas på informations- och upplysningsverksamhet samt viss service- och rådgivningsverksamhet. Marknadsföringsproblemen kan dock inte betraktas som avskilda från fö-

retagens tekniska och ekonomiska problem. Utredningen föreslår därför vidare att Småindustrins exportbyrå — nuvarande exportrådet för den mindre industrin — överförs till institutet.

Ledamöterna Haldén och Stefanson ställer sig i ett särskilt yttrande tveksamma till förslaget att verksamheten vid småindustriens exportbyrå nu skall överföras till institutet. Med hänvisning till en av riksdagen begärd utredning om exportfrämjande verksamheter sågs att en utredning om en samordning av statens och näringslivets exportfrämjande åtgärder även förutsättningslöst bör ta upp småindustrins exportbyrås verksamhet till prövning.

T e k n i s k f a c k t j ä n s t. Utredningen hävdar att vissa resurser för tekniska bedömningar eller tekniskt försöks- och utvecklingsarbete är en värdefull tillgång för institutets övriga verksamhet, exempelvis inom utbildningsområdet. Dessa resurser bör därför bibehållas och utvecklas i takt med behovets förändring. Utredningen föreslår dock att de tekniska facktjänsterna organisatoriskt avskiljs från de utbildnings- och informationsadministrativa funktionerna. Vidare föreslår utredningen att de rutinmässiga provnings- och försöksarbetena vid institutet i största möjliga utsträckning avvecklas. Utredningen förutsätter också att institutet, i likhet med vad som nu gäller, inte bedriver forskning i egentlig mening. Däremot kan inom vissa områden föreliggande behov av praktiskt utvecklingsarbete som vid institutet kan kombineras med starkt specialiserad teknisk rådgivning till i första hand företagen.

K a n s l i u p p g i f t e r. Utredningen konstaterar att kanslitjänsterna i den nuvarande organisationen är underdimensionerade för institutets behov. Institutets framtida verksamhet torde bl. a. föranleda ett omfattande näringspolitiskt remissarbete och vidgade internationella kontakter. Också tillsyns- och serviceuppgifterna gentemot företagareföreningarna synes medföra ökade arbetsinsatser av bl. a. administrativ karaktär. I samband med de förändrade arbetsuppgifterna inom informations- och utbildningsområdet behövs ökad publiceringskapacitet, samtidigt som institutets allmänna verksamhet ställer krav på ökade reklam- och PR-insatser.

Institutets organisation och ekonomi

I fråga om institutets ledning föreslår utredningen att antalet ledamöter i styrelsen minskas från elva till nio. Utom verkschefen föreslås styrelsen bestå av två ledamöter föreslagna av SHIO samt övriga sex föreslagna av skolöverstyrelsen, LO, SAF, TCO, Sveriges industriförbund och företagareföreningarna.

Enligt utredningen bör institutets primärfunktioner utgöras av utredningsverksamhet, kreditgivning, information, utbildning och marknadsföring. Dessa kan med anknytning till anslagen på riksstaten sammanföras i tre s. k. delprogram — utredningsverksamhet/kreditgivning, information/

utbildning samt marknadsföring. Dessa delprogram föreslås i institutets organisation ha sin motsvarighet i var sin huvudenhet/byrå. Vidare föreslås att hjälpfunktionerna, tekniska facktjänster och kansliuppgifter, hänförs till var sin byrå. Institutet skulle därmed få fem byråer.

Utredningen förutsätter att statliga anslagsmedel helt skall täcka kostnaderna för utredningsverksamheten och den egentliga kreditprövningen. Informations- och utbildningsverksamheten samt marknadsföringen avses att delvis finansieras genom budgetanslag, delvis genom avgifter. Kostnaderna för hjälpfunktionerna fördelas på likartat sätt.

Enligt en av utredningen som inte bindande redovisad beräkning skulle personalbehoven inom den av statsanslag helt eller delvis finansierade organisationen öka från 81 till 137 personer. Till detta kommer den personal som avlönas med intäktsmedel. Detta antal har inte redovisats av utredningen.

Kostnaderna för den föreslagna organisationen beräknas till 10,5 milj. kr. Dessutom tillkommer vissa utbildningskostnader som föreslås bli täckta genom det särskilda 20-kronorsbidraget per kurstimme som på antagna 20 000 kurstimmar gör en ytterligare kostnad för statsverket på 400 000 kr. Vidare föreslår utredningen att ett belopp av 600 000 kr. ställs till institutets förfogande för stipendier och nedsättning av kursavgifter.

Anslaget på statsbudgeten för institutets framtida verksamhet har således av utredningen beräknats till totalt ca 11,5 milj. kr. Mot detta ställs statens kostnader för institutets nuvarande verksamhet samt för de aktiviteter som enligt utredningens förslag skall överföras till institutet. Dessa kostnader uppgår till ca 6,5 milj. kr. Förslagen innebär därför en utgiftsökning för staten med ca 5 milj. kr. per år. Därtill föreslås emellertid att företagareföreningarnas merkostnader för övertagande av vissa utbildningsinsatser täcks genom en ökning av de statliga administrationsbidragen till föreningarna med 500 000 kr.

Beträffande genomförandet av omorganisationen framhåller utredningen att detta bör ske i samråd med de organ som skall ta över vissa av SHI:s nuvarande uppgifter, så att möjligheter skapas för en mjuk övergång för personalen. Detta gäller bl. a. i fråga om provningsverksamheten. Möjligheterna att under tiden förbättra ekonomin i denna verksamhet bör emellertid tillvaratas. Då det gäller uppgifter som kommer att flyttas över på företagareföreningarna bör givetvis likformiga villkor eftersträvas med de olika föreningarna. Utredningen föreslår att institutet och föreningarna här söker uppnå ett ramavtal för tjänsteutbytet.

Utredningen föreslår att omorganisationen sker så snart som möjligt. Skulle likväl viss tid förflyta innan beslut kan fattas av statsmakterna, bör institutet i viss utsträckning kunna planera för omläggningen. Institutet bör också i fråga om utbildningen söka utveckla verksamheten i den av utredningen angivna riktningen.

Remissyttrandena

I flera remissvar framhålls att på grund av pågående utredningar såsom kommerskollegieutredningen, lokaliseringsutredningen och yrkesutbildningsberedningen samt riksdagens hemställan om en särskild utredning om en samordning av de exportfrämjande åtgärderna, det f. n. är svårt att ta ställning till SHI-utredningens förslag. *Statskontoret*, *Sparbanksföreningen*, *Företagareföreningarnas förbund*, *länsstyrelserna i Uppsala*, *Kristianstads* och *Kopparbergs län*, *Svensk industriförening*, *handelskamrarna i Stockholm* och *Göteborg* anför sålunda att man inte nu bör binda sig utan avvakta utredningarna åtminstone på de punkter som omfattas av dessa. *Riksrevisionsverket*, *Norrlandsfonden* och *Industriförbundet* understryker att man särskilt bör avvakta kommerskollegieutredningens förslag.

Kommerskollegiet och *kommerskollegieutredningen* anser att en särskild utredning bör kartlägga den mindre företagsamhetens problem samt framlägga förslag till åtgärder innan ställning tas till SHI-utredningens förslag. *SAF* ifrågasätter helt behovet av SHI:s fortbestånd och vill ha en utredning om detta. Även *Institutet för företagsledning* anser att behovet av SHI:s fortbestånd överhuvud borde ha prövats med hänsyn till andra befintliga institutioner och resurser.

Remissinstansernas allmänna bedömning av SHI-utredningens förslag är i regel positiv. *Riksbanksfullmäktige*, *skolöverstyrelsen*, *SHI*, *bankinspektionen*, *STU* och *statskontoret* instämmer i väsentliga delar i utredningens förslag och finner att de kan ligga till grund för den fortsatta verksamheten på detta område. Även *konsumentinstitutet*, *Landstingsförbundet*, *Kommunförbundet* och *SHIO* ansluter sig i stort till förslagen vilket också arbetstagarorganisationerna *LO*, *TCO*, *SALF* och *SACO* gör.

Vissa organ såsom *Landstingsförbundet*, *Sparbanksföreningen*, *vissa företagareföreningar* och *länsstyrelser* efterlyser förslagets roll i en bredare samordning av de näringspolitiska insatserna, bl. a. framhåller några organ industridepartementets roll i detta sammanhang. *Statskontoret* ser förslagen som ett naturligt led i upprustningen av den statliga näringspolitiken.

I fråga om de mindre företagens betydelse och situation instämmer man i regel i utredningens uttalande om dessa företags stora betydelse i svenskt näringsliv men också i uttalandena om de svårigheter som den mindre företagsamheten ställs inför genom den snabba utvecklingen. Behovet av utomstående expertis framhålls allmänt. *Kommerskollegiet*, *vissa länsstyrelser* och *företagareföreningar*, *handelskammaren i Skåne* m. fl. understryker behovet av statliga insatser för stöd åt de mindre företagen. *Industriförbundet* instämmer i huvudsak i bedömningen av de mindre företagens problem men framhåller att samma problem också möter de stora företagen och att skillnaden består i sättet att möta problemen. Någon brist på statliga eller privata serviceresurser finns inte. Problemet

ligger på informationssidan, d. v. s. i att lära de mindre företagen anlita befintliga servicemöjligheter. *SAF* anför liknande synpunkter.

Bland de remissinstanser som diskuterat behovet av ett centralt organ för stöd åt den mindre företagsamheten råder relativt stor samstämmighet om att ett sådant behov föreligger. *Kommerskollegieutredningen* anför sålunda att det finns betydande brister i det statliga stödet till de mindre och medelstora företagen och att en ny central organisation behövs inom detta område. Vissa remissinstanser anmäler dock tveksamhet med hänsyn till pågående utredningar. Denna tveksamhet avser oftast inte önskemålet att samla alla statliga stödåtgärder till ett organ. *Landstingsförbundet*, *länsstyrelsen i Kopparbergs län* och *Sparbanksföreningen* ifrågasätter sålunda en i vissa avseenden längre gående central samordning av de statliga insatserna. *LO* och *TCO* finner att *SHI* efter de föreslagna förändringarna är väl lämpat att vara det behövliga centrala organet för stödet till de mindre och medelstora företagen. Tveksamhet anförs i första hand av de hörda *handelskamrarna* som inte finner det klarlagt att det behövs ett utbyggt centralt organ för det statliga stödet. Liknande synpunkter anförs av *Industriförbundet* och *SAF*.

I fråga om den regionala organisationen möter utredningens förslag att denna skall koncentreras till företagareföreningarna i stort sett inga gensagor. Från vissa håll såsom *Företagareföreningarnas förbund*, *länsstyrelsen i Uppsala län*, *vissa av handelskamrarna* och *flera företagareföreningar* hävdas det att satsningen på de regionala organen är opropor­tionerligt liten i förhållande till den centrala utbyggnaden. En ökad satsning på företagareföreningarna föreslås. Samtidigt understryks från flera håll behovet av ett centralt serviceorgan för företagareföreningarna.

Beträffande förslaget att *SHI*'s regionalkontor skall överföras till företagareföreningarna understryker några organ att detta måste ske på frivillig basis. *Företagareföreningarnas förbund* anser att frågan bör prövas från fall till fall med hänsyn till de lokala och regionala förhållandena och under förutsättning att eventuella kostnader täcks med ökade statliga bidrag. *Flera företagareföreningar* anför liknande synpunkter. *SHI* delar i princip uppfattningen att den regionala verksamheten bör överföras till företagareföreningarna. Institutet understryker att det är viktigt att detta sker på ett smidigt sätt så att samhällets tjänsteutbud mot företagen inte försämras. Vidare understryks att överenskommelse om överflyttning måste ske på frivillig basis och att särskilda omständigheter föreligger beträffande några av institutets regionalkontor. Institutet framhåller också att även om den övervägande delen av det direkta rådgivningsarbetet kommer att vila på företagareföreningarna bör en del specialkonsulttjänster ligga på institutet som därför behöver en inte obetydlig grupp lokalt stationerade tjänstemän. I detta fall bör dock en lokalmässig samordning med företagareföreningarna komma till stånd.

Malmöhus läns företagareförening, vars administration sedan år 1957 är helt samordnad med SHI:s regionalkontor i Malmö, avstyrker förslaget att avveckla regionalkontoren. *Skånes handelskammare* instämmer i avstyrkandet. Båda remissorganen framhåller att den hittillsvarande ordningen med gemensam administration fungerat mycket tillfredsställande.

I fråga om avgränsningen konstaterar flera remissorgan att utredningen avstått från närmare precisering av de grupper av företag som institutet bör inrikta sin verksamhet mot. *Kommerskollegiet* konstaterar att det inte är möjligt att dra någon klar gräns mellan stora och små industriföretag och de olika företagens behov av service. *Företagareföreningarnas förbund* redovisar samma synpunkt. *SHI* finner det olämpligt att avgränsa verksamheten till företag inom mer eller mindre godtyckligt avgränsade storleksgrupper.

Andra remissorgan ifrågasätter om inte institutets insatser bör inriktas även mot andra företag än industriföretag. *Konsumentinstitutet* konstaterar sålunda att statliga insatser även behövs för utveckling av företagen på handels- och servicesidan. *Svenska företagares riksförbund* förutsätter att institutets verksamhet inte nödvändigtvis skall förbehållas industrin utan även komma företagen inom handel, samfärdsl och andra servicenäringar till godo. *SHI* erinrar om att bl. a. statliga och kommunala verk hör till institutets nuvarande avnämare utanför den egentliga industrin.

Institutets uppgifter

I fråga om utredningsverksamheten understryks allmänt bristerna i kunskapsunderlaget och behovet av ytterligare utredningar inom detta område. Omfattningen och förläggningen av verksamheten föranleder dock olika kommentarer. *Kommerskollegiet* anser det inte möjligt att begränsa verksamheten till mindre företag utan den bör omfatta hela branscher och områden oavsett företagsstorleken. Kollegiet avstyrker därför att en fast organisation för utredningsverksamheten byggs upp inom institutet. Denna utredningsverksamhet hör närmast till kommerskollegiets verksamhetsområde. Andra framhåller att man bör avvakta pågående utredningar. *Statskontoret* anser att oavsett var den stora omfattande utredningsverksamheten förläggs måste SHI redan från början av omorganisationen ha viss egen utredningsverksamhet. *STU*, *SHI*, *SAF*, *Sparbanksföreningen*, *TCO* och *riksbanksfullmäktige* ansluter sig i stort till dessa synpunkter. Allmänt understryks samordningsbehovet inom detta område. *SCB* konstaterar sålunda att en utbyggnad av centralbyråns resurser för utrednings- och statistikproduktion har skett och att SHI:s verksamhet inom detta område bör ske i samråd med centralbyrån. *Riksbanksfullmäktige* och *SHIO* understryker att utredningsverksamheten måste vara fast målinriktad på den mindre företagsamhetens problem för att inte få en alltför stor omfattning.

Förslaget att SHI skall överta kommerskollegiets uppgifter i kreditfrågor

möter blandade reaktioner. *Statskontoret* finner förslaget naturligt med hänsyn till önskemålet att koncentrera stödet till ett organ men förordar att man avvaktar kommerskollegieutredningen. *Kommerskollegium*, *handelskamrarna*, *RRV*, *Bankföreningen* och *SAF* vill också avvakta utredningens förslag. *STU*, *riksbanksfullmäktige*, *LO*, *TCO* och *Norrlandsfonden* tillstyrker en överflyttning. *Riksbanksfullmäktige* finner sålunda att *SHI* efter den föreslagna utbyggnaden är väl lämpad att handha kreditfrågorna. Även branschorganisationerna *Svenska företagares riksförbund* och *SHIO* tillstyrker en överflyttning av kreditfunktion till institutet samt därmed också uppgiften att vara tillsynsmyndighet för företagareföreningarna. *Industriförbundet* och *Svensk industriförening* finner däremot inte skäl för en sådan överflyttning.

Sparbanksföreningen finner det önskvärt att en samordning kommer till stånd inom kreditområdet. Därvid bör kommerskollegiets kreditverksamhet inte ses isolerat utan bedömas i samband med utformningen av det statliga kreditstödet i sin helhet.

Förslaget om en utbyggd informationstjänst tillstyrks av bl. a. *STU*, *SHI*, *SHIO* och *TCO*. *SHI* betonar vikten av att informations- och dokumentationstjänsten blir inriktad på de mindre företagens speciella mottagningsförhållanden. Vidare framhålls att institutets verksamhet i stor utsträckning måste baseras på samarbete med olika specialorgan för att den egna arbetsinsatsen skall kunna begränsas och dubbelarbete undvikas. Därför föreslår *SHI* att före fastställandet av inriktningen och formen för institutets verksamhet på detta område bör arbetsfördelningen och samarbetet med andra organ, i första hand Ingenjörsvetenskapsakademien, Mekanförbundet och *STU*, utredas och prövas. Flera instanser anmäler tveksamhet med hänsyn till svårigheten att konkretisera och avgränsa arbetsuppgiftens omfattning. *Sparbanksföreningen* och *Företagareföreningarnas förbund* anser att programmet är ambitiöst och välgrundat. Verksamheten bör dock med hänsyn till resursåtgången begränsas till relativt allmänt inriktad information bl. a. om var speciell information kan erhållas. Denna speciella information bör tillhandahållas av de olika branschorganisationerna. Vissa organ, *kommerskollegiet*, *Industriförbundet*, *SAF*, finner ambitionen alltför hög och vill begränsa uppgiften väsentligt. *Kommerskollegium* framhåller sålunda att en viss central informationsverksamhet riktad till lokala organ och branschorganisationer behövs. Däremot ifrågasätts effektiviteten hos en central informationsverksamhet som är riktad direkt till företag. Denna till företag riktade informationsverksamhet bör förmedlas av lokala organ eller branschorganisationer anser kollegiet. *SAF* finner att informationsverksamheten bör begränsas till insamling av önskemål och behov från småföretagen. Vissa *länsstyrelser* och *företagareföreningar* vill lägga större vikt vid den regionala informationsförmedlingen än vad som föreslagits.

När det gäller SHI:s roll på utbildningssidan är enigheten i remissvaren större. Detta gäller såväl frågan om SHI:s insats för bedömning och analys av utbildningsbehov lokalt och företagsvis som den föreslagna begränsningen av den egna kursverksamheten till att i första hand omfatta fortbildning för företagsledande personal och personal inom »smala» och »nya» tekniska fackämnen. Flertalet remissinstanser tillstyrker denna verksamhetsinriktning. *Kommerskollegium* anser dock att båda dessa verksamhetsinriktningar bör skötas av skolöverstyrelsen. *SAF* ifrågasätter också behovet av SHI:s insatser på detta område med hänsyn till andra befintliga institutioner. *SAF*, *Industriförbundet* och *Norrlandsfonden* framhåller att institutets utbildningsverksamhet i första hand bör begränsas till fortbildning i smala tekniska fackämnen men däremot inte omfatta företagsledande ämnen. *SHIO* och även *SHI* understryker däremot SHI:s stora roll som fortbildningsproducent även inom fackämnen av relativt traditionell karaktär. *SHI* finner att utredningen underskattat betydelsen av institutets fortbildningsverksamhet och anser att verksamhetens nuvarande inriktning och omfattning bör bibehållas i avvaktan på yrkesutbildningsberedningens förslag. Även *Kommunförbundet* vill att yrkesutbildningsberedningens förslag skall avvaktas innan ställning tas till den långsiktiga inriktningen av institutets utbildningsverksamhet.

I fråga om marknadsföring understryks allmänt den mindre företagsamhetens behov av service. Flera remissorgan framhåller att problemen i mycket är desamma på den inhemska och utländska marknaden varför åtgärderna i detta avseende bör samordnas. *Statskontoret*, *SHI*, *Kommunförbundet*, *Sparbanksföreningen*, *Företagareföreningarnas förbund* m. fl. tillstyrker en utbyggnad av dessa aktiviteter genom SHI. *RRV* och *SHIO* ifrågasätter behovet av statliga åtgärder i den omfattning som föreslagits och *Exportföreningen* och *Industriförbundet* avstyrker förslaget. Beträffande överflyttning av verksamheten vid småindustrins exportbyrå från *Exportföreningen* till institutet vill flertalet remissinstanser som tagit ställning till frågan avvakta begärd utredning. *Sparbanksföreningen*, *Svenska företagares riksförbund* och *Norrlandsfonden* tillstyrker dock ett överflyttande. Flera remissorgan understryker vidare den regionala organisationens betydelse för marknadsföringen.

Den tekniska facktjänstens bibehållande tillstyrks av flertalet av de remissinstanser som diskuterat frågan. Även förslaget att verksamheten huvudsakligen skall begränsas till sådana delar som har ett naturligt samband med utbildnings-, informations- och serviceverksamheten i övrigt förordas. *Kommerskollegium* och *Industriförbundet* finner dock att denna verksamhet helt kan avvecklas eller överföras till statens provningsanstalt och andra befintliga och specialiserade institutioner.

Konsumentinstitutet understryker däremot behovet av en väl utvecklad teknisk avdelning inom SHI och ifrågasätter om inte den tekniska fack-

tjänsten bör betraktas som en av de primära funktionerna inom institutet. *Konsumentinstitutet* förordar att den föreslagna avvecklingen av rutinprovningen inte skall ske utan ingående ytterligare prövningar varvid särskilt bör beaktas om motsvarande tjänster kan erbjudas eller skapas genom annan instans samt om avvecklingens konsekvenser för den övriga tekniska facktjänstens effektivitet och kompetens. *Statens institut för folkhälsan* anför liknande synpunkter. Även *SHI* och *statens provningsanstalt* understryker behovet av en väl utvecklad teknisk facktjänst för den övriga verksamhetens fullföljande. *Provningsanstalten* finner dock förslagen till den tekniska funktionens organisation otillräckligt utvecklade.

Institutets organisation och ekonomi

I fråga om institutets ledning föreslår utredningen att styrelsen minskas från elva till nio ledamöter. *SHIO* och *SACO* är tveksamma till detta förslag. *SHIO* anser sig böra ha tre ledamöter i styrelsen och *SACO* föreslår att såväl *SACO* som *STU* skall bli representerade i styrelsen. Även *Svensk industriförening* anser sig böra vara representerad i styrelsen. *Kommunförbundet* finner att även kommunerna bör vara representerade. *Sparbanksföreningen*, *Företagareföreningarnas förbund* och *flera företagareföreningar* anser att företagareföreningarna bör bli representerade med två ledamöter mot förslaget en ledamot. *Svenska företagares riksförbund* föreslår att styrelsen skall bestå av tio ledamöter samt att dessutom ett rådgivande representantskap utses.

Utredningens förslag till nytt namn på institutet, *Statens företagsinstitut*, föranleder endast ett fåtal reaktioner. *TCO*, *länsstyrelsen i Södermanlands län* och *Svenska företagares riksförbund* tillstyrker namnförslaget medan *kommerskollegiet*, *SHI*, *flera handelskamrar*, *konsumentinstitutet*, *SAF*, *Industriförbundet* och *SHIO* avstyrker eller vill ompröva namnförslaget. Flertalet av de avstyrkande organen vill bibehålla det nuvarande namnet i enlighet med reservationen av utredningens ledamot Stefanson. *SHI* ifrågasätter om inte namnen Överstyrelsen för företagsutveckling eller *Statens institut för företagsutveckling* utgör bättre alternativ än det föreslagna namnet. Även *SHIO* uttalar sig för namnet *Statens institut för företagsutveckling* som ett lämpligt alternativ till det nuvarande.

Flertalet remissorgan avstår från en mer ingående diskussion av institutets organisation och ekonomi. Flera anser dock att en viss försiktighet bör iakttas vid utbyggnaden av den centrala förvaltningen med hänsyn till balansen mellan centrala och regionala insatser. *Kommerskollegium*, *Företagareföreningarnas förbund*, *Norrlandsfonden*, *flera handelskamrar*, *vissa länsstyrelser* och *företagareföreningar* anför sådana synpunkter.

SACO finner att de två föreslagna byråerna för utredningsverksamhet respektive marknadsföring kan sammanföras till en byrå.

I fråga om ekonomi konstaterar *riksbanksfullmäktige* att de föreslagna principerna överensstämmer med de som fastställts för företagareföreningarna. *SALF* understryker att servicen till företagen bör avgiftsfinansieras i högsta möjliga utsträckning. *SAF* och *Industriförbundet* finner att detta även bör gälla utbildningsverksamheten och avstyrker därför det föreslagna 20-kronorsbidraget per undervisningstimme. Flera remissorgan varnar för negativa konsekvenser av alltför hårda krav på självfinansiering. *SACO*, *Företagareföreningarnas förbund*, *länsstyrelserna i Kristianstads* och *Norrbottnens län* samt *flera företagareföreningar* anser sålunda att alltför stora krav på avgiftsfinansiering kan försvåra samarbetet med mindre företag, hindra nya kontakter och begränsa uppföljningsarbetet. *SACO* finner det arbetsmarknadsmässigt motiverat med vissa subventioner i detta sammanhang. *Konsumentinstitutet* framhåller att självfinansieringskravet också kan medföra en felaktig inriktning mot inkomstbringande projekt i stället för andra mer angelägna frågor.

SHI och *SHIO* understryker behovet av medel för stipender till deltagare vid institutets och jämförliga organs kursverksamhet. Man tillstyrker därför bifall till utredningens förslag att statsanslaget för detta ändamål bör uppräknas från 150 000 kr. till 600 000 kr. *Företagareföreningarnas förbund* samt *vissa företagareföreningar* framhåller vidare förslagens otillräcklighet när det gäller finansieringen av de föreslagna ökade arbetsuppgifterna för företagareföreningarna.

Statens institut för hantverk och industri

Institutet erinrar i sin anslagsframställning att verksamheten och organisationen varit föremål för översyn av *SHI*-utredningen. Institutet baserar sina äskanden i huvudsak på utredningens betänkande och föreslår anslagsökningar enligt följande:

1. Löne- och prisomräkning för befintlig organisation, 318 000 kr.

2. *Utredningsbyrån*. Nya tjänster: 1 byråchef, 1 avdelningsdirektör, 3 byrådirektörer, 1 assistent, medel för tillfälliga utredningsexperter, assistenter, beställda arbeten m. m. 100 000 (+ 507 000).

Inom ramen för gällande organisation har institutet redan upptagit viss utredande verksamhet. Inom den företagsekonomiska avdelningen har inrättats en särskild utredningssektion, inom vilken vissa utredande uppgifter kommer att utföras under innevarande budgetår. Till denna avdelning har också hänförts den producerande verksamheten av institutets utbildning inom företagsledning, företagsekonomi, produktionsteknik o. d. Till nämnda avdelning har också knutits den rationaliseringstekniska verksamhet, som hittills utförts i form av konsultationsuppdrag till olika företag i allmänt rationaliseringssyfte. Med hänvisning till vad som anförts finner institutet påtagliga motiv föreligga för att en särskild utredningsenhet inrättas.

3. *Marknadsföringsbyrån*. Nya tjänster: 1 byråchef, 1 förste intendent, 1 intendent, 1 kontorsskrivare, 1 kontorsbiträde, medel för experter, utredningar m. m. 100 000 (+ 399 800).

I den planering av institutets verksamhet efter delvis nya linjer, som inom

nuvarande organisation företagits under föregående och innevarande verksamhetsår har marknadsföringsfrågorna redan beaktats. I utbyggnaden av det s. k. Norrlandsprogrammet räknas med att marknadsföringsinformation-konsultation skall representera en väsentlig del av verksamheten. Under föregående verksamhetsår har inom institutet påbörjats utarbetande av utbildningsplaner för en systematiserad företagsledareutbildning med huvudavsnitt inom olika ämnesområden under beteckningen »UMEM»-utbildning med eget material. Marknadsföringen representerar ett av dessa huvudavsnitt. Med hänsyn till föreliggande reala förhållanden finner institutet det motiverat, att från och med budgetåret 1970/71 en särskild marknadsföringsenhet organiseras vid institutet, om än t. v. i begränsad utsträckning.

4. *Informations- och utbildningsbyrån.* Nya tjänster: 1 byråchef.

a) Informations- och dokumentationssektionen: 1 avdelningsdirektör, 1 byråingenjör, 1 assistent, 1 kontorsbiträde, 1 bibliotekarie, 1 bitr. bibliotekarie, 1 biblioteksassistent.

En särskild informationstjänst för mindre och medelstora företag bör inrättas vid institutet. Under en följd av år har institutet i olika sammanhang påkallat behovet av en organiserad allmän informationstjänst vid institutet skild från den avgiftsbelagda uppdrags- och provningsverksamheten. Institutet vill också framhålla informationstjänstens betydelse för en konstruktiv samverkan mellan de olika tekniska fackorganen inom institutets tekniska facktjänst. Informationsorganet räknas sålunda kunna göra en väsentlig insats vad gäller organisation och genomförande av arbetsuppgifter av tvärvetenskaplig karaktär, bl. a. en naturlig förbindelselänk mellan institutet och styrelsen för teknisk utveckling.

Inom ramen för gällande organisation har institutet redan genomfört en viss koncentration av informationsverksamheten, där de tvärvetenskapliga frågorna särskilt beaktats. I den för budgetåret 1969/70 gällande organisationen har sålunda inrymts en enhet (sektion) för informations-, dokumentations- och bibliotekstjänst. Denna har redan utfört insatser vad avser bl. a. utredningar och projekt på miljövårdsområdet och praktisk information om patentfrågor inom den mindre företagsamheten.

b) Utbildningssektionen: 1 avdelningsdirektör, 3 förste intendent (utbildningsplanerare), 6 intendent, 5 assistenter, 2 biträden (kvalif.), 2 biträden, 2 expeditionsvakter, arvode för tillfälliga pedagogiska experter 50 000 (+ 1 622 400).

Det har under institutets hittillsvarande utvecklingsskede varit till stor fördel för kursproduktionen att sektionerna kunnat arbeta tämligen fritt och obundet och kunnat utveckla goda bransch- och yrkeskontakter vid genomförandet av kurserna. Den teknologiska utvecklingen, avnämmarklientelet's allt större differentiering till olika yrken och branscher för tvärgående ämneskurser och de tvärvetenskapliga problemställningarnas betydelse i övrigt har emellertid gjort inrättandet av centralt och övergripande planerings- och administrationsorgan för utbildningsverksamhet nödvändigt. Behovet av ändamålsenliga principer för marknadsföringen av institutets utbildningsverksamhet och rationaliseringssynpunkter i övrigt har också talat för denna åtgärd, som inte innebär någon begränsning i facksektionernas utbildningsproducerande verksamhet och dess hittillsvarande kontakter med yrkes- och branschorganisationer m. m.

Från och med den 1 juli 1969 har inom gällande organisation delvis i linje med vad SHI-utredningen föreslagit, vid institutet inrättats ett cen-

tralt utbildningsadministrativt organ, benämnt utbildningsadministrativa sektionen. Sektionen som förutom sektionschefen omfattar ett antal utbildningsplanerare och administratörer samt assistent och biträdeshjälper har tills vidare i likhet med informations- och dokumentationssektionen inordnats under administrativa avdelningen. Institutet anser att alla skäl talar för att en särskild utbildningsenhet inrättas vid institutet.

5. *Tekniska byrån.* Nya tjänster: 1 byråchef/överingenjör.

a) Allmänna tekniska sektionen: 2 byrådirektörer, 4 verkstadsförmän.

b) Kemiska sektionen: 3 byrådirektörer.

c) Sektionen för VVS-teknik: 2 byrådirektörer, 3 verkstadsförmän (+ 910 500).

Institutets provnings- och undersökningsverksamhet i alla funktionsled har betydelse för institutets primära servicefunktioner. Inte minst har detta visat sig inom institutets växande utbildnings- och informationsverksamhet inom miljövårdsområdet.

Den specialtekniska konsultservice, som enligt utredningens förslag skulle förbehållas institutet och som kunde tyckas vara av tämligen begränsad omfattning, uppvisar numera en utveckling mot ett starkt växande antal uppdrag och en ökad bredd. Detta gäller främst uppdrag, som har form av besiktning, kontroll, förgranskning m. m. Dyliga uppdrag förekommer inom de flesta av institutets verksamhetsområden. Därtill kommer den rationaliseringstekniska konsultationsservicen och på vissa områden mera utpräglad yrkesteknisk rådgivning. Konsultationsverksamheten beräknas få stor betydelse för institutets olika specialprojekt. Konsultationsverksamheten skall vara självfinansierad till realistiskt beräknade taxor.

Med hänvisning till vad som anförts anser SHI det ofrånkomligt att en särskild enhet för teknisk facktjänst organiseras vid institutet. Den statliga basorganisation, som föreslås för densamma, är i förhållande till verksamheten av begränsad omfattning och ansluter i princip till det finansieringsystem som hittills gällt för institutet sedan år 1947 (prop. 153). Personalkostnaderna beräknas sålunda till största delen täckas av intjänta medel.

6. *Kanslibyrån.* Nya tjänster: 1 byråchef.

a) Allmänna sektionen: 1 avdelningsdirektör, 2 byråsekreterare, 2 assistenter, 2 kontorsbiträden, 6 expeditionsvakter.

b) Ekonomisektionen: 1 avdelningsdirektör, 1 byråsekreterare, 1 byråintendent, 1 byråassistent, 2 kontorsskrivare, 1 kansliskrivare, 3 kontorsbiträden (+ 964 000).

Under en följd av år har institutet i sina riksdagspetita påtalat behovet av en förstärkning av institutets allmänna administrativa resurser i takt med verksamhetsutvecklingen i övrigt. De nu föreslagna huvudaktiviteterna för institutet måste givetvis föranleda, att institutets centrala enhet för allmän administration och allmänna uppgifter utbygges. Styrelsen vill framhålla, att administrationen av institutet är tämligen komplicerad. Arbetsindelningen är mycket differentierad till sin art och beträffande speciell fack- och branschriktning. Ekonomiska och administrativa bedömningsunderlag för verksamheten är därför mycket skiftande på olika arbetsområden och kräver av administrationen god kännedom om bransch- och yrkesförhållanden. Programbudgetsystemet

kan bli tämligen svårt att genomföra då avvägningen måste företagas med hänsyn till olika förhållanden på en mångfald arbetsområden. Institutets starkt differentierade karaktär med olika krav på olika områden medför att institutets långtidsplanering måste bearbetas och sammanställas centralt. Den av naturliga skäl relativa självständigheten för olika arbetsområden vad bl. a. avser upphandlingsfrågor kräver stor uppmärksamhet med sikte på samordning och gemensamt utnyttjande av resurser. Alla skäl talar enligt institutets uppfattning för att en enhet för kansligöromål och andra allmänna arbetsuppgifter organiseras vid institutet i samma nivå som övriga föreslagna enheter.

7. Utgår.

1 avdelningsdirektör arv. B 6	— 91 437
1 avdelningsdirektör övergångsstat Bo 5 (30—33) (bottentjänst för innehavaren av föregående arvodestjänst)	+ 88 928
1 avdelningsdirektör (personlig tjänst) B 5	— 87 133
2 konsulenttjänster (vakanta) Ao 21	— 128 168
1 konsulenttjänst (indrages) Ao 21	— 54 084
Innehavaren innehar högre tjänst (uppbördsmedel pens.avg. april 1971)	
1 konsulenttjänst Ae 21	— 54 084
Vakant, medel utnyttjas för en extra byråsekr.tjänst	

8. *Utrustning och inredning.* Institutet har under en följd av år anvisats ett utrustningsanslag om 400 000 kr. Detta har inneburit att en ytterligare eftersläpning inträffat i förhållande till den plan, som år 1961 uppgjordes angående institutets dåvarande långsiktiga utrustningsbehov förutom prishöjningarna. Nuvarande utrustningsanslag täcker knappast det årliga avskrivningsbehovet för utgången, omodern och försliten utrustning. Förutom vissa punktinvesteringar av engångsnatur måste enligt styrelsens uppfattning ett så väl avvägt årligt utrustningsanslag stå till institutets förfogande, att icke blott ersättningsbehoven utan även sådan mera normal anskaffning av nytillkommen utrustning som arbetsuppgifterna kräver, kan tillgodoses. Skall institutets allmänna utrustningsstandard kunna upprätthållas, måste det redan i föregående års framställning föreslagna beloppet — 650 000 kr. — anses utgöra ett minimum.

9. *Lokalkostnader.* För innevarande budgetår är i sammanlagt belopp för lokalkostnader om 813 000 kr. anvisat. Härav utgör hyreskostnader 725 000 kr. och kostnader för elkraft, bränsle, vatten m. m. 88 000 kr. För budgetåret 1970/71 uppgår byggnadsstyrelsen hyreskostnaden till 868 000 kr. (+ 143 000). Till följd av ökade lokalutrymmen har utgifterna för elkraft och bränsle (laboratorier) ökat till 123 100 kr. budgetåret 1968/69. Ökningen har också föranletts av tillkomsten av energikrävande utrustning och apparater m. m. Denna utgiftspost bör därför uppräknas till 130 000 kr. (+ 42 000).

Departementschefen

Av tillverkningsindustrins ca en miljon anställda är närmare 1/4 sysselsatta vid företag med mindre än 50 anställda. De medelstora företagen, med 50—200 anställda, sysselsätter en ungefär lika stor andel. Hantverket samt

de mindre och medelstora industriföretagen spelar således en sysseisättningsmässigt viktig roll i svenskt näringsliv.

Även från andra synpunkter är de mindre och medelstora företagen av stor betydelse. Dessa företag utgör nämligen ofta tack vare sin personliga ledning samt tekniska och ekonomiska flexibilitet en god miljö för uppkomst och utveckling av nya produkter och produktionsmetoder. Även från lokaliseringssynpunkt är de mindre företagen av stor betydelse för industriell utveckling i olika regioner. Vidare kan konstateras att dessa företag ofta spelar en väsentlig roll som underleverantörer och serviceföretag till den större industrin och till näringslivet i övrigt.

Näringslivets allmänna utveckling ställer företagen — stora som små — inför nya situationer. Orsaken är främst den allt snabbare tekniska utvecklingen men också marknadens snabba förändring genom nya produkter, nya distributionsvägar samt hårdnande inhemsk och utländsk konkurrens. Detta kräver ökad teknisk och merkantil sakkunskap inom främst företagsledning men också inom andra funktioner i företaget.

Utvecklingen och de krav denna aktualiserar är i stort sett oberoende av företagsstorleken. Däremot föreligger ofta uppenbara skillnader mellan de stora och de små företagens möjligheter att anpassa sig till vissa av utvecklingens krav. Inom de mindre och medelstora företagen är företagsledaren ofta självlärd. Det är inte ovanligt att han har bristande kunskaper i vissa av de företagsledande funktionerna. Svårigheterna för den ensamme företagsledaren att skaffa sig fortbildning är stora. Företagen har i regel små ekonomiska förutsättningar att själva anställa specialister där så erfordras. Det är ofta stort avstånd till forsknings-, utvecklings- och provningsinstitutioner. Vidare saknar många företag erfarenhet av att anlita utomstående experter. Det egna kapitalet är ofta starkt begränsat och låst i tillgångar, som är otillräckliga som säkerhet för erforderlig upplåning på den reguljära kapitalmarknaden.

Det är med denna utgångspunkt naturligt att statsmakterna genom olika åtgärder söker stödja de mindre företagen. I stor utsträckning sker detta genom företagareföreningarna som sedan länge erhållit statligt bidrag för sin verksamhet. SHI svarar centralt och delvis regionalt för utbildning, information, konsultservice samt utvecklings- och provningsverksamhet. Även verksamheten vid statens provningsanstalt och inom styrelsen för teknisk utveckling (STU) är till betydande del inriktad på service till och utveckling av mindre och medelstora företag inom industrin. Den mindre industrins exportförsäljning stöds vidare genom ett statligt finansierat organ, exportrådet för den mindre industrin.

Jämsides med insatser av allmän och speciell servicekaraktär har det statliga stödet till hantverket och den mindre och medelstora industrin i stor utsträckning bestått av kredit- och andra finansieringsåtgärder. Genom statens hantverks- och industrilånefond ställs kapital till företagareförening-

arnas förfogande för utlåning. Även statliga industrigarantilån förmedlas av företagareföreningarna efter beslut av kommerskollegium och i vissa fall Kungl. Maj:t. Vidare har två särskilda halvstatliga kreditinstitut, AB Industrikredit och AB Företagskredit, bildats för att underlätta den mindre och medelstora industrins kapitalförsörjning. Även statligt lokaliseringsstöd — lån och bidrag — samt lån från Sveriges investeringsbank utgår till mindre och medelstora industriföretag. Slutligen kan nämnas att såväl Norrlandsfonden som STU genom lån och bidrag stöder industriell utveckling. Inte sällan förekommer en kombination av lokaliseringsstöd och stöd med hantverks- och industrilån, garantilån eller lån från Norrlandsfonden.

Med hänsyn till de ökade krav som ställs på de mindre och medelstora industriföretagen finner jag det angeläget att ytterligare förstärka de statliga åtgärder som syftar till att främja dessa företags utveckling och konkurrenskraft. Ett viktigt led häri är en samordning och effektivisering av de samhällseliga insatserna.

I SHI-utredningens betänkande konstateras att de statliga insatserna är splittrade på olika organ vilket försvårar verksamheten och minskar effekten. Därför föreslås att SHI byggs ut till ett centralt organ för statliga stöd- och serviceåtgärder för mindre och medelstora företag.

Det pågår emellertid — som redovisats i utredningens betänkande och som understrukits i flertalet remissyttranden — ett antal utredningar som direkt eller indirekt berör olika delar av SHI-utredningens förslag. Kommerskollegieutredningen har sålunda till uppgift att göra en översyn av kommerskollegiets arbetsuppgifter och organisation i syfte att renodla kollegiets verksamhet genom att föra över förvaltningsuppgifter till eller från andra organ. Utredningen väntas framlägga sina förslag under året. Vidare har nyligen särskilda sakkunniga tillkallats för en översyn av den exportfrämjande verksamheten.

Jag delar SHI-utredningens och flertalet remissinstansers uppfattning att de statliga stöd- och serviceåtgärderna för den mindre och medelstora industrin behöver samordnas. På grund av pågående och planerade utredningar som berör den statliga administrationen inom detta och angränsande områden finner jag det dock inte möjligt att nu ta ställning till SHI-utredningens förslag i dess helhet. Med hänsyn till angelägenheten att undvika onödigt dröjsmål bör emellertid redan nu en partiell omorganisation av institutet ske. Betydande delar av SHI-utredningens förslag kan nämligen läggas till grund för beslut utan att pågående utredningar föregrips.

Som redan anförts har utvecklingen medfört att många särskilt av de mindre och medelstora företagen ställts inför nya och svårlösta problem. Behovet av service och annat stöd i olika avseenden har ökat. Detta gäller såväl mer allmänna som långt specialiserade frågor av teknisk, administrativ, kommersiell och ekonomisk karaktär. Skall detta behov kunna tillgodoses på ett rationellt sätt fordras en samordning och systematisering av service-

utbudet. Även om service i regel måste ges på lokal nivå och vara anpassad till de lokala företagen måste den ofta organiseras och utvecklas på central nivå av olika specialiserade organ.

Det föreligger därför, som utredningen framhållit och flera remissinstanser understrukt, ett uppenbart behov av ett centralt organ för samordning av vissa åtgärder rörande den mindre och medelstora industrin. SHI har liksom kommerskollegium i sin nuvarande funktion spelat en betydelsefull roll i detta sammanhang. Det är emellertid tydligt att den snabba utvecklingen kräver en viss förändring av institutets verksamhetsinriktning samt en förstärkning av institutets resurser på vissa områden för att det på bästa sätt skall bli i stånd att fullgöra uppgiften som ett centralt serviceorgan för den mindre och medelstora industrin.

Jag förordar därför att SHI omorganiseras för att effektivt fungera som ett centralt statligt serviceorgan åt företrädesvis hantverksföretag samt mindre och medelstora industriföretag. Verksamhetens inriktning och organisation utvecklas i det följande.

Institutets verksamhet bör drivas i samråd och samarbete med andra statliga organ, tekniska och vetenskapliga institutioner samt branschorganisationer och andra privata organ som har verksamhet inom detta område. Verksamheten bör i första hand inriktas på service till mindre och medelstora företag samt till regionala och centrala organ som handlägger frågor rörande dessa företagsgrupper. Servicen bör bestå av allmän information om administrativa, tekniska och marknadsmässiga förhållanden och utvecklingstendenser av betydelse för dessa företag. Vidare bör viss egen utbildningsverksamhet bedrivas. Verksamheten bör även omfatta en specialiserad konsultservice genom egna resurser och genom förmedling av annan specialiserad sakkunskap i administrativa, tekniska och marknadsmässiga frågor. I anslutning härtill bör visst tekniskt utvecklings- och provningsarbete kunna utföras.

I fråga om den regionala verksamheten och organisationen föreslår utredningen med instämmande från de flesta remissinstanserna att denna skall koncentreras till företagareföreningarna.

Även jag finner det angeläget att den statliga och den övriga samhällseliga regionala stöd- och serviceverksamheten i största möjliga omfattning samordnas. Företagareföreningarna har mångårig erfarenhet av service till här aktuella företagsgrupper. SHI bör därför i väsentlig utsträckning kunna fungera som företagareföreningarnas centrala serviceorgan när det gäller vissa frågor gemensamma för större delar av landet, när det gäller specialinriktad konsulttjänst och för informations- och utbildningsproduktion. Samtidigt är det uppenbart att SHI för sin verksamhet i hög grad är beroende av effektiva regionala organ. Genom en utbyggnad och samordning av SHI:s centrala och företagareföreningarnas regionala verksamhet förbättras förutsättningarna för en effektiv samhällselig service till den mindre och medelstora industrin.

Liksom Företagareföreningarnas förbund och SHI anser jag att en överföring till företagareföreningarna av SHI:s regionala verksamhet vid kontoren i Malmö, Göteborg, Härnösand och Luleå bör prövas från fall till fall. En sådan samordning måste givetvis ske på frivillig basis och förutsätter sålunda förhandlingar mellan SHI och ifrågavarande företagareförening. Hänsyn måste härvid tas till befintliga regionala organisationer och förhållanden.

Den aktuella regionala verksamheten bör i huvudsak vara självfinansierad enligt de principer som nu gäller. I den mån företagareföreningarna åsamkas kostnader för övertagandet och drivandet av SHI:s regionala verksamhet bör dessa under nästa budgetår täckas genom SHI inom ramen för tillgängliga medel. Samma bör gälla nya eller speciella regionala aktiviteter som kan aktualiseras genom institutets initiativ.

Institutets uppgifter

SHI-utredningen föreslår att institutet skall få till uppgift att bedriva en omfattande utredningsverksamhet om olika bransch- och strukturfrågor. En sådan bedöms vara nödvändig för institutets övriga verksamhet samt för bl. a. den statliga näringspolitiska planeringen. Bristerna i kunskapsunderlaget rörande den mindre företagsamheten understryks också i flera remissyttranden. Samtidigt betonas dock svårigheten att avgränsa en sådan allmän utredningsverksamhet efter företagsstorlek. Vissa remissinstanser avstyrker med hänvisning till bl. a. kommerskollegieutredningens pågående arbete en större utbyggnad av institutets utredningsverksamhet. Flera anser emellertid att institutet behöver viss egen utredningsverksamhet för att kunna fullgöra övriga uppgifter.

Jag finner det riktigt att innan frågan om en mer omfattande utredningsverksamhet avgörs avvakta bl. a. kommerskollegieutredningens förslag. Oavsett var en eventuell allmän bransch- och strukturutredande verksamhet förläggs anser jag det emellertid nödvändigt att institutet bedriver en viss egen orienterande utredningsverksamhet. Denna bör främst inriktas på att ge underlag för institutets prioriteringar av verksamhetsinriktningen på mest angelägna områden. Redan för innevarande budgetår har Kungl. Maj:t anvisat vissa medel för utredningsverksamhet. Jag förordar att medel för detta ändamål beräknas även för kommande budgetår.

Mot bakgrund av önskemålet att koncentrera den centrala administrationen av de statliga stödåtgärderna föreslår utredningen att kommerskollegiets handläggning av garantilånefrågor skall överföras till SHI och där samordnas med institutets övriga verksamhet. Även i detta fall är remissinstansernas uppfattning delad, bl. a. med hänvisning till kommerskollegieutredningen.

I likhet med SHI-utredningen och vissa remissinstanser anser jag det

principiellt önskvärt att de olika stödåtgärderna samordnas. I fråga om det statliga kreditstödet utgör emellertid utredningens betänkande inte tillräckligt underlag för en sådan samordning. Företagareföreningarna fyller en viktig funktion som serviceorgan för en allmän industriell utveckling samtidigt som de kan fungera som instrument i en aktiv regionalpolitik. Ett visst samband finns således mellan kreditstödet genom kommerskollegium och företagareföreningarna å ena sidan och lokaliseringsstödet å den andra. Frågan om Norrlandsfondens fortsatta verksamhet har också betydelse i detta sammanhang. Jag anser det därför inte möjligt att nu ta ställning till SHI-utredningens förslag på denna punkt.

Utredningens förslag om en utbyggd informationstjänst vid institutet avser i första hand att tillgodose de mindre företagens behov av teknisk, ekonomisk och marknadsmässig information. Flera remissinstanser understryker behovet av en sådan, speciellt till de mindre företagen anpassad information.

Informationsbehovet är av två olika slag. Dels behövs en utåtriktad information om denna företagsgrupps problem och situation, dels en till företag, företagareföreningar och branschorgan riktad information om tekniska, ekonomiska och marknadsmässiga nyheter. Båda dessa behov har nära beröring med institutets övriga verksamhet. Speciellt när det gäller den tekniska, ekonomiska och marknadsmässiga informationen till företag torde dock ett närmare samarbete med andra statliga och privata informations- och dokumentationsorgan inom detta område vara nödvändigt för en effektiv verksamhet. Särskilt med STU och olika branschorganisationer är ett samarbete önskvärt.

Institutets samarbete med andra informationsorgan samt omfattningen och organisationen i övrigt av denna verksamhet inom institutets ram bör övervägas ytterligare innan definitiv ställning tas. En överarbetning av SHI-utredningens förslag bör ske genom institutets försorg. De medel jag i det följande föreslår anvisade avses täcka detta behov liksom viss allmän information.

Beträffande utbildningsverksamheten anser SHI-utredningen att institutet inte kan spela någon avgörande roll som utbildningsproducent. Däremot kan det genom bedömning av de mindre företagens utbildningsbehov och information om detta och genom att ta initiativ till organiserandet av utbildning fylla en viktig funktion inom företagsutvecklingens område. Vidare bör institutet enligt utredningen ha viss egen kursverksamhet avseende främst fortbildning inom företagsledning och för personal hos företagareföreningarna samt inom »smala» tekniska fackämnen och yrkesområden. Förslaget innebär en viss begränsning av institutets nuvarande kursverksamhet inom mer traditionella områden.

Flertalet remissinstanser anser denna verksamhetsinriktning ändamålsenlig och tillstyrker förslagen.

Jag finner det motiverat att genom statliga insatser på utbildningssidan stödja de mindre företagens utveckling. Verksamheten bör inriktas på att i samarbete med företagareföreningarna analysera företagens utbildningsbehov samt på basis av detta initiera lämplig kursverksamhet och i övrigt främja anslutningen till denna. Jag finner emellertid liksom utredningen att institutets egen kursverksamhet endast kan bli av marginell betydelse totalt sett. Den bör därför i första hand inriktas på företagsledarutbildning, utbildning av företagareföreningarnas personal samt på yrkesgrupper inom andra begränsade och specialiserade områden där brist på utbildningsmöjligheter föreligger. Detta torde gälla bl. a. nya tekniska yrken inom områden med snabb utveckling.

Jag delar dock samtidigt vissa remissinstansers uppfattning om värdet av institutets nuvarande relativt breda och i flera fall traditionella fortbildningsverksamhet. Begränsningen av denna kursverksamhet bör därför ske successivt och först i den mån motsvarande utbildning kan erbjudas från annat håll.

I fråga om marknadsföring framhåller utredningen den allt viktigare roll denna spelar för flertalet tillverkningsföretag. Utredningen föreslår ökade statliga åtgärder inom detta område genom att exportrådet för den mindre industrin överflyttas till institutet och ges viss förstärkning för marknadsföringen även inom landet.

Flertalet remissinstanser understryker marknadsföringens betydelse och behovet av ytterligare insatser. Flera avstyrker dock förslaget att nu överflytta exportrådets verksamhet med hänsyn till den begärda utredningen av de exportfrämjande åtgärderna.

Jag ansluter mig till uppfattningen att det är nödvändigt att de mindre företagen får förbättrade möjligheter att effektivisera sin marknadsföring. Institutets allmänna verksamhet bör därför även omfatta marknadsföringsfrågor. Detta bör beaktas vid uppläggnings- och utbildningsverksamhet. Större delen av den direkta servicen till företagen bör ske genom eller i nära kontakt med företagareföreningarna. Institutet bör dock i samarbete med andra centrala organ även i dessa frågor kunna spela en roll som ett centralt serviceorgan gentemot företagareföreningarna.

Genom exportrådet åtnjuter den mindre industrin statligt stöd till marknadsföringen på utländska marknader. Denna verksamhet har ett nära samband med institutets allmänt företagsutvecklande insatser, speciellt då strävandena att effektivisera företagets inhemska försäljningsaktiviteter. Med hänsyn till att sakkunniga nyligen tillsatts för att utreda frågan om exportfrämjande verksamhet bör inte nu tas ställning till förslaget att exportrådets funktioner överförs till institutet. Åtgärder inom detta område bör anstå i avvaktan på de sakkunnigas förslag. Bl. a. på grund härav bör någon

särskild enhet för marknadsföringsfrågor inte nu organiseras inom institutet.

Enligt utredningens mening bör institutets tekniska facktjänst i fortsättningen koncentreras på sådana mera kvalifierade frågor som har ett organiskt samband med institutets uppgifter i övrigt. Denna inriktning tillstyrks av flertalet remissinstanser.

Jag finner utredningens förslag beträffande institutets tekniska facktjänst väl motiverade. Den tekniska facktjänsten bör i princip inte vara någon primär funktion inom institutet. Den service i tekniska frågor som institutet genom informations-, utbildnings- och direkt konsulttjänst skall bedriva torde emellertid förutsätta vissa egna tekniska resurser. Jag anser liksom utredningen att institutets resurser bör koncentreras på mer kvalificerade tjänster och på tjänster som eljest inte utbjuds på marknaden. Jag förutsätter att frågan om den konkreta inriktningen av den tekniska facktjänsten tid efter annan blir föremål för omprövning inom institutet med hänsyn till utvecklingen av den mindre industrins tekniska servicebehov i sin helhet. För att stärka basorganisationen inom detta område som i förhållande till verksamhetens omfattning är mycket liten förordar jag viss utökning av den fasta personalorganisationen. Beträffande avvecklingen av sådana nuvarande facktjänster som kan anses vara rutinbetonade eller annars inte kan ges tillräckligt hög prioritet bör detta ske successivt och med hänsyn till tillgången på motsvarande tjänsteutbud från annat håll. I denna fråga bör samråd ske med bl. a. statens provningsanstalt.

Institutets organisation och ekonomi

Institutets ledning utgörs för närvarande av en styrelse om elva ledamöter utsedda av Kungl. Maj:t. Av ledamöterna är nio utsedda efter förslag av olika statliga, kommunala och enskilda organ och intresseorganisationer. Utredningen föreslår en begränsning av antalet ledamöter i styrelsen till nio. Verkschefen bör vara självskriven medan övriga ledamöter bör utses efter förslag av SHIO, två ledamöter, och av skolöverstyrelsen, LO, SAF, TCO, Sveriges Industriförbund och företagareföreningarna, vardera en ledamot.

Flertalet remissinstanser diskuterar inte utredningens förslag på denna punkt. Vissa instanser tillstyrker dock förslagen medan andra anmäler tveksamhet eller föreslår en utökad styrelserepresentation.

Jag finner det angeläget att genom en lämplig styrelserepresentation säkra en god kontakt mellan institutet och närmast berörda bransch- och arbetsmarknadsorganisationer. Även företagareföreningarna bör genom styrelserepresentation delta i institutets ledning. I övrigt torde vissa statliga organ inom berörda områden kunna tillföra institutet värdefull sakkunskap. Jag anser därför att institutets styrelse bör bestå av nio ledamöter med samma

antal suppleanter. Verkschefen bör vara självskriven ledamot. Av övriga ledamöter och suppleanter bör utses en vardera efter förslag av SHIO, Sveriges Industriförbund, LO, TCO och Företagareföreningarnas förbund.

SHI-utredningen föreslår att institutets namn ändras till Statens företagsinstitut för att klart markera den förändrade verksamhetsinriktningen och institutets ställning som ett centralt serviceorgan för de mindre och medelstora företagen. Förslaget har endast föranlett ett fåtal kommentarer i remissbehandlingen.

Liksom utredningen och vissa remissorgan anser jag att den successiva utvecklingen av institutets verksamhetsinriktning motiverar en ändring av institutets namn. Jag delar dock de remissinstansers mening som anfört att det föreslagna namnet kan ge en felaktig uppfattning om verksamhetsinriktningen. Lämpligt namn synes vara *Statens institut för företagsutveckling*.

I fråga om institutets framtida organisation föreslår SHI-utredningen att institutet skall omfatta fem byråer, nämligen utrednings- och ekonomibyrå, informations- och utbildningsbyrå, marknadsföringsbyrå, teknisk byrå och kanslibyrå. Personalmässigt skulle förslaget innebära en utökning av institutet från ca 80 till 140 personer. I dessa summer ingår ett 15-tal personer som för närvarande är verksamma i andra organ med uppgifter som föreslås bli överförda till institutet. Utom denna personal som är avlönad med statliga anslag tillkommer ca 170 personer avlönade genom intäkter från institutets verksamhet.

Remissinstanserna har i allmänhet inte diskuterat institutets organisation. De som yttrat sig i denna fråga tillråder dock viss försiktighet i utbyggnaden av den centrala organisationen med hänsyn till pågående utredningar och de regionala organens resursbehov.

På grund av de ökade krav som kommer att ställas på det centrala organet finner jag en viss omorganisation och förstärkning av institutets organisation nödvändig. Det torde dock för närvarande inte vara erforderligt att ge utbyggnaden den omfattning som utredningen föreslagit.

Jag förordar att institutet organiseras på tre byråer, en *allmän byrå* för kansliärenden, kostnadsredovisning och personaladministration, en *informations- och utbildningsbyrå* för utbildningsplanering och utbildningsadministration, informations- och dokumentationstjänst, utredningar och marknadsföringsfrågor samt en *teknisk byrå* för rationaliserings-, utvecklings-, provnings- och kontrollarbeten inom olika tekniska och kemiska fackområden. För chefen för varje byrå bör inrättas en extra ordinarie tjänst. Sammanlagt har jag räknat medel för femton nya tjänster vid institutets fasta organisation. Av dessa tjänster är tio avsedda för handläggande personal. Samtidigt utgår fem vakanta tjänster.

I de delar anställnings- och arbetsvillkor är förhandlingsfrågor avser jag att ge statens avtalsverk förhandlingsuppdrag.

Enligt gällande bestämmelser har institutet inom ramen för tillgängliga anslags- och uppbördsmedel möjlighet att anställa ytterligare personal. Denna personal uppgår som nämnts för närvarande till ca 170 personer. Jag räknar med att institutet även framdeles bör ha denna möjlighet.

Finansieringen av institutets verksamhet sker dels genom statsanslag, dels genom avgifter för verksamheten. Som princip har sedan 1947 gällt att staten skall tillhandahålla erforderliga lokaler samt helt svara för de allmänna administrationskostnaderna, innefattande bl. a. löneutgifter för i huvudsak den personal som är att betrakta som gemensam för olika verksamhetsgrenar inom institutet. Till övriga kostnader skall staten lämna ett allmänt till beloppet maximerat bidrag. Utredningen anvisar i stort ingen ny princip för finansieringen. När det gäller utbildningsverksamheten föreslås dock att utöver ett visst grundbelopp för administrationen skall för den egna kursverksamheten ett bidrag per undervisningstimme utgå. Bidraget bör i enlighet med de regler som f. n. gäller för statsbidrag till folkbildningsorganisationerna utgå med 20 kr. per undervisningstimme. Vidare föreslås en kraftig uppräknig av anslaget till resestipendier för yrkesutbildning som f. n. är upptaget under åttonde huvudtiteln och uppgår till 150 000 kr. som disponeras av skolöverstyrelsen. Anslaget föreslås bli överfört till trettonde huvudtiteln och uppräknat till 600 000 kr.

Endast ett fåtal remissinstanser anför synpunkter på finansieringen av institutet. Dessa synpunkter redovisar ingen enhetlig uppfattning om principerna för finansieringen eller graden av självfinansiering.

Institutets självfinansieringsgrad har ökat under senare år. Jag anser att verksamheten bör bedrivas så att självfinansieringsgraden ytterligare ökas. Med hänsyn till institutets delvis nya verksamhetsinriktning som ett centralt serviceorgan för mer kvalificerade tjänster åt företag samt regionala och centrala organ bör institutets fasta resurser förstärkas. Detta bör tills vidare ske inom ramen för nuvarande principer för institutets finansiering. Jag kan därför inte f. n. förorda särskilda regler för utbildningsverksamhetens finansiering.

Utöver dessa principiella riktlinjer vill jag framhålla följande. Även om verksamheten i största möjliga utsträckning bör vara självfinansierad kan särskilda skäl ge anledning till modifieringar av denna princip. Den genom statliga medel finansierade basorganisationen bör sålunda kunna svara för en viss avgiftsfri service till offentliga organ, företagareföreningar, branschorganisationer och andra i allmänna branschfrågor och dylikt. Även till enskilda företag bör viss fri service kunna lämnas i begränsad omfattning. I frågor av mer speciell karaktär som exempelvis fordrar särskilt utredningsarbete bör full kostnadstäckning eftersträvas. Krav på full kostnadstäckning bör avse även den del av den tekniska facktjänstens service som inte har samband med institutets primära verksamhet.

Inom speciella delar av utbildningsområdet och för vissa regioner föreslår jag att medel anvisas för särskilda åtgärder i syfte att effektivisera stödet till de mindre företagen.

Omorganisationens genomförande

Den omorganisation av institutet som jag här dragit upp riktlinjerna för bör ske planmässigt och successivt. Jag förutsätter därför att institutets styrelse låter utarbeta en särskild plan för omorganisationen. Detta bör ske i samråd med representanter för institutets personal och dessas fackliga organisationer. Det är också angeläget att synpunkter inhämtas från olika avnämargrupper. Vidare måste beträffande den förutsedda begränsningen inom kurs- och provningsverksamheten hänsyn även tas till tillgången på motsvarande verksamhet genom andra institutioner. Jag finner det vidare angeläget framhålla behovet av en kontinuerlig långsiktig planering av institutets verksamhetsinriktning. Denna planering måste grundas på en analys av utvecklingen inom institutets verksamhetsområde och bör utarbetas i samråd med andra statliga näringspolitiska organ.

Anslagsberäkning och hemställan

För institutets verksamhet bör dels anvisas ett förslagsanslag för förvaltningskostnaderna, dels lämnas bidrag till främjande av företagsutveckling m. m. över ett reservationsanslag. Under förslagsanslaget beräknar jag medel till utrustning och inredning, varvid institutets nuvarande utrustningsanslag kan utgå. Med hänvisning till sammanställningen (s. 12) beräknar jag anslaget till 4 287 000 kr.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) godkänna de riktlinjer för en omorganisation av nuvarande statens institut för hantverk och industri och dess fortsatta verksamhet som jag har förordat i det föregående,
- b) bemyndiga Kungl. Maj:t att inrätta tre tjänster som chefer för byråer vid statens institut för företagsutveckling,
- c) till *Statens institut för företagsutveckling: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 4 287 000 kr.

B 2. Statens institut för företagsutveckling: Bidrag till främjande av företagsutveckling m. m.

1968/69 Utgift	1564 419	Reservation	14 469
1969/70 Anslag	11 518 000		
1970/71 Förslag	2 000 000		

¹ Anslaget Statens institut för hantverk och industri: Bidrag till kursverksamheten m. m.

Av anslaget 1 518 000 kr. utgör 953 000 kr. lönekostnadspålägg för den personal för vars lönekostnader medel tas i anspråk över anslaget. Kvarstående belopp, 565 000 kr., är avsett att täcka inkomstunderskott för denna del av institutets verksamhet. Under budgetåret 1968/69 uppgick nettoutgifterna till 9,1 milj. kr. och inkomsterna till 8,5 milj. kr.

1969/70		Anslag 1970/71	
		Institutet	Dep.chefen
Grundbidrag	565 000	Bidrag till undervisningsverksamhet	600 000 600 000
		Stipendier för fortbildning.	600 000 200 000
		Bidrag till informations- och dokumentationstjänst	100 000 100 000
		Medel för särskild insats i övre Norrland	400 000 400 000
		Medel för vissa utredningar.	— 300 000
		Bidrag till fortbildning av företagareföreningarnas personal.	100 000 100 000
Lönekostnadspålägg. .	953 000	Lönekostnadspålägg vid arvodet till speciallärare etc.	300 000 300 000
	1 518 000		2 100 000 2 000 000

Statens institut för hantverk och industri

Institutet hänvisar även i motiveringen för detta anslag till SHI-utredningens förslag.

Utredningen anser att utbildningsverksamheten i princip bör vara avgiftsfinansierad. Med hänvisning till det statliga stöd som utgår till folkbildningsorganisationerna föreslås dock, att institutets utbildningsverksamhet i motsvarande grad stödjes. Förslaget innebär att ett statligt stöd skulle utgå med 20 kr. per undervisningstimme. Då institutet under budgetåret 1968/69 kunnat redovisa 25 400 kurstimmar föreslås att för budgetåret 1970/71 det statliga stödet till utbildningsverksamheten beräknas till 600 000 kr.

Institutet ansluter till SHI-utredningens förslag att vissa medel i utbildningsverksamheten bör stå till institutets förfogande i kostnadssänkande syfte och för stimulans för de utbildningssökande i enlighet med de principer för verksamheten som utredningen dragit upp. Medel bör kunna utnyttjas till utbildning av fortbildningskaraktär såväl vid institutet som vid andra utbildningsanstalter. Stipendiegivningen bör avse bidrag till resor, traktamente och kursavgifter.

SHI-utredningen föreslår, att såsom en huvudaktivitet vid institutet inrättas en speciell informations- och dokumentationstjänst. I anslutning till

utredningens förslag har institutet under anslaget förvaltningskostnader föreslagit vissa tjänster för detta ändamål.

Utredningen förutsätter också att vissa kostnader för planeringsarbete, kartläggning, material m. m. blir nödvändiga åtminstone under ett uppbyggnadsskede. Med anledning härav föreslår institutet att 100 000 kr. anvisas för detta ändamål.

Institutet planlägger redan under innevarande budgetår vissa insatser beträffande en intensifierad utbildningsverksamhet och en starkt utökad informations- och konsultationstjänst i de två övre norrlandslänen. Verksamheten, som föranleds av de speciella strukturförhållandena och betingelserna för den mindre och medelstora företagsamheten i nämnda län och av institutets möjligheter att i detta avseende prestera insatser, har tagit formen av ett särskilt program. Institutet anser, att ett särskilt statligt anslag om 400 000 kr. är motiverat för nämnda ändamål. Av beloppet avser 100 000 kr. lokalkostnader vid övertagande av skogsskolan i Älvsbyn för ombildande till utbildningscentrum för institutet.

SHI-utredningen understryker starkt behovet av ett välutvecklat samarbete mellan institutet och företagareföreningarna och att respektive aktiviteter i möjligaste mån koordineras. Utredningen föreslår bl. a. att institutets utbildningsverksamhet bör omfatta fortbildningsverksamhet för företagareföreningarnas personal. Denna arbetsuppgift finner institutet naturlig varför 100 000 kr. bör anvisas för ändamålet.

Institutet föreslår att 300 000 kr. anvisas för lönekostnadspålägg vid arvoden till speciallärare, experter m. fl., för vilka något reall motsvarande engagemang inte sker från statsverkets sida. För avlöningskostnader i övrigt inom anslaget beräknas inte medel för lönekostnadspålägg. Dessa förutses täckas genom institutets avgiftsuppbörd.

Departementschefen

För de allmänna övervägandena hänvisar jag till vad jag anfört under föregående anslag.

För innevarande budgetår är som bidrag till undervisningsverksamheten på anslaget Statens institut för hantverk och industri: Bidrag till kursverksamheten m. m. beräknat 565 000 kr. SHI-utredningen och myndigheten har föreslagit en automatiskt verkande regel för bidragets storlek, 20 kr. per kurstimme, vilket för budgetåret 1970/71 av myndigheten beräknats bli 600 000 kr. Jag är inte beredd godta denna princip men beräknar ett belopp om 600 000 kr. som bidrag till kursverksamheten.

För närvarande utgår 150 000 kr. till skolöverstyrelsen från anslag på åttonde huvudtiteln för stipendier för fortbildning. Beloppet har varit oförändrat sedan budgetåret 1967/68. Jag finner det angeläget att bibehålla och bygga ut stipendiemöjligheterna inom detta område. Jag beräknar därför

200 000 kr. att utgå till institutet för stipendier till fortbildning. Medlen bör anvisas på förevarande anslag.

För utvecklingsarbete rörande lämpliga verksamhetsformer på informations- och dokumentationstjänstens område beräknar jag 100 000 kr.

Jag förordar att vissa särskilda insatser görs i övre Norrland på utbildnings- och konsultområdet. Det av institutet skisserade norrlandsprogrammet ger dock inte tillräcklig vägledning för en bedömning av den praktiska utformningen av behövliga insatser. Institutet bör i samråd med berörda företagareföreningar och andra centrala och regionala organ ytterligare klarlägga företagans behov av olika serviceinsatser samt utformningen av dessa. Behövliga åtgärder bör därefter vidtas i samarbete med de regionala organen. Jag beräknar 400 000 kr. för detta ändamål.

För utredningsarbete rörande de mindre och medelstora företagens branschproblem, bl. a. rörande den administrativa, tekniska och marknads-mässiga utvecklingen, beräknar jag 300 000 kr.

Institutet har redan i samarbete med företagareföreningarna och med tillgängliga medel påbörjat fortbildningsverksamhet för företagareföreningarnas personal. För fortsatt sådan verksamhet kommande budgetår beräknar jag 100 000 kr.

Under anslaget Statens institut för hantverk och industri: Bidrag till kursverksamheten m. m. har för budgetåret 1969/70 beräknats 953 000 kr. som lönekostnadspålägg. Genom viss ökning av förvaltningsanslaget och kursavgifter bör beloppet kunna reduceras till att i huvudsak avse lönekostnadspålägg för tillfälligt anlitade speciallärare. Jag beräknar 300 000 kr. för detta ändamål. Därmed uppgår bidraget till främjande av företagsutveckling m. m. till sammanlagt 2 milj. kr.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till Statens institut för företagsutveckling: Bidrag till främjande av företagsutveckling m. m. för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 2 000 000 kr.

B 3. Befrämjande av hemslöjden

1968/69 Utgift	455 308	Reservation	44 692
1969/70 Anslag	600 000			
1970/71 Förslag	825 000			

Från anslaget, som disponeras av kommerskollegium, lämnas bidrag till olika hemslöjdsändamål.

Kommerskollegium

I hemslöjdsutredningens betänkande (stencil Fi 1967: 9) förordades att en hemslöjdsförening i varje län får bidrag från det allmänna för att täcka

kostnaderna för en hemslöjdskonsulent med i princip lika tillskott från staten resp. landstinget. Genomförandet av 1968 års riksdagsbeslut om en nyordning och förstärkning av det statliga stödet till hemslöjden på grundval av hemslöjdsutredningens betänkande påbörjades under budgetåret 1968/69 och synes kunna avslutas under innevarande budgetår.

Mot denna bakgrund och med hänsyn till läget i förhandlingarna med landstingen i fråga föreslår kommerskollegium att statsbidrag utgår till en konsulent på heltid i 21 län, medan återstående tre län får bidrag till en halvtidsanställd konsulent.

På grundval av beräkningar som gjorts inom kollegiet föreslås därför att anslaget höjs till 958 000 kr. varav 540 000 kr. utgör löner och sociala avgifter vid fullt utbyggd organisation.

Departementschefen

För fullföljande av den år 1968 beslutade omorganisationen av det statliga stödet till hemslöjden bör anslaget för främjande av hemslöjden ökas. Med hänsyn till den förutsebara takten i genomförandet av den nya organisationen finner jag det skäligt förordna en höjning av det statliga bidraget med 225 000 kr. till 825 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Befrämjande av hemslöjden* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 825 000 kr.

B 4. Utbildningsstöd till textil- och konfektionsindustrierna, m. m.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 maj 1968 tillkallades särskilda sakkunniga för översyn av vissa frågor rörande textil- och konfektionsindustrierna (TEKO-utredningen). Utredningen har den 26 augusti 1969 avgett en delrapport »Förslag om upphandling, export och utbildning på TEKO-området» (stencil I 1969: 6). Vidare har berörda branschorganisationer inom glasindustrin i gemensam skrivelse den 20 oktober 1969 begärt att statliga åtgärder vidtas för att underlätta den påbörjade strukturrationaliseringen inom den manuellt arbetande glasindustrin. Förslag om bl. a. utbildningsstöd för dessa industrigrenar inom ramen av fleråriga försöksprogram bör underställas årets riksdag i särskild proposition. I avvaktan härpå bör anslag nu tas upp med preliminärt belopp. Likaså bör ett försöksprogram för exportfrämjande åtgärder underställas årets riksdag i särskild proposition. Efter förslag tidigare denna dag av chefen för handelsdepartementet har anslag härför upptagits under tionde huvudtiteln med preliminärt belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till *Utbildningsstöd till textil- och konfektionsindustrierna, m. m.* beräkna ett reservationsanslag av 2 500 000 kr.

C. Bergsbruk

C 1. Sveriges geologiska undersökning: Förvaltningskostnader

1968/69 Utgift ¹	24 833 784
1969/70 Anslag	6 700 000
1970/71 Förslag	7 800 000

¹ Anslagen Sveriges geologiska undersökning: Avlöningar och Sveriges geologiska undersökning: Omkostnader.

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänförs till budgetåret 1968/69 uppgår till 42 056 kr.

Sveriges geologiska undersökning (SGU) är central förvaltningsmyndighet för ärenden om landets geologiska beskaffenhet. I geologiska undersökningens uppgifter ingår bl. a. att verkställa bergarts- och jordartskartering, att uppsöka och undersöka förekomster av malmer och andra tekniskt användbara mineral, bergarter och jordarter. Den skall också bedriva forskning av såväl vetenskaplig som praktisk natur, med särskild uppmärksamhet på frågor av betydelse för näringslivets utveckling och tillgodoseendet av samhällliga behov. Geologiska undersökningen har vidare att inom sitt verksamhetsområde tillhandagå andra myndigheter med geologiska utredningar och äger verkställa sådana utredningar även åt kommuner och enskilda. Resultaten av verksamheten skall göras tillgängliga för allmänheten genom kartor, uppsatser m. m.

Chef för geologiska undersökningen är en generaldirektör. Verket är försöksvis organiserat på tre byråer och tre avdelningar. Dessa är allmänna byrån, kartbyrån, malmbyrån, geofysiska avdelningen, kemiska avdelningen och administrativa avdelningen. I avvaktan på resultatet av 1964 års geologiutredning gäller provisorisk instruktion av den 3 december 1965 (nr 649).

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		SGU	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Handläggande personal	38	+ 7	+ 2
Övrig personal	70	+ 4	—
	108	+11	+ 2
<i>Anslag</i>			
Avlöningar	4 035 000	+ 874 000	+ 507 000
Sjukvård.....	15 000	+ 7 000	+ 2 000

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		SGU	Dep.chefen
Reseersättningar	68 000	+ 58 000	+ 35 000
Lokalkostnader	930 000	+ 355 000	+ 355 000
Expenser	724 000	+ 154 000	+ 84 000
Därav engångsutgifter.....	150 000	— 144 000	— 144 000
Lönekostnadspålägg	928 000	+ 202 000	+ 117 000
	6 700 000	+ 1 650 000	+ 1 100 000

Geologiska undersökningen

1. Löne- och prisomräkning m. m. 544 000 kr.

2. Enligt beslut av riksdagen (prop. 1969: 58, SU 96, rskr 243) överfördes sjöfartsverkets geomagnetiska verksamhet till geologiska undersökningen från och med den 1 juli 1969. Med anledning härav bör kostnaderna för 1969/70 uppräknas (+ 405 000 kr.).

3. För ökade insatser behövs följande personalförstärkningar nämligen en förste statsgeolog för geologiska besiktningar, en förste statsgeolog och chef för mikropaleontologiska laboratoriet samt två andra tjänster inom laboratoriet, en förste statsgeolog och chef för jordartslaboratoriet samt en tekniker inom laboratoriet, en tekniker för att handha den växande samlingen magasinerade bergartsprover, en statsgeofysiker och en geofysiker för seismiska arbeten, en mineralog för analytisk verksamhet inom kemiska avdelningen samt en expeditionsvakt (+ 462 000 kr.).

4. Medel erfordras för rese- och traktamentsersättningar samt sjukvårdskostnader för ny personal (+ 31 000 kr.).

5. Medel begärs för ökade lokalkostnader (+ 30 000 kr.).

6. Medel avsedda för materielanskaffning vid geofysiska och kemiska avdelningarna bör räknas upp för att motsvara det faktiska behovet (+ 50 000 kr.).

7. Sedan anslutning skett till dataterminalen vid Stockholms datamaskincentral har möjlighet erhållits för en utvidgad verksamhet (+ 79 000 kr.).

8. Medel erfordras för intern verksutbildning av tekniker, extrageologer och arbetare (+ 70 000 kr.).

9. För övrigt krävs ökade medel för anskaffning och vård av erforderlig litteratur (+ 6 000 kr.) samt för fast registrering av de elektriska jordströmmarna vid Enköpings observatorium (+ 10 000 kr.).

10. Av anslaget för budgetåret 1969/70 avser 150 000 kr. engångsutgifter för flyttning. För budgetåret 1970/71 avser 6 000 kr. av begärda ökning av engångsutgifter för inventarietköp (— 144 000 kr.).

11. Lönekostnadspålägg för nya tjänster (+ 107 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 7,8 milj. kr. Jag har därvid beräknat ett belopp av 121 000 kr. till arvodesanställning

av personal för seismiska undersökningar rörande bl. a. sand-, grus- och grundvattentillgångar. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till Sveriges geologiska undersökning: Förvaltningskostnader för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 7 800 000 kr.

C 2. Sveriges geologiska undersökning: Kartarbeten m. m.

1968/69 Utgift	12 515 453	Reservation	614 643
1969/70 Anslag	2 650 000		
1970/71 Förslag	3 200 000		

¹ Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 12 906 kr.

Anslaget till kartarbeten avses täcka alla kostnader för framställning av kartor samt därtill knutna forsknings-, utvecklings- och andra specialarbeten med undantag för en del av den fasta personalens löner, andelen i geologiska undersökningens centrala administration samt utgifter för apparaturrustning, vilka kostnader bestrids från förvaltningskostnads- och utrustningsanslagen.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		SGU	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Handläggande personal	12	+ 7	
Övrig personal	34	+ 9	
	46	+ 16	1

¹ Enligt geologiska undersökningens bestämmande inom ramen för tillgängliga medel.

Under verksamhetsåret 1968/69 har i serien kombinerade berg- och jordartskartblad i skalan 1: 50 000 två blad färdigställts medan två blad är under tryckning och tre är färdigrekognoserade. Fältarbeten pågår på tolv blad.

En länskarta över jordarter i skalan 1: 200 000 har utkommit av trycket och på en annan fortsätter rekognoseringsarbetena.

För berggrundskartor i skalan 1: 50 000 har två blad nått reproduktionsstadiet, rekognoseringen har slutförts beträffande två blad medan fältarbeten pågår på tolv blad. Tryckning pågår av åtta malmgeologiska berggrundskartor i samma skala och med tillhörande flygmagnetiska kartor. Ytterligare tio blad är under renritning.

En berggrundskarta i skalan 1: 100 000 över Stockholmsområdet har tryckts och fältarbeten på tre länskarter i skalan 1: 200 000 pågår.

En mer detaljerad redogörelse för verksamhetsåret 1968/69 har lämnats i skrivelse den 17 oktober 1969 till Kungl. Maj:t.

	1969/70	Beräknad ändring	1970/71
		SGU	Dep.chefen
1. Kartarbeten	1 905 000	+ 935 000	+ 233 000
2. Forskning och utveckling	160 000	+ 150 000	—
3. Specialarbeten	150 000	+ 118 000	+ 9 000
4. Tryckning av malmgeologiska kartor m. m.	135 000	+ 200 000	+ 200 000
5. Geofysiska arbeten	250 000	+ 330 000	+ 108 000
6. Övrigt	50 000	+ 38 000	—
	2 650 000	+ 1 771 000	+ 550 000

Geologiska undersökningen

Löne- och prisomräkning m. m. 141 000 kr.

1. Karteringen i Väst- och Sydsverige bör utbyggas successivt utöver nuvarande produktionskapacitet så att luckorna i det geologiska kartverket kan fyllas (+ 802 000 kr.).

2. För forsknings- och utvecklingsarbete beträffande kartproduktionen erfordras 75 000 kr. För deltagande i ett internationellt forskningsprojekt för studium av jordskorpanns struktur och byggnad mot större djup erfordras 75 000 kr. (+ 150 000 kr.).

3. För framställning av kartbladsbeskrivningar och specialpublikationer i tryckfärdigt skick erfordras 73 000 kr. för en redaktör. För vissa specialundersökningar erfordras 45 000 kr. (+ 118 000 kr.).

4. Med hänsyn till produktionsläget bör anslagsposten till tryckning av malmgeologiska kartor m. m. återföras till beloppet 335 000 kr. för 1968/69 (+ 200 000 kr.).

5. En planmässig flygmagnetisk uppmätning och kartläggning i skala 1: 50 000 inom malmregioner och andra intressanta områden erfordrar ökade resurser (+ 322 000 kr.).

6. Medel erfordras för ökning av övriga utgifter i proportion till verksamhetens utvidgning (+ 38 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Sveriges geologiska undersökning: Kartarbeten m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 3 200 000 kr.

C 3. Sveriges geologiska undersökning: Utrustning

1968/69 Utgift	647 599	Reservation	333 165
1969/70 Anslag	600 000		
1970/71 Förslag	700 000		

Geologiska undersökningen

Anslaget bör för budgetåret 1970/71 höjas till 1 197 000 kr. Av beloppet avser 200 000 kr. allmänna byrån, 123 000 kr. kartbyrån, 394 000 kr. malmbyrån, 150 000 kr. geofysiska avdelningen, 300 000 kr. kemiska avdelningen och 30 000 kr. administrativa avdelningen.

Departementschefen

Anslaget bör för nästa budgetår räknas upp till 700 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Sveriges geologiska undersökning: Utrustning* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 700 000 kr.

C 4. Sveriges geologiska undersökning: Prospektering

1968/69 Utgift	111 901 437	Reservation	607 512
1969/70 Anslag	14 800 000		
1970/71 Förslag . . .	18 000 000		

¹ Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 96 306 kr. Härav avser 51 117 kr. retroaktiva ersättningar på grund av avtal träffat mellan Sveriges geologiska undersökning och Svenska Gruvindustriarbetarförbundet.

Anslaget avses täcka alla kostnader för geologiska undersökningens malmprospektering samt därtill knutna utvecklings- och analysarbeten m. m. Från anslaget bestrids även kostnaderna för ett brunns- och borrararkiv, ett grundvattenobservationsnät samt oljegeologiska arbeten. Den fasta personalens löner, andelen i undersökningens centrala administration samt utgifter för utrustning bestrids från förvaltnings- och utrustningsanslagen.

Redogörelse för verksamhetsåret 1968/69 har lämnats i skrivelse den 17 oktober 1969 till Kungl. Maj:t.

	1969/70		Beräknad ändring 1970/71	
			SGU	Dep.chefen
<i>Personal</i>				
Handläggande personal	41	+	26	
Övrig personal	254	+	84	
	295	+	110	1

¹ Enligt geologiska undersökningens bestämmande inom ramen för tillgängliga medel.

1. Geologiska arbeten	2 197 000	+	585 000	+ 148 000
2. Geofysiska arbeten	2 608 000	+	864 000	+ 309 000
3. Geokemisk prospektering	422 000	+	494 000	+ 48 000
4. Diamantbörning	3 694 000	+	435 000	+ 435 000

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		SGU	Dep.chefen
5. Tillfälliga transportleder	127 000	+ 3 000	+ 3 000
6. Ersättningsanskaffning	940 000	+ 22 000	+ 22 000
7. Flygmätningar	777 000	+ 43 000	+ 43 000
8. Analyser	642 000	+ 163 000	+ 9 000
9. Forskning och utveckling	307 000	+ 255 000	+ 5 000
10. Uranprospektering	1 624 000	+ 3 708 000	+ 1 700 000
11. Brunns- och borrharkiv	617 000	+ 264 000	+ 34 000
12. Oljegeologiska arbeten	400 000	+ 533 000	—
13. Grundvattenobservationsnät	367 000	+ 64 000	+ 10 000
14. Regionala grundvattenundersökn.	—	+ 442 000	+ 161 000
15. Grus- och sandundersökningar ...	—	+ 459 000	+ 175 000
16. Hydrogeologisk europakarta	—	+ 98 000	+ 98 000
17. Folkprospektering	—	+ 184 000	—
18. Övrigt	78 000	—	—
	14 800 000	+ 8 616 000	+ 3 200 000

Geologiska undersökningen

Löne- och prisomräkning m. m. 1 192 000 kr.

1. Prospekteringen efter legerings- och basmetaller bör intensifieras (+ 437 000 kr.).

2. För den föreslagna intensifieringen av prospekteringen efter legerings- och basmetaller krävs ett utökat antal geofysiska mätlag i fält. Vidare krävs bättre resurser för tolkning av geofysiska kartor (+ 555 000 kr.).

3. En väsentlig utökning av den geokemiska fältprovtagningsoorganisationen krävs för ett bättre utnyttjande av metodiken för prospektering efter legeringsmetaller. Medel krävs för en systematisk testning av biogeokemisk prospekteringsmetodik (+ 446 000 kr.).

8. Den föreslagna ökningen av den geokemiska prospekteringen kräver ökade resurser för analysverksamhet (+ 154 000 kr.).

9. Utvecklingsarbetet med den inom geologiska undersökningen utarbetade elektriska malmletningsmetoden RAMA bör påskyndas (+ 250 000 kr.).

10. Verksamheten för uranprospekteringen bör utbyggas väsentligt (+ 3 604 000 kr.).

11. För en stark utbyggnad av verksamheten beträffande grundvattenfrågor krävs en utökning av hydrogeologisk bearbetning vid brunns- och borrharkivet (+ 230 000 kr.).

12. Medel bör anvisas för utökade stratigrafiska arbeten och en undersökning av naturgasens förekomst på Öland och i Östergötland (+ 511 000 kr.).

13. För ökningen av verksamheten beträffande grundvattenfrågor krävs

utbyggnad av grundvattenobservationsnätet samt ökning av analysverksamheten (+ 54 000 kr.).

14. Medel till undersökningar för upprättande av en länskarta över viktigare grundvattentillgångar i Örebro län erfordras (+ 442 000 kr.).

15. Medel erfordras för en undersökning rörande sand- och grustäktverksamheten i Öresund (+ 459 000 kr.).

16. Medel bör anvisas till arbeten på en första hydrogeologisk karta över Sverige ingående i en internationell hydrogeologisk karta över Europa (+ 98 000 kr.).

17. Medel bör anvisas för folkprospekteringen (+ 184 000 kr.).

Geologiska undersökningen har efter anslagsframställningen i skrivelse den 10 oktober 1969 framlagt program för en intensifiering av prospekteringsverksamheten i Övre Norrland. Programmet kostnadsberäknas till 2 milj. kr. och innefattar en utökning av dels den geokemiska prospekteringen 400 000 kr. dels blockletningen 200 000 kr. i övre Norrlands inland, vidare en intensifierad undersökning av Ruotivares titanjärnmalm 400 000 kr. och en uppföljning av framkomna nyttiga mineral- och bergartsuppslag 500 000 kr. Härutöver föreslås att 500 000 kr. ställs till Kungl. Maj:ts disposition.

Kommerskollegium

Kommerskollegium har i skrivelse den 18 juni 1969 hemställt att Kungl. Maj:t låter företa sådana undersökningar i första hand av Öresundsområdet, att tillfredsställande underlag erhålls för beslut i tillståndsärenden avseende sand- och grustäkt där.

Länsstyrelsen i Norrbottens län

Länsstyrelsen i Norrbottens län har i skrivelse den 1 juli 1969 hemställt att geologiska undersökningen snarast närmare undersöker järnmalmsförekomsten i Ruotivare.

Yttranden

Havsresursutredningen har yttrat sig om geologiska undersökningens anslagsäskanden i vad dessa avser grus- och sandundersökningar samt om kommerskollegiets nyssnämnda hemställan. Utredningen har såsom sin mening uttalat att det är av allra största betydelse att följdverkningarna av sand- och grustäkter kan bedömas och kontrolleras tillfredsställande. Utredningen understryker vidare vikten av att tillståndsgivande myndighet har så god kunskap som möjligt om konsekvenserna av ett täktillstånd inom havsområdena. Utredningen anser det därför lämpligt att geologiska undersökningen utför undersökningar av sand- och grusförekomster särskilt inom Öresundsområdet i syfte att inom förslagsvis två år från det att medel anvisas *dels* presentera en geologisk (sedimentologisk och geomor-

fologisk) kartering och inventering av Öresunds botten och stränder och dels i samarbete med Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut redovisa en hydrografisk kartläggning av Öresunds vattenmassa inkluderande bestämmingar av vattnets transport av fasta partiklar.

Enligt havsresursutredningen bör geologiska undersökningen i samråd med sjöfartsverket, Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, fiskeristyrelsen, naturvårdsverket, marinen, länsstyrelsen i Malmöhus län och den sedan 1960 permanent verksamma svensk-danska Öresundsvattenkommittén upprätta en plan över Öresundsområdet med angivande av var täktverksamhet bäst kan bedrivas utan att väsentlig skada eller annan olägenhet kan väntas uppkomma.

Havsresursutredningen anser slutligen att initiativ bör tas för att få tillstånd samordnade svensk-danska undersökningar inom Öresundsområdet.

Kommerskollegium, geologiska undersökningen och *LKAB* har avgivit yttranden över länsstyrelsens i Norrbottens län nyssnämnda framställning. Kollegiet finner sig inte kunna tillstyrka framställningen i den mån denna avser en forcering av undersökningarna av Ruotivarefyndigheten utöver den takt som SGU:s resurser för detta och andra malmobjekt normalt medger. Geologiska undersökningen redogör för det pågående och planerade undersökningsarbetet samt anför att geologiska undersökningen i görligaste mån kommer att påskynda arbetena. *LKAB* anser att Ruotivarefyndigheten är ett angeläget prospekteringsobjekt.

Departementschefen

På grund av den omfattande utbyggnaden av atomkraft i världen under de närmaste årtiondena förutses en kraftigt ökad efterfrågan på uran. Uranutvinningen beräknas i framtiden dominera världens gruvindustri vid sidan av utvinningen av järn och koppar. Enligt min mening är det därför angeläget att en fortsatt utbyggnad sker av resurserna för uranprospekteringen.

Ekonomiska synpunkter och naturvårdssynpunkter liksom behovet av en lämplig avvägning mellan dessa kräver ökad kunskap om våra berg- och jordarter samt grundvattenförhållanden. Jag förordar därför att geologiska undersökningen erhåller medel för att påbörja inventeringar av grundvattentillgångarna i Örebro län samt sand- och grusförekomsterna på den svenska kontinentalsockeln inom Öresundsområdet. Beträffande undersökningarna inom Öresundsområdet bör de synpunkter beaktas som havsresursutredningen anfört.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 18 milj. kr. Geologiska undersökningen har möjlighet att göra sådana om-dispositioner som kan påkallas av det löpande arbetet. Jag förutsätter att undersökningen i den mån detta bedöms lämpligt använder en del av tillgängliga medel för s. k. folkprospektering. Jag förutsätter vidare att inom

ramen för anvisade medel en intensifierad undersökning av Ruotivares tulanjärnmalm kommer till stånd.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Sveriges geologiska undersökning: Prospektering* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 18 000 000 kr.

C 5. Sveriges geologiska undersökning: Uppdragsverksamhet

1968/69 Utgift	1588 799
1969/70 Anslag	800 000
1970/71 Förslag	800 000

¹ Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 5 526 kr.

<i>Personal</i>	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		SGU	Dep.chefen
Handläggande personal	8	—2	
Övrig personal	7	—1	
	15	—3	1

¹ Enligt geologiska undersökningens bestämmande inom ramen för tillgängliga medel.

Anslag

Avlöningar till extra personal	400 000	—	—
Sjukvård m. m.	2 000	—	—
Reseersättningar.....	150 000	—	—
Lokalkostnader.....	8 000	—	—
Expenser	18 000	—	—
Utrustning	10 000	—	—
Övriga utgifter	120 000	—	—
Lönekostnadspålägg	92 000	—	—
	800 000	—	—

Geologiska undersökningen

Av anslaget disponerar geologiska undersökningen sammanlagt högst ett belopp som motsvarar 90 % av influtna inkomster. Dessa har av geologiska undersökningen beräknats uppgå till ca 900 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Sveriges geologiska undersökning: Uppdragsverksamhet* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 800 000 kr.

C 6. Bergsstaten

1968/69 Utgift ¹	2576 799
1969/70 Anslag	773 000
1970/71 Förslag	820 000

¹ Anslagen Bergsstaten: Avlöningar och Bergsstaten: Omkostnader

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 5 526 kr.

Bergsstaten är den lokala statliga organisationen för ärenden rörande bergshantering och därmed sammanhängande frågor. I arbetsuppgifterna ingår bl. a. att handlägga ärenden rörande gruvrättigheters förvärv och försvar, att anvisa områden i dagen för gruvarbete, att utöva teknisk inspektion av gruvfyndigheter och att jämlikt arbetarskyddslagen inspektera gruvor, bergrumsarbeten och stenbrott.

Bergsstaten är organiserad på fyra bergmästarämbeten, norra, östra, västra och södra. Kommerskollegium är bergsöverstyrelse, men bergmästarna fungerar i sin verksamhet som självständig myndighet.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Kollegiet	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Handläggande personal	7	—	—
Övrig personal	5	—	—
	12	—	—
<i>Anslag</i>			
Avlöningar	550 400	+ 32 000	+ 32 000
Sjukvård	1 000	—	—
Reseersättningar	43 000	+ 3 000	+ 3 000
Lokalkostnader	34 700	—	—
Expenser	17 300	+ 5 000	+ 5 000
Därav engångsutgifter	—	+ 3 000	+ 3 000
Lönekostnadspålägg	126 600	+ 7 000	+ 7 000
	773 000	+ 47 000	+ 47 000

Kommerskollegium

1. Löne- och prisomräkning m. m. 43 000 kr.

2. Medel erfordras för anskaffning av vissa tekniska hjälpmedel till norra distriktet (+ 4 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bergsstaten* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 820 000 kr.

D. Energiförsörjning**D 1. Statens elektriska inspektion**

1968/69 Utgift ¹	21 402 330
1969/70 Anslag	2 216 000
1970/71 Förslag	2 450 000

¹ Anslagen Statens elektriska inspektion: Avlöningar och Statens elektriska inspektion: Omkostnader.

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70, men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 14 502 kr.

Elektriska inspektionen är den lokala statliga organisationen med uppgift att utöva tillsyn över elektriska starkströmsanläggningar och handlägga därmed sammanhängande frågor. Inspektionen är organiserad på fem distrikt med kontor i Hässleholm, Kristinehamn, Stockholm, Hudiksvall och Skellefteå. Kommerskollegium är chefsmyndighet.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Kollegiet	Dep.chefen
<i>Personal</i>			
Handläggande personal	22	—	—
Övrig personal	15	—	—
	37	—	—
<i>Anslag</i>			
Avlöningar till tjänstemän	1 377 000	+ 79 000	+ 79 000
Avlöningar till tillfällig personal	87 000	+ 8 000	+ 8 000
Lönekostnadspålägg			
a) beräknat belopp för befintlig organisation	337 000	+ 20 000	+ 20 000
b) beräknad ändring till budgetåret 1970/71	—	—	—
Sjukvård	5 000	—	—
Resersättningar	81 000	+ 73 000	+ 73 000
Därav utrikes tjänsteresor		+ 10 000	+ 10 000
Expenser	100 000	+ 17 000	+ 7 000
Lokalkostnader			
a) beräknat belopp för befintliga lokaler	230 000	+ 47 000	+ 47 000
b) beräknat belopp för ytterligare lokaler	—	—	—
	2 217 000	+ 244 000	+ 234 000
<i>Uppbördsmedel</i>			
Försäljning av ritningar	1 000	—	—
	2 216 000	+ 244 000	+ 234 000

Kommerskollegium

1. Löne- och prisomräkning m. m. 166 000 kr., varav för lönekostnadspålägg och lokalhyror 67 000 kr.

2. Reseanslaget bör räknas upp från 81 000 kr. till 154 000 kr. (+ 73 000 kr.). Anslaget bör få användas även för utrikes resor.

3. För att genom ökad annonsering kunna besätta vakanta tjänster samt för att ge personalen möjlighet till vidareutbildning föreslås expensposten uppräknad med 10 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens elektriska inspektion* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 2 450 000 kr.

D 2. Kostnader för vissa nämnder

1968/69 Utgift	34 849
1969/70 Anslag	43 000
1970/71 Förslag	43 000

Under anslaget redovisas arvoden och expenser för statens prisregleringsnämnd för elektrisk ström och krigsskyddsnämnden för kraftanläggningar. Prisregleringsnämnden tar upp prisfrågor rörande strömleveranser som av kommerskollegium överlämnas till nämnden. Krigsskyddsnämnden behandlar bl. a. frågor rörande kraftanläggningars skydd mot brand- och bomb-skador samt rörande skydd åt personal som är sysselsatt vid kraftanläggningar.

Statens prisregleringsnämnd för elektrisk ström och krigsskyddsnämnden för kraftanläggningar beräknar kostnaderna för verksamheten till oförändrat 25 000 kr. resp. 18 000 kr.

Departementschefen

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kostnader för vissa nämnder* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 43 000 kr.

D 3. Befrämjande av landsbygdens elektrifiering

1968/69 Utgift	18 731 882	Reservation	4 081 584
1969/70 Anslag	11 000 000		
1970/71 Förslag	5 000 000		

¹ Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70, men hänförs till budgetåret 1968/69 uppgår till 1 228 kr.

Enligt kungörelsen (1959:369) om statligt stöd åt landsbygdens elför-sörjning kan kommerskollegium bevilja stöd till nyanläggning och upprustning av elektriska distributionsnät på landsbygden i form av bidrag och lånegarantier.

Av innevarande års anslag har 10,5 milj. kr. ställts till länsstyrelsernas förfogande för att jämte outnyttjad behållning disponeras till utbetalning av beviljade bidrag. Återstoden av anslaget får användas i samband med kolle-giets verksamhet på området. För budgetåret 1969/70 har kommerskolle-gium bemyndigats bevilja upprustningsbidrag och bidrag för nyanläggning med sammanlagt 3 milj. kr. Vidare får kommerskollegium bevilja statlig garanti för lån till dessa ändamål med sammanlagt 10 milj. kr.

Kommerskollegium

Anslaget bör tas upp med 5 milj. kr., av vilka 4,6 milj. kr. behövs för att fullfölja åtaganden med stöd av tidigare givna bemyndiganden. Återstoden av anslaget bör användas till kollegiets verksamhet. Skall bidragsverksamheten kunna fortgå i beräknad omfattning krävs dessutom att kollegiet får bemyndigande att meddela beslut om bidrag för upprustning och nyanläggning av elektriska distributionsnät på landsbygden med 10,6 milj. kr. Vidare bör alltså ett belopp om 10 milj. kr. tas upp för lånegarantier.

Departementschefen

Sedan riksdagen år 1958 (prop. 1958:116, JoU 17, rskr 278) beslöt att statliga bidrag skulle kunna utgå för upprustning och nyanläggning av landsbygdens elnät har t. o. m. innevarande budgetår anslag anvisats med sammanlagt 85 milj. kr. för främjande av landsbygdens elektrifiering. Medelsreservationen under anslaget beräknas till ca 350 000 kr. den 30 juni 1970. För utbetalning av redan beviljade bidrag och för administrationskostnader behövs ett anslag på 5 milj. kr.

Eldistributionsutredningen framlade i september 1968 sitt betänkande »Eldistributionens rationalisering» (SOU 1968:39). Efter inhämtade remissyttranden kompletteras f. n. utredningen i vissa avseenden, varför förslaget om organisationen m. m. av statens insatser på området inte kan föreläggas årets riksdag. En fråga som statsmakterna i detta sammanhang har att ta ställning till gäller riktlinjerna för att främja landsbygdens elektrifiering. I avvaktan på kommande förslag bör verksamheten bedrivas som hittills. Bemyndigande bör inhämtas att bevilja upprustningsbidrag och bidrag för nyanläggningar med sammanlagt 3 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) till *Befrämjande av landsbygdens elektrifiering* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 5 000 000 kr.,
- b) medge att under budgetåret 1970/71 bidrag för upp-

rustning och nyanläggning av elektriska distributionsnät på landsbygden beviljas intill ett belopp av sammanlagt 3 000 000 kr.,

c) medge att under budgetåret 1970/71 statlig garanti för lån till upprustnings- och nyanläggningsåtgärder som berör landsbygdens elnät beviljas intill ett belopp av 10 000 000 kr.

E. Teknisk utveckling m. m.

Stöd åt teknisk forskning och industriellt utvecklingsarbete

Under år 1968 genomfördes en omfattande reform av det statliga stödet till teknisk forskning och industriellt utvecklingsarbete. Styrelsen för teknisk utveckling (STU) inrättades och började sin verksamhet den 1 juli 1968.

I styrelsens uppgifter ingår bl. a. att följa den tekniska utvecklingen, att initiera samarbete och stödja teknisk forskning och industriellt utvecklingsarbete samt att ge råd åt uppfinnare och förmedla forskningsresultat till kommersiellt utnyttjande.

Styrelsen har i sin organisation särskilda enheter för administration, för forsknings- och utvecklingsarbete samt svarar för medelsförvaltning och personaladministration åt statens råd för vetenskaplig information och dokumentation (SINFODK).

Verksamheten leds av en verksstyrelse. Chef är en generaldirektör, som också är verksstyrelsens ordförande.

Styrelsen har i sin organisation särskilda enheter för administration, för utredning och information, för planering och samordning samt för rådgivning och förmedling.

Personalstyrkan uppgår till cirka 60 personer. Flertalet av de anställda är handläggare. Styrelsen anlitar också konsulter.

Prövningen av forskningsbidrag m. m. bygger på ett system med nämnder som det ankommer på styrelsen att närmare utforma.

F. n. bedrivs verksamheten vid styrelsen försöksvis efter programbudgetprinciper. Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 februari 1969 beslöt jag att styrelsen skulle utforma sin anslagsframställning för budgetåret 1970/71 i programtermer. I beslutet föreskrevs att följande programindelning tills vidare skulle tillämpas.

1. Finansiellt stöd till teknisk forsknings- och utvecklingsverksamhet
2. Utrednings- och planeringsverksamhet
3. Rådgivnings- och förmedlingsverksamhet
4. Drift av forskningsstationer

I beslutet angavs vidare att styrelsen tills vidare borde utgå från att anslagen skulle vara följande.

1. Styrelsen för teknisk utveckling: Teknisk forskning och utveckling
2. Styrelsen för teknisk utveckling: Utrustning
3. Styrelsen för teknisk utveckling: Drift av forskningsstationer

Anslag 1 skulle vara reservationsanslag för finansiering av program 1—3, nämligen

1. Finansiellt stöd till teknisk forsknings- och utvecklingsverksamhet

2. Utrednings- och planeringsverksamhet
3. Rådgivnings- och förmedlingsverksamhet

Anslag 2 skulle vara reservationsanslag för finansiering av investeringar i utrustning m. m.

Anslag 3 skulle vara förslagsanslag att tas upp med ett formellt belopp på 1 000 kr. Under anslaget skulle redovisas kostnader och intäkter för program 4. Anslaget skulle inte få uppvisa någon nettobelastning vare sig under loppet eller vid slutet av budgetåret.

Styrelsen har i enlighet med nämnda beslut redovisat sin anslagsframställning i programtermer. Jag anser att även redovisningen till riksdagen bör ske på detta sätt.

Vid beredningen av styrelsens för teknisk utveckling program- och anslagskonstruktion har det visat sig lämpligt att för budgetåret 1970/71 frångå den tidigare beslutade indelningen i anslag. Sålunda bör införandet av ett särskilt utrustningsanslag anstå till budgetåret 1971/72.

Styrelsen redovisar följande översikt av programmens kostnader och finansiering (Enhet milj. kr.).

	1968/69		1969/70	1970/71
	Anvisat	Utfall	Riksstat	Förslag
E 1. STU: Teknisk forskning och utveckling (reservationsanslag)				
<i>Program 1. Finansiellt stöd till teknisk FoU</i>	77,5	73,8	102,460	134,800
<i>Program 2. Utrednings- och planeringsverksamhet . .</i>	0,6	0,6	1,223	1,570
<i>Program 3. Rådgivnings- och förmedlingsverksamhet</i>	2,2	2,2	3,142	4,130
Summa kostnader	80,3	76,6	106,825	140,500
Avgår komplementkostnader	7,9	7,5	0	0
Avgår Malmfonds- och lånemedel	19,5	19,5	30,491	3,333
Avgår intäkter	0	0	3,000	3,000
Avgår reservation	0	0	3,334	0
Summa anslag E 1	52,9	49,6	70,000	134,167
E 2. STU: Utrustning (reservationsanslag)	0	0	0	13,000
E 3. STU: Drift av forskningsstationer (förslagsanslag)				
<i>Program 4. Drift av forskningsstationer</i>	0,3	0,3	0	0,001
Summa kostnader	0,3	0,3	0	0,001
Avgår intäkter under anslaget	0	0	0	0
Summa anslag E 3	0,3	0,3	0	0,001
Summa anslag E 1—E 3	53,2	49,9	70,000	152,168

I sammanställningen har inräknats jämväl Malmfonds- och lånemedel (»Informedel») i den utsträckning dessa kan disponeras (har disponerats) enligt föreliggande riksdagsbeslut för att sammanställningen under E 1 skall bli fullständig i vad avser kostnaderna för program 1. Vid beräkning av samma anslag under E 1 har nämnda Malmfonds- och lånemedel därefter frändragits. Fördelningen av kostnadsutfallet på program 1, 2 och 3 för budgetåret 1968/69 har måst göras relativt schablonmässigt, då annan programindelning använts för detta budgetår.

E 1. Styrelsen för teknisk utveckling: Teknisk forskning och utveckling

1968/69 Utgift	149 600 000
1969/70 Anslag	270 000 000
1970/71 Förslag	395 000 000

¹ Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförs på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 30 373 kr.

² Anslaget Styrelsen för teknisk utveckling.

³ Från anslaget lämnas bidrag till program 1—3 (inkl. utrustning).

Styrelsen för teknisk utveckling

Program I. Finansiellt stöd till teknisk forsknings- och utvecklingsverksamhet

Stöd till teknisk forsknings- och utvecklingsverksamhet kan lämnas i form av anslag med eller utan villkorlig återbetalningsskyldighet, lån eller avtalsbundna fleråriga bidrag till kollektiva tekniska forskningsprogram.

Programmet innefattar grundläggande forskning, inriktad på tekniska tillämpningar och motiverad av behov inom olika teknikområden, allt i den mån verksamheten är eller kan bedömas bli av betydelse för samhälle och näringsliv.

I programmet ingår även den av styrelsen stödda eller bedrivna informations- och dokumentationsverksamheten samt med teknisk forskning och utveckling förbunden internationell kontaktverksamhet.

Verksamheten innefattar stöd till projekt efter ansökan från forskare, institutioner eller företag, och stöd till projekt, som initieras genom styrelsen och dess nämnder.

Stöd till teknisk forskning kan lämnas i form av anslag till sådana forskningsprojekt, som kan bedömas lämna värdefulla bidrag till den tekniska utvecklingen. Bedömningen av projekten och av deras inbördes prioritering måste ske mot bakgrund såväl av projektens tekniskt-vetenskapliga kvalitet och genomförbarhet, som av deras möjligheter att leda till resultat som kan tillgodose angelägna behov inom samhälle och näringsliv.

Flerårigt avtalsbundet stöd kan lämnas till kollektivt finansierade industriforskningsprogram. Avtal om sådant stöd ingås mellan styrelsen och företrädare för vederbörande industribransch eller grupp av företag med gemensamt intresse av teknisk-industriell forskning och utveckling. Flerårigt stöd kan även lämnas institutioner och forskargrupper med anknytning till de tekniska högskolorna och med omfattande men kortsiktigt finansierad verksamhet. Styrelsen har att initiera och driva förhandlingar samt med förbehåll för Kungl. Maj:ts godkännande träffa avtal rörande kollektiv teknisk forskning i skilda former, att utse statens representanter i styrelserna för de kollektiva forskningsorganisationerna samt att följa verksamheten och vidta härav betingade åtgärder.

Programmet innefattar främjande av tekniskt forsknings- och utvecklingsarbete med omedelbar industriell anknytning genom bidrag ur Stif-

telsen Malmfondens egendom, vilken förvaltas av styrelsen. Ekonomiskt stöd skall normalt vara förbundet med villkorlig återbetalningsskyldighet.

Programmet omfattar vidare stöd till industriellt utvecklingsarbete i form av lån med utnyttjande av det tidigare institutets för nyttiggörande av forskningsresultat (INFOR) tillgångar, vilka överförts till styrelsen.

I verksamheten ingår att följa det av styrelsen stödda forsknings- och utvecklingsarbetet och vid behov ge råd och stöd i avseende på resultatens utnyttjande.

I verksamheten ingår vidare fortlöpande bevakning av forskningsprojektet och av utnyttjande av deras resultat.

Programmet uppdelas i vetenskaps- och teknikområden.

Program 2. Utrednings- och planeringsverksamhet

Ett av de väsentligaste motiven för att inrätta styrelsen för teknisk utveckling var de ökade behoven av långsiktig planering av inriktningen och utformningen av det statliga stödet till teknisk forskning och industriellt utvecklingsarbete.

Till programmet hänförs således långsiktig planering men även prognosverksamhet och sådan utredningsverksamhet, som avser styrelsens allmänna inriktning inom hela verksamhetsområdet samt allmänna grunder och metoder för bedömning av verksamhetens effektivitet och lönsamhet.

För styrelsens verksamhet erfordras rullande långsiktiga planer, vilka innefattar målsättnings- och värderingsgrunder. Som underlag härför skall långsiktiga utvecklingstendenser inom vetenskap och teknik bevakas och behov av forsknings- och utvecklingsinsatser inom angelägna områden studeras. Likaså skall resultaten av styrelsens insatser bevakas och utvärderas. Resultaten av verksamheten, särskilt vad avser tekniska utvecklingsprognoser, behovsstudier och planerings- och värderingsmetoder, beräknas bli av värde för planeringsändamål även utanför styrelsen.

Någon underindelning av programmet har det tills vidare ej ansetts lämpligt att göra.

Program 3. Rådgivnings- och förmedlingsverksamhet

Rådgivnings- och förmedlingsverksamheten innefattar service åt uppfinnare i form av upplysnings- och rådgivningsverksamhet jämte ekonomiskt stöd genom bidrag, tills vidare även med Malmfondsmedel, kontaktverksamhet mellan näringsliv och universitet, högskolor, forskningsinstitut m. m., förmedling av forskningsresultat och forskningsuppdrag samt utredningar beträffande behov av och möjligheter att inrätta forskningsstationer och framställningar om projektering och inrättande av sådana stationer.

Programmet uppdelas i delprogram.

Forsknings- och utvecklingsinsatser måste i hög grad betraktas som produktivitetsökande investeringar. De statliga insatserna på området kan också, vilket är lika betydelsefullt, bidra till en inriktning efter utvecklingslinjer, som är av värde för individens miljö och levnadsförhållanden.

En anledning till restriktivitet när det gäller bidrag till forskning och utveckling kan vara de betydande svårigheter, som föreligger att i kvantitativa termer definiera insatsbehov respektive insatsernas lönsamhet på kort sikt. I själva verket brottas såväl myndigheter som företag världen runt med detta problem utan att någon definitiv lösning nåtts. Det kan dock konstateras att hela vår nuvarande tekniska utvecklingsnivå är baserad på forsknings- och utvecklingsinsatser och att den snabbaste tekniska utvecklingen sker i länder respektive inom teknikområden med relativt hög sådan insats.

Det ligger i sakens natur att forsknings- och utvecklingsverksamheten i stor utsträckning måste bedömas med hjälp av allmänna resonemang och värderingar. Forskning och utveckling innebär ett nyskapande, där det av principiella skäl är omöjligt att från början närmare definiera resultatet av insatserna respektive den närmare omfattning av insatserna (resurser och tidsutdräkt) för att nå ett visst önskat resultat. Det är endast möjligt att göra sådana definitioner preciserade när lösningen på problemen är så närliggande att någon större forskningsinsats inte behövs. För utvecklingsarbete inom ett visst område, där omfattande erfarenhet inom området eller från närliggande områden med likartade problemställningar finns, kan insatsbehovet för att lösa ett föreliggande problem beräknas relativt väl. Detta gäller också tillämpad forskning, som ligger utvecklingsarbetet nära. Ju större omfattningen av de mera grundläggande delarna av forskningsverksamheten är, desto större blir givetvis svårigheterna att uppskatta insatsbehovet — liksom vid mera sammansatta eller komplicerade utvecklingsarbeten finns där en klar tendens till underskattning av detta behov.

Sverige börjar få relativt god tillgång till kompetent personal på många forsknings- och utvecklingsområden. Tillräckliga ekonomiska resurser saknas emellertid för att man skall få tillfredsställande utrustning och kvalificerade hjälpkrafter. Detta medför i sin tur slöseri med dyrbar arbetskraft och en stor risk för eftersläpning i förhållande till den internationella forskningen på området. Former för och incitament till en smidig samverkan mellan specialister från olika områden saknas också i många fall.

När kostnaden för forskning och utveckling inom olika områden skall bedömas måste man också ha i minnet att kraven på kringresurser varierar mellan teknikområdena.

Givetvis kommer inte alla forsknings- och utvecklingsresultat att tas fram inom landet — en huvudpart av det vetenskapliga och tekniska kunnandet som utnyttjas här kommer utifrån. Men man måste i landet ha forskning på en sådan nivå att man kan tillämpa och komplettera det som kommer utifrån — och tillföra en del idéer själv. Detta gäller inte minst inom till-

lämpad forskning och utveckling där tidsfaktorn gör att man inte kan vänta på kompletta underlag — då finns de konkurrerande produkterna färdiga samtidigt som man i Sverige börjar att förbereda uppbyggandet av produktionen. Av stor vikt är emellertid också att kraftiga åtgärder vidtas för att främja internationell samverkan beträffande forskning och utveckling och styrelsen vill särskilt peka på intresset för och utvidgningen av det nordiska samarbetet.

Behoven av medel för tekniska forskningsprojekt och industriell utveckling är stora. För budgetåret 1968/69 mottog styrelsen och Malmfonden ansökningar till ett sammanlagt belopp om ca 190 milj. kr.

För teknisk forskning och utveckling begär styrelsen 134 167 000 kr. Styrelsen föreslår vidare att sex extra tjänster i högre lönegrad än B 5 inrättas.

Styrelsen har för budgetåren 1968/69 och 1969/70 tvingats avslå i och för sig väl motiverade ansökningar om anslag för utrustning med hänsyn till att medelsramarna inte kunnat rymma alltför stora engångskostnader. För utrustning begär styrelsen 18 milj. kr.

Departementschefen

Styrelsen för teknisk utveckling redovisar behov av ökat stöd i olika former till teknisk forskning och industriellt utvecklingsarbete. Jag delar styrelsens uppfattning om önskvärdheten av en ökad statlig insats inom flera av styrelsens verksamhetsgrenar och jag avser att förordna en viss höjning av anslagen.

Styrelsen bör även fortsättningsvis koncentrera sitt finansiella stöd till teknisk forsknings- och utvecklingsverksamhet inom områden där ett statligt bidrag är särskilt angeläget och kan väntas få en påtaglig effekt. Sådana prioriterade områden har jag angivit senast i prop. 1969: 1 bil. 15 s. 43 och därvid särskilt understrukit vikten av att styrelsen medverkar inom sådan verksamhet för vilken samhället ansvarar. Styrelsen bör även medverka i olika myndigheters ansträngningar att förbättra den enskilda människans miljö och levnadsförhållanden genom nya tekniska produkter och system m. m. Styrelsen redovisar ett mångsidigt program inom olika sociala teknologier men framhåller svårigheterna att snabbt föra ut tekniska landvinningar till praktisk användning hos olika huvudmän. Dessa frågor är föremål för särskilda överväganden.

Jag delar vidare styrelsens uppfattning om behovet av en välplanerad insats för att främja den industriella utvecklingen. Särskilt angelägen är en fördjupad analys av behovet av forsknings- och utvecklingsarbete inom skilda teknikområden och industribranscher. Uppmärksamheten bör fästas på områden där behov av statliga åtgärder aktualiserats i andra sammanhang. Bland dessa märks textil- och varvsindustrin liksom den elektroniska industrin.

Det internationella samarbetet får en alltmer ökad betydelse. I samband med överläggningarna om ett vidgat ekonomiskt samarbete i Norden har behovet av ett förstärkt tekniskt-vetenskapligt samarbete betonats. Sverige har vidare accepterat en inbjudan från EEC:s medlemsländer att delta i ett teknologiskt samarbete. För beredandet av den svenska medverkan i dessa och andra internationella samarbetsprogram har styrelsen en central uppgift.

För vissa större projekt har styrelsen ett särskilt behov av att kunna göra fleråriga åtaganden. Detta gäller speciellt i tre fall, nämligen vid avtalsbundet stöd till kollektiv forskning, vid finansieringen av vissa större forskningsprogram samt vid stöd till industriellt utvecklingsarbete. För samtliga dessa behov är det angeläget att styrelsens hittillsvarande möjligheter till långsiktiga åtaganden förstärks.

Kungl. Maj:t har sedan budgetåret 1968/69 inhämtat riksdagens bemyndigande att inom en för en femårsperiod närmare angiven ram godkänna avtal om stöd till kollektiv teknisk forskning m. m. (prop. 1968: 68 s. 37, SU 131, rskr 304). Stödformen har enligt min mening betydande forskningsstimulerande verkan. Styrelsen har anmält ökade anspråk på statligt stöd i denna form. Den del av anslaget till styrelsen som disponeras för sådant avtalsbundet långsiktigt stöd bör enligt min mening ökas.

Ett sådant flerårigt stöd skulle enligt min mening kunna medverka till ett effektivare genomförande av vissa större forskningsprogram. Härvid har jag bl. a. beaktat behovet av att skapa en fastare grund för långsiktiga forskningsprojekt vid AB Atomenergi vilka inte har direkt samband med det industriella reaktor- och bränsleprogrammet. Till denna fråga återkommer jag senare.

Flerårigt stöd till industriellt utvecklingsarbete har hittills lämnats genom medel från Malmfonden. Malmfondsmedlen har haft en väsentlig betydelse för den tekniska och industriella utvecklingen. I samband med att förvaltningsbolaget övertagit det omedelbara ägareansvaret för LKAB bör denna del av bolagets utdelade vinstmedel i fortsättningen tillfalla förvaltningsbolaget. Medel för stöd till industriellt utvecklingsarbete bör i stället inräknas i förevarande anslag. Staten bör genom styrelsen för teknisk utveckling den 1 juli 1970 överta Malmfondens tillgångar. Stiftelsen Malmfonden för forsknings- och utvecklingsarbete bör i samband därmed upphöra med sin verksamhet.

Fonden har årligen tillförts 10 milj. kr. från LKAB:s vinstmedel (prop. 1966: 21, SU 32, rskr 97). Genom beslut av 1969 års riksdag tidigarelades 1970 års avsättning, som styrelsen för teknisk utveckling till huvuddelen kunnat disponera redan innevarande budgetår. De ytterligare medel, 3,3 milj. kr., som med stöd av riksdagens nämnda beslut skulle ha tillförts Malmfonden bör i enlighet med vad jag nyss nämnt beträffande styrelsens övertagande av Malmfondens uppgifter i stället tillföras styrelsen för teknisk

utveckling. Det är angeläget att styrelsen även fortsättningsvis får möjlighet att lämna flerårigt stöd till industriella utvecklingsprojekt på samma sätt som de tidigare besluten om medelsavsättning till Malmfonden gjort möjligt.

Styrelsen har övertagit de uppgifter som tidigare vilade på institutet för nyttiggörande av forskningsresultat (INFOR) (prop. 1968: 68, s. 36). Jag föreslår att Kungl. Maj:t begär riksdagens bemyndigande att till förevarande anslag få överföra eventuellt kvarvarande medel på investeringsanslaget Institutet för nyttiggörande av forskningsresultat, INFOR, under Fonden för låneunderstöd. Räntor och återbetalningar, som hänför sig till dessa medel, bör fortsättningsvis tillföras styrelsen för teknisk utveckling.

Kungl. Maj:t bör inhämta riksdagens bemyndigande att godkänna dels avtal om stöd till kollektiv teknisk forskning, dels beslut om flerårigt stöd till teknisk forskning och industriellt utvecklingsarbete som — inberäknat löpande avtal eller beslut — innebär åtaganden om högst 55 milj. kr. under vart och ett av budgetåren 1970/71—1974/75.

Av medel som anvisas till styrelsens program Finansiellt stöd till teknisk forsknings- och utvecklingsverksamhet bör lån eller bidrag kunna lämnas med eller utan krav på återbetalningsskyldighet. Lån bör lämnas enligt de regler som gäller för styrelsens lånemedel (prop. 1968: 68 s. 36). Räntor och återbetalningar på sålunda lämnade lån och bidrag bör styrelsen redovisa under anslaget.

För *Finansiellt stöd till teknisk forsknings- och utvecklingsverksamhet* beräknar jag 90 166 000 kr.

En kvalificerad långsiktig planering av det statliga stödet till teknisk forskning och industriell utveckling är en förutsättning för ett effektivt utnyttjande av de medel som anslås till utrednings- och planeringsverksamheten. Vissa angelägna uppgifter som bör lösas inom programmet har jag berört tidigare.

Inom programmet bör styrelsen kunna lämna stöd till definierade projekt avseende en mera inträngande framtidsbedömning på olika teknologiska områden. Jag förutsätter därvid att styrelsen i stor utsträckning anlitar befintliga resurser och anknyter till den verksamhet som byggts upp i andra länder.

Styrelsens informations- och dokumentationsverksamhet inklusive stödet till SINFODOK får inrymmas i detta program.

För *utrednings- och planeringsverksamhet* beräknar jag 1 420 000 kr.

Beträffande rådgivnings- och förmedlingsverksamhet ansluter jag mig till styrelsens förslag till inriktning av verksamheten inom programmet. De uppfinnarstipendier som styrelsen försöksvis utdelat under innevarande budgetår har kompletterat de tillgängliga instrumenten för stöd till teknisk forskning och industriell utveckling och bör utgå även i fortsättningen.

För *rådgivnings- och förmedlingsverksamhet* beräknar jag 3 414 000 kr.

Jag har tidigare redogjort för den indelning i program för styrelsens verksamhet som jag angivit med Kungl. Maj:ts bemyndigande. Samtidigt angav jag de anslag varifrån programmen skulle finansieras. Jag anförde då att införandet av ett särskilt utrustningsanslag bör få anstå. Utrustning för tekniskt forsknings- och utvecklingsarbete bör anskaffas inom programmet för finansiellt stöd till teknisk forsknings- och utvecklingsverksamhet och finansieras med det för detta program avsedda anslaget. Styrelsen bör emellertid särskilt pröva möjligheterna att öka utnyttjandet av redan befintlig utrustning.

Jag beräknar medel för viss personalförstärkning vid styrelsen för planering och samordning, utredning och information samt för administrativa göromål.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) till *Styrelsen för teknisk utveckling: Teknisk forskning och utveckling* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 95 000 000 kr.,

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att under budgetåret 1970/71 godkänna avtal och beslut rörande stöd till teknisk forskning och industriellt utvecklingsarbete m. m. som inberäknat löpande avtal och beslut innebär åtaganden om högst 55 000 000 kr. under vart och ett av budgetåren 1970/71—1974/75,

c) bemyndiga Kungl. Maj:t att överföra eventuellt kvarvarande medel den 30 juni 1970 på investeringsanslaget Institutet för nyttiggörande av forskningsresultat. INFOR till reservationsanslaget Styrelsen för teknisk utveckling: Teknisk forskning och utveckling,

d) besluta att Stiftelsen Malmfonden för forsknings- och utvecklingsarbete skall upphöra med sin verksamhet vid utgången av juni 1970 och att staten genom styrelsen för teknisk utveckling skall den 1 juli 1970 överta dess tillgångar.

E 2. Styrelsen för teknisk utveckling: Drift av forskningsstationer

1970/71 Nytt anslag (förslag) 1 000

Från anslaget finansieras program 4 som avser drift och förvaltning av forskningsstationer.

Styrelsen för teknisk utveckling

Programmet avser för budgetåret 1970/71 endast forskningsstationen i Stockholm, för vilken driften handhas av en särskild stiftelse.

Kungl. Maj:t har den 11 april 1969 uppdragit åt byggnadsstyrelsen att i

samråd med styrelsen för teknisk utveckling upprätta och till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till byggnadsprogram för en nybyggnad med ca 4 000 m² programyta för en forskningsstation i Göteborg.

Departementschefen

Styrelsen har uppskattat att övergången till den nya anslagstekniken för uppdragsverksamheten kräver ett belopp av 200 000 kr. för att tillgodose tillfälliga behov av likvida medel. Chefen för finansdepartementet har tidigare denna dag vid anmälan av finansplanens särskilda frågor föreslagit Kungl. Maj:t att hemställa om en rörlig kredit för vissa programbudgetmyndigheter. Jag kommer senare att föreslå Kungl. Maj:t att meddela närmare bestämmelser om styrelsens utnyttjande av denna kredit.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Styrelsen för teknisk utveckling: Drift av forskningsstationer* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.

Verksamheten vid statens provningsanstalt

Statens provningsanstalt utför på uppdrag av myndighet eller enskild provningar och undersökningar av material och konstruktioner och därmed förenad verksamhet. I den mån anstaltens utrustning och förhållanden i övrigt medger det görs också andra provningar och undersökningar. Anstalten bedriver även teknisk-vetenskaplig forskning inom sitt verksamhetsområde och ställer personal till förfogande för nationellt och internationellt standardiseringsarbete m. m.

Provningsanstalten leds av en styrelse. Chef för anstalten är en generaldirektör. Anstalten är organiserad på tre tekniska avdelningar med sammanlagt tolv laboratorier, en centralverkstad och ett kansli. Huvuddelen av verksamheten är förlagd till Stockholm men det finns ett flertal filialer på andra orter.

Antalet anställda den 1 juli 1969 var 218, varav mer än en tredjedel hade ingenjörsutbildning. Härtill kommer 24 personer med timarvode.

Fr. o. m. budgetåret 1966/67 bedrivs verksamheten vid anstalten försöksvis efter programbudgetprinciper. Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 februari 1969 beslöt jag att provningsanstalten skulle lämna in sin anslagsframställning för budgetåret 1970/71 i programtermer. I beslutet föreskrevs att följande programindelning tills vidare skulle tillämpas.

1. Uppdragsverksamhet
2. Egen forskning
3. Myndighetsuppgifter

I beslutet angavs vidare att provningsanstalten tills vidare borde utgå från att anslagen skulle vara följande

1. Statens provningsanstalt: Uppdragsverksamhet
2. Statens provningsanstalt: Utrustning
3. Bidrag till statens provningsanstalt

Anslag 1 skulle vara förslagsanslag som tas upp med ett formellt belopp på 1 000 kr. Under anslaget skulle redovisas kostnader och intäkter för program 1. Häri skulle ingå även uppdragsforskning dvs. sådan forskning som finansieras exempelvis av styrelsen för teknisk utveckling. Anslaget skulle inte få uppvisa någon nettobelastning, vare sig under loppet eller vid slutet av budgetåret. Som inkomst under anslaget skulle redovisas dels uppburna avgifter, dels i mån av behov ianspråktagna medel från bidragsanslaget. Belopp som svarar mot komplementkostnader skulle levereras in till särskild inkomsttitel på riksstaten.

Anslag 2 skulle vara reservationsanslag som skall finansiera anstaltens investeringar i utrustning m. m.

Anslag 3 skulle vara reservationsanslag som i första hand skall finansiera programmen 2 och 3. Från detta anslag skulle också medel kunna överföras till program 1 om kostnaderna för denna verksamhet överstiger intäkterna. Anslaget skulle uppdelas i följande delposter.

- a. Bidrag till uppdragsverksamhet
- b. Bidrag till forskning
- c. Bidrag till myndighetsverksamhet

Provningsanstalten har ifrågasatt vissa närmare angivna ändringar i principerna för kostnadsredovisning och anslagsgivning.

Anstalten har i enlighet med nämnda beslut redovisat sina anslagsbehov i programtermer. Jag anser att även redovisningen till riksdagen bör ske på detta sätt. Någon ändring i principerna för kostnadsredovisning och anslagsgivning anser jag inte böra göras.

E 3. Statens provningsanstalt: Uppdragsverksamhet

1970/71 Förslag 1 000

Uppdragsverksamheten omfattar undersökningar av material, konstruktioner och produkter, mättekniska undersökningar, kalibreringar, tillverkningskontroller, analyser etc. som beställs av utomstående. Resultat av undersökningarna sammanfattas i intyg, typgodkännanden eller andra skriftliga utlåtanden. Kostnaderna för undersökningarna debiteras uppdragsgivaren enligt taxa som fastställs av provningsanstalten i samråd med rikskontrollverket.

Till uppdragsverksamheten räknas också de delar av egna forskningsarbeten som finansieras med bidrag från forskningsråd, fonder och andra institutioner.

Statens provningsanstalt

	1968/69 Utfall	1969/70 Beräknat	1970/71 Beräknar anstalten
Program 1: Uppdragsverksamhet			
Intäkter	7 805 000	9 285 000	9 535 000
Särkostnader	—6 751 000	—8 056 000	—8 253 000
Täckningsbidrag	1 054 000	1 229 000	1 282 000
Schabloniserade samkostnader	—3 084 000	—3 221 000	—3 305 000
Resultat	—2 030 000	—1 992 000	—2 023 000

De totala intäkterna vid provningsanstalten budgetåret 1969/70 beräknas uppgå till 9 290 000 kr., varav 8 130 000 kr. utgör intäkter från uppdrag. Detta innebär en ökning med ca 1 milj. kr. jämfört med 1968/69. Ökningen är till största delen en följd av den taxehöjning som styrelsen beslutat fr. o. m. den 1 juli 1969. Den reella ökningen av uppdragsverksamheten har uppskattats till 4 %.

För 1970/71 har på samma sätt intäktsökningen uppskattats till 8 %, vilket skulle ge en intäktssumma på drygt 8,8 milj. kr. Verksamheten vid filialen i Lund kommer sannolikt att gå med viss förlust.

Resurserna för brandprovning behöver förstärkas. Det nuvarande brandlaboratoriet fyller inte längre de krav som rimligen kan ställas.

Anstalten är trångbodd och lokalfrågorna kräver en snar lösning.

Departementschefen

Uppdragsverksamheten vid statens provningsanstalt expanderade starkt efter omorganisationen år 1961. Mellan budgetåren 1961/62 och 1966/67 ökade uppdragsvolymen med i genomsnitt 15 % per år. Under samma period steg årsintäkterna från 2,94 milj. kr. till 6,28 milj. kr. Anstalten kunde samtidigt tillmötesgå ökade krav på noggrannhet och tillförlitlighet i mätningar och undersökningar.

På grund av vikande konjunkturer blev expansionstakten väsentligt lägre under budgetåret 1967/68 för att åter öka under 1968/69. I sin långtidsprognos räknar anstalten med att uppdragsintäkterna budgetåret 1974/75 skall uppgå till ca 10 milj. kr.

Som framgått av tidigare redovisning beräknar anstalten ett underskott i uppdragsverksamheten av 1 992 000 kr. för budgetåret 1969/70. Detta underskott beräknas öka något budgetåret 1970/71. Jag finner det angeläget att denna utveckling bryts. Anstalten bör därför snarast vidta åtgärder för att omdisponera tillgängliga resurser från verksamheter med låg kostnadstäckning till ekonomiskt bärkraftiga områden. En rättvisande fördelning av kostnaderna för verksamheten på resp. uppdragsgivare bör eftersträvas.

Provningsanstalten har uppskattat att övergången till den nya anslagstek-

niken för uppdragsverksamheten kräver ett belopp av 1 milj. kr. för att tillgodose tillfälliga behov av likvida medel.

Chefen för finansdepartementet har tidigare denna dag vid anmälan av finansplanens särskilda frågor föreslagit Kungl. Maj:t att hemställa om en rörlig kredit för vissa programbudgetmyndigheter. Jag kommer senare att föreslå Kungl. Maj:t att meddela närmare bestämmelser om provningsanstaltens utnyttjande av denna kredit.

Jag vill vidare erinra om att provningsanstalten skall inleverera ersättning motsvarande komplementkostnader (avskrivningar och förräntning på utrustning) till den nya inkomstitel för detta ändamål som chefen för finansdepartementet tidigare denna dag föreslagit.

Byggnadsstyrelsen har den 14 november 1969 erhållit i uppdrag att i samråd med provningsanstalten och AB Atomenergi utarbeta förslag till ett byggnadsprogram för anstaltens nya brandlaboratorium vid forskningsstationen i Studsvik.

Förslag om en framtida förläggning av provningsanstaltens övriga anläggningar m. m. till Studsvik har nyligen framlagts av delegationen för lokalisering av statlig verksamhet och 1969 års utredning för samordnad forskning. Förslaget remissbehandlas f. n.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens provningsanstalt: Uppdragsverksamhet* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.

E 4. Bidrag till statens provningsanstalt

1970/71 Förslag 4 900 000

Statens provningsanstalt

	1968/69 Utfall	1969/70 Beräknat	1970/71 Beräknar anstalten
Program 2: Egen forskning			
Särkostnader	719 000	768 000	1 512 000
Schabloniserade samkostnader	504 000	777 000	803 000
Kostnader totalt	1 223 000	1 545 000	2 315 000
Program 3: Myndighetsuppgifter			
Intäkter	4 000	5 000	5 000
Särkostnader	1 066 000	929 000	963 000
Schabloniserade samkostnader	584 000	484 000	498 000
Nettokostnader totalt	1 646 000	1 408 000	1 456 000

Anstaltens resurser för forskningsarbeten i egen regi bör successivt byggas ut så att de under budgetåret 1975/76 tillsammans med övrig egenverk-

samhet (myndighetsuppgifter) uppgår till ca 50 % av den totala verksamheten.

En del av de anslag som nu kanaliseras via forskningsråden bör gå direkt till anstalten. Denna överflyttning föreslås uppgå till 500 000 kr. för budgetåret 1970/71 varvid det totala anslagsbehovet blir 5 807 000 kr.

Departementschefen

En fortgående forsknings- och utvecklingsverksamhet är nödvändig för att statens provningsanstalt skall kunna motsvara de krav på avancerad provningsmetodik som bl. a. den produktionstekniska utvecklingen ställer. 1969 års utredning för samordnad forskning väntas avge förslag beträffande de organisatoriska formerna för en samordnad verksamhet vid vissa forskningsinstitutioner, bl. a. provningsanstalten. Med hänsyn till att utredningsarbetet pågår är jag inte beredd att ta ställning till provningsanstaltens förslag om den framtida inriktningen och omfattningen av forskningsarbetet m. m. vid anstalten.

För anstaltens egen forskningsverksamhet bör emellertid tills vidare gälla att den i första hand skall syfta till att öka anstaltens kompetens att på uppdrag av myndighet eller enskild utföra provningar och undersökningar av material och konstruktioner och därmed förenad verksamhet.

För att upprätthålla forskning inom områden där anstalten inte räknar med att få återbäring genom betalda uppdrag bör starka samhällsekonomiska skäl föreligga. I likhet med vad jag tidigare anfört under programmet Uppdragsverksamhet kan det även under programmet Egen forskning bli fråga om att anstalten bör omdisponera tillgängliga resurser till ekonomiskt mera bärkraftiga områden.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till statens provningsanstalt* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 4 900 000 kr.

E 5. Statens provningsanstalt: Utrustning

1968/69 Utgift	941 000	Reservation	780 000
1969/70 Anslag	800 000		
1970/71 Förslag	900 000		

Statens provningsanstalt

Behovet av investering i utrustning för filialen i Lund beräknas till 250 000 kr. för budgetåret 1970/71. För ny- och ersättningsanskaffningar av övrig utrustning krävs oförändrat 800 000 kr.

Departementschefen

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens provningsanstalt: Utrustning* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 900 000 kr.

Verksamheten vid statens skeppsprovninganstalt

Statens skeppsprovninganstalt utför på uppdrag av myndighet eller enskild provningar och undersökningar av betydelse för skeppsteknik och sjöfart. I den mån anstaltens utrustning och förhållanden i övrigt medger det görs också andra provningar och undersökningar. Anstalten bedriver även teknisk-vetenskaplig forskning inom sitt verksamhetsområde.

Skeppsprovninganstalten leds av en styrelse. Chef för anstalten är en generaldirektör. Anstalten är organiserad på tre tekniska avdelningar och en administrativ avdelning.

Antalet anställda den 1 juli 1969 var 88, varav 25 hade akademisk utbildning och 35 utbildning från gymnasium eller fackskola.

Fr. o m. budgetåret 1969/70 bedrivs verksamheten vid anstalten försöksvis efter programbudgetprinciper. Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 februari 1969 beslöt jag att skeppsprovninganstalten skulle utforma sin anslagsframställning för budgetåret 1970/71 i programtermer. I beslutet föreskrevs att följande programindelning tills vidare skulle tillämpas.

1. Uppdragsverksamhet
2. Egen forskning
3. Myndighetsuppgifter

I beslutet angavs vidare att skeppsprovninganstalten tills vidare borde utgå från att anslagen skulle vara följande.

1. Statens skeppsprovninganstalt: Uppdragsverksamhet
2. Statens skeppsprovninganstalt: Utrustning
3. Bidrag till statens skeppsprovninganstalt

Anslag 1 skulle vara förslagsanslag som tas upp med ett formellt belopp på 1 000 kr. Under anslaget skulle redovisas kostnader och intäkter för program 1. Häri ingår även uppdragsforskning dvs. sådan forskning som finansieras exempelvis av styrelsen för teknisk utveckling. Anslaget skulle inte få uppvisa någon nettobelastning, vare sig under loppet eller vid slutet av budgetåret. Som inkomst under anslaget redovisas dels uppburna avgifter, dels i mån av behov ianspråktagna medel från bidragsanslaget. Belopp som svarar mot komplementkostnader levereras in till särskild inkomstitel på riksstaten.

Anslag 2 skulle vara reservationsanslag som skulle finansiera anstaltens investeringar i utrustning m. m.

Anslag 3 skulle vara reservationsanslag som i första hand skulle finansiera programmen 2 och 3. Från detta anslag skulle också medel kunna överföras till program 1 om kostnaderna för denna verksamhet överstiger intäkterna. Anslaget skulle uppdelas i följande delposter.

- a. Bidrag till uppdragsverksamhet
- b. Bidrag till forskning
- c. Bidrag till myndighetsverksamhet

Skeppsprovningensanstalten har i enlighet med nämnda beslut redovisat sin anslagsframställning i programtermer. Jag anser att även redovisningen till riksdagen bör ske på detta sätt.

E 6. Statens skeppsprovningensanstalt: Uppdragsverksamhet

1970/71 Förslag 1 000

Den svenska varvsindustrin och rederinäringen är skeppsprovningensanstaltens främsta uppdragsgivare. Ett klart samband kan spåras mellan varvsindustrins utveckling och anstaltens uppdragsvolym.

Statens skeppsprovningensanstalt

	1968/69 Utfall	1969/70 Beräknat	1970/71 Beräknar anstalten
Program 1: Uppdragsverksamhet			
Intäkter	3 803 000	5 020 000	5 020 000
Särkostnader	— 3 211 000	— 4 401 000	— 4 158 000
Täckningsbidrag	592 000	619 000	862 000
Schabloniserade samkostnader	— 578 000	— 619 000	— 862 000
Resultat +	14 000	0	0

Uppdragsverksamheten förutsätts lämna intäkter enligt en av styrelsen för anstalten fastställd taxa, som möjliggör full kostnadstäckning. På grund av den allmänna kostnadsstegringen har taxan höjts med 15 % den 1 maj 1969. Inkomsterna från uppdragsverksamhet torde öka väsentligt fr. o. m. budgetåret 1971/72.

På grund av den nuvarande lokalsituationen vid skeppsprovningensanstalten föreligger praktiska svårigheter att kunna åstadkomma en erforderlig personalförstärkning. Viss ytterligare extra ordinarie personal bör dock anställas. Uppdrag kommer att i ökad utsträckning lämnas till utomstående specialister.

Departementschefen

Verksamheten vid anstalten bör bedrivas under samma organisatoriska former som hittills. Tillkomsten av det nya kavitationslaboratoriet har väsentligt ökat anstaltens möjligheter att medverka i det skeppstekniska utvecklingsarbetet.

Skeppsprovningensanstalten har uppskattat att övergången till den nya anslagstekniken för uppdragsverksamheten kräver ett belopp av 1,5 milj. kr. för att tillgodose tillfälliga behov av likvida medel.

Chefen för finansdepartementet har tidigare denna dag vid anmälan av finansplanens särskilda frågor föreslagit Kungl. Maj:t att hemställa om en rörlig kredit för vissa programbudgetmyndigheter. Jag kommer senare att

föreslå Kungl. Maj:t att meddela närmare bestämmelser om skeppsprov-
ningsanstaltens utnyttjande av denna kredit.

Jag vill erinra om att skeppsprovningensanstalten skall inleverera ersätt-
ning motsvarande komplementkostnader (avskrivningar och förräntning på
utrustning) till den nya inkomsttitel för detta ändamål som chefen för fi-
nansdepartementet tidigare denna dag föreslagit.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens skeppsprovningensanstalt: Uppdragsverksam-*
het för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 000
kr.

E 7. Bidrag till statens skeppsprovningensanstalt

1970/71 Förslag 2 000 000

Statens skeppsprovningensanstalt

	1968/69 Utfall	1969/70 Beräknat	1970/71 Beräknar anstalten
Program 2: Egen forskning			
Särkostnader	1 323 000	1 236 000	1 615 000
Schabloniserade samkostnader	215 000	174 000	335 000
Kostnader totalt	1 538 000	1 410 000	1 950 000
Program 3: Myndighetsuppgifter			
Särkostnader	—	168 000	207 000
Schabloniserade samkostnader	33 000	22 000	43 000
Kostnader totalt	33 000	190 000	250 000

För att vidmakthålla och vidareutveckla en godtagbar vetenskaplig stan-
dard vid anstalten är det nödvändigt att utrymme finns för en långsiktig
egen forskning. Blir forskningen eftersatt ökas riskerna för teknisk över-
flygling från andra skeppsbyggande nationer. För egen forskningsverksam-
het och sådan expertverksamhet som åligger anstalten i dess egenskap av
statlig myndighet erfordras 2,2 milj. kr.

Departementschefen

Det nya kavitationslaboratoriet har skapat förutsättningar för en vidgad
verksamhet på det fartygshydropromekaniska området. Jag delar anstaltens
uppfattning om behovet av en ökad satsning på forskning och utveck-
ling.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till statens skeppsprovningensanstalt* för bud-
getåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 2 000 000
kr.

E 8. Statens skeppsprovningensanstalt: Utrustning

1968/69 Utgift	107 400	Reservation	420 000
1969/70 Anslag	400 000		
1970/71 Förslag	500 000		

Statens skeppsprovningensanstalt

För nyanskaffning, komplettering och modernisering av teknisk utrustning och inredning erfordras 600 000 kr.

Departementschefen

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens skeppsprovningensanstalt: Utrustning* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 500 000 kr.

E 9. Bidrag till Ingenjörsvetenskapsakademien

1968/69 Utgift	450 000
1969/70 Anslag	500 000
1970/71 Förslag	535 000

Bidraget utgör statens stöd till Ingenjörsvetenskapsakademiens (IVA) centrala verksamhet (prop. 1968: 68 s. 57, SU 131, rskr 304).

IVA

Anslaget bör höjas med 600 000 kr. med hänsyn bl. a. till de ökade krav på insatser och tjänster som ställs på IVA från olika statliga organ. För forskning inom kärnenergiområdet och närliggande områden begär IVA 300 000 kr. Motsvarande medel utbetalas för närvarande till IVA från anslag som disponeras av styrelsen för teknisk utveckling.

Departementschefen

Bidrag till specificerade projekt bör liksom hittills kunna lämnas av styrelsen för teknisk utveckling efter styrelsens prövning och avse forskningsprojekt, kontaktverksamhet m. m. För bidrag till IVA:s centrala verksamhet beräknar jag 535 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till Ingenjörsvetenskapsakademien* för budgetåret 1970/71 anvisa ett anslag av 535 000 kr.

E 10. Bidrag till Sveriges standardiseringskommission

1968/69 Utgift	1 425 000
1969/70 Anslag	1 575 000
1970/71 Förslag	1 840 000

Enligt av Kungl. Maj:t fastställda stadgar utgör Sveriges standardiseringskommission centralorgan för den nationella standardiseringsverksamheten och företräder denna i det internationella standardiseringsarbetet. Kommissionen skall vidare utarbета och fastställa svensk standard samt verka för att denna används inom statlig och kommunal verksamhet liksom inom näringslivet. Bland övriga uppgifter ingår samordning mellan standardiseringsarbetet och varudeklarationsverksamheten.

Kostnaderna för kommissionens verksamhet bestrids genom statsanslag, genom kontantbidrag från näringslivet och ersättningar från statliga verk m. m. samt genom försäljning av standard. Vid beräkning av statsanslaget tillämpas fr. o. m. budgetåret 1966/67 den principen att anslaget skall stå i visst förhållande till näringslivets kontantbidrag till verksamheten under det sistförflutna budgetåret. Förhållandet har fastställts till 60 %. Härigenom kommer staten att svara för ca en fjärdedel av kostnaderna för verksamheten (prop. 1966: 1 bil. 12 s. 42, SU 10, rskr 10).

Sveriges standardiseringskommission

Näringslivets kontantbidrag till kommissionen och dess fackorgan under budgetåret 1968/69 uppgick till 3 072 470 kr. Kommissionen hemställer därför om statsanslag till verksamheten under budgetåret 1970/71 med 60 % av detta belopp eller avrundat 1 840 000 kr. Dessutom hemställer kommissionen om statsbidrag till speciella insatser i det internationella standardiseringsarbetet med 100 000 kr. för harmonisering av olika länders standarder så att tekniska handelshinder kan undanröjas.

Departementschefen

För samhälle och näringsliv är det av stort värde att standardiseringsarbetet bedrivs på ett effektivt sätt. Jag beräknar en höjning av bidraget till standardiseringskommissionens nationella och internationella verksamhet med 265 000 kr. och hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till Sveriges standardiseringskommission*
för budgetåret 1970/71 anvisa ett anslag av 1 840 000 kr.

E 11. Delegationen för atomenergifrågor

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 610 000 kr.

1966 års atomenergiutredning har den 23 december 1969 avgett betänkandet Myndighetsuppgifter på atomenergiområdet (Stencil I 1969: 7). I betänkandet föreslås en ny organisation för säkerhetsgranskning och tillsyn av atomenergianläggningar m. m. Remissbehandling av betänkandet pågår. Beredningen inom industridepartementet avses slutföras i sådan tid att särskild proposition kan föreläggas årets riksdag. Anslaget bör i avvaktan härpå beräknas med oförändrat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1970/71 beräkna till *Delegationen för atomenergifrågor* ett förslagsanslag av 610 000 kr.

E 12. Atomenergiverksamhet inom Aktiebolaget Atomenergi

1968/69 Utgift	78 000 000	Reservation	6 000 000
1969/70 Anslag	54 000 000		
1970/71 Förslag	60 000 000		

AB Atomenergi bildades år 1947 med uppgift att handha det målbundna forsknings- och utvecklingsarbetet på atomenergiområdet. Aktiekapitalet i bolaget uppgår till 14 milj. kr. Staten är ensam aktieägare i bolaget efter övertagandet år 1969 av de aktier som tidigare ägts av ett antal industri- och kraftföretag m. fl. (prop. 1969: 101, SU 99, rskr 245). Riktlinjer för bolagets verksamhet godkändes av riksdagen år 1956 (prop. 176, 3LU 22, rskr 344) och har därefter vid flera tillfällen modifierats i samband med riksdagens prövning av anslag till bolaget.

Till följd av ett konsortialavtal år 1968 mellan staten och Allmänna svenska elektriska aktiebolaget (ASEA) fördes Atomenergis resurser för tillverkning av bränsleelement samt vissa projekteringsresurser den 1 januari 1969 över till ett av staten och ASEA samägt företag, AB ASEA-ATOM (prop. 1968: 169, SU 199, rskr 408). Detta företag svarar nu för den kommersiella verksamhet på reaktor- och bränsleområdet, som tidigare bedrivits inom Atomenergi och ASEA. Enligt konsortialavtalet åtar sig staten att även i fortsättningen verka för att de forsknings- och utvecklingsresurser hos Atomenergi som inte omfattas av avtalet kan stödja svensk industris kommersiella verksamhet på atomenergiområdet. ASEA-ATOM, andra tillverkande företag och kraftindustrin förutsätts vidare kunna utnyttja Atomenergis resurser i form av betalda uppdrag. ASEA-ATOM och övriga intressenter deltar inom ett särskilt programråd i utformningen av Atomenergis utvecklingsprogram på reaktor- och reaktorbränsleområdet.

Atomenergi har sin nuvarande verksamhet förlagd till Stockholm, Studsvik och Ranstad. Bolagets huvudkontor jämte vissa anläggningar ligger i Stockholm. I Studsvik ligger bolagets forskningsstation med bl. a. reaktorerna R0, R2, R2-0 och FR0 samt olika laboratorier. Vid bolagets uranverk i Ranstad bedrivs ett utvecklingsarbete beträffande utvinning av uran ur skiffer.

Antalet anställda i bolaget — utom personalen i Ranstad — uppgick till ca 1 080 vid ingången av budgetåret 1969/70, varav ca 600 med teknisk utbildning. Av personalen tjänstgjorde ca 290 i Stockholm och ca 790 i Studsvik.

Atomenergis verksamhet finansieras huvudsakligen genom statsanslag. Kostnaderna för bolagets investeringar i Marvikens kraftstation bestrids från ett anslag över kapitalbudgeten (se s. 142). Medel för utvecklingsarbete rörande utvinning av uran anvisas under särskilt anslag (se s. 101). Återstoden av bolagets verksamhet finansieras genom bidrag över förevarande anslag samt i betydande utsträckning även genom forskningsbidrag och egna uppdragsinkomster.

AB Atomenergi

En översikt av den internationella *atomkraftmarknaden* visar att antalet reaktorbeställningar minskat i Förenta staterna och Storbritannien, medan en ökning kan konstateras i flera europeiska länder. Lättvattenreaktorn har dominerat de nya beställningarna. Utvecklingsarbetet på reaktorområdet koncentreras alltmer på snabba brydreaktorer, där insatsen till övervägande del görs på natriumkylda reaktorer.

I takt med atomkraftutbyggnaden blir frågan om uranförsörjningen på lång sikt alltmer aktuell, och prospekteringsinsatserna ökar över hela världen. I fråga om anrikat uran — som är nödvändigt för drift av bl. a. lättvattenreaktorerna — tar sig en önskan att minska beroendet av det ledande leverantörlandet Förenta staterna alltmer bestämda uttryck. Ett samarbete för utveckling av ultracentrifugmetoden för anrikning av uran som alternativ till den hittills använda gasdiffusionsmetoden har beslutats av Storbritannien, Västtyskland och Nederländerna.

Enligt Centrala driftledningens i maj 1969 framlagda utbyggnadsprogram kommer fram till år 1980 atomkraftverk med en effekt av sammanlagt 7 500 MWe¹ att ha tagits i drift i Sverige. Under år 1969 har två nya enheter beställts, nämligen en andra enhet på 520 MWe till Oskarshamnsverket och en första enhet i Barsebäck utanför Malmö på 580 MWe, båda med svensk leverantör av reaktorn (ASEA-ATOM). Reaktortankarna har av ASEA-ATOM beställts hos Uddcomb Sweden AB, det nybildade bolaget för tillverkning av tung utrustning för reaktormarknaden och den kemiska industrin med svenska staten, Uddeholms AB och det amerikanska företaget Combustion Engineering som delägare. Med hänsyn till den betydande atomkraftutbyggnad som nu kan förutses i vårt land måste de statliga utvecklingsinsatserna betecknas som relativt låga. Länder med jämförbara insatser har inte som Sverige en självständig industriell verksamhet utan arbetar med stöd av licenser från i första hand Förenta staterna.

Ett fortsatt samarbete med industrin beträffande utvecklingen av *termiska reaktorer* är en av bolagets viktigaste uppgifter. Den hårda konkurrensen på reaktorområdet har medfört stora krav på förbättrade prestanda hos reaktorer och reaktorbränsle. De första svenska reaktorprojekten, vilka varit en förutsättning för den industriella utvecklingen, har stor betydelse även för

¹ 1 MWe = 1 megawatt elektrisk effekt.

det fortsatta arbetet. Ågestaverket har gett värdefulla driftserfarenheter samt möjligheter till bränsleprovning i full skala. Erfarenheterna från Marvikenstationen och från det nordiska betongtankprojektet i Studsvik kan få stor betydelse för den fortsatta tekniska utvecklingen av termiska reaktorer.

Ett förslag till arbetsprogram beträffande *snabba reaktorer* ingår som ett led i bolagets femårsplan och presenteras i det följande i samband med planen.

De leverans- och driftsvårigheter som drabbat ett flertal reaktorprojekt i olika länder har ofta visat sig härröra från *materialproblem*. Allt eftersom kraven på prestanda från reaktorerna ökar kommer materialfrågorna att bli ännu viktigare. Atomenergi avser att med hänsyn bl. a. till tillverkningen inom landet av kapslingsmaterial, konstruktionsmaterial och stora trycktankar av stål ytterligare stärka sina insatser på materialområdet.

Marknaden inom *bränsleområdet* kommer att i storlek närma sig reaktormarknaden. Arbetet inom skilda delar av bränslecykeln är också en av Atomenergis huvuduppgifter. Sambandet mellan å ena sidan valet av reaktortyp vid utbyggnaden och å andra sidan uranförbrukning, totalekonomi m. m. bör fortlöpande studeras i samarbete med kraftindustrin och marknadens övriga intressenter, liksom studier beträffande anrikning av uran och upparbetning av använt bränsle. En intensiv bränsleelementutveckling är en förutsättning för varje reaktortyps fortsatta konkurrenskraft. Även om Atomenergi inte längre har bränsleelementtillverkning på programmet är det därför väsentligt att bolaget bedriver ett avancerat forsknings- och utvecklingsarbete på detta område. Arbetet bör inte bara inriktas på urananrikat bränsle utan även på plutoniumanrikat bränsle för såväl termiska som snabba reaktorer. Ett optimalt utnyttjande av plutonium kommer att få en allt större betydelse för bränslecykelns kostnader och bör bli föremål för ökade insatser från bolaget.

Atomenergis deltagande i Eurochemieprojektet för upparbetning av använt bränsle bedöms ge sådana erfarenheter på området även under kommande budgetår att egna utvecklingsarbeten inte behöver utföras. Genom den ökade utbyggnaden av atomkraften i Sverige aktualiseras frågan om och när en inhemsk upparbetningsanläggning bör byggas. Bolaget avser att följa utvecklingen på området i Europa och Norden för att kunna bedöma hur upparbetningsfrågan bör lösas för Sveriges del. Bolaget avser också att — bl. a. med hänsyn till de möjligheter till samarbete som kan uppstå — bevaka utvecklingen beträffande strävandena att i Europa få till stånd anrikningsanläggningar för uran.

Bolaget avser att fortsätta sina bemödanden att utvidga och bredda verksamheten i *Studsvik*. Främst inom miljövården skulle bolagets expertis med fördel kunna utnyttjas på flera delområden, t. ex. brackvattenforskning och analysverksamhet. Andra områden där bolaget har en särskild fond av kun-

nande och erfarenhet är materialforskning, värmeteknik, mätteknik, instrumentering och utbildning.

Bolaget bedriver viss *långsiktig forskning* på ett fåtal för kärnenergitekniken centrala områden. Denna forskning är nödvändig för att i bolaget bibehålla en hög teknisk-vetenskaplig kompetens och en god miljö för verksamheten i Studsvik. Enligt statsmakternas beslut skall den långsiktiga forskningen fr. o. m. innevarande budgetår finansieras genom styrelsen för teknisk utveckling (STU) och i viss utsträckning även atomforskningsrådet och naturvetenskapliga forskningsrådet. Erfarenheterna från detta system har inte varit positiva för bolaget. I flera fall har anslag beviljats endast under förutsättning att bolaget tillskjuter lika stort belopp. Forskningsråden har inte beviljat anslag motsvarande de totala enligt programbudgetprinciper beräknade forskningskostnaderna. Bolaget har för budgetåret 1969/70 begärt ett tilläggsanslag av 2,8 milj. kr. för att forskningsverksamheten skall kunna fortgå i rimlig omfattning och för att bolaget skall kunna tillämpa en riktig personalpolitik gentemot den personal som till följd av det nya finansieringssystemet måste friställas.

För att kvalitetsbedömningen skall bli den styrande faktorn vid en rådsfinansierad forskning fordras att de som söker anslag har i stort sett samma utgångsläge, speciellt vad beträffar annan finansiering av sin verksamhet och sättet att beräkna kostnaderna. Bolaget har emellertid här ett betydligt sämre läge än t. ex. universitetsinstitutioner och fristående institut, som har fasta basanslag för kostnader för högre tjänster och för driften. Sådana anslag är nödvändiga också för att bolaget skall kunna ha verkligt kvalificerade forskningsledare anställda.

Med hänsyn till den erfarenhet som vunnits av det nya systemet och i samråd med STU och berörda forskningsråd begär bolaget i år medel även för en mindre del av den långsiktiga forskningsverksamheten. Härigenom utformas principen om forskningsrådsfinansiering så att den kan tillämpas bättre i praktiken. Den nya principen för kvalitetsbedömning av den långsiktiga forskningen i Studsvik markeras ytterligare av att det har tillsatts en särskild forskningsnämnd för såväl den forskning som bekostas av forskningsråd som den bolaget bekostar. Denna forskningsnämnd har fått ställning som nämnd inom STU. Förhandlingar har tagits upp med forskningsrådets laboratorium i Studsvik om att inrymma även dess verksamhet under denna nämnd.

Bolagets redovisning av *medelsbehovet för budgetåret 1970/71* är fördelad på elva program. Programmen 1—4 avser utvecklingsarbetet och viss forskning inom atomenergiområdet och program 5 övrig långsiktig forskning. Viss konsultverksamhet, som inte har direkt anknytning till atomenergiarbetet, redovisas under program 6 tillsammans med kostnaderna för de centrala försäljningsfunktionerna. Program 7 omfattar bolagets pro-

duktion, huvudsakligen instrument och isotopservice. Program 8 omfattar driften av reaktorer, aktiva laboratorier och övriga anläggningar, kostnader för verkstäder, datamaskinarbete, kemiska analyser, el och värme, byggnadsunderhåll, skydd och säkerhet. Program 9 omfattar företagsledning och central administration, program 10 större investeringar av engångskaraktär och program 11 bokföringstekniska poster.

Bolaget har med anledning av den successivt ökande uppdragsverksamheten funnit det lämpligt att för varje program redovisa såväl kostnader som intäkter och medelsbehov. Av de totala kostnaderna, 105,6 milj. kr., för den verksamhet som redovisas under detta anslag beräknas 68,8 milj. kr. täckas av statsanslag och 36,8 milj. kr. av intäkter. Dessa utgörs av dels forskningsanslag från STU, forskningsråden m. fl. till ett belopp av 10 milj. kr., dels uppdragsintäkter från industrin och kraftföretagen, in- och utländska forskningsinstitutioner m. fl. till ett belopp av 26,8 milj. kr.

Särskilt från program 8 har i stor utsträckning skett interndebiteringar av tjänster för att belasta arbetsuppgifterna under övriga program med korrekta kostnader. Sålunda uppgår den totala kostnaden för program 8 till 53,8 milj. kr. varav 25,8 milj. kr. interndebiterats eller fördelats i form av pålägg.

I Atomenergis anslagsframställning har förutsatts att bolaget erhåller det begärda tilläggsanslaget av 2,8 milj. kr. för budgetåret 1969/70 som täckning för vissa baskostnader m. m. för långsiktig forskning.

Vid oförändrad ambitionsnivå beräknas de indexbetingade kostnadsstegringarna för bolagets hela verksamhet till 6 milj. kr. För den anslagsfinansierade verksamheten motsvarar detta 4 milj. kr. Av den begärda höjningen av anslaget till 68,8 milj. kr. utgör sålunda 4 milj. kr. automatiska kostnadsstegringar.

1. En begränsad insats i form av utrednings- och beräkningsarbete kommer att göras på bränslecykelområdet som underlag för rådgivning till statsmakterna i energipolitiska frågor och för konsultverksamhet åt kraftindustrin.

Säkerhetsfrågor i samband med kärntekniska anläggningar studeras i stor utsträckning som uppdrag åt industrin. Arbetet inriktas huvudsakligen på allmänna säkerhetsnormer, närförläggningsstudier samt spridning av klyvningsprodukter.

2. Arbetet för Oskarshamnsverket planeras fortsätta enligt samarbetsavtalet med ASEA-ATOM. Enligt gällande tidsplan skall stationen efter en experiment- och intrimningsperiod överlämnas till beställaren den 1 augusti 1970. Utvecklingsarbetet under 1969/70 avser förberedelser för idrifttagning omfattande t. ex. mätningar på fullstora bränslepatroner. Vidare kommer personal från bolaget att delta i startexperimenten.

Under budgetåret 1970/71 förutses betalda uppdrag för arbeten i samband med den första reaktorn för Ringhals kraftstation.

	1968/69 milj. kr.	1969/70 milj. kr.	1970/71 milj. kr.	Beräknad ändring 1970/71 milj. kr.
<i>1. För kärnenergiområdet gemensam verksamhet</i>				
Kostnader	2,6	3,2	2,8	— 0,4
Intäkter	1,2	0,5	1,4	— 0,9
Netto	1,4	2,7	1,4	— 1,3
<i>2. Forsknings- och utvecklingsarbete termiska reaktorer</i>				
Kostnader	30,2	28,5	27,4	— 1,1
Intäkter	2,8	4,4	5,1	— 0,7
Netto	27,4	24,1	22,3	— 1,8
<i>3. Forsknings- och utvecklingsarbete snabba reaktorer</i>				
Kostnader	5,2	5,1	11,0	+ 5,9
Intäkter	0,1	0,2	0,3	— 0,1
Netto	5,1	4,9	10,7	+ 5,8
<i>4. Reaktorprojekt i egen regi</i>				
Kostnader	5,0	4,2	6,5	+ 2,3
Intäkter	—	—	4,2	— 4,2
Netto	5,0	4,2	2,3	— 1,9
<i>5. Långsiktig, målanknuten forskning</i>				
Kostnader	7,3	7,2	9,3	+ 2,1
Intäkter	0,4	5,6	7,5	— 1,9
Netto	6,9	1,6	1,8	+ 0,2
<i>6. Allmän konsultverksamhet</i>				
Kostnader	4,3	3,6	2,7	— 0,9
Intäkter	3,6	3,1	2,0	+ 1,1
Netto	0,7	0,5	0,7	+ 0,2
<i>7. Produktion</i>				
Kostnader	7,6	3,7	4,1	+ 0,4
Intäkter	2,9	3,0	4,0	— 1,0
Netto	4,7	0,7	0,1	— 0,6
<i>8. Reaktordrift, laboratorieservice, teknisk service</i>				
Kostnader	19,7	24,5	28,0	+ 3,5
Intäkter	1,8	10,0	9,0	+ 1,0
Netto	17,9	14,5	19,0	+ 4,5
<i>9. Administration och förvaltning</i>				
Kostnader	5,6	5,8	6,1	+ 0,3
Intäkter	3,6	3,2	2,9	+ 0,3
Netto	2,0	2,6	3,2	+ 0,6
<i>10. Investeringar</i>				
Kostnader	3,7	2,1	2,1	—
Intäkter	0,9	—	—	—
Netto	2,8	2,1	2,1	—
<i>11. Lagerändring, ränta m. m.</i>				
Kostnader	9,0	6,1	5,6	— 0,5
Intäkter	4,9	1,2	0,4	+ 0,8
Netto	4,1	4,9	5,2	+ 0,3
<i>Summa 1—11</i>				
Kostnader	100,2	94,0	105,6	+ 11,6
Intäkter	22,2	31,2	36,8	— 5,6
Netto	78,0	62,8	68,8	+ 6,0

Det nordiska betongtankmodellprojektet i Studsvik omfattar konstruktion, byggande och provning av en modell av ett reaktortryckkärl i förspänd betong. Enligt tidsplanen skall brottprovet, som är det sista ledet i programmet, ske i början av budgetåret 1970/71. Bland annat med erfarenheterna från detta projekt som underlag planeras studier av säkerhetsfrågor vid stora lättvattenreaktorer med betongtankar.

Det fortsatta utvecklingsarbetet beträffande uranbränsle inriktas huvudsakligen på studium av lättvattenelement. Arbetet syftar till att spåra och undanröja svagheter i konstruktion och materialutnyttjande för att få fram högre prestanda.

Målet för utvecklingsarbetet rörande plutoniumhaltiga termiska bränslen är att ge underlag för inhemsk tillverkning av sådant bränsle för kraftreaktorer. Arbetet har hittills omfattat laboratorieundersökningar. Ett fullstort element för bestrålningsförsök tillverkas för senare insättning i Marviken. — En försöksanläggning för plutoniumrikat uranoxidbränsle är under uppförande i Studsvik. Den gällande tidsplanen innebär att utprovningar börjar under år 1970.

För vattenkylda reaktorer erfordras alltså betydande insatser beträffande kylmedlets beteende. Huvuddelen av arbetet gäller korrosionsprodukternas transport genom reaktorsystem, vilken skapar problem för bränsleelement och styrdon.

Det reaktorfyikaliska arbetet inriktas på att genom samordnade teoretiska och experimentella insatser utveckla beräkningsmetoder och mätmetoder för bl. a. dimensionering av reaktorhärden samt drift och säkerhetsanalys av lättvattenreaktorer. Arbetet bedrivs till stor del i samarbete med ASEA-ATOM och kraftindustrin samt med övriga nordiska länders atomenergiorganisationer.

Värmetekniskt forsknings- och utvecklingsarbete erfordras för såväl reaktorprojekt som de industriella uppdrag, i vilka bolaget är engagerat. För reaktorutvecklingen har frågan om hydrodynamiska effektbegränsningar den största betydelse.

3. Under de senaste åren har det snabba arbetet bedrivits efter två huvudlinjer. Den ena omfattar jämförelsestudier i samarbete med ASEA-ATOM som syftar till värdering av ekonomisk potential och specifik bränsleförbrukning hos de snabba reaktorsystemen. Den andra huvudlinjen innebär begränsade utvecklingsarbeten på enskilda delar av snabbreakorteknologin och dessutom studier av säkerhetsfrågorna. Genom dessa inledande arbeten har en kompetent stab av medarbetare utbildats.

Resultaten från dessa arbeten sammanfattas enligt följande. Den snabba reaktorreaktorn förväntas på sikt sänka de totala energikostnaderna väsentligt och säkerställa atomkraftens uthållighet genom sin låga specifika bränsleförbrukning. Den natriumkylda snabba reaktor utvecklas i de flesta industriländer av betydelse och kommer inom få år att finnas i prototypan-

läggningar av storleken 250 MWe. Den projekteras nu för storlekar om 600—1 000 MWe med målsättningen att introduceras på marknaden under 1980-talet. Insatserna utomlands för att utveckla och marknadsföra den natriumkylda snabba reaktorn är mycket stora. Alternativet gaskyld snabb reaktor är av visst intresse men väsentliga fördelar i total elenergikostnad eller bränsleförbrukning anses inte föreligga. Utvecklingsarbete i stor skala på denna typ bedrivs inte av något land.

Bolaget planerar att bygga en mindre natriumkrets för i huvudsak sådana studier som kan ge baskunskaper om natrium som kylmedel. Kretsen kommer att tas i drift under senare hälften av budgetåret 1970/71. För studier av bränslematerial görs vissa förberedande arbeten beträffande blandoxider med plutonium och uran. Rostfria stål- och nickelbaslegeringar har i det svenska arbetet tidigare varit aktuella som kapslingsmaterial för överhettarelement men finner också användning för bränsleelement till snabba reaktorer. Syftet med planerade insatser är främst att klarlägga bestrålningförändringarnas omfattning.

Insatsen inom snabb reaktor fysik bedrivs dels som teoretiskt och dels som experimentellt arbete med utnyttjande av bolagets snabba forskningsreaktor FR0.

4. Under budgetåret 1970/71 sker intrimning av Marvikens kraftstation vid effekt, fortsatt utbildning av den permanenta driftpersonalen och sammanställning av driftserfarenheter. Den tid under vilken stationen producerar energi kommersiellt beräknas komma att uppgå till 100 fulleffektdygn under budgetåret. De angivna intäkterna avser försäljning av elkraft till statens vattenfallsverk.

5. Bolagets långsiktiga målanknutna forskning omfattar under denna rubrik fysikalisk forskning, kemisk forskning, instrumentering och mätmetodik samt miljövårdsarbeten. Den fysikaliska forskningen omfattar tre huvudområden, nämligen mätning av neutrontvärsnitt, forskning på interatomära krafter och atomär dynamik med hjälp av neutronspridning samt studier av plasmafysikaliska och termodynamiska delproblem som sammanhänger med direkt omvandling av värme till elektrisk energi. Dessutom ingår utvecklingsarbete på strålskärmar och utarbetande av metoder för stråldosimetri.

Inom den kemiska forskningen har på senare tid huvudsakligen området strålningskemi uppmärksamats. Undersökningar för teknisk framställning av träpolymer-kombination fortsätts. Området instrumentering och mätmetodik omfattar långsiktig utveckling av mätmetoder och instrumentering för tillämpning inom kärntekniken. Utveckling av instrumentering för fysikalisk och medicinsk forskning är en annan huvudgren. Miljövårdsarbeten omfattar bl. a. problem inom radioekologin och långtidsverkningar på miljön genom atomkraftdriften. Spridning av avfallsprodukter i vatten och luft studeras.

6. Under övriga program redovisas bolagets konsultverksamhet inom reaktorområdet. Under detta program redovisas viss allmän konsultverksamhet i form av tjänster till kraftindustrin, geologiska uppdrag, bilavgasundersökningar, medverkan i drift av geokronologiskt laboratorium m. m. samt kostnaderna för bolagets marknadsföring.

7. Bestrålnings- och isotoptjänsten måste ses mot bakgrunden av i första hand det inhemska behovet av radioaktiva isotoper och därmed förknippade tjänster. Målsättningen för verksamheten är att uppnå en så ekonomisk hantering som möjligt utan att väsentliga behov eftersätts. Verksamheten i bolaget har hittills koncentrerats till isotopberedningar för medicinskt bruk, som representerar det avgjort största värdet. Möjligheten till försäljning utomlands är begränsad, men bolaget söker på olika sätt bredda marknaden. Övriga produkter synes ha för liten efterfrågan för att det skall vara rimligt att generellt ta upp dem för rutinframställning. Behovet av kortlivade isotoper måste dock täckas genom inhemsk tillverkning med hänsyn till service- och transportfrågor.

Bolagets instrumentproduktion består av produkter för såväl eget bruk som för försäljning och omfattar instrumentsystem för kraftreaktorer, detektorer, instrument för fysikalisk och medicinsk forskning m. m.

8. STU och atomforskningsrådet har anslagit medel för drift av forskningsreaktorn R1 i Stockholm under andra halvåret 1969. Om ytterligare medel inte kan ställas i utsikt för fortsatt drift kommer verksamheten att avvecklas.

Beträffande reaktorn R2 i Studsvik kommer effekten att höjas successivt från 30 till ca 50 MW under hösten 1969. De ombyggda slingorna till reaktorn tas i drift under budgetåret 1969/70. Nolleffektreaktorn KRITZ färdigställs under sommaren 1969. I fråga om såväl KRITZ som den snabba nolleffektreaktorn FR0 kommer driftpersonalen att minskas och delvis samma personal att utnyttjas vid båda reaktorerna. Driften av R0 läggs ner.

Ågesta kraftvärmeverk avses drivas budgetåret 1970/71 för att ge erfarenheter av bränsleharder, reaktorkomponenter och reaktordrift. Driftpersonal utbildas för kraftföretagen. Dessutom utnyttjas reaktorn för bestrålningar av bränsleelement av prototyp- och utvecklingskaraktär.

Omfattningen av den tekniska servicen (kemiskt analysarbete, verkstadsarbete, rutinverksamhet beträffande skydd och säkerhet, datamaskinarbete) styrs av behovet från den övriga verksamheten.

9. Koncentrationen till Studsvik och den genomförda omorganisationen beräknas medföra rationaliseringsvinster och underlätta samarbetet. På förvaltningsidan har en omställning påbörjats redan under budgetåret 1968/69 med bl. a. eliminering av bolagets inköpsavdelning i Stockholm. På de administrativa avdelningarna har bl. a. på grund av personalavgång skett en omdisponering och minskning av resurserna. Totalt har inom be-

rörda områden under budgetåret 1968/69 genomförts personalreduktioner och kostnadsbesparingar med 15 manår resp. 700 000 kr. Ytterligare rationalisering kan ske när en fullständig flyttning genomförts och bolagets fastighetsförvaltning i Stockholm kan särredovisas eller avvecklas. Bolagets situation innebär ökade krav på bolagets administration och förvaltning med hänsyn till nya finansieringsformer, ökad uppdragsverksamhet och personaladministrativa åtgärder.

10. Koncentrationen av bolagets verksamhet till Studsvik gör det nödvändigt att förstärka beräkningskapaciteten vid dataanläggningen i Studsvik. Försöksanläggningen för plutoniumrikat uranoxidbränsle färdigställs under budgetåret 1970/71. Experimentutrustningen för R2 kompletteras. I övrigt är smärre objekt av investeringskaraktär inordnade under respektive arbetsprogram.

11. Under denna rubrik ingår finansiella poster såsom lagerändringar, ränta på bolagets lån av 120 milj. kr. från fonden för låneunderstöd, fastighetsskatter, täckningsbidrag från Marviken och Ranstad som ersättning för bolagets centrala administrativa kostnader, skuld/fordringsändringar m. m.

Koncentrationen av verksamheten till Studsvik

Atomenergi beräknar engångskostnaderna i samband med bolagets koncentration till Studsvik m. m. till sammanlagt 9,9 milj. kr. fördelad på de tre budgetåren 1969/70—1971/72. Bolaget begär för budgetåret 1970/71 ett särskilt anslag av 5,7 milj. kr. Dessutom begärs medel för ändamålet på tilläggsstat för budgetåret 1969/70.

Efter tillkomsten av forskningsstationen i Studsvik har olika delar av bolagets verksamhet successivt flyttats dit från Stockholm. Därvid har till Studsvik förlagts delar av verksamheten som varit direkt beroende av stationens tekniskt-vetenskapliga resurser samt bolagets organisation för drift, förvaltning och därmed förknippade servicefunktioner. I Stockholm har förutom central administration varit förlagda vissa tekniska enheter, främst bränsleelementfabriken och vissa delar av enheterna för reaktorteknik och reaktorfysik samt enheter för bränsleelementutveckling, fysikalisk metallurgi och korrosion.

Sedan ASEA-ATOM övertagit bolagets bränsleelementfabrik och Marvikenprojektet kommit in i slutfasen föreligger inte i samma omfattning som tidigare motiv för att ha verksamheten förlagd till Stockholm. Under förutsättning att nödvändiga lokaler och övriga resurser kan skapas i Studsvik har Atomenergi därför beslutat att ytterligare koncentrera bolagets verksamhet till Studsvik. Koncentrationen innebär att i stort sett hela verksamheten successivt flyttas dit.

Flyttningen berör ca 200 befattningar. Hänsyn har tagits till bl. a. det i femårsplanen föreslagna arbetsprogrammet. I syfte att så långt möjligt

nedbringa kostnaderna för flyttningen strävar bolaget efter att snabbt genomföra de nödvändiga byggnadsprojekten. Bolagets beräkningar baseras på förutsättningen att de byggnader som för närvarande projekteras — en apparathall och ett materialforskningslaboratorium — kan bli klara för inflyttning under våren 1971.

Vid flyttningen kommer i första hand befintliga lokaler att utnyttjas, vilket nödvändiggör vissa omflyttningar. De planerade nybyggnaderna är nödvändiga för verksamheten inom materialutvecklingen, ett område som är centralt i bolagets framtida arbetsprogram. Den tidigare splittringen av materialutvecklingsresurserna kommer med den nya koncentrationen till Studsvik att upphöra, vilket innebär fördelar ur samordnings- och effektivitetssynpunkt.

I det följande redovisas kostnaderna för flyttning av utrustning m. m. samt för personal. Projekterings- och byggnadskostnader för byggnaderna i Studsvik redovisas under annat anslag (s. 145).

Flyttningen av *teknisk utrustning* avser i första hand den omfattande autoklavparken, bibliotek, arkiv och kontorsutrustning, vartill kommer omflyttningar inom Studsvik. I samband härmed kommer vissa baracker att byggas om för att kunna tas i bruk som kontorslokaler. Vidare måste ändringar företas i befintliga lokaler för att möjliggöra deras rationella utnyttjande för nya ändamål. I Stockholm måste lokaler, där radioaktivt arbete och annan speciell verksamhet bedrivits, återställas i ursprungligt skick. De sammanlagda kostnaderna för flyttning av utrustning m. m. beräknas till 2,7 milj. kr., varav 500 000 kr. avser budgetåret 1969/70 och 900 000 kr. budgetåret 1970/71.

Flyttningen av *personal* måste förberedas genom omfattande informationsverksamhet. De direkta flyttningskostnaderna skall ersättas, varjämte viss ersättning utgår för merkostnader som bytet av bostad innebär. Vidare kan kostnader för omstationeringstraktamenten uppstå. I den mån personal i Stockholm i samband med överflyttningen till Studsvik lämnar sin anställning i bolaget kan rekryteringskostnader och eventuellt även kostnader för att anlita konsulter eller hyra in personal uppstå.

De personalkostnader av olika slag som här angetts uppskattas till totalt 1,7 milj. kr., varav för budgetåret 1969/70 700 000 kr. och för budgetåret 1970/71 700 000 kr. Dessa belopp är speciellt svåra att förhandsberäkna.

Plan för verksamheten budgetåren 1969/70—1973/74

I inledningen till Atomenergis femårsplan anges som *huvudmålsättning* för bolaget att i samarbete med kraft- och verkstadsindustrin bedriva forsknings- och utvecklingsarbete inom atomenergitekniken så att svensk industri kan hävda sig i den internationella konkurrensen. Förutom frågor rörande

reaktorer och bränsleelement bör bearbetas olika avsnitt i bränslecykeln: uranförsörjning, anrikning, upparbetning och plutoniumanvändning. Verksamheten kräver omfattande kunskaper även beträffande säkerhetsfrågor och miljö. För att bibehålla en hög kompetens inom bolaget och bevaka framtidsbetonade arbetsområden bör bolaget bedriva långsiktig forskning inom vissa för atomenergiutvecklingen centrala avsnitt. Genom de nämnda verksamheterna har bolaget möjlighet att fungera som ett kompetent fackorgan rörande de problem som sammanhänger med atomkraftutbyggnaden, bl. a. de långsiktiga ekonomiska och försörjningspolitiska aspekterna, säkerhetsfrågor och miljöfrågor.

Bolaget önskar i ökad omfattning ställa sina resurser till förfogande för utomstående verksamhet, i första hand för sådan som har anknytning till atomenergiområdet men även för annan verksamhet som kan rationellt utnyttja bolagets kompetens och basorganisation.

Bolagets ansträngningar att genom aktivt försäljningsarbete erhålla beställningar på utvecklingsarbeten, tjänster och varor kommer att fortsätta och intensifieras inom ramen för tillgängliga resurser. I samband härmed har bolagets organisation anpassats till kraven på ökad marknadsinriktning. För uppdrag från svensk industri förutsätts i huvudsak gälla de hittillsvarande debiteringsprinciperna, vilket innebär att staten lämnar visst indirekt stöd åt den fortsatta industriella utvecklingen.

Marknaden för termiska reaktorer kännetecknas av hård konkurrens, vilket medför behov av vidareutveckling på viktiga arbetsområden såsom hårdprestanda, materialfrågor, plutoniumhaltigt bränsle, bränslecykelns ekonomi, säkerhet och närförläggningsfrågor. I samband med de nu aktuella utbyggnadsplanerna räknar bolaget med uppdrag från industrin och kraftföretagen samt myndigheter.

Den viktigaste framtida arbetsuppgiften inom reaktorutvecklingen gäller snabba bridreaktorer, där ett internationellt samarbete förutsätts såväl för bolagets del som för de industrier som deltar i exploateringen av resultatet. Även för kraftföretagens del är här internationellt samarbete av betydelse. Bolagets insatser på snabbreaktorområdet avses skapa förutsättningar för industrins verksamhet genom bl. a. visst basteknologiskt utvecklingsarbete och förutses under den aktuella perioden till övervägande del komma att finansieras anslagsvägen. Industrin och kraftföretagen förutsätts bekosta vissa egna insatser. Omfattningen och fördelningen av bolagets insatser blir i hög grad beroende på hur det internationella samarbetet kommer att utvecklas.

I samband med den stora atomkraftutbyggnaden i landet kommer frågor rörande säkerheten vid anläggningarna att få en allt större betydelse. Vid förberedelserna för en introduktion av snabba bridreaktorer kommer dessa problem att spela en avgörande roll. En i vårt land aktuell fråga är möjlig-

heten att förlägga atomkraftverk i omedelbar närhet till befolkningscentra, varvid elproduktion kan kombineras med central bostadsuppvärmning.

Utbyggnaden i landet skapar även behov av särskilda insatser för utbildning av personal för uppbyggnad, drift och underhåll av atomkraftverken. Bolaget kan här lämna ett viktigt bidrag.

Det är inte möjligt att med någon större grad av säkerhet ange hur stor uppdragsverksamheten kommer att bli under perioden. En förutsättning för att bolaget skall kunna åta sig uppdrag är att tillräcklig kompetens inom olika tekniska nyckelområden kan upprätthållas genom anslagsfinansierat utvecklingsarbete. Bolaget understryker starkt vikten av att säkerhet i detta hänseende skapas för en tillräcklig tid framöver. Ovisshet om framtiden leder till att anställda lämnar verksamheten, vilket innebär att en stor del av de kunskaper och den erfarenhet som bolaget byggt upp under en rad av år spolieras.

Som en bakgrund till planen lämnas en beskrivning av *atomkraftmarknaden*. Nuvarande prognoser för den svenska utbyggnaden innebär en installationstakt av ca 800 MWe om året under senare hälften av 1970-talet. Det totala årliga marknadsvärdet för atomkraftstationer jämte bränsleförsörjning överstiger därmed år 1980 en miljard kronor, varav för reaktorer minst 300 milj. kr. om året inklusive fabrikation av första bränslesatsen (exklusive uran) för varje ny anläggning.

En av förutsättningarna för en framgångsrik inhemsk reaktor- och komponentindustri är ett utvecklingsprogram, som dels verifierar prestanda för dagens konstruktioner dels vidareutvecklar dessa i minst lika hög takt som huvudkonkurrenterna gör. Det marknadsanpassade utvecklingsarbetet måste också ta hänsyn till mycket långsiktiga perspektiv. Ett femårsprogram för bolagets verksamhet bör således innehålla arbeten som skapar underlag för alternativa tekniska lösningar i fråga om reaktorsystem och bränsleutnyttjande för en ekonomisk atomkraftproduktion. Även om enighet råder om bridreaktorns goda egenskaper på sikt återstår frågan om när den är mogen för kommersiell exploatering och kan utgöra den naturliga avnämaren för det plutonium som bildas i de termiska reaktorerna. En alternativ användning av detta plutonium är återanvändning i termiska reaktorer.

I femårsplanen anges de beräknade *kostnaderna för verksamheten budgetåren 1969/70—1973/74* efter samma programindelning som gäller i anslagsframställningen. Kostnaderna avser den för budgetåret 1970/71 beräknade löne- och prisnivån. En sammanfattning ges i det följande.

	1969/70 milj. kr.	1970/71 milj. kr.	1971/72 milj. kr.	1972/73 milj. kr.	1973/74 milj. kr.
Termiska reaktorer (program 2)....	29,3	27,4	27	26	26
Snabba reaktorer (program 3)	5,3	11,0	12	13	14
Långsiktig forskning (program 5) ..	7,6	9,3	9	9	10
Övriga tekniska program (program 1, 4, 6, 7).....	15,4	16,1	11	11	11
Ofördelade kostnader för basorga- nisationen (program 8, 9)	33,3	34,1	33	33	33
Investeringar, ränta m. m. (program 10, 11)	8,3	7,7	13	13	13
Totalt	99,2	105,6	105	105	107
därav statsfinansierad verksamhet..	66,3	68,8	69	68	68
forskningsanslag	9,6	10,0	11	11	12
uppdrag.....	23,3	26,8	25	26	27

Femårsplanen innebär i huvudsak att de tidigare angivna riktlinjerna för bolagets forsknings- och utvecklingsarbete fullföljs. En närmare redovisning av planens innehåll lämnas dock här i fråga om utvecklingsarbetet beträffande *snabba reaktorer*.

Den tillverkande industrin bedömer det nödvändigt att genom marknadsföring av snabba reaktorer samt bränsle och andra komponenter till den parallellt med leveranser för termiska system befästa sin ställning och utveckla sin kompetens. Kraftindustrin i Sverige vill på samma sätt som sina motsvarigheter i de stora industriländerna tillgodogöra sig de ekonomiska fördelarna av ett blandsystem med successivt växande inslag av snabba brikreaktorer, varigenom det blir möjligt att ekonomiskt utnyttja plutoniumproduktionen från driften av de termiska reaktorerna. Plutoniumtillgången i Sverige i början av 1980-talet kommer att medge att åtminstone en snabb reaktor i kommersiell storlek — ca 1 000 MWe — kan förses med drifvärdigt bränsle år 1982.

Att i svensk regi och i konkurrens med utlandet nu utveckla en egen snabbreaktortyp är knappast möjligt. Bolaget och andra svenska intressenter bör därför söka få till stånd ett specifikt samarbete med ett land, som är starkt på snabbreaktorområdet. Samarbetet avses omfatta den natriumkylda snabba reaktorn. Det förutsätts att såväl bolaget som industrin var för sig men i nära samråd inriktar det yttre samarbetet på motsvarande parter i det valda landet. Det förutsätts också att det inhemska arbetet bedrivs som ett enhetligt styrt projekt.

Ett svenskt utvecklingsarbete bör således — allteftersom tillförlitligheten i snabbreakorteknologin blir bestyrkt utomlands — gå vidare på en konkret underbyggd handlingslinje med ambitionen att marknadsföra reaktorsyste-

met på licens och tillverka eget bränsle. Ett förvärv av en prototypreaktor om t. ex. 250 MWe skulle ge Sverige värdefulla erfarenheter av snabb reaktorteknologi innan frågan om en kommersiell anläggning aktualiseras. Prototypen skulle dessutom utgöra en provningsreaktor för den svenska utvecklingen av snabbreaktorbränsle. Om den utförs i stort sett som en replik av någon av de prototypreaktorer som nu byggs utomlands och beställningen görs först sedan denna reaktor varit i reguljär drift något år skulle kostnaderna kunna begränsas.

Målsättningen för femårsperioden är således att genom ett organiserat samarbete med något av de ledande länderna på området förvärva kunskaper beträffande den natriumkylda snabba reaktorn i samband med option för förvärv av en prototypreaktor under medverkan av svensk industri. Uppgårelsen bör kompletteras med ett optionsavtal mellan ett svenskt reaktorföretag och en reaktorindustri i det valda landet om utbyte av industriell information parallellt med utbytet mellan utvecklingsorganisationerna.

Bolaget föreslår därför såsom konkret handlingslinje att avtal träffas med utvecklingsorganisationen i ett av de länder som leder utvecklingen av den natriumkylda snabba reaktorn. Förhandlingar om ett sådant avtal pågår. Avtalet avses omfatta fullt utbyte av kunskaper under en period av fem år mot årlig ersättning samt eventuellt viss engångsavgift vid periodens slut. Denna avgift förfaller till betalning endast om det industriella samarbetet inte fullföljs genom utnyttjande av de nyss nämnda optionerna. Uppgårelsen förutsätts också medföra tillgång till bestrålningsmöjligheter m. m. samt en aktiv utländsk medverkan i planläggningen av arbetsprogrammet i Studsvik. Avtalstiden bör kunna förlängas med hänsyn till möjliga förskjutningar i de utländska parternas arbetsprogram. Samtliga villkor samt priser, avgifter och licenskostnader i såväl utbytesavtal mellan utvecklingsorganisationerna som optionsavtal mellan industriföretagen skall vara fixerade då det förstnämnda avtalet ingås.

Den närmare inriktningen och omfattningen av bolagets egna insatser blir beroende av de arbeten som görs i det samarbetande landet. Bolaget förutser en koncentration av insatserna till områden som redan bearbetats eller som är särskilt intressanta från svensk synpunkt, t. ex. material- och bränsleområdet. Möjligheter att på begränsade delar av snabbreaktorteknologin bidra till samarbetet med insatser av vidareutvecklingskaraktär bedöms vara av stor betydelse.

Det är bolagets uppfattning att väsentliga fördelar från prioriterings- och styrningssynpunkt vinnas då den tillverkande industrin och kraftindustrin finansierar vissa egna insatser i det gemensamma arbetet. Däremot räknar inte bolaget med att dessa parter kommer att lägga ut några betydande betalda uppdrag hos bolaget under femårsperioden.

Departementschefen

Under de senaste åren har det svenska atomenergiprogrammet genomgått en rad organisatoriska förändringar. En slagkraftig och självständig reaktor- och bränsleindustri har bildats genom att vissa resurser hos AB Atomenergi och ASEA integrerats i ett av staten och ASEA samägt företag, AB ASEA-ATOM (prop. 1968: 169, SU 199, rskr 408). Delvis som en konsekvens härav har staten övertagit det enskilda aktieinnehavet i Atomenergi (prop. 1969: 101, SU 99, rskr 245). I sammanhanget kan även nämnas att staten medverkat aktivt i bildandet av ett företag — Uddcomb Sweden AB — för tillverkning av bl. a. reaktortryckkärl och andra tunga komponenter till atomkraftstationer (prop. 1969: 151, SU 170, rskr 383).

Genom dessa åtgärder har skapats en ändamålsenlig organisation på industrisidan. Det senaste årets reaktorbeställningar i vårt land har också visat att kraftföretagen hyser förtroende för svensk tillverkande industris möjligheter att fullfölja stora tekniska och kommersiella åtaganden på detta område. Vidare har Atomenergis roll som statlig forsknings- och utvecklingsorganisation klarare markerats, samtidigt som industrin och kraftföretagen genom det nya programrådet getts goda möjligheter att delta i utformningen av bolagets arbetsprogram.

Med hänsyn till att förutsättningarna för Atomenergis verksamhet på vissa punkter ändrats har bolaget — i enlighet med vad som anfördes i prop. 1969: 1 (bil. 15 s. 70) — efter samråd med programrådet lagt fram en plan för arbetet under perioden 1969/70—1973/74. Innan jag tar upp frågan om inriktningen och omfattningen av bolagets verksamhet på längre sikt vill jag emellertid reodvisa mina ställningstaganden till *bolagets anslagsframställning för budgetåret 1970/71*.

Utvecklingsarbetet beträffande de nu aktuella termiska reaktorerna framstår som Atomenergis centrala arbetsuppgift. Arbetet utförs i form av såväl betalda industriuppdrag i samband med konkreta reaktorprojekt som stödjande basteknologisk utveckling. Bolagets insatser utgör en förutsättning för svensk industris åtaganden i samband med redan avtalade leveranser av reaktorer och bränsle. Arbeta på vidareutveckling av nuvarande typer erfordras också för att bevara industrins konkurrenskraft på den snabbt expanderande men hårdnande reaktormarknaden. Mot denna bakgrund förordar jag en insats på det termiska området av ungefär den storlek som Atomenergi föreslagit.

Atomenergi har under flera år bedrivit vissa arbeten beträffande snabba reaktorer. Syftet har närmast varit att skapa underlag för ett senare ställningstagande till ambitionsnivån för ett svensk program. Med hänsyn till nödvändigheten av att prioritera arbetena på det termiska området har bolagets insatser på snabba reaktorer haft en relativt begränsad omfattning.

Atomenergi har nu lagt fram ett förslag till arbetsprogram för det snabba området som bygger på samarbete med ett av de ledande länderna inom

snabbreaktortekniken. Målsättningen bör enligt bolaget vara att ge svensk industri möjlighet att leverera snabba reaktorer på licens och självständigt tillverka bränslet inom landet. Det tänkta samarbetet omfattar såväl Atomenergi genom ett femårigt avtal om informationsutbyte med motsvarande utländska utvecklingsorganisation som industrin genom kommersiella licensavtal. I samarbetsbilden ingår även ett senare deltagande av svenska företag i ett industriellt projekt. I detta syfte undersöks villkoren för en option på förvärv av en replik av den snabbreaktorprototyp som nu uppförs i respektive land. Det belopp som i Atomenergis anslagsframställning för budgetåret 1970/71 tagits upp för snabba reaktorer innefattar viss ökning av bolagets egna arbeten jämte den första årsavgiften för ett eventuellt informationsavtal. Såväl den tillverkande industrin som kraftindustrin har förordat ett svenskt snabbreaktorprogram med den angivna uppläggningsen och även genom programrådet deltagit aktivt i förhandlingarna — som fortfarande pågår — med tänkbara utländska samarbetsparter.

Jag kan i princip tillstyrka ett program för snabbreaktorarbetet enligt den modell som Atomenergi nu föreslagit och jag har ingen erinran mot att bolaget fullföljer förhandlingarna. En förutsättning för att ett avtal skall kunna träffas är dock att överenskommelse kan nås mellan staten och berörda svenska företag om finansieringen av såväl avgifter till utländsk part som arbetet inom landet. Ett svenskt utvecklingsprogram för snabba reaktorer kommer alltså att kräva en betydligt större satsning från industrins och kraftföretagens sida än den som gjorts beträffande termiska reaktorer. Ytterligare en förutsättning är att de insatser inom Atomenergi som även i fortsättningen skall finansieras av staten kan inrymmas inom de anslagsramar för de närmaste budgetåren, som jag avser att föreslå i det följande, utan att kravet på en fortsatt prioritering av insatserna på det termiska området åsidosätts. För budgetåret 1970/71 räknar jag med att de anslagsfinansierade insatserna ligger kvar på nuvarande nivå. Jag föreslår att Kungl. Maj:t inhämtar riksdagens bemyndigande att under de angivna förutsättningarna godkänna ett samarbetsavtal mellan Atomenergi och utländsk utvecklingsorganisation. I den mån en eventuell informationsavgift kan komma att falla på bolaget bör den bestridas från förslagsanslaget Internationellt atomenergisamarbete, vilket kan komma att föranleda visst över-skridande av anslaget.

Vid sidan av huvuduppgiften att stödja den tillverkande industrins utveckling av reaktorer och bränsle har Atomenergi en viktig roll att spela på flera områden inom och utom kärntekniken. I första hand vill jag här peka på säkerhets- och miljöskyddsfrågor i samband med driften av atomkraftstationer, som mot bakgrund av den planerade utbyggnaden kommer att kräva ökade insatser i vårt land under de närmaste åren. Atomenergis resurser och erfarenheter i frågor om bl. a. hantering av aktiva material

kommer att behöva tas i anspråk av såväl myndigheter som kraftföretag. Frågan om en samordning av olika intressenters insatser på säkerhetsområdet bör prövas i samband med behandlingen av det förslag angående myndighetsorganisationen på atomenergiområdet som nyligen lagts fram av 1966 års atomenergiutredning.

Atomenergi har under en följd av år i Studsvik bedrivit viss långsiktig forskning på områden av betydelse för det målbundna utvecklingsarbetet. Genom beslut av 1969 års riksdag (prop. 1969: 1 bil. 15 s. 69, SU 15, rskr 15) infördes en ny form för finansieringen av denna forskning. Beslutet innebär att Atomenergi skall söka bidrag från styrelsen för teknisk utveckling (STU) och andra forskningsråd m. fl. för sådana forskningsprojekt som inte har direkt samband med det industriella reaktor- och bränsleprogrammet. Avsikten var att få till stånd en bedömning av denna verksamhet efter samma grunder som gäller för annan liknande statsfinansierad forskning. För innevarande budgetår har Atomenergi tillförts 7,2 milj. kr. från STU, naturvetenskapliga forskningsrådet och atomforskningsrådet som bidrag till sådan forskning som tidigare finansierats från bolagets anslag.

Övergången till det nya systemet har inneburit vissa svårigheter för Atomenergi, beroende på bl. a. att forskningsråden tillämpat andra principer än bolaget i fråga om beräkning av baskostnader för projekten. Mot bakgrund härav har bolaget för innevarande år begärt ett tilläggsanslag av 2,8 milj. kr. Jag anser mig kunna tillstyrka endast att bolaget kompenseras för vissa avvecklingskostnader som uppstått i samband med omläggningen. Jag avser att senare denna dag föreslå att medel för ändamålet anvisas på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1969/70.

För nästa budgetår begär Atomenergi i sin anslagsframställning att ett belopp av 1,8 milj. kr. för långsiktig forskning beräknas under bolagets anslag. Dessa medel skulle användas bl. a. som bidrag till vissa kostnader som inte täcks av STU och forskningsråden samt för avlöning av vissa forskningsledare hos bolaget. Jag delar bolagets uppfattning om önskvärdheten av att skapa större fasthet i planeringen av den långsiktiga forskningen än vad som är möjligt att uppnå genom ettåriga bidrag till individuella projekt. Genom inrättandet av en forskningsnämnd för Studsvik, som samtidigt fungerar som nämnd inom STU, har också goda organisatoriska förutsättningar för en flerårig forskningsplanering skapats. Principen att bolagets anslag skall förbehållas arbeten som har direkt samband med det industriella reaktor- och bränsleprogrammet bör dock enligt min mening upprätthållas. För att skapa en fastare grund för den forskning inom Atomenergi, som enligt denna princip inte skall finansieras över anslaget, bör bolaget söka uppnå en flerårig överenskommelse i första hand med STU om fortsatt stöd till ifrågavarande forskning. Till grund för en sådan överenskommelse skulle ligga ett av bidragsgivaren godkänt forskningsprogram. Atomenergi skulle härigenom komma att jämföras med de

specialforskningsinstitut som redan nu åtnjuter avtalsbundet stöd från STU.

Kostnaderna för Atomenergis verksamhet hänför sig till mycket stor del till vad som kan kallas basorganisationen, dvs. drift av reaktorer och andra anläggningar, säkerhetstjänst m. m. Genom den minskning av verksamhetens volym, som skett under de senaste åren, har relationen mellan de relativt fasta baskostnaderna och kostnader för de tekniska programmen utvecklats oförmånligt. Bolaget bör mot bakgrund härav ägna fortsatt uppmärksamhet åt möjligheterna att genom rationaliseringar minska kostnaderna för basorganisationen. I sammanhanget bör bolaget särskilt pröva om ett fortsatt bidrag från bolaget till driften av Ågesta kraftvärmeverk från utvecklingssynpunkt är tillräckligt motiverat, speciellt med hänsyn till att nya bränsleprovningssmöggheter torde komma att stå till förfogande i Marviken.

Den planerade *koncentrationen av Atomenergis verksamhet till Studsvik* väntas möjliggöra såväl vissa direkta rationaliseringar som en allmän höjning av det tekniska arbetets effektivitet. Jag tillstyrker därför bolagets framställning om medel dels för flyttning av personal och utrustning samt iordningsställande av lokaler dels för uppförande av en apparathall och ett materialforskningslaboratorium i Studsvik. Vid anmälan i det följande av anslaget Lån till Aktiebolaget Atomenergi kommer jag att föreslå att ett särskilt lån anvisas till bolaget för nämnda nybyggnader. Bolagets övriga kostnader för koncentrationen till Studsvik — som beräknas till 1,6 milj. kr. under nästa budgetår — bör bestridas från anslaget Atomenergiverksamhet inom Aktiebolaget Atomenergi. Med hänsyn till att vissa kostnader uppstår redan under budgetåret 1969/70 avser jag att senare denna dag föreslå ett erforderliga medel anvisas till Atomenergi på tilläggsstat.

Även sedan koncentrationen av Atomenergis verksamhet genomförts har basresurserna i Studsvik möjlighet att betjäna en rad nya aktiviteter på forskningens och det industriella utvecklingsarbetets områden. Således har Kungl. Maj:t den 14 november 1969 uppdragit åt byggnadsstyrelsen att utarbeta ett program för ett brandprovningsslaboratorium för statens provningsanstalt i Studsvik. I sammanhanget kan även nämnas att delegationen för lokalisering av statlig verksamhet och 1969 års utredning för samordnad forskning nyligen i en gemensam skrivelse föreslagit att huvuddelen av provningsanstaltens verksamhet flyttas till Studsvik.

Mot bakgrund av de överväganden jag här redovisat bör anslaget för nästa budgetår tas upp med 60 milj. kr. Vid en jämförelse med det belopp som för innevarande budgetår står till bolagets förfogande bör bl. a. beaktas att vissa kostnader av engångsnatur för flyttningen till Studsvik förutsätts bestridas från nästa budgetårs anslag.

Jag övergår nu till frågan om riktlinjerna för *Atomenergis verksamhet på längre sikt*. Som nämnts har bolaget samtidigt med sin anslagsframställ-

ning lagt fram ett förslag till femårsplan för budgetåren 1969/70—1973/74. Planen har utarbetats under medverkan av programrådet.

Jag kan ansluta mig till den i inledningen till planen angivna målsättningen för bolagets verksamhet på det kärntekniska området. Således bör bolaget i samarbete med kraftföretagen och verkstadsindustrin bedriva såväl forsknings- och utvecklingsarbete beträffande reaktorer och bränsleelement som arbeten inom olika avsnitt av bränslecykeln. Bolaget bör även upprätthålla resurser på säkerhetsområdet och — i den utsträckning särskilda medel ställs till förfogande — bedriva viss långsiktig forskning. Härjämte bör bolaget sträva efter att i ökad omfattning ställa sina resurser till förfogande för andra verksamheter. Generellt bör gälla att bolaget intensifierar ansträngningarna att uppnå en mera marknadsinriktad verksamhet och öka volymen betalda uppdrag.

Denna allmänna målsättning överensstämmer i huvudsak med de riktlinjer som statsmakterna tidigare fastställt. Beträffande bolagets uppgifter på reaktor- och bränsleområdet anser jag att arbetena för termiska reaktorer bör prioriteras även under de närmaste budgetåren. Detta är nödvändigt med hänsyn till vikten från såväl kraftförsörjningssynpunkt som industriell synpunkt av att det omfattande utbyggnadsprogrammet för 1970-talet kan genomföras planenligt. De svårigheter som kan uppstå under denna utbyggnad bör inte underskattas. Eftersom snabba reaktorer senare kan förväntas få stor betydelse finner jag önskvärt att det efter hand skapas möjligheter att inom ramen för tillgängliga resurser öka insatserna på det snabba området. Ett begränsat snabbreaktorprogram av det slag jag tidigare förordat torde kunna ge industrin och kraftföretagen ett gott utgångsläge för att utnyttja den nya tekniken.

Som redan framgått innebär mitt ställningstagande till bolagets anslagsframställning för budgetåret 1970/71 en viss minskning av den statsfinansierade verksamhetens omfattning. Jag delar bolagets uppfattning om nödvändigheten av att nu ange en riktpunkt för anslagstilldelningen under en längre tidsperiod. Enligt min mening är det lämpligt att låta planperioden omfatta även budgetåret 1974/75, detta bl. a. för att uppnå tidsmässig överensstämmelse med ett eventuellt samarbetsavtal om snabba reaktorer. Bolaget bör vid sin planering för perioden 1970/71—1974/75 utgå från en ram av totalt 290 milj. kr. för samtliga kostnader för den verksamhet som finansieras över detta anslag, inberäknat kostnadsökningar. Detta förutsätter en successiv minskning av anslaget under perioden med 1 milj. kr. om året. Den angivna ramen innefattar såväl termiska som snabba arbeten. Som nämnts bör dock eventuella finansiella bidrag från bolaget till utländsk part enligt ett snabbreaktoravtal belasta anslaget till internationellt atomenergisamarbete.

Under återopande av vad jag anfört i det föregående hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) till *Atomenergiverksamhet inom Aktiebolaget Atomenergi* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 60 000 000 kr.,

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna ett avtal om samarbete beträffande utveckling av snabba reaktorer i enlighet med vad jag anfört,

c) godkänna de riktlinjer jag förordat för verksamheten inom Aktiebolaget Atomenergi under budgetåren 1970/71—1974/75.

E 13. Internationellt atomenergisamarbete

1968/69 Utgift	3 536 801
1969/79 Anslag	3 300 000
1970/71 Förslag	3 500 000

Från anslaget bestrids främst Sveriges kostnader för deltagande i verksamheten inom det Internationella atomenergiorganet (IAEA) och det av OECD bildade Europeiska atomenergiorganet (ENEA). Vidare bestrids vissa kostnader för nordiskt atomenergisamarbete från anslaget. I övrigt belastas anslaget av resekostnader i samband med internationella atomenergisammanträden m. m. De största kostnaderna hänför sig till Sveriges medverkan i ENEA-projekten Halden och Dragon samt tidigare budgetår även Eurochemic.

	1968/69 1 000 kr.	1969/70 1 000 kr.	1970/71 1 000 kr.	Beräknad ändring 1970/71 1 000 kr.
1. IAEA	1 472	800	875	+ 75
2. Halden	1 112	1 080	825	— 255
3. Dragon	814	1 270	1 360	+ 90
4. Eurochemic	—	55	—	— 55
5. Nordiskt samarbete ..	88	550	300	— 250
6. Övrigt	51	45	140	+ 95
Summa utgift	3 537	3 800	3 500	— 300
Anslag	3 100	3 300	3 500	+ 200

1. IAEA:s reguljära budget för år 1970 har fastställts till 12 250 000 dollar. Sveriges bidrag uppgår till 131 600 dollar. Härtill kommer frivilliga bidrag till IAEA:s s. k. allmänna fond för finansiering av tekniskt bistånd med 2 355 000 dollar, varav Sveriges andel beräknas till 22 600 dollar. Sveriges bidrag till IAEA för år 1970 uppgår sålunda till 154 200 dollar eller ca 800 000 kr. Medel för bidraget har preliminärt beräknats under innevaran-

de budgetårs anslag. Under budgetåret 1970/71 kommer anslaget att belastas med det svenska medlemsbidraget för år 1971. Då underlag ännu saknas för beräkning av bidraget anges oförändrat belopp i förhållande till 1970 års bidrag. — Vidare kommer under budgetåret 1970/71 Sverige genom AB Atomenergi att delta i ett av IAEA samordnat internationellt projekt angående teknisk-ekonomisk värdering av medelstora atomreaktorer. Kostnaderna för det svenska deltagandet beräknas till 75 000 kr. under budgetåret 1970/71.

2. Sedan år 1958 har ett antal länders atomenergiorgan inom ramen för ENEA drivit ett projekt med en försöksreaktor av tungvattentyp i Halden i Norge. Sverige har genom AB Atomenergi från början deltagit i projektet. Samarbetet regleras genom avtal, som flera gånger förnyats. Atomenergi har med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 18 juli 1969 slutit ett avtal om fortsatt försöksverksamhet vid reaktorn under treårsperioden 1970—1972. Den totala kostnaden för perioden beräknas till 5,3 milj. EMA-enheter.¹ Sveriges andel utgör 450 000 enheter, vilket innebär en minskning med 150 000 enheter i förhållande till det svenska bidraget för närmast föregående treårsperiod. Medelsbehovet för budgetåret 1970/71 beräknas till ca 825 000 kr.

3. Sedan år 1959 har genom avtal mellan atomenergiorganen i vissa europeiska länder och Euratom drivits ett projekt med en gaskyld högtemperaturreaktor i Winfrith i Storbritannien, det s. k. Dragon-projektet. Samarbetsavtalet ingicks ursprungligen för en femårsperiod men har senare i flera etapper förlängts. AB Atomenergi har med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 21 november 1969 slutit ett avtal om ytterligare förlängning av projektet för tiden den 1 april 1970—den 31 mars 1973. Den totala kostnaden för den nya treårsperioden beräknas till 6 935 000 pund, varav Sveriges andel utgör 309 000 pund. Medelsbehovet för budgetåret 1970/71 beräknas till ca 1 360 000 kr.

4. Den fabrik som bolaget Eurochemie uppfört i Mol i Belgien för att utveckla bestrålat atombränsle togs i drift år 1966. Delägare i bolaget är atomenergiorganisationer i 13 OECD-länder, för Sveriges del AB Atomenergi. Eurochemies aktiekapital uppgår till 35 750 000 EMA-enheter och Sveriges andel utgör 2,7 milj. enheter motsvarande 14 milj. kr. Dessutom lämnar deltagarna i projektet årliga bidrag till driften och till visst utvecklingsarbete.

De berörda länderna har våren 1969 ingått en överenskommelse om att driva projektet vidare under femårsperioden 1970—1974. Den totala kostnaden beräknas till 16,5 milj. EMA-enheter, varav den svenska andelen utgör 1 003 200 enheter. Härtill kommer resterande underskott på tidigare program av sammanlagt 575 000 enheter, varav Sveriges andel utgör 43 500 enheter. Dessa underskott skall täckas genom en särskild utbetalning i

¹ En betalningsenhet i Europeiska monetära avtalet motsvarar 1 US-dollar.

början av år 1970. Under innevarande budgetår kommer den nya överenskommelsen att leda till en belastning av anslaget med 615 000 kr. utöver det bidrag av 700 000 kr. som tidigare beräknats. Under budgetåret 1970/71 väntas det svenska bidraget till Eurochemic uppgå till 1 160 000 kr.

Medlen bör liksom hittills anvisas över tredje huvudtitelns anslag till OECD. Det belopp av 55 000 kr. som för budgetåret 1969/70 beräknats under förevarande anslag avser AB Atomenergis teckning av aktier i ett i anslutning till Eurochemic bildat särskilt bolag för omvandling av anläggningens nuvarande slutprodukt till urantetrafluorid (prop. 1969: 1, bil. 15, s. 72).

5. Som ett led i pågående utredningar rörande ett utvidgat nordiskt samarbete på atomenergiområdet har en nordisk arbetsgrupp för reaktorsäkerhetsbedömning bildats (prop. 1969: 1, bil. 15, s. 72). Deltagare i gruppen från svensk sida är representanter för delegationen för atomenergifrågor och AB Atomenergi. Ett förslag till avtal rörande program och finansiering m. m. föreligger. Kostnaderna för gruppens verksamhet under perioden 1969/70—1971/72 beräknas till ca 1,2 milj. kr., varav ca 550 000 kr. utgör Sveriges andel. Medelsbehovet för budgetåret 1970/71 beräknas till ca 200 000 kr.

Vidare har AB Atomenergi ingått en överenskommelse med motsvarande organisationer i Danmark, Finland och Norge om samarbete beträffande teknisk och ekonomisk värdering av en tungvattenreaktor av kokartyp om 750 MWe med trycktank i förspänd betong. I studiens första etapp avses organisationerna ta fram erforderligt underlag. I en andra etapp avses ett amerikanskt konsultföretag göra en självständig värdering av tungvattenreaktorn i jämförelse med en amerikansk lättvattenreaktor av samma storlek. Slutrapport väntas föreligga den 1 september 1970. Den totala nordiska insatsen beräknas till 2,7 milj. kr. och den svenska andelen till ca 1,3 milj. kr. Härav utgör ca 1 milj. kr. arbeten inom Atomenergi och ca 340 000 kr. den svenska andelen av arvudet till konsulten.

6. Under övrigt har tagits upp kostnader för dels resor m. m. vid svenskt deltagande i internationella atomenergisammanträden, dels anordnandet av internationella kongresser och symposier på atomenergiområdet i Sverige.

Departementschefen

Under år 1969 har förlängningar skett av de samarbetsavtal som ligger till grund för de tre ENEA-projekten Halden, Dragon och Eurochemic. För Sveriges del utgör dessa alltjämt ett värdefullt komplement till det inhemska utvecklingsprogrammet, och ett fortsatt deltagande i projekten genom AB Atomenergi har därför framstått som önskvärt. Beträffande Eurochemic bör även framhållas att det nya femårsavtalet säkrar ett värdefullt alternativ i fråga om kommersiell upparbetning av använda bränsleelement.

Det nya avtalet beträffande Haldenprojektet innebär en minskning av Atomenergis bidrag med ca 750 000 kr. jämfört med det föregående treårsavtalet. Å andra sidan har bolaget ansett angeläget att, delvis på grundval av detta projekt, delta i en samnordisk teknisk-ekonomisk värdering av en tungvattenreaktor under medverkan av en amerikansk konsultfirma. Enligt min mening skulle en sådan studie utgöra en värdefull sammanfattning av de arbeten inom tungvattentekniken som hittills bedrivits i Norden och därigenom ge ett underlag för bedömningar av reaktortypens kommersiella utvecklingsmöjligheter. Huvuddelen av den beräknade svenska insatsen torde kunna inrymmas inom Atomenergis arbetsprogram. Den svenska andelen av arvodet till konsultföretaget, som beräknas till 340 000 kr., bör dock belasta förevarande anslag. Med hänsyn till att dessa kostnader hänför sig huvudsakligen till första halvåret 1970 torde anslaget för innevarande år komma att överskridas i motsvarande mån.

Vid anmälan av anslaget till atomenergiverksamhet inom AB Atomenergi har jag redogjort för frågan om ett eventuellt samarbetsavtal mellan bolaget och utländsk organisation angående utveckling av snabba reaktorer. I enlighet med vad jag därvid förordat bör, i den mån ett sådant avtal innehåller bestämmelser om finansiella bidrag från bolaget, erforderliga medel ställas till förfogande från detta anslag, vilket kan komma att föranleda visst överskridande under nästa budgetår.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Internationellt atomenergisamarbete* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 3 500 000 kr.

E 14. Utvecklingsarbete rörande utvinning av uran

1968/69 Utgift	111 041 000
1969/70 Anslag	10 000 000
1970/71 Förslag	8 100 000

¹ Anslaget Drift av Ranstadsverket m. m.

Från anslaget bestrids kostnaderna för ett utvecklingsarbete rörande utvinning av uran ur de mellansvenska skiffrarna vid AB Atomenergis uranverk i Ranstad. Arbetet syftar till att genom utvecklingsarbete i anslutning till uranverket i Ranstad ge underlag för beslut om en eventuell framtida produktion av uran ur de mellansvenska skiffrarna. Utvecklingsarbetet avses bedrivas under treårsperioden 1969/70—1971/72 till en kostnad av 25 milj. kr. i 1969/70 års pris- och löneläge (prop. 1969: 49, SU 88, rskr 226). Kostnaden innefattar viss drift vid verket och beräknas brutto utan hänsyn till värdet av producerat uran.

AB Atomenergi

	1969/70	1970/71	Beräknad ändring 1970/71
	1 000 kr	1 000 kr.	1 000 kr.
Gruvbrytning	26	100	+ 74
Grovkrossning och siktning före silor	5	5	0
Sovring, krossning och siktning	26	27	+ 1
Arbeten rörande ökat materialutbyte	565	300	—265
Förbehandling av sovråd skiffer	686	501	—185
Lakningsundersökningar inkl installation av mindre laksumpar	924	—	—924
Lakningsundersökningar	—	250	+ 250
Utvinning av uran ur laktösning	128	180	+ 52
Neutralisering	10	10	0
Naturvårdsfrågor	111	145	+ 34
Svavelsyraframställning	200	95	— 105
Grundläggande forskning	107	112	+ 5
Projekteringsverksamhet	304	275	— 29
Gemensam utvecklingsverksamhet	6 908	6 100	— 808
Summa	10 000	8 100	—1 900

Vid beräkningen av medelsbehovet för budgetåret 1970/71 har hänsyn tagits till en ökning av pris- och lönenivå med 450 000 kr. i förhållande till budgetåret 1969/70.

Departementschefen

Det av 1969 års riksdag godkända treårsprogrammet inriktas på sådana förbättringar av uranutvinningsprocessen som kan sänka kostnaderna för en eventuell framtida produktion i stor skala. Arbetet har hittills kunnat bedrivas i enlighet med programmet och de uppnådda resultaten bedöms som positiva. En redovisning av frågan och förslag beträffande den fortsatta uranförsörjningspolitiken kommer att läggas fram för 1971 års riksdag.

Jag godtar Atomenergis beräkning av medelsbehovet för verksamheten i Ranstad under nästa budgetår. Anslaget bör även i begränsad omfattning kunna tas i anspråk för att bestrida kostnader för undersökningar av möjligheterna att utvinna uran ur andra mineralfyndigheter som kan komma att påträffas vid prospektering inom landet.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Utvecklingsarbete rörande utvinning av uran* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 8 100 000 kr.

F. Domänverket

År 1859 inrättades ett ämbetsverk, benämnt skogsstyrelsen, med uppgift bl. a. att ordna och övervaka den egentliga skogshushållningen vid alla under statens disposition, förvaltning och uppsikt ställda skogar. År 1883 sammanslogs verket med kammarkollegiets domänavdelning, som förvalta- de statens jordbruksegendomar, och dess namn ändrades samtidigt till domänstyrelsen. I samband med budgetreformen år 1912 blev domänstyrelsen affärsdrivande verk. Den nuvarande benämningen domänverket, som gemensam beteckning för domänstyrelsen och den lokala skogsförvaltning- en, tillkom år 1921.

I beslut av 1968 års riksdag (prop. 1968:103, JoU:32, rskr 269) fast- ställdes vissa nya riktlinjer för domänverkets verksamhet. Enligt dessa skall domänverket med sikte på ett gott ekonomiskt utnyttjande driva skogsbruk på den fasta egendom som hör till domänverkets fond, i övrigt förvalta denna egendom och de andra tillgångarna som hör till fonden samt förvalta och öva tillsyn över vissa andra allmänna skogar och eckle- siastiska boställens skogar. Det statliga skogsbruket skall drivas uthålligt, affärsmässigt och effektivt.

Riksdagens beslut syftade också till samordning av statens skogsbruk och skogsindustri. Det gemensamma målet för verksamheten vid domän- verket och AB Statens skogsindustrier (Assi) skall vara att på sikt åstad- komma bästa möjliga samlade ekonomiska utbyte och därvid prestera ett ur företagsekonomisk synvinkel rimligt årsresultat.

Fr. o. m. år 1969 leds domänverket av en särskild verksstyrelse. Denna består av chefen för domänverket, verkställande direktören i Assi och fyra andra ledamöter som Kungl. Maj:t utser särskilt. Styrelsen består till över- vägande del av samma personer som ingår i Assi:s styrelse. Denna långt- gående personidentitet i styrelserna är ett viktigt led i samordningen mel- lan de båda företagen.

Chef för domänverket är en generaldirektör med en överdirektör som ställföreträdare. Verkets centrala förvaltning är uppdelad på fem huvud- enheter: försäljningsavdelning, driftsavdelning, rationaliseringsavdelning, ekonomiavdelning och personalavdelning. Den lokala skogsförvaltningen är regionalt indelad i 8 distrikt vilka i sin tur är uppdelade i totalt 68 revir (7—9 revir per distrikt).

Antalet sysselsatta inom domänverket framgår av följande samman- ställning.

104 *Statsverkspropositionen år 1970: Bil. 15: Industridepartementet*

	1964	1965	1966	1967	1968
Antal arbetare	8 000	7 200	6 800	6 300	5 800
Antal tjänstemän	1 760	1 780	1 750	1 700	1 690

Medan domänverkets tjänstemannapersonal endast minskat något sedan 1964 har arbetarstyrkan reducerats kraftigt till följd av rationaliseringar främst genom arbetsprocessernas fortgående mekanisering inom skogsbruket.

Domänverkets skogsmarksinnehav exklusive renbetesfjällens skogar och nationalparkerna uppgick ytmässigt sett vid början av år 1968 till i runt tal 4 100 000 ha produktiv skogsmark, vilket utgör ca 18 % av landets produktiva skogsmark.

Domänverkets försäljning av skogsprodukter består av skog på rot och upparbetat virke. Främst beroende på önskemålet att till skogen knyta en fast arbetarstam har efter hand en förskjutning skett från rotförsäljningar mot egna avverkningar. Under 1930-talet utgjorde rotförsäljningen mer än hälften av den totala virkesförsäljningen, medan den f. n. är mindre än 15 %.

Domänverkets försäljning av virke under de senaste fem åren framgår av följande tabell:

	1964	1965	1966	1967	1968
Milj. m ³ sk	7,5	7,5	7,5	7,6	8,1

Av den totala försäljningen år 1968 på 8,1 skogskubikmeter motsvarande ca 365 milj. kr. utgjordes 1,1 milj. av rotförsäljning medan återstoden 7,0 milj. hänförde sig till upparbetat virke.

Domänverkets ekonomiska ställning framgår av följande tabell, vilken utgör ett sammandrag av balansräkningarna åren 1964—68 (i milj. kr.):

	1964	1965	1966	1967	1968
Omsättn. tillg. exkl. lager	100,0	97,1	104,7	113,0	112,1
Lager och varor i arbete..	53,1	57,3	64,9	62,4	81,8
Fysiska anlägg. tillg.	316,3	328,2	330,8	333,0	325,1
Finansiella anlägg. tillg.	9,9	20,6	22,0	23,7	42,8
Balansomslutning	479,3	503,2	522,4	532,1	561,8
Korta skulder ¹	48,7	45,7	36,1	29,1	52,9
Rörlig kredit	—	7,0	41,0	50,0	46,0
Eget kapital (statskapital)	430,6	450,5	445,3	453,0	462,9

¹ Inkl. redovisad vinst att inleverera till staten.

Det bokförda värdet av verkets skogs- och jordbruksfastigheter uppgick år 1968 till 325 milj. kr. Motsvarande taxeringsvärde uppgick till ca 1 600 milj. kr. Bland anläggningstillgångarna ingår också aktier i Hjälmaré Ka-

nal och Slussverks AB, AB Jäders Bruk samt AB Orrefors skogar bokförda till ett värde av 33 milj. kr. år 1968.

Domänverkets egna kapital bestod t. o. m. år 1968 av dels det statskapital som verket har att förvalta under domänfonden och dels förnyelsefonden för återväxtkostnader. Dessutom ingick ett par mindre fonder.

Domänverkets ekonomiska resultat åren 1964—68 framgår av följande tabell (i milj. kr.):

	1964	1965	1966	1967	1968
Omsättning	399,3	416,9	411,9	412,5	401,5
Personalkostnader	247,0	254,0	262,0	270,0	265,0
Övriga kostnader	83,9	83,9	90,7	94,7	88,9
Rörelseresultat	68,4	79,0	59,2	47,8	47,6
Avskrivningar ¹	25,1	26,3	24,0	25,1	18,4
Finansiella och extraordi- nära poster.....	0,1	0,4	0,6	./ 0,8	./ 1,7
Resultat före disp. och skatt	43,4	53,1	35,8	21,9	27,5
Disp. och avsättningar ² ..	./ 0,9	8,6	2,5	7,4	9,9
Skatt	13,6	16,8	15,3	9,4	7,4
Redovisat resultat	30,7	27,7	18,0	5,1	10,2
Inlevererat till staten ..	24,2	30,7	27,7	18,0	5,1
Rörelseres. i % av om- sättn.	17,1	18,9	14,4	11,6	11,9
Redovisat res. i % av me- deltal disponerat stats- kapital	7,1	6,2	4,0	1,1	2,2

¹ Avskrivningar = investeringar.

² Varav förändring i varulagerreserv 1964 ./ 8,9, 1965 0,4, 1966 ./ 2,8, 1967 6,2 och 1968 5,8 milj. kr.

Av tabellen framgår att totala omsättningen år 1968 uppgick till ca 400 milj. kr. mot ca 412 milj. kr. år 1967. Intäkterna från virkesförsäljningen har under de senaste åren minskat och utgjort resp. 383, 379 och 365 milj. kr för åren 1966, 1967 och 1968 trots att de försålda virkeskvantiteterna ökat. Intäktsminskningen beror på de vikande virkespriserna.

Bruttoöverskottet för 1968 uppgick till 47,6 milj. kr. eller praktiskt taget samma som för 1967. Överskottet före dispositioner, avsättningar och skatt steg från 21,9 milj. kr. år 1967 till 27,5 milj. kr. år 1968. Vinsten att inleverera för år 1968 uppgick till 10,2 milj. kr. mot 5,1 milj. kr. år 1967.

För år 1969 har Kungl. Maj:t fastställt ett avkastningsbelopp av 12 milj. kr.

Domänverkets investeringsutveckling under perioden 1964—1968 framgår av följande tabell (i milj. kr.):

	1964	1965	1966	1967	1968
Investering i maskiner och inventarier	9,7	10,6	11,1	13,5	11,3
Investering i fastigheter och anläggningar	15,4	15,7	12,9	11,6	7,1

Av tabellen framgår att totala investeringarna under år 1968 uppgått till 18,4 milj. kr. mot 25,1 milj. kr. år 1967. Under senare år har en kontinuerlig förskjutning ägt rum från investeringar i hus- och vägbyggnad till investeringar i skogsmaskiner. Dessa investeringar har bl. a. medfört att arbetskraftsåtgången per avverkade 100 skogskubikmeter minskat från 40 dagsverken år 1964 till 22 år 1968.

I fråga om finansieringen av domänverkets verksamhet gäller att verket med egna inkomster skall bestrida sina driftsutgifter.

Till skillnad från övriga affärsdrivande verk får domänverket inte något tillskott för investeringar över statsbudgeten. Verkets kreditbehov tillgodoses dels genom tillgång till rörlig kredit i riksgäldskontoret, f. n. uppgående till högst 130 milj. kr., dels genom att tillgängliga medel i investeringsfonden och dispositionsfonden får disponeras. Investeringsfonden och dispositionsfonden bildades den 1 januari 1969 i enlighet med beslut av 1968 års riksdag. Samtidigt upplöstes domänverkets markfond och förnyelsefonden för återväxtkostnader m. m. Behållningen på markfonden och 1/6 av förnyelsefondens behållning överfördes till investeringsfonden. Dispositionsfonden tillfördes återstående 5/6 av förnyelsefondens behållning.

Investeringsfonden får utnyttjas till inköp av fast egendom och till investeringar med en varaktighet av minst tio år såsom t. ex. byggnader och skogsbilsvägar. Genom avsättningen till värdeminskningsskonto för investeringar hålls fondens kapital intakt. Dessutom skall köpeskillingen för försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. tillföras investeringsfonden.

Dispositionsfonden får användas till investeringar av olika slag företrädesvis av mer kortsiktig karaktär, t. ex. maskininvesteringar.

Domänverket har full frihet att förfoga över dispositionsfonden. I den mån fondens medel används för investeringar med en varaktighet av minst tio år skall dock dessa objekt redovisningsmässigt föras över till domänfonden. Till dispositionsfonden får föras de överskottsmedel som kvarstår sedan statsmakternas krav på avkastning från domänverket tillgodosetts. Tidigare har verket inlevererat hela årsöverskottet.

Uppläggningsen av domänverkets finansiering av drifts- och kapitalutgifterna medför att endast ett fåtal anslag av speciell natur redovisas i statsbudgeten.

F 1. Ersättning till domänverkets fond för utgifter för övertalig personal

1968/69 Utgift	202 163
1969/70 Anslag	193 000
1970/71 Förslag	169 000

Från anslaget bestrids ersättningar som föranleds av 1933 års riksdags beslut (prop. 233, BaJoU 1, rskr 269) angående indragning av viss personal vid domänverket. Beräkningen är grundad på 1968 års pensionsvärden.

Domänverket

Domänverket beräknar att ersättningen för år 1970 kommer att uppgå till 395 000 kr., varav kyrkofonden enligt sedvanliga beräkningsgrunder bör svara för 226 000 kr. På anslaget behövs således 169 000 kr. för nästa budgetår.

Departementschefen

Jag har ingen erinran mot domänverkets beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår och föreslår därför att anslaget tas upp med 169 000 kr. Jag biträder vidare domänverkets förslag till fördelning av de verkliga kostnaderna för år 1969 som överensstämmer med av riksdagen godtagna principer.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) till *Ersättning till domänverkets fond för utgifter för övertalig personal* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 169 000 kr.,

b) besluta att kyrkofonden skall för år 1969 ersätta domänverkets fond för övertalig personal vid domänverket med 238 000 kr.

KAPITALBUDGETEN

I. Statens affärsverksfonder

E. Förenade fabriksverken

I. E: 1. Byggnader och utrustning

1968/69	Utgift	154 396 000	Behållning	18 321 000
1969/70	Anslag	133 000 000			
1970/71	Förslag	...	54 200 000			

¹ Anslaget Byggnader och utrustning för försvarets fabriksverk

Förenade fabriksverken inrättades som affärsdrivande verk år 1943 och fick sin nuvarande organisation efter beslut av 1965 års riksdag (prop. 1965: 119, SU 163, rskr 398). Fabriksverken skall enligt sin instruktion bedriva tillverkning, försäljning och underhåll av krigsmaterial, tillverkning och försäljning av civila verkstadsprodukter samt tvätterirörelse. I verkets uppgifter ingår även försäljning av staten tillhörig övertalig och kasserad materiel som myndighet överlämnar till verket för försäljning.

Fabriksverken förvaltar under fabriksverkens fond redovisade fabriker, verkstäder och tvätterier samt andra under fabriksfonden upptagna statliga kapitaltillgångar. Fabriksverken uppför anläggningar och byggnader som fordras för verket.

Fabriksverken uppbär och redovisar verkets inkomster samt bestrider därmed och med medel som i övrigt står till dess förfogande verkets utgifter.

Det ingår i verkets uppgifter att följa direktiv och anvisningar som överbefälhavaren meddelar för att tillgodose den militära operativa verksamheten. Vidare åligger det verket att biträda överbefälhavaren med att utarbeta förslag till Kungl. Maj:t som rör verkets verksamhetsområde.

I fabriksverken ingår sex ny tillverkande fabriker, nämligen Vanäsverken i Karlsborg, Carl Gustafs stads gevärsfaktori i Eskilstuna, Åkers Krutbruk (Åkersgruppen), torpedverkstaden i Motala, Zakrisdalsverken i Karlstad och beklädnadsverkstaden i Karlskrona. Av fabrikernas militära tillverkning kan nämnas finkalibriga vapen och pansarvärnsvapen samt ammunition till dessa, robotar, raketer och torpeder. Av fabrikernas civila tillverkning kan nämnas kylsystem, luftkompressorer,

styrväxlar samt slip- och polermaskiner. Vidare tillverkas uniformer för såväl militärt som civilt bruk. Fabriksverken förvaltar statens aktier i SMT Machine Company AB i Västerås som tillsammans med sina dotterbolag AB Thörns Mekaniska Verkstad och Aldellverken AB tillverkar verktygsmaskiner.

Underhåll av krigsmateriel utförs vid de centrala verkstäderna i Arboga och Malmslätt. Den centrala verkstaden i Västerås är sedan den 1 juli 1969 filial till verkstaden i Malmslätt. Vidare förvaltar fabriksverken statens aktier i det halvstatliga Telub AB som jämte verkets teleunderhållsverkstad i Göteborg fullgör underhållsuppgifter i fråga om försvarets telemateriel.

Fabriksverkens tvätterirörelse bedrivs vid 15 tvätterier som utför vattentvätt och reparation av textilier. Vid flertalet tvätterier finns även anläggningar för kemisk tvätt. I anslutning till ett par av tvätterierna utförs skoreparationer. Tvätterierna betjänar försvarets förband samt statliga och landstingsägda sjukhus m. m.

Försäljningen av övertalig och kasserad materiel bedrivs genom en särskild enhet, överskotts försäljningen. Försäljningen sker f. n. på sex platser i landet.

Ekonomisk översikt m. m.

Tillgångarna i fabriksverkens fond (exkl. försvarets materielverks anläggningar) uppgick den 30 juni 1969 till sammanlagt 546,4 milj. kr. mot 438,8 milj. kr. föregående år. Sedan skulderna frånräknats var kapitalbehållningen 246,4 milj. kr. den 30 juni 1969 mot 171,1 milj. kr. året dessförinnan, vilket alltså innebär en ökning med 75,3 milj. kr.

Fabriksverkens vinst- och förlusträkning för budgetåret 1968/69 redovisar ett bruttoöverskott på 35,3 milj. kr., vilket innebär en ökning med 5,7 milj. kr. sedan föregående år. Följande sammanställning visar variationerna i verkets vinst- och förlusträkningar (exkl. försvarets materielverks anläggningar) under de senaste tre budgetåren.

Sammandrag av vinst- och förlusträkningar budgetåren 1966/67—1968/69

	1966/67	1967/68	1968/69
<i>Intäkter</i>			
Rörelsen	17 988 096	29 563 244	35 094 271
Försäljning av anläggningstillgångar	94 000	92 530	221 480
	18 082 096	29 655 774	35 315 751
<i>Kostnader</i>			
Avskrivningar på fastigheter	1 475 619	1 975 236	2 777 012
Avskrivningar på maskiner	3 894 444	5 238 118	8 852 466

	1966/67	1967/68	1968/69
Kostnader för utveckling, rationalisering, marknadsföring m. m.	6 358 392	12 421 079	13 423 015
Till statsverket inlevererat överskott	6 353 641	10 021 341	10 263 258
	18 082 096	29 655 774	35 315 751

Av sammanställningen framgår, att avskrivningarna för budgetåret 1968/69 var (2,8 + 8,8) 11,6 milj. kr. Häri ingår extra avskrivningar med 2 milj. kr. Verksamheten för budgetåret har alltså lämnat ett nettoöverskott på (35,3 — 11,6) 23,7 milj. kr. Detta motsvarar 11,4 % av det i medeltal disponerade kapitalet under budgetåret.

Fabriksverken skall enligt gällande bestämmelser till statsverket inleverera dels ränta på det i fabriksverkens fond investerade nettokapitalet (det s. k. överskottet), dels avskrivningsmedel. För budgetåret 1968/69 har inlevererats 10,3 milj. kr. i form av överskott och 11,6 milj. kr. i form av avskrivningsmedel. Summan av vad verket inlevererat under budgetåret uppgick alltså till 21,9 milj. kr. mot 17,2 milj. kr. under föregående budgetår.

De fakturerade leveranserna vid fabriksverken uppgick under budgetåret 1968/69 till 421,3 milj. kr., en ökning med 88,2 milj. kr. sedan föregående år. Omsättningsökningen är i mycket hög grad orsakad av att flygverkstäderna i Malmslätt och Västerås från den 1 juli 1968 överförts till fabriksverken. Av omsättningen hänförde sig 145,6 milj. kr. till huvudkontoret och de nytillverkande fabriker, 175,0 milj. kr. till underhållsverkstäderna, 70,1 milj. kr. till tvätterierna och 30,6 milj. kr. till överskottsförsäljningen.

Försvarets andel av faktureringen uppgick under budgetåret 1968/69 till 275,2 milj. kr., varav 164,2 milj. kr. härrörde från de centrala verkstäderna i Arboga och Malmslätt (inkl. den nuvarande filialen i Västerås). Den sistnämnda verkstaden (med filialen), som överfördes till fabriksverken under budgetåret, svarade därvid för 80,8 milj. kr. Faktureringen på försvaret ökade totalt med 79 milj. kr. sedan föregående budgetår. Faktureringen till civila kunder inom landet uppgick till 127,7 milj. kr., en ökning från föregående budgetår med 31,4 milj. kr. Verkets exportfakturerings sjönk däremot med 22,2 milj. kr. till 18,3 milj. kr.

Orderingången uppgick vid fabriker och verkstäder till 400,3 milj. kr. under budgetåret 1968/69, en ökning sedan föregående år med ca 115 milj. kr. Denna ökning föll helt på beställningar från det svenska försvaret, vilka ökade från 241,4 milj. kr. till 358,1 milj. kr. Beställningarna av civila produkter ökade något, nämligen från 18,5 milj. kr. till 23,9 milj. kr., medan exporten minskade från 26,1 milj. kr. till 18,3 milj. kr.

Orderingången under de senaste fem budgetåren för produkter från fabriker och verkstäder framgår av följande tabell (milj. kr.).

Budgetår	Totalt	Försvarsmateriel		Civila produkter	
		inom landet	export	inom landet	export
1964/65	131,2	72,3	43,1	10,6	5,2
1965/66	177,2	110,0	46,7	18,3	2,2
1966/67	165,0	116,1	25,2	21,4	2,3
1967/68	285,9	241,3	20,2	18,5	5,9
1968/69	400,3	358,1	14,3	23,9	4,0

Vid utgången av budgetåret 1968/69 utgjorde försäljningsvärdet av inneliggande ej upparbetad orderstock vid de nytillverkande fabrikererna ca 181 milj. kr. mot 142 milj. kr. vid utgången av närmast föregående budgetår. Orderstocken är relativt väl fördelad mellan de olika fabriksenheterna och ger full sysselsättning under i genomsnitt 1—1 1/2 år. Ett undantag är beklädnadsverkstaden med en orderbeläggning för sju arbetsmånader.

Utvecklingen vid tvätterierna framgår av följande tabell.

Budgetår	Vattentvätt	Kemtvätt	Skoreparationer	Fakt. värde
	Milj. kg.	Milj. kg.	1 000 par	Milj. kr.
1964/65	35,4	3,0	166	37,4
1965/66	39,5	3,2	164	42,9
1966/67	42,2	3,0	138	49,8
1967/68	44,2	2,8	147	55,2
1968/69	52,9	2,9	160	70,1

Ökningen av faktureringen vid tvätterierna ökade som synes starkt mellan budgetåren 1967/68 och 1968/69. Två nytillkomna tvätterier, i Eskilstuna och Malmö, svarade för en stor del av ökningen.

Medelsförbrukningen under budgetåren 1968/70—1970/71

I följande tabell redovisas de investeringsmedel som under budgetåret 1968/69 stått till fabriksverkens förfogande och den omfattning i vilken de tagits i anspråk.

Investeringsutfall budgetåret 1968/69 (1 000-tal kr.)

Ing. behållning	Anslag	Medelsförbrukning		Utg. behållning
		beräknad i prop. 1969: 110	faktisk	
3 618	59 100	54 400	54 396	8 322

Av tabellen framgår att investeringsramen för budgetåret 1968/69 praktiskt taget helt har utnyttjats. En närmare redogörelse för utfallet av investeringsverksamheten lämnas i det följande.

För budgetåret 1969/70 har investeringsramen fastställts till 37,5 milj. kr. Fabriksverken räknar med att investeringsramen skall bli helt utnyttjad. Eftersom det utnyttjade beloppet vid utgången av budgetåret 1968/69 var 8,3 milj. kr. och anslaget för budgetåret 1969/70 utgjorde 33 milj. kr. står tillsammans 41,3 milj. kr. till verkets förfogande under innevarande budgetår. En behållning av 3,8 milj. kr. kan alltså förutses vid budgetårets utgång.

För budgetåret 1970/71 räknar fabriksverken med en medelförbrukning av 56,6 milj. kr. Vid anslagsberäkningen har fabriksverken på sedvanligt sätt ökat den beräknade medelförbrukningen med 10 % för konjunkturreserv samt därefter gjort avdrag med 3,8 milj. kr. för den vid budgetårets ingång beräknade behållningen. Anslagsbehovet blir då för nästa budgetår 58,5 milj. kr., vilket innebär en ökning av anslaget med 25,5 milj. kr. i förhållande till innevarande budgetår.

Förenade fabriksverken

Investeringsprogram

Fabriksverkens ledning har bedömt det som ofrånkomligt och på samma gång rationellt att under de två verksamhetsåren efter det nu löpande inom sin ram bestämt prioritera investeringar i tvätteriresurser. Detta har nödvändiggjort en än hårdare angelägenhetsprövning än tidigare för koncernens mekaniska och kemisk-tekniska anläggningar samt att i och för sig angelägna investeringsbehov inom underhållssektorn fått skjutas på framtiden. För denna senare avvägning har också den omständigheten varit av vikt att en hållbar prognos över underhållsverkstädernas inriktning och över behovet av framtida kapacitet för olika funktioner ännu inte låtit sig göra.

Trots denna restriktivitet har det inte kunnat undvikas att den totala investeringsramen för verket måst vidgas i förhållande till den för löpande budgetår gällande. Den föreslagna ramen för budgetåret 1970/71 innebär en ökning gentemot den nu gällande med ca 19 milj. kr. Investeringsutrymmet för tvättsektorn föreslås ökat med drygt 21 milj. kr. medan investeringsutrymmet för verkets mekaniska och kemisk-tekniska industrier samt för underhållsverkstäderna föreslås minskas med ca 15 % från budgetåret 1969/70 till budgetåret 1970/71.

I följande sammanställning lämnas en redogörelse för faktisk resp. beräknad medelförbrukning budgetåren 1968/69—1970/71 fördelad på olika grupper av objekt.

	Faktisk utgift 1968/69	Beräknad utgift 1969/70 (1 000-tal kr.)	1970/71
<i>Större investeringsobjekt</i>			
1. Tvätterier	8 593	5 000	19 100
2. Anskaffning av persedlar	15 000	—	7 000
3. Fabriker och verkstäder	13 877	12 300	3 700
<i>Övriga investeringar</i>			
4. Investeringar för nya civila produkter	4 930	4 000	5 000
5. Nyanskaffning av maskiner och transportmedel	—	4 600	3 000
6. Överskottsförsäljning	—	—	1 500
7. Särskilt projekt	—	—	2 000
8. Ersättningsanskaffning av maskiner	19 953	7 900	11 500
9. Smärre investeringsprojekt	1 897	2 700	2 800
10. Oförutsett	146	1 000	1 000
	54 396	37 500	56 600

¹ Inberäknat nyanskaffning av maskiner.

1. Tvätterier

För tvätterier föreslås 19,1 milj. kr. som avses för följande ändamål.

	Total kostnad beräknad 1969	Återstående kostnad 1.7.1970 (1 000-tal kr.)	Därav beräknad utgift 1970/71
Utbyggnad av tvätteriet i Karlskrona	14,0	13,0	7,0
Nybyggnad av tvätteri i Östergötland	24,0	22,0	11,0
Central kemisk tvätt	3,0	2,0	0,6
Centralisering av skoreparationsverksamheten	1,0	1,0	0,5
	42,0	38,0	19,1

Utbyggnad av tvätteriet i Karlskrona

Avtal har träffats med Blekinge läns landsting om att dess tvätt skall överföras till fabriksverken. Kronobergs läns landsting önskar, med stöd av gällande avtal, att verket utöver nuvarande tvättgods från östra delen av landstingsområdet även övertar tvätten från västra delen. Vidare har Kalmar läns södra landsting uttalat önskemål om överförande av ytterligare tvätt.

Detta innebär krav på en ökning av tvättkapaciteten i området med ca

12 ton/dag. Vidare kommer den militära vattentvätten vid tvätteriet i Landskrona, som skall nedläggas, att överföras till Karlskrona. För ökning av kemtvätt är viss smärre komplettering av utrustningen nödvändig.

Kostnaden för nödvändig utbyggnad av tvätteriet beräknar fabriksverken till 14 milj. kr. varav 1 milj. kr. är beviljade för innevarande budgetår. För projektet behövs 7 milj. kr. för nästa budgetår.

Nybyggnad av tvätterier i Östergötland

Enligt avtal skall tvättförsörjningen inom Jönköpings län övertas av fabriksverken. Behovet av starkt ökad tvättkapacitet i Östergötland är överhängande. Vidare pågår förhandlingar med representanter för Storstockholm om övertagande av viss del av områdets tvätt.

Fabriksverken föreslår, av arbetsmarknadsskäl och från miljövårdssynpunkter, att det nya tvätteriet lokaliseras till nordöstra Östergötland.

I avvaktan på resultatet av förhandlingarna med Storstockholmsområdet räknar verket t. v. med ett för Jönköpings och Östergötlands län dimensionerat tvätterier för ca 40 ton/skift, med möjlighet till utbyggnad. Kostnaden för ett tvätterier av denna storlek beräknas till 24 milj. kr. För ändamålet är 2 milj. kr. beviljade för innevarande budgetår. För nästa budgetår behövs 11 milj. kr.

Central kemisk tvätt

Den kemiska tvättverksamheten avses i rationaliseringssyfte att koncentreras till få enheter. För mellersta Sveriges behov avses en koncentration till en anläggning i Hagfors, där en lämplig lokal kan förvärvas och arbetskraft finns. I samband med ombyggnad för kemtvätteriet i Hagfors kommer erforderliga förrådsutrymmen för militära persedlar att ordnas, varför de i särskild ordning tidigare äskade medlen härför kan utnyttjas för Hagforstvädden.

Kostnaderna för anläggningen är beräknad till 3 milj. kr. Tidigare beviljade 1 milj. kr. (för förrådsutrymmen) avses förbrukas innevarande budgetår. För nästa budgetår hemställs om 600 000 kr. för ändamålet.

Centralisering av skoreparationsverksamheten

Den av Kungl. Maj:t beslutade centraliseringen av försvarets skoreparationer till Karlskrona och Långsele avses genomföras successivt. Investeringsbehovet i Långsele är beräknat till 1 milj. kr. För nästa budgetår behövs 500 000 kr.

2. Anskaffning av persedlar

Den fortsatta snabba strukturrationaliseringen av tvätteriverksamheten och därmed koncentrationen till större produktionsenheter gör — av tekniska och ekonomiska skäl — en successiv ökning av persedelunderlaget för vidgad uthyrning av sjukhuspersedlar ofrånkomlig.

Erfarenheterna av tillämpningen av uthyrningsprincipen visar med hög grad av sannolikhet att totalkostnaderna för försörjningen med detta slags utrustning genom uthyrning väsentligt kan sänkas. Fabriksverken finner det därför ur såväl samhällsekonomiska som företagsekonomiska synpunkter rationellt att bygga ut denna verksamhet. Efterfrågan på detta slags tjänster stiger snabbt.

För nästa budgetår bedömer fabriksverken behovet av medel för utbyggnad av persedelunderlaget till 7 milj. kr.

3. Fabriker och verkstäder

Det för fabriker och verkstäder föreslagna beloppet om 3,7 milj. kr. avses fördelas på det sätt som framgår av följande sammanställning.

	Total kost- nad beräknad 1969	Återstående kostnad 1.7.1970 (1 000-tal kr.)	Därav be- räknad ut- gift 1970/71
<i>Zakrisdalsverken</i>			
Metodverkstad	2,3	0,1	0,1
Provskjutningslokal	0,1	0,1	0,1
Byggnad för pyroteknisk tillverkning	0,8	0,8	0,6
<i>Centrala verkstaden Arboga</i>			
Verkstadshall för marktele	1,1	0,5	0,5
Byggnad för testutrustning	1,0	1,0	0,8
<i>Östersund</i>			
Projektering av ny verkstad	0,8	0,8	0,8
<i>Centrala verkstaden Malmslätt</i>			
Modernisering av ytbehandlingsavdel- ning	1,6	1,6	0,8
	7,7	4,9	3,7

Metodverkstad

För uppförande av en metodverkstad, främst för försök med rationella metoder för sprängämnesgjutning, finns i riksstaten för innevarande år anvisat ett belopp av 2,2 milj. kr. Verkstaden avsågs uppföras i Vingåker, men fabriksverken har omprövat lokaliseringsfrågan och föreslår nu att den förläggs till Zakrisdalsverken i Karlstad. Genom denna ändring i lokalisering kan totalkostnaderna, som ursprungligen beräknades till 3 milj. kr., begränsas till 2,3 milj. kr. För nästa budgetår behövs alltså 100 000 kr.

Provskjutningslokal

Till följd av överföringen av tändhattstillverkningen från Vanäsverken till Zakrisdalsverken krävs inrättande av lämpliga lokaler för funktionskontrollskjutning. Kostnaderna härför beräknas till 100 000 kr. som bör anvisas nästa budgetår.

Byggnader för pyroteknisk tillverkning

I anslutning till överföringen av ansvaret för »verkanspyroteknikproduktionen» från Åkers Krutbruk till Zakrisdalsverken har behov uppstått av lokaler, dels för denna produktion, dels för därmed sammanhängande utvecklingsarbete, dels för viss förrådshållning. Kostnaderna härför beräknas till 800 000 kr., varav fabriksverken begär 600 000 kr. för nästa budgetår.

Verkstadshall för marktele

För fullföljande av redan beslutad byggnad kostnadsberäknad till 1,1 milj. kr., varav 600 000 kr. beviljats för innevarande år, behövs för nästa budgetår ytterligare 500 000 kr.

Byggnad för testutrustning

De testbussar för teleteknisk utrustning som flygvapnet f. n. använder, kontrolleras och underhålls vid centrala verkstaden i Arboga. Denna verksamhet bedrivs i utrymmen som är uppenbart olämpliga. En ny typ av mobil testutrustning är under utveckling. Även detta arbete bedrivs i olämpliga lokaler. Utrustningen avses tillverkas vid verkstaden.

Av ovan anförda skäl anser fabriksverken det vara rationellt att uppföra en ny verkstadsbyggnad för ändamålet. Kostnaderna för byggnaden beräknas till 1 milj. kr., varav 800 000 kr. behövs nästa budgetår.

Projektering av ny verkstad i Östersund

Efter det att de centrala flygverkstäderna överförts till fabriksverken — och i samband därmed beslutad nedläggning av Västeråsverkstaden — är en viss omstrukturering inom de återstående verkstäderna erforderlig. Det framstår därvid som lämpligt att till en verkstad i Östersund förlägga bl. a. markelektro- och basmaterielverksamhet.

Som en första etapp i Östersund avser fabriksverken att redan innevarande år starta en verksamhet inom markelektroområdet, varvid verksamheten inryms i lokaler som tillfälligt ställts till förfogande av Östersunds stad. I en andra etapp bör lokaler anskaffas för den framtida verksamheten. Till detta behövs nybyggnader, men omfattningen av dessa kan ännu inte helt överblickas. Verket föreslår att för nästa budgetår ett belopp av 800 000 kr. anvisas för förundersöknings- och projekteringsåtgärder för denna verkstad.

Modernisering av ytbehandlingsavdelning vid centrala verkstaden i Malmslätt

Med hänsyn till pågående strukturrationalisering avses tre ytbehandlingsavdelningar vid centrala verkstaden i Malmslätt att koncentreras till en, varvid anläggningen moderniseras. Vissa nya ytbehandlings- och bearbetningsmetoder avses införas.

Avdelningen kommer att inrymmas i en tillbyggnad till befintlig lokal. Härvid friställda utrymmen kommer att utnyttjas för sammansättning av vissa kommande skrymmande produkter. Åtgärderna beräknas medföra en årlig besparing av 140 000 kr. Kostnaden för tillbyggnaden är beräknad till 1,6 milj. kr. Fabriksverken begär 800 000 kr. för detta ändamål för kommande budgetår.

4. *Investeringar för nya civila produkter*

Fabriksverken har till primär uppgift att vara komponentleverantör till det svenska försvaret främst av sådana produkter, produktsystem och tjänster, som det kan vara väsentligt för försvaret att kunna erhålla inom landet. Den måhända mest väsentliga beredskapsuppgiften verket kan svara för är att under »normala tider» hålla en kapacitet, som är högre än som motiveras av löpande leveranser. För att sänka kostnaderna för denna »överkapacitet» söker verket utnyttja den dels för leveranser till utlandet, dels för produktion för civila ändamål. Planeringen går i princip ut på att ta största möjliga hänsyn till utsikterna att med knappast möjliga omställningstid kunna konvertera fredstidens överkapacitet till resurser för produktion av i beredskapslägen väsentlig materiel. En tillräckligt omfattande civil produktion ger också visst utrymme för sysselsättningsutjämning mellan de olika producerande enheterna och inom dessa enheter.

Framtidsintressanta, lönsamma produkter och produktsystem måste i växande utsträckning bygga på nya idéer, på egen projektering och på en teknisk utveckling som kan styras av det berörda företaget eller den berörda företagsgruppen. Betydande insatser krävs därför inom ett progressivt företag för allmän och speciell teknik, för marknadsanalyser och planering av marknadsföring, för produktionsteknisk beredning och för produktionsmässig rationalisering.

Det är väsentligt i all verksamhet av detta slag att den ansvariga företagsledningen har betydande ekonomiskt utrymme att snabbt kunna fatta även långsiktiga beslut. Icke minst är ett tillräckligt utrymme för sådant beslutsfattande av vikt då det gäller att engagera sig i förslag till nya produkter som kan fångas upp utifrån, även från utlandet, och då frågan är att söka organisera ett bindande samarbete med andra, statliga eller privatägda, svenska eller utländska företag.

Den rörelsefrihet, som ett icke direkt projektbundet investeringsutrymme för civila produkter skänkt, har visat sig vara synnerligen värdefull när det

gäller möjligheterna för fabriksverken att vara med bland de progressiva företagsgrupperna i landet.

För civila produkter äskar verket ett investeringsutrymme av 5 milj. kr. för det kommande budgetåret.

5. Nyanskaffning av maskiner och transportmedel

Fartygsutrustningen för bärgning av vid torpedverkstaden provskjutna torpeder är föråldrad. Detta medför att bärgningskostnaderna blir oacceptabelt höga. En »torpedbärgare» byggd enligt vid verkstaden vunna erfarenheter bör därför anskaffas. Kostnaderna för denna beräknas till 500 000 kr. En årlig vinst av 120 000 kr. beräknas uppstå på grund av denna investering.

Tidigare när de centrala verkstäderna var underställda flygvapnet disponerades militärregistrerade bilar för mobilt teleunderhåll m. m. Efter överförandet av verkstäderna till fabriksverken måste erforderliga fordon anskaffas för dessa uppgifter. Fordonen specialutrustas i stor utsträckning för att passa för avsedda ändamål. Kostnaderna för fordonsanskaffning nästa budgetår beräknas till 1 milj. kr.

Till den förut omnämnda nyetablerade verkstaden i Östersund erfordras viss ytterligare utrustning för utökning av produktionsvolymen. Fabriksverken finner det erforderligt att anskaffa sådan utrustning för 1,5 milj. kr.

För nästa budgetår behövs således 3 milj. kr för nyanskaffning av maskiner och transportmedel.

6. Överskotts försäljning

Överskotts försäljningens depå i Östersund avses i anslutning till nödvändig utbyggnad av lokaler att flyttas till Sundsvall. Utsikterna att vidga marknaden bedöms med denna lokalisering bli väsentligt större. Kostnaderna för nybyggnaden beräknas till 2,2 milj. kr., varav fabriksverken begär 1,5 milj. kr. för nästa budgetår.

7. Särskilt projekt

Inom fabriksverken förbereds ett särskilt projekt som står i indirekt kontakt med verkets tvättservice till sjukvårdsanläggningar. För att genomföra projektet förutsätts ett nära samarbete med annat statligt företag och med ett stort utländskt företag. För ändamålet äskar verket 2 milj. kr. för nästa budgetår.

8. Ersättningsanskaffning av maskiner

Under innevarande budgetår beräknas inleveransen av avskrivningsmedel för utrustning att uppgå till 12 milj. kr. För ersättningsanskaffningar under nästa budgetår begär fabriksverken 11,5 milj. kr., varav 4 milj. kr. avser tvätteritrustning och 7,5 milj. kr. utrustning för fabriker och verkstäder.

9. Smärre investeringsprojekt

För smärre investeringsprojekt hemställs om 2,8 milj. kr. för nästa budgetår. Beloppet avses för följande ändamål.

Förråd för försöksmateriel vid Zakrisdalsverken	200 000 kr.
Skyddsrum m. m. vid Vanäsverken	700 000 »
Reningsanläggning och avlopp vid Vanäsverken	500 000 »
Värmedistributionssystem vid centrala verkstaden i Malmslätt ..	800 000 »
Reningsanläggning vid centrala verkstaden i Malmslätt	600 000 »
	2 800 000 »

10. Oförutsett

För diverse oförutsedda behov föreslår fabriksverken 1 milj. kr. för nästa budgetår, vilket är samma belopp som beräknats för innevarande budgetår.

Departementschefen

Förenade fabriksverken har en ganska blandad verksamhet. För att tillgodose försvarsmaktens behov bedriver verket tillverkning, försäljning och underhåll av försvarsmateriel. För den civila marknaden tillverkas verkstads- och kemisk-tekniska produkter. Verkets omfattande tvätterirörelse tillgodoser både militära och civila behov, vilket också är fallet med verkets försäljning av överskoltsmateriel.

Under de båda senaste budgetåren har fabriksverken tillförts väsentligt ökade arbetsuppgifter på underhållssidan genom att de centrala flygverkstäderna i Arboga, Västerås och Malmslätt överförts till verket. Med hänsyn till befintlig och prognoserad överkapacitet hos dessa verkstäder håller verkstaden i Västerås på att avvecklas, vilket enligt riksdagens beslut (prop. 1963: 114, SU 135, rskr 87 och prop. 1968: 109, SU 124, rskr 282) skall ske under nästa budgetår. För att motverka det bortfall i sysselsättningen som härigenom uppkommer har det helstatliga SMT Machine Company AB etablerats i Västerås för verktygsmaskintillverkning. Bolaget och dess dotterbolag Aldellverken AB och AB Thörns Mekaniska Verkstad arbetar under ledning av fabriksverken.

Under senare år har den civila sidan av fabriksverkens produktion byggts ut och utvecklats. Den överföring av verket från försvarsdepartementet till industridepartementet, som skedde den 1 januari 1970, får därför anses följdriktig med hänsyn till nämnda utveckling. Möjligheterna torde härigenom bli större att samordna verket med den koncern av statliga företag som lyder under industridepartementet. Överförandet av verket har även tagit sig uttryck i ändring av verkets namn, från försvarets fabriksverk (FFV) till förenade fabriksverken, varvid den tidigare begagnade förkortningen FFV bibehållits.

För nästa budgetår har fabriksverken föreslagit ett investeringsprogram med en medelsförbrukning av 54,6 milj. kr. Detta innebär en ökning med 17,1 milj. kr. i förhållande till investeringsramen för innevarande budgetår. Verket har därutöver begärt 2 milj. kr. för ett särskilt projekt, som behandlas under en särskild anslagspunkt.

I investeringsprogrammet för budgetåret 1970/71 har fabriksverken starkt prioriterat investeringar i tvätterirörelsen. Fabriksverkens bedömningar av kapacitetsbehovet för vattentvätt visar att produktionen vid centraltvätterierna, som under budgetåret 1968/69 uppgick till 53 milj. kg., under budgetåret 1971/72 ökas till 75 milj. kg. för att under budgetåret 1974/75 komma upp till 115 milj. kg.

Kungl. Maj:t har den 27 juni 1969 godkänt ett mellan fabriksverken och Blekinge läns landsting träffat tvättavtal. Genom avtalet förbinder sig fabriksverken att från 1 juli 1972 behandla landstingets tvätt. Kronobergs läns landsting önskar, med stöd av gällande avtal, att fabriksverken ökar sin mottagning av tvätt från länets sjukvårdsinrättningar. Vidare önskar Kalmar läns södra landsting överföra tvätt från Öland till fabriksverken. Till detta kommer att den militära vatten- och kemtvätten från förbanden i Skåne skall överföras till Karlskronatvätteriet i samband med att tvätteriet i Landskrona läggs ned. Detta innebär krav på en betydande ökning av tvättkapaciteten vid Karlskronatvätteriet. Med anledning härav föreslår fabriksverken en utbyggnad av tvätteriet, vilken kostnadsberäknats till 14 milj. kr. Av detta belopp har 1 milj. kr. beviljats under innevarande år och verket begär 7 milj. kr. för det kommande budgetåret. Jag finner denna investering väl motiverad och beräknar för nästa budgetår 7 milj. kr. för ändamålet.

Tvättförsörjningen för sjukvårdsinrättningarna i Jönköpings län skall enligt avtal övertas av fabriksverken senast den 1 juli 1972. Dessutom ökar tvättbehoven hos inrättningarna i Östergötland. Med hänsyn härtill föreslår fabriksverken att ett nytt tvätterier byggs och lokaliseras till nordöstra Östergötland. Tvätteriet är avsett uteslutande för sjukhustvätt. Förhandlingar pågår med representanter för Storstockholm om övertagande av viss del av områdets tvätt. Fabriksverken har för avsikt att slutföra dessa förhandlingar i sådan tid att dimensioneringen av tvätteriets kapacitet kan göras med hänsyn härtill. Tvätteriet med en kapacitet av 40 ton/skift har kostnadsberäknats till 24 milj. kr. Av detta belopp är 2 milj. kr. beviljade för innevarande budgetår. Behov av detta tvätterier torde föreligga. Jag beräknar 11 milj. kr. för ändamålet för nästa budgetår.

Den kemiska tvättverksamheten för mellersta Sveriges behov avses koncentreras till en anläggning i Hagfors. Denna anläggning är kostnadsberäknad till 3 milj. kr. För innevarande år har för ändamålet beviljats 1 milj. kr. För nästa budgetår beräknar fabriksverken ytterligare 600 000 kr. för ändamålet. Jag har ingenting att erinra häremot.

Den av Kungl. Maj:t beslutade centraliseringen av försvarets skorepara-

tioner till Karlskrona och Långsele genomförs successivt. Investeringarna i Långsele för ändamålet är beräknade till 1 milj. kr. Jag tillstyrker verkets förslag att beräkna 500 000 kr. till denna investering för nästa budgetår.

För anskaffning av persedlar för uthyrning till landstingens sjukhus beräknades för budgetåret 1968/69 investeringsmedel till ett belopp av 15 milj. kr., som avsågs tillgodose behovet av sådana persedlar för det nya Mälardalstvätteriet i Eskilstuna. Frågan om fortsatta investeringar på detta område avsågs tas upp på nytt när erfarenhet vunnits vid nämnda tvätterier av uthyrningssystemet.

Fabriksverken finner erfarenheterna av systemet med hög grad av sannolikhet visa att totalkostnaderna för sjukhusens försörjning med detta slag av utrustning väsentligt kan sänkas. Verket bedömer behovet av medel under nästa budgetår till 7 milj. kr. för anskaffning av ytterligare persedlar. För det nya tvätteriet i Östergötland, som är avsett att betjäna flera olika sjukhus, är det av stor betydelse att redan från början kunna så rationellt som möjligt utnyttja sina anläggningar. En av förutsättningarna härför ligger i möjligheten att kunna tillhandahålla uthyrningspersedlar för sambruk mellan sjukhusen. Jag finner anskaffning av sådana persedlar till det nya tvätteriet vara motiverad och beräknar 6 milj. kr. för detta ändamål.

För investeringar i fabriker och verkstäder äskar fabriksverken sammanlagt 3,7 milj. kr. för nästa budgetår. Vid Zakrisdalsverken begärs 100 000 kr. för att färdigställa en metodverkstad, nu kostnadsberäknad till 2,3 milj. kr., vartill 2,2 milj. kr. anvisats under innevarande år. Vidare behövs en provskjutningslokal, kostnadsberäknad till 100 000 kr. Vid överföringen av viss pyroteknikproduktion från Åkers Krutbruk till Zakrisdalsverken har behov uppstått av lokaler för ändamålet. Dessa är kostnadsberäknade till 800 000 kr., varav 600 000 kr. begärs för nästa budgetår.

I prop. 1963: 114 angående samordning av underhållet av krigsmaktens telemateriel m. m. förutsätts utbyggnad av de regionala verkstäderna, bl. a. i Östersundsområdet. Sedan de centrala flygverkstäderna överförts till fabriksverken har etableringen av en verkstad i Östersund skett inom fabriksverkens ram. Verkstaden har inrymts i tillfälliga lokaler. Verket anser att lämpliga lokaler bör anskaffas till denna verkstad och begär 800 000 kr. för projekteringsåtgärder.

För modernisering och koncentration av ytbehandlingsverksamhet vid centrala verkstaden i Malmslätt har fabriksverken funnit en tillbyggnad behövas, kostnadsberäknad till 1,6 milj. kr. För nästa budgetår begärs 800 000 till detta ändamål.

Jag tillstyrker de ovan angivna byggnadsarbetena och beräknar härför i likhet med fabriksverken 3,7 milj. kr. för nästa budgetår.

En fortsatt satsning på civil produktion finner jag i likhet med fabriksverken vara av stor betydelse. En ökning av denna produktion för med sig en kostnadssänkande utjämning i sysselsättningen vid verkets anläggningar.

Den skapar också möjlighet för verket att utveckla och marknadsföra nya produkter på den civila marknaden. Jag beräknar därför i enlighet med fabriksverkens förslag 5 milj. kr. för ändamålet.

För anskaffning av en »torpedbärgare» äskar fabriksverken 500 000 kr. Jag har ingen erinran mot detta förslag.

Fabriksverken beräknar 1 milj. kr. för anskaffning av bilar för mobilt teleunderhåll. Jag beräknar 800 000 kr. för detta ändamål för nästa budgetår.

För den förut omnämnda verkstaden i Östersund begär fabriksverken 1,5 milj. kr. för utökning av dess utrustning. Jag tillstyrker detta förslag.

Överskottsförsäljningen tillkom år 1960 som en ny verksamhetsgren inom fabriksverken i huvudsak för försäljning av krigsmakten tillhörig kasserad eller övertalig materiel. Ganska snart började försäljning ske även för icke militära myndigheter. Försäljningen för den civila sektorn var under budgetåret 1968/69 något större än för den militära.

Överskottsförsäljningen sker f. n. på några få orter i landet, bl. a. i Östersund. Den lokal som där används för ändamålet kan inte disponeras längre än till utgången av år 1971. Det begränsade marknadsunderlaget i Östersundsregionen anser fabriksverken tala för en flyttning av denna filial till Sundsvall och för att där uppföra en byggnad för ändamålet. Jag tillstyrker förslaget om nybyggnad i Sundsvall och beräknar 1,5 milj. kr. för ändamålet under nästa budgetår.

För ersättningsanskaffning av maskiner hemställs om 11,5 milj. kr. Jag beräknar för detta ändamål ett anslag av 10,9 milj. kr. för nästa budgetår.

För smärre objekt såsom skyddsrum, reningsanläggningar, värmedistributionssystem m. m. begärs sammanlagt 2,8 milj. kr. Vidare har verket beräknat 1 milj. kr. för diverse oförutsedda behov, vilket är samma belopp som för innevarande budgetår. Jag har ingenting att erinra mot dessa förslag.

Av följande sammanställning framgår hur fabriksverkens investeringar i stort kommer att fördela sig på olika ändamål under nästa budgetår. Sammanställningen visar även utfallet 1968/69 och den beräknade medelsförbrukningen 1969/70.

	1968/69	1969/70	1970/71	
	Utfall	Beräknat	Verket	Dep.chefen
			(milj. kr.)	
Större investeringsobjekt	37,5	17,3	29,8	28,8
Övriga investeringar	16,8	19,2	23,8	23,0
Diverse och oförutsett	0,1	1,0	1,0	1,0
	54,4	37,5	54,6	52,8

Anslagsbehållningen den 1 juli 1969 uppgick till 8,3 milj. kr. Tillsammans med för innevarande budgetår anvisat anslag, 33 milj. kr., utgör den för detta budgetår disponibla anslagssumman 41,3 milj. kr. Den beräknade medelsförbrukningen under innevarande budgetår uppgår till 37,5 milj. kr. Vid budgetårets slut kommer behållningen därmed att uppgå till ca 3,8 milj. kr.

Anslagsbeloppet för budgetåret 1970/71 bör på sedvanligt sätt beräknas med en marginal om 10 % utöver investeringsramen för att möjliggöra en av konjunkturmässiga eller andra skäl påkallad ökning av medelsförbrukningen. Med hänsyn härtill och till den beräknade behållningen under anslaget Byggnader och utrustning för försvarets fabriksverk vid utgången av innevarande budgetår förordar jag ett anslagsbelopp av 54,2 milj. kr. Behållningen bör föras över på det nya anslaget.

Av följande sammanställning framgår anvisade resp. förordade anslagsbelopp under fabriksverkens fond samt beräknad medelsförbrukning under budgetåren 1969/70 och 1970/71 (milj. kr.).

Behållning 1.7.1969	Anslag 1969/70	Medelsför- brukning 1969/70	Medelsför- brukning 1970/71	Anslag 1970/71
8,3	33,0	37,5	52,8	54,2

Med hänvisning till det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Byggnader och utrustning* för budgetåret 1970/71 under fabriksverkens fond anvisa ett investeringsanslag av 54 200 000 kr.

2. Teckning av aktier i ett bolag för produktion och försäljning av sjukvårdsutrustning m. m.

1970/71 Förslag (nytt anslag) 780 000

Förenade fabriksverken

Inom förenade fabriksverken har under åtskilliga år arbete pågått med att specialisera den omfattande tvätteriverksamhet verket svarar för. Målet är att utnyttja den framväxande teknik som kommer att omvandla tvätteriverksamheten till en processindustriell produktion. Förutsättningen härför är att speciella persedlar kan ersättas med produkter som inte behöver belastat processen i tvätterierna. I detta sammanhang erbjuder modernt engångsmaterial för olika slag av sjukhusoperationer en lösning som främst är av värde för sjukvården men också från tvätteritekniska synpunkter.

Med anledning härav har fabriksverken tagit kontakt med ett amerikanskt företag, American Hospital Supply Corporation (AHS). Detta företag är

helt inriktat på att fylla sjukvårdens behov av modern utrustning. Dess produktionsprogram omfattar minst 10 000 definierade produkter. Företagets årsomsättning torde i nuläget överstiga 2 miljarder kr.

Företaget har i hög grad specialiserat sig på viss operationsutrustning av engångstyp. Den är tillverkad av ett speciellt av företaget patenterat pappersmaterial. Denna produkt har snabbt vunnit terräng inom sjukvården i Förenta staterna. De amerikanska erfarenheterna synes visa att användandet av detta slags engångsmaterial förbättrar möjligheterna att nå en hög grad av sterilitet vid operationerna, ett problem som med flergångsmaterial är svårlöst.

Såväl utgångsmaterialet i produkten som produktionsprocessen förutsätter ett solitt kunnande i fråga om papperstillverkning. Kontakt togs därför med AB Tumba Bruk, vars styrelse förklarade sig vilja samverka i projektet. Sedermera har förhandlingar med AHS lett fram till ett preliminärt samarbetsavtal och ett preliminärt licensavtal. Enligt avtalen skall ett gemensamt bolag bildas för marknadsföring och produktion av AHS-produkter. Av aktiekapitalet, som föreslagits till minst 1 och högst 3 milj. kr., avser det amerikanska företaget teckna 48 % samt svenska intressenter 52 %. Fabriksverkens bedömning av bolagets kapitalbehov förutsätter ett bemyndigande för verket att teckna aktier för 780 000 kr.

Bolaget, vars namn ännu inte har bestämts, avser att i inledningsskedet väsentligen marknadsföra produkter som tillverkas av det amerikanska företaget. Överenskommelsen med det amerikanska företaget förutsätter att produktion efterhand skall upptas av det svenska bolaget. Detta är då inte bundet att begränsa sig till förut omnämnda operationsutrustningar, utan hela AHS produktprogram står till förfogande.

Inledningsvis begränsas verksamheten till den svenska marknaden. Nästa steg är de övriga nordiska länderna, varefter överenskommelser om andra europeiska marknader förutsätts. Inte minst framstår Öst-Europa som en intressant marknad. Samarbetsavtalet och licensavtalet ger det svenska bolaget ensamrätt till de marknader, varom överenskommelser kan träffas.

Departementschefen

Samarbetet med American Hospital Supply inom ramen för det föreslagna bolaget öppnar intressanta möjligheter för att inom vårt land producera och på en större marknad saluföra ett urval högt utvecklade produkter. Bolaget synes på sikt kunna tillföra vårt land ökade exportmöjligheter. De prognoser som gjorts för bolaget visar på goda ekonomiska utvecklingsmöjligheter.

Vissa av företagets tilltänkta produkter bör kunna tillverkas vid arbetsställen lokaliserade till sysselsättningsvaga orter. Detta ser jag som en mycket betydelsefull faktor vid bedömningen av den ifrågavarande bolagsbildningen.

Jag förordar att fabriksverken tecknar aktier i det planerade bolaget. Medel för ändamålet bör anvisas med 780 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Teckning av aktier i ett bolag för produktion och försäljning av sjukvårdsutrustning m. m.* för budgetåret 1970/71 under fabriksverkens fond anvisa ett investeringsanslag av 780 000 kr.

F. Statens vattenfallsverk

Statens vattenfallsverk handhar statens kraftverksrörelse och kanalrörelsen vid Trollhätte kanalverk samt verkar för en rationell elkraftförsörjning inom riket. Verket utför anläggningar och byggnader som fordras för verksamheten. Över investeringsanslaget till kraftstationer m. m. bestrids verkets utgifter dels genom inkomstmedel, dels genom medel som i övrigt ställs till verkets förfogande.

Av balansräkning per den 30 juni 1969 för statens vattenfallsverks fond framgår att verkets tillgångar uppgår till sammanlagt 8 186 milj. kr., varav 7 752 milj. kr. belöper på naturtillgångar och anläggningar, 81 milj. kr. på inventarier och förråd samt återstoden på poster av finansiell natur. Kapitalbehållningen, inklusive balanserade överskottsmedel, uppgår till 4 991 milj. kr.

Verkets totala inkomster ökade under budgetåret 1968/69 med 157 milj. kr. jämfört med föregående budgetår och uppgick totalt till 1 114 milj. kr. Efter avskrivningar kvarstod ett överskott på rörelsen om 345 milj. kr. vilket motsvarar 7,1 procent av det i medeltal disponerade kapitalet. Ökningen i överskottet hänför sig främst till ökad försäljning. Vidare har personalbehovet för drift och administration kunnat nedbringas trots den kraftiga expansionen.

I. F: 1. Kraftstationer m. m.

1968/69	Utgift	459 966 000		Behållning	40 216 000
	1969/70	Anslag ..	595 000 000		
	1970/71	Förslag ..	670 000 000		

Statens vattenfallsverk

Kraftförsörjning

I sin anslagsframställning lämnar statens vattenfallsverk en utförlig redovisning av kraftförsörjningen i Sverige. Sammanfattningsvis var utvecklingen under budgetåret 1968/69 följande. För mer detaljerad redovisning hänvisas till anslagsframställningen.

Nederbördsförhållandena var mycket ogynnsamma för kraftproduktionen med endast 93 % av normal nederbörd. Vattenkraftproduktionen minskade sålunda med drygt 10 000 GWh¹ till knappt 43 000 GWh. Samtidigt ökade värmekraftproduktionen med drygt 8 200 GWh till 12 100 GWh och

¹ 1 GWh (gigawattimme) = 1 milj. kilowattimmar.

kraftimporten med 3 700 GWh till 6 100 GWh. Importen kom framför allt från Norge. Den totala krafttillgången uppgick därmed till 61 000 GWh. Detta innebär en ökning av elkonsumtionen i hela landet med nära 10 %.

Vattenfallsverkets försäljning av fast kraft ökade med ca 4 000 GWh och marknadsandelen steg från 43,8 % till 47,1 %. Under våren 1969 har den väntade utvecklingen av verkets fasta kraftavsättning setts över. Centrala driftledningens (CDL) prognos från år 1966 har i stor utsträckning tjänat som bakgrund vid bedömningen. För kategorierna mindre kraftföretag, samhällsdistributörer, landsbygdsdistributörer och verkets detaljdistribution har ökningstakten höjts avsevärt i prognosen. Däremot har prognosen sänkts för gruppen större kraftföretag med hänsyn till kända planer på värmekraftutbyggnader. I övrigt är prognosen över försäljningsutvecklingen praktiskt taget oförändrad.

Inklusive tillägg för oförutsett och förluster resulterar detta i en total prognos för kalenderåret 1973 om 34 600 GWh och för 1979 om 57 400 GWh. Detta motsvarar en årlig ökning av försäljningen av fast kraft med 8,1 % under perioden 1968—73 och med 8,7 % 1973—79. Jämfört med 1968 års prognos är nivån för år 1973 höjd med 1 300 GWh och med 5 200 GWh för år 1978 varav 3 100 GWh till följd av förändrad redovisning.

Utbyggnadsprogram

Vattenfallsverket föreslår följande program för kraftutbyggnaden.

Utbyggnadsobjekt	Älv/förläggningssort	Planerad idrifttagning budgetåret
<i>Tidigare beslutade</i>		
Gejnmån	Umeälven	1969/70
Kondenskraft	Stenungsund, aggregat 4	1969/70
Atomkraft	Marviken	1970/71
Parki	Lilla Lule älv	1970/71
Letsi, aggregat 3	Lilla Lule älv	1970/71
Vietas	Luleälven	1971/72
Boden	Luleälven	1971/72
Gasturbin	Göteborgsregionen	1971/72
Kraftvärme	Norrköping	1972/73
Bastusel	Skellefteälven	1972/73
Atomkraft	Ringhals, aggregat 1	1973/74
Akkats	Lilla Lule älv	1973/74
Nämforsen, aggregat 3	Ängermanälven	1973/74
Atomkraft	Ringhals, aggregat 2	1974/75
<i>Nu föreslagna och förutsatta</i>		
Gasturbin	Hallstavik	1971/72
Gasturbiner (2 st)	Norrköpingsregionen	1971/72
Kraftvärme	Uppsala	1973/74
Atomkraft	Trosa	1976/77

Programmet innebär att Bastusels kraftstation tas i drift ett år tidigare än enligt fjolårets program. Idrifftagningen av Marviken är försenad men reguljärt krafttillskott medräknas oförändrat från budgetåret 1972/73. Vidare förs förhandlingar med Uppsala stad om att gemensamt bygga ett kraftvärmeaggregat. De föreslagna gasturbinerna, som bör ha effekten 60—70 MW¹, är nödvändiga för att snabbt erhålla erforderligt krafttillskott. Atomkraftaggregatet i Trosa bör bli av ungefär samma storlek som Ringhalsaggregaten.

Verket redovisar en energibalans och en effektbalans t. o. m. budgetåret 1976/77. Viss mindre brist kommer att föreligga i torrårssäkerheten. För periodens två sista budgetår blir en effektförstärkning nödvändig.

Nordiskt kraftsamarbete

Det nordiska samarbetet får en ökande betydelse för kraftförsörjningen. Vattenfallsverket redovisar en rapport från Nordel, de nordiska elkraftföretagens samlingsorgan, om dels de vinster en samordnad utbyggnad skulle ge, dels i vilken utsträckning samordning är möjlig i olika stadier. Sålunda beräknas besparing genom belastningssammanlagring och gemensam reservhållning vid budgetåret 1975/76 motsvara ett investeringsbelopp om 400 milj. kr. eller en årskostnad på ca 35 milj. kr. Härtill kommer en möjlig besparing genom optimal produktionssamordning på i medeltal 50—60 milj. kr. för år. Häremot skall ställas kostnaderna för erforderliga samkörningsförbindelser. En stor del av beräknad besparing har redan tagits till vara genom befintliga och beslutade förbindelser för samkörning. Rapporten utmynnar i ett flertal förslag med konkret inriktning för tiden fram till år 1975.

Medelsförbrukning

Beträffande medelsförbrukningen redovisar vattenfallsverket i sammandrag följande.

Den föreskrivna gränsen för de ramreglerade investeringarna var under budgetåret 1968/69 460 milj. kr. efter vissa höjningar. Medelsförbrukningen uppgick till detta belopp.

För budgetåret 1969/70 är den fastställda ramen 580 milj. kr. Enligt föreliggande beräkningar skulle ytterligare medel erfordras för att möta det ökade kraftbehovet. Detta behov beräknas bli tillgodosett genom tillkomsten av tre gasturbiner. Vattenfallsverket har emellertid funnit det angeläget att inte medverka till att den nuvarande konjunkturuppgången ytterligare förstärks. Någon ramhöjning begärs därför inte. Verket avser i stället att genom särskilda åtgärder inom olika projekt söka ändra arbetsplaner o. dyl. så att utbetalningar kan senareläggas.

För budgetåret 1970/71 beräknas medelsförbrukningen öka med 85 milj. kr. till 665 milj. kr. Ökningen hänför sig nästan helt till förstärkning av produktionstillgångarna. (Enhet milj. kr.)

¹ 1 MW (megawatt) = 1 000 kilowatt.

	Verklig medelsförbrukning 1968/69	Beräknad medelsförbrukning 1969/70	1970/71
Vattenkraftstationer	66,7	82,9	106,2
Värmekraftstationer utom Marviken	88,0	207,7	285,3
Regleringar	31,9	30,5	41,9
Distributionsanläggningar	176,2	212,5	205,0
Övriga ändamål	17,5	16,4	20,5
	380,3	550,0	658,9
Marvikens kraftstation	79,7	30,0	6,1
	460,0	580,0	665,0

För *vattenkraftstationer* redovisar vattenfallsverket följande investeringsprogram. (Enhet 1 000 kr.)

	Totalkostnad beräknad 1969	Faktisk utgift t. o. m. 30.6. 1969	Beräknad utgift 1969/70	1970/71
<i>I. Företag påbörjade före</i>				
<i>1.7. 1969</i>				
Gejmåns kraftstation	42 000	31 700	6 700	500
Vietas kraftstation	215 000	121 400	28 000	34 400
Letsi kraftstation, aggregat 3	20 000	7 600	4 100	6 900
Parki kraftstation	15 000	8 700	6 000	— 2 800
Bodens kraftstation.....	95 000	27 500	22 100	24 400
Efterarbeten och skaderegleringar för kraftstationer som tagits i drift ..			12 300	7 800
Kapitalinsatser för ersättningskraft m. m.			800	400
Kapitaltillskott till Bastusels Kraft AB			—	7 200
			80 000	78 800
<i>II. Företag avsedda att påbörjas budgetåret 1969/70</i>				
Akkats kraftstation	82 000	—	2 700	21 600
Nämforsens kraftstation, aggregat 3.....	35 000	—	200	5 800
			2 900	27 400
			82 900	106 200

Redogörelse för Gejmåns kraftstation har lämnats i 1965 års statsverksproposition (bil. 12, s. 188). Anläggningskostnaden beräknas nu minska från tidigare angivna 47 milj. kr. till 42 milj. kr. Anläggningen beräknas tas i drift

under senare delen av år 1969. Redogörelse för Vietas kraftstation har lämnats i 1965 och 1967 års statsverkspropositioner (bil. 12, s. 189 resp. bil. 12, s. 151). Stationens två aggregat beräknas bli tagna i drift under senare delen av år 1971 resp. början av år 1972. Redogörelse för Letsi kraftstations utbyggnad med ett tredje aggregat har lämnats i 1968 års statsverksproposition (bil. 9, s. 128). Aggregatet beräknas tas i drift under senare delen av år 1970. Redogörelse för Parki kraftstation (jämte Skalkas reglering) har lämnats i 1967 års statsverksproposition (bil. 12, s. 152). Kraftstation och reglering beräknas kunna tas i drift under senare delen av år 1970. Redogörelse för Bodens kraftstation har lämnats i 1967 års statsverksproposition (bil. 12, s. 152). Anläggningen beräknas kunna tas i drift under senare delen av år 1971. Redogörelse för Akkats kraftstation har lämnats i 1969 års statsverksproposition (bil. 15, s. 89). Byggnadsarbetena avses bli påbörjade under hösten 1969 och stationen beräknas kunna tas i drift hösten 1973. Redogörelse för andra utbyggnaden av Nämforsens kraftstations tredje aggregat har lämnats i 1969 års statsverksproposition (bil. 15, s. 89). Byggnadsarbetena avses bli påbörjade under 1970 och aggregatet beräknas kunna tas i drift hösten 1973. De redovisade medelsbehoven för efterarbeten och skaderegleringar för kraftstationer som tagits i drift avser huvudsakligen Messaure, Ajaure, Seitevare, Porsi, Laxede och första utbyggnaden av Letsi. Kapitalinsatser för ersättningskraft m. m. avser huvudsakligen lån till Bergforsens Kraftaktiebolag för finansiering av bolagets regleringskostnader m. m. Redogörelse för Bastusels kraftstation lämnades i proposition 1968: 51. Byggnadsarbetena påbörjades våren 1969 och stationen beräknas nu bli tagen i drift hösten 1972.

För *värme kraftstationer* redovisar vattenfallsverket följande investeringsprogram (Enhet 1 000 kr.)

	Totalkostnad beräknad 1969	Faktisk ut- gift t. o. m. 30.6.1969	Beräknad utgift	
			1969/70	1970/71
<i>I. Förelag påbörjade före</i>				
<i>1.7 1969</i>				
Stenungsunds kraftsta- tion, aggregat 3 och 4..	263 500	224 500	38 900	100
Marvikens kraftstation	287 000	250 900	30 000	6 100
Ringhals kraftstation, aggregat 1 och 2.....	1 050 000	70 300	143 900	229 800
Gasturbinanläggning ..	21 000	—	9 100	7 400
Kapitaltillskott till Brå- vallakraft AB			5 000	3 500
			226 900	246 900

II. Företag som påbörjas
1969/70

Gasturbinanläggningar	60 500	—	10 800	42 500
			10 800	42 500

III. Företag avsett att påbörjas 1970/71

Kraftstation vid Trosa, aggregat 1	550 000	—	—	2 000
			—	2 000
			237 700	291 400

För Stenungsunds kraftstations tredje och fjärde aggregat har redogörelse lämnats i 1963 och 1966 års statsverkspropositioner (bil. 8, s. 383 resp. bil. 12, s. 184). Det tredje aggregatet var ur drift under större delen av 1968/69. Fjärde aggregatet beräknas tas i drift hösten 1969. Kostnaderna för tredje och fjärde aggregaten beräknas tillsammans uppgå till 263,5 milj. kr. eller 6,5 milj. kr. lägre än som angavs föregående år.

Redogörelse för Marvikens kraftstation har senast lämnats i prop. 1963: 72. För arbets- och ansvarsfördelningen mellan verket och Aktiebolaget Atomenergi har redogjorts i 1965 års statsverksproposition (bil. 12, s. 191). Under stationens intrimning har successivt framkommit behov av kompletteringar och ändringar av utrustningen, vilka bl. a. är nödvändiga för att drifttillstånd skall kunna erhållas för anläggningen. Dessa åtgärder medför enligt nuvarande bedömning att idrifttagningen måste senareläggas till budgetåret 1970/71.

Marvikenstationen har utformats så att den skulle kunna möjliggöra utprovning av nukleär överhettning, vilket ökat anläggningens komplexitet. Aktiebolaget Atomenergi har beslutat att nukleär överhettning inte längre skall utgöra ett delmål för projektet. Detta är från verkets synpunkt tillfredsställande och minskar riskerna för komplikationer under idrifttagnings- och driftskedet.

Ringhals kraftstations första aggregat har behandlats i 1968 års statsverksproposition (bil. 9, s. 131). Redogörelse för det andra aggregatet har lämnats i proposition 1968: 155 och i 1969 års statsverksproposition (bil. 15, s. 91). Aggregaten beräknas tas i drift år 1973 resp. 1974.

Förläggningen av den i 1967 och 1968 års statsverkspropositioner (bil. 12, s. 155 resp. bil. 9, s. 130) upptagna gasturbinen med trolig placering i Göteborgsområdet har ännu inte blivit definitivt bestämd. Som framgått av utbyggnadsprogrammet (s. 127) föreslås två gasturbinanläggningar bli placerade i Norrköpingsområdet och en i Hallstavik. Anläggningskostnaderna för samtliga gasturbinanläggningar beräknas till 81,5 milj. kr. Anläggningarna avses tas i drift hösten 1971.

Redogörelse för Brävallakraft Aktiebolags kraftvärmeaggregat har lämnats i 1968 års statsverksproposition (bil. 9, s. 131). Aggregatet beräknas bli installerat till hösten 1972.

Enligt vattenfallsverkets bedömande är Käftudden vid Trosa inom Vagnhärads kommun i Södermanlands län det lämpligaste läget för verkets första atomkraftstation på ostkusten. Ansökan om koncession och vattendom inlämnades i juni 1968. Dispositionsplan och stadsplan har bearbetats i samarbete med länsstyrelsen i Södermanlands län och berörd kommun. I anslutning till behandlingen har statens naturvårdsverk begärt utredning av frågan om vilken plats på ostkusten som från allmänna synpunkter bäst kunde lämpa sig för förläggning. Vattenfallsverket har därför till Kungl. Maj:t i maj 1969 inlämnat en skrift »Kärnkraft på östkust», som redovisar resultatet av hittills bedrivna planerings- och inventeringsverksamhet för utbyggnad av atomkraft på ostkusten.

Den planerade kraftstationen utformas för att vid full utbyggnad kunna omfatta minst fyra aggregat. Arbetet inriktas på att det första aggregatet om ca 750 MW uppförs för idrifttagning år 1976. Kostnaden för den första utbyggnadsetappen har beräknats till 550 milj. kr.

Vattenfallsverket redovisar följande sammanställning över kostnaderna för *regleringsföretag*. (Enhet 1 000 kr.)

	Totalkostnad beräknad 1969	Faktisk ut- gift t. o. m. 30.6. 1969	Beräknad utgift	
			1969/70	1970/71
Dalälvens flodområde	5 400	5 500	— 200	100
Gimåns flodområde	11 400	10 900	500	—
Indalsälvens flodområde	70 200	67 300	900	2 000
Ångermanälvens flodområde ..	155 000	151 500	5 000	— 1 500
Umeälvens flodområde	122 000	116 300	2 400	3 300
Skellefteälvens flodområde	22 100	21 100	300	700
Luleälvens flodområde				
Suorvas fjärde reglering	110 000	55 700	11 400	20 900
Skalkas reglering	30 000	11 900	9 000	9 100
Övrigt			1 200	7 300
			30 500	41 900

Inom Dalälvens, Indalsälvens och Umeälvens flodområden erfordras medel huvudsakligen för skadeersättningar för anläggningar som tagits i bruk.

För Ångermanälvens flodområde föreligger inte något medelsbehov, eftersom viss omfördelning av nedlagt kapital kommer att ske då ett privatägt kraftverk tas i drift vilket resulterar i återbetalning av tidigare utbetalda investeringsmedel.

Inom Skellefteälvens flodområde erfordras medel till Rebnisjaures reglering och skadeersättningar för idrifttagna regleringar. Då en privat kraftstation tas i drift under budgetåret sker viss omfördelning av nedlagt kapital vilket minskar behovet av anslagsmedel. Rebnisjaures reglering beräknas bli påbörjad under budgetåret 1970/71.

För Luleälvens flodområde avser beräknat medelsbehov pågående arbeten med Skalkas och Suorvas fjärde regleringar samt skadeersättningar för redan i drift tagna regleringar. Beträffande Suorva har redogörelse lämnats i 1965 års statsverksproposition (bil. 12, s. 193). Den utökade regleringen beräknas bli tagen i drift under sommaren 1971.

Det ökade medelsbehovet för *distributionsanläggningar* har sin grund i inträffad och förväntad belastningstillväxt och faller till stor del på större arbeten tillhörande stamlinje- och primärsystemen. Beträffande nytillkomna arbeten och sådana som visar större avvikelser från föregående års uppgifter hänvisas till akten.

Följande distributionsanläggningar m. m. avser verket att påbörja under nästa budgetår. (Enhet 1 000 kr.)

	Totalkostnad beräknad 1969	Därav ut- gift under 1970/71
130 kV ledning Piteå—Luleå.....	2 700	200
Seriekondensatorstation på linjen Vargfors—Hjälta— Gävle	11 900	400
380 kV ledning Gävle—Täby jämte anslutning i Gävle	31 800	1 000
380 kV ledning Enköping—Täby jämte anslutnings- fack i Enköping	13 600	200
Sekundärstation i Östervik	2 400	200
70 kV ledning Överby—Kvarnibble	3 100	100
130/10 kV station i trakten av Oxelösund	2 000	600
130 kV ledning Färlev—Lyse	2 200	100
380/130 kV transformatorstation i Trollhättan jämte anslutningsledning	20 000	1 700
380/130 kV transformatorstation i Göteborg jämte anslutningsledning	25 200	600
380/130 kV transformatorstation i Jönköping jämte 130 kV anslutningsledning.....	18 700	600
Vissa anskaffningar för försvarsberedskap	2 500	1 200
Diverse utvidgningar av stamlinje- och primärsy- stemmen	121 500	10 600
Bygde- och ortsanläggningar	22 300	11 800
	279 900	29 300

Medelsförbrukningen för *övriga ändamål* beräknas såsom nämnts (s. 129) till 20,5 milj. kr. I beloppet ingår 6,5 milj. kr. för inköp av vattenfall och fastigheter samt utbetalningar för planerade markköp för framtida atomkraftanläggningar. Beträffande sedvanlig redogörelse för användning av tillgängliga medel för ändamålet under budgetåret 1968/69 hänvisas till akten. För förvärv och finansiering av företag för elektrisk distributionsverksamhet beräknas 10 milj. kr. och för diverse 4 milj. kr. Verket har lämnat redogörelse för användningen av anslagsmedel under budgetåret 1968/69 för arbeten och anskaffningar vilka inte ingår i det av departementschefen förordade investeringsprogrammet.

Enligt vattenfallsverket bör *anslaget* till kraftstationer m. m. tas upp med 670 milj. kr. Medgivande bör lämnas att omedelbart avskryva 1,2 milj. kr. för vissa anskaffningar för försvarsändamål. Vidare bör verket erhålla vidgade ekonomiska befogenheter beträffande rätt att förvärva fastigheter, strömfall eller enskilda distributionsföretag. Nuvarande beloppsbegränsning för sådana anskaffningar och arbeten, som inte ingår i det av departementschefen förordade investeringsprogrammet, bör vidare kunna utgå och ersättas av redogörelse för hur disponibla medel använts. Slutligen föreslår verket att det erhåller rätt att inom ramen för tilldelat anslag självt bilda bolag i de fall tillskott av kapital sker i form av lös egendom eller i form av fast egendom till ett värde understigande 1 milj. kr.

Remissyttranden

Arbetsmarknadsstyrelsen framhåller betydelsen av hög arbetsmarknadspolitisk beredskap för att möta förändringar i arbetsmarknadsläget till följd av såväl fluktuationer i det allmänna konjunkturläget som fortsatta snabba förändringar i näringslivets struktur. Styrelsen betonar behovet av en sådan planering av offentliga investeringar att såväl ökning som minskning i förhållande till den programenliga investeringstakten snabbt kan äga rum. Detta gäller såväl byggnads- och anläggningsinvesteringar som industribeställningar.

När ställning tas till det av vattenfallsverket föreslagna atomkraftverket i Trosa, som innebär en lokalisering till de yttre delarna av stockholmsregionen, bör enligt arbetsmarknadsstyrelsens mening bl. a. beaktas de betydande behov av arbetskraft som krävs för andra investeringar inom denna region.

Riksrevisionsverket har inte något att erinra mot vattenfallsverkets förslag om ökade befogenheter när det gäller förvärv av fastigheter, strömfall eller enskilda distributionsföretag, och heller inte i fråga om anskaffningar och arbeten utanför av departementschef förordat arbetsprogram. Förslaget om rätt att bilda dotterbolag anser riksrevisionsverket vara av sådan art att ett föregripande av ställningstagandet till affärsverksutredningens förslag inte bör komma ifråga.

Departementschefen

Förbrukningen av elektrisk kraft i hela landet ökade under budgetåret 1968/69 i förhållande till föregående budgetår med 9,9 %.

Statens vattenfallsverk har ingående studerat den väntade utvecklingen av elkraftavsättningen inom sina distributionsområden för den närmaste tioårsperioden. Särskilt intresse har därvid ägnats större industriabbonnenter, kraftföretag och samhällsdistributörer. I den nya prognosen har antagits en avsevärd höjning av elförbrukningen jämfört med förra årets prognos. Orsaken härtill är främst att användningen av elvärme väntas bli vanligare, särskilt i flerfamiljshus. Vid sidan av den väntade ökningen av förbrukningen av elvärme under 1970-talet innebär prognosen även en stark förbrukningstillväxt, speciellt i de expansiva tätortsregionerna. Kraftbehovet inom vattenfallsverkets områden år 1973 beräknas uppgå till 34 600 GWh och år 1979 till 57 400 GWh eller 1 300 resp. 5 200 GWh mer än 1968 års prognos. Detta motsvarar en årlig ökning med 8,1 % i genomsnitt under perioden 1968—73 och 8,7 % 1973—79. Prognosen utgår från att vattenfallsverket kommer att — i likhet med under senare år — svara för omkring 45 % av landets totala elproduktion.

Från vattenfallsverket har jag inhämtat uppgifter om hur landets elkraftförsörjning t. o. m. budgetåret 1975/76 väntas gestalta sig under exceptionella torrår — d. v. s. då vattenkraftproduktionen antas nå upp till endast 80 % av medelårsproduktionen — vid den belastningsutveckling som beräknats och med de utbyggnader som verket, kommuner och enskilda planerar att genomföra under perioden.

Uppgifterna, som således gäller total produktion och belastning i landet, redovisas i följande sammanställning. Eftersom takten i utbyggnadet av anläggningarna kan påverkas såväl av företagens egna åtgärder som av yttre omständigheter är det emellertid inte helt säkert att produktionstillskotten kommer vid de nu förutsatta tidpunkterna.

Torrårsbalans för hela landet budgetåren 1969/70—1975/76 (Enhet 1 000 GWh)

	1969/ 70	1970/ 71	1971/ 72	1972/ 73	1973/ 74	1974/ 75	1975/ 76
Prima belastning	61,8	66,4	71,1	76,2	81,5	87,0	93,0
Prima export	1,0	1,2	1,5	1,3	1,9	2,0	2,3
Oundvikliga överskottsleveranser	1,3	1,2	1,2	1,1	1,0	0,9	0,7
Total belastning	64,1	68,8	73,8	78,6	84,4	89,9	96,0
Torrårsproduktion							
Vattenkraft	43,6	44,2	45,4	46,6	47,7	48,5	49,0
Värmekraft inkl. import	20,5	24,6	28,4	32,0	36,7	41,4	47,0
Total produktion	64,1	68,8	73,8	78,6	84,4	89,9	96,0

För vattenfallsverkets del föreligger redan budgetåret 1971/72 behov av ytterligare krafttillskott. Jag har inte något att erinra mot verkets bedömning av belastningsutvecklingen och förordar att prognosen läggs till grund för bedömningen av verkets produktionsresurser.

För att tillgodose det snabbt växande elkraftbehovet måste redan under hösten 1971 ytterligare ca 200 MW tillföras verkets produktionsapparat. Tillskottet föreslås bli tillgodosett genom att tre gasturbiner byggs. Två av turbinerna avses bli placerade i Norrköpingsregionen och en i Hallstadvik. För att möjliggöra planerad idrifttagning av turbinerna kommer jag senare denna dag att förorda att dessa redan under innevarande budgetår förs upp på verkets investeringsprogram.

För budgetåret 1969/70 är investeringsramen fastställd till 580 milj. kr. För nästa budgetår förordar jag en ram om 665 milj. kr. Av följande sammanställning framgår hur verkets investeringar ungefärligt torde komma att fördela sig under de båda budgetåren. (Enhet milj. kr.)

	1968/69 Verklig medelsförbrukning	1969/70 Beräknad	1970/71 Verket och dep.chefen
Vattenkraftstationer	66,7	82,9	106,2
Värmekraftstationer utom Marviken	88,0	207,7	285,3
Regleringar	31,9	30,5	41,9
Distributionsanläggningar	176,2	212,5	205,0
Övriga ändamål	17,5	16,4	20,5
	380,3	550,0	658,9
Marvikens kraftstation	79,7	30,0	6,1
	460,0	580,0	665,0

Ett bifall till mitt förslag skulle betyda bl. a. att verket under nästa budgetår kan fortsätta utbyggnaden av vattenkraftstationerna Parki, Letsi, Vietas, Boden, Bastusel, Akkats och Nämforsen.

Medelsförbrukningen för värmekraftstationer beräknar jag till 291,4 milj. kr. I beloppet ingår 6,1 milj. kr. för att slutföra verkets arbeten på Marvikens atomkraftstation. Den största delen av medelsförbrukningen, 229,8 milj. kr., avser de båda första aggregaten i Ringhals. Vidare bör verket få bemyndigande att påbörja ytterligare en atomkraftstation. Medelsförbrukningen härför beräknas för kommande budgetår till 2 milj. kr. För gasturbiner beräknar jag 49,9 milj. kr.

Av beloppet för regleringsföretag avser större delen Luleälvens flodområde d. v. s. Suorvas fjärde reglering och Skalkas reglering.

Investeringsprogrammet för distributionsanläggningar omfattar utvidgningar av stamlinje- och primärsystemen samt av bygde- och ortsanlägg-

ningar. Bland övriga ändamål räknar jag för nästa budgetår med medel för inköp av vattenfall och fastigheter samt för förvärv och finansiering av el-distributionsföretag.

Anslagsbeloppet för kraftstationer m. m. har beräknats med hänsyn till att en marginal utöver ramen bör finnas för att möjliggöra en sådan ökning av medelsförbrukningen under löpande budgetår som kan påkallas av konjunkturmässiga eller andra särskilda skäl. Anslaget torde tas upp med 670 milj. kr.

I fråga om vattenfallsverkets förslag om vissa ändringar av gällande ekonomiska befogenheter tillstyrker jag i likhet med riksrevisionsverket såväl förslaget att verket självt skall erhålla rätt att inom ramen för tilldelat anslag besluta om förvärv av fastigheter, strömfall eller enskilda distributionsföretag som förslaget, att nuvarande beloppsgräns för varje enskilt objekt för sådana anskaffningar och arbeten som inte ingår i av mig förordat investeringsprogram bör utgå och ersättas av en redogörelse för hur disponibla medel för dessa ändamål använts.

Jag vill erinra om att det enligt gällande ordning tillkommer Kungl. Maj:t att besluta i dessa frågor.

Med hänsyn till att ställning ännu inte tagits till affärsverksutredningens förslag är jag inte beredd att nu tillstyrka vattenfallsverkets förslag om befogenheter att bilda dotterbolag.

Verkets hemställan rörande anskaffningar för försvarsändamål är jag inte heller beredd att tillstyrka.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kraftstationer m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett investeringsanslag av 670 000 000 kr.

G. Domänverket**I. G: 1. Förvaltningsbyggnad för domänstyrelsen**

1968/69 Utgift	2 446 325	Behållning	3 065 562
1969/70 Anslag	3 800 000			
1970/71 Förslag	5 200 000			

Domänverket

Genom beslut den 17 maj 1968 uppdrogs åt domänstyrelsen att låta utföra genom företedda bygghandlingar redovisat byggnadsföretag, — ämbetsbyggnad för styrelsen — inom en kostnadsram av 13 850 000 kr. enligt prisläget den 1 april 1965. Styrelsen infortrade till oktober 1968 anbud på byggnadsföretaget. Byggtiden är beräknad till 24 månader och byggenskapen väntas bli avslutad den 1 november 1970.

Domänverkets äskande grundar sig på en uppräknig av 1965 års kostnadsram med byggnadskostnadsindex per den 1 april 1969. För att slutföra byggenskapen behövs 5,2 milj. kr. för nästa budgetår.

Departementschefen

För att slutföra ifrågavarande byggnadsobjekt torde den kostnadsram som tas upp i följande investeringsplan bära godtas. Jag förordar att medel anvisas i enlighet med gjord anslagsberäkning.

Investeringsplan (1 000-tal kr.)

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning			Byggstart mån/år	Färdigställda mån/år
	1.4.1968	1.4.1969	Faktisk t. o. m. 1968/69	Beräknad för			
				1969/70	1970/71		
Förvaltningsbyggnad för domänverket	—	16 000	3 934	6 866	5 200	11.68	11.70
	—	16 000	3 934	6 866	5 200		

Anslagsberäkning (1 000-tal kr.)

<i>Medelstillgång</i>		<i>Beräknad medelsförbrukning</i>	
Behållning 1.7.1969	3 066	1969/70	6 866
Anslag 1969/70	3 800	1970/71	5 200
Anslag 1970/71	5 200		
	12 066		12 066

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Förvaltningsbyggnad för domänstyrelsen* för budgetåret 1970/71 anvisa ett investeringsanslag av 5 200 000 kr.

II. Statens allmänna fastighetsfond

1. Byggnadsarbeten för teknisk utveckling m. m.

1968/69 Utgift	1143 000	Reservation	1126 765
1969/70 Anslag	21 700 000		
1970/71 Förslag	1 500 000		

¹ Investeringsanslagen Byggnadsarbeten i Malåträsk för Sveriges geologiska undersökning, Nybyggnad för kavitationslaboratorium vid Statens skeppsprovninganstalt och Förrådsbyggnad vid Svenska institutet för konserveringsforskning.

² Investeringsanslaget Tillbyggnader vid Statens skeppsprovninganstalt.

Byggnadsstyrelsen

Byggnadsstyrelsen föreslår att byggnadsobjekt för teknisk utveckling m. m. inom industridepartementets område förs samman under ett gemensamt anslag.

I sin anslagsframställning för budgetåret 1970/71 föreslår byggnadsstyrelsen att anslaget förs upp med 1,9 milj. kr. I det följande redogörs för de objekt som f. n. är aktuella.

Byggnadsarbeten i Malåträsk för Sveriges geologiska undersökning

För budgetåren 1964/65 och 1965/66 anvisades sammanlagt 930 000 kr. för utbyggnad av Sveriges geologiska undersöknings gruvkontor i Malåträsk (prop. 1964: 51 och 1965: 1, bil. 12, s. 200). Arbetena omfattade bl. a. nybyggnad av administrationslokaler samt utbyggnad av garage och verkstad.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 15 augusti 1966 redovisade byggnadsstyrelsen förslag till en tredje nybyggnad för arkiv för borrhärnor vilken kostnadsberäknades till 200 000 kr. i prisläget 1 april 1966. Då kostnadsramen för utbyggnaden kunnat sänkas med 160 000 kr. till 770 000 kr. erfordrades endast ett tilläggsanslag av 40 000 kr. för kärnarkivet. Detta anslag anvisades på tilläggsstat för budgetåret 1966/67 (prop. 1966: 150, s. 35—36), varigenom således hittills anvisats (930 000 + 40 000 =) 970 000 kr. under anslaget. Kostnadsramen har senare kunnat sänkas till 730 000 kr. för utbyggnaden och till 160 000 kr. för kärnarkivet.

SGU har i skrivelse till byggnadsstyrelsen den 23 april 1969 anmält att de

tre befintliga kärnarkiven — som rymmer sammanlagt 30 000 meter borrhärlor — kommer att vara fyllda 1971. SGU hemställde därför att byggnadsstyrelsen uppför en ny byggnad för kärnarkiv, som bör vara färdig i början av 1971.

Tillbyggnader vid statens skeppsprovninganstalt i Göteborg

Byggnadsföretaget redovisades för riksdagen i prop. 1969: 1, bil. 15, s. 109. Kungl. Maj:t uppdrog den 3 juni 1968 åt byggnadsstyrelsen att — på grundval av ett av byggnadsstyrelsen den 30 oktober 1967 redovisat byggnadsprogram — projektera tillbyggnader för kontor och verkstad vid statens skeppsprovninganstalt t. o. m. färdiga förslagshandlingar. Kungl. Maj:t medgav vidare att projekteringsarbetet fick fortsätta under den tid förslagshandlingarna prövades av Kungl. Maj:t. Förslagshandlingar redovisades till Kungl. Maj:t med skrivelse den 16 juni 1969 och den 15 september 1969 varvid byggnadsstyrelsen hemställde om bygguppdrag för om- och tillbyggnaderna med tillhörande försörjningsåtgärder inom en sammanlagd kostnadsram av 3 465 000 kr. i prisläget 1 april 1968. Byggnadsarbetena beträffande verkstadstillbyggnaden kan igångsättas så snart Kungl. Maj:ts uppdrag erhållits.

I 1969 års statsverksproposition angavs 2,5 milj. kr. som en preliminär kostnadsram. Sedan projekteringen fortskridit t. o. m. förslagshandlingar har det visat sig att projektet är av den omfattningen att kostnadsramen bör höjas till 3,2 milj. kr. i prisläget den 1 april 1968.

Under det nuvarande investeringsanslaget Tillbyggnader vid statens skeppsprovninganstalt har anvisats 1,7 milj. kr.

Departementschefen

För nästa budgetår bör medel anvisas enligt följande investeringsplan och anslagsberäkning. Den behållning som vid utgången av budgetåret 1969/70 finns på investeringsanslagen Byggnadsarbeten i Malåträsk för Sveriges geologiska undersökning, Nybyggnad för kavitationslaboratorium vid Statens skeppsprovninganstalt och Förrådsbyggnad vid Svenska institutet för konserveringsforskning bör föras över till det nya anslaget.

Investeringsplan
(1 000-tal kr.)

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning			Byggstart mån/år	Färdigställe mån/år
	1.4.68	1.4.69	Faktisk t.o.m. 1968/69	Beräknad för			
				1969/70	1970/71		
Byggnadsarbeten i Malåträsk för Sveriges geologiska undersökning							
Nybyggnader för administrationslokaler m. m.	770	730	703	27	—	1.65	12.65
Nybyggnad av kärnarkiv Et I ..	200	160	150	10	—	3.67	8.67
Förrådsbyggnad vid svenska institutet för konserveringsforskning	180	175	172	3	—	11.66	4.67
Nybyggnad för kavitationslaboratorium vid statens skeppsprovvningsanstalt	2 530	2 535	2 529	6	—	9.66	9.67
Tillbyggnader vid statens skeppsprovvningsanstalt	3 465	3 300		700	2 600	9.69	3.71
Reducering av medelsbehovet....				—19			
	7 145	6 900	3 554	727	2 600		

Anslagsberäkning
(1 000-tal kr.)

<i>Medelstillgång</i>		<i>Beräknad medelsförbrukning</i>	
Reservation 1.7.69	127	1969/70	727
Anslag för 1969/70 riksstat ..	1 700	1970/71	2 600
Anslag för 1970/71 (förslag) ..	1 500		
	3 327		3 327

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Byggnadsarbeten för teknisk utveckling m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett investeringsanslag av 1 500 000 kr.

IV. Statens utlåningsfonder

IV. C. Kronotorparnas inventarielånefond

I samband med upplåtelse av kronotorp kan lån beviljas för anskaffning av jordbruksinventarier, utsäde m. m. Bestämmelserna härom finns i kungörelsen (1943: 532) om upplåtelse av kronotorp.

Domänverket

Fondens outnyttjade behållning ökade under budgetåret 1968/69 med ca 20 000 kr. och uppgick den 30 juni 1969 till 430 462 kr. Domänverkets fordran hos låntagarna minskade under året med 62 808 kr. Anvisning av medel till fonden för nästkommande budgetår behövs inte för domänverkets del. Domänverket föreslår att befintlig reservation i fonden får disponeras för det med anslaget avsedda ändamålet även under nästa budgetår.

Departementschefen

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att medge, att det för budgetåret 1962/63 anvisade investeringsanslaget till *Kronotorparnas inventarielånefond* under budgetåret 1970/71 får användas för det med anslaget avsedda ändamålet.

V. Fonden för låneunderstöd

V. 1. Lån till Aktiebolaget Atomenergi för uppförande av en atomkraftstation i Marviken

1968/69 Utgift	20 000 000	Reservation	—
1969/70 Anslag	12 000 000		
1970/71 Förslag ..	2 600 000		

Från anslaget bestrids kostnaderna för AB Atomenergis del av Marvikenprojektet. Frågan om medel till statens vattenfallsverks del av projektet har anmälts under investeringsanslaget Kraftstationer m. m.

Enligt statsmakternas beslut uppförs Marviken med en tungvattenreaktor av kokartyp med en effekt av ca 140 MWe som ger möjlighet till senare utprovning och drift med intern nukleär överhettning (prop. 1965: 1 bil. 12 s. 117, SU 10, rskr 10). Stationen är i huvudsak färdigställd och beräknas tas i drift under år 1970.

Ansvarsfördelningen för projektet innebär att Atomenergi i princip har det tekniska och ekonomiska ansvaret för stationen som helhet och i sina anslagsframställningar svarar för den samlade redovisningen av arbets- och kostnadsläge för hela anläggningen gentemot statsmakterna. Bolaget handhar arbetsuppgifter för reaktordelen medan vattenfallsverket svarar för de arbetsuppgifter, som hänför sig till kraftstationen i övrigt.

I följande uppställning anges den faktiska och beräknade medelförbrukningen för hela projektet. (Enhet milj. kr.)

	1963/64— 1967/68	1968/69	1969/70	1970/71	Totalt
AB Atomenergi	174,5	20,0	12,0	2,6	209,1
Vattenfallsverket	171,2	79,7	30,0	6,1	287,0
	345,7	99,7	42,0	8,7	496,1

I vattenfallsverkets del av projektet ingår kostnader för tungt vatten med ca 55 milj. kr. I tablån har däremot inte tagits med kostnader för sådant utvecklingsarbete för Marviken, som belastat Atomenergis allmänna verksamhet. Dessa utvecklingskostnader, som innefattar även driftförberedelser, beräknas för hela projektet komma att uppgå till ca 70 milj. kr. Härtill kommer Atomenergis kostnader för uran och anskaffning av bränsleelement. Dessa kostnader beräknas emellertid komma att delvis återvinnas av bolaget genom leveranser av elkraft till vattenfallsverket från stationen under provdriftperioden.

Investeringsmedel har hittills ställts till såväl Atomenergis som vattenfallsverkets förfogande utan förräntningsskyldighet, varvid avskrivningsanslag till motsvarande belopp anvisats. Frågan om den andel av den totala investeringen i projektet som skall avskrivas kommer att slutligt regleras sedan kraftstationen övertagits av vattenfallsverket för kommersiell drift.

AB Atomenergi

För reaktordelen har provdriftprogrammet med lättvatten till största delen genomförts. Därvid har behov av justeringar och kompletteringar påvisats. Övertagandet av leveransen beräknas ske i oktober 1969 i stället för i december 1968 såsom ursprungligen planerats. Kriticitet beräknas uppnås vid årsskiftet 1969—1970. Sedan vissa mätningar utförts under första kvartalet 1970 sker viss ombyggnad av utrustning under våren och sommaren. Här-efter tas reaktorn i drift med låg- och högeffekt. Ombyggnadsbehovet har framkommit som resultat av en omfattande funktions- och säkerhetsanalys av stationen.

Anläggningsarbetena för statens vattenfallsverks del av projektet har i huvudsak slutförts och provkörningar har verkställts. Stationens permanenta driftorganisation har etablerats och den deltar nu i de avslutande arbetena.

Förutsättningarna för Marvikens utformning som en experimentanläggning även för utprovning med nukleär överhettning är i dag väsentligen andra än då beslutet om överhettningen fattades. I de länder där denna utvecklingslinje bearbetats har arbetena i allmänhet inte fullföljts. Beräkningar inom Atomenergi har visat att en fullständig sats överhettarbränsle i Marviken torde vara av marginell betydelse för stationens ekonomi även under den förutsättningen att drifttillgängligheten skulle bli densamma som vid mättad kokning. Bränsle för kokreaktorer med allt bättre prestanda är

föremål för intensiv utveckling och det bedöms därför som avgjort mera angeläget att Marviken färdigställs och tas i drift som mättad kokare än att hålla fast vid möjligheten till utprovning av överhettning. Mot denna bakgrund har Atomenergi beslutat avstå från överhettningen som ett av Marvikenprojektets delmål.

Atomenergi har i samarbete med AB ASEA-ATOM och vattenfallsverket utrett möjligheterna att utnyttja ett par av överhettarkanalerna som testpositioner för långtidsprovning av bränsleelement i full skala. Driftvillkoren kan göras identiska med dem som råder i kraftreaktorer av den typ som utvecklats i det svenska arbetet på lättvattenreaktorer. En förutsättning för att installera dessa testpositioner är att säkerhetsvillkoren uppfylls. Positionerna kommer då att kunna ersätta nuvarande provningsmöjligheter i Ågesta och Halden, som bedöms komma att bli otillräckliga för den vidareutveckling av bränsle som konkurrenssituationen på marknaden kräver. Atomenergi föreslår att stationen kompletteras med nämnda testpositioner till en beräknad kostnad av 1 milj. kr. Förslaget grundas på att den tillverkande industrin med principiellt stöd från kraftföretagen förklarar sig villig att placera betalda uppdrag som täcker minst hälften av provningskapaciteten.

Totalkostnaden för reaktordelen i 1969 års prisnivå beräknas till 209,1 milj. kr. inklusive kostnader för bolagets projektledning och kontroll. Utöver redan anvisade medel erfordras ett anslag av 2,6 milj. kr. för Atomenergis åtaganden intill utgången av budgetåret 1970/71 avseende kostnader för justerings- och kompletteringsarbeten samt de nämnda testpositionerna.

Vattenfallsverket har beräknat den totala medelsförbrukningen för verkets åtaganden i Marvikenprojektet till 287 milj. kr. inklusive tungt vatten. Beloppet är oförändrat i förhållande till föregående års beräkning. Atomenergi förordar att erforderliga medel för budgetåret 1970/71 ställs till verkets förfogande.

För stationen som helhet uppgår således medelsbehovet till 496,1 milj. kr. i 1969 års prisnivå. Ökningen med 77,1 milj. kr. i jämförelse med det ursprungligen beräknade beloppet i 1962 års prisnivå motsvarar de automatiska kostnadshöjningarna samt de redovisade ombyggnadsarbetena jämte kompletteringen med testpositioner för kokarbränsle.

Departementschefen

Genom att vissa kompletterande arbeten visat sig behövliga har färdigställandet av Marvikenprojektet blivit ungefär ett år försenat i förhållande till den ursprungliga tidsplanen. Stationen beräknas nu kunna tas i drift under vintern 1970—71. Förseningen väntas inte komma att få mera betydande kostnadmässiga konsekvenser för beställarna.

Genom Atomenergis beslut att inte nu fullfölja utvecklingen av nukleär överhettning har skapats möjligheter att utnyttja Marvikenstationen för provning av bränsleelement till reaktorer av kokartyp. Mot bakgrund bl. a.

av det starka intresset från industrins och kraftföretagens sida förordar jag Atomenergis förslag att använda medel från anslaget för att komplettera stationen med erforderliga testpositioner för bränsleprovnigen.

Beräkningen av medelsbehovet för budgetåret 1970/71 föranleder ingen erinran från min sida. Investeringsanslaget för Atomenergis del av projektet bör således tas upp med 2,6 milj. kr. Beloppet bör liksom hittills skrivas av i sin helhet. Chefen för finansdepartementet föreslår i annat sammanhang denna dag att motsvarande avskrivningsanslag anvisas på driftbudgeten. Beträffande valtenfallsverkets del av projektet har jag nyss vid anmälan av investeringsanslaget Kraftstationer m. m. föreslagit att detta anslag tas upp med ett belopp som innefattar medel till Marvikenanläggningen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Lån till Aktiebolaget Atomenergi för uppförande av en atomkraftstation i Marviken* för budgetåret 1970/71 anvisa ett investeringsanslag av 2 600 000 kr.

V. 2. Lån till Aktiebolaget Atomenergi

1970/71 Förslag 5 500 000

Budgetåren 1959/60—1965/66 anvisades under denna anslagsrubrik sammanlagt 120 milj. kr. till AB Atomenergi. Lånet har av bolaget använts för investeringar i byggnader och andra anläggningar, främst i Studsvik. Atomenergis räntekostnader för lånet redovisas under reservationsanslaget Atomenergiverksamhet inom Aktiebolaget Atomenergi.

AB Atomenergi

Den planerade koncentrationen av Atomenergis verksamhet (se s. 87) förutsätter att vissa nybyggnader i Studsvik kommer till stånd. Nybyggnaderna är avsedda främst för den personal och utrustning på materialutvecklingsområdet som f. n. inryms i bolagets lokaler i Stockholm.

De aktuella byggnadsprojekten är en apparathall och ett materialforskningslaboratorium. Hallen avses utföras som en sammanbindande byggnad mellan laboratoriet och ett befintligt kemiskt laboratorium.

Apparathallen är avsedd för tyngre apparater som kräver hög takhöjd och lyftanordningar m. m. Verksamheten kommer att inriktas främst på studium av korrosionsprocesser med utnyttjande av bl. a. autoklaver. Hallen avses vidare inrymma ny apparatur för studium av natrium som kylmedel för snabba reaktorer. Materialforskningslaboratoriet är avsett för metallografisk och materialfysikalisk verksamhet — bl. a. studium av reaktormaterialens egenskaper — som kräver vissa specialinstrument. I såväl laboratoriet som hallen avses bedrivas endast arbeten med material som inte är radioaktiva.

Projekterings- och byggnadstid beräknas till 18 månader för apparathallen och 22 månader för laboratoriet. Kostnaderna beräknas av bolaget till 5,5 milj. kr., varav erfordras 600 000 kr. under budgetåret 1969/70, 4,1 milj. kr. under budgetåret 1970/71 och 800 000 kr. under budgetåret 1971/72.

Departementschefen

Vid anmälan av anslaget till atomenergiverksamhet (s. 96) har jag framhållit vikten av att den planerade koncentrationen av AB Atomenergis verksamhet till Studsvik kan genomföras snarast möjligt. De två föreslagna nybyggnaderna — en apparathall och ett materialforskningslaboratorium — kommer att medge en betydande effektivisering av bolagets arbete på materialområdet, som hittills varit splittrat på olika lokaler i Stockholm och Studsvik. Med ledning av det tekniska underlag som kommit fram under projekteringen kan kostnaderna för de två byggnaderna nu beräknas till 6,5 milj. kr. i prisläget den 1 april 1969. Enligt min mening bör Atomenergi, i överensstämmelse med tidigare finansieringspraxis, beviljas ett lån för ändamålet ur fonden för låneunderstöd. Jag beräknar medelsbehovet för budgetåret 1970/71 till 5,5 milj. kr. Med hänsyn till att byggnadsarbetena avses påbörjas redan under våren 1970 kommer jag senare denna dag vid anmälan av anslag på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1969/70 att föreslå att Kungl. Maj:t inhämtar riksdagens godkännande av vad jag förordat angående bestridandet av kostnaderna för ifrågavarande nybyggnader.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Lån till Aktiebolaget Atomenergi* för budgetåret 1970/71 anvisa ett investeringsanslag av 5 500 000 kr.

VII. Fonden för förlag till statsverket

VII. 1. Statliga gruvor m. m.

1968/69 Utgift	14 650 000	Behållning	14 295 000
1969/70 Anslag	2 500 000		
1970/71 Förslag	12 500 000		

¹ Anslaget Dispositionsanslag för legodriften vid vissa staten tillhöriga gruvor i Västerbottens län m. m.

Enligt bemyndigande av Kungl. Maj:t har kommerskollegium den 30 december 1940, den 31 augusti 1943, den 21 juli 1945, den 19 augusti 1950 och den 18 september 1958 för staten överenskommit med numera Boliden aktiebolag om att bearbeta vissa malmfyndigheter i Västerbottens län vilka tillhör eller upplåtits till staten, de s. k. legodriftsavtalen.

Bolaget har därvid åtagit sig att intill utgången av år 1970 för statens

räkning ombesörja malmbrytning i Lindsköldsgruvan, Adakgruvan och Brännmyran, alla inom Adaks gruvfält i Malå socken. Vidare skall bolaget anrika och transportera malmprodukterna samt överta dessa mot ersättning till staten enligt vissa grunder som angivits i avtalen och knutits till prisnivån på metallmarknaden. I samråd med kommerskollegium skall bolaget på statens bekostnad ombesörja nyanläggningar och nyanskaffningar som fordras för legodriften. Som sådana skall räknas dels byggnader, maskiner och inventarier, dels tillredningar i dagen och under jord, dels ock undersökningar som inte är direkt föranledda av den fortlöpande malm-brytningen. Inom Adakfältet bedriver Sveriges geologiska undersökning (SGU) vissa undersökningsarbeten. Även dessa arbeten bekostas av staten.

Kommerskollegium har fått i uppdrag att efter förhandlingar med Boliden AB inkomma med förslag om avtal för tiden efter år 1970.

För att bestrida utgifterna för nyanläggningar, nyanskaffningar och undersökningar i Adakfältet samt i de gruvfält som inbegripits i de tidigare legodriftsavtalen — Bjurforsgruvan i Norsjö socken och Rävlidengruvan i Lycksele socken — har riksdagen hittills anvisat sammanlagt 65,4 milj. kr. Statsverkets inkomster av legodriften för tiden fram t. o. m. år 1968 har uppgått till ca 140 milj. kr. Härtill kommer inkomster av överlåtna fastigheter och försåld utrustning. Från beloppet avgår kommunala skatter.

Malmfyndigheten vid Stekenjokk upptäcktes av SGU år 1918. Den ligger i kalfjäll i sydligaste delen av Västerbottensfjällen inom Vilhelmina köping omedelbart norr om gränsen till Frostvikens kommun i Jämtland och omkring 6 km från gränsen mot Norge. En omfattande prospektering bedrevs till en början inom området, men arbetet nedlades sedermera till förmån för andra malmindikationer.

Prospekteringen återupptogs år 1952. Genom omfattande diamantborrningar kunde mot slutet av 1950-talet fastställas att malmtillgången var av betydande storlek. Den uppskattades år 1966 av SGU till totalt 15 milj. ton, innehållande omkring 1,5 % koppar, 3 % zink, 20 % svavel och 50 gram silver per ton. Senare har ytterligare kvantiteter konstaterats. Av brytnings- och förädlingstekniska skäl har dock de ekonomiska kalkylerna utgått från en brytningsbar kvantitet av 8 milj. ton med något högre halter.

Därutöver finns en beräknad mängd av omkring 4 milj. ton likartad malm i den närbelägna s. k. Levimalmen. Denna ingår dock inte i den malmhas som lagts till grund för beräkningarna av gruvdriftens lönsamhet.

Fyndigheterna, som ligger inom Stekenjokks statsgruvefält (prop. 1962: 141), är belagda med utmål för statens räkning.

Boliden aktiebolag har utfört vissa anrikningsförsök, gruvundersökning samt projektering med driftskostnads- och lönsamhetskalkyl. Dessa beräkningar har granskats och kompletterats av Luossavaara—Kiirunavaara aktiebolag (LKAB). Av beräkningarna framgår i stort sett följande. Anläggningskostnaden vid en brytning och anrikning av 400 000 ton råmalm per

år beräknas till ca 90 milj. kr. och utbyggnadstiden beräknas till knappt 3 år.

Utbyggnaden skulle sysselsätta 50—150 man med största antalet vid mitten av byggnadstiden. Behovet av arbetskraft vid gruvan under drift beräknas till ca 140 man. Kalkylerna visar att gruvdriftens lönsamhet är starkt beroende främst av kopparpriserna på världsmarknaden och faktiska kopparhalterna i malmen.

Enligt riktlinjerna i prop. 1968: 51 s. 5 har LKAB under hand åtagit sig att t. v. svara för erforderlig detaljprojektering samt övriga förberedelsearbeten för gruvutbyggnad och gruvdrift. Dessa arbeten pågår f. n.

Riksdagen har hittills beviljat 27,1 milj. kr. för Stekenjokkprojektet inom de årliga reservationsanslagen från Fonden för förslag till statsverket under Dispositionsanslag för legodriften vid vissa staten tillhöriga gruvor i Västerbottens län m. m. Av anslagen har hittills förbrukats ca 25,5 milj. kr. för i huvudsak gruvundersökningar, försöksanrikning, vägbygge och utredningar. De beviljade anslagsmedel som återstår beräknas huvudsakligen komma att förbrukas för gruvunderhåll, underhåll och komplettering av väg samt vissa ersättningar för intrång på renbetesmark m. m.

Kommerskollegium

För legodriften i Adak har erforderliga medel beräknats till 4,5 milj. kr. För Stekenjokkprojektet begärs inget anslag.

Departementschefen

I enlighet med kommerskollegiets förslag beräknar jag för legodriften i Adak sammanlagt 4,5 milj. kr.

Vid 1966 års riksdagsprövning av anslaget till Stekenjokk förutsattes att frågan om lämplig driftform skulle underställas riksdagens prövning (SU 1966: 10 s. 38, rskr 10).

De tekniska och ekonomiska förutsättningarna för att utnyttja Stekenjokkfyndigheten får nu anses vara tillräckligt utredda för att ställning skall kunna tas till frågan om gruvdrift. De ytterligare utredningar som behöver göras hänför sig bl. a. till gruvplaneringen och produktionsvolymen. Dessa moment ingår i den detaljprojektering som är ett nödvändigt första steg mot utbyggnad av gruvan.

Beräkningar som utförts av LKAB visar att projektets lönsamhet från rent företagsekonomiska synpunkter är osäker, väsentligen beroende på svårigheten att bedöma den långsiktiga utvecklingen av kopparpriset. LKAB:s kalkyler har baserats på ett antaget, genomsnittligt kopparpris på 4 900 kr. per ton. Med utgångspunkt härifrån och från ett förräntningskrav på 8 procent leder beräkningarna till ett underskott i investeringskalkylen på ca 6 milj. kr. För att underskott inte skall uppkomma bör kopparpriset

uppgå till i genomsnitt 5 200 kr. per ton. Jag vill här påpeka att kopparpriset under 1967, 1968 och 1969 legat på i medeltal resp. 5 800, 6 400 och 7 500 kr. per ton. De senaste årens kopparpriser får emellertid anses vara exceptionellt höga. Enligt min mening bör det av LKAB gjorda antagandet om kopparpriset kunna accepteras vid beräkningarna av Stekenjokkprojektets lönsamhet.

Hänsyn bör emellertid tas till att betydande sysselsättningsproblem råder såväl inom Vilhelmina köping som inom Frostvikens kommun. Vid en utbyggnad av Stekenjokkgruvan torde sysselsättning kunna beredas 140—160 man under såväl utbyggnaden — med undantag för det första året — som gruvbrytningen. Denna beräknas f. n. kunna ske under omkring 20 år. Huruvida brytning efter denna tidrymd kommer att vara motiverad kan inte i dag bedömas med säkerhet.

Om gruvdrift etableras torde arbetsstyrkan i huvudsak komma att rekryteras bland ortsbefolkningen eller i angränsande orter. Till denna direkta sysselsättning kommer fördelarna av ett ökat utnyttjande av de inom orten uppbyggda serviceanläggningarna och övriga sekundära effekter av en industrilokalisering till denna trakt. En sådan lokalisering överensstämmer med den regionalpolitiska målsättningen för Västerbottens läns inland.

Eftersom jag anser att nyssnämnda positiva effekter uppväger osäkerheten i den företagsekonomiska kalkylen, finner jag gruvdrift vid Stekenjokk motiverad. För detta ändamål bör ett statligt bolag bildas. Det nyligen bildade statliga förvaltningsbolaget, Statsföretag AB, har förklarat sig berett att etablera detta bolag på grundval av föreliggande förutsättningar. Bolaget förutsätts ingå avtal med LKAB om samarbete i tekniska, administrativa och ekonomiska frågor. Detta samarbete bör utformas närmare med ledning av resultatet av de fortsatta utredningarna.

En tidplan har utarbetats för projektet, vilken innebär att anläggningsarbetena påbörjas våren 1971. Det pågående förberedelsearbetet bedrivs med all den skyndsamhet som erfordras för att denna tidplan skall kunna hållas. Anläggningsarbetena beräknas vara avslutade före utgången av år 1973 då den egentliga gruvbrytningen avses börja.

Som jag tidigare påpekat är det tveksamt om gruvdrift skulle påbörjas i Stekenjokk om uteslutande företagsekonomiska synpunkter skulle anläggas. Det innebär alltså en av samhälleliga skäl betingad prestation från förvaltningsbolaget att engagera sig i det nya bolaget. Förutom osäkerheten i lönsamhetskalkylen för själva gruvdriften belastas företaget med vissa kostnader för erforderliga bostäder i Klimpfjäll, ca 2 mil från Stekenjokkfyndigheten. Jag anser därför att bolaget som kompensation bör erhålla viss ersättning såsom förutsatts i prop. 1969: 121 s. 34 om ett statligt förvaltningsbolag. Denna ersättning bör utgå som ett tills vidare ränte- och amorteringsfritt lån för i huvudsak finansiering av de särskilda utgifter som bo-

laget beräknas belastas med för samhällsutbyggnaden i Klimpfjäll. Jag beräknar detta lån till 8 milj. kr. Frågan om återbetalning av lånet tas upp då bolagets lönsamhet bättre går att överblicka.

Med hänsyn till projektets speciella förutsättningar kan det bli motiverat att acceptera en lägre utdelning från det nya bolaget än vad som normalt bör krävas.

Frågan om avskrivning av tidigare för Stekenjokkprojektet anvisade medel bör tas upp till prövning vid en tidpunkt, då man kan bedöma storleken av influtna arrendeavgifter.

Ett arrendeavtal bör träffas mellan staten och bolaget. Avtalet bör i huvudsak innehålla de bestämmelser som tillämpas vid utarrendering av statens gruvegendom.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statliga gruvor m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisa ett investeringsanslag av 12 500 000 kr.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:
Britta Gyllensten

Register

Sid.

1 ÖVERSIKT

DRIFTBUDGETEN

A. Industridepartementet m. m.

	Kr.
9 Industridepartementet	6 930 000
10 Teknisk-vetenskapliga attachéer	150 000
Kommittéer m. m.	3 500 000
11 Extra utgifter	200 000
	10 780 000

B. Industri m. m.

Statens institut för företagsutveckling:	
12 Förvaltningskostnader	4 287 000
40 Bidrag till främjande av företagsutveckling m. m.	2 000 000
43 Befrämjande av hemslöjden	825 000
44 Utbildningsstöd till textil- och konfektionsindustrierna, m. m.	2 500 000
	9 612 000

C. Bergsbruk

Sveriges geologiska undersökning:	
45 Förvaltningskostnader	7 800 000
47 Kartarbeten m. m.	3 200 000
48 Utrustning	700 000
49 Prospektering	18 000 000
53 Uppdragsverksamhet	800 000
54 Bergsstaten	820 000
	31 320 000

D. Energiförsörjning

55 Statens elektriska inspektion	2 450 000
56 Kostnader för vissa nämnder	43 000
Befrämjande av landsbygdens elektrifiering	5 000 000
	7 493 000

¹ Beräknat belopp.

Sid.

E. Teknisk utveckling m. m.

Kr.

	Styrelsen för teknisk utveckling:	
61	Teknisk forskning och utveckling.....	95 000 000
67	Drift av forskningsstationer	1 000
69	Statens provningsanstalt: Uppdragsverksamhet	1 000
71	Bidrag till statens provningsanstalt.....	4 900 000
72	Statens provningsanstalt: Utrustning	900 000
74	Statens skeppsprovninganstalt: Uppdragsverksamhet	1 000
75	Bidrag till statens skeppsprovninganstalt	2 000 000
76	Statens skeppsprovninganstalt:Utrustning	500 000
	Bidrag till Ingenjörsvetenskapsakademien	535 000
	Bidrag till Sveriges standardiseringskommission.....	1 840 000
77	Delegationen för atomenergifrågor	1 610 000
78	Atomenergiverksamhet inom Aktiebolaget Atomenergi	60 000 000
98	Internationellt atomenergisamarbete	3 500 000
101	Utvecklingsarbete rörande utvinning av uran.....	8 100 000
		177 888 000

F. Domänverket

107	Ersättning till domänverkets fond för utgifter för övertalig personal	169 000
	Summa för driftbudgeten	237 262 000

KAPITALBUDGETEN**I. Statens affärsverksfonder****E. Förenade fabriksverken**

108	Byggnader och utrustning	54 200 000
123	Teckning av aktier i ett bolag för produktion och försäljning av sjukvårdsutrustning m. m.	780 000
		54 980 000

F. Statens vattenfallsverk

126	Kraftstationer m. m.	670 000 000
-----	---------------------------	--------------------

G. Domänverket

138	Förvaltningsbyggnad för domänstyrelsen	5 200 000
-----	--	------------------

II. Statens allmänna fastighetsfond

139	Byggnadsarbeten för teknisk utveckling m. m.	1 500 000
-----	---	------------------

¹ Beräknat belopp.

Sid.

IV. Statens utlåningsfonder

141 Kronotorparnas inventarielånefond —

V. Fonden för låneunderstöd

142 Lån till Aktiebolaget Atomenergi för uppförande av en atomkraftstation i Marviken	2 600 000
145 Lån till Aktiebolaget Atomenergi	5 500 000
	8 100 000

VII. Fonden för förlag till statsverket

146 Statliga gruvor m. m.	12 500 000
Summa för kapitalbudgeten	752 280 000
Totalt för industridepartementet	989 542 000

OFÖRUTSEDDA UTGIFTER

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 2 januari 1970.

Närvarande:

Statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, HOLMQVIST, ASPLING, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDKVIST, GELJER, MYRDAL, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG, BENGTTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om anslag för budgetåret 1970/71 till oförutsedda utgifter och anför.

DRIFTBUDGETEN

Fjortonde huvudtiteln

För bestridande av oförutsedda utgifter är i riksstaten vid sidan av departementshuvudtitlarna uppfört ett förslagsanslag, vilket såsom ett komplement till de beredskapsstater för särskilda ändamål som årligen antas av riksdagen under vissa betingelser står till Kungl. Maj:ts förfogande.

Jag får först ge en redovisning för de utgifter som under år 1969 har bestritts från detta anslag efter Kungl. Maj:ts beslut i varje särskilt fall.

På kommunikationsdepartementets fördragning:

Till ersättning för kostnader för ingripande till sjöss mot
löskommen olja (9/5, 23/5) 14 286: 00

2 *Statsverkspropositionen år 1970: Bil. 16: Oförutsedda utgifter*

På utbildningsdepartementets föredragning:

Till bestridande av vissa kostnader med anledning av inbrottsstöld vid lärarhögskolan i Göteborg (30/10) 11 300: 00

På civildepartementets föredragning:

Till ersättning för kostnader för ingripande till sjöss mot löskommen olja (3/7, 31/7, 15/8) 225 553: 00

Summa kr. 251 139: 00

Vidare har på försvarsdepartementets föredragning meddelats beslut att utgifterna för arvoden, resor, traktamenten och representation för en svensk observatör jämte följeofficer till Nigeria skall förskottsvis bestridas från förevarande anslag (17/1, 14/3, 21/3, 9/5, 29/5, 5/9, 3/10, 28/11).

Behov föreligger givetvis att Kungl. Maj:t även i fortsättningen kan disponera över medel till täckande av utgiftsbehov som vid riksstatsens fastställande inte kan överblickas. Jag förordar sålunda att härtill för nästa budgetår av riksdagen begärs ett oförändrat belopp, 1 milj. kr. Beträffande dispositionen av anslaget bör gälla, att därur skall bestridas utgifter som är av så brådskande art att resp. ärenden inte hinner underställas riksdagen och att utgifterna inte lämpligen kan bestridas av andra medel som står till Kungl. Maj:ts förfogande. Härmed avses även att utgift inte får tillgodose ändamål för vilket anslag har förts upp på någon av de beredskapsstater som omtalas i 63 § regeringsformen.

Beträffande gränsdragningen mellan utnyttjandet av detta anslag och de under de olika departementshuvudtitlarna uppförda reservationsanslagen till extra utgifter torde böra gälla att anslaget till oförutsedda utgifter huvudsakligen skall användas för större sådana. Denna gränsdragning bör emellertid inte tolkas alltför snävt, utan Kungl. Maj:t bör härvidlag ges den handlingsfrihet som efter omständigheterna anses påkallad.

Det bör slutligen ankomma på Kungl. Maj:t att vid nästa riksdags början göra anmälan till riksdagen om de utgifter som under det senaste året använts utgå av anslaget till oförutsedda utgifter.

Härutöver bör följande speciella ändamål få tillgodoses av anslaget till oförutsedda utgifter.

Under en följd av år har riksdagen bemyndigat Kungl. Maj:t att, under förutsättning att andra medel inte står till förfogande för ändamålet, från detta anslag bestrida belopp, som staten genom lagakraftvunnen dom har ålagts att ge ut. Detta bemyndigande har med verkan fr. o. m. budgetåret 1961/62 utvidgats till att omfatta också belopp som staten till följd av skada i samband med statlig verksamhet efter uppgörelse har åtagit sig att ge ut som ersättning. Motsvarande bemyndigande bör inhämtas för nästa budgetår.

Med anledning av prop. 1948:283 medgav riksdagen (SU 207, rskr 406) att från anslaget till oförutsedda utgifter skulle tills vidare under budgetåret 1948/49 få utgå ersättning för förlust av eller skada på egendom utom riket till personer, som uppehöll sig utomlands och som var i rikets tjänst, liksom till deras familjemedlemmar och personliga tjänare. Ersättning skulle utgå efter samma grunder som under budgetåren 1943/44—1946/47 hade tillämpats i fråga om motsvarande ersättningar för förluster som hade uppkommit på grund av krigsförhållandena (prop. 1944:183, SU 147, rskr 329). För budgetåren 1949/50—1969/70 har riksdagen lämnat motsvarande bemyndiganden. Bemyndigande att på samma villkor betala ut ersättning för skador av ifrågavarande natur bör inhämtas för nästa budgetår.

Med anledning av prop. 1951:38 medgav riksdagen (SU 42, rskr 63), att från anslaget till oförutsedda utgifter skulle tills vidare under budgetåren 1950/51 och 1951/52 utgå ersättning för skador på egendom inom landet, vilka hade uppkommit genom de tidigare krigsförhållandena. För budgetåren 1952/53—1969/70 har riksdagen lämnat motsvarande bemyndiganden. Med hänsyn till att krigsskador, exempelvis genom minsprängning, fortfarande om än i mindre omfattning kan förekomma, synes riksdagens bemyndigande böra inhämtas till att även under nästa budgetår på oförändrade villkor betala ut krigsskadeersättningar.

Jag får i detta sammanhang erinra om att senast i prop. 1969:150 har föreslagits, att de behov av medel utöver anvisade anslag som eventuellt kan uppkomma för organiserandet av svenska FN-styrkor m. m. och det svenska deltagandet i stilleståndsövervakningen i Korea skall få tillgodoses genom att anslaget till oförutsedda utgifter anlitas. Frågan om täckning av sålunda bestridda kostnader skulle anmälas senare. Mot detta har riksdagen inte gjort någon erinran (SU 180, rskr 414).

Under återopande av vad jag sålunda har anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Oförutsedda utgifter* för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 000 kr. att stå till Kungl. Maj:ts förfogande för de ändamål och på de villkor jag har förordat i det föregående.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådet övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Britta Gyllensten

BILAGA 17 TILL STATSVERKSPROPOSITIONEN 1970

RIKSDAGEN OCH DESS VERK M.M.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 2 januari 1970.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, HOLMQVIST, ASPLING, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDKVIST, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG, BENGTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler härefter fråga om anslag för budgetåret 1970/71 till riksdagen och dess verk m. m. samt anför.

DRIFTBUDGETEN

Femtonde huvudtiteln

Fullmäktige i riksgäldskontoret och styrelsen för riksdagens förvaltningskontor har den 13 november resp. den 18 december 1969 överlämnat förslag till de anslag m. m. som bör redovisas under huvudtiteln Riksdagen och dess verk m. m. för budgetåret 1970/71. Riksdagens förvaltningskontor har upprättat en sammanställning av förslagen, vilken torde få fogas till statsrådsprotokollet i detta ärende (*bilaga 17.1*).

Jag hemställer, att Kung. Maj:t föreslår riksdagen

att pröva de förslag till anslag m. m. som avgetts av fullmäktige i riksgäldskontoret och styrelsen för riksdagens förvaltningskontor.

2 *Statsverkspropositionen år 1970: Bil. 17: Riksdagen och dess verk m. m.*

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:
Britta Gyllensten

RIKSDAGEN OCH DESS VERK M. M.

SAMMANSTÄLLNING

AV

FÖRSLAG TILL MEDELSANVISNING M. M.

DRIFTBUDGETEN

Femtonde huvudtiteln

Förslagen från fullmäktige i riksgäldskontoret och styrelsen för riksdagens förvaltningskontor angående regleringen för budgetåret 1970/71 av utgifterna för riksdagen och dess verk m. m. har liksom föregående år av praktiska skäl sammanförts.

1969 års organisationsutredning har med skrivelse 27.11.1969 till talmansmanskongressen överlämnat ett betänkande om enkammarriksdagens förvaltnings- och personalorganisation. En översyn av vissa kontorsrutiner pågår vidare inom ramen för organisationsutredningens arbete. Härutöver pågår undersökningar och utredningar avseende vissa frågor som hör samman med de provisoriska lokalerna för riksdagen vid Sergels torg. Styrelsen för riksdagens förvaltningskontor avser att i särskild framställning till riksdagen under 1970 års vårsession anmäla de frågor som sammanhänger med medelsbehoven för enkammarriksdagen och ianspråktagandet av lokalerna vid Sergels torg.

Efter framställning från styrelsen för riksdagens förvaltningskontor beslöt riksdagen under 1969 års höstsession (BaU 1969: 51) om program för en allmän nordisk arkitekttävling om riksdagshus i Stockholm samt uppdrog åt förvaltningskontorets styrelse att genomföra en arkitekttävling i huvudsaklig överensstämmelse med programmet. Sedan förberedelserna avslutats väntas tävlingen komma i gång under våren 1970.

Arbetet med de provisoriska lokalerna för riksdagen vid Sergels torg fortskrider planenligt. Konsulter har anlåtts för fortlöpande projektering samt vid upphandling av de olika inrednings- och utrustningsobjekten. Upphand-

1† *Bihang till riksdagens protokoll 1970. 1 saml. Nr 1, Bil. 17*

4 Statsverkspropositionen år 1970: Bil. 17: Riksdagen och dess verk m. m.

lingen av inredning och utrustning förutses i huvudsak vara genomförd under sensommaren 1970.

Vissa ytterligare utrymmen i den blivande hotellbyggnaden avses komma att tas i anspråk av riksdagen för att utgöra reserv för oförutsedda lokalbehov. Tills vidare torde huvuddelen av de tillkommande lokalerna komma att få hyras ut för annan statlig verksamhet.

Sammanställning

Förändringarna inom riksdagens och dess verks område i förhållande till riksstaten för budgetåret 1969/70 framgår av följande sammanställning. Beloppen anges i 1 000-tal kr.

	Anvisat 1969/70	Förslag 1970/71	Ökning Minskning
A. Riksdagen	32 610	33 208	+ 598
B. Den inre riksdagsförvaltningen	21 734	37 160	+ 15 426
C. Allmänt kyrkomöte	1	1 107	+ 1 106
D. Riksdagens verk	14 176	15 664	+ 1 488
E. Diverse	3 767	2 536	— 1 231
	<hr/> 72 288	<hr/> 89 675	<hr/> + 17 387

ANSLAGEN

A. Riksdagen

A 1. Riksdagen: Arvoden m. m. till riksdagens ledamöter

1968/69 Utgift ¹	22 048 441
1969/70 Anslag	21 325 000
1970/71 Förslag	21 167 000

¹ Inklusive kostnadsersättningar och traktamenten.

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförts budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 139 659 kr.

³ Inklusive kostnadsersättningar och arbetsgivaravgifter m. m. men exklusive traktamenten, som fr. o. m. budgetåret 1969/70 redovisas under A 2.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71
Arvoden till riksdagens ledamöter		
Första kammaren	7 400 000	— 3 566 000
Andra kammaren	11 412 000	— 5 499 000
Enkammaren	—	+ 8 886 000
Kostnadsersättningar		
Första kammaren	544 000	— 272 000
Andra kammaren	839 000	— 419 000
Enkammaren	—	+ 630 000
Arbetsgivaravgifter m. m.		
a) arbetsgivaravgift till den allmänna sjukförsäkringen	209 000	+ 35 000
b) arbetsgivaravgift till den allmänna tilläggspensioneringen	633 000	+ 40 000
c) avgift till grupplivförsäkring	100 000	—
d) allmän arbetsgivaravgift	188 000	+ 7 000
	21 325 000	— 158 000

Från anslaget bestrids kostnader för arvoden och kostnadsersättningar till riksdagens ledamöter, varvid beaktats att den nya enkammarriksdagen omfattar 350 ledamöter. Beträffande pensions- och socialförsäkringskostnader för riksdagens ledamöter upptas de faktiska utgifterna beräknade på nu kända förhållanden (BaU 1969: 28, s. 3).

Styrelsen för riksdagens förvaltningskontor föreslår

att till *Riksdagen: Arvoden m. m. till riksdagens ledamöter* för budgetåret 1970/71 anvisas ett förslagsanslag av 21 167 000 kr.

A 2. Riksdagen: Reseersättningar m. m. till riksdagens ledamöter

1968/69 Utgift	12 319 019
1969/70 Anslag	5 265 000
1970/71 Förslag	5 385 000

¹ Exklusive traktamenten som budgetåret 1968/69 redovisades under A 1.

Från anslaget bestrids dels kostnaderna för riksdagsledamöternas årskort för järnvägsresor samt, såvitt gäller andra färdmedel, resor mellan riksdagsorten och hemorten under riksdagssession eller för sammanträde med utrikesnämnden, riksdagsutskott eller riksdagens löne delegation, dels fr. o. m. budgetåret 1969/70 traktamenten till riksdagsledamöter under sessionstid.

I utgifterna för budgetåret 1968/69 ingår liksom tidigare kostnaderna för järnvägsresor med ett preliminärt belopp. Anledningen härtill är att å contoinbetalningar skett till statens järnvägar. Slutlig avräkning har sedan skett under hösten, varför kvarstående kostnader kommit att belasta det nya budgetåret. De totala kostnaderna för budgetåret uppgick till 2 830 065 kr.

Med statens järnvägar har träffats överenskommelse om ändrade normer för beräkning av kostnaden för riksdagsledamöternas årskort fr. o. m. 1.1. 1970. Från nämnda tidpunkt omfattar årskortet inte resor på AB Storstockholms lokaltrafik och Trafik AB Saltsjöfarts linjenät. De ledamöter som regelbundet utnyttjar nämnda bolags järnvägslinjer kommer att få sina kostnader för månadskort ersatta. Kostnaderna för ledamöternas årskort torde för budgetåret 1970/71 komma att minska med 282 000 kr. jämfört med innevarande budgetår. Hänsyn har då tagits till att antalet ledamöter i enkammarriksdagen blir färre. Kostnaderna för andra resor än järnvägsresor synes fortsätta att öka på grund av dels större resandefrekvens, dels kostnadsstegringar. Medelsbehovet för budgetåret 1970/71 beräknas till 3 000 000 kr.

Traktamentskostnaderna beräknas för första hälften av budgetåret 1970/71 uppgå till 263 640 kr. för första kammaren och 454 740 kr. för andra kammaren. För den andra hälften beräknas kostnaderna för enkammarriksdagen till 1 667 250 kr. Sammanlagt utgör detta 2 385 630 kr. beräknat efter nu gällande kostnadsnivå.

Styrelsen för riksdagens förvaltningskontor föreslår

att till *Riksdagen: Reseersättningar m. m. till riksdagens ledamöter* för budgetåret 1970/71 anvisas ett förslagsanslag av 5 385 000 kr.

A 3. Riksdagen: Riksdagsledamöters deltagande i Europarådets verksamhet

1968/69 Utgift	192 798
1969/70 Anslag	215 000
1970/71 Förslag	236 000

Från anslaget bestrids kostnader som sammanhänger med riksdagsledamöters deltagande i Europarådets verksamhet. Styrelsen för riksdagens förvaltningskontor har 5.6.1967 fastställt bestämmelser om ersättning till riksdagsledamot vid deltagande i Europarådets verksamhet (RFS 1967: 15).

Europarådets rådgivande församling sammanträder tre gånger årligen i Strasbourg. Antalet svenska ombud är sex, vartill kommer sex suppleanter.

Utskottsmöten förekommer på skilda platser i Europa. F. n. finns 14 utskott med svenska ledamöter. Dessa sammanträder i varierande omfattning. I medeltal torde totalt hållas ca 40 sammanträden som inte förläggs i anslutning till församlingsmöten i Strasbourg. Detta innebär med nuvarande svenska representation ungefär 60 utskottsresor per år.

Därtill kommer ett mindre antal sammanträden helt eller delvis arrangerade av Europarådet i samarbete med andra internationella organ.

Medelsbehovet för budgetåret 1970/71 beräknas med hänsyn till förutsedd kostnadsstegring till 236 000 kr.

Styrelsen för riksdagens förvaltningskontor föreslår

att till *Riksdagen: Riksdagsledamöters deltagande i Europarådets verksamhet* för budgetåret 1970/71 anvisas ett förslagsanslag av 236 000 kr.

A 4. Riksdagen: Riksdagsutskottens studieresor m. m.

1968/69 Utgift	486 054
1969/70 Anslag	650 000
1970/71 Förslag	650 000

Från anslaget bestrids kostnaderna för utskottens studieresor inom och utom Sverige samt för vissa resor beslutade av talmanskonferensen. Utskott har att till talmanskonferensen anmäla planerad studieresa till utlandet och beräknade kostnader för denna.

Av talmanskonferensen beslutade resor omfattar dels resor utomlands som varje år företas på inbjudan från främmande länders parlament, dels svenskt parlamentariskt deltagande i internationella kongresser och konferenser med undantag för sådana sammankomster för vilka medel anvisas under andra anslag (jfr A 3 och A 7).

Styrelsen för riksdagens förvaltningskontor föreslår

att till *Riksdagen: Riksdagsutskottens studieresor m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisas ett förslagsanslag av 650 000 kr.

A 5. Riksdagen: Bidrag till studieresor

1968/69 Utgift	137 975	Reservation	16 750
1969/70 Anslag	100 000		
1970/71 Förslag	100 000		

Från detta anslag bestrids kostnaderna för bidrag till riksdagsledamöters studieresor. Bidragen beviljas av talmanskonferensen, som 14.10.1968 antagit regler för beviljande av bidrag. Dessa regler innebär i korthet, att ledamot under en femårsperiod beviljas högst 2 500 kr. i stipendier eller 3 500 kr. om resa företages till utomeuropeiska länder.

I skrivelse 3.10.1969 till förvaltningskontoret har kamrarnas sekreterare anfört i huvudsak följande.

För stipendier till ledamöters studieresor har under de fyra senaste budgetåren anslagits ett reservationsanslag om 100 000 kr. Med reservation av 54 725 kr. från 1967/68 disponerades under föregående budgetår 154 725 kr., av vilka 137 975 kr. tagits i anspråk, varför till 1969/70 reserverats 16 750 kr. Av 23 ansökningar avseende innevarande budgetår har talmanskonferensen bifallit 15 till en kostnad av 50 200 kr. Hårtill kommer de stipendier för resor som påbörjas senast under juni månad 1970. Anslaget bör även för budgetåret 1970/71 uppföras med 100 000 kr. Av medlen bör lämpligen 50 000 kr. avse första hälften och 50 000 kr. andra hälften av budgetåret.

Styrelsen för riksdagens förvaltningskontor föreslår

att till *Riksdagen: Bidrag till studieresor* för budgetåret 1970/71 anvisas ett reservationsanslag av 100 000 kr.

A 6. Riksdagen: Representation m. m.

1968/69 Utgift	233 407
1969/70 Anslag	210 000
1970/71 Förslag	275 000

Från anslaget bestrids kostnaderna för representation, som talmännen liksom även andra riksdagens organ utövar på riksdagens vägnar (KU 1959: 18, s. 9).

Det är omöjligt att nu förutse i vilken utsträckning riksdagen kommer att få mottaga besök från utlandet under tiden 1.7.1970—30.6.1971. Man torde emellertid få räkna med minst två utländska parlamentarikerdelegationer, vilkas vistelse här i landet helt skall bekostas av riksdagen. Denna

kostnad torde uppskattningsvis kunna anges till 150 000 kr. Vidare har riksdagen att anordna middagar och luncher för ett stort antal parlamentarikergrupper, vilkas besök i övrigt handhas och bekostas av utrikesdepartementet.

Talmännens representation har sedan flera år även omfattat bl. a. middag för utländska diplomater och företrädare för näringsliv och organisationsväsende samt lunch för utländska studenter från främst utvecklingsländer. Liksom vid ett par tidigare tillfällen avser riksdagen att inbjuda journalister från landsortspressen att studera riksdagsarbetet under en vecka i maj månad.

Sedan fråga väckts att celebrera övergången från tvåkammar- till enkammarriksdag samt avflyttningen från riksdagshuset på Helgeandsholmen, har talmanskonferensen uttalat sig för tanken att detta skulle markeras genom anordnande av en mottagning i riksdagshuset i anslutning till kamrarnas sista plena i december 1970.

Det redovisade medelsbehovet ger vid handen att anslaget bör ökas med 65 000 kr. till 275 000 kr.

Styrelsen för riksdagens förvaltningskontor föreslår

att till *Riksdagen: Representation m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisas ett förslagsanslag av 275 000 kr.

A 7. Riksdagen: Kostnader för riksdagens interparlamentariska grupp

1968/69 Utgift	110 000
1969/70 Anslag	123 000
1970/71 Förslag	100 000

Styrelsen för riksdagens interparlamentariska grupp

För bidrag till Interparlamentariska unionen och dess dokumentationscentrum upptar styrelsen 19 000 kr. Detta innebär en mindre höjning, vilken motiveras av att uttaxeringen höjts och att Unionen råkat ut för ett deficit till följd av att flera grupper suspenderats och vädjat om extra bidrag för att täcka detta. Styrelsen anser det naturligt att den svenska gruppen är beredd att påta sig 1 000 eller 2 000 kr. extra för detta ändamål.

För utrikes möten upptar styrelsen 64 000 kr. Den interparlamentariska konferensen hösten 1970 skall hållas i Haag. Då möten tidigare hållits på nära håll i Europa, har gruppen företrätts av tolv delegater jämte sekreterare. Samma ordning bör tillämpas nu. Styrelsen räknar med en kostnad på 34 000 kr. Vår mötet 1971 torde komma att hållas i Venezuela. Som styrelsen framhöll förra året, och som torde ha godkänts av riksdagen, bör gruppen vid vårmötena företrädas av flera representanter än endast de två ordinarie rådsmedlemmarna jämte sekreterare. Med hänsyn till de i detta fall dryga resekostnaderna har styrelsen emellertid funnit sig börja

avstå från att räkna med några extra delegater. Styrelsen beräknar därför en summa av 27 000 kr. Förmöte före mötet i Venezuela torde hållas i Köpenhamn. Styrelsen beräknar en kostnad på 1 000 kr. för deltagande i detta möte. Liksom förra året räknar styrelsen med en mindre marginal för oförutsedda möten eller representation utomlands.

För inrikes möten och representation upptar styrelsen liksom förra året 3 500 kr. Det förmöte före 1970 års vårmöte i Monaco, som förra året förutsattes komma till stånd i Stockholm, torde i stället bli hållet i Oslo, medan förmötet före konferensen i Haag får hållas i Stockholm. Posten uppförs därför med lika belopp för nästa budgetår.

För skrifter beräknar styrelsen 4 200 kr., något mer än för löpande budgetår, och för förvaltningskostnader oförändrat 10 000 kr.

Beträffande ökad tjänstemannarepresentation och interparlamentariskt seminarium i Köpenhamn hänvisar styrelsen till vad som anfördes förra året. Om seminariet bör antecknas att tanken alltså är levande men att någon tidpunkt ännu inte preciserats.

Styrelsen beräknar alltså kostnaderna till 100 700 kr., varav omkring 700 kr. täcks av medlemsavgifter. I förhållande till löpande budgetår innebär detta en minskning med 6 000 kr.

Beräkningarna kan sammanfattas så:

Bidrag till Interparlamentariska unionen och dess dokumentationscentrum	19 000
Utrikes möten	64 000
Inrikes möten och representation	3 500
Skrifter	4 200
Förvaltningskostnader	10 000
	Summa kr. 100 700
Avgår medlemsavgifter	— 700
Medelsbehov	100 000

Riksdagens förvaltningskontor

Styrelsen för riksdagens förvaltningskontor, som inte har något att erinra mot medelsberäkningen, föreslår

att till *Riksdagen: Kostnader för riksdagens interparlamentariska grupp* för budgetåret 1970/71 anvisas ett förslagsanslag av 100 000 kr.

A 8. Riksdagen: Bidrag till Sällskapet Riksdagsmän och forskare

1968/69 Utgift	20 000
1969/70 Anslag	20 000
1970/71 Förslag	20 000

Styrelsen för Sällskapet Riksdagsmän och forskare

Styrelsen anför att verksamheten i huvudsak bedrivits i samma former som tidigare år. På grund av det ovanligt stora antalet nya riksdagsledamöter våren 1969 anordnades i februari en ytterligare mottagning i samarbete med Ingenjörsvetenskapsakademien, där liksom vid den traditionella mottagningen i december IVA:s verkställande direktör och hans medarbetare presenterade några aktuella framsteg inom forskning och teknik. I samband med sällskapets 10-årsjubileum 22.4.1969 har RIFO stått som arrangör för en session med Europarådets vetenskapliga utskott.

Med början under innevarande budgetår planerar RIFO att befästa och vidareutveckla sina aktiviteter. För detta ändamål har ett sekretariat med en verkställande sekreterare inrättats. Avsikten är att aktiviteterna härigenom skall kunna planeras långsiktigare och följas upp på ett mer fullständigt sätt. Sålunda räknar sällskapet med att kunna ge ut RIFO-Nytt i något fler häften än under innevarande år, då detta medlemsblad synes ha uppskattats som informationskälla.

Sällskapet avser att under 1970 söka starta ett par studiegrupper i ämnen som förutses få ökad aktualitet under de kommande åren.

För verksamheten har följande budget uppgjorts:

Lön och socialutgifter för heltidsanställd sekreterare	12 000
Arvode åt gruppsekreterare	7 000
Redigering av RIFO-Nytt	3 000
Kansli- och sammanträdeskostnader	3 000
Resor	4 000
	Summa kr. 29 000

Av denna summa kan ca 9 000 kr. täckas genom individuella medlemsavgifter från riksdagsmän och forskare. Sällskapet får därför anhålla om ett fortsatt anslag till verksamheten under budgetåret 1970/71 med oförändrat belopp 20 000 kr.

Riksdagens förvaltningskontor

Styrelsen för riksdagens förvaltningskontor tillstyrker framställningen och föreslår

att till *Riksdagen: Bidrag till Sällskapet Riksdagsmän och forskare* för budgetåret 1970/71 anvisas ett anslag av 20 000 kr.

A 9. Riksdagen: Bidrag till Europarörelsens riksdagsgrupp

1969/70 Anslag	30 000
1970/71 Förslag	30 000

12 Statsverkspropositionen år 1970: Bil. 17: Riksdagen och dess verk m. m.

Från anslaget, som är nytt för innevarande budgetår (BaU 1969: 28, s. 6), bestrids kostnaderna för studie- och informationsverksamhet inom riksdagen i integrations- och europafrågor, för symposier i dessa ämnen samt för viss representation gentemot utländska besökare.

I avvaktan på närmare erfarenheter av de med ifrågasvarande verksamhet förbundna kostnaderna synes anslaget böra tas upp med oförändrai belopp.

Styrelsen för riksdagens förvaltningskontor föreslår

att till *Riksdagen: Bidrag till Europarörelsens riksdagsgrupp* för budgetåret 1970/71 anvisas ett anslag av 30 000 kr.

A 10. Riksdagen: Bidrag till riksdagspartiernas kostnader för gruppkanslier

1968/69 Utgift	1 431 000
1969/70 Anslag	1 422 000
1970/71 Förslag	1 370 000

Från anslaget bestrids kostnaderna för bidrag till riksdagspartiernas kostnader för gruppkanslier. Statsbidrag utgår till varje partigrupp i riksdagen med 3 000 kr. per medlem och år, om gruppen är företrädd i regeringen, och annars med 4 500 kr. per medlem och år (BaU 1965: 54, s. 8). Riksdagens förvaltningskontor har, på grundval av nu kända förhållanden och med beaktande av att enkammarriksdagen representeras av 350 riksdagsledamöter, beräknat medelsbehovet för budgetåret 1970/71 till sammanlagt 1 370 000 kr.

Styrelsen för riksdagens förvaltningskontor föreslår

att till *Riksdagen: Bidrag till riksdagspartiernas kostnader för gruppkanslier* för budgetåret 1970/71 anvisas ett förslagsanslag av 1 370 000 kr.

A 11. Riksdagen: Pensioner åt f. d. riksdagsledamöter m. fl.

1968/69 Utgift	13 061 508
1969/70 Anslag	3 150 000
1970/71 Förslag	3 800 000

¹ Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförts på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 46 898 kr.

Från detta anslag bestrids kostnaderna för pensioner åt f. d. riksdagsledamöter samt för pensioner åt efterlevande till riksdagsmän (BaU 1969: 28, s. 7). Med hänsyn till att den nya enkammarriksdagen kommer att ha 34 färre ledamöter än den nuvarande riksdagen kan förutses ökade pensionskostnader, varför anslaget torde uppräknas med 650 000 kr.

Styrelsen för riksdagens förvaltningskontor föreslår

att till *Riksdagen: Pensioner åt f. d. riksdagsledamöter m. fl.* för budgetåret 1970/71 anvisas ett förslagsanslag av 3 800 000 kr.

A 12. Riksdagen: Utgivande av otryckta ständsprotokoll

1968/69 Utgift	40 033	Reservation	137 700
1969/70 Anslag	100 000			
1970/71 Förslag	75 000			

Från anslaget bestrids kostnader för utgivande av otryckta ständsprotokoll. Anslaget disponeras av riksgäldskontoret.

Hittills kontrakterade protokoll, som f. n. är under utarbetande, är ridderskapets och adelns protokoll vid riksdagen 1771—1772, prästeståndets protokoll vid riksdagarna 1719—1720, 1723, 1726—1727 och 1731, borgarståndets protokoll vid riksdagen 1738—1739 samt bondeståndets protokoll vid riksdagarna 1765—1766 och 1769—1770.

Anslaget bör med hänsyn till beräknad medelförbrukning och tillgängliga reservationsmedel upptagas med 75 000 kr. budgetåret 1970/71.

Fullmäktige i riksgäldskontoret föreslår

att till *Riksdagen: Utgivande av otryckta ständsprotokoll* för budgetåret 1970/71 anvisas ett reservationsanslag av 75 000 kr.

B. Den inre riksdagsförvaltningen**B 1. Den inre riksdagsförvaltningen: Förvaltningskostnader**

1968/69 Utgift	19 791 664
1969/70 Anslag	² 12 829 000
1970/71 Förslag	20 000 000

¹ Anslagen Den inre riksdagsförvaltningen: Avlöningar och Den inre riksdagsförvaltningen: Övriga omkostnader.

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförts budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 84 897 kr.

Från förestående anslag bestrids bl. a. kostnaderna för kamrarnas och utskottens samt förvaltningskontorets personal.

1969 års organisationsutredning har nyligen lagt fram ett betänkande om enkammarriksdagens förvaltnings- och personalorganisation. Därtill kommer särskilda utredningar inom förvaltningskontoret om organisationen av vaktmästargöromålen och om städerskefunktionen i riksdagshusprovisoriet vid Sergels torg. Den sistnämnda utredningen är ännu ej avslutad. En översyn av vissa kontorsrutiner har under hösten 1969 igångsatts inom ramen för 1969 års organisationsutredning. Resultatet av denna översyn väntas föreligga inom kort.

I avvaktan på särskild framställning från styrelsen till riksdagen i de frågor som sammanhänger med av enkammarriksdagen och av de provisoriska lokalerna vid Sergels torg betingade medelsbehov upptar styrelsen under förevarande anslag ett preliminärt beräknat belopp.

Styrelsen för riksdagens förvaltningskontor föreslår

att till *Den inre riksdagsförvaltningen: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1970/71 beräknas ett förslagsanslag av 20 000 000 kr.

B 2. Den inre riksdagsförvaltningen: Kostnader för riksdagstrycket m. m.

1968/69 Utgift	3 448 239
1969/70 Anslag	3 645 000
1970/71 Förslag	4 165 000

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71
<i>Utgifter</i>		
Tryckpapper	467 500	+ 107 000
Riksdagshandlingar		
Tryckningskostnader	2 751 000	+ 320 000
Bokbinderikostnader	745 000	+ 120 500
Kommittétryck	44 000	+ 10 000
	<hr/>	<hr/>
	4 007 500	+ 557 500
 <i>Särskilda uppbördsmedel</i>		
Försäljning av riksdagstryck.....	— 362 500	+ 37 500
	<hr/>	<hr/>
	3 645 000	+ 520 000

Riksdagstrycket visar en klar tendens till ökning under senare år, och någon avmattning kan ej skönjas för den närmaste tiden.

På grund av avtalsmässiga och individuella löneförhöjningar, ökning av de sociala utgifterna och genomförda arbetstidsförkortningar torde höjningar av debiteringspriserna på sättning och tryckning, bokbinderi samt tryckpapper bli ofrånkomliga. Kostnadsstegringarna beräknas medföra en sammanlagd utgiftsökning av ca 10 % för budgetåret 1970/71.

Det nuvarande s. k. skolpaketet med visst riksdagstryck är i det närmaste slutdistribuerat, och kostnaderna för ett nytt paket torde uppskattningsvis uppgå till ca 150 000 kr.

Styrelsen för riksdagens förvaltningskontor föreslår

att till *Den inre riksdagsförvaltningen: Kostnader för riksdagstrycket m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisas ett förslagsanslag av 4 165 000 kr.

B 3. Den inre riksdagsförvaltningen: Utgivande av särskilda publikationer

1968/69 Utgift	111 405	Reservation	27 806
1969/70 Anslag	210 000		
1970/71 Förslag	135 000		

Från anslaget bestrids kostnaderna för utgivningen av uppslagsboken över riksdagens verksamhet (Gula boken), arbetet på det sammanfattande person- och sakregistret till riksdagens protokoll med bihang för åren 1961—1970 (10-årsregistret) samt utgivningen av en skrift om Sveriges författning på engelska och franska språken.

Utgifterna för uppslagsboken över riksdagens verksamhet uppgick för budgetåret 1968/69 till ca 77 401 kr. Anvisade medel för budgetåret 1969/70

uppgår till ca 97 000 kr., och för budgetåret 1970/71 beräknas kostnaderna till ca 105 000 kr. Ca 2 000 kr. beräknas inflyta vid försäljning.

För det sammanfattande person- och sakregistret erfordras för budgetåret 1970/71 ca 12 000 kr., utgörande i huvudsak ersättning till redaktören.

Till framställningen av skriften om Sveriges författning har för innevarande budgetår anvisats ett belopp av 52 000 kr. För budgetåret 1970/71 torde erfordras ca 35 000 kr.

De sammanlagda utgifterna för budgetåret 1970/71 beräknas således till 150 000 kr. Emellertid kan redan nu förutses en reservation från innevarande budgetår av 15 000 kr. varför medelsbehovet uppgår till 135 000 kr.

Styrelsen för riksdagens förvaltningskontor föreslår

att till *Den inre riksdagsförvaltningen: Utgivande av särskilda publikationer* för budgetåret 1970/71 anvisas ett reservationsanslag av 135 000 kr.

B 4. Den inre riksdagsförvaltningen: Utredning om riksdagens hus m. m.

1968/69 Utgift	1 141 720	Reservation	454 706
1969/70 Anslag	500 000		
1970/71 Förslag	560 000		

Från anslaget bestrids kostnaderna för utredning av riksdagens lokalfrågor på längre sikt, häri inbegripet kostnader för genomförande av en arkitektävling om riksdagens hus (BaU 1969: 51).

Riksdagens förvaltningskontor

Riksdagen beslöt under 1969 års höstsession, i anledning av framställning från styrelsen för riksdagens förvaltningskontor, på hemställan av bankoutskottet (BaU 1969: 51) om program för en allmän nordisk arkitektävling om riksdagshus i Stockholm i enlighet med vad utskottet anfört härom och att uppdraga åt förvaltningskontorets styrelse att genomföra en arkitektävling i huvudsaklig överensstämmelse med det sålunda angivna programmet.

För innevarande budgetår har anvisats ett reservationsanslag av 500 000 kr. (BaU 1969: 26).

På basis av byggnadsstyrelsens bedömning i skrivelse 11.12.1969 till kontoret beräknar förvaltningskontorets styrelse medelsbehovet för budgetåret 1970/71 till 560 000 kr. Härvid har beaktats att för innevarande budgetår (500 000 + 454 706) 954 706 kr. står till disposition för täckning av resterande utgifter för utredningen om riksdagens hus och för förberedelser för arkitektävlingen, som avses genomföras i två steg. Medelsförbrukningen under innevarande budgetår beräknas till 810 000 kr., varav ca 250 000 kr. utgör kostnader som hänför sig till budgetåret 1968/69 men ännu ej likvi-

derats. För budgetåret 1970/71 beräknas medelsförbrukningen uppgå till 430 000 kr. Härav belöper 60 000 kr. på utredningar, ritningsarbete och konsulter samt 10 000 kr. på resor, 10 000 kr. på programhandlingar, andra steget, 20 000 kr. på programarbete, andra steget, och 200 000 kr. på arvoden till inbjudna, andra steget. För arvoden till prisenämnd, sekreterare och experter beräknas 40 000 kr., för utställning och hyror beräknas 50 000 kr. samt för oförutsedda ändamål 40 000 kr. Skulle tävlingen avbrytas efter första steget skall en summa av 500 000 kr. stå till prisenämndens förfogande för priser och inköp. Denna summa täcks till viss del av de för andra steget beräknade kostnaderna för programhandlingar m. m. (230 000 kr.). Restande medelsbehov utgör 270 000 kr.

Styrelsens beräkningar kan sammanfattas sålunda:

Beräknad medelsförbrukning budgetåret 1969/70	810 000
Beräknad medelsförbrukning budgetåret 1970/71	430 000
	1 240 000
Avgår anvisade, ej förbrukade medel	— 950 000
	290 000
Tillkommer vid avbrott efter första steget	+ 270 000
	Summa kr. 560 000

Styrelsen för riksdagens förvaltningskontor föreslår

att till *Den inre riksdagsförvaltningen: Utredning om riksdagens hus m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisas ett reservationsanslag av 560 000 kr.

B 5. Den inre riksdagsförvaltningen: Kostnader för provisoriska lokaler

1968/69 Utgift	1 315 949	Reservation	284 051
1969/70 Anslag	4 550 000		
1970/71 Förslag ...	12 300 000		

Från detta reservationsanslag bestrids kostnaderna för de provisoriska lokaler som riksdagen fr. o. m. år 1971 kommer att disponera vid Sergels torg i Stockholm (se BaU 1968: 47).

Under innevarande budgetår belastas förevarande anslag med utgifter för dels projektering, kontroll och administration, dels armaturer, möbler och annan inredning, dels ock teletekniska anläggningar m. m.

Upphandlingen av inredning och utrustning har påbörjats under sensomarmen 1969 och fortskrider planenligt. I fråga om vissa upphandlingsobjekt såsom rörpostanläggning, heltäckande mattor och telesignalanläggningar

m. m. har det befunnits lämpligt att låta upphandlingen ombesörjas mot särskilt arvode av generalentreprenören, Byggnadsbolaget Parlamentet. På budgetåret 1970/71 belöpande arvode beräknas till 200 000 kr.

På basis av ett av förvaltningskontorets huvudkonsult, Bygglédare AB, uppgjort underlag, som beretts inom förvaltningskontoret, beräknar styrelsen medelsbehovet för *projektering, kontroll och administration* för budgetåret 1970/71 till 650 000 kr. Härav belöper 160 000 kr. på byggnadsstyrelsens personal- och administrationskostnader, 35 000 kr. på arvode till huvudkonsulten, 354 000 kr. på arvoden till övriga konsulter samt 20 000 kr. på kostnader för provrum, modeller och dylikt samt kopiering. För oförutsedda ändamål under denna post beräknar styrelsen 81 000 kr. De beräknade anslagsbehoven har bedömts med utgångspunkt i konsulternas nu kända uppdrag och åtaganden. För *anskaffning av inredning och utrustning* under budgetåret 1970/71 beräknar styrelsen ett medelsbehov av 11 458 000 kr. Härav belöper 7 015 000 kr. på armatur (285 000), möbler och arkivutrustning (5 510 000), mattor och textilier (950 000), persienner (120 000), köksutrustning (150 000) samt 3 638 000 kr. på teleteknisk utrustning, inberäknat voteringsanläggning och rörpostanläggning. Av det beräknade medelsbehovet under denna post motsvarar (585 000 + 220 000) 805 000 kr. medel för oförutsedda ändamål.

I föregående års statsverksproposition beräknades det totala anslagsbehovet för inredning och utrustning av provisoriska lokaler för riksdagen t. o. m. budgetåret 1970/71 utgöra drygt 15 milj. kr. Beräkningarna grundades på då föreliggande projekteringsläge och blev därför mycket preliminära. Sedan upphandlingen av olika inrednings- och utrustningsobjekt nu börjat genomföras har det blivit möjligt att med större grad av säkerhet kunna överblicka kostnaderna. Det totala anslagsbehovet för inredning och utrustning t. o. m. budgetåret 1970/71 torde numera kunna uppskattas till ca 20 milj. kr. Härav torde ca 3 milj. kr. belöpa på projektering, kontroll och administration, ca 9,8 milj. kr. på anskaffning av armatur, möbler och arkivutrustning m. m., ca 6,9 milj. kr. på teleteknisk utrustning samt ca 300 000 kr. på arvode till generalentreprenören.

Styrelsen för riksdagens förvaltningskontor föreslår

att till *Den inre riksdagsförvaltningen: Kostnader för provisoriska lokaler* för budgetåret 1970/71 anvisas ett reservationsanslag av 12 300 000 kr.

C. Allmänt kyrkomöte

C. Allmänt kyrkomöte

1968/69 Utgift	963 000
1969/70 Anslag	1 000
1970/71 Förslag	1 107 000

Från anslaget bestrids kostnaderna för allmänt kyrkomöte. Om allmänt kyrkomötes sammansättning och verksamhetsformer stadgas i kyrkomötesförordningen (SFS 1949: 174) samt arbetsordningen för det allmänna kyrkomötet 7.12.1948. Ledamöternas arvoden och grunderna för beräkning av resekostnadsersättningar finns angivna i kungörelsen 28.6.1963 (nr 408).

	1968/69	Beräknad ändring 1970/71
<i>Anslag</i>		
Arvoden till kyrkomötets ombud	403 000	+ 18 000
Traktamentsersättningar	178 000	+ 6 000
Reseersättningar	62 000	+ 13 000
Avlöningar till tjänstemän	180 000	+ 12 000
Lokalkostnader	6 000	+ 1 000
Expenser	134 000	+ 31 000
Arbetsgivaravgifter	—	+ 17 000
Lönekostnadspålägg	—	+ 46 000
Summa kr.	963 000	+ 144 000

Riksdagens förvaltningskontor har, i samråd med föregående kyrkomötes sekreterare, beräknat kostnaderna för 1970 års kyrkomöte med utgångspunkt från utgiftsstaten för 1968 års kyrkomöte och med tillämpning av gällande bestämmelser i fråga om arvoden, traktamenten och resekostnadsersättningar m. m. Hänsyn har härvid tagits till prishöjningar m. m. som inträffat efter år 1968.

På delposten till lokalkostnader har endast upptagits beräknade löner till städpersonal. Övriga kostnader under denna delpost såsom hyror, utgifter för bevakning, för uppvärmning och lokalhållning i övrigt har liksom hittills inte ansetts böra belasta kyrkomötet.

20 *Statsverkspropositionen år 1970: Bil. 17: Riksdagen och dess verk m. m.*

På motsvarande sätt som nu sker beträffande socialförsäkringsavgifter för riksdagens ledamöter (BaU 1969: 28) har förvaltningskontoret under anslagsposten till arbetsgivaravgifter beräknat utgifterna för kyrkomötets ombud enligt följande:

a) arbetsgivaravgift till den allmänna sjukförsäkringen	4 000
b) arbetsgivaravgift till den allmänna tilläggspensioneringen	8 000
c) allmän arbetsgivaravgift	5 000
	<hr/>
	17 000

Styrelsen för riksdagens förvaltningskontor föreslår

att till *Allmänt kyrkomöte* för budgetåret 1970/71 anvisas ett förslagsanslag av 1 107 000 kr.

D. Riksdagens verk

D 1. Riksgäldskontoret: Förvaltningskostnader

1968/69 Utgift ¹	23 772 143
1969/70 Anslag	4 781 000
1970/71 Förslag	5 016 000

¹ Anslagen Riksgäldskontoret: Avlöningar och Riksgäldskontoret: Övriga omkostnader.

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförts på budgetåret 1969/70 men hänförs till budgetåret 1968/69 uppgår till 40 180 kr.

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
<i>Personal</i>			
Handläggande personal	26	—	—
Övrig personal	95	—	12
	121	—	12
<i>Anslag</i>			
Arvoden till fullmäktige och suppleanter för fullmäktige	78 300	—	—
Avlöningar till tjänstemän m. m.	3 235 700	+	89 000
Arvoden i övrigt och särskilda ersättningar	3 000	—	—
Sjukvård	20 000	—	—
Reseersättningar	15 000	+	6 000
Lokalkostnader	306 000	+	13 000
Expenser	252 000	+	32 000
Publikationstryck	17 100	—	—
Särskilda uppbördsmedel	— 100	+	2 000
Kostnader för maskinell kontroll av inlösta vinster ..	110 000	+	22 000
Obligationsortering genom automatisk databehandling	—	+	50 000
Lönekostnadspålägg	744 000	+	21 000
	Summa kr. 4 781 000	+	235 000

Riksgäldskontoret har som huvudsaklig uppgift att ombesörja den statliga upplåningen samt förvalta statsskulden.

Kontorets emissionsverksamhet har under senare år intensifierats som följd av det ökade statliga upplåningsbehovet. Detta har medfört inte blott en stegring av de direkta emissionskostnaderna utan även av kontorets för-

valtningskostnader. Anslagsberäkningarna har skett med utgångspunkt i antagandet om en fortsatt omfattande emissionsverksamhet.

För budgetåret 1970/71 har delposten Avlöningar till tjänstemän, m. m., ökats med 89 000 kr. i förhållande till för innevarande budgetår anvisat belopp. Ökningen är främst en följd av förhandlingsöverenskommelserna för åren 1969 och 1970 som beräknas medföra en ökning av lönesumman för 1970/71 med totalt 215 000 kr. i jämförelse med vad som anvisats för innevarande budgetår. Den i riksgäldskontorets personalstat ingående reservpersonalen har minskat till följd av övergång från manuellt till maskinellt förfarande vid uppräknings av förfallna premieobligationer, vilket beräknas medföra en lönebesparing på ca 90 000 kr. räknat i 1970 års lönenivå.

Till betalning förfallna och till riksgäldskontoret inkomna premieobligationer har tidigare sorterats manuellt. För att på ett billigare och snabbare sätt utföra denna sortering övergick kontoret våren 1969 — beträffande 1958 års premielån — försöksvis till obligationssortering genom automatisk databehandling. Erfarenheterna av försöket var goda, varför en övergång från manuell sortering till ADB-sortering av premieobligationer nu beslutats. F. n. pågår sådan sortering av 1959 års premielån, och kostnaden härför beräknas uppgå till ca 120 000 kr., vilket belopp kommer att belastas riksgäldskontorets omkostnadsanslag för innevarande budgetår. Omläggningen medför emellertid å andra sidan givetvis att kontorets personalutgifter minskar. Motsvarande sortering genom manuellt arbete skulle ha kostat ca 140 000 kr.

För budgetåret 1970/71 beräknas utgifterna för maskinell sortering av förfallna premieobligationer uppgå till 50 000 kr.

Kostnaderna för den maskinella vinstkontrollen har uppräknats med 22 000 kr. Antalet obligationsvinster har successivt ökat dels genom att nya lån tillkommit och dels genom att antalet vinster per lån blivit större allteftersom äldre lån konverterats.

Anslagen för Lokalkostnader och Expenser har uppräknats med 13 000 kr. resp. 32 000 kr. med hänsyn till dels inträffade kostnadshöjningar, dels vissa utgifter av engångsnatur för inköp av inventarier.

Fullmäktige i riksgäldskontoret föreslår

att till *Riksgäldskontoret: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1970/71 anvisas ett förslagsanslag av 5 016 000 kr.

D 2. Riksgäldskontoret: Kostnader vid emission av statslån m. m.

1968/69 Utgift	3 632 991
1969/70 Anslag	2 870 000
1970/71 Förslag	3 370 000

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71
1. Obligationspapper	100 000	—
2. Värdepapperstryck.....	650 000	—
3. Annonsering m. m.....	2 100 000	+ 500 000
4. Vinstutlottning på premielånen	55 000	—
	<hr/>	
	2 905 000	+ 500 000

Särskilda uppbördsmedel

Inkomster i samband med datamaskindragning m. m.	35 000	—
	<hr/>	
	2 870 000	+ 500 000

Belastningen på anslaget är beroende av den statliga upplåningens omfattning och inriktning. Uppräkningen av anslaget har skett med utgångspunkt i antagandet om en fortsatt omfattande emissionsverksamhet och med hänsyn till aktuella erfarenheter av anslagsbelastningen.

Fullmäktige i riksgäldskontoret föreslår

att till *Riksgäldskontoret: Kostnader vid emission av statslån m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisas ett förslagsanslag av 3 370 000 kr.

D 3. Riksdagsbiblioteket: Förvaltningskostnader

1968/69 Utgift ¹	2 889 726
1969/70 Anslag	1 215 000
1970/71 Förslag	1 301 000

¹ Anslagen Riksdagsbiblioteket: Avlöningar och Riksdagsbiblioteket: Omkostnader.

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförts på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 9 041 kr.

Riksdagsbiblioteket är främst avsett för riksdagen, dess delegationer och verk, kyrkomötet, Kungl. Maj:ts kansli och de centrala ämbetsverken samt av Kungl. Maj:t förordnade eller jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande tillsatta kommittéer. Biblioteket skall därjämte, i den mån dess uppgifter ej därigenom åsidosätts, betjäna dem som bedriver forskning eller allvarliga studier.

Reglemente för riksdagsbiblioteket har fastställts av riksdagen 15.12.1966 (RFS 1967: 18).

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71
<i>Personal</i>		
Handläggande personal	13	—
Övrig personal	10	—
	23	—
<i>Anslag</i>		
Avlöningar	826 000	+ 62 000
Sjukvård	5 000	—
Reseersättningar	7 000	—
Lokalkostnader	60 000	—
Expenser	83 000	+ 10 000
Publikationstryck	45 000	—
Lönekostnadspålägg	189 000	+ 14 000
	1 215 000	+ 86 000

Riksdagsbiblioteket

Avlöningsanslaget har under föregående budgetår ej behövt överskridas. En vakant tjänst som förste biblioteksassistent i lönegrad A 20 har tillsvidare ej återbesatts. Bibliotekets kopieringsapparater och telexanläggning används i ökande utsträckning av riksdagen vilket orsakar höjda pappers- och abonnemangskostnader. Expensanslaget som har överskridits med 11 000 kr. har därför för budgetåret 1970/71 uppräknats med 10 000 kr.

Riksdagens förvaltningskontor

Styrelsen för riksdagens förvaltningskontor har inte något att erinra mot medelsberäkningen och föreslår

att till *Riksdagsbiblioteket: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1970/71 anvisas ett förslagsanslag av 1 301 000 kr.

D 4. Riksdagsbiblioteket: Bokinköp och bokbindning

1968/69 Utgift	274 297	Reservation	13 746
1969/70 Anslag	275 000		
1970/71 Förslag	325 000		

Riksdagsbiblioteket

Höjningen avser ett engångsanslag för att tillgodose behovet av ett fylligare referensbibliotek i de nya lokalerna vid Sergels torg.

Riksdagens förvaltningskontor

Styrelsen för riksdagens förvaltningskontor har inte något att erinra mot medelsberäkningen och föreslår

att till *Riksdagsbiblioteket: Bokinköp och bokbindning* för budgetåret 1970/71 anvisas ett reservationsanslag av 325 000 kr.

D 5. Riksdagens ombudsmannaexpedition

1968/69 Utgift ¹	22 126 466
1969/70 Anslag	2 745 000
1970/71 Förslag	3 129 000

¹ Anslagen Riksdagens ombudsmannaexpedition: Avlöningar och Riksdagens ombudsman-expedition: Omkostnader.

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförts på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budget-året 1968/69 uppgår till 14 834 kr.

Riksdagens ombudsmän skall ha tillsyn över att de tjänstemän och andra, som är underkastade fullständigt ämbetsansvar, i sin tjänsteutövning efterlever lagar och andra författningar och i övrigt fullgör sina åligganden. Ombudsmännen skall vidare verka för att brister i lagstiftningen avhjälpas och för att enhetlig och ändamålsenlig rättstillämpning främjas.

Av riksdagen antagen instruktion för riksdagens ombudsmän har kungjorts av Kungl. Maj:t 29.12.1967 (RFS 1968: 2).

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
<i>Personal</i>			
Handläggande personal	24		—
Övrig personal	12	+	1
	36	+	1
 <i>Anslag</i>			
Avlöningar	2 100 000	+	255 000
Sjukvård	3 000		—
Resesättningar	35 000		—
Därav utrikes resor	2 000		—
Lokalkostnader	23 000	+	47 000
Expenser	124 000		—
Lönekostnadspålägg	460 000	+	82 000
	2 745 000	+	384 000

Riksdagens ombudsmän

Antalet ärenden har fortlöpande stegrats. 15.9.1969 hade registrerats 2 270 nya ärenden, medan antalet nya ärenden vid samma tidpunkt år 1968 uppgick till 1 748. Denna stegring av ärendeantalet torde i längden medföra, att en ökning av antalet löneplansanställda jurister blir nödvändig. För närvarande föreligger dock ej tillräckligt underlag härför. Viss handläggande personal upptages fortfarande i arvodesanställning, och extra juristpersonal anlitas som föredragande. Beträffande biträdespersonalen föreslås nedan en mindre utökning m. m.

Ombudsmännens ställföreträdare har under budgetåret 1968/69 tagits i anspråk för tjänstgöring — utöver vad som föranletts av ombudsmännens semestrar — under 61 dagar. För budgetåret 1970/71 har behovet av sådan tjänstgöring (dubbling) bedömts till ungefär en månad för varje ombudsman, och ställföreträdarnas sammanlagda tjänstgöring har till följd härav beräknats till 8 månader.

Såsom framgår av nästföregående petitaskrivelse bedömdes behovet av personal på den nya registratorsexpeditionen ursprungligen försiktigtvis inte till mer än tre tjänster, men det befanns snart vara nödvändigt att inrätta en extra tjänst som kontorsskrivare i A 13, vilken tillkom fr. o. m. juli 1968. Det beslöts samtidigt att i gengäld en av kansliskrivartjänsterna i Ae 11 skulle hållas vakant. Den inledningsvis berörda ökande tillströmningen av ärenden gör det sannolikt att registratorsexpeditionen måste tillföras ytterligare en tjänst inom en ej alltför avlägsen framtid. Tillräcklig överblick över utvecklingen saknas emellertid såsom underlag för framställning redan nu om inrättande av en sådan femte tjänst.

Vidare föreligger för JO Lundviks del behov av en sekreterare med placering som kontorsskrivare i Ae 13 med uppgift att biträda honom med införskaffande av handlingar och upplysningar jämte vissa andra självständiga sekreterargöromål och sedvanlig stenografering och maskinskrivning. En ny tjänst för kontorsskrivare i Ae 13 bör därför inrättas.

Anslagsposten till lokalkostnader har uppräknats till 70 000 med ledning av byggnadsstyrelsens lokalkostnadsuppgift och anslagsbelastningen för budgetåret 1968/69.

Beträffande anslagsposterna i övrigt har inte gjorts någon saklig förändring i förhållande till innevarande budgetår.

Riksdagens förvaltningskontor

Styrelsen för riksdagens förvaltningskontor har inte något att erinra mot medelsberäkningen och föreslår

att till *Riksdagens ombudsmannaexpedition* för budgetåret 1970/71 anvisas ett förslagsanslag av 3 129 000 kr.

D 6. Riksdagens revisorer och deras kansli

1968/69 Utgift ¹	2758 053
1969/70 Anslag	970 000
1970/71 Förslag	1 037 000

¹ Anslagen Riksdagens revisorer och deras kansli: Avlöningar och Riksdagens revisorer och deras kansli: Omkostnader.

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförts på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 4 364 kr.

Riksdagens revisorer har till uppgift att som en statens överrevision utöva kontroll av den statliga finansförvaltningen. I detta syfte skall de tillse att statens inkomster inflyter i behörig ordning, att en god hushållning iakttas med statens medel och att statens tillgångar utnyttjas efter rationella grunder.

Revisorerna skall särskilt undersöka den sakliga effekten av myndigheternas medelsdispositioner samt ändamålsenligheten av tillämpade organisationsformer och arbetsmetoder. De skall påtala förhållanden som de finner otillfredsställande, fästa uppmärksamheten på möjligheter till besparing eller rationalisering och sträva efter att befrämja kostnadsmedvetandet inom den statliga och statsunderstödda verksamheten.

Av riksdagen antagen instruktion för riksdagens revisorer har kungjorts av Kungl. Maj:t 29.12.1967 (RFS 1968: 3).

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71
<i>Personal</i>		
Handläggande personal	7	—
Övrig personal	3	—
	10	—
<i>Anslag</i>		
Avlöningar	712 000	+ 69 000
Sjukvård	1 000	—
Reseersättningar	50 000	—
Lokalkostnader	55 000	—
Expenser	16 000	—
Lönekostnadspålägg	136 000	— 2 000
	970 000	+ 67 000

Sedan särskild expert utfört organisationsteknisk översyn av revisorer-
nas kansliorganisation, har riksdagen beslutat om ändrad personalorgani-
sation fr. o. m. 1.12.1969 (BaU 1969: 49).

Revisorerna

I avlöningsposten ingår en uppräknig med 40 000 kr. av kostnaderna för den speciella revision av riksdagsförvaltningen, som revisorerna enligt beslut av 1967 års riksdag skall utföra genom särskilt anlita expertis.

Att lönekostnadspåslaget kan minskas med 2 000 kr. beror på att det för innevarande budgetår även beräknats på kostnaderna för specialrevision.

Styrelsen för riksdagens förvaltningskontor har inte något att erinra mot medelsberäkningen och föreslår

att till *Riksdagens revisorer och deras kansli* för budgetåret 1970/71 anvisas ett förslagsanslag av 1 037 000 kr.

D 7. Nordiska rådets svenska delegation och dess kansli: Förvaltningskostnader

1968/69 Utgift ¹	2947 740
1969/70 Anslag	1 050 000
1970/71 Förslag	1 125 000

¹ Anslagen Nordiska rådets svenska delegation och dess kansli: Avlöningar och Nordiska rådets svenska delegation och dess kansli: Omkostnader.

² Utbetalt retroaktivt tillägg som bokförts på budgetåret 1969/70 men hänför sig till budgetåret 1968/69 uppgår till 7 189 kr.

Nordiska rådet är ett organ för samråd mellan Danmarks folketing, Finlands riksdag, Islands alting, Norges storting och Sveriges riksdag samt dessa länders regeringar i spörsmål, som avser samverkan mellan dessa länder eller några av dem. Rådet består av 69 valda medlemmar och av regeringsrepresentanter.

För den tid och på det sätt, som i varje land bestämmes, väljer Danmarks folketing, Finlands riksdag, Norges storting och Sveriges riksdag envar inom sig sexton medlemmar i rådet jämte erforderligt antal suppleanter och Islands alting inom sig fem medlemmar i rådet jämte erforderligt antal suppleanter. Varje lands valda medlemmar jämte regeringsrepresentanter utgör en nationell delegation med säte i hemlandet.

I spetsen för rådet står ett av detta valt presidium med en president och fyra vice presidenter.

Något gemensamt generalsekretariat för rådet finns inte utan varje lands delegation har sitt eget sekretariat. Dessa sekretariat samarbetar emellertid under presidiets ledning för att tillsammans fullgöra gemensamma uppgifter.

Rådet sammanträder in pleno en gång om året till en ordinarie session av en veckas längd. Vid sidan härav hålles ca 20 utskottsmöten mellan sessionerna.

Reglemente för Nordiska rådets svenska delegation har antagits av riksdagen 29.5.1959 (RFS 1967: 19).

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71
<i>Personal</i>		
Handläggande personal	16	—
Övrig personal	210	—
	16	—
<i>Anslag</i>		
Avlöningar	612 000	+ 15 000
Sjukvård	1 000	—
Reseersättningar	185 000	+ 15 000
Lokalkostnader	20 000	+ 14 000
Expenser	95 000	+ 28 000
Lönekostnadspålägg	137 000	+ 3 000
	1 050 000	+ 75 000

¹ Varav två halvtidstjänster.

² Därtill kommer formellt två på grund av göromålsförordnande i högre lönegrad vakanta e. o. tjänster.

Delegationen

Delegationen anför att sedan en provisorisk arbetsordning antagits 5.12.1968 medgav riksdagens förvaltningskontor vissa tjänsteförändringar. Denna nya organisation låg sedan till grund för medelsanvisningen för budgetåret 1969/70. Vid sammanträde 18.9.1969 har delegationens arbetsutskott beslutat att hos statskontoret hemställa om en organisationsundersökning rörande delegationens kansli.

Den i delegationens petita för budgetåret 1969/70 nämnda utredningen av Nordiska organisationskommittén rörande Nordiska rådets sekretariatsorganisation pågår alltjämt. Arbetet på denna punkt i kommittén bedrivs parallellt med utredningsarbetet rörande de förändringar i organisationen av det nordiska samarbetet som blir aktuella därest planen på en nordisk ekonomisk union — Nordek — blir verklighet. Någon slutlig klarhet om organisationens utseende har ännu ej nåtts. Det finns emellertid skäl antaga att arbetet med Nordek-planen kommer att bedrivas i sådan takt att den organisatoriska ramens utformning kan bli färdig senast tidigt första halvåret 1970.

Först sedan organisationen i stort av de nordiska samarbetsorganen blivit utformad, blir det möjligt att mera i detalj angiva vilka konsekvenser en omläggning och en utbyggnad av exempelvis regeringarnas samarbete kan få för Nordiska rådet. Under beaktande av det nu sagda har det av bankoutsiktet i dess utlåtande nr 28/1969 efterlysta klarläggandet av i vad mån Sverige svarar för utgifter, som i verkligheten är att betrakta som Nordiska rådets gemensamma, ännu ej kunnat ske.

Till de förändringar, som den ovannämnda organisationsundersökningen

samt de förestående reformerna avseende Nordek kan leda till, torde delegationen få återkomma senare. I avvaktan härpå har delegationen i närvarande läge utgått från den nuvarande sekretariatsorganisationen. Huruvida den kommer att bestå under budgetåret 1970/71 ter sig i nuläget ovisst, men annan utgångspunkt saknas.

Riksdagens förvaltningskontor

Styrelsen för riksdagens förvaltningskontor, som ej har något att erinra mot medelsberäkningen, föreslår

att till *Nordiska rådets svenska delegation och dess kansli: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1970/71 anvisas ett förslagsanslag av 1 125 000 kr.

D 8. Nordiska rådets svenska delegation och dess kansli: Andel i gemensamma kostnader för Nordiska rådet

1967/68	Utgifter i Sverige	653 760	
	Influtna medel från övriga nordiska länder ¹ ..	193 237	
	Verklig kostnad		460 523
1968/69	Utgifter i Sverige	807 968	
	Influtna medel från övriga nordiska länder ¹ ..	639 710	
	Verklig kostnad		168 258
1969/70	Anslag		205 000
1970/71	Förslag		286 000

¹ Dessa medel hänför sig endast delvis till de under motsvarande budgetår i Sverige gjorda utgifterna.

Delegationen

Svenska delegationen förskotterar största delen av de för rådet gemensamma utgifterna. Först i efterhand erhålles återbetalning från övriga länder. En avsevärd eftersläpning förekommer härvidlag, bl. a. beroende på svårigheten att beräkna grannländernas del av vissa kostnader. Debiteringen har hittills i princip företagits per kalenderår, men för att minska eftersläpningen försiggår den fr. o. m. 1969 halvårsvis. Grannländernas bidrag inflyter emellertid alltjämt till större delen ett annat budgetår än det, varunder utgifterna gjorts. Upplysningarna om fjolårets budgetutfall ger därför ej tillräcklig vägledning för anslagsberäkningarna.

Vad gäller kostnaderna för budgetåret 1967/68 kan nämnas, att de av svenska delegationen förskotterade gemensamma utgifterna för rådets verksamhet år 1967 då ännu ej fördelats på de övriga länderna. Avräkningen skedde först under budgetåret 1968/69, vilket medfört att ett osedvanligt stort belopp detta år influtit som bidrag från de övriga nordiska länderna.

För rådets gemensamma kostnader under 1970 har rådets presidium upp-

gjort budget. Betydande ändringar är dock tänkbara med hänsyn till resultatet av de i inledningsavsnittet nämnda pågående utredningarna.

I följande sammanställning upptages Sveriges andel beräknad som 16/69 av hithörande budgetposter (kronor):

Andel i gemensamma kostnader för Nordiska rådet

1. Arvoden till gemensam personal	71 000
2. Reseersättningar m. m.	11 500
3. Tryckningskostnader	171 500
4. Informationsmaterial	23 000
5. Konferenser	9 100
	286 100

Från det sammanlagda beloppet 286 100 kr. för gemensamma kostnader avgår särskilda uppbördsmedel 100 kr.

Riksdagens förvaltningskontor

Styrelsen för riksdagens förvaltningskontor har inte något att erinra mot medelsberäkningen och föreslår

att till *Nordiska rådets svenska delegation och dess kansli:*
Andel i gemensamma kostnader för Nordiska rådet för budgetåret 1970/71 anvisas ett förslagsanslag av 286 000 kr.

D 9. Nordiska rådets svenska delegation och dess kansli: Andel i kostnaderna för tidskriften Nordisk Kontakt

Budgetåret	1967/68	1968/69	1969/70	1970/71
Beräknat belopp.....	55 200	60 200	65 200	75 200
Särskilda uppbördsmedel ..	— 200	— 200	— 200	— 200
	55 000	60 000	65 000	75 000

Verkliga kostnader för tidskriften under redovisningsperioden 1/1—31/12 1968

Sammanlagda utgifter	199 898
Övriga nordiska länders andel i utgifterna	127 827
Försäljning	3 240
	199 898
Sveriges andel i utgifterna	68 830

Delegationen

Sveriges andel i utgifterna för tidskriften avseende årgång 1968 uppgick till 68 830 kr. i vilket belopp ingår resekostnader i samband med redaktionskommitténs och redaktörernas möten. Vissa kostnadsförordningar för tid-

32 *Statsverkspropositionen år 1970: Bil. 17: Riksdagen och dess verk m. m.*

skriften sammanhänger med ökade kostnader för tryckning, bindning och distribution. För Nordisk Kontakt bör räknas med ett anslagsbehov av 75 000 kr. för budgetåret 1970/71.

Riksdagens förvaltningskontor

Styrelsen för riksdagens förvaltningskontor, som inte har någonting att erinra mot medelsberäkningen, föreslår

*att till Nordiska rådets svenska delegation och dess kansli:
Andel i kostnaderna för tidskriften Nordisk Kontakt för
budgetåret 1970/71 anvisas ett förslagsanslag av 75 000 kr.*

E. Diverse

E 1. Vinstutlottning i samband med ungdomens lönsparande

1968/69 Utgift	1 189 150
1969/70 Anslag	1 450 000
1970/71 Förslag	1 300 000

Under femtonde huvudtiteln anslås medel för vinstutlottningar i samband med ungdomens lönsparande. I enlighet med riksdagens beslut skall utlottas en sammanlagd vinstsumma uppgående till 1 % av det totala insättningsbeloppet under kvalifikationsåret på samtliga ungdomens lönsparkonton. Vid den ordinarie vinstutlottningen våren 1969 (för kvalifikationsåret 1968) uppgick vinstsumman till 1 186 950 kr. För innevarande budgetår beräknas anslaget till 1 450 000 kr. Med utgångspunkt i hittills konstaterade utvecklingstendenser bör för den ordinarie vinstutlottningen våren 1971 (kvalifikationsåret 1970) upptagas ett anslag på 1 300 000 kr.

Fullmäktige i riksgäldskontoret föreslår

att till *Vinstutlottning i samband med ungdomens lönsparande* för budgetåret 1970/71 anvisas ett förslagsanslag av 1 300 000 kr.

E 2. Vinstutlottning i samband med allmänt lönsparande

1968/69 Utgift	885 860
1969/70 Anslag	1 600 000
1970/71 Förslag	1 200 000

Under femtonde huvudtiteln anslås medel för vinstutlottningar i samband med allmänt lönsparande. I enlighet med riksdagens beslut skall vinstbeloppet uppgå till 1/2 % av den totala nettoökningen (insättningarna minskade med uttagen) under kvalifikationsåret på samtliga allmänna lönsparkonton, dock skall utlottas minst ett belopp motsvarande kr. 2:50 för varje kvalificerat allmänt lönsparkonto. Vid vinstutlottningen våren 1969 (kvalifikationsåret 1968) uppgick vinstsumman till 884 050 kr. För innevarande budgetår är anslaget upptaget med 1 600 000 kr. (vinstutlottning våren 1970, kvalifikationsåret 1969).

Då nettoökningen under år 1970 nu beräknas till 200 à 250 mkr. bör anslaget för vinstutlottningen under våren 1971 upptagas till 1 200 000 kr.

Fullmäktige i riksgäldskontoret föreslår

att till *Vinstutlottning i samband med allmänt lönsparande* för budgetåret 1970/71 anvisas ett förslagsanslag av 1 200 000 kr.

E 3. Kommittéer m. m.

1968/69 Utgift	5 200
1969/70 Anslag	70 000
1970/71 Förslag	35 000

Från anslaget bestrids kostnaderna för kommittéer och utredningar genom särskilda sakkunniga m. m.

Kostnaderna för budgetåret 1970/71 beräknas för den inre riksdagsförvaltningen till ca 25 000 kr. och för riksgäldskontoret till ca 10 000 kr. Medel har därvid beräknats för kommittén för översyn av riksdagstrycket, utredningen rörande ADB i riksdagsarbetet samt för en kommitté för frågor gällande den konstnärliga utsmyckningen av de provisoriska lokalerna vid Sergels torg.

Styrelsen för riksdagens förvaltningskontor föreslår

att till *Kommittéer m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisas ett förslagsanslag av 35 000 kr.

E 4. Täckning av merkostnader för löner och pensioner m. m.

Anslaget är avsett för täckning av de merkostnader som kan väntas uppkomma till följd av förestående löneöverenskommelser, vilkas ekonomiska konsekvenser prövas av riksdagens lönelegation.

I princip behöver ytterligare medel för löneökningar som berör redan anvisade förslagsanslag inte anvisas. Medelsanvisningen under sådana anslag är ej till summan begränsad av riksdagen. Riksdagens medgivande till anslagsöverskridande m. m. erfordras endast för löneökningar som faller på obetecknade anslag och reservationsanslag. Under femtonde huvudtiteln finns vissa reservationsanslag, från vilka bestrids arvodeskostnader som brukar uppräknas med beaktande av tilläggen till de statsanställdas löner. Under hänvisning till vad som anförts om motsvarande anslag under sjunde huvudtiteln förordas en medelsanvisning av 1 000 kr.

Styrelsen för riksdagens förvaltningskontor föreslår

att till *Täckning av merkostnader för löner och pensioner m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisas ett förslagsanslag av 1 000 kr.

Register

DRIFTBUDGETEN

Femtonde huvudtiteln

Sid.

3 INLEDNING**5** ANSLAGEN**A. Riksdagen**

5	1. Arvoden m. m. till riksdagens ledamöter	21 167 000
6	2. Resersättningar m. m. till riksdagens ledamöter	5 385 000
7	3. Riksdagsledamöters deltagande i Europarådets verksamhet	236 000
7	4. Riksdagsutskottens studieresor m. m.	650 000
8	5. Bidrag till studieresor	100 000
8	6. Representation m. m.	275 000
9	7. Kostnader för riksdagens interparlamentariska grupp	100 000
10	8. Bidrag till Sällskapet Riksdagsmän och forskare	20 000
11	9. Bidrag till Europarörelsens riksdagsgrupp	30 000
12	10. Bidrag till riksdagspartiernas kostnader för gruppkanslier	1 370 000
12	11. Pensioner åt f. d. riksdagsledamöter m. fl.	3 800 000
13	12. Utgivande av otryckta ständsprotokoll	75 000
		<hr/>
		33 208 000

B. Den inre riksdagsförvaltningen

14	1. Förvaltningskostnader	20 000 000
14	2. Kostnader för riksdagstrycket m. m.	4 165 000
15	3. Utgivande av särskilda publikationer	135 000
16	4. Utredning om riksdagens hus m. m.	560 000
17	5. Kostnader för provisoriska lokaler	12 300 000
		<hr/>
		37 160 000

C. Allmänt kyrkomöte

19	1. Allmänt kyrkomöte	1 107 000
		<hr/>
		1 107 000

D. Riksdagens verk

Sid.	Riksgäldskontoret	
21	1. Förvaltningskostnader	5 016 000
22	2. Kostnader vid emission av statslån m. m.	3 370 000
	Riksdagsbiblioteket	
23	3. Förvaltningskostnader	1 301 000
24	4. Bokinköp och bokbindning	325 000
25	5. Riksdagens ombudsmannaexpedition	3 129 000
27	6. Riksdagens revisorer och deras kansli	1 037 000
	Nordiska rådets svenska delegation och dess kansli	
28	7. Förvaltningskostnader	1 125 000
30	8. Andel i gemensamma kostnader för Nordiska rådet	286 000
31	9. Andel i kostnaderna för tidskriften Nordisk Kontakt	75 000
		<hr/>
		15 664 000

E. Diverse

33	1. Vinstutlottning i samband med ungdomens lönsparande ..	1 300 000
33	2. Vinstutlottning i samband med allmänt lönsparande	1 200 000
34	3. Kommittéer m. m.	35 000
34	4. Täckning av beräknade merkostnader för löner och pensioner m. m.	1 000
		<hr/>
		2 536 000
	Summa kr.	<hr/>
		89 675 000

RIKSGÄLDSFONDEN

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den
2 januari 1970.*

Närvarande:

Statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, HOLMQVIST, ASPLING, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDKVIST, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG, BENGTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler fråga om *stat för riksgäldsfonden* för budgetåret 1970/71 m. m. och anför.

Med skrivelse den 13 november 1969 har riksgäldskontoret överlämnat förslag till stat för riksgäldsfonden för budgetåret 1970/71. På utgiftssidan tas i detta förslag upp räntor till ett belopp av 1 832 012 000 kr. och provisioner m. m. om sammanlagt 7 001 000 kr. Av utgiftsräntorna hänför sig 865 417 000 kr. till de räntelöpande obligationslånen. Fördelningen av detta belopp på de olika lånen framgår av följande sammanställning.

<i>Specifikation av ränta på räntelöpande obligationslån</i>	Kr.
1934 års 3 % lån	4 529 982
1937 » 3 % amorteringslån av 1/2	1 477 824
1937 » 3 % » » 1/3	984 936
1941 » 3 1/2 % lån	11 249 487
1942 » 3 1/2 % »	11 505 512
1943 » 3 1/2 % » av 15/3	8 103 610
1943 » 3 1/2 % » » 15/4	12 490 678
1943 » 3 1/2 % » » 1/11	11 216 100
1944 » 3 1/2 % » » 15/3	7 492 888
1944 » 3 1/2 % » » 15/12	17 015 565
1945 » 3 % » » 1/7	10 998 180
1945 » 3 % » » 1/11	7 613 670

			Kr.
1946	års 3 %	lån av 1/2	17 817 300
1946	» 3 %	» » 15/12	6 860 790
1951	» 3 1/2 %	»	9 045 365
1952	» 3 1/2 %	»	7 000 000
1953	» 3 1/2 %	» av 5/10	7 000 000
1953	» 3 1/2 %	» » 14/12	7 000 000
1954	» 3 1/2 %	» » 15/3	7 000 000
1954	» 4 %	» » 10/11	26 879 300
1955	» 4 1/2 %	»	19 543 028
1956	» 4 1/2 %	» av 20/3	11 250 000
1956	» 4 3/4 %	» » 10/12	9 519 000
1959	» 5 %	» » 5/2	7 500 000
1959	» 5 %	» » 5/10	15 000 000
1960	» 5 1/2 %	»	59 070 000
1963	» 4 1/2 %	» av 15/3	18 000 000
1963	» 5 1/4 %	» » 15/11	15 750 000
1964	» 5 1/4 %	» » 18/3	10 558 853
1964	» 5 3/4 %	» » 19/3	18 689 513
1964	» 6 %	» » 17/12	16 008 600
1965	» 6 %	»	24 000 000
1966	» 6 3/4 %	» av 16/9	30 375 000
1967	» 5 1/2 %	» » 30/8	51 746 750
1967	» 5 3/4 %	»	31 625 000
1968	» 6 1/2 %	»	39 000 000
1968	» 6 1/4 %	» av 2/5	43 750 000
1968	» 6 1/4 %	» » 18/9	37 500 000
1968	» 6 %	» » 25/10	46 500 000
1969	» 6 %	» » 23/1	48 000 000
1969	» 6 3/4 %	» » 5/6	60 750 000
1969	» 7 1/4 %	» » 3/9	58 000 000
Summa kr.			865 416 931

Vinsterna på premielånen beräknas uppgå till sammanlagt 148 890 000 kr.
Fördelningen på de olika lånen framgår av följande sammanställning.

<i>Specifikation av vinster på premieobligationslån</i>		Kr.
1951	års premielån	4 200 000
1954	» »	4 500 000
1955	» »	4 500 000
1960	» »	6 550 000
1961	» »	18 500 000
1963	» »	7 300 000
1964	» »	4 350 000
B-lånet		5 640 000
1965	års premielån	8 300 000
1967	» »	31 900 000
1968	» första premielån	15 950 000
1968	» andra »	13 200 000
1969	» premielån	24 000 000
Summa kr.		148 890 000

Inkomsterna på riksgäldsfonden beräknas av riksgäldskontoret till 119 013 000 kr. Förslaget till stat skulle således utvisa ett underskott av 1 720 milj. kr., att föras av på riksstaten.

Som jag tidigare redovisat denna dag vid min anmälan av bilaga 1 till statsverkspropositionen: Finansplanen, föreslås en omläggning av finansieringsformerna för viss beredskapslagring. Innebörden av förslagen är bl. a. att de rörliga krediter som nu disponeras av överstyrelsen för ekonomiskt försvar och Svensk Spannmålshandel skall upphöra resp. minskas. Sammanlagt minskar dispositionen i förhållande till de beräkningar som gjorts av riksgäldskontoret med 850 milj. kr. Härigenom minskar de inkomster som riksgäldskontoret beräknat för ränta på rörliga krediter från 105 milj. kr. till avrundat 75 milj. kr. Underskottet på riksgäldsfondens stat ökar således till 1 750 milj. kr. Detta innebär en ökning med 300 milj. kr. i förhållande till det underskott som har tagits upp i riksstaten för innevarande budgetår.

Föredraganden hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) godkänna bilagda förslag till stat för riksgäldsfonden för budgetåret 1970/71 (*bilaga 18.1*),
- b) för *Riksgäldsfonden* på driftbudgeten för budgetåret 1970/71 ta upp ett underskott av 1 750 000 000 kr.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:
Britta Gyllensten

Förslag till stat för riksgäldsfonden för budgetåret 1970/71

Utgifter

A. Räntor på statsskulden:		Kr.
1.	Ränta på räntelöpande obligationslån, <i>förslagsvis</i>	865 417 000
2.	Vinster på premieobligationslån, <i>förslagsvis</i>	148 890 000
3.	Ränta på statsskuldförbindelser, <i>förslagsvis</i>	55 000 000
4.	» » sparobligationer, <i>förslagsvis</i>	125 000 000
5.	» » av staten övertagna lån, <i>förslagsvis</i>	225 000
6.	» » lån hos statsinstitutioner och fonder m. m., <i>förslagsvis</i>	60 000 000
7.	Årsanslaget till Hans Maj:t Konungen	300 000
8.	Ränta på köpeskillingen för fastigheten nr 1 i kvarteret Lejonet i Stockholm	90 000
9.	» » konung Carl XIII:s hemgiftskapital	7 500
10.	» » Göta kanals reparationsfond	7 045
11.	» » kortfristig upplåning hos banker m. fl., <i>förslagsvis</i> ..	50 000 000
12.	» » skattkamarväxlar, <i>förslagsvis</i>	325 000 000
13.	» » beräknad ny upplåning, <i>förslagsvis</i>	202 075 455
		1 832 012 000

B. Provisioner m. m.:

1.	Försäljningsprovisioner m. m., <i>förslagsvis</i>	5 000 000	
2.	Inlösningsprovisioner m. m., <i>förslagsvis</i>	2 000 000	
3.	Kursförluster, <i>förslagsvis</i>	1 000	7 001 000
			Summa kr. 1 839 013 000

Inkomster

A. Räntor:

1.	Ränta på uppköpta obligationer	10 000	
2.	» » rörliga krediter	75 000 000	
3.	» » kortfristig utlåning till banker m. fl.	10 000 000	
4.	» » övriga utlånade medel	700 000	85 710 000

B. Uppgäld och kursvinster:

1.	Uppgäld	1 000	
2.	Kursvinster	1 000	2 000

C. Diverse inkomster:

1.	Preskriberade obligationer och kuponger m. m. ...	3 000 000	
2.	Dragningslistor på premielånen	300 000	
3.	Övriga diverse inkomster	1 000	3 301 000
			89 013 000

<i>Underskott att avföras på riksstatens driftbudget</i>	1 750 000 000
	Summa kr. 1 839 013 000

BILAGA 19 TILL STATSVERKSPROPOSITIONEN 1970

AVSKRIVNING AV NYA KAPITALINVESTERINGAR

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den
2 januari 1970.*

Närvarande:

Statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, HOLMQVIST, ASPLING, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDKVIST, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG, BENGTTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler fråga om *anslag till avskrivning av nya kapitalinvesteringar* för budgetåret 1970/71 och anför.

Under huvudtiteln Avskrivning av nya kapitalinvesteringar uppförs anslag för täckning av den formella investeringsförlust som enligt gällande budgetprinciper uppstår i samband med genomförandet av nya kapitalinvesteringar, som inte kan eller skall förräntas till sitt fulla värde. I likhet med vad som gäller för investeringsanslagen ställs avskrivningsanslagen direkt till de fondförvaltande myndigheternas förfogande.

Föreliggande riksstatsförslag innefattar åtskilliga anslag på kapitalbudgeten beträffande vilka en investeringsförlust måste beräknas. Jag torde nu i korthet få redogöra för de fall där så är förhållandet. Hemställan görs i anslutning till denna översikt om att avskrivningsanslag skall föreslås eller tas upp med beräknade belopp i riksstatsförslaget.

Investeringsförlusten bestäms utifrån statens förräntningskrav. I förevarande sammanhang anses detta överensstämma med den för varje budgetår fastställda normalräntan för lån från statens utlåningsfonder. Normalräntan beräknas på grundval av medelförräntningen på viss del av statskulden. Kungl. Maj:t har genom kungörelsen (1969:355) om normal-

ränta för lån från statens utlåningsfonder fastställt normalräntan för innevarande budgetår till 6 1/4 %. Jag har vid beräkningen av avskrivningsanslagen följaktligen utgått från ett förräntningskrav på 6 1/4 %.

Enligt beslut av 1969 års riksdag (prop. 1969: 1 bil. 19, SU 117, rskr 295) skall under denna huvudtitel också beräknas ersättning för tidigareläggning av vissa investeringar. I huvudsak innebär bestämmelserna att ersättning kan utgå för anskaffningar som avser affärsverksfond, sjöfartsverkets fond eller statens vägverks förrådsfond och som i sysselsättningsfrämjande syfte tidigareläggs i samråd med arbetsmarknadsstyrelsen. I princip skall myndigheten ersättas för de merkostnader som tidigareläggningen förorsakar. I normalfallet kan en schablonregel tillämpas som innebär att myndigheten får ersättning med 10 % av anskaffningens belopp. Ersättningen ifråga om anskaffningar som finansieras över investeringsanslag sker således genom att 10 % av investeringen avskrivs på förslagsvis beräknade avskrivningsanslag på riksstaten.

Statens affärsverksfonder. I överensstämmelse med vad chefen för kommunikationsdepartementet förordar bör enligt gällande principer avskrivas dels de medel som beräknats för försvarsberedskap vid televerket och statens järnvägar med 7,6 milj. kr. resp. 2,3 milj. kr., dels de medel som beräknats för statens järnvägars investeringar i det ersättningsberättigade nätet med 13,3 milj. kr.

Statens allmänna fastighetsfond. Enligt gällande regler för avskrivning av investeringar i allmänna fastighetsfonden utgör grundavskrivning vid nybyggnader för ämbetsverk 25 % av anläggningskostnaden och vid nybyggnader för kriminalvården, sjukhus, forskningsinstitut och skolor 50 %. Investeringar i mark avskrivs inte.

Med tillämpning av dessa grunder bör avskrivningsanslag i riksstatsförslaget föras upp i enlighet med följande sammanställning.

Anslag	Investering kr.	Avskrivning kr.
Justitiedepartementet		
Polishus m. m.	45 000 000	12 500 000
Renovering av byggnad för regeringsrätten ..	1 250 000	313 000
Vissa byggnadsarbeten för kriminalvården ..	5 000 000	2 500 000
Nybyggnad i kvarteret Kronoberg i Stockholm	35 000 000	11 375 000
Utrikesdepartementet		
Inköp, uppförande och istandsättande av fastigheter för utrikesrepresentationen	4 000 000	1 000 000
Försvarsdepartementet		
Vissa skyddsrumsanläggningar	3 500 000	3 500 000
Uppförande av förrådsbyggnader för civilförsvaret	3 000 000	1 500 000

Anslag	Investering kr.	Avskrivning kr.
Vissa byggnadsarbeten vid statens civilför- svarsskola i Rosersberg	535 000	268 000
Socialdepartementet		
Utbyggande av karolinska sjukhuset	6 000 000	3 000 000
Utbyggande av akademiska sjukhuset i Upp- sala	13 000 000	6 500 000
Vissa byggnadsarbeten m. m. inom socialde- partementets verksamhetsområde	14 000 000	7 000 000
Finansdepartementet		
Sanering m. m. inom Djurgårdsstaden i Stock- holm	600 000	150 000
Byggnadsarbeten för statlig förvaltning	30 750 000	7 688 000
Inköp av fastigheter m. m.	1 000	—
Statlig förvaltningsskola	352 000	176 000
Vissa byggnadsarbeten vid tullverket	250 000	63 000
Utbildningsdepartementet		
Byggnadsarbeten för vissa kulturändamål ...	*3 000 000	*750 000
Radio- och televisionshus	4 500 000	—
Byggnadsarbeten vid specialskolan m. m. ..	60 000	30 000
Byggnadsarbeten vid universiteten och vissa högskolor m. m.	*130 000 000	*65 000 000
Jordbruksdepartementet		
Byggnadsarbeten vid jordbrukets högskolor m. m.	*6 100 000	*3 050 000
Civildepartementet		
Byggnadsarbeten för länsstyrelserna	5 747 000	1 437 000
Industridepartementet		
Byggnadsarbeten för teknisk utveckling m. m.	1 500 000	474 000
Summa kr.	313 145 000	128 274 000

* Beräknat belopp.

Anslaget Vissa skyddsrumsanläggningar bör, liksom hittills, skrivas av helt.

Beträffande anslaget till radio- och televisionshus erinrar jag om att investeringar i radiohus enligt riksdagens beslut (prop. 1953: 146, SU 125, rskr 288) helt skall finansieras med radiolicensmedel. Motsvarande finansieringsform tillämpas beträffande investeringar i televisionshus. Något avskrivningsanslag på riksstaten behövs således inte för detta ändamål.

Försvarets fastighetsfond. För investeringar i försvarets fastighetsfond skall enligt gällande regler avskrivningsbehovet beräknas schablonmässigt

till 50 % av investeringen i kasernbyggnaders delfond, medan total avskrivning tillämpas för befästningars delfond. Nybyggnad för ämbetsverk avskrivs dock endast med 25 %. Investeringar i mark avskrivs inte.

Under kasernbyggnaders, befästningars och försvarets forskningsanstalts delfonder har investeringsanslag tagits upp om sammanlagt 125 761 000 kr., 108 956 000 kr. resp. 1 767 000 kr. Härav beräknas för markförvärv 17,9 milj. kr. under kasernbyggnaders delfond och 1 000 kr. under befästningars delfond. Avskrivningsanslagen bör tas upp med 49 931 000 kr., 108 955 000 kr. resp. 884 000 kr.

Statens utlåningsfonder. Anslaget till studiemedelsfonden bör avskrivas helt och avskrivningsanslaget beräknas till 756 milj. kr. Ur anslaget till lånefonden för studentkårlokaler utgår lån som till viss del är räntefria och jag tar här upp ett avskrivningsanslag av 3 750 000 kr. Från Lånefonden för allmänna samlingslokaler utgår lån som till ca 70 % är räntefria. Anslaget bör därför skrivas av med 70 % av det föreslagna beloppet 10 milj. kr., dvs. med 7 milj. kr.

Fonden för låneunderstöd. Från anslaget till byggande av sjukhem utgår lån avsedda att löpa utan ränta under de fem första åren av en trettioårsperiod. Anslaget bör därför skrivas av med en sjättedel av det föreslagna beloppet 60 milj. kr., dvs. med 10 milj. kr. Anslaget till lån till nybyggnader vid erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m. bör skrivas av helt och avskrivningsanslaget tas därför upp med 3 milj. kr.

Till pressens lånefond har i riksstaten för budgetåret 1969/70 och riksstatsförslaget för budgetåret 1970/71 tagits upp sammanlagt 50 milj. kr. De lån som utgår från fonden är räntefria under tre år av en tjuugoårsperiod. Enligt gällande avskrivningsprinciper bör alltså sammanlagt beräknas avskrivningsmedel med 15 % av 50 milj. kr. Jag föreslår därför att avskrivningsanslag nu tas upp med 7,5 milj. kr. för detta ändamål.

Avskrivning med 100 % bör liksom tidigare tillämpas beträffande anslaget till lån till utbyggnad av oljelagringen, varför jag beräknat avskrivningsanslaget till 11,5 milj. kr. Samma regler bör tillämpas för anslaget till lån till Aktiebolaget Atomenergi för uppförande av en atomkraftstation i Marviken. Avskrivningsanslaget bör sålunda tas upp med 2,6 milj. kr.

Ur anslaget till räntefria lån till bostadsbyggande utgår delvis räntefria lån, delvis lån som är räntefria under tio år och därefter förutsätts löpa med normalränta. Jag beräknar avskrivningsbehovet till 75 % av investeringsanslaget på 9,5 milj. kr. och tar upp ett avskrivningsanslag på 7 125 000 kr.

Diverse kapitalfonder. Anslaget till förrådsanläggningar m. m. under förrådsfonden för ekonomisk försvarsberedskap bör skrivas av helt och avskrivningsanslaget tas därför upp med 3 795 000 kr.

	Statens affärs- verksfonder	Statens allmän- na fastighets- fond	Försvarets fas- tighetsfond
II. Justitiedepartementet	—	26 688 000	—
III. Utrikesdepartementet	—	1 000 000	—
IV. Försvarsdepartementet	—	5 268 000	159 770 000
V. Socialdepartementet	—	16 500 000	—
VI. Kommunikationsdepartementet ..	23 202 000	—	—
VII. Finansdepartementet	—	8 077 000	—
VIII. Utbildningsdepartementet	—	65 780 000	—
IX. Jordbruksdepartementet	1 000	3 050 000	—
X. Handelsdepartementet	—	—	—
XI. Inrikesdepartementet	—	—	—
XII. Civildepartementet	—	1 437 000	—
XIII. Industridepartementet	3 000	474 000	—
Summa kr.	23 206 000	128 274 000	159 770 000

	Statens ut- låningsfon- der	Fonden för låneunder- stöd	Diverse kapital- fonder	Summa
II. Justitiedepartementet	—	—	—	26 688 000
III. Utrikesdepartementet	—	—	—	1 000 000
IV. Försvarsdepartementet	—	—	—	165 038 000
V. Socialdepartementet	—	13 000 000	—	29 500 000
VI. Kommunikationsdepartemen- tet	—	—	2 000	23 204 000
VII. Finansdepartementet	—	7 500 000	—	15 577 000
VIII. Utbildningsdepartementet	759 750 000	—	—	825 530 000
IX. Jordbruksdepartementet	—	—	—	3 051 000
X. Handelsdepartementet	—	11 500 000	3 795 000	15 295 000
XI. Inrikesdepartementet	7 000 000	7 125 000	—	14 125 000
XII. Civildepartementet	—	—	—	1 437 000
XIII. Industridepartementet	—	2 600 000	—	3 077 000
Summa kr.	766 750 000	41 725 000	3 797 000	1 123 522 000

Sammanfattning och hemställan. Avskrivningsanslagen uppgår till sammanlagt 1 123 522 000 kr. En översikt över hur anslagen fördelar sig på olika fonder och departement lämnas i ovanstående tablå.

Under återopande av vad jag sålunda har anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) under förutsättning att motsvarande investeringsanslag beviljas, anvisa följande *förslagsanslag* till avskrivning av nya kapitalinvesteringar för budgetåret 1970/71 i här- efter angivna fonder, nämligen

Postverkets fond

K o m m u n i k a t i o n s d e p a r t e m e n t e t

Posthus m. m.

1 000

*Statsverkspropositionen år 1970: Bil. 19:***Televerkets fond**

K o m m u n i k a t i o n s d e p a r t e m e n t e t	
Teleanläggningar m. m.	7 600 000

Statens järnvägars fond

K o m m u n i k a t i o n s d e p a r t e m e n t e t	
Järnvägar m. m.	15 600 000

Luftfartsverkets fond

K o m m u n i k a t i o n s d e p a r t e m e n t e t	
Flygplatser m. m.	1 000

Fabriksverkens fond

I n d u s t r i d e p a r t e m e n t e t	
Byggnader och utrustning	1 000

Statens vattenfallsverks fond

I n d u s t r i d e p a r t e m e n t e t	
Kraftstationer m. m.	1 000

Domänverkets fond

J o r d b r u k s d e p a r t e m e n t e t	
Byggnadsarbeten m. m. vid vissa till sam- bruksföreningar upplåttna kronoegendom- mar	1 000
I n d u s t r i d e p a r t e m e n t e t	
Förvaltningsbyggnad för domänstyrelsen ..	1 000

Diverse kapitalfonder

K o m m u n i k a t i o n s d e p a r t e m e n t e t	
Statens vägverks förrådsfond	
Vägmaskiner m. m.	1 000
Sjöfartsverkets fond	
Sjöfartsmateriel m. m.	1 000

b) under förutsättning att motsvarande investeringsanslag beviljas, anvisa följande *reservationsanslag* till avskrivning av nya kapitalinvesteringar för budgetåret 1970/71, i härefter angivna fonder, nämligen

Statens allmänna fastighetsfond

J u s t i t i e d e p a r t e m e n t e t	
Polishus m. m.	12 500 000
Renovering av byggnad för regeringsrätten .	313 000
Vissa byggnadsarbeten för kriminalvården .	2 500 000
Nybyggnad i kvarteret Kronoberg i Stock- holm	11 375 000
U t r i k e s d e p a r t e m e n t e t	
Inköp, uppförande och istandsättande av fastigheter för utrikesrepresentationen ..	1 000 000
F ö r s v a r s d e p a r t e m e n t e t	
Vissa skyddsrumsanläggningar	3 500 000
Uppförande av förrådsbyggnader för civil- försvaret	1 500 000
Vissa byggnadsarbeten vid statens civilför- svarskola i Rosersberg	268 000
S o c i a l d e p a r t e m e n t e t	
Utbyggande av karolinska sjukhuset	3 000 000
Utbyggande av akademiska sjukhuset i Upp- sala	6 500 000
Vissa byggnadsarbeten m. m. inom socialde- partementets verksamhetsområde	7 000 000
F i n a n s d e p a r t e m e n t e t	
Sanering m. m. inom Djurgårdsstaden i Stockholm	150 000
Byggnadsarbeten för statlig förvaltning ...	7 688 000
Statlig förvaltningsskola	176 000
Vissa byggnadsarbeten vid tullverket	63 000
U t b i l d n i n g s d e p a r t e m e n t e t	
Byggnadsarbeten vid specialskolan m. m. ...	30 000
C i v i l d e p a r t e m e n t e t	
Byggnadsarbeten för länsstyrelserna	1 437 000
I n d u s t r i d e p a r t e m e n t e t	
Byggnadsarbeten för teknisk utveckling m. m.	474 000

Försvarets fastighetsfond

Försvarsdepartementet

Kasernbyggnaders delfond	49 931 000
Befästningars delfond	108 955 000
Försvarets forskningsanstalts delfond	884 000

Statens utlåningsfonder

Utbildningsdepartementet

Lånefonden för studentkårlokaler	3 750 000
--	-----------

Inrikesdepartementet

Lånefonden för allmänna samlingslokaler ..	7 000 000
--	-----------

Fonden för låneunderstöd

Socialdepartementet

Lån till byggande av sjukhem	10 000 000
Lån till nybyggnader vid erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m.	3 000 000

Finansdepartementet

Pressens lånefond	7 500 000
-------------------------	-----------

Handelsdepartementet

Lån till utbyggnad av oljelagringen	11 500 000
---	------------

Inrikesdepartementet

Räntefria lån till bostadsbyggande	7 125 000
--	-----------

Industridepartementet

Lån till Aktiebolaget Atomenergi för uppförande av en atomkraftstation i Marviken	2 600 000
---	-----------

Diverse kapitalfonder

Handelsdepartementet

Förrådsfonden för ekonomisk försvarsberedskap	
Förrådsanläggningar m. m.	3 795 000

c) i avvaktan på särskild proposition i ämnet, beräkna följande *reservationsanslag* till avskrivning av nya kapitalinvesteringar för budgetåret 1970/71, i härefter angivna fonder, nämligen

Statens allmänna fastighetsfond

Utbildningsdepartementet

Byggnadsarbeten för vissa kulturändamål 750 000

Byggnadsarbeten vid universiteten och vissa
högskolor m. m. 65 000 000

Jordbruksdepartementet

Byggnadsarbeten vid jordbrukets högskolor
m. m. 3 050 000

Statens utlåningsfonder

Utbildningsdepartementet

Studiemedelsfonden 756 000 000

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Britta Gyllensten

BILAGA 20 TILL STATSVERKSPROPOSITIONEN 1970

AVSKRIVNING AV OREGLERADE KAPITALMEDELSFÖRLUSTER

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den
2 januari 1970.*

Närvarande:

Statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, HOLMQVIST, ASPLING, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDKVIST, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG, BENGTTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler fråga om *anslag till avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster* för budgetåret 1970/71 och anför.

På fonden för oreglerade kapitalmedelsförluster, som förvaltas av riksgäldskontoret, redovisas förluster, som uppkommit på statens kapitalfonder och överförts till fonden i den ordning Kungl. Maj:t bestämt för varje särskilt fall. Följande förluster skall inte redovisas på fonden, nämligen *dels* förluster för riksbanksfonden, *dels* sådana förluster för statens affärsverksfonder, statens pensionsfonder och riksgäldsfonden som är av sådan mindre omfattning att de normalt bör täckas av löpande inkomster samt förluster, för vilka täckning kan beredas av inom vederbörande fond verkställda avsättningar till förnyelsefond eller värdeminskningsskonto. Innan jag går in på de frågor om avskrivning av på fonden redovisade förluster som nu bör anmälas för riksdagen, vill jag på sedvanligt sätt anmäla frågan om redovisning av vissa ackordsuppgörelser.

Ackordsuppgörelser angående lån från statens utlåningsfonder m. m. Riksdagen har bemyndigat Kungl. Maj:t (prop. 1940: 281, SU 210, rskr 373) att i fråga om vissa statliga lån, i den mån ej annat föranleds av särskilda föreskrifter för viss låneverksamhet, efter prövning av omständigheterna i varje föreliggande fall biträda ackord och att i vissa fall efterge lån.

Bemyndigandet omfattar såväl de flesta lån från statens utlåningsfonder som åtskilliga lån under fonden för låneunderstöd och vissa specificerade fonder. Beslutanderätten kan av Kungl. Maj:t delegeras till den förvaltande myndigheten.

Vid lämnandet av detta bemyndigande uttalade riksdagen emellertid önskemålet, att redovisning i någon lämplig form årligen skulle lämnas riksdagen för beslut rörande ackordsuppgörelser och andra efterskänkanden, som fattats på grund av bemyndigandet.

Den begärda redovisningen bör som tidigare skett få lämnas riksdagen i den formen, att avskrifter av de under föregående kalenderår fattade besluten angående biträdande av ackord samt andra efterskänkanden av statens rätt tillsammans med en sammanfattande förteckning tillställs riksdagens vederbörande utskott.

Avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster. I gällande riksstat har under denna rubrik uppförts ett anslag av 1 milj. kr. för reglering av uppkommande smärre kapitalmedelsförluster.

Av en av riksgäldskontoret överlämnad redogörelse framgår, att följande förluster av de fondförvaltande myndigheterna anmälts och per den 30 juni 1969 överförts till fonden för oreglerade kapitalmedelsförluster.

Myndighet och fond

Reglering av smärre oreglerade kapitalmedelsförluster

	Kr.
Televerket	
Televerkets fond	350 000
Statens järnvägar	
Statens järnvägars fond	1 866 000
Lufffartsverket	
Lufffartsverkets fond	82 000
Statens vattenfallsverk	
Statens vattenfallsverks fond	533 000
Byggnadsstyrelsen	
Statens allmänna fastighetsfond:	
Byggnadsstyrelsens delfond	3 235 462
Generaltullstyrelsen	
Statens allmänna fastighetsfond:	
Generaltullstyrelsens delfond	225 740
Fortifikationsförvaltningen	
Försvarets fastighetsfond:	
Kasernbyggnaders delfond	933 035
Befästningars delfond	34 500

	Kr.
Bostadsstyrelsen	
Lånefonden för bostadsbyggande	334 973
Fonden för låneunderstöd:	
Bostadsstyrelsens delfond	21 192
Statskontoret	
Lånefonden för allmänna samlingslokaler	824 309
Fonden för låneunderstöd:	
Statskontorets delfond	2 593
Fonden för statens aktier	100
Lantbruksstyrelsen	
Fonden för låneunderstöd:	
Lantbruksstyrelsens delfond	3 610
Statens vägverk	
Statens vägverks förrådsfond	2 057 000
Sjöfartsstyrelsen	
Sjöfartsverkets fond	1 264 449
Överstyrelsen för ekonomisk försvarsberedskap	
Förrådsfonden för ekonomisk försvarsberedskap	4 533 000
Riksbanken	
Statens bosättningslånefond	36 818
Fonden för låneunderstöd:	
Riksbankens delfond	109 983
Riksgäldskontoret	
Fonden för kreditgivning till utlandet:	
Nedskrivning av Sveriges fordran på Finland	100 000 000
	Summa kr. 116 447 765

På fonden för oreglerade kapitalmedelsförluster redovisades den 1 juli 1968 som ingående balans 164 373 024 kr. Fonden har under budgetåret 1968/69 tillgodoförts *dels* anslag från driftbudgeten på 1 milj. kr., *dels* 6 838 kr. som influtit på tidigare avskrivna, fonden påförda förluster, *dels* 642 milj. kr. som förts över från avskrivningskontot för lånefonden för bostadsbyggande (prop. 1969: 115, SU 117, rskr 295), *dels* 1 881 400 kr. som tillförts fonden i samband med invärdering på sjöfartsverkets fond av vissa tillgångar. Eftersom enligt den lämnade redovisningen fonden samtidigt belastats för förluster med 116 447 765 kr., utgjorde den utgående balansen per den 30 juni 1969 692 813 497 kr., varav 27 718 265 kr. avsåg ännu ej disponerade medel avsatta för retroaktiv reglering av vissa kapitalmedelsförluster, medan återstående belopp, eller 665 095 232 kr., avsåg medel disponibla för reglering av smärre oreglerade kapitalmedelsförluster. För budgetåret 1970/71 bör anvisas 1 milj. kr. för avskrivning av smärre oreglerade kapitalmedelsförluster. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

*Statsverkspropositionen år 1970: Bil. 20:
Avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster*

att till *Avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster*
för budgetåret 1970/71 anvisa ett anslag av 1 000 000 kr.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av
statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans
Maj:t Konungen.

Ur protokollet:
Britta Gyllensten

STATENS ALLMÄNNA FASTIGHETSFOND

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den
2 januari 1970.*

Närvarande:

Statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, HOLMQVIST, ASPLING, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDKVIST, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG, BENGTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler förslag till stat för statens allmänna fastighetsfond för budgetåret 1970/71 och anför.

Inledning

Statens allmänna fastighetsfond är en kapitalfond för redovisning av civila statliga fastigheter, som inte är att hänföra till affärsverken. Fonden omfattar allmänna förvaltningsbyggnader, fångvårdsanstalter, fastigheter för undervisningsändamål, sjukhusbyggnader m. m. Allmänna fastighetsfonden är uppdelad på sju delfonder, nämligen slottsbyggnadernas, kriminalvårdsstyrelsens, beskickningsfastigheternas, karolinska sjukhusets, akademiska sjukhusets, byggnadsstyrelsens och generaltullstyrelsens delfonder. Av dessa förvaltas slottsbyggnadernas, beskickningsfastigheternas, akademiska sjukhusets och byggnadsstyrelsens delfonder av byggnadsstyrelsen och de övriga av resp. myndighet.

Fastighetsfondens inkomster, utgifter och kapitalbehållning redovisas i rikshuvudboken. Inkomst- och utgiftsstat för fonden fastställs årligen av Kungl. Maj:t och riksdagen. Fonden är konstruerad som en produktiv fond. Överskottet är i princip beräknat så att det svarar mot statens förräntnings-

krav på det investerade nettokapitalet. Undantag från denna regel utgör slottsbyggnadernas och byggnadsstyrelsens delfonder.

Staten för statens allmänna fastighetsfond är uppdelad på följande titlar, nämligen på inkomstsidan A. Ersättning för till statsmyndigheter upplåtna lokaler, B. Hyror och arrenden för till enskilda upplåtta lokaler och markområden och C. Diverse inkomster samt på utgiftssidan A. Reparations- och underhållskostnader m. m., B. Avsättning till värdeminskningsskonto och C. Hyres- och arrendeutgifter m. m. Inkomsterna och utgifterna under de angivna titlarna tas upp särskilt för de olika delfonderna. Fondens överskott redovisas under särskild titel på riksstatens inkomstsida.

Det förslag till stat för allmänna fastighetsfonden som framläggs i det följande torde få fogas till statsrådsprotokollet i detta ärende som *bilaga 21.1*. Till grund för förslaget ligger staförslag, som vederbörande förvaltningsmyndigheter har lämnat för resp. delfonder. Riksrevisionsverket har yttrat sig över dessa.

Förslaget till stat slutar på ett belopp av 430,6 milj. kr. Detta innebär en ökning av omslutningssumman med 62,5 milj. kr. i jämförelse med staten för innevarande budgetår. Posten till reparations- och underhållskostnader m. m. minskar med 9,6 milj. kr., medan posten till avsättning till värdeminskningsskonto och posten till hyres- och arrendeutgifter m. m. ökar med 16,2 milj. kr. resp. 10,8 milj. kr. I beloppet till avsättning till värdeminskningsskonto ingår inom byggnadsstyrelsens delfond 11,6 milj. kr. Detta belopp utgör beräknade licensmedel för avskrivning av investeringar i radio- och televisionshus. Motsvarande belopp har tagits upp som inkomst under posten Diverse inkomster.

På inkomstsidan ökar samtliga poster. Posten till ersättning för till statsmyndigheter upplåtta lokaler ökar med 48,7 milj. kr. och posten till hyror och arrenden för till enskilda upplåtta lokaler och markområden med 2,1 milj. kr. Fondens överskott ökar med 45,2 milj. kr.

Innan jag går närmare in på en redovisning av förslaget till stat för fastighetsfonden vill jag erinra om att byggnadsstyrelsen den 12 januari 1968 fått i uppdrag att utreda principerna för beräkning av kostnaderna för underhållet av statliga fastigheter m. m. Till dess resultatet av denna utredning föreligger bör hittillsvarande principer tillämpas för medelsberäkningen. Min utgångspunkt för beräkningen är således de procentsatser för löpande underhåll av olika byggnadskategorier som använts under senare år. Härtill kommer de extra medelstillskott för särskilda arbeten m. m. som jag vill förorda efter framställning av de fondförvaltande myndigheterna.

För förvaltningen av statens allmänna fastighetsfond gäller av Kungl. Maj:ts meddelade bestämmelser. Dessa innebär bl. a., att myndigheterna i varje särskilt fall skall underställa Kungl. Maj:ts prövning sådana arbeten som de ämnar bekosta med medel för det löpande fastighetsunderhållet och som beräknas kosta mer än 500 000 kr. Om medel beräknats kollektivt för sär-

skilda ändamål, gäller i fråga om motsvarande underställning i varje särskilt fall beloppsgränsen 300 000 kr.

Utgifter

A. Reparations- och underhållskostnader m. m.

De nu gällande principerna för beräkningen av medelsbehovet för reparationsändamål, vilka godkänts av riksdagen (prop. 1943: 71, SU 59, rskr 120), innebär i huvudsak följande.

Beloppet av reparationsmedel räknas ut genom att byggnadsbeståndets bokförda värde multipliceras med ett visst procenttal, den s. k. underhållsprocenten. I byggnadsbeståndets bokförda värde ingår inte de byggnader som har färdigställts under budgetåret före det budgetår som statförslaget avser. Underhållsprocenten är avpassad efter byggnadernas ålder. Sålunda gäller ett visst procenttal för gamla byggnader och ett annat för nya byggnader. Under de första åtta åren halveras vidare underhållsprocenten för de nya byggnaderna. Det erhållna reparationsmedelsbehovet omräknas slutligen med hänsyn till ändringarna i prisläget på byggnadsmarknaden. Dessa ändringar framgår av byggnadsstyrelsens underhållskostnadsindex.

De sålunda beräknade underhållsmedlen utgör en ram för det normala fastighetsunderhållet. För extraordinära reparationsåtgärder samt ändrings- och ombyggnadsarbeten, som inte eller endast i begränsad omfattning höjer fastighetens värde, beräknas medel under posterna till reparations- och underhållskostnader efter prövning i varje särskilt fall.

De nu nämnda principerna för beräkning av medelsbehovet för det normala fastighetsunderhållet tillämpas för kriminalvårdsstyrelsens, karolinska sjukhusets, akademiska sjukhusets, byggnadsstyrelsens och generalullstyrelsens delfonder. För slottsbyggnadernas och beskickningsfastigheternas delfonder beräknas underhållsmedlen i särskild ordning.

Värdena på byggnader som har uppförts efter år 1935 räknas om till 1935 års prisnivå i enlighet med principer som godkänts av riksdagen (prop. 1946: 1 bil. 22 s. 6, SU 26, rskr 30). Vid omräkningen tillämpas byggnadsstyrelsens nybyggnadskostnadsindex.

Byggnadsstyrelsen har anmält, att underhållskostnadsindex med år 1963 som basår var 133 den 1 april 1969. Detta innebär en höjning med 3 enheter eller ca 2,3 % sedan motsvarande tidpunkt år 1968.

A 1. Reparations- och underhållskostnader m. m.: Slottsbyggnadernas delfond

1968/69 Utgift	7 745 871		
1969/70 Anvisat	7 570 000		
1970/71 Förslag	7 600 000		
		1969/70	Beräknad ändring 1970/71
			Byggnads- Dep.chefen
			styrelsen
Reparations- och underhållskostnader för fastigheter tillhörande slottsbyggnadernas delfond . .	7 570 000	+ 425 000	+ 30 000

Byggnadsstyrelsen

Ökad medelsanvisning för löpande reparations- och underhållsarbeten är nödvändig för att avhjälpa eftersatt underhåll. För underhåll av de kungl. slotten med tillhörande byggnader erfordras således 1 900 000 kr. Reparations- och underhållskostnaderna för uthyrda lägenheter vid Drottningholm, Ulriksdal och Haga har upptagits till belopp som i huvudsak motsvarar hyresinkomsterna. Dessa beräknas för nästa budgetår uppgå till 700 000 kr. För reparation och underhåll av vissa historiska byggnader och byggnadsminnesmärken erfordras 800 000 kr.

För särskilda arbeten tar styrelsen upp 4 445 000 kr. I beloppet ingår bl. a. 575 000 kr. för restaurering av kulturhistoriskt värdefulla rumsinredningar inom Stockholms, Drottningholms och Gripsholms slott m. fl. Vidare ingår 1 985 000 kr. för fasadrenoveringar och takarbeten på Stockholms, Drottningholms, Rosersbergs, Strömsholms, Vadstena och Kalmar slott. Styrelsen har vidare inom ramen för nämnda belopp begärt att få disponera 1 365 000 kr. för säkrings- och skyddsåtgärder, 520 000 kr. för reparation av VVS- och el-anläggningar m. m. Säkrings- och skyddsåtgärderna avser bl. a. arbeten rörande Dalarö skans, Uppsala slott, Borgholms slottsruin och Bohus fästning.

Departementschefen

För löpande underhåll, fasadrenoveringar, reparation av VVS- och el-anläggningar samt säkrings- och skyddsåtgärder har jag beräknat 4 625 000 kr. samt för restaurering av kulturhistoriskt värdefulla rumsinredningar 375 000 kr.

Vidare har jag räknat med 2,6 milj. kr. för fortsatt reparation av Riddarholmskyrkans torn. För ändamålet har tidigare anvisats sammanlagt 2,4 milj. kr. Byggnadsstyrelsen har anmält, att sedan samtliga järnspiror nedmonterats och underkastats teknisk undersökning, har det visat sig nödvändigt att utföra nygjutning i betydligt större omfattning än tidigare ansetts behövt. Den totala kostnaden för arbetena med mur- och järntorn beräknas således till 5 milj. kr. Jag föreslår att detta belopp fastställs som

kostnadsram för restaureringsåtgärderna beträffande Riddarholmskyrkans torn.

Jag förordar, att under slottsbyggnadernas delfond till reparations- och underhållskostnader m. m. beräknas 7,6 milj. kr.

A 2. Reparations- och underhållskostnader m. m.: Kriminalvårdsstyrelsens delfond

1968/69 Utgift	6 663 917
1969/70 Anvisat	6 898 000
1970/71 Förslag	7 892 000

	1969/70	Beräknad ändring Kriminalvårds- styrelsen	1970/71 Dep.chefen
a) Löpande reparations- och underhållskostnader	3 029 000	+ 748 000	+ 748 000
b) Särskilda arbeten	3 869 000	+ 4 005 000	+ 246 000
	6 898 000	+ 4 753 000	+ 994 000

Specifikation av b) Särskilda arbeten

	Beräknat medelsbehov för 1970/71 Kriminal- vårdsstyrelsen	Dep.chefen
1. Alarm och nödbelysning	510 000	250 000
2. Starkströmsanläggningar	985 000	540 000
3. Modernisering av personalbostäder	221 000	205 000
4. Utbyte av värmeappar, övergång till oljeeldning	773 000	550 000
5. Anordningar för vattenförsörjning m. m.	745 000	645 000
6. Ombyggnadsarbeten vid fångvårdsanstalter	4 290 000	1 675 000
7. Brandskyddsåtgärder	350 000	250 000
	7 874 000	4 115 000

Kriminalvårdsstyrelsen

a) Medelsbehovet för normala underhållsarbeten, beräknat enligt gällande regler, uppgår till 3 777 000 kr. Reparations- och underhållskostnader för barackbyggnader som inte är invärderade på fastighetsfonden beräknas till 320 000 kr.

b) För särskilda arbeten beräknas sammanlagt 7 874 000 kr. Under delposten alarm och nödbelysningar har tagits upp 510 000 kr. för arbeten vid bl. a. anstalterna Norrtälje, Tidaholm, Ulriksfors, Nyköping och Hinseberg. För upprustning och översyn av starkströmsanläggningar vid anstalterna Lärbro, Sjöboda, Hall, Hinseberg, Singeshult samt för fortlöpande översyn och viss modernisering av el-anläggningar har beräknats 985 000 kr.

För modernisering av personalbostäder beräknas 221 000 kr. för arbeten vid Härlanda, Skenäs och vid Håga sjukhus.

Vid anstalterna Härlanda, Kumla, Västerås, Orretorp, Halmstad, Mariestad, Gävle, Kalmar, Visby och Hall föreligger behov av upprustning av vär-

meanläggningar, utbyte av värmepannor och åtgärder för övergång till oljeeldning m. m. För ändamålet har beräknats 773 000 kr.

Under anordningar för vattenförsörjning m. m. beräknas 745 000 kr. för åtgärder vid anstalterna Roxtuna, Skogsgård, Hällby, Skenäs, Rönås, Ollestad och Norrköping.

För ombyggnadsarbeten vid fångvårdsanstalter beräknas sammanlagt 4 290 000 kr., varav bl. a. 1 640 000 kr. för tak- och fasadarbeten, 375 000 kr. för upprustningsarbeten vid fångvårdsanstalten Hall, 1 milj. kr. för förbättringsarbeten på vägar och planer och 626 000 kr. för sanitär upprustning och förbättrade ventilationsanordningar vid flera anstalter.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen förordar jag, att under kriminalvårdstyrelsens delfond till reparations- och underhållskostnader m. m. beräknas 7 892 000 kr.

A 3. Reparations- och underhållskostnader m. m.: Beskickningsfastigheternas delfond

1968/69 Utgift	4 807 329
1969/70 Anvisat	4 905 000
1970/71 Förslag	5 690 000

	1969/70	Beräknad ändring	1970/71
		Byggnads-	Dep.chefen
		styrelsen	
a) Reparations- och underhållskostnader i allmänhet m. m.	3 060 000	+ 580 000	+ 430 000
b) Särskilda arbeten	950 000	+ 690 000	+ 250 000
c) Bränsle och lyse för kanslilokaler och tjänstebostäder	895 000	+ 105 000	+ 105 000
	4 905 000	+ 1 375 000	+ 785 000

Specifikation av b) Särskilda arbeten

	Beräknat medelsbehov för	
	1970/71	Dep.chefen
	Byggnads-	
	styrelsen	
1. Arbeten i samband med personskiten på chefsposter och särskilda arbeten i kanslier	700 000	500 000
2. Reparations- och ombyggnadsarbeten m. m. rörande fastigheter i New Delhi, Reykjavik, Addis Abeba, Haag, Mexico och Washington	940 000	700 000
	1 640 000	1 200 000

Byggnadsstyrelsen

a) Medelsbehovet för löpande underhåll och för driftkostnader beräknas öka med 580 000 kr. Härvid har hänsyn tagits till försäljning av ambassad-

fastigheterna i Paris och Haag. I beloppet ingår 170 000 kr. för beräknade pris- och löneökningar.

b) Utöver medel för normala underhållsarbeten behövs 1 640 000 kr. för vissa större reparations- och ombyggnadsarbeten m. m.

c) För bränsle och lyse i kanslilokaler och tjänstelokaler uppgår medelsbehovet till 1 milj. kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen förordar jag, att under besikkningsfastigheternas delfond till reparations- och underhållskostnader m. m. beräknas 5 690 000 kr.

A 4. Reparations- och underhållskostnader m. m.: Karolinska sjukhusets delfond

1968/69 Utgift	3 764 040
1969/70 Anvisat	4 417 000
1970/71 Förslag	4 600 000

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Direktionen för karolinska sjukhuset	Dep.chefen
a) Löpande reparations- och underhållskostnader	3 112 000	+ 191 000	+ 188 000
b) Särskilda arbeten	1 305 000	+ 360 000	— 5 000
	4 417 000	+ 551 000	+ 183 000

Specifikation av b) Särskilda arbeten

	Beräknat medelsbehov för 1970/71	
	Direktionen för karolin- ska sjukhuset	Dep.chefen
1. Upprustning av personalbostäder	400 000	350 000
2. Reparation av värme-, el- och VVS-anläggningar m. m.	1 265 000	950 000
	1 665 000	1 300 000

Direktionen för karolinska sjukhuset

a) För löpande underhåll beräknar direktionen 3 303 000 kr. med tillämpning av gällande regler.

b) Med hänsyn till den omfattande verksamhet som bedrivs inom sjukhuset med ett praktiskt taget maximalt utnyttjande av sjukhuset samtliga lokaliteter och med tanke på det tidigare eftersatta underhållet är nuvarande medelstilleddning otillfredsställande. För erforderliga tekniska reparationer av bl. a. el-, värme- och VVS-anläggningar och för fortsatt upprustning av personalbostäder behövs 1 665 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen förordar jag, att under karolinska sjukhusets delfond till reparations- och underhållskostnader m. m. beräknas 4,6 milj. kr.

A 5. Reparations- och underhållskostnader m. m.: Akademiska sjukhusets delfond

1968/69 Utgift	1 388 374		
1969/70 Anvisat	1 789 000		
1970/71 Förslag	1 913 000		
	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Byggnads-	Dep.chefen
		styrelsen	
Löpande reparations- och underhållskostnader..	1 789 000	+ 124 000	+ 124 000

Byggnadsstyrelsen

Medelsbehovet beräknas med tillämpning av gällande regler till 2 178 820 kr. Härav täcks ca 266 000 kr. av inflytande inkomster. Erforderligt medelsbehov blir således ca 1 913 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen förordar jag, att under akademiska sjukhusets delfond till reparations- och underhållskostnader m. m. beräknas 1 913 000 kr.

A 6. Reparations- och underhållskostnader m. m.: Byggnadsstyrelsens delfond

1968/69 Utgift	63 226 581		
1969/70 Anvisat	68 418 000		
1970/71 Förslag	56 800 000		
	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Byggnads-	Dep.chefen
		styrelsen	
a) Löpande reparations- och underhållskostnader m. m.	50 388 000	+ 1 982 000	+ 412 000
b) Särskilda arbeten	18 030 000	— 3 030 000	— 12 030 000
	68 418 000	— 1 048 000	— 11 618 000

Byggnadsstyrelsen

a) För löpande reparations- och underhållsarbeten och för utgifter av onerakarakter förordas 52 370 000 kr. I detta belopp ingår 4 315 000 kr. för underhåll av byggnader och anläggningar som ännu inte invärderats på fonden.

b) Under delposten Särskilda arbeten har byggnadsstyrelsen i tidigare staförslag begärt medel för dels större underhållsarbeten såsom fasad- och takreparationer, utbyte av fönster i större byggnader, dels ombyggnads- och kompletteringsarbeten. För budgetåret 1970/71 begärs under denna delpost endast medel för ombyggnads- och kompletteringsarbeten, medan medel för reparationsarbeten m. m. av tidigare nämnd art tas upp under delposten Löpande reparations- och underhållskostnader m. m. Omfördelningen anknyter till det nya planeringssystem för fastighetsförvaltningen som är under utveckling inom styrelsen.

Byggnadsstyrelsen begär 15 milj. kr. för ombyggnads- och kompletteringsarbeten. Medlen behövs för att under budgetåret lösa uppkommande lokalfrågor genom ändrings- och ombyggnadsarbeten, inredning av vindar m. m. Medel för nämnda ändamål har tidigare beräknats under rubriken Anordnande av tjänstelokaler m. m. inom delposten Särskilda arbeten.

Departementschefen

För löpande reparations- och underhållskostnader m. m. har jag beräknat 50,8 milj. kr.

För sådana ombyggnads- och kompletteringsarbeten som kan behöva utföras under budgetåret för att lösa uppkommande lokalbehov m. m., har jag beräknat 6 milj. kr. Eventuella ytterligare medel för ändamålet bör efter beslut av Kungl. Maj:t kunna tas i anspråk av tillgängliga medel.

I detta sammanhang bör nämnas att Kungl. Maj:t den 5 september 1969 har godkänt ett tilläggsavtal till nyttjanderättsavtalet med Södermanlands läns landsting den 4 februari 1966 om Sundby sjukhus m. fl. Tilläggsavtalet, som är träffat mellan statens förhandlingsnämnd och företrädare för Södermanlands läns landsting, innebär att underhålls- och upprustningsarbetena vid Sundby sjukhus enligt upprättad generalplan skall, inom en kostnad av 6 193 000 kr. enligt prisläget den 1 april 1968, utföras av staten i den turordning och omfattning som överenskommes mellan byggnadsstyrelsen och landstinget. För upprustningsarbetena erlägger landstinget tilläggshyra. Beträffande Sundby sjukhus har redogörelse tidigare lämnats i prop. 1966: 64, prop. 1967: 1 bil. 20 s. 49, prop. 1967: 2 bil. 9 s. 30 och prop. 1968: 1 bil. 20 s. 17. Medelsbehovet för ändamålet bestrids av tillgängliga reparations- och underhållsmedel.

Jag förordar, att under byggnadsstyrelsens delfond till reparations- och underhållskostnader m. m. beräknas 56,8 milj. kr.

A 7. Reparations- och underhållskostnader m. m.: Generaltullstyrelsens delfond

1968/69 Utgift	180 413
1969/70 Anvisat	246 000
1970/71 Förslag	123 000

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71	
		Generaltull- styrelsen	Dep.chefen
Löpande reparations- och underhållskostnader	246 000	— 123 000	— 123 000

Generaltullstyrelsen

Medelsbehovet för underhåll av tullverkets fastigheter beräknas till 123 000 kr. I beloppet ingår ca 18 000 kr. för fastighetsskatter.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen förordar jag, att under generaltullstyrelsens delfond till reparations- och underhållskostnader m. m. beräknas 123 000 kr.

B. Avsättning till värdeminskningsskonto

De tillgångar som är bokförda på statens allmänna fastighetsfond skrivs av enligt vissa allmänna grunder. Avskrivningstiden är 60 år i normalfall och 40 år i fråga om byggnader för vilka ett extraordinärt avskrivningsbehov anses föreligga (fångvårdsanstalter, sjukhus, forskningsinstitutioner och skolor). Grundavskrivning sker i det förra fallet med 25 % och i det senare med 50 %. Avskrivningen skall i båda fallen fullföljas genom en årlig avsättning till värdeminskningsskonto, beräknad till 1,25 %. För grundavskrivningen anvisas anslag på riksstatens driftbudget under huvudtiteln Avskrivning av nya kapitalinvesteringar. Medel till den årliga avsättningen till värdeminskningsskonto förs upp på fastighetsfondens stat. Den årliga avsättningen påbörjas först under andra budgetåret efter det byggnaden färdigställt.

Beträffande investeringar i radio- och televisionshus gäller enligt riksdagens beslut (prop. 1955: 146, SU 125, rskr 288) att dessa finansieras med licensmedel och att anläggningskostnaderna avskrivs omedelbart när de uppkommer. I investeringsstaten för statens allmänna fastighetsfond redovisas dessa medel regelmässigt som avskrivningsmedel inom fonden. Som framgår av vad som inledningsvis anförts har på staten för statens allmänna fastighetsfond för budgetåret 1970/71 ett belopp av 11,6 milj. kr. upptagits till avsättning till värdeminskningsskonto utgörande beräknade licensmedel för avskrivning av investeringar i radio- och televisionshus. Motsvarande belopp har tagits upp som inkomst på fonden under posten Diverse inkomster.

I enlighet med angivna grunder har riksrevisionsverket vid den slutliga beräkningen av årsavskrivningen för budgetåret 1969/70 tagit upp denna till 24 053 054 kr.

Till de fastställda årsavskrivningarna för detta budgetår bör läggas belopp-

pet av den årliga avskrivningen på färdiga byggnader som tillkommit under budgetåret 1968/69. I övrigt bör vid beräkningen hänsyn tas endast till de avskrivningsbelopp som faller bort på grund av slutförda årsavskrivningar. Riksrevisionsverket har beräknat avsättningsbeloppet för budgetåret 1970/71 till 42 776 000 kr. Fördelningen av detta belopp på de olika delfonderna framgår av bilagan. Jag har inget att erinra mot de sålunda beräknade beloppen.

C. Hyres- och arrendeutgifter m. m.

C 2. Hyres- och arrendeutgifter m. m.: Kriminalvårdsstyrelsens delfond

1968/69 Utgift	676 292
1969/70 Anvisat	700 000
1970/71 Förslag	700 000

I enlighet med förslag av kriminalvårdsstyrelsen förordar jag, att under kriminalvårdsstyrelsens delfond till hyres- och arrendeutgifter m. m. beräknas 700 000 kr.

C 3. Hyres- och arrendeutgifter m. m.: Beskickningsfastigheternas delfond

1968/69 Utgift	14 180 766
1969/70 Anvisat	13 000 000
1970/71 Förslag	15 000 000

Byggnadsstyrelsen

Posten bör föras upp med 15 335 000 kr. Styrelsen har därvid beräknat bl. a. 2 200 000 kr. för nyanskaffning av lokaler, köp av bostadsrätter och täckande av hyreshöjningar samt 2 200 000 kr. för reparations- och underhållsarbeten m. m., vilka statsverket som hyresgäst har att bekosta. Medel för nyförhyrningar m. m. har beräknats bl. a. för lokaler i London, Prag, Mexico, Bagdad, Lissabon, Athen, Genève och Montreal.

Departementschefen

För hyres- och arrendeutgifter m. m. har jag beräknat 15 milj. kr. Jag har därvid räknat med högst 1,5 milj. kr. för nyanskaffning av lokaler m. m.

Jag förordar sålunda, att under beskickningsfastigheternas delfond till hyres- och arrendeutgifter m. m. beräknas 15 milj. kr.

C 4. Hyres- och arrendeutgifter m. m.: Karolinska sjukhusets delfond

1968/69 Utgift	1 481 472
1969/70 Anvisat	2 100 000
1970/71 Förslag	2 100 000

I enlighet med förslag av direktionen för karolinska sjukhuset förordar jag, att under karolinska sjukhusets delfond till hyres- och arrendeutgifter m. m. beräknas 2,1 milj. kr.

C 5. Hyres- och arrendeutgifter m. m.: Akademiska sjukhusets delfond

1968/69 Utgift	0
1969/70 Anvisat	1 000
1970/71 Förslag	1 000

Byggnadsstyrelsen

Under delposten har medel tidigare beräknats för anskaffande av bostadsrättslägenheter för sjukhusets personal. Då dessa kostnader inte längre skall belasta fastighetsfondens stat anser styrelsen att ett formellt belopp på 1 000 kr. bör tas upp för eventuellt uppkommande behov av förhyrningar under nästa budgetår.

Departementschefen

Jag förordar i enlighet med byggnadsstyrelsens förslag, att under akademiska sjukhusets delfond till hyres- och arrendeutgifter m. m. beräknas ett formellt belopp av 1 000 kr.

C 6. Hyres- och arrendeutgifter m. m.: Byggnadsstyrelsens delfond

1968/69 Utgift	139 497 516
1969/70 Anvisat	133 486 000
1970/71 Förslag	142 000 000

Byggnadsstyrelsen

Erforderligt belopp har beräknats till 142 milj. kr. Häri ingår uppskattade utgifter för ändrings- och inredningsarbeten i förhyrda lokaler och förvärv av bostadsrätter.

Departementschefen

Jag förordar i enlighet med byggnadsstyrelsens förslag, att under byggnadsstyrelsens delfond till hyres- och arrendeutgifter m. m. beräknas 142 milj. kr.

C 7. Hyres- och arrendeutgifter m. m.: Generaltullstyrelsens delfond

1968/69 Utgift	6 574 111
1969/70 Anvisat	6 000 000
1970/71 Förslag	6 250 000

I enlighet med förslag av generaltullstyrelsen förordar jag, att under generaltullstyrelsens delfond till hyres- och arrendeutgifter m. m. beräknas 6 250 000 kr.

Inkomster

A. Ersättning för till statsmyndigheter upplåtna lokaler

Fr. o. m. innevarande budgetår bestrids lokalhyror från statsmyndigheternas förvaltningskostnadsanslag eller i förekommande fall från sakanslag. Hyrorerna skall, efter särskild debiteringsuppgift från fastighetsfondförvaltande myndighet, tillgodoföras den delfond av statens allmänna fastighetsfond från vilken motsvarande utgifter bestrids. För slottsbyggnadernas delfond erfordras dock att ett särskilt ersättningsanslag tas upp under sjunde huvudtiteln, vilket beror på att flertalet av de invärderade fastigheterna på denna delfond inte kan disponeras i sådan omfattning att hyresintäkterna svarar mot utgifterna. För lokaler som vissa enheter inom försvaret disponerar i fastigheter, som är invärderade på slottsbyggnadernas och byggnadsstyrelsens delfonder, har av redovisningstekniska skäl under fjärde huvudtiteln tagits upp ersättningsanslag till dessa delfonder på 17 000 kr. resp. 37 000 kr.

Vid beräkning av de lokalhyror och ersättningsanslag som på förut redovisat sätt skall tillgodoföras inkomstsidan på statens allmänna fastighetsfond, har tillämpats de beräkningsprinciper som hittills gällt för beräkning av ersättningsanslagen till fonden. Jag har tidigare vid behandling av vissa för flera huvudtitlar gemensamma frågor redovisat det förslag till nya hyresberäkningsprinciper som upprättats av byggnadsstyrelsen och som kan komma att tillämpas fr. o. m. budgetåret 1971/72. För det nu aktuella budgetåret innebär hittills gällande beräkningsprinciper i korthet att ersättningen till fastighetsfonden bestäms för samtliga delfonder utom slottsbyggnadernas och byggnadsstyrelsens delfonder på det sättet, att ett överskott erhålls som svarar mot 6 1/4 % ränta (statens normalränta för lån från utlåningsfonder för budgetåret 1969/70) på det statskapital som disponeras av resp. delfond. Kapitalbehållningarna och överskotten beräknas uppgå till följande belopp den 1 juli 1970.

	Kapital- behållning	Överskott
Kriminalvårdsstyrelsens delfond.....	117 798 233	7 360 000
Beskickningsfastigheternas delfond	62 050 419	3 880 000
Karolinska sjukhusets delfond.....	53 453 747	3 340 000
Akademiska sjukhusets delfond	33 842 924	2 115 000
Generaltullstyrelsens delfond	4 060 276	255 000

Vid beräkningen av kapitalbehållningarna har förutsatts, att de medel som är disponibla för budgetåret 1969/70 för investering i de olika delfonderna helt tas i anspråk före budgetårets utgång.

För slottsbyggnadernas delfond tas av redovisningstekniska skäl upp ett

formellt överskott av 1 000 kr. Som tidigare nämnts tas det belopp som behövs för att balansera nettoutgifterna för reparation och underhåll av delfondens byggnader upp som ersättningsanslag under fjärde och sjunde huvudtitlarna.

För byggnadsstyrelsens delfond beräknas ersättningen till fastighetsfonden med ledning av de kalkylerade hyresvärdena för de fastigheter som tillhör resp. förhyrs av delfonden. Beträffande förhyrda lokaler beräknas de belopp som årligen skall tillföras delfonden med ledning av hyresutgifterna för tiden den 1 april—den 31 mars.

Enligt nu föreliggande beräkningar kommer ersättningen för till statsmyndigheter upplåtna lokaler för nästa budgetår att uppgå till sammanlagt 394 278 000 kr.

Jag förordar, att delposten Ersättning för till statsmyndigheter upplåtna lokaler för budgetåret 1970/71 förs upp med 394 278 000 kr. med den fördelning på olika delfonder som framgår av bilagan.

B. Hyror och arrenden för till enskilda upplåtna lokaler och markområden

Förvaltningsmyndigheterna har för budgetåret 1970/71 beräknat denna inkomstpost efter samma grunder som för innevarande budgetår. I allmänhet har inkomsterna uppskattats till högre belopp än tidigare med hänsyn till genomförda eller planerade hyreshöjningar. Jag godtar i princip myndigheternas beräkningar och förordar, att delposten för budgetåret 1970/71 förs upp med 23 487 000 kr. med den fördelning på olika delfonder som framgår av bilagan.

C. Diverse inkomster

Under denna delpost godtar jag förvaltningsmyndigheternas förslag och förordar, att delposten förs upp med sammanlagt 12 831 000 kr. med den fördelning på olika delfonder som framgår av bilagan. Häri ingår 11,6 milj. kr. utgörande beräknade licensmedel för avskrivningar av investeringar i radio- och televisionshus.

Hemställen

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att godkänna förslaget till stat för statens allmänna fastighetsfond för budgetåret 1970/71 (bilaga 21.1).

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:
Britta Gyllensten

Bilaga 21. 1

**FÖRSLAG TILL
STAT FÖR STATENS ALLMÄNNA FASTIGHETFOND
FÖR BUDGETÅRET 1970/71**

Inkomster*A. Ersättning för till statsmyndigheter upplåtna lokaler*

1. Slottsbyggnadernas	delfond	6 800 000	
2. Kriminalvårdsstyrelsens	»	17 479 000	
3. Beskickningsfastigheternas	»	24 591 000	
4. Karolinska sjukhusets	»	10 422 000	
5. Akademiska sjukhusets	»	6 067 000	
6. Byggnadsstyrelsens	»	322 497 000	
7. Generaltullstyrelsens	»	6 422 000	394 278 000

B. Hyror och arrenden för till enskilda upplåtna lokaler och markområden

1. Slottsbyggnadernas	delfond	700 000	
2. Kriminalvårdsstyrelsens	»	1 100 000	
3. Beskickningsfastigheternas	»	397 000	
4. Karolinska sjukhusets	»	2 000 000	
5. Akademiska sjukhusets	»	—	
6. Byggnadsstyrelsens	»	19 000 000	
7. Generaltullstyrelsens	»	290 000	23 487 000

C. Diverse inkomster

1. Slottsbyggnadernas	delfond	101 000	
2. Kriminalvårdsstyrelsens	»	1 000	
3. Beskickningsfastigheternas	»	1 000	
4. Karolinska sjukhusets	»	1 000	
5. Akademiska sjukhusets	»	646 000	
6. Byggnadsstyrelsens	»	12 080 000	
7. Generaltullstyrelsens	»	1 000	12 831 000
		Summa kr.	430 596 000

Utgifter*A. Reparations- och underhållskostnader m. m.*

1. Slottsbyggnadernas	delfond	7 600 000	
2. Kriminalvårdsstyrelsens	»	7 892 000	
3. Beskickningsfastigheternas	»	5 690 000	
4. Karolinska sjukhusets	»	4 600 000	
5. Akademiska sjukhusets	»	1 913 000	
6. Byggnadsstyrelsens	»	56 800 000	
7. Generaltullstyrelsens	»	123 000	84 618 000

B. Avsättning till värdeminskningsskonto

2. Kriminalvårdsstyrelsens	delfond, förslagsvis	2 628 000	
3. Beskickningsfastigheternas	»	419 000	
4. Karolinska sjukhusets	»	2 383 000	
5. Akademiska sjukhusets	»	2 684 000	
6. Byggnadsstyrelsens	»	34 577 000	
7. Generaltullstyrelsens	»	85 000	42 776 000

Statsverkspropositionen år 1970: Bil. 21
Statens allmänna fastighetsfond

C. Hyres- och arrendeutgifter m. m.

2. Kriminalvårdsstyrelsens	delfond, förslagsvis	700 000	
3. Beskickningsfastigheternas	»	»	15 000 000	
4. Karolinska sjukhusets	»	»	2 100 000	
5. Akademiska sjukhusets	»	»	1 000	
6. Byggnadsstyrelsens	»	»	142 000 000	
7. Generaltullstyrelsens	»	»	6 250 000	166 051 000

Överskott att tillföras riksstatens driftbudget

1. Slottsbyggnadernas	delfond	1 000	
2. Kriminalvårdsstyrelsens	»	7 360 000	
3. Beskickningsfastigheternas	»	3 880 000	
4. Karolinska sjukhusets	»	3 340 000	
5. Akademiska sjukhusets	»	2 115 000	
6. Byggnadsstyrelsens	»	120 200 000	
7. Generaltullstyrelsens	»	255 000	137 151 000
			Summa kr.	430 596 000

BILAGA 22 TILL STATSVERKSPROPOSITIONEN 1970

FÖRSVARETS FASTIGHETSFOND

*Utdrag av protokollet över försvarsärenden hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den
2 januari 1970.*

Närvarande:

Statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, HOLMQVIST, ASPLING, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDEVIST, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG, BENGTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON.

Chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Andersson, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter förslag till stat för försvarets fastighetsfond för budgetåret 1970/71 och anför.

Översikt av fastighetsfondens ställning m. m.

Försvarets fastighetsfond är en kapitalfond för redovisning av byggnader, anläggningar och mark som disponeras för militära ändamål. Fonden omfattar övnings- och skjutfält, kasern- och befästningsanläggningar, flygfält, förråd m. m. Försvarets fastighetsfond är uppdelad på tre delfonder, nämligen kasernbyggnaders delfond, befästningars delfond och försvarets forskningsanstalts delfond.

Försvarets fastighetsfonds inkomster och utgifter liksom dess kapitalbehållning redovisas i rikshuvudboken. Inkomst- och utgiftsstat för fonden fastställs årligen av Kungl. Maj:t och riksdagen. Fonden är konstruerad som en produktiv fond, vars överskott i princip är beräknat så att det svarar mot statens förräntningskrav på det investerade nettokapitalet. Överskottet redovisas under särskild titel på riksstatens inkomstsida. Det inkomststillskott som behövs för balans i staten erhålls — förutom av hyresinkomster för lokalupplåtelse till myndigheter och enskilda m. fl. inkomster — genom ersättningsanslag till vederbörande delfond för upplåtta lokaler.

Av riksrevisionsverkets utdrag ur rikshuvudboken för budgetåret 1968/69 framgår att fondens ställning den 30 juni 1969 var följande (milj. kr.).

1 — Bihang till riksdagens protokoll 1970. 1 saml. Nr 1. Bil. 22

	Kasern- byggnaders delfond	Befäst- ningars delfond	Försvarets forsknings- anstalts delfond	Summa
<i>Tillgångar:</i>				
Markvärde.....	325,5	21,8	4,9	352,2
Byggnadsvärde.....	1 750,5	2 789,4	75,6	4 615,5
Fordringar hos andra fonder.....	35,5	20,7	1,7	57,9
Övriga fordringar.....	240,0	0,7	—	240,7
Summa tillgångar	2 351,5	2 832,6	82,2	5 266,3
<i>Skulder:</i>				
Värdeminskningsskonto.....	1 258,9	2 585,0	44,5	3 888,4
Diverse medel.....	35,5	20,7	1,7	57,9
Summa skulder	1 294,4	2 605,7	46,2	3 946,3
Kapitalbehållning.....	1 057,1	226,9	36,0	1 320,0

I förhållande till fondens ställning den 1 juli 1968 innebär de redovisade siffrorna en ökning av mark- och byggnadsvärdena (brutto) med 191,1 milj. kr. Nettoökningen av fondens kapital under budgetåret uppgår till 23,2 milj. kr.

Den för budgetåret 1969/70 fastställda staten för fastighetsfonden balanserade på 319,2 milj. kr. Inkomsterna beräknades till detta belopp samt utgifterna och överskottet till resp. 236 och 83,2 milj. kr. Utfallet av staten för budgetåret 1968/69 framgår av en sammanställning som finns intagen i riksrevisionsverkets budgetredovisning (s. 120). Enligt denna har fondens överskott — beräknat efter en räntesats av 6 % — uppgått till 79 milj. kr. som har tillförts driftbudgeten.

Fortifikationsförvaltningen och byggnadsstyrelsen har avgett förslag till stat för försvarets fastighetsfond för budgetåret 1970/71. Överbefälhavaren och riksrevisionsverket har yttrat sig över förslagen.

Förslag till stat för försvarets fastighetsfond för budgetåret 1970/71

Staten för försvarets fastighetsfond skall enligt beslut av 1948 års riksdag ta upp följande titlar, nämligen på *inkomstsidan* A. Ersättning för till statsmyndigheter upplåtna lokaler, B. Hyror och arrenden för till enskilda upplåtna lokaler och markområden, C. Inkomster av övnings- och skjutfält och D. Diverse inkomster samt på *utgiftssidan* A. Reparations- och underhållskostnader m. m., B. Avsättning till värdeminskningsskonto och C. Hyres- och arrendeutgifter m. m. för av fonden förhyrda lokaler och arrenderade markområden samt *överskott att tillföras riksstatens driftbudget*. Inkomsterna resp. utgifterna under de angivna titlarna skall tas upp särskilt för de olika delfonderna.

Det förslag till stat för försvarets fastighetsfond som läggs fram i det följande torde såsom *bilaga* få fogas till statsrådsprotokollet i detta ärende. Förslaget slutar på ett belopp av 335 732 000 kr., vilket innebär en ökning av

omslutningen med 16 549 000 kr. Detta beror på en ökning av utgifterna och överskottet. Reparations- och underhållskostnaderna förutses öka med 10 055 000 kr. och avsättningen till värdeminskningsskontot med 1 152 000 kr. Hyres- och arrendeutgifterna förutses minska med 1 264 000 kr. Överskottet beräknas fr. o. m. budgetåret 1966/67 efter normalräntan för lån från statens utlåningsfonder, vilken för närvarande uppgår till 6,25 %. Överskottet beräknas öka med 6 606 000 kr. I fråga om inkomsterna utom ersättningsanslagen och hyresinkomsterna från myndigheter m. fl. förutses en minskning med 785 000 kr. Det belopp som behövs för balans i staten uppgår till 306 912 000 kr. Härav tillskjuts 19 697 000 kr. av vissa myndigheter m. fl. som ersättning för disponerade lokaler, vilket innebär en ökning med 2,4 milj. kr. Återstoden, 287 215 000 kr., täcks av ersättningsanslag. Dessa ökar med 14 934 000 kr.

Vid beräkningen av de olika posterna tar jag först upp fondens utgifter till behandling.

Utgifter

A. Reparations- och underhållskostnader m. m.

Beträffande byggnader m. m. som redovisas på *kasernbyggnaders delfond* och *försvarets forskningsanstalts delfond* beräknas medelsbehovet för reparation och underhåll, med i det följande angivna undantag, i enlighet med de principer som har angetts i prop. 1945:180. I överensstämmelse härmed beräknas medelsbehovet för reparationer och underhåll till viss procent av den faktiska byggnadskostnaden för varje särskild fastighet, omräknad till 1935 års prisnivå. Byggnadsbeståndet delas därvid upp i tre grupper. Den första gruppen — äldre byggnader — omfattar byggnader, som har färdigställts före den 1 juli 1938. Dessa byggnader redovisas i fastighetsfonden på grundval av särskild värdering. Den andra och den tredje gruppen — nyare byggnader — omfattar byggnader, som har färdigställts efter nyssnämnda datum och som har varit i bruk längre resp. kortare tid än nio år. Nyare byggnader redovisas med sitt anskaffningsvärde. Underhållsmedel beräknas första gången för andra budgetåret efter det budgetår, under vilket byggnaden har färdigställts. För byggnader som tillhör första gruppen skall enligt beslut av 1961 års riksdag (jfr prop. 1961:59 s. 17) fr. o. m. budgetåret 1962/63 tillämpas en grundunderhållskvot av 1,2 % vid 1935 års underhållskostnadsnivå. Underhållskvoten vid sagda prisnivå utgör i andra och tredje grupperna 0,8 resp. 0,4 %. Omräknade till 1969 års prisnivå med hjälp av byggnadsstyrelsens underhållskostnadsindex (basår 1963), som den 1 april 1969 har fastställts till 133,2, utgör underhållskvoterna i första gruppen 6,88 % samt i andra och tredje grupperna 4,58 resp. 2,29 %. — Utöver de procentuellt beräknade underhållsmedlen anvisas särskilda medel för arbeten av större omfattning (iståndsättningsarbeten) samt för skatter och underhåll av enskilda vägar.

4 Statsverkspropositionen år 1970: Bil. 22: Försvarsdepartementet

Från den procentuella beräkningsmetoden undantas övnings- och skjutfälten i enlighet med vad som har anförts i prop. 1948: 157. Underhållsmedel för dessa skall fastställas efter uppskattning för varje särskilt budgetår och medel för ändamålet anvisas på särskild delpost. Enligt prop. 1948: 157 skall även underhållet av marinens hamnanläggningar m. m. bestämmas efter uppskattning för varje särskilt budgetår och medel för ändamålet anvisas på särskild delpost. Under sistnämnda delpost har under en följd av år tagits upp ca 1 milj. kr. Det har visat sig att en tillämpning av de generella reglerna för beräkning av medel för reparation och underhåll skulle ha gett i stort sett samma resultat. Sålunda skulle t. ex. för budgetåret 1968/69 skillnaden mellan det belopp som den särskilda individuella behovsprövningen resulterat i och det belopp, som skulle ha blivit resultatet om de generella beräkningsreglerna hade tillämpats, stanna vid ca 15 000 kr. Budgetåret 1968/69 var ett normalt år i fråga om kostnaderna för reparation och underhåll av marinens hamnanläggningar.

Enligt fortifikationsförvaltningen är fördelarna med en i möjligaste mån likformig beräkningsmetod för alla byggnader och anläggningar som är redovisade i byggnadsregistret uppenbara, inte minst av datatekniska skäl. Någon anledning att särbehandla marinens hamnanläggningar m. m. synes enligt förvaltningen inte längre föreligga. Förvaltningen föreslår att underhållsmedel för marinens hamnanläggningar m. m. i fortsättningen räknas fram enligt de tidigare relaterade generella reglerna för beräkning av medel för reparation och underhåll och tas upp under delposten Löpande reparation och underhåll av byggnader m. m.

För objekt som redovisas på *befästningars delfond* utom flygfälten, för vilka särskilda regler gäller, skall beräkningen av underhållskostnaderna enligt prop. 1948: 157 ske i relation till anläggningsvärdet. Därvid skall en underhållskvot på anläggningsvärdet den 1 juli 1946 tillämpas. Enligt riksdagens beslut i anledning av prop. 1951: 88 är underhållskvoten 0,6 % vid 1946 års prisnivå. Denna procentsats räknas för varje år om till gällande prisnivå med hjälp av byggnadsstyrelsens underhållskostnadsindex. Underhållskvoten utgör för år 1969 2,12 %. För iståndsättning av befästningar samt underhåll av vägar m. m. anvisas dessutom särskilda medel.

I enlighet med vad som har anförts i prop. 1960: 1 (bil. 22) skall underhållskostnaderna för flygfälten beräknas i viss relation till anläggningsvärdet. För flygfälten med rullbanor och andra anordningar som är omedelbart avsedda för flygverksamheten skall därvid tillämpas en underhållskvot av 1,2 % av anläggningsvärdet den 1 juli 1946. Underhållskvoten räknas om till gällande prisnivå med hjälp av fortifikationsförvaltningens flygfältsindex. Underhållskvoten utgör för år 1969 3,148 %. För underhåll av flygfält m. m. anvisas dessutom särskilda medel.

Vid beräkningen av de procentberäknade underhållskostnaderna för nästa budgetår har myndigheterna utgått från de byggnadsvärden som

fanns redovisade på delfonderna den 30 juni 1969.

Kasernbyggnaders delfond. Av sammanställningen framgår de för budgetåret 1969/70 beräknade reparations- och underhållskostnaderna för kasernbyggnaders delfond samt motsvarande kostnader för budgetåret 1970/71 enligt fortifikationsförvaltningens förslag och enligt mitt förslag.

	Budgetåret 1969/70	Budgetåret 1970/71	
		Fortifikations- förvaltningen	Departements- chefen
a) Löpande reparation och underhåll av byggnader m. m.	44 074 000	45 335 000	45 335 000
b) Löpande reparation och underhåll av hamnanläggningar m. m.	1 000 000	—	—
c) Underhåll och iståndsättning av övnings- och skjutfält m. m.	10 500 000	11 300 000	11 300 000
d) Iståndsättning av byggnader m. m.	65 430 000	70 250 000	74 435 000
e) Skatter.....	1 300 000	1 000 000	1 000 000
f) Underhåll av enskilda vägar	590 000	590 000	590 000
	122 894 000	128 475 000	132 660 000

a) Fortifikationsförvaltningen beräknar medelsbehovet under delposten *Löpande reparation och underhåll av byggnader m. m.* enligt följande.

Hur den procentberäknade delen av delposten beräknats framgår av följande sammanställning.

	Byggnadsvärde reducerat till 1935 års prisnivå	Indexkorrigerad underhållsprocent	Reparations- medel kr.
Äldre byggnader.....	341 451 225	6,88	23 491 844
Nyare byggnader över 9 år ..	421 057 154	4,58	19 284 418
Nyare byggnader under 9 år.	91 409 782	2,29	2 093 284
			44 869 546

Vissa byggnader vid Sörentorp (I 1), Skeppsholmen m. m. och Strömsholm (f. d. RS) beräknas per den 30 juni 1970 bli överförda till byggnadsstyrelsens resp. domänverkets förvaltning. Behovet av reparations- och underhållsmedel för dessa byggnader beräknas till (350 000 + 300 000 + 85 000) 735 000 kr. Detta belopp redovisas i statförslag för de delfonder byggnaderna kommer att tillhöra fr. o. m. den 30 juni 1970. Medelsbehovet under förevarande delpost bör därför minskas med 735 000 kr.

Vid armén finns för närvarande ca 2 400 baracker, som har anskaffats under beredskapstiden. Dessa är i allmänhet inte i så gott skick att de enligt fortifikationsförvaltningens mening bör värderas in i fastighetsfonden. Detsamma gäller ett antal baracker vid flygfälten. På grund av lokalbrist be-

hövs de emellertid tills vidare för förläggings- och förrådsändamål m. m. För underhåll av barackerna beräknar förvaltningen ett oförändrat medelsbehov av 600 000 kr.

För underhåll av vissa bostadsbyggnader på Järvafältet, som inte är invärderade i fastighetsfonden, beräknar fortifikationsförvaltningen ett oförändrat medelsbehov av 100 000 kr.

På vissa nyanskaffade övningsområden finns ett stort antal byggnader, som ännu inte har kunnat värderas in i fastighetsfonden. För oundgängligen nödvändigt yttre underhåll av dessa byggnader föreslår fortifikationsförvaltningen att oförändrat 500 000 kr. beräknas.

Förvaltningen beräknar alltså medelsbehovet för löpande reparation och underhåll av byggnader m. m. till (44 869 546 — 735 000 + 600 000 + 100 000 + 500 000) avrundat 45 335 000 kr.

b) Under delposten *Löpande reparation och underhåll av hamnanläggningar* beräknar förvaltningen inte något medelsbehov för nästa budgetår.

c) Utgifterna under delposten *Underhåll och iståndsättning av övnings- och skjutfält m. m.* beräknas till 11,3 milj. kr. eller 800 000 kr. mer än för innevarande budgetår. Av beloppet avses 4,9 milj. kr. för underhåll av övningsfält m. m. och 6,4 milj. kr. för iståndsättningsarbeten vid övnings- och skjutfält m. m. Av de begärda medlen för iståndsättningsarbeten avses 200 000 kr. för fortsatt anskaffning av maskinell utrustning för skogsbruk, vägunderhåll och markvård, 3,2 milj. kr. för iståndsättning av vägar enligt en av chefen för armén i samråd med förvaltningen utarbetad vägplan, 400 000 kr. för andra etappen av arbetena på I 11:s nya skjutfält vid Kosta, 400 000 kr. för andra etappen av arbetena på I 13:s utvidgade övningsfält vid Falun, 100 000 kr. för andra etappen av vägarbetena på I 17:s område vid Fossum, 400 000 kr. för andra etappen av arbetena vid I 20:s utvidgade övningsfält vid Umeå, 200 000 kr. för arbeten på P 4:s utvidgade skjutfält vid Kråk, 500 000 kr. för arbeten på marinens övningsfält, 250 000 kr. för arbeten på flygvapnets målplatser och på robotfälten vid Nausta samt 750 000 kr. för vissa dräneringsarbeten på äldre fält m. m.

d) Under delposten *Iståndsättning av byggnader m. m.* beräknas medelsbehovet till 70 250 000 kr. eller 4 820 000 kr. mer än för innevarande budgetår. Beloppet avses för följande ändamål. Kostnaderna anges i prisläget den 1 februari 1969 om inte annat sägs.

Armén

Objekt för materiel

1.1	I 2. Ombyggnad av förråd nr 71 till CUT m. m. (totalkostnad 640 000 kr.)	160 000
1.2	P 2. Ombyggnad av förråd nr 18 till CUT	520 000
1.3	P 7. Ombyggnad av förråd nr 82 och 84 i Revingehed till CUT/CÖF	430 000

1.4	A 9. Ombyggnad av garage nr 34 och 35 till CUT/ CÖF	710 000	
1.5	Ing 2. Ombyggnad av förråd nr 39 till CUI (total- kostnad 960 000 kr.)	460 000	
1.6	Flera förband. Iståndsättning av byggnader till krigsförråd där kostnaderna i varje särskilt fall inte beräknas överstiga 300 000 kr.	500 000	
<i>Objekt för personal</i>			
1.7	I 12. Ombyggnad för underofficersmäss och mar- ketenteri i byggnad nr 6	350 000	
1.8	K 1. Ombyggnad av matinrättning nr 3	815 000	
1.9	A 4. Ombyggnad till stabslokaler för fo 22 i bygg- nad nr 38	670 000	
1.10	S 2. Ombyggnad för underofficers- och underbe- fälsmässar i byggnad nr 202.	400 000	
1.11	Flera förband. Kasernrenoveringar.	22 000 000	27 015 000
Marinen			
<i>Objekt för personal</i>			
2.1	ÖrIB S. Ombyggnad för läkarmottagning i stabsbyggnad nr 601	930 000	
2.2	Flera förband. Kasernrenoveringar.	5 000 000	5 930 000
Flygvapnet			
<i>Objekt för personal</i>			
3.1	Flera förband. Kasernrenoveringar.	3 000 000	3 000 000
Övriga ändamål			
4.1	Merkostnader för av Kungl. Maj:t tidigare beslu- tade objekt.	1 000	
4.2	Mindre iståndsättningsarbeten av byggnader och utbildningsanordningar, för vilka kostnaderna i varje särskilt fall inte beräknas överstiga 300 000 kr.	15 804 000	
4.3	Vissa tekniska försörjningsanordningar.	17 500 000	
4.4	Åtgärder för att stärka inbrottskyddet vid krigs- maktens vapenförråd, där kostnaden i varje sär- skilt fall inte beräknas överstiga 300 000 kr.	1 000 000	34 305 000
			70 250 000

Beträffande motiven för de olika förslagen framgår av handlingarna följande.

1.1. Behovet av ombyggnad av byggnad nr 71 vid I 2 till centralt ut- och avrustningsförråd för tygmateriel har tidigare anmälts för riksdagen i prop. 1969: 1 (bil. 22 s. 8). Kostnaden angavs därvid till 740 000 kr. enligt prisläget den 1 april 1968. Genom beslut den 14 november 1969 uppdrog Kungl. Maj:t åt förvaltningen att utföra ombyggnaden inom en kostnadsram av 640 000 kr. Av kostnaden avses 480 000 kr. bestridas av medel som

står till förvaltningens förfogande under innevarande budgetår. För att slutföra arbetena behövs 160 000 kr. under nästa budgetår.

1.2. Det centrala ut- och avrustningsförrådet för tygmateriel vid P 2 har sedan ett antal år sin vård del inrymd i det tidigare varmgaraget nr 18. För att få möjligheter att hantera och vårda materielen på ett rationellt sätt och för att åstadkomma erforderliga personalutrymmen behöver förrådet byggas om. Kungl. Maj:t har den 14 november 1969 uppdragit åt fortifikationsförvaltningen att projektera ombyggnaden. Kostnaderna har uppskattats till 520 000 kr. Beloppet behövs nästa budgetår.

1.3. Det centrala ut- och avrustningsförrådet för tygmateriel vid P 7 är inrymt i byggnad nr 84 medan det centrala övningsmaterieförrådet är inrymt i byggnaderna nr 14 och 82. För att få möjligheter att vårda och hantera materielen på ett rationellt sätt erfordras att all övningsmateriel förs över till byggnad nr 82, att byggnaderna byggs om och att de binds samman genom att en gång byggs mellan dem. Kungl. Maj:t har den 14 november 1969 gett projekteringsuppdrag för ombyggnaderna. Kostnaderna har uppskattats till 430 000 kr. Beloppet behövs nästa budgetår.

1.4. Det centrala ut- och avrustningsförrådet för tygmateriel och det centrala övningsmaterieförrådet vid A 9 är huvudsakligen inrymda i varmgaragen nr 34 och 35. För att få möjligheter att vårda och hantera materielen på ett rationellt sätt erfordras att byggnaderna byggs om och att en viss om-disponering av förrådslokalerna görs så att alla uppvärmda utrymmen läggs i byggnaderna nr 34 och 35 medan utrymmen för kallförråd inryms i pjäs-förråd nr 46. Kungl. Maj:t har den 14 november 1969 gett projekteringsuppdrag för ombyggnaderna. Kostnaderna har uppskattats till 710 000 kr. Beloppet behövs nästa budgetår.

1.5. Behovet av ombyggnad av förråd nr 39 vid Ing 2 till centralt ut- och avrustningsförråd för intendenturmateriel har tidigare anmälts för riksdagen i prop. 1969: 1 (bil. 22 s. 9). Kostnaderna angavs därvid till 1 065 000 kr. enligt prisläget den 1 april 1968. Kungl. Maj:t har den 14 november 1969 uppdragit åt fortifikationsförvaltningen att utföra ombyggnaden inom en kostnadsram av 960 000 kr. Av kostnaden avses 500 000 kr. bestridas av medel som står till förvaltningens förfogande under innevarande budgetår. För att slutföra arbetena behövs 460 000 kr. under nästa budgetår.

1.7. Underofficersmässen och marketenteriet vid I 12 är inrymda i mässbyggnad nr 6. Marketenteriet förfogar över bottenvåningen och halva utrymmet i första våningen, medan underofficersmässen disponerar återstoden av utrymmet på första våningen. I andra våningen, vars yta endast är hälften så stor som ytan på de andra våningsplanen, finns lokaler för mässbetjäningen. Dessa lokaler kan numera disponeras för annat ändamål. Utrymmena för underofficersmässen är för små. Dessutom är lokalerna för både underofficersmässen och marketenteriet så nedslitna att de måste renoveras. Kungl. Maj:t har den 5 december 1969 gett projekteringsupp-

drag för ombyggnaden. Kostnaderna har uppskattats till 350 000 kr. Beloppet behövs nästa budgetår.

1.9. Staben för fo 22 är nu inrymd i byggnad nr 151 i Östersunds centrum. Lokalerna är för små och inte rationellt utformade. Chefen för armén har föreslagit att försvarsområdesstaben flyttas till byggnad nr 38 inom A 4:s område där det är möjligt att inreda tillräckligt stora och ändamålsenliga utrymmen för staben. En sådan flyttning medför fördelar i form av tillgång till mässar m. m. samt möjligheter till samordning av bevakning, transporter etc. Byggnad nr 38 har tidigare använts som tygförråd och tygverkstad, främst för handeldvapen, samt för bostäder. Byggnaden saknar centralvärme. Den har under de senaste åren varit i bruk endast tillfälligt. Kungl. Maj:t har den 14 november 1969 uppdragit åt fortifikationsförvaltningen att projektera ombyggnaden. Kostnaderna har uppskattats till 670 000 kr. enligt prisläget den 1 april 1969. Beloppet behövs nästa budgetår.

1.10. Underbefälsmässen vid S 2, som är inrymd i Slutvärnet nr 1, har för små lokaler och saknar väsentliga utrymmen. Underofficersmässen, som är belägen i byggnad nr 202, har onödigt stor rumsyta men saknar tillgång till diskrum och personalrum. Marketenteriet, som är beläget invid den nuvarande underbefälsmässen, är för litet. Genom att flytta över underbefälsmässen till byggnad nr 202 kan en rationell lösning för de tre nämnda funktionerna ernås. Detta kräver en ombyggnad av byggnad nr 202. Kungl. Maj:t har den 28 november 1969 uppdragit åt fortifikationsförvaltningen att projektera ombyggnaden. Kostnaderna har uppskattats till 400 000 kr. enligt prisläget den 1 april 1969. Beloppet behövs nästa budgetår.

1.11, 2.2, 3.1. Renoveringar av 20 kaserner pågår, nämligen vid I 11 (två kaserner), I 12, I 20, P 10, A 6, A 9 (fem kaserner), Lv 6, T 2 (två kaserner), T 4 (två kaserner), KA 4, ÖrlB S, F 6 och F 11. Med hänsyn till projekteringsläget beräknas vidare under budgetåret ytterligare ca 22 av följande planerade kasernrenoveringar kunna påbörjas, nämligen vid I 15, I 16, K 3, P 10 (två kaserner), Lv 7 (fyra kaserner), AUS (två kaserner), KA 3, F 5, F 15 (fyra kaserner) och F 21 (fem kaserner). Projektering av kasernrenoveringar pågår eller beräknas kunna påbörjas i sådan tid att renoveringar, om projekteringskapaciteten vidmakthålls, under nästa budgetår kan börja vid huvudparten av följande nio förband, nämligen I 17, I 19, P 6 (två kaserner), P 18, A 4, S 2, T 3, F 10, F 13 (fyra kaserner). För kasernrenoveringar inom armén föreslås 22 milj. kr.

2.1. Läkarmottagningen för ÖrlB S är f. n. inrymd i kasern nr 604 som nu håller på att byggas om. Läkarmottagningens lokaler skall därvid enligt Kungl. Maj:ts beslut den 23 mars 1968 tas i anspråk för befälsrum och förläggningstrymmen m. m. Genom beslut den 30 oktober 1969 uppdrog Kungl. Maj:t åt fortifikationsförvaltningen att utföra ombyggnad av lokalerna i stabbyggnad nr 601 för läkarmottagning inom en kostnadsram av 930 000 kr. enligt prisläget den 1 april 1969. Fortifikationsförvaltningen har bemyn-

digats att förskottsvis disponera medel, som står till förvaltningens förfogande under denna delpost för att genomföra ombyggnaden. För att täcka det förskotterade beloppet erfordras 930 000 kr. för nästa budgetår.

2.2. För kasernrenoveringar inom marinen föreslås 5 milj. kr. Under punkten 1.11 har en närmare redogörelse lämnats för läget när det gäller kasernrenoveringar.

3.1. För kasernrenoveringar inom flygvapnet föreslås 3 milj. kr. Under punkten 1.11 har en närmare redogörelse lämnats för läget när det gäller kasernrenoveringar.

4.1. Förvaltningen räknar med att besparingar som beräknas uppstå för objekt, som Kungl. Maj:t tidigare har beslutat, i huvudsak skall täcka uppkommande merkostnader för andra sådana objekt och tar därför endast upp 1 000 kr. för ändamålet.

4.2. För mindre iståndsättningsarbeten föreslås 15 804 000 kr., vilket är 5,4 milj. kr. mer än för innevarande budgetår. Av det föreslagna beloppet hänför sig 250 000 kr. till iståndsättning av vissa utbildningsanordningar för armén. Anledningen till det ökade medelsbehovet är bl. a. att organisationsförändringar m. m. medför krav på omdisponering, anpassning och ändrat utnyttjande av befintliga lokaler, ändring av värme- och ventilationssystem samt elektriska installationer m. m. För att beslutade omorganisationer m. m. skall få avsedd effekt inom rimlig tid måste medel för erforderliga ombyggnads- och inredningsarbeten stå till förfogande. För marinen tas i dispositionsplanen inte upp något objekt med en kostnad som beräknas överstiga 300 000 kr. För flygvapnet tas inte heller något sådant objekt upp. Skälet härtill är i första hand att ett flertal objekt med en kostnad som inte beräknas överstiga 300 000 kr. avses komma till utförande under nästa budgetår.

4.3. Medlen under denna post avses för bl. a. modernisering och förnyelse av installationer och anläggningar för värme- och elförsörjning, iståndsättning av äldre vägar och planer samt utbyte eller komplettering av vattenlednings- och avloppsnät.

4.4. Här upptagna medel är avsedda för fortsatt anskaffning av vapenkassuner, förstärkningsarbeten i befintliga förråd m. m. som redovisas i kasernbyggnaders delfond.

e) För *skatter* beräknas 1 milj. kr. eller 300 000 kr. mindre än för innevarande budgetår.

f) För *underhåll av enskilda vägar* föreslår fortifikationsförvaltningen oförändrat 590 000 kr.

Befästningars delfond. Av följande sammanställning framgår dels de för innevarande budgetår beräknade kostnaderna för reparationer och underhåll m. m. av befästningar, dels fortifikationsförvaltningens och mitt förslag för nästa budgetår.

	Budgetåret 1969/70	Budgetåret 1970/71	
		Fortifikationsförvaltningen	Departementschefen
a) Löpande reparation och underhåll av befästningar m. m.	29 505 000	30 700 000	30 700 000
b) Iståndsättning av befästningar m. m.	14 300 000	15 150 000	13 150 000
c) Underhåll av jordbruks- och skogsfastigheter m. m.	60 000	50 000	50 000
d) Skatter.....	100 000	100 000	100 000
e) Underhåll av enskilda vägar	850 000	850 000	850 000
f) Underhåll av flygfält m. m.	10 056 000	10 606 000	10 606 000
g) Underhåll av reservvägbanor.....	800 000	500 000	500 000
h) Iståndsättning av flygfält..	1 000 000	1 000 000	1 000 000
	56 671 000	58 956 000	56 956 000

a) Kostnaderna för *löpande reparation och underhåll av befästningar m. m.* beräknar fortifikationsförvaltningen enligt i det föregående angivna grunder till (2,12 % × 1 446 122 477) avrundat 30,7 milj. kr.

b) För *iståndsättning av befästningar m. m.* beräknas för nästa budgetår 15 150 000 kr. eller 850 000 kr. mer än för innevarande budgetår. Det föreslagna beloppet avser följande objekt. Kostnaderna anges i prisläget den 1 februari 1969 om inte annat sägs.

Gemensamma ändamål

1.1 Gemensam stabsplats (totalkostnad 2,9 milj. kr.)	900 000	
1.2 Gemensam stabsplats (totalkostnad 3,9 milj. kr.)	2 000 000	
1.3 Smärre åtgärder vid drivmedelsanläggningar, för vilka kostnaderna i varje särskilt fall inte beräknas överstiga 300 000 kr.	1 000 000	
1.4 Övriga objekt, för vilka kostnaderna i varje särskilt fall inte beräknas överstiga 300 000 kr.	3 575 000	7 475 000

Armén

2.1 Smärre objekt.....	200 000	200 000
------------------------	---------	---------

Marinen

3.1 Stabsplats (totalkostnad 1,1 milj. kr.).....	100 000	
3.2 Kustartilleribatteri (totalkostnad 1 525 000 kr.) ..	525 000	
3.3 Kustartilleribatteri (totalkostnad 1,2 milj. kr.)...	400 000	
3.4 Smärre åtgärder vid drivmedelsanläggningar, för vilka kostnaderna i varje särskilt fall inte beräknas överstiga 300 000 kr.	300 000	
3.5 Övriga objekt, för vilka kostnaderna i varje särskilt fall inte beräknas överstiga 300 000 kr.	2 700 000	4 025 000

12 Statsverkspropositionen år 1970: Bil. 22: Försvarsdepartementet

Flygvapnet

4.1 Berghangar (totalkostnad 2 milj. kr.)	800 000	
4.2 Smärre objekt.....	700 000	1 500 000

Övriga ändamål

5.1 Mindre iståndsättningsarbeten, för vilka kostnaderna i varje särskilt fall inte beräknas överstiga 300 000 kr.	1 650 000	
5.2 Merkostnader för av Kungl. Maj:t tidigare beslutade objekt.....	300 000	1 950 000
		15 150 000

Beträffande de olika objekten framgår följande av handlingarna i ärendet.

1.1. Behovet av ombyggnad av stabsplatsen har senast anmälts för riksdagen i prop. 1969: 1 (bil. 22 s. 12 p. 1.2). Kostnaderna beräknas nu till 2,9 milj. kr. Kungl. Maj:t har den 19 september 1969 uppdragit åt fortifikationsförvaltningen att utföra arbetena. För innevarande budgetår disponerar förvaltningen 2 milj. kr. för ändamålet. För nästa budgetår behövs 900 000 kr.

1.3. För fortsatta arbeten med förbättringar av säkerheten och driften vid drivmedelsanläggningar behövs nästa budgetår 1 milj. kr. Kostnaderna för dessa åtgärder beräknas var för sig inte komma att överstiga 300 000 kr.

1.4. För smärre iståndsättningsarbeten i gemensamma anläggningar beräknas för nästa budgetår ett medelsbehov av 3 575 000 kr. Kostnaderna beräknas inte komma att överstiga 300 000 kr. i varje särskilt fall.

2.1. För smärre iståndsättningsarbeten vid armén, bl. a. förbättring av avfuktningsanordningar i vissa ammunitionsförråd, beräknas för nästa budgetår ett medelsbehov av 200 000 kr.

3.1. Behovet av iståndsättningsarbeten i befintliga förråd för att anordna en skyddad stabsplats har senast anmälts för riksdagen i prop. 1969: 1 (bil. 22 s. 12 p. 3.1). Kungl. Maj:t har den 19 december 1969 uppdragit åt fortifikationsförvaltningen att utföra arbetena. Kostnaderna beräknas nu till 1,1 milj. kr. För innevarande budgetår disponerar förvaltningen 1 milj. kr. för att påbörja arbetena. För nästa budgetår behövs 100 000 kr.

3.2. Behovet av ombyggnad av detta kustartilleribatteri har senast anmälts för riksdagen i prop. 1969: 1 (bil. 22 s. 12 p. 3.3). Kungl. Maj:t har den 13 december 1968 uppdragit åt fortifikationsförvaltningen att utföra projektering av ombyggnaden. Fortifikationsförvaltningen har den 10 december 1969 redovisat huvudhandlingar avseende ombyggnaden. Kostnaderna beräknas till 1 525 000 kr. Förvaltningen disponerar för innevarande

budgetår 1 milj. kr. för att påbörja arbetena. För nästa budgetår behövs 525 000 kr.

3.3. Behovet av ombyggnad av kustartilleribatteriet har senast anmälts för riksdagen i prop. 1969:1 (bil. 22 s. 12 p. 3.4). Kungl. Maj:t har den 11 oktober 1968 uppdragit åt fortifikationsförvaltningen att utföra projektering av ombyggnaden. Fortifikationsförvaltningen har den 19 november 1969 redovisat huvudhandlingar för ombyggnaden. Kostnaderna beräknas till 1,2 milj. kr. Förvaltningen disponerar för innevarande budgetår 700 000 kr. för att påbörja arbetena. För nästa budgetår behövs 400 000 kr. Återstoden behövs för budgetåret 1971/72.

3.4. För fortsatta arbeten med förbättring av säkerheten och driften vid vissa drivmedelsanläggningar behövs 300 000 kr.

3.5. För övriga objekt beräknas för nästa budgetår ett medelsbehov av 2,7 milj. kr. Kostnaderna beräknas inte överstiga 300 000 kr. i varje särskilt fall.

4.1. För säkerhetsrevidering av en berghangar uppskattas kostnaderna till 2 milj. kr. enligt prisläget den 1 februari 1969. Kungl. Maj:t har den 19 december 1969 uppdragit åt fortifikationsförvaltningen att färdigställa huvudhandlingar för säkerhetsrevideringen. För nästa budgetår beräknas ett medelsbehov av 800 000 kr. Återstoden behövs för budgetåret 1971/72.

4.2. För övriga smärre objekt vid flygvapnet beräknas ett medelsbehov av 700 000 kr. Kostnaderna beräknas inte överstiga 300 000 kr. i varje särskilt fall.

5.1. För mindre iståndsättningar av befästningar m. m. och för objekt som nu inte kan förutses beräknas ett medelsbehov av 1 650 000 kr. Kostnaderna beräknas inte överstiga 300 000 kr. i varje särskilt fall.

5.2. För att täcka de merkostnader som på grund av prisstegringar väntas uppkomma på objekt, för vilka medel tidigare har ställts till fortifikationsförvaltningens förfogande, beräknas för nästa budgetår ett medelsbehov av 300 000 kr.

c) För *underhåll av jordbruks- och skogsfastigheter m. m.* beräknar fortifikationsförvaltningen för nästa budgetår 50 000 kr. eller 10 000 kr. mindre än för innevarande budgetår.

d) För *skatter* föreslår förvaltningen ett oförändrat belopp av 100 000 kr.

e) För *underhåll av enskilda vägar* beräknar förvaltningen medelsbehovet till oförändrat 850 000 kr.

f) För *underhåll av flygfält m. m.* beräknas medelsbehovet till 10 606 000 kr. eller 550 000 kr. mer än för innevarande budgetår. Utgångspunkten för beräkningen av medelsbehovet är det per den 30 juni 1969 bokförda anläggningsvärdet för flygfält med tillhörande banor och plattor m. m. Efter avdrag av dels värdet för objekt, som för närvarande inte används och inte

heller underhålls men skall stå kvar i fonden (jfr prop. 1960: 1, bil. 22 s. 15), dels anläggningsvärdena för färdigställda reservvägbaser för vilka underhållsmedel beräknas under en särskild delpost, dels utbetalningar för ännu inte färdigställda objekt uppgick nämnda anläggningsvärde till 305 165 717 kr. enligt 1946 års byggnadskostnadsnivå. Underhållskostnaderna för flygfält m. m. anges i enlighet härmed och med tillämpning av förut angivna beräkningsgrunder till $(3,148 \% \times 305\ 165\ 717)$ avrundat 9 606 000 kr. För underhåll av tekniskt komplicerad flygfältsmateriel (jfr prop. 1966: 32 s. 20) bör beloppet räknas upp med 1 milj. kr. Medelsbehovet beräknas därför till $(9\ 606\ 000 + 1\ 000\ 000)$ 10 606 000 kr.

g) För *underhåll av reservvägbaser* föreslås 500 000 kr. eller 300 000 kr. mindre än för innevarande budgetår. Reservvägbaserna är avsedda att komplettera flygvapnets huvudbaser. Fortifikationsförvaltningen uppför dem i samarbete med statens vägverk. För ändamålet lämpade vägsträckor förbättras, hinder tas bort och uppställningsplatser för flygplan anordnas. Enligt avtal svarar vederbörande vägförvaltning på platsen för underhållet av baserna i minst 30 år. Som ersättning härför skall fortifikationsförvaltningen erlägga ett belopp, som numera har fastställts till i genomsnitt 175 000 kr. för bas. För att betala underhållet för tre reservvägbaser som beräknas bli färdiga under innevarande budgetår behövs nästa budgetår 500 000 kr.

h) För *istandsättning av flygfält* behövs oförändrat 1 milj. kr. Beloppet avses för istandsättning av bana 16—34 vid F 11. Omfattande sprickbildningar i banan förekommer. Banans betongbeläggning är inte dimensionerad för att ta emot de tunga transportflygplan som i fortsättningen beräknas komma att trafikera fältet. Kostnaderna för att avhjälpa sprickbildningen och öka banans bärighet beräknas till 1 milj. kr. enligt prisläget den 1 februari 1969.

Försvarets forskningsanstalts delfond. Av följande sammanställning framgår dels de för innevarande budgetår beräknade reparations- och underhållskostnaderna m. m. för försvarets forskningsanstalts delfond, dels byggnadsstyrelsens och mitt förslag för nästa budgetår.

	Budgetåret 1969/70	Budgetåret 1970/71	
		Byggnadsstyrelsen	Departementschefen
a) Löpande reparation och underhåll av byggnader m. m.	810 000	842 000	842 000
b) Istandsättningsarbeten m. m.	325 000	300 000	300 000
c) Underhåll av jordbruks- och skogsfastigheter	3 000	—	—
	1 138 000	1 142 000	1 142 000

a) Byggnadsstyrelsen beräknar det procentberäknade medelsbehovet under delposten *Löpande reparation och underhåll av byggnader m. m.* till avrundat 842 000 kr. enligt följande sammanställning.

	Byggnadsvärde reducerat till 1935 års prisnivå, kr.	Indexkorrigerad underhållsprocent	Reparationsmedel, kr.
Äldre byggnader	3 385 550	6,88	232 926
Nyare byggnader över 9 år . .	7 302 293	4,58	334 445
Nyare byggnader under 9 år .	11 951 059	2,29	273 679
			842 000

b) För *istandsättningsarbeten m. m.* beräknar byggnadsstyrelsen för nästa budgetår 300 000 kr. eller 25 000 kr. mindre än för innevarande budgetår. Beloppet avses för ombyggnad av äldre laboratorier m. m., där kostnaden för varje särskilt objekt inte beräknas överstiga 300 000 kr., för ändrings- och inredningsarbeten, föranledda av forskningsförsök samt — i den mån medlen för löpande underhåll visar sig otillräckliga — för åtgärder i samband med periodisk kontroll av elanläggningar.

c) För *underhåll av jordbruks- och skogsfastigheter* beräknar byggnadsstyrelsen inte något medelsbehov för nästa budgetår.

Departementschefen

Innan jag går in på förslaget till stat för försvarets fastighetsfond vill jag erinra om de bestämmelser, som Kungl. Maj:t varje år meddelar i anslutning till att stat för fastighetsfonden fastställs. Enligt dessa bestämmelser skall sådana arbeten, som beräknas kosta mer än 300 000 kr. och som myndigheterna avser betala med medel för det löpande fastighetsunderhållet, underställas Kungl. Maj:t prövning i varje särskilt fall. Med vissa undantag gäller detta också de istandsättningsarbeten, för vilka medel har beräknats kollektivt. Övriga istandsättningsarbeten, som beräknas kosta mer än 300 000 kr., prövas av Kungl. Maj:t enligt bestämmelser, som senast redovisats i prop. 1966: 1 (bil. 2 s. 31). Kungl. Maj:t prövar således i princip samtliga ärenden som gäller reparation och istandsättning av försvarets byggnader och befästningar där kostnaderna beräknas överstiga 300 000 kr.

För innevarande budgetår har på fastighetsfondens stat anvisats sammanlagt 180 703 000 kr. till reparations- och underhållsarbeten. Härav belöper sammanlagt 80 055 000 kr. på istandsättningsarbeten, varav 65 430 000 kr. under kasernbyggnaders delfond, 14,3 milj. kr. under befästningars delfond och 325 000 kr. under försvarets forskningsanstalts delfond.

16 Statsverkspropositionen år 1970: Bil. 22: Försvarsdepartementet

För nästa budgetår har fortifikationsförvaltningen och byggnadsstyrelsen begärt sammanlagt 188 573 000 kr. till reparations- och underhållsarbeten, varav 128 475 000 kr. under kasernbyggnaders delfond, 58 956 000 kr. under befästningars delfond och 1 142 000 kr. under försvarets forskningsanstalts delfond.

Beräkningen av medelsbehovet för underhåll av försvarets fastigheter sker med utgångspunkt i de procentsatser för löpande underhåll som har använts under senare år. Utöver vad som behövs för det löpande underhållet erfordras extra medelstillskott för särskilda arbeten, iståndsättningsarbeten.

Under *kasernbyggnaders delfond* anger fortifikationsförvaltningen medelsbehovet för det löpande fastighetsunderhållet till 45 335 000 kr., varav 1,2 milj. kr. behövs för vissa särskilt redovisade ändamål.

Fortifikationsförvaltningen föreslår att medel för löpande reparation och underhåll av hamnanläggningar m. m. för nästa budgetår beräknas enligt de generella reglerna för beräkning av medel för reparation och underhåll och tas upp under delposten Löpande reparation och underhåll av byggnader m. m. Jag har inte något att erinra mot fortifikationsförvaltningens förslag.

För iståndsättning av byggnader m. m. föreslår fortifikationsförvaltningen 70 315 000 kr. Härav avses 815 000 kr. för iståndsättning av matinrättning nr 3 vid Livgardesskvadronen. Iståndsättningen av matinrättningen bör tills vidare anstå i avvaktan på ställningstagande till vissa markfrågor m. m. inom Stockholmsområdet. Med anledning härav beräknar jag inga medel för iståndsättningen.

Av det föreslagna beloppet för iståndsättning av byggnader m. m. avser 30 milj. kr. kasernrenoveringar. Jag beräknar emellertid 35 milj. kr. för detta ändamål. Beloppet avses fördelas med 25 milj. kr. på armén, 6 milj. kr. på marinen och 4 milj. kr. på flygvapnet.

Ökningen är erforderlig för att upprustningen av kasernbeståndet skall kunna fortsätta enligt den plan som tidigare har redovisats för riksdagen (prop. 1965: 34 s. 22, SU 41, rskr 150). I denna plan angavs medelsbehovet för att uppfylla bl. a. de fastställda normerna för förläggningsstandard för värnpliktiga. För iståndsättningar beräknades medelsbehovet till 250 milj. kr. enligt prisläget den 1 april 1964, vilket motsvarar 305 milj. kr. enligt prisläget den 1 februari 1969. Behovet av kasernrenoveringar bedömdes vara tillgodosett inom en tioårsperiod, om ca 25 milj. kr. årligen anvisades för ändamålet. På grund av erfarenheterna från hittills utförda kasernrenoveringar uppskattar fortifikationsförvaltningen nu kostnaderna för att renovera befintliga kaserner till 450 milj. kr. enligt prisläget den 1 februari 1969.

För närvarande pågår 20 kasernrenoveringar. Ytterligare ca 22 renoveringar beräknas kunna påbörjas under innevarande budgetår. Under förutsättning att fortifikationsförvaltningen kan behålla nuvarande projekte-

ringskapacitet räknar förvaltningen med att kunna påbörja renoveringar vid nio förband under nästa budgetår.

På grund av de många ovissa faktorer som är förknippade med renoveringarna — bl. a. arbetsmarknadsläget och möjligheterna att utrymma de kaserner som skall renoveras — är jag inte beredd att nu ta ställning till vilka objekt som bör utföras.

I fråga om övriga objekt som förvaltningen har föreslagit under delposten Iståndsättning av byggnader m. m. har jag ingenting att erinra. Delposten tar jag därför upp med 74 435 000 kr.

Vad gäller övriga delposter under kasernbyggnaders delfond har jag inte något att erinra mot fortifikationsförvaltningens medelsberäkning. I enlighet med sammanställningen i det föregående (s. 5) beräknar jag därför anslagsposten Reparations- och underhållskostnader m. m. till sammanlagt 132 660 000 kr.

Under *befästningars delfond* har fortifikationsförvaltningen föreslagit en sammanlagd medelsanvisning av 58 956 000 kr. För iståndsättning av befästningar m. m. föreslår fortifikationsförvaltningen 15 150 000 kr. Härav avses 2 milj. kr. för ombyggnad av en stabsplats. Jag räknar med att denna ombyggnad inte kan komma att påbörjas under nästa budgetår. Med hänsyn härtill bör för iståndsättning av befästningar m. m. beräknas 13 150 000 kr. Jag beräknar alltså medelsbehovet för reparations- och underhållskostnader under delfonden till 56 956 000 kr.

Vad slutligen gäller *försvarets forskningsanstalts delfond* föreslås en medelsanvisning av 1 142 000 kr. för reparations- och underhållsåtgärder. Härav avses 300 000 kr. för iståndsättningsarbeten. Jag har inte något att erinra mot byggnadsstyrelsens medelsberäkning. Under delfonden bör alltså tas upp sammanlagt 1 142 000 kr. för reparations- och underhållsarbeten.

Om riksdagen inte har något att erinra, torde det även för nästa budgetår få ankomma på Kungl. Maj:t att efter prövning av huvudhandlingarna och inom ramen för de medel, som anvisas av riksdagen, besluta om de under kasernbyggnaders, befästningars och försvarets forskningsanstalts delfonder redovisade företagen skall utföras. Skulle något objekt med hänsyn till pågående översyn av försvarets fredsorganisation inte anses böra utföras, bör Kungl. Maj:t vidare kunna ersätta detta med annat objekt oberoende av att objektet inte nu har redovisats.

B. Avsättning till värdeminskningskonto

I överensstämmelse med fortifikationsförvaltningens och byggnadsstyrelsens förslag som har tillstyrkts av riksrevisionsverket bör för avsättning till värdeminskningskonto tas upp sammanlagt 23 445 000 kr., varav för *kasernbyggnaders delfond* 14,6 milj. kr., för *befästningars delfond* 8 102 000 kr. och för *försvarets forskningsanstalts delfond* 743 000 kr.

C. Hyres- och arrendeutgifter m. m. för av fonden förhyrda lokaler och arrenderade markområden

Fortifikationsförvaltningen beräknar utgifterna under denna rubrik för *kasernbyggnaders delfond* till 26,4 milj. kr. eller 1,5 milj. kr. mindre än för innevarande budgetår. Av beloppet avses 18,2 milj. kr. för hyresutgifter, 1,2 milj. kr. för arrendeutgifter och 7 milj. kr. för att bestrida utgifter i samband med förhyrningar.

Förvaltningen beräknar för *befästningars delfond* medelsbehovet under denna post till 4,8 milj. kr. eller 150 000 kr. mera än för innevarande budgetår. Av det föreslagna beloppet avses 3,2 milj. kr. för förhyrning av drivmedelsanläggningar, 300 000 kr. för andra hyresavgifter, 700 000 kr. för arrenderingar och 600 000 kr. för att bestrida utgifter i samband med förhyrningar.

För *försvarets forskningsanstalts delfond* beräknar byggnadsstyrelsen medelsbehovet under denna post till 461 000 kr. eller 86 000 kr. mera än för innevarande budgetår.

Departementschefen

Jag har inte något att erinra mot fortifikationsförvaltningens och byggnadsstyrelsens medelsberäkning under denna delpost.

Inkomster

A. Ersättning för till statsmyndigheter upplåtna lokaler

Under denna rubrik redovisas de belopp som över budgeten tillförs resp. delfonder. Beloppen behövs för att nå balans i staten och bestäms i princip så att man får full förräntning av det statskapital som vid budgetårets ingång disponeras av delfonderna. Rän-teavkastningen tillförs i form av överskott riksstatens inkomstsida. Den räntefot, vid vilken full förräntning skall anses föreligga, skall utgöra normalräntan för lån från statens utlåningsfonder. Denna har för innevarande budgetår satts till 6,25 %. Överskotten för nästa budgetår har beräknats efter denna räntefot.

Fr. o. m. innevarande budgetår har det belopp som behövs för att balans skall erhållas i staten tillförts fonden på delvis nytt sätt. Kostnaderna för lokaler som har upplåtits till statliga myndigheter har betalats från resp. myndighets förvaltningskostnadsanslag eller i förekommande fall sakanslag.

Lokalkostnaderna för de militära staberna och förvaltningarna m. m. redovisas under dessa myndigheters anslag. Kostnaderna har tagits upp som särskilda delposter under vederbörande myndigheters anslag. Lokalkostna-

derna har tillgodoförts inkomstsidan på berörd delfond av försvarets fastighetsfond.

Fastighetskostnaderna för det militära försvaret i övrigt har beräknats enligt hittills tillämpat system med särskilda ersättningsanslag.

Lokalkostnaderna för de staber och förvaltningar m. m., som sålunda själva skall betala lokalkostnader, beräknas till 14 895 000 kr. under kasernbyggnaders delfond. Till detta belopp bör läggas 100 000 kr. som i annat sammanhang föreslås skola anvisas under andra huvudtiteln. Beloppet avser ersättning för lokaler som redovisas i försvarets fastighetsfond men har upplåtits till fångvården. Under försvarets forskningsanstalts delfond beräknas lokalkostnaderna till 4 702 000 kr.

Kapitalbehållningarna den 1 juli 1970 för de olika delfonderna bör beräknas med utgångspunkt i att de medel, som fanns tillgängliga vid ingången av budgetåret 1969/70 för investering i delfonderna, i sin helhet har tagits i anspråk före detta budgetårs utgång. Även om de på detta sätt schablonmässigt beräknade överskotten skulle komma att över- eller understiga de faktiska, påverkas likväl inte statsregleringen härav eftersom ersättningsanslagen tas upp i anslutning till de beräknade överskotten och sedermera belastas i anslutning till de faktiska överskotten.

Kapitalbehållningarna för fastighetsfondens delfonder den 1 juli 1970 beräknas till 944 milj. kr. för kasernbyggnaders delfond, 221 milj. kr. för befästningars delfond och 37,7 milj. kr. för försvarets forskningsanstalts delfond.

Vid beräkningen av överskottet har hänsyn tagits till den försäljning av vissa delar av Järvafältet till kringliggande kommuner, som Kungl. Maj:t efter riksdagens hörande (prop. 1966: 99, SU 104, rskr 235) har godkänt. Enligt försäljningsavtalet bestämdes de ersättningar som skulle erläggas av kommunerna till 240 milj. kr. Beloppet skulle erläggas den 1 juli 1966 i form av reverser, löpande med 6,5 % årlig ränta och amorteringsfria fram till den 1 januari 1970. Kungl. Maj:t har därefter den 7 oktober 1966 bl. a. föreskrivit, att räntor på utestående reversfordringar skall tillgodoföras inkomstposten Diverse inkomster på fondens stat, varvid motsvarande belopp skall bokföras och behandlas som överskott för den del av fondens kapital, som utgörs av dessa reversfordringar. Eftersom reverserna löper med 6,5 % årlig ränta, som förfaller till betalning den 31 december, har inkomstposten Diverse inkomster och överskottet ökat med 14,7 milj. kr.

I följande tabell har för delfonderna förts samman *dels* de överskott, som jag nu har beräknat, *dels* de i det föregående tillstyrkta utgifterna, *dels* inkomsterna för lokaler jämte de i det följande beräknade inkomsterna. Ur dessa uppgifter framräknas så de erforderliga ersättningsanslagen.

Delfond	Överskott kr.	Utgifter kr.	Summa kr.	Andra inkomster än ersättningsanslag kr.	Ersättningsanslag kr.
Kasernbyggnaders...	73 700 000	173 660 000	247 360 000	42 195 000	205 165 000
Befästningars.....	13 812 000	69 858 000	83 670 000	1 620 000	82 050 000
Försvarets forskningsanstalts.....	2 356 000	2 346 000	4 702 000	4 702 000	—
	89 868 000	245 864 000	335 732 000	48 517 000	287 215 000

För att balans i staten skall åstadkommas erfordras alltså ett tillskott av 205 165 000 kr. till kasernbyggnaders delfond och 82 050 000 kr. till befästningars delfond. Tillskotten sker i form av ersättningsanslag som tas upp i annat sammanhang denna dag.

B. Hyror och arrenden för till enskilda upplåtna lokaler och markområden

Inkomsterna för nästa budgetår under denna post beräknar jag liksom fortifikationsförvaltningen till 7 625 000 kr. Detta innebär en minskning med 25 000 kr. i förhållande till innevarande budgetår. Av de beräknade inkomsterna hänför sig 7,2 milj. kr. till kasernbyggnaders och 425 000 kr. till befästningars delfond.

C. Inkomster av övnings- och skjutfält

I likhet med fortifikationsförvaltningen beräknar jag inkomsterna av övnings- och skjutfält till 5 160 000 kr. eller 60 000 kr. mer än för innevarande budgetår. Av de beräknade inkomsterna hänför sig 4,9 milj. kr. till kasernbyggnaders och 260 000 kr. till befästningars delfond.

D. Diverse inkomster

Fortifikationsförvaltningen har beräknat inkomsterna under denna titel till 15,1 milj. kr. för kasernbyggnaders delfond och 935 000 kr. för befästningars delfond. Jag har inte något att erinra mot förvaltningens förslag. Under kasernbyggnaders delfond har därvid tagits upp även de ränteinkomster, som kan beräknas uppkomma med anledning av försäljningen av vissa delar av Järvafältet. Dessa ränteinkomster har beräknats till 14,7 milj. kr.

Hemställan

Under återopande av vad jag sålunda har anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att godkänna det förslag till stat för försvarets fastighetsfond för budgetåret 1970/71 som jag har förordat.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:
Britta Gyllensten

Försvarets fastighetsfonds inkomster och utgifter enligt staten för budget-
året 1969/70 samt enligt förslaget till stat för budgetåret 1970/71

Inkomster	1969/70 Kr.	1970/71 Kr.
<i>A. Ersättning för till statsmyndigheter upplåtna lokaler:</i>		
1. Kasernbyggnaders delfond.....	203 544 000	220 160 000
2. Befästningars delfond.....	81 624 000	82 050 000
3. Försvarets forskningsanstalts delfond.....	4 410 000	4 702 000
	289 578 000	306 912 000
<i>B. Hyror och arrenden för till enskilda upplåtna lokaler och markområden:</i>		
1. Kasernbyggnaders delfond.....	7 150 000	7 200 000
2. Befästningars delfond.....	500 000	425 000
	7 650 000	7 625 000
<i>C. Inkomster av övnings- och skjutfält:</i>		
1. Kasernbyggnaders delfond.....	4 900 000	4 900 000
2. Befästningars delfond.....	200 000	260 000
3. Försvarets forskningsanstalts delfond.....	5 000	—
	5 105 000	5 160 000
<i>D. Diverse inkomster:</i>		
1. Kasernbyggnaders delfond.....	16 000 000	15 100 000
2. Befästningars delfond.....	850 000	935 000
	16 850 000	16 035 000
	319 183 000	335 732 000

22 Statsverkspropositionen år 1970: Bil. 22: Försvarsdepartementet

Utgifter	1969/70 Kr.	1970/71 Kr.
<i>A. Reparations- och underhållskostnader m. m.:</i>		
1. Kasernbyggnaders delfond.....	122 894 000	132 660 000
2. Befästningars delfond.....	56 671 000	56 956 000
3. Försvarets forskningsanstalts delfond.....	1 138 000	1 142 000
	180 703 000	190 758 000
<i>B. Avsättning till värdeminskningsskonto:</i>		
1. Kasernbyggnaders delfond, förslagsvis.....	13 300 000	14 600 000
2. Befästningars delfond, förslagsvis.....	8 263 000	8 102 000
3. Försvarets forskningsanstalts delfond, förslagsvis..	730 000	743 000
	22 293 000	23 445 000
<i>C. Hyres- och arrendeutgifter m. m. för av fonden förhyrda lokaler och arrenderade markområden:</i>		
1. Kasernbyggnaders delfond, förslagsvis.....	27 900 000	26 400 000
2. Befästningars delfond, förslagsvis.....	4 650 000	4 800 000
3. Försvarets forskningsanstalts delfond, förslagsvis..	375 000	461 000
	32 925 000	31 661 000
<i>Överskott att tillföras riksstatens driftbudget:</i>		
1. Kasernbyggnaders delfond.....	67 500 000	73 700 000
2. Befästningars delfond.....	13 590 000	13 812 000
3. Försvarets forskningsanstalts delfond.....	2 172 000	2 356 000
	83 262 000	89 868 000
	319 183 000	335 732 000

BILAGA 23 TILL STATSVERKSPROPOSITIONEN 1970

BEREDSKAPSSTAT FÖR FÖRSVARSVÄSENDET

*Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den
2 januari 1970.*

Närvarande:

Statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, HOLMQVIST, ASPLING, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDKVIST, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG, BENGTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON.

Chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Andersson, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter förslag till beredskapsstat för försvarsväsendet för budgetåret 1970/71 och anför.

Enligt 63 § regeringsformen skall riksdagen årligen anta beredskapsstat för försvarsväsendet, upptagande de särskilda anslag som vid krigsfara eller krig, vari riket befinner sig, erfordras för att upprätthålla dess fred och oberoende.

Den beredskapsstat som gäller för innevarande budgetår (prop. 1969: 1 bil. 23, SU 18, rskr 61) tar på driftbudgeten upp anslag om sammanlagt 4 200 milj. kr. och på kapitalbudgeten anslag om sammanlagt 500 milj. kr.

Följande sammanställning upptar dels driftbudgetanslagen för innevarande budgetår, dels de driftbudgetanslag som föreslås för budgetåret 1970/71.

	1969/70 (milj. kr.)		Förslag 1970/71 (milj. kr.)
<i>Försvarsdepartementet</i>			
Militära försvaret:			
Förbandens utrustning och verksamhet	2 100	2 245	(+ 145)
Vissa materielanskaffningar	700	610	(— 90)
Anläggningsarbeten m. m.	30	15	(— 15)
Övriga utgifter	20	50	(+ 30)
Civilförsvaret:			
Allmänna civilförsvarets utrustning och verksamhet	310	145	(— 165)
Åtgärder för civilbefolkningens skydd m. m.	125	75	(— 50)
Vissa materielanskaffningar	25	15	(— 10)

Bihang till riksdagens protokoll 1970. 1 saml. Nr 1. Bil. 23

	1969/70 (milj. kr.)	Förslag 1970/71 (milj. kr.)	
Anläggningsarbeten m. m.	25	20	(— 5)
Övriga utgifter.	5	—	(— 5)
Det psykologiska försvaret:			
Statens upplysningscentrals utrustning och verksamhet.	—	5	(+ 5)
	3 340	3 180	(—160)
<i>Socialdepartementet</i>			
Krigshjälp.	600	850	(+ 250)
Sjukvårdsberedskapen:			
Sjukvårdsorganens utrustning och verksamhet.	125	—	(— 125)
Anläggningsarbeten m. m.	10	—	(— 10)
Övriga utgifter.	5	—	(— 5)
Det allmänt civila medicinalväsendets utrustning och verksamhet.	—	950	(+ 950)
	740	1 800	(+1 060)
<i>Finansdepartementet</i>			
Civila utgifter för försvarsberedskap.	25	125	(±0)
<i>Handelsdepartementet</i>			
Utgifter för det ekonomiska försvaret.	95	75	(—20)
<i>Inrikesdepartementet</i>			
Arbetsmarknadsåtgärder.	—	80	(+ 80)
	4 200	5 160	(+ 960)

¹ Anslagsbenämningen föreslås ändrad till Utgifter för civil försvarsberedskap.

Anslaget Civila utgifter för försvarsberedskap är ett samlingsanslag för sådana civila utgifter för försvarsberedskap, för vilka driftbudgetmedel bör beräknas på beredskapsstaten men för vilka särskilda anslag inte har förts upp.

Anslaget Utgifter för det ekonomiska försvaret avser även utgifter för sådana åtgärder inom det ekonomiska försvaret som faller under annat departement än handelsdepartementet, exempelvis åtgärder avseende livsmedelsförsörjningen.

Kapitalbudgetanslagen, vilka är uppförda under fonden för förslag till statsverket, fördelar sig enligt följande.

	1969/70 (milj. kr.)	Förslag 1970/71 (milj. kr.)	
<i>Försvarsdepartementet</i>			
Stärkande av krigsmaktens försvarsberedskap	215	415	(+200)
<i>Kommunikationsdepartementet</i>			
Förlagskapital för kommunikationsverk.	—	235	(+235)

	1969/70 (milj. kr.)		Förslag 1970/71 (milj. kr.)
<i>Finansdepartementet</i>			
Stärkande av den civila försvarsberedskapen i allmänhet	285	120	(—165)
<i>Handelsdepartementet</i>			
Förlagskapital för drivmedelsdistribution . . .	—	30	(+ 30)
	500	800	(+ 300)

Anslagen på beredskapsstaten avses för de militära och civila utgifter som omedelbart föränsas av beslut om förstärkningar av försvarsberedskapen med undantag för sådana utgifter som kan bestridas från förslagsanslag på riksstaten och som inte skall belasta av riksdagen maximerad anslagspost. Anslagen, som samtliga är förslagsvis betecknade, är beräknade för en tid av trettio dagar av högsta försvarsberedskap.

I detta sammanhang vill jag erinra om att utgifter för beredskapsförstärkningar också kan betalas från andra anslag än anslag på beredskapsstaten eller förslagsanslag på riksstaten. Sålunda har riksdagen under en följd av år medgett att Kungl. Maj:t får överskrida vissa under fjärde huvudtiteln upptagna reservationsanslag (prop. 1969: 1 bil. 6, SU 4, rskr 4) om värnpliktiga av beredskapsskäl kallas in till krigsförbandsövning eller beredskapsövning eller om andra särskilda åtgärder av samma skäl måste vidtas. Vidare föreslås denna dag av cheferna för jordbruks- och handelsdepartementen att Kungl. Maj:t bemyndigas att under vissa förhållanden disponera vissa rörliga krediter i riksgäldskontoret för beredskapsförstärkning.

Den nu gällande beredskapsstaten för försvarsväsendet grundar sig på beräkningar gjorda åren 1962 och 1963. År 1967 höjdes anslagsbeloppen på beredskapsstaten schablonmässigt med hänsyn till den allmänna höjning av kostnadsnivån som hade skett sedan år 1962.

Med hänsyn till de ändringar i organisationen och i utrustningsläget som skett sedan underlaget för beredskapsstaten ursprungligen utarbetades liksom också med hänsyn till prisutvecklingen uppdrogs i juni 1969 åt överbefälhavaren, civilförsvarsstyrelsen, beredskapsnämnden för psykologiskt försvar, socialstyrelsen och dåvarande överstyrelsen för ekonomisk försvarsberedskap att utföra nya beräkningar av medelsbehovet under beredskapsstatens anslag. De beräkningar som har utförts i enlighet härmed har avsett en tid av trettio dagar av högsta försvarsberedskap. Beräkningarna har utförts för olika utrymningsalternativ. Med hänsyn till ärendets natur bör en redogörelse för ifrågavarande beräkningar inte lämnas till statsrådsprotokollet. Närmare upplysningar torde få inhämtas genom de handlingar, som kommer att överlämnas till riksdagens vederbörande utskott.

För egen del vill jag anföra följande.

Beräkningarna av medelsbehovet under beredskapsstaten för försvarsväsendet bör såsom hittills utgå från ett läge där totalförsvaret intar högsta försvarsberedskap. Medelsbehovet under vissa anslag påverkas i inte ringa utsträckning av den omfattning i vilken man finner sig böra genomföra utrymningar. Jag har härvidlag gjort vissa antaganden vars innehåll framgår av de handlingar som kommer att överlämnas till riksdagens vederbörande utskott.

De på staten uppförda anslagen bör såsom f. n. avses för trettio dagar.

I huvudsaklig överensstämmelse med vad som hittills har varit fallet bör även i fortsättningen på beredskapsstaten beräknas medel för de utgifter som omedelbart föranleds av beslut om förstärkningar av försvarsberedskapen inom totalförsvarets såväl militära som civila delar. Såsom hittills bör dock undantas sådana utgifter som kan bestridas från förslagsanslag, uppfört på riksstaten, och som inte skall belasta av riksdagen maximerad anslagspost. Detta undantag bör göras med hänsyn till att bemyndigande att ta i anspråk erforderliga medel redan föreligger.

Med beaktande av det anförda bör under *fjärde huvudtiteln*, vad gäller det militära försvaret, på beredskapsstaten såsom hittills beräknas *dels* medel för förbandens utrustning m. m., vilka medel skall täcka utgifter för att tillföra förbanden den utrustning som enligt gällande planer skall anskaffas vid mobilisering genom rekvisition, förfogande eller köp på öppna marknaden, utgifter för förbandens underhåll och verksamhet, i den mån dessa utgifter inte normalt belastar förslagsanslag, samt kostnader för anskaffning av marketenterivaror, *dels* medel för materielanskaffningar för komplettering av förbandens utrustningsbehov av materiel som inte kan erhållas på öppna marknaden samt medel för påbörjande av krigsproduktion, *dels* medel för anläggningsarbeten m. m., avseende huvudsakligen utförande av trupp- och fältbefästningar samt reparationer och smärre ändringsarbeten på befintliga anläggningar, *dels ock* medel för övriga utgifter i första hand för anskaffning av förnödenheter m. m. för myndigheter och institutioner inom krigsmakten.

Under *fjärde huvudtiteln* bör vidare såsom f. n. beräknas medel för civilförsvarets motsvarande verksamhet samt för åtgärder för civilbefolkningens skydd. Det nu för civilförsvaret avsedda anslaget Övriga utgifter erfordras inte i fortsättningen.

Under *fjärde huvudtiteln* bör slutligen för statens upplysningscentrals utrustning och verksamhet föras upp ett särskilt anslag.

Under *femte huvudtiteln* behövs såsom hittills medel för krigshjälp till den som på grund av krigsskada, utrymning eller andra med krig eller krigsfara sammanhängande förhållanden saknar tillgängliga medel till sitt livsuppehälle eller till erforderlig vård och vars hjälpbehov inte tillgodoses på annat sätt.

För det allmänt civila medicinalväsendet erfordras i likhet med vad som nu är fallet medel för löpande utgifter för den slutna sjukvården vid beredskapssjukhus och andra vårdanstalter samt medel för ändrings- och kompletteringsarbeten i lokaler avsedda för beredskapssjukhus, laboratorier m. m. liksom också för viss materielanskaffning samt för utbildning och upplysningsverksamhet. Erforderliga medel bör tas upp under ett anslag benämnt Det allmänt civila medicinalväsendets utrustning och verksamhet, vilket sålunda ersätter de nuvarande för sjukvårdsberedskapen avsedda anslagen Sjukvårdsorganens utrustning och verksamhet, Anläggningsarbeten m. m. samt Övriga utgifter.

De medel som tas upp under *sjunde huvudtiteln* avses liksom hittills för sådana utgifter för civil försvarsberedskap, för vilka driftbudgetmedel bör beräknas på beredskapsstaten men för vilka särskilda anslag inte förs upp. Anslagsbenämningen bör ändras till Utgifter för civil försvarsberedskap.

Det under *tionde huvudtiteln* uppförda anslaget Utgifter för det ekonomiska försvaret skall i likhet med vad som hittills har varit fallet säkerställa igångsättningen av det ekonomiska försvarets verksamhet såvitt avser ransoneringar, vissa transporter m. m. Det bör liksom hittills avse även de åtgärder på det ekonomiska försvarets område som faller under annat departement än handelsdepartementet, exempelvis åtgärder för livsmedelsförsörjningen. För arbetsmarknadsåtgärder bör dock tas upp ett särskilt anslag under *elfte huvudtiteln*.

Under *elfte huvudtiteln* bör medel anslås för utgifter för omflyttning av arbetskraft samt för i anslutning härtill erforderlig lokalanskaffning. Medel för arbetsmarknadsändamål togs tidigare upp under *tionde huvudtiteln*.

På *kapitalbudgeten* bör liksom hittills tas upp anslag för stärkande av krigsmaktens försvarsberedskap och för stärkande av den civila försvarsberedskapen i allmänhet.

Därjämte bör på kapitalbudgeten tillkomma två nya anslag. Sålunda bör under kommunikationsdepartementet föras upp ett anslag till förlagskapital för kommunikationsverk, vilket bör ta upp medel till förskott för de transporter för totalförsvaret som utförs av de statliga kommunikationsverken, främst statens järnvägar och luftfartsverket. I fråga om motsvarande behov gällande enskilda transportföretag krävs ytterligare överväganden, varför jag inte nu är beredd att lägga fram något förslag härvidlag. Vidare bör under handelsdepartementet anvisas förlagskapital för drivmedelsdistributionen för att sätta överstyrelsen för ekonomiskt försvar i stånd att i ett krisläge tillhandahålla Drivmedelscentralen AB erforderligt rörelsekapital.

Samtliga anslag på kapitalbudgeten bör som hittills tas upp under Fonden för förlag till statsverket.

Såväl drift- som kapitalbudgetanslagen bör samtliga vara förslagsvis betecknade liksom f. n.

I fråga om utnyttjandet av den genom beredskapsstaten erhållna finansfullmakten har hittills förutsatts följande. Medel för de av de utomordentliga förhållandena föranledda utgifterna ställs till förfogande genom att Kungl. Maj:t i den ordning som 63 § regeringsformen anger fastställer förskottsstat som upptar anslag som förts upp på beredskapsstaten. Därutöver föreligger f. n. inte något ställningstagande till hur man bör utnyttja den genom beredskapsstaten erhållna fullmakten utan det har förutsatts att frågan får lösas i varje särskilt fall med hänsyn till de föreliggande omständigheterna (jfr prop. 1963: 1 bil. 21 s. 3). Det bör framhållas att, på grund av att på beredskapsstaten upptagna anslag är förslagsvis betecknade, Kungl. Maj:t härvidlag har all erforderlig handlingsfrihet.

Mot bakgrund av vad jag här har anfört bör den beredskapsstat för försvarsväsendet som skall fastställas för budgetåret 1970/71 ta upp anslag på driftbudgeten om sammanlagt 5 160 milj. kr. och på kapitalbudgeten om sammanlagt 800 milj. kr. Beloppen bör fördelas på olika huvudtitlar m. m. och anslag på sätt framgår av den tidigare sammanställningen.

Förslaget innebär en ökning med 1 260 milj. kr. i förhållande till nu gällande beredskapsstat. Ökningen är ett resultat av en rad olika förändringar som har verkat inte bara i höjande utan också i sänkande riktning. I höjande riktning har framför allt verkat den allmänna standardhöjningen hos beredskapssjukvården, viss standardhöjning i fråga om krigshjälpen, de prisförändringar som har ägt rum sedan anslagsbeloppen senast höjdes samt det förhållandet att planeringen på flera områden numera har drivits längre än tidigare varvid nya medelsbehov uppmärksammas. I sänkande riktning har främst verkat det förhållandet att civilförsvaret till följd av de anskaffningar som har skett under 1960-talet numera har kunnat sänka sitt behov av att rekvirera materiel vid krigsorganisering. Inom det militära försvaret har förändringar av krigsorganisationen med minskat rekvisitionsbehov som följd motverkat tendensen till utgiftsstegringar.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att godkänna bilagda förslag till beredskapsstat för försvarsväsendet för budgetåret 1970/71 (*bilaga 23.1*).

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller
Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:
Britta Gyllensten

**Förslag till
Beredskapsstat för försvarsväsendet för budgetåret 1970/71**

Driftbudgeten

A. Egentliga statsutgifter:

IV. Försvarsdepartementet	3 180 000 000
V. Socialdepartementet	1 800 000 000
VII. Finansdepartementet	25 000 000
X. Handelsdepartementet	75 000 000
XI. Inrikesdepartementet	80 000 000
	5 160 000 000

Kapitalbudgeten

B. Kapitalinvestering:

VII. Fonden för förslag till statsverket	800 000 000
--	--------------------

Egentliga statsutgifter

IV. Försvarsdepartementet

Militära försvaret:

a) Förbandens utrustning och verksamhet, <i>förslagsvis</i>	2 245 000 000
b) Vissa materielanskaffningar, <i>förslagsvis</i>	610 000 000
c) Anläggningsarbeten m. m., <i>förslagsvis</i>	15 000 000
d) Övriga utgifter, <i>förslagsvis</i>	50 000 000
	2 920 000 000

Civiltförsvaret:

e) Allmänna civiltförsvarets utrustning och verksamhet, <i>förslagsvis</i>	145 000 000
f) Åtgärder för civilbefolkningens skydd m. m., <i>förslagsvis</i>	75 000 000
g) Vissa materielanskaffningar, <i>förslagsvis</i>	15 000 000
h) Anläggningsarbeten m. m., <i>förslagsvis</i>	20 000 000
	255 000 000

Psykologiska försvaret:

i) Statens upplysningscentralers utrustning och verksamhet, <i>förslagsvis</i>	5 000 000
	3 180 000 000

V. Socialdepartementet

a) Krigshjälp, <i>förslagsvis</i>	850 000 000
b) Det allmänt civila medicinalväsendets utrustning och verksamhet, <i>förslagsvis</i>	950 000 000
	1 800 000 000

VII. Finansdepartementet

a) Utgifter för civil försvarsberedskap, <i>förslagsvis</i>	25 000 000
---	-------------------

*Statsverkspropositionen år 1970: Bil. 23:
Beredskapsstat för försvarsväsendet*

X. Handelsdepartementet

a)	Utgifter för det ekonomiska försvaret, <i>förslagsvis</i>	75 000 000

XI. Inrikesdepartementet

a)	Arbetsmarknadsåtgärder, <i>förslagsvis</i>	80 000 000

Kapitalinvestering

VII. Fonden för förlag till statsverket

Försvarsdepartementet:

a)	Stärkande av krigsmaktens försvarsberedskap,
<i>förslagsvis</i> | 415 000 000 |
|----|--|-------------|

Kommunikationsdepartementet:

b)	Förlagskapital för kommunikationsverk, <i>förslagsvis</i>	235 000 000

Finansdepartementet:

c)	Stärkande av den civila försvarsberedskapen i all-
mänhet, <i>förslagsvis</i> | 120 000 000 |
|----|--|-------------|

Handelsdepartementet:

d)	Förlagskapital för drivmedelsdistribution,
<i>förslagsvis</i> | 30 000 000 |
|----|--|------------|

800 000 000